13
11 L
9

13_12.G.16

PAVLI CASTRENSIS

In Primam Infortiati partem Commentaria.

CVM MVLTIS TVM D. FRANCISCI CVRTII,
Tùm etiam aliorum quorundam præſtantiſs. virorum
Adnotationibus illuſtrata.

Præter quòd illa ſedulò recognita, nouiſsimè ad vetuſtiſsimorum exemplarium fidem, infinita propè, quæ paſsim corruptè legebantur, in priſtinum ſenſum, ſuumq́; verum ſplendorem reſtituimus.

Recens additis ad omnes ferè ll. & ſſ. ijs ſummarijs, quę in cæteris prioribus editionibus deſiderabantur. Necnon appoſitis ſolitis cuiuſpiam doctiſſimi viri obſeruationibus ad marginem hac * nota præmonſtratis.

VENETIIS, MDXCIIII.

Elenchus Rubricarum huius Voluminis.

ACquirenda hæreditate.	fol.108
Conditionibus inſtitutionum.	100
His quæ in teſtamento delentur.	76
Hęredibus inſtituendis.	78
Iniuſto rupto, & irrit.fac.teſt.	72
Iure deliberandi.	106
Liberis & poſthumis.	148
Soluto matrimonio.	2
Teſtamentis.	37
Vulgari & pupillari.	85

PAVLI CASTRENSIS I. C. PRAESTANTISSIMI.

In Primam Infortiati Partem Commentaria.

Cum Annotationibus Clariſſimorum virorum D. Franciſci Curtij, & Nicolai Superantij Patritij Veneti: necnon cuiuſdam recentioris Iuriſc. admodum doctis, & perpolitis obſeruationibus ſub hac nota * præſignatis: præter ſolita Hieronymi Marliani ſummaria, vt tempore poſtrema, ſic omnium caſtigatiſſima in lucem prodeunt.

1 *Ante contractum matrimonium non dicitur eſſe dos, ſed eo contracto, ſic, & licèt poſtea diſſoluatur, non deſinit eſſe dos, quouſq; ſit recuperata.*
2 *Statutum, ꝙ mulier habens liberos non poſſit teſtari, niſi de quarta parte ſuę dotis, & reliquas tres teneatur reſeruare liberis, habet ēt locū in vidua.*
3 *Matrimonium de iure diuino, & canonico, ſola morte naturali alterius coniugum diſſoluitur, nec poſſet Papa illud diſſoluere, ſi conſummata eſſet copula carnalis.*
4 *Dos, quod repetatur per actionem ex ſtipulatu fictam, quæ datur loco actionis de dote, quæ dicebatur rei vxoriæ.*
5 *Dotis diffinitio remiſſiuè, & an ſit ius vniuerſale.*
6 *In dote qualiter formetur libellus.*

Soluto matrimonio quemadmodum dos petatur. Rubr.

1 CIrca. † Iſtam rubricam opponitur, q̄a
ſi matrimonium eſt ſolutum, nō
a dr̄ dos, quę ſine matrimonio eſſe * nō po-
teſt: vt in l. 3. ſ. de iure donum. & l. fin. C.
de dona. ante nuptias. ergo malè dicit,
dos petatur. Sol. ſi matrimonium nunq̄
fuiſſet ꝯctum, non poſſet dici dos, vt in
ꝯrijs, ſed poſtq̄ ſemel fuit ꝯctum, & ſic in-
cipit dici dos, licèt diſſoluatur, non deſi-
b nit eſſe dos, quouſq; ſit recuperata. ut probat̄ in l. ēt. ſ. de fun.
do. do. & ēt in l. j. in fi. ubi dr̄ prædiū dotale, ēt matrim. ſol. poſtq̄
autem eſſet recuperata, deſineret eſſe dos, & integraret cū alijs
facultatib. eius, vt probat̄. in l. fi. ver. * ſinautem. & verſi. ſi tñ. *
2 C. communia vtri. iud. † Et iſtud facit ad q̄ōnem, q̄ vidi de facto,
dicit ſtatutū Senenſe, ꝙ mulier hñs liberos non poſſit teſtari,
niſi de quarta parte ſuæ dotis, reliquas tres teneat̄ reſeruare li-
beris. quærit̄ vtrū iſtud ſtatutum hēat locū in uidua? q̄dā dice-
bant, ꝙ non, quia non poterat dici dos, poſtq̄ erat ſolutū matr.
& ſic vr̄ loqui ſolū, qñ teſtat̄ durāte matr. Cōtrarium eſt verius,
qm̄ adhuc dr̄ dos, maximè ſi nō fuit recuperata, quinimmo ēt
ſi ſit recuperata, & ſic d̄ſierit eſſe, adhuc vr̄ hře locū mēs ſtatuti,
quaſi videat̄ loq de dote, q̄ de p̄ſenti, vel olim fuit, q̄a ſic eſt cōis
vſus loquēdi, & ita determinat Bal. expreſſe. C. vñ vir, & vxor.
l. j. circa fin. Item adhuc oppo. de l. dotem. ſ. de iure dot. vbi mři-
moniū erat ſolutū, & tñ dos non repetit̄. Sol. intellige hic ſolu-
to, & nō integrato, aliàs ſecus, vt ibi. Item intellige de matr. ve-
ro, ſ. vel putatiuo, tūc tñ nō dat̄ actio de dote, ſed ꝯdō ob cau. q̄
eſt priuilegiata, ſicut actio, de dote, vt j. eo. l. ſi cum dotem. §. fi.
3 † diſſoluit̄ aūt matr. morte naturali, vel ēt ciuili, & ēt diuortio,
de iure ciu. vt ſ. de diuor. l. j & ſp hēt locū iſte ti. ſ'm gl. mag. rub.
circa fi. ſed hoc nō eſt verū, qñ diſſoluit̄ captiuitate mariti, q̄a
ſperat̄ reintegrari fictione poſtliminij, iō interim non repetit̄,
vt C. eo. l. ſi q̄dē. de iure aūt diuino, & cano. ſola morte nãli alte
rius coniugum diſſoluit̄. vt no. glo. in l. diuortio. ſ. de neg. geſt. p
c authoritatem diuinæ ſcripturæ dicentis. Quos deus ꝯiūxit * ho-
mo non ſeparet. 33. q. 2. c. quos Deus. nec poſſet Papa diſſolue-
d re, ſi ꝯſummata eſſet copula carnalis. Secus ſi eorum ꝯſenſu, &
p verba de p̄ſenti. vt in c. ex publico. & ibi no. de ꝯuē. ꝯiug. Et
q ſit rō dic, ut ibi i gl. q̄a Deus, & nō hō ſeparat, qñ diuini amo-
ris intuitu ex ꝯſenſu utriuſq. ꝯiugis mřimonia diſſoluunt̄. c. ſcri
pſit. 27. q. 2. c. deinde. 16. diſt. c. Ebrō. 13. q. 2. 33. q. 2. c. quos De⁹.
4 34. q. 1. & 2. c. cū p bellicā. † Repetebat̄ aūt dos hoc iure p actio-
nē de dote, ut j. eod. l. ſed & ſi iō. circa fi. q̄ dicebat̄ rei vxoriæ, q̄
hodie ſublata eſt, & loco eius dat̄, actio ex ſtipulatu ficta, vt C. de
rei vxo. act. l. unica. §. & ſi plenius. Cætera dic ſup iſtā rubricam,
vt hr̄ hic p gl. q̄ tria facit. Primo. n. expedit duo, q̄ ꝯcernūt iſtā
ſolā rubr. ſeu titulū vſq. ibi quarto, & vlt. Tertio alia duo, q̄ ſiſr
5 ꝯcernūt hāc rubricā. † & Bar. hic ponit diffinitionē dotis, quā q
dā reprehēdit, ſed nō bene. Dicit tñ vnū, qđ nō placet, ꝙ in do
te admittit̄ libellus incertus, & incerta ſnia. puta, peto dotē mi-
hi reſtitui, q̄a dicit, ꝙ dos eſt quoddā ius vľe, ſicut peculiū, & hr̄-
ditas, vt hr̄. in l. quod dicit̄. j. de impenſis. quod patet, quia ex
fructib. auget̄ collectus ante ꝯctum matrim. ut l. dotis fructus.
ſ. de iure do. & eadem actio, quæ competit, ꝓ fundo dato in do-
tem, competit et pro fructib. ſicut in petitione hæreditatis, ut
in l. item veniunt. §. fructib. & ibi no ſ. de petitio. hęr. Ex quo pa
tet, ꝙ eſt ius vniuerſale, quia res ſingularis nō augeret̄ ex fructi
bus. & alia eſt rei vēdicatio cōpetēs ꝓ fundo, alia competens ꝓ
fructib. ut no. in d. §. fructus. per gl. igit̄ ſicut in pet. hær admitti
tur libellus incertus, & etiam ſententia, poteſt fieri declaratio,
poſtea executio, ita in dote iſtud vr̄ ꝯ tex. in l. fi. C. de ſentē. q̄ ſi-
6 ne cer. quant. ſed ipſe conat̄ rñdere, ſed violenter, & nō bñ, † vñ
dico, ꝙ debet mulier, vel eius hæres ſpecificare in libello, ꝙ pe-
tit, ſ. rem vel quātitatem traditā in dotē, cū hoc poſſit de facili
facere, & quantū ad fructus, bñ fateor, ꝙ cū non poſſit de faci-
li, admitteretur libellus incertus. dicēdo, peto fundum traditū
in dotē cū fructibus perceptis ante ꝯctum matrimonium, vel
poſt ipſum ſolutū, nec ſufficeret dicere, peto dotem mihi reſti-
tui. ad qđ facit qđ hr̄ in l. 1 §. ſi quis argentū. ſ. depo. nec eſt bona
comparatio de dote ad hæred. quia hæreditas pōt conſiſtere ēt
e ſine ullo corpore, * vel re, q̄a dr̄ ſucceſſio in vniuerſum ius, qđ
defunctus habebat, etiam ſi nihil habebat, quia ſaltem repreſē-
tatur eius perſona, ut in l. hæreditas. de verb. ſig. & licèt oēs res
hæreditariæ eſſent perēptæ, non eſſet perempta hæreditas, nec
dicta repreſentatio. non ſic in dote, quæ requirit aliquam rem
corporalem, vel incorporalem dari, & ipſis peremptis ꝑimeret̄
dos, ut etiam colligitur ex d. l. quod dicitur. j. de impenſis.

ADDITIONES.

a Dos, quæ ſine matrimonio eſſe. Adde Sal. in l. j. in prin. C. de vſucap. pro do.
b Dos Adde Bal. Ro. & eundem Pau. de Caſt. in l. j. C. vnde vir, & uxor. & Ale. de Imo. in cōſi. 55. col. 3. circa me in j. uol. & vide eundem Alex. in conſi. 101. in 3. uol. & adde eundem Pau. de Caſt. in l. fin. C. quando actio de pec. qui ponit eandem. q. de uidua, ſicut hic, & idem dicit. uide ibi per te. Franc. Cur.
c Quos Deus coniunxit. Adde cap. ſunt, qui dicunt. 27. q. 2. & in c. ad limina beati Petri. 30. q. j.
d Nec poſſet Papa diſſoluere. Adde glo. & Ant. de Butr. in c. j. de tranſ. præla. Pet. de Anch. in repe. c. canonum. de conſtit.
e Nam & q̄ñque in nominibus eſt, ut tradit Spe. de inſtr. edi. §. 14. ante uerſi. quid ſi hæres. & ad hoc, quod hic ſubijcitur ſucceſſio in uniuerſum ius, adde ꝙ hęreditas eſt nomen collectiuū illud ius vniuerſum cōplectens, qđ intelligas tā actiuè, q̄ paſſiuè, ut p Phi. Cor. in ꝯſ. 181. incip. In p̄ſenti. ad lit. B. tertia parte.

LEX PRIMA.

1 *Dos eſt priuilegiata non ſolum fauore mulierum, ſed etiam fauore publico, qui vertitur in liberis procreandis.*
2 *Quando arguitur de aliqua lege loquente in materia dotis, ſi alia ſpecialis reſponſio non occurrit non incongruè pōt reſponderi, ſpeciale eſt in dote.*
3 *Dictio etiam, quòd ſit implicatiua.*
Plures rationes concernentes fauorem mulieris propter fragilitatem ſexus, & onera matrim. remiſ.
4 *Dos (etiam ſi mulier eſt ſterilis.) eſt priuilegiata.*
Fauor priuatus mulierū, cū dicatur principalis, & publicus ſecundarius. pōt mulier cū viro renūtiare fauori dotis, ſecus ſi fauor public⁹ eſſet prīcipalis.
5 *In cauſa dotis proceditur in terminis abbreuiatis, & tempore etiam feriato ob neceſſitates hominum, ſicut in cauſa alimentorum.*
6 *Plura priuilegia dotis, & quæ ſint illa, quæ tranſeūt in ſucceſſorem. ſ. quod fuerint ſexdecim ante Iuſtinianum, & quatuordecim poſt.*
7 *Donatio propter nuptias in quibus ſit priuilegiata, ſicut dos.*

8 *Confeſſio mariti de dote recepta quando præiudicet eius creditoribus in prælatione.*

1 DOtis. Cauſa.† Dos eſt priuilegiata non ſolũ fauore mulierũ, ſed ēt fauore publico, q̃ vertit in liberis pcreãdis. h. d. Diuide in 3. partes, ut in gloſſ. j. In tex. ibi 2 (ꝑcipua.) id eſt priuilegiata.† ſic no. argũ, ꝙ qñ arguit tibi de aliqua lege loquẽte in mã dotis, & ſi alia ſpecialis rñſio nõ occurrit, nõ incõgrue potes rñdere. ſpãle eſt in dote, ſicut & multa alia ſpecialia sũt, de qb. j. ſubijciã. In tex. ibi (nã & reipublicæ.) q. d. nõ ſolũ mulierũ, ſed ēt reipub. intereſt, ut ponat, & ꝑ ēt. Et 3 hoc vult gl. & ſic ꝯcurrit utilitas priuata cũ publica. Nã† dictio a ēt, ᵃeſt implicatiua, ut no. in l. ꝯuẽticulã. C. de epiſ. & cler. & l. iurigẽtiũ §. quinimo. ſ. de pac. Rõ aũt cõcernẽs fauorẽ pub. ponitur hic in tex. & facit in l. bello. §. medio. j. de cap. & poſtli. reuer. ibi publica nuptiarũ utilitas &c. Sed plures aliæ rationes ꝯcernẽtes fauorẽ mulieris pp fragilitatẽ ſexus, & onera mr̃imonij ponunt in l. aſſidnis. C. qui po. in pig. hab. ex quo ſequit, ꝙ licẽt ceſſaret rõ publicæ vtilitatis, ut, qa mulier eſſet ſterilis, vel eſſet maior quinquagenaria, q̃ rñc nõ ſolet eſſe apta ad pariẽdũ, ut l. ſi maior. C. de leg. hær. nihilominus dos eſſet priuilegiata, qa remanẽt rõnes cõcernẽtes fragilitatẽ ſexus. Nã qñ plures rõnes aſſignant, ſi deficiat vna. remanet diſpoſitio. ut no. in l. li4 berorum. § notat. C. de infa.† Et no. ꝙ fauor priuatus mulierũ dr̃ principalis, ſed publicus dr̃ ſecũdarius. iõ mulier cũ iuro ꝑt renũtiare fauori dotis, vt in c. cũ ꝯtingit. de iureiu. qđ nõ eſſet, vbi fauor publicus eſſet principalis. vt in c. ſi diligẽti. de for. ꝯp. 5 †In gl. in ver. (cauſa.) in fi. ibi (vt cinus forte expediat.) no. hãc, gl. ꝑ q̃ qdã dicũt, ꝙ inſtãtia ſup dote finit minori ſpatio triẽnio ſed hoc nõ eſt verum, qa nõ eſſet fauor dotis, ſed potius odiũ. Itẽ in l. ꝓperandũ excipiunt dũtaxat cãç fiſcales. Alij dicunt per b hanc gl. ꝙ in cauſa dotis procedatur ſummariè, & de plano.ᵇ ſine ſtrepitu, & figura iudicij, ꝙ etiam non eſt verum, quia lis in ea conteſtat, vt j. eo. l. ſi cum dotem. §. eo aũt tempore, ergo dat libellus. ut in auth. offeratur. Aliquando tamen hoc eſt verum .ſ. quando agitur in curia eccleſiaſtica, principaliter ad ſeparationem thori, pp adulterium, & ad lucrum dantis ſecundario. per cle. diſpendioſam. de iudi. dum dicit, ꝙ in cauſa matr. & depẽdẽtiũ ab eo procedit ſummarie, & de plano. Intelligit ergo gl. ꝙ in cauſa dotis proceditur terminis abbreuiatis. & tempore etiam feriato ob neceſſitates hominum, ſicut in cauſa alimẽtorum, ut l. 2. ſ. de fer. & j. de re iu. l. 2. & hoc in fauorẽ mulieris, c quia dos ſuccedit ᶜloco alimentorum, vñ ipſa debeat ali, vt j. eo. l. ſi cum dotẽ. §. ſin autem in ſæuiſſimo. & pertineat etiã ad iudid cem eccleſiaſticum ᵈ tanq̃ cauſa reſpiciens miſerabilem perſonam. ſ. viduam, ut no. Inn. in c. de dote. poſt diuortium reſti. Debes autem ſcire, ꝙ omnes iſtæ expoſitiones ſunt bonæ, excepta illa, q̃ dr̃ cã dotis, id eſt. mat. qa non intendit hic tractare de pri6 uilegijs mat. ſed dotis.† Sunt autem plura priuilegia, ᵉut no. in e ſeq. glo. Et quædam dant actioni de dote, vt priuilegium tacitæ hypothecæ, ut in l. j. §. & plenius. C. de rei vxo. actio. Quædã dantur ipſi doti. i. rei dotali, ꝙ non poſſit alienari, ut ead. l. §. & cũ lex. Quædam dant ꝯtractui dotis, ut priuilegium de ficta ſtipu. & quod ſit contractus bo. fi. ut in d. §. & ut plenius. Quædam dant mulieri propter dotem, ut ꝙ præferat in alijs creditorib. & oĩa præcedentia priuilegia tranſeunt ad quemcunque tranſit actio de dote ti. ſingulari, uel vniuerſali. ut l. priuilegia. de reg. iu. ſed illud. qđ dat mulieri, eſt perſonale, & non tranſit ad hæredẽ, vt in l. unica. C. de pri. do. quod intellige etiam ad filios, ſi loqmur de priuilegio, quod habet in actione perſonali, ut l. dabimus. de priuil. cred. ſed illud, quod habet in tacita hypotheca, ut ꝑferatur añrionb. tpe, tranſit ad filios eiuſdẽ matr. non ad extraneos vel alretius, vt in d. l. aſſiduis. maritus autem nõ hẽt priuilegiũ prælationis in dote perenda. licẽt multa alia priuilegia hẽat, vt dicam in gl. ſeq. Extraneus autem, qui dediſſet dotem, & fuiſſet pactus, vel ſtipulatus, nullum haberet priuilegium, vt no. in l. ꝓſt. in prin. parer aũt, q dediſſet dotem pro filia, bene habet priuilegia, ſicut filiæ. ut no. glo. ord. Inſtitu. de actio. §. fuerat. in fi. gl. magnæ. & forte hoc voluit ſentire gl. huius l. dũ dicit, ꝙ loquitur de dote ꝓfectitia, ſed Doc. aliter diſtinguũt in pñe, qđ dic, vt p Dy. & Bar. j. eo. l. poſt dotem, in ult. col. In gl. ſeq. q̃ tangit priuilegia dotis, videnda ſũt tria. Primum eſt, quot ſint ſpecialitates dotium, ſeu ſpecialia. Glo. enumerat quædam, & dicit, ꝙ enumerare, oĩa eſt difficile. Ego reperio 16. ante Iuſtinianũ, & xij quorum q̃dam concernunt maritum tñ in dote promiſſa exigenda. Quædam mulierem tantum in dote data reſtituenda. Quædam vero ſunt communia, qa competunt vtriq. Primum eſt, & iſtud concernit maritum tñ, ꝙ ex nudo pacto promiſf ſionis ᶠdotis orit actio, ut in l. exactionem. C. de dotis ꝓmiſ. hoc intellige, ſi promiſſio continet aliquid certũ, aliãs ſecus, ne duo ſpecialia ꝯcurrãt. eo. ti. l. 4. & ibi no. & iſtud nõ vr̃ hodie habere locum, cum fingatur tacita ſtipulatio, l. vnica. C. de rei vxo. actio. & ſic non põt dici nuda promiſſio, niſi dicamus per illam legẽ non eſſe correctã l. ad exactionẽ, ſed aliquid additũ. arg. in l. quoties. infra de actio. & obl. & tunc erit vtilitas, quia ſi actũ fuerit ex una, & ſuccubuit actor, non prohibet agere ex altera, niſi ſuccubuerit ex cã concernente vtranq;, vt l. ſi actor. de iureiur. Sc̃dum eſt, qa valet promiſſio dotis ſine certa q̃titate, vel re. vt l. 3. C. de dotis promi. & cenſet promiſſa ſcḋm facultates bonorũ, & arbitrio boni viri, inſpecta ēt qualitate perſonarũ, vt l. q̃ro cũ l. ſeq. ſ. de iure do. & hoc ēt concernit maritũ tñ, qđ tñ eſt verum, ſi interuenit ſtip. ſecus ſi nuda tñ conuẽtione duo ſpecialia concurrant, vt in d. l. j. C. de dot. promiſ. hodie tñ cum fingat ſtip, vr̃ ꝓcedere indiſtincte, vel dic ſecus, qñ adhuc duæ ſingularitates concurrerẽt, ꝙ fingat ſtipulatio, & de re incerta. Cy. aũt dixit non eſſe ſpeciale in dote, qa idẽ in alijs, vbi incertitudo eſſet, & poſſet certificari ꝑ relationẽ ad aliud, ꝓut eſt ĩ dote, qa ꝑ relationẽ ad pſonas, & bona Bar. tenet gl. qđ dic, vt hic per eũ. Tertiũ eſt, qa poteſt q̃titas incerta committi in arbitriũ ꝓmiſſoris, & cenſet cõmiſſa arbitrio boni viri, vt d. l. 3. C. de do. promiſſ. regulariter ſecus, vt l. qđ ſæpe §. j. cũ ibi not. de ꝯhend. emp. vbi quantitas pretij non poteſt committi in arbitriũ emptoris. Quartũ eſt, quod illo nõ arbitrãte recedatur a perſona, & recurritur ad arbitriũ boni viri, ne maritus habeat vxorẽ indotatam, vt ēt no. d. l. 3. Regulariter ſecus, quia arbitratore non arbitrãte non recedit, ſed redditur promiſſio nulla, vt l. ſi quis arbitratur. de verb. obl. licẽt eo arbitrante, ſed male recedat. l. ſi ſocietatẽ. §. arbitrorum ſ. pro ſocio. Quintum eſt, qu a fingitur promiſſa, ēt vbi uere promiſſa non fuerit in duob. caſib. ſingularibus, quorũ vnus ponitur in l. ij. C. de do. promiſ. qñ mulier promiſit vſuras, quia ex hoc probatur promiſſio ſortis, licẽt aliter de illa non conſtet, & ſufficit illã allegare. ſicut in ſimili in l. cũ de in rẽ verſo. ſ. de uſuris. & non eſt alibi illa l. cũ gl. Alius ponit in l. 4. eo. tit. ſi maritus confitetur ſe recepiſſe quod non recepit, nã non ſolũ datur ſibi exceptio non numeratę dotis, vt C. de do. cau. in rubro, & nigro. immo ēt petere poteſt, vt detur tanq̃ ex hoc fuerit promiſſum, quod eſt ſingulare. Regulariter ſecus, quia ſi confiteor me recepiſſe decem mutuo, licẽt habebã exceptionẽ intra tempus, non tamen agere poſſum, vt mutuetur, & hoc ēt concernit maritum ſolum. Sextũ ſpeciale eſt, & iſtud commune utriq;, ꝙ ſi alter ipſorum decipiatur re ipſa in conſtitutione, vel reſtitutione dotis, ēt ſi ſit maior 25. ann. & ſine dolo alterius, hẽt reſtitutionẽ in integrũ, vt ſ. de iure dot. l. iure ſuccurſum. §. ſi & l. ſi res. §. j. j. eo. l. ſi cũ dotẽ. §. ſi mulier. Septimũ eſt, & iſtud eſt commune utriq;. ꝙ in ambiguis interpretatio ſit pro dote, vt in l. ambiguis. de reg. iur. Octauũ eſt, & iſtud concernit mulierem tñ, ꝙ in actione de dote, ēt perſonali merè habet priuilegia prælationis, ut l. dabimus de priuil. credi. Nonum eſt, quia res dotalis non poteſt alienari, per l. Iul. de fund. dot. quæ tamen loquitur de re immobili tantum ut ff. de fund. do. per totũ, & loquitur in alienatione voluntaria, non neceſſaria, & in particulari, non uniuerſali, q̃ fit per trãſmiſſionẽ ad hæredẽ eo. tit. l. j. & iſtud concernit utramq;, nam nec maritus, ēt conſentiẽte uxore, nec econuerſo uxor ꝯſentiente uiro põt alienare, ut prob. in l. fi. ſ. de iure dot. licẽt Iac. de Are dixerit ꝯtrium hoc ſcḋo caſu per l. ſi prædiũ. C. eod. tit. de iure dot. cuius opinio cõiter reprobatur, ut ibi no. per Dy. Decimũ eſt. quia filiafa. eſt capax dotis, & dominij etiam iure ueteri, ut l. Pompo.

A D D I T I O N E S.

a Dictio etiam. Et quod dictio etiã, ſit implicatiua, adde tex. & ibi Bart. in l. quodque. & inſuper rer. §. officium. ff. l. de aqua plu. arcen. l. j. & ibi Bart. C. & per proc. cau. reſt. in inte. agi. poſ. per Car. in cle. j. de teſt. in clem. j. de ꝓroc. in cle. j. de ſeq po. & fru. in cle. j. §. fin. de ſup. neg. præ. & in cle. j. §. fi. de iu. & ibi etiã quod extendit, & quod implicet, adde Bart. in l. ſuus quoque. de hær. inſt. & per Fran. de Are. in conſ. 27. col. fi. Fran. Cur.

b Summarie & de plano. Adde Doc. in cle. ſæpe. de ver. ſig.

c Dos ſuccedit. Adde Angel. in l. cum non ſolum. in §. filij autem. C. de bon. quæ lib. Adde tamen, quòd non ualet argumentum de dote ad alimenta. not. Ang. in l. a filia. in prin. infra ad Treb. & Bal. in l. qui filiorũ. inſ. ubi pu. edu. debeat. & tenet hic Alex. de Imo. & in conſi. 7. col. fi. in 2. vol. Fran. Cur.

d Eccleſiaſticum. Adde de hoc, & dic, vt per Ant. de But. in c. cler. de iud. Pau. in c. eccleſia S. Mariæ col. 7. in pri. de conſt. Bald. in l. in contractib. in fi. de non num. pec. Bald. in c. 1. col. 2. qui feu. dare poſ. & in l. j. C. de do. promiſ. & per Cardin. in clem. 2. verſic. 3. quarto. de iud. Adde tamen, quòd quando agitur ad dotem ſeparatim ſine aliqua diſputatione matrimonij, tunc dicitur merè ſecularis. ita Pet. de Anch. in conſi. ſuo 21. incip. pro ſolutione. col. fi. cui adde Fed. de Sen. in conſi. 136. Et aduerte, quòd id, quod dicit hic Paul. de Caſtr. de vidua, dicitur procedere in vidua paupere, uel oppreſſa. arg. c. ſignificantibus, & ibi no. de of. dele. & ſuper quibuſdam. §. cum autem. & c. ex tenore. & quod ibi Abb. de verb. ſign. Sed & quando & quibus caſib. poſſit vidua laicum coram eccleſiaſtico trahere uide per Abb. in d. cap. ſignificantib. & in c. licet ex ſuſpecto. de for. comp. Fran. Cur.

e Sunt autem plura priuilegia. Adde Io. Campegium. in tract. de dote.

f Ex nudo pacto promiſſionis. Adde Barb. conſi. 17. incip. Deum Innoc. in 3. col. in 3. uolum.

Pompo.Philadelphus.ſ.fami.erciſcun.Rſariter ſecus erat,quia qcqd q̄rebat filius,q̄rebat pr̄i.l.placet.de acq.hære.Vndecimū aſcēdēs ēt ex linea materna, pōt eam ſtipulari deſcēdēti,quātū ad hoc,ut q̄rat ſibi utilē act.vt j.eo.tit.l.Caius. C.de pact. ꝯuē. l.pr̄.Regl̄r ſecus l debitor.§.fi.ad Treb.Duodecimum eſt,qa filiafa.ēt hoc iure ſforum,in dote aduētitia,& ꝓfectitia, tn̄ donata p patrem hēbat hr̄dē,ut l.poſt dotē.j.eo. ſm unam lect. & l.auus.de iure do.& l.inter ſocerū.§.cum inter.de pact.do.ſm intell.Iac.de Bel.quē ēt tenet Bar.in d.l.poſt dotē. intellige ab inteſtato,qa teſtari nō poterat,ēt de dote,ut no.Bald.C.de hære. act.l.2.& l.ſeniū.C.q teſt.fa.po.Regl̄r ſecus,qa hoc iure,filiafa. nō hēbat hr̄dem ab inteſtato,ēt ꝓprios filios,& ēt in aduētitijs, ſed pr̄ oīa occupabat iure peculij, & iure patrio,ut in l.2.de caſtren.pecul.Tertiūdecimū eſt in caſu l.cū,ss.§.ſi mulier.de ꝯdi. indeb.quem declara,ut ibi dixi.Quartumdecimum eſt,quia ſo. matr.& pēdēte dilatione legali,cauēdū eſt mulieri cum fideiuſſore,de reſtituendo adueniente tempore,etiam nulla cauſa de nouo ſuperueniente,ut j.eo.l.ſi conſtante.§.quoties.Regulariter ſecus,qa debitor in diem non cauet,niſi ex cauſa ſuſpicionis de nouo ſuperueniente,ut l.oībus.ſ.de inſt.& l.ſi creditores.de priul.cred.Quintumdecimum eſt,qa maritus reſtituendo vxori conſtan.mat.ex cā non expreſſa in iure, non liberatur, & ſi vxor conſummat,pōt ipſtin conuenire,ac ſi non ſoluiſſet, etiā ſi ſit maior xxv.ann.ſm ueram opin.vt C.ſi dos conſtan.matr.l. vnica.& no.in l.prox.in prin.j.in fi.primæ gl. Regl̄r ſecus, quia debitor in diē certū ſoluendo ante diem, liberat, ſiue ſit ſalua pecu.ſiue non,ut l.ſtip.iſta.§.inter certam. de verb.obl. Sextūdecimū eſt,quia maritus debitor ſi non timet damnum, etiam inuitus delegatur alteri per uxorē,ut j.in l.ꝓxima in prin. ver. nam a contrario ſenſu,& ibi no.glo.magna poſt medium ibi.

7 item no.regulariter ſecus,ut C.de don.l.fi.& ibi no.¶† Sūt alia priuilegia attributa per Iuſtinianum.Lꝗ fingit interueniſſe ſtipulatio tam ex parte viri,q̄ uxoris,ut l.unic.de rei vxo.act.Secūdo,qa actio ex ſtipulatu datur ad incerta regulariter, ut l.ſi qs certū.ſi cer.pet.Tertium eſt,quia talis actio ex ſtipulatu eſt bonæ fidei,regulariter ſecus,ſm l.qcqd aſtringēdæ.de uerb.oblig. Quartum eſt,qa tacitam hypothecam hēt,quod olim nō erat, vt in d.l.unica.Quintum eſt,qa talis hypotheca,etiam tacita,ꝑferē priori tacitæ,licēt non expreſſe,& hoc fuit introductū per l.aſſiduis.C.qui po.pign.habea.non aūt per illam l.de rei vxor. act.Sextum eſt,qa hodie p l.iubemus.C.de iure dotium domi-

a nium rerum dotalium,qđ conſtante mat.erat[a] uiri,vt l.doce ancillam.C.de rei uend.ipſo iure reuertit̄ ad mulierem,etiam ſine noua traditione,qđ olim nō erat,ut patet in l.j.C.de iure do.& quod ibi no.p Bar.Et etiam regulariter eſt cōtrarium, præterq̄ in pacto legis commiſ.& adiec.in diem iuxta no.in l.j.de dona. Septimum eſt caſus l.fi. C.de iure do.in prin.qa valet donatio facta p extraneum cā dotis,ſine inſinuatione,tam quo ad virū, q̄ quo ad mulierem,etiam ſi tranſcendat legitimam ſummam. Octauum eſt,qa mulier poteſt intercedere pro dote promiſſa, & non iuuat Velleia. Nonum eſt,qa ualet fideiuſſio dicto caſu,ēt ſine ſtipul.regulariter ſecus.l. Blanditus. de fideiuſſ.hæc duo habent̄ in l.fin.C.ad Velleian.Decimum eſt,qa res ſubiecta reſtitutioni ex cauſa dotis.poteſt alienari. ut in Auth. res q̄ C. communia de leg.Vndecimum,qa nō opponit compēſatio, ēt liquidi ad liquidum,ut l.j.§.ſileat.cum l.ſeq. de rei uxor. actio. Duodecimum eſt,qa pr̄ habens ēt bona aduentitia filię ſimpliciter dotādo,cēſet dotaſſe de bonis ſuis,nō de bonis filiæ,vt l.fi. C.de do.promiſ.Secus in alia impenſa,q̄ pater feciſſet pro filio, vel filia,habentibus bona aducotitia,ut l.fin.ſ.de petit. hæred. Tertiumdecimum eſt,quia in inſtantia ſuper dote, proceditur terminis abbreuiatis,& ſummatim, & tempore feriato,non tamen ꝑtermiſſo iuris ordine,ut dixi in gl.præcedenti.in fi.Quartdecimum,& ulti.quia de iure canonico hodie in fauorem mulieris,cauſa dotis eſt de foro canonico, etiam ꝯ laicum, vt etiā ibi dixi.tu ergo diligens lector habens præmiſſis,poteris alia inueſtigare,& cum occurrēt ſtudēdo addere poteris.¶ Sed an donatio propter nuptias ſit priuilegiata,ſicut dos?dic, ꝙ in qbuſdā nō,vt patet.in d.l.fi.§.j.de iure dotium. ubi reqrit̄ inſinuatio,licēt ſecus in dote,hēt tamen priuilegium hypothecæ,ut in l.vbi adhuc.poſt prin.eo.t.ſed nō ꝑferē alijs,ut in d.l.aſſiduis.&

8 ibi no.p Cy.C.qui potio.in pign.ha.† Item poſtea, qn̄ probatur dos uere data p inſtr̄m,quod continet factam numerationem in præſentia notarij,& teſtium. Quid autem,ſi non ita dicat,ſed

b ſolum maritus cōfitet̄ habuiſſe,[b] & recepiſſe,prout cōiter per totum mundum obſeruat̄?vna gl.pariter in l.aſſiduis. ſuper ver. data.ſentit.ꝙ nō habeat priuilegium,potiſſimè ꝑlationis. Bart. tenet oppoſitum.ſi tranſactum eſt tp̄s exceptionis non num.

c dotis,ita dicit ubiq; ſeruari.tu dic plenius,ꝙ dictum Bar.[c] ꝓcedit in quatuor caſibus.Primus,ſi alij creditores non ꝓbarēt credita ſua,niſi p cōfeſſionem,ſicut nec mulier dotem,nam in pari cauſa ſauēdū eſſet doti,per l.in ambiguis de re.iur.& hoc tenet hic Ang.de Peruſio.Aliud ſi alij creditores ꝯtraxiſſent cū marito poſt cōfeſſionē factā de dote recepta, quia tunc cū ſit affectus ex ſua confeſſione,nō pōt ꝯhere cū alijs,niſi cū dicta affectione,& hoc p l.ſi ſuperatus.§.fi.ſ.de pig.& qđ no.in l.ꝑles.C. eo.tit.de pig.Tertius eſt ſi ꝯxiſſent prius,non tn̄ habebāt expſſam hypothecā,& confeſſio de dote recepta fuit facta ante cōtractū matri.quia non ꝑſumitur facta in fraudē credi.& hoc tenet Cyn.in auth.ſed iā acceſſe in 4.q.de do.ante nupt Quartus eſt,qn̄ fuiſſet facta conſtante mat.tn̄ ꝑceſſiſſet promiſſio mulieris de dote danda.Nā & tunc nō ꝑſumitur facta in fraudē, nec hēt locū excep.non nu.do.vt eſt in l.in ꝯctibus.§.1.C.de nō nu. pec.& not.per gl.in l.fi.C.de do.cau.& expſſe in addi. Spec. de do.inter vir.& vxo.ſuper rub. hæc opin. procederet in duobus caſibus.Primus,ſi creditor ꝯxiſſet ante cōfeſſionē dotis, & hr̄t expreſſam hypothecā,& probaret debitū aliter q̄ per cōfeſſionem, nā tunc ēt dos vere data ſuccumberet priori hypothecæ expreſſæ,vt no.in d.l.aſſiduis ſortius confeſſata. Alius eſt ſi cōfeſſio dotis eſſet facta conſtante matr. non ꝑcedente promiſſione mulieris,quia tunc ꝑſumitur facta in fraudē creditorū, nec poſſet eis in aliquo ꝑiudicare,ſi contraxiſſent per prius ēt ſi nō habuiſſent aliq̄ hypothecam,vnde prius eis eſſet ſoluendū, & ſi aliquid ſupereſſet,ſoluendū eſſet mulieri,quia non niſi confitenti noceret talis confeſſio,& ēt eius hæredi,non fiſco,ad quē deueniſſent bona mariti,vt l.ſi quis poſt hac.C. de bon. ꝓſcrip.

ADDITIONES.

a De hoc an viri ſit, an mulieris,vide in Spe.ti. de ac.ſeu peti.§.2.verſi.hoc quoq; & de loc.§.6.verſic.3.& ſeq. item adde tit.§.j.verſi.illud, & apud eundem tit. de empt.& vendi.§.3.ver.ſed pone vxor.& ſeq.& ibidē per Ioā. And.in Add.

b De hac q̄ōne de dote confeſſata,& an habeat priuilegium hyp. vide gl.Bald.& Doct.in l.aſſiduis.hic alle.& no.in l.ſi quis poſt hac. C.de bon.dam. & in l.j. C.de do.cau.non nu.& ibid.Bald.Ang. & vide Ale.in l.ſi ita.§.Cryſo.in 2.car. de ver.obl.Iaſ.Inſti.de act.§. fuerat.

c Dictum Bar.Adde ꝙ cum Bar.tranſit ſimpliciter idem Pau.de Caſt.in l.ſi marito.j.eo.tit.& vide per Imo.& Alex.in l.ſi ita.§.Chriſo.col.9. in princ. infra de verb.obli.& adde ꝙ qn̄ dos fuiſſet cōfeſſata p virū ignobilē ſeu ſenē reſpectu vxoris iuuenis,ſeu nobilis,q talis cōfeſſio hēt priuilegiū ꝑlationis.ita Bal.in l.ſi voluntarie.C.de dot.ꝓmiſ.& Ang.in ꝯſ.180.incip.ꝓmitto ad euidentiā.col.fi. Fraoc.Curt.

LEX II.

1 *Dos ſoluto matrimonio cui debeat reſtitui.& nu.4.*

2 *Dos licèt detur,vt ꝑpetuo ſit penes maritū, tamen ſoluto matr.reſtituitur.*

3 *Antequam matrimoniū ſoluatur,non dēt dos reſtitui,niſi in caſibus in quibus ſit conſignatio ꝑp paupertatem mariti,nec tunc eſt proprie reſtitutio.*

4 *Dos debet reſtitui mulieri, quę dedit, non alteri, vide tamen nu.10.*

Si maritus timet aliquod incommodum,non cogitur promittere, vel ſe obligare de reſtituendo dotem alteri,quàm mulieri,& ſic non poteſt inuitus delegari.& nu.11.

5 *Si nihil ſibi nocet,compellitur alteri ſe obligare, & quòd maritus probabit incommodum.*

6 *Reſtitutio dotis ſoluto matrimonio quantum ad mobilia fieri debet ſtatim, ſed quantum ad immobilia infra annum,& dicitur dilatio legalis conceſſa miſerationis gratia,& quid ſi mulier expreſsè ſtipulata ſit dotē ſibi reſtitui, & nu.14.& 15.*

Quòd ea dilatione pendente,compellatur maritus, vel eius hæres ſatiſdare cum fideiuſſoribus de ſoluendo adueniente die, & quid ſi extraneus dedit dotem, & nu.11.

7 *Pactum lucrandæ dotis, quando habeat locum, & tunc ſi extant liberi ex vxore prædefuncta,& maritus tranſeat ad alia vota, tenetur eam dotem reſeruare filijs illius matrimonij,ex quo lucratus eſt,& quid ſi ſtatutum dicat,ꝙ vir lucretur dotem vxori præmortuę.*

8 *Si vir eſſet pauper,& mulier deceſſiſſet inteſtata,qualiter lucretur quartam partem dotis,vel hæreditatis.*

9 *Reſtitutio dotis facta conſtante matr. quando liberet ſoluentem.*

10 *Si dos non erat ſoluta marito ſed ꝓmiſſa,pōt maritus cōſentire cōſtāte matrimonio,ꝙ ſoluatur vxori,& liberatur promiſſor ſocer, qui recepit dotem ſi emancipet filium,& ſi iuſſu mulieris dotem filio reſtituat liberatur a muliere.*

11 *Extraneus qui primò ſimpliciter promiſit dotem pro muliere,ſi poſtea cum ſoluit vult paciſci,vel ſtipulari ſibi reddi, non tenetur maritus ſibi promittere,ſed ſoli mulieri,& ſufficit ſimplex cautio, ſine fideiuſſore.*

12 *Extraneus etiam cui dos venit reſtituenda, non habet priuilegium,ſeu priuilegia,quæ habet mulier,ſecus in patre,qui dedit dotem pro filia.*

13 *Sicut maritus,vel eius hæres,habet dilationem annalem, quando dos eſt reſtituenda mulieri,vel eius hære. ita & quando extraneo, qui dotem dedit,& ſtipulatus eſt ſibi reddi.*

14 *Debitor in diem, quando tenetur interim ſatiſdare cum fideiuſſoribus de ſoluendo adueniente die,& quando ſufficiat iuratoria cautio.*

15 *Dos ſi prælegatur,videtur ſublata dilatio legalis,& valet prælegatum.*

16 *Si es debitor meus, & non habeo inſtrumentum,ſed teſtes,vel non negas, poſſum implorare iudicis officium nobile, vt compellaris facere inſtrumentum cum promiſſione,vt habeam probationem paratam.*

1 SOluto matrimonio. † Dos reſtitui debet ſol.mat.
mulieri,q̄ ipſam dedit, vel eius hǣdi,nō alteri,nec cō
pellit̄ maritus ſe obligare ad reſtituēdū alteri, ſi ali-
quod incommodum ex hoc hēat ſuſpectū. h.d. vſq.
ad §.qđ ſi in pñs & ſic loquit̄ hic de muliere ſui iuris,q̄ dedit do
tē.Et primo loquuit̄ de reſtitutione . Scđo de ꝓmiſſione, ſcđa
2 ibi(nec cogit̄.)† No.primo,ꝙ licet dos det̄,vt ꝑpetuo ſit pœnes
maritū,vt ſ̄.de iure dot.l.j.nihilominus ſol.mat reſtituit̄,& ſic
ꝑter intētionē,q̄ fuit a principio,& dicit gl.in l.ꝑcedēti, ꝙ iſtud
eſt ſpeciale in dote,tu dic ꝯ.Nam,& hoc ꝯtingit alias ꝙ ꝑter id,
qđ agit̄,tacita obligatio reſultat.l.is q.in fin.ſ̄.cōmo.& qđ dr̄ in
l.j.dēt intelligi,ut perpetuo ſit,ſcilicet durante mat.nā alibi dr̄,
3 quouſque vixerit,in l.j.ſ̄.ꝓ ſoc. ¶ †Item no. a cōtrario ſenſu, ꝙ
antequam matri.ſoluat̄.non dēt dos reſtitui,nam nec actio de
dote naſcitur conſtante mat.quod dic,ut plene per Bart.in l.ſi
cōſtāte.§.j.ĩ.eo.niſi in caſibus,in quib. fit conſignatio ꝑp pau-
pertatem viri,& tunc nō eſt ꝓprie reſtō,vt ĩ.e.l.ſi conſtante.&
propter hoc conſuluit Bar.in conſi.qđ incipit,quærit̄ verum,
ꝙ ſi creditores conſtante mat.ſe inueſtiunt de bonis mariti,nō
pōt vxor ꝓ dote ſua eos impedire, niſi prius faciat pronſitiare
locū eſſe conſignationi dotis,quia maritus vergit ad inopiam,
cū prius non habeat ius petendi dotem,ergo nec excipiendi,vl̄
impediendi. poſtquam aūt hoc feciſſet,poſſet creditores impe-
dire, quia dos dēbet ſeruire onerib. matri.nec audirent credi-
tores offerentes ſibi dotē,& volentes auocare bona, ut ſingu-
lariter no.Cy.in d.l. cū ſibi.C.q po.in pi.ha.ſed ſol.mat.bñ audi
rent̄,ſi haberet hypothecā,licet poſteriorem,ut C. de diſt. pig.
4 l.2.vel 3.cū ſim.tene menti,quia quotidianum eſt hoc.¶ † Ter-
tio notandum,ꝙ debet reſtitui mulieri,q̄ dedit,nō alteri,& iſta
tria notabilia expediuntur in gloſ.j.Quarto nota.ꝙ ſi maritus
timet aliquod incommodum,nō cogit promittere, vel ſe obli-
gare de reſtituendo dotem alteri,q̄ mulieri, & ſic inuitus non
poteſt alteri delegari.&iſtud notabile proſequitur gl. 2.magna
5 ad ver.itē no.qđ ſi nihil nocet.¶ † Quinto & vltimo no a con-
trario ſenſu,ꝙ ſi nihil ſibi nocet,bene compellitur alteri ſe ob-
ligare,& iſtud eſt ſpeciale in dote, ꝙ debitor inuitus alteri dele
gat̄,ſi nō timet incommodum. Rīaliter ſecus,ut in l.j. C.de do.
l.nec creditoris.& dixi in l.præcedēti. Eſt & alius caſus ſimilis,
in quo debitor inuitus delegat̄ in debitore operarſi, vel. ſi nō
ſortem. §.libertus.circa fi.ſ̄.de cond.indeb.& dico ꝙ ipſe mari-
tus hēt neceſſe allegare, & probare incommodum , quod præ-
tendit,ut colligitur in text.alleg.tanquam ſine cauſa recuſans
poſſit compelli. Ecōuerſo vero nō reperit̄, ꝙ creditor inuitus
cogat̄ recipere vnū debitorē ꝓ alio, & nouare ſuā obligationē,
vel ſi mandato meo.in fin.prin ſ̄.man & no.per Docto.in l.j.C.
ubi in rem act.& l.liberto.§. fi.de neg.geſt.licēt gl. ibi ſentiat ꝯ-
rium,& quæ ſit ratio diuerſitatis,vide ꝑ Bal. in l. a. C.de colla.
& iſtud vltimum notabile gl.ꝓſequit̄ ab illo uer.item no.vſque
6 in fi.¶ †In gl.j.magna in prin.ibi(hodie immobilia &c.) Innuit
iſta glo.ꝙ olim ſiue eſſent mobilia,ſiue immobilia, fiebat reſtō
annua bina trina die,hoc expreſſius tenet gl.ĩ.eo.l.diuortio.§.
interdū ꝯrium eſt verius ſm Dyn.quod immo ſtatim ſicut ho-
die reſtituebant̄ immobilia l. cum in fundo.§.ſi fundus.de iure
do & no.de præſcri.30.ann.l.cum notiſſimi.§. iſtud. & ſic nihil
mutat̄ in immobilib.ſed quantum ad mobilia tm̄,quia olim an
nua bina trina die,ideſt.ĩ.triennium, hodie vero.ĩ.annū, ut in
§.exactio.& dr̄ dilatio legalis conceſſa miſerationis gratia,ſicut
tēpus quadrimeſtre: quod datur iudicatis,de cuius natura dic,
vt l.cum militi.§.cum intra.de compē.& plene per Bart.in l.ita
ſtipulatus.de ver.obl.qua dilatione pendēte compellitur ma-
ritus,vel eius hæres ſatiſdare cum fideiuſſorib. de ſoluendo ad-
ueniente die,ut ĩ.eo.l.ſi conſtante.§.quoties.etiam ſi alia cā de
nouo non ſuperueniat, ſicut etiā ſatiſdatur pro legatis . & etiā
fideicommiſ.in diem, vel ſub ꝯdōne factis per titu. ut leg. no.
7 caue.¶ †In gl.ibi(itē fallit ſi pactū eſt lucrandæ dotis.) & qñ lo
cum habeat iſtud pactum,dic,ut plene no.ꝑ gl.in l.j.ff.de do. ꝑ-
leg.& l.ſi cōuenerit.de pac.dota. Et eſt aduertendū,ꝙ hēt locū,
ēt ſi extant liberi ex muliere prædefuncta,vt no.probatur.in l.j.
C.ſi dos.conſtan.matr.niſi fuiſſet dictum, ſi deceſſerit ſine libe
ris.† t idem dico in ſtatuto diſponente, quod uir lucretur dotē
vxoris præmortuæ.nam niſi dicat,ſine liberis,lucrabit̄,etiam li
beris exiſtentibus,quod eſt ſingulare,quia illud lucrum ueniet
diuidendum inter oēs hǣdes pro hereditariis portionib.ꝙ ſi nō
a lucraret̄,eſſet[a] filiorum duntaxat,ſi tm̄ tranſiuiſſet ad alia uota,
teneret̄ ſeruare filijs illius matr.ex quo lucratus eſt,ut l.a. C.de
8 ſecū.nup.¶ †In gl.ibi(itē fallit,ſi aliud poteſt obijci.)Adde quar
tum caſum fallentiæ notabilem, ſi vir eſſet pauper , & mulier
deceſſiſſet inteſtata,nam lucrabitur dotem uir ēt de iure com-
muni,& ſine aliquo pacto,vel ſtatuto,ſicut ſi mr̄imoniū eſſet
ſine dote,& vxor ꝑdefuncta eſſe locuples, lucraret̄ quartā par-
tē hǣditatis ꝑ auth. ꝑterea.C.unde uir, & vxor.ita ſingulariter
ſenſit gl.& Cy.C.de iure dot.l.licēt.ſed Bal.in illa authen.ꝑtęte
rea dicit,ꝙ non lucrabit̄ totam dotem.ſed quartam eius , ſicut
9 quartā partē hæreditatis.¶ In fi.gl.ibi(vir non liberatur,)& no.
iſta gl.firmat vnā opi.ꝯ Iac.de Are.qui tenuit, ꝙ ſi vir reſtituat
dotem cōſtante matrimonio, etiam extra caſus, qui ponunt̄ in
l.quamuis.cum l.ſeq. ĩ.eo & l.mutus.§. manente.de iure do.li-
beret̄.nā de illis non eſt dubium,quia debitor in diem,ſoluēdo
ante diem liberatur.l.poſt mortem.C.de fide.nec obſt.l. vnica.
C.ſi dos cōſtā.ma.quia ibi non dr̄,ꝙ nō liberet̄,ſed ꝙ quatenus
continet donationem,poteſt reuocari,communis opi.eſt in ꝯ-
trarium,& hoc firmat iſta gl.& eſt ſpeciale, ut dixi in l.præcedē-
ti.& hoc ēt probat̄ in l.cum dotem.§.t.ĩ.eo.dum dicit non ꝑdi
turæ. Et ſic innuit,ꝙ ſi perditur,reſtitura eſt,& ſi ꝑdita eſt , non
eſt liberatus,ſed ſi non eſſet ꝑdita , ſaltem ope exceptionis eſſet
liberatus l.apud Cel.§.ſi quis pupillo. de do. Et ꝓbatur ēt hæc
opin.in l.fin.ſ̄.de iure dot.quæ vult, ꝙ non liberetur, niſi ſit ꝯ-
uerſa in utilitatem mulieris,licēt autem non poſſet reſtitui cō-
ſtante mat.ut liberet̄,poteſt tamen fieri permutatio de re ad rē,
& valebit,ſi eſt vtile mulieri,ut in d.l.fin.& in d.l.ſi conſtāte.de
iure do.uel de re in pecuniā,vel ecōuerſo,ut l. ſi ex lapidicinis.
eo.tit.cum concord.aliqñ tamen reperio poſſe dotem reſtitui,
& liberatur.l.ſi facta erat donatio ꝑp nuptias ęqualis doti,& re
ſtitueretur donatio, nam poſſet etiam dos reſtitui, vt l. ſi con-
10 ſtante.§.ſed ſi econuerſo.& ibi ꝑ Cy.C.de don.ante nup.† Item
ſi dos non erat ſoluta marito,ſed promiſſa, poteſt maritus ꝯſē-
tire conſtante matrimonio,ꝙ ſoluatur vxori, & liberatur ꝓmiſ
ſor,ut colligitur ex l.huiuſmodi.§. cū pater.in fi. de leg. primo.
alś fruſtratoriam eſſet conſilium illius legis. Itē ſi ſocer,q rece-
pit dotem,emācipet filium , & iuſſu mulieris dotem filio reſti-
tuat,liberat̄ a muliere,ut ſ̄.de iure do.l. ſane in fi. cum l.ꝑcedē-
ti.& ita ibi tenet Bar.expreſſe,quem caſum no. quia quotidia-
nus,qñ filij habentes vxorem nō poſſunt pacifice ſtare cum pa
tre.¶ Glo.ſeq.diuidit̄ in 2 par.ut dixi.in 4.& 5. no. & ſcđa pars
ibi incipit,(item no.)& prima pars,q̄ concernit quartum nota
bile,pōt ſubdiuidi in duas,quia primo legit tex.in ver. nec cogi
tur,duob.modis vſq; ibi,item dic ſtipulanti.Scđo ex gloſſ. colli
guntur quatuor oppoſitiones ꝯ ea,quæ dixerat,& quilibet illo
rum modorum ſubdiuiditur in duos.Primo ut loquatur in mu
liere,quæ dedit dotem. Scđo ut loquatur in extraneo,dante do
tem,quæritur ergo de intellectu literę,quando petebat iſta mu
lier,ꝙ maritus obligaret ſe de dando alteri gloſſ. dicit ꝙ poteſt
intelligi duobus modis. Primo ꝙ hoc petebat conſtante matri-
monio,uel ipſo adhuc non contracto tempore, quo dotem ſi-
bi ſoluebat. Iſte intellectus non vr̄ bonus: quia tunc compelli-
tur maritus,ſaltem cautariue,ſi vult ſibi dotem ſolui, ꝓmittere
alteri, etiam ſi timeat incommodum, alias mulier non ſoluet,
ſed text. ſimpliciter dicit,ꝙ non cogitur, ergo nec præciſe, nec
cauſatiuè.gl.iſta circa finem videtur fateri,ꝙ cautatiue compel
litur,quod non placet,quia contra tex. ideo cum procedat id,
quod dicit gloſſ.intelligitur,ꝙ præceſſerat promiſſio dotis dā-
dæ, & tunc cum ſoluebat ex promiſſione præcedenti , petebat
hoc a marito,certe non compellitur maritus præciſe, nec cāti-
uè,& poterit compellere vxorem ad ſoluēdum inuitam, bñ tm̄
tenetur ꝓmittere ipſi mulieri indiſtincte. poteſt etiā intelligi,
ꝙ mulier,poſtquam ſoluerat dotem ex interuallo,etiam ſi nul
la promiſſio præceſſerat,& adhuc procedit,quod hic dicitur,ꝙ
nec præciſe,nec cauſatiuè compellatur , hoc tamen uerum , ſi
contractum erat matrimonium,aliás etiam ſi præceſſiſſet pro-
miſſio dotis dandæ,vel etiam datio, poſſet maritum compelle-
re cauſatiue,q̄a niſi ꝓmittat,ut ipſa vult,non nubet. & per con
ſequens non tenetur ex ſua promiſſione, q̄ hēt conditionem
tacitam,ſi nupſero,vt l.ſi ſtipu.& l.tali ſtipulatio.de iure dotiū .
& ſi ſoluit,poterit repetere tanquam cauſa non ſecuta, ut l.qđ
ſeruus.de conditione ob cām.maritus ergo ne hoc fiat cauſati
11 ue compellitur facere,qđ vult mulier.† Quidam autem dicūt ,
ꝙ etiam ſi extraneus det dotem pro muliere,& vult paciſci,vel
ſtipulari ſibi reddi , non tenetur maritus ſibi promittere, ſed
ſoli

ADDITIO.

a ¶Eſſet. Adde non inutiliter dotis lucrum per maritum ob liberos factum, vtrum
ſit mariti ne,an filiorum,& vide traditiones in hanc quæſtionem Bal. in Auth.
ſed & ſi quis.5.col.C.de ſecun.nup.& in l.dos a patre.C.ſolut. matr. vbi ait,ꝙ
huiuſmodi lucrum proficiſcitur ad filios , ut matris hæredes. Ideoque ſi ante
matris aditam hæreditatem decedant,iure hæreditario ad matris hæredes re-
deat quod verum exiſtima,ſiue ex pacto retineatur dos propter filios , ſiue ex
conſuetudine,vel ſtatuto ſm eundem Bal.ibi aduerſus Iac.Bel.qui ait ſecus eſ
ſe,ſi ex pacto per l. inter ſocerum.§.primo.de pact.do.ſed ſecus eſt , ſi ex pa-
cto,qm̄ tūc trāſit ad filios,ut filios nō ut matris hǣdes,ꝑ Bar.in l.qđ dr̄.de ver.
obl.Bald.in l.dotem.C.de falſ.cā.adie.leg.tenet , ꝙ dos tunc patri demortuo-
rum filiorum debeantur, non autem dotanti aut mater no auo.Et uide eundē
Bal.in l.illam.C.de coll.& Bart.in l.ſi cum dotem.in prin.ĩ.hoc tit.

ſoli mulieri,quod gl.reprobat,& bene,quia ĩ §.accedit. Poſſet tñ pcedere ſi primo pmiſiſſet ſimpliciter, & poſtea cũ ſolueret hoc vellet,nã ius fuit acquiſitũ mulieri ex ſola pmiſſione, vt in illo §.accedit. uñ non cõpellitur maritus extraneo pmittere,qa ſi illi ſolueret a muliere,ſeu vxore nõ liberaretur,& ſm iſtũ intellectum loquitur hic de ſimplici cautione ſine fideiuſſore,q̃ eſt fienda ipſi mulieri,non alieni, ſi timet incõmodum. Secundo mõ intelligitur, quod hoc petebat ſol.matr. pendẽte dilatione legali,& ſic ſatiſdationẽ cũ fideiuſſore,de qua loquit̃ l.ſi cõſtante.§.quoties.ĩ.eo.& dicit.ꝙ illa eſt præſtanda mulieri,q̃ dedit dotẽ,& ſi mulier vellet,quod pſtaretur alteri, nõ tenetur maritus hoc facere,ſi timet incõmodũ,& iſta eſt bona in ſe.Quid ſi extraneus dedit dotem,& pactus eſt eã ſibi reſtitui,& ſic fienda eſt ſibi reſtitutio,& non mulieri,an ſ.d.l. ma. pendẽte dilatione legalis poſſit petere illã ſatiſdationẽ, dicit hic gl. not. ꝙ non,p iſtum tex.ſm vnum intellectum,ſi difficile eſt marito reperire fideiuſſores,quia actio ſibi cõpetens eſſet ſtricti iuris,& ſic non habet beneficium.l.in oĩbus.de iud.§.quæ loquitur in actionib. bonę fidei,ſed competet mulieri, ſi eſt bonæ fi.

12 ¶ † Ex iſta collige tria ſingulariter. Primo,ꝙ extraneus,cui dos venit reſtituenda,non habet priuilegium,ſeu priuilegia, q̃ habet mulier.ſicut.n.nõ hẽt hic,qđ actio ſua ſit bonæ fi.ita nec alia,multo minus in tacita hypotheca,vel pſanne,qa illa rendũt in pĩudicium alterius,& ad hoc allegatur iſta gl. & eſt cõis opin.ſecus in patre:q dotẽ dedit pro filia,vt dixi.in l.pcedenti.

13 ¶ † Secundo colligitur ex gl.quod ſi maritus: vel eius hęres habuit dilationẽ annalem,qñ dos eſt reſtituenda mulieri,vel eius hęredi.ita & qñ extraneo,qui dotẽ dedit,& ſtipulatus eſt.videbatur ꝯtrium,qa cum non habeat priuilegia dotis,non videbit̃ grauandus in dilatione legali, cum ſtipulatus fuerit ſimpliciter,ſecus in muliere:q̃ habet priuilegia,quia cũ in vno honoret̃,in alio grauaretur,ſed illa gl.uult ꝯtrium:quod eſt ſingula-

14 re:& hoc ẽt cõiter tenetur. ¶ † Tertio colligitur ex gl. ſolu.ad dubium,quod fit in l.in oĩbus.ĩ.de iud.an illa lex habeat locũ in debitoribus ex cõtractu ſtricti iuris:cũ loquatur in bon.fid. & gl.aliqñ tenẽt:quod ſic,aliqñ tenent,quod non.iſta gl.relata ad tex.videtur diſtinguere, ꝙ ſi nõ põt pſtare fideiuſſorem, nõ habeat locum,alias ſecus Bř dic,ꝙ indiſtinctè locum hẽt in ſtricti iuris,ꝯtrib.vt eſt caſus in l.ſi creditores.de priuil.credit, vt teneat̃ ſatiſdare,ſi põt,uel ſi non põt,qa non reperit fideiuſſores, ponet̃ in carceribus,quia ſatiſdatio de qua loquit̃ illa lex pſtatur ex cauſa ſuperueniẽte de nouo, cum ſic ſuſpicetur de fuga, uel quia depauperatus eſt: vnde uel ipſa eſt in culpa in primo caſu:vel nõ eſt cõueniens, qđ creditor fraudetur in ſecũdo. ſed qñ ſatiſdatio eſt præſtanda non ex cauſa de nouo ſuperueniente, ſed ex diſpoſitione legali:vel aliquo priuilegio: vt in ultimis volũratib.ut in ti.ut legat.uomi.caue.& in dicto.§.quoties. tũc & ſi non põt pſtare fideiuſſores:quia non repetiuntur,releuat̃: & ſtatur iuratoriæ cautio.cũ hypo. bonorum ſuorum, ut in l.j. §.qui ſatiſd.cog.& l.cum nõ facile.ſi cui pluſquam per leg. Fal. Sentit aũt iſta gloſſ.unum,quod non eſt uerum ꝙ ſatiſdatio de qua loquitur §.quoties.eadem ſit cum illa,de qua loquitur.l.in omnibus. quod eſt falſum: vt patet ex prædictis,nec hic loquit̃ de iſto incommodo,quod dicit gl.quod nõ reperit fideiuſſores: quia iſtud eſſet incommodum de præſenti,& tex. loquit̃ de incommodo.qđ hic timet in futurum, ideo exemplificat,ut in aliis exemplis gl.q̃ ſiut notabilia,hic nõ ſunt alia &c.Adde unũ contra ſecundum notabile,qđ ex gl.collegi,quod eſſet notabile,ſi eſſet uerum:nam dicit Bar.in l.ſi diuortio.añ finẽ.de uerb. obli.ꝙ etiam ſi mulier ſtipuletur expreſſe dotem ſibi reſtitui, non patiet̃ dilationem legalem, quia illa dilatio habet locũ in tacita ſtipulatione,ut in §.exactio.non in expreſſa. tanquã inutilis,ptinens illud idem, qđ tacita. aliàs non ualeret expreſſa p

15 l.qui bis idem.eo.tit.† & in ſimili uidemus ſi plegatur dos,vř ſublata dilatio legalis, & ualet plegatum pp commodum repræſentationis,ut in l.j.de dote ple.Idem ergo vř in extraneo dante dotẽ,& ſtipulante,uel paciſcente ſibi reddi, cuius contrariũ ſ.dixi ita communiter tenere Docto.ęt te iſtud eſſet deſtruere practicam totius mundi.qa communiter fiunt inſtrã cum promiſſionib.expreſſis,& tñ uidemus ſeruari dilationem legalem. Dico ergo,ꝙ talis pmiſſio cenſetur facta de eo:quod debet maritus.& nõ ultra.ut eſt caſus.eo.in l.ſi prior.nam ſicut non cõtinet plus re, ut ibi,ita nec plus tempore dẽt cõtinere,& ipſe idẽ Bar.hic in fi.dicit,ꝙ tales pmiſſiones ſunt fiendæ:taliter ꝙ maritus nõ teneat̃ vltra,q̃ nõ teneret,ſi expreſſe nõ promiſiſſet,& aliud eſt qñ dos prælegatur fauore vltimæ uoluntatis, nec eſt inutilis pmiſſio, quia l. qui bis idem loquitur qñ præcedebat alia ſtipula.expreſſa,& uera:nos loquimur:qñ tacita,& ficta.vñ uera præfertur,& ſi a prin. data dotis fiat, nõ naſcitur actio ex ſtipulatu tacita,ut expreſſe no.gl.& Cy.in §.accedit.in 2.qõne.

a quia prouiſio hominis [a] facit ceſſare prouiſionem legalem, ut in l.fin.& ibi no.C.de pact.conue.& l.cũ ex filio.de vul.& pup.

Si aſit ex interuallo tollit̃ iure nouationis, argu.in l. auia.C. de iur.dot.tamẽ cenſet̃ facta de ead.quantitate,& tpe,ut d.l.prior. ĩ.eod.& hẽt priuilegia hypothecæ, ſicut tacita, quia nõ fit aĩo ſibi pĩudicãdi,ſed puidendi,qa melior eſt puiſio expreſſa,q̃ tacita,& ſic nõ ob.l.aliã de noua.ubi in obſatione nouãte, nõ intelliguntur repetita priuilegia primæ,qa cũ ibi pcederet uera obligatio,& expreſſa, potius vř nouare aĩo ſibi pĩudicãdi,q̃ plenius

16 puidendi.¶ † Vlt.no.gl.in l.ſi.q̃ ſ.p allegatur, ꝙ ſi es meus debitor,nõ tñ habeo inſtr̃m publicum,uel quia nõ fuit cõfectũ,vel qa fuit pditũ,hẽo tñ teſtes,vel illud nõ negas, poſſum implorare iudicis officium nobile, ut compellaris facere inſtrumentũ cum promiſſione, ut habeam probationem paratam, quod ẽt uoluit gl. chyrographis. de adminiſtratio. tut.& l.pupillus. de nouatio.& de hoc uide plene per Bar.in l.3.§.nunc deeſſem de lib.legat.plenius in l.ſi finita §.eleganter. de damno. infecto. Tractat,& hic ille articulus quare peto a te, ꝙ facias id quod mihi pdeſt, & tibi nõ nocet, an compellaris indiſtinctè,& iſte tex.facit ꝙ ſic,& in l.creditore.ſ.de euictioni.tamen non eſt verum,unde diſtingue,ut hic per Bar.poſt alios.

ADDITIO.

1 ¶ Prouiſio hominis.Adde & intellige hoc verum in prouiſione ordinaria, ſecus in eẍordinaria gl.eſt ſing.in l.2.in gl.mag.in ver.ité quid ſi.C.de iure emphyt. Io.de Imo.in l.ſi cum dotem.col.5.ĩ.eo.& per Alex.de Imol.in conſil.100.in 4.parte de eius veritate vide in l.ſi cẽneus.de condi.ob. cau. hanc limitationem tenet etiam Bart.in l.& habet.§.cum quis.ĩ.de præca.& in d.l. ſi cum dotem.in prin.ĩ.eo.ubi aliter intellige.Intellige etiam verum, niſi prouiſio legis eſſet de iure communi,ut per Bart.in d.l.fin.de pact.conuen. & in l.1.§.unde quæritur.col.fin.de pu.& hoc intellige uerum,niſi prouiſio hominis, eſſet poſita ad nouandum prouiſionem legis, quia tunc bene tolleretur prouiſio legis communis,ita Cy.in d.l.2.& ibi Salan col.12.& eſt tex.& ibi gl. & Docto.in l.4.§.ſi ex conuentione.ĩ.de re.iu. Item adde, ꝙ prouiſio hominis tollit prouiſionem legis quando utraque prouiſio eſſet generalis, uel ſpecialis, ſecus ſi una eſſet pinguior altera,quia tunc non tolleretur ita Bar.in l.1.§.vnde quæritur.ĩ.de pub.Item non tollitur prouiſio legis per prouiſionem hominis,quando utraque prouiſio procederet ex diuerſo fonte, ita Bal.in l.certi iuris, in fin. C.loc.item non tollitur prouiſio legis nata ſed naſcitura ita Bal.in d.l.ſi. C.de pact.conuen.& ad hanc materiã uide aliquid per Bal.in l.ubi adhuc. C.de iure dotium.Ang.de Are.§.item ſeruiana.Inſt. de act.& quando per prouiſionẽ hominis tollatur prouiſio ſtatuti,vide Bal.in l.ſi.C.de repu. hære.qui tenet, ꝙ non,de quo per ipſum in d.l.ubi adhuc.Fran.Cur.

LEX III.

1 *Diuiſio materiæ præſentis legis.*

2 *Qualiter fiat communio actionis de dote profectitia inter patrem, & filiam.*

Licet ſubſtantia actionis ſit vtriuſque, & patris & filiæ, exercitium tamen eſt ſolius patris,niſi pater ſit turpis perſona,uel ſit abſens,quia tunc pertinet ad filiam,dummodo ſit honeſta.& non ſuſpecta.

3 *Cõio huius actionis durat quouſq; filia eſt in poteſtate, poſtea conſolidatur in ipſam filiam,& ratio quare filia habeat iſtam communionem.& n.6.*

Si filia moriatur antequam efficiatur ſui iuris, conſolidatur in ſolum patrẽ, etiam ſi filia reliquit proprios filios, licèt tunc de conſuetudine remaneat penes virum propter liberos.

4 *Caſus in quo iure veteri ſ forum filiafa.habebat proprietatem in aduentitijs idem etiam in profectitijs per patrem donatis.*

Si pater det dotem pro filia emancipata,etiam iure iſto, actio non erat communis,ſed ſolius filiæ.

5 *Licèt dominium rei dotalis ſit mariti,ipſa tamen dos quæ eſt diuerſa a re dotali,cum ſit quoddam ius uniuerſale,dicitur eſſe ipſius mulieris, etiam conſtante matrimonio,quæ deſeruit oneribus eius.*

Filia ꝙ hodie de iure canonico poſſit reconciliare matrimonium ſine uoluntate patris,nec per hoc perdat ius communionis in hac actione.

Si pater ſtipulatus ſit ſibi ſoli dotem reddi, tunc actio non erit communis, ſed ſolius patris,nec fiet conſolidatio in filiam,licèt efficiatur ſui iuris.

Maritus ſoluendo dotem patri,quãdo non ſit liberatus a filia,uel uxore ſua.

1 QVod ſi in patris. † Hic incip. tractare de vna materia,quę eſt principalior,ſubtilior,& vtilior quæ ſit in iſto titu.ſ.de cõmunione actionis de dote profectitia, quæ eſt inter patrem,& filiam,& proſequitur uſque ad legem de diuiſione, de qua etiam tractatur in l.cum dotem.ĩ.eo.vſque ad §.ſin autem.vbi Bart.vtiliſſime ipſam explicat. Aliam materia principalis,& difficilis eſt illa,de qua tractatur in l. de diuiſione. cũ l. ſeq.quaſi p totam l.diuortio.ſ.de diuiſione fructuũ vltimi anni,quo matrimoniũ ſoluit̃ fiẽda inter maritũ,& vxorẽ,vel eorũ hæredes,& hoc eſt,quod dicit iſte §.actio de dote profectitia, quouſque filia eſt in poteſtate,communis eſt patri, & filiæ,nec poteſt ſolus pater ipſam in iudicium deducere, ſine voluntate filiæ tacita,vel expreſſa,nec etiã ſibi ſoli ſtipulari, & iõ nec maritum inuitũ alteri delegare,& ſi ꝯ fiat,non liberat̃ maritus a filia quomodo cum erit ſui iuris ꝯueniri iterum poſſit, & ecõtra ſola filia nõ põt pĩudicare pr̃i,ſed ſibi ſoli.ſ.qa excludit̃ ab agẽdo,cum erit ſui iuris,ſed durante patria ptãte non excludit̃ a ꝯ-

ſentiendo patri pp factũ ſuum.h.d. vſq; ad §. volũtatem. Et ſic
primo tractatur, an ſolus pr̃ poſſit p̃iudicare filiæ, vſq; ad verſi.
(itẽ ſi voluntate.) Scdo e conuerſo. Et prima pars ſubdiuidit̃,
quia primo p̃mittit tria vſque ibi, (ei ergo.) Scdo determinat
quæſtionem de qua quæritur vſq; ibi, (ceterum.) Tertio ex de-
terminatione infert ad vnũ. Et pone caſum. Quòd pr̃ poſtquã
a dedit dotem pro filia, [a] vel p̃miſit ex interuallo, volebat, q̃ ma
ritus p̃mitteret eã alteri reſtituere, & maritus nõ p̃tendebat ali
quid de illis incõmodis, de q̃b. per gl. in prin. huius l. quærebatur,
an poſſit ꝯpelli p̃mittere? & videbatur, q̃ ſic, vt ibi a ꝯrio
ſenſu, ſed certè ibi loquitur in muliere ſui iuris, quæ dedit dotẽ
pro ſe tñ, iubendo q̃ alteri p̃mittatur, ſibi ſoli p̃iudicat, quod
facere põt, nos loquimur in patre, qui dedit dotẽ p filia exiſten
te in p̃rãte, quo caſu actio de dote cõis eſt patri, & filiæ, vñ cum
ius cõionis ſit acquiſitum filiæ, nõ põt pr̃ ſolus agere, & dotem
exigere ſine voluntate filiæ, nec ſibi ſoli ſtipulari ex interuallo,
vt in ſe ſolũ trãsferat. Ex quo ſequit̃, q̃ nec maritũ inuitũ alteri
delegare põt, vt liberet̃ a ſe, & a filia, iõ maritus nõ ꝯpellitur, qa
ſi p̃mitteret alteri iuſſu ſolius pr̃is, liberaret̃ a patre, nõ a filia, &
ſufficit, q̃ prætẽdebat hoc in cõmodum, licèt aliud non prætendat,
& ſi ꝯfaciat poterat ꝯueniri a filia, cum erit effecta ſui iuris
morte patris, vel emancipatione, ẽt ſi illi alteri ſoluiſſet. h. d. in
effectu iſta prima pars. Loquitur ergo hic, qñ pr̃ poſt datã dotẽ,
vel p̃miſſam ex interuallo, hoc petebat a marito, & ſic poſt ius
cõionis acquiſitũ filiæ. Si aũt tp̃e quo p̃mittebat, vel tp̃e quo
dabat, nõ præcedẽte p̃miſſione, & ſic ante ius acquiſitum filiæ,
benè ꝯpelletur maritus cauſatiuè, qa pr̃ poſſit ſibi ſtipulari, &
impedit ius cõmunionis acquiri filię, vt ĩ. eo. l. quatenus. & l. cũ
dos. in principio. ſ. de pact. dot. Eodem ergo modo, & maritum
põt ꝯpellere alteri p̃mittere ſaltem cauſatiuè, nec poterit dubi
tare maritus de filia, cui nunq̃ incepit obligari. ſic ergo patet,
q̃ ẽt principium huius legis dẽt dicto modo intelligi, vt bona
2 ſit aduerſatio, q̃ hic ponit. ¶ † In tex. ibi. (ipſius & filiæ dos eſt,)
qualiter aũt ſit iſta cõmunio dic, vt no. ĩ. eo. l. nõ ſolũ. Et eſt ad-
mirabile, qđ vna & eadẽ ſubſtãtia actionis ſit penes duas perſo
nas inſolidũ, qa non ſunt duæ, ſed vna, vt no. in ver. ſequenti. in
gl. mag. cũ videamus ꝯrium in dñio, quod licèt ſit ius incorporale,
non põt eſſe penes plures inſolidũ, vt l. ſi vt certo. §. ſi duobus
vehiculũ. ſ. cõmo. licèt aũt ſubſtantia actionis ſit vtriuſque
exercitiũ tñ eſt ſolius patris, vt patet in l. filiusfam. §. ſed ẽt ſi fi-
lia. ſ. de p̃cur. & ĩ. eo. l. cũ dotẽ. §. eo aũt tp̃e, niſi pr̃ ſit turpis p-
ſona. vel ſit abſens, quia tunc p̃tinet ad filiã, vt d. l. filiusfa. §. ſed
ẽt ſi filia. dũmodo ſit honeſta, & nõ ſuſpecta, ut in d. §. eo autem
3 tp̃e. † Durat autem hęc cõmunio, quouſq; filia eſt in poteſtate,
ſed ſi efficiatur ſui iuris morte patris, vel emancipatione diſ-
ſoluitur, & ꝯſolidatur in ſolam filiam, & apud patrẽ, vel eius hę
redes nihil remanet, vt ĩ. eo. l. ſi ſocer. in prin. & d. §. eo autẽ tem
pore. de rei vxor actio. §. videamus, & econtra, ſi filia moriatur
anteq̃ efficiatur ſui iuris, ꝯſolidatur in ſolum patrem, & filia ẽt
ad p̃prios filios tanquã ad hr̃des non trãſmittit iure iſto talem
dotem, cuius actio eſt cõmunis ſcdm veram opin. no. in l. dos a
patre. C. eod. tit. licèt de conſuetudine remaneat penes viũ pp
liberos, vt ibi no. vñ non habent, vt hr̃des, ſed ex ꝯſuetudine, qđ
4 eſt magni effectus, vt no. in d. l. poſt dotem. ĩ. eo. ¶ † In glo. j. in
prin. ibi. (auth. quod locũ,) & ĩ. eo. l. Cãius Seius. vbi eſt expreſ
ſum, & ſic eſt caſus, in quo iure veteri ſſorũ filiusfa. hẽbat proprietatẽ
in aduẽtitiis. certe ẽt in profectitiis per patrẽ donatis,
vt ſi pater dotẽ profectitiã ſtipulabatur filiæ, vel ſibi in vnũ ca-
ſum, quo caſu cenſer̃ ſtipulari filiæ in alterum, & ẽt donare, vt
ĩ. eo. l. ſi cum dotẽ. in prin. Nam filia, ẽt hoc iure p̃prietatẽ ha-
bebat, & ẽt hr̃des ab inteſtato, vt not. in d. l. ſi cum dotem. in l.
inter ſocerum. §. cum inter. ſ. de pact. dot. ſcdm Iac. de Bel. & ẽt
no. Bar. in l. poſt dotem. ĩ. eod. in 4. q̃one. ¶ Circa fi. glo. ibi, (vel
ſo. diceret hodie melius) diceret etiã olim, & ita dẽt ſtare, aliàs
5 non haberet ſenſum. † Et hæc vera, q̃ ſi pater dat dotẽ pro filia
emancipata, ẽt iure iſto, actio non erat cõis, ſed ſolius filię: qđ
patet, qa ſi dediſſet p filia in poteſtate, & ſic incępiſſet eſſe cõ-
munis, & eam poſtea emanciparet, diſſolueretur cõmunio, &
conſolidaretur in ſolam filiam, vt d. l. ſi ſocer. ĩ. eo. & in §. eo au
tem tp̃e. fortius a principio impeditur cõtrahi, ſcdm Dyn. & om
nes. & aduertendum, q̃ eo caſu, quo nõ eſt cõis, ſed ſolius filiæ,
vt in aduentitia, & qñ eſt emancipata, multo fortius procedit,
quod hic dr̃, q̃ maritus ad inſtantiam ſolius patris non tenetur
alteri p̃mittere, nec inuitus põt delegari. ¶ In gl. ſeq. ibi, (ideo
actio de dote) hoc dicit gl. qa dos vr̃ mariti, non aũt patris, & ſi
lię, vt l. dote ancillam. C. de rei ven. & plene no. in l. in reb. C. de
6 iure do. vel dic, quod tex ſtat proprie. † Nam licèt dominiũ rei
dotalis ſit mariti, vt ibi, ipſa tñ dos: quę eſt diuerſa a re dotali,
cum ſit quoddam ius vniuerſale, dicitur eſſe ipſius mulieris ẽt
conſtante matrimonio, q̃ deſeruit onerib. eius. vt ſupra. de iur.
dot. l. quãuis. ¶ In gl. ibi, (ne ſæpius eam cogatur dotare.) Hæc
ratio non videtur bona, quia ſi filia exigeret, & conſumeret, nõ
cogeretur pater iterum dotare eam, vt no. ĩ. eod. l. cum dotẽ. §.
vnde, & alia rõ redditur p Iuriſconſultũ, quare pater habeat cõ
munionem in l. iure ſuccurſum. in prin. ſ. de iure dot. Rõ vero
quia filia cõionem habeat eſt, ne pr̃ vilis perſona exigat, & con-
ſumat, ſine voluntate filiæ, & ſic filia in ſecundo matrimonio
remaneat indotata, facit quod no. in Auth. de æquali. do. §. his
7 ꝯñs, & C. de rei vxo. act. auth. ſed quãuis. ¶ † In gl. ſeq. ſup ver.
ibi. (de nuptiis. l. ſi vt p̃ponis.) illa potius ꝯtradicit, q̃ actio ſit
ſolius patris. Sed dicas, q̃ ibi filia perdidit ius cõmunionis pro-
pter eius delictum, quia reconciliauit matrimoniũ ſine volun
tate patris, q̃ facere non poterat hoc iure, ſed hodie ſic, de iure
8 canonico, vt no. in l. Paulus. ſ. de ſtatu homi. ¶ † In glo. ibi, (pa
b ter ſit ſtipulatus incontinenti,) [b] ſupple ſibi ſoli. Nam tũc a-
ctio non eſt cõis, ſed ſolius patris, ita vult iſta glo. & bene, ex
quo ſequitur, q̃ in filia effecta ſui iuris, non conſolidatur actio,
quia ꝯſolidatio ſit rõne cõmunionis, quæ hic ceſſat, & ita ple-
ne diſputando tenuit Cyn. licet quidã dixerunt ꝯtrarium per
plures rõnes. C. de rei vxo. act. §. videamus & Bar. ĩ. eo. l. poſt do
tem. in 2. q. qui ẽt allegat pro caſu. l. j. § j. de col. bon. vbi dr̃, q̃
tunc non eſt locus collationi dotis, cum ad filiã non pertineat
actio, qui aũt dicebant ꝯriũ, uolebant, q̃ actio eſſet cõis, ſicut
eſt cõis actio ex ſtipulatu tacita. Sed aliud eſt in prouiſione le-
gali, aliud in p̃pria, quæ prodeſſe debet ſolum prouidenti, & di
ligenti. ¶ Quid autem ſit de iure codicis, vel de iure auth. Bart.
vltra Cy. inueſtigauit in præallegata. l. poſt dotem. & aliqua uti
lia, & pulchra dixit. Intellige aũt hanc gl. vt dixi, qñ fuit ſtipula
tus ſibi ſoli. Si autem ſimpliciter dotem reddi, tunc vr̃ ſtipula-
tus ſibi, & filiæ, & actio eſſet cõis, ut eſt caſus ſingularis ſecun-
dum vnam lecturam. in d. l. poſt dotem. Idem ſi expreſſe ſibi, &
filiæ copulatiue, vel ſibi, aut filię alternatiue, quia ponitur pro
copulatiua hoc caſu, vt ſingulariter not. Bar. in l. vxorem. §. te-
9 ſtamento. el 2. de leg. 3. ¶ † In vltima gl. in fi. intellige determi-
nationem gl. quando maritus non legitime ſoluit ſoli patri, vt
qa erat turp. p̃ſona, & filia ꝯdixit expreſſe. Si aũt legitime, quia
non erat turpis, vel ſi erat filia, nõ ꝯdixit, cũ eſſet p̃ſens, & poſ-
ſet ꝯdicere, ut infra. §. uoluntatem, tunc maritus eſſet liberatus,
& ex paupertate patris poſtea ſuperueniente non reincideret
in obligationẽ, arg. in l. uero procuratori. ĩ. de ſolu. ll. tñ
allegatæ per gl. non multum faciunt. Nam in ſubſidium bene
recurritur ad illũ, q̃ lucrũ ſenſerit, ut l. fi. alleg. in gl. Sed hic ma-
ritus nõ tractat de lucro, ſed de damno vitando, deciſio tñ glo.
communiter tenetur, quia æqua, & propter culpam mariti.

ADDITIONES.

a Pater poſtquam dedit dotem pro filia. Adde an pater teneatur dotare filiam iam nuptam. uide per Bar. in l. obligamur. in prin. infra de act. & obl. per Alex. de Imo. in conſi. 7. col. pen. uer. non obſtant allegata in contrarium, & col. ſeq. in 2. uol. & per eundem Ale. in conſi. 33. col. 1. in 3. uol. Curt.

b Incontinenti. Adde Cy. in l. in bonę. C. de pac. l. 3. C. unde vi. Bar. in l. idem eſt. in §. cum igitur. ff. de vi, & ui arma.

1 *Factum filiæ non nocet patri, in actione de dote.*
2 *Filia ſi commiſit adulterium, propter quod maritus habet lucrari dotem nõ lucrabitur in præiudicium patris, & qualiter, & quando lucrabitur, ſi filia efficitur ſui iuris.*
3 *Si non fiat aliqua declaratio ſuper dote, ſed ſolum ſuper adulterio commiſſo per uxorem, & ſeparatione thori, ta ſi ſententia habebit executionem in dote ad commodum viri, ſi uxor efficitur ſui iuris.*
Si maritus durante matrimonio, nihil peteret, tunc eo mortuo hæres hoc petere non poſſet.
4 *Quid ſi uxor præmortua fuit, an poſſit maritus poſtea agere ad lucrum dotis, ſi prius non egerit, nu miſſ.*
Si filia renunciauit iuri hypothecæ, quod habet in bonis mariti, hoc non nocebit patri.
5 *Factum filiæ nocet ipſi filio ſui iuris, ut agere non poſſit.*
Filius ſi uiuente patre liberet debitores paternos, & poſtea ſuccedat patri, an confirmabitur liberatio.
6 *Licèt filia facto ſuo ſit excluſa à iure agendi, non tamen eſt excluſa à conſentiendo patri agenti, & quid hoc proſit.*
7 *Factum unius ſocij, quando nocet alteri.*
8 *Pater an poſſit agere adiuncta perſona filiæ, & ſi agat, qualiter teneatur eam defendere in cauſa reconuentionis.*

1 ## §. Item ſi voluntatem.
† No. primo, q̃ factũ filiæ nõ nocet patri
2 in actione de dote. Per hũc §. dñt Doct. † q̃ ſi filia cõmiſit adul-
a teriũ, ppqđ [a] maritus hẽt lucrari dotẽ, non lucrabitur in præ-
iudiciũ patris, licet gl. dixerit ꝯrium in l. ſi dotem. C. de iure do-
tium. & l. conſenſu. de repudiis. quia eadem eſt ratio in delicto
filiæ

ADDITIO.

a Propter quod. Adde. Auth. vt liceat matri, & aui. in §. quia not. & in auth. ſed nouo iure. C. de adult.

a filiæ, a ut non noceat pr̃i, q̃ eſt in alio facto filiæ, quod nõ cadit
in delictũ: maritus ergo ɔſtante m̃rimonio accuſabit uxorẽ in
curia eccleſiaſtica de adulterio ad ſeparationẽ thori.&petet de
clarari ipſum debere dotẽ lucrari.eo caſu, quo dos eẽt reuerſu
ra ad fil.ũ, ſi adulteriũ non cõmiſiſſet.puta, ſi efficiatur ſui iuris
morte pr̃is, uel emancipatione, & ita fiat declaratio. Sed ſi ɔtin
gat ɔ̄triũ, ꝙ filia nondũ effecta ſui iuris moriat in m̃rimonio
3 uiuente pr̃e, tenebitur maritus reſtituere pr̃i, † & fortè ẽt ſi nõ
fiat aliqua declaratio ſup dote, ſed dũtaxat ſup adulterio, & ſe
paratione thori, talis ſn̄ia habebit executioñẽ in dote ad cõmo
dum uiri in primo caſu, put in ſimili hr̃ in l.ɔdõne.ad Syll. & l.
j.C.ubi cau.fiſ.& utrobiq; Doc. Sed ſi maritus durãte matrim.
nihil peteret, tunc eo mortuo hr̃s hoc ẽt petere non poſſet, ut
4 j.de re iud.l.4.in fi.¶ Quid aũt econtra ſi uxor ꝓmortua fuit.an
poſſit maritus poſtea agere ad lucrũ dotis, ſi prius non egerit,
& dic, ut in l.fi.C.de adulte.per Cy. Dñt ẽt Doct. ꝑ hunc tex. ꝙ
ſi filia renunciauit iuri hypothecæ, qđ habebat in bonis mari
ti ſcḋm l.iubemus.C.ad Velle. ẽt hoc non nocebit pr̃i. Itẽ not.in
fi ꝙ factũ filiæ bñ nocet ipſi filiæ effectę ſui iuris, ut agere non
poſſit. & iſtud facit, ꝙ ſi filius uiuente pr̃e liberet debitores pa-
ternos.& poſtea ſuccedit pr̃i, ɔfirmabit̃ liberatio, & nõ poterit
uenire in ɔ̄triũ, q̃a in actione de dote filia habebat ius de pñti,
qđ potuit remittere in ſui præiudiciũ. Sed ɔ̄ debitores pr̃nos, ui
uo pr̃e nullũ ius habebat, ſed ſperat ius hr̃e p ſucceſſionẽ, unde
non ualuit a principio, nec ex poſtfacto, ur̃ recõualeſcere. De
iſta q̃õne hr̃ ꝑ Dy.& Bar.in l.filius.j.de ſol.& in l.cũ dñs.§.ſi fi-
lius.j.de pec.leg.& ibi allegant iſtũ tex.& l. hæredi. §. ſi filia.ſ.
de pac.q̃dẽ dicit, qđ iſte.¶ Sed opponit̃ fortiter, ꝙ factũ iſtius
filiæ ẽt ſibi ſoli non noceat ꝑ l.de die.cum l. ſeq. & ſe. ſ. de pac.
dot.ubi mulier nõ põt facere pactũ, ꝑ qđ efficiat̃ deterior ɔdõ
Glo.in l.cũ dos.eo.tit.in pen.gl. ur̃ intelligere illã legẽ, q̃ quaſi
ponit eundẽ caſum cũ iſto.ꝙ ſol.marr.iſta filia fecerit hãc dele
gationẽ, uel pactũ, quia ſi ɔſtãte m̃rimonio nõ ualeret, & iſtud
5 eſt ſubſtantiale, & not.in d.l.& hæred.§. ſi filia. ¶ † Vltimò not,
in uer.(ſed utrũ,) ꝙ licèt filia facto ſuo ſit excluſa a iure agẽdi,
ut in fi.not.tñ non eſt excluſa a ɔſentiẽdo pr̃i agenti. Et ita in-
telligit hic glo. mag.in prin. Sed q̃d ꝓdeſt hoc, ponamus.n.ꝙ
non uult ɔſentire, ſed expreſsè ɔ̄dicit, & hẽt cãm ɔ̄dicẽndi, hoc
non obſtante maritus ſoluit patri. Certè non poterit filia mari
tũ ɔuenire, ut in fine huius.§ Quid ergo ꝓdeſt ſibi, ꝙ non per-
diderit ius ɔſentiendi.gl.& Doct.hoc non declarant, põt dici,
ꝙ iſtud ꝓcederet ſi maritus alteri delegatus ꝑ filiã illi ſoluiſſet,
& poſtea conuentus a pr̃e iterũ ſoluit pr̃i ɔ̄dicente filia, & tunc
non hẽt locũ prouiſio, de qua hic. Si aũt nñ ſoluerat illi, & tũc
ſoluit pr̃i, ɔ̄dicente filia, & cãm ɔ̄dicendi hñte, non liberatur fi
lia, quin poſſit ab ea cõueniri. Et iſtud ꝓdeſt non ꝑdidiſſe ius
6 cõſentiendi.¶ † In gl.magna ibi(nec enim ſunt ſocij,) Iſtud nõ
expediebat dicere, nam ẽt ſi eſſent uerè ſocij, factũ unius alteri
nõ nocet in q̃ſitis tollendis multòminus, q̃ ſi non eſſent ſocij,
ut l.ſi unus.in prin.ſ.de pac.& nos tractamus de iure q̃ſito auſe
rendo.bñ tñ eſt uerũ, ꝙ nocet in acquirendis.ut l.ſi duo. ſi quis
cau.& q̃a factum unius facit cõmitti pœnã ɔ̄ ſocios, ſi agit no-
mine ſocietatis, quia ẽt ſocij agere uidentur, cũ agat̃ ad oĩum
cõmodum, iõ ɔ̄ oẽs pœna cõmittit̃, ut l.ſi duo.ſ.de arbi.¶ In gl.
ibi de pac.do.l.cũ dos.§. ſi uerò.iſtud eſt ualde difficile ɔ̄triũ,
7 nam iſte tex.in uer. ſed utrũ uult, † ꝙ pr̃ poſſit agere adiuncta
pſona filiæ, licèt ipſa filia ꝑ ſe agere nõ poſſit, ut in fi.ſed iſte tex.
uult ɔ̄triũ, q̃a dicit, ꝙ patri non nocet factũ filiæ, niſi agat ad-
iuncta pſona filiæ, & ſic uult, ꝙ agere non poſſit, cum filia, ſed
ſolus.gl.hic, & ibi multis modis ſoluit. Doct. dñt, ꝙ agere adiũ
cta pſonæ filiæ poteſt intelligi duob.mod. Primo in noĩe ſuo, &
filiæ, tũc non poteſt agere, poſtq̃ filia ꝑ ſe agere non poteſt q̃a
nec ꝑ aliũ, & ita intelligit̃ ɔ̄trium. Scḋo ꝙ agat ſuo noĩe tm̃, filia
tñ ɔſentiẽte, & tũc bñ poterit, & iſte eſt caſus hic. Sed certè ẽt
hoc ur̃ agere noĩe filiæ ad eius utilitatẽ: uñ iſta uerba non uñr
hr̃e ſaporẽ, poteſt ergo dici, ꝙ ſolutio ibi poſita ꝑ gl. in ul.pte
ſit, uera cũ nõ noceat factũ filiæ q̃tũ ad hoc, ut pr̃ repellat̃ ab a-
gẽdo, bñ nocet q̃tũ ad aliud, q̃a ſi agat adiũcta pſona a filiæ te-
nebit̃ eã defendere in cãm recõuentionis, ſi forte filia pmiſiſſet
pœnã marito, ſi ab aliquo moleſtaretur per l.3.§.fi.j.re.amo.

ADDITIO.

a ¶ In delicto filiæ. Adde an ex delicto filij pater teneatur aliquid aſſignare filio
muto, vide per Bal.in l.ſi quis iniquum.in §.filiusfam. quod quiſque iur.

1 *Filia ſanæ mentis, ſi eſt præſens, & non contradicit patri agenti, habetur pro
conſentiente.*
2 *Tacens quando uideatur conſentire.*
*Furioſus non habetur pro conſentiente, quando ſi eſſet ſanæ mentis poſſet
contradicere.*
3 *Statutum ſi dicat aliquem actum debere fieri de uoluntate talis, an ſufficit
eius præſentia, licèt non contradicat.*
4 *Si aliquis litigat meo nomine, me ſciente, & patiente, an uidear conſenti-
re, & mandatum dare, ut ſententia lata contra eum mihi noceat.*
5 *Si aliquis dixit, do tibi iſtum in fideiuſſorem illo præſente, et tacente non obli
gatur, niſi hoc fieret in iudicio, & eſſet confecta ſcriptura in actis.*
6 *Licet pater agere poſſit conſentiente filia expreſsè, vel tacitè, tamen filia
non poteſt agere, niſi patre expreſſe conſentiente.*
*Quòd poterit pater iſtum conſenſum exprimere, etiam per nuntium, uel epi-
ſtolam, & extra iudicium.*
7 *Quando iſto iure acquiſita filiiſfa. remaneant apud eam.*
*Quòd in eis omnibus non poterat tamen filius agere, niſi patre expreſsè con
ſentiente, vel niſi ipſo abſente, uel exiſtente turpi perſona.*
8 *Pater agens filia abſente, quando non admittatur ad agendum, etiam cum
cautione de rato.*
9 *Quando requiritur uerus conſenſus, tunc furioſus, & abſens æquiparantur,
& quid ſi ſufficit non contradicere.*
10 *Rato, quare ſi pater agit de dote filia abſente, cauet de rato, ſed ſi non agit
actione iniuriarum, pro iniuria facta filio.*

1 **§. Voluntatem.** † Filia ſanæ mentis, ſi eſt pſens, &
nõ ɔ̄dicit pr̃i agenti hr̃ ꝓ conſen-
tiente. Idẽ ſi non poterat ɔ̄dicere, q̃a nõ erat ſanæ mẽtis, ſecus
ſi erat abſens, & ignorans, nã tunc non hr̃ ꝓ cõſentiente, nec ẽt
pro diſſentiente, & iõ pr̃ admittitur cũ cautione rati.h.d. In pri
mo, & ſecundo caſu non cauet de rato.vt no.gl. j.eo.l.ſi cũ do-
tem. §. ſi ſoluto poſtquã hr̃ pro ɔſentiente fictione iuris, quia
vbi conſtat de mandato, vel voluntate, illa cautio non præſta-
tur, vt l.nec ſatiſdatio.rem ratam haberi. Item in vltimo caſu, ſi
appareret de expreſſo diſſenſu filiæ abſentis, & hr̃et iuſtã cãm
ɔ̄dicẽdi, non admitteretur pr̃, ẽt cum cautione rati, vt l. Pomp.
§.fi.de procur.ſeruatur ergo media via, qñ non ɔſtat, ꝙ conſen
tiat, vel diſſentiat, & eſt abſens, vel ignorans, & recollegi decla-
rãdo caſus hic poſitos, & ẽt gl.qñ pr̃ agit de dote, tres ſunt ca-
ſus. Nã interdũ filia ɔſentit expreſsè. Interdum expreſsè ɔ̄dicit.
Interdũ nec ɔſentit, nec ɔ̄dicit. Primo caſu conſtat ſine dubio,
ꝙ pr̃ admittitur, ẽt ſi filia haberet iuſtam cãm ɔ̄dicendi, q̃a cen
ſetur ei renunciare, qđ tñ intelligo, ſi renũtiare põt. ſecus ſi nõ
poſſet, vt q̃a eſſet minor 25.ann. Itẽ intelligo, qñ ɔſentit ſpon-
tè, ſecus ſi ob nimiã reuerentiã paternã, vt l.j. §. qui onerandæ
quarum re.act.non da. ſed circa hoc uerſabitur iudicis officiũ.
vt j.eo.l.ſi cum dotem.§. eo aũt tpe.ad poſtulationẽ mariti ɔ-
uenti, & volentis patrem repellere ab agendo. Item ẽt ſi nõ op-
ponat publicã vtilitatẽ, q̃ verſat̃ in dotib. poterit de facto ſup-
plere ꝑ illum.§.eo aũt tpe.ibi, ideoq; offm̃ iudicis &c. & plene
ꝑ not.in l.4.§.hoc iudiciũ.de dam.inte. Scḋo caſu, qñ expreſsè
ɔ̄dicit ſi nõ hr̃ ꝓ ɔ̄dicente.vt j.eo.l.dotẽ.& hic in prima glo. in
prin. Si aũt allegaret, & probaret, repellit̃ pr̃, & exercitiũ cõpe-
teret filiæ, vt l.filiusfa.§.ſed ẽt ſi filia.ſ.de ꝓcur. ſi tñ eſſet hone-
ſta, & nõ ſuſpecta, aliàs ſecus, vt in d.§. eo aũt tpe, in fi. Proui-
debit ergo tunc iudex, ꝙ dos ponat̃ in tuto loco, vt d.l.ſi cũ do-
a tẽ.§.ſin autẽ leuiſſimo.ver.ſin uero. † Tertio caſu, qñ non ɔ̄di-
cit, nec expreſsè ɔſentit, tunc aut non poterat ɔſentire, uel ɔ̄di-
cere, q̃a non erat ſanæ mẽtis, & tunc hr̃ ꝓ ɔſentiente, vt hic in
ſcḋo caſu, niſi maritus aſſumat in ſe onus ꝓbandi, & ꝓbet, ꝙ pr̃
ſit turpis pſona, & ſic ſi filia eſſet ſanè mẽtis haberet iuſtã cãm
ɔ̄dicendi. nã nunc nõ hr̃ ꝓ ɔſentiente, ita intelligit glo. iſtũ tex.
ſuper ver.credet, & bñ, & notabiliter, & ꝓbat̃ in l.quia ad certũ.
ſ.loca.ubi furioſus non hr̃ ꝓ ɔſentiente, qñ ſi eſſet ſanæ mentis
poſſet ɔ̄dicere, ut eſt hic. ſed ſi non apparet iſta cã ɔ̄dicendi, nõ
poſſet ɔ̄dicere ſi eſſet ſanè mentis. Iõ hr̃ ꝓ ɔſentiẽte ꝑꝑ exerci-
tium actionis, qđ lex dat ipſi pr̃i, nec ſibi aufertur, niſi duob. ɔ-
currentib. ꝙ filia ɔ̄dicat expreſſe, & hẽat cãm ɔ̄dicendi. Si aũt
filia erat ſanę mẽtis, tũc aut potuit ɔ̄dicere, & nõ ɔ̄dixit, q̃a erat
pſens in iudicio, vel in ciuitate, & ſciebat pr̃m agere, vel modi-
cũ diſtabat, & tũc hr̃ ꝓ ɔſentiente, ut in primo caſu huius.§.qđ
intelligo, ẽt ſi iuſta cã ɔ̄dicẽdi ſuberat, & in hoc differt iſte ca-
ſus a ꝓcedenti, qñ nõ poterat ɔ̄dicere ꝑꝑ furorẽ, & hoc ſatis col
ligit̃ hic in tex.& gl. q̃a ſola ɔ̄dictio nõ ſufficit, niſi adſit ɔ̄dicen
di cã. Si ergo nõ ɔ̄dicat expreſsè, ut aliqua ſit dr̃ia inter tacẽtẽ,
& expreſsè ɔ̄dicentem, q̃ intendit facere iſta litera, & non eſſet
bona, ſi nõ ſubeſſet cã ɔ̄dicendi, dicendũ eſt, qđ dixi, nec ob.l.q
uas.§. uetare.de furtis.j.vbi in his, q̃ tendũt in pꝓiudicium, tacẽs
non hr̃ pro ɔſentiente, q̃a illud, qñ alius facit actũ nõ iure ſuo,
ſed hic pr̃ agit iure ſuo, & actione ſibi ɔpetente, unde exercitiũ
datũ a iure ſibi nõ tollitur, niſi filia expreſſe ɔ̄dicat, aut filia nõ
poterat expreſſe ɔ̄dicere, q̃a ignorabat pr̃m agere, cũ non eſſet
pſens in iudicio, tunc non hr̃ pro cõſentiẽte, ut hic in tertio ca
ſu. Sed qualiter dic in iudicio tunc ꝓcederet? R̃ndeo ſaut erat in
eadẽ ciuitate, uel parum diſtabat, & tunc eſt ɔſilium, ꝙ ſibi de-
nuncietur, ut ueniat ad ɔſentiendũ ſi põt, & ſi non uenerit, ha
bebitur ꝓ ɔſentiente, ſicut ſi eſſet præſens. iſta practica colligi-
tur ex gl.pe.hic poſita ſup uer.exigimus, & tũc habebit pr̃ caue
re de rato. ſi aũt longe diſtat, ita ꝙ nõ de facili ſibi põt denũtia-
ri, tũc ſeruãda ẽ practica, q̃ ponit lr̃a, ꝙ pr̃ caueat de rato, ſi nulẽ
adiouit, nec ob.l.nõ ſolũ.§.ſi pr̃.ſ. de proc. ubi pr̃ non cauet de
rato,

rato,quia ibi,qñ agit pro iniuria facta filio,quo caſu, ſiue inten
tet actionẽ competentem ſibi,ſiue cõpetentẽ filio ſm verã opi
nionẽ nõ cauet,licet eius procurator caueat,vt hr̃ hic in gl. ñ.
ſecus, qñ agit ꝑ dote. Rõ diuerſitatis, qa iniuriã factã filio põt
pr̃ remittere,ſed nõ ſic actionẽ de dote in ꝑiudiciũ filiæ. qñ aũt
pr ageret, tanq̃ legitimus adminiſtrator in bonis aduenticijs ꝑ
l.1 C.de bo.ma.nõ haberet neceſſe cauere,vt l.fi.C.de admi. tu.
3 ¶ † Vltimo.Bal.& Ang.inducunt primũ caſum huius.§.ſi ſta-
tutũ dicat aliquem actum debere fieri de voluntate talis, ꝙ ſuf
a ficiat eius pñtia, ª & non ꝯdictio,q̃ inductio non eſt bona, qa
propriè loquẽdo.nõ ꝯdicere, non eſt velle,vel nolle,ſed quod-
dam mediũ,vt no.in l.1.§.ſcientiã.de tribu.& ſtatutũ dẽt ꝓpriè
4 intelligi:nec obſtat hic,qa alia rõ ſubeſt,q̃ ſupra dixi. ¶ † Itẽ in-
ducunt,ꝙ ſi aliquis litigat meo nõie me ſciente, & patiente vi-
deor conſentire,& mandatũ dare, & ſic ſnĩa lata ꝯ eum noce-
bit mihi,qđ tenuit Inno. in c.ex pte decani. de reſcr. contrariũ
tenuit.in c.quãuis.de re iud.& Bar.expreſſit, licèt non alleget
Inno.in l.pen.j.de re iud.Bal. ponit iſtũ articulũ.in l.licet.in fi.
C.de proc.diſtinguẽdo,an agat,vel ꝯueniat.Primo caſu videor
mãdare,qa poſſum ꝓhibere.Scđo,non,qa me inuitũ põt defen
te.l.ſolutionẽ,vel iudiciũ.j.de ſolu.Sed certè iſte articulus req
5 reret altiorẽ indaginẽ,ſed nõ ptinet ad ꝓpoſitũ. ¶ † Vltimo in-
ducunt,ꝙ ſi aliquis dixit,do tibi iſtũ in fideiuſſorẽ, illo p̃ſente,
obligat,ꝑinde ac ſi ꝑ ſtipſonem ꝓmitteret: certè hoc non eſt ve
rum,quia obligat̃ ꝑ ſtipſonem,ut l.blanditus. de fideiuſ. niſi in
iudicio hoc fieret,& eſſet ꝯfecta ſcriptura in actis. j. de fideiuſ.
6 tu.l.cũ oñdimus.§.fi.† Item no.ꝙ licèt pr̃ agere poſſit ꝯſentien-
te filia expreſsè,vel tacitè,vt hic, eꝯ tñ filia non põt agere, niſi
pr̃e expreſsè ꝯſentiente,ut no.j.eo.l.ſi cũ dotẽ.§. 1.in glo. 1. &
ita intelligit̃ auth.quod locũ.C.de col. dum dicit, uel ſi pr̃ filiæ
ꝯſentit agenti,intellige.ſ.expreſſe,& qđ no. gl. in l.ſi longius.§.
ſi filius.ſ.de iud.& poterit pr̃ iſtũ conſenſum exprimere, ẽt per
nuntiũ,vel ep̃lam,& extra iudiciũ,ut no.in l.cũ non ſolũ. §.ne-
7 ceſſitatẽ.C.de bo.quæ lib.¶ † Itẽ ſcias, ꝙ ſicut eſt ſpeciale in a-
ctione.de dote,ꝙ illo iure acquirat̃ filiefa.& remanet apud eã,
licet regulariter ſecus,qa q̃ſita ꝑ filiusfa.non remanẽt apud eũ
ſed acquirit̃ pr̃i,ut not.in l. placet.de acq. hær. ita eſt ſpeciale in
qbuſdã alijs actionib. q̃ hñr.in l.filiusfa. & in l.factũ. de actio.&
oblig. In oib. tñ pater habebat exercitium, & filius nõ poterat
agere,niſi pr̃e expreſſe cõſentiente,uel niſi ipſo abſente, vel exi
ſtente turpi pſona,ſicut in actione de dote,ut d.l.ſi longius.§.ſi
8 filius,& ibi no.ꝑ gl.magiſtrã. Item dico, † ꝙ qñ pr̃ agit abſente
filia,ſi ꝯſtaret,ꝙ pr̃ eſſet turpis pſona, ẽt filia non ꝯdicente ex-
preſſe,non admitteret̃ pr̃ ẽt eum cautione de rato, ſicut qñ fi-
lia eſt furioſa,ut hic no.in gl.a.quia qñ ꝯſtat de ꝯna voluntate,
cautio non ſufficit.ut ſ. dixi,& hic cenſetur ꝯſtare pſumptio iu
ris,quia qñ eſt turpis pſona,niſi ſit pñs,& tacens,& ꝯdicere poſ
ſit,hr̃ pro diſſentiente,ut ẽt colligit̃ ex §. eo autem tpe. põt er-
go iudex ſupplere pro abſente,ſicut pro furioſa,ar.in l.amplio-
9 rem.C.de appel.¶ † Gl.quæ incipit.(non ergo,)ibi (.l.a.§.furio-
b ſus,)dic,ꝙ qñ requiritur uerus ꝯſenſus, tunc furioſus, ᵇ & ab-
ſens æquiparantur.ita loquuntur ꝯria allegata in gl. & omnes
ll.quæ hoc dñt,ꝙ furioſus hr̃ pro abſente.Vbi uero non requi-
ritur verus ꝯſenſus,ſed ſufficit non ꝯtradicere, tunc non ęqui-
parantur,quia furioſus hr̃ pro ꝯdicente,& per ꝯñs pro non cõ
ſentiente,ut hic,ſed abſens nõ, niſi caueat̃ de ratihabitione ip-
ſius,vt in tertio caſu.¶ In gl.fi.ibi,(vel ꝙ ẽt filiæ noĩe) hæc vera,
10 ut patet in l.ꝯria. † Sed quæ eſt ratio diuerſitatis,ꝙ ſi pr̃ agit de
dote filia abſente cauet de rato,ut hic.& d.l.non ſolũ. § fi.de do
te.de procu.ſed ſi agit actione iniuriarũ pro iniuria facta filio,
non cauet de rato,ſiue intentat actionem ꝯpetẽtẽ ſibi, ſiue fi-
lio cõpetentẽ,ut in §.ſi pr̃.qui ſtatim ſequitur poſt illũ.§.de do
te.qđ ẽt hic tenet gl.& bene,gl.tñ hic nõ tñdet, ſed dic ſm Pet.
ꝙ actionẽ iniuriarũ tam competentem ſibi, q̃ filio pr̃ remitte-
re põt ꝑꝑ eius odiũ.l.ſi vnus.§.filio j.de iniur.unde ideo nõ ca
uet,quia cautio non poſſet remitti,ut ſ.de procur.l.non cogẽ
dũ.§.fi.licet ꝓcura.pr̃is bene caueat,ut l.ſi ſine.§. fi. rem ratam
habe.qa ipſe nõ põt actionẽ remittere, ſed actionẽ de dote pr̃
remittere nõ põt in ꝑiudiciũ filiæ,ut in §.pręcedenti, iõ cauet.

ADDITIONES.

a Præſentia. Adde in propoſito, quod dicit idem Pau. de Caſt.in conſi. ſuo.314.
inci.ad primum quæſitum breuiter dicendum uidetur.ubi dicit, ꝙ ſi notarius
dicat in initio. Actũ pſentib. talib. ꝙ ex ui ſermonis importat eos fuiſſe intel-
ligentes. Et adde qđ d.Signo.de homo.in cõſ.192.dicit, ꝙ ſi curator ſit pſens
actui,qui fit ꝑ minorẽ,ꝙ talis pſentia hr̃ ꝓ conſenſu.Adde tñ,ꝙ in teſte neceſ-
ſario non arguit intelligentiã,ut hic,ꝑ Mod.quib. adde Alex.de Imo. in conſ.
9.col.4.uer.uĩ igitur: in conſi.73.col.1.in prin.& in cõſi.74.col. 2. circa med.
in 1.uol. Alex.in conſi.183.col.3.in 2.uol.& in conſi.90.in 4.col. Fran.cur.

b Furioſus & abſens. Adde an æquiparentur mortuo,unde Bal. in l. humanitatis.
in 8.col.C.de impu.& alijs ſubſti.& ꝙ furioſus æquiparetur abſenti. Adde
Bal.in l.1.§.furioſus.infra de iure.codicil.Bart.in l. 2. §. dari autem. ſupra de
procu.& Bal.in l.[illegible] in fi.C.qui teſta.fac.poſ. Fran.Cur.

L E X III.

1 *In dote commun. patris, & filię,quomodo liberetur ſoluens ſponte ſine con-
ſenſu alterius.*
2 *Quando fit ſolutio alteri qui eſt particeps eiuſdem obligationis, ſi converta
tur in vtilitatem alterius,ſiue directò.ſiue per obliquum ipſo iure libera-
tur ab altero,& quid ſi non eſt particeps eiuſdem obligationis.*
3 *Coniuncta perſona licèt poſſit agere, ſine mandato cauendo tamen de rato,
non tamen poteſt ſolutionem recipere,etiam ſi de rato uelit cauere.*
4 *Licet aliud ſit exigere,& quid importet iſtud verbum, & aliud ſit ſolutio-
nem recipere,quia primum fit a coacto,ſecundum a ſponte ſoluente, tamẽ
ille qui habet mandatum ad exigendum, poterit recipere ſolutionem a
ſponte ſoluente.*
5 *Adiectus ad ſolutionem recipiendam non poteſt agere.*
*Procurator ad agendum non poteſt ſolutionem recipere, quia aliud eſt age
re, & aliud exigere.*
Habens mandatum ad exigendum, poteſt petere executionem.
6 *Actio de dote eſt communis inter patrem, & filiam, eo modo quo inter plu-
res legatarios coniunctos re tantum, eſt communis actio ex teſtamento
pro eadem re.*
7 *In ſingularem ſucceſſorem non tranſit actio directa,licèt poſſit tranſire vti-
lis per ceſſionem.*
8 *Alter ex duobus reis credendi, qualiter poſſit agere ſine conſenſu alterius
cauendo, ut hic,& alteri præiudicare, non ſic pater ſine voluntate filiæ,
vel econuerſo.*

1 Non ſolum. † In dote,q̃ cõis eſt patri,& filiæ
ſolutio ſpontanea facta vni, ſi-
ne cõſenſu alterius,nõ liberat ſoluentẽ ab altero,
niſi pecunia ſit conuerſa in vtilitatem alterius di-
rectò,uel ꝑ indirectum.h.d.cum l.ſeq.¶ In tex.ibi,
(nec alterius,) niſi ſolutio facta fuiſſet pr̃i nõ exiſtẽti turpi pſo-
na,& ſic filia non hñte cãm ꝯdicendi,nam ſoluens eſſet libera-
tus,& licet pr̃ poſtea efficeretur pauper, & ſic filiã nõ poſſet in
ſecundo matrimonio dotare,non reincideret maritus in obli-
gationẽ,& ſic eſſet effecta deterior cõditio filię,ut dixi.ſ.l.pro-
xi.§.ꝙ ſi in pr̃is in gl.q̃ incipit,morte.Itẽ niſi fuiſſet facta ſolu-
tio ſoli filiæ ex cã tñ a iure pmiſſa.ut j.eo.l.quis. & l. ſi cũ dotẽ.
§.j in fi.quia pr̃ cogeretur iterum dotare, & ſi effecta eſſet eius
conditio deterior.debet ergo intelligi,qñ ſoluit patri filia ꝯdi-
cente expreſſe,uel tacite,& hñte cãm ꝯdicendi, ſm ea, q̃ dicta
ſunt.in § ꝑcedenti, uel qñ filiæ, non ex cã a iure permiſſa. ¶ In
gl.ſeq in fi.ibi,(doli mali exceptio) dic, ꝙ loquitur de exceptio
ne intentionis.nam ipſo iure liberatur a filia, poſtq̃ in eius uti-
litatem dos ſoluta patri fuit conuerſa,ſicut ecõuerſo, ut l. præ-
cedenti.in fi. Aliqui dicunt ꝯrium, quia in l.ꝑcedenti recta uia
conuerſa fuit in vtilitatẽ pr̃is,quia filia patri reſtituit .hic ꝑ in-
directũ qa pr̃ nõ reſtituit filiæ,ſed tradidit pro ea ſecundo uiro,
2 ar.in l.ſi opera.de doli except. † Doct.tenent ꝯriũ, qa qñ fit ſo-
lutio alteri,qui eſt particeps eiuſdem obligationis, ſi cõuerta-
tur in vtilitatẽ alterius,ſiue directò,ſiue per obliquũ ipſo iure li
beratur ab altero.ita loquitor hic,& facit l.ſolutũ. §. ſolutã.de
pignoratitia actio.Sed qñ nõ eſt particeps eiuſdẽ obli.tũc bene
eſt verũ,ꝙ diſtinguit̃.an directò liberet̃ ipſo iure,an ꝑ obliquũ,
3 & tunc per exceptionẽ,in d. l.ſi opera.† Et alle. iſte tex. primo,
a ꝙ licet coniuncta perſona, poſſit agere pro coniũcta ª ſine mã
dato,cauendo,tñ de rato. vt l.ſed.& hæ.in prin.de proc. & l. exi
b gendi C.eo.tit.non tñ põt ſolutionẽ recipere, ᵇ ẽt ſi de rato ve
lit cauere:nã nulla eſt maior coniunctio, q̃ inter patrẽ,& filiam
& tñ hic patet, ꝙ pr̃ nõ põt recipere ſolutionẽ ſine uoluntate
filiæ,ẽt de eo,quod cõiter vtrique debetur:nihilominus ſi filiæ
tñ,nec econuerſo.ad hoc ẽt allegat.l.a. j.ut leg.no.c.Rõ eſt in
promptu.Nã iõ põt coniuncta pſona agere ꝑ coniuncta, quia
hoc non põt tendere in ꝑiudiciũ illius, ſi.n.obtinebit, ſnĩa illi
ratũ habẽti ꝓderit,ſi aũt ſit lata ſnĩa ꝯ eũ,ſi nolet ratũ hr̃e,non
nocebit,ut l.3.ver.ſed ſi forte j iud. ſol.ſed ſolutio poſſet alteri
4 ꝑiudicare,ſi pecuniã ꝯſumeret. † Allegatur ẽt iſte tex. in prin.
ꝙ cũ aliud ſit exigere, aliud ſolutionẽ recipere, quia primũ fit
a coacto,ſm a ſponte ſoluente,ut hic in glo ſ.ꝙ ille,qui hẽt mã
datũ ad exigendũ,non poterit recipere ſolutionẽ a ſponte ſol-
uẽte,& hoc vr̃ tenuiſſe Spe.in tit.de proc. ꝯriũ tñ cõiter tenẽt
Doct.ꝑ legẽ non abſtulit.C.de noua.& ſol.l.indultũ, qa a dño
cẽſet̃ hr̃e mã datũ.ſ.ut agat, & ſniãm obtineat,& ẽt,ut executio
nem

ADDITIONES.

a Coniuncta perſona. Adde gl. & ibi Bar. in l.ſi quis apud.in §.1. ff.de iudi. ſolu.
& intellige hoc uerum, niſi in requirentib. ſpeciale mandatum. l. qui homi-
nem §.ſi generi.inf.de ſolu.tenet Bal.in l.1.C.quib.res iud. non nocet Cyn. &
Docto.in l.exigendi.C.de proc.ita pceptor meus d.Soc.in conſi.120.col.9.po
ſtremo.in conſi.231.col.9.uer.circa ſecundam,& col.ſeq.uer. poſtremo.& in
conſi.154.col.9.uer.2.ratio.Fran. Cur.

b Solutionem recipere. Adde tex.& ibi Do.in l.qui aliena.§.quanquam.inf. e.tit.
gl.& Bar.in l.uero ꝓcuratori.inſ.de ſol.Bal.in l.filius. C. de pac. & in l.tutor.
in fi.C.de neg.geſt.& per Alex.de Imo.in conſi.37.col.1.in 4.uol. Fran.Cur.

nem fieri faciat, q̃a hoc importat verbũ exigere, & ſi dedi mandatum ad recipiendum a coactè ſoluente, cenſeor eadẽ rõne dediſſe a ſponte ſoluente, de hoc vide ꝑ Bar. in l. de hoc iure. de
5 ſoln. & e. ti. l. ſiquis ſeruo. † In gl. ibi (non tñ eſt ita,) ſed quare, nõ rñ. deo, quia adiectus ad ſolutionem venit noĩe ſtipulatus, & ad eius vtilitatem, & ex eius tacito mandato. eatenus ergo põt, quatenus mandatũ hẽt. ſed ipſe hẽt mandatũ ad recipiendum ſolutionem, nõ aũt ad agendum, meritò põt primũ, & non ſ'm ſicut econuerſo, procurator conſtitutus ad agendum põt agere, q̃a ad hoc hẽt mandatum, ſed non põt ſolutionẽ recipere, q̃m ad hoc mandatum non hẽt, vt l. hoc iure. ̅j. de ſol. & ſtatim ſequitur in gl. & ille, q̃ hẽt mandatum ad vtrunq;, puta, ad exigendum, poſſet vtrunque facere, ſed in pñte, & filia nõ eſt ita, q̃a quilibet eorũ venit iure ſuo, & ex actione ſibi cõpetẽte, non rõne mandati, ꝙ habeat ab altero, tñ ne alteri fiat ꝑiudicium, non põt alter agere ſine altero, & eadem rõ vertitur in recipienda ſolutione, & iſta eſt rõ huius l. quod ſequit̃ in glo. & eẽ exigit, exponit. i. agit. & ita loquit̃ lex, q̃ gl. allegat, alias malè loqueret̃ gl. Aliud. n. eſt agere, aliud exigere, qui. n. hẽt mãdatũ ad primum, põt ꝑuenire vſq; ad ſniam, ſed non põt petere eius executionẽ. vt l. ſi proc. meus de proc. ſed qui hẽt mandatũ ad exigendũ põt executionem petere. ¶ In gl. ſeq. in prin. ibi dic, (quæ. i. cuius actio,) iſta expoſitio non eſt neceſſaria ꝓ id, qđ dixi. ̅s l. px. § ꝙ ſi in patris. in glo. 2. q̃ incipit, id eſt actio de dote, vbi gl. ſenſit eandem oppoſitionem, q̃ hic. ¶ In gl. ibi, (pr̃ exercet ſuã partem filiæ) ex hoc apparet, ꝙ iſta non eſt bona ſimilitudo, quia qñ plures ſunt hr̃des vnius creditoris, inter quos actio eſt diuiſa, nullus eorũ põt deducere in iudiciũ, niſi partẽ ſuam, ꝓterea non eſt verum, ꝙ ſit cõis ꝓ diuiſo, immo cuilibet eorũ cõpetit inſolidũ, alias ſequeret̃, ꝙ qñ fit conſolidatio in pſonam alterius, dimidia, q̃ erat apud vnũ, tranſiret de pſona illius i alterũ, quod eſſe nõ dẽt, vt ̅j. ſequit̃ in gl. ꝓ ver. (ſ'm hoc.) ¶ In gl. ibi. (vt duob. reis ſtipulandi) ſed nec iſta eſt bona, q̃a in duob. reis ſtipulandi duæ ſunt obligationes, & duæ actiones in pſona cuiuſlibet de ꝑ ſe, vt l. ea. in ñ. ̅j. de duob. reis, & not. eo. tit. l. 3. ꝑ gloſ. in fin. ſed hic eſt vna tñ obligatio, & actio, vt dicit gl. ̅s. l. prox. † ıtẽ ſi voluntate. ſuꝑ ver. amiſſam. añ finẽ. dñt ergo Doc. ꝙ eſt cõis eo mõ, quo eſt cõis actio inter plures heredes illius, q̃ ſtipulatus eſſet ſeruitutẽ indiuiduã, nã trãſmittit actionẽ pſonalẽ ad quẽlibet hr̃dem inſolidũ, & tñ non eſt niſi vnica, vt l. 2. ̅j. de verb. obl. Sed difficile eſt ↄſiderare, q̃uo põt hoc ↄtingere in actione de dote, q̃ cõpetit pro re diuidua. Nã rõne indiuiduitatis hoc tolerat̃, ꝙ vna, & eadẽ actio poſſit eſſe penes plures inſolidũ, ſed qñ cõpetit ꝓ re diuidua, difficile eſt ſuſtinere.
6 † Vñ poſſet dici, ꝙ actio de dote eſt cõis eo mõ, quo inter plures legatarios coniunctos re tñ eſt cõis actio ex teſtõ ꝓ eadẽ re. Nã attenta voluntate teſtatoris q̃libet hẽt rẽ inſolidũ, & ſic actionẽ inſolidũ, ſed faciũt ſibi partes ꝑ ↄcurſum, & altero iſtorũ repudiante, alter hẽt totũ ꝑ ius non decreſcendi, vt C. de caducis tollendis. §. ſin aũt diiunctim. & ita hic, & iſta erit ↄſolidatio, q̃ fit de vno in alterũ, q̃a mortuo pr̃e, vel emancipata filia, ius quod habebat pr̃, nõ tranſit ad filiã, ſed extinguit̃, nec tranſmittit̃ ad hr̃des, & ius filię incipit aſſumere vigorem, tanq̃ nõ impeditũ ex iure pr̃is, & hoc eſt, qđ ſtatim glo. voluit, ꝙ nõ ambulet actio de pſona vnius in alterã. Nã hoc nõ reperit̃, niſi in pſona vl'is ſucceſſoris, vt in l. adhuc. §. ſi opera. de vſuſfructu legato. In ſingularẽ aũt nõ tranſit actio directa, licèt poſſit tranſire vtilis ꝑ ceſſionẽ. l. q̃s ergo caſus. de pecu. ¶ † In glo. ibi, (ſed ſ'm hoc quare cauet de rato,) q. d. ꝙ ille cauet de rato, q̃ agit noĩe alterius, & actione ↄpetẽte alteri, ſed pr̃ agit noĩe ſuo, & actione ſibi ↄpetente, ſed certè ẽt talis reperit̃ interdum cauere de rato, vt l. nõ ſolũ. §. j. de ꝓc. Sed tenẽdo, ꝙ ſit cõis eo mõ, quo inter duos reos ſtipulãdi, vr̃ ↄtrium, q̃a alter ipſorum, cũ agit, nõ tenet̃ cauere de ratihabitione alterius, vt ̅j. ſequit̃. in gl. q̃ eſt no. & ſingu. fortè vix reperit̃ alibi, & Doc. ipſam allegant in materia duorũ reorũ. dicit tñ Bar. ꝙ bñ tenet̃ cauere đ defendendo aduerſus alterum, vt eſt caſus r. o. in l. fideicõmiſſa. §. plerunque de leg. 3. Solue ergo, ut in glo. q̃a alter ex duob. reis credendi poteſt agere ſine conſenſu alterius, & ꝓoccupare ſibi debitũ, & illi præiudicare, vt l. 2. in fi. de duob. reis. non ſic pr̃ ſine uoluntate filiæ, uel econuerſo, per rões de quib. no. in §. quod ſi in patris. & fauore dotis, ne cõſummatur, & mulier remaneat in dotata, ex quib. patet, ꝙ ſimilitudo, quam facit gl nõ eſt bona, de plurib. reis credẽdi, q̃a multæ ſunt diuerſitates.

L E X V.

1 *Diuiſio materiæ præſentis legis, & eius caſus.*
2 *Non ſufficit fuiſſe contractum matrimonium, & incepiſſe ſuſtinere onera, & dotem fuiſſe promiſſam, ad hoc, vt maritus lucretur fructus, niſi etiam dos ſit tradita, vel fundus factus ſit dotalis, & ex tunc computatur annus, & quid ſi mulier, fuit in mora tradendi, & nu. 4. & 7.*
3 *Non dicitur prædium dotale, nec transfertur dominium anteq̃ ſit traditum etiam ſi mulier omnia bona in dotem dederit.*
Ex ſocietate omnium bonorum transfertur dominium ſine traditione.
4 *Ex titulo inter viuos regulariter non transfertur dominium ſine traditione.*
5 *Maritus, quòd pro illa rata temporis lucretur fructus, qua fundus durat dotalis, non qua ſuſtinuit onera matrimonij, & qualiter fiat iſta diuiſio fructuum.*
6 *Fructus percepti ex fundo tradito antequam matrimonium ſit contractum non pertinent ad virum, ſed augent dotem.*
7 *Si in fundo percipiuntur fructus vno tantum menſe anni, illi fructus non dicuntur fructus illius tantum menſis, ſed totius anni, quo fundus colitur.*
8 *Actio competens marito pro dote danda eſt bonæfidei, ſicut illa, qua competit mulieri pro reſtituenda, & ſic facit venire fructus a tempore moræ.*
9 *Quid ſi competat contra extraneum, vel cõpetat extraneo, qui dedit dotẽ.*
10 *Mora irregularis, quæ contrahitur re ipſa, ex eo, quia impletur contractus ex altera parte facit moroſum teneri de fructibus perceptis, non autem de non perceptis, etiam ſi percipi potuerunt, exceptis duobus caſibus ſecus in vera mora, quæ contrahitur per interpellationem veram, quia facit teneri de perceptis, & percipiendis.*
11 *Si mulier percipit fructus non eſt in mora, ſi obtulit fundum marito, & ille recuſauit recipere, & ſi fuiſſet eam purgaſſet: & quid ſi non obtulit, & maritus ſubſtineat onera, & quid in extraneo, qui promiſit dotem.*
12 *Contractus innominatus aliquando habet ſimilitudinem cum nominato, & tunc facit venire uſuras, ſicut veniunt in illo.*
13 *Fructus dotis ſi multum valent, & maritus parum expẽdit, lucratur omnes fructus, & quid ſi matrimonium verè non interueniſſet, & quid ſi vir fecit impenſas non neceſſarias, an eas deducet de fructibus.*
14 *Matrimonium contractum cum puella impubere per verba de præſenti, reſoluitur in verba de futuro, niſi ſecuta ſit copula carnalis.*
15 *Quæ dicuntur in viro, & vxore, non habent locum in ſponſo, & ſponſa.*
Statutum, quòd vir lucretur dotem vxoris præmortuæ, non habet locum in ſponſa, licèt dotem tradiderit, niſi ſit deſponſata per uerba de præſenti, quia tunc verè eſt vxor.
16 *Statutum quòd filia femina nupta non ſuccedat exiſtente maſculo, non habet locum in deſponſata per verba de futuro: ſecus ſi ſtatutum diceret, quòd filia dotata non ſuccedat cum maſculo.*

1 DE diuiſione. † Hic incipit tractare de diuiſione fructuũ vltimi anni, quo matrimonium ſoluit̃. Nã pro rata tp̃is, qua durauit matrimonium ꝑtinent ad virũ, ꝓ alia ad vxorẽ, & eodẽ modo ſi matrimoniũ durauit minus anno. vt ̅j. eo. l. fructus. & l. diuortio. & vtroque mõ põt poni caſus, ſ'm gl. j. & tractat de iſta materia, vſque ad legẽ, ſi ab hoſtib. Et eſt ſcđa principalis materia huius tituli difficilis, & h. d. Vlti
a mus annus incipit [a] a die traditionis fundi dotalis, ſi matrimonium ꝓceſſit: ſed ſi ꝓceſſit traditio, incipit a die matrimonij cõtracti. h. d. cũ l. ſeq. Et pone caſum, ꝙ mulier nupſit in calẽdis Ianuarij, & tradidit poſtea fundũ in dotẽ in calendis Iunij, & matrimoniũ durauit x. ann. & poſtea in xj. ann. ſolutũ eſt in cal. Iulij, ſi iſte xj ann. incipiat in cal. Ianuarij, in quib. matrimoniũ fuit ↄ̃ctum, reperiunt̃ trãſiuiſſe de iſto xj. ſex menſes. & ſic de fructib. recollectis in menſe Iunij maritus habebit dimidiã, & alteram dimidiã reſtituet vxori, an ita erit? & rñdetur, ꝙ nõ, q̃a poſtq̃ nuptiæ ꝓceſſerũt, non incępit fundus eſſe dotalis a tp̃e, quo fuit traditus, q̃a tunc trãſiuit dñium in maritũ, & ex tũc incępit lucrari fructus eius, q̃a non lucrat̃, niſi de fundo dotali. dẽt ergo haberi cõſideratio ad tp̃s, quo fundus fuit traditus, ſed ſi traditus fuit in calen. Iunij, & poſtea fuit ſolutũ in cal. Iunij, vñ ſi incipiat annus in cal. Iunij, quib. fuit traditus, non reperitur tranſiuiſſe de hoc xj. anno, niſi vnus menſis, ergo ꝓ vno tñ menſe, & ſic pro xij. parte anni lucrabit̃ vir, & xj. par. alias reſtituet uxori, qđ eſt mirabile, licèt ſuſtinuerit onera ꝑ ſex mẽſes a cal. Ianuarij, vſque ad cal. Iunij, ſed hoc ↄtingit, q̃a ſi nõ fuiſſet traditus, nullos fructus fuiſſet lucratus, vñ non lucratur, niſi ꝓ rata tp̃is, quo durauit fundus dotalis, & hoc non eſt, niſi ꝑ mẽſem, ſed ſi traditus fuiſſet ante mr̃imoniũ ↄ̃ctũ, tunc ſtatim ↄ̃cto matrimonio incępiſſet eſſe dotalis, & lucrari fructus eius, & non ante, q̃a prius nõ eſt dotalis, & fructus inde ꝑcepti augẽt dotẽ iõ inſpiceret̃ tp̃s, quo mr̃imoniũ fuit ↄ̃ctũ, ut ex tũc incipiat iſte xj. ann. lucret̃ ergo tunc dimidiã, ſi fuit ↄ̃ctũ in cal. Ianuarij, & ſolutũ eſt in cal. Iulij. h. d. cũ l. ſeq. Eodẽ mõ fienda eſſet ↄputatio ſi duraſſet minus anno, q̃a fuiſſet ↄ̃ctum in cal. Ianuarij. ſolutũ in cal. Iulij. proximè ſequentib. vt in 2. lect. gl. In tex. ibi: (traditi mariti fundi.) ſupple, an in die dotis ↄſtitutæ. i. promiſſæ: vt ̅j. ſequitur In tex. an a die quo incipit ſuſtinere onera matrimonij, ut habetur in glo. ſi enim omnia iſta eodem tempore interueniſſent, non eſſet dubiũ, ꝙ tunc fieret cõputatio, ſed quia diuerſis temporibus poſſunt interuenire, remanet dubiũ

ex quo

A D D I T I O.

a *Vltimus annus incipit.* Adde a quo tempore incipit currere annus, vide Hoſt. in ſum. tit. de reſcr. in §. quòd cui præiudicet. ver. ſed a quo tempore.

ex quo tpe cōputetur annus,& iſtud deducitur in hac l. not.&
a ſingulari,ꝙ ex die,quo nīa interuenerunt: † vnde non ſufficit
a fuiſſe ꝯctum matrimoniū, & incepiſſe ſuſtinere onera, & dotē
fuiſſe ꝓmiſſam,ad hoc,ut fructus lucretur maritus, niſi ēt dos
ſit tradita: vt hr̄ hic in gl.j. & ꝓbantur in iſto tex.igitur. in præ-
cedentib. ſupradictis, ſicut incipit lucrari ex die traditionis ita
ex tunc ꝯputať annus,vt eatenus lucraretur,quatenus ex tunc
tranſiuit ſine tpe,licèt plus ſuſtinuerit onera matrimonij,vt in
caſu,quem poſui in textu circa fi.ibi:(tradita poſſeſſio eſt.)ſup-
ple,vel muliere exſtente in mora tradēdi.vt in gl.fi. nā ex tunc
hr̄ ꝓ tradita ad damnū mulieris moroſæ, ut teneať ad fructus
3 pceptos,ac ſi maritus pcepiſſet: † & no.hic,ꝙ nō dr̄ ꝑdiū dota-
le,anteq̄ ſit traditū: quia nec prius eſt ipſius mariti. qđ eſt ve-
rum,ēt ſi mulier oīa bona in dotē dederit, vt not.gl.ſingularis,
q̄ ad hoc ſemp alleg.in l.j.ꝟ.ꝓ dote.ſuꝑ.ver.vniuerſo. Nec ob.l.
j.ſ.ꝓ ſocio.vbi ex ſocietate oīum bonorū, transfertur dñiū ſi-
ne traditione: qa ſpeciale eſt in ꝯctu ſocietatis oīum bonorū.
4 † Regulariter aūt ex titulo inter viuos, ſiue ſit ſuꝑ re ſingulari,
ſiue ſuꝑ vniuerſitate oīum bonorum, non transfertur dñium
ſine traditione,ſm̄ illam glo. notabilem. Item nota,ꝙ maritus
non lucratur fructus antequam fundus efficiatur dotalis, quia
non eſt dñs ſundi,ergo nec fructuum, ſiue cohęreāt fundo, ſi-
ue pcepti per vxorem: non ergo pōt lucrari,ſi non efficitur do
5 minus. † Tertio not. ꝙ pro illa rata tpis lucratur, quia fundus
durauit dotalis,non quia ſuſtinuit onera matrimonij, nam po
nendo caſum,vt ſ.dixi,ſi matrimoniū fuit ꝯctum.in cal. Ianua-
rij,& fundus traditur in calen.Iunij, & meſſes fuerunt per virū
pceptę,licet ipſe ſit effectus dñs meſſium, qa perceptæ ſunt de
fundo ſuo,nō tm̄ retinet, niſi pro xij. parte, ſi matrimoniū ſol-
uať in cal.Iunij,quia fundus non fuit dotalis,niſi ꝑ menſem,li-
cèt ſuſtinuerit onera ꝑ ſex menſes iſta vr̄ vna magna iniquitas,
& vix ſcio hāc legē ab iniquitate defenſare.licet.n.ſatis ſit rōna
bile,ꝙ nō lucretur anteq̄ tradatur fundus,ꝑ rōnem quā ſ.dixi,
poſtq̄ tm̄ eſt traditus,& fructus per maritum ſunt recollecti, &
effectus eſt dñs oīum,per id,quod ſ.dixi, quæ æquitas eſt iſta,ꝙ
non retineat,niſi pro rata, cū fundus fuit dotalis? nulla.n.ab-
ſurditas videretur reſultare, ſi dicamus, ꝙ retineat dimidiā, ſi-
cut ꝓ dimidia anni ſuſtinuit onera. fortifico hoc, ponamus. ꝙ
matrimoniū non fuit ſolutū in cal.Iunij. ſed durauit ꝑ integrū
annum,& ſolutum eſt in cal.Ianuarij, fundus tm̄ non fuit dota
lis,niſi ꝑ vj.menſes a calen.Iunij,vſque ad cal.Ianuarij dicemus
tūc,ꝙ maritus non lucretur,niſi dimidiam, quia ꝓ dimidia an-
ni durauit dotalis?nam potius vr̄, ꝙ integros lucretur cum in-
tegro anno matrimoniū durauerit,ꝑ id,quod hr̄. ꝟ. eo. l.diuor-
tio.§.interdū.ver. interdū retinebit. vbi hr̄, ꝙ maritus integros
fructus retinet,qñ integris annis matrimonium durauit, & qđ
hic hr̄ in gl.poſt principium,ibi dum dicit, (& hoc vſque ad vlti
mum annum matrimonij,) & ſi ꝯtrium dicatur, ſequeretur ad-
huc maior abſurditas,pone matrimonium ꝯctum in cal. Iulij,
& dotem promiſſam,& ex tunc maritus incepit ſuſtinere one-
ra,poſtea in cal.Iunij ſequentis traditus fuit fundus, poſtea in
cal. Iulij ſolutū eſt matrimoniū, & ſic durauit integro anno,
per integrū annum ſuſtinuit maritus onera, fundus tm̄ nō fuit
dotalis,niſi vltimo menſe anni,non lucrabitur ſm̄ hoc niſi xij.
partem fructuum,qđ vr̄ ꝯ omnem rōnem, & æquitatē natura-
lem. nec reperi aliquem de Doctoribus antiquis, vel modernis, qui
mihi declarauit,& adhuc ſum dubius, tm̄ iſte text.cum glo. ita
vult,& oportet nos ſuſtinere inuitis dentib. vnde dic,ut dicam
ſuper 2.gl. magna.In gl. 1.ibi,(eſt autem.) iſte ver. vſque ad ver.
qui vltimis.nō fuit de gl.iſta,ſed fuit additus i nā repetit idē qđ
ſ.dixerat,licèt per alia uerba, & fuit Azo.ad literam,ut refert,
gl.in l.dotis fructus.in fi.ſ.de iure dotium.ꝯtinua ergo cum eo,
qđ ſtatim ſ.dixerat in §.in domū,&c.ver. qui vltimis annis &c.
qui ſtatim ſequitur, & vide ēt hic bonam glo. & pleniorē, quā
ibi not.Cy.C.de rei vxo.actio.§. eumque. In alia glo.magna, q̄
incipit,(nuptijs.) recita iſtā gl.per,duas opinio. quarum una po
nitur in prin.uſque ibi,(præterea,) alia ante finē, ibi (ſed vr̄.) &
ꝑ duas opiniones,quarum una colligitur in ver.præterea.& ꝯ-
cernit.l.ſeq.alia in ver.(imputari enim.& cōcernit iſtam legē.
Oppone ergo ꝯ hanc legem de l. ſeq. quia hic inſpicitur tem-
pus traditionis,non matrimonij ꝯcti, ſed in l ſeq.econuerſo tē
pus matrimonij,& non traditionis.Sol.diuerſitas caſuum tol-
lit ꝯtrium. Nam hic primo fuit contractum matrimonium, &
6 poſtea ſecuta eſt traditio, ibi econuerſo. † Et ideo fructus per-
cepti ex fundo tradito,antequam matrimonium eſſet contra-
ctum,non ꝑtinet ad virum in totum,uel ꝓ parte, ſed augēt do
tē,& veniunt integraliter reſtituēdi vxori. Cum igitur nō ſint
diuidendi,non eſt tractandū de ipſis, ſed illi qui pcipiūtur poſt
ꝯctū matrimoniū, ueniūt diuidendi, ſi pcepti ſunt intra annū
nō integrum,iō ꝯſideratꝫ tps matrimonij. In gl.ibi.(ꝑterea.)gl.
hic voluit q̄rere,an lucret fruct⁹ ex ꝑdio tradito, an ꝯctū ma-
trimoniū,& tūde:,ꝓ nō qa nō eſt ꝑdiū dotale, licet ſit quaſi dota
le,ſupple.ad gl.ꝙ maritus nō lucrať, niſi fruct⁹ dotis,vt l.dotis
fructus.in prin.de iur.dot.& ꝓ onerib.C.eo.nō aūt dñt iura,ꝙ
lucretꝫ fructus ꝑdij deſtinati ad dotē,quale eſt iſtud,dos.n.non
eſt in eſſe producta,quouſq; ꝑdium dotale ſit effectū, ergo nō
eſt tractandū de lucro fructuū.In gl.ibi.(Imputari.n.debet.)gl.
b hic uoluit q̄rere de rōne huius l.quare ponendo caſū,vt poſuit
maritus,poſtq̄ ꝯctū eſt matrimoniū, & ſuſtinet onera,nō lucra
tur fructus ꝑdij promiſſi in dotē, anteq̄ ſibi tradať, & rñdet,ꝙ
hoc ꝯtingit ꝑꝑ eius negligentiā,q̄ pōt ſibi imputari per vxorē,
quare nō petijt ſibi tradi,ſed rō nō vr̄ bona, quia nō vr̄,ꝙ vxor
poſſit imputare negligētiā viro,de qua ipſa lucrū ſentit, vt l.in
fundo,poſt principiū ſ.de iure dotiū. Sol. pōt dici,ꝙ immo poſ
ſit,qa ex quo vir nō petit,ipſa nō habebat neceſſe tradere,cum
regulariter debitor habebat neceſſe tradere,anteq̄ ab eo peta-
tur.l.ſi dotē cū periero.de verb. obl. & ſic ipſa mulier ſuſtinuit
onus culturæ,& maritus illud onus recuſaſſe vr̄,iō nec cōmo-
b do gaudeat ꝓ illo tpe,& in hoc pōt fundari tātus rigor.[b] q̄tus
eſt hic.ꝯ æq̄tatē de qua ſ. dixi,qđ ēt oſtēdo in ſimili, ponamus,
ꝙ fuiſſet ꝓmiſſus fundus,ex quo dietim pciperetꝫ cōmodū, pu
ta,domus,maritus neglexit petere ꝑ 6 menſes.poſtea petiit, &
habuit,deinde lapſo menſe a die,quo habuit, ſolutū eſt mrīmo
niū,ꝯſtat ꝙ iſte marit⁹ nō gaudet,niſi illa ꝯmoditate, q̄ habuit
intra mēſem,poſtq̄ domū recepit,nec pōt ꝯqueri, ꝙ nō hēat ꝓ
illo tpe,cum ſuſtinuerit onera matri.ſed habuit ipſa vxor,& ſic
nō venit diuidēdū cū marito.vt ꝟ.eo.l.diuortio.§. itē ſi meſſes.
7 ver.item ſi meſſes.& ver. apparet † ſequitur. eodē ergo mō in fun
do,ex quo pcipiunt fructus vno tm̄ mēſe anni,puta meſſes. nā
illi fructus nō dñr fructus illius tm̄ mēſis,ſed totius anni, quo
fundus colitꝫ,vt ꝟ.eo.l.diuortio.§.nō ſolū. hic igitꝫ maritus non
hēt ius q̄relæ ſi nō lucratꝫ ꝓ menſib.ꝑteritis quib. nō fuit negli
gēs,ſicut nō hēret,ſi nō lucraretꝫ cōmodū domus,nec video per
aliū modū poſſe meli⁹ declarari hūc articulū.In gl.ibi,(cū actio
ſit bon.fid.)Collige ex iſta gl.duo notabilia.Primo limitationē ad
iſtū tex.dū dr̄,ꝙ inſpicitꝫ tps,quo fund⁹ fuit traditus,qa hoc dēt
reſtringi,& limitari,qñ mulier nō fuit in mora tradēdi.aliàs īſpice
retꝫ tps moræ,& eſt magna limitatio.† Scdo,ꝙ actio ꝯpetēs ma-
rito ꝓ dote dāda,ē bo.fi.ſicut illa, q̄ cōpetit mulieri ꝓ reſtituen
da,& iō facit venire fructus a tpe moræ.vt in l.videam⁹.§.ex cā.
de vſu.ſicut & vſuras.l.mora.ſ.de vſu. Si aūt eēt ſtricti iuris, nō
faceret venire fructus a tpe moræ,ſed a tpe litis ꝯteſtat. vt l.cū
fund⁹.ī prī.ſi cer.pet.& hoc voluīt dicere gl.Iac.de Are. tenuit,
ꝙ illa,q̄ cōpetit marito,nō ſit bo.fid.ſed ſolū illa,q̄ mulieri, qa
illa ſubrogatꝫ loco actiōis rei vxoriæ,q̄ olim erat bo.fi.& illa nō
cōpetebat,niſi mulieri,illa vero,q̄ ꝯpetit viro,ſubrogatꝫ loco al
terius actionis ex ſtipulatu,de quo olim.& illa nō erat bon.fid.
Pet.Cy.& Bar.tenēt opi.huius gl ꝑ §.fuerat. Inſt.de actio.licèt
Iac.alleget ꝓ ſe,ſed facit ꝯ,qa ibi indiſtincte dicit de actione ex
ſtipulatu īntroducta ꝑ Iuſtinianū,q̄ eſt bon.fid. & illa cōpetit tā
viro,q̄ vxori. Itē qa eēt abſurdū ꝙ ex vna parte actio eſſet bon.
fid.ex altera ſtricti iuris ſm̄ Bar.& ſi iſtā rōnem attēdimus,vr̄ ꝙ
tūc ſit bo.fid.qñ cōpetit ꝯ mulierē,q̄ dotē ꝓmiſit,cū illa, q̄ cō-
8 petit mulieri,ſit bonæ fid. † Si vero cōpeteret ꝯ extraneū.vr̄ ꝙ
ſit ſtricti iuris,qa cōpetēs extraneo,q dedit dotē,& fuit ſtipula
tus,eſt ſtricti iuris,vt not ſ.eod.l.a.in prin.& vr̄ ꝓbari ſubtiliter
colligēdo in l.fi.§.ꝑterea.C.de iure dotiū.vbi extrane⁹ ꝯſtituitꝫ ī
mora,quo ad actiōes,vel ꝑ lit.cōteſt. vt ibi colligitꝫ ante finē cū
de ꝯteſta.facit mētionē vel ꝑ lapſum biēnij,q ſuccedat loco cō
teſtationis ſi cōteſtatio nō eſt facta, qđ eſt ſingulare,ſed ſi eſſet
bonæ fid.cōteſtatio nō eſſet neceſſaria,ſed ſufficeret interpella
tio,& lapſus biennij operatꝫ id,qđ operatꝫ interpellatio,& tm̄ ibi
dr̄,ꝙ operatur id,qđ operatur cōteſtatio, & ſic dat intelligere,
ꝙ ſit ſtricti iuris in quib.cōteſtatio eſt neceſſaria,vt faciat veni
re fructus,vt dicit.l.cū fundus.tene mēti,quia malè tanguntꝫ ꝑ
9 Doct.iſta.† In gl.ibi,(ſed vr̄.)gl.hic opponit,ꝙ non ſit imputan
dum viro,quare nō petijt, poſtquam ſuſtinuit onera matrimo
nij ſed potius vxori,quare non tradidit, quia cum uir impleat
ſibi contractū ex parte ſua,vxor cōſtituitur in mora re ipſa, vt
teneatur ad fructus,abſq; alia interpellatione, ſicut vēditor ſo
luto

ADDITIONES.

a Sed nec requiritur,etiam ꝙ conſummatum ſit, vt dotis fructus lucretur perce-
ptos,ſi modo iam onera ſubierit,vt habetur per gl.in l.2.C.de iure dotium.&
in l.dotis fructus.§.j.ff.eo.tit.de iu.do.& in l.ſi vero ante.infra hoc titu.vbi per
Bar.Bal.& Imo.abunde,quod adeo verum eſt,vt etiam eo tempore,quod dr̄,
locum habeat,quo vxor puella fuit, ſi æquitatem ſpectes,non rigorem l. pen.
§.fi.ff.quod fal.tut.& ibi Bal.cui adde Spe. in tit.de do. inter vir.& vx. ver. qd
ſi mulier.& ibidem Bal.in add.ver.de æquitate.Bart.in d.l.ſi vero ante.cui ad-
des eundem Bal.in l. Deo nobis.in 3.col. ver.modo iuxta hoc. C. de epiſc. &
cler.& plenè per Pan.in c.tertio loco.in 2.col. de præſumpt.
b Tantus rigor. Adde quod æquitas præfertur rigori.vt in l. quod ſi Epheſi. ff. de
eo,quod cer.lo.& Cy.in l.j. in fi.C.de leg. & in fi.de tranſactio.

luto ſibi pretio, vel eõuerſo emptot tradita re vendita: vt l.eu rabat.C.de actio.empt. Et rñdet duob.modis.i.ꝙ iſtud procede ret, ſi mulier ꝑcepiſſet fructus, ſed põt poni, ꝙ non ꝑcepit. vult dicere gl.ſubtiliter, & tene menti, ꝙ iſta mora irregularis, q̃ cõ- trahitur re ipſa, ex eo, q̃a ꝯctus impletur ex altera parte, & facit moroſum teneri de fructibus ꝑceptis, nõ aũt de nõ ꝑceptis, ẽt ſi percipi potuerunt: ſecus in vera mora, q̃ ꝯſtitur ꝑ interpella- tionẽ veram, q̃a facit teneri de ꝑceptis, & percipiendis. l. apud Iulia.§.j.& pro iſta gl. & iſto intellectu bñ facit gl. q̃ eſt in l.ſed & ſi reipu.§.j.§.de viu. q̃ vult, ꝙ mora, q̃ ꝯſtitur re ipſa in qui- buſdã caſib. ibi no.p gl. dr̃ irregularis, & non facit quẽ teneri de vſuris, q̃a non ſunt ꝑceptæ ꝑ moroſum niſi in vno caſu: &
15 adde aliuin in illo.§.ꝑterea l. fi. C.de iure dotiũ. † vel pone, ꝙ mulier percepit fructus: tñ quia obtulit fundũ marito, & ille recuſauit recipere, nõ eſt mulier in mora; immo ſi fuiſſet, eam purgaſſet. Si aũt nõ obtuliſſet, gl.fatetur de plano, ꝙ fuit in mo ra, eo ipſo, ꝙ maritus ſuſtinuiſſet onera matrimo.& tenetur ad fructus perceptos, ẽt ante traditionẽ, & non haberet locũ iſte tex.qđ eſt ſingulare. Quidã verò impugnãt dicentes, ꝙ non cõ ſtituitur in mora mulier pp hoc ſolũ, ꝙ maritus ſuſtineat one- ra matrimonii, niſi interueniat interpellatio, vel ꝯteſtatio, vel lapſus biennij, per illam l.fi.§.ꝑterea. Dyn. cuius dictũ Bart. ſibi appropriat, & de ipſo non facit mẽtionẽ, dicit, ꝙ ille.§.loqui- tur in extraneo, qui ꝓmiſit dotem pro muliere, & in illo fatet̃ id, quod iſti dicunt, quia maritus ſuſtinẽdo onera, nõ impler il- li extraneo aliquem ꝯtractũ, ſed impler mulieri, quæ de hoc ſen tit commodũ: iõ non ꝯſtituitur in mora, niſi per cõteſtationẽ, vel lapſum biennii, nec de interpellatione ibi aliquid dr̃, quod pondera.& iſtud idem ſequitur hic Bar. mulier verò benè con ſtituitur in mora. Quidã Moderni tenent ꝯtrium, quia ille.§.lo quitur gñaliter, ſed certè glo.ibi ſuper vet.ſi quis exponit.i. ex- traneus. Item dñt, ꝙ allegando de l.curabit.nihil facit ad propo ſitũ, quia ibi loquitur, qñ vnicus eſt ꝯctus ex vtraque parte. hic ſunt duo.ſ.cõtract.matrimonij, & iſte eſt celebratus, cũ uxore, & ꝯctus dotis, etiam ſi ſit celebratus cum eadẽ, tñ eſt diuerſus, ideo licèt impleatur vnus, non conſtituitur in mora in altero. Sed certè, licèt ſint duo, tñ habita relatione vnius ad alterum reſultat vnus ꝯtractus innominatus. cõtraxi tecum matrimo. vt mihi des dotẽ, ſi ergo impleo ex parte mea, ꝯſtituo te in mo-
12 ram ſaltem in hoc ꝯctu innominato, qui eſt vnicus. † Et ſi di- catur, ꝯctus innominatus eſt ſtricti iuris, & nõ facit uenire fru- ctus ex ſola mora, ſed requiritur litis conteſta. Rñdeo, verũ eſt,
a regulariter tñ aliquando ꝯctus innominatus [a] habet ſimilitu- dinem cum nominato, & facit uenire uſuras, ſicut ueniunt in illo, ut eſt tex.cum gl.in l. Titius.ſ.de præſcr.verb.ſed hic iſte cõ tractus innominatus ꝯponitur ex duobus nominatis, & bonę fidei, & iu regen.ſ.mat.& do.vt l.eas.de capi.dim.& ideo reputa tur bonæ fidei pp mixturam, ſicut in ſimilib.in l. Ariſto. de do. iuncta.d.l.fi.cũ ſua gl.de ꝑſcr.vet.& iſto mõ ſaluo iſtam gl.quæ cõiter tenetur, & eſt notabilis. In glo. ſeq. in fi. ibi: (hæc æq́tas ſeruatur Bono.) quaſi diceret de rigore iuris non lucretur, q̃a qñ plura requirũtur ad aliquid, ſi unũ deficiat, illud nõ ꝯſequi- tur, l.cum hi.§.ſi ꝑtor.ſ.de tranſac.& l. Fulcinius.§. cum hoc ali quantulũ poſt prin.l.& ibi no.per glo.ſ. quibus ex cau.in poſſ.
13 catur.& no.in l.non aliter.ſ.de adoptio. † Sed ad hoc, ut mari- tus lucretur fructus dotis, requiruntur tria.ſ.ꝙ matrimonium ſit ꝯctũ, & ꝙ ſubeat onera, & ꝙ dos ſit tradita, ut no. in l.præce denti, in gl.& in l.dotis fructus.de iure dotium.C. hic aũt defi- cit primũ, licèt adſit ſcꝫm, & tertiũ, ergo &c. de ęquitate tñ dicit Azo.ipſum lucrari pp onera, quæ ſuſtinuit, ſed certè nec de æ- quitate, vr̃ hoc verum. Quid.n.ſi fructus multũ ualent, & tũ pa rum expendit, non vr̃ æquum, ꝙ lucretur oẽs, ac ſi matrim. ve rè interueniſſet, ſed ſolũ quatenus expendit, per legẽ inſulam. §.j.ſ.eo.ubi de hoc ſatis benè colligitur, potiſſime ſi puella, vel eius tutor dederunt dotem, qui nõ potuerunt ſibi ꝑiudicare, ideo dando fructus vltra quam maritus ſubierat expenſas. Dic ergo, ꝙ ſi dicta puella erat proxima pubertati, & malitia ſup- pleat ætatẽ, argumento l.ſi alterius.C.ſi mi.ſema. dixerit, quia citius pubeſcit vna, quam altera, & ſecuta eſt copula carnalis, effecta eſt verè vxor, licèt non habeat ætatem perfectam, ut pa- ter in c.a.de deſpon.impube.lib.6.& iõ iñe ẽt de rigore lucrare- tur oẽs fructus, ẽt ſi tranſcenderent expenſas, quia ita eſt regu
14 lariter in uero marito, ut l.ꝓ onerib.C.de iure do. † Si verò nõ eſt ſecuta copula carnalis, nec malitia ſupplet ætatẽ, ita ꝙ non eſt effecta vera vxor, ẽt ſi contraxerit ꝑ verba de ꝑſenti, quia in interpretatione reſoluitur in uerba de futuro, ut in d.c.j.& tũc aut ipſe errauit in facto, q̃a credebat eſſe ætatis legitimæ, & po- tuit ꝯtingere, ſi ꝯxit eum ea in abſentia ꝑ procuratorẽ, & quia illa fortè remanſerat ſine pr̃e, & matre, maritus cũ eẽt abſens fecit eam duci ad domũ ſuã, & alimẽtari ꝓut ponit in tex. ſ.de ritu.nup.l.4.& tũc dic, ꝙ ipſe lucrat̃ fructus dotis, nõ tanq̃ ma ritus, ſed tanq̃ bonæfid. poſſ.& eſt longa dr̃a, q̃a hoc caſu ſi ex tarent, vel eſſent conſumpti, & factus eſſet locupletior, tenetur eos reſtituere, ſecus ſi ſunt conſumpti, & nõ eſt effectus locu- pletior, q̃a lucrat̃ ꝓ cultura, & cura, ut Inſti.de rerum diuiſio.§. ſi quis a non dño, & plenè per Doc.in l.certum.C.de rei vendi catione, & eo.tit.ſ.l.ex diuerſo. Sed maritus lucrat̃, ẽt ſi extent, vel ſit effectus locupletior. Si uerò ſciebat illũ non eſſe ætatis legitimæ, tũc nõ lucrat̃ aliq̃d, ſed quatenus in ea neceſſario im pendit, põt de fructibus retinere, & ſic põt intelligi l.inſulã, §.j.
b ſ.eo. nam etiam malæfidei poſſeſſor neceſſarias impenſas [b] dedu cit, ut in d.l.domum.in fi.C.de rei uend. Si autem feciſſet expẽ- ſas nõ neceſſarias, ut aliquas ueſtes precioſas, vel iocalia, nõ de duceret de fructib.ſed poſſet illas retinere tales, quales sũt, iux- ta ea, q̃ habent̃ in ſimili in l. fundo.de rei vend. ſit prædicta pro- cedunt, ſiue matri.poſtea non ſit ſecurum, quia mortua ſit añ nubiles annos, quo caſu magis eſt clarum pr̃ legem videamus in prin.ſ.de uſur. Siue ſit ſecutum, q̃a pro t̃pe, quo non fuit lu-
16 cratus augeret dotem.† Ex quibus appatet, ꝙ ea, quæ dicuntur in uiro, & vxore, nõ uendicant ſibi locum in ſponſo, & ſponſa, q̃a licèt uir lucret̃ fructus rei datæ ꝑ uxorem in dotem, ſponſus tñ non lucrat̃ fructus rei datæ ꝑ ſponſam, & ex hoc arguitur ad quæſtionem ſtatutum dicentis, ꝙ vir lucret̃ dotem uxoris præ- mortuæ, ꝙ non habeat locum in ſponſa, licèt ſponſa dotem tra diderit. Eſt etiam de hoc caſus in l.an in partem. in fi. ſ.qđ ſal. tut.aut. Bene tñ lucrat̃, ſi deſponſata eſt per uerba de præſenti. licèt.n.communi uſu loquendi dicat̃ ſponſa, antequam ducat̃ ad domum mariti, uere tamen eſt uxor, ut l. nuptias.de reg.iur. & ſic locum hẽt ſtatutum, & dicit Bal.C.de epi.& cle. in l. Deo nobis. ꝙ de hoc eſt caſus in l.illa l.ſi hũ.ſpicat.de hoc tãgit Bart. in l.nihil.ſ.rerum amotarum, & tetigi anno præterito in l.ſi do
16 namus.in fi ſ.de ꝯdõ.ob turpẽ cãm.¶ † Inducit̃ ẽt ſi ſtatutũ di-
c car ꝙ filia fœmina nupta [c] nõ ſuccedat exiſtẽte maſculo, ꝙ ſi de ſpõſata eſt ꝑ verba de futuro, nõ excludat̃ a ſuccedẽdo, licèt cõi vſu loquendi dicat̃ nupta, & ita determinat Cy. in l. nõ ſine. C. de bo.quæ lib.q̃a uere nupta nõ eſt, ſed deſtinata ad nubendũ. Si aũt diceret ſtatutum, ꝙ filia dotata non ſuccedat cũ maſcu- lo rõe vr̃, ꝙ ẽt ſi nõ ſit deſpõſata ꝑ verba de ꝑſenti, vel de futu- ro, ſi tñ pr̃ in teſtõ aliq̃d ſibi reliq̃t pro dote ſua, poſſet dici dota ta, quia actum dotãdi in eã exercuit, & ſic excludatur a ſucceſ- ſione, & per conſequens licèt ſibi non ſit relictum iure inſtitu tionis, non poſſit, tanq̃ præterita dicere nullum, ita eleganter colligitur ex no.per Bat. in l.Titio centum.§. Titio genero. de cond.& demonſt.& alleg.l.non eſt matri.de ritu nup.& quaſdã alia, quæ multum benefaciunt ad propoſitum.

ADDITIONES.

a Contractus innominatus. Adde quot ſunt contractus innominati. vide per Ang. in l.naturalis.ff.de præſcr. verb.

b Quæ aũt ſint impenſæ neceſſariæ, vide abunde per Phil. cor.in conſil. 86. in ſ̃a l. & adde, ꝙ impenſa neceſſaria, & vtilis facta in re aliena, reſtitui debeat ſal- tem retentionis iure. l.ſi in area.ff.de condi. inde. quod eſt verum in ſingulari ſucceſſore. l.hoc iudicium.§.impendia.ff.cõi di.& vide in d.conſ.86.

c Quod filia fœmina nupta. Adde Bar.in l.ſi q̃s filium.C.de inof.teſt.Bar.in l. ſi q̃s. vel ſi q̃.C.ad Tert.Bar.in l.ſi defunctus.C.de le. hæ.& adde ẽt, ꝙ ex penſę fru- ctuũ occaſione factę a quolibet poſſeſſore, q̃ eas fecit, repetuntur, vt l.ſi a dño. §.ſi.cũ l.ſeq.ff.de peti.hæ.& ibidẽ ꝑ Bar.ſicuti. & q̃ fiunt in colendo, compen- ſantur cum fructib.ut l.3.de impenſis, & l.diuortio §.impendia. hoc tit. ẽt in bonæfi.poſ.l.ſumptib.ff. de rei vendi.vbi Bart.& gl.in l.an fundo. eo.tit. de rei ven. & ibidem pleniſſime per Alex.

LEX VII.

1 *Impenſę, q̃ deducãtur ante oĩa de fructib. diuidẽdis inter maritũ, & vxorẽ.*
2 *Illa impenſa dicitur fieri gratia fructuum, quæ ipſorum quærendorum, colli- gendorum, & conſeruandorũ gratia fit: & deducitur de fructib. quandocũ- que per illum, qui eam facit, & veniunt fructus alteri reſtituendi in totũ, vel pro parte, & quid ſi non habet reſtituere.*
Si maritus nullos fructus recepit, q̃ talem impenſam perdat.
3 *Quid ſi impenſa non ſit facta gratia quærendorum fructuum, ſed gratia rei, & ad perpetuam vtilitatem.*
4 *Expẽſa, q̃ venit deducenda de fructib. deducitur indiſtinctè, etiã per poſſeſ- ſorem malæfi. qui hẽt neceſſe reſtituere eum fructib.*
5 *In petitione hæreditatis, ſi bonæfi. poſſeſſor fecit expenſas in fructib. vnius fundi, & de illo nihil recollegit, poteſt deducere eas de fructib. alterius fun di, ſecus in malæfi. poſſ.*
In iudicio particulari rei ven. non poteſt bonæfi. poſſ. expenſam, quam fecit in fructib. vnius anni, deducere de fructib. alterius.
6 *Si maritus recepit in dotem fundum, vbi erat aliquod fortalitium, & fecit impenſam in cuſtodiendo, non dicitur facta cã fructuum, ſed rei, niſi talis cuſtodia eſſet neceſſaria pro fructib. recolligendis, & conſeruandis.*
7 *Si recollecta fuerint centũ corbes frumẽti, & ex forma ſtatuti dẽt aliquid ſolui pro gabella pro ſingula corbe, vel dẽret ſolui quarta pars fiſco de om nib. q̃ recolliguntur, an prius deducatur impenſa, & quid in decimis.*
Verbum fructus, quando intelligatur deducta impenſa.

8 Si

8 Si fuit celebratus cōtractus cū colono partiario, ut colat fundū, & habeat dimidiā fructuū, intelligitur, ꝙ colat ſuis impenſis non deducēdis de fructib. Quid in contractu ſocietatis, ſi vnus ponat pecuniam, & alter operam.

9 Dictio mox, non ſemper intelligitur in eodem inſtanti, ſed poteſt importare interuallum temporis.

10 Si vir plus impēdiſſet in cultura ultimi anni, quàm mulier in cultura primi, an habeatur conſideratio huius pluris.

11 Fructus ultimi anni, quos maritus coluit, ſuccedunt loco fructuum primi anni, quos coluit vxor.

12 Quid ſi ultimo anno nihil eſt recollectum, & quid ſi etiam in primo.

1 FRuctus. ¶† De fructibus diuidēdis inter maritum, & vxorē, debent ante oīa deduci impēſæ factæ ipſorū fructuū grā, ſiue ꝑ uxorē, ſiue ꝑ maritū, ſiue ꝑ utrūq;, & ſiue durauerit mīt. min⁹ anno, ſiue plurib. annis, & reſiduū dēt diuidi.
h.d. Primo loqͥ, qñ durauit minus anno, uſq; ibi, & ita eſt. Scdo
qñ plurib. annis, & poſtea ſolutū eſt in anno nō integro. Itē pri
ma pars loquit de expēſa facta ꝑ uxorē uſq; ibi, ſed ſi mane⁹. po
2 ſtea de facta ꝑ maritū eo anno. ¶† In gl. 2. ſup ver. impēſa. ī pn.
ibi, (ſed q̄ grā fructuū fieri illa, q̄ ipſorū q̄rēdorū, colligēdorū,
uel cōſeruādorū grā fit, ut l. ſi a p̄re. §. ſi. de petitione hǣditatis,
& ī. eo. l. diuortio. §. impēdia. in prin. & iſta impēſa deducit īdi
ſtinctè de fructibus qͨcunq; ꝑ illū, q eā facit, & ꝑ ipſum ueniūt
fructus alteri reſtituēdi ī totū, uel ꝑ parte, ut hic. Si aūt nō hēt
reſtituere, tūc nō eſt neceſſe, ꝙ deducat, ſed cū fructib. cōpen-
ſat, ut hic hr, in alia gl. magna, q̄ incipit Berta. ī ſi. & ſi nullos fru
ctus recepit, talē impēſam ꝑderet, nec repeteret maritus ab vxo
re, ſicut & ſi multos fructus recepiſſet, & paucā īpēſam feciſſet,
3 oēs lucraret. † ſi aūt impēſa nō ſit facta grā q̄rēdorū fructuū, ſed
grā rei, & ad ꝑpetuā utilitatē, tūc ꝓꝑie loquēdo, non deducit
de fructib. ſed pt repeti ab ipſa muliere, & facta diuiſione fru-
ctuū de portiōe ꝯtingēte mulieri, ſola deduci poſſet, & reſiduū
a muliere peti, ut ī. e. l. diuortio. §. ipēdia. uel. plenè. nō aūt de-
ducit añ diuiſionē, qa ſic deduceret ēt de portiōe mariti, iō pri
mū ſibi utilius ē, & ita uoluit gl. dū dixit, nō qualibet. ita. n. dēt
4 exponi, & ītelligi. & qđ ſubdit in gl. null⁹. n. caſus &c. † uult di
cere, ꝙ expēſa, q̄ uenit deducēda de fructib. deducit indiſtinctè
ēt per poſſeſſorē malæ fidei, q hēt neceſſe reſtituere rem cum
5 fructib. & hoc uoluit tex. no. quē gl. alle. ſ. ſa. e. r. l. fundus q. † In
hoc plus hēt bonæ fidei poſ. qa in pet. hǣr. ſi facit expēſas in fru
ctibus unius fundi, & de illo nihil recolligit pōt deducere de
fructib. alterius fundi, ne remaneat ī dāno ꝓp bonā fidē, & iſte
ē caſus ī l. ꝙ ſi ſumptus. de pe. hæ. nō ſic ī male fi. poſ. In iudicio
ār particulari rei vē. qa tot ſunt rei vēdicationes, quot res, ēt bo
næ fi. poſ. expēſam, q̄ feciſſet in fructib. vnius anni, nō poſſet de-
ducere de fructib. alterius: hæc habent ex his q̄ plenè. not. Bar. ī
6 l. ex diuerſo. in prin. ſ. de rei ven. † Sed ponamus, ꝙ maritus rece
pit in dotē fundū, ubi erat quoddā fortalitiū, ipſe fecit impenſā
in cuſtodiendo, q̄rit, an illa impēſa poſſit dici facta cā fructuū,
ut ſic deducatur de fructibus diuidendis añ oīa, an gratia rei?
Bar. not. in l. cū q̄reret. in ſi. de le. 3. & tē, ꝙ grā rei, non fructuum.
per illū tex. quē dicit eſſe mirabilē, ad hoc iſtud poſſet procede
re, niſi talis cuſtodia eſſet neceſſaria pro fructibus recolligēdis,
& conſeruandis: qa nō ſolū impenſa, q̄ fit in colendo, dr̄ cā fru-
ctuū, ſed ēt illa, q̄ fit in conſeruādo, & cuſtodiendo, vt ſ. dixi, &
poſito, ꝙ nō diceret cā fructuū, tñ qa nō pertinet ad perpetuam
vtilitatē rei, ſed tꝑalem vr̄, ꝙ debeat compenſari cum uſu forta
litii, quē ipſe maritus habuerit, & non poſſit repeti, vt ſ. de im-
pēſ. l. 3. §. nec gñaliter. ¶ In gl. ibi, & hoc inſpecto exitu verè tñ
eſt fructus. Si ergo recollectæ fuerīt centū corbes frumenti ve
rum eſt dicere, ꝙ oēs fructus ſunt recollecti, licèt veniant dedu
7 cenda viginti pro expenſa. Et ex hoc ſequit, † ꝙ ſi ex forma ſta-
tuti dēret aliqd ſoluere ꝑ ſingula gabella corbæ, uel dēret ſol-
ui quarta pars fiſco de oibus. q̄ recolligunt, ꝙ ſoluet de omnib.
centū corbibus, non facta deductione impenſarum, hoc patet
in decimis in c. tua nos. extra de deci. Nec obſt. hoc, qa hic ma-
ritus dēt lucrari fructus ꝓp onera matri. ſi nō deduceret impē-
ſam, q̄ fecit, poſſet contingere, ꝙ nihil lucraret, ſi portio remā-
ſura ſibi non trāſcendit impēſam, iō primo deducit, & poſtea
diuidunt, & hæc eſt rō, quare hoc caſu verbū fructus prolatum
a a lege, intelligit deducta impenſa. Sed in caſu propoſito de ſta-
tuto non ſic, licèt ſit a lege prolatū, quia ſtatutum nō tēdit, vt
aliquid ille lucretur, ſed potius ad ipſum onerādū gabella, vel
decima, aut quarta, nec diſtinguēdū hic, licèt Bar. diſtiguat, an
habeat reſpectum ad certam menſuram, uel non, ſed ſolum q̄
fuit rō, & intentio ſtatuti, uel legis: cum aūt profertur ab hoie,
puta a teſtatore, uel ꝯtrahente, tunc aut refertur ad fructus extā
b tes, vt lego, uendo, uel dono fructus [b] pēdentes in tali fundo, &
intelligit nulla facta deductione impēſarū, ſed prout recolligū
tur, vt l. quoties. §. ſi colono. & ibi plenè ꝓbat. ſ. de uſuſ. Aut ad
fructus nō pendentes, ſed qui poſtea efficientur pendentes, &
naſcentur, & intelligitur deducenda impenſa, & per gl. notabi-
lem, quæ eſt in l. ſi quis argentum, circa prin. C. de dona. In gl.
8 magna. † Fallit in ꝯctu celebrato cū colono partiario, uidelicet
ut colat fundum, & habeat dimidiā fructuū, nam intelligitur,
ꝙ colat ſuis impenſis, & ſic nō dēt ante oīa deducere, & ita in-
terpretatur ꝯſuetudo ſm Iac. de Are. ut refert Cy. C. pro ſoci. l.
3. in ſi. per l. cum duob. §. ſi in coeūda. ſ. pro ſoc. licèt regl̄r in ꝯ-
tractu ſocietatis, ſi ego ponam pecuniam, & tu operam, debet
intelligi, ꝙ ponas operam tuam cōmunib. impenſis, ea. l. §. qui-
dā agraria. & per Cy. in d. l. 3. in fin. tene menti, quia quotidiana
9 ſunt. ¶ † In gl. quæ incipit, pura ibi, mox uero. No. ergo, ꝙ dictio
c mox, [c] non ſemꝑ intelligitur in eodē inſtāti, ſed pōt importare
interuallum tpis, quia, hic exponitur mox. i. poſt lapſum unius
menſis, ſm gl. q̄ ponit caſum, & adde quod dixi. ſ. ſi cer. l. t. un-
de inducitur, ꝙ ſi teſtes examinati dñt, ꝙ teſtor dixit Titiū in-
ſtituo, mox Titium ſubſtituo, vr̄ a prima inſtōne receſſiſſe tan-
quam ſit nouum teſtm̄ ex interuallo factū. Doct. determinant
ꝯtrarium de primo ſignificatu, & ſic erunt ꝯcordes, ut intelligat
eodē inſtanti, & ſine interuallo, & facit qđ no. in Auth. de ince.
nup. in prin. ¶ In gl. q̄ incipit Berta. in ſi. ibi, ſed quidā tenēt ꝓ-
cedentem, ꝙ neuter deducat, ſed inuicem fiat cōpenſatio, quia
maritus habuit fructus integros primi anni, & tñ nullam im-
penſam fecit, ſed mulier, nec illos cum muliere diuiſit, ergo iu-
ſtum eſt, ꝙ mulier hēat integros fructus huius ultimi anni, li-
10 cet ipſam nullam impenſam fecerit, ſed uir. † Sed ſi uir plus im-
pendiſſet in cultura huius anni, q̄ mulier in cultura primi, qd
erit? puto, ꝙ nō habeatur ꝯſideratio huius, ſicut nec econuer-
ſo eſſet habēda, & poſſet eſſe, ꝙ plures fructus habuiſſet primo
anno uir de cultura uxoris, q̄ econuerſo de cultura uiri in ulti
mo anno, licet qdā impugnent gl. ſed neſcio, qd uelint dicere.
¶ In ultima gl. in ſi. ibi (ſed dic de ultimis, hoc eſt neceſſariū di
cere in ſi. huius l. & oēs hoc tenent, tñ ꝯ tex. & gl. fortiter op. de
alia glo. q̄ cōiter tenet. ī. eo. l. diuortio. §. impēdia in fin. ut in me
glo. quæ uult. ꝙ impenſa facta in fructibus unius anni nō dedu
catur de fructibus alterius anni, ſed facta de fructib. unius an-
ni, poſſit deduci de fructib. aliis eiuſdem poſſeſſionis, & eiuſdē
anni, ut ſi recolligeretur meſſis, & uindemia, & fuerunt factæ
expenſæ in meſſe, & nihil fuit recollectū: nā pōt deduci de uin-
demia, ut ī. eo. l. ſi fundus. §. ſi. ubi eſt tex. no. Doc. hanc ꝯrieta-
tem gl. non bene declarant, & qdam reprehendunt hanc gl. ꝑ
11 illā, & male, quia iſte tex. non pōt aliter intelligi, † dic ergo, ꝙ
fructus ultimi anni, quos maritus coluit, ſuccedunt loco fru-
ctuum primi anni, quos coluit uxor, ut ipſa uxor poſſit deduce
re de ipſis ultimis expenſam, quā non potuit deducere de pri-
mis, qui nō fuerūt diuiſi, ne remaneat in dāno, & maritus in lu
cro indebito, & licet dēat lucrari fructus, dēt tñ & impēſā cultu
ræ facere. ſi uxor, q̄ fecit, & nō deducit de primis, qa nō potuit
nō poſſet ēt deducere de ultimis, maritus lucraretur fructus pri
mi anni, & tñ non ſentiret onus impenſarum, qđ eſſet iniuſtū,
ſed fructus ultimi anni, quo maritus coluit, non ſuccedunt lo-
co fructuum alterius anni, quo idē maritus coluit, ut ſi in illo
nihil recollegit poſſit deducere de ultimis, qui ueniunt diuidē
di, & hoc uult gl. ꝯtraria, & ex hoc non reſultat inconueniens,
de quo ſ. & ꝯuenientius eſt, ꝙ maritus illā impēſam ꝑdat, q̄ ꝙ de-
ducat de ultimis, qa ſi multos fructus ꝑcepiſſet, & modicā im-
pēſam feciſſet, oēs lucraret, & iſta eſt ueritas male tacta ꝑ Do-
12 cto. † Quid aūt ſi ultimo anno nihil eſt recollectū, & ſic nō ha
bet uxor unde deducat, qa de primis nō potuit, nec de iſtis ulti-
mis pōt, qa nulli ſunt? rñdeo ſm Iac. de Arena hēat dānum, cū
ſuccedant loco priorū, ſed ſi primo anno nulli fuiſſent recolle
cti, mulier ꝑdidiſſet impenſam, nō ergo ſi nūc ꝑdidit ꝯqueraī.

ADDITIONES.

a ¶ Et in hoc. Adde ꝙ fructus non dicuntur percipi, qñ impenſa deducta non eſt per l. fructus. ſecundum Bar. in l. merces. §. uis, maior. ff. loc.

b ¶ Qui ſunt pars fundi. ut l. fru. pendentes. ff. de rei uen. & ibidem per Docto. & Gl. in l. ſi. fur. ff. de vſuſ. & Spec. in decim. ad ſi. per Aele. in l. ſi filius. §. 1. ff. de verbo. obl. & Fran. de Are. in l. cum filio. ff. de leg. 1. Cuius autem anni pendentes fructus eſſe intelligantur, & ad quem pertinere dicantur, habes in l. ſi pendentes. ad prin. ff. de uſuſ. & ibidem exactiſſime per Flo. cui adde, ſi libet Bal. in c. 1. in ſi. an agnat. uel ſil. adde tamen, ꝙ fructus pendentes non dicuntur mobilia quandiu pendent, ſecus ſi ſeparentur a ſolo, vnde non ueniunt in legatū bonorum mobilium, ut no. Bal. in addi. ad Spe. de fru. & intereſſe. §. 1. Et ipſe Pau. in conſi. 237. & an appellatione immobilium contineantur. uide Alex. in l. mouentium. ff. de uerb. ſign.

c ¶ Dictio mox adde Bal. in l. 1. ff. ſi cer. pet. l. minores. ſupra de admi. tut.

LEX VIII.

1 Maritus lucratur fructus anni integri, non pro rata qua durauit locatio facta per eum.

2 *Si*

2 *Si aliquis inciperet habere uſumfructum in calendis Octob. is, & finiretur in calendis Februarij, fructus per eum percepti ſunt illius inſolidum, quare non ſic in marito circa fructus rei dotalis ſi ſoluatur matrimonium.*

3 *Si locatio non ſuit facta per maritum, nihil habet de fructibus perceptis extra annum, quo ſoluitur matrimonium.*

4 *Si ipſa mulier locauit, antequam traderet dotem, & recipit penſionem pro toto tempore, & ſic maritus nihil recipit in anno, quo durauit matrimoniũ, quod debeat habere de fructibus anni ſequentis, ſi diſſoluatur.*

5 *Matrimonio ſoluto morte viri, ſi mulier non habet unde ſe alat, debet ali ab haredibus viri, & propter hoc onus, etiam fructus rerum dotalium debent ad haredes mariti pertinere, & quid ſi non alimentetur, & num. 6.*

Quod tunc ſi dos conſiſtit in rebus mobilibus, ꝙ ueniat alenda ab eis, qui habent annum.

Quid in alio creditore in diem.

6 *Soluto matrimonio morte viri ſi mulier non petijt ſe alimentari quod lapſo anno non poſſit petere alimenta tp̃s preteriti, niſi petijſſet, & haredes fuiſſent in mora, & quid pro tempore futuro quouſque dos reſtituatur.*

7 *Statutum ꝙ mulieri debeantur quinq. pro centenario pro alimentis, quouſq. dos reſtituatur, an poſſit mulier cum bona conſcientia illud petere.*

8 *Vidua quando non habet unde ſe alimentet, etiam ſi nullam dotem habuit, vel etiam ſi dotem ab haredibus recuperauit, etiam ſi fortè perempta eſt, poteſt petere ſe alimentari. ſi haredes mariti poſſunt.*

Quòd cenſeatur eſſe in eodem matrimonio, quouſq ſtat in uiduitate.

9 *Quando mulier petit alimenta infra annum debet ſtare in domo cum haredibus uiri ſi poteſt honeſtè, & commodè.*

Quid ſi ei, uel cuicunq. alij eſſent relicta alimenta in teſtamento, quod non cogatur cum eis ſtare.

Quando recipit alimenta in domo haredum, tenetur eis operari de omni opere, quod ſcit facere, ut filare, texere, & ſuere, & ſimilia, ſecus ſi relicta ſunt in teſtamento, & ad qua ſeruitia teneatur.

10 *Si non poſſet ſtare in domo cum eis, debent miniſtrari alimenta extra domũ deducta æſtimatione operarum.*

11 *Singularis ſucceſſor, quando ſuccedit ex neceſſitate, tenetur ſtare colono, ſecus ſi ex uoluntate.*

12 *Quando per maritum nulli fructus potuerint percip. infra annum matrimonij, non ratione ſterilitatis, ſed alia ratione, quòd debeat habere de fructib. ſequentis anni.*

1 DIuortio. ¶ † Maritus lucratur de fructib. anni integri, nõ pro rata qua durauit, locatio facta p eũ, & ſi recepit fundũ plenũ fructib. & ipſis recollectis locauit fundũ, p fructibus anni ſequentis debent diuidi tã fructus percepti, ꝙ etiam portio pẽſionis p rata, qua durat locatio, ut de vtraq. maritus hẽat p rata qua durauit matri. & reſiduũ ſit vxo. Sed ſi recipit fundũ uacuũ, & ipſum locauit p fructib. anni ſequẽtis tota pẽſio venit diuidẽda, licet parũ durauerit locatio p rata de qua. s. ſiue unus tm̃ fruct⁹ recolligatur ex fundo, ſiue duplex fructus, puta meſſis, & vindemia. Fructus verò recollecti p uxorẽ, anteq̃ fundũ traderet, nõ veniũt diuidẽdi ꝗ̃ ſũt ipſius duntaxat. h. d. ĩ effectu. vſq. ad §. ob donationes. & diuide prin. in duas partes, nã pr̃io loqũ. qñ recepit vineã plenã fructib. vſq. ibi cõtrio. l. in cal. Octo. Sedo qñ uacuã. s. in cal. Nouẽb. in qb. fuit cõtũ matri. & prima pars ſubdiuidit ĩ tres. Nã pr̃io ponit duo dicta, ꝙ fructus pcepti p maritũ veniũt diuidẽdi, ex quo ma. durauit minus anno, qa fuit ſolutũ in cal. Febr. & ſic durauit quatuor tm̃ mẽſib. q faciũt tertiã ptẽ anni. & ꝙ maritus dẽt hẽe tertiã partẽ, ſicut ma. durauit tertia pte anni, vſq. ibi nec. n. Scdo remouet quãdã opinio falſam quorundã antiquorũ, q dixerũt fructus pceptos p maritũ nõ eſſe diuidendos, ſed cedere inſolidũ lucro eius, poſtq̃ erãt pcepti, licet parũ durauerit matri. & fortè iſti mouebãt, qa ſic uidemus in uſufru-

2 ctuario. † Nã ſi aliqs inciperet hẽre vſumfructũ in cal. Octob. & finiret in cal. Febr. fructus p eũ pcepti inſolidum eſſent eius, ut hr̃ in l. defũcta. §. de uſufru. tñ iuriſc. hic reprobat iſtam opi. tãq̃ iniquã, qa ſequeret, ſi m̃rimoniũ duraſſet octo diebus, & infra illos octo dies recollegiſſet uindemiam, oẽs fructus eſſent mariti, licet tñ parũ ſuſtinuiſſet onera, qđ eſſet iniquũ, & hoc vſq. ibi itaq. Nec obſt. qđ dixit de uſufr. licet hoc nõ tangatur hic in gl. qa uſufr. nõ lucrat fructus rõne alicuius oneris, quod ſuſtineat, ſed rõne iuris, ꝙ hẽt: ſufficit ergo & tpe quo pcipit, ius hr̃e ſed maritus lucrat rõne oneris matr. non rõne iuris, qđ habeat, nam ſi lucraret rõne iur. cũ ipſe ſit dñs fundi, tpe quo recepit, oẽs lucraret, & tñ uidemus cõtrium, ꝙ reſtituit pro parte, licet efficiat dñs omnium, ut patet. s. l. pxi. uer. nam ſi mulier, & j. ea. l. §. interdum. in fi. & hoc uoluit gl. dict. l. defuncta. dũ dicit aliud eſſe in uiro, & allegat iſtã l. Tertio, & ult. id, qđ dixerat in princ. ꝙ uenit fiẽda diuiſio, deducit in practicam, declarando, qđ eſt illud, quod diuidat, qa diuiduntur fructus percepti, & ẽt pẽſio p rata, qua durauit locatio. durauerat. n. trib. menſib. & ſic quarta parte anni, licet matr. durauit quatuor mẽſib. & illa quarta pars penſionis uenit in cõtributionẽ unã cũ fructib. & de utriſque maritus habet tertiam, & reliquæ duæ tertiæ ptinẽt ad vxorem. & ẽt pẽſio pro tribus partib. quæ non ueniũt in contributione. Et aduerte, ꝙ tota difficultas huius l. conſiſtit in illa quarta parte penſionis, q̃ venit in contributionẽ, quare veniat, cum nõ debeat pro fruct. pſentis anni, quo matr. ſoluit, qđ incæpit in cal. Octob. & finit in ſequẽtib. calendis, ſed debet p fructib. percipiẽdis in ſequẽti menſe Octob. q eſt extra annum matri. & ſic in anno ſequẽti. Nam in anno ſequenti nõ vr̃ ſufficere, ꝙ maritus habeat tertiã vindemiæ perceptæ in primo menſe Octobris, abſque eo, ꝙ aliquid habeat de penſione fructuum percipiẽdorum in ſequenti menſe Octobris, quia nõ debet habere partem

3 de fructibus duorum annorũ, ſed vnius tm̃. † & ſi locatio nõ fuiſſet facta per maritum ſine dubio nihil haberet de fructib. ſequẽtis menſis Octobris. q a percepti ſunt extra annũ, quo ſoluitur mat. vt no. glo. j. §. item ſi meſſes ver. apparet. ſup ver. venire. quę incipit ſecus. in fi. dum dicit, finito aũt vltimo anno &c. q̃ gl. no. p intelligentia iſtorum tex & ſup hoc laborat gl. mag. q̃ incipit, i. rtes aurei, ad declarãdũ quare hoc fit. cætera. n. q̃ dicunt in omnibus text. eſſent de ſe ſatis plana, & fundata in uiua ratione, ſed iſta quarta parte vr̃ mere voluntarium, & nõ fundatũ in aliqua diuidẽdi ratione, licèt aſſignẽtur aliquæ quæ. perſuaſiuè in gl. Item ſecunda pars ſiſt ſubdiuiditur in tres, qa primo loquitur qñ vnicus tm̃ fructus pcipiebat ex fundo. ſ. vindemia vſq; ibi, itẽ ſi meſſes, ſcđo qñ duplex fructus. ſ. meſſis, & vindemia, vſque ibi apparet, tertio ex his, quæ dixerat in primo dicto huius ſecundæ partis infert ad vnum, quod eſt nouũ & aduertendum. ꝙ in prima parte huius l. durauerit mat. per quatuor menſes, vt ponitur in tex. in ver econtrario. vſque ad ver. item ſi meſſes. ponitur altero de duobus modis, vel ꝙ durauit per tp̃s quinque menſium, vel ꝙ durauit ſex menſib⁹. In gl. ſup verbo ſtatim, & non eſt vis quantum ad deciſionem iuris. In ver. (aũt item ſi meſſes) ponit̃ caſus, ꝙ durauit nouem menſib. ut j. gloſſ. illius ver. & vſque ad illum ver. per gl. i. huius, qđ durauit. l. ponit caſum, ſed in illo ver. gl. quæ ſunt ibi ponunt caſum trib. modis. Prima. n. gl. illius ver. ponit caſum, ꝙ ipſe maritus locauit tam pro meſſe, q̃ vindemia. & vltima gl. ſuper ver. vindemiæ. ponit, ꝙ locauit pro meſſe tm̃,

4 nõ pro uindemia, & nõ eſt vis, quãtum ad deciſionẽ iuris. † Sed ſecunda gl. ſuper verſi. vindemiæ, ponit, ꝙ ipſa mulier locauit anquam traderet in dote. & recepit penſionem pro toto tempore & ſic maritus nihil recepit in anno, quo durauit mat. & vult gl. ꝙ iſte tex. velit dicere, ꝙ debeat habere de fructibus anni ſequẽtis, qđ eſt ſingulare, & eſt magna declaratio, & limitatio ad text. qui loquuntur de hac materia, ꝙ ſi vir nõ percepit, nec pcipere potuit de fructibus anni, quo ſoluitur matr. nõ quia nõ ſunt nati, ſed alia rõne, debeat habere partem de fruc. anni ſequentis, regulariter ſecus, ut no. in ver. apparet in gl. ſup ver. in fi. & s. dixi. In glo. i. quæ ponit caſum ibi certum eſt autem fruc. debere diuidi, ſed certè hoc erat dubium in hac l. quia quidam dicebant cõtrarium, ꝙ poſtquam erant percepti per maritum, nõ debeant diuidi, ſed inſolidum cedebant eius lucro, & ſic tota vindemia pcepta, & quia tribus menſibus durauerat locatio, ẽt pro tribus menſibus vr̃ penſio percepta, & ſic dicebãt, ꝙ cedebat lucro mariti, & fortè mouebant pp id, quod dixi de vſufru. tñ iſta opi. reprobatur hic in ver. neque. n. per deductionem ad abſurdum vſque ad ver. itaque & ẽt patet in l. præcedẽti vbi mat. durauit vno tm̃ menſe. ſ. Octobris, & maritus percipit integram uindemiã; & dr̃ ibi, ꝙ uenit diuidenda, & ipſe habebit 12. tm̃ partem. reiecta ergo illa opi. iuriſcon. hic in prin. dicit iſtos fru. diuidendos. In gl. ibi, (quantum dicas hic duraſſe,) ſed certè ſatua fuiſſet hæc q̃ō, qa clarum eſt, ꝙ durauit 4 menſibus, ſed locatio tribus, ergo erat q. pro qua portione maritus lucraretur, an pro portione qua durauit ma. an qua durauit locatio: & rñderũt, ꝙ p illa, qua durauit ma. In gl. ibi, (& ſi uindemiam totam præambulã, & partem mercedis, &c.) certè hoc non ſequebatur, poſito, ꝙ tempus locationis inſpiceretur. Nam potius eſſet dicendum, quòd de vindemia præcedenti nihil lucraretur maritus, ſi dicamus, quòd mat. dicatur incæpiſſe, & duraſſe a tempore locationis. Dic ergo, ꝙ ratio, quare uidebatur, quod uindemia percepta erat ſoli⁹ viri, & etiam quarta pars pẽſionis, eſt, quia erat percepta per ipſum uirum, ſed iſta ratio non eſt bona, quia per quemcunque percipiantur fructus ultimi anni, ſiue per uirum, ſiue per uxorem cui fuiſſet reſtitutus fundus plenus, fructus ueniunt diuidẽdi, ut infra ea. l. §. interdum. In glo. ibi, (tertiam partem uindemiæ, & mercedis.) ſupple nõ totius mercedis, ſed quartæ partis eius duntaxat hoc caſu, quando vir perceperat integram uindemiam, ſed ſecus in ſecundo caſu, quando nihil, & ſic patet, quòd iſta gloſſ. non per omnia benè locuta eſt in poſitione caſus, licèt bonum habuerit intellectum quantum ad deciſionem, ſed nõ percepit dubia iuriſcon. In glo. 2. quæ incipit (idem ſi morte.) ibi (in caſu contra uidetur). l. quòd fructus ultimi anni nõ ueniant diuidendi, ſed ſint hæredum matri. ſcilicet quando morte mariti ſolutum eſt matri. & mulier venit alenda ab eis, qui habent annum, cum dos conſiſtat in rebus mobilibus, ut C. de rei vxo. act. l. exactio. Nam opi. gloſſ. eſt, quam omnes ſequuntur, quòd interim ſi mulier non habet unde ſe alat, debeat ali ab hæredibus viri.

5 † Vult

†Vult ergo iſta gl.ꝙ propter hoc onus,etiam fructus rerum do
5 talium debeant ad hæredes mariti pertinere, & iſtud fortè non
reperies alibi quã in hac gl. Sed aduertẽdum ad primum dcm̃,
ꝙ mulier debeat ali infra dilationem legalem,ſi omnes cõceſſe
erint,tum quia non reperitur iure cautum, quia dilatio dẽt pro
deſſe hæredib.uiri,quib.a l.datur.ut patet ĩ.cod.l. ſi conſtante.
§.quoties.ſed hic eſſet oneroſa:tum quia debitor in diem nõ te
netur alere interim creditorem. Sed his omnibus non obſtanti
bus opi.gl.cõmuniter tenetur, & eſt ſpeciale in debitore dotis,
quia deſtinata eſt ad onera alimentorum mulieris.ut ĩ.e.l.ſi cũ
dotem §.ſinautem in ſeruiſſimo. Eſt aduertendum,qa ſi ſoluere
tur ma.morte mulieris. hæredes eius non haberent hoc priuile
gium,ut deberent alimẽtari interim à uiro, quia iſtud cõcernit
duntaxat perſonam mulieris,arg.C.de priui.do.l.unica iõ gloſſ.
hic non ſine myſterio dixit,ſi ſuperſtes mulier ſit alenda &c.Itẽ
inquantum dicit ſi non habet unde ſe alat,etiam bene dicit.nã
hoc eſt regulare in eo,cui debentur alimenta ex diſpoſitione le
gis,ut ita demum poſſit ea petere,ſi non habet unde ſe alat. me
lius dixiſſet officio iudicis.pone enĩ,ꝙ deberẽtur ex ſtatuto ob-
ligante,ut per Bar.in l.libe.quos.§.1.ĩ.de li.agno. & in l. ſi quis à
liberis.poſt.princ.ibi(ſed ſi filius &c.)ſecus ſi deberentur ex di-
ſpoſitione ultimæ uoluntatis, quia poſſunt relinqui etiam di-
6 uiti,ut in eo.ti.ĩ.de ali.& cib.le.†Et per iſtam gl.dico, ꝙ ſi mu-
lier.ĩ.anoum nõ petijt ſe alimentari,ꝙ lapſu anno,nõ põt pete
re alimenta tẽporis præteriti, poſtq̃ aliunde alimentata eſt, niſi
petiſſet,& hæredes fuiſſent in mora, & propter hoc oportuiſ-
ſet mulierem recipere pecuniam mutuo,& ſe alimentare, tunc
ratione moræ tenerentur. Tene mẽti,quia quotidianum eſt,&
millies uidebis de facto.Circa tertium dum glo.dicit,ꝙ hæredes
uiri,propter onus alimẽtorum lucrentur fructus anni:iſtud vi-
detur deſtruere multos tex.& ſpecialiter uidetur contra §.non
ſolum.ĩ.ea.l.ubi in dote erant animalia reddentia fructum , &
iſto tẽpe in talib.maritus,uel eius hæres, habebat dilationem lo-
trua bima trima die,cuius loco ſuccedit hodie annus, & tamen
ibi dicitur, quod fructus ultimi anni ueniunt diuidendi , & pro
rata qua durauit mat.ſunt uiri,pro alia reſtituuntur uxori. pro
hoc etiam facit §.pro fructibus.C. de rei uxo. act. ubi habetur,
ꝙ omnes fructus percept. poſt ſolutum mat.reſtituuntur uxo-
ri.Cy.in §.exactio.multum ſe inuoluit,& Bar.ĩ.eo.l.ſi conſtan-
te §.quoties.Breuiter §.fructib.non obſt.quia loquitur de fru-
ctibus rerum immobilium,in quibus non habet locum dilatio,
nec etiam unus alimentandi, & per conſequens nec lucrum ui
ri. Item ad §.nõ ſolum.poteſt dari clara reſponſio,ꝙ debet intel
ligi eo caſu,quo mulier petijt,vel petere non potuerit ſe alimẽ-
tari,& tunc fructus diuiduntur,ſed quando alimentatur , rema
nent omnes apud virum per iſtam gl.Eſt aduertẽdum, quia du
plex eſt annus.ſcilicet ille infra quem ſoluitur ma . Itẽ ille poſt
ma.ſolutum datus à lege , & poteſt eſſe ꝙ de primo non ſupe-
rãt,niſi duo menſes,ut quia contractum fuit in calen. Ianuarij,
& ſolutum in calen.Nouemb. iam perceptis fructib. à marito ,
de quibus ſexta pars ueniret reſtituenda mulieri ſecundũ iſtas
ll.ſed ſi petijt ſe alimentari non reſtitueretur . Item de anno ſe-
quenti,qui datur à lege,ſuperſunt x menſes ultra illos duos, ĩ.
quos etiam hrdes mariti recolligent alios fructus , uſque ad ca-
lend.Nouemb.proximè ſequentis,& illos etiam habebunt ipſi
hæredes ſecundum hanc gl.qđ uidetur abſurdum, ſi fortè mul
to plus aſcendunt,q̃ ſint onera alimentorum.Bart.autem in §.
quoties.uidetur uelle,ꝙ nullos lucretur, ſed omnes haberet re
ſtituere,ſi non ſubſtineret onera alimentorum,reſtitueret fini-
to tamẽ anno,& propter hoc commodum dilationis,quod ha-
bet,quia interim utitur fru. debeat ſuſtinere onus alimen. Nã
& ſi fructus non perciperet ,quia dos conſiſteret in pecunia pp
commodum dilationis duntaxat ſuſtinet onus alimentorum .
Sed dominus Ang.tenet hic,ꝙ quando ex dote percipiunt̃ fru-
ctus eatenus lucretur de fructibus , quatenus in uxorem expo-
nit pro alimentis,ut ſic potius de ſuo alimentetur,& reſiduum
eidem reſtituat,& hoc placet,ar.ĩ.e.l.inſulam.§.1.finito autẽ an
no ſi hæredes incæpiſſent miniſtrare alimenta,poſſet mulier pe
tere,ꝙ perſiſterent quoſque dos reſtituatur , quia non debent
hæredes eſſe melioris conditionis finita dilatione legali poſtq̃
incipiunt eſſe in mora,quàm, ea nondum finita, ſed ſi non cœ-
piſſent miniſtrare alimenta , non poſſet uxor petere ea ſibi de-
cerni,cum poſſit petere ipſam dotem, ſicut uidemus ꝙ qui po-
teſt petere ſortem, non poteſt petere uſuras futuri temporis ,
ut l.j. & ibi plenè not.C.de ſen. quæ ſine cer.quan. Sed ſi pete-
ret dotem,& hæredes eſſent in mora reſtituendi,non poſſet mu
lier petere uſuram ratione moræ ſm Inn.in c.ſalubriter.de vſu-
ris,& Bar.ĩ.eu.l.inſulam. §.uſuras. nec ẽt alimenta ratione mo
ræ,quia ſaperẽt uſuram,ſed poſſet petere intereſſe, ſi probaret ,
quòd ſi pecuniam habuiſſet,emiſſet prædia, ex quibus fructus
percepiſſet per ea,quæ not.in l.ſocium qui in eo.in princ.ſ̃. pro
ſocio.uel poſuiſſet ad licitam mercantiam, ut in c. per noſtras .
7 de do.inter uir.& ux. † In aliquibus tñ locis ſunt ſtatuta,ꝙ mu-
lieri debeantur quinq. pro centenario pro alimentis, ita credo,
ꝙ ſit bonũ: ſed eſt dubium,an cum bona cõſciẽna poſſit illud
mulier petere,eum ſtatutum, vel lex,non poſſit permittere ali-
quid vltra ſortẽ?& puto,ꝙ ſi nõ habebat,vñ ſe aliunde nutriat,
ꝙ poſſit illud licitè petere fauore alimẽtorũ,alias ſecus,& iſtud
habui de facto,& frequentiſſimè contigit.Bart. autem uidetur
hic tenere,ꝙ quando hæredes mariti præſtant alimenta. ĩ. an-
num,oẽs fructus dotis interim pceptos lucrent̃ , ẽt ſi excedant
onus alimentorum,ſicut lucraret̃ maritus,ſi viueret,cuius loco
hæredes ſuccedunt, quia onus eſſet maius , vel etiã nullos fru-
ctus perciperent, vt quia dos conſiſteret in pecunia, tenerẽtur
alimẽtare.& ſm hnc vr̃ illud,ꝙ ipſe idẽ not. in l.ſi conſtante.§.
quoties.ĩ.eo.ne igit̃ ſibi ꝯrietur,debebit intelligi,qñ mulier nõ
fecit ſe alimentari,& tunc hæredes , nõ habent, niſi commodũ
vſus,& finito anno reſtituent fructus. Sed præcedens opi. vide-
tur melior , nam maritus.lucratur fructus ſiue ſuſtineat onera
ma. ſiue per eum nõ ſtet quominus ſuſtineat,nimirum ſi lucra-
tur omnes, etiam ſi excludant,ſed hæredes eius non lucrantur ,
niſi ſuſtineat onus alimentorum , ẽt ſi per eos nõ ſtet ſecundũ
ea quæ ſ̃.dixi.lucratur igitur eatenus quatenus ſuſtineat , ut ſic
limitata cã limitatum producat effectũ,ar.in l.ita aũt.in prin.&
§.j.ĩ.de admi.tu.Dyn.aũt formauit hoc dubium,& non ſoluit .
8 †Item ſcias,ꝙ qñ uidua nõ hẽt vñ ſe alimentet, etiam ſi nullam
dotem habuit:vel etiam ſi dotem ab hr̃dib.recuperauit,etiam ſi
fortè perempta eſt, poteſt petere ſe alimentari,ſi hæredes mari
ti pñt,quia cenſetur eſſe in eo.matri quouſq. ſtat in uiduitate.&
uoluit Rich.Mal.notabiliter,ut no.Cyn.in l.fi.C.de bo. mater.
9 Notandum ẽt,†ꝙ quando mulier petit alimenta ĩ.annum,dẽt
ſtare in domo cum hæredib.uiri ſi põt honeſtè, quia ſunt filij e-
ius,& ipſi hoc petunt,quia ſic facilius erit eis alimentare, ſecus
ſi eſſent extranei,qui poſſunt eius pudicitiæ inſidiari &idem ſi
eſſent, tamen cum eis commodè ſtare nõ põt,qa habent uxo-
res,cum quib.pacificè viuere non poteſt,& hoc uoluit Spec.in
titu.qui ſi.ſint leg.& tunc miniſtranda ſunt alimenta extra do-
mum. Hoc verum,quando petit ex mera diſpoſitione legali. ſi
autem fuiſſent ſibi relicta alimenta a viro , niſi dixiſſet expreſsè
in domo cum hæredib.non cogeretur cum eis ſtare, ẽt ſi com-
modè poſſet,& idem in quocunq.cui alimenta eſſent relicta in
teſtõ,ut eſt caſus ſecundum vnam lec.in l.4.in fi.de alim.& cib.
10 leg.¶ †Vlt.ſcias,ꝙ qñ recipit alimenta in domo hæredum, tene
tur eis operari de omni opere.ꝙ ſcit facere,ut puta filare,ſuere,
texere,& fila,ut eſt gl.no.in l.ſicut.ĩ.de ope. li. & ſi propter ca-
ſus,de quib.ſ̃.non poſſet ſtare in domo cum eis, debent mini-
ſtrare alimenta extra domum deducta æſtimatione operarum.
Sed ſi peteret alimenta in teſtõ relicta , etiam ſi reliquit eam in
domo cum hæredibus , non tenetur tales operas præſtare . imò
poteſt filare,ſuere,texere pro ſe,& expenſis hæredum, tamẽ te-
netur ad coæqualia ſeruitia,ſicut alij de domo , puta facere co-
quinam,parare menſam aptare lectos, & ſimilia, quia non de-
bet ſtare tanquam corpus mortuum,verba ſunt Bald. notabi-
lia.in l.1.C.de le.& ita intelligit ipſe quòd no. Bart. in l.Caio.de
ali.& ci.leg.& hoc aliquantulum tangit.Sed breuiter glo.mag.
quæ incipit , ideſt tres, tota laborat ſuper hoc , quòd dicitur de
quarta portione mercedis,quòd uenit in contributione, & for
mat quinque quæſtiones.Prima uſque ibi(ſed quare pro primo
menſe.(Secunda uſque ibi,(item cum tota. Tertia uſque ibi(itẽ
an ſine ceſſione)Quarta uſque ibi.(item ſiue dicas.) Quinta vſ-
que in fin.glo.& ſuper tertiam plus inſiſtit, & finaliter tenet o-
pinio.Azo.poſitam in verſicu . Azo. & Roge.Tu autem ut cla-
rius pateat glo.procede per alium modum. Nam primo quæro
quare tota uindemia diuiditur,& venit in contributionem ? gl.
hic circa principiũ & etiam ibi reſpondet , quia totus ille eſt
perceptus:vult quòd imò tota contribuitur, quia tota illa per-
cepta eſt per uirum. hoc non placet , quia fructus anni non in-
tegri diuiduntur,ſiue ſint percepti per uirum , ut ſupra l.proxi.
ſiue percipiuntur per vxorem,cum fundus plenus fuit reſtitu-
tus.ĩ.ea.l.§.interdum.in princ.Dic ergo,quòd ideo tota uinde
mia contribuitur, & diuiditur, quia percepta eſt infra annum
quo ma.diſſoluitur.Secundo quæro quare contribuitur etiam
quarta pars mercedis?Reſpo.in hoc eſt bona illatio, quòd ideo
contribuitur,quia cenſetur percepta per maritum, eiuerat de-
bita pro illa quarta parte anni,quæ tranſiuerat,& propter hoc
fingitur percepta per eum.Si autem non locaſſet, tunc de uin-
demia futura nihil contribueretur,quia nihil eſſet debitum ma
rito præterea & idem dicit Bar. no.ſi locaſſet nõ ad numos , ſed
ad partem fructuum,quoniam haberet in ſe cõditionem,ſi fru-
ctus naſcantur l.interdum.de ver.obl.& ante conditionis euen
tum nihil dicitur ſibi deberi.l.cedere diem.de ver.ſig. Sed quan
do numos deberet purè,licet habeat diem.ſ.in fin.temporis. Et
per hoc etiam ſequitur,ꝙ ſi locatio non duraſſet, niſi vno men
ſe,quia locaſſet in cal.Ianuarij,& in fi.eiuſdem menſis eſſet ſol.
ꝙ nõ contribueret̃,niſi pro 12.par. Tertio quæro quid ſi mari-
tus ſtatim cum uineam recepit in cal.Octob. ipſam locauit pro
anno

anno futuro,& ſic durauit locatio quatuor mẽſib. ſicut & matrimonium.gl.hic in prin. dum dicit aliud ſi prius locaſſet, innuit,ꝙ cõtribuetur ꝑ tertia parte: contrarium puto,qa iſta locatio fit ꝑ cultura anni ſequẽtis,& ſic nõ incipit,niſi vacuata vinea,& in illud tps cẽſetur collata ¶ Quarto quęritur quare nõ cõtribuitur tota penſio, ſicut contribuit̃ totus fructus ſeu vindemia,vt ſic habeat tertiam totius penſionis,ſicut habet tertiã totius vindemiæ.hoc.n.vr̃ debere dici per §.ex contrario.vbi caſus,vel ſi non vis fateri,ꝙ lucratur tertiam totius, quare nõ ſaltem quartam totius,cum ꝑ illo tempore quo durauit locatio, durauerit etiam matrimonium? Glo.omiſſa rñſione ad hanc ſecundam iit 3.q.glo reſpondet ad primam,ꝙ non contribuit̃ tota penſio,quia non cẽſetur tota percepta ſicut eſt percepta tota vindemia,ſed vt dixi vindemia non cõtribuitur,quia ſit pcepta per virũ,ſed pẽſio benè contribuitur, quatenus fingitur ꝑcepta per virum,ſed nõ fingitur, niſi ꝑ rata qua durauit locatio.Sed cõtra,quia etiam pro tempore ſequẽti cenſetur percepta,cùm maritus habebat pro illo tempore actionem,& qui actionem habet, rem habere videtur, vt l.qui actionem. de reg.iur.gl.ad hoc rñdet tribus modis, & nulla eſt bona, quia ſi illæ rñſiones procederent,etiã ꝑ quarta parte nõ contribuitur,cũ etiam in illa locum habeant,nec etiam in §.ex contrario.cuius tamen contrarium ibi dicitur,nam & ibi vigerent eædem rationes.

11 † Not. tamen vnum, ad quod ſemper alleg.iſta gl.ꝙ ſingularis ſucceſſor,quando ſuccedit ex neceſſitate,tenet̃ ſtare colono,ſecus quando ex voluntate,vt l.emptor. ff.loca. & ſic limitat illam l.per quod plures quæſtiones ſoluuntur, quod dic, vt no. j̃.eo,l. ſi filio.§. fi. per Bar.lo.igitur non videns rationem diuerſitatis quare cõtribuatur tota uindemia , & non tota pẽſio fatetur,ꝙ etiam tota penſio cõtribuitur,vt in §.ex ꝯtrario. Nec obſt.iſte tex qui dicit de quarta parte,quia verum eſt,ꝙ quarta pars tantum contribuitur re, ideſt de præſenti, ſed reliquæ tres partes ſcilicet nouem contribuuntur ſpe,ideſt cum effectualiter debebuntur, puta finito tempore locationis. Sed cõtra iſtã opin.lo.ut intelligas aliqua uerba oſcura, quæ hic ponuntur in gl.oppo. quòd nõ ſit poſſibile,quòd contribuantur nouem, q̃ reſtant etiam ſpe,ſed duntaxat octo, quod ſic oſtendit̃. Illi tñ fructus veniunt diuidendi, qui percipiuntur intra annum quo matr.ſoluit̃,ſi quid vero percipitur extra annũ,nõ uenit in diuiſione,ſed ad mulierem inſolidum pertinet,hoc vult gl.in ver. apparet.ſuper ver.uenire.in fi.dum dicit finito in ultimo anno percepti reſtituuntur,q̃ eſt notabilis, & uera. Modò ſi locatio fuerit facta ꝑ xij.aureis cuilibet menſi de anno locationis attribuitur unus aureus: tranſiuerunt aũt de anno locationis tres mẽſes,reſtãt nouẽ,& nouẽ aurei ultimus menſis anni locationis erit menſis Octobris ſequẽtis,cũ fuerit facta in calẽdis Nouembris.Ille ergo nonus aureus,qui attribuitur illi ultimo mẽſi,ur̃ percipi extra annum ma. qm̃ annus ma.finitur in calend. Octobris,& ſic ille menſis Octob. licèt ſit de anno locationis , nõ eſt de anno ma. ergo ille nonus aureus nõ uenit in ꝯtributionem:malè ergo dixit Ioan.quod tria contribuuntur re,nouẽ ſpe.debuiſſet.n.dicere octo ſpe.Ioan.hoc fatetur dicens , ꝙ contribuuntur nouem uno mẽſe detracto,ꝙ eſt dicere. i.octo, nã tñ ualeret dicere octo,quantum nouẽ uno detracto. ſi enĩ contribueretur etiam ille nonus,oportet facere, ꝙ ille nonus menſis eſſet de anno matrim.& ſic faceremus annum de xiij. menſibus:ne igitur hoc fiat dicendum eſt,ut dixi. Vel dic,ut dixit Ioan.ꝙ integra nouem nullo dempto contribuuntur, qa ille nonus aureus non attribuetur menſi Octob. ſcilicet qui eſt extra annum matri.ſed attribuetur partim quatuor menſibus de octo,qui reſtãt de anno matrim.& partim alijs quatuor mẽſibus eiuſdem anni, reſtant.n.octo menſes , quos diuide in his quatuor,& primis quatuor attribue quatuor aureos cum dimidio,alijs quatuor alios quatuor aureos cum dimidio,& ſic non erit annus de xiij.menſibus.hoc uoluit Io.per obſcura uerba . Bñ iſta fuit una fantaſia,& eſt cõtra iſtum text.qui uult ꝙ quarta tñ pars penſionis contribuatur. Dic ergo,ut dicit Azo.ꝙ iõ non ꝯtribuit̃ plus,qa maritus pcepit integros fructus unius anni,uñ uix põt tolerari,ꝙ aliquid contribuatur de hac penſione anni;ſi non locaſſet,nihil haberet;ſed hoc ſtatuitur hic pp diligentiam,q̃ habuit maritus in locãdo,& qa impleuit cõtractum patiẽdo ꝑ tẽpore quo durauit matrimoniũ,eo uero finito , nõ implet ipſe,ſed mulier,iõ mulieri integra debetur,ſicut ſi nullos fructus maritus accepiſſet,ut in §.e conuerſo.quia tota cõtribueret.

12 ¶ †Sed quæro hic extra glo.quid ſi matrim . duraſſet toto anno,& ſic eſſet finitũ in caled. Octobris ſequentis, certè maritus lucrabit̃ totã uindemiã p̃ceitam,& de pẽſione uindemiæ percipiendę in Octobri ſequẽti habebit undecim partes, qa ꝑ xi.menſib.impleuit ꝯtum patiẽdo,& xij. ptinebit ad uxorẽ:ꝙ ur̃ mirabile , qa ſic habebit quaſi integros fructus duorũ annorũ,& tñ non ſuſtinuit onera,niſi ꝑ uno.Sed rñdeo, ꝙ immo eẽſet fruct⁹ unius anni, quaſi ſit uxori alijs annis pp idu ſtriã mariti nihĩ in fi. huius gloſ.licèt.n. reſpectu culturę ſint anni diuerſi,tñ reſpectu matrimonij dr̃ unus annus a calendis, qb.fuit cõtractũ,uſq; ad ſequẽtes calẽdas eiuſdẽ mẽſis , ex quo ſequitur unum mirabile,ſi calendis Octob.recipit uineã plenã: & pcepit uindemiã,poſtea in anno ſequenti uuæ eius maturatæ ſunt,& in ſequẽti mẽſe Septembris nulla induſtria, uel malitia habita,ſed ſecundum communem curſum recepit aliã uindemiam,& in calẽdis Octo.ſolut.eſt matr. & ſic anno integro durauit: & intra eũdẽ annũ duplicẽ recolligit uindemiã.i. primo mẽſe,& ultimo,ambas lucrifaciet inſolidum,quaſi ſint fructus unius anni,& ita ſenſit Iac. de Arena,ꝑ id ꝙ no. in iſta gl. in fin.ꝙ no.quia ſubtile eſt,& econuerſo, ſi tardius maturẽtur, ut ſi mulier percepta uindemia in menſe Septemb tradere uineã uacuã,& in ſequẽti anno uuæ nõ eſſent maturæ in mẽſe Septemb.immo oporteret differre uindemiã ad menſẽ Octob. & in calend.Octob.ſolueret̃ matri.iſte uir nullos fructus reperit̃ pcipere ĩtra annũ matri.quid ergo lucrabit̃ur̃ ꝙ de nihilo ꝑ iſtã glo.ſup uer.uenire.dic contrà iſto caſu ꝑ aliã gl.q̃ eſt in § itẽ ſi meſſis.ſuper uer.ſequantur.in fi.quæ uult , ꝙ qñ ꝑ maritum nulli fructus poterunt pcipi intra annum matrimonij non rõne ſterilitatis, ſed alia rõne , debeat habere de fructu ſequentis ſ̃m ꝙ Bar.illam gl.diligenter not.lucrabitur ergo totam uindemiam ſequentem.tene menti: cætera dic,ut in gloſſ.& per Bart. ſed plenius quàm ipſe,& clarius declaraui.

---

5 *Compenſatio,quòd poſſit obijci de parte fructuum vxori reſtituenda , ad res donatas,vel amotas per ipſam vxorem reſtituendas .*

2 *Donatio facta per maritum vxori conſtante matrimonio ſi ſecuta eſt traditio,confirmatur morte mariti , & quid ſi fiat diuortium uel ut hodie ſeparatio thori,propter adulterium mulieris. & uide nu.4.*

3 *Aliud eſt dos, & aliud eſt res dotalis.*

Compenſatio quid ſit.

4 *Mulier quòd poſſit obijcere compenſationem,uel retentionem uiro agenti cõtra eam, de eo quod uir ſibi debet.*

An uir poſſit obijcere uxori repetenti.

5 *Compenſatio poteſt obijci de uno genere ad aliud genus, ſicut de pecunijs ad pecuniam,& quid ſi aliud genus eſt diuerſum .*

6 *Pro fructibus debitis,qui deſierunt extare,quando debeatur quantitas , & quando pretium eorum,& quando poſſint conduci ipſi,uel æſtimatio.*

1 §. Ob donationes. ¶ † De parte fructuum reſtituenda vxori põt obijci compenſatio ad res donatas,vel amotas per vxorẽ reſtituendas viro.h.d.

2 † Et præmitte id,ꝙ habet̃ in gl.j.ꝙ eſt,ſi maritus donauit vxori conſtante matrimonio,certum eſt,ꝙ nõ valet donatio, ſed morte donantis confirmatur,ſi p̃moriatur,ſed ſi fiat diuortium, cenſetur reuocari , & ſi morte non confirmatur l. cũ hic ſtatus.§.ſi diuor. de don.inter vit.& vxo.Intelligo tñ hoc verũ, ſi fiat diuortiũ mala gr̃a.i. ex indignatione. ſecus ſi bona in cõcordia ſ̃m Dy.hic vt j̃.de aur.& ar.leg.l.3.in fi.Et iõ hodie cũ ñ poſſit fieri diuortium,ſed bñ põt fieri ſeparatio thori pp adulterium mulieris,& illa non fit,niſi ex mala gr̃a, donationes factæ ꝑ virũ vxori,eo ipſo cenſent̃ reuocatæ,& non confirmant̃ poſtea viro p̃ moriente: ẽt ſi fuerit ꝓceſſum ad traditionẽ. ſi.n. nõ fuiſſet ad hoc proceſſum clarũ eſſet, ꝙ non confirmaret̃ ẽt donãte p̃mortuo,ut in l.Pap.de don.inter uir.& uxor.ſufficit ẽt ſi ſecuta traditio,iuxta ea q̃ habent : & no. ꝑ glo.& Doc.in l.a. C.de dote cau. nõ nu.¶ In tex.ibi,(ex his)fructib.id eſt parte fructuũ: q̃ uenit reſtituenda ex donõne. ¶ In tex.ibi,(qui poſt diuortiũ pcepti ſunt, idem ſi conſtante matri.ſi tñ ueniunt reſtituendi: vt quia ſunt) pcepti vltimo anno: quo ſolutũ eſt matrimoniũ, ſ̃m ea quæ dicta ſunt,s̃. ¶ In gl. q̃ incipit,(hoc eſt)contra ibi nõ ſunt dos, licèt actione de dote petantur. Iſtud qđ dicit glo. põt intelligi duobus mo.

3 † Primo,quia dos eſt quædam vniuerſitas iuris,ſed fructus ſunt res corporales , & ſic aliud eſt dos , aliud res dotalis,ſicut aliud hr̃ditas,& aliud res hr̃ditaria: vt dixi s̃.eo. l.j.& ita ĩtelligit Bar.iſtã gl.ſed lex allegata ꝑ ꝯtria loquit̃ de ipſis rebus dotalib. q̃ non pñt retineri pp res donatas , vel amotas, nõ aũt de ipſa uniuerſitate iuris, in qua nõ cadit retẽtio. Scđo mõ intelligit̃, ꝙ fructus rerũ dotaliũ pcepti ſoluto mr̃imonio nec ſunt dos,nec res dotalis: qa ꝯuertũt̃ in dotẽ: qa nõ eſt mr̃imoniũ nec ſperat̃ eſſe, ſecus in pceptis añ mr̃imonium ꝯtum: quod ſperatur ꝯhi, vt s̃. eo. ſi ante: & iſto mõ intelligit Bal. ſed nõ placet,quia anteq̃ fiat reſtitutio, remanet adhuc nomẽ dotis,& uniuerſitas iuris. vt dixi. s̃.cod.reſponſo. ergo poteſt recipere augmentum, ſicut ante matrimonium ꝯtum, vt in l. fin. de fun.inſtru.& inſtru.lega. & ideo dico,quòd ſunt res dotales, & augent dotem, ſicut percepti ante . Tertio modo intelligũt quidam : ꝙ fructus non ſunt dos.i.non ſunt res principaliter in dotem datæ,ſed acceſſiones earum: vñ non habẽt illud priuilegium,ꝙ habent res principaliter datę in dotem,ut non poſſint teneri. Et iſte intellectus eſt in ſe notabilis,tamẽ gloſſ.alibi dat aliam

aliam ſolutionẽ, ꝙ mulieri repetenti bñ põt obijci compenſatio ẽt olim, vt hic, & j̃. eo. l. rei iudicatæ. §. 1. ſed non retentio, vt in l. ꝯria q̃ non loquitur de compenſatione, ſed de retentione.
a dr̃ ª aut compenſatio qñ hincinde dẽtur q̃ntas: & ita intelligit hic in ſequenti ꝯrio gl. ſed retentio qñ hincinde ſpẽs, vel ex vna parte ſpẽs, ex altera quantitas, & iſtã ſolonẽ ponit glo. in l. ꝯria. & in d. l. rei iudicatę. §. 1. j̃. eo. licẽt gl. in l. j. §. eo. in ſecunda gl. ante fin. videaĩ hanc reprobare, dũ dicit, item cõpenſatio non oppo. ſed repræhendiĩ ꝑ Iac. de Are. quia lex q̃ gl. alleg. hoc nõ ꝓbat, & hic probat ꝯriũ.
4 † Collige ergo ex ꝓdictis, ꝙ aut q̃rimus, an mulier poſſit obijcere cõpenſationẽ, vel retentionem viro agenti ꝯ eam, de eo quod vir ſibi dẽr, & dicendum eſt, ꝙ ſic, qa vir non repetiĩ in hoc priuilegiatus, ita põt intelligi tex. hic ſm vnum intellectum, quem ponit Bal. Aut econtra, an vir poſſit obijcere vxori repetenti, & tunc aut q̃rimus, an poſſit obijcere cõpẽſationẽ, quod eſt qñ hincinde debetur quantitas, & dicendum eſt, ꝙ ſic, vt hic, & j̃. eod. l. rei iudicatæ. §. 1. ſm intellectũ gl. & Doc. nec iſti tex. reperiũtur ĩ hoc correcti. aut q̃riĩ an poſſit obijcere retẽtionẽ, vt quia vir non eſt obli. ad quantitatem, ſed a ſpeciẽ, & tũc aut mulier repetit ipſas res principaliter datas in dotem, & tunc poteſt hodie maritus obijcere retẽtionẽ, licẽt olim poſſet in actione rei vxoriæ de reb. donatis, vel amotis, vt in l. 1. §. ſed nec ob res. C. de rei vxo. act. hic allegata in gl. ꝓ cõtraria. aut repetit fructus, vel partem eorum, & tunc ſecus, vt hic, ſm aliũ intellectũ quem ſ. tetigi, quaſi nõ habeant idem priuilegium, qđ eſt notandum. ¶ In gl. ibi (ſolutio) hic res amotæ, & donatæ, & ẽt fructus deſierunt eſſe. Intellige tñ, ꝙ fuerũt ꝯuerſi in vtilitatẽ mariti, ſecus ſi eſſent perempti ſine eius culpa, & non cõuerſi in vtilitatẽ, qa eſſet liberatus ſi nõ fuit in mora. l. ſi ex leg. cã. de verb. obli. & idẽ ecõuerſo in muliere quantũ ad res donatas, qa reuocata donatione, non tenetur vltra quã ſit locupletior, vt j̃. eo. l. pen. §. j. ſecus quantum ad res amotas, qa in illis cẽſetur eſſe in mora, cũ teneaĩ ex maleficio & ſic nõ liberatur interitu, vt l. 1. C. ꝙ me cauſa. ¶ Sed op. ꝯ glo. ꝙ non requiratur, vt fructus deſierint eſſe, nã etiã ſi ſint in rerũ natura vr̃, ꝙ poſſit obijci cõpenſatio, quia nõ ſolũ de quãtitate ad quãtitatem obijciĩ ſed etiam de genere ad genus, vt ſi mihi debes decem corbes frumenti in genere, & ego tibi alias x. vt not. in l. neque C. de compenſa. Sol. hic iſti fructus non debebantur, vt genus, ſed vt ſpecies, qa certi, & determinati fructus fuerant ꝑcepi vltimo anno. arg. in l. ſi certos nũmos. j̃. de leg. j.
5 † Vel dic, ꝙ de vno genere ad aliud genus ſimiliter benẽ põt obijci cõpẽ-
b ſatio, ᵇ ſicut de pecunia ad pecuniã, ita loquitur cõtrariũ, & probatur in l. 1. & l. Titia amitæ. de auro, & argẽto lega. vbi põt obijci de pecunia argentea ad maſſam argenti, qm̃ habent ſimilitudinẽ, ſed de vno genere ad aliud diuerſum: vt ſi debeo decẽ corbes frumenti, vel decem aureos, tu vero decẽ corbes vini, licẽt valeãt tantundẽ, non obijcitur compenſatio, ita intelligit Bar. iſtam glo. quod eſt notandũ, licẽt glo. hoc non probet. vt dixi
6 quia hæc debebantur, vt ſpecies, tñ nota dictum ſuum. ¶ † Itẽ adhuc op. dum dicit gl. ꝙ ſi fructus deſierunt extare debeĩ q̃titas. Nam immo vr̃, ꝙ debeãtur ipſi fructus, & ipſi fructus poſſunt peti, vt C. de con. ex lege. l. mala fide. Sol. & tene menti ꝑpetuo. interdum qs recepit fructus ex re aliena licitẽ, vt maritus, ẽt ꝓ ea parte q̃ tenetur reſtituere, vel creditor habẽs rẽ obligatã, & tunc ſi fructus cõſumit in ſuã vtilitatem cõuertendo, deſinũt ipſi fructus eſſe in obligatione, & ĩcipit deberi quãtitas. ita loquitur iſtã gl. not. & habetur in l. 1. & 2. de pig. actio. & ad hoc benẽ facit. j̃. ea. §. l. ſi fundum. ibi, ſed ſi vi tempeſtatis ceciderũt, dici oportet pretiũ earũ &c. qđ ibi not. in gl. & iſtud eſt vtiliſſimum, qa ſuccedit obl. ad illã æſtimationẽ, q̃ tũc temporis erat cum fuerunt conſumpti, & illa tñ põt peti, licẽt poſtea accreſcat. l. hominem. ff. manda. cum petat iure obligationis iuxta no. in l. vinum. ſi cer. pet. & ſimiliter ſi decreſceret æſtimatio, hoc non attenderetur, & ita dicit hic Bar. ſing. interdũ recipit iniuſtẽ, & tunc nõ deſinũt deberi, licẽt ſit cõſumpti: uñ poſſunt adhuc ipſi fructus ꝯdici, ut in d. l. mala fi. de. poſſet ẽt ꝯde. poſſet ẽt cõdici æſtimatio ꝑ l. i re furtiua ſ. de cõd. furtiua. vbi i rẽ reſtitui ex cã iniuſta, re perempta, ſuccedit obligatio ad æſtimationẽ, licẽt ẽt ipſa res poſſit peti, vt eo. titu. l. 4. & ideo videat actor quid ſibi eſt vtilius. Nam ſi hodie plus valent fructus, petat fructus, & quia nõ poſſunt reſtitui, cõdẽnabiĩ ad æſtimationẽ, q̃ eſt hodie. Si aũt minus valent petat æſtimationẽ, q̃ erat tẽpore ꝯſumptionis: hęc vera qñ a principio incęperunt deberi fructus vt ſpecies: ſi aũt, vt quantitas, vt ſi mutuaui tibi decem corbes frumẽti, quo caſu obligaris ad tãtundẽ in quãtitate, licẽt licitẽ percipias, & cõſummas, nõ ſuccedit obligatio ad quãtitatẽ, immo remanes obligatus ad tantũdẽ in genere, ita not. Bar. & ibi omnino vide in l. cum qui. j̃. de his quibus, ut indig.

ADDITIONES.

a Adde ꝙ Bal. ait compenſationem debitorũ hincinde ſolutionis loco eſſe cõputationem in fi. l. 1. q. C. de compenſa. & eandem veram dicit ſolutionem, habes in l. 4. ff. q potio. in pig. hab. & Pau. ipſum in c. conſ. 35. & Bar. hic opp. l. ex c. ſub 1. & in l. confertur. §. qui compenſationem. ff. de iur. fiſ. & ibidẽ Alex. & Bal. in prin. C. de cõpenſa. l. idẽ. §. ſi ignorantes. ff. mand. quod limitandũ eſt ſm eũdẽ Bal. in l. ea. i fi. C. de cõpent. & ꝑ Bar. in l. Iul. la prima ad fi. ff. de cõd. & demõ.
b Compenſatio. Adde in quib. caſib. ſit vel non ſit compenſatio, vide Cy. in l. fin. C. de compenſa. & gl. in c. ſuborta. de re iudi.

1 *Præſens §. quomodo intelligatur, & in quo vendicet ſibi locum.*
2 *Quando ex eodem fundo recolligitur in anno duplex fructus diuerſus, ſcilicet meſſis, & vindemia habentur pro vno fructu vnius anni, ſecus ſi idẽ fructus.*
3 *Quid ſi recollecto frumento ſtatim colunt terram, & ſeminant milium, aut lupinos, & recolligunt de menſe Septembris.*
4 *Quid ſi vno anno ſeminaretur frumentũ, alio ordeũ, in tertio quieſceret. Si ꝓlatus locauit fructus ſuæ prælaturæ ad decennium, vel aliud tempus quod conductori non debeat illud, quod conſueuit dari prælato in eius aduentu.*

t §. Quod in anno. † Quod dicitur in anno, vt pro rata, qua durauit matri. vir lucret, pro altera reſtituat vxori. locũ ſibi vendicat in ſemeſtre qñ bis in anno recolligitur idem fructus in eodẽ loco, & bis terra coliĩ, vt pro rata ſemeſtris, qua durauit matri vir habeat, pro altera vero vxor, & idem in pluribus annis, qñ vnicus tm̃ fructus in eis recolligeretĩ, vt plures anni habeanĩ pro uno, ſicut vnus hr̃ pro pluribus in caſu ꝓcedenti. h. d. vſque ad §. nõ ſolũ. ¶ In glo. 1. in prin. ibi (pro tota habeat vir, ꝓ alia muliere,) ſupple. de fructib. illius ſemeſtris nõdũ inchoati, nihil habebit vir, ſicut non haberet de fructib. anni ſequentis, vt not. ſ. ea. l. §. Itẽ ſi meſſis.
2 ver. apparet. in vlt. glo. ibi finito autem vltimo anno, &c. ¶ † In glo. ibi,) ſed vr̃ non niſi annũ inſpici, (ſubaudi licẽt duplex fructus in eodẽ anno recolligaĩ, & ſic nõ fiat diuiſio per ſemeſtria, ſed per annum vt j̃. l. proxi. in fi. & tene prima ſol. gl. ꝙ ibi recolligit duplex fructus diuerſus tñ, nõ idem ſcilicet meſſis, & uindemia: unde habent pro uno fructu unius anni, quia pro quolibet eorum ſemel tm̃ coliĩ terra eodem anno, & non bis, hic uero qñ idem fructus recoligiĩ bis, ut frumẽtum, ut eſt in inſula Candiæ, uel in terra laboris, uel bis ordeum, nã bis colitur ter-
3 ra in eodem anno ad ſimilem fructum. ¶ † In gl. ibi) in ſecũdis milium, ut eſt in comitatu Florentiæ, ubi recollecto frumento ſtatim colũt terram, & ſeminant milium aut ſelegam, aut lupinos, & recolligũt de menſe Septẽbris. Gl. iſta uĩ uelle, ꝙ fiat diuiſio ꝑ ſemeſtria, & quodlibet ſemeſtre habeaĩ pro uno anno, quaſi unus annus ſit fertilior altero, & ſi hoc eſſet uerũ, ſequeretĩ, ꝙ ſi matrimonium eſſet cõtractum in calendis Ianuarij, & in calendis Iulij ſolutum percepto frumẽto, totum frumentũ eſſet uiri, & de milio, ꝙ poſtea ſeminaretur, nullam partẽ haberet, ſed eſſet uxoris, & ſi ſolueretĩ in calendis Auguſti, ut quia duraſſet per unum menſem, de ſequẽti ſemeſtri haberet ſextã partem milij. Breuiter dicas ꝯtrarium, ꝙ ambo iſti fructus reputantur fructus unius anni, poſtquam nõ ſunt ſimiles, ar. j̃ l. pxi. in fi. quia principaliter colitur terra pro frumẽto. licẽt ex accidenti ſeminetur milium, & idõ tam frumentum, quàm milium uenit diuidendum, & pro rata anni quo durauit matrimoniũ habebit uir, pro alia uxor, & eodem modo ſi ſeminareĩ terra ſemel tantum in duob. annis, ut fit Bononiæ, quia uno anno quieſcit, in alio ſeminatur, duo anni habentur pro uno, & inſpicieĩ quota parte biennij durauit matrimonium, non quota parte
4 anni. † Et idem ſi uno anno ſeminaretur frumentũ, alio ordeũ, in tertio quieſceret, ut in partibus Romanis, quia trienniũ haberetur pro uno anno, quantum ad duplicẽ fructum, & inſpiceretur quota parte triennij duraſſet ſecũdum Bar. Vltimo iſte uer. inducitur ſecũdũ Pe. ſi prælatus locauit fructus ſuæ prælaturæ ad decennium, uel ad aliud tempus, utrum cõductori debeatur illud ꝙ conſueuit dari prælato in eius aduentu, & facit iſte tex. ꝙ ſic, contrarium dicit Old. fuiſſe determinatum, quaſi ſi iſte non ſit in fructu, quia reiteratur, ut j̃. eod. l. 1. §. ſi uir. & quia potius contemplatione perſonæ cenſetur dari, ut not. j̃. eod. l. ſi uiro. §. item quicquid.

r *Fructus rerum mobilium diuiduntur ſicut fructus rerum immobilium.*
2 *Fructus qui vno tempore recipiuntur ex aliqua re, ſiue mobili, ſiue immobili, dicuntur fructus totius temporis quo colliguntur.*
3 *Soluto matrimonio quando reſtitutio rerum mobilium dotis eſſet prompta, non deberet vir, vel eius hæredes habere dilationem anni, ſicut in re immobili, niſi aliquam vtilitatem prætenderent in retinendo illas.*
4 *Vſucapio cœpta cum titulo contra me abſentem cã reipub. & completa, me poſtea reuerſo, & tacente non poſſum poſteà petere reſtitut. in integr. vt hic, niſi reſtabat modicum tps intra quod commodè agere non potui.*
5 *Clericus beneficiatus ſi perceptis fructibus moriatur, nondum completo anno, an eius hæres teneatur reſtituere ſucceſſori pro rata, ſicut hæres mariti an non, ſicut nec hæres vſufructuarij, remiſ.*

§. Non

1 §.Non ſolum. †Fructus rerũ mobiliũ diuidunẽ ſi-
cut fructus rerũ immobilium. h.d.
¶ Io tex.ibi,nam & hic,rñdet tacitę obiectioni. Nã ſi hoc men
ſe maritus ꝑcipit fœtus ouium,vel lanam,vr̃,ꝙ ſint ei⁹ inſolidũ,
& non habet diuidere,qa dr̃ fructus iſtius menſis,& hoc men
2 ſe durabat matrimonium.†ſed rñdet non eſſe verum, ꝙ dicã
tur fructus iſtius tñ menſis,immo totius temporis, quo colli
gunẽ,& idem in fructu prædij,vt licẽt recolligat vno menſe,tñ
dicañ fructus totius anni, quo colligitur, ſi ergo non durauit
matrimonium toto anno,non dẽt lucrari integros fructus. Si
eſſent tales fructus,qui percipiunẽ dietim, vt habitatio dom⁹,
procedet opi. illorum,qui dicebant fructus perceptos per ma-
ritum pertinere ad eum,& non debere diuidi.q̃ opin. Iuriſc.re-
probat.in princ.huius l.in fructibus rei immobilis, hic repro-
bat in fructib.rei mobilis,ſed põt ſaluari, vt dixi. ¶ Cõtra iſtũ
tex.opponiẽ,ꝙ non veniant reſtituendi,cũ maritus,vel ei⁹ hæ-
res,ẽt hoc tempore haberẽt dilationẽ legalẽ,qñ dos cõſiſtebat
in reb.mobilib.ergo cõmodũ medij tẽporis dẽt ad ipſum ptine
re,vt j.eo.l.ſi conſtante.§.quoties. Bar dicit,ꝙ ɔ̃triũ eſt diffi-
cile.certè non eſt,quia hoc iure non hẽbat dilationem annua
bina trina die,niſi qñ conſiſtebat in pondere,numero,vel mẽ-
ſura,ut dicit tex.expreſſe in §.cum aũt.C.de rei vx.ac. hodie ve
ro bene hẽt dilationem anni,ẽt in caſu huius §.& in §.exactio,
qui gñaliter loquitur,qñ ɔſiſtebat in reb.mobilib. ideo tũc bñ
eſſet difficile ɔ̃triũ.ſed dic,ꝙ illa dilatio,q̃ conceditẽ miſeratio
nis grã,ne vrgeatẽ ad ſoluendum,& ꝑcipiteẽ, nõ facit ipſum lu-
crari fructus,vel mẽſionem,vt eſt tex.expſſus in illo §.exactio.
verſ.fruct.& vet.ſimiliq; modo, ſed ſolum dat ei cõmoditatẽ
vſus,vt non teneatur eas reſtituere,niſi finito anno,de iſto in-
teruſurio debẽt intelligi §.quoties. & hoc niſi mulier petijſſet
ſe alimentari,tunc quid iuris ſit,dic,vt dixi in prin.huius legis.
3 †Quidam tñ dñt,ꝙ qñ reſtõ rerum immobilium eſſet prõpta,
& expedita,non deberet habere dilationẽ alicui,ſicut nec i re
immobili,cum ſit ea.rõ,vt no.ibi Cy.q̃ opi. puto veram,ſi mari
tus,vel eius hr̃s nullam vtilitatem ꝑtenderet in retinendo illas
res,quia nullum afferunt cõmodum.aĺs ſecus. ar.d. §.quoties.
quia ſaltem gaudebit vſu,ſi ex hoc ꝑtendit cõmodũ, & iſta eſt
4 veritas in hoc artic.¶ †In gl.ſuper ver.ꝑcipiuntur ibi,(pro ſnĩa
Bul.)q̃ tenuit,ꝙ ſi me abſente cã reip. incœpiſti poſſidere cum
tit.& vſucapere rem meã per triennium,poſtea me reuerſo,cõ-
pleuiſti vſucapionem me tacente, ꝙ poſſum petere reſtõnem
integ.ex ti.ex quib.cau.ma.quia iſta læſio non contingit mihi
hoc tertio anno duntaxat,quo fui ꝑſens, ſed coniunctis alijs
duob.quib. fui abſens.pro hoc facit iſte tex.vbi fruct⁹ vno mẽ-
ſe recollecti nõ attribuunẽ illi ſoli,ſed ẽt tempori ꝑterito.Mar-
tinus verò tenuit ɔ̃triũ,ꝙ non reſtituaẽ, qa fuit in ꝑtãte mea,
ꝙ vſucapio nõ cõpleretẽ,cũ potuerim agere, & vſucapionẽ in-
terpellare.ſecus ſi nõ reſtabat, niſi modicũ tp̃s. j.quod cõmo-
de agere non potui, qm̃ hr̃ ꝑ tp̃e abſentiæ,vt l.ab hoſtibus.§.
ſed quid ſimpliciter.ſup.ex quib.cau.ma. Et iſta opin.cõmuni-
5 ter teneẽ.¶ †Vltimo ad id,quod dicit gl.fi.de vſufructuario q̃ri
a tur qd in clerico bñficiato,ᵃ ſi ꝑceptis fructib.moriaẽ nõdũ cõ
pleto anno,an eius hr̃s teneẽ reſtituere ſucceſſori ꝑ rata,ſicut
hæres mariti,an nõ,ſicut nec hr̃s fructuarij, vide gl.ord.in l.1.
C.de anno.ciuili.lib.11.& quod no.in l.defuncta.ſ.de vſufru.

ADDITIO.

a Quid in clerico beneficiato. Adde glo. in c.generali. de elect.lib.6. Doct.in c. quia ſæpe.eo.tit.

1 *Maritus quando poſſit cędere arbores ex fundo dotali.*
2 *Emphyteuta,vel feudatarius non poteſt excindere arbores de fundo emphy teutico,ſi non ſunt cędua,vel germinales.*
Quid in colono; quid ſi alias loco illarum reſtituat.
3 *Quid prædicti poſſunt de talibus arboribus aſſumere ramos ſine læſione,& deterioratione in vſu vineæ pro palis,& ſimilibus.*
4 *Arbores vi ventorum euulſas ex fundo dotali, an maritus poſſit in vſum ſuum aſſumere.& nu.6.*
Si ſunt vetuſtate corruptæ,poteſt eas excidere,dummodo alias earum loco ſubroget.
Pretium ſuccedit loco rei in vniuerſalibus.
5 *Maritus,licet ſit dominus rei dotalis, quia tamen habet neceſſe reſtituere ſoluto matr.cenſetur non dominus,& ſi theſaurum in ea re inueniat, perinde eſt ac ſi reperiſſet in re aliena.*
6 *Actio l.Aquiliæ,quod detur marito contra dantem damnum in re dotali.*

1 §.Si fundum. †Maritus põt cedere arbores ex fun-
do dotali,qñ ſunt cedue,vel germina
les,qa ſunt in fructu:& idẽ in eis,qui alijs fructib. aĺs ſecus. Et ſi
ɔ̃ facit,teneẽ ad intereſſe,& reſtituunẽ vxori arbores,vel ipſarũ
a ꝑtiũ.Itẽ theſaurus inuẽtusᵃ i fundo dotali ꝑ eũ nõ eſt fructus,
ſed tanq̃ inuẽtus in re uxoris,mediũ ꝑtinet ad inuẽtorẽ,& alte
ra pars ad vxorẽ.h.d.¶ In tex.ibi(maritus tenebiẽ.) ſupple ad i-
tereſſe,& vltra hoc ẽt ad reſtõnẽ arborũ,vel ꝑrij ipſarũ,qa non
2 ſunt i fructu:vt ſtatim ſequiẽ. Et ꝑ iſtũ tex.dicit Dy. †ꝙ emphy-
b teuta.ᵇ vel feudatarius non põt excidere arbores de fundo em
phyteutico:dico ſi nõ ſunt cedue:germinales, & multo minus
colonus.Sed vr̃,ꝙ immo poſſit,dũmodo aĺs loco illarũ ſubſti-
tuat,vt j.de iu.fiſ.l.in fraudẽ.§.1.a ɔ̃rio ſenſu. & hoc qdã dicũt,
ſed non puto verũ,niſi fortè arbores ſint vetuſtę.ita ꝙ melius,
& vtilius ſit eas excidere,& nouas ſubſtituere, ita intelligo iſtũ
tex.colonus aũt,q colit ad modicũ tp̃s,indiſtinctè nõ põt, ſed
dẽt ɔſeruare fundũ in eodẽ ſtatu,vt l.ſi merces.§.ɔductor.& l.
3 ſi colonus.ff. arb.ſur.ceſ.& § culpæ.†Sed ꝑt tñ tã maritus,q̃ ꝑ-
dicti d̃ talib.arborib.aſſumere ramos ſine læſione,& deteriorõ-
ne i vſum vineæ ꝑ palis,& ſimi.vt l.ex ſylua.cũ l ſeq.ſ̃.de vſufr.
4 ¶ †In tex.ibi(ꝑtium reſtituẽdũ mulieri.)q.d. non teneẽ tũc ad
intereſſe,qa ſine ſuo facto,& culpa ceciderũt, ſed nõ facie eas
ſuas,poſtq̃ nõ erant in fructu,& iõ augẽt dotẽ,& dẽt earũ ꝑtiũ
reſtituere,quod intelliges qñ ɔſumpſit eas in vſum ſuũ,vel do
lo eius deficiunt extare,aĺs nõ teneretẽ, vt in gloſ.& ſic no.ꝑtiũ
ſuccedere loco rei nec mirũ,qa loquimur in dote, q̃ eſt qd vle,
& in vlibus eſt hoc rr̃are,vt l.ſi rẽ,& ꝑtiũ.de pet.hær.ſecus i par
ticularib.rr̃.l.venditor ex hr̃ditate. de hær. vel act.ven. põt tñ
hoc caſu maritus ex talib.arborib.vi ventorũ euulſis aſſumere
in vſum ſuũ,& euellere ſi neceſſe hẽt,non aĺr, vt l.arborib.ſup.
de vſufr.nec teneẽ aliter aĺs nouas ſubſtituere,vt l.arbores.eod.
tit.ſed ſi ſunt vetuſtate corruptæ,põt eas excidere,dũmodo aĺs
earũ loco ſubroget,& tunc excĩſas faciet ſuas, vt in l.agri. ſup.
de vſufru. ¶ In fi.§.ius.(ſed pars eius dimidia reſtitueretẽ.).i.vxo
ri & altera remanebit penes eũ,non tanq̃ penes virũ, ſed tanq̃
penes inuentorẽ in re aliena,vt Inſti.de re.di.§.theſauros.& ſic
5 nõ tanq̃ fructus.¶ †No.ergo hic,ꝙ licẽt maritus ſit dñs rei do
talis,qa tñ hẽt neceſſe reſtituere.ſol ma.cẽſeẽ nõ dñs, & ꝑinde
eſt ac ſi reperiſſet in re aliena,ſecus ſi nõ hẽret neceſſe reſtitue-
re.& ſit effectus ꝑfectè dñs.qa tunc theſaurũ in ea inuentũ nõ
reſtitueret,ſed inſolidum efficereẽ ſuus,& hoc voluit in effectu
gl.fin. ¶ In glo.ſuper verſ.tenebiẽ ibi.(vel l.Aqui.) hoc repro-
bant Doc.qa l.aquilia daẽ dño vt l.item Mela.§.1.ad l. Aqui.&
ſi alius excideret,maritus illã actionẽ ɔ̃ ipſum hẽret:ergo ſi ip-
ſe excidit.nõ teneẽ illa actione vxori, arg. in l.apud antiquos.
C de fur.Tene ergo primã,ꝙ daẽ actio de dote,nec ob.§.ſi ma-
ritus.allegatus in gl.quia ibi mulier dedit dãnũ in rebus mariti
nõ dotalib.hic ɔ̃ maritus in re dotali. & ſic in ꝑpña ſ̃m Dyn.&
6 Bar.¶ †In gl.ibi hoc,referas iſtum ver.ad id.quod dr̃ hic in ver.
ſed ſi vim tempeſtatis per hoc, quod ſupra dixi non ad verſ.ſi
minus,vbi glo.eſt ſignata, quia qñ fuit in culpa excidendo, ni-
hil poteſt retinere,ſed ſolum quando vi ventorum.

ADDITIONES.

a Theſaurus inuentus. Adde ꝙ de theſauro inuento in fundo eccleſiæ,vide glo.in c. ſi quid inueniſti.14.q.5.& in l.non intelligitur.in § ſi in locis. de iure fiſci.
b Emphyteuta. Adde Bar.in l.in fraudem ff de iure fiſ.Cy.& Doc.in l.2. C.de iure emphy.Doc.in auth.quicunque.C.de ſacroſ.eccle.

1 *Lapidicinæ inuentæ a viro in fundo dotali,an ſint ipſius viri, ita quod euulſæ tanquam fructus ad ipſum pertineant:& an vxor teneatur ad expenſas in reperiendo lapidicinas.*
2 *Quando non dominus de voluntate domini euulſit lapides in fundo illius, vel fecit impenſam cauſa enucleandi,& poſtea dominus non permittit, quibus actionibus tunc ſibi contra dominum ſuccurratur.*
3 *Si notarius reliquit vſumfructum omnium bonorũ ſuorũ uxori ſuæ ꝙ uxor debeat habere commodum protocollorum defuncti.*
Quod liceat fodere uenas cotareas,ſeu lapides ſub fundis alienis ſine læſione ſuperficiei.
4 *Quod unus non poſſit in lapidicina fundi alterius lapides fodere, ſine illius voluntate.*

1 §.Si vir. †Si vir in fundo dotali lapidicinas inuenit,in q-
bus lapides renaſcuntur, videẽ feciſſe fundum
fructuoſiorẽ,& meliorẽ,& iõ lapides inde euulſi, tanq̃ fructus
ad ipſum ꝑtinẽt: & expẽſa facta in reperiendo lapidicina reſti-
* tuitur * ei ab vxore,tanq̃ pertinẽs ad perpetuã vtilitatẽ fundi,
ſecus ſi lapides non renaſcanẽ, qa nec fundus dr̃ fieri melior,
* nec expẽſa ſibi reſtituiẽ,*nec lapides cedũt eius lucro,quia nõ
dñt in fructu.h.d.ſ̃m intellectum glo. Et diuidiẽ in tres partes,
a qa primo loquiẽ,qñ lapides renaſcunẽᵃ vſq; ibi impenſa, Secũ-
do qñ non renaſcuntur,vſq; ibi, niſi talis. Tertio ibi niſi redit
ad primum,niſi caſu,qñ renaſcunẽ. Nã in prima parte dixerat
duo.ſ.ꝙ fundus efficiẽ fructuoſior,& ꝙ lapis inde euulſus effi-
ciẽ mariti,tanq̃ fructus.In hac tertia parte dicit tertiũ,ꝙ expẽ-
ſa

ADDITIO.

a Quando lapides renaſcuntur. Adde an cedentes lapides & lapidicinæ exiſtentes in poſſeſſione alicuius priuati, debeant dare decimam,fiſco,& decimam domino poſſe.vide in l.cunctis.C.de metal.lib.10.

ſa facta ſibi reſtituitur: intellige.ſ.in reperiendo lapidicinā, ſed
illa, quæ fieret in excidendo lapides, non reſtitueretẽ ſibi, q̃a dĩ
fieri gratia fructus quærendi.& non cõcernit utilitatem fundi,
ſed ipſius uiri.ut ſ.ea.l.§.impendia. In ſecũda autem parte, qñ
non renaſcitur.dr̃ duo, ꝙ impenſa ſibi non reſtituitur, & ꝙ
lapis non eſt in fructu, ex quo reſultant alia duo, ꝙ fundus non
efficitur fructuoſior, nec melior.& ꝙ lapis nõ efficiẽ mariti, ſed
uenit reſtituendus, ſicut ſupra proximo §.quinimmo vr̃ effici
fundus deterior, & ſic teneatẽ maritus ad intereſſe, ut ſup.prox.
§.verſi.ſi minus. ¶ In tex.ibi, (marmoreas inuenit,) ſubaudi in
q̃bus lapides renaſcunẽ, ut inf.uer.niſi talis ¶ In tex.ibi,(& im-
penſa,) mutat caſum ſecundum glo.& loquiẽ qñ non renaſcũ
tur, uſq; ibi,) niſi talis: Sed iſta diuiſio nõ vr̃ congruere literæ,
nec iſte intellectus: nam iſte uerſi.vr̃ cõtinuari cum tex.p̃cedẽ-
ti, & in eo caſu loqui. Ideo põt dici, ꝙ totus §.loquatẽ qñ ex lapi
dicina fundus efficitur fructuoſior, quia plus de fructu capit,
quàm ſi non eſſet inuenta. Sed iſtud poteſt contingere duob.
mo Primo ꝙ lapides ibi non renaſcantur, & tunc loquiẽ uſque
ibi, niſi talis, Secundo qñ renaſcuntur Primum põt contingere
ſi fuit inuenta in loco, qui fortè pp ſterilitatem eius non cole-
batur, nec ſeminabatur, & ſic nullã utilitatem reddebat, & iſto
caſu, quia efficitur fructuoſior, licèt lapis, qui effodit, non ſit in
fructu.tñ efficitur mariti, ſed impenſa facta in acquirendo ſibi
non reſtituitẽ: ſi autem renaſcitur lapis, dr̃ eſſe in fructu, & im-
penſã ſibi reſtituiẽ, & iſta diuiſio, & intellectus vr̃ magis de in-
tellectu literę, & pro ipſo facit l.fin.ſup. de fundo dot. qñ autẽ
fundus non efficeretur fructuoſior, ſed deterior, vt quia in lo-
co, in quo fundus colebatur, reddebat fructus, & tunc iſte caſ'
non ponitur hic, ſed eſt dicendum, ꝙ maritus tenebiẽ ad inter-
eſſe, & lapides non faciet ſuos, ut ſup.prox.§.uerſi.ſi minus.ſed
opponitur, ꝙ iſta diſtinctio non ſit adhibẽda, renaſcatur lapis,
uel non, ut inf.l.proxi.ſi fundus, &c. alias eſt §.ſol.vt no.inf.in
gl.& ibi diſtinguam in hac materia. ¶ In gl.quæ incipit, (impẽ-
a ſa,) in fi.dic, ꝙ leges allegatæ in gl.loquuntur, †qñ non dñs de
uoluntate dñi euulſit lapides in fundo illius, vel facit impẽſam
cã enucleandi, & poſtea dñs non permittit, tunc ſuccurritẽ ſibi
ꝯ dominum actionibus de quibus in glo. Sed hic maritus erat
dominus, & ſine uoluntate mulieris fecit lapidicinam: vnde di
ſtinguendum eſt, aut fecit fundum fructuoſiorẽ, & ſi uxor nõ
permittit, habet contra eam actionem iniuriarum. l.qui pen-
dentem.de act.emp.& ſic ceſſaret de dolo. Aut non fecit fru-
ctuoſiorem, & tunc uxor habet iuſtam cãm ꝯdicendi, & nulla
3 actione tenetur. ¶ †Vltimo Bart. dicit ſe conſuluiſſe per iſtum
tex.cum quidam notarius reliquiſſet vſumfruc. omnium bo-
norum uxori ſuæ, & quæritur an deberet habere commodum
protocollorum ipſius defuncti, & dixit, ꝙ non, quia tale cõmo
dum non reiteratur.nam poſtquam inſtrm ſemel eſt publica-
a tum de protocollo, ᵃamplius non publicatẽ, niſi ex magna, & iu
ſta cauſa, ut l.ſiquis ex argentarijs.§.fi.ſ.de eden. & illa, quę nõ
reiterantẽ, & non renaſcuntur, non dicuntur eſſe in fructu, ut
hic, & ſupra proxi.§.ſed certè malè vr̃ cõſuluiſſe: nam ad vſum
fructuarium nõ ſolum ptinẽt cõmoda, q̃ ſunt in fructu, immo
ẽt alia, licèt non reiterenẽ, nec renaſcant, ut in l.vſufruc.leg.ſ.
4 de vſufru circa prin.tit.ubi uideẽ caſus ꝯ ipſum. ¶ †Item Indu-
b coᵇ iſtum tex.ad quæſtionem, quam habui hic de partib. Perga
mi.nam ibi ſunt montes, in quibus ſunt certæ uenæ ſubterra-
neæ, in quib.fodiunt cotes, quę portanẽ quaſi per uniuerſum
orbem, de quibus hr̃ in l.cotem. de public.& in l.Cęſar. & iſtæ
venæ ſunt ſub prædijs quarundam priuatarũ perſonarum: mo
do quidam foderunt ſub prędijs quorundam in una uena per
aliquod tempus: illi, qui habent prædia ſupra illas uenas, impe
diebant eos dicentes, illas uenas eſſe ipſorum, quorũ ſunt p̃dia
ſuperiora, & quod illi non poterãt fodere ſine ipſorũ licẽtia, &
uoluntate: pro quo facit, quia ſicut illorũ eſt quicquid eſt ſu-
pra uſq; ad cęlum, vt l.altius.cum ibi no. C.de ſerui. & aqua.ita
vr̃, ꝙ ſit ipſorum quicquid eſt inferius, uſq; ad profundũ. nam
& eis licèt fodere quantum volunt inferius, & auferre ẽt cõmo
dum, quod ad uicinum tranſit ex ſuo, dũmodo nõ tangant de
fundo uicini.l. pen fluminum.in fin.& l. Proculus.cũ ibi no.de
dam.inſe. Pro hoc ẽt allegatur iſte tex. quia lapidicina eſt illius
fundi, in quo reperiẽ, & ſic eſt vxoris non mariti, nec p̃t alius in
lapidicina fundi alterius lapides fodere ſine illius uolũtate, ut
l.uenditor.§.ſi conſtat.ſi ſerui.uendi. In ꝯrium vr̃ tex.cum glo.
C.de metallarijs.l.cuncti.& l.quoſdã lib.11. quod liceat fodere
tales uenas lapidũ ſub fundis alienis, ſine lęſione fundorũ ſupe
riorum, prout erat hic, & ad l.uenditor.rñdetur, ꝙ loquitur in
lapidicinis, quæ reperiunẽ in ſuperficie fundi, & ex eis fundus
lędiẽ in ſuperficie, nec in eis fodiunẽ lapides p̃tioſi, qui portanẽ
per diuerſas partes mũdi, & reperiunẽ tales lapidicinæ in pluri
bus locis, nos loq̃mur in uenis cotareis, q̃ fodiunẽ ſub terra ſi-
ne læſione ſupficiei & ubi fodiunẽ lapides magis p̃tioſi, q ĩ pau
cis locis reperiunẽ.& iõ pp publicam utilitatem vr̃ cõcedi cui
libet, vt poſſit inuenire, & fodere, q̃a hoc fit cũ magna impẽſa,
& labore, nec põt a dñis ſuperiorib. prohiberi, ſi non recipiunt
lęſionem, & ita uoluit glo.in d.l. ſi quis. tene menti, nã idem eſt
de talibus uenis cotareis, ꝙ de uenis metallorum quas ſub fun
dis alienis licet perquirere. nec obſtat iſte tex.in fin. dum dicit,
uel argenti fodinę, quia intelligam ſecundum prædicta.

ADDITIONES.

a Protocollo. Adde Doc.in l.cum P.Tabellio.de fide inſtr.
b Item induco. Adde tu.& uide conſ.Pauli circa hoc in conſ.427.incip. libellus iſto
rum argentum.in ueteri duplicatõ in eo.vol.conſ.361.& adde quod ſuper eadem
cauſa iterato conſuluit Paulusmet in conſi.23.in d.uol.cõſ. nouorum incı.funda-
mentum præfati dñi Vicarij.& aliud conſ.eiuſdem Pau. in dicta materia ſunt con
traria, uide in d.uol nouorum, conſ.6.incı.in cã mo.aliud in conſi. 3.inci. in cau-
ſa, quæ uertitur coram domino poteſtate Pergami. in 1.volu.Franc. Cur.

---

1 *Vxor tenetur cauere de reſtituendo uiro partem ſibi tangentem ex fructib. pendentibus, quando fundus reſtituitur ipſi uxori.*
2 *Quando matrimonium diſſoluitur non perceptis fructib. a marito, licèt maritus debeat habere partem fructuum, non tamen poteſt retinere fundum quouſque fructus recolligat, niſi de primo fructus eſſent recolligendi.*
3 *Quid ſi uxor non poſſet, uel nollet cauere de reſtituendo partem fructuum tangentem marito.*
Cautio de dando, uel reſtituendo, quando intelligatur cum fideiuſſoribus & quando ſufficiat, quod quis ſe obliget per inſtrumentum publicum ſine fideiuſſore.
4 *Quando quis tenetur dare fideiuſſores, ſaltem tenetur ſe obligare cum hypotheca bonorum ſuorum, & etiam cum pœna.*
5 *Quando ex diſpoſitione legis, uel ſtatuti tenetur quis dare fideiuſſores, ſi tamen apparet manifeſtè idoneus, & ſoluendo, nec eſt ſuſpitio, quòd deſinat eſſe, uidetur releuandus a fideiuſſoribus.*
6 *Soluto matrimonio, quòd maritus non habeat dilationem legalẽ anni in mobilibus, niſi conſiſtant in pondere, numero, uel menſura.*

1 §.Interdum. †Si fundus reſtituiẽ uxori pendẽtib.fru
ctib.caueẽ uiro a muliere de reſtituẽdo
partẽ ipſi tangentẽ. Si uerò fructib.pceptis anno cõpleto nihil
a reſtituit de fructib.nec a muliere caueẽ, ſed ſi annoᵃ nõ ꝯpleto,
fit reſtõ fructuũ pro rata.& dicta in marito extenduntẽ ad ſoce
rũ, & ad hr̃dem eius mr̃imonio ſoluto.h.d.ſ'm Dy.& ponit hic
2 practicã iſtius materiæ, de qua in princ.legis. ¶ †No.ex primo
caſu, ꝙ qñ mr̃imoniũ diſſoluiẽ non pceptis fructib.a marito, li-
cet maritus dẽat habere partem fructuũ, non tñ põt retinere
fundum quouſq; fructus recolligat, & qñ dẽt ipſum reſtitue-
re recepta cautione a muliere, hoc eſt uerum ſ'm gl.niſi de ꝑmi
mo fructus eſſent recolligẽdi, q̃a tũc poſſet retinere quouſque
recolligat, quod no.& tene menti. Sed ſi uxor non poſſet caue
re, uel nollet, ar.C.de ſecũ.nup.l.hac edictali.§.nobiliũ.allega-
3 ta in gl. ¶ †In gl.j.ibi,(ſ.eo. ſi conſtãte.§.quoties.) Sol.ſ'm Dy.
Interdum lex imponit onus cauẽdi ei, qui alſ erat obligatus, &
intelligiẽ imponere de cauẽdo cũ fideiuſ.alſ nulli' eſſet utilita-
b tis dicta cautio.ᵇ ita loquiẽ.§.quatenus, & in l.oĩbus.ſ.de re iu.
& l ſi creditores ſ.de priu.cre.& totus titulus.ut leg.no.caue.
Interdũ ei, q nõ erat alſ obligatus, & tũc ſufficit, ꝙ ſe obliget p
inſtrm publicũ abſq; eo, ꝙ det fideiuſſores, q̃a ſatis operat hæc
cautio, & ita loquiẽ qõ gl.mulier.n.non erat obligata ad iſtos
fructus reſtituẽdos marito pro rata, unde ſatis eſt, ꝙ ſe obliget.
Fallit ſi non eſſet ſoluẽdo, & eſſet ſuſpecta, quia tunc dẽret da-
re fideiuſſores arg.in l.diuus.de pet.hær.& in l.pen.eod.titu.&
l.fideiuſſor.§.fi.ſ.qui ſatiſ.cog. Item fallit qñ lex diceret, ꝙ ca-
ueat idoneè, uel ſufficienter. Nã talia uerba importãt, ꝙ cũ fi-
deiuſſore, ut in l.ſi mãdato Titij.§ fin.ſ.man.& l.ſi debi.de iud.
nec ſufficeret hypotheca, licèt ibi gl.ſentiat ꝯtriũ, quia creditor
nõ eſſet ſecur'. Itẽ fallit qñ lex iniungẽs tale onus, eſſet lex p̃to-
ria.l.p̃toria.de p̃t.ſtip. Qñ aũt hoc uerbũ ꝓferiẽ a teſtõre, intelli
giẽ de nuda cautione ſine fideiuſſore, uel pignore, ut l.ſancim'.
C.de uerb.ſign. cætera dic, vt ibi notanẽ per Cynum. Et nota,
4 †ꝙ qñ teneẽ dare fideiuſſores, ſaltem tenetur ſe obligare cum
hypotheca bonorum ſuorũ, ut in l.ſi filio, ut leg.not. cauea.&
etiam cum pœna, ut nota, per gloſ. in l.niſi.§. quamuis.ſi cui
plus

ADDITIONES.

a Sed ſi anno. Adde qñ annus cœptus habetur pro completo, & quando nõ, vide in c.ſubdiaconus.77.diſt.in 1.glo.& glo.in c.cum in cunctis. de elect.
b Cautio. Verbum cautio q̃uo intelligatur. Adde circa prædicta eundẽ Paul. de Ca. in l.ſancimus.C.de ver.ſig.& ibi Alex.de Imo.in l.prætor. de pro.ſtip. & vide Do. & ibi ẽt dixi ſup.qui ſatiſ.cog. Addẽ tñ in propoſito, ꝙ ſi eſſemus in aliqua materia, in qua aliqua cautio non requireretẽ, licèt dicatẽ, ꝙ præſtetur idonea cautio, uel ſufficiens, tunc rõne ſubiectæ materiæ ſi cautionem non requirebat, intelligiẽ ſine fideiuſſoribus, uel pignorib.ita ſolenniter Anto.de But.in c.fin.de reſti.ſpo.que͂ refert, & ſequitur d.Alex.in conſ.ſuo 25.col.5.in 4.vol. Franc. Cur.

plus,quàm per l.Falci.&l.2.§.ſi dubitetur,ſup. de iudic. & ad-
5 do,ꝙ qñ †ex diſpõne legis,uel ſtatuti tenetur quis dare fideiuſ-
ſores,ſi tñ apparet manifeſtè idoneus, & ſoluendo, nec eſt ſu-
ſpicio,ꝙ deſinit eſſe,vr̃ releuandus a fideiuſſoribus per id , qđ
no in l.de creationibus.C.de epiſ.aud.in tex.& glo.& per Bar.
in l.quicunque.C.de fundis patri.lib.10. ¶In glo. quę incipit.
(annua,)iſta glo.fuit malè ſignata, quia debuit ſignari ſup pri
mo caſu,& fuit ſignata ſuper vltimo, & dicit unum , quod per
oẽs reprobat̃,ꝙ illo tpe maritus habebat dilationẽ legalẽ in
re mobili. ꝯtrium eſt uerum per l.cum in fundo. §.ſi fundus.de
iu.do.& patet in §.exactio.dum dicit , ꝙ cõe fuerat vtriuſque
6 actionis,&c.†ſcilicet ꝙ res immobiles ſtatim reſtituerẽtur , &
ita tenet gl.in l.3.de dot.pręleg. qnimmo ẽt in rebus mobilib.
non uidebit̃ habere dilationem,niſi cõſiſterent in pondere,nu
mero,uel menſura.vt in §.cum autem.C.de rei vxo.act.

---

1 *Impenſa facta per maritum gratia fructuum non repetuntur ab vxore, ſed cum fructibus compenſatur.*
2 *Impenſa facta in curando ſeruum dotalem , ſi ſunt parua , cenſentur potius facta cauſa fructuum,& ad præſentem utilitatem rei,& non repetuntur,ſed ſi magna , tunc cenſentur facta cauſa perpetua utilitatis , & repetuntur .*
3 *Miſſus in poſſeſſionem bonorum,ſi facit impenſam etiam circa culturam fundi,facit tanquam in re aliena,& ſi non recolligit fructus,uel ſi recolligit,& reſtituit,non facta deductione , quòd habet actionem in factũ, vt hic .*
4 *Quid in malæfidei poſſeſſore,& quòd non habeat ius agendi , ſed ſolam retentionem,& quid in marito.*
Quid ſi non fecit impenſam,ſed agrum coluit proprijs manibus.
Quid ſi impendit circa utilitatem rei , & ſi in perpetuam utilitatem quam actionem habeat maritus pro tali impenſa, & quid in marito putatiuo, an compenſet cum fructibus. & nu.5.
5 *Commodatario,uel depoſitario,ſeu creditori pro impenſa facta in re , datur actio contraria commodati,uel depoſiti.*

a §.Impendia. †Impenſæ factæ per maritum grã fru-
ctuum non repetuntur ab uxore , ſed
cũ fructib.compenſant̃,factæ uero cauſa perpetuę utilitatis rei
bene repetunt̃,hoc dicit vſq; in fi.Rõ primi dicti eſt ,'quia non
concernunt,utilitatem mulieris,uel ẽt rei dotalis perpetuam,
ſed mariti tñ,uel præſentis temporis : & ſic licet concernant
utilitatẽ rei,reputant̃ ꝯcernere ſolã utilitatẽ fructuũ, ſed in ſe-
cundo caſu concernunt ſolam utilitatem mulieris. Primũ di-
ctum,quod impenſę cã fructuum compẽſent̃ cũ fructibus, ꝓ-
cedit qñ fructus non ſunt cum vxore diuidendi,'ſed cedunt lu-
cro viri,aliàs ante diuiſionem de fructibus deducũtur , vt ſup.
eo.l.fructus.Item procedit,qñ fructus recolliguntur, aľs recõ-
penſantur,nec deducuntur,nec repetuntur ab vxore,ſed mari
tus eos perdit,nec põt deducere de fructib.anni ſequentis, ut
hic no.in gl.quæ incipit nec in fi. nec ẽt de fructib. alterius rei
dotalis,ut inf.l.proxi. §.fi. quod ergo hic dr̃ fructus totius anni
retineri.debet exponi,uel retinere põt ſi fructus ſunt:& ſicut ſi
tunc ſunt uberes fructus,nihil reſtituit , ita ſi nulli,nihil repe-
tit de impenſis. Item,& tertio dẽt intelligi ſine dubio,qñ cõcer
nunt ipſos fructus,non aũt utilitatem rei pręſentem,uel perpe
tuam,vt factæ in arando,vel ſerendo.nam ẽt ſi factæ non eſſẽt,
fundus non efficeretur deterior. & iſto caſu , ſiue ſint magnæ,
ſiue paruæ,cenſentur factę cauſa fructuum. ſi autẽ concernãt
utilitatem rei,puta factę in tutela ædificij,nã niſi tectum apta-
2 retur,nec poſſet habitari,& etiam domus deſtrueretur . †Item
in curando ſeruum dotalem , nam niſi hoc fieret poſſet mori,
nec fructus ex eo poſſent percipi,iſto caſu eſt diſtinguendum,
aut expenſę ſunt paruæ,& cenſent̃ potius factę cã fructuum,&
ad p̃ſentem utilitatem rei,& non repetunt̃, & iſto modo debet
intelligi. Aut magnę, & tunc cenſent̃ factæ potius cauſa perpe
tuę utilitatis,iõ repetunt̃,ut inf.de impe.l.2.&l.3.§.nos genera
liter.& quod no.in l.in rebus.§.poſſunt.ſup.commodati. Secũ
dum aũt dictum,ꝙ factæ cã perpetuæ utilitatis repetantur ab
uxore,procedit,ſi non extant fructus cũ ea diuidendi,uel ſi ex-
tant,portio ipſi contingens non ſufficit ad impenſam, aľs poſ-
ſet illa portio retineri,uel cum ea cõpenſari,ut ſup.eod.l.§.ob
donationes.non aũt deducuntur de fructib. ante diuiſionem,
qa ſic deducerent̃ ẽt de portione tangente maritũ,qđ eſſe non
dẽt quantumcunq; ex illa impenſa conſequat̃ utilitatem,vt in
expenſis hic poſitis in tex.quia potius attenditur quod princi-
paliter fit,quam quod ex eo ſequit̃ ſecundario, vt hic patet, &
3 quod no.in l.ſi quis nec cãm.ſi certum pet.¶ †In glo.quę inci-
pit non petant̃.in fine ibi, (& ideo recuperat expẽſas,) ꝯ iſtam
a glo.oppo.nam ẽt malęfidei ª poſſeſſor non lucratur fructus,&
tamen expenſas factas gratia fructuum non recuperat per viã
agendi,licèt recuperet ꝑ viã excipiendi , ut in l.ſi a dño.in fi.ſ.
de pet.hęr.&l.ſi in area.in fi.de eõd.inde. Solu. creditor miſſus
in poſſeſſionẽ bonorũ,ſi facit impẽſam, ẽt circa culturã fundi,
facit tanquã in re aliena , & ſic hẽt animũ obligandi ſibi dñm,
ideo ſi non recolligant̃ fructus uel recolligantur, & eos reſti-
tuit non facta deductione,hẽt actionem in factũ ex illo edicto,
4 de quo in l.prętor.de bo.autho.iu.poſ.† Sed malęfidei poſſeſſor
impendit tanquàm in re ſua , & ſic non hẽt animum aliquem
ſibi obligandi:ideo licèt poſſit ẽt ipſe tales impenſas factas gra
tia fructuum de ipſis fructibus retinere,per l.fundus.fami.erc.
& per d.l.ſi a dño.in fi.ſi tñ fructus non percepit, vel percepit,
& reſtituit non facta retentione,non hẽt ius agendi,vt in con
trario.maritus aũt,quia fructus lucratur , ſimiliter non habet
ius agendi,ſed retinendi, & ſufficit , ꝙ poſſit lucrari ſi fructus
naſcuntur,& uide ad id, quod dixi de malęfidei poſſeſſore, qđ
no.Bal.in l.ſi quis ſciens.C.de rei vendi.qui dicit notabiliter,ꝙ
etiam ſi expenſam non fecit in quærendis fructibus,ſed agrum
coluit proprijs manib.poteſt de fructibus retinere pretiũ ope-
ratum,licèt omnes tex.de hoc loquantur, qñ fecit impenſam,
ſed eadem rõ æquitatis uertitur,quod eſt notandum,& quoti-
dianum:dicit etiam,ꝙ licèt fructus non ſint recollecti, ſed ſint
pendentes,& ab eo fundus vendicetur,non cogit̃ reſtituere,ni
ſi refuſis ſibi impenſis,uel pretio operatum,licèt tex.de hoc lo
quentes loquantur,quando fructus erant percepti,tene mẽti.
Si autem impendit circa vtilitatem rei,diſtinguit, an ſit impẽ-
ſa neceſſaria,uel utilis,aut uoluptaria, pro prima hẽt retentio
nem,pro alijs non, vt in l.domum.eo.tit. ¶In glo. quæ incipit
nec in fi.ibi, (ſed alijs ꝯ,) hęc vera ſecũdũ oẽs.nec ob.l.fructus.
in fi.cum gl.ſup.eo.ubi fructus ultimi anni ſuccedunt loco fru
ctuum primi anni,ut ex eis poſſint deduci expenſę factę in pri
mo anno,nam ſolue,ut ibi dixi , qa caſus ſunt diuerſi.Siſte quẽ
hic ponit gl.ab illo,qui ponit̃ ibi in tex.& glo.¶ In glo.quę inci
pit,(mandati uel neg.geſt.)dic mandati , qñ de uoluntare mu-
lieris fecit expenſam ad perpetuam utilitatem,ſed neg.geſt.qñ
ipſa ignorante,poteſt etiam dici , ꝙ detur marito actio ꝯria de
5 dote,glo.eſt not.inf.tit.j.l.& omnino.†ſicut datur commodata
rio, & depoſitario, uel creditori actio contraria commodati,
uel depoſiti pro expenſa facta in re , ut in l.in commodato §.j.
commo.cum ſimilib.¶In gl.ea.ibi.l.inſulã. §.fructus. ſupple in
verbo ſumptus per quam patet,ꝙ ſi maritus putatiuˢ fecit im-
penſam neceſſariam cauſa perpetuæ utilitatis , ſi ſunt tot fru-
ctus deductis oneribus,quę ſuſtinuit,ꝙ ſufficiant ad ſumptus.
debent cũ illis cõpenſari, & reſiduum põt peti. ſed iſte text. vult
ꝙ non compenſent̃ cum fructibus,quos vir dẽt lucrari:ſed re-
petant̃ ab vxore. Solu.notabilis ſm̃ glo.ibi matrimonium non
tenebat,& ſic maritus putatiuus non lucrabitur fructus tanq̃
maritus,ſed tanq̃ bonæfidei poſſeſſor , vt dixi.in princi.huius l.
& iſtud eſt rõ in bonæfidei poſſeſſore,vt lucretur fructus,ſi ta-
men impenſam fecit,debet cum fructibus eam compenſare,&
ſic non lucratur ſimpliciter.tex.eſt in l.ſumptus.ſup. de rei vẽ.
hic tenebat matrimonium,& ſic lucrabitur tanq̃ maritus, un-
b de etiam ſi ſint fructus ultra onera matrimonij , ᵇ ſi tamen ce
dunt lucro mariti,nec ſunt diuidendi, non debet cum illis cõ-
penſare,ſed repetere a muliere,& ita debet intelligi iſte tex. ſe-
cundum ꝙ glo. videtur bene intelligere, licèt obſcurè loquat̃,
ſed venirent diuidendi:fateor,ꝙ cum portione reſtituẽda mu-
lieri,poſſet compenſare,tene menti.

ADDITIONES.

a Nam etiam malæfid.poſſe. Adde Doct.in re.malæfid.poſſeſſor. de reg.in.lib.6.
b Vltra onera matrimonij.Adde Duct.in rub.de ſponſa.

LEX IX.

1 *Commodum lapidicinarum in fundo dotali exiſtentium pertinet ad maritum,niſi contrarium actum ſit.& nu.4.*
2 *Dans,uel concedens mihi aliquam rem, uidetur in dubio illam concedere ad ad illum uſum,ad quem ipſe concedens utebatur tempore, quo conceſſa eſt,& quid ſi ex poſtfacto aliquid nouum facere uolo.*
3 *Fundus poteſt concedi in emphyteuſim,reſeruato uſufructu uel utilitate arborum,uel certa arboris.*
5 *Commodum lapidicinarum exiſtentium in fundo dotali quando non pertineat ad maritum.*

1 SI fundus. †Cõmodũ lapidicinarũ exiſtentiũ
in fundo tpe, quo tradit̃ in dotẽ,
pertinet ad maritum,niſi ꝯtrium actum ſit.h.d.ſecũ-
dum Dyn.¶In tex.ibi,(quia palam fit)no. ſecundũ
2 Dynum.†ꝙ ſi aliquis dat mihi,uel concedit aliquã
rem,in dubio uidetur illam concedere ad illum uſum, ad quẽ
ipſe concedens utebatur tempore, quo conceſſit , ſed ſi ex
poſtfacto aliquid nouum facere uolo,diſtingue,ut in glo.¶In
fine tex.ibi. (niſi contraria.) nota ſecundum Baldum argumẽ.

3 †q poſſum tibi cōcedere fun dum in emphyteuſim, uel fundũ reſeruato mihi vſufructu, vel vtilitate arborum, vel certę arbotis, ſicur hic pōt vxor reſeruare ſibi commodum lapidicinæ, ad hoc vide quod no. gl. in l. obligationum ferè. §. placet. de act. & obl. dubium facit, quia ſi trāſfero in te dñium ſoli in neceſſariã ꝯñiam venit etiam dñium arborum ſolo cohærentium, ſed verum eſt de dñio, ſed vſus, vel vtilitas earum pt per concedentē

4 reſeruari. ¶ † Et diſtingue hic: aut mulier tradidit fundũ in dotem cum lapidib. exciſis de lapidicina, & illi lapides non ſunt mariti, ſed ſunt dotis, ita poteſt intelligi lex ſi ex lapidicinis. ff. de iure dot. Aut lapides fuerunt exciſi per maritum. & tūc aut in lapidicina lapides renaſcebant, & dñr eſſe in fructu, & ſic ad ipſum pertinent, ſiue lapidicina erat tpe, quo fuit traditus, ſiue poſtea fiat p maritum per legem præcedentē in §. ſi vir. ver. niſi aut non renaſcebantur, & tūc aut lapidicina erat tpe traditionis, & idem vt hac l. non tñ lucratur tanq̃ fructum, quia tunc lapides non ſunt in fructu, ſed ex in tacita volūtate tradentis, vt hic, aut fuit inuenta p virũ, & tunc aut ex ea fundus eſt effectus deterior, & minus fructuoſus, & vir eos non lucratur, ſed tenet ad intereſſe, aut fuit effectus fructuoſior, & tunc vir eos lucrat, non tñ recuperat impenſam factam in reperiendo lapidicinam, vt in d. §. ſi vir. ſecundum diuiſionem, quam ibi feci.

1 *Expenſa facta in vno fructu, ſi ille non reſpondet, poteſt deduci de alio fructu eiuſdem anni.*

2 *Expenſa facta circa fructus vnius fundi, quando non deducatur de fructib. alterius fundi, & quid de eodem fundo in diuerſis annis, & nu. 1.*

1 **§. Quid in ſementem.** † Expēſa facta in vno fructu, ſi ille non rñdet, deduci poteſt de alio fructu eiuſdem rei, & eiuſdem anni. h. d. Et dicit Bald. quod iſte tex. non eſt alibi ſecundum ſuum do. Ioan. Paſarenſem de Senis, qui fuit optimus textualis, vt ab ipſo Bal. audiui. nam per hunc tex. colligitur, quod de fructib. alterius anni non deducitur, & ſic eſt hic caſus de quæſtione,

2 quam format glo. in §. impendia, quæ incipit, nec enim. † item etiam eſt caſus, quod expenſa facta circa fructus vnius fundi, non deducitur de fructib. alterius fundi. Nam hic ambo fruct° erant eiuſdem fundi, & quod iuris eſt de diuerſis annis, eſt etiã de diuerſis rebus ſm Docto. Contra hoc tamen facit tex in l. q ſi ſumptus. ſup. de peti. hæred. vbi in vniuerſali iudicio expenſę factæ circa fructus vnius rei, poſſunt deduci de fructibus alia-

a rum, ſed dos [a] eſt quid vniuerſale. [b] Vnde poſſet dici in contra-

b rium eius, quod dicunt Doct. vel dic, quod ibi loquitur in bonę fidei poſſeſſore, qui expendit tanquam in re propria, ne bona fides ſibi noceat. Sed maritus licèt ſit dominus, ſciebat tamen hunc caſum euenire poſſe, quod matrimonium ſolueretur, & quod fructus vltimi anni venirent diuidendi, vnde ſibi imputet expendendo in vna re, cum non poſſit retinere de fructibus alterius rei, & iſto modo poſſet ſaluari dictum Doc. alias non video qualiter defendetur ab illa l. quod ſi ſumptus. quã ipſi non allegant. In particularibus autem clarum eſt, q facta in fructibus vnius rei etiam per bonæ fidei poſſ. non deducuntur de fructibus alterius rei, ſecundum quod dicit Bart. in l. in fundo. ſup. de rei vendic.

ADDITIONES.

a Sed dos. Quod dos ſit quid in vniuerſale, habes per Doctor. & Bartol. ſupra in rubr. & l. fructus. hoc tit. & l. ſi cum dotem. & per Bart. in l. 1. C. de bon. matc. & in authen. ei qu. de bon. auth. iu. poſſ. & l. cum in fundo. §. ſi fundus. de iur. dot. Angel. in l. fin. C. de ſemen. quæ ſine certa quantitate profer. Anton. de But. in c. Rayn. de teſt. 2. col. & c. cum tali. & vſur Bart. li Socin. rubr. ſupra. & in conſi. 180. incip. diligenter. verſi. confirmab. in 2. parte. & Cornenum in conſi. 47. incip. in hac litera B. & conſi. 102. incip. viſis in litera I. & k. 2. parte. vbi expreſſè dicit, quod eſt quid vniuerſale potens per ſe augmentum, & diminutionem recipere, & non hæreditatis quota, habes egregiam gloſſ. in leg. quod dicitur. de impen. in rebus do. fac.

b Vniuerſale. Et q dos ſit vniuerſale, adde Ange in conſi. ſuo. 28. Franc. Curt.

L E X X.

1 *Mora mulieris in non recipiendo fundum dotalem, facit maritum teneri de dolo tantum, & de fructibus perceptis per eum.*

2 *Mora actoris, ſeu creditoris quem effectum habeat, & nu 7.*

Quid de mora rei remiſ.

3 *Verbum, dos, interdum ſumitur pro re dotali.*

Dictio taxatiua duntaxat, non excludit aliud ſimile.

4 *Debitor non cōpellitur eſſe procurator, vel negotiorum geſtor creditoris, ut curam habeat de re debita, quando obtulit, & creditor noluit recipere.*

5 *Mora creditoris ſi cut non debet eſſe nociua debitori, ita nec lucroſa, & quid in mora debitoris.*

6 *Species debita ſi perempta eſt poſt moram debitoris, & cod: modo fuiſſet peritura penes creditorem, an debitor remaneat liberatus.*

7 *Deputatus ad cuſtodiam caſtri pro certo tempore, ſi ipſo elapſo requirat dominum, quòd recipiat caſtrum ſuum, & ille negligat, & poſtea perdatur, non tenetur niſi de dolo, uel lata culpa, & quid ſi dominus non fuiſſet in mora.*

8 *Ad conſtituendum creditorem in mora, & liberandum debitorem a culpa, ſufficit ſola oblatio, cum ipſa re debita, & an requiratur numeratio, & quid ſi debetur ſpecies, & nu. 9.*

9 *Qui tenetur dare fideiuſſorem non ſufficit, quòd uerbo offerat ſe paratum dare, ſed requiritur, quòd ipſum ducat ſecum, & quòd ille etiam conſentiat obligari.*

Oblatio verbalis impedit uenditionem pignoris, & facit eam retractari.

10 *Ad hoc, ut debitor liberetur ab obligatione qua tenetur: ſufficit ſola oblatio in iudicio, ſed extra iudicium requiritur conſignatio, & depoſitio.*

Conſignare eſt includere, & ſigillare.

11 *Equus uel aliud animal, non poteſt conſignari, ſed deponi.*

Fundus nec conſignari, nec deponi poteſt, ſed debet fieri ſequeſtratio.

12 *Dies tacita interpellat, ſicut expreſſa.*

Lapſus temporis dati a lege miſerationis gratia, an interpellet, ſicut tempus appoſitum a contrahentibus.

Mora creditoris dicitur culpa, non dolus, & quando mora dicatur dolus, & nume. 13.

13 *Dolus præſumptus quid ſit, & quòd dicatur culpa latior, non tamen dicatur maleficium.*

14 *Statutum puniens condemnatum de maleficio, vel bannitum, ut poſſit impunè offendi, an habeat locum in eo qui bannitus eſt propter contumaciam.*

15 *Non factum, interdum ſumitur pro facto.*

Delictum commiſſum in faciendo, putatur maius, quàm commiſſum in non faciendo.

In contractibus in quibus quis tenetur de leui culpa tantum, non de leuiſſima, ſi tamen leuiſſima cōmittatur in faciēdo, de illa tenetur, ſicut de leui.

1 **SI mora.** † Mora mulieris in nō recipiēdo fundũ dotalē, facit maritũ teneri de dolo tñ, & de fructibus per eũ pceptis. h. d. ſm Bar. & eſt lex ſingularis, & famoſa. Nam de mora rei plenè hr per glo. in l. mora. ſup. de vſur. quæ ponit plures effectus ei°, & per Doct. in l. minorum. C. in quib. cau. in integ. reſti. non eſt

2 neceſ. † Sed de mora actoris, ſeu creditoris, quem effectũ hẽat, non hr alibi melius, quam hic, & iſta lex principaliter ad hoc allegatur, quia liberat reum a culpa, ex qua tenebat ex natura ꝯctus, non autem a dolo, nec ètiam facti, vt debet eſſe in lucro. Et præmitte, quod vir conſtante matrimonio tenet nō ſolum de dolo, & lata culpa, ſed ēt de leui, cōmiſſa circa rem dotalem, ex qua res ipſa efficeretur deterior, vt inf. eod. l. etiam. in §. licèt. & ſup. de iu. dot. l. in rebus. ſed ſi res non efficeret deterior, ſed committeretur circa fructus, quia non coleret fundũ aptum ad ſementem, propter quod fundus nō deterioratur, non tenetur maritus, quia iſta culpa non nocet mulieri, ſed ipſi ſoli marito. ſoluto vero matrimonio antequã fundus reſtituat, vel mulier ſit in mora recipiendi, etiam ſi cōmittatur circa culturã, tenetur, quia nocet mulieri, cum tales fructus ſint ſibi reſtituendi, vt C. de rei vxo. act. §. fructib. modo iſta lex vult hoc, q ſi ſoluto mrīmonio maritus offerat vxori fundũ, & ipſa nolit recipere, & ſic ſit in mora, talis mora liberat maritum a tali culpa, ſiue cōmittat circa rem ipſam, & ſic efficiat ex ea deterior: puta, q̃a erat uinea, quæ non culta deſiccat, & ſic deteriorat mulier, nec reddit fructus, & ſic deteriorat etiã vir, ſi aliquid ex eis hẽret retinere, quia non eſt conueniens, q facto, ideſt, negligētia mulieris, maritus cogatur colere fundũ perpetuo. Si tamen hoc faceret ſtudioſè, & doloſè, cũ de leui poſſet colere, teneretur, & etiã ſi coluit, & fructus percepit, ſimiliter tenet reſtituere, quia ſicut nō dēt verſari in damno ex mora mulieris, ita nec

3 in lucro, h. d. iſta l. ſingularis. ¶ † In tex. ibi, dotem. ideſt agrum dotalem, vt infra ſequitur. Et ſic no. q interdum iſtud uerbũ, dos ſumitur pro re dotali, vt ſup. de iure dot. l. ſi ſponſa. & l. ſeq. & inf. de colla. do. l. dedit dotem, licèt aliud ſit dos, aliud res do-

a talis, vt dixi ſuper rubr. ¶ In tex. ibi (dolum malum [a] duntaxat.) ſupple, & etiam latam culpam, quę æquiparatur dolo, vt hic in

b glo. ſuper verbo, culpa. & ſic nota, q dictio taxatiua, [b] duntaxat, non excludit aliud ſimile, quãdo ſimilitudo inducitur per aliam legem iuncta l. quod Nerua. ſup. depo. ſimile nota. in l. omnes. C. de prædi. minor. nam tunc fit extenſio ad illum caſum,

ADDITIONES.

a Dolum malum. De dolo bono eſt tex. in l. 1. §. non fuit. ſup. de dolo. & dicit Gem. in c. nos in quemquam 2. q. 1. q ſi ſaracenam ſectam ſequitur, vt illam cognoſcat, & cognitam confundat, non peccat.

b Taxatiua. De hac vide per Lud. Rom. conſi. 64. vbi dicit, q habens mandatum ad pecunias duntaxat mutuo accipiendas, poteſt ſe obligare ad vſuras, ſi ex conſuetudine ita obligantur, qui mutuo accipiunt.

ſum,non per nos,ſed per legem.Si aũt ſimilitudo non eſſet in-
ducta a iure ſcripto,ſed induceret̃ per hoiem, per identitatem
rõnis,tunc illa eſt,quæ loquitur per verba taxatiua:& induce-
ret diſpoſitionem fauorabilem:& idem C. vt de ſacroſ.eccleſi.
l.illud.ſi ſi.aut odioſam,& tunc non fiat extenſio.vt in l.2.C.de
pat.qui fi.diſtrax.& de hoc vide per Bar.infra eo.ti.l.ſi cõſtãte.
in.1.q.in princ.q.9.¶ In tex.ibi(non ẽt culpã.)ſupple leuem:de
tuiſſima.n.non eſt dubium:quia de illa nõ tenet̃ ex natura cõ
tractus, cũ ſit celebratus gratia vtriuſq; l.ſi vt certo.§.1.ṽ.com-
mo.vnde non expedit, ꝙ ab ea liberetur ꝑ moram mulieris,
4 ſed de leui bene tenebit,vt ſupra dixi.¶ †In tex.ibi (aurũ eius.)
per iſtud uerbum eius,dixit hic Ang.ꝙ etiam iure iſto dñium
rei dotalis ipſo iure reuertebatur ad mulierẽ, etiam reſtitutio-
ne non facta,ſed Bar.hic ɔ̃,& melius per l.1.in fi.de fundo do.
ubi tranſmittitur ad hæredem viri,& per l.3.C.de iure dot.ubi
hæres mariti poteſt ſeruum dotalẽ manumittere:quod nõ eſ-
ſet,ſi dñium eſſet ad mulierem reuerſum. Nec obſt.iſte tex.quia
eſt eius ſpe infallibili, non re, ſicut in fine no.in d.l.diuortio.§.
ſi fundum.in fi.ſup.eo.Et no.rõnem huius ver.ꝙ debitor non
compellitur eſſe procurator, uel geſtor negotiorum credito-
ris,ut habeat curam de re debita quando obtulit, & creditor
noluit recipere,facit inf.ad Treb.l.poſtulãte.circa finem.& C.
ero.mil.anno.l.nulli.lib.12. Sed antequã creditorẽ ɔſtitueret
in mora,ſecus,quia dẽt habere curam,& diligentiam,aĩs tene-
tur,ut l.quod ſæpe.§.ſi res,de ɔ̃h.empt.& l.ſi ſeruus, poſt prin-
cip.de verbor.oblig.& l.videamus. poſt princ.ſup. de vſur.vbi
dr̃,ꝙ non debet maritus fundum negligere. ſolu.matrimo.ſed
colere,alias tenetur etiam de fru.percipiendis,& loquitur,qñ
5 mulier fuit in mora,hic ſecus.¶ †Vltimo no.in fi.ꝙ ſicut mora
creditoris non debet eſſe nociua debitori, ita nec lucroſa: ſic
econuerſo debitoris mora,nec nociua, nec lucroſa debet eſſe
creditori,vt no.per glo.in l.2.ſupra, de eo quod certo loco. &
6 iſtud facit ad illam.q. †quando ſpẽs debita perempta eſt poſt
moram debitoris,quo caſu dicit lex debitorem teneri, vt l.qđ
te.ſi cer.pet.& debeat diſtingui,an eſſet eo mõ peritura penes
creditorem,uel nõ,& facit ꝙ ſic,quia niſi ſic diſtinguatur,cre-
ditor erit in lucro,ſi eodem modo fuiſſet peritura penes eum:
poſito,ꝙ debitor non fuiſſet in mora,de hoc dic, ut dixi in d.l.
7 qđ te.& per iſtam l.dicit Dyn.†ꝙ ſi aliquis ſit deputatus ad cu-
ſtodiã caſtri pro certo tempore,& ipſo lapſo requirat dñm, ꝙ
recipiat caſtrum ſuum,ſi ille negligat, & poſtea caſtrum ꝑdat̃
ꝑ malam cuſtodiam,non tenet̃,niſi cadat in dolum, uel latã
culpam,ſed ſi dñs non fuiſſet in mora,tenetur, etiam de culpa
leuiſſima,ſi recipit mercedem,ut l.qui mercedem.ſupra locati.
nec põt dici,ꝙ relocauerit operas ſuas per l.item q̃rit.§.qui im
pleto.eo.tit.quia apparet de eius ɔ̃na uolũtate,per requiſitio-
a nem ꝑdictam.¶ Nunc extra gl.oppono,ꝙ mora creditoris nõ
liberet debitorem a culpa etiã leuiſſima, ut l.qui decẽ.in prin.
inf.de ſolu.Sol.ibi loquit̃ in debitore quantitatis, qui tenet̃ ẽt
de caſu,vt l.incendium.ſi cer.pet.C.ſi ergo obtulit, & creditor
recipere noluit, & poſtea pecunia oblata pereat caſu ſine ali-
qua culpa eius,liberat̃ ope exceptionis, & ſatis eſt,ꝙ mora cre-
ditoris ipſum liberet a caſu.ſi autem pereat interueniente ali-
qua culpa ſua,tenebitur ẽt de leuiſſima,ita intelligit ibi Bar. &
ſi teneret̃ ad ſpẽm,& eſſet ɔ̃ctus, in quo ueniret leuiſſima cul-
pa,liberaret̃ a leuiſſima,non a leui,ut in fi.no.de æſtim.rei iud.
l.ſi ut certo.§.nunc uidendum.circa fin.ſup.commod.Et de pa
cto quo quis recipit in ſe periculum,vt in l.ſed & ſi quis.§.quæ-
ſitum.ſup.ſi quis cautio.ſi autem ueniat leuis tantũ, liberat̃ a
leui,& iſte eſt caſus huius legis: & ſi non ueniret niſi dolus, &
lata culpa,ut in depoſito,non liberaret̃ ab eis,ut in hac lege,&
ſic nihil prodeſſet debitori mora creditoris. Quidam autẽ dñt,
ꝙ illa non eſt ratio.l.qui decem.ſed eſt,quia non tenet̃ ad quã-
titatem,ſi quantitas oblata pereat,non dr̃ perempta res debi-
ta,ideo de rigore non liberatur,ſed liberatur de æquitate,quæ
æquitas nõ habet locum,ſi aliqua eius culpa interueniat, & vr̃
uelle,ꝙ ſi eſſet contractus,in quo non ueniret caſus, ſed culpa
leuiſſima,liberaretur non ſolum a leuiſſima,ſed a leui,per hãc
l.certe:immo vr̃,ꝙ ſubſit æquitas,etiam ſi interueniat eius cul
pa,cum ipſe creditor fuerit in mora,& ſic in culpa,ut hic in gl.
a.& culpa cũ culpa compenſatur,ut in eadẽ glo.ideo tene,qđ
prius dixi.¶ Sed opp.ſecundo:nam ſecundum hoc mora ipſius
creditoris eſt illa, quæ liberat debitorẽ ab iſta culpa commiſſa
in negligendo,ſed ɔ̃,ꝙ etiam ſi creditor non ſit in mora,nõ te-
net̃ debitor de culpa commiſſa in negligendo rem debitã, ut l.
uenditor.ver.quemadmodum.ſup.de hęr.uel act.uen.ubi uen
ditor hæreditatis,non tenet̃,ſi neglexit poſt uenditionem cole
re fundum hæreditarium, licèt ſi coluiſſet, & fructus perce-
piſſet,ad emptorem pertinerent,ut in l.fructus.C.de ac.empt.
Dicit Bar.ꝙ hic loquitur in debitore qui tenebat̃ ad rẽ reſtituẽ
dam quę aliqñ fuerat creditoris.Idcirco ſi creditor non eſſet in
mora:non deberet fundum negligere,aliãs teneret̃ de fructib.
non perceptis:ut eſt caſus in l.uideamus poſt prin.ſup.de uſu.
ſecus ſi creditor fuit in mora ut hic: contrarium loquitur in il-
lo,qui tenebatur ad ea,quæ nunquam fuerãt creditoris, vnde
ille poteſt negligere:etiam ſi creditor non ſit in mora.Sed con-
tra,ꝙ nec ille poſſit:ut l.ſi ſeruum: poſt prin.de uerbo.obliga.
Sol.ſi negligentia committatur circa ipſam rem,ita ꝙ propter
eam res pereat,bene tenetur debitor,ut in d.l.ſi ſeruum. ſed ſi
circa fructus,quia non colatur fundus,non tñ pereat, uel dete
rioretur,non tenetur debitor,ut d.l.uẽditor.uer.quemadmo-
dum.nam Bar.in d.l.ſi ſeruum.mihi vr̃, ꝙ ipſe non bene põde-
rauit uerſi.quemadmodum.nam ibi dr̃ ꝙ uenditor poteſt ne-
gligere,niſi negligentia cadat in culpam,& iſtud uerbum Bar.
non ponderauit: unde intellige, ꝙ ſi neglexit, culpa leuiſſima
non teneatur,quia illa non uenit in contractu emptoris, ſed
ſic culpa leui,quia uenditor,antequam emptor ſit in mora, te-
neatur oẽm cuſtodiam,& diligentiam habere circa rem uendi
tam,ut d.l.ſi ea res:de act.emp.& l.quod ſæpe.§.ſi res. de ɔ̃hen.
empt.Et ideo teneo indiſtinctè,ꝙ ſiue teneatur ad rem,q̃ aliqñ
fuit creditoris,ſiue non, & committatur negligentia circa ip-
ſam rem,ſiue circa fructus, teneatur, ſi talis negligentia cadat
in illam culpam,quæ uenit ex natura contractus. Si ergo uult
liberari a tali culpa,conſtituat creditorem in mora,& tunc nõ
cogetetur amplius eſſe ſuus procurator, uel factor, ut hic in
8 uerſi.uel factor.¶ †In gl.ibi (ſed ſi quęras,an liberetur ipſo iu-
re,&c.) Conclude ex hac gl.plenius quàm ipſa loquatur, quòd
quantum ad conſtituendum mulierem,uel alium creditorem
in mora,non requirit̃ cõſignatio,& depoſitio, ẽt ſi ſit talis res
debita,quæ poſſit conſignari,& deponi,licet quidam dixerunt
ɔ̃rium,ut refert gl.in princ.ſed ſufficit ſola oblatio.Aduerten-
dum tñ,ꝙ non debet eſſe uerbalis tm̃, ſed cum ipſa re debita,
quam debet ſecum habere,ut no.in l.prætor.§.ſi quis paratus.
9 ĩ.de no.oper.nunc.†Vnde qui tenetur dare fideiuſſorẽ nõ ſuf-
ficit,ꝙ uerbo offerat ſe paratum dare,ſed requiritur, ꝙ ipſum
b ducat[b] ſecum,& ꝙ ille etiam conſentiat obligari,aĩs non con
ſtituit creditorem in mora, talis tñ oblatio uerbalis tm̃ aliquã
do hẽt aliquem effectũ,ut impediat uenditionem pignoris, &
faciat eam retractari,ſup de reſcind.uendi. l.fundus qui Lucij
Titij,& l.ſi reſiduum.C.de diſtra.pigno. & an ſufficiat portare
pecuniam in folle,ſeu marſupio,& offerre abſq; eo, ꝙ nume-
ret,dic,ꝙ non,ſi creditor petat eam numerari, ſecus ſi ſimplici
ter recuſet recipere,de hoc uide per Bar.in l.cum ſeruus.inſ.de
cond.& demon.In alio tñ eſt differentia inter pecuniam debi-
tam,& ſpeciem,quia primo caſu mora creditoris liberat debi-
torem a caſu,non a culpa,ut l.qui decem.de ſolutio. Secundo
caſu etiam a culpa, uel leui,uel leuiſſima, ſecundum ea quę ſ̃.
10 dixi.†Aut quæritur,an ſit neceſſaria conſignatio, & depoſitio,
quãtum ad effectum,ut debitor liberetur ab obligatione, qua
tenetur,& tunc non eſt materia huius legis,licèt glo.ipſam in-
grediatur.Iſta enim lex loquitur ſolum de liberatione a culpa,
qua tenet̃ ex natura ɔ̃ctus, non ab obligatione principali. In
illa ergo dic,ꝙ ſi uult liberari incontinenti,& ipſo iure,neceſ-
ſaria eſt conſignatio,& depoſitio, ſi offert extra iudiciũ. & eſt
talis res,in qua cadat conſignatio,ut ſunt res mobiles,& inani-
matæ,quia conſignare eſt includere,& ſigillare,ut in l.fi.ſ̃.de l.
cõmiſ.& tunc liberat̃ ipſo iure,ut in l.obſignatione.C.de ſolu.
Si uero fiat in iudicio:ſufficit ſola oblatio,ut liberet̃ ipſe,& etiã
pignus,ut in l.ſi rem.§.fi.de pig.act.Item ſi ſit res,quæ non poſ-
ſit conſignari,ut fundus,uel res mobiles animatæ,q a mouerẽ-
tur,tunc non requirit̃ ɔſignatio, ſed ſola oblatio cũ depoſito
ſufficit,& habet eundem effectum,quẽ habet conſignatio,ubi
11 põt fieri,ut no.in l.acceptam.C.de vſur.†& no.glo.quæ ſemper
allegatur,quod equus,uel aliud animal, non poteſt cõſignari,
de hoc in authent.dos data.C.de dona.ante nup.poteſt tamen
deponi,ut in l.1.§.q̃ depoſitio.ſ̃.depoſiti.ideo ſaltem depoſitio
requiritur,ſed fundus nec conſignari, nec deponi poteſt, ideo
uidetur ſufficere ſola oblatio. Vel dic,ꝙ debet fieri ſequeſtra-
tio ſecundum quoſdã. Si autem non uult liberari incõtinẽti,
ſed ſecuto interitu rei oblatæ,indiſtinctè non requirit̃ cõſigna
tio,& depoſitio,ſed ſufficit ſola oblatio:in alio tñ eſt differen-
tia,quid debeatur,q a ſi debet̃ quantitas,uel genus, ſecuta perẽ
ptione liberatur debitor ope exceptionis, ſi aũt ſpẽs,ipſo iure.
l.q decẽ.de ſol.In gl.ibi,(oblatione aũt &c.) ſupple ad gl.nõ ſo-
lũ quantũ ad ɔſtituendũ mulierẽ in mora, & quãtũ ad liberã-
dum

ADDITIONES.

a Requiſitionem d.Alexand. tranſit cum Bartol. & idem facit d.Iaſon. qui dicit, ꝙ non poteſt caſtellanus petere ſalarium,ex quo non reconduxit,ſed poteſt actione neg.geſt. & de intellectu §.qui impleto.vide Alex.conſi.154.lib.

b Ducat. Adde,quod idem dicit Alex. de Imo.in conſi. 90.colum fin.verſi.fin in primo volu.& Lud.de Rom.in conſil. 163.in fi.vide tamen,an, & quãdo oblatio verbalis ſufficit ad liberandum a mora,pulchre per d.Franc. de Aret.in ſuo eleganti conſi.nu.134.colum.pen.verſic.ad ultimum dubium. Fran.Cur.

dum maritũ a culpa. q̃ venit ex natura ɔ̃ctus, vt in hoc tex. im-
mo ẽt quantum ad effectum, de quo ſequitur gloſſ. ſ. vt mari-
tus non incidat in morã, vel ſi incidit, vt eam purget, nã in ſua
obligatione ineſt tp̃s tacitum. ſ. anni, ſi cõſtat dos in rebus mo
bilibus, cuius lapſus conſtitueret maritum in mora. ſm glo. ne
igitur ɔſtituatur, offerat ante lapſum temporis, & ſi cõſtitutus
eſt per lapſum, & vult eã purgare, offerat, & tunc liberabitur a
mora, & ab effectib. ei*, puta a caſu, & leuiſſima culpa, in quib.
tenetur ratione moræ, licèt ſi teneret̃ ex natura ɔ̃ctus, liberat̃
ſolum a caſu, vt ſ. dixi per l. qui decem. & cõſtituet mulierem
in mora, & ſic habebit duplicẽ effectũ, vt l. illud. ſupra de per.
& cõmo. rei ven. & no. in l. ſi ſeruum. §. loquitur. de verb. obli.
12 hoc vult gl. in effectu, ex qua no. † ꝙ dies tacita interpellat, ſi-
cut expreſſa, vt in l. 2. C. de iure emphyt. Item ꝙ lapſus tẽporis
dati a lege miſerationis gratia, ſimiliter interpellat, ſicut tẽpus
appoſitum a ɔ̃henſibus, vt l. magnam. de cõtrahen. ſtipu. nam
Bar. in l. ita ſtipu. de verb. obli. dicit, ꝙ annus qui dat̃ marito,
vel hr̃di eius, datur miſerationis gratia, ſicut quadrimeſtre, qđ
datur iudicatis, & ſubdit, ꝙ tale tp̃s non habet effectus, quos
habet tẽpus appoſitũ ab homine, & ponit plura exempla, ſed
de hoc nõ facit mentionẽ, an interpellet: iſta glo. expreſſe vult
ꝙ ſic, & idẽ in l. ꝓmiſſor. §. j. de conſti. pecu. mihi t ñ vr̃ contra-
rium. vt ibi tetigi, qa iſtud tp̃s nõ dat̃ debitori, vt ſoluat̃. tũc. n.
benè interpellaret, & ita datur tp̃s appoſitum a contrahentib.
ſed datur, ne præcipitetur, vel cogatur ſoluere: ideo vr̃, ꝙ requi
a ratur interpellatio, ª not. tñ iſtam glo. ¶ In glo. ſuper ver. (do-
lum.) in prin. ibi culpę mulieris &c. No. iſtã gl. ꝙ mora credito
ris dr̃ culpa, non aũt dolus, & idem in mora cuiuſcunq; credi-
toris, nam ad recipiendũ rem debitam non eſt obligatus, licèt
recipere debeat, vñ dicta mora ſibi ſoli nocet, & ideo non dr̃
dolus, ſed mora debitoris, qa cõmittit̃ circa id ad qđ ipſe ẽ obli
13 gatus † Nã hoc eſt regulare, q̃ñcunq; quis nõ facit illud, ad qđ
faciendum tenet̃, vt l. dolus. ſ. man. & l. ſi procuratorem. §. fin.
quia dolus ꝑſumptus dicitur culpa latior, vt i o l. quod Nerua.
ſ. depoſi. non tñ dicitur maleficium, vt ex eo poſſit quis crimi-
naliter puniri, qa non tendit ad decipiendũ alium, ſed q̃ñ do-
lus committitur in faciendo, & tendit ad deceptionẽ alterius,
& ſic eſt verus dolus, dr̃ maleficium, & ſi non cadit in aliud no
mẽ ſpeciale, ſaltẽ cadit in nomẽ criminis ſtellionatus, & ſic pu
nit̃ extra ordinẽ, vt in tit. de cri. ſtel. & parit actionem de dolo,
vt in toto titulo de dolo. Aliq̃ñ etiam mora commiſſa in non
faciendo dicitur dolus verus, & ẽt dicitur maleficium, & põt
puniri extra ordinem. ſ. q̃ñ cadit in nomen contumaciæ. puta,
in non parẽdo iudici, vel alteri ſuperiori, vt in l. non põt dolo
14 carere. de reg. iur. iuncta l. j. ſi qs ius dicenti nõ obtemp. † An au
tem ſtatutũ puniens condẽnatum de maleficio, vel bannitũ,
vt poſſit impunè offendi, habeat locũ in eo, qui bãnitus eſt ꝓ-
b pter ɔtumaciã, ᵇ poſtquam eſt maleficium, vt etiam ſentit gl.
io l. filius la. i. in glo. 2. ſ. de interrog. actio. vide per Bar. in l. om
ne delictũ. §. cõtumacia. de re mili. & per Cyn. in l. j. de cri. ſtel.
5 ¶ † In glo. q̃ incipit (non factum) no tria ex iſta gl. ſ. ꝙ interdũ
non factum ſumitur pro facto concor. j. de reb. dub. l. ſi is qui.
ducenta. §. vtrum. Item, ꝙ delictũ cõmiſſum in faciendo puta-
tur maius, quàm cõmiſſum in non faciendo. de hoc ẽt nota. in
l. fi. infra ad Silla. in gl. & C. de libe. & eo. fi. l. 2. & ibi per Bart. in
l. iniuriam. §. ſi qs. de oneri. j. de iniu. Tertio vr̃ ſentire iſta glo.
multum not. ꝙ in cõtractibus, in quibus quis tenetur de leui
tm̃, non de leuiſſima, ſi tñ leuiſſima committatur in faciendo,
de illa tenetur, ſicut de leui, quod perpetuo tene menti.

ADDITIONES.

a ¶ Interpellatio An interpellatio requiratur in ſolutione dotis, & an ſecluſa inter-
pellatione, quis conſtituatur in mora, vide per Lud. Rom. in ſingula. ſuis. fo. 13.
b ¶ Contumaciam. An contumacia ſit delictum, vide Io. de An. conſi. 84.

.L E X XI.

1 *Actio de dote quando conſolidetur in patrem.*
2 *Filia quando eſt emancipata, nullo caſu actio de dote põt redire ad patrẽ.*

1 SI ab hoſtibus. † Actio de dote profectitia conſolidatur in patrẽ, ſi fi-
lia fingat deceſſiſſe in eius p̃tãte, licèt re vera non
eſſet in patria poteſtate tp̃e quo deceſſit, hoc di-
cit. Præmitte id qđ hr̃ in l. 2. §. ꝙ ſi in p̃ris. ſ. eod. ꝙ
actio de dote profectitia eſt communis, quouſque filia eſt in
patris poteſtate, & tunc ſi filia præcedat, actio conſolidatur in
patrem, ſed ſi præcedat pater, vel filia exeat patriam poteſtatẽ
aliter, quàm per mortem, vt per emancipationem, vel per di-
gnitatẽ, conſolidatur in filiam vt C. de rei vxo. act. §. videmus.
hic filia exiuerat per captiuitatem, quia cum eſſet in poteſtate
hoſtium, nõ poterat eſſe in patris poteſtate, ſi ergo mortua ſit
apud hoſtes, videbatur in patrem non conſolidari, quaſi tunc
actio non eſſet communis: ſed contrarium eſt, quia fingitur
mortua prima hora captiuitatis, & tunc erat in patris poteſta-
te: & quia licèt exiuerat per captiuitatem, non tñ fuit effecta
ſui iuris. & id quod ſupra dixi ꝓcedit, q̃ñ efficitur ſui iuris: hoc
vult iſte tex. cum gl. ¶ Pro declaratione glo. 2. oppo. ꝙ iſta dos,
& eius actio, non reuertatur ad patrem, poſtquã filia non erat
in patris poteſtate tp̃e quo mortua fuit, quia per ɔ̃ñs non erat
actio cõis, vt l. ij. §. j. ſ. eod. & conſolidatio fit ratione commu-
nionis: propter hoc quidam dixerunt, ꝙ hic non reuertitur ra-
tione conſolidationis, ſed ratione ſtipulationis, quia fuit ſtipu
latus ſibi ſoli reddi. vel ratione ſucceſſionis. Iſtæ ſol. poſſent ꝓ-
cedere, ſi fuiſſet effecta ſui iuris, ante captiuitatẽ, puta, ꝑ eman
cipationẽ, vel dignitatẽ. Sed hic non fuit effecta ſui iuris, licèt
exiuerit patriã poteſtatẽ, vt dixi: iõ iſtæ ſolutiones nõ ſunt ne-
ceſſariæ, ſed eſt dicendũ, ꝙ iure cõſolidationis, ẽt ſi non fuit pr̃
ſtipu. nec etiam iure ſucceſſionis, qa in dote profectitia nõ do-
nata filia non habebat, nec ẽt hodie habet filiafam. hæredem
ẽt proprios filios. immo reuertitur ad p̃rem, ſm veram opi-
nionem no. in l. dos a patre. C. eo tit. quia ſufficit, ꝙ fingat̃ mor
2 tua in patris poteſtate. ¶ † Quidam vero antiqui, quos glo. re
probauit in d. §. ꝙ ſi in patris, tenuerunt, ꝙ actio eſſet cõis, etiã
q̃ñ dos fuit data pro filia emancipata per l. profectitia §. fin. de
iu. do. vbi dr̃, ꝙ eſt profectitia, & pro eis allegant iſtũ tex. & hoc
voluit dicere gl. in prin. Et audiui quoſdam Moder Docto. Pa
pienſes hanc opinionẽ tenere per iſtum text. & per l. pr̃. ſupra
de euic. allegata in gl. vbi dicunt eſſe caſum, ſed miror multũ,
qa iſte tex. nihil facit ſm ea, q̃ ſupra dixi, & illa l. ſi pr̃. de directo
dicit ɔ̃rium, ꝙ q̃ñ filia eſt emancipata, nullo caſu actio de dote
põt redire ad patrem, & probatur infra eod. l. ſi cum dotem. §.
eo autem tempore, poſt princ. ibi dum dicit, vel etiam eman-
cipata ſit &c. l. ſocer. in fin. princ. Et ſic iſtud erat etiam iure
iſto, licèt ipſi dicant, ꝙ hoc fuit inuentum de iure. C. per. §. vi-
deamus. quod omnino eſt falſum, vt ex dictis iuribus patet.

1 *Maritus interficiens vxorem, amittit lucrum dotis.*
2 *Si aliquis interfecit illum, cui poterat ſuccedere, hæreditas confiſcatur, non autem deuoluitur ad alium ſequentem in gradu.*
Quid in marito interficiente vxorem, qui ex forma ſtatuti lucraturus erat dotem vxore præmoriente, an eam perdat, & quid ſi marito licuit occidere, & quid de donatione propter nuptias, & nu. 5.
3 *Si non adhibetur medicus, an imputetur marito.*
Si vulneratus non adhibuit medicum, cum poſſet, non præſumitur mortuus ex eo quòd vulnus eſſet mortale, ſed quia non fuit curatum, & ſic vulnerans non debet decapitari, ſed puniri de vulnere.
4 *Si maritus expulit vxorem, vel ſe abſentauit, & de alimentis ſibi non prouidit, & mortua eſt mulier marito non ſuſtinente onera matrimonij ſui culpa, non debet lucrari dotem ex forma ſtatuti.*
5 *Quod legitimè factum eſt, pœnam non meretur.*
6 *Mulier interficiens virum, perdit dotem, & dicitur ſic pati damnum, ſed quãdo maritus perdit dotem, quia interficit vxorẽ, dicitur perdere lucrũ.*

1 §. Si vir. † Maritus, qui vxorem interfecit, perdit lucrum
dotis. hoc dicit. ¶ In tex. ibi, (hæredib. vxoris.)
contra iſtum tex. opponitur, ꝙ non reſtituatur hæredibus vxo
ris, ſed debeat confiſcari, ſi vxore non interfecta, vir erat lucra
turus, vt infra de his, qui. vt ind. l. ei qui. Sol. ibi alius interfecit
mulierem, & ſic incæpit eſſe locus lucri mariti, & incæpit ibi
incumbere onus vindicandi necem vxoris. Si ergo non vindi-
cat, efficitur indignus poſt lucrum ſibi acquiſitum: ideo con-
fiſcatur: hic verò ipſemet interfecit, & ſic nunquam incępit eſ
ſe locus lucro, vnde auſertur ſibi: ſed diceretur auferri hæredi
mulieris, ſi confiſcaretur, & hoc non eſſet iuſtum, ꝙ propter
delictũ mariti hæres mulieris perderet, ſecundum Iac. de Are.
2 † Sed cõtra, ꝙ idem ſit ſi ipſemet interfecit per l. cum ratio. in
fi. de bon. dam. vbi ſi aliquis interfecit illum, cui poterat ſucce
dere, hr̃ditas confiſcatur, non autem deuoluitur ad alium ſe-
quentem in gradu. Dicit hic Bart. ꝙ eſt ſpeciale in lucris nu-
ptialibus, ſed j. de his qaib. vt indi. l. fi. circa fin. ꝙ hic loquit̃ in
lucro, ꝙ maritus erat habiturus ex poſtfacto cum vxore, ibi in
hr̃ditate quã quis erat habiturus ab inteſtato ex diſpoſitione
legis. ſm hoc, ſi ibi fuiſſet habiturus ex teſtõ, eſſet idem, qđ hic,
quod nõ placet: quia ille tex. loquitur generaliter. Bart. autem
vr̃ habuiſſe hanc conſiderationem, ꝙ q̃ñ quis erat habiturus
ex diſpoſitione facta cum interfecto, talis diſpoſitio cenſetur
habere in ſe conditionem tacitã. ſ. ſi merebitur, & non erit in-
dignus ar. in l. Lucius. §. Lucius. Titius damam. de leg. 2. qa nõ
eſt veriſimile, ꝙ qs per pactum, vel teſtm̃, vellet interfectorem
ſuum dẽre lucrari, ſed q̃ñ lucraturus eſt ex diſpoſitione legali,
talis diſpoſitio non hẽt in ſe illã ɔdõnem, ſed cenſet̃ eſſe pura,
& ſic defert hr̃ditatem ẽt indigno, ſed qa non eſt iuſtũ, ꝙ apud
eũ remaneat, transfert̃ fiſco. Mihi vr̃, ꝙ alia melior ſolutio poſ
ſit dari. Nam hic ſi confiſcaret̃ dos, fieret iniuria, & damnũ hæ
redi mulieris, ad quem dos fuiſſet reuerſura, ſi mulier in matri-
monio non prædeceſſiſſet, ſed vir. pactum enim, vel ſtatutum
de

de dote lucranda, locum hẽt vxore p̃cedente non aliter, vt l. a. de pac. do. & ſi nõ fuiſſet interfecta, fortè ſupuixiſſet, & in dubio odio mariti interficientis p̃ſumit̃ hoc: ne igit̃ hẽs mulieris lædatur, non confiſcat̃, ſed ad eum reuertitur. ibi verò loquit̃ in hæreditate delata ab inteſtato, vel ex teſtamento interfectoris, ad quem ẽt ſi nõ interfeciſſet, fuiſſet delata, vel q̃a erat inſtitutus, vel q̃a p̃cedebat in gradu, & ſic alios excludebat. ſi ergo cõfiſcat̃, nulli alteri fit p̃iudiciũ, vel iniuria, niſi ſibi, & iſta eſt ſolennis ſolõ, per quã determinat̃, ſi ex forma ſtatuti vir erat lucraturus, ꝙ habeat locum iſte tex. ſed ſ'm id, q̃d dicit Bar. in d. l. ſi. de his qui. vt indig. non hẽret locũ, quia erat lucraturus ex diſpõne, & iõ deberet confiſcari, quod non eſt verum: immo re
a uertit̃ ad hẽdem mulieris. tene menti, ᵃquia hoc eſt ſubſtãtiale.
3 ¶ In gl. j. ibi, (In ea curãda non adhibuit.) † No. iſtam gl. quę ſ' allegatur. Innuit. n. ꝙ ſi non adhibetur medicus, p̃ſumitur pp̃ hoc mortua, & ꝙ ſi fuiſſet adhibitus, mortua nõ fuiſſet, & pp̃ h. d. Bal. no. ꝙ ſi vulneratus nõ adhibuit medicũ, cũ poſſet, nõ præſumit̃ mortuus, ex eo ꝙ vulnus eſſet mortale, ſed quia non fuit curatũ, & ſic vulnerans nõ d̃ret decapitari, ſed puniri de vulnere. tene menti, quia ſingulare eſt, & cõtter approbat̃: q̃a
b tendit in fauorabiliorem ᵇ partem. Intellige tñ iſtã gl. ſ'm Bart. q̃n potuit maritus adhibere, quia erat copia medicorũ, ſupple, & ipſe abundabat in facultatib. ita ꝙ expenſa nõ erat ſibi difficilis, alś nõ eſſet ſibi imputandũ per l. idemq̃; §. pro ſoc. hæres ergo mulieris, qui vult maritum excludere a lucro, d̃t articulare, & ꝓbare, ꝙ potuit medicũ de facili adhibere, q̃d p̃ſumit̃ ſi erat ciuitas inſignis, arg. in c. ſtatutũ. de reſcrip. lib. 6. & j. de excu. tut. l. ſed & reprobari. §. ampiius. Adde aliã limitationem, ꝙ p̃cedit, ſi pp̃ hoc ꝙ medicus nõ fuit adhibitus, mortua eſt, q̃d p̃ſumit̃ in dubio: ſecus ſi cõſtaret de ɔ̃rio, ꝙ in oẽm euentũ fuiſſet mortua. pone exẽplũ ſi erat infirmata de peſte, vbi nõ valẽt medici nec medicinę, et taliter, ꝙ ſ'm cõem curſum moriebantur. arg. ꝓ hoc. j. de imp. l. & in totũ. ibi dũ dicit non factarũ, ita
4 ob id res malè geſta eſt, &c. ¶ † No. ex iſta gl. arg. ſi maritus expulit vxorẽ, uel ſe abſentauit, & de alimentis ſibi nõ ꝓuidit, & mortua eſt mulier marito nõ ſuſtinẽte onera m̃rimonij ſui cul
c pa, ꝙ nõ d̃eat lucrari dotẽ ex forma ſtatuti, & habui iſtũ caſũ ᶜ de facto Florentiæ, vbi iſta dicebã p̃ iſtũ tex. cũ gl. & per l. necare. j. de lib. ag. quã gl. allegat, & poſtea reperi Bal. hoc determinantẽ in auth. dos data. C. de don. ante nup. & hoc eſt quotidianũ, iõ tene menti. ¶ In gl. ibi (volebat lucrari ex diſpõne legis) no. iſtã gl. ɔ̃ id q̃d dicit Bar. in d. l. ſi. de his qui. vt indi. ꝙ iſta lex p̃cedit, ſiue erat lucraturus ex poſt facto, ſiue ex diſpõne legali. Itẽ ſine vlla culpa vxoris interueniẽte, vt hic ĩ tex. §. poſito, ſi
5 ue ĩteruenięte, vt hic. hoc tñ vltimũ eſt verũ, † q̃n marito nõ licuit occidere, vt gl. dicit: ſi ergo fuiſſet ex forma ſtatuti, vel conſuetudinis, tunc ſecus ſ'm Bart. quia quod lĩme factũ eſt pęnã nõ meret̃, vt l. Gracchus. C. de adul. Bal. ɔ̃, ꝙ poſtq̃ elegit ſe vindicare ꝓprijs manib. ĩ. perſonã eius, non d̃r aliã vindictã exposcere in bonis, per l. interdũ. §. qui furẽ. j. de fur. qui optimè facit. ſed Ang. ɔ̃. quia ſaluo honore ſuo nõ poterat facere quominus ſe vẽdicaret. Sed certè poſito, ꝙ ita ſit, d̃t ſibi hoc ſufficere,
6 & iõ opin. Bal. vr̃ humanior. ¶ † In vlt. gl. ibi (non lucret̃ donationẽ pp̃ nuptias ex pacto.) Hoc reprobant quidã, quia hoc Iure non erat adinuenta donatio pp̃ nuptias, ſed fuit inuẽta iure. C. vñ iſte tex. non p̃t de ipſa loqui. ponũt ergo ipſi caſum in ſi. huius §. ꝙ mulier interficiens virũ p̃dit dotẽ, quia eius dolo matrimoniũ diſſoluit̃, & hoc eſt verũ in ſe per l. conſenſu. C. de repud. non tñ iſta pęna ſimilis eſt p̃cedenti, quia §. perdit lucrũ interficiens vxorem, hic patitur damnũ interficiens maritum.

ADDITIONES.

a ¶ Tene menti. Adde vt per Alex. & Iaſ. hic.
b ¶ Fauorabiliorẽ. Adde Cęp. conſi. 62 & ibi multa vide, & an ſi medicus, vel plures dicunt, quod vulnus fuit mortale, & alij quod non, & vulneratus erat infirmus, an præſumatur mortuus ex vulnere, & quid ſi non obediat medico.
c ¶ Iſtum caſum. Adde eundem conſi. 385. & etiam conſuluit Bald. conſil. 328. & vide Abb. conſi. 85.

LEX XII.

1 *Vxori repetenti dotem, non poteſt obijci exceptio, ꝙ res data in dotem non erat ſua, ſed alterius.*
2 *Si mulier dedit in dotẽ rem propriã mariti, an contra mulierẽ repetentẽ detur marito exceptio proprij dominij. & quid ſi ageret rei vendicatione.*
3 *Si eccleſia, vel minor rem alienam, quam bona fide poſſidet, vẽdit non ſeruata ſolennitate, qualiter p̃ſit poſſeſſionem concedere, nec poteſt ſibi referri quæſtio dominij.*
4 *In mutuo habet locum exceptio proprij dominij, & quid ſi conſumpta ſit pecunia, vel ſtaret per recipientem, quominus conſumeret.*
5 *Quando agitur rei vendicatione contra ſpoliatorem, ſufficit probare ſpoliationem ad probationem dominij.*
6 *Si res aliena detur in dotem, & repetatur à muliere, & concurrat dominus rei, quis præferatur.*

1 Si alienam rem. † Vxori repetẽti dotẽ nõ p̃t obijci exceptio, ꝙ res data in dotem non erat ſua, ſed cuiuſdam tertij: etiam tũc reſtituenda eſt vna cum fructib. h. d. Et procedit iſta lex, ẽt ſi appareat rẽ non eſſe mulieris, vel per confeſſionem ſuam, vel q̃a maritus, aut eius hæres volũt hoc probare. Nam hoc caſu non excludit intẽtionẽ agentis ipſo iure, q̃a potuit dare rem alienã, ſicut & vẽdere,
a vel donare in præiudicium ſui, non dñi. † Si aũt exciperet de ꝓprio dño, q̃d eſſet ipſius viri, tunc audiret̃, quia non potuiſſet eam dare in dotem, ſicut nec vẽdere, vel donare rẽ ipſi dño, vt l. rei ſuæ. de ɔ̃hẽ. emp. tñ ẽt ſi tunc vxor non ageret actione de dote ad rem, ſed ɔ̃dõne triticaria ad poſſeſſionẽ, quã tranſtulit, vel vtili ɔ̃dõne ex l. ſi q̃s conductionis. C. de loc. bene d̃ret audiri ſ'm Bar. ar. in l. indebiti. §. ſed ſi numi. cũ ibi no. de ɔ̃di. inde.
3 qui d̃t per hoc ſe conſuluiſſe, ꝙ ſi eccleſia, vel minor rẽ alienã, quã bona fide poſſidebat, vẽdidit non ſeruata ſolẽnitate, p̃t condicere poſſeſſionẽ ɔ̃dõne triticaria, vel ex canone, vel ex lege. C. de ſacr. eccl. auth qui res iã dictas. & nõ p̃t ſibi referri q̃õ, ꝙ non ſit dña, vel dñs, ẽt ſi reus vellet hoc ꝓbare, poſtq̃ hẽt cãm ab illis, & non agit ad rem actione ex ɔ̃ctu, ſed agit ɔ̃dõne, quæ orit̃ extra id, q̃d agitur, & allegat de hoc caſu [illegible] l. magis puto. §. 1. j. de reb. eorũ. tene menti. Si aũt requireret tranſlatio dñij,
4 † vt in mutuo, q̃d non p̃t fieri de pecunia aliena, tunc ẽt ſi excipiat̃ de dñio tertij, audit̃ excipiens, ſi paratus eſt probare, alś p̃ſumit̃ fuiſſe ipſius tradentis, vt idẽ Bar. no. in l. ſi a fundo. §. ſi cer. pet. ſed ẽt tunc nõ poſſet obijci, ſi conſumpta eſſet pecunia, & ſic recõciliatũ mutuũ, vel nõ eſſet conſumpta, & ageret̃ ad cõdicendũ poſſeſſionẽ, vt d. §. ſed ſi vnũ. vel ſi ſtaret p̃ recipientẽ, quominus cõſumeret nulla iuſta cã ſubſiſtẽte, ſed malitioſe, vt no. in d. l. ſi a furioſo. & l. nã & ſi vir. Itẽ ſcias, ꝙ ſi marit' teneret rẽ iſtã lĩmo tp̃e, ipſam vſucaperet, vel p̃ſcriberet titulo ꝓ dote, ad cõmodũ tñ ipſius mulieris, vt l. ſi alienã. de don. cau. mor. & in d. §. ſed ſi numi. In gl. 2. ibi, ſecus ſi rei vẽdicatione. ſ. aſſerẽdo ſe dñm, & petẽdo ita declarari, q̃d [illegible] facere hodie p̃ l. in reb. C. de iu. dot. quia dñium reuertit̃ ipſo iure, ſecus olim, vt no. §. eo. l. ſi mota. p̃ Doct. tunc ergo, q̃a non agit, vt mulier, nec tanq̃ ɔ̃ hẽntẽ cãm ab ea, ſed tanq̃ ɔ̃ quẽlibet poſſeſſorẽ neceſſe hẽt ꝓbare dñium, in quo ſe fundat, & idẽ no. in l. nã & ſi fur. §. cõmodati. Hoc intelligo verum, q̃n in libello nõ facit mẽtionẽ, ꝙ dedit eã in dotẽ: ſi aũt fecit, & nihilominus aſſerat ſe dñam, & petat hoc declarari, vr̃ ſufficere ad ꝓbõnẽ dñij, ꝙ oſtendat inſtrm̃ dationis in dotem, quia non p̃t ɔ̃dicere, cum eã receperit tanq̃
a a dña, vt no. in l. cum res. C. de proba. & idẽ vr̃, ſi nõ fecit mẽtionẽ, tñ ad probandũ dñium oſtendit inſtrm̃ dationis in dotem, ſed q̃n ipſum nõ oſtẽdit, procedit gl. iſta, quia neceſſe hẽt ꝓbare dñium per alios modos ita ipſam intelligo, ꝓ quo vide quod
5 dixi in d. l. nam & ſi fur. §. commoda. Et pro hoc facit, quia † q̃n agit rei vendi. ɔ̃ ſpoliatorem, ſufficit probare ſpoliationem ad probationẽ dominij, nec alia probatio requirit̃ per l. ſi quis emptionis. §. hoc ſuper illis. C. de præſc. 30. ann. ſed hic cenſet̃ maritus ſpoliare, ſi apparet, ꝙ eam a muliere recepit, & eã reſtituere recuſat. l. ſi colonus. de vi & vi arma. l. cũ fundum. & l. ſi quis
a conductionis. C. loc. Et iſto modo p̃nt ſaluari ᵃ opiniones ɔ̃riæ,
6 quæ hic ponuntur in glo. ¶ † In glo. ſi. ibi reſpondeo præfertur dñs. hoc itellige, q̃n dñs agit, ſicut ipſa mulier. ſecus ſi nõ agit, ſed proteſtatur marito, ꝙ non reſtituat mulieri. ut C. de po. l. ſi. & auth. ibi poſita. itẽ intelligo gl. ꝙ dñs venit ad agendũ, anteq̃ mulier obtinuit ſñiam ɔ̃ maritum, ſi autem ueniat poſt, non d̃t impedire executionẽ ſñiæ, ut l. ſi is a quo. §. de rei vẽd. & de pet. hęr. l. pen. Et idem ſi mulier primo ad ſñiam puenit, q̃ dñs, licèt dñs incępiſſet agere prius, & tunc fit executio p̃ſtita cautione. ut dictis ll. Item d̃t intelligi gl. niſi mulier agẽdo ɔ̃ dñm poſſeſſorem obtineret ratione alicuius iuris realis q̃d haberet, vt in l. j. §. qui in perpetuum. ſup. ſi ager vect. tũc. n. fortius obtinebit contra tertium domino concurrente, alias extra illos caſus procedit id: quod dicit glo. per l. bona fides. §. depoſiti.

ADDITIO.

a ¶ Saluari. Dominus Alex. hic dicit, quòd dicta Pau. non putat vera, quia contra Doct. Bart. in l. legata. infra, de adimen. leg. & Spe. in tit. de lo. § nunc aliqua, verſ. 62. videtur tamen, ꝙ poſſit ſaluari opin. Pau. de Caſt. concurrentibus his etiam, de quib. per Ro. conſi. 127.

LEX XIII.

1 *Maritus quòd non teneatur ad dotem vltra quàm facere poſſit.*
2 *Maritus ne conueniatur in dote vltra, quam facere poteſt, debet probare ſe eſſe pauperem.*
3 *Beneficium quot modis ſumatur.*
4 *Beneficium, ſeu priuilegium perſonale, quando ad hæredes extendatur, & quid ſi concedatur rei, quæ non moritur, vel dignitati, vel ciuitati, ſeu vniuerſitati, vel actioni, ſeu cauſæ, vel contractui.*
5 *Conceſſa p̃ Principẽ, non redacta in corpore iuris, ſi cõtinẽt beneficiũ, uidẽtur largè interpretãda, & cenſentur realia, nõ p̃ſonalia, ſi cõgruè hoc fieri p̃t.*

6 Pr. ui-

6 *Priuilegium conceſſum perſona, extenditur ad filios, vel vxorem, viuente eo, cui conceſſum eſt, ſi ſunt tales qui poſſunt participare de priuilegio.*
7 *An extendatur ad aduerſarium eius, cui conceditur, ſi conceſſio eſt iniqua.*
8 *An conceſſum ciuitati, extendatur ad comitatenſes.*
9 *An conceſſum caſtro, extendatur ad villam ſibi ſubditam.*
10 *An conceſſum diſtrictualibus extendatur ad clericos.*
11 *Conceſſio facta priuato, an intelligatur perſonalis, vel realis.*
12 *Aduocati, & clerici, quòd gaudeant hoc priuilegio, ne condemnentur vltra quam facere poſſint, & qualiter intelligatur illud, ne maritus conueniatur vltra, quàm facere poſſit.*
13 *Si conſtante matrimonio agitur actione de dote, ad conſignationem dotis propter paupertatem mariti, non gaudet maritus priuilegio huius l. & quid ſi agatur alia actione.* (ſore.
14 *Fideiuſſor quādo poſſit opponere exceptionē ex ꝓpria pſona. Quid in defen-*
15 *Hæres, & fideiuſſor qualiter, & quando dicantur conueniri alieno noīe.*

1 MAritum. †Vſque ad l. ſi mulier. tractat de vna materia, & h. d. Maritus hēt priuilegium, ne conueniatur ad dotē, vltra quā facere poſſit: quod priuilegium ad hrēdem eius non extēdit, ſed eius defenſor bn̄ pt eo vti, nec pt ei p pactū renunciari. h. d. vſq; ad l. rei iudicatæ. ¶ In tex. ibi (condēnari) ſic iſta exceptio concernit cōdemnationē: & ipſam moderat: ſi opponatur ante ꝯdēnationē factam, & facit ne condemneē vltra quā facere poſſit. Si autē non op. ante, ſed poſt in executione,
a moderat [a] executionem, licèt condemnatio ſit facta inſolidū, vt ī. eo. l. ex diuerſo. §. ſi. obligatio vero non moderaē, quia inſolidū eſt oblō, & inſolidum pōt agi. vt l. pen. ſupra quod cum eo. Et no. Bar. in l. ſi dubitet. §. fin. de fideiuſſ. dicit autē Dyn. in
2 conſi. 12. qd̄ inci. arma leoneo. † ꝙ maritus dēt probare ſe eſſe pauperē, & non ſufficientem ad ſolidā reſtōnē: aliàs nō gaudet hoc beneficio: ſed iſtud non eſt verum: quia iſta eſt mere negatiua: quæ non poteſt congruè probari: ſufficit ergo, ꝙ dicat ſe
b non hēre in bonis, niſi talem rem, & talem: qui aſſerit ꝯrium debet hoc probare, per glo. no: quæ eſt in l. cum l. ſup. de ꝓbat.
3 ¶ †In tex. ibi (quia tale beneficium,) iſtud uerbū beneficiū ponit large pro priuilegio. Nā debes ſcire, ꝙ eſt gn̄ale verbū, & cōprehendit quicquid gratis, & liberaliter conceditē, & dr̄ bona actio, ſeu factio gaudium tribuens, vt no. Arch. in c. grā. de reſcrip. & eſt tex. in c. j. quib. cau. feu. amit. Et iſto modo ſumiē in l. ſi ſeruus. circa fi. ſ. de ſer. expor. dum dicit, ꝙ hoīem beneficio affici intereſt nr̄a rōne cognationis: quam inuicem hēmus, ut in l. ueluti. ſ. de iuſ. & iu. comprehendit aūt plures ſpēs. ſ. beneficium eccleſiaſticū. quod qualiter differat a ꝑbenda, dic, vt ibi per eundē. Item feudū, qd̄ dr̄ beneficiū. vt in c. beneficiū. ſi de feu. fue. ꝯtro. & quæ fuerit prima cā benefi. amit. in rubro, & nigro. Comprehēdit ēt priuilegiū, qd̄ ꝯ ius eſt, & dr̄ lex priuata, & ius ſingulare, vt in l. ius ſingulare. de legi. Item reſcriptū, qd̄ eſt ſm ius, & ad iuris obſeruantiā, ut C. de diuer. reſer. per totū. & no. in c. j. de reſcr. Item cōprehendit beneficiū principis, qd̄ non eſt ꝯ ius, nec ſm ius, ſed præter ius, vt ſi princeps concedit bona fiſcalia, & illud eſt proprie beneficium, vt l. ſi qn̄. C. de bon. vacant. quod eſt largiſſime interpretandū, vt l. beneficiū. de conſtit. priu. & in c. dilectus. de don. Comprehēdit ēt ius de falcandi, vel detrahendi de aliquo, vt in l. beneficio, ad l. Falc. vide, quod ibi no. per Bar. qui inducit hoc ad qōnem de facto.
4 ¶ †Et not. hic rſam, ꝙ beneficium, ſeu priuilegium perſonale, ad hæredes non extendiē. Concordat l. j. in fi. de conſtit. prin. & l. j. § permittitur. de aqua quoti. & æſti. quod eſt verū, qn̄ cōcediē perſonæ, quę moriē: ſi uero rei, quæ nō moriē, cenſeē reale, & ad alios tranſmittitur, vt ſi concedaē ciuitati, vel vniuerſitati, vt l. forma. § quanquam. de cenſi. Idem ſi rebus, vel dignitati, vt l. 3. §. rebus eo. tit. & d. §. permittiē. Idem ſi actioni, vel cauſæ, vel ꝯtui, vt in priuilegiis dotalib. quorum quædā cōceduntē prædictus, ut dixi. ſ. eo. l. j. nam extenduntur ad oēs, ad quos illa actio, vel ꝯtus pertinet ex ſucceſſione vl̄i, vel ſingulari, vt ibi dixi, & probaē in l. omnibus cauſis. la 3. & in l. priuilegium. ī. de reg. iu. Quando autem perſonæ, tunc diſtinguitur, an inducat exceptionem dilatoriam, & ad hæredem non extenditur, vt hic, an peremptoriam, & tunc ſecus, vt in l. non ſolū. ſ. de in inte. reſti. ſcdm Bar. certe aliqn̄ non inducit exceptionem, ſed prælationem, vt eſt illud, quod conceditur mulieri in actione pſonali, & illud etiā non extenditur ad hæredē, vt l. j. C. de priui. do. etiam ſuum, ſed illud, quod daē in actione reali, extendiē ad hæredem ſuū, ideſt filium. C. qui po. in pig. habeanē. l. aſſidu s. §. exceptis. & hoc in priuilegio, quod conceditur a l. ſcripta. & circa ea quæ habuerunt originē in perſona defuncti. puta circa actionē, quæ inci. in illius perſona actiuè, vel paſſiuè. Si uero circa id, qd̄ non inci. in perſona defuncti, indiſtinctè nō trāſit, vt patet in hrēde minoris, qui non hēt priuilegiū minoris in ꝯtib. celebratis per ſe, non p minorē, vt l. ea que a patre. C. de re-
5 ſti. mil. †In conceſſis vero p principē, nō redactis in corpore iuris, ſi quidē continent beneficiū, uidenē large interpretāda, &
c cenſeri realia, [c] nō perſonalia, per iura ſ. allegata ſm quoſdam, quod puto verum, ſi congrue fieri pōt. vt ſi princeps concedit certa bona fiſcalia, nam non creditur cōceſſiſſe quantū ad uſūfructum tm̄, quia ſic non tranſirent ad hrēdem, ſed quantum ad proprietatem, & dn̄ium, vt fiat larga interpretatio, ſed ſi iſta interꝑtatio non cadit, vt ſi concedit, ꝙ poſſit quis ducere aquā de flumine publico, ſeu caſtello, præſumiē conceſſio pſonalis, & tn̄ beneficium dr̄. tex. eſt in d. l. j. §. permittiē. de aqua quo. &
6 æſti. † An aūt priuilegium cōceſſum perſonę extendaē ad filios,
d uel uxorem [d] uiuente eo, cui conceſſum eſt, Dic, ꝙ ſic, ſi ſunt tales, qui pn̄t participare de priuilegio, vt C. de iniur. l. fi. & ibi p Cyn. in l. 1. & 2. C. de epiſ. & cle. ¶ Item an extendatur ad aduerſarium eius, cui concediē, ſi erat conceſſio iniqua? dic, vt in l. 1. C. de fru. & lit. expenſis. Item an conceſſum ciuitati, extendaē ad comitatenſes? dic, vt no. Bar. in l. 2. ī. de ver. ſig. Iac. de Bel. in Auth. quib. mod. na. effi. ſui. §. ſi uero. & Ioan. And. in c. ſi ciuitas. de ſen. excō. lib. 6. & vide bonam gl. in l. reſtituēdę. C. de aduo. diuer. iu. Et an conceſſum caſtro extēdatur ad uillā ſibi ſubditam, vide Bar. in l. ſi finita. §. ex hoc edicto. ī. de dam. inf. ¶ Et
e conceſſum diſtrictualib. extendaē ad clericos, [e] dic per Io. And.
7 in c. ſi. de off. leg. aliàs de leg. lib. 6. in nouel. ¶ †Quid aūt in conceſſione facta a priuato, an intelligitur perſonalis, uel realis, ui de quod no. Bar. in l. pr̄. ff. de ſer. leg. & l. pen. ſeu antep. de ſeruit. præd. & l. ſi ſub una. §. fin. de verb. obl. & adde l. cū ꝑcario. in fi. de prec. ¶ Et prædicta vera, niſi fiat mentio de hrēd. in priuilegio, alſ extenderet ad oēs in infinitum ēt extraneos? vt l. ſciēdum. de verb. ſig. niſi concedatur ſuper eo, quod non trāſit, niſi ad filios: quia intelligereē de filiis, vt in vſibus feud. de ali. feu. §. & ſi clientulus. & per Bar. in l. Gallus. § ēt. de lib. & poſth. Si
f autē concedaē alicui ex ſuis poſteris [f] ſeu liberis, tunc tendit ꝯ publicam utilitatem, vt eſt conceſſio immunitatis, & intelligitur de maſculis, & deſcendentib. ex maſculis, vt l. j. ī. de iure immunit. aliàs ēt de fœminis deſcendentib. ex eis, ut l. j. §. liberorum. de verb ſig. ¶ In tex. ibi (alia eſt cā defenſoris,) qa defenſor non implorat hoc beneficium ad cōmodū ſuum, ſed ad cōmodum mariti, quem defendit. ſed hæres ad cōmodum ſuum.
8 ¶ †In gl. j. ibi, (habita conſideratione ne egeat.) i. ne fame moriaē, & cogaē mendicare: ſi tn̄ eſſet artifex, & de arte viuere poſſet, nihil deduceret de facultate, ut no. gl. ſin. ī. eo. l. ſi maritus. in id quod facere pōt, &c. & idem no. gl. in l. ſi quis argentum. C. de do. §. ſin autē. ſed in ꝯrium facit gl, quæ eſt in l. miles. ī. de re iud. quæ dicit, ꝙ aduocati, & clerici gaudent hoc priuilegio ne condemnent ultra, ꝗ facere poſſint, quam no. ſed intellige de aduocato, qui de arte aduocationis non pōt cōmode uiuere, & de clerico habēte beneficium, de quo uiuere non poſſit. ¶ In gl. ibi (quamcunq; actionem) intellige perſonalē, nō realem. vt l. Neſennius. §. ſi fundum. inf. de re iud. quod tn̄ declara, vt per Bar. ī. eod. l. ſi filio. Item intellige deſcendentē ex contractu, uel quaſi, ſecus ſi ex delicto, vt inſ. de re iud. l. ſi rē amo. in hoc tn̄ eſt dr̄a inter actionem de dote, & aliā actionē, quia in prima, etiam ſi conueniatur ſolu. matr. gaudet hoc priuile-
9 gio. ¶ †Si aūt eo conſtante, pp eius paupertatem agatur ad cōſignationem dotis per l. ſi conſtante. inſ. eo. nō gaudet hoc priuilegio, quia conſignatur dos, ut deſeruiat onerib. matrimonij, & ſic ipſe uir cum uxore inde alatur, ut no. in d. l. ſi conſtante. p Bart. ſi aūt agatur alia actione, tunc ſi conſtante matrimonio gaudet. l. ſicut. de re iud. ſed ſi eo ſoluto, tunc aut illa actio non ſubrogaē loco actionis de dote, quia competit ad aliud diuerſum, & non gaudet, ſm gl. hic, ſed glo. in l. diuortio. de neg. geſt. quam tenent Doct. diſtinguit melius, aut illa actio fuit in eſſe producta conſtāte mat. & gaudet, aut produciē poſt, & tunc ſecus. ſi uero ſubrogaē loco actionis de dote, tunc aut ex ꝯctu ēt celebrato poſt ſolutum mat. & gaudet, ut l. quod ſi maritus. de cōſti. pec. Aut ſubrogaē ex culpa mariti, & tūc ſecus, vt l. diuortio. ſecundum Dyn. & Bar. cuius in effectu fuerūt uerba ꝓdicta.
10 ¶ †In l. alia cā. ſuper j. gl. ibi (vel ēt fideiuſſori) iſtud non poteſt procedere in caſu iſto, quia maritus non pōt dare fideiuſſorem de dote reſtituenda, uel conſeruanda, ut in titu. C. de fideiuſ. & plene per Bar. de hoc inſ. eo. l. ſi conſtante. §. quoties. ſed ꝓcedit in aliis, qui habēt hoc priuilegiū, ſicut maritus, ut donator, uel ſocius, uel miles, ut in legib. allegatis in gl. nā fideiuſſor eius nō poterit eo uti. ſicut nec hrs, qui uteretur ad ſuum commodū,

Sed

ADDITIONES.

a Moderat. Adde Anch. conſi. 6. eundem Paul. conſi. 45.
b Talem & talem rem. & de hoc per Lud Ro. conſi. 245.
c Realia. In dubio, an priuilegium ſit iudicādum reale, vel perſonale, uide per Abb. conſi. 35. per Anch. conſi. 323 per Fed. de Sen. 49.
d Vel vxorem. Vide per Aret. conſi. 31. & an priuilegium conceſſum uni, extendatur ad eos, qui ſunt in eius ſeruitio, per Old. conſi. 21.
e Clericos. Adde Lud, Ro. conſi. 16. & ſin. in ſuis ſol. 11. Old. conſi. 96. & ibi, an clerici ueniant appel. populi.
f Poſteris. Qui ueniat appellatione poſterorum, vide per Ant. de Butr. conſi. 1.

Sed ↄ̃,quia niſi poſſit vti,nõ proderit ēt prin. ꝗa fideiuſſor,qui ſolidũ ſoluit ſolidũ repeteret,ꝗa donator,vel ſocius,non hẽt hoc priuilegiũ reſpectu fideiuſ.ſed duntaxat reſpectu donatarij,vel ſocij,& ſic ꝑ indirectũ auferr̃ ſocio. Sol. fideiuſſor ↄuẽtus ad ſolidũ dẽt denũtiare donatario,uel ſocio,pro quo fideiuſſit,vt veniat ad iudiciũ,& ipſum in ſe ſuſcipiat tãꝗ̃ ꝓcurator in rẽ ſuã,& ſi hoc faciet poterit opponere exceptionẽ ex ꝓpria ꝑſona,vt l.ideõq;.§.gñalr̃.ſ.mã.& l.ꝓcurator ad exhibẽdũ.§.j.rẽ ra.hab.ſi nõ vult facere,imputet ſibi,ſi fideiuſſor ſolidũ exigat ab eo.ſed ſi fideiuſſor cũ nõ poſſet,nõ denũtiauit,nõ poterit ſolidũ exigere,& ita no.in l.verũ.ſ.ꝓ ſoc.ꝑ Bar.facit l.ſed fideiuſſor.ſ.man.

15 ¶ †In gl.ibi (de inf.a.l.furti.§.ſi ꝗs alieno.)vbi hr̃,ꝙ ēt hr̃s,vel fideiuſſor dñr ↄueniri alieno noĩe,& gl.ſ.dixit ↄ̃riũ,ꝙ ſuo noĩe Sol.dñr conueniri alieno noĩe,ꝗa principalis oblĩo ſumpſit originem in ꝑſona defuncti,licẽt deriuata ſit ad hrẽdẽ,& reſideat in ꝑſona principalis,licẽt fideiuſſor de illa participet,ſed alio reſpectu dñr ↄueniri ſuo noĩe,quĩ ex oblĩone in eorũ perſona reſidente,& ita intellr̃ gl.ſ.ſed defenſor cõuenit ex obl.reſidente,nõ in ſua ꝑſona,ſed in ꝑſonã eius,quẽ defendit,& ad illius.tñ cõmodũ exceptione vtit̃,ſed hr̃s,vel fideiuſſor ad propriũ.

L E X XV.

1 *Opinio gl.in §.eleganter.a quib.Doct.approbetur,& a quibus reprobetur.*
2 *Non valet pactum,vt liceat creditori propria authoritate debitorem ſuum capere.Debitor dicitur cliens,& quodammodo ſeruus creditoris.*
3 *Non valet pactum,vt debitor non poſſit cedere bonis.*
Quòd valeat ſtatutum,vt poſſit carcerari,aliter q̃ de iure cõi concedatur.
4 *De iure cõmuni poteſt debitor carcerari,ſi debitum eſt liquidum per ſententiam,vel confeſſionem partis,& facultates eius non ſufficiant.*
5 *An hoc caſu debitor captus poſſit cedendo bonis liberari à carceribus ſicut poſſet,ſi captus eſſet de iure communi.*
Maritus ſi vult gaudere hoc priuilegio,quòd debeat cauere de ſoluendo inſolidum,cum venerit ad pinguiorem fortunam.

L. Alia cauſa.

1 §.Eleganter. †In §.elegãter.in gl.ibi.l.qđ nulla. Iſtã opi.ſeq.Dyn.ꝗa ēt ſi fiat cõſtãte matr.conferr̃ in tpſ,quo ſolutũ erit,quia tũc tñ pt̃ repeti dos,& tñ nõ valet:ut hic.ergo nec ſi fiat eo ſoluto,ꝗa ĩp cenſer̃ fieri tũc,ex quo in illud tpſ ↄ̃fert̃.arg.in l.in tpſ.de her.inſt. Guil.de Cu.tenet ſequentẽ opin.ↄ̃nam in l.diuortio.ff.de neg.geſt.ꝑ illam l.ubi dr̃ eſſe caſum ↄ̃ rõnem Dy.Rñde,vt ꝑ Bar.¶ Vlt.allegatur
2 iſte tex.ꝑ Dy.†ꝙ nõ valeat pactũ:vt liceat creditori ꝓpria authoritate debitorẽ ſuũ capere,licẽt ꝑ l.hoc poſſit ꝓcedi ex cã,vt l.ait ꝑtor.§.ſi debitorẽ.ſ.quæ in frau.cred.& l.q̃ſitũ.de pig.& ibi no.quia oĩa,quę pñt fieri per legem,poſſunt fieri ꝑ pactũ,licet non ecõuerſo,quæ fieri non pñt per l.nec per pactum:vt no.in l.non impoſſibile.ſ.de pac.& per gl.C.de dec.lib.10.ſup rub.licet illa faciat ↄ̃ primum dictũ,ſed per Doc.non tenetur iſte tñ tex.pactum vr̃ facere ad hanc qõ.quia hic pactum erat ↄ̃ bonos mores.ſ.ↄ̃ reuerentiam,quã vxor debebat hẽre marito,vt in ſi.ſed creditor non tener̃ exhibere reuerentiã ſuo debitori,ſed potius econuerſo,quia debitor dr̃ cliens,& quodãmodo ſeruus creditoris,vt no.ĩ.de leg.3.l.fideicõ.§.ſi rẽ.in gl.quæ incipit,ſcilicet rõnabiliter.C.de nouat.l.3.in verſ.clientis.ſed melius facit pro iſta q.l.nõ eſt ſingulis.de reg.iu.quia poteſt eſſe cã rixæ,tumultus,& vulnerum:iõ non debet cõcedi,vt ibi,allega
3 tur ēt,ꝙ †non valeat pactum,vt debitor nõ poſſit bonis cede
a re,ᵃ ꝗa vr̃ ſe obligare ad carceres,quaſi hoc ſit ↄ̃ bonos mores,de hac q.vide plenè per Cy.& Bal.C.qui bo.ce.poſ.l.4. An autẽ valeat ſtatutum,ꝙ poſſit debitor carcerari,aliter q̃ de iure cõi concedatur,Dyn.tenuit,ꝙ non,Bart.contra per plures rõnes.
4 ĩ.de cond.& demon.l.Titio centum.§.2. †de iure.n.cõi poteſt duob.ↄcurrentib.carcerari,ꝙ debitum ſit liquidum ꝑ ſñiam,vel cõfeſſionem,vt l.1.qui bon.ce.poſ.& ꝙ facultates eius nõ ſufficiant,aliàs non valeret captura,per gl.ſi.quæ eſt in l.4.§.tutores.ĩ de ſuſpec.tut.& plenè per Bart.in l.cum ex eo.ad l.Iul.pecu.ſed ſtatuta terrarum diſponũt,ꝙ inſtrã guarẽtigiata mittantur executioni,ſicut ſñia diffinitiua,etiam per capturam ꝑſonę,& non relaxetur quouſque ſoluent quantumcũq; ſit di-
5 ues,& de talib.ſtatutis intelligẽda eſt q.Dy.& Bart.¶ †An autẽ dicto caſu debitor captus poſſit cedẽdo bonis liberari a carceribus,ſicut poſſet,ſi captus eſſet de iure cõi,vt ĩ d.l.1.qui bo.ced.poſ.Bal.ibi tenet,ꝙ ſic,quia ſtatuta ſunt intelligenda ſecundũ ius commune per glo.quæ eſt.C.de iure deliber.l.fin.§.in com
b putatione.ſed Florentiæ vidi ſeruari ↄ̃rium,& truffantur ᵇ de hoc.¶ Vlt.ſcias,ꝙ maritus ſi vult gaudere hoc priuilegio,dẽt cauere de ſoluendo ſolidum cum uenerit ad pinguiorem fortunam,vt C.de rei vxo.actio.§.cum autem.circa ſi.

ADDITIONES.

a Bonis cedere. De hoc l.‹?› per Dom.de Ro.dec.567.de re iudic.in antiquis,& ibi quod ſi eſt iuratum.

b Truffantur.D.Alc.dicit,quod ſibi placet dictum Ang.hic,& in l.nemo carcerem.de exac.tr.b.lib.10.

L E X XVI.

1 *Quomodo intelligatur principium huius legis.*
2 *Quòd tempus inſpiciatur,quatenus maritus facere poteſt.*

1 REi iudicatæ. †Quaſi dicat non tpſ poſt,nec tpſ ante.ſed aduerte:ꝗa fateor,ꝙ ſi tpe ſñiæ facere poterat:& ſic fuit cõdẽnatus inſolidum,licẽt poſtea deſinat facere poſſe:non vter̃ hoc priuilegio in executione ſñiæ,& iſto modo intelligo iſtud principiũ.ſecus ſi tunc poterat facere,licẽt fuerit ↄdemnatus inſolidum per errorẽ.ut inf.eo.l.ex diuerſo.§.ſi.ſed ſi poſt ſñiam inciperet facere poſſe:licẽt tpe ſñiæ nõ poterat,dic,ꝙ in executione non gaudebit hoc bñficio,quĩ eſt
a tpale quouſq; veniat ad pinguiorẽ ᵃ fortunam. Et ſi poſt factã exe.inciperet facere poſſe,iterũ fieret executio in eo,qđ deficit:vt in l.j.§.cum aũt.ſtatim allegato fortius ſi ante factã executionẽ incipiat facere poſſe:tpſ aũt precedens non inſpicir̃,ſi prius facere potuit,& tpe ſñiæ non pt̃,uel econuerſo,ſed tempus
2 ſentẽtię.¶ †Gl.tñ quę eſt hic:vr̃ uelle,ꝙ ēt tempus litis ↄteſtatę inſpiciatur per l.litis.ſ.de neg.geſt.ſed Bar.reprobat,& dicit,ꝙ ibi poſſe facere,erat cã actionis dandæ:ideo inſpicitur tempus litis conteſtatę,hic uerò condemnationis moderandæ,vel non moderandæ,ideo inſpicitur tempus condemnationis.

ADDITIO.

a Pinguiorem.Sed an ſtante ſtatuto,quod debitor fugitiuus veniens ad pinguiorẽ fortunam teneatur ſoluere non obſtante quacunque conuentione,an ſi poſtq̃ peruenit ad pinguiorem fortunam,faciat conuentionem,an illa valeat,vide per Rom.conſi.404.

1 *Beneficium mariti ne condẽnetur vltra q̃ facere poſſit,non trãſit in eius hærẽdẽ.nec ēt ius vindicãdi malos mores vxoris,ad effectũ lucrãdæ dotis.*
2 *Propter adulterium vxoris,ad quid,& qualiter maritus agere poſſit,& quando mulier perdat dotem.*
3 *Si maritus accuſauit vxorem ciuiliter de adulterio in eius vita,non poteſt hæres eius accuſare,nec vxori dotem repetenti de adulterio obijcere.*
4 *Quid ſi matrimonium erat putatiuum.*
5 *Si maritus vxorem inuentã in adulterio interfecit,vbi hoc licebat ex forma ſtatuti,non lucratur dotem,ſicut nec ſi criminaliter accuſaſſet.*
Si vaſallus commiſit felloniam contra dominum,& dominus in eius uita non eſt conqueſtus,hæres eius conqueri non poteſt,nec feudum auferre.
Hæredi mulieris,an poſſit obijci crimen adulterij,ſi maritus adhuc viuit.

1 §.Hæredi mariti. †Ad heredem mariti nõ tranſmittir̃ beneficium,ne ↄdẽner̃ vltra:q̃ facere poſſit,nec ēt ius vindicãdi malos mores vxoris ad
2 effectũ lucrande dotis.h.d.¶ †In gl.j.in ſi.ibi,(prima placet,)& ſic tenet iſta gl.ꝙ ēt hodie cõpẽſatio fieri pt̃ de eo,qđ dẽt maritus,uel eius hr̃s occaſione dotis ad id,qđ mulier,uel eius hr̃s:dũmodo hinc inde debeat̃ quãtitas,ſiue ꝓ re principalr̃ data in dotẽ,ſiue ꝓ fructib.vt ſ.eo.l.diuortio.§.ob donõnẽ.idẽ tenet gl.in §.taceat.qđ etiã Doc.ſequunt̃.ſ.Cy.& Bar.& ſic nõ corrigit̃ iſte §.per §.taceat.quia hic loqr̃ de cõpẽſatione,ibi de retentione,q̃ ſit de ſpẽ ad ſpẽm,uel de ſpẽ ad quantitatẽ. Cõtrarium tñ tenuit gl.in ſi.ſ.eo.circa ſi. Item nõ obijcit̃ compẽſatio,&c.
3 dixi in illo §.ob do.¶ †In gl.vlt.in ſi.ibi,(ſed hodie non poteſt reijci)ſupple etiam ꝑ maritum cuius ↄ̃rium hic innuit̃.ſed certe hoc eſſet uerũ in morib.nõ lędẽnb.pudorem mr̃imonij,ꝓꝑ quos iure iſto poterat dos retineri:hodie nõ,ut ibi,ſed ſi lędũt,puta ꝓꝑ adulteriũ,non loquit̃ ille tex.imò ēt hodie pt̃ dos retineri,ut in c.plerunq;.de dote poſt diuor.reſti.& ſic nõ corrigit̃ l.conſenſu.C.de repud.niſi in hoc,quia de iure ciu.ꝓꝑ adulterium poterat ex toto ſeparari mr̃imoniũ,& vir lucrabat̃ dotẽ,& poterat aliã vxorẽ recipere,ut d.l.conſenſu.hodie non ſeparat̃ matrimoniũ,ꝑ illã authoritatẽ,quos Deus cõiunxit,hõ nõ ſeparet.33.q.2.c.quos Deus:ſed ſeparat̃ thorus.i.cohabita-
a tio mediãte iudice eccleſiaſtico,ᵃ ꝗa nõ eſt licitũ uiro mulierẽ ꝓpria authoritate a ſe abijcere,ſed dẽt eã accuſare corã iudice eccleſiaſtico ad ſeparationẽ thori,& lucrũ dotis,ut in illo c.plerũq;.Et aduerte diligẽter,ꝗa iſtud eſt uerũ,ſi maritus eã nõ accuſauit criminalr̃ ad pęnam legalẽ,ut detrudat̃ in monaſteriũ,ſed ſolũ ciuilr̃ ad ſeparõnẽ thori,& lucrum dotis:quo caſu nõ hẽt neceſſe ſe ſubſcribere ad pęnã talionis,ut ĩ c.tuę.de ꝓc.Si aũt accuſaſſet criminalr̃,quo caſu hẽt neceſſe ſe ſubſcribere,ut ibi,tũc non poſſet poſtea accuſare ciuilr̃ ad lucrũ dotis,imò detruderet̃ in monaſteriũ una cum dote diuidendo tñ eam,ut

habetur

ADDITIO.

a Iudice eccleſiaſtico. Dicit Lud.Rom.in ſingu.ſuo.fol.30.quòd pro adulterio eſt triplex pœna,vna ſeparationis thori.ſecunda detruſionis in monaſterium,tertia inciſio pannorum,& capillorum,& has omnes imponere poteſt iudex eccleſiaſticus iuribus ibi allegatis per eum.reprobata opin.Ioan.And.in cap.ſi.de ſo.compe.in nouel.

hꝛ in auth.ſed hodie.C.de adul.& ibi tenet gl.in d.l.cōſenſu in
3.ſo.ad ɔ̄riū de dicta auth.qđ ēt tenet Cy. & iſtud eſt ſingula-
re.Rꝛ.n.finita accuſatione criminali, nō prohibeꝛ qs ciuiliter
agere,licet ea pendente ſecus,ut in l.interdū.C.de publi. iu.&
C.qñ ciuil.ac.l.j.& pp hoc Bar.vꝛ erraſſe in l.miles.§.ſi ſocer.de
adult.ubi dicit,ꝙ maritus non lucratur dotē,niſi accnſet uxo-
rem de adulterio,& ſe ſubſcribat.Nā ex hoc,qđ dicit ſe ſubſcri-
bat,pater,ꝙ loquiꝛ de accuſatione criminali,ſed certe tūc non
lucrareꝛ,ut dictum eſt,ſed bñ eſt uerū,ꝙ non lucraꝛ,niſi accu-
5 ſet ciuiliter in curia eccleſiaſtica.¶ † Sed quid ſi matrimonium
nō tenebat,ſed putabaꝛ tenere?quidam dñt,ꝙ tunc mulier nō
ꝑdit dotē,q̄a nō dr cōmittere adulteriū. alij ɔ̄. hoc tangiꝛ ꝑ gl.
in d.l.conſenſu.& in d.c.pleruq;.dic,ut ibi.Si ergo maritus non
accuſauit ciuiliter in eius uita:hꝛs eius non pōt accuſare, nec
vxori dotē repetenti de adulterio obijcere, & iſte eſt caſus no.
a hic,qđ vꝛ eſſe verū,ſi maritus ſciuit adulteriū[a] cōmiſſum,& ha
buit tēpus accuſandi,alꝛs ſecus,vt no.Cy.C.de reuo.do.l.j.in fi.
arg.l.in ɔfirmando.& l.vtilitatē.de cō.tu. & C.de inoff.teſt l 3.
Alle.ɔ̄.qđ verius vꝛ, cum ſit accuſatio tendens ad merā vindi-
ctam,ſicut actio iniuriarum, ideo nō tranſmitteꝛ ad hꝛdē ante
lit.conteſt.ēt per ignorantē,vt in l.j.de pri.delic. & l. cū emāci-
pati.§.ſi emācipatus filius.de co.bo. Et iſtud qđ dixi.ſ̄.in uerſ.&
aduerte.facit optime pro opin.Bal.q̄ recitaui.ſ̄.eo.l.ab hoſtib.
5 §.fi.ꝙ† ſi maritus uxorē inuentā in adulterio interfecit, vbi lice
bat interficere ex forma ſtatuti,non lucreꝛ dotē, q̄a iſta licēoa
ſuccedit loco accuſationis criminalis,ut C.qñ licet uni.ſe ſine
iud. uind.l.j.ſed ſi accuſaſſet criminalꝛ,non lucrareꝛ. ¶ Vlt.fa-
cit iſte tex.ꝙ ſi uaſallus cōmiſit felloniam ɔ̄ dñm,& dñs in eius
vita non eſt ɔqueſtus,hꝛs eius conqueri non poſſit, nec feudū
auferre,de hoc eſt gl.in l.omnimodo.C.de inoff.teſt.& in vſib.
feud.quæ fuit pn.cau.benefi.amit.§.porro. & per Cyn. in d.l.j.
C.de reuo.don. An aūt hꝛdi mulieris poſſit obijci crimē adul-
terij,ſi maritus adhuc viuit,ſed non uxor,vide in l.fi.C.de adul.

ADDITIO.

a ¶ Sciuit adulterium.In hoc ſatis poſt Doct. addidi hæc in apoſt. ad Bart.in characteribus de tortis.

---

1 *Pater mariti,& etiam pater uxoris, ſicut maritus, habent beneficium ne condemnetur ultra quàm facere poſſint.*
2 *Conſtante matrimonio, poteſt eſſe iudicium inter maritum, & uxorem ex cauſa dotis, & an etiam ex alia cauſa.*
3 *Mulier quòd poſſit contrahere ſocietatem conuentionalem.*
Vxor an poſſit renunciare beneficio ne conueniatur ex promiſſione dotis, ultra quàm facere poſſit.
4 *Quòd uxor cum marito ſit una caro.*
Qui efficitur compater unius, efficitur etiam alterius.
5 *Maritus licèt ſit emancipatus, quod ſocer etiam habeatur loco parentis quo ad uxorem.*
6 *Vxor habens patrem non exit patriam poteſtatē propter matrimonium, & licèt tranſeat in poteſtatem uiri, ſunt tamen poteſtates diuerſæ, & qualiter differant, & quando teneatur potius parere uni, quàm alteri.*
7 *Mulier nupta in alia ciuitate, deſinit eſſe ciuis, & habere domiciliū in propria ciuitate in his, quæ concernunt obſequia matrimonij, non quo ad onera realia impoſita à propria ciuitate.*
Statutum, quòd forenſis non poſſit acquirere immobilia, non habet locum in alibi nupta.
8 *Pater uxoris, quando non habeat beneficium, ne conueniatur ultra quàm facere poſſit.*
9 *Affinitas in quib. diſſoluatur per mortem uxoris, in quibus non.*
10 *Statutum, quòd cauſæ inter affines compromittantur, non habet locum inter generum, & ſocerum mortua vxore.*
Pactum, uel ſtatutum de lucranda dote, locum habet, etiam in dote non ſoluta conſtante matrimonio.

1 **§.Socero.** † Pater mariti hēt beneficium ne condēneꝛ
vltra, quàm facere poſſit, ſicut ipſe maritus,
& ſimiliter pꝛ uxoris,& ēt ipſa uxor,ſi conueniaꝛ ex ꝓmiſſione
dotis h. d.cum l.ſeq.& prin.ſe. vſq; ad § fi. ¶ In tex.ibi. (cū quo
nurus de dote agit,)q̄a ipſe recepit dotem, vnde ipſe teneꝛ, nō
maritus,niſi ſit hæres eius,ut j̄.l.ſi cum dotē. §.trāſgrediamur.
2 ¶ † In l.ex diuerſo.ibi, (item ſi mulier ex promiſſione cōuenia-
tur,)& ſic no.ꝙ cōſtan.matr.pōt eſſe iudicium inter maritū,&
vxorem ex cā dotis,certe ēt ex alia cā,vt l.non tm̄. j̄.de reg.iur.
¶ In tex ibi.(ſicuti cum ſocia fuerit) ſupple ex aliquo ɔ̄ctu ſo-
cieta.Nam & inter ſocios locum hēt iſtud beneficiū.Et ſic no.
ſm Bal.ꝙ mulier pōt ɔ̄here ſocietatem conuentionalē,de qua
3 hꝛ in tit.ſ.pro ſoc.¶ † No.ēt,ꝙ iſtud beneficium, ſicut cōcediꝛ
viro, vel pꝛi eius ɔ̄ uxorem rōne reuerentiæ, quam vxor eius
debet habere,ut l.alia cā.§.eleganter. in fi.ſ̄.eo. ita econuerſo:
licet ipſi vxori non debeat reuerentiam,& ſic vꝛ.ꝙ vxor poſſit
renūciare huic beneficio,quaſi nō ſit ɔ̄ bonos mores,poſtquā
non eſt ɔ̄ reuerentiam ſibi debitā,arg.illius §.eleganter.a ɔ̄trio
ſenſu,& quod ibi no.gl.in contrario l.ſi conuenerit. de re iud.

nam alij,qui habent hoc priuilegiū alio reſpectu,quàm reuerē
tiæ renunciare pñt.Certe ego dubito de hoc, & non affirmo,
Doc.tñ nō tangūt, & humanius eſt dicere ɔ̄rium pp ſocietatē
cōis uitæ,ut l.j.j̄.rerum amo. quaſi cōtineat inhumanitatem.
4 ¶ † In gl.j.ibi,(quia cum vna caro vxor ſit cum marito)iuxta il
lud,erunt duo in carne vna. Mat.cap.19.c.gaudemus.de diuor.
Marci.c.10.c.debitum.de biga & c.1.de coniu.lepro. & iō dñt
canoniſtæ,ꝙ cōicanꝛ ſibi actiones, & ille, q̄ efficiꝛ compꝛ uni[*],
5 efficiꝛ ēt alterius.¶ † In gl.ibi, (cum maritus ſit in ptāte ſoceri)
innuit iſta gl.ꝙ ſi maritus eſſet emācipatus, ſocer non habereꝛ
loco parētis,quo ad uxorē,qđ non eſt uerū, nam nihilominus
pꝛ eſt mariti,q̄a per emancipationē non ſoluiꝛ paternitas:q̄ eſt
de iure naturali,licet ſoluaꝛ pr̄ia ptās, quæ eſt de iure ciuili,er-
go,& quo ad vxorē loco parētis dēt hēri.¶ In glo.ibi,(uere tñ)
6 no.iſtā gl.†.ꝙ vxor habens patrē non exit patriā ptātē pp matri-
a moniū:[a] vt in l.quā gl.allegat.C.de col.l.filię licet.& l.pr.j̄. de
adulr.licèt tranſeat in ptātem uiri.ſunt.n.ptātes diuerſę, nā po
teſtas viri eſt quo ad ea,q̄ concernunt obſequia matrimonij,&
quantū ad illa potius dēt obedire uiro,ptas aūt pr̄is,eſt quantū
ad ea quæ ſunt de iure ciuili,vt Inſti.de pa.po.& in illis dēt po-
tius obedire pr̄i. Et pro hoc allego,quod no.Bar.in l.fi.§.idē re-
7 ſcripſerunt. j̄.de emāc.†de muliere,quæ nupſit in alia ciuitate,
q̄a deſinit eſſe ciuis, & habere domiciliū in propria ciuitate,ut
ibi,& l.cum quędam puella.de iuriſ.om.iud. Nā hoc eſt uerum
in his,quę cōcernūt obſequia matrimonij,nō in alijs. Et ideo
ſi propria patria imponeret onus perſonale, pp qđ cogeret ſe
b ſubtrahere a ſeruitio uiri,non cogiꝛ obedire,[b] ſecus ſi reale,ut
l.j.C.de mu.& in quo loco.lib.11.¶ Et ſi ſtatutū diceret,ꝙ forē
ſis non poſſit acquirere immobilia, talis mulier alibi nupta
non dēt dici forenſis,& ſic pt acquirere, quia ꝑ hoc nō abſtra-
8 hiꝛ a ſeruitio uiri,& ſic nō deſinit eſſe ciuis. ¶ † Sup l. ex diuer-
ſo in glo.j.ibi,(ſed eo ſoluto,ſubdiſtinguiꝛ,) pꝛ ergo uiri etiā ſi
conueniaꝛ ſol.mat.ad reſtōnē dotis,hēt hoc bñficiū.vt inf.§.ſo
cero.nā ad prius conueniri.non pt,ſed pꝛ mulieris,ita demum
hēt,ſi ɔueniaꝛ cōſtāte matr.Eſt ēt alia dr̄ia, q̄a pꝛ mariti habet
hoc beneficium,ēt ſi conueniaꝛ alia actione,quā de dote, ſicut
ipſe maritus,vt in l.non tm̄.cum ſeq.de re iud. & pꝛ vxoris nō,
niſi eum cōueniaꝛ ad dotem promiſſam, qđ eſt no. Soluto aūt
mr̄imonio,ſi pꝛ uxoris cōueniaꝛ,hēt hoc priuilegiū, ut l.ſicut.
cum l.ſeq. j̄.de re iud.niſi dolo induxiſſet generum ad ɔ̄hendū
matrimoniū cum filia ſub ſpe magnæ dotis promiſſæ,cum ſci-
ret ſeipſam ſoluere non poſſe,ut eſt caſus ſing.in l.pen.ſ̄.de iu.
do.iſta tñ rō uendicat ſibi locum,etiā ſi conueniat mr̄imonio
conſtante,cum nec tunc debeat habere beneficiū, tñ ille tex.
innuit ɔ̄rium.Iac.de A.re.dixit,ꝙ non eſt fienda dr̄ia,ſi conue-
niatur conſtante matr.uel eo ſoluto, ſed an fuerit in dolo, uel
non,certe hoc eſt expreſſe ɔ̄ tex.dictarum legū,iō melius vꝛ di
cendum,ꝙ ſi fuit in dolo indiſtincte nō gaudeat,ſi nō fuit,gau
deat,ſi conueniaꝛ cōſtāte matr.ſecus ſi eo ſoluto, ut l.ſicut.&
ita intelligitur illa l.pen.de iu.do. licet prima facie ſoneꝛ in ɔ̄-
9 rium,ꝙ dolus nō noceat, niſi cū cōueniꝛ matrimonio †ſoluto.
Eſt autem rō,quare ſolu.matr.non gaudet,quia ſoluta eſt affi-
nitas ſecundū gl.& per ɔ̄ns amor,& dilectio, ut no.in d.l.ſicut.
rō vꝛ probari in d.l.pen.dum dicit affinitate durante,ſed Iaco.
de Are.reprehendit,quia non diſſoluiꝛ affinitas ꝑ mortē uxo-
ris.vt Inſt.de nu.§.affinitatis.ſed certè uerum eſt,quātū ad im-
c pedimentū[c] matrimonij,q̄a uir non pt ɔ̄here cū alia cōſangui
nea uxoris prædefunctæ vſq; ad quartū gradum incluſiue, ut
In c.non dēt.de cōſan.& aff.ſed quātum ad alios effectus iuris:
aut quis vult admitti tanquam affinis ad aliqd beneficiū,quod
tendit in præiudiciū alterius,& non dēt admitti,quia eēēt diſ
ſoluta affinitas,ita dēt intelligi illa gl.no. Nā præiudicium eſt
uiri,ꝙ pꝛ uxoris non cōueniaꝛ ultra q̄ facere poſſit:aut tale be
neficium non tendit in præiudiciū alterius,& pōt admitti tanq̄
10 affinis,vt l.fi.C.de verb.ſig.vbi caſus † Ideo ſi ſtatutum dicit,ꝙ
cauſæ inter affines compromittanꝛ, & uertiꝛ qō inter generū,
d & ſocerum mortua uxore,non debet[d] compromitti altero re-
cuſante, q̄a hoc tendit in præiudicium alterius, qui non cogiꝛ
de iure cōpromittere,ut no.in l.furti. §. qui iuſtū. de infami.iō
non debet repudiari affinitas quantū ad hoc,ita no.Bald. in d.
l.fin.C.de uerb.ſig.¶ Vlt.no.in eo,quod ſequiꝛ in glo.ꝙ pactū,
uel ſtatutum de lucranda dote, locum habet ēt in dote ſoluta,
mat.conſtāte.vide quod no.Bar.in l.iubemus.C.de ſacroſ.eccl.

ADDITIONES.

a ¶ Propter matrimonium.An uxor ſit in poteſtate uiri,vel patris, an acquirat uiro,vel patri.vide per Alex.conſi.133.4.lib.
b ¶ Obedire.Adde eundem Pau. de Caſt. conſi.195. in primo impreſſis, quia alia ſunt confuſè impreſſa.
c Impedimentū.Vt hꝛ 3.q.7.c.tria.uer.affinitatis, & l.2 § affinitatis ubi Bart. ff. de ritu nup. & l.affinitatis.in 2.col.C.cōmunia.de ſuc.non aūt quo ad alias,vt d.l. 2.uer.poſt.& affinitatis,& per gl.no.ibi.& c.5.porro.35.q.5.& uide eundem Pau. conſ.66.
d Non debet. Adde eundem Pau.conſi.81.vbi de facto conſuluit.

L E X XVIII.

2 *Exceptio, quæ non impugnat ſententiam, poteſt poſt ſententiam opponi.*
2 *Iudex an cenſeatur expreſſe exceptionem reprobaſſe, ſi pronunciet totam quantitatem deberi, licèt non dicat, non obſtante tali exceptione.*
Maritus ſi deferat iuramentum uxori, vel eius heredi, & iurat ſibi dēri cētū, quòd nō poſſit poſtea maritus opponere beneficiū, de quo in hac lege.
3 *Exceptio inuentarij poteſt opponi poſt ſententiam.*

L. Ex diuerſo.

1 §. Si in iudicio. †Exceptio, q̄ nō impugnat ſnīam, poteſt poſt ſnīam op. h. d. ad hoc allegaē, & ēt l. Neſennius. §. fi. ī. de re iudi. vide qđ no. in l. j. C. de iur. & fac. ign. ¶ In tex. ibi (ex ignorantia iuris lapſus,) & ſic patet, ꝙ loquiē qñ ſuit oppoſita hæc exceptio, ſed iudex eā noluit admittere, vel ſi admiſit, non examinauit, vel ſi examinauit, expſſe eā nō reprobauit: ſi aūt nō fuiſſet oppoſita, iudex nō diceret ex ignorātia cōdemnaſſe. ſi aūt expſſe exceptionē reprobaſſet, dicendo non obſtāte tali exceptione, nō poſſet poſt ſnīam, q̄ tranſiuit in rē iudicatam, talis exceptio proponi, per l. qđ in diem. § ſi rōnem. ſ. de compē. & l. ſi aūt. §. fi. de nego. geſt. & C.
a de fi. inſtr. l. fi. & ſi ex fal. inſtr. l. j. ſ̄m Dyn. †Et vr̄ dicendū, ꝙ ex-
a preſſe cenſeaē reprobaſſe, ſi pronuntiet totā quantitatē debeγι, licèt non dicat, non obſtāte tali exceptione: quia in teſtr cū effectu. ſ. illa non obſtāte, ꝑ tex. cū gl. no. in l. eum qui. §. ſi mulier. ſ. de iureiur. Vel dic melius, ꝙ ibi loquiē in iuro, fateor. n. ꝙ ſi maritus defert iurm vxori, vel eius hr̄di, & ille iurat centū ſibi deberi, nō p̄t maritus poſtea hoc bñficiū opponere, qa fit interp̄tatio in fauorē iurantis, vt intelligaē. ſ. eum effectu. non ſic in verbis iudicis, q̄ non intelliguntē in p̄iudiciū alterius, per id, quod in fi. no. Inn. in c. qm̄ frequenter. vt lite non cōte, & Bar.
3 in l. 2. C. vbi in rem actio. †Et allegaē iſte tex. ꝙ exceptio inuen-
b tarij, p̄ōt opponi poſt ſnīam, quia ipſam non impugnat, vide de hoc in addi. Spe. de inſtr. edi. §. fi. in fi. tñ non vr̄ verū: ꝙ non impugnet: qa qui ꝯfecit inuētariū, nō obligaē ultra uires hr̄ditatis. ſi ergo eſt ꝯdēnatus inſolidū, & poſtea dicat ſe nō teneri, qa ꝯfecit inuētarium, iā impugnat ſnīam, in qua ꝯdēnaē tanq̄ debeat: nō ſic in hoc bñficio, qđ non liberat ab oblone. Sed dic verū eſſe, ꝙ nō teneē inſpecta diſpōne iuris: ſed inſpecta mēte defuncti ſic, & quo ad iſtū reſpectū intelligiē cōdēnato iudicis, & ſic nō venit ꝯ ſnīam, & pro hac opi. vr̄ caſus in l. pen. ī. de cōfeſ. ſubtiliter intelligēdo. ¶ In gl. ibi, (nō expſſo errore in ſnīa,) & diceē error expreſſus, ſi diceret marito nō ꝯpetere beneficiū ne ꝯdēneē vltra, q̄ facere poſſit, loquēdo gñalr de quolibet marito, & ſic ꝑnſiciaret de iure cōſtōnis, vt l. j. §. itē cū ꝯ factas. ī. q̄ ſentē. ſine appe. reſcin. ſed ſi loqueret ſpāliter de hoc marito, ꝙ ſibi nō cōpetat, in hoc caſu nō diceret error iuris expſſus, qa eſt dare caſum, in quo ſibi nō cōpetit: vt ī. l. proxi. §. licèt, & ad talē caſum verba iudicis debēt referri. ¶ In vlt. gl. ibi, (l. qui exceptionem) ſed illa loquiē in exceptione ꝑpetua, iſta uero eſt dubia, & nō inducit repetitionē ſoluti, qa nō tāgit oblonē, ut l. nā & ſi maritus. de ꝯd. inde. & ſic gl. non loquiē bñ, ſ̄m Dy. nam in diſtīcte nō repetit, & gl. hic diſtīguit, ſoluat ante ſnīam, vl̄ poſt.

ADDITIONES.

a Totam quantitatem. Iudex procedendo ad ulteriora uidetur tacite reijcere exceptionem, ſi ſuper ea eſt cognitum, ſi non appelletur, non poteſt amplius ea deduci, quo per Ro. conſ. 412.
b Poſt ſententiam. Adde Anch. in conſ. 6. eundem Pau. conſ. 143. ubi de exceptione melioramentorum per Ang. conſ. 134.

L E X XIX.

1 *Beneficiū præſentis legis, quòd tranſmittatur ad liberos eiuſdē matrimonij.*
2 *Priuilegium perſonale an tranſmittatur ad extraneos hæredes.*
3 *Emphyteuſis eccleſiaſtica tranſmittitur ad liberos, & deſcendentes maſculos & fœminas, & an etiam ad extraneos.*
4 *Si alicui concedatur pro ſe, & ſuis hæredibus, illud uerbum, hæredibus, ſumitur pro liberis, & quid in priuato, quid in feudis.*
5 *Priuilegium de quo hic, licèt tranſeat ad filios primi gradus, non tamē extenditur ad nepotes, & ulteriores.*

1 ETiam. †Hoc beneficium trāſmittiē ad liberos eiuſdem matrimonij. h. d. tex. cum glo.
2 †Quæro an idem ſit in alijs priuilegijs perſonalib. vt licèt non tranſmittanē ad hr̄des extraneos, tranſmittanē tñ ad filios Doc. cōiter tenēt, ꝙ nō, & ꝙ ſit ſpāle in priuilegio, qđ daē rōne matrimonij. ut hic, & in §. exceptis. ſecus in alijs per l. nun ſolum. §. pupillę. ſ. de ritu nup. & reprobauit gl. quæ eſt in l. ex plurib. de adm. tut. tene mēti. Itē qđ ſi ſuot nati ex alio mr̄imonio: gl. hic tenet idem. Cōtrariū no. ꝑ gl. in l. ſi cū procuratore. ī. de re iud. l. uerū in prin. ſ. ꝓ ſoc. & illæ communiter tenenē. ¶ Et no. gl. quæ tenet, ꝙ priuilegium prælationis, ēt in actione perſonali tranſmittatur ad filios. Bar. tñ in l. j. ſ. eo. vr̄ tenere ꝯtrium per l. j. C. de priui. qui loquiē indiſtincte, & §. exceptis. vr̄ intelligere in priuilegio, quod cōperit
3 in actio. reali. ¶ †Vlt. gl. quæ ſemper allegaē, dicit unum uerbū notabile, & idē in emphyteuſi eccleſiaſtica, ut trāſmittaē ad liberos tm̄, non aūt ad extraneos hæredes per §. emphyteuſim. io Auth. de non alie. per quam ēt vr̄. ꝙ non ad oēs liberos, ſed vſq; ad tertiam gñationem, & non vltra. Idem quod gl. vr̄ tenere Spe. in tit. de loc. §. nunc vero aliqua. ver. 113. Sed in ꝯnum facit quod idem no. eo. §. uer. 7. vbi tenet, ꝙ p̄ōt cōcedi in perpetuum, & ſic tranſeat ad extraneos hr̄des, quia filij non p̄nt in perpetuum eſſe, & pro hoc facit auth. ꝑpetua, & auth. ſi quas. C. de ſacroſ. eccl. ſed iſtud p̄ōt intelligi quantū ad perpetuitatē tēporis: quia ſi liberi ꝑpetuo durarēt, perpetuo durabit emphyteuſis, non quantum ad qualitatē ſucceſſorū, ut veniant heredes extranei, vt inquit Bal. in illa auth. ſi quas. & de hoc articulo dic, vt ibi no. per eū. ¶ Patet ergo ex iſta gl. ꝙ ſi eccleſia cōcedat rem in emphyteuſim alicui, intelligiē cōcedere pro illo, & ſuis deſcendentib. maſculis, & fœminis, non pro extraneis he-
4 redib. †& ſic concedere pro ſe, & ſuis hæredib. illud verbū, hæredib. ſumereē pro liberis, ſicut in feudis, vt in c. j. §. & ſi clientulus. de alie. feu. ſecus in priuato concedente rē ſuā in emphyteuſim, quia vr̄ concedere pro recipiente, & pro eius hr̄dibus quātuncunq; extraneis, & hoc vult Spec. in d. verſi. 103. Sed quidā dicunt, ꝙ idem in eccleſia, quia hodie p̄ōt cōcedere in emphyteuſim perpetuam, vt in auth. de alie. & emphyt. §. licentiā. per quem dñt corrigi §. emphyteuſim. in Auth. de non alie. quam gl. alleg. & iſtud, ꝙ corrigat expreſſe, dicit Bar. ī auth. perpetua. C. de ſacroſ. eccl. Alij dicunt, ꝙ ille §. emphy. loquiē in eccleſia Cōſtantinopolitana: veritas eſt, ꝙ loquiē in qualibet eccleſia, & pio loco, ſi bene inſpiciatur, & vult duo. ſ. ꝙ non poſſit concedere in extraneos hr̄des, ſed deſcendētes tm̄, & ꝙ non in oēs,
a ſed vſq; in tertiā[a] generationem, poſtea ꝑ Auth. de alie. & emphy. §. j. col. 9. confirmaē ille §. In eccleſia Conſtātinopolitana, & alijs ſibi ſubditis: ſed in alijs eccleſijs ſtatuiē in §. licentia. ꝙ poſſit cōcedere perpetuo. Ego intelligo reſpectu tp̄is, & ſic corrigaē ille §. inquantum dicit, ꝙ non poſſit concedere vltra tertiam gñationē, non inquantum dicit, ꝙ nō poſſit concedere in extraneos hr̄des, ſed in deſcendentes tm̄: & iſtud vr̄ de mente Io. And. in c. in p̄ñtia. de ꝓba. & ſic iſta gl. bñ loquiē, licèt quidā ipſam reprehendant, & dicant ſe ꝯrium conſuluiſſe. Hoc verū, niſi in dicta eccleſia ſit cōſuetudo de concedendo ēt in extraneos hæredes, quia illa ſeruabiē, & ita intelligo quod no. Bal in auth. ſi quas ruinas. ꝑ gl. quæ eſt in l. de quib. cum l. ſeq. ſ. de leg. quæ dicit eſſe ſeruandā cōſuetudinē vigentē in reb. eccleſiaſticis alienandis, & eſt notabilis illa gl. quia dr̄ cōſuetudo, quę inducitē a populo, & a clericis in ſua eccleſia, & tñ illa glo. vult, ꝙ ſeruetur. Item ſcias quia Bal. in auth. defuncto. ī prin. C. ad Ter. vr̄ uelle, ꝙ licèt eccl. poſſit ꝯcedere in perpetuum, i. quouſq; ſuperſunt deſcendentes, ſi vult, expreſſe hoc dicat, ſi tñ ſimplr cōcedat, vel dicat pro ſe, vel dicat pro illo, & ſuis hr̄dib. & deſcendentib. nō vr̄ cōcedere ꝑpetuo, ſed ſolum uſq; ad tertiā gñationem, per illum §. emphyteuſim in Auth. de non alie. Et idē vr̄ dicere in feudo eccleſiaſtico ſic cōceſſo, & quidā adhærētes dictis ſuis ita conſuluerūt. Sed idem Bal. in l. perſonā. C. de fideic. circa fi. tenet ꝯrium, ꝙ imò vr̄ concedere ꝑpetuo. i. quouſq; durent deſcendentes, poſtq̄ p̄ōt ita ꝯcedere, & ſignificatio uerborum hoc importat, & iſta pars eſt vera. Nec uoluit cōſilijs illorum ſubſcribere, & in feudis eſt tex. expreſſus, qui loquitur generaliter in quolibet feudo, qđ intelligiē cōceſſum vſq; in infinitum quouſq; durāt deſcendētes in vſib. feud. qui fe. da. poſ. §. hoc quoq; notandū. & iſtud teneas. Prędicta procedūt, qñ cōcediē in emphyteuſim res non cōſueta aliter concedi, & ſic eſt menſa eccleſiæ, quo caſu requiritur cōſenſus capituli, uel conuentus, & ēt ſuperioris, & requiritur, ꝙ expediat eccleſię, & qñ dicaē expedire, dic, ut no. in Spe. de loc. §. nunc uero verſ. 7. tūc qualiter dēat fieri cōceſſio, & cū quāta diminutione mercedis: dic, vt in d. auth. ꝑpetua. & in auth. ſi quas ruinas. ſed ſi ſit res aſs ꝯſueta cōcedi in emphyteuſim, & ſit reuerſa ad eccleſiā ꝑꝑ canonē non ſolutū, uel alia rōne, tūc poterit iterū cōcedi ꝑ io-
b lum prælatū, & ſine alia cā[b] ſubſiſtente eo mō quo aſs fuit conceſſa, qa iſta non dr̄ alienatio, ex quo ſemel exiuit de mēſa. vt in
5 c. 2. de feu. do. in j. q. ¶ †Vlt. do. Ang. dicit hic unū uerbū no. ꝙ licèt priuilegium, de quo hic, trāſeat ad filios primi gradus, qa ſunt de codē mr̄imonio, cuius cōtēplatione cōceditur priuilegium, non tñ extēditur ad nepotes, & ulteriores, quia nō ſunt de eodem matrimonio, & iſtud tene menti, pro quo facit tex. dum dicit filios, nam appellatione filiorum de proprio ſignificatu, non ueniunt nepotes, iuxta ea, quę plene habentur in l. liberorum. de uerb. ſig. f. cit ēt quod ſupra dixi, quia reſr priuilegia perſonalia nō tranſeunt ēt ad filios hæredes poſt mortem patris,

ADDITIONES.

a In tertiam. De hoc articulo, in quo tot ſententiæ, quot capita, vide late hic in apoſt. no. ad Bart. in characteribus de tortis.
b Sine alia cauſa. Adde Bal. conſ. 4. de feu. & conſ. 7. eleganter.

patris,niſi quando conceduntur occaſione matrimonii, vnde nati ſunt,vt l.non ſolum.§.ſi pupillæ.de ri.nupt.tene menti.

1 *Caſus,in quib.maritus perdit beneficium, ne condemnetur vltra quàm ſacere poſſit.*
2 *Debitor qui diſſipauit eius bona an perdat beneficium cedendi bonis.*
3 *Quid ſi non diſſipauit,ſed tempore quo contraxit erat pauper, & ſciebat ſe non poſſe ſoluere.*

1 **§.Licet.** †In duobus caſib.perdit maritus priuilegiũ, ne cõdẽnet̃ vltra,q̃ facere poſſit.ſ.ſi bona ſua diſſipauit doloſe in necem,& fraudẽ mulieris. Itẽ ſi doloſe diſſipauit vel interire fecit res dotales,ꝓp culpã vero cõmiſſam in reb.proprijs.vel dotalib.hoc priuilegiũ non perdit.h.d.vſq; in finẽ & in pomo loquit̃,qñ in rebus proprijs cõmiſit vſq; ad verſ.Oſ filius.poſtea qñ i reb.dotalib. Et recollige bñ, ꝙ duplex eſt dñia an dolus cõmittat̃ per maritũ in ſuis ꝓprijs reb.an in reb.dotalib. Prima eſt,quia primo caſu dolus nõ facit ipſum teneri mulieri de interitu rerum ſuarũ,ſed facit eũ perdere beneficiũ, ne cõueniat vltra quàm facere poſſit, ſed in ſecundo caſu ꝑdit beneficiũ,& vltra hoc ẽt tenet̃ de interitu rerum dotaliũ.Secunda eſt,quia in primo caſu ita demũ facit ꝑdare bñficiũ.ſi apparet,ꝙ fuit cõmiſſus in necem, & præiudiciũ mulieris,qđ poterit probari,per teſtes,q audiuerunt ipſum dicentẽ, ꝙ ideo diſſipabat bona ſua,vt mulier nõ rehaberet dotẽ ꝑ gl.no. q̃ eſt in l. Fulcinius.§.quid ſit latitare.ex quib.ca in poſ. mit. & in l.apud Celſum.in prin.de doli excep.quas oĩno vide. Sed i ſcđo caſu, ꝑdit priuilegiũ indiſtinctè,ẽt ſi nõ cõmiſit dolũ reſpectu mulieris,ſed cuiuſcunq; alterius.ſi aũt nõ cõmiſit dolum, ſed culpã, tunc ſi in reb.proprijs, nec tenet mulieri de interitu, vel in deterioratione ipſarũ.nec ẽt perdit priuilegium,vt in ȷ parte hui⁹ §.in ſecũdo vero caſu bene tenet̃ mulieri, ſi fuit culpa leuis, q̃ venit in hoc ꝯ̃ctu, qui celebrat̃ grã vtriuſq; non aũt leuiſſima. Sed ſi quęrit̃,an talis culpa faciet ipſum ꝑdere beneficiũ gl. hic ſentit,ꝙ ſic.ꝯ̃rium vr̃ ſentire in l. verũ §.tẽpus. pro ſoc. & illam vñt Doc.approbare,pro prima tñ facit tex.hic in fi. dum dicit dolus malus,& culpa a ꝯ̃rio ſenſu. Si vero maritus nec fuit ĩ dolo,nec in culpa leui,& tñ res dotales perditæ ſunt,nec ꝑdit bñficium,nec tenet̃ mulieri,niſi ad cedendã actionẽ,ſi quã habet, puta furti,uel l.Aquiliæ,vt in fi.huius §. & hæc eſt concluſio.

2 ¶ †Quæro quid in alijs debitorib. non habentib. hoc priuilegium,ſed aliud,puta ꝙ poſſint cedere bonis,ſi diſſipant eorum bona,an ꝑdãt illud priuilegiũ? de hoc uide bonũ tex. cũ gl in l. j.in fi.q̃ in fraud.cred.vbi diſtinguit,an diſſipẽt taliter, ꝙ bona non reperiant̃,vt quia ſunt immobilia,& tũc ꝑdũt. ac ſi iã ceſſiſſent bonis,& ſi in poſtea acq̃ſitis haberẽt priuilegiũ, de quo hic illud ꝑderẽt,qa exigeret̃ ab eis ſolidũ vſq; ad ſacculũ, & perã:& ibi dicit gl.notabilit̃,ꝙ poſſent incarcerari, & in carcerib. mori,ſecus ſi bona appareãt,q̃ ſint immobilia,qa dẽt agi ꝯ̃ poſſeſſores actione Pauliana ad reuocãdũ alienationẽ factã i fraudẽ,& fraudator poſſet cedere bonis,& hoc tenet Dyn. Inſti. de act.§.ſi quis in fraudẽ.& no.Bar.in l.alia cã §.elegãter. in fi.ſ̃.e.

3 ¶ †Itẽ qd ſi nõ diſſipauit,ſed tpe,quo ꝯ̃xit,erat pauper,& ſciebat ſe non poſſe ſoluere.Bar.in d.§.elegãter.in fi. vr̃ dicere ꝙ ꝑdat beneficiũ ceſſionis.Et ẽt iſtud intelligas ſane, qñ induxerit creditorem ad ꝯ̃hendum ſecum,afferẽdo ſe hẽre idoneas facultates ꝑ l.fi.q̃ eſt ſing.ſ̃.de iure do. ſecus ſi non induxit creditorem per dolum,quia imputet ſibi creditor, ꝙ non inueſtiga-

a uit[a] de facultatib.vt in l.qui cũ alio.de reg.iur.& ita puto Bar. intellexiſſe,& no ꝙ qñ in p̃cedenti caſu induxit creditorẽ.puto,ꝙ poſſit capi ꝑſonaliter ꝓp ſuſpitionẽ de fuga, licèt alia cã de nouo non ſupueniat, ſecus ſi creditorem non induxiſſet,vt cõiter dicũt Doc.ꝙ non põt capi tunc, nec cogi ad ſatiſdãdũ, vel ſecurandũ creditorẽ, niſi cã de nouo ſuperueniat, per l.in omnib.ſ̃.de iud.& l.ſi creditores.de priui.credi. quia eſt imputandũ creditori,quare cũ illo ꝯ̃xit,ut ſ̃ in poſ.leg. l. ſi is a quo. in fin.cum l.ſeq.& de dã.inſe.l.qui bona.§.de illo. niſi habuiſſet iuſtam cãm credendi ipſum eſſe ſufficientẽ, & de nouo peruenit ad eius notitiã ipſum nõ eſſe.vt in l.iu cõfirmando. ſup. de confir.tut.& adde quod no.Bar.in l.Mæuia.de ann.leg.

ADDITIO.

a ¶Inueſtigauit. Dicta Pau.hic ſequitur Alex.in d.§.elegãter.

LEX XX.

1 *Lite pendente,ſi ius pereat agentis,uel actio,iudicium extinguitur.*
2 *Exceptio ſuperueniens reo lite conteſtata inducit abſolutionem.*
Quid econtra ſi ſuperueniat ius actori poſt lit.conteſt.
3 *Si pater,uel extraneus conſentiat in reintegratione matrimonij,cenſetur cõſentire in reintegratione dotis.*
3 *Si mortuo primo viro reintegrauit matrimonium cum alio non conſtituta aliqua dote,cenſetur eandem dotem,quam dederat in primo, dediſſe in ſecundo:fallit in extraneo,ſi iam receperat dotem.*
4 *Statuitur quòd ſi mulier nupſerit, nulla dote conſtituta, cenſetur omnia bona ſua in dotem dediſſe,habebit locum,etiam ſi mulier ſecundo nubet nulla dote conſtituta, ut cenſeatur dediſſe omnia bona ſua in dotem, quam dederat in primo matrimonio.*

1 **SI mulier.** †Si lite pendẽte pereat talis ius agẽtis,vel actio.iudiciũ extinguit̃. h.d. Et loquit̃ hic,qñ perit in totum.Si aũt periret pro parte,extingueret̃ ꝓ illa parte,vt ȷ.eo.l.ſi cõſtãte.§.fi.& effectus huius eſt,qa reus dẽt abſolui ab inſtãtia iudicij, q̃ abſolo eſt interlocutoria,vt no. in l.harũ.ſi ſerui.vend.q̃ quidẽ abſolo põt fieri ẽt iudicio finito. vt C.de iud.l.ꝓperãdũ.§.& ſi quidem. non aũt abſoluit̃ diffinitiue a petitione actoris,quia illa nõ põt ferri,niſi iudicio ſubſiſtẽte. Et effectus p̃dictorũ eſt, qa ex cã de nouo ſuperueniente poterit hic agi. ¶ In tex.ibi(diuertit)& ſic nata eſt ſibi actio de dote,& ſup ea iudiciũ inchoauit.¶ In tex.ibi,reintegrato matrimonio.l.cum eodem,ꝓp quod eandẽ dotem vr̃ in ſequẽti mr̃imonio repetiiſſe,& dediſſe,vt l.dotẽ.C.de iu.do. & per ꝯ̃ñs actio ſibi nata extinguit̃,ergo,& iudiciũ ſuper ea fundatum.

2 ¶ †No.ergo,ꝙ hic exceptio ſuperueniens reo lite cõteſtata inducit abſolonẽ. ſic ſ̃.ad exhib.l.tigni.§ fi.ȷ.rerum amo.& de iu.do.l.diuus Seuer⁹. & de ꝯ̃d.furt.l.ſi ſeruus.ſecũdũ Cyn. Sed ius ſupueniens actori poſt litis ꝯ̃teſt.nõ inducit cõdẽnationẽ, immo noua interpellatione opus eſt,ut in l.non p̃t uideri ſ̃.de iud.¶ In glo.ibi(uel ei cũ patri) in hoc,ꝙ dicit pr̃i non bñ loquit̃,quia ſi ſibi.& patri eſſet idem,& qñ eſt reſtituenda extraneo,qa ſine conſenſu patris nõ cenſeret̃ reintegrata in ſequenti mr̃imonio, vt in l.ſi uero ꝓponis.C.de nup.ſ̃.alle.in gl. ſicut nec ſine cõſenſu extranei,ut ȷ.ſequit̃ in gl.& tñ iſta gl.facit dr̃iam an ſit reſtituẽda patri, vel

3 extraneo.†ſi eñ pr̃,vel extraneus conſentiat in reintegratione mr̃imonij,cenſet̃ conſentire in reintegratione dotis, ut l.cum

4 maritus.§ 1.de pac.do. ¶ †Sed q̃ro, hic loquit̃ qñ reintegrauit mr̃imoniũ cum eo.quid ſi cũ alio, mortuo primo viro,non cõſtituta aliqua dote in ſequẽti mr̃imonio,an cenſeat̃ eandẽ do-

a tẽ,quam dederat in primo,dediſſe in ſecũdo?[a] Cy.determinat, ꝙ ſic in Auth.ſed quamuis.in 3.q.C.de rei vxo.act.& idẽ Bar.in q.diſputata.quæ inci.quædã mulier habens largũ pr̃imoniũ,& ꝙ plus dicit Cy.qđ ẽt pr̃,uel extraneus, qui dederat dotẽ in primo,cõſentiendo in ſecũdo mr̃imonio, cenſet eandẽ dotẽ repetiſſe.ego puto hoc uerũ in patre indiſtinctè, qa ſibi incumbit hic onus,vt in illa auth.ſed quãuis.in extraneo uero,ſi nõ recuperauerat dotẽ ab hr̃dibus primi uiri,puto idẽ ꝑ d. Cy.& ſic tenebit̃ cedere actionẽ, quã hẽbat a ſecũdo uiro. Sed ſi recupat, cũ ſibi incũbat onus amplius dotãdi, non video quare cõſentiẽdo in ſcđo matrimonio cẽſeat̃ de nouo dotaſſe,& iſta eſt ue-

5 ritas. † Sed habui qõnẽ de facto, dicit ſtatutũ huius ciuitatis, ꝙ ſi mulier nupſerit,nulla dote ꝯ̃ſtituta,cẽſeat̃ oĩa bona ſua in dotẽ dediſſe.q̃dã mulier mortuo primo viro,cui dederat dotẽ; nupſit ſcđo,nulla facta cõſtõne dotis,an ſit locus ſtatuto,vt cẽſeat̃ dediſſe oĩa bona,an ſuã duntaxat dotẽ,quã dederat in primo?ego ꝯ̃ſului pro ſecunda parte, quia non põt dici nulla dos cõſtituta,ex quo per diſpoſitionẽ legis fingit̃ eãdẽ dotẽ dediſſe in ſequenti matrimonio.non.n.dicit ſtatutũ nulla dote exp̃ſſe cõſtituta.tũc.n.prima pars eſſet verior: ſed dr̃ cõſtituta,qđ põt intelligi exp̃ſſe,vel tacite,vere,uel ficte. Nec obſt.ſi dicat̃,ſtatutum dicit cõſtituta,quod eſt uerbũ præteriti tp̃is. & tempore, quo nupſit,non erat cõſtituta: ſed conſtituit̃ tũc iuris p̃ſumpt. quia illud præteritum ponitur pro præſenti,& eſt ſenſus,ſi mulier nubat non cõſtituendo,vel non cõſtituẽs aliquã dotẽ,&c. conſtat.n.ꝙ ſi tempore,quo contrahit, conſtituat expreſſe,ceſſat ſtatutum,& tamen non erat conſtituta per prius, & ita fuit iudicatum.licet quidam conſuluerint contrarium.

ADDITIO.

a In ſecundo in hoc caſu conſuluit idem Pau. conſ. 182. ſed an pater dotem exactam a primo viro teneatur illam dare filiæ volenti monaſterium ingredi vide per Lud.Ro.ſing.ſuis fol.14.

LEX IX.

1 *Caſus notabiles in hac lege, quòd dos conſtante matrimonio poteſt reſtitui mulieri,& liberatur maritus.*
2 *Si aliquis redimat aliquem à carceribus, vel ſoluat condemnationem pro eo,quam ſi non ſoluiſſet,fuiſſet ſibi amputata manus, vel pes, cogitur ille ratum habere.*

1 **QVamuis.** †Hic ponuntur aliqui caſus[a] cum ſeq.
2 l.ſatis notabiles,in quibus dos cõſtãte mat.põt reſtitui mulieri,& liberatur maritus, & quidã alij ponunt in l.mutus.§.manente.ſ̃.de iure do. Et loquunt̃ iſti caſus qñ maritus reſtituit mulieri,& mulier in aliquam iſtarũ cauſarũ expendat.vel qñ ipſe met maritus expẽdit in aliquã de iſtis

a Caſus.Sed an hæc lex habeat locum in dote promiſſa danda, vt illam poſſit maritus remittere,& videtur,quod ſic,quia promittere,& ſoluere idem ſunt l ſina. ad l.Fal.de hoc eſt gl.fin. ſecundum Cyn.& Bal.in l.ſi conſtante. in uerbo, ſicut C. de don.ante nup.ſequit̃ in Ro.ſing.ſuis.

iſtis cauſis conſentiente muliere, vel nō ꝯdicēte, q̄a tenet̄ ratū
hr̄e, vt patet in fi. ſecus ſi ea ꝯdicēte. C. de neg. geſt. l. fi. Sic ergo
2 no arg. † ꝙ ſi aliqs redimat aliquē a carcerib. vel ſoluat ꝯdēna-
tionē pro eo quā ſi nō ſoluiſſet, fuiſſet ſibi amputata man⁹, vel
pes, cogit ille ratū hr̄e, nec pt̄ dicere, potius voluiſsē ſtare in car
cerib vel ꝙ amputaret̄ man⁹, ut no Bar. i l. Stichus. de pen. leg.
& vltra hoc ēt ꝯſuluit. ꝙ ſi extāt bona ſua, licēt ꝯdēnat⁹ nō cu-
ret ſoluere, ſed pot.ᵃ velit ſibi amputari manū, dēt iudex ex offō
accipere de bonis ſuis p l. cū duob. §. idem tradet. ſup. pro ſocio.

L E X XXIII.

1 *Pater uel extraneus dans dotem, ſi ſtipulatur ſibi reddi in unum caſum ſo-
luti matrimonij, cenſetur in alium caſum mulieri donaſſe.*
2 *Prouiſio facta in uno caſu, ad alium non extenditur.*
Caſus omiſſus habetur pro omiſſo.
Caſus omiſſus remanet in diſpoſitione iuris communis.
3 *Qui prouidet ſibi in unū caſū, cenſetur in alio renunciaſſe prouiſioni legali.*
4 *Per prouiſionem hominis plenam in uno caſu cenſetur receſſum à prouiſio-
ne legali non ſemiplena in duobus caſibus.*
5 *Quod ualeat donatio inter patrē, & filiā exiſtentē in ꝑtāte, hoc tamen caſu
ſpāle eſt, & quòd filia ſit capax actionis fauore dotis, & qs erit effectus.*
6 *Tacita donatio poteſt fieri etiam abſenti, & ignorāti, cū fiat ex diſpoſitione
legali, quæ repræſentat illum præſentem.*
7 *An pater qui fuit ſtipulatus in caſum mortis, agere poſſit in caſū diuortij.*
8 *Si pater dans dotem ſtipuletur ſibi reddi in unum caſum ſoluti matrimo-
nij, an in alio caſu erit communis.*
9 *Pactum de reſtituendo, uel lucrando dotem, ſi ſoluatur matrimonium ſine
liberis, qualiter diſtinguatur, & qualiter uideatur paciſcens donaſſe ip-
ſis liberis.*
10 *Statutum, quòd muliere prædecedente ſine liberis vir lucretur dotem, &
decedat cum liberis, poterit mater de dote teſtari, etiam in perſonas ex-
traneas, dummodo relinquat filijs legitimam.*
11 *Quid ſi ſtatutum dicat, quod uir lucretur dotem uxoris præmortuæ, ſine li-
beris, & ſi cum liberis ſuccedant in dote.*
12 *Quid ſi dicat, quòd liberi lucrentur, uel habeant.*

Si cum dotem. ¶ † Si pr̄, vel extraneus dās dotē, ſti-
puletur ſibi reddi in vnum caſum ſo-
luti mr̄imonij, cenſet̄ in aliū caſum mulieri donaſſe, & idō ī illū
caſum ſolius mulieris eſt actio. de h. d. no. & eſt famoſa iſta l in
ſui prin. & ēt ſubtilis, & utilis. recipit difficilia ꝯria tam in glo. q̄
ext. gl. ꝓcipue inquantū loq̄t de pr̄e: nā inquātū loq̄t̄ de ex̄neo
plene ꝓcedit, q̄a extraneus ſi nō ſtipulat̄, uel paciſcit̄ ſibi reddi,
cēſet̄ indiſtincte mulieri donare, & illius ſoli⁹ eſt actio. C. de rei
vxo. act. §. accedit. ſi ergo paciſcit̄ in vnū caſum, in illo tm̄ agit,
2 in alio agit mulier, ſicut ageret ſi nullo mō fuiſſet pactus, † &
tūc ſequunt̄ tria notabilia ad q̄ tex. iſte ſp allegat̄. ſ. ꝙ ꝓuiſio fa-
cta in uno caſu ad aliū nō extendit̄. Itē ꝙ caſus omiſſus hr̄ ꝓ o-
miſſo, & uide de hoc plura exēpla in c. ſuſceptū. de reſcri. li. 6. in
nouel. ¶ Itē ꝙ caſus omiſſus remanet in diſpōne iuris cōis. nā
qn̄ ex̄neus dotat, diſpō iuris cōis eſt, ꝙ ſi nō paciſcit̄ ſibi reddi,
mulieris eſt actio, vt in d. §. accedit. Hoc tn̄ no. limitat Bal. ī l. ma
ritus. C. de pe. ꝙ caſus omiſſus tūc remanet ī diſpōne iuris cōis,
qn̄ illud ius cōe diſponit cōiter ꝓ oīb. ſecus ſi in priuilegiū qua
rūdā perſonarū p illā l. maritus. & p l. fi. cū ibi no. C. de pac. con
uē. Inquātū aūt loq̄t̄ de pr̄e, tūc ſ̄m, & tertiū notabile nō colli
hic, imō ꝯtriū, q̄a caſus omiſſus nō hr̄ ꝓ omiſſo imō cēſet̄ diſpo-
tū in eo ꝯtriū eius, qđ diſpoſitū eſt in exp̄ſſo, q̄a ſi pr̄ non fuiſſet
ſtipulatus, actio eſſet cōis inter ipſum, & filiā. Si ſtipulat̄ in vnū
tm̄ caſum, puta diuortij, alius caſus. ſ. mortis, nō hr̄ ꝓ omiſſo,
nec remanet in diſpōne iuris cōis, q̄a ſic eſſet in illo actio cōis
pr̄i, & filię, & tn̄ nō eſt uerū ſ̄m intellectū, ſed eſt ſolius filię: q̄a
ſic cenſet̄ tacite actū, licēt quidā dixerūt ꝯtriū, ꝙ immo eſt cōis,
quā opi. gl. reprobat in fi. ſed primū notabile bn̄ colligit̄ ēt hoc
3 caſu, quia ꝓuiſio facta in vno caſu, nō extendit̄ ad aliū. † Et ēt
colli̇̄t aliud, ꝙ qui ꝓuidet ſibi in vnū caſum, cenſet̄ in alio renū-
ciaſſe ꝓuiſioni legali, & hoc q̄a prouiſio pr̄is fuit plena in vno
caſu, ſed ꝓuiſio legalis erat ſemiplena in duob. caſib. q̄a facie-
4 bat actionē cōē cōem: ſed ꝓuiſio pr̄is facit eā ſuā tm̄. † Sic ergo
no. ꝙ p prouiſionē hoīs plenā in uno caſu, cenſet̄ receſſum a ꝓ
uiſione legali ſemiplena in duob. caſib. Eſt tn̄ hoc ſpāle in dote
fauore dotis, & pp̄ pr̄nam affectiuonē, q̄ inducit p̄ſumptionem
donōis. Regl̄r aūt p prouiſionē hoīs factā in uno caſu, nō re-
cedit a prouiſione legali facta in alio, ſ̄m Doct. maxime qn̄ eſt
a ordinariaᵃ ꝓuiſio, iuxta no. in d. l. fi. de pac. conuen. & in l. 2. de
5 de iur. emph. † Eſt ſpāle hoc caſu ꝙ ualeat donatio inter pr̄em,
& filiā exiſtentē in ꝑtāte, & ꝙ filia ſit capax actionis fauore do-
tis, vt l. Poponius Philadelphus. ſ̄. fam. erc. & idem ſi alio mō vr̄
pr̄ donaſſe, vt ſi fuit ſtipulatus ſoli filię hr̄di, uel paſſus eſt ipſam
filiā ſolā ſtipulari, ſoli⁹ filiæ erit actio, ex p̄ſumpta donōne pr̄is.
Et effectus huius erit, q̄a filii in tali dote donata, ēt bn̄c iure ha
b bebit hr̄des ꝓprios filios, vt ī. eo. l. poſt dotē.ᵇ ſ̄m lec. Dy. & qđ
ibi no. Bar. in 4. q. & probat̄ in l. auus. ſ̄ de iu. do. dicit autē Bald.

in l. 2. C. de h er. ac. ꝙ iſto iure nō poterant dici ꝓprie hæredes,
ſed anomali, qm̄ hr̄des ſuccedunt in iure vl̄, ſed ibi ſuccede-
bant in certis reb. ſ. dotalib. & in iure dotis, in quo non repræ-
ſentabat̄ pſona defunctæ. Hodie vero cū filiusfa. poſſit hr̄dem
hr̄e in quibuſcunq; bonis. quorū ſit capax, vt in l. fi. C. ad Tert.
& in Auth. de hær. ab inteſt. dn̄t veri hæredes, & ſic requirit̄ eo-
rū aditio, aliàs nō trāſmitteret̄ ad ſuos hr̄des. Sed olim nō req-
rebat̄ aditio, quia ſuccedebant ti. ſing. & ſic tranſmittebant ēt
ad ignorātes. q̄ verba ſunt pulchra, & ſubtilia, ſed d. Ang. tenet
hic, ꝙ filiusf. in tali dote donata, nō hēbat hr̄dē, ſed pr̄ occupa-
bat iure peculij, q̄a videmus, ꝙ in caſtrenſi peculio, non hēbat
hr̄dē hoc iure, ſed pr̄ occupabat excluſis filiis ipſius filij, eiuſdē-
que nepotib. ut in l. 2. de caſtr. pec. multo minus in dote, in qua
minus iuris hēbat. Nā nō poterat in ea teſtari, q̄a nō habebat̄
ꝓ matreſa. cū hoc iure non caueat̄, ſed in caſtrenſi, q̄a ꝓ patre-
fa. habebat̄, ut in l. 2. ſ̄. ad Mac. tene cōem opi. quia multa ſunt
ſpālia in dote, q̄ non erāt in caſtrenſi peculio. Vlt. ſcias, ꝙ Bart.
vr̄ limitare hanc l. ſ̄. eo. l. ſi ꝯſtante. in 2. q. in prin. q. 5. vt hēat lo-
cū, qn̄ filia fuit pn̄s tp̄e quo pr̄ fuit ſtipulatus. ſi aūt abſens, nō
poſſet p̄ſumi donatiōnē factā in eā, ipſa nō ꝯſentiente, & nullo
ꝓ ea recipiente, p ea q̄ no. in l. illud. C. de ſacroſ. eccl. p gl. q̄ li-
c mitatio nō eſt bona,ᶜ q̄a tacita donatio † pōt fieri ēt abſenti, &
6 ignoranti, cū fiat ex diſpōne legali, q̄ repn̄tat illū pn̄tē, p id qđ
legit̄, & no. in l. 2. & l. ſi creditor. C. de pac. & patet in ex̄neo dā-
te dotē ꝓ muliere ēt abſente, q̄a acquirit̄ ex tacita donatione,
ut in d. §. accedit. ¶ In gl. mag. q̄a utilis eſt, & multa ꝯculcat, de-
bes ſcire, ꝙ ex ea pn̄t colligi 8. opp. Prima de l. ſi filiafa. ſ̄. de di
7 uor. & illa. l. obſtat in duob. Primo q̄a vult, quòd † pr̄, qui fuit
ſtipulatus in caſu mortis, agere poſſit ēt in caſu diuortij, & ad
iſtud ſolue, ut gl. q̄a ibi diuor. fuit factū fraudulenter, vnde nō
nocet patri. Scđo obſtat, quia ibi innuit, ꝙ ſi non eſſet cōmiſſa
fraus in caſu diuortij, remaneret dos penes maritū, & iſta lex
vult ꝯtriū, ꝙ filia agat, & ad hoc rn̄de, ꝙ ibi ita fuit exp̄ſſe actū,
ꝙ maritus lucraret, alias ꝓcederet qđ hic hr̄, & iſtud eſt de men
te Doc. ſ̄m unū intellectū, vel dic, ut ī. dicā in ꝯtrio d. l. inter ſo-
cerū. §. inter ſ̄. de pac. do. Scđm ꝯtriū eſt de l. quoties. ī. eo q̄a hic
innuit, ꝙ pr̄ poſſit ſibi ſoli appropriare actionē de dote, ibi dr̄
ꝯtriū, ꝙ non pōt, niſi incontinenti, cū dat, uel ꝓmittit. Sol. intel
lige iſtā ſ̄m illā. Tertiū ꝯtriū eſt de l. auia. C. de iure do. ubi pater
nō pt̄ ſibi appropriare p ſimplex pactū, ſed p ſtip. tm̄, & hic in-
nuit ꝯtriū ī ver. pepigerit. Sol. illud verbū ꝓut referī ad ex̄neos,
propriē ſtat, quia ille ēt per pactum pōt, ut in §. accedit, ſed ꝓut
refert̄ ad pr̄m, intellige pepigerit. ſ. per ſtipl̄onem, qm̄ oīs ſtipu
latio eſt pactū licet non econuerſo, ut l. 1. §. fi. ſ̄. de pac. Quæ aūt
ſit rō diuerſitatis, dic vt ibi, & dicam in l. quamuis. ī. eo. & hoc
ꝯtrium ſenſit gl. j. q̄ uoluit, ꝙ licēt pr̄, & extraneus coniungant̄
hic in narratione facti, in ſolutione tn̄ loquitur de ſolo ex̄neo,
ſed non placet, vnde tene præcedentem. Quarta op. eſt de l. ſi
extraneus. de cond. ob. cau. vbi ille, qui prouidet ſibi in uno ca
ſu, agit ēt in alio, in quo non ꝓuidit. gl. remittit ad ibi no. tu ſol
ue, ut in gl. ꝓcedenti, ꝙ ibi non agit ex prouiſione facta in uno
caſu. illa. n. non extendit̄ ad aliū, & ſic non agit̄ ex ſtipulatione,
vel pacto, ſed ꝯdōne ob cau. q̄ oritur extra id quod agitur. Sed
certe adhuc remanet ꝯtrium, quia non deberet poſſe agere ipſe
extraneus, ſed mulier in caſu omiſſo, ut hic. Sol. ibi dedit dotē ꝓ
muliere nuptura, & ſtipulatus eſt ſibi reddi ſi matri. ꝯhat̄, & po
ſtea diſſoluatur: ſi non ꝯhit, non p̄ſumit̄ uoluiſſe donare mu-
lieri, quia non uertit̄ fauor mat. dot. Ideo repetit extraneus: hic
uero matr. fuit ꝯctū, unde p̄ſumitur aīo donandi in caſu omiſ-
ſo fauore dotis, & matr. & iſta ſol. probat̄ in l. ſi ego. in prin. de
iure do. Quinta op. de l. Deo nobis. C. de epiſ. & cle. licēt gl. nō
alleget pro ꝯtria, vbi pactum de lucrādo conceptū in caſu mor
tis mulieris, extendit ad alium caſum. ſ. ſi ingrediatur monaſte-
riū. Sol. ibi caſus omiſſus erat ſimilis expreſſo, quia mors ciuilis
reſultās ex ingreſſu monaſterij, æquiparat̄ naturali, hic nō erat
ſimilis. Cōtra illud gl. opp. de l. ex ea parte § fi. de uerb. obl. ubi
deportatio, q̄ dr̄ mors ciuilis, non æquiparatur naturali: licēt
alibi videatur dici ꝯtriū in l. actione. §. publicatione. ſ̄. pro ſoc.
ſed ſolue ex̄ gl ꝙ mors ciuilis reſultans ex ingreſſu monaſterij
d æquiparat̄ naturali,ᵈ qm̄ hēt eoſdem effectus, quia ingreſſus
perdit velle, & nolle: ſed illa q̄ reſultat ex deportatione nō ſem
per, quia non perdit velle, nec libertatē, ideo æquiparatur quā-
tū ad actus ciuiles, non quantū ad naturales. de hoc brocardo
dic

ADDITIONES.

a Ordinaria. Adde gl. mag. in l. 2. de iure emph. Bal. in l. 1. §. inde quęritur. infra de publicia. Bal. in l. certi. C. loca.
b Poſt dotem. Vide ibi in apoſt. & hic ad Alex.
c Non eſt bona. Contra Bar. tenet Sal. in rep. huius l. Imo. Raph. Cu. in l. ſi conſtante. & d. Alex. hic, licēt Rom. dicat, ꝙ ſi vera eſſet prædicta opi. concurrent tres ſpecialitates contra. l. 1. C. de dot. promiſ.
d Aequiparatur naturali. Vide Old. conſ. 184. & Anch. conſ. 274.

de vř diſtinguẽdũ in liberatione, ſicut in obligatione an erat cõſumptus in aliquẽ certum, & determinatũ malũ vſum & nõ liberař, ſicut nec ipſum obligat, aut oõ ĩ certũ, & tũc ſecus, vt ibi no. licẽt ergo creditor me⁹ ſit unus luſor, vel iocator ſibi ſoluendo liberor, ſed ſi eſſet in actu ludendi non liberaret, per
5 ea, q ibi not. ¶ † In gl. ibi, (licẽt ſecus ꝯ) no. iſtã gl. quę ip allegař, ꝙ licẽt filia non ꝯdicendo cenſeatur přn conſentire, non ſic econuerſo, immo requiritur expreſſe ꝯſenſus přis vt filia agere poſſit, quia exercitiũ actionis eſt ipſius přis, & probatur hoc in auth. quo locum. C. de coll. ibi dum dicit, vel ſi př ei conſentit agenti, & hoc in profectitia. In aduentitia vero ſolũ pt agere filia ſine aliquo conſenſu přis expſſo, vel tacito, inimo ẽt ꝯ volũtatem, q a př nullũ ius hẽt in ea, ẽt vſusfructus, cũ habeat determinare alimẽtis eius, & ſic nõ eſt legitimus adminiſtrator, vt no. ĩ auth. excipiř. C. de bo. q̃ lib. & l. 3. §. pe. ŝ. commo. Aliqñ ẽt in do te profectitia pt filia agere ſine voluntate přis. ſ. qñ př abeſt, vt ĵ. ea l. §. ſi př i. vel ẽt ſi eſſet turpis pſona, vt ſiliusfa. §. ſed & filia. alleg. in gl. vel qñ dos eſſet magna, & eſſet piculum, ꝙ vir vrgeret
6 ad inopiã, ut in d. auth. qđ locũ. ¶ † In gl. q̃ inc. (patet) ioñ. dic, ꝙ ſi př hẽt regreſſũ ꝯ maritũ, qui malè ſoluit, & maritus eſt ſoluẽdo, tenebiř iterũ donare ĩ ſcđo mřimonio, q a ex hoc non grauař. Si ãt hẽt regreſſum, q a bñ ſoluit, vel nõ eſt ſoluẽdo, tũc diſtingue, aut filia pdit dotẽ ſui culpa, & defectu, & nõ tenebiř př
7 iterũ dotare, aut ſine ſui culpa, & tũc ſecus ſm Doc. † Et iſtud ſa cit ad qõnẽ, ſi př aſſignauit filio lrĩmãĩ eius vita, qđ facere pt ex iuſta cã, l. cũ quo. § ſi. & ibi no ĵ. ad l. Fal. & poſtea eã pdat ſui culpa nõ teneať poſtea ĩ teſtõ iterũ ei relinq̃re, & ſic valebit teſtm ipſo pterito, dicit tñ Bal. in auth. ſi captiui. C. de Epiſ. & cle. circa fin. ꝙ bñ tenebiř ipm alimẽtare in eius uita ſm Old. qui hoc tenet p l. libertus q operať. ĵ. de oper. lib. vbi licẽt patronus pdiderit iuſpatronatus, quãtũ ad ſuccedẽdum, nõ tñ q̃tũ ad teuctentiã, nec q̃tum ad alimẽta, quominus libertus teneať ipſũ alere indigentẽ ¶ lo gl. (ſed) io ſi. dic melius, ꝙ qñ ſoluit non pdituř, ſi qđ ſine iuſta cã, & poſtea pdař, pinde eſt acſi pditur eſſet ſolutum, & non liberař, & ita pt pcedere, qđ dicit glo. oã eſt, qđ imputeť marito ſoluẽti ſinẽ iſta cã. debebat. n. hunc caſũ conſiderare, ꝙ poterat pdere, ſiue perdať ſui culpa, ſiue ſine cul pa. Si ãt ſoluit ex iuſta cã, tunc qualitercunq; pdatur non eſt, ꝙ ſibi imputeť, quia quod legitimè factũ eſt pęnã non mereť. l. Gracchus de adul. & facit l. ſi vt certo. § ſi de me. ŝ. commo. & in l. qoam gl. alleg. ŝ de exercito. l. 1. §. vñ. quæri ſm Dy. & alios.

1 Si mulier accipit ignoranter debitorem inopem aio nouandi, non fit nouatio.
2 Debitor meus dedit mihi expromiſſorem aliquem campſorem animo nouandi qui infra paucos dies feſellit, an detur recurſus contra debitorem.
3 Si cõſtãte matrimonio no pt dos reſtitui, ut maritus liberetur, ita nõ pt alius debitor delegari aĩo nouãdi, ut marit⁹ liberetur, & ille remaneat obligatus.

1 **§.Si mulier.** † Si mulier accipit ignorãter debitorem inopẽ animo nouãdi nõ fit nouatio. h. d. notabiliter, & ſic remanet maritus obligatus prima actione, & obligatione, & eſt ſpãle in dote, ſicut & alibi in l. ſi mulier. in §. ſi dos. ŝ. qđ me. cau. vbi ꝯctus dotis factus p metũ nõ valet ipſo iure, regř ſecus. ¶ In gloſſ. 1. circa prin. ibi, (ſolutio) hic eſt fauor Doct. dñt, ꝙ ille §. abeſſet. loquitur in eo, q ſciẽter recepit pmiſſorẽ nõ idonũ, hic ãt dẽt intelligi qñ ignorãter, certe fateor, ꝙ ſi mulier recepit ipſũ ſcienter, nulla ſpãlitas eſt ĩ ea, q a fit nouatio, & ſibi nõ ſuccurriř ꝯ maritũ, q a ſciẽt, & nolẽti dolus nõ inferř, & hoc pbatur in l. pmittẽdo. §. ſi a debitore. ŝ. de iure do. licẽt ille §. loquař in caſu econuerſo, qñ maritus recepit ab vxore, ſed certè ĩ hoc pariter priuilegiař, arg. in l. iure ſuccurſũ. §. ſi. & l. ſi res. §. 1. eo. ti. ŝ. de iure do & hoc qñ faciebat ſactũ, & ẽt ius
3 ſi nõ tenebať ipm recipere, ſi ãt ignorabat ipſum nõ eſſe idoneũ, tũc ſol. gl. eſt bona, q a ĩ dote eſt hoc ſpãle, ꝙ nõ fit nouatio ipſo iure, & ſic agiř actioue prima, vt hic, in alijs ſecus, q a fit nouatio mero iure, ẽt ſi creditor ſit deceptus dolo debitoris, quia talis dolus ñ reddit liberationẽ nullã, qñ fit p acceptilationẽ, q̃ eſt ſtricti iuris, ut l. ſub ptextu. C. de tranſ. la. 1. cod. mõ, qñ fit p delegationẽ, & nouationẽ, & ſic nõ pt agi actione prima, ſed ſi debitor fuit i dolo aſſerẽdo illũ eſſe idoneũ, vel ẽt ſciebat, & maliosè nõ certificauit creditorẽ, & ſic dolo verſatus eſt, ut l. 1. de act. emp. tũc ſuccurrit ꝯ eũ p actionẽ de dolo, & tũc hẽt locum ꝙ ſequit in gl. in ver. itẽ opp. ſi ãt debitor non fuit in dolo, quia ignorabat ipſum nõ eſſe idoneũ, nec aſſeruit ipſũ eſſe, & ſic creditor eſt deceptus re ipſa, ceſſat actio de dolo: ſed ſi debitor lucratus eſt liberationẽ ex hac lęſione, vt quia dedit expromiſſorẽ, q ñ erat debitor eius, ſuccurreret ꝯ ipſũ p actionẽ i ſcm, ar. ĩ l. ſi. ŝ. de eo p quẽ ſcm eſt. ubi in ſubſidiũ recurriř ꝯ eũ, q lucrat⁹ eſt: ſi ãt nõ ſuit lucratus, q a delegauit ſuũ debitorẽ, q nõ erat ſoluẽdo, & ſic liberat⁹ eſt debitor ſuus à ſe, & ipſe a ſuo creditore, võ dř lucratus, ar. in l. ciuitatib. in ſi. de leg. 1. tunc vř, ꝙ dãnũ ſit ſui creditoris licet ignoranter recepit, quia in pari cã potior eſt ꝯditio rei, & vterque eſt ſine dolo, & ſine lucro, & uterque certat de dãno vitando. & ita pt ſaluari gloſ. quæ eſt in l. 3. ĵ. de fideiuſ. q̃ ĩtelligit illũ tex. ẽt qñ ignorãs recepit, dũ ibi ſub audit maximè, licẽt illa gl. rephẽdař p Dyn. ſed rephẽſio pt eſſe bona,
a qõ debitor delegãs fuit in dolo, vel in lucro, ᵃ & ita intelligiř gl. q̃ eſt ĩ l. ſi q s ſtipulat⁹. §. ſi. de uer obl. aĩs pcedat illa gl. q̃ vř pbari p illũ §. abeſſe q loqř indiſtinctè. Et p hac diſtõne bñ facit l. ſi in emptione. §. itẽ ſi emptio. de ꝯh. emp. vbi diſtĩguiř, an uterq;
2 ſciuerit, an uterq; ignorauerit, uel alter tm̃. † Et ex pdictis rñdeť ad qõnẽ, q̃ format hic Ang. de debitore meo, q dedit mihi in expromiſſorẽ aĩo nouãdi aliquẽ cãpſorẽ, q ĵ. paucos dies ſeſellit, an mihi deř recurſus ꝯ debitorẽ, & bř licẽt ipſe nõ explicet, dic, ꝙ aut fuit ĩ dolo, q a ſciebat, & dař regreſſus p actionẽ de dolo, aut ignorabat, & tũc aut ille cãpſor ſibi nõ tenebať in aliquo, & dař regreſſus p actionẽ in factũ, aut ſibi tenebať, & tũc ſec⁹.
b & dãnũ erit meũ. Tene mẽti, q a ᵇ quotidianũ eſt. ¶ Vlti. nn. ſm
3 eũdẽ Ang. in ſi. eiuſdẽ gl. † ſicut ꝯſtante matr. nõ pt dos reſtitui,
c vt maritus ᶜ libereř, ita nõ pt alius debitor delegari aĩo nouãdi, vt maritus libereř, & ille remaneat obligatus: & eſt iſta gl. pegrina ſm eũ: nimirũ, quia nõ põt dari fideiuſſor p dote reſtituẽda, vt C. ne fidei. dot. dẽ. & eadẽ rõ eſt ĩ expromiſſore aĩo nouandi.

ADDITIONES.

a Lucro. d. Alex. ex toto nõ ſequiť opi. Pa. de Ca. hic de quo uide lati⁹ per ipſum.
b Quia. Adde Bar. in l. 1. ſup. de condi. ex l.
c Qñ dos reſtituta, ſi ſine culpa uxoris pereat, põt iterum repeti in bonis ſm eũdem Ang. in l. ſi noxali. §. eſt aũt. ff. de pec. niſi eædẽ res in dotem datæ reſtitutæ ſint ſecundum Io. de Imo. & do. Ang. in l. ſi conſtante. ad prin. in gl. ſi.

1 Maritus quãdo nõ poſſit moleſtari ſi př exegerit dotẽ abſq; uolũtate filiæ.
2 Debitor ex cauſa neceſſaria, id eſt ex diſpoſitione legali, quæ ipſum inuitũ obligat, uidetur in dubio relinquere animo compenſandi cum tali debito, ſecus quando ex cauſa uoluntaria, ut ex contractu, uel quaſi.
3 Si pater exegit dotem ſine uoluntate filiæ, & poſtea ei minus relinquat, & expreſſe dixit, quòd deberet eſſe contenta legato, & maritum non moleſtare, tunc acceptando, uidetur acceptaſſe cum ſua cauſa.
4 Si uir debet lucrari dotem ex forma ſtatuti, & mulier ſibi facit aliquod legatum, cenſetur feciſſe animo compenſandi, ut ſi uir lucrum acceptet, teneatur dotem reſtituere, ſi æquiualet lucro ſtatuti.
5 Quid in patre qui tenetur dare legitimam filio, ſi ei relinquat legatum, an computetur in legitimam.
6 Si pater non relinquat filię niſi legitimam, an ipſa poterit agere contra maritum ad dotem, quam reſtituit patri ſine uoluntate filiæ.
7 De legit ma filię reijcatur oẽ grauamẽ, & an dos computetur in legitimam.

1 **§.Si pater filia.** † Licẽt př exegerit dotẽ ſine uolũtate filiæ, ſi tñ poſtea tm̃ ei reliquat iure hẽditario, vel legati quãtũ erat illa dos, nõ poterit maritus à filia moleſtari h. d. notabiř. Et ip allegař, q a cẽſeř relictũ aĩo ꝯpẽſandi cũ hoc debito neceſſario.
2 † Et ad hoc allegař, ꝙ ille, q eſt debitor ex cã neceſſaria, i. ex diſpõne legali, q ipſum inuitũ obligat, vt eſt př, q obligař dotare filiã, vř in dubio relinq̃re aĩo ꝯpẽſandi cũ tali debito: ſecus qñ ex cã uolũtaria, vt ex ꝯctu, vel quaſi, q̃ a principio ſunt volũtatis, vt in l. ſicut. C. de act. & obl. nã tũc in dubio nõ vř relinq̃re aĩo ꝯpẽſandi cũ tali debito, niſi dicat expſſe, vt ĵ. de le. 2. l. creditorẽ. & C. de rei vx. ac. §. ſciẽdũ. ¶ In tex. ibi. (filia abſente) ſupple, & cãm ꝯdicẽdi habente, & ſic maritus nõ fuit liberatus a filia, & pt ab ea cõueniri, & ipſe agere pt ꝯ patrẽ ꝯd. ind. vt ĵ. de ſol. l. q hoiem. §. ſi gener. Si aũt non hẽret cãm ꝯdicẽdi, bñ ſoluiſſet pri, & eẽt liberat⁹, vt ĵ. e. l. dotẽ. & oõ hẽret locũ iſte §. ¶ In tex. ibi, (egerit) ſupple, & exegerit. ¶ In tex. ibi, (omiſſa de tato ſatiſdõ) idẽ ſi ſuiſſet pſtita, ſi tñ filia ñ habuerit ratũ. q a eadẽ ẽ rõ. ¶ In tex. ibi (ſiue přis hẽs extiterit) dt Dy. ſ. in ſolidũ: ſi aũt p parte, tũc p illa tm̃ pte denegař actio, vt ĵ. eo. l. ſi ſocer. §. ſi. & C. de ne. ge. l. ſi ab eo. hoc vř ſentire gl. ĩ l. př filiã. ĵ. ad l. Fal. ſed mihi vř, ꝙ Dy. malè dicat, ꝙ ẽt ſi ſit inſtituta ex minima parte, ſi tñ illa pars deducta lrĩa tm̃ ualet q̃tũ erat dos, repellat in totũ, q a cẽſeř relicta aĩo ꝯpẽſandi, oã ſi hoc eſt, qñ fuit relictũ iure legati, uel fideicõmiſſi. ut ſequiř, idẽ dẽt eſſe qñ iure hęt. leges aũt allegatę p Dy. loquũř, qñ creditor ſucceſſit debitori, & q̃nĩ p quota parte ꝯfundař actio, ſed hic př non erat debitor iſti⁹ filiæ pp hoc, ꝙ dotẽ exegerat, ſed erat debitor ipſe marit⁹, vt patet ex illa l. q hoiem. §. ſi gener. vñ nihil faciũt illa iura. ¶ In tex. ibi, (accepit) itellige. ſ. cũ effectu, q a adiuit hẽditatẽ uel legatũ acceptauit, ſec⁹ ſi repudiaſſet, tũc. n. nõ noceret filiæ, quominus poſſet agere ꝯ maritũ, ut l. cũ ab uno. ĵ. de leg.
3 a. ¶ † In tex. ibi, (quantum dotis eſſet) idem ſi minus, ſi tñ expſſe dixit, ꝙ deberet eſſe contenta legato, & maritum noo moleſtare, oam acceptando vř acceptaſſe ᵃ eum ſua cauſa p illam l. cũ ab uno p c. oſſici. eẽ. de teſt. ¶ In tex. ibi. (lucroq; eius cedere) idẽ eſt dicere, ꝙ iſtud legatũ ſit remãſurũ penes eã, q a ñ ſuit rogata alij reſtituere, alias ſecus, q a nõ uidereť ipſum habuiſſe arg.

ADDITIONES.

a Acceptaſſe. d. Alc. dt, ꝙ Pau. hic inaduertẽter locut⁹ eſt, q a filia acceptãdo legatũ continẽs minus dote, nõ ſibi pudicat p l. dotale. § ſi. ŝ. de fun. do. nec. c. cũ oſſ, facit ad materiã. vbi, ſi př tuſſit illã tacitã & rõtẽtã dicat, ꝙ ſibi placet opi. Pa.

Pau. de Caſt. 1. ſuper Infor. C

arg.ȷ.de re iu.l.nõ vr̃ q̃ſquã ſ̃m Dy.& tũc expoſitio ultimæ gl.
non eſt neceſſaria hic.¶ In gl.in uerbo,(tñ accepit.) Quęro q̃
ſit rõ,ꝙ mulier hic non poſſit agere ꝯ maritum,licet ſibi ſit fa
ctũ relictum a pr̃e?gl.mag.aſſignat hic duas rõnes,& aliam aſſi
gnat gl.in l pr̃.ȷ.ad l.Fal. Prima,qa ex qua pſona lucrũ ſenſit,
eius factũ pſtare dẽt.ȷ.de reg.iu.l.ex qua perſona. & Doct. vñr
iſtã approbare,ſed nõ placet,qa ibi loquit̃ in vno,& eodẽ nego
tio,vt paret in exẽplis poſitis p gl.in inſtõne, ſicut ab ipſo lu-
cror,ita debeo ex facto ſuo teneri,rõne eiuſdẽ officij.nos loqui
mur in negotijs diuerſis,nã ſi rem meã vendidiſſes ſine mea vo
luntate,& poſtea mihi legatum faceres,uel donationẽ,nihilo-
minus poſſem retractare venditionẽ,licẽt ex tua perſona ſen-
tiã lucrum.Secunda rõ,q̃ ponit̃ in uer. eſt & alia , qa pr̃ cenſet̃
reliquiſſe aĩo compenſandi,& iſta eſt bona,qa probat ex tex.in
ver.compenſandũ.¶ Sed ꝯ iſtã opi.extra gl.quia cõpenſatio eſt
de debito vnius ad debitum alterius,ſed hic pr̃ non erat debi-
tor mulieris,ſed ipſe maritus,vt ſ̃.dixi.Sol. immo erat ſaltẽ per
indirectum,quia ſi mulier aget ꝯ maritũ , maritus aget ꝯ prem
cond.indeb.vt in §.ſi gener.ſ̃.all eg. & ſic cenſet agere ꝯ ipſum
prem,certè ẽt directo,quia pr̃,poſtq̃ exegit dotem, reincidit in
ob.legalẽ,vt teneat̃ filiã iterũ dotare in ſecũdo mr̃imonio, ut ȷ
aut.q̃uis.de rei vxo.act. Et pro hoc debito legali , & neceſſario
vr̃ relinquere aĩo cõpenſandi. ¶ Itẽ adhuc opp.ex̃. gl. de eo,qđ
no.in l.filiæ legatorũ.C.de leg.& ȷ.de lega.j.l.hmõi.§. cũ pr̃.qñ
pr̃ primo dotat,poſtea legat qa non ip vr̃ legare aĩo compẽſan
di,ut ibi no.Sol.ibi pr̃ dotauerat filiã , & ſic debitũ neceſſariũ
ex ſoluerat,& erat ab ipſo liberatus: tene ergo rũc diſtinctionẽ
ibi poſitã per Doc.ſi aũt nondũ ſoluerat,& nõ recuperauerat,
vel ſoluerat,& recuperauerat,vt hic,cenſet̃ reliquiſſe indiſtin-
4 ctè aĩo cõpenſandi,qa debitũ neceſſariũ ſubſiſtebat , † & iſtud
inducit̃ ad qõnẽ,ſi vir dẽt lucrari dotẽ ex forma ſtatuti , cum
iſtud ſit lucrum neceſſarium proueniens citra uoluntatẽ mu-
lieris,ſi mulier ſibi facit aliquod legatum,cenſet̃ feciſſe aĩo cõ
penſandi,cum illo lucro,& ſic ſi lucrũ acceptat, teneat dotem
reſtituere,ſi æqualet lucro ſtatuti,& vr̃ de hoc caſus in fi.auth.
5 p̃terea.C.unde uir,& uxor,† ſic pr̃,qui tenet̃ dare lt̃imã filio,cẽ
a ſet̃ reliquiſſe aĩo compenſandi[a] cum lt̃ima : ideo legatũ in lt̃i-
ma computat̃,ut l.oĩno.C.de inoff.teſt.Bal.in iſta auth recitat
opi.Alberti.de Scalis,qui tenuit ꝯrium,& Ang.hic diſtinguit
pro concordia,ſed quia diſtinctio ſua non placet,tene p̃mam
opin.quæ cõiter approbatur,quia caſus eſt in d.auth.& ad rõ-
nes eorũ de facili r̃ndet̃. Tertia rõ ponit̃ per gl.in l.pr̃.eo caſu,
quo filiæ fuit relictum iure hr̃ditario, nam ipſe tenet̃ ꝯdõne in-
debiti tanq̃ hr̃s pr̃is,ut in d.§.ſi gener. repellit̃ tñ , ſi agat filia,p
illam exceptionem,de qua in l.uẽdicationem.ſ̃. de euic. & iſta
eſſet bona,ſi eſſet inſtituta inſolidum,ſi aũt pro parte,nõ repel
litur ex iſta rõne,niſi pro illa parte,& tñ ſi illa æquiualet doti,
6 repellit̃ in totum pp ſecundã rõnẽ. ¶ † Vlr quæro, pone,ꝙ pr̃
non reliquit filiæ,niſi lt̃imam , an poterit agere ꝯ maritum ad
dotem,q̃ reſtituit patri ſine volũtate filię?vr̃, ꝙ ſic, quia nõ dr̃
lucrata ex tali relicto,cũ lt̃ima eſſet ſibi debita: vt in l.fin.C.de
codic.& ſic ceſſat p̃ma rõ glo.nec tenet̃ cõpenſare cũ dote,ẽt
ſi fuerit hoc exp̃ſſe dictũ,quia lt̃ima dẽt relinqui ſine onere, ut
in l.qm̃ in priorib.eo.tit.& ſic ceſſat ſecunda rõ, & quia lt̃ima
dr̃ deducto ære alieno, & ſic filius , cui relinquit̃, non tenet̃ ad
onera mr̃imonij,vt l.Papin.§.qm̃ aut quarta de inoff.teſt.& ſic
ceſſat tertia rõ,& pro hoc tex.in l.paret.ad l.Falc.ubi vr̃ eſſe ca
ſus,licẽt ibi loquat̃ in Treb.ubi dr̃,ꝙ hẽbit eã , & ẽt dotẽ pote-
rit petere,licẽt pr̃ dixerit,ꝙ cõpenſaret,& hoc ẽr vult gl hic in
b p̃n.in ꝯriũ vr̃,qa[b] dos in lt̃imam computat̃,ut in l.qm̃ nouel
la.C.de inoff.teſt. & ſic vr̃ poſſe dari lt̃ima cũ onere,quod cum
dote compenſet̃.Br̃ primã partem puto ueriorẽ,& ad hanc rõ-
nem r̃ndeo,ꝙ ſi pr̃ non relinquat integram lt̃imam,bñ eſt ue-
rum,ꝙ dos in lt̃imã computat̃ quantũ ad hoc, ut olim exclude
ret̃ a querela,& hodie a iure agendi ad ſupplementũ,quia hoc
tendit in fauorẽ teſtĩ,ſed ſi relinquat integram lt̃imam cũ one
re,ut compenſet cum dote , q̃ poterat a marito repetere , tale
onus non ualet,& ſic habebit lt̃imam,& ẽt repetet dotẽ,per il-
lam l pr̃.ẽt ſi maritus eam ſoluerat patri,& ſic ab hr̃dib. patris
eſt repetenda per gl.quæ eſt hic,quæ ita intelligit iſtam l.pr̃. ut
loquatur ẽt,qñ pr̃ exegerat,ſ̃m primam lec.ibi poſitam in glo.
q̃ illa gl.vr̃ approbare,ut ibi no.Bar.ſed ibi eam reprobat,& po
nit ſecundam,ꝙ ibi nõ exegerat,& illã tenet gl.& ẽr Doc.tamẽ
quantũ ad propoſitum eadẽ eſt rõ, quia non agitur de fauore
teſtĩ,ne expugnetur.tene menti, quia hoc eſt ſubtile. & utile.

ADDITIONES.

a Animo cõpenſandi.Vide Bal.conſi.64.in fi.3.lib.ubi ponit de opin.Fed.de Sca
lis,& vide per Fulg.conſi.81.

b Ad quod uide eundem.Pau.in conſi.106.conſi.107. & conſi.129. & 108.vbi
uide quid ſi filia excludatur per ſtatutum.adde Bar.Soc.in conſi.129. & Spec.
de inſtru.editione.§.13.uer.ſed frater.

1 Patre abſente admittitur filia ad agendum de dote præſtita cautione rati,
& quomodo iſtud intelligatur, vide infra.
2 Statutum,quòd mulier, vel minor non poſſit agere ſine conſenſu duorum
conſanguineorũ,& illi ſunt abſentes,vel præſentes,ſed inhabiles , quod
non teneatur mulier cauere de ratihabitione illorum.
An loco illorum debeat ſubrogari iudicis authoritas.
3 Si ſtatutum diceret de duob. conſanguineis,& non eſſet niſi vnus,quòd ille
vnus ſufficeret , & quòd tale ſtatutum debeat intelligi de proximiorib.
& de maſculis,& habentibus perfectum intellectum.
4 Relegatus, licet non ſit habilis ad agendũ,qa non põt ſtare in ciuitate, ta
mẽ eſt habilis ad cõſentiẽdũ filiæ agẽti,nõ tamẽ põt agere per ꝓcuratorẽ.
An poſſit cedere,& ceſſionarius agere, vt non poſſit ei obijci exceptio re
legationis , vel banni , ſeu excommunicationis.
5 Patre abſente , quando non admittatur filia ad agendum de dote etiam
præſita cautione rati.

1 §.SI patri. † Patre abſente admittit̃ filia ad agẽdũ de do-
te p̃ſtita cautione rati.h.d.In tex.ibi.(eſſe non
liceat) idẽ ſi licet tñ eſt abſens,& de ꝓximo non ſperatur redire
nã ẽt tunc exerciuũ actionis de dote redit ad filiam,vt l.filiusfa.
§.ſed & filia.ſ̃.de procu.dũmodo caueat de rato,ut hic,& i hoc
ille.§.ſupplet̃.¶ In tex.ibi,(vt caueat ſic eꝯ, qñ pr̃ agit abſente fi
lia vt ſ̃.eo.l.2.§. volũtate.iõ aũt p̃ſtat̃ hæc cautio quia pr̃ habet
cõſentire filiæ rõne iuris,ꝙ ipſe pr̃ hẽt in actione de dote,& pp
proprium intereſſe,ex eo,ꝙ filia nõ agat noĩe patris ſed ſuo ꝓ-
prio,nec actione reſidẽte in patre , ſed in propriã pſonã , & hoc
voluit gl.quæ eſt hic.ſi ãt requirat̃ conſenſus alicuius , nõ rõne
intereſſe ipſius,ad reintegrandam perſonam agentis,ut in caſu
a l.cum non ſolum.§. neceſſitate.de bon.q̃ lib. † vt ſi ſtatutum di
ceret,ꝙ mulier, vel minor non poſſit agere ſine conſenſu duo-
rũ ꝯſanguineorum,& illi eſſent abſentes nõ teneret̃ mulier ca-
uere de ratihabitione illorũ,imo poſſet agere ſine illorũ cõſẽſu
ex quo abſunt,& conſentire non pñt,quia ſtatutum dẽt intelli
gi,ſi ſunt p̃ſentes,& de facili pñt cõſentire,arg.ad hoc.ȷ.de cap.
& poſtlim.re.l.in bello.§.medio.& de ritu nup.l.ſi ita. Et idẽ ſi
eſſẽt p̃ſentes,& inhabiles,puta furioſi,vel minores.vt no.Bal.C.
q ad mir.l.1.in fi.dicit tñ idẽ Bal.nn.in l.tranſactionẽ.C.de tran-
ſac.in fi.ꝙ loco abſentiũ dẽt ſubrogari iudicis authoritas, ſi ſta
tutũ diceret,ꝙ nõ poſſit ꝯhere ſine illorum ꝯſenſu,ſed in l.cum
ſenten.C.de ſent. vr̃ tenere,ꝙ nulla fienda eſt ſubrogatio, quia
poſtq̃ abſunt,pinde eſt,ac ſi non eſſent,& ſtatutũ dẽt ſic intelli
3 gi:at.in l.4.§.toties.de dã.infe.† & ſi diceret de duob.& nõ eſſet
niſi vnus ſufficeret ille unus,ſ̃m Bal.in d.l.j.C.vñ vir,& vxor ad
qđ vide oĩno quod no.Bar.in l. Stichum. qui meus erit. de lega.
j.& in l.ſi tertius.in prin.de aqua plu.arcen. ꝙ qñ ſunt inhabi-
les,nõ eſt locus ſtatuto,qđ no.Bal.in l.fi.C.de verb. ſig.q tenet,
ꝙ ſtatutũ dẽt intelligi de ꝓximiorib. & maſculis, & nõ fęminis,
& de habentib.pfectum intellectum,qm̃ requirit̃ ad ſupplẽdũ
a defectũ mulieris,vel minoris: ergo nõ dñt eſſe defectuoſi.[a] tene
4 menti.¶ † Et no.hic ſ̃m Dy.iuncta gl.j.ꝙ licet relegatus non ſit
habilis ad agendum,quia non p̃t ſtare in ciuitate, tñ eſt habilis
ad ꝯſentiendum filiæ agenti,alias fruſtra caueretur de rato,nõ
tñ p̃t agere per ꝓcuratorem,quia qui prohibet̃ per alium.l.a.§.
j.de adm.re.ad ciui perti.Sed an poſſit cedere, & ceſſionarius
agere,vt nõ poſſit ſibi obijci exceptio relegationis,vel bãni,vel
excõicationis Dy.tenuit hic,ꝙ non poſſit agere , & tales exce-
ptiones,q̃ obſtant cedẽn, obſtent ẽt ceſſionario.In ꝯnum,quia
ſunt pſonales,& nõ obſtarẽt hr̃di cedentis,arg.ſ̃.e.qa tale,ergo
nec ceſſionario.ar.ȷ.de adm.tut.l.ex plurib.a ꝯrio ſenſu de iſta
qõne vide per Bar.in l.apud Celſum.§.ſi cum legitima.de exceſ
in c.j.de iure pat.lib.vj.per gl.in nouel.& in addi.Spec. & de ce.
5 ſio.actio.§.j.¶ † Opp.ꝙ filia non admittatur cum cautione ra-
ti patre abſente p l.Pomp.§.fi.ſ̃.de proc. quidã dicunt hoc eſſe
verũ,ſi pr̃ p nuntiũ, uel epiſtolã expreſſe ꝯdicere alias procedit.
quod hic dicitur.gl. reprehẽdit,quia ibi loquitur in eo,qui agit
noĩe actionis,& actione reſidẽte in pſonam illius,vnde ſi appa-
ret de illius ꝯria voluntate,non admittit̃,ẽt cum cautione rati:
poſito,ꝙ ſit ꝯiuncta perſona,q̃ põt agere ſine mandato,non tñ
ꝯ voluntatẽ ꝯiunctæ perſonæ,hic vero filia agit ſuo noĩe, & a-
ctione reſidente in pſona ſua,vnde ꝯdictio patris non põt eam
impedire,qa ex quo pr̃ eſt abſens,exercitiũ actionis eſt ipſius fi
liæ,qđ pr̃ ſibi auferre non p̃t in abſentia. Do.diſtinguunt,aut pr̃
hẽbat cãm ꝯdicẽdi,qa filia erat leuis,vel turpis pſona,& ꝓcedit
j.opi.vt ȷ.prox.§.in fi.aut nõ hẽbat,qa filia erat honeſta:& pro-
cedit ij.opi.iſta diſtinctio eſt bona,ſi pr̃ duntaxat ꝯdicit:& ꝓcu
ratorem ad agendũ nõ mittit,ſi autem mitteret, & eſſet caſus,ȷ
quo dẽret audiri:qa nõ eſt bannitus,vel relegatus, tunc ſicut ip
ſe

ADDITIO.

a Defectuoſi.Dic tñ,ꝙ ſi teſtator prohibeat rem alienari ſine requiſitione conſor
tum,& conſilio coniunctorum,ꝙ ſi fœmina interueniat, valet alienatio , vt
conſuluit Ang.conſ.191.an autem ſtante prędicto ſtatuto,ſi non poſſit haberi, niſi
vnus coniunctus ſit ſatiſfactum ſtatuto,& quid ſi non ſint de proximioribus vi
de per eundem Ang.conſi.170.

ſe, ſi eſſet præſens præferretur filiæ: ēt ſi filia eſſet honeſta: quia
exercitium eſt patris: ita & eius procurator præfertur: vt ī. ea. l.
§. ſi ſol. ibi, de hoc probant in ſimili: & tunc poteſt procedere
ſ. opin. quā glo. reprobat, niſi ipſe pater eſſet turpis perſona,
quia tunc ſicut non audiret ipſe, ſi eſſet præſens, ſed filia, vt ī.
px. §. & l. filiusfa §. ſed & ſi filia. de ꝓc. ita nec eius procurator.

1 *Diuiſio materiæ præſentis paragraphi.*
2 *In actio. de dote cōteſtatur lis, & ſic nō eſt cā ſummaria, licèt termini in ea abbreuientur.*
Actio de dote, quod ēt iſto iure conſolidabatur in filiā ꝑ emancipationē.
3 *Facilius quis in abſentia contradicit alteri, quàm ipſo præſente.*
Filia, vel uxor, ſi abſente patre, vel marito conſenſit contractui facto per patrem, vel maritum, non cenſetur conſenſiſſe ob reuerentiam paternā, uel maritalem, & ſic non reſcinditur officio iudicis, ſicut eo præſente.
4 *Licèt pater, qui agit, ſit turpis perſona, & hoc conſtet iudici, ſi tamen filia expreſſe conſentit, & in conſenſu perſeuerat uſque ad conteſtationem incluſiuè, admittitur pater, ſi filia poterat ſibi præiudicare conſentiendo.*
5 *Quandocunque lex, vel ſtatutum requirit aliquem conſentire alicui agenti, debet intelligi, quòd conſentiat tempore litis conteſtatæ.*
6 *Poſt præſtitum conſenſum, quòd non liceat variare, nec diſſentire.*
Conſenſus, an trahatur retro.
7 *Quid ſi adhibetur conſenſus ante litis conteſt. & ab eo non recedatur.*
Si pater conſenſit filio, ut agere poſſit per inſtrumentum publicum, antequā incipiat agere, vel per nuntium, aut epiſtolam, an hoc ſufficiat, ſi tempore litis conteſt. non eſt præſens, & conſentiens.
8 *Quando per legem, vel ſtatutum requiritur conſenſus alicuius certo tempore, ſi præſtatur intempeſtiuè ante tempus, habetur pro non præſtito, & poteſt ab illo recedi, ſecus ſi non requiritur certo, & determinato tēpore.*
9 *Quatuor quæ impediunt mutationem voluntatis.*
Filia dicitur mutare uoluntatem tacitè eo ipſo, quòd eſt emancipata poſt præſtitam uoluntatem.
10 *Caſus in quibus iudex poteſt ſupplere de facto ſuum officium interponendo, etiam non requiſitus in cauſa priuatæ perſonæ.*
11 *Si ſtatutum dicat, quòd mulier, vel minor non poſſit agere ſine cōſenſu duorum conſanguineorum, & conſanguinei requiſiti nolunt conſentire, quòd poterit agere ſi nullam cauſam allegant, & an debeant alij ulteriores adhiberi, ſi ſunt, & quid ſi illi allegant aliquam cauſam.*

1 **§. Eo autem tempore.** †Quia tex. iſtius §. eſt aliquantulū intricatius, tñ eſt vtilis, & multū declarat hāc materiā: & ponit practicā, diuide ipſum in 2. par. Quia primo loquit̄, qñ iudici ꝯſtabat,
ꝙ pr̄, q agebat, erat turpis pſona, & verſit̄r erat ꝯſūptus uſq;
ibi, (ſed ſi latitat.) Sc̄do, qñ hoc nō ꝯſtabat iudici: & q̄libet pars
ꝯtinet tres caſus. Nā in 1. par. aut filia ꝯſentit patri expſſe, & perſeuerat vſq; ad li. ꝯte. incluſiuè, & admittit pr̄, nec iudex ex officio pōt ipſum repellere. Aut ꝯſentit, tñ non perſeuerat, immo
mutauit uoluntatē añ li. ꝯt. & tunc iudex dēt patrē repellere:
& iſti duo colligunt̄ vſq; ibi, (nec non,) & ex hoc ſc̄do apparet,
ꝙ hoc dēt intelligi, qñ conſtabat patrē turpē eſſe perſonam: &
ſic filia habebat cām ꝯ̄dicendi, alias mutatio voluntatis nō noceret: vt in fi. huius. §. & ī. eo. l. dotē. & ita patet ex quadā apoſtilla Dy. ſuper ver. mutauit. qui dicit, & cām mutandi habuit.
Tertius caſus eſt, qñ nō ꝯſenſit expſſe: nec ꝯ̄dicit, & tūc iudex
ex officio ſuo, poſtq̄ ꝯſtat ſibi patrē eſſe turpē pſonā, dēt ſupplere de facto, & ꝓuidere indēnitati pr̄is, & filiæ, & quarē hoc fiat
tangit gl. q̄ inc. (q̄rela) In 2. par. qñ non ꝯſtabat iudici patrē eſſe turpē perſonā, ponit̄ caſus, ꝙ filia erat abſens, & ꝓſupponit̄
practica, q̄ ponit̄ p gl. in l. 2. §. fi. in gl. pe. ſ̄. e. ꝙ dēat filia requiri,
vt veniat ad ꝯſentiēdū, vel ꝯ̄dicendū, & practica locū hēt, vt ibi
dixi, qñ de facili pōt hoc fieri, qa nō multū diſtat, alias ipſa nō requiſita dēret admitti pr̄ cū cautione rati, vt in illo §. ſi Præſuppoſito ergo, ꝙ req̄rat̄, diſtinguunt̄ tres caſus. Aut filia latitat, quia
nō ꝑmittit ſe reperiri, & admittit̄ pr̄: intelligo ēt ſine cautione
rati, ꝙ filia ꝓ ꝯſentiente hr̄, ex quo req̄ſita non ꝯ̄dicit, & idē ſi
fuit reperta, & nō ꝯ̄dixit. Sc̄dus caſus eſt, qñ fuit reperta, & ꝯ̄dicit expſſe p nuntiū, & iudex reperit: ꝙ hēbat cām ꝯ̄dicendi, qa
pr̄ erat turpis pſona: ſed ipſa filia p verecundiā nō audebat venire, & ꝯ̄dicere pr̄i pñti, & tunc pr nō admittet̄: aut iudex reperit ipſam nō hēre cām ꝯ̄dicendi, quia pr̄ erat honeſta pſona, cui
filia habebat neceſſe ꝯſentire, filia non erat leuis, nel ēt nō erat
turpis, & ita ſupple ad tex. qa ſufficit, ꝙ pr̄ ſit honeſta pſona, vt
ſibi ſoli ꝯpetat exercitiū, ēt ſi filia ſit honeſta, & ſic patrē ad-
a mittet, tñ audita ꝯ̄dictione filiæ. h. d. in effectu intricatè. ¶ † In
tex. ibi (quod lis ꝯteſtat̄) no. ergo, ꝙ in actione de dote ꝯteſtatur
lis, & ſic non eſt cā ſummaria, licèt termini in ea abbreuient̄. vt
no. in l. 1. ſ̄. eo. in gl. ſtatutū. ergo, ꝙ ꝓcedat̄ in cā ſummariè, & de
a plano, eſt ꝯ̄ius cōe, iō ſtrictè *eſt interp̄tandū, ſm Ang. ¶ In tex.
ibi, (vel ēt emācipata) no. hic expreſſum, ꝙ ēt iſto iure per emācipationē actio de dote ꝯſolidabat̄ in cā: ſic ī. eo. l. ſi ſocer. non
3 ergo fuit hoc introductū p l. 1. §. videamus. C. de rei ux. ac. ¶ † In
tex. ibi, (verecūde &c.) no. ſm Bal. ꝙ facilius qs in abſentia ꝯ̄dicit alteri, q̄ ipſo pñte: vñ facit, ꝙ ſi filia, uel vxor abſente pr̄e, vel
marito, ꝯſēſit ꝯ̄ctui facto p pr̄em, vel maritū, nō cēſat̄ cōſenſiſ-
b ſe ob reuerētiā *paternā, vel maritalē, & ſic nō reſcindat offō
iudicis, ſecus ſi eo pñte. l. 1. §. q ordinādæ. quarū re act. no da. &
no. in l. interpoſitas. C. de tranſa. ꝙ tñ intellige, & limita, vt ibi
not. p Bart. in §. quæ onerandæ. ex primo caſu huius §. no. tria.
4 ¶ † Primò licet pr̄ ſit turpis pſona, & hoc ꝯſtet iudici, ſi tñ filia
expreſſe ꝯſēſit, & ī ꝯſēſu ꝑſeuerat vſq; ad ꝯteſtationē incluſiuè
pr̄ admittit̄, nec iudex hēt ſe vlterius intromittere: & hoc intelligo uerū, ſi filia poterat ſibi p̄iudicare ꝯſētiēdo, qa erat maior
25. an. & pfecti ſēſus, al's dēret iudex ſupplere, ut ī. ver. ideoque.
5 ¶ † Sc̄do no. (& ad hoc ꝑ allegat) ꝙ qncūq; lex, vel ſtatutū req̄rit aliquē ꝯſētire tpe. li. ꝯte. qa tūc inchoat iudiciū, & lr̄imat ex
ꝯſēſu, & loq̄t hic, qñ dēat ꝯſētire rōne p̄iudicij, & intereſſe, ꝙ p̄tēdebat: idē ſi nō prēdebat, ſed dēat ꝯſētire ad reintegrādā, &
lr̄imādā pſonā agētis, vt in caſu l. cū nō ſolū. §. neceſſitate. C. de
bo. q̄ li. & ibi no. vel ſi diceret ſtatutū, ꝙ nō poſſet minor, vl̄ mu-
6 lier agere ſine cōſenſu ꝯſanguineorum. ¶ † Sed quæritur q̄d ſi
tunc conſentit, poſtea vult diſſentire? R̄ndeo non audiet, quia
legitimatum eſt iudicium totū, poſtq̄ lr̄imatum eſt ptinc. & ius
eſt q̄ſitum ei, cui conſēſum non eſt: uñ nō licet uariare, vt ī gl.
j. Itē quid ſi in conteſtatione nō ꝯſenſit, ſed ꝯſentire vl̄? R̄ndeo
ſi habebat conſentire rōne ſui intereſſe pōt, & retrotrahit̄ cōſenſus. l. fi. ff. ad Maced. l. licèt. ſ̄. de iud. & ſic erit in caſu huius §. ſi
āt nō rōne ſui intereſſe, ſed ad legitimandū, & reintegrandū pſonā agentis, ut in caſu. §. neceſſitate. & in caſu ſtatuti, de quo
ſ̄. tunc talis cōſenſus nihil operatur, qa talis conteſtatio hr̄ pro
non facta, non adhibito conſenſu, nec trahit̄ retro, & ita plenè
diſputādo vr̄ tenere Bal. C. q admi. ad bō. poſſ. l. 1. in pen. & ult.
q. ꝙ etiam vr̄ ſentire. Cy. & Bar. in §. neceſſitate. in 4. q. & cum
iſta diſtinctione intelligo id, ꝙ no. Bar. in l. ſi quis mihi bona. §.
iuſſum. de acq. hær. ubi dicit, ꝙ qñ requiritur conſenſus ex forma legis. vel ſtatuti, pōt adhiberi ante, vel poſt incontinenti, vl̄
c ex interuallo, *nā eſt uerū. qñ rōne præiudicij, uel intereſſe illius
7 q habet conſentire, non qñ ratione ſolēnitatis iudicij. ¶ † Tertio not ꝙ ſi adhibet̄ conſenſus ante lit. conteſt. ſi ab eo non receditur, ſed in eo perſeuerat, ſufficit, licèt tpe conteſtationis ñ
ſit præſens, uel conſentiens, ut hic colligitur in princi. ¶ Et per
hoc terminat̄ qō, quæ formatur in d. §. neceſſitate. ſi pr̄ cōſētit
filio, ut agere poſſit per inſtr̄m publicū antequam incipiat agere, vel p nuntium, aut epiſtolā, utrum hoc ſufficiat, ſi tempore lit. conteſt. nō eſt p̄ſens, & conſentiens? & Cy. ſm Pet. tenet
hic, quòd ſic in 3. q. & Bal. in auth. cauſa quæ fit cū monacho.
in fi. C. de Epiſ. & cler. & videtur probari hic ſubtiliter intelligēdo in ver. ſm hoc in uerbo, mutauerit a ꝯ̄rio ſenſu, & ut caſus
in l. honores. in fi. ī. de decu. Iſtud tñ non vr̄ eſſe verum, qñ cōſēſus requiritur, non rōne intereſſe illius, qui hēt conſentire, ſed
ad integrandā pſonam, quia tunc talis conſenſus vr̄ requiri tāq̄
forma actus ſm Bal. in d. l. 1. C. qui admit. ad bon. pol. & forma
dēt adhiberi tpe actus celebrati, non ante, vel poſt, ſicut vidimus in authoritate tutoris, quę non pōt adhiberi ante actū, ſed
in ipſo actu, ut l. obligari. §. tutor. ī. de auth. tuto. Br̄ dic, ꝙ licèt
dicto caſu nō poſſit adhiberi poſt ſm Bal. in loco prealle. tñ añ
bñ pōt qa ceſſat rō illa, ꝙ ꝯteſtatio ſit nulla, non adhibito ꝯſenſu, & aliud eſt in conſenſu in authoritate tutorū, ſm ea quę no.
Bar. in d. §. iuſſum. & Inn. in c. dudū. de reb. eccl. nō alien. & ad
illud, ꝙ dixi, ꝙ nō ſufficeret, ſi adhibeatur poſt. facit bonus tex.
in l. quid ergo. in princ. ſ̄. de infa. & ꝙ no. gl. in l. licèt. in fi. gl. de
iudi. ſ̄. eo in c. prudentiam. de offi. del. & C. de iu. fi. l. inſtar. l. x.
8 ¶ † Ex ſecundo caſu no. ꝙ qñ p legem, uel ſtatutum req̄rit̄ cōſēſus alicuius certo tpe, ſi præſtat̄ intēpeſtiuè ante tp̄s, hr̄ ꝓ non
præſtito, & pōt ab illo recedi, quia res dr̄ integra, & nullum ius
dr̄ acq̄ſitū alteri parti, facit l. 1. §. ꝙ ait. ī. quo. leg. cū allegatis in
gl. 1. vſq; ad uer. nec ob. ſecus ſi non requiritur certo, & determinato tp̄e. nam tūc ſufficit ſemel voluiſſe, ut l. 1. de aqua. plu.
arc. & hēt locū rēa, ꝙ ſemel placuit, amplius diſplicere nō pōt: &
alia regula mutare conſilium. de reg. iur. & alia, ꝙ reprobat in-
9 conſtātia, ut l. nunq̄. de col. bō. ¶ † Et dic, ꝙ quatuor ſunt, q̄ impediunt mutationem uoluntatis. ſ. ſi ex uoluntate p̄ſtita ſemel
eſt alteri obligatus, ut l. ſicut. C. de act. & obl. Itē ſi eſt alteri ius
q̄ſitū, ut ſ̄. de pac. l. fi. Item ſi non eſt res integra, ut l. poſt litē. ſ̄.
de ꝓc. Itē ſi uolūtas traxit ſecum executionem, ut l. apud Aufidium. de optio. leg. alleg. in gl. 1. ꝑ ꝯ̄ria. No. ēt ex ſecūdo caſu, ꝙ
filia dr̄ mutare uoluntatē tacitè, eo ipſo, ꝙ eſt emancipata poſt
præſtitam uoluntatem: ita intelligit Dyn. iſtum tex. nam cōſētiendo patri, uidet̄ conſentire rebus ſic ſe habentibus, & ſtāte
com-

ADDITIONES.

a Stricte. Quod in cauſa dotis lis conteſtetur, uoluit Lu. Ro. conſi. 174.
b Ob reuerentiam. De hoc late per eundem Pau. conſi. 74.
c. Ex interuallo. Adde eundem Pau. coſ. 54. & uide Lu. Ro. coſ. 50. & conſil. 54.

ꝯtione actionis inter ſe, & patrẽ, ſed ſecuta emãcipatione d'ſ-ſoluit cõio: ergo deſinit cõſenſus, arg. in l. cum quis in princ. ꝟ. de ſol. Sed ↄ, ꝙ nõ cẽſeatur mutare voluntatem rõne emancipationis, vt l. cum qui ſibi. §. qui. de verb. obli. qa mutauit ſtatũ in melius. Sol. volũtas patris erga filium nõ cẽſetur ex hoc mutata, ne mutatio facta in melius noceat filio, vt ibi, ſed volũtas filij erga patrem bñ cẽſetur mutata, ut talis mutatio ſtatus i melius filio proſit, caſus eſt hic, ſed ponamus, ꝙ pater litẽ erat cõteſtatus, & poſtea filiam emãcipauit, videtur, ꝙ nõ noceat patri, ſicut nec expreſſa mutatio voluntatis facta poſt litem cõteſ. vt ſ. dixi: ↄtriũ dic, ꝙ etiam ſi per ſnĩam latam proprie, ante tamẽ dotem exactam emãcipetᷓ filia, cõſolidatur actio in filiam, & pater repellitur ab agendo, vt eſt caſus ſingularis. ꝟ. eo. l. marito.
10 §. ſi voluntate. ¶ † Ex tertio caſu vero in uer. (nec non) no. caſũ, in quo iudex poteſt ſupplere de facto ſuum officiũ interponendo, etiam nõ requiſitus in cauſa priuatæ perſonæ, & hoc pp̃ fa-
a uorem dotis, [a] ſic etiam propter publicam vtilitatem. l. quos ꝓhibet. de poſtu. & in fauorem miſerabilis pſonæ, vt l. illicitas. §. ne tenuis. de offi. præſi. & per Cyn. in l. mulierẽ. C. ſi mãcipium ita ven. ne proſti. & in cauſa vſurarum, vt in c. ad audientiam. de iureiur. p Inn. rñ ſecus l. 4. §. hoc uidemus. ꝟ. de dam. infe. Intelligo aũt iſtum tex. qñ mulier, quæ nõ ↄtradicebat, nec cõſentiebat, erat abſẽns, vel erat furioſa, & ſic nõ poterat ↄdicere, ſi aũt erat p̄ſens, & ↄdicere poterat, & erat maior 25. ann. & nõ timebat reuerẽtiam paternam tũc tacẽdo vr̃ cõſentire, nec iudex poſſet ſe intromittere, ſicut nec in primo caſu legis, vt dixi in l. 2. §. volũtatem. ſ. eo. per illũ tex. & diſtingue plenè, vt ibi dixi cir
1 ca iſtã materiam. ¶ † Vlt. alleg. iſte tex. ad qõnẽ, ſi ſtatutũ dicat, ꝙ mulier vel minor nõ poſſit agere ſine cõſẽſu duorũ cõſãguineorũ, & cõſanguinei requiſiti nolũt cõſentire, an agere poterit? & vr̃, ꝙ nõ, ꝓ id qđ no. gl. in §. neceſſitatẽ in ↄtrũ alleg. text. hic in uer. (ſed ſi latitat) vbi filia latitãs ne cõſentiat, habetur ꝓ cõſentiẽte. ſm Cyn. in illo §. neceſſitatem. Bñ ſi nullam cãm allegant, quare nolũt cõſentire, vera eſt illa ſecunda pars per iſtũ tex. & arg. optimum in l. ſi legatarin. §. fi. de fideic. liber. & l. non tñ. §. ſine iuſta & l. neque infantes. §. 1. ex quib. apparet, paria
b eſſe aliquẽ abeſſe, vel adeſſe, & ſine cã [b] cõſẽtire, vel recuſare qa ſe facit alienum a iure cõſentiendi. Si aũt allegant aliquã cãm, tunc debet illa cã examinari, & ſi eſt iuſta, & vera, poterit agere, alias ſecus ſm Barto. hic per iſtum tex. in ver. quid n. & ver. ſi is. qn nõ allegãt iuſtam cãm dicit Bald. in l. viduæ. C. de nup. quod debent adhiberi alij conſanguinei vlteriores, ſi ſunt.

ADDITIONES.

a Fauorem dotis. Quia cã pia, & in cauſis pijs iudex ſupplet, ꝙ cã dotis ſit pia, tenet Bar. in l. ſi ego. §. 1. ſu. de iu. dot. & tex in l. cum his. §. ſi mulier. & ibi Bal. in uer. pietatis. ſu. eo. tit.

b Et ſine cauſa. Adde Abb. conſi. 65. 2. lib. vbi conſuluit in facto.

1 Coniuges propter incidentem furorem non poſſunt mittere libellum repudij niſi furor ſit intolerabilis.

2 Coniuges debent inuicem participare ipſorum infortunia, ſi poſſunt tolerari ſalua conuerſatione.

Fortuna, & dignitas ſuperueniens marito prodeſt uxori.

3 Si conceſſa eſt alicui immunitas a munerib. perſonalib. propter infirmitatẽ, de qua non erat ſpes ſalutis, licet poſtea ſanetur, an finiatur immunitas.

4 Qualiter cognoſcatur fatuus.

Quod olim erat iuſta cauſa faciendi diuortiũ, ſi vxor non procreabat liberos, & quòd hac de cã nõ poſſit hodie maritus petere ſeparationem thori.

5 Valet matrimonium etiam contractum in mortis articulo, licet non ſit aliqua ſpes prolis procreandæ.

1 **§. Si maritus.** † Si alter ex coniug. incidit in furorem, nõ põt ipſe mittere libellum repudij: ſed alter ſic, non tñ debet, niſi furor ille ſit intolerabilis, & ſi ↄ facit tanq̃ ſine cã faciens diuortium, punitur, vt perdat donationẽ
13 ante nuptias, vel dotem. h. d. vſq; ad §. ſi autẽ in ſæuiſſimo. ¶ † In tex. ibi (quod enim) no. iſtum tex. ꝙ cõiuges debẽt inuicẽ participare ipſorũ infortunia, ſi poſſunt tolerari ſalua conuerſatione, ſic eↄ fortuna, & dignitas ſuperueniẽs marito ꝓdeſt vxori, ut C. de nup. l. fi. & Auth. de cõſu. §. hoc itaq. Et dicit Iac. de Ar. per iſtũ text. ꝙ ſi maritus ſine aliqua ſui culpa peruenit ad paupertatẽ, nõ poteſt mulier agere uirtute l. ſi conſtãte. ꝟ. eod. & l. ubi adhuc. C. de iur. dot. ſed cõiter teneᷓ ↄtrium, quia agitur, ut dos ſalua ſit, & hic intelligitur, ꝙ debet participare ſalua dote: de hoc uide in addi. Spe. de don. inter uir. & uxo. §. formaᷓ. ¶ In tex. ibi debebit reintegrari matri. ſi res eſt integra. & põt reintegrari, & ſi nõ reintegreᷓ, an uᷓ eſſe in culpa? Bart. hic ur ſentire, ꝙ nõ. qa ſufficit, ꝙ tẽpore diuortij nulla ſpes erat ſalutis, & ſic legitimè factum eſt, uñ ex ſuperueniẽti non reſcinditur qđ
3 factum eſt. ¶ † Et ꝓpter hoc determinat ipſe, ſi cõceſſa eſt alicui immunitas a munerib. perſonalib. pp̃ infirmitatem, de qua nõ
a erat ſpes ſalutis, licèt poſtea ſanetur, non finietur immunitas: ꝓ hoc facit, quod ipſe idem no. ꝟ. eod. l. ſi conſtãte in fi. ſuæ repeti-tionis, & qđ no p gl. in l. 1. C. in qb. cau. in. integ. reſtit. nõ eſt neceſſ. In ↄtriũ facit, qa cõperta veritate, error cedit veritati, vt in c. veritate. 8. di. qđ hr̃ in c. fraternitatis. ex. de frigid. Bñ mihi vr̃ dicẽdũ, ꝙ aut immunitas fuit ↄceſſa pp̃ aliq̃ cãm, q̃ erat vera tẽpe ↄceſſionis. poſtea tñ deſinit eſſe uera, tũc nõ finiᷓ immunitas, & hẽt locũ rñ illa, ꝙ dẽt priuilegiũ eẽ manſurũ, & ita loquunᷓ allegata primo loco, ſi bñ inſpiciantᷓ. Aut ↄceditur pp̃ aliquam cãm, q̃ putaᷓ vera cõi æſtimatione, tñ ex poſtfacto apparet, ꝙ vera erat, & tũc finiaᷓ immunitas, tanquã concedẽtes fuerint decepti, & ita loquunᷓ allegata ꝓ ſecunda parte, & iſta eſt ve-
4 ritas. ¶ † Vlt. no. gl. ſuper ver. ferendus, qualiter cognoſcatᷓ [b] fa-
b tuus. ſ. qñ proijcit lapides. ſunt & alia ſigna de quibus hr̃ in l. ob quæ vitia. de ædi. edic. & no. in l. quidam in ſuo. ꝟ. de ↄd. indeb. ¶ In tex. ibi, vel quia liberos nõ habebat. no. ꝙ iſta erat iuſta cã olim faciendi diuortiũ. ꝙ uxor non procreabat liberos. Narrat Valerius, ꝙ quidã ciuis Romanus fuit primus, qui inuenit diuortiũ pp̃ hanc cauſam, & reprehendit ipſum, quia ↄcordia maritalis præferenda erat cupiditati liberorũ, tene menti. Sed an hodie ſi vxor non procreat liberos, poſſit maritus petere ſeparationẽ thori? dic, ꝙ non, quia etiã ſunt alia bona matri-
5 monij, q̃ põt ſubeſſe. † hinc eſt, ꝙ valet matrimonium ẽt ↄctũ in mortis articulo, licẽt non ſubſit aliqua ſpes prolis procreandæ, vt no. in regula iuris. in c. ſi culpa. de reg. iur. lib. 6. & in c. tãta qui fil. ſint leg. & per Bar. in l. eã quam. C. de fideic. in 13. col.

ADDITIONES.

a Finietur. Adde hoc voluit Ioan. de Ana. conſi. 101. Bal. conſi. 101. 1. lib.

b ¶ Et in hoc uide Bar. Soc. in conſi. 63. incip. in cau. reſtit. in integ. per totum in prima parte.

---

1 Maritus tenetur alere uxorem furioſam.

2 In cauſa pia poſſunt cognati implorare iudicis officium propter eorum intereſſe ratione ſanguinis, nec habebunt cauere de rato.

Alimentorum appellatione, non continentur medicinæ.

Qui tenetur alimenta præſtare ex diſpoſitione legali tenetur ad medicinas, & quid ſit ex diſpoſitione teſtatoris.

3 Quid in iudicibus magiſtratus tenentur præſtare alimenta, ſi infirmantur.

Appellatione alimentorum continentur etiam veſtimenta, & quid appellatione cibariorum.

Cũ alimẽta ſint p̄ſtãda ex dote, & ſecundũ eius quantitatẽ, quòd ſicut bona mariti ſunt obligata pro reſtõne dotis, ita & pro alimentis non præſtitis.

4 Si uxor promiſit dotem, & non ſoluit eam integram, non tenetur maritus ſibi ad alimenta, ſecus ſi dos non eſſet promiſſa.

1 **§. Si autem in ſæuiſ.** † Marit⁹ teneᷓ alere vxorẽ furioſam, & ſi dotem diſſipat, ſequeſtrabitur. h. d. vſque ad §. ſi ſol. in prin. §. ibi, calliditate nõ vult, quia ſi faceret diuortiũ, neceſſe hẽret reſtituere dotẽ, quia mulier uõ eſt in culpa, licèt ẽt ipſe ſit, & ipſe nõ vult dotẽ reſtituere, nec ẽt curat de vxo. vt ſequiᷓ. ¶ In tex. ibi, (vel cogat adire cõpetẽtẽ iudicẽ) ſupple. & implorare eius officiũ.
2 Nã ad iſta, q̃ ſequunᷓ non cõpetit actio. † Et no ꝙ in cã pia põt cognati implorare iudicis officiũ pp̃ eorũ intereſſe rõne ſanguinis, facit l. 1. cũ ſeq. de lib. exhib. nec habebunt cauere de rato, qa agunt noĩe proprio, nõ noĩe cognati, facit quod no. in l. nõ tñ. ꝟ. de app. ¶ In tex. ibi, (& medicina ei ſuccurrere) allegatur
a iſte tex. ꝙ applõne alimentorũ [a] non continenᷓ medicinæ, qa ponunt hic, vt diuerſa. Itẽ ꝙ ille, q teneᷓ alimenta p̄ſtare ex diſpõne legali teneᷓ ad medicinas, ſi aũt ex diſpõne teſtõris, quia ſint legata alimẽta dic, ut no p Bar. in l. legatis. ꝟ. de alim. leg. Et
3 † quid in iudicib. qb. magiſtratus tenenᷓ p̄ſtare alimẽta ſi infirmantur? dic hr̃, ꝙ immo nõ tenenᷓ ad alimẽta, ſed ad cibaria, q̃ minus important: nã applõne alimentorũ ↄtinenᷓ ẽt ueſtimenta. l. verbo uictus. de uer. ſig. nõ ſic applõne cibariorũ, ut ꝟ. de ali. & cib. leg. l. diariis. Et diſtingue, an ſint paruæ, vel magnæ. ar. in l. in reb. §. põt. ſ. cõmo. Allegat ẽt iſte tex. ꝙ cũ alimenta ſint p̄ſtanda ex dote, & ſm eius q̃titatẽ, & ſicut bona mariti ſunt obligata ꝓ reſtõne dotis, ita & ꝓ alimẽtis [b] nõ p̄ſtitis: ſicut bona, q̃ ſunt obligata ꝓ ſorte, ſunt ẽt obligata ꝓ uſuris, ut l. Lucius. ꝟ. q pot. in pig. hab. & l. p retentionẽ. & l. pignorib. & ibi no. Cy. de vſu. ſm Ia. de Are. quẽ ſequiᷓ Bar. Alij dixerũt ↄtriũ, qa nõ reperit iure cautũ. vt no. in add. Spe. de do. inter vir. & uxo. §. formaᷓ. tis. ego habui iſtam q. de facto, & obtinui ꝓ prima parte p tres
4 ſnĩas conformes ¶ † Vl ſcias, ꝙ ſi uxor ꝓmiſit dotẽ, & nõ ſoluit integrã, nõ teneᷓ maritus ſibi ad alimẽta. ut no. in Auth. de nõ elig. ſecun. nub. §. pe. & p Cy. in l. ꝙ in uxorẽ. C. de neg. geſt. & p Bal. C. ad Velle. in l. ſi. qui vr̃ dicere, ꝙ maritus poſſit eã expelle-
c re [c] dicto caſu, ſed ſi dos non eſſet promiſſa, teneretᷓ maritus eã alere, per l. ꝙ ſi nulla. ſ. de rel. & hic in gl. quæ incip. maximè. Cætera circa iſtum articulum, vide per Cy. in d. l. quod in uxorem.

ADDITIONES.

a Alimentorum. Quid ueniat appellatione alimentorum, uide per Alb. conſi. 63. quid autem appellatione cibi per Old. conſi. 11.

b Pro alimentis. Adde eundẽ conſi. 8. Abb. conſi. 43. uer. ſi. Lud. Rom. conſi. 454.

c Expellere. An hoc ſit uerum uide per Lud. Rom. conſi. 407. & Abb. conſi. 85.

1 *Pater quando eſt furioſus, quis agat pro eo.*
2 *Sicut pater præfertur filiæ in agendo de dote, ita & eius curator, & eo modo eius procurator.*
Caſus, in quibus filia poteſt agere, & habet exercitium actionis.
3 *Quando filiæ datur exercitium actionis de dote, debet cauere de ratihabitione patris, & quomodo poteſt habere ratum pater furioſus, & quid ſi pater eſt turpis perſona, quòd non ſit neceſſaria cautio rati.*
4 *Licet pater quando agit abſente filia, teneatur cauere de rato, tamen quando filia eſt furioſa, non cauet de rato.*

1 §. Si ſoluto. † Si pater eſt furioſus, & hẽt curatorẽ agit curator cum voluntate filiæ, ſed ſi non ha
2 bet, agit filia cũ cautione de rato. h.d. † No. ꝙ ſicut pater p̄ſert
filiæ in agendo de dote, ita eius curator, & eo modo eius procu
rator, ut l. filiuſf. §. ſed & filia. ſ̄. de procu. ¶ Itẽ no. caſum, in quo
filia põt agere, & habet exercitium actionis de dote. ſ. ſi pater
eſt furioſus. Idẽ ſi abeſt, vt ſ̄. ea. l. §. ſi patri. & nõ apparet eius cu
rator, vel procu. Idem ſi pater eſt turpis perſona, ut in d. §. ſed &
3 filia. ¶ † Itẽ no. ꝙ qñ filiæ datur exercitium actionis de dote, de-
bet cauere de ratihabitione patris, ſed quõ poteſt ratum habe-
re pater furioſus? Rñdeo non ipſe, ſed eius curator qui poſtea
creabitur. puto tñ, ꝙ qñ pater eſt turpis perſona, non ſit neceſ-
ſe cauere de rato: quia ſi p̄dicat, admittitur filia, ut in d. §. ſed &
filia. & ſ̄. in §. eo autem tempore in gl. ſuper ver. filię in ſecunda
4 exceptione. dũ dicit. vel in ſubſidiũ filiæ actione ſeruata. ¶ † Vl
ti. no. gl. quæ eſt hic ad intellectum l. 2. §. voluntatẽ. ſ̄. eo. ꝙ licèt
pater, qñ agit abſente filia, teneatur cauere de rato, vt ibi, qñ ta
men filia eſt furioſa non cauet de rato. & iſtam gl. ibi alleg.

1 *Dos quando poſſit repeti a marito.*
2 *Soluens alteri de mandato ſerui fugitiui, cum quo contraxerat, quare non liberetur a domino.*
Quid in adiecto ad ſolutionem.
Plures caſus, in quib. quãdo qs põt p ſe, & nõ ſit p aliũ ſi alteri hoc mãdaret.
Statutũ ſi p̄mittit, q uulneratꝰ poſſit p̄pria authoritate uindictã ſumere uſq. ad moderatã p̄cuſſionẽ, nõ tamẽ poterit aliud p aliũ exercere odio uindictæ.
3 *An ſit fundata intentio creditorum agentium contra filium tanquam hæredem patris, niſi doceat, vel alleget ſe abſtinuiſſe, vel abſtinere.*
4 *Quãdo pater mariti recipit dotẽ, qualiter ipſe pater tenetur, et qualiter filius.*
5 *Quid ſi ſoluta fuit filio de mandato, vel iuſſu patris.*
6 *Si fuit ſoluta filio ſine uoluntate patris, an pater tunc in tali dote habeat vſumfructum tanquam legitimus adminiſtrator.*
7 *Vbi ſunt onera matrimonij, ibi debet eſſe fructus dotis.*
8 *Si pater mariti ſuſtinet onera matrimonij, & nurus moriatur uiuente filio, quis lucrabitur dotem, an pater, an filius ſtante ſtatuto de dote lucranda, & an ueniat communicanda cum fructibus mariti.*
9 *Quando dos fuit ſoluta filio ſine iuſſu patris, & ſic pater non tenebitur, ſi nihil erat in peculio, an pater poſſit compelli ad ſe obligandum reſtitutioni dotis.*
An pater teneatur dare donationem propter nuptias pro filio maſculo, ſicut dotem pro fœmina.
10 *Quando pater, recipit dotem, & filius vult ab eo recedere, an poſſit petere, quòd pater tradat ſibi dotem.*

1 §. Tranſgrediamur. † Dos repetitur a marito, ſi erat ſui iuris, & fuit ſoluta
ſibi, vt alteri de mandato ſuo. hoc primò, ſed ſi erat in alterius
poteſtate, repetitur a patre eius in tribus caſibus. ſ. ſi fuit illi ſo
luta, vel marito de voluntate illius, & tunc inſolidum, vel ſine
voluntate, & tunc quatenus eſt in peculio: hoc in ſcđo: ſed ab
ipſo marito in primo caſu non repetit̃, niſi quatenus eſt hæres
p̄ris ſui: hoc tertio, & vltimo. & ſic innuit, ꝙ in ſcđo, & tertio ca
ſu, qñ fuiſſet ſoluta ipſi marito de voluntate patris, vel ẽt ſine,
poſſet ẽt repeti ab ipſo marito, ẽt ſi nõ eſſet hęres patris ſui, ꝙ
eſt verũ, qa ipſe ꝯxit, & filiuſf. iſto iure poterat obligari, & cõue
niri ex oĩ ꝯctu ſuo, p̄terq̃ ex mutuo, & voto l. filiuſfa. de actio. &
obl. Et primo loquit̃, qñ maritus erat ſui iuris, uſq; ibi, (ſed ſi fi-
lius.) Scđo, qñ erat in poteſtate ſui patris, & iſta ſecunda ſubdi-
uidit̃, qa primo declarat, an poſſet repeti à patre ſuo, & ponit
tres caſus, in quibus põt repeti. Primus, qñ fuit ſoluta p̄ri ſuo, &
tunc repetit̃ a patre actione de dote. Secundus qñ ipſi marito
eidemq; filio de voluntate patris tunc repetit̃ a patre actione,
q iuſſu, & inſolidum vtroque caſu. Tertius qñ ſine uoluntate,
& tunc repetit̃ actione de peculio quatenus eſt in peculio, p̄ſe-
ctitio uſq; ibi (ſi aũt ſocero.) Scđo declarat, an poſſit repeti ab
ipſo marito, eiuſdẽq; filio in dictis caſibus, & dicit, ꝙ in primo
caſu, qñ fuit ſoluta ipſi patri nõ, niſi quatenus hæres eius eſt, ſic
ergo innuit, & in ſecundo, & tertio, qñ ipſi filio de voluntate
patris, vel ſine poteſt repeti, etiã ab ipſo filio, & dic, ꝙ ipſe filius
eſt tunc principalis debitor, pater vero eſt acceſſorius, qa ex ꝯ-
ctu celebrato cum filio cõuenitur actione, quod iuſſu, vel de in
a rem ver. aut de peculio, vt in l. cum filius. de verb. obl. ¶ † In gl.
2. q̃ incipit, (qa nihil,) ibi fallit. ĩ. de ſer. fugit. vbi hr̃, ꝙ licet ſol-
uẽs ſeruo fugitiuo, cũ quo ꝯxerat, liberetur a dño: ſi tñ ſoluit al
teri de mãdato ipſius fugitiui, nõ liberatur a dño: ſed dic, ꝙ ibi
penès fugitiuũ erat ſola facultas recipiẽdi ſolutionẽ, nõ aũt ius
obligandi q̃ facultas cum facti ſit, & in facto conſiſtat, p alium
exerceri nõ põt, ꝙ no. Et idem vr̃ in adiecto ad ſolutionem, vt li
cèt recipiendo ſolutionem liberet ſoluentẽ a principali debito
re, non ſic, ſi alteri ſoluat de mãdato, & in p̄curatore conſtitu-
to ad recipiẽdam ſolutionẽ: quaſi in hoc ſit electa induſtria p-
ſonę, & nõ poſſit alteri mãdari, ut in l. pen. §. 1. ſ̄. de diuer. & tẽp.
p̄ſc. ꝙ plenè no. in l. ſi procuratorem. §. 1. ſ̄. mand. ſed qñ penes
te eſt ius oblig. ſicut ſoluendo tibi liberor a te, ita & ſoluendo
alteri de mãdato tuo, vt in concor. alle. in prin. gl. & ſiſr̃ eo caſu
quo tibi ſoluendo te obligo, ſiſr̃ & ſoluẽdo alteri de tuo mãda-
to te obligo: ut hic. ¶ In ea gl. ibi, (de theſa. l. 1. §. in alienis,) ibi,
(nec uolentib.) dic, ꝙ ſpeciale eſt pp culturam agrorum, ne de-
ſerat̃, ꝙ dñs per ſeipſum poſſit quærere theſaurũ in fundo ſuo,
non tñ põt alteri mandare, ꝙ q̃rat, quia multi reperirentur cu
piditate theſaori, qui derelinquerent culturam. ¶ In gl. ibi (l. cũ
fundum. §. quæſitum.) dic, ꝙ ẽt ibi eſt ſpeciale, ꝙ licèt quis poſ-
ſit reſiſtere violentię per ſeipſum, non tñ per alium, vnde facit
ꝙ licèt pater poſſit aliquando filiam in adulterio repertam in-
terficere per ſeipſum, nõ tñ hoc alteri mandare: & ad hoc ſolet
allegari ille tex. Et ſimiliter, ſi ſtatutum permittit: ꝙ uulnera
tus, uel uerberatus poſſit p̄pria authoritate uindictã ſumere
uſq; ad moderatam percuſſionem, ut eſt Flo. nõ tamẽ poterit
a illud p aliũ exercere odio uindictæ: & ne peius cõtigat. ar. in l.
nõ eſt ſingulis de reg. iur. & adde quod not. Dyn. in reg. poteſt.
de reg. iu. l. 6. & ꝙ no. in l. 2. de admi. rer. ad ciui. perti. ¶ In gloſ.
quæ inci. (diſtingue tñ) in ſi. in dubio uidetur actum: ut utereq;
3 obligetur, ſcḋm Ia. de Are. & Bar. arg. ĩ l. ambiguis. de reg. iur. ¶ † In
ti. gl. q̃ inci. (hoc aũt,) iſta gl. ſẽp allegat̃: nã qdã dixerũt, ꝙ intẽ-
tio creditorũ agẽtiũ ꝯ filiũ, tãquã ꝯ hæredẽ patris eſt fũdata eo
ipſo, ꝙ p̄bãt ipſũ eſſe filiũ, abſque, eo ꝙ p̄bet illũ ſe immiſcuiſſe
hæreditati paternæ. Primo p illã auth. Apoſtoli: ſi filius ergo hę
res. Secundo: qa ante bñficiũ abſtinẽdi cõceſſum a prætore ſi-
ne dubio fundata erat intẽtio creditorũ: qa erat neceſſarius hę
res nomine, & effectu: idẽ ergo debet eſſe poſt beneficiũ cõceſ-
ſum a p̄tore: ꝙ poſſit abſtinere: niſi ipſe doceat; vel alleget ſe ab
ſtinuiſſe: uel abſtinere, & ſic uelle uti beneficio prætoris: nam
etiam hodie eſt hæres ipſo iure: nec deſinit, licèt abſtineat. Ali-
qd ergo plus dẽt eſſe antequã abſtineat. ut ſufficiat creditorib.
ſola filiatio. Iſta tñ gl. vult contrarium: & bene ſecundum om-
nes: quia illud beneficium abſtinendi redegit ipſum ad inſtar
emancipati. vt l. nã nec emãcipatus. de leg. 1. Et ſicut ꝯ emanci-
patum non eſt fundata intẽtio: niſi probetur, quod adiuerit, ita
nec cõtra filiũ in poteſtate, niſi p̄betur, quod ſe immiſcuerit, vt
eſt caſus in l. quam allegat gl. quando beneficium prætoris li-
berat ipſum ipſo iure abſque eo, quòd aliter utatur eo: non di-
co, ꝙ ipſo iure non ſit hæres: ut l. 1. §. qui ſunt in poteſtate. ĩ. ſi
quis omiſ. cau. teſta. quia prætor hoc facere non poteſt: ut Inſt.
de pol. §. quos autem. ſed quòd habetur pro non hærede in ef-
fectu. & hoc bene potuit facere prætor: & de hoc arg. plenè no.
in l. neceſſarijs. de acquiren. hæred. Nunc reaſſumendo tres ca-
ſus qui ponũtur in uerſic. ſed ſi filius, dic ꝙ in primo caſu quã-
4 do † pater mariti recipit dotẽ, ipſe ſolus tenetur tan q̃ principa
lis debitor: filius aũt non, quia ex contractu celebrato cum pa
tre nõ tenetur filius: niſi ſit hæres eius, ut in ſi. §. adde aliũ caſũ
quando hæredes patris reſtituiſſent filio nõ hęredi cautione ab
eo defendendo non recepta, & eſſent ipſi non ſoluendo, nã in
ſubſidium mulier habet regreſſum contra filium: eundẽq; ma-
ritum, licèt cum eo non cõtraxerit. & licèt iſte non ſit hęres pa
tris, cum quo ꝯxit, vt ĩ. de dote p̄leg. l. pater dotẽ. in ſi. Item ſi de
uoluntate mulieris p̄r reſtituiſſet filio, qui uoluit ſe a patre ſe-
parari: liberatus eſſet pater a muliere: & ipſe filius teneret̃, ita
determinat Bar. in l. ſanè. in ſi. cum l. ſeq. ſ̄. de iure do. & tetigi ĩ
l. 3. ſ̄. eod. in prin. Item ſi pater recepiſſet nomine filij, & illo mã
dãte, nel ratũ habẽte, non tenet̃ pater: ſed ipſe filius, quia uidet̃
pater accepiſſe tanquàm miniſter, ſicut in primo caſu huius §.
qñ alius extraneus recepit de uoluntate mariti, in dubio autẽ
pater uidet̃ recepiſſe ſuo nomine, & animo ſe obligandi, liècͭ
quidam dicant hodie contrariũ debere eſſe, cum filius poſſit ſi
bi acquirere, uideatur recepiſſe adminiſtratorio nomine: & ſic
ꝙ non teneatur, ꝙ non placet: quia uitanda eſt correctio huius
5 §. ¶ † Circa ſecundũ caſum, quãdo ſoluta fuit filio de mãdato,
uel iuſſu patris, pater tenetur, quòd iuſſu, ut dixi, filius autẽ te-
netur actione de dote. ¶ Sed quæro, quid ſi filius erat emãci-
patus,

ADDITIONES.
a ¶ Exercere. Adde Lud. Ro. ſing. ſuis fol. 18.

parus. Spe, in ti. de do. inter vir. & vxo. §. formatis. ver. ſed pone
filius, diſtinguit, ſed eius diſtinctio non placet, iō dic adhuc pa-
trē teneri, non tñ actione, φ iuſſu, quia illa nō datur, niſi qñ eſt
in ptāte, ſed actione mādati per tex. cum gl in l. 2. in fi. ſ̄. φ iuſ-
ſu. Sed qualiter poſſunt eſſe duo obligati pro dote, vnus princi
paliter, alter mādatario noīe. C. ne fideiuſſor. dot. dent. Rñdeo,
fallit in tā coniunctis perſonis, in quib. non habet locū ille tit.
quia pater poteſt ſe obligare pro filio, & eꝯ, & frater ꝑ fratre,
quia ceſſat cauſa perfidiæ, vt in l. fi. C. de do. cau mor. & no. Bar.
6 ȷ̄. eo. l. ſi cōſtāte. in prin. §. quoties. ¶ †Circa vlt. caſū, qñ fuit ſo-
luta filio ſine volūtate pr̄is, quærit, an pater tūc in tali dote ha
beat viumfr. tanquā legitimus adminiſtrator? Bar. tangit iſtum
paſſum in l. ꝯ. §. j. re. amo. & diſtinguit ſuo modo. Tu dic, φ ſi ſu
ſtinet onera matrimonij, habebit fructus, non tanquā lḡimus
7 adminiſtrator, ſed ex illa regula. † φ vbi ſūt onera mr̄imonij, ibi
debent eſſe fructus dotis. l. j. de iu. do. & l. filiusfa. & l. filia. §. hoc
amplius. fam. erc. ſi nō ſuſtinet, ſecus p eandem regulā, nam tā
quam legitimus adminiſtrator debet habere in rebus aduenti
8 tiis, non ſubiectus alteri oneri. ¶ †Itē dubitatur, an dicto caſu, ſi
nurus moriaī viuente filio, ſtatutū ſit de dote lucrāda, quis eā
lucrabitur, an pater, an ipſe filius. Nā primo caſu diuideret̄ po
ſtea inter hęredes, ſecūdo non, ſed eſſet pręcipuū ipſius filij. vt
ſ̄. de bo. quæ lib. l. j. & 2. tanquā lucrum nuptiale. Dyn. format
iſtā quęſtionem hic, & determinat, φ ſi nurus moriatur viuen-
te patre mariti, lucret̄ ipſe pater, ſi poſt eius mortē, lucretur ip
ſe filius, & idē tenet Cy. in l. 2. C. fam. ercif. Bar. in l. dotem. de ca
ſtren. pec. vbi vr̄ eſſe de hoc gl. quę tenet hāc diſtinctionem iu-
re iſto, ſed hodie cū lucra nuptialia quærant filio, tanꝗ aduenti
tia, vt d. l. j. & 2. dicit ipſum filium lucrari, & non teneri cōica-
re cum fructibus. Sed in tractatu de duob. fratrib. tenet, φ ſi pa
ter ſuſtinebat onera matri. ipſe pr̄ lucretur, alias filius, q̄ diſtin-
ctionem Bald. reprobare vr̄ in l. 2. fam. erc. & hoc lucrum com-
mēſuratur oneri. quid. n. ſi ſecūda, vel tertia die mortua eēt mu
lier, & ſic pr̄ nulla onera ſuſtinuiſſet? Br̄ dicas, φ aut veniebat
lucrāda rōne adulterij commiſſi per mulierē, & tunc dicit, φ
cedit lucro mariti, cui principaliter fit iniuria. de hoc eſt caſus.
ȷ̄. e. l. Lucius. Nā ſi quæreretur ipſi patri, poſſet pr̄ hanc iniuriā
remittere, cuius ꝯrium ibi habetur: ſi autē ex pacto, vel ſtatu-
to, tunc dic, φ aut ſtatutum, vel pactum dicit, φ vir lucretur, &
indiſtinctè lucrabitur ipſe vir, non pr̄, quia in ſtatuto non com
prehenditur: ſi aūt loqueretur ſimpliciter, ita φ poſſit ēt pater
cōprehendi, tunc ſerua diſtinctionem no. per Bar. in d. l. dotem.
reprobata diſtinctione, quā ponit in illo tractatu per rōnem
9 Bal. ¶ †Vltimo quæritur, an dicto caſu, qñ fuit ſoluta filio ſine
iuſſu pr̄is, & ſic pr̄ nō tenebitur, ſi nihil erat in peculio, verum
pater poſſit cōpelli ad ſe obligādum pro reſtitutione dot. Bar.
hic tenet, φ ſic, quia pater tenet̄ dare donationem propter nu
ptias pro filio maſculo, ſicut dotē pro fœmina, vt l. fi. C. de do.
promiſſ. q̄ donatio non fit, niſi pro ſecuritate dotis, aut ergo in
illo loco erat cōſueta talis donatio æqualis doti, & nō expedit,
φaliter ſe obliget, ſi facta fuit: aut nō erat cōſueta, & tūc loco
talis donationis debet ſe obligare, & etiā bona ſua, & puto, φ
hoc debet fieri ad inſtantiā filij ſui, cui competit hoc ius peren
di, & implorādi iudicis officiū, vt l. qui liberos. de ritu nup. non
autem nurus, cui non cōpetit, & plus dicit Bart. notabiliter, φ
eo ipſo, φ conſentit matrimonio filij, cenſetur ad hoc ſe obli-
gaſſe per l. filiusfa. ȷ̄. de tutelis, poſtquā cogitur ſe obligare, ſe-
cus qñ conſenſit in actu, in quo non cogitur ſe obligare pro fi
lio, quia tunc conſentiendo, non obligat, vt l. Lucius Caiū. ȷ̄.
de adm. tut. Quidam vero Moderni dicunt, φ non credunt pa
trem teneri ad ſe obligandū pro filio, quia videmus, φ non co
gitur in officijs publicis, vt l. 2. ad munic. ſed iſta non eſt bona
rō, quia pater cogitur dare donationē pro filia, ſed non ſic ꝓ-
curare officium publ. & non perpēdunt de hoc, qui ſic dicūt:
ego autem habui talē caſum de facto, φ filius cuiuſdā mente
a capti, [a] recepit dotē, & pater non potuit ſe, & bona ſua obliga
re, poſtea ſefellit, mulier volebat ire ꝯ poſſeſſores bonorum pa
tris, dicebatur, φ non poterat, quia non receperat, nec ſe, vel
bona ſua obligauerat. ego dicebam ꝯrium, φ ſi fuiſſet ſanæ mē
tis, poterat cōpelli ad ſe, & bona ſua obligandū, ſi nō eſt factū,
hoc contingit, quia fieri non potuit: unde pro facto habet̄ ex
diſpoſitione legis. arg. in l. ſi finita. §. eleganter. de dam. infec. &
10 l. 2. ſ̄. de cur. quia nō debet nocere mulieri caſus patris. † Po-
teſt ēt quæri circa primum caſum, qñ pater recepit dotē, ſi fili[9]
vult, ab eo recedere, & petit, φ ſibi tradat dotem, ipſe aūt non
uult, & offert ſe paratū ſuſtinere onera, ſed filius non poteſt pa
cificè habitare cū patre, quid iuris? Bal. mouet hanc qōnem in
l. 2. fam. ercil. & dicit, φ ſi filius eſt emancipatus, pater compel-
litur, quaſi uideatur ſibi data licentia eo ipſo, ut poſſit p ſe ſta-
re, alias ſecus. tene menti, quia quotidianū eſt, ſi tamē filius ha
beret iuſtam cauſam, puta pp nouercam, uel ſimilē, putarem,
φ iudex deberet ſuper hoc prouidere ſecundū ſuū arbitrium.

ADDITIO.

a Mentecapti. De hoc vide eius conſ. 78. & vide etiam eius conſ. 14. ſed d. Alex. dicit, φ ſummè errauit, ita conſulendo.

1 *Actio, quæ competit, ſi dos fuerit data pro matrimonio putatiuo.*
2 *Mulier in dote data pro matrimonio putatiuo præfertur alijs creditoribus peculiarib. & res emptæ ex tali pecunia, quaſi dotali efficiuntur, quaſi dotales. & quæ alia priuilegia habeat.*
3 *Si ſtatutum dicat, quòd inſtrumenta dotalia mittantur executioni, ſicut ſententia diffinitiua, locum habebit etiam in quaſi dote.*
Priuilegium nunquam debet ſic intelligi, vt operetur contra ſignificatum verbi, ſeu vocabuli.
4 *In reb. datis pro iſta quaſi dote, vel emptis de pecunia data pro ea, præfertur mulier ipſi domino, quaſi illæ res non ſint de peculio.*
5 *Si aliquis vendidit merces ſuas alicui mercatori, & antequam ille ſolueret, fefellit ipſe emptor, quando venditor præferatur alijs creditoribus in rebus venditis.*

1 §. Si mulier. †Si dos fuerit data pro mr̄imonio puta-
tiuo cōpetit condictio ob cām ad ipſam
repetendā, in qua mulier hēt priuilegiū, ſicut in actione de do-
te. Et priuilegiū dotis, vel dñi circa actionē de peculio, vt ante
oīa deducatur, qđ eis debetur, ꝓfert priuilegio mulieris. & pōt
talis dos putatiua retineri pro impēſis in ea factis. h. d. cū l. ſeq.
a †No. duo priuilegia, q̄ habet mulier in iſta quaſi dote, quia ꝓ-
fertur alijs creditorib. peculiarib. aliud ponit̄ in fi. φ res emptę
a ex tali pecunia quaſi dotali efficiūt̄ quaſi dotales, [a] ſicut empti
ex tali pecunia quaſi dotali, & ſic poſſunt vendicari, qđ eſt ſin-
gula. ſm̄ Bat. ſacit l. vir vxori. de do. inter vir. & vx. l. Proculus.
de iu. do. hoc vr̄ verū, ſi emant̄ eo noīe, alias ſecus l. ex pecunia.
C. de iu. dot. Alia priuilegia tangunt̄ hic in gl. q̄ incipit, (nā da
bitur) ſ. habebit tacitā hypothecā. Item φ in ea habebit ius ꝓla
tionis, ſicut in vera dote, vt in l. aſſiduis. C. qui pot. in pig. hab.
& hoc tenet ibi Cy. in 7. q. & ēt gl. Bat. in l. ij. ȷ̄. de priu. cre. Ad-
de quintū, φ ꝓdium, quaſi dotale nō poterit alienari, vt in l. 4.
de fundo dot. Prędicta ꝓcedunt, qñ impedimentū mr̄imonij
proueniebat ex parte uiri: vt hic, ſi aūt mulieris, qa ipſa erat ſer
ua, & decepit virū, quidā dicūt, & puto bñ, φ nō mereat̄ priui-
legia, cū potius mereat̄ puniri, ut l. aditio. ſ̄. de ritu nup. ubi da
tur actio de dolo, ſi erat liberta, & decepit, uñ non meretur ꝓ-
b miū, [b] ut l. ſi hr̄ditaria. ſ̄. de neg. ge. dico ēt, φ in primo caſu, qñ
defectus nō proueniebat a muliere, licèt mulier hēat priuile-
gia in quaſi dote, maritus nō hēt uñ non lucret̄ dotē ex pacto,
uel ſtatuto de lucrādo, licèt ipſe fuerit deceptus: caſus eſt ſingu
laris in d. l. a diuo. de ritu nup. ēt ex cā adulterij, quia nō dr̄ cō-
mitti adulteriū, ſi nō erat mr̄, & hoc tenet gl. in l. cōſenſu. de re-
pu. & no. in c. plerunq;. de do. inter uir. & ux. p gl. Patet ēt, φ di
xi maritū putatiuū non hr̄e priuilegiū. ȷ̄. e. l. inſulā. §. fructus.
ubi nō lucrat̄ fructus talis dotis, tanꝗ maritus, ſed tanꝗ bonæ fi
dei poſ. & effectus eſt magnus, vt dixi ſ̄. e. l. diuortio. §. ipediat.
in gl. q̄ incipit mandati. quæ gl. ēt illud ſentit in fi. & iō pt dici,
ſi quęrat̄ de alijs priuilegijs dot. de quib. dixi in l. j. an hēant lo-
cum in iſta quaſi dote, qa hic non hr̄ niſi de quatuor, ſeu quin
que, vt ſ̄. dixi, φ aut cōcernūt maritū, & non hñt locū, aut vxo-
rē, & hñt locū quatenus tendūt ad faciliorē exactionē. fallit in
priuilegio, φ nō poſſit retineri dos ob impēſas. C. de rei vxo. §.
ſed nec. qa iſtud ñ hēt locū in hac quaſi dote, vt in l. ſeq. in tex.
& gl. p Bat. licèt malè poſſit aſſignari rō diuerſitatis, ſed opor-
tet nos ſtar̄ authoritati gl. ī re dubia, ſi nō ſunt reprobatę: licèt
aūt putatiuū mr̄imonium ſit priuilegiatū, ſicut verū quantū
ad exactionē quaſi dotis, in alijs tñ nō eſt priuilegiatū, ut ȷ̄. re.
3 amo. l. ſi concubinā. & ibi no. p Bat. ¶ †Et dicit Bal. in l. j. ī fi. de
cond. ob cau ſi ſtatutū dicat, φ inſtr̄a dotalia executioni mittā
tur, ſicut ſnīa diffinitiua, locū habebit ēt in quaſi dote p iſtum
c tex. qđ eſt notandū. [c] Item no. φ priuilegiū nunꝗ debet ſic intel
ligi, vt operetur ꝯ ſignificatum uerbi, ſeu uocabuli, nā peculiū
dr̄ deducto eo, qđ debetur dño ſuiſque, ut l. ſed ſi dānum. §. j. de
pec. & priu. mulieris in hac quaſi dote non operat̄, ut dñs non
poſſit ante oīa deducere, φ ſibi debet de peculio, quia eſſet ꝯ
4 proprium ſignificatū. † Itē no. qđ in reb. datis pro iſta quaſi do
te, uel emptis de pecunia data pro ea bene ꝓfertur mulier ipſi
dño, quaſi illæ res nō ſint de peculio, p ea, quę not. ſ̄. §. prox. in
5 gl. quę incipit qñq;. ¶ †Et iſtud inducitur p Bal. & Ang. ſi aliq̄s
vēdidit merces ſuas alicui mercatori, & anteꝗ illi ſolueret pre
tium fefellit ipſe emptor, & ſic bona eius capiuntur p credito-
d res, φ ū reperiant̄ res uenditę, debeat præferri [d] ipſe uenditor
omni-

ADDITIONES.

a Quaſi dotales. Adde vt per Ale. conſ. 4. 4. lib. per Lud. Ro. conſ. 201.
b Præmium. Dicit Ale. optimum eſſe ar. in l. pe. §. fi. φ ſal. tur.
c Notandum. Ideo, quia correctorium iuris cōis, quo conſiderato non haberet executionem paratam inſtr̄a. Suſtineri tñ poteſt ſecundū Alex. quia ſumus in materia fauorabili dotis, ideo poteſt fieri extenſio. ut l. ſi conſtante.
d ¶ Præferri. De hoc per Lud. conſ. 40. in fi.

omnibus aliis creditorib.& idē ſi mutuauit pecuniam, & poſſit ꝓbare res aliquas de illa pecunia fuiſſe emptas, q̄ repeniūt̄ extare.ſed in ꝯtrium vr̄ tex. ī l. ꝓcuratoris.§.ſi plures.de trib.dic, vt ibi dixi.Quòd ſi mercator ille ꝑ paucos dies ſeſellit,procedat dictū Bal.& Ang.quaſi videat̄ decepiſſe venditorem, & feciſſe ſibi fieri fidē de pretio,ar.in l.3.ſ̄ de pig.act.alias ſecus,vt in illo §.ſi plures.quia vī tranſiuiſſe in creditū,& iſtud ſeruatur Florētiç ſine dubio ēt indiſtinctè,prout ego vidi obſeruari. & imputet ſibi,qui ꝯxit,quia oīa diſtribuunt̄ ꝑ ſolidū,& librā inter creditores,& ſic dicat ſtatutū.¶ In gl.q̄ incipit,nā(dabitur ꝯditio ob cām) oppo.ꝙ non ꝯditio ob cām,ſed ſine cā, qa cā ob quā fuit dictū,erat & in ſpecie,vt ſi do tibi vt digito cęlum tangas, ꝓcedit ꝯtrium,ſi aūt in gn̄e impoſſibilis, vt l.j.de ꝯdi. ſine cau. dicit Dyn.ꝙ qn̄ eſt impoſſibilis in gn̄e eſt poſſibilis,licèt in ſpecie nō ſit,vt ſi mulier libera tradit ſeruo ꝓ mr̄imonio: nam inſpecto matrimonio in gn̄e cā eſt poſſibilis,ſi ille eſſet liber hōt ſed ſic ꝯſiderato matrimonio in ſpecie quantū ad illud eſt impoſſibilis,iō tunc datur non ſolum ſine cā,immo ob cau.vt ꝓbatur in l.3.§.ſi liber bō.ſ̄.de ꝯd.ob cau.¶ In gl.ibi (vel ēt tacitā hypothecam) ſed iſtud poſſet procedere ī aliis terminis,q̄ huius §.ſed hic nō,qa ſeruus habens peculiū,licèt poſſit obligare dn̄m actione ꝑſonali de peculio,nō tn̄ pōt ipſas res peculiares obligare,niſi habeat ſpeciale mādatū, vel gn̄ale cū libera,vt l. dn̄uſ,& ibi no.ſ̄.qđ iuſſu.& l.ſi ꝯuenerit.ī fi.de pig.act. cū l.ſeq.

L E X XXVI.

1 *Caſus notabilis, quòd conſtante matrimonio poſſit mulier dotem exigere.*
2 *Qualiter conſtante matrimonio maritus poſſit conueniri ad reſtitutionem dotis propter paupertatem, & de quanta paupertate intelligatur, & qd in donatione propter nuptias, & quid in reb. paraphernalib. & an mulier habeat priuilegium prioritatis in hypotheca bonorum mariti.*
3 *Quòd iſta exactio dotis non ſit omnino exactio, quia conſignatur, & deponitur, vt fructus eius deſeruiant onerib. matrimonij, & an mulier poſſit de ea tunc facere quicquid vult.*
4 *Si mulier eſt filiafamilias, pro qua pater dedit dotem, quando ipſa poſſit petere hanc conſignationem dotis ſine voluntate patris.*
5 *Si mulier agit hypothecaria pro rebus mariti, quia maritus incipit malè uti ſubſtātia ſua, nō poterit mulier conſequi, niſi tantum quantum ſufficit ꝓ dote, & illud ſequeſtrabit, & reſiduum tenetur remittere creditoribus.*
6 *Si tunc creditores mariti offerant dotem mulieri, tenetur mulier illas res eis relaxare, ſi fructus dotis ſufficiant ad alendum familiam, alias debebit ſequeſtrari de bonis mariti tantum, quòd ſufficiat ad alimenta.*
7 *Quòd dicitur de marito vergente ad inopiam, vt poſſit conueniri ad conſignationem dotis, habet etiam locum in ſocero.*
8 *Quando duo ſunt obligati inſolidum ad reſtitutionem dotis, & vnus ipſorū vergit ad inopiam, alter non, qualiter petatur iſta conſignatio.*
9 *Quando pater dedit dotem pro filia, & ſic actio erat communis, quòd ipſe pater poſſit petere hanc conſignationem ſine voluntate filia, & quid ſi pater fuiſſet ſtipulatus ſibi reddi.*
10 *Quòd non fiat reſtitutio ipſi patri, ſed conſignetur, & deponatur ad commodum matrimonij.*
Per hanc conſignationem non aufertur filia ius conſolidationis.
11 *Si mulier ſtipulata eſt, poteſt ſibi reddi ſolu.matr. quòd non cenſeatur renūciaſſe caſui huius legis, quominus poßit etiam conſtante matrimonio.*
12 *Quando extraneus dedit dotem pro muliere, & pactus eſt ſibi reddi ſolu. matr. non pōt conſtante matrimonio petere hanc conſignationem fieri pp paupertatem, & an poſſit petere ſibi caueri de dote reſtituenda ſol. mat.*
13 *Quod iſto caſu poßit ipſa mulier petere hanc conſignationem implorando iudicis officium ex æquitate.*
14 *Quando alius cum marito ſe obligat ad reſtitutionem dotis, & confitetur eā ſe recepiſſe, non habet locum titulus, ne fideiuſ.do. dentur. ſecus ſi non confitetur ſe recepiße.*
Quid in coniunctis perſonis.

1 SI conſtante. † Si maritus peruenit ad tantam paupertatem, ꝙ deductis debitis nō ſupereſt tn̄ de bonis ſuis, ꝙ ſufficiat ad reſtitutionē dotis poteſt mulier ēt conſtante mr̄imonio dotem exigere per actionē perſonalē de dote.h.dicit.& eſt famoſū principiū hui9.l.& Bar.ipſū repertj in iuuētute ſua, anteq̄ ſcriberet ī iure ciu. in ciuitate Piſarū,vbi legebat, & noluit ī ſenectute aliqd de ipſa immutare,vt appareret poſteris a quāta ꝑfectione ipſe incœpit,vt dicit Greg. in dialogo de ſācto Benedicto,ſed intelligētibus bn̄ apparet,ꝙ iuueniliter in multis fuit locutus, & ꝯtriū in cōpluribꝫ ipſe dixit in aliis locis, licèt plura bona ipſe dicat, & ī iſta materia habemus paucos tex.ſ.iſtū,& l.vbi adhuc.C.de iur.do.& in Auth.de æqua.do.§.illud. tn̄ multæ inſurgūt qōnes circa iſtā materiā,& gl.hic formauit qnq; quarū tres.ſ.prima,& ſecunda,& vltima cōcernunt perſonas eorum,a quib.fit repetitio,aliæ duæ ꝑſonas repetentiū. Sed in l.vbi adhuc format 20. Bar.vero format 40.quarū 10,reſpiciunt perſonas illorū, a quibus repetit̄:aliæ decem ꝑſonas illorum,qui repetunt:aliæ decē formam repetendi,& ēt modum,aliæ x.repetitionis effectū, & ſatis ſunt clarę,& faciles bn̄ intuēti.ego aūt inſiſtā in iſtis quinque q̄ tangunt hic per gl.quia ſuperfluum eſſet inſiſtere in aliis ēt plenè examinatis, & per eū,& alios.Et loquit̄ iſta lex in actione perſonali de dote,per q̄ pōt repeti duntaxat ipſa dos, & conſtā te matr.R̄r ſecus,vt l.2.ſ.e.ſed per l.ubi adhuc.addunt̄ qua
2 tuor.† Prima eſt,quia non expedit, ꝙ maritus ꝑuenerit ad tantā paupertatē, ꝙ deductis debitis oib. & alimētis ꝓ ſe, eius bona non ſufficiant ad reſtitutionē dotis,ſed ſufficit ſi ad paupertatē peruenerit,vt ibi hr̄,& hoc non pōt contingere, ēt ſi bona iſta ſufficiant ad ſatisfaciendū creditorib. & ēt doti,tn̄ nō remanet tm̄, ꝙ ſufficiat ſibi ad vitam inſpecta conditione ꝑſonæ ſuæ. Aliud eſt,quia pōt agere non ſolū actione perſonali pro dote, vt hic,ſed hypothecaria pro reb.mariti ꝯ quoſcunque poſſeſſores,& ipſe poſſet aduerſ9 eos ſe tueri exceptione. Tertiū eſt,qa non ſolū pro dote,& eius ſecuritate, vt hic,ſed ēt pro donatione pp nuptias,q̄ ſperabat poſſe lucrari, & ēt pro reb.paraphernalib.donatis marito,pro qua donatione,& rebus cætera bona mariti ſunt tacitè obligata,ſicut ꝓ dote,vt eſt ibi text.no.& ſingularis. Quartum eſt,quia in iſta hypothecaria hēt priuilegiū prioritatis,ſicut qō agit ſoluto matrim. de quo poterat eſſe dubium,qm̄ agendo conſtante matrimonio, agit ex quodam priuilegio ꝯ regulam. vnde videbatur ſufficere,ꝙ agere poſſit, & tūc ꝯtrium eſt,vt ibi patet, niſi ſint creditores habētes expreſſā
3 hypothecam,& anteriorem tempore.† Quintū,& vltimū additur per illam l.ꝙ iſta exactio dotis non eſt oīno exactio,quia nō ponitur in manib.mulieris pro libito voluntatis: immo conſi-
a gnatur,[a]& deponitur,vt fructus eius deſeruiant onerib.matrimonij non ſolum mulieris,ſed ēt viri,& totius familiæ,nec pōt mulier aliquid alienare de rebus conſignatis,ſed per iſtā legem videbatur,ꝙ eſſet dotalis exactio,& ꝙ traderet̄ ipſi mulieri vt faceret quicquid vellet,vt colligitur in uer (exactionē) & illa ꝓuiſio fuit magis ęqua,& rationabilis.Poſtea ꝑ Auth.de æquali.
4 do.§.illud.† addit aliud,ꝙ licèt maritus non peruenerit ad paupertatem:immo ēt ſit adhuc diues quia ſolutis omnibus debitis,& dote,ſupereſt ſibi tantum,de quo poteſt honeſtè viuere: ſi tn̄ incipit vti malè ſubſtantia ſua, quia effectus eſt luſor,vl̄ lo cator,vel incipit facere impēſas maiores, q̄ ſuppetāt facultates puta traficare per mare cum eſſet inexpertus,& perdere ꝑſiſtehat in ſuo propoſito,& ſic eſt timor,ꝙ ꝑueniat ad paupertatē. prouidetur mulieri, vt poſſit petere conſignationē dotis ꝑ illam auth.additur ēt,quid iuris, ſi mulier erat filiafam. pro qua pater dederat dotem. An ipſa mulier poſſit petere hāc cōſignationem ſine volūtate patris,& diſtinguitur ibi,an erat dos ma-
b gna,[b] an parua,& tunc ſecus:ꝙ intellige patre ꝓſente, alias etiā ꝓ parua poſſet agere,vt in l.filiusfam.§.ſed & filia. de ꝓcur. Itē intellige, qn̄ pater erat idoneus ad dotandum in ſecundo matrimonio, ſi dos perderetur, alias poſſet ēt pro parua, per ea,q̄ no.per gl.ſ̄.eo.l.2.§.ꝙ ſi io patris.q incipit,morte ibi,ſed pone, &c.& hoc ēt tenet Bar. hic. ¶ Oppo.ꝯ tex.Primo,ꝙ ēt ſi maritus non peruenit ad paupertatē, nec malè incipit vti ſua ſubſtātia, nihilominus dos poſſit peti ſequeſtrari ſ̄.eo.l. ſi cū dotē. §. ſin autem in ſęuiſſimo.ver.ſi vero dotem.Sol.verum eſt,qn̄ maritus diſſipat res dotales,& eas malè tractat.ſi aūt non illas, ſed ſuas,locum hōt iſta iura,vt olim nō poſſet,niſi qō ꝑuenit ad extremam paupertatē,de qua hic,ſed de iure. C.vel Autheotico.
5 dic,vt ſ̄.dixi.¶ † Itē adhuc opp. & iſta oppoſitio cōcernit l. ubi adhuc.inquantum dicit,ꝙ pt̄ agi hypothecaria ꝓ reb.mariti:nā oīa bona mariti ſunt obligata ꝓ dote:ergo ſi bona mariti valēt xl.& dos aſcendebat ad x.tn̄ certè poterit agere mulier ꝓ oīb. bonis,qa iſta eſt natura hypothecariæ,ꝙ ꝑ eā aduocent̄ oīa bona hypothecata quantumcunq; plus valeat, q̄ ſit debitū,vt l.q̄ diu. C.de diſtrac.pig. nec poterunt creditores offerre dotē mulieri cū matri.adhuc cōſiſtat,vt no.C.y. ſm̄ Iac. de Are. in l. cū tibi.C.q pot.in pig.ha. ſi creditores remanebūt fraudati, qa ſtatim,ꝙ maritus incipiet malè vti ſubſtantia ſua quātūcūq; ſit diues,& ſoluendo,mulier poterit reducere ad manus ſuas oīa bona ei9,vt ponātur in ſequeſtro, & creditores mariti remanebūt deluſi.Sol.Doc.dicūt ī iſta materia,ꝙ licèt hypothecaria, qō ītērat̄ de iure cōi ſit illius naturę,de qua ſ̄.In caſu tn̄ iſto,qa intētat̄ de iure ſpāli,non poterit mulier ꝑ hypothecariā conſequi,
oīū

ADDITIONES.

a Conſignatur.Ideo dixit idem Pau.conſi.275.malè egiſſe mulierem in caſu huius l.ad reſtitutionem dotis.

b Et Adde,ꝙ dos dr̄ magna, aut parua ſm̄ qualitatem perſonarū iuxta glo.& Bal. in auth.quod locum.C.de colla.idem dr̄ ea parua,quæ ad victū non ſufficit, alias dr̄ magna,quę ſufficit ſm̄ eundem Bald. in auth. præterea in fin. C. vnde vir,& vxor,alias arbitrio boni viri,vt ibidem per eadem dicit in auth.ꝙ locū

niſi tantum,quantum ſufficit pro dote,& illud ſequeſtrabiť,re
ſiduum tenetur remittere creditorib. quinimmo quicquid di
cat Cy.in l.cum ubi.Bal.& Ang.& in auth. quod locum.C.de
6 col.tenet,†ꝙ ēt pro rebus,quæ remanent apud vxorem vſque
ad quantitatem dotis,ſi creditores offerāt ſibi dotē,teneť mu-
lier illas res eis relaxare,quia ſi maritus offerat,hoc idē facere
teneretē.Idem ergo ſi faciunt creditores habentes cām a mari-
to,quia pñt uti facultate cōpetente marito, vt l.cui. C.de non
num.pec.quod mihi vř verius,q̄ id quod no.Cy.qui fundat ſe
illa l.ad q̄ poterit rñderi de facili:dēt.n.ſufficere mulieri,ꝙ ha-
beat dotē ſuam.Hoc tñ uerum,ſi fructus dotis ſufficiant ad alē
dū familiam,aľs debebit ſequeſtrati de bonis mariti tñ,quod
ſufficiat ad alimenta,cum ad ipſa teneať,ut in l.ſi cum dotem.
7 §.ſi autem in ſęuiſſimo.† In ꝗ.q.glo.facit dubium,quia iſta l.vř
ꝯ diſpōnem iuris communis,vt poſſit agi de dote conſtāte ma
trim.vt in l.2.ſup.eod.idem cum loquatur in marito ad inopiā
vergente,non vř habere locum in ſocero,vt ĵ.eod.l.ſi uero.§.
de viro,licet in eo ſit ea.rō,per ea,quæ no.in auth.quas actio-
nes.C.de ſacroſ.eccl.gl.tñ determinat ꝯrium,& ad iſtas rōnes
non rñdet.Bar.uero utitur multis uerbis.Tu dic breuius quòd
immo non eſt ꝯ ius commune.Nam l.2.in princip.cum ſimil.
loquuntur de tali exactione dotis,per quam dos poniť in ma-
nibus mulieris,vt faciat quicquid vult.illa n.pōt fieri matri.
conſtante.nos uero non loquimur in totali,ſed in ea,per quā
non poniť in manib.mulieris,ſed ſequeſtratur,ut in l.ubi ad-
huc.circa fi.& in hoc non habemus aliquā l.dicentem,ꝙ non
pōt fieri,ſed bene habemus iſtas dicentes ꝯtrium,quod pōt fie-
ri propter paupertatem uiri,vel cum uergit ad inopiam.Cum
igitur prouiſio ſit pia,utilis debet fieri extenſio de pſona ad p-
ſonam,uel de caſu ad caſum ſimilem,ēt ſi eſſet appoſita dictio
8 taxatiua,ut in l.illud.circa fi.cū ibi no.C.de ſacroſ.eccl.¶ †Cir-
a ca ſecundā qōnem gl.cum duo ª ſunt obligati inſolidum ad re-
ſtitutionem dotis,& alter ipſorum uergit ad inopiam,alter nō
gl.tenet hic,ꝙ iſto iure non poterat peti iſta conſignatio,nec
ēt iure. C.ſed hodie per Auth.de æqua.do.ſecus Cyn.in l.ubi
adhuc.tenet,ꝙ indiſtinctè poterat peti,quia intererat mulie-
ris.habere plures debitores,ut in l.4.in fi.de lib.leg.Bart.hic di
cit,ꝙ quantum ad illum,qui incœpit depauperari,uel malè
uti ſua ſubſtantia,ſine dubio pōt peti,ſed ſi quæriť,an poſſit pe
ti de bonis alterius,qui non incipit malè uti,tunc tenet in effe
ctu,ꝙ in duob.caſib.poſſit,l.ſi erat ſocius,quia factum unius
ſocij nocet alteri,ut in l.ſi duo.ſi quis cau.Itē ſi non erāt ſocij,
tñ erāt duo rei debendi,quia paupertas unius alteri nocet: qđ
patet,quia facit illum pdere beneficium diuiſionis: iſtæ rōnes
non placent,quia uerum eſt,ꝙ factum unius ex ſocijs nocet al
teri in acquirendis,non in acquiſitis perdendis,ut in l.ſi unus.
in princ.de pac.& idem Bart.hic tenet in materia duorū reorū
nos nō tractamus de acquirendis. Itē factum vnius ex reis de-
bendi,i.paupertas bene impedit alteri acquiri beneficium diuiſ
ſionis,ſed id,quod competit de iure communi,nō auferri,quia
hoc difficilius fit,uel l.patre furioſo.de his qui ſunt ſui,uel alie.
iur.Puto dicendum in hoc artic.reiectis dictis per Doc.ꝙ ſi p-
ueniat ad paupertatem,uel incipiat uti male ſubſtāna ſua ille,
qui ſubijt unera matrimonij,peti poſſit iſta conſignatio in bo-
nis eius,& ſi illa non ſufficerent,ēt in bonis alterius,qm̄ ſit pp
duo,ſ.ut mulier cum ſua familia alatur,& ut ſit ſecura de dote,
& niſi hoc fieret fraudareť alter ipſorum. Si aūt alter,qui non
ſuſtinet onera matrimonij,deuenit ad paupertatē,ille uero,q
ſuſtinet non,tūc eſſet remedium harum legū,quia mulier nō
fraudať aliquo iſtorum,nec debet conſiderari,ꝙ ēt ipſe poterit
ad paupertatē deuenire,quia hoc non præſumit,& caſum,ad-
uerſamq; fortunam conſiderare debemus l.inter ſtipulant.§.
ſacram.de uerb.obl.¶ Circa tertiā qōnem gl.qñ př dedit dotē
pro filia,& ſic actio erat communis,occurrunt duo uidenda.
9 ¶ †Primum eſt,an ipſa filia poſſit petere hanc cōſignationē ſi-
ne uoluntate patris,nam ſi matrimonium eſſet ſolutum,con-
ſtat,ꝙ non,ut in plurib.ll.huius tituli,ſed hic uertitur pericu-
lum paupertatis,& iſtud dubiū glo.non tangit,ſed hodie expe
ditur in Auth.de æquali.do.§.illud.poſita.C.de coll.auth.quod
locum,ꝙ ſi dos erat magna,pōt ēt patre inuito,& non exiſten-
te turpi perſona,& iſte eſt caſus,in quo actio de dote profecti-
tia,& eius exercitium competit filię ſine uoluntate patris,ſec*
ſi dos erat parua.Tñ Bar.tenet hoc,ꝙ etiam ſi erat parua,ſi tñ
př non erat ſufficiens ad iterum ipſam dotandam in ſecundo
matrimonio,adhuc poſſit,per id,quod no.glo.in l.2.§.quod ſi
patris,quæ incipit morte ſ.eod.etiam ſine patris uoluntate,&
licet př non ſit turpis perſona. ¶ Secundū dubiū,an ipſe pater
hoc poſſit:& hic determinat iſta gl.ꝙ hoc pōt pp ſuum intereſ
ſe ne dos perdať,cum habeat neceſſe eam dotare in ſecūdo ma
10 trimonio.Bar.addit hic duo,& bene,†ꝙ non fiet reſtitutio ipſi
patri,nec ad eius manus perueniet,ſed conſignabitur,& depo
netur ad commodum matrimonij. Item quod per hanc con-
ſignationem non auferetur filiæ ius ꝯſolidationis,quia ſi effi-
cieť ſui iuris ante ſolutum matrimonium,vel etiā poſt,ante do
tem exactam per patrem cōſolidabitur actio in filiam,vt ĵ.eo.
l.ſi marito.§.ſi uoluntate.ſecus ſi poſt perfectā exactionem fa-
ctā a patre,efficeretur ſui iuris,vt C.eo.l.fi.dicit tñ Bart.hic alia
tria,& no.bene,ꝙ pater non poterit petere hanc conſignatio
nem ſine uoluntate filiæ,quod non placet,quia hoc non ten-
dit in præiudicium filiæ,ſed ad ſuam utilitatem.vnde ſemp præ
ſumitur conſentire,etiam ſi ꝯdicat,& pater ſit turpis pſona,q̄a
dos non habet peruenire ad eius manus:vnde intereſt filiæ.ꝙ
alius poſſit pro ea hoc petere.præterea ſi filia poteſt ſine uolū-
tate patris,ut ſ.dixi,idem debet eſſe econuerſo.Item dicit aliud,
ꝙ ſi pater fuiſſet ſtipulatus ſibi reddi ſolu.matr.non poſſet pe-
tere ipſo conſtante hanc conſignationem fieri,quia uidetur
huic caſui renuntiaſſe,ut ſ.eodem l.ſi cum dotem.in princ.qđ
non placet,quia ibi loquitur,quando renunciatio tēdit ad cō
modum filiæ.hic tenderet ad damnum,quia iſta cōſignatio fie
11 ad filiæ commodum.præterea ipſemet dicit,†ꝙ ſi mulier ſtipu
lata eſt dotem ſibi reddi ſol.matrim.non cenſetur renunciaſſe
huic caſui,quominus poſſit,ēt conſtante matr.& ſic ſibiipſi cō
trariatur in paucis uerbis,& non perpendit.Tertio dicit aliud,
quod reprobaui.ſ.eo.l.ſi cum dotem.in princ.ꝙ illa l.procedit
quando filia fuit præſens tempore,quo pater fuit ſtipulatus ſi-
bi reddi in unum caſum,alias non induceteř donatio in perſo
nam eius,quod eſt falſum,vt ibi dixi,vnde bene patet,ꝙ iuue-
12 niliter locutus eſt hic.¶ †Circa quartam qō.quando extrane*
dedit dotem pro muliere,& pactus eſt ſibi reddi ſolu matr.gl.
ponit pro conſtanti,ꝙ conſtante matri non poſſit petere hāc
conſignationem fieri propter paupertatem,& in hoc differt
extraneus a patre:qm̄ extraneus non tenetur illam dotare in
ſecundo matr.vř tamen,ꝙ poſſit petere ſibi caueri de dote re-
ſtituenda ſol.matr.ex cauſa ſuperueniēte de nouo per l.in om-
nibus.ſ.de iud.ſiue dicamus,ꝙ actio ſibi competens ſit bonæ
fi.vt Bar.vř tenere,ſiue ſtricti iuris,vt no.gl.& idem Bar. tenet
in l.a.ſ.eod.quia remedium illius legis locum etiam hēt in ſtri
13 cti iuris,vel l.creditores.de priuile.credito.† Sed dubium eſt,an
ipſa mulier poſſit petere hāc cōſignationē fieri:& facit dubiū,
quia ſi matrimoniū eſſet ſolutū,mulier iſta non haberet actio
nem ad dotem repetendā,ſed ipſe extraneus,qui pactus eſt,vel
ſtipulatus ſibi reddi:ergo nec ipſo conſtante:qm̄ in caſu huius
legis eo conſtante,intentat illam actionem,quam poſſet intē-
tare ipſo ſoluto,gl.hic determinat ꝯrium,ne fame pereat.& re
maneat indotata,non tñ declarat,q̄ actionem habebit,nec ēt
Doc.ego puto,ꝙ ſolum poterit implorare iudicis officium ex
14 æquitate.¶ †Vltimo no.ſi glo.qñ alius cum marito ſe obligat
ad reſtitutionem dotis,& confitetur eam ſe recepiſſe,non ha-
bet locum tit.ne fideiuſ.dot.den.C.immo ille obligatur per l.
fi.de dot.cau.non num.C.ſecus ſi non confiteretē ſe recepiſſe,li
cèt principaliter ſe obligaret vnà cum viro.Fallit etiam in cō-
iunctis pſonis,ut in ea.l.ſm aliū intellectū,ut no.ĵ.ea.l.§ quo-
ties.per Bar.& ita de facto ſeruatur,cætera vide hic per Bar,

ADDITIO.

a ¶Cum duo.In hac quæſtio.uno uergente ad inopiam,an poſſit agi contra alium.
vide per Lud.Rom.conſi.462.vbi dicit ſe Bar hic reprobaſſe,& dicit do Alex.ꝙ
inquantum Pau.hic dicit,ꝙ ſi ille qui non ſuſtinet onera matrimonij,eſt effectus
inops ceſſat hoc remedium,quod hoc ſuum dictum eſt contra communem ſen-
tentiam contra §.illud.

---

1 *Contra hæreditatem iacentem non poteſt agi, nec etiam ipſa dicitur poſſe agere,& nu.2.*

Quid ſi creditor facit dari curatorem hæreditati.

3 *Licet poſſit quis mitti in poſſeſſionem bonorum hæreditariarum,ſi diu incertum eſt:quis erit hæres,non tamen per hoc dicitur agere.*

Licet non poſſet agi contra hæreditatem iacentem, tamen poteſt incipere obligatio,& actio contra eam.

4 *Quando impedimentum agendi ſubeſt ab ipſo principio orta actionis, non incipit currere præſcriptio.*

5 *Nulla præſcriptio incipit currere contra hæreditatē iacentem,nec hæreditas iacens incipit contra aliquem præſcribere, ſed incæpta bene completur per eam,vel contra eam,& in quibus caſib.hoc fallat, remiſ.*

6 *Præſcriptio quando non currat non valenti agere.*

1 §. Si exhæredato. ¶ †Si ſolui\u0303 matrimoniū mortuo illo,qui teneť ad reſtōnem
dotis,iacente eius hæreditate non pōt agi de dote,niſi hřditate
adita.h.d.ſm primam lec.gl.in qua glo.dicit tria.Primo,ꝙ iſta
dos fuit ſoluta ſocero.Nā ſi fuiſſet ſoluta filio,nō procederet
tex.dū dicit,ꝙ non pt agi ante aditā hřditatē ſoceri.nā tunc fi-
lius teneretē ex ſua perſona,& ſic poſſet cōueniri poſito,ꝙ non
ſit hřs patris ſui.Item dicit glo.ꝙ matrimonium fuit ſolutum:
hoc

hoc ideo dicit,quia nihil dicit de paupertate viri,& rñr non po
terat peti dos matrimonio conſtãte,niſi rõne paupertatis,vt in
pn.i.l.Item gl.ponit,q fuit ſolutum poſt mortẽ patris,alias ſal
ſum eſſet,quod dr̃ in tex. q exactio incipit poſt aditã hr̃ditatẽ,
quia ſi fuit ſolutum viuente patre, incepiſſet agi poſſe ꝯ patrẽ,
& ſic incepiſſet currere præſcriptio:quæ poſtea non interrum
pteretur,cuius ꝯnum vult gl.¶ In tex.ibi(agit)ideſt agere velit.
1 ¶†Ex prima gl.no. duo.ſ. q ꝯ hæreditatem iacentem non põt
agi.facit l.4.§.tones.de dam.infec. ſed nec hæreditas iacens dr̃
agere ꝯ alie,vt inſ de diuer.& temp.præſcrip.l.ſi ſeruus hr̃dita-
rius.Rõ eſt,quia iudicium exigit veras perſonas,quæ pñt libel-
lum dare,& eidem rñdere,ſed hæreditas eſt perſona ficta,i qua
iſta non cadunt,quia loqui non põt.† Bene tñ poteſt quis mit-
ti in poſſeſſionem bonorum hæreditariorum, ſi diu incertum
eſt,quis ſit hæres,ut l.ſi diu.ꝟ.ex quib.cau.in poſſ.eat. non tñ
pōt dr̃ agere:ſed ideo mittitur,quia agere non poteſt pro-
pter defectum ex parte hæreditatis,nam tunc dr̃ quis agere poſ
ſe,qñ poteſt peruenire ad conteſtationem litis,& ad diffinitiuã
ſniam,quod hic non eſt:põt ẽt creditor facere dari curatorem
hæreditati,ut in tit.de cura.bon.dam.& tunc dr̃ agere ꝯ ipsũ,
non ꝯ hæreditatem,& peruenire ad diffinitiuã ſniam. Item li-
cẽt non poſſit agi ꝯ hæreditatem iacentem,bene tñ poteſt in-
cipere obligo,& actio ꝯ eam, ſi conditio obligationis exiſtat ip-
ſa iacente, vt l.nouano.ꝟ.de nouati. Vnde hic ſecundum pri-
mam lectũ licẽt mulier non poſſit agere,hæreditas tamen iacẽs
incœpit obligari,& actio ꝯ ipſam incœpit competere,licẽt nõ
4 potuerit in iudicium deduci. ¶ †Secundo no.ex glo.q qñ im-
pedimentũ agendi ſubeſt ab ipſo principio ortę actionis, non
a incipit currereᵃ præſcriptio,quia non valenti agere,&c.l.j.in fi.
C.de an.excep.vnde nulla præſcriptio incipit currere ꝯ hæredi
tatem iacentem, nec hæreditas iacens incipit contra aliquem
præſcribere,vt hic,& l.ea quæ.§.fi.& ibi no.C.de temp.in inte.
reſti.ſed poſtquam currere incœpit in perſona defuncti, bene
complet per hæreditatem iacentem, uel ꝯ eam, vt ibi no. & l.
cœptam.de vſucap quia poſtquam præſcrip.iam incœpit cur-
rere,ex ſuperuenienti impedimento non incępit dormire,nec
impeditur eius curſus.licet concedatur in inte.reſti.ut l.ei qui.
§.de mino.& in l.j.C.ſi aduer.vſuc.& ibi no.& per Bart.in l.na-
turaliter.de vſu.fallit in quibuſdam caſib.in quib.impedit̃ cur-
ſus,& ſic dormire incipit,ut in l.fi.§.donec. C.de iu.delib.& ui
de quod ibi dixi.Sed facit dubiũ in iſto §.ꝯ gl.quia.i.mulier ia-
cente hr̃dirate ſoceri potuit ſe facere mitti in poſſeſſionem ex
primo decreto,& ſic interrumpit p̃ſcriptionem.l.cũ notiſſimi,
§.illud.cum § ſeq.C.de præſcrip.30.vel 40.ann. vel ẽt facere da-
ri curatorem,& peruenire ad diffinitiuã ſniam, q ꝯ ipſam cur
rat p̃ſcr.cuius ꝯnum gl.dicit,quia qui põt facere, vt agere poſ-
5 ſit,cenſetur poſſe agere, ut in iſta iuris, qui põt. † Sed ad primũ
dic,q licẽt faciendo ſe mitti in poſſeſſionem poſſit interrũpe-
re præſcriptionem,non tñ ſibi imputatur quare hoc fecit,quia
non põt ad diffininuam peruenire:ſed ad ſm dic,q licẽt poſſit
petere curatorem dari,non eſt certus, q iudex det,nec ad ipsũ
pertinet dare,ſed ad iudicem,ideo adhuc non põt ſibi imputa
re quare hoc non fecit,licẽt in ꝯrium faciat l.3.§.quid ergo.ꝟ.
de ſrio iud.tu.quia debuit ſaltem experiri.argu.ibi, & vr̃ iſtud
6 difficile ꝯrium contra gl.† Item aliud adhuc, quia tunc eſt ve-
rum,q non ualenti agere non currit præſcr.hoc verum, quan-
do ſubeſt impedimẽtum iuris,vt contingit, qñ perſona agẽtis
eſt inhabilis.ita loquitur l.j.in fi.C de ann.excep. & tunc adhi-
bet illa diſtinctio a principio,an ex poſtfacto.ſi autem ſit impe
dimentum facti,vt quando eſt habilis ad agendum, tñ ex par-
te conuenti,vel tpis,aut loci ſubeſt impedimentum,tunc præ-
ſcriptio indiſtinctẽ currit,licẽt qs reſtituatur in integ. ſm Per.
b & Cyn.ᵇ qui tradunt hanc doctrinam in l.quoties.C.de preci.
imper.offe.per l. Attilicinus.de ſer.ruſti.prædi.& l. ſed & ſi per
prætorem.in princ. §.ſed ſi feriæ.ex quib.cau.ma.& quaſi pro
tum illom tit.Sed hic mulier erat habilis,& ex parte debitoris
erat impedimentum,quia hæreditas iacebat, ergo debet curre
re,ſed compent in integ.reſt.Poteſt dici,q iſtud eſt ideo,quia ſi
cut ꝯ hæreditatem iacentẽ non currit ipſo iure,ita nec hæredi
tas iacens incipiat præſcribere,ut non ſit melioris cõdõnis in
præſcribendo ꝯ alium,q̃ alius ꝯ ipſam.Bñ iſta lectura ſic ſuſten-
tata bona eſt,& vtilis pp iam dicta,tñ non placet quoad iſtum
tex.qui facit vim in eo,q filius erat exhæredatus. nam ſi poni-
mus,q dos ſint ſolura ſocero, & ſic filius non tenebit ex ppria
perſona,niſi ſit hæres patris, vt in §.tranſgrediamur. in fi.ẽt ſi
fuiſſet inſtitutus locum haberet,quod hic dr̃,& ſic fruſtra dixiſ
ſet de exhr̃danone filij,quod non eſt dicendum arg.in l.3.§.nõ
fruſtra.de iureiur.ideo Rogerius poſuit caſum, q fuit ſoluta ip
ſi filio,& q matrimonium conſtabat,cum hic non dicat̃,q fuit
ſolutum,& q mulier volebat agere rõne paupertatis, ſro ma-
teriam,de qua in prin.huius l. Glo.reprehendit,quia fruſtra ſie
ret mentio de aditione hæreditatis.Tu dic,q non fruſtra,quia
debet poni, q mulier prætendebat paupertatem filij rõne ex-
hæredationis,quia dederat ſibi dotẽ ſub ſpe bonorum pater-
norum,& tunc propter exhæredationem deficiebat illa ſpes,
ſed certe non dr̃ defeciſſe,niſi adita hæreditate per q̃ aditionẽ
exhæredatio confirmatur, vt l.filium. §.ſed cum exhæredatio.
de bon.poſ.contra tab.Et iſtam lect. approbant Doct.

ADDITIONES.

a ¶Currere.De hoc per eundem Pau.conſi.76.& conſi.180.
b ¶Et Adde Bal.in l.j.in 2.col.ver.opponitur & Cy.dicitur hic.C.de bon.mater. Et adde caſus, quibus currere dicitur, vt in c.3.de iur. pat. ſm Abb. in vltimo no.& Pau.in c.ex tranſmiſſa.de præſcript.

---

1 *Maritus ſi non poteſt ſatiſdare de dote reſtituenda in termino legali,condẽ-natur ad reſtituendum ſtatim deducto interuſuria medij temporis.*
2 *Habens dilationem a lege miſerationis gratia ſi vult ea uti debet ſatiſda-re cum fideiuſſore de ſoluendo adueniente termino. Idem ſi habet a Prin-cipe,vel a teſtatore,vel a iudice.*
3 *Habens neceſſe ſatiſdare cum fideiuſſore ſi non poteſt, quia non reperit,quã-do non releuetur a ſatiſdatione,ſed compellatur ſtatim ſoluere.*
4 *Quando pertineat ad maritum interuſurium medij temporis dotis reſtituẽ-dæ,& qualiter intelligatur.*
Qui non facit,quod debet cum poſſit,non poteſt gaudere beneficio legali.
5 *Sicut ille qui ſoluit lite pendente abſoluitur ad obſeruatione iudicij, ita qui ſatiſdat de ſoluendo adueniente termino.*
6 *Qui aliquid dicit in iudicio ex quo altera pars prætendit aliquam utilitatẽ non poteſt poſtea pœnitere inuita altera parte.*
7 *Titulus ne fideiuſſores dotium dentur, an habeat locũ quando præſtatur fi-deiuſſor de dote reſtituenda conſtante matrimonio, ſicut eo ſoluto.*
8 *Si præſtatur talis fideiuſſor cum iuramento an valeat.*

1 §.Quoties. †Si maritus non põt ſatiſdare de dote re-
ſtituenda in termino legali ꝯdẽnatur ad
reſtituendum ſtatim deducto interuſurio medij tpis. Si vero
ſatiſ. non vult cũ poſſit nihil deducit, ſi aũt ſatiſdat non com-
pellitur ante terminum,& mulier quæ petijt maritum condẽ-
nati ad reſtituendum ſtatim deducto interuſurio,ſi maritus eſt
paratus hoc facere,non põt volũtatem mutare, & ſe dicere po
a tiᵃ velle terminũ expectare,q̃ deductionẽ pati.h.d.no.§.†No.j.
q ad hoc ſemper allegatur, q ille,qui hẽt dilationẽ a lege miſe
2 rationis gr̃a, ſi vult ea vti,debet ſatiſdareᵃ cũ fideiuſſore de ſol-
uendo adueniente termino.Idem ſi habeat a Principe, vt C.de
p̃c.Imp.l.vniuerſa.Idem ſi a teſtatore, vt in tit.vt leg.no. c.Idẽ
vr̃ ſi a iudice,vt in l.ſi debitori ſ̃.de iud.& ꝟ.ea.l.§.penult.in fi.
3 ¶†No.2.q ille,qui habet neceſſe ſatiſdare cũ fideiuſſore ſi non
põt,quia non repetit fideiuſſorem,non remittitur ſibi ſatiſda-
tio,immo cõpellitur ſoluere ſtatim,vt hic pater, licẽt facta de-
ductione,ſed ꝯ de bis,q̃ no.in l.j. ſ̃. qui ſati.cog. & in gl.& in l.
cũ non facile.ꝟ.ſi cui pluſquã per l.Fal.& l.niſi.§.quãuis.eo tit.
per quam vr̃,q nunc ſufficiat nuda cautio. ſolu. hic poterat p
uideri taliter, q vtriq; parti remanebat conſultum,nec aliqua
pars grauabatur,nam maritus hẽt neceſſe om̃no reſtituere. vn-
de non grauatur, niſi reſtituat deducto commodo medij tem-
poris,nec mulier vr̃ grauari ex quo per reſtitutionem, quæ fit
ſtatim remanet ſecura,& ipſa nõ petit ſatiſdare propter aliud,
ad quod optime facit.ꝟ.eo.l.ſeruus dotalis. in fi.& l.ex his.q̃ in
frau.cred.in fi.in rõne ſui ſi eſſet caſus, in quo taliter nõ poſſit
prouideri procederent ꝯria, dũmodo creditor non ſtet in peri-
culo perdendi,alias dẽt ſibi prouideri, vt vel res deponatur de
qua eſt quæſtio.l.ſi fideiuſſor. in fi.qui ſatiſ.cog. vel perſona ca-
piat̃ tanq̃ ſuſpecta, & detineat̃ quouſq; ſatiſd. & p illũ tex. & p
l.ait p̃tor.§.ſi debitorum.quæ in fraud.credi.& ita practicatur.
4 Tertio no.q ad maritũ pertinet interuſuriumᵇ medij tempo-
b ris,quod qualiter intelligatur dic,vt dixi ſ̃.eo.l.diuortio.§.non
ſolũ.Quarto no.q qui non facit,quod debet,cum poſſit,nõ p̃t
gaudere beneficio legali.q̃a fruſtra petit debitũ, qui quod de-
5 bet non impendit,vt in regula iuris fruſtra.lib.6.†Quinto no.
in vet.iudicis,q ſicut ille, q̃ ſoluit lite pẽdente abſoluit̃ ab ob-
ſeruatione iudicij, vt Inſtit.de perpe.& tẽp.act. § fin.itẽ qui ſa-
tiſdat de ſoluendo adueniẽte termino.& vide Bar.in l.exceptio
nẽ.C.de prob.qui vr̃ dicere, q debet etiam condemnari ad ſol
uendum adueniente tempore,& ſic iſta abſolutio prodeſt inte
6 rim,fiet ergo vtraq; abſolutio,& condẽnatio. ¶ †Vlt.no.in fin.
coniuncta.

ADDITIONES.

a ¶Satiſdare.De hoc per Lud.Rom.conſi.339.vbi dicit,q debitor, qui petit quinquennales inducias,qui non poteſt ſatiſdare,non põt ẽt offerre iuratoriam cautionem,ſed debet præſtare pœnalem,vt tenet Bar.in l.3. de præt.ſtip.
b ¶Interuſurium.Dicit Lud.Ro.hic addendum, q ratio lucri ceſſantis non habet locum in piſcatore venatore,vel aucupatore,ita dicit eius ſing.ſol.16.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA

loquitur ꝯrium,vt l.ēt.§.j.ſ.eo.Si vero apparet,ꝙ in proprijs eā
dem culpam exercebat,tunc aut conſiſtebat in faciēdo, & de
illa tenet,vt hic:aut in non faciendo,& tunc aut erat magna,
quia nō faciebat id,qđ cōïter oēs faciunt, & ſic cadebat in cul
pam leuē,quia multi ſic faciebant,licēt nō diligētes,& tūc ꝓce
dat opinio iſtorum,ut non teneat̃, ſed parcendum ſit vitio na-
turali,per iſtum tex.qui hoc probat,ſi bene inſpiciat̃,& eſt ſatis
æquum,& pium.non.n.debet exigi ab eo plus,q̃ ſibi tribuatur.
poſtquam talis eſt in proprijs,tunc tene mēti,quia hoc eſt ſub-
ſtantiale,& pulchrum,ſi bene conſideretur.

1 *Qui obligatur rem reſtituere,& non poteſt,uel dolo,uel culpa, ad quid teneatur, & quomodo condemnetur.*
2 *In obligatione rem reſtitui,ſicut re perempta ſuccedit obligatio ad æſtimationem, qualiter etiam ita ſit,ſi non eſt perempta,ſed non apparet, nec reperitur.*
3 *Qui habet dilationem a iudice debet cauere.*
Mulier non poteſt cōmodare rem uiri,ſine uiri licentia,alias tenetur ad æſtimationem,niſi vir ſciat,& taceat,vel niſi ſit modici pretij, & commiſſa gubernationi vxoris.
4 *Mulier,an poſſit facere eleemoſynam de bonis uiri,ſine eius licentia.*

1 §.Si vxor. †Ei,qui teneť ad rem reſtituendā, ſi non hēt
facultatem reſtituēdi ſuo dolo, non dať ſibi
terminus ad ipſam recuperandā, ſed ſtatim condēnatur ad ęſti
mationem,ac ſi res non eſſet in rerum natura,& locus eſt com
penſationi. Si vero ꝑꝑ ſui culpā datur ſibi terminus ad ipſā re-
cuperādā,nec ante lapſum termini condemnať, dēt tñ præſta-
re cautionem.h.d. Et no.ſingulr iſtum caſum.¶ In tex.ibi,(ſta-
tim.)q.d.nulla præſtita ſibi dilatione ad repetendum eā,perin-
2 de,ac ſi res non eſſet in rerū natura,licēt re vera ſit,& ſic no.†ꝙ
in obli.rem reſtitui, ſicut re perempta ſuccedit obl.ad æſtima-
tionē,vt in l.re furtiua.de cond.furt.ita ēt ſi nō eſt perēpta, ſed
a non apparet,nec reperit:ᵃ tunc tñ diſtinguitur, an deſinat ha
bere facultatē dolo ſuo,& ſtatim ſuccedit,vt hic, an eiꝰ culpa,
& non ſtatim,ſed lapſo termino, & dilatione ſibi data ad ipſā
reperiendam,vt ſequiť.ſi aūt conſtaret eam eſſe peremptā,pu-
ta ſeruus eſt mortuus:tunc ſiue per dolū,ſiue ꝑ culpā, non eſ-
ſet alia dilatio danda,ſed ſtatim obligatio ſuccederet,& hoc ſē
tit gl.j.¶ In tex.ibi,(cautionem ꝓbenti).ſ.de inueniēdo rem,&
3 de reſtituēdo ſi reperiat Dy. & ſic no. †ꝙ qui hēt dilationem a
iudice dēt cauere,& tex.in l.ſi debitor.de iud.dicit,ꝙ idoneè,&
ſic ſonuit,ꝙ cum fideiuſſore,ſicut ſ.ea.l.§.quoties. item vř hic
caſus,ꝙ mulier non poſſit cōmodare rem viri ſine viri licentia,
alias teneať ad æſtimationem,ſi perdatur. gl.tñ ſuper uerbo,ꝓ-
hibuit,dicit,ꝙ uir cenſeť concedere eo ipſo,ꝙ non prohibet,ꝙ
eſt verum,ſi ſcit,& tacet:ſi āt ignorat, tunc eſt diſtinguēdū,an
ſit res modici pretij,& cō miſſa gubernationi uxoris,& idem,ut
pars maſſaritiæ, aut magni pretij,& tūc ſecꝰ,& ita ſenſiūt Doc.
4 †an aūt mulier poſſit facere eleemoſynā de bonis viri ſine eius
licentia,vide per Bar.in l.j.ĵ.rer.amo.¶ In glo.quę incipit, (dēt
aūt,)ibi,(Hugo dicit venire ſimplum tm̃.) hæc uera ſm Doct.
cum actio pęnalis non fuerit nata in principio,quia matrimo-
niū durabat, vt d.l.ſ.ſ.allegata nō naſciť ex poſtfacto ipſo ſolu
to,arg.ĵ.de fur.l.ſerui.& filij.circa princ.& facit l.inſulam.ĵ.de
verb.obl.¶ In fi.gl.ibi,(ſed certè hic caſus non eſt,)ibi dic: ꝙ ſi
hincinde debeť quantitas tam olim, q̃ hodie locus eſt cōpen-
ſationi,vt no.ſ.eo.l.diuortio.§.ob donationes.

ADDITIO.

a Nec reperitur.Adde idem eſſe ſi reperitur,ſed niſi cum magna difficultate haberi poteſt.l.naturalem.in prin.de acq.re.do.l.multa.de condi.& dem.ita voluit Cy.in l.mater.C.de rei ven.& ibi Bal.in pen.col.

1 *Bona uxoris ſi confiſcantur pro parte,uel inſolidum,ipſa uxor perdit actionem ſuper illa parte confiſcata tantum, & non pro alia.*
2 *Quando confiſcantur bona alicuius,cenſentur etiam confiſcata iura,& actiones,quas habet.*
Appellatione bonorum continentur actiones actiuæ, & quid de paſſiuis.
3 *Quod mulier poſſit committere uiolentiam.*
Statutum puniens uiolentiam cum armis, uel ſine, uidetur includere etiam factam a muliere.
Dos,quod conſt nte matrimonio non publicetur,niſi in quinque caſibus.
4 *In rei uendicatione qualiter feratur ſnia, ſi reus poſſidet pro parte tantum, & quid ſi petijt centum,cum non deberetur,niſi quinquaginta.*
5 *Inſtantia inchoata cum defuncto, uel cum eo, cuius bona confiſcantur, an transeat in fiſcum.*

5 §.Si bona. †Si bona uxoris confiſcātur,ꝑ parte, vel in-
ſolidum,eatenus deſinit ſibi cōpetere actio
de dote,quia tranſit in fiſcum,& pro illa parte iudiciū inchoa-
tū deſinit,& extinguiť,& ſufficit ſnīam ferri ſuꝑ altera parte, q̃
non venit in confiſcatione.h.d. notabilr, & ſemper allegatur
ꝑꝑ aliqua, quæ nō ita bene ſunt alibi.In tex.ibi:(reliquę partis
dotis exactio,) pro altera uero parte confiſcata tranſit actio in
3 fiſcū. & ſic no. ꝙ qñ confiſcant̃ bona alicuius, cenſentur ēt cō
fiſcata iura,& actiones, quas hēt. Et ſic appellatione bonorū,
ꝯtinentur actiones actiuæ,vnde qui vēdit, vel donat bona ſua,
uel obligat,cenſeť ēt obligare actiones, quas hēt, licēt in taci-
ta obligatione bonorum gl.videatur dicere ꝯrium,quę non eſt
alibi in l.hæredē.C.de hær.ac.ſed illa gl nō tenetur, quia idem
eſt in tacita,ꝙ in expreſſa.Idē in act.paſſiua, ꝙ ſi bona alicuius
confiſcant̃ actiones cōpetentes ꝯ illū incipiant cōpetere ꝯ fi-
ſcum,vt ĵ.eo.l.ſi marito.in prin.ſed ſi trāſirent in aliū ex ꝯtu,
intelligerent̃ deducto ære alieno, & ſic nō tranſirent actiones
paſſiuæ.ut l.mulier bona.ſ. de iur.dot. quid aūt ſi ex vltima vo
luntate,dic,vt l.ſi ſeruum.§.j.in fi.de le.2.vide qđ no. Bar.in l.3.
§.ſi ex cā.de iur.fiſc.& l.j.& 2.ĵ.de bono.puſſ. ſecun.tabul.in l.
3.& l.ſubſignarū. §.bona.de uerb.ſignif.Nec obſtat hic, ꝙ bona
dotalia non pñt alienari,quia iſta eſt alienatio neceſſaria.& gl.
3 ponit hic exemplū,ꝙ fuit mulier condēnata.l.Iul.de priu. † Ex
quo exēplo no.ſm Bal.ꝙ mulier poteſt cōmittere uiolentiā, &
ideo ſtatutum puniens violentiam cum armis, vel ſine armis,
a vř includere ēt factum a muliere.ᵃ Et iſta gl.debet intelligi,qñ
fuit condēnata ſol.matr. ſi aūt ipſo conſtante,non publicareť
dos,niſi in quinque caſib.ſed remaneret penes uirū, vt l.quin-
que legib.cū l.ſeq.ĵ.de bon.dam.licēt alia bona eſſent ꝯfiſcata.
¶ In tex.ibi,(ſufficit arbitriū iudicis ad partis cōdemnationem
faciendā,)q.d.abſq; eo,ꝙ de alia parte, q̃ tranſit in fiſcum, ali-
quam mētionē faciat,& ita intelligit Bar. Sed ꝯ, quia ſi mulier
petijt totam dotem,& lite pendente dimidia pars bonorū ſuo-
rum fuit confiſcata.vř,ꝙ debeat virum condēnare in dimidia,
& in altera dimidia ipſum abſoluere,alias non ualeat ſnīa, per
ea,q̃ no.in l.j.C.ſi aduer.rem iudic.& in l apud Celſum.§.item
quare ſi cū eo.per gl.ĵ.de doli exce.dicit Bar.notabiliter, ꝙ ibi
qñ iudicium tenebať ſuꝑ tota quantitate: ideo debet ſuꝑ tota
pronuntiari,vel in totū condemnando, uel in totum abſoluē-
do,uel partim condēnando,& partim abſoluendo, alias nō ua
let,ſi in partē tñ feratur,ut l.hoc iudicium.ſ fam.erciſ.Sed hic
licēt iudicium ualuerit a prin.tñ ex poſtfacto fuit extinctum ꝓ
parte,qua tranſiuit in fiſcum actio, quia ſi lite pendēte deſinat
ius actoris,iudiciū extinguiť,ut hic eſt caſus in fin. & ſic ſufficit
ferri ſnīam ſuꝑ parte,in qua iudiciū durabat,& per h.d. ſe ꝯſu-
luiſſe cū fuiſſet actū rei uendi.ad totā rem, & poſtea apparue-
rit,ꝙ reus non poſſidebat,niſi dimidiam, ꝙ ſufficiebat condē-
nationē fieri in illa dimidia,abſque eo, ꝙ de altera aliquid dica
tur,quia iudiciū pro altera parte,q̃ non poſſidebat,nō tenebat.
4 cū in rei ven.requirant̃ duo extrema. ſ. dñium ex parte agētis,
& poſſeſſio ex parte conuenti,ut in l.unica.C.de alien.iud.Sed
iſta determinatio non vř fuiſſe bona, quia poſito, ꝙ nō fuiſſet
ex parte cōuenti,nihilominus tenet iudiciū ſi.erat dñiū ex par
te agentis, vt poſſit fieri declaratio de tali dñio,licēt reus abſol
uať,quia nō poſſidet:& talis declaratio ſortieť effectū,ſi poſtea
reus incipiat poſſidere,vt eſt tex.cum glo. quæ non eſt alibi in
b l.ſi a te.§.j.ĵ.de exce.rei iud.Sol.Saluando ᵇ dictum Bar.poteſt
dici,ꝙ iudex quantū ad dñium debet ferre ſnīam ſuper toto,&
declarare rē ad actorē pertinere in totū, uel pro parte, & pro
altera non,aliàs non valeat, poſtq̃ iudicium in totū tenet quo
ad dñium,ſed quantum ad condēnationem, poſſit condēnare
reum pro parte, & de altera parte nullā mentionē facere, ꝓut
Bar.dicit. Primum tñ procedit,ſi actor petijt ſe declarari dñm,
ſed cōiter hoc non practicatur, ſed petitur reū condemnari ad
reſtituendū,quod ēt procedit de iure,ut notat Bar.in l.ex diuer
ſo.§.j.de rei ven.ſ.¶ Quid aūt ſi petij centum,cū non deberent̃
mihi,niſi quinquaginta,dicit Bar. ꝙ ſuꝑ tota ſumma tendit iu-
diciū,vt l.cū putarē.ſ.fam.erciſc.& ideo ſuper tota pronuntiā-
dum eſt,ꝯ quē facit iſte tex.ſed dic,ꝙ loquitur, qñ actor a prin.
habet ius ſuper tota ſumma. ſed lite pendente deſinit habere,
& tunc iudicium ſoluitur,qm̃ fuit fundatum ſuper iure uero,
& nunc res peruenit de uero debito ad nō uerum, & ſic uaria-
ta eſt cā agentis,& caſus,ad quem peruenit, tendit ad ꝯriū ef-
fectū,ad quē tendebat ſua intentio,ſed Bar. loquitur, qñ a prin
cipio habebat ius in parte,& in parte nō.vñ in parte,in qua nō
habebat ius,fuit fundatū iudiciū ſuper iure nō vero, ſed prętē
ſo. nec in illo contingit aliqua nouatio, ideo debet ſuper tota
ferri ſnīa, quia potuit inchoari iudicium non ſolum ſuper ve-
ro iure,ſed ēt ſuper prætenſo, & non uero. Sed ſi fuit inchoa-
tum ſuper vero,& poſtea deſinat eſſe uerum iudiciū,extingui-
tur,

ADDITIONES.

a ¶A muliere.An ſtatutum loquens in maſculino genere, cōprehendat fęmininū, vide latè per d.Iaſ.in l.ſi id q.ſupra de iuriſd.om.iud.Alex.conſi.68.
b ¶Saluando.Dicit d.Ale.diſtinctè Bar.non bene locutum per tex.ſing. l.ſi a te.§.j.infra de excep.ſecundum vnam lec.& per alia hic per ipſum alle.Sed quid ſi petatur medietas fundi pro indiuiſo,& probetur de medietate ꝓ diuiſo, actor obtineat? ſed Fed.conſi.119.conſuluit reum abſolui.

tunc eſt cauendum,ſed eſt condemnandus ad ſoluendum æſti
mationem ſtatim,vt ſ.l.proxi.§ pen. Aut eius culpa,& tunc da
tur ſibi terminus ad ipſos perſequẽdos præſtita cautione de ꝑ-
ſequendo,& reſtituendo,cum fuerit eos adeptus,vt ibi,& hic,
& ſi in termino non recuperabit,tunc cogetur æſtimationem
ſoluere:vt ibi & ita debet hic ſuppleri,& ſic in duob.ſuppletur
iſte tex.ſ.in eo,ꝙ dixi de termino aſſignando,& de æſtimatio-
ne ſoluenda lapſo termino,ſi non recuperauit, ne culpa eius
remaneat impunita.Si uero ſine dolo,& culpa,tunc ſolum ca-
uet de reſtituendo ipſos,ſi ad eius manus peruenient, nec aſſi-
gnatur terminus ad ipſos perſequendos, & poſito,ꝙ nunquã
eos recuperauerit, nunquam cogetur æſtimationem ſoluere,
ſicut non cogeretur,ſi eſſent mortui ſine dolo,& culpa ſua,

---

1 *Mulier tenetur ſtare locationi factæ per uirum.*
2 *Locatio facta ad quinquennium non dicitur facta admagnum tempus, & quando ſit ad magnũ tempus,quòd colonus habeat utile dominium in re.*
3 *An fructuarius teneatur conductori,ſi expellatur.*
Succeſſor neceſſarius tenetur ſtare colono, & quid in emptore,uel donatario.
4 *Succeſſor in quib.caſib.non poſſit conductorem expellere.*
5 *Ex locatione facta per maritum non datur actio uxori, ẽt pro tempore poſt ſolutũ matrimoniũ,pro quo pertinet penſio ad uxorẽ, & an ſine ceſſione.*

1 **§.Si vir.** †Mulier tenetur ſtare locationi factæ per virũ:
iõ cauet uiro de intereſſe,ſi ꝯ̃facit. Item penſio
poſt ſolutum matrimoniũ pertinet ad eã.iõ vir cauet ſibi de re
ſtituendo,ſi eam perceperit.h.d.¶ In tex.ibi,(in quinquenniũ)
2 no.ſm Bal.& Ang.†ꝙ locatio facta ad quinquenniũ non dr̃ fa
cta ad magnum tp̃s.voluit dicere,ꝙ ſi eſſet magnum tp̃s, colo-
nus habet utile dñium in re,vt l.j.§.qui in perpetuũ.ſ.ſi ager,
vec.& ſic poſſet expelli per mulierem,cuius ꝯ̃rium hic innuit,
a ſi bene inſpiciat̃ ꝙ põt expelli,ᵃ& ex iſta expulſione maritus te
nebit̃ ꝯductori ad intereſſe,& mulier tenebit̃ marito,cui cauit
de nõ moleſtãdo,uel expellẽdo maritũ,nam non dr̃ ad magnũ
tp̃s,niſi qñ ſit ad decennium,uel ultra:vt l.ſi cum fidcic.§.Anſ.
ff.qui,& a quib.& no.ĩ.de leg.2.l.codicil.§.inſtituto. & in cle.
2.de reb.eccl.nõ alie.In tex.ibi,(quaſi cauen.)ſupple.ſ.ꝙ nõ ex-
pellet colonũ,& ſi ꝯ̃faciet,& colonus agat ad intereſſe ꝯ̃ mari
tum, refundet ſibi qcquid ei pro intereſſe ſoluerit ꝓ tp̃e, quo
fundo non poterit vti.hoc eſt,ꝙ ſequit̃,uidebat̃ ꝯ̃riũ,ꝙ mulier
non teneret hanc cautionẽ p̃ſtare:quia uidebat̃ imputandum
marito,ſi locauit ad maius tp̃s,q̃ duraturũ ſit matri. hũc n.ca-
ſum euenire poſſe ꝓſpicere debuit.ſ. ꝙ mr̃imoniũ ſoluat̃ ante
lapſum tp̃s locationis,arg.ſ.locati.l.ſi quis donũ §.j. Sed certè
maritus hoc fecit bona fide,nec bẽbat conſiderare,ꝙ matrimo
nium dẽret diſſolui.Et iõ mitius eſt agendũ cũ eo ꝑꝑ ſocietatẽ
cõis uitæ,q̃ fuit inter ipſum & mulierẽ, ut ĩ.rerum amo.l.j. q̃
cum fructuario,q locaſſet ad maius tp̃s, q̃ uſusfructus ei⁹ dura
uerit:vnde proprietarius tali fructuario non haberet cauere,
3 †An aũt ipſe fructuarius teneat̃ conductori,ſi expellat̃:dic,ut l.
ſi quis domũ.§.j.& iõ ſi ex aliqua cõiectura poſſet apparere, ꝙ
maritus nõ feciſſet hoc bona fide,quia cũ eſſet inter eos ratio-
b ciniũ de faciendo diuortium,uel cũ uir eſſet infirmus:ᵇ& dubi
taret mori,locauit ad tp̃s,dicerẽ uxorẽ non teneri ad præſtan-
dum cautionẽ marito,uel hr̃di eius, ad hoc ĩ.eo.l.filiæ in rõne
ſui.Sed in dubiũ eſt,an iſta uxor poterit compellere conducto
rem:iſte tex.non aperit,& tñ cõiter allegatur, ꝙ ſucceſſor ne-
ceſſarius,tenetur ſtare colono,& h.d.gl.no.in l.diuortio.in prĩ.
in gl.mag.circa me.ſ.eo.ꝙ mulier grauat̃ in hoc⁹ quod ſtare te
neat̃ colono,quia in ipſam fit tranſlatio ex neceſſitate, ſecus ĩ
tio ſirario ſucceſſore,ut l emptorẽ.C.loca.Et aduerte,q̃a iſtud
non eſt hic ex parte viri,vel hr̃dis eius, ꝙ bẽt neceſſe reſtituere,
ſed uenditor,uel donator nõ bẽt neceſſe uendere, uel donare
tñ ſi bñ conſideret̃,iſta rõ nõ vr̃ multum efficax,uel urgens,im
mo potius vr̃ dicen dũ ꝯ̃rium, ꝙ ſi mulier ab inuito extorquet
rẽ ſuam,non teneat̃ factum eius approbare ultra tp̃s⁹, quo vir
adminiſtrationẽ habuit.Qñ aũt emit, uel ex donõne accepit,
magis ſubeſt rõ,ꝙ non debeat improbare factũ illius, cui nihil
eſt imputandũ,cũ ſciret ſe eſſe dñm, & ſe non teneri alicui uẽ-
dere,uel donare volẽti,ſi locault ad quãtſicũq; magnũ tp̃s, ſed
marito vt imputãdũ,qui ſciebat matri.aliqñ diſſoluendũ, & ſe
teneri ad reſtituẽdũ. Br̃ ego dico hic eſſe caſum, ſi bñ inſpiciat̃,
ꝙ mulier potent colonum,uel inquilinũ expellere de iure, q̃a
ſi hoc nõ poſſet:tunc expellẽdo de facto non haberet colonus
regreſſum ꝯ̃ locatorẽ ad intereſſe, ſed ſolũ ad remiſſionẽ mer-
cedis.l.ſi fund⁹ quẽ.ſ.loc.ſed iſte tex.vult ꝯ̃riũ, ꝙ poſſit agere
ad intereſſe, ꝙ vir illud recuperet poſtea a muliere,q̃ cauit:&
ſic tenet̃ mulier ſtare colono quãtũ ad ipſum uirũ,nõ aũt ad ip
ſum colonũ.Et rõ,quare ſtare tenet̃ quãtũ ad ipſũ uirũ eſt illã,
q̃ ſ.dixi ꝑꝑ bonam fidem uiri,& ſocietatẽ cõis uitę. ¶ Sed em-
ptor,vel donatarius non tenent̃ ſtare,nec q̃tũ ad colonũ, quia
pñt eum expellere,nec q̃tum ad venditorẽ, vel donatorẽ: quia
ſi expellunt, & ille habeat regreſſum ꝯ̃ venditorẽ, vel donatorẽ
ad intereſſe, nõ tenebit̃ emptor,vel donatarius ſibi refundere,
& ita intelligitur d.l.emptor.niſi a principio fuiſſet hoc actũ,iõ
cautè facit uenditor,vel donator,ſi tp̃e venditionis hoc paciſca
tur,vt l.ſi merces.§.j.ſ.loc. Sed ſi tunc nõ facit,poſtea nõ pote-
rit cõpellere emptorẽ,vel donatarium:ſed maritus,cũ reſtituit
põt petere ſibi caueri,ut hic,& poſito, ꝙ nõ petiiſſet mulier, ſi
nõ vult ſibi teneri,non hẽt expellere, alias ſibi tenebit̃, ac ſi ꝓ-
miſiſſet ꝯ̃trio iudicio dotis,iuxta id,q̃d no.in l.oĩno.ĩ.de impen.
alias non eſſet dr̃ia inter iſtũ caſum,& illũ,de quo in l.emptorẽ.
4 eũ tñ gl.& Doc.dr̃iã faciant. † Aliqñ aũt ſucceſſor tenet̃ ſtare nõ
ſolũ quãtũ ad eũ, cui ſuccedit,ſed ẽt q̃tum ad colonum, cum
non poſſit eum,expellere. primo qñ ſucceſſor eſt vl̃is,ut hæres,
quia tenet̃ ex pſona defuncti, & ſic ipſe locator non poſſet ꝯ-
ductorẽ expellere,ita vt hæres eius.Itẽ qñ bẽt ius in re,ſiue uti-
lis dñij,ſiue ẽt hypothecæ ꝑ l.j.§.q̃d ait.de ſuperficieb.& ibi no.
per Bar. Et ideo cum hodie in inſtr̃is locator ſe obliget ad ſer-
uandũ oĩa &c.& obliget ſe,& bona ſua,vt moris eſt, & ſic res lo
c cata eſt obligata:ᶜ pro intereſſe,non poterit expelli colonus,vel
inquilinus per emptorem,quia poterit retinere loco pignoris,
niſi fortè emptor offerret ſibi oẽ itereſſe,& ita limito dictũ Bar.
quia creditori hypothecario p̃rofferri ab eo, qui bẽt ſiſr hypo-
thecam licèt poſteriorẽ in tp̃e,vt l.cũ ſecundus.de diſtract.pig.
fortius ab eo,qui hẽt dñium. Eſt & tertius caſus in eo, qui hẽt
cãm a fiſco,qui locauit fauore fiſci, ne teneatur conductori ad
intereſſe,vt l.ſi,ĩ.de iur.fiſ. Eſt & quartus, qñ q non ſucceſſit in
plenũ ius, vt l.in uend.de bon.auth.iud poſ. Cætera vide hic ꝑ
Bar.qui ponit vnam lõgam diſtinctionẽ, an ſucceſſor teneatur
ſtare colono,q̃ per prædicta remanet expedita pro magna par-
5 te:& melius quantũ ad hunc tex.†Et eſt hic caſus de eo,ꝙ not.
gl.in l.diuortio.ꝙ ex locatione facta per maritũ,nõ datur actio
vxori,ẽt pro tp̃e poſt ſolutum matrimonium,pro quo pertinet
penſio ad vxorẽ ſine ceſſione,quod patet, quia cauet maritus
de reſtituendo ſibi ſi exigat,ergo ipſe poteſt exigere, non vxor
dico tñ,ꝙ ſi exigere non vult,liberat̃ cedendo actiõnẽ per l.q̃d
debetur,ſ.de pec.& eꝯ̃ ſi ueller exigere:& uxor vellet ſibi cedi,
cõpelleret̃ cedere per l.idemq.†.ſi cui.ſ.man. ſi aũt concordãt,
locum habet,quod dicitur,ut ipſe exigat,& caueat uxori.

ADDITIONES.

a Quod poteſt expelli intelligit.d.Alex. cum vir fuit in culpa locando vltra annum,cum non locauit vltra annum,cogitur præciſe uxor ſtare locationi.
b Infirmus.Facit q̃d conſuluit Anch. conſ.331. per l.filiæ.hic alle.ꝙ emancipatio facta ꝑ patrem de filia grauiter infirma, quæ infantẽ filiũ habebat, vt faceret teſtũ,& patrẽ inſtitueret in uniuerſo,& infantem in modico, ꝙ talis emãcipatio non tenet in fraudem eorum,qui ſucceſſuri erant infanti.
c Obligata.Specialiter,quia tunc non poterit alienari fundus in præiudiciũ conductorꝭ.per tex.in l.creditor.§.ſi ſ.de diſt.pig. Imo.in l.ſi ita quis §. ea l. infrà de uerb.obl.quem ſequitur d.Ale.quem latius uide.

LEX XXVII.

1 *Obligatio debitoris purgat moram ſuam, & tollit omnem eius effectum.*
2 *Vltima mora nocet.*
Pax ſi eſt facta inter duos de ſe inuicem non offendendo, & unus eorum primo offendat, quòd alter poſtea offendens non teneatur,ſed primus.
3 *Vnica interpellatio,quando ſufficiat ad conſtituendum debitorem in mora.*

1 **SEmel mora.** ¶ † Obligatio debitoris purgat
moram ſuam,& tollit omnẽ eius
effectum.h.d.Et allegat,ꝙ ultima mora nocet,vt ſ.de pe
2 ric.& commo.rei uen.l.illud.§.ſi.¶ †Et alle.Bal.iſtum tex.ad q̃-
ſtionẽ de duob.qui fecerunt inuicẽ pacem,& promiſerunt ſub
pęna ſe inuicem non offendere,vnus eorum primo offendit al-
terum,poſt ea alter offendit illum,quis eorum teneat̃ ad pęnã?
& vr̃,ꝙ iſte ſecundus,quaſi ultima offenſa noceat.Contrarium
eſt verius,ꝙ immo primus tenet̃ qui pacẽ rupit,ſecũdus nõ,q̃a
nõ dr̃ rumpere præter, q̃ ſibi fuit rupta, & ita vr̃ no. Bar.in l.cũ
pater.§.Libert.in fi.de le.2.& adde,q̃d ipſe idẽ no.in l.q fidem.ſ.
de tran.& lo. An. ponit iſtam q̃õnem in addi. Spec ſup rub.de
treug.& pac.& adde,quod idẽ no.in regula fruſtra.de reg.iur.
¶ In prima gl.dic,ꝙ uoluit opponere ꝯ̃ tex.dũ dicit,(ſemel.)nã
3 innuit,†ꝙ ſufficiat unica interpellatio ad conſtituendũ debito
rem in mora,ſed ꝯ̃: ꝙ non ſufficiat, immo requiritur, ꝙ cũ in-
ſtantia perſeueret creditor,ut l.mora.in fi.prin.ſ.de vſu.Gl.in-
telligit,ꝙ hic pſeuerauit, & cum inſtantia, tñ fingitur non pſe-
ueraſſe,poſtq̃ maritus obtulit,& ipſa recuſauit recipere ſine iu
ſta cã. Tu dic melius,ꝙ immo ſufficit vnica interpellatio,dũmo
do appareat,ꝙ eã fecerit aĩo ꝯſtituendi debitorem in mora,pu
ta corã teſtib.vel notario, niſi ab ea poſtea receſſerit expreſſe,
vel tacitè, dãdo ſibi terminũ ad ſoluendũ,vel cum debitor ipm
rogaret, vt differret,tacuit,& diſſimulauit,& iſtis duob.caſib.
intelligit̃,quod habet̃ in d.l.mora.vt ibi patet in parua gl.& ita

no.&

no.& colligitur ex l.Titia.§.vſuras.de l.2.l.qui Romæ.§.Seia co. hæredes,& ibi no.p Bar.de verb obli. & l.Titiæ.§.de illo.de act & obl.per Bar.in d.l.de pupil.§.ſi quis ipſi p̄tori.de no.ope.nun. In gl.ſeq.ibi,(ſine dolo,& culpa mariti,) inquantũ dicit,dolo, bene loquitur, non inq̃tũ dicit, ſine culpa,quia poſtq̃ mulier eſt in mora recipiendi,maritus non tenetur niſi de dolo.& lata culpa,noo de leui,vt ſ̄.eod.l.ſi mora.quod dic,vt ibi.

L E X XXVIII.

1 *Maritus,& ēt pater eius,poſſũt vti priuilegio ne exigantur vltra,q̃ facere poſſunt,nedũ contra mulierē,ſed ēt contra hæredem eius ēt extraneum.*
2 *Statutum, quòd frater non poſſit pro debito capi facere fratrem, non comprehendit hæredem fratris,ſecus ſi diceret,quod pro debito contracto cũ fratre non poſſit quis capi.*
3 *Si data fuit licentia creditori,vt propria authoritate poſſit ingredi poſſeſſionem rei debitæ, vel pignoratæ, quòd poterit vti hac licentia non ſolum contra debitorem, qui eam dedit, ſed etiam contra hæredes eius.*

1 SI poſt. †Maritus, & ēt pr̄ eius pñt vti priuilegio ne exigantur vltra,q̃ facere pñt non ſolũ ꝯ mu-
2 lierem,ſed ēt ꝯ hæredem eius,etiam ex̄neum.h.d. ¶ †Et inducitur per Bal.ſi ſtatutum dicat,ꝙ frater non poſſit pro debito capi facere fratrem,ꝙ frater debitor vtetur iſto priuilegio, etiam ꝯ hæredem fratris,vel dic ꝯtrarium. Nam priuilegium, de quo hic conceditur marito per verba infraſcripta reſpectu vxoris,eo.l.maritum.ubi dicitur,ꝙ maritus non poteſt condēnari vltra,q̃ facere poſſit, nec ibi dicitur ad inſtantiã vxoris, vel hæredis eius,& ſic comprehendit omnem perſonam,quę dotē repeteret,tam mulierem,q̃ quemlibet eius ſucceſſorem,arg.l.ſi ſeruus.§.non dixit.ſ̄.de acq.hær.& l.hæc verba.ſ̄.de adi.l.ſed in
2 caſu noſtro verba ſtatuti ſunt io ª pſonam fratris creditoris,ꝙ non poſſit capi facere fratrem,vnde non comprehenditur hæres fratris,Ar.ſ̄.eo.l.ſi marito.§.j.in fi.ſecus ſi diceret ſtatutum, ꝙ pro debito contracto cum fratre non poſſit quis capi,& tũc
3 bene faceret iſte tex.iuncta l.maritum.ſ̄.eo. ¶ †Facit etiam iſte tex.ꝙ ſi data fuit licentia creditori:vt propria authoritate poſſit ingredi poſſeſſionem rei debitæ, vel pignorare,ꝙ poterit uti hac licentia,non ſolum ꝯ debitorem,qui eam dedit, immo ꝯ hæredem eius, Ratio dubitandi eſt, quia videbatur hic ꝯtrarium, vt ſicut maritus non tranſmittit hoc priuilegium ad ſuos hr̄edes extraneos, vt ſ̄.eo. l.quia perſonale. ita non poſſit vti ꝯ extraneos hæredes mulieris, maxime, quia conceditur ſibi pp reuerentiam,q̃ mulier hēt marito:ut ſ̄.eo.l.alia cã §.elegãter.ſed hęres extraneus mulieris hanc reuerētiam non dēt:tamen ad primum reſpondetur, ꝙ non eſt bona comparatio de hærede mariti ad hr̄dē mulieris, non.n.dēt effici conditio mariti deterior, ex eo,ꝙ mulier deceſſit relicto extraneo hr̄de,quia ex pſona hęredũ debitoris,conditio creditoris mutari non dēt,ut in l.2. de verb.ſig. Et ad ſm rñdetur,ꝙ ius mulieris eſt affectum pp reuerentiã,q̃ debebat marito,& cum illa affectione tranſit ad hęredē eius,ne ſit melioris cõdõnis, q̃ ipſa mulier, per hoc patet declaratio gl.¶ In gl.quæ incipit, (cũ hoc,) ibi, ſpars maior ꝫ dicas clarius aut loquimur de priuilegio competente mulieri ꝯ maritũ,an tranſmittatur ad hæredes mulieris,& diſtinguiť,an ſint hæredes extranei,vel deſcendentes ex ea.vt ſ̄.e.l.ēt.in prin.& in §.acceptis allegato in gl.Aut q̃rimus de priuilegio cõpetente viro ꝯ mulierem,& tunc,aut quærimus,an tranſmittatur ad hęredem viri,& dic,vt ſ̄.eo.l.maritum.cum l.ſeq.aut quæritur an maritus poſſit vti eo contra hæredes mulieris, & loquitur hic.

A D D I T I O.

a In perſonam.Adde ꝙ Imo,Ro.& d.Ale.idem tenent, & vide in l.ſi cum dotem.§.ſi patri.& Franc.de Are.conſi. 16.

L E X XXIX.

1 *In bonis mariti computatur id, quod ab uxore ſibi debetur, ſecus ſi adhuc non debetur, ſed deberi poteſt.*
2 *Fideiuſſor,q pmiſit emptori de euictione, cũ venditor non teneatur ſibi,niſi ſequatur euictio,& ipſe habeat ſoluere emptori, nõ põt petere ſe extrahi de fideiuſſione, licēt in ea ſteterit p quinquēniũ,& qd ſi eſſet obligat⁹ purè.*

1 FAcere poſſe. †In bonis mariti computať id, quod ab vxore ſibi debetur,ſecus ſi adhuc non dētur,ſed dēri p̄t.h.d.notabiliter.Et pone caſum,ꝙ in dote erant centum, & maritus non habebat in bonis,niſi centũ,q̃ ſibi erãt neceſſaria ad vitã,& ſic mulier ab ipſo illa nõ poterat exturquere p l.maritũ.ſ̄.eo.maritus ſoluerat de mãdato mulieris cuidã centum p quib.habebat actionē mandati ad repetendum. repetit iſta centum a muliere,mulier obijcit compenſationē de eo,qđ ſibi debetur p dote,maritus replicat,ꝙ non põt obijci,quia nõ teneť vltra q̃ facere poſſit,& ipſe nõ põt facere, niſi centum, q̃ hēt,& illa ſunt ſibi neceſſaria ad vitã,certè immo poterit obijci,q̃a ēt dī poſſe facere,quatenus ab vxore pe re poteſt, & ſic inducentis. Sed pone,ꝙ adhuc nõ ſoluerat p muliere, ſed erat obligatus pro muliere cuidã ſub ꝯdõne,certè adhuc nõ poteſt illa petere a muliere, quia nondũ ſoluit, iõ non computať in matrimonio uiri,nec de illis poterit mulier cõpenſationē obijcere,hoc intendit. Quid ergo ſi maritus nihil hēbat, niſi iſtam actionē ꝯ mulierem ad cētũ, q̃ ſoluerat pro ipſa? adhuc vr̄ poſſe dici per hanc l.ꝙ ſi dicta centũ peterat,mulier poſſit ipſum repellere,licēt ſi hēret penes ſe, nõ poſſet mulier ſibi auferre,q̃a q̃dã honeſtè retinent per maritum,q̃ nõ honeſtè petunt, vt ſ̄. de varijs cog.l.proinde.quod puto uerũ per hãc ſingularē l.qđ ſi maritus nondum ſoluit alteri p muliere,tñ erat obligat⁹ purè pro ea?puto,ꝙ poſſit petere a muliere ſe liberari ab illo, ſeu illi ſoluēdo,nõ remaneret ſibi tm̄, ꝙ ad uitã ſibi ſufficeret, alš
2 priuilegium ſibi non prodeſſet.¶ †No.bo.l.allegat iſte tex.ī ſi. ꝙ fideiuſſor,qui promiſit emptori de euictione,cũ uēditor nõ teneať ſibi,niſi ſequať euictio,& ipſe hēat ſoluere emptori, nõ poſſet petere ſe extrahi de fideiuſſione,licēt in ea ſteterit per quin-
a quenniũ,ſecus,qñ eſſet obligat⁹ purè,ªita ꝙ ab eo poſſet exigi, tũc ſi ſteterit p quinquēniũ p̄t petere ſe liberari,& de fideiuſſione extrahi,ut l.ſi p ea.C.mãd.& ſ̄.mandati.l.Lucius. & ibi no.

A D D I T I O.

a Purè.Adde Io.And.in addi.Spec.in tit.de iud.§.ſpecialia.in addi.inci.Io.de pno.per Lud.Ro.per cano.in c.ſi.de fideiuſ.per Cy.& Bal.in l.certũ. C.ſam.erc.

1 *Quando pater poſſit ſibi ſoli actionem de dote appropriare etiã filia inuita.*
2 *Pater dotat filiam ex neceſſitate,etiam ſi eſt emancipata.*
3 *Filia hodie poteſt contrahere matrimonium ſine conſenſu patris.*
Differentia inter patrem,& extraneum in communione actionis de dote.
4 *Quando pater ſtipulatur incontinēti,quòd ipſius ſolius ſit actio de dote, licèt filia efficiatur ſui iuris morte patris,uel emancipatione non conſolidatur in ipſam.*

1 QVoties. †Pater põt a principio cũ dotē dat,vľ
a promittit pro filia per ſtipľonem ſibi ſoli actionem appropriare,ēt filia inuita,ſed ex poſt facto non ſine eius conſenſu,niſi mr̄imoniũ adhuc non eſſet ꝯtũm,quia tunc qñcũq; anteq̃ ꝯhat hoc p̄t,extraneus uero põt duntaxat a principio cũ dotem dat, vel promittit,& nõ ſolum p ſtipľonē,ſed ēt per pactum,quo caſu ſi maritus reſtitueret dotem mulieri, non liberareť ab extraneo. h.d.tota l.& ſic primo loquiť de patre uſq; ibi,(ſi quis)poſtea de extraneo. Prima dr̄ia,quia pr̄ non p̄t ſibi ſoli appropriare, niſi per ſtipľonem,vt hic colligitur in uerſ.(ſtipuleť.) ſed extrane⁹ ēt per ſimplex pactum,vt in §.ſi quis.in uer.ꝯuenit.& C.de iur. dot.l.auia.& ibi glo.ponit plures qõnes,quare hoc, ſed melior rõ,q̃ reddať colligiť ex tex.illius l.q̃a pr̄i prouidet lex ipſa,ut ēt ſine quacunq; ſtipľone,vel pacto,actio ſit cõis inter ipſum,& filiam:uoluit ergo lex,ꝙ ab illa ſua promiſſione recedať per ſimplex pactum,cũ fiat q̃dã nouatio.i.tranſlatio de actione legali in actionem conuentionalē,ideo requirit ſtipľonē,per q̃ inducitť nouatio,non ſic inducit p ſimplex pactũ.l.item illa.ff.de cõſtit.pec.ſed extraneo lex non puidet,quia ſi nõ paciſceret,nullã hēret cõionem in actione de dote,ſed eſſet ſolius mulieris,ut in §.accedit.& ſic non fit nouatio per prouiſionē ſuã, ſufficit ergo pactũ incontinenti appoſitũ,ut oriať actio pſcrip.uer.ut
a ibi hr̄. †Et idem in pr̄e,qñ filia erat emancipata,quia tunc non habet cõionem,& ſic putať extraneus, ideo non eſt bona illa rõ,q̃ quidã faciunt,ꝙ pr̄ dotet filiam ex neceſſitate, ſed nõ extraneus:nã ēr ſi filia ſit emancipata, pr̄ ex neceſſitate ipſam dotat,ut in l.fi.C.de do.promiſ.& tunc non requiriť ſtipľo, ſed ſufficit ſimplex pactum,ut in §.extraneũ. Secunda dr̄ia,quia pr̄ dr̄ incontinenti ſtipulari,ſiue ſtipuleť,cum dotē tradidit, ſi pmiſſio non præceſſit,ſiue cum pmiſit,qñ interuenerit pmiſſio, vt l.ex morte.C de pac.conuē.nec ſufficeret tunc ſtipulari,poſtea cum tradit,quia traditio fit tunc ex neceſſitate pmiſſionis præambulę,vñ non diceret incontinēti. Itē ēt dr̄ incontinenti,ēt ſi poſt traditionem,uel promiſſionem, ſi tñ matrimoniũ non erat adhuc ꝯtũ,ut hic in uer.planè. ſed extraneus nõ dr̄ incontinenti paciſci,niſi cum dotē tradit,uel promittit, ſecus ſi poſt, ēt ſi matrimonium non eſſet ꝯtum,non enim poſſet in præiudicium mulieris, cui quęſitum eſt ius: ratio diuerſitatis, quia pater poteſt impedire iure iſto,ne matrimonium cõtrahatur, quia contrahi non poterat ſine ipſius conſenſu.l.ſi ut pponis.

C.de

A D D I T I O.

a An autem pater teneatur filiam dotare iure actionis,an uero iudicis officio, vide in l.ſi.ubi per Doc.C.de do.promiſ.& per Bar.in l.qui liberos.ff.de ri.nup. Et quis effectus reſultet ex iure actionis,aut iudicis officio, uide per Alex.in l.obligamur.ff.de act.& obl.

C.de nup. vnde non videbatur ius quæſitum mulieri, licèt ꝑ ea
dediſſet, vel promiſiſſet dotem, quia nõ q̃ritur ius, niſi matrimo
nium ꝯhatur, vt l. ſi extraneus. de cond. ob. cau. & in poteſtate
patris eſt ne ꝯhatur, ſed non ſic in poteſtate extranei, ne mulier
ꝯhat, immo ipſo inuito pòt ꝯhere, & ꝯhendi conditio retrotra
a hitur, vt ſ. q̃ res pig. obl. poſt l. fi. & l. 1. q po. in pig. hab. † Hodie
de iure canonico idẽ io patre, cum filia poſſit ꝯhere ſine eius cõ
ſenſu. vt no. in l. Paulus. ſ. de ſta. ho. Tertia, & vltima differentia
eſt, quia ſi pater, nec ſtipulatur, nec paciſcitur nihilominus hẽt
communionem de dote in actu. ſed extraneus nõ, ſed eſt ſolius
mulieris, vt in §. accedit. C. de rei vxo. ac. ¶ In gl. 1. ibi (tpe tradi-
tionis.) qñ promiſſio non proceſſit alio tempore promiſſionis.
vt ſ. dixi per d. l. ex morte. & no. in §. accedit. ¶ In gl. ſeq. ibi (ma
ritus ꝯdicebat.) dic, & mouebatur maritus ex eo, quia cõſtante
matr. non eſt nata actio de dote, ergo quicquid fit ipſo conſtã-
te. cenſetur factum incontinenti antequam ius ſit acquiſitum
filiæ, qa nõ poteſt dici actio acquiſita filiæ ſi nondum eſt nata.
Sed uidetur, ꝙ licet ſit nata, tñ certum eſt in omnem euentũ
ipſam naſci debere, poſtq̃ ꝯctum eſt matrimonium, & ipſam de
bere acquir. mulieri, ſi tunc vixerit, ergo iſtam ſpem infallibilẽ
non ſibi poterit pr̃ auferre. non ſic qñ matri. nondum erat ꝯtra
ctum, quia ſi non ꝯhatur, nunquam naſcetur actio de dote, ſed
ꝯditio ob cauſam, in qua filia nullam habebit communionem,
nõ ergo hẽt ſpem infallibilẽ, ſicut in caſu ꝑceden. ¶ In gl. ſeq.
ibi (dr̃ mulieri quæri. niſi ſol. matr.) iſta ratio uendicaret ſibi lo-
cum, ẽt qñ extraneus dedit, vel promiſit dotem pro muliere
nondum nupta, & tñ ipſe non poſſet poſtea ſtipulari, vel paciſ
ci ſine volũtate illius, licèt ſecus in patre, in iſtu verſ. planè. ubi
gl. eſt ſignata, dic ergo rationẽ, vt ſ. dixi, quia non eſt acq̃ſita fi
liæ & pater poteſt impedire, ne acquiratur, non ſic in extraneo
& ita ſupple ad gl. ¶ Vltimo ꝯ iſtam l. opponitur. de l. poſt dotẽ.
ĩ. eo. ubi patet ẽt ex interuallo ſtip. pr̃. iſtud ꝯrium reddit illã l.
difficilem. & pp iſtã l. illa l. recipit plures lecturas, ex q̃b. ſingula
a ter limitatur iſta, dic, vt ibi. † Patet etiam per hanc l. ꝙ pr̃ ſtipu-
lat̃ incontinenti, cum ipſius ſolius ſit actio, ut hic pater in prin.
licèt filia efficiatur ſui iuris morte patris, vel emãcipatione, nõ
ꝯſolidat̃ in ipſam, qa conſolidatio procedit rõne cõionis, eſt. n.
quodammodo quoddam ius accreſcendi, vel nõ decreſcendi, li
cèt qdã de antiquis tenuerint ꝯrium, vt plenè diſputãdo ponit
Cy. C. de rei vxo. §. videamus. & Bar. in d. l. poſt dotem. in 2. q.

L E X XXXI.

NVpta. ¶ Non ſummatur, ratio dubitãdi in hoc
princ. pot erat eſſe, qa poſtquam eſt nu-
pta, non indigebat dote, vt poſſit nubere, ideo uide
batur, ꝙ a primo viro non poſſet repetere, vel erat
rõ dubitandi, quia actio de dote nõ orit̃ cõſtãte ma
trimonio, ſed verũ eſt, ꝙ nõ orit̃ ꝯ illum maritum, cum quo ma
trimonium conſtat, ſed ꝯ alium ſic, & dicunt Doct. ꝙ actio erit
priuilegiata in caſu huius l. licèt hic ceſſet publica vtilitas,
cum matrimonium ꝯhator poſtquam iam contractum eſt, nã
etiam ſunt aliæ rationes, quæ non ceſſant, vt dixi in l. 1. ſ. eod.

1 *Qui promiſit pro muliere dotem ſi antequam ſoluat, ſuccedat mulieri, libe-*
ratur a promiſſione, & ad nihil aliud tenetur maritus, etiam ſi fuit negli
gens in exigendo, & quare.
2 *Quando poſſit culpa imputari marito, quia non exigit ab eo, qui promiſit do*
tem, ut teneatur ad reſtitutionem, ac ſi exegiſſet.
3 *Mulier iſto iure non habebat hæredem in dote profectitia a patre donata.*

1 §. Quoties. † Si ille qui promiſit pro muliere dotẽ, añ
q̃ ſoluat mulieri ſuccedat liberandus eſt a
promiſſione, & ad nihil aliud tenet̃ maritus, ẽt ſi fuit negligẽs
in exigendo: qa ille non pòt ſibi imputare hanc negligentiam
tanq̃ hæres mulieris, licèt ipſa mulier potuiſſet, cũ ipſe ex ea lu-
crũ ſenſerit. h. d. tex. cum gl. Rõ dubitandi erat hic, qa poſtq̃ ma
ritus fuit in culpa exigendi a ꝓmiſſore, tenebatur mulieri, acſi
exegiſſet, vt l. ſi extraneus. ſ. de iu. dot. & hoc ẽt innuit hic, & ſi
ꝓmiſſor fuit pr̃ mulieris, ꝙ eſt notandũ, vñ. eod. mõ. videbat̃, ꝙ
teneatur ſoluere huic ꝓmiſſori tanq̃ hæredi mulieris, ſed ꝯñ
eſt ꝑ rõnẽ, q̃ ſ. dixi. & hr̃ in in gl. fi. unde ſufficit, ꝙ ipſũ liberet,
& idẽ ecõuerſo, ſi mulier ſucceſſiſſet illi promiſſori per l. ꝓmit
a tendo. § fi. ſ. de iu. do. Et per aliã rõnem, q̃ hic ponitur, ſtñ vr̃ nõ
eſſe verum id, quod innuitur hic, ꝙ ſi ꝓmiſſor erat pater mulie
ris, poſſit marito imputari culpa, quare nõ ab eo exegit, ſed nec
ẽt ſi erat extraneus, qui ꝓmiſit aĩo donandi, ſed ſolum, qñ erat
debitor mulieris, vt eſt caſus no. in d. l. ſi extraneus. Quidã faten
a tur, [a] & dñt non debere hic colligi argm̃ a ꝯrio ſẽſu. Br. iſtud eſt
deſtruere tex. unde dico, ꝙ ſi ꝓmiſſor erat idoneus, & ſine quo
cunq; incommodo eius poterat maritus ab eo exigere, debet ſi
bi imputari, quare non exegit, & tenebitur ad reſtitutionẽ do-
tis, ac ſi exegiſſet, ẽt ſi erat pr̃ mulieris, vel ex̃neus, q ꝓmiſit aĩo
donandi. ar. huius lr̃æ. Si aũt non ſine incõmodo ſoluere pote
rat, licèt ſoluere poſſet, & qa nõ fuit coactus ſoluere, poſtea eſſe
ctus eſt nõ ſoluẽdo, tũc hẽt locũ diſtinctio illius l. notabilis. vt
mulier nõ poſſit imputare marito, quare nõ exegit a pr̃e, vel ab
ex̃neo, q donabat, ſed bñ imputat̃, quare nõ exegit ab ex̃neo, q
tanq̃ debitor ꝓmittebat. Si aũt ipſamet mulier ꝓmiſiſſet indi-
ſtinctè, nõ poſſet imputari, quare a ſe nõ exegit: cũ ex hac ne-
gligentia ipſa lucrũ ſenſerit, vt in l. cũ in fundo. §. 1. de iur. dot.
Sed nec ẽt ipſe ꝓmiſſor, ſi ſucceſſit mulieri, pt̃ imputare indiſtin
ctè marito, vt hic patet ꝑ eãdẽ rõnẽ. Et adde, qđ dicã. ĩ. eo. l. px.
3 §. 1 Hic eſt vna gl. ſup ver. deceſſerit, q̃ ſp allegat̃. † ꝙ mulier iſto
iure nõ habebat hæredẽ in dote ꝓfectitia, intellige ſanè. ſ. non
donata ꝑ patrẽ ſed conſolidabat actio in patrẽ, & ad ipſum re-
uertebat, ẽt exiſtentibus liberis, vt l. dos a pr̃e. C. eo. tit. ſm verã
lect ſeu intellectum, licèt de conſuetudine ſeruetur ꝯrium, ſed
ſi erat a patre donata, ſecus, vt dixi ſ. eo. l. ſi cum dotem. in prin.

ADDITIO.

a Quidam fatentur, vt Raph. Cum. & ante eum idem tenuit Ray. Dy. & Alex. hoc
putat verius.

L E X XXXII.

1 *Actio de dote datur contra fiſcum, in quem tranſiuerunt bona mariti per*
confiſcationem.
2 *Bonis confiſcatis, ſi comparet mulier, vel alius creditor cum inſtrumento. nõ*
debet mulier, uel alter creditor compelli ad dandum libellum, & ad pro-
cedẽdum ordinariè coram iudice fiſcali, ſed ſummariè debet eis ſolui per
executores, viſis iuribus eorum.
3 *A quocumq; poſſidente bona debitoris poſſunt bona auocari per inſtrumen-*
tũ, in quo continetur ſola confeſſio debitoris, ſi renũtiatũ eſt exceptioni nũ
numeratæ pecuniæ, uel tranſiuit tempus talis exceptionis proponendæ.
4 *Ille, in quẽ tranſeunt bona alicuius, quando non teneatur creditoribus illius.*
5 *In fiſcum, an tranſeant actiones conditionales paſſiuæ.*

1 SI marito. † Actio de dote dat̃ ꝯ fiſcũ, in quem
trãſiuerũt bona mariti ꝑ ꝯfiſcatio-
nẽ. h. d. facit l. tutoris. C. ad l. Iul. de vi. & l. Marcell[o].
§. fi. ĩ. ad Tre. & l. ſi qs poſt hac. C. de bo. ꝓſcr. circa
prĩ ꝑ q̃ vr̃ debere limitari hãc l. qñ vxor probat de
vera numeratione dotis: ſecus ſi inſtrm̃ dotale ꝯtinet dũtaxat
ꝯfeſſionẽ mariti de dote recepta. vel dic, ꝙ ẽt tũc dat̃ actio ꝯ fi-
ſcũ, ſi fuit renuntiatũ exceptioni nõ numeratæ dotis: vel erat
tranſactũ tp̃s ꝓponendi exceptionẽ non num. pec. vt ibi no. ꝑ
quoſdã antiquos Doc. & bñ, qa fiſcus nõ dẽt eſſe in hoc melio-
ris ꝯdõnis, q̃ ipſe maritus. l. auferẽ. § fiſcus. de iure fi. & e. nt. l. fi-
ſcus. ſed maritus cõpelleret̃ ſoluere dictis caſib. Itẽ per illũ tex.
2 in uer. ſtatim. Bar. no. in l. res q̃. ĩ. de iur. fiſ. dicit, † ꝙ bonis ꝯfiſca
tis, ſi cõparet mulier, vel alius creditor cũ inſtr̃o, nõ debet mu-
lier, vel alter creditor cõpelli ad dandũ libellũ, & ad proceden-
dũ ordinariè coram iudice fiſcali, immo ſummariè dẽt eis ſolui
ꝑ executores bonorũ, vt ſunt officiales cameræ uiſis iurib. eorũ
ſine alio iudicio, & ſine ſn̄ia diffinitiua, qđ ꝑpetuo rene menti,
a qa eſt valde ſingulare, [a] & pulchrũ dictum. Ad primum dictũ
3 ẽt vide qđ idẽ Bar. no. in l. aſſiduis. C. qui pot. in pign. hab. † vbi
idem dicit de quocũq; tertio poſſidẽte bona debitoris, vt ab eo
poſſint auocari bona ꝑ inſtrm̃, in quo ꝯtineat̃ ſola ꝯfeſſio de-
bitoris, ſi renunciatũ eſt exceptioni non num. pec. vel tranſiuit
4 tp̃s talis exceptionis proponendæ. ¶ † Opp. extra glo. ꝙ ille, in
quẽ tranſeunt bona alicuius, non teneat̃ creditorib. eius, vt l.
mulier bona. ſ. de iu. do. So. verũ eſt, qñ tranſeunt ex ꝯctu: nã ſi
debitor meus uendit, vel donat bona ſua: vel debitrix dat ea in
dotẽ, non eſt in ſua ꝑtãte ſe a me liberare l. a. de hær. vel ac. ven.
& l. pacto ſucceſſorũ. C. de pac. iõ tunc bona dñr deducto ære
alieno, & ipſe remanet mihi obligatus, ſecus qñ tranſeũt ex di-
ſpoſitione legali: qa lex bñ. pòt eũ liberare: & trãſferre obliga-
tionẽ meã in aliã, & hoc ꝯtinet, qñ tranſeunt per ꝯfiſcationẽ,
vt l. ſi debitori. ſ. de fideiuſ. & ſic ipſe non pòt conueniri tanq̃
b exemptus ab obligatione, vt hic no. in gl. fi. ſed ipſe fiſcus [b] Si aũt
tranſeant ex vltima voluntate, tunc diſtinguit̃, an teſtator reli-
querit oĩa bona ſua, vel legauerit, & tunc tranſeunt cũ onere
debitorũ, qa ille reputat̃ fideicõmiſſarius vl̃is, licèt nõ reliquer-
it ꝑ modũ hr̃ditatis: vt l. nã quod. in fi. cũ l. ſeq. ĩ. ad Tre. Si aũt
reliquit partẽ bonorũ, & quotã, tunc nõ tranſeũt, nec reputat̃
fideic. vl̃is, licet ſecus, ſi reliquiſſet partẽ hæreditatis: & ſic hr̃s
remanebit obligatus, & ipſe ſolus poterit ꝯueniri a creditorib.
non

ADDITIONES.

a Singulare. Adde Sal. in l. ſi poſt hac. Ang. & Alex. hic.
b Ipſe fiſcus. Adde Lud. Rom. ſing. ſua, & hic, qui tenet, ꝙ obligationes paſſiuæ
etiam conditionales tranſeunt in fiſcum, quia eſt ſucceſſor, vniuerſalis de quo
per Bal. in l. ſi. C. de contrahen. emp.

non ille, cui pars bonorũ fuerit relicta. l. ſi ſeruum. §. ſi cum l. ſeq. ꝫ. de leg. 2. & adde quod no. Bar. in l. 3. §. cum ex cã ꝫ. de iu-
5 te fiſc. & ꝫ. de bo. poſ. l. 3. in prin. ¶ †Item opp. quia in fiſcũ nõ tranſeunt actiones cõditionales paſſiuæ, vt eſt tex. no. in l. quoties. in fi. ꝫ. de noua. ſed actio. de dote vr̃ conditionalis ſi matri. diſſoluatur. Solũ hic erat matri. iam diſſolutum, & ſic erat nata ꝯ maritum. Vel dic, ꝙ conſtabat, tñ ideo tranſit, quia conditio eſt omnino extitura, aliàs ſecus, vt in ꝯrio, licèt enim fiſcus in obligationibus iam natis, & ꝯctis loco hæredis habeatur, vt hic cum concordantiis, nõ ſic in obligationibus ꝯhendis, licèt cã de præterito, vt ibi no. per Bar. ꝙ eſt ſingulare, niſi in omnem euentum ſint contrahendæ. arg. hic. Vel dic, ꝙ ſtatim cum bona confiſcantur, actio de dote naſcitur, quaſi tunc incipiat depau perari, vt ſ. eo. l. ſi conſtante. in prin. ſicut ergo tranſit illa, quæ per prius erat nata, ita & illa, quæ tunc naſcitur, ſecus ſi nõ erat nata, nec tunc naſcitur, ſed pendet eius natiuitas. d. l. quatenus. in fi. & iſta plus placet, q̃ ꝓcedẽs, q̃a ſi eſſet ſtatutũ, vel pactũ de dote lucranda, nõ eſſet vera præcedens, ꝙ in omnem euentum eſſet naſcitura, actiones aũt actiuę indiſtinctè tranſeunt in fiſcum, ut ſ. eo. l. ſi conſtante. §. ſi eo. modo per contractũ, vel per alium modum, vt ibi dixi. & l. princeps bona. de verbo. ſignific.

Dotem pacto remiſſam non poteſt pater petere, & pactum perſonale perſonam non egreditur.

2 *Pactum, vel ſtatutum de dote lucranda habet etiam locum in dote non ſoluta ſi contractum eſt matrimonium per uerba de præſenti.*

3 *Quid ſi ſtatutum diceret, quòd vir lucretur dotem datam.*

1 §. Si pater. †Dotẽ pacto remiſſam nõ põt pr̃ petere, & pactũ perſonale ꝑſonam non egredit̃ h. d. Et primo loquit̃, qñ ipſe pr̃ repetebat dotẽ a marito integram, q̃ ipſe promiſerat, ſed non ſoluerat, niſi pro parte, & pro altera parte fuit ſibi remiſſa per pactum, nam in illa parte non audit̃ vſque ibi, (ꝙ ſi mortuo.) Secundo loquitur, qñ mortuo patre ipſe maritus agebat ꝯ hæredes patris, dicens eis nõ prodeſſe pactum factum patri tanq̃ perſonale, & dicit eum audiendum, & iſtud poteſt intelligi duob. mo. ſ. ꝙ agebat ꝯſtãte mr̃imonio. & iſta eſt bona, & clara, vel eo ſoluto, & tunc dic, ꝙ fecerat pactũ de dote lucranda, alias repellit̃ per exceptionẽ, doli ſacis. & ita
2 ſentit gl. ſup ver. cœpit. in fi. †Et tunc no. ꝙ tale pactũ vendicat ſibi locum, etiã in dote non ſoluta, ſic ſ. de cond. ob cau. l. ſi ſoluturus. in fi. & l. Iul. de iure do. & no. ꝫ. eod. l. ſi ſocer. §. Lucius. hoc ſi maritus incipit ſuſtinere onera matri. quia vxorẽ duxit. Idem vr̃ ſi non duxit, ſi tñ ꝯctum eſt matrimonium per verba de præſenti, per l. Deo nobis. vt ibi eſt caſus ſm̃ Bal. ibidem. C. de epiſc. & cle. licèt non ſic lucretur fructus dotis l. de diuiſione. ſ. eo. cũ ibi no. Et adde, qđ no. Bar. in l. nihil. ꝫ. re amo. licet do. Bar. de Sal. vt alias vidi, tenuerit ꝯtium ꝑ plures rõnes, q̃ prima facie demulcẽt aures, ſed ꝯ ipſum ꝑ plures vidi cunſultũ, vt ego ẽt conſului, ſi ſtatutũ dicat, ꝙ vir lucret̃ dotẽ uxoris, quia
3 non põt negari, quin ſit vxor. †ſi aũt dicat, ꝙ lucretur dotẽ datã, quid iuris ſit, vide per Bar. in l. iubemus. §. ſanè. C. de ſacroſ. eccl. ¶ In tex. ibi, (& ſol mat. exegerit) ſupple ad ducenta. quorũ centũ ſoluerat, & alia cẽtũ ꝑ pactũ remiſſa dicebat, ꝙ ſingũtur ſoluta, ſed ꝯrium eſt, quia illa non intelliguntur eſſe dotis, & ſic non pñt repeti, vt ſtatim ſequit̃. ¶ Sed ꝯ extra gl. de l. pen.
a §. ſi vir. ꝫ. eo. Sol. dicit ibi Bar. ꝙ hic fuerunt remiſſa ᵃ ꝑ pactũ ꝙ non hẽt vim ſolutionis, ibi per acceptilationem, q̃ vim ſolutionis habet. Vel aliter, & melius, ipſe pater, quia fuerunt remiſſa, non põt ea petere, ſiue per pactum, ſiue per acceptilationem, quia inique peteret, cum penès ſe habet, arg. in l. promittendo. in fi. ſ. de iu. do. ¶ Sed ſi q̃ritur, an ipſa filia, ſi fuit in ipſam actio ꝯſolidata, petere poſſit, perinde, ac ſi fuiſſent ipſi marito ſoluta, tũc ꝓcedit illa diſtinctio Bar. q̃a ſi maritus liberauit promiſſorẽ ꝑ acceptilationẽ, indiſtinctè poteſt petere, quia vim ſolutionis hẽt, ſiue erat pr̃, ſiue extraneus, & ſiue promiſerat extraneꝰ aĩo donandi, ſiue non, habet locũ l. ſi extraneus. de iure dot. q̃ loquitur, qñ promiſſor non ſoluit, nec fingitur ſoluiſſe, & iſte eſt caſus ſingularis in illo §. ſi vir. ſi aũt liberauit per pactũ, vel nullo mõ liberauit, ſed neglexit petere, & tunc diſtingue tres caſus. Aut ꝯſtat, ꝙ ille ꝓmiſſor erat idoneus, & ſine incõmodo potuiſſet ſoluere, & tunc maritus tenetur, quaſi culpa ſua non exegerit, ut ſ. l. proxi. §. j. & l. cũ dos. ſ. de pac. ꝯuen. Aut ꝯſtat, ꝙ nullo mõ poterat ſoluere, & tunc ſi recepit promiſſionem ſciẽter idem, & ſibi imputet, vt l. promittendo §. ſi a debitore. de iu. do. Aut ignoranter. & tunc non eſt, quid ſibi imputetur quare non exegit, qđ exigere non potuit, nec ẽt ſi per pactum remiſit. qm̃ inanem actionem remiſit. l. q̃uis. §. Marcel. ſ. ad Velleia. aut poterat ſoluere, ſed non ſine incommodo, & tunc ſerua diſtinctionẽ l. ſi extraneus. ꝙ ſi promiſſor erat pater mulieris, nõ poteſt mulier imputare marito, quare ipſum non coegit ad ſoluendum. Idẽ ſi erat extraneus, & promiſit animo donandi, ſecus ſi erat debitor mulieris, & tanq̃ debitor ꝓmiſit, ſed ſi ipſamet mu-

lier promiſit indiſtinctè, non põt imputare marito: ita intelligo l. illam. & adde, quod dixi in l. præc. ¶ In fi. tex. ibi (iſta quoq. pecunia in dotẽ eius erit.) hoc eſt dicere, ꝙ maritus poterit eã petere non obſtante pacto, quaſi pactum fuerit perſonale, q̃a ꝓmiſit ab ipſo patre nõ petere. q. d. ꝙ ab hærede bñ voluit poſſe petere ſpeciale tñ eſt hic fauore dotis, & tunc pactum ꝓſumatur perſonale. rr̃ ſecus, etiam cum paciſcor ad te non petere, vt l. iuriſgentium. §. pactorum. ſ. de pact. & l. pactum. ſ. de prob. qđ dic, vt plene per Bar. in l. ſi ſic. ꝫ. de verb. obl.

ADDITIO.

a ¶Remiſſa. Facit ſm̃ Ang. ꝙ ille, qui tenet̃ fœneratori noĩe vſurarũ puta ad cẽtũ, ſi ſoluat quinquaginta, & ab alijs a fœneratore liberetur ꝑ acceptilationem, ꝙ ſi deinde uelit repetere vſuras. iuxta ca. debitores. de iureiur. poterit repetere, niſi ſit uere ſoluta, quia acceptilatio non operatur idem, ꝙ vera ſolutio, vt habetur per Bar. in l. ſi acceptilatum. §. j. inf. de acce. & per Lud. Ro. conſi. 22.

1 *Filia effecta ſui iuris antequam dos exigatur a patre etiam quòd pater ſit litem conteſtatus, & obtinuit ſententiam pro ſe, in filiam conſolidatur actio de dote una cum actione iudicati.*

2 *Caſus, in quo actio ambulat de vna pſona in alteram, & quòd rr̃. ſit ſecus. Et ita etiam ſi efficiatur ſui iuris ſol. matr. locum habet conſolidatio, ſi nondũ dos erat ſoluta.*

3 *Poſtquam filia conſenſit patri agenti, vel procuratorem conſtituenti, an teneatur etiam conſentire hæredib. patris, vt agere poſſint.*

4 *Cum pater teneatur dotare filiam. an ẽt eius hæredes extranei teneantur.*

1 §. Si voluntate. †Si filia efficiat̃ ſui iuris anteq̃ dos ſit per patrem exacta. ẽt ſi pater fuerat litem conteſtatus ſuper actione de dote, & ſñiam pro ſe obtinuerat, nihilominus in filiã conſolidat̃ actio de dote vnà cũ actione iudicati. h. d. iſte §. ſingulariſſimus, & neſcio ipſum alibi. Rõ eſt, q̃a per talẽ ſñiam non nouatur actio dotis, vt tollat̃ immo remanet in ſuis terminis, vt no. in l. duob. de exce. rei iu. & I l. 1. C. de iud. & iõ ſequit̃ ſuã naturã, & in eius ꝯſñam ẽt ipſa act. iudi. licet ſit propria ipſius patris, q̃a ipſe ſolus egit, & ſibi ſoli fuit acq̃ſita, nihilominus tranſit in filiam tãq̃ acceſſoria, poſtq̃ actio de dote, q̃ eſt principalis, in ipſã ſolã cõſolidat̃, qđ eſt mirabile, aĩs ſequeret̃ incõuenieñs, ꝙ vterq. poſſit maritũ cõuenire, et exigere. ſ. filia actione de dote, & pater actione iudicati, ꝙ eſſet incõueniẽs. Si aũt filia efficiatur ſui iuris poſt dotẽ exactã ꝑ patrẽ, cũ actio de dote ſit ſublata, nõ eſt tractandũ de conſolidatione, imo vnit̃ dos cũ patrimonio pr̃is, & tranſmittit̃ ad oẽs he-
2 redes eius. l. fi. C. cõmu. vtriu. iu. & no. ꝫ. eo. l. inſulã. in prin. † Eſt ergo hic caſus, in quo actio ambulat de vna ꝑſona in alterã, & hoc ꝯtingit rõne acceſſionis, rr̃ ſecus, vt no. ſ. eo. l. nõ ſolũ. Itẽ pater ex iſto tex. ꝙ ẽt ſi filia efficiat̃ ſui iuris ſol. mat. locũ hẽt cõſolidatio, ſi nõdũ dos erat exacta, & per hoc Bar. in l. poſt dotẽ. ꝫ. eo. determinat vnum ꝯ Dy. ¶ In gl. q̃ icipit, (ſecus in iudicio operarũ,) rõ diuerſitatis eſt ſm̃ Dy. quia viuẽte patre patrono filius in ſtipulatione operarum nullũ ius hẽt, nec aliquã cõionem, iõ ſi pr̃ obtinuit pro ſe ſñiam, & poſtea decedat inſtitutis extraneis hæredib. trãſmittit actionẽ iudicati ad eos filijs excluſis: ſed hic filia habebat cõionẽ ĩ actione de dote, iõ ſecus, & idẽ in ſtipulatione operarũ, ſi nõ eſſet adhuc lata ſñia ꝓ parte, vt
3 ꝫ. ſequit̃ in glo. †In gl. ibi (ſicut §. de debitori.) per q̃ vr̃, ꝙ poſtq̃ filia conſenſit pr̃i agẽti, vel procuratorẽ cõſtituẽti, vt hic dr̃ in tex. teneat̃ ẽt cõſentire hæredib. patris, vt agere poſſint, cuius ꝯ-
4 tium hic dr̃ iõ fi. gl. nõ ſoluit, ſed Dyn. dicit̃ ꝙ ibi erat eadẽ rõ ĩ hærede, q̃ in defuncto, hic non, quia pr̃ tenet dotare filiam, ſed hæredes eius extranei nõ Doc. reprobant hoc vltimum, & ipſe idem Dy. tenuit ꝯrium, ꝙ ẽt hæredes extranei teneant. ꝫ. e. l. inſulam. in prin. cũ in ipſos tranſeũt bona, q̃ ſunt huic oneri annexa, ſicut & oneri alimentorũ, ut ꝫ. de lib. agno. l. ſi q̃s a liberis. §. idẽ reſcriptũ. vbi hoc plene probat̃, & no. Cyn. in l. alimẽta. ꝫ fi. C. de neg. geſt. ſolue ergo ꝯnum ſm̃ Bar. ꝙ §. ſi debitori loq̃t, qñ q̃s conſenſit alteri ex mera voluntate, vnde extendit̃ ad hæredes illius, hic vero ex neceſſitate, quia non habebat cãm cõdicendi, vñ non extendit̃, quia primo caſu fauorabilior eſt extenſio, q̃ ſecundo, plus. n. prouidetur ei, qui ex neceſſitate facit actũ, q̃ ei, qui ex uoluntate, vt l. ſi fideiuſſor. §. ſi neceſſaria qui ſatiſd. cog. & qđ no. in l. procurator. qui pro euic. ſ. de procura.

1 *Mulier, quatenus de dote ſibi eſt reſtitutũ per cohæredes uiri, non poteſt a viro repetere, nec viri a cohæredibus eius.*

2 *Si pater, qui dotem recepit deceſſit relicto filio, & plurib. alijs hæredibus ſtãte matrimonio poteſt ſtatus ante patrem recipere dotem, & cohæredes coguntur per iudicium fam. erci. ſibi conſignare præſtita cautione de defendẽdo ipſos aduerſus mulierem.*

3 *Quando unus fuit purè, alter ſub conditione, an inſtitutus purè poſſit conueniri inſolidum a creditoribus hæreditarijs, uel ipſi debitores hæreditarij inſolidum conueniri poſſint.*

§. Cum

§.Cum patri. †Quatenus de dote reſtitutũ eſt mu-
lier per cohæredes uiri, non pôt mu-
1 lier à uiro repetere, nec uir à cohæredib. eius. h.d. †Prǽmitte, ꝙ
ſi pater, qui dotem recepit, deceſſit relicto filio cum plurib. alijs
hæredibus conſtante matrimonio, poteſt filius ante patrẽ reci-
pere dotem, cum habeat ſuſtinere onera matrimonij, & cohæ-
redes cogunt̃ ꝑ iudiciũ famil. erciſ. ſibi cõſignare ꝓſtita cautio-
ne de defendendo ipſos aduerſus mulierẽ, quia tenent̃ oẽs ex ꝑ
ſona patris. & ſol. ma. ipſe ſolus maritus habebat neceſſe reſti-
tuere mulieri, ut l. ſi filius. §. hoc amplius, & l. ſi maritus famil.
ercil. Dr̃ ergo hic, ꝙ ſi matrimonium erat ſolutũ, & cohęredes
reſtituerunt mulieri pro ipſorum portionib. nec maritus ab eis
poterit petere, nec ipſa à marito, quatenus recepit, ſed tenebit̃
6 ſolum pro parte ſua, qua eſt hæres. ¶ †In tex. ibi, (pro ſua por-
tione) hic vr̃ caſus de q̃ōne, q̃ format gl. in l. a. ſ̃. ſi pars hæred.
pet. qñ unus fuit inſtitutus purè, alter ſub ꝯdõne, an inſtitutus
purè poſſit ꝯueniri inſolidũ à creditorib. hæreditarijs, uel ipſe
debitores hæreditarios inſolidũ ꝯuenire, & hic vr̃ expreſſum, ꝙ
nõ, ſed ſolũ pro portione ſua. Quantũ verò ad portionẽ alteri*
dr̃ hęreditas iacere, & prouidet creditoribus, vt faciant dare cu
ratorẽ, vel mittant̃ in poſſeſſionẽ, vt l. ſi duo. qui. ex cau. in poſ-
ſe. ea. & l. ſi quis inſtituatur cum ibi no. J̃. de hæred. Inſtit. & de
cur. bo. dan ꝑ totum. de hac q̃ōne ꝑ Bar. in l. planè. §. ſi coniun
ctim. de leg. j. Quæro hic erat ſolutum matrim. quid ſi ꝯſtabat?
R̃ndeo cohæredes iſti ſoluendo mulieri ſine voluntate mariti
non eſſent à marito liberati, quia non erat ſoluenda illi, ſed ipſi
marito, qui ſuſtinebat onera matrimonij. vt ſ̃. dixi. ergo & c. arg.
ſ̃. eo. l. quoties. in fi. l. qui hominem. §. ſi nullo. J̃. de ſolu. Et hoc
innuit gl. parua ſuper uerb. ſoluerit. iuncta alia ſuꝑ verb. habet.

1 *Fructus percepti ſol. matrim. per uirum augent dotem, & actione de dote poſſunt peti, etiam ſi dos erat reſtituta.*
2 *Dos, quod dicatur eſſe quadam univerſitas iuris, & ꝙ recipiat augmentũ ex fructib. tam perceptis ante matrimonium, quàm poſt ipſum ſolutum.*
3 *Partus ancillarum, quòd non ſint in fructu.*
4 *An admittat̃ libellus, ĩ quo mulier petat fructus ſi nõ ſpecificat quantitatẽ.*

1 §.Si fundum. † Fructus percepti ſoluto mr̃imonio ꝑ
uirum augent dotem, & actione de do
tem pñt peti, ẽt ſi dos erat reſtituta. h.d. Eſt ergo hic tex. ꝯ id, qđ
dixit Bal. in l. diuortio. §. ob donationes. ſ̃. e. ꝙ licèt fructus pce
pti ante matrimonium ꝯctum dotem augeant quia ſperat ma-
tri. vt ſ̃. eo. l. ſi ante. ſecus in pceptis eo ſoluto, quod eſt ꝯ iſtum
2 tex. ¶ †Item eſt hic caſus pro eo, quod not. Bar. ſuper rub. huius
ti. ꝙ dos dr̃ eſſe q̃dam vniuerſitas iuris, qđ patet, q̃a recipit aug
mentum ex fructibus ut eadẽ rõ, quæ datur pro rebus pr̃incipaliter da
tis in dotẽ, comperat ẽt ꝑ fructib. ante matrimonium, uel poſt
ipſum ſolutum perceptis, non ſic in ſingularib. iudicijs, alia. n.
eſt rei uendicatio, q̃ datur pro re principali, alia, quæ datur pro
fructibus eius, ut no. per gl. in l. itẽ ueniunt. §. fructus. ſ̃. de pet.
hær. & ſic res ſingularis non recipit augmentum ex fructib. q̃a
3 actio, quæ datur pro re, extenderet̃ ad fructus. † In tex. ibi (ſi par-
a tum ancillarum) qui partus non ſunt in fructu,[a] & ſic ſunt reſti
tuendi mulieri, ẽt ſi ſint percepti ꝯſtante matrimonio, & J̃. in-
tegrũ annũ, & idem in legatis, & hr̃editatibus aduẽientib. ſeruo
dotali contemplatione mulieris, ſed in his, quæ ſunt in fructu,
diſtinguitur, an intra annũ integrũ, & non ueniunt reſtituẽdi,
an in anno non integro, & tunc ꝑ rata, qua nõ durauit matri-
moniũ, ſiue ſint pcepti per maritum, ſiue ꝑ uxorem. Si quis ãt
uellet defendere opinionem Bal. poſſet r̃ndere ad iſtum tex. ꝙ
intelligitur, qñ fructus fuerunt percepti per maritum matrimo
nio ꝯſtante, ſed certe quoties ueniunt reſtituendi, perinde eſt,
ac ſi eſſent percepti eo ſoluto, qm̃ attribuuntur cuilibet menſi
pro rata. l. diuortio, §. non ſolum. ſ̃. eo. Et ꝙ intelligatur, qñ ſol.
mat. percepit probat in comparatione, q̃ facit de legatis, & hæ-
reditatibus obuenientibus poſt factum diuortium. Opp. ꝯ iſtũ
tex. de l. 4. C. depoſiti. Sol. ibi acceſſiones ueniebant iudicis offi
cio mercenario, hic iure actionis. item vr̃, ꝙ nõ debeant peti ip-
ſi fructus, ſed ipſa res, ut fructus conſequatur, ut l. Iulia. §. j. de
verb. obl. Sol. ibi fuit res perfectè ſoluta, vel in totum ſoluta, li-
cèt deficeret quoddam ius cautionis, hic dos fuit ſoluta ꝑ alte-
ra parte, ideo pro illa eſt actio extincta, & durat duntaxat ꝑ al-
4 tera. l. ſi ſtipulatus. J̃. de ſol. ¶ †Vltimo quæritur, an admittat̃ li-
bellus, in quo mulier petat fructus, ſi nõ ſpecificat quantitatẽ,
dic, ꝙ qñ petit rem principalem una cum fructibus inde perce
b ptis procedit: in acceſſorijs admittitur libellus incertus,[b] ſed ex
poſt facto certificanda eſt quantitas, ita determinat Cyn. in l. cũ
propria. C. ſi quis alteri, vel ſibi. & Inno. in c. inter dilectos. de
don. & de ſpõ. c. cum ad ſedẽ. benè facit l. in emptione. in prin.
de ꝯh. empt. ubi incertitudo non uitiat in acceſſorijs, ſed ſi pe-
teret duntaxat fructus, ut in caſu huius l. videtur ſecus, niſi iure
tur ſe non poſſe ſpecificare, iuxta ea, quæ habentur in l. j. §. ſi qs

argentum. ſ̃. de do. & ita pôt intelligi quod no. Cy. & Bal. & Ri
char. mal. in l. j. C. de ſecun. nup. ſi quia mulier.

ADDITIO.

a Vt inſtitu. De rerum diuiſi. §. partus. & Card. in cle. j. q. 17. de decimis. ſed nec animalium appellatione venit, vt ibidem.
b Incertus. Vide bar. in c. ſignificantib. de libel. ob. & mod. in c. grauis. de reſtitu. ſpol. & in c. certificari. de ſepul. per Cy. in l. certum. C. de rei ven. Bal. in l. 2. de pet. hær. Ale. conſi. 22. j. lib. & conſi. 92. 2. lib.

LEX XXXIII.

1 *Maritus utitur exceptione, ne conueniatur ultra, quàm facere poſſit, etiam contra eum, cui delegatus eſt per mulierem ex cauſa onerosa.*
2 *Per hęc verba, promitto quod debeo, an uideatur reſeruaſſe dilatoriam, & quid de peremptoria.*
3 *Si debitor in diem delegatus alteri promittat per iſta uerba, promitto, quod tali debeo, cenſetur promiſiſſe ſub eadem die.*
4 *Bonum eſt argumentum de tempore ad quantitatem.*
Si delato iuramento, per maritum iurat mulier centum ſibi deberi, an maritus poterit uti excep. ne conueniatur ultra, quàm facere poſſit.
5 *Quid in teſtatore, qui tutus erat aliqua exceptione, ſi legauit ſuo creditori, an cenſeatur exceptionem remiſiſſe.*

1 SI prior. †Maritus utitur exceptione, ne conueniat̃
ultra quàm facere poſſit, ẽt ꝯ eum, cui dele-
gatus eſt per mulierem ex cauſa onerosa h.d. & gl. intelli
git, quando promiſit per iſta uerba, promitto tibi id, quod de-
beo mulieri, quia iſtud uerbum debet intelligi. ſ. cum effectu,
& ſic. i. quatenus debeo cum effectu, ſi ãt ꝓmiſiſſet expreſſa cer
a ta quãtitate, tunc eſſet diſtinguendũ, aut ſciebat[a] exceptionẽ ſi-
bi cõpetere, & vr̃ ei renuntiaſſe, ut l. ſi quis delegauerit. J̃. de no
ua. aut ignorabat, & tunc ſecus, & hoc, qñ fuit delegatus alteri
ex cã onerosa, ſi autem ex cã lucratiua vr̃, ꝙ indiſtinctè ꝯ eum
poſſit uti exce. qua poterat uti ꝯ delegantem, quod dic, ut ple-
niſſime no. in l. doli. J̃. de noua. per Dy. & Bar. in caſu aũt huius
l. non eſt diſtinguendũ, an ſciuerit, excep. ſibi competere, uel
ignorauerit, qm̃ uerba promiſſionis de proprio ſignificatu, nõ
plus important, & iſta eſt ſingularis, & ſic allegatur, facit l. Me-
uio. §. a me. J̃. de legat. 2. ubi plene probatur in tex. & gl. ¶ In gl.
ibi (cum ſecundus maritus ſit mulieris creditor) ſupple ex cã nõ
lucratiua, ſed onerosa, ꝑꝑ onera matrimonij, ut in l. ex promiſ-
a ſione. J̃. de act. & obligatio. ¶ †Et no. ꝙ iſta gl. limitat totam il-
lã materiã, de qua hr̃ in d. l. doli. J̃. de noua. quidã tñ dicunt, ꝙ
hic loquit̃ de excep. dilatoria, quæ debitum nõ ꝑimit, ſi ãt hr̃et
peremptoriam, non eſſet adhibenda diſtinctio gl. ſed non pla-
cet, ſi ꝑ hæc uerba, ꝓmitto, ꝙ dẽo, cenſet̃ ſibi reſeruaſſe dilato-
riã, ẽt ſi ꝓmittat ſcienter fortius peremptoriã, quia facilius ꝑ-
3 dit̃ prima, quã ſcđa, ut ſ̃. de cõd. inde. l. ſi in diẽ, cum l. ſeq. ¶ †Et
ꝑ iſtam gl. dicit Bar. ꝙ ſi debitor in diem delegatus alteri ꝓmit-
tat, ꝑ iſta uerba, promitto, ꝙ tali debeo. cenſet̃ ꝓmiſiſſe ſub ea-
dem die, ut ipſe no. in l. Stichũ. in fi. de noua. & l. qui ſic. de uerb.
4 obl. ſecus ſi eſſet expreſſa ſub certa quantitate, † q̃a bona eſt ar-
gumentatio de tpe ad quantitatem, vt ſicut ille, qui dẽt minus
ꝗrate, ꝑ hæc uerba promitto, ꝙ dẽo. cenſetur tanto minus ꝓ
mittere, ita qui debet minus tpe, puta in diem. ¶ Quid ãt ſi dela
to ſibi iurõ per maritum, iurat ſibi cẽtum deberi. gl. hic, & in l.
eũ qui. §. mulier. de iurei. tenet, ꝙ illa uerba intelligantur cum
effectu, & ſic maritus poſſit uti illa exceptione. tu dic melius, ut
ibi notaui, aut erat de hoc q̃õ, q̃a maritus oppoſuerat illã exce-
ptionem, & uerũ dicit gl. aut non erat de hoc q̃õ inter partes,
ſed ſolũ, an centũ eſſent data in dotem, & tunc illam exceptio-
nem, maritus nõ ꝑdit, quia iurm̃ neceſſarium reſtringit̃ ad id,
5 de quo erat q̃õ inter partes, ſicut & tranſactio, ut l. de cætero.
C. de tranſactio. ¶ †Quid autem in teſtatore, qui tutus erat ali-
qua exceptione, ſi legauit creditori ſuo ꝙ dẽt? Bar. in l. ſi credi-
tori. de lega. j. in prin. vr̃ ſentire, ꝙ dẽat adhiberi diſtinctio hui[9]
gl. Tu dic ergo, ꝙ ẽt, ſi dixi lego ꝙ dẽo. ſi ſciebat ſibi exceptio
nẽ cõpetere, cenſet̃ illã remiſiſſe, ut legatũ ualeat, quia fauora-
bilior fit interp̃tatio in legans, q̃ in ꝯctib. l. in teſt. de reg. iur. ſe-
cus ſi ignorabat excep. ſibi cõpetere. arg. ĩ l. j. C. de fal. cau. adie.
leg. ¶ In fi. gl. ibi (q̃d ãt ſi poſt hanc ꝓmiſſionẽ fiat non ſoluẽdo)
gl. hic nõ declarat, q̃d iuris, ſed dic ſ̃m Dy. ꝙ cũ ipſe per prius eſ-
ſet obligatus mulieri, aduerſus q̃ habuiſſet exceptionẽ, ſi alteri
non promiſiſſet, ꝙ ẽt tunc ex paupertate ſuperueniente habe-
bit aduerſus eum cui delegatus eſt, ſecus ſi non fuiſſet mulieri
obligatus, per l. qui libertinus. §. ſi creditori. J̃. de ope. libe. ubi
vr̃ tex. ſingularis in iſta materia, qñ qs eſt alteri delegatus, & po-
ſtea ſuperuenit aliquid, quod induceret exceptionem aduerſus
delegantem, an inducat ẽt aduerſus eũ, cui facta eſt delegatio.

LEX

ADDITIO.

a ¶ Sciebat. Adde quòd voluit Rom. conſi. 87.

1 *Adhibitus ad ſtipulandum dotē aīo donandi, ꝙ poſſit eā à marito repetere.*
2 *Caſus in quo aditio hæreditas habet vim ſolutionis.*
3 *Succeſſio regulariter ad dānū ſuccedentis nō hēt vim ſolutionis, nec ēt vt*
lucrē, licèt benè habeat quātū ad hoc, ut ius ſuū cōſeruet aduerſus alios.
4 *Similiter, ꝗ dotis noīe certā pecuniam ꝓmiſit, & quoſdā adhibuit, qui ſtipu*
lati ſint partē dotis diſtracto matrimonio eis ſolui, & ea nulla data do-
te obijt marito hærede relicto, ꝙ hodie ſi maritus conficeret inuentariū,
ꝙ proderit ſibi contra tales ſtipulatores quantū ad hoc, ut nō teneatur
cum illo debito cōpenſare ipſam hæreditatem, nec videatur eā recepiſſe.
An mulier poſſit maritum liberare à tali promiſſione.
5 *Mulierum genus auariſſimum eſt.*
Tres caſus, in quib. præſumitur animus donandi.
6 *Si frater meus me conſentiente vxori ſuæ donauit rem meam, præſumitur*
animus donandi etiam quantum ad me.
Si expendo circa perſonam conſanguinei deſcendentis, expenſa eſt pia, vt
alimentorum, ſecus ſi circa res.
Idem in alijs, qui loco deſcendentium habentur.
7 *Quod expenditur ad faciendum aliquam artem diſcere aſſimilatur expen-*
ſæ alimentorum.
8 *Si ſolui tibi aliquid tanquā debitum, cùm nullo modo eſſet debitū, & ego*
ſciebam, præſumitur animus donandi, ſecus ſi ſuberat debitum, licèt id,
quod ſolui, debitum non erat, ſed ſolui, vt liberarem me à debito.
9 *Si tradidi tibi centum, an præſumar donaſſe, vel depoſuiſſe.*
Promittens per pactum nudum nulla cauſa expreſſa non præſumitur do-
nare velle, ſed ſi per ſtipulationem, bene præſumitur animus donandi, ſi
alia ratio poteſt ſubeſſe.
10 *Quid in expendente ꝓ alio nō cōiuncto, quod non ꝑſumatur animus donādi.*
Quid in eo, qui eſt ſtipulatus, vel pactus rem ſuam reſtitui alteri, vel id,
quod ſibi debetur.
11 *Quid in eo, qui emit alieno nomine de ſua pecunia.*
12 *Quid in eo, ꝗ cōſentit in rē ſuā, uel in qua ius habet alteri uēdi: uel alienari.*

21 QVæ dotis. † Adhibitus ad ſtipulandum dotē, aīo
donandi pōt eam a marito repetere, li-
cet maritus ab uxore adhibente nunq̄ recepit, ſi tamē ſi
bi ſucceſſit, ēt in hæreditate dānoſa, vel quæ ſoluendo non e-
rat h.d. ſ̃m cōem lec. gl. ꝗ Bar. Rō eſt, q̄a fictè fingitur eam reci
pere adeundo hr̄ditatē illius, quia dēt eā cōpenſare cū dote, ad
ꝗ illa ſibi tenebaē, & hoc vult iſte tex. in effectu, &c. ¶ In tex. ibi
(diſtracto matrimonio ſibi ſolui) hoc dēt intelligi eo caſu quo
matrimoniū ſoluatur morte mulieris, non ſi morte uiri, ſicut
nec ualeret pactum, ꝙ uir in hunc caſum lucrēē eā, & mulier re
maneret indotata, vt in l. 2. ſ. de pac. conuen. & ita probatur in
l. cū pr̄ certam. ff. de leg. 2. & hoc, qn̄ fuerunt adhibiti aīo donā
di, ſed ſi tanq̄ procuratores mulieris, tūc quia hn̄t eidem mulie
ri reſtituere, & ſi ceſſat ꝑdicta rō, cenſētur, in oēm caſum ſoluti
matrim. adhibiti. ¶ In tex. ibi (intelligereē ſe cōpenſaſſe) † Not.
2 ergo hic caſum, in quo aditio hr̄ditatis bēt uim ſolonis, q̄tū ad
commodū adeuntis. Sed ꝯ de l. Vrānius. ff. de fideiuſ. Solut. ſpāle
eſt hic, qn̄ hæres ſuccedit illi, ꝯ quem, ſeu cui⁹ hr̄des habebāt ne
ceſſe actiones cedere, quia cū ſuccedendo ꝑdat facultatē ceden
do, qm̄ actio, ꝗ ueniebat cedenda, extinguitur iure cōfuſionis,
cū talis ſucceſſio, uel aditio vim ſolonis habeat, ēt ad dānū ei⁹,
vt teneaē eum effectu ſoluere creditori ſuo, licèt nō tenereē, ſi
nō ſucceſſiſſet, q̄a ſaltem poſſet cedere actiones ꝯ alios hr̄des, ꝗ
potuiſſent effici utiles ꝯ eos, licèt ꝯ defunctū fuerint inutiles,
q̄a illi tenenē ēt ultra uires hr̄ditarias creditorib. hr̄ditarijs, ut ſe
quiē, & actio illa cedenda erat hr̄ditaria, ſed ſuccedendo ſibi ꝑ-
3 dat facultatē cedendi facto ſuo, iō vr̄ ſibi ipſi ſoluiſſe: † regulari
ter autem ſucceſſio ad dānum ſuccedentis nō hēt uim ſolonis,
vt d. l. Vrannius. nec ēt uti lucretur, vt l. ſi hr̄s à debitore. in fi. e.
ti. licèt bene habeat q̄tum ad hoc, ut ius ſuū ꝯſeruet aduerſus
alios, ut in l. ſi ei, cui §. fi. ſ. de euic. & adde qd̄ no. Bar. in d. l. Vrā-
nius ſuper hoc articulo. ¶ In tex. ibi, (qn̄ cæteris ēt creditoribus
teneatur) innuit ergo, ꝙ iſti adhibiti ad ſtipulandū ſint credito
res hr̄ditarij iſtius mulieris, quod non fuerunt ſtipulati a mulie
re, ſed à marito. Nec conueniunt maritum tanq̄ hr̄dem, ſed ex
propria promiſſione, tn̄ vult dicere. ꝙ licèt ita ſit, nihilominus
idē iuris eſt in iſtis, ꝙ in alijs creditorib. hr̄ditarijs, quia ſicut ip-
ſa hr̄ditas, licèt non ſit ſoluendo, tn̄ reputatur eſſe ſoluendo, q̄-
tum ad hoc, vt hr̄s teneatur creditoribus hr̄ditarijs inſolidū, ita
& quantum ad iſtos, ut eis teneatur cum effectu, ac ſi eſſet ſol-
uendo, licèt ſi illi non ſucceſſiſſet, non teneretur ſed liberareē
cedendo actionem ꝯ alios hr̄des, quia non poſſent iſti adhibiti
aīo donādi imputare marito, quare dotē a muliere non exegit
à tertio, qui aīo donandi promiſit dotem pro muliere, ut in l.
ſi extraneus. ſ. de iure do. Sic ergo no. ꝙ iſtud debitum, licèt nō ſit
hr̄ditarium merè, tn̄ pōt dici partim hr̄ditariū, partim non, q̄a
ſucceſſio hr̄ditaria fortificat hoc debitum magis, q̄ prius eſſet.
4 † Et ex hoc ſequiē aliud, ꝙ hodie ſi maritus ꝯficeret inuētariū, ſi
cut illud ꝓdeſſet ſibi, q̄tū ad creditores hr̄ditarios mulieris, vt
eis non teneret ultra uires hr̄ditatis, ita & proderit ſibi ꝯ iſtos
ſtipulatores, licèt non ſint hr̄ditarij merè q̄tum ad hoc ut non

teneaē cum illo debito cōpenſare ipſam hr̄ditatem, nec uideaē eā
recepiſſe verè, uel fictè, & hoc ſentit hic gl. ſup ver. cæteris. ꝗ Bal.
ſubtilr̄ ita declat, & eſt ſingulr̄e, & pulchrū. ¶ Op. ī gl. j. duob. mo.
ꝙ iſti ſtipulatores nō pn̄t ꝯuenire maritum, quia cēſenē adhibi
ti tanq̄ procuratores mulieris nō aīo donādi, vt patet in l. mu-
lier bona. §. fi. de iu. do. vbi hr̄, ꝙ mulier hoc nō obſtante pōt ma
ritū liberare ab illa ꝓmiſſione, ꝙ n̄ eſſet, ſi aīo donādi adhibuiſ-
ſet q̄a pfecta dō nō reuocaē: oportet ergo dicere, ꝙ illud fit ī eo,
q̄a cēſeanē adhibiti, vt ꝓcuratores, & ſic ad cōmodū mulieris,
un̄ pōt mulier illā actionē tollere, licèt nō cōpetat ſibi, ſed ſuo
procuratori, ut eſt ibi ī tex. no. & ēt hr̄ in tex. & gl. in l. apud Cel
ſum. §. mādauit. de do. exce. teneē ergo actione mādati reſtitue-
re mulieri, uel hr̄dib. eius quicquid exigent à marito, ſicut adie-
ctis in ſtipſone ad ſolonē, ut l. Iul. §. 1. de uer. ob. ſi ergo arguunt
ꝯ maritū, & ex eius ꝓmiſſione poterit maritus eos repellere, tā-
q̄ hr̄s ꝑ exceptionē, dolo facitis petere, qd̄ mihi ī ꝑ actionē man-
dati, tanq̄ hr̄di eius eſtis reſtituturi. Et ſic dēt fieri ꝯpēſatio uni⁹
actionis ad alterā, ꝑp hoc gl. dicit hāc l. dēre ītelligi, qn̄ ꝯſtabat,
ꝙ mulier iſtos adhibuit aīo donādi, aliàs nō ꝓcedereē, ſed hēt
locū ꝯtrariū, quia in dubio nō ꝑſumiē adhibuiſſe aīo donādi, ꝑ illū
5 tex. & ꝑ rōnē, † ꝙ mulierū genus auariſſimū eſt, & in eis nō ꝑſu-
miē, aīus donādi ēt ubi alr̄ ī maſculo ꝑſumereē, ut no. ī l. ſi ergo. ſ.
ad Velle. quimo ēt nō ī maſculo regulr̄ ꝑſumiē aīus donādi ꝑ rlā,
q̄ poniē. in l. cū de indebito. de ꝓb. ꝙ nemo ꝑſumiē iactare ſuas
pecunias, fallit dicit gl. i tri. caſi. in qb. ꝑſumiē aīus donādi. & gl. ī
l. ſi vero ſi remunerādi. §. idē Pa. ſ. ma. ponit plr̄es alios. d. l. ſi ergo.
ad Velle. Alibi bēm⁹ rlā, ꝙ ubi nō pōt ſubeſſe alia cā, ꝗ dōis. pſu-
miē dō, ut no. in l. 2. §. circa. de do. exce. & ꝓbaē ī l. ſi diuortio. de
verb. obl. l. cāpanus. de ope. lib. ſecus ſi poſſet ſubeſſe alia cā, ut l.
ſi cum aurū. de ſol. & ſic iſta rla vr̄ ꝯtria ei ꝗ dicit gl. dum dat ꝑ
rla, ꝙ aius donandi nō ꝑſumiē, niſi certis caſi. Et iſta rla uult, ꝙ
ꝑſumiē, ubi alia ꝑſumptio ceſſat, Bar. nititur declarare iſtā mate
riā, & uadit ꝑ caſus particulares: & nō multū bū declarat, q̄tum
tn̄ ad iſtā gl. dicit eā nō bene dicere: nec q̄tum ad intellēm hui⁹
l. ꝙ hic cōſtabat de aīo donandi: hoc eſt diuinare, q̄tum ad exce
ptiones, quas ponit. Vn̄ ad primū ipſe dicit: ꝙ ſi eſt aliquis adhi-
bit⁹ ad ſtipulādū totā dotē: & in oēm caſū, tunc non vr̄ adhibi
tus aīo donādi: ſed tanq̄ ꝓcurator: & iſto mō pōt ꝓcedere dictū
gl. q̄a tunc pōt ſubeſſe alia rō. ſ. honeſtatis, quia mulier ꝑp hone-
ſtatem noluit in inſtrō noīari. Si āt ſit adhibitus ad ſtipulādum
partem dotis, vel ēt totā, nō tn̄ in oēm caſum, tunc ceſſat rō ꝑ-
dicta, q̄a ſaltē in alia pte, & in alio caſu uoluit noīari: & iō, q̄a n̄
pōt ſubeſſe alia ꝑſumptio: ꝗ dōnis cenſeē adhibuiſſe aīo donādi:
& iſte eſt caſus hic: qn̄ adhibuit ad partē dotis. & in l. cū marit⁹.
§. fi. de pa. do. qn̄ adhibuit in vnū tm̄ caſū. Br̄ iſte intellēs Bat. ad
hāc l. non vr̄ bonus: nec ſecurus: ſed ſecurior eſt intellēs gl. j. per
l. 2. C. de iu. do. vbi fuit adhibitus ad ſtipulandū partē dotis, & tn̄
innuit: ꝙ ſit neceſſe ꝯſtare de aīo donandi ad hoc: vt uideatur
adhibitus donandi aīo. Secundo per l. idemq. §. ſi cui. uer. & ita
Pap. ff. man. vbi concurrebant duę fortes rōnes: quarum q̄libet
ſ̃m opi. gl. vr̄ ſufficere ad præſumendum aīum donandi: videli-
cet rō ſanguinis: quia fuit adhibita mr̄. Itē rō viciſſim factæ dō-
nis: quia eadem mr̄ dotem dederat: & ſic donauerat: & ex poſt
facto fuit adhibita, & tamen ambe iſtæ rōnes non faciūt uideri
eam adhibitā aīo donandi, ſed potius, ꝙ tanq̄ procuratrix. & iō
teneē filiæ actione mandati, multo ergo minus, qn̄ ſubeſt iſta ſo
la rō, ꝙ adhibitus ad ſtipulandum partem tm̄ quæ rō non repe
riē in tex. uel gl. expreſſa, ꝙ faciat præſumi aīum donandi. Ter-
tio quia rō Bat. ſatis vr̄ fragilis. ſ. honeſtatis. non. n. eſt inhone-
ſtū mulierib. aſcribi ī inſtrīs dotalib. immo honeſtiſſimū, cū ſit
earū ꝓpriū ꝑrimoniū, ut l. 3. §. ſed utrū. in fi. de min. vn̄ ſi ēt adhi
buiſſet ad ſtipulādū totā dotē non eſt uerīſile, ꝙ hoc faceret ad
euitandum inhoneſtatem, & ſic præſumeretur aīus donandi,
ſicut qn̄ ad ſtipulandum partem, dico ergo, ꝙ ſiue ad ſtipulādū
totum, ſiue partē, itē, ſiue in oēm caſum, ſiue in alterū tm̄, nō
ꝑſumitur adhibitus aīo donandi in dubio, niſi de hoc ꝯſtet, &
hoc ult. caſu dēt intelligi hæc l. & l. cum maritus. §. fi. de pac. do.
& hoc tā ꝑp rōnes gl. quia in dubio ſi alia rō potuit ſubeſſe, nō
ſolum mulier ſed nec maſculus ꝑſumitur habuiſſe aīum donā-
a di,ᵃ ſed in caſu iſto ipſa adhibitio eſt iuſta cā præſumēdi ꝯ̄num,
nam idē importat, qd̄ mandatū, non. n. pōt alius ſtipulari, ꝙ mi-
hi debeē, niſi mandato meo, vt mihi afferat actionē, ut l. Sthicū
in fi. de nou. Naturæ uerò mādati eſt, ut fiat ad ꝯmodū mādatis
id enim, ꝙ fieret ad ꝯmodū mādatarij, nō diceret fieri de māda-
to, ſed de ꝯſilio, ut l. 2. in §. fi. ſ. mā. ſiue ergo dicaē ī iſtrō, ꝙ fuit ſti
pular⁹ de mādato mulieris: ſiue de uolūtate eius: ꝗ idē impor-
tat qd̄ mādatū, cū actio eſſet ſolius mulieris iuata not. ꝑ Bar. ff.
e. l. poſt

ADDITIONES.

a Donandi. Contra Bar. tenuit Raph. Imo. & Lud. Ro. ut late. hic, ꝑ Alex. ſed dic, ꝙ opp. Bar. ſequit Pet. de Anch. conſi. 3 a. ubi ēt dicit, ꝙ cum adhibiti ad ſtipulandū ſtipulantur pro ſe & eorum hęredib. ꝙ uidentur adhibiti ut donatarij.

e.l.poſt dotem. dicitur adhibitus tanquam procurator ad commodum adhibentis, vt illi teneatur reſtituere ſi exigat, etiam ſi talis adhibitus ſit de deſcendentibus adhibentis, ut l.cum quis decedens §. nuptura. de leg. 3. quia fortior eſt natura mandati ad faciendum præſumi ipſum, adhibitum, tanquam procuratorem, q̃ ratio ſanguinis, uel uiciſſim factæ donationis ad faciendum præſumi animo donandi, & iſtud vr̃ eſſe de mente tex. loquentium in iſta materia, quia faciunt vim in mandato, ſi bñ inſpiciantur. & iſtud non ponderauerunt Doc. quod vr̃ ſummè neceſſarium. Quantum verò ad exceptiones poſitas per gl. Bar. ꝯ quamlibet earum pugnat, nam prima non eſt vera ꝙ ratio ſolius tp̃is faciat p̃ſumi animum donandi, vt ſi per x. vel xx. ann. tacerem, ꝙ debitum à te non peterem, non ppea uideo tibi donare, niſi lapſum ſit tm̃ tp̃s, quod ſufficiat ad præſcribendum act. q̃ habeo ꝯ te, vt l. libertatis. §. j. cũ ibi no. de ali. le. Fallit in debito odioſo, ut uſurario. l. qui remiſſes. de uſu. & l. cum poſt in prin. de iu. do. ſed ſi cum rõne tp̃is concurreret, & rõ ſanguinis, & ẽt ſæpius reuiſa rõ cũ taciturnitate, ex his tribus bene præſumeretur donatio, & iſte eſt caſus in l.quam alleg. gl. s̃. de proba. l. Procula & altero deficiente ſecus, & ita gl. ſing. in d. l. libertus. §. j. Item impugnat ſecundam exceptionem, quia non eſt uerum, ꝙ ſola ratio ſanguinis faciat præſumi animũ donandi, nec hoc dicit l. ſi ſeruus. de dõ. inter ui. ſed bene probat, ꝙ facit p̃ſumi ꝯſenſum, ex quo conſenſu præſumitur animus donandi ſ̃m eum, dicit tamen, ꝙ in aſcendente erga deſcendentem bene p̃ſumitur animus donandi per l. publia. in prin. & quod ibi no. s̃. depo. & per l. donationes. s̃. de do. ſed certe primum dictum vr̃ nugatorium. quia paria ſunt dicere, ꝙ rõ ſanguinis facit præſumi conſenſum, ex quo conſenſu præſumitur animus donandi, qui aliàs non præſumeretur, & dicere, ꝙ ratio ſanguinis facit p̃ſumi animum donandi, conſtat enim, ꝙ donatio requirit conſenſũ.
a Item ſ̃m dictum non uidetur uerum ᵃ per illum §. nuptura. s̃. alleg. ubi fuit adhibitus deſcendens, & tamen non præſumitur adhibitus animo donãdi. & Do. Cy. circa hoc ſatis muſſauit in l.2. §. non. de iu. do. qui ur̃ eſſe in eadem opi. cum Bar. & tñ ad illum §. non uidet bonum reſponſum. Tu ergo dic, ꝙ ille, qui adhibitus eſt ad ſtipu. id quod debetur adhiberi indiſtictè, ẽt ſi ſit deſcendens, non ur̃ adhibitus animo donandi per naturã mandati, ut s̃. dixi. & iſte eſt caſus in §. nuptura. ſed in alio caſu, ſi quæritur an ratio ſanguinis faciat præſumi animum donãdi. Dic, aut non eſt deſcendens, & tunc facit præſumi in hoc caſu.
6 † put, ſi frater meus me conſentiente vxori ſuæ donauit rem, quoniã etiam conſanguinei conſueuerunt donare uxoribus ꝯſanguineorum, & iſte eſt caſus in l. ſi ſeruus. de do. ĩter vir. & ſtatim ualet donatio in perſonam uxoris, vt ibi patet. ſi autem nõ conſentio rem meam donari, ſed expẽdo circa conſanguineũ, tunc eſt diſtinguendum, aut circa perſonam, & expenſa eſt pia, vt alimentorum, & præſumitur animus donandi erga deſcẽdẽtes, aut circa res, & tunc ſecus, ut l. alimẽta. C. de neg. geſt. Idem in alijs, qui loco deſcendentium hñr. in l. ſi paterno. eo. ti. & l. ex
7 duob. in fin. j. eo. tit. & quod hr̃. in l. cũ pater. s̃. fam. erciſ. † Et id, quod de alimentis dixi, procedit ẽt in eo, quod expenditur ad faciendũ ipſum artem diſcere, ut ibi in tex. & glo. qa aſſimiliatur expenſæ alimentorum, cum de arte uiuant hoĩes. Circa tertiã exceptionem Bar. dicit, ꝙ procedit circa eandẽ rem, vt ſi patior te vendere rẽ, q̃ mihi donaſti, ut videar pati aĩo donandi ſecus circa aliam rem, & ita limita §. itẽ Pap. allegatũ in gl. Br̃ adhuc per præpoſita non remanet bñ iſte articulus declaratus, vñ oportet diſcurrere p ſingulares caſus, qa ſ̃m diuerſitatem eorũ,
8 & ẽt rationem diuerſificatur ius. † Vnde primo quærendum eſſet, quid in ſoluente, vel tradente. Secundo, quid in permittente. Tertio, quid in ſtipulante uel paciſcente pro alio. Quarto, quid in emente. Quinto, quid in ꝯſentiente aliquid fieri ſup re ſua, vel in qua hẽt ius. Bar. tangit aliquos ex iſtis. in primo, quẽ ipſe non tangit, dic ſi ſolui tibi aliquid tanq̃ debitum, cum nullo mõ eſſet debitum, & ego ſciebam, præſumitur aĩus donandi, vt l. cuius p errorẽ. de reg. iur. q ceſſat alia rõ, ſed ſi ſuberat debitum id, ꝙ tñ ſolui, debitũ nõ erat, ſed ſolui, ut liberarem me à debito, non. p̃ſumitur aĩus donãdi, vt l. ſi cum autum de ſolu. &
9 l. eleganter. §. qui reprobos. s̃. de pig. act. † Si autem non ſolui tãquam debitũ, ſed repetitur, ꝙ tibi tradidi centum, an præſumat donaſſe, vel depoſuiſſe, uel mutuaſſe? dic, ut no. in l. cũ quod in fi. gl. ſi cer. pet. in ſecundo caſu, qñ promiſi nulla alia cauſa expſſa, tunc aut per pactum nudum, & non uideor promiſiſſe animo donandi, ne duæ ſingularitates reſultent. ſ. animus donandi, & ꝙ ex pacto naſcatur actio, quod eſſet, ſi præſumeretur nouatio, vt l. ſi quis argentum. C. de don. & ita no. in l. iuriſgen. §. q nimo. s̃. de pact. per Doct. Si uero per ſtipſonem, tunc quia non eſt, niſi una ſpãlitas, bñ p̃ſumit aĩus donandi, ſi alia rõ non p̃t ſubeſſe, ut l. ſi diuortiũ. de uerbo. oblig. & ita loquit̃ quod no. in 2.
10 § circa. de do. excep. † Circa tertium. ſ. in expendẽte pro alio, ſiquidem ille non eſt ꝯiunctus. non præſumitur animus donandi, ſed ſi eſt ꝯiunctus præſumitur, ſi expenſa eſt circa perſonam, & eſt pia, & ille ſit deſcẽdẽs, uel loco deſcendentis habeat, ut s̃. dixi circa quartũ ĩ eo, q ſtipulatus eſt, vel pactus rem ſua reſtitui alteri, uel id, ꝙ ſib debet, et ã tunc præſumitur aĩus donãdi erga deſcendentẽ, ut l. publia. s̃. depoſi. & l. donationes in ꝯcubinã. §. pe. cũ gl. de do. ĩ alijs non, & ita limito dictũ Bar. dum loquitur de deſcendentibus, ut ſit uerum ſolũ, qñ quis paciſcitur
11 rẽ ſuam, uel quod ſibi debetur, deſcendenti reſtitui. † Circa uero illũ, q emit alieno nomine de ſua pecunia, an vr̃ donare voluiſſe pecuniam, ſi ille eſt extraneus, clarum eſt, ꝙ non, ut in eo
b to ti. de neg. geſt. ẽt ſi ſecus inſtrumentum ᵇ cantaret ad perſonam illius, ut l. j. & 2. C. ſi quis alte. vel ſibi. dñium tamen illi acquiritur, ſi de mandato ementis illi tradatur, aut ſibi, ſed poteſt petere pecuniam, ſi vero ſit de deſcendentibus, vr̃, ꝙ ſiue ſit in p̃tãte ſiue non, ſi ſunt res pertinẽtes ad militiam armatam, vel legalem, ut libri, ſi pater emat nomine filij, & ſibi tradat, p̃ſumã
c tur donari, ᶜ & ſic in diuiſione bonorũ habeat eos præcipuos, vt in d. l. quæ pater. in tex. & gl. s̃. famil. erciſ. & C. e. l. filiæ cuius illa tamen ur̃ probare idem in alijs rebus non pertinentibus ad militiam, & ita vr̃ ſentire Bar. ſecus ſi non tradidiſſet, dic, vt ibi
12 no. per eum. & l. j. §. ſed nec caſtrenſe. de col. bo. † Circa uero illum, qui conſentit rem ſuam, uel in qua ius habet alteri vendi, uel alienari, eſt notandum, ꝙ aut in illa re habebam aliquod ius .i. dñium, puta, hypothecæ, vel fructus, & videor illi iuri renunciaſſe, vt l. ſicut. §. ſi voluntate. qui. mod. pig. vel hypoc. ſolu. & l. apud Celſum. §. quæſitum. de do. excep. ſed ſi habebã dñiũ, tunc ſi quidem directum, & tu habebas vtile, tunc ſi conſen-
d tio tibi vendenti, non videor remiſiſſe directum dñium ᵈ ſed licentiam dediſſe transferendi vtile, quod ſine licentia mea trãsferre non poteras, licèt Bal. videatur dixiſſe ꝯtrium in l. & definit. j. co. vt ibi dixi. Si autem habebam plenum dñium directũ, & tu nullum, & tunc aut conſentio tibi, ꝙ dones, & videor cõſentire animo donandi, non enim mihi reſtat petitio ad pre-
e tium, ᵉ quod non recipis. facit l. fina. C. ſi aduer. dona. ſi autem quod vendas, an reſtat mihi petitio ad pretium, & ſic non animo donandi. Bart. plenè tangit hic. in l. ſi fundum, per fideicommiſſum. j. de lega. ij. & dic, vt ibi. ¶ Vltimo oppon. pro declaratione glo. in ver. ſi vero probatur. quia poſito, ꝙ intellectus gl. ſit verus in hac l. quod hic conſtabat de animo donandi, adhuc videtur iſtos adhibitos non poſſet agere, quia talis donatio p̃ſumitur in dubio cauſa mortis, & ſic poteſt reuocari, vt in §. nuptura. ſupra allega. Solu. fateor, & ita poteſt intelligi, hic ſ̃m glo. ꝙ præſumatur donatio cau. mortis. tamen non cenſetur reuocata propter hoc ſolum, quod maritus fuit inſtitutus ab iſta vxore, ſed ſi fuiſſet inſtitutus alius, & illi marito fuiſſet legata liberatio, benè cenſetur donatio reuocata, & ita loquitur §. nuptura. Breuiter non eſt verum, quod in dubio præſumatur donatio cauſa mortis, niſi ſit collata poſt mortem, vt in l. Seia. de dona. cauſa mor. ita not. per gloſſ. in fin. C. de dõn. cau. mor. & in fi. ff. de pact. Nec ob. l. cum maritus. ff. de pac. dota. vbi fuit facta mentio mortis, & tamen fuit donatio inter viuos, quia debet intelligi prout gl. ibi intelligit, ꝙ conſtabat de animo donãdi inter viuos, prout etiam hr̃. in l. vbi ita donatur. de don. cau. mor. de cæteris, quæ hic reſtarent, vide hic Bar. qui non ita perfectè, nec clarè locutus fuit, hic non ſunt alia.

ADDITIONES.

a Non uidetur uerum. De hoc dic, ut per Bar. in l. ſi pater. j. de dona. & in tract. de duobus fratribus, in fi. ubi alio modo loquitur, & quo ad ibi dicta ſequitur Alex. cum hic cum limitatione &c.
b Inſtrumentum cantaret. Adde, ut per Pet. de Anch. conſi. 236.
c Donari. De hoc latè per Alex. conſi. 44. j. lib. per Luc. Ro. conſi. 162.
d Directum dominum. Vide Bal. in l. dotalem. j. eo. Cy. in l. fi. C. de re. emp.
e Ad pretium. Adde Ludo. Rom. conſi. 87. in prin. & hic dicit Alex. quòd communis eſt op. quòd in pretio ſibi non præiudicat.

L E X. XXXV.

1 *Pendente iudicio inter patrem, & filiam ſuper filiatione, & patria poteſtate an admittatur pater ad agendum contra maritum pro reſtitutione dotis.*
2 *Quid ſit præiudicialis actio.*
3 *Si quis fatetur ſe emancipatum, an fundata ſit intentio patris, quòd ſit eius filius.*
4 *In iudicio inchoato inter te, & me admittitur tertius pro ſuo intereſſe. Si non intereſt ſua, an admittatur ad allegandum aliquid p me contra te.*
5 *Si pater habet neceſſe probare filiam, qua hoc negat eſſe natam ex uxore ſua conſtante matrimonio, ut probetur patria poteſtas, & ſic neceſſe ſit probare matrimonium, poterit hoc fieri coram iudice ſeculari.*
6 *Cauſa matrimonialis ciuilis remittitur ad curiam eccleſiaſticam, ſed in criminali ſi procedatur contra aliquem de adulterio, & expediat probare matrimonium non remittitur.*

7 In cauſa uſuraria quando fiat remiſſio.
8 Quando ſit remiſſio ad curiam eccleſiaſticam, non poteſt iudex ſecularis aſſi gnare terminum iudici eccleſiaſtico, infra quem habet terminare cauſam, licèt poſſit aſſignare partibus infra quem repreſentent corã eccleſiaſtico Quòd interim debeat ſecularis ſuperſedere in principali.

1 Itia. †Pendente iudicio inter prẽ, & filiã ſup filia-
tione, & patria ptãte non admittitur pr̃ ad a-
gendum ꝯ maritum pro reſtitutione dotis, ſed eſt ſu-
perſedendum quouſque illud iudicium ſit termina-
tum pro patre, nec ẽt poſt admittit̃ filia ꝯdicente, niſi cãm ꝯdi-
ctionis non hẽt, h.d. iſta l. ſingularis ſ'm intellectum gl. q intelli
gitur, ꝙ hic erat duplex iudicium, primum, quod inchoatũ erat
per patrẽ ꝯ filiam, q̃ erat in quaſi poſſeſſione ſui iuris, & pete-
bat declarari ipſam eſſe in ſua ptãte, intentando iudicis officiũ,
uel ẽt actionem in rem præiudicialem, quę remedia dantur ꝯ fi-
liam, qñ per alium non detinentur, ſed ipſi faciunt patri ꝯtro-
uerſiam aſſerentes ſe non eſſe filios, uel non eſſe in ptãte illius,
a vt plenè no. in l. j. § per hanc ſ. de rei uen. in gl.† Et tale iudiciũ,
quod eſt ſuper ſtatu perſonæ, dr̃ præiudiciale, ut Inſt. de act. §.
præiudiciales. quia nõ patitur alia iudicia moueri per alterum
illorum, puta per patrem, tanq̃ patrẽ, & hñtem filiam in ptãte,
vel ꝯ per filiam tanquam ſui iuris. Quod tñ limita, vt ſtatim di
cam, ne per hæc iudicia fiat præiudicium ſibi, & ſic illud præiu
dicat iſtis, ne moueant̃, ne iſta mota, & terminata ꝑiudicẽt illis,
& tunc intelligis, quid eſt dicere præiudicialis actio. Pendente
ãt hoc iudicio ꝑ patrem inchoato ꝯ filiam, idem pater uolebat
aliud inchoare corã eodẽ iudice, uel diuerſo ꝯ maritum ad re-
ſtitutionẽ dotis, quia ipſe dotẽ dederat ꝓ illa muliere, & ſic di-
cebat actio. eſſe communem, & ſibi competere exercitium: cõ-
paruit mulier dicens ipſum non eſſe audiendum, quia nõ erat
filia illius, vel de filiatione nihil dicebat, ſed ꝙ non erat in illius
ptãte, ſed erat ſui iuris, ꝙ ſup hoc pendebat iudiciũ inter ipſam,
& dictum agere uolentem. vñ petebat ipſum non audiri, quo-
uſq; illud iudicium ſit terminatum, quia ſi admitteret̃, ut pr̃, &
hñs eam in ptãte, & ferret̃ pro eo ſñia, fieret qualequale præiu-
dicium in primo iudicio inchoato, quia ꝑſumeretur eſſe ſñia, &
in ptãte illius. dr̃ ergo hic, ꝙ hæc ꝯdictio mulieris admittitur, &
gl. intelligit, ꝙ iõ, quia erat in quaſi poſſeſſione ſui iuris, & ſi eſ-
ſet verum, qđ ipſa aſſerit, & licet ille dotem dederit actio nõ eſ-
ſet illius, ſed mulieris, erant ergo partes iudicis in pronuntian-
do illũ non debere audiri obſtãte pendẽtia alterius iudicij ꝑiu-
dicialis, quouſq; ipſe pr̃ in illo iudicio probauerit illam eſſe in
ſua ptãte. ſupple, & ita ꝓnuntiatum fuerit, nam ex ſola ꝓbatio-
ne ſine ſñia pr̃ non cõſequeretur ius, ut no. gl. notabilis in l. ſed
& ſi poſſeſſori. §. fi. ſ. de iu. iurã. Sed certè ẽt poſt illud iudiciũ fi
nitum pro prẽ nõ admittitur pater in hoc iudĩo, niſi probet fi-
liam ſibi ꝯſentire, ſupple, vel ꝯſentire debere, quia cãm ꝯdicen
di non habeat, hic eſt caſus ſ'm intellectũ gl. & c. in j. gl. Bar. aũt
iſtã lect. gl. dicit ꝯuenire lr̃æ, quia ſi motum eſſet iudicium pri-
mum iudiciale ſup ſtatu non deberet in alio iudicio procedi. vt
in l. ordinata, de lib. cã. certè fateor, & hoc eſt, quod uoluit dice
re iſte tex. ut dixi ponendo caſum. Vnde non uideo, quare Bar.
reprehendat, ſed fortè intellexit tex. ꝙ iſte iudex, coram quo pr̃
agere uolebat de dote non debeat ipſum admittere, niſi ꝓbet
ſe illam hr̃e in ptãte, quod facere non deberet, ſi primum iudi-
cium pendebat, ſed debebat expectare finẽ illius, & nõ aſſigna-
re terminum patri ad hoc probandum. Sed ego intelligo ſic, ut
ſaluemus lect. gl. immo, ꝙ iſte iudex debet patrẽ repellere, quo
uſq; in primo iudicio ꝓbauerit ſe prẽm, & illã hr̃e in ptãte, ſup-
ple, & lata ſit ſñia pro patre ſuper illo, & tunc probat idem, qđ
3 dicit† Bar. Si aũt illa filia fateretur illum eſſe prẽm ſuum, ſed di-
ceret ſe emancipatam, fundata eſt intento patris, quia non ꝑſu
meretur emancipatio, niſi probaretur, vt ſ. de probat. ſi filius.
& l. ab ea parte §. fi. nec ibi ꝓdeſſet quaſi poſſeſſio ſui iuris, qm̃
a hr̃et ꝯ ſe iuris præſumptionem, [a] quia nõ fuit nata ſui iuris, ſed
in pria pãte, ſicut in eo, q eſt in quaſi poſſeſſione ſeruitutis rea-
lis, quia non reuelatur per hoc ab onere probandi cum res ꝑſu
matur libera, eo quia ſemel fuit libera, vt l. altius. C. de ſerui. &
not. per gl. no. in l. ſecuti. §. ſi quæratur. ſi ſerui. ven. & plenè de
hoc articulo in l. ſi prius ĵ. de ope. no. nun. ſolum enim prodeſ
ſet quaſi poſſeſſio ſui iuris, quia pater compellitur eſſe actor, &
ad iudicium procurare filiam. ut l. liberis. §. fi. de liberali cauſa,
& quia facit filiam admitti ad ꝯdicendum, ne pater admittatur
ad agendum antequam primum iudicium ſit terminatum, &
ſi eſſet dubium, quis deberet ad iudicium prouocare, & libel-
lum dare, ſummatim deberet diſcuti, & terminari, ut eſt caſus
no. in d. l. liberis. §. fi. & per Inno. in c. cum ueniſſet. de inſtitutio
nibus. Nam melior eſt ꝯditio rei, q̃ actoris, hæc tamen termina-
tio non faceret præiudicium in cã poſtea agitanda, in qua req-
runtur probationes pleniores ſ'm Inno. ibidem & l. ſi quis à li-
beris § ſiue parens. de libe. agn. & aduertendũ eſt ad iſtam lect.
nam intelligo, ꝙ pr̃, qui non erat in quaſi poſſeſſione patriæ po
teſtatis, non admittatur ꝯ maritũ, niſi periculũ ſit in mora, &
mulier negligat ꝯ maritũ agere, tunc bñ admitteretur, vt in l.
ordinata. de lib. cau. & facit l. bonæ fidei. ſ. de pet. hær. ſed ipſa fi-
lia, q̃ erat in quaſi poſſ. ſui iuris, bñ veniet admittẽda ad diſtiuclè
ſ'm gl. hic, hoc ꝓbatur. in d. l. ordinata. §. 1. ꝑ rõnem ibi poſitam,
licèt non ſic in pet. hær. vbi non admittitur poſſeſſor ad mouẽ-
dum particulare iudiciũ illo pẽdente, niſi periculũ ſit in mora.
vt in d. l. ſi bonæ fidei. de pet. hær. Et ꝑdicta vera, qñ volunt age-
re ꝯ extraneos, ſi aũt inter ſe, tunc alter ꝯ alterum admittit̃ vſq.
ad ſñiam excluſiue, quouſq. pendeat iudicium ſup ſtatu, vt in
d. l. ordinata. hic de prima lec. gl. Secundo mõ intelligitur, ꝙ e-
rat vnicum tm̃ iudicium, qđ iſte pr̃ mouebat ꝯ maritum tanq̃
pr̃, & hñs filiã in poteſtate, & aſſerens ſe dotẽ ſoluiſſe, cõparuit
mulier, & negabat ſe eſſe filiam illius, non tñ negabat illũ do-
tẽ dediſſe, & ſic dicebat ſibi actionẽ competere, non illi, ꝑ §. ac-
cedit dicit tex. eam audiendam, & non patrem, niſi probet ſe il-
lam habere in ptãte, & iſta eſt magis plana. Dicit autẽ gl. quòd
ꝓbat eo ipſo, ꝙ ꝓbat illam eſſe natã de ltĩmo mr̃imonio, & ex
vxore ſua, vt l. filiũ. de his, q ſunt ſui, vel alie. iu. ex quo apparet
tex. intelligendũ, q̃n negabat ſe filiã illius, alias intentio pr̃is eſ-
ſet fundata, ut ſ. dixi. Et iſtã lectu. ſinglr̃ declarat Bar. melius, q̃
hic. in l. perſuſorio. §. ſed ſi addere. ĵ. de appel. ꝙ procedit, ũ filia
aute li. ꝯteſt. ꝑ patrem comparet ad impediendum ipſum age-
re, aſſerens illi non competere actionem, ſed ſibi. Si ãt poſt li. ꝯ-
te. tunc aut ignorauit illũ agere, & ſiĺr admitteret̃ ad impedien
dũ illũ vlterius procedere. Aut ſciuit, & non admittit̃ ad ipſum
impediendum, ſed bñ ꝑt ſibi aſſiſtere, q̃ uerba declarant iſtam
4 l. multum ſinglr̃, & ẽt ea, q̃ no. Inn. in c. cum ſuper. de re. iu.† Et
no. iſta lect. ꝙ in iud. inchoato inter te, & me admittitur tertius
pro ſuo intereſſe, quid autem ſi nõ intereſt ſua, an admittatur
ad allegandũ aliquid pro me ꝯ te? Spe. tenuit notabiliter, ꝙ
non de reſcr. c. ꝑſentata. § rõne formę. ver. ſed pone tu es. ſed ꝯ
facit l. 2. in fi. C. de neg. geſt. dicit ibi Bar. ꝙ eſt ibi ſpãle, uel dic,
ꝙ ibi intererat rõne illius cõſanguinitatis, quæ erat inter ipſũ,
5 & me, & tene menti perpetuo. ¶ † Quarto cum pr̃ habet neceſ-
ſe probare illam eſſe natam ex ſua uxore ꝯſtante matrimonio,
ſi ipſa hoc negat ad hoc, ut probetur paternitas, & pr̃ia ptãs, ut
ibi dr̃ in gl. & ꝑ ꝯñs ſit neceſſe probare matri. inter ſe, & uxorẽ
ſuam, alias probõ non concluderet, an hoc poterit fieri corã iu
dice ſeculari? Et br̃ de iure ciuili clarũ eſt, ꝙ ſic, qa q eſt iudex
de principali, eſt etiam de incidenti, licèt illud incidens ſit tale,
de quo principalr̃ nõ poſſit ipſe eſſe iudex, ut l. quoties. C. de iu.
& l. j. de or. iu. Sed de iure canonico, quia cã matrimonialis eſt
eccleſiaſtica, non ſecularis, hodie, cum matri. iudicentur ſ'm iu
ra canonica, non ciuilia, iſte articulus, ſi incidit in curia ſecula-
b ri, dẽt remitti ad curiam eccleſiaſticam [b] expediendus, ut in ca.
tua. de ordi. cog. & in c. cãm q̃ fil. ſint legi. qđ etiam in C. vr̃ ꝓ-
bari in l. oĩ nouatione. C. de ſacroſ. ec. & ibi tangiĩ per Bar. hic.
& ibi dicit hoc eſt uerum, quãdo eſſet qõ facti, ſecus ſi iuris, pu
ta, an inter tales potuerit eſſe matri. & idem dicit in cã uſurarũ,
& ſp allegatur dictum eius. tamen fuit originaliter canonic. in
6 dictis iurib. Et Bal. aliter loquitur in l. quoties. C. de iu. ¶ † Dicit
br̃, ꝙ aut loquimur in cã matrimoniali, aut in cã uſuraria. Pri-
mo caſu, aut incidit in cã criminali, ut ſi ꝯ aliquem proceditur
de adulterio, & ſic expedit probare mr̃imonium, alias non dice
retur adulterium, & iſte articulus non remittit̃ ad curiã eccle-
ſiaſticã, q̃ de cã criminali, maximè ſanguinis non hẽt ſe impedi
re, & hoc tenet Bal. in d. l. quoties. Aut incidit in cã ciuili, ut ſi
aliquis petit hr̃d. tanq̃ filius, & negetur eſſe filius legitimus, ut in
caſu huius legis, tunc ſiue ſit qõ facti, ſiue iuris, debet remitti ad
curiam eccleſiaſticã, ut dictis capitulis, quæ loquunt̃ ẽt, cũ erat
qõ facti, quia non pertinet ad iudicem ſecularem pronuntiare
ſuper matrimonio, ſiue agatur de matrimonio ꝯhendo, ſiue ſe
parando: & ſemel Florentiæ in cauſa multum ardua irritaui-
mus proceſſum iudicis ſecularis, qui receperat hoc ſuper pro-
7 bationes. ¶ † In cauſa vero uſuraria, ſi eſt qõ iuris, ſ. an talis cõ-
tractus ſit uſurarius, uel non, ſine dubio debet fieri remiſſio,
quia hoc per iura canonica melius expeditur, q̃ ꝑ ciuilia, cum
primo conſideret periculũ animæ, ideo ſubtilius inueſtigant. ſi
aũt eſt qõ facti, quia clarum eſt, ꝙ erat uſurarius, ſed dubitatur
q̃tum quis ſoluerit ꝓ uſuris, vel an ſoluerit, tunc eſt in eius ele-
ctione, vel agere in curia eccleſiaſt. & hoc cõiter frequentãt, &
no. in

ADDITIONES.

a Iuris præſumptionem. Facit quod voluit Fed. conſi. 215. quòd filio agenti ſi agatur de patria poteſtate, & per conſequens de eius conſenſu requiſito in iudicio & filius neget ſe in patria poteſtate, quòd debet probare ſe non eſſe in poteſtate patris, maxime cum conſtabat de matrimonio legitimo.

b Curiam eccleſiaſticam. Adde hic, quæ poſui hoc loco in apoſtolis. ad Barto. & ad Alexan. Imo.

no.in c.l.diſpendioſam de iudi.vel agere in ſeculari con^d^.inde.
8 vt l.non ſortem.in pnn.de cond.ind. † Et not.quòd quando fit
remiſſio ad curiam eccleſiaſticam, non poteſt iudex ſecularis
aſſignare terminum iudici eccleſiaſtico ĩ.quem habet termi-
nare cãm,licèt poſſit aſſignare partibus.ĩ.quem ſe repreſentẽt
coram eccleſiaſtico,vt not. Bar.in l.præſes.C.de app.& interim
debet ſecularis ſuperſedere in principali, alias non ualet quod
agit,not.Fde.de ſenis.in con.91.& 93. Fed.non poſuit hoc,ſed
Bar.in l.2.ff de re iud.

L E X XXXVI.

a **Liberta.** ¶ †Non ſummatur du.erat,quia liberta, ſed po-
teſt repetere, ex quo diuertit bona gratia, hic
non eſt aliud.

L E X XXXVII.

1 *Maritus vtitur ſuo priuilegio,etiam contra fiſcum, qui ſucceſſit mulieri.*
2 *Priuilegiatus vtitur ſuo priuilegio contra alium priuilegiatum.*
3 *Si procurator vel negotiorum geſtor alicuius, vel tutor ſit condemna-
tus ad mortem,quòd debeat differri executio quouſque reddiderit ratio-
nem adminiſtrationis.*
4 *Debitor ſoluendo fiſco, in quem tranſiuerunt bona creditoris, liberatur.*
5 *Quid ſi non tranſiuerunt,& fuit debitor compulſus ſoluere fiſco.*

1 **SI maritus.** †Maritus vtitur ſuo priuilegio, ẽt ↄ̃ fi-
ſcum,qui ſucceſſit mulieri h.d. ſicut ↄ̃
quemlibet alium ex̃neum hæredẽ,vt ſ̃.eod.l.ſi poſt. licèt
fiſcus non ſit propriè hæres,ſed ſucceſſor bonorum, vt l.quo-
ties.in fine.cum ibi no.ĩ.de noua.& l.inter eos.§.fi. de fide iuſſo
2 ri. No.† ꝙ priuilegiatus ᵃ vtitur ſuo priuilegio ↄ̃ alium priuile-
a giatũ,de hoc vide ꝑ Cy.in auth.quas actiones.C.de ſacroſ.eccl.
& uide quod hr̃.in l.verum.§.fi.cum l.ſeq.ſ̃.de mino.Itẽ not.rõ-
3 nem quæ ponitur hic in fi.per q̃ vr̃,† ꝙ ſi procurator uel nego-
tiorum geſtor alicuius,vel tutor ſit condemnatus ad mortem,
debeat differri executio quouſque reddiderit rõnem admini-
ſtrationis,ne in perniciem dñi puniatur,de hoc,in l.1.C. de bo.
4 præſcr.¶ †Not.etiam quod debitor ſoluendo fiſco, in quẽ trã-
5 ſiuerunt bona creditoris,liberatur. Quid autem ſi non tranſi-
uerunt, & fuit compulſus debitor ſoluere fiſco, ut contingit
in debitoribus exitiorum,an liberentur ab eis, vt ſic ſi poſtea
b reddant ad ciuitatem,non poſſint ab eis ↄuenin.ᵇ dic, ut no.ꝑ
Cy.& Bar.ĩ l.creditor.ĩ.de ſol.& l.Paulo Callimacho.ff.de le.3.

ADDITIONES.

a Priuilegiatus. Qualiter hoc procedat.uide per Lud.Ro.conſ.369.
b Conuenin. Vide Pet.de Anch.conſi.74.

L E X XXXVIII.

1 *Filia cenſetur conſentire patri, quando non habet cauſam contradicendi.*
2 *Contradictio alicuius in his,quæ dependent merè ex eius voluntate,atten-
ditur,etiam ſine aliqua eius cauſa,ſed in his, quæ non dependent ex eius
voluntate requiritur iuſta cauſa contradicendi.*
3 *Quid de renitentibus electionibus.*
4 *Quid de illis,qui eliguntur ad aliquod officiũ publicum, & quid ſi electus
ad dignitatem eccleſiaſticam non compellatur acceptare, & quid ſi ele-
ctus ſit ad illud officium eccleſiaſticum.*

1 **DOtem.** †Filia cenſetur conſentire patri,qñ non ha
bet cãm ↄ̃dicendi h.d. Et gl.intelligitur etiã
ſi expreſsè ↄdicat,& ſic tunc non refert, taceat, uel ↄ̃di-
cat,ſeu ignoret,licèt eo caſu,quo eſt abſens,& ignorans,debeat
pater cauere de rato,& ſic nec pro conſentiente hr̃, quia nõ ca
uerit de rato,nec pro diſſentiente, vt l.2.§.fi.ſ̃.eo.ſed qñ habet
cãm ↄ̃dicendi,bene refert,an expreſsè ↄ̃dicat,vel non,& hoc ſe
cũdo caſu,an ſit pñs,& poteſt ↄ̃dicere,an ſit abſens, vel ↄ̃dicere
a non põt,ut ibi plenè dixi,& ſ̃.eo.§.eo. autem tpe. ¶ †In gl. ibi,
(alias ſit pro ratione uoluntas,)dic, ꝙ in his,q̃ dependent merè
ex voluntate ↄ̃dicentis,puta,ſi agitur de ipſo obligando de no-
uo,ad quod non compellitur,ut l.ſicut.C.de act.& obl. & tunc
auditur eius ↄ̃dictio, etiam ſine aliqua eius cã, quia ſufficit pro
rõne uoluntas,ut l.quia poterat.ad Treb. Vel ſi uis aliquid no-
ui facere in re mea me ↄ̃dicente,nulla cã aſſignata,debeo audi-
ri,vt l.1.de ope.no.nun.quia non cogor pati.Sed in his,q̃ nõ de-
pendẽt ex uoluntate mea,requiritur iuſta cã ↄ̃dicendi,aliàs ↄ̃di
ctio repellitur,vt hic, qa patri competit exercitium actionis de
dote per l.& filia compellitur ſibi ↄſentire, niſi cãm ↄ̃dicẽdi ha
beat:non ergo ſufficit ↄ̃dictio ſine cauſæ aſſignatione, nec tũc,
niſi probet cã vera.vr̃ tamen, ꝙ tunc ſufficiat, niſi pater probet
illam cãm non eſſe veram,ut probando ſe non eſſe turpẽ perſo
nam,ſed bonæ vitæ.ſ̃.eo.l.Titia.ibi,ſed etiam ↄſentire ſibi,&c.
quod quidam dicunt.ſed gl.fi. ibi ſentit ↄ̃trum per hanc l. poſ-
ſet tamen ſaluari,ſi aliqua præſumptio eſſet pro ea,ꝑ filiam aſſi-
3 gnata.¶ †in fin.glo.ibi,(contra renitentes electionibus,) Iſtud
põt intelligi tribus modis ſecundum Bal.Primo de electione fa-
cta de alio ꝑ uniuerſitatem aliquibus de uniuerſitate ↄ̃dicenti
bus,quod intellige.ſi ſit facta per maiorẽ partẽ,& tũc alij nõ au
a diant niſi cãm ↄ̃dicendi ᵃ habeant,puta, ꝙ electus ſit indignus
Si ãt eſſet facta ꝑ minorem partẽ,tune eſſet ipſo iure nulla vt ĩ
c.auditis.de elec.& ſic audiret ↄ̃dictio aliorũ ſine alia cã. Scdo
p̃t intelligi de illis,q fuerunt p̃ſentes,& non ↄ̃dixerunt,& tunc
poſtea non audiant.ſed tunc ẽt ſi iuſtã cãm p̃tenderent,puta, ꝙ
eſſet indignus,non dẽrent audiri,vt ĩ.de accu.l. honoris.§.fi.qa
videntur ↄſentire tacendo,facit l.1.C. de rei. Sint ergo cauti q
uolunt ↄ̃dicere, ꝙ ſtatim, ꝙ uident indignum eligi, ↄdicant, ꝙ
non eligatur,quia indignus, & tunc poſtea audientur corã ſu-
periore ad impedien dum confirmationem,aliàs ſecus. Tertio
4 poteſt intelligi de illis,qui eliguntur ad offm̃ publicum, ut nõ
poſſint ſine iuſta cã remittere, quod confertur in inuitum. ut
l.munerum.§.iudicandi,& §.defenſores de mu.& bono.& idẽ
ſi habent iuſtam cãm debent ↄ̃dicere,& appellare, aliàs nõ au-
dientur.ut l.hi.q.C.de appel.de hoc uide per Bar.ĩ.de don.l.ab
ſenti.& hoc in officiis ſecularibus. Quid autem de electo ad di-
gnitatem eccle.certè non compellitur acceptare,ut in c.cũ ſit.
ibi nec ſolent,cum ibi notatis,de appella.Quid autẽ,ſi ad aliud
officium eccleſiaſticum, vt ſi elegerint ſindicũ in c. uide quod
no.in c.1.de his,quæ fiunt à ma. par.ca.per Innoc.

ADDITIO.

a Contradicendi. De hoc uide per Lud.Ro conſi.366.Abb.conſi.41.

L E X XXXIX.

1 *Filius non priuatur iure lucrandi dotem ob ſponſalia contracta per patrem
nomine ſuo cum illa,quæ ſine cauſa à filio diuerterat,ſi ipſe filius talibus
ſponſalibus non conſentiat.*
2 *Si mulier diuertit ſine cauſa,& perdidit dotem,qualiter videatur poſtea ta
lis iniuria remiſſa, vt recuperet dotem.*
Caſus ĩ quo iniuria facta filio nõ põt remitti a patre,licèt regulariter ſecus.
3 *Dos,quam quis lucratur ex diuortio mulieris non communicatur cum fra-
tribus,& quid ſi eam lucratur ex forma pacti, vel ſtatuti.*
*Quando ex facto defuncti non datur actio, vel exceptio contra hæredem,
tunc hæres poteſt venire contra factum defuncti.*
4 *Si ſponſalia contrahantur per patrem nomine filij ipſo præſente,& tacente,
cenſetur filius patri conſentire.*
Quid ſi alius, quàm pr̃ cõtrahat ſpõſalia pro aliquo p̃ſente, & tacente.
5 *Sponſalibus poteſt renuntiari, & quid perdat renuntians.*
6 *Culpa mulieris ꝓbatur eo ipſo, ꝙ nõ apparet cã, quare mulier diuertit,ſi ip
ſa libellũ repudij miſit,& ſi maritus eã repudiauit ꝓꝑ adulteriũ iudicio.
eccleſiaſtico, ꝙ tũc lucretur dotẽ,& qd ſi ꝓpria authoritate repudiauit.*
7 *Qui conuenitur,vt hæres alterius, poteſt opponere exceptionem ex ſua per
ſona, quæ ſibi competit, non vt hæredi.*

1 **LVcius.** †Sponſalia ↄ̃cta per patrem noĩe filij cũ
illa,q̃ ſine cã a filio diuerterat,nõ tollũt
filio ius lucrandi dotẽ ex primo diuortio, ſi in talib.
ſpõſalibus nõ ↄſenſit,ẽt ſi dos fuit ſoluta patri, & ẽt
a ſi p̃ris ſit hrs,hoc dicit iſta l.ſingularis.† Et p̃mitte, ꝙ ſi mulier di
uertit ſine cã,ꝑdit dotẽ, ut in l.ſi ↄſenſu. C. de rep.ſed ſi marit⁹
reintegrat mr̃imonium cũ eadẽ, dotẽ recuperat, quia vr̃ iniu-
riã remiſiſſe argum.in l. ſi uxor.§.fi.ĩ. de adulte. idem ſi poſtea
ↄ̃heret ſponſalia cum eadem. nam hoc ipſo iure vr̃ iniuriam re
mittere,quia ſic eam reconciliauerit ſibi: in caſu autem eius l.
non ipſe maritus ↄ̃xit ſponſalia cum illa, quæ diuerterat,ſed pa
ter eius nomine filij ipſo ignorante, quæ tamen ſponſalia non
fuerunt ſortita effectum, quia eis non obſtantibus alteri nup-
ſit,poſtea maritus, idemque filius ſucceſſit patri,qui dotem re-
ceperat, & uxor ab eo tanquam ad hærede dotem repetebat, q
opponebat de diuortio.1.ſine cauſa,vxor replicabat, ꝙ illa iniu
ria cenſetur remiſſa per patrem,qui poſtea ↄ̃xit ſponſalia. nã pr̃
põt remittere iniuriam factam filio.itẽ ipſe pater receperat do-
tem, & ſic lucro eius uidebatur cedere,unde potuit huic lucro
renunciare. Item iſte maritus ſucceſſerat patri, unde tenebaẽ
factum eius ratum habere. His non obſtantibus determinat ↄ̃-
rium,& ſic abſoluetur maritus a petitione mulieris.¶ † Nec ob
ſtat prima rõ,quia fallit in hac iniuria commiſſa à tam coniun-
cta perſona,quia reputatur maior, vt pater eam remittere non
poſſit,licèt regulariter ſecus,ut l.ſed ſi unus.§.filioſa. ĩ.de iniu.
nec ẽt obſtat ſcda rõ,quia immo cedit lucro viri ꝓꝑ iniuriam ſi
bi factam licèt uiuente patre hec ↄtingat,quod eſt ſinglr̃e, qa 3
ſic patet, ꝙ nõ cõicat̃ cum fructibus.Si autẽ ex forma pacti, vel
ſtatuti,quid iuris ſit.dic,ut dixi in §.tranſgrediamur.¶ † Nec ob
ſtat tr̃ia rõ,quia procederet, qñ ex facto defuncti dareẽ actio, vl̃
exceptio ↄ̃ hæredem, aliàs hæres poteſt uenire ↄ̃ factum defun
cti,ita dicit hæc gl.ſing.quæ ſemper allegatur. Nam per ↄ̃ctum
ſponſaliorũ non fuit pater obligatus illi mulieri taſr. ꝙ ea hoc
oaretur mulieri actio,nel exceptio ↄ̃ patrem,& hoc tene men-

tis ppetuo, quia ſemp allegaẽ iſta gl. ad hoc, de quo uide p Bart.
in l. cum uir. ̃J. de uiuc. & uide bonum tex. cum gloſ. in l. an vi-
tium. §. ex facto. ̃J. de diuer. & temp pſcri &c. In tex. ibi, (Titin
4 repudium miſit,) ſupple, ſine aliqua iuſta cã ¶ † In tex. ibi, abſẽ
te filio,) ſupple, & ignorante. Si aũt ipſo præſente, & tacente cẽ
ſereẽ p̃ri conſentire, ſicut & filia, ipſa p̃ſte, & tacente pr̃ ꝯhit p
ipſa ſponſalia, vt ſ. de ſpon. l. ſed quæ p̃ris. & ibi notaẽ per glo. li
cèt glo. quæ eſt hic, dicat aliud in filia, ut ibi, aliud ĩ filio, ut hic,
quod non eſt verũ, & hr̃ in c. 1. ante fin. de deſpon. impube. lib.
6. vbi approbaẽ id, quod hr̃ per gloſ. in d. l. ſed quæ patris. quia
ibi non fit dñ̃a inter filium, & filiam, ſed an ipſis p̃ntibus tacẽ-
tibus, & ignorantibus ꝯhantur. Quid aũt ſi alius, quàm pater
ꝯhat ſponſalia pro aliquo p̃ſte, & tacente? quidam dixerunt
idem ꝯrium, ſed ibi no. per Io. And. in nouella, ꝙ eſt ſpãle in pa
tre, ut uideaẽ ſibi filius conſentire, ſi non ꝯ̃dicit. Bal. aũt hic no
tabiliter dicit, ꝙ ẽt ſi iſte filius fuiſſet præſens, & tacens, hoc ca-
ſu non uidereẽ conſentire, quia agiẽ de perdendo lucrum pecu
niarium ex hoc ꝯſenſu, quaſi per ipſum remiſerit iniuriã, ſecus
ſi de hoc non agereẽ. & ita loquunẽ allegata ſuperius. quod eſt
a notandũ.ᵃ ¶ † In tex. ibi, (repudium ſponſalib. miſit.) ex hoc re-
5 pudio non debuit puniri, ſm̃ Bar. quia ſponſalib. p̃ot renũcia-
ri. vt l. j. C. de ſponſalib. &c. quemadmodum. de iureiur. nec pp
hoc fuit iſta punita, ſed pp primum repudium factũ de matri.
ut patet ̃J. dum dicit, (culpa mulieris matrimonium diſſolutũ)
ſed certè ſi renũciat ſpõſalib. ſine iuſta cã, vt ẽt debeẽ puniri, ut
l. fi. C. de ſponſa. Solu. uerum eſt quantum ad hoc, ut perdat ar-
rham, ut ibi, non ut incidat in aliã pœnã, puta promiſſam, ut l.
Titia. de uerb. obl. vel ut perdat dotem, quã dederat, quia debe
mus eſſe contenti pœnis a l. ſtatutis. l. ſi ita ſtip. eo. tit. & hoc te
ne menti. Nam ſi iſte filius conſenſiſſet iſtis ſponſalib. & ſic re-
miſiſſet primam iniuriã, non poſſet retinere dotem pp hoc, ꝙ
ſine cã renunciauit ſpõſalib. quia iniuria ſemel remiſſa. ampliꝰ
6 non reuiuiſcit. ut l. ſi unus. §. pact. ſ. de pact. ¶ † In tex. ibi, (& p-
beẽ culpa mulieris) quod probaẽ eo ipſo, ꝙ non apparet cau-
ſa, quare mulier diuertit, ſi ipſa libellum repudij miſit. Idẽ ſi ma
ritus eam repudiauit pp adulterium, non tñ̃ propria authori-
tate a ſe repulit, ſeu reiecit, ſed iudicio eccleſiæ vt in c. ſignifica
ſti. de diuortio. tunc. n. lucratur dotem, vt in c. plerunq. de don.
inter uir. uxo. & niſi eam reconciliauerit, ut ibi, ſed ſi ꝓpria
authoritate, ſecus, & mulier eſſet reſtituenda ad quaſi poſſeſſio
nem matrimonij tanquam de facto ſpoliata, nec audireẽ mari
rus ante reſtõnem, quia ſpoliatus ante oĩa, &c. vt in c. ex con-
7 q̃ône, cum plurib. alijs. de reſti. ſpoli. ¶ † In fi. tex. ibi, (etiã ſi ut
hr̃s) no. ſm̃ Bar. ꝙ ille, qui ꝯuenit, vt hæres alterius, p̃ot oppone
re excep. ex ſua perſona quæ ſibi cõpetit nõ ut hr̃di. nã de iſta
iniuria non obijcit mulieri tanq̃ hr̃s, ſed tanq̃ maritus, & hoc,
quia agiẽ de ſuo intereſſe, & ſic procurator in rem ſuã, qui agi-
tat cãm noĩe alterius, pp ſuũ tñ̃ intereſſe p̃ot obijcere exceptio
nẽ ex ſua pſona, ut l. ideq. §. gñ̃aliter. ſ. mãdati. & l. procurator
ad exhibendum. §. j. rem ra hab. ſecus in procuratore ſimplici,
qui non prætendit intereſſe, ut dixi in ſimili ſ. eo. l. Titia.

ADDITIO.

a Notandum. Adde ut per Cal. conſi. j. de ſpon.

LEX XL.

5 Exceptio adulterij tollitur replicatione lenocinij, & econuerſo.
*2 Quòd a pronunciatione facta in caſu huius legis, quæ eſt interlocutoria, poſ-
ſit de iure canonico appellari, & uide nu. 9.*
*3 Si non appellatur, an iſtud grauamen poſſit tolli per appellationem inter-
poſitam a diffinitiua.*
*Accuſatio adulterij criminaliter intentata per uirum ad publicam uindictã
non tollitur ab uxore per replicationem lenocinij.*
*4 Quòd tunc faciet uirum de lenocinio puniri, etiam ſi probetur incidenter per
modum replicationis.*
5 Exceptio doli quando tollatur replicatione doli.
*6 Si mulier non replicat de lenocinio, ſed de alio adulterio mariti commiſſo cũ
alia muliere, quòd poſſit ipſum repellere a lucro dotis. licèt mulier nõ poſ-
ſit ipſum accuſare, nec ipſe dicatur uiolaſſe thorum mulieris, quia mulier
non habet thorum.*
*7 Quid ſi maritus commiſit ſimplicem fornicationem cum nupta, quòd adhuc
non poſſit accuſare uxorem de adulterio ad finem lucrandi dotem.*
*8 In criminib. ſufficit ferre ſententiam declaratoriam, & habet uim ſolutio-
nis, uel condemnationis, & quid in ciuili cauſa.*

1 VIro, atque vxore. ¶ † Exceptio adulte-
rij tollit replicatiõe
lenocinij, & econuerſo, cum agiẽ ciuiliter de dote,
uel donatione pp nuptias lucranda. h. d. Et pone ca
ſum ſecundum ſecundam lect. glo. quæ eſt clara. Et
probatur. ̃J. eo. l. cum uir. uner. la j. ꝙ ſolu. matr. mulier repetebat
dotem, vir excipiebat ꝙ eam perdiderat, & lucro eius ceſſerat
pp adulterium: mulier replicabat, ꝙ huic adulterio uir dedit
cauſam committendo lenocinium, iudex pronunciauit vtrun
que ipſorum deliquiſſe, & ſic ſuper incidenti. ſ. ſuper exceptio-
ne, & ſuper replicatione, non ſuper principali. ſ. ſuper dote, uel
actione de dote: dr̃ hic, ꝙ iſta pronunciatio hẽt hunc effectum,
vt maritus non habeat lucrari ex delicto vxoris, cui ipſe dedit
cauſam, quia eſt l. Iulia. j. de pudicitia, uel caſtitate ſeruanda. q̃
punit adulteria, & eſt l. Iul. de adult. ut in l. caſtitatis. C. de adul-
ter. non dẽt uir ſe vindicare ꝯ mulierem, poſtquam eandem le-
gem contempſit, immo paria delicta mutua cõpenſatione tol
lunt, & ſic ſuper principali pronunciabitur pro muliere, & cõ
demnabitur vir ad reſtitutionem dotis, ac ſi exceptio adulterij
non fuiſſet oppoſita, cum fuerit per replicationẽ ſublata. h. d.
Hodie deberet hoc fieri coram iudice eccleſiaſtico, etiã ſi age-
teẽ coram ſeculari ad repetitionem dotis per mulierẽ expulſã
a viro ex eo, quia non ſuſtinet onera matrimonij, & uir obijce-
ret de adulterio, deberet articulus remitti ad eccleſiaſticã cu-
a riam per ea, q̃ dixi, ſ. eo. l. Titia. nec poſſet opponi p hæredẽᵃ vi-
ri, vt ſ. eo. l. rei iudicatæ. §. 1. in fi. & an ꝯ hæredem mulieris. dic,
vt ibi. Sed ob. huic lecturç, q̃a non debuit pronũciari ſuper in-
cidenti, ſed ſup principali. ſ. ſuper actione de dote intẽtata ꝯdẽ
nando maritum ad reſtõnem dotis non obſtante exceptione
adulterij, ut l. 4. C. de ord. iu. Sol. fateor, ꝙ ita potuit. & debuit fie
a ri, tñ̃ ſi ꝯ factum eſt, valet pronũciatio. † Caſus eſt hic, tene mẽ
ti, q̃a ad hoc ſemper allegatur, & p̃ot appellari ab iſta pronun-
ciatione, quia non eſt diffinitiua, ſed interlocutoria, hoc eſt re-
gulare, quoties pronunciaẽ ſuper aliquo articulo incidẽti iter
principiũ, & finem cauſæ principalis, vt no. p gl. in cle. j. de ſeq.
3 poſ. & fruc. & hoc de iure can. † Et ſi appellatur, an iſtud graua-
men poſſit tolli p appellationẽ interpoſitã a diffinitiua, an aũt
tranſeat adeo in rẽ iudicatã, ꝙ tolli non poſſit, dic, vt hr̃. in c. ſi.
de appel. lib. 6. Secundo obiĩ. q̃a exceptio adulterij non vr̃ tol-
li replicatione lenocinij, ut in l. 2. §. ſi publico. ̃J. de adul. Sol. ibi
loquiẽ de accuſatione adulterij criminaliter intentata p uirũ
ad publicam uindictam, ab illa. n. nõ p̃t uxor repellere uirum,
poſtquam nomẽ eius receptum eſt inter reos per exceptionẽ
4 lenocinij. & ita loquitur ꝯnum. † licèt faciat virum de lenoci-
nio puniri, ẽt ſi probetur incidenter per modum replicatiõis,
quod eſt notandum, licèt rīc ſecus, quia ſine accuſatore nõ de-
bet delinquens puniri de iure ciuili regulariter, l. reum. §. ſi q̃s
accuſatore. de mun. & honorib. & hic non accuſat, ſed ꝯ eum
excipitur, ſed hoc contingit, quia iſta crimina ſe inuicem cõtin
gunt, ut in c. 1. ext. de excep. cum ibi no. ante uero, quàm nomẽ
mulieris ſit receptum inter reos, benè admittitur hæc except.
ad repellendum maritum ab accuſatione, ut ̃J. eod. l. cum mu
lier. la 1. in fin. hic verò loquitur, quando mulier agebat ciuili-
ter, maritus ciuiliter excipiebat de adulterio ad finem lucran-
di dotem, non puniendi mulierem pœna publica, a qua exce-
ptione poteſt repelli per replicationem lenocinij indiſtinctè.
5 † Tertio ob. quia exce. doli non tollitur replicatione doli, vt l.
apud Celſum. §. Marcellus. de doli excep. Solu. uerum eſt, quã-
do ille, qui agit, & cõtra quem excipitur, certat de lucro captã
b do, & excipiens de damnoᵇ vitando, ne agens ex ſuo dolo lucre
tur, ſecus econtra, quando agens certat de damno uitando, vt
erat hic, quia mulier dederat dotem, & certabat, ne ipſam per-
deret, maritus autem excipiens certabat de lucro captando, vn
de tunc excep. doli tollitur replicatione doli per eandem ratio
nem, ne doloſus ex ſuo dolo lucretur, & adde quod notatur. in
d. l. cum mulier. infra eod. per Bar ut per Innoc. qui uidetur aliẽ
6 ter loqui in c. intelleximus de adul. † Circa iſtam lect. quæritur
quid ſi mulier non replicat de lenocinio, ſed de alio adulterio
mariti commiſſo cum alia muliere, an poſſit ipſam repellere
a lucro dotis? dicas, quòd ſic, quia pudicitiam, quam ipſe non
ſeruauit, non debet a muliere expoſcere. l. ſi uxor. §. ſi iudex. ̃J.
de adult. & ita determinat gl. C. de adult. l. 1. & eſt caſus, & pro-
batur in c. intelleximus. de adulter. & in c. ſignificaſti. de diuor.
vbi maritus, qui commiſit adulterium cum alia, nõ poteſt uxo
rem ſuam expellere propter adulterium, ergo nec eam a ſe ſe-
parare, & dotẽ lucrari. ¶ Notandũ tñ̃, ꝙ mulier non p̃ot ipſũ
accuſare, tanquam matrimonium ſuum uiolauerit, quia nõ dr̃
per hoc ipſum uiolaſſe, licèt uiolauerit matr. alterius, de quo ip
ſa mulier accuſare non p̃ot, quia ſua nõ intereſt, & eſt iſte ca-
ſus in l. j. C. de adul. non. n. dr̃ uiolaſſe thorum mulieris, q̃a mu-
lier non habet thorũ, licèt ecõuerſo mulier benè uiolet thorũ
7 mariti, vt ibi no. in l. cũ. eo. tit. p gl. ¶ † Quid aũt, ſi cõmiſit ma-
ritus

ADDITIONES.

a Hæredem. Adde per eundem Pau. conſi. 122.
b De damno. Adde per eundem conſ. 296.

a ritus ſimplicem[a] fornicationem cũ non nupta, an poſſit accu-
ſare vxorem de adulterio ad finem lucrandi dotẽ? adhuc vide-
tur dicendum, ꝙ non, per regulam, quæ ponitur. in d.l.ſi vxor.
§.iudex. ĵ.de adul.& ita vr̃ de mente tex.32.q.7. ꝑ totũ, & iſtud
b poſſet multos tangere.[b] Alia lect. glo.ſ.prima, ꝙ hic maritus re
petebat ab vxore dona.propter nup.& vxor excipiebat de leno
cinio, & ſic dicebat ſe debere lucrari, & maritus de adulterio re
plicabat, non vr̃ bona, qa donatio ꝑꝑ nup. non tradit̃ mulieri,
ſed remanet apud virum, ut patet ex notatis in auth. dos data.
C.de dona ante nup. Vnde ab vxore nõ repetit̃, & qa inter iſto
nõ erat cognita talis donatio, qa poſito, ꝙ eſſe tradita mulieri,
non vr̃, ꝙ maritus poſſit replicare de adulterio, cui ipſe cauſam
dedit, argu.eius, ꝙ in ſimili not.de errore meo, cui cauſam dedi
ſti, cũ non poſſis ipſum mihi imputare, vt not.in l.ꝗſitum. cum
ibi no.in glo.ſ.qñ act.de pecu.eſt annalis. Et ſic vr̃, ꝙ mulier ſit
abſoluenda ꝑꝑ ſenocinium non obſtante replicatione mariti,
niſi dicamus, quòd nõ debuit cedere marito in tãto crimine, &
iſta fortè fuit intẽtio glo. Vnde poſſet procedere hic, ſi mulier
principaliter ageret ꝯ virũ ꝑꝑ lenocinium, & peteret declarari
ſe debere lucrari donationẽ ꝑꝑ nup. Nã ſi probaret, quòd ma-
ritus voluit ipſam inducere ad delinquẽdũ, tñ ipſa nõ permiſit
ſe induci, ꝓnuntiabitur ꝓ ea.arg.l.ſi quis ſeruo. C.de furtis.ſed
ſi ꝑmiſit ſe induci, ſecus, qa cedere nõ debuit, & ſic maritus au-
diret̃ excipiẽs de adulterio. ¶ In gl.ſ.ibi (& dote, quàm vxor re-
petebat à viro,) nõ itnelligas, quod vterque ageret, ſed alter tã-
tum, vt dixi ponẽdo caſum. Sed Bar.dicit poſſe poni caſum, qđ
vterque agebat.& ſic erat conuentio, & reconuentio, puta a-
gebat maritus ciuiliter de crimine, dicẽdo vxorem commiſiſſe
adulterium, & petendo declarari ſe debere dotẽ lucrari, & in
hoc differt a p̃cedenti lect. vbi ipſa mulier petebat dotẽ ſibi re-
ſtitui, & maritus excipiebat de adulterio: hic autẽ principaliter
agebat, & petebat dotẽ ſibi appropriari: econtra mulier recon-
ueniebat virum ciuiliter, dicẽdo illum commiſiſſe lenociniũ,
& ſe debere lucrari donat.ꝑꝑ nupt.& ſic erat ꝯuẽtio, & recon
uẽtio ſuper ipſo crimine ciuiliter intẽtatio.i.non ad pœnã pu-
blicã, ſed priuatam iudex pronuntiauit utrumque deliquiſſe.
Dr̃ hic, ꝙ effectus huius pronuntiationis eſt, qa alter ab altero
cẽſetur eſſe abſolutus diffinitiuè.i.vxor à petitione viri, & vir à
petitione vxoris, nec expectatur alia diffinitiua ſentẽtia. Sed cõ
tra, quia ſententia debet cõtinere cõdemnationem, vel abſolu
tionem, vt C.de ſententijs.l.cum ſentẽtia. Sol ſupple, vel ęqpol
8 lens, & iſta eſt hmõi ſecundum eum.† Et ſic not.quòd in crimi-
nibus ſufficit ferre ſententiam declaratoriam, & habet uim ab
ſolutionis, vel condemnationis, ſic etiam in mere ciuili cauſa,
vt l.quid tamen.§.ſi arbiter.ſ.de arbitr. Nam hic principaliter
deducebatur in iudicium ipſum crimẽ ꝑ modum agendi, ideo
ſufficit declaratio ſuper crimine, ſed in lect.quam poſui, dedu-
cebatur incidenter per modũ exceptionis, vel replicationis. iõ
licèt facta ſit declaratio ſuper eo, tamen expectatur, & fertur
diffinitiua ſuper actione principaliter in iudicium deducta.
¶ Itẽ adhuc opponit̃, ꝙ immo dicta declaratio habeat uim con
demnationis vt alter alteri cenſeatur condemnatus, & ſic, ꝙ
vir lucretur dotem, & vxor donationem propter nuptias, quia
crimen aperte fuit deductum principaliter agendo, non exci-
piendo, & natura actionis tendit ad condemnationem, non ad
repulſionem aduerſarij, ſecus in exceptione, quæ tendit ad re-
pellendum aduerſarium, non ad ipſum condemnandum, ut l.
Lucius ſ.de infam.& in c.cũ dilectus.de ord.cog. Solu.ſecundũ
Bal.qui ſubtiliter loquit̃, hoc cõtingit hic, quia iſta crimina, &
etiam conuentio, & reconuentio ſe inuicem perimunt, & iõ
id, quod fuit deductum per vnum per uiam agẽdi, & ſic ad finẽ
condemnandi, cẽſetur etiam deductum per uiam excipiendi
ad finem repellendi aduerſarium. & ideo lenocinium deductũ
per vxorem per viã agẽdi operatur, vt vir a ſua petitione repel-
lat̃, ac ſi ꝑ viã excipiendi fuiſſet deductũ, & ſic ecõuerſo adult.
ꝑ virũ deductũ per viã agẽdi cenſet̃ deductum ẽt per viam exci
piendi, vt vxor a ſua petitione repellat̃, & ſic alter à petitione
alterius abſoluitur attenta natura exceptionis, & etiã, quia pa-
ria delicta mutua compenſatione tolluntur, non autem cẽſet̃
alteri alter condemnatus, vt ſic vir lucretur dotem, & uxor do
nat.propter nuptias, licèt natura actionis ad hoc tẽdat, & iſtud
eſt ualde pulchrum, & ſubtile, licèt Bald. non ita declaret, ſed
9 ſuccinctè, & br̃ loquitur.† Et concludit ex iſta lect. Bar. quòd qñ
vterq. agit de crimine principaliter & ciuiliter ſententia decla
ratoria. quòd vterque deliquerit cenſetur diffinitiua, & habe-
tur perinde, ac ſi alter a petitione alterius eſſet diffinitiuè abſo
lutus. ¶ In gl.ibi (in pari turpitudine, vel diuerſorum criminũ,
vel eiuſdem,) dic diuerſorum, quando mulier replicat de alio
adulterio commiſſo per virum cum vxore alterius, nam dici-
tur reuerſum ab iſto, de quo uir obijcit uxori, quia nõ dedit ei
cauſam, ſed eiuſdem dicitur, quando obijcit de lenocinio, quia
cum dederit huic cauſam reputatur idem, cum ſe inuicẽ cõtin-
gant, & ſic ſatis probat iſta gl. id, ꝙ ſ. dixi, licèt clarius ponat
in d.l.ſ.C.de adult.& habet̃. in c intelleximus. extra eodẽ titu.
lo.de adult. licèt de iure ciuili leges videant̃ loqui duntaxat de
exceptione lenocinij, vt illa impediat maritum dotem lucrari.

ADDITIONES.

a Quę ſit propriè tantum inter ſolutos, eccleſiaſticumque crimen eſt de iure cano, ut per Ale.in l.ſi adulterium cum inceſtu.ff.de adulte. & animam conquinat, vt 32.q.7.c.quid omnib. An autem probetur per teſtes, & maximè per domeſticos.vide. Abbatem.in c.literis.de teſtib.

b Multos tangere. Vide per Gemi. 34.q.4.

LEX XIII.

1 *Diſtinctio ſeu diuiſio materiæ præſentis legis.*
2 *Si aliquis accuſat te, & dicit ſe hoc facere de voluntate mea, quis dicatur accuſator, an ego, vel ipſe.*
Non poteſt quis per procuratorem accuſare.
3 *Quãdo pater ſtipulatus eſt dotem ſibi reſtitui, actio eſt ipſius ſolius, & filia perdit ius commune, & etiam conſolidationis, & quid ſi filia contradiceret expreſſè, & haberet cauſam contradicendi, & prætendere intereſſe.*
4 *Dos profectitia non donata redit ad patrẽ, etiam ſi filia deceſſerit cũ liberis.*
6 *In dote aduentitia actio eſt ſolius filiæ, & in ea habet hæredes liberos.*
6 *Si fuit ſtipulatus ſub conditione id quod mihi debetur purè animo donandi, non poſſum interim agere ex pura.*

1 POſt dotem. † Lex iſta legitur quinque modis
in gl.ꝑꝑ ilinum contrarium, quod
formatur ad finẽ eius de l.quoties.§. cæterum. ſ.eod. &
Doct. addunt alios tres modos, & propter hoc redditur ſatis
obſcura intellectui ſuo. De lecturis gl.tertia gl.eſt vera, & nota
bilis reiectis alijs. De lect.verò Doct.ſexta lect.q̃ fuit Dyn. eſt ẽt
bona, & notabilis, & etiam octaua, & ultima lect. & ſic tres ſũt
lect.bonæ.& notabiles, ſecundùm tertiam lectu.glo.hoc dicit.
¶ Si pater ex interuallo cũ uolũtate filiæ fuit ſtipulatus ſimpl̃r
dotem dati, ſeu reſtitui non expreſſa ꝑſona, cui cẽſetur ſtipulã
do ſimpl̃ter cẽſetur ſtipl̃tus ſibi, & filiæ, & actio ex iſta ſtipula-
tus cõmuniter tã ſibi, quã filiæ, & ſic actio ex ſtipulatu eſt cõ
munis, ſicut actio prima, ſi ſtipulatus non fuiſſet, & iõ mortua
filia ſine liberis conſolidatur in patrẽ, & ei agenti nulla obſtat
exceptio, ſed viuẽte filia, cum actio ſit cõmunis, ſi agat ſine filię
volũtate, repellitur exceptione h.d. Addit ergo iſta lex vnũ ſ̃m
hanc lect.qđ hucuſque non habuimus in hoc ti. quòd ſtipula-
tione expreſſa eſt cõmunis, ſicut actio prima, & huius eſt rõ, qa
ſtipl̃o interpoſita ſup aliquo ꝯctu, vel actione p̃cedẽte, intell̃r
ſ̃m naturã illius. vt l.ſtipulatus.ſ.de vſur.& ĵ.de leg.ſ.l. ſi legati
ſerui noĩe, vt ibi no.in gl.& ut leg.no. caue.l.ſ.§.ſi qs ſub ꝯditio
ne, vt eſt bonus tex.& iõ ſicut actio prima cõſolidat̃ de uno in
alterũ, ita & iſta, vt hic patet in primo caſu, vbi ꝯſolidat̃ in p̃rẽ,
& eodẽ mõ dicã, ꝙ cõſolidat̃ in filiã, ſi efficeret̃ ſui iuris. Ponit
aũt iſta lex duos caſus. Primus, qñ filia poſtea mortua ſine libe-
ris, & tũc dicit p̃ri agẽti ex ſtipl̃one nullã exceptionẽ obſtare, &
iſte caſus nõ hẽt dubiũ. poſſet tñ obijci ĩquãtũ hic dr̃, ꝙ cũ filiæ
volũtate fuit ſtipl̃tus, qa vr̃, ꝙ potuerit ẽt ſine, ut d.l.quoties in
prin.ſ.eo.ꝑꝑ hoc gl.intelligit, licèt tex.nõ ponat, ꝙ fuit ſtipl̃r
ex interuallo.iõ regrebat̃ volũtas filiæ, vt in §.cæterũ. e.l. ſecus,
ſi à p̃re. Procedit aũt iſte primus caſus qualitercũq. fuit ſtipl̃r,
ſiue ſoli, ſiue ſibi, & filiæ, ſiue ſimpl̃r, qđ idẽ eſt ſ̃m tertiã lec.ſiue
ſibi, aut filiæ iuxta not.in l.vxorẽ.in §.teſtõ.de leg.3.ꝑ Bar. nam
tunc eſt idẽ, primo tñ caſu eſt actio ſolius patris, ſed in alijs eſt
cõis, & exercitiũ eſt ſolius p̃ris. Siue ẽt fuit ſtipulatus ipſi filiæ,
vel à iure p̃ſumat̃ ſ̃m lect. Dy. Et ſic actio erat ſolius filiæ, nã ẽt
tũc filia mortua ſine liberis locũ hẽt, qđ hic dr̃, qa p̃r poterit a-
gere tanq̃ hæres filij, quia in dote donata habebat hr̃dẽ, nõ ſolũ
ꝓprios filios, vt hic innuit à ꝯtrio ſenſu, dũ dicit ſine liberis de-
ceſſerit q.d.ſi cũ liberis ipſi eſſent hr̃des, qđ eſſet verũ, ſi actio
erat ꝓpria ipſius filiæ ſ̃m lect. Dy. & ſi nõ ſũt liberi, ipſe p̃r erit
hr̃s, & ſic erat caſus ſpãlis, in quo filiafa. habebat hr̃dẽ in doet.
Rñ ſecus, vide tñ circa hoc, ꝙ no.Bal.C.de hęr.act.l.2. ſed in 1.
caſu ñ venit, vt hr̃s, ſꝫ ex ꝓpria ꝑſona, qa actio erat ꝓpria, ĩ alijs
verò, vbi erat cõis, venit iure ꝯſolidationis. Scđs caſus eſt, ſi filia
adhuc uiuit, & matr.eſt ſol.diuortio, tũc dr̃, ꝙ p̃r agens remo-
uet̃ exceptione, qđ põt intelligi dupl̃r. ſ.ſi filia ꝯdicat expreſſe,
& cãm ꝯdicẽdi habeat, & tũc remouet̃ cũ effectu. Scđo, ꝙ non
ꝯdicat expreſſè, ſed eſt abſens, & ignorãs, vel eſt furioſa, & tunc
remouet̃ quouſq. caueat filiã ratũ habiturã iuxta ea, quę habet̃
in l.2.§.volũtatẽ.ſ. eod.& iſtas duas ſuppletiones ponit gl.in fi.
primæ lect.ibi dũ dicit, niſi caueat, &c.ſi aũt eſſet pręſens & ta-
cẽs, nõ repelleret̃ quia vr̃ conſentire. Nec obſt.ei qđ primo di-
xi, ꝙ ſemel cõſenſit patri ſtipulanti. nã nõ ꝑꝑea vr̃ cõſenſiſſe, ꝙ
agat ſine ea. forte.n.cũ ageret, mutauit ꝯdõnẽ, qa eſt effecta tur-
pis ꝑſona, vñ ꝯſenſus ille nõ p̃iudicat filiæ, qa ſunt actus diuer-
ſi.mõ iſte caſus recepit cõtrariũ de l.quoties.verſi.cæterũ.nam
ibi pater, quòd ſi uolũtate filiæ ſtipulatus eſt, ex interuallo ſit ſi

liæ p̄iudiciũ,qa pdit cõmunionẽ,& actio prima tollit̃ iure no-
uationis,vt in l.auia.C.de iur.do.& ſoli patri cõpetit actio ex ſti
pulatione,ergo põt agere ẽt filia inuĩte,& ꝯ̃dicẽte, multo for-
tius ignorãte,qa nõ requirit̃ eius voluntas, niſi qñ eſt commu-
nis,& hic non eſt::iſtud ꝯ̃n ſi voluit formare. gl.j.ut patet ex ſi-
ne ipſius licẽt illã l. nõ alleget,& pp hoc legit̃ quinq.modis ad
oſtẽdẽdũ diuerſitatẽ caſus inter illã,& iſtã,tene tertiã lec.ꝙ ibi
fuit ſtipulatus ſibi ſoli,hic ſimpliciter dotẽ dari,vel reſtitui,qa ĩ
tex.nõ dr̃ cui,uñ intelligam prout litera iacet, & tunc rñſio eſt
clara. qa ibi actio nõ erat communis, ſed propria patris.hic ſe-
cus.¶ Cõtra iſtã lect.oppon.ꝙ ſtipulando ſimpliciter,videatur
ſtipulatus ſibi ſoli,qa in ſtipulatione nõ ſubintelligitur alia per
ſona,q̃ ſtipulantis. j.de verb.obl.l.ita ſtipulat. §. Chryſogonus.
Gloſſ.non bñ ſoluit: dic,ꝙ alia pſona,cui ſtipulator non poſſet
ſtipulari nõ ſubintelligit,vt ibi,qa vitiaret ſtipulationẽ.ſed illa
cui põt ſtipulari,bñ ſubintelligitur,ſi ſtipulatur ſuper eo,ꝙ eſt
cõe inter ipſum ſtipulantẽ,& illam,& iſte eſt caſus hic ſecundũ
iſtam lecturã.¶ Sed adhuc oppo. extra glo. ꝙ iure iſto, ſi pater
ſtipulatur filiæ,vel filio,quem hẽt in poteſtate, cenſetur ſtipu-
latus ſibi patri,vt l.cũ,q ſibi.§.qui ſibi de verb.obl. Sol.verum
eſt in his,quæ nõ poterant acquiri ipſi filiæ,ſed dos,& eius actio
poterant acquiri,& apud eã remanere,nec reacquirebãtur pa
tri,vt l.Pomp.ſ̃.fami.erciſ.acquiritur ergo hic actio vtrique,ſed
contra adhuc de l.cũ dos circa mediũ.de pact.do.ubi vr̃ dici, ꝙ
ẽt dotem non põt pr̃ filiæ ſtipulari.Sol.ſi ſtipulat̃ ex interuallo
ſiue voluntate filiæ,vr̃ procedere,ꝙ ibi dr̃, qa ſicut non põt p̃-
iudicare filiæ ſtipulando ſibi ipſi patri ſine illius voluntate, ita
nec ꝓdeſſe,ſed ſi ſtipulatur cũ eius uoluntate,ſicut põt præiu
dicare,ita & prodeſſe,& ideo hic non ſine myſterio dr̃,ꝙ fuit ſti
pulatus voluntate filiæ,nã ſi actio acquirit̃ vtrique, videbit, ꝙ
voluntas filiæ nõ requireretur in hac 3.lect.gl.ſed reſponde, vt
dixi,hoc tamen per nullum Doct.tangitur.& ſatis eſt dubiũ.
¶ Vltimo opp.contra iſtam lectu.quòd immo ſoli filiæ acquira
tur ſtipulando ſimpliciter fauore dotis,& matrimonij,vt j.eo.
l.Caius.& quod ibi dixi.Sol. ibi loquimur in extraneo, qui non
hẽt mulierem in poteſtate,quo caſu ſi dedit dotem ꝓ ea, actio
erit ſolitus mulieris,ſi non fuiſſet ſtipulatus,vel pactus. Si ergo
ſtipulatus eſt,uel pactus ſimpliciter, intelligitur ſtipulatio ſ̃m
naturam primæ actionis,vt competat actio ſoli mulieri de ęq-
tate,vt ibi,hic verò habebat in poteſtate,& ſi non fuiſſet ſtipu-
latus actio erat cõis,& eodẽ modo actio deſcendens ex ſtipula-
tione,& ſic patet,ꝙ iſta lect.optimè ſuſtentatur,& eſt ſing.Bar.
tñ dicit eam ſibi non placere,quantum ad hanc legem,licẽt in
ſe ſit bona, quia iſta lex loquitur, qñ fuit ſtipulatus ſibi:certè
hoc non dicit text. ideo non eſt bona reprehenſio, ſed ſolum
dicit dotem dari,& non dicit,cui. Dy.ſ̃m quod dicit Bar. ꝙ po-
nit caſum,dicit,ꝙ fuit ſtipulatus ſimpliciter,& in hoc concor-
dat cum præcedenti. Tñ dicit, ꝙ cenſetur ſtipulatus ſoli filiæ,
& illius ſolius eſt actio, pro quo facit d.l.Caius. j.eod.& quod
ibi dixi,& tunc in primo caſu huius l.quãdo filia eſt mortua dũ
tex.dicit, quòd patri agenti non obſtat exceptio, debet intelli
gi,quòd agat tanquam hæres filiæ,non iure ſuo,quia non po-
tuit in eum conſolidari,cum non eſſet communis, & ita ſentit
Dyn. & tunc erit caſus,ꝙ in docte profectitia donata filiæ per
patrem iure iſto filia habebat hæredem non ſolum proprios fi-
lios,ſed etiã patrem ab inteſtato ad hoc j.eo.l.ſi cum dotem.in
prin.& l.inter ſocerum.§. cùm inter.de pac.do.ſecus ſi nõ eſſet
donata,ut ſ̃.eo.l.nupta.§.1.in glo.& j.l.filiæ.Ex teſtamento ve
rò non poterat habere hæredem,quia etiam de dote non pote
rat teſtari,vt no.Bal.in l.Senium.C.qui teſta.fac.poſ.& in d.l.2.
de hære.acti.Contra iſtam lectu.Dyn. opponitur primo de ter-
tia lectu.præcedenti, quæ contrariatur huic,quia ibi dicitur, ꝙ
eſt communis, ſed Dy.vult,ꝙ ſit ſolius ipſius filiæ,dicit Bart. ꝙ
lect.Dy.procedit,ſi pater fuit ſtipulatus de mandato filiæ,& ita
dicit inſtrumentum,vel ſi dicat,ꝙ de uoluntate filiæ.ſ.præcedẽ
te,quia requiſiuit patrem,vt ſtipuletur,quo caſu uoluntas idẽ
operatur,quod mãdatum,ſed tertia lect.debet intelligi, ꝙ filia
non mãdauit,nec patrẽ requiſiuit, ſed potius econuerſo pater
eam requiſiuit cõſentire,& fecit eam ex poſtfacto, quo caſu vo
luntas non operatur idem, qđ mandatũ,ſed quid ad rumbum?
Rñdeo licẽt non declaret per ea, quæ dixi in l. quæ dotis. quia
natura mandati eſt,vt actus fiat ad commodum mandãtis,uide
tur ergo tunc pater ſtipulatus procuratorio nomine filij, & ad
ipſius tantum commodum,& ſic uidetur ſibi donaſſe. Ex hoc
uidet̃,ꝙ etiam ſi fuit ſtipulatus ſibi,ſi tamen dixit,ꝙ de manda
to filiæ uidebitur ſtipulatus procuratorio nomine, & acquirit̃
ſibi actio directa,filiæ uero utilis ſine ceſſione,licẽt regulariter
ſecus,qa procuratori acquirit̃,& tenetur cedere l.poſſeſſio.§.&
ſi poſ.de acqu.poſ. Quid autem ſi nõ apparet de mãdato, nec
ꝙ uoluntas pceſſerit, ſed ſolum,ꝙ pater de voluntate filiæ fuit
ſtipulatus? Bar.non declarat, ego dicam locum habere tertiã
lect. poſtq̃ fuit ſtipulatus ſuper re cõmuniter ad ambos perti-
nẽte,& ſic erit actio cõmunis, & tradit Bal.hic notabilẽ theo-
ricã.ſi q̃rit̃,an actus factus uoluntate mea dicat̃ factus de meo
mãdato,an ſimplr̃ de mea uoluntate,q̃ põt eſſe ſine mãdato.ꝙ
aut actus ille ptinet ad me dũtaxat,& vr̃ factus de meo manda
to,aut ad aliũ,& tũc ſecus,qa importat potius conſiliũ,vt l.2.in
fi.ff.mãdati,aut ptinebit ad vtrũq.& inſpicit̃ an uolũtas pceſſe
rit,an fuerit ſecuta.Tu adde tertiũ caſũ,an dubitet̃,qđ dic,vt ſ̃.
dixi¶ Et ex p̄dictis arguit ad qõnẽ,q̃ dixit ſe uidiſſe examinari,
2 & nullũ ſciuiſſe aliqd boni dicere† ſi aliqs accuſat te, & dicit
ſe hoc facere de uoluntate mea,qs dicat̃ accuſator,an ego, vel
ipſe?certè ipſe nõ meminit,qa fuit q̃ſtio Iacob.Butrig.q̃ refert
Io.An.in addi.Spec.in tit.de accuſa.in prima parte Spec.ſup
rubrica,& latius,q̃ facit Bar.qa ſtatutũ Bononien. dicit, quòd
de iniuria facta alteri,ſeu maleficio nõ poſſit alius accuſare, ſi-
ne uoluntate offenſi.pone ergo, quòd fui offenſus,& tu accu-
ſas,& dicit te accuſare de voluntate mea,ſolùm hic Bar. omit-
tit,qs dicatur accuſator, ſ̃m theoricam Bart.vr̃,quòd ego,quo
niam iſtud negociũ principaliter ad me ptinet,qa ego ſum offẽ
ſus,& ſic uideris accuſare procuratorio nomine meo,tamẽ ipſi
determinant contrarium,quia uitiaret̃ accuſatio,cum nõ poſ-
a ſit quis per procuratorẽ accuſare.[a] & ideo tu videris accuſator,
& ſi non probas tu punieris ad calumniam, & non ego,in hoc
eſt utilis iſta inueſtigatio:theorica verò Bar.pcedit in actu,q p̄t
geri p ꝓcuratorẽ,tenẽdo ergo iſtam lect.Dyn.non obſt.ꝯ̃rium,
d.l.quoties,qa ibi actio erit ſolius patris,hic ſolius filiæ.Itẽ ſecũ
dùm iſtam lect.text.in fin. dum dicit, quòd uiuente filia pater
ſubmouetur exceptione,debet intelligi indiſtinctè, ẽt ſi aliam
cauſam ꝯ̃dicẽdi nõ habebat,& ẽt ſi pater uelit cauere de rato,
illa.n.locũ habent,qñ actio communis erat,non qñ ſolius filię.
3 ¶ †Octaua lectu.q̃ eſt etiam bona,& notabilis in ſe eſt,ut intel
ligatur text.quando fuit ſtipulatus ſibi ſoli, quo caſu acti o eſt
ipſius ſolius,& filia perdit ius cõmune,& etiam cõſolidationis,
& ſolus pater poteſt agere,nec habet neceſſe cauere de rato,&
hoc totum colligitur ex illa.l.quoties.ſi tamen filia cõtradice-
ret expreſsè,& cauſam contradicendi haberet, & prætenderet
intereſſe,quia ſi ſolueretur patri eam diſſiparet, & non poſſet
eam dotare in ſequenti matrimonio,ꝙ adhuc filia admittat̃ ad
contradicendũ,& repellendum patrem ab agendo his cõcurrẽ
tib.& ita poteſt intelligi hæc l.in fin.ſ̃m iſtum intellectum, qui
eſt ſatis ęquus: tñ continet diuinationem, cum oportet ſubau
dire ad tex.omnia iſta:tamen iſtud tenetur per Doct. quod eſt
notandum:& ſingulare Cæteræ lect.quæ ponuntur in gl.non
4 ſunt bonæ: vt dicam ſuper eis apoſtillando glo. ¶ † Circa ter-
tium caſum:q colligit̃ ex tex.à contrario ſenſu.opp.ꝙ ẽt ſi filia
deceſſit cum liberis,adhuc patri agenti non obſt.exceptio, cu-
ius contrarium hic innuitur,quia ſ̃m ueram opin. dos profe-
ctitia non donata redit ad patrem, ẽt ſi filia deceſſit cum libe
ris,vt l.dos a patre. cum ibi not. C.eod. Sol.Mar. hic non fate-
tur,immo dicit eam remanere penès maritum . proquo opti-
mè facit iſta litera a ꝯ̃rio ſenſu , ſed alia opin.cõiter tenetur, &
5 ad iſtum tex.rñdet dupl̃r.†Primo,ꝙ ſubaudiatur maximè quia
idẽ ſi cũ liberis,ſi ponimus, ꝙ loquat̃ in dote ꝓfectitia , uel dic,
ꝙ põt loqui in aduentitia,& tũc ſtat propriè, qa in illa actio eſt
ſolius filiæ,ẽt iure iſto, ut j.e. l Caius.& ſic in ea habebat hrdes
b liberos, [b] & ſi liberi non extabant p patrẽ.& hoc colligit̃ ex gl.
hic poſitis,& tunc patri ſtipulando ſimpl̃r cẽſeretur ſtipulatus
ipſi filię,cuius ſolius erat actio,vt ſ̃.dixi. Super prima lect.gl.ibi
(patri ſiue filiæ agenti obſtat exceptio,) & tunc nõ obſtat ꝯ̃riũ
de l.quoties.qa ibi fuit ſtipulatus ſub vnica ꝯdõne tm̃.ſ.ſi mr̃i-
moniũ diſſoluat̃,& illa ꝯdõ extitit, hic uerò ſub triplici ꝯdõne.
ſi fieret diuortiũ,& ſi poſtea mulier decederet, & ſi ſine liberis
decederet, & nõ extiterat, niſi prima.in fi.huius l.qa filia uiue
bat.Sed iſta lect.non eſt bona,primo qa tex. dicit ſi condõ,&c.
ſic innuit,ꝙ unica tm̃ conditio fuit appoſita , quod autem po-
ſtea ſubditur in tex.(& poſtea) &c.non fuit appoſitum in con-
ditione,prętereà ſtiplo nõ eſſet commiſſa ipſo iure, ex quo aliæ
duæ condõnes non extitiſſent,ut in l.cedere diem.de uerb. ſig.
iuncta l. ſi hęredi plures.de condi.inſti.unde non obſtaret exce
ptio,cum nulla competeret actio,cuius contrarium dicitur in
fin.niſi

ADDITIONES.

a Accuſare.Niſi haberet mandatum,& in mandato eſſet dies,& tps commiſſi deli
cti,& ea,quæ requirunt̃ ad hoc, vt conſtituens obliget̃,ut uoluit.Lu.Ro.conſi.
60.in popularib.aũt quis per aliũ non accuſat.l.licet. ſ̃.de proc.& in l.pe.§.ad
crimen.de publ.iudi.

a Hæredes liberos.Adde eundem Pau.cõſ.168.in ſecũdo impreſſis, vbi ponit qđ
ſi filia facit donationẽ de dote,q̃ fuit ſtipulata ſibi reddi, an talis donatio p̄iudi
cet filijs filiæ,qđ ait ſi in ſcđo mr̃imonio eſt aucta dos , & decedat mulier fi-
lijs ſuperſtitib.ex primo,an illud plus reuertat̃ ad patrẽ uel filios,vide Ba. cõſ.
289.1.lib.& in p̄dicta materia uide eundem Pau.conſ.227. Anch.conſ.350.

ſi. niſi intelligatur de exceptione intentionis, vel dic, ꝙ ipſe volebat agere actione prima, q̃ non erat adhuc ſublata ꝑ ſtipl'onē
5 cuius ꝯdōnes nondū extiterant, vnde bñ dar̃ exceptio, q ̃a ꝯpetebat actio mero iure. Sed ꝯ qa licèt non eſſet extincta ſperabar̃ extingui, ſi ꝯdōnes exiſterent, ergo nō poterat in iudiciū deduci, vt l. pecuniā. ſi cer. pet. dicit Bar. vnū bonū verbū, ꝙ actio, q̃ ſperatur tolli per nouationē bene pōt deduci in iudiciū de voluntate illius, ad cuius cōmodū ſperar̃ nouari. licèt hic ſperar̃ nouari ad cōmodum patris, & ipſemet pr̃ agebat. Ego neſcio quid velit dicere, nam hoc non pōt deducere ex effectu, vt pa-
6 tet ex tex. & ēt dixi in l. Iul. de cond. ind. † ꝙ ſi fui ſtipulatus ſub ꝯdōne id, quod mihi debebit pure aīo donandi, nō poſſum interim agere ex pura, quia vr̃ actū, ꝙ non agam quouſque extat ꝯdō, ad hoc, vt ſi exiſtat ſequens ſtipl'o, habeat quid nouet. Sed Bar. hic vr̃ ſentire ꝯnum. puto ꝙ non benè. no. tñ dictum ſuū in eo, quod ſ̃. dixi ad limitationem l. pecuniam. ſi cer. pet. Sup ſecunda lect. ibi primo. & ſecūdo caſu replicar̃ inquantū dicit primo, iſta gl. eſt corrupta, quia in primo caſu huius l. nō obijcitur exceptio, nec eſt neceſſaria replicatio: debet ergo dicere hoc ſecundo caſu ſm̃ Bar. tunc ergo non ob. l. quoties. quia licèt pr̃ repellar̃ ab agendo filia viuente, & non ꝯſentiēte, vt hic, qa tñ fuit ſtipulatus ſibi ſoli ꝯ exceptionē pōt replicare per l. ꝯnā. iſta lectura non eſt vera, nā aut ipſe intentat actionem primam, & tunc poſtquā extiterat ꝯdō, ſub qua ſtipl'o facta fuit, ipſo iure repellit, quia illa eſt ſublata iure nouationis, vñ nō hēt locū exceptio, vbi nulla eſt actio, & per ꝯñs non poſſet iuuari replicatione, quæ dar̃ ad coadiuuandū actionē, q̃ erat in rerum natura, licèt inefficax ꝑ exceptionē eſſet, vt l. ſub prætextu la. j. C. de tranſac. Aut intentat actionem ex ſtipulatu, & tunc nulla pōt obijci exceptio, poſtq̃ ꝯdō extiterat, & filia conſenſerat ſtipulanti, ergo non eſt neceſſaria replicatio. ¶ No. tñ ex iſta glo. dum dicit, inſpecto tenore actionis ex ſtipulatu, nam innuit, ꝙ iure veteri dabar̃ actio ex ſtipulatu legalis, ſed hoc non eſt verū, quia hoc eſt introductū ꝑ Iuſtinianū. ſola ergo actio de dote, vel rei vxoriæ dabar̃. vt no. C. de rei vxo. act. per Doc. in l. j.

L E X XLI.

SI pater. Etiam pro dote ſoluta matrimonio diſſoluto competit actio de dote. h. d. ¶ In tex. ibi, (ignorãs,) quid ſi ſciebat matr. ſolutū? Rñdetur, ſi actio de dote erat ſolius patris, vt quia erat ſolutū morte filiæ, vr̃ donaſſe, & ſic nullo mō poterit repetere l. cuius per errorē, de reg. iu. ſed ſi erat ipſius filiæ, quia erat emancipata, vel erat cōis, quia in ptãte nō potuit donare in præiudiciū filiæ, vt ſ̃. eo. l. 2. §. q̃d ſi in patris, ideo vr̃ dicendum idem, quod hic, vel poteſt dici, ꝙ non ipſe repetet, ſed filia, quia ſcienter ſoluendo vr̃ ſe excluſiſſe, & quantū in eo fuit vr̃ donaſſe. ar. in d. l. 2. §. item ſi voluntate. ¶ In tex. ibi no. per indebiti cond. videbatur ꝯrium, quia poſtquā mat. erat ſolutū pr̃ erat tutus exceptione dolo facis, vt j. eo. l. ſi ſocer. §. Lucius. cū maritus eſſet idē patri reſtituturus, ſi filia non habebat cauſam ꝯdicendi, vt ſ̃. eo. l. dotem. & iſta exceptio eſt perpetua, & reputatur fauorabilis, poſtquam nō eſt ꝯ diſpōnem iuris cōis, vt no. in l. qui ſe debere. de ꝯd. ob cau. & ſic inducit ꝯdi. inde. vt l. qui excep. de ꝯdi. indeb. & quod ibi dixi, ſed hoc ideo contingit hic ꝑꝑ fauorem dotis, & fauorabilior eſt actio de dote, quā ꝯdi. indeb. ne fiat p̄iudiciū filiæ ꝑꝑ morā patris, ſi daret condi. illā indeb. eſſet propria ipſius patris, & in illa nō haberet filia cōmunionē, & hoc contingeret ꝑꝑ morā patris, qui ſi ſoluiſſet añ ſol. matrimonium, cōpeteret actio de dote, quæ eſſet cōis, & idō ex̃ iſtū caſum ſecus eſt ubi ceſſant rōnes p̄dictæ, & ita loquit̃ ꝯtriū formatū in gl. de l. ſi quis domū. §. Imperator. ſupra. locati.

L E X XLIII.

1 *Mors ciuilis patris contingens ante dotis exactionem conſtante matrimonio, vel eo ſoluto, facit actionem de dote in ſolam filiam conſolidari.*
2 *In fiſcum non tranſeunt illa, quæ poſt mortem confiſcati deuentura ſunt ad filios, ut filios, non ut ad hæredes, & quid de feudo, uel emphyteuſi.*
3 *Dos poſtquam eſt exacta per patrem, non eſt tractandum de conſolidatione fienda in filiam, quoniam actio de dote extincta eſt, & ſic reſoluta communio, & qualiter tranſmittatur tunc ad hæredes patris.*
4 *Si auus dedit dotem pro nepte, per eius mortem conſolidatur actio in neptem, licèt viuat eius pater.*

1 IN inſulam. † Mors ciuilis patris contingens ante dotis exactionem conſtante matrimonio, vel eo ſoluto facit actionē de dote in ſolam filiam cōſolidari. h. d. notabiliter. Et primo loquit̃, qñ conſtante matr. pr̃ deportatus eſt, vſque (poſt.) Secundo qñ eo ſoluto, & ſic vnum dictū ꝑ aliud non eſt ſuperfluū, & hoc uoluit gl. j. ¶ In tex. ibi. (actio dotis ad filiam
1 ꝑtinet) quia per deportationē patris filia efficitur ſui iuris, cum patria ptãs ſit de iure ciuili, vt ſ̃. de his qui ſunt ſui. vel alie iur. l. 3. cum ſeq. & deportatus perdit ea, q̃ iuris ciuilis ſunt, cum perdat ciuitatē, ſicut ergo qñ efficitur ſui iuris per mortē naturalē patris, uel per emancipationē, conſolidar̃ actio in eā, ita &
2 tunc. ¶ † Sed ꝯ ꝙ immo ius, quod habebat pr̃ in hac actione, tranſeat in fiſcum ſ̃. eo. l. ſi ꝯſtante. §. ſi. & ſic erit cōis inter fiſcū, & filiā. Sol. notabiliter ſm̃ Bal. in fiſcū non tranſeunt illa, q̃ poſt mortē confiſcati deuentura ſunt ad filios, vt filios, non vt ad hæredes, immo ad eoſdē filios deuoluūtur, ac ſi pater naturaliter eſſet mortuus, hoc probatur hic notabiliter, & ideo in fiſcum
a non tranſit feudū, vel emphyteuſis, ª quæ poſt mortē confiſcati deuentura ſunt in filios, vt filios, vt probar̃ per hanc l. & hoc ēt tangit Bal. in l. j. C. de bon. lib. & Bar. in l. ſi finita. §. ſi de vectigalib. de dam. infec. Reprobando Spec. in tit. de feu. §. qm̃ ver. xl. vbi vr̃ tenere, ꝙ tranſeat in fiſcum quouſq; confiſcatus naturaliter viuit, ſed eo mortuo reuerteret̃ ad liberos, vel ad agnatos, & pro ipſo optimè facit l. Statius. §. Cornelio. de iu. fiſ. & l. peto. § p̄diū. de leg. 2. & q̃d no. gl. in Auth. ingreſſi. circa fi. C. de ſacroſ. eccl. ubi dicit, ꝙ tranſit in monaſteriū, q̃d ingredit̃ feudatarius, vel emphyteuta quouſq; naturaliter viuat. bñ, licèt illa procedant in his, q̃ ad alios deuentura ſunt per mortē ꝯfiſcati ex diſpoſitione teſtatoris, quo caſu loquit̃ §. Cornelio. & §. prædium. non ſic in fundo, vel emphyteuſi, q̃ ex liberalitate ꝯcedētis pueniunt, & potius hñt a genero, q̃ ab ipſo ꝯfiſcato per l. 2. j. de interdi. & releg. & hoc probar̃ expreſſe in c. ſi vaſallus culpam. ſi de feu. fue. controuer. & in c. j. ſi vaſal. feu. pri. ꝑ q̃ capitula Bar. reprehendit Spec. & eſt caſus in c. fœlicis. circa mediū de penis. vbi dicit bona ꝯfiſcāda, ſeu feuda ad dñm reuerti, & hoc qñ crimen nō ꝯtingit dñm feudi. quo caſu, ſi hēt filios, & agnatos, deuoluit̃ feudū ad ipſos, vt in iurib. ſ̃. allegatis. ſi nō hēt. reuertit̃ ad dñm, ut d. c. fœlicis. ſi aūt ꝯcernit dñm indiſtinctè, ad ipſum deuoluitur, vt in c. j. §. denique, quæ fuit prima cā bene. amit. ille tñ tex. vr̃ velle, ꝙ delictum patris ēt non commiſſum ꝯ dñm, licèt non faciat feudum confiſcari, nocet tñ filijs feuda-
b tarij, & deuoluitur feudū ad agnatos, ſi erat antiquum, ᵇ quia plus poteſt nocere filijs, quā agnatis. tene menti, quia quoti-
3 diana ſunt iſta. ¶ † In vltima gl. ibi. (nam tunc ſecus eſſet) not. iſtam gl. q̃ ſemper allegatur, ꝙ poſtquam dos fuit exacta per patrem, non eſt tractandum de conſolidatione fienda in filiam, qm̃ actio de dote extincta eſt, & ſic reſoluta cōio. vnde non poteſt amplius conſolidari, ſed efficitur vnum patrimonium cū paterno, & ſic tranſmittitur ad oēs hæredes patris, niſi in caſu ꝑꝑ inæqualitatem vitandam, ſi alia filia fuiſſet dotem lucrata, vt eſt caſus ſingularis in l. ſi. C. communia vtri. iu. & probar̃ iſta gl. in l. 2. C. de bo. q̃ lib. Intellige iſtā gl. in vera exactione, ſecus in ficta, vt ſi pater ſucceſſit marito, licèt ſucceſſio vim ſolutio-
4 nis habeat, ut j. e. l. ſi ſocer. in ptia. ¶ † Vlt. ſcias, ꝙ ſi auus dedit dotē pro nepte, ꝑ eius mortē conſolidar̃ actio in neptem, licèt viuat eius pr̃, idemque filius, vt ſupra de iure dotium. l. auus.

ADDITIONES.

a Vel emphyteuſis. De hoc latè per Alex. conſi. 23. 1. lib. & conſi. 88. 3. lib.
b Et in hoc, ut per Bal. in c. ſi uaſallus culpam. ſi de feu. fue. contro. & per Pau. ipſum in l. adoptiuum. ff. de in ius uoc. & ibidem Lud. Ponta. & eundem Pau. in conſi. 160. & ſeq. Pet. de Bel. & Cy. in l. 2. C. de lib. & ibi per Bar. & Bal. & adde, an delictum patris in crimine læſæ maie. noceat filijs maſc. & quatenus in l. quiſquis. §. ſi. C. ad l. Iul. maie. & ibidem Doc. & maximè Sal. & quod reſpectu fœminarum, ibidem per eundem Sal. in verſ. ad filias.

1 *Maritus putatiuus an lucretur fructus dotis tanquam maritus.*
2 *Si aliqui ex teſtibus dicunt ante guerram, & aliqui poſt guerram reducuntur ad concordiam. ut primi intelligantur ante guerram, ſcilicet finitā. ſecundi poſt guerram, ſcilicet inchoatam.*

1 §. Fructus. † Maritus putatiuus nō lucrar̃ fructus dotis tanq̃ maritus, tñ de ipſis retinet quatenus in vxorē putatiuā, vel in p̄dia dotalia neceſſarios ſumptus, vel vtiles impendit. h. d. ¶ In tex. ibi, (ante cauſam liberalem,) idē ſi ipſa cā pendente, quia tenetur eam interim alere ſm̃ Iaco. de Are. Vel expone añ cām liberalē. ſ. finitā, & ſic duobus modis
2 pñt iſta uerba intelligi. † vnde inducitur ad q. de teſtib. quorū
a aliq dñt añ guerrā, & aliq poſt guerrā ª vt reducār̃ ad ꝯcordiā, qa primi intelligant̃ añ guerrā. ſ. finitā, ſecundi poſt guerrā. ſ. inchoatā. Arg. in c. cum tu filij. ex̃ de teſtib. & no. in l. 2. §. creditū. ſi ce. per. ¶ In tex. ibi. (abſumptos.). i. conſumptos. Quid aūt in illis, qui non ſunt ꝯſumpti in neceſſarias impenſas mulieris, vel prædij dotalis, an debeant reſtitui domino huius ſeruę. Bar. hic vr̃ ſentire, quòd non. Nec ob. ꝙ bonæ fidei poſſeſſor facit

ADDITIO.

a Poſt guerram. vide Ang. conſi. 184.

fructus ſuos, vt l.quid ſit.§.qui alieno.de vſur.& eos lucraṫ, vt
Inſt.de rer.diu .§.ſi qs a nõ dño.qa illud eſt verũ in eo, qui ſim
pliciter eſt bonæ fidei, quia poſſidet rem tanquam ſuam oĩ re-
ſpectu, ſed hic non ſic, qa licèt credat ſe dñm, tñ ſcit ſe teneri ad
reſtituendum ſol.mat.ſed gl.q̃ eſt hic ſup (ver.compenſatis.) vr̃
velle ɔ̃rium: ꝙ eos lucreṫ, non tanquam maritus, ſed tanquam
bonæ fidei poſſeſſor, & hoc placet, ſi erãt ɔſumpti, & ex eis non
erat effectus locupletior, qa ſi dicimus in bo.fi.poſſeſſore, aliàs
teneret reſtituere p condi.ſine cã, vt plenè no.in l.ſi incertum.
C.de rei ven. ſecus ſi eſſet verũ matrimoniũ, qa tunc lucraret ẽt
vltra q̃ ſuſtineat onera matri. & etiã ſi extãt, vel ſit effectus lo-
cupletior, hæc eſt vna dr̃ia inter maritum putatiuum, & verũ.
Alia eſt, qa verus maritus nõ tenetur expenſas neceſſarias, quas
fecit ad vtilitatem perpetuam fundi dotalis cõpenſare cũ fru-
ctibus, etiam ſi quos habet, vltra q̃ ſint onera mr̃imonij: immo
poteſt illas repetere: & fructus lucrari, vt ſ̃.eo.l.diuortio.§.im-
pẽdia, ver. planè, ſed iſte putatiuus maritus tenetur tales impẽ-
ſas cõpẽſare cũ fructib. etiam quos reſtituere nõ teneṫ, puta cõ
ſumptos: & ex quib. effectus nõ eſt locupletior, & ſic expẽſę ex
cedũt, illud tñ põt repetere, in quo excedũt, & hoc vult ver. (ſũ
ptus verò) q̃ ſtatim ſequiṫ, & ẽt gl. ſentit hoc in §.impẽdia: & ſic
mr̃imoniũ putatiuũ quantũ ad commodum mariti nõ hẽt illa
priuilegia q̃ hẽt verũ, vt hic patet: licèt ſecus quo ad cõmodũ
mulieris, vt poſſit dotem putatiuã repetere, vt ſ̃.eo.l.ſi cũ dotẽ.
§.ſi.quod dic, vt ibi, & ex iſtis remanet iſte §.declaratus, & vtilis.

1 *Maritus, qui non ſuſtinet onera matrimonij, non poteſt petere vſuras dotis promiſſæ, & non traditæ.*
2 *Quando marito promittitur dos ſi ſibi non ſoluatur integraliter, non tenetur maritus onera matrimonij ſubire, ſed poteſt vxorem repellere, & ad domum patris remittere.*
3 *Si maritus recepit vxorem ſine promiſſione dotis, non poteſt eam repellere ſed tenetur eam alere, ſicut ſi dotem habuiſſet.*
Dos ſi conſiſtit in pecunia, & pro ea fuerunt data pignora, tunc fructus pignorum lucratur vir, nec tenetur eos in ſortem computare, & ſi non fuerant data pignora, an poſſit petere vſuras promiſſas.
4 *Quòd regulariter ſecus ſit in alio creditore, vt nõ lucretur fructus pignorũ.*
5 *Soluto matrimonio ſi mulier repetens dotem paſſa eſt moram ab hæredibus viri, vel etiam hæredes mulieris ab ipſo viro, an poſſint propter hanc moram aliquid petere nomine vſurarum.*

1 §.Vſuras. †Maritus, q nõ ſuſtinuit onera mr̃imonij nõ
põt petere vſuras dotis promiſſæ, & non tra-
ditæ. h.d. ſed ſi ſuſtinuit, vſuræ cum vſuris cõpẽſaṫ. hoc etiam di
cit Caſus. Pater promiſerat ducẽta in dotem, & centum tñ ſol
uit, & ſtipulatus eſt vſuras pro tpe, quo maritus tardauerit reſti
tuere ſolu.matr. & econuerſo: maritus ſtipulatus eſt vſuras alio-
rum cẽtum pro tpe, quo pater tardauerit ſoluere: vterque tar-
dauit, & ſol.matr. pr̃ recepit cẽtum cum vſuris, & maritus vult
cum vſuris compenſare vſuras, in quas dicit patrẽ incidiſſe, certè
põt, ſi ſuſtinuit onera mr̃imonij. Si aũt nõ ſuſtinuit, pr̃ nõ p̃t
2 vſuras petere, & ſic nõ eſt locus compenſationi. ¶ †Sed contra
quia qñ marito ꝑmittiṫ dos, ſi ſibi non ſoluiṫ integraliter, non
teneṫ onera mr̃imonij ſubire, immo põt uxorem repellere, &
ad domum patris remittere, vt eſt gl. ſing. in Auth. de nõ eli. ſe-
a cundo nub.§.pe.[b] & no. Bal. C.ad Vel.l.fi. & Cy. in l.quod in vxo
rem. C.de neg.geſt. Sol. verum eſt, ꝙ non teneṫ alimẽta p̃ſtare,
vt in dictis iurib. tñ nõ põt propterea vſuras petere, poſtq̃ alimẽ
ta non p̃ſtitit, & iſte eſt caſus hic, quia non dẽt vtrunque hr̃e. ſ.
3 ꝙ ſit exoneratus, & habeat vſuras, tãquam ſit honeratus. † Si aũt
recepit vxorem ſine promiſſione dotis: tũc nõ põt eam repel-
lere, ſed teneṫ eam alere, ſicut ſi dotem habuiſſet, & imputet ſi-
bi quare recepit, & iſte eſt caſus in l.fina. C.de diuor. & in Auth.
de nupt.§.ſi quis.n. & facit ſupra de relig.l.ꝙ ſi nulla. Si aũt ſu-
ſtinuit onera matrimonij. tunc de iure ciui. põt petere vſuras:
4 vt hic, de iure canonico vr̃ idẽ p c.ſalubriter. x̃. de vſur. †aduerte,
ſi dos conſiſtebat in pecunia, & ꝑ ea fuerũt data pignora, tunc
fructus pignorũ lucraṫ vir, nec teneṫ in ſortẽ computare, ut ibi:
licèt regulariter ſecus in creditore, q nõ ſuſtinet onera, vt in l.
j. & a C.de pig. ac. aliàs eſſent vſuræ ſi ageret: qđ non computa
ret in ſortẽ, & nõ valeret pactũ, vt in c.illo vos. de pigno. ſed ſi
non fuerũt data pignora, aut q̃rimus an poſſit petere vſuras ꝑ-
miſſas, puta tñ pro centenario: & dicendũ, ꝙ non: qa peteret
vſuras. An quærimus: an poſſit petere, quatenus impendit in v-
xore &c. đdum, ꝙ ſic, qa petit, ut intereſſe damni emergẽtis, ſi
lucri ceſſantis: p ea, q̃ notanṫ in l.ſociũ, q̃ in eo.ſ̃.ꝑ ſoc. Et iſtud
põt tranſcendere vſuras: & ẽt põt eſſe minus, q̃ vſuræ conſueta,
& imputet ſibi pr̃, qui dotẽ non ſoluit: nam p̃ſumptio eſt ɔ̃ mo-
roſum, & pro marito: ꝙ ſi dotẽ habuiſſet, tñ ex alia licitè lucra
rus fuiſſet, quod ſufficeret ad ſuſtinẽdũ onera, & ita reduco ad
ɔcor. multa dicta canoniſtarum in hac materia, in d.c.ſalubri-
5 ter. †Es ɔ̃ vero dicunt Doctores, ꝙ ſi ſolu.mat. mulier eſt paſſa
moram ab hæredib. viri, vel ẽt hæredes mulieris ab ipſo viro nõ
poſſunt ꝑp hanc moram aliquid petere noĩe uſurarum, qa nõ
ſubeſt hic eadem rõ: vt notant Canoniſtæ in dicto cap. ſalubri-
ter. tñ per ſtatuta terrarũ communiter prouidetur. de hoc tex-
gi ſ̃.e.l.diuortio. in princ. & iõ ſi mulier eſſet miſſa in tenutã bo
norum mariti, non lucratur fructus, ſ̃m quod cõiter uidentur
tenere Doct. Bal. tñ tenuit cõtrarium, in auth. ei qui. C. de bo.
auth. iudi. poſ. ver. q̃ro ſi mulier. & reputat valde extraneum di
cere in ɔ̃rium, dicens, ꝙ eſt maior ratio in ea, quam in marito.

ADDITIO.

a §.pe. dicit Ro. conſi. 417. vbi de hac materia conſuluit, ꝙ nunquam potuit inuenire hanc glo.

1 *Reconciliatio matrimonij non nocet extraneo cui quæſitum erat ius ad repetitionem dotis ex ſolutione iam facta.*
2 *Fingitur potius iurgiũ, q̃ diuortium, quando mulier reuerſa eſt incontinenti. Si inter primum matrimonium, ſeu diuortium, & reconciliationem interuenit aliud matrimonium cum tertio, an auferatur ius quæſitum ad dotis repetitionem.*
3 *Si duo fecerunt inuicem pacem, & promiſerunt ſe non offendere ſub certa pœna fiſco applicanda, poſtea alter alterum offendit, & ſic pœna eſt commiſſa, deinde pacem iterato faciunt, & remittunt omnem pœnam, quod non præiudicent fiſco.*

1 §.Ad virum. ¶ †Reconciliatio matrimonij non no-
cet extraneo, cui quæſitum erat ius ad
repetitionem dotis ex ſolutione iã facta. h.d. ¶ In tex. ibi (ex ſti-
pl'one.) ſupple. vel pacto, vt ſ̃.e.l.ſi cũ dotẽ. in princ. & C. de rei
vxo. act.§.accedit. ¶ In tex. (abſolutio continetur) videbatur cõ
tra p l.ſi mulier.ſ̃.eo. quaſi fingaṫ hoc matrimonium nunq̃ fuiſ
ſe diſſolutum, ex quo fuit reintegratum, & ſic illi extraneo nũq̃
fuiſſe ius q̃ſitum ad dotis repetitionem, vt l.plerique.ſ̃. de ritu.
nupt. ſed ad l.ſi mulier. reſponde, ꝙ loquiṫ, qñ ipſa mulier dotẽ
dedit, & fuit ſibi ſtipulata, tunc.n. cenſeṫ eandem dotem in ſe-
quẽti mr̃imonio repetiſſe, & potuit hoc facere, iõ iudiciũ diſ-
ſoluiṫ, & maritus abſoluiṫ hic, qñ extraneus, cui nõ potuit mu-
lier præiudicare ſine ſuo cõſenſu, ſecus ſi cõſenſiſſet, vt ſ̃. de pa.
2 do.l.cũ maritus.§.1. Ad ſ̃m t fidetur, ꝙ loquiṫ, †quando incon-
tinenti reuerſa eſt, quo caſu fingitur potius iurgium, quàm di-
uortium, & ſic ẽt ſi extraneus dediſſet dotem, & fuiſſet pactus,
vel ſtipulatus, non uidereṫ ſibi aliquod ius quæſitum ad repeti
tionem, ſecus qñ ex interuallo, ut hic. ¶ Sed quid ſi inter primũ
matri. & reconciliationem iſtam interuenit aliud matri. cũ ter-
tio? reſpondeo, tũc etiã ſi ipſa mulier ſe dotauerat, & fuerat ſti
pulata nec dotem exegerat, vr̃, ꝙ ſibi non auferaṫ ius quæſitũ
ad dotis repetitionẽ per d.l.pleriq. vbi hoc colligitur, tñ iſtud
vr̃ verum, ſi dederat dotẽ in ſecundo matrimonio, & tũc eãdẽ
dotem, cenſeaṫ dediſſe in hoc tertio reconciliato, ut dixi in d.l.
ſi mulier. aliàs cenſerut primam dotem non coacta in hoc 3. re-
3 petiſſe, vt l. dotem.ſ̃. de iure dotium. ¶ †Et allegat Bal. iſtum
tex. ad q. ſi duo fecerunt inuicem pacem, & promiſerunt ſe nõ
offendere ſub certa pœna fiſco applicanda, poſtea alter alterũ
offendit, & ſic pęna eſt commiſſa, deinde pacem iterato faciũt,
& remittunt omnẽ pœnam, ꝙ nõ nocet fiſco, cui erat quæſi-
tum ius: hoc tñ dicit eſſe verum, ſi notarius fuit ſtipulatus no-
mine fiſci, aliàs poſito, ꝙ ex ſtipl'one patris fuiſſet acq̃ſitum ius
fiſco, per id, quod hr̃ in l.1. in fi. de iu. fiſ. bñ poterit pars auferre,
p id ꝙ no. Bar. in l.q Romæ.§.Flauius Hermes. ff. de verb.ob. &
per l.a.ſ̃. de ſeruis expor. Tamen iſtud non vr̃, quia ius tibi q̃ſi-
tum ex meo contractu, vel ſtipl'one, ſeu pacto tibi auferre non
poſſum, vt l.1.§.2. de ſtip. ſer. & quod not. in l.certi cõditio.§.ſi
nũmos.ſ̃.ſi cer.pe. & qđ ibi no. per Doc. Nã ſi mutuo tuo noĩe
nõ poſſum ex interuallo ſtipulari mihi, & auferre tibi ius quæſi
tũ ex numeratione, & iſtud dictũ Bar. in §.Flauius. reprehẽdiṫ,
& ɔ̃rũ no. in addi. Spec. de inſtr. edi.§. nunc vero aliqua. i addi.
q̃ incipit p ſupenora. Nec ob. ille §. & l. ſecũda. de ſer. expo. qa lo
qr̃ in ſeruo, cui nõ erat perfectè ius q̃ſitum ex contractu dñi.

LEX XLIIII.

1 *Maritus non tenetur cedere actionem mulieri contra ſuum debitorem, ſi nihil aliud habet, quod ſibi ad vitam ſufficiat.*
2 *Maritus quando vtitur hoc priuilegio, in eo, quod ſibi relinquendum eſt pro vita, non debet attendi prior dignitas eius, quæ fuerat antequam veniret ad paupertatem, ſed relinquitur arbitrio iudicis.*
3 *Debitor meus ex contractu, vel quaſi mecum celebrato non poteſt me inuito liberari, volendo mihi cedere actionem contra debitorem ſuum, & ipſum dare inſolutum, ſecus ſi tenetur mihi propter hoc ſolum, quod habet contra alium actionem.*
4 *Quando quis habet priuilegium, ne conueniatur vltra quàm facere poſſit, ſi habet artem, de qua poſſit viuere, licèt nihil aliud habeat in bonis, non poteſt vti illo priuilegio.*

1 SI maritus. †Maritus non tenetur cedere actionẽ
mulieri ɔ̃ ſuũ debitorẽ, ſi nihil aliud
hẽt, quod ſibi ad vitã ſufficiat. h.d. & gl. ponit plures ex
poſitiones, ſed omnes tendunt ad hunc finem. ¶ In tex. ibi (ad
dotis

dotis quantitatem)ſupple,ſufficientē,tñ ſi cederet actionē, nihil remaneret marito,de quo poſſit viuere, qa cum nihil aliud habeat, non tenet mandare.i. cedere actionem ɔ̄ illum, & hoc eſt.quod ſequitur,(nec mandare &c.)& idem vr̄, ſi ɔ̄ ipſam mulierē maritus habeat aliquam actionem, vt non teneatur eam liberare,& compenſare cum dote, ſi aliud erat neceſſarium ad vitam mariti,ſed poſſit petere. An autem hoc ſit verum, dic,vt dixi s̄.eo.l.facere poſſe.nam aliud,vr̄ in muliere,q̄ in extraneo debitore.dicit autem hic Ia.de Are. quem ſequitur Bar. ꝙ ſi mulier ſiſt non habebat aliquid,vnde viueret,no p̄t maritus ɔ̄ eam vti hoc priuilegio,quia tunc concurreret priuilegiatus cū priuilegiato eo.priuilegio,iō præfertur mulier,q̄ tractat de damno vitādo,cum dotē dederit tā in agendo,q̄ in defendendo,quia oīs charitas incipit a ſeipſo,vt l.preces.C.de ſerui.& aqua.& ibi no.

2 †Dicunt ēt Doc.ꝙ qñ maritus vtitur hoc priuilegio in eo.ꝙ ſibi relinquendū eſt pro vita, non dēt attēdi prior dignitas eius, q̄ fuerat anteq̄ veniret ad paupertatē, vt ſi tunc tenebat plures famulos,& equos,vt debeat ſibi tm̄ dimitti,ꝙ poſſit eoſdē tenere,ſed attenditur ſtatus patris,qa dēt minori contentari,& totum hoc relinquatur iudicis arbitrio.facit l.j.C.de nup.cum ſi.

3 ¶†Dicunt ēt Doc.ſi debes mihi centum,ꝙ non potes me inuito liberari,volendo cedere mihi actionē ɔ̄ debitorē tuū,& ipſū dare inſolutū, iſta tñ l.nihil facit ad hoc qa mulier bñ volebat hoc:nos loquimur qñ creditor recuſabat, dic ergo,ꝙ aut tenebaris mihi pp hoc ſolum,ꝙ habebas ɔ̄ alium actionem, & tunc liberatis ipſam cedēdo,vt l.ꝙ dēt.s̄.de pecul.facit. j̄.l.proxi.§.j.verſi.reſponde.aut teneris ex ɔ̄ctu,vel quaſi mecū celebrato,& tunc ſecus,vt l.nā,& ſeruus.§.fi.de neg.geſt.iuncta l.a.§.creditū.s̄.ſi cer.pet. niſi aliquid in bonis non hēas,ut in l.quod debi-

4 tori.cum auth.ibi poſita.C.de ſol.¶†Vlt.not.gl.q̄ eſt hic,& reputatur ſingularis,ꝙ qñ qs habet priuilegium, ne cōueniatur vltra q̄ facere poſſit,ſi habet artem, de qua poſſit viuere, licèt nihil aliud habeat in bonis,non p̄t vti illo priuilegio. de hoc ēt in gl.C.de do.l.ſi quis argen.§.j.& tetigi s̄.eod.l.maritum.

L E X. XLV.

1 Licèt ſocer ſuccedat genero, filia tamen non perdit ius conſolidationis, immo facta ſui iuris agere poterit contra hæredes patris ſui, vel etiam contra ipſum patrem tanquam hæredem mariti.

2 Succeſſio an habeat vim ſolutionis.

Ficta ſolutio aliquando tollit ius conſolidationis.

3 Inter patrem, & filium, vel filiam in poteſtate non poteſt eſſe iudicium iure actionis, ſed poteſt filius implorare officium iudicis contra patrem.

4 Pater cōpellitur dotare filiā,nō iure actionis,ſed officio iudicis nobili,qđ trā ſit contra hæredes patris, & qđ ſi ſuit maritata ſine dote, & an tūc poſſit ſuccedere vna cū alijs filijs ſtāte ſtatuto, ꝙ nō ſuccedat ſtātib. maſculis.

1 SI ſocer. ¶† Licèt ſocer ſuccedat genero,non tñ filia pdit ius ɔſolidationis,immo facta ſui iuris agere poterit ɔ hæredes patris ſui, vel etiam ɔ̄ ipſum patrem tanquam hæredem mariti.h.d.iſtud prin. eſt valde ſingulare.Et ratio dubitandi erat,quia poſtq̄ dos exacta eſt per patrem a viro, ceſſat ius conſolidationis,vt no.s̄.eod.l.inſulam in prin.per gl.ſed iſta ſucceſſio vr̄ habere vim exactionis,cum aditio hæreditatis habeat vim ſolutionis,vt l.Stichum.§.aditio.de ſol.&l. ſi debitori.de fideiuſ.ſed certè aliud in vera exactione. aliud in ficta,vt dixi in d.l.inſulam.& q̄ ſit ratio tangit̄ in gl.j.& ibi p Doc.¶ In tex.ibi {cum hr̄de eius}. ſ.patris, non tanquam cum hr̄de patris,cui pr̄ fuit hæres hr̄dis,&c.vt l.ſi.C.de hær.inſt. Nam ſi alius fuiſſet hæres mariti,q̄ pr̄, poſſet illa mulier effecta ſui iuris p mortem patris agere ɔ̄ illum hr̄dem,qa actio eſſet in eam ɔſolidata,eodem mō poterit agere ɔ̄ hr̄dem patris, vt hic, qa pr̄ fuit hæres mariti,& eodem mō poſſet agere ɔ̄ ipſum patrem,ſi p emancipationem eſſet facta ſui iuris, nō tanq̄ ɔ̄ patrē, ſed tāquam ɔ̄ hr̄dem mariti,vt j̄.ſequit̄ in ver.(ergo) intelligo ergo iſtum text.qñ filia fuit exhæredata a pr̄e ſuo, & alius fuit inſtitutus,vt j̄.prox.§.quo vſq; verò eſt in eiuſdē pr̄is ptāte,agere non pōt ɔ̄ eum,ēt tanquam,ɔ̄ hæredem,quia non eſt adhuc in ipſam actio ɔſolidata, & ſic ius eligendi, & exercitium actionis ptinet adhuc ad patrem, vñ ſicut uiuente marito, vel alio iſtituto ipſe ſolus pr̄ agere poſſet,ita & nunc p̄t retinere ad uerſus filiam,bñ tñ poſſet implorare offm̄ iudicis, ut ipſam dotet in ſequenti matri.ēt tanq̄ ɔ̄ patrē,vt l.qui liberos.s̄.de ritu nup.

a & hic in gl.fi.{non iure actionis}ꝙ no.¶†In gl.j.in fi.ibi,nō q̄tū ad alias ſupple q̄ ſunt acceſſoriæ,ſed æquè principales,vt eſt filia,nā habentur,vt duo rei credendi,quorum quilibet eſt principalis,vt in gl.ſeq. & iō licèt alter ſolum ſuccedat debitori, nō extinguitur actio quo ad alterum,& ſic nō hēt vim ſolutionis, quia ſi haberet,extingueretur quo ad vtrumque & h. d.l. maritus.q̄ gl.allegat.& iſta eſt intentio glo.Sed Bar.dicit,ꝙ ſucceſſio hēt vim ſolutionis quantum ad hoc, vt ſuccedens nō patiatur damnum,non autem q̄tum ad hoc,vt lucretur cum alterius iactura,vt l.hæres a debitore.§.fin.de fideiuſ.ſed hic lucraretur cū iactura filiæ,qa extingueret ius conſolidationis, ſi vim ſoſonis hēret.Alij dīit,ꝙ iō non hēt vim ſoſonis hic, quia iſtud debitū non erat certitudinarium ipſius pr̄is duntaxat, cum filia hēret cōionem in actione, & penderet ex futuro euentu. ſ. an ante exactionem dotis filia efficiatur ſui iuris,quo caſu cenſebitur filiæ, & non patris,uel econuerſo,filia moriatur ante exactionē viuēte patre,quo caſu fingitur ſp fuiſſe ipſius patris. ſucceſſio ergo contingens pendente hoc dubio vim ſoſonis nō hēt in p̄iudicium filiæ,& hoc ſatis placet,ſed ad idem tendit cum p̄cedenti, ſi bene inſpiciat̄, & potius declarat.Sed an ſp ſit uerum,ꝙ ficta ſolo non tollat ius conſolidationis?dic,ꝙ nō:pone in terminis, pr̄ qui promiſerat dotem,eam non ſoluerat, & tamen maritus pmiſerat ſibi reſtituere dotem,q̄ reciperet, poſtea ſolutū eſt matrimoniū,ſi pater liberat maritum ab hac promiſſione per acceptilationem,q̄ uim ſolutionis habet, perinde eſt acſi ipſe pater ſoluiſſet marito,& deinde marit' reſtituiſſet patri, vt l.3.§.fi.de inter vir.& vxor.& iſta eſſet ficta exactio,ſiue reſtitutio, & tolleretur ius conſolidationis, ſed in caſu huius l.in ſucceſſione iſta nō fingūt interueniſſe dictę numerationes,& not.hoc,qa ſubtile eſt,& puto veriſſimum,vt ēt tangam.j̄.pro.§. ¶In gl. ſeq. ibi,(uidēt eſſe duo rei ſtipulādi)hoc tñ nō eſt uerū,ut dixi.s̄.e.l. nō ſolū.tñ i hoc,ꝙ hic dr̄ idē eſt in eis, ꝙ in duob.reis ſtipulādi, & ita intellige gl.in illis.n. ſunt plures oblīunes,& plures actiones,ſed inter pr̄em, & filiā unica tm̄, q̄ cuilibet cōpetit iſolidū. Itē q̄libet illorū hēt exercitiū,& ſine altero agere p̄t,ſed hic ſolus pr̄,& nō ſine voluntate filiæ tacita,vel expreſſa. ¶In gl.ſeq. ibi.(§.uidemus.)non ergo hic fuit introductum per illum.§.cū idem eſſet iure iſto,ut hic,& s̄.e.l.ſi cū dotem.§.eo āt tpe. ſi ergo actio,quæ erat cōis per emancipationem, efficitur ſolius filiæ,ut hic,fortius cū dat̄ dos pro filia emancipata, ſi pater non fuit ſibi ſtipulat', uel pactus erat ſoli' filiæ,ēt hoc iure,licet dos dicat̄ pfectitia:ut l.pfectitia in fine.de iure dot. & ita no. & ibi dixi s̄.eo.l.a.§.ꝙ ſi in patris.in j.gl.nec eſt uerū id, quod dicit gl. in fi.ꝙ hic ambulet actio de pſona patris in filiam,nā ius, ꝙ habebat pr̄ in filia, non tranſit,immo extinguit̄, & ius filiæ fortificatur,tanq̄ remoto obſtaculo,ut dixi in l. non ſolum. ſicut uidemus in iure non decreſcēdi.C. de cad. tol. §.ſi āt diſiunctim.

3 ¶†In gl.fi.ibi, (offō iudicis.) No.duo ex hac gl. primo limitatio

a nem ad l.lis nulla.s̄.de iud.ubi dr̄,ꝙ inter pr̄em,& filium,[a] uel filiam in ptāte non p̄t eſſe iudicium, nam hoc eſt uerum iure actionis,ſed benè pōt filius implorare iudicis offm̄ ɔ̄ patrem, & in hoc poterit eſſe iudiciū,facit l.pen.§.illo.C.de ne.ſer. ¶† Secundo no.ex gl.declarationem ad l.qui liberos.de rit.nup.& ad l.ſi.C.de do. promiſ.in quib. hr̄,ꝙ pr̄ compellitur,& tenetur dotare filiam,quia intelligit̄,non ut ad hoc cōperat actio,ſed iudicis offm̄ nobile. Sed gl.in l.obligamur.§.lege.j̄.de act.& obliga. ur̄ tenere ɔ̄rium, ꝙ pr̄ obligetur, & ſic iure actionis compellitur, cōiter illa glo.reprobatur,& tenetur iſta cum fin. ꝙ nō ſit obligatus ciuilr̄, uel naturaliter,nec competat actio, licet ſit aſtrictus,& poſſit cōpelli. Sed cuius effectus eſt iſta inueſtigatio? quidam dicunt, & ur̄ hoc ſentire hic Bal.ꝙ iſtud offm̄ iudicis eſt perſonale,& non tranſit ɔ̄ hæredes patris, ſecus ſi eſſet obligatio,& act.hoc ēt uoluit Dy.s̄.eo.l.ſi marito.§.ſi uoluntate.ſed in l.in inſulam.in prin.ſentit ɔ̄rium,quia dicit:ꝙ fiſcus,qui ſucceſſit patri:tenebitur filiā dotare:& hanc partem ſequit̄ Bar.ut not.per eum.s̄.eo.l.poſt dotē, nam & offm̄ iudicis competens p alimentis tranſit ɔ̄ hæredem,vt j̄.de lib.agn.l.ſi quis a liberis. §.item reſcriptum.& no.per Cy.in l.alimenta.in fin.de neg. geſt. Hæc uera in filia non maritata. ¶ Sed quid ſi fuit maritata ſine dote per patrem an poſſit implorare hoc iudicis officium con-

b tra patrem,vt eam dotet:[b] his dieb. habui cōſulere. nam Guil. de Cu.in l.cum his.§.ſi mulier de cōd.indeb. quē ēt ſequit̄ Bar.ī d.l.obligamur. §.1. determinat,ꝙ non poſtq̄ eſt maritata, quia iō compellitur dotare, vt maritet, & iſta cā iam eſt impleta: & allegatur quaſi pro caſu l.ſi.C.de diuor. & in Auth. de nup.§.ſi quis igitur.& §.ſeq.ſed illi tex.nihil faciunt.bene probant,ꝙ maritus,q eam recepit ſine dote,non p̄t dotem petere: nec eam de domo expellere.nos quærimus.an ipſa filia.cui nihil eſt, qd imputetur,cū ſe nō intromittat de his,q̄ facit pr̄ iubens,& vt plurimum ignorat.vñ ualde iniquum eſt,ꝙ remaneat fraudata. Et poſito ꝙ ipſorum opin.eſſet vera,qđ non puto, pcedere de iure cōi:ſm qđ licèt non hēat dotem, p̄t ſuccedere vnà cum alijs filijs,ſed ſtante ſtatuto,ꝙ nō ſuccedat,ꝙ dēat dotari clariſſimū vr̄,& æquiſſimum,ne careat vtroque ꝙ dotanda ſit,quia ſtatutum eam excludens pp dotem vr̄ uelle, ꝙ omnino eam habeat, vt uo.gl. j̄. proxi.§. & ita conſului maximè, quia ſtatutum diſponit,

ADDITIONES.

a Pr̄m & filiū. Dic uerū de iure ciuili,ſed de iure canonico ex quacūq.cā p̄t eſſe iudiciū iter pr̄m,& filiū.gl.habes 23.q.3.i eccl. & gl.2.q.1.q̄rit.& i c.ſi.d̄ m.ī 6.

b Eam doct.uide eundē con.135.Ab.conſi.11.& per eundem Pau.con.131.

ſponit, φ maſculi eſſent obligati, & etiam bona hæreditatia ad dotandum, & ſic non officio iudicis petitur, ſed conditione ex ſtatuto, q̃ fortior, & potentior eſt, iuxta not. in l. cum poſtulaſſem de dam. in fe. vbi qui tenetur iudicis officio, non ꝯſtituiẽ in mota per interpellationem ex̃ iudicialem, ſed per litis conteſt. ſecus in eo: qui teneť in te oblõnis, vt no. l. qui Romę. §. cohęredes. de uet. ob. in parua gl. & Bar in l. ſi ex legati cauſa. eod. tit.

---

1 *Exceptio, dolo facis, quando opponi non poſſit.*
2 *Valet pactum in præiudicium mariti, ne dotem ſibi promiſſam petat, & quando non valeat.*
3 *An poſſit fieri pactum, quo maritus renuntiet lucro dotis, quod habiturus eſt ex pacto, vel ſtatuto ſol. mat.*
An valeat pactum, quòd maritus non lucretur fructus dotis.
4 *Etiam ſi filia efficiatur ſui iuris poſt matrimonium ſolutum, ante dotem exactam conſolidatur in ipſam actio, ſicut ſi eo conſtante.*
5 *Conſolidatur actio in filiam non ſolum in dote iam ſoluta marito, ſed in ea quæ nunquam fuit ſoluta.*
6 *Quando agens non eſt reſtituturus ei, contra quem agit, licèt alteri ſic, non poteſt obijci exceptio, dolo facis, &c. niſi ille alter ſit reſtitutus ei, contra quem agitur, & quando poſſit obijci.*
7 *Soluto matrimonio, an filia poſſit exigere dotem à marito, qui non exegit eam à patre, & ſic an imputetur marito, ſi non exegit.*
8 *Quando aliquis excluditur ab aliquo emolumento contemplatione alterius commodi, videtur actum, vt illud commodum habeat.*
Statum, quòd ſtante maſculo fœmina non ſuccedat, ſed debeat ſtare contẽta dote, licet non mandet eam dotari expreſſè, videtur diſponere, vt dotetur, & condictione ex ſtatuto poteſt agi, vt dotetur.
9 *Verba enuntiatiua teſtatoris emiſſa per modũ cauſæ diſpoſitionẽ inducunt.*

1 §. Lucius. †Exceptio, dolo facis, non p̃t opponi agenti, qñ reſtituturus eſt alteri. q̃ ei, ꝯ quem agit, ſed quoties eſt reſtituturus ei bñ pôt opponi h. d. in effectu iſte. §. valde pulcher, & ſubtilis. Et de prima parte ſummarij hř vſq; ad verſic. fi. ibi, (ſed & ſi ex parte) ibi de ſcđa parte, quia qñ filia fuit inſtituta pro parte a parte ſuo, maritus poteſt cõuenire dũtaxat cohæredes quia hẽt reſtituere mulieri, ſed ipſam mulierẽ non p̃t ꝑ parte, qua eſt hæres, quia habet reſtituere ſibi ipſi. & primo ponitur thema, & qõ, vſque ibi (rñdi.) ſecundo, antequã rñdeat, ponit vnum ad euidẽtiã, vſq; ibi, (nec vllam) licèt Doc. videantur dicere, φ in illo ver. (reſpondi.) ponitur rñſio ad quęſitum. ſed non eſt verũ, ſi benè inſpiciatur. tertio in ver. (nec vllã.) ponitur rñſio ad q̃ſitum, uſque ibi, (alioquin.) quarto ꝓbat rñſionem ꝑ deductionem ad abſurdũ uſq; ibi, (ſed & ſi.) Quinto, & ultimo determinat nouum caſum, ſed dubiũ, circa prędicta ¶ In tex. ibi,) poſtea culpa mariti (qđ ſi culpa mulieris? Rñdeo, ſi erat ſui iuris, tempore quo diuertit, & ſi actio erat in eã conſolidara, multo p̃t agere maritus ꝯ hæredes ſoceri. qñ agit, non vt reſtituat mulieri, quæ culpa ſua cecidit a petitione dotis, ſed ut ſibi retineat, & ſic non obſtat ſibi exceptio, dolo facis, cum non ſit reſtituturus. Si autem mulier non erat ſui iuris, tũc eius culpa ſibi ſoli nocet, vt cadat a iure dotis, non patri ſuo. ar. s. eo. l. 1. §. ſi voluntatem, & ibi tetigi ſ̃m Dy. & no. in l. cõſenſu. C. de rep. & de iu. do. l. ſi dotem. ꝑ Doc. licèt gl. ibi ſentiat ꝯtriũ, vnde cum actio conſolidetur in patrem ꝑꝑ culpam filiæ, poterit obijcere exceptionem, dolo facis, quia eſt reſtituturus eidẽ, vt l. dolo. ĵ. de doli excep. & colligitur hic in fi. ¶ Item q̃ro, tex. iſte loquitur, qñ pater erat mortuus, quid ſi uiuebat, an maritus poſſit agere ꝯ eum, vt reſtituat mulieri? Reſpondeo non in terminis huius. §. ubi fecerat pactum de non agendo patre viuo, ſed ſi hoc pactum non feciſſet, tunc ſi matrimoniũ nõ erat diſſolutum, poſſet agere, vt ſibi retineret quouſque dotaret, ſed ſi erat diſſolutum, tunc aut filia erat in patris p̃tãte, & tunc nõ poterit agere, cum dos veniat reſtituenda ipſi patri, & ſic habet exceptionem, dolo facis, niſi fortè ſit turpis perſona, quia tunc ſicut ſibi non eſt reſtituenda, ita ſi nõ ſoluit, ab eo eſt extorquẽda ut reſtituat filiæ, q̃ eſt probæ uitæ, vt s. eo. l. dotẽ. & l. filiusf. l. ſed & filia. de procu. ſi ãt filia eſſet ſui iuris ꝑ emãcipationẽ, & ſic in eã eſſet actio ꝯſolidata, poſſet agere maritus, vt ei reſtituat ꝯ patrẽ, ſiue ꝯ hæredes eius, nec obſtat exceptio, dolo facis, cum non ſit inſtitututus ipſi patri, vt hic in uer. (nec ullam.) Quid ãt ſi agere non vult, ſed ſolum cedere actionem ꝯ eum, filia non ꝯſentiente, an poſſit filia imputare ſibi, quare non egit ꝯ patrẽ, & non exegit, vt ſibi reſtituat? dicam ſuper gl. & patet ex his, q̃
a dixi s. eo. l. nupta. §. 1. & l. ſi marito. §. j. † Et not. ex iſto §. plura. Primo ex verbo præcedenti, φ ualet pactum ad præiudiciũ mariti, ne dotem ſibi promiſſam petat, & loquitur, qñ fuit promiſſa a ſocero, idem ſi a muliere, vt in l. Iulia. s. de iure dot. vř autẽ hoc paciſci, cum promittit reſtituere dotem, ſi ſibi ſoluatur, nã hæc verba hoc important, vt uideatur actum ne agat, ſed ipõte tñ tenetur ſoluere promiſſor: caſus eſt ſingularis in l. qui de reddẽda. s. de pa. dotal. Tñ p̃dicta uidentur vera, ſi tale pactum expreſſum, uel tacitum fiat matrimonio ꝯtcto iam, ſecus ſi ante, de hoc vide tex. cum gl. inter l. ſi pater. §. 2. eo. nt. de pac. do. uel dic, φ etiam ſi eo conſtante, ſi tñ fit ſtatim, cũ fit ꝓmiſſio de dote ſoluenda, valet, nec dř cõtinere donationem, ſed minus marito acquiri, licèt non ualeret promiſſio de dando dotem, cum mulier moritur, vt l. Iul. quod dic, vt ibi, ſecus ſi poſt promiſſionem factam fiat ex interuallo, quia donationem continet, q̃ ꝓhibita eſt inter coniuges, & ita intelligitur tex. cum gl. in d. l. ſi pater §. 2. & ꝑ iſta diſtinctione facit quod hř in l. fin aũt dñicã.
3 s. de pactis. † Sed an poſſit fieri pactum, quo maritus renuntiet lucro dotis. quod habiturus eſt ex pacto, vel ſtatu, ſo. mat. dic, φ
a ſi mulier dedit hanc cãm, [a] quia receſſit a uiro, & nolebat redire, niſi hoc pactũ fieret: non ualet, caſus eſt in l. ſi liberis in prin. de pac. dota. aliàs vř ualere, quia cõfertur in tp̃s ſo. mat quo donatio non eſt, prohibita, ar. ibi a ꝯtrio ſenſu, & in l. tp̃s. de hęr. inſtituen. Item an ualeat pactũ, φ maritus non lucreť fructus dotis? dic, ut colligitur ex d. l. ſi liberis. l. q̃ris. aliàs eſt principiũ legis, & eſt l. 4 eo. ti. vbi diſtinguitur, an ꝯſtante mřimonio, & nõ valet, an añ ipſum ꝯtctum, & ſi de parte fructuum, ualet, ut d. §. q̃ris. ſi de oĩbus non ualet, niſi in caſu, ut hř in d. l. 4. eꝯ. ſi mulier paciſcit ad p̃iudicium ſui, dic ut l. de die. cum l. ſeq. eo. tit. & l. & hędi. §. ſi filia s. de pac. ¶
4 † Secundo no. ex hoc §. φ ẽt ſi filia efficiať ſui iuris poſt matrimonium ſol. ante dotem exactã conſolidatur in ipſam actio. ſicut ſi eo ꝯſtãte. quod ẽt probať in prin. huius l. & s. eo. l. ſi marito. §. ſi uoluntate. nã hic pater mortuus eſt poſt diuortiũ factũ, & ex hoc filia effecta fuit ſui iuris, & in
5 ipſam fuit actio conſolidara. ¶ † Tertio no. & iſtud eſt bene ſingulare, & in hoc tit. non hř alibi, φ conſolidať actio in filiã non ſolũ in dote iam ſoluta marito, ſed ẽt in ea, quæ nunq̃ fuit ſoluta, videbatur ꝯtrium, quia ſi non ſoluta, pro ipſa repetenda non competit actio, quõ ergo in filiam potuit conſolidari id, qđ nõ eſt? ſed rñdeo, patri promiſit & non ſoluit, & actio nõ cõpetit, quia fruſtra petit quod intus habet, ſed filiæ ſic, quia promiſſio, q̃ maritus recepit a patre loco ſolonis habetur, & ꝑꝑ illã actio datur mulieri ꝯ maritum. licèt non daretur patri, uel hæredibus eius, ut ĵ. eo. l. nupta. §. j. Aduerte tñ ad unũ. & no. q̃a p̃t anteq̃ filia ſit effecta ſui iuris ſi mřimonium eſſet diſſolutũ, poſſet impedire hanc ꝯſolidationẽ faciendo ſe liberari a uiro ꝑ acceptilationẽ, q̃ liberatio haberet uim duplicis ſolonis, quia fingetur ipſe ſoluiſſe viro, & vir poſtea reſtituiſſe ſibi, quo caſu ꝑꝑ exactionem factam ꝑ patrẽ tolleretur, vt no. in l. inſulam. in prin. s. e. & dixi in prin. huius l. ſi mřimonium non eſſet ſolutum, ſecus, q̃a tunc non eſſet locus reſtitutionis dotis, ideo acceptilatio p̃dicta haberet vim primæ ſolonis. ſ. factæ per p̃rem viro, non econuerſo, quia non fieri debebat, vñ tunc magis fortificaretur ius filię, vt dixi in l. ſi mariti. §. j. s. e. ꝑ l. pe. §. ſi vir. ĵ. e. tit. Nec poſſet obijcere marito, quare non exegit verè a p̃re, & dicere, φ cẽſeatur
6 exegiſſe ꝑꝑ acceptilationẽ p̃dictam. ¶ † Vlt. not. duas regulas: Vnam negatiuam, & vnã affirmatiuam, negatiuã, qñ agens nõ eſt reſtituturus ei, ꝯ quẽ agit, licèt ſit reſtituturus alteri, nõ põt
b obijci exceptio dolo facis, [b] de qua hř in l. dolo. de doli excep. & iſta colliguntur in ver. (nec vlla.) qui ſemp ad hoc allegatur, hoc tñ uerum, niſi ille, cui reſtituturus eſt, ſit reſtitutus ei, ꝯ quẽ agitur, ut in l. ſi donaturus. in fi. s. de cond. ob cãm. Scđa eſt rĺa affirmatiua, φ qñ eſt reſtituturus eidem, ꝯ quem ꝯhit, benè obexceptio, & iſta colligiť in fi. inq̃tum innuit: φ muliere inſtituta pro parte, non põt peti tanq̃ ab hærede patris, ſed tñ a cohęredibus quia eſſet ſibi reſtituendum, ut filiæ, & patet in d. l. dolo. iſta rĺa ꝓcedit in petitorijs, in poſſeſſorijs aũt ſecus, ſ̃m Doc. l. qñ agitur de poſſeſſione uñ, ut l. j. §. rediguntur. quotum leg. Item procedit, qñ erat reſtituturus in continenti, ſi ãt ex interuallo, tunc aut iõ, quia habuit dilationem a teſtõre, uel a ꝯhentibus & non põt ſibi obijci hæc exceptio, ut in l. fi. §. j. ut l. nom. caue. Aut iõ, quia habebat dilationem legalẽ miſerationis grã, & tũc aut petebat, & bñ p̃t ſibi obijci hæc exceptio. ut hic in fi. Nam iſto iure non tenebitur reſtituere, niſi annua: bina, trina die, & licèt uir, ſi haberet non poſſet cogi ſoluere ante diem. l. ſi conſtante. §. quoties. s eo. ſi tamen habet non põt agere, vt cõſequatur commodũ illius dilationis, immo põt ſibi obijci hæc exceptio, ut hic colligiť in fi. ſubtiliter ſi bñ ꝯſidereť, fortior. n. eſt, & potentior dilatio teſtõris, q̃ legalis miſerationis grã, ut l. ſi cũ militi §. cũ inter. de cõpen. iõ prima inducit ius agẽdi, ut eius ꝯmodo gaudeat. ſcđa non, licèt inducat ius retinẽdi, aut repetitur, & tunc exceptio illa ſibi nõ obijciť, ut ĩ l. j. C. ſi dos cõſtant. matr. ſicut & alibi magis prouidetur repetenti, quàm de nouo peten-

---

ADDITIONES.

a Dedit cauſam. Vide Lud. Ro. ſing. ſuis vbi dicit. φ qualibet venalis concordia eſt prohibita inter coniuges.
b Dolo facis. Vide eundem conſ. 295.

petenti: vt ſ̃.de cōd.indeb.l.cū is.§.j.& ibi not.in gl.& l.interdū. qa repetens quodāmodo agit deſpoliatione, cui exceptio non obijcit:hoc voluit Bar.alij.dñt,hoc nō eſſe verū , nam & q te-neť in diem certū,ſi ꝑ errorē ſoluit,non repetit, vt l.in diem.de cōd.indeb.& plenè not.in l.cū qs.de iur.& ſac.ign. Et ſic patet, q repetēti obijcit exceptio dolo ſacis,licèt nō obijciať petenti, eo caſu quo habebat dilationē a teſtōre,vel a ɔhentib.ut in d.l. fin.§.vt le.no.ca.minus eſt ergo priuilegiatus repetēs,q̃ petēs, qa imputet ſibi quare ſoluit:hoc placet magis,q̃ dcm Bar. Nec obſt.illa l.vnica.ũ dos conſtan.matr.qa re vera ibi nō habebat dilationem legalē tm̃.immo dilationem hoīs, qa mr̃imonium ɔſtabat,quo durante videbať actum,ne maritus teneref ſolue-re,ſi ergo ſoluit,hēt vim donationis,q̃ ꝓhibita eſt inter coniu-ges,nō repetit,vt ibi,ſecus ſi nō eſſet ꝓhibita,vt d.l.in diem. qa nimis ꝓuideret repetenti,q̃ petenti hoc caſu,cū exceptio tpa-lis nō faciat debitū.¶ † In gl.q incip.(immo) ꝓ eius declaratio ne op.ɔ tex.in ver.tūdi. vbi dr̃,q iſte maritus teneť huic mulie-ri reſtituere dotē exactā.Innuit ergo,q teneať exigere, & ſibi reſtituere.& ſic ſi nō exegit,pōt ſibi imputari,quare nō exegit, & iō exigenti exceptio nō pōt opponi,vt in uer.ſeq. Contra qd̃ non teneat exigere,nec ſibi poſſit obijci,quare nō exegit a pr̃e, vt l.ſi exneus.de iu.do.ſ̃.gl.ſoluit duob.mud.Primo,q hoc ɔtin git ex eo,q iſte pr̃ exhæredauit filiā ɔtēplatione huius dotis, & ſic vr̃ voluiſſe,q eā habeat,& pp hanc volūtatē imputať mari-to,qa aliàs nō imputareť. Iſta ſolutio nihil ɔcludit ad ɔ̃rium, nec eſt bona in ſe,primū patet,qa licèt ꝑ hoc videať voluiſſe ꝓ uideri filię,vt dotē habeat,nō ſequiť tm̃, q marito ſit imputādū, id,q aliàs imputādū ñ eſſet,nec pr̃ poſſet ɔ̃nū facere. Scdm pa tet,qa innuit ſecus eſſe,ſi nō eſſet exhæredata,& tm̃ ɔ̃riū patet ĩ fi.huius §.vbi fuit inſtituta ꝓ parte,& tm̃ idē eſt,quātum ad par tes cohæredū.¶ † No. tm̃ ex iſta ſolutione duo ſinglr̃,ad q̃ allega
8 tur iſta gl.Primo,q qñ aliqs excludiť ab aliquo emolumento ɔ templatione alterius cōmodi, vr̃ actū,ut illud commodum ha beat,iō ſi ſtatutum diſponat,q ſtāte maſculo fęmina non ſucce dat,ſed debeat ſtare cōtenta dote, licèt non mandet eā dotari expreſſè,vr̃ diſponere,vt dotet,& cōdōne ex ſtatuto pōt agi, vt dotet,qa excludiť ab hęreditate pp dotē,ar.huius gl.fin.& ꝓba tur in l.emptor.§.fin.ſ̃.de rei ven.& tetigi in pri.huius l.ſ̃.gl.fi.
9 & q̃ ſit vtilitas hui⁹.¶ † Itē allegať,q verba enūtiatiua teſtōris,
a emiſſa ꝑ modū cāę,[a] diſpōnem inducunt,non.n. teſtōr hic do-tem legauit,qa eſſet diſpō,ſed qa dotē hēbat,exhęredauit,& cē ſet ꝑ dotē legare,& vltra ēt vult iſta gl. q inducat diſpōnē quā-tū ad effectū agēdi,ſed gl.in d.l.emptor.§.fi.vult,q ſolū quantū ad effectū excipiendi ꝑ l.fi.§.j.de doli exce.Doc.ɔcordāt , quòd inducunt ius agendi actione ꝑſonali,& ita intelligūt iſtā gl.nō actione reali,qa cōtinet tacitū legatū,ex quo tacito non tranſ-ferť dñium,vt l.ſeruū filij §.fi.ff.de leg.1. & hæc eſt communis ſnia Doc.Alij dicunt,q ēt inducunt actionem realē , qa & qñ proferunť principlr̃ pp ſe, nō eſt dubiū, q inducunt actionem realē: vt l.ex hac ſcriptura.de dō.& tm̃ ēt tunc continent tacitū legatū,nā aliud eſt dicere,lego,aliud eſt dicere,legaui.nec ob.l. ſeruū filij §.fi. qa ibi nō colligebať intentio teſtatoris ex verbis ab eo ꝓlatis,ſed ex interpretatione legali, vide ꝑ Bart. in d.l.ex hac ſcriptura.qa Doc.cōmuniter tranſeunt cum ꝓcedēti. Secū da ſol.gl.eſt,q hic nō imputať quare non exegit a patre,ſed qua re nūc nō exegit ab hęredib.patris,iſta innuit,q ſi pr̃ viueret,& filia eſſet emācipata,non poſſit imputari marito, quare nō exę git a pr̃e,q nō placet,ſi erat idoneus, & ſine incommodo ſol-uere poterat,vt dixi.ſ̃.e.l.nupta.§.1.pōt ergo dici,q iſtud ɔ̃riū non metuit ſignari,qa iſte tex.magis ꝓbat.q non ſit imputan-dū marito,qa dicit,q teneť dotem exactam ſoluere,vel actionē cedere.ſi ergo vult cedere,liberať,& ita innuit gl. & ſic non im putat,quare non exegit,vel non cedit,qa tunc liberareť ceden-do,ſed an hoc ſit verū, dic, vt dixi in d.l.nupta.& l.ſeq.§.1.q ſi erat idoneus & ſine incommodo poterat ſoluere,imputať ma rito,quare nō exegit ab eo,& tūc nō liberareť actionē cedēdo, ɔ̃ pr̃em. Si aũt nō ſine incommodo,nō imputareť , & liberareť actionē cedēdo.In hr̃dib.verò eius,ēt ſi cum incommodo ſol-uere poterant,imputať,quare nō exegit,ſed ſi nullo modo non imputať,liberaret actionē cedendo,& ſm iſtam diſtinctionem intellige hūc tex .dū dicit exactā dotem,ut referať ad caſum de quo teneť exhibere.& nō liberať actionē cedendo, & dum di-cit aut actiones ei ꝑſtare:referať ad caſum contrarium: ex quib. apparet,cuius ſit electio huius alternatiuę. Pet.dicit,q mulieris Bal.dicit,q matri. tu dic,neutrius,ſed alterum in vno caſu com petere , alterum in altero,ut patet ex prædictis .

A D D I T I O.

a Modum cauſæ. Verba enuntiatiua,quando inducant diſpoſitionem, vide per eū dem conſi.188.per Alex.conſi.16.

L E X XLVI.

1 Ex ſtipulatiōe,vel ex pacto extranei dotātis,an acquiratur actio mulieri.

2 Quòd de iure ſſorum actio de dote aduentitia erat ſolius filię,non patris.

3 Ille qui dat dotem pro muliere, licèt eam non habeat in ſua ptāte, poteſt ſti pulando acquirere ei vtilem actionem ex ipſa ſtipulatione, ſicut ei acqui reretur ex ſola numeratione, ſi nulla interueniſſet ſtipulatio.

4 Quòd idem ſit in quolibet alio extraneo dotante mulierem.

5 Si ſtipulatio eſt concepta alternatiuè in perſonam ſtipulantis, aut mulie-ris, & ſic ignoratur de intentione ſtipulantis, cui potius velit obligatio-nem, & actionem acquiri, ſit interpretatio pro muliere.

Quid ſi in ſtipulatione non fuit expreſſa aliqua perſona: ſed ſtipulatus fuit dotem reddi ſimpliciter.

6 Si morte mulieris ſoluatur matrimonium, an ex ſtipulatione, vel pacto ex-tranei dotantis alternatiuè concepta in perſonam mulieris, vel ipſius ſti-pulantis, acquiratur actio ſtipulanti.

7 Si pater dedit dotem pro filia, & ſtipulatus eſt alternatiue ſibi, aut filia, non habet locum iſta lex, ſed vtrique acquiritur actio.

8 Quid ſi pater fuit ſtipulatus ſoli filię.

9 Aſcendens per lineam maternam non poteſt regulariter ſtipulari deſcen-denti ut aliquam obligationem ſibi acquirat directam, vel vtilem.

Quid in aſcendente per lineam paternam, quod poſſit ſtipulari deſcenden-ti. etiam ſi non ſit in eius poteſtate.

In caſu huius legis, ille qui dat dotem ꝓ muliere, non ſolum, poteſt ſtipula ri vel paciſci reddi illi mulieri, ſed etiam filijs, vel nepotibus ex ea.

1 CAius. † Ex ſtipulatione, vel ex pacto extranei do tantis, acquiriť actio mulieri, ēt ſi ſit alter natiuè concepta in perſonam mulieris, vel ipſius ſti pulantis, & ꝑſona ipſius ſtipulātis ꝓ nō adiecta hr̃, & hoc de æqtate fauore dotis, & nuptiarū , licèt de rigore deberet actio ſiacqri ip ſtipulāti, & ꝑſona mulieris cēſeri adiecta ad ſol'onē recipiēdā.h.d.iſta ſingulariſſima. l.ſicut alia, q̃ ſit in iſto toto tit & primo poniť thema, & qō,uſq.ibi rñ.Scdo poniť rñſio de rigore, uſq.ibi(ſed ꝑmittēdū) Tertio poniť rñſio
2 de ęqtate fauore dotis.¶ † No.ex iſta le. tria q̃ ſunt ſpālia in do te, & ſingularia. Primū eſt,q iure iſto ſſorū actio de dote aduen titia erat ſolius filiæ,nō patris,nā hic erat aduentitia,qa data ꝑ auum maternū,& iſta neptis habebat patrem in cuius ptāte e-rat ut patet ex tex.& nō qriť,an acquirať patri ſuo, immo præ-ſupponiť,q nō,& dr̃,q acqritur utilis actio ipſi nepti,& erat ſpe ciale,qa regulariter oīa aduētitia iſto iure acquirebanť pr̃i,hoc ēt ꝓbatur in l.a.§.q ſi in patris.a ɔ̃rio ſenſu , & ibi ꝑ gl.1. hodie clatū eſt hoc,ut in auth. q locum.C.de collat.& pōt filia ageř ēt pr̄e non conſentiente,ut hic, & ibi patet , qcquid dicať ĩ alijs aduētitijs,ut l.cū non ſolum.§.neceſſitatem. C.de bon.q̃ libet. Sunt etiam quædā aliæ actiones, q̃ iure iſto acqrebantur filio-fam.& penes eum reſīdebant in l.filiusfam.& l.in factū. de act. & obl.no.in l.ſi longius.§.ſi filius ſ̃.de iud.regulariter cōtra,ut l.placet de acquiren.hæred.cū ſi. & nō eſt melior tex.q̃ iſte de dote aduētitia iure ſſrū , quē allegaui in d.§.quod ſi in patris.
3 ¶ † Secundū eſt,q ille qui dat dotem ꝓ muliere , licèt eam non habeat in ſua ptāte,pōt ſtipulando ſibi acquirere ei utilē actio-nem ex ipſa ſtipulatione, ſicut ei acqreretur directa ex ſola nu meratione,ſi nulla interueniſſet ſtipula.ut C. de rei uxo. act. §. accedit.Et ſi q̃rať quare ex numeratione acqritur directa,& ex ſtipulatione utilis? Reſpondeť, quia facilius acquiritur ex nu-meratione,q̃ eſt actus naturalis,q̃ ex ſtipulatione,quæ eſt actus ciuilis,ut l.ea q̃ ciuiliter. de acq.rerum dom.& patet ĩ l. certi ɔ-
4 dictio.§.ſi nummos.& §.qm̃.ſi cer.pet.† Et aduertendū,qa tex. in fin. dicit maximè pp affectionē ꝑſonarū,& ſic innuit idem eſ ſe in quolibet alio exneo dotante mulierem , qd̃ alibi non ita
a bñ reperiť, ut poſſit mulieri ſtiplari, [a] eſt aũt utile mulieri hr̄e actionem ex illa ſtipulatione,quia facilius poterit probare ꝑ in ſtrumentum,& hoc fortè uoluit gl. fi. ad quod facit qd̃ not. in
5 l.ſi pupillo.j̃.de ſol.in gl.¶ † Tertium ſingulare,eſt,quia ... ſi ſti pl̃o ſit concepta alternatiuè in perſonam ſtipulantis , aut mu-lieris,& ſic ignoratur de intentione ſtipulantis,cui potius vo-luit obligationem,& actionem acquiri,ſit interpretatio ꝓ mu-liere,ut cenſeatur uoluiſſe illi acquiri,& non ſibi:nā inquantū loquitur de ęquitate in fine dicit acquiri utilē ipſi mulieri , de hæredib.aũt iſtius aui nihil dicit.ego dico,q ſibi,nec utilis, nec directa acquiriť,nec ēt ſibi pōt ſolui, qa quolibet iſtorū caſuū eſſet ɔ̃ fauorem dotis,q eſt, ut ſoli mulieri acquirať , & ſibi ſoli poſſit ſolui,tex.hic conſiderat hunc fauorem. ¶ Sed oppn.qa qñ ſtipulatio ɔcipiť in perſona duorum alternatiuè, quorum cuilibet pōt acqri iſto iure ſſorum,erat nulla propter incertitu dinem,

A D D I T I O.

a Stipulari. Dicit Inn.in c.dudum,de conuer.coniug. q hic tex. eſt melior de iu-re ad probandum,q verba inſtrumenti poſſunt concipi in tertia perſona , & q̃ requirantur ad hoc,vt extraneus mulieri poſſit ſtipulari , vide per Bald. in l.ſi genero.C.de iu.do.per Ang.in l.pactum.C.de pac.conuen. Bart.in l. ſtipulatio iſta.§.ſi ſtipuler.de verb.ob.in 6.fallen.

dinem,vt ĩ.de ſtip.ſer.l.ꝓinde.Hodie valet,& alternitiua ponit̃ ꝓ coniũcta,& cuilibet acquiritur pro dimidia, vt in l. cũ quidã C.de verb.ſig. Sed hic ſtipſtori poterat acq̃ri de rigore, & huic nepoti de æq̃tare,ergo ſtipſo erat nulla iure iſto. Solu. ꝯriũ procedit in alijs caſib.oã in caſu iſto fauore dotis. Item procedit. q̃n uniformiter utriq; hic non ſic,q̃a uni de rigore,alteri de ęq̃tate,q̃ ꝑualet. Sed quæritur q̃d ſi in ſtipulatione nõ fuit expſſa aliqua pſona,ſed ſtipulatus fuit dotẽ reddi ſimpliciter.Ba. notabilr̃ dicit idẽ,q̃d hic.& intẽtio ſua eſt,ꝙ ubicunq. non apparet de intentione ſtipulãtis.cui potius voluit acquiri,vel q̃a ſtipulatus eſt alternatiuè,q̃ alternatio facit rẽ dubiã,vel non expſſa pſona fauore dotis,videt̃ voluiſſe acq̃ri mulieri,& iõ dicit ſe ꝯſuluiſſe in caſu de facto quotidie ꝯtingenti,vt plurimũ inſtr̃a dotalia concipiuntur,q̃a maritus ꝓmittit ſol.mat.ei cui de iure debet reſtitui,vel actio cõpetat ſoli mulieri, ſi extneus dedit dotẽ, q̃a ſic cõpeteret,ſi nulla interueniſſet ſtipulatio, & talis ſtipſo intelligit̃ ſm̃ diſpõnẽ iuris. Item ſi ſtipulatus ſit ſibi,aut cui de iure reddi dẽt,multo fortius ſi ſoli mulieri,ſecus ſi ſibi ſoli,vel ſibi,& mulieri,q̃a hoc caſu ꝯſtabat de intẽtione,vñ de hoc vlt.caſu acq̃reret̃ utriq. ꝓ parte,vt l.reos.§.cũ tabulis. de duob. reis. hæc eſt intẽtio ſua.Quidã dñt ꝯ,in primo caſu,q̃n ſtipulatus eſt nõ expſſa aliqua pſona,ꝙ vr̃ ſtipulatus ſibi,non mulieri,ut in §. accedit.& l.ſtipſo iſta.§.ſi quis ita,de verb.obl.ſed ille §. accedit.facit de directo ꝯ eos,q̃a ibi dr̃,ꝙ ſibi acquirit̃,ſi fuit ſtipulatus, vel pactus in ſua pſona,ergo ſi imperſonaliter ſecus. ¶ Ad §.ſi q̃s ita.rñdet̃,ꝙ procedit reglr̃, vt q̃n concepta eſt ſtipulatio impſonaliter ex parte ſtipulãtis,ſubintelligat̃ pſona ipſius. Fallit hoc fauore dotis ſm̃ intellectũ Bart.qui eſt veriſſimus, & ꝓbaĩ ꝑ iſtũ tex.ſi ſubtilr̃ conſideret̃,q̃a rõ eſt,q̃a de intentione ſtipulãtis nõ cõſtabat.¶ In tex.q̃rit̃,q̃n pſona iſtius neptis fuit ꝑpoſita,q̃d ſi poſtpoſita. Moderni Doct.tenẽt,ꝙ nõ habeat locum iſta l.ar.hic in ſi.falſum reputo.Nam ſi eo caſu quo conſideramus rigorẽ iuris non attendit̃ ordo verborum,immo iuris diſpoſitio,q̃d patet.q̃a de rigore iuris,acquirit̃ obligatio hæredib.iſtius aui,licèt eius pſona fuerit poſtpoſita,& pſona neptis cẽſetur appoſita ad ſolutio.licèt fuerit in ſtipulatione ꝑpoſita, vt hr̃ hic in ver.(rñdi)& in ver.(ſed dicẽdũ)iuncto prin.l.ibi(omnis dos.Seiæ vxore,uel Seio Caio,&c.) eodem modo dico,ꝙ eo caſu,quo cõſideremus æquitatẽ, puta fauore dotis, non debet attendi ordo verborum,ſed cui fauor dotis exigit, ut acquirat̃, vnde cum exigat,ut acquirat̃ mulieri,ẽt ſi fuit poſtpoſita, acq̃-
6 retur ſibi vtilis,licèt tex.loq̃uat̃.q̃n fuit præpoſita. ¶ † Tertio q̃ritur hic,m̃rimonium fuit ſolutũ diuortio,vñ erat fauor dotis, vt acquirat̃ mulieri, ut poſſit ſecundo nubere, q̃d ſi morte mulieris?quidã dñt ꝯrium,quia tunc non ſubeſt ille fauor, & falſũ puto.ſicut.n.hoc caſu acq̃reret̃ actio mulieri, ſi nulla interueniſſet ſtipſo, & eã tranſmitteret ad ſuos hęredes,ut in §.accedit. ita & hic, q̃a ſtipulatio iſta regulat̃ ſm̃ iuris diſpõnẽ,vt acq̃ratur ei, cui acq̃reret̃ eã non interueniente, non dico,ꝙ iõ acq̃ratur ex ſtipſone, q̃a ẽt ſi ſtipſo nõ ĩteruenisset, acq̃reret, licèt gl. pe.hoc dicat,q̃a iſta rõ cõfundit̃ ꝑ l.certi condictio.§.q̃m.ſi cer. pe. Rõ eſt ergo,quare acquirit̃ fauore dotis, tñ benè uerũ eſt,
7 ſm̃ quod acquiritur actio ex ſola numeratione. ¶ † Quarto q̃ritur,quid ſi pr̃ dedit dotem ꝓ filia, & ſtipulatus eſt alternatiuè ſibi aut filiæ? Rñdeo non habet locum iſta l. ut ſoli filiæ acq̃rat,q̃a ſi nõ fuiſſet ſtipulatus, non acquireret̃ ſoli filiæ, ſed utrique,& iõ utriq.ẽt hoc caſu,ut acquirit̃ intelligat̃ ſm̃ diſpoſitionem iuris,ita determinat. Barto.not.in l.uxorẽm. §. teſtõ. de
8 leg.3.¶ † Quinto quæro,q̃d ſi pr̃ fuit ſtipulatus ſoli filię?reperio fuiſſe diſputatum ꝑ Richar. Malũ.ſeu de Crema antiquũ Doc. ꝙ ſoli pr̃i acquirat̃ oblõ,ſi filia erat in ſua poteſtate,nec poſset filiæ ſolui, quaſi pſona ſua ſit appoſita ad obligationem, & pr̃ vr̃ ſtipulatus ſibi ipſi ꝑ l.eum qui §.q̃ ſibi.ver.ſed ſi ſoli de verb. obl.lñ determinauit,ꝙ ſi ſol.mat. filia ingrediatur monaſteriũ, hæredes viri ſoluentes monaſterio, non ſunt liberati a pr̃e per illum §.quæ determinatio falſa eſt:ille §.loquit̃ extra caſum dotis vt pr̃ ſtipulando ſuo filio,quẽ habet in poteſtate,videatur ſtipulatus ſibi ipſi:& ſibi acquirit obligatio, ne filio poſſit ſolui, ſed q̃n ſtipſtur dotem ipſi filiæ,cum ipſa ẽt iure iſto eſſet capax talis obligationis.vt l.Pompo.fam. ercil.acquirit̃ ipſi filiæ obligatio,ẽt directa,& vr̃ pr̃ ſibi dotem donaſſe,& ſic ẽt tranſmittit ad ſuos hæredes,& hoc patet in tacita ſtipulatione ſ.eo. l.ſi cũ dotem in prin. & l.inter ſocerum §.cum inter.de pact.dota.fortius in expreſſa,& ẽt patet ex no.per Bart.in l.poſt dotẽ in prin. ſ.e.Sunt & alia duo notabilia,quæ non ſunt ſpecialia in dote, ꝙ q̃n ſtipſo concipit̃ alternatiuè in pſonã ſtipulãtis, vel alteri⁹ licèt perſona ſtipulantis fuerit poſtpoſita,tñ de rigore ſibi acq̃rit̃ obligatio,& perſona alterius cenſetur appoſita ad ſolutionem ¶ Cõtra hoc op.de l.eũ qui.§.qui ſibi.vbi perſona poſtpoſita cenſetur appoſita ad ſolutionem.Sol.ibi,quando fuit poſtpoſita perſona extnei,cui ſtipulator non poterat ſtipulari,ſecus q̃n pſona ipſius ſtipulatoris,& hoc voluit gl.a.quæ incipit immo,nõ ergo inſpicit̃ ordo verborũ, ſed iuris diſpoſitio,q̃a verba ꝯhenoum ſunt adaptanda ad diſpoſitionem iuris l. ſed niſi hoc.& ibi no.in glo.ſ.de iu.do.& l.curatores.in ſi. de admi. re. ad ciu.perti.¶ Ad hoc op. ꝙ hic nepti de rigore non poſſit ſolui,poſtq̃ fuit eius perſona in ſtipulatione ꝑpoſita, q̃a ꝑ hoc vẽ appoſita ad obligationem,nõ ad ſolõnẽ,vt d.§.qui ſibi. verſi.ꝙ ſi ſoli filio.Solu ibi ſoli filio fuit ſtipulatus pr̃ hic filiæ, aut ſibi. Itẽ ibi filius erat in poteſtate,vñ ſtipulãdo filiũ, cenſet̃ ſtipulat⁹ ſibi ipſi,hic nõ erat in ptãte ſtipulantis,vñ non põt videri ſtipulatus ſibi ipſi,& de rigore iuris nõ valet,in pſonã neptis, ſed de
9 ęquitate valet,nõ ſolũ vt ſibi poſſit ſolui,ſed ẽt,vt ſibi acquiratur vtilis actio,& hoc vult gl.ſequẽs ſup ver ſolui.¶ † Vlt.not. in ver.rñdi,ꝙ regulariter aſcendens per lineam maternam, nõ põt ſtipulari deſcendenti,vt aliquã obligationem ſibi acquirat directã,vel vtilem,vt eſt C.de pac.dot.l.pactum.nec econuerſo, deſcendens ipſi aſcendenti,vt l.debitor § ſi. ĩ.ad Trebel.¶ Nec ob. primo l.publia.ſ.depoſi.quia ibi ex pacto matris,non acq̃rit̃ filię.q̃a mr̃,ſed quia paciſcebat̃ ſuper re ſua,quę durabat ſua, vnde idem in quolibet extraneo, vt ibi no.& l.pen.C.adhiberi. Fallit tñ hoc fauore dotis,vt hic,quia idem eſſet in quolibet extraneo: aſcendens uerò ꝑ lineam paternam,benè põt ſtipulari deſcendenti,ẽt ſi non ſit in eius poteſtate,puta in emancipato. vel ẽt poſt mortẽ ipſius ſtipulantis,& acquirit illi vtilem actionẽ,vt l.quandocunque.§ 1.de ver.ob.& l quod dr̃.& ibi not.dico ẽt,ꝙ in caſu huius legis,ille qui dat dotem ꝓ muliere nõ ſolum põt ſtipulari, vel paciſci reddi illi mulieri, ſed ẽt filijs, aut nepotib.ex ea,& acquirit illis vtilis actio,ſicut ſi ſtipularetur ipſi mulieri,quaſi repreſentetur eadẽ perſona l.pater. C. de pact.
a do.quæ eſt ſingularis [a] ad hoc,licèt loquat̃ in patre dante dotẽ ꝓ filia,tñ filij filiæ non ſunt in eius poteſtate,& ipſe dr̃ aſcendẽs ex linea materna, & nihilominus poteſt acquirere deſcendenti,non ſolum mulieri,ꝓ qua data eſt dos, immo & liberis eius, quod eſt valde ſingulare, vnde eadem ratio eſt in quocunque extraneo.tene menti,quia iſta quotidiana ſunt,& vtilia.

ADDITIO.

a Singularis. Hoc non placet,d. Alex.rationibus,in quibus hic per eum,iõ tranſi cum communi ſententia Doct.

LEX XLVII.

1 *Acceptans legatum inutile relictum animo compenſandi debitum, non repellitur a petitione.*

2 *Si aliquis acceptat beneficium, & acceptio eſt inutilis,q. per hac videatur renuntiare priori beneficio,quod cum illo retinere nõ poterat, niſi per ignorantiam illud acceptauerit.*

1 QVi dotem. † Acceptans legatum inutile relictum, animo compẽſandi debitum non repellit̃ a petitione.h.d. Si aũt non acceptaſſet, non haberet dubium iſta lex, q̃a ẽt ſi legatũ valeret,non repelleret̃ a petitione debiti.vt colligit̃ ex l.cũ ab vno.de le.2.q̃a nõ cogit̃ acceptare, & debitor nõ põt ſibi facere ꝑiudiciũ,legando vnum ꝓ altero.Idẽ intellige,quando acceptauit ignoranter per errorem iuris,vel facti, quia tractat de damno uitando,ad quod ſ.de inoffi. teſt l. nihil. §. ſi cũ filius. & l.mater decedẽs,ſi aũt ſcienter,adhuc Bal.videt̃ idẽ dicere,ſed iõ ꝯrium facit illa l.mater.a ꝯno ſenſu, vbi hr̃,ꝙ eligẽs
a viam incompetentem [a] per errorem:nõ ꝑiudicat ſibi quo ad cõpetentem,ergo ſecus, ſi ex certa ſcientia, & hoc facit ſi aliquis acceptat beneficium, & acceptatio eſt inutilis, an per hoc videat̃ renuntiare priori bñficio,quod cum illo retinere nõ poterat,& certè ſi per ignorantiam clarum eſt,quòd non,ſed ſi ex
b certa ſcientia, [b] videtur ſecus,per cap.eum qui. de præben.lib.6.

ADDITIONES.

a Incompetentem. Adde per Lud.Ro.conſi.346.
b Ex certa ſcientia. Adde per Lud.Ro.conſi.356.

LEX XLVIII.

1 *Appellatione liberorum continentur nepotes.*

2 *Nepotum appellatione,an comprehendantur nepotes ex fratre,an ſolum nepotes ex filio.*

3 *Fratris appellatione,an contineatur patruelis,an ſolum carnalis.*

Patrui appellatione,an contineatur patruus magnus.

1 SI dotali. † Appellatione liberorum continentur nepotes.h.d. Et hoc eſt verum etiam de proprio ſignificatu, ideo etiam ſi proferatur hoc uerbum in materia odioſa, vel reſtringibili, veniunt nepotes, ſed appellatione filiorum non continentur nepotes de

pro-

proprio ſignificatu,ſed ex intentione,& interpretatione,vt l.li
berorū.& l.iſta.de verb.ſig.iō in materia reſtrigibili,vel odioſa
8 non comprehenduntur.†Sed an appellatione nepotū,cōphen
dātur nepotes ex fratre an ſolū nepotes ex filio.Dy.ↄſuluit ꝑ hac
ſeda parte,qa nō reperit de iure ciuili,ꝙ filij fratris dicāt nepo-
a tes,licèt ſic appellent cōi vſu ᵃloquendi.Nec obſt.l.ſi inſtituta.
§.j.ſ.de inoffi.teſta.qa ibi refertur illud verbū ad auū,non ad
fratrē gl.tñ in l.2.C.de ſucceſ.edi.vr appellare tales nepotes,&
ēt tex.in v lib.ſeu.qb.mod.ſeu.amit.§.itē ſi fratris.ca.1.de ſchi-
ſma.lib.6.& de pœnis c.fœlicis.§.cæterū.& in cl.1.de baptiſ.&
no.in c.fūdamēta.de ele.in nouella li.6.& Bal.tāgit in iſta l.2.
¶ Mihi vr dicēdū,ꝙ ſi illud verbū,nepotib.iungat cū verbo.fi-
lijs,vt ſi aliqs recepit ꝓ ſe,& ſuis filiis,& nepotib.intelligit de
nepot.naſcituris ex filijs,& nō ex fratre,qa pp verbū adiūctū
declarat ſignificatū atq.in l.ſeruū filij.§.ſi de leg.1.ſi aūt ꝓfera
t ꝑ ſe,tūc aut a lege,vel ſtatuto.& vr intelligi ſm ꝓpriū ſignifi-
catū de deſcēdētib.ex filijs ſi āt ab homine,tūc ſi ſubiecta ma-
teria nō ↄuenit,niſi deſcēdētib.vt in feu.idē:aliàs intelligit la-
tè ſm cōem vſū loquēdi,ſi materia nō eſt odioſa,vel nō eſt re-
a ſtringibilis.†Itē an appellatione fratris ↄtineat patruelis,an-
ſolū mō carnalis,vide i l.Lucius.§.q̄ſirū.de le.3.p Bar.& an ap
pellatione patrui ↄtīeat patru' magnus,vide i l.1.C.de ſu.edi.

ADDITIO.

a Communi uſu.Vide per Alex.conſ.41.per Fed.de Sen.conſ.36.

LEX XLIX.

2 *Exceptio adulterij tollitur replicatione lenocinij,& idē in accuſatione adulterij criminali,vt tollatur exceptio lenocinij.*
a *Exceptio turpitudinis tollitur replicatione turpitudinis.*
Exceptio doli tollitur replicatione doli,& quando non.
3 *Statuto diſponente,quòd bannitus poſſit impunè offendi.& unus bannitus offendat alium bannitum,qui poſtea agat,vel accuſet,an tunc exceptio banni tollatur replicatione banni.*
4 *Quid ſi ſtatutū dicat,ꝙ bannitus non audiatur,nec agēdo,nec defendendo.*
5 *Statuto ſtante,ꝙ non ualeat contractus,de quo non fuit ſoluta gabella,& tu uendidiſti mihi aliquam rem,& tradidiſti,& p neutrum noſtrū fuit ſoluta gabella,ſi agis cōtra me,repetis rē,quia contractus non ualuit,qa non ſolui gabellā,an admittar ad excipiendum,ꝙ nec per te fuit ſoluta.*
6 *Maritus per uiam exceptionis adulterij,poteſt conſequi lucrum dotis,ſi replicatio lenocinij non fuiſſet oppoſita,& qualiter hodie poſſit hoc fieri.*
7 *Lenocinium committitur inducendo uxorem ad delinquendum,uel in approbando adulterium commiſſum ſine inductione ſua.*
8 *Mens legis habetur pro lege.*
9 *Mens legis colligitur ex ratione aſſignata per legem.*

1 CVm mulier. †Exceptio adulterij tollit replicationē lenocinij,hoc primo,& idē in accuſatione adulterij criminali.vt tollat exceptio lenocinij.h.d. Sed hoc ſm intelligit ſm
gl.qñ exceptio lenocinij opp.añq̄ nomē mulieris ac
cuſatæ receptū ſit inter reos.i.anteq̄ rñdeat accuſationi:& ſic
añ lit.ↄte.ſecus ſi poſt,qa eſt exceptio dilatoria,q̄ ſicut in ciui
lib.nō pt opponi poſt lit.ↄte.l.ita demū.C.de pc.ita nec i crimi
nali,vt j.de adul.l.ſi maritus.§.pſcriptionis.iūcta l.2.§.ſi publi-
a co.eo.ti.alij aliter intelligūt nomē recipi inter reos,ᵃqđ dic,vt
no.p Bar.in l.is,q reus.de pu.iu.& gl.hic laborāt in poſitione
caſus,& de ptima parte l.dic,vt ſ.e.l.uiro.vbi ponit caſus p hāc
2 legē.†No.ex 1.parte quatuor.Primo ꝙ exceptio turpitudinis.
tollitur replicatione turpitudinis. Sed contra de l.2.ſupra.de
condi.ob.tur.cau.vbi in pari iam turpitudinis potior eſt con-
ditio rei,& hic maritus erat reus,ergo ↄ ipſum non debet ad-
mitti replicatio:vt repellat,& mulier obtineat.Sol.ↄtrium ꝓce-
dit,qñ actor fūdat ſe in turpitudine ad agendū,ſed hic mulier
nō fūdabat ſe in turpitudine,ſed in hoc,ꝙ dotē dederat,& mri
moniū erat ſolutū. Scdō nnt ꝙ exceptio doli tollit replicatiōe
doli.Sed ↄ d.l.apud Celſū.§.Marcellus.de doli excep.So.vt dixi
ſ.e.l.viro.qa ille ꝓcedit,qñ agēs tractat de lucro captando,ſed
hic mulier tractabat de dāno vitādo.i.de ricuperādo dotē,q̄ de-
derat ſm Ia.de Are.& Bar.ſed ↄ ꝙ ēt cū tractat de lucro captā
do,vt l.fi.C.ſi mi.ſe ma.dix.vbi minor petēs ſe reſtitui ēt ad lu-
crū,ſi ſibi obijciat exceptio doli,qa ſe maiorē aſſeruit,pōt repli
care de dolo rei,q eū induxit ad hoc.So.ibi replicatio doli peti-
tur in totū exceptionē doli,qa ſi reus induxit minorē p dolū
ad aſſerendū ſe maiorē,nō dr minor dolū cōmiſiſſe,ſed §.Mar-
cellus,loquit qñ nō petimit,& ſic vterque dolū commiſit,hæc
3 ſunt,q̄ tradunt p Doct.hic †Et ex iſtis arguūt ad q̄ſtiones quo-
tidianas.Prima ſi ſtatutū dicat,ꝙ bānitus poſſit impune offen
di,& ego bannitus offendi te bānitū,tu agis ↄ me,vl accuſas e-
go excipio:ꝙ tu es bānitus,& ſic potuiſti impune offendi,nec
dēs admitti ad agēdū,vel accuſandum ex forma ſtatuti dictis,
bānitū nō admitti ad agēdū,tu replicas,ꝙ ēt ego ſum bānitus,
& ſic debeo admitti ad excipiēdū,determinauit Ia.de Are.di-
ſputādo ↄtriū,ꝙ tua replo nō admittat,nec p eā tollit mea exce
ptio,qa ſtatutū repellit bannitum a moleſtādo aliū,nō a defē-
dēdo ſe:tu aūt me moleſtas,& ego me defendo.Sed ↄ iſtā deter
minationē facit primo,qa ſi ego ſum bānitus perdo ea,q̄ ſunt
iuris municipalis illius ciuitatis,ſicut deportatus ea,q̄ ſūt iuris
ciuilis Romanorum,iuxta no.p eūdē Iac.in l.ex pacto.§.ex fa-
cto.j.ad Tre. ergo non poſſum me iuuare ex ſtatuto ciuitatis
dicentis,ꝙ bannitus poſſit impune offendi,& ꝙ nō audiat in
agēdo,vel accuſando.So.immo poſſum,qa hoc nō conceditur i
mei fauorē,ſed in fauorē publicū,vt banniti timore huius obe
diant reipub.& exeant de banno,ſicut dicimus in excōmunica
to,qa excōicatio eſt medicinalis,vt repellat excōicatus ab agē-
do,vt hoc timore obediat mandatis ecclię,vt in c.j.de ſen.excō.
li.6.iuncta l.j.C.qñ li.ſine iu.ſe ven.fauore ergo publico pmitti
tur mihi exceptionē obijcere nō mei fauore.¶ Itē adhuc obij-
cit de rřa,q̄ ſ.poſui,qa qñ replicans certat de lucro,non admit
tit ↄ excipientem de dolo,ſed hic ego certo de lucro.ſ.de impu
nitate ↄſequēda.So.ſm.Bar.pulchrè,& notabilr illud,qđ ſ.di-
ctū eſt,ꝓcedit,qñ exceptio,& replicatio opponerent ad merita
cāę,ſed hic opponūt ad pſonā.Nā tu me accuſando,vel con-
tra me agēdo facis me citari,vt ad iudiciū veniā,& hoc ipſo
videris approbare pſonam,vt poſſim comparere,& me defēde-
re,iō ↄ me comparentem,& ↄ meā pſonā nō potes obijcere re
plicationē bāni,ſi ergo ↄ te de bāno excepi,qa tu ꝓuocādo me
ad iudiciū pſonā meā approbaſti,ſed ego nō tuā,& hæc haben
4 tur ex no.p In.ſinglr in c.cū inter.de exce.†Sed ponamus,ꝙ ſta
b tutū dicat,bānit' nō audiat,nec agēdo,nec defēdēdo.ᵇtūc vr,
ꝙ nō poſsū ↄ te agētē de bāno excipere,& ſic poteris ↄ exceptio
nē meā replicare de bāno meo.Bar.tñ dicit tale ſtatutū nō va-
lere,p qđ tollit defēſio,q̄ eſt de iure naturali,vt i cle.paſtoralis.
de re iud.& hoc in defēſione neceſſaria,vt eſt illa,q̄ facit ille,q
ſpālr ꝓuocatus eſt ad iudicia,ſecus ſi nō ſpāliter,ſed gñaliter,vt
ſi fiat bānimētū,ꝙ q voluerit ſe opponere tali actui cōpareat.
j.tale terminū,nā ille,q cōparet,licèt veniat ad defēdendū,dr
tñ reus voluntarius,qa nō fuit ſpāliter ad iudicium ꝓuocatus,
vñ hr potius p agēte,q̄ p defendēte,& denegat ſibi hic defen-
5 ſio,ſicut & actio per no.p Inn.in d.c.cū inter.†¶ Inducit ēt ad q̄
ſtionem,ſi ſtatutū dicat.ꝙ non valeat ↄtus,de quo nō fuit ſo-
luta gabella,& tu uēdidiſti mihi aliquam rē,& tradidiſti,& per
neutrū nrm fuit gabella ſoluta,poſtea tu agis ↄ me,& repetis
rē qa ↄtus nō valuit,pp nō ſolutā gabellā p me,& excipio,ꝙ
c nec p te fuit ſoluta,an admittat.ᶜvide hic per Bar.& de iſtis,&
alijs ſi.qōnib.circa bānitos vide plures alias qōnes,q̄ formant p
Ia.de Are.ut refert Io.An.in Addi.Spec.in ti.de ſentē.p Bar.in
6 l.1.de hæred.inſt.¶ †No.3.ex hac prima parte ſm Bal.ꝙ maritus
p viā exceptionis adulterij pōt ↄſeq lucrū dotis,ſi replicatio le
nocinij nō fuiſſet oppoſita,ex hoc apparet non eſſe verū id,ꝙ
no.Bar.in l.miles.§.1.de adul.& ēt gl.ſenſit in l.conſenſu.C.de
rep.& ēt Spec.in ti.de do.inter virū,& uxorem,ꝙ maritus hēt
neceſſe accuſare mulierem criminaliter,& ſe inſcribere,& ꝓba
re ad hoc,ut dotē lucret,nā exceptio nō eſt accuſatio,nec ex ea
mulier punit criminaliter. Hodie tñ nō video qualiter per uiā
exceptionis hoc poſſit fieri,qa dos non repetit cōſtāte mrimo
nio,ſed eo ſoluto,qđ non pōt contingere,niſi per mortem,&
tunc ſi non fuit in vita maritus de hoc conqueſtus,hæres eius
cōqueri non pōt,vt l.rei iud.§.j.ſ.eod.licèt ſi morte mulieris
eſſet ſolutū,dic,vt l.fi.C.de adul.fortè tñ poſſet ꝓcedere,ſi vir
expuliſſet uxorē,vel ſibi nō adminiſtraret neceſſaria,& mulier
repeteret dotē,qa maritus nō ſuſtinet onera mrimonij,vt dixi
d in l.viro.& tūc remitteret ad curiā eccleſiaſticāᵈ iſte articulus,
accuſatio aūt ciuilis bñ eſt neceſſaria in eccleſiaſtica curia,vt i
c.tuæ de ꝓcu.& ſi accuſaret ciuiliter in curia ſeculari,vr,ꝙ tūc
nō dēt dotē lucrari,ſed dēt detrudi in monaſterio vnā cū ſub-
ſtantia ſua,& hoc tenuit gl.in auth.hodie.C.de adult.quā vr,
tenere Cy.pōt ēt dici,ꝙ pōt accuſari ad criminalē,ut ibi uō q̄-
tū ad alia bona ſua,non tñ p hoc ꝑiudicat marito,quin poſſit
poſtea accuſare ciuiliter ad lucrum dotis ſibi applicādū,vt l.in
terdū.de publ.iud.iūcta l.vnica.qñ ciuilis actio.C.& auth.ſed
hodie.C.de adult.& ſic reducēt ad ↄcordiam multi tex.q uidē
tur ↄriari in corpore,vñ ſumunt illę authoritates & no.in eiſ-
dē per glo.& Doct.in d.l.ↄſenſu.¶ †Vlt.no.ex hac prima parte,
ꝙ lenocinium committit inducēdo vxorem ad delinquendū,
vt hic

ADDITIONES.

a Inter reos.Vide Bal.in l.neganda & in l.2.C.qui acc.non poſ.& in l.quamuis.C
ſi pen.op.mors interue.gl.in l.ſi maritus.§.præſcriptiones.de adult.Bart.in l.2
per illum tex.C.vt ne.pri.tit.
b Nec defendendo.Vide Lud.Ro.conſ.304.
c Admittar.Vide per Fran.de Are.conſ.129.& 128.per Pet.de Anc.conſ.192.
d Eccleſiaſticam.Adde Fed.conſ.476.& ꝙ maritus accuſans mulierem habet ne
ceſſe ſe inſcribere ad pœnam talionis,uoluit Anc.conſ.309.

vt hic in verbo (corrumpit) & ēt in approbãdo adulteriũ commiſſũ ſine ĩductiõe ſua, ꝙ ē, ſi dãnatã de adult. ducat ĩ vxo. vt ipſã poſtea adulterã ſciẽter retineat, vt ĩ l. j. §. leoocinium. ff. de adu. & C. e. tit. l. a. & l. caſtirati. ¶ †Ex vltima parte no. vnũ, ad ꝙ ſp allegatur, ꝙ mẽs legis hꝫ ꝓ lege, hoc ē dicere, ꝙ licẽt verba deficiãt legi, ſi tñ adeſt mẽs, q̃ colligit̃ ex rõne eius, perĩde eſt, acſi verba nõ deficerẽt, & ita intelligit̃ ꝙ not. Dy. in c. fi. de re. iur. & dicie Bar. in l. curatoris. C. de neg. geſt. & j. l. ꝓtor. de no. ope. nũ. & in l. j. ĩ pri. vti poſſ. ꝙ orit̃ actio directa, vbi adeſt mẽs legis, licẽt deficiãt verba, ſicut ſi verba adeſſẽt, vt l. nominis. & tel. §. verbũ ex

9 legib de ver. ſignif. & vide oĩno, ꝙ idẽ no. ĩ l. ñ dub. C. de le. coll. † ãt mẽs ex rõne aſſignata ꝑ Bar in l. cũ pr. §. dulciſſimis. de le. 2.

8 (margin number beside "& C. e. tit. l. a. & l. caſtirati")

L E X L.

1 *Non imputatur marito, ſi non exegit nomen debitoris ſibi datum in dotem, ſi exigere non potuit ſine culpa.*

2 *Quandocunq; trado tibi inſtrumentum debitoris mei ex aliquo titulo habili ad tranſlationem dominij, ut ex uenditione, uel donatione, uel titulo dotis, videor tibi actionem cedere.*

Quid ſi ſine tali titulo.

3 *Maritus, cuius expenſis debet exigere nomen debitoris ſibi datum in dotem, an proprijs, an mulieris.*

Si reperiuntur inſtrumẽta debitoris mei penès te, non tamẽ apparet, ꝙ ea tibi tradidi, hoc nõ ſufficit ad plenã ꝓbationẽ, ut uidearis cõſtitutus a me procurator, ſed facit aliqualem præſumptionem, ut admittaris cum cautione rati.

Si penès te reperitur inſtrumentum, in quo conſtitui Titium procuratorẽ ad agendum contra Seium, & Seius negat te eſſe illum Titium, ꝙ præſumaris eſſe ille, eo ipſo, quòd habes penès te inſtrumentum.

4 *Recipiens nomen debitoris, an teneantur de periculo.*

1 **NEuia marito.** †Non imputatur marito, ſi non exegit nomen debitoris ſibi datum in dotem, ſi exigere non potuit ſine culpa. h. d. ¶ In tex. ibi (reſpondi potuiſſe). i. de iure, quia mandatæ videbantur ſibi actiones, vt ſequit̃, non aũt de facto ꝑꝑ illius paupertatẽ, vel aliam cãm, & ita intelligit̃ quod ſ. dixi (quia nec potuit) & ẽt qd̃ j. ſequitur (exigere pecuniam non potuit. &c.) ¶ In text.

2 ibi (mãdatæ ſunt) i. vñr, eo ipſo, ꝙ traditũ eſt inſtrũm, qd̃ no. †q̃a qñcunq; trado tibi inſtrũm debitoris mei, ex aliquo ti. habili ad trãſlationẽ dñij, puta ex venditione, de donatione, vel ex tit. dotis, videor tibi actionẽ cedere, vt eſt hic caſus, & ſic habes actionẽ vtilẽ tuo noĩe, & ẽt exercitiũ directè, nomine meo, vt l. q ſtipẽdia. C. de proc. cũ ibi no. Quid ãt ſi ſine tali tit.? Rñdeo, aliqñ vr̃ qs ꝯſtituere ſimplicẽ ꝓcuratorẽ ad agẽdũ illũ, q tradidit, & ſic habebit exercitiũ directũ, nõ aũt vtile ſuo noĩe, ut in caſu l. fi. C. de pac. ꝯuen. j. de adm. tu. l. ſi tutor. ſine curator, vel ſic ille ꝯſueuerat exercere operas ſuas ĩ talib. ut ſi erat ꝓcurator alicuius curię, ar. in l. plenũ. §. equitij. de viu. & ha. Aliqñ videor dũtaxat depoſuiſſe, vt ſi erã aſſuturus, & dimiſi penès quẽdã amicũ, vel mercatorẽ, quia non eſt veriſimile, ꝙ voluerim ſibi cedere actiones, vel eũ ꝓcuratorem ad hoc conſtituere, cũ ſe in talib. non exerceat. Aliqñ videor debitũ remittere, vt ſi tradã ipſi

5 debitori, vt l. Labeo. ſ. de pac. & facit l. j. C. de do. ſm Bar. ¶ †Sed q̃ro cuius expẽſis maritus debet exigere ab iſto debitore, an ꝓprijs, an mulieris? de hoc vide per gl. & Bart. j. de impen. l. 1. ubi diſtiguitur ad quẽ ipſorũ ꝑtineret piculũ. Itẽ q̃ro, qd̃ ſi nõ apparet, qd̃ tradidi, tñ reperiunt̃ inſtrã debitoris mei penès te, tu dicis te fuiſſe ꝯſtitutũ ꝓcuratorẽ a me, & aliter nõ oñdis de ꝓcu.

a an hoc ipſo pſumaris ꝯſtitutus[a] procurator? ꝙ nõ quãtũ ad hoc vt ſufficiat hæc pſumptio ad plenã ꝓbationem, vt eſt caſus in c. corã. de off. del. & ꝑ Cy. in l. maritus. C. de ꝓ. ĩ r. opp. facit tñ aliqualẽ pſumptionẽ, vt ſic admittaris cũ cautione rati, ſine qua pſumptione nõ admittaris, vt no. Ba. in l. 3. §. duæ cãæ. j. ad Cat. iũcta l. 1. C. de ꝓc. ¶ Itẽ q̃ro, qd ſi penès te reperit̃ inſtrũm, quo ego conſtituo Titiũ ꝓcuratorẽ ad agendũ ꝯ Seiũ, tu dicis te eſſe illũ Titiũ, Seius negat, an teneanis ꝓbare, an ãt pſumaris, eo ipſo, ꝙ habes penes te inſtrũm. Cy. ſm Pet. determinat pro hac ſecũda parte in l. ſi quis ꝑ calũniã. in fi. C. de epi. & cler. Hoc lita ꝑ ea, q̃ no. Bar. in l. ſi quis ſeruum. §. ſi inter duos. de lega. a. q̃a ſi conſtituerẽ ꝓcuratorẽ Titiũ Seij de tali ciuitate, & reus probaret, ꝙ eſſent duo, quorum quilibet vocatur Titius Seij, deberes ꝓbare te eſſe illum, de quo ego ſẽſi, poſſet tñ dici, ꝙ hic ꝓbet̃ eo ipſo, ꝙ penès te eſt inſtrũm, & dictũ Bar. loquit̃, qñ deficerent

4 oẽs ꝯiecturæ, tunc redderetur res dubia. ¶ †Vlti. tex. procedit, qñ ſimplr̃ fuit noĩe datũ in dotẽ, & tũc nõ curo, ſi eſſet nõ ſoluẽdo a prin. vel efficeret ex poſtfacto, anteq̃ potuiſſet ipſum ꝯuenire, ẽt nec curo, an ſciuerit, an ignorauerit ipſũ ſieſſe nõ ſoluendo, q̃a vĩ actũ, ꝙ exigat, & ꝙ pecunia exacta in dotem conuertat̃, ſi ergo non eſt exacta, non eſt in dotẽ cõuerſa, ſed ſi fuiſſet datũ noĩe æſtimatũ, vel inſolutum, q̃a mulier promiſiſſet dare cẽtũ in dotẽ, & poſtea inſolutũ dediſſet nomen debitoris, tunc eſſet diſtinguẽdũ, an eſſet effectus non ſoluendo, poſtq̃ fuit receptũ, & tunc periculum eſt ipſius mariti, ẽt ſi ſine eius culpa hoc contingat, vt l. ſi pupilli. §. 1. de ſol. Aut erat tꝑe receptionis, & tñ aut ipſe ſciebat, & idẽ aut ignorabat, & tũc eſt piculũ mulieris, ſi fuiſſet nomẽ debitoris delegatũ, vt l. ꝓmittendo §. ſi a debitore. de iur. do. licẽt in alio. ſ. q nomen debitoris eſſet miſſet, nõ eſſet diſtinguẽdũ, an ſciuerit, an ignorauerit, vt l. ſi nomen. de hæred. vel act. vend. nam ſpeciale eſt in cã dotis, vt ſiue maritus, ſiue mulier decipiatur in recipiendo nomen non idoneum, ſubueniatur ſibi, vt ſ. e. l. ſi cũ dotẽ. §. 1. & l. iure ſuccursũ. §. fi. de iure do. Nec obſt. prædictis quod no. ꝑ gl. in l. ſi quis ſtipulatus ſit Sthicum, aut Pãphilũ. §. 1. ſ. de ver. ob. & poſt Doct. in l. 1. de fideiuſ. qui videtur diſtinguere ſimpliciter illum, q ſciẽter recepit ꝓmiſſorem non idoneũ, vel ignoranter, & ego. ſ. dixi non eſſe diſtinguendum, niſi in marito, vel uxore per l. ſi nomẽ. de hær. vel ac. ven. nam aliud eſt in eo, qui nomen debitoris, vel ipſũ recipit æſtimatũ, vel inſolutũ, & idẽ tunc procedit, quod ibi, quia nr̃ ad emptorem pertinet periculum, & ſic non diſtinguitur, niſi in marito, vel vxore: aliud in eo, cui promiſit dare fideiuſſorem, vel expromiſſorem, quo caſu loquuntur iura ꝯrinm allegata, ꝙ etiam in alio diſtinguatur quia requirit tũc, an ſeruauerim promiſſa, vel non. Bar. tamen videtur hic uelle. ꝙ ſi maritus recepit non æſtimatum indiſtinctè, pertineat ad ipſum periculum, ſecus quando recepit delegationem noĩs. ut d. l. ꝓmittendo §. ſi a debitore. ſed ego non uideo rationem diuerſitatis præſuppoſito priuilegio, de quo in d. l. iure ſuccursũ. §. fi. & l. ſi ea res. §. 1. de iure dotium.

A D D I T I O.

a ¶Conſtitutus. De hoc vide latè. Lud. Ro. conſ. 457.

1 *Si fundus in dotem datus euincatur, non debetur æſtimatio mulieri.*

2 *Qui exceptione poteſt repelli, dicitur teneri, & obligatus eſſe ad nõ agendũ. Statutum, ꝙ mulier non poſſit ſe obligare ſine certa ſolẽnitate, poterit tamen debitorem ſuum liberare ſine illa ſolennitate, niſi liberatio contineat promiſſionem, quæ fieret per pactum de non petendo.*

3 *Mulier hodie nõ põt renuntiare iuri hypothecæ, qd̃ habet in bonis mariti, cũ uideatur ſe obligare ꝓ uiro, niſi ſuperſint alia bona ſufficientia ad dotẽ.*

4 *Si agit hypothecaria contra emptorem excipientem de renuntiatione hypothecæ, & ꝙ ſint alia bona ſufficientia ad dotem, ꝙ teneatur mulier probare, quòd renunciatio non ualuit, quia illa eſſent ultima bona.*

5 *An in caſu huius legis poſſit uir uti duplici remedio. ſ. excipere contra mulierem, & agere contra hæredes patris de euictione.*

6 *Licèt pater teneatur filiam dotare, tamen filia dicitur habere in dote cãm lucratiuã ab eo, & an requiratur inſinuatio reſpũ filię, ſicut in donõne.*

7 *Dolus illius, a quo habeo cauſam lucratiuam, nocet mihi, ſi uolo agere.*

1 **§. Fundus.** †Si fundus in dotẽ datus euincatur, nõ debetur æſtimatio mulieri h. d. Et loqtur, qñ fuit datus a patre: idem ſi ab extraneo, cũ ſit eadem rõ, quia dolus illius, a quo mulier habet cãm lucratiuã, debet mulieri nocere, ut hic in fi. idẽ, & fortius, ſi ipſamet mulier dediſſet, q̃a fortius nocere dẽt ſibi dolus ꝓprius. Itẽ loquit̃, qñ fuit datus æſtimatus, fortius inæſtimatus, ut apparebit ex his, q̃ dicam, j. ſuper text. ¶ In tex. ibi (ait. n.) ſ. mulier, & eſt allegatio mulieris, ſm

2 Dy. ¶ †In tex. ibi (propterea ſe nõ teneri) gl. exponit. i. ſe nõ debere exceptione repelli, & ſic no. ſm Ia. de Are. ꝙ q exceptione põt repelli, dr̃ teneri, & obligatus eſſe ad nõ agẽdum. ſ. ſolutione naturali, unde ex pacto de non petendo oritur naturalis obligatio, ut plenè no. i l. ſi unus. §. pactus. ſ. de pac. Idẽ vr̃ qualitercunque quis repelli poteſt ex diſpoſitione legali, ar. hic. Vñ inducitur ad q̃õnem ſtatuti dicentis, ꝙ mulier nõ poſſit ſe obligare ſine certa ſolennitate, ut ẽt non poſſit debitorem ſuũ libera

a re[a] ſine illa ſolennitate. Sed in ꝯrium, ꝙ ex liberatione nulla naſcatur obligatio, facit l. ſi pater. §. 1. de do. Sed ꝑ Ia. de Are. & ꝑ eo qd̃ primo dixi, facit ꝙ no. in l. ubi pactũ. C. de trãſac. poſt pri. ſuꝑ uer. uinculis. & Bar. ibi. & in l. iubemus. C. ad Vel. dicit, ꝙ niſi liberatio cõtineat promiſſionem, ut eſt illa, quę fit per pactũ de non petendo, nõ obligat̃ liberãs naturaliter, idõ ſi liberat per acceptilationẽ, uel renunciauit iuri ſuo, uel alio mõ repellitur ab agẽdo, nõ dicitur obligatus naliter proprie loquẽdo, & ſic ſtatutum, uel pactum non uẽdicat ſibi locũ. de iſta q. uide per Bart. in d. §. pactus ne peteret. Inducitur etiam per Iac. de Are.

3 ꝙ licẽt de iure ueteri, mulier poſſit renuntiare [b] iuri hypothecæ, quod habet in bonis mariti, ut d. l. iubemus. & l. etiam. C. ad Vell. quia tamen hodie de iure Authent. non poteſt mulier ſe obligare pro uiro, & ſi contra facit, obligatio eſt ipſo iure nulla, nec indiget exceptione Velle. ut in Aut. mulier. eodem titu.

& te-

A D D I T I O N E S.

a Liberare. De hoc latè per Lud. Ro. conſ. 394. vbi an mulier poſſit liberare maritum a paraphrenalibus ſtante prædicto ſtatuto.

b ¶Renuntiare. Vide Lu. Ro. conſ. 87. & quid ſi confeſſa ſit ſupereſſe alia bona vide per eundem conſ. 186.

& renuntiando vr̃ ſe obligare ad nõ agendum, at hic, ꝙ talis renũtiatio hodie nõ valet. quaſi videat̃ ſe obligaſſe ꝓ viro, ſi ĩ ꝯtractu celebrato ꝑ virũ renũciat, & ſic illæ ll. erãt correctæ. ipſe tñ hoc non tenet ſimpliciter, ſed ita demum, ſi alia bona mariti ñ ſunt ſufficientia ad dotem, vt in auth. ſiue à me. eo. tit. quæ licèt loquat̃ in donatione ꝑꝑ nup. ut non poſſit aliter alienari, locum habeat etiam in reb. alijs hypothecatis pro dote, quod eſt ſingulare, & hoc cõiter approbat ꝑ nẽs, & ubiq. ſeruat̃, licèt ille tex. de hoc nõ loquat̃: vñ dicimus, cũ q̃rit̃ an ualeat renũtiatio hypothecæ, ꝙ ſi ſint vltima bona, nõ valet, alias ſec⁹, & hoc ꝑꝑ dictũ Iac. de Are. ꝑ illã auth. Et ſic ſ'm eundẽ Ia. iſta renuntiatio non eſt propriè obligatio pro uiro, qa tũc indiſtinctè nõ teneret. Aduerte tñ, quia ſufficit, ꝙ tẽpore renuntiationis ſupſint totalia bona, quæ ſufficerẽt ad dotem, licèt poſtea deſinant eſſe, per c. peruenit. ex. de empt. & ven. & habui hoc de facto.

4 Item ponamus†, ꝙ mulier agit hypothecaria contra emptorẽ bonorum, ille excepit de renuntiatione hypothecæ, mulier replicat, ꝙ non ualuit, quia illa erant ultima bona, emptor negat & dicit ꝙ erant alia ſufficientia, & ſic ualuit, cui incumbit on⁹ probãdi, an mulieri, ꝙ alia non eſſent, vel emptori, quòd alia eſſent. habui ẽt hoc de facto, & uidetur hoc ſ'm veritas, ꝑ l. cum legem cum ibi no. ſ. de prob. ꝯrium dixi, qa ibi loquit̃, quando negans eſt reus, hic uerò mulier negans eſt actrix, & ſic dẽt probare negatiuã, ĩ qua ſe fundat, iuxta no. in l. hoc iure. de uer. obli. cum intẽtio rei ſit fũdata ex renũtiatione ſua. Pręterea l. cũ lua gl. loquit̃, qñ negãs dicit hodie non ſubeſſe alia bona, ſed iſta mulier non dicit fuiſſe in præteritum. ſ. tẽpe renuntiationis hypothecæ, & ſic ſũt caſus diuerſi. In tex. ibi ꝙ pater eius dotẽ promiſſe dicit ꝙ pro iſta allegatione mulieris, optimè facere ur̃, qa ſi pr̃ primo uendidiſſet fundum marito, & p̃rium recepiſſet, deinde idẽ p̃cium in dotẽ didiſſet, iſte maritus vr̃ teneri mulieri ad reſtitutionem p̃cij, quia illud fuit datum in dotem. & nõ fuit euictum. Idem ergo ur̃ in caſu iſto, cũ dedit fundũ æſtimatũ, qa vr̃ uendidiſſe, & precium maritus ſoluiſſe patri, & poſtea pr̃ idẽ p̃ciũ ſibi ĩ dotẽ tradidiſſe at. in l. 3. §. fin. de don. inter. vi. & uxo. Sed rñdet̃, ꝙ ẽt in pręcedenti caſu adhuc idem poſſet dici, ꝙ fundo euicto pater tenet̃ de euictione huic marito, & econtra maritus ſibi de dote, & ideo ſi pater uinceret, & ageret ad dotẽ, poſſet repelli exceptione compenſationis: eodem modo & filia mortuo patre, cui dẽt obſtare eadem exceptio, quæ & patri nb ſtabat, à quo cãm lucratiuã habebat, ut in ſi. huius §. intelligo in iſtũ tex. qñ maritus denuntiauit patri, vel hæredib. eius qõnem euictionis motam, & requiſiuit, ut uenirent ad deſẽdẽdũ, alràs cũ pr̃ de euictione non teneat̃, ceſſat rõ p̃dicta, qa nõ poſſet patri agenti obijci compenſatio, ergo nec filiæ: & ideo dicie tex. ſine dolo, & culpa eius uiri, nam niſi non denũtiauit culpa eius vr̃ euictum, ꝙ fortè ſi comparuiſſet, aliqua oſtendiſſet, ꝑꝑ quæ euictum non eſſet. ¶ In ſi. tex. ibi (cum dolus patris) fuit ãt dolus in dando in dotem prædium obligatum alteri tanquàm non obligatum, ſicut ſi dediſſet prædium alienum tanq̃ ꝓpriũ

5 vt l. & hæc diſtinctio. §. t. ſ. locat. ¶ †In gl. q̃ incipit (ſed cum ibi quodo excipit) iſta poteſt intelligi duob modis. primo, ut uelit formare contrarium. ſ. ꝙ iſte uir non poteſt uti duplici remedio. ſ. excipere cõtra mulierem & agere ꝯ hæredes patris de euictione: ſed debeat eſſe altero contentus, ut l. reſcriptum. §. ſi pacto. ſupra de pac. & l. apud Cel. §. Labeo. de do. excep. & tunc procedit ſol. quam gl. ſtatim ponit, quia hic non dicitur, ꝙ utatur utroq. remedio licèt dicatur, ꝙ poſſit excipere cõtra mulierem, & ſi hoc faciat, non poterit agere de euictione: ſed ſi pri⁹ agat non poterit poſtea excipere. In primo aũt caſu quando excipit, licèt poſſit agere cõtra hæredes patris, tenebitur tamen mulier cedere actionem contra eos, ita dicit gl. ſed in hoc gl. reprehenditur, quia hic erat matrimonium ſolutum, unde nõ intereſt ſua de euictione agere, cum habeat reſtituere dotem, ergo nec agere põt, nec actionem cedere, qua deſinit ſibi competere, & deſinit intereſſe, licèt durante matrimonio ꝑꝑ ſuum intereſſe agere poterit. Præterea ſi non eſſet fundus euictus, & ipſum reſtituiſſet mulieri. & deinde a muliere euinceret̃, nõ poſſet mulier agere de euictione ꝯ patrem, uel hæredes eius, quoniam hẽt cauſam lucratiuã, ubi uerò agitur, ſi de euictione nõ fuit promiſſum, uel non fuit inceptum a promiſſione, ut plenè in l. Ariſto. de donationibus ergo nec maritus agere poteſt ad commodum mulieris, ſ'm omnes Doct. nec actionem cedere, ſi tamen ꝯſtante matrimonio egiſſet: & æſtimationẽ fuiſſet conſecutus, illa fuiſſent in dotem conuerſa: & venirent reſtituenda mulieri: ut l. quoties. & l. non ſolum. ſupra de iure do. Alio modo poteſt intelligi gloſſ. ꝙ non debeat excipere, cũ de euictione agere potuerit cõtra patrem, & æſtimationẽ ꝯſequi, & tunc ſolui. quæ ſequuntur in gloſſ. nihil facit ad propoſitum, ſed reſponde, ꝙ non poteſt ſibi imputari, quare non egit de euictione contra patrem, nec etiam contra extraneum dotantẽ ex liberalitate: vt l. ſi extraneus. ſ. de iure dot. Sed qd ſi incepita promiſſione, quia pr̃, vel ex̃neus primo promiſit fundum, & poſtea tradidit, vt ꝙ tunc ẽt habens cauſam lucratiuã poteſt agere de euictione, vt no. in d. l. Ari. & ĩ l. 2. C. de euict. & ſic ceſſabũt rationes ſ. allegatæ, tñ adhuc idẽ dico. Primo qa iſta ꝓmiſſio nõ fuit facta mulieri, q̃ cãm hẽt lucratiuã, ſed ipſi uiro. Scdo, qa mulieri alio mõ eſt ꝓmiſſum, nã tãq̃ dotẽ nõ habuerit, vr̃ no ha-

6 beat, põt petere ſe dotari in ſcdo matri. iudicis officio. ¶ †In gl. ſeq. ibi (cũ habeat cãm lucratiuã.) No. duo ex hac gl. Primo ꝙ licèt pr̃ teneat̃ dotare filiã, tñ filia dr̃ hr̃e in dote cãm lucratiuam ab eo, quia ſibi nihil aſſuit, & ꝑ eam adeſt, & hoc etiam ꝓbat̃ in l. ſi. C. de do. promiſ. vbi dr̃. ꝙ pr̃ dr̃ uti liberalitate, qñ filiam dotat, ꝓbat̃ ẽt in l. ſi. in prin. C. de iur. do. vbi requirit̃ inſinuatio reſpectu filiæ, ſicut in donatione. non tñ eſt viquequaque donatio, qa illa eſt. q̃ fit nulla cogente neceſſitate. l. hoc iure. ĩ. de don. ꝙ hic nõ eſt: hoc ẽt ꝓbat in l. ſi §. 1. ĩ. q in fraud. cred. vbi eſt tex. ſin. ꝙ maritus non dr̃ hr̃e cãm onèroſam in dote, ut l. ex ꝓ-

7 miſſione. ĩ. de actio. & oblig. & C. de impo. lucr. deſc. l. 1. ¶ †Vltimo no. quòd dolus iſtius, a quo habeo cauſam lucratiuam, nocet mihi: ꝙ eſt verum, ſi uolo agere, ut l. apud Celſum. §. ſi quis autem. & §. de auth bons. de doli excep. ſecus ſi excipere, vt in l. an uiuum. in princ. & ibi no. per gl. de diuer. & temp. præſcr.

L E X LI.

1 *Res dotales æſtimatæ quando, & quomodo veniant reſtituendæ.*

2 *Si actum fuit, quòd res data in dotem æſtimatæ reſtituantur, licèt tali æſtimatione, quæ emptionem non facit, poſſunt tamen alienari de uoluntate mulieris, & quid de rebus mobilibus.*

3 *Si ſunt mobiles, & maritus eas alienauit ſine conſenſu mulieris, licèt non extarent in rerum natura dolo, & culpa viri, ſi aliàs non deſiſſent inperinde tenebitur maritus, ac ſi extarent, & ſi extarent quæ remedia competant mulieri.*

4 *Si fundus fuit datus in dotem æſtimatus, & fuit actum, quòd reddatur duntaxat æſtimatio non eſt dotalis, & poterit ſine conſenſu mulieris alienari.*

5 *Quid ſi fuit actum, quòd reſtituatur duntaxat fundus.*

6 *Quid ſi fuit actum, quòd reſtituatur res, uel æſtimatio.*

1 Si æſtimatis. †Si actum fuit, ꝙ res datæ in dotem æſtimatæ reſtituantur, ſi extabunt, reſtituendæ ueniunt, etiam ſi fuerint alienatæ per maritum, dummodo ſint in rerum natura, & ſine conſenſu mulieris alienatæ fuerit. h. d. no. l. Ratio dubitandi erat hic, qa videbant̃ non extare res alienatæ, poſtq̃ non erant penès maritum, & ſic uidebat̃ habere locũ ſecunda pars pacti, de qua ibi, qa vero non extarẽt æſtimatio earũ, & ſic liberaret̃ maritus p̃ſtãdo æſtimationẽ, de qua fuit actũ, ſed ꝯrũ eſt, qa illa uerba debent intelligi qñ non extarẽt in rerũ nã, hic aũt extant, licèt nõ penès maritum, & ideo locũ hẽt prima pars pacti, vt ipſæ debeãt reſtitui. debebit ergo maritus redimere eas ſi põt, & ſi non põt, non liberat̃ præſtando æſtimationem, de qua ſuit actum, ſi fortè hodie plus valẽt, ſed tenebit̃ ad æſtimationem, quæ eſt hodie, niſi fortè diligentia emptoris plus valerent. quinimmo videtur, ꝙ contra maritũ nõ reſtituentem poſſit in litem iurari, ẽt ſi ſumma ope nixus redimere non potuerit, quia dolo deſijt poſſidere, cum ſine uoluntate mulieris uendiderit, & ſciret ſe teneri ad ipſas reſtituẽdas per l. is poſſeſſor. §. fin. de petitio. hæredita. & per l. fundus. §. in uendicatione. ſ. de pig. ſi autem volũtate mulieris fuiſſent alienatæ, eſſet in arbitrio uiri reſtituere æſtimationem, vel ipſas res, ſi poſſet eas redimere, & hic eſt caſus in l fin. ſ. de pacti. do per quam iſta l. declarat̃, primo in eo, ꝙ dixi, ſecundo quia iſta loquitur in rebus mobilibus, ꝙ patet, quia immobiles non poſ-

2 ſunt deſinere extare, illa uerò loquitur de immobilibus, † & vult quid ſi fuerunt datæ æſtimatæ, licèt tali æſtimatione, quæ emptionem non facit, tamen non poſſunt alienari de uoluntate mulieris, quod eſt ſingulare, & etiam gloſſ. hoc tenet hic, ſecus ſi nullo modo fuerunt æſtimatæ, ut toto tit. de fun. dot. in l. 1 §. ſed cum lex. C de rei uxo. act. item loquitur illa lex quãdo fuit actum, quòd ipſa res in omnem caſum reſtituat̃, & ſic æſtimatio nullo modo emptionẽ faciebat. hic uerò fuit actũ ꝙ reſtituantur ipſæ res, ſi extabunt, aliàs æſtimatio, & ſic partim faciebant emptionem, partim non, qa niſi non extabant, emtio-

3 nem faciebãt, ſi extabant, ſecus. Itẽ ſcias, ꝙ licèt extarẽt in rerũ natura, ſi tñ non apparent, nec reperiunt̃ non extare, vt ſup. eo. l. ſi conſtante. §. pen. tñ dico, ꝙ ſi ꝯtingat dolo, uel culpa uiri, qa alienauit, & ꝑꝑ hoc non repetiũtur, vel alio modo ꝑꝑ alienationẽ deſierunt extare, quæ aliàs nõ deſiiſſent, perinde tenebit̃ maritus, ac ſi extarẽt, ut arg. in l. pecuniã §. ſi. ſ. de cond. ob cau. ¶ In gl. mag. ibi (hæc æſtimatio ꝓ nulla hr̃) quia fuit actũ, vt eadem res reſtitueret̃, & ſic nõ faciebat emptionẽ, iõ non deſinit res eſſe dotalis. ut in l. q̃ gl. allegat, & iſta eſt intentio glo. Quidam reprehendunt gloſſam, licèt eã cõiter Doct. ſequant̃,

quia licèt æſtimatio nõ faciat emptionẽ, facit tñ maritũ teneri
de periculo, vt ĩ.ea.l.mãcipia.ergo res nõ eſt dotalis,qa de peri
culo rei dotalis ꝯtingẽte ſine culpa mariti nõ tenet maritus, vt
colligit ſ.e.§.1.Bñ dictum iſtorum non eſt verũ,nam ex quo ea-
dem res eſt reſtituenda,ſeqt,ꝗ eſt dotalis. Præterea iſta æſtima
tio facit maritum teneri de periculo ꝯtingẽte ſine aliqua eius
culpa,vt eſt tex.cum gl.fi.in l.ſi inter.C.de iu.do. licèt ipſi pro
ſe allegent,ſed nõ bñ viderunt:eſt verũ tñ,ꝗ æſtimatio facit ip
ſum teneri de leuiſſima culpa,cũ ſine ipſa non teneret, niſi de
leui,vt in l.ẽt.§.j.ſ.eo.& teneri de leuiſſima dr̃ teneri de pericu
lo,& ꝑ hoc hẽt commodum,de quo illa l.pen.§ mãcipia.ſi ãt
nõ eſſet dotalis,teneret de oĩ periculo,ẽt ꝯtingẽte ſine aliqua
eius culpa,vt ꝯtingit,qñ æſtimatio facit emptionem,& iſta eſt
veritas.¶ In gl.ibi(vel dic hoc caſu poſſe vẽdi ꝯſenſu mulieris)
hoc cõiter tenet,q: eſt caſus in d.l.fi.q̃ gl.allegat.tñ quãtũ ad
hãc legẽ nõ expediebat hic ꝯtrium formare,qa loquit in rebus
mobilibus, cum dicat,ſi extabunt,vel non extabunt quia im-
mobiles non deſinunt extare,in illis ergo mobilib.ceſſat ꝓhibi
tio l.Iuliæ.de fun.do.vnde ẽt, ſi ſint datæ ineſtimatæ, poſſunt
vendi ẽt ſine uoluntate mulieris,cum maritus ſit dñs,in alio tñ
eſt dña,nam ante l.iubemus.C.de iur.do. valebat alienatio &
mulier non poterat ſol.mat.vendicare ab emptore,qa non trãſ
ferebat in ipſam dominium ipſo iure. poterat ergo agere con-
tra maritum,vt reſtitueret res,vel æſtimationem,quæ eſt hodie
ſi plus valet,vel iurabitur ꝯ eum in litem:ſi autem conſenſiſſet
alienationi,ſolum poſſet petere æſtimationem, quæ erat tem-
pore alienationis,i.precium perceptum,quia fuiſſet in dotẽ ꝯ-
uerſum,& iſte eſt caſus in l.ex lapidicinis.de iur.do. poſt l. uero
iubemus C.de iure do.cum transferatur dominiũ ipſo iure, ſi
mulier non conſenſit,hẽt duplex remedium.ſ.vt vẽdicet ab em
ptore,vel vt agat contra maritum modo quo ſ. ſi autem cõſen
ſit,dic,vt ſ.dixi,nec tunc poſſet ab emptore vẽdicare, hodie ve
rò per auct.ſiue à me.C.ad Velle.& in corpore vnde ſumitur,
ẽt ſi conſenſerit alienationi,niſi poſt biennium perſeuererit, &
aliæ res ſuperſint ex quibus poſſit ſibi ſatisfieri,non valet alie-
natio,& ſic poſſet ab emptore vendicare, vt ibi ſecundum vnã
lect.q̃ ponit glo.Et prædicta in rebus mobilibus, quæ ſeruando
ſeruari poſſunt,in alijs non eſt dubium,quia vr̃ actum , vt poſ-
4 ſint alienari,vt l.res in dotem.ſ de iu. do. † In rebus autem im-
mobilibus inæſtimatis clarum eſt, quòd non poſſunt alienari
vt ſ.dixi in l.1. Sed ſi ſunt æſtimatæ,ſi quidem tali æſtimatione,
quæ faciat emptionem,poſſunt alienari,alias ſecus . Si autem
fundus fuit ęſtimatus,tunc aut fuit actum,quòd reſtituatur dũ
taxat æſtimatio,& non eſt dotalis,quia æſtimatio facit emptio-
nem,ideo poteſt alienari.ẽt ſine conſenſu mulieris,& hoc in du
5 bio præſumit.C.de iu.do.l.quoties.† Aut fuit actum quòd reſti
tuatur duntaxat fundus, & tunc æſtimatio non facit quomi-
nus fundus adhuc ſit dotalis,vt ſ.de fu.do.l.ꝗ ſi fundus.facit ta
men,vt poſſit alienari cum conſenſu mulieris,non ſine,vt l.fi.
ſ.de pact.do.& etiam facit venire leuiſſimam culpam,per ea,q̃
no.ꝑ gl.& Doct.in l.ſi ut certo §.nunc videndum,in fi.ſ. com-
mo.non autem caſum circumſcripta omni culpa,vt no. in l.ſi
6 inter virum.C.de iu.do.in vlt.gl.† Aut fuit actum,ꝗ reſtituatur
res,vel æſtimatio,& tunc partim fecit emptionem,partim nõ,
vt ſup.& iſto caſu,aut fuit actum,ꝗ reſtituatur res per prius.ſ.ſi
extat,& æſtimatio ꝑ poſterius.ſ.ſi non extat, & tunc idem per
omnia,ꝗ in caſu præcedenti, vt poſſit alienari voluntate mu-
lieris,non ſine,vt in iſto tex.cum gl.aut non per prius vnum, q̃
alterum,vt ſi fuit actum ꝗ reſtituat res,vel æſtimatio alternati
uè,& tũc aut fuit data electio mulieri,& idẽ,aut viro,ꝗ in du-
bio ꝑſumit,vt l.plerũq.in fi.de iur.do.& tũc poterit alienari, ẽt
ſine volũtate mulieris,qa alienãdo vr̃ eligere æſtimationem,&
illa cenſet eſſe in dote dũtaxat,& hoc ꝓbat in d.l.qđ ſi fundus,
ſ.de fun.do.non nego tamen,quin poſſit fundum redimere,&
ipſum reſtituere,ſi vult.ut in d.l.fi.ſ.de pact.dot. non ſunt alia.

L E X LII.

1 *Veſtes,vel iocalia,ſi remanent mulieri ruſticanæ uiduæ,ſactæ ſibi à primo marito,& poſtea reddãtur ſ'do viro æſtimata,ſi efficiãtur tp̃e deteriora, an maritus,vel eius hæres liberentur reſtituendo eaſdem res?quod ſic.*

2 *Si ſuit actum, quòd res da'æ in dotem æſtimatæ reſtituantur, & dimiſſa ſint penes uxorem ad eius uſum, tunc maritus, uel eius hæres non tenetur de deterioratione contingente citra omnem eius culpam.*

3 *Quid ſi in dotem dentur res,quæ pondere,numero, vel menſura conſiſtunt.*

1 Æſtimatæ. † No.iſtam legem ſecundum Bar.quia quo
tidie contingit de facto in mulieribus ru-
ſticanis,quæ remanent viduæ, & remanent ſibi veſtes factæ à
primo marito,vel iocalia: nubunt ſecundo marito,& tradunt
iſtas ueſtes,uel iocalia æſtimata: maritus autem dimittit illas
res apud vxorẽ ad eius vſum,q̃ efficiunt deteriores an.ſol. mat.
maritus uel eius hæres liberet reſtituẽdo eaſdẽ res:caſus eſt hic
ꝗ nõ,licèt ab ipſa muliere fuerint deterioratæ, & Intelligo qñ
a ęſtimatio facit emptionem,ꝗ in dubio ꝑſumit. a †Si aũt fuiſſet
2 actũ,ꝗ res reſtituãt,tunc maritus,vel eius hæres de tali deterio
ratione contingente citra oẽm culpam eius nõ teneret: ſecus
ſi eius culpa eſſet leuiſſima,vt dixi in l.præcedenti,& tunc tene
tur ad ęſtimationem,de qua fuit actum,aliàs liberat reſtituẽdo
eaſdẽ res per id,ꝗ no.in l.ſi inter virũ.in fi.C.de iu.do.ſi autem
fuit actũ,ꝗ reſtituat res,vel æſtimatio, tunc periculũ perẽptio
nis rerũ ꝑtinet ad maritum,ẽt ſi citra omnẽ culpam pereãt, &
ſic tenebit ad æſtimationẽ, ſed ad periculũ deteriorationis nõ
ſi ſine eius culpa,& ſic liberat reſtituendo res tales,quales sũt.
tex.eſt de hoc notabilis in l.plerunq.in fin.cum l.ſeq.ſ.de iu.do.
3 tenementi.†Et hic eſt vna gl.mirabilis,q̃ dicit,ꝗ æſtimatio in-
terdũ fit ab homine,interdum cenſet facta à iure.ſ.quando dã-
tur res,q̃ pondere,numero,uel mẽſura conſiſtunt ,certè ſi hoc
eſſet uerum,maritus non obligaret ad tantundẽ in eodẽ gene-
re,ſed ad æſtimationem,quæ tunc erat,& tñ l.cauet contrariũ
ut in l.quam gl.alle.ſ.de iu.do.l.res in dotem.unde iſta gl. non
vr̃ uera.no.tamen ipſam,nam poſſent eſſe aliquæ coniecturæ,
quòd uideantur datæ æſtimatæ,& tunc procederet gl.

A D D I T I O.

a Præſumatur.Vide per Lu.Ro.conſi.394.& an in dubio ęſtimatio faciat emptio-
nem,vide per Are.conſi.84.

L E X LIII.

L.Maritus. Non ſummatur.

L E X LIIII.

1 *Filiusfamilias,qui percepit dotem iuſſu patris,licèt teneatur inſolidum,nec ſit ſui iuris,habet tamen contra vxorem priuilegium ne condemnetur ultra,quàm facere poſſit.*

2 *Quid in alijs contractibus,quàm dotis.*

3 *Filius dicitur poſſe facere quatenus habet in peculio profectitio licet proprietas illius non ſit ſua,ſed patris, & multo fortius in caſtrenſi, & quid in aduentitio.*

3 *Si nullum peculium habet condemnatur inſolidum, & ſi non poteſt ſoluere uel quatenus non poteſt incarcerabitur,& ad carceres euitandos poteſt cedere bonis.*

Quod tunc non poſſit fieri executio contra patrem in legitima ipſius filij,niſi ſtatutum diſponeret contrarium,& tunc an ſententia lata contra filium per contumaciam præiudicet patri,ut fiat executio ſecundum formam ſtatuti.

In criminalibus publicatis bonis filijſ.am.non publicatur peculium profectitium.

5 *Illud,quòd dicitur hic,quòd filius poteſt facere quatenus eſt in peculio,ſi pater eſt inops,& non poſſet alimenta filio præſtare,quòd intelligatur, ut fiat deductio de peculio eius quod ad uſum filij eſt neceſſarium.*

6 *Nõ refert,an pecunia,uel res data in dotẽ ſit in ipſo peculio, vel nõ, vt nõ condemnetur filius,niſi quatenus eſt in peculio,uel ultra,ꝗuã facere poſſit.*

7 *Quando conuenitur ipſe filius de peculio non deducitur id,quòd debetur patri,quia conuenitur actione ciuili,& de dote,non prætoria de peculio,ſecus quando conuenitur ipſe pater.*

1 SI filio. †Si filiusfamilias recepit dotem ſine iuſſu pa
tris,ipſe obligatur mero iure inſolidum, pa-
ter verò de peculio,ipſe tñ propter priuilegium marita-
le non condemnatur ultra,quàm facere poſſit,& dicitur poſſe
facere quatenus eſt in peculio,etiam non deducto,quod debe-
tur patri,qñ ipſe conuenitur,cum aũt conuenitur pater actio-
ne de peculio,benè deducit ante oia,qđ ſibi debetur h.d. nota
bilis lex. Et primo ponunt duo dicta,unum in filio, alterũ in pa
tre,uſq.ubi(nec intereſt)Scđo ponunt tria in filio duntaxat, vſ-
que,ibi(& quidẽ.) Tertio ponunt alia duo vnum in patre,aliud
2 in filio. ¶ † No.plura.primo in uer.(ſed quatenus) ꝗ licèt iſte fi
lius teneat inſolidum,quia tñ non dẽt eſſe deterioris ꝯditionis,
q̃ ſi eſſet ſui iuris,& ſi ſui iuris eſſet, haberet contra uxorem pri
uilegium,ne ꝯdẽnet ultra,quàm facere poſſit, quod ſiſr nunc
habebit. Regulariter autem omnis filiusf.ex cõtractu ſuo, quo
uſq.eſt in patria poteſtate obligatur, & condemnatur inſolidũ
vt l. ſi dubitetur.de fideiuſ. licèt poſtq̃ effectus eſt ſui iuris ex ꝯ-
tractu prius celebrato non cõdemnet,niſi quatenus facere pt,
vt in tit.ſ.ꝗ cum eo.Sed hic etiam durante patris poteſtate ha-
bet iſtud priuilegium tanquam maritus,& idem videtur vbicũ
que conuenitur ex tali cã,ex qua ſolet cõpetere tale priuilegiũ
3 ut l.ſeq.¶ Scđo not.ſingu.qđ dr̃ poſſe facere, quatenus hẽt in
peculio

peculio profectitin,licèt proprietas illius non ſit ſua, ſed patris vt in l.certū.C.fami.ercil.ſed qa ipſe hēt adminiſtrationē pecu li.nō reputaē propriū pēm ○nuſt eius,vt l.3.§.ſed vtrū,in fi. de min.& i illo ſit executio ſniæ latæ ꝯ eū. caſus eſt ſingularis. hic multo fortius fieret in peculio caſtrenſi,in quo hēt ꝓprietatē, vt no.p gl.in l.ſi cōdēnatus.ſ.de nox. in aduētitio vero gl. ē.ibi tangit,ſed vide plenius p Bar.qui ſubtiliter declarat in l. ſi finita.§.ſi de vectigalibus.in vlt.col.de dam.inſe. & ſi nullum pecu liū hēt,tūc iu caſu huius l.& ſi. vbi hēt hoc priuilegiū,nō ꝯdē
4 naret in aliquo,†ſed ubi nō hēt,condemnaē inſolidū, & ſi non pōt ſoluere vel quatenus non pōt,incarcerabiē, & ad carceres euitādos pōt cedere bonis,vt l.cū,& filij.C.qui bo.cede. poſt licèt gl.in d.§.ſed vtrū.in fi.dicat,ꝙ tūc dēt differri executio,poſt ꝙ nihil hēt,ſed illa gl. communiter reꝓbaē p Doct.qa ſaltem ſit executio in pſonā ſuā,ſed an poſſit fieri ꝯ pēm ſaltē in legitima ipſius filij.no.in d.c.2.de delict.pue.in nouella.& in Spe.de ſent.§.qualiter.Gui.de Cu.tenuit.ꝙ non in l.ſi qua pœna.ſ.de his qui ſunt ſui,vel alie.iu.qa legitima nō eſt debita filio viuēte pře, vt in l.1.§.ſi quis impuberi.de coll.bo.& hæc vera,niſi ſtatutū diſponeret ꝯriū,& tunc an ſnia lata ꝯ filium p ꝯtumaciā ꝓiudicet při,vt fiat executio ſm formā ſtaturi,vide p Bar.in l.cū
a filius.ᵃde vet. obl. Item ꝑdicta in ciuilib. in criminalibus verò publicatis bonis filijfa.non publicaē peculium profectitium,vt
5 in l.2.ſeu 3.de bo.ꝓſcrip.C.¶ †No.ꝙ hic dr̄ poſſe facere quatenus eſt in peculio,& ſic totum peculium ſibi auferrur, nec ſit deductio eius,ꝙ ſibi ad uitam eſt neceſſarium,cum habeat patrem,qui teneē ſibi ad alimenta,ergo &c.vt no.ſ. eod.l.maritus.& ideo ſi pr̄ eſſet inops, & non poſſet alimenta præſtare,
6 deberet de peculio deduci.¶ †Quarto no. in uer. (nec intereſt) ꝙ non refert,an pecunia,uel res data in dotem,ſit in ipſo peculio,uel non,iſtud poteſt intelligi duobus modis ſ.ꝙ condemnetur filius quatenus eſt in peculio,etiā ſi in eo nō ſit pecunia in dotem data. Scđo vt uelit dicere,ꝙ etiam ſi ſit illa pecunia in dicto peculio,ſeu res in dotem data,nihilominus non condemnatur ultra,quàm facere poſſit,& iſto modo videntur intelligere Doct.& iō allegat Dyn.iſtum tex.pro caſu,ꝙ ſi mulier dedit fundum in dotem,& matrimonio ſoluto non reperitur maritus habere,niſi illum fundum,& ſibi eſt neceſſarius ad uitam , ꝙ non debet ſibi auferri.nec ob.ſ. eod.l. ſi cum dotem.§.fin. l.ſeq.quia non erat uerum matrimonium ſecundum Bal. uel dic,ꝙ ibi loquitur in exceptione per quam ius mulieris abſorbebaē, hic ſecus,quia ſi peruenit ad pinguiorem fortunā, non utur priuilegio:iīē nō ob.l. Neſennius.§. ſi fundus.ī.de re iu.quia ibi proceſſerat ad traditionē ille, qui habebat illud bñficium,& ſic cum eſſet facta executio,iam erat extinctum, vñ licèt poſtea ad eundem redeat,non recuperat bñficium, & idem eſſet hoc caſu,ſi maritus reſtitueret fundum,& poſtea ad eundem maritum reuerteretur, ſecundum Bal. qui dicit pro hoc facere, ꝙ licèt per l.in rebus.C.de iu.do. retransferaē dominium ipſo iure in mulierem,nō trāsferē poſſeſſio,qa eſſet facta executio,& non hēret locū illud priuilegium,cuius ꝯtrariū hic determinat Dy.ſed ſi maritus conſtituiſſet ſe nomine vxoris poſſidere:ſol.mat.ſecus,& tunc non hēret locum opi. Dyn. & per iſtum modum dicit poſſe fieri, ut euadamus diuerſitatē opin.quia Guliel.de Cu.tenet contrariū eius, quòd tenet Dy. ſed Bat.uidetur.ſequi Dy.quando mulier agit,ut mulier.Secus ſi tū quilibet alius,ꝙ dic,ut hic per ipſum, & ſecundo caſu lo-
7 quit ille§.ſi fundum. ¶ †Vltimo no.quod quando conuenit ipſe filius de peculio,non deducit id,quod debeē patri, quia ꝯuenit actione ciuili de dote,non prætoria de peculio:ſecus qñ conuenit ipſe pater.Nunc,ꝙ iſta inueſtigatio ſit inutilis gl.nititur oſtendere,quia ſi mulier incipiat agere contra filium,& facit ipſum condemnari,pr̄ auferet ſibi peculium,& tunc non poterit fieri executio contra filiū,ſed neceſſe habebit agere de peculio contra patrem,& pr̄ deducet quòd ſibi debeē,gloſſ.reſpōdet notabiliter,dic ut in ea. ¶ †In gl.quæ incipit(inſolidum)tenet ergo iſta gl. ꝙ ſententia lata contra filium,ſi pr̄ ademit peculium,mittet executioni contra patrem i ipſo peculio,in hoc tamen deterioraē conditio mulieris,quia ſi non ademiſſet,fieret executio contra ipſum filium in peculio,& ſic non deduceret id quod debeē patri,ſed nunc fiet executio contra ipſum patrem,& ideo poterit deducere,quòd ſibi debeē: non ſolum ergo deducit pr̄ qñ ꝯ cum actū fuit de peculio,& ꝯdemnaē,ſed ēt ſi fuit actum ꝯ filium,& executio fit ꝯ pr̄em,& ſic non in actione de peculio,ſed in alia,q̄ fuit ꝯ filiū intentata,& hoc eſt notabile.Ex hoc ſequiē,ꝙ pr̄ habet loco fideiuſſoris de iudicato ſoluendo, ꝯ quem fit executio ſniæ latæ ꝯ principalē abſque alio nouo proceſſu,ſecus in fideiuſſore ꝯctus ut plenè no.in l.1.iudi.ſol.per Bat in l.ſi.C.de uſuris.rei iudi.probaē añt hæc gl. per l.3.§.ſed ſi filius de pecu.ubi dr̄,ꝙ ꝯ eum daē actio in factum,& ad hoc ſcin per allegaē iſta gl.Sed quare hr̄ pro fideiuſſore iudicij? Reſpondeo,quia in ipſum deſcendit omnis obligatio, quæ in iudicium contrahitur ꝯ filiū,quotidie.n.naſciē de nouo obligatio ꝯ pr̄em de peculio ex ſingulis actib.non ſic in fideiuſſorē ꝯctus,in quē obligatio,q̄ ꝯhiē in iudicio,non deſcēdit ſm Bal. q dicit hoc eſſe ſubtile. Vnū tñ vr̄ ſentire gl.ꝙ nō eſt uerū.ſ.ꝙ actio iudicati habeat paratā executionē,certè immo requirit libellus in ea,& ordo iudiciarius,vt no.in Specu de exec. ſent. §. reſtat.in pn n. ſed executio petiē iudicis officio,ſicut ergo actio iudicati deſcēdit in patrē de peculio,ita & officium iudicis executiuum.

ADDITIO.

a In l.cum filius.Vide ibi in apoſt.Alex.ad eundem Pau.

LEX LX.

Maritus. Non ſummatur.

LEX LXI.

1 *Quando dos reſtituatur, cauendum eſt marito per mulierem de conſeruando ipſum indemnem ab obligatione,qua tenetur occaſione rei dotalis .*
2 *Licèt marito auferatur res dotalis ſol.matr.tamen remanet obligatus ex promiſſione,quàm fecit occaſione illius rei.*
3 *Si ille,qui emit gabellam,fecit aliquas promiſſiones quibuſdam contemplatione illius gabellæ qua poſtea ſibi auferatur,an tamen poterit conueniri ex ſuis promiſſionibus.*
4 *Obligans ſe contemplatione alicuius emolumenti,quòd ſperat in futurum,ſi illud non conſequitur,quando teneatur .*

1 CVm mulier. †Quando dos reſtituitur, cauendum eſt marito per mulierem de conſeruando ipſum indemnem ab obligatione,qua tenetur occaſione rei dotalis.h.d. Sic cō interdum caueē p maritum vxori,ut l.ſi filio.§.mari
2 tum.§.eo.No. hic ſm Iac. de Are. & Bal.†licèt marito auferatur res dotalis ſol.mat.nihilominus remanet obligatus ex promiſſione,q̄ fecit occaſione illius rei.¶ Vnde eſt argumentum,
3 ſi ille,q emit gabellam † fecit aliquas promiſſiones quibuſdam
a contemplatione iſtius gabellæ,& poſtea gabella ſibi auferaēᵃ nihilominus poteſt conueniri ex ſuis promiſſionibus.Iſtam quæſtionem tangit Guil.de Cun.in l.fi.ſ.de conſti.pecu. & tenet ꝙ pōt conueniri, quatenus habuit de emolumento gabellæ, &
4 non ultra.In ꝯtium facit iſta lex. Aduerte†interdum,ꝙ qñ quis ſe obligat contemplatione alicuius emolumenti , quod ſperat in futurum,nunc uero nullo modo habet, tunc ſi illud non ꝯſequiē,non tenetur,caſus eſt in l.cū quis decedens.§ primo. ī. de le.tertio.Interdum ſe obligat occaſione alicuius emolumenti,quod credit de pſenti ſe habere,& tñ non hēt, & tunc idem, & iſte eſt caſus in d.l.fin.de conſti.pe.Interdum illud emolumētum habet de præſenti, ſed poſtea auſertur, & tunc aut ipſo ꝓcurante,& non eximitur ab onere,text.eſt ī. de leg. primo l.ſi ſeruus plurium.§. primo. in fi.Interdum ipſo nō procurāte,nec facto ſuo,& tunc aut tenebiē ex diſpoſitione legali,& tunc eximiē ab illo onere:vt ſ.eod.l.Meuia.§.fi.nam ibi maritus tenebatur mulieri ex legali diſpoſitione propter dotem ab alio datā, & illa euicta ipſo iure non teneē mulieri : aut tenebaē ex ſua ꝓmiſſione,& tunc ipſo iure non liberaē,immo pōt adhuc conueniri,ut hic : & ideo pōt petere ſibi caueri ab auferente,& ſi ſibi cauebiē,liberaē cedendo actionem ꝯ illum,ſi non petijt, tenebiē cum effectu,quia videē fuiſſe in dolo non faciendo ſibi caueri,arg.in l.dolo.ad l.Falci.& l.penul. cum ibi not. ſ. de petit. hæreditat.& ita intelligo,& declaro banc l.

ADDITIO.

a Auferatur.Adde ut per Alex.conſi.38.1.lib.& in l.eorem ferro.§. qui maximos. ī.de pub.aliquid per Pet.de Anch.in conſi.414.in c.uiſo inſtrumento venditionis,& late per Firmian.in ſuo tract.gab.

LEX LVII.

1 *Verba generalia comprehendunt omnes caſus,qui uerbis includi poſſunt .*
2 *Verba generalia generaliter debent intelligi.*
Regula comprehendit omnes caſus , qui poſſunt includi ſub regula , & ſub verbis eius.
3 *Si dans dotem pro muliere ſtipulatus eſt eam ſibi reddi ſol.mat. per mortē , uidetur voluiſſe, quod ſi ſoluatur diuortio,quòd ſit ipſius mulieris , quòd hodie non procedit.*
3 *Si ſuit ſtipulatus in omnem caſum dotis reſtituendæ , an comprehendatur reſtitutio,quæ ſit conſtante matr.propter paupertatem viri.*
Quid ſi fieret ſeparatio thori propter adulterium .

1 **Si quis.** †Verba generalia comprehendunt omnes caſus, qui verbis includi poſſunt. Itē ſeparatio matrimonij contingens per mortem ciuilem, æquiparatur potius ei quæ fit per mortem naturalem quam ei quæ fit per diuortium hoc
2 dicit notabiliter.¶ †Not. ex prima parte, illud generale, ꝙ verba generalia generaliter debēt intelligi, & quod regula cōprehendit omnes caſus, q̄ poſſunt includi ſub regula, & ſub verbis
3 eius.¶ †Ex vltimo caſu no. ꝙ ſi dans dotem pro muliere ſtipulatus eſt eā ſibi reddi ſol. mat. p mortem, & ſic vr̄ voluiſſe, ſi ſoluatur diuortio, ꝙ ſit ipſius mulieris, ut ſ. eo. l. ſi cū dotem in prin. Si contingat diſſolui morte ciuili cōmittitē ſtipulatio, qa æqparatur morti naturali, non diuortio. hodie de iure cano. & diuino nō pōt diſſului matrimonium, niſi p mortē. & oīa iura ciui-
4 lia, q̄ ꝯtrium volebant, de quib. in gl. ſunt correcta. †Sed pone, ꝙ aliquis fuit ſtipulatus ſibi reddi dotem in oēm caſū doris reſtituendæ, iſta ſtipulatio generalior eſt, quàm illa, de qua loqtur tex. qa loqr̄ qn̄ venit reſtituenda pp diſſolutionem matrimonij, iſta verò vr̄ importare ēt illā, q̄ venit fienda mr̄imonio ꝯſtante pp paupertatē, an tunc committetr̄ ſtipulatio, Bar. hic determinat, ꝙ non ſingulariter, qa iſta nō eſt reſtitutio, ſed conſignatio, cum deſeruiat oneribus mr̄imonij, ſed ſi fiat ſeparatio tho-
a ri pp adulteriū, tunc eſſet propriè reſtitutio[a] & illū caſū benè comprehenderet ſecundum eum, & pp verba ſua ego ſemel defendi quādā viduā, q̄ ſe obligauerat pro reſtitutione dotis filij ſui in oēm caſum dotis reſtituendæ conſtāte mat. vel ſoluto, ille filius effectus eſt pauper, & ceſſans, & fugitiuus. agebat nurꝰ ꝯ ſocrum, q̄ quaſi non habebat tm̄, ꝙ ſufficeret ad vitam, & reputabat ſe deſtructā, ego dixi, ꝙ cum ipſa ſe obligaſſet in omnē caſum dotis reſtituendæ, & tunc non agebatur ad reſtitutionē dotis, ſed ad conſignationem, ꝙ non poterat compelli, qa in illum caſum ſe nō obligauerat. Nec ob. ꝙ ſe obligauit in oēm caſum reſtituendæ dotis conſtāre matrimonio, vel ſoluto, qa verba illa, ꝯſtante matrimonio, poſſunt referri ad caſum, quo erit vera reſtitutio. ſ. cum fieret ſeparatio thori pp culpam mariti,
b & vr̄ mihi, ꝙ illa vidua obtinuerit pp conſiliū meū.[b] tenemēti & hoc fuit Florē. ubi recipiunt promiſſores, vel fideiuſſores de dote reſtituenda in omnē caſum, &c. facias ergo apponi, vel ꝯſignando, vt effugias opin. Bar. de qua hic. hoc ēt ſentit in plurib. locis in l. ſi conſtante. ꝙ non ſit reſtitutio, ſed quædam ꝯſignatio. Et pro eo, quòd hic no. Bar. videtur gl. ordinaria ſupra. eod. l. ſi conſtante. in prin. in gl. 1. ver. item quid ſi extraneus.

ADDITIONES.

a Reſtitutio. Et quòd nō ſit vera nec propria reſtitutio, tenet do. Alexand. de Imo. conſi. 124. col. ſi. verſi. item reſpondeo in 5. uolu. Fran. Cur.

b Conſilium meum. De quo vide conſi. 196. incip. in Chriſti nomine. viſo inſtrumento, in quo do. Antonia. & quod non ſit propriè reſtitutio, cum dos petatur viro vergente ad inopiam, firmauit idem Pau. conſi. 329.

LEX LVIII.

1 *Soluto matrimonio ius uſusfructus dati in dotem, & quem mulier habet in re viri reſtituitur, ſeu reintegratur in perſona mulieris, ſi viuit, non autē hæredis eius: & quid in re propria ipſius mulieris.*

2 *Aliud eſt cedere, aliud concedere.*

Poteſt in aliquem concedi commoditas, & tamen non ius.

3 *Epiſcopus licèt non poſſit in laicū transferre ius decimarū, pōt tamen cōcedere commoditatem, & fructus earum, quando non ad longum tp̄s transfert.*

4 *Si data fuerit in dotem emphyteuſis, vel feudū mariti, & mulier ceſſerit eis & ſic renuntiauerit utili dominio, an ſeruetur quod hic dicitur, quando habebat uſumfructum.*

5 *Quid econtra, ſi mulier pro dote dedit in feudum, vel emphyteuſim rem ſuā, & ſic transferatur utile dominium tantum, an ſol. mat. debeat iur tali iuri cedere.*

6 *Mulier habens rem tertij in emphyteuſim poteſt eam in dotem dare ſine cōſēſu domini, & etiam eidem poteſt fieri reſtitutio, vel eius hæredibus ſine conſenſu domini.*

Quid in feudo.

1 **VSufructu.** † Si datur in dotē, uſusfru. q̄m mulier habet in re viri ſol. matr. fit reſtitutio iuris vſusfructus, ſeu reintegratio in perſona mulieris, ſi uiuit, non autem hæredis eius, ſicut nec ad hæredem fuiſſet trāſmiſſus ſi non fuiſſet in dotem datus. Si uerò in re propria ipſiꝰ vxoris, quæ durauit ipſius fit reſtitutio ſibi, & hæredi eius, ſicut ad hæredem tranſiuiſſet unà cum proprietate, ſi non fuiſſet in dotem datus. ſi verò non durauit vxoris, vel fuit datus in re cuiuſdam tertij, tunc non conſentiente proprietario non poteſt fieri reſtitutio iuris vſusfructus, ſed ipſo remanente penès maritum ſic, quantum ad commoditatem, hoc modo, ꝙ maritus caueat quouſq; vixerit ſe non impediturum vxorem, vti ſrui, nec hæredem vxoris: ſed proprietario conſentiente poteſt fieri, etiā quantum ad ius vſusfructus, vt mulieri conſtituatr̄ vſusfructus. vel per maritum conſentiente proprietario vel econuerſo, & tunc extinguetur morte mulieris, nec ad hæredem eius tranſibit: poterit etiam fieri vt maritus renuntiet, & redeat ad ꝓprietatem ꝓprietario ſoluente mulieri pretiū ꝓ tpe quo ad ipſā, & hæredem eius poſſet commodū ptinere. & ſi p maritum mora fieret, quominus hoc fiat, tenebitur ad intereſſe. i. ad pretium, ꝙ erat mulier pceptura, cuius pceptionem tranſmittet ad hęredes eius h. d. in effectu iſta lex pulchra, & ſubtilis, & difficilis in tex. Et primo determinat unum caſum, qn̄ fuit datus vſusfructus p tertium, & ſic nec vir, nec vxor habebat ꝓprietatē in re, vſque ibi (ꝙ an verum ſit) Secundo reuocando in dubium id, quòd dixerat de hærede, vt melius declaret altius exordiendo materiā reaſſumit quatuor caſus. Primus qn̄ mulier dedit vſumfructū, quē habebat in re viri, vſque ibi (qd̄ ſi fundi) Scd̄s qn̄ dedit vſūfructū in re ꝓpria, q̄ durauit ꝓpria vſq. ibi (ſi vero) Et eſt no. ꝙ iſti duo caſus modicā dubitationem habēt tā circa modum reſtitutionis fiēdæ, quàm circa pſonam, cui dēt reſtitutio fieri, & iſtos duos caſus proſequitur iuriſcon. plenius, q̄ hic ſ. de iu. do. l. cū in fundo, quaſi p totā l. Tertius caſus eſt, qn̄ in re vxoris, q̄ nō durauit ipſius. qa alienauit poſtea ꝓprietatem. Quartus caſus eſt, qn̄ in re, q̄ erat ex̄nei à principio, qui fuit primus caſus legis, & hic occurrit duplex difficultas. Prima, ī rōne reſtitutionis fiendæ. Scd̄a circa pſonam, cui debet fieri, an ſoli vxori, an ēt hæredi eius. Et circa primum iuriſcon. in verſic. (poteſt autem) ponit in effectu triplicē modū reſtituendi, vnus eſt ꝙ fiat quātum ad commoditatem, nō quātum ad ius. nam maritus cū ſit vſuſfructuarius formalis, licèt poſſit vſumfructum à ſe abdicare nō tm̄ pōt ipſum in aliū transferre, immo redijt ad proprietatē, vt inſ. de vſufr. §. finitur. & l. ſi vſuſfruc. ſ. de iure do. & ideo ſi ꝓprietarius aliter nō ꝯſentit fit hoc modo, q̄a remanente iure vſusfru. apud maritum, pmittet vxori hr̄e commoditatē eius, & cauebit ſe nō impediturū eam, vel hæredem eius uti, quouſque apud eum durabit ipſum ius, ꝙ eſt quouſque uixerit, vel capite diminutus fuerit. Adde duos alios modos, qui ꝯcernunt iſtū modum reſtituendi, quātum ad commoditatē tm̄. ſ. ꝙ maritus vēdet commoditatem vel locabit ius, ꝙ habet. i. facultatem pcipiendi commodum ipſi mulieri vno nummo, & iſti duo modi ponunt̄ in l. ſi vſuſfr. ſ. de iur. do. Et ſi dicatur quare tam paruo pretio? Rn̄detur, quia tenet̄ etiam gratis hoc facere, vnde non eſt conueniens, ꝙ plus habeat. Et ſi dicat̄, ſi tenet̄ gratis hoc facere, quare peruenit̄ ad iſtud modum vendendi, vel locandi? Reſpondeo, quia non poterit poſtea venire contra venditionem vel locationem, vel promiſſionem de impediendo, ſed ſi ſimpliciter concederet, poſſet poſtea mero iure prohibere, quia eſſet precaria conceſſio, q̄ reuocat̄ ad nutum, vt l. cū ꝓcario, ſ. de preca. Alius modus eſt, ꝙ fiat reſtitutio quātum ad ipſum ius. l. vt abdicet̄ à perſona mariti, & trāſferat̄ in vxorem, & fiat vſuſfructuarius formalis, hoc tm̄ non pōt fieri, niſi ꝯſētiēte proprietario, & tunc fit dupliciter, vel ꝙ maritus faciat illo ꝯſentiente, & tūc proprietarius cenſet̄ tacite hoc feciſſe, vel econuerſo. & tunc facit hoc expreſſe. Et iſti duo modi colligunt̄ in ver. vel ſi ſe accommodauerit. & in ver. non autem. vſque ibi aut aliquod. Tertius modus eſt, ꝙ nec cōmoditas, nec ius trāſferat̄ in mulierem, ſed ꝙ maritus cedat, & renūtiet vſufructui, vt redeat ad proprietarium, ſi proprietarius cōcordat cum muliere de dando ſibi pretium commoditatis, quòd erat perceptura quouſq. duraret vſusfructus penès maritum, tam ipſa, q̄ hæres eius: & ſi maritus nollet renuntiare, & propter hoc mulier non conſequeret̄ pretium, decedens poſtea tranſmittit ad hęredes ſuos ius cōſequendi dictum pretium à marito, quod ad eos tranſmiſiſſet, ſi maritus non fuiſſet in mora. Si autē mulier cū proprietario nō ꝯcordauit, tunc locus eſt ei, qd̄ dictum fuerat in pri. & in ver. (poteſt autem) videlicet, vt fiat reſtitutio quantum ad commoditatem remanente iure penès maritum, & ipſo cauente de non impediendo vxorem, vel eius hæredem uti, frui quouſq; dictum ius apud eū durabit. hoc dicit iſta pulchra l. Ex hoc apparet, ꝙ prima gl. q̄ ponit caſum, & fuit additio, neſciuit qd diceret, nec benè ſciuit ponere, & tangit vnum alium quintum caſum. q ponit̄ in tex. licèt gl. dicat, ꝙ in tex. ponitur. ſ. qn̄ dedi vſūfructū in re mariti, quæ nō durauit mariti, qa poſtea alienauit, & dicit eſſe idem, quòd in re vxoris, quæ non durauit vxoris, ſed non eſt uerum, quia tūc muliere cedente uſuſfructus conſolidatus eſt cum proprietate. Si ergo maritus poſtea proprietatem alienat, tranſit in emptorem pleno iure cū ipſo vſufruct. cauſali. unde non pōt poſtea maritus reſtituere, nec quantum ad ius uſusfructus, nec quantum ad commoditatem, ſed tenebit̄ uxori ad intereſſe iudicio de dote, qa p ipſū factū eſt quominus uſusfructus reintegret̄ i pſonā uxoris, ſi ſolutū eſt matrimoniū diuortio, vel morte uiri, ſecus ſi morte mulieris, qa tūc nō cadit reintegratio, cū ſi nō fuiſſet in dotē datꝰ, ſin. ter, ut d. l. cū in fundo, ſ. de iur. do. omnes aliæ glo. tendunt ad declarationem literæ, quę per predicta melius eſt declarata. ¶ In pe. n. l. ibi (hæredemq. eius) ſed quare poſtquam eſt ſolutū.

mar.nnn reuertit̃ vſuſfr.ad proprietatē? Rn̄deo,qa tertius, qui
pro muliere dedit vſumfr. in fundo ſuo producit in eſſe quod-
dam ius duraturum quouſque maritus viueret,vel capite dimi
nutus eſſet,& cenſetur voluiſſe, ꝙ iſtud ius proficeret marito
quouſque matrimonium duraret, ſed eo matrimonio finito ꝓ
ficeret mulieri quouſq; ipſū ius duraret,ſicut ſi daret in dotē ꝓ
prietatē, q̄ ꝑpetuo durat cenſet̃ velle,ꝙ ſol.mat.reſtituat̃ mulie
ri,cui cenſet donaſſe,ſi nō fuit pactus,vel ſtipulatus ſibi reddi,
vt C. de rei vxor.ac.§. accedit. Et iō dico iſtū tex.debere intelli-
gi,qn̄ iſte extraneus non fuit pactus, vel ſtipulatus ſibi reſtitui ſo-
lu.mat.aliàs nec mulieri,nec hæredi eius deberet reſtitui, ſed il
lud tm̄ extraneo,& iſtud eſt hic ſubſtātiale,& neceſſariū. Item
quare fit reſtō hęredi mulieris,nā ſi ipſum ius vſuſfruct.reſtitue
ret mulieri,& ſic eſſet directa reſtitutio,non tranſmitteret mu
lier ad hr̄dem eius.quare ergo magis tranſmittit hanc cōmodi
tatē in hac reſtitutione indirecta? Rn̄deo,qa hæc commoditas
dēt durare penès mulierē,quouſq; durat ius penès maritū. nā
ex pſona mariti finitur ius,& ĩ ↄſequentiā ēt cōmoditas mulie
ris,nō ecōuerſo,vt l.neceſſario.§.fin.de peric.& cōmo.rei ven.
Sed ſi trāslatum eſſet ius vſuſf.formalis in mulierē finiretur ex
pſona mulieris,& poſſibile eſt,ꝙ mulier plus uiuat, q̄ maritus,
vn̄ cum grauetur in hoc,ꝙ n ōſiat in ipſam reſtitutio directa,
q̄ potuiſſet plus durare,q̄ illa cōmoditas, non eſt mirū, ſi rele-
uat̃ in alio,ꝙ in reſtitutione directa tranſmittat ad eius hære-
des ↄmoditatē. In tex.ibi,(viro cuius erat ꝓprietas fundi vſuſ-
fru.)ceſſerit ſupple,& ſic de formali factus eſt cauſalis,qa con-
iunctus cū proprietate:ſolu.ergo mr̄imonium dēt redire in pri
ſtinū ſtatū,ſ.de cauſali in formalē.ſi mulier vixerit,quē ad ſuum
hr̄dem non tranſmittit,& ſi mr̄imoniū ſolutū ſit in morte mu
lieris,nō reintegrat̃ in pſonam hr̄dis mulieris,ſed remanet pe-
nes maritū nec dr̄ maritus aliquid de dote lucrari,ſed hēt vſū-
fru.iure ſuo.ideo nō tenet̃ cōferre in funus mulieris, & hoc dr̄
in l.cū in fundo.poſt prin.§.de iur.dot. ſed in ſequenti caſu de
cauſali,q erat apud mulierē ꝓprietariam trāſit in formalem in
pſonā mariti,& ſi ſoluat̃ mr̄imoniū morte mariti iure ſuo re-
dijt ad proprietatē ſine aliquo facto mariti,vel hr̄dis eius.Si aūt
morte mulieris,vel diuortio, tūc requirit̃ factū mariti reſtituē-
tis,i.cedētis vſuſfructui,ut ad proprietatē redeat tā apud vxorē,
a q̄ apud hæredem eius.¶ † In verſi.(poſt aūr)i.iuri ſuo cedat, id
eſt ↄcedat facultatē utēdi: aliud.n.eſt cedere aliud concedere.
primo.n.caſu abdicat a ſe oē ius,ſcdo nō,ſed ↄcedit facultatem
circa cōmoditatē,& hæc habent̃ in tex & in gl.in fi.in princip.
ĩ.de.dona.hæc aūt nō abdicat à ſe ius vſuſ. ſed concedit com-
3 moditatē. † Et ſic no.ꝙ in aliquem pōt cōcedi commoditas &
tn̄ non ius. Vnde facit ꝙ licèt Epiſcopus non poſſit in laicum
transferre ius decimarum,cuius laici ſunt capaces, cū ſit ſpiri-
tuale,vt in c.prohibemus de deci.pōt tn̄ concedere commodi-
a tatem,ᵃ& fructus earū,& hoc vr̄ velle gl. in c.quamuis.e. tit.il-
lud tn̄ vr̄ verum,qn̄ ad non longum tp̄s transfert,aliàs cenſere
tur fieri in fraud.translationis iuris,q̄ fieri non pōt, vt in c.2.de
locat.¶ In uer.(nā,& finge.)ibi,uir cogetur facere.intelligo,ꝙ
tenebit uir ad p̄tium, ꝙ mulier potuiſſet cōſequi à proprieta-
rio,ſi ꝑ maritum ſtetit quominus conſequeret̃,& iſtud pōt eſſe
maius,q̄ comoditas,quam fuiſſet mulier pcéptura. pone. n. ꝙ
potuit conſequi centū, quia proprietarius tm̄ volebat emere
hunc dubium euentum,poſtea maritus ĩ.paucos dies mortuᵒ
eſt,ita ꝙ parum potuiſſet mulier de cōmoditate percipere,ni-
hilominus,quia ꝑ maritum ſtetit,tenebitur hæres eius ad inte-
grum pretium,qa ſi ꝑ eum non ſtetiſſet, illud pretium mulier
conſequuta fuiſſet,& ad hæredes ſuos tranſmiſiſſet, vt ſtatim
ſequitur,ſed ſi nō potuit p̄ciū mulier pcipere à proprietario,
ſufficit,ꝙ percipiat commoditatē ipſa, & hæres eius quatenus
4 vir uixerit,& uſuſfru.apud eum durauerit,vt in fi. ¶ † Vlt. per
hanc l. dicit Bald.poſſe argui: quid iuris,ſi in dotem data fuerit
emphyteuſis,uel feudum, ut ſeruet̃,ꝙ hic dr̄, certè hoc eſt ni-
mis generale dictum,unde dic ꝙ ſi mulier habeat rem mariti
in emphyteuſim,uel feudum,& ceſſerit ei, & ſic renunciauerit
utili dn̄io,unde conſolidatum eſt cū directo. Idem pōt dici, qđ
hic, qn̄ habeat uſumfruc.quia iſtud ius utilis dn̄ij eſt quædam
ſeruitus,ſicut uſuſfr.ut l.ſi tibi non.in fin.de leg.primo.hoc tn̄
ſaluo,qa emphyteuſis,uel feudum tranſmittit̃ ad hęredes ſaltē
filios,licèt non uſuſfr.ideo ſol.mat.debet reintegrari non ſolū
in perſonā mulieris,ſi viuat,ſed ēt hęredum ſuorū,ſi ſunt tales,
5 ad quos potuiſſet tranſmitti,ſi non fuiſſent data in feudū. † Ecō
tra,ſi mulier pro dote dedit in feudum, uel emphyteuſim rem
ſuam,& ſic transferat utile dn̄ium tm̄, mat. ſol.uidetur, ꝙ uir
tali iuri debeat cedere,& ad hæredes ſuos non tranſmittat,niſi
aliud ſit actū:quia in dubio uidebit actum, ut duret quatenus
durat mr̄imonium,licèt ſi alius concederet,ad hr̄des tranſmit-
6 teretur. † ſi aūt mulier habeat rem ſeruj in emphyteuſim, vel
feudum,& ipſam det in dotē, dubium eſt primo an poſſit hoc
b facere ᵇ ſine conſenſu domini.& Spec. videtur tenere,ꝙ ſic, in
§.nunc verò aliqua.in tit.de do.verſi.cix.quòd poteſt procede-
re in emphyteuſim. Nec ob.l. fin. de iure emphy.quia loquitur
in alienatione perpetua,quæ non pōt fieri, etiam de utili do-
minio ſine conſenſu domini.iſta verò nō eſt perpetua, ſed quo
uſque durat matrimonium,in feudo vero uidetur tex. expreſ-
ſe in contrarium,in tit.qui mo.feu olim ali.po.§.donare. In 1.āt
caſu,ſicut poteſt dari ſine conſenſu domini,ita & eidem,& hæ-
redibus eius fieri reſtitutio.

ADDITIONES.

a Commoditatem. Vide do. Ant.de Bu.in c.decernimus. ex̄.de iud.vbi ēt dicit, ꝙ Ep̄s pōt dare licentiam laico pferendo, & recitando verba ſacræ theologiæ ꝓdicādo per tex.in c.cum mulier.33.q.1.licèt inferior nō poſſit dare licētiā laico exercendi ſpiritualia,tn̄ pōt Papa dare,ita probat̃ 96.diſt.in c.benè quidem.

b Poſſit facere. De hoc per Ale.conſi.273.2.lib.& conſi.127.3.lib.per Lu.Ro.conſi.32.& per eundem Ale.de Imo.in conſi.98.colu.fin.verſ.poſſet etiam adduci.in 5.uolu.ubi.de feu.paterno. Fran. Cur.

LEX LIX.

1 *In his,quæ ad alienum commodum, vel incommodum geruntur, conſilium eſt illius voluntatē exquirere,vt geſtor ſe a periculo geſtionis exoneret.*

2 *Si ſeruus dotalis inſtituatur hæres à tertio contemplatione uxoris, quòd in dubio præſumitur, illa hæreditas non cedit lucro uiri,ſed reſtituenda eſt vxori,& cuius iuſſu debeat adire.*

3 *Si aliquid facio de tua voluntate,& pro te,non potes mihi imputare, ſi aliquod damnum conſequaris.*

In dubio debemus capere illam partem, per quam utrique parti conſulitur.

4 *Caſus in quo poteſt fieri reſtitutio rei dotalis conſtante matrimonio.*

Tranſlatio dominij momentanea an ualeat, quando aliqua utilitas eſt remanſura penès illum in quem transfertur.

1 SEruus. In his,quæ ad alienum commodum,vel in
commodum geruntur,conſilium eſt illius
voluntatem exquirere,vt geſtor ſe a periculo geſtionis
2 exoneret. hoc dicit notabiliter ſm Bart. ¶ † Præmitte, ꝙ ſi ſer-
uus dotalis inſtituatur hæres à tertio contemplatione vxoris,
ꝙ in dubio præſumitur,ꝙ illa hæreditas nō cedit lucro viri,ſed
eſt reſtituenda vxori, quia non eſt in fructu,cū non ſit in re ip-
ſius uiri,nec ex opera ſerui, vt l. hinc quæritur. §. poteſt, ſupra
de pec.videtur tamen,ꝙ augeat dotem, & ſic non venit reſti-
tuenda,niſi ſol.mat.per id.quòd no. ĩ.eo.l.dotalem, in gl. q̄ in-
cip. quaſi augmenta. Itē præmitte,quòd ſeruus non poteſt hæ
reditatē,ſibi delatam adire ſine iuſſu domini, ut l. ſi quis mihi
bona.§.iuſſum.de acq.hær.eſt ergo dubium,quis habeat iube-
re,& certè maritus,quia eſt dominus ipſe, & hoc probatur hic
melius,quàm alibi,licèt imaginariè vxor fingat̃ domina,vt l. in
rebus.C.de iu.do.verum quia hęreditas pōt eſſe damnoſa,& nō
remanſura penès maritum, & uir tenetur utiliter gerere nego
tia mulieris,& dotalia,vt §.eod.l.etiam.§.licèt:datur hic pro ↄ-
ſilio, quòd non iubeat, niſi conſentiente muliere, & ſi mulier
conſentiat,ꝙ adeat,adhuc cautius maritus poteſt agere, vt nō
iubeat, ſed reſtituat ſeruum mulieri transferendo dominiū in
eam,vt eius iuſſu adeat & ſtatim poſtea reſtituat̃, vt in fi. Quid
ergo ſi iuſſit non requiſita muliere? tex.hic dicit, ꝙ tenetur iu
dicio de dote,qđ intelligo ſic,quia mulier non tenebitur illam
hæreditatem,ſi eſt damnoſa,recipere, ſed poterit eā dimittere
penès maritū eſſ onere ſuo atq.in l.abſentis.C. ſi cert. pet. & ſi
per errorem eam recepit,habebit regreſſum contra maritū ad
intereſſe. Si autē eſſet inſtitutus contemplatione mariti ceſſa-
3 rent iſta,quia in omnē euentū eſſet remāſura penès eū. ¶ † Vl.
no.hic,ꝙ ſi aliquid facio de tua uoluntate,& pro te,non potes
mihi imputare,ſi aliquid dāni conſequaris. Item not.in fi.ꝙ in
dubio debemus capere illam partem,per quam vtriq. parti cō-
4 ſuluerat.facit l.ex his.ĩ.q in frau.cred.& l.1.ſi qs cau. † No.ēt ca
ſum,in quo pōt fieri reſtitutio rei dotalis ↄſtante matrimonio.
Item ꝙ ualet trāslatio dn̄ij momentanea.i.cū pacto, ꝙ momē-
to duret,& retrāsferat̃ in tradētē,qn̄ aliqua vtilitas eſt remāſu-
ra penès illū,in quē trāsfert̃,vt hic. & l.ſi tibi pecuniā.ſi cer.pe.
alias ſecus.vt l.ſi ſicut.ĩ.de ſol. Quid aūt ſi maritus non potuit
denuntiare mulieri,qa erat abſens? certè non, ꝓpterea excuſat̃
à mala geſtione,ut excuſaret̃,ſi non teneret̃ utiliter gerere, ſed
dūtaxat denuntiare,vt l.ſi ancillam.ĩ.ꝓ ſuo,uel etiam ne pde-
ret actionem ſibi competentem. vt l. ſi fideiuſſor.§.2.§.mand.

LEX LX.

1 *Diuortium fraudulenter factum non nocet ei,qui fuit ſtipulatus in caſu mortis tantum.*

2 *Si ſunt expectantes in aliqua eccleſia beneficium vacaturum per mortem, & aliquis habens pingue beneficium infirmetur, & ne uacet ꝑ mortē, & tranſeat ad expectantes,ei renuntiat, ut cōferatur cōſanguineo ſuo,uel amico tanq̄ vacās per renuntiationem, non ualet renuntiatio, ſi moriatur.*

Quid ſi ꝑmutet cū alio habēte beneficiū parui valoris, ut illud paruū uacet.

3 *Quòd ſi talis renuntians non moriatur remaneat firma renuntiatio.*

4 *Dolus eius,ꝑ quem mihi acquiritur, nocet mihi quantum ad impediendam acquiſitionem, licèt dolus tertij non noceat mihi in perditionem rei meæ.*

1 FIliæ. †Diuortium fraudulenter factũ non nocet ei, q fuit ſtipulatus in caſu mortis tãtũ. h.d. habetur enim ꝓ non facto, & ſic perinde eſt, ac ſi matrimonium ſol. eſſet morte, & ſic communiter ſtipulatio ꝯcepta in caſum mortis. & vide bo. tex. in l.
2 dubiũ. C. de repu. ¶ †Et p iſtam legẽ, & p illã determinat̃ qõ, ſi ſunt expectãtes ĩ aliqua eccl. bñficium vacaturũ, p mortẽ, aliqs habens pingue beneficium infirmetur, & ne vacet p mortẽ, & tranſeat ad expectantes, ei renuntiat, vt cõferat̃ cõſanguineo ſuo, vel amico tãquã vacãs per renuntiationem, vel pmutat cũ alio habẽte beneficium parui valoris, vt p mortẽ eius vacet bñficium paruum, qt alis renuntiatio, & permutatio nõ valet, & hr̃ pro non facta, vt ſi moriatur, bñficium ſuum pingue debeatur expectanti ac ſi vacaſſet per mortẽ, non renuntiationem, & de hoc eſt caſus bodie in c.a. de renun. lib. 6. qd̃ fundatur ſu-
3 p hac l. †Si aũt nõ moreret̃, remaneret firma renuntiatio. qa ſibi ſoli renuntianti eſſet nociua, nec poſſet venire ꝯ: quia fundaret ſe ĩ turpitudine ſua. C. de ſer. pig. da. manu. l. cũ ꝓfitearis, & cenſetur fraudulenta eo ipſo, ꝙ in infirmitate conſtitutus de
a qua poterat veriſimilr̃ dubitari, ꝙ eſſet moriturus, ᵃhoc fecit in verſ. (ægrè). In text. (ibi vtile) q.d. non directũ, nam ſ'm rei veritatem matrimonium fuit ſolutum p repudiũ, & ſic non eſt caſus, in quem pr̃ fuit ſtipulatus. ſ. mortis. vñ non põt competere actio directa, ſed competit vtilis ex æquitate, qa fingit̃ ille caſus extitiſſe, hæredib. tñ mulieris competit actio directa attenta veritate, & iuris rigore, vr̃, ꝙ illa ſit ei inutilis, & ꝙ utilis actio cõpetens pt̃i ꝓferat̃, vt hic. Sed ꝯ, ꝙ immo non ſit inutilis, ſed iſte maritus teneatur vtrique. ſ. pr̃i de æquitate, & hęredibus mulieris de rigore, quia dolus, & fraus neutri illorum dẽt ꝑiudicare, vt l. eleganter. in prin. ſ. de dolo. Bar. in effectu vr̃ uelle, quod ſi mulier participauit fraudẽ cum marito, tunc fraus mulieris nocet hæredi eius, & erit inutilis, nõ pp dolũ mariti, ſed pp dolum mulieris, cuius eſt hæres: ſed ſi non participauit in faudẽ, tũc ꝓcedit ꝯrium, & ſi hæres mulieris exegerit dotem per prius actione directa, & maritus ſit non ſoluendo, ſuccurrit̃ patri contra hæredes mulieris, ad quos peruenit commodum ex dolo mari
4 ti arg. in l. fi. de eo, per quem fac. eſt. †Vel dic indiſtinctè nocere mulieri, & hæredi eiᵒ dolo mariti, ut ex eo nõ acquirat̃ eis actio cum effectu, qa dolus eius, p quem mihi acqrit̃. nocet mihi, quãtum ad impediendam acquiſitionem ut l. i. ĩ. §. ꝑ. ſi qs ali. te. prohi. licèt dolus tertij non noceat mihi in perditione rei meæ. vñ vr̃, ꝙ indiſtinctè hæres mulieris poſſit repelli, niſi fortè quis dicat, ꝙ maritus contra ipſum agentem non poſſit excipere de dolo proprio ipſius mariti, vt ſeruetur dictũ Bar. ſecus ſi ageretur contra unum ex dolo alterius, quia tunc procederet, ꝙ dixi in d. l. j. ĩr qs ali. te. p'rohi. ¶ In gl. ibi (ſ. ſi decederet in matrim.) videtur ergo voluiſſe, ꝙ in alium caſum. ſ. diuortij actio eſſet ſolius filiæ, ut ſupra eo. l. cum dotem. in pri. Si aũt ſtipulatus fuiſſet in omnem caſum ſoluti matrimonij, tunc etiam ſi diuortiũ non fuiſſet factum fraudulẽter, actio eſſet ipſius patris, vt ſupra eod. l. ſi quis ſic. & ſi nullo modo fuiſſet ſtipulatus, tunc in oẽm caſum actio eſſet ipſius, & hæredum ſuorum poſtquam erat emancipata, vt C. de rei vxo. act. §. accedit. & §. extraneum. ¶ In gl. ibi (nõ hẽret hæredem iure iſto) tu dic, ꝙ immo haberet iſto caſu, quia dos cẽſetur donata ĩ caſum diuortij, ſi non fuiſſet factum fraudulenter, in quem dote donata etiam ꝓfectitia filiafam. habebat hæredem iſto iure, vt dixi. ſ. eod. l. ſi cum dotem. in prin. & no. in l. poſt dotem. & eſt caſus ſecundum intellectũ la. de Bel. in l. inter ſocerum. § cum. de pac. do. gl. iſta procederet in dote non donata, vt quando pater dans dotem pro filia in poteſtate non fuit eam ſtipulatus, & ſic actio erat communis, & ita loquitur glo. quæ eſt in l. nupta. §. ſupra. eod.

A D D I T I O.

a Maritus. Adde quòd non modo ſi eſt infirmus, ſed etiam ſi ſit ſenex, ea ſenectute, qua naturaliter certum eſt diu uiuere non poſſe, ut puta, ſi eſſet ſenex centum annorum. Nam talis renunciatio non ualeret, etiam ſi Papa conſentiret, ignarus tamen de tali ſenectute, dato quod renuntians in ſuppli. dixiſſet ſe ex legitimis cauſis renuntiare, conſuluit Old. conſi. 323. & ibi vide quid ſi in eccleſia, d. ſenis renuntiantis erant expectantes, an talis renunciatio eis præiudicet.

L E X LXI.

1 *Pater, qui fecit expenſas funeris pro filia, quòd poſſit ſtatim agere cõtra maritum habentem dotem penès ſe non expectata dilatione legali ad dotem reſtituendam.*
2 *Maritus licèt habeat dilationem legalem anni ad reſtituendam dotem, dẽt tamen facere expenſas funeris, cum de ipſa dote ſit ſepelienda.*
3 *Quando dos non cedit lucro mariti non tenetur maritus contribuere de ſuo ad expenſas funeris.*

1 SI filia. †Pater qui fecit expenſas funeris pro filia, põt ſtatim agere cõtra maritum, penès quem erat dos, nõ expectata dilatione legali, quam habebat ad dotem reſtituendam. hoc dicit † Et ſic licèt habebat dilationem ad reſtituendam dotem. dẽt tamen facere expenſas funeris, qa de ipſa dote eſt ſepelienda, & ſi ipſe non facit, ſed alius, cui dos erat reſtituenda, põt ille ſtatim agere actione funeraria non expectata dilatione legali. l. in eum. in fi. cum l. ſeq. non ergo loqtur iſta lex, qñ dos cedebat lucro mariti licèt quidam modernis hoc dicant, & malè, qa ꝯ iſtum tex. & miror, decipiuntur aũt, qa qñ non cedit lucro mariti, non tenetur maritus contribuere
2 ad expẽſas funeris. ſed hoc nihil facit ad factum. †qa verũ eſt, ꝙ non tenetur cõtribuere de ſuo, ſed quouſque dos eſt penès eũ, tenetur ei facere expenſas de ipſa dote, & ipſas poſtea cõputare in dotem, vt in d. l. eum. & l. ſeq. & hoc vult iſta l. & addit, vt ſtatim poſſit conueniri & non expectata dilatione legali.

L E X LXII.

1 *Maritus, ſi manumiſit ſeruum dotalem, quando teneatur mulieri reſtituere quicquid ab illo conſecutus eſt.*
2 *Seruus ſubiectus reſtitutioni ex contractu põt per dominũ manumitti, etiam inuito eo, cui debet reſtitui, ſecus ſi ex ultima uoluntate, unde etiam. nu. 3.*
3 *Maritus poteſt rem dotalem mobilem alienare inuita muliere, non ſic in re immobili.*
4 *Caſus, in quo ualet donatio inter coniuges fauore libertatis.*
Si dominus conſentiat emphyteutæ, vel uaſallo, ut poſſit alienare, an deſinit res eſſe emphyteutica, uel feudataria.
5 *Ceſſa actione contra reum principalem non cenſetur ceſſa contra fideiuſſorẽ, ſed ceſſa actione principali, bene uidetur ceſſare hypothecaria.*
6 *Dona facta ambaſiatoribus ſunt propria ipſorum, nec ſunt reſtituenda ei, qui eos miſit.*

1 DOtalem. †Si maritus manumiſit ſeruum dotalẽ contradicente muliere tenetur mulieri reſtituere quicquid ab illo conſecutus eſt, vel tanquã patronus vel tanquam extraneus. Si autem muliere conſentiẽte animo donandi ius patronatus, nihil reſtituere tenet̃. Si uero cum aĩo donandi, ſed vt maritus gereret negotium mulieris, tenet̃ reſtituerere quicquid fuit conſecutus tanquã patronus, non aut id, ꝙ tanq̃ extraneus h.d. in effectu uſq. ad l. ſi verò. §. dabit. & tract. de iſta materia, vſq; ad l. fin. ¶ Et not. ꝙ in iſto tertio caſu cõſiſtit difficultas, qa ſi mulier ꝯſẽſit vt manumitteret tãq̃ eius ꝓcurator, vr̃ neg. geſtor, & ſic ñ aĩo donãdi iᵒ patronatus, ſed vt illud acquireret ꝓ ipſa muliere, videbit̃ primo, ꝙ qcqd maritus poſtea acqreret ab illo liberto, ſiue tãq̃ patronus, ſiue tãq̃ eẍneus haberet reſtituere mulieri, qa mãdatarius qcqd ꝯſeqt ex mandato, vel eius occaſione, neceſſe hẽt reſtituere mãdãn, ut l. q proprius. §. procurator, vt in cæteris. ſ. d ꝓcu. vñ in eo, qd̃ ꝯſeqtur tãq̃ patronus, nõ vr̃ dubiũ, quaſi illud conſequatur ex mandato, & ſimiliter illud, qd̃ ꝯſeqtur tanq̃ eẍneus, qa vr̃ illud ꝯſeq occaſione mãdati. niſi. n. illud mãdatum fuiſſet factũ, non manumiſiſſet ipſum, & ſic nihil potuiſſet ab illo ꝯſeq. eꝯ videbit̃, ꝙ nihil haberet reſtituere. qa qd̃ ſ. dixi ꝓcederet in ſimplici mandatario, vel geſtore, q non gerit actum iure ſuo, ſed ex poteſtate ſibi data à mãdante: ſed iſte maritus manumittit ſeruũ. iure ſuo, qa dñs eſt, & põt eũ manumitter̃ iuita muliere, vt ĩ iſta l. dotalẽ. & ius patronatus acqrere, vñ nõ vr̃, ꝙ hoc faciat, ut mandatarius, vel geſtor, ſed iure ſuo proprio, licèt de ꝯſẽſu mulieris, ut ſ. eo l. ſeruus dotalis. & iſta ſunt diuerſa, ꝙ aliquid faciã de mãdato tuo, qd̃ ſine tua voluntate gerere non poſſem, vl̃ faciã iure meo, de ꝯſẽſu tñ tuo, ꝙ facere poſſem te ꝯdicente, pp hoc qa licèt maritus ſit dñs uerè, tñ eſt reuocabiliter, & mulier fingit̃ dña, & ſic erãt rõnes ꝓ, & ꝯ. vel, ꝙ totũ reſtitueret, vel ꝙ nihil emanauit l. Iulia. de maritãdis ordinibus de qua fit mẽtio in l. filius. §. fi. ĩ. de fal. & l. poſtulauerit. de adul §. iter. qa plura diſponebat, deci di iſtũ articulũ, ut ſeruet̃ hoc caſu media uia, ꝙ reſtituat id, qd̃ fuit ꝯſecutus tanq̃ patronus, non id, qd̃ tanquã eẍneus, ſed in primo caſu, qñ ꝯdicente muliere pp dolũ eius totũ reſtituit, in ſcd̃o pp volũtatẽ mulieris volẽtis donare, nihil. & illi caſus ſũt clari. iſta ergo ꝓuiſio legis Iuliæ eẍordinaria fuit, & ꝑter ius cõe, qa rigor iuris ſua debat, ut nihil hẽret reſtituere, poſtq̃ iure ſuo manumiſ. & iõ tanq̃ eẍordinaria, & ꝯ ius cõe, cũ loqueretur de perſona uiri manumittentis de mandato mulieris, nõ extẽdit̃ ad aliã pſonã, videlicet ad ſocrũ, licèt in eo vr̃ ſubeſſe eadẽ rõ, vt l. ſi verò. §. de uiro. ĩ. eod. Et ex illa apparet, ꝙ gl. quæ ſunt in iſtis tex. dũ intelligũt, ꝙ cõpetat mulieri actio mãdati ꝓ eo, qd̃ maritus fuit ꝯſequutus tanquã patronus, nõ bñ ĩtelligũt, qa ſi cõpeteret actio mandati, ꝓuiſio eſſet ſ'm ius cõe, iõ extẽderet̃ de pſona ad pſonã, vñ dic, ꝙ non dat̃ actio mandati, p rõnẽ, quã ſ dixi, qa maritus gerit actũ ſuo iure, ſed datur cõdõ ex illa l. Iulia ſ'm Bar. & bñ, licèt ipſe nõ declaret eo modo, quo ſ. declaraui, in quo conſiſtit totũ ius. No.
a ex hac prima l. quod †ſeruus ſubiectus reſtõni ex ꝯtractu poteſt

per

p dominū manumitte, ēt inuito eo, cui dēt reſtitui, ſecus ſi ex
vltima volūtate, vt l.ſeruus, q ſub conditione. ℑ.de manu. Item
3 no.† ꝙ maritus pōt rem dotalem mobilē alienare inuita mulie
re, nō ſic in re immobili, vt in toto ti.de fun.dotali ſ̃.e.l.1.& l.
ſi æſtimatis. ſed an hodie poterit manumittere ſeruū dotalē cū
ſokmat. transfertur dominium ipſo iure in mulierē p l. in reb.
C.de iu.do. vř, ꝙ nō, ſicut qñ ſubiacet reſtitutioni ex vltima vo
luntate. quo caſu exiſtēte ꝯditione tranſit dominium in legata
tium ipſo iure. Cōtrarium dic, vt iſta l. nō corrigat hodie, nec i-
ſto caſu habebit locū l. in reb. ſed ſolū in rebus nō alienatis, vř
alienatis tali alienatione, quæ poſſit retractari, ſed iſta retracta
ri non pōt, q̃a libertas, poſtq̃ ſemel incæpit competere, non dēt
auferri, & aliud in ultima voluntate, quæ fauorabilior, eſt, q̃ ꝯ-
tractus, ad ꝙ no. ℑ ad Treb. l. qdā ita §.ſi qs filiū. ſed qua actione
poterit mulier ꝯſequi à marito, hoc caſu, id qđ fuit ꝯſequutus à
liberto? dic ſ̃m Doc. quicquid dicat gl. ꝙ illud, ꝙ fuit conſequu
tus tanq̃ patronus, poterit peti iure actionis de dote, ſed illud,
quod non tanquam patronus, petetur officio iudicis deſeruiē-
te actione de dote, & ita intelligunt finem huius legis. Primū
tñ nō vř verū, q̃a gl. hic dicit ex illo non augeř dos, ergo nō peti
tur actione de dote, & potuit ſtatim peti, ēt conſtāte matrimo-
nio, Doct. tñ ita tranſeunt, & in hoc non conſiſtit magna vtili-
4 tas.† In l.ſe no. caſum, in quo valet donatio inter coniuges fauo
re libertatis. Itē in l. definit. dicit Bal. p eā ꝓbari, ꝙ ſi dominus
ꝯſentiat emphyteutæ, vel vaſſallo, vt poſſit alienare, deſinit res
eſſe emphyteutica, vel feudataria, & ita dicit tenere Cy. ego mi-
a ror[a] nec iſtud dictum eſt verum, q̃a dominus ꝯſenſit, non vt p
dat dominium directū, ſed vt ille poſſit dominiū vtile in alium
transferre, ꝙ facere non poterat, ſine domini conſenſu, & ſa-
tis eſt, ꝙ talis conſenſus operatur hoc, & miror de dicto Baldi.
5 ¶ † Vltimo idē Bal. in l.ſi verò. §. ſed ſi reum. no. illum tex. quòd
ceſſa actione ꝯ reū principalē non cenſeř ceſſa ꝯ fideiuſſorem,
qđ patet q̃a tex. vř requirere, ꝙ cedaī utrunque. ꝓ hoc vř tex.
in l. q filij. & in l. antep. ſ̃. de hære. vel act. ven. Sed ceſſa actione
principali bñ vř ēt hypothecaria, vt in l.ſi inſolutū & l.ſi à cre-
ditore. C.de act. & obl. Bř Bar. vř determinare ꝯriū in l.bñs a de
bitore. ℑ.ad Trebel. ſed dictū Bal. vř mihi uerius per l. qui filij.
& quia ſunt perſonæ diuerſæ, ſed hypothecaria non concernit
pſonam, ſed ipſam rem, vñ facilius tranſit ipſa res cum actione
6 principali quàm actio diuerſa cōtra diuerſam perſonam. † Vlti
mo no. glo. in §. quicquid, ad quæſtionem de donis factis amba
b ſiatoribus, an ſint propria ipſorum, [b] an ueniāt reſtituēda ei, q
eos miſit, & prima pars communiter tenetur, & Bar. aſſignat v-
nam rōnē, q̃a non uidentur accipere tanquam ambaſiatores,
cum mādatum ipſorum, & commiſſio ad hoc ſe non extendat.

ADDITIONES.

a *Miror.* Et mirandum eſt, cū ſit dubium an emphyteuta in contractu habeat licen
tiam alienandi, an & poſſit alienare domino irrequiſito, quòd tamen poſſit fir-
mat Inn. in c. potuit. de loc. & Sal. in l.fin. C. de iure emphy.
b *Propria ipſorum.* Adde Flor. in l.ſi ſerui inf. de uſuf. vbi dicit conſiderandum cu
ius gratia factum fuit donum, & in facto conſuluit Bal. conſi. 57. Frau. Cur.

LEX LXV.

L.Si verò.

1 §.Dabit. † Ad aliquem videtur perueniſſe id, ad quod ꝯ-
ſequendum habet actionem, ſecus ſi nō habet,
nec dolo deſijt habere, licèt filius eius habeat. hoc dicit vſque
ad §. de uiro.

1 *Prouiſio legis extraordinariæ aliquid contra ius commune diſponentis non extenditur de perſona ad perſonam, licèt uideatur ſubeſſe eadem ratio.*
2 *Statutum quod ſtante filio maſculo non ſuccedat filia fœmina, non pt ſubeſſe alia rō, niſi uel ſalua ſit agnatorum dignitas. i. quòd bona remaneant penès agnationem, quæ conſeruatur per maſculos, quæ ratio reſultat ex præſumptione iuris, & habetur pro expreſſa.*
3 *Licèt tale ſtatutum loquatur in filio, locum habebit in nepote ex filio, & relicta filia, uel nepote ex filia.*
Lex, uel ſtatutum diſponens aliquid contra regulas iuris communis, non extenditur de una perſona ad alteram.

1 § De viro. † Prouiſio legis extraordinariæ, vel diſpo-
nētis aliquid ꝯ ius commune non extendi
tur de perſona ad perſonam, licèt uideatur ſubeſſe eadem ra-
tio. h.d. [b] t ſemper allegatur. facit l. illam. C. de col. & uide oīno,
ꝙ ibi no. Bal. & intellige qñ in l. nō erat expſſa rō, alias ubicūq;
locum habet illa rō, ſimiliter & illius legis diſpoſitio, licèt ſit ꝯ-
a tra ius commune, & ſic extenditur de caſu ad alium caſum, [a] de
perſona ad pſonam p rōnem expreſſam in l. de hoc eſt gl. ord. ī
cle. 1. de elect. ſuper ver. eligatur. & Bald. in authen. quas actio-
nes. C. de ſacroſan. eccl. bene facit tex. in l. emptor. §. ſi. ſup. de rei
ven. ibi dum dicit, & ea rōne reddita, &c. & in l. fideicōmiſſi. §.
§. cū Pollidi[o]. ſ̃. de vſu. & illos tex. ſolet allegare Iac. But. idē ſi rō
eſſet expſſa in l. tñ nō poterat ſubeſſe, niſi vnica, & illa eſt certa
2 ex aliqua iuris præſumptione, † ut ſi ſtatutum dicat, ꝙ extante fi
lio maſculo non ſuccedat filia fœmina, nam hic non pōt ſubeſ
ſe alia rō, niſi ut ſalua ſit agnatorū dignitas. i. ꝙ bona remaneāt
penès agnationē, q̃ cōſeruatur per maſculos. & iſta rō reſultat
ex pſumptione iuris: vt ℑ. de uen. inſpi. l. 1. §. denuntiare. & not.
Cyn. in l. 1. C. de adult. unde habetur pro expreſſa per id, quòd
3 habetur per gl. in l. quamuis. C. de fideico. † Et ideò licèt loqua
tur in filio, locum habebit ī nepote ex filio, ſi aliquis decedat
relicto nepote ex filio præmortuo, & relicta filia, uel nepote li-
cèt ſit ꝯ ius commune, & ita no. elegāter Bal. in l. maximum ui-
tium. C. de libe. pter. ꝯ iſtos caſus lex, uel ſtatutum diſponēs ali-
quid ꝯ regulas iuris communis non extenditur de una perſo-
na ad alteram, ut hic, & d. l. illam. C. de collat. quidam aūt dicūt
iſtum tex. poſſe intelligi, non ut loquatur eo caſu, quo ſeruus
fuit datus ſocero, & p ſocerum fuit manumiſſus, put gl. & Doc.
uidentur intelligere, q̃a tunc ſubeſſet eadem rō, quæ in uiro, &
iō deberet fieri extenſio, ſed ut loquatur in caſu textuum pce-
dentium, qñ fuit datus uiro, & p ipſum manumiſſus, q uir ha-
bebat patrem, & ille pater aliquid ab illo liberto fuiſſet conſe-
quutus, ſed iſte intellectus non eſt uerus, quia tunc nō ꝯſeque-
retur, ut patronus, cum patronus nō ſit, ſed tanquam extrane[a]
non eſſet dubium, ꝙ non tenetur illud reſtituere, ſicut nec ip-
ſe uir, dubitatio aūt uertitur ſolum in eo, quod conſequitur ut
patronus, & in illo eſt dubium, an fiat extenſio de uiro patro
no ad ſocerum patronum, & iſta eſt ueritas.

ADDITIO.

a *Alium caſum.* Adde ut per eundem conſi. 136. per Ale. conſ. 97. 1. lib. & 48. 1. l.
per Fran. de Are. conſi. 96. Lud. Ro. conſ. 110.
1 *Qui tenetur ad quātitatē reſpectu certæ ſpeciei ſoluēdo ſpeciem liberatur.*
2 *Perempta illa ſpecie, quam quis ſoluendo poterat liberari, liberatur ad obligatione quantitatis.*

1 §.Quod ait lex. † Qui tenetur ad quantitatem re-
ſpectu certæ ſpeciei ſoluendo ſpe
ciem liberaī. Ad hoc allegaī iſte textus, & l.ſi fideiuſſor euictio
2 nis. ℑ. de do. excep. † Et ex hoc ſequitur aliud, quòd perempta
illa ſpecie, quàm ſoluendo poterat liberari, liberaī ab obligatio
ne quantitatis, & iſte eſt caſus in l. Titiæ textores. in fin. de leg.
primo. & l. quidam teſtamēto. §. ſi tibi. eo. ti. & dř teneri ad quā
titatem reſpectu certæ ſpeciei, quare teneī ad quātitatē incertā
declarandam ſ̃m ualorem illius ſpēi, & ſic ad pciū illius, ut in il
a lis iurib. & hic ſecus, ſi ad quātitatē[a] certā, licèt ꝓ ptio alicuius
ſpeciei, ut ℑ. de dote præle. l. uir uxori. cum ibi no. per Bar. ¶ In
tex. ibi (oſtendit æſtimationem, &c.) id eſt dicere, ꝙ ipſa l. Iul. de
maritādis ord. obligat maritū, q aliq̇d ꝯſequiī, tanquam patro-
nus ex manumiſſione q̃ fecit de mādato mulieris, tāq̃ geſtor ne
gotiorum illius ad quantitatem, i. ad ualorem eius, quod ad eū
peruenit tanquam ad patronum, non aūt ad aliud, quod eidē
peruenit ut patet ex eius uerbis, dum dicit tātam pecuniā, &c.
uidebatur ergo, ꝙ non poſſit tradendo, id quod ad eum perue-
nit, liberari ab obligatione quantitatis inuita muliere, ut aliud
ꝓ alio, &c. vt l. 2. poſt prin. ſ̃. ſi cert. pet. cōtrarium tñ eſt uerius
de æquitate, ut ſequitur in ſi. fac. ℑ. de lega. ſi fundum p fideic.

ADDITIO.

a *Quantitatem.* Adde quod hoc tenet ipſe Pa. in l. Titiæ textores. §. ſi. cū d. §. ſi tibi.
& d. Ale. in l. quòd te, ſup. ſi cer. pet. uideatur d. Ale. & ibi Are. in d. §. ſi tibi. &
in d. l. Titiæ textores. §. ſi. uidentur tenere contrarium.

LEX LXVI.

Hæc actio. Non ſummatur.

§.Hæc actio. Scilicet conditio ex l. Iul. de maritādis
ordinibus competens ad id, ꝙ mari-
tus fuit cōſequutus tanq̃ patronus, uel æſtimationem eius, ut ſ̃.
proxi. §. reiectis expoſitionib. gl. quarum nulla eſt uera, uidebaī
autem, ꝙ non poſſit agi conſtante matri. quaſi illud augeat do
tem, & ſic poſſit retineri, quouſque m̄rimonium durat, ſed con
trarium eſt, ut hic patet, & ita gloſſ. ſ̃. eo d. l. dotalem, quæ incip.
quaſi augmentum, ibi dum dicit, ſed ſuperiori caſu, & c. illud āt
conſequitur non tanquam patronus benè augeret dotē eo ca
ſu, quo ueniret reſtituendum, quia manumiſiſſet contradicēte
muliere: ut no. illa ea. gl. in prin. & ſic non ueniret reſtituendū,
niſi in ſumma, & hoc facit pro eo, ꝙ dixi in l. ſeruus dotalis. ſu-
pra eo. ut idē ſit in hæreditate delata ſeruo dotali, & adita iuſſu
mariti, quæ uenit reſtituenda mulieri, cum nō ſit fructus ſerui;
nā reſtitueī m̄rimonio ſol. nō añ, ut ibi dixi. cogita tñ ſup hoc.

LEX LXVII.

1 *Maritus tenetur de leui culpa commiſſa in rebus dotalibus, & quando.*
2 *Dos ſi conſiſtat in quantitate, uel in ſpeciebus æſtimatis ea æſtimatione, quæ facit emptionem, tenetur maritus etiam de caſu fortuito.*

3 *Si extraneus prop*ter *odium, quod habebat ad maritum, dedit damnum in*
rebus dotalib. an teneatur maritus, ac ſi eius culpa datum ſuiſſet.
4 *Si habes domum meam conductā, & aliquis, qui te habet odio, ponit ibi incendium, quando tenearis damnum emendare.*

1 IN his. † Maritus tenetur de leui culpa commiſſa
in reb. dotalib. & vr eius culpa datū dānū,
ſi fuit datum à tertio propter delictū ipſius mariti. h.d.
¶ In tex ibi (dolum malum) ſupple, & latā culpam, & qđ ſubijcit (culpam) ſupple, & leuē, nō leuiſſimā, vt ſ. eod l. ēt. §. licèt, &
2 ibi no. † Hoc qn̄ dos ꝯſiſtebat in ſpecieb. non æſtimatis, ſed ſi in
quantitate, tenet̄ ēt de caſu fortuito, & idē ſi in ſpecieb. æſtimatis ea æſtimatione, q̄ facit emptionem, & ita intellige gl. i. ſed ſi
non facit emptionem, tenet̄ de culpa leuiſſima, vt dixi in l. æſtimat. ſ. e. l j. §. mancipia. ¶ In fin. te. ibi, Graechi culpa. i. dolo. nā
oīs dolus dr̄ culpa, cum illud verbum ſit generale, vt l. ſi ex cā.
§. pen. ſ. de mino. licèt nō econuerſo, ille. n. Gracchus fuit in dolo, qa ſeditionem fecit in pplo, pp quam fuit interfectus, & populus eius bona, & ēt vxorem deſtruxit. vn̄ fuit determinatū, ꝙ
hr̄des eius tenerentur vxori ad emendationem damni. Sed op.
ꝙ non benè fuerit determinatum, quia illud maleficium non
erat ordinatum ad hūc caſum, ſed ad cōmotionem ciuitatis, ergo &c. vt l. non oēs. de ſta. lib. & no. Gul. de Cug. in l. ſi certo. §.
interdum. ſ. commo. Sol. illud eſt verū in ſimplici culpa, de qua
qs tenet̄, qn̄ nō eſt ordinata ad caſum: ſecus in dolo, vt l. i. §. q tē.
ſ. depoſ. & ibi dixi, & in l. ſi vehenda. ad l. Rho. de iac. & ꝯ fuit
3 dolus. † Sed quid ſi maritus non commiſit maleficiū, & tn̄ quidam tertius pp odium, qđ habebat ad ipſum, dedit damnum in
reb. dotalibus? R̄ndeo caſus eſt, ꝙ teneat̄ maritus, ac ſi eius culpa datum fuiſſet. ſ. loca. l. merces. §. culpæ. Hoc tn̄ verū ſine dubio, qn̄ inimicitia ꝓuenerat ex defectu ipſi⁹, ſi naūr ſine ei⁹ de
fectu, vel culpa, ad huc gl. ibi vr̄ idem dicere. & Bar. hic ſed Bal.
a ᵃſm Cy. dicit ꝯriū, quia eſſet iniquum, & inhumanum. † nam
4 ſi habes domum meam conductam, & aliquis, q te hēt odio ponit ibi incendium, q̄ rō dictat, ꝙ tenearis emendare, ſi ſine tua
culpa hēt te odio, at. in l. ſed & damno. ſ. loca. Bn̄ ſi potuiſti ꝓuidere. vt qa ille fuit minatus hoc facere. & non adhibuiſti diligētiam, nec mihi ſignificaſti, pōt ꝓcedere, ꝙ dictū eſt, & ita eſt de
mente illius gl. aliàs ꝓcedit dictū Bal. & Cyn. Si uerò non pp odium, qđ ad te, vel ad maritum habeat, ille extraneus damnum dedit, non teneris, ut d. l. ſed & damno. & in l. ad eus. ſ. commod.

ADDITIO.

a Sed Bald. Dic, ꝙ idē Bal. limitat dictū Bar. hic cū culpa leuis, vel leuiſſima pōt imputari ei, cuius ob inimicitiā datū eſt damnū. & hanc limitationem dicit eſſe de mente gl. in l. ſi merces. §. culpæ. ſ. loc. dum ibi dicit gl. cum. n. habeat inimicitias cautius debet cuſtodire. & ita dicit ad literam eius conſi. 237. 2. lib.

---

1 *Maritus ſol. mat. pōt recuperare veſtes datas ſeruis dotalib. vel vxori tales quales ſunt, vel cōpēſare earū æſtimationē in dotē, quādo ſtat ꝑ mulierē.*
2 *Maritus tenetur ſeruos dotales induere, ſicut & alere, quouſque ſunt in uſu, & vſu finito qualiter poteſt veſtes auferre, vel repetere.*
3 *Caſus, in quo in obligatione rem reſtitui, ſuccedit obligatio ad æſtimationē, etiam re extante.*
Si mulier dedit in dotem equum, & maritus emit frenum, vel ſellam, poteſt maritus ſol. mat. repetere quod emit.
4 *Veſtes, quas maritus fecit vxori, quòd ſol. mat. per mortem mariti debeāt remanere penès hæredes uiri, ſi ſunt feſtiua, & precioſa.*
5 *Veſtes datæ famulis an poſſit eis auferri, quando recedunt.*

1 §. Seruus vxoris. † Soluto matrimonio maritus
veſtes datas ſeruis dotalibus, vel
vxori recuperare pōt tales quales ſunt. & ſi ꝑ vxorē ſtat, pōt æſtimationē earū in dotē cōpenſare. h. d. notabiliter, & pōt intelligi dupliciter, vt ex ſummario patet, ꝙ ſerui erant dotales, & tūc
dum dicit (ſeruus vxoris) expone. i. ficté, qa verè maritus eſt dominus, vt ſ. eo. l. ſeruus dotalis, & hoc vt conueniat rit. Poteſt ēt
intelligi de ſeruis non dotalib. & tūc propriè ſtat litera, & poſſet intelligi duob. mod. i. ꝙ erant in uſu mariti, vel ēt nō erāt ſm
ea, quæ ſtatim dicam: nā aliud eſt in vno caſu, q̄ in alio. Pro declaratione gl. i. oppo. ꝙ maritus nō teneat̄ recipere veſtes quales ſunt, immo poſſit repetere ab vxore quātū in eis expendit ꝑ
actionē de in rē verſo, vt ſ. de in rē verſo. l. 3. §. proinde ſi ſeruus,
pp hoc gl. dicit, ꝙ hoc dēt intelligi, qn̄ iſtæ veſtes nō erāt neceſſariæ huic ſeruo, vel erant ꝑter conſuetudinem mulieris, quo eaſu cenſetur voluiſſe donare, & iſta donatio per diuortiū reuocatur. & nō tenet̄ vxor, niſi quatenus eſt locupletior. ſi autem res
fuiſſent neceſſariæ, ꝓcederet ꝯriū. Breuiter iſta gloſſ. poſſet verum dicere in ſeruis non dotalibus, & qui non erant ad vſum
ipſius mariti, tunc de directo procederet diſtinctio. gl. quòd ſi
erant neceſſariæ, pōt maritus repetere quatrum conſtiterunt
ꝑ actionē de in rem verſo. ſi non erant neceſſariæ, vr̄ donaſſe. &
donatio reuocat̄ per diuortiū, & non tenet̄ uxor ultra quam
ſit locupletior: ſed in ſeruis dotalibus, vel ēt nō dotalib. qui ad
uſum eſſent mariti gl. iſta non procederet, qa maritus propter
vſum, quem hēt tenet̄ eos induere, ſicut & tenetur eos alimentare, ut l. uerbo uictus. de uer. ſig. un̄ poſito, ꝙ eſſent ueſtes neceſſariæ, non poſſet repetere quatenus conſtiterunt, quia non
geſſit negotiū mulieris, ſed proprium, & fecit quod debuit, un̄
ſufficit, ꝙ rehabeat tales, quales ſunt. Sed tunc op. cx. gl. quia ſi
tenebitur hoc facere, ur̄, ꝙ non poſſit repetere, etiam tales qua
2 les ſunt, quia ſoluit debitum. † Sol. tene mēti, qa eſt notabile
& maritus benè tenetur omnes induere, ſicut & alere quouſq.
ſunt ī uſu eius, ſed finito vſu, ſicut nō tenet̄ amplius aler̄, ita nec
indutos tenere, & ideo poteſt veſtes auferre, uel repetere tales
quales ſunt: deteriorationem uero dēt computare cū uſu, quē
habuit: & iſte eſt intellectus huius §. non tn̄ ꝓpria auth. debet
auferre, & eos nudos relinquere, qa eſſet ꝯ humanitatē, & decorē, arg. in l. fi. §. ſi fœnerator. ſ. qđ met. cau. ſed dēt requirere uxorem, ꝙ eos veſtiat alijs ueſtibus, & reſtituat illas, uel æſtimationē earū, & ſi nō vult hoc facere, tunc æſtimationē deducet de
3 dote, ſi ꝯſiſtat in pecunia. † & ſic no. caſū, ī quo ī obligatione rē
reſtitui, ſuccedit obligatio ad æſtimationē, ēt re extante, ne ſerui nudi remanent. Regulariter non ſuccedit, niſi re perempta,
ut in l. in re ſurtiua, ſupra. de cōd. fur. ¶ Et ex ꝑdictis apparet, ſi
mulier dedit in dotē equū, & maritus emit frenū, uel ſellā ſolu.
4 matr. pōt retinere, quod emit. † Itē ꝑdicta faciūt ad ueſtes, quas
maritus fecit uxori, an ſolu. mat. ꝑ mortē mariti debeant remanere penès hæredes mariti, & in hoc Doct. variè fuerunt loquuti, vt Bar. hic refert, & finaliter ipſe tenet opin. ꝙ ſi erant ueſtes
feſtiuæ. & ꝑtioſæ, illę cēſentur commodatæ magis pp honorem
a uiri, q̄ donatæ, ᵃut ꝑ debito ſolutæ, & iō remanent penès hæredes uiri ꝑ l. ſi ut certo. §. interdum. ſ. commoda. ſed ſi erāt quotidianæ, nō cēſent̄ commodatæ, nec donatæ. ſed ꝑ debito ſolutę,
qa ſicut tenet̄ eā alere, ita & tales ueſtes facere, nō erūt uxoris, &
tra dicit ſe pluries ꝯſuluiſſe: ſed ꝯ, ꝙ ēt illæ debeāt remanere penès hæredes uiri ꝑ iſtum tex. & ꝑ id, ꝙ ſ. dixi, qa licèt teneatur
induere non tamen tenetur ipſam indutam tenere, niſi quouſque durat matrimonium, ſicut in ſeruis dotalibus. Bn̄ dic, ꝙ
in ſeruis aliud eſt, quia in eis nō cadit donatio, nec dominium
ueſtium, ſed ī uxorem cadit utrunq; ideo uidentur ſolutæ pro
debito, quouſque durat matrimonium, & eo finito cenſentur
donatę, quia non ita rigorosè inter eos agitur, nec tanquam inter īfeſtos, ut ſ. de donatio. inter uir. l. id quod §. ſecundo. Cætera uide hic per Bart. circa iſtum paſſum. ¶ † Item gloſſ. inducie
5 in arg. ad ueſtes datas famulis, ut quando recedunt, poſſint eis
auferri: tu dic, aut fuerant datæ æſtimatæ, & tūc ſunt ipſius famuli, & ſi famulus nihil reſtaret dare domino, nō poſſent ei auferri, ſed ſi reſtaret aliquid dare, & nō ſolueret, conſuetudo introduxit, ut poſſint retineri propria authoritate, qa ſunt ſuſpecti de fuga, ſed de iure non poſſet hoc fieri ſm Bart. ſi nō eſſent
ſuſpecti aliàs dominus ꝑderet ius ſuum, quia dediſſet ſibi ius ꝓpria authoritate, ut l. ex tat quod met. cau. Sed ſi ſunt datæ inæſtimatæ ad uſum famuli ad beneplacitum domini, tunc poſſūt
retineri tales quales ſunt, etiam propria authoritate, non tamē
de æquitate debet eos dimittere nudos, arg. eius, quod dixi.

ADDITIO.

a Nam donatæ. Adde eundem Pau. de Caſt. in conſi. 425. in nouiſſi. incip. viſo caſu ſupraſcri. & etiam uide Pau. de Caſt. in conſi. 181. incip. in prædicto dubio Car. conſ. 143. & Lud. Rom. in conſi. 146. & adde eundem Pau. de Caſt. in fine li. in conſi. 345. inci. ad primum videtur in nouis vbi, ꝙ ſi ſocietas habet veſtes quotidianas, & feſtiuas, quod veſtes feſtiuæ cenſentur potius à ſocietate unicuique ſociorum ad eorum vſum datę quam donatæ, & tales quales ſunt debent conferri cum alijs, vel ſi illas habentes vellent ipſas retinere, debent æſtimari quantum in ſuam portionem computabuntur. alle. in arg. quæ habentur in l. 3. §. nec caſtrenſe. infra. de col. bo. & idem ſentit ipſe Pau. in conſi. 363. inci. omnipotentis Dei.

---

1 *Filia ſi conſenſit patri, vt dotem exigat, & ipſe exegit partem non propterea filia perdit ius conſolidationis in alia parte, ſi efficiatur ſui iuris ante exactionem patris.*
2 *Quando pater fuit ſtipulatus à principio ſine conſenſu filiæ, vel ex poſt facto cum eius conſenſu, ſibi ſeu patri dotem reddi, non conſolidatur actio in filiam effectam ſui iuris.*

1 §. Filia. † Etiam ſi filia cōſenſit patri, ut dotem exigeret,
& ſi exegit partem, nō propterea filia perdit ius
conſolidationis in alia parte, ſi efficiat ſui iuris, anteq̄ exigeret ꝑ
patrē. h. d. no. Sic etiam nō ꝑdit ius cōſolidationis, ſi pr̄ egerit,
& litiam obtinuerit, non tamen fuit facta executio, vt ſup. e. l. ſi
mari-

marito.§.ſi uoluntate.nec etiam,ex eo,quod facta ſui iuris poſt ſolu.mat.vt ſ.eo.l.inſulam.in princ.nec ex eo,quod pater ſucceſſerit marito:ut l.ſi ſocer in prin.ſ.eo.nec ex eo,quod dos per fratrem non eſſet ſoluta uiro antequam eſſet effecta ſui iuris,vt ea.l.ſi ſocer. §.Lucius.& dic,ut in qualibet earum dixi,ad quæ adde caſum huius §. ¶ In tex.ibi(nec promiſſa nouandi animo patris fuiſſet)

2 hic eſt caſus in tex.expreſſius a contrario ſenſu,quod † quando pater fuit ſtipulatus ſibi ſoli dotem reddi,uel a principio,quod facere potuit ſine conſenſu filiæ,vel ex poſtfacto eum eius conſenſu non cõſolidatur actio in filiam effectam ſui iuris,licet quidam antiqui nimium ſubtilizantes,dixerint contrarium,ut no.Cyn.C.de rei vxo.act.§.videamus.& tetigi ſ.eo.l.quotiens.

---

1 *Si ad maritum pertinet periculum ancillarum dotalium, ſimiliter pertinet partus earum.*

2 *Si depono,uel mutuo tibi centum libras in ducatis, ut reddantur in eadem æſtimatione:quid importent hæc uerba.*

3 *Si unus ex ſocijs vult inueſtire communem pecuniam in aliqua mercantia contradicentibus alijs,& ille dicat ſe eam inueſtire ſuo periculo, quod lucrum ipſius inueſtitura ad ipſum ſolum pertinebit.*

1 §.Mancipia. †Si ad maritum pertinet periculũ ancillarum dotalium,ſic pertinet partus earũ h.d.ſed ſi non pertineret,ſecus,quia partus ancillarum nõ ſunt fructus dotis,ſed dotem augent.& ita debet intelligi l.j.C.eo.ti. ſecundum Dy.& intelligo hic de periculo leuiſſimæ culpæ,quia æſtimatio de qua hic non fecit emptionem,cum fuerit actũ,quod eadem mancipia reſtituentur,vñ æſtimatio fecit venire leuiſſimã, cum de natura contractus non veniat,niſi leuis,iuxta ea,quæ not.in l.ſi ut certo §.nunc videndũ.in fi.ſ.cõmo.& iſta leuiſſima culpa dicitur pleuſſi, ſicut caſus fortuitus,ut no.in l.ſi qs,nec cãm.ſi cer.pe.ſ.eo.l.ſi æſtimat ſuper gl.in tex.ibi tantundẽ æſtimata reddere.i.dicere,quod ſi tpe,quo reddentur,tñ valebant,quantũ æſtimatæ ſunt,ſufficiat ipſa reddere,ſed ſi minus,quia eſſent deteriorata reddatur una cum eis deterioratio,& ſic uoluit,quod deteriorẽtur ad damnũ mariti,quod eſt intelligendum,ſi eius culpa leuiſſima contingat,ſecus ſi ſine aliqua culpa,ut not.C.de iu.dot.l.ſi in-

2 ter virum.in ultima gl.† Quærit Bar.quid in florenis,qui non deteriorantur ex uſu,ſi depono,uel mutuo tibi cẽtum libras in ducatis:ut reddantur in eadem æſtimatione,quid importãt hæc uerba?dicit ipſe,quod ſi deteriorantur ducati in materia,licẽt nõ deteriorentur in ualore extrinſeco,important,vt reſtituantur in eadẽ æſtimatione,qua fuerunt dati,vt ſi tpe dationis valebat ducatus libras quinque,& ſi dedi.20.ducatos,& dixi me dediſſe centũ libras in ducatis reddendas in eadẽ æſtimatione,& poſtea contingat ducatũ ualere quinque libras,& quinque ſolidos,debebis mihi reddere 20.duca.ſicut tradidi,licẽt hodie faciant vltra c.libras.Et econuerſo,ſi incipiunt valere minus,debebo recipere pro quinq.libris,ſicut tradidi,niſi fuiſſes in mora

a reſtituendi,quod dic,ut idẽ no.in l.Paulus rñdit.j.de ſol.hic aũt lo

3 quitur in reb.quæ per vſum deteriorãtur. ¶ †In tex ibi (quia his pro mancipiorum periculo &c.) No.ar.quod ſi vnus ex ſocijs vult inueſtire cõem pecuniam in aliqua mercantia contradicentibus alijs, & ille dicat ſe eam inueſtire ſuo periculo,lucrum illius inueſturæ ad ipſum ſolum pertinebit,ſicut & periculum,& ita dicit Bar.in l.quia poterat.j.ad Trebel,fuiſſe determinatum per illum tex.facit l.ſi vnus.§.ſi unus,ſupra pro ſoc.& etiam iſte tex.

ADDITIO.

a In l.Paulus.Bonitas monetæ,an & qualiter attendatur in ſolutionibus fiendis,vide per.Pa.ca.conſi.29.in 2.dubio.latẽ per Lud.conſi.123.& pulchrẽ quæ tradit Franc.de Are.in conſ.ſuo.11.in 2.column.& circa hanc materiam vide,quæ poſui in l cum quid.ſ.ſi cert.pet.Franc,Cur.& adde prædicta ea,quæ ponit dñs,& præceptor meus Soc.in ſuo conſi.198.& quando eſt facta mentio de floreno aureo,& tunc poſſit ſolui moneta per do.Maria.in ſuo conſi.6.col.3.& ibi quid ſi expreſſa eſt imago floreni,& uide Oldra.in ſuo conſi.13.Soc.

---

1 *Maritus qui per errorem promiſit ultra quam in dotem recepit non tenetur vltra.*

2 *Licẽt ex parte ſoluẽtis indebitũ diſtinguatur,an ſoluerit per errorẽ,uel ex certa ſciã,& ẽt ex parte promittentis,tamẽ ex parte recipiẽtis nõ diſtinguitur.*

1 §.Mulier. †Maritus qui per errorem promiſit vltra quam in dotem recepit non tenetur ultra.h.d.intelli-

2 gi l.cum effectu mero iure ſic.† No.in fi.huius §.quod licet ex parte ſoluentis indebitum diſtinguatur,an ſoluerit per errorem:uel ex certa ſcia,vt l.cuius per errorem.de reg.iur.& etiam ex parte promittentis ut hic gl.ex parte tñ recipientis,nõ diſtinguitur,& hic dicit Dy.quod non eſt alibi iſte tex.Tu dic,quod iſte loquitur in illo,qui recepit promiſſionem de indebito,ſed ſi recepiſſet ſolonem,eſſet dña,quia ſi recepit ſcienter indebitum cõmittit furtum,ſecus ſi ignoranter,vt l.quoniam.ſ.de cond.fur.quod dic,ut ibi.Item ſi recepit ſcienter tenetur totũ reſtituere,ẽt ultra quam ſit factus locupletior,ſecus quando ignoranter,quia non tenetur ultra quam locupletior ſit,vt ſ.de cond.indebit.l.in ſumma.§.penul.& l.ſi non ſortem.§.libertus ante fin.de eo uero,quod hic no.an teneatur ultra,quàm facere poſſit,diſtingue per quem modũ facta fuit promiſſio,ut ſupra ea.l.ſi prior.in glo.

---

1 *Dos primi matrimonij an cenſeatur repetita in ſequenti.*

2 *Si aliquis habuit filios naturales ex concubina, poſtea contraxit matrimonium cum alia,& etiam concubina cum alio,deinde ſolutis illis matrimonijs contraxit matrimonium cum eadem concubina, quod filij primo nati legitimentur non obſtantibus matrimonijs intermedijs.*

1 §.Vxor. † Dos primi matrimonij cenſetur repetita in ſequenti matrimonio facto cum eadẽ,licẽt aliud matrimonium medium interuenerit,vel aliquid ſit datum in dotem.h.d.Et iſta duo faciebant dubium,maximẽ hoc ſecundum,quia poſtquam in ſequenti matrimonio dederat centum,& decem in dote,videtur quod noluerit in dotem conuerti id,quod reſtabat habere de dote primi matrimonij,tñ contrarium hic determinatur,quod eſt

2 notandum,& ſic videtur hic tex.contra id,quod dixi,ſ.e.l.ſi mulier diuertit ſed intellige illam ſecundum hunc tex. ¶ † Et inducitur ad quæſtionem,quod ſi aliquis habuit filios naturales ex concubina,poſtea contraxit matrimonium cum alia,& etiam concubina cum alio,deinde ſolutis illis matrimonijs contraxit matrimonium cum eadem concubina,quod filij primo nati legitimentur [a] non obſtantibus matrimonijs intermedijs,de hoc no.per Barto.poſt Dy,in l.cum mihi.§.primo.de ſolu.& l.bonorum.rem ra.hab.& per Ioan.And.in regula ſine culpa.in merc.

ADDITIO.

a Legitimentur. Vide do.Anton.Roſellum in tract.ſuo legitimationis,vbi late.Ro.conſilio.367.

---

1 *Si maritus liberauit ſocerum a promiſſione dotis,tenetur eam reſtituere filia facta ſui iuris, etiam ſi ſocer non erat ſoluendo.*

2 *Si maritus non liberauit ſocerum per pactum,vel per acceptilationem, ſed fuit confeſſus ſe habuiſſe,& recepiſſe,cum tamen non recepit,& poſtea conficitur aliud inſtrumentum incontinenti, in quo non obſtante dicta confeſſione pater uxoris promittit dotem dare, non tamen eam recepit,& ſol.mat.repetat mulier ab hæredibus viri, vel hæredes mulieris ab ipſo uiro, quid iuris.*

3 *Confeſſio de dote recepta facta poſt promiſſionem dotis danda ſtatim præiudicat,niſi maritus aſſumeret in ſe onus probandi numerationem non fuiſſe factam.*

4 *Si maritus fuit confeſſus ſe habuiſſe dotem a muliere, & hac confeſſione non obſtante mulier per aliud inſtrumentum ſtatim promiſit dotem, quam nunquam ſoluit, non poteſt mulier dotem repetere ac ſi fuiſſet ſoluta.*

1 §.Si vir. †Si maritus liberauit ſocerum a promiſſione dotis,tenetur eam reſtituere filiæ factæ ſui iuris. & ſi ſocer non erat ſoluendo.h.d.Opp.de l.ſi extraneus.ſ.de iu.dot. Sol.ſi maritus non liberaſſet ſocerum,non teneretur reſtituere dotem filiæ,quia filia non poſſet ſibi imputare,quare a pãtre nõ exegit,poſtquam non fuit ſoluendo,vt ibi,teneretur tñ maritus cedere vxori contra hæredes patris,vt ſ.eo.l.ſi ſocer.§.Lucius.ſed quia liberauit,non põt cedere,ideo ſibi imputet,ut perinde conueniatur,ac ſi dotem recepiſſet,& iſte eſt caſus notabilis hic.Sed contra, quod idem ſi liberauit,vt in d.§ Lucius.& l.ſi marito.§.primo. Sol.ſecundum Doc.ibi liberauit per pactum,quod nõ habet vim ſolutionis,hic per acceptilationem,quæ vim ſolutionis habet.Tu dic,quod ſi pactum non fuit perſonale,ſed in rem ſcriptum,quia promiſit nunquàm dotẽ petere,nec a patre,nec ab hæredib.eius.Idem in pacto,quod in acceptilatione,quia ſubeſt eadem rõ.ſ.quod non poteſt actionem cedere cum effectu contra hæredes patris,& ideo per replicationem cedendarũ repellitur ab excipiendo,quia facto eius contingit,quod cedere nõ poteſt,ſicut per exceptionem cedẽdarũ repellit quis ab agendo,vt j.de ſol.l.Stichum.§.pe.ſed ſi pactum erat perſonale,quod non peteret a patre duntaxat,tunc nõ nocet marito,quia põt cedere actionem contra hæredes patris quib.

2 pactum non prodeſt,& ita loquuntur contraria. ¶ †Sed quæritur,quid ſi nõ liberauit per pactũ,uel per acceptilationem,ſed

a fuit confeſſus [a] ſe habuiſſe,& recepiſſe,cum tñ non receperit,nam inſtrũa dotalia cõiter fiunt,& poſt tale inſtrũm confeſſionis conficitur aliud incontinenti,in quo non obſtante dicta confeſſione pater promittit dotẽ dare,& iſtud frequentatur in multis locis,ſoluit matrimonium,mulier repetit ab hæredib.viri,vel hæredes mulieris ab iſto viro,quia videtur dotem recepiſſe,& hoc oſtenditur

ADDITIO.

a Confeſſus. Adde quæ ponit ipſe idem Paul.de Caſt.in conſi.432.in nouis incip.ad primum puto dicendum.in 1.col.verſi.circa ſecundum. Cur.

per inſtrumentũ ꝯfeſſionis, contra quam non videtur maritũ
poſſe venire, vt C. de non num. pecu. l. generaliter. ꝙ confeſſio
probat veram numerationem, non fictã, ipſe tñ maritus nun-
quam dotem recepit, q̄ritur quid iuris, nam in l. ſi extraneus.
de iu. do. ſolam promiſſionẽ recepit, non aũt liberauit: nec fuit
confeſſus ſe recipere, in iſto §. liberauit. nos loquimur, qñ fuit
confeſſus: ꝙ plus vñ. Iaco. de Are. mouet hic ſtatim q̄ōnem, &
Bar. poſt eum determinat multum ſingulariter, ꝙ maritus te-
neat cum effectu reſtituere: q̄a cenſet fuiſſe ꝯfeſſus, nõ ſpe fu-
turæ numerationis, ſed ſpe illius promiſſionis ſtatim ſequutu-
ræ, vñ cum ſit ſequuta, impleta eſt eã, iõ non põt opponere ex
ceptionẽ non numeratæ dotis, vt C. de poſtu. l. ſub ſpẽ. Intelli-
go ẽt, ſi velit probare ſe nunq̄ recepiſſe, ſeu ẽt ſi mulier, vel eius
hæres hoc ꝯfiterent, q̄a ſatis eſt, ꝙ recepit ꝓmiſſionẽ, q̄ voluit
haberi loco ſolonis, iũ fuit ꝯfeſſus ſe recepiſſe, & hoc vidi de fa
cto, cũ quidã ignobilis recepiſſet nobilẽ in vxorẽ, pro qua pa-
ter promiſerat ducenta: & voluit, ꝙ gener dotaret eam de aliis
ducentis: & ſcđm fuit primo inſtrumentum confeſſionis, in quo
maritus confeſſus fuit ſe habuiſſe, & recepiſſe quadringẽta a pa
tre, cum nihil recepiſſet, & eodem inſtãti pater per aliud inſtru
mentum promiſit ſibi ducenta non obſtante illa confeſſione,
quæ tamen nunquam ſoluit, & mortuus eſt pater. ſol. mat. uxor
petebat ab hæredibus viri quadringẽta, quia uir promiſit ea re
ſtituere mulieri, & hæredibus eius: hæredes ſe defendebant: ꝙ
contemplatione ducentorum ſoluendorum marito ipſe mari
tus eam dotauerat, de aliis ducentis non daturum, ſi non ſciuiſ
ſet ſe non dẽre recipere, vñ cũ eſſet adhuc ĩ. tempus oppoñen-
di exceptionẽ non numeratæ dotis, & non poſſet ſibi imputa-
ri, quare a pr̃e, q nunq̄ fuit ſoluẽdo, non exegit, dicebant ſe nõ
teneri: ſaltẽ in illis ducentis, in quib. maritus illã dotauerat, ſed
ꝯ eos allegabat determinatio Bar. hic, q̄a ſub ſpe ꝓmiſſionis de
ducentis fiẽdæ ſtatim poſt cõfeſſionem videbat maritus fuiſſe
confeſſus, & ſic uoluit illam ꝓmiſſionẽ hr̃i loco ſolutionis qua
dringentorũ. & malè poterat rñderi ad hãc allegationẽ. Bal. tñ
in l. legem. C. de pac. vi aliter loquit, nam intelligit determina-
tionẽ Bar. uerã, qñ promiſſio fuit ſequuta ex interuallo, nõ qñ
incõtinẽti. ego neſcio q̄d uelit dicere, nam potius debuit dice-
a re econuerſo, aquia qñ ſequitur incontinenti, tunc tẽpore con
feſſionis cenſetur habuiſſe reſpectum ad illam promiſſionem
ſtatim ſequuturam, & contemplatione illius, cenſẽtur confeſ-
ſus, iuxta no. in l. per retentionem. C. de uſu. ſed qñ ex interual
lo non cenſet ad illam habuiſſe reſpectum, & ſic punus cenſet
confeſſus ſpe futuræ numerationis: q̄ ſpe futuræ ꝓmiſſionis li-
cèt ergo ex poſtfacto ꝓmiſſionem recipiat, nõ perdit exceptio-
nem non numeratæ dot. q̄a hæc promiſſio non ꝯnat e, ſed po-
tius eam roborat. q̄a probat numerationem non fuiſſe factã, &
ꝑ certo Bal. errauit. ſi aũt promiſſio dotis dandæ p̃ceſſiſſet con
feſſionem de recepto, & poſtea ſequuta eſſet ꝯfeſſio, & tunc il
la confeſſio ſtatim p̄iudicaret, & non poſſet opponi exceptio
nõ numeratæ dotis, ut eſt caſus ſingularis in l. in ꝯtrib. §. i. de nõ
a num. pec. C. per quem limitat ti. de dote cauta, ut loquat, † qñ
maritus confitet ſe recepiſſe dotem nulla p̃cedente confeſſio-
ne de dote danda, ſed qñ p̃cedit promiſſio, confeſſio ſtatim prę
iudicat. ut in illa l. in ꝯtrib. §. i. Quod intellige verum: niſi ma
ritus aſſumeret in ſe onus probandi numerationem non fuiſſe
factam, per ea, quæ no. in l. ſi ex cautione. C. e. ti. ſed qñ promiſſio
ſtatim ſequitur, non prodeſt hoc ſibi: quia non fuit ꝯfeſſus ſpe
futuræ numerationis, ſed ſpe futuræ promiſſionis, ſi autem pro
miſſio non præceſſit, nec fuit ſequuta, ſed ſola confeſſio de re-
cepto, tunc ſi non eſt lapſum tempus exceptionis non numera
tę dotis, non p̄iudicat confitenti ꝯ illum a quo fuit confeſſus
habuiſſe, nec etiam ꝯ mulierem, ꝯ q̄, ſi cum conueniet poterit
illam exceptionem opponere, & mulier non poterit ſibi impu
tare, ſi ſient non poſſet, ſi non fuiſſet confeſſus, ſed ſi lapſum eſſet
tempus, tunc ſecus, niſi probaret ſe non recepiſſe per no. in d.
a l. ſi ex cautione. Sed ſtabui caſum de facto: quid † ſi maritus fuit
confeſſus ſe habuiſſe dotem a muliere: & hac confeſſione non
obſtan. mulier per aliud inſtrumentum ſtatim promiſit dotẽ,
quam nunquam ſoluit, an habeat locum determinatio Bar. ut
poſſit dotem petere, ac ſi fuiſſet ſoluta dixi, ꝙ non, quia deter-
minatio Bar. loquitur, qñ fuit confeſſus ſe recepiſſe ab alio, &
ꝯuenit a muliere, non ſic qñ ab eadem muliere, per tex. §. itquẽ
eis. & per l. promittendo. in fi. ſ. de iure do. quia iniquum eſſet,
ꝙ mulier repeteret a marito pecuniam, q̄ ipſa nunquam ſoluit
facit l. nuptam. §. i. ſupra eo.

A D D I T I O.

a Dicere econuerſo. quod hic facit tex. in l. ſi minor 20. annis cui fideicõ. ſ. de min. ubi promiſ. poſt confeſ. ſtatim cenſetur facta ſub ſpe promiſſionis futuræ. item facit gl. in l. 2. C. de no nu. pe. in hoc th articulo uide ad latitudinem melius, q̄ p aliquem nota Lud. Ro. cõſ. 355. & ibi quid ſi ex interuallo, & quid ſi poſt tpa elapſa ad opponendam exceptionem non nu. pec. facta ſit promiſſio.

§. Si quis. Mulier non poteſt imputare viro, ꝙ ſeipſam non cõuenit etiam hæreditario nomine. h. d. facit l. promittendo. in fi. de iu. do. ¶ In tex. ibi: deinde hærede mulier relicta: & idem econuerſo, ſi mulier ipſum promiſſorẽ hæredem inſtituiſſet, & poſtea ipſe promiſſor tanquam hæres uellet maritum conuenire, ut d. l. promittendo.

L E X LXVIII.

1 *Peculium ſerui dotalis quòd ſit pars dotis.*
2 *Si uxor dedit in dotem caſtrum cum territorio, emolumenta iuriſdictionis, etiam confiſcationis bonorum mobilium pertinent ad maritum.*
3 *Quòd prædicta emolumẽta tranſeant de priuato in priuatum titulo uenditionis, uel donationis, nec alteratur territorium, uel uniuerſitas.*
4 *Quod alia emolumenta pertineant etiam ad fructuarium.*

1 IN partem. ¶ † Peculium ſerui dotalis eſt pars dotis, & ideo de dolo, & culpa in ipſo cõmiſſa vir tenet, & fructus illius ad virũ p̃tinent, ſicut in cęteris reb. dotalib. h. d. Et pone exẽplũ, ꝙ ſeruus dotalis q̄ſiuit aliqua non ex re mariti, nec ex opera ſua, ut ſi fuit hæres inſtitutus ab extraneo, nam illa hæreditas cẽſetur peculium ſerui, ut l. hic quæritur. §. poteſt. de pecu. & pertinet ad mulierẽ, & auget dotem. ſ. ſol. mat. dũtaxat uenit reſtituenda, ut dixi ĩ. eo. l. ſeruus dotalis tenet ergo maritus de culpa commiſſa, tam in malè cuſtodiendo, q̄ in nõ acquirendo, & fructus illius hæreditatis ad maritum pertinẽt.
2 ¶ † Vñ induc. ĩ. ſi uxor dedit in dotẽ caſtrum cũ territorio, an emolumenta iuriſdictionis p̃tineant ad maritum, & facit iſte tex. ꝙ ſic, q̄a peculiũ eſt q̄dam uniuerſitas iuris, ſicut, & territoriũ caſtri cũ iuriſdictione, uñ ſicut fructus peculii ad maritũ p̃tinent ita & reditus iuriſdictionis, ut bãna, & mulctæ, & cõfiſcationes bonorũ, ſcđm Bar. Bal. hoc fatet in bãnis. & mulctis pecuniariis, non in confiſcationibus bonorũ immobiliũ, q̄a ſi p̃tinerent ad maritũ, nõ redderet territorium integrum mulieri.
a hoc nõ placet, [a] quia immo redderet. non n. in aliquo diminuit quantum ad iuriſdictionem, quia mulier erat domina uniuerſalis territorii, & iuriſdictionis non ſingulorum bonorũ immo
3 biliũ, † vñ ſicut tranſeunt de priuato in priuatum titulo uenditionis, vel dõnis, non alterat territoriũ, & uniuerſitas, ita & ſi tranſeat in uirum per confiſcationem, & ſic mulier recuperato territorio exercebit iuriſdictionem ꝯ uirum, uel hæredes ei9 ſuper bonis confiſcatis, ſicut ꝯ alios ſubditos, & ꝑ hoc bon. tex. in l. uſufructu legato. ſ. de uſufru. ubi ad fructuarium pertinent talia emolumenta, puta bona, quæ ex ſecundo decreto pp contumaciam non cauentis adiudicantur, ut domus ruinoſa.

A D D I T I O.

a Non placet. Opinionem Bar. ſequit Pe. de Anch. in c. 2. ne. præ. vices. ſu. Ange. in l. diuortio. §. ſi fundum. ſ. eo. Nic. de Nea. in d. l. diuortio. in princ. uide Bald. in l. i. C. de fru. & li. exp.

L E X P R I M A.

1 *Diffinitio teſtamenti hic ponitur.*
2 *Teſtandi facultatem habent illi tantum, qui ſunt de Romano Imperio.*
3 *Teſtamentum largo modo comprehendit etiam codicillos.*
4 *Si coegi aliquem ad me inſtituendum, ualet teſtamentum, ſed aufertur hæreditas tanquam ab indigno.*
5 *Quòd quadruplex ſit perfectio teſtamenti.*
6 *Statutum, quod niſi donatio inſinuetur infra menſem, non ualet, debet intelligi in ipſo iure, ſed quod poſſi. annullari.*
Mors ciuilis eſt multiplex, & quando irritet teſtamentum, uel confirmet.
7 *Fratres heremitarum, ſeu prædicatorũ, licèt non hẽant in cõi ſecundũ naturã regula profeſſionis, habent tamen ex quibuſdã priuilegiis apoſtolicis.*
8 *Si inſtrumentum continet, ꝙ talis ueniens ad mortem nolens decedere inteſtatus præſens teſtamentum fecit, & poſtea non continentur, niſi legata particularia, & nõ inſtitutio hæredis, non tamen illa diſpoſitio eſt inualida, quia exponitur pro codicillis.*
9 *Actio utilis ex teſtamento, habet etiam locum pro relictis in codicillis quãdo nullum fuit factum teſtamentum.*

De teſtamentis. Rubrica.

1 TEſtamentum. ¶ † Hic ponitur diffinitio teſtamenti, ut in gl. rubricæ. in fi. q̄ continent ſubſtantialia diffinitionis, ſ. ſpeciem, quę diffinit, ut in primo uerbo, dũ dicit teſtm̃. Item genus, dum dicit, ꝙ eſt ſnĩa, quia iſtud uerbũ, tanquam generale, prædicatur de ſententia iudicis, ut. C. de ſententi. per totum, & de ſententia legis, ut l. hæc ſententia C. de teſt.

teſt.tut.& de ſenten.ſhen.ut l.impuberibus.§.præterea.de ſu-
ſp.tut.& de ſentẽtia teſtatoris,q̃ habet uim legis, ut hic iuncto
§.diſponat.in Auth.de nup. Itẽ continet quatuor dñias, quarũ
una colligitur ex uerbo(voluntatis)ad dñiam verborum enũ-
tiatorum,q̃ non ſp faciunt diſpoſitionem,iuxta no.in l.ex ſcri-
ptura.de dona.ſm Bar. uel dic,ad dñiam ſniæ iudicis,quæ nõ eſt
a ſnia uoluntatis,[a] licèt iuſtitiæ, & rõnis. † Alia colligiẽ ex verb.
3 (noſtræ).i.nr̃m.qui ſumus de Imperio Rom. ſm Bar. alij enim
non habent ſacultatem teſtãdi, cum ſit de iure publico Rom.
vt ĩ.eo.l.3.ꝙ non competit alijs, qui non ſunt de Imperio Ro.
vt ĩ.eo.l.3. Nec ob.ꝙ ẽt nationes,quæ non ſunt de imperio,&
ſic nõ vtuntur legib. Rom.nihilominus teſtantur, qa eorũ te-
ſtamenta non habent illum vigorem, quẽ habent teſtamenta
condita ſm leges Romanorum, ut in hr̃de adeunte tranſeunt
omnia iura directa,& repreſentat perſonam defuncti.Alia dñia
colligitur ex verbo(iuſta)quod expone,ut in gl.& ſuper ipſa di
cam.Quarta colligiẽ ex eo,ꝙ dicit (de eo, quod qs poſt mortẽ
ſuam &c.)ad dñiam ꝯctus, qui eſt de ſnĩa de eo,quod uolumus
in uita fieri,& fuit neceſſarium præmittere diffinitionẽ ad co-
gnitionem ſpecierum,ut in l.1.in princ.de iuſt.iur.& ſi cer. pet.
l.1.alibi vero ponitur alluſio uocabuli.ſ.ꝙ teſtm̃ eſt teſtatio mẽ
g tis,ut in gl.fi.quæ eſt generalior,q̃ diffinitio, †quia conuenit ẽt
b codicillis,[b] ideo nõ ſic exprimit,nec importat proprium ſigni-
ficatum,ſicut diffinitio cõuertitur cum ſuo diffinito, nam ge-
quid eſt uoluntatis noſtrę iuſta ſententia, &c. eſt teſtm̃, & ecõ
uerſo,iuxta nota.in l.prima.in prin.ſ.de dolo. ſed non conuer-
tiẽ alluſio vocabuli, quia licet omne teſtm̃ ſit mentis teſtatio,
non ſic econuerſo, & ideo ubi diſcordat alluſio a diffinitione
ſtaẽ diffinitioni ſm Bar.hic, & l.oẽs ppl̃i.de iuſt.& iur.qa ma-
gis exprimit proprium ſignificatum.q̃ alluſio.¶ In gl.prima.in
prin.ibi (i.ſolennis.)ſtas expoſitiones facit gl.hic ꝑꝑ id, quod
hr̃ in fi. quia teſtamentum, in quo filius indebitè exhęredatus
eſt inſerta legitima cã,ſed non verum eſt teſtamentum, & vali-
dũ,& eſt neceſſe ipſum expugnare ꝑ querelã. ĩ. quinquenniũ,
alias remanet validum,& tñ non eſt voluntatis nr̃æ iuſta ſen-
tentia,qa pr̃ facit filio id,qđ nollet ſibi fieri a pr̃e ſuo,& iuſtitia
eſt facere alteri,ꝙ quis vellet fieri ſibi,vt ſ.de iuſti. & iu.l.iuſti-
tia.ſed hic non ſumitur hoc verbum illo mõ ſm iuſtitiam na-
turalem,ſed ſumitur pro ſolenni,ſeu legitima.i.a iure non re-
c probata.[c] ¶ † In gl.ibi,(ſi quis ali.teſt.prohi.) No. iſtam gloſ.in
4 eo,quod ſ.dixi,non valet,quia vr̃ uelle, ꝙ ſi coegi aliquẽ ad me
inſtituendum,ꝙ teſtamentum ſit ipſo iure nullum,ſed hoc nõ
eſt verum,immo valet,& aufertur hæreditas tanq̃ ab indigno,
vt ſ.eo.tit. ſi quis ali.teſt.prohi.l.2.¶ In glo.ibi (ſubaudi cũ inſti
tutione hr̃dis) ſupple quę eſt caput teſtamẽti.ĩ.de his,q̃ in teſt.
dolen.l.proximè.& ſine qua non eſt teſtamentũ, vt patet in l.
non codicillſi.C.eo.tit.Sed Bar.dicit hanc ſubauditionem non
eſſe neceſſariã,quia temerariũ eſt dicere.ꝙ Iuriſconſultus ne-
ſcierit teſtamentũ diffinire, vñ ipſe dicit, ꝙ iſtud colligiẽ ex il-
lo ver.iuſta quod vltra expoſitiones gl.quas ponit in princ.põt
exponi.i.pfecta,vt l.cum filio.ĩ.de leg.tertio.q̃ perfectio con-
ſiſtit in inſtitutione hæredis. Addit Bal.ꝙ quadruplex eſt perfe
5 ctio teſtamenti.Prima†materialis,reſpectu volũtatis, vt eã te-
ſtator habuerit ꝓ abſoluta,ſecus ſi morte ꝑuentus non pfece-
rit,vt ĩ.eod.l.ſi quis cum teſtamenti.Item ſubſtantialis, q̃ con-
ſiſtit in inſtitutione hæredis,ſicut in vẽditione,de ſuba eſt pre-
tium,iuxta ea,quę habentur in l.pacta conuenta.de contrahẽ.
emp.ſine quo non diceretur emptio,& eodem mõ,ſine inſtitu
tione non diceretur teſtamentum. Item eſt perfectio forma
lis,q̃ conſiſtit in ſolennitate:& iſta conſiſtit in plurib. q̃ no.in
c.ſi q̃ramus.in vltima gl.Eſt quarta pfectio irreuocabilitatis, &
iſta ꝯtingit ꝑ mortem teſtõris,añ.n.q̃ moriaẽ,non eſt pfectum,
quia põt reuocari poſtea:no. adhoc,quod habetur in l. oium.
C.eod.tit.& in epiſtola Pauli,teſtamentum morte teſtatoris cõ
firmatur:eſt ẽt alia confirmatio potior, q̃ fit ꝑ aditionem hr̃di-
tatis,ex quibus oĩbus patet,ꝙ primæ exceptiones glo.non fue-
runt neceſſarię,quia ſufficiebat dicere iuſta.i.perfecta,quia ſub
hoc vocabulo oĩa comprehẽduntur,quia generalius eſt,q̃ ſint
expoſitiones gl.Br̃ quicquid dicat Bar.& Bal.gl. videtur melius
dicere,ꝙ habeat ſubaudiri cum inſtitutione hæredis, quia ꝑ id,
quod ipſi dicunt,non diſcernitur teſtm̃ a legato,vel fideicõmiſ
ſo,nam ẽt legatum põt dici voluntatis nr̃æ iuſta i. perfecta ſen-
tentia,habito reſpectu ad eam perfectionem, q̃ in eo requiriẽ,
vt fiat coram quinq; teſtib.ſicut & teſtm̃ habito reſpectu ad il-
lud, quod requiritur in eo.ſ.quod coram.7. teſtib. cum inſtitu-
d tione hæredis. ¶ In fi.gl.ibi (in quo filius immerito [d] exhæreda
tur) intellige gloſ. ſ.cum inſertione legitimæ cauſæ, licèt non
veræ,q̃ ſunt quatuordecim,vt in Auth.vt cum de appel. cog §.
aliud quoque capitulũ.& tunc procedit,quod gl.dicit, vt ſi te-
ſtamentũ, & valeat,& ſit neceſſe expugnare ipſum ꝑ querelã.
Si aũt cã non inſeratur, vel non iuſta, eſſet nullũ,qa non habe-
retur pro exhæredato, ſed pro ꝑterito, & iure Auth. licèt iure
veteri ſecus Mar. aũt tenuit,ꝙ ẽt.ſi inſeratur iuſta cã, ſi tñ per
hr̃dẽ non probatur eius veritas,teſtm̃ ſit nullum, & ſic vſq; ad
30.ann poterit dici nullũ, nam hodie non eſt neceſſaria q̃rela
ſm eum,quia vel non inſerit cã,vel non iuſta, & eſt nullũ,aut
inſerit iuſta,& vera,& tunc idem,quod in primo,qa text.in illa
auth.requirit duo,ꝙ inſeraẽ iuſta cã, & ꝙ ꝑ hæredem probeẽ,
& poſtea ſubdit, ꝙ ſi obſeruata non fuerint vacuato teſtõ &c.
& hanc opi.ponit gl.in l.5.ſ.de inoſ.teſt. plenius,q̃ hic,quàm ẽt
tenuit Iac.de Bel.in illa auth. cõis opin.eſt in ꝯtrium, ꝙ immo
valeat hoc vltimo caſu,vt patet ex eod.tex.dum dr̃, ꝙ veritas
cãę debet ꝓbari per hr̃dem, ergo poteſt adiri hæreditas, anteq̃
probetur, vel non eſſet hæres: ſeu ſi dubitaẽ de virib. eius,adiri
nõ poſſet,vt ĩ.de acquiren.hære.l.hæres inſtitutus.cum ſeq. Itẽ
ibi non dr̃,ꝙ teſtm̃ ſit nullum,ſed dr̃ euacuatio,quod eſt latius
vocabulum,& põt intelligi ꝑ querelam, & poſito, ꝙ diceret ip-
ſum eſſe nullum, quia tñ hoc contingit ꝑꝑ aliquem defectum
contingentẽ ex poſtfacto, quia probatio ueritatis non dẽt fieri
tpe teſtamenti,ſed poſt mortem,illud verbum non intelligitur
e ipſo iure,ſed per ſiſam,[e] vt ex tex.cum gl.in l.uniuerſa.C.de pre
6 ci.impe.offe. † Vñ ſi ſtatutum dicat, ꝙ niſi donatio inſinuetur
ĩ.menſem non ualet,dẽt intelligi,nõ ipſo iure,ſed ꝙ poſſit an-
nullari, per illam gl.Et dicit Bal.in auth.non licèt.C.eod.ti.ꝙ
ſi Imperator dixiſſet ꝯtrium,ꝙ ꝑꝑ non probationem cãæ teſtm̃
eſſet ipſo iure nullum,caruiſſet intellectu.¶ In gl.ſuꝑ uer.(mor
tem)in fi.ibi.{non aũt ciuilem} Bal.dicit,ꝙ mors ciuilis eſt mul
f tiplex,[f] quædam pœnalis,ut ſi teſtator damnatus eſſet ad mor-
tem,alias deportatus eſſet poſt teſtamentum, & iſta non con-
firmat teſtamentum,ſed irritat,ut infra eodem,l.eius qui.§. pri
mo:quædam cauſalis,ut captiuitas,& iſta nec irritat. nec cõfir-
mat,ſed adhuc pendet,ut l.nec nos.allegata in gl.Quædam me
ritoria,ut ingreſſus religionis,& iſta aliquando confirmat,[g] vt
g ſi ingreditur religionem fratrum minorum,quo caſu habetur
omnino pro mortuo,quia illa religio nihil poteſt habere nec ĩ
particulari,nec in communi,& ſic idem operatur,ꝙ mors vera,
aliquando nec confirmat, vt ſi ingrediatur religionem, quæ
habet in communi, nam etiam poſtea poteſt aliqđ diſponere
de bonis ſuis,ut in authen. ſi qua mulier. C. de ſacroſan. eccleſ.
Expectatur ergo. mors naturalis, & interim monaſterium te-
nebit bona, ut ingreſſus, argu. in l. Statius. §. Cornelio. ĩ.de
7 iur.fiſ.quod etiam tenet Bar.hic,& in d.aut.† Quid autem ſi in-
grediebatur aliquam religionem mendicantium,non fratrum
h minorum,ſed prædicatorum,vel heremitarum, certè iſti, licèt
non habeant in communi ſm naturam regulæ profeſſionis,ha
bent tamen ex quibuſdam priuilegijs apoſtolicis,ut no.ꝑ Bal. ĩ
l.cum acutiſſimi.C.de fideicom.& in l.cum. quæſtio.C. de leg.
& ſic vr̃ adhuc ſtare in pendenti,uide quod no.Cy.in l. Deo no
bis.in fin.C.de epiſ.& cler.& Ioan.And.in c.in præſentia.de pro
ba. ¶ In vltima gloſ.ibi(etiam codicillum comprehendas)per
8 hoc dicit Bal.ſi reperiẽur aliquod inſtrumentum,in quo con-
tinetur,ꝙ talis ueniens ad mortem, & nolens decedere inteſta
tus hoc præſens teſtamentum fecit,&c.& poſtea non contine-
antur,niſi legata particularia,nõ autem inſtitutio hęredis, nõ
propterea illa diſpoſitio eſt inualida,ex eo,ꝙ dixerit teſtm̃, qa
exponitur large.i.codicillos,qui etiam poſſunt dici teſtamẽtũ,
& hoc eſt uerum,ſi contineantur ibi.7.teſtes,ſed eꝯ ſi contine-
ret inſtitutionem hæredis,& non continerentur.7.teſtes,vitia-
retur,quia ex eo,ꝙ inſtituit hęredem,patet,ꝙ uoluit teſtari,nõ
codicillari,ſi ergo non fuit teſtatus,ut debuit, nõ ualet etiam,
vt valeret poteſt,& hic eſt caſus in l.non codicillum. C.eodẽ ti-
9 tu.† In glo.ibi(& ſm hoc)eſt dicere,ꝙ ex quo largo ſumpto vo
cabulo codicillus põt dici teſtamentum,pro relictis in codicil-
lis

ADDITIONES.

a Sententia uoluntatis.Adde,ꝙ pro hoc facit quod no.gl. & ibi Do.de ſancto Ge-
minia.in c.iudicet.tertia.qſtio.7.& iõ iure appellant iudicum ſnias opiniones,
vt eſt tex.in l.eos.§.ſup his.in l.nõnulli,& i l.2.ꝓ cõſulib.C.de app.Fran. Cur.
b Codicillis.Quòd appellatione teſtamenti large ueniant codicilli, etiam quæli-
bet ultima volũtas,ſm gl.& Bar.in l.2.C.commu.de leg.
c Non reprobata.Ideo dixit Ang.in Auth.de hæredi.& l.2.§.exhęredatio. per glo.
ibi poſitam,ꝙ ſi ſuperior committat eãm dicendo audias, & iuſtitiam facias,
ꝙ illa verba important iuſtitiam partis,& iuris ordinem. adde tu, & uide iſta
latiſſimè per d.Alex.hic Franc.Cur.
d Immerito.An incontinenti ſit teſtamentum iſto caſu,uide Bal.in l.omnino.in 2.
quæſtio C.de inoſ.teſtam.
e Sententiam.Adde An.in conſi.126.§.compendioſæ.
f Iſit multiplex.Vide ſpecu.in tit.de inſtru.edi.ubi de his, quæ opponuntur teſta-
mentis.
g Aliqñ confirmat.Adde Ant.de Bu.& ibi Doc.in c.in pſentia. de ꝓb. & Alex. de
Imo.in conſi.luo.39.colum.2.verſicu.3.quia ut dicit.in 2.volum. Cur.
h Prædicatorũ.Qui dicant mẽdicantes,uide per Cal.conſilijs ſuis ſub titu.de reg.
& an per ingreſſum religionis rumpatur teſtm̃,uide per Rom. conſi. 238.

lis competit actio ex teſtõ, ſaltem vtilis, hoc intellige, qñ nullũ fuit factum teſtm̃, aliàs cum dependeant ex teſtamento, competit actio directa, ſm Dy. per l. 3. §. de teſta. tut. quia ſunt partes teſtamenti, ut ĩ. quemadmodum teſta ape. l. pen. & de hoc no. per gl. C. commu. de lega. l. 2. ſuper uer. perſonales.

LEX II.

1 *In teſtante requiritur integritas, ſeu ſanitas mentis tempore teſtamenti, non ante nec poſt.*
2 *In teſtãte ſanitas nõ requiritur, id dicũt notarij ſanus mẽte, licèt corpore lãguens.*
3 *Si infirmitas corporis eſſet tanta, ꝙ feciſſet eum perdere loquelam, licèt non intellectum, non poſſet teſtari, quia mortuo comparatur.*
4 *Niſi ad piam cauſam, in qua ualet inſtitutio facta nutu.*
5 *Quod etiam ualerent legata facta nutu, ſed non ſic inſtitutio hæredis.*
Teſtamentum non irritatur per alium defectum poſtea ſuperuenientem.

1 IN eo. ¶ † Non ſummatur. no. tria. Promò, ꝙ in teſtante requiritur ſanitas mentis, unde furioſus, uel mente captus vere non põt teſtari, nec ẽt prodigus, q pro furioſo hr̃ pſumptione iuris, poſtq̃ ſibi eſt interdictũ bonis, ut de tuto. & cur. da. ab his. l. is qui. in
2 fi. & no. ĩ. l. ſi quęramus. in gloſſ. † Secundo no. ꝙ iſta integritas mentis requirit̃ tpe teſtamenti. q. d. non ante, nec poſt, vñ ille, qui fuit furioſus, ſi nũc nõ eſt, põt teſtari ut C. q teſta. fa. poſſ. l. furioſum, & q nunc eſt, non p̃t, nec reconualeſcit, licèt poſt effi
3 ciatur ſanæ mentis. Tertio not. † ꝙ nõ requirit̃ ſanitas, iõ notarij dicunt, ſanus mente, licèt corpore lãguẽs. Si eñ infirmitas corporis eſt tanta, ꝙ feciſſet eum perdere loquelã, licèt non intellectũ, non poſſet teſtari, qa mortuo cõparatur, ut eſt tex. no. in l.
4 iubemus poſt prin. C. eo. † niſi ad piam cãm, in qua valet inſtitu
a tio facta nutu. ſm Bal. p c. cũ tibi. ex̃ eo. ti. cũ ibi. not. † Valerent
5 ẽt legata facta nutu. l. nutu. de le. 3. ſed non eſt inſtitutio hæredis, ut in l. illa iubemus. & ĩ. eo. l. hæredes palã. ¶ An aũt ali⁹ defectus ſuperueniens poſt teſtm̃ irritet ipſum, ſi a principio reddidiſſet ipſum nullũ, uide bonã gl. & ſingularem in l. 4. §. exigi. de bo. poſſ. ꝯtab. Si. n. tpe teſtamenti erat ſanæ mentis, licèt poſtea efficiat̃ furioſus, non irritat̃, ſicut nec per alium defectum contingentem ſine ſui culpa, ut ĩ. eo. l. qui in poteſtate. §. fi.

ADDITIO.

a Nutu. vide Cal. conſi. 6. de teſta.

LEX III.

1 *Opinio illa, ꝙ ſi maritus debeat lucrari dotem vxoris præmortuæ, non poteſt concedere vxori licentiam teſtandi de dote, non eſt uera.*
2 *Non poteſt quis teſtari de re mea ſine meo conſenſu in mei præiudicium, & quid ſi conſentiam.*
3 *Acquiſitio dominij, q̃ fit ex teſtõ, uel in ultima uoluntate, qualiter dicatur de iure ciuili, & quid ſi ſequatur apprehenſio poſſeſſionis, uel traditionis.*
4 *Imperator non poteſt auferre dominium acquiſitum de iure gentium, ſed iure ciuili ſic.*
Legitimatio facta poſt mortem patris, ut legitimatus poſſit ſuccedere patri, etiam ſi per alium ſit adita hæreditas eius, an ualeat.
5 *Teſtamenti factio quare non ſit de iure ciuili.*
6 *Qui non habet poteſtatem teſtandi iure ſcripto, non poteſt eam conſequi ab alio inferiore à Principe, & qui ſint illi, qui eam non habeãt, & an Princeps poſſit eam concedere non habenti.*
7 *Qui habet poteſtatem teſtandi, non poteſt eam ſibi auferre, nec eam reſtringere per pactum, ut teneatur aliquem inſtituere hæredem.*
8 *Quid ſi in primo teſtõ appoſuerit uerba derogatoria uoluntatis, ꝙ in ſequẽti debeat in ſpecie mentionem facere de illis uerbis derogatorijs, ut hic.*
9 *Teſtator licèt dicat uelle ſuum teſtamentum ualere licèt non adſit ſolennitas debita, non tamen ualet iure teſtamenti, ſed iure codicillorum ſic, ſi adeſt ſolennitas, quæ requiritur in codicillis.*
10 *Teſtator non poteſt facere teſtamentum, ut ille, qui non eſt capax poſſit hæres inſtitui, & an poſſit fieri per ſtatutum.*
11 *Statutum poteſt diſponere, ꝙ ualeat teſtamentum cum minori ſolennitate, quàm ſtatuat ius ciuile, dummodo adſint duo teſtes.*

1 TEſtamenti. ¶ † Lex iſta ponit unũ dictũ, & illationem ex eo, & exemplificatur multis modis in gl. & ſummariũ ei⁹ ponitur in gl. in uer. (apparet ergo) & per iſtam l. dicunt quam, ꝙ ſi maritus dẽt lucrari dotem vxoris p̃mortuę, nõ p̃t cõcedere vxori licentiã teſtandi de dote, ſed malè dicunt, qa uxor hẽt licentiã teſtandi ſine conceſſione mariti, licèt non in p̃iudi
2 cium mariti ſine illius ꝯſenſu, † ſicut non p̃t teſtari de re mea ſine meo ꝯſenſu in mei p̃iudiciũ, ſi ergo conſentit, p̃iudicat ſibi, qa vr̃ renũtiare lucro ſtatuti, uel p̃tij. Quid ãt ſit, qñ ꝯſentio, ut
a teſteris[a] de re mea: vide Bar. in l. cũ q̃s. in prin. de lega. 3. nõ. n. re- nũtio dñio, cui ſola voluntate non renunciat̃, niſi cũ hr̃ res pro relicta, ut l. ſi qs vi. §. dña de acqu r. poſ. Sed obligor perſonaliter
3 ſm not. ibidem p Bar. † Item p hanc l. patet, ꝙ acquiſitio dñij, q̃ fit ex teſtõ, uel in ultima uoluntate. dr̃ de iu. ciui. & de iure gentiũ, cum teſtm̃ ſit de iure publico. i. iure ciuili Romanorum. & ita uoluit gl. in l. 1. in prin. de acquire. rerum domi. qđ ego puto uerum in illa acquiſitione, q̃ fit ſine aliquo inſtrõ iuriſgẽtiũ, vt per ſolam aditionem hęreditatis ſine apprehenſione poſſeſſionis, uel traditione, ſed ſi ſequat̃ apprehenſio poſſeſſionis, vel traditio, vr̃ de iure gentium, licet titulus teſtamenti ſit de iure ciuili. vt Inſti. de re. di. §. p traditionem. ſicut illa, q̃ fit ex ſtipulatione ſequuta traditione, quia ſolus titulus non ſufficit ad tranſlationem dñij, ſed p traditionem acquirit̃ mediante titu. ut l. traditionib. C. de pac. fallit in titulo teſti, & qñ interuenit tradi
4 tio, dr̃ acquiri de iure gentium, & iſtud eſt utile. † qa Imperator non p̃t auferre dñium acquiſitum de iure gentium, ſed de iure ciuili, ſic iuxta no. p Innoc. in c. quæ in eccleſiarum. de conſtitutio. & ego uidi aliquas legitimationes factas per mortẽ p̃ris, ut legitimatus poſſit ſuccedere patri, ẽt ſi p alium ſit adita hæreditas eius, an ualeat, & auferat illi dñium certe ſi illa cl'a non eſſet appoſita, ualeret in præiudicium illius, cui eſſet ius q̃ſitũ, vt no. Bal. in prin. C. in fi. Sed pp illam clauſulã eſt uidendũ, an
b ſit q̃ſitum de iure ciuili, uel de iure gentium,[b] quia primo caſu p̃t imperator auferre, ſecundo non: & ex prædictis patet, quid iuris, nec reperio aliquem iſtum paſſum tangentẽ, & habui alias conſulere. ¶ † Sed opp. ꝙ teſti factio nõ ſit de iure ciuili, ſed
5 de iure gentium, quia requirit̃ conſenſus teſtantis, ut patet ex l. p̃cedenti, q eſt de iure gentium. Sol. denominatio fit potius a forma teſtandi, q̃ a materia, ut patet in ſtipulatione, quæ dr̃ ꝯtractus iuris ciuilis a forma, licet requiratur ꝯſenſus, qui eſt de iure gentium, uel dic, ꝙ conſenſus non ſufficeret, ſi non eſſet authoritas iuris ciuilis, qa diſponit teſtator de bonis ſuis in td r̃ps, quo ipſe non eſt dñs. i. poſt mortem, unde cum de iure naturali primæuo oĩa bona eſſent communia, & de iure gentium ſecũdario conceſſa fuerunt occupãti, & p mortẽ ceſſat occupatio: redibunt ad priſtinum ſtatum, & ſic uidebant̃ iterum concedi occupanti, & quod moriens non poſſit diſponere de illis. Poſtea p l. duodecim tabularum conceſſum eſt, ut diſponere poſſet, ut patet ĩ. ad l. Falc. l. 1. in prin. & ſic iſta diſpoſitio innititur
6 authoritati iuris ciuilis. † Nunc ergo ex prima lec. no. ꝙ qui nõ habet poteſtatem teſtandi a iure ſcripto, non poteſt eam conſequi ab alio inferiore a Principe: ſunt ãt multi, qui eam non habent, q no. ĩ. l. prox. r̃ariter aũt quilibet hõ liber, & de Imperio Romano hẽt. An aũt Princeps indiſtincte poſſit cõcedere nõ habenti? dicendum eſt, ꝙ non, quia ſolum illis, qui non habẽt
c pp aliquem defectum iuris poſitiui,[c] ſecus ſi naturalis, ut furioſo, uel mente capto, qa non p̃t tollere defectum iuris naturalis,
7 vt Inſti. de iure natu. gẽ. & ciui. §. ſed nãlia. † quid aũt in ſtatuto, an poſſit concedere poteſtatem non hẽti? uide per Bar. in l. ſeq. ¶ Ex ſecunda lect. gl. no. ꝙ qui hẽt p̃tãtem teſtandi non põt eã ſibi auferre, nec etiam poteſt eam reſtringere per pactum ut teneatur aliquem inſtituere hæredem, intellige etiam cum iu-
d ramento,[d] quia eſſet contra bonos mores, iuxta no. in l. ſtipulatio hoc modo. de uerb. obli. ſi ergo teſtõr dicat ĩ teſtõ, ꝙ uult illud eſſe ultimum teſtamentũ, & ſe non poſſe aliud facere, iſta ultima uerba nihil important, quia ſunt derogatoria poteſtatis teſtandi, q̃ ſibi tollere non poteſt, cum eam habeat a iure publico, & ideo ius publicum poteſt ſibi auferre, non ipſe, ſicut non poteſt ſibi auferre libertatem, quia ipſa poteſtas teſtandi eſt ſequela libertatis. Et ex prædictis patet, ꝙ ſi poſtea facit aliud teſtamentũ, licet de illis uerbis derogatorijs mentionem non fa-
8 ciat, nihilominus valet, † ſecus ſi eſſent uerba derogatoria volũtatis, ut ſi dixiſſet, ꝙ non uult aliud teſtm̃ ualere, non. n. aufert ſibi poteſtatem teſtandi, ſed dicit non adeſſe uoluntatem ſuam in ſequenti teſtamento, niſi ergo faciat mentionem talẽ in ſpecie de uerbis derogatorijs, puta, dicendo, ꝙ uult ulumũ valere non obſtante quocunq; alio, ſi quo ſint uerba deroga-
e toria, & hæc hñr in l. ſi quis in prin. teſtamenti.[e] de lega 3. p Bar.
9 poſt Iac. de Are ¶ † Ex alia lect. q̃ ponit in uerb. (uel quarto no.) ꝙ li-

ADDITIONES.

a Vt teſteris uide Alex. in l. quæ dotis. ſupra. ſol. mat.
b Vel de iure gentium. De hoc uide p Raph. conſ. 41. & quod ſit de iure gentium, ſed actio ex eo de iure ciuili, uide late per d. Ale. de Imo. in conſi. 2. col. 10. ver. nec ob. in 1. uol. repetitum in conſi. 87. in 2. uol. Fran. Curt.
c Iuris poſitiui. Vide Bar. in l. 1. C. de ſacroſan. eccle.
d Cum iuramento. Latè per Old. conſi. 24. & conſi. 181. & in tm̃ hoc eſt uerum, ꝙ ſi iuraret teſtator in teſtamento, ſe teſtm̃ non reuocare, ꝙ tñ faciendo aliud teſtamentum poterit illud reuocare, de quo p Alex. in conſi. 18. col. 2. uerſ. accedit in 2. uolu. & ꝙ quis non poſſit ſibi auferre liberam teſtandi facultatem, uide per Ang. latè in conſi. 213. & ibi quid inter uiuos. Franc. Cur.
e In prin. teſtamenti. Vide in apoſ. ad Bar. in characteribus de Tortis.

ꝗ licèt teſtator dicat uelle ſuum teſtm̃ valete, licèt non adſit ſolennitas debita, non ppea valet iure teſtamentu, hæc tñ uerba faciunt ipſum tranſire in uim codicillorum, ſi adeſt ſolennitas, quæ requiritur in codicillis, ut ꝟ. de le. 2. l. codicillis. §. fi. vbi
10 caſus. ¶ † Ex ultima lec. gl. no. ꝗ teſtator non põt facere teſtm̃, vt ille qui non eſt capax, poſſit hæres inſtitui. Sed an poſſit fieri per ſtatutum, & Br̃ ſi eſt capax, de iure poſitiuo tñ poteſt fieri, ſi ſtatuentes recognoſcunt ſuperiorẽ, & tunc populus obtinet vicem Principis in ſuo territorio, iuxta no. p Bar in l. hoſtes. ꝟ. de capti. ſed ſi eſt incapax, de iure diuino, uel ratione peccati, vt ſpurij, qui non poſſunt hæredes inſtitui a patre in odium patris, & ppeius delictum, ut refrenentur ab illicito coitu, ut in
11 l. fina. C. de natu. lib. tunc eſt dubium, † an per ſtatutum poſſint fieri capaces, & Bar. hic determinat, ꝗ non, & dicit ita diſputa-
a tum per plures antiquos. Bal. idem tenet, & cõſuluit, & de hoc per eum in l. cunctos populos. in 8. col. & in l. eam q̃. C. de fidei in 13. col. & in l. ſecunda. de iur. an. au. An autem per ſtatutum
b poſſit diſponi, ꝗ ualeat teſtm̃ eũ minori ᵇſolennitate, q̃ ſtatuat ius ciuile. fuit quæſtio diſputata p Iac. de Arena in ſtatuto Venetorum, de qua in additio. Spe. de inſtr. edi. §. compendioſæ. & quidam dixerunt non ualere per l. fi. C. eo. communiter tenetur, & ſeruat̃ ɔ̃rium, dummodo adſint ſaltem duo teſtes, q req̃runt̃ de iure diuino, & gentium, iuxta illud. In ore duorũ, &c. Matt. 18. c. nouit. de iudi. c. in omni negotio. & c. licèt de teſtib. & ſecunda ad Cor. in c. in prin. Deu. c. 19. quia teſtimoniũ duorũ verum eſt. Io. c. 8. & 2. q. 4. c. placuit. hoc. n. põt per ſtatutum tolli, ſed ſolum quod additum eſt per ius poſitiuum, iõ ſi dicat ſtatutum Venetorũ, ꝗ ualeat cum uno teſte, nõ ualebit ᶜ ſcḋm An.
c de Peru. Bal. uerò in l. ſi non ſpeciali. C. eo. vr̃ dicere, ꝗ ſaltẽ req̃runt̃ quinque nec aliter ualeat ſtatutum, quod no placet, quia uideo, ꝗ per l. iuris communis põt ſtatui, ꝗ ualeat coram duobus, ut patet in teſtõ militis, & in eo, quod fit inter liberos, uel ad piam cauſam, ergo idem poterit ſtatutum in ſuo territorio inter quoſcunque, de hoc no. in l. fi. C. eodem.

ADDITIONES.

a Idem tenent. uide eundem Pau. conſi. 139. & Fed. de Sen. cõſi. 175. & ſeq. & cõſ. 67. Bal. conſi. 80. 1. lib.
b Minori ſolennitate. vide per Old. conſi. 143. & per Alex. de Imo. in conſi. 141. col. 3. in 1. vo. Fran. Cur.
c Non valebit. Facit quod dicit Lud. Rom. ſingula. ſua, ꝗ Princeps, uel ciuitas non poteſt facere, ꝗ credatur teſtimonio unius.

LEX IIII.

1 *Prius quærendum eſt de potentia teſtamenti, poſtea de ipſius teſtamento, uel ipſius ſolennitate.*
2 *Primo uidendum eſt, an ille qui dedit ſententiam, fuerit iudex competẽs, & poſtea de ipſa ſententia.*
Si dicitur, ꝗ notarius, qui confecit inſtrumentum, non erat notarius, primo diſcutiendum eſt an fuerit notarius, & poſtea de uiribus inſtrumenti.
3 *Si agis contra me, & petis hæreditatem aſſerens te inſtitutum ab aliquo, & ego dico illũ non potuiſſe teſtari, partes iudicis dẽnt eſſe in aſſignãdo prius mihi terminum ad pbandũ de potentia teſtandi, & hoc poſt lit. conteſtat.*
4 *Actori debet prius aſſignari terminus ad probandam intentionem ſuã quando exceptio præſupponit intẽtionem actoris procedere, & quid ſi exceptio concernat habilitatem perſonarum.*
5 *Si terminus probandi prius aſſignatur reo, quando deberet aſſignari actori, vel aſſignetur ante lit. cõteſtat. cũ dẽret aſſignari poſt, an uitietur pceſſus.*
Super exceptionibus concernentib. perſonas, in quib. ſubſtantiatur iudiciũ, regulariter pronuntiendum eſt, antequam ad alia procedatur, & qualiter uideatur ſuper eius pronuntiatum.
6 *Qui ſunt illi, qui teſtari non poſſunt remiſſiuè.*
Quæ ſint neceſſaria ad ſolemnitatem teſtamenti.

1 SI quæramus. † Prius quærendum eſt de potentia teſtantis, poſtea de ipſius teſta-
2 mento, uel de ipſius ſolennitate. h. d. ¶ † Per hanc l. patet, ꝗ primo eſt uidendum, an ille qui dedit ſñiam, fuerit iudex cõpetens, & poſtea de ipſa ſñia, quia ubi non eſt dare iuriſdictionem in iudice, fruſtra de ſñia, uel eius uiribus diſputatur. Sicut ſi dicitur, ꝗ notarius, qui confecit inſtrumentum, non erat notarius, primo eſt diſcutiendum, & poſtea de viribus inſtrumen-
3 ti. ¶ † Item per hanc l. patet, ꝗ ſi agis ɔ̃ me, & petis hæreditatem aſſerens te inſtitutum ab aliquo, & ego dico illum non potuiſſe teſtari, partes iudicis debent eſſe in aſſignando prius mihi terminum ad probandam de potentia teſtandi, q̃a fruſtra aſſignaret ibi terminum ad probandum de teſtamento, ſi ille nõ potuiſſet teſtari, & ſi non probauero, aſſignabit terminũ tibi.
4 † Sed ɔ̃. quia prius dẽt aſſignari actori ᵃ ad probandum ſuã intẽ
a tionẽ, q̃ reo, ut l. ſi q̃dẽ. C. de excep. & ibi. no. Sol. illud eſt uerum qñ exceptio pſupponit intentionẽ actoris procedere, ut ſi opp. exceptionem pretij, vel ſolutionis, nam pſuppono me fuiſſe debitorem, ſed hæc exceptio de impotentia teſtandi eſt pīudicialis ad mentionẽ agentis, q̃a non eſt dare teſtamentũ, vbi non eſt potentia teſtandi, & iõ prius datur terminus reo ad pbantũ exceptionem, ſcḋm Bar. debet tñ hoc fieri poſt lit. conteſt. q̃a iſta exceptio concernit merita cãæ, ſed ſi concerneret habilitatẽ pſonarum, in quibus fundatur iudicium, vt ſi opponerẽ de incompetentia iudicis, vel ɔ̃ perſonã procuratoris, ꝗ non poſſet eſſe procurator, vel actor, ꝗ eſſet excõicatus, vel bannitus,
b & ſic non poſſet agere, & ſic ante lit. conteſt. debet hoc fieri, ᵇ
6 ut l. ita demum. C. de procur. † An aũt vitietur proceſſus, ſi non ſeruatur ordo, de quo hic. tenet Bar. ꝗ non. Bald. allegat cõtra ipſum c. exhibita. de iud. b̃r dic Bar. dicere veritatẽ in exceptionibus ɔcernentibus merita cauſæ, vt eſt hic, & ita de facto ſeruat̃ p ſtatuta, q̃a aſſignat̃ terminus vtriq; parti non ſeruato ordine. de quo hic. Nec obſt. c. exhibita. quia ibi non dr̃, ꝗ proceſſus ſit nullus, ſed bñ pbat, ꝗ põt appellari pp peruer-
c ſionẽ ordinis, ᶜ & in cã appellationis retractabit: in exceptionibus verò non ɔcernentibus negotium principale, ſed perſonas, in quib. ſubſtantiat̃ iudicium, & ſic dicunt̃ emergẽtes, non incidentes ur̃a eſt, ꝗ ſuper illis eſt pronuntiandũ, antequam ad alia pcedatur, vt no. in l. de qua re. in prin. ſ. de iud. p gl. vr̃ aũt pronuntiatũ ſi iudex poſt illas receptas pnuntiat eis non obſtãtibus ad ulteriora procedendũ, quia vr̃ illas reprobare, vt in c. ex parte. in. de appe. ſi aũt illas non recepit, & ad vlteriora procedit, vel eas recepit, & de ipſis diſſentit, & pcedit vlterius, vr̃, ꝗ proceſſus ſit nullus, q̃a contẽnit diſpoſitionem legis, per id, quod no. gl. in l. prima. C. de ordi. iud. q̃ dicit, ꝗ iudex non põt ad vlteriora pcedere, & ſcḋm iſtam diſtinctionem vr̃ debere intelligi quod no. Bar. ſup hoc arti. in l. a procedente. C. de dila. vbi oĩno vide. ¶ † Vltimo no. hic gl. magiſtram, quæ enumerat perſonas nõ valẽtes teſtari. ᵈ Item gl. ſecunda. q̃ enumerat ea, q̃ ſunt neceſſaria ad ſolennitatem teſti, & loquit̃ de ſolennitate publica, q̃ non põt pacto remitti, vt C. eo. l. non dubiũ. Eſt & alia ſolennitas priuata, vt filius inſtituatur, vel exhæredetur, & iſta bene põt remitti per filium, tñ a prin. ſi conſentit pr̃i teſtanti, quòd nihil ſibi relinquat, non valebit teſtm̃, licèt in eo pteteatur, per ea quæ no. ĩ l. ſi qñ. C. de inof. teſta. in gl. & puto, ꝗ ualebit de iure ciuili. Sed ſi ex interuallo teſtm̃ approbet, quod erat nullum rõne præteritionis, re conualeſcit de æquitate prætoria, vt l. filio præterito. ꝟ. de iniuſt. teſt. cum ibi no.

ADDITIONES.

a Actori. Adde Bar. in liberti. C. de pe. hær. & de dicto Bar. hic facit mentionem Bal. in l. prolatam. ver. quæro ergo. C. de ſent. & interlo.
b Debet hoc fieri. ſi tñ poſt opponat exceptio procuratoria, & ſit admiſſa, præiudicat, vt tenet Roma. conſi. 381.
c Peruerſionem ordinis. Adde tu, qñ peruerſio ordinis vitiat, & dic, vt per Barto. Bal. & Doc. in l. prolatam. C. de ſen. & per Bal. in l. ambiguitatis. C. de teſt. per Abb. & Mod. in c. cum dilecta. de reſcin. Franc. Cur.
d Valentes teſtari. Adde alias, de quibus per Abb. in rub. extra. eod. tit. & Imol. in dicto titu. c. 2. Franc. Cur.

LEX V.

1 *Maſculus in quartodecimo anno, & mulier in duodecimo completo poſſunt teſtari, & quando dicatur completus.*
2 *Notarius, qui recepit teſtamentum de nocte, põt apponere diem ſequentem ſi poſt mediam noctem recepit, uel ſi ante, poteſt apponere diem pcedẽtẽ.*
3 *Pubes minor XXV. an. poteſt ſine curatoris authoritate facere teſtamentũ.*
4 *Citius pubeſcit mulier, quàm maſculus.*
Mulier naturaliter citius deficit, quàm uir.
Quæ plus durant tardius perficiuntur.
5 *Quantum ad legitimam ætatẽ contrahendi, quæ eſt XXV. an. maſculus, & mulier. parib. paſſib. ambulant, niſi cum impetrant beneficium ætatis, quod mulier in XVIIJ. & maſculus in XX. tantum poteſt impetrare.*
Proximus pubertati, ſi non eſt capta ultima dies, teſtari non poteſt, q̃tumcunq; malitia ſuppleat ætatem, ſecus in matrimonijs, & quid in cõtractib.

1 SVa ætate. † Maſculus in quartodecimo anno, & mulier in 12. completo poſſunt teſtari, & dicitur completus, ſi cœpta eſt ultima dies naturalis, vel artificialis. h. d. ¶ In tex. ibi (an ſufficiat compleuiſſe) dicit Bal. quòd ſi fieret computatio de momento ad momentum tantum eſſet dicere unum, quantum aliud, quia ſtatim, quòd compleuiſſet 14. ingreditur 15. quia complet in uno atomo, uel momento, & ſic in quo non poteſt teſtari, q̃a actus teſtandi requirit interuallum temporis, ideò ſi requireretur, ꝗ compleuiſſet, in conſequentiam requireretur quod exceſſiſſet ſed hic non fit computatio de momento ad momentum, quia ſi natus fuit in die prima Ianuarij hora 20. tranſactis annis 14. illa eadem die, quæ erit ultima 14. annorum, poterit teſtari hora 12. quia ſufficit, quòd ſit cœpta, & ſic habetur pro

com-

completa, licèt non exceſſerit, & hoc in die artificiali, quæ com
putatur, ſub ortu ſolis uſque ad occaſum. Idem ſi ſit incæpta
dies ultima naturalis, quæ incipit in media nocte ſequenti, ideo
ſi poſt ſextam horam noctis præcedentis diem primam Ianua-
rij, etiam de nocte fuerit teſtatus, ualebit teſtm̃, licèt ipſe fuerat
natus hora 20. & in die artificiali, & hoc dicit ultimus uer. ſm
a gl. in uer. uel dic tutius. Et ſic no. ſm Bal. † ꝙ notarius q recepit
teſtm̃ de nocte, poteſt apponere diem ſequentem, ſi poſt mediã
noctem præcedentem, uel ſi ante, poteſt apponere diem præ-
cedentem, iuxta no. in l. more Romano. ſ. de fer. & per Inno. in
3 c. conſuluit. de offi. dele. † Not. etiam hic, ꝙ impubes minor. 25.
an. poteſt facere teſtm̃, quod eſt uerum, etiam ſi habeat cura-
torem, nec requiritur illius authoritas, ut no. ĩ. de lib. leg. l. Au
4 relio. §. Gaius. in gl. 1. quæ reputatur notabilis. ¶ † Item no. ꝙ ci-
tius pubeſcit mulier, q̃ maſculus. gl. ponit rationem hic, aliã ra-
tionem ponit glo. in l. 2. C. de his qui ve. æta. impe. aliam ponit
Bal. ſm Cy. quia mulier naturaliter citius deficit, q̃ uir. ideo ci-
tius pubeſcit quia debiliorem hẽt nam, ut uidemus in pomis,
& plantis, quia q̃ plus durant tardius perficiunt, & dicit iſtã eſ-
ſe rõnem philoſophicam, licèt autem differant quantum ad pu
5 bertatem, non ſic † differunt quantum ad legitimam ætatem ꝯ-
hendi, quæ eſt 25. annorum, ut non gaudeant beneficio reſti-
tutionis. Nam in hoc maſculus, & mulier paribus paſſib. ambu
lant, niſi cum impetrant beneficium ætatis, quia mulier poteſt
impetrare in 18. ſed maſculus in 20. tm̃, ut d. l. 2. de his q ue. æta.
¶ Ultimo quæro, quid ſi ſit proximus pubertati, non tñ cæpta
a eſt ultima dies?[a] Rñdeo, non poterit teſtari, quantumcunq; ma
litia ſuppleat ætatem, quia p̃ſumptio eſt iuris, & de iure, ꝙ non
hẽat perfectum ſenſum, ut p hanc l. ſecus in matrimonijs ꝯhen
dis, ut hr̃ in c. j. de deſponſatiu. impub. li. 6. In ꝯctibus vero ſi ſit
proximus pubertati, obligatur naturaliter ꝯhendo ſine tutoris
authoritate, ſecus ſi non ſit proximus, quod dic, ut in l. j. de do-
nati. & quando dicatur proximus, dic, ut ibi per Bar.

ADDITIO.

a Ultima dies. Sed an ultima die pubertatis poſſit dari curator, uide Bal. in l. 2. C. quando prouoc. non eſt neceſ.

LEX VI.

1 *Filiusfa. non poteſt teſtari etiam de uoluntate patris.*
2 *Filiusfa. uel ſeruus, ſeu monachus, & obſes, quare non poſſint teſtari, & an ſtatutum poſſit diſpenſare, ꝙ poſſint teſtari, & nu. 3.*
3 *Quæ geri poſſint per filiumfa ſine uoluntate patris.*
4 *Pater non põt emancipare filium ad hunc actum ſolum, ut poſſit teſtari.*
Emancipatio, & manumiſſio, non poſſunt fieri q. tantum ad unum actum.
5 *Filiusfa. an poterit teſtari de dote.*
6 *Filiusfa. in aduentitijs, in quibus patri non acquiritur uſusfructus, ſit ſine patris uoluntate teſtari, & quid in his, in quib. patri acquiritur uſusfructus.*
7 *Caſus in quo quis habebit hæredem, & tamen nunq̃ habuit hæreditatem.*
8 *Si pater permitteret filio, quòd poſſet donare, intelligitur inter uiuos, non cauſa mortis.*
Si filius de licentia, & uoluntate patris facit teſtamentum, & apponit clauſulam, ſi non ualet iure teſtamenti, ualeat, iure cuiuslibet uoluntatis, non ualebit iure teſtamenti, nec donationis cauſa mortis, & quid ſi hæres eſſet præſens uel notarius reciperet pro eo.
9 *Donatio inter uiuos, ſeu cauſa mortis, poteſt hodie fieri nudo pacto, & oritur actio.*
10 *Filius, ꝙ poſſit donare cauſa mortis ipſi patri.*

1 QVi in poteſtate. † Filiusfa. non p̃t teſtari, ẽt de uoluntate patris.
h. d. Adde nec ẽt codicillari, ut ĩ. de leg. j. l. 2. facil-
tñ reconualeſcunt codicilli, ſi factus ſui iuris, decla-
ret ſe uelle decedere cum eadem uoluntate, q̃ teſtm̃
a ĩ. de lega. 3. l. j. in prin. quod dic, ut ibi. † Sed q̃ eſt rõ, ꝙ filiusfam.
non põt teſtari? quia teſtm̃ dependet a libero arbitrio, ſed non
hẽt arbitrium liberum, qui eſt in aliena poteſtate, unde idem
in ſeruo, & monacho, & obſide, ut no. ſ. e. l. ſi q̃ramus. ſed opp.
quia teſti factio eſt publici iuris, ut ſ. e. l. 3. & in his quæ ſunt pu
blici iuris p̃ria p̃tas non curatur immo poſſunt illa fieri p filiũ-
3 fa. ac ſi eſſet ſui iuris, ut ĩ. ad Treb. l. nam quod. † Sol. uerum eſt,
q̃ñ geruntur tanq̃ a publica perſona, ut officium magiſtratus,
uel tutoris, quod gerere filiusfa. poteſt, ſed teſtm̃ non facit tan-
q̃ publica p̃ſona, ſed tanq̃ priuata, ſm quod no. Cy. C. qui teſt.
fac. poſ. l. ſenium. Item q̃ eſt rõ, ꝙ cum uoluntate patris non po
teſt? Rñdeo, quia ultima uoluntas, non dẽt pendere ex alieno
arbitrio, ut l. illa inſtitutio. ĩ. de hære. inſtit. ſed hic penderet. itẽ
quia eſt publici iuris, ut dictum eſt, & ſic qui non hẽt poteſtatẽ
teſtandi iure publico, non põt eam conſequi ab aliquo inferio
re a principe, ut dixi in d. l. 3. ſ. eod. Sed an poſſit per ſtatutum
fieri? Rñdeo ſic, quantum ad filiumfam non ſic, quantum ad
monachum, qui non eſt de iuriſdictione ſtatuentium, ut no. in
l. ſi q̃ramus. ſ. eo. p Bar. nec quantum ad obſidem. quia eſt in a-
liena poteſtate de iuregentium, ꝯ quod non poteſt ſtatutum
4 diſpenſare, ſm eundem Bar. ibidẽ. † Item an poſſit p̃r emancipa
re filium quantum ad hunc actum ſolum, ut poſſit teſtari? Bar.
a ur̃ tenere, ꝙ ſic, in l. j. §. in filij. ĩ ad Treb. Bal. ꝯ. in l. Seniũ.[a] quia
patria poteſtas eſt indiuiſibilis, unñ emancipatio non põt fieri
q̃tũ ad unũ actum, ſicut nec manumiſſio: q̃a non põt quis eſſe
ſeruus, quo ad quædam, & quo ad q̃dã liber, ut l. ſi pr. §. fi. de ll.
c. ſicut nec legitimatio, ut no. in c. cum inhibitio. de clande. de
ſpõ. p gl. licèt bñ poſſit diſpenſari, quo ad aliquem actum, ut nõ
obſtante illegitimatione ſuccedat patri, & quo ad alios effect⁹
5 remanebit illegitimus. ¶ † In gl. ibi (niſi in caſtrenſi, uel quaſi pe
b culio) ſed an filiafam. poterit teſtari de dote,[b] multo magis nam
ẽt iure iſto in dote aduentitia, uel p̃fectitia donata habebat hę
redẽ ab inteſtato, ut dixi in l. ſi cũ dotẽ. in prin. & l. poſt dotem.
ſoluto m̃rimonio. & tñ in caſtrenſi peculio, uel quaſi, filiusfa.
non habebat hr̃dem, ſed p̃r occupabat iure peculij, ut l. 2. de ca
ſtrenſi peculio. ꝯtrium tñ determinat Bal. in d. l. Senium. & in
l. 2. de hr̃ds. uel act. q̃a nulla l. cauet, ꝙ filiusf. in dote habea[t] ꝓ
patrefamil. & ſui iuris, ſed bñ cauet, ꝙ in caſtrenſi peculio, uel
quaſi, filiusfa. habeat ꝓ patrefam. in l. 2. ſ. ad Maced. ſic igit hr̃
iſta, ut excedentia. & exceſſa, q̃a quo ad hr̃dem ab inteſtato, plus
eſt in dote, q̃ in caſtrenſi peculio, non ſic quantum ad actũ te-
6 ſtandi. ¶ † Item an poſſit teſtari filiusfamil. ad piam cãm?[c] & ur̃,
c ꝙ ſic, quia ſic teſtando militat Deo, unñ non minori tñ gaudere
priuilegio, q̃ miles armatæ militiæ. per, q̃ nota. in l. miles. de re
iud. Bar. hic tenet, ꝙ in aduentitijs, in quib. p̃ri non acquiritur
uſusfructus, poteſt de uolũtate patris p c. licèt ex de ſepul. licet
in l. j. C. de ſac. ſan. eccle. teneat, ꝙ in illis nõ requirit uoluntas p̃ris,
q̃a non agit de eius p̃iudicio, ſed ſi pr hr̃et uſumfruct. require-
ret, quia de eius p̃iudicio agit, & cã pia non eſt priuilegiata in
damnum tertij, iuxt. no. in l. Papin. poſt princ. ſ. de inoffic. ioſo,
teſtamen. in gl. q̃ allegat authoritatẽ Auguſtini, & iſta nr̃ pro-
babilior, ſed p prima faciat illud c. licèt. ubi nõ agit de p̃iudicio
p̃ris, & tñ ur̃ ibi requiri eius uoluntas. Bal. ãt in l. Senium. dicit
p̃dicta p̃cedere de iure canoni. non de iure ciuil. Tu dic, ꝙ etiã
de iure ciuili, ſi teſtatus eſt in articulo mortis, nam tunc ẽt de
iure ciuili, tale teſtm̃ ad piam cãm eſt priuilegiatum, cum non
ſubiaceat reg. iuris poſitiui, ſed reſeruet mere in obſeruatione
iuris gentium, ut in d. l. j. C. de ſac. ſanc. eccle. ſm intellectũ Bar.
ſed ſi non erat in mortis articulo, non ſortit priuilegiũ a iure ci
uili, ſed a iure canonico ſic, p c. cũ oẽs, & relatũ. ex. eo. ti. & tũc
7 eſt uerũ dictũ Bal. † Et adde. ꝙ licet poſſit teſtari de caſtrenſi pe
culio, uel quaſi, tñ nõ dr̃ hr̃e hr̃ditatem antequam adeat p hr̃-
dem ſcriptum, ſed adhuc dr̃ peculium, ut l. ſi ſeruus Meuij, &
caſtrenſis peculij. in princ. ĩ. de ſtipu. ſer. & ibi no. ſed nec poſt
quam fuerit adita, p̃t dici hr̃ditas, nam & ſi prius fuiſſet, deſũ ne-
ret eſſe, ut no. in l. j. §. ueteres. de acqui. poſ. & ĩ. de acquir. hr̃d. l.
hr̃s, p ſecuum. & ſic erit dare caſum, in quo quis habebit hr̃dem
8 & tñ nunquam habuit hr̃ditatem. ¶ † In gl. ibi (dummodo hoc
expreſſe permittat) no. ꝙ ſi p̃r permitteret filio, ꝙ poſſet dona-
re, intelligit inter uiuos, non cã mortis, ut in l. quam gl. a. leg. Et
per hoc ur̃, ꝙ ſi filius de licentia, & uolũtate patris. facit teſtm̃,
& apponit clam ſi non ualet iure teſtamenti, ualeat iure cu-
iuslibet uoluntatis, nec ualebit iure teſtamẽti. nec iure donatio
nis cauſa mortis, quia ibi requirit ſpecialis p̃miſſio, quæ hic nõ
eſt, & ita innuit Dyn. alij dicunt, ꝙ immo ualebit, ſi hæres in-
ſtitutus fuit præſens, & acceptans, quia illa uerba non poſſunt
aliquid importare, niſi in donatione cauſa mortis, unde ne fru-
ſtatorie fuerint appoſita p̃inde hr̃, ac ſi ſpecialiter ita dixiſſet,
argu. ĩ. ti. proxi. l. j. & 2. præſentia aũt hæredis, iõ requirit, q̃a do
natio cau. mortis requirit conſenſum donantis, & donatarij, ut
l. inter mortis de dona. cã mortis, & idem eſſet, ſi notarius tan-
quam publica perſona reciperet pro eo, per ea, quæ no. Barto.
9 in l. cum quis decedens. §. j. de leg. 3. & † ſi dicatur, non ualere
iure donationis, ſi non interuenit traditio, uel ſtipulatio, ut d. l.
inter mortis. Rñdeo, ꝙ illud eſt uerum olim, hodie uero ſicut
donatio inter uiuos fit nudo pacto, & oritur actio, ut l. ſi quis
argentum. C. de dona. ita, & donatio cauſa mortis. gloſſ. eſt ſin-
gularis, quæ forte non eſt alibi, & ſp ad hoc allegatur. l. cum p̃r,
10 §. Meuio ĩ. de lega 2. & iſta pars uidetur mihi uerior. ¶ † Sed an
poſſit donare cauſa mortis ipſi patri? gl. ur̃ determinare, quòd
non

ADDITIONES.

a Senium. Vide per nouiſ. maxime do. Ale. & d. Iac. in d. l. Senium Fran. Cur.
b De dote. De hoc uide per d. Alex. in conſi. 17. conſi. 1. in 2. uol. Cur.
c Ad piam cãm. Vide eundem Pau. de Caſt. in conſi. 103. col. 2. in nouis. inci. ad primum quæſitum. & Fed. de Se. in ſuo conſi. 224. Cur.

non ſ.de authoritat.tut. l.j. quia pr non pōt authorizari in ſuō proprio, & iſtam gl.tenet Bar. Sed uide conſilia plurium Doct. notabilium tenentium ɔ̄rium, & idem ego puto, quia non requirit ɔ̄ſenſus patris ad authorizandum, non. n. hoc ſufficit.l.ſi. §.1.de uer.ob.ſed requiritur, ne ſibi fiat p̄iudicium, & hic non fit.& p hoc allegat Pet.de Bel. pti.tex.l.j.C.de impo. luc. deſcri. vide de iſta quæſtione in addi. Spec.de inſtr.edi.§.porro.in prima magna addi. Vltimo in fi.glo. ibi, ut ad patrem perueniret vſuſfructus.ɔ̄ iſtam gl.eſt caſus expreſſus, φ etiam in talibus nō poteſt teſtari.C.qui teſt.fa.poſ.l.penul.ſeu fi.

ADDITIO.

a Vide conſi.Conſuluit Old.conſ.35.Lud.Ro.conſ.515.Pet.de Anch.conſ.106.& de hoc uide p Doc.in l.j.§.ſuit quæſitum.ɔ̄.ad Treb.in l.bonoru. C. qui admit. & in l.cum filius.§.ſi non,& ibi Alex.in add.ad Bar.ɔ̄.de do. Cur.

1 Surdus, & mutus, an poſſint teſtamentum facere, & quid in alijs contractib.
2 Quod dicitur legata, & fideicommiſſa poſſe fieri nutu, debet intelligi.ſ.per illum qui non eſt mutus, uel ſurdus.

1 §.Surdus. ¶ † Tria dicta continet iſte §.cum l.ſeq.Contra primum dictū oppo.de l.diſcretis. C.qui teſta.fac.poſſ.Solu.iure iſto, ſiue habebat vtrunque defectū, ſiue alterū tm̄.Item ſiue vterque eſſet nālis, ſiue accidentalis, nō poterat teſtari, niſi impetraret a Principe:hodie verò ſi ſcit ſcribere etiam ſi hēat utrumq. defectum, qa tn̄ tunc nō pōt eſſe nī ſi accidentalis: quia ſi fuiſſet nālis, non potuiſſet diſcere ſcribere, poterit teſtari ēt ſine pmiſſu Principis, itē ſi erat ſurdus: tm̄, & nō mutus, & ſic ſcribere neſciebat itē ſi erat mutus, & nō ſurdus, ēt ſi nāliter, dūmō ſciret ſcribere, & ſic ī trib. caſib. hodie pt, vt d.l.diſcretis.ī alijs remāet rſa, de qua hic.¶ Sed an poſſit codicillari eo caſu, quo non pōt teſtari? Bal.ibi vr̄ tenere: φ ſic, quia legata poſſunt fieri nutu, ſed miror de dicto ſuo, quia eſt ɔ̄ illū tex.expreſſe, & ɔ̄ rſam, φ qui non pōt teſtari, nec codicillari.l.ſecunda.de leg.primo.Et hoc tenet Bar.in l.nutu de leg.3. dicēs.

2 † φ illa lex, dum dicit legata, & fideicommiſſa poſſe fieri nutu, dēt intelligi.l.p illum, q non eſt mutus, nel ſurdus, poſito, φ rōne plenius infirmitatis pdidiſſet loquelā, nō tn̄ itellectū, multo magis ſi nō pdidiſſet. Si aūt mutus, uel ſurdus tunc ēt in legatis, & fideicom.dēt ſeruari.l.diſcreti.& ēt in donatione cā mortis, vt ibi habetur expreſſe. Contractus verò inter viuos pōt mutus celebrare, vt ſ̄.de pac.l.item quia.§ ſi.cætera dic:vt ibi dixi. Cōtra ſ̄m dictum teſtator mutauit ſtatū, vel ipſum in totum pdidit quia pdidit ciuitatem, vel libertatē: hic verò nō mutauit ſtatum, licet ſuperuenerit impedimētum, quod ſi fuiſſet tpe teſti, non potuiſſet teſtari, non tn̄ perdit ciuitatē, vel libertatem, & ſic nec ea quæ iuris ciuilis ſunt, ibi ſic. Sed contra adhuc, quia q̄n res peruenit ad caſum, a quo non pōt incipere, ante rem pfectam vinatur, iuxta ea, quæ no. in l.actus legitimi. per Dy.de reg.iur.& l.ſi pluribus.§.& ſi placet.de verb.ob. q̄n ille caſus tēdit in oppoſitum. Sed teſtm̄ poſtquàm eſt habitum pro abſoluto per teſtatorem, dr̄ perfectum, licet pendeat eius confirmatio vſque ad mortem, vnde non dr perueniſſe ad caſum, a quo non poterat incipere ante rem perfectam, ſed poſt, ideo non vitiatur. Contra tertium, & ultimum dictum oppo. φ Princeps non poſſet concedere hanc licentiam, quia non poteſt diſpenſare in defectu naturali:ut Inſt. de iure nat. Sol.uerum eſt, ubi omnino eſſet defectus, ut cum furioſo, uel mente capto, & idē in eo, qui eſſet mutus, & ſurdus a natura, quia nullo mō poſſet exprimere conceptus mentis, quia non cenſetur hr̄e mentem, uel intellectum: ſed hic debet intelligi, uel quando habebat alterum tm̄ defectum, uel ſi habebat vtrunque, non erat natura lis, & ſic habebat intellectū, & poterat ipſum exprimere ſignis, nec ſciebat ſcribere, alias non indigeret conceſſione principis, & ita intelligo iſtam l.ſi mutus.

LEX VIII.

1 Teſtamentum factum pen' hoſtes non reconualeſcit fictione poſtliminij, ſi reuertatur teſtator, uel legis Corneliæ ſi ibi moriatur.
2 Fictio poſtliminij, uel legis Corneliæ non extēditur ad ea, quæ fiunt tempore captiuitatis per ipſum captum, ſecus ſi per alium erga perſonam capti.
3 Codicilli facti apud hoſtes ſi teſtamētū erat factum ante captiuitate, recōualeſcūt ſi codicillās fuit reuers', fictione vero legis Corneliæ nō, ſi ibi moriatr. Fict. poſtliminij fortior eſt, quam l.Cornelia.

E Ius qui. ¶ † Teſtm̄ factum penes hoſtes nō reconualeſcit fictione poſtliminij, ſi reuertatur teſtator, uel legis Corneliæ, ſi ibi moriat. h. d. cum tex.cū gl.† No.hic, φ fictio poſtliminij, uel legis Corneliæ non extēdit ad ea, quæ fiunt tempore captiuitatis, itellige, ſ.p ipſum captum, ſed ſi fiant p alium erga pſonam capti, bene extenditur, ut patet in l.illa inſtitutio.in § ɔ̄.de hære. inſtituen. ad ea uero, q̄ facta erant anī captiuitatem, bn̄ extendit, ut ɔ̄.ea.l. Cornelia.quia illa ſemel ualuerunt, licèt p captiuitatē ſint irrita facta, vñ de facili ad priſtinā uām reuertunt, ſed ea, q̄ facta fuerunt captiuitate pēdente, nō habuerunt principium validū, vñ ſic de facili poſſunt recōualeſcere, p ea, q̄ no. ɔ̄. eo.l.ſi teſtm̄. in gl. nā deficit hic extremum, ad quod requiſitum in fictione, ſed in p̄cedenti caſu adſunt duo extrema.ſ.ad quod, & a quo: qa a principio ualuit teſtm̄, qa teſtator erat teſtabilis, nūc cū reuertit, eſt ēt teſtabilis, iſtud ſ̄m extremū ɔiungit cum primo, ut habeat pinde, ac ſi ſp fuiſſet teſtabilis, & nunq̄ fuiſſet captus, non ſic in his, q̄ fuerunt facta durante captiuitate: quia tūc nō erat
3 teſtabilis, & loquit in teſtō. ¶ † Quid in codicillis factis apud hoſtes? Br, aut nullum ſcm̄ fuit teſtm̄ ante captiuitatem, & idem poīa, ut reconualeſcat p eandem rōnem: aut erat factū, & tunc quia illud reconualeſcit, & codicilli habent dependentiam a teſtamento, q̄n factum eſt, ſilr & codicilli recōualeſcunt, & hic eſt caſus in l.in bello.§.codicilli. ɔ̄. de captiuis. hoc uerū, ſi fuit reuerſus, ſed ſi mortuus eſt, ēt tunc non reconualeſcunt fictione legis Corneliæ, ut in l.qdam referunt. ɔ̄. de iure codicil. ſ̄m Dy.& ſic fortior eſt fictio poſtliminij, q̄ legis Corneliæ.rō poteſt eſſe: qa ſi ibi morit, lex Cornelia fingit ipſum mortuum præambula hora captiuitatis, ſed ſi tunc verè mortuus fuiſſet, non potuiſſet poſtea codicillos aliquos facere, ergo ſi fingit mortuus, fingit eos nō feciſſe: ſed p fictionē poſtliminij fingit nūq̄ capt': ſed ſi nunq̄ fuiſſet captus, potuiſſet illos codicillos facere in ciuitate, ſicut fecit in captiuitate, ergo non fingūt nō facti, immo fingunt facti in ciuitate. ¶ Vltimo p iſtum tex.dicit Ioan. And. in addi.Specu.de inſtru.edi.§.cōpendioſe.fuiſſe diſputādo terminatū p Franc.Accur.φ teſtm̄ Regis Henrici, q fuit filius Imperatoris Federici, & de mādato patris obſedit ciuitatē Bonō. vt ipſā reduceret ad obediētiā imperij, & p populū fuit captus & ibi mortuus, & apud fratres p̄dicatores ſepultus, nō ualebat, ſiue dicamus: φ Bonon.eſſent tunc ueri hoſtes Imperij, qa eis fuit indictū bellum p Imperatorem: vt in hoc tex.ſiue non eſſent ueri hoſtes, quia ſaltem inter ipſos, & Imperium non erat amicitia, nec fœdus, neque hoſpitium, & ſic pro hoſtibus habeantur quantum ad hoc, ut l.poſtliminij.§. primo, qui incipit.in pace. ɔ̄.de cap.

1 Damnatio de crimine capitali facit damnatum inteſtabilem, & etiam rumpit teſtamentum prius factum, ſecus ſi non erat capitale.
2 Crimen capitale dicitur, quando pœna, quæ imponitur, perimit ſtatum hominis, & in quo conſiſtat ſtatus hominis.
3 In confiſcatione non ueniunt, niſi bona, quę criminoſus habebat tempore condemnationis, & quid de acquiſitis poſt.
Legatum factum ſeruo deportati poſt deportationem quæſitum non acquiritur deportato, ſed fiſco.
4 Si bona ingredientis monaſterium non ſunt lucroſa, non tenetur monaſteriū illa recipere, licèt receperit ingreſſum, et ſic non tenebitur creditoribus illius ingreſſi.
5 Si fiſcus noluit acceptare bona lucroſa deportati, φ deportatus habebit in eis hæredem ab inteſtato.
Bona relegatorum in inſulam non confiſcantur, niſi expreſſè in ſententia fuerint confiſcata.
6 Si expreſſè fuerunt confiſcata bona relegati, ualebit tamen eius teſtamentū
7 Bona eorum, qui condemnati ſunt ad mortem naturalem de iure communi non confiſcantur, & quibus perſonis applicentur.
8 Quid de bonis eorum, qui condemnati ſint ex forma ſtatutorum ad mortem, ut ſunt fures.
9 Teſtamenta eorum, qui decapitantur propter cauſam ſtatus, irritantur, licet de facto permittatur eis teſtari.
An condemnatur, ut hic efficiatur ſeruus pœnæ, & quid ſi eripiatur de manibus familiæ.
10 Publicatio bonorum non eſt illa, quæ irritat teſtamentum, uel facit inteſtabilem, ſed eſt ipſa pœna capitalis, per quam perditur ciuitas.
11 Condemnatus de crimine capitali non poteſt facere teſtamentum ad pias cāus in p̄iudicium illorum, ad quos bona debent puenire p condemnationē.
12 Quid in exbannitis noſtri temporis an poſſint teſtari remiſſ.

a 1 2 §.Si cui. a ¶ † Damnatio de crimine capitali facit damnatū inteſtabilē, & ēt rumpit teſtm̄ prius factum, ſecus ſi nō erat capitale.h.d.in effectu.† Dicitur autem capitale, quan-

ADDITIO.

a Si cui.Ad materiam huius.§.uide eundem Pan.de Caſt.in conſi.437.inci.de iure communi non eſt dubium in antiquis.Et adde, φ ſi quis eſſet de crimine dānatus ad pœnam pecuniariam, & in defectum ad pœnam corporalē, φ totaliter damnatus dr̄ effectus ineſtabilis. ita do. Sign.de med. in ſuo conſi. 284.in c. quidam Bar.Cur.

quando pœna.q̃ imponiт̃,perimit ſtatum hominis. Nam ſtatus
hominis conſiſtit in uita naturali, & ciuilis uita conſiſtit in li-
bertate,& ciuilitate: ſiue ergo imponatur pœna mortis, ſiue p
q̃ perdatur libertas,ſiue ſola ciuitas,dicitur crimen capitale,ut
infra de bono.poſſeſ.l.ædito.§.rei capitalis,& in primo caſu ſta
tim lata ſñia mittatur executioni:& etiam ĩ.x. dies appellandi,
quia trahit ſecum executionem, ſicut excommunicatio quãtũ
ad hoc.ut l.quod ad ſtatum.infra de pœnis,& ſimiliter ſi dam-
naт̃ in metallum,& ſic perdit libertatem, in ꝯſequentiã ꝑdit ci-
uitatem:quia ſeruus non põt eſſe ciuis Romanus, ſed ciuitatẽ
põt perdere abſque eo,ꝙ perdat libertatem,uel uitam natura-
lem: & primo loquitur, qñ perdit libertatem duntaxat: vſque
ibi (ſed relati) poſtea qñ nec ciuitatem, nec libertatem,nec vi-
tam perdit.& ſic non erat crimen capitale vſque ibi (hi verò.)
Poſtea quando perdit uitam:& per conſequens libertatem, &
ciuitatem:vel libertatem,& ciuitatem,ſed non uitam, ut dam-
natus ad metallum.Intellige tamen iſtum §.quando ſententia
ꝯdemnationis erat ualida,alias ſecus,ut ĩ.de iniuſt. teſt. l. ſi qs
filio.§.quod ſi quis.ante fi.legis.uerſi.ergo,& quando tranſiue-
rat in rem iudicatam,ſecus ſi fuerat appellatum,ut ĩ.eo.l.quæ
a latronibus.§.fi.& idem videtur,ſi poterat adhue appellare, qa
a erat infra x.dies.[a] vt no.gl.ſing.in l.ex iudiciorum. ĩ.de accu. li-
cet in ꝯtrium faciat,quia,ut ſupra dixi,ſententia ſtatim trahit ſe
cum executionem,etiam ante lapſum decem dierum, ut ꝑdat
libertatem,uel ciuitatem, licet,ſi poſtea appellet,fingatur fuiſ-
ſe condẽnatus,ut l.qui ultimo.infra.de pœn.dic,ut no.in d. l.
3 iudiciorum. ¶ † In tex.ibi(quæ tunc habuit)no.quia in confiſca
tione non ueniunt niſi bona,quæ criminoſus habebat tempo-
b re condemnationis,[b] & hoc dicit gl.in l.nam de ea.ſupra de cõ-
ditio. & demõ. poteſt ergo deportatus poſt condemnationem
c bona acquirere,& in confiſcationem,[c] non ueniunt,& de hoc
eſt tex.in l.ſi tibi mandauero.§.is,cuius bona ſupra mand. & l.
ſi deportati ſeruo.de leg.3.quod eſt uerum ex ꝯtractu iuris gentiũ,
non autem de iure ciuili, cuius effectus eſt incapax,cum perdat
ciuitatem,& iõ legatum factum ſeruo deportati, quæſitũ poſt
deportationem non acquiritur deportato, quia eſt acquiſitio
iuris ciuilis,vt no.per gl.in l.j. in prin.de acquiren.rer. dom.ſed
acquisit̃ fiſco. & ẽt omnia bona poſt deportationem acquiſita
mortuo deportato acquirunт̃ fiſco,quia non poteſt habere hæ
redem ex teſtamento,uel ab inteſtato, & ſic neceſſario tanquã
vacantia redeunt ad fiſcũ, vt C.de bon.proſcrip.l.1.& hoc uult
4 hic gl.ſuper uerſi.(deportati)in fine. ¶ † In tex.ibi (creditoribus
d conceduntur[d])idem dicit Bal.in authen.ſi qua mulier. C. de ſa-
croſan.eccl.in ult.q. in ingrediente monaſterium, ꝙ ſi bona
eius non ſunt lucroſa, non tenetur monaſterium illa recipere,
licet recepit ingreſſum, & ſic non tenebitur creditoribus illius
ingreſſi,uidebatur ꝯtrium.ꝙ cum bona perſonam ſequantur,ut
in auth.ingreſſi.eo. ti.ſi acceptauerunt perſonam teneãtur ne-
ceſſario etiam bona acceptare,& reſpondere creditoribus, ſed
5 ꝯ eſt ar.hic,& l.1.§.an bona de iure fiſc.† Sed quid ſi ſunt lucro-
e ſa quia nulli erant creditores,& tñ fiſcus noluit acceptare[e] di
cit glo.ordi. quæ non eſt alibi,in l.ea ſola.de reg.iur ꝙ iſto caſu
deportatus in eis habebit hæredem,intellige.ſ.ab inteſtato, qa
teſtamentum non poteſt ualere, & iſte eſt caſus,in quo depor-
tatus poteſt habere hæredem, quod eſt ſingulare. ¶ In tex. ibi
(ſed relegati in inſula) bona iſtorum non confiſcantur, niſi
expreſſe in ſententia fuerint confiſcata,ſecus in bonis deporta
torum in quib.non requirit̃ expreſſio,ſed tacite ueniunt in ꝯfi-
6 ſcationẽ,ut l.deportatorum.C.de pœ. ¶ † Quæro ergo,ſi expreſ
ſe fuerunt confiſcata bona relegati,an ualebit teſtm̃?reſpõdeo
ſic,quia non propterea perdidit ſtatum,nec ciuitatem, nec li-
bertatem,nec uitã,ut habetur de iure fiſc.l. certa forma. & ibi
7 vide quod no.Bar. ¶ † Nunc pro declaratione gl.quærit,an ho
die locum habeat qõ, quæ hic dr̃ de confiſcatione bonorum
tam in principio,q̃ in fi.gl.ſuper uerſi. deportati tenet, ꝙ non,
per authen.bona damnatorum.C.de bon.proſcri.Doct.dicunt
contrarium,ꝙ illa authen.loquitur, quando condemnatus eſt
ad mortem naturalem,nam tunc,ſi cõfiſcarentur, eſſet potius
pœna uenientium ab inteſtato,q̃ ipſius condemnati,ideo non
confiſcantur hodie,ſed applicantur perſonis,de quibus ibi, ſed
ſi hẽt ſuperuiuere,ut deportatus, uel damnatus in metallũ,iu-
ra uetera remanent in correcta, ꝙ confiſcatio tendit in pœnã
ipſorum,non aliorum, ſi enim non fieret remanerẽt eis bona,
poſtquam ſuperuiuunt,non autem tranſirent ad uenientes ab
inteſtato,& publicè utile eſt criminoſos egeſtate laborare, ut
in l.bona fides.ſ.depoſi.de hoc articulo uide,ꝙ plene no. Bar.
8 in l.j.de bon.dam.ubi declarat,quid indicat illa auth † Eſt vnũ
dictũ ſinĝare Bal.q dicit ĩ l.3.q teſt.fac.poſ.in fi.ꝙ illa auth.loq
f tur in illis,qui condemnantur ad mortem[f] de iure communi.
Si autem ex forma ſtatutorum duntaxat, ut fures, tunc bona
ipſorum non applicanт̃ perſonis ibi enumeratis,ſed ſm ordinẽ
uenientiũ ab inteſtato,qui dicunт̃ habere hæredes ab inteſtato,
licèt ipſorum teſtamenta p cõdemnationem irritẽtur, quia ex
quocunque titulo criminis cõdemnet̃ qs ad mortẽ naturalẽ,
9 ſtatim perdit ciuitatem,& libertatẽ,ut s.d.l. † Vltimo no.ꝑ iſtis,
qui decapitãtur ꝑ ꝑ eãm ſtatus,ut eorum teſtã irritent̃,licèt de
facto ſeruet̃ contrarium,quia pmittitur eis teſtari, & nn. iſtud
dictum Bald. ¶ Secundo quæro, an procedat iſtud, quod hic
dicit,ꝙ condemnatus efficiat̃ ſeruus pœnæ,gl. quæ incipit(ſta
tim)tenet,ꝙ iſtud non procedit hodie, qa nemo bñ natus effi-
cit̃ ſeruus pęnę,ut in Auth. de nupt.§ quod aũt & C. de dona.
inter uirum.& uxor.auth. ſed hodie. Doct. dicunt ecõuerſo ad
caſum ꝑcedentem,ꝙ illa auth.debet intelligi in illis,q non cõ-
demnanт̃ ad mortem naturalem,ſed ciuilem,ut in condemna-
tis ad metallum,quia cum habeant ſuperuiuere,non efficiunẽ
ſerui pęnæ,ſi aũt ad mortẽ naturalem iura uetera remanẽt in-
correcta,quia nihil prodeſſet eis libertas, poſtq̃ hñt mori. Sed
quid ſi eripitur de manibus familiæ. & ſic non morit̃, certè ſe-
g manebit adhuc ſeruus[g] pęnæ,quia hoc cãliter accidit, unñ non
immutat diſpoſitionem iuris,niſi per ſuperiorem habentẽ po-
10 teſtatem remittatur pœna,ut l relegati. ĩ.de pœ. ¶ † Tertio q̃ri
tur,quid ſi hodie nõ ꝯfiſcantur bona,nec perditur libertas, an
irritabitur teſtm̃,an efficiatur inteſtabilis? Rñdeo ſic, quia pu-
blicatio bonorum nõ eſt illa,q̃ irritat teſtm̃,uel facit teſtabilẽ,
ut patet in his,q̃ dixi in relegato,ſed eſt ipſa pęna capitalis,per
q̃ perdit̃ ciuitas & hoc uolunt gl.hic.q̃ dicunt, non ꝑpea teſta
11 bunт̃,ut gl.incip.hodie corrigit̃,& in gl.ꝑcedenti. ¶ † Vltimo q̃-
rit̃,an condemnatus de crimine capitali poſſit facere teſtm̃ ad
h pias cãs.[h] hoc tangitur in addi.Specu.de inſtru.edi §.compen-
dioſè.& p Bar.in l j.C.de ſacroſ.eccl qui vĩr tenere.ꝙ non in ꝑ-
iudicium eorum,ad quos bona debẽt peruenire p condemnatio
nem,ſi ergo illa nollent, vr̃ ſecus,argu.eius,quod no. in d. l. ea
ſola.de reg.iur. In exbannitis noſtri tp̃s, dic, not. per Bar.in q.
diſputata,quæ incipit, Lucanæ ciuitatis.

ADDITIONES.

a Infra.10 dies.Vide Bal.in l.3.C.ſi pen.app.mors inter.ubi ſingu.dicit,ꝙ ſi dãna
tus ad mortẽ ſit damnatus extra ordinem ex forma ſtatutorum poterit teſtari.
b Condemnationis.Adde,vt per Ro.ſingu.ſuis ſol.13.
c Confiſcationem.Adde eundem Pau.de Ca.in conſi.223.inci. omiſſo ordine ſub
ſcripto dubiorũ.la 2.col.in nouis Ale. de Imo.conſi.15.col.ſi.in fin. & in cõſi.
75.col.4.uer.inquantum aũt.in 1.vo.& in cõſi.55.in 3.vo.adde tñ quod dicit
notanter Bal.in c.1.de pac.te. ꝙ fructus,& penſiones,q̃ nondum ceſſerunt tpe
confiſcationis.confiſcanт̃ tanq̃ pars rei immobilis,ex quo debenт̃. & alleg.Fr.
de Aret.in ſuo conſi.10.col.2.in prin.& ibi ẽt vide qñ confiſcatio cõprehẽdat
bona alibi ſita,de quo ẽt per eundem Pau. de Ca.in conſi. 210.inci. circa pri-
mum notandum eſt.in nouis,quibus oĩbus adde,quæ habentur per practicam
Aret.in ſuo opere maleſi.in verbo,& eorum bona publicamus. Franc.Cur.
d Creditorib.conceduntur. Et ꝙ ille,cuius bona ſunt confiſcata, eximatur a credĩ
toribus,& fiſcus ob talem confiſcationem ipſis creditoribus obligetur adde
eundem Pau.in d.conſi.120.col.2.ſupra alle.Franc.Cur.
e Noluit acceptare.Sed quid ſi fiſcus reperiretur,qui noluit acceptare.
f Ad mortem. Vide eundem Pau.conſi. 186.Bal. conſi.470.
g Adhuc ſeruus.Adde.Ful.con.75.
h Pias cauſas. Adde Lud.Roma.conſi.163.vbi refert,& ſequitur Ol. in l. prima.
C.de ſacr.ſanc.eccl.

LEX. IX.

1 *Teſtamentum factum pendente proceſſu ſuper crimine capitali valet,& ſi
moritur teſtator ante latam ſententiam remanet validum.*
2 *Accuſatus,uel inquiſitus pendente ꝑceſſu,debet retineri in carcerib. quãdo
venit imponenda pęna corporalis,& an etiam ipſe accuſator, unà cũ eo.
Si pœna eſt pecuniaria ſimpliciter,debet relaxari cum fideiuſſoribus, & ſi
non poſſet fideiuſſores dare,an teneatur perſonaliter.*
3 *Pro debito pecuniario non dẽt quis perſonaliter detineri, niſi poſtquam eſt
condemnatus,& bona eius ſint excuſſa,& reperiatur non ſoluendo.
Quod ẽt poſſit quis retineri perſonaliter,ut ſubijciatur torturæ, poſtquam
indicia ſint habita contra eum non prius, etiam vbi venit imponenda
pœna pecuniaria,& etiam vbi dedit fideiuſſores de ipſa ſoluenda.
Si ponatur ad torturam,& non confiteatur, poteſt relaxari per iudicem,
etiam antequam feratur abſolutoria.*

1 SI quis. † Teſtm̃ factum pendente proceſſu ſuper
crimine capitali valet,& ſi morit̃ teſtator añ
latã ſñiam, remanet validum.h.d. Itẽ ſi poſt latã ſñiam,
a qua ſuit appellatum,qa vĩ reſciſſa, vt ĩ.eo.l. qui latronibus.
§.fi.idem ſi ĩ.tp̃s,vt no.gl.q̃ non eſt alibi.in l.ex iudiciorum.ff.
de accu.Ratio aũt huius l.eſt,qa poſtq̃ mortuus eſt ante latam
ſñiam,amplius ſñia ferri non poteſt,quia crimina morte crimi
noſi extinguuntur,& ſic eſt mortuus integro ſtatu,nõ enim ad-
huc perdiderat ciuilitatem,vel libertatem, quæ perduntur de
mum poſt ſñiam. Nec obſt. quod uidebitur eſſe incertus de ſta
tu ſuo,poſtquam inchoatus erat ꝯ ipſum proceſſus,& ſic uide
tur

tur teſtm̃ non ualere, ut ĩ. eo. l.de ſtatu:nam iſtud ꝯrim ſoluit tex. ĩ.de iniuſ.te.l.ſi quis filio.§. ei q. ꝙ immo nõ erat incertus de ſtatu pñti,licèt de futuro ſic.& iſtud nõ hẽt nocere,ſciebat .n ſe hẽre ciuilitatem,& libertatẽ de pſenti,licèt dubitaret pdcere in futurum lata ſniã·ſi aũt ſit tale crimen,qđ nõ extinguatur morte,immo poſſit adhuc ferri ſniã,& dãnari ei⁹ memoria, vt ſunt aliqua,de qb.in l.iudiciorũ.§.alle.tũc anteq̃ illa ferat̃,valet teſtm̃,ſed ea lata,& memoria dãnata ẽt poſt mortẽ irritabit̃,& ita intellige gl.hic,& no.in d.l.q a latronib.§.ſi. & Inſt. de hẽ. q̃

a ab inte §.p ꝯriũ. ¶ †In tex.ibi(in cuſtodia) no.ꝙ accuſatus, vel inquiſitus pendente ꝓceſſu debet teoneri in carcerib.quod eſt verum,qñ venit imponenda pœna corporalis, vel pecuniaria, quod dic,vt plenè no.in l.j.ĩ,de cuſt.reo.p Bar.& ẽt ipſe accuſa tor vnã eum eo,vt C.de acen.l.ſi.de requi.re.l.2. ſi aũt pecunia ria pœna ſimpliciter,tũc dẽt relaxari cum fideiuſſorib. vt not. in d.l.i.& ſi non poſſet fideiuſſores dare,tũc detineretur pſona liter,ſm̃ Bal.hic notabiliter . ne fiſcus fraudetur pœna ſibi ap-

3 plicanda,licèt in aliis ſit ſecus.† qa pro debito pecuniario, nõ dẽt qs pſonaliter detineri , niſi poſtq̃ eſt ꝯdemnatus, & excuſſa ſint bona eius,& non reperiat̃ ſoluendo,vt no.ĩ. de ſuſpe. tu l. 3.§.tutores.in gl.& l.cũ ex eo.ad l.Iul.pec.p Bar. ¶ dicit ẽt Bal. hic notabiliter,ꝙ ẽt p palud põt retineri pſonaliter. ſ. vt ſubij-

a ciatur torturæ,ᵃ poſtq̃ tñ indicia ſunt habita ꝯ eum non prius. ¶ Quod iotelligo , ẽt vbi dedit fideiuſſores de ipſ· ſoluenda. ¶ Item dicit,ꝙ ſi ponatur ad torturã,& non ꝯfiteatur, põt rela

b xari p iudicẽ ẽt antequam feratur abſolutona,ᵇ & iſto anno ha

c bui ꝯſulere ᶜ de facto,quia ꝯ quendã fuerat inchoatus ꝓceſſus inquiſitionis.& fuerat captus ꝓ ponendo ipſum ad torturam, antequam eſſent habita indicia. Et allegabatur p aduocatum eius,ꝙ malè fuerat captus,p id,quod Bal.no.&hic fuit de facto relaxatus,qa non debebat capi ante habita indicia,tene menti ſingulariter,& allegat Bal.& Iac. Bu.io d.l.ij. C.de requi.reis.

.ADDITIONES.

a Torturæ. Adde Ang.Are.in trac.malef.in verbo & dictum Gaium retineri iuſſit col.1.Fran.Cur.

b Abſolutoria. Adde hic,q̃ ſatis in propoſito dicit Ale.de Imo.in cõſ.180.in 2.vol. vbi dicit,ꝙ ſi quis cum cauſæ cognitione fuit tortus,& relaxatus ſi iterũ carce rat̃ ꝓ eo.delicto,ꝙ debet ſtatim relaxari alleg.Iac.Bu.in d.l.2.de req.re.Cur.

c Habui cõſulere.Vid Lud.Ro.ſing.ſuis cõſ.14.Pau.de Ca.in cõſ.44.Franc.Cur.

LEX X.

1 *Amputatio membri non dicitur pœna capitalis.*

1 QVi manus.†Per iſtam legẽ determinat Bar.in l.2.de pub.iud.ꝙ amputatio mem bri non dr̃ pœna capitalis,qa iſta lex põt intelligi,& ẽt ſi amiſit per ſniam latam ex crimine, & tñ nõ irritat̃ eius teſtm̃,ſed ſi eſſet crimeo capitale.ſecus,ut l.eius. §.j.ĩ e. non.n.p hoc pdit ciuilitatem,uel libertatẽ,ſed cohæret in corpus & ſic aſſimilat̃ pœnæ releganonis,ut d.§.ſed relegari.ſed in ꝯriũ facit gl.q̃ eſt in l.2.C.de offic.ei⁹,q ui alte.gerit. q̃ vr̃ dicere, ꝙ aſſimilat̃ vltimo ſupplicio,qa pdit̃ ulta nãlis,q̃tũ ad illud

a mẽbrũ,ᵃ certè aliud eſt,ꝙ pdat in totũ,& tũc dr̃ ultimũ ſuppliciũ, aliud,ꝙ pdit̃ q̃tũ ad unũ mẽbrũ,& tunc nõ eſt ꝓpriẽ ultimũ ſuppliciũ,quicquid dicat illa gl.q tñ nõ põt ꝯdẽnari ad mortẽ,nec ad mẽbri mutilationẽ, & iſto mõ poteſt illa glo. ſaluari.

ADDITIO.

a Illud membrũ.Vide Spe.in ti.de inſt.edi.§.compend.uer.quid de exoculato.

LEX XI.

1 *Obſides ꝙ non poſſint dari hodie inter unam communitatem, & alteram inuicem guer. am habentes.*

1 OBſides.†An obſides poſſiordari hodie inter unam cõitatem, & alterã , inuicem guerrã hñtes ? dicit gl.ꝙ non in l.2.C.de pa.qui fil.diſtra.qa guerra nõ eſt licita,cũ ſit facta ſine pmiſſu Principis,iuxta no.in l. hoſtes. de ca.& in c.olim.de reſt.ipol.p Inn. ſed ꝯriũ ſeruat̃ de facto ad qđ uide in c.ex reſcripto.de iurciu.& l.obſes. C. de ac. & oblig.

LEX XII.

1 *Captus ab hoſtib.ſi ibi moritur, ex teſtamento,quod prius fecerat, põt habere neceſſarium hæredem,etiam ſuum,& neceſſarium & quare.*

2 *Proprius ſignificatus ſumitur habito reſpectu ad ueritatem , ſed ſi habetur reſpectus ad fictionem,& ueritas ſit in contrarium , dicitur improprius .*

3 *Statuta debent intelligi ſecundum proprium ſignificatum .*

4 *Teſtamentum factum irritum per capitis diminutionem recõualeſcit duob. concurrentibus.ſ.ꝙ ceſſet capitis diminutio, & ꝙ appareat ipſum uoluiſſe decedere cum eod.teſta.*

1 LEge Cornelia.†Captus ab hoſtib.ſi ibi moritur,ex teſtamẽto, quod prius fecerat, poteſt habere neceſſarium hæredem , ẽt ſuum, & neceſſarium: quia licet eius teſtm̃ per captiuitatẽ fuerit ruptum,tñ fictione leg s Corneliæ reconualeſcit quo ad omnes effectus, ac ſi mortuus fuiſſet præambula hora captiuitatis.h.d. Et primo pmittit unum uſque ibi(quare)ſecundo infert ad id, de quo quærit̃,& ibi debes aſſumere caſum.¶ In tex. licet min⁹ proprius neceſſarius hæres dicatur. nam propriè loquẽdo tũc ſeruus efficitur neceſſarius hæres dño, qñ tpe mortis dñi erat ĩ illius ptãte,& ab ipſo fuerat inſtitutus cum libertate,ſed hic nõ erat in eius ptãte tpe,quo dñs uere fuit mortuus , quia tunc eſſet captus,& ſic eſſet in hoſtium ptãte, non poterat alios in ſua ptãte hẽre,ut ĩ.de adul.l.ſic eueniet.& de acq. poſſ.l.cum hæredes.in §.j.ſed totum hoc eſt uerum inſpecta ueritate,non inſpecta fictione legis Corneliæ, quæ fingit ipſum mortuum tẽpore

a captiuitatis,quo tempore habebat ſeruum in ſua ptãte, & †ſic ergo no.hic expreſſim, ꝙ proprius ſignificatus ſumit habito reſpectu ad ueritatem , ſed ſi habetur reſpectus ad fictionem, & ueritas ſit io ꝯrium,dr̃ ſignificatus improprius,quia hic ſeruus, & filius propriè loquendo inſpecta ueritate non ſunt neceſſa-

3 rij,uel ſui hæredes,ſed impropriè loquendo. †Et iſtud eſt ᵃ utile

a pp interpretatiooem ſtatutorum in quib.debemus ſtare ꝓprio

4 ſignificatui,ut no.in l.2.§.hæc uerba.de neg.geſt. ¶ † In gl.ibi (quibus dr̃ irritum capitis diminutione) certe hic dr̃, ꝙ per captiuitatem teſtm̃ rumpitur.unde ſupple ad gl.ut procedat, qđ ſtatim ſequit̃,etiam quod ibi uidetur, ꝙ oon recoualeſcat teſtm̃,quod per capios diminutionem fuerit effectum irritũ,niſi duob ꝯcurrentib.ſ.ꝙ ceſſet capitis diminutio,& ꝙ appareat ipſum voluiſſe decedere cum eodem teſtõ, ſed hic neutrum iſtorum reqrit̃ , qa ſi mortuus eſt penes hoſtes non ceſſauit capitis diminutio,& ẽt ſi aliter non declaret,teſtm̃ prius ſcm̃ recõualeſcit.Solu.diſtingue, ut ſequit̃ in gl.ꝙ hic p capitis diminutionẽ tranſiuit in ptãtẽ hoſtiũ pſona, & non bona eius immo ceperunt eſſe uacantia,& nullus in bonis, ibi uero in ptãtẽ arrogatoris tranſiuit pſona,& ẽt eius bona,& poſſeſſio eorum , ut l.ſi adoptauero.ĩ.de præca. pp quæ teſtm̃ eius prios irritũ ſcm̃ fuit,& non reconualeſcit, niſi ceſſet capitis diminutio , & efficiatur ſui iuris: Et appareat,ꝙ uoluit decedere cum eodẽ teſtõ,

b Et ſi dicatur,ꝙ ſi hoc apparet,tunc erit teſtm̃ nouum. ᵇ rñdet , ꝙ hoc eſſet uerum,ſi declaret uoluntatem ſuam corã 7. teſtib. ſed hoc hic nõ requirit̃ immo ẽt,ſi coram pauciorib.ſufficit, & quot ſint neceſſarij,dic,ut ibi in §.teſtamento.& in l.j.poſt pri. de lega.3.oĩno vide Bar.nec ẽt requirit̃,ꝙ dicat,p uerba diſpoſitiua immo ſufficit ẽt ſi per enuntiaoua , puta ſi fuit interrogatus,utrum uellet facere teſtm̃, rñdit ꝙ cum illo uoluit decedere,& ſufficit,ut patet ex no.in d.l.j.de lega.3.per Bar.¶ In gl. ibi(ao ubi tm̃ corporis qualitas)q.d.non ãt ſtatus, qa non pdit ciuitatem,uel libertatem,tunc.n.non irritat̃ teſtm̃,licet poſt illud ſcm̃ efficiatur inteſtabilis.l.qui in poteſtate.§. ſi. ĩ. eod.

ADDITIONES.

a Iſtud eſt. Adde hic q̃ dicit Bal.in c.1.in prin.col.pen.qui feu.da po.ubi ſtatutum dictans,ꝙ uerba ſtatuti propriè intelligantur , dicunt intelligi propriè, i. uere ex naturali uerborũ ſignificatione abſque interpretatione,ita gl. in l.pediculi. §.labeo.ĩ.de au.& ar.l.Cur.

b Nouũ. Adde in ſimili q̃ dicit Bar.in l.j.ĩ.de le. 3 . vbi ſi filiusfa.teſtm̃ condidiſſet, & poſtea effectus ſui iuris coram 7.teſtib.confirmauit dictũ teſtm̃ , ꝙ tale dicet nouũ teſtm̃,& refert,& ſequit̃ idem Pau.de Caſt.in conſi.93.incip.uiſo dicto teſtõ,& quæſito.col.ſi.in antiquis Fran.Cur.

LEX XIII.

1 *Guerra ſi ſit inter duas communitates, capti in tali guerra non efficiuntur ſerui capientium, & quare.*

2 *Mercatores,qui ſunt inter infideles cauſa mercantiarum,poſſunt ibi teſtari, & quam ſolennitatem debeant ſeruare.*

3 *Detentus licitè in carceribus poteſt contrahere etiam cum eo,ad cuius inſtãtiam detinetur,nec dicitur contractus factus per metum.*

Quid in capto a latronibus.

1 QVi à latronibus.†Non ſummat̃ p principium huius l.patet , ꝙ ſi guerra eſt inter unã cõitatẽ,& aliã, capti in tali guerra nõ efficiunt̃ ſerui capientium, quia potius dñr latrunculi,q̃ hoſtes,cum non ſit indictum bellũ a Principe , & hoc uult gl.1.ſecus ſi eſſet indictum bellũ a Papa ſm̃ Bal. & ſm̃ hoc in guerra,q̃ hẽt ꝯ Bononien.efficeret eos ſerui,qđ non ſeruat̃ de facto,quia inter Chriſtianos nõ ſunt iſta bella licita,ſed ĩter Chriſtianos,& Saracenos ſeruant̃ uetera iura , quia Chriſtiaoi

2 ex pcepto Euaogelij debent ſeruare pacem iouicem. ¶ † Ex ſecundo dicto no.pro iſtis mercatoribus Venetis, qui ſunt inter infideles cã mercantiarũ,& ſic ſunt liberi,non captiui,pñt facere ibi teſtã,ſed quam ſolennitatem debent ſeruare dicit Bar.hic notabiliter,ꝙ ſolennitatẽ iuris cõis, non aũt conſuetudinem, vel ſtatuta infidelium, qa non ſunt approbata penes nos , nec ob.ꝙ debent ſeruari ſtatuta loci,ubi fit teſtm̃,ut l.1. C. quẽ ad. teſt.ape. quia illud eſt uerum ſm̃ eum qñ quis teſtatur io ſolo Romano,i.in quo ſeruantur leges Romanorum,quia tunc ſtatuta illius loci ſunt approbata,ſecus in caſu prædicto,Bal.autẽ

in d.l.2.quemad.teſt.ape.dicit ſe cõſuluiſſe,ut ſufficiat eſſe fcm̃
a cum obſeruantia iuriſgentium,i.corã duob.teſtibus.ᵃqa iuſgẽ
tiũ ubique bonũ,& æquũ eſt,l.pen.de iuſti & iur. ſed opi. Bat.
vr̃ pbabilior,qa ſicut dẽt adhiberi ſolennitas iuris cõis qñ ĩ lo-
co in quo fit,non eſt alia ↄ̃ſuetudo,uel ſtatutum,ita ſi eſſet,nõ
tñ approbatum,quia fingit non eſſe, & ſic vr̃ ſufficere adhibe-
re duos teſtes.tene menti.in gl.·.ibi,uel propriè, in quolibet la
trone declara.ut no.gl.in l.1.§.nõ fuit ſ.de dolo.omnes.n.q nõ
ſunt uere hoſtes,uel p hoſtib.non habenẽ, pñt dici latrunculi.
¶ In gl.ibi(ſed ſi incertus)ſi ipſe captus dubitaret, an eſſet cap-
tus ab hoſtibus, uel a latrunculis, non poſſet teſtari quantum-
cunq. a latrunculis captus eſſet, qa eſſet incertus de ſtatu ſuo,
3 vt ĩ.eo.l.de ſtatu & ſic loquit̃ l.1.in prin.de leg.3.¶.†In gl.q̃ in-
cipit,(ſed non ↄ̃here.)tu dic ſm̃ Doct.q non eſt fienda dñia iter
ↄ̃ctum,& teſtm̃,ſed ad cuius vtilitatem contrahit, vel teſtatur:
nam ſi ad vtilitatem illius,qui retinet ipſum captum,non valet
in effectu,tanquam factum per metum, vt l. qui in carcerẽ. qđ
met.cau.ſecũs ſi ad vtilitatem tertii,vt hic.& hoc ſi illicitè deti-
nebatur in carcerib.ſi aũt licitè,etiam cum eo ad cuius inſtan-
tiam detinetur, poteſt ↄ̃here,& non dr̃ factus per metum,poſt-
quam fit iure permittente.l.3.ſeu 4.ſ. quod me. cau. nec aliqd
valet illa cautela, quã quidã utuntur,quia faciunt ipſum exlui
de carceribus,quandiu volunt contrahere, quia niſi ponant ip
ſum in ſua libertate,vt inde poſſit recedere,non dicitur extra-
ctus de carceribus,vt not.in l.qui neque.de reg.iur.

ADDITIO.

a Duobus teſtibus.Adde eundem Bal.conſi.280.ubi conſuluit ſuper quodam te-
ſtamento facto in terra dam.

---

1 *Damnatus de capitali crimine ſi appellat,poteſt appellatione pendente te-
ſtari,ſi decedat ante ſententiam, teſtamentum remanet firmum.*
2 *Si damnatus de crimine capitali,pẽdente tpe dato ad appellãdũ teſtatus ſit
& intra illud tp̃s,non interpoſita appellatione deceſſit, valet teſtamentũ.*
3 *Si ſtatutum dicat, q bannitus poſſit impunè offendi, & aliquis a ſententia
banni appellauit,q appellatione pendente, non poterit offendi,& quid ſi
deſerit appellationem.*
Quid ſi non appellauit,ſed petat caſſari bannum tanquam nullum.
4 *Excommunicatus ſi dicit excõicationem nullam,q pendente hoc iudicio,nõ
debeat ab aliis uitari.*
5 *Ille contra quem pendet proceſſus criminalis dicitur infamis de facto, licèt
non ſit inteſtabilis,& iõ nec ad honores,nec ad officium debet aſſumi.*
6 *Quando poſt mortem alicuius poſſit fieri accuſatio,uel inquiſitio,ad dãnan-
dum memoriam defuncti.*

1 §.Si quis.†Damnatus de capitali crimine.ſi appellat.pt
appellatione pendente teſtari,ſi decedat ante
ſniam,teſtm̃ firmũ remanet.h d.& ſic ẽt ſi fuit teſtatus penden
te i.proceſſu,ut ſ.eo.l.ſi quis poſt.nam p appellationẽ reponit̃
in eo ſtatu,in quo erat ante ſniam,ut no.in l. ita demum. C. de
procura. ſed ſi non moreretur ſequuta poſtea ſententia ↄ̃ eum
2 irritaretur,ut ſ.eo.l.eius qui.§.i.¶†Quid ſi pendente tpe dato
ad appellãdũ,& intra illud tp̃s nõ interpoſita appellatione de-
ceſſit,vr̃ dicendum tale teſtm̃ non ualere,quia ſnĩa traxerat ſe-
cum executionem, quantum ad hoc,ut uideat̃ perdidiſſe ciui-
tatẽ,& libertatem hoc iure,ut l.qui ultimo.ĩ. de pœnis, nec p
appellationẽ iſte effectus, uel executio fuit reſciſſa, cum nulla
appellatio fuerit ſubſequuta.ↄ̃riũ tñ determinat Dyn.& gl. or-
di.in l.ex iudiciorũ.de acti.ſed ad ↄ̃trium formatũ nullus rñdet.
Tu dic,q ſicut ſi appellatio fuiſſet ſubſecuta, tales effect⁹ quos
pduxit ſnĩa,ſtatim eſſent reſciſſi,ut l.furti.§.i.ſ.de infa. ita & ſe-
quuta morte.ĩ. tp̃s appellandi, qa non põt amodo illa ſnĩa trã
ſire in rẽ iudicatam,ſi tñ in eo eſſet facta publicatio bonorũ ex
preſſè,tunc q̃tum ad bona poſſet tranſire in rem iudicatam,&
iõ hr̃des eius neceſſe habẽt appellare ĩ. reſiduũ tp̃s, ſi uolunt,
q nõ tranſeat.& intelligit̃ qđ no.Dyn.in l.fi.in 2.q.C.ſi reus uel
acc.mor.fue.& Bar.in d.l.ex iudiciorũ, ſed non habent neceſſe
appellare q̃tum ad hoc,ut executio.q̃ ſecum traxit,q̃tum ad ſta
tum retractet̃ qa p ſolam mortem retractat̃,ut crimen ſit extin
ctum,ex quo mortuus eſt anteq̃ tranſeat in rem iudicatam, &
ſic amodo non põt tranſire,& niſi hoc mõ defendatur dictum
3 Dy. & gl. non vr̃ quõ poſſit procedere. ¶ †Item per iſtum tex.
a dicit Dyn. ſi ſtatutum dicat,q bannitus poſſit impune offendi,
& aliquis a ſententia banni appellauit,q appellatione penden
te non poterit offendi,qm̃ p appellationem ſnĩa cum oĩ ſuo ef
fectu fuit reſciſſa, ut hic in tex. Sed qđ,ſi poſtea deſerit appella
tionẽ,& ſic cenſetur non appellaſſe,ut l.tale pactũ. §.i.ſ.de pa-
ctis? Rñdeo,adhuc offendẽs dẽt puniri ſm̃ Bal.quia inſpicit̃ tp̃s
delicti commiſſi.ſed q̃rit̃,an ſit punibile,uel nõ: & hoc illo tpe
erat punibile,qa pendebat apellatio, licet poſtea fingat̃ nõ in-
ter poſita,hæc fictio,nõ nocet fiſco,uel reipublicæ,cui q̃ſitũ e-
rat ↄ̃ defendentẽ indebitè iuxta no.in l.cum indebitũ, rẽ ratã
b habe.& in l.bonorũ.eo.ti.& ĩ.ti.i.l.Gallus.ᵇ in §.& quid ſi tñ.
Nec ob.ſi dicatur appellatione pendente nihil innouandũ eſt
a partib.uel a iudice,ſed a tertio bñ vr̃ poſſe innouari,p id quod
no.in l.creditor.in prin.ſ.man.in gl.Quia iſtud uerum,niſi iſte
tertius miſceret̃ proceſſui,uel ſniæ,ut eſt in caſu iſto, qa ſi non
vult puniri,habet neceſſe ſe fundare in banno,ſed bannũ vr̃ re-
ſciſſum p appellationem,ergo nõ põt innouare, ſm̃ Bal. cuius
ſunt hec uerba ſatis pulchra,& ſubtilia. Si autẽ non appellauit,
& poſtea peteret caſſari bannũ,tanq̃ nullum,an pendẽte hoc
iudicio poſſit impune offendi. Dy.tenuit,q ſic Bat.ↄ̃ in l. 2.§. ſi
4 ſeruus.de acq.poſſ.pro Bat †facit quod no.Inno. in c. ſolet. de
ſenten.excõ.li.6.ubi dicit,q ſi excõicatus dicit excõicationem
nullã pendente hoc iudicio,non dẽt ab aliis uitari.facit l.ordi-
nata.de lib.cau. Ego puto hoc uerũ,ſi poſtea apparet illud ban
nũ nõ ualuiſſe,& dr̃e cancellari,& ille q offendit, ſciebat iudi-
ciũ motum ſuper nullitate.Si autem apparet ↄ̃rium,nõ punie
tur offendẽs,alias daret̃ materia bannito deludendi ſtatutum,
allegando indebitè nullitatem banni, qđ permittendum non
eſt arg.in l.cum hi.§.ſi cum is.ſ.de tranſact.& ſir̃ ſi ignoraret li
tem motam ſuper nullitate,nõ puniret̃, quia iuſtã habuit cãm
c offendendi, poſtq̃ in libro bannitorũ erat deſcriptus ᶜ per ea q̃
no.in l.fi.ĩ.de adul.& uide qđ no. Bal.in hac q. in auth.q̃ ſup-
plicatio.C.de preci.Impe.offe.& l.cum qui.C.de adult.¶ In gl.
i.in prin.ibi(extinguit̃ pronuntiatum)alibi gl.dicit,q ſuſpẽdit̃,
d in l.tale pactũ.§.i.ſ.de pactis.& ueritas eſt q extinguit,ᵈ vt hic
dicit gl.& ſi poſtea ſequat̃ ſnĩa in cã appellationis,& confirma-
toria primæ tenet̃ extinctio, nec agit̃ ex prima. ſed ex 2ª a.l.
furti.§.i.de his qui no.infa.ſicut.n.non põt quis decedere ſſari-
ter cum duobus teſtamentis validis, immo ultimum tollit pri-
mum,ita non poſſunt eſſe duæ diffinitiuæ ſniæ ſuper eodem, vt
no.in l.qui reſtituere.ſ.de rei ven.In gl. ſed ultima derogat prio
ri,& agit ex ↄ̃firmante,non ex ↄ̃firmato,ut l.poſthumus §. ſi pa
gani.ĩ.de iniuſt.teſta.& l.ſi quis priore ad Tre.ſed ſi appellatio
deſeratur,fingit̃ ſnĩa non extincta, & hoc reſpectu dr̃ pronun-
tiatum ſuſpẽdere appellationem,qa tunc ageret ex prima ſnĩa,
5 ac ſi non eſſet appellatum,ut d.l.tale pactum.§.i. ¶ †In fi.gl.ibi
(neq. de facto infamis) &c. no.q ille ↄ̃ quem pendet proceſſus
criminalis,dr̃ infamis de facto,licet non ſit inteſtabilis,& iõ ad
honores,& ad offĩũ non dẽt aſſumi,ut ĩ.ad mun.l.reus. & C.
6 de re.poſt.l. uni.li.xi. ¶ † In gl.fi.ibi(quæ ſunt ſex.) tiam in illis
p mortem non extinguit̃ crimen,immo ẽt poſt mortẽ põt fieri
accuſatio,uel inquiſitio ad damnandã memoriã defuncti, mul
to fortius ſi erat condemnatus & p appellationem condemna
tio erat extincta,põt fieri pſequutio appellationis, ſi ergo fiat,
& ſequitur cõfirmatoria,reſcindet̃ teſtm̃ factum, quod tñ fuit
interim ualidum,quia non perdiderat adhuc ſtatum, ſed ſi ſe-
quatur ſnĩa ↄ̃ria, tunc remanebit ualidum. Ita intellige iſtã gl.
& uide quod no.in §.p ↄ̃trium.Inſti.de hęr. q̃ ab inteſt.qñ aũt
non põt fieri accuſatio poſt mortem ad damnandũ memoriã,
quod eſt regulariter,hẽt locum iſte tex.quia tunc nec poteſt con ſe
qui poſt ſniam in cã appellationis cõfirmatoria primæ,ſed una
cum crimine extinguit proceſſus,ut ſ.eo.l. ſi quis poſt.niſi cri-
minoſus ſeipſum interfeciſſet,qa tunc hẽt pro condemnato,ẽt
ſi adhuc non erat,& ſnĩa haberet̃,ac ſi tranſiuiſſet in rem iudi-
catam, ſi hoc feciſſet poſt inchoatũ pceſſum ↄ̃ eũ, de quo dic.
vt plene no.in l.2.C.qui teſta.fac.poſ.& hoc eſt,q ſequit̃ in gl.
(Item niſi mortẽ)&c. Aliqñ aũt põt ſequi ſnĩa poſt mortem,nõ tñ
ↄ̃ memoriã defuncti,ſed ſup bonis.Lex̃ illos caſus de quib. in l.
ex iudiciorum, ſi fuerat condemnatus, & eius bona expreſſe ↄ̃-
fiſcata in ſnĩa.licet.n. per mortem extinguat̃ crimen quantum
ad perſonam,& eius ſtatum,non extinguitur quantum ad bo-
na,quin poſſit fieri proſequutio appellationis, & ferri ſnĩa con
firmatoria,ut l.fi.C.qñ re.uel ac.mor.fue. ſed an tunc reſcinda-
tur teſtm̃, ſi ſequatur talis ſententia, glo.hic in fin. videtur re-
nere,quod ſic Bart.tenet contrarium, & melius, quia integro
ſtatu

ADDITIONES.

a Bannitus.Adde an,& qñ talis bannitus poterit teſta. Latè p d. Nellum. de ſancto
Gem.in tract.banni.in i.parte ſecundi tp̃is.q.13.& ſeq.per d.Sig.de Homode.
in conſi.ſuo.120.Fran.Cur.
b l. Gallus.Vide ibi p d.Ale.& do.Iac.& ultra eos adde hic,q̃ no.ĩ pposito Nell⁹
de S.Gem.& in tract.banni.in 4.parte primi tp̃is. q.2.3.4.5.& ſeq. Cur.
c Deſcriptus.Adde ut p Ale.conſi.65.& 77.4.lib.Cepo.in conſi. 6.col.4.& conſi.
29.col.4.circa.med.& utrobique de eo,q infallibiliter ſperat de banno cãcel-
lari,q non poterit impune offendi,& ẽt adde q̃ latiſſime ponit d.Nell.in d.ſuo
tracta.ban.in i.parte tertii tp̃is.q.i.2.& 3.Adde tñ,q ſi quis offenderet bannitũ,
dum regiſtraretur in lib.bannitorũ,q poterat impune offendi, q nihilominus
talis offendẽs dẽret puniri, ita Iac.Bu.in l.ſi quis id q̃ ſ.de iur.om.iudi. & re-
fert.Nell.in d.tract.in 2. parte ſecundi temporis.q.7.Fran.Cur.
d Extinguit.intellige hoc uerum,ſtante eo ſtenti ſtatu,ut per Bal.in d.§.q pnoca-
uit.& vide Bar.ibi.Ale.in l.i.§.i.ĩ.ad Tur.Ale.in cõſi.35.in 4.uol.Abb.& mod.
in rubr.ex̃.de appe.& in pposito no.unũ qđ dixit Bal.in l.demũ.C.de procu.p
illũ tex.q appella no reducit cãm ad priſtinum ſtatum principalis cauſæ.

ſtatu mortuus eſt cum ſententia quantum ad crimen,& ſtatim ſit reſciſſa ut dictum eſt,quid ergo operabitur tale teſtamentũ ſi bona cõfiſcantur? Reſpondeo propter tutelas,& ſubſtitutiones pupillares factas in eo ſecundum Bar.

L E X XIIII.

1 *Incertus,uel dubitans de ſtatu ſuo non poteſt teſtari.*

Vi in domini. ¶ †Incertus uel dubitãs de ſtatu ſuo non põt teſtari.b d.cum l.ſeq. Et iſta prima loquitur in errante, qui credebat ſe non poſſe teſtari, cum poſſit, lex ſequens loquit in dubitante, qui non applicabat mentem ſuam plus ad unam partem, q̃ ad alterã,ut declara,ut in gl.& intellige iſtas leges, qñ altera pars dubitationis tendebat ad nullitatem teſti,ſecus ſi neutra, ut ſi dubitaret.an eſſet ciuis uel comitatiuus,nam utraq. põt teſtari ad hoc.j̃.de acqui.hær.l.qđ ſi dubitet.cum legib. p̃cedentibus.

L E X XVI.

1 *Nomen uerbale,habet ſignificatum actiuum,& paſſiuum.*

Iliusfami. Qui non habet teſtamenti factionem actiuè ſine culpa , bene hẽt paſſiuam, vt poſſit hæres inſtitui.h.d.†Et ſic not. ſignificatum nominis verbalis,qui habet ſignificatum actiuum,& paſſiuum,vt etiam habetur j̃.eod.l.is cui.

L E X XVII.

1 *Prodigus cui bonis eſt interdict.non poteſt teſtari,nec eſſe teſtis in teſtamento,licèt teſtamentum prius factum ex hoc non irritetur.*
2 *Excommunicatus quando poſſit teſtari.*
3 *Ratio quare prodigus cui bonis eſt interdictum,non poteſt teſtari.*
Quod æquiparantur pupillo,& furioſo,qui teſtari nõ poſſũt,non minori 25. annis.
4 *Qui non hẽt teſti factionem actiuè propter ſui culpã, licèt illa culpa nõ cadat in delictum,ſed in malos mores,non põt eſſe teſtis in teſtõ,ſed ſi non pp eius culpam,poterit eſſe teſtis,ſi alius defectus non adeſt.*
5 *Licèt quis ſit effectus inteſtabilis propter ſui culpam, & defectum ſi tamen non cadat in delictum, ex quo perdiderit ſtatum , non uitiatur teſtamentum,quod prius fecerat.*

1 Is cui. †Prodigus eni bonis eſt interdictum non põt 2 teſtari,nec eſſe teſtis i teſtõ,licet teſtm̃ prius factum ex hoc non irritet.b.d.†Quid in excõicato,cui indicitur cõio cum aliis gl. diſputat de hoc in c.decernimus. de ſenten.excõ.lib.6.& tenet, ꝙ põt teſtari · niſi ſit excõicatus pp hæreſim,ut ibi no.in nouel & idem tenet Bar.ſ.l.ſi quæramus. Ego tepeo ipſum conſuluiſſe, ꝙ ſi erat publice excõicatus, & denuntiatus in eccl'ia,ꝙ eius teſtm̃ indiſtinctè non ualet, alias ſeruanda eſt diſtinctio de qua ſupra. & pro iſta opin. bene facit c.ad probandũ de reg.iur.& qđ no.j̃.eo.ti.l.cum l.& C.de ſen.in l.2.Archi.autẽ plene diſputando in c.1.de excepe.lib. 6. tenet,ꝙ excõicatus non poſſit teſtari,ſed diſtinctio. q̃ ſ feci vr 3 pbabilior ſtet occulte excõicatũ,& manifeſtũ. ¶ †Quæro q̃ ſit rõ hui' l.rndeo,qa pdig',cui bonis eſt ĩterdictũ,æqparaĩ pupillo.ut l.cetti pđõ.§.qm̃.ſi ect.pet.& pupilius nñ p̃t teſtari ſ. eo. l.qua ætate.itẽ æqparaĩ furioſo,ut ſ.de tu.& cura.da.ab his l.is q in fi.& furioſus nõ p̃t teſtari,ut in l.p̃cedẽti. Nõ ergo ęqparat minori 25.an.curatorẽ hñti,qa ille bñ põt teſtificari,ẽt ſine auctoritate curatoris,ut l.Aurelio.§.Caius,& ibi no.de lib.l.licẽt nõ poſſit ꝯhere ſine illo,ut l.ſi curatorẽ habẽs C.de in itegrum 4 reſtitu.& no.hoc in uer. mento.†ꝙ ille q nõ hẽt teſti factionẽ actiuẽ pp ſui culpã,licet illa culpa non cadat in delictũ, ſed in malos mores,nõ põt eſſe teſtis in teſtõ,qđ no.ppetuo, multo fortius ſi cadit in delictũ,ut j̃.primo§. ſi aũt nõ pp eius culpã bñ p̃t eſſe teſtis,licet non poſſit teſtari ſi alius defectus nõ adeſt, ut patet in filiof.j̃.e.l.q teſt.a hoc uoluit ibi gl.ſup uer. factio-5 nẽ,ꝙ incipit actiue.¶ †Itẽ no. ꝓ licet quis ſit inteſtabilis effect' pp ſui culpã,& defectũ,ſi tñ nõ cadat i delictũ, ex quo pdiderit ſtatum,nõ uitiaĩ teſtm̃ qđ prius fecerat,ſicut qñ ſine aliqua ſui culpa factus eſt inteſtabilis,ut ſ.eo.l.q in ptãte.§.fi.& ẽm ſtram dẽt intelligi gl.q̃ eſt in l.1.§.exegit.de tecũ.ta.q̃ uult, ꝙ qñ mutat ſtatũ in deterius ſui culpa uel delicto,irritaĩ teſtm̃, quia ille ſit ecũ,ſi mutauit ſtatũ,qa pđidit ciuitatẽ, uel libertatẽ, aſs ſecus,ut hic patet,& ita ſita illã gl.¶ In gl. ibi,ſed ẽm hoc vr̃ falſum,quod tñ ante &c.quia ſi aliquis efficeret hæreticus, vel committeret crimen læſæ maieſtatis,poſt teſtm̃ ſcm̃ irritaret, ꝯrium hic dicitur,unde non põt loqui de talibus. ¶ In gl. ibi (ideo pone in pdigo)hæc uera propter duplicem rationem, q̃ dixi ſ̃. Nec ob. tex.dum dicit lege.& hic requiritur factum iudicis.qa exponiĩ,ut in gl.1.a iudice legis authoritate,& pp hoc ꝯ-trium eſt in iſta gl In gl. ibi(vr̃ male dicere mento, &c.) quia uĩ ꝙ prodigus,cui bonis eſt interdictũ, non debeat prohiberi eſſe teſtis in teſtõ,quia non eſt infamis, nec criminoſus , gl. reſpon. Tu potes dicere,& quia æquiparaĩ pupillo,ut ſ̃.dixi,ſicut pupillus non põt eſſe teſtis in teſtõ,ut j̃.l.qui teſtõ.poſt prin. ita nec iſte vĩ dic,ꝙ eſt infamis de facto,& pp hoc gl.dicit,ꝙ nõ eſt integri ſtatus,qa ſaltem eſt diminutus,licet non perditus . qa nõ pđidit ciuitatem,uel libertatem.¶ In gl.ibi(alii dicũt.l.cũ certum eſt,&c.) ſcilicet,ut euadamus ſubaudirionẽ ad tex.de quo in p̃cedenti,& ut tex.ſtet propriè:ſed iſta lect.non eſt uera,quia ẽt ſi ſit notoriè prodigus requirit interdictio ſacta per iudicem, alias poſſet oĩa facere;& hoc tenet gl. in l.is cui bonis. de uerb. obl.Nec obſt.ꝙ notoriũ æqparat iniæ.quia fateor,ꝙ iſta notorietas facit tñ operaĩ ,quantum ſi iudex declaraſſet ipſum eſſe prodigum,ſed iſta declaratio facta per ſententiam non ſufficeret,niſi ſequeretur interdictio:ita nec iſta , q̃ fit ut per notorietatem facit,& probatur ſ̃.de adm.tuto.l.tutores tres.in fi.

1 *Damnatus de crimine in libello famoſo eſt inteſtabilis,ideo nec poteſt facere teſtamentum,nec eſſe teſtis in eo.*
2 *Pro crimine famoſi libelli,ꝙ aliquando imponatur pœna capitalis.*
3 *Quandocunque in aliqua lege, uel ſtatuto diſponitur aliquem eſſe inteſtabilem,ꝙ iſta uerba importent,ut non poſſit facere teſtamentum, nec eſſe teſtis in teſtamento,nec poſſit ſibi teſtimonium dici,& an importent, ut non poſſit hæres inſtitui.*
4 *Licet lex,uel ſtatutum dicat,ꝙ quis non poſſit teſtificari,uel teſtamẽtum facere,iſta uerba non important,quominus poſſit eſſe teſtis in teſtamento.*
Quid ſi dicat aliquem non poſſe eſſe teſtem in teſtamento.
5 *Infamis quando poſſit teſtari,*
Quid in remiſſo a militia ex cauſa ignominioſa.
6 *Damnatus de crimine famoſi libelli,ſi prius fecerat teſtamentum, an irritetur,& an poſſit teſtari ad piam cauſam.*

1 §.Si quis. †Dãnatus de crimine in libello famoſo,eſt in-2 teſtabilis,ideo nec poteſt facere teſtm̃,[a] nec eſ-2 ſe teſtis in eo.h.d.†Ratio primi dicti eſt,quia ꝓ tali crimine aliqñ imponiĩ pœna capitalis,vt C.de famo. lib.l.uni.uel ſi non imponitur pœna capitalis,eſt ualde deteſtabile crimen infamare homines tali modo.& ideo reputaĩ iniuria maxima , & acriter puniĩ,ut j̃ de iniu.l.lex Cornelia. & inter alias pęnas impo-3 niĩ iſta. †Ex ſcđo dicto no.ꝙ qñcunque in alia lege,uel ſtatuto diſponitur aliquem inteſtabilem,iſta uerba importent, ut non poſſit facere teſtm̃,nec poſſit eſſe teſtis in teſtamento , ut hic, non poſſit ſibi teſtimonium dici,ut j̃.eo.l.cum lege:an autem importent,vt non poſſit hæres inſtitui,ut ſic non habeat teſta-4 menti factionem paſſiue dic,ut in gl.fi.†Sed ſi lex diceret , uel ſtatutum,ꝙ aliquis non poſſit teſtari,uel teſtamentum facere, iſta uerba non important , quominus poſſit eſſe teſtis in teſtamento,ut patet in filiofa.vt ſ.l.qui in ptãte,& infra l.proxim.iũcta l.ad teſtium in prin j̃.eo. niſi alia rõne prohibeanĩ.ut in furioſo,ut j̃.eo.qui teſtõ.§.nec furioſus Econtra,ſi lex diceret aliquem non poſſe teſtem in teſtõ eſſe,non ſequit , ꝙ non poſſit teſtari,ut patet in muliere,j̃.eodem l.qui teſtõ.§.mulier. iũcta l.qua ætate.ſ̃.eo.ubi poſt.12.annum põt teſtari , licet nõ poſſit eſſe teſtis.plus ergo importat hoc uocabulum inteſtabilis,q̃ ꝙ 5 teſtari nõ poſſit,uel ꝙ nõ poſſit eſſe teſtis. ¶ † Ex hoc arguit ad b quõnem,an infamis poſſit facere teſtm̃,[b] nam lege caueĩ,ꝙ non poſſit eſſe teſtis in teſtõ, ut l.qui teſtamento. §. cum qui.nec in actib.inter uiuos,quia repellit ab omni officio publico , ut no. in l.2.§.miles.ſ̃.de infam.quidam dicunt ꝙ non poteſt teſtari p iſtum tex.ſed eſt hic ſpeciale, in deteſtationem criminis , regulariter ſecus,ut patet in l.eius q in §.1. uet.ſed relegati ſ̃.eo. vbi relegati poſſunt teſtari,& tñ ſunt infames,ut l.cognitio.§. minuit.de uar.& ex̃or.cot.probaĩ etiam j̃.de teſ.mili.l. teſtõ. ubi remiſſus a militia ex cauſa ignominioſa poteſt teſtari. item j̃. de quib.ut indign.l.Clodius,& C.de ſecun.nup.l prima.ubi eſt 6 caſus. ¶ † Quæro hic,quid ſi prius fecerat teſtm̃,an irritetur? & uidetur,ꝙ nun,vt in prin. huius l.in ꝯrim, quia hic damnaĩ de crimine ex quo redditur,inteſtabilis,ibi non de crimine,ſed de malis moribus,puto dicendum,ꝙ interdum ex tali crimine. imponitur pena capitalis,quod quando ſit,dic,ut no. in l.unic C.de famo.libel.& tunc poteſt dici ſecus , quia quædam prohibentur fieri,quæ facta non irritantur: an autem poſſit teſtari

A D D I T I O.

a Teſtamentum Vide Bal.in l.ſi.in fi.C.ſi a non compet.iu.& Bal.in l.1. C. de ſec. nup.Ioan.An.in reg.infamib.de reg.iur.
b Teſtis.Vide Spe.in tit.de Inſtr.edi.§.compendioſè.uer.item,ꝙ eſt infa.

ad piam cauſam? Reſpondeo ſic, quia prohibet̃ a iure naturali, nec tendit in præiudicium alicuius, alias dic, ut dixi ſupra eo.l. q a latronib.§.ſi.& uide quod no.Ioan.And.in c.quamquã.de uſu.lib.6.in nouel.vbi ponit q̃ōnem diſputatam, an damnatus de capitali crimine poſſit teſtari ad piam cauſam, & tangit p eundem in addi. pe.de inſtru.edi.§.compendioſe, & per Bart. in l.j.C.de ſacroſan.eccle.

L E X XIX.

1 *Si teſtamentũ non ualet propter defectum teſtatoris, non reconualeſcit ex poſtfacto, licet ille defectus ceſſet.*
2 *Teſtamentum uſurarij manifeſti reconualeſcit, ſi poſt factum teſtamentum p̃ſtitit cautionem de reſtituendis uſuris, ut in cap.q̃q̃.de uſur. lib. 6.*
Si condemnato per iudicem eccleſiaſticum, ex quo crimine redderetur inteſtabilis de iure cano. poſtea remittatur condemnatio, uel crimen, q eius teſtamentum non reconualeſcat.
3 *Filiuſfa qui fecit teſtamentum, non ſufficit, q factus ſui iuris appareat, q voluerit decedere cũ eodem teſtõ, niſi hoc declaret coram 7. teſtibus, ut teſtamentum ualeat ſed tamen dicetur nouum teſtamentum, ſed codicilli poſſunt reconualeſcere, ſi hoc probatur per duos teſtes.*
Quid ſi filiuſfa. uel impubes conferat inſtitutionem, uel teſtamẽtum in tempus quo erant habiles.
4 *Si pater inſtitueret filium ſpurium conferendo inſtitutionem in tempus, quo erit legitimatus, q non ualeat inſtitutio, & prohibetur ipſum inſtituere propter ipſius patris delictum, & in eius pœnam.*

1 SI filiuſfa. †Si teſtamentum non ualet pp defectum teſtõris, non reconualeſcit ex poſtfacto, licet ille defectus ceſſet. h.d. Idem ſi pp defectum hẽdis, q eſſet incapax, ut Inſti.de hær.quali.& diſ.§.in extneis, & l.ſi alienum.§.in extneis.j.de hæred.inſtit. idem ſi propter defectũ ſolẽnitatis, q licet teſtator poſtea acquirat priuilegiũ, q poſſit
2 teſtari ſine uoluntate non ppea reconualeſcit ᵃ prius teſtm̃, ut eſt caſus notabilis j.de teſta.mili.l.Tinus.& uide quod no.Bar. in l.filio p̃terito.circa fi.j.de iniu.teſtam.& Bar.in l.ſeruũ.C.de leg.¶ Oppo.de l.q ſoluẽdo nõ erat duos apollineos.j.de hær.inſti.ubi teſtm̃ a principio nullum, ceſſante cã nullitatis reconualeſcit. Sol.ibi non erat nullũ aliquo de dictis trib. modis, ſed pp aliã cãm, ne creditores fraudarentur, nã teſtõr erat teſtabi-
a lis.& inſtituti erant inſtituibiles, & ſolẽnitas fuit ſeruata. ¶ † Et pp hoc determinatur q̃ de teſtõ uſurarij manifeſti, quod eſt nullum, & non præſtitit cautionem de reſtituendis uſuris, ut in c.quamquam.de uſur.lib.6.ſi poſt fcm̃ teſtm̃ ipſam præſtat reconualeſcit, quia iſta cautio nõ concernit ſolennitatem, quia potuit fieri dudum ante teſtm̃, & illa dicuntur concernere ſolennitatem, quę ipſe teſtamento debent adhiberi, & uno contextu, quia hic non eſt, nec teſtator erat inteſtabilis, nec inſtitutus erat incapax, ſed uitiabatur teſtm̃, ne creditores vſurarij frauda rentur, & ratione cuiuſdam actus pręambuli, qui requirebatur non fuit adhibitus, ideo ſi poſtea adhibetur, reconualeſcit per illam l.notabilem, qui ſoluendo.& ita tenet Bar.in l.filio præterito.in fi.& Io.An.in d.c.q̃q̃ in nouel.& tangit p Bal.in l.poſthumo.C.de ꝯtab.ſed idem Bal.in l.ſeruus. C.de leg.aſſignat aliam rationem, q illud fit de æquitate canonica, quia eccleſia non claudit gremium redeũti.c.ſuper eo.de hær.li.6. Et ex hoc infert unum ſatis notabile, ſi eſſet uerum, q ſi aliquis eſſet ꝯdẽnatus p iudicem eccleſiaſticum, ex quo crimine redderet eum inteſtabilem de iure canonico, ſi poſtea remitteret̃ condemnatio, uel crimen, reconualeſceret teſtm̃, ſed mihi nõ placet hoc, quia fundatur in ſatis groſſa ratione, unde tene, quod ſ. dixi.
3 ¶ †Sed quæro hic, quid ſi apparet, q iſte filius factus ſui iuris, voluit decedere cum eodem teſtõ. Et hoc non ſufficit niſi de-
b claret hoc coram 7. teſtib.& tunc eſſet ᵇ teſtm̃ nouum, ſecus in codicillis, qui poſſunt recõualeſcere, ſi hoc probatur p duos teſtes ut j.de leg.3.l.j §.1.& quod ibi no. ¶ Vltimo quæro, quid ſi filiuſfa.uel impubes, cõferat inſtitutionem, uel teſtm̃ in tp̃s, quo erunt habiles, puta, inſtituo talem, cum ero mei iuris, uel legitimæ ætatis, uidetur ualere inſtitutio per l.in tempus.j.de hær.inſtitu.Contrarium dic, quia illud procederet, qñ non ualeret, pp incapacitatem hæredis, poſſet enim inſtitui conferendo inſtitutionẽ in tp̃s in quo erit capax, ſecus qñ pp defectum teſtatoris.ita ſingulariter determinat Bar. C.de fideicõmiſ. l.
4 eam quam in antepen.col. ¶ † Et infert ex hoc ᶜ vnum notabi-
c le uerbum, q ſi pater inſtitueret filium ſpurium conferendo inſtitutionem in tempus, quo erit legitimatus, non ualet inſtitutio, quia prohibetur ipſum inſtituere propter ipſius patris delictum, & in eius pœnam non propter delictum filij, uel ipſius incapacitatem, quia bene poteſt capere ab alijs non a patre, ut no.in princ.de iure fi. & per Bar.in l.ſi is qui.j.de vul.& pup. tene menti ſingulariter.

ADDITIONES.

a Reconualeſcit. Vide eundem Pau.conſi.130.per Anch.conſi.430.
b Et tunc eſſet. Adde eum.Pau. conſi.93.inci.uiſo teſtamento. & quæſito. in antiquis.col.fin.Franc.Cur.
c Et infert ex hoc. Adde eundẽ Pau.de Caſt.in l.3.in fina.C.de leg.q tenet ꝯtrm̃. de quo vide per Doc.in l.Gallus.§.inſtituens.j. de lib.& poſthu.Fran.Cur.

L E X. XX.

1 *Hæres impubes, & ille, qui eſt in poteſtate teſtatoris non poſſunt eſſe teſtes in teſto, legatarius uerò, & tutor datus hæredi inſtituto bene poſſunt.*
2 *Non poſſunt eſſe teſtes in teſtõ exiſtente in p̃tãte hæredis, nec frater hæredis conſtitutus in eiuſdem patris p̃tãte, nec domeſtici teſtõris, neq. inteſtabiles nec alij qui non poſſunt hæredes inſtitui, nec alij de quibus hic.*
3 *Filius emancipatus an poſſit eſſe teſtis in teſtamento patris.*
4 *Quinque caſus in quibus legatarius poteſt teſtificari, & nu.5.*

1 QVi teſtamento. ¶ †Hæres impubes, & ille, q eſt in p̃tãte teſtõris non p̃nt eſſe teſtes in teſtõ, legatarius vero, & tutor datus hæredi inſtituto bñ p̃nt.h. d. Et hucuſq. tractauit iuriſconſul. qui p̃nt teſtari, & q non. hic tractat, q poſſint eſſe teſtes in teſtõ p hanc l.& j eo.l.ad teſtium. de quo ẽt Inſtitu.eo.§.teſtes.cũ ſeq. & in Spec.de inſtru.edi.§.compendioſe, in 3. col in l.vero, hæredes palam.incipit tractare de forma. ¶ †In tex.ibi (alias in p̃tãte teſtõris) ſupple, uel ẽt ipſius hẽdis, & idem in eo, qui hẽt hẽdem in ſua p̃tãte, uel in fratre ipſius hæredis conſtituto in eiuſdem patris poteſtate, & hæc habent Inſti.eo §.ſed neque.per quẽ iſta lex ſupplet idem in domeſticis teſtatoris, ut eo. ti.§.ſed filius. &
a qui ſint domeſtici dic, ut no.in gl.nec ẽt illi, q ſunt inteſtabiles, ſeu q nõ p̃nt hẽdes inſtitui, ut eo.ti.§.teſtes, & ẽt mulri, qui p̃nt hẽdes inſtitui, & tñ nõ p̃nt eſſe teſtes, de quib.hẽ ibi in tex & j. eadẽ l.p totum. vñ iſte tex.recipit ſupplementũ in plurib. ¶ †Itẽ
3 ponderat hic dum dicit in poteſtate.nam dico, q filius emancipatus bñ põt eſſe in teſtamento patris, quia non ſic reputatur eadem perſona cum patre, & non ſine myſterio tex. loquitur de exiſtentibus in p̃tãte hic, & in d.§.ſed neq;. Nec ob.q̃ not. gl in l.parentes C.de teſt.q intelligo illud, qñ filius uellet teſtificari p patre in actib.inter uiuos, quo caſu repellit̃ pp affectionem, quam præſumit hẽe, & non minorem præſumitur habere emancipatus, quam in p̃tãte, ſed hic non teſtificatur pro patre, ſed pro hẽde patris, licet de facto patris, & iſtud eſt uerũ de mente Bal.licet Bar.innuat ꝯtrñ, dũ ſimpliciter dicit eſſe idẽ in emãcipato, q̃ in filio in p̃tãte, ſed iſtud eſt uerũ eo mõ, quo di-
b xi, non ſic in ᵇ teſtamentis. ¶ In gl. ibi (hic pro ſolẽnitate, ibi p ueritate) Doct.iſtam reprobant q tunc ẽt hæres poſſet eſſe teſtis, cuius ꝯtrñ hic dr̃. vñ gl. In §.legatarius Inſti.eo.tit.ſoluit, q poterit eſſe teſtis p hẽde litigante de hẽditate nõ p ſe ſup ſuo legato, ſed in l.in oĩb.C.de teſt.dicit, q ẽt p ſe in ꝯſequentiã, tñ non p̃incipaliter, quia q̃dam ꝯceduntur in ꝯſequentiã, q̃ non p̃incipaliter in l.1.ſ.de auth.tuto.& iſtud vr̃ ſequi Bar. ſed per hoc iſte articu-
4 lus non declarat. ¶ †Dic ergo, q quinq; ſunt caſus, in quib. legatarius p̃t teſtificari, & eſt vtilis p̃uiſia huius legis Primus qñ eſſet q̃ō ſuper hæreditate inter hæredem, & quendam tertium, q põt teſtificari p hærede ſuper hæreditate, & pro teſtõ, licet ex hoc ipſe ẽt ꝯſequat̃ commodum in conſequentiam, ut in ſecunda ſol. quam ſ. poſui. Secundus eſt, qñ eſſet q̃ō inter ipſum & hẽdẽ de legato, & de inſtrõ eſſet confecta publica ſcriptura, uel eſſet priuata, q̃ poſtea fuiſſet publicata, non poſſet legatarius producere talem ſcripturam ad probationem legati ꝯ hæredem, licèt ipſe ſit ibi deſcriptus pro teſte, quia tunc non fit p batio p ipſum, ſed per publicam ſcripturam authenticam authoritate notarij, iuxta no.in l.fi.C.de fideicommiſ. Tertius caſus eſt, qñ non eſſet confecta aliqua ſcriptura, & hẽs ꝯfiteret̃ teſtm̃ fcm̃, & q in eo fuiſſet fcm̃ illud legatum tñ diceret iſtud teſtm̃ non eſſe ſolenne, quia non potuiſſet legatarius adhiberi pro teſte, quia ꝯtrium eſt verum ut hic, quia nec ipſe legatarius tunc teſtificaret̃ in cã p̃pria, cũ de ueritate cõſtat p ꝯfeſſionẽ hẽdis, ſed ſolennizat cãm p̃priam, & iſto mõ poteſt intelligi. ſol.gl.quæ eſt hic, & hoc tenet Ang.tñ non uideo, q iſtud poſ-
ſit

ADDITIONES.

a Domeſtici qui dicantur teſtes domeſtici p Bart.& Bal.in l.ẽt.C.de fur.& Bal.in l.recipiciendi.§.furta domeſtica. j.de fur.per Alex.de Imol.in conſ.54.col.11. circa prin.in 2.vol.& per eundem in conſi.150.col.5.ver.item licet.& uer.ad probat in 5.vol.& ibi an ſeruientes, & ancillæ, & adde quod Ang.in cõſ.128. dicit domeſtici ſunt ſocer, nurus, gener.uir, & uxor.& dicit Are.in ſu ꝯſi.13. co.2.q domeſtici dicuntur omnes illi, qui ſtant in domo alicuius expenſis illius, & ibi habes, quando tales repellantur a teſtimonio Fran.Cur.
b In p̃tãte. dicit Bal.in l.cum acutiſſimi. C.de fideicom. q filij inceſtuoſi non p̃nt eſſe teſtes in teſtamento patris, allega.Specu.in tit.de inſt.edi.§.compendioſe. uer.& generaliter.

ſit procedere, niſi qui ille, ꝯ quem agitur, tenet hæreditatē tanquam ab inteſtato, & legatarius ipſum conuenit ex illo edicto, ſi quis omiſ.cau.teſta.quia potuit eam adire ex teſtamēto, & in fraudem fuit amplexus ab inteſtato, ſi autem retineret eam ex illo teſtō, tunc non ſolum ueritatem confiteretur, ſed etiam va
5 liditatem, & ſolennitatem. ¶ † Quartus caſus eſt, qñ nulla eſſet confecta ſcriptura, & hæres confiteretur teſtm̄.i. inſtitutionē de ſe factam coram talib. negaret tamen legatum ſcm̄ vni ex eis, & ille ageret pro legato, & induceret teſtes alios, quib. erat ēt legatum, & eſſent teſtes ſupernumerarij, puta octo, ita ꝙ teſtimonium iſtud agentis non eſſet neceſſariū, qa ſufficeret teſtimoniū aliorum ſeptem, ut j.eo.l.hæredes palam.non.n.poſſent repelli ex eo, ꝙ ſint legatarij, quia non teſtificantur pro ſe,
6 ſed pro iſto agente. ¶ † Reſtat quintus caſus, quid ſi non erant, niſi 7. & unus eorum agit pro legato, ꝙ hæres negat ſibi ſcm̄, licēt dicat ſe fuiſſe inſtitutum illo pñte, ipſe inducit alios ſex, an ſufficiat? vr̄, ꝙ non, quia requiruntr̄ ſeptem, & ſic ipſe non poterit eſſe de numero illorum, quia teſtificaretur in cā propria, & hoc uī tenere Ioan. And. ego puto ꝯrium, nam uerum eſt, ꝙ ad probandum inſtitutionem requiruntur 7. ſed poſtquā ꝯſtat de inſtitutione, ad probandum legatum factum in eodem teſtamento, vr̄ ſufficere 5. ſiue erat appoſita ibi clā codicillaris, & ſi ille legatarius erat habiturus etiam teſtamento nō ualente iure teſtamenti, & hoc etiam tenet Ioan. And. ſiue non erat appoſita, quia 5. ſuffeciſſent a principio ad relinquendum hoc legatum, licet ergo fuerunt adhibiti 7. hoc cenſet̄ eſſe pp inſtitutionē, non pp legatū. vñ debent ſufficere illi, qui ſuffeciſſent a principio in codicillis, & pro hoc, quod no. j.eo.l.hæredes.§. ſi quid poſt. per gl. & Doc. qui tenent, ꝙ legatum ſcm̄ in teſtamento coram 7. teſtibus, poteſt reuocari in codicillis corā quinque, vel ipſo iure ſm̄ unam opinio. uel ſaltem ope exceptionis per illam rationem, quia a princi. ſufficiebant quinque, extra iſtos caſus non eſſet vtilis hæc prouiſio, quia non poſſet teſtificari in cā propria. ¶ In eo autem, qui relictus eſt tutor filio inſtituto, ſiſr, ſi de teſtamento confecta eſt ſcriptura publica, pōt tutor eam ꝓducere in cā, q̄ hēt pupillus ſuper hæreditate, licēt ipſe ſit ibi deſcriptus ꝑ teſte, & licēt r̄ſr nō poſſit teſtificari ꝓ pupillo in cā illius, q̄ ipſe agitat, ut l.ſi. cum ibi no.ſ̄.de teſtib. Si aūt non eſſet confecta ſcriptura, & ſic oporteret eū teſtificari, & tunc aut ipſe agitabat cām pupilli ꝑ ſeipſum, & nō poſſet teſtificari, vt ibi, aut ꝑ actorē, & tunc ſi erat datus ab ipſo tutore cū decreto iudicis, idē, qa ꝑ ſeipſum vr̄ agitari: aut erat datus ꝑ iudicem ipſo conſentiēte, & tunc poterit teſtificari ꝑ ea, q̄ not. Inno. in ſimil. in c. pñtium. de teſtib. li.6. ꝙ ēt tangit hic Bar.

1 *Pater poteſt eſſe teſtis in teſtamento filij militis militantis, & etiam frater eius.*
2 *Filius poteſt eſſe teſtis in teſtamento patris militantis, ſicut poteſt pater in teſtamento filij militis militantis.*
Quòd tunc dicatur militare, quando eſt in expeditione, id eſt in exercitu, & tunc ſufficiunt duo teſtes, ſed ſi remiſſus eſt domum, non ſufficiunt.

1 §.Per contrarium. ¶ † Pater pōt eſſe teſtis in teſtamento filij militis militantis, & ēt frater eius. h.d. Et tunc dr̄ militare, qñ eſt in expeditione, i. in exercitu, quo caſu non requiritur ſolennitas in eius teſtamento q̄tum ad numerum teſtium, qa ſufficiunt duo, q potius adhibentur ad probandum ueritatem, q̄ ad inducēdam ſolennitatem. ſi autem nō eſt in exercitu, ſed remiſſus eſt domū, tunc, licet poſſit teſtari de caſtrenſi peculio, non tamen ſine ſolennitate, & iō tunc pater, & frater eius non poſſent eſſe teſtes, vt Inſt. eo.§ filius. allegato in gl. pro ꝯrio: magis ergo prohibet̄ ad ſolennitatem, q̄ ad ueritatem probandum, & difficilius admittitr̄ ad primū, q̄ ad ſm̄. Nam, & in primo caſu dēt eſſe inhabilis tpe ꝯtractus celebrati, nec ſufficeret habilitas ſuperueniēs, vt j. eo.l. ad teſtium §. conditionem. ſecus ut no. in l.3.§. Iulia. ſ̄. de teſtib. in gl. ibi nam, & ſine ullo teſte, hoc eſt uerum, qñ eſt in actu belli, alias requiruntur duo, ut no. j. de teſt. mil. l. j. rō aūt, quam gl. ſubijcit concludit ſolum in primo caſu, in ſecundo verò, in quo requirunt̄ ſaltem duo, non concludit, qa vr̄, ꝙ illi debeant eſſe idonei, tñ adhuc text. debet intelligi illo caſu. vnde dic, ꝙ ſicut diſpenſatur in numero teſtium, quia ſufficiūt duo, & ita in qualitatibus, qa admittunt̄ illi, qui alias repellerēt. & iſta eſt rō huius §. ſicut enim filius in poteſtate non poteſt eſſe teſtis in teſtō patris, ita nec econuerſo, quia ſe contingunt per ptātē, ut in §. neque inſti. eod. & in hoc fundatur ille §. filius. ſ̄.
2 alle. † Et per hoc dic, ꝙ ſicut pater poteſt eſſe teſtis in teſtō filij militantis, & ita econuerſo filius in teſtō pr̄is militantis, & ita limito prin. huius l. ꝑ rōnem iſtius § ſed ſi non militat, ſicut filius, nō pt eſſe i teſtō pr̄s, ut in prin. ita nec ecōuerſo, ut in §. filius ¶ In ſi. gl. ibi (ſed hoc ſpāle fauore militis) ſupple, & teſtī,

quia non teſtificat̄ pater pro filio, ſed pro hærede filij, licet de facto ipſius filij, pro ipſo autem filio uiuente, & agente, non poſſet pr̄ teſtificari licet filius & eſſe miles, nec ecōuerſo ꝑ l. teſtis idoneus. ſ̄. de teſt. qa priuilegium militis non dēt redūdare in alterius iniuriā, ut l. impuberi filio. de admi. tut. ſed hic eſſet iniuria, ſi tale teſtimoniū ſuſpectū admitteret. Glo. tñ in proxi. §. i tertia lect. recitat quoſdam tenentes ꝯrium, & ita intelligunt illū. §. ſicut pōt eſſe teſtis in teſtō filij militantis, ita & teſtificari ꝓ filio milite, ēt ubi ex teſtimonio ſuo aliquid acquirit filio, q̄ lect. non placet rōne prædicta, licēt Bar. cum illa tranſeat, nec gl. videtur illam approbare, ſed tene primam.

1 *Sicut filij non poſſunt eſſe teſtes in teſtamento patris, ita non poſſunt teſtificari pro patre in actib. inter uiuos, quando ex eorū teſtimonio aliqua utilitas reſultaret patri.*
2 *Tres caſus, in quibus filius non poteſt eſſe teſtis pro patre.*
3 *Quatuor caſus, in quibus pater non poteſt eſſe teſtis pro filio.*
4 *Si extra illos quatuor caſus pater uel filius procuratorio nomine alterius agitaret cauſam poſſet alter eorum in teſtem produci.*
5 *Mater, an poſſit eſſe teſtis pro filio, & an frater pro fratre, & de alijs conſanguineis remiſſiue.*

§; Quæcunque. Sūmatur infra in §. proxi. qa iſta ad euidentiam præmittuntur. gl. q̄ eſt hic ſatis difficilis vr̄ legere iſtum §. tribus modis principaliter, & ſecunda lectu. uariat duob. modis, & ſic ſunt quatuor huius rei grā notandum, ꝙ in tex. hr̄ duplex litera. nam quidā habēt, prohibendis, q̄ eſt lr̄a negatiua, & importat. i. inhibendis quidam uero habent, ꝓhibendis. & eſt lr̄a affirmatiua, i. ꝓmittendis. ſm̄ primā lectu. poteſt referri ad prin. l. & tunc loquitur de teſtimonijs filiorum fiendis ꝑ patrem, & iſta eſt prima lect. glo. proſequitur uſque ibi (ſed quidam dicunt). Item poteſt referri ad p̄cedentem proxim. §. non ad caſum ibi expreſſum, ſed ad illū, qui colligit̄ a ꝯrio ſenſu, & tunc loquitur econuerſo de teſtimonijs parentum ſeu patrum, non admittēdis pro filio. Et iſta eſt ſecunda lect. q̄ uariatur duob. modis, & eam proſequit̄ glo. quaſi uſque ad ſi. ibi (uel hæc quæ dicit) ſecundum aliam literā affirmatiuam non poteſt referri, niſi ad proxime præcedentem §. & ad caſum hic expreſſum, & tunc loquit̄ de teſtimonijs parentum admittendis ꝓ filio militante, ſicut pro teſtō eius ſm̄
1 primam lect. h.d. ¶ † Sicut filij non poſſunt eſſe teſtes in teſtamento patris, ut in prin. huius l. ita non poſſunt teſtificari ꝓ patre in actibus inter uiuos, qñ ex eorum teſtimonio aliqua utilitas reſultaret patri. hoc dicit ſm̄ ueram lect. quam tenet glo. in hoc tñ eſt plus, hoc caſu, quia ēt ſi ſit emancipatus, non pōt. per id, quod no. gl. in l. parentes. C. de teſti. ſed in j. ita demum, ſi eſt in ptāte, ut dixi in prin. huius l. ¶ In prima parte gl. ibi (& eſt ratio) ut plenius repellat̄. tu dic, ꝙ licēt iſta ratio ſit bona in ſe, & in quo plenius repellit̄ dicā in ſeq. lec. tñ ad ꝯrium formatum in gl. ſol. iſta nō eſt neceſſaria, ſed dic, ꝙ ibi loquit̄ in teſtō, in quo non plenius repellit̄ unus, q̄ alter: nam aut teſtator erat miles, & militabat, & tunc pr̄ poſſet eſſe teſtis in teſtamento filij, ut in p̄cedenti §. & econuerſo, ut ibi dixi: aut non erat miles uel non militabat, & tunc nec filius in teſtamento patris pōt eſſe teſtis, ut in prin. huius l. nec econuerſo, ut in ꝯrio ſignato ꝑ glo. Inſti. eo: §. ſed de fideiuſ. ſed in actibus inter uiuos, qñ alter
2 teſtificatur ꝓ altero dic, ut j. ſubijciā. ¶ † In gl. ibi (pater ergo) tu recollige melius, ꝙ in tribus caſib. filius non pōt eſſe teſtis ꝓ patre. Primo in teſtamento patris, ſi eſt in eius poteſtate, & pr̄ non militabat, ut in prin. huius l. ſecūdo in actibus inter uiuos, quando ex teſtimonio filij aliqua utilitas reſultaret patri, etiā ſi negotium principaliter ad patrem non pertinebat, ut in §. iſto ſm̄ iſtā lect. pone exemplum, ſi pr̄ ꝓcuratorio nomine alterius agitabat aliquam cauſam, & ſic negotium non ptinebat ad ipſum, ſed ſi obtineat aliquod commodum, quod non fuiſſet cōſequuturus, ſi non obtineret, & iſto modo uīr Doct. intelligere iſtum caſum. Tertius caſus eſt, qñ negotium pertineret ad patrem principaliter, etiam ſi ex teſtimonio filij nullam utilitatem fuiſſet conſecuturus, & hoc tenent Doct. hic, licet nulla lege reperiā hoc expreſſe probari, ſed probat̄ in ſiſi, quia teſtm̄ patris principaliter ad patrem pertinet, & tamen ex eo non reſultat patris utilitas, ſed hæredi patris, unde ſicut prohibet̄ teſtificari pro tali teſtō, idem pro quolibet tali actu inter uiuos p̄tincipaliter ad prē pertinēte, licēt nulla utilitas ſibi reſultet. In gl. ibi, ſed quidam dicunt. hic glo. tranſit ad ſecundam lectu.
3 ſm̄ quam hoc intendit. † Sicut pater non poteſt eſſe teſtis in teſtō filij non militantis, vt colligitur ſ̄. proximo §. a contrario ſenſu, & tex. Inſti. eodem §. ſed ſi filius. ita nec in actionibus inter viuos poteſt teſtificari pro filio, qñ ex eius teſtimonio reſultaret aliqua vtilitas ipſi patri. hoc dicit ſecundum vnum modū antiquorum, uel ipſi filio ſm̄ lectu. uel intellectum Ioan. & ſic variatur iſta lect. duob. modis, & ſm̄ eam refertur ad §. præcedentem. & loquitur de teſtimonio patris, vt non recipiatur pro

filio, ſed in præcedenti lect. Inquitur econuerſo, ꝯ quam lect.
op. primo, ꝙ non conueniat literæ, quia dicit teſtimoniis eorũ,
q in poteſtate ſunt, &c. & ſic uir loqui de teſtimoniis filiorum
non recipiendis pro p̄tre, & tu dicis econuerſo, pp hoc glo. ex-
ponit eorum. i. pro eis. ¶ Item adhuc op. quia ſm hoc innuit, ꝙ
ſi nec filio aliquid acquiratur, benè poterit pater teſtificari ꝓ
filio, ſed ꝯ de eo, quod dixi in præcedenti lect. ꝙ filius non pōt
teſtificari pro patre, ſi negotium principaliter ad patrem per-
tinet licet ex eo non reſultet ſibi utilitas. Sed maior rō eſt pro-
hibendi teſtimonium patris pro filio, ut dicit glo. in præcedēti
lect. pp hoc antiqui ſubaudiebant hic maxime. q. d. ꝙ etiam vbi
nec patri, nec filio quæritur deponere poteſt pro filio, ſed Ioã.
fuit uiſum abſurdum ſubaudire maxime, & dicit aliqua uerba
ſatis inepta. quæ reprobantur per Doct. nam ex eis infert. ꝙ nō
debeat ſubaudiri, & tamen illatio nō eſt bona, nec ſequitur ex
his, quæ dixit Ioa. tene ergo, ꝙ ſubaudiat̄ tenendo illa lectu. In
quo ergo magis prohibetur pater pro filio, quàm econuer-
ſo: reſpondeo de mente Doctor. videtur eſſe quod pater non
poſſit teſtificari pro filio in illis tribus caſibus in quibus filius
non pōt teſtificari pro eo, quod ſ̄. dixi, & ultra illos etiã in quar
to caſu ſi ageretur de facto filij, pone exemplum, fili⁹ tuus fuit
ſtipulatus nomine meo, ago ex illa ſtipulatione, quia forte ſta-
tutum dicit, ꝙ ex illa acquiritur actio mihi ſine ceſſione, uel
pone, ꝙ fuit ceſſa, induco te in teſtamento te patrem ad probã
dum factum filij, certè repelleris, licet hoc non ſit teſtm̄ filij,
nec ex hoc aliqua vtilitas reſultet filio, nec pertineat iſtud ne-
gotiũ princ̄r ad filium, & ſic ſumus extra tres caſus de quib. ſ̄. ta
men, quia agitur de facto filij pp immoderatam affectionē quã
habet pater ad filium, repellitur tanquam ſuſpectus, & hoc ca-
ſu uerificatur id, quod dicit gl. in præcedenti lect. uerſic. itē ſm
hoc iſtud tenent Doct. ut refert Bar. qui non minus confuſe lo
quitur, q̃ loquatur glo. tamen non uideo ubi iſtud dictum pro
betur, licèt ipſe alleget l. quæſitum. de in ius uocan. quæ cum
4 violētia trahitur ad hoc, † ſi autem pater, uel filius ꝓcuratorio
nomine alterius agitaret cãm, poſſet alterum in teſtem ꝓduce-
re, ſi eſſemus ex̄ dictos caſus ſm Bal. & Ray. de Forli. ¶ In gl. ibi
vel hoc, ꝙ dicit. hic gl. trãſit ad tertiã lect. ſm q̃ hoc dicit, ſicut
pr̄ pōt eſſe teſtis in teſtō filij militātis ut in ꝑcedenti §. ſm caſũ
ibi expreſſum, ita & pro eo pōt teſtificari in actib. inter uiuos,
ẽt ubi reſultet utilitas ipſi filio, & eſt ſpeciale fauore militiæ,
hæc lect. nō eſt uera, ut dixi in ꝑcedenti §. & gl. eã nō tenet, ſed
5 primã certe, cætera vide hic p Bar. q examinat, † an mr̄ poſſit eſ
6 ſe teſtis ꝓ filio, & an frater ꝓ fratre, & ſic de alijs cõſanguineis.

1 *Teſtis, ſi non probetur, ꝙ tempore teſtamenti erat furioſus, nihil agitur ad inualidandum teſtamentum, & quare, a.*
2 *Furioſus ante conditum teſtamentũ præſumitur perſeueraſſe in furore tpe teſtamenti, & etiã poſt, niſi probetur, quod habebat dilucida interualla. Non ſequitur, talis ſemel poſſedit, ergo, & nunc poſſidet.*
3 *Quod præſumatur quis perſeuerare in eadem voluntate.*
4 *Qualiter, & ex quib. actib. præſumatur quis fatuus, & furioſus, & qui teſtes debeant deponere remiſ.*

1 **§. Nec furioſus.** ¶ † Quæro hic ꝙ cũ aliquis ꝓdu
citur in teſtem pro teſtō, qui eſt
furioſus, & hoc probatur, non tñ apparet, ꝙ tpe conditi teſtī eſ
ſet furioſus? Rñdeo, non ſufficit ad inualidandum teſtm̄, quia
probatio non concludit neceſſariò, cum tpe teſtī poterit eſſe
ſanæ mentis, oportet, ergo probare, ꝙ tunc eſſet furioſus. ar. in
2 l. non hoc. C. vñ cog. ¶ † Item quæro quid, ſi probatur, ꝙ ante
conditum teſtm̄ eſſet furioſus, non tñ aliquid probatur de tpe
teſtamenti? adhuc Bart. in l. 1. vel ij. ȷ. de bon. poſ. infan. uel fur.
&c. uidetur idem dicere, ꝙ nō ſufficiat, quia poſſibile eſt, ꝙ tpe
teſtī furor non durabat. In ꝯtrium facit, quia iſta non eſt quali-
a tas, quæ varietur ex uarietate tpis ᵃ eo modo, quo variat̄ ætas,
in qua benè eſt uerum illud, quia nō ſequit̄. ſemel fuit minor,
ergo nunc eſt, ut l. ipadouem. §. qui abſolutus. de exc. tu. nec eſt
qualitas, quæ de facili immutetur eo mō, quo immutatur poſ-
ſeſſio, quæ de facili perditur: vñ non ſequitur, talis ſemel poſſe-
dit, ergo non poſſidet, iuxta no. in l. ſiue poſſidetis. C. de proba.
in l. cum ignorat C. ad exhi. p Cy. immo ſolet durare, qa cōiter
3 dr̄, ꝙ qui ſemel incipit fatuizare nunquã liberatur, † Dico ergo,
ꝙ dicta qualitas, q̃ ſemel probatur affuiſſe, præſumitur perſe-
ueraſſe, niſi probetur ꝯtrium, ſicut præſumitur quis perſeuera
re, in eadem uoluntate vt in l. Lucius. la. 1. infra. de leg. 2. licèt
voluntas facilius uarietur, uel niſi probetur, ꝙ habebat diluci-
da interualla, quia tunc teſtm̄ præſumeretur potius factum in
dilucido interuallo, q̃ tpe furoris. ar ſ̄. eo. l. in aduerſa. C. qui te-
4 ſta. fac. poſ. l. furioſum. † Qualiter aũt, & ex quibus actibus præ-
ſumatur quis fatuus, & furioſus, & qui teſtes debeant depone-
re. Vide per Bar. in ca. l. 1. vel 2. & ad de l. ob quæ vitia. de ædil.
e. lict. & l. pen. C. de conditio. inſtitu.

ADDITIO.

a Ex varietate temporis, an furioſus præſumitur durare in furore, uide per Io. de Imo. in clem. 1. de homi. per nota. in l. furioſum. C. qui teſt. face. poſ. per Bar. cō ſi. 60. j. li. vbi multa dicit, & vide pulchrum conſ. Ale. de Imo. in con. 141. in 1. vol. & eundem Ale. de Imo. in conſil. 85. in ſecundo uol. & in conſ. ſe. Fr. Cur.

1 *Condemnatus hac lege eſt infamis.*
2 *Si infamis adhibetur teſtis in aliquo inſtrumento inter uiuos, ex hoc ſolenniʒatur inſtrumentum, quod ſine teſtibus eſſet nullum, ſi contrahentes ſciebant ipſum infamem.*
3 *Qui nō pōt eſſe teſtis in iudicio, nec ẽt pōt in teſtō ad ipſum ſolenniʒandum ſed multi poſſunt eſſe teſtes in actibus inter uiuos, & tamen non in teſtō.*

1 **§. Eum qui.** ¶ † Quæro q̃ eſt ratio huius. §. rñdeo. qa
condemnatus hac l. eſt infamis: certe ſm
hoc condemnatus de quolibet capitali crimine ſilr̄ prohibetur
eſſe teſtis in teſtamento, ut l. infamem. de pub. iu. & etiam plu-
res alij condemnati de priuatis criminibus, vel etiam ex ꝯctib.
2 de quibus hr̄ in l. j. ſ̄. de infa. ¶ † Item quæro quid, ſi infamis ad-
hibeat̄ teſtis in aliquo inter uiuos, an ex hoc ſolennizetur in-
ſtrm̄, quod ſine teſtibus eſſet nullum? dicunt quidam, ꝙ ſic, qa
a adhibetur de conſenſu ᵃ utriuſque ꝯhentis, ut in Auth. de tabel.
circa prin. & ſic neuter poterit eum repellere. ar. C. de iureiu-
ran. & l. ſi quis iuſſu. de teſt. l. ſi quis teſtib. iſta rō procederet, ſi
ꝯhentes ſciebant ipſum infamem. alias quantũ ad ignorantem
3 non ur̄ approbatus. ¶ † Vltimo uero no. bonam rl̄am negatiuã
ꝙ qui non poteſt eſſe teſtis in iudicio, nec etiam in teſtō ad ip-
ſum ſolennizandum, ſed rl̄a affirmatiua non ſic procedit, quia
multi poſſunt eſſe teſtes in iudicio in actib. inter uiuos, tamen
non in teſtamento ut ȷ. proxi. §.

ADDITIO.

a De conſenſu. An teſtis inhabilis a partibus reprobatus poſſit reprobari, uide per Alex. in conſi. 188.

1 *Argumentum a contrario ſenſu licitum eſt.*
2 *Argumentum a contrario ſenſu interdum eſt probabile, & neceſſarium, & quando.*
3 *Interdum eſt probabile, ſed non neceſſarium, quando colligitur a contrario ſenſu rationis ceſſantis, niſi ratio non eſſet expreſſa.*
4 *Aliquando nec neceſſarium, nec probabile, quando in eo ſequeretur abſurditas, uel legum correctio.*
5 *Statutum, quod filia fœmina poſſit ſuccedere patri, uel matri, ſi non extat maſculus, an ſi maſculus extat ſuccedat poſſe.*
Argumentum a contrario ſenſu non debet ſumi in ſtatutis, ubi inducitur legum correctio.
6 *Quando lex prohibet aliquem teſtari, uidetur prohibere etiam codicillari.*
7 *In teſtamento inter liberos poteſt mulier eſſe teſtis.*
Quid in naturalibus tantum.
8 *In relictis ad pias cauſas poteſt mulier eſſe teſtis in teſtamento.*
In criminalib. pōt mulier eſſe teſtis de iure ciuili, ſed de iure canonico non, a.

1 **§. Mulier.** ¶ † Not. hic ad quod ſp allegat̄, ꝙ licitũ eſt
arguere a ꝯtrio ſenſu legis, & gl. hic ſentit, ꝙ
talis ꝯtrius ſenſus habeatur pro ipſa l. i. ꝙ habeat̄ pro expreſſo in
a l. id, qđ tacite colligit̄ a ꝯtrio ſenſu. ᵃ Et † dicit hic Bal. tria uerba
2 notabilia. ꝙ argm̄ a ꝯtrio ſenſu interdũ eſt probabile, & neceſſa
riũ, ut qñ colligitur a ꝯtrio ſenſu ꝯdōnis appoſitæ, ut l. j. §. huius
rei. de of. eius cui man. eſt iu. & l. inter ſocerũ. §. inter. de pac. do.
uel qñ colligit̄ a ꝯtrio ſenſu caſus ſpālis, ut ĩ hoc. §. quia ſpãliter
fuit ſtatutũ, ꝙ ꝯdemnata de adulterio non poſſit eſſe teſtis: nã
neceſſario ſequit̄, ꝙ ſi eſt ſpāle ĩ hoc caſu, ꝯtriũ ſit ius cõe, ut l. j.
3 in fi. ad muni. † Interdum eſt probabile, ſed non neceſſariũ, ut
qñ colligit a ꝯtrio ſenſu rōnis ceſſantis, ut ſi lex aliquid diſponat
pp aliquam rōnem: nam a ꝯtrio ſenſu, ubi ceſſat illa rō, ibi ceſſat
l. diſpoſitio. l. adigere. §. quis, de iure patro. aliqñ tñ ſecus eſt qñ
rō non eſſet expreſſa in lege, nec eſſet rō finalis, ſed impulſiua,
4 iuxta ea, q̃ habent in l. 1. in fi. de do. † aliquando nec eſt neceſſa
rium, nec ꝓbabile, qñ ex eo ſequeret abſurditas uel legũ corre
ctio, ut C. de ꝯdi. inſer. l. 3. & l. ꝯueniculã. de epi. & cle. ¶ † Ex ꝑ-
5 dictis patet ſol. qōnis, ſi ſtatutũ dicat, ꝙ filia fœmina poſſit ſuc
cedere pr̄i, uel mr̄i, ſi nō extat maſcul⁹ ut dicit Flo. an ſi maſcul⁹
extet ſuccedere poſſit? & ur̄, ꝙ non, qa ſequit̄ ex hoc correctio
iuris cōi, quod uult fœminas cum maſculis ſuccedere, & quia
ꝯtrius ſenſus uidetur ex interpretatione extenſiua, ut l. apud a-
liquos. C. de fur. non ex proprio ſignificatu & ſic ur̄ ceſſare in
ſtatutis, ut l. 3. §. hæc uerba. cum ibi no. ſ̄. de neg. geſt. dñs Cy. ꝯ-
ſuluit ꝯtrium in ſtatuto Florētino, & ipſum ſequit̄ Bal. in l. ꝯuē-
ticulã. ſed nō tēdet ad ꝑdicta. ego ſuſtinēdo alias dixi, ꝙ qñ ſta-
tutũ eſſet ſuperfluũ, & nihil operaret̄, ſi nō ſumeret̄ arg. a ꝯtrio
ſenſu, ut tunc procedat determinatio Cy. licet ſequat̄ iuris cōis
corre-

ADDITIO.

a Contrario ſenſu. De hoc latè per d. Iaſ. 1. ſ̄. de officio eius, & ibi per Alex. & in aij olti. per me.

correctio, alias non dēt ſumi, & ſatis eſt, ꝙ in aliquo poſſit operari, & ſic intelligatur doctrina Iaco. But. & aliorum notata in l.omnes populi.de iuſt. & iu. ꝙ non debeat ſumi. vbi inducitur
6 legum correctio. licēt Doct. ibi non tangant. ¶ † In gl. j. ibi (ſed ī
a codicillis non uetatur) not. ſingulariter hanc gl. ꝙ licet regula ſit, ꝙ qñ lex prohibet aliquem teſtari uideatur prohibere etiā codicillari, ut in l.a. de leg. j. non ſic, qñ prohibet aliquem eſſe teſtem in teſtō, cenſetur prohibere, ꝙ non ſit in codicillis: hoc
7 dicit iſta gl. ſingularis † Et adde, ꝙ etiam in teſtamēto inter liberos, in quo non requiritur ſolēnitas poteſt eſſe mulier teſtis, ut no. C. eo. tit. auth. ꝙ ſine. hoc tamen verū inter legitimos, & naturales, quid in naturalibus tantum? Specu. tenuit idem, ꝙ remittatī ſolennitas. ſi non extant legiti. & naturales, ut ipſe no in Spec. de inſtru. edi. §. compendioſè, uerſicu. quid ſi paret. Bal. in l. ſi qua illuſtris. C. ad Orfi. vī tenere ꝯtriū. ita dicit fuiſſe ꝯſultum. p q̄ plures Doct. Floren. quia non habet illam prærogatiuam, quā legiti. ſed in l. fi. C. fam. erciſc. vī aliter diſtinguere. dic,
8 vt ibi p eum. † Sicut relictis ad pias cauſas, vī ꝙ mulier poſſit eſſe teſtis in teſtamento eadem rōne, quia ſolennitas iuris poſitiui
b remittitī in talibus. Vltimo dubitat, an in criminalibus mulier[b] ſit idonea teſtis. & bī de iu. ciui. probatī hic, ꝙ ſic, ſed de iure canonico tenetur ꝯtrium, ut habetī in c. cum ex literis. eī de teſt. & de uerbo ſignifi. c. forus. §. fin.

ADDITIONES.

a Non vetatī. Vide in c. cū ex literis, & in c. qm̄ aliqua. de teſtib. Bal. in l. ſcripturas. C. qui po. in pig. ha. Bal. in l. 1. C. de ſacroſan. eccle. per eundem Pau. con. 344. an autem tpe peſtis poſſit eſſe teſtis in teſt. Barbat. ponit in quodam ſuo conſil. ſed non recordatur.

b In criminalib. mulier. Adde Ale. de Imo. in conſ. 11. col. pe. & conſi. 29. col. 2. conſi. 29. col. 2. conſi. 90. col. 1 an fi. in primo volu. & in conſi. 24. col. 1. verſi. 4. quia non uī, & col. 4. uerſi. nec obſtat, ꝙ iſta ſit. & in conſ. 227. col. 1. uer. & facis, in 2. uolu. & ibi, an admittatur qñ ueritas per maſculos haberi non poteſt, ubi ait, quòd ſic, & illud conſ. habes in conſ. 74. in primo uolu. Franc. Cur.

§. Seruus. Non ſummatur.

1 *Teſtator ſi teſtamentum ſcripſit manu ſua, & clauſit: poſtea uocauit ſeptem teſtes, & dixit, ꝙ ibi continebatur ſuum teſtamentum, & ꝙ deberēt ſe ſubſcribere, & ſigillare, & aliqui hoc fecerunt, deinde antequam alij facerent receſſerunt quod teſtamentum non ualet, & quare.*

2 *Qualiter Græcus poteſt eſſe teſtis in teſtamento Latini, uel Theutonicus, ſeu Gallicus in teſtamento Italici, licet non intelligant idioma, dum tamen percipiant ſenſu, quod agitur.*

3 *Teſtis debet deponere de eo, quod percipit ſenſu corporeo, & quid ſi redderet rationem per iudicium intellectus.*

Quinque ſunt ſenſus corporei;

4 *In his quæ percipiuntur ſenſu ualet teſtimonium ſine redditione, cauſæ, etiā ſi non fuit teſtis interrogatus.*

Idem eſt adhibere, quod rogare.

5 *Notarius ſi fuit coactus conficere, uel rogare inſtrumentū, & hoc poteſt probari, quod tale inſtrumentum ipſo iure non ualeat.*

1 §. Et veteres. ¶ † Hic incipit tractare de forma teſtī: & no. ex princ. prout intelligitī in teſtō ī ſcriptis, ꝙ ſi teſtator ſcripſit teſtm̄ manu ſua, & clauſit: poſtea uocauit 7. teſtes, & dixit, ꝙ ibi ꝯtinebatī ſuū teſtm̄, & ꝙ dērēt ſe ſubſcribere, & ſigillare, & aliq hoc fecerūt: deinde anteq̄ alij facerent, receſſerūt, teſtm̄ nō ualet, qa debuerūt oēs ſtare a principio, uſque ad finem. ita ꝙ teſtator habuerit teſtm̄ ꝓ perfecto, & conſummato, & prout intelligitī in teſtō nuncupatiuo, licet teſtator coram 7. teſtibus expreſſerit intentionem ſuā circa inſtitutionem hr̄dum, ſi aliqui receſſerunt anteq̄ habeatī teſtm̄ ꝓ
a complem, ſiſer non ualet, quia dēt fieri uno conſenſu, & ſine
2 intermiſſione aliqua, ¶ † Item no. in uer. non tm̄, ꝙ vnus Græcus pōt eſſe teſtis in teſtō Latini, & unus Theutonicus, uel Gallicus, in teſtō Italici, licèt non intelligant idioma, dum tm̄ ſenſu percipiant, quod agitī, ſed qualiter poterit ꝑcipere? tm̄ ideo, per inter
3 pretem de quo vide per Barto. in l. j. in fin de uer. obl. ¶ † Item no. in uer. (nam ſi uel ſenſu) iſtud ad quod ſemper alleg. ꝙ teſtis dēt deponere de eo, ꝙ percepit ſenſu corporeo, ſic. C. de teſt. l. teſtium. ſunt aūt quinq; ſenſus corporei, ut no. gl. in l. qđ meo.
a §. pen. de acq. poſ. & uiſus eſt generalior oib. alijs, vñ pōt reddere teſtimonium de uiſu, licet percipiat alio ſenſu, nec erit ineptum teſtimoniū, ut no. per Cy. in d. l. teſtium, ſi aūt non redderet rōnē ꝑ ſēſum corporeū, ſed ꝑ iudicium intellectus, qa ſit tale q̄d, quod ſenſu corporeo nō ꝑcipitī, puta dñium, tunc nō eſt propriè teſtis, ſed magis iudex, iō ſibi nō creditī, niſi reddat rōnē ſufficientē, ēt. nō interrogatus, ut ſingulariter no. Inn. in c. cū cām. eī de teſt. ut ſi deponat aliquē eſſe dñm talis rei. nō. n. ſibi creditī, niſi aſſignet cās, ex qb. pt credere, puta, qa uidit ipsū tenere, & poſſidere, & fructus colligere ꝑ tm̄ tps, ꝙ iudicat ad
4 ꝓſcribendum. † In his aūt q̄ ꝑcipiuntī ſenſu, ualet teſtimonium ſine redditione cāe, ſi non fuit interrogatus. ut. not. in l. ſolam C de teſt. ¶ No. ēt in uer. (adhibitus) ſm̄ Bal. ꝙ idem eſt adhibere, ꝙ rogare, & ſi in inſtrō dī ꝓſentib. talib. teſtib. adhibitis, licēt nō dicat, rogatis. ſufficit, uide p Bat. in l. ſciendum de uer. obli.
5 ¶ † Vltimo no. ī fi. ſtantet ſm̄ Bal. ꝙ ſi notarius fuit coactus ꝯficere, uel rogare inſtrm̄, & hoc pōt probari, ꝙ tale inſtrm̄ ipſo iure non ualet, quia bona eſt argumentatio de teſte ad inſtrm̄, ut l. in exercendis. C. de fide inſtru.

ADDITIO.

a Generalior. Adde gl. 3. q. 9. c. teſtes. Arch. in c. hoc iure iuran 22. q. 5. Bar. in l. ſuper illum tex. C. de peric. ubi dicit, ꝙ teſtis dicens ſcio, quia tetigi cum manu, & res non eſt tangibilis, quòd refertur ad actum congruum, & vide Bal. in l. teſtium. C. de teſt. Ioan. An. in c. quorundam. de elec. in vj.

LEX LII.

1 *In teſtamento nuncupatiuo, nomen hæredis eſt palam nuncupandum, taliter ꝙ a teſtib. neceſſarijs intelligatur, ſed in teſtamento in ſcriptis, ſufficit, ꝙ ſcribatur, licēt a teſtib. non intelligatur.*

2 *Verbum exaudiri, importat duo ſ. ꝙ aliqui audiantur, & intelligantur.*

Si quis coram 7. teſtibus dicat, inſtituo hæredes, uel facio teſtamentum meum in omnib. & per omnia prout continetur in quadam ſcriptura manu mea confecta, quam dimiſi penès guardianum fratrum minorum an erit teſtamentum nuncupatiuum.

3 *Quòd teſtator videatur voluiſſe ſtari dicto guardiani, ꝙ illa ſit ſchedula, quām ſibi tradidit, poſtquam tantum de ipſo confidit.*

Inſtitutio hæredum non poteſt fieri nutu, licèt ſecus in legatis.

4 *Si notarius dixit teſtatori, qui poterat loqui, vis, ꝙ tales ſint hæredis tui, & ipſe reſpondit, ꝙ ſic, an ualeat inſtitutio.*

Teſtamentum in ſcriptis poteſt teſtator facere ſcribi per alium, & ſufficit, ꝙ teſtes ſubſcribant, & ſigulent.

5 *Si omnes teſtes ſubſcripſerunt, & ſigillauerunt excepto uno nō ualebit tanq̄ teſtamentum in ſcriptis, & an ualeat tanq̄ teſtamentum nuncupatiuum.*

Teſtamentum in ſcriptis poteſt etiam ualere iure teſtamenti nuncupatiui, ſi teſtator ſpecificauit nomina hæredum coram teſtibus, & tamen clauſit ſcripturam, & fecit eam ſcribi, & ſigillari.

Dictio palam, quid importet.

6 *Teſtes deponentes de fama, ſi interrogati de cā ſcientiæ dicunt, quia publicè hoc dicitur, an ſufficiat, & quomodo intelligatur aliquid dici publice.*

7 *Si aliqui teſtes dixerunt uera eſſe contenta in articulo, & interrogati quibus præſentib. illud factum fuerit, dicant præſente Titio, & Seio, poſtea Titius, & Seius interrogati dicant, ſe nihil ſcire, nō tamen uitiatur dictum illorū.*

8 *Si notarius rogatus de teſtamento coram 7. teſtibus ſcribit, qualiter talis præſentia ſui notarij, & Titij, & Seij, & etiam quinque aliorum teſtium, quos non nominauit, fecit teſtamentum in hac forma, & c. an iſtud inſtrumentum probet teſtamentum.*

9 *Quid ſi omnes ſeptem fuerunt ſpecificati, tamen mortui ſunt, uel non teſtificantur pro inſtrumento.*

10 *Quòd ſi unus ex teſtib. neceſſario deſcriptis in inſtrumento, deponat contra inſtrumentum, faciat fidem inſtrumenti uacillare.*

1 HÆredes palam. † In teſtō nuncupatiuo, nomen hr̄dis eſt palam nuncupandum, taliter, ꝙ a teſtibus neceſſarijs intelligatur, ſed in teſtō in ſcriptis, ſufficit ꝙ ſcribatī, licēt a teſtib. nō intelligatī. h. d. ¶ † In tex. ibi (exaudiri) hoc
2 verbum importat duo. ſ. ꝙ audiantī, & intelligantī, ꝑ dictionē ex, q̄ auget ſignificatum, ut patet ſ. prox. §. dum dī, ꝙ teſtes debēt ſenſu ꝑcipere, nam ſenſus eſt ipſe auditus, qa perceptio cōſiſtit in intelligendo, pōt. n. quis audire, & nō intelligere, ut patet ad ſenſum. In tex. ibi (nuncupandi ſunt) ſupple explicite, ut cū propria noia exprimuntī, uel implicite, ut cū non exprimuntur per ſe, ſed ꝑ relationem ad aliud, ut ſi coram 7. teſtib. dicat inſtituo hr̄des, uel facio teſtm̄ meum in omnib. & per omnia ꝓut continetī in quadam ſcriptura manu mea confecta, quam dimiſi penes guardianum fratrum minorum. Nam ualebit, & erit teſtm̄ nuncupatiuum nuncupatione implicita, quia perinde eſt, ac ſi expreſſiſſet omnia, quæ in illa ſcriptura continentī, arg. in l. aſſe toto. de hær. inſt. & ita determinat Bar. in l. ſi ita ſcripſero. ſ. de ꝯd. & dem. licet Iac. de Bel. tenuerit contrarium, ꝙ iſtud nec ſit teſtm̄ nuncupatiuum, quia nomina hæredum non ſunt palā nuncupata, nec a teſtib. intellecta, ut hic, nec in ſcriptis, quia non ſunt ibi ſubſcriptiones teſtiū, nec ſigilla, ſed Bar. ꝯ, ut dixi, & addit hoc eſſe uerū dūmodo conſtet, ꝙ illa ſit ſchedula ſcripta manu teſtōris, ꝑ l. q̄ hr̄di. ſ. de re. du hoc puto ue-
3 rū, qñ teſtator aſſeruit, ꝙ erat ſcripta ſua manu, alias ſecus, † & tūc puto ſtādū dicto guardiani cū iuramento, ꝙ illa eſt ſchedula, q̄ teſtōr ſibi tradidit, qa teſtōr vī uoluiſſe ſtari dicto ei⁹, poſtq̄ tm̄ de ipſo ꝯfidit, argu. in l. Theopompus. ſ. de do. ꝓlega. patet ergo ex iſto tex. ꝙ inſtitutio hr̄dū nō pōt fieri nutu, licet ſecus in legatis, ut l. nutu. de legat. tertio. unde fuit alias reprobatum

quoddam teſtm̄, quia cum teſtator perdidiſſet loquelam, ſed non intellectum, quidam acceſſit ad eum cum 7. teſtibus, & dixit, ſi uis, ꝙ ſim hæres tuus, ſtringe mihi manum, uel facias tale ſignũ, & ipſe fecit, certe non ualuit, q̄a ꝓ mortuo habebatur, poſtquam non poterat loqui, ut l. iubemus poſt princ. C. eodẽ.

4 ¶ †Quid aũt ſi poterat loqui, ſed non expreſſit a ſe, immo notarius dixit, vis, ꝙ tales ſint hæredes tui, & ipſe rñdit, ꝙ ſic, an valeat, dic, ut no. in d. l. iubemus. in glo. vt ibi tetigi. ¶ In tex. ibi (vel ſcribere) ſupple per ſe, uel per alium. & tunc non oportet, ꝙ teſtes intelligant contenta in ſcriptura, ſed ſufficit, ꝙ ſcribãt, & ſigillent, vt l. hac conſultiſſima. C. eo. poſtea veró per l. iubemus fuit immutatũ, ut ſaltem noĩa hęredum debeant ſpecificari, ẽt in teſtõ in ſcriptis, uel propria manu ſcribi, non ꝑ aliũ, ſed per auth. ibi poſitam iſtud corrigitur, & reditur ad iura uetera.

5 †Quid autem ſi oẽs teſtes ſubſcripſerunt, & ſigillauerunt, uno excepto, certum eſt, ꝙ non ualet tanquam teſtm̄ in ſcriptis, ut d. l. hac conſultiſſima. in fin. prin. Sed an ualebit tanquam nuncupatiuum? videtur, ꝙ ſic, poſtquam teſtator eis dicit, ꝙ ibi cõtinebatur ſuum teſtm̄, & ſic fuit nuncupatio implicita, ꝑ ea, q̄ dixi in prin. ↄtrium dic, quia hic apparet, ꝙ uoluit teſtari in ſcriptis poſtquam fecit aliquos ſcribere, & ſigillare, vñ ſi nõ valet illo modo, nec ualet alio modo, arg. in l. non codicillum C. eo. ſed in eo, qđ dixi in prin. apparebat, ꝙ uoluit teſtari in ſcriptis, ſed nuncupatiuè, cũ non elegerit viam ſubſcriptionum, & ſigillorum, & iõ ualet, ut ualere poteſt. quid autem ſit, ſi poteſt ualere utroque modo, quia ſpecificauit nomina hędum coram teſtib. & nihilominus clauſit ſcripturam, & fecit eam ſubſcribi, & ſigillari. reſpondeo, ualet utroque mõ, quia non ſunt formæ ↄtrræ, ſed diuerſæ, licet in nuncupatiuo non requiratur ſcriptura, nec in ſcriptis requiratur nuncupatio, ſi tamen interueniat non habet uitiare, hoc tenet Cyn. in d. l. hac conſultiſſima. §. ꝑ nuncupationem. ¶ In tex. ibi (non utique in publicum). i. in luco publico, uel coram multitudine populi, & ſic no. duplex ſignificatũ huius uerbi, palã, nam interdum intelligit. i. coram multis, ut l. palã. de uerbo. ſignifi. & hic. dum dicit in publicũ, interdum dr̄ palam fieri id, quod intelligit, licèt non fiat coram

6 multitudine, ut ſequit, †Interdum, uel palam. i. ſine defectu, & ſine diſtinctione pſonarũ. l. palam. in prĩ. de ritu. nup. C. & hęc

a faciunt ad q. Si teſtes deponunt ſuper fama,[a] & interrogati de cã ſciẽ, qualiter ſciunt, dicunt quia publice hoc dr̄, an ſufficiat? & uĩ, ꝙ non dr̄ fama, niſi a maiori parte populi, ſed publicè poteſt aliquid dici, qñ in plateis, uel locis publicis dicitur, & a pluribus, licet non a maiori parte. Dyn. tamen conſuluit ↄtrium ꝑ l. 3. in princ. ff. ad Macedon. uide per Bart. in l. de minore. §. tormenta. de quæſt. ¶ In fi. tex. ibi (ſolennem numerum) puta 7. vt ĵ. eo. l. ſi teſtm̄. & de uulg. & pup. l. patris. & filij. & l. cum tabulę. ĵ. de poſ. ſecundum tabu. †Et no. ex iſto tex. ſingulariter ſm Bal. ꝙ ſi aliqui teſtes interrogati depoſuerunt uera eſſe contẽta in articulo, interrogati quibus præſentibus illud factum fuerit, dicunt pręſente Titio, & Seio poſtea Titius, & Seius interrogati dicunt ſe nihil ſcire, non propterea uitiatur dictum illorũ, ſi ſunt ſufficienti numero ad probandum; & hoc etiam habui de facto, quia in quodam inſtrõ erant deſcripti 6. uel 7. teſtes, cum ſufficerent duo uel tres, & duo interrogati reſponderunt ſe non interueniſſe in illo ↄtu, alij uero erant mortui quærebat, an ex hoc inſtrumentum redderetur vitioſum, videtur, ꝙ ſic, quia ſufficit, ꝙ unus ex teſtibus deſcriptis in inſtrumẽto ↄtradicat ei, ut reddat ipſum ſuſpectum, ut plenè no. in l. 2. in fi. ĵ. quemad. te. ape. per Bar. & per Innoc. in c. cum Ioannes. de fi. inſtru. ↄtrum dicebam, quia hoc eſt uerum, quando non ſunt ſcripti plures, q̄ neceſſarij, alias ſi remanent neceſſarij, qui non ↄdicunt, non videtur nocere ↄdictio aliorum ſupernumerariorum,

b & hoc tene menti.[b] †In j. q. gl. ibi, ꝙ continet duorum, uel

8 trium hominum ꝑſentiam, intellige illam gl. ſm Bar. in notario, qui rogatus fuit de teſtõ coram 7. teſtibus, & in inſtrumento ſcripſit, qualiter talis in pſentia ſui notarij, & Titij. Seij, & ẽt 5. aliorum teſtium, quos non nominauit, fecit teſtm̄ in hac forma, & c. quæritur an illud inſtrumentum probet teſtm̄, & glo. hic ſi. concludit, ꝙ non, & doc. declarant, quia teſtes non nominati in inſtrumento nullum robur dant inſtrumento, iõ potuerunt eſſe teſtes inhabiles, ut in l. præce. & iõ ꝑinde eſt ac ſi illud inſtrm̄ eſſet confectum ſolum coram illis duobus nominatis, vñ non hẽt uim duorum teſtium, hoc uerum, ſi aduerſarius, ↄ quem producitur tale teſtm̄, negat teſtm̄ fcm̄ fuiſſe, & ſic illud inſtrm̄ non poteſt probare ueritatem facti, ad quam probãdũ requiruntur 7. ut C. de fideiuſ. l. fi. ſed ſi confiteretur teſtm̄ fuiſſe factum in illa forma, & ſic conſtaret de ueritate, diceret tamẽ non interueniſſe, niſi duos teſtes ſpecificatos in inſtrumento, uel nullum interueniſſe, & ſic eſſet dubium de ſolennitate, non de ueritate, tunc nos habemus, ꝙ ſolennitas poteſt probari per duos teſtes, quando conſtat de ueritate, ut no. per glo. & Doc. in l. 2. C. de bon. poſ. ſecundum tabu. eodem modo poteſt probari per iſtud inſtrm̄, quod habet uim duorum teſtium, etiam ſi illi duo ſpecificati ſunt mortui uel abſentes. ſi autem notarius non fuiſſet rogatus de teſtõ, tunc illud inſtrumentũ nihil ꝓbaret, ſiue a ſeipſo non rogatus ipſum ↄfeciſſet, ut ſi fuit tũc pſens, q̄a nõ põt conficere inſtrm̄ non rogatus: ut no. in Auct. de tab. ſiue fuit rogatus a teſtatore de ↄfeſſione ſua, q̄a fuit confeſſus ſe feciſſe teſtm̄ corã 7. teſtib. in quo ſic diſpoſuit, quia tali ↄfeſſioni nõ dẽt ſtari, ne ſit in eius ꝑtãte legẽ eludere, quę requirit interuentũ 7. teſtiũ, nam q̄libet poſſet ↄfiteri coram duob. ſe feciſſe coram 7. cum tñ non feciſſet, vñ ſi ſtaret confeſſioni,

9 eluderet lex, ergo, & c. argu. in l. nec in ꝑtãte. ff. de arbit. †Sequẽs autem qđ gl. procedit, qñ omnes 7. fuerunt ſpecificati. tñ mortui ſunt, uel nõ teſtificãt pro inſtrõ, an tale inſtrm̄ ꝓbet teſtm̄. & vr̄, ꝙ non, quia debet probari 7. teſtes, & inſtrm̄ hẽt uim duorum, uel trium, & hoc tenuit Azo. Io. ↄ. & eius opin. de conſuetudine ſeruaĩ ſm glo. Doct. dicunt, ꝙ immo ẽt de iure, quia inſtrm̄ hẽt uim tot teſtiũ, quot ibi ſunt deſcripti ſm Dy. ego ſup-

1 pleo. l. de neceſſitate actus, nam ſi ſunt ſcripti plures, q̄ ſint neceſſarij. hẽt uim dũtaxat neceſſariorũ, iſtud uerum, niſi aliqui teſtes deponant ↄ inſtrm̄, quia tunc hẽt uim duorum, & ideo ꝑ teſtes tres reprobaretur tale inſtrm̄, ita videnĩ intelligere Doc. quod mihi non placet, immo cum habeat vim 7. teſtium, quia 7. ſunt neceſſario deſcripti, non reprobaretĩ per tres, ſed requirerenĩ 8. quia requireretĩ maior numerus, ut pręualeat iuxta no. ꝑ In. in c. cum Io. de fide inſtru. tunc hẽt uim duorum teſtium, qñ duo tñ reqruntĩ, ut eſt regulariter in actibus inter uiuos, &

10 ſic intelligo. no. in l. exercẽdis. C. de fide inſtrum. †Et hoc qñ teſtes deponentes ↄ inſtrm̄ non ſunt ibi deſcripti, alias ẽt ſi unus de neceſſario deſcriptis deponens ↄ, faceret fidem inſtrĩ vacillare, ut no. in d. c. cum Ioan. & in l. fi. ĵ. quemad. teſta. aperi.

ADDITIONES,

a Fama. Vide qualiter debeant deponere teſtes ſuper publica uoce, & fama Fran. de Are. conſi. 73.

b Tene menti. Vide eundem Paul. conſi. 364. ĩ. impreſſis per Aſolam.

---

1 *Teſtator ex interuallo, ſi uult aliquid mutare circa inſtitutionem hæredum remanentibus alijs in ſuo ſtatu, debet omnia ex integro facere.*

2 *Qui aliqđ immutat circa ſubſtãtiã eius, q̃ fecerat, dicitur de nouo facere.*

3 *Mutatio libelli, de qua in l. edita. C. de edendo. non põt fieri poſt lit. conteſt.*

Declaratio trahitur retro ad tempus diſpoſitionis factæ.

Noua lex declaratiua ueteris trahitur ad præterita negotia.

4 *Teſtis poteſt declarare dictum ſuum ex interuallo abſque nouo iuramento, & noua citatione partis, & poteſt addere quod omiſit.*

Appellatio ab interlocutoria, licèt non poſſit fieri niſi in ſcriptis, poterit tamẽ ex poſtfacto aliqđ declarari circa ipsã ſolo uerbo, & ſic ſine ſcriptura.

Declarationes, quæ fiunt per Papam circa gratias factas per eum, præiudicant alijs, quibus erat ius quæſitum, niſi declaratio conſiſtat circa id, quod non eſt dubium in iure.

5 *Ex præcedentibus, & ſequentibus, declaratur voluntas teſtatoris, & ex conſuetudine teſtatoris.*

6 *Si teſtator vult aliquid immutare circa legata facta in teſtamento, uel aliquod eorum, & uult, quod alia remaneant in eodem ſtatu, non habet neceſſe alia repetere in ſpecie, vel genere ipſa confirmando, ut firma remaneant.*

7 *An talia legata facta in teſtamento coram 7. teſtibus poſſint reuocari in codicillis, uel in alia uoluntate ademptiua coram 5. teſtibus.*

Codicilli ſunt quando in eis fiunt legata, uel fideicommiſſa, & quid ſi fiat ſolum ademptio legatorum factorum in teſtamento, & quæ alia poſſint fieri in codicillis.

8 *Præſuppoſito, quod talia legata de quibus ſupra, poſſint adimi in codicillis, vel coram 5. teſtibus, an iſta ademptio fiat ipſo iure, uel ope exceptionis, & quis effectus reſultet.*

9 *Eadem ſolennitas, quæ fuit neceſſario adhibita in conferendo debet adhiberi in adimendo.*

10 *Inſtitutio, ſemel facta non poteſt reuocari, niſi in alio teſtõ, nõ per uerba ſimpliciter ademptiua, niſi mediante curſu decẽnij, ſed legata benè poſſunt adimi in tali uoluntate, coram 5. teſtibus, & in quibus alijs differant.*

11 *Inſtitutio, uel legatum, ſi a principio tenuit, & propter capitis dimi. ſuperuenientem irritum facta eſt, q. ceſſante capit diminutione ſufficiant quinque teſtes, ad probandum, q. teſtator uoluit decedere cum eadem uoluntate, & reconualeſcit de æquitate prætoria.*

12 *Quid ſi inſtitutio, uel legatum a principio non ualuit, quia teſtator erat inteſtabilis, & poſtea efficiatur teſtabilis.*

13 *Si diſpoſitio a principio eſt obſcura, & teſtator nunc uelit eam declarare, & obſcuritas eam non uitiet, ſufficiunt duo teſtes, & ſi eam non declaraſſet, committeretur declarationi iudicis.*

14 *Iudex, poſtquam tulit ſententiam, an poſſit aliquid immutare.*

1 §. Si quid. ¶ †Teſtator ex ĩteruallo, ſi uult aliqđ mutare circa inſtitutiones hędũ, remanẽtib alijs ĩ ſuo

ſuo ſtatu, dēt oīa ex integro facere, ſed ſi vult aliqd declarare
circa inſtitutiones, vel legata, pōt abſq; eo, ꝙ oīa faciat ex inte
gro b.d. ſingularis § & primo qn̄ vult immutare, vſq; ibi (quod
no.) & iſta particula intelligit̄ ſolū circa inſtitutiones, vt tenet
gl. j. man. circa medium ibi ꝙ hic dr̄. ¶ Quid aūt ſi circa legata,
dic, vt in ea. gl. & quod ſup ea dicā. Sc̄do loquit̄, qn̄ vult decla-
rare, & iſta particula, licèt in oīb. exemplis loquat̄ in legatis, tn̄
ēt locum hēt in inſtitutionib. cū ſit eadē rō, qa qui declarat,
nihil de nouo facit, ſed ſcītū demonſtrat, non ſic q immutat,
quia de nouo dr̄ facere. Et iſta ſecunda pars pōt ſubdiuidi in
tres, qa primo ponit, qn̄ teſtator appoſuit aliquod verbū, ꝙ
poterat dupliciter intelligi, & nō declarauit qualiter intellige-
bat, nā pōt poſtea declarare de quo ſēſerit, & ponit duo exēpla,
vnum circa rem legatā, aliud circa pſonā legatarij, vſq; ibi (libe
rauerat.) Sc̄do qn̄ per errorē appoſuit aliquod nomē, vel pno-
men, vel cognomen ad declarationē rei, vel pſonæ, q̄ non erāt
vera, ſed falſa, ꝯſtabat tn̄ de corpore, & ſic non viciabat̄ diſpoſi-
tio, qa pōt illa remouere, & ponere verū nomen, pronomen,
vel cognomē, nā hoc ptinet ad declationē rei, vel pſonæ obiecu
re vſq. ibi (ſed ſi nota.) Tertio qn̄ omiſerat ponere id, qđ erat
neceſſariū ad rōnem, nā & poſito, ꝙ nō adderet, fieret inter-
pretatio ex p̄cedentib. & ſequentib. & ex ꝯſuetudine, & ſic nō
eſſet diſpoſitio vitioſa, ſed ſi declarauit, ſtabit declarationi, &
a vlterius nō q̄ret. ¶ † No. ex j. parte, ꝙ q aliqd immutat, circa ſu
bſtātiā eius, ꝙ fecerat, dr̄ de nouo facere, & iſta eſt rō. quare req
rit̄, ꝙ oīa ex integro fiāt vt colligit̄ ex eo, qđ poſtea dicit, & non
ſic, qn̄ declarat, qa tūc nō dr̄ de nouo facere, ſed qđ ſit factū ſi-
gnificare, vel declarare, & ponit exēplū ī prima parte, ſi īſtituit
Titiū, & tūc dicit, ꝙ Titius nō ſit hæres, ſed Sēpronius, vel ꝙ Sē
pronius ſit vnà cū Titio: vel cū inſtituiſſet Titiū, & Sēproniū,
vult, ꝙ ſit Titius ſolus, his oīb. caſib. dr̄ immutare de ſubſtātia te
ſtī, q̄ ꝯſiſtit in inſtitutione hæredū, & p ꝯn̄s cēſet̄ facere nouū te
ſtm̄, nā primum ꝯſiſtebat in illa inſtitutione, & ſolennitate tūc
adhibita, ſi ergo aliqd īmutaret̄ de īſtitutione, ſicut de ſubſtan
tia, ſolennitas illa nō pōt opitulari ei, qđ de nouo fit, quia debet
adhiberi eodem inſtanti, quo actus fit, & iſta præceſſit: expedit
ergo, ꝙ ſicut repetit̄ ſubſtātia vel innouatur, ita innouet̄ ſolen
nitas, nam in oīb. iſtis caſib. continetur ademptio hæreditatis,
vel in totum, vel pro parte: & ita non pōt fieri, niſi in ſolenni
volūtate, vt l. hæreditas. C. de his, q. vt indig. Ex hoc ſequit̄, ꝙ ēt
expedit repetere legata, & alia q̄ non intendebat mutare, qa ni
ſi repeterentur in hoc nouo teſtamento, non cenſerent̄ repeti
ta, ēt ſi eadem perſona, q̄ fuerat inſtituta in primo, inſtituat̄ in
ſecū do, vt j ſi cui plusq̄, per l. Fal. l. niſi. §. itē ſi ipſe, & l. iura. ſa. j.
ſ. de le. & hoc voluit in effectu gl. j. mag. poſt princi. ibi (ſi quid
3 poſt factū oīa.) † Et ex iſto tex. no. declarationē ad l. edita. C. de
edē. ꝙ mutatio libelli de qua ibi non pōt fieri poſt lit. ꝯte. licèt
tex. ibi ſimpliciter dicat, ꝙ poſſit fieri, nam debet intelligi an̄ li.
ꝯte. non poſt, qa iſta mutatio facit cenſeri nouum libellum, vn̄
ſi fiat an̄q̄ ꝯteſtaret̄ lis ſuper iſto nouo libello, poterit ex eo fer
ri ſnīa, ſed ſi eſſet conte. ſuper primo, & poſtea fieri poſſet muta
tio ſuper hoc ſecundo, non conteſtaret̄ lis, vn̄ virtute ipſius nō
poſſet ferri ſnīa, & hoc tenent ibi Doct. declaratio aūt illius ver
bi oſcuri pōt fieri poſt lit. ꝯt. quia nō facit eſſe nouum libellum
de quo tn̄ dic, vt ibi. ¶ Item no. ex hoc, ꝙ declaratio trahit retro
a ad tp̄s diſpoſitionis* factæ. h. d. Io. An. in add. ad Spe. ī ti. de teſt.
§. nunc videndum. ꝙ adeo adhæret diſpoſitioni, ꝙ vna cū ea vr̄
emanaſſe, & ex hoc multa ſequuntur. J. ꝙ noua l. declaratiua ve
teris trahit̄ ad pterita negotia, vt no. Do. in l. oēs populi, de iu.
4 & iu. ¶ † Itē, ꝙ teſtis pōt declarare dictū ſuum ex interuallo ab-
ſque nouo iuro, & noua citatione ptis, qa iurm̄, & citatio prius
facta trahit̄ ad declarationē, qa pōt addere, ſeu ponere id, ꝙ o-
miſit, qđ ēt pertinet ad declarationē, ꝙ hodie declarat̄, tanquā
tunc fuiſſet dictū. Itē, ꝙ licèt appellatio ab interlocutoria non
poſſit fieri, niſi in ſcriptis, vt c. j. de app. lib. 6. poterit ex poſtfa-
cto aliquid declarari circa ipſam, ēt ſine ſcriptura ſolo verbo ſe
cundū Bar. cuius ſunt oīa iſta. Multoties ēt Papa fecit aliquas
declarationes circa grās factas p eum, verū p̄iudicent alijs qb.
erat ius q̄ſitum, & eſt arg. hic, ꝙ ſic, quaſi hoc declarat̄ a princ.
fuiſſe dictū, quo caſu non fuiſſet alteri ius quæſitū, & hoc intel-
lige de propria declaratione, q̄ ꝯſiſtit circa aliqđ verbū dubiū.
Sed interdum conſiſtit circa id, qđ non erat dubium de iure, &
tūc declaratio hēt vim nouæ diſpoſitionis, & iō nō tolleret ius
5 quæſitum. ¶ † Vlt. no. in fi. tex. qui ſemper allegat̄, ꝙ ex p̄cedē
tibus & ſequentib. declaratur voluntas teſtatoris, & ex cōſuetu
dine teſtatoris, facit l. ſi ſeruus plurium. §. fi. de leg. primo. ¶ In j.
6 gl. mag. ibi ex hoc ergo dicit Placēt. ¶ † Pro declaratione huius
gl. tria ſunt uidenda. Primum eſt, ſi teſtator vult aliquid immu-
b tare circa legata[b] facta in teſtō, vel aliquod eorum, & vult, ꝙ a-
lia remaneant in eod. ſtatu, vtrum hēt neceſſe alia repetere in
ſpecie, vel gn̄e ipſa confirmando, ad hoc vt remaneant firma, ſi
cut quando immutat aliquid circa inſtitutionē. Et hī clarū eſt,
quòd non, qa ex iſta mutatione circa legata non fit nouum te-
ſtamentum, cum non fiat circa ſubſtātialia teſtamenti, vnde re
manet idem, non ſic, quando mutat circa inſtitutionem, qa
fit nouum teſtamentum, & iō alia non remanerent firma, niſi
reintegrarent̄ in ſpē, vel gn̄e ipſa ꝯfirmando, & in hoc non fuit
7 varietas inter Placen. & Io. ¶ † Sc̄do eſt uidendum, an talia le-
gata facta in teſtō coram 7. teſtib. poſſint reuocari in codicil-
lis, vel in alia voluntate ademptiua coram quinque teſtibus. Nā
codicilli ſunt, qn̄ in eis fiunt legata, vel fideic. ſi aūt non fiant,
ſed ſolum fiat adēptio legatorū factorū in teſtō, tunc nō dicūt
codicilli, ſed uoluntas nuda a diſpoſitione collectiua, & in hoc
fuit dr̄ia, qa Pla. tenuit, quod non, niſi tales codicilli, vel volun
tas fuerit expreſsè confirmata in teſtamēto. & pro iſta opi. mul
tū facit iſte tex. quia primo generaliter dicit, ꝙ ſi teſtator vult a-
liqd immutare circa teſtm̄, oīa ex integro ſunt fiēda, & intelli-
git oīa, i. ꝙ cætera repetantur ad hoc, vt firma teneantur, & ꝙ
adhibeatur eadē ſolēnitas 7. teſtium ad hoc, ut valeat mutatio:
& poſtea dicit, ſi nō vult mutare, ſed declarare, benè poteſt abſ
que eo, ꝙ oīa ex integro fiant, & exemplificat hoc ſm̄ dictū in
legatis vnde innuit, ꝙ ēt primum dictum intellexit, qn̄ vult im
mutare de legatis, alias non eſſet dr̄ia inter mutationem, & de-
clarationem, ſed inter inſtitutionem, & legata. pro hoc ēt mul
tum facit l. prima §. primo. de leg. 3. ubi legata facta in teſtō, ſi
non valet teſtm̄ pp defectum teſtatoris, q erat inteſtabilis, non
reconualeſcunt ex poſt facto, ēt ſi appareret teſtatorem nō vo
luiſſe decedere cū eodem teſtō, ſi illud de nouo non facit, ſicut
nec reconualeſcit inſtitutio, ſecus in codicillis, & ſic legata fa-
cta in teſtō aſſumunt naturam teſtī. Item facit ratio, quia eadem ſo
lennitas requiri vt in adimendo, quæ fuit adhibita in conferen
do ar. ī auth. qui ſint fi. C. de diuortijs, & in regula iuris, nihil tā
naturale. allegata in gl. ſo. ꝯ, & communiter oēs Doct. per tex.
Inſt. de adimen. leg. in princ vbi dr̄ legata facta in teſtō poſſūt
adimi in codicill. de teſt. tu. l. tutor datus ab his. ubi datio tuto-
ris facta in teſtō, & q̄ non, niſi in teſtō fieri poterat, pōt reuoca
ri in codicillis, ſed Pla. intelligebat teſtō ꝯfirma. qa tūc eſt perin
de, ac in eodē teſtō. facta eſſet p l. aſſe toto. de hær. inſt. q̄ ſubau
ditio eſt diuinatio, præterea codicilli poſt teſtm̄ facti, ēt iure iſto
cenſebant̄ confirmati in teſtō, licèt ſecus in factis an̄: hodie etiā
illi cenſentur confirmati, ut Inſt. de cod. §. antepe. & J. de co-
dicil. l. ante tab. cum ibi no. vn̄ poſito, ꝙ eſſet vera opin. Pla. tn̄
eſt inutile dictum eius, ſed fortè ipſe intellexit, ꝙ debeant eſſe
ꝯfirmati expreſsè, ad hoc, vt valeat ademptio, ſed ad hoc, vt va-
leant legata in eis facta, nō requit̄ expreſſa ꝯfirmatio, qa in hoc
nō ꝯtrariatur teſtō, iō cenſentur tacitè cōfirmari, ſed ī præcedē
ti caſu ꝯtrianē, vn̄ non cenſentur ꝯfirmati, niſi dictum fuerit ex
preſsè, & iſtud puto fuiſſe de mente ſua, tn̄ eius opin. non tene
ret, quia videmus, ꝙ per tacitam voluntatem reuocantur, vt ſi
c legatarius efficiatur inimicus[c] teſtatoris, vt l. 3. §. fin. J. de adi. le.
& tamen non poteſt dici, ꝙ illa tacita voluntas fuerit expreſsè
vel tacitè confirmata in teſtō, fortius ergo per expſſam adem-
ptionem reuocantur. Primo nō eſſet dr̄ia inter inſtitutionem,
q non pōſt reuocari, niſi voluntate alia ſolenni, & lega. & iura
dicunt ꝯtrarium, vt patet in l. militis codicillis. §. veteranus. de
teſt. milit. & l. ex parte. J. de adi. lega. per quas leges confundit̄
opi. Pla. manifeſtè. Nec ob. iſte tex. quia prima pars de mutatio
ne dēt intelligi ſanè, qn̄ vult immutare circa inſtitutiones dū-
taxat, licèt ſecunda pars, q̄ loquitur de declaratione, poſſet in-
telligi, nō ſolū qn̄ circa legata, ſed ēt qn̄ circa inſtōnes, qa utro-
8 biq. eſt eadē rō. l. qa q declarat nihil dat, ſed datū oſtēdit. ¶ † Ter
tius articulus eſt, præſuppoſito, ꝙ poſſent adimi in codicillis,
vel coram 5 teſtib. vtrum iſta ademptio fiat ipſo iure, vel ope ex
ceptionis, & iſta ſunt magni effectus, quia primo caſu legatari⁹
non audiret̄ agendo, vel excipiendo ſi poſſideret rem legatam,
etiam ſi hæres non haberet voluntatem defuncti, dum tn̄ ſua
inſtitutio non eſſet reuocata mero iure, ſed in ſecundo caſu au
diret̄ excipiendo, ſi poſſideret, & hæres non haberet uoluntatē
defuncti, licèt inſtitutio nō eſſet reuocata, vt d. l. militis codicil
lis quæ eſt ſingularis ad hoc, & quod habet̄ in l. qui ex liberis. §.
teſtamento. de ſecundis tab. gl. illum arg. omittit, & Bar dicit, ꝙ
ſuper

ADDITIONES.

a Diſpoſitionis. Amplia, vt per Lud. Ro. conſi. 41. dicit Bal. in l. ſi. C. de te. ꝙ qn̄ teſtis iuratus examinatur ad alium finem, quam ad declarandum verbum ambiguum, quod debet iterum iurare, & vide gl. in l. per hanc. in gl. ſi. C. de app. & Ale. in l. qui bona. §. ſi quis ſtipulatus. de dam. infec. Spec. in ti. de teſte §. 1. ver. item quòd teſtis.

b Circa legata. An legata facta in teſtamento poſſint reuocari coram minori numero teſtium uide per Bar. conſi. 124. 1. libro.

c Inimicus. Adde ut per Lud. Ro. ſing. ſin. & an inſtitutis filijs duob. in teſtamento. ſi faciat conditionalem reuoca. inſtitutionem unius, an talis reuocatio ualeat, uide latè per eundem Rom. conſi. 179.

ſuper hoc debuic eſſe altercatio inter Pla.& Io.non aũt, an le-
gata facta in teſtõ poſſint reuocari in codicillis,quia fuiſſet de
caſu plurium legũ,& bẽ tenet Bart.ꝙ fit reuocatio ipſo iure,qa
ſicut 5.teſtes ſufficiebãt ad dãdũ, ita ſufficiũt ad adimẽdũ ipſo
9 iure.† Nec ob.ꝙ eadẽ ſolẽnitas dẽt adhiberi in adimẽdo, quæ
fuit adhibita in cõferendo,qa iſtud procederet, ſi fuit adhibita
neceſſario,& ita intelligunt oĩa iura, q̃ hoc probarent, ſed hic
non neceſſario reqrebant ſeptẽ, ſed ſufficiebant 5. & alij duo
fuerunt adhibiti pp inſtitutionem,& pp legata.Bñ gl.ordinariæ
volũt ↄ̃riũ,ꝙ immo ope exceptiõis. ĵ.de leg.1.l.ſi ita ſit ſcriptũ.
in 2.car.ſuper verbo,iure.& C.de fideic.l.fideicommiſſum.hoc
vẽ manifeſte ꝓbare in d.§.veteranus.& d.l.ex parte.& hoc pu-
to verius,ut ſic in hoc ſapiãt naturam teſtamenti,& inſtitutio-
nis,ꝙ non reuocentur eo iure coram minori numero teſtium,
quàm fuerint facta,& iſto modo põt ſaluari opi.Plac.ſed ꝙ be-
ne reuocentᷣ ope exceptionis, poſtquã potuiſſet dari coram 5.
teſtib.& ita procedat opi.Io.& ſic reducuntur ad cõcor. & no
tandum,ꝙ ſi hæres habet uoluntatem defuncti legatarius non
audietur agendo, ſed repellitur exceptione, nec etiam audietᷣ
excipiendo,ſi poſſideret, ſed ſi non hẽt hæres volũtatem defun
cti,audietur legatarius excipiendo,ſi poſſidet,legata uero facta
in codicillis ipſo iure poſſunt adimi in alijs codicillis, uel corã
5.teſtib.in uoluntate mere ademptiua.& hoc uerũ in adẽptio
ne expreſſa: ſed in tacita,quæ reſultat ex inimicitijs,uel ex eo,ꝙ
teſtator rẽ legatam alienauit uoluntariè,iuxta l.fideicommiſſa.
§.ſi rẽ de leg.3.dic diſtinctè,ſiue ſint facta in teſtõ,ſiue in codi-
cil. non reuocantur ipſo iure,ſed ope exceptionis, tex.eſt infra
de aur.& ar.leg.l.ſcribit. aliàs incipit in ſuum §.item ſcribit v.
Mutius & ita intelligitur l.3.§.fina.de adi.leg.& iſtæ inimicitiæ,
uel alienatio ex quibus reſultat tacita ademptio,poſſunt ꝓba-
ri p duos teſtes,ut no.Bar.ſm Dy.in d.l.fideicommiſſum.C.de fi
deicom.licèt hic dicat ↄ̃rium,ꝙ ſolum per 5.teſtes.ſed quod ſu
pra dixi uerius eſt,quia agitᷣ de probando actum inter uiuos,ad
quod regulariter ſufficiunt duo,ſed expreſſa adẽptio debet ꝓ-
bari per 5.teſtes,quia eſt actus ultimæ uolũtatis, iuxta no. in l.
10 cũ proponeretᷣ. ĵ.de leg.2.¶ † in gl.ibi (quæ ſiue cancellet poſt
factum teſtm̃,ſiue alio modo dicat eos nolle eſſe eſſe hæredes,
nihilominus hæredes ſunt) intellige ſanè gl.in primo dicto,qñ
a cancellantur * nomina hæredum,non dicendo,ꝙ uolebat teſta
tor inteſtatus decedere,quia ſi hoc diceret, tunc ex quo proceſ
ſit ad actum facti,reuocaretᷣ inſtitutio ipſo iure,alias nõ poſſet
ab inteſtato ſibi ſuccedi.& hoc no. Bar.in l.1.§.ſed ↄ̃ſulto. ĵ. de
his,q̃ in teſt.delen.per l.fin.eo.ti.ſm rñ intellige,niſi poſt verba
teſtatoris ſic prolata, ꝙ uolebat tales hæredes, cũ lapſum eſſet
decennium,nam tunc ẽt reuocaretur inſtitutio ipſo iure, ut l.
ſancimus.C.eo.ti.item ſi dixiſſet iſta verba corã 7.teſtib.& adiũ
xiſſet,ꝙ uolebat decedere inteſtatus,ut no.Bar.in l.ſi iure.ſ̃.de
leg.3.uel dic melius,ut dixi in d.l.sãcimus.& Bar. ſ̃i loq ↄ̃ tex.ĩ
d §.veteranus.& ſic no.ex p̃dictis unã diñã inter inſtitutiones,
& legata,qa iſtitutio ſemel facta nõ põt reuocari,niſi alio teſtõ.
nõ aũt per uerba ſimplr̃ adẽptiua,ſi dicat ſe nolle talẽ eſſe hære
dem,ẽt corã.7.teſtib.niſi mediãte curſu decẽnij, ſed legata bñ
poſſunt admitti in tali uoluntate ſimplr̃ adẽptiua corã 5. teſti-
bus,ut ſu.dixi.collige ẽt alias differentias ex his,quæ dicta ſunt.
11 ¶ † In alia gl.quæ incip. (ſine aliqua ſolennitate ſeruata, & co-
ram duob.&c.) no. inquãtũ dicit ſine aliqua ſolennitate, vult
dicere,ꝙ non eſt neceſſe,ut illi duo teſtes ſint rogati, quia non
adhibent ad ſolennitatem,ſed ad ueritatem ꝓbandã, ergo &c.
ut l.ad fidem.ſ̃.de teſta.ſed in quantũ dicit ſufficere duos teſtes,
uidetur contrariũ,ꝙ immo requirantᷣ 5.per ea,quæ not. in l.1.C.
de codicil.& ĵ.de ſecun. tab.l.qa liberis §.teſtamento . & ſi fiat
circa inſtitutiones, uidentur neceſſarij 7. per ea, quæ habentur
in l. cũ proponeretur. ĵ.de leg.2.Sol.tres ſunt caſus,nam inter-
dum tenuit inſtituto,uel legatum a prin. ſed propter capitis di
minutionem ſuperuenientem irrita facta eſt,deinde ceſſauit ca
pitis diminutio,quo caſu,ſi apparet,ꝙ noluit decedere cũ eadẽ
uoluntate,reconualeſcit de æquitate prætoria,ut dicto §.teſta-
mẽtũ.& tunc ad hoc ꝓbandum ſufficiunt 5.teſtes,etiam circa i
ſtitutionem,p gl.q̃ eſt in illo §.teſtamento.quia de facili reuer
titᷣ ad priſtinã naturã.ar.ad hoc ĵ.eod.l.teſtamentum . cum ibi
12 no.† Interdum inſtitutio,vel legatum a prin.non valuit,qa te-
ſtator erat inteſtabilis,& pp ea efficiatᷣ teſtabilis,& appareat, ꝙ
voluit decedere cum eadem voluntate, tunc etiam ſi corãm 7.
teſtibus non ſufficeret,niſi illã inſtitutionem faceret de nouo.
non ſic in codicillis,quia ſufficerent 5.teſtes:& iſte eſt caſus in
l.1.§.1.ĵ.de leg.3.nã ſi teſtator ĩterrogatus, an vellet facere teſta
mentum,rñderet,ꝙ non,quia illud fecit, licèt hoc diceret co-
rã 7.teſtibus,& ſic apparet,ꝙ voluit decedere cum eod. teſtõ,
non ſufficit ad faciendum illud reconualeſcere, nec quantũ
ad inſtitutionem,nec quantum ad legata in eo relicta , qa illa
non eſt voluntas diſpoſitiua,ſed enũtiatiua:oportet ergo,ꝙ di-
cat ſe teſtari in omnib & p omnia,put alias fuit teſtatus, poſtq̃

13 a principio non ualuit,licet ſecus ĩ codicillis.† Interdũ diſpoſi-
tio a principio eſt obſcura,& nunc teſtator vult eã declarare,&
tunc ſi obſcuritas non vitiabat eam, ſufficiũt duo teſtes,nã ẽt
ſi non declaraſſet,nõ erat inutilis,ſed committeretᷣ declaratio-
ni iudicis,nunc verò non committetᷣ, ſed ſtabitur declarationi
teſtatoris,ſed ſi eſſet talis obſcuritas,quæ redderet diſpoſitionẽ
nullam,vel inutilem,tunc in primo caſu non ſufficiunt duo te
ſtes,quia qui declarat tunc,de nouo dat: vñ requirũtur quinq;
& hoc vult gloſſ.hic,in verſi.item quid ſi in corpore. ſed ſi non
eſſet nulla in rei veritate,licèt eſſet inutilis,quia deficeret ꝓba-
no,ſed non ius,puta inſtituit Titium,cum eſſent duo Titij , ut
l.duo ſunt Titij.de teſt.tut.ad hoc puto ꝙ ſufficerẽt duo teſtes,
qa ſi declarat de quo Titio ſenſit,ille non capit ex iſta declara-
14 tione,ſed ex prima inſtitutione. ¶ † In glo. ibi item an idem in
iudice,ſupple,ꝙ poſtq̃ tulit ſniam, non põt aliquid immutare,
niſi circa acceſſoria,& eadem die,ut l. Paulus. ĵ.de regu. iur.qa
functus eſt officio ſuo,ut l.iudex poſtquam.eo. titu. uñ ſaltem
poterat declarare circa principale,& alia die etiam,& eſt hic ar
gu.ꝙ ſic,ſed de hoc bñ dic,ut l.ab executo. ĵ.de appel. quia nõ
omnis iudex poteſt hoc facere,ſed ſi ſit de maioribus , uel ſibi
reſeruauit poteſtatem in ſententia,ut l.terminato. C. de fruct.
& lit.expen & quod no.ſ̃.fam.ercil.l.item Labeo.§.1.ſm Dy. &
plenè per Bart.in d.l.ab executore.

ADDITIO.

a Cancellantur.Adde ut per Old.conſi.144.

1 *Si teſtes deponẽtes de teſtamento dicant,talem,inſtituiſſe talem hæredem in eoru p̃ſentia,niſi dicant ſe fuiſſe adhibitos,& rogatos,nõ ꝓbãt teſtamentũ.*
a *Si notarius dicat,quod talis fecit teſtamentum ſuum,cum ad eſſe teſtamenti requiratur rogatio teſtium,uidetur dixiſſe hoc, & omne illud,ſine quo non poteſt dici teſtamentum.*
2 *Verbum promiſſit prolatum à teſtibus,non intelligitur per ſtipulationem,ſecus ſi prolatum eſt à notario.*
Non eſt neceſſe,quod dicatur teſtibus, quòd ſunt uocati, ut ſint teſtes in teſtament ,ſed ſufficit,quod dicatur,ſitis rogati.
4 *Licèt ille,qui vult dare libellum, habeat neceſſe facere citari aduerſarium. ſi tamen non fecit citari,ſed reperit ipſum in palatio ob aliam cauſam, poteſt ſibi offerre libellum,& ſi recipiat,& reſpondeat,valebit litis conteſta ſed ſi non non vult reſpondere non cogitur , & quando tunc cogatur.*
5 *In codicillis,uel in teſtamento inter liberos , vel ad piam cauſam non requiritur , ꝙ teſtes ſint rogati,& quòd regulariter non requiritur , quod ſint rogati,niſi in quatuor caſib.*
Notarius,& teſtes a quo debeant rogari.
6 *Teſtamentum dicitur,quid indiuiſibile.*
Qualiter dicatur uno contextu.
7 *Quod ſi in teſtamento immiſceatur contractus , quòd non dicatur actus extraneus,nec vitietur teſtamentum,nec contractus.*

1 §.In teſtamentis. † Not.hic,& in §.ſeq.duo neceſ-
ſaria ad ſolennitatem teſtamen
torum & alia de quibus p gl. §.eod.l.ſi quæramus,in ult. glo. &
per iſtum §.patet.ꝙ ſi teſtes deponentes de teſtamento,dicant
talem inſtituiſſe talem hæredem in eorum præſentia,niſi dicẽt
ſe fuiſſe adhibitos,& rogatos,non probant teſtm̃ , & ita dicit
a Bar. ĵ.de teſt.mil.l.diuus.† Sed quid ſi notarius dicat hoc,qd̃ ta
lis fecit teſtamentum ſuum in præſentia ſua, & talium teſtium
infraſcriptorum,& non dixit rogatorum, uel adhibitorum,vl̃
uocatorum,ſufficeret.n.alterum iſtorum dixiſſe, nam nihil a-
liud eſt rogatos eſſe,niſi adhibitos,& uocatos,vt ſ̃ l.proxi. §.ſi.
ideſt dicere non fortuitos,ut notat Bar. ĵ.eod.l.Domitius:videtᷣ
non ſufficere,quia potuerunt eſſe præſentes fortuiti,& non vo
a cati,vnde non ↄ̃ſumitur rogatio a niſi probetur,cum ſic factũ,
ita uidetur eſſe communis opin. tamen poſſet dici contrariũ ,
qñ notarius dicit talem feciſſe teſtamentum, quoniam ad eſſe
teſtamenti,requiritur rogatio teſtium,ideo uidetur dixiſſe om
ne illud,ſine quo non põt dici teſtamentum,& aliud eſt,quan-
do uerba proferunt a teſtibus, & ad hoc optimè facit, quod no.
2 in l.1. C.de uſu.& l.ſciendum.de verb.obl † Vbi no. gl. & Doct.
quod uerbum promiſit,prolatum a teſtibus non intelligitur p
ſtipulationem,ſecus ſi prolatum eſt notario,& hoc magis pla-
cet,quia teſtes,qui paſſi ſunt ſe deſcribi a notario,cenſentᷣ roga
ti,vt no.Bal.in l.hac conſultiſſima.C.eod.idem & fortius . ſi ſe
ſubſcripſerunt.ut no.Bar. ĵ.eo.l. Domitius. & not. ſecundum
Bar.ibidem,ꝙ licèt aliquis ſit uocatus,nõ ſit ut teſtis,ſed ut ſcri
bat teſtamentum,tamẽ poterit eſſe teſtis, qa nõ eſt fortuitus,
& ita intelligit illam l.nec eſt neceſſe,ꝙ dicatur teſtib.ꝙ ſũt vo
cati,vt ſint teſtes in teſtamento,ſed ſufficit ꝙ dicatur,ſitis roga
ti,ſimiliter inſtituo talẽ hæredem &c.vt C.eod.l. in teſtamẽtis.
† Vlt.

ADDITIO.

a Rogatio.Intellige,quòd teſtes debent eſſe rogati in teſtamento in ſcri. non in nuncupatiuo,ut uoluit glo.4.q.9.c.de his,in gl.& plures.

4 Vlt.per iſtum tex.dicit Guil.de Cug.in l.j.ſ.de inius vocã ꝙ li-
cèt ille,qui dare vult libellum,habeat neceſſe facere citari ad-
uerſariũ,qa iudiciũ incipit à citatione.vt Inſt.de pœna teme.li-
tig.§.fi.ſi tñ nõ fecit citari,qa reperit ipſũ ĩ palatio ob aliã cãm
põt ſibi offerre libellũ,& ſi recipiat,& rñdeat,valebit lit.ꝯt.ſed
ſi non vult rñdere,non cogit̃ arg.hic,niſi iudex ipſum moneat,
vel actor faciat ipſum citari ꝓ tũc,vt ẽt hic ꝓbat̃.De hoc vide ꝑ
Io.And.in nouella.c.fi.de ele.& quod no.Bal.in l.cum fratrẽ.
5 C.de his,q.vt indig.¶†In gl.C.de cod.in l.fi.& ſic inter liberos,
a vt no.in gl.& ad piã cãm.[a]vt no.Bar.in l.j.de ſacroſ.eccl.in vl.
car.regulariter aũt nõ requirit̃,ꝙ ſint rogati,niſi ĩ quatuor ca
ſib.vt no.in l.ad fidẽ.ſ.de teſti.Sed à quo debẽt rogari,Dyn.vr̃
dicere,ꝙ nõ refert à quo ꝑ l.interueniunt.§.à quo.ſ.de pe.hęr.
qđ non placet immo debẽt rogari ab illo,ad quẽ ꝑtinet actus,
a vel à notario,[b]qui ſuſtinet vices eius,ſicut,& notarius dẽt roga
ri ab eo,ad quẽ actus ꝑtinet,vt ĩ Auth.de tabulis.§.nos ãt.& ibi
6 no.ĩ gl.¶†In verſi.ſequi.no.ꝙ teſtm̃ dr̃ quid indiuiſibile,& ad
hoc allegat̃,& iõ ſi fuit cæptum,& nõ cõpletũ,nihil valet,quod
factũ eſt in eo,qa q̃ partẽ indiuidui fecit,nihil feciſſe vr̃.vt ĩ.eo.
l.ſi is qui.no.ẽt qualiter dr̃ vno ꝯtextu,qñ nullus actus ex̃neus
miſcet̃,& adde qñ teſtes ꝑſeuerãt à pri.vſq; in fi.vt ſ.l.proxi.§.fi.
7 & vide quod no.Bal.ſuper hoc.C.eo.l.cũ antiquitas.¶†Vlt.eſt
hic vna gl.q̃ sẽp allegat̃,qa tenet,ꝙ ſi immiſceat̃ ꝯtus,nõ dicat̃
actus ex̃neus,& ſic nec vitiat̃ teſtm̃,nec ꝯtus,& forte,mota eſt
gl.qa ꝯtus ꝯſiſtiti verbis,ſicut teſtm̃,ſecus qñ actus itermedi⁹
ꝯſiſteret in facto,ꝯ q̃ gl.facit l.verba ꝯtre.ĩ.de ver.ſig.vbi hr̃,ꝙ
verba acta ad ꝯtus sũt ex̃nea ab vl.volũtate,& l.q̃ gl.allegat ꝓ
ſe.infra de aſſignatio.lib.nihil facit,quia aſſignatio.lib.poteſt
fieri ẽt in vlt.vol.vñ dicit Bal.notabir̃,ꝙ ſi iſte ꝯtus eſſet oĩno
impꝑtinẽs ad illud teſtm̃,qa fieret cũ ex̃nea ꝑſona,vel nõ,in de-
fectũ teſti vitiaret teſtm̃,ſed nõ vitiaret ꝯtus.Si aũt non eſſet
oĩno ex̃neus,vt qa fieret cũ eadẽ ꝑſona:quæ inſtituit in defectũ
teſti,aut ſi ſub conditione,ſi cõtingat me teſtm̃ mutare,ex nũc
c dono[c]tibi oĩa bona mea,& iſto caſu nõ valeret donatio,quaſi
facta ſub turpi cõditione.qa adimit ſibi pƈãtẽ mutãdi,qa timo
re donationis nõ mutabit,& iſtud reperit̃ ꝯſuluiſſe Dy.licèt ip
ſe idẽ determinauerit ꝯnũ in c.ꝙ ſemel,de reg.iu.ſed reprehen-
dit̃ ꝑ Bar.in l.ſi qs in prin.teſti.de leg.1.& ꝑ Bar.in l.ex teſtõ.C.
de fideic.aut fit iſto mõ,ſi nõ valet iure teſti,valeat iur̃ donatio
nis,q̃ facio tibi ꝑſenti,& acceptãti,& tũc non vitiaret̃ teſtm̃ ex
hoc,qa nõ eſt actus impꝑtinẽs,& ſi ex alia cã teſtm̃ nõ valet,in-
ſtitut⁹ habebit bona ex donatiõe,niſi teſtator reuocauit teſtm̃
qa ualet reuocatio tũc quãtũ ad illam clauſulã ſm̃ Bal.qui di-
cit hoc eſſe nouum dictũ,ſed pro eo bñ facit ꝙ no.Bar.in l.j.ĩ.
de iure cod.in 15.qõ.& ita intelligit ipſe Bal.glo.j.in §.ſi quid
poſt.circa prin.dum dicit,ꝙ reuocata inſtitutione cætera reuo
cantur,& uide omnino quod ipſe not in d.l.ex teſtamento.

ADDITIONES.

a Ad piam cauſam.An teſtes debeant eſſe rogati in teſtamento ad pias cauſas,Ro.
conſi.196.tenuit,quòd ſic.ſequens Lapum,ut ibi per eum.

b Vel à notario.Ale.de Imo.in conſi.ſuo,47.col.j.in fi.in 2.uol.idem tenet,& hic
ſequitur.Cur.

c Ex nunc dono.Vide Old.conſi.114.Ro.conſi.171.

LEX XXII.

1 Ad teſtium. †Not.ꝙ filiusfa.licèt non poſſit facere teſtamentum,põt tamen eſſe teſtis in
teſtamento:ſupple alterius,q̃ patris ſui,in cuius eſt poteſtate,
vt ſ.eo.l.qui teſtamento.in prin.Sed contra l.is cui ſ.eo.So.vt
no.ĩ.eo.l.in gl.Nam aliud eſt,ꝙ quis ſit inteſtabilis,quia tunc,
nec põt teſtari,nec põt eſſe teſtis,aliud,ꝙ non poſſit facere te-
ſtamentum,quia hoc non tantum importat.Vel dic,aut eſt in-
teſtabilis ſui culpa,aut non,vt dixi in d.l.is cui.

1 *Quando teſtes requiruntur ad ſolemnitatem actus ſufficit,ꝙ fuerint habiles
tempore actus celebrati,nec inhabilitas ſuperueniens noxet.*

2 *An ſufficiat probare teſtes eſſe inhabiles de præſenti,ut ſic præſumatur fuiſ
ſe inhabiles tẽpore actus celebrati,quando requirebantur ad ſolemnitatem.*
Ex præſenti præſumitur in præteritum.
Qui fundat ſe in tempore debet illud probare.

3 *Notarius ſi communiter reputabatur notarius,& habilis,tamen re uera nõ
erat,an ualeant eius inſtrumenta.*

4 *Officium notariatus decernitur ſolum à principe.*

5 *Teſtamentum,ſi non poteſt probari per teſtes poſtea effectos inhabiles,qd
proſit,quod permaneant.*

6 *Si teſtamentum eſſet factum in ſcriptis manu teſtatoris,& notoria eſſet ſcri
ptura,nam etiam teſtes non habent deponere de tenore teſtamenti,ſed ſo-
lum recognoſcere ſuſcriptiones eorum,& ſigilla,ꝙ tales teſtes poſtea facti
inhabiles admittantur ad recognoſcendum illam ſcripturam.*

7 *Teſtes,quando non requiruntur ad ſolennitatem,vel ſubſtantiam,ſed ad
probationem ueritatis,ſufficit habilitas tempore teſtificationis,licèt non
eſſet tempore actus celebrati.*
*Quid ſi requiratur ſubſcriptio duorum notariorum,& non ſit,niſi unus,&
tempore,quo inſtrumentum producitur,factum ſit ſtatutum,quòd ſubſcri-
ptio unius ſufficiat.*

1 §.Conditionem. ¶†Quando teſtes requirunt̃ ad ſolennitatem actus,ſufficit,
ꝙ fuerint habiles tpe actus celebrati,nec nocet inhabilitas ſu-
perueniens b.d.ẽt non prodeſt ſupueniẽs habilitas,ſi tpe actus
celebrari erant inhabiles,& hoc vult gl.2.in ver.ſed ꝯ.¶In tex.
ibi cũ ſignatẽt,ſic ergo patet,ꝙ loquit̃ ĩ teſtõ in ſcriptis,tñ idẽ
eſt in nuncupatiuo,vt patet ex no.in gl.2.in fi.qa ẽt tũc adhibe
rent̃ ad ſolennitatẽ,licèt ſe non ſubſcribant.¶In gl.j.ibi & dic
uerè,vel putatiuè.vt C.eo.l.1.ſupple ꝑ quã ſupplet iſte §.in quã
tñ vult à contrario ſenſu,quod ſi tempore teſti conditi teſtes
non erãt habiles,non valeat teſtm̃,nam verum eſt,niſi cõi opi.
reputarent̃ habiles,vt ibi,& facit ꝙ no.ĩ.eo.cum l.fin.in gl.&
ꝓ hoc dicit Bar.ſi excipiat ꝯ teſtes,ꝙ erãt inhabiles tpe teſti,ta
lis exceptio nõ ꝯcludit,nec dẽt admitti,niſi adijciat̃,& ita com
muniter habebant̃,& reputabant̃ ꝑ illã l.Alij dicunt,& credo
melius,ꝙ immo ꝯcludat̃ exceptio,qa ſufficit excipientẽ funda-
re ſe in veritate,qa ſi erant inhabiles,ꝑſumunt̃ ita fuiſſet habiti
& reputati,niſi dicat̃,& probet̃ ꝯrium:debet ergo replicare,q ꝓ
ducit teſtm̃,& tractabant̃,& reputabant̃ communiter ꝓ habili
bus,& hoc dẽt probare,nõ aũt excipiens tenet̃ probare,ꝙ re-
putarent̃ inhabiles,ſed ſufficit,ꝙ probet,quòd eſſent inhabiles.
2 ¶†Sed quæro,an ſufficiat probare,ꝙ hodie,cũ excipit̃,ſint in
habiles,vt ſic ẽt præſumant tunc fuiſſe inhabiles,vr̃,ꝙ ſic,qa
ex ꝑſenti ꝑſumit̃ in ꝑteritũ,vt l.nõ eſt.& ꝙ ibi no.in glo.ſupra
de prob.& in l.4.C.eod.ti.de prob.In ꝯtriũ,qa q fundat ſe in tpe,
dẽt illud ꝓbare,eo ti.l.matrẽ tuã.ſ.de neg.geſt.l.eum actum.&
ꝙ no.in l.ob carmẽ.ff.de teſt.& ꝙ no.Bar.in l.3.ĩ.de bo.poſ.inf.
uel fur.&c.Sol.aut dico teſtes nunc non eſſe habiles,nec aliqd
dico de tpe teſtamenti,& tunc exceptio mea non concludit,
nec etiam probatio ſuper ea facta,quia non ſequitur,nunc sũt,
ergo tunc fuerunt,ex quo iſtud non allego,nec aſſero,facit l.ſi
adulterium.§.idem ſi Pollioni.de adul.& quod no.Bar.in l.cũ
diu.ante fi.ſi cer.pet.aut dico,ꝙ tempore,conditi teſtamenti
fuerunt inhabiles,& ad hoc probandum facio articulum,ꝙ ho
die ſunt inhabiles,vt ſic etiam præſumantur tunc fuiſſe inhabi
les,& tunc aut nego aliquam qualitatem,quæ ſolet cõiter ineſ-
ſe à natura,vt quia dico,ꝙ tunc erant nõ ſanæ mentis,uel inſa-
mes,cum regulariter præſumatur contrarium,& tunc non ſuf
ficit probare,ꝙ hodie ſint non ſanæ mentis,vt tales fuiſſe,præ-
ſumantur per id,ꝙ no.Bar.in d.l.2.aut nego.aliquid,ꝙ non ꝯ-
ſueuit ineſſe à natura,ſed ex accidenti,puta,ſi dico aliquem
non fuiſſe diuitem,vel ſoluendo,& probo,quia hodie nõ eſt,&
tunc ex præſenti bñ præſumit̃ in præteritum.vt l.non eſt.ſ.de
proba.& C.eod.l.2.non tamen dico,ꝙ iſta exceptio pauperta-
3 tis reddat teſtes inhabiles,ſi alius defectus non adeſſet.† Item
quæro,an idem ſit in notario,vt ſi communiter habebat̃,& re-
a putabat[a]notarius,& habilis,re tamen vera non erat,an valeãt
eius inſtrumenta,ac ſi verè eſſet?reſpondeo nõ idẽ ꝑ oĩa,ſed ita
demum hoc prodeſſet,ſi non erat funditus falſus,puta,qui ſe-
mel fuerat notarius,& poſtea fuit priuatus,tunc.n.ſufficeret,
ſi priuatio eſſet occulta,vt no.in Auth.de tabel.§.pen.idẽ ſi nũ
quam fuit notarius,tñ habebat priuilegium notariatus,ꝙ erat
inualidũ ex aliqua cauſa,ar.l.Barbarius Philippus.de of.ꝑtoris.
Sin aũt nunq̃ fuerat,nec habebat priuilegium notariatus,tũc li
cèt reputaret̃ notarius,ſi tñ apparet manifeſtè cõtrarium,nec
etiam apparet,ꝙ eſſet tunc ex quo ita tenebatur,& reputabat̃,
& erat in quaſi poſſeſſione notariatus,ſufficit,vt eius inſtrumẽ
ta recipiant̃,& ita no.Spe.de inſtr.edi.§.reſtat.in vlt.ſeu.pẽ.col.
vet.qualiter aũt.Sed quæ eſt ratio diuerſitatis inter teſtes q ẽt ſi
apparent fuiſſe inhabiles,ſi tñ reputabantur habiles,habẽt pro
habilibus vt d.l.j.Rñdeo ſm̃ Bal.quia officium teſtis decernit̃ à
4 iure,vt quilibet poſſit teſtificari,†non ſic officium notariatus,
b ꝙ decernitur ſolum à principe,[b]iuxta no.in c.cũ.P.tabellio.de
fi.inſtr.vnde ſi appareat titulus habitus,à principe,ſi apparet ꝯ
rium ꝑſumptio eſt ꝯ eum,non ſic in teſte.no.iſta in ronem,quia
5 ſubtilis eſt,& pulchra.¶†In glo.ſeq.in prin.ib.(teſtamentũ tñ
permanet)ſed quid prodeſt,ꝙ permaneat,ſi non poteſt ꝓbari
per teſtes effectos inhabiles,videtur,ꝙ nihil,quia paria ſunt nõ
eſſe,uel non apparere,ut l.duo ſunt Titij,de te.tu.So.ꝓdeſt,quã
de ueritate ꝑt ꝯſtare aliter,q̃ ꝑ depoſitionem taliũ teſtiũ,vt ſi
de tali teſtõ fuit cõfectum inſtrm̃ publicũ,nã ſicut facit fidẽ te
ſti.mortuis ſm̃ opi.Io.no.ſ.l.proxi.in pri.ita & ipſis inhabilib.
qa ꝓ mortuis habent̃,idem ſi ille,contra quem inſtrm̃ ꝓducit,
vel

ADDITIONES.

a Reputabatur.Adde quod uoluit Ale.conſi.96.2.lib.ubi de materia l.Barbarius.

b A principe.Dicit Old.conſi.54.quòd officium notariatus eſt utile,& quòd qui
libet ordinarius poteſt notarium creare.

vel allegaꝉ,confiteꝉ ipſum fuiſſe factũ & in tali forma, & in p̄-
ſentia taliũ teſtiũ,dicit tñ ipſum effectũ fuiſſe irritũ ex eo,quod
teſtes p̄fati ſunt inhabiles,nã hoc non eſt verũ, vt in iſto tex.&
de his duob.modis hr̄ per gl.d.l.j.C.eo.idẽ ſi negat tenorem te-
ſti,confitetur tñ fuiſſe factũ corã talibus teſtib.rogans, tamen
dicit,ꝙ in alia forma,& dicit, ꝙ in illis nõ dẽt adhiberi fides ad
ꝓbandũ de forma,vel tenore,cũ hodie ſint inhabiles licèt tũc
fuerint habiles,nã ex quo fateꝉ illos fuiſſe adhibitos,& rogatos
videnꝉ admittendi ad probandũ de tenore, licèt hodie ſint in-
habiles,ſ'm Bal.per gl.q̃ eſt in Auth.de teſt.§.licèt.in fi.In vl.gl.
ſup verbo innuit.tñ illa gl.nõ facit,qa loquiꝉ in ꝯctib.& quãtũ
ad illos,q rogauerũt teſtes.Nã ex hoc vr̄ approbaſſe ꝑdõnẽ ip-
ſorũ,vñ nõ poſſet poſtea de inhabilitate opponere, p l. ſi quis
teſtibus.C.de teſt.ſed hic ille,q excipit ꝯ teſtes,eos non rogauit
ſed teſtator,vñ non vr̄ approbaſſe,tene tamen menti dictũ, &
6 illã gl.q̃ eſt ſingularis.¶ † Eſt & quartus caſus,in quo ꝓdeſt, ſi
teſtm̃ eſſet factũ in ſcriptis manu teſtõris : & notoria eſſet lr̄a,
nam teſtes tunc nõ hñt deponere de tenore teſtamenti, ſed ſo-
lũ recognoſceꝉ ſubſcriptiones eorũ,& ſigilla,& licèt illa ſcriptu
ra nõ faciat fidẽ,niſi recognoſcaꝉ,qa eſt priuata,vt not.in l.1.C.
qui.mo.te.ape.tñ admitteꝉ ibi teſtes ad recognoſcendũ,& ſic
ad validandũ ſcripturã,de cuius veritate ꝯſtat,ꝙ eſt manu teſta
toris,ſed ſolũ dubitaꝉ de ſolennitate,licèt hodie ſint inhabiles,
ſi ꝯſtat,ꝙ tũc nõ fuerint.ſ'm Bal.hic & d.l.j.licèt nõ ſic declaret.
cx̃ iſtos caſus non prodeſſet,ꝙ teſtamentum remaneret validũ
ſi non poſſit probari,niſi in foro conſcientiæ,qa ille, cui in tali
teſtamẽto eſſet relictũ,cũ ſciat, ipſum fore validũ licèt nõ poſ-
ſit ipſum ꝓbari, põt licitè in foro conſcientiæ retinere ea,quę
ſibi relicta ſunt,arg.eorũ,q̃ no.Inn.in c.qa.de immu.eccle.& ꝙ
no.gl.in c.cupientes.§.ꝙ ſi per xx.ſuper ver.malignãtiũ.de ecc.
lib.6.ſ'm Bal in ea.l.j.la.tñ de Are.quẽ ſequiꝉ Bar vr̄ velle,ꝙ in-
diſtinctè teſtes iſti admittanꝉ ad probandũ, licèt hodie ſint in-
habiles,ex quo fuerunt habiles tpe teſti, qa tũc vr̄ functi offi-
cio teſtificationis,non hodie,cũ deponunt, ſed eſt q̃dam execu
tio illius vt l.ſpeciali.C.eod.& l.edictum.de edi.di. Adr.tol.itẽ
verſ.teſtimoniorũ.ꝯſtat aũt,ꝙ executio teſtificationis põt fieri
ẽt tpe,quo qs nõ poſt teſtificari,vt ſi intrauit ̄j.terminũ datũ ad
probandum.Nam tunc vr̄ teſtificatus, & poteſt poſtea exami-
nari poſt terminum,vel in die feriata,quia eſt q̃dam executio,
vt no.in clemen.j.de offic.deleg.per gl.j.per Bar.in l.4.§.nuntia-
tio.de ope.no.nun.& l.damni.§.Sabini.de dam.infe.iſtud dictũ
poſſet procedere,ſi pars confiteret teſtamentum fuiſſe factum,
ſed non in hac forma,ſed ſi negat oĩno,tunc non video,ꝙ p ta-
les teſtes inhabiles poſſit probari, quia non conſtat ipſos fuiſſe
habiles tpe teſtamenti,cũ de teſtõ non conſtet, & ipſi hñt pro
bare de teſtõ,ideo tunc tenet gl. ꝙ teſtm̃ remanet validum,tñ
deficit probatio. ¶ In gl. non erit idoneus.i.non facit teſtm̃ re-
conualeſcere,in quo requirebantur 7.teſtes, & idonei, ſi tunc
non erat idoneus,& ſic erat nullum, ſuperueniens ergo idonei
tas non facit conualeſcere,licèt ſit idoneus nũc ad probandũ,
ſed hoc parum prodeſt ex quo teſtamentum eſt nullum.
7 ¶ † In glo.ibi(ſecus aliàs intellige.i.vbi teſtes non requiruntur
ad ſubſtantiam,& ſolennitatem actus, ſed ſolum ad veritatem
probandam,qa licèt tempore actus celebrati ſint inhabiles, ſi
tñ tempore teſtificationis ſunt habiles,ſufficit,vt admittanꝉ,&
probent.& iſtis diebus allegabaꝉ iſta gloſſ.& l.quam allegat ad
quoddam inſtrumentum, ꝙ tpe actus celebrati non habebat
ſolennia,quia requirebaꝉ ſubſcriptio duorum notariorum, &
nõ erat niſi vnus.poſtea tempore,quo producebaꝉ in iudiciũ.
factũ erat ſtatutũ,ꝙ ſufficeret ſubſcriptio vnius, ſi neceſſarius
erat mortuus,ꝙ tale inſtm̃ hodie probet,quia inſpiciꝉ tempus
quo inducitur ad probandum, cũ non requireret ad ſubſtãtiã
actus hæc ſcriptura,vt l.ꝯhit.§.de pig.¶ In gl.ibi(item liber teſti
ficans)hic gl.loquiꝉ,qñ teſtes non requiruntꝉ ad ſolennitatem,
vel ſubſtantiã ſed ad probationem ueritatis, quo caſu ſufficit
habilitas tpe teſtificationis,licèt nõ eſſet tpe actus celebrati, vt
in præcedenti verſ.& vult iſta gl ꝙ ſi tpe,quo depoſuit,teſtis e-
rat habilis,licèt poſtea ẽt ante aperturam, vel publicationẽ di-
cti ſui effectus ſit inhabilis, ꝙ iſtud nõ uitiat teſtimonium, qđ
tene menti.Nam apertura,& publicatio non pertinet ad offm̃
teſtis,ſed iudicis,iõ,licèt adhuc nõ ſit facta, teſtis dr̄ functus offi
cio ſuo,ex quo depoſuit,ergo non vitiaꝉ,arg.in c. factum legiti
mæ.de re.iur.facit qđ no.Arch.in c.pia.de excep.lib.6.vbi dicit,
ſufficere ei,ꝙ habuit terminum ad probandum, ſi fecit exami-
nari teſtes.j.terminum,licèt non fecerit publicari.quid aũt ſi
ſuperueniat inhabilitas poſt iuramentũ p̄ſtitum, & añ depoſi-
tionẽ?vide in Spe.de teſte.§.j.ver.quid ſi teſtis erat inteſtabilis,
q dicit,ꝙ ſi inhabilitas erat notoria,nõ dẽt examinari, alias ſic.

1 *Si quis ſigillauerit cũ alieno ſigillo tanq̃ ſuo,ꝑt puniri de falſo qđ ĩ notario.*

2 *Si aliquis conſtituit procuratorem per epiſtolam, & litera eius ſit notoria in*
dici,poteſt ſigillari cum alieno ſigillo.

1 §.Si ab ipſo. †No.hic,ꝙ poteſt quis ſubſigillare cum
alieno ſigillo.intellige tamẽ,ꝙ faciat de
hoc mentionem,aliàs ſi cum alieno tanq̃ ſuo,puniretur de fal-
ſo ſ'm Dy.j.de fal.l.lege Cornelia.Item intellige hoc in teſte,vr̄
parte,ſed notarius nõ põt apponere aliud ſignum,q̃ ſuum pro
prium,ut in Auth.de iuſte.cau §.ſed ſi inſtrumẽtum.& ibi no.
2 & Inſti.de pub.iud.§.item lex Cornelia †& gl. inducit ad qõnẽ,
ꝙ ſi aliqs ꝯſtituit ꝓcuratorẽ p epiſtolã,ꝙ facere põt,vt j.de ꝓcu
a ratore abſente,& clemen.j.eo.ti.põt ſigillari cũ alieno ſigillo,[a]
intellige tñ,ꝙ litera eius ſit notoria iudici aliàs non reciperetꝉ.

A D D I T I O.

a Sigillo.An ſigillum probet. Vide per Can.in c.poſt ceſ.de prob.Spec. in titul.de
prob.in ver.x.per d.de Ro.deciſ.ſuis cod.ti.

1 *Teſtamentum,quòd efficiatur irritum propter remotionem ſignorũ teſtium.*
2 *Teſtator quando remouit ſigna non conſultè,nec ex propoſito,non irritatur*
teſtamentum,ſi poteſt legi.

1 §.Signa. †Si teſtator remouit ſigna teſtiũ habetꝉ teſtm̃ ꝓ
non ſignato,& ſic efficiꝉ irritum h.d.intellige.ſ.
ipſo iure,ſi hoc facit.anteq̃ haberet pro perfecto,& abſoluto,ſi
aũt poſt,tunc non ipſo iure,ſed ope exceptionis,ut d. l.i.§.ſed
conſultus.j.de his,quæ in teſ.delen.& ita no.Cy.in l.noſtram.
C.eo.& ita intellige gl.hic.q̃ incipit ante ꝑfectum.& alia glo.q̃
2 eſt in l.3.§.fi.de adimen.leg.q̃ vr̄ huic ꝯtrariar,†& hoc qñ fecit
conſultè,& ex propoſito,aliàs nõ irritaꝉ, ſi põſt teſtamentum-
legi.vt d.l.1.ff.de his,q̃ in te.delen.quantũ aũt ꝓceſſit ad actũ,
vbi ex poſtfacto non irritaꝉ aliquo modo, & ita loquitur cõtra
rium prima gl.de §.ex eo.Inſtit.quibus mod.teſt.infir.

1 *Non ſufficit teſtes ſe ſubſcribere,niſi ſigillen,nec econuerſo.*
2 *Duo quando requiruntur,non ſufficit alterum.*
Conſilium doc.non dicitur authenticum, niſi contineat ſubſcriptionem, &
ſigillum, & niſi ſit ſcriptum ſua manu propria, & conſtet per illam ſcri-
pturam de perſona ſua.
3 *Inſtrumentum non ualet,niſi contineatur ſubſcriptio notarij, & ſignum.*

1 §.Si quis. †Non ſufficit teſtes ſe ſubſcribere, niſi ſigillẽ,
2 nec econuerſo h.d.†Et ſic no. ꝙ quando req-
runt duo,non ſufficit alterum,facit l.cum hi.§.ſi prætor.de trã-
ſa.& eſt ar.ꝙ non dicaꝉ conſilium Doct.authenticum,niſi con
tineat ſubſcriptionem.& ſigillũ, & hoc vr̄ verũ, niſi ſit ſcriptũ
ſua manu propria,& ꝯſtet p illã ſcripturã de pſona ſua p l.cũ an
3 tiqtas.§.ſi.C.eo.Item eſt arg.† ꝙ non ualet inſtrumentum,niſi
contineatur ſubſcriptio notarij, & ſignum, & ad hoc allegatꝉ.

1 *Capiens aliquem per veſtes,quibus inuoluitur, uidetur cepiſſe ipſum per*
perſonam, & feciſſe iniuriam perſonalem.

1 §.Signatas. †No.ſecundum Bal.ar.quòd vr̄ quis remo
uiſſe ſcripturas ſigillatas,ſi apponit ſigillũ
in ſacculo,ubi ſcripturæ ſunt inuolutæ, licèt non ſit in ipſis ſcri
2 pturis.Item eſt ar.ſecundum eundem, ꝙ ſi capio aliquem per
veſtes,quib.inuoluitur,videor cepiſſe ipſum per perſonam,&
feciſſe iniuriam perſonalem.

L E X XXIII.

1 *Signa per teſtatorem remota,ſi ſua voluntate reponantur,teſtamentum re*
conualeſcit ſine nouis ſubſcriptionibus, quia ſufficiunt primæ.
2 *Reappoſitio ſignorum teſtamenti retrotrahitur ad diẽ ſubſcriptionis, & ꝙ*
habeatur perinde,ac ſi nunq̃ fuiſſent remota,poſtquàm fuerũt reappoſita.
Quòd in iſta reappoſitione non requiratur præſentia teſtatoris, ſed quod
teſtes in unum conueniant.

SI teſtamentum. ¶ † Si ſigna per teſtatorem
remota ſua voluntate repo
nantur teſtm̃ reconualeſcit ſine nouis ſubſcriptionibus
quia ſufficiunt primæ h.d.Scd̃m verum intellectum videbatur
ꝯtrarium,quia teſtm̃ fuerat effectum irritũ per amotionẽ ſigno-
rum,uel ipſo iure, uel ope exceptionis, ſ'm ea,q̃ dicta ſunt in l.
præced §.ſi ſign.vnde videbatur,ꝙ non reaſſumeret uires ex ſo
la reappoſitione ſignorum, ſed requirerentur nouæ ſubſcri-
ptiones vt in l.p̄ced.§.ſi quis ex teſtib.ſed ibi loquitur, qñ ſub-
ſcriptiones nunquam fuerunt factæ,tunc.n.non ſufficiunt ſo
la ſigna,vt faciant teſtm̃ à principio valere,hic verò ſemel fue-
runt facta,& ſic ualuit,& licèt fuerit irritatũ ex remotione ſi-
gnorum, & per conſequens illę ſubſcriptiones remanſerunt
inutiles,tñ quia non fuerunt cancellatæ, de facili reaſſumunt
uires,& hoc voluit dicere hic gl.ꝙ res facilius renaſcitur quam
de nouo naſcatur,nam de facili res reuertitur ad priſtinam na
turam,vt hic,& l.ſi vnus §.pactus.ver.quod & in ſpecie dotis.
ſupra

ſupta de pac.ſed ſi ſubſcriptiones fuiſſent cancellatæ,nõ ſic,qa
nõ interueniſſet actus ſimilis,niſi eſſet talis cancellatio,q̃ poſſet
de facili remoueri,& hoc voluit dicere gl.in prin. dũ allegat l.
noſtrã.C.eo.¶ In tex.ibi(iterũ ſignatũ fuerit)ſupple ab eiſdẽ te
ſtib.ſm la.de Are.ſecus,ſi à diuerſis,qa illius debẽt eſſe ſigilla,
cuius ſunt ſubſcriptiones.vt in §.ſi qs ex teſtib.ſ. l.proxi. licèt
Bal.& Ang.videat̃ ɔ̃riũ,qđ nullo modo placet. Itẽ intellige eo.
īſtãti,vel ẽt ex interuallo,cũ loquat̃ ſimpl'r,licèt in ɔ̃riũ,qa ſub
ſcriptiones ɔtinent diẽ,in qua factæ ſunt, ſed ſigna reponerenẽ
diu poſt,& tũc incipit valere teſtm̃, qa aſſumit vires ex vltimo
actu pfectionis,ergo dies non concordat, nec verificat̃ ſubſcri-
ptio,qa illa die non fuit ɔſummatũ teſtm̃ ,ſed rñde , q immo
2 cẽſet̃ tunc ɔſummatum,& †iſta reappoſitio ſignorũ retrotrahi
tur ad diẽ ſubſcriptionis,ſi habeat̃ perinde,ac ſi nũq̃ fuiſſent re
mota,poſtq̃ fuerunt reappoſita.dicit ẽt Dy hic notabiliter, q ĩ
iſta reappoſitione non requirit̃ præſentia teſtatoris,nec ẽt q te
ſtes in vnũ ɔueniãt,ſed quilibet de per ſe in domo ppria poteſt
reapponere de uoluntate defuncti,hoc tamen non placet , ſed
puto.q debeant inſimul conuenire alias non eſſent cooteſtes
ad voluntatem defuncti probandam in hac reappoſitione.

L E X XXIIII.

1 *Teſtamentum,an intelligi debeat intellectuale, vel corporale.*
2 *Notarius,ſi confecit vnum protocollum falſum,licèt inde plura inſtrumen*
ta publica ſumpſerit,non dicitur commiſiſſe, niſi unum falſum,idem ſi te-
ſtis ſuper eodem pluries teſtificaretur falſum.
Quid ſi pluribus ex hoc fieret præiudicium.
3 *Notarius,qui ſemel publicauit inſtrumentum, cogitur iterum publicare , ſi*
quis vult vnum dimittere,& aliud ſecum portare , cum debeat ſe abſen-
tare,& regulariter ſine iuſta cauſa non cogitur.
4 *Si plura exemplaria facta ſint manu eiuſdem,q qualibet illarum ſcriptu-*
rarum ſit originalis.
5 *Exemplar interdum ponitur pro exemplo, & idem econtra.*
Si notarius in inſtrumento publico dicat , hoc eſt exẽplũ cuiuſdam prothoe-
colli ſcripti manu mei notarij,tunc exponitur exemplum.i. exemplar.
6 *Exemplo datur fides, quando eſt ſcriptum manu eiuſdem notarij.*

a V Num teſtamentum. †Per iſtam l.dicit gl.ſ.eo.l.1. in fin.
magnæ glo.q teſtm̃ dr̃ quid intellectuale,q.d.non quid
a corporale , quia ſi eſſet corporale , tot dicerentur a teſtam.
quot conficerent̃ ſcripturæ de eadem volũtate,& tñ tex.dicit,
q eſt vnũ , licèt ſcripturæ ſint plures,& ſic eſt quid intellectua
2 le.i.quod intellectu pcipit̃ magis,q̃ ſenſu corporali. ¶ †Item di-
cit Bar.arg.huius l.q ſi notarius ɔfecit vnũ prothocollum fal-
ſum,licèt inde plura inſtrã publica ſumpſerit,nõ dr̃ cõmittere.
niſi vnũ falſum,cũ oĩa illa tendãt ad vnũ finẽ. idem ſi teſtis ſup
eodẽ pluries teſtificaret̃ falſũ:hodie intellige verũ, niſi plurib.
3 ex hoc fieret p̃iudiciũ,p ca q̃ no.ĩ l.nũq̃ ď plura.pn.deli.†Itẽ ex
iſta l.patet.q notari' q ſemel publicauit iſtrm̃,cogit̃ iterũ publi
car̃,ſi qs vult vnũ dimitter̃,& aliud ſecũ portar̃,cũ debeat ſe ab
ſentare,& iſta eſt iuſta cã cogẽdi eũ,de hoc eſt tex. in l. ſi qs ex
argentarijs.in fi.cũ l.ſeq.ſ.de eden.Rl'ariter aũt ſi oe iuſta cã nõ
coget̃,vt patet.& plenè in Spec.de inſtr.edi.§.poſtq̃.ver.vbi aũt
in.ver.qđ ſi debitor.& vide qđ not.Bar.in l.fi. de bo. auth. iud.
4 poſ.Vlt colligit Bal.ex verbo exẽplis.†q exponit̃.i.exẽplarib.qa
q̃libet iſtarũ ſcriptutarũ,eſt originalis,ſi factæ sũt manu eiuſdẽ
& iſtud ver.exẽplis.ſignificat ſcripturã nõ originalẽ , ſed verbũ
5 exẽplar ſic,qđ dic,ut no.gl.in l.2.ſ.de fide inſtr.† Et ſic no.q in-
terdũ vnũ ponit̃ p altero,ex quo ſeqt̃ ſm Bal.ſi notarius in in-
ſtrõ publico dicat hoc eſt exẽplũ cuiuſdam prothocolli ſcripti
manu mei notarij,nõ p̃t opponi,q tali Inſtrõ non ſit dãda fides
eo qa eſt exẽplũ,cui fides nõ dat̃,vt in auth. ſi qs in aliquo do-
6 cumẽto.C.de eden.†nã ex eo , qđ dicit eſſe sũpt ũ de pthocollo
ſcripto manu ſua,apparet,q eſt originalis ſcriptura,& ſic expo-
nit̃ exẽplũ.i.exẽplar,nec eſt extnea expoſitio p iſtũ tex.vađ ɋno.
Bar.ĩ illa auth.ſi qs ĩ aliquo.ubi dicit,q exẽplo dat fides , qñ eſt
ſcriptum manu eiuſdem notarij,qa nõ dr̃ propriè exemplum.

A D D I T I O.

a Tot dicerentur. Facit ad q.de qua in l.1.ſu.eo.& in l.patris.& filij. de vul. & pu.
an ſtante ſtatuto.quòd de quolibet teſtamento ſoluatur tantum pro gabella, an
de teſtamento,in quo ſit pupil.ſubſtitutio,debeant ſolui duæ gabellæ.

L E X XXV.

1 *Teſtamentũ cœptũ,& nõ completum nihil valet,ẽt in eo, quòd factum erat.*
2 *Si teſtator iã fecerat inſtitutiones,& ſubſtitutiones,in quibus cõſiſtit ſubſtã*
tia teſtamenti,& vacabat circa legata,& antequam cõpleret,obmutuit ;
vel ſi totã ſuam uoluntatem expreſſit,tamen antequam legeretur ſcriptu-
ra coram teſtibus mortuus eſt,vel obmutuit,quòd teſtamẽtum nõ ualeat.
3 *Quando teſtamentũ eſt nullum rõne voluntatis imperfectæ, quod non va-*
leat ẽt inter liberos,nec ad piam cauſam,& quid ſi ex defectu ſolẽnitatis.
4 *Si inter abbreuiaturas notarij reperiatur aliqua ſchedula continens teſtamẽ*
tum,& nomina teſtium,& remiſſa ad librum ordinarium notarij, an de-
beat publicari,ſi mortuus eſt.

Verbum, actum in inſtrumento appoſitum ſignificat rem perfectam.
5 *Teſtamentum imperfectum ratione ſolennitatis omiſſæ valet inter liberos,dũ*
modo ſint duo teſtes,etiam non rogati.
6 *Teſtamentum perficitur in momento.ſ.cum teſtator licentiat teſtes , & ha-*
betur pro perfecto,& abſoluto,ſed anteq̃ hoc faciat,nihil uidetur feciſſe .
7 *Si reperitur ſcriptum,q Titius vẽdidit tali rem pro tanto pretio his pa-*
ctis,& cõuẽtionib.&c.poſtea nihil ſequebatur,vel dimiſſũ erat ſpacium,
an valeat iſtrumẽtũ,licèt habeat ſubſcriptionẽ notarij,& ſignũ,& teſtes.
Quid in teſtamento.

1 Si is qui. ¶†Teſtm̃ cœpiſſ,& nõ cõpletũ nihil valet, ẽt I
eo,qđ factũ erat h.d.& eſt ſingu.lex,& ſup alle-
gat̃ , q teſtm̃ imperfectũ rõne volũtatis nihil valet,ſupple nec
iure teſtamenti, nec iure codicillorũ , ẽt ſi ɔtineat̃ ibi clauſula
codicillaris,vt ĩ ea.l.ex ea ſcriptura in prin.p q̃ ſupplet̃ iſta lex.
¶ In tex.ib (ſecundos)vt quia dixit ſe velle inſtituere quatuor ,
& cũ expſiſſet duos,obmutuit,& nõ potuit alios duos exprime
re ſm Dy.Vr̃ dic,q loq̃t de ſcđis hæredib.i.ſubſtitutis vulgarib.
quos voluit facere,vt ex verbis eius colligit̃,& tñ añq̃ exprime-
2 ret obmutuit.¶†Quid ãt ſi iã fecerat inſtõnes, & ſubſtões,i qb.
ɔſiſtit ſubſtãtia teſtĩ,& vacabat circa legata,& añq̃ oĩa cõpleret
obmutuit?dñt qdã ant q ſec' eſſe: & q valet teſtm̃ q̃tũ ad iſti-
tutos,& ſubſtitutos,cũ ſine legatis p̃t teſtm̃ valere,vt no.p gl.ſ.
eo.l.hæredes palã.i pri.Sed ɔ̃riũ vr̃ verius, poſtq̃ nõ habebat̃ ad
huc teſtm̃ p pfecto,& abſoluto,nã fortè poſt oĩa legata adiecıſ
ſet ɔdõnẽ,vel modũ circa iſtitutiões iã factas: & hoc verius pu
3 to,licèt Doct.moderni ñ tãgãt,†idẽ,ſi totã volũtatẽ ſua exp̃ſit,
tñ añq̃ legeret̃ ſcriptura corã teſtib.mortuus,eſt vel obmutuit,
& iſte eſt caſus in l.ex ea ſcriptura. ĩ.eo.& l.fideic.§.1.de leg.dicit
tñ Bar.q teſtm̃ dr̃ nullũ potius ex defectu ſolẽnitatis,q̃ volũta
tis ĩpfectæ,ſed qñ nõ ſcripſit totũ,dr̃ nullũ rõne uolũtatis ĩpfe-
ctæ,ẽ ãt dñã ĩ effectu,qa qñ eſt nullũ rõne volũtatis ipfectæ,tũc
ẽt ĩter liberos nõ valet,vt ſẽiſt hic gl.añ fi.notabl'r,nec obſt.l.fi.
ſ.fam.erciſ.q̃ vr̃ dicere ɔ̃riũ,qa dẽt intelligi de alia imperfectio-
ne,puta ſolẽnitatis,& volũtatis,vt no.ibi p Bal.& eadẽ rõne nõ
a valebit ẽt ad piã cãm,qđ ppetuo tene mẽti. *nã vidi de facto, q
qdã corã teſtib.dixit ſe iſtituer̃ eccleſiã,& tñ cũ vellet vltra pce
dere morte p̃uẽtus,nõ pceſſit vlterius,dicebat̃ fauore piæ cãæ,
q inſtitutio valebat.ſed ɔ̃riũ vr̃ verius p hãc gl.ſi aũt totã volun
tatẽ cõpleuit,& ſcribi fecit.tñ añq̃ legeret̃ corã teſtib.mortuus
eſt,tũc ſi teſtes ignorabãt ɔtẽta in ſcriptura,qa teſtator illa ſcri
pſerit a ſeipſo,vel ſcribi fecerat p notariũ , anteq̃ uocarent te-
ſtes:& tũc idẽ p oĩa,licèt ẽt inter liberos & ad piam cãm nõ req
rat̃ ſolẽnitas teſtiũ,req̃rit̃ ſaltem q probet̃ p duos teſtes, & hoc
nõ põt probari. Si aũt teſtes fuerunt p̃ñtes, & in ipſorum præ-
ſẽtia teſtator dictauit teſtm̃,debetis ſcire.q ad huc iſtud nõ ſuf
ficit,immo expedit,q poſtea notarius legat totã ſcripturã,& ĩ-
terroget teſtõrẽ,an ita velit in p̃ñtia teſtiũ Et Venetijs eſt ɔſtõ,
q in quolibet.c.interroget̃ teſtõr ſingulariter,an ita velit,& q
rñdeat,in iſto caſu inter liberos,& ad piã cãm,ſi teſtes deponãt
ita ſe audiuiſſe, valebit,licèt nõ fuerit relicta ſcriptura corã eis.
quantũ verò ad extneos,ſecus,qa quo ad illos req̃rit̃ ſolennitas
4 relectionis,& ita intellige q no.Bar.in d.l.fideic.§.1.†Ex his ap-
paret,qd iuris,ſi ĩter abbreuiaturas notarij reperiat̃ aliqua ſche
dula ɔtinens teſtm̃,& nomina teſtiũ, remiſſa ad librũ ordina-
riũ notarij,an debebit publicari,ſi mortu' eſt:& br̃ ſi ibi ɔtinet̃
de manu notarij actum tali die &c.præſumit̃ fuiſſe lecta , & pu-
blicata coram teſtibus,qa illuc verbum,actum,ſignificat rẽ per
fectã,ut no.Bar.in auth.qđ ſine.C.eod.ti.& ſic debebit publica
ri,ſed ſi non ɔtinent̃ illa verba,p̃ſumit̃ non fuiſſe relecta , & ſic
non debebit publicari,qa de voluntate imperfecta non dẽt cõ-
fici inſtrm̃,& ſic quantum ad extneos nihil valebit. Quantũ aũt
ad liberos,ſi erat ſcripta manu teſtatoris.& hoc ɔſtabat habebit
efficaciã.ẽt ſine teſtib. dummodo alia ɔcurrant , de quib. in d.
auth.qđ ſine.ſed ſi erat ſcriptura manu notarij , & tũc ſi teſtes
deponãt p ea,idẽ valet,ut inter liberos,& ad piã cãm,p ea,quæ
dicta ſũt. Sed ſi deponãt,quia fortè ſunt mortui, tũc nõ ualebit
ẽt inter liberos,qa ſpeciale eſt in ſcriptura manu teſtatoris, vt ĩ
illa auth.quod ſine.ſecundum Bal.notabiliter ibidẽ, licèt Bart.
videat̃ dicere contrarium in d.l.fideicommiſſa.§ primo. quem
Bald.reprehendit,ſed poteſt dici ipſum Bar.ſenſiſſe,quãdo erat
ſcripta manu teſtatoris,& ita loquit̃ ipſe Bar. vñ poteſt ſaluari,
prout hic iuriſc.in fin.ſaluat Seruitium a reprehẽſione Labeo
nis.¶ In gl.ib (ſic ut ibi) veritas eſt,quod hic obmutuit , ante-
quàm haberet teſtamentum pro perfecto:& abſoluto, ibi verò
non immo habuit ipſum p perfecto, tñ cum eſſet teſtm̃ in ſcri-
ptis,& per illã l.requireret ad ſolennitatem , q nomina hr̃dum
nun-

A D D I T I O.

a Tene menti. Tenet Old.conſ.144.ubi in terminis conſuluit , quòd teſtamentum
imperfectum ratione uoluntatis inter liberos.non ualeat,tenet idem Pau.conſ.
264.Alex.conſ.97.

nuncuparentur,vel ꝓpria manu teſtõris ſcriberẽt, qđ nõ erat aſi ꝓllã l.in teſtõ in ſcriptis,nec ẽt eſt hodie.vt in auth.ibi poſita.& dixi ſ.e.l.hæredes.in prin.teſtator ſeruauit dictã ſolennitatẽ in quibuſdã nuncupãdo, vel ſcribẽdo eorũ nomina, & in quibuſdam non,dr̃ ergo ibi,ꝙ non redditur vitioſa inſtitutio illorum,quorum nomina fuerunt nuncupata,vel ſcripta,qa quãtũ ad illos voluntas eſt ꝑfecta,& ſolennis,ſed hic nõ erat perfecta ẽt quãtum ad illos,quorum nomina erãt ſcripta,qa potuiſſet adijcere aliq̃ qualitatẽ,vel cõditionem,vel ſi nõ obmutuiſſet,antequam haberet teſtm̃ pro ꝑfecto,ſed ibi apparet , quòd noluit aliquid adijcere, poſtq̃ habuit ipſũ pro ꝑfecto. ¶ In gloſ. iſti(rñdeo non valet)ſupple ẽt ſi ſit clauſula codicillaris, vt j.e. Lex hac ſcriptura.in prin.ã cũ nõ valet inſtitutio,quæ eſt caput teſti,vt l.proxima.de his,q̃ in teſt.delen.nec ẽt legata,q̃ ab eo dependent,vt l.eã q̃.C.de fideicommiſ. ſed ſi ibi erat clauſula codicillaris,apparet,ꝙ noluit depẽdere eam ab inſtitutione:quare ergo vitiant,& non debent a venientibus ab inteſtato? Rñdetur,qa imperfecta reputant,ẽt quo ad ſe:forte.n.ſi non obmutuiſſet,ꝯditionẽ illis legatis adiecisſet, & ideo magis ex hoc vitiant,q̃ rõne dependentiæ, cenſet.n.voluntas imperfecta quo ad oĩa. ¶ In gl (nec obſtat)ſupple ei,quod ſtatim immediatè dixerat legata non valere,licèt non valeat inſtõ.j̃. de codicil.l.fi. Sed ſolue melius,q̃ gl ꝙ ibi teſtõr voluit facere potius codicillos,q̃ teſtm̃,& quare hoc dic,vt ibi no.in gl. & illi codicilli fuerũt ꝑfecti quãtũ ad oĩa & habuit teſtator eos ꝓ ꝑfectis, & abſolutis,hic noluit facere teſtm̃,nec habuit ipſum ꝓ ꝑfecto,& ab-

5 ſoluto. ¶ In gl ibi(ver.expone)ibi.i.(non ſolenni)q.d.ſi teſtm̃ eſſet imperfectum rõne imperfectæ voluntatis, nunc etiam inter liberos non valeret,ut hic,ſed quãdo ſolum ratione ſolennitatis omiſſæ,quia non adhibuit 7.teſtes,valet inter liberos , vt ibi ſupple dummodo ſint ẽt non rogati,vt ibi no. Contra iſtam tamen gl.vr̃ caſus in l.fin.C.de fam.ercif.ſed intellige ibi de imperfectione rõne ſolennitatis , vt ibi per Doct. & no. ſingulariter iſtam gl.Quid autem ſi ſit imperfectum ratione præteritionis, an valeat inter liberos:dic,vt ibi no. ¶ In glo.ibi(videt̃, ꝙ nõ impediant̃) quia fruſtra expectatur euentus,qui nihil operat̃ , vt l.aliquando.ſ.ad Velle.ſed ſi nomina illorum fuiſſent expreſſa non propterea uitiaret̃ inſtũ aliorum capacium , ſed illorum tantum incapacium,ergo & idem debet eſſe,ſi non fuerunt ſpecifica,& hoc qdam tenuerunt : gl. determinat contrarium,quã ſequit̃ Bar.& tõ eſt illa,quam ſ.dixi,quia ſatis eſt,ꝙ obmutuit antequam teſtamentum haberetur pro perfecto,& abſoluto,ſic ignoramus an voluerit ſimpliciter remanere firmas inſtitutio-

6 nes illorum,quorũ nomina expreſſit . † Nam teſtm̃ perficitur in momento.ſ cum teſtõr licentiat teſtes,& hẽt ꝓ ꝑfecto, & abſoluto,añ verò,q̃ hoc faciat,nihil vr̃ feciſſe, & ſic no. ſm̃ Bar.l. iſtã hr̃e locũ.ẽt qñ ꝯſtat,ꝙ teſtator volebat ſcribere, ſeu nũcu-

7 pare,ẽt ſi nõ obmutuiſſet.† Vlt. dicit Bal. ꝑ hãc l.ſe ẽt ꝯſuluiſſe idẽ eſſe de inſtrõ ꝯct°,ſi reperit ſcriptũ,ꝙ Titius vẽdidit tali rẽ ꝓ tãto ꝑtio his pactis,& ꝯdõnib.&c. poſtea nihil ſequebat̃ , vel dimiſſum erat ſpatiũ,nã poſtq̃ ꝯſtat,ꝙ notarius volebat vlteri° ſcribere,& nõ ſcripſit,ꝙ tale inſtrm̃ nihil ꝓbat,quaſi ſit imꝑfectũ,ꝙ vr̃ intelligẽdũ,ſi habebat ſubſcriptionẽ notarij , & ſignũ & teſtes, aliàs nõ eſſet aliqua dubitatio: tñ licèt vitiet̃ inſtrm̃,ñ ꝓpea vitiat̃ ꝯtract°,ſi poſsũt ꝓbari p teſtes,qa erãt illa pacta,qñ aliud eſt inſtrm̃,aliud ꝯctus in eo ꝯtẽtus, vt patet ex no. p Bar. in l.ſi librarius.de te.iu. Et idẽ eſſet in inſtrõ teſti poſitu ꝙ hr̃et ſubſcriptionẽ notarij,& ſignũ,tñ apparet, ꝙ aliq̃d voluit ſcribere plus circa inſtõnes hr̃dũ,q̃ ſcripſerit. Nã,poterit ꝓbare p teſtes,qd erat illud,& tũc diceret plus nũcupatũ,& min° ſcriptũ. Iõ nõ vitiabũt ea,q̃ ſcripta sũt,nec ẽt omiſſa ex quo ꝓbãt̃, vt l.errore.C.eo.& hic i gl.dũ dicit,aut eſt ꝑfecta, & ñ ſcripta.

L E X XXVI.

1 *Verbum inteſtabilis quid importat.*
2 *Inteſtabilis quando non poſſit ſibi dici teſtimonium.*
3 *Verbum,inteſtabilis,plus importat,quàm non poſſe facere teſtamentum.*
4 *Seruus,& infamis,& alij inhabiles poſſunt eſſe teſtes in teſtamento,ſi talis inhabilitas erat occulta,ſecus ſi notoria apud oẽs,& quid in iudicio.*
5 *Quid in iudice,uel alijs officialibus publicis authoritate,& utilitate,an valeant acta.*
Quid in notario.

1 CVm lege. ¶ † Verbum,inteſtabilis,importat, vt quis non poſſit eſſe teſtis in aliquo actu,i e poſſit ſibi dici teſtimoniũ in teſtamento, quia

2 nec poteſt teſtari h. d tex.cũ gloſ.& ſic importat tria. ¶ † Opp. ꝯtra ſecundum dictum huius l,licèt qs ſit inteſtabilis , ꝙ poſſit tñ ſibi teſtimoniũ dici,nam furioſus,& mẽte captus ſunt inteſtabiles,ut n ꝑrima gl.tamen ꝓp hoc nõ ꝑdunt bona, & iura ipſorum,& ſic poſſunt agere,& proſequi ipſorum iura ꝑ curatorẽ eis data,vt in tit.de cur.fur.ergo debet ſibi poſſe dici teſtimoniũ,alias fruſtra agerent,& ſic adderet̃ afflictio afflicto,ꝙ eſſe non dẽt 7.q.i.cum percuſſio. ꝓp hoc qdam dixerunt , ꝙ in tex. dum dicit,qdam putant.debet ſubaudiri , & malè. Alij dicunt,ꝙ nõ põt eis dici teſtimoniũ ab inuitis , ſed a volentibus ſic,ſed certè ipſorum cõdõ per hoc efficeret̃ deterior ſine ipſorum culpa,qđ eſſe non dẽt , cum ꝓ allo cogant̃ teſtes deponere. Azo ſoluit tertio,& iſta eſt vera,ꝙ licèt primum dictũ generaliter ſit intelligẽdũ,ꝙ ille,qui eſt inteſtabilis,nõ poſſit ferre teſtimoniũ ꝓ alio,nec in vltima voluntate , nec in contractib. Scdm tñ dictũ debet ſolum reſtringi ad teſtm̃,& vltimã volũtatẽ,qa cũ nõ poſſit eã ꝯdere,nec poſſit ſibi in ea teſtimoniũ dici. Vel dic,ſi vis intelligere generaliter,ꝙ in nullo poſſit ſibi teſtimoniũ dici,ꝙ dẽt intelligi , qñ eſſet inteſtabilis ex aliquo delicto,ꝓp ꝙ eius bona eſſent cõfiſcata,nã tũc nõ poſſet ea petere,

3 nec ipſa proſequi,ſed ipſe fiſcus. ¶ Itẽ opp. ꝯ primũ dictũ , nam filiusfa.eſt inteſtabilis,vt ſ.eo.l.qui in poteſtate. & tñ põt eſſe teſtis in teſtõ vt ſ.eod.l.ad teſtium ip.in princ. Solu. nulla l. dicit ꝙ filiusfa.ſit inteſtabilis,ſed hñ dicunt,ꝙ nõ ꝑt teſtm̃ facere,& iſta uerba minus importãt,q̃ uerbũ inteſtabilis. Vel dic ẽt, ſi aliqua l.diceret ipſum eſſe inteſtabilẽ,ꝙ iſtud,qđ hic dr̃,ꝓcedit,qñ eſt inteſtabilis ſui culpa,uel defectu,ẽt ſi non caderet in delictũ,ut ſ.e.l.is cui.in prin.ſecus qñ abſq. aliqua ſui culpa, uł defectu,ut ibi no.in gl.q̃ inci.actiuè,& ẽt ibi dixi,& hoc uult in

4 effectu in uerſi.eſt ergo illud. † Vl.no.gl.fi.q̃ sẽp allegat̃ , ꝙ ſeruus,& infamis,& alij inhabiles poſſunt eſſe teſtes in teſtõ, ſi talis inhabilitas erat occulta,ſecus ſi notoria apud oẽs,ꝑ l.1.C.eo. Et aduerte,qa gl.loqtur in teſtõ,ubi teſtes adhibent̃ ad ſubſtãtiã,& ſolennitatẽ,ut debeat adhiberi dicta diſtinctio, cũ q̃rit̃, an ualeat actus,ſi adhibent̃ tales inhabiles. ſed ſi qs inducit ad teſtificãdũ i iudicio,ẽt ſi occulta ſit infamia,uel alia ĩhabilitas, põt ſibi obijci, & ſi ꝯſtat iudici, ꝙ dẽt repelli eius teſtimoniũ ꝑ

5 l.3.§.l Iul.† de teſti.cũ ſi. Bal.notabir,& bñ.& iſta diſtinctio gl.ꝓcedit in qbuſcunq.officijs publicis authoritate,& utilitate,ut ſi aliqs eſſet delegatus iudex,q eſſet inhabilis. tñ inhabilitas eſſet occulta,qa fauore publico ualerẽt acta corã eo,ſecus ſi notoria ut patet in c.ad probãdũ de re iu.& l.2. C.de ſen. In notario ĩt dic,ut dixi ſ.eo.l.ad teſtiũ.§.ꝯdõnẽ.ꝙ aũt dicit gl.apud oẽs ĩtelligit ſanè.ſ.habentes de ipſo notitiã,uel maiorẽ partẽ,nõ aũt requirit̃ tanta generalitas.ut gl innuit.ar.eorũ,quę no.in l.nemo eſt.qui neſciat.de duob.reis.& in l.fi.C.ſine cen.uel reliq.in gl.

L E X XXVII.

1 *Adhibitus ad ſcribendum teſtamentum,non prohibetur de ipſo teſtificari, uel eſſe teſtis in eo.*
2 *Cenſetur quis rogatus vt teſtis,ſi ſe ſubſcripſit ut teſtis.*
Idem ſi paſſus eſt ſe deſcribi tanquam teſtem.
Notarius an computetur in numero teſtium.

1 DOmitius. ¶ † Adhibitus ad ſcribendum teſtm̃ nõ prohibet̃ de ipſo teſtificari,vel eſſe teſtis in eo.hoc dicit, & dicit Bar. ꝙ iſte Celſus non intellexit qõnem ſibi formatam per Labeonem, & ideo malè fecit ita ruſticaliter reſpondere , prout reſpondit , quia iſtius alternatiuę.aut,non intelligo,&c.ita j.pars vera,ꝙ non intelligebat,nõ enim dubitabat Labeo,vtrum ille,qui eſt adhibitus ad ſcribendum teſtamentum , poſſit eſſe teſtis in teſtamento , adq. ad q̃ Celſus reſpondit , ꝙ erat ſtulta interrogatio , ſed volebat ſcire Labeo cum teſtis debeat eſſe rogatus ad hoc.ſ.vt ſit teſtis in teſtamento,vt ſ. eo.l.hæredes §.fi.vtrum eo ipſo,ꝙ eſt rogatus aliquis , vt ſcribat teſtamentum,cenſeat̃ ẽt rogatus,vt ſit teſtis in eodem teſtamẽtm,nec alia rogatio requiratur?ad quam q.Celſus non reſpondet.ſed Bar.reſpondet,ꝙ alia rogatio non requiritur:nam ſufficit,ut dicatur rogatus,ꝙ nõ ſit fortuitus,ſed ad

2 hibitus ad teſtamentũ.& iſta eſt huiuſmodi,maximẽ ſi ſe ſubſcripſit,vt ſit teſtis,nam eo ipſo cenſetur rogatus,vt ſit teſtis,ita dicit ipſe per hanc l.& Bal.in l.hac conſultiſſima.C.eo.dicit idẽ ſi paſſus eſt ſe ſcribi tanquam teſtem.arg.l.cum oſtendimus §.

a fin.de fideiuſſo. An notarius computet̃ in numero[a] teſtiũ .dic. ſecundum Doct. ꝙ non poteſt ſe deſcribere in inſtrumento ꝓ vno ex teſtibus neceſſarijs,quantum ad hoc,vt ſuum inſtrumẽtum ſine alia diſpoſitione in teſtamento faciat fidem ſecundũ opi.Io.conſuetudine approbante, de qua in l. hæredes palam. in prin.ſup.eo.quia tunc fungeretur vice duplicis perſonæ, ſcilicet notarij,& teſtis,quod eſſe non debet , ſed ſi non induceretur in teſtem vna cum alijs ad probandum actum,bñ poſſet

deponere

ADDITIO.

a Numero. Vide quod uoluit Anch. conſi.303. & quod uoluit Bal.conſi.345.3. libro.

deponere ſicut vnꝰ ex alijs licèt nõ fuerit rogatus, vt eſſet teſtis, ſed vt tanq̃ notarius ſcriberet, & iſte eſt caſus huius l. vñ ſi ipſe non adhibuit niſi 6. teſtes in teſtamento, non poſſet teſtamẽtũ probari per ſuum inſtrumentum, ſed ſi illi teſtes viuerent, remedium eſſet, ꝙ examinentur vna cum notario delato iuramento. Et probabunt teſtamentum, nec poterit opponi contra notarium, ꝙ nõ fuit rogatus, vt eſſet teſtis, ſed ſolũ vt ſcriberet, vt eſt caſus hic, & no. in l. hac cõſultiſſima. C. qui teſtm̃ fa. poſſũt.

LEX XXVIII.

1 *Seruus quòd non poſſit eſſe notarius.*
1 *Notarius, an ipſemet poſſit conficere inſtrumentum publicum de ſuo teſtamento, & quid, ſi conſtituat aliquem procuratorem.*

1 SEruus. †Oppo. ꝙ ſeruus non poſſit eſſe notarius, vt l. gñrali. C. de tab. gl. dicit, ꝙ hic nõ ſcripſit, vt notarius: ſed vt priuata perſona, & ꝙ iſta ſcriptura non eſt publica, ſed priuata, iõ põt fieri a quocũq;: & ꝙ nõ ſit publica, gl. ꝓbat, qa ipſemet teſtator poſſet eã ſcribere, qđ nõ eſ
2 ſet, ſi eſſet publica, innuit gl. q̃ no. † nã ꝑ eã vr̃, ꝙ notarius non
a poſſit conficere inſtrm̃ publicũ de ſuo teſtõ. ᵃ ꝯrium tñ determinat Bart. quia iſte actus non gerit̃ cũ alio, nec tendit in alicuius ꝑiudicium, vñ nihil eſt, ꝙ prohibeat ipſum gerere duplex officium. ſ. tanq̃ publicæ perſonæ, & tanq̃ priuatæ, per l. ſi conſul. ẽ. de adop. De hoc vide per eum in l. 2. §. de ſti. ſeruo. per qđ ẽt videtur, ꝙ notarius quando conſtituit aliquem procuratorem ipſemet poſſit conficere inſtrumentum de hoc.

ADDITIO.

a Suo teſtamento. Vide tex. in l. 2. C. de his qui ſibi adſcrib. an autem monachi clerici, & ſacerdotes poſſint inſtrumentum conficere. vide in c. ſicut. extra de cler. vel mon. Bar. in l. vniuerſas. C. de eden. lib. 10.

LEX XXIX.

1 *Teſtamentum quando eſt nullum ratione imperfectæ voluntatis, clauſula codicillaris nihil operatur.*
2 *Clauſula codicillaris non ſolum conſeruat legata, vt debeãtur à venientib. ab inteſtato, ſed etiam operatur, vt inſtitutio directa trahatur ad fideicommiſſum, vt venientes ab inteſtato teneantur iure fideicommiſſi reſtituere hæreditatem inſtitutis, pro illis portionibus pro quibus ſunt inſtituti, & detrahetur Trebellianica, & quando hoc procedat.*
3 *Verbum lego, licèt poſſit comprehendere inſtitutionem, tamen ſecundum cõmunem vſum loquendi ſumitur ſtrictius pro legatis particularibus.*

1 EX ea ſcriptura. ¶ † Quando teſtamentum eſt nullum rõne imperfectæ voluntatis, clauſula codicillaris nihil operat̃, ſed ſi alia ratione ſic. quia facit vt relicta in tali teſtamento debeantur à venientib. ab inteſtato h. d. tota l. & in vtroq; dicto eſt notabilis, & primo loquit̃, qñ rõne imperfectæ voluntatis quæ licèt eſſet ſcripta, non fuit publicata coram teſtib. Scđo qñ alia rõne, qa nõ erant teſtes in ſufficienti numero, & ex primo dicto ſup-
2 plet̃. l. ſi is q. §. eo. Hic eſt vna gl. q̃ ſemper allegat̃, †ꝙ clauſula codicillaris non ſolum conſeruat legata, vt debeant a veniẽtib. ab inteſtato, ſed ẽt operat̃, vt iſtitutio directa trahat̃ ad fideic. & vt venientes abinteſtato teneant̃ iure fideic. reſtituere hæreditatẽ inſtitutis, ꝓ illis portionib. pro quib. ſunt iſtituti. Et erit in hoc vtilitas venientium abinteſtato, quia detrahent Trebellianicã q̃ nõ potuiſſent detrahere, ſi iſtitutio valuiſſet iure directo, qa directa inſtitutio, vel ſubſtitutio nõ defalcat̃ ut in l. ſi qs ad declinandã. de Epiſ. & cle. qm̃ inſtitutus à ſeipſo capit, ſed fideicõmiſſum defalcat̃, qa capit ab alio. ſ. ab hrde directo, & eſt caſus pro iſta gl. ĩ. de teſt. mil. l. quærebat̃. circa mediũ. ſm̃ Bar. intelligi tñ gl. ſanè qñ verba, clauſulæ poterant hoc comprehendere, vt dixi, ſi non valeat iure teſti, valeat iure codicillorũ, quod intelligit̃ de oĩbus ꝯtentis in eo, ſecus ſi poterant hoc comprehẽdere, vt in primo exemplo, qđ ponit gl. quæ incipit fortè, vt ſi dixiſſet legata, & fideicõmiſſa, quæ reliqui, ab omni hærede da-
3 ri uolo ẽt abinteſtato, †licèt. n. verbum lego, ſit generale, & ẽt inſtitutionẽ poſſit cõprehendere, vt l. uerbis legis. de uer. ſign. tñ ſm̃ cõem uſum loquendi nõ ſumit̃ illo mõ, ſed ſtrictius pro legatis particularib. vt no. per Bar. in l Centurio. de uulg. & pup.

LEX XXX.

1 *Teſtis unus, quòd nõ poteſt ſubſcribere pro alio, ſed quilibet debet ſe ſubſcribere manu propria.*
2 *Notarius qui fuit rogatus de inſtrumento, licèt poſſet facere ſcribi per aliũ tenorem inſtrumenti, prout ipſe dictauerit, non tamen poteſt alteri committere dictamen, nec etiam ſubſcriptionem, nec ſignum.*
Forma ſubſcriptionis teſtium remiſſiue.
3 *In teſtamento nuncupatiuo redacto in ſcriptis per notarium, ſufficit, ꝙ notarius atteſtetur de teſtib. q fuerint præſentes, & ſi ſtatutũ dicat, ꝙ nõ credatur inſtrũo, niſi teſtes ſint ſubſcripti, ꝙ vnus nõ poſſit ſe ſubſcribere ꝓ alio.*

1 Singulos. ¶ † Not. hic dũ dicit (proprio chirographo) ꝙ unus teſtis non põt ſubſcribere pro alio, ſed
2 quilibet debet ſe ſubſcribere manu propria, † & eo. modo notarius qui fuit rogatus de inſtrumento, licèt poſſet facere ſcribi ꝑ
a aliũ tenorẽ inſtri, ꝓut ipſe dictauerit, nõ tñ põt alteri cõmittere dictamẽ nec ẽt ſubſcriptionẽ, nec ſignũ, nec ſigni appoſitionẽ, ut no. in Auth. de tabel. §. nos aũt. & tãgit̃ ꝑ Bal. ſup rub. C. de fi. inſt. & in Spe. de iſt. ed. §. iſt. uer. itẽ opponit̃, ꝙ ñ eſt ꝯfectũ cũ ſeq. & §. reſtat. uerſi. ꝙ de hoc. not. ẽt hic, qđ debeat cõtinere
3 ſubſcriptio teſtiũ, & Bar. ponit hic formã. ¶ † Vl. no. hic vnã gl. q̃ tenet, ꝙ in teſtõ nuncupatiuo redacto in ſcriptis ꝑ notarium unus teſtis poſſit ſe ſubſcribere ꝑ alio, certè tali ſubſcriptione nõ vtimur. ſed ſufficit, ꝙ notariꝰ atteſtet̃, q fuerĩt ꝑſẽtes, ut no. Bal. in l. j. ſeu l. antiq. C. ad Velle. ſi tñ eſſet ꝯſuetudo, uel ſtatutũ ꝙ non credat̃ inſtrumento, niſi teſtes ſint ſubſcripti, videretur dicendum per hanc gl. ꝙ unus poſſet ſe ſubſcribere pro alio ꝙ non puto, verum, nec iſta gl. habet ſe in aliquam rationem.

ADDITIO.

a Scribi per alium. Vide Alex. conſi. 26. 3. lib.

LEX XXXI.

1 *Verba enunciatiua futuri temporis non inducunt diſpoſitionem, etiam in fauorem principis.*
2 *Verba enunciatiua non totaliter de futuro, vt volo talem inſtituere, quando inducant diſpoſitionem.*
3 *Verbum uolo. quid importet.*

1 EIus. † Verba enunciatiua futuri temporis non ĩducunt diſpoſitionem ẽt in fauorem principis. h. d. ¶ Op. ꝯ hãc l. de l. Pamphilin. §. ꝓpoſitũ. ĩ. de leg. 3. vbi verba enũtiatiua futuri tꝑoris diſpõnẽ inducũt. dicit Bar. ꝙ ibi fuerũt ꝓlata deliberatè, & vo
2 catis teſtib. hic nõ, ſed ꝑ modũ iactãtiæ. † Tu dic ꝙ aut ſũt totaliter de futuro, vt cũ dixit aliquis, ſe inſtituturũ principẽ. tũc ẽt ſi uocatis teſtib. hoc dixiſſet, nõ inducũt diſpõnẽ, vt hic. Aut nõ ſũt totalr̃ de futuro, ſed immiſcet̃ illud verbũ volo de ꝑſẽti. vt ſi dixit, volo talẽ inſtituere, nã aliud eſt dicere, inſtituo, aliud volo inſtituere. põt. n. intelligi in futurũ, nõ nũc, & tũc tene diſtinctionẽ Bar aut hoc dicit deliberatè, & vocatis teſtib. in ſufficiẽti numero. & tũc valet, quãtũ ſi dixiſſet, iſtituo, aut nõ uocauit teſtes adhoc, & tũc intelligũt in futurũ, & ſic nõ importãt inſti
3 tutionẽ. † & de ſignificatu huius verbi volo, vide nota. ꝑ Ba. in l. cũctos populos. poſt princip. C. de ſum. trinitat. & fide cathol.

LEX PRIMA.

1 *Exhæredatio, vt ſit valida, tria inter alia requiruntur.*
2 *Quatuor inuenta ad demonſtrandas pſonas. ſ. nomen propriũ, pronomen, cognomen, & agnomen, & qualiter differant.*
Licèt plura ſint inuenta ad demonſtrandum aliquid. ſi põt cõgruè demonſtrari per vnum, illud ſufficit, non ſic, quando plura ſuiſſent inuenta ad ſolennitatem actus.

De liberis, & poſthumis. Rubrica.

1 QVid ſit. ¶ †Quia ad hoc, vt exhæredatio valeat, tria requirunt̃ inter alia, vt no. gl. ĩ. eo. l. 3. §. añ hęredis. ſ. ꝙ filij maſculi nominatim exhæredent̃. item ꝙ purè, nõ ſub ꝯdõne. Item ꝙ a toto gradu, & ab omnib. gradib. aliàs redditur nullus gradus in primo caſu, & ille à quo non exhæredantur, ſed prætereunt̃. in ſecundo iur. ꝯſ. vſq. ad l. placet. tractat de his trib. & primo qualr̃ dicãt̃ nominati exhæredati, vſq. ad l. 4. §. pure. poſtea de ſecundo vſq. ad §. filius. poſtea de tertio vſq. ad l. placet. ſi ãt exhæđet̃ inter cæteros nõ valebat olim, & qualiter dicant̃ exhæredati inter cæteros, dic, vt ĩ. e. l. Titius, ꝙ autem exhæredatio inualida ꝓ nõ facta habeat̃, & ſic habeatur exhæredatus ꝓ ꝓterito, patet ĩ. de ꝯtra. l. non putauit. §. non quæuis. eſt aũt neceſſaria inſtitutio, vel exhæredatio liberorum, tam natorum. q̃ naſciturorum, q ſunt, vel futuri eſſent in poteſtate, ſi iã nati eſſent, ad hoc, vt valeat teſtm̃, aliàs vel eſt nullum, vel rumpitur eorum natiuitate, vt ĩ. eod. lege. inter cætera. ideo poſt ti. ꝓcedẽtem in quo tractauit de alijs ſolennitatib. quę requirunt̃ ꝑ fauorem publicum ponit̃ iſte, in quo tractat̃ de iſta ſolennitate, quæ requirit̃ propter fauorem priuatum. ideo poteſt renuntiari, vt l. filio præterito. ĩ. titu. primo. non ſic ei, quæ propter
2 fauorem publicum, vt no. in l. nõ dubiũ. C. de teſt. ¶ † In tex. ibi (dicendum eſt an ſufficit) ſupple, qñ non poteſt aliter certitudinaliẽ demonſtrari, niſi omnia iſta exprimantur, aliàs ſi per
a vnum ſufficienter demonſtrat̃, illum ſolum ſufficit, ᵃ & hoc eſt quod

ADDITIO.

a Sufficit. Vide d. Ant. in c. 2. de ob. libel. Bar. in l. demonſtratio. inſ. de cond. & demon. & in l. libellorum. ꝟ. de acc. & per d. Ale. hic.

quod ſequitur, pone exemplum in gallo pſſo, vt no. in l. hac ꝯ-
ſultiſſima. C. q. te. ſa. poſſ. & no. tria notabilia iūcta ad demōſtrā
das pſonas. ſ. nomē ppriū, & pnomē, & cognomē: adde quar-
tū. ſ. agnomē. & q̄ ſit differentia inter iſta. dic, vt no. C. de te. l. ſi
3 nomine. & Inſt. de leg. §. ſi qs in nomine. †¶ Itē no. ꝙ licèt plura
ſint inuenta ad demonſtrandum aliqd, ſi pōt ꝯgruè demōſtra
ri p vnū, illud ſufficit, qa rei demōſtratæ demōſtrationē adijcer̄
fruſtra eſt, vt ꝭ. de do. p̄ leg. l. 1. in fi. q̄ ad hoc ſēper allegat̄. Nō
ſic qn̄ plura fuiſſēt iūcta ad ſolēnitatē actus, qa nō ſufficit vnū.
ſ. ti. 1. & l. ad teſtiū. §. ſi qs ex teſtib. & de tran. l. cum hi. §. ſi præ-
tor, & ita ſolue ꝯtrium formatum in vl. gl. de illo §. quid autem
ſi ſtatutum dicat, ꝙ notarius debeat exprimere nomen contra
hentis, & patris, & aui? Reſpondeo ſi non procedit vlterius, ſuf
ficit exprimere vnum, ſi per illud ſatis demonſtratur per hanc
l. ſed ſi dicat, ꝙ alias inſtrumētum nō valeat, ſunt omnia expri-
menda, qa tunc cēleri eſſe potius de forma quàm, de demōſtra
tione inuenta ſecundum Bal. hic, & eorum, quæ ſunt de forma,
nihil eſt prætermittendum, vt ſ. de in int. reſ. l. diuus.

L E X II.

1 *Fauor filiorum præfertur fauori teſtamenti, & quare.*
2 *Si teſtator fecerat primo vnum teſtamentum tantum cum clauſula dero-gatoria, & poſtea facit aliud & dicit velle illud nō obſtante quocūq. alio teſtamēto, quod non tollatur primum, licèt de illo ſit facta mētio generalis.*
Qualiter dicatur fieri mentio ſpecialis.
3 *Nomen appellatiuum prolatum in ſingulari numero in materia odioſa. non comprehendit, niſi vnum, ſecus in materia fauorabili.*
Habens plures filios ſi dicat inſtituo filium meum, cenſetur oēs inſtituiſſe.
Si inſtituat poſthumum, quòd cenſeantur inſtituti omnes poſthumi, qui poſtea naſcentur.
4 *Si exhæredat poſthumum naſciturum, an cenſeatur exhæredaſſe omnes, qui naſcentur.*
Numerus ſingularis non extenditur ad plures in materia odioſa, pluralis tamen numerus bene reſtringitur ad vnum.

1 NOminatim. ¶† Not. ꝙ licèt non exprimatur
aliquod de illis quatuor inuentis
ad demonſtrandum pſonam, de quib. in l. p̄cedenti, ſed
ſolum nomen appellatiuum filius, ſi non habeat, niſi vnum,
ſufficit, quia nō pōt referri, niſi ad illum. Item qd̄ ſi habebat plu
res, non ſufficit, qa non refert̄ niſi ad vnū, & quis ſit ille non ap
paret, & ſic oēs habēt̄ p p̄teritis, & teſtm̄ erit nullum. Et iſta eſt
benignior interpretatio, quàm dicere, ꝙ oēs cenſeant̄ exhæreda
ti, & ſic no. ꝙ fauor filiorū p̄fert̄ fauori teſta. nam fauor teſtī exi
geret, vt oēs cenſerentur exhæredati ad hoc, vt teſtm̄ valeret.
2 ¶†Primū dictū huius l. inducit̄ p Bar. ꝙ ſi teſtōr fecerat primo
vnū teſtm̄ cū clauſula derogatoria, poſtea facit aliud, & dicit
velle illud valere nō obſtāte quocūq. alio teſtō, ꝙ tollit̄ primū,
licèt de illo nō ſit facta ſpālis mētio, ſed gn̄alis, qa nō p̄t referri
hæc gn̄eralis. niſi ad vnicum: ſecus ſi prius feciſſet plura teſtā,
tunc enim requireret̄ mentio ſpecialis de illo, in quo contineāt̄
clauſula derogatoria, puta non obſtante quocūq. alio teſtō, ēt
ſi in eo contineat̄ derogatoria cl̄a: iſta enim dr̄ mentio ſpālis.
ſi aūt ibi iſta verba non ꝯtineant̄, ſed ſolū non obſtante alio te-
ſtamento, dr̄ mentio generalis, q̄ nō ſufficit, ſi p̄ceſſerant plura
teſtamenta, & ita intelligit l. ſi quis in prin. cū ibi no. ꝭ. de leg.
3. ſed ſi nō p̄ceſſit, niſi vnum, ſufficit per hanc l. Iſtud dictum
non eſt verū, & Ang. ipſum reprehendit, & ego ēt non viſo An
a ge. diu eſt, ꝙ conſului ꝯtrium in ciuitate Senarū, ª qa ſi iſta op.
eſſet vera, nunq̄ requireret̄ ſpecialis mentio, quia nunquā pōt
procedere, niſi vnicū teſtm̄ validum. Si enim mille feciſſet, p vl
timum omnia ſunt ſublata, vt inſt. quib. mod. teſ. infir. §. poſte-
re. Si ergo poſtea fiat aliud cum mētione gn̄ali, nō pōt referri,
niſi ad illud, tn̄ cōiter tradit̄ doctrina, ꝙ requirit̄ ſpecialis men-
tio vt d. l. ſi qs in prin. Præterea non pōt plus operari iſta mē-
tio gn̄alis, q̄ ſingularis, ſed ſi dixiſſet velle illud p̄ualere nō ob-
ſtante alio teſtō facto tali die, & in p̄ſētia talium teſtiū, hoc nō
ſufficeret, niſi ēt fieret mentio de cl̄a, derogatoria puta, & non
obſtante aliqua cl̄a derogatoria ibi ꝯtēta. p gl. no. q̄ eſt in l. ſi mi
hi, & tibi. §. 1 legatis. ꝭ. de leg. 1. q̄ īcipit, niſi expſſe. in fine. q̄ req-
rit, vt fiat mētio nō ſolū de teſtō p̄cedēti, ſed ēt de eius qualita
te, i. de cl̄a derogatoria p modū quē dixi. Ergo multominus ſuf
ficit gn̄eralis mētio dicēdo nō obſtāre quocūq. alio teſtō, niſi
3 dicā ēt ſi ꝯtineat clām derogatoriam. ¶† Ex ſecundo dicto. no.
ꝙ nomen appellatiuum prolatū in ſingulari numero, in mate
ria odioſa nō cōp̄hendit, niſi vnū, ſecus in materia fauorabili, vt
in gl. p l. ſi qs ita. §. ſi filio ſ. de teſ. tu. & iō ſi quis hn̄s plures filios
dicat inſtituo filiū meum, cenſet̄ omnes inſtituiſſe per illā l. &
per l. placet. ꝭ. e. vbi ſi inſtituat poſthumū, cenſet̄ bn̄ inſtituiſſe
oēs poſthumos, qui poſtea naſcent̄, & loqt̄ hic, qn̄ habebat plu
4 res filios iam natos. ¶ †Quid aūt ſi exhæredat poſthumū naſci-
turū, an cēſeat̄ exhæredaſſe oēs, q naſcēt̄, gl. ꝭ. eo. l. placet. q̄ inci
pit no. mirabile. in fi. vī tenere, ꝙ ſic, per l. 3, § pen. ꝭ. tutu. 1. alij
reprehendunt, qa nō eſt dare rōnem diuerſitatis inter iā natos
& poſthumos, vt in 1. caſu cōprehēdat vnū tm̄ in ſcd̄o oēs. Nec
obſtat ille §. pe. qa dēt ītelligi qn̄ vnus tm̄ fuit natus, ſec⁹ ſi plu-
res p hāc l. ¶ Vlt. q̄ro, qd ſi nō hēat niſi vnū, & fuit vſus verbo
pluralis numeri, puta, exhæredo filios meos. rn̄deo, ſufficit, vt eſt
caſus. ꝭ. ea. l. & ti. & ſic numerus ſingularis ſi extēdit̄ ad plures ī
mā odioſa, numerus tn̄ pluralis benè pōt reſtrīgi ad vnū, vt ibi.

A D D I T I O.

a ¶Secundum. Vide per eundem conſi. 364. & uide in apoſtil. ad Bart. in l. ſi quis in prin. vbi veritatem colligere poteris.

L E X III.

1 *Nota, ꝙ iſta verba exhæredo natum ex tali muliere. ſufficiunt in exhæredatione, licèt expreſſum non fuerit aliquod de illis tribus, quæ habentur ſupra nec appellatiuum nomen filij.*
2 *Per expoſitionem nominis matris redditur perſona certa, ſicut per expreſſionem nominis patris.*
Quòd aliquando reddatur perſona certa per expreſſionem nominis filij, quādo filius fuit nobilior, quàm pater.
3 *Cautela pro habentibus filios baſtardos, vt eos inſtituant ſub nomine matris, & qualiter.*
Quod tunc ſi mater habeat maritum, qui ſecum conuerſabatur, præſumatur conceptus ex marito, licèt probetur, quòd teſtator conuerſabatur cum illa.
4 *Quòd iſta verba tu es unus latro uel gladiator, ſeu homicida. dicantur verba iniurioſa, licèt non deſcendatur ad ſpeciem, quia non dicitur quem occideris. & ſit iniuria uerbalis.*
Si opponatur contra productum in teſtem, quòd eſt criminoſus, an admittatur ad teſtificandum de iure canonico.
5 *Quòd iſta verba, tu es baſtardus, ſint iniurioſa, & quid in ultramontanis.*

1 ET ſi pepercerit. †No. ꝙ licèt non expreſſerit
aliquod de illis, quæ haben
tur in l. 1. nec appellatiuum nomē filius, de quo in l. 2. ſed
dixerit exhæredo natū ex tali muliere, adhuc ſufficit, ſi ex hoc
redditur pſona certa, qa non erat niſi vnus, & illa erat vxor, vt
2 gl. ſecunda. † Ex hoc no. quod p expreſſionem nominis matris
reddit̄ perſona certa. ſicut, qui denominantur à matre potius,
q̄ à patre. Aliqn̄ aūt reddit̄ perſona certa p expreſſionem nois,
qn̄ fuit nobilior, q̄ pater, vt ſi diceretur talis pr̄ dn̄i Io. An. vel
d. Bar. vt in l. 1. §. catum. ſ. de libe. poſth. & ibi Bal. me audiente al
3 legabat ad hoc illum tex. † Et per iſtum tex. pōt ſumi cautela
ad illos, qui habent baſtardos, ut inſtituant ſub noīe matris, pu
ta, inſtituo talē filium talis mulieris, & non dicat filiū ſuū, ne
ex inſpectione teſtī reddat̄ inſtō nulla: nam qui vellet dicere eā
nullam, habebit neceſſe probare, ꝙ ille fuerit filius baſtardus
teſtatoris ex quo teſtōr ipſum non appellauit filiū ſuum, & hoc
erit difficile: nā ſi illa habebat maritū, qui ſecum ꝯuerſabat̄, ut̄
impoſſibilis probō, quia p̄ſumit̄ conceptus ex illo marito, licèt
probet̄, ꝙ ille teſtator conuerſabat̄ cum illa ut eſt caſus in l. mi
les §. qui pp infra de adul. ſi aūt maritus erat abſens, & ſic non
poterat eſſe filius illius, benè probaret̄ filius teſtatoris, ſi proba
a ret ꝯuerſatio eius cum illa, ª per ea, q̄ no. gl. in c. Michael. de fil.
4 preſ. quam omnino vide. † Item no. ſm̄ Bar. ꝙ iſta uerba, tu es
vnus latro, vnus gladiator vel homicida, dicunt̄ verba iniurio
ſa, licèt non deſcendat ad ſpeciem, quia non dr̄ quem occide-
rit, vel de quo fuerit latrocinatus. & ſic puniretur de iniuria
verbali ſi ſtatutum imponeret pœnā pro quolibet uerbo iniu
rioſo, vt l. apud Labeonem. §. conuitiū. de iniu. & hoc colligit̄
hic in uer. conuitio. De hoc dic. ut no. per aliquem productum
in teſtem, ꝙ non debeat recipi, quia criminoſus non admitt̄t̄
ad teſtificandum de iure canonico, vt in c. teſtimoniū. de teſti.
non ſufficeret ſtare in verbis generalibus, ſed deſcendendum
b eſſet ad ſpeciem, ᵇ vt in c. a p̄ſentium. de teſtib. li. 6. & in c. pia. de
5 excep. eo. lib. ¶ † Item no. dn̄ dic. & ſi ex adulterio, ꝙ iſta verba
tu es baſtardus, ſunt verba iniurioſa, & puniret̄ quis tāq̄ de iniu
ria verbali, q̄ eſt q̄dam infamia ſaltem facti, vt no. Azo. in ſum-
ma de nāli. libe. Vltramon. tn̄ non reputant ſibi ad iniuriam, &
multi faciunt ſe vocari el bordo. ¶ In gl. q̄ incip. valet ibi ſo. hic
ſtetit in genere, ibi in ſpecie, vel dic, ꝙ ibi iſta fuerunt verba p-
lata in actu fauorabili. ſ. in legato, & ſic repugnat materiæ, i qua
prolata ſint, ideo non vitiant. hic in actu odioſo. ſ. in exhæreda-
tione, cui non repugnant, ideo non vitiant, vt ibi no.

A D D I T I O N E S.

a Cum illa vide in c. tranſiuiſſe. per An. Sicu. conſi. 69. 4. lib.
b Speciem. Idem tenet Lud. Ro. conſi. 278.

PVrè Si aūt fiat ſub ꝯdōne, diſtingue, an ſit poteſtatiua, &
videtur valere, ſicut ualet inſtō filij ſub tali cōdōne. l.
ſuus quoq. de hæred. inſti. & l. fi. de condi. inſti. ſi aūt caſuali, vel
mixta, non valet, ēt ſi ſit talis, quæ tacitè inerat, puta exhæredo
filiū meum ſi inſtitutus adhibit hr̄ditatem, vt ꝭ. proxi. §. ver qnē
admodū qa non exprimit p eū modum, per quem ineſt, vt ibi
dicam

ſicam:hr̃ ergo tunc pro p̃terito,& ſic teſtm̃ erit nullũ. Sed opponiẽ,ꝙ valeat exhæredatio ſub conditione, vt l.ſi pater. C.de inſti.& ſubſti.Solu.ibi ſub ꝯria conditione fuerat exhæredatus,vñ in omnem euẽtum reperit ſe vel inſtitutum, vel exhæredatum,& hoc ſufficit,ſecus quando inſtitutus tantum vel exhęredatus tantum ſub conditione caſuali ,vel mixta , vt hic.

1 *Exhæredatio facta inter plures perſonas eiuſdem gradus illum gradum tãtum reddit validum,niſi facta ſit a perſona certa eiuſdem gradus.*
2 *Clauſula in l.vel ſtatuto quando referatur ad oĩa capitula legis,vel ſtatuti.*
3 *Ad confirmationem exhæredationis requiritur aditio hæreditatis,& ſi facta ſit ſub conditione quiſquis mihi hæres erit,an valeat.*

1 **§.Filius.** ¶†Exhæredatio facta intra plures pſonas eiuſdem gradus,illum gradum tãtum reddit validum,niſi ſit facta a perſona certa eiuſdẽ gradus, qa tunc non valeret,ſicut ſi fiat ſub ꝯdinone,ſi ĩſtitutus adhibit. h.d.primo. Item facta ante omnes gradus.vel intra vnũ gradũ,& alterum cenſeẽ facta ab omnibus gradibus , & oẽs gradus reddunẽ validi:hoc ſecundo.Idem ſi fiat intra gradus inſtitutionis,vł ſubſtitutionis vulgaris,hoc tertiũ,& vl.vſq.ad §.ſi.qui incip. ſi ita. Et diuide in 3.par.vt in ſummario.Scd̃a ibi(añ hr̃dis) Tertia ibi (in eo) Adde aliũ caſũ,q hic nõ poniẽ,qñ fit poſt oẽs gradus, qa te-
2 ferẽt ad oẽs,vt C.eo.ti.l.3.†Et iſti tex.ſunt no.qñ ĩ aliqua l.vel ſtatuto ꝯtineẽ aliqua cl̃a,& dubitaẽ,an referaẽ ad oĩa capitula l.vel ſtatuti. Nã ſi ꝯtineẽ intra vnũ capitulum,ad illud ſolũ refereẽ,vt in hoc primo §.cũ gl.ſi aũt ante,vel poſt omnia capitula,vel ĩter vnum,& aliud refert ad oĩa,vt in iſto §.añ hr̃dis.qd̃ ꝓſequere,vt no.Bar.ĩ l.talis ſcriptura.de leg.1.añ fin.& ĩ l.p̃tor.§.critq; dr̃ia ĩ.vi bo.rap.& in c.regris.ſecundo de app.in iſto ĩ. §. filius, & ibi erit a toto gradu ſubmotus . quia mediũ communiter ſe habet ad extrema , & iõ vr̃ a toto gradu ſubmotus ſm̃ Dyn.ſed a ſeq.gradu ſubſtitutionis vulgaris nõ cẽſeẽ ſubmotus,poſtquã facta fuit intra gradum.i.inter vnã perſonã, & alterã eiuſdẽ gradus,vt in gl.j.ſequens gradus erit nullum,vt ĩ.eo. l.a primo.nõ ſic in ſequenti §.ante hæredis.¶ In tex.ibi(niſi fortè ab vnius pſona)intelligo iſtũ ver.quãdo plures erãt inſtituti, & ab vno ipſorum fuit filius exhæredatus. vt tunc dicaẽ exhæredatus a perſona non a gradu,& ſic non valeat tãquã inepta,& hoc etiã colligiẽ.ĩ.de ꝯtab.l.nõ putauit.§.ſi ab vno. Si aũt eſſet vnus tm̃ inſtitutus,& ab ipſo filius eſſet exhæredatus,non eſſet inepta, ſed cẽſereẽ potius exhr̃datus a gradu,q̃ à pſona, tex.eſt nõ cauillãdo in l.ſi a 1.in pri.ĩ.eo.qa nõ eſt credẽdũ,ꝙ elegerit viã,ꝑ quã poſſit eius iudicium impugnari.l.ꝙ voluerit exhæredare a perſona,& non a gradu,ſed qñ ſunt plures pſonæ, & exhæredaẽ ab vna,non põt dici,ꝙ voluerit exhæredare a gradu. Et puto iſtud fuiſſe de mente gl.quæ incipit,hoc adiecto,nã tunc reperiẽ præteritus a gradu,ideo non valet. ¶ †In tex. ibi quis mihi hæres erit.iſta verba exponuntur.i.ſi aliquis erit mihi hæres. & ſic ſi inſtitutus hæreditatem adhibit,vñ eſt conditionalis, ideo non valet,vt ſ.§. purè.Nec ob.ꝙ iſta condino inerat, etiã ſi nõ fuiſſet expreſſa,quia non valet exhæredatio,niſi adeaẽ hæreditas , vt l. filium.§.ſed cum exhæredatio.de contratab. ĩ. nã immo valet & ĩ eſt rerum nã, licèt requitaẽ aditio ad confirmationem eius, vt ibi. Sed ſi exprimaẽ iſta conditio antequã adeaẽ hæreditas,nõ dr̃ exhæredatus,quia conditio non impedit originem actus, vt l.cedere diem. de ver.ſig.& ſic añ aditã hær.eſt p̃teritus,ergo inſtitutio eſt nulla,& p conſequens nec põt adiri hr̃ditas ex inſtõne,q̃ non valet.Sic ergo iſte teſtõr voluit impoſſibile.l.ꝙ iſte filius eſſet exhæredatus poſt aditã hr̃ditatem, & non anteq̃ hr̃ditas poſſet adiri,ſed iſta ſimul ſtare non poſſunt,q nõ ſit exhr̃datus añ,& ꝙ poſſit hr̃ditas adiri,qa ſi non eſt exhæredatus añ,nõ valet inſtitutio tãquã ab ea fuerit filius præteritus,ergo nõ põt adiri,& hoc voluit tex.in ſi ſm̃ Dyn.qui hoc voluit in effectu.

Teſtamentum poteſt incipere a gradu ſubſtitutionis vulgaris , ſi præcedens gradus inſtitutionis erat nullus.
Gradus ſubſtitutionis vulgaris an habeat dependẽtiam à gradu ĩſtitutionis.
Codicilli,licèt rumpantur rupto teſtamento , quando teſtamentum valuit a principio,ſi tamen teſtamentum a principio fuit nullum , non ſunt nulli codicilli, quia non incęperunt habere dependentiam ab eo ſicut quando factum eſſet teſtamentum.
Quòd per authenticam ex cauſa.conſeruentur legata, etiam quando inſtitutio valuit a principio,ſed ex poſtfacto fuit irritata.
Si teſtator confitetur in teſtamento ſe teneri vxori in centum pro dote, quã recepit ipſa præſente,& acceptante,& mandat eam ſibi reſtitui,& poſtea reuocatur teſtamentum,ꝙ a principio valuit,vel efficiatur irritum,tamẽ dicta confeſſio non irritatur.

§.Si ita. ¶†Teſtamentum poteſt incipere a gradu ſubſtitutionis vulgaris,ſi p̃cedens gradus inſtitutionis erat nullus,ad hoc ſemper allegat. Nõ ergo eſt neceſſe,ad hoc, vt valeat ſubſtõ vulgaris expreſſa,ꝙ adeaẽ hęreditas,ex inſtõne vt hic patet,immo tũc potius perimereẽ ſubſtõ,nõ ſic in ſubſtõne vulg.tacita,quod dic,vt ſubtilr̃ no. in l.apud Iul. §.idẽ Iulia. ĩ.ad Treb.¶ In tex.ibi(exordiũ capere) qa ſcd̃us gradus dr̃ potius primus,q̃ ſecũdus,poſtq̃ primus erat nullus pp præteritionem,vt in ſim.hr̃ in l.2.ſ.q po.in pign.hab.¶ †In glo.ibi(& ſecũdus pẽdet ex eo)iſta gl.ſubtilr̃ loquiẽ,& ſemper allegaẽ.tũ nõ vr̃ ponere bonã rõnẽ,qa gradus ſubſtõnis vulgaris nõ põt dici habere dependentiã aliq̃ a gradu inſtõnis,qa ſi haberet dependẽtiã,ſequereẽ,qd̃ qualitercunque gradus inſtitutionis deficeret, puta,qa nõ adireẽ hr̃ditas, vel inſtitutus efficereẽ incapax,ante quã adiret,deficeret ſubſtitutio vulgaris,ſicut deficerẽt legata, q ꝓpriè habent dependẽnã a l.eã,quã.C.de fideõic.& tñ in cõtrarium eſt veritas, nã immo efficiẽ tũc locus ſubſtõni vulgari . Dic ergo rationem , qa qñ præteritus eſt iã natus a primo gradu,tunc cum ſit nullus,hæreditas verſaẽ in ſecundo gradu, ſed ab illo eſt exhæredatus : ergo non poteſt filius ab illo auferre , ſed quãdo præteritus eſt poſthumus a primo grado , tunc cum valeat antequã naſcaẽ,vt ĩ.ti.j.l.3.§.ex his. tũc hæreditas verſaẽ in primo gradu,ſi ergo poſthumus naſcaẽ,& rumpat illum tũc quia in illo reperit hæreditatem, eã ad ſe trahit,quia non debet rumpere ad commodum ſubſtituti, ſed ipſiuſmet rumpẽtis , & hoc voluit tex.in l.cõtraria cũ dicit, rumpendo locum ſibi fecerat.q.d.non alteri,non ergo eſt hoc ratione dependentiæ . Et iõ ſi ante natiuitatem poſthumi primus gradus efficereẽ irritus alia ratione,vt qa decederet inteſtatus,tunc hæreditas inciperet deuolui ad ſequẽtem gradum,& ſi poſtea naſcereẽ poſthumus, quia nõ reperiret eã in primo gradu, a quo fuit pręteritus, nec ipſum rumperet,poſtquã fuerit irritus effectus per mortem talis poſthumus eſſet excluſus,& non haberet locum l. nam & ſi ſub conditione.§.ſi. cum per eius natiuitatem non rumpaẽ ſequens gradus,a quo fuit exhæredatus, caſus eſt in l.j.§.ſi vẽter. ver.per contrarium.ĩ.de vent.in poſ.mi.Probaẽ autem dicta ratio.ĩ.de contratab.l.non putauit.§.a primo.Sed contra de illo eodem §. vbi iã natus erat præteritus a primo caſu,& exhæredatus a ſecundo,& tñ ibi dr̃,ꝙ præteritus habet contratab.contra inſtitutos in primo gradu, ſi viuunt , vel etiã ſi viuebãt tempore mortis,& iſta contratab.debet eſſe alicuius effectus.l.quia p eã aduocãt hæreditatem,& ſi hoc eſt,ſubſtituti in ſecundo gradu nihil habebunt.Ergo fruſtratorius erit ſecundus gradus , licèt non ſit ruptus,quia ab eo fuit exhæredatus,cuius ꝯrium innuit iſte tex.l.ꝙ ab illo incipit teſtm̃.Sol.intellige illum tex.in iã nato præterito, qui iã erat emãcipatus,cuius præteritio non reddebat primum gradum nullum, & ſi hæreditas verſabaẽ in eo,& ab ipſo incipiebat teſtamentum, licèt per contrata.hæreditas auferreẽ ab illo gradu,& ita intelligit ibi Bar. & idẽ ſi ĩſtituti in primo gradu viuebãt tempore mortis,licèt poſtea ante aditã hr̃ditatem ſint mortui,& añ intentatã ꝯtabu,quia cum a prin.primus gradus fuerit aliqs ipſo iure,licèt poſſet expugnari per ꝯtab.quia incipit competere ius ꝯtabulandi ipſi præterito,licèt poſtea efficiaẽ irritus per mortem inſtitutorum , non deuoluiẽ hæreditas ad ſequentem gradum cum præiudicio p̃teriti,vt ſibi auferaẽ contratabulas, quæ ſibi incœpit competere, & ideo adhuc cenſeẽ verſari hæreditas in primo gradu , quo vſque p̃teritus poteſt ꝯtab.intentare. hic eſt verus intellectus illius §.ſed qñ præteritus erit in p̃tãte ab ipſo princip. primus gradus,a quo erat p̃teritus,erat nullus,& ſic hæreditas nunq̃,verſata fuit in illo gradu,vñ tunc non dabiẽ ſibi contratabu. nec cõtra primum gradum , in quo non verſaẽ hæreditas , nec contra ſm̃ a quo fuit p̃teritus, ſed exhæredatus, quia exhæredato non
3 daẽ cõtratab.¶ †No.tamen iſtam gloſſ.q̃ facit ad plura , primo ad id,quod no.Dyn.& Bar.poſt eum in l.legata ĩutiliter. de leg. primo, ꝙ licèt rupto teſtamento rumpanẽ codicilli , qñ teſtm̃ valuit a principio,vt l.j.C.de codicillis. q incœperũt habere dependentiam ab eo,ſi tamen teſtm̃ a principio fuit nullum, nõ ſunt nulli codicilli,quia non incęperunt ab eo dependentiam habere,ſicut quando factum eſſet teſtm̃.l. ſi quis cum nullum. de iure codicil.& ita tenent Doctu.prædicti, licèt non allegẽt iſtam gl.contra eos tamen videẽ glo.ord.in l.quidam teſerunt. de iure codicil.ꝙ etiam,licèt teſtamentum ſit a princi.nullum. ex quo tamen factum fuit,codicilli , tanquam dependentes ab eo ſint nulli,licèt ſecus, ſi non eſſet factum. plus tamen placet,
4 vt ſupra dixi,licèt prædicti Doct.illam glo.non allegent. ¶ † Et facit ẽt iſta gl.pro opin.illorum. q tenent,ꝙ per auth. ex cauſa. non conſeruenẽ legata,quãdo inſtitutio nõ valuit a principio, ſed ex poſtfacto fuit irritata per querelam,qa exhæredatio fuit valida,puta cum cauſa iuſta,ſed non fuit probata. quia incęperunt hr̃e dependentiam, ſed habeat locum:quãdo a principio. inſtitutio fuit nulla,quia fuit filius exhæredatus,vel p̃teritus, ſine iuſta cauſa a patre.communiter, tamen teneẽ ꝯiũ, ꝙ hẽat locum vtroque caſu,nam conſeruaẽ authoritate illius authen.

quę potuit hoc facere,licèt ſemel inceperit habere depẽdentiã
6 ab inſtitutione,quę irrita eſt.†Item facit,ꝙ ſi teſtator cõfiteret in teſtamento ſe teneri vxori in cẽtum,ꝓ dote q̃ recepit,ipſa p̄ſente,& acceptante,& mãdat eã ſibi reſtitui, ſi poſtea reuocat̃ teſtamentum,quod a prin.valuit,vel efficiat irritum, dicta cõfeſſio reuocet̃, tãquã inceperit habere dependentiã, ſecus, ſi a principio teſtamentum fuit nullum, quia valebit, vt confeſſio inter viuos. Contrarium tamen eſt verius,quia etiã ſi valuit teſtm̃,talis confeſſio non dicit̃ habere dependentiã ab eo, quod patet,quia non requirebat confirmationem per aditionem hr̃ditatis cõtentus ſic nec alius ꝯctus in teſtõ,vt donatio cã mortis,vel inter viuos,immo confirmat̃ ſola morte.vt not. C. fam. ercif.l.filiæ,& l.poſt legatum.§ q mortis.de his qui. vt indi. per gl.& ſic põt ſtatſ per ſe,de hoc no.in l.generaliter. C.de nõ nu. pec.In gl.ſeq.ſup ver.(ſolo. ſo fi.ibi tu potes dicere) dic melius, ꝙ his tribus caſibus poteſt habere locum, quod hic dicitur, vt exhęredatio cenſeat̃ facta a ſolo gradu ſubſtitutionis vulgaris.ſ. qñ ẽ facta intra gradũ, videlicet, inter vnã perſona ſubſtitutã, & alterã,ſicut.n. qñ eſt facta iter vnum inſtitutum,& alterum nõ refert ad ſubſtitutionem vulgarẽ.ſ̃.eod.l.3.§.filius.& ibi no. in gl.ita nec ecõuerſo,vt hic.Scd̃o qñ teſtator exp̃ſſe dixit exhr̃do filiũ meũ,a ſecũdo gradu, nã nõ intelligit̃ exhæredatus a primo. Tertio qñ vnus tm̃ erat iſtitutus,puta Titius,& teſtator dixit exhæredo ipſũ a Titio, nã intelligit̃ exhæredaſſe a toto gradu, nõ a pſona,& idẽ ſi ſubſtituiſſet plures , & exhæredaſſet ab oĩb.vt ꝭ.eod.l.ſi a primo,& dixi in dicto §.filius. ſi aũt ab vno ex ſubſtitutis,tũc exhæredatio nõ valet tãquã facta a pſona, non a gradu,vt ibi dixi per l.nõ putauit.§.ſi ab vno.inf.de contratab.

LEX IIII.

1 *Qui poteſt habere poſthumum naturaliter,vel ciuiliter, poteſt poſthumum inſtituere.*
2 *Qui inſtituit ventrem vxoris ſuæ quæ erat prægnans, vel ſimpliciter inſtituit poſthumum,& ſciebat vxorem prægnantem, cenſetur ſenſiſſe ſolum de illo,qui naſceretur ex illo partu.*
3 *Quando inſtituit ventrem vxoris,tunc etiam ſi plures naſcantur ſimul omnes cenſentur inſtituti,& quid in exhæredatione.*

1 PLacet. †Qui põt hr̃e poſthumũ nãliter vel ciuilr̃, põt poſth.inſtituere,ſecus ĩ eo, q nullo mõ põt hr̃e.Itẽ inſtitutio poſth. ſimplr̃ facta trahit̃ ad oẽm poſthumum,quem teſtator ex quacunque vxore præſenti, vel futura poteſt habere.h.d.vſque ad l.ſi filius. Et poſtquã tractauit de exhæredatione,qualiter fieri debeat , & ſic de vna parte rubricæ,hic incipit tractare de alia parte.ſ.de inſtitutiõe, & circa inſtitutionem iã nati non occurrit dubitatio.ſed circa inſtitutionem fiendã de poſthumo occurrit duplex dubitatio.Vna eſt,ſi teſtator inſtituit extraneum in aliqua parte,& poſthumõ naſciturum in alia parte,ad hoc,vt per eius natiuitatẽ teſtamẽtum rumpat̃,de quo poſthumo intelligit̃.Quid enim ſi teſtator non habebat vxorem,& iuriſc.determinat, vt videat̃ inſtituiſſe naſciturum ex quacunque vxore,quã poſtea ſuſcipiet , & probat duob mo.ꝙ non vitiet̃ inſtitutio.licèt vxorem nõ habeat, quia ſufficit,quòd habere poſſit.alias ſequeret̃, quòd etiã ſi haberet vxorẽ,non valeret inſtitutio poſthumi, cum poſſit eã dimittere,& aliã recipere.Item probat,quia poſito,ꝙ habeat,nõ ſolũ videt̃ inſtituiſſe naſciturum ex ea, ſed ex quacunque alia, quã poſtea recipiet,ergo etiã ſi nullã habebat idem debet eſſe, vt videat̃ inſtituiſſe naſciturũ ex illa quã recipiet. Aliud dubiũ deducit in l.ſed eſt quæſitum.Quid ſi teſtator erat talis,qui nõ poterat naturaliter poſthumum ſuſcipere? Et adhuc dicit̃ valere inſtitutio poſthumi,ſi erat talis qui ſaltem poterat habere ciuilem poſthumum,puta adoptiuum,ſecus ſi nec ciuilem, vt in
2 caſtrato.h.d.¶†l.e per iſtã l.in fi.quidã diſputãdo tenuerunt,vt refert Io.And.in addi.Spec.in ti de teſt.ſuper rub.quòd ſi quis inſtituat ventrem vxoris ſuæ,quæ erat prægnãs , non ſolum videt̃ inſtituiſſe illum, qui tunc erat in vtero,ſed quemcunque alium,qui poſtea ex illa vxore naſcet̃, vel etiã ex alia , & ſic non poterit dicere ſe præteritum,nec rumpere teſtamentum.Breuiter gloſſ quæ eſt in. ſeq. ideo videt̃ determinare contrarium[a]
a quia intelligit iſtã l.quãdo inſtituit poſthumum ſimplr̃, non referendo ſe ad certum,& determinatum poſthumum, ſed in caſu iſto quãdo dixit,inſtituo vẽtrem vxoris meæ,vr̃ ſe reſtrinxiſſe ad illum,qui tũc erat in vtero.Quinimmo vr̃,ꝙ etiã ſi dicat ſimplr̃,inſtituo poſthumum mihi naſciturũ,ſi ſciebat vxorẽ p̃gnãtem,cẽſet̃ ſenſiſſe ſolum de illo partu,& quia iſta l.placet,debet intelligi, quãdo ignorabat vxorẽ p̃gnãtem, qa tunc nõ habuit
3 reſpectum magis ad vnum,q̃ ad alium.†Et adde, ꝙ in primo caſu quãdo inſtituit vẽtrẽ vxoris,etiã ſi plures naſcãt,ſimiliter oẽs cenſent̃ inſtituti p l q filiab.§.1.de leg.1. ſicut ſi naſcerẽt̃ diuerſis temporibus.vt hic,& idem in cõſilijs d.Feder de Senis.41 alias 42.vbi hoc tãgit.¶Opp.in gl.q̃ incip.(no.)ꝙ inſtitutio facta de poſthumo in ſingulari,nõ trahat̃ ad omnes poſthumos naſcituros,ſed ad primũ tm̃.vt l.boues.§.hoc ſermone.de ver.ſig.gl.dicit.ꝙ eſt ſpãle hoc caſu ꝯ illã regulã de qua hic, & hoc duplici fauore.ſ.inſtitutionis,q̃ eſt fauorabilis,& teſtĩ, vt nõ rumpat p̄teritione poſthumi,ſed ꝯ,ꝙ nõ ſit ſpãle fauore inſtitutionis,ſed ſolũ fauore teſtĩ ne rumpat,qa idem eſſet in exhæredatione , ſi qs exhæredaret poſth.ſibi naſciturum.Nã omnes cenſerent̃ poſtea exhæredari,qui poſtea naſcent̃,vt ꝭ.ti.j.l.3.§.pe.gl. fatetur, & ſic videt̃ ſeipſam corrigere in eo,quod j.dixit fauore inſtitutionis.Doct.tenent contrarium communiter,quòd exhæredatio facta de poſthumo in ſingulari nõ comprehendat niſi vnũ propter eiuſdem odium,licèt fauor teſtamenti eſſet.quòd comprehenderet omnes,nec præteritione rumpat̃ per l.2.in fi.ſ̃.eo. nã ſi hoc eſt iã natis,ꝙ ſi exhæredet filium,nõ comprehendunt omnes,vt ibi,eadem ratio eſt in naſcituris, in hoc tamen nõ eſt differentia,quia in iã natis cum nõ conſtat de quo ſenſerit, nec eſt ratio quare magis de vno,q̃ de altero,ꝙ licèt voluerit exhæredare vnum, reddit̃ exhæredatio nulla ratione incertitudinis, vt in d.l.2,in fi.ac ſi nullus eſſet exhæredatus, ſed quãdo exhæredat poſthumum,tunc ſi naſcerent̃ plures eodem vtero,idem eſſet.ſed ſi naſcãtur diuerſis temporibus valet exhæredatio in primo.non in ſequentib.qa veriſimile eſt,ꝙ ſenſerit de primo naſcituro,vt d.l.boues.§.hoc ſermone.& adde quod no. ꝭ.de reb.dub.l.vtrum in prin.p Bar.hodie exhæredatio poſthumi nõ valet,quia requirit eã ingratitudinis,quã poſthumus non poteſt committere,vt no.in l.ſi quis in ſuo.C.de inoffic. teſt.

ADDITIO.

a Determinare contrarium. Adde,ꝙ d.Alex.dicit opin.Io.And. veriſſimam per ſ all.Old.conſi.122.tu vide Ange.conſi.51.& diffuſius hic in apoſtill. ad Bart.

LEX VII.

1 *Teſtamẽtũ ſecũdũ,in quo filius eſt præteritus,non rũpit primũ, in quo erat inſtitutus,vel exhæredatus,etiam ſi præteritus deceſſerit viuẽte teſtatore.*
2 *Teſtamentum in quo filius in poteſtate eſt præteritus,eſt nullum,& qualiter procedat.*
Quòd non reconualeſcat,licèt præteritus moriatur viuente teſtatore,& quã do reconualeſcat.
3 *Quòd non tollat primum validum,& qualiter,& quando procedat,num. 10.& 11.*
4 *Contratabulas quando detur.*
5 *Quod non expediat dicere teſtamentum eſſe validum aliquo iure,ad hoc,vt detur contratab.*
Quare ſuis neceſſarium dare filio in poteſtate contratab. cum poſſit dicere nullum,& quæ ſit vtilitas,num 7.
6 *Repudians ſi referat verba ad hæreditatem,tollitur ius dicendi nullitatem , & etiam contratab ſed ſi ad ſolum ius dicendi nul. non tollitur contratab.*
7 *Annus qui datur ad bon.poſſ.petendam eſt vtilis,& ſic non currit ignoranti,nec aliter impedito petere,ſed tempus xx.anno.datum ad dicendum nullum eſt continuum,& currit ignoranti,& impedito.*
8 *Filius in poteſtate intentando contratab non eſt deterioris conditionis , quã ſi diceret teſtamentum nullum.*
9 *Dicta in poſthumo,& iam nato præterito, vt per eorum mortem confirmetur teſtamentum,an procedat in caſu huius l. quando præcedebat aliud teſtamentum validum.*

1 SI filius. †Scd̃m teſtm̃ in quo filius eſt p̄teritus non rũpit primum in quo erat inſtitutus, vel exhęredatus:ẽt ſi p̄teritus deceſſerit viuẽte teſtõre,cum ſit nullũ nec recõualeſcat in p̄iudiciũ primi.h.d. Et poſtq̃ iuriſcõ. tractauit de duab.par.rubricæ.ſ.de exhęredatione,vel inſtitutione,nunc tractat hic de tertia.ſ.de p̄teritione,q̃ reddit teſtm̃ nullũ,ſi fi
2 lius erat in ptãte.¶†No.tria primo,ꝙ teſtm̃ ſit nullũ in quo filius qui in ptãte eſt,ſit p̄teritus.vt patet dum dicit,ꝙ ideo valet, & ꝭ.ti.3.l.1 dr̃,ꝙ nullius eſt momẽti. ¶†Scd̃o no. ꝙ non recon
3 ualeſcit,licèt p̄teritus moriat̃ viuente teſtatore.¶Tertio,ꝙ nõ tollit primum validum,& quodlibet iſtorum recipit oppoſitiones.p quaſdã principia in iſta materia,quæ reputatur vna de principalioribus huius ti.& propter eã conſueuit lex rep.Gl.ait quæ eſt hic,format tria ꝯtra,& duo prima concernunt vltimum
4 notabile,tertiũ vero concernit ſm̃.† Nũc ergo ꝯ primũ notab. ex gl.opp.ꝙ non ſit nullum,qa l.cauet,ꝙ talis filius poſſit illud teſtm̃ cõtratabulare,vt ꝭ.de leg.præ.l.is qui,& contrata.dat ad rũpendum,quod eſt,pp hoc gl.q̃ eſt in illa.l.is qui. dicit, ꝙ tale teſtm̃ non eſt nullum,niſi præteritus ipſum dicat nullũ,p l. ſi filio.ꝭ.ti.j.& pp hoc,qa non eſt nullũ,anteq̃ filius declaret,dat ꝯ rab.vt rempat.illa glo.communiter nõ tenet,qa immo eſt nullũ,ẽt ſi filius non dicat nullũ,vt patet hic,& in d.l.j.ꝭ.ti.j.Itẽ patet.

tet,quia deferẽ hęreditas ab inteſt.vt l fi.§.eo.ſicut ſi nullum fa
ctum eſſet teſtamentum,ſi aliud teſtm̃ non p̃cedebat,vt ĩ. ſi ta
bu.teſt.nul.ex.l.j.in fi.qđ nõ eſſet nullũ,niſi filius declaret quia
quouſq; extat cauſa teſtati,non reperiẽ via cãæ inteſtati,vt l.q̃-
diu de acq.hære.Nec ob.ꝙ dat ꝯtab.qa illa nõ ſemꝑ datẽ ad in-
pendũ,niſi qñ teſtm̃ non eſſet nullũ, vt ſi eſſet p̃teritus eman-
cipatus,quo caſu valet de iure ciuili,& rumpitur de iure præ-
torio per contrab.ſed qñ præteritus eſt ſuus,tunc quia eſt nullũ
de iure ciui. contratabu. non rumpit,ſed datur, vt declaretur
nullum de iure prætorio,ſicut eſt nullum de iure ciuili, & iſta
eſt veritas,& ſi hoc teneas,effugies multas ambages,& labyrin
thos reſultantes ex multitudine opinionum,nec eſt aliquis, q
iſtum articu.hnc mõ declaret. Bal.tñ in l.ſi duob. in §. ſi prius.
de ꝯtab.dixit illam gl.eſſe verã,qñ in teſtõ illo erant inſtituti ve
nientes ab inteſtato,ut tunc nõ ſit nullum,niſi filius dicat nul
lum per illum §.ſi prius.& ſic iſta l.debet intelligi,qñ ñ eſſent in
ſtituti venientes ab inteſtato,ſed in l.ſi duo. de lega.j. magis ſe
reſtrinxit,dicens,ꝙ illa gl.eſt vera,qñ eſſent inſtituti alij,qui eſ-
ſent in eodem gradu cum p̃terito,vt fratres,ſed certè neutrum
dictum eſt verum,& primũ dictum eſt ꝯ tex.in l.poſthumus. §.
idem,& circa. ĩ.titu.primo, vbi qñ ſunt inſtituti venientes ab
inteſtato, teſtm̃ reconualeſcit.ſi præteritus moriatur viuente
teſtatore,& de ęquitate p̃toria,ergo ſi non moriatur, teſtm̃ eſt
nullum,ẽt ſi præteritus non dixerit nullum Secundum dictũ
eſt ꝯ tex.in l.filio præterito. ĩ.tit j vbi erat inſtitutus frater pre-
teriti.tñ ibi.dẽ,quod teſtm̃ non valet, licèt reconualeſcat de æ-
quitate,ſi filius approbet,& ad l. Bart.neſcit rñdere,licet de ip-
ſa mentionem faciat,de illo §.ſi prius. Tene ergo, ꝙ quicunq;
ſint inſtituti,teſtm̃ eſt nullum,ẽt antequam filius dicat nullũ.
Nec obſt.l.ſi duo ſupra allegata,dum gl.ibi exponit adiuit,vel
ſ'm tabu.petijt. Nam j.expoſitio non eſt bona, cum teſtm̃ ſit
nullum,& ex teſtõ nullo non poteſt adiri hæreditas. Secunda
expoſitio poteſt procedere, vt poſſit peti ſ'm tabulas.l.poſtquã
tranſiuit tempus contratabulandi, id eſt poſt annum, nam ex
tunc reconualeſcit de iure prætorio,vt poſſit peti ſ'm tab.vt l.ſi
impubes.§.fin.ad Carbonia.licèt ante lapſum anni nec de iure
ciuili,nec de p̃torio valeret,& ſic non poterat peti ſ'm tabu. vt
l.a.§.expectandi.de ſecun. tabu. & intelligendo mõ p̃dicto re-
manet l.ſi duo.clara,licèt Bar.vadat fantaſticando, & ẽt multi
alij in intellectu illius l.¶ Sed opp.ſecundo ꝙ immo non poſſit
dari ꝯtab.ſi teſtm̃ ſit nullum ipſo iure,p l. ꝙ vulgo. de ꝯtab.vbi
habeẽ,ꝙ ad hoc,vt deẽ contratabu. debent eſſe tales tabulæ ex
quibus poſſet obtineri hæreditas,ſi non dareẽ contratab.In ſo-
lutione huius contrarij fuerunt infinitæ opin.Sed vera ſolutio
eſt illa,quæ colligiẽ ex gl.abi poſita,ꝙ tabulæ debent eſſe tales ,
ex quibus circũſcripto vitio præteritionis poſſit obtineri hẽdi-
tas non daẽ contratab.& ſi teſtamentum caret ſolennitate te-
ſtium,vel inſtitutus eſſet incapax.tunc enim ẽt ſi preteritus nõ
eſſet filius ex tali teſtamento, non poſſet obtineri hẽditas.Si er
go eſt præteritus filius non daẽ contratab.qa nõ ex expedit, cũ
ſit nullũ ex alia cã qñ ẽet nullũ & alia cã q̃ p̃teritionis, tunc
ꝓhibeẽ dari ꝯta.q̃ daẽ ad declarãdũ nullũ ipſum de iure p̃torio.
Sic ut ius dicendi nullum ad declarandum. ipſum nullum de
iure ciuili,& iſta teneas tanquã veritatẽ lucidam. Alias ẽt opi.
infinitas Doct.hic dederunt,nã quidã dicunt tale teſtamentum
valere de iure prætorio, & hoc reſpectu expugnaẽ per contra-
tab.quod eſt falſum, quia ſecundum hoc prætor ſibi ipſi ꝯtradi
ceret,dum faceret primo ipſum valere, & poſtea ipſum faceret
expugnari. Præterea ius prætorium non emanauit ad validita-
tem teſti,ſed potius ad inualidandum,ſi filius eſt præteritus,vl-
tra q̃ inualidet ius ciuile. Nam ius ciuile ſolũ inualidabat, quã-
do erat præteritus filius in poteſtate, ius prætorium conſiderãs
naturalitatem inualidat,etiã ſi ſit præteritus emancipatus,qua
tenus in eo eſt remedium ſuum cõtratabulandi, quod propter
emancipatum principaliter introduxit,extendit,& porrigit,ẽt
ad filium in poteſtate.Alij dixerunt tale teſtamentum , licet ſit
nullum re,tamen non eſt nullum ſpe : quia poteſt reconuale-
ſcere filio approbante,& contratab. daẽ ad tollendum iſtã ſpẽ,
ſed truffa eſt,quia non expediret dare ꝯtab. ſed ſufficeret nõ ap
probare. Bar.vltra oẽs errauit in hoc articulo, dicẽs, ꝙ eſt nul-
lum a principio,ſed intentando contratab.reconualeſcit,qa fi-
lius cenſeẽ approbare, vt ipſum reprobet,& allegat l. tertiã.§.
fi.ff.rem ratam hab.Sed certè diuerſis reſpectib.hoc poteſt con-
tingere,vt ibi. nam ibi appellãdo a ſnia lata ꝯ falſum procura-
torẽ ratificat factũ p̃curatoris, vt perinde ſit,ac ſi habuiſſet mã
datum ad litigandum,ſed non ratificat factũ iudicis, immo im-
pugnat: hic vero ſi procederet,quod ipſe dicit,eodem reſpectu
approbaret,& improbaret,ꝙ ſtatẽ non poteſt,vt l.vbi repugnã
tia.de regu.iur.nihil eſſet dicere approbare vt factum ,quoniã
ad ipſum non pertinet hoc,an fiat, vel non,cum & ſine volun-
tate ſua fieri poſſit. Vnde approbatio non poteſt eſſe,niſi quã-
tum ad tenorem,vt approbet tanquam ſit factum, quia hoc p-
tinet ad eum,qui non debuit præteriri ſine voluntate ; ſi ergo
approbauit,vt ſit factum,non debet poſſe reprobare eodem re
5 ſpectu,ideo dictũ ſuum ab omnibus reprobaẽ,& merito.†Con
clude ergo , ꝙ non expedit dicere teſtamentum eſſe validum
aliquo iure,ad hoc,vt deẽ contratab. cum poſſit dari ẽt ſi oino
ſit nullum ratione præteritionis dũtaxat, ſecus ſi eſſet nullum
alia rõne, & hoc vltimo caſu loquiẽ iſta l.qui vulgo. Sed quare
fuit neceſſarium dare filio in poteſtate ꝯtratabu.cum poſſit di
cere nullum,& hoc ſecũdum remedium plenius eſt, quàm pri-
mum,quia perpetuum,illud eſt ãnale. Reſpondeo non fuit ne
ceſſarium,tamen eſt vtile,quia qui excludiẽ a iure dicendi nul-
lum,poteſt intentare contratab.ſiue ſit excluſus per ſniam, qa
illud ſolum fuit intentatum, cũ ſint iura diuerſa, & ex diuerſis
6 principijs orientia per l.ſi actor.ſ̃. de iudic.† ſiue per repudia-
tionem,dummodo verba repudiantis ad ipſum ſolum ius dicẽ-
di nullum referanẽ,vt l.ſuum hæredem. cum ibi no.C.de iu.de-
lib.ſecus ſi ad hæreditatẽ,quia tunc tolleretẽ vtrunque,vt notat
Bar.in l.nec is.§.hæres. ĩ.de acq.hær.& facit,qđ no.gl.in l.j.§.ui
dendum. ĩ.de ſucc.edict.ſiue excludaẽ præſcriptin 30.ann.iuxta
no.in l.licèt.de iur.delib.ſi tamen ignorabat ſibi cõpetere bo-
7 norum poſſ.† qa annus qui daẽ ad bono. poſſ.petendam eſt vti
lis,& ſic non currit ignoranti,vt l.ſecunda.infra quis ord.in bo
norum poſſ.ſer.nec aliter impedito petere,l.j. cum ibi no.C.de
teſtamen.mil.ſed tẽpus 30.anno. eſt continuum,& currit igno
rãti,ꝙ impedito.l.ſicut.C.de præſcrip.30. ann.licèt ergo exclu-
daẽ per lapſum 30.annorum.a iure dicẽdi nullum annus ad pe-
tendum bonorum poſſ.incipiet a die ſcientiæ poſtea ſuperuenie-
tis,& hæc habes ex no per Bal.multum notabiliter.C. qa dmi.
bonorũ.poſſ.ſuper rub.in 6.quæſt.vbi ponit etiam plures alias
vtilitates,quæ ſunt hodie in bonorum poſſ.dicẽs, & licèt nulla
ſit neceſſaria, tamen quælibet poteſt eſſe vtilis, certè etiam ne-
ceſſaria eſt interdũ,vt in emancipato p̃terito cum cã,quia non
eſt hodie nullum,ſed eſt neceſſe petere bonorum poſſ.ꝯtratab.
ſicut olim,vt no.per glo.l.ſi filius.ſupra de inin. ſecus,ſi ſine cã
hodie,vt no.in Auth de hær.& Fal.§.exhæredatos.& iſta eſt cõ
munis ſnia.Mihi tamen alias viſum fuit,& videẽ, quod præteri
tio facta cum inſertione legitimæ cauſæ habeat uim exhęreda
tionis,qa apparet de volũtate defuncti,quòd voluit filiũ eſſe a-
lienũ a ſua hæreditate, & hoc debet ſufficere ſine alio admini-
culo verborum,vt l.3.C.de lib.præte.licèt Doct. teneant ꝯtrũ
vt patet ex no.per Bar. ĩ.ti.proxi.l.filio præterito in ſecun.parte
8 †Vlt..cias.ꝙ filius in poteſtate intentando contratab. non eſt
deterioris conditionis,quàm ſi diceret teſtamentum nullum:ſi
cut.n.tunc non ſolueret legata ꝯiunctis perſonis, de quibus in
ti.de le.præſt. Ita nec nunc. Et hoc voluit illa l.difficilis.is q.eo
dem ti.licèt ſi non poſſit dicere nullũ,vt emancipatus, intentã
do contratab.ſolueret propter iniuriam,quam facit p̃tor iuri ci
uili expugnãdo teſtamentum illo iure validum,cum emancipa
tus non cognoſceret, ideo p̃tor temperauit edictum ſuum per
aliud edictum,vt ſaltem ſolueret legata coniunctis perſonis,de
qb.ibi,hodie vero illi non eſt neceſſarium,qa expugnato teſta-
mento ratione præteritionis, vel exhæredationis quocunq. re-
medio iuris ciuilis,vel prætorij debenẽ legata etiam extraneis p
auth.ex cauſa.¶ Contra ſecundum notabile opp. ꝙ reconuale
ſcit,poſtquam præteritus mortuus eſt viuẽte teſtõre ĩ. ti.j l.po
ſthumus in prin.& iſtam oppoſitionem facit gl.in fi. Sol. ibi in
poſthumo p̃terito, quo caſu a principio teſtm̃ fuit validum,
nec rumpit niſi poſtquam natus eſt,vt ĩ.l.proxi.in fi. & in l. 3.§.
ex his. ĩ.ti prox. Vnde facilius reconualeſcit per mortẽ poſthu
mi contingentem in vita teſtatoris:ſecus ſi poſt mortẽ,vt no. ĩ.
l.ꝓxi.in gl.q̃ incipit falſum per rõnem:quæ colligiẽ ex glo.in l.ſi
teſtamentum.ſ̃.ti.prox.hic in iam nato,cuius pręteritione red-
diẽ teſtamentum ab ipſo principio nullum, vnde non ita de fa-
cili reconualeſcit.Sed ꝯ ex gl.ꝙ idem in iam nato,vt d.l.poſthu
mus.ver.idem.& circa. Sol.verum eſt,ſi in teſtamento ſint inſti-
tuti venientes ab inteſtato. & pręteritus moriaẽ viuẽte teſtato
re,ſed qñ pręteritus eſt poſthumus, etiam ſi ſint inſtituti extra-
nei reconualeſcit,& vtroque caſu de iure tantum prætorio, vt
poſſit peti bon. poſſ.ſecundum tab. ĩ.cẽtũ dies, non de iure ci-
uili.& ſic nõ poterit adiri hęreditas.& iſti etiam ſunt caſus,in qb.
etiam hodie bono.poſſ.ſ'm tab.eſt neceſſaria, vt not. l. certũ.C.
vnde cog. Sed ꝯtra,quod non ſit facienda differentia inter po-
ſthumum,& iam natum,nec inter inſtitutos per l.filio p̃terito.
ĩ.ti.j.Sol.verum eſt,quãdo p̃teritus approbat expreſſe , & poſt
mortem teſtatoris,non loquiẽ de confirmatione,quæ procedit
propter ſolam mortem præteriti,in qua eſt diſtinguendum,vt
9 dixi. ¶ †Vltĩ q̃riẽ,an q̃ dicta ſunt in poſthumo, & iam nato, vt
per eorum mortem confirmeẽ teſtm̃,procedant in caſu huius
legis,qñ præcedebat aliud teſtm̃ validum,qñ eorum uoo præce-
debat.clarum eſt.Gl.q̃ eſt in l.ſi quis eum.§.fin.de vulg. & pup.
vr̃ tenere,quòd ſic,& ꝙ confirmeẽ quantum ad hunc effectum
vt poſſit ex eo peti bono.poſſ.ſ'm tabu.vt non tamen rumpaẽ,

primũ teſtm̃, quoniam ad hoc vt illud rumpat, requirit, ꝙ ſm
ſit tale ex quo poſſit obtineri hæreditas de iure ciuili, ſed hic
non eſt ita, ſed de iure prætorio tãtum, ſed ius prætorium nõ põt
tollere teſtamentũ validũ de iure ciuili, & idem vult gl. in l. cũ
in ſecundo. ff. ti. j. Certè illa gl. q̃ eſt in l. ſi quis eum. dicit vnũ, ꝙ
eſt impoſſibile, & intolerabile, ꝙ ſm reconualeſcat, & ex eo poſ
ſit peti bon. poſſ. & tamen primum non tollit, nã ex hoc ſeque-
ret, ꝙ teſtator decederet, cum duobus teſtamentis validis, vno
de iure ciui. alio de iure prætorio, ex quorũ quolibet poſſet ob-
tineri hæreditas, quod eſſe nõ põt in pagano, licèt in milite ſic,
& ideo ponendo, ꝙ reconualeſcat, neceſſe eſt dicere, ꝙ primũ
tollat, nec obſtat, ꝙ ſm non ſit validũ niſi iure prætorio tm̃, nã
ſufficit, ꝙ ſit validum, & ſit vltimũ, vt poſſit tollere primũ ma-
gis validum, quia cum vltimo concurrit voluntas defuncti, &
in primo deficit, & hoc patet in l. eius militis. §. militia. de teſta.
mil. vbi ſm validum iure ſpeciali, tollit primum validum de iu-
re cõi ratione prædicta, licèt ius commune ſit validius, q̃ ius ſpe
ciale, iuxta no. in l. j. C. ſi aduerſus ven. in gl. patet ẽt in l. hac cõ-
ſultiſſima. §. ſi quis autẽ. C. de teſ. Quid ergo dicemus? d. Ang. vi
det tenere, ꝙ non reconualeſcat, quando procedit primum va-
lidũ in præiudicium eius, & ſic illa l. poſthumus. in pri. & §. idẽ,
& circa. debet intelligi, quando aliud teſtamentum validũ non
præcedebat, in contrariũ tamen facit, quia aliud facit recõua-
leſcere, videlicet ſi mors præteriti ſuperuenit viuẽte teſtatore,
& ſic antequam teſtamentum eſſet confirmatum per mortem.
Vñ dr̃ ſufficere, vt primum tollat, licet ſi ſuperuixerit, veniret
poſt mortem, vt eſt in reconualeſcentia, q̃ ſit per expreſſam ap-
probationem præteriti, quę non poteſt fieri, niſi poſt mortem
vt l. ſi quando. C. de inoffi. teſ. quia tunc non tollit primum, qđ
erat per mortem confirmatum, & hæc doctrina ſumit ex no. p
Bar. in d. l. cum in ſecundo. circa fi. ff. ti. 1. & iſta videt verior, li-
20 cèt ſit dubitabilis. ¶ † Nunc contra tertium, & vlti. notabile op
po. ex̃. glo. ꝙ iſtud immo ſm, licèt inualidum, tollit primũ, quia
quandocunque ſecũdum eſt tale, ex quo poſſibile eſt obtineri
hæreditatem, tollit primum ſtatim, etiã ſi ex ſecundo non obti-
neat, quia ſufficit poſſibilitas, vt eſt caſus in d. l. cum in ſecũdo.
ff. ti. j. ſed hoc eſt huiuſmodi, quia ſi præteritus vixerit poſt mor
tem teſtatoris, & teſtamẽtum approbauerit, ex tali teſtamẽto
poteſt obtineri hæreditas per filio præterito. ff. ti. j. ergo primũ
ſtatim tollit. Solu. propter hoc dixit glo. in d. l. cũ in ſecundo. ꝙ
illa lex debet intelligi, quando ſm eſt tale, ex quo poſſit obtine
ri hæreditas iure ciuili, ſecus ſi de prætorio tantum, & hic eſt hu
iuſmodi, quia p approbationẽ non reconualeſcit de iure ciui
li, ſed prætorio tm̃, & illa gl. ſemper allegat. & idem vult glo. in
d. ſi qs cum §. fi. Sed quidam tenent, ꝙ reconualeſcit de iure ci
uili. & Bal. nititur hoc defenſare in l. poſthumo. C. de contratabu.
nec eſt aliqua lex, quæ vrgeat in ꝯtrarium, licèt l. filio. dicat in fi.
ipſum reconualeſcere ex bono, & æquo, non tñ dicit de iure p̃-
torio. Et clarum eſt, ꝙ etiã ius ciuile conſiderat interdũ æqui-
tatem, non ſolum rigorem, vt C. de iudi. l. placuit. & tunc ſol. gl.
non eſt bona. eſt danda alia ſol. ꝙ tunc ſecundum tollit primũ,
quando eſt validum in ſubſtantia, licet effectus eius pendeat in
futurum euentum, vnde inſit poſſibilitas illius euentus, & hoc
vult illa lex: ſed qñ eſt nullum in ſubſtantia, licet poſſibile ſit ip
ſum reconualeſcere, tunc primum non tollit propter hãc poſ-
ſibilitatẽ, qa nec eſt poſſibile, ꝙ reconualeſcat, poſtq̃ procedit
primum validum, & approbatio non põt fieri, niſi poſt mortẽ,
quia cum ſit confirmatum primum teſtamentum, non debet
eſſe in poteſtate præteriti, per ſuam approbationem ſecũdi pri
mum rumpere, ſed quando põt ſuperuenire reconualeſcentia
viuente teſtatore, puta per mortẽ præteriti, tunc ſi ſuperueniat
ex tunc rumpit, vt dixi in præcedenti articulo, ſed quando ſecũ
dum eſt validum a principio, licèt effectus ſit in pendẽti, tũc rũ
pit ſtatim non expectato euentu, vt d. l. cum in ſecundo. & ſic
habes tres caſus, quos p te recollige ex prędictis. ¶ Adhuc opp.
fortiter ſm hoc, ſi ſm propter eius inualiditatẽ non tollit pri-
mum ꝙ erat introductum in fauorem filii præteriti, vt teſtm̃ eſ
ſet nullum ratione præteritionis, redundabit in odium, quia re
manebit firmum teſtm̃ primũ, in quo erat exhæredatus, & ſic
remanebit excluſus. Vtilius ergo eſſet filio, ꝙ hoc ſecundũ va-
leret non obſtante p̃teritione, & ſic tolleret primum, quia poſ-
ſet poſtea intentare contrata. ꝯ hoc ſecundum in quo veniret
hæreditas, & auferret eam ſcriptis in ſecundo, vt l. ſi duob. §. ſi
prius de contratab. Propter hoc quidam excellẽtiſſimus Doct.
Peruſinus vocatus d. Honoſrius, ſub quo audiui Infortiatũ re
petẽdo iſtam materiam, tenebat, ꝙ iſta lex deberet intelligi, qñ
in primo teſtamento filius fuit inſtitutus, & ſic expediebat ſibi
ꝙ non tolleret per ſecundum, ſecus ſi erat exhæredatus ratio-
ne prædicta, ſed gl. hic in ver. (ſuperius) tenet, ꝙ in primo fuit in
ſtitutus, vel exhæredatus, & ꝯ opi. illius videt eſſe caſus in illo
§. ſi prius. vbi fuit exhæredatus, & tamen non tollit per ſecun-
dum, in quo fuit præteritus, niſi in eo ſint inſtituti veniẽtes ab
inteſtato. intelligẽdo ergo illum §. in filio in poteſtate. put Bal.
intelligit, & multi alij. ſi opi. p̃ſati Doct. eſſet vera, non eſſet cu-
randum, qui eſſent inſtituti in ſecundo venientes ab inteſtato,
vel ex̃nei, quia ſemper expediret filio, ꝙ valeret ſecundum, &
tolleret primum, in quo erat exhęredatus, & tamẽ ibi diſtingui
tur, ideo ſua opinio vr̃ confundi per illum tex. Dic ergo, quòd
licet fuerit introductum fauore filii, vt ſit nullum poteſt tamẽ
contingere caſualiter, ꝙ redundabit in eius præiudicium, ſi p̃-
cedebat aliud teſtamentum, in quo erat exhæredatus, quia di-
ſpoſitio iuris nõ dẽt variari ex diuerſitate caſuum. Præterea ſa-
tis eſt filio, ꝙ inſtitutus in primo põt repudiare hæreditatem, &
ſic intereſt ſua, ꝙ ſecundum ſit nullũ, in quo erit præteritus, qa
obtinebit hæreditatem ab inteſtato, quod non eſſet, ſi valeret:
non ergo nũc dẽt valere, qa ſic legis diſpoſitio eſſet incerta, &
variaret ex diuerſitate caſuum, ꝙ eſſe non debet. ¶ Vlti. oppo.
& iſta oppoſitio format in glo. ꝙ licèt ſecundum teſtamentum
ſit inciuile, tamen tollat primum ſaltem eo caſu, quo in ſecũdo
ſint inſtituti venientes ab inteſtato, cuius contrarium innuit
iſta litera, & dum ſimpliciter loquit indiſtinctè, & hoc p l. hac
ꝯſultiſſima. §. ſi quis autem. C. de teſt propter hoc antiq. quos
gl. recitat, dixerunt, ꝙ volendo intelligere iſtum tex. in dicto ca
ſu, ꝙ in ſecundo eſſent inſtituti venientes ab inteſtato, oportet
ẽt intelligere ad hoc, vt procedat, quod hic dicit, ꝙ primum nõ
tollat, ꝙ ẽt in primo fuerunt inſtituti venientes ab inteſtato,
nam tunc ſecundum non eſt fauorabilius primo; ideo ipſum
non tollit, ſed ſi in primo eſſent inſtituti ex̃nei, & in ſecundo ve
nientes ab inteſtato, tunc ſm tolleret primum, quia fauorabi-
lius pp venientes ab inteſtato qui habent pro ſe voluntatem
defuncti, & diſpoſitionem legis, ſed inſtituti in primo non ha-
bẽt volũtatẽ defuncti, & tunc loqueret ꝯtrium, gl. vero tenet, &
vult, ꝙ iſta oppoſitio nõ meruit ſignari, quia alius eſt ibi caſus.
nam ibi ſecundum teſtamentum erat imperfectum ſolum rõ
ne ſolennitatis, quia non fuerunt adhibiti, niſi 5. teſtes. Tunc
bñ eſt verum, ꝙ primum tollit, ſi in ſecũdo ſunt inſtituti veniẽ-
tes ab inteſtato, & in primo ex̃nei, ſed hic erat nullum ratione
præteritionis. quo caſu, etiam ſi eſſent inſtituti veniẽtes ab In-
teſtato, non tollit primum. Hæc eſt intentio gl. nã in p̃cedenti
valet, & cum ſit ſolenne, habet pro ſolenni fauore venientium
ab inteſtato, quia hoc non tendit in præiudicium alicuius, niſi
ſcriptorum in primo teſtamento, & illi non poſſunt ꝯqueri de
teſtatore, ſi voluit eis auferre hæreditatem, ſed in ſecundo, cũ
ſic haberet pro valido, fieret iniuria filio præterito, qui poteſt
conqueri de patre. Hoc vult gl. cõtra quam vr̃ tex. in l. ſi duob.
§. ſi prius. de ꝯtabu. vbi ſecundum teſtamentum erat imperfe-
ctum ratione præteritionis, & tamẽ ibi dicit, quòd ſi in eo erãt
Inſtituti venientes ab inteſtato, tolleret primum in quo filius
erat exhæ. ſecus ſi extranei, & ſic fauore venientium ab inteſ. fa
cit, vt ſecundum teſtamentum habeat pro valido, & rumpat
primum, quando erat nullum ratione præteritionis, ſicut quã-
do ratione ſolennitatis omiſſæ. In ſolutione iſtius contrarij to-
tus mundus laborauit, & quot fuerunt capita, tot fuerũt ſñiæ,
& Bar. variauit, nã unũ tenuit hic, aliud tenuit ĩ illo. §. ſi prius.
21 Mihi videt, ꝙ hic ponat meram veritatem, & ibi loquat in filio
emancipato exhær. in primo teſtamento, & p̃terito in ſecundo
& ſic ſecundum non erat imperfectum ratione præteritionis,
quia præteritio emancipati non reddit nullũ, ſed erit imperfe-
ctũ rõne ſolennitatis, quia non erant adhibiti, niſi 5. teſtes, tunc
ergo tollit primũ, ſi in eo ſunt inſtituti venientes ab inteſ. p il-
lũ §. ſi quis autem. ſecus ſi ex̃nei. Si autem eſſet imperfectio rõ-
ne p̃teritionis, quia eſſet filius in poteſtate, tunc tolleret primũ
licèt in eo eſſent inſtituti venientes ab inteſ. vt in hac gl. & ſi di
cat, illud fuit introductum per Iuſtinianum in d. l. ſi quis autẽ.
vnde non eſt veriſimile, quod ille §. ſi prius. de hoc cogitauerit,
& ꝙ fuerit locutus de illa imperfectione. Rñdet, immo etiã de
iure Digeſtorũ erat, vt eſt tex. ff. ti. j. & 2. ibi dũ dicit, vel in eo ſcri
ptus eſt, &c. in d. §. ſi prius. Sed Iuſtinia. addit duo, ꝙ ſint neceſ-
ſarij ſaltem 5. teſtes. quod olim nõ erat declaratũ, & quod illud
non dicat teſtamentum, ſed potius voluntas inteſtati niſi quã
do eſſent inſtituti alij filij. Nam tunc valeret iure teſti, licèt ca-
reat ſolennitate, vt no. gl. C. famil. erciſ. l. filij. & dicta l. hac con-
ſultiſſima. § ex imperfecto. Et ſi dicat, ſi eſt voluntas inteſtati er
a go non contratabulat, quia ꝯtabul. non dat ab inteſtato, ſed[a]
ex teſtõ vt l. j circa prin. ſi ta. teſt. nul. ex. & ibi no. Rñdet verũ eſ
ſe, niſi ſit talis voluntas inſtituti ex qua poſſit obtineri hr̃ditas,
quia tũc hr̃ p teſtõ, vt poſſit dari ꝯta. vt in illo §. ſi prius. & huic
intelle-

ADDITIO.

a Quod intelligas, ut aduerſus teſtamentum ipſum detur, non autem aduerſus in
eo inſtitutos. vt egregie no. Bar. ac tradit in l. non putauit. §. in 1. gradu. ff. de cõ
tratab. Qualiter autẽ contratab. proponatur. vide per eundem Bar. in l. illud. ti.
eo. de contratab. ff. & an procedat ſine decle. iud. vide per Bal. in l. j. in fin. j. co
lu. verſi. quæro quid. C. qui admit. ubi tandem concludit, quòd ſic.

Itellectui,qu ẽ ponit hic Bar.nihil obſtat,niſi qa vr̃ ꝯtinere diuinationem ad illũ §.ſi prius.ꝙ reſtringat ad emãciparum,ſed nõ eſt incõueniẽs cã abſurditatis vitãdę,& ꝯnetatis ſoluẽdę.Bar.tñ ibi tenuit,ꝙ loquereť in filio in ptãte.ſed tũc difficillimũ eſt rñdere ad oppoſitiones,qa tũc teſtm̃ ſ̃m deberet eſſe oĩno nullũ, nec deberet poſſe ꝯtrabulari,qa in eo ñ verſať hereditas,ſed ĩ primo, pp hoc ipſe dixit,ꝙ immo nõ erat nullũ,qñ erãt iſtituti venientes ab inteſtato,qd dictũ nõ eſt verũ,& ipſum ſ̃. reprobaui in primo notabili per l.poſthumus.verſi.idem. & circa.ĩ.titu.j.

Repetitio pulchra D. Pauli de Caſtr. in Rubrica. de lib. & poſth. l.ſi filius eius . qui in poteſtate. & l. ſi filius . qui hæres.

---

1 *Præteritionem maternam pro exhæredatione haberi. Et quid de paterna.*
2 *Præteritio cum cauſa: qualiter fieri poſſit. Et quotuplex ſit.*
3 *Præteritio paterna,cur teſtamentum nullum reddat,& nõ idẽ in materna.*
4 *Præteritionem eorum in quos dominium continuari non dicitur pro exhæredatione haberi.*
5 *Filius viuente patre qualiter rerum paternarum dominus eſſe dicatur.*
6 *Præteritione liberorum patrem dupliciter peccare.*
7 *Iuris poſitiui ſolemnitas in legatis,vel relictis ad pias cauſas remitti,nec tñ filij præteritione inſtitutionem nullam reddi.*
8 *Pater quo iure filio legitimam relinquere teneatur. Et nunquid in quouis filio.nu.ſeq.*
10 *Filius legitimatus tanquam præteritus,an poſſit teſtamentum patris nullum dicere. Et quid de emancipatis.*
12 *Præteritioni cauſa adiecta,quid operetur. Et quid ſi cauſa vera non ſit,numero 13.*
14 *Filius,qui nunquam in patris poteſtate fuit, quod remediũ aduerſus patris teſtamentum habeat. Et quid de eo,qui de patria poteſtate per religionis ingreſſum exuit. Et quid ſi per dignitatem aſſumptam. Item capitis diminutione magna,vel maxima in ipſius perſona contingente.nu. 15.16. & 17. Et quid ſi contingat in perſona teſtatoris, num. 18.*
19 *Pater filium emancipatum præterijt,ac deinde ſe in arrogationem dedit, in qua facto teſtamento decedit, quod nam remedium aduerſus huiuſmodi teſtamentum emancipatus præſentatus habiturus eſt.*
20 *Teſtamentum,in quo filius iam natus eſt præſentatus, an ſit nullum. Et quid ſi in eodẽ ipſius frater inſtitutus eſt,nu.23. Et quot remedia habeat inſtitutus,24.*
21 *Filius bon.poſſ.contra tab.l. intentando an teſtamẽtum approbare cenſeatur. Et quid ſi in ea ſuccumbat. 22.*
25 *Suus hæres an ſolum is ſit, in quem continuetur.*
26 *Filius emancipatus,ſi eſt inſtitutus,vel exhæredatus,ac nepos ex eo ſit præſentatus,num teſtamentum nullum ſit.*
27 *Statuto ſi caueatur,vt extante maſculo fœmina ab inteſtato non ſuccedat, ſed dotari debeat,ſi pater iſtum filium præterita filia inſtituat, an huiuſmodi teſtamentum teneat.*
28 *Filius an neceſſario hæres eſſe debeat,vt alius excludatur. Et quid ſi in modica parte inſtitutus ſit,an filiam excludat.29.*
30 *Pater duos filios habens,alterum inſolidum inſtituit,alterum præterijt, ſed inſtitutio vulgariter ſubſtituit,vter gradum teneat,an nullus.*
31 *Pater filium impuberem inſtituit, ac puberem præterijt,quem pupillariter ſubſtituit,num teſtamentum efficax ſit ſimul cum pupillari ſubſtitutione. Et quid ſi ob præteritionem ſubſtitutio non teneat. 32.*
33 *Hæreditas,ſi ſoluendo non ſit,nihilq; in eo ſit, an filij præteritio teſtamentum nullum reddat.*
34 *Filius ſi conſenſerit præteritioni de ſe factæ, vt pote, cum pater eundem inſtituere velit,nolit ipſe,an valeat teſtamentum, ſi in eo prætereatur.*
35 *Filius cui viuo patre legitima eſt aſſignata,an deinceps teſtamentum patris impugnare poſſit.*
36 *Pater ſi filium non inſtituit, ſed eius ſeruum,aut ex eo nepotem, patris tamen intuitu,num huiuſmodi teſtamentum efficax ſit.*
37 *Teſtamentum, filio præterito mortuo in patris vita, num reconualeſcat. Et an filij approbatione poſt mortem facta,reconualeſcat. 38. Et id quo iure.nu. 42.*
39 *Teſtamentum nullum,num impedimento ceſſante reconualeſcere dicatur. Et id, num de iure ciu. an prætorio. Item num requiratur patris declaratio,quod velit in eadem voluntate decedere. nu.ſeq.*
43 *Teſtamentum ſequens nullum, an prius rumpat. & 45.*
44 *Bonorum poſſeſſio contra tab. quando denegatur.*

SI filius. Qui in poteſtate.Breuis eſt corpore, ſed viribus amplam habens materiam , ponderoſam, & a iuris apicibus dependẽtem. Et hoc intendit ſecũdum teſtamentum ex quo impoſſibile eſt hæreditatem adiri de iure ciuili,non tollit primum. h.d. ¶ Ego iſtud ſummarium non reputo ſine dubitatione,ideo plenius ſummam. h.d. Non valet teſtamentum, in quo filius in poteſtate præteritus eſt, licèt in vita patris decedat, nec ſuperius rumpit. hoc dicit. ¶ Tria ergo ſunt dicenda. Primum,ꝙ teſtm̃ in quo filius in ptãte pteritus eſt,nõ valet. Alibi dr̃,ꝙ eſt inutile.ĩ.eo.in l.inter cœtera. Alibi,ꝙ nullũ eſt eodẽ ti.l.nã & ſi §.poſt defectũ. ¶ Scd'm dictũ eſt,ꝙ filio pterito decedẽte in vita patris nõ recõualeſcit. ¶ Tertiũ dictũ eſt,ꝙ cũ ſit nullum, primum non rumpit, Quæ tria dicta ſunt hic examinanda per ꝯria, & qõnes. iuxta ipſa incidentes. ¶ Capio pmum.& oppon.ꝙ non ſit nullum,ſed annullandum,vt Inſtit.de exhæred.lib.§.mater. Et quod no.ĩ e.l.
1 Gallus.§.nunc de lege velle.ibi is omnis in his textus.&c ¶ †Solu.ꝯria loquunť in præteritione materna,q̃ hr̃ pro exhęredatione,hic in paterna, quæ reddit teſtamentum nullum. ¶ Sed ꝯ qꝰ idem in materna,vt in Auth.vt cum de appellatio. cogno.§. aliud quoque capit.vbi dr̃, parẽtibus vtriuſque ſexus nõ licere filios prætenre ſine cauſa,alias teſtm̃ annullať.Solu.hoc eſt hodie immutatum de iure nouo,vt mater debeat in præteritione inſerere cauſam,aliàs teſtamentum eſt nullum,ſicut in prætertione paterna. Et hoc tenet gl.in Auth.de hęre.& fal.§. exhæredatis.in gl.magna.& in auth.eſt cã.C.eo.n. Et eſt rõ,qa cũ i expreſſa exhæredatione requiriť cã hodie. vt in §. aliud quoque capit. Ergo idem in tacita, ne plus opereť tacitũ,q̃ expreſſum.
2 ¶ Sed hic qriť de duobus. Primo qualr̃ põt fieri præteritio cum cã,cũ pterire ſit nullam mẽtionem de filio faceť: Rñſio.triplex eſt pteritio. Quædã ſtrictiſſima,& hęc eſt cũ de filio nulla fit omnino mẽtio. Et iſta ſi fiebat a pr̃e circa filiũ exiſtẽtẽ in ptãte,olĩ, & hodie,reddebat inſtõnẽ nullã. Si vero circa filiũ emãcipatũ, vel a mr̃e de iure iſto nõ reddebat iſtõnẽ nullã,hodie ſic ſm ꝯmunẽ doctrinã gl. & Doc. ¶ Sed hic qriť vtrũ idẽ ſit ĩ milite cuius pteritio olim ꝓ exhęredatione habebať,vt niſi hodie fiat cũ cã teſtm̃ nõ teneat? Rñdeo,ſic per eãdẽ rõnem. Nã cum exhæredatio expreſſa debeat cãm ꝯtinere. Idẽ ĩ tacita, nec priuilegiũ militis in hoc derogat filio,ar.ſ̃.de admi.tu.l. impuberi filio. in Auth.vt cum de appell.cogn.§.ſancimus itaq.& in Authen. de ſanctiſ.Epiſ.§.pſbyteros. Quædã eſt pteritio largo modo ſumpta,vt cũ pr̃ mentionẽ facit de filio,nihil omnino relinquẽdo. Sed tñ facit mentionẽ aſſignãdo cauſam,cur nõ reliquit. Et ſ̃m hoc filius,cui eſt aliqd relictũ,aliàs legatum,nõ dr̃ pteritus, vt probať. C.de inoffic.teſt.l. omnimodo.ver.& hoc quidẽ,& ver. ſeq. Hęc aũt pteritio ſic fieť ita. lõ filio meo nihil relig quia talẽ iniuriã mihi ĩtulit. Et de hac logť d.l.oĩmodo.C.de inoſ.teſt. ¶ Quędã eſt pteritio largiſſimè ſũpta,vt cũ de filio nulla fit mẽtio iſtituẽdo,vel exhęredãdo,vt Inſti.de hęr ab inteſt.§.eo. & l. vxoiẽ.de manu.teſta.C.de fideic.l.pẽ. ¶ Scdm hoc filius ẽt, cui aliquid eſt relictũ,non iure inſtõnis,ſed legati, dr̃ pręteritus, vt ĩ.ad Treb.l.ita tñ.§.ſi patronus. Hęc aũt pręteritio in patre de iure iſto,& hodierno,ſi ptereať filius ĩ poteſtate,reddit teſtamen. nullũ,ſed iure codicillo.nõ,vt d.l.oĩmodo.C.de inoffi.teſta. In matre vero,vel filio emãcipato olim non reddebat inſtõnem nullam,hodie vero ẽt ſi qd iure legati pater relinqueret, niſi cã inſerať,inſtõnẽ nullã reddit,vt d.§ aliud quoque capitulum. Vñ ſicut pr̃ filio in ptãte dẽt iure iſtõnis relinquere, ſic & filio emancipato. Et idem in matre,per d.§. aliud qui de vtroq;
2 loquiť,quod eſt notandum.† Secundo principalr̃ qro,quare pteritio paterna reddat teſtm̃ nullum,& non materna? Rñdet Bar.ĩ.eo.l.in ſuis.& ſ̃.de inoff.teſta.l.pater filium,ꝙ hoc ꝓcedit ex ꝯnuuatione dñij. Nam cũ ĩ filiũ dñium rerum paternarum continueť,non põt pr̃ alteri dare, niſi ipſum priuet, quia duo eiuſdem hęreditatis non pñt eſſe dñi,vt l.ꝙ ꝯ.§.vni duo. de te. iu.& l.ſi vt certo.§.ſi duob ſ̃.commo. Sed dñium rerum maternarũ non ꝯtinuať in filiũ, vñ eius præteritio hr̃ pro exhęredatione. Simile videmus,ꝙ ſcda electio non tenet,prima non caſſata ex̃ de elect.c. cõſideramus. & quod no.in c.inter dilectos. de exceſſ.prçla. Ad hoc facit in l.dotis fructus.in fi.ſ̃.de iur.do.
4 Ex hoc concludit, ꝙ oẽs illi, in quos dñium non continuatur, ſi prętereantur,hñt pro exhęredatis. Non enim eſt eos neceſſe exhęredare,cum nihil ſit,niſi extra hęreditatem ponere,quàm non hñt. Et hanc dicit eſſe rõnem,ꝙ nepos ex filio exhęredato. pręteritus hẽt querelam ex ſucceſſorio edicto,vt ſ̃. de inoffic. teſt.l.is qui.& l. ſi pater filium. Habet.n.ex ſua pſona tanq̃ exhr̃datus cum in eum patre pręcedente non continueť dñium rerum,vt l.ſcripto.ĩ.unde lib.& ĩ.n.l. ſi quis filio exhęredato. Iſta ratio licèt ſit pulchra,non tñ placet,& ſi quis rectè inſpexerit.inueniet eam non fuiſſe de mẽte iuris. Nã procedere poſſet, ſi poneremus filium viuo patre habere rerum ſuarum dñium.
6 Sed iſtud nõ eſt verũ,† quia filius viuo patre ſolum imaginarie eſt dñs habitu,& non actu,vt l.in ſuis.ĩ.e. Viuo enim eo. nullũ ius hẽt in bonis ſuis,vt ĩ.de coll.bono.l.j.§.ſi impuberi. & ſ̃.de vulg.& pup.l.4.§.interdũ.& quod no.ſ̃.de libe.agnoſ.§.fi.& C. de ſacroſ.eccle.auth.ſi qua mulier.& ĩ.ſi qs a pa.fu.ma. l.nõ vſque adeo. Si igiť pater alterum inſtituit,videť potius impedire acquiſitionẽ fiẽdam in filium, quàm eum priuare. quod facilius fieri poteſt,vt l.pr̃e furioſo.de his,q ſunt ſui,vel alie.iur. ad

hoc.C.de rei vend.l.quoties.de actio.emp.l.ſi ea res.§.fi.cũ ſimi-
li.Item ſi hęc ratio eſt vera,licèt pater filio relinqueret legitimã
oporteret eum exhęredare in reſiduo, cum dominium omniũ
bonorum continuet.Quod tamen falſum eſt, vt l. Papin.§.qm̃
autẽ quarta.de inoffi.teſta.¶ Et ſi dicat̃, pater relinquẽdo quar
tam,a reſiduo videt̃ eum exhæredare per eandẽ rõnẽ. Probat̃ ꝭ.
de bon.quæ lib.l.ſi libertus teſtõ.in prin.&l. Paulus rñdit. §.fi.
Quinimmo ẽt ſi non totam quartam reliquit pr̃ filio, non eſt
teſtm̃ nullum,ſed olim querela agebat̃, hodie ad ſupplemẽtũ,
vt l. omnimodò.C.de inoff.teſt.¶ Item ſi hãc ꝯſiderationem iu-
ra habuiſſent,non feciſſent dr̃iam inter præteritiones maſculi,
vel fœminæ,cum in vtroque ꝯtinuet̃ dñium, & tñ olim fiebat
hæc dr̃ia,vt l.maximum vitium.C.eo.ti.& Inſt.de exhære.lib.§.
fi.Item ſequeret̃,ꝙ emancipatus præteritus haberet̃ pro exhære
dato cum in eum non cõtinuet̃ dominium,qđ eſt falſum. Et ſi
dicat̃,ꝙ ipſe intellexit de illis,q̃ cognoſcunt̃ a iure ciuili, certè,
& emancipatus cognoſcit a iure ciuili hodie,vt in Auth.de hæ
re.ab inteſta.§.nullam. & tñ præteritus hodie non habet que-
relam,tanquam exhæredatus,ſed contra tab. tãquam ꝑteritus,
vt no.in auth.ex cauſa.C.eod. ¶ Item ſequeret̃, ꝙ filius a patre
milite præteritus,diceret nullum,quia ead. rõ in eo viget,quod
eſt falſum,vt l.ſicut certi.C.de teſta.mil.¶ Item ſequeret̃,ꝙ ſi in
hæreditate nulla eſſent bona ꝙ præteritio filij non redderet te
ſtamentum nullum, ꝙ eſt falſum,arg.ꝭ.de bon.libe.l. libertus
6 qui ſoluendo.† Dico igit̃,ꝙ rõ eſt,ꝙ pr̃ prætereundo filium du-
pliciter peccat.Primo contra officium pietatis,& naturæ. Nam
hæreditas patris debita eſt filio,iure ſanguinis,& naturæ,vt C.đ
eod.l.fina.ꝭ.vnde liberi.l.ſcripto.in fi.de ſucceſſ.edic.l.prima.§.
largius.Quicqd.n.acquirimus,liberis noſtris ex voto paramus.
de bon.lib.l.nihil.§.facilior.¶ Item peccat veniendo contra ſo-
lennitatem iuris.Nam inter cœtera,quæ ad ſolennitatem teſtĩ
requirunt̃ eſt de filijs inſtituendis,vł exhęredãdis,vt ꝭ. eod.l.in
ter cætera,& l.j.ꝭ.tit.j.hæc autem ſolennitas eſt merè diſpoſiti
ua,non depẽdẽs ex ingenij diſputatione.Hinc eſt,ꝙ cui remit-
tit̃ ſolennitas iuris ciuilis in teſtamento prætereundo filiũ,non
7 facit teſtamentum nullũ,vt l.ſicut certi.C.de teſta. mil¶ † Et p
hoc patet,ꝙ cũ in legatis,vel relictis ad pias cauſas remittat̃ iu-
ris poſitiui ſolennitas,& ſtet in terminis merè iuris gentium,ꝑ-
terito filij non reddit inſtitutionem nullam,ne tamen ꝯtra of-
ficium pietatis teſtet̃,debet ſaltem iure legati aliquid filio relin
qui,aliter eccleſia talem inſtitutionẽ nõ reciperet, qa eccleſia
pietatis mater eſt,C.de ſacroſan.eccle.l.decernimus. Et hoc te-
net Bar.in l.j.C.de ſacroſãti.eccl. Mater verò prætereũdo filiũ,
ſolum teſtat̃ contra officiũ paternũ,quia talis ſolẽnitas, de iure
ciuili non requirit̃ in teſtamẽto matris.¶ Et ſi quæratur, quare
non,reſpondeo,quia magis eſt debita hæreditas patris filio, q̃
hęreditas matris.Et hoc ideo,quia pater eſt principium genera
tionis.Præbet enim pater materiam,ſed mater formã, & prior
eſt materia,q̃ forma,cum forma ſit accidens. Et ſi dicat̃ non pt̃
eſſe materia ſine forma,ſecundum Philoſophos. Reſpondeo,
verum eſt de qualibet forma non ſpecificata. Nam elementa
cum fuerunt a Deo creata,fuerunt cum forma,ſm Auguſtinũ
qui dicit, ꝙ Deus omnia creauit in materia, & forma non ſpe
cificata,ſed confuſa.Specificatam enim formam receperũt ele-
mẽta,cum fuerunt diſtincta ſecundũ Theologos. Vt recitat ma
giſter ſententiarum in ſecundo lib.Dico igitur,ꝙ pater præbet
materiam,quæ per 47.dies retinet formam.Materia, & embrio
poſtea aſſumunt formam hominis in vtero,& hanc ſibi dat ma
ter.& ſic patet,quod pater eſt prior cauſa in generatione,quã
8 mater. Aduertendum igit̃,ꝙ pater tenet̃ filio legitimam relin-
quere de iure gentium,vnde quocunque titulo relinqueret,te
ſtamentum eſſet de iure gentium.Modus autem relinquendi,
ſ.iure inſtõnis eſt merè de iure poſitiuo, & cui iure poſitiuo re-
mitti t̃ ſolennitas teſtandi,& ſimili. Et hoc patet per notata per
Bar.in d.l.j. C.de ſacroſan.eccle ¶ Secundo principaliter oppo
nit,ꝙ præteritus non dicat nullum vt no.ꝭ.de contra tab. l.j.in
prin.in gl.ſuper naturales.Sol.hic loquit̃ in filio legitimo,& na
turali,ibi naturali tantum,qui licet ex voluntate ſuccedat, nõ
tñ ꝯ voluntatem,vt ibi no.ſed contra s̃.de inoffi.teſt.l. ſi ſuſpe-
cta.§.primo.Sol.ibi loquit̃ in teſtamento materno,quod à filio
naturali poteſt expugnari,ſecus in paterno.Plus enim vertit̃ of
ficium matris circa naturalem filium, q̃ patris,niſi ſit illuſtris,
9 vt C.ad Orfic.l.ſi qua illuſtris,& quod ibi no. ¶ Scđo ad idem
oppo.Nam filius naturalis debet habere alimenta,vt in Auth.
quib.mod.natu.effic.ſui.§.ſi quis aũt hæres: ſed legitima ſucce
dit loco alimentorum,vt in Auth.de trien.& ſemi.§. prohibe-
mus.& no.C.de nupt.l.ſancimus. Ergo filius naturalis, niſi ſibi
reliquat̃ legitima,poterit teſtm̃ impugnare.Sol.licèt naturalis
debeat ali,non tamen ſequit̃,ꝙ debeat habere legitimam. Hoc
patet in fratre,qui alendus eſt,ſi eſt pauper,vt l.ſi filiũ ſupra vbi
pupil.educ.debe.Et tamen nõ debet ſibi relinqui legitima,niſi
turpi perſona hærede inſtituta.C.de inoff.teſt.l.fratris. Poterit
tñ alimenta petere ab hæredibus,licet nõ poſſit expugnare te-
ſtamentum,vt d.§.ſi quis aũt hæres.quibus mod.nat.effic. ſui.
quod no.Cy.C.neg.geſt.l.alim.circa fi.¶ Sed hic q̃ro, an filius
legitimatus poterit tãq̃ ꝑteritus dicere teſtm̃ nullũ? Rñdeo,ſi
legitimat̃ ĩ vita patris,ſic ſi factũ erit teſtm̃,tãq̃ agnatione poſt
humi rumpet̃,vt ꝭ.eo.l.filius a patre.§.j.Nihil.n.differt a legiti-
mo,vt in Auth.quib.mo.natu.effic.legit.§.nulla.& perinde eſt,
acſi ſemper fuiſſet legitimatus,vt l.fi.de nata,relli. Si vero poſt
mortem patris legitimat̃,puto,ꝙ non rumpit teſtm̃, qa ille tm̃
rumpit,q habilis eſt ad rumpendum tp̃e mortis patris,vt ꝭ.eo.
l.ſi quis poſthumo.§.ſi filium. Et ꝭ.de iniuſt.teſt.l.ſi quis filius.
Nam legitimatio non retrotrahit̃ in ꝑiudicium eiũs,cui eſt ius
q̃ſitũ,vt arg.eorum,q̃ no.ꝭ.eo.l.Gallus.& quid ſi tantum. & in
c.quam.de relcr.lib.6.Ad quod optimè facit l.ſi teſtamentum.
10 C.de teſt.& qđ ibi no.d.M.¶ † Ter.principaliter opp.de leg.prę
ſtan.l præteritus.& ꝭ.de contra tabu.l.ex duob.in princi.Solu.
ibi in emancipato,qui non dicit nullum,ſed habet contra ta.de
iure iſto.Et eſt rõ,quia per eam ſoluit̃ ius agna.vt l.tutelas.de ca
pi.dimi.Et eſt actus contrarius patrię poteſtati.Nec obſt.ꝙ ho
die inter patrem,& filium emãcipatũ conſeruet̃ ius agna.vt In
ſti.de legi.agn.ſuc.§.fi.& ꝭ.vnde cog.l.legitimis. & ibi no. in.fi.
gl.qa verum eſt quo ad patrem, qui nullã capitis diminutionẽ
patit̃. Secus in filio,qui per emancipationem capitis diminutio
nem pati,vt no.Cyn.C.vnde liberi.l.qui ſe patris.Item poſito,
ꝙ quantum ad vtrunq; ſeruet̃,non tamen ſequit̃.Agnatus eſt,
ergo rumpit,vt patet in fratre.Nam ita demum rumpit ſi eſt fi-
lius in poteſtate. Hodie vero in emancipato diſtinguit̃, an præ-
tereat̃ ſine cauſa, et dicit teſtamentum nullũ,vt in §.aliud quo
que capitulum & no.in Auth.de hær.& Fal.§.exhęredatus. an
cum cã,& habet contra tab.ſicut olim,vt no. in auth. ex cauſa.
C.e.¶ Sed ꝯ hoc oppo.ꝙ hodie dicat nullum indiſtinctè, cum a
iure ciuili cognoſcat̃,vt in Auth de hęr.ab Inteſ.§.nullam.Sol.
verum eſt ab inteſtato,& ſecundum volu.defuncti,ſed ex teſta-
11 mento contra voluntatem patris non cognoſcit̃.¶ † Vnde etiã
hodie emancipatus pręteritus habebit contra tab.intentare,&
hoc tenet glo.in auth.ex cauſa.C.eo.& ꝭ.l ſi filius.s̃.de mino.&
Inſti.de exhę.lib.§.noſtra,& omnes Doct.¶ Sed circa hoc quęri
tur de plurib.Et primo quid operat̃ appoſitio cauſę in pręteri-
tione? Reſpõdeo,aut apponit in pręteritione materna,quę ha
bet pro exhęredatione,& tũc multum operat̃. Primo,quia red
dit exhęredationem ſolennem,quę ſine cauſa non eſſet ſolen-
nis.Secundo,quia ſi eſſet vera,excludit filium a querela. ſi ve-
ro apponit̃ in præteritione paterna, tunc nihil operat̃, etiam
hodie,ſm communem opin.nam filius præteritus dicit nullũ.
vel habebit contra tab.ſicut olim,non obſtante inſertione cãę
Sed ſalua veritate puto aliud eſſe dicendum. Nam ſecundum
hoc fruſtra lex arctaret patrem ad inſerendam cauſam,qđ non
eſt putandum,vt s̃.d.l.non cogendum.§.Sabinus, & l.hæc po-
ſtulatio.vt leg.no.Ideo dico,ꝙ ſi talis cauſa eſt vera,illa prætert̃
tio vim habet exhæredationis, & valet teſtm̃, ſiue ſit pręteri-
tus filius in poteſtate,ſiue emancipatus.Hoc exꝑſſe vult text.in
§.ſin autem igit̃.ĩ Auth.vt cum de appel.cog.Ille.n.§. ad omnia
ſuperiora refert̃.Et dicit,ꝙ ſi hæredes cauſam in teſtamento in-
ſertam veram eſſe probauerint, teſtamentũ ſuam habet firmi-
tatem.Et no.ꝙ dicit,teſtamento,non exhæredatione,hoc autẽ
eſſe verum ſuadet rõ leg. Nam olim ſola verba ſufficiebant ad
exhæredationem. Hodie autem verba non ſufficiunt,ſed cauſa
12 eſt neceſſaria.† Vnde maiorem potentiam habet cauſa in exhæ
redatione,q̃ verba.Item quia cũ conſtet de mente, non refert.
Nec eſt de verbis curandum,vt C. de lib.præte. l.quidã. ad hoc
benefacit.Nam ẽt præteritus dicit̃ exhæredari tacitè, vt l.ſi pa-
tronus teſtõ.in prin. ꝭ.de bon.lib.Inſertio ergo cauſę facit eam
tacitam exhæredationem valere, quæ aliàs non valebat. Nã §.
aliud quoque capitulum,prohibet filium præteriri,vel exhere
dari ſine cauſa, & cum cauſa permittit pro hoc Inſt.eo.tit.§. &
13 hoc qdã de parẽtum, verſi.ſi vero contigerit.¶ † Aduertẽdũ ta-
men eſt,ꝙ talis exhæredatio dicit̃ potius ab effectu cauſæ, q̃ a
verbis,ideo,niſi cauſa ſit vera,non dicet̃ exhęredatio,ſecus eſt
in exhęredatione expreſſa,quę licèt cauſa nõ ſit vera, nihilomi
nus tenet,vt no.s̃.de inoff.teſta.l.j. Proponat igit̃ filius contra-
tab.vel dicat nullum. Et ſi cauſa probabit̃, excludet̃ tanquam
verè exhæredatus.Si vero cauſa non probabit̃,tunc pronuntia
bitur ſm intentionem petentis.Et hoc eſt notabile. Et reperio
14 quoſdam fuiſſe in hac ſententia,q̃ multum mihi placet.¶ Secũ
do quęro circa prædicta, quid ſi filius nunquam fuit in poteſta
te,quod remedium hẽt ꝯ teſtamentum? Rñ.ꝯtab. tm̃, vt patet
in nepote ex filio emancipato cõcepto poſt emancipa. qui hẽt
ꝯtab.ꝯ teſtm̃ aui,vt ꝭ.de contra tab.l.3.§.emancipatus. Item ſi
conceptus eſſet,& natus ante emãcipationẽ,habet ꝯta. ꝯ teſta
mentum patris ſui,licèt nunquam fuerit in poteſtate, vt ꝭ. de
coniug.cum eman.lib.l.emancipato.vnde liberi.l.ſi pr̃ filium.
15 de collation.bonorũ l.pater filium. ¶ † Tertio quęro, quid de
eo,qui

eo,qui exiuit patriam poteſtatē per ingreſſum religionis,vt pa-
tet p ea,q̄ no.ſ.de mino.l.ſi ex cauſa.in prin.gl.per Archidia.12.
q.1.c.non dicat,vtrum ſi prætereat̄,dicat teſtm̄ nullum,vr̄,ꝙ
nō ſicut nec emācipatus,& hoc vr̄ ſentire Spec.ꝫ.ti.de ſta.mo.
in l.1.ver.2.Cōtrariū puto,q̄a huic reſeruāt̄ oīa iura filiationis,
vt l.Deo nobis,C.de Epiſc.& cler.& ibi hoc tenet Ia.Bu.& d.M.
vñ ēt puto ipſū fieri ſuū hæredē,ſi īſtituit,licēt nō ſit i ptāte.Et
hoc q̄dā ꝯcedūt,vñ hęreditatem ipſo iure q̄ret mō. Ad q̄d facit
q̄d no.in l.cū nō ſolū.C.de bo.q̄ lib.ꝑ glo.& Cy.Nec ob.ꝙ non
ſit in poteſtate.Nam & poſthumus nunquam fuit in poteſta-
16 te,vt l.fi.ꝫ.de aſſig.liber.& tñ rumpit,vt ꝫ.ti.pri.l.3.¶ † Quar-
to q̄ro quid de eo,qui exiit patriam poteſtatem ꝑ dignitatem,
reſp.idē puto,ꝙ ſupra dixi,quia ſibi reſeruantur omnia iura fi-
liationis,vt Auth.con.q̄ de dig.§.illud.Hinc eſt,ꝙ ſi eſſet pup.
poteſt pr̄ ei ſubſtituere,vt no.Doct.ī materia pupillaris ſubſt.
17 ¶ † Quinto quæritur,quid ſi exiit patriam poteſtatem per maxi
mam,vel per magnam capitis diminutionem cōtingentem in
perſona ſua? Reſpondeo.aut eſt talis,quæ ſperat̄ ceſſare,& quæ
ceſſando retro fingit̄ non fuiſſe,tunc ea ceſſante quandocunq;
dicit teſtamentum nullum,vt ꝫ.ti.1.l.ſi quis filio.§.ſed ſi pater.
Ea verò durante valet teſtamentum,vt ꝫ.e.l.Gallus.§.in omni
bus.Aut non ſperatur ceſſare,vt cum deportatus.vel dānatus.
in metallum,& tunc aut reſtituit̄ in vita patris,& dic teſtamen-
tum nullum.Aut poſt mortem patris,& tunc ſecus.Et ita intel
ligit̄ l.3.in fin.ꝫ.de bono.poſſ.contra tabul.& quod not.ꝫ.eo.l.
Gallus.§.& quid ſi tantum.& ꝫ.titu.primo.l.ſi quis filio.§ qua-
tenus.¶ Sexto.quærit̄,quid ſi filiusfam.datus eſt alteri in ado-
ptionem.Vtrum præteritus dicat nullum? reſpōde de iure iſto,
ſi prætereebat̄,a patre adoptiuo,dicabat nullum.Sed ſi a patre
naturali,tunc nullum habebat remedium,niſi eſſet inſtitutus,
& alter ſibi committeret edictum vt ꝫ.de ꝯtab.l.non putauit.
§.in adoptione.& no.eod.ti.l.prima.hodie verò contra,quia ſi
prætereat̄ a patre naturali,dicit nullum.Secus ſi ab adoptiuo,
18 vt l.pe.C.de adop.¶ † Septimo quærit̄ q̄d ſi exiit per capitis dimi
nutionem contingentem in perſona teſtatoris? Reſpō.ſi ſperat̄
ceſſare,dicit nullum,vt l.qui vxorem.Si verò non ſperet̄ ceſſa-
re,iam ruptum eſt,vnde amplius nō poteſt,niſi poſtea reſtitua-
tur,vt d.l.prima in fi.ꝫ.de contrata.ſecundum vnam lecturam.
19 ¶ † Octauo quæritur,pone pater habens filium emancipatum,
quem præterijt,dedit ſe in arrogationem,in qua morit̄.Vtrum
emancipatus præteritus.aliquod remedium habeat contra te-
ſtamentū,vr̄,quod non,quia cum dedit ſe in arrogationem,an-
nullatum eſt teſtm̄ per capitis diminutionem.Ergo contratab.
non poteſt dari,vt l.ꝙ vulgo.ꝫ.de contrab.Iac.de Are.dicit con
trarium ꝫ.de bon.poſſ.contrab.l.3.§.ſi pater.dicens,quod tale
teſtamentum fingitur valere fauore filij,ne fame pereat.Et iō
dicit ſibi competere contrab.aliàs pater adoptiuus omnia oc-
cuparet iure peculij,vt l.1.de caſtr.pec ¶ Et ita intelligit illū §.
& l.ſi pater.e.ti.quod eſt notandum.Hoc autem non procede-
ret in filio emācipato,q̄ ſimul cū patre trāſit in alienā familiā,
20 vt ſ.de adop.l.arrogator.¶ † Quarto principaliter oppo.quòd
teſtamentum in quo filius iam natus eſt præteritus,nō ſit nul-
lum,cum per contratab.impugnaret̄.vt ꝫ.de le.præſtā.l.is qui.
& l.ſi duo C.de bon.poſſ.contraia.l.poſthumo.Ergo nō eſt nul
lum,quia quod nullum eſt,&c.vt ꝫ.titu primo.l.nam.& § poſt
defectum.Reſpon glo.quod teſtamentum eſt nullum,ita de-
mum ſi filius velit dicere nullum,& non aliàs.Ita dicit gloſſ.ꝫ.
tit.primo l.filio prętérito.& d.l.is qui.& l.ſi duo.& d.l.poſthum.
& de inoffi.teſtamen.l.Iancinus.in prin.Hoc non eſt verū,im-
mu ēt ſi non dicat,ſtatim eſt nullum.ſecundum omnes cū ſta-
tim deferat̄ bonorū poſſeſſio ab inteſtato,vt ꝫ.ſi ta.te.nul.ex-
ta.l.1.in fi.& ꝫ.eo.ti.l.fi.quod non eſſet,ſi teſtamentum eſſet ali
quod,q̄a quādiu locum hēt cauſa teſtati,non habet locum cā
inteſtati.¶ Vnde alij,vt Ia.Bu.dicūt,ꝙ eſt nullum,tm̄ quia ſpe-
rat̄ poſſe confirmari filio approbante rōne illius ſpei,intentat
contratab.Nam ſimile uidemus,ꝙ rōne ſpei de futuro poteſt
principaliter agi,ut ſ.qui.ex cau.in poſ.ea.l.Fulcinius.§.ſi quis
actione.& no.ſ.de cinc.l.pater filię.ad hoc facit.ꝫ.de lib.le.l.ſi
quis reum.§.primo.Nam ex contractu filij,pater nulla obliga-
tione tenet̄.ſi nihil eſt in peculio,ſi tamē ei legatur liberano a-
gere poteſt.ꝑꝑ ſpem de peculio futuro,ut ibi dicitur.Sed iſta rō
damnat per Bar.quia tunc ſpes attendit̄,qn̄ eſt aliqua cauſa de
pręſenti.Aliàs,quod eſt in ſpe,nihil eſt,ut nota.ſ.de tranſa.l.q
cū tut.& l.is poteſt.de acq.hęred.de adul.l.ſi uxor.§.1.& ibi no.
Nam ſpes matrimonij dicit̄ contractus ſponſalib.vt l.quod ſer-
uus.de cond.ob.cau.aliàs non,vt eo.ti.de adul.l.vxor.§.ſi quis
vxori.At hic nulla ſpes eſt de pſ̄enti,q̄a omnino in totum ſpes
euaneſcit.cum filius intentet contratab.quia non hēt ſpē ap-p-
21 bandi.¶ † Vnde Bar.dicit,ꝙ alius intentando cōtrata.vr̄ teſtm̄
approbare,vt ipſum improbet.Nam cum ꝯtabulas dari nō poſ
ſit,niſi teſtm̄ ſit aliquod,vt l.quod vulgo ꝫ.de contratab.intē-
tando contab.vr̄ velle,ꝙ teſtamentum valeat,vt intentio eius

fundetur.Ad hoc adducit.l.3.§.falſus.rem ra.hab.Hęc ſolutio
eſt peior priore.Nam ſm̄ eam ex eodem actu,duo actus con-
trarij reſultarēt.ſ.approbatio,& improbatio,q̄d eſſe nō pōt.de
ꝯdi.& demōſtra.l.cū tale.§.falſum.de ſol.l.q hoīem.§.ſi.Itē ꝓ-
bat̄ euidentiſſima rōne.Nam ſm̄ cōem opi.per approbationē
filij teſtm̄ non reconualeſcit,niſi de iure ꝓtorio,ſed quouſque
locū hēt ꝯtab.ſm̄ tabul.non pōt habere locum,quia ſ.quæret̄,
ꝙ de iure teſtamen.valeret,vt ꝫ.de ſecund.tab.l.3.§.expectan.
Ergo illa contratab.non inducit approbationem.Nec pōt ap-
probari teſtamentum,vt factum niſi approbet,vt ſit factū ar.in
l.2.C.de bonorum poſſeſ.ſecundum tab.non ob.§.falſus.quia
ibi in præiudicium procuratoris tenebat ſnīa.vnde dominus n̄
approbat ſententiam,ſed factum ꝓcuratoris Reſpon.igitur,ꝙ
licēt teſtamentum ſit nullū,non tamen colligitur.quid contra
tab.poſſit intentari,quia hic duo remedia dant̄ filio præterito
in poteſtate,vt eſt caſus.C.de liber.præter.l.maximum vitiū.&
ibi.glo.in authen.eſt cauſa.Et eiuſdem effectus erit ꝯtratab.&
ius dicendi nullum.Declarabit̄ eo in per id nullum teſtm̄ fore,
adiecta cauſa,quia filius in poteſtate præteritus eſt.Hoc exp̄ſſe
patet in d.l.is qui.ꝫ.de lega.præſtan.vbi dr̄,ꝙ intendendo con-
tratab.idem conſequit̄,quod ſi nullum dixiſſet,quia non præ-
ſtat legata.Non ob.l.quod vulgo,quia verum eſt,ꝙ debēt exta-
re tabulæ quo ad alias ſolenni.Vnde contratab.non dat̄ ꝯ teſta
mentum nullum alia ſolennitate;quàm pterītione.Cum enim
aliæ ſolenni.deſunt,tabulæ non dicūt̄ habere formam eſſe,ſed
cum filius eſt præteritus,licēt teſtamentum ſit nullum,tm̄ ali-
quod ens dicit.Hinc eſt,ꝙ ſibi deſcribens de falſo,ſecus ſi alia
ratione eſſet nullum,vt ꝫ.de fal.l.ſi quis legatum.& de pœnis.
l.ſi quis aliquid.§.teſtamentum.& facit ꝫ.de tab.exhi.l.1.in pri.
& §.ſiue autem.Et hoc vr̄ velle glo.in l.quod vulgo.ꝫ.de con-
22 tratab.vbi hanc differentiam facit.¶ † Sed circa hoc quæro de
vno,vtrum ſi filius intentat contratab.& in ea ſuccūbit,poſſit
dicere teſtamentum nullum? vr̄,ꝙ non,vt l.quod in hæ edem.
§.eligere.ſ.de trib.Contrarium puto,quia illa regula eſt vera
quando plures actiones ex eadem materia producunt̄,vt l.1 in
§.tutela.de tute.& ra.diſtra Sed hic ex diuerſa,quia vna via eſt
ꝓtoria,alia ciuilis.Itē quia poſſet perdere contrata.per lapſum
anni,& tamen remaneret ius dicendi nullum,vt ꝫ.ad Carb.l.ſi
impubes.§,quæſitum.& ibi no.Hoc verum,niſi iudex expreſſe
in ſnīa diceret teſtamentum valere,& ſic pronūciaret ſupfacto
argu.eius,quod dicimus de ſententia lata in ciuili,vtrum ꝑiudi
cet in criminali,vt l.1.C.quando ciui.ac.præiud.crimi.& infra.
23 vi.bon.rap.l.2.& ibi no.¶ † Quinto principaliter opp.ꝫ.de lega.
præſtan in l.ſi duo.ver.perinde.vbi dicit̄,ꝙ filio in poteſtate po
ſito:alter filius inſti.poteſt habere hæredi.& ex iudicio defun-
cti.Dicit glo.adeundo,vel ſecundum tab.petēdo,ergo teſtm̄ va
let.Alias non poſſet hæreditas adiri,vel peti ſecundum tab.ꝫ.
de bono.poſ.ſecundum tab.l.2.¶ Sol.ſecundū quoſdā,ibi erat
inſti.alter frater præteritus,vñ valet teſtamentum,quo ad eius
portionem.Sed hoc ēſt falſum,& contra l.filio præterito,ꝫ.ti.1.
¶ Alij dn̄t,ꝙ teſtamentum in quo filius eſt præteritus,licēt nul
lum ſit de iure ci.tñ de iure ꝓtorio tenet,dicentes,ꝙ de intētio
ne ꝓtoris nunq̄ fuit teſtamentum annullare,ſed filio ꝓterito ꝯ-
tratab.concedere.Quod ex eo patet.Nam dabit prætor cōtra-
tab.filio.Ergo vult teſtm̄ valere,alias non daret̄ contrabu.vt
l.quod vulgo.ꝫ.de contratab.cum contratab.detur ad reſcin-
dendum,vt l.1.ꝫ.de le præſtan.Hoc videt̄ velle gl.l.quod vulgo.
ꝫ.de contratab.in fi.Nam cōtratab.eſt ex teſtō,vt inſt.de bon.
poſſ.§.ſunt aūt.Ergo oportet eſſe teſtm̄,alſ nō diceret̄ ex teſtō.
Aſſignant ēt alias rationes,quas nō curo referre,quia nihil va-
lent.¶ Sed Iac.& Pe.& communis opin.eſt in contrarium,ꝙ
nullo iure teneat,quod patet,quia ſtatim peti poteſt vñ liberi.
ab inteſtato,vt l.1.ī fi.ꝫ.ſi tab.te.nul.ext.Et patet expreſſe.nā ad
hoc fuit factus ti.de leg.præſtan.Cū n.ius ciuile vellet teſtm̄ in
quo emācipatus eſt ꝓteritus valere,& ſic omnia legata ex eo ꝓ-
ſtari,ius aūt prætorium vult non valere ad ſimilitudinē ſui prę̨
teriti.cum inter ſuum,& emācipatū penes ꝓtorem nō ſit dr̄ia.
Et ſic ſecundū prætorem nulla legata ex eo debent̄.Ad hanc
diſcordiam factus eſt ti.de lega.pręſtan.q partim aſſenſit ꝓtori,
partim iuri ciuili,diſponendo legata deberi certis pſonis,& nō
alijs.Et hæc eſt veritas,quicquid alij tradant mūſādo.Si.n.iure
ꝓtorio valeret,ſtatim darer̄ ſecūdum tab.quod eſt falſum.ꝫ.de
ſecun.tab.l.1.§.expectando.Item cum det̄ contratab.ad infrin
gendum,ſequeret̄,ꝙ eo.iure valeret,& nō valeret.¶ Vnde ter-
tij,vt Pet ad l.ſi duo reſpondent,ꝙ ibi nō fuit adita hęreditas,
nec perita.boo.poſſ.ſecundū tab.ſed fuit ꝯſeruata portio hęre.
per ti.de lega.pręſtan.iudicis offic.vt ꝫ.eo.titu.l.filium.§.ſed ſi
portio.Et hoc refert Cyn.in l.1.C.de bonor.poſſeſſio.contra-
tabul.Sed hęc ſol.non placet,quia tunc non deberent pſtare le
gata,niſi certis pſonis tm̄,vt l.is qui.§.deſcriptio de leg.pſtand.
Et tñ ibi dr̄,ꝙ omnib præſtat.Quid ergo dicendum? ¶ Ego di-
co,ꝙ ibi teſtm̄ a principio oī iure erat nullū,ſed filius inſtitu-

ſuper hoc debuit eſſe altercatio inter Pla.& Io.non aũt, an le-
gata facta in teſtõ poſſint reuocari in codicillis,quia fuiſſet de
caſu plurium legũ,& hĩ tenet Bart.ꝙ ſit reuocatio ipſo iure,qa
ſicut 5.teſtes ſufficiebãt ad dãdũ, ita ſufficiũt ad adimẽdũ ipſo
9 iure.†Nec ob.ꝙ eadẽ ſolẽnitas dẽt adhiberi in adimẽdo, quæ
fuit adhibita in cõferendo,qa iſtud procederet, ſi fuit adhibita
neceſſario,& ita intelligunt oĩa iura, q̃ hoc probarent, ſed hic
non neceſſario regrebant̃ ſeptẽ, ſed ſufficiebant 5. & alij duo
fuerunt adhibiti pp inſtitutionem,& pp legata.Bĩ gl.ordinarię
volũt ꝯriũ,ꝙ immo ope exceptiõis. ĵ.de leg.3.l.ſi ita ſit ſcriptũ.
in 2.car.ſuper verbo,iure.& C.de fideic.l.fideicommiſſum.hoc
vĩ manifeſte ꝓbare in d.§.veteranus.& d.l.ex parte.& hoc pu-
to verius,ut ſic in hoc ſapiãt naturam teſtamenti,& inſtitutio-
nis,ꝙ non reuocentur eo iure coram minori numero teſtium,
quam fuerint facta,& iſto modo põt ſaluari opi.Plac.ſed ꝙ be-
ne reuocent̃ ope exceptionis, poſtquã potuiſſet dari coram 5.
teſtib.& ita procedat opi.Io.& ſic reducuntur ad cõcor. & no
tandum,ꝙ ſi hæres habet uoluntatem defuncti legatarius non
audietur agendo, ſed repellitur exceptione, nec etiam audiet̃
excipiendo,ſi poſſideret, ſed ſi non hẽt hæres volũtatem defun
cti,audietur legatarius excipiendo,ſi poſſidet,legata uerò facta
in codicillis ipſo iure poſſunt adimi in alijs codicillis, uel corã
5.teſtib.in uoluntate mere ademptiua.& hoc uerũ in adẽptio
ne expreſſa:ſed in tacita,quæ reſultat ex inimicitijs,uel ex eo,ꝙ
teſtator rẽ legatam alienauit uoluntariè,iuxta l.fideicommiſſa.
§.ſi rẽ de leg.3.dic diſtinctè,ſiue ſint facta in teſtõ,ſiue in codi-
cil.non reuocantur ipſo iure,ſed ope exceptionis, tex.eſt intra
de aur.& ar.leg.l.ſcribit. aliàs incipit in tutum §.item ſcribit v.
Mutius & ita intelligitur l.3.§.fina.de adi.leg.& iſtę inimicitiæ,
uel alienatio ex quibus reſultat tacita ademptio,poſſunt ꝓba-
ri ꝑ duos teſtes,ut no.Bar.ſ́m Dy.in d.l.fideicommiſſum.C.de fi
deicom.licèt hic dicat ꝯtrium,ꝙ ſolum per 5.teſtes.ſed quod ſu
pra dixi uerius eſt,quia agit̃ de probando actum inter uiuos,ad
quod regulariter ſufficiunt duo,ſed expreſſa adẽptio debet ꝓ-
bari per 5.teſtes,quia eſt actus ultimæ uolũtatis, iuxta no. in l.
10 cũ proponeret̃. ĵ.de leg.2.¶†In gl.ibi (quæ ſiue cancellet poſt
factum teſtm̃,ſiue alio modo dicat eos nolle eſſe eſſe hæredes,
nihilominus hæredes ſunt)intellige ſane gl.in primo dicto,qñ
a cancellantur [a]nomina hæredum,non dicendo,ꝙ uolebat teſta
tor inteſtatus decedere,quia ſi hoc diceret. tunc ex quo proceſ
ſit ad actum facti,reuocaret̃ inſtitutio ipſo iure,alias nõ poſſet
ab inteſtato ſibi ſuccedi.& hoc no.Bar.in l.1.§.ſed ꝯſulto. ĵ. de
his,q̃ in teſt.delen.per l.fin.eo.ti.ſ́m tñ intellige,niſi poſt verba
teſtatoris ſic prolata, ꝙ uolebat tales hæredes, cũ lapſum eſſet
decennium,nam tunc ẽt reuocaretur inſtitutio ipſo iure, ut l.
ſancimus.C.eo.ti.item ſi dixiſſet iſta verba corã 7.teſtib.& adiũ
xiſſet,ꝙ uolebat decedere inteſtatus,ut no.Bar.in l.ſi iure.ſ.de
leg.3.uel dic melius,ut dixi in d.l.sãcimus.& Bar. vĩ loq ꝯ tex.ĩ
d.§.veteranus.& ſic no.ex ꝑdictis unã dĩfã inter inſtitutiones,
& legata,qa ĩſtitutio ſemel facta nõ põt reuocari,niſi alio teſtõ.
nõ aũt per uerba ſimplr̃ adẽptiua,ſi dicat ſe nolle talẽ eſſe hære
dem,ẽt corã.7.teſtib.niſi mediãte curſu decẽnij, ſed legata bñ
poſſunt admitti in tali uoluntate ſimplr̃ adẽptiua corã 5.teſti-
bus,ut ſu.dixi.collige ẽt alias differentias ex his,quæ dicta ſunt.
11 ¶†In alia gl.quæ incip.(ſine aliqua ſolennitate ſeruata, & co-
ram duob.&c.) no inquãtũ dicit ſine aliqua ſolennitate, vult
dicere,ꝙ non eſt neceſſe,ut iſti duo teſtes ſint rogati,quia non
adhibent̃ ad ſolennitatem,ſed ad ueritatem ꝓbandã, ergo &c.
ut l.ad fidem.ſ̃.de teſta.ſed in quantũ dicit ſufficere duos teſtes,
uidetur contrariũ,ꝙ immo requirant̃ 5.per ea,quę not. in l.j.C.
de codicil.& ĵ.de ſecun. tab.l.qa liberis §.teſtamentu . & ſi fiat
circa inſtitutiones, uidentur neceſſarij 7. per ea, quæ habentur
in l.cũ proponeretur. ĵ.de leg.2.Sol.tres ſunt caſus,nam inter-
dum tenuit inſtituto,uel legatum a prin.ſed propter capitis di
minutionem ſuperuenientem irrita facta eſt,deinde ceſſauit ca
pitis diminutio,quo caſu,ſi apparet,ꝙ noluit decedere cũ eadẽ
uoluntate,reconualeſcit de æquitate prætoria,ut dicto §.teſta-
mẽtũ.& tunc ad hoc ꝓbandum ſufficiunt 5.teſtes,etiam circa ĩ
ſtitutionem,ꝑ gl.q̃ eſt in illo §.teſtamento.quia de facili reuer
tit̃ ad pnſtinã naturã.ar.ad hoc ĵ.eod.l.teſtamentum . cum ibi
12 no.†Interdum inſtitutio,vel legatum a prin.non valuit,qa te-
ſtator erat inteſtabilis,& pp ea efficiat̃ teſtabilis,& appareat, ꝙ
voluit decedere cum eadem volunrate, tunc etiam ſi coram 7.
teſtibus non ſufficeret,niſi illã inſtitutionem faceret de nouo.
non ſic in codicillis,quia ſufficerent 5.teſtes.& iſte eſt caſus in
l.1.§.j.ĵ.de leg.3.nã ſi teſtator ĩterrogatus, an vellet facere teſta
mentum,reſ̃deret,ꝙ non,quia illud fecit, licèt hoc diceret co-
rã 7.teſtibus,& ſic apparet,ꝙ voluit decedere cum eod. teſtõ,
non ſufficit ad faciendum illud reconualeſcere, nec quantũ
ad inſtitutionem,nec quantum ad legata in eo relicta , qa iſta
non eſt voluntas diſpoſitiua,ſed enũtiatiua:oportet ergo,ꝙ di-
cat ſe teſtari in omnib.& ꝑ omnia,put alias ſuit teſtatus, poſtq̃
13 a principio non naluit,licet fecit ĩ codicillis.†Interdũ diſpoſi-
tio a principio eſt obſcura,& nunc teſtator vult eã declarare,&
tunc ſi obſcuritas non vitiabat eam, ſufficiũt duo teſtes,nã ẽt
ſi non declaraſſet,nõ erat inutilis,ſed committeret̃ declaratio-
ni iudicis,nunc vero non committet̃, ſed ſtabitur declarationi
teſtatoris,ſed ſi eſſet talis obſcuritas,quæ redderet diſpoſitionẽ
nullam,vel inutilem,tunc in primo caſu non ſufficiunt duo te
ſtes,quia qui declarat tunc,de nouo dat: vñ requirũtur quinq;
& hoc vult gloſſ.hic,in verſi.item quid ſi in corpore. ſed ſi non
eſſet nulla in rei veritate,licèt eſſet inutilis,quia deficeret ꝓba-
tio,ſed non ius,puta inſtituit Titium,cum eſſent duo Titij, ut
l.duo ſunt Titij.de teſt.tut.ad hoc puto ꝙ ſufficerẽt duo teſtes,
qa ſi declarat de quo Titio ſenſit,ille non capit ex iſta declara-
14 tione,ſed ex prima inſtitutione. ¶†In glo. ibi item an idem in
iudice,ſupple,ꝙ poſtq̃ tulit ſniam, non põt aliquid immutare,
niſi circa acceſſoria,& eadem die,ut l. Paulus. ĵ.de regu. iur.qa
functus eſt officio ſuo,ut l.iudex poſtquam.eo. titu. uñ ſaltem
poterat declarare circa principalẽ,& alia die etiam,& eſt hic ar
gu.ꝙ ſic,ſed de hoc hĩ dic,ut l.ab executo. ĵ.de appel. quia nõ
omnis iudex poteſt hoc facere,ſed ſi ſit de maioribus, uel ſibi
reſeruauit poteſtatem in ſententia,ut l.terminato. C. de fruct.
& lit.expen & quod no.ſ̃.fam.ercil.l.item Labeo §.j.ſ́m Dy. &
plenè per Bart.in d.l.ab executore.

ADDITIO.

a Cancellantur.Adde ut per Old.conſi.144.

---

1 *Si teſtes deponẽtes de teſtamento dicant,talem,inſtituiſſe talem hæredem in eorũ ꝑſentia,niſi dicant ſe fuiſſe adhibitos,& rogatos,nõ ꝓbãt teſtamentũ.*
2 *Si notarius dicat,quod talis fecit teſtamentum ſuum,cum ad eſſe teſtamenti requiratur rogatio teſtium,uidetur dixiſſe hoc, & omne illud,ſine quo non poteſt dici teſtamentum.*
3 *Verbum promiſit prolatum à teſtibus,non intelligitur per ſtipulationem,ſecus ſi prolatum eſt à notario.*
Non eſt neceſſe,quod dicatur teſtibus, quòd ſint uocati, ut ſint teſtes in teſtament ,ſed ſufficit,quod dicatur,ſitis rogati.
4 *Licèt ille,qui vult dare libellum, habeat neceſſe facere citari aduerſarium. ſi tamen non fecit citari,ſed cepit ipſum in palatio ob aliam cauſam, poteſt ſibi offerre libellum,& ſi recipiat,& reſpondeat,valebit litis conteſta ſed ſi non non vult reſpondere,non cogitur , & quando tunc cogatur.*
5 *In codicillis,uel in teſtamento inter liberos , vel ad piam cauſam non requiritur , ꝙ teſtes ſint rogati,& quòd regulariter non requiritur , quòd ſint rogati,niſi in quatuor caſib.*
Notarius,& teſtes a quo debeant rogari.
6 *Teſtamentum dicitur,quid indiuiſibile.*
Qualiter dicatur uno contextu.
7 *Quod ſi in teſtamento immiſceatur contractus , quòd non dicatur actus extraneus,nec vitietur teſtamentum,nec contractus.*

a §.In teſtamentis.†Not.hic,& in §.ſeq.duo neceſ-
ſaria ad ſolennitatem teſtamen
ti ſunt & alia de quibus ꝑ gl.§.eod.l.ſi quæramus,in ult. glo.&
per iſtum §.patet.ꝙ ſi teſtes deponentes de teſtamento,dicant
talem inſtituiſſe talem hæredem in eorum præſentia,niſi dicẽt
ſe fuiſſe adhibitos,& rogatos,non probant teſtm̃ , & ita dicit
a Bar.ĵ.de teſt.mil.l.diuus.†Sed quid ſi notarius dicat hoc,q̃d ta
lis fecit teſtamentum ſuum in præſentia ſua, & talium teſtium
infraſcriptorum,& non dixit rogatorum, uel adhibitorum,vł
uocatorum,ſufficeret.n.alterum iſtorum dixiſſe, nam nihil a-
liud eſt rogatos eſſe,niſi adhibitos,& uocatos,vt ſ̃ l.proxi. §.ſi.
ideſt dicere non fortuitos,ut notat Bar.ĵ.eod.l.Domitius:videt̃
non ſufficere,quia potuerunt eſſe præſentes fortuiti,& non vo
a cati,vnde non ꝯſumitur rogatio a niſi probetur,cum ſit facti,
ita uidetur eſſe communis opin. tamen poſſet dici contrariũ ,
qñ notarius dicit talem feciſſe teſtamentum, quoniam ad eſſe
teſtamentu,requiritur rogatio teſtium,ideo uidetur dixiſſe om
ne illud,ſine quo non põt dici teſtamentum,& aliud eſt,quan-
do uerba proferuntur a teſtibus.& ad hoc optimè facit, quod no.
a in l.j.C.de uſu.& l.ſciendum.de verb.obl †Vbi no. gl. & Doct.
quod uerbum promiſit,prolatum a teſtibus non intelligitur ꝑ
ſtipulationem,ſecus ſi prolatum eſt notario,& hoc magis pla-
cet,quia teſtes,qui paſſi ſunt ſe deſcribi a notario,cenſent roga
ri,vt no.Bal.in l.hac conſultiſſima.C.eod.idem & fortius. ſi ſe
ſubſcripſerunt.ut no.Bar.ĵ.eo.l. Domitius. & not. ſecundum
Bar.ibidem,ꝙ licèt aliquis ſit uocatus,nõ ſit ut teſtis,ſed vt ſcri
bat teſtamentum,tamẽ poterit eſſe teſtis, qa nõ eſt fortuitus,
& ita intelligit illam l.nec eſt neceſſe.ꝙ dicatur teſtib.ꝙ ſũt vo
cati,vt ſint teſtes in teſtamento,ſed ſufficit ꝙ dicatur,ſitis roga
ti,ſimiliter inſtituo talẽ hæredem &c.vt C.eod.l. in teſtamẽtis.
†Vlt.

ADDITIO.

a Rogatio.Intellige,quòd teſtes debent eſſe rogati in teſtamento in ſcri. non in nuncupatiuo,ut uoluit glo.4.q.3.c.de his,in gl.& plures.

4 Vlt.per iſtum tex.dicit Guil.de Cug.in l.j.ſ.de inius vocā ꝙ li-
cèt ille,qui dare vult libellum,habeat neceſſe facere citari ad-
uerſariū,qa iudiciū incipit à citatione,vt Inſt.de pœna teme.li-
tig §.fi.ſi tñ nō fecit citari,qa repent ipsū ī palatio ob aliā cām
pōt ſibi offerre libellū,& ſi recipiat, & rñdcat,valebit lit.ↄt. ſed
ſi non vult rñdere,non cogit arg.hic,niſi iudex ipſum moneat,
vel actor faciat ipſum citari ꝓ tūc,vt ēt hic ꝓbat. De hoc vide ꝑ
Io.And.in nouella.c.fi.de ele.& quod no.Bal. in l.cum fratre ,
5 C.de his,q.vt indig.¶†In gl.C.de cod.in l.fi.,& ſic inter liberos,
a vt no.in gl.,& ad piā cām.ᵃvt no.Bar.in l.j.de ſacroſ. eccl. in vl.
car.regulariter aūt nō requirit,ꝙ ſint rogati,niſi ī quatuor ca
ſib.vt no.in l.ad fidē.ſ.de teſti.Sed à quo debēt rogari, Dyn. vř
dicere,ꝙ nō refert à quo ꝑ l.interueniunt.§.à quo.ſ.de pe.her.
qd non placet immo debēt rogari ab illo,ad quē ꝑtinet actus ,
a vel à notario.ᵇqui ſuſtinet vices eius,ſicut,& notarius dēt roga
ri ab eo,ad quē actus ꝑtinet,vt ī Auth.de tabulis.§.nos āt.& ibi
6 no.ī gl.¶†In verſi.ſequi.no.ꝙ teſtm̄ dř quid indiuiſibile, & ad
hoc allegat,& iō ſi fuit cœptum,& nō cōpletū,nihil valet,quod
factū eſt in eo,qa q parte indiuidui fecit,nihil feciſſe vř.vt j̄.eo.
l.ſi is qui.no.ēt qualiter dř vno ↄtextu,qñ nullus actus eẍneus
miſcet,& adde qñ teſtes pſeuerāt a pri.vſq; in fi.vt ſ.l.proxi.§.fi.
7 & vide quod no. Bal.ſuper hoc.C.eo.l.cū antiquitas.¶†Vlt.eſt
hic vna gl.ꝙ ſēp allegat,qa tenet,ꝙ ſi immiſceat ↄ̄ctus,nō dicat
actus eẍneus,& ſic nec vitiē teſtm̄, nec ↄ̄ctus,& forte, mota eſt
gl.qa ↄ̄ctus ↄſiſtit verbis,ſicut teſtm̄,ſecus qñ actus iremedi°
ↄſiſteret in facto,ↄ̄ ꝙ gl.facit l.verba ↄ̄xe.j̄.de ver.ſig. vbi bř , ꝙ
verba acta ad ↄ̄ctus sūt eẍnea ab vl.volūtate,& l.ꝙ gl.allegat ꝓ
ſe.infra de aſſignatio.lib.nihil facit,quia aſſignatio. lib. poteſt
fieri ēt in vlt.vol. vñ dicit Bal.notabilr,ꝙ ſi iſte ↄ̄ctus eſſet oīno
impertinēs ad illud teſtm̄,qa fieret cū eẍnea pſona,vel nō, in de-
fectū teſti vitiaret teſtm̄,ſed nō vioaret ↄ̄ctus. Si aūt non eſſet
oīno eẍneus,utqa fieret cū eadē pſona:quæ inſtituit in defectū
teſti,aut ſi ſub conditione,ſi cōongat me teſtm̄ mutare,ex nūc
c dono ᶜtibi oīa bona mea,& iſtu caſu nō valeret donatio , quaſi
facta ſub turpi cōditione,qa adimit ſibi ptātē mutādi, nā timo
re donationis nō mutabit,& iſtud reperit ↄſuluiſſe Dy.licèt ip
ſe idē determinauerit ↄ̄nū in c.ꝙ ſemel,de reg.iu.ſed reprehen-
dit ꝑ Bar.in l.ſi qs in prin.teſti.de leg. 3.& ꝑ Bar.in l.ex teſtō. C.
de fideic.aut fit iſto mō,ſi nō valet iure teſti,valeat iur donatio
nis,ꝙ facio tibi pſenti,& acceptāti, & tūc non vitiaret teſtm̄ ex
hoc,qa nō eſt actus impertinēs,& ſi ex alia cā teſtm̄ nō valet, in-
ſtitut° habebit bona ex donatiōe,niſi teſtator reuocauit teſtm̄
qa ualet reuocatio tūc quātū ad illam clauſulā ſ'm Bal. qui di-
cit hoc eſſe nouum dictū,ſed pro eo bñ facit ꝙ no.Bar. in l.j. j̄.
de iure cod.in 15.qō.& ita intelligit ipſe Bal.glo.j.in §. ſi quid
poſt.circa prin.dum dicit,ꝙ reuocata inſtitutione cætera reuo
cantur, & uide omnino quod ipſe not in d.l.ex teſtamento.

ADDITIONES.

a Ad piam cauſam.An teſtes debeant eſſe rogati in teſtamento ad pias cauſas,Ro,
conſi.196.tenuit,quòd ſic.ſequens Lapum,ut ibi per eun.
b Vel à notario.Ale.de Imo.in conſi.ſuo,47.col.j.in fi.in 2.uol.idem tenet, & hic
ſequitur.Cur.
c Ex nunc dono.Vide Old.conſi.114.Ro.conſi.171,

LEX XXII.

1 Ad teſtium. †Not. ꝙ filiusfa.licèt non poſſit facere teſtamentum , pōt tamen eſſe teſtis in teſtamento:ſupple alterius,ꝙ patris ſui, in cuius eſt poteſtate, vt ſ.eo.l.qui teſtamento.in prin.Sed contra l.is cui ſ.eo. So.vt no.j̄.eo.l.in gl.Nam aliud eſt, ꝙ quis ſit inteſtabilis,quia tunc, nec pōt teſtari,nec pōt eſſe teſtis,aliud,ꝙ non poſſit facere te-ſtamentum,quia hoc non tantum importat. Vel dic,aut eſt in-teſtabilis ſui culpa,aut non,vt dixi in d.l.is cui.

1 *Quando teſtes requiruntur ad ſolennitatem actus ſufficit , ꝙ fuerint habiles tempore actus celebrati,nec inhabilitas ſuperueniens noxet.*
2 *An ſufficiat probare teſtes eſſe inhabiles de præſenti,ut ſic præſumatur fuiſſe inhabiles tēpore actus celebrati,quando requirebantur ad ſolennitatem.*
Ex præſenti præſumitur in præteritum.
Qui fundat ſe in tempore debet illud probare.
3 *Notarius ſi communiter reputabatur notarius,& habilis,tamen re uera nō erat,an ualeant eius inſtrumenta.*
4 *Officium notariatus decernitur ſolum à principe .*
5 *Teſtamentum,ſi non poteſt probari per teſtes poſtea effectos inhabiles , qd proſit,quod permaneant.*
6 *Si teſtamentum eſſet factum in ſcriptis manu teſtatoris,& notoria eſſet ſcriptura,nam etiam teſtes non habent deponere de tenore teſtamenti,ſed ſolum recognoſcere ſuſcreptiones eorum,& ſigilla,ꝙ tales teſtes poſtea facti inhabiles admittantur ad recognoſcendum illam ſcripturam .*
7 *Teſtes,quando non requiruntur ad ſolennitatem,vel ſubſtantiam , ſed ad probationem veritatis,ſufficit habilitas tempore teſtificationis , licèt non eſſet tempore actus celebrati.*
Quid ſi requiratur ſubſcriptio duorum notariorum,& non ſit,niſi unus, & tempore,quo inſtrumentum producitur,factum ſit ſtatutum,quòd ſubſcriptio unius ſufficiat.

1 §.Conditionem. ¶†Quando teſtes requirunt
ad ſolennitatem actus,ſufficit,
ꝙ fuerint habiles tpe actus celebrati, nec nocet inhabilitas ſu-
perueniens h.d.ēt non prodeſt ſupueniēs habilitas, ſi tpe actus
celebrati erant inhabiles,& hoc vult gl. 2.in ver.ſed ↄ̄. ¶ In tex.
ibi cū ſignarēt,ſic ergo patet,ꝙ loquit ī teſtō in ſcriptis, tñ idē
eſt in nuncupatiuo,vt patet ex no.in gl.2.in fi.qa ēt tūc adhibe
rent ad ſolennitatē,licèt ſe non ſubſcr.bant. ¶ In gl.j. ibi & die
uerè,vel putatiuè.vt C.eo.l.1.ſupple ꝑ quā ſuppler iſte §.inquā
tū vult à contrario ſenſu ,quod ſi tempore teſtī conditi teſtes
non erāt habiles,non valeat teſtm̄,nam verum eſt,niſi cōi opi.
reputarent habiles,vt ibi,& facit ꝙ no.j̄.eo.cum l. fin. in gl. &
ꝓ hoc dicit Bar.ſi excipiat ↄ̄ teſtes,ꝙ erāt inhabiles tpe teſtī,ta
lis exceptio nō ↄcludit,nec dēt admitti,niſi adijciat, & ita com
muniter habebant,& reputabant ꝑ illā l. Alij dicunt, & ere,io
melius,ꝙ immo ↄcludat exceptio,qa ſufficit excipientē ſunda-
re ſe in veritate,qa ſi erant inhabiles,pſumunt ita fuiſſet habiti
& reputati,niſi dicat,& probet ↄ̄trium:debet ergo replicare,q ꝓ
duxit teſtm̄,& tractabant,& reputabant communiter ꝓ habili
bus,& hoc dēt probare, nō aūt excipiens tenet probare , ꝙ re-
putarent inhabiles,ſed ſufficit,ꝙ probet,quòd eſſent inhabiles.
2 ¶†Sed quæro,an ſufficiat probare,ꝙ hodie,cū excipit , ſint in
habiles,vt ſic ēt præſumant tunc fuiſſe inhabiles,vř, ꝙ ſic, qa
ex pſenti pſumit in pteritū,vt l.nō eſt.& ꝙ ibi no.in glo. ſupra
de prob.& in l.4.C.eod.ti.de prob.In ↄ̄riū,qa q fundat ſe in tpe,
dēt illud ꝓbare,eo ti.l.matrē tuā.ſ.de neg.geſt.l. eum actum.&
ꝙ no.in l.ob carmē.ff.de.tel.& ꝙ no.Bar.in l.3.j̄.de bo.pot.inf.
uel ſut.&c.Sol.aut dico teſtes nunc non eſſe habiles, nec aliqd
dico de tpe teſtamenti , & tunc exceptio mea non concludit,
nec etiam probatio ſuper ea facta,quia non ſequitur,nunc sūt,
ergo tunc fuerunt,ex quo iſtud non allego,nec aſſero, facit l.ſi
adulterium,§.idem ſi Pollioni.de adul.& quod no. Bar. in l. eſi
diu.ante fi.ſi cer.pet.aut dico , ꝙ tempore, conditi teſtamenti
fuerunt inhabiles,& ad hoc probandum facio articulum,ꝙ ho
die ſunt inhabiles,vt ſic etiam præſumantur tunc fuiſſe inhabi
les,& tunc aut nego aliquam qualitatem,quæ ſolet cōiter ineſ-
ſe à natura,vt quia dico,ꝙ tunc erant nō ſanæ mentis, uel infa-
mes,cum regulariter præſumatur contrarium, & tunc non ſuf
ficit probare,ꝙ hodie ſint non ſanæ mentis,vt tales fuiſſe , præ-
ſumantur per id,ꝙ no.Bar.in d.l.2.aut nego.aliquid,ꝙ non ↄ-
ſueuit ineſſe à natura , ſed ex accidenti, puta, ſi dico aliquem
non fuiſſe diuitem,vel ſoluendo,& probo,quia hodie nō eſt,&
tunc ex præſenti bñ præſumit in præteritum. vt l. non eſt.ſ.de
proba.& C.eod.l.2.non tamen dico,ꝙ iſta exceptio pauperta-
3 tis reddat teſtes inhabiles,ſi alius defectus non adeſſet. † Item
quæro,an idem ſit in notario,vt ſi communiter habebat,& re-
a putabat ᵃnotarius,& habilis,te tamen vera non erat , an valeāt
eius inſtrumenta,ac ſi verè eſſet?reſpondeo nō idē ꝑ oīa,ſed ita
demum hoc prodeſſet,ſi non erat funditus falſus, puta. qui ſe-
mel fuerat notarius,& poſtea fuit priuatus,tunc.n. ſufficeret,
ſi priuatio eſſet occulta,vt no.in Auth.de tabel.§.pen.idē ſi nū
quam fuit notarius,tñ habebat priuilegium notariatus,ꝙ erat
 īnualidū ex aliqua cauſa,ar.l.Barbarius Philippus.de oſ.ptoris.
Si aūt nunq̄ fuerat,nec habebat priuilegium notariatus,tūc li
cèt reputaret notarius,ſi tñ apparet manifeſtè cōtrarium, nec
etiam apparet,ꝙ eſſet tunc ex quo ita tenebatur,& reputabat,
& erat in quaſi poſſeſſione notariatus,ſufficit,vt eius inſtrumē
ta recipiant,& ita no. Spe.de inſtr. edi.§.reſtat.in vlt.ſeu.pē.col.
ver.qualiter aūt.Sed quæ eſt ratio diuerſitatis inter teſtes q ēt ſi
apparent fuiſſe inhabiles,ſi tñ reputabantur habiles,habēt pro
habilibus vt d.l.j. Rñdeo ſ'm Bal.quia officium teſtis decernit à
4 iure,vt quilibet poſſit teſtificari,†non ſic officium notariatus,
b ꝙ decernitur ſolum à principe, ᵇiuxta no.in c.cū. P.tabellio.de
fi.inſtr.vnde ſi appareat titulus habitus,à principe,ſi apparet ↄ̄
trium pſumptio eſt ↄ̄ eum,non ſic in teſte.no.iſtam rōnem,quia
5 ſubtilis eſt,& pulchra.¶†In glo. ſeq.in prin.ib.(teſtamentū tñ
permanet)ſed quid prodeſt,ꝙ permaneat , ſi non poteſt,pbari
per teſtes effectos inhabiles,videtur,ꝙ nihil,quia paria ſunt nō
eſſe,uel non apparere,ut l.duo ſunt Titij.de te.tu.So. ꝓdeſt, qā
de ueritate pt ↄſtare aliter,ꝙ ꝑ depoſitionem taliū teſtiū , vt ſi
de tali teſtō ſuit cōfectum inſtrm̄ publicū, nā ſicut facit fidē te
ſti.mortuis ſ'm opi.lo.no. ſ.l.proxi.in pri.ita & ipſis inhabilib.
qa ꝓ mortuis habent,idem ſi ille,contra quem inſtrm̄ ꝓducit,
vel

ADDITIONES.

a Reputabatur.Adde quod uoluit Ale.conſi.96.2.lib.ubi de materia l. Barbarius.
b A principe.Dicit Old.conſi.54.quòd officium notariatus eſt utile , & quòd quilibet ordinarius poteſt notarium creare .

vel allegaẽ,confiteẽ ipſum fuiſſe factũ & in tali forma, & in p̄-
ſentia taliũ teſtiũ,dicit tñ ipſũ in effectũ fuiſſe irritũ ex eo,quod
teſtes p̄ſati ſunt inhabiles,nã hoc non eſt verũ, vt in iſto tex.&
de his duob.modis hẽ per gl.d.l.j.C.eo.idẽ ſi negat tenorem te-
ſti,confitetur tñ ſuiſſe factũ corã talibus teſtib.rogatis, tamen
dicit,ꝙ in alia forma,& dicit, ꝙ in illis nõ dẽt adhiberi fides ad
ꝓbandũ de forma,vel tenore, cũ hodie ſint inhabiles licẽt tũc
fuerint habiles,nã ex quo fateẽ illos fuiſſe adhibitos,& rogatos
videntẽ admittendi ad probandũ de tenore, licẽt hodie ſint in-
habiles,ſm Bal.per gl.q̃ eſt in Auth.de teſt.§.licẽt.in fi.In vl.gl.
ſup verbo innuit.tñ illa gl.nõ facit,qa loquiẽ in ꝯſtib. & quãtũ
ad illos,q rogauerũt teſtes. Nã ex hoc vẽ approbaſſe ꝯdõnẽ ip-
ſorũ,vñ nõ poſſet poſtea de inhabilitate opponere, p l. ſi quis
teſtibus.C.de teſt.ſed hic ille,q excipit ꝯ teſtes,eos non rogauit
ſed teſtator,vñ non vẽ approbaſſe,teneatamen menti dictũ, &
6 illã gl.q̃ eſt ſingularis.¶ † Eſt & quartus caſus,in quo ꝓdeſt, ſi
teſtm̃ eſſet factũ in ſcriptis manu teſtõris : & notoria eſſet lr̃a,
nam teſtes tunc nõ hñt deponere de tenore teſtamenti, ſed ſo-
lũ recognoſceẽ ſubſcriptiones eorũ,& ſigilla,& licẽt illa ſcriptu
ra nõ faciat fidẽ,niſi recognoſcaẽ.qa eſt priuata,vt not.in l.1.C.
qui.mo.te.ape.tñ admittenẽ ibi teſtes ad recognoſcendũ,& ſiẽ
ad validandũ ſcripturã,de cuius veritate ꝯſtat,ꝙ eſt manu teſta
toris,ſed ſolũ dubitaẽ de ſolennitate,licẽt hodie ſint inhabiles,
ſi ꝯſtat,ꝙ tũc nõ fuerint.ſm Bal.hic & d.l.j.licẽt nõ ſic declaret.
ex iſtos caſus non prodeſſet,ꝙ teſtamentum remaneret validũ
ſi non poſſit probari,niſi in foro conſcientiæ,qa ille, cui in tali
teſtamẽto eſſet relictũ,cũ ſciat, ipſum fore validũ licẽt nõ poſ-
ſit ipſum ꝓbari, põt licitẽ in foro conſcientiæ retinere ea,quæ
ſibi relicta ſunt,arg.eorũ,q̃ no.Inn.in c.qa.de immu.eccle.& ꝙ
no.gl.in c.cupientes.§.ꝙ ſi per xx.ſuper ver.malignãtiũ.de ele.
lib.6.ſm Bal in ea.l.j.la.tñ de Are.quẽ ſequiẽ Bar.vẽ velle, ꝙ in-
diſtinctẽ teſtes iſti admittanẽ ad probandũ, licẽt hodie ſint in-
habiles,ex quo fuerunt habiles tpe teſti, qa tũc vñr functi offi-
cio teſtificationis,non hodie,eũ deponunt, ſed eſt q̃dam execu
tio illius vt l.ſpeciali.C.eod.& l.edictum.de edi.di. Adr.tol.ſup
verſ.teſtimoniorũ.ꝯſtat aũt,ꝙ executio teſtificationis põt fieri
ẽt tpe,quo qs nõ poſt teſtificari,vt ſi iurauit ĩ.terminũ datũ ad
probandum. Nam tunc vẽ teſtificatus , & poteſt poſtea exami-
nari poſt terminum,vel in die feriata,quia eſt q̃dam executio,
vt no.in clemen.j.de offic.deleg.per gl.j.per Bar.in l.j.§.nuntia-
tio.de ope.no.nun.& l.damni.§.Sabini.de dam.inſe.iſtud dictũ
poſſet procedere,ſi pars confiteretẽ teſtamentum fuiſſe factum,
ſed non in hac forma,ſed ſi negat oĩno,tunc non video,ꝙ p ta-
les teſtes inhabiles poſſit probari, quia non conſtat ipſos fuiſſe
habiles tpe teſtamenti,cũ de teſtõ non conſtet , & ipſi hñt pro
bare de teſtõ,ideo tunc tenet gl. ꝙ teſtm̃ remanet validum,tñ
deficit probatio. ¶ In gl. non eſt idoneus.i.non facit teſtm̃ te-
conualeſcere,in quo requirebantur 7.teſtes , & idonei, ſi tunc
non erat idoneus,& ſic erat nullum, ſuperueniens ergo idonei
tas non facit conualeſcere,licẽt ſit idoneus nũc ad probandũ,
ſed hoc parum prodeſt ex quo teſtamentum eſt nullum.
7 ¶ † In glo.ibi(ſecus aliàs intellige.i. vbi teſtes non requiruntur
ad ſubſtantiam,& ſolennitatem actus, ſed ſolum ad veritatem
probandam,qa licẽt tempore actus celebrati ſint inhabiles . ſi
tñ tempore teſtificationis ſunt habiles,ſufficit,vt admittanẽ,&
probent.& iſtis diebus allegabaẽ iſta gloſſ.& l.quam allegat ad
quoddam inſtrumentum , ꝙ tpe actus celebrati non habebat
ſolennia,quia requirebaẽ ſubſcriptio duorum notariorum , &
nõ erat niſi vnus.poſtea tempore,quo producebaẽ in iudiciũ.
factũ erat ſtatutũ,ꝙ ſufficeret ſubſcriptio vnius , ſi neceſſarius
erat mortuus,ꝙ tale inſtrm̃ hodie probet,quia inſpiciẽ tempus
quo inducitur ad probandum. cũ non requireretẽ ad ſubſtãtiã
actus hæc ſcriptura,vt l.ꝯhit.§.de pig.¶ In gl.ibi(item liber teſti
ficans)hic gl.loquiẽ,qñ teſtes non requirunẽ ad ſolennitatem ,
vel ſubſtantiã ſed ad probationem veritatis ,quo caſu ſufficit
habilitas tpe teſtificationis,licẽt nõ eſſet tpe actus celebrati, vt
in præcedenti verſ.& vult iſta gl ꝙ ſi tpe,quo depoſuit,teſtis e-
rat habilis,licẽt poſtea ẽt ante aperturam, vel publicationẽ di-
cti ſui effectus ſit inhabilis, ꝙ iſtud nõ uitiat teſtimonium, qđ
tenementi Nam apertura,& publicatio non pertinet ad offm̃
teſtis.ſed iudicis,iõ,licẽt adhuc nõ ſit facta, teſtis dẽ functus offi
cio ſuo,ex quo depoſuit,ergo non vitiaẽ,arg.in c. factum legiti
mæ.de re.iur.facit qđ no.Arch.in c.pia.de excep.lib. 6.vbi dicit,
ſufficere ei,ꝙ habuit terminum ad probandum, ſi fecit exami-
nari teſtes.ĩ.terminum,licẽt non fecerit publicari. quid aũt ſi
ſuperueniat inhabilitas poſt iuramentũ p̄ſtitum, & añ depoſi-
tionẽ:vide in Spe.de teſte.§.4.ver. quid ſi teſtis erat inteſtabilis,
q dicit,ꝙ ſi ihabilitas erat notoria,nõ dẽt examinari , aliàs ſic.

1 *Si quis ſigillauerit cũ alieno ſigillo tanq̃ ſuo,põt puniri de falſo qđ ĩ notario.*

2 *Si aliquis conſtituit procuratorem per epiſtolam, & litera eius ſit notoria iu-
dici,poteſt ſigillari cum alieno ſigillo.*

1 **§.Si ab ipſo.** † No.hic,ꝙ poteſt quis ſubſigillare cum
alieno ſigillo.intellige tamẽ,ꝙ faciat de
hoc mentionem,aliàs ſi cum alieno tanq̃ ſuo,puniretur de fal-
ſo ſm Dy.ĩ.de fal.l.lege Cornelia.Item intellige hoc in teſte,vẽ
parte,ſed notarius nõ põt apponere aliud ſignum,q̃ ſuum pro
prium,ut in Auth.de inſtr.cau § ſed ſi inſtrumẽtum. & ibi no.
2 & Inſti.de pub.iud.§ item les Cornelia † & gl. inducit ad qõnẽ,
ꝙ ſi aliqs ꝯſtituit ꝓcuratorẽ p epiſtolã,ꝙ facere põt,vt j.de ꝓcu
a ratore abſente,& clemen.j.eo.tit.põt ſigillari cũ alieno ſigillo,[a]
intellige tñ,ꝙ litera eius ſit notoria iudici aliàs non reciperetẽ.

A D D I T I O.

a Sigillo.An ſigillum probet. Vide per Can.in c.poſt ceſ.de prob.Spec. in titul.de
prob.in ver.2.per d.de Ro.deciſ.lins eod.ti.

1 *Teſtamentum,quòd efficiatur irritum propter remotionem ſignorũ teſtium.*
2 *Teſtator quando remouit ſigna non conſultè,nec ex propoſito,non irritatur
teſtamentum,ſi poteſt legi.*

1 **§.Signa.** † Si teſtator remouit ſigna teſtiũ habeẽ teſtm̃ ꝓ
non ſignato,& ſic efficiẽ irritum h.d. intellige.ſ.
ipſo iure,ſi hoc facit,anteq̃ haberet pro perfecto,& abſoluto,ſi
aũt poſt,tunc non ipſo iure,ſed ope exceptionis,ut d. l.1.§. ſed
conſultus.ĩ.de his,quæ in teſ.delen. & ita no.Cy.in l. noſtram.
C.eo.& ita intellige gl.hic.q̃ incipit ante p̄fectum. & alia glo.q̃
2 eſt in l.3.§.fi.de adimen leg.q̃ vẽ huic ꝯtrariar.† & hoc qñ fecit
conſultè,& ex propoſito,alias nõ irritaẽ, ſi põſt teſtamentum
legi.vt d.l.1.ff.de his,q̃ in te.delen.quantũ aũt ꝓceſſit ad actũ ,
vbi es poſtfacto non irritaẽ aliquo modo, & ita loquitur cõtra
rium prima gl.de §.ex eo.Inſtit.quibus mod.teſt.infir.

1 *Non ſufficit teſtes ſe ſubſcribere,niſi ſigillent,nec econuerſo.*
2 *Duo quando requiruntur,non ſufficit alterum .*
*Conſilium doc.non dicitur authenticum, niſi contineat ſubſcriptionem , &
ſigillum,& niſi ſit ſcriptum ſua manu propria,& conſtet per illam ſcri-
pturam de perſona ſua.*
3 *Inſtrumentum non ualet,niſi contineatur ſubſcriptio notarij , & ſignum.*

1 **§.Si quis.** † Non ſufficit teſtes ſe ſubſcribere, niſi ſigillẽt,
2 nec econuerſo h.d.† Et ſic no. ꝙ quando requi-
runt duo,non ſufficit alterum,facit l.cum hi.§.ſi prætor.de trã-
ſa.& eſt ar.ꝙ non dicaẽ conſilium Doct.authenticum,niſi con
tineat ſubſcriptionem,& ſigillũ, & hoc vẽ verũ , niſi ſit ſcriptũ
ſua manu propria,& ꝯſtet p illã ſcripturã de pſona ſua p l.cũ an
3 tiqtas.§.h.C.eo.Item eſt arg.† ꝙ non ualet inſtrumentum,niſi,
contineatur ſubſcriptio notarij, & ſignum , & ad hoc allegaẽ.

1 *Capiens aliquem per veſtes ,quibus inuoluitur, uidetur cepiſſe ipſum per
perſonam , & feciſſe iniuriam perſonalem.*

1 **§.Signatas.** † No.ſecundum Bal.ar.quòd vẽ quis remi
ſiſſe ſcripturas ſigillatas,ſi apponit ſigillũ
in ſacculo,ubi ſcripturæ ſunt inuolutæ, licẽt non ſit in ipſis ſcri
2 pturis.Item eſt ar.ſecundum eundem , ꝙ ſi capio aliquem per
veſtes,quib.inuoluitur,videor cepiſſe ipſum per perſonam,&
feciſſe iniuriam perſonalem.

L E X XXIII.

1 *Signa per teſtatorem remota,ſi ſua voluntate reponantur,teſtamentum re
conualeſcit ſine nouis ſubſcriptionibus , quia ſufficiunt primæ.*
2 *Reappoſitio ſignorum teſtamenti retrotrahitur ad diẽ ſubſcriptionis , & ꝙ
habeatur perinde,ac ſi nunq̃ fuiſſent remota,poſtquam fuerũt reappoſita.
Quòd in iſta reappoſitione non requiratur præſentia teſtatoris , ſed quod
teſtes in unum conueniant.*

SI teſtamentum. ¶ † Si ſigna per teſtatorem
remota ſua voluntate repo
nantur teſtm̃ reconualeſcit ſine nouis ſubſcriptionibus
quia ſufficiunt primæ h.d.Scdm vetum intellectum videbatur
ꝯtrium,quia teſtm̃ fuerat effectum irritũ per amotionẽ ſigno-
rum,uel ipſo iure,uel ope exceptionis, ſm ea,q̃ dicta ſunt in l.
præced.§.ſi ſign.vnde videbatur,ꝙ non reaſſumeret uires ex ſo
la reappoſitione ſignorum , ſed requirerentur nouæ ſubſcri-
ptiones vt in l.p̄ced.§.ſi quis ex teſtib.ſed ibi loquitur, qñ ſub-
ſcriptiones nunquam fuerunt factæ,tunc.n.non ſufficiunt ſo
la ſigna,vt faciant teſtm̃ a principio valere,hic verò ſemel fue-
runt facta,& ſic ualuit,& licẽt fuerit irritatũ ex remotione ſi-
gnorum, & per conſequens illę ſubſcriptiones remanſerunt
inutiles,tñ quia non fuerũt cancellatæ, de facili reaſſumunt
uires,& hoc voluit dicere hic gl.ꝙ res facilius renaſcitur quam
de nouo naſcatur,nam de facili res reuertitur ad priſtinam na
turam,vt hic,& l.ſi vnus §.pactus.ver.quod & in ſpecie dotis.
ſupra

ſupra de pac. ſed ſi ſubſcriptiones fuiſſent cancellatæ, nō ſic, quia nō inteſtur niſi et actus ſimilis, niſi eſſet talis cancellatio, q̄ poſſet de facili remoueri, & hoc voluit dicere gl. in prin. dū allegat l. noſtrā. C. eo. ¶ In tex. ibi (iterū ſi ſignatū fuerit) ſupple ab eiſdē teſtib. ſm̄ la. de Are. ſecus, ſi à diuerſis, quia illius debēt eſſe ſigilla, cuius ſunt ſubſcriptiones vt in §. ſi quis ex teſtib. ſ. l. proxi. licèt Bal. & Ang. videat̄ ꝯtrariū, qđ nullo modo placet. Itē intellige eo. inſtāti, vel ēt ex interuallo, cū loquat̄ ſimplr̄, licèt in ꝯtrariū, quia ſub ſcriptiones ꝯtinent diē, in qua factæ ſunt, ſed ſigna reponerent diu poſt, & tūc incipit valere teſtm̄, quia aſſumit vires ex vltimo actu pfectionis, ergo dies non concordat, nec verificat̄ ſubſcriptio, quia illa die non fuit ꝯſummatū teſtm̄, ſed tūc de, ꝙ immo
2 cēſet̄ tunc ꝯſummatum, & † iſta reappoſitio ſignorū retrotrahitur ad diē ſubſcriptionis, ſi habeat̄ perinde, ac ſi nunq̄ fuiſſent remota, poſtq̄ fuerunt reappoſita. dicit ēt Dy. hic notabiliter, ꝙ in iſta reappoſitione non requirit̄ præſentia teſtatoris, nec ēt ꝙ teſtes in vnū ꝯueniāt, ſed quilibet de per ſe in domo ꝓpria poteſt reapponere de voluntate defuncti, hoc tamen non placet, ſed puto ꝙ debeant inſimul conuenire alias non eſſent conteſtes ad voluntatem defuncti probandam in hac reappoſitione.

L E X XXIIII.

1 Teſtamentum, an intelligi debeat intellectuale, vel corporale.
2 Notarius, ſi confecit vnum protocollum falſum, licèt inde plura inſtrumenta publica ſumpſerit, non dicitur commiſiſſe, niſi vnum falſum, idem ſi teſtis ſuper eodem pluries teſtificaretur falſum.
Quid ſi pluribus ex hoc fieret præiudicium.
3 Notarius, qui ſemel publicauit inſtrumentum, cogitur iterum publicare, ſi quis vult vnum dimittere, & aliud ſecum portare, cum debeat ſe abſentare, & regulariter ſine iuſta cauſa non cogitur.
4 Si plura exemplaria facta ſint manu eiuſdem, ꝙ quodlibet illarum ſcripturarum ſit originalis.
5 Exemplar interdum ponitur pro exemplo, & idem econtra.
Si notarius in inſtrumento publico dicat, hoc eſt exēplū cuiuſdam prothocolli ſcripti manu mei notarij, tunc exponitur exemplum. i. exemplar.
6 Exemplo datur fides, quando eſt ſcriptum manu eiuſdem notarij.

1 VNum teſtamentum. † Per iſtam l. dicit gl. ſ. eo. l. 1. in fin. magnæ glo. ꝙ teſtm̄ dr̄ quid intellectuale, q. d. non quid
a corporale, quia ſi eſſet corporale, tot dicerentur ᵃ teſtam. quot conficerent̄ ſcripturæ de eadem volūtate, & tñ tex. dicit, ꝙ eſt vnū, licèt ſcripturæ ſint plures, & ſic eſt quid intellectuale. i. quod intellectu pcipit̄ magis, q̄ ſenſu corporali. ¶ † Item di-
2 cit Bar. arg. huius l. ꝙ ſi notarius ꝯfecit vnū prothocollum falſum, licèt inde plura inſtrā publica ſumpſerit, nō dr̄ cōmittere, niſi vnū falſum, cū oīa illa tendāt ad vnū finē. idem ſi teſtis ſup eodē pluries teſtificaret̄ falſū: hodie intellige verū, niſi pluribus
3 ex hoc fieret p̄iudiciū, p ea q̄ no. i l. nūq̄ d plura. pri. deli. † Itē ex iſta l. patet, ꝙ notari⁹ q ſemel publicauit iſtrm̄, cogit̄ iterū publicare, ſi quis vult vnū dimitter̄, & aliud ſecū portar̄, cū debeat ſe abſentare, & iſta eſt iuſta cā cogēdi eū, de hoc eſt tex. in l. ſi quis ex argentarijs. in fi. cū l. ſeq. ſ. de eden. Regulariter aūt ſine iuſta cā nō coger̄, vt patet. & plenè in Spec. de inſtr. edi. §. poſtq̄. ver. vbi aūt in. ver. qđ ſi debitor. & vide qđ not. Bar. in l. fi. de bo. auth. iud.
4 poſ. Vlt. colligit Bal. ex verbo exēplis. † ꝙ exponit. i. exēplaribus quia quælibet iſtarū ſcripturarū, eſt originalis, ſi factæ ſūt manu eiuſdē & iſtud ver. exēplis. ſignificat ſcripturā nō originalē, ſed verbū
5 exēplar ſic, qđ dic. ut no. gl. in l. 2. ſ. de fide inſtr. † Et ſic no. ꝙ interdū vnū ponit̄ ꝓ altero, ex quo ſeq̄ ſm̄ Bal. ſi notarius in inſtrō publico dicat hoc eſt exēplū cuiuſdam prothocolli ſcripti manu mei notarij, nō pt̄ opponi, ꝙ tali inſtrō non ſit dāda fides eo quia eſt exēplū, cui fides nō dat̄, vt in auth. ſi quis in aliquo do-
6 cumēto. C. de eden. † nā ex eo, qđ dicit eſſe ſūptū de ꝓthocollo ſcripto manu ſua, apparet, ꝙ eſt originalis ſcriptura, & ſic exponit̄ exēplū. i. exēplar, nec eſt erronea expoſitio ꝑ iſtū tex. vid̄ quod no. Bar. i illa auth. ſi quis i aliquo. ubi dicit, ꝙ exēplo dat fides, qñ eſt ſcriptum manu eiuſdem notarij, quia nō dr̄ propriè exemplum.

A D D I T I O.

a Tot dicerentur. Facit ad q. de qua in l. 1. ſu. eo. & in l. patris. & filij. de vul. & pu. an ſtante ſtatuto. quòd de quolibet teſtamento ſoluatur tantum pro gabella, an de teſtamento, in quo ſit pupil. ſubſtitutio, debeant ſolui duæ gabellæ.

L E X XXV.

1 Teſtamentū captū, & nō completum nihil valet, ēt in eo, quòd factum erat.
2 Si teſtator iā fecerat inſtitutiones, & ſubſtitutiones, in quibus ꝯſiſtit ſubſtātia teſtamenti, & vacabat circa legata, & antequam cōpleret, obmutuit, vel ſi totā ſuam voluntatem expreſſit, tamen antequam legeretur ſcriptura coram teſtibus mortuus eſt, vel obmutuit, quod teſtamētum nō valeat.
3 Quando teſtamentū eſt nullum rōne voluntatis imperfectæ, quod non valeat ēt inter liberos, nec ad piam cauſam, & quid ſi ex defectu ſolēnitatis.
4 Si inter abbreuiaturas notarij reperiatur aliqua ſchedula continens teſtamētum, & nomina teſtium, & remiſſa ad librum ordinarium notarij, an debeat publicari, ſi mortuus eſt.
Verbum, actum in inſtrumento appoſitum ſignificat rem perfectam.
5 Teſtamentum imperfectum ratione ſolennitatis omiſſæ valet inter liberos, dū modo ſint duo teſtes, etiam non rogati.
6 Teſtamentum perficitur in momento. ſ. cum teſtator licentiat teſtes, & habetur pro perfecto, & abſoluto, ſed anteq̄ hoc faciat, nihil uidetur feciſſe.
7 Si reperitur ſcriptum, ꝙ Titius vēdidit tali rem pro tanto pretio his pactis, & cōditionib. &c. poſtea nihil ſequebatur, vel dimiſſū erat ſpacium, an vitietur inſtrumētū, licèt habeat ſubſcriptionē notarij, & ſignū, & teſtes. Quid in teſtamento.

1 SI is qui. ¶ † Teſtm̄ cœptū, & nō cōpletū nihil valet, ēt i eo, qđ factū erat h. d. & eſt ſingu. lex, & ſup allegat̄, ꝙ teſtm̄ imperfectū rōne volūtatis nihil valet, ſupple nec iure teſtamenti, nec iure codicillorū, ēt ſi ꝯtineat̄ ibi clauſula codicillaris, vt ĩ ea. l. ex ea ſcriptura. in prin. p q̄ ſupplet̄ iſta lex. ¶ In tex. ib (ſecundos) vt quia dixit ſe velle inſtituere quatuor, & cū expſiſſet duos, obmutuit, & nō potuit alios duos exprimere ſm̄ Dy. Vr̄ dic, ꝙ loq̄t de ſcđis hæredib. i. ſubſtitutis vulgarib. quos voluit facere, vt ex verbis eius colligit̄, & tñ anq̄ exprimeret obmutuit. ¶ † Quid āt ſi iā fecerat inſtitōnes, & ſubſtōes, i qb.
2 ꝯſiſtit ſubſtātia teſti, & vacabat circa legata, & anq̄ oīa cōpleret obmutuit? dīit quidā ante q ſit c⁹ eſſe: & ꝙ valet teſtm̄ q̄tū ad inſtitutos, & ſubſtitutos, cū ſine legatis pt̄ teſtm̄ valere, vt no. p gl. ſ. eo. l. hæredes palā. i pn. Sed ꝯtrariū vr̄ verius, poſtq̄ nō habebat̄ adhuc teſtm̄ ꝓ pfecto, & abſoluto, nā fortè poſt oīa legata adiecīſſet ꝯdōnē, vel modū circa inſtitutiōes iā factas: & hoc verius pu
3 to, licèt Doct. moderni nō tāgāt, † itē, ſi totā volūtatē ſuā expſiſſet, tñ anq̄ legeret̄ ſcriptura corā teſtib. mortuus, eſt vel obmutuit, & iſte eſt caſus in l. ex ea ſcriptura. ĩ. eo. & l. fideic. §. 1. de leg. dicit tñ Bar. ꝙ teſtm̄ dr̄ nullū potius ex defectu ſolēnitatis, q̄ volūtatis ipfectæ, ſed qñ nō ſcripſit totū, dr̄ nullū rōne volūtatis ipfectæ, ē āt drīa i effectu, quia qñ eſt nullū rōne volūtatis ipfectæ, tūc ēt iter liberos nō valet, vt ſētit hic gl. añ fi. notabr̄, nec obſt. l. fi. ſ. fam. ercil. q̄ vr̄ dicere ꝯtrariū, quia dēt intelligi de alia imperfectione, puta ſolēnitatis, & volūtatis, vt no. ibi p Bal. & eadē rōne nō
a valebit ēt ad piā cām, qđ ppetuo tene mēti.ᵃ nā vidi de facto, ꝙ quidā corā teſtib. dixit ſe inſtituer̄ eccleſiā, & tñ cū vellet vltra ꝓcedere morte p̄uētus, nō ꝓceſſit vlterius, dicebat̄ fauore piæ cāæ, ꝙ inſtitutio valebat. ſed ꝯtrariū vr̄ verius p hāc gl. ſi aūt totā voluntatē cōpleuit, & ſcribi fecit. & ſi anq̄ legeret̄ corā teſtib. mortuus eſt, tūc ſi teſtes ignorabāt ꝯtēta in ſcriptura, quia teſtator illa ſcripſerit à ſeipſo, vel ſcribi fecerat p notariū, anteq̄ vocarent teſtes: & tūc idē p oīa, licèt ēt inter liberos & ad piam cām nō requirat̄ ſolēnitas teſtiū, requirit̄ ſaltem ꝙ probet̄ p duos teſtes, & hoc nō pōt probari. Si aūt teſtes fuerunt p̄ſtes, & in ipſorum præſētia teſtator dictauit teſtm̄, debetis ſcire, ꝙ ad huc iſtud nō ſufficit, immo expedit, ꝙ poſtea notarius legat totā ſcripturā, & interroget teſtōrē, an ita velit in p̄ſētia teſtiū. Et Venetijs eſt ꝯſtō, ꝙ in quolibet. c. interroget teſtōr ſingulariter, an ita velit, & ꝙ rñdeat, in iſto caſu inter liberos, & ad piā cām, ſi teſtes deponāt ita ſe audiuiſſe, valebit, licèt nō fuerit relicta ſcriptura corā eis. quantū verò ad extraneos, ſecus, quia quo ad illos requirit̄ ſolennitas
4 relectionis, & ita intellige ꝙ no. Bar. in d. l. fideic. §. 1. † Ex his apparet, quid iuris, ſi iter abbreuiaturas notarij reperiat̄ aliqua ſchedula ꝯtinens teſtm̄, & nomina teſtiū, remiſſa ad librū ordinariū notarij, an debebit publicari, ſi mortu⁹ eſt: & br̄ ſi ibi ꝯtinet̄ de manu notarij actum tali die &c. præſumit̄ fuiſſe lecta, & publicata coram teſtibus, quia illuc verbum, actum, ſignificat rē perfectā, ut no. Bar. in auth. qđ ſine. C. eod. ti. & ſic debebit publicari, ſed ſi non ꝯtinent̄ illa verba, p̄ſumit̄ non fuiſſe relecta, & ſic non debebit publicari, quia de voluntate imperfecta non dēt cōfici inſtrm̄, & ſic quantum ad extraneos nihil valebit. Quantū aūt ad liberos, ſi erat ſcripta manu teſtatoris, & hoc ꝯſtabat habebit efficaciā, ēt ſine teſtib. dummodo alia ꝯcorrant, de quib. in d. auth. qđ ſine. ſed ſi erat ſcriptura manu notarij, & tūc ſi teſtes deponāt ꝓ ea, idē valet, ut inter liberos, & ad piā cām, p ea, quæ dicta ſūt. Sed ſi deponāt, quia fortè ſint mortui, tūc nō valebit ēt inter liberos, quia ſpeciale eſt in ſcriptura manu teſtatoris, vt i illa auth. quod ſine. ſecundum Bal. notabiliter ibidē, licèt Bart. videat̄ dicere contrarium in d. l. fideicommiſſa. § primo. quem Bald. reprehendit, ſed poteſt dici ipſum Bar. ſenſiſſe, quādo erat ſcripta manu teſtatoris, & ita loquit̄ ipſe Bar. vñ poteſt ſaluari, prout hic iuriſc. in fin. ſaluat Seruitium à reprehēſione Labeonis. ¶ In gl. ib (ſic ut ib.) veritas eſt, quod hic obmutuit, antequam haberet teſtamentum pro perfecto: & abſoluto, ibi verò non immo habuit ipſum ꝓ perfecto, tñ cum eſſet teſtm̄ in ſcriptis, & per illā l. requireret ad ſolennitatem, ꝙ nomina hrēdum nun-

A D D I T I O.

a Tene menti. Tenet Old. conſi. 144. ubi in terminis conſuluit, quòd teſtamentum imperfectum ratione uoluntatis inter liberos. non ualeat, tenet idem Pau. conſ. 164. Alex. conſi. 97.

nnncuparentur, vel ꝓpria manu teſtõris ſcriberẽt, qđ nõ erat añ illã l. in teſtõ in ſcriptis, nec ẽt eſt hodie, vt in auth. ibi poſita & dixi ſ. e. l. hæredes. in prin. teſtator ſeruauit dictã ſolennitatẽ in quibuſdã nuncupãdo, vel ſcribẽdo eorũ nomina, & in quibuſdam non, dr̃ ergo ibi, ꝙ non redditur vitioſa inſtitutio illorum, quorum nomina fuerint nuncupata, vel ſcripta, qa quãtũ ad illos voluntas eſt pfecta, & ſolennis, ſed hic nõ erat perfecta ẽt quãtum ad illos, quorum nomina erãt ſcripta, qa potuiſſet adiicere aliq̃ qualitatẽ, vel cõditionem, vel ſi nõ obmutuiſſet, antequam haberet teſtm̃ pro pfecto, ſed ibi apparet, quòd noluit aliquid adiicere, poſtq̃ habuit ipſũ pro pfecto. ¶ In gloſ. iſti (rñdeo non valet) ſupple cũ ſi ſit clauſula codicillaris, vt j. e. l. ex hac ſcriptura. in prin. nã cũ nõ valet inſtitutio, quæ eſt caput teſtĩ, vt l. proxima. de his, q̃ in teſ. delen. nec ẽt legata, q̃ ab eo dependent, vt l. cã q̃. C. de fideicommiſ. ſed ſi ibi erat clauſula codicillaris, apparet, ꝙ noluit depẽdere eam ab inſtitutione. quare ergo vitiant, & non debent a venientibus ab inteſtato? Rñdetur, qa imperfecta reputant, ẽt quo ad ſe: fortè. n. ſi non obmutuiſſet, ꝯditionẽ illis legatis adiecisſet, & ideo magis ex hoc vitiant, q̃ rõne dependentiæ, cenſet. n. voluntas imperfecta quo ad oĩa. ¶ In gl. (nec obſtat) ſupple ei, quòd ſtatim immediatẽ dixerat legata non valere, licẽt non valeat inſtõ. j. de codicil. l. fi. Sed ſolue melius, q̃ gl. ꝙ ibi teſtõr voluit facere potius codicillos, q̃ teſtm̃, & quare hoc? dic, vt ibi no. in gl. & illi codicilli fuerũt pfecti quãtũ ad oĩa & habuit teſtator eos ꝓ pfectis, & abſolutis, hic noluit facere teſtm̃, nec habuit ipſum ꝓ pfecto, & ab-

5 ſoluto. ¶ In gl. ibi (vel expone) ibi. i. (non ſolenni) q. d. ſi teſtm̃ eſſet imperfectum rõne imperfectæ voluntatis, tunc etiam inter liberos non valeret, ut hic, ſed quãdo ſolum ratione ſolennitatis omiſſæ, quia non adhibuit 7. teſtes, valet inter liberos, vt ibi ſupple dummodo ſint ẽt non rogati, vt ibi no. Contra iſtam tamen gl. vr̃ caſus in l. fin. C. de fam. ercil. ſed intellige ibi de imperfectione rõne ſolennitatis, vt ibi per Doct. & no. ſingulariter iſtam gl. Quid autem ſi ſit imperfectum ratione præteritionis, an valeat inter liberos? dic, vt ibi no. ¶ In glo. ibi (videt, ꝙ nõ impediant) quia fruſtra expectatur euentus, qui nihil operat̃, vt l. aliquando. ſ. ad Velle. ſed ſi nomina illorum fuiſſent expreſſa non propterea uitiaret̃ inſtõ aliorum capacium, ſed illorum tantum incapacium, ergo & idem debet eſſe, ſi non fuerunt ſpecifica, & hoc qdam tenuerunt: gl. determinat contrarium, quã ſequit̃ Bar. & rõ eſt illa, quam ſ. dixi, quia ſatis eſt, ꝙ obtinuit antequam teſtamentum haberetur pro perfecto, & abſoluto, ſic ignoramus an voluerit ſimpliciter remanere firmas inſtitutio-

6 nes illorum, quorũ nomina expreſſit. † Nam teſtm̃ perficitur in momento. ſ. cum teſtõr licentiat teſtes, & hẽt ꝓ pfecto, & abſoluto, añ verò, q̃ hoc faciat, nihil vr̃ feciſſe, & ſic no. ſm Bar. l. iſtã hñc locũ. ẽt qñ ꝯſtat, ꝙ teſtator volebat ſcribere, ſeu nũcu-

7 pare, ẽt ſi nõ obmutuiſſet. † Vlt. dicit Bal. p hãc l. ſe ẽt ꝯſuluiſſe idẽ eſſe de inſtrõ ꝯtrac', ſi reperit ſcriptũ, ꝙ Titius vẽdidit tali rẽ ꝓ tãto ꝓtio his pactis, & ꝯdõnib. &c. poſtea nihil ſequebat̃, vel dimiſſum erat ſpatiũ, nã poſtq̃ ꝯſtat, ꝙ notarius volebat vlteri' ſcribere, & nõ ſcripſit, ꝙ tale inſtrm̃ nihil ꝓbat, quaſi ſit impfectũ, ꝙ vr̃ intelligẽdũ, ſi habebat ſubſcriptionẽ notarij, & ſignũ & teſtes, aliàs nõ eſſet aliqua dubitatio: tñ licẽt vitiet̃ inſtrm̃, ñ ꝓpea vitiat̃ ꝯtrac', ſi poſsũt ꝓbari p teſtes, qa erãt illa pacta, qñ aliud eſt inſtrm̃, aliud ꝯtractus in eo ꝯtẽtus, vt patet ex no. p Bar. in l. ſi librarius. de re. iu. Et idẽ eſſet in inſtrõ teſti poſito ꝙ hrẽt ſubſcriptionẽ notarij, & ſignũ, tñ apparet, ꝙ aliqd voluit ſcribere plus circa inſtõnes hrẽdũ, q̃ ſcripſerit. Nã, poterit ꝓbare p teſtes, qđ erat illud, & tũc diceret plus nũcupatũ, & min' ſcriptũ. Iõ nõ vitiabũt ea, q̃ ſcripta ſũt, nec ẽt ſi ſit omiſſa ex quo ꝓbãt, vt l. ex tore. C. eo. & hic ĩ gl. dũ dicit, aut eſt pfecta, & ñ ſcripta.

L E X XXVI.

1 *Verbum inteſtabilis quid importat.*

2 *Inteſtabilis quando non poſſit ſibi dici teſtimonium.*

3 *Verbum, inteſtabilis, plus importat, quàm non poſſe facere teſtamentum.*

4 *Seruus, & infames, & alij inhabiles poſſunt eſſe teſtes in teſtamento, ſi talis inhabilitas erat occulta, ſecus ſi notoria apud oẽs, & quid in iudicio.*

5 *Quid in iudice, uel alijs officialibus publicis authoritate, & utilitate, an valeant acta.*

Quid in notario.

1 CVm lege. ¶ † Verbum, inteſtabilis, importat, vt quis non poſſit eſſe teſtis in aliquo actu, i. e. poſſit ſibi dici teſtimoniũ in teſtamento, quia

2 nec poteſt teſtari h. d. tex. cũ gloſ. & ſic importat tria. ¶ † Opp. ꝯtra ſecundum dictum huius l. licẽt qs ſit inteſtabilis, ꝙ poſſit tñ ſibi teſtimoniũ dici, nam furioſus, & mẽte captus ſunt inteſtabiles, ut no. ꝓ prima gl. tamen ꝑ hoc nõ perdunt bona, & iura ipſorum, & ſic poſſunt agere, & proſequi ipſorum iura p curatorẽ eis data, vt in tit. de cur. fur. ergo debet ſibi poſſe dici teſtimoniũ, alias fruſtra agerent, & ſic adderet̃ afflictio afflicto, ꝙ eſſe non dẽt 7. q. 1. cum percuſſio. ꝑ hoc qdam dixerunt, ꝙ in tex. dum dicit, qdam putant. debet ſubaudiri, & malẽ. Alij dicunt, ꝙ nõ põt eis dici teſtimoniũ ab inuitis, ſed à volentibus ſic, ſed certẽ ipſorum cõndõ per hoc efficeret̃ deterior ſine ipſorum culpa, qđ eſſe non dẽt, cum ꝓ alio cogant teſtes deponere. Azo ſoluit tertio, & iſta eſt vera, ꝙ licẽt primum dictũ generaliter ſit intelligẽdũ, ꝙ ille, qui eſt inteſtabilis, nõ poſſit ferre teſtimoniũ ꝓ alio, nec in vltima voluntate, nec in contractib. Scdm tñ dictũ debet ſolum reſtringi ad teſtm̃, & vltimã volũtatẽ, qa cũ nõ poſſit eã ꝯdere, nec poſſit ſibi in ea teſtimoniũ dici. Vel dic, ſi vis intelligere generaliter, ꝙ in nullo poſſit ſibi teſtimoniũ dici, ꝙ dẽt intelligi, qñ eſſet inteſtabilis ex aliquo delicto, ꝑ ꝙ eius bona eſſent cõfiſcata, nã tũc nõ poſſet ea petere,

3 nec ipſa proſequi, ſed ipſe fiſcus. ¶ Itẽ opp. ꝯ primũ dictũ, nam filiusfa. eſt inteſtabilis, vt ſ. eo. l. qui in poteſtate. & tñ põt eſſe teſtis in teſtõ ut ſ. eod. l. ad teſtium ſ. in princ. Solu. nulla l. dicit ꝙ filiusfa. ſit inteſtabilis, ſed bñ dicunt, ꝙ nõ pt teſtm̃ facere, & iſta uerba minus importãt, q̃ uerbũ inteſtabilis. Vel dic ẽt, ſi aliqua l. diceret ipſum eſſe inteſtabilẽ, ꝙ iſtud, qđ hic dr̃, ꝓcedit, qñ eſt inteſtabilis ſui culpa, uel defectu, ẽt ſi non caderet in delictũ, ut ſ. e. l. is cui. in prin. ſecus qñ abſq. aliqua ſui culpa, uel defectu, ut ibi no. in gl. q̃ inci. actiuẽ, & ẽt ibi dixi, & hoc uult in

4 effectu in uerſi. eſt ergo illud. † Vl. no. gl. fi. q̃ ſẽp allegat̃, ꝙ ſeruus, & infamis, & alij inhabiles poſſunt eſſe teſtes in teſtõ, ſi talis inhabilitas erat occulta, ſecus ſi notoria apud oẽs, p l. 1. C. eo. Et aduerte, qa gl. loqtur in teſtõ, ubi teſtes adhibent̃ ad ſubſtãtiã, & ſolennitatẽ, ut debeat adhiberi dicta diſtinctio, cũ qñ t, an ualeat actus, ſi adhibent̃ tales inhabiles. ſed ſi qs inducit ad teſtificãdũ ĩ iudicio, ẽt ſi occulta ſit infamia, uel alia ĩhabilitas, põt ſibi obijci, & ſi ꝯſtat iudici, ꝙ dẽt repelli eius teſtimoniũ p

5 l. 3. ſ. 1. Iul. † de teſti. cũ ſi. Bal. notabilr, & bñ. & iſta diſtinctio gl. ꝓcedit in qbuſcunq. officijs publicis authoritate, & utilitate, ut ſi aliqs eſſet delegatus iudex, q eſſet inhabilis, tñ inhabilitas eſſet occulta, qa fauore publico ualerẽt acta corã eo, ſecus ſi notoria ut patet in c. ad probãdũ de re iu. & l. 2. C. de ſen. In notario ãt dic, ut dixi ſ. eo. l. ad teſtiũ. ſ. ꝯdõnẽ. ꝙ aũt dicit gl. apud oẽs ĩtelligit ſane. i. habentes de ipſo notitiã, uel maiorẽ partẽ, nõ aũt requirit̃ tanta generalitas, ut gl. innuit. at. corũ, quę no. in l. nemo eſt, qui neſciat. de duob. reis. & in l. fi. C. ſine cen. uel reliq. in gl.

L E X XXVII.

1 *Adhibitus ad ſcribendum teſtamentum, non prohibetur de ipſo teſtificari, uel eſſe teſtis in eo.*

2 *Cenſetur quis rogatus vt teſtis, ſi ſe ſubſcripſit ut teſtis.*

Idem ſi paſſus eſt ſe deſcribi tanquam teſtem.

Notarius an computetur in numero teſtium.

1 DOmitius. ¶ † Adhibitus ad ſcribendum teſtm̃ nõ prohibet̃ de ipſo teſtificari, vel eſſe teſtis in eo. hoc dicit, & dicit Bar. ꝙ iſte Celſus non intellexit qõnem ſibi formatam per Labeonem, & ideo malẽ fecit ita ruſticaliter reſpondere, prout reſpondit, quia iſtius alternatiuę. aut, non intelligo, &c. ita, pars vera, ꝙ non intelligebat, nõ enim dubitabat Labeo, vtrum ille, qui eſt adhibitus ad ſcribendum teſtamentum, poſſit eſſe teſtis in teſtamento, ad q. ad q̃ Celſus reſpondit, ꝙ erat ſtulta interrogatio, ſed volebat ſcire Labeo cum teſtis debeat eſſe rogatus ad hoc. ſ. vt ſit teſtis in teſtamento, vt ſ. eo. l. hæredes ſ. fi. vtrum eo ipſo, ꝙ eſt rogatus aliquis, vt ſcribat teſtamentum, cenſeat̃ ẽt rogatus, vt ſit teſtis in eodem teſtamẽto, nec alia rogatio requiratur? ad quam q. Celſus non reſpondet. ſed Bar. reſpondet, ꝙ alia rogatio non requiritur, nam ſufficit, ut dicatur rogatus, ꝙ nõ ſit fortuitus, ſed ad-

2 hibitus ad teſtamentũ. & iſta eſt huiuſmodi, maximẽ † ſi ſe ſubſcripſit, vt ſit teſtis, nam eo ipſo cenſetur rogatus, vt ſit teſtis, ita dicit ipſe per hanc l. & Bal. in l. hac conſultiſſima. C. eo. dicit idẽ ſi paſſus eſt ſe ſcribi tanquam teſtem. arg. l. cum oſtendimus ſ.

a fin. de fideiuſſo. An notarius computet̃ in numero[a] teſtiũ. dic. ſecundum Doct. ꝙ non poteſt ſe deſcribere in inſtrumento ꝓ vno ex teſtibus neceſſarijs, quantum ad hoc, vt ſuum inſtrumẽtum ſine alia diſpoſitione in teſtamento faciat fidem ſecundũ opi. Io. conſuetudine approbante, de qua in l. hæredes palam. in prin. ſup. eo. quia tunc fungeretur vice duplicis perſonæ, ſcilicet notarij, & teſtis, quod eſſe non debet, ſed ſi non induceretur in teſtem vna cum alijs ad probandum actum, bñ poſſet deponere

A D D I T I O.

a Numero. Vide quod uoluit Anch. conſ. 303. & quod uoluit Bal. conſ. 345. 3. libro.

deponere ſicut vnus ex aliis licèt nō fuerit rogatus, vt eſſet teſtis,
ſed vt tanq̃ notarius ſcriberet, & iſte eſt caſus huius l. vñ ſi ipſe
non adhibuit niſi 6. teſtes in teſtamento, non poſſet teſtamētū
probari per ſuum inſtrumentum, ſed ſi illi teſtes viuerent, reme
dium eſſet, ꝙ examinentur vna cum notario delato iuramen-
to. Et probabunt teſtamentum, nec poterit opponi contra no-
tarium, ꝙ nō fuit rogatus, vt eſſet teſtis, ſed ſolū vt ſcriberet, vt
eſt caſus hic, & no. in l. hac cōſultiſſima. C. qui teſtā fa. poſſūt.

LEX XXVIII.

1 *Seruus quòd non poſſit eſſe notarius.*
2 *Notarius, an ipſemet poſſit conficere inſtrumentum publicum de ſuo teſtamento, & quid, ſi conſtituat aliquem procuratorem.*

1 SEruus. †Oppo. ꝙ ſeruus non poſſit eſſe notarius, vt l. gñrali. C. de tab. gl. dicit, ꝙ hic nō ſcri-
pſit, vt notarius: ſed vt priuata perſona, & ꝙ iſta ſcriptu-
ra non eſt publica, ſed priuata, iō pōt fieri a quocūq; & ꝙ nō ſit
publica, gl. ꝓbat, qa ipſemet teſtator poſſet eā ſcribere, qđ nō eſ
2 ſet, ſi eſſet publica, ita innuit gl. q̃ no. † nā ꝑ eā vr, ꝙ notarius non
a poſſit conficere inſtrm̄ publicū de ſuo teſtō. ª ↄtrium tñ deter-
minat Bart. quia iſte actus non gerit cū alio, nec tendit in alicu
ius præiudicium, vñ nihil eſt, ꝙ prohibeat ipſum gerere duplex of
ficium. ſ. tanq̃ publicæ perſonæ, & tanq̃ priuatæ, per l. ſi conſul.
ſ. de adop. De hoc vide per eum in l. 2. §. de ſti. ſeruo. per qđ ēt
videtur, ꝙ notarius quando conſtituit aliquem procuratorem
ipſemet poſſit conficere inſtrumentum de hoc.

ADDITIO.

a Suo teſtamento. Vide tex. in l. 2. C. de his qui ſibi adſcrib. an autem monachi clerici, & ſacerdotes poſſint inſtrumentum conficere. vide in c. ſicut. extra de cler. vel mon. Bar. in l. vniuerſas. C. de eden. lib. 10.

LEX XXIX.

1 *Teſtamentum quando eſt nullum ratione imperfectæ voluntatis, clauſula codicillaris nihil operatur.*
2 *Clauſula codicillaris non ſolum conſeruat legata, vt debeātur à venientib. ab inteſtato, ſed etiam operatur, vt inſtitutio directa trahatur ad fideicommiſſum, vt venientes ab inteſtato teneantur iure fideicommiſſi reſtituere hæreditatem inſtitutis, pro aliis portionibus pro quibus ſunt inſtituti, & detrahetur Trebellianica, & quando hoc procedat.*
3 *Verbum lego, licèt poſſit comprehendere inſtitutionem, tamen ſecundum cōmunem uſum loquendi ſumitur ſtrictius pro legatis particularibus.*

1 EX ea ſcriptura. ¶ † Quando teſtamentum eſt nullum rōne imperfectę voluntatis, clauſula codicillaris nihil operaī, ſed ſi alia
ratione ſic, quia facit vt relicta in tali teſtamento debeantur a
venientib. ab inteſtato h. d. tota. l. & in vtroq; dicto eſt notabi-
lis, & primo loquiī, qñ rōne imperfectæ voluntatis quæ licèt eſ
ſet ſcripta, non fuit publicata coram teſtib. Scđo qñ alia rōne,
quia nō erant teſtes in ſufficienti numero, & ex primo dicto ſup-
2 plcē. l. ſi is q. ſ. eo. Hic eſt vna gl. q̃ ſemper allegaī, † ꝙ clauſula co
dicillaris non ſolum conſeruat legata, vt debeant a veniētib. ab
inteſtato, ſed ēt operaī, vt iſtitutio directa trahaī ad fideic. & vt
venientes ab inteſtato teneanī iure fideic. reſtituere hæreditatē
inſtitutis, ꝓ illis portionib. pro quib. ſunt iſtituti. Et erit in hoc
vtilitas venientium ab inteſtato, quia detrahent Trebellianicā
q̃ nō potuiſſent detrahere, ſi iſtitutio valuiſſet iure directo, qa
directa inſtitutio, vel ſubſtitutio nō defalcaī ut in l. ſi qs ad de
clinandā. de Epiſ. & cle. qñ inſtitutus à ſeipſo capit, ſed fideicō
miſſum defalcaī, qa capit ab alio. ſ. ab hrđe directo, & eſt caſus
pro iſta gl. j. de teſt. mil. l. quærebaī. circa mediū. ſm̄ Bar. intelli
ge tñ gl. ſanè qñ verba, clauſulæ poterant hoc comprehendere,
vt dixi, ſi non valeat iure teſtī, valeat iure codicillorū, quod in
telligiī de oībus ↄtentis in eo, ſecus ſi poterant hoc compiehē
dere, vt in primo exemplo, qđ ponit gl. quæ incipit forte, vt ſi
dixiſſet legata, & fideicōmiſſa, quæ reliqui, ab omni hærede da
3 ti uolo ēt abinteſtato, † licēt. n. verbum lego, ſit generale, & ēt
inſtitutionē poſſit cōprehendere, vt l. uerbis legis. de uer. ſign.
tñ ſm̄ cōem uſum loquendi nō ſumiī illo mō, ſed ſtrictius pro
legatis particularib. vt no. per Bar. in l. Cēturio. de uulg. & pup.

LEX XXX.

1 *Teſtis unus, quòd nō poteſt ſubſcribere pro alio, ſed quilibet debet ſe ſubſcribere manu propria.*
2 *Notarius qui fuit rogatus de inſtrumento, licèt poſſet facere ſcribi per aliū tenorem inſ. rumenti, prout ipſe dictauerit, non tamen poteſt alteri committere dictamen, nec etiam ſubſcriptionem, nec ſignum.*
Forma ſubſcriptionis teſtium ſemiſſine.
3 *In teſtamento nuncupatiuo redacto in ſcriptis per notarium, ſufficit, ꝙ notarius atteſtetur de teſtib. ꝙ fuerint præſentes, & ſi ſtatutū dicat, ꝙ nō credā tur inſtrumento, niſi teſtes ſint ſubſcripti, ꝙ unus nō poſſit ſe ſubſcribere ꝓ alio.*

1 Singulos. ¶ † Not. hic dū dicit (proprio chirographo) ꝙ unus teſtis non pōt ſubſcribere pro alio, ſed
2 quilibet debet ſe ſubſcribere manu propria, † & eo. modo nota
rius qui fuit rogatus de inſtrumento, licèt poſſet facere ſcribi ꝑ
a aliū tenorē inſtrī, ꝓut ipſe dictauerit, nō tñ pōt alteri cōmitte
re dictamē nec ēt ſubſcriptionē, nec ſignū, nec ſigni appoſitio
nē, ut no. in Auth. de tabel §. nos aūt. & tāgiī ꝑ Bal. ſup rub. C.
de fi. inſt. & in Spe. de iſt. ed. §. iſt. uerū itē opponiī, ꝙ ñ eſt ↄfectū
cū ſeq. & §. reſtat. uerſi. ꝙ de hoc. not. ēt hic, qđ debeat cōtinere
3 ſubſcriptio teſtiū, & Bar. ponit hic formā. ¶ † Vl. no. hic vnā gl.
q̃ tenet, ꝙ in teſtō nuncupatiuo redacto in ſcriptis ꝑ notarium
unus teſtis poſſit ſe ſubſcribere ꝓ alio, certè tali ſubſcriptione
nō vtimur. ſed ſufficit, ꝙ notariꝰ atteſteī, q fuerīt pſētes, ut no.
Bal. in l. j. ſeu l. antiq. C. ad Velle, ſi tñ eſſet ↄſuetudo, uel ſtatutū
ꝙ non credaī inſtrumento, niſi teſtes ſint ſubſcripti, videretur
dicendum per hanc gl. ꝙ unus poſſet ſe ſubſcribere pro alio ꝙ
non puto, verum, nec iſta gl. habet ſe in aliquam rationem.

ADDITIO.

a Scribi per alium. Vide Alex. conſi. 86. 3. lib.

LEX XXXI.

1 *Verba enunciatiua futuri temporis non inducunt diſpoſitionem, etiam in fauorem principis.*
2 *Verba enunciatiua non totaliter de futuro, vt volo talem inſtituere, quando inducant diſpoſitionem.*
3 *Verbum uolo. quid importet.*

1 Elius. † Verba enunciatiua futuri temporis non inducunt diſpoſitionem ēt in fauorem princi
pis. h. d. ¶ Op. ↄ hāc l. de l. Pamphilo §. ꝓpoſitū j. de
leg. 3. vbi verba enūtiatiua futuri tꝑoris diſpōnē in-
ducūt. dicit Bar. ꝙ ibi fuerūt ꝓlata deliberatè, & vo
2 catis teſtib. hic nō. ſed ꝑ modū iactātiæ. † Tu dic ꝙ aut ſūt tota-
liter de futuro, vt cū dixit aliquis, ſe inſtituturū principē. tūc ēt
ſi uocatis teſtib. hoc dixiſſet, nō inducūt diſpōnē, vt hic. Aut nō
ſūt totalr̄ de futuro, ſed immiſceī illud verbū volo de pſēti. vt ſi
dixit, volo talē inſtituere, nā aliud eſt dicere, inſtituo, aliud volo
inſtituere. pōt. n. intelligi in futurū, nō nūc, & tūc tene diſtin-
ctionē Bar. aut hoc dicit deliberatè, & vocatis teſtib. in ſufficiē-
ti numero. & tūc valet, quātū ſi dixiſſet, iſtituo, aut nō uocauit
teſtes adhoc, & tūc intelligūt in futurū, & ſic nō importāt inſti
3 tutionē. † & de ſignificatu huius verbi volo, vide nota. ꝑ Ba. in l.
cūctos populos. poſt princip. C. de ſum. trinitat. & fide cathol.

LEX PRIMA.

1 *Exhæredatio, vt ſit valida, tria inter alia requiruntur.*
2 *Quatuor inuenta ad demonſtrandas pſonas. ſ. nomen propriū, pronomen, cognomen, & agnomen, & qualiter differant.*
Licèt plura ſint inuenta ad demonſtrandum aliquid. ſi pōt cōgruè demonſtrari per vnum, illud ſufficit, non ſic, quando plura fuiſſent inuenta ad ſolemnitatem actus.

De liberis, & poſthumis. Rubrica.

1 QVid ſit. ¶ † Quia ad hoc, vt exhæredatio valeat, tria requirunī inter alia, vt no.
gl. j. eo. l. 3. §. añ hæredis. ſ. ꝙ filij maſculi nominatim
exhæredenī. item ꝙ purè, nō ſub ↄdōne. item ꝙ à to
to gradu, & ab omnib. gradib. aliàs redditur nullus
gradus in primo caſu, & ille à quo non exhæredantur, ſed præ-
tereunī. in ſecundo tur. ↄſ. vſq. ad l. placet. tractat de his trib. &
primo qualr̄ dicāī nominati exhæredati, vſq. ad l. 4. §. pure. po-
ſtea de ſecundo vſq. ad §. filius. poſtea de tertio vſq. ad l. placet. ſi
āt exhædeī inter cæteros nō valebat olim, & qualiter dicanī ex-
hæredati inter cæteros, dic, vt j. e. l. Titius, ꝙ autem exhæreda-
tio inualida ꝓ nō facta habeaī, & ſic habeatur exhæredatus ꝑ
ꝑterito, patet j. de ↄta. l. non putauit. §. non quæuis. eſt aūt ne-
ceſſaria inſtitutio, vel exhæredatio liberorum, tam natorum, q̃
naſciturorum, q ſunt, vel futuri eſſent in poteſtate, ſi iā nati eſ
ſent, ad hoc, vt valeat teſtm̄, aliàs vel eſt nullum, vel rumpitur
eorum natiuitate, vt j. eod. lege. inter cætera. ideo poſt ti. ꝑcedētem in quo tractauit de aliis ſolennitatib. quę requirunī ꝓp
fauorem publicum ponīī iſte, in quo tractaī de iſta ſolennita-
te, quæ requirīī propter fauorem priuatum: ideo poteſt renun-
tiari, vt l. filio præterito. j. titu. primo. non ſic ei. quæ propter
a fauorem publicum, vt no. in l. nō dubiū. C. de teſt. ¶ † In tex. ibi
(dicendum eſt an ſufficit) ſupple, qñ non poteſt aliter certitu-
dinariè demonſtrari, niſi omnia iſta exprimantur, aliàs ſi per
a vnum ſufficienter demonſtraī, illum ſolum ſufficit, ª & hoc eſt
quod

ADDITIO.

a Sufficit. Vide d. Ant. in c. 2. de ob. libel. Bar. in l. demonſtratio. inſ. de cond. & demon. & in l. libellorum. de acc. & per d. Ale. hic.

quod ſequitur, pone exemplum in gallo ꝑſſo, vt no. in l. hac ꝯ-
ſultiſſima. C. q. te. ſa. poſſ. & no. tria notabilia īuēta ad demōſtrā
das ꝑſonas. ſ. nomē ꝓpriū, & ꝓnomē, & cognomē: adde quar-
tū. ſ. agnomē. & q̃ ſit differentia inter iſta, dic, vt no. C. de te. l. ſi
3 nomine. & Inſt. de leg. §. ſi qs in nomine. ¶ † Itē no. ꝙ licèt plura
ſint inuenta ad demonſtrandum aliq̃d, ſi pōt ꝯgruè demōſtra
ri ꝑ vnū, illud ſufficit, q̃a rei demōſtratæ demōſtrationē adiicēr
fruſtra eſt, vt j. de do. ꝑ leg. l. 1. in fi. q̃ ad hoc ſēper allegat. Nō
ſic q̃n plura fuiſſēt īuēta ad ſolēnitatē actus, q̃a nō ſufficit vnū.
ā. ti. t. & l. ad teſtiū. §. ſi qs ex teſtib. & de tran. l. cum hi. §. ſi præ-
tor, & ita ſolue ꝯtrium formatum in vl. gl. de illo §. quid autem
ſi ſtatutum dicat, ꝙ notarius debeat exprimere nomen contra
henus, & patris, & aui? Reſpondeo ſi non procedit vlterius, ſuf
ficit exprimere vnum, ſi per illud ſatis demonſtratur per hanc
l. ſed ſi dicat, ꝙ aliàs inſtrumētum nō valeat, ſunt omnia expri-
menda, q̃a tunc cēſent eſſe potius de forma quàm, de demōſtra
tione inuenta ſecundum Bal. hic, & eorum, quæ ſunt de forma,
nihil eſt prætermittendum, vt ſ. de in int. teſ. l. diuus.

LEX II.

1 *Fauor filiorum præfertur fauori teſtamenti, & quare.*
2 *Si teſtator fecerat primo vnum teſtamentum tantum cum clauſula dero-*
gatoria, & poſtea facit aliud & dicit velle illud nō obſtante quocūq. alio
teſtamēto, quod non tollatur primum, licèt de illo ſit facta mētio generalis.
Qualiter dicatur fieri mentio ſpecialis.
3 *Nomen appellatiuum prolatum in ſingulari numero in materia odioſa. non*
comprehendit, niſi unum, ſecus in materia fauorabili.
Habens plures filios ſi dicat inſtituo filium meum, cenſetur oēs inſtituiſſe.
Si inſtituat poſthumum, quòd cenſeantur inſtituti omnes poſthumi, qui po-
ſtea naſcentur.
4 *Si exhæredat poſthumum naſciturum, an cenſeatur exhæredaſſe omnes, qui*
naſcentur.
Numerus ſingularis non extenditur ad plures in materia odioſa, pluralis
tamen numerus bene reſtringitur ad vnum.

1 NOminatim. ¶ † Not. ꝙ licèt non exprimatur
aliquod de illis quatuor inuentis
ad demonſtrandum ꝑſonam, de quib. in l. ꝑcedenti, ſed
ſolum nomen appellatiuum filius, ſi non habeat, niſi vnum,
ſufficit, quia nō pōt referri, niſi ad illum. Item q̃d ſi habebat plu
res, non ſufficit, q̃a non referē niſi ad vnū, & quis ſit ille non ap
paret, & ſic oēs habēt ꝓ ꝑteritis, & teſtm̃ erit nullum. Et iſta eſt
benignor interpretatio, quàm dicere, ꝙ oēs cenſeant exhæreda
ti, & ſic no. ꝙ fauor filiorū ꝑferē fauori teſta. nam fauor teſtī exi
geret, vt oēs cenſerentur exhæredati ad hoc, vt teſtm̃ valeret.
2 ¶ † Primū dictū huius l. inducit ꝑ Bar. ꝙ ſi teſtōr fecerat primo
vnū teſtm̃ cū clauſula derogatoria, poſtea facit aliud, & dicit
velle illud valere nō obſtāte quocūq. alio teſtō, ꝙ tollit p̄mū,
licèt de illo nō ſit facta ſpālis mētio, ſed gñalis, q̃a nō pt referri
hæc gñeralis. niſi ad vnicum: ſecus ſi prius feciſſet plura teſtā,
tunc enim requirerēt mentio ſpecialis de illo, in quo continerē
clauſula derogatoria, puta non obſtante quocūq. alio teſtō, ēt
ſi in eo contineaē derogatoria cl̃a: iſta enim dr̄ mentio ſpālis,
ſi aūt ibi iſta verba non ꝯtineanē, ſed ſolū non obſtante alio te-
ſtamento, dr̄ mentio generalis, q̃ nō ſufficit, ſi ꝑceſſerant plura
teſtamenta, & ita intelligit l. ſi quis in prin. cū ibi no. j. de leg.
3. ſed ſi nō præceſſit, niſi vnum, ſufficit per hanc l. Iſtud dictum
non eſt verū, & Ang. ipſum reprehendit, & ego ēt non viſo An
a ge. diu eſt, ꝙ conſului ꝯtrium in ciuitate Senarū, [a] q̃a ſi iſta op.
eſſet vera, nunq̃. requirerēt ſpecialis mentio, quia nunquā pōt
procedere, niſi vnicū teſtm̃ validum. Si enim mille feciſſet, ꝑ vl
timum omnia ſunt ſublata, vt inſt. quib. mod. teſ. infir. §. poſto-
re. Si ergo poſtea fiat aliud cum mētione gñali, nō pōt referri,
niſi ad illud, tñ cōtrarium tradit doctrina, ꝙ requirit ſpecialis men-
tio vt d. l. ſi qs in prin. Præterea non pōt plus operari iſta mē-
tio gñalis, q̃ ſingularis, ſed ſi dixiſſet velle illud ꝑualere nō ob-
ſtante alio teſtō facto tali die, & in ꝑſītia talium teſtiū, hoc nō
ſufficeret, niſi ēt fieret mentio de cl̃a, derogatoria puta, & non
obſtante aliqua cl̃a derogatoria ibi ꝯtēta ꝑ gl. no. q̃ eſt in l. ſi mi
hi, & tibi. §. 1 legatis. j. de leg. 1. q̃ īcipit, niſi expſſe. in fine. q̃ req-
rit, vt fiat mētio nō ſolū de teſtō ꝑcedēti, ſed ēt de eius qualita
te, l. de cl̃a derogatoria ꝑ modū quē dixi. Ergo multominus ſuf
ficit gñeralis mētio dicēdo nō obſtāte quocūq. alio teſtō, niſi
3 dicā ēt ſi ꝯtineat clām derogatoriam. ¶ † Ex ſecundo dicto. no.
ꝙ nomen appellatiuum prolatū in ſingulari numero, in mate
ria odioſa nō cōꝑhendit, niſi vnū, ſecus in materia fauorabili, vt
in gl. ꝑ l. ſi qs ita. §. ſi filio ſ. de teſ. tu. & iō ſi quis hñs plures filios
dicat inſtituo filiū meum, cenſet omnes inſtituiſſe per illā l. &
per l. placet. j. e. vbi ſi inſtituat poſthumū, cenſet bñ inſtituiſſe
oēs poſthumos, qui poſtea naſceuē, & loqē hic, q̃n habebat plu
4 res filios iam natos. ¶ † Quid aūt ſi exhæredat poſthumū naſci-
turū, an cēſeaē exhæredaſſe oēs, q naſceēt, gl. j. eo. l. placet. q̃ inci
pit no. mirabile. in fi. vr̄ tenere, ꝙ ſic, per l. 3. § pen. j. titu. 1. alij
reprehendunt, q̃a nō eſt dare rōnem diuerſitatis inter iā natos
& poſthumos, vt in j. caſu cōprehēdat vnū tm̃ in ſcdo oēs. Nec
obſtat ille §. pe q̃a dēt itelligi q̃n vnus tm̃ fuit natus, ſec' ſi plu-
tes ꝑ hāc l. ¶ Vlt. q̃to, q̃d ſi nō hēat niſi vnū, & fuit vſus verbo
pluralis numeri, puta, exhæredo filios meos. tñ deo, ſufficit, vt eſt
caſus. j. ea. l. & ti. & ſic numerus ſingularis ñ extēdit ad plures ī
mā odioſā, numerus tñ pluralis benè pōt reſtrigi ad vnū, vt ibi.

ADDITIO.

a ¶ Secundum. Vide per eundem conſi. 364. & uide in apoſtil. ad Bart. in l. ſi quis in prin. vbi veritatem colligere poteris.

LEX III.

1 *Noīa, ꝙ iſta uerba exhæredo natum ex tali muliere. ſufficiunt in exhæreda*
tione, licèt expreſſum non fuerit aliquod de illis tribus, quæ habentur ſupra
nec appellatiuum nomen filij.
2 *Per expoſitionem nominis matris redditur perſona certa, ſicut per expreſſio*
nem nominis patris.
Quòd aliquando reddatur perſona certa per expreſſionem nominis filij, quā
do filius fuit nobilior, quàm pater.
3 *Cautela pro habentibus filios baſtardos, vt eos inſtituant ſub nomine ma-*
tris, & qualiter.
Quòd tunc ſi mater habeat maritum, qui ſecum conuerſabatur, præſumatur
conceptus ex marito, licèt probetur, quòd teſtator conuerſabatur cum illa.
4 *Quòd iſta verba tu es unus latro uel gladiator, ſeu homicida. dicantur ver*
ba iniurioſa, licèt non deſcendatur ad ſpeciem, quia non dicitur quem occi-
deris. & ſit iniuria uerbalis.
Si opponatur contra productum in teſtem, quòd eſt criminoſus, an admitta-
tur ad teſtificandum de iure canonico.
5 *Quòd iſta verba, tu es baſtardus, ſint iniurioſa, & quid in ultramontanis.*

1 ET ſi pepercerit. † No. ꝙ licèt non expreſſerit
aliquod de illis, quæ haben
tur in l. 1. nec appellatiuum nomē filius, de quo in l. 2. ſed
dixerit exhæredo natū ex tali muliere, adhuc ſufficit, ſi ex hoc
redditur ꝑſona certa, q̃a non erat niſi vnus, & illa erat vxor, vt
2 gl. ſecunda. † Ex hoc no. quod ꝑ expreſſionem nominis matris
redditē perſona certa. ſicut, qui denominantur à matre potius,
q̃ à patre. Aliq̃n aūt redditē perſona certa ꝑ expreſſionem noīs,
q̃n fuit nobilior, q̃ pater, vt ſi diceretur talis pr̄ dñi Io. An. vel
d. Bar. vt in l. j. §. catum. ſ. de libe. poſth. & ibi Bal. me audiente al
3 legabat ad hoc illum tex. † Et per iſtum tex. pōt ſumi cautela
ad illos, qui habent baſtardos, vt inſtituant ſub noīe matris, pu
ta, inſtituo talē filium talis mulieris, & non dicat filiū ſuū, ne
ex inſpectione teſti reddaē inſtō nulla: nam qui vellet dicere eā
nullam, habebit neceſſe probare, ꝙ ille fuerit filius baſtardus
teſtatoris ex quo teſtōr ipſum non appellauit filiū ſuum, & hoc
erit difficile: nā ſi illa habebat maritū, qui ſecum ꝯuerſabaē, uē
impoſſibilis probō, quia ꝑſumiē conceptus ex illo marito, licèt
probeē, ꝙ ille teſtator conuerſabaē cum illa ut eſt caſus in l. mā
les §. qui pp. inſta de adul. ſi aūt maritus erat abſens, & ſic non
poterat eſſe filius illius, benè probareē filius teſtatoris, ſi proba
a ret ꝯuerſatio eius cum illa, [a] per ea, q̃ no. gl. in c. Michael. de fil.
4 preſ. quam omnino vide. † Item no. ſm Bar. ꝙ iſta uerba, tu es
vnus latro, vnus gladiator vel homicida, dicunē verba iniurio
ſa. licèt non deſcendat ad ſpeciem, quia non dr̄ quem occide-
rit, vel de quo fuerit latrocinatus. & ſic puniretur de iniuria
verbali ſi ſtatutum imponeret pœnā pro quolibet uerbo iniu
rioſo, vt l. apud Labeonem. §. conuitiū. de iniu. & hoc colligiē
hic in uer. conuitio. De hoc dic. ut no. per aliquem productum
in teſtem, ꝙ non debeat recipi, quia criminoſus non admittiē
ad teſtificandum de iure canonico, vt in c. teſtimoniū. de teſti.
non ſufficeret ſtare in verbis generalibus, ſed deſcendendum
b eſſet ad ſpeciem, [b] vt in ca. ꝑſentium. de teſtib. li. 6. & in c. pia. de
5 excep. eo. lib. ¶ † Item no. dū dicit. & ſi ex adulterio, ꝙ iſta verba
tu es baſtardus, ſunt verba iniurioſa, & puniretē quia tāq̃ de iniu
ria verbali, q̃ eſt q̃dam infamia ſaltem facti, vt no. Azo. in ſum-
ma de nāli. libe. Vltramon. tñ non reputant ſibi ad iniuriam, &
multi faciunt ſe vocari el bordo. ¶ In gl. q̃ incip. valet ibi ſo. hic
ſterit in genere, ibi in ſpecie, vel dic, ꝙ ibi iſta fuerunt verba ꝓ-
lata in actu fauorabili. ſ. in legato, & ſic repugnat materiæ, ī qua
prolata ſint, ideo non vitiant. hic in actu odioſo. ſ. in exhæreda-
tione, cui non repugnant, ideo non vitiant, vt ibi no.

ADDITIONES.

a Cum illa vide in c. tranſiuiſſe. per An. Sicu. conſi. 69. 4. lib.
b Speciem. Idem tenet Lud. Ro. conſi. 278.

Purè Si aūt fiat ſub ꝯdōne, diſtingue, an ſit poteſtatiua, &
videtur valere, ſicut ualet inſtō filij ſub tali cōdōne. l.
ſuus quoq. de hæred. inſti. & l. fi. de condi. inſti. ſi aūt caſu ali, vel
mixta, non valet, ēt ſi ſit talis, quæ tacitè inerat, puta exhæredo
filiū meum ſi inſtituturus adhibit hrēditatem, vt j. proxi. §. ver quē
admodū q̃a non exprimiē ꝑ eū modum, per quem ineſt, vt ibi
dicam

dicam: hĩ ergo tunc pro p̃terito,& ſic teſtm̃ erit nullũ. Sed opponit, ꝙ valeat exhæredatio ſub conditione, vt l. ſi patet. C. de inſti. & ſubſti. Solu. ibi ſub ꝯtria conditione ſuerat exhæredatus, vñ in omnem euẽtum reperit ſe vel inſtitutum, vel exhæredatum,& hoc ſuffiẽt, ſecus quando inſtitutus tantum vel exhę redatus tantum ſub conditione caſuali, vel mixta, vt hic.

1 *Exhæredatio facta inter plures perſonas eiuſdem gradus illum gradum tãtum reddit validum, niſi facta ſit a perſona certa eiuſdem gradus.*
2 *Clauſula in l. vel ſtatuto quando referatur ad oĩa capitula legis, vel ſtatuti.*
3 *Ad confirmationem exhæredationis requiritur aditio hæreditatis,& ſi facta ſit ſub conditione quiſquis mihi hæres erit, an valeat.*

1 §.Filius. ¶ †Exhæredatio facta intra plures pſonas eiuſdem gradus, illum gradum tãtum reddit validum, niſi ſit facta a perſona certa eiuſdẽ gradus, qa tunc non valeret, ſicut ſi fiat ſub ꝯditione, ſi ĩſtitutus adhibit. h.d. primo. Item facta ante omnes gradus, vel intra vnũ gradũ,& alterum cenſeĩ facta ab omnibus gradibus,& oẽs gradus reddunĩ validi: hoc ſecundo. Idem ſi fiat intra gradus inſtitutionis, vł ſubſtitutionis vulgaris, hoc tertio,& vl. vſq. ad §. ſi qui incip. ſi ita. Et diuide in 3 par. vt in ſummario. Scđa ibi (añ hr̃dis) Tertia ibi (in eo) Adde aliũ caſũ, q hic nõ ponit, qñ fit poſt oẽs gradus, qa refert ad oẽs, vt C. eo. ti. l. j. †Et iſti tex. ſunt no. qñ i aliqua l. vel ſtatuto ꝯtineĩ aliqua cſa,& dubitaĩ, an referaĩ ad oĩa capitula l. vel ſtatuti. Nã ſi ꝯtineĩ intra vnũ capitulum, ad illud ſolũ referĩ, vt in hoc primo §. cũ gl. ſi aũt ante, vel poſt omnia capitula, vel ĩter vnum,& aliud refert ad oĩa, vt in iſto §. añ hr̃dis. qđ ꝓſequere, vt oo. Bar. ĩ l. talis ſcriptura. de leg. j. añ fin.& ĩ l. p̃tor. §. eniq; dñia j. vi bo. rap.& in c. regris. ſecundo de app. in iſto j. §. filius,& ibi erit a toto gradu ſubmotus. quia mediũ communiter ſe habet ad extrema,& iõ vr̃ a toto gradu ſubmotus ẜm Dyn. ſed a ſeq. gradu ſubſtitutionis vulgaris nõ cẽſeĩ ſubmotus, poſtquã facta fuit intra gradum. i. inter vnã perſonã,& alterã eiuſdẽ gradus, vt in gl. j. ſequens gradus erit nullum, vt j. eo. ſa primo. nõ ſic in ſequenti §. ante hæredis. ¶ In tex. ibi (niſi fortè ab vnius pſona) intelligo iſtũ ver. quãdo plures erãt inſtituti,& ab vno ipſorum fuit filius exhæredatus. vt tunc dicaĩ exhæredatus a perſona non a gradu,& ſic non valeat tãquã inepta,& hoc etiã colligiĩ. j. de ꝯtrab. l. nõ putauit. §. ſi ab vno. Si aũt eſſet vnus tm̃ inſtitutus,& ab ipſo filius eſſet exhæredatus, non eſſet inepta, ſed cẽſereĩ potius exhr̃datus à gradu, q̃ à pſona, tex. eſt nõ cauillãdo in l. ſi a 1. in pri. j. eo. qa nõ eſt credẽdũ, ꝙ elegerit viã, ꝑ quã poſſit eius iudicium impugnari. ſ. ꝙ voluerit exhæredare a perſona,& non a gradu, ſed qñ ſunt plures pſonæ,& exhæredaĩ ab vna, non põt dici, ꝙ voluerit exhæredare a gradu. Et puto iſtud fuiſſe de mente gl. quæ incipit, hoc adiecto, nã tunc reperiĩ præ
2 teritus a gradu, ideo non valet. ¶ †In tex. ibi quis mihi hæres erit. iſta verba exponuntur. i. ſi aliquis erit mihi hæres.& ſi eſt inſtitutus hæreditatem adhibit, vñ eſt conditionalis, ideo non valet, vt ſ. §. purè. Nec ob. ꝙ iſta conditio inerat, etiã ſi nõ fuiſſet expreſſa, quia non valet exhæredatio, niſi adeaĩ hæreditas, vt l. filium. §. ſed cum exhæredatio. de contratab. j. nã immo valet & ĩ eſt rerum nã, licèt requiraĩ aditio ad confirmationem eius, vt ibi. Sed ſi exprimaĩ iſta conditio antequã adeaĩ hæreditas, nõ dr̃ exhæredatus, quia conditio non impedit originem actus, vt l. cedere diem. de ver. ſig.& ſic añ aditã hær. eſt p̃teritus, ergo inſtitutio eſt nulla,& p conſequens nec põt adiri hr̃ditas ex iſtõne, q̃ non valet. Sic ergo iſte teſtõr voluit impoſſibile. ſ. ꝙ iſte filius eſſet exhæredatus poſt aditã hr̃ditatem,& non anteq̃ hr̃ditas poſſet adiri, ſed iſta ſimul ſtare non poſſunt, ꝙ nõ ſit exhr̃datus añ,& ꝙ poſſit hr̃ditas adiri, qa ſi nõ eſt exhæredatus añ, nõ valet inſtitutio tãquã ab ea fuerit filius præteritus, ergo nõ põt adiri,& hoc voluit tex. in ſi ẜm Dyn. qui hoc voluit in effectu.

1 *Teſtamentum poteſt incipere a gradu ſubſtitutionis vulgaris, ſi præcedens gradus inſtitutionis erat nullus.*
2 *Gradus ſubſtitutionis vulgaris an habeat dependẽtiam à gradu ĩſtitutionis.*
3 *Codicilli, licèt rumpantur rupto teſtamento, quando teſtamentum valuit a principio, ſi tamen teſtamentum a principio fuit nullum, non ſunt nulli codicicilli, quia non incęperunt habere dependentiam ab eo ſicut quando factum eſſet teſtamentum.*
4 *Quòd per authenticam ex cauſa. conſeruentur legata, etiam quando inſtitutio valuit a principio, ſed ex poſtfacto fuit irritata.*
5 *Si teſtator confitetur in teſtamento ſe teneri vxori in centum pro dote, quã recepit ipſa præſente,& acceptante,& mandat eam ſibi reſtitui,& poſtea reuocatur teſtamentum, q a principio valuit, vel efficiatur irritum, tamẽ dicta confeſſio non irritatur.*

1 §.Si ita. ¶ †Teſtamentum poteſt incipere a gradu ſubſtitutionis vulgaris, ſi p̃cedens gradus inſtitutionis erat nullus, ad hoc ſemper allegat. Nõ ergo eſt neceſſe, ad hoc, vt valeat ſubſtõ vulgaris expreſſa, ꝙ adeaĩ hęreditas, ex inſtõne vt hic patet, immo tũc potius perimereĩ ſubſtõ, nõ ſic in ſubſtõne vulg. tacita, quod dic, vt ſub iſr no. in l. apud Iul. §. idẽ Iulia. j. ad Treb. ¶ In tex. ibi (exordiũ capere) qa ſcđus gradus dĩ potius primus, q̃ ſecũdus, poſtq̃ primus erat nullus pp præteritio-
2 nem, vt in ſin. hĩ in l. 2. ſ. q po. in pign. hab. ¶ †In glo. ibi (& ſecũdus pẽdet ex eo) iſta gl. ſubtiĩr loquiĩ,& ſemper allegaĩ. tñ nõ vĩ ponere bonã rõnẽ, qa gradus ſubſtõnis vulgaris nõ põt dici habere dependentiã aliq̃ a gradu inſtõnis, qa ſi haberet dependẽtiã, ſequereĩ, qđ qualitercunque gradus inſtitutionis deficeret, puta, qa nõ adireĩ hr̃ditas, vel inſtitutus efficereĩ incapax, antequã adiret, deficeret ſubſtitutio vulgaris, ſicut deficeret legata, q ꝓpriè habent dependẽtiã a l. eã, quã. C. de fideõic.& tñ in cõtrarium eſt veritas, nã immo efficiĩ tũc locus ſubſtõni vulgari. Dic ergo rationem, qa qñ præteritus eſt iã natus a primo gradu, tunc cum ſit nullus, hæreditas verſaĩ in ſecundo gradu, ſed ab illo eſt exhæredatus: ergo non poteſt filius ab illo auferre, ſed quãdo præteritus eſt poſthumus a primo grado, tunc eum valeat antequã naſcaĩ, vt j. ti. j. l. 3. §. ex his. tũc hæreditas verſaĩ in primo gradu, ſi ergo poſthumus naſcaĩ,& rumpat illum tũc quia in illo reperit hæreditatem, eã ad ſe trahit, quia non debet rumpere ad commodum ſubſtituti, ſed ipſiuſmet rumpẽtis,& hoc voluit tex. in l. cõtraria cũ dicit, rumpendo locum ſibi fecerat. q.d. non alteri, non ergo eſt hoc ratione dependentiæ. Et iõ ſi ante natiuitatem poſthumi primus gradus efficereĩ irritus alia ratione, vt qa decederet inteſtatus, tunc hæreditas inciperet deuolui ad ſequẽtem gradum,& ſi poſtea naſcereĩ poſthumus, quia nõ reperiret eã in primo gradu, a quo fuit pręteritus, nec ipſum rumperet, poſtquã fuerit irritus effectus per mortem talis poſthumus eſſet excluſus,& non haberet locum l. nam & ſi ſub conditione. §. ſi. cum per eius natiuitatem non rumpaĩ ſequens gradus, a quo fuit exhæredatus, caſus eſt in l. j. §. ſi vẽter. ver. per contrarium. j. de vent. in poſ. mi. Probaĩ autem dicta ratio. j. de contratab. l. non putauit. §. a primo. Sed contra de illo eodem §. vbi iã natus erat præteritus a primo caſu,& exhæredatus a ſecundo,& tñ ibi dr̃, ꝙ præteritus habet contratab. contra inſtitutos in primo gradu, ſi viuunt, vel etiã ſi viuebãt tempore mortis,& iſta contratab. debet eſſe alicuius effectus. l. quia p eã aduocãt hæreditatem,& ſi hoc eſt, ſubſtituti in ſecundo gradu nihil habebunt. Ergo fruſtratorius erit ſecundus gradus, licèt non ſit ruptus, quia ab eo fuit exhæredatus, cuius ꝯtrium innuit iſte tex. ſ. ꝙ ab illo incipit teſtm̃. Sol. intellige illum tex. in iã nato præterito, qui iã erat emãcipatus, cuius præteritio non reddebat primum gradum nullum,& ſi hæreditas verſabaĩ in eo,& ab ipſo incipiebat teſtamentum, licèt per contrata. hæreditas auferreĩ ab illo gradu,& ita intelligit ibi Bar.& idẽ ſi ĩſtituti in primo gradu viuebãt tempore mortis, licèt poſtea ante aditã hr̃ditatem ſint mortui,& añ intentatã ꝯtabu, quia cum a prin. primus gradus fuerit aliqs ipſo iure, licèt poſſet expugnari per ꝯtab. quia incipit competere ius ꝯtabulandi ipſi præterito, licèt poſtea efficiaĩ irritus per mortem inſtitutorum, non deuoluiĩ hæreditas ad ſequentem gradum cum præiudicio p̃teriti, vt ſibi auferaĩ contratabulas, quæ ſibi incæpit competere,& ideo adhuc cenſeĩ verſari hæreditas in primo gradu, quo vſque p̃teritus poteſt ꝯtab. intentare. hic eſt verus intellectus illius §. ſed qñ præteritus erit in p̃tãte ab ipſo princip. primus gradus, a quo erat p̃teritus, erat nullus,& ſic hæreditas nunq̃ verſata fuit in illo gradu, vñ tunc non dabiĩ ſibi contratabu. nec cõtra primum gradum, in quo non verſaĩ hæreditas, nec contra ẜm a quo fuit p̃teritus, ſed exhæredatus, quia exhæredato non
3 daĩ cõtratab. ¶ †No. tamen iſtam gloſſ. q̃ facit ad plura, primo ad id, quod no. Dyn.& Bar. poſt eum in l. legata inutiliter. de leg. primo, ꝙ licèt rupto teſtamento rumpant codicilli, qñ teſtm̃ valuit a principio, vt l. j. C. de codicillis. q incæperũt habere dependentiam ab eo, ſi tamen teſtm̃ a principio fuit nullum, nõ ſunt nulli codicilli, quia non incęperunt ab eo dependentiam habere, ſicut quando factum eſſet teſtm̃. l. ſi quis cum nullum. de iure codicill.& ita tenent Docto. prædicti, licèt non allegẽt iſtam gl. contra eos tamen videĩ glo. ord. in l. quidam referunt. de iure codicil. ꝙ etiam, licèt teſtamentum ſit a princi. nullum. ex quo tamen factum fuit, codicilli, tanquam dependentes ab eo ſunt nulli, licèt ſecus, ſi non eſſet factum. plus tamen placet,
4 vt ſupra dixi, licèt prædicti Doct. illam glo. non allegent. ¶ †Et facit ẽt iſta gl. pro opin. illorum. q tenent, ꝙ per auth. ex cauſa. non conſeruenĩ legata, quãdo inſtitutio nõ valuit a principio, ſed ex poſtfacto fuit irritata per querelam, qa exhæredatio fuit valida, puta cum cauſa iuſta, ſed non fuit probata. quia incęperunt hr̃e dependentiam, ſed habeat locum: quãdo a principio, inſtitutio fuit nulla, quia fuit filius exhæredatus, vel p̃teritus, ſine iuſta cauſa a patre. communiter, tamen teneĩ ꝯtrũ, ꝙ hẽat locum vtroque caſu, nam conſeruaĩ authoritate illius authen.

quę potuit hoc facere,licèt ſemel incęperit habere depēdentiā
6 ab inſtitutione,quę irrita eſt.†Item facit,ꝙ ſi teſtator cōfiteret̄
in teſtamento ſe teneri vxori in cētum ꝑ dote q̄ recepit,ipſa p̄ſente,& acceptante,& mādat eā ſibi reſtitui, ſi poſtea reuocat̄ teſtamentum,quod a prin.valuit,vel efficiat irritum, dicta cōfeſſio reuocet̄, tāquā incęperit habere dependentiā.lecus, ſi a principio teſtamentum fuit nullum, quia valebit, vt confeſſio inter viuos.Contrarium tamen eſt verius,quia etiā ſi valuit teſtm̄,talis confeſſio non dicit habere dependentiā ab eo, quod patet,quia non requirebat confirmationem per aditionem hr̄ditatis cōtentus ſic nec alius ꝯtctus in teſtō,vt donatio cā mortis,vel inter viuos,immo confirmat ſola morte.vt not. C ſam.ercil.l.filiæ,& l.poſt legatum.§ q mortis.de his qui vt indi. per gl.& ſic pōt ſtag per ie,de hoc no.in l.generaliter. C.de nō nu. pec.In gl.ſeq.ſup ver.(ſolo. in fi.ibi tu potes dicere) dic melius, ꝙ his tribus caſibus poteſt habere locum, quod hic dicitur, vt exhęredatio cenſeat̄ facta a ſolo gradu ſubſtitutionis vulgaris.ſ. qn̄ ē facta intra gradū, videlicet, inter vnā perſona ſubſtitutā, & alterā,ſicut.n. qn̄ eſt facta iter vnum inſtitutum,& alterum nō refert̄ ad ſubſtitutionem vulgarē.ſ.eod.l.3.§.filius.& ibi no. in gl.ita nec ecōuerſo,vt hic.Scdo qn̄ teſtator expſſe dixit exhr̄do filiū meū,a ſecūdo gradu,nā nō intelligit̄ exhæredatus a primo.Tertio qn̄ vnus tm̄ erat īſtitutus,puta Titius,& teſtator dixit exhæredo ipſū a Titio, nā intelligit̄ exhæredaſſe a toto gradu, nō a pſona,& idē ſi ſubſtituiſſet plures , & exhæredaſſet ab oīb.vt ̃j.eod.l.ſi a primo,& dixi in dicto §.filius. ſi aūt ab vno ex ſubſtitutis,tūc exhæredatio nō valet tāquā facta a pſona,non a gradu,vt ibi dixi per l.nō putauit.§.ſi ab vno.ii.ſ.de contratab.

LEX IIII.

1 *Qui poteſt habere poſthumum naturaliter,vel ciuiliter, poteſt poſthumum inſtituere.*

2 *Qui inſtituit ventrem vxoris ſuæ quæ erat prægnans,vel ſimpliciter inſtituit poſthumum,& ſciebat vxorem prægnantem, cenſetur ſenſiſſe ſolum de illo,qui naſceretur ex illo partu.*

3 *Quando inſtituit ventrem vxoris,tunc etiam ſi plures naſcantur ſimul omnes cenſentur inſtituti,& quid in exhæredatione.*

1 PLacet. †Qui pōt hr̄e poſthumū nāliter vel ciuilr, pōt poſth.inſtituere,ſecus ī eo, q nullo mō pōt hr̄e.Itē inſtitutio poſth. ſimplr̄ facta trahit̄ ad oēm poſthumum,quem teſtator ex quacunque vxore præſenti, vel futura poteſt habere.h.d.vſque ad l.ſi filius. Et poſtquā tractauit de exhæredatione,qualiter fieri debeat , & ſic de vna parte rubricæ,hic incipit tractare de alia parte.ſ.de inſtitutiōe, & circa inſtitutionem iā nati non occurrit dubitatio.ſed circa inſtitutionem fiendā de poſthumo occurrit duplex dubitatio.Vna eſt,ſi teſtator inſtituit extraneum in aliqua parte,& poſthumū naſciturum in alia parte,ad hoc,vt per eius natiuitatē teſtamētum rumpat̄,de quo poſthumo intelligit̄.Quid enim ſi teſtator non habebat vxorem,& iuriſc.determinat,vt videat̄ inſtituiſſe naſciturum ex quacunque vxore,quā poſtea ſuſcipiet , & probat duob mo.ꝙ non vitiet̄ inſtitutio.licèt vxorem nō habeat , quia ſufficit,quod habere poſſit.alias ſequeret̄, quód etiā ſi haberet vxorē,non valeret inſtitutio poſthumi,cum poſſit eā dimittere,& aliā recipere.Item probat,quia poſito,ꝙ habeat,nō ſolū videt̄ inſtituiſſe naſciturum ex ea , ſed ea quacunque alia , quā poſtea recipiet,ergo etiā ſi nullā habebat idem debet eſſe, vt videat̄ inſtituiſſe naſciturū ex illa quā recipiet. Aliud dubiū deducit̄ in l.ſed eſt quæſitum.Quid ſi teſtator erat talis, qui nō poterat naturaliter poſthumum ſuſcipere? Et adhuc dicit̄ valere inſtitutio poſthumi,ſi erat talis qui ſaltem poterat habere ciuilem poſthumum,puta adoptiuum,ſecus ſi nec ciuilem, vt in
a caſtrato.h.d. ¶ †Et per iſtā l.in fi.quidā diſputādo tenuerunt,vt refert Io.And.in addi.Spec.in ti de teſt.ſuper rub.quód ſi quis inſtituat ventrem vxoris ſuæ,quæ erat prægnās , non ſolum videt̄ inſtituiſſe illum,qui tunc erat in vtero,ſed quemcunque alium,qui poſtea ex illa vxore naſcet̄, vel etiā ex alia , & ſic non poterit dicere ſe præteritum,nec rumpere teſtamentum.Breui
a ter gloſſ quæ eſt in. leq. ideo videt̄ determinare contrarium[a] quia intelligit iſtā l.quādo inſtituit poſthumum ſimplr̄, non referendo ſe ad certum,& determinatum poſthumum, ſed in caſu iſto quādo dixit,inſtituo vētrem vxoris meæ,vr̄ ſe reſtrinxiſſe ad illum,qui tūc erat in vtero.Quinimmo vr̄,ꝙ etiā ſi dicat ſimplr̄,inſtituo poſthumum mihi naſciturū.ſi ſciebat vxorē ꝑgnātem,cēſet̄ ſenſiſſe ſolum de illo partu.& quia iſta l.placet,debet intelligi, quādo ignorabat vxorē ꝑgnātem, qa tunc nō habuit
3 reſpectum magis ad vnum,q̄ ad alium.† Et adde, ꝙ in primo caſu quādo inſtituit vētrē vxoris,etiā ſi plures naſcāt,ſimiliter oēs cenſent̄ inſtitui pl q filiab.§.j.de leg.j. ſicut ſi naſcerēt diuerſis temporibus,vt hic,& idem in cōſiliis d. Feder de Senis.41 aliàs 42.vbi hoc tāgit.¶ Opp.in gl.q̄ incip.(ſuo.)ꝙ inſtitutio facta de poſthumo in ſingulari.nō trahat̄ ad omnes poſthumos naſcituros,ſed ad primū tm̄.vt l.boues.§.hoc ſermone.de ver.ſig.gl.dicit.ꝙ eſt ſpāle hoc caſu ꝯ illā regulā de qua hic, & hoc duplici fauore.ſ.inſtitutionis.q̄ eſt fauorabilis,& teſti, vt nō rumpat ꝑteritione poſthumi,ſed ꝯ,ꝙ nō ſit ſpāle fauore inſtitutionis,ſed ſolū fauore teſti ne rumpat̄,qa idem eſſet in exhæredatione , ſi qs exhæredaret poſth.ſibi naſciturum. Nā omnes cenſerent̄ poſtea exhæredati,qui poſtea naſcent̄,vt ̃j.ti.j.l.3.§.pe.gl. fatetur, & ſic videt̄ ſeipſam corrigere in eo,quod j.dixit fauore inſtitutionis.Doct.tenent contrarium communiter,quód exhæredatio facta de poſthumo in ſingulari nō comprehendat niſi vnū propter eiuſdem odium,licèt fauor teſtamenti eſſet,quód comprehenderet omnes,nec præteritione rumpat̄ per l.2.in fi.ſ.eo. tiā ſi hoc eſt iā natis,ꝙ ſi exhæredet filium,nō comprehendunt̄ omnes,vt ibi,eadem ratio eſt in naſcituris, in hoc tamen nō eſt differentia,quia in iā natis cum nō conſtat de quo ſenſerit, nec eſt ratio quare magis de vno,q̄ de altero,ꝙ licèt voluerit exhæredare vnum, reddit̄ exhæredatio nulla ratione incertitudinis, vt in d.l.2.in fi.ac ſi nullus eſſet exhæredatus, ſed quādo exhæredat poſthumum,tunc ſi naſcerent̄ plures eodem vtero,idem eſſet.ſed ſi naſcātur diuerſis temporibus valet exhæredatio in primo.non in ſequentib.qa veriſimile eſt,ꝙ ſenſerit de primo naſcituro,vt d.l.boues.§ hoc ſermone.& adde quod no. ̃j.de reb. dub.l.vtrum in prin.p Bar.hodie exhæredatio poſthumi nō valet,quia requirit cā ingratitudinis,quā poſthumus non poteſt committere,vt no.in l.ſi quis in ſuo.C.de inoffic. teſt.

ADDITIO.

a Determinare contrarium.Adde,ꝙ d. Alex.dicit opin.Io.And. veriſſimam per q̄ all.Old.conſ.122.tu vide Ange.conſ.52.& diffuſius hoc in apoſtill. ad Bart.

LEX VII.

1 *Teſtamētū ſecūdū,in quo filius eſt præteritus,non rūpit primū, in quo erat inſtitutus,vel exhæredatus,etiam ſi præteritus deceſſerit viuēte teſtatore.*

2 *Teſtamentum in quo filius in poteſtate eſt præteritus,eſt nullum,& qualiter procedat.*

Quòd non reconualeſcat,licèt præteritus moriatur viuente teſtatore,& quādo reconualeſcat.

3 *Quòd non tollat primum validum,& qualiter,& quando procedat,num. 10.& 11.*

4 *Contratabulas quando detur.*

5 *Quod non expediat dicere teſtamentum eſſe validum aliquo iure,ad hoc,vt detur contratab.*

Quare fuit neceſſarium dare filio in poteſtate contratab. cum poſſit dicere nullum,& quæ ſit validitas,num 7.

6 *Repudians ſi referat verba ad hæreditatem,tollitur ius dicendi nullum , & etiam contratab ſed ſi ad ſolum ius dicendi nul. non tollitur contratab.*

7 *Annus qui datur ad bon.poſſ.petendam eſt vtilis,& ſic non currit ignoranti,nec aliter impedito petere,ſed tempus xx.anno.datum ad dicendum nullum eſt continuum,& currit ignoranti,& impedito.*

8 *Filius in poteſtate intentando contratab non eſt deterioris conditionis , quā ſi diceret teſtamentum nullum.*

9 *Dicta in poſthumo,& iam nato præterito, vt per eorum mortem confirmetur teſtamentum,an procedat in caſu huius l. quando præcedebat aliud teſtamentum validum.*

1 SI filius. †Scd̄m teſtm̄ in quo filius eſt p̄teritus non rūpit primum in quo erat inſtitutus, vel exhęredatus:ēt ſi p̄teritus deceſſerit viuēte teſtōre,cum ſit nullū nec recōualeſcat in p̄iudiciū primi.h.d. Et poſt q̄ Iuriſcō. tractauit de duab.par.rubricæ.ſ.de exhęredatione,vel inſtitutione tractat hic de tertia.ſ.de p̄teritione,q̄ reddit teſtm̄ nullū,ſi fi
a lius erat in ptāte.¶ †No.tria primo,ꝙ teſtm̄ ſit nullū in quo filius qui in ptāte eſt,ſit p̄teritus.vt patet dum dicit,ꝙ ideo valet,
3 & ̃j.ti.j.l.j dr̄,ꝙ nullius eſt momēti. ¶ †Scd̄o no. ꝙ non reconualeſcit,licèt p̄teritus moriat̄ viuente teſtatore.¶ Tertio.ꝙ nō tollit primum validum,& quodlibet iſtorum recipit oppoſitiones,ꝑ quaſdā principia in iſta materia,quæ reputatur vna de principalioribus huius ti.& propter eā conſueuit lex repe.Gl.aūt quæ eſt hic,format tria ꝯtra.& duo prima concernunt vltimum
4 notabile,tertiū verū concernit ſcm.† Nūc ergo ꝯ primū notab. eſt gl.opp.ꝙ non ſit nullum,qa l.cauet,ꝙ talis filius poſſit illud teſtm̄ cōtratabulare,vt ̃j.de leg.præ.l.is qui, & contrata.dat̄ ad rūpendum,quod eſt,pp hoc gl.q̄ eſt in illa.l.is qui. dicit, ꝙ tale teſtm̄ non eſt nullum,niſi præteritus ipſum dicat nullū,p l. filio.̃j.ti.j.& pp hoc,qa non eſt nullū,anteq̄ filius declaret,dat̄ ꝯtab.vt rempat̄.illa glo.communiter nō tenet̄,qa immo eſt nullū,ēt ſi filius non dicat nullū,vt patet hic,& in d.l.j.̃j.ti.j.Itē patet,

ter,quia deferẽ hęreditas ab inteſt.vt l ſi.§.eo.ſicut ſi nullum fa
ctum eſſet teſtamentum,ſi aliud teſtm̃ non p̃cedebat,vt ĩ. ſi ta
bu.teſt.n ul.ex.l.1.in fi.qđ nõ eſſet nullũ,niſi filius declararet qu a
quouſq; extat cauſa teſtati,non repetiẽ via cãe inteſtati.vt l.q̃-
diu de acq.hære. Nec ob.ꝙ dat ↄtab.q̃a illa nõ ſemp daẽ ad iu-
pendũ,niſi qõ teſtm̃ non eſſet nullũ, vt ſi eſſet p̃teritus eman-
cipatus,quo caſu valet de iure ciuili,& rumpitur de iure præ-
torio per contrab.ſed qñ præteritus eſt ſuus,tunc quia eſt nullũ
de iure ciui. contratabu. non rumpit,ſed datur, vt declaretur
nullum de iure prætorio,ſicut eſt nullum de iure ciuili , & iſta
eſt veritas,& ſi hoc teneas,effugies multas ambages,& labyrin
thos reſultantes ex multitudine opinionum,nec eſt aliquis, q
iſtum articu.hoc mõ declaret.Bal.tñ in l.ſi duob. io§. ſi prius.
de ↄtab.dixit illam gl.eſſe verã,qõ in teſtõ illo erant inſtituti ve
nientes ab inteſtato,ut tunc nõ ſit nullum,niſi filius dicat nul
lum per illum §.ſi prius.& ſic iſta l.debet intelligi,qñ ñ eſſent in
ſtituti venientes ab inteſtato, ſed in l.ſi duo. de lega.1. magis ſe
reſtrinxit,dicens,ꝙ illa gl.eſt vera,qñ eſſent inſtituti alij,qui eſ-
ſent in eodem gradu cum p̃terito,vt fratres,ſed certè neutrum
dictum eſt verum,& primũ dictum eſt ↄ tex.in l.poſthumus.§.
idem,& circa. ĩ.titu.primo, vbi qñ ſunt inſtituti venientes ab
inteſtato, teſtm̃ reconualeſcit.ſi præteritus moriatur viuente
teſtatore,& de ęquitate p̃toria,ergo ſi non moriatur, teſtm̃ eſt
nullum,ẽt ſi præteritus non dixerit nullum Secundum dictũ
eſt ↄ tex.in l.filio præterito. ĩ.ue j vbi erat inſtitutus frater prę-
teriti.tñ ibi.dr,quod teſtm̃ non valet, licèt reconualeſcat de æ-
quitate,ſi filius approbet,& ad l. Bart.neſcit rñdere,licet de ip-
ſa mentionem faciat,de illo §.ſi prius. Tene ergo, ꝙ quicunq;
ſint inſtituti,teſtm̃ eſt nullum,ẽt antequam filius dicat nullũ.
Nec obſt.l.ſi duo ſupra allegata,dum gl.ibi exponit adiuit,vel
ſm tabu.petijt. Nam j. expoſitio non eſt bona, cum teſtm̃ ſit
nullum,& ex teſtõ nullo non poteſt adiri hæreditas. Secunda
expoſitio poteſt procedere, vt poſſit peti ſm tabulas.l.poſtquã
tranſiuit tempus contratabulandi,id eſt poſt annum , nam ex
tunc reconualeſcit de iure prætorio,vt poſſit peti ſm tab.vt l.ſi
impubes.§.fin.ad Carbonia.licèt ante lapſum anni nec de iure
ciuili,nec de p̃torio valeret,& ſic non poterat peti ſm tabu. vt
l.2.§.expectandi.de ſecun. tabu. & intelligendo mõ p̃dicto re-
manet l.ſi duo.clara,licèt Bar.vadat ſantalucando, & ẽt multi
alij in intellectu illius l.¶Sed opp.ſecundo ꝙ immo non poſſit
dari ↄtab.ſi teſtm̃ ſit nullum ipſo iure,p l. ꝙ vulgo. de ↄtab.vbi
habet,ꝙ ad hoc,vt det contratabu. debent eſſe tales tabulæ ex
quibus poſſet obtineri hæreditas,ſi non dareẽ contratab.In ſo-
lutione huius contrarij fuerunt infinitæ opin. Sed vera ſolutio
eſt illa,quæ colligiẽ ex gl.ibi poſita,ꝙ tabulæ debent eſſe tales ,
ex quibus circũſcripto vitio præteritionis poſſit obtineri hr̃di-
tas non daẽ contratab.& ſi teſtamentum caret ſolennitate te-
ſtium,vel inſtitutus eſſet incapax.tunc enim ẽt ſi preteritus nõ
eſſet filius ex tali teſtamento, non poſſet obtineri hr̃ditas.Si er
go eſt præteritus filius non daẽ contratab.q̃a nõ ex expedit, cũ
ſic nullũ ex alia cã qñ ẽet nullũ & alia cãq̃ p̃teritionis, tunc
ꝓhibeẽ dari ↄtra.q̃ daẽ ad declarãdũ nullũ ipſum de iure p̃torio.
Sicut ius dicendi nullum ad declarandum. ipſum nullum de
iure ciuili,& iſta teneas tanquã veritatẽ lucidam. Alias ẽt opi.
infinitas Doct.hic dederunt,nã quidã dicunt tale teſtamentum
valere de iure prætorio, & hoc reſpectu expugnaẽ per contra-
tab.quod eſt falſum, quia ſecundum hoc prætor ſibijpſi ↄtradi
ceret,dum faceret primo ipſum valere, & poſtea ipſum faceret
expugnari. Præterea ius prætorium non emanauit ad validita-
tem teſti,ſed potius ad inualidandum,ſi filius eſt præteritus,vl-
tra q̃ inualidet ius ciuile.Nam ius ciuile ſolũ inualidabat, quã-
do erat præteritus filius in poteſtate,ius prætorium conſiderãs
naturalitatem inualidat,etiã ſi ſit præteritus emancipatus,qua
tenus in eo eſt remedium ſuum cõtratabulandi, quod propter
emancipatum principaliter introduxit,extendit,& porrigit,ẽt
ad filium in poteſtate. Alij dixerunt tale teſtamentum , licet ſit
nullum re,tamen non eſt nullum ſpe: quia poteſt reconuale-
ſcere filio approbante,& contratab. dai ad tollendum iſtã ſpẽ,
ſed truffa eſt,quia non expediret dare ↄtab. ſed ſufficeret nõ ap
probare.Bar.vltra oẽs errauit in hoc articulo , dicẽs, ꝙ eſt nul-
lum a principio,ſed intentando contratab.reconualeſcit,q̃a fi-
lius cenſeẽ approbare, vt ipſum reprobet,& allegat l. tertiã.§.
fi.ſt.rem ratam hab.Sed certè diuerſis reſpectib.hoc poteſt con-
tingere,vt ibi. nam ibi appellãdo a ſñia lata ↄ falſum procura-
torẽ ratificat factũ pcuratoris, vt perinde ſit,ac ſi habuiſſet mã
datum ad litigandum,ſed non ratificat factũ iudicis, immo im-
pugnat: hic vero ſi procederet,quod ipſe dicit,eodem reſpectu
approbaret,& improbaret,ꝙ ſtare non poteſt,vt l.vbi repugnã
tia.de regu.iur.nihil eſſet dicere approbare vt factum ,quoniã
ad ipſum non pertinet hoc,an fiat, vel non,cum & ſine volun-
tate ſua fieri poſſit. Vnde approbatio non poteſt eſſe,niſi quã-
tum ad tenorem,vt approbet tanquam ſit factum, quia hoc p-
tinet ad eum,qui non debuit præteriri ſine voluntate : ſi ergo
approbauit,vt ſit factum,non debet poſſe reprobare eodem re
5 ſpectu,ideo dictũ ſuum ab omnibus reprobat,& merito.†Con
clude ergo , ꝙ non expedit dicere teſtamentum eſſe validum
aliquo iure,ad hoc,vt det contratab. cum poſſit dari ẽt ſi oino
ſit nullum ratione præteritionis dũtaxat, ſecus ſi eſſet nullum
alia rõne, & hoc vltimo caſu loquiẽ iſta l.qui vulgo. Sed quare
fuit neceſſarium dare filio in poteſtate ↄtratabu.cum poſſit di
cere nullum,& hoc ſecũdum remedium plenius eſt, quàm pri-
mum,quia perpetuum,illud eſt ãnale. Reſpondeo non fuit ne
ceſſarium,tamen eſt vtile,quia qui excludiẽ a iure dicendi nul-
lum,poteſt intentare contratab. ſiue ſit excluſus per ſñiam, q̃a
illud ſolum fuit intentatum, cũ ſint iura diuerſa, & ex diuerſis
6 principijs orientia per l.ſi actor.ſ̃. de iure iu.† ſiue per repudia-
tionem,dummodo verba repudiantis ad ipſum ſolum ius dicẽ-
di nullum referant,vt l.ſuum hæredem. cum ibi no.C.de iu.de-
lib.ſecus ſi ad hæreditatẽ,quia tunc tolleret vtrunque,vt notat
Bar.in l.nec is.§.hæres. ĩ.de acq.hær.& facit,qđ no.gl.in l.1.§.ui
dendum. ĩ.de ſucc.edict.ſiue excludaẽ præſcriptio 30.ann.iuxta
no.in l.licèt.de iur.delib.ſi tamen ignorabat ſibi cõpetere bo-
7 norum poſſ.†q̃a annus qui daẽ ad bono. poſſ.petendam eſt vti
lis,& ſic non currit ignoranti,vt l.ſecunda. infra quis ord.in bo
norum poſſ.ſer.nec aliter impedito petere,l.1. cum ibi no.C.de
teſtamen mil.ſed tẽpus 30.anno. eſt continuum,& currit igno
rãti,ꝙ impedito.l.ſicut.C.de præſcrip.30. ann.licèt ergo exclu-
daẽ per lapſum 30.annorum.a iure dicẽdi nullum annus ad pe-
tendum bonorum poſſ.incipiet a die ſciẽtiæ poſtea ſuperuenien
tis,& hæc habes ex no per Bal.multum notabiliter.C. q̃a ſmi.
bonorũ.poſſ.ſuper rub.in 6.quæſt.vbi ponit etiam plures alias
vtilitates,quæ ſunt hodie in bonorum poſſ.dicẽs, & licèt nulla
ſit neceſſaria, tamen quælibet poteſt eſſe vtilis, certè enim ne-
ceſſaria eſt interdũ,vt in emancipato p̃terito cum eñ,quia non
eſt hodie nullum,ſed eſt neceſſe petere bonorum poſſ.ↄtratab.
ſicut olim,vt no.per glo.l.ſi filius.ſupra de inin. ſecus,ſi ſine cã
hodie,vt no.in Auth.de hær.& Fal.§.exhæredatos.& iſta eſt cõ
munis ſñia. Mihi tamen alias viſum fuit,& videi, quod præteri
tio facta cum inſertione legitimæ cauſæ habeat vim exhęreda
tionis,q̃a apparet de volũtate defuncti,quòd voluit filiũ eſſe a-
lienũ a ſua hæreditate, & hoc debet ſufficere ſine alio admini-
culo verborum,vt l.3.C.de lib.præte.licèt Doct. teneant ↄriũ
vt patet ex no.per Bar. ĩ.ti.proxi.l.filio præterito in ſecun.parte
8 †Vlt. . cias.ꝙ filius in poteſtate intentando contratab. non eſt
deterioris conditionis,quàm ſi diceret teſtamentum nullum: ſi
cut.n.tunc non ſolueret legata ↄiunctis perſonis, de quibus in
ti.de le.præſt. ita nec nunc. Et hoc voluit illa l.difficilis.is q.eo
dem ti.licèt ſi non poſſit dicere nullũ,vt emancipatus,intentã
do contratab.ſolueret propter iniuriam,quam facit p̃tor iuri ci
uili expugnãdo teſtamentum illo iure validum,cum emancipa
tus non cognoſceret, ideo p̃tor temperauit edictum ſuum per
aliud edictum,vt ſaltem ſolueret legata coniunctis perſonis,de
q̃b.ibi,hodie vero illi non eſt neceſſarium,q̃a expugnato teſta-
mento ratione præteritionis, vel exhæredationis quocunq. re-
medio iuris ciuilis,vel prætorij debenẽ legata etiam extraneis p
auth.ex cauſa.¶ Contra ſecundum notabile opp. ꝙ reconuale
ſcit,poſtquam præteritus mortuus eſt viuẽte teſtõre ĩ. ti.j l.po
ſthumus in prin.& iſtam oppoſitionem facit gl.in fi. Sol. ibi in
poſthumo p̃terito, quo caſu a principio teſtm̃ fuit validum,
nec rumpit niſi poſtquam natus eſt,vt ĩ.l.proxi.in fi. & in l. 3.§.
ex his. ĩ.ti prox. Vnde facilius reconualeſcit per mortẽ poſthu
mi contingentem in vita teſtatoris:ſecus ſi poſt mortẽ,vt no. ĩ.
l.pxi.in gl.q̃ incipit falſum per rõnem:quæ colligiẽ ex glo. in l.ſi
teſtamentum.ſ̃.ti.prox.hic in iam nato.cuius prę teritione red-
diẽ teſtamentum ab ipſo principio nullum, vnde non ita de fa-
cili reconualeſcit.Sed ↄ ex gl.ꝙ idem in iam nato,vt d.l.poſthu
mus.ver.idem.& circa. Sol.verum eſt,ſi in teſtamento ſint inſti-
tuti venientes ab inteſtato, & prętetitus moriaẽ viuẽte teſtato
re,ſed qñ pręteritus eſt poſthumus, etiam ſi ſint inſtituti extra-
nei reconualeſcit,& vtroque caſu de iure tantum prætorio, vt
poſſit peti bon. poſſ.ſecundum tab. ĩ.cẽtũ dies, non de iure ci-
uili.& ſic nõ poterit adiri hęreditas.& iſti etiam ſunt caſus,in q̃b.
etiam hodie bono.poſſ.ſm tab. eſt neceſſaria,vt not. l. certũ.C.
vnde cog. Sed ↄtra,quod non ſit facienda differentia inter po-
ſthumum,& iam natum,nec inter inſtitutos per l.filio p̃terito.
ĩ.ti.j.Sol.verum eſt,quãdo p̃teritus approbat expreſſe , & poſt
mortem teſtatoris,non loquiẽ de confirmatione,quæ procedit
propter ſolam mortem præteriti,in qua eſt diſtinguendum,vt
9 dixi. ¶ †Vlt q̃riẽ,an q̃ dicta ſunt in poſthumo, & iam nato , vt
per eorum mortem confirmeẽ teſtm̃,procedant in caſu huius
legis,qñ præcedebat aliud teſtm̃ validum,qñ enim non præce-
debat.clarum eſt.Gl.q̃ eſt in l.ſi quis eum.§.fin.de vulg. & pup.
vr̃ tenere,quòd ſic,& ꝙ confirmeẽ quantum ad hunc effectum
vt poſſit ex eo peti bono.poſſ.ſm tabu.vt non tamen rumpaẽ,

primũ teſtm̃,quoniam ad hoc vt illud rumpat,requirit̃,ꝙ ſm
ſit tale ex quo poſſit obtineri hæreditas de iure ciuili, ſed hic
non eſt ita,ſed de iure prætorio tãtum, ſed ius ꝑtorium nõ põt
tollere teſtamentũ validũ de iure ciuili, & idem vult gl. in l.cũ
in ſecundo.ĩ.ti.i.Certè illa gl.ꝗ eſt in l.ſi quis eum.dicit vnũ,ꝙ
eſt impoſſibile,& intolerabile,ꝙ ſm reconualeſcat,& ex eo poſ
ſit peti bon.poſſ.& tamen primum non tollit̃,nã ex hoc ſeque-
ret,ꝙ teſtator decederet,cum duobus teſtamentis validis, vno
de iure ciui.alio de iure prætorio,ex quorũ quolibet poſſet ob-
tineri hæreditas,quod eſſe nõ põt in pagano,licèt in milite ſic,
& ideo ponendo,ꝙ reconualeſcat, neceſſe eſt dicere, ꝙ primũ
tollat̃,nec obſtat,ꝙ ſm non ſit validũ niſi iure prætorio tm̃,nã
ſufficit,ꝙ ſit validum,& ſit vltimũ, vt poſſit tollere primũ ma-
gis validum,quia cum vltimo concurrit voluntas defuncti, &
in primo deficit,& hoc patet in l.eius militis.§. militia. de teſta.
mil.vbi ſm validum iure ſpeciali,tollit primum validum de iu-
re cõi ratione prædicta,licèt ius commune ſit validus,ꝗ ius ſpe
ciale, iuxta no.in l.j.C.ſi aduerſus ven.in gl. patet ẽt in l.hac cõ
ſultiſſima.§.ſi quis autẽ.C.de teſ.Quid ergo dicemus?d.Ang.vi
det̃ tenere,ꝙ non reconualeſcat,quando procedit primum va-
lidũ in præiudicium eius,& ſic illa l.poſthumus.in pri. & §.idẽ,
& circa.debet intelligi,quando aliud teſtamentum validũ non
præcedebat,in contrariũ tamen facit, quia aliud facit recõua-
leſcere,videlicet ſi mors præteriti ſuperuenit viuẽte teſtatore,
& ſic antequam teſtamentum eſſet confirmatum per mortem.
Vñ dr̃ ſufficere,vt primum tollat,licet ſi ſuperuiueret, veniret
poſt mortem,vt eſt in reconualeſcentia, ꝗ fit per expreſſam ap-
probationem præteriti,quę non poteſt fieri, niſi poſt mortem
vt l.ſi quando.C.de inoffi.teſ.quia tunc non tollit primum,qđ
erat per mortem confirmatum,& hæc doctrina ſumit ex no. ꝑ
Bar.in d.l.eum in ſecundo. circa fi.ĩ.ti.i. & iſta videt̃ verior,li-
20 cèt ſit dubitabilis.¶ †Nunc contra tertium,& vlti.notabile op
po.c.ẽ.glo.ꝙ iſtud immo ſm,licèt inualidum,tollit primũ,quia
quandocunque ſecũdum eſt tale, ex quo poſſibile eſt obtineri
hæreditatem,tollit primum ſtatim,etiã ſi ex ſecundo non obti-
neat̃,quia ſufficit poſſibilitas, vt eſt caſus in d.l.cum in ſecũdo.
ĩ.ti.j.ſed hoc eſt huiuſmodi,quia ſi præteritus vixerit poſt mor
tem teſtatoris,& teſtamẽtum approbauerit, ex tali teſtamẽto
poteſt obtineri hæreditas per l.filio præterito.ĩ.ti.j.ergo primũ
ſtatim tollit̃.Solu.propter hoc dixit glo.in d.l.cũ in ſecundo.ꝙ
illa lex debet intelligi,quando ſm eſt tale,ex quo poſſit obtine
ri hæreditas iure ciuili,ſecus ſi de prætorio tantum,& hic eſt hu
iuſmodi,quia ꝑ approppriationẽ non reconualeſcit de iure ciui
li,ſed prætorio tm̃,& illa gl.ſemper allegat̃. & idem vult glo.in
d.ſi qs cum §.fi.Sed quidam tenent, ꝙ reconualeſcit de iure ci
uili.& Bal.nitit̃ hoc defenſare in l.poſthumo.C.de contratabu.
nec eſt aliqua lex,quæ vrgeat in ꝯtrarium,licèt l.filio.dicat in fi.
ipſum reconualeſcere ex bono,& æquo,non tñ dicit de iure ꝑ-
torio. Et clarum eſt, ꝙ etiã ius ciuile conſiderat interdũ æqui-
tatem,non ſolum rigorem,vt C.de iudi.l.placuit.& tunc ſol.gl.
non eſt bona.eſt danda alia ſol.ꝙ tunc ſecundum tollit primũ,
quando eſt validum in ſubſtantia,licet effectus eius pendeat in
futurum euentum,vnde inſit poſſibilitas illius euentus,& hoc
vult illa lex:ſed qñ eſt nullum in ſubſtantia, licet poſſibile ſit ip
ſum reconualeſcere,tunc primum non tollit̃ propter hãc poſ-
ſibilitatẽ,qa nec eſt poſſibile, ꝙ reconualeſcat, poſtꝗ procedit
primum validum,& approbatio non põt fieri, niſi poſt mortẽ,
quia cum ſit confirmatum primum teſtamentum , non debet
eſſe in poteſtate præteriti,per ſuam approbationem ſecũdi pri
mum rumpere,ſed quando põt ſuperuenire reconualeſcentia
viuente teſtatore,puta per mortẽ pręteriti,tunc ſi ſuperueniat
ex tunc rumpit̃,vt dixi in præcedenti articulo,ſed quando ſecũ
dum eſt validum a principio,licèt effectus ſit in pendẽti,tũc rũ
pit̃ ſtatim non expectato euentu,vt d.l.eum in ſecundo. & ſic
habes tres caſus,quos ꝑ te recollige ex prędictis.¶ Adhuc opp.
fortiter ſm hoc,ſi ſm propter eius inualiditatẽ non tollit pri-
mum ꝙ erat introductum in fauorem filij præteriti, vt teſtm̃ eſ
ſet nullum ratione præteritionis,redundabit in odium,quia te
manebit firmum teſtm̃ primũ , in quo erat exhæredatus , & ſic
remanebit excluſus. Vtilius ergo eſſet filio,ꝙ hoc ſecundũ va-
leret non obſtante ꝑteritione,& ſic tolleret primum,quia poſ-
ſet poſtea intentare contrata.ꝯ hnc ſecundum in quo verſaret̃
hæreditas,& auferret eam ſcriptis in ſecundo, vt l. ſi duob. §. ſi
prius de contratab.Propter hoc quidam excellẽtiſſimus Doct.
Peruſinus vocatus.d.Honofrius, ſub quo audiui Infortiatũ re
pe tẽdo iſtam materiam,tenebat,ꝙ iſta lex deberet intelligi, qñ
in primo teſtamento filius fuit inſtitutus,& ſic expediebat ſibi
ꝙ non tolleret̃ per ſecundum,ſecus ſi erat exhæredatus ratio-
ne prædicta,ſed gl.hic in ver.(ſuperius)tenet,ꝙ in primo fuit in
ſtitutus,vel exhæredatus,& ꝯ opi. illius videt̃ eſſe caſus in illo
§.ſi prius. vbi fuit exhæredatus, & tamen non tollit̃ per ſecun-
dum,in quo fuit præteritus,niſi in eo ſint inſtituti veniẽtes ab
inteſtato.Intelligẽdo ergo illum §.in filio in poteſtate. put Bal.
intelligit,& multi alij.ſi opi.ꝑfati Doct.eſſet vera,non eſſet cu-
randum,qui eſſent inſtituti in ſecundo venientes ab inteſtato,
vel ex̃nei,quia ſemper expediret filio , ꝙ valeret ſecundum, &
tolleret primum,in quo erat exhęredatus,& tamẽ ibi diſtingui
tur,ideo ſua opinio vr̃ confundi per illum tex. Dic ergo, quòd
licet fuerit introductum fauore filij,vt ſit nullum poteſt tamẽ
contingere caſualiter,ꝙ redundabit in eius præiudicium, ſi ꝑ-
cedebat aliud teſtamentum,in quo erat exhæredatus , quia di-
ſpoſitio iuris nõ dẽt variari ex diuerſitate caſuum.Præterea ſa-
tis eſt filio,ꝙ inſtitutus in primo põt repudiare hæreditatem,&
ſic intereſt ſua,ꝙ ſecundum ſit nullũ,in quo erit præteritus,qa
obtinebit hæreditatem ab inteſtato,quod non eſſet, ſi valeret:
non ergo nũc dẽt valere,qa ſic legis diſpoſitio eſſet incerta , &
variaret̃ ex diuerſitate caſuum,ꝙ eſſe non debet. ¶ Vlti.oppo.
& iſta oppoſitio format̃ in glo.ꝙ licèt ſecundum teſtamentum
ſit inciuile,tamen tollat primum ſaltem eo caſu,quo in ſecũdo
ſint inſtituti venientes ab inteſtato, cuius contrarium innuit
iſta litera,& dum ſimpliciter loquit̃ indiſtinctè, & hoc ꝑ l. hac
ꝯſultiſſima.§. ſiquis autem.C.de teſt propter hoc antiq. quos
gl.recitat,dixerunt,ꝙ uolendo intelligere iſtum tex.in dicto ca
ſu,ꝙ in ſecundo eſſent inſtituti venientes ab inteſtato,oporret
ẽt intelligere ad hoc,vt procedat,quod hic dicit̃,ꝙ primum nõ
tollat̃,ꝙ ẽt in primo fuerunt inſtituti venientes ab inteſtato ,
nam tunc ſecundum non eſt fauorabilius primo ; Ideo ipſum
non tollit,ſed ſi in primo eſſent inſtituti ex̃nei,& in ſecundo ve
nientes ab inteſtato,tunc ſm tolleret primum, quia fauorabi-
lius ꝑꝑ venientes ab inteſtato qui habent pro ſe voluntatem .
defuncti,& diſpoſitionem legis,ſed inſtituti in primo non ha-
bẽt volũtatẽ defuncti,& tunc loqueret̃ ꝯtrium,gl.vero tenet,&
vult,ꝙ iſta oppoſitio nõ meruit ſignari,quia alius eſt ibi caſus .
nam ibi ſecundum teſtamentum erat imperfectum ſolum rõ-
ne ſolennitatis,quia non fuerunt adhibiti,niſi 5.teſtes. Tunc
bñ eſt verum,ꝙ primum tollit̃,ſi in ſecũdo ſunt inſtituti veniẽ-
tes ab inteſtato, & in primo ex̃nei,ſed hic erat nullum ratione
præteritionis.quo caſu,etiam ſi eſſent inſtituti veniẽtes ab in-
teſtato,non tollit primum.Hæc eſt intentio gl. nã in ꝑcedenti
valet,& cum ſit ſolenne , habet̃ pro ſolenni fauore venientium
ab inteſtato,quia hoc non tendit in præiudicium alicuius , niſi
ſcriptorum in primo teſtamento,& illi non poſſunt ꝯqueri de
teſtatore,ſi voluit eis auferre hæreditatem, ſed in ſecundo, cũ
ſic haberet̃ pro valido,fieret iniuria filio præterito , qui poteſt
conqueri de patre.Hoc vult gl.cõtra quam vr̃ tex. in l.ſi duob.
§.ſi prius.de ꝯtabu. vbi ſecundum teſtamentum erat imperfe-
ctum ratione præteritionis,& tamẽ ibi dicit̃, quòd ſi in eo erãt
inſtituti venientes ab inteſtato , tolleret primum In quo filius
erat exhæ.ſecus ſi extranei,& ſic fauore venientium ab inteſ.fa
cit,vt ſecundum teſtamentum habeat̃ pro valido , & rumpat
primum,quando erat nullum ratione præteritionis,ſicut quã-
do ratione ſolennitatis omiſſæ.In ſolutione iſtius contrarij to-
tus mundus laborauit, & quot fuerunt capita,tot fuerũt ſniæ,
& Bar.variauit,nã unũ tenuit hic,aliud tenuit ĩ illo.§.ſi prius.
11 Mihi videt̃,ꝙ hic ponat meram veritatem, &ibi loquat̃ in filio
emancipato exhær.in primo teſtamento,& ꝑterito in ſecundo
& ſic ſecundum non erat imperfectum ratione præteritionis ,
quia præteritio emancipati non reddit nullũ , ſed erit imperfe-
ctũ rõne ſolennitatis,quia non erant adhibiti,niſi 5.teſtes,tunc
ergo tollit primũ,ſi in eo ſint inſtituti venientes ab inteſ. ꝑ il-
lũ §. ſi quis autem. ſecus ſi ex̃nei.Si autem eſſet imperfectio rõ-
ne ꝑteritionis,quia eſſet filius in poteſtate,tunc tolleret primũ
licèt in eo eſſent inſtituti venientes ab inteſ.vt in hac gl. & ſi di
cat̃,illud fuit introductum per Iuſtinianum in d.l.ſi quis autẽ.
vnde non eſt veriſimile,quod ille §.ſi prius. de hoc cogitauerit,
& ꝙ fuerit locutus de illa imperfectione. Rñdet̃, immo etiã de
iure Digeſtorũ erat, vt eſt tex.ĩ.ti.j.& 2.ibi dũ dicit,vel in eo ſcri
ptus eſt,&c.in d.§.ſi prius.Sed Iuſtinia.addit duo, ꝙ ſint neceſ-
ſarij ſaltem 5.teſtes.quod olim nõ erat declaratũ,& quod illud
non dicat̃ teſtamentum, ſed potius voluntas inteſtati niſi quã
do eſſent inſtituti alij filij.Nam tunc valeret iure teſtĩ, licèt ca-
reat ſolennitate,vt no.gl.C.famil.ercíſ.l.filij.& dicta l.hac con-
ſultiſſima.§ ex imperfecto.Et ſi dicat̃. ſi eſt voluntas inteſtati er
a go non contratabulat̃,quia ꝯtabul. non dat̃ ab inteſtato , ſed a
ex teſtõ vt l.j circa pn̄.ſi ta.teſt.nul.ex.& ibi no.Rñdet̃ verũ eſ
ſe,niſi ſit talis voluntas inſtituti ex qua poſſit obtineri hẽditas,
quia tũc hr̃ ꝑ teſtõ,vt poſſit dari ꝯta.vt in illo §.ſi prius. & huic
intelle-

ADDITIO.

a Quod intelligas,ut aduerſus teſtamentum ipſum detur, non autem aduerſus in eo inſtitutos.vt egregie no.Bar.ac tradit in l.non putauit. §.in 1.gradu.ff.de cõtratab.Qualiter aute contratab.proponatur.vide per eundem Bar.in l.illud.ff.eo.de contratab. ff. & an procedat ſine decle.iud.vide per Bal.in l.j.in fin.j.col.in verſ. quarto quid.C.qui admit,ubi tandem concludit, quòd ſic.

ītellectul,quē ponit hic Bar.nihil obſtat,niſi qa vr̄ ꝑtinere diuinationem ad illū §.ſi prius.ꝙ reſtringat ad emācipatum,ſed nō eſt incōueniēs cā abſurditatis vitādę,& ꝯrietatis ſoluēdę.Bar.rñ ibi tenuit,ꝙ loqueret̄ in filio in ptāte.ſed tūc difficillimū eſt rñdere ad oppoſitiones,qa tūc teſtm̄ ſm deberet eſſe oīno nullū, nec deberet poſſe ꝯtabulari,qa in eo ñ verſat̄ hęreditas,ſed ī primo, pp hoc ipſe dixit,ꝙ immo nō erat nullū,qñ erāt iſti vni venientes ab inteſtato,qđ dictū nō eſt verū,& ipſum ſ. reprobaui in primo notabili per l.poſthumus.verſ.idem. & circa.ī.titu.j.

Repetitio pulchra D. Pauli de Caſtr. in Rubrica. de lib. & poſth. l. ſi filius eius. qui in poteſtate. & l. ſi filius. qui hæres.

1 *Præteritionem maternam pro exhæredatione haberi. Et quid de paterna.*
2 *Præteritio cum cauſa: qualiter fieri poſſit. Et quotuplex ſit.*
3 *Præteritio paterna,cur teſtamentum nullum reddat,& nō idē in materna.*
4 *Præteritionem eorum in quos dominium continuari non dicitur pro exhæredatione haberi.*
5 *Filius viuente patre qualiter rerum paternarum dominus eſſe dicatur.*
6 *Præteritione liberorum patrem dupliciter peccare.*
7 *Iuris poſitiui ſolemnitas in legatis,vel relictis ad pias cauſas remitti,nec tñ filij præteritione inſtitutionem nullam reddi.*
8 *Pater quo iure filio legitimam relinquere teneatur. Et nunquid in quouis filio.nu.ſeq.*
10 *Filius legitimatus tanquam præteritus,an poſſit teſtamentum patris nullum dicere. Et quid de emancipatis.*
12 *Præteritioni cauſa adiecta,quid operetur. Et quid ſi cauſa vera non ſit,numero 13.*
14 *Filius,qui nunquam in patris poteſtate fuit, quod remediū aduerſus patris teſtamentum habeat. Et quid de eo,qui de patria poteſtate per religionis ingreſſum exiuit. Et quid ſi per dignitatem aſſumptam. Item capitis diminutione magna,vel maxima in ipſius perſona contingente.nu. 15.16. & 17. Et quid ſi contingat in perſona teſtatoris, num. 18.*
19 *Pater filium emancipatum præterijt,ac deinde ſe in arrogationem dedit, in qua facto teſtamento decedit, quod nam remedium aduerſus huiuſmodi teſtamentum emancipatus præſentatus habiturus eſt.*
20 *Teſtamentum,in quo filius iam natus eſt præſentatus, an ſit nullum. Et quid ſi in eodē ipſius frater inſtitutus eſt,nu.23. Et, quot remedia habeat inſtitutus,24.*
21 *Filius bon.poſſ.contra tab.al. intentando an teſtamētum approbare cenſeatur. Et quid ſi in ea ſuccumbat. 22.*
25 *Suus hæres an ſolum is ſit, in quem continuetur.*
26 *Filius emancipatus,ſi eſt inſtitutus,vel exhæredatus,ac nepos ex eo ſit præſentatus,num teſtamentum nullum ſit.*
27 *Statuto ſi caueatur,vt extante maſculo fœmina ab inteſtato non ſuccedat, ſed dotari debeat,ſi pater iſtum filium præterita filia inſtituat, an huiuſmodi teſtamentum teneat.*
28 *Filius an neceſſario hæres eſſe debeat,vt alius excludatur. Et quid ſi in modica parte inſtitutus ſit,an filiam excludat. 29.*
30 *Pater duos filios habens,alterum inſolidum inſtituit,alterum præterijt, ſed inſtitutio vulgariter ſubſtituit,vter graduum teneat,an nullus.*
31 *Pater filium impuberem inſtituit, ac puberem præterijt,quem pupillariter ſubſtituit,num teſtamentum efficax ſit ſimul cum pupillari ſubſtitutione. Et quid ſi ob præteritionem ſubſtitutio non teneat. 32.*
33 *Hæreditas,ſi ſoluendo non ſit,nihilq; in eo ſit, an filij præteritio teſtamentum nullum reddat.*
34 *Filius ſi conſenſerit præteritioni de ſe factæ, vt pote, cum pater eundem inſtituere velit,noluit ipſe,an valeat teſtamentum, ſi in eo prætereatur.*
35 *Filius cui viuo patre legitima eſt aſſignata,an deinceps teſtamentum patris impugnare poſſit.*
36 *Pater ſi filium non inſtituit,ſed eius ſeruum,aut ex eo nepotem, patris tamen intuitu,num huiuſmodi teſtamentum efficax ſit.*
37 *Teſtamentum, filio præterito mortuo in patris vita, num reconualeſcat. Et an filij approbatione poſt mortem facta,reconualeſcat. 38. Et id quo iure.nu. 42.*
39 *Teſtamentum nullum,num impedimento ceſſante reconualeſcere dicatur. Et id, num de iure ciu. an prætorio. Item num requiratur patris declaratio,quod velit in eadem voluntate decedere. nu.ſeq.*
43 *Teſtamentum ſequens nullum, an prius rumpat. & 45.*
44 *Bonorum poſſeſſio contra tab. quando denegatur.*

SI filius. Qui in poteſtate. Breuis eſt corpore,ſed viribus amplam habens materiam, ponderoſam, & a iuris apicibus dependētem. Et hoc intendit ſecūdum teſtamentum ex quo impoſſibile eſt hæreditatem adiri de iure ciuili,non tollit primum. h.d. ¶ Ego iſtud ſummarium non reputo ſine dubitatione,ideo plenius ſummaui. h.d. Non valet teſtamentum, in quo filius in poteſtate præteritus eſt, licèt in vita patris decedat,nec ſuperius rumpit, hoc dicit. ¶ Tria ergo ſunt dicenda. Primum,ꝙ teſtm̄ in quo filius in ptāte ꝑteritus eſt,nō valet. Alibi dr̄,ꝙ eſt inutile.ī.eo.in l.inter cætera. Alibi,ꝙ nullū eſt eodē ti.l.nā & ſi §.poſt defectū. ¶ Scđm dictū eſt,ꝙ filio ꝑterito decedēte in vita patris nō recōualeſcit. ¶ Tertiū dictū eſt,ꝙ cū ſit nullum, primum non rumpit, Quæ tria dicta ſunt hic examinanda per ꝯria, & qōnes, iuxta ipſa incidentes. ¶ Capio primum.& oppon.ꝙ non ſit nullum,ſed annullandum,vt Inſtit.de exhæred.lib.§.mater. Et quod no.ī c.l.
1 Gallus.§.nunc de lege velle.ibi is omnis virilis ſexus.&c ¶ †Solu.ꝯtia loquuot̄ in præteritione materna,q̄ hr̄ pro exhęredatione, hic in paterna, quæ reddit teſtamentum nullum. ¶ Sed ꝯ ꝙ idem in materna,vt in Auth.vt cum de appellatio. cogno.§. aliud quoque capit.vbi dr̄, parētibus vtriuſque ſexus nō licere filios præterire ſine cauſa,alias teſtm̄ annullat̄. Solu.hoc eſt hodie immutatum de iure nouo,vt mater debeat in præteritione inſerere cauſam,aliàs teſtamentum eſt nullum,ſicut in præteritione paterna. Et hoc tenet gl.in Auth.de hęre.& fal. §. exhæredares.in gl.magna.& in auth.eſt cā.C.eo.ti. Et eſt rō,qa cū ī expreſſa exhæredatione requirit̄ cā hodie. vt in §. aliud quoque capit. Ergo idem in tacita, ne plus operet̄ tacitū,q̄ expreſſum.
2 ¶ Sed hic qñt̄ de duobus. Primo quar̄ pōt fieri præteritio cum cā,cū ꝑterire ſit nullam mētionem de filio facer̄: Rñſio. triplex eſt ꝑteritio. Quædā ſtrictiſſima,& hęc eſt cū de filio nulla fit omnino mētio. Et iſta ſi fiebat a pr̄e circa filiū exiſtētē in ptāte.olī, & hodie,reddebat inſtōnē nullā. Si vero circa filiū emācipatū, vel a mr̄e de iure iſto nō reddebat īſtōnē nullā,hodie ſic ſm ꝯmunē doctrinā gl. & Doc. ¶ Sed hic qñt̄ verū idē ſit i milite cuius ꝑteritio olim ꝓ exhęredatione habebat̄,vt niſi hodie fiat,cū cā teſtm̄ nō teneat? Rñdeo,ſic per eādē rōnem. Nā cum exhæredatio expreſſa debeat cām ꝯtinere. Idē ī tacita, nec priuilegiū militis in hoc derogat filio,ar.ſ.de admi.tu.l. impuberi filio. in Auth.vt cum de appell.cogn.§.ſancimus itaq.& in Authen. de ſanctiſ.Epiſ.§.ꝑsbyteros. Quædā eſt ꝑteritio largo modo ſumpta,vt cū pr̄ mentionē facit de filio,nihil omnino relinquēdo. Sed tñ facit mentionē aſſignādo cauſam,cur nō reliquit. Et ſm hoc filius,cui eſt aliqd relictū,aliàs legatum,nō dr̄ ꝑteritus, vt probat̄.C.de inoffic.teſt.l.omnimodo.ver.& hoc quidē,& ver.ſeq. Hęc aūt ꝑteritio hic fiet ita.lō filio meo nihil relīq quia talē iniuriā mihi ītulit. Et de hac loqt̄ d.l.oīmodo.C.de inoſ.teſt. ¶ Quędā eſt ꝑteritio largiſſimè ſūpta,vt cū de filio nulla fit mētio īſtituēdo,vel exhęredādo,vt Inſti.de hęr ab inteſt.§.eo. & l. vxorē.de manu.teſta.C.de fideic.l.pē. ¶ Scđm hoc filius ēt, cui aliquid eſt relictū,non iure īſtōnis,ſed legati, dr̄ pręteritus, vt ī.ad Treb.l.ita tñ.§.ſi patronus. Hęc aūt pręteritio in patre de iure iſto.& hodierno,ſi ꝑtereat̄ filius ī poteſtate,reddit teſtamen.nullū,ſed iure codicillo.nō,vt d.l.oīmodo.C.de inoffi.teſta. In matre vero,vel filio emācipato olim non reddebat inſtōnem nullam,hodie vero ēt ſi qđ iure legati pater relinquetet, niſi cā inferat̄,inſtōnē nullā reddit,vt d.§ aliud quoque capitulum. Vñ ſicut pr̄ filio in ptāte dēt iure īſtōnis relinquere, ſic & filio emancipato. Et idem in matre,per d.§. aliud qui de vtroq;
2 loquit̄,quod eſt notandum.†Secundo principalr̄ qro,quare ꝑtentio paterna reddat teſtm̄ nullum,& non materna? Rñdet Bar.ī.eo.l.in ſuis.& ſ.de inoff.teſta.l.pater filium,ꝙ hoc ꝓcedit ex ꝯtinuatione dñij. Nam cū ī filiū dñium rerum paternarum continuet̄,non pōt pr̄ alteri dare, niſi ipſum priuet, quia duo eiuſdem hęreditatis non pñt eſſe dñi,vt l.ꝙ ꝯ.§.vni duo. de re.iu.& l.ſi vt certo.§.ſi duob.ſ.commo. Sed dñium rerum maternarū non ꝯtinuat̄ in filiū, vñ eius prætentio hr̄ pro exhęredatione. Similem videmus,ꝙ ſcđa electio non tenet,prima non caſſata ex̄ de elect.c. cōſideramus. & quod no.in c.inter dilectos. de exceſſ.pręla. Ad hoc facit in l.dotis fructus.in fi.ſ.de iur.do.
4 Ex hoc concludit,ꝙ oēs illi, in quos dñium non continuatur, ſi prętereantur,hñr pro exhęredatis. Non enim eſt eos neceſſe exhęredare,cum nihil ſit,niſi extra hęreditatem ponere,quàm non hñt. Et hanc dicit eſſe rōnem,ꝙ nepos ex filio exhęredato. pręteritus hēt querelam ex ſucceſſorio edicto,vt ſ. de inoffic.teſt.l.is qui.& l. ſi pater filium. Habet.n.ex ſua pſona tanq̄ exhr̄datus cum in eum patre pręcedente non continuet̄ dñium rerum,vt l.ſcripto.ī.unde lib.& ī.n.l. ſi quis filio exhęredato. Iſta ratio licèt ſit pulchra,non tñ placet,& ſi quis rectè inſpexerit.inueniet eam non fuiſſe de mēte iuris. Nā procedere poſſet, ſi poneremus filium viuo patre habere rerum ſuarum dñium.
6 Sed iſtud nō eſt verū,†quia filius viuo patre ſolum imaginarie eſt dñs habitu,& non actu,vt l.in ſuis.ī.e. Viuo enim eo, nullū ius hēt in bonis ſuis,vt ī.de coll.bono.l.j.§.ſi impuberi.& ſ.de vulg.& pup.l.4.§.interdū.& quod no.ſ.de libe.agnoſ.§.fi.& C.de ſacroſ.eccle.auth.ſi qua mulier.& ī.ſi qs a pa.tu.ma.l.nō vſque adeo. Si igit̄ pater alterum inſtituit,videt̄ potius impedire acquiſitionē fiēdam in filium, quàm eum priuare. quod facilius fieri poteſt,vt l.pr̄e furioſo.de his,q ſunt ſui,vel alie. iur. ad

hoc.C.de rei vend.l.quoties.de actio.emp.l.ſi ea res.§.fi.cũ ſimi-
li.Item ſi hęc ratio eſt vera,licèt pater filio relinqueret legitimã
oporteret eum exhęredare in reſiduo, cum dominium omniũ
bonorum contineret.Quod tamen falſum eſt, vt l.Papin.§. qm̃
autẽ quarta.de inoff.teſta.¶ Et ſi dicat̃, pater relinquẽdo quar
tam,a reſiduo videt̃ eum exhæredare per eandẽ rõnẽ.Probat̃ ј.
de bon.quæ lib.l.ſi libertus teſtõ.in prin.&l. Paulus rñdit. §.fi.
Quinimmo ẽt ſi non totam quartam reliquit pr̃ filio , non eſt
teſtm̃ nullum,ſed olim querela agebat̃, hodie ad ſupplemẽtũ,
vt l. omnimodò.C.de inoff.teſt.¶ Item ſi hãc ꝯſiderationem Iu-
ra habuiſſent,non feciſſent dñam inter præteritiones maſculi,
vel fœminæ,cum in vtroque ꝯtinuer̃ dñium , & tñ olim fiebat
hæc dña,vt l.maximum vitium.C.eo.ti.& Inſt.de exhære.lib.§.
fi.Item ſequeret̃,ꝙ emancipatus præteritus haberet̃ pro exhære
dato cum in eum non cõtinuet̃ dominium,qđ eſt falſum . Et ſi
dicat̃,ꝙ ipſe intellexit de illis,q̃ cognoſcunt̃ a iure ciuili , certè ,
& emancipatus cognoſcit̃ a iure ciuili hodie,vt in Auth.de hæ
re.ab Inteſta.§.nullam.& tñ præteritus hodie non habet que-
relam,tanquam exhæredatus,ſed contratab. tãquam ꝑteritus,
vt no.in auth.ex cauſa.C.eod. ¶ Item ſequeret̃, ꝙ filius a patre
milite præteritus,diceret nullum,quia ead.rõ in eo viget,quod
eſt falſum,vt l.ſicut certi.C.de teſta.mil.¶ Item ſequeret̃,ꝙ ſi in
hæreditate nulla eſſent bona ꝙ præterito filij non redderet te
ſtamentum nullum, ꝙ eſt falſum,arg.ј.de bon.libe.l. libertus
6 qui ſoluendo.† Dico igit̃,ꝙ rõ eſt,ꝙ pr̃ prætereundo filium du-
pliciter peccat. Primo contra officium pietatis,& naturæ.Nam
hæreditas patris debita eſt filio,iure ſanguinis,& naturæ,vt C.đ
eod.l.fina.ј.vnde liberi.l.ſcripto.in fi.de ſucceſſ.edic.l.prima.§.
largius. Quicqd.n.acquirimus,liberis noſtris ex voto paramus.
de bon.lib.l.nihil.§.facilior.¶ Item peccat veniendo contra ſo-
lennitatem iuris. Nam inter cœtera,quæ ad ſolennitatem teſtĩ
requirunt̃ eſt de filijs inſtituendis,vł exhęredãdis,vt ј.eod.l.in
ter cætera,& l.j.ј.tit.j.hæc autem ſolennitas eſt merè diſpoſiti
ua,non depẽdẽs ex ingenij diſputatione.Hinc eſt,ꝙ cui remit-
tit̃ ſolennitas iuris ciuilis in teſtamento prætereundo filiũ,non
7 facit teſtamentum nullũ,vt l.ſicut certi.C.de teſta. mili ¶ † ẽ t ꝑ
hoc patet,ꝙ cũ in legatis,vel relictis ad pias cauſas remittat̃ iu-
ris poſitiui ſolennitas,& ſtet in terminis merè iuris gentium,ꝑ-
terito filij non reddit inſtitutionem nullam,ne tamen ꝯtra of-
ficium pietatis teſtet̃,debet ſaltem iure legati aliquid filio relin
qui,aliter eccleſia talem inſtitutionẽ nõ reciperet , qa eccleſia
pietatis mater eſt,C.de ſacroſan.eccle.l.decernimus. Et hoc te-
net Bar.in l.j.C.de ſacroſan.eccl. Mater verò prætereũdo filiũ,
ſolum teſtat̃ contra officiũ paternũ,quia talis ſolẽnitas, de iure
ciuili non requirit̃ in teſtamẽto matris.¶ Et ſi quæratur. quare
non,reſpondeo,quia magis eſt debita hæreditas patris filio , q̃
hęreditas matris.Et hoc ideo,quia pater eſt principium genera
tionis.Præbet enim pater materiam,ſed mater formã , & prior
eſt materia,q̃ forma,cum forma ſit accidens. Et ſi dicat non ꝑt
eſſe materia ſine forma,ſecundum Philoſophos. Reſpondeo,
verum eſt de qualibet forma non ſpecificata. Nam elementa
cum fuerunt a Deo creata,fuerunt cum forma,ſ́m Auguſtinũ
qui dicit , ꝙ Deus omnia creauit in materia , & forma non ſpe
cificata,ſed confuſa.Specificatam enim formam receperũt ele-
mẽta,cum fuerunt diſtincta ſecundũ Theologos. Vt recitat ma
giſter ſententiarum in ſecundo lib. Dico igitur,ꝙ pater præbet
materiam,quæ per 47.dies retinet formam. Materia, & embrio
poſtea aſſumunt formam hominis in vtero,& hanc ſibi dat ma
ter.& ſic patet,quod pater eſt prior cauſa in generatione,quã
8 mater. Aduertendum igit̃,ꝙ pater tenet̃ filio legitimam relin-
quere de iure gentium,vnde quocunque titulo relinqueret,te
ſtamentum eſſet de iure gentium. Modus autem relinquendi,
ſ.iure inſtõnis eſt merè de iure poſitiuo, & cui iuri poſitiuo re-
mittit̃ ſolennitas teſtandi,& ſimili. Et hoc patet per notata per
Bar.in d.l.j.C.de ſacroſan.eccle ¶ Secundo principaliter oppo
nit,ꝙ præteritus non dicat nullum vt no.ј.de contratab. l.j.in
prin.in gl.ſuper naturales.Sol.hic loquit̃ in filio legitimo,& na
turali,ibi naturali tantum,qui licet ex voluntate ſuccedat , nõ
tñ ꝯ voluntatem,vt ibi no.ſed contra ſ̃.de inoff.teſt.l. ſi ſuſpe-
cta.§.primo.Sol.ibi loquit̃ in teſtamento materno,quod à filio
naturali poteſt expugnari,ſecus in paterno. Plus enim vertit̃ of
ficium matris circa naturalem filium , q̃ patris, niſi ſit illuſtris,
9 vt C.ad Orfic.l.ſi qua illuſtris,& quod ibi no. ¶ Scđo ad idem
oppo. Nam filius naturalis debet habere alimenta,vt in Auth.
quib.mod.natu.effic.ſui.§.ſi quis aũt hæres: ſed legitima ſucce
dit loco alimentorum,vt in Auth.de tnen.& ſemi.§. prohibe-
mus.& no.C.de nupt.l.ſancimus. Ergo filius naturalis, niſi ſibi
relinquat̃ legitima,poterit teſtm̃ impugnare. Sol.licèt naturalis
debeat ali,non tamen ſequit̃,ꝙ debeat habere legitimam. Hoc
patet in fratre,qui alendus eſt,ſi eſt pauper,vt l.q filiũ ſupra vbi
pupil.educ.debe. Et tamen nõ debet ſibi relinqui legitima,niſi
turpi perſona hærede inſtituta.C.de inoff.teſt.l.fratris. Poterit
tñ alimenta petere ab hæredibus,licet nõ poſſit expugnare te-
ſtamentum,vt d.§.ſi quis aũt hæres.quibus mod.nat.effic. ſui.
quod no.Cy.C.neg.geſt.l.alim.circa fi.¶ Sed hic q̃ro, an filius
legitimatus poterit tãq̃ ꝑteritus dicere teſtm̃ nullũ? Rñdeo,ſi
legitimat̃ ĩ vita patris,ſic ſi factũ erit teſtm̃,tãq̃ agnatione poſt
humi rumpet̃,vt ј.eo.l.filius a patre.§.j.Nihil.n.differt a legiti-
mo,vt in Auth.quib.mo.natu.effic.legit.§.nulla.& perinde eſt,
acſi ſemper fuiſſet legitimatus,vt l.fi.de nata,reſti. Si vero poſt
mortem patris legitimat̃,puto,ꝙ non rumpit teſtm̃, qa ille tm̃
rumpit,q habilis eſt ad rumpendum tpe mortis patris,vt ј.eo.
l.ſi quis poſthumo.§.ſi filium. Et ј.de iniuſt.teſt.l.ſi quis filius.
Nam legitimatio non retrotrahit in ꝑiudicium eius,cui eſt ius
q̃ſitũ,vt arg.eorum,q̃ no.ј.eo.l.Gallus.& quid ſi tantum. & in
c.quam.de reſer.lib.6. Ad quod optimè facit l.ſi teſtamentum.
10 C.de teſt.& qđ ibi no.d.M.¶ † Ter.principaliter opp.de leg.pręſtan.l præteritus.& ј.de contratabu.l.ex duob.in princi.Solu.
ibi in emancipato,qui non dicit nullum,ſed habet contrata.de
iure iſto.Et eſt rõ,quia per eam ſoluit̃ ius agna.vt l.tutelas.de ca
pi.dimi. Et eſt actus contrarius patrię poteſtati.Nec obſt.ꝙ ho
die inter patrem,& filium emãcipatũ continet̃ ius agna.vt in
ſti.de legi.agn.ſuc.§.fi.& ј.vnde cog.l.legitimis.& ibi no.in.fi.
gl.qa verum eſt quo ad patrem , qui nullã capitis diminutionẽ
patit̃.Secus in filio,qui per emancipationem capitis diminutio
nem patit̃,vt no.Cyn.C.vnde liberi.l.qui ſe patris.Item poſito,
ꝙ quantum ad vtrunq; ſeruet̃,non tamen ſequit̃.Agnatus eſt,
ergo rumpit,vt patet in fratre.Nam ita demum rumpit ſi eſt fi-
lius in poteſtate. Hodie vero in emancipato diſtinguit̃, an præ-
tereat̃ ſine cauſa, et dicit teſtamentum nullũ,vt in §.aliud quo
que capitulum & no.in Auth.de hær.& Fal.§.exhęredatus. an
cum cã,& habet contratab.ſicut olim,vt no. in auth. ex cauſa.
C.e.¶ Sed ꝯ hoc oppn.ꝙ hodie dicat nullum indiſtinctè, cum a
iure ciuili cognoſcat̃,vt in Auth.de hęr.ab intel.§.nullum.Sol.
verum eſt ab inteſtato,& ſecundum volu.defuncti,ſed ex teſta-
11 mento contra voluntatem patris non cognoſcit̃. ¶ † Vnde etiã
hodie emancipatus pręteritus habebit contratab.intentare,&
hoc tenet glo.in auth.ex cauſa.C.eo.& ј.l ſi filius.ſ̃.de mino.&
Inſti.de exhę.lib.§.noſtra,& omnes Doct.¶ Sed circa hoc quęri
tur de pluribus. Et primo quid operat̃ appoſitio cauſę in pręteri-
tione? Reſpõdeo,aut apponit̃ in pręteritione materna,quę ha
bet pro exhęredatione,& tũc multum operat̃. Primo,quia red
dit exhęredationem ſolennem,quę ſine cauſa non eſſet ſolen-
nis.Secundo,quia ſi eſſet vera,excludit filium a querela . ſi ve-
ro apponit̃ in præteritione paterna , tunc nihil operat̃ , etiam
hodie,ſ́m communem opin.nam filius præteritus dicit nullũ.
vel habebit contratab.ſicut olim,non obſtante inſertione cãę
Sed ſalua veritate puto aliud eſſe dicendum. Nam ſecundum
hoc fruſtra lex arctaret patrem ad inſerendam cauſam,qđ non
eſt putandum,vt ſ̃.d.l.non cogendum.§.Sabinus, & l.hæc po-
ſtulatio.vt leg.no.Ideo dico,ꝙ ſi talis cauſa eſt vera,illa præteri
tio vim habet exhæredationis , & valet teſtm̃ , ſiue ſit pręteri-
tus filius in poteſtate,ſiue emancipatus.Hoc exp̃ſſe vult text.in
§.ſin autem igit̃.ĩ Auth.vt cum de appel.cog.illic.n.§. ad omnia
ſuperiora refert̃.Et dicit,ꝙ ſi hæredes cauſam in teſtamento in-
ſertam veram eſſe probauerint , teſtamentũ ſuam habet firmi-
tatem. Et no.ꝙ dicit,teſtamento,non exhæredatione,hoc autẽ
eſſe verum ſuadet rõ leg. Nam olim ſola verba ſufficiebant ad
exhæredationem. Hodie autem verba non ſufficiunt,ſed cauſa
12 eſt neceſſaria.† Vnde maiorem potentiam habet cauſa in exhæ
redatione,q̃ verba.Item quia cũ conſtet de mente , non refert .
Nec eſt de verbis curandum,vt C. de lib.præte. l.quidã. ad hoc
benefacit. Nam ẽt præteritus dicit̃ exhæredari tacitè , vt l.ſi pa-
tronus teſtõ.in prin.ј.de bon.lib.Inſertio ergo cauſę facit eam
tacitam exhæredationem valere, quæ aliàs non valebat. Nã §.
aliud quoque capitulum,prohibet filium præteriri ,vel exhere
dari ſine cauſa,& cum cauſa permittit pro hoc Inſt.eo.tit.§. &
13 hoc qdã de parẽtum,verſi.ſi vero contigerit.¶ † Aduertẽdũ ta-
men eſt, ꝙ talis exhæredatio dicit̃ potius ab effectu cauſæ, q̃ a
verbis,ideo,niſi cauſa ſit vera,non dicet̃ exhęredatio,ſecus eſt
in exhęredatione expreſſa,quę licèt cauſa nõ ſit vera, nihilomi
nus tenet,vt no.ſ̃.de inoff.teſta.l.j. Proponat igit̃ filius contra-
tab.vel dicat nullum . Et ſi cauſa probabit̃, excludet̃ tanquam
verè exhæredatus.Si vero cauſa non probabit̃,tunc pronun tia
bitur ſ́m intentionem petentis. Et hoc eſt notabile. Et reperio
14 quoſdam fuiſſe in hac ſententia,q̃ multum mihi placet.¶ Secũ
do quęro circa prædicta, quid ſi filius nunquam fuit in poteſta
te,quod remedium hẽt ꝯ teſtamentum? Rñ.ꝯtab. tm̃, vt patet
in nepote ex filio emancipato cõcepto poſt emancipa. qui hẽt
ꝯtab.ꝯ teſtm̃ aui,vt ј.de contratab.l.3.§.emancipatus . Item ſi
conceptus eſſet,& natus ante emãcipationẽ,habet ꝯta.ꝯ teſta
mentum patris ſui,licèt nunquam fuerit in poteſtate , vt ј. de
coniug.cum eman.libe.l.emancipato.vnde liberi.l.ſi pr̃ filium.
15 de collatione.bonorũ l.pater filium. ¶ † Tertio quęro, quid de
eo,qui

eo,qui exiuit patriam poteſtatẽ per ingreſſum religionis,vt pa-
tet p ea,q̃ no.s.de m.no.l.ſi ex cauſa.in prin.gl.per Archidia.12.
q.1.c.non dicat,vtrum ſi prætereaẽ,dicat teſtm̃ nullum,vr,ꝙ
nõ ſicut nec emãcipatus,& hoc vr̃ ſentire Spec.ĩ.ti.de ſta.mo.
in l.1.ver.2.Cõtrariũ puto,qa huic reſeruãẽ oĩa iura filiationis,
vt l.Deo nobis,C.de Epiſc.& cler.& ibi hoc tenet Ia.Bu.& d.M.
vñ ẽt puto ipſũ fieri ſuũ hæredẽ,ſi iſtituit,licẽt nõ ſit ĩ ptãte.Et
hoc q dã ꝯcedũt,vñ hęreditatem ipſo iure q̃ret mõ.Ad qd̃ facit
qd̃ no.in l.cũ nõ ſolũ.C.de bo.q̃ lib.p glo.& Cy.Nec ob.ꝙ non
ſit in poteſtate.Nam & poſthumus nunquam fuit in poteſta-
16 te,vt l.ſi.ĩ.de aſſig.liber.& tñ rumpit,vt ĩ.ti.pti.l.3.¶ †Quar-
to q̃ro quid de eo,qui exiit patriam poteſtatem p dignitatem,
reſp.idẽ puto,ꝙ ſupra dixi,quia ſibi reſeruantur omnia iura fi-
liationis,vt Auth.con.q̃ de dig.§.illud.Hinc eſt,ꝙ ſi eſſet pup.
poteſt pr̃ ei ſubſtituere,vt no.Doct.ĩ materia pupillaris ſubſtit.
17 ¶ †Quinto quæritur,quid ſi exiit patriam poteſtatem per maxi
mam,vel per magnam capitis diminutionem cõtingentem in
perſona ſua?Reſpondeo.aut eſt talis,quæ ſperaẽ ceſſare,& quæ
ceſſando retro fingiẽ non fuiſſe,tunc ea ceſſante quandocunq;
dicit teſtamentum nullum,vt ĩ.ti.1.l.ſi quis filio.§.ſed ſi pater.
Ea verò durante valet teſtamentum,vt ĩ.e.l.Gallus.§.in omni
bus.Aut non ſperatur ceſſare,vt cum deportatus vel dãnatus
in metallum,& tunc aut reſtituiẽ in vita patris,& dic teſtamen-
tum nullum.Aut poſt mortem patris,& tunc ſecus.Et ita intel
ligiẽ l.1.in fin.ĩ.de bono.poſſ.contratabul.& quod not ĩ.eo.l.
Gallus.§.& quid ſi tantum.& ĩ.titu.primo.l.ſi quis filio.§ qua-
tenus.¶ Sexto.quæriẽ,quid ſi filiusfam.datus eſt alteri in ado-
ptionem.Vtrum præteritus dicat nullum?reſpõde de iure iſto,
ſi prætetiebaẽ,a patre adoptiuo,dicabat nullum.Sed ſi a patre
naturali,tunc nullum habebat remedium,niſi eſſet inſtitutus,
& alter ſibi committeret edictum vt ĩ.de ꝯtab.l.non putauit.
§.in adoptione.& no.eod.ti.l.prima.hodie verò contra,quia ſi
prætereaẽ a patre naturali,dicit nullum.Secus ſi ab adoptiuo,
18 vt l.pe.C.de adop.¶ †Septimo quæriẽ qd ſi exiit per capitis dimi
nutionem contingentem in perſona teſtatoris?Reſpõ.ſi ſperaẽ
ceſſare,dicit nullum,vt l.qui vxorem.Si verò non ſpereẽ caſſa-
re,iam ruptum eſt,vnde amplius nõ poteſt,niſi poſtea reſtitua-
tur,vt d.l.prima in fi.ĩ.de contrata.ſecundum vnam lecturam.
19 ¶ †Octauo quæritur,pone pater habens filium emancipatum,
quem præteriit,dedit ſe in arrogationem,in qua moriẽ.Vtrum
emancipatus præteritus.aliquod remedium habeat contra te-
ſtamentũ,vr̃,quod non,quia cum dedit ſe in arrogationem,an-
nullatum eſt teſtm̃ per capitis diminutionem.Ergo contratab.
non poteſt dari,vt l.ꝙ vulgo.ĩ.de contrab.Iac.de Are.dicit con
trarium ĩ.de bon.poſſ.contrab.l.3.§.ſi pater.dicens,quòd tale
teſtamentum fingitur valere fauore filii,ne fame pereat.Et iõ
dicit ſibi competere contrab.aliàs pater adoptiuus omnia oc-
cuparet iure peculii,vt l.1.de caſtr.pec ¶ Et ita intelligit illũ §.
& l.ſi pater.e.ti.quod eſt notandum.Hoc autem non procede-
ret in filio emãcipato,q ſimul cũ patre trãſit in alienã familiã,
20 vt ſ.de adop.l.arrogator.¶ † Quartu principaliter oppo.quòd
teſtamentum in quo filius iam natus eſt præteritus,nõ ſit nul-
lum,cum per contratab.impugnareẽ.vt ĩ.de le.præſtã.l.is qui.
& l.ſi duo C.de bon.poſſ.contrata.l.poſthumo.Ergo nõ eſt nul
lum,quia quod nullum eſt,&c.vt ĩ.titu.primo.l.nam.& § poſt
defectum.Reſpon glo.quod teſtamentum eſt nullum,ita de-
mum ſi filius velit dicere nullum,& non aliàs.Ita dicit gloſſ.ĩ.
tit.primo l.filio pręterito.& d.l.is qui.& l.ſi duo.& d.l.poſthum.
& de inoffi.teſtamen.l.ſancimus.in prin.Hoc non eſt verũ,im-
mo ẽt ſi non dicat,ſtatim eſt nullum,ſecundum omnes cũ ſta-
tim deferaẽ bonorũ poſſeſſio ab inteſtato,vt ĩ.ſi ta.te.nul.ex-
ta.l.1.in fi.& ĩ.eo.ti.l.ſi.quod non eſſet,ſi teſtamentum eſſet ali
quod,qa quãdiu locum hẽt cauſa teſtati,non habet locum cã
inteſtati.¶ Vnde alii,vt Ia.Bu.dicũt,ꝙ eſt nullum,tñ quia ſpe-
raẽ poſſe confirmari filio approbante rõne illius ſpei,intentat
contratab.Nam ſimile uidemus,ꝙ rõne ſpei de futuro poteſt
principaliter agi,ut ſ.qui.ex cau.in poſ ea.l.Fulcinius.§.ſi quis
actione.& no.ſ.de euic.l.pater filię.ad hoc facit.ĩ.de lib.le.l.ſi
quis reum,§.primo.Nam ex contractu filii,pater nulla obliga-
tione teneẽ,ſi nihil eſt in peculio,ſi tamẽ ei legatur liberatio a-
gere poteſt.pp ſpem de peculio futuro,ut ibi dicitur.Sed iſta rõ
damnat per Bar.quia tunc ſpes attendit,qñ eſt aliqua cauſa de
pręſenti.Aliàs,quod eſt in ſpe,nihil eſt,ut nota.ſ.de tranſa.l.q
cũ tut.& l.is poteſt.de acq.hęred.de adul.l.ſi uxor.§.j.& ibi no.
Nam ſpes matrimonii diciẽ contractus ſponſalib.vt l.quod ſer-
uus.de cond.ob.cau.aliàs non.vt eo.ti.de adul.l.vxor.§.ſi quis
vxori.At hic nulla ſpes eſt de p̃ſenti,qa omnino in totum ſpes
euaneſcit,cum filius intentet contratab.quia non hẽt ſpẽ ap̃p-
21 bandi.¶ †Vnde Bar.dicit,ꝙ alius intentando cõtrata.vr̃ teſtm̃
approbare,vt ipſum improbet.Nam cum ꝯtabulas dari nõ poſ
ſit,niſi teſtm̃ ſit aliquod,vt l.quod vulgo ĩ.de contratab.intẽ-
tando contab.vr̃ velle,ꝙ teſtamentum valeat,vt intentio eius
fundetur.Ad hoc adducit.l.3.§.falſus.rem ra.hab.Hęc ſolutio
eſt peior priore.Nam ſm̃ eam ex eodem actu,duo actus con-
trarii reſultarẽt.ſ.approbatio,& improbatio,qd̃ eſſe nõ põt.de
ꝯdi.& demõſtra.l.cũ tale.§.falſum.de ſol.l.q hoiem.§.ſi.Itẽ p-
baẽ euidentiſſima rõne.Nam ſm̃ cõem opi.per approbationẽ
filii teſtm̃ non reconualeſcit,niſi de iure p̃torio,ſed quouſque
locũ hẽt ꝯtab.ſm̃ tabul.non põt habere locum,quia ſequeret,
ꝙ de iure teſtamen.valeret,vt ĩ.de ſecund.tab.l.3.§.expectan.
Ergo illa contratab.non inducit approbationem.Nec põt ap-
proban teſtamentum,vt factum niſi approbet,vt ſit factũ ar.in
l.2.C.de bonorum poſſeſ.ſecundum tab.non ob.§.falſus.quia
ibi in præiudicium procuratoris tenebat ſñia,vnde dominus ñ
approbat ſententiam,ſed factum pcuratoris Reſpon.igitur,ꝙ
licẽt teſtamentum ſit nullũ,non tamen colligitur.quid contra
tab.poſſit intentari,quia hic duo remedia daẽ filio prætento
in poteſtate,vt eſt caſus.C.de liber.præter.l.maximum vitiũ.&
no.glo.in authen.eſt cauſa.Et eiuſdem effectus erit ꝯtratab.&
ius dicendi nullum.Declarabiẽ enim per id nullum teſtm̃ fore,
adiecta cauſa,quia filius in poteſtate præteritus eſt.Hoc exp̃ſſe
pater in d.l.is qui.ĩ.de lega.præſtan.vbi dr̃,ꝙ intendendo con-
tratab.idem conſequiẽ,quod ſi nullum dixiſſet,quia non præ-
ſtat legata.Non ob.l.quod vulgo,quia verum eſt,ꝙ debẽt exta-
re tabulæ quo ad alias ſolenni.Vnde contratab.non daẽ ꝯ teſta
mentum nullum alia ſolennitate;quàm p̃teritione.Cum enim
aliæ ſolenni.deſunt,tabulæ non dicũẽ habere formam eſſe,ſed
cum filius eſt præteritus,licẽt teſtamentum ſit nullum,tñ ali-
quod ens dicit.Hinc eſt,ꝙ ſibi delinquens de falſo,ſecus ſi alia
ratione eſſet nullum,vt ĩ.de fal.l.ſi quis legatum.& de pœnis.
l.ſi quis aliquid.§.teſtamentum.& facit ĩ.de tab.exhi.l.1.in pri.
& §.ſiue autem.Et hoc vr̃ velle glo.in l.quod vulgo.ĩ de con-
22 tratab.vbi hanc differentiam facit.¶ †Sed circa hoc quæro de
vno,vtrum ſi filius intentat contratab.& in ea ſuccũbit,poſſit
dicere teſtamentum nullum?vr̃,ꝙ non,vt l.quod in hæ edem.
§.eligere.ſ.de trib.Contrarium puto,quia illa regula eſt vera
quando plures actiones ex eadem materia producunẽ,vt l.1 in
§.tutela.de tute.& ra.diſtra.Sed hic ex diuerſa,quia vna via eſt
p̃toua,alia ciuilis.Itẽ quia poſſet perdere contrata.per lapſum
anni,& tamen remaneret ius dicendi nullum,vt ĩ.ad Carb.l.ſi
impubes.§.quæſitum.& ibi no.Hoc verum,niſi iudex expreſſe
in ſñia diceret teſtamentum valere,& ſic pronũciaret ſup facto
argu.eius,quod dicimus de ſententia lata in ciuili,vtrum p̃iudi
cet in criminali,vt l.1.C.quando ciui.ac.præiud.crimi.& infra.
23 vi.bon.rap.l.2.& ibi no.¶ †Quinto principaliter opp.ĩ.de lega.
præſtan.in l.ſi duo.ver.perinde.vbi diciẽ,ꝙ filio in poteſtate po
ſito:alter filius inſti.poteſt habere hæredi.& ex iudicio defun-
cti.Dicit glo.adeundo,vel ſecundum tab.petẽdo,ergo teſtm̃ va
let.Alias non poſſet hæreditas adiri,vel peti ſecundum tab.ĩ.
de bono.poſ.ſecundum tab.l.2.¶ Sol.ſecundũ quoſdã,ibi erat
inſti.alter frater præteritus,vñ valet teſtamentum,quo ad eius
portionem.Sed hoc ẽſt falſum,& contra l.filio præterito,ĩ.ti.j.
¶ Alii dñt,ꝙ teſtamentum in quo filius eſt præteritus,licẽt nul
lum ſit de iure ci.tñ de iure p̃torio tenet,dicentes,ꝙ de intẽtio
ne p̃toris nunq̃ fuit teſtamentum annullare,ſed filio p̃terito ꝯ-
tratab.concedere.Quod ex eo patet.Nam dabit prætor cõtra-
tab.filio.Ergo vult teſtm̃ valere,alias non dareẽ contrabu.vt
l.quod vulgo.ĩ.de contratab.cum contratab.detur ad reſcin-
dendum,vt l.1.ĩ.de le præſtan.Hoc videẽ velle gl.l.quod vulgo.
ĩ.de contratab.in fi.Nam cõtratab.eſt ex teſtõ,vt inſt.de bon.
poſſ.§.ſunt aũt.Ergo oportet eſſe teſtm̃,aľs nõ diceret ex teſtõ.
Aſſignant ẽt alias rationes,quas nõ curo referre,quia nihil va-
lent.¶ Sed Iac.& Pe.& communis opin.eſt in contrarium,ꝙ
nullo iure teneat,quod patet,quia ſtatim peti poteſt vñ liberi.
ab inteſtato,vt l.1.i fi.ĩ.ſi tab.te.nul.ext.Et patet expreſſe.nã ad
hoc fuit factus ti.de leg.præſtan.Cũ n.ius ciuile vellet teſtm̃ in
quo emãcipatus eſt p̃teritus valere,& ſic omnia legata ex eo p̃-
ſtari,ius aũt prætorium vult non valere ad ſimilitudinẽ ſui pręt-
eriti.cum inter ſuum,& emãcipatũ penes p̃torem nõ ſit dña.
Et ſic ſecundũ prætorem nulla legata ex eo debeñẽ.Ad hanc
diſcordiam factus eſt ti.de lega.pręſtan.q partim aſſenſit p̃tori,
partim iuri ciuili,diſponendo legata deberi certis pſonis,& nõ
aliis.Et hæc eſt veritas,quicquid alii uadant muſſãdo.Si.n.iure
p̃torio valeret,ſtatim dareẽ ſecũdum tab.quod eſt falſum.ĩ.de
ſecun.tab.l.j.§.expectando.Item cum deẽ contratab.ad infrin
gendum.ſequereẽ,ꝙ eo.iure valeret,& nõ valeret.¶ Vnde ter-
tii,vt Pet.ad l.ſi duo reſpondent,ꝙ ibi nõ fuit adita hęreditas,
nec petita.bon.poſſ.ſecundũ tab.ſed fuit ꝯſeruata portio hęre.
per ti.de lega.pręſtan.iudicis offic.vt ĩ.eo.titu.l.filium.§.ſed ſi
portio.Et hoc refert Cyn.in l.1.C.de bonor.poſſeſſio.contra-
tabul.Sed hęc ſol.non placet,quia tunc non deberent p̃ſtare le
gata,niſi certis pſonis tñ,vt l.is qui.§.deſcriptio de leg.p̃ſtand.
Et tñ ibi dr̃,ꝙ omnib præſtat.Quid ergo dicendum?¶ Ego di-
co,ꝙ ibi teſtm̃ a principio oĩ iure erat nullũ,ſed filius inſtitu-

tus petendo ſm tab. ipſum approbauit in ſui ꝑiudicium, vñ om
nib. legata ꝑſtat, cuius intellectu ſciendũ eſt, ꝙ qñ vnus filius
eſt inſtitutus, alter ꝑteritus, teſtm̃ nullũ eſſe põt duplici fauo-
re. ſ. præteriti, irẽ inſtituti, q forrè inſtitutus erit in minori por-
tione, q̃ eſſet habiturus ab inteſtato. Itẽ qa ab eo ſũt legata mul
cta facta, vñ ſi cõmiſſo edicto ꝑ ꝑteritũ, ſi petit ꝯtab. vel dicit nul-
lũ, ꝯſequet legitimã portionẽ, nec ſoluet legata, niſi forte ꝯiun
ctis pſonis. Si aũt nõ vult dicere nullũ, vel ꝯtab. petere, ſed hr̃e
ex teſtõ, tũc põt ipſum teſtm̃ approbare in ſui ꝑiudiciũ, & pete
re ex eo ſm tabu. Qđ patet, nam præteritus poteſt teſtamentũ
approbare, vt j̄. titu. j. l. filio præterito. ergo fortius inſtitutus.
Ex hoc aũt ꝯſequetur præiudicium, qa nõ habebit, niſi portio
nem, in qua eſt inſtitutus, ẽt ſi minima eſſet, vt j̄. de ꝯtabu. l. ſi
duob. §. j. Itẽ præſtabit legata omnibus, vt d. l. ſi duo. Et iſte eſt
24 verus intellectus illius l. quicquid per alios dicat. ¶ † Tria ergo
remedia habet inſtitutus filius, ſi alter eſt præteritus. Primo, vt
petat ꝯtab. vel dicat nullum, & iſtud eſt melius remediũ, ꝙ poſ
ſit habere. Nam ſm hæc iura, aut coniunctis tm̃ perſonis ꝑſta-
bit legata, ſi emancipatus eſt ꝑteritus, vel ſuus, & inſtitutus eſt
emancipatus. l. is q. & d. l. ſi duo. vel nullus, ſi ambo. ſ. præterit⁹
& inſtitutus ſunt ſui, vt j̄. titu. j. l. filio ꝑterito. Hodie vero oĩbus
præſtanẽ, per auth. ex cauſa. Item conſequiẽ portionem, quam
erat habiturus ab inteſtato. ¶ Secundũ remediũ eſt, vt petat ſi
bi aſſignari portionẽ per ti. de leg. præſtan & tunc certis perſo-
nis legata præſtabit. vt d. l. is. qui. §. de ſcripto. & non conſeruaẽ,
niſi portio in qua inſtitutus erat, ſi erat minor legitima, vẽ rãra,
vt l. ſi duob. §. l. de ꝯtabu. ¶ Tertium remedium eſt, vt petat ſm
tab. ſi teſtamẽtum erat nullum, per quod videtur ipſum appro
bare, vt d. l. ſi duob. vel adeat hæreditatem, ſi teſtamẽtũ valebat,
quia emancipatus erat præteritus, & tunc tria damna cõſeque
tur, vt no. in d. l. ſi duob. Et iſtud eſt peius remedium, quod ha-
bere poſſit, quia non prodeſſet, ſed nocere poteſt. Vel plenius
hic. Et intellige dictã l. ſi duo dum dicit, igiẽ, qđ petijt ſm tabu.
ſ. cum potuit, ꝙ eſt poſt lapſum tp̃s petendi contratab. l. ſi impu
bes. §. quæſitum. ad Carbo. ¶ Sed circa prædicta quæriẽ, vtrum
ca, q̃ dicta ſunt, locum habeant, cum non contratabu. ſed que-
rela intentaẽ, de hoc dic, vt l. mater decedens. s̄. de inoffi. teſt. ꝑ
gl. ¶ Sexto principaliter opp. de l. Gal. in pri. j̄. eod. & l. cum in
teſtamento. in prin. j̄. de hæred. inſtit. Solu. ibi ſubaudiendũ eſt,
ꝙ filius fuit inſtitutus, aliàs teſtamentum non valeret ſecundũ
gl Bar. dicit, ꝙ facta inſtitutione ſm illã formam. ſ. ſi filius meus
me viuo morieẽ, talem inſtituo, valet teſtamentum etiam ſi fi-
lij inſtitutio non præcedat, quia ex tali præteritione nulla iniu-
ria fit filio, quia teſtrĩ ipſum prætuliſſe videẽ, vt j̄. de hæredibus
inſti. l. ſi quis hæres inſtitutus ſit legitimus. & l. Lucius. in fi. &
arg. j̄. de vul. & l. cum ex filio. in prin. ¶ Alij reprehẽdũt, cũ in d.
l. idẽ credendũ. in fi. & § furſitan. & §. in omnib. & §. bñ. & j̄. de
vulg. & pup. l. ſi quis cum. §. fi. Sed ipſe ad omnia hæc iura reſpõ
det, rñſiones tñ ſuæ pluribus non placent. ¶ Dico ſic, ꝙ aut in
ſtitutio eſt facta ſm formam l. ſi quis ita hæres. j̄. de hæred. inſt.
videlicet ſi filius meus non erit hæres talẽ inſtituo, tunc puto,
ꝙ valeat, licèt filius non ſit inſtitutus, per rõnes Bar. quia nulla
iniuria fit filio per prætetitionem, cum ſit prælatus in hæredita
te. Igiẽ non nocet, vt ar. de vul. & pup. l. cum ex filio. in pri. & C.
de inoffi. teſta. l. filius matrem. & j̄. eo. l. multi non notæ, licèt il
la l. ſi ꝯſidereẽ, videatur contra innuere. Interdum ſit inſtitutio
ſm conſilium Gall. vt l. ſi filius meus me viuo morieẽ &c. ¶ Et
tunc puto, ꝙ niſi ꝑcedat inſtitutio filij, teſtamentũ non teneat
per prædicta iura, ꝯ Bar. allegata. Nam tunc teſtator non videẽ
filio hæreditatem relinquere, cum ſubſtituat, ſi viuo ſe morieẽ.
Viuens enim non habet hæredem. Vnde ratio ſua non placet,
quia ſubſtitutio eſt potius facta in ſuitate, quã in hęreditate, vt
no. j̄. de vulg. & pup. l. ſi mater. §. j. & hoc vult tex. in l. Gal. §. in
oĩb. j̄. eo. ti. Hoc puto verum, cum ſubſtitutus eſt nepos, qa in
ſubſt. in ſuitate. Sed ſi ex̃neus tunc videaẽ ſubſtitutus in hære-
ditate, putarem idem, ꝙ in ſuperiori caſu. Ad hoc facit qđ not.
in d. l. ſi mater. §. j. j̄. de vul. & pup. ¶ Septimo principaliter op.
de l. ſi quis filio exhæredato. j̄. tit. j. & j̄. eo. l. ſi quis poſthumos.
§. ſi filium. Sol. ibi ꝑteritus fuit nepos, qui ꝑcedebaẽ a filio. Vn-
de eius ꝑteritio non nocet, quia ille tm̃ eſt inſtituendus, vel ex-
hæredandus, qui primum gradũ obtinet. ¶ Alij vero poſſunt
præteriri, vt j̄. eo. l. Gall. §. in omnib. & j̄. vnde li. l. ſcripto. Sed ꝯ
hoc opp. nam prædictæ leges loquunẽ, cum filius eſt exhæreda-
tus. Sed exhæredatus habeẽ pro mortuo, vt j̄. de coniun. cum e-
mancipato lib. l. j. §. ſi pr̃. Sed filio mortuo, vel habito pro mor-
tuo, nepos intrat locum eius. Et niſi inſtituaẽ, rumpit teſtamẽ-
tum, quia agnaſciẽ auo, vt j̄. ti. j. l. poſthumorum. de bonis libe.
l. ſi necem. §. ſi deportatus. Solu. habeẽ pro mortuo quo ad ſe,
tñ obſtat nepoti, vt j̄. vnde libe. l. ſcripto. Sic & alibi poteſt qs
alteri nocere, & ſibi non prodeſſe, vt C. de nat. lib. auth. licet. &
j̄. ad Tertul. l. 2. §. obijciat. l. æquiſſimum. eodem titu. & in c. au
thoritate. de concel. præben. lib. 6. Et eſt ratio, quia filio exhære
dato alius loco ſuo inſtituiẽ, vnde ſuffectus ſibi nepotem exclu-
dit, ſicut ipſe filius excluderet, ſi eſſet inſtitutus, vt s̄. de donat.
inter virum, & vxo. l. ſi donatæ. §. ſi ſponſus & j̄. de cond. & de-
monſtra. l. Titia. §. vſque. Certè minus vẽ, ꝙ filio exhæredato ne
pos agnaſcatur, & ſit ſuus hæres auo, vt infra de acq. hæred. l. q
in aliena. §. interdũ. vbi eſt expſſus Sol. ibi loquiẽ. qñ nepos ex
filio exhæredato fuit inſtitutus cũ ſua qualitate, vñ ex inſt ſit ne
25 ceſſarius, nõ a ſit agnaſcendo. ¶ † Ex hoc patet, ꝙ nõ ſolũ ille, in
quẽ ꝯtinuaẽ dominiũ, eſt ſuus hæres, ſed ẽt ille, i quẽ nõ ꝯtinuaẽ
ſi ſit in ptãte, & inſtituaẽ, vt d. §. interdũ. qđ no. tex. vero, ſi qs fi-
lio, loquiẽ, cũ ille eſt inſtitutus, qui tenet locũ filij, & nepotem
excludit, licèt aũt nepos ex filio exhæredato præteritus non di-
cat nullum, rumpit tamen ꝑ querelam ex ſucceſſorio edicto, vt
l. ſi is qui. de inoffi. teſta. qđ qualiter procedat, alibi tractandum
eſt in l. pater filium. eodem tit. ¶ Sed contra prædicta opp. de l.
Gallus. §. & quid ſi tm̃. j̄. eodem. Solu. ibi loquiẽ in nepote ex
filio emancipato, qui ſuccedit loco filij, & agnaſcitur auo. cum
filius deſierit eſſe ſuus per emancipationem, vel deportationẽ.
Secus in nepote ex filio exhæredato. Nam licèt ſit exheredatus
nõ deſinit tenere primum locum, cum non exeat poteſtatem.
Ideo obſtat ſequenti. ¶ Sed circa hoc quæro, nunquid hodie ſit
hoc verum, cum ſublata ſit differentia emãcipationis, & patriæ
26 poteſtatis, vt in Auth. de hæred. ab inteſta. §. nulla. † Pone enim,
ꝙ filius emãcipatus eſt inſtitutus, vel exhęredatus, nepos ex eo
eſt ꝑteritus, vtrum hodie ſit teſtameotũ nullũ, gl. in d. §. & qđ
ſi tm̃. videtur velle, ꝙ ſic, quia differentia emancipationis nõ eſt
ſublata in teſtamento, ſed ab inteſtato, vt no. in auth. ex cauſa.
C. eod. & l. ſi filius. s̄. de mino. ¶ Quidam tenent glo. & dicũt, ꝙ
licèt teſtamentum ſit nullum, tamen hoc nõ prodeſt nepoti,
quia ſolus filius ſuccedet, cum hodie ſublatus ſit titulus de cõ-
iun. cũ eman. lib. Et hoc tenet Ray. de For. Bar. tenet ꝯtrium in d.
§. & quid ſi tm̃. Nã cum emancipatus hodie ab inteſtato ſolus
ſuccedat excluſo nepote, ſecundum gl. in §. nullam. de hæredi.
ab inteſt. de coniung. cum eman. lib. l. j. ſi pr̃ eum inſtituit, & ne
po. præterijt, i nullo peccat, quia dat hæredi. ei qui habiturus ẽ,
etiam ſibi non data. Ad quod inducit l. meminimus. C. de legi.
hære. vbi dr̃, ꝙ emancipatus ſuccedit ad ſimilitudinem ſuorũ.
¶ Hanc opi. æquam, & verã puto, poſito, ꝙ ſublatus ſit titulus
de coniun. quia cum nepos non ſuccedat, rumpere non dẽt. Id
enim rumpit, vt ſibi locũ faciat, j̄. tit. j. l. nam & ſi. in fi. Qđ enim
bonum eſt fauore eius nihil habitum, vt j̄. de ꝯtab. l. ſi poſt mor
tem. §. liberi. Ille enim, ſi non ſuccedit, nõ rumpit. j̄. de bõ. poſſ.
l. non ex. §. vbicunque. & Inſtit. de hære. ab inteſt. §. adoptiuus.
27 Et ꝑdicta induci poſſunt ad tres qõnes. ¶ † Pone, ſtatuto caueẽ,
ꝙ exiſtente maſculo fœmina non ſuccedat ab inteſtato, ſed de
beat dotari: pater habens filium, & filiam, filium inſtituit, & fi-
liam pręterijt, quæriẽ an teſtamentum ſit nullum? Rñdeo non,
quia cũ nõ ſuccedat ab inteſtato, poteſt præteriri, vt ſupra dixi.
Nec ob. s̄. de inoffic. teſta. l. poſthumus. §. ſi quis ex his. vbi diciẽ,
ꝙ ille, qui non ſuccedit, rumpit, quia non ipſe, ſed iudicis ſñia
rumpit ibi teſtamentum, cum fuerat intentata querela. Ad ꝙ
facit qđ no. s̄. ſi pars hære. peta. l. antiqui. in gl. magn. in fi. ¶ Se-
cundo pone, retento, eod. themate filius fuit exhæredatus filia
ꝑterita quæriẽ, an teſtamentum valeat, videtur, ꝙ nõ, quia ſta-
tutum quod ꝑtulit filium filiæ, debet intelligi de filio ſucceden
te. Vñ cum filius eſt exhæredatus, filia non videẽ excluſa per ſta
tutum iam factum in fauorem filij, vt j̄. de leg. 2. l. peto. in prin.
Vbi diciẽ, ꝙ ſi ex pluribus debentibus ſuccedere alter ſit prohi-
bitus, vẽ ꝓhibitus in fauorem alterius, cum ergo hic non poſſit
haberi fauor filij, non dẽt ſtatutum operari tantum odium fi-
liæ, vt arg. s̄. de rei vend. l. fundo. & de ꝯta. l. cum filium. §. ſed cũ
exhæredato. de bo. liber. l. ſi patronus teſtamento. §. ex teſtõ. fa-
cit l. ſi necem. §. ſed deportatus. eod. ti. & de coniun. cum eman.
lib. l. j. §. ſi pater. Contrarium videẽ per ea, quæ dicta ſunt, quia li
cet filius ſit exhęredatus, alius eſt eius loco inſtitutus, qui exclu
det filiam fęminam, vt d. l. ſi quis filio exhæredato. Ad hoc facit
l. filius. §. cum quis. j̄. de leg. j. Et quod ibi no. & j̄. ad Treb. l. ex fa
28 cto. §. fi. & C. de cond. inſt. l. j. per Cy. in quibus patet, ꝙ nõ requiri
tur, ꝙ filius ſit hæres, vt alius excludatur, ipſe tamen hæres tene
biẽ dotare filiam, ſicut teneretẽ filius inſtitutus, quia bona tran-
ſeunt cum onere. Ad hoc j̄. de contratab. l. filium. §. ſed quẽad-
modum. Puto etiam, ꝙ teneretẽ ad alimenta ſi puella eſſet pau
per, vt nota. C. de nego. geſto. l. alimenta per Cy. & argum. in
Auth. quibus modis natur. effic. ſui §. ſi quis autem hæres. Hæc
vera, ſi filius eſſet ſucceſſibilis. alias nõ excluderet filiam, puta,
ſi eſſet frater minor, vel deportatus, vt j̄. de bonis liber. l. ſi necẽ.
§. ſi deportatus. Tunc enim in tantum vẽ mortuus, vel verius
dicit, poſt filium exhæredatum non excludere filiam. Nam nõ
excludit patronum, cui non tam debeẽ hæreditas, ſicut filiæ. de
fal. l. poſt legatum. Niſi fuerit inſtitutus rogatus de reſtituendo
filio exhæredato. Tunc. n. excluderet, ac ſi filius inſtitutus eſſet
de bonis. liber. l. ſi necem. §. fi. Idem eſt, ſi per quemcunq. alium
modum

modum ad ipſum bona matris peruenerunt.de iure patro. l.ſiue
29 pſonus.§.naturalis ¶ †Quid ſi ex modica parte eſſet filius inſti
tutus,an excludet filiã? uidetur,q ſic, de bon.libe. l. ſi eſt modica.
in prin.Contrariũ puto,quia magis eſt debita filio q̃ pſono hæ-
ditas. ¶ Tertia quo eſt,pone,filius inſtitutus ſimul cũ alio hǣdi-
tatem repudiauit. quo an filia pterita rumpet teſtamentũ,ſi fi-
lius poſtea moriat̃ arg.q ſic,quia ſtatutum dicit exiſtente ma-
ſculo, ſed maſculus non eſt hęres, nec ſupereſt, ergo &c. Puto
ꝯtrium per ſupradic.Nam ille tſtm rumpit,qui eſt habilis ad rũ-
pendum tpe mortis.ut d.l.ſi quis exhære.Sed iſta filia tpe mor-
tis pris non erat habilis,quia frater eam pcedebat, vel exclude-
bat,ergo in perpetuum erit excluſa. Illud aũt,quod in ſtatuto
dr̃,extante maſculo. debet intelligi tpe,quo ſucceſſio defertur.
non aũt requiritur,q ſemper extet,ut excludatur.Ad quod fa-
cit,quod no.j.ad Tertul.l.fin.per Bar. Et facit de noxa.l.in de-
lictis.§.ſi extraneus. & j.de teſt.mili.l.Tit.& de commo.l.j. in
fine. ¶ Octauo prin.oppo.de l.3.§.ſi.ſ.eo.& j.de hæred.inſt.l.
ſi filius.de vulga.& pup.l.ex facto.§. Lucius.Sol. aut filius pteri
tus eſt in toto teſtõ, & totum teſtm̃ eſt nullum, vt hic. Aut ab
vno tm̃ gradu, & tunc aut primo. & ille non tenet, vt in ꝯrio.
Aut a ſecundo,& ſi in primo gradu erat inſtitutus,valet ſecun-
dus gradus,licèt ab eo ſit pteritus,vt l. poſthumus. §. quod vul
go.j.eod. Aut erat a primo exhæredatus, & tunc ſecundus, a
30 quo erat pteritus, non tenet.vt j.titu.j.l.ſi ego.¶ †Sed circa
hoc dubitat̃ de duobus. Primo pone,pr̃ habens duos filios.vnũ
5 inſolidum hǣdem inſtituit, alterum præteritum ſibi vulgariter
ſubſtituit, vtrum aliquis gradus iſtorum teneat,vt ſi nullus,vi-
detur tenere, q ſecundus gradus,per dictã l.ex facto.§.Lucius.
de vulg.&pup.& de hæredib.inſtit.l.ſi filius. In ꝯtrium videtur,
quia aut dicimus,& ipſum gradum in totum valere, id eſt, vt fi
lius ſubſtitutus totum habeat, & tũc inſtitutus reperiret ſe ni-
hil habere,ſicq; tanquam pteritus rumpet ſm̃ gradum. Aut di
ces filium ſubſtitutũ habere dimidiam ex ſubſtitutione, & pri-
mum gradum non valere.Et ſic reperiretur quẽ pro parte dece
dere teſtatum, & pro parte inteſtatum. Videtur ergo dicendũ
neutrum gradum valere,primum pp ſm̃, ſm̃ propter primum
pp dictas repugnantias. ¶ Ego puto, ſalua veritate,q vtroque
gradu valeret,fietq; concurſus vtriuſq. filij.ſ.inſtituti,& ſubſti-
tuti.Nam pp repugnantiam rõnum hoc fit,vt j.de hęre.inſtit.
l. paterfam. Titium,& uterq; habebit medietatẽ.Nam illa uer-
ba,ſi hr̃s non erit.intelligunt̃.ſ.quatenus hr̃s non erit. ut j.de l.
j.l.Sthicum.q meus erit,& no.ſ.de tranſa.l.controuerſia.Cum
ergo filius inſtitutus non poſſit eſſe hr̃s inſolidum,erit hæres p
dimidia,& pro alia erit hæres filius ſubſtitutus. Nec obſt.j.de
vulgari,& pupil.l.verbis ciuili. ubi ille, qui non admittitur, vt
ſubſtitutus,non admittit̃,vt ꝯiunctus,quia loquit̃ in e~~x~~neo ſub
ſtitu.in quo ceſſat rõ pdicta. ¶ Et q hæc opi.ſit uera,probo per
tex.j.eo.l. Gallus.§.& quid ſi tm̃. Quę de neceſſitate ſic intelli.
oportet.Pone enim filium inſtituo, & ſubſtituo nepotẽ ſm̃ ꝯſi
liũ Galli,vel Velleiani: deinde filium emancipo, quærit̃ an ne-
pos ſuccedat ex ſubſtitutione?dr̃ ibi,q ſic:ſed quęro pro quota
parte. Barto. ibi vr̃ ſentire, q in totum . Sed ego contra puto.
Nam ſi propter hoc eſſet emancipatus, reperiret ſe præteritũ,
& rumperet teſtm̃ per contratab. & ſic intentio teſtatoris , q
intendebat ſibi prouidere ſubſtituẽdo nepotem,ne rumpatur
teſtm̃, fruſtrabit̃. Vnde dico, q ut prouiſio teſtatoris ſit ualida
nepos ex ſubſtitutione cum emancipato concurret, & ſic non
rumpet̃ teſtm̃. Sed dices ꝯ vr̃, quia nepos ſubſtitutus erat tm̃
in ſuitate. Vñ cum filius deſinat eſſe ſuus, in totũ nepos ſucce-
det. Nec eſt curandũ, ſi filius emancipatus ꝯtab. intentat , quia
p eam non rũpit ipſo iure teſtm̃. Reſpond.q licet ſit prĩus ſub
ſtitutus in ſuitate ſecundario etiam in hæreditate. Item dico,
q teſtator uidet̃ prouidiſſe etiam in caſu,quo teſtm̃ per contra
tab.expugnaretur.Hoc probatur.in d.l. Gall.§.fina.ubi dicitur,
q ſi nepos ſubſtitutus filio emancipatus fuerit,q nihilominus
filio decedente admittitur ex ſubſtitutione,quia ſi non admit
teretur expugnaret teſtm̃ per contratab.Et ſic patet,quod ta-
lis ſubſtitutio non ſolum fit caſu,quo agnoſcendo teſtm̃ rum-
peretur de iure ciuili , ſed etiam ſi per contratabul. Concludo
ergo,quando fiet concurſus utriuſque . Sic etiam ſunt alij ca-
ſus , in quibus admittitur concurſus ſubſtituti , & inſtituti , de
31 quo in l.j.de vulg.& pup.†Sed quæro,pone, pater filium impu
berẽ inſtituit,puberẽ præterijt, quem impube pupillariter ſub
ſtituit,an teneat teſtm̃,& pupillaris ſubſtitutio? hanc quæſtio-
nem habuit Oldr.& determinat teſtm̃ non ualere,quia ſi eſt p-
teritus,& per conſequens ſubſtitutionem pupillarem,ut l.2.§.
ideo.de uulgar.& pupill.In contrarium facit quod dixi. Nã pu
pillaris continet uulgarem:ergo quantum ad uulgarem cõcur
reret,ut ſ.dixi.Puto Oldra.dicere ueritatem. Nam tacita vulga
ris eſt ſubſtitutio legis potius , q̃ hominis, ut l.iam hoc iure de
vulgar.& pupil. lex autem iſta demum ſupplet uoluntatem de
functi,ſi ipſe non fuit in culpa. Alias ſecus.Hoc probo.p l.ſi.ſ.

de inoffic.teſtam.coniunct.a.l.quidam teſtõ. de vulg. & pupil-
lari.Nam in hæreditatibus prohibitio iuris accreſcẽdi, deducit
teſtm̃. ad irritum,ut j.de hæred.inſti.l quoties.§. ſi duo. Pone
ergo iſtitutis duobus hæredib.fit una ſubſtitutio vul.per quam
videtur ius accreſcendi prohiberi , ut j.de bonorum poſſ. ſm
tabu.l.j.§.ſi duo.& C.de fideiuſ.auth. hoc amplius.decedit ſub
ſtitutus, certe lex ſupplet defectũ teſtatoris, qui ſi ſciuiſſet, ius
accreſcendi nõ prohibuiſſet, quia ſubſtitutio non tenet, ideo
cohæres admittit per ius accreſcendi,ut d.l. quidam teſtamen-
32 to Proculum.de vulgar.& pupil.†Sed pone,ſubſtitutio non te
net pp præteritionem filij,certe totum teſtm̃ irritatur,ut d.l. ſi
ego.Nam cum per dationem ſubſtituti,ius accreſcendi prohi-
buerit,licet datio ſubſtituti non teneat, tamen quia non tenet
propter culpam teſtantis filium prætereuntis,lex ei non fauet,
nec eius defectiuam uoluntatem ſupplet,ut d.l. ſi ego, in pro-
poſito igitur,cum filius ſit præteritus,nec ualet pupil. & vulg.
tacita,& prædicta ſunt notanda.His oppoſi.expeditis pro com
33 pletione materiæ,quæritur de aliquibus.†Et primo pone,q hę
reditas eſt non ſoluendo, & nihil eſt in ea, vtrum præteritio fi-
lij faciat teſtm̃ nullum,vr̃ q non, quia in eum non cõtinuatur
dñium rerum,quæ non ſunt. Et ſic ceſſat ratio nullitatis indu-
cens,ſm Bar. præterea,qñ filius,non debet habere quartã,eius
præteritio non nocet , ſed quarta , dicitur deducto ære alieno.
vt l. Papi.§.qm̃ autem quarta.ſ.de inoff. teſtam. Ergo ubi nihil
eſt,quartam habere nõ põt, dr̃ enim potius quarta bonorum,
q̃ hæreditatis,ſm Doct.ꝯtrium puto uerum,quia leges indiſtin-
ctè dicunt filium pteritum reddere teſtm̃ nullũ. ergo &c. l.j.§.
& generaliter. de l.præſtan.Et pro hoc optimè facit ſ.de boo.li
be.l.q ſoluendo. Per hoc patet,q ſola ratio continuationis do-
minij , non eſt cauſa nullitatis,ſic ꝯ Bar. Illud autem,q dicitur
quartam dici deducto ære alieno,fateor quo ad ineundam , &
deducendam quartam de bonis , ſed antequam deducat̃, dicit̃
34 quarta totius hæreditatis.†Secundo ſi filius conſentit,q pater
eum prætereat,quia cum pr̃ uelit eũ inſtituere, ipſe nolit, vtrũ
ualeat teſtm̃.ſi prætereatur, glo. mouet hanc.q. in l.ſi qñ.C.de
inofficio teſtamen.& ibi per Doct.Puto,q ſi per talem conſen
ſum,uel renuntiationem excluderetur a ſuccedendo.Puta, quia
iurauit hæreditatem non petere:ut in c.quamuis.de pact.lib.6.
uel quia prohibuit patrem teſtari, excludetur etiam a rumpen
do.argumẽ. eius,quod ſ.dixi.per l.ſi poſt mortem. §.liberi. de
ꝯtrab.cum ſimilibus.Si uero non excluditur a ſuccedendo : tũc
talis renuntiatio:uel conſenſus nihil operatur, quia per eũ nõ
poteſt confirmari:quod non eſt: vt l.uem eorum in § decurio.
quod cuiuſque uni nomine.de confirm.vtili. uel inutili.c.exa-
minata.Item quia iuri,quod quis nondum habet : renuntiare
nõ pt.de leg.2.l.ſi quis ſub ꝯditione.& l.j.C.de pac.ubi no. Hoc
uerum: niſi opera eius factum eſſet : q non inſtitueretur argu.
de do.excep.l.ſi opera.Dic tamen:ut plene no.in d. l. ſi qñ. per
35 Cyn. ¶ † Tertio quæro pater aſſignauit filio legitimam in uita
ſua:vtrum poſtea poſſit teſtm̃ impugnare. Reſpon. aut pater
poſtea ipſum in aliquo inſtituit:& certum eſt : q non, ſed agat
ad ſupplementũ , & cõputabit ſibi in quartã : iuxta no. in l. in
quarta.ad l.Falc.Aut ipſum exhęredat:& tunc de iure iſto non
poterat agere querela.ut l.Papin. §.ſed ſi mortis.& l.ſi nõ mor
tis.ſ.de inofficio.teſtamen.Hodie uero ſi quidem in exhæreda -
tione non eſſet incerta cauſa:diceret nullum : ut patet in §. a-
liud quoque capitulum. ubi dicitur , q etiam ſi per quamlibet
donationem detur legitima : debet in exhæredatione inſeri cã:
alias non tenet teſtamentum.Si uero cauſa inferatur: puto,q
etiam ſi non ſit uera:non poteſt filius querelam intentare,uel
dicere nullum.Nam licet olim non poterat cauſa nõ inſerta,quia
appoſitio cauſæ facit exhæredationem ſolennem,& ſi uera nõ
ſit:ſicut olim ſimplex exhæredatio ſolennis. Sicut igitur olim
donatio inter uiuos excludebat querelam filio exhęredato:ita
hodie,dum tamen ſit ſolenniter exhæredatus. Et hoc eſt multũ
notabile,& nouum,ſi uero in totum filius eſſet pteritus , tunc
dico,q illa aſſignatio fuit facta de neceſſitate.Puta,dicit ſtatu-
tum,q filio delinquenti,pater tenetur aſſignare legitimã,tunc
dico,q ſi pater eam aſſignauit, ſi poſtea ipſum prętereat teſtm̃
tenet,quia conqueri non poteſt filius de patre,qui legitimam
aſſignauit ſibi legitime.unde non debet pater legis auxilio de-
cipi,vt ſ.cõmoda l.4.§.nunc uidendum. Et adde hoc,q no.p la
cob.de Are.& Bart.j. de pecul.legat.l. Sthicũ. & per dñm meũ
in authen.ſi captiui.C.de epiſco.& cleric. Si uero uoluntariè ſi
bi aſſignauit,tunc niſi poſtea inſtitueretur,uel exhæredaretur
dicet nullum,& etiam ſi eſſet dictum , q pro legitima aſſigna-
bat,quia ſperare potuit,ut pater in teſtamẽto eſſet ſibi gratus,
vt j.de bon.liber. l.ſi uero.§.ſi ſeruo.ut d.§. aliud quoque capi
tulũ.in Auth.ut cum de appel.cog.ubi hoc probat̃ expreſſe: o-
portebit tñ,q conferat,ſi uult ſuccedere,iuxta not. in auth. ex
teſtõ.C.de collatio.& d.l.ſi uero.§.ſi ſeruo. Vel ſi uult retinere
quod datum ſibi erat a patre,non cogetur ſuccedere, uel con
ferre,

36 ferre,ut ibi & l.fi.ff.de collatio bono. † Quarto quæro,pater nõ
inſtituit filium,ſed eius ſeruum, uel nepotem ex eo,contēpla-
tione patris,quæro an teſtm̃ ualeat, uidetur ꝙ ſic, quia ſibi ꝗ-
ritur eorum perſona mediante,ut l.placet.ff.de acq. hæredita.
Ad hoc de colla.l.dedit dotem. Contrarium eſt uerum,ga bo-
norum debet conferri in perſona filij,non eius ſerui, uel filij, ut ff.
de leg.præſtand.l.j.in §.j.& hoc patet in l.Gallus.§ idem credē-
dum.in fin.& §.in omnibus.ff. eodem. Nam plures caſus eue-
nire pñt, ꝙ ſeruus nollet adire, & ſic filius fruſtrarei, ut l.cum
proponas.C.de hæredibus inſtituen facit l. preriaretum. circa
37 mediū.ad l.Fal.¶ † Expeditus de primo, capio ſm not.& op. ꝙ
mortuo filio præterito in uita patris teſtm̃ reconualeſcat,vt ff.
ti.j.l.poſthumus.in prin. Solu.ibi in poſthumo præterito, cuius
contemplatione præteriuo, non reddit a principio teſtm̃ nul-
lum,hic in iam nato:qui præterito a prin.teſtam.eſt nullū. Vñ
facilius reconualeſcit,quod olim habuit eſſe,ꝗ illud,quod nū-
quam fuit.facit lex ſi teſtm̃.ſ.de teſtm.& ſ. de pactis.l. ſi unus.
§.ꝙ in ſpe.do.contra,quod idem in iam nato,ut l.poſthumus.
§.idem circa. Sol ibi fuerunt inſtituti, uenientes ab inteſtat. hic
non. Ex quo enim uenientes ab Inteſtato in omnem euentum
habituri ſunt hæreditatem,fauorabilius igitur eſt, ut teſtm̃ re-
conualeſcat mortuo filio in uita patris, quàm ſi ex noua pa-
tris voluntate videretur habere,qui uoluntatem non mutauit.
Ad quod facit,quod no.in l.qui teſtamento.§.i.in glo.ſup ver-
bo.per ↄtium.& C.de teſta.l. hac cōſultiſſima. §. ſi quis autem.
in ti.j.de contratabu.l.ſi dubi.§. ſi prius. Si uero filius iam na-
tus decederet in patris poteſtate, etiam inſtitutis uenientibus
ab inteſtato,non reconualeſceret.ut ff. l. proxim. Ceſſat enim
tunc coniectura voluntatis paternæ, cum mortuus non dicat
38 velle,ff.de opt.leg.l.ſi tibi.§.vnius.¶ † Tertio ad iſtud oppono.
de l.filio præterito.ff.ti.j.Solue per approbationem filij factā,
poſt mortem reconualeſcit,ut ibi,non per mortem,ut dixi.Fo-
tior enim eſt expreſſa probatio,ꝗ tacita, quæ per mortem fit.
39 ¶ † Pro declaratione, iſtius articuli,utrum teſtm̃ nullum recō
ualeſcat ceſſante impedimento,dic,aut teſta.eſt nullum ex per
ſona hrēdis, aut ex perſona teſtatoris,aut ex defectu ipſius teſti.
¶ Primo caſu non reconualeſcit, cum tria tempora requiran-
tur,ut hæres ſit capax,ut l.ſi alienum §.in extraneis.de hæredibus
inſtituen.¶ Secundo caſu,aut erat defectus in teſtatore tēpore
teſtamenti,& tunc non reconualeſcit.l. 2. ſ. de teſtamen. Aut
ſuperuenit ex poſtfacto,quia capite minutus eſt, tunc ceſſante
capitis diminutione reconualeſcit.vt ff.de bono.poſſ.ſm tabu.
l.qui ex liberis §.teſtamento.& Inſti. quibus mod. teſtam. infir-
40 ma.§.non tm̃. † Et ſi quæris,an reconualeſcat de iure ciuili,uel
prætorio. Reſpo.ſi ex cauſa,quæ retro fingit ex legis diſpoſitio-
ne,ut ex fictione legis Corneliæ,uel poſtliminij.tunc reconua-
leſcit de iur.ciuil. alias de iure prætorio, ut no.in d.l. poſthu §.
41 idē & circa ff.eodem.¶ † Item quæro, utrum requiratur, ꝙ teſta-
tor declaret ſe uelle decedere cum eadem voluntate? Reſpon.
ſi mutauit ſtatum inuitus,non,ut ff.tit.j.l.ſi. quis filio.§ quate-
nus.& l.j §.exigitur.ff.de bono poſſ.ſm tab. Si uero uoluntariē
ſtatum mutauit, ut quia dedit ſe ad arrogandum,tunc aut erāt
inſtituti venientes ab inteſtato,& idem,ut ff.u.j.l.poſthu §.idē
& circa.qui tex.debet intelligi ſm Bar.& no. Alias requirit, ꝙ
declaret ſe uelle cum eodem teſtamento decedere,ut d.§.& in
§.tm̃.Inſtitu.quib.mod.teſta. infir. ¶ Tertio caſu, aut defectus
erat extrinſecus.& eo ceſſante, teſtamentum reconualeſcit. ff.
de hæred inſti.l.qui ſoluendo non erat duos Apollineos Si ue-
ro erat extrinſecus,tunc aut erat defectus ſolennitatis,& recō-
ualeſcere non pōt,cum ſolēnitas debeat adeſſe in ipſo actu. ut
C.de teſtam l.non dubium. & ibi no. Aut erat defectus præte-
ritionis,& tunc aut ꝗrimus,an per approbationem pteriti recō
ualeſcat. Et dic,ꝙ ſic,ut hic,& l.filio præterito. Aut per mortē,
& tunc,aut præteritus eſt poſth.aut iam natus,& hoc caſu, aut
inſtituti ſunt uenientes ab inteſtato,aut non, ut ex ſuperiorib.
42 patet.¶ † Sed quæro,utrum p approbationem filij reconuale-
ſcat de iure ciuili.uel ptorio Reſpō.ſi approbatio filij pcedat te
ſtm̃,ut puta, cum filius uiuo patre renuntiat hæreditati cum
iuramento,ut in c.quāuis.de pact.lib.6 Et tunc puto, ꝙ teſtm̃
poſtea factum ualeat de iure ciuili, quia ille filius hr̃ pro mor-
tuo,nō tenebatur pr̃ ipſum inſtituere,ex quo erat inſucceſſibi
lis,arg.infra de bonor.poſſ.contratab.l.ſi poſt mortem.§.liberi.
ff.ti.j.l.nam & ſi ſub conditione.§.fi.ubi filius non rumpit, vt
ſibi locum faciat,quod hic etiam non poteſt. Si uero approba
uit poſt teſtamentum factum, tunc æquitate prætoria recon-
ualeſcit.ſm communem opin.no.in l.filio pręterito,ꝙ licet nō
bene probetur per legem expreſſam,ſuadet tamen. Nam filius
præteritus ipſo iure eſt hæres a morte patris de iure ciuili,licet
igitur repudiet,non poteſt deſinere eſſe hæres. Vnde alius eo-
dem iure non poteſt eſſe hæres,ut l. quod contra.§.uni duo,de
regu.iur. Oportet ergo dicere, ꝙ ex æquitate prætoria ſcriptus
hrditatem obtineat. ¶ Alia circa approbationē filij præteriti,
dic,ut hic per Bar.& l.filio præterito,quæ tranſcribere nō opor
43 tet. ¶ † Venio ad tertium, & ultimum no. & oppo. ꝙ ſecūdum
teſtm̃ nullum rumpat primum. C. de teſtam.l. hac conſultiſſi-
ma.§.ſi quis autem. Sol.ibi ſm teſtm̃,licet non ſolenne ualebat
de iure ſpāli,quia inſtituti erant uenientes ab inteſtato,iō pri-
mum rumpit. Non.n.refert ad rumpendū primū teſtm̃, utrum
ſm valeat de iure cōi, vel de iure ſpali,ut ff. de mili.teſtam.l.mi
liti codicillis.§.militia miſſus. Si āt ſm teſtm̃ nullo iure tenet,
primum non rumpit,ut hic. Sed ↄ.de dicto §.militia vbi ſecun-
dum non tenebat,& tñ rumpit primum. Sol.ibi primum vale-
bat de iure ſpeciali,unde facilius tollitur ſm,etiam non ſolen-
ne. Secus ſi primum valeret de iure communi,vt hic,& ibi no.
¶ Item ad idem oppo.cum iſte tex. ſimpliciter loquatur,poteſt
intelligi etiā ſi in ſecūdo teſtō,in quo filius eſt præteritus ſint
inſtituti venientes ab inteſtato,& tamen dicitur, ꝙ nō rumpit
primum,quod non eſt ↄ dictum §.ſi quis autem. Sol.dicit glo.
tio.hic loquitur, quando in ſecundo teſtamento filius eſt præte-
ritus,etiam quo caſu,ſi ſint inſtituti uenientes ab inteſtato, eſt
nullum,ſed §.ſi quis aūt loquitur,cum deficit ſolennitas teſtiū,
quod non reddit teſtm̃ nullum omnino,cum uenientes ab in-
teſtato ſunt inſtituti. Iſta ſol.eſt uera, & probatur. ff.titu.i.l. po
ſthum.vet.idem & circa ſm uerum intellectum. Vbi patet,ꝙ ſi
in teſtamento,in quo filius eſt præteritus,ſunt inſtituti uenīē-
tes ab inteſtato, filio moriente in uita patris reconualeſcat te-
ſtm̃ de iure præto.ergo nullum erat de iure ciuili. Maior ergo
eſt defectus præteritionis,quam ſolennitatis, quantum ad vtili
tatem teſtamenti, inquantum ad confirmationem eius nō ga
teſtamentum,in quo filius eſt præteritus poteſt reconualeſce-
re per approbatio.filij,uel mortem in uita patris,contingenrē,
vt ff.ti.j l.filio præterito.& l.poſthum §.idem & circa. Secus in
eo,in quo ſolennitas deficit. vt C.de teſta.l.non dubium. & ibi
no.¶ Sed ad iſtam ſol.opp.ꝙ inſtitutis uenientibus ab inteſta-
to,etiam teſtm̃ in quo filius eſt præteritus valeat,& primū rum
pat,ut ff.de bonorum poſſ.contra tab.l.ſi duobus.§.ſi prius. Di-
cunt quidam,ꝙ ibi ſm teſtm̃ erat nullum,licet ueniētes ab in-
teſtato fuiſſent inſtituti,tamen filius præteritus petendo ↄtab.
videtur ipſum approbare,quia contratab. non competit ↄ te-
ſtamentum nullum, & ex hac approbatione primum rumpit,
& hanc videtur tenere ibi Bar. ¶ Iſta ſol.eſt falſa. Nam ſi hoc
eſſet uenientibus ab inteſtato inſtitutis eadem ratione idē eſ-
ſet inſt.iur.s extraneis,quia ratio ſupradicta utrobique pariter lo-
cum habet. Cuius ↄtrium ille tex.vult. Item, quia non eſt uerū,
ꝙ filius petendo contratab.uidetur teſtamentū approbare,ga
eſſet ſibi ipſi ↄtrius,ut ſ. probaui in quarta oppo. primę partis.
Item quia ad hoc,ut ſecundum teſtm̃ tollat primum, requirit,
ꝙ valeat ſtatim,cum fit.ut ff.ti.j.l.cum in ſecundo. Vel ſi eſt ta-
le,quod ex poſtfacto poſſet reconualeſcere, primum non tol-
lit,ut eſt caſus hic,cōiuncta l.filio præterito.ff.ti.j. Ita ꝙ iſta ſol.
eſt ↄ iſtam legem expreſſe,& ff.dicam. ¶ Ratio eſt duplex, pri-
ma quia actus ultimæ uoluntatis non debet perire ſ. commu.
præd·orum.l.receptorum. ¶ Secunda, quia ex quo teſtm̃ ſcd̃m
a principio non tenet: & ſic primum non eſt ſublatum,non pe
filius approbando ſm teſtm̃ tollere primum,nec in præiudiciū
primi ſm approbare,vt ff.eo.l.fi.& de bon.poſſ.ſm tab.l.ſi poſt
mortem.§.ultimo, Dic igitur, ꝙ ibi præteritus fuit filius eman-
cipatus,& ſm teſtm̃ ratione præteritionis non erat nullū, erat
tñ non ſolenne ex defectu teſtium. Et ideo ſi in eo ſunt venien
tes ab inteſtato inſtitutu, tenet, de iure ſpeciali, & rumpit pri-
mum,vt d.l.hac conſultiſſima.§.ſi quis autem. C.de teſta. alias
non. Et iſte eſt verus intellectus illius.§.per quē patet, ꝙ illud,
quod dr̃.in § ſi quis autem.erat ēt de iure ſtorum. Et probatur
apertē.ff.ti.i.l.a Sed iſta ſol.non vr̃ poſſe ſtare duplici rōne. Pri-
mo, quia tunc demum defectus numeri teſtium non officit,cū
inſtituti ſunt venientes ab inteſtato, hoc eſt, primum locum
obtinentes in cā inteſtati. Tunc enim cum illi ſint in oēm euē
tum habituri hæreditatem, fauorabiliter ſuſtentatur uolun-
tas imperfecta. Et iſta eſt iō §.ſi quis autem.ſed in §.ſi prius. nō
fuerunt inſtituti illi, qui primum locum tenebant in cā inteſta
ti,quia ille,erat filius, licet emancipatus,qui oībus agnatis prę-
fertur. Ille aūt filius non erat inſtitutus,ſed præteritus. Ergo rō
illius § ſi quid autem.locum non habet, & ſic iſta voluntas im
perfecta,non eſt ſuſtinenda,fateor iſtud ↄtrium difficile, ſi quis
rectē inſpexerit. Et forte hac conſideratione aliqui ab iſto intel
lectu receſſerūt, & licet nullus tangat,vera tñ reſpō.eſt ſuſtinē
do iſtum intellectum,ꝙ ille §.ſi prius.declaret.§. ſi quis aūt, vt
ille.§.debeat intelligi. cum ſunt inſtituti uenientes ab inteſta-
to,ꝗ obtinent primū locum de iure ciuil. licet non de iure præ
torio. Hoc dicit ille.§.ſi prius ibi,ſi remoto quolibet filio,&c.li
cet.n.filius primū locū obtineret de iure ꝑtorio, non tñ de iu-
re ciuili.ſed illi,ꝗ inſtituti erant. Et ad hoc facit,ꝙ no.ff.de coll.
bono.l.j.§.toties.uer.uel maxime,in gl.circa.fi.¶ Et ſm hoc vr̃
dicendū,ꝙ cum hodie emancipatus uocet̃ de iure ciuili, ut in

Auth.

Auth.de hæred.ab inteſtato.§.nullam,ꝙ ſi præteriretur emancipatus,& in teſtamento non ſolenni, remotiores ab inteſtato uenientes inſtituerentur,& teſtm̄, uel illa ultima uoluntas nō ualeret,nec conſeruaretur,per §.ſi quis autem. Quod uī probabiliret poſſe dici,ſi emancipatus prę̄teritus decederet, anteq̄ teſtm̄ impugnaret, uel approbaret expreſſe. tunc enim ex nunc reconualeſceret,arg.l.poſthumus.uerſic.idem,& circa.j.tit.1. ubi filius iam natus fuit ꝑteritus,& remotiores eo in gradu fuerunt inſtituti,& ꝑterito decedente reconualeſcit . Et hoc dico ſub dubitatione,& eſt imaginatio noua. ¶ Item ſecundo non uī in hunc intellectum poſſe ſtare.Nam certum eſt,ꝙ licet ſine inſtituti uenientes ab inteſtato,uoluntas non ſolennis nō ualet iure teſti,ſed ex ea inteſtato ſuccedit, ut dic.§ ſi quis autē. Ergo ɔ̄ talem ultimam uoluntatem non datur ɔ̄tab.ut l. quod uulgo.j.de bonorum poſſ.ɔ̄tab. Et tamen in §.ſi prius. dr̄,ꝙ il le filius prætetitus habet cōtra illud teſtamentum non iure factum ɔ̄tab. Ergo non loquitur de teſtamento imperfecto ratione ſolennitatis,ſed præteritionis. Iſtud contrarium eſt etiā diffi cile.¶ Sed rn̄deo,quia tunc demum contra imperfectam uolū tatem datur ɔ̄tabul. cum ex ea non poteſt hæreditas obtineri. Tunc.n.non expedit ɔ̄tab.dari,cum non habeat eſſe, nec formam ad eſſe,ſed cum ex ea uolunrate poteſt ſuccedi,ɔ̄tab.dari poteſt.Caſus eſt ſingularis.in d.§.ſi prius. & ex hoc patet ſingularitas iſtius notabilis,& fortis §. rō autem huius eſt, quia licet uoluntas talis non habeat formam ,hēt tñ eſſe, cuius reſpectu poteſt ɔ̄tab.dari . ¶ Sic econtra uidemus,ꝙ cum teſtm̄ habet formam,non tamen habet eſſe,& tamen poteſt contrarab. dari,ut in teſtō ſolenni ratione numeri teſtium, in quo iam natꝰ in poteſtate præteritus eſt,ꝙ licet ſit nullum,ut hic, tamen, quia habet formam,ut j.de pœn.l.ſi quis aliquid.§.teſtm̄,& de tab. exhi.l.j.§.ſciendum autem poteſt contrab.peti,ut j.de legat. ꝑſtan.l.is cui. Et dixi.s̄.in 4.op.primæ partis. Concludo igit̄, ꝙ tunc demum ɔ̄tab.denegatur,cum teſtamentum caret eſſe, & forma,ſed ſi alterum illorum habeat, competit , ut d.§.ſi prius. & tene menti. Vltimo opp.ad iſtum tex.ꝙ ex hoc ſecūdo teſtō, in quo filius eſt præteritus,rumpatur primum. Nam ex eo pōt hæreditas obtineri per approbationem præteriti.ut j.ti.j.l.filio præte. Ergo primum rumpit,ut j.ti.j.l.cum in ſecundo. Rn̄det gl.ibi,& l.ſi quis enim de uulg.& pupi.ꝙ lex,cum in ſecundo locum habet,cum ſcd̄m teſtamentum eſt tale, ex quo poteſt adiri hę̄reditas de iure ciuili,ſecus ſi de iure prætorio . Tunc. n. primum non tollit. Ratio,quia prætor, ſicut nec hæredem facere poteſt,ita nec teſtm̄ iure ciuili ualidum tollere poteſt, ut arg. Inſti.de bon.poſ. §.quos autem. Secundum teſtamentum ꝑ approbationem filij nō reconualeſcit de iure ciuili, ſed prætorio ergo primum non tollit. Et per hoc dicit gl.in d. l. ſi quis enim. de uulga.& pup.ꝙ teſtm̄,in quo poſthumus eſt præteritus , nō tollit primum,quod eſt contra caſum.l.3. §. ſed ſi conſtante. j. ti.j. Hanc opi.uīr ſequi omnes,ſed certe mihi non placet. Nam eſſet dicere ſic, ꝙ quis poſſet decedere cum duobus teſtamētis. Vno ualido de iure ciuili,alio ualido de iure prætorio. Item ſicut ſecunda uoluntas imperfecta, & ex qua ſuccedit ab inteſtato non ex teſtamento,primū teſtamentum tollit,ut l.hac conſultiſſima.§. ſi quis autem de teſtam. Multo fortius debet tollere primum,ſi ualet, & poſſit ex teſtamento ſuccedi , licèt nō de iure ꝑtorio,cum cā teſtamēti fauorabilior ſit,q̄ inteſtati, de acq.hære.l.quādiu. Item quia prætor pōt in effectu alicui auferre hæreditatem,ut per ɔ̄tab ergo & primum teſtamentum tollere. Non uideo,cur ɔ̄dici poſſit . ¶ Et ideo,dico ꝙ lex cum in ſecundo.quæ dicit ſcd̄m teſtamentum,ex quo poſſibile eſt hæreditatem adiri,uel obtineri,primum tollere,locum habet , cum illud teſtm̄ ſtatim cum fit ualet. Sed ſi non ualeret a principio, ſed ex confirmatione alterius dependeret , tunc primum non tollit. Caſus eſt hic. Rō eſt,quia filius præteritus in ſecūdo teſtō non poteſt ipſum approbare in præiudicium primi teſtamenti illorum , quibus ab in teſtato ꝑꝑ ſuam præteritionem aperta eſt uia,ut j.eo.l.fi.& de contra tab.l.poſt mortem.§. fin. Multo fortius non poteſt in præiudicium eius, cui ius ex teſtamento delatum eſt,cum,ut dixi fauorabilior ſit cauſa teſtati,q̄ inteſtati.

45 ¶ † Ex hoc concludo,ꝙ ſi ſecundum teſtamentum ab ipſo initio tenet de iure prætorio tm̄,nō de iure ciuili, ut erat olim cū inſtituebatur poſthumus alienus,ut in ti.de bon. poſſ. in prin. tollit primum ipſe iure.ut d.l.cum ſecundo. Et hanc ſolutionē uidetur ſentire gl.Inſti,quib.mod.teſ.infir.in §.poſteriore. Cætera circa reuocationem teſtamenti,dic,ut ibi ple.per glo. laus Deo Amen.

L E X VIII.

Gradus ſecundus ſubſt. vulgaris, licet ſit conditionalis pendente primo tamen ex præteritione filij nati redditur nullus, & ex præteritione poſthumi rumpitur,nec eo nato reconualeſcit,licet præteritus moriatur poſt mort. testatoris.

2 *Clericus, ſi impetrauit beneficium uacaturum,& antequam uacaret contraxit matrimonium,deinde mortua eſt uxor antequam uacaret,ſi poſtea uacat,ꝙ non poſſit illud obtinere.*

3 *Præteritio poſthumi non reddit teſtamentum nullum antequam naſcatur, ſed poſtquam eſt natus,idem iuris eſt in eo,ꝙ in iam nato.*

Quod poſthumus rumpat,ut ex nunc,ſed iam natus a principio.

1 SI a primo. † Secundus gradus ſubſtitutionis uulgaris, licet ſit conditionalis pendente primo,tamen ex præteritione filij nati redditur nullus, & ex præteritione poſthumi rumpitur,nec eo nato reconualeſcit,licet prę̄teritus moriatur poſt mortem teſtatoris.h.d. Et primo loquitur,qn̄ fuit præteritus iam natus, & ſic eſt nullum a principio uſque ibi, ſed & ſi. licet gradus inſtitutionis non ſit nullus,quia fuit ab eo exhæredatus, ſicut econuerſo poteſt eſſe nullus primus gradus,& non ſecundus,ſi a primo fuit præteritus,& a ſecundo exhæredatus,ut ſupra eod. l.3.§.fi. & ſic ponit caſum econuerſo ad illū.§. Secundo loquitur in poſthumo ꝑterito,cuius natiuitate rumpitur ſecundus gradus,a quo fuit ꝑteritus,nō tn̄ primus ſuit exhæredatus,licet locus econuerſo, ſi fuiſſet præteritus a primo,& exhæredatus a ſecundo,naſcendo rumpit primum,& in conſequentiam etiam ſcd̄m,ut no.in d. § fi.per l.quartam.§.fi. j ti.j. Rō diuerſitatis eſt, quia ſi tenemus rōnem gl.in d.§.fi. ſecundus gradus dependet a primo, ſed non econuerſo. Vel ſi teneremus rationem, q̄ ibi dixi, & melior rō eſt,quia licet ſecundus gradus a quo eſt ꝑ̄teritus poſthumus,ualeat antequam naſcat̄,in eo tamen non uerſatur hæreditas adhuc,quouſq.pendet primus gradus, cum ſit factum in defectū primi,ideo licet naſcendo rumpat ſcd̄m,quia tamen in eo non reperit hæreditatem,ad ſe non trahit,ſecus eɔ̄, quia in primo gradu bene uerſatur hæreditas,licet ſit factus ſecundus gradus,quia non eſt factus in defectum ſecundi,ſed ɔ̄ , & ꝙ ita uoluerit iſta lex ut ꝑ rupturam ſecūdi, nō rumpat̄ primus, licet econuerſo, eſt gl.ordinaria,q̄ ita intelligit iſtam l. j.eo.ſi poſthumus a primo.q̄ incipit,quia rupto,in fine. ¶ In tex.ibi(ſiuus deceſſerit, & deinde inſtitutus repudiauit hæreditatem. ¶ In tex. ibi)quaſi ab initio inutiliter inſtitutus.expone.i.ſubſtitutus ſcd̄m Dyn. uidebatur autem ɔ̄trium duplici ratione.prima,quia cum gradus ſubſtitutionis uulgaris ſit ɔditionalis. i. ſi inſtitutus hæres non erit,anteq̄ exiſtat iſta conditio,non habebit aliquam efficaciā & ſic uidebit̄ nullus arg. l.cedere diem. de uerbor.ſignific. Poſtquam ergo erat nullus ex iſto capite, uidebatur , ꝙ ex præteritione amplius non uitiaret̄,ut j. tit.j.l. nam & ſi ſub conditione.uer.poſt defectum,& poſito,ꝙ ꝑteritio uitiaret,tn̄ ſi ceſſat cā iudicandi, antequam exiſtat conditio , quia præteritus moriatur deliberante hr̄de ſcripto,uidebitur,ꝙ reconualeſcit,ſi tē pore exiſtentis conditionis.i.cum repudiat hæres ſcriptus,reperitur defectus ceſſare,arg.in l.ſi ſub ɔdōne.§.ſolemus de hæred. inſti.& j.de reg.Catho.l.penul. ubi rl̄a illa non habet locū in legatis ɔditionabilib. quia ſi pēdēte conditione ceſſet defectꝰ, redduntur ualida. Sed ad primum reſponde , quia gradus ſubſtitutionis uulgaris licet ſit conditionalis,& interim non hēat effectum,habet tn̄ ſubſiſtentiam quo ad ſpem,& illa ſubſiſtentia pōt reddi nulla ex præteritione,& tolli illa ſpes . Nā ſi uitiaretur gradus purus.qui eſt aliquid in ſpe. ut l. Sempronius attalus,ut uſufructus leg.ubi capitis diminu.q̄ tollit uſumfructum iam formatum,eo.mō tollit ſpē uſusfructus acquirēdi , & iſtud

2 facit ad qōnem. † Si clericus impetrauit beneficium uacaturū, & antequam uacaret, contraxit matrimonium,qui erat in minoribus conſtitutus, deinde mortua eſt uxor antequam uacaret, utrum ſi poſtea uacat poſſit illud obtinere,& facit iſte tex. ꝙ non: nā ſi ipſe,q̄ uxorem duxit,iā habuiſſet bn̄ficium illud perderet,ergo fortius perdit ſpem ad beneficium,quia illud,ꝙ eſt cā tollendi rem, fortius tollit ſpem,& de hoc eſt gl. ordinaria.in c.j.de clericis coniuga.li.6. Ad ſcd̄m reſpondetur,ꝙ procedit,qn̄ eſſet defectus in forma : ſed defectus præteritionis eſt in forma,& annullat rōnem actus,ut licet ceſſet defectus tp̄e conditionis euenientis,non reconualeſcat. ¶ In tex.ibi (a quo exhæredatus ſit)hic facias pūctum,& dum ſubditur: moriat. ſupple:poſt mortem patris:ſcd̄m Cyn.& gl.& ſic illa uerba uiuo patre determinant principium, natus. non uerbum moriatur ,ſi enim poſthumus præteritus moriatur uiuo patre, reconualeſcet

3 gradus,ut j.ti.j.l.poſthumus.in prin. ¶ † In tex.ib (qn̄ eū natus eſt filius)q.d.non actio.& ſic nota, ꝙ præteritio poſthumi non reddit teſtm̄ nullum,antequam naſcatur. Item ꝙ poſtquā eſt natus, idem iuris eſt in eo,quod in iam nato:ſed in hoc tn̄ differunt,quia ipſe rumpit, ut ex nunc iā natus a principio. effectus autem huius ponit in l.iij.§.ex his apparet. j.ti.j. ¶ Pro declaratione primæ gl.op.primo,ꝙ iſte ſcd̄us gradus nō ſit nullus rōne præteritiones,quia exhæredatio a primo gradu refertur

tut ad ſm, ut ſ.eo.l.3.§.ante hr̄dis. Sol. uerū eſt facta añ oēs gra-
dus, puta filium exhæredo, primum inſtituo, ſi hæres non erit,
ſin ſubſtituo, quia non eſt rō, quare exheredatio magis ad unū
q̄ ad alium referat̄, ut l. .C.eo.ti. ſed hic debet intelligi, ꝙ fuit fa
cta intra gradum, q̄a cū duo eſſent inſtituti, facta fuit inter in-
ſtitutionem primi, & ſecundi, ut gl. in primo ponit caſum, & ſic
non refertur, niſi ad unum, ut no. in d.l. 3.§. filius in gl. ꝑ quo
eſt caſus, & idem ſi inter unum ſubſtitutū, & alterum, q̄a nō re-
ferret̄ ad primū gradū, ut in §.fin. eiuſdem l. uel dic extra gl. ꝙ
teſtator dixit exhæredo a primo gradu, ſed in §.ante hr̄dis. ſim-
pliciter exhæredauit, & utraq. bona eſt. ¶ Item adhuc oppo. q̄a
tex. innuit, ꝙ ualet primus gradus, a quo fuit exheredatus, dum
dicit, ꝙ mortuus fuit, dum penderet, an prius eſſet aditurus, &
ſic innuit, ꝙ poſſit adire. Sed ꝯ q̄a tex dicit, ꝙ fuit exhæredatus
a primo hr̄de, & ſic a perſona, ergo non ualuit exhæredatio, ut
in d.§. filius. uer. niſi forte. Sol. dic. a primo hærede. i. gradu, in
quo fuit inſtitutus primus hr̄s. Vel dic ꝑprie, & ꝙ non fuit inſti
tutus, niſi unus, puta primus, & ꝙ ualet exheredatio, ſi fiat, ab
hr̄de inſtituto, & eo. mō, ſi eſſent plures, ualeret ſi eſſet facta ab
oībus, q̄a potius cenſet̄ facta a gradu, q̄ a perſona, ſecus ſi ab v-
na perſona ex pluribus inſtitutis, ut in ꝯtro, & l. non putauit §.
ſi ab uno. de ꝯtab. & dixi. in §.fi. illius l. 3. ſuper gl. quæ incipit,
hoc expreſſo. in fi. & ſic eſt expedita gl. j.

L E X XI.

1 *Qui poteſt habere poſthumum naturaliter, licet cum difficultate ſine expe-*
ctatione triſtis euentus, uel ſine turpitudine, poteſt poſthumum inſtituere,
& teſtamentum rumpitur primum.
2 *Natura potius inſpicitur quàm accidens aliquando econtra.*
3 *Clericus conſtitutus in ſacris ſi inſtituat filios, uel poſthumos, quos habebit*
cenſetur ſenſiſſe de illis, quos licite habere poteſt. ſ. per adoptionem, uel ſi
habebat filios baſtardos, cum erunt legitimati.
Si inſtitueret poſthumos, quos habebit ex tali muliere, ꝙ inſtitutio nō ualet.
4 *Si grauo hæredem meum, ſi deceſſerit ſine liberis, uideor intellexiſſe de natu*
ralibus, non de adoptiuis.

1 SI quis. †Qui pōt habere poſthumum naturaliter, li-
cet cum difficultate ſine expectatione triſtis
euentus, uel ſine turpitudine, pōt poſthumum inſtitue-
re, & teſtm̄ rumpit̄ primum, licet poſthumum non habeat, q̄a
ſufficit, quod hr̄e potuit, ſecus ſi inſtituat poſthumum, quem
nō pōt habere ſine expectatione triſtis euentus, uel ſine turpi-
tudine. h.d. p̄tin. huius l. uſque ad §. ſi filium. iuncto. §. pē. q̄ in-
cipit, ſed ſi ea. & §. fi. &c. ¶ In prin. tex. ibi (conſuetudo ſpectāda
eſt) ſupple, q̄ olim fuit in hoc teſtatore potius, q̄ tpale uiuum
2 ſeu valetudo, quæ hodie eſt, & hoc, quod ſequit̄, & ſic †no. ꝙ po
tius inſpicitur natura, q̄ accidens aliquando, & eꝯ. ut l.1.§. be-
ſtias. de poſtu. facit ad primum l. qui habet. ſ. de tut ¶ In tex. ibi
(ꝙ turpis ſit inſtitutio) quia non pōt illam habere uxorem, niſi
maritus moriatur, uel ab eo diuertat, & utrunq. expectare tur-
pe eſt, de primo patet in l. inter ſtipulantem. §. ſacrā. de uerbor.
ſign. de ſecundo in l. reprehendēda. C. de inſti. & ſubſti. ¶ In gl.
ibi (nepotes ſuos) qui loco poſthumorum hr̄it, qn̄ poſt teſtamē
tum incipiunt tenere primum locum in ſuitate patre ſolū de
3 medio ſubducto, ut ĩ. eo. l. poſthumorum. ¶ †In glo. ibi (quos
adoptauit) no. iſtud exemplum, per quod patet, ꝙ clericus con
ſtitutus in ſacris, ſi inſtituat filios, uel poſthumos, quos habebit,
cenſet̄ ſenſiſſe de illis, quos licitè hr̄e pōt, i. p adoptionē, vel ſi
habebat filios baſtardos, de illis cum erunt legitimati, nā pn̄t le
a gitimari p Principē, ᵃut no. in Auth. quib mod na eff. ſui §. fin.
non autem de illis, quos pōt habere illicite ar. ĩ. uer. ſed ex ea. &
nn. in l. hæredib. ĩ. ad Trebel. ſed ſi inſtitueret poſthumos, quos
habebit ex tali muliere, non ualet, quia ex illa non poteſt hr̄e li-
cite, etiam ſi teneat eam in concubinam, quia hoc prohibet̄ cle
ricis, ſicut & militibus armatæ militiæ. ut in l. 2. C. de don. inter
vir. & vxo. ¶ In gl. ibi (facit ſimplicē rōnem) illud mulier dāna-
uit, & ſaluauit, ut C. de neg. geſt. l. 2. ¶ In gl. ibi (de le. 2. l. ſi ita q̄s
4 §. fi.) dic clarius, q̄ gl. †ꝙ ibi uerbum, filii, uel liberi refert̄ ad gra-
uatum, nam ſi grauo hæredem meum, ſi deceſſerit ſine liberis,
uideor intellexiſſe de naturalibus, non autem adoptiuis ne ſit in
poteſtate eius eludere grauatum, ſed hic refertur hoc uerbum
ad ipſum teſtatorem, qui cenſetur ſenſiſſe de illis, quos hr̄e pōt
ne ſua diſpoſitio ſit inutilis. ¶ In gl. ibi (primum tollitur ꝑ banc
l.) quia ſufficit, ꝙ potuerit habere naturaliter, uel ciuiliter, & ſi
ne turpitudine, licet cū difficultate, & ſic teſtm̄ eſt tale, ex quo
poſſibile fuit obtinere hæreditatem de iure ciuili, & hoc ſuffi-
cit ad tollendum primum teſtm̄, ut l. cum in ſecundo. ĩ. ti. j. ſe-
cus ſi nullo modo potuit habere naturaliter, uel ciuiliter, ut in
caſtrato. ut ſ. eo. l. ſed eſt quæſitum. §. ſpadonem. in fi. & hoc eſt,
quod ſequitur in ſequenti quæſtio gl.

ADDITIO.

a ¶Per principem. Adde eundem conſi. 226. no. tamen, ꝙ ſacerdos non poteſt ſibi
baſtardos, quos hēt, adoptare, ut eos inſtituat, ne id, ꝙ una uia eſt prohibitum,
alia concedatur. ita dicit Lud. Rom. in ſingu. ſuis fol. 19.

1 *Qui tempore mortis teſtatoris non tenebat primum locum in ſuitate, licet*
poſt mortem tenere incipiat, non poteſt ratione præteritionis rumpere teſta
mentum ut ſuus: niſi fingatur tenuiſſe primum locum in uita teſtatoris.
2 *Filius inſtitutus, ſi teſtatore viuente fingitur mortuus, ut quia tunc fuit ca-*
ptus ab hoſtibus & poſt mortem teſtatoris moriatur in captiuitate, ꝙ tunc
nepos præteritus rumpat teſtamentum, ac ſi uere filius mortuus eſſet uiuen
te teſtatore.
3 *Statutum ſic dicit, ꝙ quouſq; extat maſculus, non ſuccedat fœmina, & teſta*
tor inſtituit maſculum, & fœminam præterijt, ꝙ ex iſta præteritione teſta
mentum non ſit nullum.
4 *Si iſte filius inſtitutus mortuus eſt ſine filijs poſt mortem patris, & ēt poſtq̄*
ſe immiſcuit hæreditati, qualiter tunc filia poſſit dicere illud teſtamentum
nullum, uel illud rumpere.
5 *Quid ſi ſtatutum diceret, ꝙ exiſtente maſculo fœmina non ſuccedat.*
6 *Succeſſorium edictum an habeat locum in ſuitate.*
7 *Si Imperator cōcedit Comiti Palatino, ꝙ poſſit legitimare ſpurios in uita pa*
tris, & etiam in morte, an poterit etiam legitimare poſt mortem.
8 *Ratio quare ad querelam vocetur nepos per ſucceſſorium edictum.*

1 §.Si filium. †Qui tpe mortis teſtatoris non tenebat
primū locū in ſuitate, licet poſt mortem
tenere incipiat, nō p̄t ratione præteritionis rūpere teſtm̄, ut ſu*
niſi fingatur tenuiſſe primū locum in uita teſtatoris, ſed bn̄ p̄t
ſuccedere, ut ſuus ab inteſtato, ſi reperiat ſe tenere primū locū
tpe, quo aperit̄ uia cāæ inteſtati, licet poſt mortem teſtatoris.
h.d. in effectu iſte §. ſubtilis. & colligit iſtud ſummatiū ex ulti-
ma gl. q̄ incipit repudiatione. Et concordat l. ſi quis filio exhæ-
redato. in prin. uſque ad §. ſi āt. ĩ. de iniuſto teſta. Et primo log-
tur, qn̄ inſtitutus uolebat hæreditatem adire, ſed nepos teſtato
ris dicebat eum non poſſe, quia dicebat, ꝙ teſtm̄ erat nullum,
eo quia ipſe reperitur in eo præteritus, & pr̄ eius, qui fuerat ex
hæredatus, exiuerat de medio per mortem, & ſic ipſe ad ſiſitu-
dinē poſthumi rumpebat teſtm̄. ut ĩ. tit. j. l. poſthumorum, ſed
iſtud ꝓcederet, ſi pr̄ eius exiuiſſet de medio uiuente teſtatore,
& ſic nepos incæpiſſet tenere primum locum, anteq̄ teſtm̄ per
mortem confirmaret, ſed exiuit, poſt mortē teſtatoris, licet añ
aditam hæreditatem, & ſufficit confirmatio contingens p mor
tem, ex quo ipſe filius, qui tenebat primum locum tpe mortis
erat exhæredatus, quia hoc ſufficit. Non enim tenet̄ teſtator in
ſtituere, uel exhæredare, niſi illum, qui tenet primum locū tpe
teſtamenti quantum ad hoc, ut teſtm̄ ualeat a prin. nec rūpit̄
rōne p̄teritionis ſequentis ĩ gradu, ſi ille reperiatur uiuere, tpe
mortis teſtatoris, alias ſecus, & ita loquitur. l. poſthum. ĩ. de in-
2 iuſto teſtm. †ſi tñ fingeret̄ mortuus teſtatore uiuente, ut q̄a tūc
fuit captus ab hoſtib. filius exhæredatus, & poſt mortem teſta-
toris mortuus eſt, tunc quia fingit̄ mortuus præambula hora
captiuitatis, rumperet nepos p̄teritus ac ſi uere filius mortuus
eſſet teſtatore uiuente. h.d. uſq. ibi (quod ſi moriente.) Itē ſi di-
ctus filius poſt mortem patris repudiat q̄relā, licet nō exeat de
medio, adhuc nepos tanq̄ præteritus nō p̄t rumpere multo mi
nus, & hoc uſq. ibi (ſed ſi hr̄s) ibi ſecunda pars, qn̄ inſtitut* repu
diat hr̄ditatem poſt mortem teſtatoris, & filius exhæredatus, q
p̄cedebat in gradu, iam mortuus erat in uita, uel poſt mortē te
ſtatoris, non curo. vn̄ nepos uolebat ſuccedere ab inteſtato, ut
ſuus, & dē, ꝙ p̄t, licet nō teneret primū locum tpe mortis, ſi de-
ceſſit filius poſt mortem, q̄a l. xij. tabu. qua cauet̄, ꝙ ſi aliquis de
ceſſerit inteſtatus, ille, qui tenet primum locum in ſuitate. ſuc-
cedat, ut ſuus, ſeu inter legitimos ſucceder, ut legitimus, dēt in
telligi, qn̄ tenet primū locū tpe, quo defert̄ ſucceſſio inteſtati, ſi
ergo deceſſit non facto teſtō, debet tenere primum locum tpe
mortis, q̄a tūc defert̄ ſucceſſio inteſtati, ſed ſi factum eſt teſtm̄,
tunc ſufficit, ꝙ teneat primum locum tpe, quo deſtituit̄, qd̄ eſt,
cum inſtitutus hr̄ditatē repudiat, & ſic poſt mortem teſtatoris,
tiam ante repudiare non p̄t, quia tunc aperit̄ uia cāę inteſtati,
prius. n. cum penderet cā teſti, non erat aperta, ut l. quandiu. de
acq. hære. & hic eſt caſus huius §. ſubtilis. alle. primus caſus hui*
§. per Bal. ꝙ iti iure dicendi nullum, non eſt locus ſucceſſorio
edicto, & ita ſummat iſtū §. ſed ſalua pace ineptè ad hoc all. Nā
ſucceſſorium edictum uendicat ſibi locum de iure delato ei, q
p̄cedit in gradu, a quo iure ille eſt excluſus repudiatione, uel tē
pore, unde ſequens in gradu admittitur ꝑ edictum ſucceſſoriū
ex ſua propria pſona, ut ĩ. de ſucc. edic. p totum, ſed hic ius di-
cendi nullum nō erat ortum, nec in eſſe productū filio, qui p̄-
cede-

cedebat in gradu,cum ipſe eſſet exhẽdatus. Vñ non eſt tractandum de edi.ſuc.ſed ſi poneremus,ꝙ eſſet ortũ,quia fuiſſet præteritus,& ab illo iure poſtea fuiſſet excluſus repudiatione, ſnĩa vel tpe pôt probabiliter dici,ꝙ ſeqnens in gradu poſſet ex ſua ꝑſona venire ad rumpendum ex edi ſucc. ſicut ad querelam , ut l.ſi is qui de inoff.teſt.& dicam ſuper gl. Et e.mõ in ↄtabu.ſi præcedens in gradu fuiſſet præteritus , & ſic incæpiſſet competere ↄtab.& ab illa fuiſſet excluſus per l.2.ff.de bon.lib.& per gl.quę eſt in l.illud.§.j.de ↄtab.quod etiã vr̃ fuiſſe de mente dñi Ange. ut in ↄtab.habeat locum ſuc.edic.ſicut in bon. poſſ. quæ deferunt ab inteſtato,de quib.non eſt dubiũ in toto ti.de ſucc.edic. Nec video,quid repugnet,& ratio eadem vendicat ſibi locum,
3 vt dicam ff.¶ † Item allegat ad qõnem notabilem. Dicit ſtatu-
a tum, ꝙ quouſq; ᵃ extat maſculus,non ſuccedat fœmina, teſtãr habens maſculum , & fœminã , inſtituit maſculum,& fœminã pterit,debes ſcire , ꝙ ex iſta pteritione teſtm̃ non eſt nullum , poſtq̃ fęmina ab inteſtato non erat ſucceſſura, ut no. per Doc. in l.fi.ff.ad Tertul.nam redigitur ad inſtar nepotis, qui non ſuccedit exiſtente filio , & prætermiſſio nepotis nõ reddit teſtm̃ nul-
4 lũ,ſi filius,q pceſſit,ſit inſtitutus,uel exhæredatus.† Pone ergo, ꝙ iſte filius inſtitutus mortuo patre mortuus eſt ſine filijs, & ẽt poſtquam ſe immiſcuit hæreditati,filia nunc dicit teſtm̃ nullũ, vel rumpit,eo quia ipſa incipit tenere primum locum maſculo ſubducto de medio.q̃ritur an hoc dicere poſſit,& auferre hęreditatem hæredib.iſtius maſculi extraneis? iſta qõ fuit tempore dñi Bar.de facto in ciuitate Peruſij,& collegium Senenſe,& dñi Ray.de Forli.conſuluerunt,ꝙ nõ per iſtum tex. & p l. ſi qs filio exhæredato. ff. ti.j. poſtq̃ iſta fęmina tpe mortis teſtatoris fingebatur non tenere primum locum,ſed ipſe maſculus,vnde non prodeſt ſibi,ꝙ non maſculus de medio exiuit,maximè, qa fuit inſtitutus,& immiſcuit ſe hæreditati, & ſic erat confirmatum teſtm̃ duplici confirmatione,ſed hic unica tm̃ , & erat exhæredatus.d.Bar.conſuluit,& ita exponit in l.fin.ff.ad Tert. ꝓꝓ verba ſtatuti,q̃ dicunt, quandiu, vel quouſq; maſculus exiſtat. & ſic,ꝙ diſpoſitio ſtatuti ſit tpalis,& intelligit̃ velle, ꝙ maſculo nõ exiſtente hñ ſuccedat fęmina, qñcunq; ergo deſinat exiſtere maſculus,deficit diſpoſitio ſtatuti,vt l.j.§.pen.vel fi. de vẽ. in poſ.mit.& l. ſiue manifeſtos.§. tamdiu.de ↄd. furt. Et ad iſtũ tex.rñdet ꝙ iſta filia nõ dicet nullũ,ut ex nunc,ſed fingat̃ retro fuiſſe nullũ,& ꝓꝓ uerba ſtatuti,nã ex nunc nõ poſſet dicere, ut hic,ſed ut retro ſic,vt in ver.diuerſum,& Bal. vr̃ ſeq iſtã opinionem,& uide ꝙ ipſe tenet,& no.in l.2.C.de lib.præte.ubi recitat oẽs opi.q̃ tunc fuerunt,& dicit ſe fuiſſe aduocatũ pro una parte,Colleg.aũt Flor.& d. Franc. Tigr. de piſis determinauerunt melius uidere meo,ꝙ iſta filia rumpat ad ſimilitudinẽ exhæredati,nam ſi uera eſſet opi. Bar.ſequeretur,ꝙ ex iſto teſtõ,ꝙ ſperabatur rumpi,ſi contingat maſculum decedere ante filiã,non poſſet maſculus effici hr̃s,ſed eſſet in pendenti,ut l.ſuus quoq; poſt pnn.ibi,cum & ſi patrem.ff.de hær.inſt.& l. vẽtre. de acq. hær.quod eſſet abſurdũ:ideo ad tollendum hoc poſſumus dicere,vt illi dixerunt,ꝙ non rumpitur,vt retro nullum,ſed rumpatur ꝓ dimidia,vel ad ſimilitudinem q̃relæ inofficioſi,per quam pôt rumpi teſtm̃ pro parte,& deſinere hæres eſſe ꝓ parte, vt l. circa.de inoffic.teſ.& ſic interim maſculus erit hæres inſolidũ, ſed cum moritur exiſtente ſorore, remaneat hæres ꝓ dimidia , q eſſet habiturus , ſi ſtatutũ non eſſet , & illa remanebit apud ſuos hæredes.pro altera uero dimidia,q̃ habuit ex forma ſtatuti,& q̃ abſtulit ſorori, poſtq̃ ceſſat cã ſtatuti,quia mortuus eſt, deſinat eſſe hr̃s, & attribuat ſorori,& ſic erit hr̃s anomala ꝓter iuris regulas,quia non venit , ut exhæredata , cum exhæredata non fuerit,ſed præterita,nec omnino,ut præterita,quia nõ poſſet,poſtq̃ tpe teſtamenti fingebatur non tenere primũ locum, ſed quia ceſſat ſtatuti diſpoſitio , partim venit , vt exhæredata , partim,vt pterita ad dimidiã, q̃ ſtatutum ſibi abſtulit ad tẽpus.
5 Si aũt ſtatutum diceret,ꝙ exiſtente maſculo fœmina nõ ſuccedat,tunc ſufficeret ipſum extare tpe mortis, ad hoc, vt fœmina ppetuo eſſet excluſa,vt Inſt. de hęr.q̃ ab inteſ.§ ita demũ. & ita no.Bar.in d.l.fi.ad Tert.vbi quędam alia ponit ſuper iſta qõne.
6 ¶ † Vlti.Bal.allegat fi.huius §.ꝙ in ſuitate locũ habeat ſucceſſorium edictum,quod ſalua ſui reuerentia falſum eſt, & ↄ caſũ l.qui ſe patris.C.unde lib. Nam ſi hæreditas iure ſuitatis delata eſt in primo gradu,in tantũ eſt ſibi infixa , ꝙ etiam ſi repudiet , non deſinit hr̃s eſſe ſaltem nomine de iure ciu.ut l.j.§.qui ſunt in poteſtate.ff.ſi quis omiſ.cau.teſta. Non ergo pôt ſequens in gradu venire ut ſuus:poſtq̃ ſuitàs remãſit penes primũ,ſed nec ẽt de iure ciui.pôt uenire,ſecus de rigore,ſed habet neceſſe venire de iure ꝓtorio,ut d.l.qui ſe patris. Nam ẽt in bon.poſſ.ab inteſtato,ſi delata eſt præcedenti in gradu , & agnita,licet poſtea beneficio reſtitutionis fuit repudiata,ſequens in gradu nõ pôt ad illam uenire per ſucceſſorium edictũ,ut l.fi.ff.de ſuc.edic. de æquitate tñ bene pôt ſequens uenire,etiam de iure ciuili, non vt ſuus,nec ex capite ſuorum;ſed ut agnatus, & ex capite agnatorũ,ut ꝓximior inter agnatos,ꝑ l. defunctis.C.de leg.hære. q̃ Bar.ſing.ad hoc notauit in d.l.qui ſe patris. In iſto aũt ſiue hæreditas non fuit delata iure ſuitatis filio,qui præcedebat in gradu,cũ ipſe fuerit exhæredatus , & exiuerit de medio ꝑ mortem alias nõ procederet,quod hic dr̃ inſtituto repudiãte,ſi filius extaret,ueniret ipſe tanq̃ præcedens in gradu non nepos, quia exhæredatio non eſſet confirmata per aditionem , & ſic ſibi non noceret,& iſte tex. vult,ꝙ ipſe nepos veniat,vt ſuus, quia reperit ſe tenere primum locum,tpe quo teſtm̃ reſtituitur, per repudiationem non,quia tunc aperit̃ uia cauſæ inteſtati,& ſic dũ tex. dicit erit legitimus hr̃s,ſupple & hoc ſuus, & hoc uult illa gl.fi.q̃ incipit repudiatione.¶ In gl.j.ibi(nec ex lege Vell.) iſta gl.vr̃ ineptè loqui , quia l. Velleia non admittit aliquẽ ad rumpendum,ſed ad remedium,ne teſtamentũ rumpatur ↄſulẽdo , ꝙ cum quis inſtituit filium,inſtituat etiam nepotem ſub cõditione,ſi filius eo uiuo deceſſerit,ut ff.eo.l.Gal.§.nunc de leg.& §.ille caſus.ibi poſteriore capite,ubi expreſſe h.d.ꝙ uetat rũpi. dic ergo,ꝙ non pôt uenire ad rumpendum ex l.xii.tab.quæ diſponebat , ꝙ ſi ſuus hr̃s reperiebat̃ præteritus tempore mortis teſtatoris,dicebat nullum,nam hoc eſt uerum , ſi tunc tenebat primum gradum in ſuitate,alias ſecus,ut hic.¶ In gl.ibi(ſed per querelam)ex perſona patris agere pôt hodie,ſupple ſi pater a q̃rela non erat excluſus repudiatione,uel tpe,uel ſnĩa,licet q̃rela per patrem non eſſet præparata,qđ ulnimum olim non erat, ſed eſt hodie per leges,quas allegat gl.& hoc intendit , ut tunc cũ ueniat ex pſona patris,inſpiciãt merita,uel demerita patris: & ſic ꝓꝓ demerita ipſius repellitur: & ſilr̃ ſi tacuit per quinquẽnium,ut l.ſi quis filium in fi.de inoff. teſ. ſed ſi poſſet uenire ad rumpendũ ex ſua pſona: per ius dicendi nullũ,nec ꝓꝓ demerita patris repelletur:nec ꝓꝓ lapſum quinquennij , quia durat perpetuo. Quid aũt ſi pater eius eſſet excluſus a querela repudiatione.uel tpe.uel ſnĩa, an nepos ex ſua propria pſona poſſet uenire ad querelam ex ſuc.edi.gl.q̃ eſt ff.ſuper uer.fuerit, quæ incipit pteritum , & ẽt ſequens gl.tenẽt expreſſe:ꝙ non: ſed cõis opi.eſt in ↄriũ per l.ſi is qui:& l.pater filium.de inoff.teſ.& dicã ſuper illa gl. ff. ¶ In fi. gl. ibi(item nec habet ↄtab.) quia q nõ habet ius dicendi nullum:ut pteritus , eo quia nõ tenebat primũ locum tpe mortis,nec etiam habet ius ↄtabulandi . ut præteritus:quia ↄtab procedit ad ſimilitudinem iuris dicẽdi nullum . Sed ſi ↄtab.incępiſſet competere filio : quia fuiſſet pteritus : & ab illa fuiſſet excluſus tpe:teneo , ꝙ nepos hñ poſſet uenire ad ↄtab.ex propria perſona,& ex edic.ſuc.ſicut ad querelam,ut ſuperius dixi,ut l.3.§.ſi emancipatus.de ↄtab. & eod.modo ad ius dicendi nullum.ar. l.illud.§.j.de ↄtab.¶ In gl.ſuper uerſi. (moriente):ibi(dic moriẽte.i.mortuo.) No.iſtam gl. quia hic eſt tex. cum gl.& ẽt in ll.quas gl.allegat de uno:quod contingit quoti
7 die de facto : & iſto anno fui interrogatus.¶ Imperator concedit Comiti Palatino,ꝙ poſſit legitimare ſpurios in uita patris: & ẽt in morte:q̃rit̃ an poſſit legitimare poſt mortẽ? vr̃, ꝙ non. Nã ius ſuccedendi eſt iam alteri delatum: vñ non pôt fieri legitimatio ſine iniuria illius: quia ſibi auferẽ ius quæſitũ,ſed uiuente patre nulli erat ius quæſitum,ideo facilius poteſt fieri. vñr ergo uerba intelligenda in uita patris.i. anteq̃ ſit in articulo mortis,& in morte.i.cum erit in mortis articulo,nam & uiuens morit̃,ut l.qui duos.de manu.teſt. ſed certe tunc illud uerbum , & in morte,nihil operabit̃,quod nõ creditur Imperatorẽ uoluiſſe,& iõ,ut uerba aliquid operentur , debet intelligi in morte, i. poſt mortem,nec eſt iſta ẽxnea expoſitio , ut patet ex iſto text. gl. & ex ll.quas allegat.¶ In gl.ſuper uer. (fuerit ,bi,itẽ nec hẽt hic querelam,ut pote a patre repudiatam)hoc eſt uerum ex ꝑſona patris,& tanq̃ eius hæres,ſecus ſi non fuiſſet repudiata,ut in prima gl.in fi.& in glo.ſeq.ſed ex propria perſona bene habet ſm Dyn.ꝑ l.ſi is qui de inoffic.teſ.l. pater filium. Et eſt caſus ſm eum in l.3.§.emancipatus.ff.de ↄtab.& eſt cõis opi. Moder.nec tunc inſpicientur demerita filij , cum non ueniat ex perſona illius ſed propria,ut d.l.3.§.ſi emancipatus.nec ob.l. ſi quis filiũ. C.de inoff.teſta. ubi vr̃, ꝙ nepos erat deſtitutus omni remedio de iure ueteri,& ad iſtum tex.eſt difficilis rñſio . Sed dic uerum eſſe,qñ filius decedebat ante aditam hæreditatem,nam tũc exhæredatio erat adhuc confirmata, vt l. filium §. ſed cum exhæredatio. ff.de contratab. & ſic non incœperat querela competere, vnde nec tranſmittebatur ad nepotem,nec nepos poterat ad eam venire ex ſucceſſorio edicto , per quod non uenit, niſi ad ius, quod fuerat in eſſe ꝓductum in pſona pcedẽtis gradus , vt ſ.dixi,& iſtud uoluit Iac. But.in illa l.licet d.Raph.ſibi appropriet. Sed ſi decedat filius poſt aditã hr̃ditatem , & ſic poſt querelam ortã , licet ab ea eſſet excluſus, nepos tamen veniret per
ſucceſ-

ADDITIO.

a ¶Quouſque. Vide per eundem Pau.conſ.240.per Franc.de Are. conſ. 159.per Pet.de Anch.conſ.929.per Bene.capram.conſ.66.

ſucceſſorium edictum,& ita intelligitur communis opin. Cer-
tè iſtud vr̃ nimis reſtringere hãc materiam. Nam pone,ꝙ filius
fuit iuſtè exhæredatus,& ex legitima cauſa,certè etiam ſi ſit adi
ta hæreditas,querela ſibi nõ competebat re vera,& ponamus,
ꝙ egit,& per ſniam fuit excluſus,& ſic apparet,ꝙ competebat.
Ergo nepos non ueniet per edic.ſucceſ.quod vr̃ ɔ l.ſi is, qui. &
iõ tutius vr̃ tenere ſolutiones Doct. aliorum,ꝙ erat excluſus
omni remedio ex perſona patris,ſed non ex propria,& ſi dica-
tur,quod dixi ſ.ꝙ per illud edictum non uenitur,niſi ad ius,qđ
erat in eſſe formatum in perſona p̃cedentis in gradu. R̃ndeo,
intelligo actu,uel habitu,& hoc ſaltem habitu,quia erat exhæ-
5 redandus,quia exhæredatio eſt cã producendi querelam. †Ratio
aũt quare ad querelam uocatur nepos per edictum ſucceſſ. qa
teſtator exhæredando filium ſatisfecit iuri poſitiuo non natu-
rali,ideo teſtm̃ eſt nullum ex præteritione nepotis.nec rumpi-
tur pp primum,ſed bene querelatur pp ſm̃,ſed ſi ſatisfecit po-
ſitiuo,& naturali,quia filium inſtituiſſet,licèt filius repudiaret,
nepos præteritus,nec ueniret ad rumpendum, nec diceret nul-
lum,nec querelaret ex edicto ſucceſſ. ſi autem neutri ſatisfeciſ
ſet,quia filium præteriiſſet,tunc nepos poſſet etiam dicere nul-
lum, & contratabulare ex propria perſona filio excluſo a iure
dicendi nullum,& ita intelligo hanc materiam,quæ eſt de api-
cib.iuris, & malè declarata uideri meo per Doct. de qua plene.
in d.l. pater filium.

L E X X.

1 *Poſthumus,ne præteritus rumpat teſtamentum,debet inſtitui,uel exhære-*
dari in omnem caſum,quo naſci poteſt,uel viuo teſtatore,uel mortuo,ſiue
ſimpliciter,quo caſu videtur in omnem caſum inſtitutus.
2 *Conditio non poteſtatiua in inſtitutione appoſita reijcitur hodie de legitima*
filij & omne aliud grauamen,nec rumpit teſtamentum.
3 *Si aliquis inſtituit filiam naſcituram in mille ſi contingat eam nubere, uel*
in ducentis ſi ingrediatur religionem, & alium inſtituit uniuerſaliter, &
nata ſit filia,quæ neque nupſerit, nec eſt ingreſſa religionem, ſed ſeruauit
continentiam in domo, uel ingreſſa eſt tertium ordinem ſancti Franciſci,
an tanquam præterita rumpat teſtamentum.
4 *Caſus omiſſus habetur pro omiſſo,& remanet in diſpoſitione iuris cõmunis.*
Qui prouidet in uno caſu,non cenſetur in alio prouidiſſe,quando acquiritur
expreſſa prouiſio.
5 *Dictio, ſi,quid importet.*
6 *Caſus in quibus poſthumus omnino præteritus,habetur pro inſtituto.*

1 Commodiſsimè. †Poſthumus, ne præ-
teritus rũpat teſtm̃,
debet inſtitui,uel exhæredari in omnem caſum,quo
naſci p̃t,uel uiuo teſtatore, uel mortuo,ſiue ſimpl̃r,
quo caſu vr̃ in omnem caſum Inſtitutus,ſed ſi inſti-
tuatur in unum caſum tm̃,& naſcatur in alio,tanquam præte-
ritus teſtm̃ rumpit, quia in illo non cenſetur inſtitutus. h.d. &
ſic dat conſilium teſtatori ſimile. ȷ.de uerbo.obliga.l.commo-
diſſimum eſt. Et licet loquatur in inſtitutione,idem in exhære-
datione,ſi teſtator uolebat exhæredare,& non inſtituere,& po
ne caſum,ꝙ teſtator inſtituit ex̃neum vl̃r, & uolebat inſtituere
poſthumum in certa parte, ne præteritus rumperet teſtm̃, da-
tur hic ergo conſilium,per quem modum inſtituat,& etiam dr̃
quid iuris,ſi illud conſilium non ſeruatur. ¶ In tex. ibi (quia hic
filius) uult dicere,ꝙ ſi naſcatur in alio caſu,rũpit,ſiue dicamus,
ꝙ fuerit inſtitutus ſub cõditione,quæ non extitit, cum debeat
inſtitui purè,ſiue ꝙ nullo modo fuerit inſtitutus,& hoc uerius
eſt iſto caſu, ut ſequitur, ex quo patet, ꝙ loquitur, qñ teſtator
nõ habuit reſpectum ad certum,& determinatum poſthumũ,
vel quia vxor non erat prægnans tempore teſtamenti,uel quia
ſi erat, teſtator dubitabat, an eſſet, & ſic vr̃ ſe referre non ſolũ
ad illum,qui erat in vtero,ſed etiam ad filium,ſi nullus erat in
utero,ſi ergo inſtituit naſciturum poſt mortem, & naſcatur in
uita,ille non eſt inſtitutus etiam ſub conditione:quia ille ſolus
cenſetur inſtitutus in quo conditio uerificatur,ut colligit̃ ex l.
nuper. ȷ.de le.3.ſed ſi habuiſſet reſpectũ ad certum poſthumũ,
qa erat in utero,quia uxor erat prægnans, & teſtator hoc ſcie-
bat,tunc ille cenſetur inſtitutus ſub conditione,tñ ſi naſcatur
poſt mortem:ſi ergo naſcitur in uita,rumpit teſtm̃,non ex eo,
ꝙ non fuerit inſtitutus,ſed ex eo,ꝙ fuerit inſtitutus ſub condi-
tione,q̃ non erat in ipſius poteſtate,ut l.ſuus quoq.de hær.inſt.
& hoc poſt natiuitatem,ante autem,q̃ naſcatur, non rumpit,
2 ut ȷ.eo.l.cum poſthumus. † Eſt aũt longa dr̃ia inter iſtos caſus
quia ponimus,ꝙ ſit Inſtitutus, tñ ſub conditione non pt̃atiua,
hodie cum illa reijciatur de legit.ſm̃ opi. Bar.non rumpit teſt.
quia inſtitutio hr̃ ꝓ pura.licet olim iſto iure rumperet, ſed qñ
non eſt inſtitutus ẽt ſub conditione,ut in caſu huius legis,tunc
etiã hodie rumpit,quia non reijcitur conditio de inſtitutione,
3 q̃ facta non cenſet̃, & hoc non ɔſiſtit ſubſtantia legis. ¶ † Ex
hoc tñdetur ad q̃onem,q̃ Bar. dicit ſe habuiſſe de facto. Nam q
dam inſtituit filiam naſcituram in mille, ſi contingat eam nu-
bere,ſed ſi Ingrediatur religionem tunc in ducentis,& ex̃neũ,
uel maſculum inſtituit vl̃r,nata eſt filia,quæ nec nupſit, nec in
greſſa eſt religionem,ſed ſeruauit continentiã in domo, vel in-
greſſa eſt tertium ordinem ſancti Franciſci, qui non dr̃ religio
cum non profiteat̃ ſubſtantialia rl̃ę Bart. conſuluit,ꝙ tanq̃ p̃-
terita rumpebat teſtm̃, quia non cenſetur fuiſſe inſtituta ſub
conditione, & ſic non reijciebatur conditio etiam retenta ſua
opi. Ray. de For. conſuluit ɔtriũ, ꝙ cenſeatur inſtituta ſub ɔdi
tione,quæ erat in ipſius poteſtate,& ſic reijcitur tanquam con
tinens grauamen hodie,licet non olim per l. qm̃ in prioribus.
C.de inoff.teſ.quia ingredi religionem erat in ſua poteſtate, ɔ-
ditio autem natiuitatis extitit, & ſic de illa non eſt tractãdum.
Br̃ ſi uxor erat prægnans,& teſtator hoc ſciebat,deciſio Ray. vr̃
verior. Nec ob. ſi dicatur, ꝙ iſta ɔdõ non poſſit dici ptãtiua, cũ
pendeat ẽt ex uolũtate religionis,quã vult intrare, fortè enim
nollet eam recipere, & ſic vr̃ iuſta, nam dico, ſi dixiſſet de certa
religione,faterer ɔ̃rium,ſicut ſi eſſet inſtituta,ſi nupſerit Titio,
quia dr̃ ɔditio mixta,ut l.1.& 2.C.de inſti. & ſubſt.ideo nõ reij-
ceretur retenta opin.illorum,qui tenent ɔ̃ gl.& Bar. ſed qñ nõ
loquitur de certa religione,putatur potius poteſtatiua,quia ve
riſimile eſt,ꝙ reperiretur aliqua religio,quę ipſam reciperet,&
an ſit poteſtatiua,uel non inſpicitur veriſimilitudo, ut l. ſuus
quoq.§.puto. ȷ.de hær.inſti. ſed ſi teſtator non habuit reſpectũ
ad certam poſthumam,quia vxor non erat prægnãs,uel ſi erat,
teſtator ignorabat,tunc vr̃ opi.Bar.verior.per rõnem ſuã. arg.
huius legis. Tamen adhuc vr̃ contrarium, quia iſte lex loquit̃,
qñ ſtatim naſceretur,quod certum eſt,an ſit inſtituta,uel non,
quia fuit inſtituta,ſi naſcatur poſt mortem.nã ſi naſcitur in ui-
ta,ſtatim conſtat,ꝙ non fuit inſti.& ſic inſti.non ſtat in pẽdẽti,
ſed in caſu prędicto ſtaret in pendenti,quia fuit inſtituta, ſi na-
ſcat̃ ſupple,in uita,uel poſt mortem,ſi ſumpſerit effectum, uel
ingreſſa fuerit religionem,licet ergo nata ſit, & ſic extet prima
condõ,incertum tñ eſt,an extabit aliqua de ſecundis,& ſic erat
in pendenti,an ſit inſtituta,uel non, & per ɔñs erit in pendenti
inſtitutio ex̃nei, an ualeat,uel nõ ualeat, quod eſſe nõ dẽt arg.
in l.fi.§.commu.præd.& iõ vr̃ dicendum,ꝙ cenſeat̃ inſtituta il-
la,q̃ naſceret̃, tamen ſub condõne, ſi nupſerit, uel religionem
fuerit ingreſſa,retenta ergo opi.gl.& Bar.ſiue illa ɔdõ ſit ptãti-
ua, ſiue miſta reijcit̃ de inſtitutione,quo ad ltĩmã,& ſic erit hæ
res ſtatim. Vnde non dicit teſtm̃ nullum,ſed in reſiduo expecta
bit̃ conditio. Sed retenta opin. aliorum erit uidendum, an ſit
ptãtiua,an mixta,& in primo caſu reijciet̃, in ſecundo non, &
neutro iſtorum caſuum erit teſtm̃ in pendenti, ſed uel ſtatim
ualebit,uel ſtatim rumpet̃,& iſtud vr̃ ueritas, quicquid dixerit
Bar. qui nimis audacter conſuluit,& Indiſtincte. ¶ Et allegatur
ſuper iſta l.ꝙ caſus omiſſus,hr̃ pro omiſſo,& remanet in diſpo-
4 ſitione iuris communis,† & ꝙ qui prouidet in uno caſu,nõ cẽ-
ſetur in alio prouidiſſe,quod uerum eſt, quando requirebatur
expreſſa prouiſio, ut erat hic, alias prouiſio facta in unum ca-
ſum extenditur ad alium,ubi ſit eadem ratio, ut Inſti. pro ſoc.
§.illud.allegata in gl.vltima pro ɔ̃ria.in fi.ꝙ etiam patet in ſub-
ſtitutione vulgari.facta in unum caſum,nam extenditur, vt ȷ.e.
l.Gallus.§.& quid ſi tm̃,& ibi no.& l.iã hoc iure.de vul.& pup.
5 vbi uulgaris comprehendit pupillarem,& econuerſo. ¶ † In gl.
ibi (ſed econtra C.eo.in l.fi.) Vera ſol.colligit̃. ȷ. in gl. dum dicit
de morte,ergo ibi poſuit,&c.ꝙ ibi teſtator tp̃e teſtamenti erat
infirmitate grauatus,de qua dubitabat mori,& ſic credebat po
ſthumum naſciturum poſt mortem,ideo de morte fecit men-
tionem inſtituendo,ſi poſt mortem naſcer̃,ſeu qui naſcet̃. Quo
caſu dictio,ſi ponitur pro quia attenta opinione teſtatoris,qui
putabat. Nam plerunq. ponit̃ pro uero,quod eſt in opi. vt not.
ȷ.de ɔ̃tab.l. non tantum.§.ſi pater filius. ¶ In gl. quæ incipit,ſed
quomodo hoc.& l.quo loco.§.ſi a mortuo.de hær.inſt.& no.in
ſeruo manumiſſo.de cond.ind.hic uero debet Intelligi, qñ nõ
erat grauatus,& ſic non magis putabat non debere naſci poſt
mortem,q̃ in uita. Imputet ergo ſibi,quare ſe reſtrinxit,quia re-
ſtringere noluit ſe in præcedenti caſu, ſi ſciuiſſet ſe non mori,
veriſile eſt,ꝙ ſe non reſtrinxiſſet,iõ magis ſibi prouider̃,qa cre-
dendum eſt,ꝙ eod.modo inſtituiſſet naſciturum in uita,ſi hoc
putaſſet,ꝙ naſci dẽret. ¶ † In gl. ibi (C.de inoff.teſta.l.3.) ubi eſt
6 caſus ſingularis in quo poſthumus omnino præteritus hr̃ ꝓ in-
ſtituto,cuius ɔ̃rium hic dr̃. Sed ſpeciale eſt ibi pluribus concur-
rentib.quia,ſ.præteritus a matre,qa mortua eſt in puerperio,&
anteq̃ hẽret facultatẽ mutandi teſtm̃, & quia inſtituerat alios
filios. Idem vr̃ qñcunq. mr̃ præterijt filium, quem ignorabat ſe
habere ẽt iam natum,ut l.mater.ȷ.de inof.teſ.& ibi no.in gl. Si
tñ inſtituerat alios filios,alias ɔ̃. qa nõ hr̃ ꝓ inſtituto,ut ibi no.
Nec etiam præteritus a patre licet ignoraret ſe habere,ut l.mi-
litis codicillis.§.miles in ſupremis. ȷ.de teſta.milit. & quod no.
in l.

in l uxorē.de man.teſ.¶ In gl.ibi(de ɔd.ob cau.l.ſi eꝫne*)illa ſi metuit ſignari ꝓ ɔ̄ria,qa poti* ɔcordat ſm ītellectũ,quē ibi po nit gl. qa caſus omiſſus remanet ibi ī diſpõe iuris cõis,ſicut hic nec ad illum extēdit ꝓuiſio. Ad l.ſi cũ dotē. dic,ut ibi. In gl.ibi (j.eo.l.filio.in fi.)dic,ꝙ ibi ſimplr̄ inſtituit, hic in unũ rm̄ caſũ.

L E X XI.

1 Filius patri ſuccedens ex teſtamento , uel ab inteſtato non dicitur nouum dominium quærere,ſed hoc habebat in uita patris continuare.

2 Triplex effectus,quòd filius ſit dominus rerum paternarũ patre uiuente.

Hæreditas iacens dicitur, quando dominium rerum hæreditariarum non eſt adhuc acquiſitum alicui ueræ perſonæ.

3 Quando dominium rerum patris eo mortuo continuatur in filium,ꝙ non ſit dare medium inter mortem, & eorum acquiſitionem.

4 Si ex forma ſtatuti licitum eſt occidere bannitum,ſimiliter licitum eſt eum vulnerare,uel etiam bona ſibi auferre,aut deprædari.

Hodie non licet filiũ occidere, niſi reperiretur eum adulterari cum nouerca.

5 Ratio quare ſi pater tenebat,& poſſidebat aliquã rem alienã ſine titulo, & ſic non poterat uſucapere,uel præſcribere longo tpe,& eo mortuo filius ſibi ſuccedat,ꝙ nec etiam ipſe poſſit præſcribere titulo pro hærede longo tpe, & extraneus ſic.

6 Quis ſit modus,ut filius poſſit ſe tueri,ſi poſſedit longo tpe,& non poteſt ꝓbare titulum paternum,nec prodeſt ſibi allegare, ꝙ patri ſucceſſit, & ſic habeat titulum ex propria perſona.

Præterito filij,quare reddit teſtamentum nullum.

7 Quare nepos præteritus ex filio exhæredato poteſt uenire ad querelam per ſucceſſorium edictum ex ſua propria perſona, ſi pater eſt à querela excluſus repudiatione,uel tempore.

1 IN ſuis. †Filius patri ſuccedens ex teſtõ uel ab inteſtato nõ dr̄ nouum dominium q̄tere, ſed quod habebat in uita patris continuare,& ô nunquam vr̄ fuiſſe hæreditas iacens, ſed bene dr̄ acquirere nouam adminiſtrationem,q̄ non ipſe, ſed pater habuit in uita. potuit tñ à patre priuari tali dñio per exhæredationem.h.d.iſta l.famoſa,& declarat quis ſit effectus,ꝙ iura dicunt filium ēt patre uiuente,fore dñm rerum paternarũ. ſicut ipſe pater eſt, iõ uocatur filiusfamilias, ſicut uocatur paterfamilias, hoc eſt dñs ſubſtãtiæ. Nam illud uerbum,familias ponit pro ſubſtantia,& eſt ſenſus,ꝙ uterque ipſorum eſt dñs,pater uerè,& filius fictè,non enim poſſunt eſſe duo dñi eo.reſpectu: ex quo etiam ſequit̄,quod mortuo patre,ſi filius ſuccedat ex teſtõ, uel ab inteſtato,dr̄ in ipſum continuari dñium , quod habebat

2 patre uiuente.†Quis ergo eſt effectus horum? Et reſpondet, ꝙ duplex,uel triplex. Primus, quia tunc non dr̄ hæreditas patris vnquam iacuiſſe,nam tunc dr̄ hæreditas iacens , qñ dñium rerum hæreditariarũ non eſt adhuc acquiſitum alicui ueræ perſonæ. Poſtquam enim eſt acquiſitum, puta per aditionem hæreditatis nõ dr̄ amplius hæreditas,ut no.in l.1.§ veteres.de acq.

3 poſ.& l.per ſeruum j.de acq.rerum dom.†Sed ſi non fuit dare tpſ,in quo dñium rerum paternarum non eſſet apud uerã pſonam , cum uiuente patre eſſet apud eum verè , & apud filium fictè,& eo mortuo illud fictum dñium efficit uerum immediatè,nec eſt dare medium inter mortem patris, & hanc acquiſitionem,ut no.in l.Iul. noſter.j.de cond.& demon.l.ſi poſt mortem.de leg.1. Non ergo põt dici fuiſſe hæreditas patris iacens. Alius effectus eſt,quia filius non acquirit* dñium nouum,ſeu de nouo,ſed ɔtinuat uetus,bñ, tñ acquirit adminiſtrationem, quam pr̄e uiuente non habebat.ēt*fictum impugnat,& efficitur uerum , & plenum , non tñ ex hoc dr̄ nouum dñium, ſed uetus Tertio ſequit̄,ꝙ etiam ſi filius non ſit inſtitutus, ſed deceſſerit pr̄ inteſtatus,idem eſt, ut in ipſum cõtinuet̄ dñium etiã eo ignorante,& efficit hæres ipſo iure,quia non niſi tanquam in hæredem continuat̄. Non ergo ſepatat̄ ſuitas a neceſſitate, licet quidam teneant ɔ̄rium facientes dñam inter ſuitatem,& neceſſitatem dicentes,ꝙ ſuitas conſiſtit in continuatione dñij, ſed neceſſitas in iure hæreditario . Et ex hoc inferunt in alia materia,de qua in l.filius hæres.j.eo.ſed non placet per iam dicta. ¶ Poſſet aũt quis opponere, ꝙ immo filius non ſit dñs uiuente patre,qa ſi eſſet,hr̄et dñium à l. ergo pater non poſſet auferre, ut l.ſi arrogator.§.ſed an impuben.ſ. de adop. & tñ uides ɔ̄triũ, ꝙ poteſt auferri ipſum exhęredando. Ad hoc reſpondet iuriſconſultus in fine,ꝙ de hoc non eſt mirandum, quia pater põt, quod eſt plus,l.filium occidere impune,ergo quod eſt minus,ſ. exhæredare,& hoc dicit in fi.non tamen reſpondet ad obiectionem,quam feci. Sed dic,quod habet dominium à l. non tamē plenum, ſed fictum , & lex permittit patri, quòd poſſit ſibi au-

4 ferre, & impedire, ne efficiatur plenum. † Sic ergo no.in fin. arg.ſi ex forma ſtatuti licitum eſt occidere bannitum, ſimiliter

a ſit licitum vulnerare, *uel etiã bona ſibi auferre aut deprędari eum,ad hoc infra de adul.l.nec in ea.ubi per Bat.& qđ no.Bat. in l.2.de ſepulcro uiolato.quæ incipit pulcra.hodie non licet filium occidere,niſi reperiret eum adulterari cum nouerca.j.de

5 parri.l.diuus † Per iſtam legem declarantur multa principia in aliis materijs.Primo quæ ſit ratio,ꝙ ſi pater tenebat,& poſſidebat rem alienam ſine titulo,& ſic non poterat uſucapere,uel ꝓſcribere lõgo tpe,eo mortuo ſi filius ſibi ſuccedit, nec ēt ipſe pt̄ ꝓſcribere titulo pro hęrede longo tempore, & tamen extraneus hæres bene poſſet, quia licet deficeret titulus in perſonam defuncti,non deficit in perſonam hæredis, imo adeſt titulus ꝓ hęrede,ut hic hr̄ in l.nihil. C.ꝓ hærede. Nam ratio ſumitur ex iſtã l.quia filius ſuccedendo patri,non dr̄ habere de nouo aliquam cauſam acquirendi nouum dñium,ſed cõtinuat dñium, quod prius habebat, ex̄neus autem hæres habet cauſam acquirendi dñium,quod prius non habebat , & iſta cauſa uocatur titulus, q adeſt in perſona hæredis, licet deficeret in perſona defuncti.

6 †Quis aũt ſit modus,ut filius poſſit ſe tueri,ſi poſſedit longo tēpore,& non põt probare titulum paternũ,nec prodeſt ſibi allegare,ꝙ ſuccedit patri,& ſic habebat titulum,ex propria perſona. Vide per Bar.in l.Celſus.circa fin.de uſucapion.¶ Item Bar. per hanc legem dicit colligi rationem,quare præteritio filij reddit teſtamentum nullum.quia cum ipſe ſit dominus,& in ipſũ continuetur dñium , niſi fuerit ab illo priuatus per exhæredationem, non potuit pater illud aſſignare alteri , cum non poſſint eſſe duo domini,ut l.ſi ut certo §.ſi duobus uehiculum. ſ. commo.quæ ratio non eſt bona.Nam eo ipſo,quod aſſignat alteri,cenſeretur in conſequentiam auferre filio, per tex.in l.Põpo.§ ſed is.ſ.de procura.Et quia ſequitur, quod ſi inſtitueret filium in ſua legitima, adhuc haberet neceſſe ipſum exhæredare in reliquis bonis,ut omnium bonorum dominium cõtinuetur in ipſum,& ſic adhuc urget ratio Bat. & tamen contrarium eſt uerius,quia ſi inſtituatur in legitima non expedit, ꝙ a reſiduo exhæredetur,cum pater libere poſſit facere de reſiduo qđ uult, ut patet in l. Papinianus. §. quãdo autem quarta. ſ. de inoff. teſta. Non ergo eſt alia ratio,niſi quia ſic fuit introductũ a iu-

6 re pro ſolennitate teſtamenti,ut l.inter cætera. j.eo. ¶ † Tertio, & ultimo dicit Bar.colligi rõnem quare nepos præteritus ex filio exhæredato poteſt uenire ad querelam per ſucceſſo. edictũ ex ſua propria perſona,ſi pater eſt à querela excluſus,uel repudiatione,uel tpe,uel ſnĩa,cum præterito non detur querela,ſed exhæredato. Nam dicit ipſe,ꝙ imo datur præterito, quandocũque præteritio habetur pro exhæredatione,& tunc pro exhæredatione habetur,quando in præteritum non continuatur dominium,ut patet in præterito a matre,ſed in nepotem patre ꝓcedente non continuaretur dñium ab inteſtato. Ergo eius præteritio pro exhæredatione hr̄ ar. huius legis , ex qua colligitur, ꝙ pp continuationem dñij ſit neceſſaria exhæredatio,ſed certè fundamentum non eſt bonum, ut ſupra dixi , quia non ꝑp hoc eſt neceſſaria,& iõ dic ſm Bal.ꝙ ideo competit querela,poſito, ꝙ non ſit exhæredatus,nec pro exhæredato habitus, quia aliud remedium non poteſt ſibi competere,puta ius dicēdi nullum. uel ɔ̄tab.ut ſ.e.l.ſi quis poſthumos.§.ſi filium, ideo deuenitur ad querelam,quæ eſt remedium ſubſidiarium,& competit,ubi aliud deficit,ut l.maximum uitium.C.eo.circa medium . Et tu adde , ꝙ ideo hoc , quia teſtator exhæredando filium ſatisfecit iuri poſitiuo,& non naturali,ideo æquum eſt ut nepos non ſit deſtitutus omni remedio.

A D D I T I O.

a ¶ Vulnerare.Facit regula cuilibet.de iur.& idem tenet Cy.in l.1.C.q̄ ſit lõga cõſue.Bal.in l.ſi quis non dicã.C.de epiſ.& cler.& in l.fi.de priua. car. ubi tenet, ꝙ poterat in priuato carcere detineri.idē firmat d. Ant.in c.fi.de conſu. de quo etiam ꝑ Ang.conſ.286.per eundem Pau.conſ.193.& Bar.conſ.188.

L E X XII.

1 Qui de uentre fuit excerptus præteritus dicit teſtamentum nullum,dummodo fuit animal , ideſt cum anima rationali natus licet cum diminutione corporis.

2 Homines quantūcunq; deformes in corpore dicuntur hões,poſtq̃ nati ſunt, ſed antequam naſcatur,quis non dicitur eſſe homo, ſed ſperatur effici.

Statutum puniens certa pœna interficientem hominem non comprehendit interficientem partum in utero matris,& an,& qualiter de iure communi puniatur.

3 Mulier,de cuius utero poſt eius mortem partus extrahitur viuus,non dicitur parere,ſed ipſe extractus benè dicitur natus , licèt non ſecundum curſum naturæ.

1 L.Quod dicitur. † Etiam qui de uentre fuit excerptus præteritus dicit teſtm̃ nullum,dummodo fuerit animal.i.cum anima rationali natus licèt

ſlicèt cũ diminutione corporis.h.d. ¶ In tex.ibi (teſtm̃ rũpere)
ſupple.ſi ſit præteritus,uel ſi naſcaẽ,non rumpit.ſ.eo.l.ſi a pri-
mo in ſi.iõ dubitaẽ,q̃ d iuris,ſi fuerit de uentre excerptus,qa ꝓ-
priè non dr̃ natus,ſed eꝫ eſt,ut hic,& l.poſthumus in ſi. prin. ſ.
de inoffi.teſtam.& dr̃ hoc contingiſſe in Cæſare Auguſto.quia
iõ fuit uocatus Cæſar.i.cæſus de utero matris. ¶ In tex.ibi(ſi nõ
integrum)puta,quis erat una manu,uel pede.idem ſi plus,q̃ in
tegrum,ut quia cum ſex digitis in manu,ut l.non ſunt liberi.ſ.
de ſta.ho.ſecus ſi non hr̃t formam humanam,ut cum duob.ca-
2 pitib.uel capite uituli,ut ibi no. ¶ †Et ſic no.ſ̃m Bal.ꝙ homines
quantũcunque deformes in corpore dñt homines, poſtquã na
ti ſunt,ſed antequam naſcaẽ quis, nõ vr̃ eſſe hõ,ſed ſperaẽ effi-
ci,ut l.cũ inter ueteres.C.de fideicom. libet.nam dr̃ eſſe portio
uiſcerum matris.l.j.§.ex hoc reſcripto.ſ.de uen.inſpi.Iõ ſi ſtatu
tum punit certa pœna interficientem hoiem,q̃ interficeret par
a tum in utero[a] matris,non incideret in pœnã ſtatuti. Cuius uer-
ba propriè ſunt intelligẽda ſ̃m Bal.ſed an de iure cõi puniatur,
& qualiter.Vide in l.ſi quis aliquid.§.ſi abortionis.j.de pœn. &
l.mulier.j.de ſicar.& l.diuus.& ibi no.de extraordina.criminib.&
no.in c.ſicut ex l.2.eũ de homici. ¶ Opp.ꝯ iſtam legem d. l. anni-
3 culus,la j.in §.falſam.j.de uer.ſig. Sol. † mulier de cuius utero ,
poſt eius mortem partus exhibitur uiuus,non dr̃ parere,ut ibi,qa
hoc uerbũ refert ad mulierẽ,q̃ poſt mortem,nihil dr̃ agere, ſed
ipſe exactus bene dr̃ natus,licet non ſ̃m curſum naturæ,ſed uio
lenter,& accidentaliter peruenerit,& hoc ſufficit,ut dicaẽ na-
tus,tex.eſt ut hic,quem no. Nam uidi de hoc dubitari,& quidã
dicebant ꝯrium,per illam l.anniculus, quod eſt ꝯ iſtum text. &
ſic comprehendiẽ in uerbis ſtatuti,uel teſtatoris loquẽtis de na
ſcituro,uel nato,quantũcunq; in materia odioſa,uel reſtringi
b bili,quia impropriè dr̃ naſci,ſi de uentre fuit excerptus,[b] ut hic
eſt caſus. Hoc enim uerbũ,natus refertur ad ipſum , qui uiuus
ad lucem perducitur,& hoc eſt naſci.

ADDITIONES.

a In utero. De hoc per And.Sicul.conſ.23.2.lib.per Ioa.de Ana.conſ.95.per Ca.
in c.ſicut dignum.de homi.

b Excerptus.de hoc per Bal.conſ.123.& 207.ubi allegat Odof. de quo hic in a-
poſtill.ad Bar.

L E X. XIII.

1 *Prouiſio in caſibus ſimplicibus facta,ſeu ſeparatim obuenientibus de rigo-
re iuris an extendatur ad caſum mixtum.*

2 *Aduerſatiua ſi vero , vel ſi autem cum ſimilibus ſignificat contrarium
eius, quod dictum erat in caſu præcedenti.*

*Teſtator ſi inſtituat filium,una cum vxore,an videatur inſtituiſſe, ſi ſolus
naſcetur, vel filia fœmina ſola, ut ſi natus ſit maſculus , & fœmina, teſta-
mentum videatur ruptum , ut vxor nihil poſſit habere.*

3 *Habens poteſtatem legitimandi ſpurios , vel inceſtuoſos , an poſſit legitima-
re illum, qui eſt ſpurius, & inceſtuoſus remiſ.*

1 Si ita ſcriptum. † Prouiſio in caſib. ſimplicib.
facta, ſeu ſepatatim obuenien-
tibus de rigore iuris,non extenditur ad caſum mixtũ , ſeu
caſus ſimul obuenientes,ſed de æquitate,& fauore teſti,o-
dio ꝑtentionis tollendo,benè extendiẽ. Item tales caſus deter-
minari debent ſ̃m quod põt colligi fuiſſe de mẽte teſtatoris in
caſib. ſimplicibus h.d. ¶ In tex.ibi, (ſi filius) ſupple, & nõ filia,
2 vt j.patet. ¶ † In tex.ibi(ſi vero filia,) ſupple,& non filius, & ſic
not.naturam dictionis aduerſatiuæ,ſi vero,uel ſi autem.cum ſi.
nam ſignificat contrarium eius, quod dictum erat in caſu præ-
cedenti,de quo uide per Bar. j.de leg.3.l.iii repetẽdis.in fi. ¶ In
tex.ibi(licet.n.ſubtilis iuris rñæ conueniebant)&c. ut iſte caſus
fuerat omiſſus a teſtatore. Nam vr̃ inſtituiſſe filium maſculum
ſi ſolus naſceretur una cum uxore,uel filia fœmina ſi ſola naſce
tur una cum eadẽ. Cum ergo hic natus,ut maſculus, & fœmi-
na neuter eorum vr̃ inſtitutus,& ſic teſtm̃ vr̃ ruptum, & ꝙ v-
xor nihil poſſet hr̃e , ſed ambo filij diuiderent hæreditatem in-
ter ſe. Sed hoc eſt uerum de rigore iuris,ſecus de æquitate,poſtq̃
teſtator prouiderat in quolibet caſu de ꝑ ſe , ſi aũt in uno tm̃ ,
tunc etiam de æquitate non extenderet ad alterum, ut l.cõmo
3 diſſimè. ſ. de qua gl.opponit. † Et inducitur ad qõnem de illo,q̃
hr̃t poteſtatem legitimandi ſpurios,item inceſtuoſos, verũ poſ-
ſit legitimare illũ,q̃ eſt ſpurius,& inceſtuoſus, de qua qõne vi-
de per Bar.in l.2.de ver.obl. Et adde ad diuiſionẽ de qua hic. j.
de lega.3.l.ſi quis teſtõ.§.fi.& de hær. inſt.l.clemens patronus.

---

1 *Si hæreditas, & libertas ſibi relinquantur eidem, non poteſt vna, ſine altera
ſeparatim adimi.*

2 *De connexis idem eſt iudicium, & qđ dicitur de uno, cenſetur dictũ de altero.*

3 *Licèt hodie eo ipſo, quod ſeruus inſtituitur, cenſetur ſibi data libertas, ẽt ſi
non dicatur,tamen ſi auferatur hæreditas, non cenſetur ad empta libertas.*

4 *Aditio hæreditatis pro parte, trahit ad ſe alias partes tanquam habiles ,
non ſic repudiatio partis.*

1 §. Regula. †Si hæreditas , & libertas ſimul relinquãtur
eidem non põt vna,ſine altera ſeparatim a-
dimi h.d. ¶ Et pone caſum,ꝙ dñs inſtituit ſeruũ ſuũ cũ liberta-
te inſolidum,& poſtea in eo.teſtõ anteq̃ diuerteret ad alios a-
ctus demit alterã ipſarũ. certè nõ valet adẽprio, qa ſicut ſimul
dederat libertatem,& hr̃ditatẽ,& alterã,ſine altera dare nõ po
tuiſſet,ita nec põt alterã,ſine altera adimere,remanet ergo il-
la,q̃ eſt adẽpta in virtute alterius nõ adẽptæ, nec ꝑ hoc, ꝙ vnã
adimit,cenſeẽ alterã voluiſſe adimere. Nã non poterat dare li-
bertatẽ ſine hr̃ditate, nec ecõuerſo , poſtq̃ aliũ non inſtituerat
hr̃dem,ſi.n. dediſſet ſolã libertatẽ,non fuiſſet heres ꝑ cuius adi
tionem ꝯfirmareẽ datio libertatis,& ſi dediſſet hr̃ditatem ſine
libertate,non erat ſeruus capax eius , cũ ꝑ nihilo reputeẽ l. qđ
attinet.de reg.iu. Et hr̃ditas eſt de iure ci. & ſic non cadit in ſer
a uo hoc ius. ¶ †No.ergo tex.pro eo.qđ no.gl. in c.ꝑterea.de offi.
2 del.q̃ dicit illud vulgare,ꝙ de ꝯnexis idẽ eſt iudiciũ,[a] & qđ dr̃ d
uno cẽſeẽ dictũ de altero, ut in c.tranſlato.de ꝯſti.& l. ſi cogna-
ti.C.de neg.ge.& l. j.§.ꝑterea.de ſeparatis locũ ſibi uendicat,qñ
illa connexa ſunt talia,ꝙ unus ſine altero ſtare nõ põt. De quo
eſt caſus hic,intelligẽdo,ut dixi, ſecus ſi poſſet ſtare,ut ſi datus
eſſe cohr̃s huic ſeruo, nã potuiſſet ſibi dari libertas abſq; hr̃dita
te.qa ꝑ aditionẽ illius cohæredis ꝯfirmareẽ datio . Eo. ergo mõ
poterit auferri pars hr̃ditatis data remanẽte libertate,ſed ñ ecõ
uerſo poſſet auferri libertas remanẽte hr̃ditate.nã duraret pro
3 hibitio,qa ius hr̃ditariũ nõ caderet in ſeruo.† Sed q̃ro cũ hodie
eo ipſo,ꝙ inſtituiẽ ſeruus.an cẽſeaẽ ſibi data libertas,ẽt ſi nõ di
caẽ exp̃ſſe,ut in l.qdã.C.de nece. ſeruis licet iſto iure nõ ſic eſ-
ſet,immo ñ ualebat ĩſtitutio,niſi dareẽ libertas exp̃ſſa, utrũ eo.
mõ,ſi auferaẽ hr̃ditas cẽſeaẽ ablata libertas? Rñdeo,puto,ꝙ nõ,
nam aliud eſt in datione hr̃ditatis,q̃ eſt habitus,iõ de facili põt
ad ſe trahere libertatem , q̃ eſt neceſſaria ad dationẽ hr̃ditatis.
4 † Aliud in ademptione, q̃ eſt priuatio , iõ ad aliud nõ extendiẽ,
ſicut in ſi.no.in l.2. de acq. hær. ꝙ aditio hæreditatis pro parte
trahit ſe alias partes, tanq̃ habiles,qa recipit ius accreſcẽdi , ſed
nõ ſic repudiatio partis trahit alias partes,qa eſt priuatio,& nõ
recipit augmẽtũ. Sic ẽr patet in inſtõne,q̃ facta eſt de certo fun
do, alio non dato cohærede attrahit ad ſe totam hæreditatem,
vt l.j §.ſi ex fundo.de hær.inſt.& j.l.cum quidam. ¶ In gl.q̃ inci
pit(quo adimit.immo eodem modo,quo dedit)q.d.gl.ſi face-
ret aliud teſtm̃,in quo adimeret hæreditatẽ datam ſeruo in pri
mo non faciendo mentionẽ de libertate , non hr̃t locum iſte §.
qa cẽſereẽ ẽr adempta libertas,cum ꝑ ſ̃m teſtm̃ tollatur primũ,
ẽt nulla facta mentione de primo,nec de contentis in eo, ſi nõ
hẽt clauſulam derogatoriã,fortius ſi fiat aliqua mentio.ſi aũt nõ fa-
ceret aliud teſtm̃ ,ſed codicillos , adhuc procederet, quod dr̃ , &
ita intellige gl. j.in uer.nec alia uoluntate,& fortius,qñ in alia
uolũtate,ſeu teſtõ adimit unam,ſiue alteram,ut neutra videa-
tur adempta. In gl.q̃ incipit(niſi)ibi(niſi euidens teſtantis uolũ
tas appareat)ſupple.ſ.ꝙ adimendo vnam vult adimere utrãq; ,
nam tunc in eodem teſtõ poteſt , & hr̃ utraque pro nõ data ut
l.ſi ita ſcriptum. j.de leg.3.hic §. debet intelligi, qñ non conſta-
bat,ꝙ adimendo unam,uolebat adimere alteram.

ADDITIO.

a Eſt iudicium. Quæ dicantur connexa,vide ꝑ Aret.cõſi.19. & an de connexis idẽ
ſit iudicium,uide per An.Sicu.conſi.86.3.lib.

---

1 *Non ualet exhæredatio,quæ non poteſt confirmari per aditionem hæredita-
tis,niſi poſt mortem exhæredati.*

2 *Si filius non fuit exhæredatus,non ẽt inſtitutus,& teſtator inſtituit hæredẽ
extraneum,an ualeat inſtitutio,ſi filius uiuo patre moriatur .*

3 *Quid ſi teſtator dixit,quandocunque filius meus morietur , & tamen filium
nec inſtituerat,nec exhæredauerat.*

*Teſtamentum in quo filius,iam natus eſt præteritus,non tenet de iure prætο
rio,ex eo, quod contra tabulatur.*

1 §. Teſtamentũ. †Non ualet exhæredatio,q̃ nõ põt
ꝯfirmari per aditionẽ hæreditatis,
niſi poſt mortem exhr̃dati h.d. In tex.ibi(exhæredatus.i.vr̃ in ef
fectu,licet ſit,exhr̃datus puer,cũ exhæredatio nõ poſſit ꝯfirma-
ri,niſi poſt eius mortẽ , qa inſtitutus fuit hæres poſt mortẽ ex-
hr̃dati,& ſic erat inſtõ ꝯdõnalis, exhr̃datio aũt niſi confirmare
tur per aditionem non ualet,ut l.filiũ.§. ſed cum exhæredatio.
de ꝯtab.cum ergo non põt ꝯfirmari in eius uita,cenſeẽ nugato
2 ria. † Sed quid ſi filius non fuit exhæredatus , nec ẽt inſtitutus,
& teſtator inſtituit hæredem extraneum , ſi filius ſe uiuo morieẽ,
gl.in l.Gallus.in prin. j.eo. uult, ꝙ illa inſtõ non ualeat , poſtq̃
filius,nec fuit inſtitutus,nec exhæredatus. Bal. dicit , ꝙ de hoc
videtur caſus hic,quia licet iſte filius fuerit exhæredatus, tamẽ

pro

pro exhæredato non hr̃,ſed pro præterito.& iſte tex.uult, ꝙ inſtitutio extranei collata poſt mortem filij non ualeat,Bal. in d. l.Gallus tenet ↄ̃trium,& puto,ꝙ uerius, nam ſi nõ fuit inſtitutꝰ, nec exhæredatus,inſtitutio extnei collata poſt mortem filij, nõ eſt filio iniurioſa,nec ipſius excluſiua,ſed eſt facta in defectum filij,& in caſu, quo filius ad hæ̃ditatem nõ poſſit peruenire, in caſu aũt,ꝙ poſſit,ſecus. Et ſic eſt caſus,in quo cã inteſtati ꝑfertur cauſę teſtati,qñ hæc ſecũda facta eſt in defectum pnmæ,ut no. Bar.ꝟ.de hær.inſt.l.ſi quis ita hæres inſtituatur,ſi legitimus. in ultima,ſeu pen.chat.ſed qñ teſtõr exhæredauit filium,patet, ꝙ uoluit ſibi inſerre iniuriã,& ipſum excludere ab hæreditate. Et iõ ſi nõ excludit,ut debuit,uitiatur inſtitutio.per cuius aditionẽ nõ poteſt exhæredatio confirmari.ut l.Gallus.§.in oĩb.ꝟ.co.

2 ¶ † Sed quid ſi dixit,qñcunque filius meus moriet,& poſt mortem meam inſtituo Titium hæredem,& tñ filium,nec inſtituerat,nec exhæredauerat. Rñdeo,iſta inſtitutio hẽt uim fideicommiſſi,quia cenſet̃ uoluiſſe, ꝙ filius ſit hr̃s ab inteſtato, & ꝙ eo mortuo alius ſit hæres,ſed hoc ẽni nõ p̃t eſſe directo, poſtq̃ aliꝰ fuit,q non põt deſinere eſſe,ut l.ei.qui ſoluendo.ꝟ.de hær.inſt. ideo uerba illa trahuntur ad fideicommiſſum, quia vĩ filius rogatus de reſtituendo illi poſt mortem ſuam detracta legitima, & Trebellianica,ad quod uide quod no. Bald. in l.ex̃ neuin.de hær.inſti. ¶ In fi.tex.ibi(accipere poterit) ſubaudi, ꝙ nõ poſſet, ſi rectè exhr̃datus eſſet,ut ꝟ.de bo.libe.l.ſi ex patronis.§.Iulian. Inſti.de ſucce.lib.§.ſi uero teſtm̃ ſ̃m Dy. ¶ In gl.ibi(& ita interim eſt ꝑteritus)certè ſi hoc eſſet verum ſequeret, ꝙ nulla exhæredatio teneret,quia ſp inter teſtm̃, & aditionem hæreditatis eſt dare medium,& illo medio eſt præteritus,& ſic teſtm̃ eſſet nullum. Dic ergo melius,ut ſ̃.dixi,ꝙ ideo non ualet,quia non poteſt ↄ̃firmari in eius uita,ſed ſi non poſſet,quia non eſſet hæres inſtitutus poſt eius mortem,ſed pure, uel ſub alia conditione, quæ põt exiſtere filio uiuente, ualet exhæredatio,nec dr̃ exhæredatus præteritus, ẽt antequam exhæredatio per aditionẽ ſit confirmata,licet,ſi poſtea non adeatur, euaneſcat,& ſic teſtm̃ non irritatur pp defectum exhæredationis:ſed quia non aditur

4 hęreditas. ¶ † In gl.ibi(nam iure prętorio ualet)no.iſtam gl.quę tenet expreſſe illud, quod multi moderni tenent, ꝙ teſtm̃, in quo filius iam natus eſt præteritus,tenet de iure præto no,& iõ ↄ̃trabulatur.q.d.ſi non teneret, non ↄ̃tabularetur. Sed iſta opi. eſt falſa per ea, quæ dixi in l.ſi filius.qui in poteſtate.ſup.eod.& hic in tex.dum dicit.ꝙ nullius eſt momenti ¶ In fi.gloſſ.ibi, hic incerta.q̃ remoueri non dẽt,quia facit ↄditionem:ſi.n. inſtitutus poſt mortem filij moreret anteq̃ filius, euaneſceret inſtitutio.l.hæres meus de cond.& dem.ſed de inſtitutione non remouetur conditio,licèt remoueatur dies certa,an,& qñ,& ita loquitur l.hæreditas ex die.de hær.inſti.& hoc vult dicere gl. quã no.& ſi uult concludere,ꝙ iſta inſtitutio ſit nulla pp defectum exhæredationis non ritè factæ, & ꝙ non remoueatur dies ad hoc,ut dicatur exhæredatio rectè facta,potius ergo ſuſtinemus nullitatem teſtamenti, quàm remoueamus diem incertam, quæ facit conditionem.

LEX. XIII.

1 *Poſthumus naſcendo rumpit gradum ſuum, ex quo fuit præteritus licet naſcatur eo tempore,quo hæreditas adhuc non verſatur in gradu ſecundo,ſed in primo.*

2 *Si teſtator inſtituit aliquem in dimidia,uel in certa re,& prohibet, ne amplius habeat,& alium non inſtituit hæredem,tale teſtamentum non ualet.*

1 SI Poſthumus. † Poſthumus naſcendo rumpit gradum ſuum, ex quo fuit ꝑteritus,licet naſcatur eo tẽpore,quo hæreditas adhuc nõ verſatur in gradu ſecundo,ſed in primo,nec reconualeſcit, licet poſt mortem teſtatoris deceſſerit hoc primo. Rumpit tertium gradum licet ab illo fuit exhæredatus,ſed non primum,a quo exhæredatus fuit. hoc ſecundo. & ſic teſtm̃ rumpitur pro parte ratione præteritionis, in ↄ̃ſiam rumpitur, & pro altera parte,ne quis decedat pro parte inteſtatus,& ſic cauſa inteſtati trahit ad ſe cãm teſtati,hoc tertio,& ultimo uſq; ad §. ꝙ uulgo. Et diuide in tres partes,ut in ſummario,ſecunda ibi(itaque)tertia ibi (nam & eam duob.) Et primo caſu fuerunt duo gradus tantum,& a primo fuit exhæredatus, a ſecundo præteritus: in ſecundo fuerunt tres,a primo,& ultimo fuit exhæredatus, a ſecundo,ſeu medio fuit præteritus, naſcendo ergo rumpit illum medium,& etiam tertium,ſed non primum. Ratio colligitur ex his,quæ no.ſ̃.eo.l.3.§.fin.in te.tio caſu fuerunt duo tantum gradus,ſicut in primo,tamen quilibet ex inſtitutis fuit datus inſtitutus ulgaris de per ſe, & in hoc differt a primo. & iſtum ultimum declara plenius,ut hr̃ in l.pen.ꝟ.ti.j.primum autem caſum declara,ut ſ̃.l.ſi a primo.& ibi ponitur ratio dubitandi, & etiam hic,& in gl.ſuper uerbo uitiari. ¶ In tex.ibi(nõ poſſet ſubſtitutus adire)ſupple,ſed uenientes ab inteſtato,ut in ſequenti caſu poſtquam poſthumus non erat. ¶ In ſecundo caſu ibi(uenientib. primis,& deliberantibus)ſupple naſcatur poſthumus, & ſic rumpat gradum ſ̃m,a quo fuit præteritus, & poſtea decedat ut ſequitur poſt mortem teſtatoris. ¶ In tex.ibi(qui tertio gradu ſcripti ſunt) ſic,& vĩ,ꝙ ſic,quia ab illo gradu poſthumus fuit exhæredatus,& ſic videbatur valere,nã videbatur rumpere gradum ſ̃m,a quo fuit præteritus,ſed ↄ̃num eſt,quia rumpitur ẽt tertius in conſequentiam ſecundi,& ſic oẽs gradus ſunt rupti,primus,quia inſtituti repudiauerunt,ſecũdus,quia poſthumus fuit ab eo ꝑteritus,tertius in conſequentiam ſecũdi, a quo dependebat, ſ̃m gl.ſed ſi inſtituti in primo gradu nõ repudiaſſent,pp rupturam ſecundi non rumperetur primus, qa nõ ita dependet præcedens a ſequenti, ſicut econuerſo, & hoc uult gl. q̃ incipit.quia rupto.in fi. Si aũt iam fuiſſet natus præteritus in ſecundo, & exhæredatus a primo. & tertio, ſolus ſecundus gradus eſſet nullus,non tertius per l.3.§.fi.ſ̃.eod.& hoc uult ẽt eadem gl.ſed opp.extra gl.ꝙ idem in poſthumo, quia rõ illa, ꝙ ſequens depẽdet a ꝑcedẽti. non eſt bona,ut dixi in d.l.3.§.fi.ſed eſt alia,quam ibi dixi,quia poſthumus naſcendo rumpit gradũ validum,in quo repent hr̃ditatem uerſari,ideo illam ad ſe trahit,& non permittit ad ſequentem deuolui,quia non debet rũpere ad utilitatem ſequentis,ſed in ſuam,ſed in caſu iſto,qa fuit ꝑteritus a ſecundo gradu,& exhæredatus a primo, & tertio, ſi naſcatur deliberantib.inſtitutis in primo, non repent hæreditatem in ſecundo gradu, immo eſt adhuc in primo,ut in prin. l.ibi.ad hæredes primo gradu ſcriptos,&c.ergo illã ad ſe nõ trahit,& ſic videtur,ꝙ non rũpatur tertius. Sed rñdeo, ꝙ licèt in ſecundo gradu non verſaretur adhuc hæreditas re ipſa pendẽte primo,verſabatur tñ in ſpe. quia inſtitutis repudiantibus ſpectabatur ad ſ̃m gradum deuenire hæreditas,& deueniſſet,ſi non fuiſſet ruptus. Rumpendo igit trahit ad ſe illam ſpem,& non pmittit deuenire ad tertium gradũ, ſi tñ poſtea poſthumus moriatur,admittuntur alij uenientes ab inteſtato,quia gradus ſecũdus ſemel fuit ruptus ad commodum poſthumi, & licet nunc rũpitur,non approbat̃ commodum.quia mortuus eſt,nõ ppea reconualeſcit ſecundus, ideo deuoluitur hæreditas ad uenientes ab inteſtato,ut ꝟ. ſubijcitur ad legitimos cã pertinere &c. ¶ In tertio caſu in fi.ibi,non tñ magis ſubſtitutum admitti.ſupple,ſed legitimos,ſeu ueni.ab inteſtato.ut in caſu ꝑſenti in fi.nã ad hoc probandum dicit,nã & cum duobus,&c.q.d.non ſolum in ꝑcedenti caſu puenit hæreditas ad legitimos, ſed ẽt in hoc ſequenti. Sed quare non peruenit ad cohæredem per ius accreſcendi,poſtquam a primo gradu poſthumus fuerat exhæredatus,& ſic valebat poſtquã ſecundus gradus fuerat ruptus,quia ab eo ꝑteritus, nam habetur pro non facto,ſed ſi factus nõ fuiſſet repudiante vno ex Inſtitutis, portio eius accreſceret alteri. Rñdeo,ꝙ ratio eſt,quia cenſet̃ prohibuiſſe ius accreſcendi,poſt ꝙ illi repudianti dederat ſpecialem ſubſtitutum, & ſubſtitutio valuit a principio,nã ſubſtitutus vulgaris præfertur cohæredi, vt ꝟ.de ſ̃m tab.l.2.§.ſi duo.& auth. hoc amplius.C.de fideic.& ↄ̃ voluntatem defuncti non debet cohæredi accreſcere, p ea, q̃ no.in ll.dictis.ſ̃.de vſufr.& ꝟ. de hered.inſt.l. quoties.§.ſi duo. Sed opp.ꝙ non poſſit deuenire ad legitimos,quia ſic decederet pro parte teſtatus, & pro parte inteſtatus. pp h.d.glo. ꝙ immo decedet in totum inteſtatus,nam cohæres pp repudiationem illius, cum non poſſit habere portionem repudiatam ratione prædicta, ne offendatur regula,ꝙ quis non poſſit decedere pro parte teſtatus,& pro parte inteſtatus,carebit ẽt propria portione,& ſic rũpetur ẽt primus gradus,licèt ab illo fuerit exhæredatus, & erit caſus,in quo cã inteſtati trahit ad ſe cauſam teſtati, & iſte eſt caſus in l.pen.ꝟ.titu.j.per quam text.ſuppletur, & de-

2 claratur. ¶ † Et hoc facit,p intellectu Bar.ad l.quoties.§.ſi duo. ꝟ.de hęredi.inſtitu.ꝙ ſi teſtator inſtituit aliquem in dimidia,vt in certa re,& prohibet,ne amplius habeat,& alium non inſtituit hæredem,tale teſtm̃ non valet, quia reliqua non poſſunt ſibi accreſcere contra uoluntatem defuncti,& non accreſcit, ſi ualeret in his,in quibus ille eſt ſubſtitutus, iam decederet ꝑ parte teſtatus,& pro parte inteſtatus potius ergo tolerandum eſt,ꝙ cauſa inteſtati trahit ad ſe cauſam teſtati, quam ꝙ iſta regula offendatur,ſed ſi non veniret contra uoluntatem teſtatoris expreſſam tunc econtra cauſa teſtati traheret ad ſe cauſam inteſtati vt l.1.§.ſi ex fundo.de hær.inſt. Quod autem hic dicitur poſthumum excludi,intellige ideo,quia iam mortuus,vt in fin. gloſſæ,& in præcedenti caſu, alias perueniret ad poſthumũ ut in princip. leg. ſecundum *Dyn.*

1 *Quando filius eſt inſtitutus in primo gradu in ſolidum, uel pro parte, non expedit,quòd a ſequenti gradu exhæredetur, & ſic ualet etiam ſi fuerit ab eo præteritus.*

9 *Subſtitutio vulgaris non dicitur continere grauamen, quia filius poteſt eã excludere adeundo, & poteſt fieri etiam in legitima.*
Idem in pupillari, quæ dicitur potius prouiſio, quàm grauamen.
Secus in fideicommiſſaria, quæ non poteſt fieri in legitima.

1 §.Quod vulgo. † Qñ filius eſt inſtitutus in primo gradu in ſolidũ, uel pro parte, non expedit, quod a ſequenti gradu exhæredetur, & ſic ualet, & ſi fuerit a deo pteritus. h. d. Ratio eſt, quia talis pteritio non eſt ſibi iniurioſa, nec nociua, cũ fuit in ſua ptãte adire ex primo gradu, ſi ergo non adit, ſeipſum excludit. & iõ põt deuolui ad ſequentem gradum ſine eius iniuria, non ſic, ſi in ſequenti eſt inſtitutus, & in pcedenti præteritus, quia ſi valeret præcedens, præteritio eſſet ſibi nociua, cum non ſit in ſua poteſtate adire ex ſequenti, quouſq. pendet pcedens, vt ĩ de vul. & pup. l. ex facto. §. Lucius. & hic in gl. j. Intellige tamen iſtum tex qñ fuit inſtitutus in integra legitima, uel ẽt ultra, & non ſuerat grauatus taliter ꝙ legitima integra nõ remaneret, alias ſecus, ut ſ. de inoff. teſt. 2 l. Papin §. qm. in fi. & ibi no. p gl. ſcdam magnã in fi. ¶ † Not. ex iſto § ꝙ ſubſtitutio vulgaris non dr ꝯtinere grauamen, qa filius põt eam excludere adeundo, & iõ põt fieri & in legitima. Idẽ in pupillari quæ dr potius prouiſio, q̃ grauamen, ut l. ex tribus cum ibi no. C. de inoff. teſt. ſecus in fideicommiſſaria, quæ nõ pt fieri in legitima, ut l. cohæredi. §. cum filiæ. uer. nec fideicommiſſa. ĩ. de uulga. & pupil. & vide quod no. Bar. in l. Lucius. §. maritus. ad Treb. ¶ In tex. ibi (non uſquequaq. verum eſſe ait) nã eſt verum, qñ ab uno filius eſt exhæredatus, ab alio ptéritus, tunc .n. ille a quo eſt præteritus, ſolus eſt nullus, & alius a quo eſt exhæredatus, eſt ualidus, ſed ſi in uno eſt inſtitutus, in alio præteritus, ſi quidem in primo eſt inſtitutus, ualet etiam ſequens, ut hic ſequitur, ſecus ſi econuerſo, ut d. l. ex factu. §. Lucius.

1 *Exhæredatio facta de filio tanquam extraneo per errorem, quia teſtator putabat ipſum non eſſe filium, probata filiatione, redditur nulla.*
2 *Sicut non valet inſtitutio facta de extraneo tanquam filio probato, ꝙ nõ ſit filius, uel de alio tanq̃ coniuncto, ſi non erat coniunctus, ita econuerſo, exhæredatio facta tanquam de non filio, non ualet, ſi apparet, ꝙ erat filius.*
Quid ſi teſtator ſciuit.
33 *Præfatio declarat animum loquentis.*
Scire quis dicitur, & etiam certus eſſe, de quo vehementer opinatur.

1 §.Si quis. † Exhæredatio facta de filio tanquam eẍneo p errorem, quia teſtator putabat ipſum non eſſe filium, probata filiatione, redditur nulla. h. d. rõ eſt, quia nõ cenſetur habere uoluntatem defuncti, nam eſt præſumendum, 2 ꝙ ſi ſciuiſſet ipſum eſſe filium, nõ exhæredaſſet. † Et ſic no. ꝙ ſi- a cut nõ ualet inſtitutio facta de eẍneo, tãq̃ filio, a probato, ꝙ nõ ſit filius, ut l. eam quam. C. de fideicõ. uel alio tanq̃ coniuncto, ſi non erat coniunctus, ut l. ſi pater, & l. nec apud. C. de hær. inſti. ita econuerſo, exhæredatio facta tanq̃ de non filio, non ualet, ſi apparet, ꝙ erat filius, & ſic cauſa concernens filiationem, vel conſanguinitatem cenſetur eſſe cã finalis, quia deficiente ceſſat diſpoſitio, & ita no. in l. demõſtratio. §. quod aũt iuris. de ꝯd. & dem. per Bar. & hoc qñ errauit, ſecus ſi ſciuit, nunc .n. ſicut valeret inſtitutio facta de aliquo tanq̃ filio, uel ꝯiũcto, licet nõ eſſet, quia cenſeretur ipſum appellaſſe filium, uel coniunctũ ratione dilectionis, ut ĩ. de hær. inſt. l. nemo §. fi. ita ualet exhæredatio facta tanq̃ de eẍneo, licet non ſit, quia pſumitur teſtator, illud dixiſſe ex iracundia, & odio, quod ad eum habebat, ut ſ. e. l. 3. circa prin. ¶ † Vlt. no. tex. ibi (cum elogium, &c.) ꝙ præfatio declarat aĩum loquẽtis, ut ĩ. de hær. inſt. l. fi. ¶ In tex. ibi (quem ſcio). ſ. per uehementem opi. nam & tunc ſcire quis dr. & etiam certus eſſe, de quo uehementer opinatur, ut l. ſi qu. ſ. ita. §. ſi qs cum ignoraret. ante ſiuem in verſ. ſi quaſi certus. ſ. de teſta. tu. & qđ no. Bar. in l. 2. §. qđ obſeruari. C. de iur. cal. ¶ In gl. magna b ibi (& quia uerbũ patris) &c. non intelligas. b ꝙ ſi eſſet in poſſeſſione filiationis, uerbum patris noceret ei, ſed ſi nõ eſſet uerbũ patris poſſet ei prodeſſe, ſm Dy. vt no. in ll. hic allegatis in gloſ. hæc ergo erant duo pp quæ incũbebat filio onus probãdi, & qa nõ erat in poſſeſſione filiationis, & quia uerbum patris erat ꝯ eum, & ſufficeret primum. ¶ In gl. ibi (rñdeo, q interim, &c.) tu dic melius ſm Dyn. ꝙ iõ expectatur, quia diuerſi ſequuntur effectus, nam ſi probet filius, apparet exhæredationẽ nullã, & ipſum dẽre conſequi bona paterna, ſed ſi non probet filiatio, licet ẽt tunc exhæredatio ſit nulla, qa facta de eẍneo, ut l. qdam cũ filium. de uerb. ob. nõ tñ pertinebunt ad eũ bona paterna.

ADDITIONES.

a Tanquam Filio. Adde quod uoluit Rapha. Ful. conſ. 86.
b Non intelligas. Lu. Ro. in l. neque profeſſio. C. de teſt. alleg. hanc pro ſing. ꝙ ubi filius eſt in poſſeſſione filiationis, aſſeueratio patris ꝯtra non nocet ipſi filio de qua materia uide per Can. in c. Michael. de filij. presby. & in c. tranſ[illegible] qui fil. ſi. ſint legi. & per Anch. conſ. 231.

Quando filius fuit inſtitutus ſub conditione poteſtatiua, ꝙ antequam ſit impleta, non ſit ſuus hæres, & ſi decedat ea non impleta, nepos ex eo non prohibetur eſſe ſuus hæres, & an vocetur nepos uiuente filio.
3 *Qualiter iſte nepos poſſit eſſe ſuus hæres aui.*
4 *Hæres hæredis teſtatoris eſt hæres, & an eo modo hæres.*
5 *Si legatario datur ſubſtitutus vulgaris, ꝙ tamen tranſmittat ad ſuos hæredes qui ſi repudiant, quod admittatur ſubſtitutus.*
6 *Per dationem ſubſtituti vulgaris, non tollitur exiſtentia ſui hæredis, nec quo ad ſuitatem, nec quo ad neceſſitatem.*
7 *Pendentia natiuitatis poſthumi, æquiparatur conditioni, quæ ultimo vitæ ſpiritu non poteſt impleri, quando filius inſtitutus, ut ſub conditione poteſtatiua non habet cohæredem, uel ſubſtitutum, & ꝙ tunc deuoluatur hæreditas ad cauſam inteſtati.*
8 *Per dationem cohæredis, an tollatur exiſtentia ſui hæredis.*

1 SI filius hæres. † Iſta eſt difficilior l. & ſubtilior totius tituli in intellectu ſui, & recipit triplicem intellectum. Primus fuit intellectus gl. Secundus fuit intellectus antiquorum. ſ. Dy. quem ſequitur Bar. Tertius eſt intellectus modernorũ, qui eſt ipſa ueritas, & ipſum habui a Doct. Papienſibus tpe quo ſtudebam ibi. Et audiui a quodam valenti Doct. de Sabaudia, & famoſo, qui vocabatur a dñs Petrus de muris, & originaliter a fuerat intellectus ſuus: reperitur tñ in quibuſdam lect. Bar. tactus per eundem, ſed ego non habeo, & multi non habent, & tñ ipſum non approbat. Et rõ eſt, qa habet difficilia ꝯtra, qb. neſciuit rñdere, ſed ego ĩ. rñ- 2 debo, & malè declaratur per Doct. ſcribentes † Secundũ primã lect. gl. ꝙ Doc. multum malè declarant, ſeu remanent gl. in cõfuſo. hoc dicit ¶ Si filius purè inſtitutus antequam ſe immiſceat, decedat, nepos ex eo ſibi ſubſtitutus vulgariter vocat ad hrditatem aui ex ſubſtitutione, & ẽt ad hæreditatem patris ex ſui teſtõ, vel ab inteſtato, & vterq. erit ſuus hæres, ſed ſi nõ fuit ſubſtitutus vulgariter, nec filius habebat hrditatem, vocatur nepos ad hrditatẽ aui ab inteſtato, & ſimiliter ſuus erit hæres, & vtroque caſu vocatur nepos, demum mortuo filio, ſi ꝯtingit, qñ filius eſt inſtitutus ſub conditione poteſtatiua, q̃ vltimo vitæ ſpiritu põt impleri, ſi ea non impleta deceſſit, ſuperſtite nepote. h. d. & ſic ſm gl. uſque ad uerſi. ſi. qui incipit (ſicut) loquĩ qñ filius fuit purè inſtitutus, ibi uero ſub conditione poteſtatiua, quæ ultimo uitæ ſpiritu põt adimpleri. Et ponitur ſilitudo in hoc, quia ſicut in hoc ultimo caſu nepos vocaĩ demũ mortuo filio, ut ĩ. de cond. ind. l. fi. quæ eſt neceſſaria ad intellectũ huius legis, ita in primo caſu vocatur ex ſubſtitutione vulgari, & in ſecundo: in ver. (ꝙ ſi nemo) vocatur ab inteſtato, demum mortuo filio. Item ſm iſtum intellectum tex. dum dicit (ipſe filius inteſtato patri, &c. (debet exponi, ſ. ipſe, nepos qui erat filius filij. Et eſt drã inter primum caſum, & ſm, quia in primo nepos erat ſubſtitutus vulgariter, & ſic venit ex teſtõ in ſecundo, in vet. quod ſi nemo ſubſtitutus, nullus fuit datus ſubſtitut' nec filius habebat cohæredem, & iſte intellectus ponitur p gl. quæ incipit idemq; nepos, & eſt gl. pen. Item ſm iſtum intellectum de præteritione poſthumi, de qua fit hic mentio, parum eſt curandum, poſtq̃ non fuit natus, & hic fit mentio, quia ſic de facto contingit, non ut denotet iuris myſterium, quod nõ eſt veriſiſe, cum ſit poſita in hoc tx. alias non ꝯgrueret tx. & iõ iſta lec. non placet, ut ĩ. ſubijciam, qa dico, ꝙ in hac pteritione poſthumi tota uis iſtius legis ꝯſiſtit. ¶ In tex. ibi (omiſſo poſthumo) ſubaudi, qui putabatur eſſe in utero, & non erat, & ſic pp hoc non impediebatur filius eſſe ſuus hæres ex teſtamento, ut ĩ. de acq. hær. l. uentre. & §. ſed ſi uacuo. idem ſi erat, ſed poſtea deſijt eſſe, anteq̃ filius decederet, quia factus eſt abortiuus, nam ex tũc inciperet filius eſſe ſuus hæres, ſi non haberet ſubſtitutum vulgarem, ſed pp ſubſtitutum nec in primo, nec in ſecundo fuit ſuus hæres, ſm lect. d. Dy. & Bar. ſm quam iſtę expoſitiones ſunt neceſſariæ, nam ſi re uera fuiſſet in utero, & deſijſſet eſſe a morte filij, tunc pp ſolam pendentiam natiuitatis poſthumi pteriti, qa poterat teſtm̃ rumpi, non fuiſſet delata hæreditas iure ſuitatis filio inſtituto, ut d. l. uentre. uer. ergo ſi uentre pleno. vbi colligitur, & ſic lect. Doc. non eſſet neceſſaria, quia etiam ſi filius non haberet ſubſtitutum ulgarem, non eſſet ſuus hæres, ex teſtõ qđ ſperabatur rumpi, licet ab inteſtato bene eſſet, & tũc pro rata, q̃ ipſũ tãgeret, ut l. cum quidam. §. ſuum hæredem. de acq. hær. Et ſm uerum intel. & lec. uerã modernorum, dẽt intelligi hoc caſu. ſ. ꝙ poſtumus erat in utero, & poſt mortẽ filij inſtituti deſijt eſſe, qa nõ puenit ad lucẽ, & ſic nunq̃ fuit filius ſuus hrs pp hoc

ADDITIO.

a ¶ Originaliter. Vide per Alex. in prin. 4. col. & ibi, an verus ſit intellectus Pau. de Caſt. & Raph.

hoc ſolum,quia poſthumus erat ꝑteritus, & ſperabatur teſtm̄ rumpi,vt iſta l.faciat ad titulum,& non ſine myſterio dicat hic de prætèritione poſthumi, non autem pp ſubſtitutionem vulgarem,quæ re uera non tollit exiſtentiam ſuitatis,ut ĩ.dicã, &
4 eod. modo debet intelligi ſequens ver.(quod nemo. †Qn̄ autẽ filius fuit inſtitutus ſub ꝯditione poteſtatiua,clarum eſt,ꝙ anq̄ ſit impleta,non eſt ſuus hæres,quia effectus eſt de neceſſario uoluntarius,licèt,poſtquam impleta eſt,incipiat eſſe ſuus hæres,vt ĩ.de cond.& demõ.l.conditionibus pupillus.& iõ in fine huius l.vbi fuit inſtitutus ſub conditione poteſtatiua, non eſt dubiũ, ꝙ filio decedente ea non impletur,nepos ergo non prohibetur eſſe ſuus hæres,quia filius non fuerat.Sed ſolum eſt dubium,an vocetur nepos viuẽte filio,uel eo mortuo,in quo diſtingue quæ ſit conditio. An illa,q̄ potuit impleri vltimo vitæ ſpiritu, & admittit eo demum mortuo,ut intelligit iſta gl.fi.huius l.An q̄ non potuit impleri,& tunc ẽt eo viuo.l.fi.ĩ.de cond.inſtitu.Et
5 ita intelligunt Doc.iſtum tex.melius,q̄ gl.vt ĩ.patebit.¶ †Opp. ergo nunc pro declaratione omnium gl.quæ loquuntur intricatẽ,& confuſè ꝯ tex.in prin.dum dicit, quem auo ſuum hæredem futurum. Nam vr̄,ꝙ iſte nepos non poſſet eſſe ſuus hæres auo,ſi ponimus,ꝙ filius fuerit pure inſtitutus,ſm quod gl.intelligunt,nam ipſe filius fuit hæres ſtatim auo mortuo,ut ĩ.ſi quis omiſſ.ca.te.l.j.§.qui ſunt in poteſtate.nec deſijt eſſe ſuus hæres, licet poſtea deceſſerit,antequam immiſceat, nam ẽt ſi repudiaſſet,non deſineret,ut ibi,ergo nepos ex ſubſtitutione poterit eſſe ſuus hr̄s, quia non pn̄t duo eodem iure eſſe hæredes in ſolidũ,ut l.quia ꝯ.§.uni duo.de reg.iur.Et quia in ſuitate non hẽt locum ſucceſſ.ed.ut l.j.§.ſciendum.de ſuis.& le.l.qui ſe patris. C.unde li.& dixi ſ.eod.l.ſi quis poſthumos.§.ſi filium. Propter hoc ꝯnum,quod etiam colligitur ex gl.quæ incip.idemque nepos.ibi,dum dicit,ſed nonne pater præcedebat. Colliguntur ex gl.tres,uel quatuor ſolutiones,& intellectus diuerſi ad l.Nã dixerunt qdam,ꝙ immo iſte filius non fuit ſuus hæres, quia non fuit inſtitutus purè,ſed ſub ꝯditione poteſtatiua,quæ ultimo vitæ ſpiritu non poterat adimpleri, ſed in fi. qn̄ impleri poterat, uel ecõuerſo,& in utro caſu pendente cõditione fuit hr̄s, & ſic dum dicit,interim,dẽt exponi.i.conditione pẽdente,& hoc habetur in gl.j.& etiam in ſecunda ſuper uer.interim.in fi.iſte intellectus non placet gl.immo dicit,ꝙ pure fuit inſtitutus,& bn̄ in hoc,quia tex.non dicit,aliquid de ꝯdõne,ſed ſolum in fi. Præterea inutilis eſſet iſta l.nam iſtud plenius examinatur in l.fi.de ꝯd.inſti.& iſta l.diceret illud,idẽ ꝙ illa. Præterea iuriſconſultus tunc videtur ponere ſimilitudinem inter unam conditionem & alteram,dum dicit,ſicut euenire, & tamen longa eſt diſſimilitudo,qa illa,quæ non p̄t impleri ultimo uitæ ſpiritu, admittit nepotẽ,ẽt filio viuẽte,altera uero demũ eo mortuo,ut d.l.fi.vñ non poſſet adaptari lr̄a,dum dicit,ſicut euenire ſolet &c.ſi ſeq̄ret de diuerſa ꝯdõne.Alij dixerunt,ꝙ filius fuit pure inſtitutus, tñ non fuit ſuus hr̄s,qa deceſſit uiuente patre, eodemque auo teſtatore,& uiuens non hẽt hr̄dem,ut l.j.ĩ.pro hærede.nimirũ ſi nepos poterit eſſe ſuus hr̄s,& hoc colligit̃ in illa eadem gl.ſuper verſi.interim.ibi dum dicit,uel uiuente teſtõre.Iſte intellectus non eſt bonus,quia ſi hoc eſſet falſum,eſſet quod dr̄ in tex. nepotem iſtũ eſſe ſuũ patri hr̄dem tam ſuo,q̄ auo. Nam patri ſuo nullo mõ poſſet eſſe ſuus hæres,tunc quia iure iſto filiusfa.non hẽt hæredẽ ab inteſtato,nec ex teſtõ,niſi in caſtrenſi peculio,& poſito,ꝙ tunc haberet non poterat hr̄e hæredem ſuũ, quia nepos non erat in ſua poteſtate,ſed aui,& iõ illa expoſitio, uiuente teſtatore,non eſt bona,ſed eſt tenenda prima, ꝙ poſt mortẽ teſtatoris,& ante aditam hæreditatem deceſſit, & tunc adhuc remanet ꝯnum,quomodo nepos potuit eſſe ſuus hæres,ex quo
6 filius fuit.†Alij tertio loco intelligunt,ꝙ filius fuit ſuus hæres & pronepos non põt eſſe ſuus hæres immediatè,& ex ſua perſona,& ita loquitur contrarium,ſed mediante patre ſuo, eodemque filio ſic,quia hæres hæredis,quia talis hæres habeor,qualis erat is,per quem hæres efficior,ut ĩ.de acquir.hære.l.qui in aliena.§.interdum.iuncta l.fi.C.de hære.inſti.& hæc ſol.colligitur ex gl.quæ incipit auo ex teſtamento.in fi. Iſta ſolu. non eſt bona,& gl.dicit,ꝙ ideo,quia hic filius non fuit hæres,& iſta p̄ſuppponit,ꝙ iſte filius immo fuit.Præterea ultra gl.text.vult,ꝙ iſte nepos ſit ſuus hæres ex ſubſtitutione vulgari ipſi auo,nõ ex eo, ꝙ ipſe ſit hæres patri ſuo.Vnde ẽt ſi repudiaret hæredita. patris ſui,eſſet ſuus hæres auo,ſed iſte intellectus præſupponit ꝯrium qa non diceretur eſſe, niſi mediante pſona patris ſui, & ſi hoc eſſet,ẽt ſi non fuiſſet ſubſtitutus,idem eſſet,& ſic fruſtra in ſubſtitutione fieret hæc mentio.Remaneamus ergo in confuſo,& iſtud ꝯrium remaneat inſolutum in gl. Sed quarta ſol. vr̄ colligi ex gl.quæ incipit.idemque nepos.ibi dum dicit, reſpondeo, nunc conſtat,& aliqui habent non,ſed eſt tunc gl.corrupta, & debet dicere,tunc conſtat auum deceſſiſſe inteſtatum; licet aliqui habeant teſtatum, ſed bene,quia tñ illa gl.eſt poſita ſuper ver.quod ſi nemo.Solu.illa nunc cadit in princip. huius l. ſed in illo ver. vbi eadem põt formari oppoſitio. Ideo ex glo. Dy.q̄ ſequitur Bar. ſoluit iſtud ꝯrium In princ. huius l. filius fuit purè inſtitutus,tñ non fuit ſuus hæres,ex eo,quia nepos erat ſibi vulgariter ſubſtitutus,& per ſubſtitutionem vulgarẽ tollitur exiſtentia ſui hęredis,quia teſtator dando ſubſtitutum vulgarem, videtur dediſſe filio licentiam,abſtinendi,vt l.j.§.proponatur.ſi quis omiſ.ca.te. Sed qn̄ pater dat filio licentiam abſtinendi.facit ipſum de neceſſario voluntarium,vt l. Cornelius.& l.iã dubitari.de hære.inſt.& hoc voluit gl.expreſſe in l.Papin.§.qm̄ autem quarta.de inofficio.teſtamen.ꝙ dando ſubſtitutum vulgarem facit de neceſſario voluntarium, pro qua glo. caſus eſt hic ſm Dy.Et ex hoc ſequitur, ꝙ talis filius non tranſmittet hæreditatem iure ſuitatis ad ſuos hæredes, ſed deuenit ſolum ad ſubſtitutũ. Ponamus,ꝙ habeat filius plures filios,eoſdemq; nepotes,unus tñ ſolus fuit ſibi ſubſtitutus,& tũ oẽs fuerunt eius hæredes ab inteſtato,certe exiſtentia ſui hæredis non eſſet ſublata p ſubſtitutionem vulgarem,quæ ſm ueram opi.operatur tranſmiſſionem hæreditatis ad quoſcunq. hæredes,ẽt ſi ſe non immiſcuerint,ut l.ex militari.§.fi.cum l.ſeq.de teſt.mil.iſta hæreditas aui foret tranſmiſſa ad oẽs nepotes non obſtante ſubſtitutione,& ſi illi adirent ſubſtitutio euaneſceret, ſic ſi ipſe filius adiuiſſet.Sed retenta iſta opi.quia per ſubſtitutionẽ vulgarem tollitur exiſtentia ſui hæredis cum ſuis effectib.non fit tranſmiſſio ad omnes,immo deuenit hæreditas ad ſolum nepotem ſubſti-
7 tutũ,& hoc uoluit Dy.& Bar.licet nõ ita ſpecificent.¶ †In ver. (not.ꝙ ſi nemo) ponunt caſum,ꝙ fuit inſtitutus ſub condõne ptãnua,quæ ultimo uitæ ſpiritu non poterat adimpleri,ut quãdo conſiſtebat in facto ipſius adimplere debentis, ut ſi aſcenderit capitolium,& non habebat ſubſtitutum,uel cohæredẽ,quo caſu ſi decedat interim ea non impleta,cum incipit mori, incipit eſſe certum ex illo teſtõ neminem fore hæredem, ideo deſtituitur teſtm̄,& deuoluitur hæreditas ad cãm inteſtati, & idem ipſe filius eſt primus in cã inteſtati,& iõ ipſe efficitur ſuus hæres ab inteſtato in puncto mortis,& tranſmittit ad ſuos hæredes,& hæc hñr in l.fi.ſ.allegata. & ſm hoc ponit̃ determinatio caſus uſque ibi,ſicut euenite,& ibi exemplificat,& declarat quod dixerat,& tex.dum dicit,ipſe filius ſtat ꝓprie, & in hoc differt ab intellectu gl.q̄ intelligit ipſe filius.i.nepos. Item differt in alio, qa gl.intelligit in illa, q̄ ultimo uitæ ſpiritu poterat adimpleri, ſed Doct.in illa,quæ non poterat,& melius in hoc.Item differt, quia ſecundum gl.uerſic.(quod ſi ne nemo) debet intelligi, qn̄ pure fuit inſtitutus,ſicut in principio ſed qn̄ ſub conditione loquitur uer.(ſicut) & ſic ille uerſic. ponitur ſimilitudinarie, ſed ſm Dynum & Bart.ponitur exemplificatiue,quia etiam in uerſic.quod ſi nemo.fuit inſtitutus ſub conditione,& in uer. ſicut exemplificat.Poſito autem,quod iſta lect. eſſet uera, primũ dictum,quod per dationem ſubſtituti vulgaris tollitur exiſtentia ſui hęredis,dẽt limitari,ut habeat locum in expreſſa ſubſtitutione.Secus in tacita,q̄ includitur in expreſſa vulgari. ut l. Iul.& ibi no.de acq.hær.quia illa eſt mere legalis, ubi non poteſt dici, ꝙ teſtator per eum dedit licentiam abſtinendi.Item debet limitari, qn̄ facta eſt in hæreditate, ſecus ſi in ſuitate,ut ſi filius me uiuo deceſſerit,ſubſtituo nepotem. nam ſi non deceſſit eo uiuo, erit hęres ſuus poſt mortẽ patris non obſtante ſubſtitutione,ut l.mater.§.fi.& ibi no.in gl.de uulg.& pupi. Item uerum, niſi ſit datus ſubſtitutus fideicommiſſarius, nam tunc non ur̄ data licentia abſtinendi,ut l.nõ iuſtam.& ibi per Bal.C.ad Tre. Item in illa,quę continetur in compẽdioſa,uel reciproca,quia non eſt omnino expreſſa.ut no.Ange.in §.quoniam aũt quarta.Quid autem ſi erat partim expreſſa,partim tacita, uide Bal. in l.cum ꝓponas.C.de hær.inſtituen.Sed Bal.hic ur̄ tenere iſtã opin.cum diſtinctione,nam bene tollitur neceſſitas,ſed ſuitas, quę conſiſtit in continuatione dominij,non tollitur.Et ex hoc infert, quod non impeditur tranſmiſſio hęreditatis non aditę per donationem ſubſtituti ſicut in ſimili,ſ.ſi legatario daretur ſubſtitutus vulgaris nam nihilominus trãſmitteret ad ſuos hæredes,qui ſi acceptarent, excluderent ſubſtitutum, & inſtitutus ita demum admitteretur,ſi repudiarent,hæc hñr in l.qdam ita.ĩ.ad Treb.l.3.§.j. de adimen. lega. & dicit, quod hic iſte nepos admittitur ex ſubſtitutione,ſi eam eligit,ſed ſi uellet uenire ex tranſmiſſione,poſſet certe,ſi eſſent plures nepotes,q ſuccederent patri,ſecundum hoc non poſſet ille ſolus eligere, & excludere alios,ad quos fuiſſet hæreditas tranſmiſſa Nec placet dictum Bal.quod tollitur neceſſitas,& non ſuitas, quia dominium non continuatur in filium,niſi tanquam in hæredem, unde non poteſt dici ſuus niſi etiam ſit hæres ſuus, & iſtud qđ
8 ſit hæres ꝯſiſtit in neceſſitate.Br̄†iſte intellectus ad hanc l.non placet.nec puto,quod ſit uerus in ſe,& dico,quod per dationẽ ſubſtituti vulgaris non tollitur exiſten.ſui hæredis. nec quo ad ſuitatem,nec quo ad neceſſitatem,nec uidetur data licẽtia abſtinendi.Nam ſi filius habet licentiam a prætore, inde non expedit,ut detur a patre.Cum ergo pater ſubſtituit, ſi nõ erit hæ-

res, uidetur ſubſtituiſſe in caſu, quo a bñficio p̄toris abſtineat
cum abſtinere poſſit,non autem vr̄ date nouam licentiam ab-
ſtinendi,& hoc probat̄ in leg.Iul.ſi quis omiſ. cau. teſt. ubi de
hoc non vr̄ reprobari,licet Bar.conet̄ ibidem rn̄dere, & etiam
in l.ſi ſolus.de acq.hær.& dico de hoc eſſe caſum.q per nullum
Doc.ad hoc fuit ponderatus in l.fi.de cond.inſti.ante fi.uer al-
tera uero ſpẽs. nam ibi nepos fuit ſubſtitutus vulgariter filio,
& filius fuerat inſtitutus ſub ꝯditione p̄tātiua, quæ ultimo vi-
tæ ſpiritu poterat adimpleri,dr̄ ibi,ꝙ ſi filius decedat ꝯdōne nō
impleta,nepos non uocat̄ ex ſubſtitutione, niſi poſt mortem fi
lij,Rō eſt quia illa conditio quouſq; vixit,& in eo fuit ſp̄ũs, po
tuit per alium impleri,& ſi fuiſſet impleta antequam emitteret
ſpiritum ipſemet filius fuiſſet effectus hæres ex teſtō in articu-
lo mortis,& tranſmiſiſſet ad ſuos hæredes,& excluderet̄ ſubſti-
tutus. Ideo expectatur quouſq; in eo eſt ſpiritus,& nō admittit̄
ſubſtitutus,niſi ipſo perfecte mortuo.ſed ſi opi.Docto. eſſet ue
ra,ꝙ eſſet ſublata exiſtentia ſui hæredis,tunc admitteret̄ etiam
nepos in uita filij ſtatim dum inciperet mori, quia tunc ſuitas
nihil poterat operari, & iō licet ꝯditio impleret;ut per aliū eo
adhuc uiuente,qa tñ perdiderat uoluntatem eo ipſo,ꝙ incipie
bat mori,& ſic non poſſet adire,ut ĩ.qñ d.l.ced l.fi.non expecta
retur etiam tunc,ꝙ eſſet perfectè mortuus,immo ſtatim,quod
incœpiſſet mori,licet conditio poſſet adhuc impleri,quia tamē
per hoc non efficiebatur hæres per l. iure ſuitatis, ſed habebat
neceſſe fieri ex uoluntate,& uoluntatem iam perdiderat,& ſic
non poterat effici ſtatim,cum non incœpiſſet eſſe certum de-
feciſſe primum gradum inſtitutionis, & ſic admitteret̄ nepos
ex ſecundo gradu,cuius ꝯrium ibi dr̄, ergo ſequitur neceſſario,
ꝙ ſuitas non fuit ſublata,per quam potuit effici hæres in mor-
tis articulo ſine ſua uoluntate,ideo nepos habet expectare uſ
que poſt mortem,& hoc ſubtiliter ibi colligitur, ſi bene inſpi-
ciat̄.probat̄ etiam in l.Lucius.ĩ.de vulg.& pup.& ibi dicā. Poſ-
ſet aũt procedere intellectus Doc. in ſeruo, qui eſt neceſſarius
hr̄s,& non habet hoc etiam abſtinendi a prætore,ut ſi detur ſibi
ſubſtitutus vulgaris, cenſeatur data licentia abſtinēdi,alias fru
ſtratoria eſſet ſubſtitutio.Dicas ergo ſc̄m intellectum moderno
rum,ꝙ iſte filius non fuit ſuus hæres, quia poſthumus fuerat p̄-
teritus,& erat in utero,nec deſijt eſſe,quouſque filius vixit,ſed
poſt mortem eius deſijt,quia ergo teſtamentum poterat rum-
pi,quouſq. filius uixit,ſi naſceretur non fuit ex eo delata hære-
ditas ẽt iure ſuitatis,ut ĩ.de acq.hære.l.uentre,uer.ergo,ubi p-
batur,facit ĩ.de hær.inſti.l.ſuus quoque poſt prin.ibi cum & ſi
a patrem &c.& iō ſi nepos fuit ſubſtitutus per mortem filij,ᵃde-
ſtruitur primus gradus,& fit locus ſecundo,& erit nepos ſuus,
quia non præceſſit alius ſuus,ſi non habebat ſubſtitutū,nec co
hæredem, tunc in pũcto mortis etiam anteq̃ perfectè mortuus
ſit deſtituitur totum teſtamentum, quia incipit eſſe certum ne
minem ex eo poſſe hæredem eſſe,ideo deuoluitur hæreditas ad
cām inteſtati,& ipſe filius efficitur hæres ab inteſtato, & tranſ-
mittit hæreditatem ad ſuos hr̄des.Ita oportet intelligere uer.ꝙ
ſi nemo.alias fruſtra eſſet dicere, ꝙ effici hæres in puncto mor
tis,ſi non tranſmitteret,bene ergo probatur hoc, ꝙ exiſtentia
ſui hæredis operatur tranſmiſſionem ſecundum uerā opi. licet
gl.tenuerit ꝯrium. Et ad probandum hoc ultimum,ꝙ in pũcto
mortis efficiatur hæres, adducit caſum ſimilem in uerſi. ſicut
quando eſt inſtitutus ſub ꝯditione,quæ ultimo vitæ ſpiritu nō
pōt impleri,ut l.fi.de cond.ind.ſic ergo in primo caſu,& in ver.
ꝙ ſi nemo fuit filius purè inſtitutus,ꝙ etiam tenet gl.ſed Dy.&
Bar.tenent in uerſi.ꝙ ſi nemo,fuit inſtitutus ſub conditione.
¶ Sed opp.ꝯ primum dictum: nam pendentia natiuitatis poſt-
humi æquiparatur ꝯditioni,quę ultimo vitæ ſpiritu non poteſt
impleri,ut patet in ver.ꝙ ſi nemo iũcto uer. ſi ergo,ſi filius mo
ritur interim cum ſtatim incipit mori, eum incipiat eſſe certū
ipſum non poſſe hæredem eſſe ex illo gradu,& repetit ſe præte
ritum,quia nec inſtitutū,nec exhæredatū,ergo rumpit̄ teſtm̄,
& ſic ſubſtitutio vulgaris,cuius contrarium hic dr. Solu.eſt tūc
uerum,ꝙ illa pendentia æquiparatur illi conditioni, quandiu
filius inſtitutus non habebat cohæredem,uel ſubſtitutum, ita
loquitur in uer.quod ſi nemo. Nam tunc non uertitur fauor te
ſtamenti ſuſtentandi,ſed quando habet ſubſtitutum ſecus, qa
vertitur fauor teſti ſuſtinēdi,ne ruat ſubſtitutio præteritionis,
& ſic nullo tp̄e repetit ſe præteritum. Nam de ſui natura cum
non pendeat ex facto ipſius filij,ſed ex fortuito euentu, poteſt
exiſtere,quouſq.in eo uiget ſpiritus,& ſic conditio dandi,q̄ pōt
per aliū impleri,& illi æquiparat̄ hoc caſu ne ſubſtitutio ruat.
7 ¶ †Item adhuc opp.ꝙ immo iſte filius tranſmittat ad ſuos hære-
des ſc̄m tab.uel ꝯtab. poſtquam habebat ſubſtitutum in primo
caſu per l.illud.§.ſi.cum l.ſeq.ĩ.de ꝯtab.quæ fortiter obſt. huic
intellectui. Sol. intelligo iſtum primum caſum,qñ ex iſto filio
non extabat alius nepos,q̃ iſte ſubſtitutus,ad quē nepotē tranſ
mitteret,ſc̄m tab.uel ꝯtabu.in ſubſidiū. eum ergo poſſit uenire
ordinariè ex ſubſtitutione,non expedit,ꝙ ueniat extraordinariè,
p illam contra tab.uel ſc̄m tab.Sed ſi non extarent alij nepotes,
dicerem contrarium,ꝙ ad omnes tranſmiſiſſet,ſc̄m tab.in caſu,
quo poſthumus non naſcatur,uel ꝯtab.in caſu,quo naſcatur.q̃
veniat intentanda ꝯ ipſum ſubſtitutum,ut in l.cōtraria. & tūc
demum habebit locum ſubſtitutio, ſi alij hæredes filij repudia-
8 bunt ſc̄m tab.uel ꝯta.¶ †Sed tertio,& ultimo ꝯ prædicta opp.de
ver.ꝙ ſi nemo. So.ibi non habebat cohæredem, uel ſubſtitutū
ideo non tranſmittit ſecundum tab.uel ꝯtabu l.ſed deſtituitur
teſtamentum: ſed quando habet alterum ipſorum procedunt
ea,quæ dicta ſunt per illam l.& illum §.ſi.cum l.ſeq.qui difficilis
eſt,& intantum reddunt iſtum intellectum dubium, ꝙ Bar. in
cuius lect. a quibuſdam reperitur tactum,non ſtetit in eo, ſed
fuit ſecutus intellectum.Dy. ſed tu reſponde per iam dicta, ꝙ
iſte eſt uerus intellectus,alias iſta l.non faceret ad ti.Quid autē
per dationem cohæredis,an per eam tollatur exiſtentia ſui hæ-
redis?dic,ut l.ſi filius,qui patri.de vul.& pup.& de acq.hæred.l.
cum hæreditatem.

A D D I T I O.

a ¶Per mortem filij.Adde Doc.in c.non debet,de conſan.& affin. Doct.in arbore affinitatis.

---

1 *Medium inter mortem patris,& hæreditatis aditionem,ſeu acquiſitionem in ſuis hæredibus,an dari poſſit.*
2 *Teſtati cauſa nunquam deſinit,ubi ſemel locum habebit.*
3 *Dynus alter Accurſius dictus.*
4 *Subſtituti vulgaris conſtitutio ſui hæredis exiſtentiam tollit.Et quid de pupillari.nu.5.*
6 *Inſtitutus repudiare hæreditatem quando poſſet.Et an per ſubſtit.uulgarem tacitam in toto eo,quo filius inſtitutus eſt,abſtinendi facultas commiſſa uideatur.Et quid ſi in parte inſtitutus ſit.nu.7.*
8 *Suus ab emancipato uentre poſito pleno non differt.*
9 *Sui hæredis exiſtentiam quæ nam tollere dicantur.Et unde,ac in cuius fauorem inducta fuerit ſui hæredis exiſtentia.*
10 *Seruus abſtinendi beneficium num habeat.*
11 *Filius inſtitutus ſubſtitutum habens num mortuo patre,mox ſi purè inſtitutus ſit,patri ipſi neceſſarius hæres,ac ſi ſubſtitutum non haberet, fiat.*
12 *Conditione,ſi hæres non erit,quando impleri dicatur.*
13 *Suitatem per ſolam ſubſtitutionem non tolli,nec per ſolam ſuitatem ipſam ſubſtitutionem.*
14 *Hæredes duo ſimul inſolidum,an eſſe,& qualiter poſſint.*
15 *Sui ceſſorium edictum in ſuis hæredibus an locum habeat. Et quid de agnatis.nu.16.Et an de capite in caput.nu.17.*
18 *Filius ſubſtitutum habens,ſi antequam immiſceat, aut repudiat, deceſſerit, num ad ſuos hæredes patris hæreditatem tranſmittet.Et qualiter nu.ſeq.*
20 *Sui hæredis exiſtentia an per cohæredes extranei tollatur. Et qua tolli, aut non tolli dicatur.*
21 *Sui hæredis exiſtentia num conditionis poteſtatiuæ appoſitione tollatur.*
22 *Sui hæredis exiſtentia quo ad ſublationem,an locum in ſuo,& neceſſario hærede habebat,an in neceſſario tantum.Et an per ſubſtitutionem uulgarem ſeruo factam hæredis neceſſarij exiſtentia tollatur.*
23 *Filius in ſpetie leg.huius leg.Si filius.cur non fuerit hæres ex teſtō in ipſius uita.Et cur teſtamentum in mortis articulo deſtituatur.Item cur in filij uita,& antequam perfectè mortuus ſit teſtamentum deſtituatur.*
24 *Filius hæredem ab inteſtato effici quis ſit effectus. Et in caſu de quo hic, pro qua parte hæres efficiatur.*

Repetita per Paulum de Caſtro in curia Aue- 5
nionenſi, Anno M.CCCXCIIII.
Die xiiij. Octobris.

De liberis, & poſthumis. Senis per D.Paulum. M.CCCXC.

1 SI filius hæres. ¶ †Intellectus iſtius l. variatur multis modis in gl. ipſius, & alio modo intelligitur ſecundum Doctor. ſecundum intellectum, quem puto uerum,qui per gl.non tangitur, nec per Doctor. ſcribentes. Et hoc intendit in ſumma. ¶ Pendente natiuitate poſthumi præteriti filio non defertur hæreditas ex teſtamento paterno iure ſuitatis. Ideo ſi decedat interim, deuoluitur ad nepotem, ex eo, quòd ſibi vulgariter ſubſtitutum iure ſuitatis, ſi poſtumus poſtea non naſcatur. Si uero ſubſtitutum, uel cohæredem non habeat,tunc deſtituto teſtamēto in mortis articulo,defer-
tur

tur ipſi filio ab inteſtato, qui efficit ſuus hæres, ſicut ſi fuiſſet inſtitutus ſub ꝯdõne poteſtatiua, quæ vltimo mortis articulo nõ poſſit impleri, & ea non impleta deceſſerit. h.d. Diuidit principaliter in duas partes. Primo loquitur, qñ filio fuit ſubſtitutus nepos, poſthumuſq; pteritus, qui filius deceſſit, antequam conſtaret poſthumum naſci, vel non naſci, & poſt eius mortẽ conſtitit eũ non naſci, quia fecit abortiuum. Et hoc vſq; ibi, (quod ſi nemo. Intellige tñ ſanè, ꝙ tpe mortis filij venter erat plenus Sol. loquitur, qñ filius non habuit ſubſtitutum, vel cohæredẽ, & deceſſit ſimiliter, antequam conſtaret poſthumum naſci, vel non naſci, & venter erat plenus vſque in finem legis. ¶ Itẽ iſta ſecunda ſubdiuiditur in duas partes. Nam primo ponitur determinatio Iuriſconſulti. Secundo probat eius determinationẽ per caſum ſimilẽ. Secunda ibi, (ſicut euenire ſolet.) Et ſic intelligo principium l. & ẽt §. quod ſi nemo qñ filius ſuus purè inſtitutus, vſque ad verſiculum. (ſicut euenire. Ille aũt verſic. (ſicut euenire ſolet.) loquitur qñ fuit inſtitutus ſub conditione, & ponit ſimilitudinariè, vel ad denotandam ſimilitudinem eius, qđ determinatur in verſic. (quod ſi nemo.) ¶ Caſus, pater habens filium, & ex eo nepotem ambos in ptãte, vxoremq; prægnantem fecit teſtamentum, in quo filium iam natum hæredẽ inſtituit inſolidum, & ſi hæres non eſſet, ſubſtituit ſibi vulgariter dictum nepotem, poſthumum vero præterit. Deinde moritur pr̃, poſtea moritur filius, cum adhuc poſthumus eſſet in vtero, demum poſthumus non naſcitur, ſed abortiuus efficit. Nunc ergo quæritur de duplici hæreditate. ſcil. patris, ꝗ̃ filij, vtrũ deuoluatur ad nepotẽ, & quo iure? Rñdet Iuriſc. ꝙ dictus nepos tam patri, quàm auo efficitur ſuus hæres. Et ſic ſequit, ꝙ vtraque hrẽditas deferẽ dicto nepoti iure ſuitatis. Et hoc vſque ibi, ꝙ ſi nemo. ¶ In tex. ibi, ꝙ ſi interim, &c. expone l. antequã conſtaret poſthumũ naſci, vel non naſci, &c. Iñ verè erat in vtero, & ſic quouſque vixit filius, non fuit effectus hrs patris ex teſtõ, quia cum ſperatur rumpi per natiuitatem poſthumi, nõ defertur hæreditas ex eo, etiam iure ſuitatis, vt ĩ. de acq. hæred. l. ventre. verſic. ergo ſi ventre pleno. & ibi colligitur, & in verſicu. ſed ſi vacuo. Et ideo nepos non poſſet eſſe ſuus hæres ex ſubſtitutione, quia eo iure non pñt eſſe duo hæredes. l. quod contra. §. vni. duo. de reg. iu. Item quia in ſuis hæredibus nõ habet locum ſucceſſoriũ edictum, i. ꝙ ſi primus in gradu ſit effectus ſuus hæres, ſequens in gradu non poſſet eſſe ſuus hæres, ẽt ſi primus beneficio prætoris ſe abſtineat. ĩ. de ſuis, & legi. l. j. §. ſciẽ. C. vñ libe. l. qui ſe patris. ¶ In tex. ibi, poſthumo non nato. expone, ſ. poſt mortẽ filij. Et ſic determinat illa uerba ſequẽtia, non præcedentia, ut ſit ſenſus, ꝙ nepos efficiatur ſuus hæres tam patri, quã auo non nato poſtea poſthumo. Nã quouſque pendet, an naſcatur poſthumus, vel non, nepos non efficitur ſuus hæres auo, quia gradus ſubſtitutionis ſperatur rumpi, cũ ab eo ſit ẽt poſthumus præteritus, vt ſ. eodem l. ſi poſthumus a primo. in principio. & l. ſi a primo. Et ideo ſicut pendente dicta natiuitate non fuit delata hæreditas filio ex inſtitutione, ita nec nepoti ex ſubſtõne. Patri vero ſuo, eidẽque filio bñ põt nepos effici ſuus hæres ẽt pendente dicta natiuitate, quia quo ad illã hæreditatem dicta præteritio, uel pendentia nihil operatur, cũ illa pendeat ſolum ex teſtõ patris, eiuſque aui. Poſtquam vero cõſtiterit non naſci poſthumum, tunc nepos erit hæres vtriuſque ſuus, & ſic diuerſis temporibus hoc eueniet. ¶ Venio ad verſiculum (quod ſi nemo.) In quo ſic pone caſum, Inſtat quærẽs, ſi ponamus, ꝙ huic filio nullus fuit datus ſubſtitutus, nec cohęres, ſed ipſe ſolus fuit inſtitutus, poſthumuſq; pteritus, deceſſit dictus filius pendente natiuitate dicti poſthumi, cũ uenter eſſet plenus, vt dictũ eſt, Quid erit de hæreditate prędicta? vĩ. n. quædam iniquitas reſultare: Nam dictus filius, quouſque vixit, non fuit effectus ſuus hæres ex teſtõ, quia ſperatur rumpi, vt dictum eſt, nec etiam ab inteſtato, cum ſperetur effici ex teſtamento, ſi poſthumus nõ naſcatur. Si ergo decedat interim, priuabitur dicta hæreditate, nec trãſmittet eã ad ſuos hæredes, ſed deuoluetur ad alios venientes ab inteſtato, quia hæreditas non adita, vel non acquiſita non tranſmittitur. Hoc ũt erit valde iniquum, ꝙ filius ſine ſui culpa, vel defectu perdat hæreditatẽ paternã, qui nullã culpã cõmiſit, ſi non adiuit, cũ adire non potuerit, Præterea oſtẽditur iniquitas. Nam iſte filius, ſi vixiſſet, in oẽm caſum erat habiturus hæreditatem paternam, ſiue naſceretur poſthumus, ſiue non. Si. n. non naſceretur, habuiſſet eam totam ex teſtõ. Si uero naſceretur, habuiſſet dimidiam ab inteſtato. Et utroque caſu, ſi poſtea deceſſiſſet, ad ſuos hæredes tranſmiſiſſet. Sed nunc, ſi decedat pendente dicta natiuitate, nihil tranſmittet, quia nihil ſibi acquiſitũ eſt, ſed deuoluet ad alios venientes ab inteſtato ipſius pr̃is propinquiores, qui forte nõ erant hr̃des ipſius filij: qđ eſt iniquum, cũ non potuerit id filius ſibi conſulere in eius vita. Et ſic defectu pr̃is prætereuntis poſthumũ filius damnificabitur. Ad hoc rñdet Iuriſconſult. & dicit, quòd contra dictam iniquitatem prouidetur hoc mõ, quia in articulo mortis, cum incipit eſſe certũ neminem ex illo teſtõ fore hæredem, antequam ipſe perfectè moriatur, teſtm̃ illud deſtituitur, & annullatur, & perinde habetur, ac ſi factum non eſſet. Et ideo ipſe filius, antequam perfectè moriatur, efficitur hrs ſuus patri ab inteſtato, & ſibi acquiritur hæreditas ex legis diſpõne in ipſo puncto mortis, quam poterit ad ſuos hæredes tranſmittere. Et ſic ceſſabit dicta iniquitas, quia licèt non fuerit effectus hæres ex teſtõ, ꝙ ſperatur rũpi, tñ quia ſpes illius teſtamenti deficit, vel deficere incipit in puncto mortis, non expectatur, ꝙ perfectè moriatur. Imo ſtatim, ꝙ incipit mori, hr̃ pro defecto fauore filij, vt ceſſet dicta iniquitas, & ſuccedit cauſa inteſtati, ex qua efficitur hæres etiam ignorans, & trãſmittet. h.d. ¶ In tex. ibi ipſe ſolus &c. hoc ideo dicit, quia ſi haberet ſubſtitutum, vel cohęredem, non deſtitueretur teſtamentum, nec deuolueretur ad cauſam inteſtati hæreditas, quia hoc præiudicaret dicto cohæredi, vel ſubſtituto, qui pñt admitti poſthumo non nato, ſiue repudietur hæreditas per hæredes filij, ad quos tranſmitteret per ſubſtitutum, ſiue non repudietur hæreditas, quãtum ad cohæredes, ſed tũc filius decedens tranſmittit ſ̃m tab. vt infra de ꝯtab. l. illud. §. fi. & ĩ. dicam. Sic enim oportet cõſulere filio, quòd alijs non fiet iniuria ¶ In tex. ibi (inteſtato patri hrs extitit) intellige. ſ. p ea parte, q̃ ipſum tangit ab inteſtato inſpecto numero liberorũ, q ſunt in utero: vnde ſi vnus eſt, efficitur, hæres pro dimidia, ſi duo, efficit hrs pro tertia, & ſic de ſingulis, vt infra de acq. hær. l. cũ quidam §. ſuum hæredem Itẽ intellige, quod illam partẽ, in qua ſuus hrs efficit, tranſmittet ad ſuos hæredes quouſque. Alias. n. fruſtratoria eſſet prouiſio illius l. quæ momento duraret penès filium. argum. ĩ. de ſolu. l. qui ſic. & ſic benè probat hic, quod exiſtentia ſui hæredis ſine expreſſa immixtione operatur tranſmiſſionem hæreditatis, ut hic, & ĩ. de teſtam. mili. l. ex militari. §. fi. cum l. ſeq. de acqu. hæred. l. ventre. de reb. dub. l. duos. §. cum in bello. ad Trebel. l. 2. §. ſi quis ex liberis. C. de iur. delib. l. 3. de ſuis, & legi. l. apud hoſtes. neque enim poteſt ſe immiſcere filius expreſſe in puncto mortis, cũ careat voluntate. ĩ. qñ dies leg. ced. l. fi. Si ergo contingat, ꝙ poſtea non naſcatur poſthumus, tunc portio, quæ pertinebat ad poſthumũ, accreſcet hæredibus filij. Ad quod fuit tranſmiſſum ius accreſcendi vna cum portione hæreditatis. ĩ. de ſuis, & legi. l. pluribus. C. de acq. hęre. l. qui ex duab. Quod autem dixi filium tranſmittere hæreditatẽ. Intellige ſanè, ſcilicet eo mõ, quo erat apud eũ, videlicet reuocabiliter cũ beneficio abſtinendi, vt hæredes eius pñt abſtinere, ſicut poterat filius, ſi vixiſſet. infra de acq. hęr. l. ſi quis filium. §. ſi filius. Et ideo ſupra dixi, quod ſi filius haberet ſubſtitutum, non deſtitueretur teſtamentum, ſed tranſmitteret ſ̃m tabu. vel ꝯ. Et ad ſubſtitutum deuolueretur hæreditas non nato poſthumo, vnde non debet deſtitui teſtamen. in eius præiudicium. ¶ Venio ad ver. (ſicut euenire.) Inſtat quærens, quõ procedet hoc punctum, ꝙ iſte filius, cum fuerit inſtitutus, & nunquam ex teſtamento repudiauerit, efficiatur hæres ab inteſtato in puncto mortis? Reſpondet Iuriſconſultus, nõ mireris, nam & alias hoc cõtingit, cum filius inſtitutus eſt ſub cõditione ptãtiua, quæ vltimo vitæ ſpiritu impleri nõ poteſt. Puta, ſi capitolium aſcenderet. Nam ſi decedet, antequam dictam conditionẽ impleat, in articulo mortis, cũ incipit mori, & antequam perfectè moriatur, teſtm̃ deſtituitur, quia tunc incipit eſſe certum amodo conditionem non poſſe impleri. Et ſic neminem ex eo teſtamento eſſe hæredem, ideo ſuccedit cauſa inteſtati, & ipſe filius efficitur ab inteſtato ſuus hæres patris. h.d. ¶ In tex. ibi, (quæ in ipſius poteſtate erit.) dic, & erat talis, quæ vltimo uitæ ſpiritu impleri nõ poterat, alias autẽ, ſi poterat impleri non efficeretur hæres ab inteſtato in puncto mortis, quia quouſque uiuit, poſſibile eſt conditionẽ impleri, ẽt in ipſa exhalatione ſpiritus, & ſic quouſque viuit, poteſt effici hæres ex teſtamento, ergo non efficit ab inteſtato. infra de condi. inſti. l. fi. ¶ Expeditis textualibus, uenio ad declarationem legis, & materiæ in q̃a multũ elaborandũ, qm̃ multæ ſunt hic rationes antiquorum glo. & Moder. Docto. Idcirco non colligo notabilia, quia patebunt ex ſequentib. ¶ Capio primam partem legis uſque ad uer (quod ſi nemo.) Et opponitur hic dicitur, quod iſte nepos erit ſuus hæres tã patri ſuo, quàm auo. Inquantũ dicit de auo, vr̃ falſum, quod ſic probatur. Certum eſt, quod ſtatim, ꝙ auus fuit mortuus, ꝙ ipſe filius patri, nõ nepos fuit ſuus effectus auo hæres ex teſto ipſo iure, etiam ignorans. Inſti. de hæred. quali. & differ. §. ſui. infra ſi quis omi. cau. teſt. l. i. §. qui
1 ſunt in poteſtate. de acquir. hær. l. neceſſitatis. † Nam inter mortem patris, & aditionem, ſeu acquiſitionem hæreditatis in ſuis hr̃dibus non eſt dare medium. infra de lega. j. l. ſi poſt mortẽ. de ꝯd. & demon. l. Iulianus uidetur. Si ita eſt, ergo nepos non poteſt eſſe eidem auo ſuus hæres Tum quia duo non pñt eſſe hæredes eiuſdem perſonæ inſolidum, & eo iure l. quod ꝯ. §. ſi uni duo. ff. de re. iu. Cum in ſuis hæredib. non hẽt locũ ſucceſſoriũ

edictum ab inteſtato.l.j.§.ſciendum.ꝟ.de ſuis,& legi.C.vñ libe.
l.qui ſe patris. Ergo nec ex teſtõ,quia eadem ratio eſt,videlicet,
quia primus,qui fuit hæres,non deſijt eſſe hæres.ꝟ.de hær.inſt.
l.ei,qui ſoluendo.cum ẽt,quia dictus eſt tranſmiſſus iure ſuita-
tis ad ſuos hæredes.l.ex militari.§.fi.de teſta.mil.cũ alijs allega-
tis.Poſſibile aũt eſt,ꝙ alios hæredes habeat,ꝗ̃ dictũ nepotẽ,pu
ta extraneos, vel alios filios, qui oẽs debent hr̄e ex tranſmiſſione,
non aũt iſte ſolus nepos ſubſtitutus ex ſubſtitutione, ſicut in-
nuit arg.ꝟ.de adim.leg.l.3.§.j.in fi.¶ Horũ timore variat̃ princi
pium iſtius leg.quinque modis in glo. Sed ego reduco ad duos
principales. Primus intellectus eſt,vt fateamur iſtum filiũ fuiſſe
ſuum hæredẽ patri,eidemque auo. Secundus eſt, ꝙ ipſe nunꝗ̃
fuit ſuus hæres per iura primo loco allegata. Rñdetur ad ꝯtrium,
dum dr̃, ergo nepos non põt eſſe ſuus hæres per iura, & rõnes
ſecundo loco allegatas. Rñdetur,ꝙ verum eſt per ſeipſum prin
cipaliter,ſeu ex ſua perſona,quia tunc obſtarent rõnes ſupra ta
ctæ,ſed erit hæres ſuus mediante perſona filij. Nam filius fuit
ſuus hæres auo,& nepos eſt hæres filij. Ergo & aui,quia hæredis
&c.C.de hrd.inſt.l.fi.Item eo mõ,quo filius fuit hęres auo,quia
ſuus eodem modo diceт̃, & nepos mediante perſona filij, quia
talis habeor hæres qualis eſt is,per quẽ hæres efficior. ꝟ.de acq.
hær.l.qui in aliena.§.interdũ.¶ Iſte intellectus, & ſolutio tangi
tur in quinta gl.quæ incipit,(auo ex teſtõ &c.) Iſte intellectus
nõ eſt verus,quia ſi filius fuiſſet effectus hæres ex teſtõ,falſum
eſſet quod dr̃ in uer.(quod nemo).ſ.ꝙ in puncto mortis effice-
retur hæres ab inteſt.quia cã teſtati, & inteſtati non currunt ſi
a mul.l.quandiu.de acq.hære.¶†Conſtat.n.ꝙ cã teſtati nunquã
deſinit,poſtquam ſemel locum habuit.l.ei,qui.ꝟ.de hæt.inſtit.
Jõ ſecundus intellectus eſt.ꝙ iſte filius nunquã fuit ſuus hæres
auo.iõ non impedit̃ nepos effici ſuus hæres. Et ſic non obſt.iu-
ra,& rõnes ſupra inductæ ſecundo loco, ſed bene obſtant iura
primo loco inducta,quia filius ſtatim mortuo patre ſuus hęres
efficit̃. Quõ ergo eſt, ꝙ iſte non fuerit ſuus hæres? Sed ſuper
hoc ſunt tres intellectus. Primus eſt, ꝙ ideo non fuit ſuus hæ-
res quia fuit inſtitutus ſub ꝯdõne poteſtatiua quo caſu ceſſat
exiſtentia ſui hæredis,quouſque ꝯdõ ſit impleta.ꝟ.de ꝯd. inſti.
l.ſi de ꝯd.& dem.l.ꝯdõnib. Vr̃.n.pr̃ inſtituendo ſub ꝯdõne po-
teſtatiua, facere eum de neceſſario voluntarium. l. Cornelius.
& l.iam dubitan.de hær inſtit.de ꝯdi.inſti. l.verba.ꝯria ergo lo
quuntur,qñ fuit purè inſti.¶ Et ſi dicatur, in quo differt prin-
cipium iſtius legis a fine,qui loquitur, cũ ſub ꝯdõne fuit inſti-
tutus? rñdetur, quia principium loquitur, qñ ſub ꝯdõne quo-
uſq; vltimo vitæ ſpũ poterat impleri,finis,qñ non poterit. Vel
dic eꝯ,iſte intellectus ponitur in gl. ꝟ.ibi (alij dñr.) qui intelle-
ctus non procedit,quia tunc ſ̃m primum modum intelligendi
poſitum idẽ diceret per oĩa lex iſta,quod l. fi. ꝟ.de condi.inſtit.
Et ſic quaſi inutilis eſſet ſ̃m glo. & ſic iuxta ſ̃m modum non
procedat,quia ſi in fine fuiſſet conditio, quæ vltimo vitę ſpiri-
tu impleri poſſet,non efficeretur hæres ab inteſta.tantum, cu-
ius ꝯtrium hic dicitur in ver.(quod ſi nemo,)vt patet in d.l.fi.de
cond.inſtit.¶ Secundus intellectus eſt,ꝙ filius fuit purè inſtitu
tus,ſed ideo non fuit ſuus hæres auo,quia deceſſit in eius vita,
vt infra eo. l. Galli.§.& quid ſi tñ.& per totam legem, nam vi-
uens non habet hæredem. vt l.j. infra pro hærede.de hęred. vel
acti.vend.l.primo. Et iſte intellectus ponitur in gl. tertia ſuper
verſic.interim.ibi (vel viuente teſtatore.) ¶ Iſte intellectus nõ
procedit,quia tũc nepos non eſſet ſuus hæres filio, eidemq; pa
tri,ſicut hic dr̃,tam patri &c. Nã ſi filius deceſſiſſet in vita prĩs,
non poſſet hr̃e hæredem ex teſtõ, vel ab inteſtato, ſ̃m hæc iu-
ra,niſi in caſtrenſi peculio,& ex teſtõ. Et tunc licèt poſſet habe-
re hæredem,non tamen haberet ſuum hæredem, cum habeat
filios ſuos in poteſtate,ſed pater eius, vt patet infra eodem l.fi-
lius. ¶ Ideo eſt tertius,& vltimus intellectus, ꝙ filius fuit purè
inſtitutus,& deceſſit poſt mortem patris,& antequam eſſet hę
res. Qui intellectus tangitur in princip. glo. primæ. & in princ.
glo. ſuper ver. interim & in gloſſ.quæ incipit,auo.in fi.Iſte intel
lectus eſt verus,ideo ipſum reſeruaui vltimo loco,vt ipſum de-
clararẽ. ¶ Quæritur ergo, ex quo fuit purè inſtitutus, & deceſ-
ſit poſt mortẽ patris ſui, quare non fuit hæres, vt l.j. §.qui ſunt
in poteſtate. infra. ſi quis omiſſa cauſa teſtam. Certè licèt iſtæ
gloſſæ ſic dicant, quod non fuit hæres, tamen non declarant,
quare non fuerit:vnde remanent omnes iſtæ gloſſæ confuſæ,&
3 intellectus iſtius leg. † Idcirco do. Dy.q fuit alter Accurſius ſuſti
nendo iſtum vltimum dictum, dicit,quòd ideo non fuit hæres,
quia nepos fuit ſibi vulgariter ſubſtitutus, quo caſu tollit̃ exi-
ſtentia ſui hæredis. Nã pr̃ dando filio ſubſtitutum vulgarem vr̃
dare filio licentiam abſtinendi, & facit eum de neceſſario vo-
luntarium. Ita tenet gl.in l.Papin.§ quoniam autem quarta. ſu
pra de inoffic.teſtam. Pro qua gloſſa eſt caſus hic, ſ̃m Dy. Idem
ſequitur Bart.& communiter omnes, vſque ad moderna tem-
pora. Allegat Bar. l.prima. §. ſi proponatur. infra ſi quis omiſ.
4 ca.teſtam.¶ † Ex hoc ergo colligendum eſt no.hic, quòd datio
ſubſtituti vulgaris tollit exiſtentiam ſui hæredis. Et ita ſumma-
tur per Dyn.& Barto. Et ſecundum iſtum intellectum ponunt
ipſi,quòd tempore, quo filius deceſſit, iam conſtabat poſthu-
mum non naſci, & ſic præteritio illius poſthumi nullum my-
ſterium iuris denotat,ſed ſolum facti accidentiam,quia totum,
quod hic dicitur, operatur ipſa datio ſubſtituti. ¶ Item ſecun-
dum iſtum intellectum diuidunt ipſi legem in duas partes, vt
primo loquatur, quando fuit purè inſtitutus, Secundo, quan-
do ſub conditione, quæ vltimo vitæ ſpiritu non poteſt imple-
ri. ¶ Secunda, (quod ſi nemo.) & tunc in verſiculo. fina. poni-
tur exemplificatiuè. Sed contra iſtum intellectum oppo. quòd
non ſit verus. Nam conſtat,quòd in pupillari expreſſa contine
tur tacita vulgaris, vt infra de vulgar.& pupilla l.iam hoc iu-
5 re.in princip. † Et tamen video, quod per ſubſtitutionem pu-
pillarem factam filio non tollitur exiſtentia ſui hæredis,quin-
imo per ipſam exiſtentiam ſui hæredis cõfirmatur ſubſtitutio,
vt infra de acquirenda hæredita. l.Iulian.de priuileg. credito.l.
ſi pater.Sol.fatentur ipſi,quòd per ſubſtitutionem tacitam nõ
tollitur,quia procedit magis ex interpretatione legis,quam ex
voluntate defuncti.vnde non poteſt dici,quòd per eam fuerit
data licentia abſtinendi, ſecus in expreſſa. ¶ Secundo ad idem
oppo.de eo,quòd opponitur,& eo,quod notat gl.infra de vul-
gari,& pupillari.l.ſi mater.§.fina. Sol.quod ſupra dictum eſt lo
cum habet quando ſubſtitutio facta eſt in hæreditate,ſi autem
facta eſſet in ſuitate,puta,ſi filius meus me viuo morietur,ſub-
ſtituo nepotem ſecundum ea,quæ habentur in l.Gall.infra eo-
dem.tunc non tollitur exiſtentia ſui hæredis, quinimo per exi-
ſtentiam ſui hæredis tolleretur, & irritaretur ſubſtitutio, quia
filius ſuperuiueret patri,& ſic ſi eſſet ſuus hæres,ſubſtitutio lo-
cum non haberet. Et ita loquitur glo.in dicta l.ſi mater. ¶ Ra-
tio eſt,quia cum cõcipitur ſubſtitutio in caſu, in quo filius mo-
riatur in vita patris,non poteſt dici, quòd ſibi ſit data licentia
abſtinendi eo caſu,quo adire non poteſt.infra de condition. &
demonſtratio.lege pater Seuerinam.in fine principij.Item cõ-
cipitur in defectum ſuitatis eo caſu, quo filius exeat de medio
in vita,& non incipiat eſſe ſuus,ergo non eſt intentio patris eã
tollere, ſed ita demum ſubſtituere, ſi dicta ſuitas omnino ceſ-
6 ſet,& non aliter. ¶ † Tertio ad idem oppo.nam video, quòd ſi
filio datus eſſet ſubſtitutus vulgaris, & ipſe idem filius rogatus
eſſet de reſtituendo hæreditatem alteri,quod ipſe non habet li
centiam abſtinendi, immo poteſt per fideicõmiſſum cogi adi-
re,velit,nolit.C.ad Trebellianum l.nõ iuſtam.infra ad Trebel-
lia.l.nam quod.§.primo.& leg.facta.§.Iulia. & tamen ſi videret̃
data licentia abſtinendi,nun poſſet cogi.leg.ſecunda.§.ſi pro-
ponatur.ꝟ.ſi quis omiſſa cau.teſtamen. ¶ Solu. dicit Bal.in d.l.
non iuſtam. quod ſupra dicta opinio locum habet, quando fi-
lius habet ſolum ſubſtitutum vulgarem. Si vero habet etiam
ſubſtitutum fideicommiſſ.videtur denegata licentia abſtinen-
di,vt ipſe poſſit cogere adire, & ſic vulgaris nihil operat̃ tunc.
¶ Quarto ad idem oppon. de lege, quæ probat expreſſe cõtra-
rium,infra ſi quis omiſſ.cau.teſta.leg.Iulia. vbi dicitur ꝙ ſubſti
tutio vulgaris videtur facta in caſu,ſcilicet quo hæres nõ ſit,nõ
autem, vt per eam videatur hæredi conceſſum arbitrium repu
diandi. ¶ Bar.ibi ſoluit,ꝙ interdum vulgaris fit filio,& tunc vi-
detur concepta ſolum in caſu,quo nolit eſſe hęres,non autem
in caſu,quo moreretur in vita patris,de quo caſu non eſt veri-
ſimile patrem cogitaſſe ꝑꝑ votum parentum.Ideo vr̃ data licẽ-
tia abſtinendi, ex quo videtur ſolum concepta in caſu volun-
tatis. Interdum fit extraneo, & tunc videtur concepta in caſu,
quo non poſſit,& ſic non videtur data licentia abſtinendi. Cer
te iſta ſolutio nulla eſt,quia etiam cum fit extraneo,videtur cõ
cepta in caſu voluntatis,& ẽt impotentiæ, vt l.cum proponas.
C.de hæredibus inſtit. Et tamen pro hoc non videtur data licẽ-
tia abſtinendi, ſed potius videtur ſibi non complacere, ꝙ hæ-
res nolit,tamen quia non eſt hoc in poteſtate ſua, ideo ſubſti-
tuit illum caſum, in quo nolit, & vult.tex. in d.l.Iulia. ¶ Poteſt
ergo dici,ꝙ ibi fuit ſubſtitutus ille, qui erat in poteſtate inſtitu
ti. Vñ volebat inſtitutus repudiare ex perſona ſua,& hr̃e ex pſo
na ſubſtituti,& ſic videtur fraudulenta, quæ non videtur per-
miſſa. Sed ſi ſubſtitutus eſt ex̃neus, ex cuius perſona non conſe
queretur inſtitutus,tunc benè videtur data licentia abſtinẽdi,
vt ad ſubſtitutum vadat hæreditas,quia tunc non videtur com
mittere fraudem, cum hæreditatem non habeat ex pſona ſua,
vel alterius:ſecundum hoc ergo videtur,quòd cum in hac leg.
fuerit ſubſtitutus nepos,qui erat in poteſtate filij, non videtur
per hoc ſibi data licentia abſtinendi. Et ſic non probaret iſta
lex intentionẽ Dy. Poſſumus ergo dicere ſuſtinendo opi.Dy.ꝙ
interdum repudiatio inſtituti tendit in ꝓiudicium legatariorũ
& tunc non vr̃ permiſſa, vt dicta lege.Iulianus. interdum non
tendit,niſi in ꝓiudiciũ ipſius inſtituti, & tunc vr̃ ꝑmiſſa ꝑ ſub-
ſtitutionem vulgarem, vt dictum eſt. ¶ Quinto oppo.ad idem
de l. ſi ſolus. de acquir. hæred. ubi habetur, quòd ſi aliquis in-
ſtitutus

ſtitutus in pluribus portionibus,& in aliqua earū habet ſubſtitutū vulgarē,ꝙ ipſe nō pōt alias acceptare, & illā in qua habet ſubſtitutū,repudiare. Et ſic non vr̄ data ſibi licentia abſtinendi,quia tunc poſſet.¶ Sol.dicit Bar. in d.l.ſui. qđ in d.l.ſi ſolus. neceſſitas in illa parte,in qua ſubſtitutum hēt, procedebat rōne aliarū portionū,quia una portio aliā ad ſe trahit.Iō per ſubſtitutionē non vr̄ teſtator tollere dictā neceſſitatē, quia nunquā vr̄ teſtator prohibere , ꝙ vna pars non ,trahat ad ſe alterā, niſi expreſſe hoc dicat,vt l.quoties. §. ſi duo.de hær. inſt. Iſta ſolutio non placet,quia ſatis vr̄ expreſsè dicere, cū ſubſtituit vulgariter,quia ꝑ hoc vr̄ prohiberi ius accreſcendi, tex. eſt expreſſus ꝯ eum ſ̄m ſuū & cōem intellectum ĩ.n.4. l. ſi ergo. Facit ĩ. de ſ̄m tab.l.ſecundo.§.ſi duo.& qđ nota ĩ.de acq.hær.l.qui pri. ¶ Volendo igitᷣ ſuſtinere opi. ſupradictam rn̄deri pōt ad l.ſi ſolus. ꝙ per ſubſtōnem vulgarem tacitā in toto eo , in quo filius eſt inſtitutus, vr̄ data licentia abſtinendi,& ita loquitᷣ opi.ſupra

7 dicta.¶ †Sed ſi facta ſit in parte,non pōt dici,ꝙ videatur data licentia abſtinendi illa parte , quia per hoc videretur ēt data licentia diuidendi,qđ facere non pōt teſtator expreſsè , niſi ipſemet hæreditatē diuidat in plures. Cū. n. unum inſtituit in tota hr̄ditate,ſiue enumeret partes,ſiue non, hæreditas non vr̄ per eū diuiſa , quia talis enumeratio partium potius vr̄ fieri cā demonſtrandi,ꝗ̃ diuidendi,ut no.in d.l.ſi ſolus.Cum ergo ipſe teſtator non diuiſerit,non poteſt dare licentiam,ꝙ diuidat,quia non pōt mutare legis diſpoſitionem, vt l.nemo. de leg.primo. Quæ legis diſpō eſt,ꝙ aut totam capiat , aut a tota recedat. de acq.hæred.l.j.& 2.Si ergo non poteſt expreſsè, ergo non poteſt dici,ꝙ tacitè videatᷣ voluiſſe dando ſubſtitutum , quia & ſi hoc diceret,nihil importaret. Et hanc puto veram ſolutionem ad l. ſi ſolus. ¶ Breuiter quicquid ſupra dictum , ſit. non puto fore intellectum iſtius legis,nec etiam ipſum eſſe in ſe verum,ut infra oſtendam.Et quod quantum , ad hanc legem nō procedat, patet manifeſtè:Nam ſecundum hoc præteritio iſtius poſthumi,de quo loquitur tex.nullum importaret iuris miniſterium, ſed ſolam facti accidentiam, quia ponunt , ꝙ tempore mortis filij iam conſtabat poſthumum non eſſe naſciturum, & ſic totum hoc operata fuit dato ſubſtituto . Sed certè non eſt veriſimile,ꝙ Iuriſconſultus de iſta præteritione tam fruſtratoriè fecerit mentionem . Præterea ſecundum hoc iſta l. nihil faceret ad materiā tituli, in quo ſituata eſt,ꝯ leg. Impetator,de in diem adie. ideo dico, quód totum , quod hic dicitur tam in princip. quam in verſiculo,(quod ſi nemo.) fundatur ſuper prǽteritione poſthumi , & ſuper pendentia natiuitatis eius,ut congruat materiæ,in qua ſituata eſt . Vnde dic , ꝙ tempore mortis filij, nondum conſtabat poſthumū non naſciturum, & quód vēter erat plenus,ſed poſt mortem filij factus eſt abortiuus. Tūc ego dico,ꝙ ipſe filius, quouſque uixit, non fuit effectus ſuus hæres ex teſtō,quia cum ſperetur rumpi naſcente poſthumo, nō fuit ex eo delata hæreditas iure ſuitatis,ut infra de acquit. hær. l. vē

8 tre.§.j.& uer.ergo ſi uentre pleno. †In quibus apparet, ꝙ uentre prǽterito pleno non differt ſuus ab emancipato , quia uentri defertur hæreditas ex teſtō , nihil mirum ergo ſi poſthumo poſtea non nato,nepos efficiatur ſuus hæres auo , cum nullus ante eum fuerit ſuus hæres . ¶ Et aduertendum,quia intelligo, ꝙ ipſe nepos,tunc efficiatur ſuus,cum conſtiterit poſthumum non naſci,non aūt incontinenti mortuo filio, quia cum fuerit prætetitus ab utroque gradu , ſicut non defertur ex primo,ita nec ex ſecundo pendente dicto dubio . Si aūt diceremus , ꝙ in uita filij conſtitiſſet poſthumū non naſci,tunc non procederet quod hic dr̄ , ꝙ ſtatim filius fuiſſet effectus ſuus hæres ex teſtamento,quanquam ſubſtitutum habeat , vt infra declarabo. Iō nepos eſſe non poſſet per iura primo loco inducta.Idem dico, ſi venter re uera erat uacuus,ut d.l.uentre.uerſic.ſed ſi uacuo, ¶. Et iſte eſt uerus intellectus huius l. ſicut Deus eſt, quem ſibi appropriarunt Doct.Papienſes moderni.Sed ego audiui a quodā excellentiſſimo,& famoſo Sabaudienſi, qui uocatur dominus Petrus de Muris, ꝙ fuit originaliter ſuus , & oſtendit mihi ſcripta ſua , & mirabatur de illis , qui ſibi appropriabant.quia igitur ipſe antiquior eſt, & ſubtilior Doctor, & uériſimilia mihi oſtendit, magis eſt ſibi fidendum. ¶ Nunc ergo pro declaratione iſtius intellectus opp. & vr̄, ꝙ licèt uenter eſſet plenus tēpore mortis filij, nihilominus filius eſſet ſuus hr̄s, vt l.cū quidā. §.ſuum.de acq.hær. Sol.illud eſſet uerum,ſi pater deceſſiſſet inteſtatus,ſed ipſe deceſſit facto teſtō,& prǽterito poſthumo,nullomodo defertur hæreditas ex teſtō , quod ſperabatur rumpi, ut d.l.uentre. ¶ Secundo oppo. in ptāte iſtius filij non fuit acquirere hæreditatem ex teſtō ꝑꝑ prǽteritionem poſthumi,nec ēt ab inteſtato , cum ſperetur de teſtamento , igitur ſi deceſſit interim,non debet hæreditas deuolui ad ſubſtitutū, ſed potius ipſe debet ad ſuos hæredes tranſmittere ſ̄m tab.uel ꝯtab. cum in oēm euentum ſit habiturus hæreditatem, ſiue nato poſthumo,ſiue non,ut l.illud.& l.ſequenti.de ꝯtab.& d.l.uentre.in fi.

Hic autem dicitur , ꝙ deuoluitur ad nepotem ſubſtitutum & ſic filius ſine ſua culpa,uel defectu priuabitur hæreditate pr̄na. ¶ Quid.n. ſi ipſe filius plures alios filios,& hæredes reliquiſſet, ꝗ̃ iſtum nepotem ſubſtitutum? certè intererat ſua tranſmittere ſ̄m tabu.ad omnes,& tamen iſte tex.vr̄ uelle, ꝙ ſolus iſte nepos ſubſtitutus habeatur. quod eſt ꝯ rationem , & æquitatem, & ꝯ dicta iura. Sol.ego fateor ꝯtrium, & dico, ꝙ iſte filius habebat iſtum ſolum nepotem ſubſtitutum,ad quem nepotem erat tranſmiſſurus ſecundum tabu.uel contratab.ſi ipſe non fuiſſet ſubſtiturus : utilius eſt ergo, ꝙ habeat ex ſubſtitutione. Argu. optimum ad hoc infra de vulg. & pupil.l.ſi filius, qui patri. in ver.præſertim. Nam ſi admitteretur non facta ſubſtitutione,& ſic præter uoluntatem , fortius eſt ſubſtitutio. Et ſic ex voluntate expreſſa.arg.ſupra de leg.ſecundo.l Titia Seio §.fi. Si autē reliquiſſet plures alios filios hæredes , & tunc ad omnes tranſmiſiſſet ſecundum tab ex quo nepos nō naſcitur . Et ideo ſi noluit ſ̄m tab agnoſcere,ſubſtitutio nepotis ceſſaret, quia perinde haberetur, ac ſi ab ipſo filio fuiſſet agnita , ut colligitur ex l. ſiquis filium.§.ſi filius.de acq.hære. quo caſu ceſſaret ſubſtit.l. quandiu.de acq.hær.Sed ſi repudiarent ſ̄m tabu.tunc ſubſtitutio locum haberet perinde,ac ſi per filium fuiſſet repudiata. Si uerò poſthumus naſceretur, tamen uideretur ad omnes hæredes tranſmiſſa ꝯtab.per dictam legem uentre.& l.illud. Et ſubſtitutio omnino ceſſaret tanquam rupta.Et ſic patet ex prædictis non eſſe uerum, quod quidam dn̄t, ſcilicet iſtum nepotem eſſe ſuum hęredem ex ſubſtōne, ſi alij nepotes hæredes filij ſui ſint. Hoc.n.non pōt procedere , niſi illi alij repudient ſ̄m tab. ad eos tranſmiſſam.Aliàs ſi acceptant , cum videatur acceptatio facta ab ipſo filio inſtituto, ſubſtitutio ceſſaret. Si aūt poſthumus naſceretur , nullo modo poſſet eſſe ſuus,cū ſubſtitutio eſſet rupta.¶ Concludo igitur ad propoſitum iſtius legis,ꝙ cū hic nepos poſſit uenire extraordinaria , & expreſſa prouiſione teſtatoris,& ſic per ſubſtōnem,non expedit,ꝙ ueniat ex prouiſione extraordinaria per legem introductam.l.per ſ̄m tabu. ad eum tranſmiſſam.Sed ſi extraordinaria maluerit venire in præiudicium aliorum,dico etiam,quod ſi iſte nepos repudiaret ex ſubſtitutione,tanquam forſitan onerata legans , poſſet uenire per ſecundum tab. ad eum tranſmiſſam:arg. infra de ſuc.edic. l.j.§.videndum. Quia cui conceduntur plures uiæ,poteſt eligere quam vult.infra ad Trebellianum.l recuſare.§. Titius.¶ Ex-

9 pedito intellectu principij quęritur ab aliquib. †quoniam cōiter traditur per Doc.ꝙ quædam ſunt, quæ tollunt exiſtentiam ſui hæredis, uel eius effectum.ſ.ſubſtitutio vulg.datio cohæredis extranei,& ꝯdō poteſtatiua inſerta inſtitutioni filij. Quæritur primo de ſubſtitutione uulgari,utrum ſit uèrum , ꝙ per eā tollitur exiſtentia ſui hæredis. ¶ In hoc reperio tres opiniones antiquorum gloſſatorū, una eſt, ꝙ omnino tollatur exiſtentia ēt ab ipſo inuito, quia per eam uidetur pater filio dediſſe licentiam abſtinēdi,& ſic eum feciſſe de neceſſario uoluntariū . Pro cuius euidētia ſciēdū qđ exiſtentia ſui hr̄dis fuit introducta in fauorem patris per legem 12. tab. Nam ſicut lex iſta aſtringit patrē , uelit, nolit ad relinquendū filio legitimam. Imo dicit ēt totam hæreditatem debitā eſſe filio iure naturali. l.cum ratio. de bon.dam.infra unde lib. l. ſcripto. Sic eꝯ uoluit filiū aſtringere inuitum ad hæreditatem patris, vt correlatiuorum ſit eadem rō , & diſciplina. infra de excep. l.fi. Sicut igitur filius poteſt ſuo fauori renunciare, ut l.filio præterito , infra tit.primo., ſic & pater.l.ſi quis in ꝯſcribendo.C.de pactis.cum ſi. Mōeꝯ ipſo,ꝙ dat ſubſtitutum vulgarem, videtur ſuo fauori renūtiare , quia illa cōcipitur in caſum,in quem filius nolit eſſe hęres, uel non poſſit l.cum proponas. C.de hæredib.inſti. Cum igitur pater ſciat ipſum filium neceſſarium , uelit, nolit, dando ſibi ſubſtitutum in caſu,quo nolit,uidetur uelle,ꝙ nolit. Alias fruſtra ſubſtitueret,ſi uellet eum remanere neceſſarium, quia ſortiente effectu inſtōnis ceſſat ſubſtitutio. Et iſtam opi.ponit gl.in l. Papinianus.§.quoniam autem quarta. ſupra de inoff. teſta.circa medium magnæ gl. ibi.(immo ēt hoc caſu,&c) Quam opin. tenent Dyn.& Bar.& dn̄t eſſe caſum hic.Sed iſta lex nihil facit, quia aliud erat,quod impediebat exiſtentiam ſui hęredis.ſ.pendentia natiuitatis poſthumi, ut ſupra oſtendi. Item pro hoc benè facit ĩ.ad Trebell.l.debitor.in ſi.principij. ubi dicitur, ꝙ legando uni ex hr̄dibus ſub ꝯdō.ſi hæres non erit,videtur in ſua uoluntate ponere, utrum ſit hæres . Eodem modo uidetur, ſi ſubſtituat ſub illa ꝯdōne. ſed reſpondetur , ꝙ ibi argumentatiuè loquitur. Nam contrarium eſt uerum , quod patet ex deciſione,quam poſtea facit,quia cogitur adire, uelit, nolit , quod fortè non eſſet,ſi de intentione teſtatoris cōſtaret aptitudinaliè,licèt gl.aliud uideatur uelle. Itē adducit Bar.in l.1.§ ſi propter naē.ſi quis omiſ.cau.teſt.ſed ille.§.nihil facit,quia loquitᷣ de eo, ꝗ eſt ſubſtitutus ſibi ipſi ; vn̄ cū plures uias ſibi dederit, ſcilicet inſtitutionis, vr̄ uelle, ꝙ eligat quam uult, ut d.l.recuſare. §. Titius. ad Trebellian. Sed nos loquimur in eo , qui eſt ſubſtitu

tus alteri,puta,filio,vnde non propterea videtur filio data licē
tia abſtinendi.Rō eſt in promptu,quia filius habet licentiā ab-
ſtinendi a prætore.vnde iſta ſubſtitutio vr̄ concepta in illum ca
ſum quo bñficio p̄toris abſtineat,cum velit pr̄.nolit , poſſit be-
nefi.præto.abſtinere. Si aūt non habeat beneficiū abſtinendi a
p̄tore,tunc bene procederet rō glo.& Doct. quia fruſtra fieret
ſubſtitutio,ſi ſibi non daret licentiam abſtinendi,cum alias nō
10 habeat.†Et ideo puto,ꝙ in ſeruo,qui nō habet beneficiū abſti-
nendi a lege,vel a prætore,bene procedebat ſ̄ dicta opi. vt per
ſubſtitutionem vulgarem videatur ſibi data licentia abſtinēdi,
vt ſubſtitutio non ſit inanis.In filio aūt, vt habeat eam licentiā
abſtinendi a p̄tore,qua abſtinentia ſequuta nihilominus rema
net hæres noīe,vt l.3.§.ſi ſint.ī.Tertull.& l.3.qui ſunt in poteſta
te.ſi quis omiſ.cau.teſta.ibi.(nec quod abſtinere poſſit &c.) di-
co,ꝙ ſubſtitutio vulgaris ſi facta videtur ꝯcepta in illum caſū,
quo abſtineat de iure p̄torio,nec alia licentia abſtinēdi ſibi da-
11 ta vr̄ cum non ſit hoc neceſſarium dicere ¶ † Ex quo ſequitur,
ꝙ licēt filius habeat ſubſtitutum , nihilominus ſtatim mortuo
p̄re,ſi purè inſtitutus eſt,& aliud non obſiſtat, efficit̄ ſuus hr̄s ,
& neceſſarius hr̄s patri,ac ſi ſubſtitutum non haberet . ¶ Et ꝙ
hoc ſit verum,p̄bo p tex.de quo nullus vnq̄ perpendit,& cui
ꝯſilium non uiden ī.de cond.inſti.l.fi.ibi (altera uero ſpēs &c.)
quem ſic induco,ibi dico,ꝙ ſi filius ſit inſtitutus ſub ꝯdōne po
teſtatiua,quæ ultimo uitæ ſpiritu pōt impleri,& nepos ſubſti-
tutus eſt,ſi filius decedat non impleta ꝯdōne,nepos non admit
tit̄ ex ſubſtitutione,niſi filio perfectè mortuo.Rō eſt,quia quo
uſq. uiuit filius pōt impleri ꝯdō ēt in ipſa ſpiritus exhalatione ,
& effici pōt hæres ex inſtitutione.Ergo nepos non efficit ex ſub
ſtitutione,quia intelligitur ſubſtitutus,ſi filius hæres non erit.
Sed filius poteſt effici hr̄s,quouſq.in eo eſt ſpiritus mentalis,er
go ſubſtitutio ceſſat,quouſq.dictus ſpūs ſibi eſt. ¶ Nunc ad p-
poſitū,ſi p dictam ſubſtitutionem vulgarem, ſublata eſſet exi-
ſtentia ſui hr̄dis:ut ſi factus eſſet de neceſſario voluntarius.Di-
co,ꝙ nō eſſet uerū , qd̄ ibi dr̄ immo in uita ipſius filij nepos ad-
mitteret̄.Quod ſic probat̄. Nam tunc ſi uoluntarius eſſet effe-
ctus requireret̄ eius uoluntas ad hoc,ut hr̄s efficeret̄,ſicut in quo
bet ex̄neo,ut l.uerba.de cond.inſti.l.Cornelius,& l.iā dubitari.
de hær.inſt.de acq.hær.l.gerit com ſi. Tunc ſic,cum ipſe filius in
cipiet mori,ēt anteq̄ pfectè mortuus eſſet, pderet uoluntatē ut
l.hac conſultiſſima.§.at cum humana.C.qui teſt.face.poſſ.Er-
go licet ꝯdō adhuc poſſet impleri, quouſq. ſit pfectè mortuus ,
non eſt expectandum,qa fruſtra expectat euentus, qui nihil o-
peratur l.aliquando. ad Velle.Item aut euentus,qui nihil ope-
raret̄,quia iam perdita eſt volūtas eo ipſo,ꝙ incipit mori,ꝙ ſic
amodo certum eſt ipſum non poſſe effici hr̄dem ex inſtitutio-
ne licet ꝯdō poſſet adhuc eſſe, quouſque ſpiritus exhalauerit ,
quia euentus ꝯdōnis ſine uoluntate filii non prodeſſet,cum il
le filius non fecerat eum hæredem,ſi purificat inſtitutionē:vo-
luntas autem perdita eſt ſtatim,cum mori incœpit,anteq̄ per-
fectè ſit mortuus.Igit̄ nepos in eius filii uita,ſ.cum mori incipit
efficietur hæres,quia uiuens morit̄ l.qui duos.de manum.teſt.
& illo inſtanti ſubſtitutio ſua eſt purificata, cuius ꝯtrium dici-
tur in d.l.fi. ¶ Et ꝙ iſta ꝯña ſit bona,probatur per l. fi. cum ſua
gl.qñ dies leg.ced.& de leg.j.l.ab omnibus.§.cum quidam in fi.
12 † In quibus hr̄,ꝙ ſi alicui inſtituto fiat legatum ſub cond.ſi hr̄s
non erit talis ꝯdō impletur eo moriente,ſ.cum mori incipit,qa
tunc perdit uoluntatem,& ſic non pōt effici hæres,unde etiam
eo uiuo cedit dies legati,& tranſmittit ad hæredem. Et ſic in p-
poſito iſta ꝯdō,quæ ineſt in ſubſtitutione facta de nepo.ſ.ſi fi-
lius hæres non erit,ſi filius eſt effectus voluntarius,ſtatim cum
ipſe incipit mori eſt impleta. Et ſic nepos ſtatim admitteretur
ēt in vita.Cuius ꝯtrium hic dr̄,ꝙ demum poſt mortem.Hoc aūt
non poteſt eſſe ex alio.niſi quia filius efficitur hæres ex diſpoſi-
tione l.ſine ſua voluntate. Ideo quouſque pōt impleri condi-
tio, pōt hæres effici,licet voluntatem perdiderit ex ipſa legitur
per d.ſubſtitutionem nō eſt ſublata ex notitia ſui hæredis , ex
qua hæres ipſo iure efficitur,vel pōt effici vſq; ad vltimam ſpūs
exhalationem. Et vr̄ ita uoluiſſe gl.in d.l.fi.quando d.l.ce.dum
ſignat contrarium,de l.fi.de cond.inſti.quia in illa erat neceſſa-
rius hæres.Sed in l.fi.quando d.l.ced.erat voluntarius.Eſt ergo
ibi caſus contra communem opi.Præterea videtur tex. in d. le.
Papin.§ quoniam autem quarta a contrario ſenſu non ino.ſr̄a.
Nam ibi ſignanter loquitur in emancipato . Vnde innuit a cō-
trario ſenſu,quod ſi ſuus eſſet inſtitutus,licēt repudiaret, & li-
cet haberet ſubſtitutum,libertas competeret , quia remaneret
hæres nomine l.cum quaſi.§.ſed ſi & quis.de fideicom.liber.li-
cet glo.illum textum deſtruat. Pro hoc etiam eſt dicta l.Iulia.ſi
quis omiſſ.cau.teſta.rectè intelligendo practicam, cum omnia
iura dicant,filium mortuo patre ſuum hæredem effici, præſum
ptuoſū eſt ab eis recedere ſine euidentia neceſſaria fundamē-
to [illegible] opi.non hēt neceſſarium fundamentum,quia,ut ſ. dixi
[illegible] eſſe dicere,quod per ſubſtitutionem ſit data licentia
abſtinendi Dicere poſſumus , quòd in caſu licentiæ a prætore
datæ cenſeatur facta remanenre in ſuitate ſubſiſtentia . vn̄ re-
peto ſecundā opin.e contra ad præcedentem.ſ.quod per ſolam
exiſtentiam ſui hæredis,ēt ſequuta abſtentione,tollatur ſubſti-
tutio.Quam gl.tangit arguendo in l.ſi mater.§.fi. de vulgar. &
pupil.Quæ opi.procederet,ſi facta eſſet in ſuitate,ut ibi no. ſe-
cus ſi in hæreditate,quia nudum nomē hæredis, quod eſt apud
filium poſt abſtentionē,non debet nocere ſubſtituto. ī.ad Ter
tullia.l.a.§.ſi quis adita.l.2.§ ſi ſint.de vulg.& pupil.l.2.§. ergo.
de mino.l.ſi ſint.§.ſed,ꝙ Papi.de re iudi.l. ex contractu . Tertia
opi.fuit,vt diſtinguamus.Nam aut ſubſtitutus adijt ex ſubſtitu
tione,& tunc ſublata eſt ſuitas,aut non adijt,& tunc ſecus . Et
hanc opi.refert gl.in d.§.qm̄ aūt quarta.in prin.gl. quæ opi. nō
habent ſaporem,nec fundamentum . Nam ſi non eſt ſublata a
principio,ſed expectatur aditio,tunc per aditionem ſubſtituti
non tolleretur,quia cum fuerit effectus hęres ipſo iure, licet po
ſtea repudiet non deſiuit hæres eſſe l.ei qui ī.de hær.inſti.& di-
13 cto §.ſi ſint.¶ †Dico ergo quarto,& ultimo,ꝙ nec per ſubſtitu-
tionem tollitur ſuitas,nec per ſolam ſuitatem tollitur ſubſtitu-
tio,niſi ſequat̄ immixtio.Vnde dico,ꝙ patre mortuo ſtatim hę
reditas acquirit̄ filio iure ſuitatis,licet habeat ſubſtitutum , per
inde eſt,ac ſi non habeat, poſtea uero ſi quidem filius ſe immi-
ſceat, non eſt dubium,ꝙ ſubſtitutio tollitur l. poſt aditam. de
impub.& ali.ſubſti.coniuncta l.cum bonis.de acqui hær. Si ue-
ro abſtineat,tunc adhuc remanet hr̄s noīe.non effectu,& ideo
ſubſtitutus admittit̄,ut d.l.ex ꝯctu. de re. iu. & in iuribus ſupra
alleg ¶ Aut adhuc non ſe immiſcuit,nec repudiauit,& tunc in
terim eſt hæres filius cum beneficio abſtinendi a p̄tore ꝯceſſo ,
& ex euentu apparebit,utrum ſubſtitutus admittat̄,uel non.
¶ Sed circa prædicta quæro de duobus,& incidenter. Et primo
eo caſu.quo filius repudiat,dixi ſubſtitutū admitti.Quero vtrū
admittet̄ iure ciuili,uel prætorio . Si teneremus ſublatā eſſe ſui
tatem,non eſſet dubium,ꝙ admitteret̄ iure ciuili , & ſic perpe-
tuo,ſed quia teneo,ꝙ non ſit ſublata, & ſic filius adhuc rema-
net hæres noīe,quæritur quid iuris?Bar.in fi.dicit, ꝙ ſi inſtitu-
tus adiuit,poſtea beneficio reſtitutus ſe abſtinuit , licet rema-
neat hr̄s noīe de iure ciuili, tamen ſubſtitutus admittet̄ de iu-
14 re ciuili . †Nec obſtat ſ̄m eum,quod duo eo iure non poſſunt
eſſe hæredes,quia uerum eſt eo reſpectu,ſed diuerſis reſpec. ſic,
ſ.vnus nomine,alter effectu , ut patet in hærede , qui reſtituit
hr̄ditatem,& in fideicōmiſſario uniuerſali.allegat l.2.§.ſi qs adi
ta.ad Tertul.hoc ipſe ponit in l.a.§.interdū.vet.ergo.de uulga.
& pup.ꝯtrium puto per l.quod contra.§.uni dun.de reg.iur.Nā
filius remanet hæres iure ciui.& ex l.xii.tabu.Nec confirmat te
ſtamentarias ſucceſſiones,ut no.ī.de leg. a.l.Celſum.in fin. qd̄
eſſe non debet,ut d.§. Nec obſtat quod allegat de hærede & fi-
deicommiſſario , quia illi non ſunt hæredes ex eadem parte iu-
ris,ſed ex diuerſis.Hæres enim remanſit hæres ex l.xii.tab.nomi
ne,fideicommiſſarius vero efficitur hæres ex Senatuſcōſu. Tre
belliano,ꝙ eſt ius ciuile vtiliter,& in effectu. ¶ Eodem modo
rn̄deo ad §.ſi quis adita.quia ibi ex Senatuſconſul.Orficiano,ſe
cundus ex l.xii. tab. Sed tex.eadem parte iuris hoc non conce-
dit ne lex admittendo ſ̄m fruſtra uideatur admiſiſſe primum
ut ī.de ſucc.edic.l.fi.cum gl.ibi (patet) ꝙ etiam in ſucceſſione
de iure prætorio ſi ſemel fuit delata vni cum effectu , licet po-
ſtea p reſtitutionem abſtineat, non defertur ſequenti in gradu
de iure præto. Dico ergo,ꝙ eo iure, quo filius deſijt eſſe hæres ,
eo iure ſubſtitutus admittit̄ Deſinit autem iure prætorio uoca-
tus & ſic eſt ſibi neceſſaria ſ̄m tab.ī.tempus debitum.¶ Ex hoc
etiam dico,ꝙ Bat.In alia ſimili materia non bene ſentit. Sic.n.
in l.qui ſe patris.C.unde lib.utrum illud,quod ibi dicitur,uide
licet,ꝙ ſi filius fuit ſuus hæres , & poſtea abſtinet , nepos ex eo
non poſſit eſſe ſuus hæres auo,nec admittitur de iure ciuili,ſed
prætorio,quia in ſuis non habet locum edictum ſucceſſorium,
ut l.j.§.ſciendum.de ſucceſſ.edict. vtrum hoc ſit hodie correctū
per §.placebat.Inſtitu.de leg.agna.ſucc.ubi dicitur, quod in a-
gnatione habet locum hodie ſucceſſorium edictum de gradu
in gradum de iure ciuili & gl.in d.l.qui ſe patris tenens,ꝙ cor-
rigatur, quia ſui ſunt agnati , ergo & in eis locum habet hodie
ſucceſſorium edictū,& ſic nepos admittet̄ hodie de iure ciuili,
licet filius abſtinendo non deſinat eſſe hęres noīe . ¶ Omnes
Docto.Vltramontani,& etiam Bono.tenent ꝯtrium,quia.§.pla
cebat.loquitur in agnatis, quibus non acquiritur hæreditas ip
ſo iure,& c. Vnde fateor,ꝙ ſi hodie delata ſit hr̄ditas primo a-
gnato,puta,fratri,& ipſe repudiat,ꝙ defertur ſequenti agnato,
puta,nepoti ex eo,& poteſt venire de iure ciuili. tanquā agna-
to hodie, licet olim non poſſet. Et ratio eſt, quia primus qui re
pudiauit,nunquam fuit hęres.vnde nihil eſt,ꝙ impediat ſequē
tem,ſed l.qui ſe patris.loquitur in ſuis:vnde cum filio ſtatim ſit
hæreditas acquiſita,& licet repudiet,nihilominus remanet hr̄s
de iure ciui.certè ſequens eo iure non poterit uenire, quia ſibi
obſtat primus,ideo neceſſe eſt,quòd veniat per prætorem.Bar.
ſuſti-

ſuſtinet glo. per d. l. j. § ſi qs adita. ad Ter. & per l. defunctis. C. de
legi. hære. vbi dicit eſſe caſum pro gl. ¶ Sed certè ſi hoc eſſet ve
rum, d. l. qui ſe patris. non corrigeret per §. placebat. ſed ꝑ iura
ꝑdicta. Sed hoc eſt falſum, quia dicta iura ſunt ita antiqua, ſicut
l. qui ſe patris. vel magis. Vnde non poſſumus dicere, ꝙ illã cor
rigant, ſed potius econuerſo, vel ſi diceremus, ꝙ ſe ad adinuicẽ
non corrigerent, eſſent ſibi contrariæ, & eſſet neceſſe dicere, ꝙ
vel d. l. qui ſe patris. malè diceret, vel dicta iura, qđ eſt ridiculum
ꝑ dicta iur. Nam facit pro gl. vel Bar. quia verum eſt, ꝙ ſi vnus
eſt hæres nomine de iu. ciui. alius pōt eſſe hæres effectu de iure
ciui. ex alia parte iuris, q̃ primus, vt ſi primus eſt ex l. 12. tabu.
alius poſſit eſſe hæres ex Senatuſcon. vel ꝯſtitutione principis.
ita loquunt̃ d. iura. ſed ex ead. l. vel parte iuris non ꝯōt. Ita lnq
rur l. q ſe patris. ibi vero nepos nolebat admitti ex capite ſuorũ,
& ſic ex eadem l. qua filius fuit. vnde non pōt, niſi per vnde libe
ri. Sed ſi vellet venire ex capite agnatorum tanq̃ proximior a-
gnatus, bene poſſet tam de iure ciui. quàm præ. etiã iure veteri,
ex d. conſtitutu. de legi. hær. l. ſciat. non aũt ex parte, ꝑ l. 12. tabu.
tanquam vocant agnati. Et iſta fuit opi. quorũdam gl. anti. quã
gl. refert in l. j. §. poſt ſuos. de ſuis. & legi. ibi (alij dicũt contrariũ
&c.) q̃ eſt ipſa veritas, ꝙ etiam ex eadem parte iuris, vel ex alia
poſſit venire, ſentit gl. in l. fi. de ſucc. edic. ¶ Eſt ergo ſciendũ pro
declaratione huius paſſus, ꝙ nos habemus tres r̃las negatiuas
15 de iure antiquo. ¶ † Prima erat, ꝙ in ſuis hæredibus non habe-
bat locum ſucceſſorium edictum, vt d. l. qui ſe patri. & d. l. pri.
§. ſcientia. Ratio erat duplex. Prima, quia ſui ſunt agnati, & in a-
gnatis non habebat locum per rōnem, quam ſtatim dicã, ergo
nec in ſuis. ¶ Secũda ratio eſt, qa primo in gradu ſtatim erat ac
quiſita hæreditas iure ſuitatis, ex l. 12. tab. & licet abſtinere, nõ
deſinebat eſſe hæres ſequens ex ea. l. hæreditatem. §. fin. de caſtr.
pec. Et iſta regula non reperit̃ hodie immutata, quia nec tō im
mutata eſt, cum etiam hodie primus poſt repudiationem rema
neat hæres. ¶ † Secunda re. eſt, ꝙ in agnatis ſimiliter non hẽbat
locum ſucceſſorium edictum, vnde ſi delata erat hæreditas pri-
mo agnato, qui repudiabat, non deferebat̃ ſequenti ex eadem
l. 12. tabu. ne fruſtra uideat̃ detuliſſe primo, tamen ex Senatuſc.
bene deferebat̃ quibuſdã l. ſecunda. §. ſi ſint. ad Tertullia. vel ꝯ-
tra, ſi primo dclata erat ex Senatuſconſ. poterat deferri ſequen
ti, ex l. 12. tabu. vt l. prima. §. ſi quis adiecta. Hoc autem non erat
generale, ſed ſolum habebat locum in quibuſdam agnatis, ſeu
legitimis hæredibus in quibus Senatuſc. loquebat̃, vt in matre,
& filio, qui licèt non ſint agnati, tamẽ adinuicẽ tanquã agnati
iure ciui. admittebant̃: poſtea generaliter cõſtitutum eſt in d.
§. placebat, ꝙ in omnibus agnatis generaliter locum habeat, vt
excluſo primo ſequens iure ciui. admittat̃. Et notandum quia
dico, quòd ſequens non vocet̃ ex l. 12. tabula. quia primus fuit
vocatus, ſed vocat̃ ex illa conſtitutione principis. Item ratio hu
ius eſt, quia primus non fuit hæres. Et ſic non obſtat r̃la l. quod
contra. §. vni duo. de regu. iur. & l. hæreditatem. de caſtrenſi pe.
17 ¶ † Eſt & tertia regula, vtrum de capite ĩ caput habeat locũ. Et
hic aduertendum, quia duo erant capita l. 12. tab. in ſucceſſio-
ne inteſtati, ex vno vocabant̃ ſui, ex alio non exiſtentib. ſuis vo
cabant̃ agnati, ſeu alij legitimi l. 1. §. poſt ſuos de ſuis & legiti. ca
pite autem cognatorum non erat, cum illi eſſent incogniti. Si
ergo ſui extabant, tunc cum hæreditas eſſet eis delata, & acqui-
ſita, licèt poſtea repudiarent, neceſſe erat dicere, ꝙ non defer-
ret̃ ſequenti capiti agnatorum ex ead. l. per rationes traditas. &
ſic erit tertia regula, ꝙ iure veteri 12. tabu. vel Digeſtorum non
habeat locum ſucceſſorium edictum de capite in caput. Et ita
tenet gl. in d. l. 1. §. poſt ſuos. Poſtea vero facta fuit conſtitutio.
C. de hære. l. ſoant. quæ ſtatuit contrarium, & ſic ſequens caput
de iure ciuili admittit̃ ex illa conſtitutione, non ex 12. tabul. Et
ſic dico, ꝙ in l. ſi q pr̃is. ſi nepos voluiſſet admitti ex capite agna
torũ, potuiſſet ẽt de iure ciui. per d. l. ſciant. ſed ipſe volebat ad-
mitti ex eodem capite liberorum. Et ita intelligo iſtã mãnt ꝑdi-
ctã. ¶ Et hæc ſunt neceſſaria ad intelligẽtiã huius l. nã ex his pa-
tet, q d iuris eſſet, ſi tpe mortis filij ꝯſtabat poſth. naſci, & ſic fuit
filio delata hæreditas, q poſtea repudiauit. Vtrũ nepos erit ſuus
hæres an nõ, & an iure ciui. admittat̃. Et bř dico, ꝙ ſi ipſe vellet
venire ex ſubſtitutione, nõ poſſet tãquã ſuus, nec ẽt tãquam ex̃
neus de iure ciui. Et eſt rō, primus fuit hæres ex l. duodecim ta-
bu. & ſi ipſe admitteret̃ ex ſubſtitu. ſimil̃r ex ea l. efficeret̃. qa
teſtamentariæ ſucceſſiones ex illa lege ſunt, ideo oporteret, ꝙ
peteret ſecundum tab. j. annum, vel excluderet̃. Si vero vellet
ab inteſtato tanquam proximior agna tunc poſſet per dicta l.
18 defunctis. ¶ † Nunc quæro ſecundo incidenter, pone, quòd fi-
lius habens ſubſtitutum, antequam ſe immiſceat, vel repudiet,
deceſſit, vtrum trãſmittet hæreditatem patris ad ſuos hæredes?
Bar. hic dicit, quòd non quia per dationẽ ſubſtituti ſublata fuit
ſuitas, quæ operat̃ tranſmiſſionem. Contrarium dico, quòd v-
no ſublato & c. vt ſupra oſtendi. Ideo dico, quòd operat̃ tran-
ſmiſſio hæreditatis, & ſicut ſi non haberet ſubſtitutum, cum iam
ſit ſibi acquiſitum iure, licèt reuocabil̃r. Pro quo bene facit in
fra de vulg. & pup. l. Lucius. Item facit quod in ſimili videmus ĩ
legatario, cui acquiſitum eſt legatum ipſo iure. Nã ſi decedat
poſt diẽ legati cedẽtem, & añquam acceptauerit, vel conſequu
tus fuerit tranſmittit ad hæredes, licet in eo ſubſtitutum vulga
19 rem hẽat. j. de adimen. lega. l. 3. §. 1. in fin. ¶ † Aduertendum ta-
men, ꝙ ipſe tranſmittit eo modo, quo eſt apud eum, ſ. cum pote
ſtate abſtinendi, vt j. de acq. hær. l. ſi qs filiũ. §. 1. Et iō ſi hære-
des filij agnoſcant hr̃ditatem, ex tunc ſubſtitutus excluderet̃, ſi
cut ſi per filium fuiſſet agnita, quia ad excluſionẽ ſubſtituti ſuf
ficit, ꝙ inſtitutus ſit hæres, vel alium hæredẽ faciat, vt j. de hær.
inſti. l. paterfamilias Titiũ. iſte aũt filius facit hæredẽ. Si vero re
pudiarent, ex tunc ſubſtitutus admitteret̃, acſi fuiſſet repudia-
ta, eo tñ mō, quo ſ. dixi. facit ad ꝑdicta qđ no. Bar. j. de vulga. &
pup. l. 1. in 3. q princi. vbi tenet, ꝙ ſi inſtitutus decedit j. ann. iu
ris deliberandi, trãſmittit ipſum ius deliberandi, & hæres eius ꝑ
fert̃ ſubſtituto. fortius ĩ ſuo, cui iã q̃ſita eſt hr̃ditas ipſo iure. Pro
hoc l. j. de his, q añ aper. tab. & d. l. ſi quis filiũ. in prin. de acq. hæ
re. ꝯiuncto §. j. Pro hoc ẽt, qđ idem tenet in monacho, & filiofã.
hæredib. inſtitutis, vt ſi decedant añ agnitam hæreditatem, mo
naſte. & pater præferant̃ ſubſtituto. ¶ Ex his etiam apparet nõ
procedere per omnia, quæ idẽ Bar. no. in d. l. j. de vulg. & pup. in
vlt. col. vbi dubitat̃ etiam, an exiſtentia ſui hæredis impedit ſub
ſtitutum &c. a cuius dictis qualiter diſcrepant, quæ ſupra dicta
20 ſunt, diligens lectos perpendere poterit. ¶ † Expeditus de pri-
ma q. principali, venio ad ſecundam. Et quærit̃ ſecundo princi-
pal̃r, vtrũ per dationem cohęredis ex̃nei tollat̃ exiſtentia ſui hę
redis, vel eius effectus? & hic communiter tradit̃ per Docto. ꝙ
ipſa exiſtentia non tollit̃ quominus mortuo patre ſtatim effi-
ciat̃ ſuus, vt aperte patet j. de acq. hær. l. cũ hęreditate. & l. pro
hęrede. §. Papinianus. ibi (nam cum ſe abſtinere &c.) Item etiã
effectus, qui ex teſtamento non dependet, vt tranſmiſſio hære-
ditatis ſimil̃r non tollit̃, nec impedit̃, & de iure deli. l. ſi fratris.
¶ Quidam vero ſunt effectus circa ea, quæ a teſtamento depen
dent, vt ꝙ per exiſtentiam confirmẽt̃ tabulæ pupillares datio-
nes, & alia, quæ tendunt in fauorem filij, & non diminutionẽ
hæreditatis. j. de vulga. & pupi. l. ſi filius qui patri. & dicunt tũc
tales effectus impediti per dationem cohæredis extranei, quia
pater ipſum cohęredem dando videt̃ decedere a prouiſione le-
gali, quæ eſt, ꝙ ſola exiſtentia ſufficiat ad confirmationem. Př
autem videt̃ velle, ꝙ fiat confirmatio per expreſſam aditionẽ,
quaſi dando cohæredem non fuerit ꝯfiſus de prouiſione l. ideo
lex ſibi non prouidet. l. fi. §. ſed quia quidam. vet. cum. n. C. de iu
re delib. ¶ Et ꝑ hoc dicunt in l. apud Iul. §. idẽ Iul. j. ad Treb. mi
hi videt̃ hoc durum, ꝙ præſuppoſita ſuitate in eſſe debeamus ſi
bi effectum denegare, nam ſequit̃ ſuam cãm de neceſſitate. j. de
fut. l. non poteſt. quinnimo etiam ſi pater hoc expreſſe volue-
rit, ꝙ duret ſuitas, & careat effectu ſibi inhęrente, non vr̃, quòd
hoc poſſit. argu. j. de adi. leg. l. 3. ſi loci. de leg. j. l. nemo poteſt. ꝑ
quod videat̃ recedere a legis prouiſione, non vr̃ bene dictum.
quia per hoc etiam poſſet dici, ꝙ tolleret̃ ipſa ſuitas, quæ de le-
gis prouiſione eſt, & pater ſibi poteſt renuntiare, vt ſ. dixi. Qđ
tamen eſt falſum. d. l. cũ de hæreditate. per qđ non vr̃ de legis ꝑ
uiſione confiſus dando cohęredem, qui adeat, non vr̃ benedi-
ctũ, quia iſtud adire conſiſtit in voluntate ipſius cohęredis, cũ
cogi non poſſit. vnde poteſt repudiare, & ſic prouiſio patris fru
ſtrabit̃. Non eſt ergo credendum, ꝙ per prouiſionem ſuam ſe-
miplenam, & incertã voluerit recedere a legis prouiſione ple-
na, & certa. arg. j. de fideiuſ. l. hęres eius. §. j. quid ſi hic ſeruus eſt.
de hęred. inſ. l. ſi te ſolum. Nec etiam vr̃ de illa diffiſus, cũ poſſit
ſe immiſcere expreſſe, ſicut ipſe extraneus. vnde non eſt dare rō
nem, cur magis confiſus fuerit de aditione ex̃nei, quam tñ con-
fidentiam prouiſio legis non tollit. ¶ Ideo diſputationis cã te-
neo hanc opi. ꝙ per dationem cohęredis ex̃nei, nec ſuitas impe
diat̃, nec aliqui eius effectus. Nam & cohęres loco ſubſtituti ha
bet. j. de leg. 2. l. Titio & Meuio. §. Iul. ſed per ſubſti. non tollit̃,
vt ſ. oſtendi. Ergo nec per hęredem multo minus. Nec obſt. j.
ad Treb. l. apud Iul. per quam principal̃r ſe fundant Doct. Nam
quod ibi dr̃, ꝙ vnus ex hęredibus cogit̃ adire, vt confirmẽt̃ tabu
læ pupillares, hoc non fit ibi ex neceſſitate, quia per ſolam exi
ſtentiã ſui hr̃dis filij inſtituti confirmatæ ſunt, ſed fit ex volunta
21 te, & ad cautelam, qa poſſet negari patria poteſtas, † & de facili
probari non poſſet, & ſic ſuitas nõ patrocinat̃. Vnde vtilius eſt,
ꝙ expreſſe adeat̃, quia tunc de facili probabit̃ confirmatio, &
hoc videmus in ſimili. quia per exiſtentiam ſui hæredis confir-
mat̃ fideicommiſſum vſc, & tranſeunt actiones ſine alia expreſ
ſa immixtione, & tñ filius poteſt cogi ſe expreſſe immiſcere, ad
hoc, vt ſi negaret̃ exiſtentia, & patria poteſtas, quæ faciliter nõ
probaret̃, poſſit probari aditio, vt hæc habent̃ eo. ti. ad Treb.
l. ita tñ. §. ſi pr̃. in tex. & gl. no. & l. recuſare. §. meminiſſe. i fi. Nec
obſt. qđ dr̃ in d. §. idẽ Iulia. Hoc. n. facto, confirmatiſque tabul.
&c. quaſi innuat, ꝙ dictæ tabulæ non eſſent ante confirmatæ ꝑ
exi-

exiſtētiā ſui hr̄dis, ſed ꝯfirmat̄ p ipſam a ditionē. Nā intelligo,
ſ̄m ſ̄.dicta, vt nō teſpexerit ipſam confirmationē, q̄ re vera iā fa
cta eſt, ſed ipſam ꝓbationē, ex qua vr̄ ꝯfirmatio fieri. Nā nō ꝓba
ta ſuitate vr̄ facta ꝯfirmatio p ipſam aditionē. Et ita eredo tenē
dū ſaluo ſaniori iudicio. ¶ Terno, & vlt. quæro pn. qd de appo-
ſitione ꝯditionis poteſtatiuæ, vtrū p eā tollat̄ exiſtētia hæredis?
Reſp. aut fuit ꝯdō nudæ, & meræ voluntatis, vt puta, ſuit inſti-
tutus filius, ſi voluerit, & tunc tollit̄, & nō dr̄ ſuus hæres, nec ſi-
bi acquirit̄ hr̄ditas, niſi declaret ſe velle, vt l. Cornelius. & l. iā
dubitan. de hære. inſt. de ꝯd. inſti. l. verba. Aut ꝯditio facti, pu-
ta, ſi capitolium aſcenderit, vel etiam dandi, & tunc Bar videt̄
dicere in l. ſi filius, qui patri. de vulg. & pupi. ꝙ per eā tollat̄ exi-
ſtentia ſui hæredis per l. conditionib. de cond. & demō. Ego di-
co, & antequā conditio fuerit impleta, ſublata eſt, vt patet in l.
fi. de cond. inſ. & hic in fine leg et in ver. (quod ſi nemo) ſ̄m qd̄
intelligunt Dy. & Bar. ſed impleta ꝯditione, tunc ſtatim efficit̄
ſuus hæres, ſicut a principio ſi fuiſſet inſtitutio pura. Et ita ītel-
aa ligit̄ d. l. conditionib. ſ̄. alleg. ¶ †Vlt. quærit̄, an prædicta locum
habent in ſuo, & neceſſario hr̄de, an in neceſſario tm̄, & vtrum
per ſubſ. vulg. factam ſeruo tollat̄ exiſtentia neceſſarij hæredis
de hoc eſt gl. ſ̄. ad l. Aquil. l. vnde Neratius. §. j. quæ videt̄ expreſ
ſe dicere, ꝙ non. Immo dicit, ꝙ exiſtentia neceſſarij hæredis tol
lit ipſam ſubſtitutionem. Quod facit ꝯ illum intellectum Dyn.
& aliorū hic, & incipit glo. in vita domini, &c. contrariū puto,
nam tunc fruſtra daret dn̄s ſubſtitutum vulgarem ſeruo, ſi nūq̄
poſſet locum habere. Dico ergo, ꝙ cū ipſum dederit, vr̄ volui-
ſe, ꝙ locum habeat. ¶ Ex quo ſequit̄, ꝙ cum ſeruus non habeat
licentiam abſtinendi a iure ciui. vel p̄torio, ſi dn̄s dat ſibi ſubſti
tutum, vr̄ ſibi dediſſe licentiam abſtinendi ad hoc, vt ſubſtitu-
tio non ſit inanis. Sed in filio ſecus eſt, vt ſ̄. dixi, quia cum ipſe
habeat licentiam abſtinendi de iure p̄torio, in illum tm̄ caſum
vr̄ ſubſtitutio facta, nec vr̄ alia licentia data, & ſic remanet hę-
res de iure ciui. Seruus aūt vr̄ habere licentiam ab ipſo teſtato-
re, non remanet ēt de iure ciuili. Et ſic in eo ꝓcedit intellectus
poſitus hic per Doct. ¶ Item q̄ro quid in cohęrede extraneo
dato ſeruo? Rn̄deo, ꝙ per ipſum non tollitur exiſtentia neceſſa
rij hęredis. glo. eſt ordinaria. ſ̄. ſi cer. pet. l. eius, qui in prouincia.
in glo. ſuper ver. (hęreditati) quę incipit (immo.) ¶ Expedito
pn ncipio huius leg. venio ad ver. (quod ſi nemo.) Et q̄ro de ip-
ſius intellectu, quid vult dicere tex. ipſe filius inteſtato pr̄i hę-
res efficitur, de quo loquitur gl. q̄ incipit (idemq. nepos.) ponit
duas opi. Vna eſt, ꝙ loquitur de ipſo nepote, qui eſt filius filij,
& hanc ꝓſequitur vſq. ibi. (Alij dicunt.) Alia opinio eſt, vt lo-
quatur de ipſo primo filio, ſeu primi decedentis, ſ̄m primā opi.
gl. ſic intelligit, vt ex eius verbis colligitur, licèt trūcatis, & ob-
ſcuris, ꝙ in iſto ver. filius fuit purè inſtitutus ſolus, & nepos nō
fuit ſubſtitutus ſolus. Et ipſe filius, quouſq. vixit, non fuit hę-
res auo nō teſtō, nec ab inteſt. Cauſam aūt quare non fuit hę-
res non ponit, ipſo igitur mortuo nepos efficietur hęres vtriuſ
que ab inteſtato, & tunc differt a principio in hoc, quia ibi ne-
pos fuit ſubſtitutus. Et ſic efficietur hęres ex teſtō, hic non fuit
ſubſtitutus, & ſic ab inteſtato efficit̄ vtriuſq. ſuus hęres, & hoc
vult gl. in effectu vſq. ibi, (ſed nonne. Sed ibi vr̄ opponere cōtra
iſtum intellectū ſic, vr̄ iſtud falſum, ꝙ nepos efficiatur ſuus hę-
res auo. Nā ille eſt ſuus hæres, q̄ obtinet primū locū tpe mortis
eius, de cuius hæreditate agit̄, vt Inſtit. de hære. qua. & diff. §. ita
demū. Sed hic nepos non tenebat primū locū, quia filius, ideq;
pr̄ præcedebat. Ad hoc vr̄ gl. ſic rn̄dere. Illud eſt verū, qn̄ qs de-
ceſſit nullo facto teſtō. Si vero factum eſt teſtm̄, & poſtea deſti-
tutum eſt, tunc ille efficit̄ ſuus hæres ab inteſtato, qui tenet pri-
mum locum eo tpe, quo teſtm̄ deſtituit̄, & quo conſtat eum eſ
ſe inteſtatum, vt Inſti. de hęr. quę ab inteſtato deſe. §. cū autē.
Et patet ſ̄. eod. l. ſi quis poſthumos. §. ſi filium. in fi. Sed in caſu
noſtro fuit factum teſtm̄, quod morte filij deſtituit̄, & ſic mor-
tuo conſtat auum deceſſiſſe inteſtatū, tūc autē nepos tenet pri
mum locum, ergo &c & hoc vult. gl. vſq; ibi (idem ſi filius) ¶ Et
no. ꝙ gl. per aliquos habet̄ corrupta, habent enim iſti glo. quidā
ſic (Rn̄deo non conſtat auum deceſſiſſe teſtatū, q̄ verba non
habent aliquem ſenſum, ideo debet ſic haberi (Rn̄deo nunc cō
ſtat auum deceſſiſſe inteſtatum) nunc. i. poſt mortem filij, vt ap
paret ex forma oppoſitionis, q̄ facit, & ex §. quem allegat, vbi er
go in gl. eſt, non debet eſſe, nunc. & vbi eſt, teſtatum. debet dice
re inteſtatum. ¶ Sed quęrit glo. in ver. (idem ſi filius, &c.) quare
tūc contineat̄ ille ver. ſicut euenire gl. reſpondet, ꝙ ibi adducit̄
caſus ſimilis. Nam ſicut ſolet euenire, qn̄ filius eſt inſtitutus ſub
ꝯdone poteſtatiua, quę vltimo vitę ſpiritu poteſt impleri, & fi-
lius decedat, antequam impleat, nō quouſq. vixit, nō fuit hęres
ex teſtamento. & eo mortuo conſtat auum inteſtatum, ideo ne
pos efficit̄ tunc auo ſuus hęres ex teſtamento, ſi fuit ſubſtitu-
tus, vt in pn̄n. le. vel ab inteſtato. ſi non fuit ſubſtitutus, vt dictū
eſt in ver. (ꝙ ſi nemo) & j. de cond. & inſt. l. fi. & ſic apparet, ꝙ
iſta gl. ꝓut dicit. i ver. (ſicut euenire) adducit caſū. i. ꝙ ipſa iteſtā

git uer. (ꝙ ſi nemo) qn̄ fuit purè inſtitutus, & tunc dicit ipſum
fuiſſe ſuum hæredem, alias nepos eſſe non poſſet, & non dicit
cām quare unde cum ſubſtitutum non habeat, in d. uerſ. nō pt
dici, ꝙ per donationem ſubſtituti fuerit ſublata ſuitas. Creden
dum eſt ergo, ꝙ ſenſerit ꝑ pendentiam natiuitatis poſthumi,
ſed hoc qui nō ꝯſiderauerunt in aliquo dependentiam, non te
nent iſtum intellectum, ſed ſequentem, qui ponit̄ in gl. ibi (alij
dicunt &c.) videlicet, ꝙ iſte text. intelligatur de ipſo filio primi
decedentis, & ponatur caſus, ꝙ ipſe filius fuit inſtitutus ſub ꝯ-
dōne, q̄ ultimo uitæ ſpiritu impleri non poterat, & ſic differt a
præcedenti lec. q̄ loquit̄ de illa, q̄ impleri poterat. Dicitur ergo,
ꝙ ſi deceſſerit filius ꝯdōne non impleta, in puncto mortis inci-
pit eſſe certum impleri non poſſe, etiam antequā perfecte mo-
riatur, & ſic deſtitutus teſtō etiam in uita efficitur ipſe filius hæ
res ab inteſtato, quod ſ̄m hunc uer. (ſicut euenire) ponitur exē-
plificatiue, quia quod dixerat in genere, & in nube, in uerſi. (qd̄
ſi nemo) ibi, exempli. in ſpecie, differt ergo in trib. hæc lect. a p̄-
cedenti, quia ibi intelligitur de filio. i. de nepote, hic proprie. Itē
ibi pure fuit filius inſtitutus, hic ſub conditione. Item ſ̄m illum
uer. (ſicut euenire) ponit̄ ſimilitudinarie, hic uero exemplifica-
tiue. Item quarto differt, ꝙ ſ̄m illum ver. (ſicut) loquitur, quan-
do fuit inſtitutus, ſub ꝯdōne, quæ ultimo uitæ ſpiritu poterat
impleri, ſ̄m iſtum loquitur de illa, q̄ impleri non poterat. ¶ Sed
tunc q̄rit gl. ſequens, in quo differat iſte uer. fi. a principio leg.?
Rūdet gl. dupl̄r, quia in prin. leg. ſuberat nepos, hic non. Hæc
non placet, quia & hic poteſt intelligi, ꝙ nepos ſuberat, nō tn̄
fuit ſubſtitutus, uel dicit gl in pri. fuit pure inſtitutus filius, hic
ſub ꝯditione, & iſta eſt uera. Adde aliam dr̄iam, quia in pri. fuit
nepos ſubſtitutus, hic non. expeditæ ſunt gl. Patet ergo, ꝙ Dyn.
& Bar. & cōiter Doc. ſcribentes intelligunt iſtum uerſi. (quod ſi
nemo) in filio inſtituto ſub conditione poteſt atiua, quæ ul-
timo vitæ ſpiritu non pōt impleri, ex qua non fuit hæres ex te-
ſtō, eaq. pendente efficit̄ ab inteſtato. Iſte intellectus nō placet,
quia ſ̄m hoc idem diceret iſta lex, quod l. fi. de cōd. inſt. & ſic eſ
ſet quaſi inutilis, & nihil faceret ad materiam ti. Dic ergo, ꝙ eſt
tertius intellectus uerus, qui partim capitur ex primo intelle-
ctu gl. partim ex ſecundo. videlicet, ꝙ iſte filius fuit inſtitutus
pure. & nullum habuit ſubſtitutum, uel cohæredem. Itē ꝙ, quo
uſq. uixit, non fuit hr̄s ex teſtō, & in hoc concordo cum primo
intellectu glo. ſed ſuppleo glo. ꝙ ratio, quare non fuit hęres, eſt,
quia poſthumus erat præteritus, & in utero tpe, quo deceſſit vt
l. uentre. de acq. hær. & ſ̄. dixi: in puncto ergo mortis deſtituitur
teſtm̄, anteq̄ pfecte moriat̄, & ipſe idem filius efficitur hæres ab
inteſtato, ſicut accidit, cū eſt inſtitutus ſub ꝯdōne, q̄ ultimo vi-
tæ ſpiritu non poteſt impleri, & in hoc teneo ſ̄m intellectū gl.
vt loquat̄ de ipſo filio primi decedentis, non de nepote. Item ꝙ
verſi. (ſicut) ponitur ſimilitudinarie, nō exēplicatiue, & in hoc
teneo primum intellectū gl. Verum tn̄ loquit̄ in ꝯdōne, q̄ ulti-
mo uitæ ſpiritu non pōt impleri, & in hoc teneo ſ̄m intellectū
a3 gl. ¶ †Hic igitur uidendum eſt de trib. Primo quare filius non
fuit hæres ex teſtō eius in uita? rn̄deo, quia ſperabat̄ rumpi nati
uitate poſthumi, q̄ erat in utero tpe mortis, vt ſ̄. dictū eſt. ¶ Se-
cundo quare deſtituit̄ teſtm̄ in mortis articulo? Rn̄. rō ponit̄
tex. quia conſtat neminem amodo ex illo teſtō hæredem fore:
Nam ipſum non, quia rumpitur, antequā eſſe poſſit hæres, quo
caſu teſtm̄ morte inſtituti irritaretur. j. ti. j. l. j. in fin. Item alium
non, quia nullus eſt alius cohæres, uel ſubſtitutus. Neceſſe eſt
ergo, ꝙ fiat irritum. ¶ Tertio quare deſtituitur, etiam in uita fi
lij, & antequam perfecte moriatur, & quare non expectatur, ꝙ
perfecte mortuus ſit? Rn̄. hoc introducitur hic ſingulariter, &
ſpāliter in fauorem filij, ne ipſe careat hæreditate patris nō ſui
culpa. Nam ſi expectaretur, ꝙ perfecte mortuus eſſet, cum fili⁹
ipſam hæreditatem nūquam acquiſiuiſſet in uita, nec ex teſtō,
nec ab inteſtato, & ſic eam non tranſmitteret, ſed deferret̄ ad
alios propinquiores, quod eſt iniquum, quia non fuit in ſua po
teſtate acquirere. Tum quia hoc non proceſſit ex ſui culpa, ſed
patris prætereuntis poſthumum. Tum quia in omnem euentū
habiturus erat hæreditatem, ſiue poſthumus non naſceretur,
& tunc totam ex teſtō, & ſi naſceretur, & tunc partem ab inte-
ſtato, & eam tranſmiſiſſet ad ſuos hæredes. iniquum eſt ergo, &
tunc decedens nil tranſmitteret. Hæc ratio colligitur ex l. uen-
tre. in fi. de acq. hær. introducitur ergo, ut anteq̄ pfecte moriat̄,
deſtituat̄, & ipſo moriendo efficiatur ſuus hæres ipſo iure, p le-
gem ab inteſtato, & tranſmittat. Et ſic iſta pendentia natiuita-
tis poſthumi æquiparatur conditioni, quæ ultimo uitæ ſpiritu
non poteſt impleri, ut faciat teſtm̄ deſtitui, anteq̄ perfectè ſit
mortuus & deferat hæreditatem ab inteſtato, & hoc intēdit in
ſumma ſ̄m uerum, & notabilem intellectum nō uiſum p Doc.
antiquos uſque ad moderna tpa. ¶ Nunc ergo pro declaratio-
tione iſtius intellectus op. plurib. modis, & primo, ſicut illa dn̄e
nō poſſe impleri ultimo mortis articulo, q̄ dependēt ex facto al
terius, uel forte tunc impleri pn̄t, ut l. fiu. de cond. inſti. ſed po-
ſthumum

ſthumũ naſci, vel nõ naſci, dependet ex caſu, non ex facto inſtituti filij, & ſic vltimo mortis artic. poterit hoc ꝯſtare.ſ. na.ci, vel non: ergo nõ deſtituit teſtm̃ quouſq. pfectè ſit mortuus. Sic in ꝯdõnib. videmus, q̄ vltimo mortis art. poſſunt impleri, vt d.l.ſi. de ꝯd.ioſt. Sol. fateor ꝯriũ, dico hoc ꝯtingere hic non ex nã iſtius euentus, qa talis eſt, q̄ vltimo mortis arti. euenire põt, ſed contigit in fauorem filij, ne tñ expectando uil tranſmittat ipſe priuſq̃ pfectè moriat̃, deſtituit. Et ſi dicat̃, cur non ita ſit in ꝯdõnib. q̄ vlt. vitæ ſpiritu impleri poſſunt. Rñ. quia in illu eſt, ꝙ filio imputet̃, cur non impleuit, & cur tantum ſe arctauit, ideo lex ſibi non ſubuenit. ꝟ. ſi quis cau. l. a. § ſi quis tamen. Sed hic nil eſt qđ filio poſſit imputari. ¶ Scđo opp. quia vr̃, ꝙ alio mõ prouideat̃. ſ. quia tranſmittit remed. a pretoris ſm tab. vel ꝯtab. ꝟ. de ꝯtab. l. illud. §. ſi. cum l. ſeq. & ſic teſta. non deſtituit̃. Sol. illud eſt verum ſi habeat cohæredem. Nam tunc rõ hic poſita in tex. ceſſaret, quia non incipit eſſe certum neminem ex illo teſtamẽto hæredem eſſe poſſe, cum ſuperſit cohæres, qui nõ nato poſthumo poteſt eſſe hæres, ideo non deſtituit teſt. quia tenderet in præiudicium ipſius cohæredis, ſed tranſmittit ſm tab. vel ꝯtab. Primo habebit locum, ſi poſthumus non naſcat̃. ſecus ſi naſcat̃. Quando vero nullum habet cohæredem, vel ſubſtitutum, neceſſario deſtituit̃ teſtamentum, per rationem poſitam in tex. nec tendit talis deſtitutio in præiudicium alicuius. ¶ Sed ꝯ hoc opponit̃ tertio. Nã in d. l. illud. §. ſi. dicit tex. ꝙ illud remediũ legis neceſſarium eſt emancipato, q. d. non ſuo, ergo ſequit, ꝙ qñ filius ĩ poteſtate eſt inſtitutus, & ſi habet cohæredem, deſtituit̃ teſtamentum, cum illud remedium legis non ſit ſibi neceſſarium, qđ eſt ꝯ id, quod dixi. Rñ. ib. (dicit̃, quod maximè neceſſarium eſt, &c.) Nota verbum (maximè) quaſi dicat, vtriq; neceſſarium eſt, ſed emancipato plus. Et ita eſt, vt oſtẽdo. Nã ſi filius habet cohæredem, vel ſubſtitutum, nõ deſtituit̃ teſtamentũ, vt dixi. Et ideo ſiue ſit in poteſtate, ſiue emancipatus, remedium l. illud. eſt ſibi neceſſarium, videlicet, vt poſtq̃ non põt trãſmittere hæreditatem iure ciuili, trãſmittat auxilio iuris pretoris. Si vero ſubſtitutum, vel cohæredem non hẽt, emancipato eſt neceſſarium, adhuc quia licèt deſtitueret in mortis arti. teſtamentum, non per hoc eſſet ſibi conſultum ab inteſtato, niſi p bon. poſ. vñ liberi. quam petere poſſit in mortis articulo ꝯſtitutus. Iõ tranſmittit ſm tab. quodam extraordinario iure: ſed ſuo, vel in poteſtate ꝯſtituto non eſt neceſſarium, quia per deſtitutionem teſtamenti ſibi plene conſulit̃ de iure ciuili, cum efficiat̃ hæres ipſo iure in puncto mortis ſine facto, vel voluntate ſua, & hæreditatem iure ordinario trãſmittere poſſit, vnde auxilia extraordinaria non ſunt ſibi neceſſaria. Patet ergo vtriq. neceſſariũ, ſed emancipato plus. ¶ Quarto contra prędicta op. Nam ẽt iure ciuili, & ordinario prouidet̃ huic filio, per alium modum. ſ. ꝙ tranſmittat hæreditatem tanquã aditam beneficio l. vẽtre. ꝟ. de acq. hær. vt in fi. illius legis ibi dum dicit, decreto filio ſuccurrendum eſt, &c. Et gl. intelligit vno modo. ſ. decreto iſtius legis, q̄ expoſitionẽ tenet ibi Bar. vt congruat ti. in quo ſita eſt. Et ſic cum tranſmittat ex teſtamento de iure ciuili, falſũ eſt, ꝙ deſtituat̃ teſtamentum. Rñdeo, & dico, ꝙ illa expoſitio eſt falſa, & contra hunc tex. quicquid ibi dicat Bar. ¶ Et ideo teneo aliã expoſitionem, vt loquat̃ de decreto pretoris. ſ. ſm tab. vel ꝯtabu. de quib. loquit̃ d. l. illud. in fi. Et hoc apparet, quia in talib. remedijs prætorijs neceſſarium erat olim decretum iudicis, licet hodie non ſit neceſſarium, vt l. ſi. C. qui admit. ad bon. poſ. iõ tex. dicit decreto. Si autem tranſmitteret hæreditatem de iure ciuili, nõ eſſet neceſſarium decretum, quia ſola voluntate poſſet agnoſci l. gerit. de acq. hære. & ſic tex. impropriè loquetet̃. ¶ Sed quinto oppo. ꝯ hoc, q̄ in d. l. vẽtre. non apparet, ꝙ filius hẽret ſubſtitutũ, vel cohæredẽ, ergo ſibi non prouidet̃ p trãſmiſſionẽ ꝯta. vel ſm tab. ſed remedio huius leg. vt ſ. dictũ eſt. Rñ. & dico, ꝙ ſi nullum habet ſubſtitutum, vel cohæredem, dupliciter ſibi conſulit̃. ſ. remedio huius legis, vt tranſmittat hæt. ab inteſt. & etiã remedio prætoris, vt tranſmittat ſm tab. vel ꝯtab. vt d. l. vẽtre, nec eſt hoc mirum, ꝙ licèt filius ſit effectus hęres ab inteſ. nihilominus ſm tab. ſibi debet̃, vt patet ex l. ſi. ꝟ. eo. ꝯiuncta l. filio pterito. ꝟ. ti. j. Si enim vnus filius eſt inſtitutus, alter preteritus, hæreditas eſt in cã inteſ. & vtriq. ab inteſ. acquiſita. Et tamen pterito omittente inſtitutus hẽt ſm tabu. & ſic hæredes filij poſſunt eligere, q̃ viam volunt. Poteſt aũt intereſſe ipſorum alteram eligere, ſi altera magis eſſet onerata. ꝟ. ad Treb. l. accuſare. §. Titius. ¶ Sexto opp. & vr̃, ꝙ ille, qui propter pendentiam natiuitatis poſthumi præteriti non põt adire, ſi interim decedat, nil penitus tranſmittat. ꝟ. ad Syl. l. ſi quis in graui. §. ſi. cũ l. ſeq. ſ. ſi mulier uẽ. noĩe. l. j. §. ſi. ſol. illud verum in extraneo, qui non eſſet habiturus hæreditatem naſcente poſthumo. Nos loqmur in filio, qui in oẽm euentũ habiturus erat partem ab inteſ. vt ex d. l. vẽtre. in ſi. & ex l. illud. de ꝯ. in ſi. ¶ Septimo opp. vr̃, ꝙ poſtq̃ filius non fuit in aliqua culpa, ſubueniat̃ ſibi alio mõ. ſ. ꝙ hæres ex teſtamento tranſmittat̃, vt d. l. ſi quis in graui. §. fin. cum l. ſeq. & ſic teſtm̃ non deſtituatur. Rñdeo, ibi fuit impeditus adire pp cãm extrinſecã, q̄ teſtm̃ non ꝯtingebat, nec teſtõr aliquã culpam in eo commiſerat. Hic aũt cã impedimenti fuit pteritio poſthumi, q̄ teſtm̃ contingebat, & in eo teſtator culpã cõmiſerat, ideo in eius odiũ deſtituit̃. ¶ Sic ergo cã deſtitutionis eſt duplex. ſ. odium patris pterẽtis, & filij fauor nullam culpã committentis. ¶ Vlt. ꝯ hoc opp. de l. ſcriptus. ad Carb. ubi prouidet̃ ẽt alio mõ cum inſtitutus eſt pp pteritionem. Sol. ibi nil prodeſſet iſta diſtinctio, cum ſit extraneus inſtitutus, cum non acquirat̃ hæreditas ipſo iure, hic ſic. ¶ Ex prædictis ergo diſtinguẽdum eſt cum quis eſt impeditus adire ex teſtõ pp poſthumum pteritum, & interim deceſſit. Aut erat talis, qui poſthumo nato nihil erat habiturus, & non tranſmiſit, ut l. j. §. ſub ptextu ſi mulier uẽ. no. aut erat habiturus, & tũc, aut hẽt cohr̃dẽ, uel ſubſtitutũ, & tranſmittit ſm tab. uel ꝯtab. ut l. illud de ꝯtabu. Siue ẽt emancipatus, ſiue in poteſtate. Aut non habet cohæredem, uel ſubſtitutum, & tunc, aut erat emancipatus, & idẽ. ut d. l. illud. in uerbo, maximè. Aut erat ſuus, & tunc dupl̃r conſulit̃. ſ. remedio iſtius legis, ut in articulo mortis teſtõ deſtituto efficiatur hæres ab inteſtato, itẽ ut tranſmittat ſm tab. uel ꝯtab. ut l. uentre. in ſi. in uerbo, decreto. Si uero quis fuerit impeditus ex alijs cauſis. dic, ut in d. l. uentre. per gl. & Bar. ¶ His expeditis q̄rit̃, quis eſt effectus huius dicti, ꝙ filius efficiatur hr̃s ab inteſtato? Rñd. ut ſ. dictum eſt, quia hæreditatem paternam tranſmittet ad quoſcunque hr̃des, & hic eſt unus effectus exiſtentiæ ſui hæredis, de quo plene per Bar. in d. l. uentre. Et hoc hẽt locũ, ſi filius ſe non abſtinuit. Alias non tranſmitteret, ut l. i. de his. qui ante aper. tab. Sunt & alij effectus, quos habet ẽt ſi ſecuta ſit abſtentio. ſ. de confirmandis tabulis pupillaribus, & tutorum dationibus. ꝟ. de vulg. & pup. l. ſi filios qui patri. Et ibi plene nn. ſuper q̃bus nõ me extendo, quia repetitionem merentur de p ſe. ¶ Secundo quæro, pro qua parte efficiatur hr̃s. Et rñdeo p illa, q̄ ipſum tangit attento numero liberorũ, qui ſunt in utero, ut l. cum quidam. §. ſuum. de acq hær. Pro altera uero, quæ tangit poſthumum tranſmittit ius accreſcẽndi, ſi contingat eum non naſci l. ſi pluribus de ſuis, & legi. & ſ. dixi ſuper tex.

Laus Deo fin. 1483. vlt. Ianuarij.

L E X XVII.

1 *Exhæredatio poteſt fieri per uerba præſentis temporis, & etiam futuri.*

1 FIlij. †Exhæredatio poteſt fieri per uerba præſentis tẽporis dic, ꝙ ſic, ſi ſunt prolata principaliter p p ſe, vel etiam pp aliud in modum cauſæ finalis, ut ꝟ. de hæred. inſt. l. qui uolebat. Quid in ꝯtractibus? diſtingue inter ſtipulationem, & pactum, ut no. gl. in l. tale pactum. in prin. ſ. de pac.

L E X XVIII.

1 *Exhæredatio poteſt interdum fieri ad commodũ filij, non ad incommodũ.*

2 *Nolens inſtituere filium impuberem, ne bona per eum, aut per tutores eius diſſipentur, qualiter debeat inſtituere amicum, de quo confidit, & filium exhæredare, & ſi filium non exhæredaret, an uitiaretur teſtamentum.*

1 NVlcl. ¶ 1 Exhæredatio poteſt interdum fieri ad commodum filij, non ad incommodum. h. d. & dñi Doc. ꝙ tunc habebit querelam, quia tunc non eſt ſibi illata iniuria, & ꝙ in tali exhæredatione etiam hodie non requiritur cauſa, nam tunc requiritur, qñ eſt nociua, & iniurioſa.

2 † In tex. ibi (impuberibus) quos nolunt inſtituere, ne bona per eos, aut per tutores eorum diſſipẽtur eſt ergo remedium, ut inſtituant amicum, de quo cõfidunt, & rogent ipſum de reſtituẽdo filio, cum erit adultus, hæreditatẽ cũ oĩb. fructib. interim pceptis, & ne filius uideatur præteritus, & ipſum exhæredet pro ſeruando formã teſti, nam ex eo, ꝙ mandauit reſtitui cum oĩb. fructib. apparet, ꝙ totum hoc fecit fauore filij, arg. in l. in fideicommiſſi. §. cũ Pollidius. ſ. de uſur. alias eſſet ſecus, ut patet in l. ita tñ. §. q rogatus. ꝟ. ad Treb. Sed quare neceſſaria eſt ita exhr̃datio, nam & ſi non exhæredaſſet, non uideretur teſtm̃ nullũ rõne pteritionis, poſtq̃ hoc totum ſit fauore filij, & præteritio, q̄ non eſt nociua, nõ uitiat̃; ut ẽt probat̃. ꝟ. de ꝯtab. l. ſi emancipatus filius. ubi per Bar. in ulc. car. ubi non dat̃ ꝯtab. tali præterito. Sol. fateor, & dico, ꝙ iſta l. loquit̃ ad maiorem cautelam, ut exhæredet, tñ ẽt ſi non exhæredaſſet, non uitiaret teſtm̃ p illã l. vt plene no. in l. cum eſt filio. ꝟ. de vul. & pup. non ſic ſi mandaſſet reſtitui cum oĩb fructib. interim perceptis, ſed ſimplr̃, nam adhuc diceret̃ filius pteritus, licet tota hæreditas ueniret reſtituenda fideicommiſſario, quia requirit̃ titulus directus inſtitutionis, ut probat̃ in d. §. q rogatus. ubi hẽt ꝯtab. tanq̃ præteritus. Et idem hodie iure Auth. ſed iure codicis non ſic, quia ſufficit quoquo relicto ti. ut l. oĩmodo. C. de inoff. teſ. remouebat̃ tñ ꝯditio, uel tp̃s, ſi mandaſſet reſtitui ſub conditione, uel ad tp̃s, ut l. ſcimus. §. cum autem. cod. ti. ſed hodie non remoueret̃, poſtq̃ non adeſſet titulus directus inſtitutionis, & ſic non procederet ille §. cum autem, inquantum innuit valere teſtm̃, & ibi no.

L E X

L E X XIX.

1 *Non ualet exhæredatio facta a certa re, uel quota, ſed inſtitutio ſic, q̃a trahit ad ſe reſiduum tanq̃ fauorabilis, ſed exhæredatio non, tanquam odioſa.*
2 *Odia reſtringi, fauores conuenit ampliari.*
3 *Si filius exhæredetur ab illa portione, quæ ipſum tangeret ab inteſtato, an ualeat exhæredatio.*

1 CVm quidam. ¶ † Non valet exhæredatio facta a certa re, uel quota, ſed inſtitutio ſic, quia trahit ad ſe reſiduũ tanq̃ fauorabilis, ſed
2 exhæredatio non, tanq̃ odioſa. h.d. † Et ſic allegatur, ꝙ odia reſtringi, fauores conuenit ampliari: quod declaratur in c. odia. de reg. iur. lib. 6. Et ꝙ habitus habet ius accreſcendi, non autem priuatio facit, quod no. in l. j. ⁊. de acq. hære. in glo. ſeq. ¶ Quaeritur, quid ſi exhæredatio facta fuit fauore filij, ut l. præced. an ualeat, ſi fiat a certa re, uel quota, vr̃, ꝙ ſic, ſicut inſtõ, q̃ eſt fauorabilis: ꝯrium dic, quia ſubeſt alia rõ q̃a exhæredatio eſt priuatio iõ in ea non eſt ius accreſcendi, babebitur tñ iſte filius pro ꝑterito, tñ præteritio non uitiabit teſtm̃, ut ibi. ¶ † Item, quæro, q̃d
3 ſi filius exhæredet^a ab illa portione, quæ ipſum tangeret ab inteſtato, ut ſi erant duo filij, & unus ſolus inſtituat̃, & alter exhæredet a dimidia? Doc. vĩr velle, ꝙ ualeat, & ꝙ habet locum iſta l. quæ loquitur, q̃ñ exhæredatur a minori portione, quam ipſum tangeret ab inteſtato. Sed aduerte, quia ſi ipſum exhæredaret a dimidia & in altera dimidia inſtitueret filium, & extraneum, videtur tunc non ualere exhæredatio, quia filio inſtituto repudiante poſſet exhæredatus habere totum ab inteſtato, iõ tunc non debet ſe reſtringere ad certam quotam. ſ. dicere exhæredo filium ab illa portione, quæ ipſum tangeret ab inteſtato, iõ tũc etiam totum comprehenditur, & ſi filius repudiat, accreſcit cohæredi, & ille remanet exhæredatus in toto, nam etiam interdum appellatione partis totum continetur, ut ⁊. de leg. 2. l. vxorem in prin.

A D D I T I O.

a Quid ſi filius exhæredetur. Adde in quib. caſib. pater poſſit exhæredare filium. vide gl. in c. quſneanallis. de iureiu. Et an in caſibus in quib. pater poteſt exhæredare filium, poſſit ei alimenta denegare, unde tex. iuncta gl. in uerbo deſiderit. in l. ſi quis a liberis. in §. ſi quis ex his. ff. de li. agno.

L E X XX.

1 *Ad hoc, ut quis ſit ſuus hæres, non ſufficit, ꝙ tempore mortis teſtatoris eſſet in eius poteſtate, ſi tunc non fuit ſibi delata hæreditas, ſed requiritur, ut tempore, quo defertur, non reperiatur in illa familia.*
2 *Filius, ſi ingreſſus eſt monaſterium cum deſierit eſſe in p̃tãte ſui patris & ingreſſus ſit p̃tatem monaſterij an efficiatur ſuus, & neceſſarius hæres patri ſuo, ut ſic acquiratur hæreditas monaſterio ſine expreſſa aditione.*

1 SVb conditione. † Ad hoc, vt quis ſit ſuus hæres, non ſufficit, ꝙ tpe mortis teſtatoris eſſet in eius poteſtate, ſi tunc non fuit ſibi delata hr̃ditas. ſed requirit̃, ut tpe, quo defertur, non reperiatur in illa familia. h.d. tex. cum gl. In tex. ibi, neceſſarius hæres non erit. dic. Quid ergo erit de inſtitutione ſua, an irritabit̃? dic, ꝙ non, ſed adhibuit hr̃ditatem patris naturalis, iuſſu patris arrogatoris, ſicut q̃ñ inſtitueret ſeruum ſuum, & poſtea ipſum alienaret, nam adiit hr̃ditatem iuſſu noui dñi, vt ⁊. de hær. inſti. l. ſi ſeruus cõis. in fi. non ergo acquiret patri arrogatori ipſo iure, q̃d eſſet, ſi efficeret̃ hæres neceſſarius, vt ⁊. de acq. hær. l. qui in aliena. §. interdum. ſed requiritur expreſſa aditio. hodie vero, nec illi acquiret, niſi quo ad vſumf. & hoc vult gl. a. in fi. Sed op. de illo §. interdum. vbi efficitur hæres neceſſarius & ẽi facit neceſſarium illum, in cuius poteſtate ingreditur. Sol. ibi non trãſiuit in extraneam familiam, ſed recidit in p̃tãte pr̃is ſui, qui vna cũ eo erat in poteſtate aui teſtatoris, hic vero ingredit̃ p̃tãtem alteri^a, qui non fuerat in poteſtate teſtatoris. Item hic poſt mortem teſtatoris fuit effectus ſui iuris, & poſtea ingreſſus in poteſtate alterius, ibi uero nunquam fuit effectus ſui iuris, ſed immediate poſt mortem teſtatoris, in cuius erat p̃tãte, reincidit
2 in p̃tãte ſui patris, eiuſdemq. filij. ¶ † Et eſt arg. iſte tex. ſ̃m Bal. ꝙ
a ſi filius ingreſſus eſt monaſteriũ, cũ deſierit eſſe ĩ p̃tãte ſui pr̃is, ut no. in l. ſi ex eã §. Port p. de min. & ingreſſus ſit p̃tãtẽ monaſterij nõ efficiat̃ ſuus, & neceſſarius hr̃s pr̃i ſuo, & ſic nõ acquirit hr̃ditas monaſterio ſine expreſſa aditione, ꝯtrũ no. p Doc. in l. Deo nobis. C. de epiſ. & ele. quia uerũ eſt, ꝙ deſinit eſſe in p̃tãte ſui pr̃is, quatenus illa ꝯdiceret p̃tãti monaſterij, & eſſet monaſterio dãnoſa, alias ſecus per illã l. & ita no. ibi Doc. Gul. Iac. But. & Bal. ¶ In fi. gloſ. mag. ibi (q̃a neq. aliquo momẽto eſt hr̃s) ſupple ẽt, ſi expreſſe adeat iuſſu arrogatoris, quia acquirit pr̃i arrogatori, & hoc vult iſta gl. ſed iſta ratio nõ eſt bona, quia licẽt iſto iure a quireret illi, in cuius p̃tãte erat, emolumentũ hæreditatis, nomen tñ hæreditarium remanebit penẽs eũ, q̃a erat capax ipſius, licẽt eſſet in aliena poteſtate, ſi tñ nõ erat ſeruus, vt plenẽ no. in l. cum filio. ⁊. de leg. i. ¶ Item iſta rõ gl. eſt ꝯ tex. ĩ l. qui in aliena. §. interdum. tene ergo rationẽ ꝑcedẽtẽ, ſed q̃uo potuit nepos effici ſuus hæres in § interdum. cũ nõ teneret primum gradum in ſuitate, ſed pater ſuus eſſet exhæredatus, vt s. e. l. ſi quis poſthumus. §. ſi filium. So. ſi non eſſet inſtitutus, ſed ꝑteritus, non diceret̃ ſuus hæres ad effectum rumpendi, vt in §. ſi filium. ſi eſſet inſtitutus, cum ſit de numero ſuorum bene efficit̃ ſuus hæres, & neceſſarius quantum ad effectum ſuccedendi, vt eſt caſus no. in d. §. interdum.

A D D I T I O.

a ¶ Filius. Adde Spe. ti. de ſta. mo. uer. fa.

L E X XXI.

1 *Poſterior voluntas derogat præcedenti, potiſſimẽ, quando eſt fauorabilis, & præcedens odioſa.*
2 *Si pater primo inſtituat filium, & poſtea in eodem teſtamento ipſum exhæredat, quæ iſtarum præualeat.*

1 SI filium. † Poſterior voluntas derogat præcedenti, potiſſimẽ quando eſt fauorabilis, & ꝑce-
2 dẽs odioſa. h.d. ſ̃m Dy & Bal. † Quid ẽꝯ, ſi primo inſtituit filium, & poſtea in eo teſtamento ipſum exhæredat, quæ iſtarum præualet? dic, vt no. in l. certarum §. ſi eodem. ⁊. de teſta. mil. & tangit Bar. in l. paterfa. teſtamento. de hæred. inſti.

L E X XXII.

1 *Sufficit, quòd poſthumus tempore, quo naſcitur, reperiat, ſe purẽ inſtitutum, licet ante natiuitatem fuerit inſtitutus ſub conditione.*

1 CVm poſthumus. † Sufficit, ꝙ poſthumus tpe, quo naſcit̃, reperiat ſe purẽ inſtitutũ, licẽt añ natiuitatem fuerit inſtitutus ſub ꝯdõne. h.d. Rõ manifeſta, quia ſi añ natiuitatem fuiſſet oĩno præteritus, nõ propterea teſtm̃ eſſet nullum, vt l. 3. §. ex his apparet. ⁊. ti. j. ſi ergo oĩmodo ꝑteritio præcedens natiuitatẽ nõ vitiat, multo minus qualiſqualis, dũmodo tpe natiuitatis reperiat̃ purẽ inſtitutus, vel etiam exhæredatus.

L E X XXIII.

1 *Exhæredatio facta de filio emancipato durat, licet poſtea per arrogationem regredietur in poteſtatem patris.*
2 *Si aliqua communitas fuit bannita, vel condemnata propter aliquam rebellionem deinde reuertatur ad gratiam, quod tollãtur banna, & condemnationes.*
3 *Quando ad idem concurrunt veritas, & fictio, non attenditur fictio, ſed veritas, & quid ſi tenderent ad diuerſos effectus.*
4 *Emancipatus non poteſt redire in patriam poteſtatem in præiudicium alterius, cui per emancipationem eſt ius quæſitum.*
5 *Scholaris, qui ſoluit matriculam, & poſtea fuit per officia, & ſtetit per quinquennium antequam rediret, an deſinat eſſe de matricula, & debeat denuo matriculari.*
Quid in aduocato curia Romanæ, qui tanto tempore, vel vltra ſtetit, ꝙ nõ iuit ad curiam, nec exercuit, an deſinat eſſe de collegio aduocatorum niſi de nouo reaſſumatur.
Quòd licẽt reaſſumatur, non teneatur iterum ſoluere, poſtquã ſemel ſoluit.

1 FIlio quem. ¶ † Exhæredatio facta de filio emancipato durat, licẽt poſtea per arrogationem regrediet̃ in poteſtatem patris. h.d. & eſt pulchra l. videbat̃ contrarium, quia fuit facta nunq̃ filio legitimo & naturali, & tunc per arrogationem efficit̃ filius adoptiuus, & ſic vr̃ nouus homo, vnde cum non repetit̃ inſtitutus, vel exhæredatus, tanquam adoptiuus videbat̃ rumpere teſtm̃, ſicut ſi alius penitus extraneus poſt teſtm̃ fuit adoptiuus, vt no. ⁊. e. l. ſi filius a patre §. ſed certẽ. ideo in extraneo hoc eſſet, quia in eo præceſſiſſet inſtitutio vel exhæredatio, & ſic eſſet omnino ꝑteritus, vnde rumperet ad ſimilitudinem poſthumi ꝑteriti, ſed in iſto emancipato præceſſit exhæredatio, quæ non tollit̃ ꝑ arrogationem poſtea ſubſecutam. Nec obſt. oppoſitio facta in ꝯrium, quia tex. ad eam r̃ſidet, nam cum ipſe ſit verus filius, nõ ꝑt dici adoptiuus, quia adoptio eſt quædam imago, ſeu fictio, quæ non hẽt locum, quando adeſt veritas, immo a veritate obfuſcatur, & attendit̃ veritas, & non fictio, non ergo cenſet̃ nouus homo, ſed idem, nec cenſet de nouo translatus in poteſtate, ſed reſtitutus ad priſtinam poteſtatẽ, & ſic habet̃ perinde ac ſi ſuiſſet emancipatus, & hoc intendit dicere litera. Poterat eſſe ẽt alia rõ dubitandi ſ̃m Bal. quia teſtator videbat̃ pœnituiſſe exhæredationis præcedentis, poſtquã ipſum readoptauerat, & ſic videbat̃ ipſum reconciliaſſe ar. in l. in ipſius. C. fam. erc. ſed ꝯriũ eſt, tum quia non exhæredauerat ipſum pp hoc, quia non eſſet in ſua p̃tãte, nã ſic reaſſumẽdo ipſũ in ſuã p̃tãtẽ, quia ceſſaret cã exhæredationis, ceſſaret ẽt exhæredatio, ſed quia exhæredauerat

rat pp aliã ĩgratitudinẽ, q̃ teſtator cẽſeť nõ remiſiſſe, licèt ipſũ readoptet: vt eſt tex. hic notabilis, tũ ẽt q̃a nõ cẽſeť teſtator facere voluiſſe aliq̃d, p qđ teſtm̃ eius rũpat. l. 3. §. de teſtamẽ. mil. ſed videreť receſiſſe ab exhæredatione, vt rũperet teſtm̃, q̃a te-
2 petiret ſe pteritũ. † Et inducit Bal. rõnẽ ſ. dictã, ſi aliqua cõitas fuit bãnita, vel ꝯdẽnata pp aliquã rebellionẽ. deinde reuertat ad grãm, ꝙ nõ tollãť banna, & ꝯdemnationes, niſi expſſe hoc agat. Sed ꝯ̃triũ dic, q c q d ipſe dicat p illã l. in ipſius. C. fam. ercis. & q̃a pp indignationem, & in pœnã eius emanarũt, ſi ergo reuertar ad grãm, cenſeť remiſiſſe pœnã. l. 3. §. fi. cũ ibi no. de adi.
3 lega. nam ceſſant rõnes, de q̃b. dixi ſ. ¶ † In tex. ibi (ne imagine naturæ &c.) iſte tex. allegať ꝑ, ꝙ q̃n ad idẽ ꝯcurrũt veritas, & fictio, nõ attẽdať fictio, ſed veritas, & fictio reſpuit, q̃ a veritate obfuſcať, ſecus q̃n tẽderẽt ad diuerſos effectus, qđ dic, vt plene no.
4 Bar. ĩ. ad Syll. l. j. §. hic aũt. vbi oĩno vide, & † de iſto verbo, imagine. vide in l. j. poſt prin. C. de lat. lib. tol. & in l. 2. de iure. au. anu. & in l. j. ad l. Iul. viſce. ¶ In tex. ibi (ꝙ nõ trãſlatus ſed redditus) i. dicere, nõ de nouo cenſeť in poteſtatẽ p̃ris ingreſſus, ſed reſtitutus ad priſtinã ptãtem, & ſic fingit nunq̃ exiuiſſe, hoc non eſt vetũ in ꝑiudiciũ alterius. cui ius eſt q̃ſitũ p primã emãcipationẽ, vt ſ. de adop. l. ſi pr̃ filiũ. ad qđ facit c. q̃uis. de reſti. li. 6. & ĩ. de
5 decur. l. 2. r. ẽñio. ¶ † Et inducit Bal. ad q̃õnẽ de ſcholari, q̃ ſoluit matriculam, & poſtea iuit, p officia, deinde reuertit ad ſtudium, an teneatur iterum ſoluere? & facit iſte tex. quod non, q̃a non dr̃ de nouo veniſſe, ſed rediuiſſe, ipſe non allegat conſiliũ Bar. qui conſuluit requiſitus a rectore vniuer. Peruſinæ, & incipit conſilium: ſtatuto vniuerſitatis cauet &c. Nam dicit Bar. ꝙ ſi ſtetit per quinquennium, antequam rediret, deſijt eſſe de matricula, & ſic non gaudet priuilegio matriculatorum, niſi matriculeť de nouo, & allegat ad hoc caſum. C. de dome. & protecto. l. 3. in fi. lib. 12. Et aduocati curiæ Romanæ allegant iſtud ꝯ̃ illos, q̃ tãto tp̃e, vel vltra ſteterunt, ꝙ nec iuerunt ad curiã, non exercuerunt officiũ, & dñt, ꝙ deſijt eſſe de collegio aduocatorum, niſi reaſſumatur de nouo, tñ ego vidi, & expertus ſum, ꝙ iſta exceptio non admittiť, & fortè Papa vult, ꝙ non admittat. Item dixit Bar. ꝙ licet reaſſumať de nouo, poſt q̃ ſemel ſoluit, ñ teneť iterum ſoluere, & allegat caſum in l. pen. in fin. C. de conſu. lib. 12. ad quod ẽt bene facit ſm̃ eum l. ſocius pro filia. ſ. pro ſoc. & quod ipſe idem no. in l. fina. §. quoties. ſ. de publica. ¶ In gl. ibi §. ſi quis emancipatus eſt. Ratio ſm̃ Dyn. quia exhæredatio facta de penitus ex̃neo eſt nulla. vt l. quidam cum filium. de ver. ob. ſ. nõ recõualeſcit, licèt ille poſtea efficiať filius, ſed facta de filio emãcipato valet immo eſt neceſſaria, ne pꝛ̃teritus rũpat p ꝯ̃tab. nõ ergo vitiať, licèt poſtea ingrediať ptãtẽ, vt hic. Sed ꝯ̃ tdẽ, qđ in ex̃neo, vt ĩ. co. l. fi. Sol. ibi in ex̃neo inſtituto, q̃ inſtitutio valet, vt l. in ex̃neũ. C. de hær. inſti. nec vitiať, ſi poſtea adopteť, ſed remanet firma, vt nõ poſſit dicere ſe pꝛ̃teritum, licèt nõ fuerit poſtea inſtitutus, quia ſufficit inſtitutio prima, nos loquimur in exhæredatione, quæ facta de extraneo non valet.

§. Si Titius. Inſtitutio facta de extraneo firma remanet licèt poſtea per adoptionem efficiať filius, nec eſt neceſſaria alia inſtitutio, vt teſtamentum non rũpatur. h. d. dic, vt ſ. prox. dixi.

L E X XXV.

1 Non dicitur exhæredatus inter cæteros, qui ſub nomine filiorum, licèt generaliter prolato, fuit exhæredatus, & exhæredatio ſimpliciter facta de filijs non extenditur ad filium, quem teſtator ignorabat ſe habere.

2 Non tenetur quis regulariter de caſu fortuito, niſi ſpecialiter in ſe ſuſceperit, & quod ſufficiat dicere, ſuſcipio in me caſus fortuitos, ſecus ſi dicatur ſuſcipio in me omne periculum.

3 Caſus, in quibus requiritur ſpeciale mandatum remiſſ.

In reſtitutione in integrum, quæ requirit ſpeciale mandatum, ꝙ ſufficiat dicere, conſtituo te procuratorem ad petendam reſtitutionem in integrum abſque eo, quod dicatur in qua cauſa, & contra quem.

4 Quòd non ſufficiat dicere, conſtituo te procuratorem, etiam in omnib. caſib. in quibus requiritur ſpeciale mandatum.

5 Non valet reſcriptum principis, quod tendit in præiudicium alterius tertij, niſi ſpecialiter de hoc fiat mentio.

Si princeps cõcedit alicui, vt poſſit ædificare in publico, & cum præiudicio tertiæ perſonæ, an hoc ſufficiat, ſi nõ exprimatur perſona, cui fit præiudicium.

6 Præteritio militis, quę habet vim exhæredationis tacitè, ſicut non comprehendit filium, quem ignorabat ſe habere, ita nec expreſſa exhæredatio facta de filijs, tamen iſte error debet allegari, & probari coram iudice.

7 Inſtituens filios ſuos generaliter, vel ſimpliciter, quòd videatur inſtituiſſe illum quem ignorabat ſe habere.

1 Titius. ¶ † Non dr̃ exhæredatus inter cæteros, qui ſub nomine filiorum, licèt generaliter prolato, fuit exhr̃darus. & exhr̃datio ſimpl̃r facta de filijs nõ extẽdiť ad filiũ, quẽ teſtator ignorabat ſe hr̃e. h. d. not ibi, ſi in vtroq; dicto. ¶ In tex. ib. (ꝯ̃ teri oẽs) illud faciebat dubiũ, q̃a cũ nõ arcet, niſi vnicũ filiũ, fuit locutus in plurali, ſi. n. in ſingulari, licèt expreſſiſſet nomẽ ꝓpriũ, vel ꝓnomẽ, diceret nominatim facta. vt ſ. eod. l. 2. in prin. ſed q̃a in plurali videbať ꝯ̃triũ, ꝙ potius videreť facta inter cæteros, q̃ nõ ſufficiebat in filio iã nato, & tenẽte primũ gradũ, licet in nepotib. & in fœminis, & in poſthumis olim ſufficeret ſed tñ ꝯ̃triũ eſt, vt hic patet, q̃a pluralis numerus non abhorret ſignificatũ ſingularis numeri: vt l. non eſt ſine liberis. de verb. ſign. licèt ſecus econuerſo, vt l. fi. ĩ. ad Treb. & ſufficit, quod ſub nomine filiorum fuerit exhæredatus, quia de proprio ſignificatu non comprehenduntur, niſi filij primi gradus, & maſculi, non fœminæ: in exhæredatione, quæ eſt odioſa, ſecus, ſi fuiſſet vſus vocabulo generali liberis, quod comprehendit omnes deſcendentes, & tam maſculos, quam fœminas. l. liberorum. de verborum ſignifi. & hic in gl. a. ſufficit ergo, quod fuerit vſus vocabulo ſpeciali, quod conuenit filijs tantum, licèt non deſcen-
2 derit ad indiuidua, vt dicať nominatim facta. † Vnde allegatur ad multa per Doct. nam quis regulariter non teneť de caſu fortuito, niſi ſpecialiter in ſe ſuſceperit, vt l. ſed & ſi quis. §. quęſitũ. ſi quis cau. An ſufficiat dicere ſuſcipio in me caſus fortuitos, & facit iſte tex. ꝙ ſic, ſecus ſi dixiſſet ſuſcipio in me periculum oẽ, q̃a hoc vocabulum eſt generalius, comprehendit. n. periculum caſus fortuiti, & ẽt leuiſſimæ culpæ. vt l. ſi quis nec cauſam. ſi
3 cer. pet. de hoc arg. vide plenè in d. §. q̃ſitum. † Itẽ ſunt aliqui caſus, in quib. requiriť ſpeciale mandatũ, q̃ no. in c. q̃ ad agẽdum. de ꝓcura. l. 6. inter quos eſt reſtitutio in integrum. An ſufficit dicere conſtituo te procuratorem ad petendam reſtitutionem in integrum abſque eo, ꝙ dicať in qua cauſa, & cõtra quem. & certè ſic arg. hic, & no. per Cy. in l. vnica. C. etiam per proc. cau.
4 in integrum reſt. &c. † ſecus ſi generalius fuiſſet locutus, puta ꝯſtituo te procuratorem, etiam in omnib. caſibus, in quibus requiriť ſpeciale mandatum, nam hoc non ſufficit, quia debet deſcendi ad aliquam ſpeciem, licèt non ad indiuidua, vt in d. c. qui
5 ad agẽdũ vbi eſt caſus. ¶ † Itẽ nõ valet reſcriptum[a] principis, qđ
a tendit in præiudicium tertij, niſi ſpecialiter de hoc fiat mẽtio, vt l. 2. §. merito. ne quid in loco publico. Quid ergo, ſi princeps concedit, vt poſſit ędificare in publico, etiam cum præiudicio tertiæ perſonæ, an hoc ſufficiat, ſi non exprimať perſona, cui fit ꝑiudiciũ, & certè ſic arg. hic. ¶ In gl. j. in fi. ibi (ſi quis filia b.) hoc verum ſm̃ Doct. ſi in aliqua parte teſta. facta fuit mentio de poſthumis, alias ſicut non continenť in legatis appellatione filiorum, quæ legata ſunt quo ad id fauorabilia, vt ĩ. de leg. j. l. q̃ filiabus. in prin. iuncta l. in teſtamentis. de regu. iu. ita multo min⁹ in exhr̃datione, quæ eſt merè odioſa, vt ſ. eod. l. cum quidam. in datione vero tutoris facta filijs, q̃a illa eſt adhuc magis fauorabilis, q̃ legatum, cum verſať publica vtilitas indiſtinctè, continet appellatione filiorum, vt l. ſi quis ita. & multo fortius in inſtitu-
6 tione, q̃ eſt adhuc magis fauorabilis, vt dicam in gl. fi. ¶ In gl. fi. ibi (& econtra) vult dicere gl. ꝙ ſicut pręteritio militis, quæ hẽt vim exhæredationis tacitæ, non comprehendit filium, quem ignorabat ſe habere, vt videať ipſum tacitè exhæredaſſe, immo tã quam præteritus dicit teſtamentum nullum, vt l. ſicut certi. & l. ſi cum vel in vtero. C. de teſt. mil. ita & expreſſa exhæredatio facta de filijs non comprehendit illum, quem teſtator ignorabat ſe hr̃e, & ſic tanquam pꝛ̃teritus dicit teſtamentum nullum, & hoc vult dicere iſte tex. in fi. rñ iſte error debet allegari, & ꝓbari coram iudice, vt in tex. alias non præſumiť erraſſe circa tã coniunctam perſonam, vt l. octaui. ĩ. vnde cog. & l. de tutela. C.
7 de integ. reſt. mil. ¶ † In gl. ibi (an inſtitutiõe generali) idem dic, videlicet, ꝙ ſi aliquis inſtituat filios ſuos generaliter, vel ſimpl̃r non videať inſtituiſſe illum, quem ignorabat ſe habere, & glo. ſentit, ꝙ idem ſit, qđ in exhæredatione, & pro hoc vr̃ tex. in l. ſi q̃ſita. §. ſi q̃s cũ. de teſt. vbi non comprehendiť in datione tutoris, quæ eſt fauorabilis. ¶ Et per iſtum tex. dicit Bal. fuiſſe determinatũ ſm̃ Dy. & Ia. de Are. ꝙ cũ q̃dã inſtituiſſet filios ſuos, & haberet quendam in remotis partib. quem credebat eſſe mortuum, ꝙ ille poſtea reuerſus, tanq̃ nec inſtitutus, nec exhæredatus poterat dicere teſtm̃ nullum, pro quo videť hic glo. ordinaria, ſed in ꝯ̃trium venit ſequens §. l. 3. C. de inoffi. teſta, vbi præteritus habeť pro inſtituto, q̃n erant inſtituti fratres eius, & quia veriſimile eſt, ꝙ ſi teſtator ſciuiſſet ſe filiũ habere, ĩſtituiſſet: aliud in exhæredatione, q̃ eſt merè odioſa, & etiam in datione tutelæ, quæ licèt non ſit merè odioſa, minus tamẽ eſt fauorabilis, q̃ inſtitutio filiorum, cum tendit in grauamen tutoris dati, q̃ cogit acceptare, ſed inſtitutio filiorum non tendit in grauamẽ alicuius: & in ea verſať publica vtilitas, vt teſtamenta non ruãt, vt l. negare. ĩ. quemad. teſta. ape. iũctis his, quæ notaniť per Bar. in l. quidam relegatus. ĩ. de reb. dub. vbi tangit illam rationem de tutela, quod continet grauamen tutoris, & iſta magis placet tã quam benignior interpretatio.

A D D I T I O.

a Non valet reſcriptum. Adde text. in l. auus. C. de. eman. libe. l. cum filius. In fi. ff. de teſta. mil.

t Inſti-

1 *Inſtitutio facta de illo, quem teſtator putabat adhuc eſſe in vtero, cum eſſet iam natus, valet, & ad ipſum porrigitur.*
2 *Statutum, ſi punit in plus maleficia commiſſa de nocte, quàm de die, an commiſſa ante ſolis ortum, poſtquam tamen cęlum incipit albeſcere, dicantur commiſſa de nocte, vel de die.*
3 *Naſcituri appellatione aliquando continetur iam natus.*
Si Papa conceſſit alicui beneficium tanquam vacaturum, & iam tempore conceſſionis vacet, an debeatur impetranti.
4 *Statutum, quòd extendatur ad caſum, in quo ſtatuentes veriſimiliter ſtatuiſſent, ſi fuiſſent interrogati.*

1 §. Lucius Titius. †Inſtitutio facta de illo, quem teſtõr putabat adhuc eſſe in vtero, cũ eſſet iã natus, valet, & ad ipſum porrigĩ. h.d. & nõ eſt alibi ſ͛m Dy. in tex. ibi (caleſcente cœlo) aliq̃ habẽt albeſcente ſ͛m. j. literam expone. i. poſt ortũ ſolis circa medias tertias, ſ͛m gl. ſed ſ͛m aliam literam intellige. i. ante ſolis ortũ, poſtq̃ cœlũ incipit
2 albeſcere. ¶ † Et allegaĩ ad quæſtionem, ſi ſtatutũ punit in plus maleficia commiſſa de nocte, q̃ de die, quid iuris, ſi committaĩ ante ſolis ortum, poſtq̃ cœlum incipit albeſcere, an dicaĩ commiſſum de nocte, vel de die, & eodem modo, ſi de ſero, poſt ſolis occaſum, cũ adhuc luceſceret dies, & bĩ vĩ dicendum, ꝙ videaĩ commiſſum de nocte, quia tunc eſt dies, qñ Sol eſt ſuper terrã, vt eſt tex. in l. j. ff. de cu. & hoc vĩ tenere Bar. in l. aut facta. §. tẽps. ĵ. de pe. dicens, ꝙ accuſator, vel inquiſitor dẽt eſſe cautus, qñ dicit maleficium commiſſum de mane, vel de ſero. ſi vult procedere tanq̃ ſuper cõmiſſo de nocte, dicat añ ſolis ortum, vel poſt ſolis occaſum, alias non concluderet, quia ſ͛m cõẽ vſum loquẽdi, ẽt poſt ſolis ortum, vel occaſũ dĩ de mane, vł de ſero, qñ erat modica diſtãtia. & alleg. iſtum tex. q tñ non multum facit. Sed
a Bal. hic vĩ tenere ꝯ̃trium, nec all. Bar. dicens, ꝙ dies dĩ[a] non ſolũ, qñ ſol eſt ſup terrã, ſed ẽt, qñ incipit lux pp appropinquationẽ
b ſolis, quia nox[b] dĩ priuatio lucis, & dies dĩ aduẽtus lucis, & alle. l. hæc verba. de ver. ſig. q̃ ẽt allegat Bar. & iſta opi. vr benignior,
3 qa in pœnis mitior pars tenẽda eſt, vt l. p̃ies de pœnis. † Vltimo ſcias ꝙ iſte tex. loqĩ, qñ teſtõr retulit ſe ad certũ poſthu. qa ſciebat illã nepotẽ eſſe p̃gnantẽ, ſed ignorabat eam peperiſſe, nam tunc appellatione naſcituri cõprehendĩ iam natus, ſicut ẽt in ſi. bĩ in l. fi. C. de poſ. hær. inſti. vbi ſi iſtituiĩ naſciturus poſt mortẽ, comprehendit ille, q naſceĩ in vita, qñ retulit ad certum poſthumum tuoc inſtituẽdo illum, qui erat in vtero, non vĩ inſtituiſſe illum, qui iã natus erat, per l. commodiſſime. ſ. co. ¶ Et fa-
c ciunt ad qõnẽ ſi Papa[c] ꝯceſſit alicui bñficiũ tãq̃ vacaturũ, ꝙ tñ tpe ꝯceſſionis iã vacet vtrũ debeaĩ impetrãti? & vĩ eſſe diſtiguẽdũ, & de hoc vide glo. in cle. cũ ei quẽ. de ꝯceſſ. p̃b. ſup ver. noti-
4 tiã. † Facit ẽt iſte tex.[d] ad qđ cõiter dicũt Doct. & ibi no ꝙ ſtatu-
d tum extendit ad caſum, in quo ſtatuentes veriſiĺr ſtatuiſſẽt, vel prouidiſſent, ſi fuiſſent interrogati, vt in l. tale pactum. §. fi. ſ. de pactis. Irẽ loquiĩ hic de actu reiterabili, vt eſt natiuitatis. Quid autem in irreiterabili, dic vt l. ſi iam facta. de cond. & demon.

ADDITIONES.

a ¶ Quod dies dicitur. Adde Bart. in l. aut facta. in §. tempus. ff. de pœnis. Bart. in l. hæc verba. in fi. ff. de verb. ſig.
b Nox dicitur. Adde Bar. in l. j. in §. eo autem tecto. ad Sil. Io. An. in c. ſi perfodiẽs. de ho.
c Si Papa conceſſit. adde glo. in l. poſtquam. & ibi Dom. de præb. li. 6. Dom. in c. ſi propter. in vlt. col. de reſcr. eo. lib.
d Facit etiam iſte tex. Adde, quòd hoc idem tenet Ale. referendo Pau. de Caſt. hic in ver. ſuo. 24. col. pen. ver. in ſuper reſpondeo. in 2. vol. Car.

LEX XXVI.

1 *Sicut miles armatæ militia poteſt exhæredari, ita & cœleſtis militia.*
2 *Delictum filię in actione de dote non nocet patri.*

1 Filiusfam. ¶ † Iſta lex inducĩ per quoſdam, ſicut miles armatæ militiæ poteſt exhæredari, ita & cœleſtis militię, vt filius monachus. dubium eſt, ꝙ omne ius ſuum, quod habebat in re, vel ſpe, trãſlatum eſt in monaſterium, vt in c. in præſentia. de probationibus. vnde videtur, ꝙ non poſſit exhæredari in præiudicium monaſterij, quod ſperat ex perſona ſua ſuccedere patri. nam iſta ſpes non eſt improbata. l. ſcripto. vnde lib. licẽt ſpes ſuccedendi alteri, q̃ aſcendenti ſit improbata, vt l. poſt emancipationem. vt ibi no. de lib. leg.
2 & ĵ. de vulga. & pup. l. 2. §. interdũ. in fi. † ſicut in ſimili delictũ filiæ in actione de dote non nocet patri, vt no. per Dyn. in l. j. §. itẽ ſi voluntate. ſol. mat. ſed ꝯ̃num dic, nã immo delictũ eius, p̃ quem mihi acquiriĩ, impedit acquiſitionem mihi fiẽdam, vt C. ſi quis ali. prohi. l. 1. §. j. & ſic non ob. ꝙ dixi ſ. qa ibi patri iã erat acquiſitum ius in actione de dote, qđ per delictum filiæ non p̃t auferri, ſed monaſterio adhuc non eſt acquiſita hæreditas, ſed ſperaĩ acquiri. & ad hoc vide in gl. Auth. de mot. circa princip.

LEX XXVII.

Poſthumum. Non ſummatur.

LEX XXVIII.

1 *Filius, licèt in poteſtate ſit inſtitutus ſub conditione caſuali, vel mixta, & fuerit in eius defectum exhæredatus, ſi tamen nõ fuit ſibi datus cohæres, vel ſubſtitutus, ex quorum aditione confirmetur exhæredatio, non valet teſtamentum, & ideo ipſe ab inteſtato hæres efficitur, ſecus ſi habebat cohæredem, etiam datum poſt mortem eius.*
2 *Hæreditas paterna etiam expreſſe non adita tranſmittitur iure ſuitatis ad quoſcunque hæredes.*
3 *Limitatio ad ll. dicentes valere teſtamentum, in quo filius in poteſtate eſt inſtitutus ſub conditione caſuali, vel mixta, & in eius defectum exhæredatus dato cohærede, & purè.*
4 *Verba poſt mortẽ, quãdo exponantur, i. cum morietur, ſeu cũ incipiet mori, & econtra, q verba iſta moriẽte talis interdũ exponãtur. i. poſt mortem.*
Teſtator, ſi relinquat vxorem ſuam dominam, & vſufructuariam quoad vixerit, & poſt eius mortem inſtituerit alium hæredem, cenſetur voluiſſe, ꝙ ille ſit hæres purè, & ſtatim, & ſic poſſit adire, & acquirere dominium rerum, non ſic quantum ad vſumfructum, niſi poſt mortem vxoris.

1 Filius a patre. ¶ † Licẽt filius in p̃tãte ſit inſtitutus ſub cõditione caſuali vel mixta, & fuerit in eius defectum exhæredatus, ſi tamen non fuit ſibi datus cohæres, vel ſubſtitutus, ex quorum aditione confirmeĩ exhæredatio. non valet teſtm̃: & iõ ipſe ab inteſtato hæres efficiĩ, ſecus ſi habebat cohæredẽ, ẽt datum poſt mortem eius. h. d. & eſt valde difficile iſtud pri. in intellectu ſuo cũ gl. & reputaĩ vna de principaliorib. ll. huius ti. in difficultate. & 1. loquiĩ, qñ nõ habebat cohęredem, nec ſubſtitutũ, vſque ibi (hĩde aũt) ſcđo qñ habebat cohæredẽ, ſed datũ poſt mortem ipſius filij, & hoc faciebat dubiũ, qa ſic non poterat adire viuẽte filio, & ſic exhr̃datio non poterat viuente filio cõfirmari, vñ videbaĩ pro non facta, vt ĵ. e. l. ſi ita. §. fi. & tñ iſte tex. vult ꝯ̃trium, ſ͛m qđ Doct. intelligunt & in hoc ꝯſiſtit difficultas, & ẽt in pri-
2 mo dicto, vt ſtatim dicam. † In tex. ibi (dixi eũ hr̃dẽ ab inteſtato mortuũ eſſe) & ſic trãſmiſiſſe hr̃ditatem iure ſuitatis ad ſuos hr̃des, alĩs fruſtratoriũ eſſet hoc dicere, ꝙ mortuus ſit hr̃s, ſi nõ hr̃et aliquẽ effectũ tranſmiſſionis, bñ ergo p̃baĩ cõis opi. ꝙ hr̃ditas materna, ẽt expreſſe nõ adita trãſmittiĩ iure ſuitatis ad quoſcũq. hr̃des, de quo in l. ex militari. §. fi. de re. mil. & ſimile hr̃. ſ. eo. l. ſi filius hæres. ibi ipſe filius inteſtato patri hæres exiſtit, &c. Et aduertẽdũ, ꝙ ſup iſto tex tres sũt varietates, nã Dy. Bar. & Bal. & cęteri Doct. antiq. uĩr ĩtelligere, ꝙ iſto primo caſu, qa teſtm̃ erat ipſo iure nullũ, p̃inde eſt, ac ſi dũtaxat fuiſſet inſtitutus ſub ꝯdõne caſuali, uel mixta, ut l. ſi p̃re. C. de inſti. & ſubſt. poſtq̃ exhæredatio non poterat ꝯfirmari, quia non habebat cohæredẽ, uel ſubſtitutũ, ꝙ ab ipſo principio ſtatim mortuo p̃re ipſe filius fuerit hæres ab inteſtato: tñ ille intellectus nõ bñ applaudit lr̃ę q̃ innuit, ꝙ in pũcto mortis efficiĩ hæres ab inteſtato, & hoc uĩ tenere gl. ꝙ quouſq. uiuit, pẽdeãt uires teſta. tam inſtitutionis, q̃ exhæred. ſed in puncto mortis, ſi ꝯdõ non extitit, nec deficit, deſtituaĩ teſtm̃, quia tunc incipiat eſſe certum, ꝙ nec unquam fuerit inſtitutus, nec exhæred. & ideo tunc in puncto mortis anteq̃ perfectè moriaĩ deſtituto teſtõ efficiĩ hæres ab inteſtato, & hoc innuit gl. q̃ incipit, pendet. & alia, quæ incipit, quia non extitit ꝯdõ. prima tñ gl. malè dicit in uno, dum dicit, ſed deficit ſtatim eo mortuo. nam deberet dicere cum incipit mori. aliás non poſſet effici hęres ab inteſtato, ſi quouſque uiuit, pẽdeat cã teſtati, ut l. quãdiu. de acq. hær. Sed quõ poteſt procedere intellectus ponendo ſ͛m, qđ gl. intelligũt, & ẽt Doct. in hoc concordant, ꝙ in hoc primo caſu non habebat cohæredem, uel ſubſtitutum, nam immo teſtamentum ab ipſo princ. fuit nullum, & ſic non pendebat eo uiuente. Doct. hoc declarãt, nec dant iſtas gl. ad intelligendum, credo, ꝙ gl. habuit reſpectum ad id, quod no. gl. in l. ſi pater. in ult. glo. in fi. C. de inſti. ſub. q̃ uĩ uelle, ꝙ iura dicentia non ualere teſtamentum, in quo filius eſt inſtitutꝰ ſub ꝯditione caſuali, uel mixta. ſ. in eius defectu non eſt exhæredatus, uel non poteſt exhæredatio ꝯfirmari, debeant intelligi, ſi filius uult dicere nullum, aliás poteſt expectare euẽtũ ꝯditionis, & ſi cõditio exiſtat, poterit habere hęreditatẽ ex teſtõ, & hoc fortè ſibi utile eſt, qa erat inſtitutus in maiori parte, quam ipſum tãgeret ab inteſtato. Quouſque igiĩ declaret animũ ſuũ, dñr uires teſtĩ eſſe in pẽdenti, ſed ſi decedat declaratione nõ facta in puncto mortis, deſtituiĩ inſtitutio, & ipſe efficiĩ hæres ab inteſtato, & iſte eſt caſus ſingularis huius l. ſ͛m iſtum itellectũ. Docto. autem Papienſes ut d. Chriſt. de Caſtel. quẽ ẽt ſequiĩ d. Raph. dabant alium intelĺm in iſta l. ꝙ in iſto prin. habebat cohæredẽ purè datum, ex cuius aditione poterat ꝯfirmari exhæredatio,

datio,& ſic erat valida:qđ patet,qa tex. dicit exhæredatus, alS.
n.nō poſſet dici exhæredatus,ſi non valeret exhæredatio. Item
dicit pēdente ꝯditione,nā ſi nō valeret teſtm̄ a ptin.nō diceret
ꝯdō inſtitutionis pendere, & nihilominus licet teſta. ſit vali-
dum ſi tñ deceſſerit filius,anteq̄ ꝯdō exiſteret, vel deficeret in
pūcto mortis deſtituit̄ teſtm̄, & ipſe efficit hæres ab inteſtato.
p rōnē,q̄ hic ponit̄ in tex.qa nunq̄ reperit ſe inſtitutū,vel exhę
redatum,& in puncto mortis incipit eſſe certum, ꝙ nec vnquā
erit inſtitutio ꝯdōnalis,q̄ nō tranſmittat̄ ad hæredes, & exhære-
datio iſta pꝯditionē ſiēdam poſt mortē nō poteſt confirmari.
Et ex hoc ſequit̄ aliud, ꝙ cum non ſperet̄ iſtud teſtamentum
deſtitui per mortem filij, non poterit cohæres interim adire p
l.ſuus quoque. poſt princ. ꝟ.de hæredibus inſtituen. ibi cum &
3 ſi patrem &c.¶ † Et ſecundum hoc iſta l.declarat,& limitat oēs
ll.dicētes valere teſtm̄, in quo filius in poteſtate eſt inſtitutus
ſub condōne caſuali,vel mixta, & in eius defectum exhæreda-
tus dato cohærede, & purè,quia licèt valeat, ſi tamen decedat
pendente condi.in puncto mortis deſtituit̄ teſta. & ipſe filius
efficit̄ hæres ab inteſtato,vt hic. Licèt iſta lectu ſiue intellectus
ſit pulcher,multa tñ obſtant,& potiſſimè, quia cum iſta ſit ꝯ-
ditio caſualis,poterit exiſtere in vltimo vitæ ſpiritu, & iō vr̄, ꝙ
non deſtituat̄ teſtm̄, cum incipit mori,nec efficiat̄ hæres ab in
teſtato,vt l.fi.ꝟ.de cond.inſti. Poteſt dici ſuſtinendo iſtum intel
lectū,ꝙ iſtud cōtingat fauore filij,ne remaneat deſtitutus om-
ni remedio,quia nec hæreditas eſt ex teſtamēto,nec poteſt trāſ
mitti,cum conditio inſtitutionis non extiterit nec querela cō-
tra exhæredationis,quia nec adhuc extitit conditio ꝯtraria,ſub
qua ſuit exhæredatus, & ſic ſicut non extitit ꝯditio inſtitutio-
nis,ita nec deficit, & querela non præparata nō tranſmittebat̄
hoc iure.licèt ergo iſta ſit talis ꝯditio,quæ in vltimo vitæ ſpiri-
tu pōt exiſtere,vel deficere,tñ reputat̄ nō poſſe exiſtere,vel de-
ficere, & ſic vr̄ deficere,cum incœpit mori,nec propterea exti
tit conditio exhæredationis,quia non prodeſſet ad traſmitten-
dum querelam poſito etiam , ꝙ haberet cohæredem , ſecundū
iſtum intellectū:ſimile ſ.eo. l.ſi filius hęres.vbi pendentia nati-
uitatis poſthumi præteriti idem operat,& tamen poterat naſci
vltimo mortis articulo,vel ſpes naſcendi deficeret,& hoc ne fi-
lius,qui in omnem euentū erat habiturus,nihil traſmittat. Nec
obſ ſ.de cond.inſ.l.fi.quia ibi fuit inſtitutus ſub ꝯditione pote-
ſtatiua,vnde eſt,quid imputet̄ filio,ſi non implet,ideo tunc di-
ſtinguit̄,an erit talis,quæ poterat adimpleri,vel non,& neutro
caſu deſtituit̄ teſtamentum, nec ipſe efficit̄ hęres ab inteſtato
ſed fit loco ſubſtituti,vel poſt mortem in j.caſu , vel eo viuēte ī
ſecundo. Nunc quęrit̄ circa ſecundum caſum in verſi.hærede.
de intellectu ipſius gl.ponit caſum,ꝙ filius fuit inſtitutus in di-
midia ſub ꝯdōne caſuali, vel mixta,& in defectu eius exhęreda
tus,& in hoc cōcordat cum primo caſu, & in alio diſcordat,qa
ibi non habebat cohęredem,hic ſic,& erat datus poſt mortem
eius.Item diſcordat in deciſiune iuris,quia in primo caſu cū in-
cipit mori,totum teſtamentum deſtituit̄,& ipſe filius efficitur
hęres ab inteſtato , ſed in hoc ſecundo deſtituit̄ duntaxat inſti-
tutio ſi pendente conditione ipſius decedat , & in eodē pūcto
ſuccedit exhæredatio,& ſic non efficit̄ locus cauſæ inteſtati,ſed
portio filij accreſcit cohęredi,& ipſe remanet exhr̄datus,& mo
rit̄ exhæredatus,non autem hæres ab inteſtato, & hoc pp dona
tionem cohæredis,cuius aditione poteſt confirmari,& ſic non
fuit nulla.¶ Sed opp.ꝙ tempus mortis filij appoſ. in inſtōne co
hæredis remoueat̄ vt l.hæreditas ex die.ꝟ.de hæredib.inſtituen-
dis. cuius contrarium gl.ſ. innuit,& etiam tex. Sol.illud eſt ve-
rum de tempore certo,an & quando, ſecus in incerto,ſaltē qñ
quia facit conditionē,& ita no.in l.ſi ita.ſ.eo.¶ Item adhuc op-
ponit̄ fortiter,ꝙ etiam iſto caſu non valet exhæredatio,licèt ha
beat cohæredem,cum ille fuerit inſtitutus poſt mortem filij, &
ſic non potuit exhęredatio confirmari viuēte filio, ergo &c. vt
ſ.e.l.ſi ita.§.fi.dicit gl.ꝙ ibi filius fuit duntaxat exhęredatus, &
alias poſt mortem eius inſtitutus,hic vero fuit inſtitutus ſub ꝯ-
ditione,& in defectum eius exhęredatus,dicit Bal.ꝙ rō diuerſi
tatis eſt,qa in j.caſu plus deliquit pr̄,& maiorem iniuriam fecit
filio, ſed certè adhuc remanet ꝯtrū.qa poſtq̄ non potuit confir
mari exhęredatio, viuente filio perinde eſt, ac ſi non fuiſſet fa-
cta,ſed tunc clarum eſt,ꝙ licèt habeat cohęredem,non valet te
ſtamentum in eo,in quo filius inſtitutus eſt ſub conditione ca-
ſuali vel mixta,ſi vult dicere teſtamētum nullū,pp hoc qdā ex.
gl.vt Ia.de Are.dicunt,ꝙ opp.glo.non poteſt ſuſtineri, ideo po-
uit,ꝙ filius fuit purè inſtitutus,ſed tūc haberet dubiū iſte ſecū-
dus caſus:alij dicunt,ꝙ habebat duos cohęredes,vnū purè aliū
4 poſt eius mortem,ſed hęc eſt diuinatio.† Bald.ſuſtinet gl. dicēs,
ꝙ illa verba,poſt mortem.hoc caſu fauore teſtamenti,ne rum-
patur,exponunt̄ i.cum morieт,ſeu cum incipiet mori , & ſic po
terit ꝯfirmari viuēte filio,quia ſtatim cū incipiet mori extat ꝯ-
ditio inſtitutionis hęredis,ſic ergo habemus,quod iſta verba,mo
riente tali . exponunt̄ interdum.i.poſt mortem, vt no.ſ. eo.l.ſi

quis poſth.§.ſi filiū.ſuper ver.moriente. & hoc quia pater non
tm̄ deliquit erga filium, nec ēt circa formā teſtandi, quia dedit
cohæredem,vt exhæredatio confirmet̄, vnde ponitur per errorē
5 vr̄ dixiſſe illa verba,poſt mortem.¶ † Et hoc inducit ipſe ad qō-
a nem quotidianam,[a] quotidie teſt.relinquunt vxores ſuas domi
nas,& vſufr.quouſq; vixerint, & poſt earum mortē inſtituunt
alium hæredem,certè ſi inſpiciamus vim verborum,vxor nō po
terit habere vſumfr.eo viuente,quia eſt legataria, & legatū nō
valet,niſi adeat hæreditas,hæres autem non pōt adire ea viuen
te,& ſic fraudat̄ intentio teſtatoris.dicit ergo Bal. ꝙ illa verba
potius vident̄ appoſita per errorem notariorum, & quod intē
tio teſtatoris cenſeт fuiſſe,vt ille ſit hæres purè, & ſtatim, & ſic
ꝙ poſſit adire,& acquirere dn̄ium rerum,tñ in effectu nō ſic q̄-
tum ad vſumfr,niſi poſt mortē vxoris, ad quod facit iſte text.&
de iſta qōne tangit̄ per Io.And.in addi.Spe.in ti.de pig.per Ba.
in l.id, qđ pauperib.de epiſ.& cle.in l.extraneт.C.de hær.inſt.&
habui iſtum caſū de facto Bō,in qōne ſatis ardua, qa inſtitutus
deceſſerat añ vxorem, & erat dub.ſi,an tranſmitiſſet hæredita
tem ad ſuos hæredes,& ſic fecit aliquos actus inducentes abdi-
cationem,& certe ſi inſtitutio eſſet cōditionalis, clarū eſſet , ꝙ
non,quia non potuiſſet adire,ſed qa re vera erat pura ꝓ id,ꝙ ſ.
dixi,ꝯſilium ſuit determinatum per vicarium poteſtatis, cui ſuit
cā commiſſa de voluntate partium,nec volui conſulere ꝯſilium
licèt cum inſtātia requiſitus ab altera parte memoreius , quòd
Bal.hic determinabat clarius.quàm alibi, quod etiam in pueri-
tia didici,a Doctore meo,a quo audiui Inſortiatum Peruſij.

A D D I T I O.

a Quotidianam.Adde Alc.de Imo.in conſi.78.col.1.in 3.vol.Fran.Cur.

---

1 *Miles,q poſt teſtamentum factum incidit in poteſtatē teſtatoris,rūpit teſta*
mētū ad ſimilitudinem poſthumi, ſi reperitur in eo præteritus, alias ſecus
2 *Poſthumus ciuilis dicitur ille , quem quis poſt factum teſtamentum ado-*
ptat,naturalis,quando poſt teſtamentum naſcitur.
Loco poſthumi habetur qui tempore teſtamenti erat in poteſtate,ſed non te
nebat primum locum,ſed incipit tenere poſt teſtamentum viuente teſtato-
re ſubducto præcedente de medio,& vide alium caſum hic.

1 **§.Filiusfa.** † Miles,qui poſt teſtm̄ factū incidit in pote-
ſtatem teſtōris,rumpit teſtm̄ ad ſimilitudi-
nem poſthumi,ſi reperit̄ in eo p̄teritus,alias ſecus. h.d. ¶ In tex.
ibi(nū q̄dē) arguit, ꝙ non rumpat,nam ille rumpit, qui eſt po-
2 ſthumus ciuilis,vł naturalis,vł locu poſthumi hr̄. † Ciuilis dr̄. qñ qs
poſt teſtm̄ factū aliquem adoptaret:naturalis,qñ poſt teſtm̄ na
ſceret̄ ſibi filius , loco aūt poſthumi habet̄, qui tpe teſti erat in
ptāte,ſed non tenebat primum locū,incępit aūt tenere poſt te
ſtm̄ viuente teſtatore ſubducto p̄cedēti de medio,vt l.poſthu-
morum.ꝟ.ti j.ſed non ſumus in aliquo de iſtis caſib. tñ Iuriſcō.
determinat iſtū rumpere,quia iſte eſt quartus caſus , in quo lo-
co poſthumi hr̄,qñ poſt teſtm̄ incidit in poteſtatē teſtatoris,in
qua prius nō fuerat.& no. iſtos quatuor caſus. Sed opp ꝙ non
rumpat,cū iſte teſtator eſſet miles, & præteritio militis habeat̄
pro exhæredatione.Sol.poſt teſtm̄ factū deſinit militare, vt dr̄
in tex.& ſic carebit hoc priuilegio ſm̄ Bar.vel dic,ꝙ illud habet
locum in eo,quē miles habebat in poteſtate tempore teſtamē-
ti,& ſi non eſſet miles,teneret̄ eum ſubſtituere,vel exhæredare
ideo eius p̄teritio pro exhæredatione non hr̄ , iō etiam ſi non
deſijſſet militare,poteſt dici, quòd habeat locum iſte tex.

§.Si quis. Inſtō facta de naſcituro ex certa muliere non
comprehēdit natum ex altera,hoc primo , &
valet,licèt tpe teſtamenti nō poſſit eſſe vxor,ſi tñ ſubeſt. hone-
ſta ſpes, ꝙ eſſe poſſit,hoc ſecundo. & inſtitutus in tēpore,ſi nō
habet cohæredem,totum habet,hoc tertio,& vlt.dic vſq.in fi.l.

L E X XXIX.

1 *Poſthumus alienus,quòd poſſit hæres inſtitui,& quod poſſit etiam ſibi lega-*
ri,& qualiter dicatur alienus.& nu.2.
3 *Differentia inter filios primi gradus,& nepotes.*
4 *Verbum,poteſt quid importet.*
5 *Præteritio non damnoſa,nec iniurioſa,non vitiat teſtamentum.*

1 **GAllus.** Premitte ſm̄ oēs.† ꝙ olim poſth. alienus nō
poterat hæres inſtitui. Et dicebat̄ alienus
ꝙ ſi,ſi natus eſſet tpe teſtamēti, & nō erat in ptāte teſta
toris,vel ſi erat,nō tenebat primum locum in ſuitate ,
vt nepos ex filio iā nato,q tpe teſti viuebat,vt Inſt.de leg.§.po-
ſth.de bon.poſ.in pri. Et ex hoc reſultat incōueniēs, ꝙ ſi teſtōr
habens filium,& nurum ex eo prægnantem,inſtituebat filium,
deinde poſt teſtm̄ filius moriebat̄,& nepos naſcebat , & ingre-
diebat̄ locum filij,rumpebat teſtm̄ , in quo nec erat inſtitutus,
nec exhæredatus,nec teſtator poterat prouidere, ſi nolebat po
ſthumum exhr̄dare,ſed inſtituere,cum inſtituere nō poſſet, qa
ſi tpe teſti eſſet natus, non tenebat primū locū, ſed filius, & ſic
dicebat̄ poſthumus alienus, vñ non poterat inſtitui ēt confe-
rendo inſtōnē in caſu,in quo filius viuo teſtatore decederet, &
ideo

ideo ad tollendũ materiam rumpendi Gallus Aquillius Iuriſc.
introduxit, vt poſſet hæres inſtitui hoc caſu tribus ↄcurrẽtib. ſ.
ꝙ filius decederet viuẽte teſtatore, & ſic nepos poſthumus in-
ciperet tenere primũ locum teſtatore viuente. Et ꝙ poſthumus
naſceret̃ poſt mortem teſtatoris, quo caſu verè dr̃ poſthu. Et ꝙ
naſceret̃ ĩ. 10. menſes a die mortis filii, alias non poſſet dici ne
pos ex filio, q̃a ſ̃m communẽ curſum mulier nõ poteſt vltra x.
menſes portare partum. vnde potius diceret̃ natus ex alio & po
ſuit formam, q̃ teſtator habebat ſeruare, vſque ibi quidam rectè
ſed quia in forma verborum Gallus poſuit plura verba, q̃ expe
diret, & prouiſio ſua fuit minus plena, quia de nepotibus tãtũ
nec extendebat̃ ad pronepotes, cum eſſet prouiſio ↄ̃ ius com-
mune, licèt ſubeſſet eadẽ ratio, & ẽt erat defectiua reſpectu ca-
ſuum, quia fuit locutus ſolum, q̃n filius exiret de medio ꝑ mor-
tem naturalem, cum tamen poſſet exire per mortẽ ciuilem, vel
per emancipationem, ponunt̃ reprehenſiones. Sceuolæ t̃am de
eius ſuperfluitate, q̃ de inſufficientia. cum plurib. ſuppletionib.
& regulis vſq; ad §. nunc. de le. verum quia eadẽ neceſſitas ſub-
erat in nepotib. iã natis, vt poſſent hæredes inſtitui in caſu, quo
filius, qui præcedebat, exiret de medio viuẽte teſtatore, Vellet
Iuriſc. poſt Gallum ſuperueniens dedit ↄſilium de tali ĩſtitutio
ne fiẽda, non t̃n introduxit de nouo, ꝙ poſſet hæres inſtitui, q̃a
cum eſſet iam natus, poterat etiam per l. xii. tab. ſed non teneba
tur teſtator inſtituere, poſtquam inſtituebat filium, qui præce-
debat, ſed Velle. ne ex poſt facto teſtamentum rumpat̃, ſi con-
tingat filium exire de medio, conſuluit, vt inſtituat̃ in illum ca-
ſum, & alia plura dixit, vſq; ad § ille caſus. Verũ q̃a reſtabat v-
nus caſus, qui nec ex prouiſione Galli, nec l. Velle. poterat deci
di ſuperuenit Iulianus Iuriſc. q̃ ipſum decidit, ex capite ꝓuiſionis
Galli, & Velle ſimul iunctis, vſq. in fi. & hoc ſufficiat ꝓ ſumma-
2 rio, & diuiſione quantum ad prin. † Poſtea per p̃tores fuit intro
ductum, ꝙ poſthumus alienus poſſit hæres inſtitui, & etiã ſibi
legari, vt in d. §. poſthumo, tamen q̃a ex ꝓuiſione prætoris non
poterat poſthumus adire de iure ciuili, adhuc prouiſio Galli re
manſit vtilis. nam de iure p̃torio habebat petere bõ. poſſ. intra
annum, ſed de iure ciuili poterat adire vſq. ad 20 ann. poſtea ꝑ
constitutionem imperialem (quam nõ habemus) fuit introdu-
ctum, ꝙ poſſet inſtitui, vt habet̃ in d. §. poſthumo. & ſic eſt peni
tus extraneus poſthumus, vnde prouiſio Galli ſupflua eſt. Qui-
dã autem dicunt, ꝙ iſta lex non loquit̃ de poſthumo alieno, q̃a
cum iſte nepos naſcendo viuente teſtatore eſſet in eius poteſta
te, non poterat dici alienus, ſed ſuus, vt l. ſuus quoq de hære. in-
ſtit. ĩ. & videt̃ velle, & eſſet iſtud ſpeciale in poſthumo etiã ſuo,
quia non tenebat primum locum in ſuitate, ſi natus eſſet tpe
3 teſtĩ, nõ poterat hæres inſtitui ſicut omnino alienus. † Nam &
alibi etiam differunt inter filios primi gradus, & nepotes, quia
primi non poſſunt inſtitui ſub conditione caſuali, vel mixta, ſe
cundi ſic, vt l. ſed in conditione §. nepotes. de hæredib. inſtituẽ.
Itẽ primi nõ imputant ſibi in Trebellianicã fructus iudicio te-
ſtatoris ꝑceptos, ſcd̃i ſic, vt l. iubemus. C. ad Treb. Sed iſte tex.
loquit̃ ĩ. de leg. i. l. pen. vbi tex. dicit expreſſe, ꝙ Gall. expreſſe in
troduxit, vt l. alienus poſth. poſſet hæres ĩſtitui, ergo iſte nepos,
de quo loquit̃ iſta l. dicebat̃ alienus poſthu. licèt naſcendo vi-
uente teſtatore eſſet in eius poteſtate, poſtquam non tenebat
primum locum. Quæ aũt eſt rõ ꝙ poſthumus alienus non po-
terat hæres inſtitui, põt dici, quia erat perſona incerta, vt Inſtit.
de leg. §. incer. Iſta t̃n ratio non multũ vrget, quia veniebat cer
tificanda ex natiuitate, ergo iſta incertitudo non dẽt vitiare ꝑ
l. quidam relegatus de reb. dub. & difficile eſt aſſignare bonã ra
4 tionem. ¶ † In gl. 2. ſuper verſ. poſſibi & neceſſe eſt. Dicunt Doc.
ꝙ iſta neceſſitas non eſt p̃ciſa, ſed cautatiua, ſi nõ vult teſtamẽ-
tum ſuum rumpi natiuitate poſthumi, quando autem profert̃
a negatiuè verbum, poteſt. [a] tunc importat neceſſitatem p̃ciſã.
l. nemo poteſt. de leg. 1. Vel dic, ꝙ verbũ. poteſt, vel poſſe affir-
matiue prolatum, nec p̃ciſam, nec cautatiuam neceſſitat̃ẽ im
portat de ſuo ſignificatu, vt l. ſæpe. de offi. præſi. neceſſitas autẽ
cautatiua de qua hic, ꝓueniebat ex prouiſione Galli, nec ex iſto
verbo a Iuriſc. ꝓlato, ſed aliunde. ſ. a regula, ꝙ teſtm̃ rũpit̃ na
tiuitate poſthumi p̃teriti. In gl. ibi (omnis ſubſtitutio) ſupple di
recta, ſecus in fideicommiſſaria, illa. n. nõ dr̃ inſti. ſed fideicõmiſ
ſum, & adde ad glo. ĩ. ad l. Fal. in l. ratione. §. quod vulgo. ¶ In fi.
gl. ibi (alias ipſo iure nõ valeret teſtm̃) Bar. ↄ̃, ꝙ inmo valeret, q̃a
hæc p̃teritio non eſt filio iniurioſa, poſtquam prælatus eſt in hę
reditate. l. poſthumus. §. quod vulgo. ſ̃. co. ti. nã ſi inſtituo nepo
tem natum, vel naſciturum, aut extraneum ſub ↄdõne, ſi filius
meus me viuo morietur, vel ſi noluerit, vel non potuerit hæres eſ
ſe, licèt filium non inſtituam, nec exhæredẽ, valet inſtitutio de
nepote, vel de extraneo, & eſt caſus, in quo cauſa inteſtati p̃fer-
tur cãa teſtati, per l. ſi quis ita bis inſtitutus ſit legimus. ĩ. de
hær. inſt. i. in pen. car. B. & A. & cõiter moderni dictũ Bar. impu-
gnãt, q̃a iſte teſtator non ſeruauit formã traditã a iure. l. iter cæ
tera. ĩ. c. & dicũt ipſum loq ↄ̃ tex. in §. in oĩb. & in §. idẽ traden-
dũ. ĩ. de legi. & l. ſi quis eum. §. fi. de vulg. & pup. ſed Bar. in qua
libet cauſa nitit̃ tẽdere, licèt cum difficultate. Quidam ſuſtinẽt
Bar. ꝑ l. etiã. §. ſi libertus patronum. ĩ. de bo. lib. Breuiter ſi alius
extraneus fuit hæres inſtitutus, & nõ filius, prout oportet, præſup.
ĩ tota hac l. ſ̃m Bal. licèt alii ↄ̃, ſi nepos eſſet ſubſtitutus illo mõ
ſine dubio diceret̃ verius, q̃ Bar. q̃a p̃teritio eſſet filio iniurioſa,
cũ nõ ipſe ab inteſtato p̃ferat̃ nepoti, ſed inſtitutus, ſi aũt nullus
alius fuit hæres inſtitutus, non video quare opi. Bar. nõ poſſit
ſuſtentari per rõnem ſuam. Et ad leges ↄ̃rias tẽde, vt ibi per eũ.
itẽ ad l. ſi ita. §. fi. ſ̃. eo. quia Bal. inducit ↄ̃ eũ, reſponde, vt ibi di-
xi, & eod. mõ tẽde ad §. in oĩb. ĩ. ea l. videlicet. ꝙ ſi me viuo mo-
riat̃, ſubſtituo nepotẽ, nõ valeret teſtm̃, quia videret̃ exhæreda-
tus poſt mortem, & q̃a ceſſat rõ Bar. ſed q̃n nõ exhæredaui, li-
cèt expreſſe non inſtituerim, tacitè videor inſtituiſſe, quia vi-
deor ipſum velle in hæreditate præferri, & ſubſtitutum non ad
5 mitti, niſi in eius defectum, † conſtat autem, ꝙ præteritio non
damnoſa, nec iniurioſa non vitiat teſtamentum, vt dixi ſ̃. co. l.
militi. & plene no. in l. cum ex filio. de vulg. & pupil.

ADDITIO.

a Verbum poteſt. Adde l. fructus. ff. ſol. ma. l. quoties. in §. fi. de hær. inſti. & in. il-
lud. ff. de acq. hære.

1 *Expoſitio ſententiæ Sceuolæ circa conſilium Galli.*
2 *Fruſtra fit per plura, quod poteſt fieri per pauciora.*
Gaudent breuitate moderni.
*Diſpoſitio ſimpliciter facta refertur ad intellectum iuris, vt cenſeatur fa-
cta eo caſu, quo fieri poterat.*
3 *Actio illa cenſetur in libello intentata, quæ ex verbis, & materia in libello
deducta colligi poteſt ſeu concipi.*
4 *Subſtitutio vulgaris eſt duplex, vna, quæ fit in ſuitate, & alia, quæ fit in
hæreditate.*
5 *Verbum ſubſtituo, an poſſit importare omnem ſpeciem ſubſtitutionis.*
6 *Si teſtator dicat filium, & nepotem ex eo naſciturum inſtituo, quod filius
cenſeatur inſtitutus inſolidum per prius, & in eius defectum, ſi viuente
patre decedat nepos per poſterius.*
*Quòd inter iſtos ſit triplex gradus ordinis. ſ. neceſſitatis præciſæ, item cau-
ſatiuæ, item ordo charitatis.*
7 *Quod vnico verbo poſſit fieri inſtitutio, & vulgaris ſubſtitutio.*
Quod poſſit fieri verbis affirmatiuis.
8 *Copula poſita inter perſonas diſpares non coniungit, ſed potius diſiungit.*
Sic etiam quando ponitur inter incompatibilia.
Sic econuerſo interdum diſiuncta ponitur pro coniuncta.
9 *Si habeo filium, & nepotem ex eo iam natum, & dicam, filium, & nepotem
ex eo inſtituo, an veniant inſimul quilibet ad dimidiam, an ordine ſucceſſi
uo, & qualiter.*
10 *An ſit inſpiciendus ordo affectionis quo ad teſtatorem.*
*Recipiens emphyteuſim, vel feudum pro ſe, & ſuis liberis, videtur recepiſſe
primo pro ſe, & pro liberis tanquam hæredibus.*

§. Quidam. Hinc incipiunt reprehenſiones Sceuolæ
ſ̃m cõem intellectum, licèt poſſit dici, ꝙ
de illa, de qua hic non fit reprehenſio, ſed prouiſio Sceuolæ cir
ca conſilium Gal. non. n. fuit reprehẽdẽdus Gal. ſi nõ oĩa ſpecifi
cauit. ar. in l. ſtipulationes commodiſſimum. de verb. obl. & l. teſtm̃.
1 C. de teſt. † Sed Sceuola vult, ꝙ poſtq̃ introduxit, ꝙ poſſit hr̃s in
ſtitui poſthumus alienus, nõ ſint neceſſaria in forma inſtituẽdi
oĩa verba, quæ poſuit Gallus, ſed ſufficiat filiũ inſtituere, & ne-
potẽ ex eo naſciturũ ſubſtituere, & cenſebit̃ ſubſtitutus in eo
caſu, quo Gallus induxit, vt poſſet inſtitui, videlicet trib. cõcur-
rẽtib. ꝙ filius moriat̃ viuẽte teſtatore, & nepos naſcat̃ poſt mor
tem teſtatoris, & ĩ x. menſes, licèt de nullo iſtorum facta fuerit
mentio a teſtatore. h. d. in effectu. In tex. ibi vt eo caſu valeat. ſ.
inſtitutio nepotis, & cenſeat̃ facta, q̃ p̃t concipi ex verbis ſupple
Galli, videlicet, ſi filius moriat̃ viuente teſtatore, & nepos na-
2 ſcat̃ poſt mortẽ eius, & ĩ x. menſes. † No. ergo ad illud vulgare,
a ꝙ fruſtra fit ꝑ plura, [a] q̃ p̃t fieri ꝑ pauciora, & ꝙ gaudẽt [b] breuita
b te moderni, vt ſ̃. ꝙ me. cau. l. 1. & ibi no. & ꝙ diſpoſitio ſimplr̃ fa
cta referat̃ ad intellectũ iuris, vt cenſeat̃ facta eo caſu, quo fieri
poterat, non eo, quo nõ poterat, facit l. iure militari. de teſt. mil.
& ſ̃. de iure do. l. do. fructus. cum l. ſeq. & ibi no. gl. ¶ † Vlt. alleg.
iſte tex. in fi. ꝙ illa actio cẽſeat̃ intẽtata in libello, q̃ ex verbis, &
mã ĩ libello deducta colligi p̃t, ſeu ↄcipi, ſi. n. deducta eſt mã, q̃
ↄueniat actioni legis Aq. illa cẽſet̃ intẽtata, ſi ãt nõ illi ↄueniat,
ſed alteri, vt actioni ꝓ ſocio, vel cõmodati, illa cẽſet̃ intentata
licèt ex vno, & eo. facto natæ ſint oẽs, vt l. rei oẽs. cũ l. ſeq. ſ̃. pro
ſocio. & ſic non expedit ẽt de iure ciuili exprimere nomẽ actio-
nis, de iure ãt canonico clarũ eſt. vt in c. intelleximus. de iudi. &
hoc ꝑ Cy. in l. edita. C. de edẽ. Sed opinor, ꝙ ꝓp aliud Gallus ve-
niat reprehẽdẽdus de ſupfluitate, nã ipſe prouidit in caſu, quo
filius

ADDITIONES.

a Fruſtra fit per plura. Adde l. ampliorem. C. de ap. l. pediculis. in §. Labeo. ff. de
au. & arg. leg.
b Gaudent. Adde l. ampliorem. in § in refutatoris. C. de app. & in l. fi. C. de do.

filius inſtitutus moriat teſtatore viuente, vt poſſit ſubſtitui ne
pos naſciturus, ne teſtamentum rumpat per eius natiuitatem.
Sed contra, quia ſi filius moriaē patre viuente teſtamentū rū-
pet, ēt ſi nullus poſthumus naſcereē, quia efficiē irritum hære-
ditate non adita, vt l.j. in fi. ꝟ. de iniuſt. teſt. ad quid ergo expedi
uit prouidere, ꝙ poſſet inſtitui poſthumus, ne teſtamentum rū
paē? pro hoc Bal. dicit, ꝙ in tota lege debemus præſupponere,
ꝙ filius habeat cohæredē, vñ per mortē filij ſi non naſcereē ne
pos, teſtm̄ nō rūpereē, qa portio eius accreſceret cohæredi, ſed
ſi naſcaē poſthumus, rumpeē quo ad cohæredem, iō fuit neceſ
ſaria ꝓuiſio, vt poſthumus poſſet inſtitui. Pōt ēt ītelligi, qñ nō
hēbat cohrdē, & pr̄ volebat decedere inteſtatus, nā & tūc fuit
vtilis ꝓuiſio, & hoc ꝓbaē in §. in oīb. ꝟ. ead. l. vbi cohrdē nō hē-
bat. ¶ In gl. 2. ſup verbo exprimat. notādū eſt, ꝙ duo facit, nam
primo exēplificat tex. quinq. modis, dū dicit, ſed ſimpl̄r īſtituat.
quaſr̄ fiat iſta ſimplex īſtitutio de poſthumo abſque eo, ꝙ fiat
mentio de morte filij, uſque ibi (quid autē) ſecundo circa quin
tum, & ultimum exemplum format unam q̄ōnem notabilem
in primo, & ſecundo exemplo gl. non fit mentio de morte filij,
ſed bene fit de morte teſtatoris, quia inſtituitur poſthumus, ſi
naſceē poſt mortem teſtatoris, & differt primum exemplum a
ſcđo, qa in primo fit inſtitutio de filio, & ſubſtitutio, de nepote
ſub duplici ꝯceptione verborum, in ſcđo ſub unica, & in vtro-
que exēplo teſtator fuit vſus verbo, inſtituo, quātū ad poſthu-
mū, & ponit pro ſubſtituo. ¶ Sed opp. cr̄. glo. contra, quod am-
bo exempla non ꝯueniant, literæ, quia litera dicit ſimpl̄r. inſti-
tuit ſed in iſtis exēplis, inſtitutio facta de poſthumo fuit condi-
tionalr̄ facta, ſi naſceē, vel qui naſceē poſt mortem teſtatoris, &
ꝯſtat, ꝙ diſpoſitio conditionalis non dicit ſimplex l. 1. §. ſi quis
ſimpl̄r. cum ibi no. ꝟ. de verb. ob. Sol. verum eſt ſi apponereē ꝯ-
ditio omnino ex̄nea, & non de natura actus, ſecus ſi nō eſt om
nino ex̄nea, ſed de natura actus, & ita loquiē glo. nam quando
inſtituiē poſthumus, etiam ſi non apponaē conditio, ſi naſcaē,
ſubintelligeē, ſicut quando leganē fructus futuri, vt l. 1. ꝟ. de con
dit. & demon. conſtat. ꝙ ꝯdō, quæ eſt de natura actus, non red-
dit actum conditionalem, vt l. conditiones, quæ extrinſecus.
ꝟ. de condi. & demon. l. 3. de leg. 1. In tertio, & quarto exemplo
gl. teſtator fuit vſus verbo ſubſtituat. pp quod apparet de intē-
tione ſua, ꝙ noluit nepotē vocari ſimul cū filio, quia ſubſtitu-
tio fit in defectum inſtitutionis, & in hoc differūt iſta a primis
duob. & ab vltimo exemplo, in quib. fuit vſus verbo, inſtituo.
vnde tamen magis eſt dubiū de intentione teſtatoris, vt dicā
ſuper vlt. ¶ Opp. nunc cr̄ glo. contra tertium exēplum, quia ſi
teſtator dixit filium inſtituo, & ſi hæres non erit, nepotē ſubſti
tuo naſciturū, iſta verba important ſubſtitutionem vulgarem,
quæ ſolet fieri, & concipi in dictū caſum, ſi inſtitutus hæres nō
erit. Item iſta verba important, ſi hæres non erit, quia nō poſſit
vel qa noluit, vt C. de hære. inſt. l. 3. Ex hoc ſequiē. ꝙ ſi iſte filius
ſuperuiuat pr̄i, & repudiet hæreditatem, admitteē nepos ex
ſubſtitutione, ſed tex. vult ꝯtrarium, ꝙ admittaē duntaxat, ſi fi-
lius viuo pr̄e decedit, ergo iſtud exemplum non conuenit lite-
4 ræ. †Sol. duplex eſt ſubſtitutio vulgaris, vna quę fit in ſuitate, &
iſta ſemper fit ei, qui tenet primū gradum in ſuitate de illo, qui
tenet gradum ſequentē, & fit ſolū eo caſu, quo primus exeat de
medio viuente teſtatore, & de iſto loquiē tota iſta lex. Alia quæ
fit in hæreditate, & illa fit cuicunque de quocunque, & in quē
cunque caſum non ſit hæres. In caſu autē noſtro, licèt iſta ver-
ba, ſi hæręs non erit. de ſui ſignifi. apta ſint importare vulgarē
ſubſtitutionem factam in hæreditate, tamen ex ꝯditione eius,
cui fit, & illius, de quo fit. i. de nepote naſcituro, qui non pote-
rat inſtitui, niſi in caſu inducto a Gallo, ſi filius viuo patre de-
cederet, reſtringiē ſignificatus horū verborū, vt importent dū
taxat vulgarē factā in ſuitate, & in caſu prouiſio a Gallo. Sed ſi
fieret de nepote iam nato ſub illis verbis, tūc qa ille poterat in
ſtitui indiſtinctè, verba illa ſtarēt ꝓpriè, & importarent vulga
rē factā in hæreditate, quæ locū hēret filio ſuperueniente, &
hæreditatem repudiante, & de iſta loquiē l. filius hęres. §. eo. ma
xime ſ̄m intellectum Dyn. & Bar. qui dicunt, ꝙ per ea videtur
data licentia abſtinēdi, nā ſi eſſet facta in ſuitate duntaxat, nō
poſſet hoc dici, quia patre viuēte non poſſet adire: ergo nec re
pudiare, fruſtra ergo eſſet dicere, ꝙ cenſereē data licentia abſti
nendi, vt l. is poteſt. de acq. hære. Si tamen nō eſſet facta per ver
ba ita generalia, ſi hæres non erit. ſed p illa, ſi filius meus me vi-
uo deceſſerit. quæ cōueniunt vulgari factæ in ſuitate, nō admit
tereē nepos etiam iam natus. ſi filius ſuperuiueret, & hæredita
tem repudiaret gl. eſt notabilis, & ſubtilis in l. ſi mater. §. fi. inf.
de vulg. & pup. quia licèt in vulgari facta in hær. quæ continet
plures caſus, vno expreſſo veniāt in cæteri, & ſiſr ſi facta eſt in
ſuitate. q̄ ſiſr cōtinet plures caſus, uno expreſſo ueniant cęteri,
ut ꝟ. e. l. & quia ſi tm̄. & ibi no. in gl. magna, q̄ incipit, nō ſoluit,
tm̄ illa, q̄ facta eſt in ſuitate, non extendit ad aliā. q̄ fctā ē ī ſola
hæreditate per illā glo. notabilem in l. ſi mater. §. fin. de uulg. &

5 pup. ¶ †Cōtra quartū exēplū opp. ꝙ iſta ſubſtō, filiū inſtituo, ne
potē ſubſtituo nō importet vulgarē tm̄, licèt gl. hoc innuat hic,
q̄ ip alle. qa verbū ſubſtituo eſt cōe, & ꝓōt importare cōmunē
ſpēm ſubſtōnis. Sō. & tene mēti. licet ſolū illud verbū apponiē
in ſubſtōne reciproca. & importat vulgarē ſine dubio. Item ēt
pupillarē. ſi fiat pſonis parib. al's ſecus. & l. iā hoc iure. de vulg.
& pup. fideicō. verò nō importat, Interdū apponiē in compen-
dioſa, q̄ fit cū dinumeratione tēporis, quod importat, ꝓ dictio-
nem qñcunq. ut qñcunq. deceſſerit talē ſubſtituo, & tunc im-
portat vulgarē, ſi decedat hr̄ditate non adita, & pup. ſi decedat
in pupillari ętate, & ſit talis, cui poſſit pupillaris fieri. Itē fideic.
miſſariā: ſi decedat poſt aditā hr̄ditatē, & poſt pup. ætatē, vt hęc
hñr ꝑ Bal. in l. Cēturio. de vul. & pup. in antepe. col. Aut appo
niē in ſubſtōne ſimplici, q̄ eſt reciproca, nec cōpēdioſa, vt Titiū
inſtituo, & Sēpro. ſubſtituo, & tunc importat vulgarem tm̄, &
ad hoc alleg. iſta glo. vt no. Bar. in loco p̄alleg. verſ. 3. ¶ Opp. ad
p̄dicta, & paret in l. iā hoc iure. §. j. ibi in vulgarē tm̄, &c. Hoc in
tellige, niſi ille, cui fit, ſit talis, cui poſſit fieri pupillaris, nam tūc
contineret ēt pupillarē, vt paret ex d. §. a. fideicōmiſſariā verò
nullo mō importat, poſtq̄ nō eſt collata ī tps mortis. nec eſt fa
cta cū dinumeratione tpis. Et ſi ꝯdō ſubſtōnis eſt talis, ꝙ nō po
terat ſubſtitui, niſi in ſuitate, cōpręhēdit vulgarē factā ī ſuitate,
nō ī hr̄dc: & in hoc vult iſta gl. relata ad tex. vt ſic nō hēat locū
in oī caſu, quo inſtitutus nō ſit hęres, ſed ſolū qñ decedit patre
viuente: qñ aūt fit ſubſtitutio per verba directa loquiē glo. quæ
eſt in l. cuiuſlibus. de vulg. & pup quæ dicit, ꝙ in dubio interpre
6 tat vulgaris p l. fi. C. de hære. inſti. ¶ †Circa quintum, & vltimū
exemplū, ſi teſtator dicat. filium, & nepotem ex eo naſciturum
inſtituo. erat dubium, quia dictio, & copulat, & coniūgit, & iō
videē vtrunque ſimul, & eodem tēpore vocaſſe, & ſic filius vi-
deē inſtitutus in dimidia, & nepos naſciturus in altera dimi-
dia. tm̄ contrarium eſt, immo filius cenſeē inſtitutus inſolidum
ꝑ prius, & in eius defectū, ſi viuente patre decedat nepos, p po
ſterius, quia inter iſtos eſt triplex gradus ordinis. ſ. neceſſitatis ꝓ-
ciſè quia nepos naſciturus nō poterat inſtitui. niſi caſu inducto
a Gallo. ſi filius viuente patre decedat. Item cauſatiuè, qa ſi pr̄
nolebat teſtm̄ rumpi, habebat p poſterius inſtituere nepotē, ñ
per prius. Itē ordo charitatis, qa prius diligit filiū tanq̄ magis ꝯ
iunctū, & p poſterius nepotē pp iſtos tres gradus, iō nō cēſenr
7 ſimul vocari, ſed gradatim. †Et ſic nō. ꝙ vnico verbo pōt fieri
inſtitutio, & vulgaris ſubſtitutio, nā iſtud verbū inſtituo rela-
tū ad filiū importat inſtōnem, ſed relatum ad nepotē ſubſtitu
tionem: facit quod no. in l. a. de offi. proco. in gl. Item, ꝙ poteſt
verbis affirmatiuis, licèt quidā dicāt, ꝙ ſemp negatiuis, ſed cer-
tè bñ ſubintelligunē negatiua, ſi inſtitutus hęres nō erit, ſed nō
expedit, ꝙ ſemp a teſtatore exprimanē, vt hic, & in d. l. fi. C. de
8 hær. inſti. & ibi no p Doct. in ma. vulgari. ¶ †Vl. no. ꝙ copula poſi
ta inter perſonas diſpares nō coniungit, ſed potius diſiungit, fa
cit l. coniunctione de verb. ſignif. ſic etiam qñ poniē inter incō
patibilia, vt ꝟ. de viuſr. leg. l. ſi Titio fundus. Sic ergo econuerſo
interdū diſiūcta ponitur pro ꝯiuncta, ut l. gñaliter. C. de inſtit.
& ſubſt. & ꝟ. de hær. inſt. l. Lucius. la 2. & l. ſi is qui. 40. §. item ſi
9 pater de reb. dub. ¶ †Nūc circa iſtud vltimum exemplum mo-
ueē talis q. per gl. Quid ſi habeo filium, & nepotē ex eo iam na
tum, & dicam, filiū & nepotem ex eo inſtituo, verū veniant ſi-
mul quilibet ad dimidiam, an ordine ſucceſſiuo filius p primus.
& ſi non vult eſſe hr̄s, nepos per poſterius. videē prima pars ve-
rior, qa hic ceſſat primus gradus neceſſitatis præciſè. Nam cū
eſſet iā natus, poterat inſtitui, etiam non in defectū filij, ergo de
bemus ſtare ſignificatui copulæ: hoc quidam dixerūt, ꝙ tenuit
a la. de Are. & ad hoc allegant plures ſ. lan gl. ibi ſed arg. ꝯ gl. tm̄
tenet contrarium, quòd immò veniant gradatim, ſicut hic, &
iſtam tenent Doct. nā licèt hic deficiat primus gradus adeſt ſe-
cundus neceſſitatis cauſatiuæ, ſi nolo teſtamentum rūpi filio
ſubducto de medio, vt ꝟ. eo. ti. l. poſthu. ſed ſi nullus gradus ne-
ceſſitatis eſſet, qa eſſent extranei, tūc ſimul admitterenē. & ita in
quiunē iura in ꝯtrium allegata. Bar. aūt tenet, ꝙ ēt ſi nullus gra-
dus neceſſitatis ſit, ſed affectionis, & naturæ idem ſit, ſi inſtituo
fratrem meum, & liberos eius, hic. n. nulla eſt neceſſitas præci-
ſa vel cauſatiua, ſed eſt ordo affectionis, quia plus diligo fratrē
tanquam magis coniunctum, quàm liberos eius, iō videor fra
trem vocaſſe ꝑ prius, & eius liberos per poſterius, non tm̄ decla
rat quaſr̄. hoc pōt intelligi dupl̄r, primo ꝙ ſi filius non vult vel
nō pōt, admittaē nepos, & ſi aſſumerenē verba hoc mō, ſi ſemel
filius vellet, nepos eēt excluſus l. poſt aditam C. de impu. & ali.
ſub. Scđo ꝙ filius admittaē eo viuo, & poſt eius mortē uoceē ne
pos, & tūc filiꝰ vidēbit grauatꝰ đ reſtituē. nepoti, & ſic ñ poterit.
alie-

ADDITIO.

a Glo. tm̄. Circa hæc vide quę ponit Alex. de Imo. in conſi. 22. col. 2. in prin. in 3
vol. & in conſi. 13. col. j. in 3. vol. & in conſi. 4. col. 2. in prin. eod. vol. Cur.
Paul. de Caſt. ſuper Iotor.

alienare glo.quæ eſt hic ſentit, ꝙ videant̃ vocati ſecundum primū modum.l.filius per prius,& ſi deceſſerit viuente teſtatore. & ſi nō poſſit hr̃e, nepos per poſterius, & idē vr̃ ſentire Bar. dū ſequit̃ gl. Doct.non declarant hoc:mihi videt̃,ꝙ vbi ſit ordo neceſſitatis præciſæ, vel cauſatiuæ,procedat iſte intellectus, & ita loquit̃ gloſſ. quaſi teſtator ad illam neceſſitatem videatur ſe retuliſſe,ſed vbi non ſit ordo neceſſitatis , ſed duntaxat affectionis,vt ſi inſtituo fratrem meū,& liberos eius tenendo opi. Bar. ꝙ videantur vocati ordine ſucceſſiuo, tunc eius filij vocabunt̃ in duob.caſibus.ſ.ſi frater noluerit acceptare,vel ſi acceptauerit,& poſtea moriatur,& ſic liberi eius videntur ſubſtituti vulgariter,& p fideicom.& ſic pr̃ eorum non poterit alienare, & ad hoc ĵ.de ope.lib.l.ſi qs operas.l.vt iuriſiurandi.§.fi. qa vr̃ ſe retuliſſe ad ordinē naturæ,q̄ viget vtroq.caſu,& iſtud quotidie contingit de facto.Prædicta ꝓcedunt,qñ pr̃, & filius cōiungūtur p copulam,& q̄ pōt eſſe coniunctio, & ēt continuatio. Sed ſi ſunt aliæ dictiones, q̄ ſolum coniungunt, vt dictio, ſimul. dictio,vna.& dictio,&,tunc ſi per iſtas ꝯiungerent̃ pr̃,& filius ſimul,venirent quilibet ad dimidiā,licèt inter eos quantū ad teſtatorē ſit ordo neceſſitatis,vel affectionis.ita intelligit Bar.l.ſi. C.de impub.&ali.ſub.& l.ſi mulieri cum liberis.de vſuſr.accre. Item qñ coniungunt̃ in aliquo,quod pōt cōpetere cuilibet in ſolidum,vt ſi ꝯcedatur immunitas patri,& filijs,nam ēt viuēte patre filij gaudebunt,ſicut ipſe pr̃, vt in l.j.& 2.C. de Epiſc. & cle.l.2.ĵ.de iu. imm. Quædā ſunt dictiones,q̄ faciunt aliquos vocari gradatim,ēt ſi non ſit aliquis ordo neceſſitatis, vel affectionis,vt ſi relinquat noīe collectiuo familiæ, vt relinquo familię Titij.nam illi,qui p̄cedunt in gradu cenſent̃ prius vocati, vt C.de verb.ſign.l.fi.& l.cum ita § in fideicom. de leg. 2. Item qñ vocantur per diſiunctiuam,vel ſi ſit inter eos aliquis ordo, licèt reſpectu teſtatoris non ſit, vt ſm̃ illum ordinem cenſeant̃ vocati,& ſic loquitur l.cum pr̃.§ pen.de leg.2.quæ. ll.alleg. hic in gl.& l.hæredes mei.§. peto.ad Treb.Idē ſi relinquat̃ alicui,& filijs ſuis,& hr̃dibus. nam ex eo,ꝙ dixit hr̃dibus,cenſetur voluiſſe vocare filios viuente pr̃e, qa viuens non hēt hæredes. l. j. ĵ.ꝓ

10 hęr.† Extra iſtos caſus inſpicit an ſit ordo p̄fectionis quo ad teſtatorem,& ita in effectu colligunt̃ ex mente Bar.Bal.verò tenet,ꝙ non ſit inſpiciendus ordo affectionis duntaxat, ſi nō eſt ordo neceſſitatis , & iō ſi inſtituo fratrem meum, & eius liberos frater hēbit dimidiā,& liberi aliā dimidiam eo.tp̃e,& all.ad no.c.Rainutius.&c. Rainaldus de teſt. vbi vr̃ eſſe caſus, & qdā ēt alleg.ad hoc l.codicillis.in §.inſtitutio.ĵ.de leg.2.& pro certo iſte paſſus eſt dubius.Prædicta aūt in vlt.volūtate,qd i ꝯtrib. ſi aliqs emit rē,vel recepit emphyteuſim, vel feudū ꝓ ſe,& ſuis liberis,an veniāt ſimul,vel ordine ſucceſſiuo? Bar. tenet ſecūdā partem gl q̄ eſt in l.ſi tibi.§. pactus. ſ. de pact.q̄ dicit,ꝙ videtur recepiſſe pro liberis tanquam hæredibus. vide hic per eum.

ADDITIO.

a Gl.quæ eſt hic.Adde Alexan.qui refert dicta Pau.hic in conſ.24.colum.2.in fi. in 3.vol.Cur.

---

2 *Quòd omnis pronepos dicatur nepos.& nu. 1.*
Statutum loquens de auo,vel auia extenditur ad proauum,vel proauiam, ſi non eſſet contra ius commune.
3 *Dictio:&c.abbreuiata poſita in protochollis,vel imbreuiaturis notariorum quid importet.*
Quid in dictione,&c.non abbreuiata quæ eſt nomen .
5 *Si aliquis in ſuo libel.refert verba alicuius inſtrumenti, non propterea videtur ipſa approbare,ſed refert duntaxat,ſecus ſi non referendo,ſed a ſeipſo dicendo.*

1 §.Idem credendum. †Hic ponit̃ reprehēſio Galli de inſufficientia erga pſonas,& hoc innuit Prouiſio Galli de nepote naſcituro, vt poſſit ſubſtitui filio iam nato,& inſtituto ſi deceſſerit teſtōre viuēte,extendit̃ per Scæuolam ad pronepotē, & deinceps, vt poſſit ſubſtitui nepoti inſtituto,vel ipſi filio,vel vtriq.h.d. in effectu vſq.ad §. & qd ſi tm̃.& ponit tres caſus,vt hr̃ hic in glo. ſup verbo, ꝓnepos. In primo extabat nepos ex filio p̄mortuo tp̃e teſti,qui fuerat inſtitutus,& dr̃,ꝙ pōt ei ſubſtitui pronepos naſciturus,ſi nepos deceſſerit auo viuente . In ſc̄do caſu extabat filius tm̃,qui fuit inſtitutus,& ex nepote p̄mortuo ſperabat̃ pronepos naſciturus,& dr̃,ꝙ pōt ſubſtitui eod. modo, ſi filius moriatur viuente patre.In tertio extabat filius,& nepos, & ex nepote ſperabat̃ pronepos.& filius tm̃ fuit inſtitutus , non ꝓnepos,quia nec erat neceſſe,cum non teneret primū locum in ſuitate.dr̃ ergo hic,ꝙ pōt ſubſtitui pronepos naſciturus ſub cōditione,ſi filius,vel nepos moriat̃ viuente teſtatore, tm̃ ad hoc, vt teſtm̃ non rumpat̃,neceſſe eſt,ꝙ nepos,q nō fuit inſtitutus, nec exhæredatus moriat̃ antequā filius, ſed ſi filius moreretur prius,tunc nepos inciperet tenere primū locū, & ſic agnaſceret̃ auo in ſuitate, vnde cum reperiat ſe p̄teritum , rumperet teſtm̃,& ſic non prodeſſet ſubſtitutio facta de pronepote,quia cū naſceret̃, reperiret teſtm̃ ruptum.h. d. totus §. vnde videtur caſus in iſto vlt.dicto ꝯ id,quod dicit.Bar.in prin.hui' l. ꝙ va.et teſtm̃,licèt filius non ſit inſtitutus, ſi tamen nepos eſt inſtitutus in defectum filij,nam hic ꝓnepos fuit inſtitutus in defectū filij,& nepotis,& tñ ſi filius primo morieret̃,nō valeret teſtm̃, qa nepos reperit ſe p̄teritum.ſed ipſe reſpondet,ꝙ hoc contingit,qa filius præcedebat,ſed ſi nō p̄cederet,vt in primo caſu huius §.ſecus,nam in primo caſu nō vr̃ nepos vocatus ad hr̃ditatē cū p̄cedebat filius,in ſecundo ſic tacitè,& ſic p̄teritio nō eſt ſibi nociua.¶ Quæro,qd ſi non fuiſſet facta hæc ſuppletio p Scæuolam,vtrum pronepos naſciturus potuiſſet ſubſtitui ſm̃ ꝯſilium Galli?tex.hic in princ.innuit,ꝙ ſic,dum dicit credendum eſſe Gallū idē exiſtimaſſe de pronepote,quod dixerat de nepote,& ſic perinde eſt,ac ſi hoc expreſſiſſet,qa mēs legisla hr̃ pro lege,vt l.cū mulier.ſ̄.ſol.mat.& potius inſpicit̃ mēs legis, q̄ verba l.non dubium.C.de legib.Contrarium vr̃ verius ,qa cū prouiſio ſua eſſet ꝯ ius cōe,& l.12.tabu.ꝙ poſthumus alienus non poterat hæres inſtitui,prouiſio facta in ꝯriū in perſona nepotis non extendebat̃ ad nepotē ex mente legiſlatoris, nec p identitatem rōnis, vt l.ſi verò.§.de viro.ſ̄.ſolu.matr.qd̄ no.ad ſtatuta.

3 †Et pro hoc videt̃ expreſſum.ĵ.ead.l.§. nunc de leg. ver. & bñ. ibi dum dicit,quos ſupplendos in Galli Aquilij ſententiā duximus,&c.& ſic expreſſe dicit,ꝙ oēs iſti caſus ſupplent̃ p Scęuolam ad conſiliū Galli, qñ prouiſio non eſſet ꝯ ius commune, tunc diſpoſitio facta in nepote traheret̃ ad pronepotē,& deinceps,qa oīs pronepos dr̃ nepos ,licèt adijciat̃ præpoſitio, pro. ad diſtinctionem gradus,& hoc ꝓbat̃ p tex.notabilē in l.cum eorū.§.j.ſ̄.depoſtu.& ſic ſtatutum loquens de auo, vel auia extendit ad proauum,vel proauiā, ſi non eſſet ꝯ ius commune , aliàs

3 ſecus.¶ † Vltimo alle.iſte tex.in illa dictione, &c. a abbreuiata

a ad ꝓtocolla,& imbreuiaturas notarij,in qb.frequenter iſta dictio apponit̃ cum dñr,ꝙ promiſit defendere,&c.quid importet de hoc vide p Bar.hic. Eſt & alia dictio,&c. nō abbreuiata,

4 & tūc eſt nomē,& de iſta hr̃ i auth.ex cā.C.de lib.p̄teri. ¶ †Notat gl.a.in fi.itē no.ꝙ hic,&c.arg. ꝙ ſi aliqs in ſuo libello refert uerba alicui' inſtrī,non ꝑpea vr̃ ipſa approbare , ſed referre dūtaxat,& iō licet faciant ꝯ eum,ſibi non nocent: ſecus ſi non referendo,ſed a ſeipſo dicendo,ut l.cum pactum.C.de lib.cauſa.

ADDITIO.

a Dictione &c.Adde Bar.inf.in §.de vſufruct.Bal.in auth.ſi quis.C. de eden.

---

2 *Subſtitutio facta de nepote filio inſtituto, ſi morietur uiuente teſtatore, locum ſibi vendicat,ſi filius emancipetur.& num.1.*
3 *Inſtitutio filij quòd non euaneſcit per emancipationem,ſi non fuit facta ſubſtitutio,vel fuit facta, ſed de extraneo.*
4 *Subſtitutio vulgaris facta in vnum caſum trahitur ad omnes ſimiles.*
Item ſi exprimatur vnus caſus impotentia venit etiam alius .
5 *Prouiſio facta in unum caſum extenditur ad ſimilem,in quo prouidens prouidere potuit,ſed facta in una perſona non extenditur ad aliam.*
6 *Subſtitutio facta in unum caſum extenditur ad alium ſimilem, ſed facta in vnum tempus non extenditur ad aliud tempus.*
Item facta in una ſpecie ſubſtitutionis, vt in ſuitate,non trahitur ad aliam ſpeciem,vt in hęreditate.
7 *Conditio quando debeat impleri in forma,& quando ſufficit, quòd impleatur per æquipollens.*
8 *Caſus omiſſus,an habeatur pro omiſſo,vel pro expreſſo .*
An referat quid ex æquipollentibus fiat .
Per ſubſtitutionem vulgarem non tollitur ſuitas, & per qd pfaciens in hæreditate.
9 *Emancipatus qualiter hodie ſuccedat.*
10 *Statutum ſi dicat,quòd exiſtente maſculo,vel agnato non ſuccedat filia fœmina,quòd præteritio filiæ fœminæ non reddat teſtamentum nullum , nec etiam deſcendentium ex ea.*
11 *Cui non datur ius dicendi nullum eo caſu,quo in poteſtate, eſt non datur etiā contratab.*
Quòd titulus de coniungendis cum emancipato liberis ſit hodie correctus,ſi ſucceditur ab inteſtato,quia emancipatus præfertur nepoti ex eo .
12 *Filius,qui per emancipationem deſijt tenere primum locum,& nepos ex eo, qui ingreſſus eſt locum eius,tam in ſuitate, quàm in hæreditate poſtea readoptetur,recuperabit locum ſuum, ſi adoptetur in locum patris iſtius nepotis,& totam hęreditatem ſibi aufert, ſecus ſi adoptetur ſimpliciter .*
13 *Si filius,cui' nepos fuerat ſubſtitutus, ſi deceſſerit viuente teſtōre,fuerit deportatus, & ſic factus ſit locus ſubſtitutioni nepotis, poſtea reſtituatur in integrum per principem,ſi recuperat locum ſuum,deijcit nepotem .*
14 *Reſtitutio in integrum non tollit ius alteri quæſitum perfectè, ſed quæſitum non perfectè ſic.*
Bona confiſcata alienata per fiſcum ob crimen alicuius non recuperantur eo reſtituto in integrum .
15 *Reſtitutio in integrum non trahitur retro, ſed operatur, vt ex nunc cum fit .*
16 *Si filius legitimatur, an iſta legitimatio noceat alijs filijs, vel agnatis.*
17 *Legitimatio, quæ fit per ſubſequens matrimonium, quòd minuat legitimam aliorum filiorum.*

18 *Legi-*

18 *Legitimatus ꝑ ſubſequens matrimoniũ an recuperet ius primogenituræ, qđ erat penès alium filium legitimum, qui tamen fuerat ſecũdo loco natus.*

19 *Quid ſi legitimatio fiat poſt mortem patris, ut quia pater mandauit eam fie ri, & quid ſi non mandauit, an fiat præiudicium agnatis.*

20 *Si tempore mortis quis habeat filium, qui erat frater minor, & ſic erat incapax & hæreditas fuerit delata proximioribus, & poſtea ille frater minor efficiatur Epiſcopus, & ſic abſoluatur a regula, & efficiatur capax, quando auferre poſſit hæreditatem alijs.*

Quid in legitimatione, qua fit non per Principem immediatè, ſed per comitem palatinum, ꝙ inſpicienda ſit poteſtas ſibi data.

1 §.Et quid ſi tantum. †Hic ponitur Galli repr̃heñſio de inſufficiẽtia ❘ cir ca caſus, & hoc innuit prouiſio Galli de nepote ſubſtituendo in caſu, quo filius moriatur teſtatore uiuente, & extendit̃ per Scæuolã ad caſum, quo non moriat̃ verè, ſed habeat̃ pro mortuo ciuiliter, puta per deportationẽ. Itẽ ad caſum, quo nec verè, nec fictè moritur, ſed per emancipationẽ deſinit tenere primum locum in ſuitate, nam ẽt nunc nepos, ſi non eſſet ſubſtitutus, ingrederetur locũ eius, & ſi reperiret ſe prætentũ, rumperet. h.d. Diuide in 3. pat. Primo format qõnem uſque ibi, (qd .n.) Secundo reſpondet tacitæ obiectioni, quæ poſſet fieri, qõ non meruerit formari, quia eſt deciſa per ſm̃ caput legis Velle. reſpondet hoc non eſſe uerum, quia l. Vell. loquitur, qñ nepos naſcitur auo viuente, nos loquimur eo mortuo, quod nõ pertinet ad l. Vellei. ſed ad Gallum, & Gallus non prouidit ita plenè circa caſus, ſicut Velle. vſque ibi, (ſed ex ſententia,) ibi determinat quæſtionẽ quo ad ſimilitudinem l. Velle. vt ẽt prouiſio Galli extendatur ad dictos caſus omiſſos. ¶ Poteſt aũt formari qõ duob. mod. Primo, ꝙ ſi filius fuerit inſtitutus, certũ eſt ꝙ nepos naſciturus põt ſibi ſubſtitui ſub conditione, ſi moriat̃ verè teſtatore uiuente, nam hoc caſu Gallus prouidit, ſed an poſſit ſubſtitui ſub ꝯdõne, ſi moriatur fictè? puta per deportationẽ, nam deportatus loco mortui hr̃, vt l. ſi necem. §. ſi deportatus. de bon. lib. & l. j. §. fi. de contratab. Vel pone, quòd fuit emancipatus, & ſic exiuit de medio, & deſinit tenere primum locũ in ſuitate, an nepos naſciturus poſſit in illum caſum ſubſtitui ne rumpat agnaſcendo? Secundo modo poteſt formari caſus, ꝙ nepos fuit ſubſtitutus ſub conditione, ꝙ ſi filius moreretur teſtõre viuente, ipſe non fuit mortuus naturaliter, ſed ciuiliter, vel fuit emancipatus, an nepos admittat̃ ex ſubſtõne ꝑdicta, & ſic non rũpat, an aũt tanquã non ſubſtitutus in dictis caſib. rũpat. Et ſi dicatur iſta qõ non meruit formari, maximè prima, quia ꝑ l. Velleiam in ſecundo capite fuit prouiſum generaliter in omni caſu, quo ſuus hæres. i. qui tenebat primum locum deſineret eſſe ſuus hæres, vt in §. nunc de leg. verſic. & bene. ibi dũ dicit, ſi quis ex eius hæredibus ſuus hæres eſſe deſierit, &c. nam iã quolibet iſtorum caſuum deſinit eſſe ſuus hr̃s, ergo habemus ꝓuiſionem Velle. licèt Iuriſcon. dicat non eſſe verũ, quia l. Velle. prouidit ſolum de nepote, qui naſcit̃ teſtõre uiuente, vt poſſit ſubſtitui in oĩ caſu, quo filius deſinat eſſe ſuus hæres, nos loquimur de nepote naſcituro poſt mortẽ, circa quẽ Velleius ꝓuidit, ſed ſolum Gallus non prouidit niſi in caſu, quo filius deſinat eſſe ſuus hr̃s ꝑ mortẽ naturalẽ. quid ergo erit ĩ dictis alijs caſib. & Iuriſconſultus reſpondet, quod ad ſimilitu. legis Velle. ẽt dicti caſus ſunt admittẽdi, hoc eſt dicere, ꝙ ſicut Velleius in nepote naſcituro teſtatore viuente prouidit, ut poſſent ſubſtitui in oĩ caſu, quo filius deſineret eſſe ſuus, ita ĩ naſcituro poſt mortẽ ſit dicendum, ut poſſit ſubſtitui in omni caſu prædicto. & iſte caſus procedit ſm̃ omnes, poteſt etiam intelligi hæc determinatio, vt rñdeat ad ſm̃ modum formandi qõnem, videlicet, ꝙ ſi nepos ſit ſubſtitutus ſub ꝯdõne ſi filius moriat̃, & ipſe non moriatur naturaliter, ſed ciuiliter, admittat̃ nepos ex ſubſtitutione, & non rũpat. & iſto ẽt modo gl. 2. magna intelligit, licèt quidã dicant ꝯ͂riũ, ꝙ licèt poſſit teſtõr exprimere oẽs iſtos caſus, poſtquam Scæuola introduxit hoc, tñ ſi exprimit̃ caſus mortis tm̃, non veniãt alij, ſed primũ intellectũ tenent cõiter Doct. qa cũ oẽs iſti caſus ſunt neceſſarij, ne teſtm̃ rumpat̃, vt in quolibet ſubſtituat̃, expſſo uno veniãt oẽs l. mulier. ĩ. ad Treb. & ꝑ l. 3. C. de inſti. & ſubſt. ubi expſſo caſu mortis venit ẽt caſus emãcipationis tẽdẽs ad eũdẽ effectũ. ¶ In tex. ibi, (qd ſi nepos, ex quo ꝓnepos inſtitueret̃, &c) iſte caſus de nepote inſtituto, cui ſit ſubſtitutus ꝓnepos, nõ fuit tactus a Gallo, ſed ſupplet̃ a Scæuola in ꝑcedẽn §. pp hoc dixerũt qdã antiq, quos refert gl. j. ꝙ hic forment̃ tres qõnes ꝯ͂ ꝑcedentẽ §. & ꝯ͂ uerba Scæuolæ circa fi. illius §. de vtriuſq; mortis. prima ꝯ͂ verbſi. vtriſq; in pri. huius §. vſq; ad ver. qđ. n. ſcđ. ꝯ͂ uerbũ mortuis. vſq; ad iſtũ verſic. tertia. ꝯ͂ idẽ verbũ in hoc uer. qd ſi nepos, & ꝙ ad nullã iſtarũ rñdeat. quẽ intellm̃ gl. reꝓbat, & bñ tenet, ꝙ duæ tm̃ qõnes forment̃ ꝯ͂ uerba Galli poſita in pricipio, una uſq. ad iſtũ uerſi. (qd ſi,) & ſic in uer. (quid. n.) nõ ponit̃ noua qõ, ſed cõplet prima: alia ponit̃ hic, & ad ambas rñdet̃ ĩ fi. ibi, (ſed ex inĩa &c) tertius intellectus, ꝙ forment̃ duæ qõnes, tã ad uerba Galli ĩ prin. l. ꝗ̃ ad ſuppletionẽ factam per Scæuolam in præcedenti §. & ad ambas rñdetur, & iſtam tenet Bar. quidam aũt moderni dĩit, ꝙ ad neutram rñdetur in iſto § & ꝙ in uerſic. (ſed ex ſnĩa) Scæuola ſolum uoluit dicere, ꝙ Gallus debuit prouidere, poſtea formatur alia qõ in uer. (quid ſi is,) & in uer. melius ergo reſpõdeatur ad omnes. Sed non curo, quia in effectu iſta tendit ad

2 idem cum præcedenti, & eſt ſatis ſuperflua. †Et notatur hic mirabile, ꝙ ſubſtitutio facta de nepote filio inſtituto, ſi morietur viuente teſtatore, locũ ſibi uendicat, ſi filius inſtitutus emancipetur, ut patet in fi. ubi ponitur reſponſio. Ex quo ſequitur, ꝙ inſtõ filij euaneſcit per emancipationẽ, & ſuccedit ſubſtitutio nepotis, nam ſubſtõ ſemper fit in defectum inſtitutionis, ut l. poſt aditam. C. de impub. & ali. ſubſtitu. Et hoc poſt ſuppletionẽ factã per Scæuolã ad conſiliũ Galli, ſed ante ipſam ſecus, qa ſi teſtõr voluiſſet prouidere in caſu mortis ciuilis, uel emancipationis filij de ſubſtõne nepotis naſcituri, non potuiſſet, quia prouiſio Galli, cũ eſſet ꝯ͂ ius cõe, de poſthumo alieno facta in unum caſum. ſ. mortis non extendebatur ad alium, licèt in illo eſſet eadem rõ, ut probatur hic iuncto §. nunc de le. ver. & bñ ĩ. eodem. dum dicit, quis ſupplendus, &c. ubi patet, ꝙ Scæuola ſuppleuit iſtos caſus ad conſilium Galli, & ſic fuit neceſſaria ſuppletio, licèt quidam dicant ꝯ͂rium, ꝙ & ſi non ſuppleuiſſet, tñ de mente Galli potuiſſet ſubſtituere etiam in dictis caſib. omiſſis. arg. ſupra proximo §. in princ. dum dicit idem credendum eſt Gallum, &c. quod non placet per illum tex. in uerb. & benè. nam tunc non eſſet ſuppletio ad ꝯſiliũ Galli, ſed declaratio mentis eius.

3 ¶ †Sed oppo. fortiter, ꝙ licèt filius emancipet̃, non ꝓptea ruat inſtitutio eius, ut infra ead. l. in fi. & Inſt. de hær. inſti. §. ſi ſeruus. & ſic non fiat locus ſubſtõni factæ de nepote eius. ꝯ͂rium iſte tex. u ult. Sol. ſi filio nõ fuiſſet facta ſubſtitutio. fateor ꝯ͂rium: idem ſi fuiſſet facta extraneo, & ſic in hæreditate, non in ſuitate, nam cum illa videatur facta in defectum inſtitutionis, & emancipatio de ſui natura nõ faciat inſtõnẽ deficere, quia poteſt inſtitui non ſolum ſuus, ſed ẽt extraneus, nõ erit locus ſubſtitutioni, ſed hic fuit facta de nepote, & principalius, & potius in ſuitate, ſi filius deſineret tenere primum gradum, licèt in ꝯñtiam etiam in hæreditate, cum ergo per emancipationem deſinat tenere primum locum, fit locus ſubſtitutioni vulgari factæ de nepote in ſuitate, & in conſequentiã in hæreditate, & ſic euaneſcit inſtitutio filij, & ſuccedit ſubſtõ nepotis: hic eſt caſus mirabilis, & hoc ne teſtm̃ rumpatur. Aliàs innuit iſte tex. quòd ſi nepos non fuiſſet ſubſtitutus per emancipationem filij, nepos rumperet teſtm̃ ad ſimilitudinẽ poſthumi, quia agnaſceretur auo. i. inciperet tenere primũ locum in ſuitate, ſicut per veram mortem filij, ad ſimilitudinẽ poſthumi, ut ĩ. tit. j. l. poſthumorũ. & ſ. eo. tit. l. filius a patre. §. j. ex quo ẽt ſequitur aliud, ꝙ tpe teſtamenti filius erat emancipatus, & nepos in ptãe, & ſi fuiſſet inſtitutus filius, & nepos præteritus, teſtm̃ eſſet ipſo iure nullum, hodie verò oĩa iſta correcta ſunt, ut dicam ſuper glo. ¶ Tñ op. fortiter, & in hoc ſemper dubitaui, nam poſito, ꝙ ſubſtituendo nepotem euitetur nullitas teſtamenti ratione præteritionis nepotis, tamẽ incidebatur etiã iure veteri in aliam nullitatem ratione præteritionis filij, quia ſi deficiebat inſtitutio filij, & fiebat locus ſubſtitutioni nepotis, filius habebatur pro præterito, & ſic rumpebat teſtm̃ per cõtratab. Quid ergo prodeſt prouiſio, de qua hic? Reſpõ. multum, quia licèt filius poſſit venire per contratab. tamen nõ niſi ĩ. annum, & ſi hoc non faciat, nepos totum habebit: & ſi dicatur, ſi habebit nepos, habebit etiam filius, cui nepos acquiret, ſi erat in eius poteſtate hoc tempore. Rñdeo, poterit nepos differre immiſſionẽ quouſque ſit ſui iuris, & tunc acquiret ſibi, non pr̃i ſuo, aliàs fateor ꝯ͂rium, ut l. qui in aliena. §. interdũ de acquit. hær. Sed hodie ẽt ſi immiſceat ſe, cum eſt in poteſtate non acquirit proprietatem, ſed ſolum vſumfructũ. Erat etiam alia vtilitas, quia filius per ꝯ͂tab. non auocabat totũ a nepote, ſed dimidiã, & iungebat ſibi per tit. de coniungendis cũ eman. lib. & ſic erit vtile nepoti, ꝙ fuerit factus locus ſubſtõni per emancipationem, aliàs totũ haberet ipſe filius. Cogitabam etiã aliàs, & nunc reperio, ꝙ eundem conceptũ habuit d. Rapha. de Cum. qui ẽt ſolus inter ſcribentes antiquos, & mod. perpẽdit de hoc dubio, de quo ego perpenderam, & ſuper eo multũ inſiſtit, & poſſet dici, ꝙ ſuper emãcipatione filij nõ fiet locus ſubſtitutioni nepotis, niſi in dimidia, & in illa tm̃ corruat inſtõ filij. In altera verò dimidia, quam filius per ꝯ͂tab. eſſet conſecuturus, non corruat inſtitutio, ſed habeat eam ex inſtitutione potius, ꝗ̃ per ꝯ͂tab. ipſe tñ non audet hoc aſſerere per l. cũ inteſta. ĩ. de hær. inſtit. ubi admittitur concurſus inſtituti, ſed ego reſpondeo, ꝙ hoc eſt uerũ regulariter, ſed aliqñ fallit pp impugnantiam rationũ, ut l. ſi pr̃ſa §. Titiũ. cũ l. ſeq. ĩ. de hær. inſt. & ita eſt hic. Fallit ẽt in caſu l. ſi libertus patrono. ĩ. de bo. lib. & tãgit Bar. in l. j. de vulg. & pup. unũ tñ facit dubiũ, qa expediẽtius eſt nepoti, ꝙ filius ueniat per ꝯ͂tab. qa ꝑ lapſum anni repelleret,

quàm ꝙ veniat ex inſtõne ad dimid ã, ex qua perpetuo admit-
tereť, vel põt dici, ꝙ inter tã coniunctus perſonas nõ eſt ad hoc
attendendũ, nec tanꝗ inter iſeſtos talis interpretatio inter eos
faciẽda eſt, vt dr̃ in ſi. de do. inter vir. & vxo. & in §. 2. hodie verò
p̃dicta ceſſant, vt dicã ſuper gl. ꝑ tex. in Auth. de hær. ab inteſt.
§. nulla. ¶ In gl. ꝗ incipit, (nõ ſoluit.) ibi, (ſed tu dic,) hęc vera ſm
oẽs Doct. nã non põt negari, quin in prin. §. formeť hæc qõ, ſi
ſubſtõ ↄcepta eſt in unũ tm̃ caſum. ſ. mortis filij, ſi ipſe nõ mo-
riať naturaliter, ſed ciuiliter, uel emãcipet, an fiat locus ſubſtõ-
ni nepotis, nã ẽt illi, de q̃b. in prin. gl. hoc fateň. cum ergo de-
beat adaptari ad qõnem formatã, vt Inſti. de inutil. ſtip. §. p̃te-
rea. & l. ſi defenſor. §. j. de interrog. act. & in ſi. huius §. in verſi.
ſed ex ſnĩa ponatur trãſio. dicendum eſt, ꝙ voluit rõdere ſic, &
ꝙ fiat locus ſubſtõni ex qua trãſione ſequuntur duo. Quòd te-
ſtator poteſt ſubſtituere ẽt in dictis caſibus omiſſis a Gallo, &
hoc inducit Scæuola ſupplendo ↄſilium Galli. Itẽ ꝙ expreſſo
vno caſu ueniant cæteri data potentia in teſtante, & hoc eſſe
verum probatur tribus rõnibus quæ tanguť in gl. nam inten
tio teſtõris fuit ſubſtituere nepotẽ in caſu, quo filius exiret de
medio, ſed in quolibet iſtorũ caſuum exit de medio, ergo non
eſt curandũ de mõ, ꝑ quẽ exit poſtꝗ habemus effectum, l. cum
ſeruus. de uerb. obl. & q̃a idẽ eſt iudiciũ de ſimilib. quare nõ re-
4 fert, quid ex æquipollentib. fiat. † Et ꝓꝑ hoc allegať iſta gl. ꝙ ſub
ſtitutio vulgaris facta in unũ caſum trahiť ad oẽs ſiſes, unde ſi
ſubſtituo, ſi inſtitutus non poterit eſſe hæres, venit ẽt caſus, ẽt
ſi nolit eſſe. Itẽ ſi exprimať unus caſus impotentiæ, venit etiã
alius. Aduertendũ tñ, ꝙ iſta gl. loquiť in inſtõne vulgari facta
in ſuitate, vt expreſſo uno caſu, in quo p̃cedens in gradu definit
eſſe ſuus veniant ẽt alij ſiſes, ſed Doc. idẽ dñt in illa, ꝗ facta eſt
in hr̃ditate, ut exp̃ſſo uno caſu, in quo non ſit hr̃s, ueniant ſiſes.
Aduertendũ tñ, ꝙ in caſibus non expreſſis dicta ſubſtõ dr̃ taci-
ta & potius legalis, & interpretatiua, ꝗ teſtõris, & ſic dr̃ partim
expreſſa, partim tacita, & hoc uoluit Bar. in l. 1. de vulg. & pup.
eſt aũt magnus effectus, quia ſi ſubſtituo, ſi hr̃s eſſe nõ poterit,
licèt veniat caſus, ſi hr̃s eſſe noluerit, q̃a uenit ex interp̃tatione
legis, non vr̃ data licentia abſtinendi, nec tolliť exiſtentia ſui
hr̃dis poſito ẽt, ꝙ opi. Dy. & Bar. ſit uera in l. ſi filius hr̃s. ſ. eo. ſi-
cut non tolliť ꝑ tacitã comprehenſam in expreſſa pupillari, vt
l. ſi filius, qui patri. de vul. & pup. ſecus ſi verba eſſent gñalia, ſi
hr̃s nõ erit, qnia tunc ꝓꝑ ætatem eorũ ueniunt oẽs caſus ex in-
5 terp̃tatione legali: ſed ex uoluntate defuncti. ¶ † Contra iſta in
gl. opp. de l. cõmodiſſimè. ſ. eo. ſed dic, ꝙ prouiſio facta in unũ
caſum extendiť ad ſimilem, in quo prouidens prouidere po-
tuit, ut hic, ſed facta in una perſona non extendiť ad aliam, ita
loquiť ibi. nã ubi nõ habuit reſpectũ ad certum poſthumũ, &
ſic ille, qui naſcereť in caſu improuiſo, non vr̃ fuiſſe inſtitutus,
ut ibi dixi. adhuc oppon. fortiter de l. ſi ita quis. & de eo, quod
6 no. in l. ſi mr̃. §. ſi. j. de vul. & pup. in gl. † Sol. ſubſtõ. facta in unũ
caſum extenditur ad alium ſimilem, vt hic, facta aũt in unũ tp̃s
non extenditur ad aliud tp̃s, vt in ↄrio. Item facta in una ſpecie
ſubſtõnis, ut in ſuitate, non trahiť ad aliã ſpeciẽ, vt in hr̃ditate,
7 & ita loquiť gl. l. ſi mr̃. §. ſi. ¶ † Vl. opp. ad idẽ, quia ↄdõ debet im
pleri in forma, vt l. Mæuius. & l. qui hr̃di. de ↄd. & demon. ſed ſi
exprimať ↄdõ, ſi me uiuo morieť, & veniat caſus deportatio-
nis, vel emancipationis non impleť in forma. Sol. ſm Pet. Bar.
& alios, ↄrium ꝓcedit in ↄdõne merè uoluntaria, ſed qñ eſt me
rè neceſſaria ad actũ ſufficit, ꝙ adimpleať per æquipollentẽ, &
ita eſt hic, nã qñ fit in ſuitate ad hoc, ut l. locũ habeat, eſt neceſ-
ſe, ꝙ p̃cedẽs in gradu exeat de medio, & cũ hoc poſſet fieri mul-
tis modis, vno expreſſo ueniunt cæteri. Itẽ cũ fit in hr̃ditate ad
hoc, vt habeat locũ, requiriť, ꝙ inſtitutus non ſit hr̃s, & hoc p̃t
cõtingere multis modis, uno ergo expreſſo ueniunt cæteri, q̃a
teſtõr cenſeť cogitaſſe plus de effectu ↄdõnis, ꝗ de mõ, ſufficit
ergo ꝙ habeamus effectum ad quẽ cẽſetur ſe retuliſſe, licèt nõ
venerit per illũ modũ, quẽ expreſſit. Idẽ ſi eſſet neceſſaria ad ef
fectũ actus ut l. mulier. j. ad Treb. & C. de inſt. & ſubſt. l. 3. ſed
qñ eſt oĩno uoluntaria cenſeť habuiſſe reſpectũ ad modũ, &
formã, pluſquã ad effectũ, iõ requiriť, ꝙ impleať in forma ſm
8 Doc. ſubtiliter, & notabiliter. † Et uide hic ꝑ Bar. ſuꝑ illo articu-
a lo, ſeu brocardo. an caſus omiſſus [a] habeat pro omiſſo, uel pro
expreſſo, & utrũ referat, quid ex æquipollentib. fiat. Patet ẽt ex
p̃dictis, ꝙ ꝑ ſubſtõnem vulgarẽ factã in ſuitate nõ tolliť ſuitas
p̃ſuppoſita ẽt pro uera opi. Dy. & Bar. ꝙ ꝑ factã in hæreditate
tollať, nam illa, ꝗ fit in ſuitate, ↄcipit in caſum, quo ille, q̃ p̃cedit
in gradu morieť teſtõre viuente, quo tp̃e non hẽt facultatem
adeundi, vñ nõ vr̃ data licentia abſtinendi ꝑ rãm iſ põt. de ac-
quir. hær. & hoc probať hic, q̃a ſi tollereť ſuitas, ẽt anteꝗ filius
emãcipareť, deſineret eſſe ſuus ꝑ ſubſtõnẽ nepotis, & fit locus
ſubſtõni, cuius ↄriũ hic patet a ↄrio ſenſu, & hoc tenet Bar. &
oẽs. ¶ In gl. ibi, (neq; obſtat in Auth. de hær. ab inteſt. §. nullũ)
ꝑ quã patet, ꝙ cũ emãcipatus ſuccedat hodie, ac ſi emãcipatus
non eſſet, vt ibi dr̃, & qđ ẽt vr̃ de iur. C. ut l. meminimus. de legi.
hær. ubi dr̃, ꝙ ſuccedit ad ſimilitudinem ſuorum, & debet p̃fer-
ri nepoti ex eo in ſucceſſione, ſicut præfertur, ſi non eſſet emã-
cipatus, ſed per iſtum tex. patet ↄrium ex his, quæ ſuper eo dixi,
quia ſi poſt teſtm̃ emancipetur, euaneſcit eius inſtõ, & fit lo-
cus ſubſtõni nepotis, & ſic nepos præferreť ſibi gl. rñdet mira-
biliter, ꝙ ibi loquitur, quando nullum factum eſt teſtm̃, ſed qñ
eſt factum, iura uetera remanent incorrecta, ut aliud ſit in e-
mancipato, quã in ſuo, & idem no. in Auth. ex cauſa. C. eo. tit.
9 & l. ſi emancipati. de coll. † Primum dictum gl. intellige, ꝙ emã-
b cipatus hodie [b] ſuccedit de iure ciuili per illam Auth. & ſic põt
adire vſque ad 30. ann. qđ olim non erat, ſed de iure prætorio
tm̃ per bon. poſſ. vnde liberi. quam habebat neceſſe petere, j.
ann. & in hoc iura uetera ſunt correcta, non tñ quantũ ad mo
dum ſuccedendi, quia filius in p̃tãte eſt ſuus hr̃s ſtatim mortuo
patre ẽt ignorans, & tranſmittit hæreditatem ad quoſcunque
ſed emancipatus non efficiť ſuus hæres, nec hæreditatem non
aditam tranſmittit ad ex̃neos hæredes, licèt trãſmittat ad ſuos
deſcendentes per tit. de his, qui ante aper. tab. & ſic hẽt neceſ-
ſe adire, ſicut quilibet extraneus. Nam ſuitas procedit rõne pa-
triæ p̃tãtis. Secundum autem dictum non eſt ſimpliciter verũ,
ſed procedit eo caſu, quo filius emancipatus eſſet p̃teritus cũ
cauſa legitima. Nam tunc non eſſet teſtm̃ nullum ſed haberet
neceſſe uenire per contra tab. ſicut olim, ut no. per glo. in l. ſi fi-
lius. ſ. de mino. ſi autem ſine cã hodie eſſet nullum, ſicut in filio
in poteſtate, ut no. glo. in Auth. de hære. & Fal. §. exhæredatos.
Si verò filius emãcipatus ſit inſtitutus, & nepos ex eo ſibi ſub-
ſtitutus, ſi deceſſerit viuo teſtõre, tunc iſta gl. adhuc innuit, ꝙ
hodie idem ſit, qđ hic dr̃, vt propter emancipationem ſecutam
poſt teſtm̃ fiat locus ſubſtõni nepotis, & ſic nepos p̃ferať filio,
& habeat filius neceſſe uenire per ↄtab. ut dixi ſuper tex. & ꝙ
ſi nepos non fuiſſet ſubſtitutus, rumperet teſtm̃ agnaſcendo
tãquam filio de medio ſubducto. Et ſi tempore teſtamenti eſ-
ſet emancipatus filius, teſtm̃ eſſet nullum, in quo nepos ex eo
eſſet præteritus, ꝗ oĩa falſa ſunt, nã ſi nullo facto teſtõ filius e-
mancipatus p̃ferreť nepoti ex eo in iſta hr̃ditate, fortius eo fa-
cto, & inſtituto filio, q̃a non dẽt eſſe deterioris ↄdõnis hñs uo-
luntatẽ patris expreſſam, ꝗ ſi haberet tacitam ab inteſtato. l. Ti
tia Seio. §. ſi. de leg. 2. nec pr̃ põt dici deliquiſſe, ſi expreſſe reliqt
ſibi id, qđ tacitè videreť reliquiſſe, ſi nõ feciſſet teſtm̃. l. ſi quis
cũ nullũ. de iure cod. iõ dic, ꝙ iſte §. eſt hodie correctus in hoc,
& ꝙ nõ fieret locus hodie ſubſtõni factæ de nepote ꝑ ſolã emã-
cipationem filij. Silr̃ ſi nepos eſſet p̃teritus, non redderet teſtm̃
nullum, nec rumperet, q̃a cũ ab inteſtato nihil eſſet habiturus
p̃decedẽte p̃re ſuo, nõ debebať ſibi lẽima, qm̃ lẽima eſt portio
portionis debitæ ab inteſt. l. cũ quæritur, & l. parentib. C. de in-
offi. teſt. ſed ab inteſtato nihil debeť, ergo nec lẽima, & ſi ita eſt
eius p̃teritio nõ reddit teſtm̃ nullũ, quia ſolũ p̃teritio illius, cui
lẽima debetur, teſtm̃ reddit nullum, cũ ius rumpẽdi reguletur
a iure ſuccedendi, ut l. j. circa prin. j. de ↄta. & ad hoc eo. tit. l. ſi
poſt. §. liberi. vbi non datur ↄta. liberis, qui ab inteſtato nihil eſ-
ſent habituri, ergo nec ius dicendi nullũ, q̃a procedunt ad pa-
ria, & ita tenet hic Bar. & dixit ſe ↄſuluiſſe, & ẽt Bal. & Ang. ſeq-
10 tur. † Per qđ ẽt determinať qõ ſtatuti dicentis, ꝙ exiſtente ma-
ſculo, vel agnato nõ ſuccedat filia fœmina: nã dicto caſu, p̃teri
tio filiæ fœminæ non reddit teſtm̃ nullũ, nec ẽt deſcendentiũ
ex ea, & hoc tenet Bar. in l. ſi. ad Tert. & Bal. in l. maximũ vitiũ.
C. de lib. p̃te. Quidã dixerunt teſtm̃ non eſſe nullũ de iure ciui-
li, & ſic poſſe adiri, ſed poſt hr̃ditatẽ aditã poterit ↄtab. & hoc
vr̃ tenere Bal. & Ang. in l. ſi emancipati. de colla. qđ nõ placet,
& ↄrium conſului, & multi alij, quia cui non dať ius dicẽdi nul
lũ, eo caſu, quo eſt in p̃tãte, nõ dať ẽt ↄtab. ad hoc. j. de bo. poſ.
11 l. non eſt ambigendũ. † Ex p̃dictis patet, an titulus de coniungẽ-
dis ſit hodie correctus, & hr̃ ſi ſuccediť ab inteſtato, dic ꝙ ſic,
q̃a emãcipatus præfertur nepoti ex eo. Sed ſi eſſet factũ teſtm̃.
in quo nepos in p̃tãte eſſet inſtitutus, & filius pr̃ eius p̃teritus
cũ cã, & ſic haberet neceſſe uenire per ↄtab. vr̃ tenere Bar. in l.
j. de ↄiungen. cũ eman. lib. & ẽt Ang. in l. cũ ꝓponas. ſ. de inoff.
teſt. ꝙ non ſit correctus, & ꝙ ꝑ ↄtab. auocauit duntaxat dimi-
diam, qđ nota. ¶ In gl. ead. ibi, (ſed quid ſi emancipatus reado-
pteť.) Iſta qõ ꝓcedit iure iſto, nõ iure hodierno, ꝑ ea, ꝗ dicta ſũt
12 ſupra. † Quæriť ergo, ſi filius, q̃ ꝑ emancipationẽ deſijt tenere
primum locũ, & nepos ex eo ingreſſus eſt locum eius, tam in
ſuitate, ꝗ in hr̃ditate, & poſtea readopteť, an recuperabit locũ
ſuũ, & ſic deijciat nepotẽ, qui inceperat primum locum tenere
gl. iſta dicit. ꝙ nõ. Doc. dñt eam veram qñ fuit readoptatus ſim
pliciter, non tãquam pater illius nepotis, quia tunc illũ nepo-
tem

ADDITIONES.

a Caſus omiſſus. Adde glo. & ibi Ioan. An. in c. ſuſceptum. de reſcr. lib. 6.
b Emancipat. § hodie. Adde glo. in l. ſi. ff. de inter. act.

tem non vr̃ procedere in gradu, ſed loco cuiuſlibet extranei a-
doptati habet̃: ſecus ſi fuiſſet adoptatus tanquam pr̃ illius ne-
potis, quia tunc præcederet eum in gradu, vt no. in §. ſi quis fi-
lium, allegato in gl.& probat̃ in l.3.§.1. de contratabul. & ſm
iſtā diſtinctionem intellige l. ſi pater filium cum ſua gl. ſ̃.de a-
dop. Aduerte, vt intelligas, nam dico, ꝙ ſi adoptat̃ in locū pr̃is
iſtius nepotis, deijcit nepotē ex toto, & totam hr̃ditatē ſibi au
fert, ac ſi nunq̃ fuiſſet emancipatus, vt ſic potius redditus ſit
ad primum gradum, & locum quam tranſlatus de nouo, vt ſu-
pra eo.l.filio.quem pater.ſed ſi adoptatus ſimpliciter, tunc re-
putat̃ tanquam quilibet extraneus adoptatus reſpectu huius
nepotis, ideo non aufert ſibi totū, quia non præcedit eū in gra-
du, ſed quia ſua inſtitutio euanuetat per emācipationē, & nūc
reperit ſe præteritū, rumpit teſtamētum, & ſic auocat dimidiā
per l.pcedentē in §.1.ibi non qdē adoptauit,&c. Nec obſtat di-
ſtinctioni prædictæ l.filio quem pater.ſupra eodem.vbi non re-
fert, qualiter adoptet̃, quia ibi qn̄ fuerat exhæredatus, nos loq-
mur, quando fuit inſtitutus, & nepos ſubſtitutus, & quærimus,
an præferat̃ nepoti, & ꝯſtat, quòd non poteſt præferri, niſi præ-
cedat eum in gradu. Nec etiam obſtat l.ordine. ĵ.ad municip. p
quam videt̃, ꝙ non recuperet locum ſuum, quem reperit occu
patum per nepotem, quia ibi loquitur de occupatione perfe-
ctè facta, ſed hic nondum pfectè facta erat, cum teſtator adhuc
uiueret, & ſic ſubſtitutio nepoti adhuc nō erat cōfirmata mor-
te, ideo ſi readoptet̃ in locum patris, nepos recuperat, & illum
23 deijcit.¶† In gl.ibi (ſecus in filio deportato, & reſtituto) ſupple
per principem, vult ergo gl. ꝙ ſi filius, cuius nepos fuerat ſub-
ſtitutus, ſed deceſſerit viuente teſtatore, fuerit deportatus, &
ſic factus eſt locus ſubſtitutioni de nepote, vt colligit̃ hic in tex.
poſtea reſtituat̃ in integrum per principem, indiſtinctè recupe
rat locum ſuum, & deijcit nepotē, & ſic annihilat̃ ſubſtitutio,
& reuiuiſcet eius inſtitutio, nec iſto caſu diſtinguit̃, an reſtituat̃
ad locum, quem prius tenebat id eſt tanq̃ pr̃ illius nepotis, vel
ſimpliciter, quia de natura reſtitutionis in integrū eſt repone-
re rein priſtinum ſtatum, l.ꝙ ſi minor.§.reſtō.de min.& ſic cen-
ſetur reſtitutus tanquam pater illius nepotis, non ſic in readο
24 ptione, quæ pōt fieri tanq̃ de ex̃neo.† Not. ergo ttia ex iſta glo.
primo illud, quod dixit, ſecundo, ꝙ reſtitutio in integrum non
tollit ius alteri quæſitum perfectè, ſed q̃ſitum non perfectè ſic,
nam uiuente teſtōre q̃ſitum eſt, ſed non perfectè, quia fuit fa-
ctus locus ſubſtitutioni, & nepos iā erat ingreſſus in locū filij.
Iſta ergo reſtitutio illud ius bene aufert, ſed poſt mortem eſt q̃-
ſitum perfectè, qa ſubſtitutio eſt confirmata, & ideo tollit, qđ
intellige ſiue nepos iam ſe immiſcuerat hæreditati, ſiue non, qa
q̃ſitū erat ſibi ius immiſcendi, quod auferri nō dēt ſine eius vo
luntate, non princeps credit̃ voluiſſe auferre, vt l.a.§.meritò, ne
quid in loc.pub.& probat̃ quod dixi, & iſtud, quod vult iſta gl.
hodie ſatis clarā.in c.quāuis de reſt.lib.6.Ideo ſi bona alicuius
fuerunt confiſcata propter crimen, & p fiſcum alienata, deide
reſtituat̃ in integrum, nō recuperat bona alienata p hāc gloſſ.
& per l.ꝙ ſi minor.§.Scæuola.cum ibi no.de mino. ſecus, ſi nō
eſſent alienata, vt l.1.C.de bo. dam.cum ibi no.& idē in reſtitu-
tione in integrum, q̃ concedit̃ ratione ætatis, vt in c.§.Scęuola.
25 ¶† Tertio, & vl.no.ex iſta gl.& hoc allegat̃, ꝙ reſtitutio in inte-
grum non trahit retrò, ſed operat̃ vt ex nunc, cum ſit, qa ſi tra-
heret̃ retrò, tolleret ius interim alteri q̃ſitum, ſicut fictio poſt
liminij. vt ĵ.ti.1.l.ſi quis filio, §. ſed ſi pater. Ratio diuerſitatis,
quia fictione poſtliminij ſubeſt ſpes probabilis, etiam antequā
redeat captus, iō alteri nō pōt perfectè acquiri, vt l.nec nos. C.
de cap. Sed de reſtitutione in integrum, quæ fit a principe, anq̃
fiat non ſubeſt ſpes, cū dependeat a voluntate principis. & ſic
26 reputat̃ quaſi impoſſibilis.l.apud Iul.§.fin.de leg.1.¶† Et præ-
a dicta inducunt̃ ad qōnem quotidianam, ſi filius legitimat̃,[a] an
iſta legitimatio noceat alijs filijs, vel agnatis, nam ſi legitimatio
traheret̃ retro ad ſimilitudinē fictionis, clarum eſſet, ꝙ ſic, quia
fingeret̃ nunquam fuiſſe illegitimus, ſi non trahit̃ retro, non
fit præiudicium illis, quibus eſſet ius q̃ſitum perfectè, vt ſi facta
eſſet poſt mortem patris, ſecus ſi in eius vita, vel eā poſt mor
tem, ſi pater mandauit eam fieri, & iſtā partem tenet Barto.hic
in effectu, quia legitimatio eſt quædam reſtitutio nataliū, & de
natura reſtitutionis non eſt, ꝙ trahet̃ retro in pīudiciū illorū,
quib.eſt ius q̃ſitū, vt in hac gl.no. Sed aduerte, qa Bar.non pfe-
ctè declarat iſtum articulum, dic ergo, ꝙ ſi fiat in vita pr̃is, & p
eius poſtulationē, ſi qdē pr̃ non hēat alios filios ltimos, ſed bñ
hēat agnatos, pcedat dictū Bar. indiſtinctè, qa valet ltimatio, ēt
ſi de illis non fuit facta mentio, nec conſenſerūt, nec fuerūt req
ſiti, vt.l.cū adoptio ſ̃.de adop.qa pr̃ poterat illis auferre bona
extraneum inſtituendo, ergo, & iſtum ltīmando ſine iniuria il-
lorum. Si aūt hēat filios ltimos, tunc ſi de illis non fuit facta mē
tio in gn̄e, vel ſpē, non valuit ltimatio tanq̃ ſurreptitia, qa non
ſolet fieri niſi in defectum legitimorū filiorū, vt in Auth. quib.
mod.na.effi ſui.§ generaliter. & in Auth. qb.mod.nat.effic.le.
§.ſi quid igit̃, in quib. eſt expreſſum, vnde creditur, quòd prin-
ceps non legitimaſſet ſi ſciuiſſet, ſubeſſe ltimos. Si aūt fuit facta
mētio, tūc ſi fuit dictū, ꝙ nō fiat eis pīudiciū valet ltimatio, tñ
ille nō ſuccedit cū ltimis ab inteſtato, ſed pr pōt bñ ſibi ī teſtō
reliqur̃. dūmodo ltimā filiorū ltimorū nō minuat. ita itelligo
qđ no. Io. An.in add.Spe.in ti.de ſucc.ab inte. añ fi. vbi refert:
qōnē diſputatā. ſi aūt nō dixit, ꝙ nō fiat eis pīudiciū, tūc pote-
rat ſuccedere ēt ab inteſt.& hoc in ltimatione, quæ fit p princi
17 pem.† Sed in illa q̃ fit per matrimonium ſubſequens, videtur, ꝙ
p eā poſſit minui etiam legitima aliorum filiorum per illum §.
generaliter. in fi.& per rōnē, qa pr̃ recipiendo nouam vxorem,
& procreando ex ea filios pōt pīudiciū facere primis liberis in
diminuendo ltimā, nā ſi hēbat vnicū filiū, debebat̃ ſibi tertia
oīū bonorū p ltima: ſi recipit vxorē, & pcreat aliū, illa tertia di
18 uidit inter ambos.¶† Et ex iſtis patet, qd iuris in qōne, q̃ tractat
Io. An.in mercu.in r̃la ſine culpa. de ltimato p ſubſequēs mr̃i-
b monū: an recuperet ius[b] primogenituræ. qd erat penes alium
filiū legitimū, q tñ fuerat ſcđo loco natus? & vr̃, ꝙ ſic p pdicta,
ipſe tñ determinat ꝯriū, dicit tñ ſe multum dubitare: p ſua tñ
deciſione facit, qa in iure primogenituræ nō vr̃, ꝙ pr̃ poſſit in
pīudiciū filij diſponere, ſicut nec de feudo. vt ī c.1.de ſucceſ.feu.
ſed ꝯ eū facit rō, q̃ ſ̃.dixi qa ꝯhendo matrimonium vr̃, ꝙ poſſit.
Facit ēt ꝯ determinationē Io. An.gl hic poſita, qa ltimatio quę
fit p ſubſequens mr̃imoniū, fit viuente teſtōre, vel eo, de cuius
hr̃ditate agit̃.& ſic tpe, quo ius primogenituræ non erat adhuc
perfectè quæſitum ſecundogenito. vr̃ ergo, ꝙ licèt ſecundoge
nitus incæpiſſet tenere primum locum, qa primo loco natus
eſt legitimus, & naturalis legitimatus, qui primo fuerat natus
non legitimus, ipſum deijciat, cū ltimatio ſit reſtitutio natalīū,
ſicut hic gl. dicit de filio deportato, & reſtituto, ꝙ deijcit nepo-
tem, q incæperat tenere primum locū, ſi reſtituat̃ teſtatore vi-
uente, nec video quomodo poſſit reſponderi ad hanc glo. niſi
dicat̃, ꝙ in qōne Io. An. nō poterat teſtator diſponere ꝯ illum,
cui fuerat q̃ſitum ius primogenituræ, ſed hic bñ poterat diſpo-
nere, tñ hæc reſponſio tollit̃ p ea, q̃ ſ̃.dixi, qa ꝯhēdo mr̃imoniū
pōt facere ꝯdōnē deteriorem ēt illius, cuius aliter diſponen-
19 do, nō poterat, vt in legitima.† Si verò legitimatio fiat poſt mor
te pr̃is, ſi qdē pr̃ mandauit eā fieri, idē p oīa, q̃ ſ̃.ſed ſi nō manda
uit, tūc cū ius adeundi, & ſuccedendi ſit delatum alteri, ſi non
fiat de illo mētio in gn̄e, vel in ſpecie non valet, qa nō eſt cre-
dendū, ꝙ princeps voluerit ius illi quæſitum auferre, nec curo
hoc caſu, an ſint alij filij legitimi, & naturales, an non, ſed alij
conſanguinei, vel agnati, & in hoc differt iſte caſus a præcedē-
ti, in quo de agnatis non eſt fienda mētio, ſed in hoc ſic, qa iā q̃-
ſitum erat ius ſuccedēdi, quod ſine ipſorum volūtate auferri n̄
debebat, vt l.id, quod noſtrum. de reg.iur. nec curo, an illi iā adi
uiſſent hæreditatem, vel non, & hoc videt̃ tenere Hoſt. in ſum-
ma qui fil. ſint leg. in prin. pen. colu. & Bal. in princip. C. circa
fin. licèt in l. Deo nob. de Epiſ. & cle. ad fi. videat̃ facere dr̃iam,
an hæreditas ſit adita, vel non: ſed prima magis placet quantū
ad hunc caſum, licèt quantum ad ſequentem poſſit iſta diſtin-
ctio procedere. Si aūt tacta ſit mentio, quia legitimauit nō ob-
ſtante, quòd alijs ſit delatum ius ſuccedēdi, vt vidi in quibuſdā
legitimationib. tunc bene diſtinguo, an hereditas eſſet adita, &
puto, quòd legitimatio non valeat quantū ad pręiudiciū illius,
qui adiuit, qa cū ſibi ſit acquiſitum dominium, licèt per modū
iuris ciuilis, quia tamen dominium de ſe eſt iuregētiū, vt l. hoc
iure ſ̃.de iuſti.& iure. nō pōt ſibi auferri per principem ſine cā
ꝯcernente publicam vtilitatem, vt plene no. in l. fi. C. ſi ꝯ ius vr̃
vti. pub. ſed ſi hæreditas nō eſſet adita, tūc licèt eſſet delatū ius
c ſuccedēdi, qa illud eſt merè de iure ciuili, princeps[c] pōt auferre
iuxta ea q̃ no. Inno. in c. q̃ in eccleſiarū. de ꝯſti. & ita aliàs dixi
conſulendo, licèt nō reperiā aliquē hoc tāgētē, & ſm iſtā diſtin
ctionē intelligo no. p Io. An. in loco ſ̃. allegato in addi. Spec. ti.
20 de ſucceſ. ab inteſtato. añ fi.† Similis qō formatur p Bal. ſi t pe mor
d tis qs hēat filiū, qui erat frater[d] minor, & ſic erat incapax in cōi
& particulari, & per ꝯſequēs hr̃ditas eius fuit delata pximiori-
bus, ſi poſtea ille frater minor efficiat̃ Epiſcopus, & ſic abſoluat̃
à r̃la, & efficiat̃ capax, vtrū auferat hr̃ditatē alijs: nā diſtinguit,
an alij iam adiuiſſent, vel non, vt in d.l. Deo nobis, vbi omnino
vide. Quid autē in legitimatione q̃ fit non per ipſum principē
immediate, quo caſu procedūt ea, quæ dicta ſunt, ſed p comitē
pala-

ADDITIONES.

a ¶Si filius legitimatur. Adde Doct. in c. uenerabilem. qui filij ſint legi.& per Alb. de Roſ. in tract. de legitimatione.

b ¶An recuperet ius. Adde Mar. de lau. in tractatu primogenituræ.

c Princeps poteſt. Adde Bal. in l. qui ſe patris. C. unde lib. & adde, ꝙ hanc opi. refe rendo Pau. de Caſt. hic tenet Ale. de Imo. in conſi. 2. col. 6. uer. & caſum noſtrū in fi. in 1. volu. vbi vide Cur.

d Qui erat frater. Adde cle. exiui de Paradiſo. de verb. ſign. & Bar. in tractatu minoricarum.

a palatinum? R̃ndeo, *inſpicienda eſt poteſtas ſibi data, & in du-
bio non cenſet data poteſtas legitimandi, niſi eo mõ, quo prin-
ceps eſſet legitimaturus ex ordinaria p̃tãte, nõ ex ſuprema. ar-
gu. in l. in teſtõ. in fin. C. de teſt. mil. & quod ibi dixi in fi. de offi. p̃
fect. prætoro. ¶ Et ſic ſi p̃r habebat filios lẽimos, & naturales, et
ad inſtantiam eius, & eo viuẽte, non poterit lẽiman baſtardus,
q̃a ipſe princeps non legitimaret ex ordinaria p̃tãte, vt in d. §.
generaliter. in Auth quibus modis na. effi. ſui. licẽt poſſet exple
nitudine poteſtatis faciendo de illis mentionẽ. ſed iſte comes
nullo modo poterat, ſi ſimpliciter data eſſet ſibi poteſtas legi-
timandi, nec ſuit dictum etiam extantibus filijs legitimis.

ADDITIO.

a ¶Reſpondeo. Adde quòd idem tenet d. Alexan. de Imo. referendo dicta Paul. de
Caſt. hic in conſ. 50. colu. fi. circa prin. in 2. vo. Fran. de Are. hic, & in conſ. ſuo
157. & ita in facto conſulendo allegaui in conſi. mihi 13. incip. ſtatuto Ianuæ.
vbi vide latè. Et adde prædictis etiam Alex. de Imo. in conſi. 67. colu. pen. ver-
ſic. etiam facit. & in conſi. 114. col. pen. in 3. volu. verſi. & pro parte. & ibi alle-
gat eundem Paul. in conſi. 181. incip. ſuper eo, quod primo loco. Cur.

---

1 *Suppletio Scæuole ad conſilium Galli.*
2 *Pluralis numerus interdum ponitur pro ſingulari.*
Statutum puniens inducentem falſos teſtes habet locum etiam, ſi inducat vnum ſolum falſum teſtem.
3 *In dubio debemus facere interpretationem pro ſuſtentatione teſtamentorũ propter publicam vtilitatem.*
Publica vtilitas vertitur, vt teſtamenta mandentur executioni.
4 *Lex Velleia non inducit rupturam teſtamenti, ſed abſtulit.*
5 *Quòd poſſim inſtituere illum, qui eſt apud hoſtes ſub conditione, ſi redierit, licẽt tempore teſtamenti ſit incapax.*
Valet inſtitutio facta de ſpurio per patrem ſub conditione, vel quando legitimabitur, ſi poſtea legitimatio ſequatur.
Inhabilis ad teſtandum non poteſt teſtari ſub conditione ſi, vel quando efficietur habilis.
6 *Nepos natus ex filio ſpurio, vel inceſtuoſo, an poſſit hæres inſtitui ab auo, & quid ſi natus eſt ex filio naturali.*
7 *Quid in nepote baſtardo ex filio legitimo.*
8 *Quid in auia, quę teſtatur, & quid in nepote baſtardo ex filia, quòd poſſit ſuccedere auiæ maternæ, vel auo materno ſicut, & matri.*

1 §. Quid ſi is. †Hic ponit alia ſuppletio Scæuolæ ad ꝯ-
ſilium Galli de caſu ad caſum, ſicut in p̃-
cedẽti §. & hoc inuit Prouiſio Galli facta in caſu, quo filius mo
riat teſtõre viuente, extendit per Scæuolã ad caſum, quo filius
verè moriat teſtõre mortuo, ſed fingat mortuus eo viuente. Itẽ
facta de nepote naſcituro poſt mortem ſui patris extenditur ad
caſum, quo naſcit verè ipſo viuo, ſed fingit natus eo mortuo. h.
dicit in effectu. Et ſic eſt duplex ſuppletio, quarum vna cõcer
nit perſonam filij inſtituti, cui nepos fuit ſubſtitutus: altera
concernit perſonam ipſius nepotis. de j. vſque ibi (vel etiam ad
huc, illis viuis, &c.) de ſecunda vſque ibi (nam & hic caſus.) Item
diuide in 3. par. q̃a primo ponunt p̃dictæ duæ ſuppletiones vſq.
ibi (nam) & hic ſecundo reſpondet tacitæ obiectioni, quæ pote
rat fieri, ꝙ dictæ ſuppletiones non eſſent neceſſariæ, quaſi dicti
caſus determinent per Velleium, & dicit hoc non eſſe verum
vſque ibi (melius ergo) tertio determinat, qđ in prima parte po
ſuerat dubitãdo ſicut in p̃cedenti §. ¶ In tex. ibi (quamuis poſt
mortem patris) & ſic non habebant locum verba Galli, qui lo-
cutus eſt de filio iſtituto, qui morit teſtatore viuẽte, ſed hoc eſt
verũ inſpecta veritate, ſed inſpecta fictione fingit mortuus pri
ma hora captiuitatis, & ſic patre viuẽte, tñ ad iſtũ caſũ non ex-
tendebat prouiſio Galli, q̃a erat ꝯ ius cõe, & ſic non extende-
bat ad caſum fictẽ, vt l. 3. §. hæc verba. cũ ibi no. ſ. de nego. ge.
fuit ergo neceſſaria ſuppletio Scæuolæ, & ideo ſupplet, vt etiã
in dictum caſum poſſit nepos ſubſtitui, & iſte eſt vnus intelle-
ctus. vel ꝙ ſi facta eſt ſubſtitutio ſimpl̃r in caſu, quo filius mo-
riat teſtõre viuente, locum habeat etiam, ſi moriat eo mortuo
apud hoſtes, quia fingit mortuus eo viuente, & ſic comprehen-
dit caſum verum, & caſum fictum, quia facta ſuppletione per
Scæuolam, vt poſſit fieri ſubſtitutio in dicto caſu, prouiſio teſtõ-
ris non eſt ꝯ ius commune, & iõ facta in unum caſum compre
hendit alium ſimilem, ſicut in p̃cedenti §. & iſte eſt alius intelle
ctus, & bonus, quẽ ponit gl. fi. ſicut in ſimili no. in p̃cedenti §.
¶ In tex. ibi (poſt mortem) .ſ. aui naſcet ſupple nepos, & ſic tan-
git hic alia ſuppletio fienda circa conſilium Galli, quia Gallus
fuit locutus de nepote, qui naſceret poſt mortem aui, & etiam
patris ſui. Sed ponamus, ꝙ in caſu ſ. dicto nepos iſte naſcat poſt
mortem aui, tamen viuente patre ſuo apud hoſtes, qui pater po
ſtea apud hoſtes morit, certẽ inſpecta veritate non hẽt locum
verba Galli, quia natus eſt viuente ſuo patre, ſed inſpecta fictio
ne bñ hñt locum, quia cum p̃r fingat mortuus prima hora ca-
ptiuitatis, nepos p̃ conſequens cenſet natus poſt mortem fictã
ſui patris, vt tñ ad hunc caſum non extendat prouiſio Galli per
rationem, de qua ſupra. ideo Scæuola ſupplet, vt poſſit ſubſtitui
nepos prædictus in dictum caſum, & ſi fuit ſubſtitutus ſub con
ditione, ſi naſcet mortuo auo, & etiam patre ſuo, admittet hoc
caſu, tanq̃ natus poſt veram mortẽ aui, & poſt mortẽ fictam ſui
patris. Sed iſte vr ſibipſi ꝯriari, dum dicit poſt mortẽ aui, & ſ. di
xerat, viuis. nã ſi dicit natus eſt poſt mortẽ aui, falſum eſt, ꝙ fue
rit natus illis viuis. ſ. auo, & p̃re ſuo pp glo. 2. q̃ incipit, ſic ꝯſtrue
multum laborat. ſed finaliter tene vltimã expoſitionem, vt po-
natur pluralis pro ſingulari, & exponat illis viuis. i. illo viuo. ſ.
p̃re ſuo, q̃ vere viuebat apud hoſtes tẽpe, quo nepos eſt natus, li-
cẽt eo mortuo penès hoſtes fingatur tunc fuiſſe mortuus, & ſic
a not. ꝙ interdũ pluralis numerus *ponit p̃ ſingulari. †Vnde in-
2 ducit per Bal. ſi ſtatutum punit inducentem falſos teſtes, vt ha-
beat locum ẽt ſi inducat vnum ſolum falſum teſtem. vide per
Bar. in l. 2. §. hoĩes. de vi. bo. rap. & adde l. 3. §. j. de neg. geſt. vbi edi
ctum prætoris loquens in plurali de gerente negotia aliena lo-
cum ſibi vendicat, ẽt ſi vnum tñ. Bal. aũt dicit, ꝙ tex. põt p̃prie
ſtare, ſi fiat trãſitus de nepote ad pronepotẽ, q̃a filius, & nepos
erant apud hoſtes, & pronepos fuit inſtitutus ſm id, quod hr̃
in §. idem credẽdum. qui poſtea natus eſt illis viuis, ſed mortuo
auo, tñ lr̃a non patitur hanc tranſgreſſionem, cõiter ergo tene
tur id, quod ſ. dixi. ¶ In text. ibi (ad l. Velle. non p̃tinet) q̃a in i.
capite loquit de nepote, quia naſcit mortuo filio, & auo viuen
te, ſed hic naſcit ecõuerſo viuente filio, & auo mortuo: vñ ſiue
inſpiciat veritas ſiue fictio quantũ ad filiũ, caſus iſte de nepote
nato poſt mortẽ aui nõ põt ad Velleiũ pertinere, ſed ad ſolum
Gallũ. & eo mõ nec ſm caput dictæ legis, qđ loquit de nepote,
q̃ erat iã natus tpe teſti, & hic naſcit poſt, fuit ergo neceſſaria
ſuppletio, ſed nec ad Gallum vr pertinere, ẽt inſpecta fictione,
q̃a Gallus loquit, qñ filius morit poſt teſtm̃, ſed cum hic tpe te
ſtamenti eſſet apud hoſtes ſi poſtea ibi morit, fingit mortuus p̃
ambula hora captiuitatis, & ſic ante teſtm̃, vñ nec inſpecta veri
tate, nec inſpecta fictiõe vr iſte caſus ad Gallũ p̃tinere. verũ q̃a
iſte caſus eſt de nepote, qui naſcit poſt mortem aui teſtatoris,
de quo ſolus Gallus fuit locutus, nõ Velleius, potius reducit ad
prouiſionem Galli, q̃ Velle. nam quicquid dicit vſque ad §. nũc
de l. pertinet ad prouiſionem Galli, & ſuppletiones, q̃ hic fiunt,
3 omnes concernunt illum, vt dicit gl. j. ead. l. §. ſi eius. ¶ †In tex.
ibi, vtilitate, dicit gl. ſ. publica, quæ vertit in ſuſtentandis teſtĩs,
q̃ gl. no. ſingulari̇r ſecundum Bal. quia alibi non ita expreſsẽ re-
perit, & ſemper in dubio debemus facere interpretationem p̃
ſuſtentatione teſtamentorum propter publicam vtilitatem,
quæ in hoc vertit, ſimiliter vertit publica vtilitas, vt teſtamen-
ta executioni mandentur, vt j. quemad. teſt. aper. l. vel negare.
4 ¶ In tex. ibi in fi. multos caſus rumpendi abſtulit. No. hic tex. ꝯ
multas glo. q̃ dicunt teſtm̃ rumpi, vel non rũpi per l. Velle. nã
impropriẽ loquunt. quia lex Velleia non inducit rupturam,
ſed abſtulit, vt hic patet, & dixi ſ. eo. l. ſi quis poſthumos. §. ſi fi-
liũ. q̃n immo ẽt Imperator vr impropriẽ fuiſſe locutus ĩ l. ſi q̃s
filiũ. C. de inoffi. teſt. circa pri. ¶ In glo. j. q̃ ponit caſũ ibi, filiũ, ſi
5 de hoſtib. rediret, inſtituo. †No. iſtã. gl. ꝙ poſſum inſtituere illũ,
q̃ eſt apud hoſtes ſub ꝯdõne, ſi redierit, licẽt tpe teſti ſit inca-
pax, quia ſeruus hoſtium, qui conferẽ in tp̃s, quo erit capax, vt l.
in tpe. j. de hær. inſt. Et p̃ h. d. Bal. ꝙ valet inſtõ facta de ſpurio p̃
p̃rem ſub ꝯdõne, ſi vel qñ legitimabit, ſi poſtea legitimatio ſe-
quat, qđ vr verũ, ẽt ſi ſequat poſt mortẽ p̃ris, q̃a in diſpõne p̃ris
ꝯdõnali nõ nocet incapacitas exiſtẽs ꝯdõne pendente, nõ ſic
ille, qui eſſet inhabilis ad teſtandum, poſſet teſtari ſub ꝯdõne, ſi
vel qñ efficiet habilis: ita notabil̃r ponit Bal. in l. eã q̃. in 15. col.
6 C. de fideic. & tenigi. ſ. de teſ. l. ſi filius. ¶ †Vlt. Dy. dicit hic duo
verba notabilia ad nepotem natum ex filio ſpurio, vel inceſtuo
ſo, vt poſſit hr̃s inſtitui ab auo, & fortẽ hoc voluit colligere ex
iſto tex. cum gl. ꝙ ſicut incapacitas filij exiſtentis penẽs hoſtes
nõ nocet nepoti, ex quo minus poſſit inſtitui, vt hic patet, ita &
ĩcapacitas filij ſpurij, vel ĩceſtuoſi ſm Bal. in § q̃dã rectẽ. ſ. ead. l.
addebat iſtũ dictũ Cy. ſup̃ gl. ibi poſita circa fi. dũ dicit, ꝙ nepos
ad hoc, vt ſibi acq̃rat, dẽt emancipari, alias oĩa acquireret p̃ri
ſuo & iõ intelligebat dictũ Dy. p̃ ꝯriũ, ꝙ ſicut non poterat inſti
tuere filiũ ſpuriũ, vel inceſtuoſũ, ita nec nepotẽ legitimũ, & nã
lẽ ex eo, & multa verba ſup̃ hoc ibi effũdit, q̃ nõ ſũt vera, & ſũt
ꝯ mẽtẽ l. fi. C. de nat. li. vbi gl. mouet iſtã q̃õnem, & nõ ſoluit ſm
gl. antiquas, licẽt fuerit facta q̃dã additio Frã. Acc. p̃ q̃ ſoluit, vt
ſ. dixi, ꝙ poſſit inſtitui. Scire aũt dẽs, & ſi eſſet nepos ex filio nã-
li natus ex ꝯcubina, iſte caſus non hẽret dubiũ, q̃a deciſus eſt p̃
illã l. ꝙ poſſit auus q̃cq̃d vult illi relinquere, ſi nõ hẽt p̃lẽ lẽimã,
licẽt filio nãli non poſſet, nã impotentia p̃uenit pp ipſius p̃ris
delictũ, & ad refrenãdum ipſius vitiũ incontinentiæ, non pp
delictũ, vel demerita filij naturalis, qui in nullo deliquit, lõ ab
alio

ADDITIO.

a Pluralis numerus. Adde l. ſeruus. in §. ſi plurium. §. ſi quis cau. Doct. in l. 1. in §.
vi initium. ff. de poſthu.

alio,ꝗ a pr̃e pôt capere in ɩ leĩma voluntate,& no.gl. in Auth. qb.mod.na eff.ſui § ſi.in vlt.uel.magna.& Bar. in l.i.in prin.de iure fi.q ergo nõ deliquit, niſi circa ipſum filium naturalem, non puni ẽ quantum ad nepotẽ natum ex eo.filio,& iõ pôt illi quicquid vult relinquere,vt eſt ibi caſus,& licèt illa lex loquatur,qñ nepos erat legitimus, & naturalis, tñ iſta rõ ꝯcludit ẽt, vbi erat naturalis tm̃, vel non legitimus, quia licèt filius eius, idemq́ue pr̃ nepotis in generando illum deliquerit,non ſic deliquit auus:vnde pôt ab auo capere,ſicut a quolibet alio, licèt non a ſuo patre. Eſt ergo qõ quid in nepote nato ex filio ſpurio, vel inceſtuoſo, iſti.n.ſunt magis exoſi, & magis incapaces, quia videbatẽ eorum odium, vel incapacitas magis debere nocere nepoti, ſed reuera idẽ eſt, nam adhuc urget eadẽ rõ, quæ ſ.licèt Bal. nitatur dicere ꝯtrum dicens,ꝙ vitium eſt in radice, quia ſi pr̃ non deliquiſſet in generando filiũ non lẽimum,non fuiſſet natus nepos ex illo, & iõ uitium paternũ prorogatur de prole in prolẽ, ſicut peccatum Adæ infecit totum humanum genus, & poſteros, ſed ſi iſta rõ procederet, falſum diceret illa lex.iõ ipſe loquiẽ reuera ꝯ illum tex. in hoc ergo paſſu qñ habeo filium non legitimum, ſiue ſit naturalis ex concubina de quo loquiẽ l.fi.C.de nat.lib.ſiue ſpurius,uel inceſtuoſus, de quo q̃rit ibi gl.& Dy.hic tangit.& Bar.examinat,& ex eo habeo nepotem legitimum,uel non legitimum, non curo,ut colligitur ex illa l.fi.vtrum poſſim illi nepoti relinquere quicquid volo, licèt nõ poſſim relinquere filio, & dic plenius, ꝗ Bar ꝙ aut habeo ꝓlẽ lẽimam,& iũc non poſſum illi relinquere plus, ꝗ poſſem pr̃i ſuo, & eſt ibi caſus, & iſtum caſum omittit Bar.& fuit hoc introductũ per illã leg.nã ante ipſam poteram relinquere, quia non debebã puniri,niſi quantũ ad filium,in cuius gñatione cõmiſi vitium,ut patet ex illo tex. ſed per illam legẽ, qñ habeo prolẽ lẽimã,fit extenſio prohibitionis de filio in nepotẽ,vt patet añ fi.l.in ver.extendimus,qđ multũ pondera, quia p alios non fuit ponderatũ,& eſt neceſſariũ ad deciſionẽ aliorũ dubiorũ,quia p hoc patet, ꝙ illa lex eſt odioſa, & reſtringibilis nõ emanans,ad inducendũ ꝓmiſſionẽ,& p̃tãtẽ relinquendi,ſed potius ad tollendã,ſi bñ inſpiciat. Aut nõ habebã prolẽ lẽimã, & tunc aut filius meus nõ lẽimus erat mortuus, & poſſum illi nepoti relinquere ſine dubio p illũ tex ſiue ſit ex naturali, ut ibi, ſiue ex ſpurio,uel inceſtuoſo ſm̃ Dy.hic:nec iſtum caſum tãgit Bar.nec eſt hic neceſſaria ſua diſtictio,aut viuebat ille filius pr̃ illius,& tunc eſt recurrendũ ad diſtinctionẽ Bar. ꝗ facit hic,& in quodã ꝯſilio ſuo,qđ incipit Oducius de Gualdo ꝙ tres ſunt caſus,nã aut ꝯſtat,ꝙ reliquit nepoti ꝯtẽplatione pr̃is ſui, ut pr̃i acqreret,& nõ ualet, ſicut ſi reliqſſet ipſi pr̃i, qa eſt incapax tã p ſe,ꝗ mediãte pſona alterius, ut l.i.C.de na.lib. & eſt uerũ,ẽt ſi ille nepos nõ eſſet in eius p̃tãte,qa nihilominus teneretẽ ille reſtituere,ſi fuit illi relictũ ꝯtẽplatione ipſius pr̃is, & illi acquiritur,ut l.ſed ſi plures. § in arrogato. de uulg. & pup.& l.aditio. de acq. hær. Aut ꝯſtat,ꝙ fuit ſibi relictũ non ꝯtẽplatione pr̃is, ſed ipſius nepotis,vt apud eũ remaneat, & nihil pr̃i acquiratur, qa ſic fuit expreſſe dictum, & tunc ſine dubio valet,quia nihil illi pr̃i acquiriẽ circa vſumfr. ſed ſoli nepoti hodie, ut in Auth. excipiẽ.C.de bo.ꝗ lib.ẽt ſi ſit in illius p̃tãte. Aut dubitatur,cuius contemplatione voluit relinquere,tunc Bar. tenet,ꝙ præſumatur contemplatione ipſius nepotis,& ſic valet, ſicut in caſu præcedenti,& nihil patri acquireretur. Sed Spec.in tit.de ſucceſ. ab inteſta. §.i.verſi. quid ſi habens ſpurium. vr̃ diſtinguere, an eſſet in p̃tãte ſui pr̃is, & non ualeat, an non, & tunc ualeat per l.quæritur. quæ optimè facit infra de bon. quæ lib. Et ſm̃ iſtam diſtinctionem vr̃ debere intelligi opin. d. Ange. qui tenet hic ꝯ Bar.ꝙ nõ ualeat, ſed certè iſta diſtinctio potuiſſet ꝓcedere de iure veteri,ſm̃ quod,ſi erat in p̃tãte pr̃is, acquirebat ſibi proprietatẽ,& vſumfructum,ẽt inuito relinquente. Hodie non eſt ita,& iõ iſta diſtinctio non placet, ſed teneo indiſtinctè cũ Bar.quia non uideor elegiſſe viã, per quã impugnetur relictum,vt l.ſi miles,qui deſtinauerat.ꝟ.de teſta.mil.& ſic videor voluiſſe in dubio,ꝙ nihil acquirat pr̃i, nec ẽt vſusfr.& ſic non acquiretur,ut in Auth.excipit. Nec obſtat ſi dicatẽ, id, quod relinquitur nepoti,cenſetur relictũ contemplatione filij,vt l.dedit dotẽ.ꝟ.de col.bo. Nam verum eſt, ꝙ ꝓpẽ filiũ diligo nepotẽ,& ꝓpẽ hanc dilectionẽ ei relinquo, & ita intelligiẽ illud, ſed non requiriẽ,ꝙ videat relinquere eo aĩo, ꝙ acquiratur filio,nã pôt eſſe, ꝙ filium habeo odio propter eius vitiũ, quia eſt unus diſſipator,& nolo,ꝙ ſibi aliquid acquirat, ſed nepoti ꝓpẽ filiũ. Et ſic poteſt dici duo. mo. relinqui contemplatione alterius, ut no.in l.ſocium,qui in eo.ꝟ. pro ſocio.& hoc ẽt tãgit hic Bar. & probatur etiam,quia filio non poteſt acquiri etiam vſufr.ergo acquirit illi,cui pôt acquiri.ſ.ipſi nepoti. ſicut in eo, quod relinquiẽ ſeruo cõi,qa ſi non pôt acquiri utrique ex dñis, acqritur ei, cui pôt, ut l.uerũ.§.ſi cõi ſeruo. ꝟ. pro ſo. & l.ẽt ſi ſeruus. de ſtip.ſeruo.

7 †Tangitur ẽt caſus econuerſo in d.§ ſi.qñ habebã filiũ lẽimum,& ex eo nepotẽ baſtardũ, an poſſim illi relinquere,quicquid uolo, licèt pr̃ eius non poſſit. Et hic bñ diſtinguẽdi ſunt duo caſus tm̃, aut habebã prolẽ lẽimã, & non poſſum relinquere,niſi quatenus pr̃ eius, idemq́; filius poterat, & hoc fuit introductũ p illã l.antequam poterã,quia in illo vitiũ nõ cõmiſerã,ẽt ſi habebam prolem legitimã,& tunc poſſum indiſtinctè, ſiue pr̃ eius viuebat, ſiue non, non eſt curandum,cuius contemplatione relinquitur. Nam multo magis ualeret,ſi contemplatione ſui patris, cui relinquere poterã, & in hoc differt

8 iſte caſus a præcedenti, & iſtum caſum Bar. proſequitur. †Sed ego habui caſum de facto, quid in muliere? nam illa l. vr̃ loqui in maſculo,dũ loquiẽ in maſculino genere, ſi quis &c.glo. q̃rit quid de fœmina,& non ſoluit. Cy.ſe infricat, & non r̃ndet ad qõnẽ formaliter,ſed an ille nepos poſſit ſuccedere ab inteſtato. Ego habui caſum a quadã muliere,quæ habebat filiã nuptã, & dotatã, & ex filio legitimo, & naturali præmortuo habebat unum nepotẽ baſtardũ, fecit illum hæredem vlem, & illi filiæ modicũ reliquit iure inſtitutionis:illa dicebat non ualere teſtamen.quia poſtquã mr̃ eius habebat prolem legitimã, non potuit illi nepoti baſtar. relinquere plus ꝗ potuiſſet pr̃ illius, & ſic hæreditatẽ ad ſe pertineret ab inteſtato,& hoc ꝗ plures cõſuluerunt per illam l.ꝯtrium dicebam, quia cũ illa l.ſit odioſa, & emanauit ad tollendũ p̃tãtẽ relinquendi,quã habebat auia añ illã l.factam,quia in illo non cõmiſerat vitiũ debebat reſtringi ad terminos,in quib.loquitur,unde non ſine cã gl.q̃ſiuit, quid in fœmina, quia lex odioſa, & pœnalis loquens in maſculino gñe non comprehendit fœmininum,vt l quicunque.& ibi no. C.de ſer.fug.& bñ no.in l.i.ꝟ. de uer.ſig. & p iſta interpretatione facit iõ publicæ utilitatis, ne vltima uoluntas ſubuertatẽ,vt in hoc tex.cũ gl.quia illa auia deſiderabat bona ſua eſſe penès maſculũ,vnde debet coadiuuari. ¶ Præſuppoſito aũt,ꝙ nõ ualeret inſtitutio,ſupereſt ſm̃ dubium,an ab inteſt.iſte nepos ſuccedat unà cũ filia,ſicut ſuccederet pr̃ eius, ſi viueret? hic dicas, ꝙ non,quia non pôt ſuccedere,niſi ex perſona pr̃is,ſed ipſe nõ poſſet patri ſuccedere ab inteſtato,ergo nec auiæ pr̃næ mediãte pr̃e,per quẽ coniungiẽ ipſi auiæ,& hanc rõnẽ faciebat ibi quidam magnus Doc.& aduocatus partis, quod ego fateor de plano. Non ſic in nepote baſtardo ex filia, nã ille poſſet ſuccedere mr̃i ſuæ,ſi non erat illuſtris, & ſic non erat conceptus ex eo eu dãnato,qui poſſet per l.puniri,vt Inſt.ad Orf. §. nouiſſimè.& l. ſi qua illuſtris.C.ad Orfi. ſicut ergo non pôt ſuccedere mr̃i ſuæ, ita & auiæ mr̃næ,cui coniungitur mediante mr̃e, & hoc vr̃ tenere Cy.& eſt caſus in l. Modeſtinus.ꝟ.vnde cog.& eo.modo videtur,ꝙ auo materno,quia ſubeſt eadem ratio.tenemente prædicta,quia quotidiana ſunt, & male explicata per ſcribentes.

---

1 *Conſilium,ut teſtator ſecurè teſtetur.*

2 *Licèt expreſſo uno de caſibus poſitis hic ueniant cæteri, cautela tamen eſt, quod teſtator exprimat omnes ſaltem uerbis generalibus.*

Notarij, qui utuntur multitudine uerborum in inſtrumentis,ut res ſit magis clara, quod non poſſint reprehendi de ſuperfluitate.

3 *Nepotis appellatione quando contineatur pronepos.*

4 *Si alicui fiat ſubſtitutio ſub conditione, ſi deceſſerit ſine liberis ex ſuo proprio corpore deſcendentibus, an comprehendantur filij,qui immediatè deſcendunt ex proprio corpore.*

1 **§.Inſtituens.** ¶ †Ad hoc,ut teſtator ſecurè teſteẽ, cõſiliũ eſt, ꝙ loquat gñaliter tam circa caſus,in quib. filius inſtitutus pôt exiſtere de medio,ꝗ ẽt circa pſonas ſubſtitutas,ut nõ ſubſtituat nepotẽ tm̃,ſed gñaliter ſubſtituat,quiſquis liberorũ,poſtea ſibi naſcetur ſuus,ut comprehendatur pronepos, & deinceps.h.d. Et ſic ponitur hic breuis ordinatio teſtamenti ſm̃ Doc.ꝗ Scæuola ſuadet teſtõrib.ut nõ ponãt ſe in dubio interpretationũ ſ.factarũ, & primo reſpectu caſuum vſq; ibi (atq.) ſecundo reſpectu pſonarũ ſubſtitutarũ. ¶ In tex.ibi,(ut inſtituens)filio inſt. ¶ In tex.ibi (rectè inſtituiſſe videatẽ)ſubaudi,inſtituat,uel ſubſtituat mõ,quo ſequiẽ,ut ſic cõprehendat oẽs caſus,de quib.ſ.facta eſt interpretatio p Scæuolã. ¶ In tex.ibi, (quibuſcunque caſib.) iſta pñt eſſe uerba teſtatoris,& ẽt Scæuolæ ſuadentis,ꝙ utatur iſtis uerbis. ¶ In tex. ibi, (ſuus eſſet, rumperetque præteritus,) ſubaudi hæres eſto. nam non dr̃ naſci ſuus,nec tanquam præteritus rumpit,niſi tẽpore,quo naſcitur,a nemine præcedebatur: comprehenditur ergo caſus,quo filius exiuerat de medio per mortem naturalẽ, uel per ciuilẽ,uel per emancipationem. qui caſus ponuntur in §.& quid ſi tantum. vel per mortem fictam,vt in §.præceden.

2 †Sic ergo no.ꝙ licèt expreſſo uno de caſibus prædictis veniant cæteri ſm̃ opin.glo.& Doct. ut no.in §.præced.in ult.glo. & in §.& quid ſi tantum.in glo.non ſoluit, tamen cautela eſt, quòd teſtator non ponat ſe in hoc dubio, ſed exprimat omnes ſaltem verbis generalibus, facit l. ſtipulationum commodiſſime. de uer.ob. Et hoc facit pro notarijs, qui vtuntur multitudine uerborũ in inſtrumẽtis ad hoc,ut res ſit magis clara,& nõ pñt reprehendi de ſuperfluitate, etiam ſi exprimantur illa, quę ve

pirent, ēt ſi non fuiſſent expreſſa. ¶ In tex. (atque etiam) expo-
ne. id eſt ſicut ſm Dy. & poteſt intelligi dupliciter. Primo, vt ſi-
cut debet loqui gñaliter reſpectu caſuum, ita & reſpectu perſo
narum, quas ſubſtituit, non vt reſtringat ſe ad nepotem tantũ,
ſed vtatur talibus verbis, quæ comprehendant nepotẽ, & pro-
nepotẽ, & deinceps, puta verba liberos. vel ſi quis liberorũ na-
tus fuerit ſuus, nam hoc verbum generale eſt ad omnes deſcẽ-
dentes, vt l. liberorum. de verb. ſig. Si autem nepotem tm̃ ſub-
ſtituiſſet. non veniret pronepos, & hoc ſentit gl. i. in fi. Ad cũ ſa
cit, quia licèt prouiſio facta in unum caſum extẽdatur ad alios
ſibi ſimiles, ut no. in §§. præcedentib. facta tñ circa vnam perſo
nam non extendit ad aliam perſonã diuerſam, vt l. cõmodiſſi-
5 mé. §. eo. & tangit in §. quid ſi tm̃ ſuper gl. ¶ † Vlt. dic, ꝙ expnmẽ
do ēt nepotẽ, venit pronepos ēt deinceps, quia oīs pronepos
eſt nepos, licèt vtilius ſit vti verbis magis generalib. & iſte eſt
ſecundus intell. vt ꝯtinuetur hoc mõ, ſicut ſubſtitutio facta de
nepote p verba ſuprascripta eſt gñalis quo ad oēs caſus, vt ibi,
ita eſt generalis quo ad omnes deſcendentes, ut comprehẽdat
pronepotẽ, & deinceps, & iſtum intellectum habuit gl. a. quẽ
Bart. ſequitur reprehendens quoſdam dicentes hic colligi, ꝙ
appellatione nepotis non comprehenditur pronepos per ra-
tionem prædictam per l. qui eorum. de poſtul. Nec obſt. l. com-
modiſſimé. quia perſona penitus diuerſa non cõprehendit̃, vt
ibi, ſed pronepos non dr̃ diuerſus a nepote, cum etiam ipſe ſit
nepos. Iſtud dictum Bar. eſt verũ, qñ profertur in materia non
exorbitante a iure cõi, alias ſecus vt eſt caſus in §. idem creden
dum. Nam Gallus fuit locutus de nepote, & tñ in ſua prouiſio
ne non comprehendebatur pronepos, ideo fuit neceſſaria ſup-
pletio Scæuolæ. Per qđ vr̃, ꝙ licèt mr̃, & auia poſſent eſſe tutri-
ces p auth. matri, & auiæ. C. qñ mulier tutelæ officio fungi põt,
quia tñ illa exorbitant a iure veteri, vt patet in l. fi. ſupra de tut.
non comprehendetur proauia, de hoc tñ dic, ut ibi no. Fallit ēt
in alio caſu, qñ fieret mentio de nepote, qui naſceretur ex tali,
quia dictio, ex, ſignificat cauſam immediatam, vt l. j. C. ſi ſeruus
exte. & l. j. §. ex incendio. de incen. rui. & nau. & l. eo tpe in fi. de
pec. ideo non comprehenditur pronepos, qui naſcitur ex filio
mediante nepote, ſm Bar. qui dicit ita debere intelligi ſupra §.
idem credendũ. ſed idẽ Bar. vr̃ dicere ꝯtrium in l. liberorum. de
4 verb. ſig. & l. Lucius. la. 2. ȷ. de hær. inſt. † Quod eſt vtile, ſi alicui
fieret ſubſtitutio ſub conditione, ſi deceſſerit ſine liberis ex ſuo
proprio corpore deſcendentibus, nam ſecundum id quod di-
cit Bar. hic non comprehenderent̃, niſi filij, qui immediatè de-
ſcendunt ex proprio corpore, ſed ſm id, quod no. in liberorũ,
eſſet ſecus. & iſtam partẽ tenebat Bal. in l. j. C. de cond. inſertis.

---

5 *Conſilium Galli, quod loquitur de nepote nato poſt mortem teſtatoris, extẽ*
ditur ad caſum, quo naſcitur eo viuo, ſed fingitur natus poſt mortem.
2 *Ius Galli dicitur ius antiquum, & ſic ius Vellej nouum.*
Quando habemus effectum, non eſt curandum de modo.
Quãdo ſumus certi de determinatione iuris, nõ eſt curandũ unde proueniat.
3 *Si ex materia deducta in libello poſſunt colligi plures actiones, uel ignore-*
tur quã voluerit actor intentare, procedit libellus abſque eo, quod alias de-
claratur, niſi ex hoc reus reddatur incertus, an uelit cedere, uel contendere.
4 *Quòd iſta uerba, qui poſt mortem meam naſcetur, verificentur etiam in*
natiuitate ficta ſeu ciuili. & na. 6.
5 *In caſu iſtius §. an iſte nepos potuerit hæres inſtitui, & ex quo capite, an ex*
conſilio Galli, vel Vellej.

1 §. Si eius. † Conſilium Galli, qđ loquitur de nepote na-
to poſt mortem teſtõris extenditur ad caſum,
quo naſcit̃ ex viuo, ſed fingitur natus poſt mortem. h. d. in effe-
ctu, & Doc. dñt, ꝙ hic Scæuola incipit formare aliquas dubita-
biles qõnes circa ea, q̃ dicta ſunt, nos poſſumus dicere, ꝙ proſe
quatur eandem materiã, ſupplendo conſilium Galli de caſu ad
caſum, quia Gallus loquit̃ de nepote, qui naſcitur poſt mortem
aui, & filij, ſed põt ꝯtingere, ꝙ naſcatur ambobus viuis, tñ inuti
liter, qa naſcit̃ inutiliter penes hoſtes, & ſic ſeruus hoſtiũ, & ſic
hr̃ pro nõ nato, ſed poſtea reuertitur ambobus mortuis, & tũc
recuperat libertatem, & ciuitatem, iõ tunc cenſetur naſci ciui-
liter, ad quẽ caſum prouiſio Galli non extẽdebat̃, qa eſſet ꝯ iura
cõe, & itelligebat̃ ſtrictè de illo, q naſcit̃ verè poſt mortẽ vtriuſ
que iſte aũt naſcit̃ fictè, ſed verè naſcit̃ vtroq; viuente, ideo, fuit
neceſſaria ſuppletio Scæuolæ, & primo loquit̃, qñ fuit inſtitu-
tus filius, & nepos naſciturus ſubſtitutus, vſque ibi, (qđ õrcen-
dũ.) Scđo qñ fuit inſtitutus nepos filio iã mortuo, & ſubſtitu-
tus ſibi pronepos, & ſic eſt uariatio terminorũ duntaxat non
iuris, vſque ibi, (ſed cum teſtri.) Tertio determinat qõnem. Et
pone caſum, ꝙ habens filium, & nurum ex eo prægnantẽ, inſti
tuit filiũ hæredẽ, & ſi ſe viuo deceſſerit, ſubſtituit nepotem na-
ſciturum poſt mortem ſuam ſm conſilium Galli, poſt teſtm̃
nurus prægnans ab hoſtib. capta eſt, vel ēt pone, ꝙ erat capta
tpe teſtamenti, & ibi peperit viuo teſtatore, & ēt filio eius, po-
ſtea mortuus eſt filius teſtatore viuente, & ſic extitit prima cõ-
ditio, ſub qua nepos fuit ſubſtitutus, ſed ſecunda ꝯdõ, ſi naſce-
retur mortuo teſtatore, deficit, quia natus fuit ipſo uiuente,
& ēt filio, poſtea mortuus eſt teſtõr, vltimo loco poſthumus
natus reuerſus eſt, & volebat rũpere teſtm̃, quia fortè alius eũ
p̃terito fuerat hæres inſtitutus vt ipſe haberet totam hæredita-
tẽ, & dicebat ſe non reperiri inſtitutum, vel exhætedatũ in illo
teſtõ, & ſic tanq̃ præteritus debebat rumpere. Nã fuit inſtitu-
tus ſub duab ꝯdõnib. ſi pr̃ ſuus viuo teſtõre moreret̃, & ſi ipſe
naſceret̃ poſt mortẽ teſtõris, & ita deficit, quia natus eſt vtroq;
uiuente, & ſic deficere vr̃ inſtõ, ut l. ſi hrdi plures. ȷ. de cond. in-
ſti. q̃ritur quid iuris? Iſtam q. præcedit alia, an in dictum caſum
potuerit iſte poſthu hæres inſtitui, vel per Gallum, vel per Vel-
leium, ſi non potuerit inſtitui, clarũ eſt, ꝙ tanq̃ p̃teritus non rũ
pit. ſu nic. in fi. determinat, ꝙ potuerit inſtitui, & ſic excludit̃
a rumpendo tanq̃ inſtitutus, & non p̃teritus, & hoc p̃ſuppoſi-
to dicit non eſſe curandum, an potuerit inſtitui ex cõſilio Gal
li, uel Vellei. ¶ In uer. (aũt idem quærendum,) interſerit aliam
qõnem de nepote inſtituto, & pronepote, in qua non eſt niſi
2 variatio perſonarum. † No. ergo primo, ꝙ ius Galli dr̃ ius anti-
quum, & ſic ius Vellej dr̃ nouum reſpectu iuris Galli. ¶ Itẽ no.
in fi. qñ habemus effectum non eſt curandum de modo, & qñ
ſumus certi de determinatione iuris non eſt curandum vnde
3 proueniat. † Vnde inducitur in ar. ſi ex materia deducta in libel
lo pñt colligi plures actiones, & ignoretur, q̃ voluerit actor in-
tentare, procedet libellus abſque eo, ꝙ alias declaretur, hoc ve
rum, niſi ex hoc reus reddatur incertus, an velit cedere, vel con
4 tendere, vt l. i. de eden. ¶ † Vltimo no. ꝙ iſta uerba, qui poſt mor
tẽ meam naſcet̃, verificant ēt in natiuitate ficta. ſeu ciuili, quia
iſte nepos verè fuit natus me viuo, & ſic non pñt verificari ver
ba quantum ad veram natiuitatẽ, ſed quia reuerſus eſt me mor
tuo, & tunc fingitur naſci, quia prima natiuitas fuit inutilis, cũ
fuerit natus ſeruus hoſtium, & ſic pro nihilo reputabatur. ue-
rificant̃ verba in hac ficta, uel ciuili natiuitate, aliàs iſta inſtitu-
tio corruerer, ſi iſta ꝯdõ nullo mõ eſſet impleta per l. ſi hæredi
plures. de cond. inſt. fuit ergo una ꝯdõ impleta verè, & natura-
liter, altera fictè, & ciuiliter, licèt naturaliter, & verè videat̃ de-
feciſſe, & hoc ſufficit ad ſuſtentationẽ teſtamẽti, & hoc voluit
iſte §. ¶ In ver. idem quærendũ. pro declaratione gl. q̃ incipit,
habeas. oppo. ꝯ iſtum verſ. de ſuperfluitate, quia vr̃ repetere
id, qđ ſupra dixerat: pp hoc in glo. ſunt duæ ſolutiones, vna in
quantum hr̃ in tex. pronepotem, & tunc non ſtat, quia ſupra
locutus eſt in filio inſtituto, & in nepote ſubſtituto, hic loqui-
tur in nepote inſtituto, & pronepote ſubſtituto, quia filius iã
deceſſerat tpe teſt. & ſic eſt ſola uariatio perſonarum, & termi-
norum, & iſta eſt vera ſm omnes, alij aũt tex. habent nepotem
& tunc iſta ſol. non eſſet bona, quia loqueret̃ in filio inſtituto,
& nepote ſubſtituto, ſicut ſ. Et iõ datur alia ſol. ꝙ ſupra locu-
tus eſt, qñ filius viuebat tpe teſtamenti, & fuit inſtitutus, & ne-
pos ſubſtitutus, hic verò qñ erat mortuus filius, & nepos fuerat
duntaxat inſtitutus, nõ aũt ſubſtitutus, in quo vr̃ maius dubiũ
ſm iſtos, qa caſus p̃cedens põt adaptari ad l. Velle. iſte nõ, dicit
gl. quare nõ. ſed iſti peſſime locuti ſunt, primo, quia iſte caſus
non haberet maius dubiũ, immo nullũ dubiũ, nam ſi tpe teſta
menti filius erat iam mortuus, nepos naſciturus non poterat
dici poſthumus alienus, quia ſi eſſet natus tempore teſtamen-
ti, eſſet in ptãte, & teneret primum locum, vnde non eſſet du-
bium, quo minus potuerit inſtitui, & ſic fit dubium. Itẽ in quan
tum dicunt primum caput l. Velle. loqui, quando filius extabat
tpe teſtamenti, & etiam tpe, quo naſcitur nepos poſthumus,
falſum eſt, quia immo loquitur illud, qñ tempore, quo naſcitur
poſthumus, filius erat mortuus, & de medio ſubductus, & ſic
poſthumus naſcitur ſuus, quia nemo eum præcedit, & hoc di-
cit gl. mag. fi. poſt prin. ibi item Velle. ceſſat. tene ergo præcedẽ
tem ſol. quia in tex. debet eſſe, pronepotem. & ſi habeas, nepo-
5 tem eſt tex. corruptus. ¶ † In glo. mag. fin. pro eius declaratio-
ne aduertendum, ꝙ tres ſunt paſſus videndi. primus eſt, an in
caſu iſtius §. nepos iſte poterit hæres inſtitui, & ex quo capite,
an ex cõſilio Galli, vel Vellei, & in hoc dicas breuiter, ꝙ ex neu
tro, nec ēt ex conſilio Iuliani, de quo ȷ. ead. l. §. ille caſus. ſed dũ-
taxat ex ſuppletione facta per Scæuolam, de qua hic. primũ pa-
tet, ꝙ Gallus loquitur de nepote, qui naſcitur poſt mortẽ aui
& ēt filij, & iſte natus eſt viuente vtroque. Nec ob. ꝙ reuertitur
vtroque mortuo, & tunc fingitur naſci, quia hoc contingit fi-
ctè. & prouiſio Galli, cum eſſet ꝯ ius cõe, non extendebatur ad
caſum fictum, ſi non fuiſſet ſuppletio Scæuolæ, vt ſ. ead. l. e. §. qđ
ſi is. Secundum patet ꝙ primum caput l. Velleiæ loquitur de
nepote nato viuente auo, ſed mortuo filio, vt ſupra in iſta glo.
in verſic. item melius. iſte autem natus eſt filio viuente, & ēt
auo. Item ſecundum caput loquitur de illo, qui erat natus tem
pore teſtamen. iſte autẽ tunc natus non erat, & ſic ceſſat vtrum
que caput. Tertio patet, quia licèt Iulian. loquatur de illo, qui
non erat natus tpe teſtamenti, ſed naſcitur poſt uiuente patre,
& auo,

& auo, ſicut hic fuit, & ſic magis vř adaptari ad illum caſũ, tñ Iul. loquiť de illo, qui naſcitur in ciu. & ſic uere uiuente vtroq. nullo mõ, nec uere, ne ſictè utroq. mortuo. iſte aũt, licet uere vtroque uiuente, tñ ſictè utroq mortuo: reſtat ergo, ꝙ iſte caſus erat improuiſus, idõ fuit neceſſaria ſuppletio Scæuolę, & ad hoc tendit iſte §. vt potuerit inſtitui hæres, & tanꝗ legitimè inſtitutus non rũpat. Secundus articulus eſt. circa cuius ꝯſiliũ, uel ꝓuiſionem veniat iſta ſuppletio Scæuolæ, in quo eſt indẽdũ, cui magis adapteť iſte caſus, an ad Gallum, uel ad Velleium, & ad hoc tendit inueſtigatio gl. quæ primo nititur oſtendere, ꝙ ad neutrum adaptetur, poſtea ꝙ adapteť ad utrunq. ſ. ad Gallum inſpecta fictione, & ad Velleium inſpecta ueritate. Tertio determinat, ꝙ iſta interpretatio veniat ad cõſiliũ Galli, & hæc uera, q̃a de l. Vell. incipit tractare in §. nunc de l. & ꝗcquid vř uſq. ad illũ §. ꝯcernit ꝯſilium Galli, & emanauit ad ſuppletionẽ illius. quam glo. no. & hoc inſpecta natiuitate ficta, q̃ fit, cum redit ab hoſtibus poſt mortem utriuſq verè, uel ſictè ſe non impediuit. ſed Gallus de his qui naſcũtur uere, ut in ſuperiorib. & Scęuola ſupplet eius ꝯſiliũ de his, qui naſcũt ficte. ad hoc emanauit iſte §. dñs Raph. de Cu. dicit ſe diſputaſſe iſtum articulum, & tenuiſſe ꝯ gl. ꝙ imo no ueniat ad ſuppletionem legis Velleiæ, in quãtũ fuit ſuppletum per Iul. quia iſte caſus magis adaptať ad caſũ Iuliani, q̃ ad aliquem alium. ego fateor iſtud, ꝙ magis adaptať, tñ ridiculum eſt dicere, ꝙ antequam poſuerit dictum Iul. poſuerit interpretationem, & extenſionẽ ad ipſum, ideo ten e glo. quam ſequunt omnes doct. exceptis Papienſibus, qui diſputãt de lana caprina, quantum ad hoc modicæ utilitatis fuit iſta q. & potius ſuperſtitioſa, q̃ utilis, licet ad gl. pertineat talia inueſtigare. Contra iſtum tñ intellectum opp. pro declaratione gl. ꝙ etiam inſpecta fictione non ꝑtineat ad Gallum, ſed ad Velleiũ, quia licet reuertatur mortuis utriſque, tñ fingitur ſꝑ fuiſſe in ciuitate fictione poſtliminij, & fuiſſe natus hora captiuitatis, & ſic tam uere, q̃ ſictè uiuẽte utroque, quo caſu loquitur Vell. gl. dicit circa medium notabiliter, ꝙ non p̃t fingi natus hora captiuitatis, quia hoc erat impoſſibile, cum non ſtetiſſet in utero legitimo tpe, & non poterat naſci uiuus, & fictio nõ eſt ſup impoſſibili, q̃a imitať naturam, & iſta gl. ſꝑ allegatur, dum dř, ꝙ licet non fingatur natus hora captiuitatis. fingitur tñ eo tpe vere natus, ſi fuiſſet in ciuitate, & hoc põt fingi ꝙ non erat impoſſibile, ſed tunc uterque uiuebat: gl. dicit, ꝙ iſtud eſſet uerum, ſi redierit cum patre, & matre, ſed hic non ſic, certe iſtud procederet in illo, qui eſſet ꝯceptus penes hoſtes, ut C. de cap. l. 1. ſed hic erat conceptus ante: dic ergo, ꝙ non fingiť ſꝑ fuiſſe in ciuitate, q̃m ad hoc, ut habeat locum fictio requiruntur duo extrema. ad quod, & a quo. unde in illo, qui erat in ciuitate tẽpore captiuitatis, ſi reuertiť, & tunc recuperat ciuitatẽ, bene procedit fictio, q̃a ſubeſt utrunq. extremum, & unum ꝯiungitur cum alio, & fingitur nunquam fuiſſe captus, ſed iſte cum tpe captiuitatis non eſſet natus, tunc reuertitur, licet acquirat ciuitatem non fingitur retro habuiſſe, q̃ nũquam habuit per prius, vt plene
a no. per Bar. in l. ſi his qui pro emptore. de vſu. † Tertius, & ultimus articulus præſuppo. prædictis utrum facta ſubſtitutione ſm conſilium Galli, ſi poſt mortem meam naſcetur, admittať iſte nepos qui natus eſt me uiuente, & etiam filiu? & iſte articulus determinatur in hoc §. ꝙ ſic, in fine, dum dř, ꝙ excludiť a rumpendo, & illa uerba, ſi poſt mortem meã naſceť exponuntur, naſcetur, ſ. uere, uel ſictè pro ſuſtentatione teſti. Nec ob. l. ſi hæredi plures. quia loquitur in ꝯdõnib. mere uolũtarijs, quæ debent impleri in forma, iſtæ aũt erant neceſſariæ ad ſuſtẽtationem teſtamenti, unde ſufficit, ꝙ impleantur æquipollenter, ut dixi in §. & quid ſi tantum.

---

1 *Extenſiones Scæuolæ ad conſilium Galli.*

2 *Legitimatio poteſt impetrari per patrem, vel per filium abſentem per procuratorem.*

Adoptio, vel emancipatio poteſt fieri per patrem, eo abſente per procuratorem, quando fit coram Principe.

3 *Compaternitas, an poſſit contrahi per procuratorem, an & aliqua uniuerſitas, & communitas poſſit conſtituere ſindicum ad talem actum.*

1 §.Forſitam. † Conſilium Galli extendiť per Scæuolã etiam ad pronepotem naſciturum ex nepote nondum nato tẽpore teſti, nec nocet præteritio patris eiuſdemq. nepotis, ſi uiuo filio fuit de medio ſubductus dummodo filius. qui præcedebat, fuerit inſtitutus, & pronepos ſubſtitutus. Extenditur etiam ad pronepotem natum uiuo patre ſuo, & proauo apud hoſtes, qui tamen reuertitur eis mortuis, & ſic fingitur naſci poſt mortem. Item extenditur etiam ad illum, q per adoptionem factus eſt ſuus. h. d. Et eſt magis ſcrupuloſus §. qui ſit in hac leg. propter eius breuitatem, & ſubauditiones, quas oportet facere ad text. ad hoc, ut conueniat conſilio Galli, & ponit tres caſus. ¶ Primus quando pronepos naſcitur in ciuitate mortuo patre ſuo, & auo, eodemque filio, & etiam mortuo proauo, eodemque teſtatore, vſq. ibi ergo primo ipſe nepos, & poſtea filius viuente teſtatore fuerũt de medio ſubducti, & poſtea mortuus eſt teſtator, deinde naſciť pronepos. Secundo ex dicto caſu infert ad alium caſum, quando naſciť omnibus viuis, tamen apud hoſtes, & poſtea reuertiť eis mortuis, & ſic fingiť naſci poſt mortem omnium, vt ſupra proœm. §. & iſtud oportet ſubaudiri ad tex. ſecundum gloſſ. & Docto. aliàs non conueniret conſiliu Galli, licèt prima facie videať diuinatio, ſed poteſt ſuſtineri, vt ſic veniat ad declarationem § præcedentis. & determinat vnum circa verſi. quod quærendum. in §. præcedenti, vbi loquiť etiam pronepote nato apud hoſtes, differt tamen iſte caſus ab illo, quia ibi tempore teſtamenti mortuus erat filius, hic viuebat, & fuit īſtitutus. Itẽ ibi iã natus erat nepos, ex quo pronepos fuerat inſtitutus, hic non. Itẽ ibi nepos fuit inſtitutus, hic præteritus, tamen his non obſtãtib. adhuc diciť pronepotem inſtitutum admitti ex inſtitutione, & non rũpere teſtamentum, ſicut ibi & hunc caſum principalr intendebat iuriſc. determinare circa præcedentem §. ſed præmiſit primum caſum. Et ex deciſione illius infert ad deciſionẽ iſtius, vſque ibi (atque ſi.) ibi adducit tertium caſum de illo, qui nõ erat in poteſtate teſtatoris, & fuit inſtitutus, ſed effectus eſt poſtea ꝑ adoptionem loco pronepotis, & adhuc diciť ipſum admitti ex inſtitutione, & non rumpere teſtamẽtum, licèt variata ſit eius conditio, quia tranſiuit in poteſtatem, cum prius non eſſet, & etiam iſto caſu gl. & Doct. intelligunt, vt conueniat caſui proxime præcedenti, ꝙ erat apud hoſtes tempore quo fuit adoptatus, ſed poſtea mortuis, omnibus reuerſus eſt. Et prædicta ꝑut habeť in tex. (iſque mortuo patre, deinde auo, &c.) ſed aliqui habent (iſque viuo patre) & tunc nõ eſſent, niſi duo caſus, ſcilicet de pronepote nato viuentibus omnibus penès hoſtes, & duraret iſte caſus vſque ad verſic. atque. & ibi eſſet ſcđs de adoptato, & hoc vult gloſſ. quæ incipit patris ſui, ſed prima litera melior eſt. Et notandum, quòd circa primum caſum duo faciebãt dubium. propter quæ videbať, ꝙ iſte pronepos non admitteretť ex ſubſtitutione. Primum erat, quia tempore teſtamen. non ſolum dicebať iſte poſthumus alienus, qui ſi eſſet natus, non teneret primum locum, ſed etiam pater eius, idemque nepos, quia nondum erat natus tempore teſtame. vt patet ex tex. dum dicit (ſi nepos poſt teſtamentum naſcať &c.) Secundo faciebat dubium, quia nepos pater illius non fuit inſtitutus, nec exhẽdatus, & ſic tanꝗ præteritus videbať, quòd agnaſcendo teſtamentum rumperet, vt ſupra eadem. l. §. idem credendum in fin. & ĩ. eadem l. i. tunc de leg. in fi. ſed his non obſtantibus determinat contrarium, quòd potuit hæres inſtitui, & tanquam rectè inſtitutus teſtamentum non rumpit, & aſſignat rationẽ, quia naſciť ſuus, ideſt tempore, quo naſciť, nullus ipſum præcedit, quia nepos, & filius fuerãt de medio ſubducti viuente proauo, eodemque teſtatore, & naſciť poſt mortem omnium. Iſtæ duæ rationes concludunt, quòd pertineat iſte caſus ad conſilium Galli, ſed per eas non tolluntť rationes factæ in contrariũ, ſed ad ſecundam rationem patet reſponſio ex narratis in tex. dum dicit, iſque mortuo patre. deinde auo naſcať. & ſic patet, quòd pater eius, idemque nepos præteritus fuit primo mortuus, & poſtea filius idemque auus, qui fuerat inſtitutus. nepos ergo nunquàm cæpit tenere primum locum viuẽte teſtatore, & ſic eius prætentio non nocet, vt ĩ. prox. §. in fine. Ad primã autem rationem reſpondit, ꝙ prohibitio poſthumi alieni erat duntaxat circa illum, qui inſtituebať, quia nõ poterat inſtituť, non circa illum, ex quo naſciturus erat, vt hic patet notabiliter. Circa ſecundum caſum verſicul. ergo faciť dubium dum tex. dicit (natus erit poſtea viuo filio) nam videť per hoc non ꝑtinere ad conſilium Galli, ſed Vellei, propter hoc gloſſa intelligit, quòd erat natus apud hoſtes viuẽte nepote, filio, & etiã teſtatore, ſed poſtea reuerſus eſt mortuis omnibus, & tunc videť naſci, & ſic pertinet ad Gallum, vt ſupra proxi. §. Et licèt videať magna diuinatio, non tamen poteſt aliter ſuſtineri. Infert ergo hoc modo, quòd ſi admittiť eo caſu, quo verè naſciť poſt mortem omnium, vt in primo caſu, ſimiliter admittiť, ſi naſciť viuẽtibus omnibus verè, ſed fingiť naſci eis mortuis, cum reuertiť, vt in præcedenti §. maximè in verſic. quòd quærendum. vbi poniť de pronepote nato apud hoſtes viuente patre ſuo, & etiam proauo teſtatore, ad quem caſum addiť iſte, qui differt ab illo in tribus, vt ſuperius dixi. Circa tertium caſum in verſiculo atque notandum, quòd gloſſ. ponit caſum duo. mod. Primo in pronepote nato ex nepote: & ſubſtituto filio primo loco inſtituto, deinde poſt teſtamentum, & diciť, quòd admittiť, licèt variata ſit eius conditio. facit ſuper eo. l. filio, quem pr. ia fi. ſed ad quid neceſſaria hæc adoptio? glo. dicit, quia nepos, pr. q̃ ipſius erat emancipatus ab auo tempore, quo ipſum cõcepit, & ſic non naſciť in poteſtate, vt ergo in poteſtate redigať, eſt neceſſa-

ceſſaria adoptio. ſed quia iſtud videt diuinare, alij intelligunt,
vel ponunt caſum in extraneo ſubſtituto filio, & poſtea in locum
pronepotis adoptato, & adhuc dr idē, vt iſta inſtitutio facta tan
quam de extraneo operet nunc, ne poſſit dici præteritus, vt d. l. fi-
lius. in prin. ¶ Sed adhuc opp. quia ſm hoc non pertinebat ad-
Galli, cum vr̃ nati teſtatore viuente, pp hāc gl. intelligūt Doc.
ꝙ erat apud hoſtes tpe, quo fuit adoptatus, & reuerſus eſt poſt
mortem teſtatoris, vt conueniat pcedēti caſui. Sed tunc ꝯ. qm̃
abſens non pōt adoptari. vt l. poſt mortem. in fin. ſ. de adoptio.
Sol. verum eſt, niſi p reſcriptū Principis, vel l. iubemus. C. de emā
2 cipan. lib. Propter hoc Bar. format hic qōnē. † An legitimatio
a a poſſit impetrari per patrem, vel per filium abſentem p procu-
ratorem, & vr̃, ꝙ non per l. poſt mortem. in fi. ipſe determinat ꝯ
rium, nam aliud in adoptione, vel emancipatione, quia iſti act⁹
expediunt per ipſum prēm erga filium, & eſt neceſſarius actus
corporalis, vt recipiat ipſum per manus, vel à manib. ſuis dimit
tat, ideo nō pōt interuenire proc. quia iſti actus non ſunt in ad
miniſtratione bonorum, ſed legitimatio fit per ipſum Principē,
ſeu comitem palatinum, a quo impetraē p patrem, vel per filiū,
& impetratio reſcripti pōt fieri per procurator. vt in c. ex parte
decani. de reſcri. cum ſi. Et aduerte, ꝙ iſta differēria pcedit, qñ
fiunt iſti actus corā inferiori à Principe, vt apud iudicem ordi-
narium, vel comitem palatinum, ſi autē coram Principe, tunc
etiam adoptatio, & emancipatio poſſet fieri, ab eo abſente per
3 procuratorem, per d. l. iubemus. † Ex prædictis etiam patet, an ꝯ-
b paternitas[b] poſſit contrahi per procuratorem, & fuit quæſtio
diſputata per Io. And. q determinat, ꝙ non, in regula pōr qs. de
reg. iur. lib. 6. in mercuria. dicit rō, ꝙ ipſe procurator efficit cō-
pater, nō ille, qui eum inſtituit. ¶ Sed Fed. de Senis diſputauit,
an aliqua vniuerſitas, ſeu communitas, poſſit conſtituere ſin-
dicum ad talem actum, vt communiter conſueuit fieri, quia a-
liqua cōitas vult effici compater alicuius magni domini, & de-
terminat ipſe, ꝙ non, & ꝙ nec ipſe ſindicus efficit compater, vt
habet in quæſtione ſua 13. quia non fuit intentio illius pcura-
toris, vel ſindici ſe obligare ad illud vinculum. Quidam tenent
primam opi. quia procurator obligat etiam circa propoſitum
ſuum, vt l. ſeruum Titij. ſupra mand. & ſæpe extra id, quod agit,
tacita reſultat obligatio, vt l. ſi is, cui in fi ſupra com. mo. Mihi
placet ſecunda opi. Nec ob. prima ratio, quia tunc obligat pcu
rator præter propoſitum, quando ex cōtractu. quē gerit aliqua
ſibi acquirit obligatio. & ita loquit illa l. In contrarium allega-
ta, alias ſecus, vt no. Bar. in l. procurator, qui pro euic. ſupra de p
cu per l. fi. ſupra de inſti. ſed hic nulla obligatio acquirit ipſi p-
curatori, quam habebat cedere domino, ergo nec ipſe obliga-
tus remanet finito mandato, vt d. l. fin. de inſti. Nec ob. ſecunda.
rō, quia procedit in his, quæ quis recepit indebitè, ad quorū re-
ſtitutionem obligat citra propoſitum, ne locupletior fiat ex re
aliena, quæ ratio ceſſat in propoſito.

ADDITIONES.

a ¶ An legitimatio. Adde Ant. de Roſe. intra de legitimatione.
b An compaternitas. Adde Bal. in l. 3. in §. ne autem. C. de cad. tol. Bal. in auth. niſi
rogati. C. ad Trebel. Docto. in c. veniens. de cogna. ſpiritua.

2 *Ad validitatem teſtamenti filius eſt inſtituendus, vel exhæredandus regu
lariter, & quid ſi exhæredatio confeceratur poſt mortem filij. & num. 1.*
3 *Quòd iſte de iure non ſufficiebat filium inſtituere in re certa, ſi datus erat
cohæres in uniuerſo, ſed debebat inſtitui i aliqua quota, ſed hodie ſufficit.*

1 §. In omnibus. ¶ † In teſtamento, quod fit ſm con-
ſilium Galli, neceſſe eſt filium inſti-
tuere, nec ſufficit eum exhærédare, quia cum ſubſtitutione ne-
potis concipiat, ſi filius moriat teſtatore viuente, reperiet exhæ
redatus poſt mortem ſuam, & ſic tanquam exhæredatio, quæ
non potuerit confirmari in vita, habeē pro non facta. item ſi fi-
lius eſſet apud hoſtes, vel aliter incapax, & moreret, antequam
efficeretē capax, nec inſtitutio, nec exhæredatio de ipſo neceſſa
ria eſt ad valorem teſtamenti. Idem in eo, qui non tenet primū
locum in ſuitate tempore teſtamēti, nec poſtea incæpit tenere
teſtatore viuente, quia talis poteſt præteriri, & eius præteritio
teſtamentum nō vitiat h. d. in effectu. Et ſic ſunt tria dicta, ſeu
2 tres rāe, vt dicit gl. ¶ † No. regulam, ad quam ſemper allegatur
iſte §, ꝙ ad valorem teſtamenti filius eſt inſtituendus ſupple, vel
exhæredādus regulariter, vt j. eo. l. inter cætera. Sed in caſu iſto
qñ inſtitutio concipit poſt mortem filij, non ſufficit ipſum ex
hæredare per rationem, quæ ponit in tex. niſi haberet cohære-
dem purè datum, per cuius a ſitionem poſſet exhæredatio con
firmari, vt ſ. eodē l. filius a patre. Sed tunc contra, quia in tota
iſta l. oportet præſupponere, ꝙ filius habebat cohæredem, aliàs
fruſtratoria eſſet tanta inueſtigatio. Nā teſtm efficeret irritū p
ſolā mortē filij contingentē in vita patris, nec expectaſſet pu-
dere de nepote ſubſtituendo in dictum caſum, ne præteritus te
ſtm̃ rumperet, ut dix. ſm Bal. ſ. ea. l. §. 1. Sol. illud dictum Bal. nō
vr̃ uerum, ut patet per iſtum tex. qui neceſſario eſt intelligen-
dus qñ non habet cohæredem, alias non procederet. Et ad ꝯtriū
dic, ꝙ immo eſt neceſſe pvidere de nepote ſubſtituēdo, ſi filius
hic cohæredē ex teſtō. Item adhuc np. de notatis in prin. huius
l. ſm Bal. q tenet valere inſtōnem nepotis, licet filius non fue-
rit inſtitutus, qa præteritio non eſt ſibi nociua. Sol. intētio iſtius
tex. eſt dicere, ꝙ nō ſufficiat ipſū exhēdare, qa exhæredatio non
poſſet ꝯfirmari, & tñ eum ordiū exhēdatis, licet habeaē p præteri-
to, ex quo exhēdatio eſt nulla, talis præteritio non hr̃ pro tacita in
ſtitutione, qa fuit in iuſtoia, quatenus in teſtōre fuit. ſed ſi ipſū
non exhēdaſſet tunc licet non inſtituiſſet, ualeret teſtm̃. qa cē-
ſereē tacitē inſtitutus, & ita loquit opin. Bar. & iſto modo i ñde-
bā Bono. ad iſtū tex. dño Catoni de Papi. q tenebat ꝯ Bar. repe-
3 tēdo p iſtū tex. † No. ēt dū dicit ex aliqua parte, ꝙ iure iſto non
ſufficiebat filium inſtituere in re certa, ſi datus erat cohēs in u-
niuerſo, ſed debebat inſtitui in aliqua quota, ſm Bar. hodie ſuffi
cit, ut in Auth. ut cum de app. cogno. §. aliud quoque capitulū.
& no. in l. ſi qs prior. j. ad Treb. & l. quoties. C. de hær. inſt.

2 *Nepotes naſcituri poſt mortem teſtatoris poſſunt ex prouiſione Galli inſti-
tui, licet tpe teſtamenti eſſent poſthumi alieni, & per l. Velle ſi nati ſint ui
uente teſtatore, non rumpunt teſtamentum, ſi ſint inſtituti. & nu. 1.*
3 *Si habent filium tempore teſti, & eum inſtituas, & ſi te uiuo moriatur, ſub-
ſtituis nepotem ex eo naſciturum te uiuo, uel ſimpliciter, tunc ſi poſt teſta-
mentum moriatur filius, & deinde te uiuo naſcatur nepos, ꝙ talis nepos ad
mittatur ex ſubſtitutione, nec rumpat teſtamentum.*
4 *Si teſtator ſubſtituat omnes deſcendentes uirilis ſexus, qui ſui hæredes na-
ſcentur, ꝙ ſub iſtis uerbis comprehendantur etiam nepotes ex filio licet nō
ſint ſexus uirilis.*
5 *Si aliquis recepit emphyteuſim pro ſe, & ſuis deſcendentib. per uirilem ſe-
xum, ꝙ ueniant etiam fœminæ ex maſculis.*
Idem ſi dixiſſet pro ſe, & ſuis deſcendentibus uirilis ſexus.
6 *Quid ſi dixiſſet pro ſe, & ſuis deſcendentibus maſculis.*
7 *Suus hæres dicitur ille, quem nemo præcedit.*

1 §. Nunc de lege. † Hic incipit ſecunda pars prin
c palis huius l. in qua tractat de
l. Velle quæ uenit ad conſilium Galli qui fuit locutus de nepo
tib. q naſcunē poſt mortem teſtatoris uerè, vel fictè, de quibus
l. Velle. ſe non intromiſit, ut ſ. ea. l. § & quid ſi tantum. & §. ſi ei⁹.
ſed tractauit de natis uiuente teſtatore. & qui non fingātur na-
ti poſt mortem, & poteſt dici, ꝙ duret iſta pars uſque ad fin. l. nā
primo tractat de primo, & ſecundo capite l. Velle. uſque ad §.
videndum. Secundo ponit ſuppletiones Scæuolæ ad ſecundum
caput, uſque ad §. ille caſus. Tertio ſuppletionem Iuliani ad pri
mum caput. Item prima pars ſubdiuiditur in duas, quia primo
proſequitur de primo capite uſque ad §. etiam. poſtea de ſecun
do capite ſm verum intellectum, licet quidam dixerint, ꝙ de
ſecundo capite incipit tractare in uerſi. & bene. & dicunt, quod
in uet. etiam non eſt §. ſed ſic continuatur cum tex. præcedenti,
& quare hoc dicant, patebit j. ſed primus intellectus verior eſt,
2 & communior, & iſta prima pars. h. d. ¶ † Primum caput l. Vel-
leiæ prouidet de nepote, qui naſcitur poſt teſtamentū uiuente
teſtatore, & poſt mortem filij, & ſic naſcitur ſuus, qa tenet pri-
mum locum tempore, quo naſcitur, ut poſſit hæres inſtitui, li
cet tempore teſti ſit poſthumus alienus, & inſtitutus non rum
pat. h. d. in effectu, & diuide in quinque partes, quia primo ſe ꝯ
tinuat ad præcedentia ponendo mentem primi, & ſecundi ca-
pitis l. Velleiæ uſq. ibi (& uidetur.) Secundo ponit mentem, &
effectum primi capitis uſque ibi (ergo.) Tertio ipſum exempliſi
cat, uſque ibi (& non ſolum) Quarto tollit quoddam dubium,
quod fieri poterat uſque ibi (quid enim.) Quinto probat, quod
dixerat per uerba primi capitis, quæ formaliter ponit, & ea eis
infert ad id, ꝙ dixerat, & reputatur difficilis ualde, ideo ut oīa
4 ſint clara, pone caſum ſic. † Gallus prouidit de nepotibus naſci
turis, poſt mortem teſtōris, ut poſſint inſtitui, licet tempore te
ſti eſſent poſthumi alieni, quid ſi naſcantur teſtatore uiuente
dicit iuris quod de illis tractauit l. Velleia non Gal. quæ lex fuit
poſterior, & uenit ad ſuppletionem Galli, iō de ipſa uidendum
eſt, quæ uoluit in effectu tam in primo, q̃ in ſecundo capite. qđ
nati uiuentibus nobis, ſi ſint inſtituti, non rumpant ſicut Gal-
lus voluit de natis nobis mortuis, & hoc uſque ib (& uidetur.)
¶ Sed quæritur ſecundo, in quo caſu loquatur l. Velleia. dicit ſu
rſic. quod in primo capite loquitur de nepotibus, qui cum na-
ſcuntur nobis uiuentibus naſcuntur ſui id eſt quia nemo ipſos
5 præcedit in ſuitate, & hoc uſque ibi (ergo.) ¶ † Sed tertio quæ-
rit de exemplo, iuriſco. dicit, ecce exemplum, ſi tu habes filium
iam natum tempore teſtamenti, & nepotem ex eo naſciturum,
& inſtituis filium, & ſi te viuo morietur, ſubſtituis nepotē ex
eo naſciturum te uiuo, uel ſimpliciter, & poſt teſtamentū mo-
riatur

ciatur filius, deinde te uiuo naſcat̃ nepos ex ſubſtitutiõe admit tit̃, & non rumpit, & ſic ſuſtentatur teſtũ in hoc caſu ex primo capite legis Velle. non per legem 12. tabula. quia tempore teſtĩ ille nepos erat poſthumus alienus, & ſic non poterat inſtitui ſm̃ lege m illam, nec per Gallum, qui loquitur de natis poſt mortẽ teſtatoris, fuit ergo neceſſaria prouiſio l. Vell. hoc caſu, alias nõ potuiſſet inſtitui. & ſic tanq̃ prætetirus rumperet, & hoc uſque ibi (vt non ſolum) ¶ Sed quæritur quarto, an ſit neceſſe, ꝙ filiꝰ eſſet mortuus tpe teſti, ad hoc, ut talis nepos naſcat ſuus, ſm̃ ꝙ requirit primum caput l. Velle. rñdet quod non, quia ſuus naſcit non ſolum, ſi filius erat mortuus tpe teſti, ſed ẽt ſi moriat̃ poſt, anteq̃ nepos naſcat, & utrunq. caſum complectit̃ primum caput l. Velleiæ, & hoc uſq. ibi (quid enim.) ibi probat, ꝙ non ſit inſpiciendũ tp̃s teſti, ut tunc ſuus ſit mortuus, ſed ſufficiat inſpici tp̃s natiuitatis poſthumi, ut tunc mortuus ſit, uel aliter de medio ſubductus, per uerba primi capitis, q̃ ſic dicunt, ꝙ teſtator ſubſtituat quemcunq. virilis ſexus, qui poſt teſtamentum ſuus hæres futurus erit, i. naſceretur, ſed iſta verba verificant, ẽt quando filius viuebat tpe teſtĩ, non tamen tpe, quo naſcitur nepos. hoc dicit in effectu. Et quantum ad tex. difficultas conſiſtit in verſi. (vt non ſolum in duobus.) Primo quia quidam habent in text. (ſi nepos eo tempore inſtituatur, &c.) Quidam verò habẽt, (ſi nepos q eo tpe inſtituatur,) ſed prima litera planior eſt, ſm̃ verò aliam literam oportet text. tranſponere, & ſubaudiri vnum verbum, vt ſit bona grammatica, ne relatiuum, & antecedens regantur ab eodem verbo ſñ idem eſt ſenſus vtriuſque literæ, & hoc declara, vt habetur in gloſ. quæ incipit, aliàs deeſt qui. in prin. Item in alio conſiſtit difficultas, quia text. ibi dicit (verum ẽt ſi viuo patre naſcatur, & ſic innuit, ꝙ primum caput comprehendit etiam caſum, quãdo nepos naſcitur poſt teſtamentum viuente patre ſuo, eodemq; filio, & ſic non naſcitur ſuus, puta pater eius eum præcedit, cuius contrarium ſupra dixerat, & etiam patet in text. ſ. vnde videtur ſibi contrariari. pp hoc Hugo gloſſator, & etiam Moder. hoc fatentur, & dicunt, ꝙ iſte caſus comprehenditur non ex verbis, ſed ex mente, quia ſecundum verba non comprehenditur, niſi caſus quando naſcitur ſuus. & ſic filio de medio ſubducto, quod poteſt cõtingere duobus modis, vel quia erat ſubductus tpe teſtamenti, vel ſubducitur poſt, antequàm nepos naſcatur, quando autem nec tempore teſtamenti, nec ante natiuitatem, & tunc ceſſant verba. Tamen locum habet mens, & ſic primum caput comprehendit tres caſus, duos ex verbis, & vnum ex mente. plus dixit d. Azo. ꝙ ex uerbis non comprehendit, niſi vnum, ſ. quando filius erat mortuus tempore teſtamenti, & tunc propriè nepos dicitur naſci ſuus, ſed ſi moriatur poſt ante natiuitatem nepotis, dicit Azo ꝙ iſte caſus comprehenditur potius ex mente, q̃ ex uerbis. Iſtud dictum Azon. gl. reprehendit, quia ꝯ iſtũ tex. in in iſto uer. (vt non ſolum) ubi vult oſtendere ꝯtium, ꝙ primũ caput non ſolum comprehendit primum caſum, qñ erat mortuus tempore teſtamenti, ſed etiam ſm̃, qñ moritur poſt, añ natiuitatem nepotis, quia vtroque caſu verificantur uerba primi capitis, quæ requirunt, ut naſcatur ſuus. Nam ſuus dr̃ naſci, qñ cunque tempore, quo naſcitur, nullus ipſum præcedit in grado, & hoc contingit in utroque caſu, & hæc habentur in illa eadem gl. Bar. autem uidetur ſentire, ꝙ primus caſus, quãdo erat mortuus tempore teſtamenti, non comprehendatur in primo capite, quia tunc nepos naſciturus non poterat dici poſthumus alienus, quia ſi eſſet natus tpe teſtamenti, teneret primum locum, & ſic poterat hæres inſtitui per l. 12. tabu. vnde nõ fuit neceſſaria prouiſio Velleij. & illum uerſi. vt non ſolum intelligit iuriſcon. vt ibi ponat, qui ddat primum caput Velleij ad l. 12. tabu. quia illa l. permittebat inſtitui talem poſthumũ, ſi filiꝰ erat de medio ſubductus, ſed l. Velle. addit, ꝙ ẽt ſi non eſſet ſubductus, poſſet inſtitui, licet tunc eſſet poſthumus alienus. Pro iſto dicto vr̃ eſſe tex. expreſſus in §. ille caſus. verſic. denique. vbi dicit̃ expreſſe, quod in primo capite Velleius induxit, ut liceat inſtituere nondum natos, ſed hoc non poteſt verificari, niſi qñ filius præcedebat tpe teſtamenti, quia tunc non licebat inſtituere nepotem per l. 12. tab. ſed Velle. inducit, vt liceat, ergo ſolum iſtũ caſum comprehendit primum caput. Iſta opinio placet limitando tamen, ꝙ ſm̃ mentem, & verba iſtum caſum comp̃hændit, in hoc ſolo voluit prouidere, quia prouiſio erat neceſſaria, non autem qñ filius de medio erat ſubductus, quia tunc non erat neceſſaria, ſed attentis verbis duntaxat, & non mente etiam caſus non comprehenditur in primo capite, qa verba dicunt de nepote, qui naſcit̃ ſuus, vt inſtituat̃, & inſtitutus, non rumpat, ſed ſuus naſcitur etiam hoc caſu, ergo ſm̃ uerba comprehenditur, & ita intelligo verſic. (vt non ſolum) aliter, quam Bar. quia non vult ponere, quid addat primum caput ad l. duodecim tab. ſed vult dicere, quod uerba primi capitis ſunt ita generalia, quòd comprehendunt vtrunque caſum. ad aliud dicũt Hug. & etiam Azo, quod comprehendantur etiam tres caſus ex mente, ſ. qñ non naſcitur ſuus, quia filius, paterq́ue ſuus viuit tempore, quo naſcitur, licet gl. tranſeat cum eis, tamen non placet, qa uerba primi capitis ex toto ꝯtradicunt, unde non eſt dicẽdum, ꝙ Vellei. ſenſerit de caſu, cui uerba ſua omnino ꝯdicunt, & iõ dico, & mirandum eſt tam de gloſ. quam de Doctor. qui non tangunt, ꝙ iſte caſus eſt ille quem Iulianus ſuppleuit ad primum caput Velleiæ, ut patet in §. ille caſus. vbi Scæuola oſtendit, ꝙ iſte caſus non comprehendebatur in primo capite l. Velle. quia illud loquitur de nepote, qui naſcitur ſuus, & iſte non naſcitur ſuus, nec in ſecundo, quia illud loquit̃ de nepote, qui erat natus tempore teſtamenti, & non erat natus, ſed naſcitur poſt, iõ fuit neceſſaria ſuppletio Iuliani in hoc caſu difficili, & non prouiſio per aliquem alium; non ex verbis, nec ex mente, & iſta eſt veritas, põt tñ dici, quod Iul. ſuppleuit ex mente ꝯiectu rata, quia licet Velleius nõ cogitauerit de iſto caſu, ex quo verba repugnant, tamen eſt veriſimiliter, ꝙ ſi cogitaſſet, prouidiſſet, ſicut dicimus de tacita pupillari comprehenſa in expreſſa vulgari ꝯ vim verborum, vel econuerſo de tacita vulgari cõprehenſa in expreſſa pupillari, nam non ueniunt ex uera mente defuncti, q nun p̃ſumitur cogitaſſe, poſtq̃ uerba repugnant, ſed ex mente ꝯiectu rata, vt no. in l. precibus. C. de impu. & ſic põt ſaluari opin. Hug. Bar. aũt intellexit, ꝙ Hug. & Azo voluerunt dicere, quod primum caput l. Velleiæ. comprehendit ẽt ſm̃, ſeu caſum, de quo loquitur ſm̃ caput le. de nepote nato tpe teſtamenti, ſed non eſt credendum, ꝙ ipſi tantum errauerint, tunc enim ad quid fuiſſet neceſſarium ſm̃ caput, ut ẽt ipſemet Bar. dicit. Dico ergo, ꝙ ipſi non intellexerunt, dum dicunt de tertio caſu, ſ. de illo, qui comprehenditur in ſecundo capite, quãdo nepos eſſet natus tempore teſtamenti, quia fuiſſet una fatuitas, cũ primum caput non loquatur, niſi de naſcituro, ut patet in ver. ergo. dum dicit ſi filium habeas, & nepotem nondum natum tempore teſtamenti, ſed intellexerunt eo modo, quo ſ. dixi. de illo, qui naſcitur poſt teſtamentum, & uiuente filio, vt comprehendatur in primo capite: & moti fuerunt ad hoc dicendum ꝑ tex. iſtum, dum dicit, etiam ſi uiuo patre naſcatur, & ideo continuant literam vſque ad uerbum, & bene, uel uſque ibi poſteriore, vbi incipit tractare de ſecundo capite. Tu dic, ut dixi, & ad tex. reſpõde, dum dicit: ſi uiuo patre. intellige, ſ. patris ſui, eodemq; auo, ſeu teſtatore, ipſe aũt filius, q erat pater nepotis, iã erat mortuus, alias non naſceretur ſuus, & ita exponit Dyn. Et no. ꝙ in hac opin. Hugo. & Azon. fundatur gl. quæ eſt ſupra eadem l. §. ſi eius. verſi. quærendum. in gl. prima quæ tenuit, quod primum caput l. Velle locum habeat in nepote, qui naſcitur viuente filio, quam gloſſam ibi reprobaui, & contrarium tenuit alia gloſſa mag. illius. §. in uerſi. item Vellei, ceſſat. Et ex prædictis recollige quatuor caſus. Primus eſt, quando filius erat iam mortuus tempore teſtamẽti, & iſte caſus ſecundum Azo. & gl. pertinet ad primum caput l. Velle. ſecundum verba, & mentẽ, ſecundum Bar. non pertinet aliquo modo, ego autem dixi, qđ pertinet ſecundum verba, non ſecundum mentem per §. ille caſus. j. ſecundus caſus eſt, qñ filius viuebat tempore teſtamenti, ſed poſtea mortuus eſt, antequam nepos naſcatur, & nepos, naſcit̃ uiuente teſtatore, & iſte caſus ſm̃ Azon. pertinet ad primũ caput ſm̃ mentem non ſecundum verba. ſed ſm̃ gloſ. & Doct. pertinet ſm̃ mentem, & uerba. immo iſte eſt ille caſus, in quo ſolo prouidit primum caput l. Vell. quia neceſſaria erat prouiſio, ut §. ille caſus. verſi. denique. Tertius caſus eſt, quando filiꝰ viuebat tempore teſtamenti, & etiam tempore, quo poſt teſtamentum naſcitur nepos, ſed poſt mortem, uiuẽte teſtatore, ante nepotem, & iſte caſus ſm̃ Azo. & Hugo. pertinet ad primum caput ſecundum mentem, non ſecundum uerba, ſed tu dic, ut ſupra dixi, ꝙ nec ſecundum mentem ueram, nec ſecundũ uerba, & ideo fuit ſuppletio per Iul. ex mente coniecturata. Quartus caſus. qñ nepos iam erat natus tempore teſtamenti. nã omnes præcedentes quando nondum erat natus, & iſte caſus quartus nullo modo pertinet ad primum caput, ſed ad ſecundum, licet Bar. intellexit opin. Hug. & Azo. ꝙ noluerint dicere, dum loquuntur de tertio caſu, ꝙ pertinet ad primum caput ex mente, ꝙ intellexit de iſto quarto, & ſic, quod primum caput contineat ſecundum ex mente, quod eſt rediculum dicere, ut ſupra dixi. & ex his remanent omnes glo. expeditæ. Nam gl. quæ incipit, nam ſi uerba, tendit ad idem, quod ſupra dixi, quia exponit duobus modis uerſi. nam ſi verba, ſecundum primum modum effectus glo. eſt, ut iuriſcon. velit oſtendere, ꝙ primum caput cõprehendat non ſolum primum caſum, ſed etiam ſecundum, licet ſecundum aliam expoſitionem effectus gloſ. ſit, quòd uelit oſtendere, quod comprehendat non ſolum primum, & ſecundum, ſed etiam tertium ex mente. tene primam expoſitionem.

4 ¶ †Et no. ex illa eadem gl. in fin. quæ tenet in ſecunda expoſitione illorum uerborum, quòd ſi teſtator ſubſtituat omnes deſcendentes uirilis ſexus, qui ſui hæredes naſcentur, ſub iſtis uerbis comprehenduntur etiam nepotes ex filio, licet non ſint

ſexus

ſexus virilis, quia illa uerba debent intelligi, id eſt, de virili ſexu
deſcendentes, non ꝙ ipſe deſcendēs ſubſtitutus ſit ſexus virilis,
5 vt in caſu ꝓpoſito gl. perpetuo tene menti. Adq.† ſi aliquis re-
cipiat emphyteuſim pro ſe, & ſuis deſcendentibus per uirilē ſe-
xum: nam uenient non ſolum maſculi ex maſculis deſcenden-
tes, immo ēt fœminæ ex maſculis deſcēdentes. Idem ſi dixiſſet
pro ſe, & ſuis deſcendentibus virilis ſexus, quia exponunt eodē
6 modo, ut in hoc tex. cum gl.† Secus ſi dixiſſet pro ſe, & ſuis de-
ſcendentibus maſculis, quia non venirent fœminæ deſcenden
tes ex maſculis. Sed tūc quærit̃, an ſub illis uerbis, ꝓ ſe, & ſuis de
ſcendentibus maſculis, cōprehendat̃ nepos maſculus natus ex
filia, uel pronepos natus ex nepote, vr̃, quod ſic, quia uerba ve-
rificantur in eo. Eſt enim deſcendens, & eſt maſculus, ergo, &c.
Et ui det̃ eſſe caſus in uſibus feudorum. In titu. de eo, qui ſibi, &
ſuis hæredibus maſculis, & fœminis, &c. ꝯtium determinat Spe
cu. in ti. de loca. §. nunc uero aliqua. verſi. 146. quia illud verbū,
maſculis debet reſtringi ad deſcendentes ex maſculis, quod ꝑ-
petuo tene menti, & probatur per rationem. Nam mater ſua
non admitteret̃, ſi uiueret, quia non eſt maſculus, multo minus
debet admitti nepos ex ea, ne ſit melioris conditionis, q̃ mater
eius, quæ præcedit in gradu. argum. in l. ſi uiua matre. circa me-
dium. C. de bon. ma. ubi dicitur, ꝙ nepos non debet eſſe melio-
ris conditionis, quam filius, uel filia. hoc idem videtur tenere
Bal. licet non alleg. Specu. C. de cond. inſer. l. i. in j. colum. Iuan.
And. in addi. Specu. in ti. de teſta. ſuper rub. ante fi. dum recitat
diſputationem Rich. Malumb. & tene menti hanc rationem, ꝑ
quam reſpondebis in pluribus dubijs, & ego etiā pluries in iſta
ciuitate conſului ſecundum iſtam rōnem, & nullus ſciuit dare
7 reſponſum. ¶ †Vltimo no. unum aliud ex tex. ꝙ ſuus hæres dr̃,
ille quem nemo præcedit, nam nepos non dicitur natci ſuus, ni
ſi qn̄ filius eſt de medio ſubductus, ut hic patet. Iſtud multum
facit pro opin. illorum, qui dicunt, quòd licet filius in poteſtate
non poſſit inſtitui ſub conditione cauſali, uel mixta, iure iſto ſi
in eius defectum non eſt exhæredatus nepos, tñ etiam, ſi filius
iam mortuus eſt, & ſic tenet primum locum, bene poteſt inſti-
tui: nam l. ſuus quoq. j. de hære. inſti. in prin. dicit, ꝙ ſuus hæres
poteſt ſubſtitui ſub qualibet conditione excepto filio, ergo ſe-
quitur, ꝙ loquitur de nepote, & pronepote, in alijs non poteſt
verificari rña, ſed nepos non dr̃ ſuus hæres, niſi quando filius eſt
de medio ſubductus, ut hic, ergo etiam tūc poterat inſtitui ſub
tali conditione, & uidetur caſus in l. ſed in conditione. §. ſi ne-
potes. eo. tit. Contrariū tamen communiter tenet gl. ꝙ tunc ne
pos poſſit inſtitui ſub tali conditione, quando filius ipſum præ
cedit, quia tunc, ſicut omnimoda præteritio ipſius non reddit
teſtm̃ nullum, ut ſ. prox. §. fi. ita qualitas, ſed ad rationem præ-
dictam gl. reſpondet, quia nepos non eſſet ſuus hæres, ut hic, &
ſic uerificaretur regula poſita in l. ſuus quoque. nec eſt miran-
dum, ꝙ filius primi gradus in hoc ſit melioris conditionis, quā
nepos, nam & alibi hoc contingit. C. ad Trebel. iubemus. & tō
multi tenent opin. prædictam contra gloſſ. ut ſunt Doctor. Pa-
pienſes, ſi bene recordor, ut dominus Chriſtophorus de Ca-
ſtelliono.

1 *Tertium caput l. Velleia in quo caſu prouideat.*
2 *Exhæredatio de penitus extraneo eſt penitus inualida principio, ſed de ne-
pote, vel pronepote non. licèt non teneat primum locum a tempore teſta-
menti, quia ſperatur poſſe tenere.*
3 *Filius, uel alius deſcendens in poteſtate, qui tenet primum locum, dicitur eſ
ſe ſuus hæres, etiam viuente patre, vel auo.*
4 *Hæres vnde dicatur, & quot modis ſumatur, & quomodo uiuens poſſit ha-
bere hæredem. & nu. 9.*
5 *Si inſtituo Titium extraneum, & grauo ipſum, ſi deceſſerit ſine liberis,
quòd reſtituat hæreditatem tibi, & hæredib. tuis, qualiter ſumatur illud
uerbum, hæredibus.*
6 *Quòd requiratur, vt filij tui ſint hæredes tui, vt admittantur ex ſubſtitutio
ne, quando dixit teſtator, quòd bona deueniant in te, & hæredes tuos; vel
in te, & filios tuos, & hæredes, ſecus ſi in te, & filios tuos.*
7 *Eo caſu, quo requiritur, ꝙ ſint hæredes, an ad admittatur filia, uel nepotis in
ſtituta in re certa, & iuſſa amplius non petere.*
8 *Si ſubſtitutio fuit facta ſine illa coditione, ſi deceſſerit ſine liberis, ſed ſim-
pliciter dixit, ꝙ poſt mortem Titij inſtituti bona ipſius teſtatoris deueniāt
in te, & hæredes tuos, quomodo ſumatur illud uerbum, hæredes.*

1 §. Etiam. ¶ †Tertium caput l. Velle. prouidet de nepo-
te, uel pronepote natis tempore teſtamēti ꝓ-
uiendo, ut filio inſtituto ſubſtituant̃, ſi contingat ipſum teſta-
tore uiuente de medio ſubduci, ne ſuccedentes in locū eius
tanq̃ præteriti rumpant, & ſi nepos moriat ante filiū, pronepos
ſubſtitutus admittitur, ēt ſi nepos erat prætentus, ſi uero poſt
tunc, ita demum ſi nepos erat inſtitutus, uel exhæredatus: alias
tanq̃ præteritus ſuccedens in locum filij teſtamentum rupiſ-
ſet. h. d. & eſt ēt difficilis. Et diuide in quinque parte. Nam pri-
mo ponit mentem ſecundi capiti, dicens, ꝙ loquit̃ in nepote
nato patre ſuo. viuo. i. filio, ut ſit inſtitutus, & pr̃ poſtea teſtōre
viuente de medio ſubducatur, nō rumpit, ſed ex ſubſtitutione
vocet̃, uſque ibi, & ita. Scdo iſtud declarat. ꝙ habet locum, qn̄
nepos iā erat natus tpe teſti, & ponit exemplū, qn̄ qs habebat fi
lium iam natū, & nepotē, vel ēt ꝓnepotem iam natos tpe teſti.
& inſtituat filiū, & ſubſtituat pronepotem, ſi filius, & nepos
moriant̃ teſtōre viuente, & poſtea ꝯdō exſtat. Nam talis prone
pos non rumperet, licet ſuccedat in locum ſui hæredis. i. ꝑcedē
tiū, poſtq̃ eſt inſtitutus, licet ſecus ſi eſſet ꝑteritus vſq. ibi, & bn̄.
Tertio ponit verba ſecūdi capitis, q̃ uolūt in effectu, ꝙ fiat ſub
ſtitutio nepotis, vel pronepotis, qualitercunq. filius, uel alius, q
tenebat primum locum, & ſic erat ſuus hr̃s deſinat eſſe ſuus
hr̃s viuente teſtatore, uſque ibi, ad omnes. Ibi quarta, in qua cō
mendat prouiſionem huius ſecūdi capitis, quia loquatur ita ge
neraliter quo ad caſus, quibus præcedens deſinit eſſe ſuus hr̃s,
quod comprehendat non ſolum caſum mortis veræ, ſed etiam
mortis ciuilis, uel etiam emancipationis. quibus poteſt quis de
medio ſubduci teſtatore uiuente, quos caſus Scæuola ſupple-
uit ad conſilium Galli, qui non fuit locutus ita generaliter ſed
ſolum qn̄ exiret de medio per mortem naturalem, & ueram, vt
ſ. eadem l. §. & quid ſi tantum. ſed hic non expedit ſupplere ad
prouiſionem ſecundi capitis, quia loquit̃ ita generaliter, quòd
omnes ꝑdictos caſus comprehendit, & hoc uſque ibi, nec ſolū.
Ibi quinta, in qua remanet quoddam dubium, quod fieri poſ-
ſet circa exemplum ſupra poſitum in ver. & ita. quādo quis ha-
beat filium nepotem, & pronepotem, & inſtituit filium, & ſub-
ſtituit pronepotem, ſi filius, & nepos moriantur ipſo uiuente,
nam ibi dictum fuit, quod ſi iſta conditio eueniat, ꝙ ambo mo
riantur pronepos admittitur, & non rumpit, ſed utrum ſit ne-
ceſſe ad hoc, ut iſtud dictum habeat locum, ꝙ nepos moriatur
antequam filius, an aūt poſſit procedere ēt ſi ſuperuiuat filio,
& poſtea moriatur viuente teſtōre, dicit iuriſconſul. quod u-
troq. caſu ꝑt procedere illud dictū. ſ. ſi nepos ꝑmoriat̃ filio. &
tunc procedit clare, etiā ſi nepos fuit ꝑteritus, quia nunquam
incœpit tenere primum locum, & ſic non potuit tanquam ſuc
cedens in locum filij rumpere tanquam præteritus, vñ fuit ne-
ceſſe, ꝙ moriatur antequam filius iſto caſu, alias ſuccedendo
in locum filij rumperet, ut ſ. eadem l. §. item credendum. in fin.
& j. ti. primo. l. poſthumorum. poſtea ēt procederet, qn̄ nepos
ſuperuixit filio, ſed tunc eſt neceſſe ponere, quod fuerit inſtitu-
tus, uel exhæredatus ad hoc, vt teſtm̃ non rumpatur, ex eo, q
ſuccedit in locum filij. h. d. in effectu totus §. uſque ad §. uiden
dū. Et aduertendum eſt, ꝙ in hoc capite Velle. non prouidit in
ducendo aliquid de nouo. ſ. quod talis nepos poſſit inſtitui, q
cū eſſet natus, poterat inſtitui ēt per l. 12. tab. ſed conſuluit, ut
inſtitueretur in dictum caſum, uel exhæredaretur, & ſic hoc fa-
ctū fuit, & vetuit ipſum rumpere. h. d. tex. in §. ille caſus. verſic.
poſteriore capite. vbi declarat̃ primum, & ſcḋm caput l. Vell. me
lius, q̃ hic, & in hoc differt à primo capite, vbi induxit de nouo,
vt poſſit inſtitui nepos, q tpe teſti non erat natus, & pater viue
bar, & ſic erat poſthumus alienus, vt in illo eodemq; §. ver. de-
niq;. Poterat eſſe ratio dubitandi, ꝙ dictus nepos rumperet, li-
cèt fuerit inſtitutus. quia filius, q ipſum ꝑcedebat tpe teſti, ipſe
non erat ſuus hæres, & ſic fuit inſtitutus tanq̃ non ſuus hæres,
ſi poſtea filius exeat de medio viuente pr̃e, incipit nepos eſſe
ſuus hæres, ſed tanquā ſuus hæres nunq̃ fuit inſtitutus, ergo tā-
a quam nouus hō, & nouus poſthumus debet rumpere.† Sed iſta
ratio tollitur ꝑ l. filio quē pr̃. in fi. ſupra eodem. & ꝑ §. forſitan.
in fi. ſ. ea. l. nam ēt ſi non fuiſſet oīno extraneus tpe inſtitutio-
nis, & poſtea efficeretur ſuus, ſufficeret illa inſtitutio prius fa-
cta, vt non rumpat, fortius hic, quinimo ēt ſi fuiſſet exhæreda
tus, ſufficeret, vt in fine huius §. licèt ſecus in alio penitus extra-
neo, vt j. de contratab. l. non putauit. §. ſi quis emancipatum,
q a exhæredatio de penitus extraneo eſt inualida à prin. ſed de
nepote, vel pronepote non, licet non teneat primum locū tpe
teſtamēti, quia ſperat̃ poſſe tenere. & ꝑp dictam rōnem l. Vell.
in ſecundo capite vetuit talem inſtitutum rumpere, ut in §. il-
le caſus. Item ſcire debes, quod gl. in illo §. ille caſus in gl. prima
tenuit hoc ſcḋm caput habere locum, ſiue filius uiuebat tempo-
re teſtamenti, ſiue iam erat de medio ſubductus, ut ibi, dum di-
cit, nam aut inſtituo nepotem, eo tpe, quo iam mortuus erat
filius uel etiam uiuit, & habet locum ſcḋm caput Velle. &c. quod
non placet. De iſto caſu non expediuit, ꝙ Velle. ſe intromitte-
ret etiam per modum conſilij, quia ſuberat ꝑceptum l. 12. tab.
ut deberet nepotem inſtituere, poſtquam tenet primum locū,
ſed qn̄ non tenet, ceſſat dictum præceptum, quia non tenetur
inſtituere, niſi filium, qui ꝑcedit, ſed poteſt contingere, ꝙ filius
ſubducatur de medio. utile fuit ideo conſilium Velle. ut in di-
ctū caſum nepos ſubſtituat̃, & h. d. tex. expreſſe in l. poſthumo-
rū in fi. j. ti. primo patet etiam hic in uerſicul. & ita interpre-
tandum.

tandum: nam non ſine myſterio ponit, ꝙ tempore teſtamenti habeas filiũ,& nepotẽ &c.¶ In tex.ibi, (non vult l.rumpere teſtamentũ.) ſubaudi, ſi ſunt inſtituti, uel exhẽdati, ut in fi.¶ In tex.ibi,(& ita interpretandũ).i.intelligendũ, non.n.eſt propria interpretatio,cũ totũ,qđ ſequitur,colligatur ex uerbis, nã aliqñ interpretatio ſumitur largè pro ꝯgrua uerbi declaratione, ut l.i.§.qui operas.ꝟ.ad Ter.¶ In tex.ibi.(habeas.) ſub tpe teſtamẽti,& filium ſubſtituas,nepotem prætereas,& pronepotem ſubſtituas,filius & nepos te uiuo deceſſerint, & ꝯdõ exiſtat. Nam ſi nepos prius moriatur,ꝙ̃ filius non obſtante præteritione ipſius nepotis,ꝓnepos admittetur ex ſubſtõne, ut hic, & ꝟ.uerſi. nec ſolũ. ſed ſi filius prius moreretur ad hoc, ut pronepos admitteretur, nepos deberet eẽ inſtitutus, uel exhęredatus, alias non admitteretur pronepos, quia nepos inceꝑiſſet tenere primum locũ, & tanquam præteritus teſtm̃ rumperet, ut in fine

3 huius §.¶ In tex.ibi, (ſi quis ex ſuis hæredibus [a] ſuus hæres eſ-

a ſe deſierit.) Nota,ꝙ filius,uel alius decedens in ptãte,qui tenet primum locum, dr̃ eſſe ſuus hæres, ẽt uiuente patre, vel auo, quod patet,quia non poſſet deſinere eſſe ſuus hæres per mortem naturalem,uel ciuilem, niſi fuiſſet,quia priuatio ꝓſupponit habitũ.l.decem.de uerb. obl. ſed hic dr̃, ꝙ põt deſinere eſſe ſuus hæres uiuente patre,uel auo,& ita debet intelligi iſte tex. vt patet in §.ſi ergo.&c.Sed ꝯ de leg.primo. infra pro hære. vbi viuens non habet hæredem, ergo nec habet ſuum hæredem, quia ubi deficit ſubſtantia, non poteſt ſubeſſe qualitas, ut l. eius,qui in prouincia.circa fi.ſi cer.pet.& l.ſi ſeruum. §.primo.

4 de act.emp.† Sol.iſtud uerbum,hæres.idem ſignificat, quod dominus,quia dicitur ab herus,ꝙ eſt dominus,ut l.item Mela. §. legis.ſupra ad l.Aquil.& poteſt ſumi duobus modis. Primo ꝓpriè,pro ut eſt ſucceſſor in uniuerſum ius, ꝙ defunctus habuit, ut l.hæreditas.de verb.ſignific. & iſto modo uiuens non poteſt habere hæredem, ut in contrario. Sedundo ſumitur ſtrictè, & impropriè pro filio,uel nepote,uel alio deſcẽdente,qui teneat primum locum in ſuitate, & iſto modo uiuens poteſt habere hæredem, ſicut. n. filius uiuente patre dr̃ dominus bonorum paternorum, licèt impropriè, ut ſupra eodem.l.in ſuis.ita põt dici hæres,prout iſtud uerbum ſumitur pro domino, & iſte eſt caſus hic.Et ꝑp hoc Bar.hic tractat iſtum articulum, ꝙ quãdo iſtud uerbũ,hæres. ponitur in aliqua diſpoſitione inter uiuos, uel ultima uoluntate,intelligatur primo modo, uel ſecundo, & ponit longam diſtinctionẽ. Tu autem ſumas regulam, ꝙ re-

b gulariter verbum, hæres [b] ſumatur primo mõ pro quolibet hęrede, etiam extraneo, prout eſt ſucceſſor bonorum defuncti, vt l. ſciendum.de verborum ſignific. Fallit in quatuor caſibus, in quibus reſtringitur ad filios tantum, & ſic ſumitur impropriè. Primus eſt, qñ diſpoſitio confertur in tempus vitæ alicuius,quia tunc non põt hr̃e hæredem primo modo, vnde uerba debent aſſumi ſecundo mõ,prout poſſunt, quia Velle.ſe refert ad tẽpus vitæ teſtatoris, quo ſuus hæres deſinat eſſe, & ideo ſi ꝯcederem tibi,& tuis hæredibus quouſque vixeris rẽ aliquam, illud uerbũ,ſumeretur pro filijs per iſtum tex.& arg.in l.ſi quis Titio.cum ibi no.ſm̃ unam lect.ſupra de vſufr.accreſc. Secũdo fallit,qñ præfertur in materia,in qua extranei non ſuccedunt, vt in materia feudo.ubi verbum, hæres,ſumitur pro filio,ut in tit.de alie.feu.& §.ſi clientulus.& no.gl.in l.ex facto. §.fin. infra ad Treb.& Bal.in l.liberti,libertæque. C. de oper. liber. Tertio fallit,qñ apponeretur cũ adiuncta maſculis,ut ſi cõcedo rẽ aliquã tibi,& tuis hæredibus maſculis. Nam ꝑp hanc adiunctionem,etiam ſi ſit materia,quæ trãſit ad fœminas, veriſimile eſt me cogitaſſe de hæredibus proprij corporis, non de extraneis, ut ita dixit Rayn.de For.quem etiam Bal.ſequitur, ꝙ eſt notãdum. Quarto fallit,quando ſequeretur inconueniens, ſi aſſumeretur primo modo pro quibuſlibet extraneis hæredibus. Pone exemplum primo,quando apponitur in conditione, ut ſi grauo hæredem inſtitutum de reſtituendo tibi hæreditatem, ſi deceſſerit ſine hæredib. Nam quia ꝯdõ ſe debet habere ad eſſe,& non eſſe, ſi ſumeretur primo modo , nunquam haberet ſe ad eſſe,quia raro,vel nunquam quis decedit ſine hærede, ideo ſumitur ſecundo modo pro filijs, ut d.l.ex facto. in fi. & ibi no.

5 ꝟ.ad Treb.† Pone aliud exemplum notabile,ſi inſtituo Titium extraneum, & grauo ipſum, ſi deceſſerit ſine liberis,ꝙ reſtituat hæreditatem tibi:& hæredibus tuis, qualiter ſumatur illud verbum,hæredibus. & certè ſumitur pro liberis, aliàs ſequeretur inconueniens,quòd ſi prius decederet relictis extraneis hæredibus,poſtea decederet Titius ſine liberis, & relictis ſimiliter extraneis hæredibus , hæreditas ueniret reſtituenda hæredibus tuis extraneis,& ſic hæredes tui extranei præferrẽtur extraneis hæredibus Titij , quod non eſt credendum fuiſſe de mente teſtatoris,qui ſicut Titium prædilexit, quia ipſum primo loco inſtituit,ita eſt credendũ, ꝙ prædilexit extraneos hæredes Titij ſuis hæredibus extraneis.arg.in l.Publius. §. Titia.de condi. & demon.& ita publicè diſputando tenuit Rychar. Malumb. notabiliter,quem hic ſequitur Bar.& ſemper allegatur iſtud dictum,& Ioan.And.in addit. Spec. quem Bart.non allegat, refert iſtam quæſt.in tit.de teſtam.ſuper rubrica ante fin. non tñ. loquitur iſto modo,ſi benè inſpiciatur,ſed Barto.ita intelligit,

6 & eſt rationabilis intellectus. † Sed an requiratur, ꝙ filij tui ad hoc,ut admittantur ex ſubſtitutione, ſint etiam hæredes tui. Bar.in l.ſi is,qui ducenta.§.uerum.in quarta col.in articulo de copulatiua.in fi.tenet, ꝙ ſic, quod eſt uerum quando dixi modo prædicto,ꝙ bona deueniant in te,& hæredes tuos,idem ſi dixi in te,& filios tuos, & hæredes, quia requiritur vtrunque copulatiuè,& ita loquitur Bart.ibi, ſecus ſi dixiſſem in te, & filios tuos,quia tunc ſufficit,ꝙ ſint filij,per ea, quæ notat Bar.in l. vt iuriſiurandi. §.ſi liberi. de ope lib. facit infra de leg.primo. l.fi-

7 liusfam.§.cum quis.† Item eo caſu,quo requiritur, ꝙ ſint hæredes,an admittetur filia, uel neptis inſtituta in re certa, & iuſſa amplius non petere.Spec.determinat notabiliter, ꝙ ſic, plenè diſputando in tit.de teſt.§.in primis.uerſi.fi. & ſic admittentur pariter cum Inſti. in uniuerſa, quia non ueniunt, ut hr̃des, ſed ut filiæ,tñ ex eo,ꝙ hæredes dñr,licèt inſtitutæ in re certa,poſtquam ſunt de deſcendentibus, iuxta ea, quæ dixi ſupra eadem l.§.in omnibus. & quod no.in l.ſi quis priore. ad Trebel.in gl.

8 iuncta l.ut iuriſiurandi. §. ſi liberi. de oper. liberto. ¶ † Vltimo quæro circa prædicta, quid ſi ſubſtitutio fuit facta ſine illa conditione,ſi deceſſerit ſine liberis,ſed ſimpliciter dixi,ꝙ poſt mortem Titij inſtituti bona mea deueniãt in te, & hæredes tuos, quo ſumitur illud verbum , hæredes? Reſpondeo, ſi ille Titius erat de deſcendentibus meis idem per omnia , ꝙ ſupra, quia in illa ſubſtitutione ſubintelligitur conditio , ſi deceſſerit ſine liberis;ut l.cum acutiſſimi.C.de fideic. ſi autem erat penitus extraneus,illa conditio non ſubintelligitur, & ideo ceſſat rõ Bar. & Richard.Malum. qm̃ hæredes Titij tam filios , quam extraneos nullo mõ dilexit: & ideo vr̃,ꝙ uerbũ,hæredes tuos,intelligitur gñaliter de quibuſcũque extraneis, ideo ſi tu deceſſiſti, antequam Titius , relictis extraneis hæredibus , deinde Titius relictis filijs, uel extraneis,non curo,an hæreditas ueniat reſtituenda exñeis hęredib.tuis,quia hoc importat uerbũ,hr̃des. de proprio ſignificatu,ut d.l.ſciendũ. & non ſubeſt cã reſtringendi, de qua ſupra , & ita vidi , & audiui conſultum per egregios

9 viros. † tamen Spec. multũ notabiliter in dicto §. in primis. in fi.quę illi fortè non ponderauerunt, dicit notabiliter , ꝙ licèt in materia ꝯctuũ,& actuum inter viuos,verbũ,hæredes,vel hæredibus,ſumatur pro quocunque exñeo hærede , ut no. in l.in conuentionalibus.de uerborum obligationib.In ultima tñ voluntate etiam cum ponitur in diſpoſitione , ut in caſu prædicto, reſtringitur ad filios,& licèt magna ſit eius authoritas , tñ vr̃ e conuerſo dicendum, quia largior ſit interpretatio in ultimis uoluntatibus,ut l.in teſtamentis.de reg. iu. Et iſte articulus eſt mihi ita dubius, ꝙ vix auderem conſulere pro extraneis hæredibus,licèt ſignificatum uerborum hoc importet,quia non eſt

c veriſimile,ꝙ teſtator de talibus ſenſerit, præfata autem [c] ſubſtitutio intelligitur de te per prius,& de filiis tuis per poſterius, ſi tempore exiſtentis conditionis non reperiaris in rerum natura,ſed filij,& ſi reperiaris,videtur debere intelligi de te, quouſque uixeris, & de filijs poſt mortem tuam,& ſic nõ poteris alienari tanquam bona ſubiecta reſtitutioni , per ea , quæ dixi ſupra eadem l.§.primo. ¶ Oppo.contra fi.ꝙ licèt nepos ſuperuiuat filio,& ſit præteritus,hoc non noceat teſtamento,cum fuerit Inſtitutus pronepos,qui eſt de uenientibus ab inteſt. per l. poſthumum.§.idem & circa.infra tit.primo. cuius contrarium hic innuitur. Solu.nocet in hoc , quia ſuccedendo in loco filij rumpit teſtamentum de iure ciuili, nec illo iure reconualeſcit, licèt poſtea præmoriatur uiuẽte teſtatore,ſed non nocet, quominus reconualeſcat de iure prætorio,ut in contrario. ¶ Sed adhuc oppo.ꝙ dicto caſu,quando ſuperuixit, non profit exhæredatio,quominus etiam tunc rumpatur teſtamentum , ſicut ſi eſſet præteritus, quia inſtitutio pronepotis fuit concepta , ſi filius,& nepos moriantur teſtatore viuente , ut patet in iſto §. ibi vtriſque mortuis,pronepos inſtitutus,&c. iuncto §. in omnib.ꝟ.eadem l. Solu.intellige iſtum textũ in fine dum dicit , aut exhæredatus,vel ꝙ habebat cohæredem purè datum, ex cuius aditione poterat exhæredatio confirmari in uita,uel pronepos fuit,quia purè inſtitutus,& iſtę ſunt difficiles opin.

t Si fi-

ADDITIONES.

a Ex ſuis hæredibus. Adde an nepos poſſit dici ſuus uide, tex.in l.qui in aliena. in §.interdum.ꝟ.de acquir.hær.l.filius patroni. ꝟ. de oper.lib. Iaſ. in l. qui ſe patris.C.unde libe.

b Verbum,hæres. Adde , an appellatione hæredum ueniat ſingularis ſucceſſor , ſeu hæres filij,unde per Bal.in c.ſi pater.de teſt.lib.6.

c Præfata autem. Vide tu circa hoc do.Alex.de Imo.in conſi. 104. col.2. uerſi.cõprobatur etiam.in fi.in 1.vol.qui refert Pan.de Caſt.hic,& in conſ.43. in fi. in 5.vol. Franc.Cur.

1 *Si filius fuit captus ab hoſtibus uiuente patre, & poſt patris mortem mortuus eſt in captiuitate, fingitur exiuiſſe de medio, & deſiſſe eſſe ſuus hæres patre uiuente, & ideo nepos ſubſtitutus ſecundum conſilium l. Velle, in ſecundo capite, admittitur ex ſubſtitutione, & non rumpit.*

2 *Caſus fictus uenit non ex proprietate uerborum, ſed per interpretationem extenſiuam.*

3 *Inſtitutio de filio capto an neceſſaria, & ſi fiat ſub conditione ſi reuertatur ab hoſtibus, an ſimiliter ſubſtitutio nepotis cenſeatur facta ſub eadem cõditione, ſi reuertatur ab hoſtibus, & etiam ſub alia ſcilicet, ſi poſtea deſinat eſſe ſuus hæres.*

4 *Si iſte filius mortuus eſt poſt mortem patris, non tamen apud hoſtes, an admittitur nepos ex ſubſtitutione.*

1 **§. Videndum.** †Si filius fuit captus ab hoſtibus uiuente patre, & poſt patris mortem mortuus eſt in captiuitate, fingitur exiuiſſe de medio, & deſiiſſe eſſe ſuus hr̃s patre uiuente, & ideo nepos ſubſtitutus ſm̃ cõſilium l. Velle. in ſecundo capite admittitur ex ſubſtitutione, & non rũpit. h. d. Et primo format quęſtionem circa ſm̃ caput l. Velle, & quærit, an nepos admittatur, & rũpat uſque ibi, nõ nihil. Secundo probat, ꝙ admittatur, & rumpat inſpecta generalitate verborum ſecundi capitis, q̃ loquit̃ qñ ille, qui primo loco eſt inſtitutus, deſinit eſſe ſuus hr̃s, ut quia moriatur, & nõ diſtinguit quo tempore, an uiuente teſtatore, an poſt mortẽ, ergo nec nos debemus diſtinguere, non ergo eſt curandũ, ꝙ poſt mortẽ teſtatoris iſte filius mortuus ſit ad hoc, ut habeat locũ ſm̃ caput, & hoc uſque ibi, niſi ꝙ ibi reiecta dicta rõne tanquã non bona, ꝙ licèt ſm̃ caput non diſtinguat tp̃a. tñ ſanè debẽt intelligi, qñ deſiit eſſe ſuus hæres teſtatore uiuẽte, quia uoluit prouidere in caſu, quo nepos p̃teritus rumperet, ſed tunc rũperet, qñ teſtatore uiuente filius exiret de medio, aliàs ſecus, ut l. ſi quis poſthumos. §. ſi filium. ſup. eodẽ. & ideo reiecta illa rõne ponit aliam meliorem, pp̃ quam determinat idẽ, ut nepos admittatur, & nõ rũpat, & habeat locum ſm̃ caput, quia licet ſit mortuus poſt mortẽ teſtõris, fingitur tñ mortuus præambula hora captiuitatis, & ſic teſtatore uiuente, habet ergo locũ ſm̃ caput. h. d. in effectu. ¶ In tex. ibi, (liberi eius, & cæteri.) iſta verba deficiunt in §. præced. vbi recitantur uerba ſecundi capitis. l. Velle. ſed hic plenius. Et iſtud uerbũ, liberi. neceſſario reſtringit̃ ad filios, alias uerbũ, & cæteri, qđ ſtatim ſequit̃ eſſet ſuperfluũ, qm̃ appellatione liberorum,[a] continentur oẽs deſcendẽ
a tes, l. liberorũ. de verb. ſign. ergo fuit ſenſus ſecundi, capitis ꝙ inſtituatur filius, vel nepos, vel pronepos, qui teneat primum locum tempore teſtamenti, & ſic ipſe deſinat eſſe ſuus hæres, & ſubſtituat ſequentem in gradu iam natum deſcendentẽ ex illo inſtituto, ne præteritus ſuccedat in locũ patris ſui de medio ſubducti teſtatore uiuente, & rũpat. ¶ In tex ibi, (poſſit per
a interpretationem induci.) †No. ꝙ caſus fictus uenit non ex proprietate uerborum, ſed per interpretationem extẽſiuam, ideo
b non cõprehenditur in ſtatutis,[b] vt no. in l. tertia. §. hac uerba. de neg. geſt. Itẽ patet hic, ꝙ iſte caſus additur per Scæuolam ad ſm̃ caput l. Vell. & niſi adderetur de proprietate uerborum ſecundi capitis, non veniret, ſed contra, quia uerba ſecundi capitis ſunt ita gñalia, ut comprehẽdant omnes caſus, quos Scæuola ſuppleuit ad conſilium Galli, ut ſupra proxi. §. ibi, ad oẽs caſus, ſed iſti caſum fictũ Scæuola addit ad conſilium Galli, ut ſupra eadem l. §. & quid ſi is, ergo iſte §. eſt ſuperfluus. glo. ſi. huius §. uoluit notare differentiam inter iſtũ caſum, & illũ, ſed nõ rñdet formaliter. Dic ergo, ꝙ uerba ſecundi capitis ſunt ita generalia, ꝙ cõprehendunt oẽs caſus, in quibus filius exit de medio uiuente teſtatore, & uerè puta per mortẽ naturalẽ, vel ciuilẽ emancipationem contingẽtem uiuo teſtatore, nam oẽs iſti caſus ueniunt ex virtute uerborum ſecundi capitis, non ſic veniunt ex uirtute uerborum conſilij Galli, qui ſuit locutus magis ſtricte, qñ exiret de medio p̱ mortẽ ueriã, ideo alij caſus neceſſario fuerunt ſupplendi p̱ Scæuolã in §. & quid ſi tm̃. Sed ad ſm̃ caput nõ expediuit, ſupple dictos caſus, non aũt cõprehendunt dicta uerba præfatos caſus. qñ contingerent poſt mortẽ teſtõris, licèt fingantẽ cõtingere ipſo uiuente, & ideo ſicut Scæuola ſuppleuit iſtum caſum fictum ad cõſilium Gal. ita hic ſupplet ad conſilium Vell. ¶ †In tex. ibi, (ut ſi filium apud hoſtes
3 habens) ſubaudi tp̃e teſtamenti. Itẽ ſubaudi quem hæredẽ inſtituat ſub conditione, ſi ab hoſtibus reuertatur, vt no. glo. in d. §. quid ſi is in prima gl. & ſibi ſubſtituat nepotem iam natũ tẽpore teſtamenti ſm̃ formam ſecundi capitis l. Velle. videlicet ſi filius ſuus hæres eſſe deſierit, & contingit, ꝙ poſtea filius moritur apud hoſtes poſt mortẽ teſtatoris, & ſic fingitur mortuus non ſolũ teſtatore uiuente, immo ẽt ante factum teſtm̃, quia prius captus erat, ut hic patet. ¶ Sed oppo. quòd talis Inſtitutio de filio capto non fuerit neceſſaria, ut j. eod. tit. l. pen. & ſ. eo. ti. l. pe. & ſ. ca. i. §. in omnib. uer. ꝙ neceſſe. Sol. verum eſt inſpecto ſtatu, qui erat tẽpore teſtamenti, quia cum eſſet ſeruus hoſtiũ, habebatur pro mortuo, ideo eius præteritio non vitiat teſtm̃ a principio, ſimiliter nõ fuit neceſſaria inſpecto futuro euentu, ſi ibi moriatur, ſed quia poterat contingere, ꝙ reuerteretur, & tunc rumperet teſtm̃, ſi in eo reperiret ſe præteritum, fuit expediens, & vtilis: ideo poſui, ꝙ fuit inſtitutus. Sed tunc oppo. ſi ſua inſtitutio fuit facta ſub conditione, ſi reuertatur ab hoſtib. ſimiliter ſubſtitutio nepotis cenſetur facta ſub eadem conditione, ſi reuertatur ab hoſtibus, & etiam ſub alia. videlicet, & poſtea deſinat eſſe ſuus hæres, non enim p̃nt illa uerba uerificari, niſi ab hoſtibus reuertatur, quia tunc incipit eſſe ſuus hæres, ideo põt poſtea deſinere, ſed ſi non reuertatur, non incipit, ergo non poteſt deſinere, tunc ſi illa conditio, ſi reuertatur, non extitit, ergo ſicut deficit eius inſtitutio, ſimiliter debet deficere ſubſtitutio, quia defectus illius conditionis inducit ẽt defectũ ſecundæ conditionis, & ſi ita eſt, non debet admitti ex ſubſtitutione, cuius contrarium hic dicitur. Glo. & Doct. non tangunt, ſed dic, ꝙ illa conditio ſi reuertatur ab hoſtibus, benè reddidit inſtitutionem conditionalem, quia non poteſt ſortiri effectũ, niſi reuertetur, ſed non ſic reddit conditionalem ſubſtitutionem, quia illa poteſt ſortiri effectum, etiam ſi non reuertatur, nam intentio teſtatoris fuit obuiare, ne præteritione nepotis teſtamentum reddatur nullum, ſed nullum redderetur eo nõ reuerſo, ſicut eo reuerſo, & poſtea deſinente eſſe ſuo. Verba ergo illa appoſita in ſubſtitutione nepotis, ſi filius deſinat eſſe ſuus hæres. comprehendunt etiam caſum, in quo nunquã incipit eſſe, quia illa conditio erat neceſſaria ad actum, & ideo expreſſo uno caſu, uenit alius ſimilis, ut dixi in §. & quid ſi tantũ.
4 ¶ †Sed quarto, quid ſi iſte filius mortuus eſt poſt mortẽ patris, non tamẽ apud hoſtes, an admittitur nepos ex ſubſtitutione? Reſpondeo non, ſi fuit facta in ſuitate ſecundum formam conſilij l. Velleiæ, quia ſolum uẽdicat ſibi locum, ſi incipiat nepos tenere primum locum teſtatore uiuente, quo caſu, rumperet, ſi non eſſet inſtitutus, uel exhæredatus, ſed nunc nunquam incæpit tenere primum locum verè, vel fictè illo uiuente: vnde ſi fuiſſet præteritus, nõ rumperet, ut l. ſi quis poſthumos. §. ſi filiũ. ſ. eo. ideo ceſſat ſubſtitutio, & de hoc eſt tex. cum gl. in l. ſi mr̃. §. ſi. de vul. & pup. ſecus ſi fuiſſet facta in hr̃ditate, vt l. ſi hæres non erit. ut dixi. ſ. ea. l. §. & quid ſi tm̃. per l. ſi filius hæres ſ. eod.

ADDITIONES.

a ¶Appellatione liberorum. Adde l. nuptias. ff. de ritu. nup.

b ¶In ſtatutis. Et ꝙ fictio non habeat locum in ſtatutis maximè pœnalib. Adde Bar. in l. ſi hæres. infra de acq. hær. in l. 3. §. hac uerba. ſup. de neg. geſt. Bal. in l. meminimus. C. de legi. hær. & in l. 3. in prin. C. qui teſta. fac. poſ. & Abb. in conſil. 72. incip. in hac cauſa. Cur.

1 *Capita l. Velleiæ diſtinguuntur, & declarantur.*

2 *Dictio, in, quid importet remiſſiuè.*

a **§. Ille caſus.** †Nepos, qui non erat natus tp̃e teſtamẽti, ſed naſcitur, poſt uiuente teſtatore, & etiam viuente patre ſuo, eodemque filio inſtituto nõ pertinet ad primum, vel ſm̃ caput l. Velle. quia primũ loquitur de nepote, qui naſcitur ſuus, quia nemo eum præcedit tp̃e natiuitatis, ſed iſte non eſt hm̃õi. Secundũ vero loquit̃ de nepote, qui erat natus tp̃e teſtamenti, & iſte non eſt hm̃õi, & iõ ſubſtitutio facta de tali nepote non ſuſtentatur aliquo iure, nec per Velleium, ut dictũ eſt, nec per Gallũ, qui loquebat̃ de nepote nato poſt mortẽ teſtõris, & iſte non eſt hm̃õi, iõ talis nepos tanq̃ nõ inſtitutus poterat tm̃ rũpere, q̃a non ualuit eius inſtõ, cum tp̃e teſtamẽti eſſet poſthumus alienus, ſed Iulianus iuriſc. iſtũ caſum tanq̃ omiſſum ſuppleuit l. Velle. ex participatione vtriuſque capitis illius l. nam participat de primo, quod loquitur in nepote nondũ nato tp̃e teſtamenti, & iſte eſt hm̃õi, itẽ de ſcđo de nepote nato uiuente patre ſuo, ut in §. ẽt. in prin. & iſte eſt etiam huiuſmodi, licèt in alijs dicta capita non conueniant huic caſui. Idẽ Iulianus ſuppleuit, & ſuppletio fuit neceſſaria, quia caſus erat de ſe difficilis, cũ ceſſarent oẽs prouiſiones h. d. in effectu vſque ad uer. quatenus, ſic põt dici, ꝙ ueniat ad ſuppletionẽ primi capitis, cui magis ꝯuenit, quia inducit, ut poſſet inſtitui ille, qui nõ poterat, ſicut ipſum primũ caput, non ſic ſm̃ tamen quia participat de utroque capite, poſſet etiam dici, ꝙ veniret ad ſuppletionem utriuſq;. Et primo formatur quæſtio vſque ibi, (non enim.) ibi oſtendit, ꝙ nec primum caput, nec ſm̃ l. Velle. locum habeat in dicto caſu, uſque ibi porro. Ibi vr̃ ex hoc inferre, ꝙ de rigore iuris inſtitutio de tali nepote non valeret, tanquam facta de poſthumo alieno, & nullo iure ſuſtẽtata, vſque ibi, Iulia. ibi ponit determinationem Iul. In contrarium de benignitate, & ſic primo fuit ius Galli, poſtea Velleij, poſtea Iul. poſtea Scæuolæ, poſtea p̃torũ, qui permiſerũt poſthumum alienum inſtitui, ut Inſt. de leg. §. poſthumus. poſtea fuerunt

ſtea fuerunt conſtitutiones imperiales, quas nõ habemus hoc
i ſtem ſtatuentes, vt Inſti. de bo. poſſ. in pnn. poſtea tñſa ſutiſcon
ſultorum ſacientia de pdictis mẽtionem, ut ĩ. de le. ottimo. l. pẽ.
¶ In gl. j. ibi (eo tempore, quo mortuus eſt filius) iſta gl. in hoc
non bene loquitur, dixi ſ. ea. l. §. ẽt ſi parente. quia qñ tempore
teſtamenti filius erat iam de medio ſubductus, non loquit̃ ſ̃m
caput l. Vell. in alijs gl. dicit bene. ¶ In gl. quæ incipit, ſubaudi
naſcituros in fi. tene hanc vltimam, qa ſ̃m caput l. Velle. non p
mittit inſtitui nepotem, cum loquitur de nepote iam nato tpe
teſtamenti, quem ipſa l. 12. tab. permittit inſtitui, vñ nõ erat ne-
ceſſaria alia ,puiſio, ſed vetat eũ rũpere, ſi eſt inſtitutus. Sed cer-
te vr̃, ꝙ nec fuerit neceſſarium, quod uetaret eum rumpere, qa
poſtquam eſt inſtitutus, etiam ipſa l. 12. tab. uetat eum rumpe-
re, ſed certe ad hoc reſpondetur in tex. in uerſic. (ne ue ob eam
rem) quia l. 12. tab. permitteret eum inſtituere, tamen quia fuit
inſtitutus eo tpe, quo non erat ſuus, quia non tenebat pnmum
locum, & poſtea incepit eſſe ſuus filio de medio ſubducto, &
tanquam ſuus non reperitur inſtitutus, uidebatur pp hoc te-
ſtamentum rumpi, ſed Velleia. ,phibuit, ne teſt̃m propter hoc
minus ratum eſſet. i. quia ipſe nepos poſtquam ſactum ſucce-
dit in locum ſui hæredis, & ſic eſt hic tex. de eo, quod dixi in §.
etiã. ¶ Vltimo oppo. ꝙ iſte §. fuerit ſuperfluus quia caſus com-
prehendebatur in primo capite l. Velle. ut in §. nunc de l. ver. vt
non ſolum. ubi dicit, uerum ẽt ſi uiuo patre naſcatur. Sol. licet
Hugo, & Azo hoc dixerint ibidẽ, tñ illa opi. non eſt uera, & ille
tex. exponit̃ uiuo patre. ſ. ipſius filij, de quo ſ. immediate fuit lo
cutus, & ſic in auo, ſeu teſtatore, filius autem erat mortuus ſ̃m
Bar. & ſic Bar. hic ſentit illud, quod ego ibi dixi, quod Hugo, &
1 Azo ſenſerunt de iſto caſu, ibi videtur innuere cõtrariũ. ¶ † Vl-
a timo de ſignificatu iſtius dictionis, in ᵃ vide per Bart. qui ponit
pulchram diſtinctionem.

ADDITIO.

a Dictionis, in. Adde Ioan. And. in c. nobis. de iu. pat. Lud. Ro. conſi. 367. inci. nun-
quid ſub gratia. Et de iſta dictione p Bal. in l. 1. §. hęc uerba. ſ. de his, qui deie-
cerunt. vel effude. per Spec. in tit. de diſputa. & alleg. §. 4. uerſi. item clauſula. &
verſi. item non ob. cum uerſ. ſe. & p Ale. de Imo. in conſi. 21. in 4. uolum. & Ad
de ꝙ Car. in clem. 1. §. 1. de ætа. & quali. dicit, ꝙ ẽt denotat aliquid nõ eſſe pri
cipale, vnde eſt ſcm̃ mandatum ad prouidendum alicui in tali eccleſia, non in
telligitur, ꝙ poſſit prouideri illi de illa eccleſia. ita Car. in 9. q. alleg. c. cũ olim.
de pbend. ite adde, ꝙ dictio, in ponit̃ ,p añ gl. eſt in clem. cãm. de ele. in uerbo,
in domo. & dicit Ale. in l. j. §. hoc inte. dictũ. j. de cola. in apoſt. ad Bar. Fr. Cur.

---

1 *Subſtitutio facta in ſuitate, ſi non poteſt in illa operari, non operatur in hæ-
reditate, & quando operetur in hæreditate. & nu. 2.*

1 **§. Quæramus.** † Si nepos ſubſtitutus poſt teſt̃m e-
mancipetur, nihilominus ex ſubſti-
tutione ſuccedit filio de medio ſubducto, non tamen erit neceſ
ſarius, ſed uoluntarius hæres. h. d. Et licet gl. & Docto. dicant, ꝙ
hic determinat vnum dubium circa ꝯſilium Iuli. poteſt tamen
dici, ꝙ etiam circa primum, & ſ̃m caput l. Velleiæ. in quibus eſt
eadem ratio. ¶ Oppo. fortiter contra iſtum tex. ꝙ iſte nepos nõ
admittatur, ex ſubſtitutione, nam ipſe fuit ſubſtitutus in ſuita-
te. i. in caſu, quo filio de medio ſubducto patre uiuente incipe-
ret eſſe ſuus hr̃s, & fuit ſubſtitutus ad fin. ne præteritus diceret
teſt̃m nullum, ſed nunc, poſtquam eſt emancipatus non põt
ſuccedere in ſuitate, ut hic dicitur expreſſe in fin. Nec poſſet
dicere nullum de iure ciuili, ergo &c. argu. eius, quod no. in l. ſi
2 mater. §. fi. ĩ. de vulg. & pupil. in gl. quæ vult, † ꝙ ſubſtitutio fa-
cta in ſuitate, ſi non põt in illa operari non operetur in hæredi
te, ſed hic operabit̃, quia ſi admittit̃ ex ſubſtitutione, operat̃ in
hæreditate, non in ſuitate. glo. & Doct. non tãgunt iſtud ꝯtriũ,
& tamen eſt ſatis difficile. Poteſt dici, ꝙ iſtud contingat ex eo,
quia ſi ſubſtitutio de ipſo facta annihilaretur, ,ppter hoc, ꝙ eſt
emancipatus, ſaltem de iure pretorio per contratab. poſſet te-
ſt̃m rumpere, & quia omnia remedia ſ. facta tendunt ad conſer
uationem teſti, Scæuola ſuppleuit iſtum caſum, ne teſt̃m rum-
patur, etiam prætorio iure, & ſic prouiſio iſta fuit ſatis utilis, &
iſtud facit pro eo, quod dixi in §. & quid ſi tm̃. ubi dr̃, ꝙ ſi filius,
cui facta eſt ſubſtitutio emancipetur, fit locus ſubſtitutioni ne
potis, & ſic innuit, ꝙ inſtitutio euaneſcat, quod vr̃ ꝯ iſtum tex.
tamen ibi loquitur, quando fuit emancipatus filius, cui facta
fuit ſubſtitutio, hic quando ipſe nepos ſubſtitutus, tamẽ adhuc
remanet ꝯtrium, quia filius reperitur ſe præteritum, & expugna
bit ꝯtab. & propter hoc ibi dixi, poſſe dici, ꝙ inſtitutio nõ eua-
neſcat in totum, ſed pro parte, & ꝙ erit concurſus inſtituti, ſi-
cut ẽt ab inteſtato concurrent ſ̃m iſta iura, per ti. de coniung.
cum eman. li. ad tollendum rupturam, q̃ poſſet fieri de iure præ
torio ſi aliud diceremus, & pro hoc optime facit iſte tex. in cõ-
ne ſui, item habet locum iſte tex. ſi filius ſubducat̃ de medio te-
ſtatore uiuente, ſi autem poſt, tunc iſte nepos non poſſet rũpe-
re, etiã ꝯtab. quia tpe mortis non tenebat pnmum locum, & iõ
non admittet̃ filio, poſtea repudiante ex illa ſubſtitutione, qa
tunc ſolum operaretur in hæreditate, quod eſſe non debet per.
no. in d. l. ſi mr̃. §. fi. deuoluetur ergo hæreditas ad cãm inteſta-
ti. Stetimus p menſem ad legendum iſtam no. l. & ſubtiliſſimã.

LEX XXX.

1 *Inſtitutioni, uel exhæredationi poteſt per filium renuntiari, tam ex poſt-
facto quam a principio, & qualiter, & nu. 2.*
3 *Solennitati introductæ in fauorem publicum, ut de numero teſtium, & de
ſubſcriptionibus, & ſigillo, & ꝙ uno contextu fiat teſtamentum, renuncia-
ri non poteſt.*

1 **INter cętera.** † Iſta l. allegatur, ꝙ inſtitutio vel
exhæredatio filij, eſt de ſolenni-
tate teſtamenti, quod intellige non publica: ſed priuata,
a & ideo poteſt ei renunciari † per filium tam ex poſtfacto, vt ĩ.
a ti. j. l. filio præterito, quam a pnnc. ſi conſentiat patri, ᵃ ꝙ ipſum
non inſtituat, uel exhæredet, iuxta no. in l. ſi quando C. de inof.
teſt. per gl. de hoc tamen an ſit uerum, dic, ut ibi no. per Doct.
3 † ſolennitati autem introductæ in fauorem publicum, puta de
numero teſtium, & de ſubſcriptionibus, & ſigillo, & ꝙ uno cõ-
textu fiat, de quibus no. per gl. in l. ſi quæramus. ſupra ti. j. renũ
tiari non poteſt, ut l. nemo poteſt. de leg. j. & no. in l. non du-
bium. C. de teſta.

ADDITIO.

a Conſentiat patri. Adde Ang. & d. Alexa. in l. ſi quis poſthumos. §. fi. ĩ. eodem. tit.
Fran. Cur.

LEX XXXI.

1 *Si poſt teſtamentum filius inſtitutus captus eſt ab hoſtibus, utrum ſtatim fi
lio locus ſit ſubſtitutioni factæ de nepote.*
2 *Si ſtatutum dicat, ꝙ non poſſit quis rem ſuam alienare forenſi uel alienatio-
ni conſentire ſub certa pœna, & habeo contra te actionem perſonalem ad
rem tuam, per q̃ ſpero ipſam effici poſſe meam, & conſentio tibi alienanti
forenſi, non incido in pœnam ſtatuti.*

1 **CVm apud.** † Declara hanc l. per ea, q̃ dixi
in l. Gallus §. videndũ. Sed quæ-
ro hic vnum, quod ibi omiſi. Si poſt teſt̃m filius in-
ſtitutus captus eſt ab hoſtibus, vtrũ ſtatim fiat locus
ſubſtitutioni factæ de nepote? videtur, ꝙ ſic quia fi-
lius vr̃ de medio ſubductus, cum habeatur pro mortuo, ſicut ſi
eſſet deportatus, vel emancipatus, quia deſinit eſſe in poteſta-
te patris, cum ſit in poteſtate hoſtium. ꝯtrium dic propter ſpem
poſtliminij, quia poteſt redire, ideo quouſque pendet iſta ſpes,
obſtat ſequenti in gradu, ac ſi eſſet in ciuitate, vt C. de capti. l.
nec nos. non ſic ſi eſſet deportatus, vel emancipatus, quia non
ſubeſt ſpes, quod redeat, cum hoc dependeat a poteſtate prin-
cipis, vel patris, ideo ſtatim fit locus ſubſtitutioni, vt in illo §. &
quid ſi tm̃. & iſtud, ꝙ ſpes probabilis idem operetur, quod veri
a tas, inducit † Bar. in illo § videndum. ſatis pulchrè ad qõnem, ſi
ſtatutum dicat, ꝙ non poſſit quis rem ſuam alienare forenſi.
vel alienanti conſentire ſub certa pœna, ſi habeo contra te a-
ctionem perſonalem ad rem tuam, per quam ſpero ipſam effi
ci poſſe meam, & conſentio tibi alienanti forenſi, an incidã in
pœnam ſtatuti & videtur, ꝙ ſic, quia cum haberem ſpem, ꝙ ef
ficeretur mea, & eſſet ſpes ,pbabilis, perinde eſt, ac ſi eſſet mea,
ſic habent locum verba ſtatuti, licèt re vera adhuc non eſſet
mea, ante traditionem, ipſe tamen determinat contrarium, &
allegat l. fi. qui. ad lib. procla. non licet. dic ut ibi per eum.

LEX XXXII.

1 *Exhæredatus non habet contratab. etiam beneficio præteriti.*
2 *Inſtitutus habet contratab. ex perſona præteriti commiſſo ſibi edicto per præ-
teritum.*

1 **SI filio.** † Exhæredatus non habet contratabu. etiam
beneficio præteriti h. d. & ſic nec ex perſona
2 propria, nec ex perſona alterius, † ſecus in inſtituto, qui
habet ꝯtab. ex perſona præteriti commiſſo ſibi edicto per præ-
teritum, ut l. ſi poſt mortem. §. fi. ĩ. de contratabul. Et allegatur
iſta l. contra illos, qui tenent, quod teſtamentum, in quo filius
in poteſtate eſt præteritus, non eſt nullum, niſi filius declaret
ipſum eſt nullum, ut no. gl. in l. is qui ĩ. de leg. præſtan. ſed in ꝯ-
trium eſt veritas, qa hæreditas ſtatim eſt in cauſa inteſtati, ut hic
in fi. & in l. j. §. fi. infra ij ta. teſta. nul. extra. quod non eſſet, ſi teſta
men-

2 mentum non eſſet funditus nullum a ab ipſo principio, quia quouſque extat cauſa teſtamenti, ceſſat cauſa inteſtati, ut l. quã diu. de acq. hær.

ADDITIO.

a ¶Funditus nullum. Quòd teſtm̃ ſit penitus nullum, facit quod ponit Bal. in l. ſi hæres. C. de repud. hær. ubi dicit, ꝙ filius præteritus poteſt agere petitione hæreditatis, dicendo ſe hæredem ab inteſtato abſq; eo, ꝙ nullam faciat mentionẽ de nullitate teſtamenti, & ſic excipiat.

LEX PRIMA.

1 *Teſtamentum quando dicatur nullum.*
2 *Teſtamentum faciens mentionem de teſtamento nullo, uel ꝙ poſſit rumpi uel aliter, ut hic, qualiter, & in quibus terminis debeat intelligi.*
3 *Quinq; teſtes requiruntur ad hoc, ut ualeat teſtamentum non ſolẽne, in quo ſint inſtituti uenientes ab inteſtato fauore ipſorum, & tollit primum teſtamentum ualidum de iure communi.*
4 *Si teſtator, cum fecit ſecundum teſtamentum, non recordabatur ſe feciſſe primum, tamen primum tollitur, ſecus ſi crederet hæredem inſtitutum in primo deceſſiſſe, cum non eſſet uerum.*

De iniuſt. rup. & irri. fact. teſt. *Rub.*

1 TEſtamentum. †Not. ꝙ aliqñ teſtm̃ eſt nullum a prin. & tunc dr̃ non iure factum, ſi non fuerunt ſeruata ſolennia vel dr̃ ſimpl̃r nullũ, ut qñ filius in ptãte eſt p̃teritus ſupple, uel eſt alius defectus ĩ pſona teſtõns, uel qa erat inteſtabilis, uel agnatione hr̃dis, quia erat incapax. aliqñ ualet a principio, ſed ex poſtfacto annihilat, & tunc uel dr̃ rũpi, ut p aliud teſtm̃ ſolenne, vel agnatione ſui hr̃dis. i. qa ille, qui nõ tenebat primũ locũ in ſuitate tp̃e teſtĩ, incipit poſtea tenere uiuente teſtõre, & reperit ſe oĩno p̃teritum, & hoc põt ɔtingere quatuor modis, ut s. ti. i. l. filius a p̃re. §. j. & ibi no. in gl. vel irritatẽ non adita hæreditate, ſupple, vel quia teſtator capite minuitẽr minima capitis diminutione, puta, quia tranſeat in ptãtem alienam, ut l. qui liberis. §. teſtõ. j. de ſecun. tab. nõ ergo eſſet ꝑpria 2 locutio dicere teſtm̃ rũpi dictis caſib. †Et ſic no. ad ſtatuta, quorum verba ſunt propriè intelligenda, ut ſi faciant mentionem de aliquo iſtorum, intelligat, prout hic exponit. Itẽ no. in l. e. io ver. niſi fortè. ꝙ ſm teſtm̃ non ſolẽne de iure cõi, ſi eſt ualidum de iure ſpãli, tollit primũ validũ de iure cõi, nam eo ipſo, ꝙ eſt vltimum, potentius eſt, q̃ primum, quod facit pro his, quæ dixi in l. ſi filius, q in ptãte. s. ti. j. quod ſi eſſet reperire teſtm̃ ſm oĩa lidum de iure p̃torio tm̃, tolleret primum ualidum utroque iure pp hoc ſolum, ꝙ eſt vltimũ. Nec obſt. gl. in l. cum in ſecundo. a j. eo. ti. quia intelligit, qñ ſm non eſt ualidum a a prin. ſed p̃t ualidari per approbationem, & tunc iõ; non, vt primum, quia non poteſt approbari in præiudicium primi. ut dixi in d. l. ſi filius.
3 ¶†Vltimo dicit Dy. per iſtum tex. ꝙ illud, qđ hr̃ in l. hac cõſulb tiſſima. §. ſi quis b autem. C. de teſta. erat ẽt iure ueteri ffor ũ, vt hic eſt tex. in l. ſi duub. §. ſi prius. j. de ɔ̃ta. ſed iſtud addiuit per c illum §. vt requirantur quinque teſtes c ad hoc, ut valeat teſtm̃ non ſolenne, io quo ſint inſtituti venientes ab inteſtato fauore ipſorum, hic non hr̃. Item quia ualet potius tanq̃ uoluntas inteſtati, quam tanquam teſtm̃, quod d̃t hic non dr̃, & nihilo4 minus tollit primum teſtm̃ ualidum de iure cõi. ¶†Vltimo q̃ritur, quid ſi teſtator, cum fecit ſm teſtm̃, non recordabatur ſe feciſſe primum? R̃ndeo, nihilominus primum tollitur, ne decedat cum duobus teſtis, ad quod. j. de fun. inſtr. l. Seiæ ex parte. ij. r̃nſo. ſecus ſi crederet hæredem inſtitutum primo deceſſiſſe, cũ verum non eſſet, tunc dic, ut l. j. de hær. inſt.

ADDITIONES.

a Non eſt ualidum. Adde tñ, qñ teſtm̃ ſm non ſolenne tollat primum ſolenne, & dic, vt late per d. Ale. de Imo. in conſi. 33. in 3. uol. Franc. Cur.
b ¶§. ſi quis aũt. uide latè in materia. in cõſi. 147. col. 1. & 2. in 2. vol. & in cõſ. 7. & in conſi. 44. p totum in 4. vol. & gñraliter, qñ ſm tollat primum per eundem. Ale. de Imo. in conſi. 37. & in conſi. 134. in 1. vol. & in conſi 79. & in conſ. 104. in 2. vol. & ibi quando ſm ſit factum in rure, uel tempore peſtis. Franc. Cur.
c ¶Quinque teſtes. Adde Doc. in c. cum eſſes. de teſt.

LEX III.

1 *Exhæredatio poſthumi qualiter fieri debeat*
Poſthumus in quibus differat, à iam nato circa inſtitutionem, uel præteritionem, ſeu exhæredationem.
2 *Statutum in uno caſu, uel in una perſona locum habet in alio, uel alia, quando non poteſt reddi ratio diuerſitatis, niſi ſtatutum ſit contra ius commune.*
3 *Teſtamentum de cuius uiribus dubitatur propter præteritionem poſthumi ex quo tamen non eſt nullum a principio, tollit primum, de cuius uiribus non dubitatur.*

POſthumi. Poſtquam Iuriſcõſultus omiſſ. prima parte l. in qua tractat, qñ teſtm̃ eſt nullũ a principio incipit tractare de ſecunda parte, qualiter rumpatur ex poſtfacto per aliud teſtm̃, hic incipit tractare, qualr̃ rumpatur agnatione ſui hæredis. & p̃cipuè poſthu1 mi p̃teriõ, & durat uſque ad l. ſi quis filio §. irritum, †Et quia ad hoc, vt non rumpat, requirit exhr̃datio, ſi teſtator non vult eũ a inſtituere, p̃mittõt qualiter fieri a debeat exhæredatio poſthumi, & dicit, ꝙ d̃t fieri, ſicut de iam nato, ſ. nominatim, & añ inſtõnes hæredum, vel poſt, uel j. eas ſicut fuit dictum in iam nato s. ti. j. l. 3. §. filius: & ſic in eo æquiparantur. ſi autem poſthumus fuerit præteritus, tunc differt a iam nato, qa præteritio iam nati reddit teſtm̃ nullum a principio, ſed præteritio poſthumi, nõ ſed ita demum ſi naſcit̃, & tunc rumpit, & ex hoc ſequitur alia dr̃ia, quia teſtm̃, in quo iam natus eſt p̃teritus (cum a principio ſit nullum) non tollit primum inualidum, in quo erat exhæredatus, uel inſtitutus, vt l. ſi filius, qui eſt in ptãte. s. ti. j. ſed illud, in quo poſthumus eſt præteritus, cũ a principio ualeat, & põt eſſe, ꝙ nunq̃ rumpet̃. ſi poſthumus nõ naſcetur, & ſic ex eo poterit adiri hæreditas, ſtatim rumpit primum, & ſi poſtea naſcetur poſthumus, ẽt ipſum rumpetur per poſthumũ. h. d. uſq. ad §. nominatim. Et ſic qñ exhæredat̃ nõ differt poſthumus a nato, 2 ſed qñ p̃teritus, differt in tribus, ut ex prædictis colligit. ¶†No. tex. ibi (nec rõ diuerſitatis &c.) qa ip allegatur ad id, ꝙ cõiter dici ſolet, vt ſtatutum in uno caſu, uel in una perſona locum habeat in alio, vel alia, qñ non poteſt reddi rõ diuerſitatis, ꝙ eſt verum, niſi ſit ſtatutum ɔ̃ ius cõe, vt l. ſi uero. §. de uiro. ſol. mat. & patet in l. Gallus. §. idem credẽdum. ubi prouiſio Galli de nepote, non extendebat̃ ad proncpotem, qa erat ɔ̃ ius cõe, iõ fuit ne3 ceſſaria extenſio Scæuolæ. ¶†Item no. §. ex his apparet, quem Bal. multum ɔ̃ſueuit allegare, ꝙ teſtm̃, de cuius viribus dubitatur pp præteritionem poſthumi, ex quo tamen non eſt nullum a principio, tollit primum, de cuius uiribus non dubitatur.

ADDITIO.

a Qualiter fieri. Adde Doct. in c. Quintauallis. de iureiur.

---

1 *Nominatim quid fieri, quomodo intelligatur.*
2 *Si exhæredatus uenter uidetur exhæredatus poſthumus exiſtens in eo, & idem in inſtitutione, & ſic continens ponitur pro contento.*
3 *Si naſcantur plures poſthumi, & teſtator in exhæredatione fuit locutus in ſingulari, an cenſeantur omnes exhæredati, an nullus.*

1 a §. Nominatim. †No. ꝙ nominatim a dr̃ fieri ẽt qđ fit non expreſſo noĩe proprio ſi tale nomen cadebat ſub eodem genere, ut in poſthumo, qui non habet adhuc nomen proprium idem cadebat, ſi tamen fuit ta2 liter demonſtratũ, ꝙ ſufficit, ut l. j. & 2. s. ti. j. †Item no. hic, ꝙ cõtinens ponitur pro contento, qa ſi exhæredat̃ uenter, vr̃ exhæredatus poſthumus exiſtens in eo. & idem in inſtitutione. facit j. de acq. hær. l. quidam. §. quid ergo. & l. uentre. & j. de uen. in 3 poſ. mit. l. j. §. ſi uenter. †Quid autem ſi naſcantur plures, & teſtator fuit locutus in ſingulari, an cenſeantur omnes exhæredati, an nullus, ſicut ſi eſſent iã nati, vt l. 2. io fi. s. ti. j. dic, ut no. eo. ti. l. placet in gl. & ibi tetigi.

ADDITIO.

a Nominatim. Adde l. nominatim. ff. de condit. & dem. & in l. uxori. in §. j. & quod no. ff. de l. 3

---

1 *Poſthumus præteritus a ſecundo gradu, quod rumpat, & quid ſi præteritus a primo.*
2 *Quouſque ſpes eſt ſubſtitutionis, ceſſat ſubſtitutio uulgaris.*

1 §. Licèt. †Poſthumus præteritus a ſecundo gradu tm̃ illum tm̃ naſcendo rumpit, non primum, ẽt ſi naſcatur eo tp̃e, quod adhuc hæreditas in ſecundo gradu nõ verſatur, ſed ſperatur uerſari, ſed præteritus a primo rumpit illũ, & ẽt ſequentem, a quo non fuit præteritus. h. d. uſque ad l. ſi quis filio exhæredato. Et declara iſta, ut l. 3. §. fi. s. ti. j. & l. ſi a primo. & l. ſi poſthumus a primo. ¶†In l. ſeq. ibi (denique & deliberantib. a primo gradu ſcriptis hæredib.) ſubaudi, & ſic ſequenti gradu non habente adhuc efficaciam, quia quouſque ſpes eſt inſtitutionis, ceſſat ſubſtõ vulgaris ſubaudi, ſi naſcat̃ poſthumus p̃teritus a ſubſtõne uulgari, rumpit̃ illa ſubſtitutio q̃tum ad ſpẽ, q̃ erat in ea, & iõ ſi inſtituti poſtea repudiant, ſubſtituti non poterunt hæreditatem obtinere, & hoc eſt, qđ ſequit̃ (qui ſcđo gradu &c.) ¶ In tex. ibi in l. ſeq. (nam & ſi ſub ɔdõne) probat quod s. dixerat, ꝙ ẽt ſi naſcit̃ eo tp̃e, quo gradus non hẽt adhuc efficaciã, ſed pendet, adhuc ipſum rumpit, & auſert ſibi ſpẽ, ut ſi inſtitutus eſt qs ſub ɔdõne, & poſthumus p̃teritus, qui naſcit̃ ɔdõne pendente: nam rumpit illam inſtõnem, q̃tum ad ſpem q̃ habebat, ſi ɔdõ exiſteret, licet poſtea exiſtat, nec inſtitutus, nec ſubſti-

ſubſtitutus vulgaris poterit hæreditatē ꝓſequi . ſed ſi ꝯdō defecerat, anteꝗ naſceret, tunc quia inſtō eſt iam defecta pp defectū ꝯdōnis per natiuitatē poſthumi amplius nō rumpit, qa qđ ruptū eſt, amplius rumpi nō pōt. vt in ver. poſt defectū, qui ad hoc ſp allegat. Et aduerte, qa hoc caſu nō rūperet ſcđs gradus, ſi ab illo poſthumus eſſet exhæredatus, qa non dependet a primo annihilato per defectū ꝯdōnis, & qa hḗditas non verſatur in primo gradu tpe natiuitatis, ſed in ſcđo, a quo caſu eſt exhæredatus, & hoc probatur. in l. j. §. ſi ventre. de ven. in poſ. mit. ſecus eſt, ſi primus gradus non eſſet adhuc annihilatus tpe natiuitatis, ſed ſub eſſet adhuc ſpes, ꝙ poſſet hr̄e effectum, vt in fin. huius l. ¶ In tex. ibi (rūpendo ante teſtm̄ ſibi locū facere poſthumus ſolet &c.) ſubaudi ex quo ſequit̄, id quod hr̄ ī. in §. ſin. ſed ſi a primo gradu, &c. videlicet, ꝙ cū hæreditate, ꝗ verſabat̄ in primo gradu ſaltē, quo ad ſpē ad ſe trahat, & iſtud eſt facere ſibi locū, tollitur in ꝯñatū ēt ſequēs gradus a quo fuit exhr̄datus, non ſic eſt in filio iā nato p̄terito a primo gradu, & exhr̄dato a ſcđo qa primus tm̄ gradus eſt nullus, & teſtm̄ incipiat a ſe. gradu, & hoc eſt, qđ ſequit, ꝗ̄uis ſupple iā natus p̄teritus a primo gradu, & exhæredatus a ſcđo pariat̄ ſm valere. i. quia ipſū non rumpit, nec reddit nullum, & de hoc in l. 3. §. fi. ſ. ti. primo.

LEX VI.

1 *Poſthumus præteritus, ꝙ rumpat teſtamentum, quomodo intelligatur.*
2 *Ad rumpendum teſtamentum non admittitur quis, vt ſuus, rōne præteritionis, niſi teneat primum locum tempore mortis teſtatoris verè, vel fictè.*
Ad ſuccedendum ab inteſtato, vt ſuus benè admittitur quis, licèt tempore mortis non teneret primum locum, cum tamen reperiatur tenere tempore, quo hæreditas ad cauſam inteſtati deuoluitur.
3 *Quādo factū eſt teſtamētū, tūc dicitur hæreditas deuolui ad cām inteſtati, qū teſtamētū deſtituitur p repudiationē inſtituti, vel aliquo alio mō, licèt hoc contingat poſt mortem teſtatoris, & quid ſi non ſit factum teſtamentū.*
4 *Qui non eſt conceptus in vita mea, non pōt ad hæreditatem meā venire ex ſua propria perſona, nec tanꝗ deſcendens, nec tanꝗ collateralis, vel alio modo attinens, & hoc ab inteſtato, ſed ex teſtamento poteſt, ſicut ſi eſſet inſtitutus, vel ex perſona alterius tranſmittentis ad ipſum.*
5 *Fictio trahitur retro, non ſic in reſtitutione in integrum.*

1 SIquis. Poſthumus p̄teritus, ita demū naſcendo rūpit teſtm̄, ſi tpe mortis teſtatoris a nemine p̄cedetur verè, vel fictè, ſed bñ pōt ſuccedere, vt ſuus ab inteſtato, ēt ſi tpe mortis a filio p̄cedat̄, dū tm̄ tpe, quo deferſ hḗditas ab inteſtato non p̄cedat, & dūmodo tpe mortis aui eſſet ꝯceptus: interdum aūt pōt rūpere ēt ſi tpe mortis p̄cedebat̄ verè, ſed fictione iuris non. h. d. vſque ad §. j. ponunt̄ duo dicta uſq. ibi uitum. Scđo ponit̄ rō cuiuſlibet dicti de per ſe, vſq; ibi (ſed hæc ita.) Tertio ponit̄ limitatio, ſecundi uſq. ibi (ſed & ſi pater.) Quarto ponitur limitatio. primi dicti, & iſta quarta poteſt ſubdiuidi qa ponitur ipſa limitatio, uſq. ibi, ſiue aūt. Scđo ponit̄ extenſio limitationis, uſq. ibi (ſuccedendo itaq.) aliqui aūt non habent illud uerbum, ſuccedendo, vſq. ibi (quodcunq.) Quarto ponit̄ declaratio illius limi-
2 tationis. † No. duas r̄las, quæ ponunt̄ in uer. nam agnoſcendo. prima, ꝙ ad rumpendū non admittit̄ qs ut ſuus rōne p̄teritionis, niſi teneat primū locū tpe mortis teſtatoris verè, vel fictè, & hoc ultimū addit̄ p §. ſed ſi pr̄. Secunda eſt, ꝙ ad ſuccedendū ab inteſtato ut ſuus bene admittit̄ quis, licet tpe mortis nō teneret primū locū, dum tm̄ reperit̄ tenere tpe, quo hæreditas ad cām inteſtati deuoluit̄, & iſtas duas r̄las declara, ut dixi in l. ſi
3 quis poſthumos. §. ſi filium. ſ. ti. j. ¶ † Item no. ꝙ qñ factum eſt teſtm̄, tunc dr̄ hæreditas deuolui ad cām inteſt. qñ teſtm̄ deſtituitur p repudiationē inſtituti, uel aliquo mō, licet hoc cōtingat poſt mortem teſtōris, ſed ſi non eſſet ſactum teſtm̄, tunc diceretur eſſe in cauſa inteſtati tpe teſtatoris, & tunc inſpiceretur, an teneret primum locum, vel non, quod dic, ut in d. §. ſi filium.
4 ¶ † Item no. in §. ſed hæc ita. qui ſp allegatur, ꝙ ille, qui non eſt conceptus in uita mea, non poteſt ad hæreditatem meam venire ex ſua propria pſona, nec tanꝗ deſcendens, nec tanꝗ collateralis, vel alio modo attinens, & hoc ab inteſtato, ſed ex teſtamēto, ſi eſſet inſtitutus bene poſſet venire. Item ex pſona alterius tranſmittentis ad ipſam hæreditatem meam bene poſſet etiam venire ſm Dy. & Cy. ut ip ſe no. in l. j. C. de his, qui ante aper. ta. & Dy. in l. Gallus. in magna diſtinctione, & adde ī. de ſuis, & le-
5 gi. l. Titius. & l. j. § quis proximior. ī. unde cogna. ¶ † Vltimo no. in §. ſed ſi pater. ꝙ fictio trahitur retro, non ſic in reſtitutione in integrum, quod dic, ut l. Gall. §. & quid ſi tantum. & ibi aſſignauit rationem diuerſitatis.

1 *In maxima, & media capitis diminutione, quando teſtator perdit ciuitatē, & libertatem, uel ciuitatem tantum, quia fuit condemnatus de crimine capitali, uel captus ab hoſtib. quod ſtatim lata ſententia, quæ in rem iudicatam tranſiuit etiam ante factam executionem irritum factum ſit teſtamentum, cum quatuor fallentijs*

2 *Sententia lata in crimine capitali trahit ſecum executionem, quoad ſtatum perſonæ.*
3 *Verba intelliguntur ſecundum qualitatem perſonæ ad quem referuntur.*
Si iudex reſeruat militi poteſtatem teſtandi, uidetur reſeruaſſe, ut poſſit teſtari iure militari, & ex priuilegio.
4 *Cui permittitur, ut poſſit de nouo teſtari cenſetur etiam permiſſum, ut teſtamentum, quod prius fecerat poſſit retinere.*
Emphyteuta vel feudatarius, qui uendidit rem irrequiſito domino pro xl. & ſic ceciderat in commiſſum, ſi poſtea de conſenſu emptoris requiſiuit dominum, an uelit emere pro xl. ꝙ daretur potius ſibi, ꝗ alteri, & ipſe dominus recuſauit emere licentiam, ꝙ uenderet cuicunque ſibi placeret pro illo pretio, an uideatur renuntiaſſe pœnæ commiſſæ.
5 *Princeps ſi concedit alicui, ꝙ poſſit facere molendinum in flumine publico & ille habebat iam factū, poterit uirtute illius conceſſionis illud retinere*
6 *Iudex, quòd poſſit reſeruare notario, quem condemnat de falſo, ut poſſit inſtrumenta conficere.*

1 §.Irritum. † Hic incipit tractare, qualr̄ teſtm̄ ex poſtfacto efficiat̄ irritum. nam in l. j. in fi. ſ. eo. dixit ꝙ efficit̄ irritū, ſi non adeat̄ hḗditas, certè ut ibi dixi ēt ſi teſtōr poſt teſtm̄ capite minutus ſit, maxima, media, uel minima capitis diminutione, hic tm̄ nō tractat̄, niſi de maxima, & de media qñ ꝑdit ciuitatē, & libertatē, uel ciuitatē tm̄, qa fuit ꝯdēnatus de crimine capitali, uel captus ab hoſtib. & durat uſq. ad §. fi. huius l. & in effectu dr̄, ꝙ ſtatim lata ſnīa, ꝗ in rē iudicatā tranſiuit, ēt añ factā executionē irritū ſcm̄ eſt teſtm̄. Fallit primo ſi fuiſſet ſibi reſeruata in ſnīa factio teſti, & potuiſſet reſeruari, ut ſi erat miles ꝯdēnatus de crimine militari, quo caſu poterit teſtari, ēt iure militari. Scđo fallit, qñ ſnīa eſſet ſuſpēſa p oblationē ſactā ad principē. nā tūc hr̄ p nō lata, quouſq. princeps reſcribat, & ipſā ꝯfirmet. Fallit tertio, qñ eſſet ſuſpēſa per appellationē legitimè interpoſitā. Fallit quarto qñ ſnīa eſſet nulla, ut ex defectu iuriſdōnis, uel qa ſit lata ꝯ ius expreſſè. h. d. uſq. ad §. (ſed nec eorū) quaſi iuxta fi. l. Et iſta cū prima limitatione ponit̄ uſq. ad §. (eius q) ibi ponit̄ ſcđa limitatio uſq. § j. ſiue āt. ibi ponit̄ tertia
2 vſq. §. (ꝙ ſi quis) ibi ponit̄ quarta. † No. in iſta prima parte, ibi (et tūc tūc &c.) ꝙ ſnīa lata in crimine capitali trahit ſecū executionē, ꝗtū ad ſtatū pſonæ, quia ipſū annihilat, uel diminuit, ēt añꝗ fiat executio p hoīem, ut l. quod ad ſtatū. ī. de pœ. & l. quidā
3 ¶ † Itē no. ibi (& pleno iure [a]militari teſtabat̄ &c.) illud ad ꝙ ſp
a allegat̄, ꝙ verba intelligunt̄ ſm qualitatem perſonæ ad quā referunt̄, qa ſi iudex reſeruat militi p̄tātem teſtandi, vr̄ reſeruaſſe, ut poſſit teſtari iure militari, & ex priuilegio. facit l. plenū. §. eq
4 ui. ī. de uſu, & hab. Itē no uer. (qua rōne) ꝙ cui permittitur, ut poſſit de nouo teſtari, cenſet̄ ēt permiſſum, ut teſtm̄, quod prius fecerat, poſſit retinere. Et iſtis dieb. allegabā iſtum tex. ad qōnē
b de qua fui interrogatus. emphyteuta, [b]uel feudatarius uēdidit rē irrequiſito dño pro xl. & ſic ceciderat in commiſſū, poſtea uidens ſortè ſe male feciſſe de cōſenſu emptoris requiſiuit dominum, ꝙ ſi uellet emere pro xl. daret̄ ſibi potius, ꝗ alteri, ipſe dñs recuſauit accipere, & dedit licentiam, ꝙ uenderet cuicunque ſibi placeret p illo p̄tio, quia nolebat dare niſi xx. poſtea peruenit ad notitiam ſuā, ꝙ ante requiſitionem iam uēdiderat, & ſic ceciderat in ꝯmiſſum, uñ uolebat eā petere, ꝗrit̄ an poſſet, & iſte tex. facit, ꝙ non, quia ex quo ꝯſenſit, ꝙ poſſet eam uēdere, vr̄ ēt ꝯſenſiſſe, ꝙ poſſet uenditionem factam retinere, ſi ſibi placet p iſtum tex. dixi hoc eſſe uerū, ſi ipſe ſciebat tpe, quo cōceſſit uēditionē iā factā, quia tunc vr̄ renuntiare pœnæ ꝯmiſſæ, arg. l. 2. in prin. ſi quis cau. & in l. pe. de le. cōmiſ. ſecus ſi ignorabat, quia non eſt uerīſe, ꝙ ſi ſciuiſſet, pœnā iam commiſſā remiſiſſet. facilius. n. quis remittit cōmittendā pœnā, ꝗ iam commiſſam, & ita reperio quoſdam vltramontaneos tenuiſſe p iſtū tex. facit l. ſi uero non remunerādi. §. ſi poſt creditū. ſ. mandati.
5 † Facit ēt iſte tex. ꝙ ſi princeps concedit alicui, ꝙ poſſit facere molendinum in flumine publico, & ſi habebat iā ſcm̄, ꝙ poſſit
c virtute illius conceſſionis illud retinere. [c]nec tūc diſtinguo, an princeps ſciuerit ipſum ſcm̄, uel non, qa agit̄ de aliquo ipſius p̄iudicio, ſecus in qōne p̄ced. & quia eadem ratio eſt in retinendo iā ſcm̄ ꝗ eſt in faciēdo de nouo, immo maior, ne hēat neceſſe deſtruere, ſecus in qōne p̄ce. Nec ob. ille §. ſi poſt creditum, quia illud pp nāni mādan, ꝙ non extendit̄ ad præterita, ſed futura.

ADDITIONES.

a ¶ Pleno iure. Adde, ꝙ verbum pleno iure. importat ſubiectionem directam ſm Bal. in auth. nec ulius. C. de ſacroſ. ecc. Bal. in l. Centurio. ver. 2. principaliter. de vulg. & pup. Ang. in l. Iul. ff. de rei ven. Old. conſi. 248. incip. præſuppoſita conſuetudine ciuitatis Peruſinæ.
b ¶ Emphyteuta. Adde Doc. in l. 1. C. de iu. emph. Doc. in c. potuit. de locat.
c ¶ Illud retinere. Adde, ꝙ p hoc facit, ꝙ ponit ipſe Pau. de Caſt. in l. ſi ſe negẽ. §. ſi ſic. ī. de cōd. & dem. vbi ſi Papa concedit Epō licentia, ꝙ poſſit tenere de fructib. ſuorū bñficiorū, ꝙ talis licētia extēdit ad fructus antea perceptos, & legē Ale. in l. militib. C. de teſt. mil. & ibi vide, ꝗ dicit in fini. ide Pa. de Ca. in d. l. & militib. per iſtum tex. Fran. Cur. vide tu hanc qōnem late examinatam per do: Iaſ. in rep. l. quoniam. in 21. q. col. 1. de ſum. Stra.

6 tura.†Facit etiam iſte tex.ꝙ iudex poſſit reſeruare notario,quē
ꝯdemnat de falſo, ut poſſit conficere inſtr̃a.dic de hoc, ut in l.
militib.C.de reſt.mil.& ỹ.de leg.2.l.ſi quis in prin.§.1.

1 *Inferior à principe non poteſt aliquem deportare.*
2 *Inferior à principe non poteſt cōdēnare decurionē,uel filium eius,uel alium
conſtitutum in dignitate,ut militem ad pœnam corporalem,ſed debet inter
loqui,& principi ſcribere,vt approbet,& interim ſnīa eſt ſuſpenſa.*
3 *Qui non pōt aliquē condemnare,pōt tamen declarare ipſum condemnandū.
Statutum,ſi diſponat, ꝙ poteſtas nō poſſit in menſe ſui officij aliquem abſol
uere a proceſſu criminali poterit tamen abſoluendum pronuntiare.*
4 *Qui eſt in cā condemnationis,debet diligentius cuſtodiri, & econtra qui eſt
in cauſa abſolutionis,poteſt ſine culpa latius cuſtodiri.*
5 *Sententia,quæ non habet in ſe vigorem ſine confirmatione ſuperioris,trahi-
tur ad diem confirmationis.*
6 *Qui conſciuit ſibi mortem,& ſic ſe interficit ob conſciām criminis commiſſi
habetur ꝓ condēnato,& qualiter videatur hoc feciſſe in cōſciam criminis.*
7 *Si aliquis deceſſit inteſtatus, & non habet conſanguineos, & ſit de aliquo
collegio,vel corpore honeſto,bona eius deuoluuntur ad tale collegium,&
præfertur fiſco,& an præferatur uxori.*

1 **§.Eius.** Summatur in §.irritum.qui præceſſit. † No. hic,
ꝙ inferior a principe nō pōt aliquem deportare.
Fallit in præfecto præto.vel ꝑfecto vrbis,vt l.1.§.hi, qui ỹ.de le.
3.& q̄ ſit rō.ꝙ præfectus prouinciæ,qui habet merū, & mixtū,
imperium,& pōt aliquem condemnare ad mortem ,nō pōt tn̄
deportare,dic,ut no.in l.illicitas.§.qui vniuerſas.de oſt.pręſi.ꝙ
ergo hic dr̄,deportatur.dēt exponi.i.deportādus pronuntiat.
pōt.n.præſes prouinciæ hoc pronūtiare,& poſtea ſcribere prin
cipi.vel dic,ꝙ ſtat propriè, & ꝙ deportat ipſum,ſi princeps ap
probauerit,quia eſt ꝯdō, quę tacitè ineſt, & eſt de ſubſtantia
2 actus.¶ †Item no.ꝙ inferior a principe non poteſt condēnare
decurionem,vel filium eius,uel alium conſtitutum in dignita
te,puta militē ad pęnam corporalem,ſed debet interloq̄,& pri
cipi ſcribere,ut approbet,ut ēt patet ỹ.eo.l.§ ꝙ ſi quis.interim
3 āt ſnīa eſt ſuſpēſa. ¶ †Itē ex ꝑdictis no.ꝙ q non pōt aliquē con
demnare,pōt tn̄ declarare ipſum ꝯdemnandū. Et eſt arg. ad ſta-
tutū,quo cauet,ꝙ Poteſtas non poſſit in vltimo menſe ſui offi
cij aliquem abſoluere a proceſſu criminali, ut poſſit abſoluen
dū ꝑnuntiare,& ponere ſchedulā in ꝑceſſu cū motiuis, ꝑꝑq̄
ſucceſſor erit promptior ad abſoluēdū,nec videbit̄ feciſſe,ꝯ ſta
a tutū,qa aliud ē abſoluere,aliud abſoluēdū ꝑnūtiare, vt no.ī l.
1.C.ſi aduer.li.eſt tale ſtatutū & rōnabile,qa officiales iuxta fi-
nē officij,vt captēt bñuolētias,ſolent eſſe nimis gratioſi.vt ꝯce
dāt nō ꝯcedenda,gl.eſt ordinaria,q̄ tene menti,ſm Bal.in l.me-
4 minerint.C.vñ vi.¶ †Itē no.ibi(licèt in carcerē)ꝙ ille,q eſt in
cā ꝯdēnationis,dēt diligētius cuſtodiri,ſic ec̄ꝯ,qui eſt in cā abſo
lutionis.pōt ſine culpa latius cuſtodiri,vt no.per gl.in l.ſi pecu
niā.añ ſi.de ꝯd.ob.cau.ꝙ no.ꝑ cuſtodib.carcerū,vt maior cul-
pa, vel minor poſſit ſibi imputari,ſecundū qualitatem pſonæ.
5 ¶ †Itē no.ꝙ ſnīa, q̄ non hēt in ſe vigorem ſine confirmatione
ſuperioris,trahit̄ ad diem ꝯfirmationis,nō è ꝯuerſo confirma
6 tio trahit̄ ad diem ſnīæ.¶ †Item no.in ver.(proinde) ꝙ ille,qui
b conſciuit ſibi mortem.i.ſe interfecit[b] ob cōſcientiam criminis
commiſſi,hr̄ pro condemnato.de iſto articulo dic plene,vt l.1.
C.qui reſta.fa. poſ. & vr̄ hoc feciſſe ob conſcientiam criminis,
qñ de crimine erat iam accuſatus,vel inquiſitus,vel in eo deꝑ-
henſus,arg.s̄ qui,& a qui.l.ſed ſi maritus in fi.& l.fi.de bo.eo.&
7 no.in d.l.2.¶ †Vltimo no.in fi.ꝙ ſi aliquis deceſſit inteſtatus,&
non hēt conſanguineos , ſi ſit de aliquo collegio,uel corpore
honeſto.bona eius deuoluuntur ad tale collegium,& ꝑfertur
fiſco,ſed an præferatur vxori,dic vt no.per Doc.C.vnde vir, &
vxor.l.1.& C.de hæ.decurionum.l.fi.

ADDITIONES.

a Qui non poteſt.Adde Pau.de Ca.in l.procu.in no.C.ubi cauſæ fi. officiles. in fi.
officij gratioſi eſſe debent.

b Se interfecit.Adde,an liceat ſe interficere pro ſaluāda virginitate? vide per Car.
Abb.in.c.ex parte.in 2.q.de ſepul.& cui applicentur bona iſtorum, dic fiſco,
ut l.3.ff.de bo.eo.& in c.diſplicet.& ibi Doc.23.q.4.

1 *Appellatio reponit appellantem in eo ſtatu,quo erat ante ſententiam.*
2 *Incertus de ſtatu non poteſt teſtari, quando eſt incertus de ſtatu præſenti.
Ingreſſus religionem poteſt ante profeſſionem,& ſic infra annum teſtari.*
3 *Iudex,a quo appellatur,licet nolit appellationem recipere, non tamen dēt
ſententiam executioni mandare,ſed debet reſcribere iudici ad quem, qua-
re appellationem non admiſit, & quare non ſit admittenda,& expectare
reſponſum,& quid ſi contrafaciat,qualiter puniatur.*
4 *Quando periculum eſt in mora,iudex,qui appellationem nō admiſit ex ali
qua iuſta cauſa, poteſt ad executionem procedere non expectato reſponſo
ſuperioris,& poſtea ſcribere ſuperiori,ut hic, & quid ſi periculum non ſit
in mora,licet ſubſit iuſta cauſa.*

1 **§.Hic autem.** †Summat̄ in §.irritū.s̄.no.ꝙ appella
tio reponit appellantē in eo. ſtatu,
quo erat ante ſnīam, & iō ſicut ante eā poterat criminoſus te-
ſtari,& ſi deceſſiſſet ante eam,non irritaretur teſtm̄.ut l. ſi quis
poſt s̄.de teſt.ita & poſt ſnīam.ſi ſecuta eſt appellatio, vt hic, &.
a s̄.de teſt.l.quia latronib.§.fi.¶ †Itē no.in ver.(nec videbuntur)
declarationem ad l.de ſtatu.s̄.de teſt.nam tunc ille, q incertus
eſt de ſtatu ſuo,non pōt teſtari.l.qñ eſt incertus eſt de ſtatu pſē-
ti.ſ.vtrum nunc teſtator ſit teſtabilis, vel non, ſi autem eſt in-
certus,ꝙ nunc eſt teſtabilis,licèt ſit incertus, an in futurū effi
ciat̄ inteſtabilis ēt ex cauſa de præſenti,vel de præterito,non ꝓ
hibetur teſtm̄ facere, & ſic eſt arg.ꝙ ingreſſus religionem añ
profeſſionem factam,& intra annum probationis poſſit teſta-
ri,quia adhuc non eſt in ptāte monaſterij,cum poſſit exire.
3 ¶ †Item no.in ver.(quid tamen)ꝙ licèt iudex , a quo appellet̄,
a nolit appellationem a recipere;nihilominus non debet ſnīam
executioni mandare,ſed debet reſcribere iudici, ad quem fuit
appellatum,quare appellationē non admiſit, & quare non ſit
admittenda,& expectare rñium , qm̄ ad illum pertinet cogni-
tio,an ſit admittenda, vel non, & ſi ꝯfaciat, ꝙ mittat ſenten-
tiam executioni,debet puniri,vt C.de app.l.iudicib.& l.qm̄.&
non debet parti nocere, ꝙ appellatio non ſit recepta , vt ỹ.de
app.reci.l.ei cuius.& vide,quod no.in Spec.de app.§.nunc di-
camus.in prin.& §.quaſt.ver.3.debet eſſe cautus. & in c.ſæpe.
eo.ti.dicit Bal.notabil̄r,ꝙ ſi faceret executionē in cā crimina-
li,deberet puniri eadē pęna,qua puniuit ꝯdemnatum, ēt ſi ꝯ-
demnatus erat vere criminoſus.qa ſaltem habebat iuſtā deſen
ſionem pendente applōne,& iō habebat̄ pro moriēte,& alle-
gat de hoc tex. ſingularē.ī l.lex.ỹ.ad l.Iul.repetū.ubi iudex pu
nit vniformiter,ſi puniat innocentem, vel ēt nocentem habē
tē iuſtam defenſionem,ꝙ perpetuo tene menti : & ꝑdicta, qñ
appellat̄ a diffinitiua. Si āt ab Interlocutoria,tunc ſi iudex ap-
pellationē non admittit,poteſt interim procedere, ad vlterio-
ra,& valet proceſſus,quouſque ꝑ iudicē appellationis ſibi fue-
rit inhibitum,vt in c.non ſolū.cum ibi plenè no.de app. lib. 6.
4 vltimo no.in fi.in ver.niſi forte.qñ periculum eſt in mora , iu-
dex,qui appellationē nō admiſit in aliqua iuſta cā, pōt ad exe-
cutionē procedere non expectato rñſo ſuperioris,& poſtea ſu-
periori ſcribere cām,quare non recipit,& ſi illa cā eſt legitima,
non punietur,ſi aūt non eſſet legitima,& debuiſſet eam recipe
re,tunc dico ꝯtrium,& ita intelligo iſtum tex ſed qñ periculum
non eſt in mora,ēt ſi ſubeſt iuſta cā,quare appellatio non ſit re
cipienda, non propterea debet ad executionem procedere,ſed
debet expectare,ꝙ iudex ad quem hoc pronuntiet,& remittat
cām ad ipſum,vt executionem faciat,ita intelligo iſtos tex.& ad
iſtud de periculo,quod in mora facit l.de pupillo.§.ſi qs riuos.
& ibi no.per Bar.ỹ.de no. ope.nun. Ante autem q̄ ſuperior re-
ſcribat,licèt appellationi non fuerit deferendū , condemnatus
hr̄ pro non ꝯdemnato,& ſi interim decedat, teſtm̄ eius non eſt
irritum,ſicut ſi appellatio fuiſſet recepta, & hoc vult iſte tex.

ADDITIO.

a Nolit appellationem.Adde ad dicta hic per Pau.Ang.de Aret.in tract.maleſi. in
verbo,præſente Caio,& appellante.col.5.ver.quæro,quid ſi appelletur à ſen-
tentia.Car.

1 *Sententia lata in cauſa capitali , quando eſt nulla propter defectum iuriſdi-
ctionis,talis ſententia non perimit ſtatum condemnati.*
2 *Litis cōteſtatio facta corā iudice competente non interrumpit ꝓſcriptionē.*

1 **§.Quod ſi quis.** †No.ꝙ quando ſnīa lata in cā ca
pitali eſt nulla propter defectū
iuriſdictionis,quod pōt contingere vel rōne pœnę,q̄ impoſuit,
ſi illam imponere non poterat ex priuilegio ꝯdemnati,vel alia
ratione.Item qñ condemnauit non ſubditum ſuæ iuriſdictio-
ni,talis ſententia non perimit ſtatum condemnati, & ſic eſt ar.
ꝙ ſi iudex ordinarius condemnauit militem ad furcas,quæ pę-
na non cadit in milite,vt ỹ.de re.mi.l.3.§.is qui.ꝙ talis ſnīa ſit
ipſo iure nulla.Sed ꝯ de l.mortis.§.iſtæ feræ.de pæ. vbi vr̄,ꝙ va-
leat,& ꝙ ad principem,uel ſuperiorem ſit recurrendum,ut ip-
ſam irritet.Sol.intellige quod s̄. dixi, quando habebat expreſ-
ſum errorem,ut quia ſub noīe decurionis,uel militis condem-
nauit,ut l.expreſſum.de app.alias locum habet l.ꝯria, ut l.j.§.1.
quæ ſen.ſine appel reſcin.& l.eum prolatis.de iud.& adde l.qui
2 commeatus.§.1.l.productores.de re.mili.¶ †Vltimo no.arg.ꝙ
a litis conteſtatio facta coram iudice incompetente non [a] inter-
rumpit præſcriptionem, de hoc eſt gl.in l.ſi pater. C. ne de ſta.
defun.& in Auth.de exhib.re.§.de ſuſcepto.col.5. Et adde qđ
no.in c.cum plures.de offi.deleg.lib.6.

ADDITIO.

a In competente non.Adde de hoc per Spe.& Io.And.ibi in addi.in ti.de lit.con-
teſt.§.ſi.circa prin.Abb.in c.illud.col.5.de ꝑſcr.& in c.ut debitus de app. Car.

1 **§.Sed nec.** †No. ibi, ꝙ licèt hic per mortem videatur
teſtm̄ cōfirmatum,ſi tn̄ poſtea accuſet̄ me
moria defuncti in caſib. in quibus pōt accuſari, qui no. in l. ex
judiciorum. de accuſ.& ſequat̄ condemnatio,nihil prodeſt ſnīa
confirma

confirmatio, & iſta erat ratio dubitandi, quia quando condemnatio eſt facta in uita criminoſi non eſt tãta dubitatio, quia teſtamentum adhuc non erat ꝯfirmatũ morte, vñ facilius irritatũ.

1 *Fictio poſtliminij, uel legis Corneliæ trahitur retro ſed reſtitutio in integrum non, in præiudicium eius, cui eſſet ius quæſitum, ut hic, & nu. 2.*
2 *Teſtũ reſtituti, an recõualeſcat ipſo iure, vel ſit opus, ꝙ denuo idẽ cõfirmet.*

3 §. Quatenus. †Licẽt per captiuitatem teſtm̃ irritetũ. tñ reconualeſcit, ſiue captus reuertai, ſiue apud hoſtes moriatur fictione poſtliminij, uel legis Corn. Item licet fuerit irritarum per ſñiam latam in crimine capitali, ſi tamen fuit reſtitutus a principe reconualeſcit. h. d. & in hoc vltimo eſt notabilis, in hoc m̃ eſt dr̃ia inter primum caſũ, & iſtum. quia in primo, fictio poſtliminij, uel legis Corn. trahitũ
2 retro, ſed reſtõ in integ. non, in p̃iudicium eius, cui eſſet ius q̃ſitum. ut no. in l. Gallus. §. & quid ſi tñ Sed an regratũ, ꝙ declaret ſe uelle decedere cũ eo. teſtõ? vr̃ ꝙ ſic, vt l. quia liberis. §. ga teſt. j. de bo. poſ. ſm̃ tab. Bar. tenet ꝯrium, qa ibi qñ fuit capite diminutus interueniente facto ſuo, qa dedit ſe in arrogationẽ alteri, & poſtea effectus eſt ſuis iuris, tunc non recõualeſcit, ni
3 ſi de iure p̃torio. †& ita demum ſi declarat ſe uelle decedere, *
a cũ eo teſtõ, ſed in caſib. huius l. reconualeſcit de iure ciuili, nec eſt neceſſaria alia declaratio, nam in capto ab hoſtib. non eſt clarum. Idem ergo eſt in reſtituto a principe, quia illi caſus ponuntur hic, ut pares, licẽt Dy. dixerit ꝯrium ſecundum Bar.

ADDITIO.

a ¶Se uelle decedere. Sed pone, ꝙ teſtator dicit nolo teſtm̃ meum ualere, an irritetũ, & ſic tale teſtm̃ ſit nullum. Vide per Ale. de Imo. in cõſ. 104. in 2. vol. Cur.

§. Filijfa. Capitis diminutio per q̃ teſtõr mutat ſtatum in melius non irritat teſtm̃. h. d. ¶ In tex. ibi (ꝓ parte patref. habendus eſt) & ſic non vr̃ mutare ſtatum, q̃tũ ad dictum peculium caſtrenſe uidebatũ non eſſe, ergo mortuo p̃re, vel poſt emancipationem vr̃ eſſe in eo. ſtatu, in quo prius, ſed re uera mutatio eſt, quia in uita patris erat in eius poteſtate, licet videretũ non eſſe ex quadam diſpenſatione, nunc verò verè non eſt, & ſic eſt quædam mutatio de ficto ſtatu ad verum, qñ autem efficitur ſui iuris per mortem patris non vr̃ capite minutus, ſed qñ per emancipationem ſic, & iõ maior erat ratio dubitandi in hoc ſcdo caſu, ut in gl. fi. ſed dic, ꝙ per capitis diminutionem minimam, p q̃ mutat ſtatum in deterius, quia cũ eſſet ſui iuris, tranſit in p̃tãtem arrogatoris bene irritatur teſtm̃, vt l. quia liberis. §. teſtamento. de ſecun. tab. ſecus econtra, ut hic facit. quod no. gl. in l. j. §. exigit. eo. ti. de ſecun. tab.

LEX VII.

1 *Rupto primo gradu ualido de iure ſp̃ali, ſequẽs q dependet ex eo, nõ rũpitur.*

1 NAm ſi mi. †Rupto primo gradu valido de iure ſp̃ali, ſequens qui dependet ex eo, nõ rumpitũ. h. d. ¶ In tex. ibi (iure ciuil.) i. de iure cõi corã ſeptem teſtib. & in hoc non fuit vſus priuilegio militari. In tex. ibi (iure militari poterat) ſupple nõ cõi, ut deportatũ, & in hoc fuit vſus priuilegio militari, ut l. neq. §. j. j. de teſta. mil. ¶ In tex. ibi, & poſt annum miſſionis deceſſerit, & ſic primus gradus, qui valebat iure militari tm̃ effectus eſt irritus, ut l. ſi poſt miſſionem. j. ad l. Falc. & j. de teſta. mil. l. ſi certatum. §. fina. cum ſi. ſtatim hic ſubijcitur, ſed ſecundus gradus non, quia ualebat de iure cõi, & ſic ab illo incipiet teſtm̃, ut s. ti. j. l. 3. §. fi. Sed ꝯ, ꝙ irritetũ & ſecundus, qa primus valuit a principio, & ſic ſecundus incœpit ab eo habere dependentiã. ergo &c. vt s. eo. l. nam & ſi ſub ꝯdõne. §. fi. & no. in d. §. fi. Sol. uerum eſt, ꝙ valuit tm̃ de iure ſp̃ali, ſecus ſi de iure cõi, ut in ꝯtrario ſm̃ Bar. Vel dic meliꝰ ꝙ illa rõ dependentiæ non eſt bona, quia ſecundus gradus nũq̃ pendet a primo, ut dixi. in d. §. fi. & eſt caſus in hac l. Ad l. aũt nã ſi ſub ꝯdõne, rñ deo, ꝙ loquitũ, qñ primus gradus validus rũpitũ natiuitate poſthumi, qui facit ſibi locũ, & uocat ſe ad hr̃ditatẽ, hic ãt ruptus fuit alio mõ p ſeipſum. & ſic ceſſat illa ratio.

LEX VIII.

CErtum. Si poſt teſtm̃ teſtator aliquẽ arrogauit, teſtm̃ rumpitũ agnatione ſui ſuper hr̃dis. hoc primo. Et prætermiſſio emancipati non reddit teſtm̃ nullum. hoc ſecundo. Et expone iſtum §. fi. vt in gl.

LEX IX.

L. Si pater. Siue teſtator capiatur ab hoſtibus, & poſtea reuertai, ſiue inſtituitur, teſtm̃ prius ſcm̃, qđ per captiuitatem fuerat ruptum, reconualeſcit. h. d. cum l. ſeq.

LEX X.

1 *Aliquid non eſſe ſcriptum in libro, uel aliqua ſchedula, probatur per inſpectionem libri, uel ſchedulæ. nu. 2.*

1 SI binç. †Scriptura quæ non continet voluntatem defuncti, licẽt contineat ſolennitatem teſtium cũ ſubſcriptionibus & ſigillis, non dr̃ teſtamentum, & ideo p̃cedens teſtamentum non rumpit. h. d. † No. hic ſm̃ Bal. ibi dũ dicit, nihil ſcriptum, aliquid non eſſe ſcriptum in libro, uel in aliqua ſchedula, probatur per inſpectionem libri, uel ſchedulæ. de hoc habes tex. cum gl. in l. fi. C. de te. cre. in j. glo. & tangitur per Bar. in l. Tiriæ. textores de leg. j.

LEX XII.

1 *Teſtamentum ruptũ natiuitate poſthumi p̃teriti recõualeſcit de iure p̃torio, ut poſſit peti ſecundum tab. ſi talis poſthumus uiuo teſtatore moriatur.*
2 *Vnus caſus in quo eſt & neceſſaria hodie bonorum poſſeſſio ſcdm tabulas Teſtamentum ſi recõualeſcit per approbationẽ filij poſthumi p̃teriti poſt mortem teſtatoris, quod reconualeſcat de iure prætorio tantum.*
3 *Licẽt Imperator, uel alia lex ciuilis referat ius p̃torium, & & approbet, non tamen inſtitutus poteſt adire de iure ciuili, & ſic etiam hodie filius repudians hæreditatem patris remanet hæres nomine.*

1 POſthumus. †Teſtm̃ ruptum natiuitate poſthumi prætetiti reconualeſcit de iure prætorio, vt poſſit peti ſm̃ tab. ſi talis poſthu
2 mus uiuo teſtatore moriatur. h. d. † Et credo, ꝙ non ſit alibi ille caſus, & iſte eſt unus caſus, in quo eſt & neceſſaria hodie bo. poſ. ſm̃ tab. vt no. in l. certum. C. vnde cogna. Quid ãt ſi teſtm̃ recõualeſcit per approbationẽ filij p̃teriti poſt mortẽ teſtatoris, an reconualeſcat per mortem teſtatoris, ut j. eod. ti. l. filio prætetito. an reconualeſcat de iure prætorio tm̃, uel de æquitate iuris ciuilis. glo. j. eo. ti. l. cum in ſecundo ſenſit, ꝙ de iure p̃torio tm̃, & iſta eſt cõis opi. licet alibi ꝯ, ut ibi dicã. Rõ autem reconualeſcentiæ in caſu huius l. eſt quia teſtm̃ a principio fuit validum, ut s. eo. l. 3. §. ex his. verſi. ſed. & ſi ſtante, uñ de facili reuiuiſcit ceſſante cauſa pp q̃ fuit ruptum viuente teſtatore, non ſic, qñ eſt a principio nullum pp prætetitionem iam nati, ut s. ti. j. l. ſi filius q in p̃tãte. niſi in caſu ſe. §. & ad hoc ꝙ no. s. de teſt. l. ſi teſtm̃. in glo. &c. ¶ In tex. ibi (attñ ſi ſignatum fuit teſtm̃) i. habeat alia ſolennia, & ſolum patiebatũ defectum prætetitionis, & ſic loquitũ in teſtõ in ſcriptis. idem in nuncupatiuo, ut C. de bon. poſ. ſm̃ tab. l. 2. item habet locum & ſi penitus extraneus fuit inſtitutus, ſecus qñ prætetitus eſt iam natus. nã ad hoc, vt reconualeſcat, requiruntur duo, ꝙ moriatur uiuẽte teſtatore, & ſint inſtituti uenientes s. ab inteſtato. ut in §. ſeq.
3 ſed hic primũ tm̃ ſufficit. ¶ In tex. ut ibi (diuus Adrianus &c.) no. ꝙ licẽt Imperator, uel alia lex ciuilis referat ius prætorium, & etiam approbet, non ppea inſtitutus poteſt adire de iure ciuili, & ſic etiam hodie filius repudians hæreditatem patris remanet hæres nomine, quia non deſinit eſſe de iure ciuili, ſed p̃torio tm̃, licẽt lex imperialis approbet diſpoſitionem iuris p̃torij. C. ſi ut ſe ab hær. inſt. l. j. uel 2. in gl. ſuper verb. (hæreditatẽ ibi, hic in uita) & ſic ſubſiſtente cauſa ſufficiente. ſ. ipſo teſtatore, qui vr̃ velle decedere cum eo. teſtõ, ex quo ipſum non immutauit, ut no. in l. athletæ. §. dat remiſſionem. s. de excu. tut. in gl. & ſic reconualeſcit iudicio nouæ uoluntatis, quæ rõ ceſſat, ſi moriatur poſt mortem teſtatoris ¶ In gl. ibi (in iam nato tpe teſti) ſupple prætetito, ſed & hoc fallit j. prox. § ¶ In fi. gl. ibi, So. vt ibi, quia licet ibi mortuus fuit teſtatore uiuente inſpecta ueritate, tñ inſpecta fictione cenſetũ mortuus ipſo mortuo, iõ non reconualeſcit. ¶ In alia gl. ſuper ver. (relicta) in prin. ibi de le. 2. l. ſi quis teſtõ per quam vr̃, ꝙ legata non debeantũ, cum iſte inſtitutus habeat hæreditatem alio iure, q̃ teſtator putauerit. ſ. iure præto. cum putaret, & haberet de iure ciui. Vera ſo. eſt, ꝙ hic habet ex teſtõ, & ſic ſm̃ uoluntatem expreſſam defuncti, ſicut defunctus voluit, licẽt alio iure, q̃ defũctus putaret, ibi vero defunctus putauit, ꝙ haberet ex teſtõ, & ipſe habuit ab inteſtato, quia teſtm̃ non valebat, & ſic præter voluntatem defuncti, iõ non tenetur ad legata, niſi fuerint ab inteſtato repetita. vt l. j. j. de iu. eo. & hoc voluit gl. ibi venient ex teſtõ p ſm̃ tab. &c. ꝯ extra gl. & Doct. de l. poſt emancipationem. j. de leg. 3. in prin. per q̃ vr̃ idem, ſi habeat ex teſtamento alio iure q̃ teſtator putaret, videlicet prætorio, cum putaret de iure ciui. Sol. ibi ille qui erat grauatus ad legata, habuit eo mõ quo teſtõr putauit, licet alius q ſecum veniat ad ſucceſſionem, habeat alio iure, q̃ teſtator putauerit, unde grauatus tenetur inſolidum.

1 *Teſtamentum nullum propter præteritionem filij iam nati, vel annullatum propter capitis diminutionem contingentem teſtatori, poſt teſtamentum factum reconualeſcit de iure prætorio, ſi filius decedat viuente teſtatore, vel ceſſet capitis diminutio, & ſint inſtituti venientes ab inteſtato.*
2 *Vnus caſus in quo & eſt neceſſaria hodie bonorũ poſſeſſio ſecundũ tabulas.*

1 §. Idem & circa. †Teſtm̃ nullum pp prætentionẽ filij iam nati, vel annullatum pp capitis diminutionem contingentem teſtatori, poſt teſtamentum factum reconualeſcit de iure p̃to. ſi filius decedat uiuente teſtatore, vel ceſſet capitis diminutio, & ſint inſtituti uenientes ab inteſtato. h. d. & nõ eſt alibi iſte caſus ſm̃ Doc. & cõẽ intellm̃, licẽt gl. iſtũ intellm̃ non habuerit, quia non intelligit hic, ꝙ iſta

reconualeſcentia proueniat ex eo,ꝙ præteritus moriat̃ viuẽte teſtõre,ſed ex eo,ꝙ poſt mortẽ teſtõris approbauit teſtm̃ , ſed tunc non haberet dubium per l.ſi filio præterito.ꝟ.eo. iõ tene ꝓcedentẽ,& ꝙ duo ſint,q̃ hoc operant̃,ſed in caſu ꝓcedenti in prin.l.vt ibi dixi,ſufficit vnũ.¶ In tex.ibi(ſi pono, poſſ.) ſupple ſm tab.ſm Dy.hoc eſt dicere,ſi fuit inſtitutus ille,qui hęreditatẽ eſſet habiturus ab inteſtato,poſito,ꝙ illud teſtm̃ nõ recõualeſceret,nã fauore venientis ab inteſtato,& quia ceſſat cã annullans uiuẽte teſtõre , & ſic ſubſiſtẽte cã efficiẽte recõualeſcit de iure ꝓtorio,ſicut dictũ eſt in primo caſu,& iſte eſt verus,& cõis jtellectus,& ſic hodie ẽt iſto caſu erit neceſſaria bo.poſ. ſm ta.

1 †Sed.opp.ĩ cõtrariũ loquit̃ de teſtõ iniuſto,qd dr̃, qñ iam natus eſt præteritus,ut ſ. eo.l.3.§.ex his apparet.de l.ſi filius.qui in poteſtate.ſ.ti.1.ubi nõ recõualeſcit,licet ille moriat̃ teſtõre uiuente,& no.in prin.huius l.ĩ gl.ĩ ver. (hr̃ditatẽ.) Timore hui⁹ ꝯrij.gl.non tenuit iſtum intellm̃,ſed dicit,ꝙ hic recõualeſcit, qa filius poſt mortẽ teſtõris approbauit per l.ſi filio præterito.ꝟ.eo, & dñ dicit bo.poſ.dicit gl.ꝙ põt ĩtelligi duob.mod.ſ.de bo.poſ. ꝯtra q̃ ꝓteritus approbando repudiauit, vel de bo.poſ. ſm tabu. ſi eſſet inſtitutus penitus extraneus,& ita dẽt intelligi l. filio ꝓterito.licèt loquat̃,qñ fuit inſtitutus frater ꝓteriti,ita vult gl.q̃ no. in hoc.Bñ iſte intellꝰ cõiter non tenet̃,quia loquit̃ in caſu ꝓcedẽtis caſus,qñ ꝓteritus mortuus eſt teſtatore viuente dũ dicit idẽ & circa,& ſic ſola mors,cũ inſtõne uenientium ab inteſtato ſine alia approbatione expreſſa eſt cã reconualeſcẽtiæ, approbatio aũt nõ põt fieri,niſi poſt mortẽ,p l.ſi qñ.C.de inoſ.teſ. Rñdeo ergo ad ꝯtriũ,ꝙ dẽt intelligi,qñ nõ fuerunt inſtituti veniẽtes ab inteſtato,& ſic no.de fauore veniẽtiũ ab inteſtato,ſic ſ. eo.l.2.& l.hac conſultiſſima.§.ſi quis aũt.C.de teſta.Sed opp.ꝙ iſte intellectus non ſit bonus ,quia hic æquiparant̃ iſti duo caſus,qñ teſtm̃ fuit iniuſtum ꝓp ꝓteritionẽ iã nati,& qñ fuit ruptũ ex poſtfacto p capitis diminutionẽ teſtõris,ſed hoc ſecũdo caſu ceſſante capitis diminutione teſtõre viuẽte recõualeſcit , ẽt ſi ſint inſtituti extranei,qm̃ ualuit a principio,ut patet in l.qui libertis.§.teſtõ.ꝟ.de ſecun.ta.Sol.verũ eſt,ſi declarat ſe uelle decedere cum eo teſtõ,uel aliter de ipſius voluntate apparet, ut ibi patet,ſed qñ ſunt inſtituti uenientes ab inteſtato,ẽt ſi aliter de ſua voluntate non apparet,nihilominus recõualeſcit de iure ꝓtorio,& ita dẽt intelligi iſte §.ſing. vt aliquid operet̃ fauore uenientium ab inteſtato ſm intellm̃ Doc.q̃ eſt ſingularis .

1 *Teſtamentum primum quando tollatur per ſecundum.*

2 *Clauſula codicillaris facit,ut ſi non ualet iure teſtĩ,debeat reſtitui hæreditas per uenientes ab inteſtato ſcriptis in teſtõ detracta Trebellianica.*

1
2 §.Si paganus. †Primum teſtm̃,ᵃ tollit̃ per ſm ẽt ſi in ſecundo illud fuerit cõfirmatũ , ꝓfata tñ confirmatio operat̃,ut oĩa diſpoſita in primo teſtõ valeãt iure fidei.& debeant̃ a ſcripto in ſecundo,& ẽt hæreditas.h.d. notabiliter,& concor.ꝟ.ad Treb.l.ſi quis priore:non.n. confirmãdo primum potuit derogare diſpoſitioni iuris,quæ eſt,ut paganus non poſſit decedere cum duob.teſtis validis, præfert ergo vltimũ ualidum,& primum tollit̃ ipſo iure , & confirmatio operat̃ quatenus põt operari , ut ualeant iure fideicommiſſi di-
2 ſpoſita in primo.†Vnde allegat̃,ꝙ cl'a codicillaris facit, vt ſiᵇ nõ
b ualet iure teſti, debet reſtitui hæreditas p uenientes ab inteſtato ſcriptis in teſtõ detracta Trebe.& hoc ẽt uõluit gl.in l.ex ea ſcriptura.ſ.de teſ.& ꝓbat̃ in l.tractabat̃ circa med.ꝟ.de teſ.mil.

ADDITIONES.

a Primum teſtm̃.Adde l.hac conſultiſſima.C.qui teſta.fa.poſ.Bar.in l.3.§.1.ſi quis ff.de leg.3.gl.in c.1.de conſt.li.6.Car.in cle.eos.in 3.opp.de ſepul.

b Vt ſi.Adde l.ex cauſa.& ibi Bar.ff.de teſt.Bar.in l.1.in 2.q.ff.de iure codi.

LEX XIII.

1 *Nepos,qui ſubducto filio de medio in uita patris locũ eius ingreditur,quaſi poſthumus agnaſcendo dicitur,& præteritus teſtamentum rumpit,ideo cõſilium eſt ꝙ inſtituatur,uel exhæredetur,ne rumpat.*

2 *Ille dicitur agnaſci,qui poſt teſtamentum incipit tenere primum locum in ſuitate,quem tempore teſtamenti non tenebat uiuente tamen teſtatore.*

3 *Si filius emancipatus hẽt filium natum,& conceptum poſt emancipationẽ. & etiam habeat patrem , ꝙ in ſucceſſione emancipati inteſtati filius eius præcedat patrem,& ſic pater ſit ad inſtar nepotis.*

Si talis emancipatus filium ſuum exhæredauit ; patrem uero præterijt , & poſt mortem teſtatoris moriatur filius exhæredatus , an pater tanquam præteritus poterit contratabulare teſtamentum.

1 POſthumorum. †Nepos,q̃ ſubducto filio de medio ĩ uita pr̃is locũ ei⁹ ĩgredit̃, quaſi poſthum⁹ agnaſcẽdo dr̃,& ꝓteritus teſtm̃ rũpit, iõ ꝯſiliũ eſt , ꝙ
2 inſtituat̃,uł exhr̃det̃,ne rũpat.h.d.¶ †In tex.ibi, agnaſcẽdo.ille dr̃ agnaſci,q̃ põt teſtm̃ incipit tenere primũ locũ in ſuitate,quẽ tpe teſtĩ nõ tenebat uiuente tñ teſtõre.¶ In tex.ibi(is ſolus iura ſui hr̃dis hẽt) & iõ q̃tũ ad pñtẽ ualiditatẽ teſti ſufficit ipſũ inſtituere,uel exhæredare,ſequẽtes ãt pñt præteriri,ut l.Gallus.§.in oĩb.ſ.ti.1. ¶ In gl.ibi(& p hoc differt)gl.in hoc ver.vult formare ꝯtrium ad id,quod dixerat in p̃ti.n ꝙ qñ filius inſtitutus uel exhæredatus exit de medio poſt mortem teſtõris, nepos rõne præteritionis nõ põt dicere teſtm̃ nullum,niſi fingat̃ exiuiſſe in uita teſtõris,ut ſ.eo.l. ſi qs filio .
3 †Sed ꝯ de l.pater filium.ſ.de inoff.teſ.ubi dr̃, ꝙ ſi ego filius emãcipatus habeo filium natum, & conceptum poſt emancipationem,& etiam habeo patrem, certum eſt.ꝙ in ſucceſſione inteſtati,filius meus præcedit patrem meum,quia prima cã eſt liberorum,& ſic pater eſt ad inſtar nepotis. Pone ergo,ꝙ filiũ meũ exhr̃daui, patrem uero meum præterij, poſt mortẽ meã moritur filius meus exhr̃datus,vtrum pr̃ tanq̃ præteritus poterit ꝯtabulare teſtm̃.Dr̃ ibi,ꝙ ſic,exponendo q̃relam.i.ꝯtab.ſm unã expoſitionem , qa querela non dat̃ præterito,& tñ tpe mortis meæ præcedebat̃ a filio meo,dicit gl.ꝙ aliud in filio, & nepote
2 meo,aliud in filio,& pr̃e meo. Rõ diuerſitatis, qa filius meus ᵃ eſt mihi in primo gradu deſcendentium, nepos aũt ex eo in ſecundo,ſed pr̃ meus eſt mihi in primo gradu aſcendentiũ, ſicut filius in primo deſcendentium,& pp hoc eſt melioris ꝯdõnis,q̃ nepos,ut admittat̃ ad rumpendum , licet tpe mortis meæ ꝓcederet a filio meo, non ſic nepos,qui eſt in gradu remotiori . Bñ iſte intellꝰ non eſt bonus.quia tex. dum dicit de querela,ſtat ꝓpriè,ut conuenit titulo in quo ſituata eſt. Dñm eſt ergo,ꝙ nec nepos,qui præceditur a filio tpe mortis admittitur ad rumpendum tanq̃ præteritus per ius dicendi nullum,uel per ꝯtab.ſi ꝓcedens in gradu erat exhæredatus, nec etiam pr̃ teſtõris, ſed ad rũpendũ p q̃relã,tanq̃ tacite exhr̃datus,& p ſucceſſo.edictũ , ꝙ habet locum in querela, ſm cõem opi. tam nepos admittitur , ut l.ſi is qui.e.ti.q̃ etiam patet, ut d.l.pater filium, qm̃ habet locum de gradu in gradum, & de capite in caput,& iſte eſt cõis intellectus ad illam l.pater filium.cætera dic,ut dixi in l.ſi q̃s poſthumus.§.ſi filium.ſ.ti.1.& tangitur in l.in ſuis.

ADDITIO.

a Filius meus.Adde Doc.in arbore affinitatis,& Doc.in c.non debet.de conſa. & affinit.

LEX XIIII.

SI ita facta ſit. †Exhæredatio facta in caſib.ſimplicib.comprehendit mixtũ.h.d. Sic & in teſtõ,ut l.ſi ita.ſ.ti.1.ſed hic erat maior dubitatio,quia exhæredatio eſt odioſa,ſed ſufficit fauor teſtamenti.

LEX XV.

1 *Per natiuitatem poſthumi præteriti rumpitur teſtamentum, quod erat iam ruptum,ſed non ſpe quantum ad illam ſpem,nec reconualeſcat , ſi moritur poſt mortem teſtatoris fictam,licet eo uiuente .*

2 *Continuo ideſt ſtatim,& ſine medio.*

1 GVi vxorem. †Per natiuitatem poſthumi ꝓteriti rumpit̃ teſtm̃ , quod erat iã ruptum,ſed non ſpe q̃tum ad illam ſpem,nec reconualeſcit ſi moritur poſt mortẽ teſtõris fictam,licet eo uiuente. h.d.in effectu. In gl.ibi(quia fictione l.Cor.ualebat).i.ſperabat̃ reconualeſcere,ſi ibi decederet,& ſi reuerteret̃, ſperabatur recõualeſcere fictione poſtliminij,interim aũt ruptum, & adhuc non reconualuerat,ſed amplius rumpitur,ut tollatur ſpes reconuale-
2 ſcentiæ.& ita intellige glo.† Et no.tex.dum dicit.cõtinuo,ᵃ qd̃ exponitur ſtatim.& ſine medio,& ſic allegatur ꝯ illos, q̃ dicũt teſtm̃ non eſſe nullum,niſi dicatur nullum,qñ filius eſt præteritus,quia tunc falſum diceret,continuo.

ADDITIO.

a Continuo.Adde l.3.ꝟ.pro ſoc.l.ex facto.in §.rerum.ff.de hęr.inſ.l. foramẽ.ff. de ſeru.urba præd.& in l.1.in §.quotidiana.de aqu.quot.& æſtiu.

LEX XVI.

1 *Secundum teſtamentum,ex quo ſemel fuit poſſibile hæreditatem obtineri licet non fuit obtenta,rumpit primum,ſecus ſi non fuerit poſſibile.*

2 *Conditio de præterito,uel de præſenti non eſt proprie conditio , & quando dicatur proprie conditio.*

3 *Cõditio de futuro impoſſibilis,nõ eſt propriè cõdõ,& poſita in ultima uolũtate reijcitur,& qd in legatis,et poſita ĩ cõtractib.redditur cõtractus nullus.*

4 *Ad hoc,ut ſecundum teſtamentum tollat primum,requiritur & ſufficit, ꝙ ſit tale,ex quo poſſit,uel poſſibile fuerit hęreditatem obtineri,licet nõ fuerit obtenta,& qualiter intelligatur.*

5 *Quando ꝓcedit teſtamentum ualidum utroq. iure , ꝙ non tollatur p ſecundum .*

dū, in quo filius eſt p̃teritus, an iſtud ſecundū poterit approbari p filium.
6 *Quid ſi eſſet dare aliquod teſtamentum ſecundum ualidum ab ipſo princi-*
pio de iure prætorio tantum, an tollat primum ualidum utroque iure.
Verbum poteſt, q̄ hic exponatur, ideſt poſſibile eſt.
7 *Clauſula codicillaris, ſi fiat p hæc uerba, ſi nō pōt ualere iure teſti. &c. licèt*
inſpecto p̄ſenti ſtatu, ualere poſſit iure teſti, tamē ſi ex poſtfacto nō pōt ua
lere, operabitur clauſula in illum caſum, ſecus ſi fuit dictū, ſi non ualet.
8 *Statutū uel reformatio noua, q̄ bāniti extrahātur de bāno ſoluta certa quā-*
titate, ſi habuerint pacem cum offenſo, q̄ intelligitur etiam de futuris.

1 Vm in ſecundo teſtō. Secūdū †te-
ſtamētū ex
quo ſemel fuit poſſibile hæreditatem obtineri, li-
cèt non fuit obtenta, rumpit primū ſecus ſi nō fue
rit poſſibile. h.d. in effectu. Bal. aūt ſummat ſic, q̄ te
ſtamentū ſ̄m p non ſcripto primū non tollit, ſecus in caduco,
vel quaſi. & eſt bonū ſummarium, & ad idē tendit cum p̄cedē-
ti, & tunc dr̄ pro non ſcripto, qn̄ inſtituitur ille, qui non eſt in
rerū natura, nec ſperat̄ eſſe, vel qn̄ fit inſtō ſub ꝯdōne de præte
rito, vel de p̄ñti falſa: quia ab ipſo principio reddit diſpōnem
nullam. Sed tunc dr̄ caduca: qn̄ inſtituit̄ ille: qui erat in rerū na
tura: ſed poſtea morit̄ uiuente teſtōre: vel poſt mortē, & ante
aditā hæreditatē, vel ſi fit inſtō ſub ꝯdōne de futuro poſſibili, q̄
ꝯdō poſtea non exiſtat, idē ſi ſub impoſſibili, quia reijcitur, &
2 non uitiat inſtōnem. ¶ † No. j. illud ad quod allegatur iſta lex,
q̄ ꝯdō de præterito, vel p̄ñti, non eſt propriè ꝯdō, quia non ſu-
ſpendit diſpoſitionem. Nam aut eſt vera, & tunc diſpō eſt pu-
ra, aut eſt falſa, & tunc diſpoſitio eſt nulla: nunq̄ ergo facit eam
pendere: tunc aūt eſt propriè ꝯdō, qn̄ facit diſpoſitionē pende
re, quia ſe habet ad eſſe, & non eſſe, concor. l. cū ad p̄ñs. ſ. ſi cer.
3 pet. ¶ † Scđo no. in fi. q̄ ꝯdō de futuro impoſſibilis ſit̄ non eſt
propriè ꝯdō, quia non facit diſpōnem pendere, non aūt appo-
nitur in vltima voluntate, & reijcitur, & ſic eſt pura ſine inſti-
tutione, ut hic. in fi. & l. j. J. de ꝯd. ind. ſecus in legans, ut l. obti-
nuit. J. de cond. & dem. aut in ꝯtib. & tunc redditur ꝯtus nul
lus vt l. non ſolū. J. de act. & obl. ſiue ſit impoſſibilis natura, ſi-
4 ue de iure, q̄a turpis, ut plenè no. in d. l. j. ¶ † Vltimo no. regulā
ad q̄ iſta l. allegat̄, q̄ ad hoc, vt ſ̄m teſtm̄ tollat primū, requirit̄,
& ſufficit, q̄ ſit tale, ex quo poſſit. i. poſſibile fuerit hæreditatē
obtineri licèt non fuerit obtenta, qđ quaſ̄r intelligat̄, hr̄ hic in
gl. 2. q̄ reputat̄ notabilis, & ſimilis gl. eſt in l. ſi quis eū. J. de vul.
& pup. q̄ non ſunt alibi, ſ̄m Doc. ſi aūt non fuit poſſibile hære-
ditatē obtinere, primū non tollit̄, ut ēt hic tex. probat. ¶ Pro
declaratione gl. 2. opp. primo, quia ſi in ſecundo teſtō fuit aliqs
in ſtitutus ſub ꝯdōne de futuro, quæ non extitit ex iſto teſtō,
nunquam potuit hæreditas obtineri, nam pendente ꝯdōne
non, & multo minus ea defecta, & tñ hic in prin. dr̄, q̄ primum
tollitur. Solu. licèt nō potuerit obtineri, fuit tñ poſſibile in re-
rū natura, ſi ꝯdō extitiſſet, & inſtitutus ſuperuiueret, & hoc ſuf
ficit, & ſic iſtud uerbū potuerit, refert̄ ad poſſibilitatē naturæ
in gñe, ut ſ. eo. l. j. & ibi no. ¶ Itē opp. ex teſtō, in quo filius, iā na
tus eſt p̄teritus poſſibile eſt obtineri, ſi præteritus ipſum appro
bat poſt mortē teſtōris, ut J. l. proxi. & in l. cauet̄, q̄ primū non
tollit ſ. nt. j. l. ſi filius qui in poteſtate. Sol. dicit Io. verum eſſe, q̄
ex eo potuit obtineri hæreditas, ſi approbetur, non tñ de iure
ciuili, ſed p̄torio, ita debet intelligi l. ſeq. in fi. dum dicit ex bo-
no, & æquo, quia loquit̄ de æquitate prætoria. Iō non tollit pri
mū utroq; iure, in quo filius fuit inſtitutus, uel exhæredatus, ut
d. l. ſi filius, nā requiritur, q̄ ſit tale, ut ex eo poſſit obtineri hæ-
reditas de iure ciuili, quia p̄tor ſicut non pōt facere hæredē, q̄
non eſt, vt Inſt. de bo. poſ. ſ. quos aūt. ita non pōt facere deſine-
re eum, qui eſt, ut l. & ſi ſine. ſ. ſed q̄ Pap. ſ. de min. ¶ No. ergo
iſtam gl. qualiter intelligit l. ſeq. ſ. q̄ recōualeſcit de iure p̄torio
tm̄ per approbationē, & ſic eſt neceſſaria bo. poſſ. ſ̄m tab. intra
annū, uel centū dies. Quidā aūt dñt, q̄ immo reconualeſcit de
æquitate iu. ciui. & ſic poterit adiri hæreditas perpetuo, quia
iſtud de approbatione non hr̄, niſi in l. ſeq. & illa eſt l. ciuilis. &
hoc nititur defendere Bal. per pulchras rōnes. C. de bo. poſſ. ꝯ-
tra. l. poſthumo. licèt non ſic, qn̄ reconualeſcit per ſolā mortem
p̄teriti viuente teſtatore contingentē, quia tunc de iure prçto-
rio tantū, ut ſ. eo. l. poſthumus. in prin. ſ. idē & circa. Fortior. n.
eſſe dēt approbatio, q̄ p̄cedit ex uoluntate filij, q̄ ſola mors, cōi-
ter tñ tenet ꝯtrium, q̄ ſolū de iure p̄torio. Nā ēt illud, quod dr̄
in l. poſthumus. in prio. & ſ. j. non hr̄ in aliquo edicto p̄toris, qđ
habeamus, & tñ ibi dr̄, q̄ de iure p̄torio, quia prætor conſidera
5 uit æquitatē, ſed ius ciuile rigorem. ¶ † Sed quæritur iuxta iſtā
gl. an in iſto caſu, qn̄ p̄cedit teſtm̄ ualidū utroq; iure, & p ſ̄m
non tollit̄, in quo filius eſt præteritus, vtrum iſtud ſ̄m poterit
approbari per filium: iſta gl. innuit, q̄ ſic, licèt primum non tol
lat, ſed hoc ſtare non pōt, quia ſic decederet cum duob. teſtīs,
quod eſſe non pōt, quod ergo dr̄ in l. ſeq. procedat, quando nō
præcedat aliud teſtm̄ ualidum, alias non poteſt approbari in
p̄iudicium primi ſ̄m Bal. & bñ tetigi in l. ꝯ. quia cā confirmans
ſuperuenit poſt mortem teſtōris, per quam primum teſtm̄ fuit
6 confirmatū, unde non pōt ex illa infirmari. † Item q̄ro prædicta
procedunt, qn̄ ſ̄m teſtm̄ erat a principio nullum, licèt ex poſt-
facto poſſet ꝯfirmari, ſi primum teſtm̄ non ſubeſſet. Sed quid ſi
eſt dare aliqđ teſtm̄ ſ̄m ualidum ab ipſo principio de iure p̄to
rio tm̄, an tollat primum ualidū utroq. iure. Pone exēplū, ſi per
ꝯſtōnem alicuius rectoris prouinciæ, puta, legan de latere, vel
comitis, aut epī, qui æquiparant̄ prætoribus, ut no. Bar. in l. a. de
ver. obl. poſſit fieri teſtm̄ coram 5. teſtib. & ita factū eſt, certè
ex iſto teſtō pōt peti bo. poſſ. non aditi hæred. quod no. utrū tol
let̄ primū ualidum utroq. iure factum coram 7. teſtib. dico, q̄
ſic, non obſtante eo, qđ dr̄ in iſta gl. per l. 2. ſ. eo. quia iſtud, hoc
ipſo, q̄ ſ̄m potentius eſt, q̄ primum, licèt non ita ſolenne, quo-
niam habet voluntatē defuncti, & primū non. Nec ob. q̄ p̄tor
non pōt facere, quem deſinere eſſe hæredem, quia hic non fa-
cit ipſum deſinere, ſed facit ne incipiat eſſe hæres, non. n. inſtitu
tus in primo potuit teſtōre viuente hæres effici, ſed poſtq̄ p aditi
onē, qs eſſet effectus hæres, licèt beneficio edicti prætoris eſ-
ſet reſtitutus aduerſus aditionem, non deſineret hæres eſſe, ſal-
tē nomine, ſed effectu tm̄. ſic loquitur l. & ſi ſine. ſ. ſed q̄ Pap.
de min. ¶ Vltimo no. ꝯ gl. opp. de l. 3. ſ. ex his. ſ. eo. Sol. gl. loqui
tur, qn̄ in ſecundo fuit præteritus iā natus, & ſic teſtm̄ fuit nul-
lum a principio, ſi autem poſthumus tunc bene tollit primum
quia fuit ualidū; a principio de iure ciuili, & poſſibile fuit ex eo
hæreditatē obtineri de iure ciuili, ſi poſthumus nō fuiſſet na-
tus, licèt ex poſtfacto fuerit ruptum per natiuitatē, ut ēt ex iſta
l. probatur in fi. qn̄ deficit conditio, multo magis, ſi illud teſtōi
poſtea reconualeſceret per mortem poſthumi in uita teſtato-
tis, iuxta l. poſthumus. ſ. eod. ¶ In gl. ſec. ibi, (an nugatoria) ex-
pone. i. impoſſibilis ſ̄m Dy. nam ibi fuit facta ſub conditione ſi
uiuit talis, qui nunquā fuit natus, & impoſſibile eſt viuere illū,
qui nunquā natus eſt, ideo potius tanquā impoſſibilis reijcitur
de inſtōne, quia tanquam falſa de præſenti ipſam viciet. ¶ In gl.
a ibi, (pp largā ſignificationē illius uerbi, pōt) [a] quia licèt ſit de
p̄ñti, habet tamen ſignificatum in futurum, & exponit̄. i. poſſi-
bile eſt, & iō licèt inſpecto præſenti ſtatu non poſſit, non tñ te-
puratur conditio falſa, & ſic nō uitiat, ſed expectatur, an poſſit
7 in futurū, & ideo † ſi clā codicillaris fiat per hæc uerba, ſi non
pōt ualere iure teſti, &c. inſpecto p̄ñti ſtatu ualere poſſit iure
teſtamenti, ſi tñ ex poſtfacto pōt non ualere, puta pp natiuita-
tē poſthumi præteriti, nihilominus operabitur clauſula in illū
caſum, pp naturā illius uerbi, poteſt, quia perinde eſt, ac ſi dixiſ
ſet, ſi nō valet de p̄ñti, vel in futurum, non ualebit, ſecus ſi non
ſit appoſitum illud verbum pōt, ſed fuit dictum ſi non ualet.
Nam tunc inſpiceretur tempus teſtamēti, & ſi tunc ualeret iu-
re teſti, nō poſſet operari, licèt poſtea inciperet nō ualere, dēret
ergo dicere ſi nō ualet, uel ualebit, vt plene no. in l. j. J. de iure
cod. per Bar. In gl. ibi, (ſed illa eſt in futuro, licèt implicet qđdā
p̄ñs, quod eſt falſum,) ꝯdō ergo de futuro, quæ eſt fundata ſup
eo, quod eſt falſum de p̄ñti, dr̄ potius impoſſibilis, q̄ falſa, & iō
reijcitur de vltima voluntate, ut in ꝯrio, quod eſt notandum,
non aūt reddit eam nullam, ut in hac l. Sed ſi fundaretur ſup
eo, quod eſt uerum de præſenti, licèt ex poſtfacto efficeretur
8 falſum, ſecus. † Et iſtam gl. all. Bal. ad ſtatutum, uel reformatio-
b nem nouiter factam, qua cauetur, q̄ banniti [b] extrahantur de
banno ſoluta certa quantitate, ſi habuerint pacem cum offen-
ſo, debet intelligi de illis, qui tpe ipſius reformationis factæ iā
habebant pacē, quia iſta conditio dr̄ de futuro inquantū dr̄,
extrahantur, & implicat aliquid de p̄terito, inquantum dicit ſi
habuerint. Bī̄ iſta inductio non placet, q̄a ſtatuta fiunt, ut dent
formā futuris negotijs, ſed iſtud non poſſet cōprehendere, niſi
bannitos tpe facti ſtatuti. qui enim banniūtur poſt, nō potue-
runt tunc hr̄e pacē, iō dico, q̄ licet ſint uerba de præterito, tñ
pp naturā legis extendunt̄ ad futurū, vt intelligantur ſic ban-
niti de p̄ñti, uel qui in futurū bannient̄, & q hñt pacē, uel in fu
turū hēbunt, & ad hoc ſpāliter allego tex. in l. illitas. in prin. ſ.
de off. præſi. in uer. factas. De hoc uide per Bar. in l. oēs populi.
& no. Cy. in l. cū lex. ſ. de leg. ¶ In gl. fi. ibi, (vel dic primū nō rū-
pi,) aliqui bñt rumpi, ſed non bñ, quia non differt iſta a j. opi.
Io. dēt ergo eſſe nō rumpi, tñ iſta opinio non eſt bona, ſed tene
primā, q̄ ſ̄m teſtm̄, in quo aliquis eſt inſtitutus ſub conditione
impoſſibili: tollit primū, quia illa cōditio reijcitur: & nō vitiat
teſtm̄: & hoc vult dicere iſte tex. in fi. Sed contra Ioan. oppo. de
eo: quod ipſemet Io. dixit in gl. 2. quia ex tali teſtamento: ex
quu

ADDITIONES.

a Verbi poteſt. Adde, q̄ verbum, poteſt negatiuè prolatum neceſſitatem inducit,
ut eſt gl. in regula j. de reg. iur. lib. 6. Bar. in l. de his. ff. de tranſac.
b Quod banniti. Adde Nellum in tract. de bannitis.

quo reijcitur ꝯdõ,tanquam impoſſibilis, non põt obtineri hæ-
reditas de iure ciuili,ſed prætorio tantũ,ut l.facta.§.ſi in danda.
ɉ.ad Treb. Sol. ſm Bar. quædam ſunt ꝯdõnes impoſſibiles de
natura,vel de iure,quia turpes,& illæ reijciuntur de iure ciuili.
& ex tali teſtõ põt adiri hr̃ditas, ſeu obtineri de iure ciui. Quæ-
dam aũt ſunt impoſſibiles, quia reprobatæ a iure prætorio, &
in illis loquitur ꝯrium. Vel dic melius, ꝙ ẽt in illis vetum eſt,
quod dicit iſta glo.ut rumpatur prius teſtm̃,quia licèt illa con
ditione non impleta,ſed reiecta non poſſit obtineri hæreditas,
niſi de iure prætorio, ut ibi. ſi tamen inſtitutus eam uellet im-
plere, poſſet hæreditatem obtinere de iure ciuili, ergo eſt tale
teſtamentum, ex quo hæreditas poteſt de iure ciuili obtineri,
& ſic rumpet primum. Paulus. ſed hæc ſunt uerba Ange.hic.

LEX XVII.

1 *Legata & fauorabilia facta in teſtõ, in quo filius in poteſtate fuit præteritus,non ualent,ſi filius teſtamentum improbat, ſecus ſi approbat.*

2 *Titulus de legatis præſtandis,quòd ſit hodie ſuperfluus.*

Filius emancipatus ſi prætereat patrem, an eius teſtamentum ſit nullum.

3 *Filius dicitur præteritus, quando ſibi non eſt relictum iure inſtitutionis, licèt ſit relictum iure legati, uel fideicommiſſi, & quid in patre præterito in teſtamento filij.*

4 *Præteritio fratris,etiam turpi perſona inſtituta hærede,non reddit teſtamẽtum nullum,licet ipſum ſubijciat querelæ.*

Quòd maior ſit fauor filij,quàm libertatis,quando filius eſt præteritus.

5 *Legata quando præſtari debeant,licèt præteritus ſit filius in teſtamento,*

6 *Filius præteritus non habet neceſſe petere teſtamentum declarari nullum, ſed poteſt agere petitione hæreditatis, tanquam hæres ab inteſtato, & auocare hæreditatem a poſſeſſore, quatenus ad ipſum pertinet,& quid ſi opponatur de teſtamento.*

7 *Si præteritus abſtinet,uel repudiat hæreditatem paternam,uidetur hoc ipſo teſtamentum approbare, & idem ſi expreſſè dicat approbo,& ſi neutrum iſtorum faciat,quando uideatur teſtamentum approbare.*

8 *Quod nullum eſt a principio,tractu temporis non firmatur.*

Quod nullum eſt ratione ſolennitatis publicæ, non poteſt per approbationẽ reconualeſcere.

Præteritus in præiudicium quorum non poſſit approbare teſtamentum.

9 *Si eſt inſtitutus extraneus, an poſſit præteritus approbare teſtamentum, ſi non eſt alius filius,quàm ipſe.*

Puellæ,quando maritantur, qualiter poſſint hodie cum iuramento renuntiare bonis paternis,ut ualeat teſtamentũ de iure ciuili, licèt prætereantur.

Præteritus non omnino,ſi inſtitutus eſt ſub conditione caſuali, uel mixta ualet teſtamentum de iure ciuili.

10 *Teſtamentum ſi reconualuit per approbationem filij, uel per mortẽ poſthumi,& ſic potuit peti ſecundũ tab.& nõ fuit petitũ, an debeãtur legata.*

11 *Teſtamentum in quo filius eſt præteritus,an ſit nullum antequam filius dicat nullum,& ꝙ ante poſſint legata peti.*

12 *Si præteritus acceptauit officium commiſſarij ſibi relictum in teſtamento non uidetur per hoc ipſum approbare.*

1 FIlio præterito. † Legata ẽt fauorabilia facta
in teſtõ,in quo filius in ptãte
fuit præteritus,non ualent, ſi filius teſtm̃ improbat, &
vr̃ improbare auocando hereditatẽ ab inteſtato,ſecus ſi appro
bat,quia teſtm̃ reconualeſcit de æquitate, licèt non de rigore,
& vr̃ approbare.ſi abſtinet ſe ab hr̃ditate.h.d.Et ſic ꝯtinet duas
partes, prima,qñ approbat uſque ibi,(ꝙ ſi bonis,)ſcđa, qñ non
approbat ¶ In tex.ibi,(qui fuit in patris ptãte.) ſi aũt eſſet emã
cipatus iure iſto teſtm̃ non eſſet nullum,& haberet uenire per
ꝯta.vnde ualerent legata relicta liberis,& parentib. & quibuſ-
dã coniunctis, ut in tit. de leg.p̃ſt. ſed hic nulla ualent hodie, ſi
p̃teritus eſt cum cã.idem,ꝙ non ſit nullum,& habeat uenire p
ꝯtab.ut no.in l. ſi filius. s̃.de mino. ſed non idem quantũ ad le-
gata, qa oĩa ualent ẽt ex̃neis facta, p auth. ex cã. & in corpore,
vñ ſumit̃,quæ cũ loquit̃ gñaliter, ſm cõem opin. locũ hẽt ẽt in
2 p̃teritione emancipati,& ſic tit.de leg.p̃ſt. †eſt hodie ſupfluus.
ſi aũt ſine cã,teſtm̃ eſt nullum, & non hẽt uenire p ꝯtab. & le-
ſiẽt ꝯſeruant̃ oĩa per illã auth.ut no.in Aut.de hæt.& Fal.§.ex-
hr̃datos.In gl.p̃teritio aũt nepotis, ſi non tenet primũ locũ tpe
teſti,nõ reddit ipſum nullũ, ut l.Gal.§.in oĩb.ſed ſi tenet, tunc
aut eſt oĩmoda p̃teritio,& idẽ,qđ in filio, ut s̃.e.l.poſthumorũ.
aut nõ eſt oĩmoda, qa fuit inſtitutus ſub ꝯdõne caſuali,vel mi
xta,& tũc aliud,q̃ in filio,ſm q̃ plures,ut l.ſed & ſi ĩ ꝯdõne.§.ne
potes.de hæt.iſt.& tetigi in §.nũc de lege. Quid aũt ſi filius emã
cipatus p̃tereat patrẽ, diſtingue,aut cũ cã,uel ſine, p oĩa, ut dixi
3 s̃.eo.ꝯ tex.in d.auth. † In hoc tñ eſt dr̃ia, quia filius dr̃ p̃teritus,
qñ ſibi nõ eſt relictũ iure inſtõnis, licèt ſit relictũ iure legati,
uel fideicõmiſſi,ut in d.auth. ſed pr̃ nõ diceret̃ p̃teritus, ſi reli-
cta eſt ſumma,quoquo relicti tit.ſm Bar.q ita tenet, in auth. no-
uiſſima, C.de inof.teſ.& ɉ.ſi qs a pa.ſuc. mã.l.j.§ j.de iu.pa. l.ſi-
ue.§.excludit̃.ſed Bal.ꝯ requirit titulus inſtõnis,ſicut ecõuerſo,

ut ipſe no.in l.omino.C.de inoſ.teſ.& Ang.in l.nã,& ſi parentib.
4 ɉ.e.ti.s̃.& † la.de Ber.ĩ §.aliud quoq; capitulũ. Et iſta eſt tenor.
p̃teritio aũt fratris ẽt turpi pſona iſtituta hr̃de,nõ reddit teſtm̃
nullũ,licèt ipſum ſubijciat q̃relæ,vt l.fratris.& l.fratres.de ioff.
teſt.C. ¶ In tex.ibi(neq; libertates)no.ꝙ maior eſt fauor filij, q̃
libertatis,q a nõ ualẽt libertates,qñ filius eſt p̃teritus, neq; ex-
cludit a iure dicẽdi nullũ pp libertates.Sed ꝯ. s̃. de inoſ. teſt.l.
Pap.§.4.Sol.ibi filius fuit ĩſtitutus,ſed fuit grauatus libertaub.
dãdis,tũc qa ualet teſtm̃ minor eſt fauor libertatũ, qa minuũt
legitimã.nec pp hoc filius,hẽt q̃relã,licèt pp alia grauamina olim
hẽret,tñ aduerſus iſtã fraudẽ dat̃ ſibi remediũ,ut ibi , ſed qñ eſt
p̃teritus,maior eſt fauor filij,vt hic.Idẽ ſi exhr̃datus,ut ɉ.d.l.Pa-
5 pi. ¶ †In tex.ibi (neq; legata p̃ſtant̃.) ſi nõ fuerint ab inteſtato
repetita,alias diſtinguit̃, aut fuerunt relicta noĩatim a p̃terito,
& nõ ualẽt,nec p clã codicillarẽ ꝯſeruant̃, nec p auth. ex cã. ut
l.2.ɉ.de leg.3.cũ fuerũt relicta in iuriã,qa nihil filio fuerat reli-
ctũ,vñ nõ merent̃ ꝯſeruari.ſi ãt ab inſtitutis,vel ſimpr̃ ẽt iure
iſto ꝯſeruabant̃ p clam codicillarẽ, ut l.gñaliter.§. ex teſtõ. de
fideic.lib.licèt gl. tenuerit ꝯtriũ ĩ auth.ex cã. q̃ cõiter repbatur.
De quo uide p Bar.in l.j.in 5.q.ɉ.de iure cod. Sed qñ teſtm̃ ex-
pugnabat̃ p q̃relã , iure iſto nõ ꝯſeruabant̃ legata, ẽt per clam
codicillarẽ, ut s̃.de inoſ.teſt. l.Titia. qa reputabat̃ tanq̃ factũ a
demente,ut l.hoc colore.eo.ti.hodie ſecus,ut no.in d. auth. ex
cã.qa non expugnat̃ illo colore q̃ſito ſm cõem opi.alias ẽt p
illã auth.nõ ꝯſeruatent̃,qa fingerent̃ non hr̃e voluntatẽ defun
cti, & illa non conſeruat , niſi legata , quæ voluntatem defun-
cti hñt.¶ In tex.ibi,(a fraurb.)eſt ergo hic caſus, ꝙ teſtm̃, ĩ quo
filius iã natus eſt p̃teritus, eſt nullũ , ẽt ſi ſint inſtituti uenietes
ab inteſtato exiſtẽtes ĩ eodẽ gradu cũ p̃terito , & hoc uoluit gl.
in l.filius a pr̃e.s̃.ui.px q̃ dicit, uenientes ab ĩteſtato nõ hr̃e pri
uilegiũ,niſi qñ ſubeſſet defectus ſolẽnitatis tm̃,ut l. hac ꝯſul.§.
ſi qs aũt.C.de teſta.nõ qñ hẽt defectũ p̃teritionis. Bar.ſenſit ꝯ-
triũ in l.ſi duob.§.ſi prius.de ꝯtab.& in l.ſi duo.de leg.j. & loqui
6 tur ꝯ iſtũ tex.ut ẽt tetigi.in l.ſi filius. ¶ †In tex.ibi(auocauerit.)
no.ergo,ꝙ filius p̃teritus nõ hẽt neceſſe petere teſtm̃ declara-
ri nullũ,ſed põt agere petitionis hr̃ditatis, tanq̃ hr̃s ab inteſta-
to, & auocare hr̃ditatẽ a poſſeſſore,quatenus ad ipſum ptinet,
& ſi opponeret̃ de teſtõ,poterit replicare de nullitate ipſius,&
ſi p modũ incidentis ueniet nullitas , & erit unicũ tm̃ iudiciũ,
nec erit neceſſe pnunnare ſup nullitate, ſed ſup hr̃ditate , ut l.
j.C.de or.iud poterit ẽt ſi vult facere duo iudicia,& petere pri-
mo declarari teſtm̃ nullũ,implorãdo ad hoc iudicis officiũ no-
bile,qđ declata,ut plenè no.p Bar.in fi.ɉ.de ꝯd.ind.l.q̃ ſub ꝯdõ
ne.§.ñ.qđ no.Inn.in c.fi.de off.iud.& eo ipſo, ꝙ facit , vr̃ ſe im-
miſcere hr̃ditate pr̃næ.ſicut qñ intentat ꝯtab.ut ɉ. de bo. poſſ.
cum quidã propinquus.Poterit ẽt cumulare duo iudicia ſil̃, &
in eodẽ libello,& utrunq; principaliter. ſ.petendo teſtm̃ decla
rari nullum,& hoc facto declarari ſe hæredẽ ab inteſtato, & ad
uerſarium condẽnari ad teſtitutionẽ per ea, quæ no.in l. quæ.
de inof.teſt.s̃.de inof.teſt.p gl.& p Cy.ĩ l.j. C. de iud. & l.ꝙ tpe.
7 de teſ.mil. ¶ In tex.ibi(abſtinuit.) no.ꝙ ſi p̃teritus abſtinet, uel
repudiat hæredıtatẽ paternã, vr̃ hoc ipſo teſtm̃ approbare. idẽ
ſi expreſsè dicat approbo . Quid aũt ſi neutrum iſtorum facit?
rñdeo,aut facit aliquem actum, qui ſtare non poteſt , niſi exi-
ſtẽnte teſtõ ualido, puta,accipit legatum ſibi factum in eodem
ſcienter,& vr̃ approbare,ut ſupra de inoff.teſ.l.ſi pars.in fi.& re
nunuat iuri dicendi nullũ,ut no.Bar.in l.poſt legatũ. circa pri.
ɉ.de his qui.ut ind. Sed ſi non accepit adhuc , ſed petijt ipſum
ſibi tradi,idẽ,niſi a petitione fuerit repulſus,ex eo,ꝙ legatũ fue
rit reuocatũ per teſtatorẽ,ut l.nihil.§.ſi cum filius.de inoff. teſ.
s̃.Quid aũt ſi nullũ iſtorũ fecit? Rñdeo , aut fuit in poſſ. bono.
& tunc etiam ſi per mille annos taceret,non cenſeret̃ approba
re.arg.s̃.quib. ex cau. ma. l.ſi is cuius.cũ ibi no. ſed ſi non ſtetit
in poſſeſſione,tunc ẽt ſi tacuit tanto tpe, ꝙ excluſus eſt a peti-
tione hr̃ditatis,puta,per annos.30.contra poſſidentem ſine ti-
tulo,uel per longum tẽpus ꝯ habentem tit.& tunc vr̃ approba
re,quia cenſetur tacitè hæreditatem repudiaſſe.arg.in l.aliena
tionis.ɉ.de uerb.ſignific.& paria ſunt repudiaſſe expreſsè , uel
tacitè,quidam tamen dixerunt , ꝙ cum ipſe ſit ſuus hæres per
legem,non excluditur negligentia, uel curſu temporis , vt no.
gl.C.quan.non pet. par.l.unica ante fi.gl.j. Sed gl. in l.licèt. de
iure delib.tenet contrarium,& illa uerior. Si aũt nõ eſt lapſum
tm̃ tp̃s , ꝙ ſit excluſus a peti.hære. tunc Bar.dicit hic unũ ver-
bũ,in quo per oẽs reprobatur, ꝙ ſi tacuit per annum, vr̃ teſtm̃
approbaſſe,qđ patet,quia poteſt peti ſm tab.ut l.ſi impubes.§.
fi.infra ad Carbo.ſed certè illud eſt ideo, quia præteritus eſt ex-
cluſus a contra tab.ut l.2.§. expectandi.de bono.poſſ.ſm tab.
non tamen eſt excluſus a iure dicendi nullum , qđ eſt remediũ
iuris ciuilis,& perpetuũ,iuxta ea, quæ hñt.in l.puberẽ. & l.ſuũ
hæredẽ.C.de iure delib.illa ergo ſecundum tab.non tribuit ius
ſcripto hæredi,ſed ſimplicẽ adminiſtrationem facti,quotiiq; fi-
lius põt dicere nullũ , nũ aũt cenſet̃ filius approbaſſe tacendo.

Dicit

Dicit ēt aliud Bar. in quo ſiſt rep. obaē, ꝙ ſi intentat ꝯtra. cenſeē approbare, vt reprobet per l. 3. §. falſus. rem ra. hab. qđ eſt ridiculum, quia ſibi eēt ꝯrius. De hoc per Bald. in l. poſthumo. C.
8 de ꝯtab. ¶ †In tex. ibi (teſtagati videatur) quia quod nullum eſt a principio, tractu temporis non firmatur, ut l. quod ab initio. de reg. iu. ſed certe hic non eſt ſolus tractus tpis, ſed approbatio. ¶ Item quia quod eſt nullum rōne ſolennitatis, non pōt ꝑ approbationem reconualeſcere, vt no in l. non dubium. C. de teſt. ſed illud verū, qñ ex defectu ſolennitatis publicæ, cui nō pt renunciari, ut l. nemo pōt. de leg. j. ſed ſolēnitas inſtitutionis, vł exhæredationis cenſetur inducta potius ad fauorem priuatum, ſ. filij. ¶ In fi. tex. ibi (tuebitur) i. defendetꝯtam circa inſtitutiones, q̄ circa legata, ſic ergo præteritus poteſt approbare teſtm̄ in ꝑiudicium inſtitutorum, vt teneatur ad legata, ēt ſi ſint de venientibus ab inteſtato, nec pñt omittere ex teſtō, & uelle ab inteſtato inuito præterito, quia inciderent in edictum, ſi quis omiſ. cau. teſt. ſed in ꝑiudicium alterius filij exhæredati, cui eſt aperta uia ab inteſtato, ut ſ. ti. j. l. fi. nō poſſet approbare, ut l. ſi poſt mortem. in fi. ī. de ꝯtab. nec etiam in præiudicium fratrū inſtitutorum in minorib. portionib. q̄ eos tangeret ab inteſtato vna ſortē cum ex̄neis, quominus poſſint cōmiſſo edicto ꝑ ꝑteritum uenire ad portiones debitas, ut d. l. fi. & ita debet intelligi tex. in corpore, vt in Auth. ut cum de appell. cog. §. aliud quoq. capitulum. ver. ſin autem hæc obſeruata non fuerint. ubi dr̄, ꝙ liberi æqua lance vocanē, & ita tenuerunt antiqui, & bene, licet Bar. hic videatur tenere ꝯrium, dicens, ꝙ ille tex. debet intelligi, niſi per præteritum fuerit teſtm̄ approbatū, ut in hac l. ſed miror, quia non poteſt approbare in præiudicium illorū,
9 quib. eſt ius q̄ſitum, ut dictum eſt. †Sed quærit, quid ſi eſt inſtitutus ex̄neus, an poſſit præteritus approbare, ſi non eſt alius filius, q̄ ipſe? Reperio quendam dixiſſe, ꝙ non, quia iſte tex. loqē ſolum, qñ fuerint inſtituti aliqui filij, quo caſu viget maior æquitas. Contrariū dic ſm̄ Bal. & de hoc eſt gl. ſ. eo. l. poſthum⁹. §. idem & circa. dum dicit, ſubaudi maxime. & ibi feci eam notati, ſed vr̄, ꝙ non poſſit approbari, quia ultima voluntas non dēt dependere ex alieno arbitrio, ut l. illa inſtitutio. de hær. inſt. Sol. verum eſt ex commiſſione facta ꝑ teſtōrem, ut ibi, ſed ex diſpoſitione legali de, ut hic ſm̄ Doct. An autem reconualeſcat de iure ciuili, uel prætorio tm̄, dic, vt dixi in l. præcedenti. illud tñ procedit in approbatione, q̄ fit poſt mortē, ſed ſi filius ꝯſentiret a pri. tpe factı teſti, ꝙ nihil ſibi relinqnaē, ualeret teſtm̄ ēt de iure ciu. ſm̄ Bal. per gl. q̄ eſt in l. ſi qñ. C. de inoff. teſt qđ no. quia frequenter ꝯtingit, ꝙ puellæ, qñ maritanē renunciant cū iuro bonis paternis, quæ renunciatio ualet hodie, ut in c. 2. de pac. lib. 6. & ſic conſentiunt, ꝙ nihil relinqnaē. vñ ualebit teſtm̄ de iure ciu. licet ꝑtereanē ſm̄ eūdē Bal. eſt & alius caſus, in quo ualet de iur. ciu. qñ non eſſet oīno ꝑteritus, ſed inſtitutus ſub ꝯdōne caſ, uel mixta ēt iure iſto per gl. quę eſt in l. ſi pr̄. in fi. magnæ gl. C. de inſt. & ſubſt. ſm̄ eundē Bal. ¶ In gl. j. ibi (cum ex toto ſit nullū) videbaē, ꝙ ſaltem inſtituti tenerenē ad legata pro portionib. q̄ eis remanent, ut eatenus diminuatur onus legatorū quatenus diminuiē eis ꝯmodū, arg. in l. Plautius. de ꝯd. & dē. ſed certe non rem[.]ent ex teſtō quia non pōt pro parte ualere, & ꝑ parte nō, qñ ſubeſt defectus formæ, vt ēt patet. ī. eod. l. pe. & hoc voluit iſta gl. ¶ Sed opp. ꝙ immo inſtitui teneant ad legata, vt ī. de leg. præſtan. l. duo. ver. emancipatus. & ver. proinde. Sol. intellige hanc gl. qñ inſtituti dñt nullū, ſicut ꝑterit⁹ dixit: ſi aūt intentant ꝯtab. bñficio præteriti, tunc quia eligunt bñficium ꝑtoris non ciuile, tenenē ad legata coniunctis perſonis, vt in ver. emancipatus. Item ſi petunt ſm̄ tab. quod facere poſſunt excluſo præterito à ꝯtab. per lapſum anni tenentur ad legata oībus ut in illo ver. proinde. ipſe aūt præteritus, ſiue dicat nullum. ſiue intentet ꝯtabul. ad nulla legata tenetur, vt in prin. illius l. & l. is, qui in ptāte. eo. ti. & hoc iure iſto hodie dic, in fi. ¶ In gl. ibi, a quib. frater partem auocauit. ſed ſi erant inſtituti ex̄nei, qūo auocat partē, immo totū dicunt Doct. intellige gl. non oīno de ex̄neis, ſed de fratrib. emancipatū, qui pñt dici ex̄nei. C. de rei uxo. l. ex̄neum. Tu melius intellige gl. qñ fuerūt extranei una cum fratrib. nā ſi fratres non hñt vltra portiones eos tangētes ab inteſtato, præteritus debet agere ꝯ ex̄neos tm̄, & ab eis partem, quæ ipſum tangit, auocare ꝑ tex. ſ. de inof. teſt. l. mr̄ decedens. ver. & iō. facit ī. de bo. lib. l. ſi ex patronis. in prin. & ſi illi ex̄nei haberent ultra q̄ per illum præteritum ab inteſtato, illud vltra auocabitur per fratres beneficio præteriti ēt inuito prætetito, ut ſ. dixi in tex. ¶ In gl. ibi (ſ. eo. l. poſthumus. §. idem) iuncto præcedenti ver. (id circoq. &c.) ſed rñdetur, ꝙ ibi loquitur, qñ teſtm̄ reconualuit per mortem poſthumi contingentem in uita teſtatoris: principium autem huius l. quādo adhuc non reconualuit. in gl. ibi (ſed hodie ſecus) ut in auth. ex cā. tenet ergo iſta gl. ꝙ illa auth. locum habeat in prætetitione, paterna, & tacta de filio iam nato, & idem in l. uxorem. de manſeſ. ſed in corpore, vñ ſumiē, tenet, ꝙ non hēat locum, niſi in ꝑtetitione materna, q̄ hr̄ pro exhæredatione, per tex. in uer. ſin. aūt hæc. vbi dicit nullū exhr̄dat is filijs &c. Sed iſta cōiter teneē, nā ēt ꝑteritus largo mō pōt dici exhæredatus, qa ex̄ hæreditatē poſitus, multæ aūt aliæ qōnes occurrunt circa intelſm̄ illius
10 auth. quas Bar. hic examinat, & ego tetigi in illa auth. †Sed ponamus, ꝙ teſtm̄ reconualuit ꝑ approbationē filij, uel ꝑ mortē poſthumi, & ſic potuit peti ſm̄ tab. & non fuit petita, utrum legata dēbunē ꝑ illā auth. vr̄, ꝙ non, qa teſtm̄ nunc nō deficit rōne præteritionis, ſed irritaē, quia bon. poſſ. nō fuit petita. Bal. hic multum ſingulariter tenet ꝯrium, qm̄ origo nullitatis prouenit ex cauſa ꝑteritionis: tene menti iſtud dictum ab alijs non ta
11 ctū. ¶ †Vltimo gl. ſeq. recitat duas opi. an teſtm̄, in quo filius eſt ꝑteritus, ſit nullū, anteq̄ filius dicat nullum, prima ꝙ non, ſecūda ꝙ ſi de rigore, nō de æquitate. Tu aduerte, nam aut q̄rimus quantum ad legatarios, & fideicommiſſarios, & tunc ſi filius oīno tacet illud teſtm̄ hr̄ pro ualido, ut poſſint legata peti, ac ſi filius non eſſet præteritus, non poteſt inſtitutus eos repellere ex ꝑſona ꝑteriti, tex. eſt cum gl. in l. ita tñ. §. quones. ad Treb. in gl. q̄ incipit, niſi in fi. Si āt filius incæpiſſet agere, & dicere nullū, tūc bñ[.] oſſet eos repellere, ut in tex. illius §. uel ſoluere præſtita cautione euicta hæreditate legatæ hæredita. l. niſi §. ſi legatarius. ſi cui plus q̄ ꝑ l. Fal. & l. fi. C. de per. hæred. quod dic, vt ibi. ¶ Sed ſi quærimus q̄tum ab ſubſtantiam teſti, dic, ꝙ tam de rigore, q̄ de æquitate eſt nullum, ēt ante q̄ filius dicat nullum, ꝑ l. fi. ſ. ti. j. & quod ibi dixi. lex autem ſecunda C. de poſthu. hære. inſt. quam gl. in fi. alleg. pro ꝯria, non obſt. quia loquitur quando teſtm̄ non reconualuit, quia non fuit approbatum. Sed ſi poſthumus approbaſſet poſt mortem, multo magis reconualeſceret, q̄ ſi iam natus, qa valuit a principio, licet gl. in fi. innuat
12 ꝯrium. quæ per omnes reprobatur. †Quid ſi pręteritus acceptauit, & exercuit oſtm̄ commiſſariæ ſibi relictum in teſtō, an per hoc videaē ipſum approbare, ſicut quando acceptat legatum? Dic, ꝙ non, quia hoc facit ad commodum aliorum, non ſuum, & ita loē. An. determinat ī addi. Spe. de inſtr. edic. §. nunc uero aliqua. in addi. quæ incipit, adiuuatur. per l. ſi pars. in fi. ff. de inof. teſt. quæ bene facit, & tene menti.

LEX XVIII.

1 *Si extraneus inſtitutus adoptetur, noua inſtitutione, uel exhæredatione opus non eſt.*

2 *Si ex forma ſtatutorum ſyndicus cōitatis debet denuntiare maleficia infra certum tempus ſub pœna, & aliquis anteq̄ eſſet creatus ſyndicus, denuntiauit, ꝙ poſtq̄ creatus ſit, non habeat neceſſe iterum denuntiare.*

1 SI quis. †Si extraneus inſtitutus adopteē, noua inſtitutione, uel exhæredatione opus nō eſt. h. d. dic,
2 vt ſ. ti. j. l. filio, quē pater in fi. Et inducitur per †Bal. ſi ex forma ſtatutorum ſyndicus cōitatis debet denūtiare maleficia ī. certum tempus ſub pœna, & aliquis, antequam eſſet creatus ſyndicus denūtiauit, ſi poſtea fuit creatus, non habet neceſſe iterum denuntiare, non ſic eſſet hic, ſi fuiſſet exhæredatus, quia exhæredatio facta de extraneo non ualeret, nec confirmaretur per arrogationem poſtea factam, ut no. in d. l. filio. in j. gl. ſed inſtitutio ualuit, nec propter arrogationem fuit irritata.

LEX XIX.

1 *Teſtator poteſt prohibere ius accreſcendi in hæreditate, ſicut in legatis, non tamen de certa re, & fallit etiam in inſtituto in legitima in minori portione, quàm debeatur. (ut in nu. 1.*

2 *Per ſubſtitutionem uulgarem cenſetur prohiberi ius accreſcendi, & limita,*

3 *Cauſa inteſtati trahit ad ſe cauſam teſtati, quando portio non poteſt accreſcere, ſed quando poteſt accreſcere ſecus.*

Teſtamentum non poteſt rumpi pro parte ex cauſa præteritionis.

Caſus, in quo hæredes non poſſunt adire ſeorſum, ſed ſimul.

4 *Subſtitutio vulgaris locum habet in perſona primi morientis, vel repudiantis, licet alter adhuc uiuat, & non repudiauerit, quando cuilibet ex inſtitutis ſit datus ſubſtitutus vulgaris de per ſe.*

Ius accreſcendi non facit gradum de per ſe, licet ille, qui uenit ex iure accreſcendi, uideatur uenire ex tacita ſubſtitutione.

1 SI ego. †Si portio hæreditatis deficiens non poteſt accreſcere cohæredi, nec ad ſubſtitutum vulgarē peruenire, rumpitur etiam inſtitutio cohæredis, & deuoluitur hæreditas tota ad cauſam inteſtati, ne contingat quē decedere pro parte teſtatum, & pro parte inteſtatum, & ideo tunc non pōt alter ſine altero adire, quia ſperatur rumpi per repudiationem, uel mortem alterius eorum, ſecus ſi ad cohæredē peruenire pōt per ius accreſcendi, licet ſubſtitutio de eodem facta ſit nulla. h. d. & eſt valde ſubtilis tex. & de caſu, huius l. ēt tangit. in l. ſi poſthumus a primo ver. nam & cum duob. ſ.

ti.j.& credo. ꝙ alibi de hoc non hr̃. Diuide in quatuor part. q̃a
primo poſt vnũ dictũ, uſque ibi (iam enim.) Secundo ponitur
rō. licet obſcurè uſque ibi, (ſed ſi ego) vnde indiget magna decla
tione. Tertio ponit̃ limitatio dicti, uſq. ibi (in prima tñ.) Quar-
to ex rōne ſ. poſita infert ad aliud, & determinat. In tex. ibi (Ti-
tio defuncto) ſupple, uel repudiante, uel aliter effecto inhabili-
ad adeundum, quia utrobique eſt eadẽ rō. ¶ In tex. ibi (adire) po
tero ẽt ꝑ parte mea, quia rupta eſt, ẽt ꝑ illa parte inſtõ ꝑꝑ mor
tẽ, uel repudiationẽ Titij, licet añ mortẽ, uel añ repudiationẽ
nõ eſſet rupta, ut patet in fi. tñ alter ſine altero nõ poterat adi
re, q̃a ſperabat̃ poſſe rumpi altero repudiante, uel mortuo. ¶ In
tex. ibi (ruptũ eſſe teſt̃m) ſupple in totũ ẽt pro parte mea. Sed q̃
eſt rō huius, cum a gradu inſtitutionis fuerit poſthumus exhæ-
redatus? Gl. hic, q̃ incipit eſt. n. dicit, ꝙ rō eſt, q̃a exhæredatio nõ
valuit, tanq̃ facta a perſonis inſtitutorũ, ut patet in prin. dũ di-
cit, a nobis, cum dẽat fieri a gradu. Iſta rō non eſt bona, q̃a ſ̃m
hoc ſequeret̃, ꝙ ẽt ſi Titius non eſſet mortuus, nec repudiaſ-
ſet, ſed vellet adire, & ego vna, ſecum non poſſum adire, q̃a ille
eſſet nullus, cuius ɔ̃rium patet in fi. vñ iſta exhæredatio fuit fa-
cta a toto gradu inſtõnis vt in gl. j. licet noĩauerit ꝑſonas, poſtq̃
nominauerit oẽs, vt l. ſi a primo. & q̃d ibi dixi ſ̃. ti. j. Dic ergo, ꝙ
rō eſt ne offendat̃ r̃ẽa. q̃ eſt, ꝙ quis non põt decedere ꝑ parte te
a ſtatus, ᵃ& pro parte inteſtatus, ut l. ius nr̃m. de reg. iur. nam por
tio Titij defecta non põt mihi accreſcere ꝑ rõnem, q̃ ſtatim de-
cã, nec põt ꝑuenire ad ſubſtitutum ipſius Titij, quia gradus ſub
ſtitutionis fuit ruptus ꝑ natiuitatem poſthumi p̃teriti, vñ n pot
tet, ꝙ deuoluat̃ ad cãm inteſtati. ſi ergo non rumperet teſt̃m ꝑ
parte mea, & ſic poſſet adire ex teſtõ, ſequeret̃, ꝙ decederet pro
parte teſtatus, & ꝑ parte inteſtatus. Sed ɔ̃ quia hoc non eſt in-
cõueniens, ꝙ ex poſtfacto rumpat̃ pro parte, & offendat̃ dicta
r̃ẽa, ut ſ̃. de inof. teſt. l. circa. Sol. uerum eſt, qñ rumpit̃ per q̃relã,
q̃a iſta ruptura non trahit̃ retro: quia non contingit ꝑꝑ defe-
ctum ſolẽnitatis, ſed pietatis. ſed hic rũpit̃ rõne p̃teritionis, vñ
trahit̃ retro. q̃a ɔtingit ꝑ defectũ ſolẽnitatis, vñ ſicut a pricipio
nõ potuit ꝑ pte valere, & ꝑ parte non ualere, qm̃ eſt q̃d indiui
duũ, ut l. ſi is qui. ſ̃. de teſt. ita nec ex poſtfacto põt rũpi ꝑ parte.
& hoc vult iſta l. quã no. & hoc ẽt uoluit ea gl. q̃ incipit, eſt. n.
in uer. itẽ no. ¶ Sed q̃ eſt rō, ꝙ illa portio nõ p̃t mihi accreſcere?
nã vr̃ ɔ̃riũ ꝑ l. j. § is ita. C. de cadu. tol. poſtq̃ gradus inſtõnis erat
validus. gl. q̃ incip. quia portio. dicit, ꝙ iſtud eſt iõ; q̃a Titius in
ſua portione habuit ſubſtitutũ vulgarẽ, q̃ p̃ſert ɔiuncto, ut j. d
bo. poſ. ſ̃m tab. l. 2. § ſi duo. & in auth. hoc amplius. C. de fideic.
licet gl. iſtas ll. non alleget. Certè iſta rō nõ vr̃ aliq̃d valere, quia
ꝑcederet, ſi ſubſtitutio eſſet ualida, & ſubſtitutꝰ vellet illã por-
tionẽ hr̃e, ſed hic erat inualida, & nõ poterat eã hr̃e, & iõ vr̃ hr̃i
ꝑinde, ac ſi illa ſubſtõ non eſſet facta, ut in illo §. ſi duo. ubi col
ligit, & i l. q̃dã teſtõ. j. de vul. & pup. dicit Bar. ꝙ iſtud eſſet ve-
rũ, qñ illa ſubſtõ eſſet nulla a principio, vel ẽt ex poſtfacto, an-
nullaret̃ alia rõne, q̃ ꝑꝑ p̃teritionẽ poſthumi, ſed qñ ꝑꝑ p̃teri-
tionẽ ſecus eſt, ut hic, q̃a ꝑeã, licet inutilẽ fcã cenſet ꝓhibitum
ius accreſcẽdi, & iõ non põt accreſcere ɔ̃ volũtatẽ defuncti. iux
ta no. in l. ſi dñs. in fi. ſ̃. de uſufr. & j. de her. in l quoties §. ſi duo.
Bal. non placet hæc rō, q̃a dicit, ꝙ in hæreditate non põt prohi
beri ius accreſcendi per l. ſi ſeruus cõis ab extero. de acqu. hær.
ſed illa l. hoc non probat, & ɔ̃num probat̃ in illo §. ſi duo. ſ̃m
intell̃m Bar. dicit ergo Bal. ꝙ rō ẽ fauor poſthumi, q̃a iõ rũpit, ut
ſibi locũ faciat. Certè Bar. illud idẽ dicit, vñ iſta opin. recidit in
idẽ cum d. Bar. & declarat, quia poſthumus rumpendo ingredi
tur locũ illius, cuius gradum rũpit. & hoc eſt dicere, ꝙ ſibi locũ
facit, ut ſ̃. eo. l. nam & ſi ſub ɔdõne §. rumpendo. ſicut ergo ille
ſubſtitutus excluderet me, ſi ſubſtõ non eſſet rupta, ita & poſt-
humus qui illam rũpendo ingredit̃ locũ eius. non ſic eſſet in iã
nato præterito a gradu ſubſtitutorũ, quia ſubſtõ ab ipſo princi
pio eſſet nulla, & haberet̃ pro non facta, & ex ea non reſultaret
tacita prohibitio iuris accreſcendi, ſed qñ eſt p̃teritus poſthu-
mus ualet a princ. & ex ea reſultat tacita prohibitio, quæ non
tollit licet poſtea rumpat̃, cum poſthumus locum illius ingre-
diat. hæc eſt conſideratio huius ſubtilis l. pen. ¶ Sed opp. ego in
ſtitutus uinco poſthumũ. qñ a me fuit exhæredatus, ergo de-
beo vincere ſubſtitutũ, quẽ ipſe poſthumus vincit, q̃a ab eo fuit
p̃teritus, ut j. de diuer. p̃ſcr. l. de acceſſionib. & ſic ꝑꝑ ſubſtitu-
tionẽ illã non debeo impediri a iure accreſcendi. Sol. illa eadẽ
gl. dicit in fi. ꝙ hic fallit illa r̃ẽa, ſi uinco uincẽtẽ te, q̃a non ꝑpea
vinco te. de hoc dic, ut no. in d. l. de acceſſionib. & ex eis rema-
nẽt gl. quaſi oẽs expeditæ. ¶ In tex. ibi (me poſſe adire, puto) ſed
quare magis hoc caſu, q̃ in p̃cedenti, qñ alius fuit inſtitutus. gl.
ſup ver. puto, dicit, ꝙ iõ, q̃a nõ repꝛ̃ ꝑſona, a qua iſte poſthumꝰ
tñ fuerit exhr̃datus, q̃ rō nõ eſt bona ſ̃m Dy. & Bar. q̃a licet fue
rit exhr̃datus a me, nõ tñ tanq̃ a ſubſtituto, ſed tãq̃ ab inſtituto.
nam ego repreſẽto duplicẽ ꝑſonã inſtituti, & ſubſtituti, & duo
fuerunt gradus, & ꝑ natiuitatẽ poſthumi ſine dubio ẽt hoc ca-
ſu rũpit̃ ſcđs gradus, a quo fuit p̃teritus, dic ergo, ꝙ rō eſt, q̃a te
ſtator me ſubſtituendo vulgariter nõ cenſet̃ uoluiſſe ius accre-
ſcendi mihi ɔpetens tollere, ſed potius fortificare, quia uoluit
me poſſe habere non ſolum iure accreſcendi, ſed ẽt iure ſubſti-
tionis, ut l. ſi quis hæres inſtitutus. j. de acq. hær. & no. in l. ſi te-
ſtõ. C. de imp. & alijs ſubſtõ. non ergo poſthumus rumpendo
ingredit̃ locum ſubſtituti hoc caſu licet ſecus ſit in p̃cedẽti, uel
dic ſ̃m Bal. ꝙ iſto caſu poſſum eligere, an uelim iure accreſcen-
di, uel ex ſubſtitutione, ut in illis ll. Vñ poſito, ꝙ ſit rupta, poſſũ
dicere me nolle ex illa, & ſic potius vr̃ effici nulla ꝑꝑ repudia-
tionem meam, q̃ ꝑꝑ rupturam poſthumi. vñ non ingredit̃ locũ
2 ſubſtituti, recollige ergo quã plura ex iſta l. ¶ † Primo ꝙ teſtõr
põt prohibere ius accreſcẽdi in hr̃ditate, ſicut in legatis, & hoc
tenet Bar. hoc eſt verum de quota portione, ſed non de certa
re, ut l. ſi ita quis hr̃s inſtitutus fuerit excepto fundo. j. de hær.
inſt. fallit in inſtituto in lĩtima in minori portione, q̃ debeatur,
q̃a non põt prohiberi ius accreſcendi, ut in Auth. ut eũ de ap-
pe. cog. §. cæterum. vñ ſi inſtituo filium in certa re, q̃ ualet mi-
nus, q̃ lĩtima, & prohibeo ipſum plus petere, non ualet prohibi-
3 tio. ¶ † Scđo no. ꝙ ꝑ ſubſtõnẽ uulgare cenſet prohiberi ius ac-
creſcendi, & ad hoc allegat̃ iſta l. q̃d intellige, & limita, ut ſ̃. di-
xi. ¶ Tertio ꝙ qñ portio non põt accreſcere, cã inteſtati trahit
ad ſe cãm teſtati, ſed qñ põt accreſcere ſecus, ut l. j. §. ſi ex fun-
do. de hær. inſ. ¶ Quarto ꝙ teſt̃m nõ põt rumpi pro parte ex cã
p̃teritionis. ¶ Quinto no. caſum in quo hæredes non pñt adire
ſeparatim alter ſine altero, immo oportet, ꝙ ſimul adeant, qñ
ꝑꝑ non aditionem unius totũ teſt̃m rumperet̃, facit j. de hær.
4 inſt. l. ſuus quoq. ibi cũ & ſi patrem inteſtatum. ¶ † Sexto ꝙ vul-
garis ſubſtõ locũ hẽt i ꝑſona primi moriẽtis, uł repudiẽtis, licèt
alter adhuc uiuat. & non repudiauerat. Sed ɔ̃ de l. pen. C. de im-
pu. & alijs ſubſtit. Sol. ibi fuit facta ſubſtitutio cum expreſſione
nominis collectiui, hic non, & hoc noluit hic gl. a. ſed ſol. nõ eſt
bona ad hanc legem. procederet. n. in pupillari, uel fideicom-
miſſaria, ſed in vulgari ẽt ſine expreſſione dicti noĩs non habet
locum, niſi deficient oẽs portiones, ut l. quamuis. eo. ti. ſ̃m vnũ
intell̃m. quẽ omnes tenent. dic ergo, ꝙ hoc debet intelligi qñ
cuilibet ex inſtitutis fuit datus ſubſtitutus vulgaris ꝑ ſe, & hoc
expꝛ̃ſſe dr̃ in l. ſi poſtumus. a primo uer. nam & cum duob. ibi dñ
dixit in ſingulorũ locum facta ſubſtitutiõe. ſ̃. ti. j. ubi declarat,
5 ꝙ hic dr̃, & iſta ẽt declarat illũ ver. ¶ † VI. dicit Bal. ſ̃m Cy. no-
tabiliter, ꝙ ius accreſcendi non facit gradum de per ſe, licet il-
le, qui uenit ex iure accreſcendi, vr̃ uenire, ex tacita ſubſtitutio-
ne, ut l. ſi Titio, & Meuio. § Iul. de leg. 2. iſtud dictum colligit̃
ex uer. ſed ſi ego. ubi poſſum uenire, per ius accreſcẽdi, licet nõ
ex ipſa rõne, & tamen ab illo iure nõ fuit poſthumus exhæreda
tus, nec rumpitur ꝑ eius natiuitatem, licet fuerit rupta ſubſtõ.

ADDITIO.

a Quis non poteſt decedere pro parte teſtatus. Adde ad hoc l. ius noſtrum. ff. de re
iur. Bar. in l. j. in 5. q. C. de ſacroſ. eccl.

LEX XX.

L. Lucius. Non ſummatur, & nihil eſt.

LEX PRIMA.

1 *Deleta conſulto an debeantur, & quid ſi inconſulto.*
2 *Non dicitur poſſe legi illud quod nõ poteſt percipi oculis corporeis, licèt poſ-*
ſit intelligi, & percipi oculis mentis.
3 *Viſus qualiter poſſit intelligi tribus modis.*
4 *Si aliqua cancellationes, uel ſubſcriptiones contineantur in inſtrumento, ad*
hoc, ut inſtrumentum non reddatur ſuſpectum de falſo, quod notarij dicãt
in fine illa per ſeipſos facta.
5 *Teſtator ſi dicat generaliter ſe feciſſe cancellationes, & ſint aliqua facta cõ*
ſulto, & aliqua inconſulto, per iſta uerba non authenticantur illa, quæ fue-
runt facta inconſulto ſi poteſt probari, quæ ſint illa.

De his, quæ in teſtamento delentur, & inducuntur. Rubrica.

1 QVę in teſtamento. † Cõſulto de-
leta non de-
bentur indiſtinctè, ſiue deleta ſint ante ꝑfectũ
teſt̃m, & tunc ipſo iure, ſiue poſt, & tunc ope
exceptionis, & ſiue legi pñt. ſiue non: deleta ue
ro incõſulto, ſi non poſſunt legi, & ſint deleta
ante completum teſt̃m, ſiſr ipſo iure nõ debentur, ſecus ſi poſ
ſunt legi, uel ẽt non pñt, & ſint deleta poſt perfectum teſt̃m,
quia tunc debentur efficaciter, niſi ſint deleta per illum, cui re
licta ſunt. tunc enim etiam ſi ſit hæreditas, uel portio hæredita
tis, non debetur ope exceptionis. h. d. in effectu tota le. & quia
eſt ualde inſtaſcata, diuide eam. in 2. par. ſecundum Bald. Nam
pri-

primo loquit̃, quandodeletio facta fuit ante completum teſtm̃,& ſic erat in fieri, vſque ibi(ſed cõſulto.) Sc̃do quãdo poſt perfectum teſtm̃. Item prima ſubdiuidit̃,quia primo loquitur, qñ poterat legi non ob.delctione vſq. ibi(ſed ſi legi.) Secundo quando legi non poterat. Item prima ſubdiuidit̃ in tres, quia primo ponit̃ vnum dictum trimembre, vſque ibi (legi autem) Secundo exponit duo verba.ſ.verbum legi,& verbũ inducta. vſq. ibi(ideo.)Tertio determinat vnum dubium circa prędicta. Recollige ergo ex iſta prima parte quatuor caſus,qñ ante cõpletum teſtamentum, nã aut illud deletum nõ poterat legi, & indiſtinctè non debet̃,licèt incõſultè facta ſit deletio, vt in ver. ſed ſi legi.rationẽ ponit ibi gl.quæ incip.i.contingit,quia teſtator,cum teſtm̃ eſſet in fieri,poſtquam videbat legi non poſſe,ſi volebat valere,debebat reficere,poſtquam ergo nõ fecit, licèt inconſultè deleuerit videt̃ velle, ꝙ deletio valeat,& ſic videtur mutaſſe voluntatem. Aut poterat legi, & tunc tres caſus,qui ponunt̃ in prin.l.nam aut inconſulte facta eſt deletio,& per inaduertentiã,vel a teſtatore,vel ab alio,& tunc non nocet, aut ꝯſulto,& ex propoſito,& tũc aut a teſtatore,ſupple, vel ab alio de ipſius voluntate,& tunc nocet,& illa non debet̃,ſubaudi ipſo iure,vt hic in gl.2.& no.ſupra de teſt.l.ad teſtiũ.§.ſi ſigna.aut ab alio præter uoluntatem defuncti, & tunc non nocet deletio,ſicut qñ incõſultè.Hoc ĩtellige verũ,niſi facta ſit ab illo,cui erat relictum,vt in ſecunda parte huius l.circa fi. ſm̃ intell.glo.

2 ¶†Et no.ver.ſi cui.legi.qui ſemper allegat̃,ꝙ non dicit̃ poſſe legi illud,quod non põt percipi oculis corporis,licèt poſſet intelligi,& percepi oculis mentis. Vnde allegat̃, quod in ſi cabus, in

a quibus requirit̃ ſcriptura,ᵃ vt in ſentẽtijs,& in appellatione,illud,quod non põt percipi oculis corporis,licèt poſſit intelligi, hr̃ perinde ac ſi de illo ſcriptura non eſſet confecta,& ſic nõ ua

3 let,& dicit Bal.ꝙ viſus põt intelligi tribus modis. primo ſtrictè pro ſenſu corporis,q̃ ꝑcipit̃ oculis corporis,vt hic. Itẽ pro quolibet ſenſu corporeo,vnde etiã in illis, quæ percipiunt̃ auditu, bona eſt teſtificatio teſtis, ſi interrogatus quaſi ſit,dicat,q̃a vidit:nam intelligit̃ audiuit,vt no per Doctor.in l.teſtium. C.de teſtibus.& facit quod no.in l.2.§ pẽ.vel antepe.de aqua plu.ar. ſn q.illa qñ inter teſtes,& teſtatorẽ erat cortina, ita ꝙ nõ videbant,ſed audiebant. Sunt autẽ quinque ſenſus corporis, vt no. gl.in l.quod meo §.pen.ff.de acq.poſſ. Tertio modo ſumitur viſus non pro ſenſu corporeo, ſed pro iudicio intellectus, & ſic pro eo,quod videt̃ oculis mentis,vt in ver (cæterũ)& ff. de leg. 2.l.ſi Titio,& mihi,ibi dum dicit placere video.& per talem viſum non põt teſtis reddere bonam rationem,quia dẽt reddere per ſenſum corporeum,vt ſ̃.de teſtam.l.qui teſtamento.§.fin.

4 ¶†Vl.no.in ver.& ideo pro eo,quod quotidie faciunt notarij, quia ſi aliquæ cancellationes, vel ſupra ſcriptiones continent̃ in inſtr̃o ad hoc,ut inſtrumentum non reddat̃ inſpectũ de falſo,

5 ſo,dicũt in fi.illas per ſe factas,& ad hoc allegat̃ iſte tex.¶†No. ꝙ ſi teſtãr generaliter dicat ſe feciſſe,& ſint aliquæ,quæ fuerũt factæ ꝯſulto,& aliquæ inconſulto,p̃ iſta uerba nõ authenticãt̃ illæ,q̃ fuerut factæ inconſulto,ſi põt probari, q̃ ſint illæ,ꝯs oẽs authenticant̃,& habent̃ pro conſulto factis, niſi teſtator dicat contrarium,ſcilicet ſe feciſſe inconſultè,ut in uer ſic.proinde.

ADDITIO.

a Scriptura. Adde caſus,in quib. de neceſſitate requiritur ſcriptura,vide gl.in c.1. de cenſ.lib.6.Bal.in l.geſta.C.de re iudi.Abb.in c. ex tenore.in 1.no. de conceſ.præb.Io.de Imo.in c. cum iure.de off.deleg.

---

1 *Deletio quando noceat,vel non.*

2 *In caſibus,in quibus requiritur ſcriptura,ſi conſtat,quòd ſemel fuit confecta,& poſtea perdita eſt,poteſt fieri probatio per teſtes.*

Acta,quòd ſint perdita,poteſt fieri probatio per teſtes.

3 *Ademptio,quæ fit poſt completum teſtamentum,non fit ipſo iure,ſed ope exceptionis, etiam quantum ad legata.*

Si ſcriptura teſtamenti eſt perdita,licèt poſſit probari,quid in ea continebatur,non poteſt peti bonorum poſſeſſio de iure prætorio.

4 *Statutum,quod inſtrumenta mittantur executioni,& ſi perditum ſit inſtrumentum,non habebit locum in via executiua,& ordinaria.*

Hæreditas ſemel data quando,& qualiter poſſit adimi,& quid in legatis.

5 *Hæres,cui ademitur hæreditas per cancellationem,poterit adire,& effici hæres,& poſtea auffe273retur ſibi hæreditas,& applicabitur fiſco,ſi tanquam indignus ſuit reputatus.*

6 *An in dubio præſumatur deletio facta conſultè,vel inconſultè.*

§.Sed conſultò. Iſtam ſecundã partẽ diuide,quia primo ponunt duo dicta, vſque ibi(quin.)Secundo probat ſm̃ dictum,vſque ibi (& ſi quidem.) Tertio limitat primum,& etiam limitationem limitat, vſq.ibi (iure facta.)Quarto reſpondet cuidam obiectioni, q̃ poſſet fie-

1 ri ꝯ id,quod proxime dixerat.†Recollige ex iſta 2.parte,quãdo deletio facta eſt poſt perfectum teſtamentũ, tunc non eſt curandum,an poſſit legi,vel nõ illud,quod prius erat ſcriptũ, ſed ſolum eſt diſtinguendũ,an conſultè fuerit facta,& non debet̃, etiam ſi poſſit legi,vt in prin.iſtius §.& in fi.iſtius l.aut incõſulte, & tunc indiſtinctè debet̃, & non nocet deletio, etiam ſi non poſſit legi,ſubaudũ tamẽ poſſit probari,quòd ibi erat ſcriptũ, alias.n.non deficeret ius,ſed probatio, hoc autem, ꝙ non noceat,probat quia ſi tota ſcriptura teſtamenti eſſet ꝑdita, ſi poſſet probari,ꝙ ibi erat, deberetur fortius ſi particula eſt deleta.

2 ¶†No.iſtam rationem,per quam patet, ꝙ in caſibus, ĩ quibus requirit̃ ſcriptura,ſi conſtat, ꝙ ſemel fuit ꝯfecta, & poſtea perdita eſt,poteſt fieri ꝓbatio per teſtes,vide qđ no.in l. exceptionibus.& ſ̃.de pro.& C.eo.ti.l.emancipatione per Cy. & ſi eſſent perdita acta.poſſet fieri probatio per teſtes,primum autem dictum,ꝙ non debeat procedi contra ipſum teſtatorem, ſupple, vel alium de voluntate ſua,ſi autem ſine voluntate,tũc nõ nocet deletio,nec facit ea non deberi, & in hoc in verſi. & ſi quidẽ) vſq. ibi & hæreditatis. niſi fuerit ille, cui factum erat relictũ,q̃a tunc ẽt ſi hæreditas,vel portio eius,& inſtitutus,vel ſubſtitutus deleuerit,cenſet̃ adempta in odiũ eius, & tene menti,quia eſt ſingulare dictum,nam etiam præter voluntatem defuncti perdit commodum propter ſuam culpam. Et ſi dicatur hæreditas ſemel data nuda uoluntate non poteſt adimi.l.mili. codicillis §.veteranus.de teſt.mili.Reſpondeo verũ eſſe,ꝙ non poteſt adimi facilr̃.i.per ſolum actum verbi, ſed ſi peruenitur ad actum facti,tunc benè adimit̃,& fingit̃ non data potius,quã adempta,& hoc eſt,quod ſequit̃ in ver.iure facta. Vel dic,ꝙ iſta ademptio non fit ꝑ teſtatorẽ, qui nihil facit, ſed fit a iure propter culpam hæredis,vel ſubſtituti cancellantis,ſecundum aliũ

3 intellectum gl.†No ꝙ ademptio,q̃ fit poſt completum teſtamẽtum,non fit ipſo iure, ſed ope exceptionis, etiam quantum ad legata,vt in prin.huius.§.quod facit pro his, quæ dixi in l. hæredes palam.§.ſi quis poſt.ſup.de teſ.ſecus in illa, q̃ ſit ante completum teſtamentum,vt in prin.huius l.in gl. 2. Hic ſunt duæ gl.vna ſuper ver.ex tex.quæ dicit, ꝙ ſi ſcriptura teſtĩ eſt perdita licèt poſſit probari, q̃ in ea continebatur,non poterit peti bõ. poſſ.de iure prætorio,quia illa requirit tabulas extare cũ petit̃, & ꝙ producant̃,licèt poſſit adiri de iure ciuili, vt in ll. allegatis

4 in gl.†Et hoc inducit ad quæſtionem ſtatuti dicentis, ꝙ inſtrumẽta mittant̃ executioni, ꝙ ſi perditũ ſit inſtrumentũ,non habebit locũ via executiua,ſed eſt neceſſe agere ordinariè,& probare per teſtes.¶ Alia glo.quæ incipit efficaciter,eſt infralcata, ſed pro intellectu ipſius opp.contra regulam,ꝙ immo hæreditas ſemel data põt adimi,vt inſti.quib.modis teſ.infir.§. poſteriore. Sol.regula procedit ſm̃ glo.quando fuit data efficaciter, quod eſt poſt aditam hæreditatem, hic autem non erat adita. Iſtud placet, quia in dicto caſu non loquit̃ regula, cum teſtãr non viuat,& ſic eſt clarum,ꝙ propter aliud non põt adimi,hẽt ergo locum viuente teſtatore,& debet intelligi, ꝙ non põt adimi ſolo verbo.& nuda uoluntate,ſed requirit̃,ꝙ fiat aliud teſtamentum,vt in contrario,vel ꝙ perueniat ad actum facti,qui eſt potentior,q̃ actus verbi,vt hic,& l.noſtra.C.de teſta. ¶ Sed adhuc opp.q̃a ſicut hæreditas adimit̃ ope exceptionis, ſi procedit ad actũ facti, ita,& legata, vt in princ.huius §.ergo nõ erit dr̃ia inter hæreditatem,& legata,quare ergo rr̃a loquit̃ in hr̃ditate, plus,q̃ in legatis? & dicit gl. ꝙ in hæreditate oportet vti fictione, & dicere ꝙ fingit̃ non data, alias deductio non poſſet dici adempta niſi mediante iſta fictione,ſed in legatis non oporteret vti iſta fictione,quia legata poſſunt adimi nuda voluntate, etiam procedendo ad actum verbi iuxta ea,quæ no. in d.§.ſi q.

5 poſt.iſtud vult gl.in effectu. Dicit etiam gloſſ.†ꝙ hæres,cui adimit̃ hæreditas per cancellationem,poterit adire,& effici hæres poſtea tamẽ auffeiret̃ ſibi hæreditas, & applicabit fiſco,ſi tãquã

6 indignus fuerit reputatus.¶†Vlt.quæro, an in dubio præſumatur deletio facta conſultè,vel inconſultè? dicit Ba.ff.eo.ti.l.proxi. in fin.ꝙ cõſulte,arg.illius tex.per locum a ſpeciali quia ſpeciale eſt in libertatibus,vt uideat̃ facta inconſultè, ergo in contrarium eſt ius commune,vt l.j.in fi.ad munici. hoc verum, qñ conſtat,ꝙ fuit facta a teſtatore,quod præſumatur, ſi ſcriptura teſtamenti erat apud eum,aliàs ſecus,ar.C. de lati.lib.tol.l.j. §. ſed ne.& vide quod no.Bal.circa illum verſi.legi autem. C. de bon.quæ lib.l.cum non ſolum.circa prin.

LEX II.

1 *Si nomen vnius ex hæredibus duntaxat cancelletur,alijs non nocet. Idem ſi propter odium vnius totum teſtamentum cancelletur. niſi conſtat teſtatorem propter illum voluiſſe reuocare teſtamentum quo ad omnes, quod in dubio non præſumitur.*

Cancellatio reſtringitur ad cauſam cancellationis.

2 *Si una ſententia ſint plures condemnati,& unus ſoluit pro parte ſua, licèt*

tota

tota ſententia ſit inciſa, vel cancellata, & poteſt hoc probari, non proderit, niſi ſoluenti,

1 CAncellauerat. †Si nomen vnius ex hæredib. duntaxat cancelletur,
alijs non nocet. Idem ſi propter odium vnius totum
teſtamentum cancelletur, niſi conſtet teſtatorem ꝓ-
pter illum noluiſſe reuocare teſtamẽtum quoad omnes, quod
2 in dubio non præſumitur. h.d. †Et ſemper allegat̃, ꝙ cancella-
a tio reſtringit̃ ᵃad cauſam cancellationis, ideo ſi in vna ſñia ſint
plures condemnati, & vnus ſoluit pro parte ſua, licèt tota ſẽtẽ
tia ſit inciſa, vel cancellata, ſi poteſt hoc probari, nõ ꝓderit hæc
inciſio, niſi ſoluenti, & ad illum tñ reſtringit̃ per hãc l. Primo
format quæſtionem vſque ibi (dicebam.) Secundo præmittit
caſum non dubium, quando cancellaſſet nomen vnius tñ, quia
tunc non nocet alijs, hoc eſt verũ in portionibus illorũ, ſed quid
de portione illius, an applicet̃ fiſco, vel deueniet ad ſubſtitutũ,
vel cohæredes, tex. annuit pro hac vltima parte in verſi. ſed ſi in
ſtituti. quod eſt verum niſi reputaſſet illum indignum, vt ĩ. le.
proxi. & hoc vſque ibi (ſed ſi omnia.) Ibi determinat quæſtio-
nem propoſitam cum diſtinctione trimembri, quando cancel
lauit nomina omnium, ſeu totũ teſtm̃, & dicit ſe feciſſe odio v-
nius, an illi ſoli noceat, an ẽt alijs? & diſtinguit, an ↄſtat de volũ
tate, ꝙ illi ſoli voluit nocere, an ꝙ omnib. & tunc ſtamus cer-
to, an eſt dubium, & tunc præſumit̃ illi ſoli voluiſſe nocere, ſed
a quo debebunt̃ legata ab illo nominatim relicta? dic, ꝙ ab illo,
ad quem ſua portio deueniet, vt ĩ. l. proxi.

ADDITIO.

a Cancellatio reſtringitur. Adde l. acta. ff. de re iud.

LEX III.

1 *Si nomen hæredis duntaxat cancelletur, legata debentur ab eo, ad quem peruenit hæreditas per ademptionem, etiam ſi ſit fiſcus.*
2 *Sententia principis facit ius, & lata inter te, & me poteſt allegari pro lege, in ſimili caſu inter omnes.*
3 *Inſtitutio hæredis eſt caput teſtamenti, nec poteſt dici teſtamentum, vbi nõ eſt inſtitutio hæredis, & an tunc ſumatur pro codicillis.*
4 *Princeps poteſt eſſe iudex in cauſa propria, communiter tamen ſolet habere ſpeciales iudices.*
5 *Iudex non debet habere conſilium cum aduocatis partium, nec eſt eis committenda cauſa ex forma ſtatuti.*

1 PRoximè. †Si nomẽ hæredis duntaxat cancellet̃,
legata debent̃ ab eo, ad quem perue-
nit hæreditas per ademptionem, etiam ſi ſit fiſcus. h.d.
tota l. in effectu. Et primo format quæſtionem vſque ibi
(pleriqué.) Secundo alleg. pro legatarijs vſque ibi (quid ergo.)
Tertio alleg. contra eos, vſque ibi (ſed in re dubia). Quarto de-
terminat quæſtionem pro prima parte referẽdo ſententiam.
Imperatoris Antonini, qui ſic determinauit in cauſa de facto
ↄtingẽte, & recitauit qualiter negotium proceſſit, & allegationes
omnes, q̃ fiebant corã eo hincinde per aduocatos partium, &
a eſt pulchra lex, & facilis. ¶ †No. primo in verſic (ſed in dubio)
a ibi (ſententia Imperatoris, &c.) ꝙ ſententia principis ᵃ facit ius
& ſi lata eſt inter te, & me poteſt allegari pro l. in ſimili caſu in-
3 ter omnes. ¶ †Itẽ no. in verſi. Calfurnius) illud, ad qd̃ ſemp alle
gat̃, ꝙ inſtitutio hæredis eſt caput teſtĩ, nec poteſt dici teſtm̃,
vbi non eſt inſtitutio hæredis. adde qd̃ no. gl. ĩ. de adim. leg. l. ex
parte. & facit l. nõ codicillũ. C. de teſ. licèt ergo notarius dicat,
eſt teſtamentum talis, ſi ibi non continet̃ inſtitutio hæredis, ſu
mit̃ teſtamentum pro codicillis, qui etiam largo mõ poſſunt
dici teſtm̃, ita no. Bal. in l. j. ſ. de teſ. ẽt ſi corã 7. teſtib. diſpoſuit,
& iſtis dieb. fui de hoc interrogatus. quia quidam voluerũt di-
cere ↄ̃trium ex eo, quòd adhibuit 7. teſtes, & propterea dicebãt
legata non valere p l. non codicillum. C. de teſ. ego dixi ↄ̃triũ
nam ibi loquit̃, qñ inſtituit hæredem, licèt non coram 7. teſtib.
tunc. n. bñ apparet, ꝙ voluit facere teſtm̃, ideo ſi non valet iure
4 teſtĩ, non valet iure codicillorum, ſi non fuit dictum. ¶ † Item
b no. in verſ. Antoninus, ꝙ princeps põteſſe iudex ᵇ in cã propria
& ad hoc allegat̃ ẽt l. hæc Tyberius. ĩ. tit. proxi. communiter
tñ ſolet habere ſpãles iudices, nõ aũt ipſe cognoſcere ſolet ad
tollẽdũ ſuſpicionẽ, & ita erat hic, vt patet ſ. dũ dixit, hẽtis iudi-
ces veſtros. ſ. ꝓcuratorẽ Cæſaris, q eſt iudex inter fiſcũ, & ꝓtiua
tũ, vt l. 1. C. de iuriſ. om. iud. ad quẽ Imperator hic volebat cãm
remittere, ſed pp importunitatẽ petẽtiũ. ſ. legatariorũ ipſemet
terminauit qõnẽ p eis, & ↄ̃ fiſcũ ſuũ inſpecta potius ęquitate, q̃ ↄ-
5 modo ſuo, ne fiſci ſui videret̃ hẽre rõnẽ, vt l. 1. de ſec. nu. ¶ †Item
no. ꝙ iudex nõ dẽt hẽre conſilium cum aduocatis partiũ, & di-
cit Bar. ꝙ nec eis ↄmittẽda eſt cã ↄſulenda ex forma ſtatuti, vt
colligit̃ hic dum dicit remotis oĩbus &c. ¶ In gl. 2. ibi (& ſic itel-
ligit̃ l. iſta. (Tu dicas) Dy. ꝙ iſta l. non dẽt intelligi, qũ expreſſe
reputauit hrdes indignos, vel qñ ſubeſt aliqua cauſa, pp quam
hoc præſumat̃, quia orta erat inimicitia inter teſtatorem, & hære-
dem, & tunc applicant̃ fiſco, etiam ſi hæreditas non erat adita
per talem hæredem, vt colligit̃ ex iſto tex. in princ. dum dicit (vt
caduca &c.) ſi enim fuiſſet adita, non dicerent̃ bona caduca, quo-
niammo etiam ſi talis hæres repudiaſſet hæreditatem, quia non
tenet repudiatio in præiudicium fiſci. conſtat enim, ꝙ poſſet a-
dire, ſi vellet, & efficeret̃ hæres, & poſtea ſibi hæreditas auferret̃
per fiſcum, quia nõ efficit̃ incapax ipſo iure, vt ĩ. de vulg. & pup.
l. ex facto. ſ. Iulius longinus & no. gl. ſ. eod. l. j. in fi. glo. magnæ,
quæ incipit, efficaciter. ibi, ita ꝙ ſit hæres mero iure &c. ſi ergo
repudiat, cẽſet̃ potius hoc facere in præiudicium fiſci, vt ipſum
excludat, & faciat hæreditatem venire ab ĩteſtato, iõ talis repu-
diatio non admittit̃, ſed perinde eſt, ac ſi adiuiſſet: excluduntur
venientes ab inteſtato, & vocatur fiſcus, ita no. ĩ. ad Sill. l. ſi ſe-
quens. vbi omnino vide ꝑ Bal. licèt illa gl. q̃ eſt in l. j. ſ. eo. videa-
tur innuere contrarium, dum dicit, quòd aliter non defertur fi
ſco &c. ſed non tenet̃ in hoc, ſi autem non reputauit expreſſe
hæredes indignos, nec apparet aliqua cã, propter quam debue-
rit hoc reputare, potius videt̃ hoc feciſſe, vt decedat inteſtatus
per l. j. §. fi. ſi tab. teſt. nul. extã. & ſic irritabit̃ inſtitutio ipſo iure
& non poterit hæres adire nec excludere venientes ab inteſta-
to, & iſta eſt fauorabilior interpretatio. Nec ob. l. fi. ĩ. eo. vbi in-
nuit, ꝙ non dicat̃ voluiſſe decedere inteſtatus, niſi probetur, ꝙ
ita voluerit, quia ibi loquit̃, quando de teſtamento erant plu-
res ſcripturæ, & ipſe cancellauit duntaxat vnam, ſed ſi eſſet vni
ca tñ, ille tex. innuit id, quod ſ. dixi, & facit ſic potius pro, q̃ ↄ̃.
Nec etiam ob. l. cum quidam. de his q. vt indi. quia dẽt intelligi
ſecundum dictam diſti. & de hoc vide per Pet. & Cy. in l. noſtra.
C. de teſt. & in addi. Spec. de inſt. edi. §. compendiosè ſed an tũc
debebunt̃ legata, vr̃, ꝙ non, ſi non fuerunt ab inteſtato repeti-
ta, vt l. j. ĩ. de iure codi. & iſtud mouit gl. ad dicendum, ꝙ in du-
bio non vr̃ decedere voluiſſe inteſtatus. l. fauore legatorum, ad
hoc vt valeant. Certè maior debet eſſe fauor venientium ab in
teſtato, & ẽt cã excludendi odiũ, iõ iſtud nõ fuit bonũ motiuũ.
dic ergo, ꝙ ẽt tũc debent̃ legata, quia cancellando noĩa hrdũ, &
nõ legata, cenſet̃ voluiſſe, ꝙ legata debeant̃ ab inteſtat. ĩ. de teſ.
mil. l. tribunus § j. vbi cancellando q̃dã, vr̃ alia ↄfirmaſſe, & ſic
debent̃ virtute tacitæ ↄfirmatiõis reſultãtis ex illa cãcellatiõne.

ADDITIONES.

a Sententia principis. Adde ad hoc tex. in l. j. ſupra de con. pri. & in l. fi. & ibi Bar. C. de leg. quod intellige verum in ſententia diffinitiua, & interlocutoria, quæ eſſet redacta in corpore iuris. l. metum. §. ſed quòd prætor. & ibi Bart. ſupra quod me. cau. & in leg. leges. C. de leg. de quo per Alexan. de Imo. in l. j. ſupra de ſerui. & in l. ciuitas. ſup. cer. pe. & ibi quòd idem eſt in ciuitate non recognoſcente ſuperiorem Fran. Cur.

b Princeps poteſt eſſe iudex. Adde Pau. de Caſt. in l. pactiones. C. de prob.

LEX IIII.

1 *Si de eodem teſtamento confectæ ſunt plures ſcripturæ, per cancellationem vnius, aliæ non irritantur, niſi appareat, quòd teſtator, qui hoc fecit, inteſtatus voluit decedere, quia tunc cauſa cancellationis concernit omnes ſcripturas.*
2 *Si notarius cancellat inſtrumentum de baſtardello poterit tamen inſtrumentum probari per magnum librum, ſi ipſum poſuit in libro magno.*
Ratio vnius cancellata in vno folio libri mercatoris, & tranſportata ad aliud folium non dicitur cancellata.
3 *Quando fit cancellatio, quia teſtator vult decedere inteſtatus, irritatur inſtitutio ipſo iure.*
4 *Si de teſtamento nuncupatiuo confectum eſt inſtrumentum, licèt cancelletur inſtrumentum, ſi tamen poteſt hæres probare per teſtes, qui viuunt habebit hæreditatem.*

1 PLuribus. †Si de eodem teſtamento confectæ ſũt
plures ſcripturæ, per cancellationem v-
nius aliæ non irritant̃, niſi appareat, quod teſtator, qui
hoc fecit inteſtatus voluit decedere, quia tunc cauſa cancella
2 tionis concernit omnes ſcripturas. h. d. notabili. † Et per iſtam
l. patet, ꝙ ſi notarius cancellat inſtrumentum de baſtardello, ſi
ipſum poſuit in libro magno, iſta cancellatio non nocet, quo-
minus poſſit probari per magnum librum. Itẽ mercatores quo
tidie cancellant rationem vnius poſitam in vno folio, & tran-
ſportãt eã ad aliud folium. vidi ſemel quẽdam ꝓcuratorem, q
dicebat debitorem ibi deſcriptum fore liberatum ꝑ cãcellatio-
nem, ego dixi ſibi ↄ̃trium per hanc l. quia non fuit facta cancel-
latio, vt liberaret̃, ſed vt illa rõ ad alium locũ tranſportaret̃. Si
aũt unica tñ ſcriptura fuit confecta, nõ expedit ꝓbare, ꝙ vo-
luerit, decedere inteſtatus, quia in dubio ꝓ̃ſumit̃, vt ſ. l. proxi. &
3 innuit a ↄ̃trio ſenſu &c. †No. ꝙ qñ fit cãcellatio, quia vult decede-
re inteſtatus, irritat̃ inſtĩ ipſo iure, aliàs non poſſent venientes
ab ĩteſtato venire, quia inſtitutus poſſet adire, & efficit̃ hrs ex teſta
men-

mento,& ſic exclude... cam inteſtati, ita põt intelligi.i.pxi.in
uerſi.ſed nõ nullo,dũ dicit ipſo iure intellige, ut ibi no. in glo.
Nec ob.l.j.ver.ſed pluſto.vbi dicit ſolũ p exceptionẽ. q̃a vel il-
lud loquit̃ in legato cãcellato poſt factũ teſtm̃, vel ſi loquit̃ in
inſtõne,debet intelligi, qñ cancellauit, quia reputauit hæredẽ
4 indignũ ¶†Vlt. facit iſta l. q̄ ſi de teſtõ nuncupatiuo cõfectũ
eſt inſtr̃m,vt cõiter hodie fit,licèt cancelletur inſtr̃m,ſi tñ hæ-
res poteſt probare per teſtes,qui ueniunt, habebit hæreditatẽ,
quia ſcriptura non eſt de ſubſtantia, ſicut in teſtamento in ſcri
ptis,ſed fit ad probationem, & ſpecies probationum ſunt plu-
res, ſcilicet per inſtrumentum, & per teſtes. irritata ergo vna
ſpecie non cenſetur irritata altera ſpecies.arg.hic, & vidi ſemel
ita conſultum Flor. per quoſdam,ſed alij minime hoc appro-
bauerunt. quod puto ſecurius eſſe,quia teſtator totam vim p̄-
bationum cenſetur poſuiſſe in inſtrumento,unde ſi illud can-
cellauit, cenſetur voluiſſe irritare totam voluntatem, & iſtud
vr̃ eſſe de mente Bal. non ſic ſi eſſent plura inſtrumenta,& ip-
ſe cancellaueral vnum,tene menti,quia quotidiana ſunt.

LEX PRIMA.

1 *Notarij incipiunt a legatis, & vltimo loco ponunt inſtitutionem.*

De hæredibus inſtituendis. Rubr.

1 QVi teſtatur. †Iſte ordo dequo hic non eſt
de ſubſtantia,aliàs omnia te-
ſtamenta mundi irritarentur, quia hodie notatij
incipiunt a legatis, & ultimo loco ponunt inſtitu-
tionem. Vidi tamen teſtamentum domini Rapha.
Ful qui ſeruauit iſtum ordinem, ſed bene eſt de ſubſtantia or-
do inter teſtamentum paternum, & pupillare, & ſi omittatur,
vitiat,vt infra de vulg.& pup.l.2. §.prius.

§.Quineque. No. hic caſum de eo,quod quærit gl.
s̃.de teſta.l.hæredes palam.§.1.an poſ
ſit fieri teſtamentum ſine legatis,& hic eſt caſus, q̄ ſic,quia te-
ſtamentum conſiſtit in ſola hæredis inſtitutione, qui tamen di
cit ſe annullare teſtamentum, non ſolum inſtitutionem an-
nullat,ſed etiam omnia alia,quæ ab eodem inceperunt habe-
re dependentiam,ut infra de teſta mil.l.Centurio.

1 *Cauſa teſtati,etiam in minimo, & in uno nummo trahit ad ſe cauſam inte-
ſtati in omnibus,non ſic econuerſo.*
2 *Si teſtãr inſtituit uxorẽ ſuam in uſufructu, & poſt mortem ſuam tã in uſu
fructu,quã in proprietate inſtituit hæredem Titium, q̄ iſta uxor erit hæ
res uniuerſalis in omnibus bonis, etiam in proprietate, & reſtituentur
poſt eius mortem Titio ex cauſa fideicommiſſi detracta Trebellianica.*
3 *Quid ſi non inſtituiſſet uxorem,ſed ſolum reliquiſſet vſumfructum, & a-
lium inſtituiſſet poſt eius mortem.*

1 §.Si ex fundo. †No. q̄ cã teſtati, etiã in minimo, &
in uno nũmo trahit ad ſe cauſam in-
teſtati in omnibus, non ſic econuerſo, vt j.e.l.ſi ita quis hæres
inſtitutus fuerit excepto fundo. vide Alex in conſi.3. in a. uol.
incipiente.viſo themate &c. Vnde dicit Bal.in l id quod paupe
2 rib.de Epiſ.& Cle.†.q̄ ſi teſtator inſtituit uxorẽ ſuã in vſuſru.&
poſt mortem ſuam tam in vſuſr.quàm in proprietate, inſtituit
hrdẽ Titium,iſta uxor erit hr̃s vlis in omnib.bonis, ẽt in p̄prie-
tate, & poſt mortem ſuam bona uenient reſtituenda Titio ex
cauſa fideicõmiſſi detracta Trebellianica,quia illa inſtitutio fa
cta de Titio,cũ non poſſit valere iure directo trahitur ad fidei-
commiſſum.l.ex facto.& l.Scæuola ad Treb.ſupple.nec unq̃ã
valere potuit,aliàs ſecus,vt no.in l.verbis ciuilib.de vulg.& pu
3 pil.†ſed ſi non inſtituiſſet uxorẽ, ſed ſolũ reliquiſſet vſumfr. &
aliũ inſtituiſſet poſt eius mortẽ,dic, ut s̃.de libe.& poſthu.l.fi-
lius a patre.in principio,& loquitur iſta l.qñ non habebat co-
hæredem, alias haberetur pro legataria, niſi cohæres repudia-
ret,vel decederet hæreditate non adita: nam tunc accreſceret
inſtitutio in re certa,quod dic,ut nota.in l.quoties. C. eod.tit.

1 *Si de tribus uerbis neceſſarijs ad inſtitutionem hæredis ſcribantur duo, ua-
let inſtitutio,licet omittatur tertium, & ſi de quinque ſcribantur tria,
idem, licet omittantur duo.*
2 *Quando oratio eſt imperfecta, & ex pluribus uerbis neceſſarijs plura fue-
runt ſcripta,quàm omiſſa,tunc ſufficit,quod poſſit intelligi.*
3 *Si iudex in ſententia cum reum condemnaſſet, uel abſoluiſſet, poſtea
dixit, & uictum uictori in expenſis, & omiſit condemnamus, an
debeat ſuppleri.*

1 §.Si autem. †Si de tribus uerbis neceſſarijs ad inſti
tutionẽ hrdis ſcribantur duo,valet in-
ſtitutio,licèt omittatur tertium,& ſi de quinque ſcribant̃ tria
idem, licet omittantur duo.h.d.in effectu. Et præmitte,quod
hr̃ s̃.in §.qui neque.q̄ interdũ ſufficiunt tria uerba, interdum
quinque,non ſic econuerſo,ſi plura fuerunt omiſſa, q̃ ſcriptu-
ra. Dubiũ erat,quia loquitur ẽt in teſtõ in ſcriptis.in quo requi
ritur ſcriptura de ſubſtantia, & illud quod eſt omiſſum in ſcri
ptura, licèt poſſit intelligi ex præcedentib, vel ſequentib. non
hr̃ pro ſcripto,ut ſupra tit.prox.l.j. vnde videbatur non valere
2 inſtitutio,ſed limita illum §.per iſtum, & tene menti, quando
oratio eſt imperfecta, & ex plurib. verbis neceſſarijs plura fue-
runt ſcripta, quàm omiſſa.nam tunc ſufficit, q̄ poſſit intelligi.
3 †Et inducitur ad quæſtionem, [a] ſi iudex in ſententia cum reũ
a cõdẽnaſſet,vel abſoluiſſet poſtea dixit,& victum victori in expẽ-
ſis,& omiſit uerbum condemnamus, q̄ debeat ſuppleri, & cẽ-
ſetur facta condemnatio ſm̃ Bar. qui dicit,q̄ cõtrium fuit iudi-
catum,ſed non benè,ſed idem Bar.in l.ſi præſes. C.de ſen. vr̃ te-
nere cõtrium,q̄ non cenſeatur facta condemnatio,niſi in præce
denti parte ſententiæ contineatur condemnatio,quia tunc ver
bum condemnamus, intelligitur repetitum, ſed certè etiam ſi
plura fuerunt omiſſa, quàm expreſſa, poſſet hoc dici propter
uirtutem repetitionis,facit l.cum pater. §. cum imperfecta. de
leg.2.præcedens ergo videtur melius per iſtum §.

ADDITIO.

a Inducitur ad quæſtionem. De hac q.vide latè per Imo. & do.in l. iudex poſtea-
quam.de re iu.& per Ang.de Are.in §.curare.Inſti.de act.Fran.Cur.

LEX II.

1 *Defectus con ditionis de futuro reſpicientis diſtributionem partium, non ui-
tiat inſtitutionem,ſecus ſi ſit de præſenti,uel de præterito.*
2 *Si quis inſtituit Titium,& Seium ſub hac conditione expreſſa, ſi eis par-
tes aſcripſero,& poſtea non aſcribat,an ualeat inſtitutio.*
3 *Si arbiter condemnat ad dandum certa die, cum uideantur duo præcepta,
unum de dando,alterum de dando certa die,licèt hoc ſecundum non potue-
rit adimpleri ex iuſta cauſa,remanet tamen primum firmum.*
4 *Ratio diuerſitatis inter conditionem de futuro, quæ ſi concernat diſtributio
nem partium,licèt deficiat, non facit deficere inſtitutionem, & tamen ſecus
in illa,quæ eſt de præterito.*

1 CIrca. †Defectus conditionis de futuro reſpiciẽ-
tis diſtributionẽ partiũ, non uitiat inſtõ-
nem,ſecus ſi ſit de pñti,uel de præterito.h.d. Et pri
mo loquit̃,qñ eſt de futuro,vſque ibi,(aliter.)Scd̃o
qñ de præterito, uel de pñti, & ita in hac ſecunda
ponit tria exempla, quando te i nſtitui ex parte, ex qua Titius
me inſtituit. vel ex parte, ex qua in alio teſtamento te inſtitui,
vel ex parte, ex qua Titius te inſtituit, nam in omnibus iſtis, ſi
cõdõ illa eſt falſa,quia nec ego, nec tu reperimur inſtituti, talis
inſtõ non ualet,tanquam pro non ſcripta, vt l.cũ in ſecundo.
2 ſupra tit.ij.¶†In tex.ibi, (quẽadmodum) arguit Marcellus de
cõdõne expreſſa ad tacitã,nam habuit pro conſtanti, ſi inſtitui.
Titium, & Seium ſub hac cõdõne expreſſa ſi eis partes aſcripſe-
ro.ſupple in eodem teſtõ,uel codicillis, & poſtea non aſcribã,
non ualet inſtitutio, tanquam defecta conditione ſub qua fa-
cta eſt.Idem ergo ſi dixi,ex partibus,quas aſcripſero. quia rela-
tiuũ quis,uel qui iunctum uerbo futuri temporis, facit cõdõnẽ
tacitam,ut l.Stichum,qui meus erit.de leg.j. cuius defectus vi-
tiat diſpoſitionem,ſicut defectus expreſſæ,vt l.j. j̃.de condit.&
demon.Sed certè illud eſt uerum,quando conditio apponitur
ad ſubſtantiam diſpoſitionis, ut etiam patet in l.cũ in ſecũdo.
de iniuſto.teſtam. ſed hic eſt conſiderare ſubſtantiã inſtitutio-
nis,quæ conſiſtit in uerbo inſtituo, & ad illã non fuit appoſita
cõdõ. Item qualitatem.i.aſſignationẽ partium, quæ non eſt ne-
ceſſaria,quantum ad ſubſtantiã,cum poſſit fieri inſtitutio ſine
partibus, & cenſentur æqualiter inſtituti.& ad iſtam bene fuit
appoſita cõdõ.ut ſit ſenſus, inſtituo uos ex partibus, quas aſcri-
pſero,ſi eas aſcribã,ſed ſi non aſcribã, inſtituo uos ſimpliciter,
3 & hoc eſt,qđ Iuriſcõ. j̃.ſubijcit.†Simile habemus, ſi arbiter cõ-
demnat ad dandum certa die, quia vñr duo præcepta, unũ de
dando,alterum de certa die dando, & licèt hoc ſecundum nõ
potuerit adimpleri ex iuſta cauſa, remanet tamen primum fir-
a mũ,ut l.Celſus.§.j. s̃.de arbit. & in hoc ſtat intellectus huius le-
gis.ſimile hr̃. C. de inſt.& ſubſt. l.ſi teſtamentum.quando dixi,
inſtituo te ſub cõditione,quam aſcribam,& poſtea nullã aſcri-
pſi. quia remanet inſtitutio pura,idem ſi dixiſſem, ſi conditio-
nem aſcribã, per iſtum uerſi.licèt ibi, gl.videatur dicere cõtra-
rium,quia iſta conditio, potius cõcernit qualitatem, quã ſub-
ſtantiam

ADDITIO.

a Primum firmum. Adde Bal.in l.j.col.3.C.de his, quæ pœnæ nom. & in rub. C.
commina.uel epiſtolas.& fac. textus. & quæ ibi habentur in l. hæc ſcriptura.
infra de cond.& demon. Cur.

ſtantiā inſtōnis, pōt.n.inſtō fieri ſine ꝯdōne, & cū ea. & iſtud non ꝯſīderauerūt Doc. qui dñt, ꝙ rō iſtius l.eſt, quia iſta ꝯdū de futuro depēdet ex facto teſtōris, ideo eius defectus nō vitiat, q̄a nō aſcribendo partes vr̄ pęnituiſſe de appoſitione illius cōdōnis & uoluiſſe, ꝙ remaneat inſtō ſine partib. nō ſic qñ non depēdet ex facto ſuo, certè ſ'm hoc ſequit̄, ꝙ ſi te inſtituo ſub ꝯdōne, ſi aſcendero capitoliū, ſi poſtea non aſcendam, valebit nihilominus inſtō, q̄a pēdet ex facto meo, qđ falſiſſimum puto. tene ergo qđ dixi, ad qđ ēt facit l.cū pr̄.§.vicos.circa fi. de lega.2.¶ Sed opp.ex gl.& Doc.de l.q plures.ī.de uſuf.leg. ꝑ quē vr̄ dēre vitiati iſtā inſtōnem, ſi partes nō ſunt aſcriptæ. Sol. ibi illa ꝯdō de futuro ꝯcernebat ꝑſonas, qb'.relinquebat̄, & ſic potius cenſet̄ ꝯcernere ſubſtantiā: nā ad ſubſtantiā requirit̄ ꝑſona relinquēs, & illius cui relinquit & relictū, ſi ergo dixi, relinquo illis, quos ī.declarauero, & nō declarē, nō ualet, relictū, q̄a neſcit̄ cui factū ſit, hic verò ꝯcernebat qualitatē.¶ Itē opp.ꝯ ſecundā partē, ꝙ ualeat, licèt ſit defectus ꝯdōnis de ꝑterito, ſi cōcernit diſtributionē partiū, ut ī. de ho.poſ.ſ'm tab.l.fi. Sol. hic reſultabat oīmoda incertitudo ex defectu illius ꝯdōnis, ibi nō, q̄a teſtōr expſſit portionē, licèt retulerit ſe ad aliud teſtm̄, qđ nō reperit̄ fuiſſe factū, ad qđ facit l.ſi ñ deſignata. C.de fal.cau.

4 adie.leg.cętera dic, ut dixi ī d.l.ſi teſtm̄.C.de inſt.& ſubſt.¶ †In gl.ī.q̄ru, q̄ ſit rō diuerſitatis inter ꝯdōnē de futuro, q̄ ſi ꝯcernat diſtributionē partiū, licèt deficiat, nō facit deficere inſtōnē, ut in prin. & tūc ſecus in illa, q̄ eſt de ꝑterito: in verbo, aſr. gl.in effectu vult, ꝙ maior ſit defectus ꝯdōnis de ꝑterito falſę, q̄a facit hēri disꝑōnem ꝓ non ſcripta, q̄ de futuro deficiētis, q̄a facit eā hēri ꝓ caduca, & primus defectus eſt maior, q̄ ſcđus, qđ paret, qñ legatū eſt ꝓ nō ſcripto, ēt onus ſibi adiunctū eſt ꝓ nō ſcripto, nō ſic qñ eſt caducū, q̄a non ꝑpea onus eſt caducum, immo eū eodem onere remanet apud grauatum, ut l.i.§.in primo.& §.pro ſecundo.C.de cad.tol.No.iſtam gl. ex qua Bal.extraxit verba ſua in ſummando l.eum in ſecūdo. de inu.reſt. ut ibi dixi.¶ In gl.ibi, ſed quid ſi īſtitui, iſta qō nō debuit formari, q̄a eſt de tex.iſtius l.in fi.¶ In fi.gl.ibi, (ſed arg.ꝯ) ꝑ quā vr̄ vitiari inſtō non aſcriptis partibus, ſed dic, ꝙ ibi loquitur in contractibus, qui non ſunt ita fauorabiles, ſicut inſtitutio ſ'm Dyn.

1 *Non poſſum inſtituere ſeruum alienum cum libertate, quam ſibi dare non poſſum in præiudicium domini.*

1 **L.Seruus.** †Non ſummat̄.in prin.iſtius l.ibi.(īſtitui pt.) immo dēt, quia non poſſum reſtituere ſeruū alienum cum libertate, q̄ ſibi dare non poſſum in ꝑiudicium domini, acquireretur ergo iſta hæreditas dño, ſi erat in totum alienus, & ſi erat cōis inter teſtōrem, & alium, acquirit̄ ſocio, ut l.verum.§.ſi cōi ſeruo.ſ̄.pro ſocio. Seruum autem propriū non poteram inſtituere hoc iure ſine libertate, hodie ſic, & cenſetur inſtitutus cum libertate, ut C.eod.l.quidam.

1 *Quando ſunt duo, quorum alterum ſine altero dari non poteſt, conditio appoſita in uno ſuſpendit etiam alterum.*

1 **§.Si ſeruum.** †Qñ ſunt duo, quorū alterū ſine altero dari non pōt, ꝯdō appoſita in uno ſuſpendit ēt alterum.h.d.¶ In tex.ibi, purè.i.ſimpliciter, quo caſu te ideor purè inſtituere, niſi ſit aliqd, ꝑp qđ ſuſpendat̄, ut hic patet, nā ēt tunc tacitè uideor uoluiſſe eam ſuſpendi, ſed ſi dicerem expreſsè, inſtituo ſeruum meum purè, & relinquo libertatē ſub ꝯdōne, tunc uitiaret inſtitutio iure iſto, q̄a ceſſat ꝑſumptio, de qua ſupra, poſtq̄ expreſsè dixi, & quia uideor uoluiſſe incompatibilia, ꝙ ſit hrs, antequam liber, & ſic non eſſet cui acquireretur hæreditas, ad hoc ī.de leg.j.l.ſi poſt mortem. & quod ibi no.in prin.¶ Sed op.ꝙ non differatur hæc inſtitutio in euentum iſtius ꝯdōnis, ut ī.eo.l.qui filio.§.ſi quis.Sol.ibi teſtator alienauit ſeruum ſimpliciter inſtitutum, & cui reliquerat libertatē ſub ꝯdōne, vnde vr̄ reuocaſſe relictum libertatis, non inſtōnem: ideo adibit iuſſu noui domini, & hoc uult glo. & bene.Item adhuc opp.ꝙ poſtquam inſtō fuit ſimpliciter facta, cenſetur facta cum libertate, ut l.cum quidam.C.de neceſſer.Sol.verum eſt, ſi non fuiſſet relicta libertas ſub ꝯdōne, q̄a tunc ceſſat tacita uoluntas, cū habeamus expreſſam, & ſic nō erit liber ante aduentū ꝯdōnis, ut in iſto §. qui nō corrigit̄ per illam l.& hoc ēt uult gl.& bene ſecundum ſecundam lect.

1 *Inſtitutus ſub conditione, ſi cohæres erit hæres, non poteſt adire, niſi cohæres prius adeat.*

2 *Caſus, in quo hæredes ſimul adire non poſſunt.*
Non dicitur quis hæres, antequam adeat.

3 *Si inſtituo te hæredem, ſi Titius erit hæres Seij, & Seius inſtituit Titium, & deceſſit, requiritur, ꝙ Titius adeat, ut uideatur impleta conditio.*

1 **§.Si quis.** †Inſtitutus ſub conditione, ſi cohæreserit hęres, non pōt adire, niſi cohæres prius adeat, hoc dicit. Et ſic nota caſum, in quo ſimul adire non pñt, aliqñ aūt non niſi ſimul, ut l.pe.ſ̄.de inuiſt.teſt.in fi. & ī.l.prox. poſt

2 prin.¶ No.ēt, ꝙ non dr̄ quis hæres, anteq̄ adeat. videbatur ꝯtrium, ꝙ eo ipſo, ꝙ eſt ſcriptus, uel nuncupatus hæres, poſſet dici hæres, cuius ꝯtrium probat iſta litera: tene menti, ſed hoc fortè iō eſt, q̄a teſtōr non ſenſit hoc mō, cum Titiū iam inſtituiſſet, & nihilominus appoſuit cōditionem de futuro, ſed poſſet

3 eſſe talis caſus, in quo uerba illo mō aſſumerent̄. † Sed pone, inſtituo te hæredē, ſi Titius erit hrs Seij, Seius inſtituit Titiū, & deceſſit, an eo ipſo videat̄ impleta ꝯdō, an requirit̄, ꝙ Titius adeat? puto hanc vltimā partē veriorē ꝑ iſtum tex. tene menti.

1 *Hæres quis de neceſſario uoluntarius efficitur ex cā de nouo ſuperueniente.*

2 *Qui ſemel eſt hæres non poteſt deſinere eſſe hæres, niſi mediante legis diſpoſitione Seruus tunc efficitur neceſſarius hæres domino, quando ab ipſo cōſequitur hæreditatem, & etiam libertatem.*

1 **§.Qui.** † Ex cā de nouo ſuperueniente ille, qui effectus erat neceſſarius hæres, pōt effici uoluntarius, nō ꝙ deſinat eſſe hrs ipſo iure, ēt ſi repudiet, quantum ad nomē, licèt deſinat eſſe in effectu quantum ad commoda, & incommoda, & poterit repudiare. h.d. ſ'm primum intel.gl. Vel dic, ꝙ debent eſſe ipſo iure, ſi repudiat, ſed ſi non repudiat, non, & ex iuſta cā de nouo ſupueniente acquirit ptātē repudiandi, q̄ prius non habebat ſ'm lect.glo. q̄ aliqui tenēt, & fortè melior

2 eſt.† Nec ob.ꝙ q ſemel eſt hrs non pōt deſinere eſſe hrs, qđ verū eſt, niſi mediante l.diſpōne, vt no.in l.an ſubſtōne.ī.de vulg. & pup. Et ꝑmitte, ꝙ tunc ſeruus efficit̄ neceſſarius hæres dño, qñ ab ipſo conſequit̄ hæreditatem, & etiam libertatem. In caſu autē huius §. licèt iſte hæres eſſet dominus iſtius ſerui, quē ipſe inſtituit, & ſic ſeruus ab eo habebat hæreditatem, tamen quia hæres erat grauatus a primo teſtatore de dando ſibi libertatē ſub conditione, videbatur, ꝙ iſte ſeruus non efficeret̄ neceſſarius hæres huic hæredi, quaſi ab ipſo non haberet libertatem ſed a primo teſtatore, contrarium tamen eſt, quia pendente conditione habuit ab ipſo hærede, ſed ea exiſtente deſinit habere ab hærede, & cenſetur habere a primo teſtatore, iuxta ea, quæ habentur in ſimili in l.fundo. ī.ad l.Fal.& ideo deſinit eſſe neceſſarius hæres, & poteſt repudiare hæreditatem hæredis, vel eam retinere, prout ſibi placet, quod prius non erat.

1 *Qui effectus eſt neceſſarius hæres impuberi, licèt poſtea mutet familiam ante aperturam tabularum dando ſe alteri in arrogationem, non deſinit eſſe neceſſarius.*

2 *Hoc iure clauſis tabulis, non poterat extraneus effici hæres per ſuam aditionem, hodie ſic.*

3 *Suus hæres, an ratione ſuitatis tranſmittat hæreditatem ad quoſcunque hæredes, etiam ſi aliter ſe non immiſcuit.*

1 **§.Aperturæ.** †Qui effectus eſt neceſſarius hæres impuberi, licèt poſtea mutet familiam añ aperturam tabularū dando ſe alteri in arrogationem, nō deſinit eſſe neceſſarius.h.d.ſecundum ueram lect.quā ſenſit glo.in 3.lect.in uerſi.uel ſ'm hunc caſum, & etiam in ſexta, q̄ ponitur in fi.glo.per quam illa tertia ſuppletur, vel ſ'm iſtam. Nec ob.l.ſub ꝯdōne.ſ̄.de lib. & poſth. timore cuius facta eſt tota iſta gl. quia ibi dedit ſe in arrogationem alteri, antequam eſſet effectus neceſſarius hæres, quia erat inſtitutus ſub ꝯdōne poteſtatiua, qua pendente non eſt adhuc neceſſarius, vt ēt patet ī.l.proxi.poſt prin. & ipſe ea pendente dedit ſe alteri in arrogationē & poſtea extitit ꝯdō, certè non efficitur neceſſarius, quia tempore, quo deferī hæreditas, reperitur in aliena familia, hic vero iā erat effectus neceſſarius, quia pupillus, cui erat ſubſtitutus, iā erat mortuus, antequā ſe daret in arrogationē, & licèt tabulæ nō eſſent adhuc apertæ, iſtud tñ nō impediebat ipſum effici

2 neceſſariū per hāc l. licèt ex̄neus †hoc iure clauſis tabulis non poſſet hrs effici ꝑ ſuā aditionē, hodie ſecus, ut C. de cad.tol.§. in nouiſſimo.in hoc ſtat ſubſtantia huius §. Et præmitte id, qđ hr̄ in l.ſed ſi plures.§.quos poſſum.ī.de vulg.& pup.acquiritur ergo iſta hęreditas arrogatori. Et ſecundum iſtam lect. debet punctari poſt uerbum, defuncto filio. quia debet poni, ꝙ iſte filius ſubſtitutus impuberi dedit ſe in arrogationem alteri, mortuo iā filio impubere, & ſic poſtq̄ erat effectus neceſſarius hęres impuberis, vnde per hoc non deſinit eſſe. Vt aūt intelligas gl.magnam, debes aduertere, ꝙ prima facie vr̄ ponere ſex lec. ſed reducuntur ad duas principales. Prima eſt, ꝙ inſtitui filium impuberē, cui ſubſtitui extraneum pupillariter. dr̄ hic, ꝙ ſi poſtea iſtum extraneū adopto, cum reperitur in poteſtate mea tp̄e mortis meæ, ſicut efficit̄ mihi neceſſarius hrs, ſi ipſum inſtitui, ita & mortuo impubere efficeretur neceſſarius impuberi, ꝑ regulā l.ſed ſi plures §.quos poſſum.de vulg.& pup. Nec bēt obſtare, ꝙ tp̄e teſtamenti non erat in poteſtate mea quantum

ad hæ-

ad hęreditatem impuberis,ſicut nec quantum ad hęreditatem meam,vt ſ.de iniu.teſtam.l.antepe.& l.filio.§.fi.de lib.& poſth. Nec ob.eo. ti.l.ſub ꝯdône,q̃a ibi poſt mortem meã mutauit ſtatum,hic in vita ſ̃m gl. tu dic melius,quod ibi in filio meo inſtituto,qui poſt mortem meam dedit ſe in arrogationem alteri, dic in extraneo, q̃ dedit ſe in arrogationem mihi, vñ nihil hẽt cõe cum iſto caſu. Iſta lec.eſt vera in ſe, tamen non conuenit literæ,dum dicit(aperturæ ta.dilatio &c.) q̃a nihil faceret hoc ad propoſitum,& gl.hic fatet.Scđa lec.eſt, ꝙ loquat̃ in duob filijs vno impubere, alio pubere inſtitutis, & pubes fuit ſubſtitutus impuberi poſt mortem meam:iſte pubes dedit ſe alteri in arrogationem: vtrum erat neceſſarius hæres impuberi. certè hoc poteſt contingere duob.mod.ſ.ꝙ dederit ſe ante mortem impuberis,& ſic antequam eſſet effectus hæres neceſſarius ſibi, & iſta eſt 2.lect.in ordine gl.& dr̃,ꝙ ſic in tex. Sed ꝯ͂ de l. ſub ꝯdône.de lib.& poſth. pp illud contrarium gl. ſuppler ad tex. ꝙ intelligat̃,ſi poſtea.i.tempore,quo morit̃, impubes repenat̃ emãcipatus,& ſic extra alienam familiã, alias haberet locũ illa l. q̃a non eſſet neceſſarium. No.ergo limitationem ad illam,q̃a non nocet mutatio ſtatus medio tempore contingens.ſ.ſi tp̃e delatæ hæreditatis reperit̃ in integro ſtatu,vt ĩ.eo.l. ſed ſi ſub ꝯdône.§.ſolemus.& cum iſta lect.& his q̃ dixi,concordat 3.lect.glo. in ver.(item pôt poni)vſque ad ver.(vel dic.)Sed reperio Iac.de Are,dicentem,ꝙ etiam ſi non reperit̃ emancipatus.adhuc.efficit̃ neceſſarius hæres impuberi.nec ob.l. ſub conditione. quia hic loquit̃ in filio pubere,q̃ erat inſtitutus in hr̃ditate paterna, puta in dimidia,& iam erat effectus hæres neceſſarius p̃ri in illa dimidia, vnde in conſequentiam efficitur etiam neceſſarius impuberi, licèt ſe reperiret̃ in aliena familia tp̃e,quo hæreditas illius impuberis ſibi deferẽ,p l.quidam eulogio.C.de iur. delib. q̃a nõ pôt recuſare pupillarem,poſtq̃ hẽt paternam,& ita ĩtelligẽ iſtũ tex.ſed ſecutiot eſt intellectus glo. Alio modo pôt contingere,ꝙ dedit ſe in arrogationem alteri poſt mortem teſtõris & etiam poſt mortem impuberis,& ſic poſtquam erat effectus neceſſarius vtrique,certè non deſinit eſſe neceſſarius. Et ſi dicamus quomodo potuit fieri neceſſarius,ſi tabulæ pupillares,nõ erant adhuc apertæ.Reſpon.ꝙ licèt ex̃neus non poſſet iſto iure effici, q̃m debebat eſſe certus de ſua inſtitutione, & ante aperturam non poterat eſſe certus neceſſarius, tamen quia efficiebat̃ hæres,p l.bñ poterat effici, quia lex erat certa de eo, qđ erat certum in rerum nã, nec requirebat̃ voluntas illius neceſſarij,& hoc vult glo.in fi.vbi ponit 6.lect. quæ eſt potius declaratio tertiæ,q̃ lect. noua. & ſ̃m iſtam poſui caſum, & ſummariũ

2 & nunc verba tex.congruè ſtant.†Et no.vnum verbum, quod gl.ponit in fi.ꝙ ſuus hæres tranſmittit hæreditatem ratione ſuitatis,ẽt ſi aliter ſe non immiſcuit. ſupple ad quoſcunque hære-

a des etiam ignorans,& iſta eſt communis[a] opi.Doct.licèt gl. cõmuniter fuerint in contraria opi.vt no.in l.3.& l.ſi infami.C.de iur.delib.ſimilem gl.habes ĩ.l.prox.§. Marcellus. quæ incipit trãſmittit ad ſuos hr̃des &c.ſed cõiter gl.dicũt ꝯ͂riũ.¶ Eſt & 4. lect.q̃ ponit̃ in verſic.poſſet ẽt.ſ̃m lo. vt intelligat̃,q̃ñ iſte filius pubes ſubſtitutus impubes fuerit emancipatus p teſtõrem, & ſic contingit mutatio ſtatus viuente teſtatore,& ſic nõ efficeret̃ neceſſarius hæres impuberi,ſicut nec teſtatori,& differt iſta prima,quia in primo extraneo fuit effectus ſuus, in iſta ecõuerſo de ſuo fuit effectus extrane[9].iſta lect.licèt ſit vera in ſe,nullo modo conuenit literæ, nec in princ.quia nihil ad propoſitum de apertura tabularum,nec in fin. quia litera loquit̃ affirmatiuè.ſ.forte hæredem & cætera,& iſta lectu. loquit̃ negatiuè. Ex prædictis collige diſtinctionem.quam Bar.hic ponit, licèt non benè declaret tex.nec gloſſ.

A D D I T I O.

a Et iſta communis. Adde eundem Pau. de Ca.ĩ.in l.prox.in §. Sed & ſi filio,col. 2.circa fi. Cur.

L E X IIII.

1 *Filius in poteſtate poteſt inſtitui ſua conditione poteſtatiua, ſed ſub caſuali, vel mixta non,licèt alij deſcendentes etiam ſub illa poſſint.*

2 *Præteritus quis dicatur.*

3 *Alterius natura eſt contratab.quæ datur patrono,quàm ſit illa, quæ datur filio reiecta conditione de legitima filij quid erit de reſiduo.*

4 *Si ſuus inſtitutus ſub conditione,ſi voluerit,quòd iſta conditio reijciatur, & qualiter videatur contingere grauamen.*

5 *Teſtamentum an ſit nullum,quaſi conditio non dicatur poteſtatiua,poſtquã filius niſus fuit implere,& non potuit.*

6 *Poſito,ꝙ non ſit nullum,an iſte filius erit excluſus ex eo,quòd non impleuit, an habeatur pro implente.*

7 *Teſtamentum in quo filius eſt inſtitutus ſub conditione caſuali vel mixta, & in eius defectum non eſt exhæredatus tunc eſt nullum, quando ipſe declarat voluntatem ſuam,ꝙ vult eſſe nullum, aliàs interim pendet.*

8 *Si filius vult expectare euentum conditionis, & conditio eueniat,valet teſtamentum.*

1 SVus quoque. †Filius in poteſtate poteſt inſtitui ſub conditione p̃tãtiua ſed ſub caſuali vel mixta non, licèt alij deſcendentes ẽt ſub illa poſſint.hoc.i.Et ſi conditionem poteſtatiuam nõ adimplet,excludit̃ ab hæreditate,& ẽt a iure dicendi nullum, & ſic non facit patrem inteſtatum, ideo ipſo non expectato poterit cohæres adire pro parte ſua, qđ non eſſet, ſi faceret eum inteſtatum.hoc ſecundo.Et an ſit poteſtatiua,vel non,cõſiſtit in facto,q̃a vna,& ea.ꝯdô pôt dici poteſtatiua,ſi de facili pôt impleri,& non poteſtatiua, ſi non pôt de facili impleri. hoc 3. & vlt. vſque ad §.ſed ſi filio.Diuide in tres partes in ſummario. Secunda ibi(ſed verum.)Tertia ibi(puto)& declara plenè, vt dixi in l. ſi p̃r.C.de inſti.& ſubſti.¶ In tex.ibi(ſummotum eſſe)ſupple ab hr̃ditate.ſi hẽt cohæredem,vel ſubſtitutum, ad quos perueniat portio,in qua fuit inſtitutus,& ẽt a iure rumpendi,q̃a licèt defecta ſit conditio,non poterit tanquam prætetitus dicere teſtamentũ nullum,quaſi p̃teritus,poſtq̃ ſemel fuit inſtitutus, licèt ſub ꝯdône,q̃a cum eſſet poteſtatiua, & ſic fuit in ſua p̃tãte implere,perinde eſt,ac ſi fuiſſet purè ĩſtitutus,vt ĩ.ſi q̃s omiſ.cau.teſt.l.1.§.qui ſub ꝯdône.non ergo facit patrem inteſtatum,vt in fi.iſtius ſecundæ partis.ex hoc ſequit̃,ꝙ cohæres non hẽt neceſſe ipſum expectare,vt in ver.ſeq.& iõ,ſed ſi faceret eũ inteſtatũ bñ haberet neceſſe ipſum expectare, quia ex teſtamento, quod ſperat̃ rũpi rõne p̃teritionis, non defertur hæreditas, nec pôt adimi,vt l.p̃r.ſ.de inoſ.teſt.in tertia parte ibi(ſi Titio x. dederit)iſta ꝯdô dr̃ mixta,q̃a pẽdet ex facto implentis, & alterius, vt l.cũ ita dat̃ de condi.& dem.ſed ſi quantitas eſt modica, & ille ſit p̃ſens,q̃a facile pôt impleri, cum veriſimile ſit illum debere recipere,hẽ p poteſtatiua,& ita dẽr intelligi iſte tex.& no.Bar.in l.in teſtõ.ĩ.de condi.& demõ.Si autẽ filius non haberet cohæredem,vel ſubſtitutum,& non impleret condõnẽ poteſtatiuã, tunc hæreditas deuoluit̃ ad cauſam inteſtati,& ſi erat talis cõditio, quę vltimo vitę ſpiritu poterat impleri,ſimiliter filius remanet excluſus a cã ĩteſtati,& deuoluit̃ ad alios poſt eius mortẽ,vt ĩ.in §.ſed ſi filio. ſed ſi nõ poterat impleri, deuoluitur ad ipſummet,q̃ reperit ſe p̃cedere ĩ cã inteſtati omnes alios, ĩ mortis articulo,vt l.ſi filius hæres.de lib.& poſt. Hẽt aũt locum iſta l.in filio in p̃tãte;emancipatus vero pôt inſtitui ſub quacunq. ꝯdône,& ea pẽdẽte pôt petere ſ̃m tab.iõ excludit̃ a ꝯ͂tabul. vt l.2.§ ſi ſub conditione.de ſecun.tab.& in l.ſub conditione.cod: ti.Item ꝯdô poteſtatiua, ſi eſt turpis,hẽ pro non poteſtatiua, & ſic reddit teſtamentum nullum,vt ĩ.de cond.inſt.l.filius.hodie omnis conditio reijcit̃ de legitima p l.q̃m in prioribus. & ſi eſſet caſualis,vel mixta,non reddit teſtm̃ nullũ & hoc voluit glo. in prin.quæ incipit,eſt enim,ſ̃m qđ Bar.intelligit,& eam ſequitur per l.ſcimus.§.cum autem.C.de inoffi. teſtamen.ſed alij añ Bar.tenuerunt contrarium,quia q̃ñ teſtamentum eſſet nullũ, nihil corrigit̃ per iura codicis,vt patet in l. omnimodo. ſed ſolũ q̃ñ ſubijciat̃ querelæ,& hoc q̃ñ erat inſtitutus ſub condône poteſtatiua, q̃ non reddebat nullũ, ſed inferebat grauamen.pro iſta opin.vr̃ optimè facere tex.in l.etiã.§.ſi patronus.de bo. lib. Nam legitima patroni olim ſe habebat ad ſimilitudinem illius, q̃ debet̃ hodie filio,q̃a ſicut de legitima filij reijcit̃ hodie grauamen,ita & olim de legitima patroni,vt l.cum patronus. de leg 2.& ſicut hodie in legitima filij,agit̃ ad ſupplementum,vt l.omnimodo.ita olim in legitima patroni agebat̃,ut l. ſiue §.excludit̃. de iure patro.& tñ habemus,ꝙ ſi patronus erat inſtitutus ĩ legitima ſub conditione caſuali,vel mixta, iſtud grauamen nõ reijciebat̃ quantum ad hoc,vt non haberet contratabu. immo habebat,ac ſi fuiſſet omnino præteritus,hoc p̃bat̃, ſi benè inſpiciat̃ in l.etiam.§.ſi patronus.ĩ.de bo.lib.ſed ſi fuiſſet poteſtatiua,reijciebat̃,ſicut aliud onus fideicommiſſi,& non hẽbat ꝯtratab.vt d.l.cum patronus.eodem modo videt̃, quòd de legitima filij nõ reijciat̃,ſed poſſet dicere nullum. ac ſi eſſet omnino præteritus.tamen quicquid ſit communiter tenetur opin.Bar. per illum §.quẽ allegat,cui male poteſt reſponderi,licèt Bald. omnino conet̃ reſpondere, ſed ſuæ reſponſiones ſunt potius

2 verbales, quã reales. Dicit ergo Bal. in effectu, †ꝙ q̃ñ in lẽima neceſſarius eſt titulus inſtitutionis, vt erat olim iſto iure, & ẽt hodie iure Authenticorum.ꝯdô cãlis,vel mixta reijcit̃, quia nõ iterim eſt proprie præteritus. Nam pręteritus dicit̃ ille,qui non eſt inſtitutus,nec exhæredatus,vt l.pen.C.de fideicom.& l.1.circa princ.ĩ.de ꝯ͂tab.& ſic tũc proprie eſt p̃teritus,q̃ñ requirit̃ inſtõ & defectũ p̃teritionis lex non ſupplet,vt l. omnimodo. ver. ſi verò p̃terierit.ſed q̃ñ non req̃rit̃ titulus inſtõnis, vt erat iure codicis Iuſtiniani,vbi ſufficiebat relinquere quoquo relicti titulo,vt d.l. oĩmodo.tunc ꝯditio caſualis, vel mixta reijcit̃ de relicto lẽimæ,vt d.l.cũ aũt,q̃a interim non pôt dici proprie p̃terit', poſtq̃ titulus inſtõnis non requirit̃,cum ut dixi, ille dicat̃ pręteritus,qui non eſt inſtitutus,nec exhæredatus.Br̃, vt dixi iſta sũt verba ad Corinthios,& ſine ſapore,& ꝯtra illam l.omnimodo. ver.ſi verò præterierit. quia ibi non requirebat̃ titulus inſtitutionis.

tionis. & tñ cadit p̄teritio, nõ dico, ꝙ ille dr̄ p̄teritus, cui nõ eſt
relictum eo modo quo relinqui dẽt, nec etiam eſt exhæredat⁹,
qñ ergo requiritur inſtõnis titulus, ille dr̄ præteritus, qui non
eſt inſtitutus, nec exhæredatus, ſed qñ ſufficit titulus legati, vel
fideicõmiſſi, ille dr̄ p̄teritus, cui ius fideicõmiſſi, vel legati non
eſt relictum, nec eſt etiam exhæredatus: ſed pẽdente ꝯdõne ca
ſuali, vel mixta, non dr̄ relictũ iure legati, vel fideicommiſſi, ſed
nec dr̄ inſtitutus, ergo dr̄ præteritus, & tamen illa l. ſcimus. §.
cũ aũt diſpenſat aduerſus iſtum defectum, vt teſtm̃ non ſit nul
lum, ſed remoueat̃ iſta condõ de legitima, & ſic habeat̃ pro pu-
rè relicta, ſed qñ eſſet commoda p̄teritio, q̃a nullo modo eſſet
relictum, tunc aduerſus iſtum defectum lex non diſpenſat,
& ita dẽt intelligi l. omnimodo. §. ſi verò p̄terierit. Aduertendũ
tamen diligenter, ꝙ talis conditio non reijcit̃ per l. quoniam in
p̄rioribus. ſed per illum §. cum autem. per quem illa l. ſupplet̃, ſi
benè conſideret̃ ille tex. & ſic opin. antiquorum, qui fuerũt añ
Bar. poteſt ſaluari, vt per illam l. non reijciat̃ conditio poteſtati
ua, quæ affert grauamen, ſed per §. cum autem. hoc extendit ẽt
ad caſualem, de quo erat dubium añ illũ §. & ſic opi. Bar. eſt ve-
ra. reſpondet̃ ad opi. q̃ ſ. fecit de legitima patroni, de qua nõ reij-
ciebat olim condõ caſualis, licèt eſſet eiuſdem conditionis, cu-
ius eſt hodie legitima filij, quantum ad remotionem grauami-
nis, ſed an illud corrigat̃ per §. cum autem. nõ audeo hoc aſſere-
re, q̃a magis eſt debita legitima filij, ideo magis priuilegiata, vt
no. in l. ſi quis legatum. de fal. & quia ſi non reijceret̃ de legiti-
ma filij, totum teſtamentum eſſet nullum, ſed licèt non reijciat̃
de legitima patroni non eſt nullum, ſed dat̃ contra tabu. per q̃
conſequit legitimam purè, & ſic in effectu cenſet̃ reijci, licèt ſi
3 eſſet alia conditio non daret̃ contra ta. † Alterius autem naturę
eſt contra tab. q̃ dat̃ patrono, q̃ ſit illa, quæ dat̃ filio, vt l. ſed cum
patrono, in pri. de bo. poſ. Sed quæro reiecta conditione de legi
tima quid erit de reſiduo, reſpondet̃, ſi non habebat ſubſtitutũ,
vel cohæredem, totum ſibi accreſcit, qm̃ in omnem euentum
eſt illud habiturus, ſiue deficiat condõ, ſiue non, ſed ſi haberet
cohæredem, vel ſubſtitutum, expectaret̃ euentus conditionis,
& ſi nõ exiſtat illud perueniet ad cohæredem, vel ſubſtitutum,
ſi autem exiſtat, accreſcet ſibi ſine noua aditione. ſicut ĩ eo vi-
demus, qui eſt inſtitutus partim purè, & partim ſub ꝯdõne. ĩ.
e. ti. l. liber homo. §. Titius ex le miſſe. & §. ſeq. & ita no. l. ſi pr̄. C.
4 de inſt. & ſubſt. per Cyn. † Item quæro quid ſi fuit inſtitutus fi-
lius ſub conditione ſi voluerit, videt̃, ꝙ iſta cõditio non reijciat̃,
q̃a non vr̄ contingere grauamen arg. ĩ. de vulg. & pupil. l. ex fa-
cto §. Lucius. Bal. determinat contrarium in l. omnimodo, q̃a
videt̃ tenere grauamen in hoc, & antequam declaret volunta-
tem ſuam, non eſt neceſſarius hæres, vt l. verba. ĩ. de condi. inſt.
& ĩ. eo. l. iam dubitari. & l. Cornelius. & ſic interim. Cornelius
non tranſmittit iure ſuitatis, vt l. ſi ita ſcriptum. § illi ſi volet. ĩ.
de le. j. & l. ſi ita ſcripſero. de ꝯd. & dem. ſed ſua intereſt trãſmitte
re, ergo reijcit̃ tanq̃ onus, illud eſt pulchrum dictum. Bar. etiam
format hic aliquas q̃ones, quas formauit Gul. de Cug. in l. ſan-
cimus. C. de inoffic. teſta. quæ ſunt quotidianæ, & ad eas ſemper
5 remittit̃, dic vt hic per eum, & Gul. plenius ibidem. ¶ † In gloſſ.
quæ incipit. (i. ſubmouendum. in fi.) tu aduerte, ꝙ duo ſunt vi-
denda. Primum an teſtamentum ſit nullum, quaſi illa condõ
non dicat̃ poteſtatiua, poſtquam fuit nixus implere. & non po-
tuit, & hic tene vltimam opi. gl. ꝙ non, ſi de ſui natura erat po-
teſtatiua, puta, fuit inſtitutus ſi daret x. Titio, & Titius mortuus
eſt ĩ. paucos dies anteq̃ commodè poſſet ſibi ſoluere, vel ſub
conditione, ſi manumitteret ſeruum propriũ, & ſeruus mortu⁹
eſt antequam eſſet in mora manumittendi, debemus ergo in-
ſpicere generalem naturam iſtarum conditionum, non caſum
6 aduentitium, vt l. ſi optio. & l. Iul. ĩ. qui & a quibus. † Scdõ vi-
dendum eſt, poſito, ꝙ nõ ſit nullum, verum iſte filius erit exclu-
ſus ex eo, ꝙ non impleuit, an autem habeat̃ pro implente, & p
hoc dicas, quòd ſi fuit impeditus caſu fortuito, habetur pro im
plente, quia conditio poteſtatiua deficiens per caſum non fa-
cit deficere relictum, vt l. quæ ſub conditione. in §. quot. ĩ. de ꝯ-
di. inſt. aut fuit impeditus facto tertij, & tunc ſi contra iſtũ ter-
tium põt habere regreſſum, quia iniuſtè impediuit, & eſt ſoluẽ
do, habet̃ conditio pro defecta, & eſt excluſus ab illa hæreditate
ſed habet regreſſum ꝯ illum, vt ſ. ad l. Aquiliam. l. inde Neratius.
§. j. Sed ſi iuſte fecit, vel non eſt ſoluendo, & ſic non põt habere
regreſſum, tunc ne patiat̃ damnum ſine culpa habetur condi-
tio pro impleta, vt l. ſi Titius ſtatuas. de condi. & demõ. & plene
no. eod. ti. l. in teſtamento. & in d. l. inde. Neratius. §. j. ſed quãdo
potuit implere, & neglexit tunc eſt excluſus ab illa hr̄ditate, vt
7 in iſto tex. ¶ † In gl. quæ incipit, (id eſt iacere poſſit) ibi (nã duas
hẽt vias, &c.) no. iſtam glo. ſingulariter, ꝙ tunc teſtamentum,
quo filius eſt inſtitutus ſub conditione caſuali, vel mixta, & in
eius defectum non eſt exhæredatus, eſt nullum, quando ipſe de
clarat voluntatem ſuam, quia vult eſſe nullũ, aliàs interim pẽ-
det, & iſto caſu poſſunt ſaluari glo. q̃ dicunt teſtamentũ, in quo
filius eſt præteritus, ita demum eſſe nullum, ſi filius vult dicere
nullum vt no. gl. in l. is qui. in prin. de leg. præſt. & l. ita tamen §.
quoties. in fin. gl. magnæ ad Treb. ſed quando eſſet omnino prę
teritus, quia nullo modo inſtitutus. tunc etiam ſi nõ dicat nul-
8 lũ, eſt nullũ, vt l. fin. ſ. de lib. & poſth. & ibi dixi. † Item no. ex iſta
gl. ꝙ ſi filius vult expectare euentum conditionis, & conditio
eueniat, valet teſtamen. Bal. intelligit etiam de iure ciuili, & ſi-
milis gloſſ. eſt in l. ſi pater. C. de inſt. & ſubſt. in fin. magnæ gloſſ.
Sed quando eſſet omnino præteritus, per approbationem filij
reconualeſceret ſolũ de iure prætorio, ſecundum communem
opi. no. in l. filio præterito. ¶ In gl. (vel dic) hæc iura quantũ ad
intellm̃ literæ, vt non referat ſe ad diuerſum caſum, ſed ad illũ,
qui ponit̃ in litera, quando eſt inſtitutus ſub conditione pote-
ſtatiua. Sed ſecundum præcedentem, referret ſe ad caſum di
uerſum iſte verſic. cum & patrem, ſcilicet quando ſub caſuali.
vel mixta, non hẽt ergo cohæres expectare, ꝙ filius impleat con
ditionem, vel non impleat, cum neutro caſu reddat patrem in
teſtatũ. ſi non implẽdo redderet p̄rem inteſtatũ hẽret neceſſe
expectare, ꝙ adimpleret, & añ nõ poſſet adire, vt in l. pen. ſ. de
iniuſt. teſt. hæc eſt notabilis l. & ſemper allegat̃. & multoties re-
peritur. & hoc eſt carotium huius materiæ per Doc. ideo cau-
ſam vide &c. Amen amen dico tibi. hodie mecum eris in Pa-
a radiſo.[a] dixit Ieſus. & antequam Gallus cantet,[b] ter me nega-
b bis. dixit Ieſus Petro, & poſtea Petrus recordatus verbi, quod
dixerat.

ADDITIONES.

a Hodie mecum eris in paradiſo. Adde tex. in cap. Baptiſmi vicem. de conſe. diſt. 4. originaliter. Lucæ. 26.

b Antequam Gallus cantet. Adde tex. in cap. imitare Petrum 6. qu. 1. originaliter Mat. h. 26.

---

1 *Subſtitutus vulgaris quando admittatur in defectum filij non implentis conditionem poteſtatiuam, quæ vltimo vitæ ſpiritu impleri poterat.*

2 *Subſtitutus põt petere, ꝙ aſſignetur filio inſtituto ſub conditione poteſtatiua terminus infra quem. condõnem impleat, vt ſi non impleat, ſtatim admittatur ſubſtitutus, ſicut quãdo eſſet aſſignatus terminus ab ipſo teſtatore*

3 *Quando eis aſſignatur terminus ad inſtantiam creditorum, tunc eo lapſo habetur. hæreditas pro adita.*

4 *Si filius inſtitutus ſub condõne poteſtatiua, quæ vltimo vitæ ſpiritu poterat impleri, non habeat cohæredem vel ſubſtitutum, & ipſe non vult implere condõnem, tamen vellet habere hæreditatem, quod remedium habeat.*

5 *Quod ſi conditio eſt mixta, vt ſi matrimonium contraxit cum Berta, & ipſe ingrederetur religionem.*

6 *Filius ratione ſuitatis an tranſmittat hæreditatem paternam ad ſuos, & quoſcunque hæredes etiam extraneos, & etiam ignorans.*

7 *Datio ſubſtituti vulgaris, quando impediat tranſmiſſionem, quæ fit ratione ſuitatis.*

8 *Si filius non impleuit conditionem infra tempus præfixum a teſtatore. non poteſt purgare moram infra paucos dies.*

§. Sed & ſi filio. Supra locutus eſt quando filius inſtitutus ſub conditione poteſtatiua habebat cohæredem. hic loquit̃, quando habebat ſubſtitutũ
vſque ad §. apud Iul. aliàs incipit Marcellus, & etiam in princ.
l. ſed ſi in conditione. poſtea in §. apud Iuli. quando nec cohære
dem, nec ſubſtitutum, & in prima parte loquit̃, quando ſub cõ-
ditione, quæ vltimo vitæ ſpiritu poterat impleri, in ſecunda tã
in illa, q̃ poterat impleri, q̃ in illa, q̃ non poterat. prin. verò l. ſeq.
q̃ incipit, ſed in ꝯdõne. ſimpliciter poteſt habere locũ in vtra-
que ꝯdõne, licèt loquat̃ in illa, quæ non poterat impleri, quia
1 in vtraque eſt ea ratio, & h. d. † Si filius non implet ꝯdõnem po-
teſtatiuam, q̃ vlti. vitæ ſpiritu impleri poterat, ſubſtitutus vul-
garis admittit̃ demum eo mortuo, nec eſt neceſſe, ꝙ in talem
defectum ſit exhæredatus, ſed ſi tp̃s eſſet appoſitum ad ꝯditio-
nem implendam, admitteret̃ ſubſtitutus lapſo illo tempore. Itẽ
ſi filius non habet ſubſtitutum, vel cohæredem, non implendo
conditionem deſtituit̃ teſtamentum, & deuoluit̃ hæreditas ad
cauſam inteſtati, & ſi erat talis conditio, quæ vltimo vitæ ſpiri-
tu nõ poterat impleri, ſtatim cum incipit mori, dr̄ deficere, & ip
ſe idẽ, q̃ adhuc viuit, & tenet primã cauſam inteſtati, efficit̃ ſuus
hæres ab inteſtato, & tranſmittit hr̄ditatẽ ad ſuos hæredes, ſed
ſi poterat impleri vltimo vitæ ſpiritu. non dr̄ defecta, quouſque
ſit perfectè mortuus, ideo tunc ipſe non efficit̃ hæres ab inteſta
to, ſed deuoluit̃ poſt eius mortẽ ad proximiores. h. d. iſte tex. cũ
2 glo. vſq. ad l. ſed in conditione. §. nepotes. ¶ † Circa §. ſed ſi filio,
quæro vtrum ſubſtitutus poſſit petere, quòd aſſignet̃ terminus
filio inſtituto ſub conditione poteſtatiua, infra quem condi-
tionem impleat, quod ſi non faceret, ſtatim admittit̃ ſubſtitu-
tus, ſicut quando eſſet aſſignatus terminus ab ipſo teſtatore, vt
l. ſed ſi in conditione. in princ. ad hoc vt ipſe non habeat expe-
ctare tm̃, quantum dicit̃, ſcilicet, vſq. ad mortem filij. Breuiter
dic

die ſic, vt ꝟ. de acq hære.l. quandiu.la grande,& ipſo lapſo habe
bitur conditio pro defecta,& hæreditas pro repudiata, ſicut ſi
fuiſſet inſtitutus purè,quia talis ꝯditio vr̄ reddere inſtitutionē
puram.poſtq̄ eſt in ſua ptāte implere,vt ꝟ.ſi quis omiſ.cau.teſta.
3 l.j.§ qui ſub cond.† ſed qñ aſſignatur terminus ad inſtantiā cre
ditorum,tunc ipſo lapſo hr̄ hæreditas pro adita, ſi erat inſtitut⁹
purè,quia ita intereſt creditorum, vt habeāt quem conueniāt,
ſed ſubſtituti intereſt,vt habeatur ꝓ repudiata,& lapſus termi-
ni dēt operari id,quod eſt fauorabilius ei, ad cuius inſtantiā eſt
aſſignatus,vt not.in le.quandiu.C.de iure delibe.l. fi. §.pen. ſed
ſi eſſet inſtitutus ſub conditione, non poſſet haberi ꝓ adita. ea
non impleta,ſed operaret̄ lapſus termini, ꝙ creditores poſſent
mitti in poſſeſſionem bonorum hæreditariorum, vt l. ſi q̄s ita
4 inſt.fuerit. ꝟ.eo.ti. ¶ †Circa §.Marcellus.alias incipit,apud Iul.
quæro,ſi filius inſtitutus ſub conditione poteſtatiua, quæ vlti.
vitæ ſpiritu poterat impleri,non habebat cohæredē, vel ſubſti-
tutū,& ipſe non vult implere conditionem.tū vellet habere hę
reditatem ab inteſtato,quod remedium hēt,ſi enim tacet,& nō
implet,& moriat,nec ipſe habebit, nec hæredes eius, ad quos
non fuit tranſmiſſa ex teſtamento,quia conditionem nō imple
uit,nec ab inteſtato,quia quouſque vixit,non fuit deuoluta ad
cām inteſtati,ſed venient alij propinquiores defuncto, q pñt eſ
ſe diuerſi ab hr̄dibus filij, vt patet in gl. ſup ver. puto, quæ inci-
pit,non.n.hæres.q̄ho ergo occurret ſibi,verum poterit in præ
ſentia notarij,& teſtium declarare animum ſuū, quòd nō vult
condōnem implere, ad hoc vt inſtitutio ſtatim euaneſcat.tanq̄
defecta conditione,& deuoluatur ad cauſam inteſtati?puto di-
cendum,ꝙ non,qa licèt ſic dixerit pōt penitere, & adhuc im-
plere,vt l.debeti.C.de fideicom.lib.& ſic non pōt dici ꝓp illud
defecta.vnde cum adhuc pendeat,ceſſat cā inteſtati quouſq. vi
5 uit,& pōt implere.† ſed ſi eſſet talis,q̄ poſſet deficere,vt ſi matri
moniū ꝯxerit cum Ber.licèt iſta ſit mixta, & ipſe ingrederetur
religionem,& ſic deficeret ſpes nubendi, vt in auth.cui relictū.
C.de indi.vidui fateor,ꝙ ſtatim ſuccederet cā inteſtati,& deuo
lueret̄ ad eum,licèt ſit religionem ingreſſus, & acquireret̄ mo-
naſterio,ſi hēt in communi,vt in l. Deo nobis.C.de Epi.& Cle.
6 ¶ Item no.vnam glo.q̄ incipit(tranſmittit)ad duo. Primo quia
tenet,ꝙ filius rōne ſuitatis tranſmittit hæreditatem paternā ad
ſuos hæredes:intellige quoſcunque etiam extraneos,& ēt igno
tans,qd̄ patet,quia loquit̄,qñ filius erat in articulo mortis.& ſic
non poterat eſſe,niſi ignorans. Idem tenet gl. in §. aperturæ cir
ca fi.s.e.licèt Doct. communiter teneant ꝯtrarium,ut ibi dixi.
7 †Item gl.iſta vr̄ velle,dum dicit,niſi habebat ſubſtitutum.,ꝙ da-
tio ſubſtituti vulgaris impedit tranſmiſſionem,quæ fit rōne ſui
tatis:certè ſi vera eſſet cōis opi.ꝙ per ſubſtitutionem talē tolle
ret exiſtētia hæredis, hoc eſſet clarum, ſed quia teneo ꝯtrariam
opi quæ eſt veriſſima,dico,ꝙ non impedit,quia hæres filij, q ve
nit ex iure trāſmiſſionis,& ex perſona filij, excludit ſubſtitutū,
ſicut ipſe filius,prout ēt determinant Docto.in hærede hs̄, ad
quem fuit tranſmiſſum ius deliberandi in l.j.ꝟ.de vulg. & pup.
quia non eſt minoris potētiæ tranſmiſſio iſta, q̄ ius deliberādi.
Nec obſt.iſta gl.quia loquitur,qñ filius fuit inſtitutus ſub cōdi
tione poteſtatiua,qua non impleta nō erat ſuus hæres ex teſtō
vt in l.ꝯditionibus pupillus.de condi.& dem.& ipſo moriente
anteq̄ impleat non deuoluitur hęreditas ad cauſam inteſtati,ſi
8 habebat ſubſtitutum,& hoc vult iſta gl. ¶ †Vltimo in princ.l.
ſeq.ſed & ſi in ꝯditione. quæritur, ſi filius impleuit conditionē
ꝟ.tempus præfixum a teſtatore, vtrum poſſit purgare moram
infra paucos dies,ad hoc,vt ſubſtitutum excludat⁹ vr̄, ꝙ ſic,per
l.Ita quis.§.Seia de verb.obl.Contrarium dic per l. Thais ancil-
la §. inter. infra de fideicom. lib.& per l.ſi de poſſeſſione. C.de
tranſac.nam ad actionem conſequendam de nouo, ſeu aliud
ius non habet locum purgatio moræ poſt tempus, ſed ad iam
quæſitam conſeruandam ſic,vt in d.§. Seia & etiam ad euitan-
dum pœnam,vel intereſſe iuxta materiam l.& ſi poſt tres.ſi qa
cautio.Pau.de Ca.optimè tractauit materiam.

LEX VI.

L.Sed & ſi conditioni.

§.Nepotes. †Glo.intelligit iſtum tex.quando tēpore
teſti nepos præcedebatur a filio,quo caſu
poterat omnino præteriri,vt l.Gallus.§. in omnibus. de libe.&
poſth.fortius inſtitui ſub cōditione caſuali, vel mixta, ſed ſi nō
pręcedebat tempore teſtamenti,ſicut non poterat oīno præte-
riri,ita nec ſub tali conditione inſtitui,ſicut nec filius,& iſta vr̄
communis opi.Docto.Alij,quos gl.recitat in fi. tenent,ꝙ licèt
non poſſit omnino ꝑteriri dicto caſu,vt patet ī l. poſthumorū,
de iniu.teſt.benè pōt inſtitui ſub conditione caſuali,vel mixta,
& ꝙ in hoc filius primi gradus ſit melioris cōditionis, q̄ nepos,
ſicut & alibi l.iubemus.C.ad Treb.& de hoc vr̄ tex. cui non vr

poſſe dari congruum reſpōſum in l.quam gl.allegat. ꝟ. de ſuis.
& legi.l.1.§.ſciendum. pro quo etiam facit id,quod dixi in l.Gal
lus §.nunc de l.& Doct.Papienſes conſueuerunt iſtam tenere,
vt qui plurimum conātur defendere opi.reprobatas,& appro-
batas infringere.

1 *Hæreditas habilis,quòd tria requirat tempora ad hoc,vt valeat inſtitutio, ſcilicet tempus teſtamenti,mortis,& aditionis.*
2 *Inhabilitas medio tempore ſuperueniens poſt teſtamentum ſi fuit ex toto, annihilatus ſtatus inſtituti, annihilat inſtitutionem.*

1 §.Solemus. † In tex. ibi media tempora. q̄ ſunt duo,
ſcilicet inter teſtm̄, & mortem,item inter
mortem,& aditionem hæreditatis,ſi ergo reperit̄ habilis,hæres
inſtitutus tribus temporibus.ſ.teſtamenti,mortis,& aditionis,
valet inſtitutio,& poteſt adire. licèt illis duob.temporib.fuerit
effectus inhabilis,in inhabilitas ceſſauit.hæc vera,qñ fuit inſti-
tutus purè,ſi aūt ſub conditione, tunc non inſpicit̄ tp̄s mortis,
ſi ꝯdō tunc adhuc non extiterat, ſed inſpicit̄ tp̄s exiſtentis con-
ditionis vnà cum tp̄e teſtamenti, & aditionis, vt no. in l.ſi alie-
2 nū.§.in extneis. ꝟ.eo.¶ †Item intelligo iſtum tex. qñ inhabilitas
medio tempore ſuperueniens non annihilauit ex toto ſtatū in
ſtituti, vt ſi fuit deportatus,quia licèt perdat ciuitatem, & ſic
annihilet̄ de iur. ciu.retinet tn̄ libertatē,& ſic nō annihilat̄ de iu
re gentium,ſed ſi fuit ex toto annihilatus,vt ſi fuit damnatus in
metallum,q ꝑdit ēt libertatē,tūc annihilaret̄ inſtitutio,qa licèt
poſtea ceſſaret inhabilitas,cenſeret̄ nouus hō,qui nunq̄ fuit in-
ſtitutus,nō ſic in caſu ꝑcedenti,& hoc probat̄ in l.intercedit. in
fi. ꝟ. de ꝯd.& dem. & adde qd̄ no.Bar. in l.j.in fi. de ꝯtrab. & facit
ad iſtā diſtinctionē l. res vxoris.C. de dona. inter virum, & vxo.

1 *Inſtitutio facta de proprio ſeruo teſtatoris an de iure veteri valebat, & qd de iure nouo*
2 *Quando res peruenit ad caſum,vel ſtatum, à quo non potuit incipere ante ipſius perfectionem,& in eo perſeuerat,vitiatur diſpoſitio, & nu 3.*

§.Seruus alienus. In iſto §. ponit̄ vnum exemplū
de eo,quod dicit̄ ſupra proxi. §.
de inhabilitate ſuperueniente poſt teſtamentum medio tem-
1 pore,& poſtea ceſſante,ꝙ non vitiat inſtitutionem.† Et ꝑmitte,
ꝙ iſto iure non valebat inſtitutio facta de proprio ſeruo teſta-
toris,niſi eſſet relicta ſibi expreſſe libertas,licèt ſecus in ſeruo ex
tranei,vt ſ.eodem.l.ſeruus.in princi. hodie verò valet,etiam in
proprio,hic autē tp̄e teſtamenti ſeruus erat alienus,& fuit inſti
tutus ſine libertate,& ſub conditione , & ſic valebat inſtitutio
poſt mortē teſtōris, & pendente conditione fuit effectus hædi-
tarius,quia dn̄s illius ipſum tradidit cuidam ſeruo hæreditario
ex cā habili ad transferendum dominium, & ſic videbat̄ effe-
ctus ipſius teſtatoris,quia hæreditas iacens repręſentat perſonā
defuncti:videbat̄ ergo ex hoc vitiari inſtitutionem, cum repe-
tiat ſe inſtitutum ſine libertate,tamen Iuriſconſultus dicit,ꝙ ſi
añ euentum ꝯdōnis deſiit eſſe hæreditarius , qa fuit vſucapius
a quodam tertio,& poſtea conditio exiſtat,inſtitutio non eſt vi
tiata,quia ſufficit,ꝙ nec tempore teſtamenti, nec conditionis
exiſtētis.nec aditionis repetiat ſe ſeruum teſtōris,& illa tēpora
tm̄ ſunt attendenda,non medium tempus,quo pendebat con-
ditio,vt ſ.proxim.§. adibit ergo hæreditatem iuſſu noui domini
vſucapientis,ſed ſi primus dominus non deſiiſſet eſſe dominus
2 adiret iuſſu illius,& illi quæreret. ¶ †Pro declaratione gl.oppo.
ꝙ iſta inſtitutio ſit vitiata ſtatim,ꝙ eſt effectus hæreditarius, &
ꝓ ꝯn̄s fingitur teſtatoris,quia qñ res peruenit ad caſum,vel ſta-
tum,a quo non potuit incipere ante ipſius perfectionem, vitia
tur diſpoſitio,iuxta ea,q̄ habent̄ in l. pluribus.§.ſi placet.de ver.
ob.& ꝟ.ad l. Fal.l. verbis. ſed hic eſt huiuſmodi ; quia inſtitutio
non erat adhuc perfecta. poſtq̄ pendebat ꝯdō, ꝓp hoc gloſſ. di-
cit,ꝙ iſtud poſſet procedere, ſi iſte fuiſſet inſtitutus purè, vel ſub
tali ꝯdōne,ſub qua ſeruus proprius nō potuiſſet inſtitui, vt eſt
iſta,ſi liber erit. ꝟ.de condi.& ind.l.ſeruus alienus.cum l. ſeq.ſed
hic fuit inſtitutus nō pure,ſed ſub ꝯdōne,ſub qua poterat inſti-
tui,& loquit̄ gl.per verbū,forte,ſed non benè,nā ēt ſi pure fuiſ-
ſet inſtitutus, deinde effectus teſtatoris,& poſtea ante mortem
eius deſiiſſet eſſe,locum haberet quod hic dicit̄ per §. præcedē
tem,non ob.ꝯtrium,quia procedit,quando peruenit ad caſum ,
a quo nō poteſt incipere,ſupple & in eo perſeuerat, & reperit̄
eſſe tempore vltimæ perfectionis,tunc bene vitiatur diſpoſitio,
ſed hic non perſeuerauit,nec reperitur eſſe tempore conditio-
nis exiſtentis, quo inſtitutio perficitur.

1 *Ad hoc,vt ſeruus inſtitutus efficiatur neceſſarius ſufficit,quòd tempore mortis teſtatoris ſit inſolidum ipſius,licèt tempore teſtamenti non fuerit.*
2 *Seruum omnino alienum,licèt non poſſum inſtituere cum libertate, tamen communem inter me, & alium benè poſſum.*

§. Si ſeruum communem. †Ad hoc, vt ſeruus inſtitutus efficiat neceſſarius, ſufficit, ꝙ tpe mortis teſtoris ſit inſolidum ipſius, licèt tempore teſtamenti nõ fuerit. h. d. ¶ In tex. ibi (hæredem ſcripſit) ſupple. pro parte, & pro alia parte inſtituit filiũ impuberem, de quo ĩ. poſſet etiam poni, ꝙ inſtituit inſolidũ ipſum, & impuberẽ exhẽdauit, quod fieri poterat hoc iure. ¶ In tex. ibi (neceſſarius) ſupple. tam mihi teſtatori, q̃ etiã impuberi, per l. ſed ſi plures § quos poſſum. ĩ. ti. 1. ¶ In tex. ibi (partem redemerit impubes.) Sed quid ſi non redemit? dic, vt ĩ. ti. j. l. ſi ſeruus communis. ¶ In tex. ibi (neceſſarius non efficiet) quia cum non ſit effectus neceſſarius teſtatori, quia non erat ſuus inſolidum tpe mortis. & ſic non fuit conſecutus libertatem ex teſtamento eius, licèt cum libertate fuerit inſtitutus, qui nõ potuit præiudicare ſocio, ſimiliter non efficiet neceſſarius impuberi, ſed qa ceſſat ratio illius §. quos poſſum. Sed ſi ipſe impubes ipſum manumittat cum ſolennitate debita efficiet ſibi voluntarius hæres, quia ſubſtitutio durat, & licèt ab eo habeat libertatẽ, non tñ hæreditatẽ, ſed a primo teſtatore: & ad hoc, vt ſit neceſſarius requiriĩ. ꝙ ab eodem habeat vtranq. ſi autem pupill⁹ ipſum non manumitteret, tunc nec neceſſarius, nec voluntarius hæres erit pupillo, qa non eſſet cui hæreditas acquireretĩ, cum remaneat ſeruus, ſed ſi pupillus nõ redemiſſet partẽ ſocij, tunc partẽ hæreditatis in qua fuit inſtitutus acquireret ſocio, & ẽt hæreditatem pupilli, quam adiret iuſſu ſocij, ita ſupple l.
2 ſtu in tex. ſcrupuloſũ. †Et no. ꝙ licèt ſeruum oĩno alienum non poſſum inſtituere cum libertate. ĩ. eo. l. ſi alienum. illum tñ q non eſt omnino alienus, ſed communis inter me, & alium, bñ poſſum: vt hic non tñ intelligas, ꝙ fiat præiudiciũ ſocio, vt perdat dominium partis ſuæ ſecundũ iſta iura, ſed hodie daĩ facultas ſeruo ſoluendi ſocio preciũ partis, & efficeretĩ mihi neceſſarius, vt C. de ſer. com. ma. l. fin. ſed ſi eſſet inſtitutus ſine libertate, illa facultas ſibi nõ dareĩ, & ſi non ſoluit partem pcij, acqrit hĩditatem meam ſocio. cætera dic, vt in glo. q̃ eſt magiſtra, & ad eam ſemper remittit in iſta materia, quia diſtinguit tres caſus.

1 *Seruo cum libertate inſtituto ſola libertas adimi non poteſt.*
2 *Seruus inſtitutus cum libertate qualiter conſequitur libertatem à ſeipſo.*
Quando vnus ſolus eſt inſtitutus, ſibiipſi, a ſeipſo legari non poteſt.
3 *Si ſeruus ſubſtituatur ſimpliciter ſiue libertate valet inſtitutio, & legatũ poſtea de libertate factum eſt ſuperfluum.*

1 **Sed ſi ſit.** †Seruo cũ libertate inſtituto ſola libertas adimi non poteſt. h. d. & loquiĩ qñ adimiĩ in codicillis, & tunc eſt clarum, qa ſi valeret ademptio libertatis, videreĩ etiam adempta hæreditas, q̃ ſine libertate ſibi non poteſt competere, quia non eſſet, cui eã acquireret, & in codicillis nõ pôt hæreditas adimi directo, vt l. 2. C. de codi. Idẽ tñ eſt, ſi adimaĩ in eodem teſtõ, de quo erat maius dubiũ, qa cum ſimul datæ fuerint, altera ſine altera non poterat adimi, vt l. ſi ita. §. rña ſ. de lib. & poſth. & hoc etiam tenet hic gl. ĩ ver. & eſt alia ratio. ¶ In tex. ibi (ſi inſtitutus) ſupple inſolidũ: ita ĩtelligũt gl. & Doc. ſi autẽ pro parte Bar. vr̃ ſentire, ꝙ tunc valeret ademptio ſolius libertatis, quia poſſet confirmari per aditionẽ hæredis, ſed qñ eſt inſtitutus inſolidum non poſſet confirmari, niſi p aditionẽ ſuã & ita eſſent ɔ̃ria, ꝙ eſſet hæres, & nõ eſſet liber. Sed certè iõ, q̃ ĩ. ſubijcit. ꝙ libertatem conſequiĩ a ſeipſo, locũ hẽt, etiã qñ hẽt cohæredem, vt eſt tex. in l. ex parte ĩ. de acq hære. & ideo vr̃ ꝙ etiam tunc habet locum, quod hic diciĩ, quia cum iſta duo ſint ſimul data. ſ. libertas, & hæreditas, non poſſit altera ſine altera adimi, & ſi adimiĩ, non valet per l. ſi ita §. regula. de lib. & poſth. licèt Bar. eo mõ ĩtelligat, quo hic. ¶ In tex. ibi (codicillis) ſubaudi maximè, nã nec in eo. teſtamẽto valet ademptio ſolius libertatis, vt in d. §. rña ¶ In tex. ibi (quo neceſſarius fieret) ſupple, non eſſet adempta libertas, nec poſtea fuiſſet alienatus, vel manumiſſus vt ĩ gl. ¶ In tex. ibi (ne a ſemetipſo adimaĩ libertas) qđ eſſe non pôt, & qđ videreĩ adimi a ſemetipſo, ſi valeret ademptio, pbat in ver. ſeruus enim qñ ipſum hẽt a ſemetipſo: ergo, & a ſemetipſo videreĩ adimi, & quod hoc fieri non poſſit, vt a ſemetipſo adimaĩ, probat in fine, quia poſtquã eſt inſtitutus inſolidum, vt proponiĩ, non poteſt ſibiipſi a ſeipſo aliquid legari, vt l. legatum §. hæredi. de leg. primo. ergo nec ſibiipſi a ſeipſo aliquid adimi: quia datio, & ademptio regulanĩ p eundem modũ, & idem, qđ non poteſt legari, nec adimi l. vt legata inutiliter. in fin. ĩ. de adi. leg. ¶ Gloſſ. mag. quæ eſt hic laborat circa duo.
2 † Primo in declarando qualr̃ intelligit hoc, quod diciĩ in tex. ꝙ ſeruus inſtitutur cum libertate conſequiĩ libertatem a ſeipſo, & dicit gloſſ. quòd vult dicere, quòd non conſequiĩ eam a teſtatore, nec tanquam rem hæreditariã, ſed vt ſingulare commodum, & ideo teſtator illam libertatem alteri, quam ipſi ſeruo nõ poſſet legare: qa ſolũ res hæreditarias legare pôt, & iſta libertas non eſt hæreditaria, ꝙ hoc ſit verũ, declara vltra gloſſ. nã non poteſt dici, quòd habeat a teſtatore illud, quod apud teſtatorem non fuit, nec vt hæreditariũ id, quod in hæreditate nũquam fuit, ſed iſta libertas eſt huiuſmodi, nunquam. n. teſtator eam habuit apud ſe, ſed iſte ſeruus moriente teſtatore incipit eam de nouo habere, & licèt a iure naturali primœuo, quo omnes homines liberi naſcebanĩ & licèt per iuſgentium fuerit inuenta ſeruitus, p eam tamen non fuit ſublata libertas, ſed obfuſcata, & cum poſtea ſeruitus extinguiĩ, libertas detegiĩ, vt no. in l. manumiſſiones. ſ. de iuſti. & iur. non ergo poteſt teſtator ſibi auferre, quod aliunde, quàm ab eo conſequiĩ, arg. in l. ſi arrogator. §. ſed an impuberi. C. de adop. Breuiter iſta ratio nõ eſt bona, quia ſicut teſtator potuit ei relinquere libertatem, & ita potuit adimere relictum, quia licèt non hẽret illam libertatem pœnes ſe actualr̃ habebat tamen potentialr̃, vt patet in ſi qa in fundo meo nõ hẽo ſeruitutem realem, vel perſonalem actualiter: quia res mea non pôt mihi ſeruire, vt l. vti frui. ſi vſuſfruct. pe. & tamen poſſum alteri ſeruitutem relinquere, quia cũ habeo dominium plenum, habeo etiam potentiam producendi ĩ actum talem ſeruitutem in perſonam alterius. eod. mõ in ſeruo in quo habeo dominium, & ſeruitutem, quia relinquendo dominium, & ſeruitutem, facio vt libertas in eẽe producaĩ, ſiue de nouo, ſiue detegaĩ, quæ prius fuerat obfuſcata: ergo dẽo poſſe adimere, quia procedit ademptio a pari potentia: ideo dicunt Doct. ꝙ tex. vult aliud dicere, videlicet, ꝙ non conſequiĩ libertatem a cohærede, vel per aditionem illius, ſed a ſeipſo, ſicut & hæreditatem: nam vnus exhæredib. portionem hæreditatis habet a ſe, non a cohærede, vt probaĩ in l. ſi teſtamento. ĩ. ſi quis omi. cau. teſt. eo modo, & libertatem, quæ eſt connexa cum hæreditate, ſi ergo poſſet adimi a ſeipſo ſola libertas, re-
3 maneret hæres, & non liber, quod eſſe non poteſt. † Aliud ſup quo laborat gloſſ. ꝙ vult dicere litera, ꝙ non poteſt ſibiipſi legari. gloſſ. intelligit, ꝙ quando eſt ſolus inſtitutus ſibiipſi, a ſeipſo non poteſt legari, ſcilicet, nec ipſa libertas, nec ipſemet ſibiipſimet aliqua res hæreditaria. poſtea opponit, ꝙ immo ipſemet ſibi poſſit legari, vt l. fi. C. de ſer. com. manu. Et reſpondeĩ. ꝙ ibi non fuit inſtitutus, ſed alius, hic ſic, & inſolidum. Item quærit ĩ fi. poſtquam habet libertatem a ſeipſo, qñ eſt inſtitutus cum libertate, non poteſt ſibiipſi legari res hæreditaria. Et reſpondeĩ, vt in ea. Innuit etiam glo. ꝙ ſi inſtituerem ſeruum ſimpliciter, ſiue liberis iure iſto, & poſtea libertatem eidem legarem, non valeret legatum, nec faceret inſtitutionem reconualeſcere. Hodie valet inſtitutio, quia videĩ inſtitutus cum libertate. & legatum poſtea factum de eadem eſſet ſuperfluum.

LEX VII.

1 *Si ſeruus inſtitutus cum libertate ſit a teſtatore manumiſſus, erit voluntarius hæres, & ſi alienatus acquiret hæreditatem nouo domino.*
2 *Seruus ſi inſtitutus ſit cum libertate, & poſtea alienet, cenſetur reuocata datio libertatis, non inſtitutio, & adibit hæreditatem iuſſu noui domini.*

1 **SI ſeruus.** †Si ſeruus inſtitutus cum libertate ſit a teſtatore manumiſſus, erit voluntarius hæres, & ſi alienatus acquiret hæreditatẽ nouo domino: hoc dicit in effectu, non videĩ ergo reuocata inſtitutio per manumiſſionem, vel alienationem, ſed alteraĩ qualitas eius, vt patet etiam ĩ. eodem l. quoties. § penul. ¶ In tex. ibi (ſi ſeruus communis) hoc ita fuit de facto: nam idem, & clarius procedit hoc in ſeruo proprio. ¶ In tex. ibi ſub conditione. idem ſi pure, quod poteſt, quia gloſſ. intelligit dummodo conditio appoſita in inſtitutione ſit impleta, & paria ſunt fuiſſe impletam, & fuiſſe pure inſtitutum. ¶ In tex. ibi (libertatem conſecutus ſit) ſcilicet, p manumiſſionem vtriuſque domini. ipſe enim ſolus teſtator non potuiſſet manumittere. ¶ In tex. ibi (teſtamentariæ libertatis) ex hoc apparet, ꝙ alia conditio fuit appoſita in inſtitutione, alia in libertate, & conditio prima extiterat, ſed iſta ſecũda non adhuc, tamen non dẽt expectari eius euentus: quia nihil operareĩ, poſtquam erat conſecutus libertatem inter viuos. ¶ In tex. ibi (adire hæreditatem poteſt) ſuppl. impleta conditione: ſub qua erat inſtitutus, & dic poteſt, ſcilicet, ſponte. nã ad hoc, vt ſit neceſſarius hæres. requiriĩ, quod conſequaĩ libertatem, & hæreditatem ex teſtamento, ſed hic libertatem fuit cõ-
2 ſecutus inter viuos ¶ †In tex. ibi (item ſi iſte teſtator eum alienauit) ſupple vnà cum ſocio poſtquam erit communis, & iſte caſus eſt clarus per l. quoties. §. fin. ĩ. eodem. nam nec tunc erit. neceſſarius: ſed adibit hæreditatem iuſſu noui domini: vt in fi. quia cenſetur reuocaſſe donationem libertatis non inſtitutionem. ¶ In tex. ibi ſiue hæres poſt mortem teſtatoris. iſte eſt caſus dubius: nam cum ponat, quòd ipſe fuit inſtitutus: quomodo potuit ſeipſum alienare? gloſſ. ſoluit duobus modis: Primo quod habuerit ſubſtitutum vulgarẽ: & ille alienauit. quod ſtare non pût: qa ſubſtitutus nullum ius habebat, anquã deficeret

inſti-

inſtitutio,ſed hic nõ erat defecta,qđ patet: quia adit iuſſu noui dñi. Alio modo ſoluit ꝙ habebat cohæredem,& ille alienauit,iſtã tenet Bar ſupplendo ĩñ , ꝙ ille cohæres erat inſtitutus inſolidũ purè, & iſte ſeruus erat ſibi datus cohæres ſub ꝯditione: interim ergo ille cohæres videt̃ hæres inſolidum per ea quæ no.in l.a.ſi pars hæred.pet.& ſic potuit dominium inſolidũ in alium tranſferre. Sed contra ꝙ iſte ſeruus potuerit dare ſocio æſtimationem ſuæ partis,& conſequi totam hæreditatem pro ſe, vt.j.n.1.l.ſi ſeruus cõis.gl.nõ ſoluit.dic ꝙ ibi erat caſ° ſpãlis hoc iure,vt ibi no.ſt ſecus: hodie verũ eſt cõr, vt l.1.C.de ſer.ꝯ.man. & no.l.px §.ſi ſeruũ.¶ Adhuc opp.gl.ꝙ nõ potuit iſte cohæres auferre ſibi libertatẽ alienando quo minus exiſtente ꝯdõne efficiat̃ liber l pr̃ filio.j.eo.ii gl.faret̃ hic ꝙ iſte cohæres,licèt alienãdo auferat ſibi hæreditatẽ,non tñ auferre ſibi libertatem. Vel dic,quòd ibi loquitur in ſeruo proprio teſtatoris, vt ibi dicam.

LEX VIII.

1 *Ad hoc,vt ſeruus communis ambobus dominis efficiatur hæres neceſſarius requiritur,quòd ſit ab ambobus inſtitutus cum libertate,& quòd dies hæreditatis,& libertatis ex teſtamento amborum ſimul cedat.*

2 *Libertus orcinus dicitur ille,cui fuit relicta libertas directò,& etiam conſequitur ſine manumiſſione,& ſic dicitur orcinus,ideſt teſtatoris.*

1 Vo ſocij. †Ad hoc,vt ſeruus communis ambobus dñis efficiat̃ hæres neceſſarius reqrit̃ ꝙ ſit ab ambob.inſtitutus cũ libertate,& ꝙ dies hr̃ditatis,& libertatis ex teſtõ ambotũ ſimul cedat h.d. Rõ eſt, qm̃ ad hoc,vt ſeruus efficiat̃ neceſſarius, reqrit ꝙ ſimul ꝯſequat̃ libertatẽ,& hæreditatẽ ex teſtõ dñi,ſed ſi cõis eſt ſeruus, ſi alter tm̃ reliquit libertatẽ nõ põt in ꝑiudiciũ alterius eã ꝯſequi ſtatim mortuo teſtatore:& ſimilr̃ ſi ambo reliquerunt,& diuerſis tꝑorib.cedat dies,nõ ꝯſequit̃ eã ex illo teſtõ,ex quo primo dies ceſſit,ergo illi nõ põt effici neceſſarius,ſed ſi cedat ſimul, verũ eſt dicere ꝙ ex teſtõ vtriuſque conſequit̃ libertatem, & hæredi-
2 tatẽ ſimul.¶ †In tex.ibi,orcinum.dicit̃ libertus orcinus ille cui fuit relicta libertas directò,& ſic conſequit̃ eã ſine manumiſſione hæredis:vñ nõ hẽt aliũ patronũ,q̃ defunctũ:nõ dr̃ orcinus.i. teſtõris,ſed qñ relinquit̃ p fideicõmiſsũ.tũc reqrit̃ manumiſſio hæredis,& efficitur libertus ipſius,& non dicitur orcinus.

LEX IX.

1 *Error in corpore inſtituti,vel ſubſtantia rei relicta vitiat inſtitutionem, & relictum.*

2 *Error in qualitate perſonę inſtitutę quando vitiet inſtitutionem.*

3 *Qui in errore nominis proprij.*

1 QVoties. †Error in corpore inſtituti, vel in ſubſtãtia rei relictæ vitiat inſtitutionẽ, & relictũ h.d.vſq.ad § ſed ſi nõ in corpore. ¶ Opp.ꝑ declaratione gl.de l.nemo.§.ſi qs frater.ſ.eo.C.de teſt. l.ſi qs in noie.Sol.diſtingue tres caſus : nã aut errat̃ in corpore ꝑſonæ inſtitutæ,aut in qualitate,aut in nomine ꝓprio. Primo caſu vitiat̃ inſtitutio,tã in corpore in quo errat̃, q̃ in illo ad qđ intẽtio teſtõris dirigit̃,qđ põt ꝯtingere duob.modis. Primo qñ volebã inſtituere Titiũ abſẽtẽ,quẽ nũquã viderã,& alius puta Sẽpronius ſe ſubmiſit aſſerẽs ſe eſſe illũ Titiũ qñ teſtõr ipſum ãbſẽtẽ ſemel viderat,& cognoſcebat,ſed poſtea cæcus factus eſt & alius loco illius ſe ſubmiſit,vt contigit in Iacob, q ſe ſubmiſit loco Eſau:nã neuter fuit hæres ſm glo.vel dic,ꝙ fuit Iacob, qa pr̃ eius poſtq̃ notitiã habuit de fraude ꝑmãſit in eo, qđ fecerat,& ſic approbauit ſm Bal.& totũ fuit ex diſpenſatione diui-
2 na.¶ †Circa ſm,aut illa qualitas cõcernit conſanguinitatẽ: qa putabam Titium fratrem meum, vel filium cum non eſſet errãs in facto,vel in iure,& idẽ,vt vitiet inſtitutio, licèt nõ ſit error ĩ corpore,qa cã præſumit̃ finalis,vt l.nec apud.& l.ſi pr̃. C. eo.& in l.cũ q̃.C.de fideic.ſecus ſi eſſet aliqua qualitas,q̃ nõ inducit cãm finalẽ,quia falſa demõſtratio non vitiat, vt l.demonſtratio.de cond.& dem.ſed ſi non erraſſet,licèt ex certa ſcĩa nominaret eũ fratrẽ,cũ ſciret nõ eſſe,non vitiaret̃ inſtõ, qa cenſeret̃ potius dixiſſe grã amicitiæ,q̃ fraternitatis, ita loquitur l.ne-
3 mo §.ſi.ſ.eod.†Circa tertium diſtingue, an habebat notam ꝑſonam,& error in nomine nõ vitiat,vt l.quis ĩ nomine.C.de teſta. Aut non habebat notam,& tunc dic.vt l. qui habebat ſtatum ſ.de reb.dub.

1 *Error in quantitate continua,vel diſcreta non vitiat id,quod eſt dictum,& præualet ei,quod eſt ſcriptum.*

2 *Ad valorem inſtitutionis requiritur perſona relinquens, & perſona cui relinquitur,& res quæ relinquitur.*

3 *Si teſtator coram teſtib.dixit,ꝙ volebat inſtituere Titium in ſemiſſe, poſtea reperitur ſcriptus in quadrante ꝙ iſtud præſumatur factum potius per errorem,& hoc probato habebitur pro inſtituto in ſemiſſe.*

Error probatur eo ipſo quòd in præfationib. fuit aliquid dictum, & poſtea reperitur aliud ſcriptum ſi incontinenti ſecuta eſt ſcriptura.

4 *Quòd notarius non præſumatur hoc ſcripſiſſe falſo,ſed per errorem, vel teſtatoris,vel ipſius,niſi aliter probetur de dolo.*

5 *In teſtamento in ſcriptis, licèt requiratur ſcriptura de ſubſtantia, ſi interuenit,& in aliquo eſt erratũ, qa fuit ſcriptũ minus quàm deberet ſcribi hoc non nocet, & debet ſuppleri ſi poteſt probari,quòd fuerit actum.*

6 *Si reperitur in ſcriptura notarij unum c, pro centum, & unum l, pro quinquaginta,cum iſta ſint conſueta,non uitiant ſcripturam,ſed habentur pro extenſis.*

1 §.Sed ſi non in corpore. †Error in quantitate continua, vel diſcreta non vitiat id,qđ eſt dictum, & ꝓualet ei, qđ eſt ſcriptũ. h.d.vſq.ad §.tantundẽ. Et primo loquit̃ quando voluit aſcribere plus,& per errorem aſcripſit minus,vſq. ibi (ſed ſi maiorem.) Secundo qñ econuerſo:& iſte ſecundus caſus magis eſt c'a us, quia cum in maiori quantitate inſit minor remoto vno in quo erratum eſt,remanet voluntas teſtatoris in alio, & ẽt ſcriptura,ſed in primo caſu non ſic,quia in eo, qđ eſt plus, licèt adſit volũtas,nõ adeſt ſcriptura:& iõ vĩ ꝙ nõ valeat inſtõ, ẽt in eo,
2 qđ teſtor voluit poſtq̃ errauit,ut in prin.huius l.†Sol.ibi fuit erratũ in corpore ꝑſonæ inſtitutæ, vel in ſubſtantia rei relictæ, q̃ error magis nocet: nã ad ualorẽ inſtõnis requirit̃ ꝑſona relinquens,& ꝑſona eius cui relinquit̃ & res q̃ relinquit. Vñ cũ iſti tria ſint de ſubſtantia,error magis uitiat : hic fuit erratũ in quãtitate,q̃ non eſt de ſubſtantia inſtitutionis, ualet enim inſtitutio,licèt partes à teſtatore non fuerit deſcriptæ,ut inſ. eo. §. hæredes.iõ error in portione non uitiat,niſi in eo in quo eſt er-
3 ratum,& ſtatut ei quod teſtator uoluit. †no.ergo hic primo, ꝙ ſi teſtator coram teſtibus dixit, quòd uolebat inſtituere Titiũ in ſemiſſe,poſtea cum notarius uenit reperitur ſcriptus in quadrante,iſtud præſumitur factum potius per errorem , quam ex eo,ꝙ teſtator pœnituerit : & ideo hoc probato habebitur pro inſtituto in ſemiſſe,qd perpetuò tene menti . nam ex hoc ſeqtur,ꝙ error probatur eo ipſo,ꝙ in ꝓfationib.fuit aliquid dcm̃, & poſtea reperitur aliud ſcriptũ.hoc uerũ ſi incontinenti ſecuta eſt ſcriptura,alſ nõ præſumeret̃ pœnituiſſe ꝑ ea,q̃ no. in l.per
4 retentionem.C.de uſufr.¶ †Itẽ no.ad excuſationẽ notariorum cum non ꝓſumant̃ hoc ſcripſiſſe falſo,ſed ꝑ errorẽ, uel teſtatoris,uel ipſius,vñ non ſufficeret ad redarguẽdum ipſum de falſo probare,ꝙ per teſtatorem aliud fuit dictum,& aliud reperitur ſcriptum,niſi aliter probet̃ de dolo,ut hic,dum dicit aſcripſerit
5 teſtãnus.&c.qđ perpetuo tene menti ſm Bar. †Itẽ no. inquantum iſte tex.põt intelligi ẽt in teſtõ in ſcriptis,ꝙ licèt in illo requiratur ſcriptura de ſubſtantia ſi interuenit.& in aliquo eſt erratum,quia dẽt ſuppleri ſi põt probari, qđ fuerit actũ ſecus ſi oĩno eſſet ſcriptura omiſſa,ſimile hr̃ i l.1.§.ſi aũt ſit.ſ.eo. & hoc
6 ſentit hic Ang.¶ †Vltimò no.in fi.dum dicit per notã [a] cc. &c.
a ꝙ ſi reperitur in ſcriptura notarij unum c.ꝑ cẽtũ, & unũ l. pro quinquaginta,quia iſtæ ſunt notæ conſuetæ, non uitiant ſcripturam,ſed perinde eſt ac ſi extenſe fuiſſet ſcriptum, ſecus ſi eſſent notæ non conſuetæ. & ita intelligitur l. ſed cum patrono in fi.ſ.de bon.poſſ.

ADDITIO.

a ¶Per notam quando cifræ,uel notæ uitient inſtrumentum vide latè per do.Alex. de Imo.in conſ.152.col.2.uer.item fuit.in 2.vol.Fran.Cur.

1 *Omiſſio conditionis quam teſtator uoluit apponere, & per errorem omiſit uitiat inſtitutionem,ſed econuerſo ſi per errorem appoſuit, quam apponere non intendebat,non uitiatur inſtitutio,ſed habetur pro non appoſita.*

2 *Non debet attendi quod fecit notarius ſi contra uoluntatem teſtatoris, uel partium fecit,ſed præualet uoluntas illorum.*

3 *Si non poteſt conſtare quæ conditio erat illa,quam notarius omiſit in inſtitutione,& tamen conſtet,ꝙ teſtator uoluit facere inſtitutionem puram, & propterea uitietur inſtitutio ꝙ ſuccurratur illi inſtituto contra notarium ad intereſſe per actionem in factum.*

1 §.Tantundem. Omiſſio conditionis,quam teſtator uoluit apponere, & per errorem omiſit,uitiat inſtitutionem, ſed econuerſo, ſi per errorem appoſuit,quam apponere non intẽdebat,non uitiatur inſtitutio,ſed habet̃ pro non appoſita h.d.uſq.ad uerſi.(ſed ſi eũ.) Ratio diuerſitatis eſt,quia in primo caſu conſtabat,ꝙ teſtator uoluit facere inſtitutionem puram,ſed conditionalem, & non apparet,quam conditionem uoluit apponere. Vnde nec ualet, ut pura, quia teſtator noluit,nec ut conditionalis, quia quam cõditionẽ uoluerit apponere ignorat̃,& ſic uitiat̃ rõne incerti-

rudinis. Sed ſi conſtaret q̃ voluerit apponere, valeret inſtitutio
tanq̃ ꝯdõnalis, & illa ꝯdõ, q̃ expreſſit in præfationib, cenſet̃ repe
tita in inſtõne, vt l. Titia. §. idẽ tñdit. de verb. obl. in ſecũdo caſu
conſtat, ꝙ qñ teſtator voluit. ſ. facere inſtõnem puram non va-
let vt pura. Item conſtat, ꝙ voluit. ſ. ꝯdõnẽ apponere; iõ ꝑ erro
rẽ appoſita reijcit̃. Et aduertẽdũ, qa ſuꝑ. primo tractauit, qñ
fuit erratũ in corpore pſonę inſtitutę in pri. huius l. Poſtea qñ
in ſubſtãtia rei relictæ in ver (& ſi in religs) & iſte error vitiat in
diſtinctè. Poſtea qñ ĩ qualitate, in ver. (ſed ſi nõ in corpore) & iõ
nõ vitiat indiſtinctè. In iſto § qñ in qualitate ſubſtãtiali: nã ꝙ ĩ-
ſtõ ſit pura, vel ꝯdõnalis, nõ eſt de ſubſtãtia eius, ſed de qualita
te, qa poteſt fieri vtroq. modo, tñ iſta qualitas dr̃ ſubſtãtialis, qa
diuerſificat ſubſtantiam inſtõnis. alia. n. eſt pura inſtitutio, alia
conditionalis. ar. in l. j. §. ſi quis ſimpl'r de ver. ob. Iſto ergo caſu
diſtinguit̃, vt hic in tex. & ex his, q̃ ſ̃. dixi. ¶ In tex. ibi (deſtinans
inſerere) quia hoc dixit in præſentia teſtium, ꝙ volebat inſtitue
re Titium ſub conditione, & poſtea cũ venit notarius inſtituit
eum, & dr ꝯdõne nõ fecit mẽtionẽ, ꝑmiſit. n. hoc per errorem
ſcriꝑ, ſi incõtinẽti, qd eſt ſingul'e, vt ſ̃. ꝓx §. ¶ In tex. ibi (ꝓ nõ in-
ſtituto putat) glo. hic intelligit, vt hẽat ꝓ nõ inſtituto ſub ꝯdõ-
ne. prout teſtator voluit, licẽt bñ hat̃ pro inſtituto purè, poſt q̃
ita repꝑit ſcriptũ, licẽt teſtator voluerit. & hoc p l. pe. C. de ĩſt.
& ſubſt. ſed Dy. intelligit ꝯ̃trio, ꝙ hr̃ ꝓ nõ inſtituto. ſ. purè, quia
teſtator noluit, ꝙ eſſet purè inſtitutus, ſed bñ hr̃ pro inſtituto
ſub conditione, poſtq̃ teſtator voluit, & hoc per §. ꝓce. & per id.
qd ſequit̃ in ſeq. ver. qa ſi appoſitio ꝯdõnis facta ꝑ errorẽ non
vitiat, vt ibi, ſed ſeruat, qd teſtator voluit, ea ratione nec omiſ-
ſio debet vitiare, ſed debet ſeruari, qd voluit teſtator. Sed Iaco.
de Ra. Pe. Dy. & Bar. dñt, ꝙ nõ hr̃ ꝓ non inſtituto aliquo mõ,
nec purè, nec ſub ꝯdõne, & ita ſonat tex. Tu dicas, ꝙ q̃libet iſta
rũ opi. eſt vera in diuerſis caſib. Nã ſi teſtator ꝑfecit actũ ſuũ. ſ.
inſtõnem, & dixit ſe velle poſtea conditionem adijcere, puta in
ſtituo Titiũ ſub ꝯdõne, q̃ ĩ codicillis aſcriptero. tũc vera eſt opi.
gl. & ſi poſtea nõ aſcribat, valet inſtõ vt pura, & ita loquit̃ illa l.
pe. de qua ſ̃. opp. & ſoluit multis modis, & nõ bñ, ſed iſta eſt ve-
ra, vt ẽt ꝓbat̃ ſ. e. l. a. & l. cũ pr̃. §. ſi. de le. a. Interdũ, teſtõr, anteq̃
ꝑueniret ad actũ ad inſtõnis dixit ſe velle inſtituere Titiũ ſub
ꝯdõne, & poſtea incõtinenti inſtituit nõ appoſita ꝯdõne, & tũc
loquit̃ hic, quo caſu ſi ſpecificauerat quam ꝯdõnem volebat
apponere cenſet̃ appoſita, & repetita, & ſic hr ꝓ inſtituto ſub
ꝯditione & ita procedit opi. Dy. ſi aũt non expreſſerat ꝯdõnẽ,
nullo mõ habet pro inſtituto, & ita intell'r iſte tex. per rõnem,
a q̃ ſ̃. dixi, ita ꝓcedit opi. Pe. & Bar. ¶ †In tex. ibi (idem tractat, & ſi
teſtamentarius.) No. ſm Bal. ꝙ non dẽt attendi qd fecit nota-
rius, ſi contra voluntatem teſtatoris, vel partium, ſed ꝑualet vo
luntas illorum, facit l. errore. C. de teſt. dicit hic Bal. ꝙ iſto caſu,
quando proceſſit a notario, putat opi. Dy. veram, ꝙ habeat̃ ꝓ
inſtituto, prout teſtator voluit, nõ prout notarius fecit, quod
videt̃ expreſsè contra tex. dum dicit, ſed pro non inſtituto ha-
bendum: & iõ diſtingue eod. mõ, quo ſ̃. qa ſi teſtator appoſuit
conditionem, & notarius eã remouit ꝑter voluntatem eius te-
ſtatoris, ſi põt probari q̃ ꝯdõ erat illa procedit dcm̃ Bar. quia
hr̃ pro inſtituto ſub illa ꝯditione, & non attẽdit̃, qd fecit nota-
3 rius. †aut non põt cõſtare q̃ ꝯdõ erat, & tũc, qa cõſtat, ꝙ noluit
facere inſtõnem puram, & non conſtat q̃ ꝯdõnem appoſuerit,
vitiat̃ inſtõ ꝑp incertitudinem. Puto tñ, ꝙ illi inſtituto ſuccur-
retur ꝯ̃ notarium ad intereſſe per actionem in factum, & æſti-
mabitur dubius euentus, quantum poſſet vendi, ar in l. 3. §. ſi.
de cond. ob cau. & quod no. in l. Lucius. §. Semptonia. de leg. 2.

Comitatiuus ſi fuit deſcriptus inter ciues per errorem, vel econuerſo ciuis inter comitatiuos, non ſtatur ſcripturæ, ſed veritati, idem ſi quis eſt deſcriptus inter bannitos per errorem.

§. Sed ſi cum primum.

Hic loquit̃, qñ fuit
error in numero per
ſonarũ, qa cũ vellet inſtituere vnũ inſtituit duos, dr̃, ꝙ ille adie-
ctus hr̃ ꝓ nõ inſtituto. ¶ In tex. ibi (& ſm ſcripſit). ſ. ꝑ errorẽ, de
1 quo conſtat ſm Dy. ¶ In tex. ibi (ſolus primus) inducit Bal. ꝙ ſi
comitatiuus fuit deſcriptus inter ciues ꝑ errorem. vel econ-
uerſo ciuis inter comitatiuos, non ſtet̃ ſcripturæ, ſed locus ſit
veritati, & alibi dicitur in l. ſi. in ſi. ſ̃. de proba. & eo modo ſi ali-
quis eſt deſcriptus inter bannitos per errorem.

1 *Inſtitutio, ſi perſona inſtituti ſit certa ex alia demonſtratione, quàm proprij nominis, valet, niſi ſit appoſita cauſa contumeliæ: & qd ſi eſt incerta.*
2 *Quod aliquis extraneus penitus ignotus poſſit eſſe certus, & qualiter poſſit hæres inſtitui.*
3 *Si accuſatur, vel inquiritur aliquis, ꝙ occidit Romipetam, cuius nomen ignoratur, & ẽt vnde eſſet, & quis eſſet, ꝙ procedat inquiſitio vel accuſatio.*

1 **§. Si quis.** †Valet inſtitutio, ſi perſona inſtituti ſit certa
ex alia demonſtratione, q̃ ꝓprij nominis,
niſi ſit appoſita cauſa ꝯtumeliæ: ſed ſi eſt incerta non valet, niſi
declaratio ſit cõmiſſa ĩ aliquem futurum euẽtũ, qui extiterit.
h. d. vſq. ad §. hr̃des. Ponunt̃ ergo duæ regulæ, & q̃libet earum
hẽt exceptionem vnam. Secũda ibi (hæres autẽ inſtitutus &c. No.
a †vnam gl. in iſto ver. hæres q̃ incipit, ꝓprio noĩe. in fin. dum di-
cit, ꝙ aliquis extraneus penitus ignotus poteſt eſſe certus, vt ꝓ-
bat̃ ex iſto tex. iũcta l. extneũ. C. eo. qa in illa l. dr̃, ꝙ extraneus, &
penitus ignotus põt hæres inſtitui, & hic dr̃, ꝙ non valet inſtõ,
niſi perſona inſtituti ſit certa: ergo ſequit̃, ꝙ extñeus, & penitus
ignotus põt eſſe certus: qd ĩtellige de certitudine corporis, ſi ꝑ̃
3 ſens eſt. ¶ †Et iſtud inducit Bal. ſi accuſat̃, vel inquirit̃ aliqs. ꝙ
a occidit Romipetã. [a] cuius nomẽ ignorat̃, & ẽt vñ eſſet, & qs eſ-
ſet, an ꝓcedat inquiſitio, vel accuſatio? vr̃ ꝙ non, qa debet ex-
primi pſona, ꝯ̃ q̃ delictũ eſt commiſſum, vt l. libellorum. de ac-
cu. ſed hic vr̃ nõ poſſe exprimi, poſtq̃ eſt ignotus. Cõtrariũ vr̃ ꝑ
hãc gl. dũmõ ſit certus de corpore occiſi, & ſic cõſtat maleficiũ
fuiſſe commiſſum: qa ſufficit certitudo iſta, nõ ſic, ſi nõ cõſta-
ret de occiſione, qa nullus vidit occiſum, licẽt vulgò dicat̃ ali-
quẽ fuiſſe occiſum in tali loco, & infamia laborat ꝯ̃ aliquẽ, &
repꝑit̃ teſtis, q videriт occiſum: nam primo dẽt conſtare de hoc
anteq̃ inquirat, ut in l. j §. item illud. j. ad Silla. & iſtud habui de
facto Bononiæ, & eramus oẽs aduocati ꝓ defenſa cuiuſdã, & re
cordor, ꝙ quidam ex iudicib. poteſtatis allegabat dictũ Bal. hic.

ADDITIO.

a ¶ Quòd occidit Romipetam. Adde, ꝙ eccle. Romana habet ex conſuetudine, vt ter in anno excommunicet eos, qui offendunt peregrinos, ſm Bald. in c. conquerente. in vlt. col. in ſi. de cle. peregri.

1 *Hæreditas conſiſtit in iure incorporali, non autem in rebus corporalib. cum poſſit eſſe hæreditas ſine aliquo corpore.*
2 *Iura incorporalia, licẽt regulariter ſint indiuiſibilia, tamen hoc fallit in iure hæreditatis, & vſusfructus.*
3 *Diuiſio teſtatoris præfertur legali, & teſtator tunc videtur diuidere, quando inſtituit plures, ſed ſi vnum, ſecus, licẽt plures portiones faciat.*

1 **§. Hæredes.** †No. hic, ꝙ hæreditas conſiſtit in iure in
corporali, nõ aũt in rebus corporalibus,
cũ poſſit eſſe hæreditas ſine aliquo corpore, ut l. hæreditas. de
pet. hære. & de re. dį. l. j. §. incorporales. nã eſt q̃dã pſona ficta re
præſentans deſunctum, vel dic, ꝙ eſt q̃dã ſucceſſio in vniuerſũ
ius, qd deſunctus habuit, qd declara, vt per Bar. ſuꝑ rubrica de
acq. hære. iõ hr̃des, q ſuccedũt in hoc iure dicunt̃ ſucceſſores iu
ris: qa hæreditas eſt vniuerſitas iuris, ſicut, & peculiũ, & dos.
Eſt ẽt q̃dã vniuerſitas facti, ſeu corporum v. g. cui nulla eſt a-
2 miſſio iuris. †Itẽ no. ꝙ licẽt r'r iura incorporalia ſint indiuiſibi
lia, vt patet in l. a. & l. plenè. fa. erciſ. tñ fallit in hoc iure hr̃dita-
tis: q̃a diuidit̃, ꝙ ſi ſunt plures hr̃des ĩſtituti, nõ eſt q̃libet hr̃s in
ſolidũ, licẽt ſecus in alijs iurib. incorporalibus, vt in ſeruitutib.
quia tranſeunt ad quemlibet hr̃dem in ſolidũ, vt l. a. de ver. obl.
Fallit ẽt in vſufr. qui eſt ius ĩdiuiſibile, vt l. j. §. ſi vſuf. ad l. Fal. Itẽ
3 no. †ꝙ diuiſio teſtatoris præfert̃ diuiſioni legali, tũc aũt teſtator
vr̃ diuidere, qñ inſtituit plures. ſed ſi vnum, ſecus licẽt plures
portiones faciat, vt l. ſi ſolus. de acq. hær. & quod ibi dixi.

1 *Inſtituti diſpariter in re certa pariter ſunt hæredes vniuerſales, niſi expreſſe repugnet teſtatoris voluntas.*
2 *Inſtitutio facta in re certa trahitur ad vniuerſum, quando non fuit datus cohæres vniuerſalis quando non conſtat de expreſſa contraria voluntate, aliàs inſtitutus in re certa loco legatarij habetur.*
3 *Portiones factę in illa re certa, non cenſentur facta in inſtitutione vniuerſali, quę reſultat ex illa: quia nullam portionem habent ad inuicem.*
4 *Qualitas appoſita in expreſſa inſtitutione, quando non cenſeatur repetita in tacita, quæ reſultat ex illa.*
5 *Inſtitutio quando ſit de vniuerſo, & exceptio, vel prohibitio ſit de re certa, tunc præualet inſtitutio, & exceptio habebitur pro non facta, & ſic cauſa teſtati trahit ad ſe cauſam inteſtati.*
6 *Quid econuerſo ſi inſtitutio fuit facta in re certa, & exceptio, ſeu prohibitio in vniuerſo, ꝙ tunc præualeat exceptio, & ſic cauſa inteſtati trahit ad ſe cauſam teſtati, & an habebit iure legati facti ab inteſtato.*
Quid ſi inſtitutio eſt facta de parte quota, & exceptio, ſeu prohibitio de alia quota.
7 *Filio inſtituto in aliqua parte, vel re pro ſua legitima non poteſt prohiberi ius accreſcendi, vel ſupplendi in reſiduo, ſi illa non ſufficit, ſed vltra legitimam, idem eſſet in filio, quod in extraneo.*
8 *In legatis poteſt prohiberi ius accreſcendi.*

1 **§. Si duo.** †Inſtituti diſpariter in re certa pariter ſũt hæ-
redes vniuerſales, niſi expreſsè repugnet teſta
3 toris voluntas h. d. †Tria ergo dicunt̃ hic, primo, quòd inſtitu-
tio facta eſt ĩ re certa, & trahit ad vniuerſum, ꝯcor. l. j. §. ſi ex fun
do. ſ̃. eod. hoc eſt verũ, quãdo non fuit datus cohæres vniuerſa-
lis, aliàs inſtitutus in re certa loco legatarij haberetur, vt l. quo
ties. C. eodem, niſi talis inſtitutio cohæredis ex poſt facto irri-
tare-

tareſ,vel quia repudiaret, vt qa decederet hẽditatẽ non adita; qa tũc hẽret ꝑ nõ dato,& ſic totũ accreſcit inſtituto in re certa,ac ſi cohẽdẽ non habuiſſet ſm cõem opi. vt hic tenet Bar. & ẽt Cy. in aut.nouiſſima.C. de inoff teſt.& ita fuit diſputatũ, vt refert Io. An.in addi.Spe.in ti.de teſt.§.in primis.Et ſi teſtõr iuſſit illi inſtituto in re certa,ꝙ vltra illã petere nõ poſſet, qa hoc dẽt intelligi,reb. ſic remanentib. & ꝙ inſtõ cohæredis habeat effectũ,alias cũ iſta prohibitio cenſeatur facta fauore cohẽdis. arg.in l.peto.in prin,de leg.2. & nũc ſi non põt operari fauorẽ ei⁹,nõ operabit odiũ ꝓhibiti,& ita ꝯſuluit Bar. & ẽt firmat hic.

3 Scdo † dr̃ hic,ꝙ portiones factæ in illa re certa non eeſent factæ in inſtitutione vniuerſali,q̃ reſultat ex illa,qa nullam portionẽ hñt ad inuicẽ:& iõ qualitas appoſita in expreſſa inſtõne,nõ cẽſeẽ reperita in tacita,q̃ reſultat ex illa,qñ eſt maioris authoritatis,& efficaciæ,alterius omnino naturæ,illã tñ rẽ bñ habebunt iure prælegati ſm portionẽ factã in ea j. eo.l. ex facto. & no.j. l.px.de teſt.mil.l.certarũ.in pri.n.ſm Dy. Tertio,& vlt.dr̃, ſi mõ voluntas patriſf.manifeſtiſſimẽ nõ refragaẽ; & iſta limitatio pt referri ad primum dctũ,& põt referri ad ſm,& ẽt ad vtrunque ſi referat ad ſm tm̃,clara eſt: qa ſi ꝯſtat intẽtionẽ teſtatoris fuiſſe,ꝙ habeant illas partes in inſtõne vli,quas dedit in fundo,illas habebunt,ſed Bal.dicit,ꝙ iſte intellectus non eſſet bonus: qa quantum ad hoc non requirit manifeſtiſſima voluntas, ſed ſufficit ꝑſumptiua.argu.in l.cum proponeret.de leg.2. Certẽ tex.de vulg.& pup.l.ſi plures in fi.ẽt quantum ad hoc dicit,requiri euidentem voluntatem,& expreſſionem. Põt ẽt dici. ꝙ licẽt hic dicaẽ de manifeſtiſſima uoluntate,non propterea tollitur ꝙ ſufficiat ẽt coniectura,qa ẽt illa pt dici manifeſtiſſima vt l.licẽt

4 Imper.de leg.j.ipſe aũt Bar.† refert iſtã limitationẽ, ad primum dcm,videlicet,ꝙ tũc inſtõ in re certa trahit ad vniuerſũ nõ dato cohẽde vli, qñ non conſtat de manifeſtiſſima voluntate in contrarium,alias ſecus·ſed quid erit tũc,tenet ipſe,quòd vitietur teſtm̃ rõne ꝑplexitatis,q̃ reſultat inter diſpõnẽ iuris. & voluntatẽ defuncti,qa ius vult,vt qs nõ decedat ꝑ parte teſtatus,

a & ꝑ parte inteſtatus,ᵃ& iõ inſtõnẽ factã in certa re,vel quota, tanq̃ fauorabilẽ extendit ad vniuerſum,teſtator autem vult,ꝙ non extendaẽ,& iſta voluntas eſt ſeruanda, & præualet diſpõni iuris,ſed ne ſequaẽ inconueniens,qd ius abhorret,potius dicamus cãm inteſtati trahere ad ſe cãm teſtati, & ſic non valere in aliquo.Et hoc probat multis rõnib. & præcipuẽ per l.pe.de iniu ſt.reſ. An.in l.pe.ſ.de iniu.teſ.diſtinguit tres caſus:nã aut inſtõ fit de vniuerſo,& exceptio fit de certa re,& tũc ꝑualet inſtitutio,& exceptio habebiẽ ꝓ non facta, & ſic cã teſtati trahit ad ſe cãm inteſtati, caſus eſt in l.ſi ita qs hẽs inſtitutus fuerit exce-

5 pto fundo.j.eo.in pe.car.† aut econuerſo inſtõ fuit facta in certa re,& exceptio,ſeu ꝓhibitio in vniuerſo,& tunc ꝑualet exceptio,& ſic cã inteſtati trahit ad ſe cãm teſtati.ut in hoc §. ſm intellectũ Bar.& dicit,ꝙ inſtitutus non hẽbit illã rẽ in qua inſtitutus fuit.In hoc pt dici ꝯtriũ,ꝙ hẽbit iure legati facti ab inteſt. ne vtile pp inutile vitieẽ.Interdũ inſtõ eſt facta de parte quota, & exceptio ſeu ꝓhibitio de alia quota. ut inſtituo te in dimidia,& ꝙ plus hẽre nõ poſſis,& in altera dimidia nullũ inſtituo, & tũc hẽt locũ op. Bar. qa iſte tex.nõ loquiẽ in hoc caſu. iõ cũ inſtõ,& ꝓhibitio ſint pares ꝑualere dẽt inſtõ,q̃ eſt nobilior,& fauorabilior,ut trahat ad ſe cãm ĩteſtati,& idẽ ſi ĩ minori quota fuiſſet facta inſtõ,puta in quarta,ſufficit.n.ꝙ in quota,& ſic ſit inſtõ vlis. Cõtra illud tñ vr̃ caſus in illa l.pe. ubi inſtõ cohẽdis,q̃ erat in quota irritaẽ,qa alia quota ſui cohẽdis nõ potuit ſibi accreſcere pp tacitã ꝓhibitionẽ teſtõris, q̃ reſultat ex eo,

6 ꝙ illi cohẽdi debuit ſubſtitui vulgariter,& iſta vr̃ verior †& ſic ſolũ ĩ primo caſu cã teſtati trahit ad ſe cãm inteſtati,& in ſcdo, uel tertio,ſed potius ecõuerſo, & adde, ꝙ filio inſtituto ĩ aliqua parte vere ꝓ ſua lẽima , nõ pt ꝓhiberi ius accr. uel ſupplẽdi in reſiduo,ſi illa nõ ſufficit,uẽ Auth. ut cũ de app.cog. §.cæterũ. ſm Bal.& l.ſi qñ.C.de inoff.teſt. ſed ultra lẽimã idẽ eẽt in filio, ꝙ in extraneo,ut ſi pp ꝓhibitionẽ iuris accreſcendi cã inteſtati trahit ad ſe cãm teſtati irritetẽ teſtm̃, & ita ꝯſuluit Bar.in conſ. qd inci. Matthiolus. In legatis aũt non eſt dubiũ,ꝙ põt ꝓhiberi ius accreſcendi,ut l.dominus.§.fin.& ibi no. ſ.de vſuſr.

ADDITIO.

a Vt quis non decedat pro parte teſtatus,& pro parte inteſtatus. Adde Bal.in aut. defuncto.ad ti.C.ad Tre.Pau.de Ca.in rub.C.de in.Pau.de Ca. in l. cũ duob. in j.no.C.de inoff.teſt.

---

1 *Dictio poſtea poſita inter illa,inter quæ non eſt ordo temporis , ſed naturæ,uel intellectus,non ſignificat ordinem temporis,ſed intellectus .*

2 *Verbum,poſtea,poteſt denotare ordinem intellectus, & non temporis.*

1 **§.Si quis ita.** †Dictio poſtea, ᵃpoſita inter illa inter q̃

2 nõ eſt ordo temporis,ſed naturæ, uel intellectus,non ſignificat ordinem tpis,ſed intellectus. h.d. ¶ In tex.ibi,(detracto uerbo medio) videbatur quod iſta inſtitutio eſſet nulla , tanquam perplexa:quia uoluit, quod primo effi-

cereẽ liber,& poſtea hæres,& hoc eſſe nõ potuit, ſi nullus erat datus cohæres : qa ex teſtamento non potuit dari libertas ante quã ex eo aliquis efficereẽ hæres,ſicut nec alia legata,vt l.ſi nemo.ſ.de teſt.tu.ergo,&c.vt ſ. px.§.in fi.ſm intellectum Bar.vbi vitiaẽ teſtm̃ rõne perplexitatis, ſed certẽ ibi non poterat ꝑplexitas

a diſſolui,hic ſic.† quia verbum, poſtea,põt denotare ordinẽ intelẽs.non tps:nã ſimul fiet hẽs,& liber, ſed in ordine intelẽs,cenſeẽ primo factus liber.poſtea hẽs:quia nomẽ hẽditario rũ nõ põt cadere,niſi in libello : ideo & hæreditas ſimpliciter data differtur in tempus datæ libertatis,vt j.ea.l.§.fi.

ADDITIO.

a Dicto poſtea.Adde l.ab hoſtib. in §.ſed quod ſimpliciter, & quod ibi no.ſſ.ex qui.ca.

---

1 *Poteſt quis inſtitui in parte ſub illa conditione, ſub qua ſubſtitutus fuit in altera parte,& ea exiſtẽtẽ,partẽ habuit iure inſtõnis,partẽ iure ſubſtõnis*

2 *Beſſis continet duos trientes, & triens continet quatuor de duodecim.*

1 **§.Si quis primum.** † Põt quis inſtitui ĩ parte ſub illa conditione,ſub qua ſubſtitutus fuit in altera parte,& ea exiſtẽte,partẽ habebit iure inſtõnis,& partẽ iure ſubſtitutionis h.d.ꝯcor. j.eo.l.Iulianus.§.fi. cũ l.ſeq.rñ ibi loquiẽ,qñ inter primos erat diſtributus totus as, hic qñ nõ,niſi duo triẽtes,&c.¶ In tex. ibi(hic ſcdo repudiãte) ſed qd ſi nõ repudiauit,ſed adiuit? R̃ideo inſtitutio facta de ſ. in tertio triente euanuit, ſed ẽt ſubſtitutio vulgaris fctã de eo. ſcdo triẽte, cũ ſint factæ ſub eadẽ ꝯdõne , ſi ſecundus non erit

a hẽs,& ſic accreſcit duob.primis inſtitutis ꝓ rata. ¶ † In tex.ibi (beſſem hẽbit)iõ octo vncias, ᵃqui ꝯtinet duos trientes, cũ triẽs ꝯtineat quatuor de 12.vt j.eo.l.interdũ §.j.& l.ſeruũ meũ.§.ſi.

ADDITIO.

a Octo uncias.Adde Doct.in c.Ray. &c.Ray. de teſt.

---

1 *Alienatio ſerui inſtituti,cum libertate non extinguit inſtitutionem , ſed facit,ut iuſſu noui domini poſſit adire,& ſi fuerit ꝑ teſtatorẽ redemptus, redditur inſtitutio in priſtinam cauſam,ut efficiatur neceſſarius hæres .*

2 *Sufficit,ꝙ ſeruus inſtitutus fuerit a principio teſtatoris,ut potuerit inſtituere cum libertate, & ſi poſtea alienat, cenſetur reuocaſſe libertatem.*

1 **§.Seruus.** ¶ † Alienatio ſerui inſtituti cum libertate nõ extinguit inſtitutionem,ſed facit, vt iuſſu noui dñi poſſit adire,& ſi fuerit ꝑ teſtatorem redẽptus reddiẽ inſtitutio in priſtinam cãm,vt efficiaẽ neceſſarius hẽs h.d. ¶ In tex. ibi(iuberi adire ab eo põt,&c.) videbaẽ ꝯtriũ,ꝙ inſtõ cenſeretur effecta irrita,primo,qa fuit facta ad commodum ipſius ſerui,& nunc nõ põt operari commodum eius.Item,quia uenit ad caſum,a quo non potuit incipere añ ꝑfectionẽ eius : nã teſtõr nõ potuit inſtituere ſeruum alienum cũ libertate,& inſtituẽdo nõ valet inſtõ,vt j.e.l.ſi alienum. in prin. ſed hic inſtituerat eũ cũ libertate,& poſtea factus eſt alienus añquã inſtõ ſortireẽ effectũ, ergo &c. iſtæ erãt rõnes dubitãdi.Sed ad primũ rñde, ꝙ licẽt a prin c.teſtator voluerit ipſũ inſtituere ad ſuũ cõmodũ, cum poſtea alienauit , & teſtm̃ nõ reuocauit cenſeẽ mutaſſe uoluntatem,& uoluiſſe,ꝙ ſi hẽs ad commodum noui dñi.& hoc facere

a potuit re integra.† Ad ſm rñdeẽ,ꝙ ſufficit à principio fuiſſe teſtatoris,vt potuerit inſtituere cũ libertate, & ſi poſtea alienat , cenſeẽ reuocaſſe libertatẽ: iõ non vitiat,qa lex ꝯtria loquiẽ, qñ vult,ꝙ ſeruus alienus ſit liber,& hæres,hic nõ ꝑſumiẽ ita voluiſſe poſtq̃ alienauit,& ſi de ꝯtria voluntate appareret , fateret ꝯtriũ,ꝙ vitiareẽ inſtitutio.¶ Sed op.ꝙ nõ potuit reuocare dationẽ libertatis ſine datione hẽditatis,vt l.ſi ita.§ rẽa. de li.& poſt. & ſ.e.l.ſed ſi in ꝯdõne.§.ſi.Sol.verum eſt, ſi non alienaſſet,quia tũc ſequereẽ inconueniens,de quo ibi dixi.ſecus ſi alienauit,vt hic,quia non ſequiẽ inconueniens , ꝙ remaneat hæres,& non liber.qa non remanet hæres,ꝓ ſe,ſed pro nouo domino.¶ Item adhuc opp.j.eo.l.talem.§. primo,reſponſo.Sol.ibi fuit inſtitut⁹ ſub conditione,ſi erit teſtõris tempore mortis eius,ideo ſi alienat,inſtõ reuocaẽ,quia cõdõ deficit.hic purẽ.¶ In tex.ibi inſtõ valet,quia media tempora non curantur,quòd in illo fuerit alienus.ſufficit enim quòd tempore ſuæ mortis ſit ſuus, arg ſ.e. l.ſed ſi in conditione.§,ſolemus.

---

1 *Inſtitutio facta de ſeruo proprio ſimpliciter differtur in tempus datæ libertatis,niſi fuerit à teſtatore manumiſſus uel alienatus quantum ad proprietatem,ſed ſi quantum ad vſumfructum differtur quouſque finitus erit vſusfr.tam libertatis datio.quam hæreditatis.*

2 *Si quis inſtituat ſeruum ſimpliciter,licẽt de libertate non faciat mentionem, cenſetur inſtituiſſe cum libertate,& efficitur ſtatim mortuo teſtatore hæres & liber. niſi teſtator in aliqua parte teſtamenti reliquerit libertatem ſub conditione,uel in diem .*

1 **§.Si ſeruus.** † Inſtitutio facta de ſeruo proprio ſimpliciter differẽ in tempus datæ libertatis. niſi fuerit a teſtatore manumiſſus, vel alienatus, quantum ad proprietatem,ſed ſi quantum ad vſumfr. differtur quouſque finitus erit vſusfr.tam libertatis datio,quam hæreditatis h d. vſ.

quæ in fi. Et primo format qõnẽ, qñ fuit alienatus, vel manumiſſus, vſq. ibi, (& ſi quidẽ.) Scđo præmittit ad euidentiã duo, anteq̃ rñdeat, quid iuris eſſet, ſi non fuiſſet alienatus nec manumiſſus, vſq. ibi, (ſed & ſi purè.) Tertio redit ad primũ caſum, & ipſum determinat, & determinationẽ limitat in prin. & ibi, (ex die libertatẽ accepit.) puta poſt annũ. ¶ In tex. ibi, (& hẽditatẽ purè) .i. ſimplr. & ſic cõmodè põt iſta inſtõ differri vſq. in tp̃s datæ libertatis, q̃a nõ ꝯſtat hoc fieri ꝯ̃ voluntatẽ teſtõris, q̃ p̃ſumit velle id, qđ iuris eſt, ſed ius nõ vult, ꝙ efficiat hr̃s, anteq̃ liber. Si aũt expſsè dixiſſet teſtõr purè ſe inſtituere, & ſic appareat, ꝙ voluit ipſum effici hrẽdẽ, anteq̃ eſſet liber, vitiaret inſtõ tõne ꝑplexitatis, q̃ non põt hoc caſu diſſolui cũ aliqua ſubdiſtinctione, licèt ſecus in §. ſi quis ita. ¶ In tex. ibi, (an inſtõ ualeat.) iſta qõ vr̃ ſuperflua pp̄ p̃cedentẽ §. ubi determinabit, ꝙ ualet, ſed ibi loquit, qñ libertas fuit data purè, hic qñ in diem. ¶ In tex. ibi, (quæ hr̃ditarẽ morabat.) .i. differri faciebat, & idẽ econuerſo ſi libertas eſt data purè .i. ſimplr, & hr̃ditas ſub ꝯdõne, differtur datio libertatis in euentum ꝯdõnis, vt ĩ. eo. l. Trebatius. §. fi. cũ l. ſeq. ſimul. n. debent cõpetere reſpectu tp̃is, licèt libertas fingatur cõpetere ꝑ prius, ut in §. ſi quis ita. ¶ In tex. ibi, (dici debere eundẽ hæredẽ poſſe exiſtere) .i. non expectato die datæ libertatis, ſed incontinenti poſt mortẽ teſtõris: nã ſi fuit manumiſſus, iõ non expectat: quia nihil operat euentus, cũ iam habeat libertatẽ, & ſi fuit alienatus, iõ non expectat, q̃a datio libertatis cenſet reuocata, vt dixi in §. p̃cedenti. & in primo caſu erit hr̃s pro ſe, & uoluntarius in ſecũdo iuſſu noui domini, bene ergo rñdetur ad qõnem in prin. formatã, ꝙ ualeat inſtõ, & non differat in tp̃s datæ libertatis, ſed ſi ſit alienatus viuſfr. duntaxat, non cenſet reuocata libertas, nec ẽt inſtõ, iõquantũ fuit facta ad cõmodũ ipſius ſerui: non. n. cenſet reuocaſſe voluntatẽ, vt amodo ſit ad cõmodum fructuarij. Et ideo ambæ erunt in pendenti, & in ſuſpenſo, quouſq. viuſfr. ſit finitus, & tunc efficiet hr̃s, & liber adueniente die datæ libertatis, & hoc eſt, qđ ſequit ibi, (ſed ſi non ipſe.) ¶ In gl. q̃ incipit. (non

2 aſi. †No. iſtã gloſſam ꝑ declaratione l. cũ quidam. C. de neceſ. ſer. vbi hr̃, ꝙ ſi quis inſtituat ſeruum ſimplr, licèt de libertate non faciat mentionẽ, cenſetur inſtituiſſe cum libertate, & efficitur ſtatim mortuo teſtatore hæres, & liber: uam hoc eſt verũ, niſi teſtator in aliqua parte teſtamenti reliquerit libertatẽ ſub ꝯdõne, uel in diem, quia tunc poſtea ipſum ſimplr inſtituẽdo non cenſetur purè libertatem relinquere, ne ſibiipſi ſit ꝯ̃rius, facit quod no. gl. ſ. eo. l. ſeruus. §. j ¶ In gl. ſeq. quæ incipit, (no. ꝙ ꝑ ſe.) no. ꝙ licèt hæreditas per ſe non poſſit dari ad certam diẽ, ut ĩ. eo. l. hæreditas. ſi nõ datur ſimplr: põt differri aditio in certam diem ꝑ aliud, non pp̄ ſe, ut in ſeruo, cui relicta eſt libertas in certam diem, & hæreditas ſimpliciter. ¶ In gl. fi. ibi (quia benè põt.) hodie certè hoc procederet, ſi tp̃e teſtamẽti alius haberet uſumfr. in ſeruo ſuo: nam tunc põt in p̃iudiciũ illius, quẽ ſcit, habere uſumfr. dare libertatem, ſicut in præiudicium ſocij, ut ſoluta illis æſtimatione partis, uel viuſfr. efficiat liber, ſed hic alienauit vſumfr. poſt teſtm̃, unde non eſt dicendum, ꝙ in præiudicium iſtius fructuarij cenſeatur in teſtõ aliquid uoluiſſe, cũ illum fructum ignoraret, & ſic non habebit locũ l. quam gl. allegat, ut poſſit illi offerri æſtimatio viuſfr.

LEX X.

1 L. Si alterius. †Idem dicit, qđ § ſi duo. ſ. l. px. ſaluo ꝙ ibi loquit in una re, hic in plurib. ¶ Et no. ꝙ inæqualitas circa inſtõnẽ in re certa nõ inducit inæqualitatem circa inſtitutionem vlem ex illa reſultantem ſm̃ Bal.

LEX XI.

1 Titius. †Coniuncti in re certa loco unius hñr q̃tum ad diuiſionem hæreditatis cum alio faciendam h.d. licèt ergo non inſpiciatur diſtributio facta in re certa, quantũ ad hoc, ut eodem modo cenſeatur facta in inſtitutione vniuerſali, ut in l. præce. benè tamen inſpicitur coniunctio facta de duobus in re certa, ut habeantur loco unius, & vocentur ad vnicam portionem, & hoc voluit glo. in l. præce. dum op. de iſta l.

LEX XII.

1 L. Si inæqualibus. †Vltima diſtributio præualet h.d. declara, ut in glo.

LEX XIII.

1 *Dictio, æquè. operatur, quòd cõiuncti cum diſiunctis æqualiter admittãtur.*
2 *Coniuncti, quod non habeantur pro uno, ut ſic admittantur ad unicam portionem, ſed quod habeantur pro pluribus, & quilibet cenſeatur per ſe nominatus.*
3 *Verba appoſita per modum qualitatis, non in diuerſa oratione referuntur ad immediatè præcedentia, non ad omnia ſuperiora, & quid ſi omnia ſuperiora ponantur in una oratione.*
Dictio, æquè. quid importet.

1 INterdum. ¶ †Dictio, æquè. ᵃ operat, ꝙ cõiuncti, cũ diſiunctis æquałr ad-
2 mittant h.d. Bar. †Et ſic facit, ꝙ ꝯiuncti nõ habeã-
2 tur pro uno, & ſic admittant ad unicam portionẽ, vt C. de impub. & alijs ſubſt. l. fin. ſed ꝙ habeant pro plurib. & quilibet cenſeat per ſe noiatus. ¶ In tex. ibi, (teſtõris uoluntatẽ hanc exprimit.) ſupple, ut oẽs ex virilibus partib. videant inſtitui, vt ĩ. in tex. ibi, (oẽs uirilibus, &c.) in exemplo, qđ ſtatim
3 ſubijcitur in uer. ut puta &c. ¶ †In tex. ibi, ex uirilibus partib. inſtitutos. opp. ꝙ immo non ex uirilibus, quia illa dictio, æquè. dẽt referri ad uerbũ immediatè p̃cedens, uidelicèt fratris mei filij, ut ſic ſit ſenſus, ꝙ primus hẽt dimidiã, filij fratris alterã dimidiã, q̃ debeant inter ſe æqualr diuidere: nã uerba appoſita ꝑ modũ qualitatis nõ in diuerſa orõne referuntur ad immediatè p̃cedentia, non ad oĩa ſuperiora, ut l. filiũ. & qđ ibi no. in gl. qñ dies leg. ce. & ꝑ Bar. expreſsè in l. fi. ĩ. de reb. dub. Solu. illud ꝯtingit hic: quia oẽs iſti fuerunt poſiti in una oratione, in qua unum ſolum uerbũ principale fuit appoſitũ. i. hæredes ſunto. ſicut ergo illud uerbum refertur ad oẽs p̃cedentes, tam ad primum, quàm ad filios fratris, ita & qualitas iuncta uerbo per illam dictionẽ, æquè, ita dicit hic Iac. de Are. Ex hoc ſequit, ꝙ ſi iſti eſſent poſiti in diuerſis orationibus, puta primus hr̃s eſto. Itẽ fratris mei filij æquè hæredes ſunto. procederet ꝯ̃rium. quia verbũ æquè referet ſolũ ad filios fratris, ſicut uerbũ, ſunto. qđ tene menti, q̃a eſt magna limitatio ad hanc l. licèt Iac. hoc expſsè non dicat, ſed colligit a ꝯ̃rio ſenſu dicti ſui. Sed ꝯ̃ hoc oppo. de tex. expreſſo in l. ſi ita quis hr̃des. in pe. car. ĩ. eo. ubi erant in diuerſis orõnibus, & tñ pp̄ illud uerbũ, æquis partibus. cenſentur non coniuncti, ſed diſiuncti. Sol. notabiliter verũ eſt quantum ad ius accre. & ita ibi loquitur, non quantum ad vnicam portionem. habebit ergo primus unam dimidiam, & filij fratris alteram dimidiam, quam diuident inter ſe æqualiter, ut colligitur ex dicto Iac. de Are. tñ ſi unus illorum filiorũ repudiat partem ſuam, non accreſcet alijs tm̃ filijs, ut ibi, ſed ẽt primo inſtituto, q̃a illi inter ſe non ſunt ꝯiuncti re pp̄ uerbũ, æq̃s portionib. ſed uerbis tm̃, & ille primus erat coniunctus cũ eis re tm̃, & tm̃ ualet una coniunctio ſola, quantum altera, ut ibi hr̃ ſm̃ uerũ intellectũ: tene menti, quia hoc eſt ſubſtantiale, & non tangit per Bar. uel alios. ¶ In tex. ibi, qua detracta ſemiſſem fratris filij, &c. ꝯ̃ iſtũ tex. opp. ꝙ ẽt ſi illa dictio, æquè. non fuiſſet appoſita illi filij fratris, non deberent habere ſemiſſem tm̃ inter oẽs, immo quilibet uirilẽ, quia oẽs fuerunt poſiti in una orõne, & ſic oẽs erant ꝯiuncti uerbis, ergo nõ dẽt eſſe deterioris ꝯdonis unus, q̃ alter. Sol. hic fuit duplex cõiunctio uerbalis, una quia fuerunt oẽs poſiti in una orõne, & iſta concernit oẽs, altera quia fuerunt ſimul coniuncti per nomen collectiuũ, per quod ẽt fit coniunctio uerbalis, & iſta non concernit, niſi filios fratris, & ſic in eis uiget duplex cõiunctio uerbalis, & hæc ſecunda facit eos deterioris ꝯdõnis, ut ad unã tantũ portionẽ inter oẽs uocent, ac ſi eſſent unus. Sed adhuc ꝯ̃ fortè ter de l. ūtũ, poſt prin. ĩ. de reb dub. Sol & tene menti. hic loquit, qñ plures iã nati fuerunt inſtitui coniunctim ſub noie collectiuo, & tunc hñr ꝑ uno, ibi loquit, qñ nondũ nati, ſed naſcituri, vñ ſi dico primus, & poſthumi, qui naſcent ex tali uxore fratris mei, hr̃des ſunto. & naſcant plures, licèt nõ fuerit appoſita dictio, æquè, non hñt ꝑ uno, ſed uocat quilibet ad uirilẽ unã cũ primo, quia non põt imputari teſtõri, quare nõ nominauit quẽlibet de ꝑte, cũ nõdũ eſſent nati, & ius p̃ſumit, ꝙ ſi eſſent nati, quẽlibet de ꝑte noiaſſet, ſed qñ eſſent nati, & nõ noiati q̃libet de ꝑte, ſed ſimul ſub noie collectiuo, vr̃ velle, ꝙ hẽant ꝑ uno. ita dicit ibi Dy. & Bar. limitando iſtã l. notablr.

ADDITIO.

a Dictio, æque. Adde Bar. in l. a diuo Pio. ff. de re iud.

1 *Hæreditas diuiſione legali diuiditur in duodecim uncias, & ſi à teſtatore fiant pauciores, uel plures, ad eundem redigun ur in effectu.*
2 *Quodlibet totũ diuiditur in diuiſione legali in duodecim partes, quæ uocantur unciæ ad ſimilitudinẽ libræ, & illud totum dicitur as. ſeu pondiũ, & ſi teſtator faciat plures partes, uel uncias, dicitur tranſire ad bipondium.*
3 *Si in libello peto duas partes talis rei, uideor petere duas de duodecim, & ſi peto partem ſimpliciter, videor petere dimidiam totius, ſed ſi peto ſimpliciter, videor petere totum.*
4 *Quid ſi expreſſit in libello nomina denotantia quotam.*

1 §. Paterfa. †Hæreditas diuiſione legali diuidit in duodecim uncias, & ſi a teſtatore, fiant pauciores, uel plures, ad eundem numerũ rediguntur in effectu h. d. vſq. in fi. l. ¶ Et primo loquitur, quando teſtator aliter nõ diuiſit, uſq. ibi, denią. Secundo quando diuiſit, faciẽdo tñ paucio-

res

res vncias q̄ 12.Et primo quando fecit 6.tm̄.vſq.ibi(ſed ſi alter)
ſecundo qn̄ 9.vſq.ibi(ſed ſi exceſſit.Ibi tertio,qn̄ fecit plures,
ponit quatuor caſus.Primus qn̄ 10.& 9.vſq.ibi(ſed ſi duus) ſe-
cundus quando 24.vſq.ad alium verſic.(ſed ſi duo ex aſſe.) Ter
tius qn̄ 20.vſq.ibi apud eundem. Quartus quando 14. Et con-
tinuatur omnes tex.ſeq.vſq.ad l.Trebatius.quia tractat de eadē
materia.ſ.diuiſionis hæreditatis,in qua oportuit ponere certa
principia in iſto §.ex quib. determinant̄ q̄ plures,& pulchri ca-
2 ſus in l.ſeq ¶ † Et no.hic princ.& in ver.(partes) quas poſtea ap-
pellat vncias,ꝙ quolibet totum diuidit̄ diuiſione legali in 12.
partes,q̄ vocant̄ unciæ ad ſimilitudinem libræ,& illud totū dr̄
as,ſeu pondiū,& ſi teſtator faciat plures partes, vel vncias, dr̄
tranſire ad bipondium pōt enim de vno aſſe facere duo,diuidē
do q̄libet vnciam in duas, vnde eo ipſo, ꝙ excedit numerum
3 legalem,cenſet̄ ad bipondium tranſire. † Et per iſtum tex. dicit
Bar. ꝙ ſi ī libello peto duas partes talis rei, videor petere duas
de 12.Ange.tenet ɔ̄rium per l.nomen filiarum.§.portiones.de
verb.ſig.Tu dic melius,aut peto partem in ſingulari de tali re,
nec aliter declaro, & tunc videor petere dimidiam totius rei,
vt ibi,aut peto duas partes,& tunc videor petere duas de 12.vt
dicit Bar.qđ eſt notandum. Si aūt peterem ſimpliciter, videor
petere totum, hoc dicit gl.parua,quæ ſemper allegat̄ in l.ſi in-
tē.ſ.de rei ven.poſt prin. licèt alr̄ videat̄ dicere gl. in l.Pompo.
§.15.ſ̄.de procur.Item p̄dicta qn̄ expreſſit quis in libello nomi-
a na *numeralia,vt duo,tria,quatuor,& ſimilia,ſecus ſi† nomina
4 denotantia quotam,vt ſunt iſta,tertia,quarta,quinta,ſexta,&c.
vt j̄.l.proxi.nā tunc petendo tertiam, videor petere quartā de
toto fundo,& petendo quartā,videor petere quartā de toto di
uidendo totum fundum in quatuor partes. Et ſi peto ſextā, ſi
militer ſextam de toto diuidendo ipſum in ſex partes.ita nota-
biliter ponit Bar.in l.codicillis.§.4.j̄.de vſufr.lega.vbi oīno vide
ſed dicendo duas,tres,vel quatuor,&c.ſemp videor intellige-
5 re.ſ.de 12.partib. facta diuiſione legali,tene menti. ¶ Vltimo
iſte ver.(ſed ſi exceſſerint) recipit vnum difficile ɔ̄rium de l.cū
qō. C.de legi.per quā vr̄,ꝙ ſi inſtitui vnum in 12.vncijs, & a-
lium in ſex,ꝙ videor ademiſſe a primo ſex vncias, & conſequēs
tm̄ babebit primus q̄tum ſecundus, cuius ɔ̄rium vult iſte tex.
ꝙ primus habeat beſſem.i.octo vncias de 12 legalib.& ſecūdus
trientem.i.quatuor.multæ ſol.dant̄ ibi a Doct. diſtinguuntur
.n.tres caſus.Aut conſtat,ꝙ voluit tranſire ad bipondū, & ſic
noluit primo adimere,ſed tranſire ad alium aſſem, vt loquitur
hic.Aut ɔſtat,ꝙ voluit adimere,& loquitur ibi ſ̄m vnū intelle-
ctum.Aut eſt dubiū, & tunc ſi primo reliquit pauciores, ſcđo
vero reliquit plures, non pōt dici, ꝙ prius pauciores voluerit
adimere de ſecundis plurib.& ſic p̄ſumitur voluiſſe tranſire ad
bipondium, aut econuerſo,& tunc ſecus. Et iſto ēt caſu locū
habebit l.cū qō.vt videat̄ voluiſſe adimere. & ſ̄m hoc iſte tex.
debet intelligi ſolū eo caſu,qn̄ ɔſtabat de intentione teſtōris,
ꝙ voluit tranſire ad bipondium,qđ vr̄ diuinatio.iō pōt melius
dici,ꝙ aut incōtinenti,poſtq̄ primum inſtituerat in 12.aliū in-
ſtituit in ſex,& cenſet̄ voluiſſe trāſire ad bipondiū, vt hic,nō āt
voluiſſe adimere a primo. Aut ex interuallo, & tūc ſecus, vt ibi
& hoc p ea,q̄ hſr,& no.in l.nā ad ea. de ɔd.& dem. Et hoc verū
poſt illā l.cū qō.ſed an̄ illam pōt dici,ꝙ de iure veteri indiſtin-
ctè,ſiue inconrinenti, ſiue ex interuallo non cenſeret̄ voluiſſe
a primo adimere,ſed ad bipondium tranſire per iſtum tex.

ADDITIO.

a Quando expreſſit quis in libello nomina.Adde Bar.& alios in l.1.de lib. & po-
ſth.Doct.in l.demonſtratio.ff.de cond.& dem.gl.& Doct. in c.j. de li. obla.

LEX VIIII.

1 *Verbum tertia.& verbum,quarta.quæ poſſunt importare ordinem, & etiā quotitatem,ſi iungantur cum verbo.prima,& ſecunda, quæ denotant ordinem tantum,non important quotitatem,ſed ordinem.*
2 *Vnum verbum declaratur per aliud,cui adiungitur, & ſequentia per præcedentia.*
3 *An iſta vocabula,prima, & ſecunda ſignificant quotam.*
4 *Statuto,vel conſuetudine licèt contineatur, quod talis habeat primam uocem,& talis ſecundam,iſtæ uoces non ſunt maioris efficaciæ,quàm ſequentium, licèt importent maiorem honorem.*

1 SI quis ita. ¶ † Verbum,tertia. & verbū quar-
ta.quæ poſſunt importare ordinē
& etiā quotitatē,ſi iungant̄ cū verbo,prima,& ſecū
da.q̄ denotant ordinē tm̄,non importāt quotitatē,
2 ſed ordinem h.d.notabiliter. † & ſic vnum verbum
per aliud,cui adiungitur, declaratur, & ſequentia per præce-
dentia.vt j̄.eo.l.qui non mili §.Lucio.& de leg.3.l.quæſitum.
§.j.l.prædijs.in prin.& quod ibi no.& in l.quiſquis. ¶ In tex. ibi
(æquè partes,&c.)id eſt dicere,ꝙ quilibet iſtorū hēbit tres vn-
cias de 12.& ſic erunt æquales.videbat̄ aūt,ꝙ inſtitutus in ter-
tia parte dēret hr̄e quatuor de 12.q̄ faciunt tertiā totius hr̄dita
tis,& inſtitutus in quarta tres,q̄ faciūt quartā partē,reliqua quī
que diuiderent̄ inter inſtitutum in prima parte, & inſtitutū in
3 ſecunda:† qa iſta vocabula,prima,& ſecunda non denotāt quo
tā,nā nō eſt dare aliquā quotā,q̄ vocet̄,prima,vel ſcđa, ſed ver-
bū tertia,& quarta.q̄ bn̄ ſignificāt quotas, ɔ̄triū tn̄ q̄a,poſtq̄ iſta
verba pōt importare ēt ordinē ſcripturæ, iūgunt̄ cū verbo pri-
ma,& ſcđa.q̄ importāt ordinē,& ſic eſt ſenſus, & perinde eſt,ac
ſi teſtōr dixiſſet,inſtituo primo Titiū,ſcđo Seiū,tertio Mæuiū,
quarto Sulpitiū,quo caſu non erit melioris conditionis vnus,
q̄ alter.Vt ēt colligit̄ ex iſta l.& iſtud notabile colligit hic Bal.ꝙ
4 † licèt ſtatuto,vel ɔſuetudine ɔtineat̄,ꝙ talis hēat primā vocē,
& talis ſcđam,iſtæ voces non ſunt maioris efficaciæ q̄ ſequētiū
licèt importent maiorem honorē,vt l.j.j̄. de alb.ſcribē.ſ̄m Bal.
& Bar.non declarauit caſum huius l. eo modo,quo ſ̄ dixi.

LEX XV.

1 *Relatiuum quis,vel qui.facit in dubio relationem propriam, & perſonalem,quando poteſt,non autem ſimplicem,vel impropriam.*
2 *Relatiuum, quis vel qui eſt relatiuum ſubſtantiæ, & ſi faceret relationem ſimplicem,potius eſſet relatiuum qualitatis,quod non eſt fiendum, niſi ſubeſt neceſſitas.*

1 VLianus. † Relatiuum,quis, vel qui. *a facit in
a dubio relationem propriam,& per-
ſonalem,qn̄ pōt,nō autem ſimplicem,vel impropriā
h.d.& ad hoc allegat̄.tūc aūt facit ſimplicem, & im-
propriā,qn̄ non p̄t facere propriā, vt ibi, mulier dā-
nauit,q̄ ſaluauit:nā illa,q̄ nō pōt referri ad illā eandē mulierē,
q̄ damnauit.qa fuit Eua: & iſta q̄ ſaluauit, q̄ fuit beata Virgo,
ſed refertur ad ſuum antecedens.ſ.mulier, prout ɔ̄ſideratur in
ſuo genere,non prout in ſua ſpecie,tunc.n. qn̄ prout in ſpē fa-
cit relationem ꝓpriam.¶ In tex.ibi(verū in tres ſemiſſes.)& ſic
in 10.& octo vncias.& per conſequens videat̄ tranſiuiſſe ad bi
pōdiū,& videbat̄,qa facit mentionē de trib.dimidijs inſtituen-
do Titium in vna Seium in altera Sempronium in alia,& qualī
bet dimidia facit ſex uncias.& ſi dicat̄ Sempronius fuit inſtitu
tus in illa eadem,in qua Seius, pōt rn̄di,quod non in illa eadē,
ſed in alia ſimili, vt ſic dictio eadem faciat relationem impro-
priam,& ſimplicem,prout an̄tecedens ſumit̄ in ſuo genere,ſed
certè hoc non eſt neceſſe dicere,cum poſſint facere relationē
2 propriam,† nā relatiuum qs,vel q.eſt relatiuum ſubſtantiæ, ut
no.in l.j.C.de ſen.q̄ pro eo.& ſi faceret relationem ſimplicem,
poti* eſſet relatiuū qualitatis,qa exponeret qua.i.ſimili:qđ nō
eſt fiendū,qn̄ neceſſitas non ſubeſt,alr̄ ſecus, vt no.in l.3.C. de
neg.geſt.non ergo cenſet̄ tranſiuiſſe ad bipondiū, & ſic Titius
habebit vnam dimidiā integrā.i.ſex vncias de 12. legalib. & alij
duo ſ.Seius, & Sempronius alterā dimidiā, q̄ diuident inter ſe
æqualiter,& quilibet babebit tres vncias, & ſic duos quadrātes
unum ꝓ quolibet.¶ In tex.ibi(& ideo coniuncti).ſ.re,non uer
bis,quia non fuerunt poſiti in eadem orōne,tm̄ in eadem di-
midia,in qua fuit inſtitutus Seius fuit ēt inſtitutus Sēpronius, 3
& ſic quilibet inſolidum in eadem inſpectis uerbis teſtōris. ſed
faciunt,ſibi partes per ɔcurſum,vt C.de cad.tol.§.ſin autē diſiū
ctim.& ſic eſt inter eos ius accte.vel ꝓprium ius non decreſcē
di,qa ſi alter ipſorum repudiaret partem ſuam, alter tantum
eā habebit,nō aūt primus.ſ.Titius.Nec ob.j̄.eod.l. item quod
Sabinus.§.1.qa ibi in pluribus inſtitutis ſine parte,vnde neutri
ipſorum vr̄ aſſignata tota pars inſolidū per teſtatorē,unde nō
dicunt̄ coniuncti, etiam re.hic verò fuit aſſignata cuilibet de
per ſe eadem dimidia per teſtorem, ideo dicunt̄ coniuncti,per
ea,quæ no.in tex.& gl.in l.j.in fi.& l.3.in prin.de vſufru. accre.
vbi omnino vide.

ADDITIO.

a Relatiuum,quis vel qui.Adde,ꝙ aliquādo reſtringit,vt in l.ea tñ adiectio. ff.de
le.3.Bal.in l.omnes populi.ff.de iuſt.& iu.Bal.in l.percipimus.C. de appel.

a *Teſtator poteſt tranſire ad bipondium in ſubſtitutione vulgari, licèt in inſtitutione non tranſiuerit.*
2 *Quod verba, quæ notarij apponunt in teſtamentis, teſtator talem inſtituit,& ſubſtituit.non repugnant inter ſe,cum non ſit inconueniens,quòd in eadem perſona concurrant inſtitutio,& ſubſtitutio.*
3 *An directè, & obliqua ſubſtitutio poſſint concurrere in eadem perſona, & portione.*
4 *Si notarius dixit,ꝙ teſtator ſubſtituit vulgariter,pupillariter, & per fideicommiſſum,& inſtitutus velit repudiare,ꝙ ſubſtitutus habeat duplicem uiam primo, vt acceptet repudiationem, & ſuccedat ex vulgari,ſecundo, vt non acceptet ſed faciat ipſum compelli ad adeundum, & poſtea conſequatur ex fideicommiſſaria,ſimul autem ex vtraq; non poteſt.*

1 §. Idem eodem libro. †Teſtator poteſt trãſi
re ad bipõdium in ſub-
ſtitutione vulgari, licèt in inſtitutione non tranſiuerit h. d. cũ l.
ſeq. ¶ In tex. ibi: (ſecundus ex ſemiſſe) huc uſq; primus gradus in-
ſtitutorum, in quo non exceſſit numerum 12. vnciarum, & ſic
non tranſiuit ad bipondium. ¶ In tex. ibi (ſi primus hæres non
erit) hic incipit ſecundus gradus ſubſtitutionis vulgaris factæ
primo, in quo exceſſit numerum, quia ſubſtituit tertiũ in do-
drante, cũ tñ primus cui facta ſunt ſubſtitutio, non eſſet inſtitu
tus, niſi in ſex vnciis. Et iſte tertius ſubſtituitur in 9. iunctis igit
iſtis 9. cũ ſex in quibus remanet inſtitutus ſecũdus, faciunt 15.
ſi ergo ſubſtitutio non habeat locum, quia primus adeat, hæ-
reditas æqualiter diuidit inter ipſum, & ſecũdũ, ſed ſi habeat lo
cũ, qa repudiat, pdõ ſecundi efficit deterior pp vocationẽ ter-
tii, qa dẽt diuidi hẽditas in 15. vncias prout teſtãor voluit, de q-
bus tertius, hẽbit nouẽ, & ſecundus ſex, & ſic diminutas, & iſte
2 tertius tenet locum ſubſtituti, vt hẽ in l. ſeq. qd nn. ſm Bal †Pro
verbis quæ apponunt notarii in teſtis, dum dicunt, ꝙ teſtõr ta-
lem inſtituit, & ſubſtituit, quia non eſt inconueniens, ꝙ in ea-
dem perſona concurrat inſtitutio, & ſubſtitutio ſecundum iſti
per hanc l. certè clarum eſt hoc, reſpectu diuerſarum partionũ
& ita loquit iſta l. & multæ aliæ, itã ꝙ iſtud non eſt nouum, ſed
notarii referunt ſe ad eandem portionem. ideo dic; ꝙ illa ver-
ba, inter ſe non repugnant, quia omnis ſubſtitutio eſt pdõna-
lis inſtitutio, & loquor de directa ſubſtitutione, vt nn. in l. Gal-
3 lus. in prin. de lib. & poſt. †Sed an poſſit concurrere, in eadẽ pſ
ſona, & directa, & obliqua ſubſtitutio? dic, ꝙ ſic in origine, ſi te-
ſtator voluit, non tamen in executione cum ſint inter ſe ꝯiæ,
4 iõ oẽt alteram eligere, vt l. recuſare. §. Tirius. ff. ad Tre. † & hoc
no. pro verbis notariorum, dum dicunt, qđ ſubſtituit vulga. &
& pupil. & per fideicommiſſum: nam ſi inſtitutus vult repudia
re, ſubſtitutus hẽt duplicem viam. primo, vt acceptet repudia-
tionem, & ſuccedat ex vulgari. ſecundo, vt non acceptet, ſed fa-
ciam ipſum compelli ad adeundum vt l. nam qđ. §. i. eo. ti. & po-
ſtea conſequaṫ ex fideicommiſſaria. ſimul aũt ex vtraq. nõ põt,
vt l. fi. C. de fideiuſſ. facit l. i. C. de ſnr ¶ Oppo. in gl. de l. cũ qđ. C.
de leg. per quam videṫ ẽt, ꝙ iſto primo repudiante non debet
diuidi iſta hæreditas in 5. vncias, ſed in 12 de quibus ille tertius
habeat nouem, & ille ſecundus trientem, quia ſubſtituendo ter
tium in nouem, videṫ adimere ab illo ſecundo tres de ſuis 6. per
illam l. gl. tatet contrarium hodie, ſed iure iſto procedebat qđ
hic dicit. ¶ No. iſtam gl. pro eo, qđ dixi in l. interdum. §. i. qa iu-
re iſto quandocunque teſtator excedebat numerum vnciarũ
videbaṫ tranſire ad bipondium indiſtincte, ſed hodie non ſic,
immo diſtinguiṫ. vt ibi dixi per illam l. cũ qđ. & in hoc gl. bñ ſen
tit, ſed inquantum, vult qđ illa l. hẽat locum hodie in caſu hu-
ius §. non bñ dicit, qđ per oẽs reprehendiṫ quia illa l. loquiṫ. qñ
primo reliquit plus, & ſecundo minus, ſi autẽ econuerſo, non
hẽt locum, vt ibi tenet gl. & dixi in l. interdũ. § j. ſed cuilibet ex
primis inſtitutis reliquit minus. ſ. ſex vncias, p quolibet, & huic
tertio plus. ſ. nouem, & ſic adhuc hodie ſtat deciſio huius §.

2 Et quantũ ad hoc diſtinguũṫ quatuor caſus. † Primus qñ inter
primos inſtitutos, partib. non erat diſtributus totus as & tũc in
ſtitutus, vel inſtituti ſine partib. habebũt reſiduũ. ponunṫ duo
exempla. Primũ, qñ inter primos erant diſtributi duo quadrã-
tes, & ſic ſex vnciæ, & tunc habebunt alia ſex. ſm. qñ inter pri-
mos erant diſtinctæ vndecim vnciæ, & ſic nõ reſtabat niſi vna,
& nunc inſtituti ſine partib. habebunt illam tm. & hoc in prin.
3 huius l. & in §. i. † Secundus caſus, qñ erat diſtributus totus as, &
ſic 12. vnciæ, & nõ vltra, & inſtitutus, vel inſtituti ſine partib. ha-
bebunt aliũ aſſem, qa cenſeṫ teſtator tranſiuiſſe ad bipõdium,
& voluiſſe facere 24. vncias. de quibus primi habebunt 12. ſe-
cundi alias 12. & tantum valet, quantum ſi primi fuiſſent inſti
tuti in ſex de vnciis legalibus & ſecundi aliis ſex. Hoc tamen ve
rum, niſi inſtituiſſet ſecundos in reliqua portione, quia tunc
non valeret inſtitutio, tanquam nullum ſit reliquum, cum to-
tum eſſet diſtributum inter primos, & habetur in §. ſed ſi aſſe.
4 † Tertius caſus eſt, quando inter primos erant diſtributi duo aſ
ſes, quia vnus fuerat inſtitutus in 12. vnciis, alter in aliis 12. po-
ſtea tertius ſine parte, nunc videṫ tranſiuiſſe ad tripondium, &
voluiſſe facere 36. vncias, de quibus quilibet habebit 12. & ſic
tertiam partem hæreditatis, quia 12. de 36. minutis, non faciũt
niſi 4. de 12. groſſis, quæ quatuor ſunt tertia pars, & hoc habe-
tur in §. fi. ibi, ſi quis. Quartus caſus eſt, ꝙ inter primos fuit di-
ſtributus vnus as integraliter, & alius poſtea pro parte, puta
fuit inſtitutus vnus in 12. vnciis, alter in 6. deinde tertius inſti-
tutus ſine parte. certè habebit alias ſex de bipondio, & ſic diui-
ditur hæreditas inter primum, qui habebat dimidiam, & ſecun
dum, & tertium, & habebunt alteram dimidiam, vt quod iu-
ris eſt de primo aſſe, vt in princi. huius l. idem ſit in ſecundo, &
5 hoc habetur in l. quæſitum. † Secundum, quod principalr de-
ciditur, eſt ſi alter ex inſtitutis ſine parte, repudiet partem ſuã,
an accreſceret alteri tantum, an etiam aliis inſtitutis ex certis
partibus, & hoc determinatur in §. j. ꝙ non alteri tantum, ſed
omnibus, quia non dicuntur coniuncti inter ſe quantum ad
hoc, vt alter ipſorum præferatur in iure accreſcendi aliis inſti-
tutis ex partibus & iſte paſſus eſt difficilior aliis, propter con-
6 traria quæ formatur in glo. † Tertium, & vlti. quod dicitur in
eo caſu quo expleto aſſe plures inſtituantur ſine parte, & ſic ve
niat ad alium aſſem, an ad vnum tantum aſſem, vt videatur fa-
ctus vnus inter omnes, an in tot aſſes, quot ſint perſonæ, vt ſic
videantur facti plures, & reſpondetur pro prima parte, quo ad
vnum tantum, & ſic quantum ad hoc, cenſentur coniuncti, vt
loco vnius habeantur, quia ſi haberentur loco plurium & non
cenſerentur coniuncti, quilibet haberet ſuum aſſem, & in tot
aſſes viderentur diſtributa hæreditas, quot fuerunt inſtituti ſi-
ne partibus, & in alio aſſe, in quo ſunt inſtituti cum partibus.
¶ Opp. contra §. j. pro declaratione glo. quæ incipit, immo ꝙ il
la ſemiuncia repudiata accreſcat duntaxat alteri, cum ſubſtitu
to ſine parte, vt C. de cad. tol. §. ſi verò quidam. Solu. intelligo
hic, quod iſti inſtituti ſine parte, erant diſiuncti verbis, quia po
ſiti in diuerſis orationibus, aliàs procederet contrarium. Sed
contra, quod etiam ſi erant coniuncti verbis, & in eadem ora
tione idem ſit, vt infra eod. l. ſi ita quis hæres. in antepe. car. Sol,
licèt ille Caius, & Mæuius fuerint poſiti in eadem oratione, &
ſic ſint verbis coniuncti, tamen propter verbum æquis parti-
bus, cenſentur non deiuncti re, & ideo cum ad portionem v-
nius repudiatam concurrat alter coniunctus verbis tantum, &
non re, & Titius primo loco inſtitutus, qui erat coniunctus re,
& non verbis, quia in diuerſa oratione neuter alteri præfer-
tur, & ſic accreſcit vtrique, quia tales coniunctiones ſunt paris
potentiæ, nec vna eſt efficacior altera. vt l. Mæuio. & ibi nota
de leg. 2. & hoc vult gloſſ. hic in ver. ſed huic. & in ve. ſed dic, &
dicit Bar ꝙ iſta gl. optimè loquitur pro intellectu illius l. ſi ita
qs. Sed mihi videt, ꝙ iſtud non ſit verum, & ꝙ ibi neuter illorũ
erat coniunctus re, vel verbis, vt patebit ex his, quæ ſtatim di-
cam: ſi dicatur, ſi ita eſt, quare ibi accreſcit vtrique? reſponde
tur, quod in hæreditate ius accreſcendi locum habet etiam in
ter omnino diſiunctos, licèt non ſic in legatis, vt dixi in l. ſer-
uus communis ab extero. de acq. hæt. ¶ Opp ergo tertio. quòd
licèt iſti inſtituti ſine parte eſſent verbis diſiuncti, ſi ponimus,
quòd fuerunt poſiti in diuerſis orationibus, ſaltem erant coniũ
cti re, quia in eadem vncia non diſtributa cenſebatur quilibet
inſtitutus, ergo debet eſſe inter eos locus iuris accreſcendi, q-
nimmo, iuri non decreſcendi, quod eſt potentius. vt C. de cadu.
tol. §. ſin autem diſiuncti. glo. in fi. volens ſoluere iſtud contra-
rium fatetur, ꝙ iſti duo inſtituti ſine parte erant inter ſe con-
iuncti re, ſed ideo alter eorum non præfertur in portione al-
terius repudiata, quia ſupererant alii inſtituti in 11. vnciis, qui
ſimiliter erant coniuncti re illi, cuius portio vacauit, & ſic eiuſ
dem conditionis erant: ideo neuter præfertur alteri. Iſta gloſ.
malè loquitur in duobus, primo dum dicit, ꝙ iſti inter ſe erant
coniuncti re, nam illud eſſet verum, ſi teſtator in inſtitutione,
ipſorum

LEX VII.

1 *Diſtinctio materiæ præſentis.*
2 *Quando inter primos inſtitutos ex certis partib. teſtator non diſtribuit totũ aſſem, tunc inſtitutus, vel inſtituti ſine partibus, habebunt reſiduum, & vide duo exempla.*
3 *Si inter primos diſtribuit totum aſſem, & non vltra, tunc inſtituti ſine partibus habebunt alium aſſem, quia cenſetur teſtator tranſiuiſſe ad bipondium, niſi inſtituiſſet ſecundos in reliqua portione, quia tunc non valeret inſtitutio, tanquam nullum ſit reliquum.*
4 *Quando inter primos erant diſtributi duo aſſes, poſtea alius ſine parte, tunc videatur tranſiuiſſe ad tripondium.*
Si vnus fuit inſtitutus in 12. vnciis, alter in ſex, deinde tertius ſine parte, habebit alia ſex de bipondio.
5 *Si alter ex inſtitutis ſine parte repudiat partem ſuam, an accreſcat alteri tãtum, an etiam aliis inſtitutis ex certis partibus.*
6 *Eo caſu quo expleto aſſe, plures inſtituantur ſine parte, quòd veniant ad vnum aſſem tantum.*
7 *Si pater inſtituat filium in legitima in certa re, qua non ſit in rerum natura, inſtitutio habetur pro non facta, idem ſi in re ipſius filij.*
Relictum in re qua non eſt in rerum natura non valet, etiam quantum ad æſtimationem.
8 *Filia, an poſſit inſtitui in ſua dote, quia dicitur ſua, cum ſit proprium ſuum patrimonium, & exiuit de patrimonio patris.*

1 L. Item quod Sabinus. † In hac lege tracta-
tur quando aliquis,
vel aliqui fuerũt primo inſtituti ex certis partibus, poſtea alii,
uel alii ſine partibus, & determinant tria in tota hac l. cum ſeq.
Primum eſt, quantum debent habere iſti inſtituti ſine partib.

ipſorum feciſſet mentionem de illa vncia dicendo ſic, poſtquã diſtribuerat xj. vncias. Item in vncia reſtante inſtituo Titium. Item in eadem vncia inſtituo Seium, quia ſic cuilibet eorum fuiſſet eadem vncia aſſignata per teſtatorem, & inſolidũ, ſicut dr̃ in l. iubemus. §. eo. & ſic facerent ſibi partes per concurſum & altero repudiante alter ſolus totũ haberet per ius non decreſcendi, ut ibi dixi, ſed hic loquitur, qñ non fecit mentionẽ, ſed ſimplr̃ inſtituit primo Titium, poſtea Seium, & licèt ambo vocentur ad eandem vnciam, hoc eſt ex l. diſpõne, non expreſſa diſpõne defuncti: ideo non dñr coniuncti re, quantum ad ius accreſcendi. ar. in l. & Proculo. de leg. 2. & hoc uult tex. & gl. in l. 1. in fi. & in l. 3. in prin. de uſuf. accr. ubi diligenter videas, & in hoc cõſiſtit intellectus huius l. ſm Bar. ibi in l. re cõiuncti. de lega. 3. Item inquantum dicit gl. qꝫ iſti inſtituti in xj. vnciis erant coniuncti re cum iſtis inſtitutis ſine parte. dicit adhuc, primis. quia non poterant dici coniuncti re, cũ diuerſæ portiones eſſent eis relictæ, quia primis 11. & nõ 12. & iſtis illa 12. & nõ 11. vnde erant oĩno re diſiuncti, nã ſi ego lego fundũ duobus æqs portionib. dñr re diſiuncti, quia unicuique eorũ cenſeť diuerſa dimidia relicta, uni una, alteri alia, non eadem utrique, vt ꝫ a ter in l. re coniuncti. de leg. 3. uerſi. item ex uerbis. & l. 1. in prin. de vſufr. acer. Eſt ergo rõ huius tex. quare non accreſcit alteri tm̃, quia ille nec erat cõiunctus uerbis, nec re. ¶ Sed tunc opp. gl. qꝫ immo erant coniuncti, ut ĵ. ea. l. ver. (ſed ſi explero.) Solu. benè dñr coniuncti uno reſpectu, quia vocanť ad eandẽ unciã teſtãtem ambo, & ſic in hoc hñt pro uno, ut in cõno, & hoc eſt ex diſpõne legali, ſed ſi ñ haberenť pro uno, ſed pluribus, ſequeretur, qꝫ primo nominatus haberet illam vnciã teſtantem, & ſic eſſet expletus totus aſſis, & alter poſtea nominatus vocaretur in alium aſſem, vt ĵ. ea. l. uerb. (ſed ſi aſſe expleto.) qꝫ nõ eſt uerũ, ut patet in illo §. quantũ verò ad ius accr. non dñr coniuncti, quia præcedens cõiunctio prouenit ex diſpõne legali, nõ teſtatoris, qꝫ requiritur quantũ ad ius accr. vt ſ. dixi, & hoc voluit tex. hic in uer. (nã quantũ ad ius accre. &c.) ſubtiliter intelligendo. q. d. quantũ ad aliud bene pñt dici cõiuncti, quia uocẽtur ad portionem uacantem loco unius, licèt eſſent poſiti in diuerſis orationibus qꝫ aliàs regulariter non eſt, ut patet ex l. Titius fundi. ſ. eo. ¶ Nunc in (uer. idemque putat.) quærit qd vult dicere, (neque hos, neque illos cõiunctos &c.) Rñdeo neque hos. ſ. inſtitutos &c. ſine parte poſt aſſem expletũ, neque illos, de quibus ſupra proximè dictum eſt, qui fuerunt inſtituti ſine parte ante aſſem expletum, & ſic quod ibi dictum fuit de iure accre locũ habebit hoc ẽt in ſecundo aſſe, ad quem uocãtur iſti inſtituti ſine parte poſt aſſem expletũ. ¶ In uer. (ſed ſi aſſe.) op. qꝫ inſtitutus ſine parte poſt aſſem expletũ non voceť in aliũ aſſem, ſed uiriliter cũ primis inſtitutis, ut C. de inoffi. teſta. l. 3. Sol. dicit ibi gl. notabiliter, qꝫ hic loquiť in inſtituto a teſtatore, ſi uero poſt aſſem expletum a teſtatore aliquis ex diſpõne legali haberetur pro inſtituto, qui non fuerat inſtitutus, vt in caſu illius l. notabilis, non uocať in aliũ aſſem, ſed in virilẽ cum inſtitutis, ut ibi hr̃ in gl. quam omnino uide. ¶ Item iſte tex. dũ
7 dicit, nihil reliquum, & c. † inducit Bal. ſi pater filium inſtituat in certa re pro ſua legitima, quæ nõ ſit in rerũ natura, talis inſtitutio hr̃ pro non facta, & ſic filius tanquam præteritus poteſt dicere teſtm̃ nullum, Sed cõ, qꝫ immo videatur inſtitutus in æſtimatione, & ſic non ſit nullum, ut l. ſcimus. poſt prin. C. de inoff. teſt. Sol. ibi res erat in rerũ natura, licèt nõ eſſet teſtõris, & ſic potuit legati quantũ ad æſtimationẽ, ut l. cũ alienã. C. de leg. ſed relictũ in re, q̃ non eſt in rerũ natura, non ualet ẽt quãtum ad æſtimationẽ. Quid aũt ſi res erat ipſius filij, certè nõ ualet, ẽt quantũ ad æſtimationẽ, quia res mea non põt mihi legari, vt l. proprias. C. de leg. & ideo idem erit, qđ in primo caſu, &
8 hoc ſentit glo. in l. 1. §. ſed utrũ denuo in q. q̃ format, † an filia poſſit inſtitui in ſua dote, quia dr̃ ſua, cũ ſit propriũ ſuum patrimoniũ, & exiuit de patrimonio patris, ut l. fi. ĵ. de col. do. & de iſtis qõnib. uide per Guil. in d. l. ſancimus. & per Bar. in l. ſuus quoq. in fi. prin. ſ. eo. ¶ Vltimo in uer. (ſed ſi expleto.) põt poni caſus, qꝫ in eadẽ oratione fuerint inſtituti illi ſine parte, & tũc non haberet dubiũ, qꝫ non uocanť, niſi ad unũ aſſem, qa loco vnius hñr, vt ſ. eo. l. Titius fundi. Poteſt ẽt poni, & hæc melior, qꝫ in diuerſis orationibus & tunc adhuc idẽ, ne ſequať inconueniens, qꝫ ſi mille eodẽ mõ inſtitueret, feciſſet mille aſſes, non ſic ſi primus aſſis non eſſet diſtributus, quia tunc eſſet fienda dñia, an ſimul, an in diuerſis orationibus: ſi enim primo inſtituo Titium ſine parte. poſtea Seium ſiſr ſine parte, deinde Sẽpronium, loco trium hñt, & quilibet habet trientem, ſed ſi primo Titiũ, poſtea Seium, & Sempronium in una oratione, iſti hñr pro uno, & hñt unam dimidiam, & Titius alteram, qñ ve-
9 rò eſt inſtitutus cum diſtributione alicuius partis, tunc alij poſtea inſtituti ſine partibus ſiue ſimul, ſiue in diuerſis orationibus loco unius hñr, ut vocentur ad partem reſtantem, ſi qua reſtat, uel ad unum ſolum aſſem, ſi nulla reſtat, ut hic.

LEX XIX.

1 *Per ſubſtitutionem uulgarem factam ei, qui non erat inſtitutus, non inducitur illius inſtitutio*

2 *Verba conditionalia non inducunt diſpoſitionem, & emiſſa ad unum effectum non operantur contrarium effectum, & emiſſa ad diminutionem nõ operantur argumentum.*

1 EX facto. † Per ſubſtitutionem vulgarem factam ei, qui non erat inſtitutus,
2 non inducit illius inſtõ. † Et ſemp alleg. qꝫ uerba cõdõnalia non inducunt diſpõnem, & emiſſa ad unum effectũ nõ operantur effectum cõtiũ, & emiſſa ad diminutionem non operantur argm̃, ut infra de cond. & demon. l. cum tale. §. fi. & l. legata inutiliter. de leg. 1. &c. ¶ In gl. fi. ibi. ſ. (qꝫ admittatur). ſ. non ut ſubſtitutus, ſed ut principaliter inſtitutus ſm Bal. Tu dic, qꝫ immo etiam ut ſubſtitutus, qm̃ ẽt ſubſtitutio dr̃, ſi inſtitutio ab ipſo princ. fuit nulla, unde dicimus qꝫ teſtm̃ poteſt ſumere uires a ſubſtitutione uulgari, ut l. fi. de lib. & poſthum, uel dic ſuſtinendo Bal. qꝫ aut fuit facta inſtitutio, & tunc poſito, qꝫ fuerit nulla ſubſtitutio vulgaris, dici poteſt ſubſtitutio, vt in contrario, aut nulla fuit facta, & tunc non põt dici ſubſtitutio, ſed principalis inſtitutio, ut dicit Bal.

LEX XX.

1 *Inſtitutus ſine parte, etiam in prin. teſtamenti uocatur duntaxat ad partẽ non diſtributam, ſi poſtea diſtribuit aliquas, & aliquas non.*

1 QVo loco. † No. hic, qꝫ inſtitutus ſine parte ẽt in prin. teſtamenti uocatur duntaxat ad partẽ non diſtributã, ſi poſtea diſtribuit aliquas, & aliquas nõ: unde ſi inſtituo primo Titium ſimplr̃, poſtea inſtituo Seium in dimidia, deinde inſtituo Semproniũ in quarta. & nullũ aliũ, ille primus cenſeť inſtitutus duntaxat in quarta, quæ reſultat diſtribuẽda. Ex hoc dico falſum eſſe intellectũ datũ per gl & Bar. in l. itẽ quod Sabinus. ſ. eo. ad l. ita quis hr̃des ĵ. eo. qui uolunt, qꝫ ille Titius primo inſtitutus dicať coniunctus re cum Caio, & Mæuio poſtea inſtitutis, quia ſm hoc ille Titius videretur inſtitutus in tota hæreditate, ſed poſtea pp inſtitutionem aliorum, haberet partem per concurſum, & ſm hoc idẽ eſſet hic, quia primus inſtitutus ſine parte cenſereť inſtitutus in tota hr̃ditate, & ſic deberet diuidi hr̃ditas in 21. partes, quia primus inſtitutus debebit hr̃e 12. vncias, inſtitutus in dimidia ſex uncias, inſtitutus in quadrante tres, cuius cõtium uult iſte tex. qꝫ immo habeat primus, tm̃ tres reſtantes. Et iõ in illa l. ſi quis ita hæredes. dico, qꝫ ille Titius vr̃ inſtitutus in tertia, & Caius in altera tertia, & Mæuius in altera, & ſic inſtõ primi regulatur, & limitatur ſm inſtitutiones, q̃ poſtea fiunt ut in illa portione cenſeať inſtitutus, q̃ ipſum tangit inſpecto numero ſequentiũ inſtitutorũ. ibi ergo nec Titius erat cõiunctus re cũ Mæuio, & Caio rõne pdicta, nec Caius, & Mæuius inuicẽ uerbis pp uerbum, æquis partib. pp quod teſtator vr̃ poſuiſſe eos in una oratione potius, ut celerius loqueretur, quàm ut eos coniungeret uerbis, ut ibi dicit tex. expreſsè, & iſtud adde ad id, quòd dixi in l. quod Sabinus in ſecundo contrario, ubi reprehendi ſolutionem gl. & Bar.

1 *Aſſe diſtributo, licèt in parte diſtributio ſit pro non ſcripta, inſtitutus tamẽ ſine parte non uocatur ad illam, ſed ad alium aſſem, ſicut ſi pro non ſcripta non eſſet, prout teſtator putabat.*

2 *Verba teſtatoris ſunt aſſumenda, uel interpretanda, prout ipſe exiſtimat, uel opinabatur, non prout erat in rei ueritate.*

1 §. Si iam mortuo. † Aſſe diſtributio, licèt in parte diſtributio ſit p nõ ſcripta, inſtitutus tñ ſine parte ñ uocať ad illã, ſed ad aliũ aſſem ſicut ſi p ñ
2 ſcripta nõ eẽt, put teſtõr putabat h. d. ualde ſingulr̃. † Et ſp all. qꝫ uerba teſtõris ſunt aſſumẽda, uel interptanda, put ipſe exiſtimabat, uel opinabať, nõ put erat in rei ueritate, facit in rõne ſui l. cũ q. §. pe. ĵ. de his, q. ut ind. ibi, nec. n. rõne iuris, &c. & uide bonã gl. in l. ſeruo manumiſſo. de cõd. ind. ¶ In tex. ibi (alterũ aſſem.) ſed quare nõ hẽt illũ ſolũ quadrantẽ ĩ quo erat inſtitutus ille mortuus, & ſic aſſis nõ erat in totum diſtributus, ergo &c. ut in l. item qꝫ Sabinus. in prin. Rñdetur, quia cum teſtator putaret ipſum tore diſtributum inſtituendo alium ſine parte. vr̃ voluiſſe eũ uocari ad nouũ aſſem, quia ſic eſſet, ſi ille nõ eſſet mortuus, ut d. l. item qꝫ Sabinus. uer. ſed ſi caſſe. & hæc uoluntas attenditur in his, q̃ dependent ex mera uolũtate ſua, nõ id, qđ erat in rei ueritate. ille ergo quadrans accreſcit utriq. p rata ſm gl. qđ intellige, niſi inſtitutus in dodrante, & ille iã mortuus, inſtitutus in quadrante eſſent coniuncti uerbis, quia tũc inſtitutio tantum in dodrãte accreſcit, ut ĵ. ea. l. §. fi. ubi caſus

LEX XXI.

1 Verba quiſquis mihi hæres erit. non faciunt conditionem, quando nō ſubeſt perſona, ad quam poſſis referri.

1 TRrebatius. †Verba, q̄ſquis mihi hr̄s erit. nō faciunt conditionem, qn̄ non ſubeſt pſona, ad q̄ poſſit referri, h.d. alias ſecus ut ī. ti. j. l. q liberis. poſt prin. & in gl. j. ¶ In tex. ibi, (nō te &c.) vult dicere, ꝙ inſtitutio ex hoc vitietur, vt patet ī. ſed ꝙ ſunt ſuperflua. & nihil operantur, ideo non debuerunt apponi. ¶ In tex. ibi, (liber, & hæres eſto) ſup. inſolidum, ſi autem haberet cohæredem. & tunc illa verba ſatis operarentur, vt ī de acq hær. l. ex parte. in fi. iuncta d. l. qui liberis. quia non eſſet iſte ſeruus, nec liber, niſi cohæres primo adiret.

1 Libertas ſimpliciter relicta differtur in euentū conditionis, ſub qua data eſt hæreditas, qua nō exiſtēte nec erit liber, nec hæres, ſi erat īſolidū inſtitutus.
2 Si teſtator expreſsè dixit, relinquo libertatem purè, & hæreditatem ſub cōditione an uitietur vtrunque.

1 §.Seruo libertatem. †Libertas ſimpliciter relicta differtur in euentū cōditionis, ſub qua data eſt hr̄ditas, qua non exiſtēte, nec erit liber, nec hæres, ſi erat inſolidū inſtitutus. h.d. cū l. ſeq. ſed ſi habebat cohæredē, non differt, immo ſtatim debet, ēt ſi poſtea cōdino hæreditatis deficiat, quia confirmat̄ aditione cohæredis, vt l. cū ſeruus. ī. de ꝯd. inſt. & hoc uolunt gl. hic poſitę. ¶ In tex. ibi (purè) .i. ſimple, & ſic eſt verbū legis, non verbum teſtōris,
2 vt gl. hic dicit, & bene in hoc. †Si aūt teſtator expreſsè dixiſſet, relinquo libertatē purè, & hæreditatem ſub ꝯdōne, vr̄ velle impoſſibile, ꝙ eſſet liber ſtatim, & non hæres, quod eſſe nō poteſt, ſi non erat alius inſtitutus, & ſic vitiatur vtrunq; rōne ꝑplexitatis, vt dixi ſ. eo. l. quoties. ſ. ſi. gl. hic prima dicit. & nō bene, ꝙ tunc baberet libertatē ſtatim, qđ non pōt procedere, ſi erat ſolus inſtitutus, vt dixi. ſed ſi habebat cohæredē, tunc etiā ſi hoc non dixiſſet teſtator haberet eam ſtatim adita hæreditate per cohæredem, niſi dicā, ꝙ conditio appoſita in hæreditate, cenſeretur repetita in relicto libertatis ſimpliciter facto, ſicut in alio relicto, quod dic, ut l. cum ſeruus. ī. de condi. inſti.

LEX XXIII.

1 Inſtitutus ſub conditione, uel in diem incertum poteſt interim adire ſecundum tab. per quām conſequitur adminiſtrationem bonorum, & poteſtatē uendendi pro ſatisfaciendo creditoribus hæreditarijs ſicut ſi fuiſſet curator conſtitutus hæreditati iacenti.
2 Dictio, cum, principaliter denotat tempus, ſecundariò conditionem.
3 Quando teſtator reliquit uxorem dominam, & uſufructuariam, quouſque uixerit, & poſt eius mortem inſtituit alium hæredem, ꝙ etiam ſi uxor prohibet, poſſit adminiſtrare ſine præiudicio uxoris in his, quæ concernunt cōmodum hæreditatis, & etiam creditorum, dummodo petat bo poſ.
4 Si pater inſtituat filium ſpurium ſub conditione, ſi faciat ſe legitimari, quod antequam legitimetur poſſit, ſi uult, adminiſtrare bona petendo bonorum poſſ ſecundum tab.
5 Differentia inter hæredem inſtitutum purè, & inſtitutum ſub conditione, uel in diem incertum circa adminiſtrationem hæreditatis.
6 Bon. poſſ. de qua in hac l. quæ eſt meri facti, ſi poſtea conditio exiſtat, efficitur iuris, & non eſt neceſſaria, alia bon poſſ. & ſi deficiat, tenebitur reddere rationem de adminiſtratis uenientibus ab inteſtato.

1 SI quis inſtituatur. †Inſtitutus ſub conditione, vel in diē incertū pōt interim adire ſm̄ tab. ꝑ quā ꝯſequit̄ adminiſtrationē bonorū, & ptāē vendendi ꝓ ſatisfaciēdo creditorib. hr̄ditarijs, ſicut ſi fuiſſet curator ꝯſtitutus hr̄ditati iacēti. h.d. pri. huius l. ¶ In tex. ibi, (vel incertū.) In hoc ſtat ius, nō in eo, qđ dicit ſ. certū, qa tunc hr̄ ꝓ purè inſtituto, vt l. hr̄ditas ex die. ī. eo. & non eſt dubiū, ꝙ poſſet adire, & bo. poſ. q̄ iuris eſt, petere, ſed iſte nō pōt adire, qa dies incertus in vltimis voluntatib. cōditionē facit, vt l. dies incertus. ī. de cond. & dem. & ꝯdōne pendente non pōt hæres adire, nec petere bo. poſ. q̄ iuris eſt. i. q̄ tribuit dn̄ium rerū, ſed illā, q̄ facti eſt, quia tribuit ſolū adminiſtrationē, vt hic, & ī. de bo. poſ ſm̄ tab. l. ſub ꝯdōne. & ī l. 2. §. ſi ſub
2 ꝯdōne. † Pone exemplū, ſi fuit inſtitutus, cū Titius conſul fa-
a ctus fuerit. nam dictio, cum. [a] principalr̄ denotat tp̄s, ſecundario ꝯdōnem. ī. qn̄ di. le. ce. l. Titio Quidā tn̄, quos gl. recitat. dicunt, ꝙ iſta dr̄ bo. poſ. iuris, & non facti, quia petit̄ authoritate iuris hoc ꝓcedentis, ſed non hēt efficaciā, vt ex ea acquirat̄ dominium, & illam, quæ habet efficaciam, appellant bo. poſ. facti, ſed certè melior, & proprior locutio eſt illa, de qua ſ. dixi, ut illa dicatur iuris, q̄ habet efficaciā, illa verò, q̄ non hēt, dicat̄ meri facti, & ita vtimur cōiter ¶ In tex ibi, (agnoſcere pōt.) & tunc non expedit deuenire ad dationē alicuius curatoris, quia ipſe cenſetur cōſtitutus curator, nec expedit deuenire ad aſſignationē termini, intra quē exiſtat ꝯſtō, nam tunc deuenit̄ ad iſta duo, qn̄ ipſe non petijt bo. poſ. ut ī. ꝓx. §. poterit ergo ſoluere creditorib. & ſi nō eſt pecunia in hæreditate, vendere bona ꝓ ſatisfaciendo eis, & in patrimonio minus dānoſa, & q̄ ſeruādo ſeruari non pn̄t: deinde ſi debitū vrgeat, & periculū ſit in mora, ēt mobilia, ut ī. in l. ſi quis inſtituat. in §. ſed ſi ſub ꝯdōne
3 †& no. hic ſm̄ Bal. qn̄ teſtōr relinquit uxorem dn̄am, & vſufructuariā quouſq. vixerit, & poſt eius mortē inſtituit aliū hr̄dem, vtrū iſte inſtitutus interim poſſit aliqd adminiſtrare, ſi uxor ꝓhibeat? & certè ſic, dūmodo petat bo. poſ. & adminiſtrabit ſine ꝑiudicio uxoris in his, q̄ ꝯcernunt cōmodū hæreditatis, & ēt creditorū, certè talis inſtitutus vr̄ potius purè inſtitutus, & ſic pōt adire, vn̄ nimirū ſi pōt adminiſtrare, vt dixi in l. filius a pr̄e.
4 de lib. & poſth. †No. ēt ſm̄ eundē Bal. ꝙ ſi pr̄ inſtituit filiū ſpuriū ſub ꝯdōne, ſi faciat ſe legitimari, q̄ inſtō ualet, ꝑ l. in tp̄s. ī. co. ꝙ anteq̄ legitimet̄, ſi vult adminiſtrare bona pōt, petendo
5 tn̄ bo. poſ. ſm̄ tab. ut hic. ¶ In tex ibi, (tanq̄ hr̄s.) iſta dictio, tanq̄ improprietatē denotat, ſeu ſimilitudinē non tn̄ oīmodā. qa hæres diſtrahit ſuo iure, iſle verò adminiſtratorio iure. Itē hr̄s nō hēt neceſſe adire iudicē, cum vult alienare, ſed iſte ſic, qa alienat, ut adminiſtrator. ar. in l. Ariſt. ī. de iure delib. ſm̄ Bal. certè in hoc Bar. aſr ſenſit in l. ait ꝑtor. eo. ti. dicens, ꝙ l. Ari. loquitur in hærede deliberante, q non eſt ꝯſtitutus curator hæreditatis, ſi aūt ſit ꝯſtitutus, nō hēt neceſſe poſtea iudicē adire, cum vult alienare, niſi ſit pupillus, ut ibi, ſed iſte, cū petit bo. poſ. cenſet̄ ꝯſtitutus curator, ergo &c. & ita intelligit iſtū tex. tutius tn̄ eſt iudicē adire. Itē hr̄s pōt incipere a qb. reb. uult, iſte aūt non. ſicut curator, qa non agit̄ de ipſius ſolius ꝑiudicio, ſed ēt uenientiū ab inteſt. ſi ꝯdō deficiat, & ꝓp hoc dictū Bal. vr̄ verius, ꝙ adeat iudex, ut diſcernat a quib. reb. dēat incipi, ſed an transferat dn̄ium iſtarū rerum? glo. hic magna circa mediū vr̄ ſentire, ꝙ non, quia dicit, ꝙ alienat tanq̄ res alienas, non tanq̄ ſuas: tu dic ꝯriū, cū habeat adminiſtrationē bonorū, ſicut tutor, & curator, qui pn̄t transferre, licèt dn̄ium non habeant, qn̄ alienāt
6 in caſu præmiſſo. † Vltimo ſcias, ꝙ iſta bon. poſ. q̄ eſt meri facti, ſi poſtea ꝯdō exiſtat, efficit̄ iuris, & nō eſt neceſſaria alia bo. poſ. ſi aūt deficiat, tenebit̄ reddere rōnē de admi. venientib. ab inteſta. ſicut alius quilibet curator datus hæreditati iacenti, vt l. 2. & l. pe. de cur. bo. dand. ſi tn̄ eſſet talis iſte inſtitutus, qui in oēm euentum eſſet habiturus hæreditatē ēt ab inteſt. ſicut filius, iſta bo. poſ. ſm̄ tab. deficiente conditione conuerteretur in contra tab. vel unde liberi, vt no. in d. §. ſub conditione. &c.

ADDITIO.

a Nam dictio, cum. Adde l. ſi quis arbitrari. ff. de uerb. oblig. Doc. in l. j. & ij. C. de uerb. ſign. Card. in clem. j. in 3. no. de teſtib. Raph. Cum. conſ. 36.

1 De conuenientia, & diſconuenientia ſi quis inſtituatur ſub conditione, ut hic, an conditio ſit poteſtatiua, & non poteſtatiua.
3 Creditores an pendente conditione, ſub qua quis eſt inſtitutus, poſſint petere eorum credita à curatore dato hæreditatis iacent, & qua debita utilius ſit, ꝙ talis curator ſoluat, & de quib. bonis. & nu. 2.

1 §.Sed ſi bon. poſ. †Si inſtitutus, ſub ꝯdōne nō petat bon. poſ. ſm̄ tab. ad inſtātiā creditorū hr̄ditariorū, aſſignat̄ terminus, ī. quē ſi ꝯdō nō exiſtat, creditores mittunt̄ in poſ. bo. hæreditariorū, & interim dat̄ curator hr̄ditati iacenti, cuius officium eſt diſtrahere res tp̄e perituras, & ēt immobilia, ſi debitū hr̄ditariū vrgeat, & vtilius ſit hæreditatē vēdi, & debitū exſoluere, q̄ differre. h.d. vſq; ad uer. ſi q incipit, & iō. Et primo loquit̄, qn̄ erat inſtitutus ſub ꝯdōne ptātiua, vſque ibi. (itē ſi ꝯdōni.) Scđo, qn̄ ſub non ptātiua, vſq. ibi, (ſi ꝯdō.) ibi pōt loqui utroq. caſu, ſiue erat ptātiua, ſiue nō.
2 †Et no. ꝙ in hoc conueniunt ptātiua, & non ptātiua, qa vtroque caſu ꝑuenit̄ ad aſſignationē termini, intra quē ꝯdō impleatur, & interim creditores debēt differre, & eorū credita nō petere, ſed lapſo termino pn̄t petere, & mittūtur in poſ. Itē vtroque caſu pendente termino dat̄ curator hr̄ditati iacenti, ſed in alio differūt, qa qn̄ ꝯdō eſt ptātiua, ſi ī. terminū hr̄s eā nō impleat, cū ꝑ eū ſtet, hr̄ ꝯdō ꝓ defecta, & ſic excludit̄ ab hr̄ditate ꝑ l. ſi ſeruus. de bo. auth. iud. poſ. ubi vr̄ excluſus. Nec ob. ꝙ aſſignat terminus ad inſtantiā creditorū, cuius lapſus hr̄ ꝓ aditione, qa ſic expedit creditorib. ut no. in l. quamdiu. de acq. hære. qa illud eſt uerū in hr̄de, cui delata eſt hr̄ditas purè, & ſic poterat adire, nō qn̄ ſub ꝯdōne, qa tunc ea non impleta adire non pōt. & ita intelligit Bar. iſtū tex. ſed ſi ꝯdō non eſt ptātiua, tunc ꝑ lapſum termini nō excludit̄ ab hr̄ditate, quominus exiſtente poſtea ꝯdōne poſſit adire, ſed facit lapſus termini, ut creditores non habeāt amplius expectare. Bal. ēt in ꝑcedēti caſu dicit, ꝙ ſi res eſt ītegra, pōt hr̄s purgare morā poſt terminū implendo ꝯdōnē, & ſic poterit adire ſecus ſi res nō eſſet integra, qa poſt lapſū termini ad inſtātiā creditorū fuiſſet datus curator, tan q̄

inſti-

inſtitutione defecta, ut in l.mancipiorum.de op.leg. ſed iſtud
poteſt dici, ſi creditores repugnant, ſed ſi cōſentiunt, ꝙ adeat,
& tunc vr̄, ꝙ poſſit adire inuitus venientib.ab inteſtato, quia iſte
terminus non fuit ei aſſignatus ad inſtantiā eorū, ſed credito-
rū, vñ nō dēt operari, niſi fauore creditorū, & ille dr̄ fauor eo-
rū, qui eis placet ſ. vt hæres habeat̄, ꝓ excluſo, ſi hoc uolūt, uel
ſi nolunt ſecus. Eſt & alia dria, q̄ reſultat ex prædictis, quia cum
inſtitutus ſub ꝯdōne ptātiua per lapſum termini excludat̄ ab
hæreditate, neceſſe eſt ſibi aſſignare terminū p̄fixū in edicto p̄-
toris ad petendam bon. poſſ. quæ iuris eſt, videlicet annū, ſi eſt
de liberis, vel centum dies, ſi eſt de extraneis, ut J.de iure deliber.
l.j. in fi.cū l.ſeq & ita dēt intelligi id, quod no. Bar. ibi in l. quā-
diu.de acq.hær.dum dicit, ꝙ non debet aſſignari minus tp̄s, &
ita loquitur iſte tex.dum dicit imitetur edictum ſuum &c. nā
loquit̄, qñ erat inſtitutus ſub cōditione poteſtatiua, ſi vero nō
ſub ptātiua, tunc quia non excludat̄, pōt aſſignari minus tp̄s
arbitrio iudicis, ut dixi in d.l.quandiu. ſ̄m Iac.Bu.Bar. & Ang.
& ēt in p̄cedenti caſu poſſet aſſignari minus tp̄s, tñ per lapſum
eius non eſſet excluſus ab hr̄ditate. ¶ Sed opp. ꝙ non ſit neceſ-
ſe ſibi aſſignari terminus, qñ ꝯdō eſt poteſtatiua, quia ſi eā nō
implet, cum primum pōt, hr̄ pro defecta, ut J.de cond. & dem.
l.hæc ꝯdō. la piccola.gl.hic, quæ incipit, ſed certè. multū nota-
biliter dicit, ꝙ ille tex. loquitur in legatis, & ꝙ non habet locū
in inſtitutione hæredis, in qua agitur de maiori præiudicio, &
de maiori odio, quia ſi hr̄ pro defecta, defunctus poſſet decede
re inteſtatus, q̄ gl.tene mēti, quia ſp alleg, & tetigi ſ̄.eo.l.ſuus
3 quoq.§.pe. ¶ † Quæro, verū creditores pendente ꝯdōne poſſint
petere eorū credita ab iſto curatore, vr̄, ꝙ non, ut in uerſ.ut ni
ſi.ubi vr̄ velle, ꝙ demum lapſo tpe mittendi ſunt in poſſeſſio-
nē, & hoc verū, niſi debitum ſit liquidum, & purum, & ex dila-
tione creditor recepturus ſit damnū, ut hr̄ ſ̄m unū intellectū
in l.ſi diu.quib.ex cauſis in poſſeſſionē eatur, curator tñ hære
ditatis, licèt interim non poſſit conueniri extra dictum caſum,
ſi tñ vtilius eſt hæreditati, ꝙ debitum ſoluatur, quia eſt pœna-
le, vel vſurarium, poterit ſoluere, & ēt ſi expedit vendere bona
immobilia. ita intelligunt Doc. iſtum §.ſed ſi ſub ꝯdōne, licèt
de venditione non fiat mentio in tex. Sed ponamus, ꝙ debita
nō eſſent liquida, certè liquidabunt̄ cū curatore dato libello,
& agitata lite cū eo, & lata ſnīa, & ita vtimur, & practicamus.

1 *Intellectus præſentis paragraphi.*
2 *Geſta per curatorem datum hæreditati iacenti non cenſentur geſta contra pupillum, qui repudiauit, uel hæredem abſentem, ſed contra maiorem præſentem. ſ. hæreditatem, quæ repræſentat perſonam defuncti.*
3 *Si hæres eſt abſens ex iuſta cauſa, & creditores hæreditarij petant miſſionem, & uenditionem bonorum, quando debeat differri, & ſi non differatur, quando poſſit poſtea hæres in integrum reſtitui.*
4 *An dicta reſtitutio ſit neceſſaria.*
Si hærede abſente facta ſit dicta miſſio, & uenditio, & non fuerunt ſeruata ſolennia, uel fuit facta miſſio ob falſum debitum, tunc non ualet quicquid geſtum eſt, & auditur ad retractandum de facto.
5 *Quid ſi fuerunt ſeruata ſolennia, & facta eſt miſſio propter verum debitū, ſed fuerint bona uendita minori pretio.*
6 *Quod miſſio, & uenditio eſſent nullæ, ſi abſens haberet dilationem a iudice ad comparendum, & pendente termino eſſet proceſſum contra eum.*
7 *Quòd contra miſſionem ex primo decreto tantum non datur reſtitutio.*
8 *In bonis uiuentis datur curator, quando abeſt ex iuſta cauſa, uel ignoratur ubi ſit, nec aliter contra eum poteſt procedi ad uenditionem, & regulariter datur bonis mortui, ut hæreditati iacenti.*
9 *Quando eſt abſens per contumaciam non datur curator bonis eius, ſed procedutur contra eum ad uenditionem per ipſos creditores.*
10 *Quando quis abeſt ex iuſta cauſa, & eſt impeditus comparere, non imputatur ſibi, ſi non mittit procuratorem ad conteſtationem litis, uel ſententiam audiendam, ideo ad tales actus non debet procedi.*
Abſens, & impeditus an teneatur mittere procuratorem remiſſiuè.

1 **§.Et ideo.** † Iſte uer. loquitur, qñ inſtitutus ſub ꝯdō-
ne non cōparuit citatus ad inſtantiā credi
torū, uel ſpāliter ſi ſciebat̄ qs erat inſtitutus, uel p ꝓclama gñā
le, ꝙ ſi ſit aliqs, q ptendat ad ſe ptinere talē hr̄ditatē, cōpareat,
& eā defendat, & iſto mo practicat̄ quotidie, qñ creditores hæ-
reditarij volunt ſibi ſatisfieri, & nun apparet quis ſit hæres, &
bona hæreditaria iacent ſine poſſeſſore, ſi.n. poſſiderentur per
alium, vr̄, ꝙ ſufficiat agere ꝯ illum, ſi prætendat ſe hæredē, iux-
ta no. in l. controuerſia.de tranſac. & in l.ſi defenſor. § j de in-
ter.ac.cū ſi. Si ergo nullus cōpareat ad defendendā hæreditatē,
& pp hoc dato curatore, uel ēt non dato fuerit proceſſum ad
uenditionem aliquarū rerū, & ſatisfactum creditoribus, ſi po-
ſtea cōpareat aliquis oſtendens hæreditatē ad ſe pertinere, &
petat reuocari, q̄ facta ſunt, an debeat audiri? & iſte tex. uult ſe-
cundū unum intellectū, ꝙ cauſa cognita audiri debet, ſi fuit
abſens ſine dilatione.i.ſine mora, & ſine ꝯtumacia, puta pp æ-
gritudinem, uel longinquam abſentiā, ita ꝙ ad eū non potue-
rit citatio puenire.h.d ſ̄m unum intell. ¶ Contra iſtā lect. op.
de l.in integrū.ſ̄.de min.in fi ubi ſi pupillus, qui repudiauit hæ
reditatē, reſtituatur in integrū aduerſus repudiationem, geſta
interim per curatorē datū hæreditati non reſcinduntur, ergo
nec hic uenditiones factæ per curatorem. dicit gl.aliud in pu-
pillo, ut ibi, aliud in abſente ex iuſta cā, ut hic, certè pupillus
a nō dēt eſſe deterioris ꝯdōnis, q̄ abſens, † ĩō dicit Bar. ꝙ iſta lec.
nō eſt uera, quia ſicut nō reſtituit̄ pupillus, vt ibi, ita nec dēt
reſtitui abſens, quia geſta per curatorē datum tali hæreditati
nō cenſent̄ geſta ꝯ pupillū, uel hæredē abſentem. cum non eſ-
ſent adhuc dñi bonorū hæreditariorū, ſed cenſent̄ geſta po-
tius ꝯ maiorē, & p̄ſtem.ſ. ꝯ hæreditatem, quæ repræſentat per-
ſonam defuncti. j.eo.l.non minus.§.fi. ĩō ponit hic caſum alio
3 mō, † ꝙ loquat̄, qñ miſſio, & uenditio nondū factæ erant, quia
tex.dicit, ꝙ eſſent factæ, ſed creditores petebāt fieri certè ſi hæ
res eſſet abſens ex iuſta cā, dēt differri quouſq. poſſit uenire, &
ſe defendere, ſed ſi nō ex iuſta cā nō dēt differri, & iſtū intelle-
ctū habuit gl.parua in l.ſi diu. J.q.ex cau.in poſ.ea. ſup uer. cā
cognita. ſed certè gl. hic in fi.vr̄ velle ꝯtiū, dū dicit no.ſolonē,
uel miſſionem, uel venditionē non differri pp ægritudinem. l.
a debitoris. Aliqui ſ̄o non hñt illam dictionem, non. ᵃ & tunc
gl.dicit illud, qđ dixit Bar. Pōt probabiliter diſtingui, ꝙ ſi con-
ſtat iudici de iuſta cā abſentiæ, & illa abſentia ſperabat̄ cito fi-
niri, ꝓcedat lec. Bar. & id, qđ ſentit gl.in illa l.ſi diu. Si aūt non
erat nota iudici, uel erat diutius abſentia duratura, & debitum
erat liquidū, ꝓcedat gl.fi. ꝙ non dēt differri, ne caſus ꝯtingens
in pſona debitoris noceat creditori, tñ abſens poſtea reſtituet̄
in integrū, ſi aliqđ fuit falſo ſuggeſtū, uel non fuit ſeruatus or-
do iuris, & hoc p l. Imperatores.cū ibi no. J.de priuil.cred. Nec
ob.l.in integrū. quia ibi pupillus petendo in integrum reſtōnē
ueniebat de iure ſpeciali. ideo aduerſus geſta ꝯ hæreditatem ia
centem non reſtituit̄, quia illa bona non erant ſua, nec in re,
nec in ſpe, quia de eo, qđ pōt fieri iure ſpeciali, non dr̄ eſſe ſpes
probabilis. ar. in l. Iul. J, qui & a q. qđ no. Inn. in c.paſtoralis. de
cau.pot. & ꝓpt. circa prin. Sed hic iſte abſens reuerſus, qui hæ-
reditatē nunq̄ repudiauit, uenit de iure cōi, & ſic licet nō fue-
rit dñs in re, ſaltē erit in ſpe, cū haberet ius adeundi, non eſt ſiē-
da dria inter pupillū, & abſentē, ſed quo iure ueniat, an de iu-
re ſpāli, an de iure cōi, ſi vult reſtitui aduerſus geſta per curato-
rem datū hæreditati, & ſic an tpe, quo bona non erant ſua, ſi
autem erant iam facta ſua, tunc non eſt dubiū per d.l. Impera-
4 tores. ¶ † Sed opp. ꝙ non ſit neceſſaria reſtitutio, nam aut ſunt
ſeruata oīa ſolēnia, q̄ debuerunt ſeruari, & non eſſet æquū, ꝙ
reſcinderentur, aut non, & tunc ipſo iure nō ualent, ut l. Fulci
nius.§.cū aūt. & ibi no, quibus ex cau. in poſ.eatur. in glo. Sol.
fateor, ꝙ ſi non fuerunt ſeruata ſolennia, uel facta fuit miſſio
ob falſum debitū, tunc non ualet quicquid geſtum eſt, & ſic
audit̄ ad retractandū de facto, ſicut de facto fuit geſtum l. j. §,
5 hæc uerba, ne uis fi.ei. ſed † ſi fuit ſeruata ſolēnitas, & facta eſt
miſſio pp uerū debitū, tñ forte bona fuerunt uendita minori
p̄tio, non tñ p dolū, & ex hoc reſultat graue damnū abſenti, re-
ſtituetur in integrū, ut in hoc tex. ſecundū primam lect. & ita
ipſum intelligo, ſed pp paruum damnum ſecus puto, ut l. ſcio.
de in integrum reſt. & facit eo.tit.de in integrum reſt. c.j. & qđ
ibi no. in fi. in eccleſia, quæ reſtituitur, quando fuit ſeruata ſo-
lennitas in ꝯſ̄ctu prælati, tamen fuit res uendita, uel locata mi-
6 nori p̄tio. † Similiter venditio, & miſſio eſſent nullæ, ſi abſens
haberet dilationē a iudice, uel terminū ad comparendū, & pē-
dente termino eſſet ꝓceſſum ꝯ eū, & hoc colligitur ex glo. 2.
quæ incipit. ſ. iniuſta, & non eſſet neceſſaria reſtō. Idē ſi pro de-
7 bito, & deinde facta eſſet miſſio, & uenditio, ut in ea gl. † Et no.
quia ſi eſſet facta miſſio dūtaxat ex primo decreto, aduerſus eā
non daretur reſtō, quia non eſt præiudicialis, & poteſt fieri ꝯ
pupillum, & etiam ꝯ abſentem cauſa reipubli. ut l. ignotare. C.
de teſta.mili. & quib. ex cau.in poſſ.eat. l. apud Iulianum. ideo
gl.hic non ſine myſterio dicit miſſionē, & uenditionē. Iaco. ve-
ro de Atena ponebat alium intellectū, ꝙ qñ quis abeſt ex iu-
ſta excuſa, non debet procedi ꝯ eum ad uenditionem, niſi da-
to curatore bonis, & per ipſum curatorem debet fieri uēditio,
& ita loquitur hic continuando cū tex. præcedenti, ſed ſi abeſt
ex iniuſta cā, & per contumaciam poteſt fieri non dato curato
re per ipſos creditores per l. Fulcinius. §. primo. Iſtam lect. ſen-
tit expreſſe gl. in l.j. de cura.bon. dam. in fi. tertiæ glo. magn. &
eſt notabilis, & procedit etiam, quando proceditur ꝯ uerū de-
8 bitorem abſentē. † Et eſt caſus, in quo in bonis uiuentis datur
curator,

ADDITIO.

a Dictionem non. Adde de iſta dictione, uide c.innotuit.de ele.c.per tuas. qui fil.
ſint leg. Raph. Cum. conſ. 114. incip. Anto, in 2.col.

curator, qñ abeſt ex iuſta cā, uel ignoratē ubi ſit, nec aſr ꝯ eum e ut procedi ad uendınonē. l. ab hoſtib. in prin. & ibi no. qui. ex pōt. in poſ. ea. Regſt aūt datē bonis mortui, non aūt viuentis, vt
9 hēditati iacēti, vt l. j. de cur. bo. dā. †Qñ aūt eſt abſens ꝑ ꝯtuma-
ciā, nō datē curator bonis eius, ſed ꝓceditē ꝯ eū ad uenditionē ꝑ
10 ipſos creditores, ut vult gl. no. in d. l. j. tene mēti. ¶ †Vlt. nn. illā
gl. fi. q̄ dicit unum, qđ alibi ꝑ gl. non tāngitē, ꝙ qñ aliquis abeſt ex iuſta cā, & eſt impeditus cōparere, non imputatē ſibi, ſi non mittit procuratorē ad conteſtationē litis, uel ſniam audiendā, ideo non debet procedi ꝯ eū ad iſtos actus, ſed ad alios actus bene pōt procedi, quia imputatur, quare ad illos procuratorem non mittit. De iſto articulo vide per Bar. in l. j. de diuer. & tēpo. præſcr. & in l. a. §. ſi quis in iudicio. ſi quis cau. ſi n abſens, & impeditus teneatē procuratorē mittere, & ibi adhibetur longa diſtinctio. de hoc etiam in c. primo. de procu. & in c. querelam.

L E X XXIIII.

1 *Si inſtituo duos hoc modo, uter eorum uiuat, & ambo uiuant, ambo ſunt inſtituti, ſed ſi alter tantum uiuat, ille ſolus eſt inſtitutus in parte, & in parte mortui cenſetur ſubſtitutus.*
2 *Dictio, uterq. ꝙ ſit collectiua, & non poteſt prædicari, niſi de duobus, de proprio ſignificatu, ſed dictio, uter. eſt diſtributiua, & poteſt prædicari de uno, & de duobus, & qualiter differat a dictione, ſi quis.*
3 *Subſtitutio vulgaris poteſt fieri per uerba affirmatiua, & quòd tunc poſſit dici tacita.*
4 *Quod ſit etiam alia tacita, quæ prouenit præter ſignificatum uerborum ex interpretatione legis, ut contenta in expreſſa pupillari, putà ſi erit hæres, pupillari ætate deceſſerit.*

1 TItius. †Si iſtituo duos hoc mō, vter eorū uiuat, & ambo uiuant, ambo ſunt inſtituti, ſed ſi alter tm̄ uiuat, ille ſolus eſt inſtitutus in parte, & in parte mortui cenſeē ſubſtitutus h. d. cū duob. ll.
2 ſeq. ¶ †In tex. ibi (ambos hæredes eſſe.) videbatē, &
a neuter qa dictio, vter,[a] ꝑdicat de uno tm̄, & in hoc differt a di-
b ctione, vterq;.[b] q̄ prædicatur de duobus, iuxta ea, quæ no. in l. creditores. C. de pac. & l. ſi ex toto. §. j. ff. de leg. j. unde cū nun ꝯſtet de quo magis teſtōr ſenſerit, uidebatē reddi nulla ꝑꝑ incertitudinem, ſed ꝯtrium eſt, quia tunc prædicatur de uno, qñ iungitur cum uerbo, ꝙ non conuenit, niſi vni, ut l. uter ex fratrib. C. de cond. inſti. & ēt in uer. ſeq. ibi, altero mortuo. Sed qñ conuenit duob. prædicatur de duob. ſicut dictio, vterq. & in hoc eſt dr̄ia, quia vterq; eſt dictio collectiua, & non pōt ꝑdicari, niſi de duob. de proprio ſignificatu, vt l. pe. C. de imp. & alijs ſubſt. Sed dictio, vter eſt diſtributiua, & pōt prædicari de uno, & de duobus. Item differt à dictione, ſi quis. quæ eſt ſimiliter diſtributiua, quia vter diſtribuit tm̄ inter duos, ſed dictio ſi quis. quæ eſt ſilr diſtributiua, quia vter diſtribuit tm̄ inter duos, ſed ſi quis inter plures, & ſunt huius naturæ, ꝙ ſi actū primi uerbi attribuunt cuilibet inſolidū, ſimiliter & actum ſecundi, ſi pōt attribui, ut l. qui filiab. §. primo. de leg. j. Sed ſi non poteſt attribui cuilibet inſolidū, attribuitē pro parte, vt in caſu huius l. ubi quilibet viuit inſolidū, & tn̄ non quilibet eorū eſt hæres inſolidū, quia eſſe non pōt, ſed legato quantitatis hoc mō relicto, puta, vter viuat lego ſibi centū, ſi vterq. viuit, cuilibet debentē centū, quia pōt multiplicari legatū quantitatis, & eſt caſus in d. l. qui filiab. §. j. In tex. ibi (ex aſſe hæredē fore.) ſ. in dimidia ſua tanq̄
3 iſtitutū, & dimidia defuncti tanq̄ tacite ſubſtitutū, ut l. ſeq. †Ex qua no. ſm Doc. ꝙ ſubſtō vulgaris pōt fieri ꝑ uerba affirmatiua. Itē. ꝙ tunc pōt dici tacita, nā tunc eſt expreſſa, qñ apponūtur negatiua, & affirmatiua, ut ſi Titius non erit hæres, Seius ſit hr̄s, qñ aūt affirmatiua tm̄, ut erat hic, vter uiuat hr̄s eſto, dr̄ tacita nō tn̄ oīno. qa prouenit ex ſignificatu uerborū, & quid
4 uenit ex uera mente defuncti. †Eſt & alia tacita, q̄ prouenit ꝑter ſignificatū uerborū ex interpretatione legis, ut ꝯtenta in expreſſa pupillari, puta ſi hæres erit, & in pupillari ætate deceſſerit, nā cōprehendit caſus, ſi non erit hr̄s ꝑter ſignificatū uerborū ex interpretatione l. ut ꝯtenta in expreſſa pupillari, puta ſi hr̄s erit, & in pupillari ætate deceſſerit, nā cōprehēditē caſus, ſi nō erit hr̄s ꝑter ſignificatū uerborū. l. iam hoc iure. ff. tit. j. & adde gloſſam in l. precib. in ult. gl. de impub. & alijs ſubſtit. quæ ſentit hanc differentiā inter tacitam prouenientem ex mente, ſeu uerbis, & aliam tacitam, quæ ex ſola interpretatione.

ADDITIONES.

a Dictio, vter. Adde Bar. in l. uter. ff. de cond. inſt. Doc. in c. cum in iure. de ele.
b A dictione, uterque. Adde, ꝙ iſta dictio interdum refertur ad tres, ut in l. rō. in §. itaque ſi ſeruus. ff. re. amo. & in l. cum quidam. C. de impu. & alijs ſubſtit.

L E X XXVII.

5 SIte ſolum. †Subſtitutio pura, & hoc conditionalis ſi fiat in diuerſis portionib. dato ſubſtituto in conditionali utroque ſubſiſtit, ſed ſi fiat in eadem portione pura conditionalem abſorbet. & ſi in eadem portione fiant plures ſub diuerſis ꝯdōnib. utra earum prius extiterit, alterā abſorbet. h. d. tota l. & ſic ponit tres caſus. Scd̄us ibi, (ſed ſi te.) Tertius ibi, (ſed ſi plures.) uel pōt diuidi in duas partes, quia primo, qñ ſunt in diuerſis portionib. ſecūdo, qñ in eadē, & hæc ſecunda ſubdiuiditur in duas: primo qñ una erat pura, altera conditionalis. ſecundo qñ ambæ erāt cōditionales, diuerſis tamen conditionibus partes patent per ſe.

5 *Genera ſubſtitutionum directarum, ꝙ ſint quinque.*
2 *Compendioſa, an fiat ſolum a milite.*

De vulgari & pupillari. Rubrica.

1 ¶ †In glo. ibi, (ꝙ quinque ſunt genera ſubſtitutionum.) ſ. directarum ſed glo. non videtur bene loqui. Primo, quia genus eſt iſtud uerbum ſubſtitutio, vulgaris autem, & pupillaris ſunt ſpecies, & ſic de alijs. Sed reſpondetur, glo. loquitur, prout legiſtæ capiunt genus. ſ. illud, quod prædicatur de pluribus differentibus numero, ut homo. l. legato generaliter. de leg. i. & ſumpſit gl. iſtum modum loquendi ex l. iam hoc iure. §. i. ff. eo. dum dicit, ad tertium quoque genus ſubſtitutionis. Item in alio non videtur bene dicere, quia breuiloqua, & compendioſa non videntur facere noua genera, cum ſint ſubſtitutiones generales, & non comprehendant, niſi tres præcedentes. ſ. pupillarem, & exemplariam ſecundum qualitatem perſonarum, quibus fiūt. Sol. glo. habuit reſpectum ad diuerſos tractatus, quos iſtæ ſubſtitutiones habent, propter quos poſſunt dici facere diuerſa genera, & hoc etiam patet ex d. l. iam hoc iure. §. i. ubi dicit ſubſti
a tutionem reciprocam facere tertium genus. † Item dum dicit glo. ꝙ compendioſa fit a ſolo milite, videtur eſſe falſum, quia immo etiam a pagano, ut plene habetur in l. precib. C. eo. Sol. dic, ꝙ gl. loquitur de illa, quæ eſt propriè compēdioſa, quia ſub compendio uerborum comprehendit plura tēpora, & in quolibet eſt directa, & iſta non poteſt fieri, niſi a milite poſt aditā hæreditatem, ſed a pagano poteſt fieri, ut uno tempore ſit directa, ſcilicet inter pupillarem ætatem, & poſtea fideicommiſſaria, vt in contrario. Vltimo fideicommiſſaria principaliter nō tractatur in hoc tit. ſed incidenter tangitur in l. cohæredi. §. cū filio. ff. eod. principaliter autem in tit. ad Treb.

L E X PRIMA.

1 *Quòd lex iſta tria faciat, & quæ ſint.*
2 *Diſpoſitio illa dicitur ſimplex, quæ eſt unica.*
3 *Statutum, ſi diſponat, ꝙ poſitionibus debeat reſponderi ſimpliciter, & aliter reſpondens habeatur pro confeſſo, & quis reſpondeat ſe non recepiſſe pecuniam mutuo, uel ſi recepit, reſtituit, an uideatur ſimpliciter reſpondiſſe.*
4 *Subſtitu. uulgaris concipitur per uerba negatiua, & poteſt etiam concipi per affirmatiua, tamen habens implicitam negatiuam.*
5 *Si teſtator filio inſtituta pupillo dicat, ſi deceſſerit in pupillari ætate, uel quandocunque deceſſerit, bona mea deueniant in talem, & non dixit omnia an ſi deceſſerit in pupillari ætate uocetur ſubſtitutus ex pupillari ad omnia bona impuberis, etiam quæ non fuerunt mea.*
6 *Nepos habens bona materna, cum ſit in mea poteſtate, an poſſim ſibi pupillariter ſubſtituere.*
7 *Si filius ſuit inſtitutus duntaxat in legitima, ꝙ poſſit ſibi fieri pupillaris ſubſtitutio, non autem fideicommiſſaria ſubſtitutio, niſi relicta ſit a uenientibus ab inteſtato impuberis, & ipſe mortuus ſit in pupillari ætate.*
Subſtitutio pupillaris quòd hodie conſeruetur per auth. ex cauſa. ſicut legata.
8 *Plus eſt facere inſtitutionem, licèt nullam, quàm eam nullo modo facere:*
Si filio non inſtituto teſtator ſubſtitueret nepotem, uel alium, & filius uiuo patre deceſſerit, uel non ſit hæres, cum nulla inſtitutio filij præceſſerit, an legata corruant, uel conſeruentur per auth. ex cauſa.

1 HÆredes. † Lex iſta tria facit, Nam primo ponit differentiam inter titulum præcedentem, & iſtum, quia in præcedenti tractatur de primis inſtitutionibus in iſto autem de ſecundis uel tertiis, uel deinceps, quæ dicuntur ſubſtitutiones, nam omnis ſubſtitutio directa eſt conditionalis inſtitutio, ut infra ad l. Falc. in ratione. §. quod vulgo. & C. de hęr. inſt. l. fin. & not. in l. Gallus. in prima, uel ſecunda glo. & hoc uſque ibi (hæredis.) Secundo ponit differentiam inter ſubſtitutionem vulgarem, per quam ſucceditur teſtatori, & in bonis eius, quia illa ſemper confertur in caſum hæreditatis non aditæ, ſi inſtitutus non erit hæres, & pupillarem, per quam ſuccedit pupillo, quia illa conferē ēt in tps hæreditatis aditę, ſi pupillus deceſſerit in pupillari ętate, & aliqñ fit ſola vulgaris, & tunc dicitur ſimplex aliquando vulgaris, & etiam pupillaris ſimul, & tunc dicitur duplex, & hoc vſque ibi, (ſubſtituere.) Tertio ponuntur

nuntur duo neceſſaria ad ſubſtitutionem pupillarem , quorũ
vnum reſpicit perſonam illius, cui fit, quia requiritur, quod ſit
inſtitutus, uel exhæredatus, aliud reſpicit perſonam teſtatoris
quia requiritur, ꝙ faciat teſtamentum etiam ſibi, alias non poſ
ſet facere teſtamentum in filio cum pupillare teſtm̃ dependeat a
paterno, & hoc ſufficiat ꝓ ſummario . Debes tñ ſcire notabilr,
ꝙ ſi non facit teſtm̃ ſibi, licet non poſſit facere teſtm̃ filio. i. pu
pillarem ſubſtitutionem per q̃ ſuccedatur ipſi filio, põt tñ facere
filio codicillos, & grauare uenientes ab inteſt. ipſius filii, dere
ſtituendo bona filii alteri in totũ, uel pro parte, & valebit ſub-
ſtitutio, & habebit effectũ ſi deceſſerit in pupillari ætate, nõ ſic
ſi poſt. de hoc eſt tex. cum gl. in l. ſi fundũ ꝑ fidei. §. fi. cum l. ſeq.
ĵ. de le. i. ſicut poſſet facere ſibi ipſi codicillos, licet non feciſſet
teſtm̃, vt l. ab inteſtato. ĵ. de iure codicill. Debes etiam ſcire, ꝙ
non eſt neceſſe, ut uno contextu faciat ſibi, & filio, immo põt
facere diuerſis temporibus, dum tamen primo ſibi, & poſtea fi
lio, vt l. ſi quis eum. §. fi. ĵ. eod. & ĵ. l. proxi. §. prius. ¶ In tex. ibi
(ſubſtituti ſecundo, vel tertio.) No. quod ſubſtitutio facit ſecũ-
dum, uel tertium gradum, quod intellige in ſubſtitutione vul-
gari, pupillaris autem non facit ſecundum gradum , quia per
illam non ſucceditur teſtatori, nec in eius hæreditate vnde nõ
poteſt dici ſecundus gradus in hæreditate, paterna ſed bene fa-
2 cit duas tabulas, ut ĵ l. proxi § interdum. cum ſi. ¶ † In tex. ibi
(ſimplex) no. quod illa dr̃ diſpoſitio ſimplex, quæ eſt unica alia
dicitur duplex, & hoc inducitur ad quæſtionem ſtatuti dicen-
tis, ꝙ poſitionibus debeat reſponderi ſimpliciter, aliter reſpõ-
dens habeatur pro confeſſo ; ꝙ ſi reſpondeat ſe non recepiſſe
pecuniam mutuo, vel ſi recepit, reſtituit, non videatur ſimplici
ter reſpondiſſe, quia non in vnum caſum tantum, ſed in dupli-
cem ſecundum Bar. vide quod no. in l. 4. §. ſi quis ſimpliciter. de
ver. obl. & C. de fur. l. maniteſtiſſimi. ver. tales. vbi verbum ſim-
pliciter, intelligitur. i. purè, vel ſine diſtinctione, & ẽt quod no.
3 Bal. in l. inteſtato. C. de ſuis, & legi. ¶ † In tex. ibi (ſi Lucius Titius
hæres non erit) no. ꝙ vulgaris concipitur per verba negatiua :
poteſt etiam concipi per affirmatiua , tamen habent implicitã
negatiuam, vt Titium inſtituo, & Seium ſubſtituo. nam intelli-
gitur ſi Titius hæres non erit, ut no. in l. Gallus. §. j. Pone etiam
exemplum in l. ſi. C. de hæt. inſti. & Bar. de hoc tractat hic in ter
tia. q. prin. per quæ verba fiat vulgaris ſubſtitutio. ¶ In tex. ibi (ſi-
ue hæres erit, & intra pubertatẽ deceſſerit.) ideo iſta verba, (ſi-
ue hæres erit) nõ ſunt de ſubſtantia ſubſtitutionis pupillaris, ꝙ
patet, quia poteſt fieri etiam exhæredatio, vt in ſe. ver. cui non
conueniunt iſta uerba. ex hoc ſequitur, ꝙ ſi fiat inſtitutio, & ſint
appoſita hæc verba, licet ipſe non ſit hæres, ſi tamen in pupilla
ri ætate deceſſerit, locum habebit ſubſtitutio pupillaris. ita no.
determinat Bar. ĵ. l. proxi. in materia pupillari. in 4. q. prin. ¶ In
gl. ſuper. ver. ſimplex. ibi pupillaris tm̃, vel vulgaris tantum, ſed
contra, quòd nunquam poſſit dici, ꝙ ſimplex ſubſtitutio , dic,
quia ſi ſit vulgaris, continet pupil. & ecõuerſo. ĵ. eo. l. iam hoc
iure. So. ſecundum Dyn. gl. habuit reſpectum ad expreſſionem
verborum. quoniam interdum exprimitur vna tantum, inter-
dum ambæ, ſed contrarium loquuntur, quantum ad intellectum
iuris. ¶ Item ſeq. gl. ibi (non poteſt eſſe ſine inſtitutione) ſubau-
di expreſſa, vel tacita. nam interdum eſt ſubſtitutio, vulgaris, li-
cèt non præcedat expreſſa inſtitutio, quia cenſetur ſaltem taci-
tam præcedere, ut l. ſi quis hæres inſtituatur legitimus. ti. j. infra
in vlt. car. In glo. quæ incipit (hæc dictio) opponi . pro eius de-
claratione, quòd iſtud verbum mihi , non benè apponatur in
ſubſtitutione pupillari, cum per eam non ſuccedatur mihi, ſed pu
pillo, nec in bonis meis tantum , ſed etiam in omnibus bonis
pupilli, vt j. l. ſed ſi plures . §. ſubſtitutos . infra eod. Solu. fateor,
ꝙ non eſt contrarium iſtud verbum, ſi tamẽ apponatur, & pu-
pillus fuit hæres inſtitutus , non vitiat ſubſtitutionem , nec al-
terat eius effectum, quia ſuccedendo pupillo immediate ſucce
dit etiam mihi ipſo mediante, per iſtam hæres hæredis &c. & nõ
ſolum bona mea habebit, ſed etiam omnia bona pupilli ſecun-
dum gl. per l. ſi ita. §. qui filio. ĵ. de bo. poſ. ſecundum tab. Sed ſi
non eſſet inſtitutus, tunc illud verbum, quia non poſſet verifi-
cari mediate, uel immediate faciendo pupillarem expreſſam, re
ſtringeret ſubſtitutionem ad vulgarem ſub illa conditione , ſi
pupillus in pupillari ætate deceſſerit, vel ad inſtitutionem factã
4 ſub illa conditione. † Et per iſtam gl. & per id, quod habetur in
d. §. qui filio, dicit ibi Bar. fuiſſe determinatum, quòd ſi teſtator
filio inſtituto pupillo dicat , ſi deceſſerit in pupillari ætate , vel
quandocunque deceſſerit, bona mea deueniant in talem, iſtud
verbum bona mea, non facit. quominus ſi decedat in pupilla-
ri ætate, ſubſtitutus vocetur ex pupillari ad omnia bona impu-
bens, etiam, quæ non fuerunt mea, quod eſt ſingulare: ſed Bal.
in l. precibus. in 16. col. videtur ſentire, contrarium , quia ille §.
loquitur quando teſtator fuit vſus verbis directis puta , ſit hæ-
res, quo caſu etiam ſi ſint appoſita in ſubſtitutione trahunt eã
ad omnia bona, vt ĵ. eo. l. cohæredi. §. ſi. ſicut quando in inſtitu

tione, vt l. j. §. ſi ex fundo ſ. ti. i. ſed quñ Bar. loquitur, qñ fuit v-
ſus verbis cõibus, puta, deueniant in talem, quæ verba non ſic
extenduntur, qñ adijciunt certis rebus. vt l. cogi. §. & generali-
ter. ĵ. ad Treb. ſuper iſto paſſu vidi conſilia valentium virorũ ,
& habui conſulere in ciuitate Vincẽciæ. Bar. in l. centurio. in 3.
prin. q. d. ꝙ ſi apponitur uerbum, oĩa, iſtud facit videri eſſe ſub-
ſtitutionem directam, quia per obliquam non veniunt omnia,
& ſic innuit, ꝙ ſi nõ eſſet appoſitum, eſſent obliqua, ſicut Bal.
ſentit. Mihi vr̃, ꝙ ſi pupillus non habeat alia bona, quàm pater
na, ſiue ſit appoſitum verbum, omnia, ſiue non, licèt ſit verbũ
commune, importat directam pupillarem. ſicut ſi dixit hęredi-
tatem l. nam quod. in ſi. cum l. ſeq. ĵ. ad Treb. Nam non omnes
teſtatores intelligunt , vel ſciunt facere differentiam verbalem
inter bona teſtatoris, & hæreditatem pupilli : ſed ſi habeat alia
bona tempore teſtamenti, & teſtator ſciebat, poſtquam reſtitu
xit ad illa, fuit vſus verbis communibus , videatur feciſſe fidei-
commiſſariam, quia verba iſta repugnant directæ : hoc tamen
quando non fecit expreſſam mentionem de pupillari ætate, a-
lias forte poſſet dici contrarium, quod tunc tenuerit de pupilla
ri. Idem ſi fuiſſet vſus verbis directis per iſtam gl. & per illum.
§ qui filio. In ſequenti glo. ibi (ſed an præteritus.) in hac quæ-
ſtione dic, quòd interdum præteritio non reddit teſtamentum
nullum, & tunc ſi alia concurrunt poteſt etiam fieri ꝓteritio .
5 † Pone exemplum. habebam filium emancipatum, & nepotem
ex eo in poteſtate retentum, inſtitui filium emancipatum, & ꝓ-
terij nepotem, teſtamentum hodie non eſt nullum, quia filius,
licèt emancipatus præfertur nepoti. iuxta ea, quæ no. in l. Gal-
lus. §. & quid ſi tantum. de lib. & poſthu. tamen. quia nepos eſt
in mea poteſtate. ſi fortè habet bona materna, poſſum ſibi pu-
pillariter ſubſtituere, & hoc tenet Bar. in illo §. & quid ſi tantũ,
& ĵ. l. proxi. ſed Ang. contradicit, quòd de forma pupillaris eſt,
quòd ſit inſtitutus , vel exhæredatus, vt in hoc tex. ſed ſalua ſui
pace, hoc non eſt propter formam . ſed ad hoc , ut teſtamentũ
paternum valeat, ut colligitur infra l. prox. poſt princ. ibi, ſed ſi
eos, ſi ergo eſt dare caſum in quo valeat, licèt nõ ſit inſtitutus ,
vel exhæredatus, ceſſat cauſa propter quam. l. iſta requirit inſti
tutionem, vel exhæredationem, tene ergo opi. Bar. quæ eſt no-
tabilis, & vtilis . Interdum præteritio reddit teſtamentum nul
lum, tunc aut per præteritum fuit approbatum, & reconuale-
ſcit ſubſtitutio, ſicut & paternũ teſtamentum, vt l. filio præteri-
to, ut poſſet peti bon. poſ. ſecundum tab. ex vtroque, non autẽ
adiri hæreditas retenta communi opi. & pro hoc. ĵ. l. proxi. §. er
go. alias incipit ergo. ſi autem non fuit approbatum. tunc iure
iſto ſubſtitutio erit nulla, ſicut & paternum teſtamentum , ut
infra l. prox. poſt prin. ver. ſed ſi eo. ſed hodie per authen. ex cau.
ſicut conſeruantur legata, ita, & pupillaris ſubſtitutio, ut tenet
gl. fi. huius l. ſi. quam ſequitur Bar. licèt Dyn. teneat contrariũ ,
6 ſed dic ut in §. ſeq. per Bar. † Quid autem ſi filius fuit inſtitutus
duntaxat in legitima, an ſibi poſſit fieri pupillaris ſubſtitutio &
dic, quòd ſic , ſicut poteſt fieri exhæredatio , quia eſt prouiſio,
non grauamen, vt l. ex trib. C. de inof. teſt. ſed fideicom. ſubſti-
tutio non poſſet fieri legitima, quia eſt grauamen, ſicut nec in
alijs bonis filij, ut l. cohæredi. §. cum filio. ver. nec fideicom. ĵ. e.
& hoc ſi relinquatur ab ipſo impubere, ſecus ſi a venientib. ab
inteſt. impu. & ipſe mortuus ſit in pupillari ætate ſm Dy. q ita
conſuluit per illam l. ſi fundum per fideic. §. fin. de leg. j. cum l.
ſeq. & refert Cy. in illa l. ex tribus. In dubio autem a quo cenſea
tur fideic. relictum poſt mortem impuberis, an ab ipſo impube
re. & ſic non valeat, an a uenientibus ab inteſt. & ſic valeat. vi-
de Bar. in d. §. cũ filio. & in l. qui duos. ubi melius declarat. ¶ In
gl. fi. ibi (ſolu.) ibi ſupple. i. quando inſtitutio eſt nulla ꝑ errο-
rem teſtatoris , & tunc valent cætera in teſtamento diſpoſita,
7 ſecus ſi ex alia cauſa, vt hic. ¶ † In gl. ibi (ſic quia ſubſtitutio ſi-
ne inſtitutione) no. iſtam gl. ꝙ plus eſt facere inſtitutionem li-
cet nullam. quam eam nullo modo facere quia primo caſu cõ
ſeruantur legata, ſi erant nulla ex cauſa præteritionis, in ſecun-
do non, & ideo ſic opp. Bar. quàm ponit in l. Gallus. in prin. nõ
eſſet vera, & ſic non ualeret teſtamentum, ſi filio non inſtituto
ſubſtitueret nepotem, vel alium, ſi filius uiuo patre deceſſerit,
vel non erit hæres, & communiter tenent Doct. cum nulla in
ſtitutio filij præceſſerit, non conſerabuntur legata, per authen.
ex cauſa. hoc videtur determinare iſta gl. quam perpetuo tene
menti. & Bar. eam multum no. ¶ In fin. glo. ibi , vel illud eſt ius
nouum, & ſic tenet glo. ꝙ per illam auth. conſeruatur ſubſtitu
tio pupillaris. Dy. contradicit per illam non conſeruari, niſi il-
la, quæ poſſunt fieri in codicillis, ſed ſubſtitutio pupillaris fieri
non poteſt, Bar. ꝯ. quia conſeruantur etiam tutelæ , & tamẽ nõ
poſſunt dari in codicillis. Nec ob. ꝙ per illam authe. non cõſer-
uentur ſubſtitutiones directæ, quia verum eſt de illis , per quas
ſucceditur teſtatori, vt eſt vulgaris, ſed per pupillarem ſuccedit
pupillo. cętera de materia vulgaris vide hic per Bar.

LEX II.

1 *Diuiſio materiæ præſentis legis.*
2 *Octo, ſeu nouem neceſſaria ad ſubſtitutionem pupilli.*
3 *Si filius non ſit in poteſtate patris ratione dignitatis adeptæ, quæ liberat a patria poteſtate poſſet ſibi ſubſtitui perinde, ac ſi eſſet in poteſtate.*
Sufficit, q ſit in poteſtate tempore mortis teſtatoris, licèt tempore ſubſtitutionis non eſſet.
4 *Non requiritur, q ille, qui ſit pupillus, teneat primum locum in ſuitate tempore teſta. dummodo ſit in poteſtate temp. teſtatoris, ſed ſufficit, q teneat tẽpore mortis teſtatoris, ut ei poſſit pupillariter ſubſtitui.*
5 *Subſtitutio pupillaris, licèt ſit fauor filij, tamen pp eius præteritionem uitiatur, ſicut, & illa, quæ tẽdunt in eius odium, ut inſtitutio facta de extraneo.*
6 *An poſſim aliquem adoptare in nepotem ex filio, ſi filius non uiuat.*
7 *Sicut per edictum ſi quis omiſſa cauſa teſtamenti conſeruantur legata, ſi inſtitutus repudiat ex teſtamẽto in fraudem legatariorum, & amplectitur ab inteſt. ita etiam conſeruatur ſubſtitutio pupillaris.*
Quòd etiam conſeruatur per auth. ex cauſa. ſicut, & legata.

1 MOribus. †Principiũ iſtius l. tria faciat. Primo declarat quo iure fuit inuentum, q pr̃ poſſit ſubſtituere liberis ſuis impuberib. & exiſtentib. in ſua ptãte uſq. ibi (planè.) Secũdo declarat dubia circa verbum, liberis. an intelligatur ẽt de poſthumis ẽt de illis, qui nõ tenent primũ locũ, ut ſunt nepotes vſq. ibi (ſed ſi ex̃neũ.) Tertio declarat unũ dubium circa illud, quod dixerat, ſi ſint in poteſtate vſq. ibi (quiſquis aũt.) Quarto & vltimo ponit duo neceſſaria ad ſubſtitutionem pupillarem, quorum unum eſt neceſſarium a prin. q teſtator ſibi fecerit teſtamentũ, aliud requiritur ex poſtfacto, ut adeatur hæreditas, & ſic confirmetur pupillaris ſubſtitutio. ¶ †Et ex iſto tex. in effectu
2 colliguntur octo neceſſaria ad ſubſtitutionem pupillarem, quorum quinq. requiruntur ex poſtfacto, & gl. quæ incipit (q liberi) in fi. addit nonum, quod hr̃ ĩ e. l. cohæredi. §. cum filio. Primo requiritur, q ſit de liberis ille, cui fit. intellige legitimis, & nãlib. vel legitimis tm̃. vel legitimatis, alias quia non eſſet in ptãte, nõ valeret, & requirit q ſit de liberis tpe, quo fit ſubſtitutio, licèt tpe teſtĩ paterni non eſſet, vt ſi poſt inſtitutionẽ factam de ex̃-
a neo adoptet, & poſtea ibi fiat ſubſtitutio. ita intellige ver. (ſed ſi ex̃neum) & ibi licèt gl. videat intelligere ẽt ſi tpe teſti paterni, quo erat ex̃neus, fiat ſibi ſubſtõ, quia licèt non ualet a prin. ſi adoptet, reconualeſcit, qđ non placet p l. quod ab initio. de reg. iur. Scđo requirit, q ſit impubes, nam quia tunc non pt̃ ſibi teſtari, l. prouidit, vt pr̃ poſſit ſibi teſtari. quid ergo ſi ſit pubes, & tñ teſtari non põt ex forma ſtatuti diſponentis, q minor decẽ, & octo annis a non poſſit teſtari ? rñdeo non ppea poterat ſibi ſubſtituere pup. quia põt nãliter hr̃e filios, ſed pupillus nõ rñt, & quia ei, qui non pt̃ teſtari ex alia cã, q̃ pp pupillarem ætatẽ, non poterat iure pupillariter ſubſtitui, vt furioſo, vel mente capto, iõ fuit introducta ſubſtitutio exemplaris ad ſimilitudinem pupil. de qua. ĩ. e. l. ex facto. & an ſaltẽ illa poterit ſibi fieri, dic, ut ibi p Bar. Tertio reqrit. q pſeueret pupillus vſq. ad mortẽ, vt hic, dum dicit donec maſculi, nam ipſo effecto pubere euaneſcit, ut ĩ. e. l. verbis ciuilibus. quia cum poſſit teſtari p ſe, non indiget teſtõ pr̃no, & ſufficit, q tetigerit vltimam diem, ut hic in gl. 2. poſſet ẽt ſubſtitutio pupillaris fieri ad minus tps, vt ſi deceſſerit hinc ad tres annos, & tunc ſi decedat poſt ſubſtitutionẽ, euaneſcit, vt ĩ. e. l. ſi ita. qa inſtõ limitata tpe, vltra illud nõ habet effectum, vt ibi. Quarto requiritur, q ſit in poteſtate teſtatoris, vt hic in vers. (q ſic erit.) & in hoc differt iſta ab exẽpla-
3 ri, in qua hoc non requirit, vt l. humanitatis. C. e. † Itẽ ſi eſſet in poteſtate rõne dignitatis adeptę, q̃ liberat a pr̃ia poteſtate, poſſet ſibi ſubſtitui, qa perinde eſt. ac ſi eſſet in ptãte quantũ ad cõmoda ſua. vt in Auth. conſti q̃ de dig. Vr̃ ẽt, q ſufficiat, q ſit in ptãte tpe mortis teſtõris, licèt tpe ſubſtitutionis factæ nõ eſſet vt in §. ſed ſi extraneũ. ſm intellectũ gl. & Doc. tñ non placet, vt ſ. dixi. Quinto requirit, q non ſit recaſurus in alienã poteſtatẽ, vt qa tpe mortis teſtatoris alius non pcedit eum in ſuitate, qa vel erat mortuus, vel emancipatus, alias cũ nepos reincidat in poteſtate ſui pr̃is, ne fiat iniuria pr̃i ſuo, euaneſcit ſubſtõ facta p auũ. & pr̃ ſuus poterit aliam ſibi facere, & iſtud procedit, ẽt ſi
4 pupil. ſit miles, vt l. impuberi filiũ. de a Imi. tu. ¶ † Not. ergo ex illo vers. (planè.) q non requirit, q ille, q ſit pup. teneat primũ locum in ſuitate tpe teſtĩ, dummodo ſit in ptãte teſtõris, ſed ſufficit, q teneat tpe mortis teſtõris Sexto reqritur, q ſit inſtitutus, vel exhæredatus, ita q pp eius pteritionẽ non rumpatur teſtm̃ paternũ alias ẽt pupillare rumperet tanq̃ dependens ab eo: vbi ergo pp pteritionẽ teſtm̃ non eſſet nullũ, vel non rũperet, poſſet fieri ẽt pteritio, vt dixi in l. pce. licèt Ange. contra.
5 No. ẽt ſm Bal. † q licèt ſubſtõ pupillaris ſit fauor filij, tñ pp eius pteritionem vitiat, ſicut & illa, quæ tendunt in eius odiũ, vt inſtõ facta de ex̃neo, & hoc pp neceſſariam ꝯſiam, quia non poteſt p ſe ſtare ſine principali, vt hic dr̃. Septimo requiritur, q teſtator fecerit ſibi teſtm̃, vt in vers. (quiſquis) Octauo, q adeatur ex eo hr̃ditas, & ſic confirmetur pup. Additur nonum p gl. q̃ incipit, q liberi. q perſeueret in poteſtate vſq. ad mortem: per l. cohæredi. §. cum filio. ĩ. eo. & iſtos caſus proſequere, vt hic per
6 Bar. ¶ † Vltimo no. in vers. ſed ſi ex̃neum. in fi. dum dicit, filio pcedente. quia innuit, q non poſſum aliquem adoptare in nepotem ex filio, niſi uiuat ille filius, quia ſi eſſet mortuus, non poſſet naturaliter generare, ita nec fingitur ciuiliter generaſſe, qa adoptio imitatur naturam, contrarium tamen eſt, ut ſ. de ado.
7 l. adoptare. † No. ẽt in § adeo. in fin. q ſicut per edictum, ſi quis omiſſa cã teſt. conſeruantur legata, ſi inſtitutus repudiat ex teſtamento in fraudem legatariorum, & amplectitur ab inteſ. ita etiam conſeruatur ſubſtitutio pupillaris, quod eſt notandũ ad id, quod dixi in l. præcedenti, & per auth. ex cauſa. conſeruetur, ſicut legata, & hoc alle. ibi Bar. pro ſuſtentatione gl.

ADDITIO.

a Octo annis. Adde l. qua ætate. ff. de teſt.

1 *In iſto §. tria declarantur dubia, & quæ ſint.*
2 *Inſtitutus ſi repudiauit hæreditatem, & poſtea ratione minoris ætatis per beneficium, reſtit. in integr. fuit reſtitutus ad adeundum, an iſta aditio confirmet taci. pupil.*
3 *An ſit neceſſe compellere inſtitutum in paterno, ut adeat ad hoc, ut confirmetur pupi. ſubſti. & fideicommiſſum uniuerſale in eo relictum.*
4 *An iſte reſtitutus, qui fuit compulſus adire propter compulſionem, perdat hæreditatem paterna, & teneatur eam reſtituere fideicommiſſario cui relicta erat duntaxat pupillaris.*

1 §. Interdum. † In iſto §. uſque ad §. prius. declarantur tria dubia circa ver. (adeo) ubi dr̃, q requiritur aditio hæreditatis ad hoc, ut ſubſtitutio pup. confirmetur. Primũ eſt utrũ, poſſit inſtitutus cõpelli adire, vt ſic ꝯfirmetur ſubſtitutio. Sm̃ eſt, vtrum ex tali aditione coactè facta confirmetur, ſi fieret ſponte, & ad iſta duo rñdetur, q ſic duob. concurrentibus, videlicet, q in taci. pup. fuerit pupillus ſubſtitutus grauatus ſicut de reſtituendo hr̃ditatẽ pup. fuerit pup. alteri p fideicommiſſum, nam ad inſtantiam fideicommiſſarij poterit inſtitutus in paterno compelli adire ut confirmetur pup. ſub. & in pœnam etiam fideicom. in ea relictum authoritate Senatuſcõ Iul. Treb. qđ inuenit iſtum modum compellendi, innuit gl. q ſi nõ eſſet relictum fideic. in ta. pup. non poſſet ſubſtitutus pupillaris cõpellere hr̃dem ad adeundum, & ad confirmandum ſubſtitutionem, qa non fulcitur authoritate Senatuſcõ. Treb. Secundum, q requiritur, vt pupillus ſit iam mortuus tẽpore, quo petit compelli, alias vr̃ ſolicitus de hæreditate uiuentis, qđ
2 a iure improbatur, ideo compellitur. † Tertium dubium eſt in verſ. ergo ponamus, q inſtitutus repudiauit hæreditatem, & poſtea per beneficium reſti. in te. rõne minoris ætatis fuit reſtitutus ad adeundum, vtrum iſta aditio, quæ fit ex priuilegio ſpeciali, confirmet ta. pu. ſicut ſi eſſet facta de iure cõi, & rñ. q ſic, quantum ad iura utilia duntaxat, non directa. Nam debes, ſcire, q poſtq̃ repudiauit, amplius de iure ciuili non põt adire, vt l. ſicut. C. de repu. hær. ſed pp beneficium prætoris poſt obtentam reſtitutionem admittitur ad hæreditatem iure prætorio p bon. pnſ. q̃ non tribuit iura directa, ſed vtilia, ut Inſt. de bo. poſ. §. quos autem. ſi ergo inſtitutus in bo. poſ. petat ĩ. tps iuris, confirmabitur ſubſtitutio, ut ex ea ſimiliter poſſit peti bon. poſ. h. d. ſecundum unum intellectum. Bar. autem intelligit, ut poſſit adiri hæreditas ex æquitate vſque ad 30. an. & habebit iura utilia, nõ directa, p l. 1. §. ſi quis adita. ĩ. ad Tertul qđ non placet, qa ibi illud ꝯtingit authoritate ſenatuſc. Treb. qđ facit ius ciuile, ſed hic eſt inſtitutus poſt repudiationem non fulcitur authoritate Senatuſc. Sed duntaxat. edicti ptoris, iõ non eſt neceſſaria bon. poſ. de hoc dic, ut no. in l. fine. §. ſed q Pa. ſ. de min. ¶ † Pro declaratione gl. 1. q non ſit neceſſe compellere inſtitutũ in paterno, ut adeat ex eo, ad hoc, ut confirmetur pup. ſubſt. & fideicõ. vniuerſale in eo relictum, quia confirmantur propter exiſtentiam ſui hæredis illius pup. cui facta eſt, ut ĩ. l. ſi filius, cui patri. & l. ita tamen §. ſi pater. ĩ. ad Treb. pp hoc gloſ. legit iſtum §. trib. modis. primo, q iſte filius fuit exhæredatus, & extraneus inſtitutus, & quidam tertius ſubſtitutus, & ſic ceſſat exiſtentia ſui hæredis. iſta poſitio reprobatur per omnes, quia tunc ille tertius ſubſtitutus exhæredato non potuiſſet onere fideic. grauari, ut l. pe. C. de leg. alia lec. eſt, q ille idẽ, q fuit inſtitutus in paterno, fuit ſibi ſubſtitutus, & grauatus, & iſta eſt bona, qa tunc bñ põt grauari, ut ĩ. ad l. Fal. l. in rõne. §. ſi. Tertio, q pup. fuit inſtitutus vna cũ ex̃neo, vt ẽt hr̃ in l. apud Iul. §. 1. ad Treb. & tũc nõ ob op. qa licèt pup. ſit ſeruus, & neceſſarius hæres, ut l. cũ hr̃. ĩ. de acq. hær. & tranſmittat hæreditatem rõne ſuitatis, ut C. de iur. de li. l. 3. non obſtante datione cohæredis ex̃nei, tũ illa exiſtentia ſui hæredis non operat confirmationem ta. pu. vel tute. uel fidei-

com.

eom.vſis,q̄ operaret̄,ſi non haberet cohæredem ex̄neum, vt d.
§.1.ſm cōem intellectum Doc. & ī.e.l.ſed ſi plures.§.filio. ver.
idem. quia teſtōr dando cohæredē ex̄neum cenſetur receſſiſſe
a prouiſione legali, & uoluiſſe, ꝙ fiat confirmatio per veram
aditionem hæreditatu,& non propter nudam exiſtentiā ſui hę
4 redis ſm cōem opin. ¶ † Sed quæro hic, vtrum iſte inſtitutus,
qui fuit compulſus adire,propter compulſionem perdat hęre
ditatem paternam,& teneatur reſtituere fideic.cui relicta erat
duntaxat pu. nam ſi fuiſſet rogatus de reſtituendo paternam
pp compulſionem perderet etiam pup. & ambas teneretur re
ſtituere,ut l.ita tamen.§.qui ſuſpectam.ī.ad Treb. Bar.eadem
l.1.§.a patre.tenet idē econuerſo,qn̄ rogatus eſt reſtituere pup.
ut perdat etiam paternam,licèt de hoc non habeamus tex.qđ
no.diligenter,& hoc quando ipſe idem fuit ſubſtitutus,& gra-
uatus,ſecus ſi alius,quia poſtquam non eſt grauatus,ceſſat di-
ſpoſitio §.qui ſuſpectam.& ita limito dictum Bar. ¶ In gl.ſequ.
ibi,(& ut exigeret cautionem.)tu dic,ꝙ ibi non eſt ſolicitus de
hæreditate viuentis, ſed de hæreditate iam mortui reſtituēda,
ēt poſt mortem viuentis,ut no.in l.1.de pac.¶ In gl.ſeq.ibi, (alij
ponunt in uulgari.) iſta reprobatur per Doc.quia non conue-
nit,dum dicit,ſecundis tab.quia vulgaris non facit tabulas.

1 *Ordo in teſtamentis condendis ſeruari debet,& qualis.*
2 *Inſtitutio,licèt ſit caput teſtamenti,& legata pendeant ab ea,tamen poteſt teſtator incipere a legatis & ultimo loco ponere inſtitutionem,cum omnia uideantur facta eodem inſtanti,& ſecundum ordinem intellectus.*

1 §.Prius. † Hic §.cum §.ſeq. determinat unū dubium cir-
ca ver quiſquis aūt.ſ̄.eo.vbi dr̄,ꝙ requirit̄,ut te
ſtator faciat ſibi teſtm̄,aliàs nō poſſet ipſum facere filio, q̄ritur
quo ordine, an ſit neceſſe, ꝙ faciat primo ſibi, poſtea filio, an
poſſit ordinē ↄuertere, & hr̄ ſm uerum intellectū vltramonta
norū,qnē tenet Bal. licèt gl.& Bar. alr̄ dicant iuriſconſultū di-
ſtinguere,aut facit iſta teſtā diuerſis tpibus,qđ fieri pōt,ut ſ̄.e.
l.ſi quis eū.§.fi.& tunc requiritur,ꝙ primo faciat ſuū,& poſtea
pupillare,& ſi puerteret ordinem non ualeret pupillare, quia
nō eſſet,ſup quo fundaret̄, ſicut ſi quis uellet ædificare in aere,
aut facit vtrunq. in eadem ſcriptura,& tunc non refert, qđ ip-
ſorū prius faciat,quia poſtq̄ ſunt in eadem ſcriptura,non attē-
a dit̄ [a] ordo ſcripturæ,quia,cū ſint facta, eodē ↄtextu, non cenſet̄
prius unum,q̄ alterū,immo oīa ſimul teducuntur ad ordinem
intellectus,& iuris,ut hic in pupillari expſſa, idem in tacita cō-
prehenſā, & expreſſa vulgari, qa pōt fieri in eadē ſcriptura per
prius ſubſtitutio uulgaris, q̄ cōprehendit tacitam pup.& p po
ſterius inſtitutio,& non attenditur ordo uerborū, vel ſcriptu-
ræ,ſed cenſet̄ p prius facta inſtitutio, & per poſterius ſubſtitu-
tio,vt ſ̄.ti.1.cū in teſtō.§.hæc uerba.¶ In tex.ibi,(ordine ſcriptu
ræ.)p iſtum tex.qui loquitur in ſingulari, Bar.recedit a præce-
denti lect.non tn̄ eam reprobat,ſed fatetur,ꝙ qn̄ teſtm̄ pater-
nū, & pup. fiunt diuerſis tpib. & in diuerſis ſcripturis, paternū
dēt p̄cedere, aliàs non ualet pup. ſed qn̄ fiūt in eadē ſcriptura,
ꝙ tunc non refert,qđ ipſorū p̄cedat,qn̄ ipſe hoc negat p iſtum
tex. qui loquit̄,qn̄ in eadē ſcriptura, iō tene opi.gl.ꝙ ſi fiat ex-
hæredatio,debeat p̄cedere de neceſſitate paternū, ut in §.iſto,
ſi aūt fiat inſtitutio,tunc non refert,quod eorū pręcedat,ut in
ſeq. §.ſi quis ita.melius facit pro ipſo quod ī.ſubijcit, cōſtat.n.
unum eſſe teſtm̄,nam hoc procedit, quando in eadem ſcriptu
ra propter unicam ſolennitatem, ſed qn̄ in diuerſis, tunc du-
plex adhibetur ſolennitas,ideo pōt dici duo teſtamenta,ut no.
ī.eo.l.patris,& filij. Br̄ iſta eſt diuinatio, ꝙ hic loquatur in ex-
hęredato,nec pōt aſſignari bona rō,quare magis dicto caſu re-
quiratur dicta ratio,quàm quando eſt inſtituta, ſi bene conſi-
a deretur. † Præterea licèt exhæredatio dependeat ab inſtitutio-
ne,ut l.filium.§.ſed cum exhęredatio. de contratab. tamen te-
ſtator poteſt incipere teſtm̄ ab exhæredatione, & nō uitiatur
ex peruerſione ordinis, ut l.1.in prin. tit. 1.& licèt inſtitutio ſit
caput teſtamenti,& legata depēdeat ab ea,ut l.prox. ſ̄. tit.2. tn̄
pōt incipere a legatis,& ultimo loco ponere inſtōnē,ut quoti-
die uidemus,quia omnia cenſentur facta eo. inſtanti ſm ordi-
nē intellectus,vt C.de inſti.& ſubſti.l.pe.non ſic,qn̄ diuerſis tē
poribus & diuerſis ſcripturis,tn̄ uno contextu,antequā diuer-
tat ad extraneos actus,ut tunc non attendatur ordo:nec obſ.
iſte tex.dum loquitur in ſingulari, quia interdū ſingulare po-
nitur pro plurali,ut ff.de uer.ſig.l.in uſu iuris. Nec ētob. tex.
ī.quia etiam ſi in diuerſis ſcripturis, & diuerſis temporib. pōt
dici unū teſtm̄ pp unum teſtatorem,qui facit utrunq.ut hic in
glo.& quia pupillare tanquā acceſſorium dependent a pater-
no.¶ in tex.ibi,(vſq.a deo.)probat hic,ꝙ ſit unum teſtm̄ ,ppter
duo,quæ ſubijcit,quæ non eſſent, niſi eſſet unum, & idem.

A D D I T I O.

a Non attenditur. Adde an ordo ſcripturæ attendatur, vide Bar. in l. multi. ff. de ſol.Alb.& Bal.in proœ.C.

1 *Iſte §.in quibus caſibus loquatur.*
2 *An ſit attendendus ordo ſcripturæ,uel temporis,uel rei geſtæ remiſſiuè.*

§.Sed ſi quis. In tex ibi, (ſi quis ita.)iſte §.loquitur in
pu.expreſſa, vſq.ibi(ſed & ſi ita.)ſecun-
do in expreſſa uulgari,& iſta ſecunda ſubdiuiditur in tres, quia
primo extitit caſus vulgaris,vſq.ibi,(ſed & ſi extiterit.) ſecūdo
caſus pupillaris tacitè in ea comprehenſæ,uſque ibi, (qđ igit̄.)
Tertio inſert ex his,quæ dixit non obſtare præcedentem §. qui
debet intelligi,qn̄ diuerſis temporibus,ſed quæ ſ̄.dixerat, quā-
do eo.tempore,& eadem ſcriptura.¶ In tex.ibi,)Seius ei hæres
1 erit.) exponit Dyn.in pup.de quo ſtatim locutus erat. † Et ideo
dicit p iſtum tex.ꝙ per expreſſam uulgarem,quando continet
tacitam pup.poteſt ſuccedi pupillo,ſicut per pup.& eↄ̄ per ta-
citam vulgarem comprehenſam in expreſſa pup.ſimiliter pōt
ſuccedi pupillo per l.qui fundum.§.cohæres.ad l.Fal. Bar.poſt
alios reprobat ambos h.d.quia per uulgarem, ſiue ſit expreſſa,
ſiue ſit tacita,nunquam ſucceditur teſtatori,licèt ea ſit conſi-
cta pupillo, aliàs fuiſſet ſuperfluū prouidere de pup.& ad iſtū
tex.t fide, ꝙ debet exponi ei,ſcilicet teſtatori,ut plenè no.Bar.
in l.1.ſ̄.eod.ſuper quarto effectu vulgaris ſubſtitutionis, cæte-
2 ra † vide hic per Bar.an ſit attendendus ordo ſcripturæ,uel tē-
poris,uel rei geſtæ,qui ponit longam diſtinctionem.

LEX III.

1 *Per ſubſtitutionem factam per hæc uerba. Quiſquis mihi hæres erit. non uocatur,niſi ille,qui fuit ſubſcriptus hæres,non autem ille, cui fuit acquiſita hæreditas,ex diſpoſitione legali.*
2 *Licèt ſeruus adeundo hæreditatem iuſſu domini acquirat eam domino, tamen retinet nomen hæredis quantum ad nomen facti.*
Quid in filio,qui adiuit iuſſu patris.

1 CVm filio. † Per ſubſtitutionem factam p hęc
uerba. Quiſquis mihi hæres erit,
nō uocat̄,niſi ille,qui fuit ſubſcriptus hr̄s, non aūt
ille,cui fuit acquiſita hr̄ditas ea diſpōne legali h.d.
Adde ēt nec ſcriptus hr̄s uocatur, niſi adiuerit ex
p̄pno,ut no.gl. ī.eo.l.qui plures ad quod ī. de fideic. lib. l. Lu-
cius.In fi.tex.ibi,(ſi ſeruus ab eius exiuerit ptāte.)ſubaudi ante
mortē pup. ſed admitteret̄ ipſe olim ſeruus ad hæreditatē pu-
pil.& eam ſibi retinebat,ſed ſi non fuiſſet manumiſſus, ſibi nō
retineret,ſed eā acquireret dn̄o,ſic & paternā, cuius iuſſu adi-
ret,& idē dicas in filiofa.inſtituto,& ſubſtituto per hæc uerba.
2 † patet ergo,ꝙ licèt ſeruus adeundo hæreditatem iuſſu domi-
ni acquirat eam domino,tamen retinet nomen hæredis, alias
nō uocaretur p illa uerba, quiſquis mihi hæres erit.ſed hoc eſt
verum quantum ad nomen facti,non iuris, quia penès eū nō
remanerent iura directa. Quid autem in filio, qui adiuit iuſſu
patris? uide plenè de utroq. in l.cum filio. de leg.1.per Bar.

LEX IIII.

1 *Subſtitutio vulgaris expreſſa continet tacitam pup.& econuerſo.*
2 *Tacita pupillaris an excludat matrem.*
Dictio taxatiua excludit alterum caſum.
3 *Vulgaris expreſſa inutilis non continet tacitam pupillarem, idē econuerſo.*

1 NAm hoc iure. † Subſtitutio vulgaris ex-
preſſa ↄtinet tacitā pup. &
econuerſo h.d.uſque ad uer.quod ius. ¶ in tex.ibi,
(in alterū caſum.)ſup.de duob.poſitis.ſ̄.eo.l.1. nā
pōt exprimere alterum tm̄, & erit inſtitutio ſim-
plex.Itē ambos,& erit duplex, igit̄ uidebat̄, ꝙ exprimēdo alte-
rum tm̄ non ueniat alter omiſſus, aliàs ſemper eſſet ſubſtitu-
tio duplex,ſed certè immo eſt ſimplex reſpectu uerborū, licèt
quo ad intellectū iuris ſit duplex, & iſta ſtatuit diuus Marcus,
& Seuerus non ex ui uerborum,quia uerba repugnant, & ſm
illa caſus omiſſus habetur pro omiſſo, ut ſ̄.de lib.& poſthum.l.
commodiſſimè.maximè qn̄ eſt ↄ̄rius expreſſo: quia ſi dixi ſi fi-
lius meus hr̄s non erit, Titius ſit hr̄s. & ipſe fuit hr̄s, & deceſſit
in pupil.ætate,iſte caſus eſt ↄ̄rius expſſo.eↄ̄,ſi dixi, ſi filius meus
erit hæres,& in pupillari ætate deceſſerit, Titius ſit hæres. & ip
ſe repudiauit hæreditatem,iſte caſus eſt contrarius,unde uide-
bitur ſubſtitutus nō admittēdus,ſed fauore pupilli, vt habeat
hæredē ex teſtō, & fauore teſtōris, vt ſimiliter habeat,& inte-
ſtatus nō decedat. Diuus Seruus hoc ſtatuit ex ↄiectura ta mē-
te defuncti,ꝙ ſi cogitaſſet illū caſum uenire, nō omiſiſſet, eſt
ergo illa tacita merè interpretatiua,& legalis ſubſtō,nō ex me
2 ta uoluntate defuncti,iō tacita pup. nō excludit matrē,qa no
luit hanc iniuriā facere ſibi,ut ex ſua interpretatione ſubſtitu
tū ſibi p̄ferret:& idē in alijs venientib.ab inteſt.no.ſ̄.eo.l.2.ſ̄.ſed
ſi ex aliquibus,uel uerbis,uel cōiecturis poſſet perpendi,ꝙ vo-
luerit matrē excludi, uel dictā ſubſtitutionem ſubintelligi, tūc
ſubſtitutus eā excluderet, & hoc uult gl.circa fi.in l.precibus,
ibi dic,ut per Bar.in l.2. in prin.ſ̄.eo.¶ In tex.ibi,) in alterū ca-
ſum.)

ſum.)hoc verũ,niſi uoluntas teſtõtis ſit in ↄ̃trium,& nõ cõpre-
hendatẽ caſus nõ expreſſus.ȷ̃.e.uer.ita.n.& in altero,puta ſi am
bos caſus expnmeret:quia tunc expreſſum facit ceſſare tacitũ,
vt ȷ̃.e.l.cũ ex filio.idẽ ſi appoſuiſſet dictionẽ taxatiuã, vt ſi hæ-
res nõ erit,talẽ ſubſtituo,vulgariter tm̃ : qa dictio taxatiua ex-
3 cludit alterum caſum.vt no.in l.rõnes.C.de pb. ¶ †Quæro,qd
ſi vulgaris expreſſa ſit inutilis, an ptineat tacitã pupillarẽ ? dic,
ꝙ non ſm̃ Doc.quia ſi non ualet expreſſum, nec tacitũ, ut l.3.
§ qui habet iuſtũ & ibi no.in fi. de ler.tu.præ. Et iõ econuerſo
ſi pup eſſet inutilis a pnn. ut qa facta ẽxneo, uel emancipato,
idẽ ſi efficeretur inutilis ex poſt facto viuente teſtõre, ut ſi pupil-
lus decederet ipſo viuẽte, ſm̃ Dyn.qui hoc tenuit per l. quod
filius.inſta de cap.de hoc dic,ut no.infra eo.l.lex Cornelia.

---

1 *Subſtitutio reciproca facta duobus impuberibus quando uulgarem,& pu-
pillarem,& quando ſolam uulgarem contineat.*
2 *Subſtitutiones comprehenſæ in reciproca,an ſint tacitæ.*
3 *Verbũ reciproca,quid importet,& qd magiſtraliter appelletur breuiloqua.*
4 *Verbum,ſubſtituo dicitur commune , non merè directum , quia adaptatur
ad directam,& obliquam ſubſtitutionem, & quæ ſint uerba communia .*
5 *Verbum,ſubſtituo. ſimpliciter prolatum,& non collatum poſt aditam hæ-
reditatem importat uulgarem tantum .*
6 *Vna determinatio reſpiciens duo determinabilia,debet illa pariter determi
nare non diſpariter .*
*Vnum,& idem uerbum relatum ad diuerſas perſonas, uel res quando poſ-
ſit diuerſimode intelligi.*
7 *Si habeo filium puberem , & impuberem, & eos inſtituo , & uolo inuicem
ſubſtituere,& etiam uolo,ꝙ in perſona impuberis contineatur uulgaris ,
& pupillaris,quid debeam facere.*
8 *Si conciperet uulgarem in perſonam impuberis,an comprehendat tacitam
pupillarem,ſicut comprehendit econuerſo .*
9 *Si fuit uſus niſi unico uerbo , ut impuberem puberi , & puberem impuberi
ſubſtituo , quod ſit unica ſubſtitutio , & comprehendat niſi uulgarem in
perſonam utriuſque .*

1 §.Quod ius. †Reciproca ſubſtitutio facta duob.im-
puberibus continet vulgarem,& pupil.
in perſona utriuſque:ſed ſi uni puberi alteri impuberi nõ con
tinet,niſi vulgarẽ, quæ poterat utrique fieri, niſi cuilibet de ꝑ
ſe facta ſit:quia tunc continet illas, quæ pñt conuenire perſo-
næ illius, cui fit h.d. uſq.in fi. l. primo ergo loquitur qñ ſit pio-
nis paribus, uſq; ibi,(ſed ſi aliter.)Secũdo modo quãdo impari
2 bus,vſq.ibi,(hoc ita.)† Tertio dat remedium, & conſulit teſta
tori de mõ tenendo.oo.ex prima parte tria Primo dum dicit,
qđ ius, & gl.exponit. i.ſubſtitutionis tacite intellectæ:quia vr̃
hic t ex. cum glo. ꝙ ſubſtitutiones comprehenſæ in reciproca
ſint tacitæ , & ſi hoc eſſet uerum , pu.in ea comprehenſa non
excluderet matrẽ.Sed ↄ̃trium hr̃, & no.in l Lucius.ȷ̃.eo.quia li-
cet non ſint expreſſæ uerbis ſpecialibus ſunt tamen uerbis ge-
neralib. expreſſæ, quod tantundem importat argu.l.ſi duo.de
admi.tu.& l.ſi chorus.ȷ̃.de leg.3. cum ergo ueniat ex proprie-
tate uerborũ,procedit ex uera mente defuncti, tunc autẽ non
excludit matrẽ,qñ non uenit ex proprio ſignificatu uerborũ.
vt dixi in prin.expone ergo tex.aliter. i.ꝙ ius videatur io duos
caſus prouidiſſe , licẽt vnicus fuerit conceptus verborum , &
3 hæc melior.† Item not.dum dicit, genus ſubſtitutionis de per
ſe.dic,vt dixi in gl.rubr.eç.Item no.hoc vocabulum,reciprocã.
ſed magiſtraliter appellatur breuiloqua, & nomen põt ſumi
ex l.cum teſtõ.§ hæc verba.ſupra titulo i.dum dicit. breuiter vi
4 deatur ſm̃ Bald. ¶ † Ex 2 parte no no alia tria. Primum dum
dicit,cõi verbo, quod verbum ſubſtituo,dr̃ cõe, non merè di-
rectum : quia adaptatur ad directam, & obliquam ſubſtit.hic
tamen iuriſcon. non habuit ad hoc reſpectum,ſed appellauit
ipſum commune , quia communiter relatum fuit ad duas,ta
men primum dictum eſt verum: & quæ ſint uerba communia
5 uide per Bart.in l.Centurio.ante fi. ¶ †Item no. dum dicit vul-
garem tantummodo,ꝙ uerbum, ſubſtituo. ſimpliciter prola-
tum,& non collatum poſt aditam hæreditatem importat vul-
garem tantum,unde ſi dico Titium inſtituo , & Sempronium
ſubſtituo.intelligitur vulgariter ſi hæres non erit . dico etiam,
ꝙ ſi erat pu.& in pũte nca , cõprehenditur pu. ſicut ſi eſſet fa-
cta duob.reciproca,quia non video rõnem diuerſitatis , nõ au
tem comprehendit ſidei. poſt eius mortem ,licet in ↄ̃trium fa-
ciat ȷ̃.e.l.qui plures.ibi,in cõem cauſam &c. dic , ut ibi no. &
6 adde qđ dixi in l.Gallus.§.j.ȷ̃.de lib.& poſth.† Tertio no.illud,
ad qđ ſemper allegat,ꝙ una determinatio reſpiciens duo deter
minabilia debet illa pariter determinare, non diſpariter, quia
eadẽ res non debet diuerſo iure cenſeri , ut l.eum, qui ædes. ȷ̃.
de viue.facit ȷ̃.de leg.3.l.ſi legatarius.§.ſi.C.de ſen.l.ſi.ſed ↄ̃, qa
• unum, & idem uerbum relatum ad diuerſas perſonas , uel res
poteſt diuerſimode intelligi.i.reſpectu unius proprie, & reſpe-
ctu alterius impropriè.l.2,& ibi uo.ȷ̃.de offic.procõ.& no.l.cũ
mulier.ſolu. matr. Sol.illud procedit, qñ non eſt dare caſum,
in quo poſſit uniformiter operari in perſonam vtriuſque:quia
in uno non põt intelligi, niſi proprie,in altero niſi impropriè.
Sed qñ eſt dare caſum , in quo põt uniformiter operari in pſo-
nã utriuſque, ut erat hic, qa cuilibet ex iſtis põt fieri uulgaris,
ſed pupillaris uni tm̃, tunc intelligitur ſecundum illum mo-
dũ,qui conuenit utrique,& ita intelligitur naturaliter, de quo
7 ȷ̃.vt hic circa tertiam partem . † No.ꝙ ſi habeo filium puberẽ,
& impuberẽ,& eos inſtituo,& uolo inuicem ſubſtituere , & ẽt
uolo,ꝙ in perſona impuberis contineatur vulgaris,& pupilla
ris,non debeo facere unicã ſubſtitutionem. ſ.ſub uno cõceptu
verborũ,& unico uerbo,ſed debeo facere duas ſub duplici con
textu,& duplici uerbo,uidelicet ſubſtituere impuberẽ puberi,
& puberem impuberi ſub duplici uerbo , & duplici orõne, &
nihilominus dicentur reciprocè ſubſtituti,& illa quæ eſt facta
impuberi.non regulatẽ,nec reſtringitur ſm̃ illam, q̃ eſt facta pu
beri ſed intelli̾r de pſe:non ſic qñ ſimul, & ſub unica orõne , &
ſimile uidemus,ꝙ ſi duob.inſtitutis tertius ſubſtituatur eis ſub
vno conceptu vulgariter. non admittitur ſubſtitutus, niſi exi-
ſtat ↄdõ in perſona utriuſque,ut in l.quãuis.C.eo. & tñ ſi cuili
bet eſſet facta de per ſe,& ſic eſſent duæ , bñ admitterentẽ, ut l.
pe.ȷ̃.de iniuſt.te.& ibi tenẽ:qa q̃libet intelligitẽ de pſe , & una
regulatur ab altera.Ponit autem hic iuriſcõſultus formam , ꝙ
in perſonam puberis concipitur vulgaris , & in perſonã impu-
beris concipitur pup. & iſta pup.cõprehendit tacitam vulga-
rem,ſed illa vulgaris non comprehendit tacitam pu.ſed ſi dica
tur,non poſſet fieri, ꝙ in perſonã impuberis conciperetur,
ſicut fuit concepta in perſona puberis,& ꝙ iſta vulgaris com
prehendat tacitã pup.poſtq̃ facta eſt de per ſe? Dicit iuriſcõſul-
tus,ꝙ iſtud non eſſet tutũ , qa poſſet dubitari,utrũ teſtator ita
faciendo ſenſerit de una uulgari.i.de vulgari ſiñ ei,quam fece-
rat puberi,ut ſicut illa nõ comprehendebat pup. qa non pote
rat,ita & iſta facta impuberi non cõprehendat,quia non vult.
Nam illud, quod dr̃ in prin. l. ꝙ ſi ſubſtõ facta in unum caſum
comprehendit alterũ, procedit, niſi uoluntas teſtatoris teſta-
gerẽ,hoc etiam ex coniecturis poteſt comprehendi , & hic extat
cõiectura pp aliã ſimilem, quã fecerat puberi, ideo melius eſt,
ꝙ concipiat pu p.ut dictum eſt uer.præced. §,ſi autem impube-
res &c. § poſtea dat pinguius conſilium in uer. ſequ.uel certe.
8 exprimat utrunque caſum,& non ponat tẽ in dubio.† Quæri-
tur ergo quid iuris,ſi conciperet vulgarem in perſonã impube
ris,an comprehendat tacitam pup.ſicut comprehendit econ-
uerſo? tex.in iſto uer. §ſi vulgari.§ innuit, ꝙ oñ:ↄ̃trium tenet gl.
ſm̃ Azo.& bene ſup uer.intelli̾r,poſtq̃ fuit facta de per ſe , & in
diuerſa orõne,fortius ergo ſi non exprimeret aliquem caſum,
ſed diceret,impuberem ſubſtituo puberi , & puberẽ ſubſtituo
impuberi : quia prima erat uulgaris tm̃ , ſecunda verò vulga-
9 ris,& pupillaris,ut dixi in præcedenti parte. †Sed quid ſi fuit v-
ſus niſi unico uerbo,puta impuberem puberi.& puberẽ impu
beri ſubſtituo? nam iſta eſt unica ſubſtitutio, & ita in perſonã
utriuſque ſicut ſi dixiſſet,eos inuicẽ ſubſtituo. debet ergo attẽ
di,an bis poſuerit uerbum, ſubſtituo & ita intellige iſtos tex.

L E X V.

1 *Subſtitutus per hæc uerba,quiſquis mihi hæres erit uocatur pro hæredita-
rijs portionib.& in hæreditaria computatur ꝙ quis habet iure accreſc.*
2 *Illud,ꝙ prouenit ex iure accreſcendi, dicitur prouenire ex legali diſpoſitio-
ne,cum qua etiam concurrit tacita uoluntas defuncti.*
3 *Pater,uel dominus, quib.acquiritur per fi liũ,uel ſeruũ , licẽt acquiſitio fiat
ex legali diſpoſitione , non tamen uidentur uenire ex uoluntate defuncti .*

1 SI in teſtamento. † Subſtitutus per hæc uer-
ba,quis mihi hęres erit uo
catur pro hæreditarijs portionib. & in hæreditaria cõ-
putatẽ qđ quis habet iure accreſcendi h. d. & iſtud vltimum re-
2 putat Bar.ſingulare.† No.hic in fi.dũ dicit per l. & gl .intelligic
.i.p ius accreſc.qa illud , qđ puenit ex iure accreſc. dr̃ puenire,
ex legali diſpõne. Sed ↄ̃ imino ex tacita ſubſtõne, & ſic ex uolũ
tate defuncti,ut l.ſi Titio,& Mæuio.§.Iul.de leg.2.So.fateor,ꝙ
cũ illa legali diſpõne ↄcurrit ẽt tacita uolũtas defuncti,ut in l.
ↄ̃ria,& p hoc tolliẽ aliud ↄ̃riũ, qđ poſſet fieri de l.cũ filio.ȷ̃.e.&
l.q liberis.in §.hęc uerba. ȷ̃. e. ubi teſtõr utẽdo iſtis uerbis, qſ-
quis, &c. nõ cenſeẽ habuiſſe reſpectũ ad illũ,qui cenſeẽ uenire
ex legali diſpõne,ſed ſolũ ad inſtitutum,ergo nec ibi debet au-
geri portio iſtius pp id, qđ habuit ex legali diſpõne:quia hic cõ
3 currebat tacita uoluntas defuncti, ibi non. †Contra hoc tñ fa-
cit,quia pr̃,uel dominus,quibus acquiritur per filium, uel ſer-
uum,licet acquiſitio fiat ex legali diſpõne, tñ vr̃ habere taci-
tam uoluntatẽ defuncti, & pp hoc põt à defuncto grauari , vt
l.cũ filio.de leg.j.So.non eſt ſimile,qa defunctus non poſſet im
pedire illã acquiſitionẽ vt no.in l.ſi alienũ.ȷ̃.ti.j.ſed ius accreſc.
bñ poſſet impedire ẽt in hæreditate, vt l.quoties.§.ſi duo.ȷ̃.ti.j.

vn de

vnde magis vř venire ex voluntate defuncti, qui potuit ſibi auferre, quam illius, cui auferre non potuerat: quia dicitur proprie velle, q nolle non poteſt, ſicut econuerſo, vel. pater ſeuerinam. in prin. de condi. & dem.

LEX VI.

1 *Prohibitus ſuccedere patri, non prohibetur ſuccedere fratri.*
2 *Caſus, in quo ſubſtitutus pupillariter diuidit bona materna a bonis impuberis, licet impubes adiuerit, & bona cœperint eſſe coniuncta, ſed regulariter ſecus.*
3 *Filius naturalis ſubſiſtente cauſa legitima, & naturali non poteſt inſtitui, niſi in vna uncia.*
Si erat talis, qui non poterat in aliquo inſtitui, ut ſpurius, vel inceſtuoſus, an habebit locum iſta l. ut poſſit ſubſtitui fratri, & habeat frater ſaltem bona paterna.
4 *Prohibitus ſuccedere patri, an etiam prohibeatur ſuccedere fratri ex patris diſpoſitione, ſi ſubſtitutus ſit vulgariter, vel per fideicomiſſum.*
5 *Si pater ſuit relictus executor in teſtō alicuius cum poteſtate, q poſſit diſtribuere bona eius amore Dei pro anima teſtatoris, prout ſibi uidebitur, poterit eligere filium proprium baſtardum, ſi eſt pauper, & meretur.*
6 *Frater non legitimus poteſt ſuccedere fratri legitimo, & naturali ex teſtō, ſed ab inteſtato non, etiam ſi ſit legitimatus per traditionem curiæ. & fratri nato ex eadem matre, etiam non legitimo, poteſt ſuccedere iure cognationis, non agnationis.*

1 SI is, qui. † Prohibitus ſuccedere patri nō prohibetur ſuccedere fratri ēt ex patris diſpoſitione, puta ex ſubſtitutione pupillari, non tamen habebit bona patris, quę ad illum fratrem deuenerāt, ſed alia bona illius, q̃ patris non fuerant. h. d. iſta l. ſingularis, & vtilis. Et credo, quòd
2 non ſit alibi. † Et ſic eſt caſus hic, in quo ſubſtitutus pup. diuidit bona materna a bonis impuberis, licet impubes adiuerit, & cœperint eſſe coniuncta, regulariter ſecus, vt ǰ. eadem l. ſed & ſi plures. §. filio. & hoc cōtingit hic propter incapacitatem ſubſtituti, & ſic ex quadam neceſſitate, ſed ex mera uoluntate non poteſt diuidere, ut ibi. Et diuiditur in duas partes: quia primo ponit unum dictū vſq. ibi (ſed hoc ita) ſecundo iſtud limitat.
3 ¶ † In tex. ibi (ſolidum capere non poſſit) ſed partem tm̄, vt eſt filius naturalis ſubſiſtente cauſa legitima, & naturali, qui non poteſt inſtitui, niſi in vna vncia, vt l. 2. C. de na. lib. Sed quid ſi erat talis, qui non poterat in aliquo inſtitui, vt ſpurius, vel inceſtuoſus, nō habebit locum iſta l. ut poſſit ſubſtitui fratri, & habeat frater ſaltem bona paterna. gl. mouet iſtam q. in Auth. quibus mod. nat. effi. ſui. in §. pen. in fi. mag. gl. & primo videtur determinare dicens, q forte iſta lex locum habet in eo, qui poteſt aliud capere, ſed certe idem eſt dicendum de parte ad totum, vt l. quæ de tota. de rei ven. ideo tene præceden. & illa gl. non eſt
4 alibi ſecundum Bal. ¶ † In tex. (ſubſtitutus ſit) ſup. pu. Quid autem ſi vulgariter, vel per fideic. eadem gl. determinat, quòd ſuccedere non poteſt ex ſubſtitutione: quia in illis non ueniunt, niſi bona paterna, & per eam ſucceditur patri, & non filio: vñ ceſſat ratio, quam ǰ. ſubijcit: quia non poteſt dici habere a filio. Reperio tamen d. Ang. de Peru. qui videtur ſentire ꝯrium l. Lucius. ǰ. eod. quia ſicut a principio, ſi nō extaret legitimus, potuiſſet inſtitui in omnibus bonis, vt in authe. licet. C. de na. lib. ita & ex poſtfacto, ſi deficeret legitimus, vel repudiaret, & pro hoc l. ſecunda. in §. ſi ſint. ǰ. ad Tertul. poſſet autem procedere illa glo. in ſpurio, vel inceſtuoſo, qui etiam non extantibus legitimis non poſſet in aliquo inſtitui. iſta opin. multum mihi placet: quia eſt ſatis æqua, niſi repugnaret iſte tex. qui loquitur in naturali, & defecerat legitimus, & tamen non poteſt habere paternam, niſi dicamus, & hoc ſatis placet, quòd hic non deficit; quia adiuerat hæreditatem, ſed Ang. loquitur quando deficit, quia repudiauit, & tene menti, quia eſt ſingularis limitatio ad illam gl. & ad l. ſecundam. de na. lib. ¶ In tex. ibi, cum a pupillo capiet. contra iſtum tex. oppo. immo capit ab ipſo patre, qui ipſum ſubſtituit, hinc eſt, quod poteſt ab eo grauari onere fideic. etiam in hæreditate pupilli, ut ſ. eo. l. ſecunda. §. interdum. & in l. in ratione. §. quòd vulgo. ad l. Fal. ſol. inſpecta, ueritate dicitur habere a patre, vt in contrario, & propter illud poteſt grauari, ſed inſpecta fictione, quia ſubſtō pup. eſt teſtm̄ filij, & fingitur ab eo factum, poteſt dici, quod habeat a filio. & ita debet intelligi. Sed ſi inſpecta veritate habet à patre, potius debet inſpici veritas, quam fictio, vt l. filio, quem pater. de lib. & poſthum. & ſic etiam pupillaria bona non deberet poſſe habere. Solu. tunc inſpicitur potius ueritas, quando tendit ad idem cū fictione, ſed quando contrariatur, tunc econuerſo, ut ibi dixi. Eſt autem ratio, quare poſſit habere bona pupilli etiam ex diſpoſitione patris: quia prohibitio, quod pater non poſſit relinquere, emanauit ꝓꝑ vitium paternum, vt l. fin. C. de na. lib. non ergo extenditur vltra bona paterna, ſed bona alterius pater pōt relinquere.
5 † Et ideo dico per iſtum tex. & tene menti, quod ſi pater fuit relictus executor in teſtō alicuius cum poteſtate, & quod poſſit diſtribuere bona eius amore Dei pro anima teſtatoris, prout ſibi videbitur, poterit eligere filium proprium baſtardum, ſi eſt pauper, & meret, quia in iſtis bonis alienis non viget prohibi-
6 tio, tene menti ꝑpetuo. † Sed quid ſi ipſe frater fuerit maior, & illum fratrem non legitimum inſtitueret? Rn̄detur, cum tunc habeat ex uera diſpoſitione fratris, & nullo modo à patre, poterit capere etiam bona, quæ fuerunt patris per l. qui Titij teſtm̄. in prin. de his, quibus vt indig. quia deſierunt eſſe patris, & facta fuerunt fratris: quia illa nō prohibetur capere, niſi a patre, ſed a quolibet alio capere poteſt, vt no. gl. ſing. in d. § pe. in Auth. qui. mo. na. effi. ſui. & Spec. in ti. de ſucceſ. ab inteſta. ver. qui damnatis. Et Bar. in l. j. in prin. de iur. fiſ. ab inteſtato vero nō p̄t frater non legitimus ſuccedere fratri legitimo, & naturali, etiā ſi ſit legitimatus per traditionem curiæ, vt in §. filium autē. in eadem Auth. ſed fratri nato ex eadem matre etiam non legitimo poteſt ſuccedere iure cognationis, non agnationis, vt ǰ. vñ agna. l. hac parte. & l. ſpurius. In tex. ibi (amplius capere non poſſit.) Sed contra quia per aditionem deſierunt eſſe paterna, ergo non durat amplius prohibitio, argum. in d. l. Titij. So. fateor ſi ita ſucceſſio non fieret ex diſpoſitione patris, ſed quia fit, ne vna via cōcedatur, quòd altera denegatur, procedit diſpoſitio huius l. quæ tenet mediam uiam, nam aliqñ nihil, ut ab Inteſta. aliqñ totū, ut ex uero teſtō fratris, aliqñ partim, ſic partim non, vt in caſu huius l. quia uno reſpectu dř teſtm̄ patris, alio dř fratris. Quid autem ſi ad iſtum filium legitimum perueniſſent bona paterna non ex teſtamento, ſed ex contractu? Reſpondeo, debemus inſpicere, an ſit præſumptio, quòd fecerit in fraudem, vt perueniant ad legitimum, & tunc non habebit ea, an nō ſit præſumptio, & tunc ſecus. Nec ob. iſta l. quia maior reſultat p̄ſumptio, quando peruenerunt ex ultima voluntate, ex qua ēt perueniunt ad ſubſtitutum, quàm quando ex contractu dudū inito: quia tunc in illis non repreſentatur amplius pater, ſed in bonis hæreditarijs ſic, vt l. hæreditas nihil. de verborum ſignification. ita intelligo hanc l. licet Doctor. non tangant: pertinent autem iſta bona ad venientes ab inteſt. pup. non autē applicantur fiſco: quia non auferentur a ſubſtituto ꝓꝑ eius delictum, vt l. hæreditas. C. de his, qui. vt indig. & ſic erit caſus, in quo quis decederet pro parte teſtatus, & pro parte inteſtatus, vt in ſimili nota. in l. prima. C. de ſecundis nupt. & vide plures quæſtiones per Bald. circa hanc legem in l. eam quam. in vltima, & penult. colum. C. de fideicommiſ.

LEX VII.

1 *Compendioſa ſubſtitutio facta a pagano per uerba merè ciuilia directa finitur pubertate, & qui non admittitur, ut ſubſtitutus, non admittitur vt coniunctus.*
2 *Compendioſa ſubſtitutio dicitur illa, quæ confertur poſt mortem inſtituti, puta, ſi uel quandocunque deceſſerit, & poſt aditam hæreditatem, & quas ſpecies ſubſtitutionum comprehendat.*
3 *Verba directa, quæ ſemel potuerunt ualere iure directo, an poſtea obliquentur.*
4 *Verba debent intelligi, prout melius poſſunt, ad hoc, ut diſpoſitio potius ualeat, q̃ pereat niſi fieret contra voluntatem teſtatoris ſeu loquentis.*
5 *Si unus ſit inſtitutus purè, & alter ſub conditione, uel poſt mortem illius, an ille primus pendente conditione habebit interim totam hæreditatem, an ſuam dimidiam tantum.*
6 *Obliqua ſubſtitutio non trahitur ad directam, fallit in duob. caſib.*
Directa quod poſſit interdum obliquari.
7 *Compendioſa quod continet etiam uulgarem.*

1 VErbis ciuilibus. † Compendioſa ſubſtitutio facta a pagano ꝑ verba merè ciuilia directa finiř pubertate, & qui nō admittitur, vt ſubſtitutus, non admittatur vt cō iunctus. hoc dicit iſta lex uulgaris, & in primo dicto
2 non ita bene reperitur alibi. † Dicitur autem compendioſa illa, q̃ confertur poſt mortem inſtituti, puta, ſi vel quandocunque deceſſerit poſt aditam hæreditatem, & ideo dicitur compēdioſa, quia ſub cōpēdio verborum complectitur plura tempora, & eſt apta comprehendere plures ſpecies ſubſtitutionum directarū, puta pup. militiarem, ſi fiat a milite, pup. vel exemplariam, & militarem, ſi fiat à mente capto, etiam aliquando fideicommiſſariam, ſi fiat per verbum commune, licet aliquando non comprehendat, niſi vnam, puta pu. vt in caſu huius l. vel ſolam fideicommiſſariam, ſi fieret maiori pup. poſt aditam hæreditatem, uel extraneo non exiſtenti in poteſtate, & iſtud eſt melius exemplum: quia ſi fieret maiori pupilla.

per

per verba, directa videntur ſentire Doctor. ꝙ nullo modo va-
leat, nec iure directo, nec iure fideicō. quia cum ſoleat expira-
te pubertate, non debet illa incipere, vt l. Titio cum morietur.
de vſuſructu. In tex. ibi (fruſtra fieri conuenit.) propter hoc ver-
a bum fruſtra, ª cōis opin. legiſtarum eſt, ꝙ non valeat poſt pu-
pillar. ætatem, etiam iure fideicom. aliàs non diceretur fruſtra
3 fieri. † Vnde allegāt iſta l. ꝙ verba directa, q̄ ſemel potuerunt
valere iure directo nunq̄ poſtea obliquantur, ſi enim iſte deceſ-
ſiſſet in pup. ætate potuiſſet ualere iſta ſubſtitutio iure pup. di-
rectæ, ſi ergo deceſſit poſt, & ſic non poteſt valere iure pup. di-
rectæ, nec valeat iure fideicommiſſi. iſtud limitat Bald. & Ange.
niſi in teſtō ſit appoſita clauſula codicillaris, quę apta eſt trahe
re directam ad fideicō. vt l. quærebatur. de teſtam. mili. & iſtud
eſt notabile dictum, vt videtur caſus in l. ſi frater tuus. C. de fi-
deicommiſ. & gl. Inſt. de pup. ſubſti §. maſcul. in vlt. gl. fallit etiā
qñ eſſet facta à milite, qui non potuit omni tpe ſubſtituere di-
rectò, ſed iure fideicom. vt l. precibus. C. eo. tit. ſm cōēm intel-
lectum Doct. qui intelligunt illam l. ꝙ ibi fuit facta compen-
dioſa per verba directa, ſed ego non teneo iſtam lect. ſed dico,
ꝙ ibi fuit facta per verbum cōe, & quod non eſt ibi priuilegiū
matris in aliquo, dic vt ibi dixi, ſed Ioan. And. in cap. ſi patet. de
teſt. libr. ſexto. in nouella, non tenet cōem intellect. ad hanc l.
immo dicit, quòd poſt pupillarem ætatem valet iure fideicom.
Et ad iſtum text. dum dicit (fruſtra.) Reſpondet ꝙ refertur ad
princip. ſcilicet, ꝙ fruſtra fieri conuenit verbis ciuilibus. id eſt
directis, ſed non tollitur per hoc quin valeat iure fideicomm.
Certè hunc intellectum non patiuntur iſta verba, quia tex di-
cit fruſtra fieri, & valeret iure fideicom. non fruſtra. Tenendo
autem ſuum intellectum, nō deberet ſic dicere, ſed ꝙ non va-
let iure directo. Bart. autem diſtinxit inter verba directa, & ciui
lia, vt ſunt iſta. ſit hæres, & tunc procedit opin. legiſtarum per
hanc l. & directa non ciuilia, vt eſt iſtud moriatur, puta quan-
docunque deceſſerit filius meus, vel moriatur, quod verbū eſt
introductum a conſuetudine, & importat, vt ille talis directo
ſibi ſuccedat, vt habetur in dicto cap. ſi pater. non autem repe
titur de iure ci. & tunc procedit opin. Ioan. And. certè tale ver-
bum eſt potius cōe, quam directum, vt ipſe idem Bart. ſentit
in l. Centurio. Bald. autem diſtinguit ad quem referantur ver-
ba directa, an ad pupil. an ad ipſum teſtatorem: puta, ſi ſit mi-
hi hæres, quæ diſtinctio mihi placet, vt dixi in d. l. precibus.
¶ In tex. ibi. (quandoque non erit) id eſt nullo modo erit, & ſic
not. ſm Baldum, quòd inter inſtitutum, & ſubſtitu. nulla eſt cō
iunctio, & ſic non faciunt ſibi pares per concurſum, & facit ſu-
4 pra titu. primo. l. Lucius. la prima. † ¶ In tex. ibi, ne fiat contra
voluntatem.) no. bonam regulam ad illud quod dicitur, quòd
verba debent intelligi, prout melius poſſunt, ad hoc, vt di-
ſpoſitio potius valeat, quam pereat, nam iſtud eſt verum, niſi
fieret cōtra voluntatem teſtatoris, ſeu loquentis: nam tunc po-
tius patimur diſpoſitionem eſſe nullam, q̄ quòd fiat cōtra eius
voluntatem, caſus eſt hic, ſic ſupra ti primo l. quoties. §. ſi duo.
& l. pen. de iniuſt. teſtamen. ubi potius toleratur, quòd teſta-
mentum irritetur, q̄ fieret contra voluntatem defuncti, qui p-
hibuit expreſsè, vel tacitè portionem cohæredi accreſcere.
5 ¶ † In tex. ibi (filius non habeat totum) hic uidetur caſus, quòd
ſi vnus ſit inſtitutus purè, & alter ſub conditione, uel poſt mor
tem illius, ille primus pendente conditione, non debet habere
totam hæreditatem, ſed duntaxat ſuam dimidiam, & altera di-
midia ſtabit in pendenti, quouſque pendet cōditio: quia ſi iſte
ſubſtitutus poſſet uenire, ut cōiunctus, hic dicitur, quòd filius
non haberet totum, interim quod eſſet ꝯ voluntatem defun-
cti in caſu huius l. ſed ſi dixiſſet eum pro cohærede, non fieret ꝯ
voluntatem defuncti niſi primum inſtituiſſet inſolidum, hoc
dicendo expreſsè, & tunc interim haberet totum. de hoc die,
vt no in l. ſecunda. ſupra ſi pars hære. per Bar. in l. planè. §. ſi cō-
6 iuncti. de leg. primo. ¶ † In gloſſ. fin. ibi no. quod obliqua non
trahitur ad directam. Iſtud notabile non colligitur ex iſta l. ſed
potius econuerſo: quia directa non trahitur ad obliquam, niſi
forte gl. habuerit alium reſpectum, quia noluerit appellare di-
rectam ipſam primam inſtitutionem, & obliquam ipſam ſecū-
dam inſtitutionem, quæ dicitur ſubſtitutio: quia ergo hic dicit
in ſecunda parte, quod iſte ſubſtitutus non admittitur, uerum
eſt dicere, ꝙ obliqua ſubſtitutio non trahitur ad directam, id eſt
ſecunda non trahitur ad primam: illud tamen, quod dicit gloſ.
bene reprobatur in l. Antonius. de fideicom. lib. & d. l. cohære-
di §. cum filio. fallit in duobus caſibus, in quibus obliqua ſub-
ſtitutio trahitur ad directam, primus fauore militis, & liberta-
tis, ut l. neque na. §. ſi. de teſtamen. mil. Secundus propter volū-
tatem defuncti expreſſam, ut l. quærebatur. eo. ti. & uide omni-
no quod ibi no Bar. ſed econtra directa bene poteſt obliquari
interdum, ut infra ſequitur in gloſſ. ratio diuerſitatis eſt, quia
directa ſe habet in plus, unde de facili poteſt deſcendere, ſed ob
liqua in minus, unde non ſic de facili poteſt aſcendere, iuxta
7 illud facilis eſt deſceſſus auerni &c. ¶ † In gl. ibi (ſiue propter ſo-
lennitatem, &c.) tu dic melius, quòd ſi uerba directa nunquam
potuerunt ualere iure directo, qualitercunque hoc ueniat, ob
liquantur: & ita loquuntur ll. allegatæ in gl. ſed ſi potuerunt ſe
mel ualere iure directo, non obliquantur, ut in hac l. niſi in ca-
ſibus, quos ſupra dixi. ¶ Sed ꝯ primum edictum opp. quia cō-
pendioſa continet etiam uulgarem ſecundum communem o-
pin. Doc. & ſic ſemper poterit ualere iure directo: ergo nunq̄
obliquabitur, ſi facta eſt in teſtamento. Sol. intellige illud, quā-
do potuit ſemel ualere iure directo poſt aditam hære. licet aūt
ſemel potuerint ualere hæreditate non adita iure uulgari,
hoc non tollit, quominus poſſit obliquari, ſi nunquam potuit
ualere iure directo poſt aditam, & ita ſenſit hic Bar. ſentiunt & cæ
Doc. quòd ſi facta eſſet minori pup. per uerba directa non ua-
leret, etiam iure fideicom. quia concipitur in ſurma pup. quæ
ſolet expirare pubertate. ergo non debet ab illa incipere, tunc
ergo directa obliquatur, qñ facta fuit ſubſtitutio pup. tamē nō
poteſt ualere iure directo, uel quia facta in codicillis, uel quia
facta extraneo, uel alia ratione, non ſic quando maiori pup. qd̄
perpetuo tenementi. Quod autem dixi quando in codicillis,
intellige ſi teſtator intendebat codicillari, quod cognoſcitur,
ſi in eis non inſtituit aliquem hęredem. Si autem intendebat te
ſtari, quia inſtituit hæredem, tunc nō ualet ut codicil. & ſic ſub
ſtitutio directa non trahitur ad fideicomm. niſi fuerit expreſsè
dictum, ut C. de codicil. l. illud. §. tractari. ꝟ. de codicil. ¶ In fine
glo. ibi (ſed directa) dic, appellat directam dubiam illam, de qua
in l. ſi. C. de hæred. inſti. ſi teſtator inſtituto Plotio poſtea dixit,
Titius Plotio hæres eſto. nam iſta eſt directa, & ſonat in pupil.
per quam ſuccederet Plotio, ſi potuiſſet ſibi fieri pupil. tamen
potuit, quia erat extraneus; dubium eſt ergo, an illa uerba ope-
rarentur vulgarem, an autem fideicommiſſ. & breuiter ibi dici
tur, quod vulgarem, quia licet per hoc fiat contra uim uerbo-
rum, quia per eum non ſuccederet Plotio, ſed teſtatori, tamen
per hoc non obliquantur uerba, & potius ſit interpretatio in il
lam, quam in fideicommiſſ. per quam obliquarentur uerba. &
etiam fieret contra uim eorum per fideicommiſſ. quia non ſuc
cederet Plotio, ſed primo teſtatori, ut ꝟ. eodem l. cohæredi. §. cū
filia. & hoc vult dicere gl. quæ incipit, interpretatio omnem dire-
ctæ. i. vulgaris, ne fiat obliquatio uerborum.

ADDITIO.

a Verbum fruſtra. Adde Raph. Cu. Fulg. conſi. 151. inci. Egregius miles.

LEX VIII.

1 *Conſtitutus pupillariter, purè, uel ſimpliciter, quando admittatur ex ſub-ſtitutione.*
2 *Subſtitutio conditionalis non dicitur, licet in ea fuerit expreſſa conditio, quę tacitè inerat, ſed potius pura.*
3 *Subſtitutus pupillariter non poteſt habere pupillarem ſine paterna, quando fuit ſubſtitutus per hæc verba, quiſquis mihi hæres erit.*

1 QVi liberis impu. † Subſtitutus pupi. pu
rè, uel ſimpliciter ad
mittitur ex ſubſtitutione, etiam ſi non ſit hæres pa
tris, ſecus ſi fuit ſubſtitutus ſub conditione, ſi hæ-
res erit. h. d. ¶ No. quòd non dicitur ſubſtitutio cō-
ditionalis, licèt in ea fuerit expreſſa conditio, quæ tacitè inerat,
ſed potius pura, facit l. 3. ꝟ. de leg. primo. & illa conditio, quæ ta
citè ineſt, dicitur prouenire extrinſecus, quia non prouenit ex
teſtamento, ſed ex diſpoſitione legali etiam ſi non fuerit expſ-
ſa, ut l. conditiones, quæ extrinſecus ꝟ. de conditionibus. & de-
monſtra. Illa vero, quæ non ineſt tacitè non dicitur extrinſeca,
ſed ex teſtamento proueniens, & reddit diſpoſitionem condi-
2 tionalem, ut hic patet. ¶ † Item nota, ꝙ ſubſtitutus pupillariter
non poteſt habere pup. ſine paterna quando fuit ſubſtitutus p
hæc uerba, quiſquis mihi hæres erit: vel ſi hæres erit, ſecus ſi ſim
pliciter, de hoc tamen vltimo dic, ut ꝟ. eo. l. ſi plures. §. ſi ex aſſe.
& l. ſi filius, qui patri.

1 *Verba, quiſquis mihi hæres erit. referuntur ad ſcriptos tantum, non ad eos, quibus acquiritur hæreditas mediantibus ſcriptis, & facit eos vocari pro hæreditarijs portionibus.*
2 *Quòd illa uerba, quiſquis mihi hæres erit, referantur ad primum hæredem, ad quem cenſetur teſtator habuiſſe affectionem, non ad ſecundum, qui non venit ex eius iudicio, ſed ex iudicio primi hæredis, qui uenit ex iudicio teſtatoris.*

3 *Quando illa verba z eriſicentur etiam in hærede hæredis.*
4 *Compromiſſum factum inter duos in Abbatem talis monaſterij, non exprimendo nomen proprium, ſed dignitatis, an tranſeat in ſucceſſorem in abbatia.*
5 *Quando nullum factum fuit teſtamentum, tunc verba, quiſquis mihi hæres erit. referuntur ad quemcunque, qui efficiatur hæres ab inteſtato, licet tempore teſtamenti non teneret primum gradum, & quid ſi factum fuit teſtamentum.*

1 §.Hæc verba. †Verba, quiſquis mihi hæres erit. refe
runtur ad ſcriptos tantum, nõ ad eo-
quib. acquiritur hæreditas mediãtib. ſcriptis & facit eos vocari
pro hereditarijs portionibus. h.d. & ſemper allegatur. ¶ In tex.
ibi (ad ſubſtitutionem admitteretur) ſupple, ſcilicet ipſe filius emã
cipatus, vel ſeruus manumiſſus, ſed ſi eſſet adhuc in poteſtate,
admitteretur pater, vel dominus ipſis mediantibus: quia eorũ
iuſſis adirent hæreditatem pup. & acquirerent patri, vel domi-
no, ſicut acquiſiuerunt paternam: videbatur hic pater, vel do-
minus potius admittendus: quia ſunt intelligẽda cum effectu,
vt l. a. §. peruenire. ſ. de hæredi. vendi. vt hic pater, vel dominus
ſunt hæredes primi teſtatoris in effectu, filius autem, vel ſeruus
nudo nomine, ſed hoc contingit ex coniectura ta mente defun-
cti, qui non cenſetur voluiſſe ſubſtituere illos, ad quos affectio-
nem non habuerit: iſti autem non veniunt potius ex diſpoſitio
2 ne legali, quam iudicio teſtatoris. ¶ † In tex. ibi, (neque hæredis
hæres) ſup. admitteretur, nec ex perſona primi hæredis ex iure
tranſmiſſo: quia ſpes ſubſtitutionis conditionalis ad hæredes
tranſmittitur, vt infra eodem l. ſed ſi plures. in prin. nec ex pro-
pria perſona tanquam ſubſtitutus, per illa verba, quiſquis mihi
hæres erit: quia referuntur ad primum hæredem, ad quem cen
ſetur teſtator habuiſſe affectionem, non ad ſecundum, qui nõ
venit ex eius iudicio, ſed iudicio primi hæredis, uel ex diſpoſi-
tione legali, vt ſtatim ſequitur: & ideo ſi eſſet talis hæres hære-
dis, qui veniret ex iudicio teſtatoris, vt ſubſtitutus pup. bñ ad-
mitteretur per hæc verba, vt ĩ eodem l. paterfam. primis tabul.
vbi caſus admitteretur etiam ille ſubditus ex iure tranſmiſſo,
vt eſt tex. cum gloſſ. ſecundum vnam lecturam, vt l. qui habe-
bat infra eodem titulo. quod eſt ſingulare, ut ſpes ſubſtitutio-
nis conditionalis tranſmittatur ad hæredem, qui uenit ex iudi-
cio primi teſtatoris. & reperio Bar ita conſuluiſſe per illam gl.
ſubſtitutus etiam vulgariter primo inſtituto uocatur per hæc
verba, quiſquis mihi hæres erit. ſi primus repudiauit, vt infra e.
l. ex duobus. §. primo. quia ſimiliter uenit ex iudicio defuncti.
3 † Sed oppo. quod iſta verba verificentur indiſtincte in hærede
hæredis per l. fin. C. de hæred. inſtit. Solut illud quando profer-
tur a l. uel ſtatuto: quia ſi dicat de hærede talis intelligitur non
ſolum de primo, ſed etiam de ſecũdo, & tertio, & in infinitum,
qui mediante primo ſunt hæredes, non ſic quando proferũtur
a teſtatore, qui non cenſetur ſenſiſſe niſi de primo, ad quem ha
4 buit affectionem, ut hic ſecundum Bald. ¶ † Et prædicta indu-
a cuntur ad quæſtionem Bar. ſi duo faciunt compromiſſum [a] in
abbatem talis monaſterij, non exprimendo nomen proprium,
ſed dignitatis, an tranſeat in ſucceſſorem in abbatiam? & videt
ꝙ ſic per capit. quoniam abbas. de offic. de lega. ſed certe illud
loquitur in principe committente cauſam alienam, ad quã nõ
habet affectionem, vnde cenſetur commiſiſſe potius dignitati,
quam perſone, nos loquimur in compromittentibus cauſam
propriam, qui cenſentur potius ratione affectionis, quam ha-
bent ad perſonam mortui, quam ratione dignitatis. & iſtã par
tem tenet hic Bar. Quod limito, quando conſtat, quod habe-
bant notam perſonam illius abbatis, alias cenſentur habuiſſe
reſpectum ad dignitatem, & tranſibit arg. ĩ. de rebu. dob. l. qui
habebat Stichum. ſed in principe committente cauſam alienã
non eſt adhibenda illa diſtinctio, ſed indiſtincte debet ſeruari.
c. quoniam abbas. & ita intelligo quod not. Io. And. in c. quã-
uis. de offic. delega. libro ſexto, in nouella. & tempore, quo
ſtudebam, vidi hanc quæſt. venire ad manus Bald. in quodam
compromiſſo facto in Regem Franciæ ſub nomine dignitatis.
¶ In glo. quæ incip. (directo.) in fi. ibi (vel per obliquum, quod
fiat.) dic, ꝙ loquitur hic in vltima voluntate, quæ dependet ex
voluntate vnius tantum ſcilicet teſtatoris. l. inter veſtem. de
aur. & argen. leg. ideo intelliguntur ſecundum quod veriſimile
eſt ipſum intellexiſſe. contrarium loquitur in alijs diſponentri-
bus, in quo ſtatur diſpoſitioni, & verborum proprietati, & non
refert quid fiat directo, vel per obliquum. ¶ In glo. quæ incipit
(ſecus. ibi videtur) dic, ꝙ ibi hæres hæredis venit per ius accreſ.
quod tranſmittitur ad eum, & quia cum illa erat cõiuncta ſub-
ſtitutio, illud ius accre. trahitur ad ea, vt extẽdatur ad bona im-
puberis, non tamen venit hæres hæredis ex illa tranſmiſſa, ſed
ex iure accreſ. ut dixi: hic vero non poterat venire p ius accreſ.
præcedens autem ſol. non eſt bona: quia magis debet impediri
tranſmiſſio, quando fuit ſubſtitutus per nomen proprium, quã
per appellatiuum. ¶ In ſi gl. ibi (ſi quis cum nullum) dic, quod
5 ibi loquitur, † quando nullum fuit factum teſtamentum, quo
caſu verba illa, quiſquis mihi hæres erit. referuntur ad quemcũ
que, qui efficiatur hæres ab inteſt. licet tempore teſtamenti nõ
teneret primum gradum, ſed incæperit tenere poſt, hic vero
quando fuit factum teſtamentum, quo caſu non referuntur,
niſi ad ſcriptos. Alij dicunt, quod hic quando aliquis fuit voca
tus ad commodum per hæc uerba, quod teſtator non cenſetur
vocaſſe, quos non dilexit, ibi quando ad onus, quo caſu ſi uoca
uit quos non dilexit, fortius cenſetur vocaſſe quos dilexit. de
hoc dic, ut dicam infra eodem l. ex duobus. §. j. nam ex hoc ſeq-
tur, quod iſta uerba habeant vim clauſulæ codicillaris, & hoc te
net hic Bar. quod eſt notandum, ut ſi dicam, quiſquis mihi hæ
res erit ſoluat legata, videor grauaſſe inſtitutos, & ſi non erunt
hæredes uenientes ab inteſtato.

ADDITIO.

a ¶Duo faciunt compromiſſum. Adde Bar. in capitulo primo in principio qui ſer. da. poſſ. in verſiculo feudo. Baldu. in capitulo uno delegatorum in ſecunda columna de offi. delega. Petr. de Anch. in capitulo ſi gratioſe. de reſcr. lib. 6.

LEX IX.

1 *Diſiunctus in vnam dimidiam, & plus coniuncti per nomen collectiuum in alteram dimidiam uocantur, quam diuident inter ſe pro hæreditarijs portionibus.*
2 *Si condemnatus eſt ſyndicus, & etiam commune in decem, quod ſyndicus videatur condemnatus in quinque, & communitas in alijs quinque.*

2 SI pater filio. †Diſiunctus in vnam dimidiã,
& plus coniuncti per nomen
collectiuum in alteram dimidiam vocantur, quam
diuident inter ſe pro hæreditarijs portionibus. h.d.
Et facit ad quæſtionem, ſi condemnatus eſt ſyndi-
cus, & etiam commune in decem, ꝙ ſyndicus videatur condẽ-
natus in quinque, & communitas in alijs quinque, de hoc no.
in authen. cauſa quæ fit cum monacho. C. de Epiſcopis & Cle-
ricis in gloſſ. per Dyn. ¶ In gl. 2. ibi (de leg. ſecun. l. Lucius Ti-
tius. §. Lucius) Docto. tenent unam ſolu. quæ ibi ponitur in gl.
quod ibi fuerunt prohibiti alienare, propter, quod videntur vi
riliter vocari, hic non. In eadem gloſſ. ibi. C. eodem l. finali, dic
ſecundum Doct. quod ibi fuit appoſita dictio, quiſquis. quæ eſt
diſtributiua, & facit eos viriliter vocari hæc dictio, quos. quæ
eſt collectiua, & facit omnes coniunctos haberi pro uno, & ita
ſoluit Mat. de Fano. cum quidam ipſum interrogaret de ſolut.
iſtius contrarij, cum eſſet ingreſſus religionem fratrum Prædi-
catorum.

LEX X.

a *Spes ſubſtitutionis pupillaris quando tranſmittatur ad hæredes. & numero 2.*

1 SEd ſi plures. †Spes ſubſtitutionis pupill. non
tranſmittitur ad hæred. hoc di-
2 cit. † Hoc uerum, niſi ſint coniuncti cum iure accreſ. vt
l. qui patri. de acquirẽda hæreditate, & niſi ſit hæres prouenit a
ex iudicio defuncti, ut dixi in §. hæc uerba. & quod hic dicitẽ de
pupil. idem in ſpe vulgaris ſubſtitutionis. infra de ſuis, & legi. l.
ſi ex pluribus. niſi in caſu de acquirenda hæredita l. qui ex dua-
bus. quia ibi erat coniuncta cum iure accreſce. ſicut d[illegible] in pu-
pilla. ¶ In tex. ibi, de quibus inſtituti ſunt ſubſti. & quæ illis ac-
creuit, ut ſ. eod. l. ſi in teſtamento. in fin. ¶ In tex. ibi (nec quicq̃
ualebit ex perſona defunctorum) quia hæredes eorum nõ poſ-
ſunt uenire una cum alijs inſtitutis, tum quia ſpes ſubſtitutio-
nis conditionalis non tranſmittitur, & illi, quorum iſti ſunt hæ
redes, deceſſerunt conditione pendente, id eſt antequam pupil.
tũ quia etiam ſi deceſſiſſent poſt, & ante aditam hæreditatem
pupilla. non tranſmiſerunt eam ad ſuos hæredes, vt C. de cadu.
tol. §. in nouiſſimo. portio ergo decedentium accreſcit alijs, ni
ſi illi decedentes eſſent ex ſuis, uel neceſſarijs hæredibus, & de-
ceſſiſſent poſt delatam hæreditatem pupilla. aditam, ut ĩ. pro-
ximo §. vel tranſmiſiſſent ius deliberandi iuxta no. per Bar. in l.
prima. ſ. eodem.

1 *Poſſum facere filio meo pup. neceſſarium hæredem illum, quem poſſum facere mihi.*
2 *Licèt filium meum faciam mihi hæredem uoluntarium inſtituendo eum ſub conditione poteſtatiua, uel uoluntaria, ſi tamen ipſum ſubſtituam impuberi purè, erit ſibi neceſſarius hæres.*

1 **§. Quos poſſum.** †Poſſum facere filio meo pupill. neceſſarium hæredẽ illum, quẽ
2 poſſum facere mihi. h. d. † Et no. tex. dicit (poſſum) quia ſufficit potentia. vnde licet filium meum faciam mihi voluntarium inſtituendo eum ſub conditione poteſtatiua, vel ſi voluerit, vel. tã dubitat:, ſupra eo. primo. ſi tamen ipſum ſubſtituam impuberi purè, erit ſibi neceſſarius hæres: quia ſufficit, quòd potui mihi ipſum facere neceſſarium. Ratio autem quare poſſum, colligitur ex l. a. §. prius. ſupra eodem. ibi (vſque adeo &c.) quia vnicum reputatur teſtamentum patris. & filij, & vtilitas huius eſt: quia ſicut tranſmittit hæreditatem meam non aditam iure ſuitatis, ita & ſtatim paternam.

---

1 *Subſtitutus pup. non poteſt ſeparare hæreditatem paternam a pup. ſi fuit adita per pupi. & cum bonis ſuis immixta.*
2 *Hæreditas patris adita per filium incipit eſſe patrimonium filij ipſo uiuente, & eo mortuo dicitur hæreditas filij non patris.*

1 **§. Filio.** †Subſtitutus pup. non poteſt ſeparare hæreditatẽ paternam a pup. ſi fuit adita per pup. & cũ bonis ſuis immixta. h. d. vſq. ad ver. (idemque eſt) intelligo hoc verum mero iure, ſed per beneficium reſtitutionis in integ. ex perſona pup. ſi fuit læſus adeundo, bene poteſt, cum illud beneficiũ ad hæredes trãſmittatur, vt l. non ſolum. de in inte. reſt. & iſte ſubſtitutus eſt hæres pup. oportet tamen, ꝙ per prius adeat pupill. alias non poſſet tanquam hæres pup. reſtitutionem impetrare. hic autem volebat ſeparare, antequam adiret, & idẽ ſi poſt non impetrata reſtitutione, vel non probata læſione. Item loquitur hic, quando voluntariè volebat hoc facere, licèt ex cauſa neceſſaria, ſi non erat capax bonorum paternorum benè pôt, vt ꝟ eod. ſi is qui. ¶ In tex. ibi (extitit) ſupple per immixtionem, ſecus ſi duntaxat mero iure, quo non haberet locum l. ſi filius qui patri ꝟ. eodem. de qua glo. opponit: quia tunc non eſſet adhuc effectualiter iuncta cum bonis eius. † In fi. tex. ib (iuncta hæreditas cœpit eſſe) & ſic deſinit eſſe hæreditas patris, & inc p t eſſe patrimonium filij ipſo uiuente, & eo mortuo hæreditas filij non patris. ꝟ. ad Car. l. 3. §. ſi is qui va. verſi. (plenè) in fi. & de his qui vt indi. in l. qui Titij, ideo non poteſt pro parte adiri, & pro parte repudiari, ut l. ꝟ. cum ſeq. hær. quod eſſet, ſi concederetur iſta ſeparatio.

---

1 *Si non adeatur hæreditas ex paterno teſtamento, non poteſt obtineri hæreditas ex pup. ſubſti.*

1 **§. Idemque.** † Si non adeatur hereditas ex paterno teſtõ, non poteſt obtineri hæreditas ex pup. ſubſt. h. d. cum §. ſeq. vſque ad §. ad ſubditos. Et primo loco loquitur, quando pup. fuit inſtitutus vna cum extraneo uſque ibi (& aſſe.) Secundo quando ſolus extraneus, & pup. exhæredatus. ¶ In tex. ibi (& ego patris hæreditatem repudiauero) ſimiliter pup. repudiauit, vel ſaltem non adiuit, nec ſe immiſcuit, ita intelligit gloſ. iſtum tex. ꝟ. ad Treb. l. ita tamen. § qui ſuſpecta. ꝙ incip. aliam Dyn. ſi autem adiuiſſet, vel ſe immiſcuiſſet, tunc licet ſuus hæres repudiauerit paternam: quia ſubſtitutio pup. eſſet confirmata per aditionem pupilla. non prohiberetur ſubſtitutus venire ex pup. & tunc cum hæreditate pup. habebit etiam portionem paternam, quam ipſe repudiauit, quoniam accreuit pup. vt in fi. hẽr in l. ſi ex parte. infra de acq. hær. Sed contra, ꝙ licet pupill. repudiauerit: quia tamen remanſit hæres domini, hoc ſolum ſufficit ad confirmandas tabu. pupi. vt infra eodem ꝟ. ſi filius qui patri. & l. Iulia. de acquirenda hæredita. Solut. illud eſſet verum ſi habuiſſet cohæredem ſuum, & dicta l. filius. per aditionem vero hæredis tollitur effectus exiſtentiæ ſui hæredis, quantum ad confirmationem eorum, quæ dependent ex teſtamento, caſus eſt hic ſecundum communem intellectum Doct. & l. apud Iul. §. idem Iul. ad Treb. & licet ad illum tex. bene poſſet reſponderi, ſi quis uellet tenere contrarium, ad iſtum tamen difficilis eſt reſponſio. Dicunt quidam, ꝙ iſte tex. vult aliud dicere ſcilicet, quod non poteſt ſeparare bona paterna a bonis impuberis, vt continuetur cum § præcedenti. qui loquitur, quando impubes fuit ſolus inſtitutus, hic quando pro parte, & illum intellectum etiam ponit glo. in illo §. qui ſuſpectam. pro quo facit tex. ibi dum dicit, idemque eſt, & ſic videtur cõtinuare, ſed repugnat tex. dum dicit, nec filij hæreditatem habere poſſunt. & ſic innuit. quòd non erat contentio de ſeparatione, ſed de tota hæreditate pupilla. an poſſet eam habere, poſtquam repudiauit paternam, & dicitur, quòd non: quia pupil. non fuit confirmata per aditionem alicuius: & ſecutus eſt iſtum communem intellectum tenere.

---

1 *Miles ſicut poteſt decedere pro parte teſtatus, & pro parte inteſtatus, ita & poteſt facere filium ſuum pupillum eodem modo decedere, & numero 2.*
2 *Arrogator non poteſt ſubſtituere impuberi arrogato in bonis, quæ ad impuberem peruenerunt ab alio, quàm ab ipſo, & non contemplatione ipſius, licèt talis ſubſtitutio ſit fauorabilis.*
3 *In quarta debita arrogato benè poteſt ſubſtituere pupilla. ſed per fideicõmiſſum poſt pupillarem ætatem non poteſt.*
In alijs bonis, quæ prouenuunt ab arrogatore ex mera voluntate, poteſt fieri ſubſtitutio fideicom.
4 *Bona, quæ peruenerunt ad te ab alio mei contemplatione, cenſentur a me perueniſſe.*
Dona facta ſponſæ a conſanguineis ſponſi an ſol. mat. debeant ad ſponſam, vel eius hæredem redire.
5 *Dona facta Ambaſciatoribus an debeant reſtitui communitati, quæ ipſos miſit.*
6 *Contemplatione mei dicitur duobus modis, & qualiter.*

1 **§. Ad ſubſtitutos.** †Subſtitutio pupi. trahitur ad omnia bona pup. etiam quæ nunquam fuerunt patris, niſi facta ſit a milite contrarium diſponente, vel ab arrogatore: quia non trahitur, niſi ad bona, quæ prouenerunt ab arrogatore: voluntariè, vel ex neceſſitate, vel ab alio contemplatione arrogatoris. h. d. cum §. ſequenti. vſq. ad §. nemo. Primum dictum, ꝙ pupillaris trahitur ad omnia bona impuberis procedit etiam ſi ſit talis pupil. quæ non cõprehendat tacitam vulgarem, vt ꝟ. eodem l. paterſam primis tabu. ſecundum intellectum Dy. videbatur, quòd tunc non traheretur ad bona, quæ prouenerunt a teſtatore: quia non eſt cõiuncta
2 cum vulgari. † Item no. quod ſicut miles poteſt decedere pro parte teſtatus, & pro parte inteſtatus, ita & poteſt facere filium ſuum pupi. eodem modo decedere, ratio colligitur ex l. ſecunda. §. prius. ſupra eodem quia eſt unum teſtamentum. ¶ In §. ſeq. no. quòd arrogator non poteſt ſubſtituere impuberi arrogato in bonis, quæ ad impuberem peruenerunt ab alio, quam ipſo, & non contẽplatione ipſius, licet talis ſubſtitutio ſit fauorabilis: & ideo videbatur, quod traheretur ad omnia bona: quia videbatur fauor pupil. vt non decedat pro parte teſtatus, & pro parte inteſtatus, ſed dic, vt plenè no. in d. l. ſi arrogator. per Cy.
3 poſt Pe. ¶ † Item no. quod in quarta debita arrogato bene pôt ſubſtituere pupil. quia prouenit ab eo, licèt ex neceſſitate, ſed per fideicomm. poſt pup. ætatem non poſſet ſubſtituere in illa quarta: quia eſt grauamen, & in illa non poteſt grauamen apponi, ſicut nec in legitima iure naturæ. vt d. l. ſi arrogator. §. ſed ac impuberi, & l. cohæredi. §. cum filio. verſi. nec fideicom. ſed pupi. bene poteſt fieri in legitima iure naturæ, ut l. ex trib. C. de inoff. teſt. ergo etiam in iſta. In alijs autẽ bonis, quæ proueniũt ab arrogatore ex mera voluntate, poteſt fieri ſubſtitutio fidei-
4 com. & hoc etiam vult gl. & bene. ¶ † Vltimo no. fin. qui ſemp allegatur, quod bona, quæ proueniunt ad te ab alio mei contẽplatione, cenſetur a me prouenisse. Et ideo inducitur ad quæſtionem de bonis factis ſponſæ a conſanguineis ſponſi, vt ſolu. mat. debeant ad ſponſum, vel eius hæredem redire, ſicut ſi ab eo perueniſſet, de quo tangitur hic per Bar. certè ſi matrimonium ſolueretur morte mariti, talis donatio confirmaretur, & ſic non deberet redire ad heredes mariti, vt l. cum hic ſtatus. §. ſi. de do. inter vir. & vxo. procedit ergo illud dictum, quando ſoluatur morte mulieris: nam tunc donatio facta a marito reuocatur, ergo & facta ab alio contemplatione mariti. vel dic in hoc ſeruandam eſſe conſuetudinem loci, poteſt etiam colligi notabile alio mõ, ꝙ ea, quæ fuerunt tibi donata contemplatione mei cẽſentur iuiſſe donata mihi, & ſic tenearis reſtituere mihi, & pro hoc
5 l. a diuo. infra de acquired. hære. † Et tunc facit ad quæſtionẽ ad
a quam inducit hic gl. de donis factis ambaſciatoribus. * Mediolanenſi.

ADDITIO.

a De donis factis Ambaſciatoribus. Adde gl. in l. qui proprio. ff. pro ſoc. Bal. in l. ꝟ. §. in extraneos. C. de don. in apoſt. de conceſ. & præb. Cy. & Bald. in l. manifeſtiſſimi. in §. ſed cum in ſecundo, C. de fur.

6 lanenſibus per † Imperatorem Conſtantinopolitanum, ut de-
beant reſtitui communi, tanquam facta contemplatione cõ-
munitatis, quæ ipſos miſit, de qua quæſtione etiam no. in l. ſi ve
rò. §. unico. ſupra ſoluto matrimonio. & vide hic per Bar. quòd
duobus modis poteſt dici contemplatione mei, primo quãdo
ſunt cauſa immediata: quiá non donaſſet, niſi pp me, & tunc
procedunt ea, quæ dicta ſunt. Secundo, quando mediata, ut ga
pp me Titius habuit notitiã de re, quã aliàs non habuiſſet, ſed
poſtea pp notitiam tibi donauit, & ſic non contemplatione
mei, ſed ex amicitia tecum cõtracta, & tunc ſecus. & iſta diſtin-
ctio colligitur ex l. ſocium, qui in eo. §. fi. ſ. pro ſocio.

---

1 *Subſtitutio facta ſibypſi quando ualeat.*
2 *Subſtitutio facta ſibypſi continet utilitatem, ſi inſtitutio eſſet onerata le-
gatis, & ſubſtitutio non.*

1 §.Nemo. † Si aliquis ſubſtituatur ſibi ipſi, non ualet
ſubſtitutio, niſi contineat aliquam utilita-
tem, puta quia mutetur cauſa, uel ſubſtituatur in maiori por-
tione, quàm fuerit inſtitutus. hoc dicit in effectu, de hoc dic, vt
2 j. eod. l. fin. † Eſt & alius caſus, in quo continet vtilitatem, ſi in-
ſtitutio eſſet onerata legatis, & ſubſtitutio non, & tunc etiam
valeret, vt l. i. §. ſi proponatur. ſi quis omiſ. cau. teſtam. Declara
iſtum tex. vt in glo. nam dicitur mutari cauſa, quando erat in-
ſtitutus ſub conditione, & in defectum cõditionis ſibipſi ſub-
ſtitutus: non enim poteſt habere ex inſtitutione, niſi exiſtat cõ
ditio, ſed ex ſubſtitutione poteſt habere etiam ſi deficiat, & ſic
continet vtilitatem.

L E X XI.

1 *Capacitas, & incapacitas ſubſtituti pupil. inſpicitur tempore mortis pupil
li non teſtatoris.*
2 *Eſſe incapacem hæreditatis eſt quædam pœna.*
Statutum inducens incapacitatem dicitur pœnale, & odioſum.
Quòd iure ſſorum ualebat relictum nomine pœna.

1 SIis, qui hæres. ¶ † Capacitas, & incapaci-
tas, ſubſtituti pupil. inſpici
tur tempore mortis pupil. nõ teſtatoris. hoc dicit.
Ratio eſt, quia eſt ſubſtitutio conditionalis, ſi pu-
pil. deceſſerit in pupil. ætate, ſi ergo ſubſtitutus tẽ
pore mortis teſtatoris eſt incapax, & poſtea tempore mortis
pupil. reperitur capax, non nocet illa prima incapacitas, ſecus
quantum ad hæreditatem ipſius defuncti, ut l. ſi alienum. §. in
extraneis. ſupra tit. primo. iuncta l. liber homo. § ſi hæres inſti-
tutus. eodem titu. intellige tamen, quòd fuit capax tempore
teſtamenti, & tempore aditionis. ¶ In fin. tex. ibi, licèt in pa-
tris poteſtate non ſit. ut quia tempore mortis patris erat ca-
pax, & tempore mortis pupil. erat incapax: non enim prodeſt
2 illa capacitas. † Et no. hic tex. quòd eſſe incapacem hæreditatis
eſt quædam pœna: unde ſtatutum inducẽs incapacitatem di-
citur pœnale, & odioſum. ¶ Vltimo eſt hic una glo. quæ re-
probatur per omnes, dicitur enim, quod iſto tempore non ua-
lebat relictum nomine pœnæ, quod eſt falſum, ut j. de condi.
& demon. l. mulcta non committitur. & l. j. §. item ſi ita. ad leg.
Falc. tit C. de his, quæ pœnæ nom. l. unica.

L E X XII.

1 *Filius, quod poſſit paternam hæreditatem repudiare, & amplecti ſubſtitutio-
nem pupillarem: & ad quæ legata teneatur.*
2 *Nuda exiſtentia ſui hæredis confirmat ea, quæ tendunt ad utilitatem ipſius
filij, & quid ſi tendãt ad utilitatem alterius, & num. 8.*
3 *Exiſtentia ſola ſui hæredis non confirmat legata, & fideicommiſſa. fallit in
legato libertatis, & in relictis ad pias cauſas, fideicommiſſum etiam uni-
uerſale confirmatur, & tutelarum dationes.*
4 *Intentio creditorum non eſt fundata contra filium, quanquam hæredem, ni-
ſi probent, quod ſponte adiuerit, uel ſe immiſcuerit.*
In caſu huius legis an non poſſit fieri ſeparatio bonorum patris a bonis filij.
5 *A ſubſtituto exhæredati non poſſunt fieri legata.*
6 *Nudum nomen hæredis, quod remanet poſt reſtitutionem in integrum ad-
uerſus aditionem, an ita ſufficiat ad confirmãdas tabulas pup. & tutelas,
& fideic. uniuerſale, & legata ad pias cauſas, ſicut exiſtentia ſui hæredis,
& non ſic ad legata particularia.*
7 *Filius repudiando beneficium prætoris, an deſinat eſſe hæres de iure ciuili.*
Ius prætorium cenſetur pars iuris ciuilis.

1 SI filius, qui patri. † Filius a patre inſtitutus, &
fratribus pupil. ſubſtitutus po
teſt repudiare paternam hæreditatem, & amplecti pupil. ſe-
parando bona paterna a bonis pupil. & non tenebitur ad lega
ta, niſi quæ relicta ſunt in ſecund. habita ratione Falcidiæ ſi im
minet, in cuius computatione non ueniunt bona paterna, ſed
duntaxat pupil. hoc dicit iſta l. ſolennis, & difficilis, quam diui-
de: quia primo ponitur vnum dictum vſque ibi (iuſtus.) Secun
do remouet duas obiectiones, quæ poſſent fieri vſque ibi (præ-
ſertim.) Tertio confirmat primum dictum per nouam rationẽ
vſque ibi itaque.) Quarto infert ad deciſionem noui dubij, In
j. parte ibi (hæreditatem patris recuſet) ideſt illam portionem.
in qua ipſe fuit inſtitutus: & ſimiliter repudiare portionem,
in qua fuit inſtitutus impubes, & ſic ſeparare bona paterna a
bonis pupil. vt colligitur infra c. proxim. verſicu. in verbo ſepa-
rationem, & ita intelligit glo. iſtum tex. in l. quidam elogio. C.
de iure deliberan. dicitur ergo hic, quòd vtrunque facere po-
teſt, quod intellige, ſi pupil. non immiſcuit ſe paternæ, aliàs non
poſſet fieri ſeparatio, vt l. ſed ſi plures. §. filios. ſupra eodem glo.
hic, & in d. l. quidam elogio. videtur ſentire contrarium, quod etiã
ſi ſe immiſcuit, poſſit, & eſt ſpeciale in fratre propter rationem,
quæ j. ſubijcitur in verſicu. præſertim, quòd §. filios loquatur
in extraneo, ſed iſte intellectus communiter non tenet, & ille
verſicu. præſertim, vult aliud dicere: intellige ergo, quod pupil. re-
pudiet, ſed tũc non habet dubium, nec conueniret literæ: quia
ſeparatio iam eſſet facta ab ipſo pupil. per tex. j. qui vult, quòd
poſſit fieri ab ipſo ſubſtituto, dic ergo, quod pupil. nec adiuit, nec
repudiauit, & ſic portionem hæreditatis paternæ tranſmiſit ad
ſuum hæredem iure ſuitatis, non tanquam aditam, ſed vt adeũ-
dam, vt l. ſi quis filium. § primo. j. de acquirenda hæredita. & l.
ſi quis hæres. poterit ergo ſubſtitutus adire pupil. per prius, &
poſtea tanquam hæres pupil. repudiare paternam, ſicut poterat ip-
ſe pupil. ante verò quam adeat pupil. hoc facere non põt, quia ius
adeũdi, ſeu ſe immiſcẽdi eſt in hæreditate pupil. & ſi ſubſtitutus
repudiaret pupil. tranſiret vnà cum paterna ad propinquiorẽ
ab inteſtato, cui ſubſtitutus iſte non potuiſſet facere hoc præiu
dicium, iuxta no. in l. qui ſe patris. C. vnde lib. ¶ In tex. ibi (iuſtus
enim.) Hic poſſet opponi de l. ſed ſi plures §. ſi aſſe. ſupra eodẽ.
vbi ſi ſubſtitutus repudiat paternam, non poteſt habere pupil.
ſed reſpondetur, quòd ibi loquitur in extraneo in ſolidum inſti
tuto, qui ſi repudiat, non remanet hæres nomine, & ſic nõ eſt,
per cuius aditionem pupil. ſubſtitutio confirmetur, nos loqui-
mur in filio, qui licèt repudiauerit remanſit hæres nomine, &
iſta exiſtentia ſui hæredis confirmat tab. pupil. & ideo iuſtum
eſt ſibi concedere ſeparationem bonorum. In tex. ibi (etenim)
hic poſſet opp. quod idem ſit in filio: quia licèt per l. xij. tabul. effi-
ceretur neceſſarius hæres, prætor tamen per ſuum edictum de-
dit ſibi licentiam abſtinendi. propter quam redigitur ad inſtar
emancipati, vt l. nam nec emancipatus. de legatis primo, & ſic
cenſetur extraneus, ſicut emãcipatus, vt l. prima §. extraneum. C. de
rei vxo. actio. Sed reſpondetur, quòd ius prætorium emanauit ad
exonerandum filium, ne oneribus hæreditarijs implicetur, niſi
ſponte ſe immiſceat, & ſic ad ſui vtilitatem: non ergo debet ope-
rari id, quod ſit in dãnum eius, videlicet, vt faciat ipſum deſine-
re eſſe hæredem nomine quia nec hoc poſſet facere, cum tale
nomen inferatur a iure ciuili: & ideo iſtud nomen operatur in his,
quæ concernunt vtilitatem eius, ſcilicet, vt confirmet tabu. pu
pil. in quib. ipſe filius, qui abſtinuerit, ſubſtitutus erat. hoc dicit
tex. ſatis obſcurè, & melior quàm in aliquo loco habeatur in
2 iſta materia. † Et ſic nota, quod nuda exiſtentia ſui hæredis confir-
mat ea, quæ tendunt ad vtilitatem ipſius filij: ergo ſi nõ tende
rent ad vtilitatem ſuam, ſed alterius, videretur ſecus, vt ſi alius
eſſet ſubſtitutus, quam iſte frater. contrarium tamen tenent Doct.
nam ſufficit, quod ſit fauor pupi. vt ſibi ſuccedatur ¶ In tex. ibi
(præſertim.) ibi confirmat primum dictum tali ratione, ſi iſte
frater non eſſet ſubſtitutus, nihilominus poſſet obtinere hæ-
reditatem fratris pupil. ab inteſtato tanquam proximior legiti
mus: idem ergo debet eſſe, ſi fuiſſet ſubſtitutus, licèt repudia-
uerit inſtitutionem: quia non debet eſſe deterioris conditionis
ex eo, quod habuit voluntatem patris, quàm ſi non habuiſſet, &
ad iſtã rõnem facit l. Titia. §. fin. de legatis ſecundo. Et aduertẽ
dum. quòd nunc habet ex teſtamento, ſed ſi non eſſet ſubſtitu
3 tus, haberet ab inteſt. ¶ † In tex. ibi (duntaxat ex ſecundis ta-
bul.) quaſi dicat, non ex paternis, poſtquam paternam hæredita-
tem repudiauit, ſed ex ſecundis ſic: quia ipſa adiuit, & per ve-
ram aditionem confirmantur, ſed illa per ſolam exiſtentiam
ſui hæredis non confirmatur, vt eſt caſus hic, qui ſemper allega
tur, quod exiſtentia ſola ſui hæredis non confirmat legata, & fi-
deicom. quia tendunt in diminutionem hæreditatis, & non ſũt
fauorabilia, ſicut & ſubſtitutio pupil. concord. in l. i. in fin. j. vt
in poſ. ¶ In fi. tex. ibi (vt aliàs ſolet) .ſ. quando adiretur hæreditas
ex paterno, & ex pup. nam tunc omnia bona patris, & filij præ-

buerentur in cōputatione Falcidiæ,etiam ſi tractatur de lega-
tis relictis in ſecundis tab. ut ſ.ad l. Falc.l.in tōne. §. quod vul-
go.Quòd aũ dixit de legatis,fallit in legato libertatis quod cō
firmatur propter exiſtentiam ſui hæredis , ut l. quaſi §. ſed & ſi
quis.de fideic.lib.item dicunt Docto. in relictis ad pias cauſas.
argum.illius §.fideicom.etiam uniuerſale confirmetur,ut l.ita
tamen §.ſi pater,ad Treb.quia non tendit ad diminutionē hę
reditatis,ſimiliter tutelarum dationes:quę ſunt fauorabiles ſi-
4 cut ſubſtitutiones pupil.ut no.in l.ſi nemo ſ.de teſt.tu. ¶ †Vl-
timo iſte tex.in uerſ.etenim.alleg per quoldā,ꝙ ſit fundata in-
tentio creditorum ꝯ filium tanquā ꝯ hæredem, niſi per ipſum
probetur repudiatio, dum dicit non ſponte ſuſceptis liberare,
ſcilicet,per repudiationem, ſed iſte tex.potius facit contra, dũ
dicit non ſponte ſuſceptis, & ſic uidetur,ꝙ propter beneficiũ
abſtinendi, quod habet filius a prætore ſit ipſo iure liberatus a
creditoribus,niſi ipſi probent,quòd ſponte adierit , uel ſe im
miſcuerit,de hoc in l.neceſſariis. de acquir.hæred. & iſta uera,
ut no.in l.cum dotem.§.tranſgrediamur.ſolu.mat. ¶ Nunc op
po.ꝯ princip. l. ꝙ ſi filius extitit hæres patris , vt in tex.dicitur,
non,potuerit poſtea repudiare,ut l.iam dubitan, in fi. ſupra ti-
tulo primo , cuius contrarium hic dicitur hæreditatem patris
recuſet &c.Solu.duobus modis, ut in glo.j. & quęlibet poteſt
eſſe bona,tene primam : quia ſecũda continet diminutionem.
¶ Item oppo.contra uerſic.iſtius, ꝙ non poſſit fieri ſeparatio
bonorum patris a bonis filij,ut ſupra eod.l.ſed ſi plures.§.filio.
Solue.duobus modis,ut in glo.a.uſque ibi,item pone,ſed neu-
tra placet,prima licèt ſit vera in ſe:non tamen congruit literę:
quia ſi pupil.repudiauit facta eſt ſeparatio ab eo,& tex. vult,ꝙ
fiat ſubſtitutio , ſecunda eſt falſa:quia ſi pupil. adiuit, ipſe non
poſſet mero iure amodo ſeparare, niſi per reſtitutionem in in-
teg.eodem modo non poteſt ſubſtitutus eius,licèt ſit frater,ſi-
cut nec poteſt ſi eſt extraneus.& in illo §.filio. vnde dic ex glo.
ꝙ nec adiuit,nec repudiauit,ut ſupra dixi. Vel dic ſecũdum Ia-
cob.de Are.ꝙ iſte pupil.erat exhæredatus,& quòd iſta ſepara-
tio ſit per ſubſtitutum , eo ipſo quòd ipſe repudiat hæreditatē
paternam,in erat ſolus inſtitutus , & amplectitur pupillarem .
Iſtam lectu.reprobat Bald.quia ſecũdum hoc exiſtentia ſui hę-
redis filij repudiantis confirmaret exhæredationem. quod eſſe
non debet,ſed requiritur vera aditio,ut l.filium. §.ſed cũ exhæ
redatio.de contratab. Ang.eã ſuſtinet,& reprehendit Bal.quia
eſt caſus in l.ſi filius qui ſe paterna. infra de acquirenda hære-
ditate. Ad ꝯtrium rñde clarius , quàm Ange. ꝙ ſicut filius qui
repudiauit mero iure remanſit hæres nomine,ſed non in effe-
ctu,ita & confirmatio confirmatur ipſo iure, quantum ad va-
lorem teſtamenti,ſed non in effectu.quoniam poterit exhære-
datus ab inteſta. adire hæreditatem,nō quod efficiatur ſuus hę
res ab inteſtato,cum filius inſtitutus remãſerit ſuus hæres inſo
lidum ex teſtamento , & non poſſunt eſſe duo hæredes inſoli-
dum eodem iure,vel econuerſo,ſcilicet vnus ex teſtamēto, al-
ter ab inteſtato, ſed erit hæres voluntarius, & habebit vtilia iu
ra,vt l.defunctus.C. de legiti.hæred. & ſi adibit hæreditatē pa-
tris,ſubſtitutus non poſſet poſtea ſeparare,vt ſupra dixi,ſed hic
dēt intelligi,ꝙ non adiuit, ſed repudiauit,vel nec adiuit,nec re
pudiauit,ſufficit aũt ad vtilitatē exhæredationis , ꝙ potuit con
firmari viuente exhæredato, ſi inſtitutus, idemque ſubſtitutus
adiuiſſet:quia fuiſſet in effectu confirmata, iuxta ea quæ habē
tur in l.ſi ita. §.fin.de liber.& poſthum.Contra iſtam lect. facit
quia a ſubſtituto exhæredati non pſſit fieri legata,ut in l.pen.
de leg.& hic in fi.dicitur contrarium. vnde non videtur bona
in hac lege,ſed ſolue,ꝙ illud uerum,niſi ſubſtitutus fuerit etiã
inſtitutus a teſtatore primo tunc poſſunt fieri, in l. in ratione
§.fin.infra ad l. Falcid.etiam ſi repudiauit inſtitutionem , ut in
hac lege ſecundum iſtam lectu.quæ eſt notabilis ad hoc, & bo
na ſuppletio ad illum §. fin. ¶ Item ſecundò oppo. ad idem, ꝙ
non poſſit fieri ſeparatio de l.quidam elogio. C. de iure delibe
ran.quam ſeq.glo.uoluit allegare,ſed per errorem allegauit. l.
cum quæſtio.C.de legi.glo.non ſoluit iſtud contrarium,dic,ꝙ
ſi ſubſtitutus incipit ab aditione paternæ hæreditatis non po-
teſt poſtea repudiare pupilla.ita loquitur illa l.imo remanet
obligatus ad ipſam acceptandam, & iſtam obligationem trã-
mittit ad ſuos hæredes,vt infra de acquirenda hęreditate l.qui
patri.Sed ſi vult repudiare paternã, & amplecti pupil.tunc ha-
bemus plures leges de hoc tractantes,ſcilicèt iſtã,& l.ſed ſi plu
res.§.filio.& §.ſi ex aſſe.ſupra eodem.& infra de acquiren.hær.
l.Iulia.& l.filius.& l. quæſitum. ad quarum concordiam Dyn.
facit unam pulchram diſtinctionem quam refert & ſupplet
Bart.in plurib.infra de acquiren. hæred. l.fin.& per glo.in d.l.
quidam elogio. ¶ Nunc tertio loco principaliter oppo. quod
poſt q̃ iſte ſubſtitutus repudiauit tam paternã partem , in qua
erat inſtitutus , q̃ illam in qua erat ſubſtitutus pup. non poſſit
habere pupil. quia ſubſtitutio non eſt confirmata per aditio-
nem,quæ requiritur, ut l.2. §.adeo. ſupra eodem. & eſt text. in
l.ſed & ſi plures.§ ſi ex aſſe. Et iſtud contrarium format gl.ter-
tia,in princ. propter hoc glo. ſecunda dicit in uerſic. Item po-
ne,quòd hoc debet intelligi , quod habebat hæredem per cu-
ius aditionem fuit confirmata. Iſta eſt bona in ſe,ſed non con-
uenit literæ : quia tunc uerſic. etenim. ſuperfluè poſitus eſſet.
ideo glo.tertia dicit ſpeciale in fratre : hic uero declarando , ut
dixi ſuper tex.quia remanſit hæres nomine.,contrarium loqui
tur in extraneo. Alij dicunt poſſe poni caſum , ꝙ iſte ſubſtitu-
tus primo adiuit paternam , & poſtea fuit reſtitutus aduerſus
aditionem,unde remanſit hæres de iure ciuili, licèt deſierit de
iure prætorio, & illud ſufficit ad confirmandas tabu.pupil. In
prima gl.quæ hoc ſenſit ſecundum Bar.certè hoc eſſet verum,
etiam ſi ſubſtitutus eſſet penitus extraneus.ſed quia erat filius,
non eſt neceſſarium hoc dicere : quia factus erat hæres per le-
gem, non deſinit eſſe per repudiationem ex edicto prætoris .
6 †No.tamen iſtam lect.ſecundum Bart ꝙ nudum nomen hære
dis,quod remanet poſt reſtitutionem in integrũ aduerſus adi-
tionem,ita ſufficit ad confirmandas tabu.pupil.& tu. & fideic.
uniuerſale,& legata ad pias cauſas, ſicut exiſtentia ſui hæredis.
non ſic ad legata particularia. & ita loquitur l.tertia. ſupra de
cond.indeb.Bal.& Ang. hoc reprehendunt : quia reſtitutio in
integrum omnia reponit in priſtinum ſtatum,ut l.ꝙ ſi minor
§.reſtitutio de mino. certè tamen iſta nihil ualet. non quantũ
ad nomen hæredis illud autem nō auſertur, nec facit ipſum
deſinere eſſe hæredem,ut l.& ſi ſine. §. ſed quod Pap.de mino.
7 ideo tene opin Bar †Sed extra gl.oppo.ꝙ filius repudiando be
neficio prætoris.deſinit eſſe hæres de iure ciuil.quia ius præto-
rium eſt pars iuris ciuilis.ut l.nam & ipſum.ſupra de iuſt. & iu.
& conſtat, ꝙ ius ciuile poteſt facere quem deſinere eſſe hære-
dem ipſo iure.ut l.ſubſtitutione.& quod ibi no.infra,eodē. So-
lu.uerum eſt,ꝙ ius prætorium cēſetur pars iuris ciui. quia fuit
receptum pro iure a populo Romano , non ꝙ prætor haberet
poteſtatem.l condendæ.non enim poſitus erat ad hoc , ſed ad
ius dicendum,ut in iſto tex.dum dicit ius dicentis, tamen quia
per leges populi non prouidebatur plenè in omnibus caſib.p̃-
tores faciebant ſua edicta,quæ ponebant in publico in ſingu-
lis materiis,in quibus declarabant quale ius erant reddituri, cũ
caſus accideret,ad hoc, ut unuſquiſque ſe præmuniret , & iſta
edicta recipiebantur pro legibus, ut patet ex his , quæ habētur
in l. 2. ſupra de orig.iur. Fateor ergo, quòd ſi prætor habuiſſet
poteſtatem legis condēdæ per prius a populo, prout habebat
princeps.& ſenatus,& etiam iuriſcon.faciendo legem,ꝙ filius
poſſet repudiare,feciſſet ipſum deſinere eſſe hæredem ipſo iu-
re.ſicut & quælibet alia lex ciuilis, ſed non habebat:ideo ius
prætorium non erat tantæ authoritatis,quantæ ius ciuile con-
ditum a populo.ideo prætor non tribuebat iura directa, ſed
vtilia,& non faciebat quem hæredem, nec etiam qui erat , de-
ſinere,ut Inſtit.de bon.poſſ.§.quos autem. ¶ Vltimo ſcias, ꝙ
Bar.hic tenet,quòd exiſtentia ſui hæredis , non confirmabat ta
bu.ad commodum tertij extranei ſubſtituti filio exhæredato,
ſed ſi eſſet filius inſtitutus , tunc exiſtentia ſui hæredis ipſiuſ-
met & bene confirmaret ad ſuũ commodũ , ſed exiſtentia mei
non confirmat,niſi ad vtilitatem meam,quod nō placet , quia
exiſtentia confirmat fideicomm.uniuerſale , quod non tendit
ad commodum ipſius ſui hæredis , & etiam donationes tutela
rum factas etiam filio exhæredato. ſufficit ergo fauor teſtamē-
ti conſeruandi. hic non ſunt alia.

LEX XIII.

QVo gradu. Nota hic,quod ſicut in hæredi
tate mea poſſum facere plures
gradus. ita & in hæreditate pupilli mei.quòd ſi mo
riatur in pupilla.ætate, Titius ſit ſibi hæres, & ſi no
lit eſſe, Sempronius ſit. & ſi nolit Sempronius, Ca-
ius ſit,& ſic de ſingulis.idem in legatis , ut poſſit fieri ſubſtitu-
tio vulg.ut l.ut hæredib.& ibi no.de leg.3.

LEX XIIII.

1 *Tempus a lege ſtatutum patri ſubſtituendi pupil.non poteſt prorogari .*
2 *Iudex an poſſit prorogare tempus præfixum a lege,vel ſtatuto,puta , decē
dies datos ad appellandum remiſſiuè .*

1 IN pupillari. †Not. quòd teſtator non
poteſt prorogare tempus a
l.præfixum infra quod dat poteſtatem patri ſub-
2 ſtituendi pupil.†Quid in iudice,an poſſit prorogare
tem-

a tempus præfixum *lege, uel ſtatuto, puta x. dies datos ad appel
landum & ſic de ſingulis: tangit per Dy. in reg. indultum de re-
gulis iuris, la j.& per Bar. in l. 2. ff. de iureiurand. ¶ In glo. ibi §.
conditionẽ. per quem uidebatur quod verba directa relata ad plura
tempora. puta pupillaris ætatis, & etiam poſt reſpectu primi ſta
rent propriè, & reſpectu ſecundi deberent impropriari, ut tra-
hantur ad fideicomm. cuius contrarium gl. ſ. dixerat. Sed reſpõ
denit ſecundum Bar. quod ibi proprius, & improprius ſignifica-
tus tendunt ad eundem fi. i. ad prouidendum filio: nam ſicut
datio tutoris eſt prouiſio, ita & datio curatoris. hic uero tẽdũt
in contrarios effectus: quia pupil. ſubſtitutio eſt prouiſio, & iõ
grauamen. vt l. ex trib. C. de inoffi. teſt. ſed fideicomm. quod eſt gra
uamen non prouiſio: poſtquàm ergo verba directa ſemel po-
suerunt valere iure directo, poſtea non obliquantur. cætera
vide hic per Barto. ſuper iſta gloſ. qui examinat omnes caſus
quos glo. ponit.

ADDITIO.

a Tempus præfixum. Ad prorogationem de tempore ad tempus, vide per Docto. in c. de cauſis. de off. deleg.

LEX XV.

1 *Subſtitutio compendioſa facta a milite per uerba directa filio impuberi, an ualeat iure directo pupill. & quando iure directo militari.*
2 *Non dicitur decedere ſine liberis qui liberos habere non poteſt.*
3 *Compendioſa facta a pagano per verbum commune, valet iure directo infra pupil. ætatem, & poſtea iure fideicommiſ. etiam ſi mater ſit in medio, & quid in milite. & nu. 7.*
4 *Qui poteſt vti iure communi, & etiam priuilegio, in dubio videtur vſus iure communi.*
5 *Vna ſubſtitutio directa poterat transfundi in aliam directam, non ſic in fideicommiſſ.*
6 *Fructus in hæreditate reperti qualiter veniant in ſubſtitutionem militarem.*

5 CEnturio. †Subſtitutio compendioſa facta a mi-
lite per verba directa filio impube-
ri, valet iure directo pup. ff. pupi. ætatem, & trahitur
ad omnia bona impuberis, poſtea vero ualet iure
directo militari, non de iure cõi, ſed ex priuilegio
militis, & non trahit, niſi ad bona teſtatoris, & etiam fructus in
hæreditate repertos. h. d. iſta l. famoſa, in qua Bar. tractat mãm
compendioſæ factæ a pagano, quæ eſt utilior materia, quàm alicu-
ius alterius, quæ diuiditur in tres principales quæſtiones, ſ. qñ
fuit facta per uerba merè directa. item & qñ per uerba merè
obliqua. item quando per uerba cõia, de quibus plenè tetigi. in
2 l. precibus. C. eo. ti. dic, ut ibi. ¶ †In tex. ibi, ſine liberis. per illũ
tex. reprehenditur gl. quæ eſt in l. precibus dum dicit quòd qñ
iſta uerba ſine liberis, ſunt appoſita in compendioſa, teſtator
videtur ſe retuliſſe ad tempus, quo poteſt habere liberos. i. poſt
pupil. ætatem: quia non dicitur decedere ſine liberis, qui libe-
ros habere nõ poteſt, arg. in l. j. in prin. ff. de ſuis & leg. & ex hoc
infert. gl. quod talis compendioſa facta per uerbum commune oĩ
tempore eſt fideicommiſſaria, quia poſt pupillarem ætatem nõ
poteſt fieri directa, certè ſi hoc eſſet uerum, ſubſtitutio iſta fa-
cta in lib. non contineret pupil. ff. ætatem, poſtquam ad illud
tempus nõ uidetur ſe retuliſſe cuius contrarium ſtatim ſequit.
Præterea ſi uera eſſet gl. non valeret iure fideic. omni tempore,
ſed ſolum poſt pupil. ætatem, non ff. eam poſtquàm ad illam ſe non
uidetur retuliſſe, & tamen gl. ibi vult contrariũ, quod omni tẽ
pore. i. tam. ff. pup. ætatem, quàm poſt. ualeat iure fideicom. pro
batur etiam, quod dixi in c. ſi pater. de teſt. lib. vj. pro illa tamen
gl. facit l. credendum. §. ſi neto marirus. ſ. qui pe. ru. dic, ut ibi per
Bar. ¶ In tex. ibi (directo ſubſtituit) puta per iſta uerba talis ſit hę-
4 res. †Quid autem ſi per uerbum commune miles ſubſtituit, pu
ta talem ſubſtituto, gl. & Docto. uidentur ſentire, quod etiam tunc
ff. pupilla. ætatem valeat de iure directæ pupi. & poſtea iure di
rectæ militaris, ſicut dr̃ in hac l. poſtquam miles poteſt ſubſti-
tuere directo omni tempore: fallit tamen hoc caſu, ſi mater eſ-
ſet in medio, quia tunc fauore matris poſt pupilla. ætatẽ obli-
quaret, & iſtum dicit eſſe caſum in l. precibus. Sed quando per
uerba directa, non obliquantur propter matrem per iſtum tex. gl. lo
quitur indiſtinctè. Mihi non placet iſte intellectus ad l. precib.
ſed dico, quod tunc nõ uidetur miles fuiſſe vſus priuilegio milita-
ri, poſtquam nõ fuit uſus verbis directis, ſed uoluiſſe teſtari de
iure communi, & ideo ff. pupilla. ætatem valet iure fideicomm.
ſiue mater ſit in medio, ſiue non, ita intelligo illã l. licet ibi mẽ
eſſet in medio, ſed in hoc non eſt fienda uis: ſi. n. matre non exi
ſtente valeret iure directæ militaris, ut dicunt glo. & Docto. fa-
uore matris, non faceret eam obliquari, quia non meretur fauo-
rem in bonis mariti, ſed filij ſui tantum, ut ibi plene dixi, & ſic
eſt ibi caſus pro opin. quam tenet gl. Inſti. de pup. ſubſtit. §. qua
rõne, quod compendioſa facta a pagano per uerbum commune
ualet iure directo ff. pupill. ætatem, & poſtea iure fideicomm.
etiam ſi mater ſit in medio, ſed ſi eſſet facta per verba directa, &
4 poſtea nullo modo valeret, ut in l. precibus. cum ſua glo. ¶ †In
tex. ibi (iure communi capiet) not. quod ille, qui poteſt vti iure
communi, & etiam priuilegio, in dubio uidetur uſus iure com
muni, nam ff. pup. ætatem poterat iſta facere pupil. de iure cõi,
& etiam militarem de iure ſpeciali, & hic dicitur, quòd uidetur
feciſſe pupil. vnde facit, quod princeps in dubio videtur potius uo
luiſſe vti iure cõi, quam ſuprema poteſtate, & hoc voluit Bar.
in l. bonorum. C. qui admit. ad bonorum poſſ. facit l. in teſtõ. in
5 fin. C. de teſtam. mili. ¶ †In text. ibi (poſt eam autem.) not. hic,
quod vna ſubſtitutio directa poterat transfundi in aliam directã,
quia in habentibus ſymbolum facilis eſt tranſitus, vt l. ſed cum
patrono. infra de bono. poſſ. nõ ſic in fideicommiſſariam, quia
eſt ſpecies oppoſita, vt not. ſupra l. proxim. ¶ In text. ibi (ex pri-
uilegio militum.) qui poſſunt aliquem inſtituere ad tempus, vt
eo finito deſinat eſſe hæres ipſo iure, & poſt tempus inſtituere
alium, qui incipiat hæres eſſe, vt l. certi iur. C. de teſtam. milita.
non ſic paganus, vt l. hæreditas ex die. ſupra tit. primo. & iſta
ſecunda inſtitutio dr̃ ſubſtitutio militaris, de qua loquitur hic,
habebit ergo ſubſtitutus omnia bona, quæ fuerunt militis nul
la facta detractione, quare poſtquam eſt ſubſtitutio directa, cer
te etiam ſi eſſet obliqua, de teſtamento militis non detraheret,
tamen non tranſirent omnia iura in ſubſtitutum, & ſic utile
eſt, quod ſit directa, ut no. in l. precibus, in gl. ſi habebit ergo ne
ceſſe, quod iſte ſubſtitutus de nouo adiret, & nouum inuenta-
rium faceret ſecundum Ang. ¶ In tex. ibi (patris duntaxat) qua
ſi dicat non filij, quia poſt pupill. ætatem, non poteſt miles exer
cere ſuum priuilegium quantum ad bona filij, ne fiat filio præiu-
dicium, qui poteſt iam teſtari, ut auferat ſibi teſtamenti factio
nem: quia priuilegium eius non debet redũdare in alterius in-
iuriam, ut l. impuberi filio. de admin. tuto. ſed ff. pupil. æta. bene
poteſt de iure communi, quia non tendit in illius iniuriam, ſed
prouiſionem, cum ille teſtari non poſſit. ¶ In tex. ibi cum fru-
6 ctibus in hæreditate inuentis. †Contra iſtum tex. opp. quia ſi fi-
lius, quouſque uixit, fructus percepit, illi debent effici ſui, & nõ
uenire in ſubſtitutionem militarem. quia ſunt percepti iudicio
teſtatoris, ſed debet eos tranſmittere ad ſuos hæredes, ut l. in fi-
deicommiſſaria, ad Trebellia. dicit Bal. quod ibi loquitur in fi-
deicommiſſaria ſubſtitutione, hic in directa, quod eſſet notabi
le, ſi eſſet uerum, ſed Ang. dicit ſe non uidere rationem diuerſi-
tatis, & ideo intelligit iſtum tex. de fructibus, qui erant percep
ti per teſtatorem, ſed non conſumpti, qui fuerunt in hæredita-
te reperti, vnde quod iuris eſt de alijs rebus hæreditarijs, idem
dẽt eſſe de talib. fructibus, ut ueniant in utranque ſubſtitutio-
nem tam directam, ut hic, quàm fideicommiſſariam, ut l. ita tamen
§. j. ad Trebel. & ſi idem ante aditam hæreditatem fuerunt per-
cepti, vt ibi, & licèt poſtea per filium fuerunt conſumpti hære-
des tamen eius tenebantur ad æſtimationem huic ſubſtituto,
ſecus ſi fuiſſent percepti per filium poſt aditam hæreditatem,
quia cederent lucro filij, & hæredum ſuorum, vt d. l. fideicommiſ-
ſaria. ¶ Ex gl. mag. hic poſita colliguntur duæ opin. & una q. Pri-
ma opinio eſt de l. præmiſſi. Dy. hoc fatetur de plano. gl. cõ licet
ſub dubio forte. Tu dic ſine dubio: quia tex. dicit, quòd ualet
ex priuilegio militari, ergo iure directo, nam ſi iure fideicom-
miſſi, non ualeret ex priuilegio militari, cum illam facere poſ-
ſit etiam paganus. ad contrarium de l. precibus. reſpondet glo.
quòd mater erat ibi in medio, ideo eius fauore obliquatur: hic
debet intelligi, quod non erat in medio. ſimile dicit gl. quòd li-
cèt expreſſa vulgaris contineat tacitam pupilla. ut ſ. eodem l. iã
hoc iure, quando tamen mater eſt in medio fauore matris, ut
ſuccedat filio, non ſubſtitutis, non continet, ut l. ſi. C. de inſtit.
& ſubſtitu. Iſta gl. reprehenditur in duobus. Primo in ſolu. con
trarij: quia dicere, quòd hic mater non erat in medio, eſt diui-
nare, unde intellige ſimpliciter, ut iacet, etiam ſi erat mater. dic
ergo, quod hic loquitur. quando erat facta per uerba directa. quo
caſu non obliquatur, etiam fauore matris, ut ibi, quando per uer
bum commune ſubſtituo quo caſu obliquatur fauore matris,
ſed ſi non eſſet mater, ualeret iure directo, & hæc eſt commu-
nis opinio legiſtarum antiquorum. Tu dic, ut ſ. tetigi, quod ibi, et
ſi mater non eſſet in medio poſt pupill. ætatem, eſſet fideicom-
miſſaria, & quod licèt ibi teſtator fuerit miles, idem tamen ſi fuiſ-
ſet paganus, ut in ult. quæſtione gl. dicam, quod etiam tenet lo.
An. in capitu. ſi pater. de teſt. lib. vj. intelligit tamen ipſe, quod
ibi teſtator fuit uſus uerbis directis, tu dic ſecundum noſtros
Doct. quod immo uerbis communib. & ſic eſt ibi caſus contra
determinationem iſtius glo. in vlt. quæſtione. Item deprehen-
ditur in alio, dum dicit, quod vulgaris expreſſa non cõtinet ta-

etiam pup quando mater eſt in medio, tu dic, ꝙ immo cõtinet, licèt non admittatur contra matrem per illam eãdem l. ſi. quam gl. allegat. in ſi. vbi probatur, quod ſi mater exiuit de medio ratione tacita pup. reaſſumit uires, ſed ſi non cõtineretur ex poſtfacto, non inciperet contineret, argu. in l. quod ab initio. de regu. jur. & iſtud eſt magni effectus: & iſtam opi. tenet Bar. ſecundũ contrarium eſt in l. præcedenti, & de l. verbis ciuilibus. p quas vr, quòd poſt pup. ætatem nullo modo valeat. Sol. ibi fuit facta a pagano per uerba directa, unde poſt pup. ætatem nec poteſt valere iure directo propter impotentiam teſtatoris qui directo ſubſtituere non pòt poſt aditam hæreditatem, & poſt pup. ætatem, nec iure fideicomm. ne una ſpecies ſubſtitutionis, ſ. directæ trahatur ad contrarium ſpeciem, ſ. fideicomm. hic quando a milite, qui poteſt ſubſtituere directo poſt pup. ætatem, vnde non trahitur ad contrarium ſpeciem, ſed ſimilem, licèt diuerſam: quia j. pup. valet de iure communi, & trahitur ad omnia bona poſtea de iure ſpeciali, & non trahitur, niſi ad bona mili-

7 tis. ¶ † Vltimo quæritur, quid ſi ſacta eſt compendioſa a pagano per uerbum commune, ſubſtituo. iſta qõ differt a caſu j. in duobus, quia lex loquitur de milite, quæſtio loquitur de pagano. Item l. loquitur, quando per uerba directa, quæſtio quando per uerbum commune. In hac quæſtione non eſt dubium, ꝙ poſt pupillarem ætatem valet iure fideic. ſed eſt dubium, an j. pupillarem ualet iure directo pup. & ſic loquitur, qñ facta fuit pupillo, ſi autem maiori non haberet dubium iſta quæſtio: qa omni tempore ualeret iure fideic. idem ſi erat talis pupillus, cui non poterat ſubſtituere pup. quia non erat in poteſtate: ſtat ergo quæſtio, quando erat pup. & talis, cui poterat pupillariter ſubſtituere. gl. hic tenet, & etiam in l. precibus. quòd etiam j. pup. ætatem valeat iure fideicommiſſi, non iure directo pupilli, quia hæc interpretatio facit hanc ſubſtitutionem ſemper eſſe uniformem, & ſaluari verbum cõe, quod ad utrunque tẽpus adaptatur, ſed in §. qua ratione Inſti. de ſubſtit. tenet, ꝙ valet iure directo pup. & poſtea iure fideicomm. Bar. diſtinguit, aut erant aliqua verba, ex quibus poteſt conſtare de intentione teſtatoris, ꝙ voluit ualere iure directo, vt quia dixit, quòd omnia ſua bona, & ſine quacunque diminutione peruenirẽt ad ſubſtitutum, & tunc habebit locum gl. in §. qua rõne: aut non pt apparere ex aliquibus uerbis, & tunc ſi mater eſt in medio, vel ẽt alij uenientes ab inteſta ipſorum fauore, uel ſuccedant pupilli & retineant legitimam, & Trebellianicam, ualebit iure fideic. & ſic habebit locum iſta gl. & etiam gl. in l. precibus. aut non erat mater, uel alij uenientes ab inteſta. & tunc ualebit iure directo. Bar. dicit, ꝙ de rigore iuris uera eſt opin. iſtius gl. quod ſp valet iure fideicommiſſi, & pluries dicit ſe conſuluiſſe, & idem audiui ab antiquis Docto. Flor. ſed de æquitate dicit, ſaltem in eo caſu, quando mater eſt in medio tenendam opi. Bar. nõ ſic, quando alij uenientes ab inteſtato, quibus hæreditas pupillo non eſt ita luctuoſa. ſicut matri: tu dic, quòd ſiue mater ſit in medio, ſiue non, tenenda eſt opini. gl. quę eſt in §. qua ratione. quod infra pupil. ætatem valeat iure directo pupil. & poſtea iure fideicommiſſi, & dico de hoc eſſe caſum in l. precibus. ubi fuit facta per uerbum commune ſecundum noſtros Doctor. & mater erat in medio, & tamen valet iure directo pupil. nec obſt. quòd ibi erat miles, nam idem ſi fuiſſet paganus, & in hoc non ſtat vis illius legis ſecundum Ioan. And. in d. c. ſi pater, & bene, qui etiam vltra dicit, quod ſi ſit ſacta etiam per verba directa a pagano, prout loquitur illa l. ſecundum eum valet j. pupillarem iure pupillari, & poſtea obliquatur, ſed iſta ſententia non approbatur per noſtros Doct. ut dixi in l. verbis ciuilibus. quando autem per uerbum commune, tene quod dr per illam l. & per c. ſi pater. ubi eſt etiam caſus, & licet Bar. conetur rñdere, ſuæ tamen reſponſiones non ualent, ut dixi in illa l. precibus

a & iſtam opin. tenent mod. Docto. & pluries ſecundum eã conſului, & a Modernis Do. fuit conſilium ſubſcriptum, & audio, quòd Do. Bart. de Saly. tenet iſtam opi. in qua ſemper fui etiam cum eram ſcholaris.

ADDITIO.

a Et iſtam opin. Adde ꝙ hanc eandem opin. tenet Alex. de Imo. in conſi. 12. col. 4. in ſi. in 3. Vol. & adde ꝙ ipſemet Pau. de Caſt. in conſi. 142. in antiquis. incip. viſo teſtõ ſer Baltiam. tenet opi. Bar. § Bar. tñ tenet idem Pau. de Caſt. in conſi. 22. incip. primum vr dicendum. in nouis, & hanc eandem opi. ꝯ Bar. tenet etiã idem Alex. de Imo. in conſi. 17. volum. 3. ver. ſi diceremus. in 3. vol. Fran. Cur,

LEX XVI.

1 *In tabu. pupil. poteſt reuocari legatum, quod erat relictum in tabulis paternis.*

SI quis eum. † In tab. pupil. poteſt reuocari legatum, quod erat relictum in tabulis paternis. h. d. in effectu. ¶ In tex. ibi {quaſi legato adempto} hæc ademptio ſortitur effectum demum, ſi exiſtat conditio pup. ſubſtitutionis, & ſubſtitutus ex pupilla. adeat, a quo fuit libertas relicta, non ante, & hoc uult gl. 1. p l. ſi ſeruus cõis. in fin. j. eodem. interim ergo erit apud illum, cui fuit legatus in teſtõ paterno, & ita intellige primam gl. ſed gl. ſecunda ſentit, quòd ſtatim & purè facta ſit ademptio, quod non eſt uerum per d. l. ſi ſeruus. in ſi. vbi eſt caſus contra eam. ¶ In ultima glo. in ſi. ibi, l. ſi mihi. §. ſi. dic, ꝙ ibi præcedens voluntas continebat clauſulam derogatoriam: ideo nõ ſtatur vltimæ, niſi illius clauſulæ ſpecialiter pœniteat. hic uero debet intelligi, quando præcedens voluntas non continebat uerba derogatoria, & ſic indiſtinctè ſtatur ultimæ.

1 *Teſtamentum paternum non rumpitur per pup. diuerſo tempore factum, per aliud paternum bene rumpitur, & etiam pup. quod ab ipſo pendebat, niſi ſecundum ſit inutile, ſeu nullum, puta ratione præteritionis.*

2 *Teſtamentum patris, & filij non cenſetur unum, ſed duo, & quòd etiam dicantur diuerſæ perſonæ.*

Teſtamentum paternum, & pup. poſſunt fieri diuerſis temporibus, & etiã diuerſis formis, unum in ſcriptis, aliud per nuncupationem.

3 *Si feci primum teſtamentum, in quo Titium inſtitui, poſtea ex interuallo facio aliud, in quo inſtituo Sempronium ſub conditione, ſi Titius me uiuo morietur, an primum teſtamentum ſtatim ſit ruptum per ſecundum, an iſtud ſecundum habeat uim ſubſtitutionis vulgaris.*

4 *Si actus durauerit per plures horas continuatas, quam horam debebit ponere notarius, cum dicit actum, &c. ponet horam, in qua eſt conſummatus, ſi uult ponere horam.*

1 §. Si ſub teſtamento. † Teſtamentum paternũ non rumpitur per pupil. diuerſo tempore factum, ſed per aliud paternum bene rumpitur, & etiam pup. quod ab ipſo dependebat niſi ſecundum ſit inutile, ſeu nullum: puta ratione præteritionis. h. d. in effectu.

a ¶ † In tex. ibi, {nihilominus idem ualebit} in hoc ergo teſtamentum patris, & filij nõ cẽſent unum, ſed duo, quia ſi eſſet unum, deberet fieri uno contextu, nec poſſet fieri diuerſis temporib. hoc dicit gloſſ. quæ incip. {oppo.} & bene. Not. ergo quòd teſtamentum paternum, & pup. poſſunt fieri diuerſis temporibus, adde & etiam diuerſis formis, unum in ſcriptis, aliud per nuncupationem, ut j. de ſecund. tabu. l. ſi ita. §. fin. uel eadem forma, puta in ſcriptis, ut j. eodem l. patris & filij. & tunc requiritur duplex forma, id eſt, ꝙ iterum adhibeantur teſtes ijdem, uel diuerſi, debet tamen hoc caſu præcedere paternum, alias non ualeret pupilla. ut l. 2. §. prius. ſ. eodem. quod dic, ut ibi dixi. In tex. ibi (ratum manebit) per hoc apparet, ꝙ teſtamentum pupillare non ſolum dicitur diuerſum a paterno, immo etiam dñr diuerſę perſonæ, alias per ipſum tolleretur paternum, quia qñ eadem perſona facit duo teſtamenta diuerſis temporibus, ſm tollit primum, ſed hic non tollit: ergo reputatur factum a perſona diuerſa. ¶ In tex. ibi (nam ſibi, & filio pater teſtamentum feciſſet, &c.) ſupple eodem tempore, uel diuerſis, ut conuenĩãt præcedentibus. ¶ In tex. ibi, (utrunque ſuperius rumpetur) in hoc paternum & pup. cenſetur unum ratione dependentiæ, q̃ habet pupil. a paterno, alias per rupturam unius non rumperetur aliud penitus diuerſum, ſic ergo quo ad quid cenſetur unum, quo ad quid plura, quod dic, ut j. eodem l. patris, & filij. ¶ In tex. ibi (ſed ſecundum teſtamentum) in hoc uer. ponitur caſus duobus modis, primo, quòd in primo teſtamento paterno filius pup. fuit inſtitutus, poſtea in ſecundo teſtamento ſimiliter paterno fuit præteritus, & quidam extraneus inſtitutus ſub conditione ſi filius uiuo teſtatore deceſſerit. & ſic illa uerba, ſi uiuo. ſunt uerba teſtatoris, dicitur hic, quòd iſtud ſecũdum non ualet ratione præteritionis, & ſic non rumpit primũ & tunc uidetur hic caſus contra gl. in l. Gallus. in prin. de libe. & poſth. Nam iſta præteritio non eſt filio nociua, cum iſta inſtitutio non ſic facta, niſi in defectum primi teſtamenti, & nihilominus ipſa præteritio uitiat teſtamentum, cuius contrariũ vult ibi Bar. ſed ipſe non tenet iſtam lectu. ſed tenet ſequentẽ, ut effugiat hoc contrarium. Sed propter aliud adhuc uidetur, quod iſta lectu. non ſit bona: quia iſta uidetur quædam uulgaris ſubſtitutio facta filio, ſed quando filius eſt inſtitutus in primo gradu, poteſt præteriri a ſecundo, ut ſ. de libe. & poſthu. l. ſi poſthumus §. quòd uulgo. Sol. volendo tenere iſtam lect. dic, ꝙ contrarium procederet, quando in eodem teſtamento ſubſtitutio eſſet facta, ſed hic fuit facta diuerſo tempore, unde magis dr ſecundum teſtamentum, quam ſubſtitutio vulgaris, ideo vitiatur ex præteritione ſecundum Bald. qui hoc tenuit, & ſic

eſſe

3 eſſe ſingulare,& menti tenendũ.¶ †Et ex hoc infero vltra Bal. q ſi feci primum teſtamentum. in quo, Titium inſtitui, poſtea ex interuallo facio aliud,in quo inſtituo Sẽpronium ſub ꝯdõne,ſi Titius me uiuo morietur, primum teſtamẽtum ſtatim eſt ruptum per ſecundum, quia duo teſtamenta nõ poſſunt ſimul ſtare diuerſis temporibus facta ab eodem,& nihilominus in ſecundo non poterit eſſe hæres,niſi Titius uiuente teſtatore deceſſerit, cum ſit inſtitutus ſub iſta conditione: ſed ſi hoc ſcd̃m haberet uim ſubſtitutionis vulgaris, per ipſam non tolleret inſtitutio prima, & ſic Titius poſſet eſſe hæres, ſi non decederet viuente teſtatore,ſed hic erit ſecus,quod perpetuo tene menti, & eſt extraneus,ſeu nouus caſus,quem nunquam reperi tactũ per aliquem, ideo tene menti,quia poſſet de facili contingere. Alio modo ponitur caſus,q illa ſint verba iſtius l.non teſtatoris,& quod in ſecundo teſtamento extraneus fuit inſtitutus pure,& filius pteritus,tunc non ualet hoc ſecundum, nec reconualeſcit,licet filius viuo teſtõre deceſſerit,ut hic,& l.ſi filius,q in pte de lib. & poſth. ideo non tollit primum,in quo filius erat inſtitutus pro parte,uel exhæredatus:ſi aũt inſolidum,tunc effectum iritum per mortem filij vñ fruſtra dubitaretur, an tollatur per ſecundum. Sed retenta iſta lect.opp.q immo reconualeſcat vt l.poſthumus,de inuſt.teſt. Sol. ibi, quando fuit pteritus poſthumus, quo caſũ diſtinguitur, an poſtea decedat viuente teſtatore,uel poſt mortem, quando autẽ iam natus indiſtinctè non reconualeſcit,niſi fuerint inſtituti uiuentes ab inteſtato,& deceſſerit teſtatore uiuente,vt in §. idem, & circa in eadem l. ſed licèt iſta diſtinctio adhibeatur quantum ad hoc. vt ſciamus,an reconualeſcat,uel non, non tñ adhibetur quantũ ad hoc,ut ſciamus,an tollat primum,uel non: quia indiſtinctè non tollit,ſiue fuerit præteritus iam natus,ut hic, ſiue poſthumus,& poſtea deceſſerit uiuente teſtatore:quia reconualeſcat, tñ quia non niſi de iure pto.nõ tollit primum ualidum de iur. ciu.hoc uult hic gl.magn.ſi. in effectu,q per oẽs reprehenditur inquantum dicit,q qñ eſt præteritus poſthumus primum non tollitur,quia hoc eſt ꝯ caſum in l.3 §.ſed ſi ſtãte.de inīu.teſt nã ex iſto teſtamento potuit adiri hæreditas de iure ciui. ſi poſthumus non fuiſſet natus,& hoc ſufficit,ut primũ rumpatur,licet natus fuerit,ut l.cum in ſcd̃o.eo.ti.innuit etiã gl. aliud q iſtud ſecundum reconualeſcat de iur. præto.& tamen non tollat primum,quod eſt falſum, immo non reconualeſcit,ſi a princ.fuit nullum in præiudicium primi teſti,quod dic,ut dixi in d.l.ſi filius,qui in poteſtate,& in d l.cum in ſecundo.¶ †In gl.quæ incipit (oppo) ibi, (rñdent alia hora) ſ.continuata. Sed quæritur ſi actus durauit per plures horas continuatas. quam horam debebit ponere notarius,cum dicit actum tali &c.ſi vult etiã ponere horam dicit Bal.q horam,in qua conſummatus eſt actus, nõ illam,in qua eſt incnoatus: quia tunc dr̃ actus perfectus cũ recipit vltimam cõſummationem,vt l.ꝯctis.C.de fid.inſtrumẽ, & alleg. Inno.in c. conſuluit.de offi. deleg. hoc tene menti.

LEX XVII.

Vbſtitui. Filio poteſt ſubſtitui etiam naſciturus poſt mortẽ ipſius filij.h.d.gl. aũt vr̃ intelligere per ꝯtrarium.ſ.q poteſt inſtitui hæres naſciturus poſt mortem ſubſtituti,quod nihil eſt,vñ dũ dicit,ſubſtituri.dic immo filij inſtituti,ut ſ.e.l. a. §. ſi prius in fi. & ad ꝯtrarium,quod format de l.qui plures.de uſufru.leg. Rñdeo, ut no.ĩ.eo.l.ſi pater filium.circa fi.gl.magnæ.ſecun. Dy.

LEX XVIII.

1 *Seruus communis ſubſtitutus impuberi,quando ſit neceſſarius, uel uoluntarius.*
2 *Inſtitutio de ſeruo communi facta cum libertate ualet, ſecus ſi eſſet in totũ alienus.*

1 I ſeruus. †Si ſeruus cõis ſubſtituat̃ ĩpuberi efficit̃ ei neceſſarius,ſi p teſtõrẽ fuit redẽptus ſeruus,ſi p impuberẽ,vel p ipſummet ſeruũ, tũc erit volũtarius.h.d.¶ In tex.ibi(ſi ſeru⁹ cõis)ſup 2 ple inter teſtõrem,& quendam tertium.¶ †In tex. ibi(cũ libertate)no.q ualet inſtitutio facta de ſeruo cõi cũ libertate, ſecus ſi eſſet in totum alienus,ut ſ.in l.ſi alienum ſeruũ.qd̃ dic , ut l. ſed in dõne.§.ſi ſeruum cõem.eo.ti.p gl. ¶ In tex. ibi (a parte fa. fuiſſet redẽptus),ſ.qa ipſe teſtõr redemit partẽ ſocij,ſi tpe mortis ſuæ erat eius ſocius inſolidũ unde ſi potuit fieri neceſſarius ipſi teſtõri,ita & impuberi,ut l.ſed ſi plures.§.quos poſſum.ſed in duobus caſib.ſequentib. ſecus,qa non erat ſuus inſolidũ tpe mortis ſuæ.¶ In gl.q̃ inci (ſufficit):ibi,& no. quod hodie eſt uerum in omni caſu.ſ. q unus ex ſocijs poſſit dare libertatẽ ſeruo cõi,& redimere partem ſocij eo inuito, quod olim in re iſto nõ erat.niſi cum inſtituebatur , uel ſubſtituebatur cum libertate pp duplicem fauorem,ſcilicet libertatis,& teſtamenti,ut in caſu huius l.hodie ſufficit fauor ſolius libertatis,& hoc vult dicere gl.in effectu per illam l.de ſeruo com.ma.

§.Si Titio. Si ſeruus legatus ſubſtituatur filio,uel inſtituatur cũ libertate, cenſetur legatũ de ipſo ſcd̃m reuocatũ adueniẽte ꝯdõe ſubſtitutionis, uel inſtitutionis non prius.h.d.adde,quód dixi ſ.eo.l.ſi quis eum in prin.in ĩ.gl.

LEX XX.

1 *Teſtamentum patris,& filij quando habeatur pro uno.*
2 *Teſtamentum paternum,& pupillare,quando fiunt ſimul uno contextu ex quib reſpectib.dicantur unum,& ex quibus dicantur plura, & quid ſi fiat in diuerſis ſcripturis,& temporibus.& nu 4.*
3 *Teſtamentum uiri,& vxoris poteſt fieri uno contextu,& eo. inſtrumento, & eadem forma,& diſpoſitione.*

1 PAtris, & filij. †Teſtm̃ pr̃is, & filij hr̃ p vno: ẽt cũ fiunt in diuerſis tabulis, & in diuerſa forma q̃tum ad hoc vt remota ſolennitate teſti pup. ſi nõ eſt remota de paterno remaneat firmũ.h.d.ſm̃ itelſm̃ quẽ puto verũ. Et ſic tota l.loq̃t,qñ facta ſunt diuerſis tpib.alias non video, quaſi pcederet ver. (nã vt̃,) licet gl.& Doc.vñt intelligere illũ ver.qñ in eodẽ tpe,& eiſdem ta.& tũc oportet violare lr̃ã,vt patet ex gl.a. ſup verbo (reſignate.)Dic ergo p decĩone tex.& gl.q interdũ teſtm̃ pr̃nũ & pup. fiunt ſimul in uno ꝯtextu. Interdũ tpib. diuerſis eadem forma, vel diuerſa,qd̃ pót fieri,vt hic,& ſ.e.l.ſi quis tũ.§.fi.In primo caſu.pñr dici vnũ ex trib. uel quatuor reſpectib. Primo dñr vnum reſpectũ cãæ efficientis,qa vn⁹.& idẽ teſtõr facit vtrunq. re uera vt in gl. Scd̃o reſpũ ſolennitatis,qa ſufficit vna ſolennitas teſtiũ puta 7 teſtes: non aũt 14. Tertio rõne ſubſcriptionũ.qa ſufficit, q teſtes in ſuis ſubſcriptionibus faciant mẽtionẽ ſolũ de pr̃no dicẽdo ſe fuiſſe præſentes,huic teſtõ Titij,abſque eo,q de teſtõ pup.faciant mentionẽ p iſtum tex. dum dicit, (& ſeptem ſigna patris ſufficiunt.&c.)licèt nullus Doctor hoc tangat. Sed ſi eſſent diuerſa teſtã contenta,ẽt in eadem ſcriptura ,qd̃ fieri põt, vt tenet hic Bar.poſt Dyn. Cy.& Pe.& facit l.eo.q a mutis.C.ſi cer.per.licèt ſeptem teſtes ſufficiant ad oĩa prædicta teſtã ſolennizanda ſm̃ eos per l. ſi qs ex argentariis.§.ſi minimum ſ.de edẽ. qd̃ eſt notandum,dico,q teſtes in ſuis ſubſcriptionib.debebũt facere mentionem de quolibet teſtõ per l.pen.ſ.de teſt.qa ſunt teſtã diuerſa,ſed hic repreſentatur unum,& ita intelligo quod 3 no.Do.licèt ipſi hoc nõ tãgãt †& habui de facto,q vir, & vxor fecerunt teſtm̃ eodem ꝯtextu, & eodem inſtr̃o , & eadẽ forma, & diſpõne.& dubitabat,an illud potuerit fieri, & dixi,q ſic, p id,qd̃ no per Doc. Item & quarto dicunt unum rõne dependentiæ,qa ſi teſtm̃ pr̃nũ,qd̃ eſt principale, ſit nullũ a pricipio, vel ex poſtfacto annullet̃ ipſo iure,ſit̃ & pup.reddit nullũ,ut l. ſi quis eũ.§ fi.ver.nam ſi ſibi. Sed plura poſſunt dici alijs reſpectib.primo licèt re uera ſit unus teſtõr,fingũt̃ plures,quia pup. fingit ſcm̃ a pupi.& hoc prodeſt ad id,q hr̃ in d.§.fi verſi. & tñ patris.ut ibi dixi.Item pp duas hæreditates,ex quo ſeqnit̃, q pt vna repudiari,& altera acceptari interdum,ut ſ. eo.l. ſi filius,q patri.cũ ſua materia . Sed ſi eſſet vna hæreditas ex unico teſtõ, non poſſet pro parte adiri.& p parte repudiari per eundẽ,vt ĩ. de acqu.hær.l.1 cum l ſeq & hoc voluit hic gl.magna in ult.uer. ver.ibi, item qa inſtitutus.& tertio,qa expugnato paterno pro parte per querelam non ppea expugnatur pup. pro parte, ſed totum remanet firmum,quod non eſſet , ſi omnino eſſet idem cum pr̃no,& hoc voluit hic gl.in uerſi.item, quia expugnatio iure ciuili.Item quarto, quia expugnato pr̃nu de iure ptorio tm̃,non ciuili,& ſic in effectu non ipſo iure,non propterea expugnatur pup.ẽt de iure ptorio,vel in effectu , immo remanet firmum oĩ reſpũ,& hoc uoluit gl.in uer. item quia expugnato 4 teſtõ pr̃no q̃ ita declara.†Scd̃o caſu qñ in diuerſis ſcripturis,& diuerſis tpibus tunc dñt diuerſa, non ſolum p̃dictis reſpectib. de quib. ſ. immo ẽt alio reſpectu , quia duplex ſolennitas req̃rit̃.ut l. ſi quis per eum §. fi. ſ. eo. dicunt enim iterum adhiberi teſtes,ſed adhuc tunc põt dici unum alio reſpectu , qa facta ab eodem teſtatore. ut in prin. huius l. & qa ſi facta fuit in diuerſis ſcripturis,& in ſcriptis,licèt ſigna,ſeu ſigilla fuer.nt remota de pu.ſi tñ non de pr̃no.remanet firmũ adhuc pu.ut in ver.(nã ut Marcellus)non ſic ſi haberent p diuerſis oĩno, ut C. de teſt. l.ad teſtiũ.§.ſi ſigna.& ex p̃dictis remanet gl.q̃ eſt hic declarata.

LEX XXI.

1 *Subſtitutio pup poteſt fieri ad minus tempus, quam pup. ætatis.& ultra iſ ſed non habebit effectum.*
2 *Subſtitutio facta uno tempore ad aliud non porrigitur,ſed facta uno caſu bene porrigitur ad ſimilem caſum.*
3 *Conceſſum uno tempore in alio eſt prohibitum.*

1 L. Si ita quis. †Subſtitutio pup.pôt fieri ad minus tp̄s. q̄ pup. ætatis,& illud nō habebit effectū.
2 h.d.¶ † Et ſp allegaẽ,ꝙ ſubſtō facta vno tpe ad aliud non porrigitur,vt etiam no.ꝟ.eo.ti.l.ſi mater.§.fi. ſed facta uno caſu bene porrigitur ad ſimilem caſum, vt l.Gallus.§. & quid ſi tãtum,
3 cum ibi no.de lib.& poſth. † Item allegatur,ꝙ conceſſum uno tpe in alio eſt prohibitum,ad hoc ꝟ.de le.2.l.ſtatu.li.§. Sthicū. ¶ In tex.ibi[bono poſ.] ſupple,nec etiam adire de iure ciu.No. ergo,ꝙ licèt teſtõr non poſſit ſubſtituere ad maius tp̄s pup.ętatis vt l.in pu.ſ̃.eo.bene poteſt ad minus,& ſic non eſt eadem rō ꝯtrariorum.Item ſubſtituendo ad minus,quia non utitur licentia ſibi data a iure uſque ad annum 14. derogatur illi ſententiæ a iure datæ,quia ſubſtitutio non extenditur vltra tp̄s ab ipſo expreſſum,& hoc vult dicere gl. hic,dum dicit,& no. ꝙ ſpecialis prouiſio,&c.¶ In fi.gl.ibi(arg. contra de cond.ob cau.l.ſi extraneus)illa magis concor.quia caſus omiſſus non hr̃ ibi pro expſſo,ſed relinquitur diſpoſitioni iuris cõis,ita,& hic tp̄s omiſſum a teſtatore non hr̃ pro expreſſo.ad ll.autem ſeq. reſponde,ꝙ in illis fuit facta ſpecificatio ſpecierum gratia exemplificandi, nō reſtringēdi generalitatem,hic vero tempus fuit expreſſum gr̃a reſtringendi ſubſtitutionem ad illum duntaxat.

LEX XXII.

1 *Qui expugnat teſtamentum per contra tab.ſiue obtineat,ſiue ſuccumbat,tã quam indignus priuatur commodo ſubſtitutionis pup.*

1 SI quis. aliâs. Is qui. †Qui expugnat teſtm̃ p ꝯ. tab.ſiue obtineat, ſiue ſuccumbat, tanquam indignus priuatur commodo ſubſtitutionis pu.h.d.In gl.fi.ibi(reſpondeo,nec ibi expugnatur) iſta eſt bona,tamen dat meliorem,ꝙ ibi fuit ſubſtitutus alius, non ille,qui expugnauit,vñ quia ꝯta. intentata poſt aditam hæreditatem non inducit rem ad cãm inteſtati,nec facit hæredem deſinere eſſe hæredem nomine remanent firmæ tab.pup. pp nudum nomen,ut ſ̃.eo.l.ſi filius,qui patri.ſecus ſi fuiſſet intentata añ aditam hæreditatem, & pp hoc hæreditas non fuiſſet adita,qa reduceretur res ad cauſam inteſtati,ut no. in l. libetis.C. colla.in prin.ſic irritarentur tab.pup.

LEX XXIII.

1 *Spes ſubſtitutionis breuiloqua quod non tranſmittitur ad hæredes.*
2 *Subſtitutio etiam in perſona aliorum præfertur iuri accre. in perſona alterius.*
3 *Si teſtator aliquem ex hæredib.facit executorem, & ille repudiat hæreditatem,poterit eſſe executor,ſi appellauit ipſum nomine proprio.*

1 QVi plures. †Spes ſubſtitutionis breuiloquæ non tranſmittitur ad hæredes, & in dubio cenſetur facta p nomina appellatiua,ſolo ſũ illi,qui ſunt hæredes, vocanẽ ex ea pro hæditarijs portionib h.d cum l.ſeq.¶ In gl.quæ incipit(tñ)ibi (licet ſecus ſit in iure accreſc.Iſta gl.innuit, ꝙ iſte, qui deceſſerit,bñ tranſmittit ad ſuos hæredes ius accreſcendi p parte, quæ ipſum tangit de portione poſtea repudiata per alium cohæredem,ſed hoc non eſt uerum,qa tota illa portio ptinet ad ſupſtites,ut hic dr̃ in tex.illud aũt,ꝙ gl dicit,pcederet,ſi nō eſſet datˀ alius cohæres huic repudianti,q̃ ille,qui deceſſit:tunc enim,licet ſi ſuperuiueret,hr̃t portionem repudiatam tam a iure accr. q̃ a iure ſubſtõnis,qa ſunt ſimul coniunctæ,vt l.ſi qs hæres inſtitutus.de acq.hær & in l.teſtamento Cẽturio.eo.ti.cum ibi no. Si tamen decedat,anteq̃ portio repudietur,tranſmittit ad ſuos hæredes ius accreſcendi,non ſpeciem ſubſtõnis,ut no.ꝟ.de acq. hær.l. qui patri. Item ſi fuerunt plures dati cohæredes, tñ non fuerunt inuicem ſubſtituti:tunc enim quilibet eorũ decedens poſt aditam hæreditatem tranſmitteret ad ſuos hæredes ius accreſ. p rata de portione, quæ poſtea repudiabitur,ſed ſi fuerũt inuicem ſubſtituti,ille,qui deceſſit,nihil tranſmittit,nec ius acreſcendi, ut qa illi iuri derogatur per ſubſtitutionem, in qua ſupſtites ſunt potiores,nec ius ſubſtitutionis: quia illud nō trãſmittiẽ ad hæredes,& iſte caſus iſtius l.& l.ſed ſi plures.in prin.ſupra e.†Et ſic no.ꝙ ſubſtitutio ẽt in pſona aliorum pfert iuri accreſcendi in perſona alterius,ut hic patet,quod eſt ſubtile.¶ In gl. ibi,nec ergo repudians,ſed contra de l.ſi tu ex parte. vet. item ſi tu.de acq.hæredi. Solut.ibi cohæres fuit ſubſtitutus p nomen proprium,puta inſtituo Titium, & Seium, & ſi Titius non erit hæres,ſubſtituo ſibi Seium.tunc licèt Seius repudiet partem,in qua fuit inſtitutus Titio poſtea repudiante,admittitur ex ſubſtitutione vulgari ad partem ipſius Titii cum illa tñ habebit partem ſuam repudiatam, quæ illi accreuit,vt ibi,& ſ̃.ti.i.l. liber homo.§.fi.hic fuerunt inuicem ſubſtituti ſine expreſſione pro
priorum nominum,& ſic videntur ſubſtituti ſub nominib. appellatiuis,& tanquam cohæredes, vnde niſi adeant ex inſtitutione,nō admittunẽ ex ſubſtõne,vt hic in fin. & l.qui liberis,in
3 prin.ſ̃.eod.facit l.Lucius ꝟ.de fideic.lib. † Et iſtud facit ad q. ſi teſtator aliquem ex hæredib. facit executorem, & ille repudiat hæreditatem,an poſſit eſſe executor? & vr̃ dicendum, ꝙ ſi appellauit ipſum nomine proprio,poſſit, ſecus ſi ſub appellatiuo tanquam hæres,vt d.l.Lucius.¶ In gl.ſeq ibi, ſuam portionem amiſerit.ſiue per,repudiationem,vt in tex.præced.ſiue per mortem,& hoc vult dicere iſte ver. qñ. dum dicit in omnem cãm, ſm gl.per hoc apparet,ꝙ iſte tex. non facit pro illis,qui dicunt, ꝙ ſubſtitutio reciproca comprehendit etiam fideicommiſſariam ſubſtõnem,& mouentur per iſtum tex.dum dicit,in oẽm cãm exponunt,ſ.tam vulgarem, q̃ fideicom. ſed hoc eſt falſũ, quia non comprehendit,niſi directas, puta vulgares, & etiam pup.ſi facta eſt inter impuberes,vt ſ̃.e.l.iam hoc iure §.4. niſi cõferatur in tp̄s mortis,& fiat ſub forma compendioſa, puta qñcunque deceſſeritis ſine liberis,vos inuicem ſubſtituo,ut no.in l.Lucius.ꝟ.eo.in materia reciproca per Doct.

LEX XXIIII.

SI plures. Summatur in præcedenti l.quæ incipit,qui plures &c.¶ In gl.quę incipit(videbitur)ibi (& ſic remanent tres vnciæ vacantes), certe ſi diuidanẽ illæ tres repudiatæ in 11.partes de quibus dentur 8.ei, qui fuit inſtitutus in 8.& vna ei,qui fuit inſtitutus,in una,illæ tres, quæ ſupſunt accreſcunt eiſdem pro rata, & ſic tantum ualet una diuiſio,quantum altera in effectu.

LEX XXV.

1 *Primo loco ſubſtituti primo loco vocãtur,& poſtea ſubſtituti vltimo loco.*
2 *Licèt teſtator non apponat,niſi vnum verbum,ſi adiungit verbum, inuicem videtur facere duos gradus.ſ.inſtitutionis,& ſubſtitutionis,& ſi dicat,vos inuicem inſtituo, vel vos inuicem ſubſtituo, quia vtroque caſu videtur inſtituere, & ſubſtituere.*
3 *Subſtitutio quando fuit facta duobus ſub expreſſione nominis collectiui, puta, ſi vterque vel ambo deceſſerint in pupillari ætate. tunc licet primus decedat, non vocatur ſubſtitutus, ſed cum alter poſtea deceſſerit,& quid ſi fuit facta ſine expreſſione nominis collectiui.*
4 *Poſito, quod ſubſtitutio eſt facta vltimo morienti,tamen inſtituti non fuerunt inuicem ſubſtituti expreſſe, an cenſentur per hoc tacite ſubſtituti ad inuicem,& ſic an poſſint alienare partes ſuas.*

1 SI pater. †Primo loco ſubſtituti primo loco vocanẽ,& poſtea ſubſtituti ultimo loco.h.d.¶ In tex.ibi (inuicem ſubſtitueris)& ſi continet vul. & pup. ſubſtitutiones iſta reciproca. ¶ In text.ibi, (Titium) ſubaudi,& poſtea vnus ex fratrib mortuus eſt in pup. ætate, q̃ritur quis vocabitur ad hæreditatem eius,an Titius una cum fratrib.& videtur, ꝙ ſic, quia etiam Titius videdatur ſubſtitutus primo,licèt fuerit ſubſtitutus vltimo morienti,vt ꝟ.e.l.ſi Titius,ſed illud eſſet uerũ,ſi fratres non eſſent in medio,ſed quia ſunt illi præferuntur,quia primo loco fuerunt vocati,& hoc eſt.ꝙ ſequiẽ. ¶ In tex.ibi(huius inſtitutionis)expone.i.ſubſtitutionis,quorũ unus fuit ſubſtõnis reciprocæ,alter ſubſtitutionis ſimplicis factę vltimo morienti, ſi autem computares inſtõnem factam de impuberib.
2 non eſſent duo gradus,ſed tres,& hoc voluit gl.fi.¶ †In glo.vr̃, eos inſtituere,& ſubſtituere breuibus uerbis. ¶ No.iſtam glo. diligenter,ꝙ licèt teſtõr non apponat,niſi vnum verbum,ſi adiungit verbũ,inuicẽ, vr̃ facere duos gradus,ſ.inſtitutionis, & ſubſtitutionis,vt ſi dicat,vos inuicem inſtituo,vel ſi dicat, uos inuicem ſubſtituo.qa vr̃ vtroque caſu inſtituere,& ſubſtituere,
3 ꝙ no.¶ † In fi.gl ibi.C.eo.l.pe.illa l.non bñ pbat id, qđ dicit gl. quia loquiẽ, qñ ſubſtitutio facta fuit duobus ſub expreſſione noĩs collectiui,puta ſi vterque uel ambo deceſſerint in pu.ætate. tunc.n.licèt primus decedat,ſubſtitutus non vocatur,quia nō eſt adhuc verum,ꝙ vterq.deceſſerit, eum autẽ poſtea decedat alter vocabiẽ,& ſic cenſeẽ facta vltimo morienti,ſed qñ gl.loquitur,qñ fuit facta ſine expreſſione noĩs collectiui, ut ſi deceſſerint in pup.ætate vñ vr̃,ꝙ tunc ad hæreditatem primi morientis voceẽ ſubſtitutus,qa illa pluralitas vr̃ reſoluenda in ſingularitates,ut l.ſalla.§.fina.de ꝯd. & dem.ut pinde ſit,ac ſi cuilibet fuiſſet iſte ſubſtitutus ſingulariter, quo caſu clarũ eſſet, ꝙ admitteretẽ,ut l.pe.ſ̃.de inu.te.licèt illa loquaẽ in vulgari, ſed idẽ in pu.& p hoc vr̃ tex.in l.Lucius.§.Caio.ꝟ.ad Tre.ſed illa loquiẽ in fideicõmiſſaria facta duob.ſine expſſione noĩs collectiui.gl. vero loquiẽ in pup.quo caſu iō non uocaẽ ſubſtitutus,quia ſupereſt frater,qui ex pſumpta voluntate defuncti pferẽ ſubſtituto:quia credendum eſt teſtõrem ipſum magis prædilexiſſe, & ſic eſt perinde,ac ſi fuiſſet appoſitum nomen collectiuum,hoc

vult

vult iſta glo.ſing.Bar.in illo §.Caio.& l.hr̃des me.§.cũ ita. eo. ti.& l.gdã teſtõ.j.eo.tenet,ꝙ idẽ tenet in fideicõ.facta duob. vel plurib filijs ẽt ſine expreſſione nõis collectiui, vt non admittat ſubſtitutus,quouſq.ſupereſt aliqs ex filijs,ꝙ ex ꝑſumpta volũtate ſubſtitutũ excludit,& nõ allegant hãc gl. Bar. vero in l.pe.ſ̃.allegata tenet hoc in pu.ꝑ hãc gl. ſed nõ in fidec. per illũ §.Caio,q loquit indiſtinctè,& iſta magis placet,nã in pu.tracta tur de hr̃ditate pu.vñ cẽſet i dubio voluiſſe reſeruare inter eos ius legitimę ſucceſſionis,vt in l.pe.ſed in fideic. tractatur de hæ
4 reditate defuncti,in qua ceſſat ratio prædicta.¶ †Vĩnmò pone, ꝙ ſubſtõ eſt facta vltimo morienti,tamen inſtituti non fuerũt inuicem ſubſtituti expreſsè,quærit an cẽſeant per hoc tacitè ſubſtituti adinuicem.?hoc eſt magnæ importãtiæ: qa ſi hoc eſt, nullus eorum põt alienare parte ſuas, ſi fuit ſubſtitutio fideic. qa ſubiacent bona reſtitutioni ex illa tacita ſubſtitutione.An. determinat hic,ꝙ non cenſent tacitè ſubſtituti per l.vel ſingularis.j.eo. vbi colligit.Sed in contrarium facit tex.in l.Titio Se io,§.Seia.de leg.2.So.diſtingue,aut dixi ſic,Titiũ, & Seiũ hr̃des inſtituo, & vltimo morienti ſubſtituo Caium in oibus bonis meis.& tunc videor illos inſtitutos inuicem ſubſtituiſſe,qa apparet ꝙ voluit ad ſubſtitutum omnia peruenire, & ſic portionẽ primi morientis ad ſuperſtitem, deinde vtranq. ad ſubſtitutũ vltimo morienti,& hoc ꝑ l.qdam teſtamento.j.eod.& ita probat in d.§.Seia.& tũc neuter poterit alienare, niſi quatenus ſibi debet pro legitima,vel Trebellianica. Aut ſimpliciter ſubſti
a tui vltimo morienti,& tunc videor ſubſtituiſſe [a]dũtaxat in portione illius,& ſic nõ videor eos inuicem ſubſtituiſſe, & ſic loqtur,& debet intelligi dictum Ang. vnde alienatio facta per primum morientem valebit,qa illa bona nõ ſubiacent reſtiõni ex expreſſa ſubſtitutione, quia illa non eſt facta ſibi, ſed vltimo morienti,nec ex tacita,quia non cenſentur inuicem ſubſtituti.

ADDITIO.

a Duntaxat.Adde ꝙ hoc dictum Pau.de Ca.hic refert,& ſequitur d.Alex.de Imo. in conſi.11.col.3.uer.probatur etiam,quo ad caſum.in 2 vol. Fran. Cur.

LEX XXVI.

1 *Si poſthumus naſcitur eo caſu,quo reperiatur præteritus,teſtamentum rumpit,ſecus ſi reperiat ſe inſtitutum,licèt in ſecundo gradu, dum tamen ſubſtitutio ſit purificata.*

2 *Teſtamentum poteſt incipere a tadita vulgari, etiam ſi per aditionem alterius non eſſet confirmata.*

1 SI pater filium. †Si poſthumus naſcitur eo caſu, quo reperiatur præteritus,teſtm̃ rumpit,ſecus ſi reperiat ſe inſtitutum, licèt in ſecũdo gradu,dum tñ ſubſtitutio ſit purificata.h.d.in effectu,& eſt aliquantulũ difficilis in tex.& gl.in poſitione caſus, ſed ponendus eſt in ſubſtõne vulgari hoc mõ, ſcilicet quod inſtitui filium impuberem, uel etiã puberem, (non curo) inſolidum,poſthumum autem non inſtitui, ſed ipſum ſubſtitui vulgariter illi inſtituto ſub duplici cõdõne,ſcilicet ſi ille inſtitutus me uiuo deceſſerit, & ſi poſthumus poſt mortẽ eius naſcatur: poſtea poſthumus me uiuo, qd erit de iſto teſtõ? Reſpondetur, quod ſi natus eſt viuente filio inſtituto,teſtm̃ rumpitur,quia reperit ſe præteritum,non em̃ fuit inſtitutus in primo gradu, & in ſecundo fuit ſubſtitutus ſub duplici conditione, quarum una deficit,& ſic deficit ſubſtitutio. poſt quam ergo nec eſt inſtitutus, nec ſubſtitutus,ſequitur,quòd eſt præteritus,ergo teſtm̃ rumpitur: ſi verò filius inſtitutus me viuo mortuus eſt, & poſt eius mortem natus eſt poſthumus,tunc ambæ conditiones ſubſtitutionis extiterũt, licèt ergo non fuerit inſtitutus in primo gradu, ex quo tamen cũ naſcit,reperit ſe inſtitutũ,in ſecundo non põt dici præteritus,ideo teſtm̃ non rumpitur, ſed ipſe ex ſubſtitutione vulgari hęres efficitur mihi.Saluando hoc dictum, uidebitur, ꝙ iſta ſubſtitutio non prodeſſet, quia facta ſub conditionibus, quæ non erant in eius pũte,ſed certè iſtud non ob. poſtquam tpe, quo naſcitur,ambæ ſunt impletæ,ut ſuprà de lib. & poſthum. l.cum poſthumis.iſte eſt uerus caſus huius l.difficilis, quẽ glo. cenſuerũt.Iac.aũt de Ar. dicit, quòd iſte poſthumus fuit ſubſtitutus pu. Et retentis eiſdẽ terminis dicit, ꝙ in vltimo caſu admittitur ex tacita vulgari cõprehenſa in expreſſa pu.& ſi dicaẽ hoc non poteſt procedere,poſtquam ponitur, ꝙ filius pu.deceſſerit uiuente teſtatore,quia ſicut expirat pu.& ita tacita vulgaris, ſm̃ Dyn. qui hoc tenet per l.ꝙ ſi filius. de cap.de quo ẽt per Bart.in l. lex Cornelia. infra eodem.in fi. dicit ipſe, ꝙ iſtud eſt uerum, quando eſſet ſubſtitutus extraneus, ſecus quando
2 filius teſtatoris,ut in hac l.quod no. † Et ſecundum iſtam lect. eſſet hic caſus,quod teſtamentum poteſt incipere a tacita vulgari,etiam ſi per aditionem alterius non eſſet confirmata,cuius ꝯtrarium quamplures voluerunt per l.apud Iul.§ idem Iul.ad Treb.quos Bar.reprehẽdit j.eo.l.lex Cornelia. & eſſet hic caſus,eo quia nullus hic admittetur ex paterno,cum ille filius inſolidum inſtitutus deceſſerit uiuente teſtatore.

LEX XXVII.

1 *Subſtitutus vulgariter vni,cenſetur,etiam alteri ſubſtitutus, cui ille ſubſtitutus erat.*

2 *Si facti ſunt plures gradus ſubſtitutionum ſucceſſiuè,ille, qui eſt ſubſtitutus ultimo cenſetur et am ſubſtitutus primo, ut alijs de medio ſubductis, antequam uacet portio primi,ſi poſtea uacat admittatur.*

1 SI Titius. †Subſtitutus vulgariter vni cenſetur etiam alteri ſubſtitutus,cui ille ſubſtitutus erat.h.d.& eſt no.caſus,& concord.l.cohæredi. in prin.j.eo. & loquitur in ſubſtitutione vulgari.Quid in pu.dic,vt no.j.eo.l.q habebat.item quid in fideicommiſſaria? dic,vt no.Bar.j.de acquir.hær.l.quandiu.in fin.¶ In tex.ibi (cohæredi ſuo) puta Seio. In tex.ibi (deinde ei) ſcilicet Titio,& iſtud faciebat dubium,nã pro hoc videbatur, quod ambobus repudiantib. iſte Sempronius non haberet,niſi portionem Titij cui ſubſtitutus erat, ſed certè immo habebit portionem vtriuſque,ſed quærit,quo iure habet portionem Seij?dicit Dyn.ꝙ iure accreſcendi,nã portionem Titij hẽt iure ſubſtitutionis,ſed portionem Seij non habet:qa ſibi nõ erat ſubſtitutus,ſed quia accreſcit portioni Titij, ſi habet illam,neceſſario etiam habebit alteram, & iſtam opi. vꝫ hic ſequi Bar in l cohære in prin.j.eo.ſentit immo ꝙ habeat portionem Seij,ẽt iure ſubſtõnis,quaſi cenſeat etiam illi ſubſtitutus,poſtquam fuit ſubſtitutus Titio,qui erat ſubſtitutus illi, & iſtud eſt magni effectus,ponamus enim,ꝙ Titius adiuit partẽ ſuã,Seius verò repudiauit,ſi vera eſt opi.Dy.non poterit Sempronius habere portionem Seij,quia non iure ſubſtõnis, cum non ſit ſibi ſubſtitutus,item nec iure accre.quia illud ſequitur portionem,vt l.ſi totam.j.de acq.hæred. unde cum non hẽat portionem Titij,cui accreſcit, nec etiam portionem Seij accreſcentem habere poterit,ſed accreſcit Titio etiam inuito,vt l.q ex duabus.§.fin de acq.hær.Sed ſi vera eſt alia op.poterit habere iure ſubſtõnis,quod præfert iuri accreſ.vt l.2.§.ſi duo.de bo. poſſ.ſecundum tab. ẽt inuito Titio,ſi ipſe Titius nollet eam habere ex ſubſtõne,ſed ex iure accreſ.alias ipſe Titius præferret, quia primo loco fuit ſubſtitutus,vt ſ̃.eo.l. ſi pater impuberis.
2 & puto hanc ſecundam opinio.veriorem per iſtum textũ. † ex quibus collige concluſiuè,ꝙ ſi facti ſunt plures gradus ſubſtitutionum ſucceſſiuè,ille qui eſt ſubſtitutus ultimo, cenſet ẽt ſubſtitutus primo,vt alijs de medio ſubductis antequam vacet portio primi ſi poſtea vacat, admittatur ad eam,ac ſi fuiſſet illi nominatim ſubſtitutus, quod perpetuo tene menti. adde l.qdã in teſtamento.j.eo.Si autem Seius adiuiſſet hic pro parte ſua, & Titius repudiaſſet,illam ſolam haberet Sempronius ex ſubſtitutione,hic aũt debet intelligi,quando vterque repudiauit, ſecundum gl.vel vterq, mortuus eſt ante aditam hæreditatem.

LEX XXVIII.

1 *Lege Cornelia nedum teſtamentum patris,ſed pu.ſubſtitutio reconualeſcit, & quomodo.*

2 *Filius per captiuitatem patris efficitur ſui iuris,& poſtea pater reuertatur fictione poſtliminij,recuperabit patriam poteſtatem,& fingetur nunquam eam exiuiſſe.*

3 *Pupillaris ſubſtitutio eſt teſtamentum filij, & hodie poteſt filius habere hæredem ab inteſtato.*

5 LEx Cornelia. †Per legem Corneliam reconualeſcit non ſolum teſtamentum patris ſed etiam pu.ſubſtitutio,ſiue ſolus pater fuerit captus,& mortuus apud hoſtes uiuente filio,ſiue ſolus filius poſt mortem patris.ſecus ſi eo viuente,ſi vero vterque,tunc licèt pater prius fuerit captus, quaſi filius eſſet mortuus apud hoſtes, non reconualeſcit, pu. ſubſtitutio, licèt reconualeſcat teſtm̃ paternum:ſed ſi reuerſus eſt filius ab hoſtibus patre ibi defuncto, bene recõualeſcit per fictionem poſtliminij.h. d. iſta lex cum l.ſeq.Circa cuius materiam vide gl. plenè diſtinguentem j.de cap.l.pater.ubi etiam ponuntur rationes dubitandi circa caſus huius l.& primo loquitur, quando ſolus pater fuit captus, vſque ibi (ſed ſi pater.) Secundo quando ſolus filius, vſque ad l.(ſi pater.) Tertio, quando vterque, prius tamen
2 pater,poſtea filius. †Ratio dubitandi in primo caſu erat:quia ꝑ captiuitatem patris filius fuit effectus ſui iuris, & quãdo filius viuẽte patre ſui iuris efficitur,ſubſtitutio pupillaris euaneſcit, vt j.e.l.cohæredi.§.cum filio. & no.in l.2.in princ.ſ̃.eo.poſt j ergo euanuit, non propter capitis diminutionem filij, ſed alia ratione,nun videbatur,ꝙ ad ipſam extenderet fictio l.Co.

quæ

quæ fuit inuenta ad confirmandũ teſtm̃ eorũ, q̃ per captiuitatẽ capite minuunt̃, & pp hanc rõnem, qdam dixerunt eã non reconualeſcere, vt hr in d.l. pater. ĵ. de cap. ſed ꝯriũ verũ eſt, vt hic, & ibi, nam vr̃ non fuiſſe effectus ad plenũ ſui iuris, cũ ſperaret redire pr̃, & ſic fictione poſtliminii recuperaturũ patriã poteſtatem. ¶ In hoc ergo primo caſu, ſicut per capitis diminutionem p̃ris, factũ fuit irritũ teſtm̃ paternũ, & pupillare in cõſequentiam, ita illo moriente penes hoſtes, ſicut reconualeſcit paternũ, ita & pupillare. ¶ In ſecundo aũt caſu, qñ ſolus fuit captus. Rõ dubitandi erat: quia lex Corn. loquitur de teſtõ facto ab ipſo capto, ſed iſta pupillaris ſubſtõ non fuit facta ab ipſo capto, ſed a p̃re non capto, pp hoc gl dicit, ꝙ non habent locum verba l. Corn. in hoc caſu, ſed fit extenſio ꝑ p̃torem illius l. ad hunc caſum, & hoc voluit tex. in l. j. ff. ꝟ. ſi mortuo. & ſic erit neceſſaria bon. poſſ. ipſi ſubſtituto, non aũt poterit adire de iure ciuili, quia illo iure non valet, nec reconualuit, & hoc vult glo. q̃ incipit, non ex verbis. Hoc tñ verum, qñ captus fuit filius p̃re mortuo, ſi ẽt eo viuente, tunc ẽt ſi poſtea deceſſerit penès hoſtes p̃re mortuo, non reconualeſcit pupillaris: quia fingitur mortuus ꝑambula hora captiuitatis, tunc aũt viuebat pr̃, ſed qñ pupillus moritur verè viuo p̃re, pupillaris ſubſtitutio euaneſcit, quia non haberet hr̃dem ex teſtõ filiusfam. nec olim, nec hodie, cum nulla bona haberet olim, & hodie, & poſito, ꝙ
3 habeat, non põt teſtari. †pupillaris ᵃ aũt ſubſtõ eſt teſtm̃ filii, et
a go, &c. quinimmo nec ab inteſta. poterat iſto iure habere hæredẽ, & hoc eſt, quod dr̃ in ver. quare ẽt hodie bene poteſt hr̃e ab inteſt. & ſic ille ver. corrigitur ꝑ Auth. de hęred. ab inteſt. Circa tertium caſum in l. ſi pr̃. quæ ſit rõ, & ſi capitur vterq. primo pr̃, poſtea filius, deinde morit̃ pr̃, poſtea filius, certũ eſt, ꝙ recõualeſcit teſtm̃ ꝑ l. Corn. ſed quare non pupillaris ſubſtõ, nam ſi pr̃ fuit primo captus, iſte filius eſt mortuus poſt mortẽ p̃ris verã, & fingitur mortuus poſt mortẽ p̃ris fictam, ergo vr̃ reconualeſcere ꝑ verſ. ſed pr̃ in ciuitate, gl. fin. iſtius l. ſi pr̃. reddit rõnem, qa iſte filius nullo tpe potuit effici heres p̃ris, cũ eſſet apud hoſtes, & ſic non eſt aliquis, ꝑ cuius additionem iſtę pupillares cõfirmentur, ſi ergo haberet cohæredem, qui adiret, ſecus eſſet, & hoc tenet hic Bar. Vltimo hic ſunt tres gl. q̃ tenent, ꝙ licẽt expiret ſubſtõ pupillaris expreſſa, qñ pupillus morit̃ viuẽte p̃re, nõ tñ expirat tacita vulgaris ĩ ipſa cõprehẽſa, vna, q̃ ĩcipit ꝟ id hoc ꝟ in fi. alia, q̃ incipit ꝟ ad agnatum ꝟ alia eſt in l. ſeq. in fi. q̃ incipit ꝟ ex pupillari. ꝟ Dyn. tenuit ꝯrium, primo per rõnem, quia illa tacita pupillaris requirit ꝯfirmationẽ per aditionẽ ex teſtõ paterno, ſicut ipſa pupillaris, & dicit eſſe caſum in l. apud Iul. §. idem Iu. ad Trebel. q̃ rõnem Bar. impugnat: quia immo non requirit, & ad hoc alleg. tex. in fi. in tacita vul. q̃ comprehendit̃ in fideic. fauore militis, ĵ. de teſt. mil. l. neq. n. §. fi. Scđo mouet̃ Dyn. ꝑ l. ꝙ ſi filius. ĵ. de cap. ibi dũ dicit ꝟ nihil eſt, ꝙ de tab. pupillaribus qri poſſit &c. ꝟ & ſic vr̃, ꝙ in totum annihilet̃ quantum ad expreſſum, & quãtũ ad tacitũ: qa ſi nõ valet, expreſſum, nec tacitũ, vt l. 3. §. q hẽt hauſtũ. de ſeru. vr. prædi. Bar. hanc opin. tenet, cum diſtinctione tñ, quam hic vide per eum. cætera dic, ut habentur in d. l. pater, &c.

ADDITIO.

a Pupillaris autem ſubſtitutiõ. Adde Bar. in l. 2. ff. de vul. & pup.

LEX XXX.

1 Ex præſumpta voluntate defuncti coniunctus præfertur interdum ſubſtituto & ſubſtitutio vulgaris cuius condõ non extitit, ius accreſ. nõ impedit.

2 Subſtitutio vulgaris facta plurib. ſemper cenſetur facta, ſi in perſonis omnium vacabit hæreditas, niſi præceſſit alia ſubſtitutio facta cuilibet.

3 Si teſtator fecit ſubſtitutionem fideicommiſſariam duobus ſine expreſſione nominis collectiui puta ſi deceſſerint ſine liberis, & ſubſtituit in tota hæreditate, vel in omnibus bonis, præſumitur uoluiſſe, quòd ſubſtitutus non nocetur, niſi ambo deceſſerint ſine liberis.

1 QVidam teſtamento. †Ex præſumpta voluntate defuncti coniunctus præfertur interdum ſubſtituto, & ſubſtõ vulgaris cuius ꝯdõ non extitit, ius accreſc. non impedit. h. d. ſm̃ Bal. & eſt caſus ſing. ¶ In tex. ibi ꝟ Proculum ex parte quarta ꝟ idest in trib. vnciis. ¶ In texe. ibi (& Quietum ex parte dimidia, & quarta) idest in nouem vnciis, & iſte fuit primus gradus in ſtõnis. ¶ In tex. ibi (deinde Quieto) ſupple inſtituto in 9 vnciis. ¶ In tex. ibi (Proculo) .ſ. inſtituto in trib. unciis, & iſte eſt ſecundus gradus, & notãdũ, ꝙ cuilibet iſtorum inſtitutorum fuit datus ſubſtitutus vulg. de per ſe, & hoc eſt importantiæ, pp id, qđ ſtatim dicam. ¶ In tex. ibi (ſi neq. Florus, neq; Soſia hæres eſſent) ꝟ iſte eſt tertius gradus, in quo ſubſtituti non fuerũt dati cuilibet, & de ꝑ ſe, puta Floro vnus, & Soſiæ alteri, ĩmo fuit factus iſte tertius gradus ſimpliciter, ſi neuter iſtorum eſſet hr̃s, & in hoc ſtat dubitatio, quia iſta ꝯdõ extitit: nã Soſia ſubſtituta Proculus non fuit hæres, quia mortua eſt una cum Proculo viuente teſtatore, nec ẽt Florus, quia fuit excluſus ꝑ aditionẽ Quietĩ, q erat ſubſtitutus, vñ videbat̃, ꝙ iſte quadrãs vacans per mortẽ Proculi, & Soſiæ pertineret ab ſubſtitutos in tertio gradu, qui erant quamplures, poſtquã ꝯdõ illius ſubſtitutionis euenerat, ſed ꝯnum eſt ex ꝑſumpta mẽte defuncti, quia videret̃ voluiſſe, ꝙ ita demũ venirent iſti ſubſtituti in tertio gradu, ſi hr̃ditas in totũ uacaſſet ex primo gradu, & ſic licẽt expſſerit iſtam ꝯdõnem, ſi neq. Florus, neq. Soſia &c. tñ ẽt ſubintelligit̃ neq. Proculus, nec Quietus primo loco inſtituti, ſed iſta ꝯdõ nõ extitit, qa licẽt Proculus nõ fuerit, fuit tñ Quietus, q adiuit. ꝙ aũt talis fuerit mẽs teſtõris, patet ex eo, ꝙ inter ſubſtitutos in tertio gradu diſtribuit totã hæreditatẽ, quia ſubſtituit Coloniã in nouẽ vnciis, & quãplures alios in trib. vnciis, & ſic ſi iſti ſubſtituti admitterent̃, teſtõr videret̃ feciſſe de ſua hæreditate plures vncias, q̃ xii. quia ſubſtituti deberent hr̃e xii. & Quietus qui adiuit, habet nouẽ, & ſic eſſent 21. hoc aũt nõ ꝑſumit̃ teſtõr uoluiſſe, quia noluit tranſire ad bipondiũ, ſequitur ergo, ꝙ excluſus ſubſtitutus ĩ tertio gradu uenit ſolꝰ Quietus ꝑ ius accr. ſubſtõ ergo facta Proculo de Soſia, poſtquã non vendicabit ſibi locũ, quia Soſia mortua eſt uiuente teſtõre, nõ impediuit portionẽ illã accreſcere cohæredi, vt etiam probat̃ in l. 2. §. ſi duo. de ſecun. tab. & ad hoc allegatur iſta l. ꝙ ſubſtitutio vulgaris inutilis a principio, vel ex poſt facto nõ tollit ius accreſcẽdi. Hoc uerũ, niſi facta ſit inutilis ꝑ ꝑteritionẽ poſthumi, ut eſt caſus in l. pe. de iniu. teſt. Si aũt iſta Soſia viueret, ad-
2 mitteret ad iſtum quadrantẽ excluſo Quieto cohr̃de. ¶ †Sed opp. ſubſtõ vulgaris facta plurib. ſp cenſet̃ facta, ſi in pſonis omnium vacabit hr̃ditas, qa cũ inter eos ſit ius accreſc. cenſet̃ teſtator uoluiſſe illud reſeruare, & ſolũ in defectũ illius ſubſtituere, ut l. quãuis. C. eo. ſm cõem intellectũ §. poſito. ꝙ non diſtribuiſſet inter iſtos ultimos ſubſtitutos totã hr̃ditatẽ, ſed ſimpliciter ſubſtituiſſet, vr̃ hr̃e locũ, qđ hic dr̃, & tñ iſte tex. fundat ſe in hac rõne, ꝙ diſtribuit inter eos totã hæreditatẽ, & ſic innuit eſſe ꝯriũ, ſi non diſtribuiſſet. Sol. hoc iõ, qa hic ꝑceſſerat alia ſubſtõ facta cuilibet de inſtitutis de per ſe, de cuius natura non eſt, ꝙ debeat vacare in perſonis omnium inſtitutorum, immo ſi uacat in perſonis, ſtatim ſubſtitutus eius admittit̃, ut colligit̃ ex illa l. pe. Sed ſi iſta ſubſtõ hic non præceſſiſſet, fateor ꝯrium, ꝙ iſti ſubſtituti nõ admitterent̃ ad portionem vacantẽ, etiam ſi inter eos tota hæreditas non eſſet diſtributa, ita intelligo hanc legem difficilem, nec iſta tanguntur per Doc. & ſunt
3 neceſſaria. ¶ †Vltimo Bar. per hanc l. determinat ſingulariter, ſi teſtator fecit ſubſtõnem fideicommiſſariam duobus ſine expreſſione nominis collectiui, puta ſi deceſſerit ſine liberis, licẽt tex. dicat in l. Lucius. in §. Caio. ad Treb. ꝙ uno decedente ſine liberis, ſtatim vocatur ſubſtitutus: ſi tñ teſtator ſubſtituit in tota hæreditate, uel in omnibus bonis, præſumitur uoluiſſe, ꝙ ſubſtitutus non uocetur, niſi ambo deceſſerint ſine liberis per
a hanc l. quod eſt ſingulare ſecundũ Bal. quæ determinatio ᵃ videtur contra tex. in l. hæredes mei. §. cum ita ad Treb. quia ſibi dixit omnem hæreditatem &c. & tamen locum habet ſubſtitutio, ſi extat conditio in perſona ultimi morientis, licẽt nõ extiterit in perſona primi, & Bar. vult, ꝙ debeat exiſtere in perſonã utriuſque. Nec ob. iſta lex, quia loquitur in ſubſtitutione vulgari, quæ concipitur ante aditam hęreditatem, & ideo cũ tunc habeat locum ius accreſc. teſtator cenſetur uoluiſſe illud reſeruare, non ſic in fideicommiſſaria, quæ concipitur poſt aditam hæreditatem. tene menti, quia iſta ſunt ſubtilia, & quotidiana.

ADDITIO.

a Determinatio. Adde, quòd etiam contra Bar. allegando Pau. de Caſt. hæc tenet etiam Alex. de Imo. in conſ. 91. col. 5. in fi. in 1. uol. & ibi dicit contra Bar. eſſe magis communem opin. Fran. Cur.

LEX XXXI.

1 Subſtitutus impuberi ſub conditione, ſi ipſe erit, uel non erit hæres, quando admittatur.

2 Sententia lata ſuper querela reſcindit teſtamentum ipſo iure, & facit, ut ille, qui eſt effectus hæres, deſinat eſſe hæres ipſo iure, non ſic in lata ſuper contrat. poſt aditam hæreditatem.

3 Dictio, tunc, quid ſignificet.

1 IN ſubſtitutione. †Subſtitutus impuberi ſub ꝯdõne, ſi ipſe hr̃s erit, admittit̃ ex ſubſtõne, ſi ſemel fuit hr̃s, licẽt eſſe deſierit: ſed ſubſtitutus ſub ꝯdõne, ſi alius nõ erit hr̃s, ita demũ admittit̃, ſi tpe quo morit̃ pupillꝰ, aliꝰ nõ ſit hr̃s. h. d. Et ſic ponit duos caſus, ĩ primo fuit appoſita ꝯdõ affirmatiua, ſi erit hr̃s, q̃ colligit̃ ex illis uerbis, quiſquis mihi hr̃s erit. ut ſ. eo. l. qui liberis. in prin. in ſecđo fuit appoſita ꝯdõ negatiua,

tina, l. ſi talis, non erit hæres teſtõri, & tũc requirit, ꝙ talis qualitas adſit tpe, quo deferẽ hr̃ditas pupilli, vñ ſi tũc ille tertius reperiẽ eſſe hr̃s, licẽt prius fuerit, & deſierit eſſe, ſufficit, vt ſubſtitutus admittatẽ. ¶ In primo caſu, ibi (cum filius moriat) & videbatẽ iſta pars vera, ꝙ requireretẽ, vt eſſet hr̃s tpe, quo moriẽ fili*, q̃a qualitas iũcta verbo dẽt adeſſe ſm tp̃s verbi, vt l. in delictis. §. ſi extraneus. ſ. de nox. & ſ. de teſt. mil. l. Titius. ſed hic requirebatẽ iſta qualitas ad hoc, vt ſubſtitutus admittatẽ, ꝙ eſſet hr̃s, ergo dẽt adeſſe tpe, quo deferẽ hr̃ditas pupilli, q̃a fuit ſubſtitutus ſub illa qualitate, & ſub ꝯdõne, ſi pupillus deceſſerit in pup. ęta. So. ꝯtriũ ꝓcedit in qualitate, q̃ eſt neceſſaria ad actũ, & ita loquitur ꝯtriũ, ſi bñ inſpiciẽ. ſed iſta qualitas hic nõ erat neceſſaria ad pupillarem ſubſtõnẽ: q̃a potuiſſet eũ ſubſtituere, ẽt ſine illa ꝯdõne, ſi hr̃s erit. ergo mera volũtate appoſita, & iõ ſufficit, ꝙ ſemel auferẽ, licẽt eſſe deſierit, vt eſt caſus hic notabilis, per quem limitatur illud vulgare dictum. ¶ Item op. quia qualitas debet adeſſe tpe teſtamenti, ad hoc, vt ſi poſtea deſinat, non noceat, vt l. ſi cognatus. ſ. de reb. du. & l. Mela. in princ. de ali. & cib. le. vel ſtatim tpe mortis, vt l. 2. de au. & ar. le. ſed hic neutro tpe aderat, q̃a nec tpe teſti cũ viueret teſtator, nec ẽt tpe mortis, ſed ad fuit poſt. Sol. ꝯtriũ procedit, qñ qualitas reſpicit actum legãti, vel reſpicit effectũ legati, quod ſumit effectũ in morte teſtatoris, & qñ fuit appoſita qualitas purẽ, verũ neutrum iſtorũ reſpiciebat, & fuit appoſita ſub ꝯdõne, & iſta colligunẽ ex his, q̃ notabiliter ponit Bar. in l. ex facto. in prin. ſ. co. vbi ẽt allegat hãc l. ꝓ notabili, & ibi oĩno vide ad declarationẽ huius articu-
2 li, qñ debeat adeſſe qualitas a teſtõre requiſita. ¶ † In tex. ibi, ex cã de inofficioſo. iſte tex. ſemp allegatẽ, ꝙ ſnĩa lata ſuper q̃rela reſcindit teſtm̃ ipſo iure, & facit, vt ille, qui effectus eſt hr̃s, deſinat ipſo iure eſſe hr̃s, nõ ſic lata ſuper ꝯtabulas poſt aditam hæreditatem, vt in l. & ſi ꝯ. ſ. co. quia querela eſt de iur. ciu. & ius ciuile bene poteſt facere quem deſinere eſſe hæredem ipſo iure, vt pater in teſtamento militis, vt l. certi iuris. C. de mil. teſt. ſed ius p̃torũ, ſicut non dat iura directa, ita nec auferre poteſt, ſed in effectum tm̃, vt Inſt. de bon poſſ. §. quos autem. ¶ In tex. ibi (pro parte mota eſt) q̃a filius exhr̃datus egit ꝯ vnũ ex extraneis inſtitutis quod facere potuit, vt l. mater. de inoffic. teſtamen. & ſic no. ꝙ ex poſtfacto põt quis decedere pro parte teſtatus, & ꝓ parte inteſtatus, vt ſ. de inoffi. teſt. l. certa. licẽt a princ. nõ, vt l. ius noſtrũ. de reg. iur. ¶ In ſecundo caſu ibi (neq. mihi Caius filius hr̃s erit) iſta verba faciebant dubium, nam videbatẽ, ꝙ requireẽt, vt nunq̃ Caius fuerit hr̃s, ſi ergo ſemel fuit, licẽt eſſe deſierit, videbitẽ defecta ꝯdõ, ſed non eſt verũ, q̃a debet exponi: neque mihi Caius hr̃s erit, ſ. tpe mortis pupilli. ſed vnde prouenit
3 hæc interpretatio? glo. pen. † & etiam Doc. dicunt, ꝙ ex natura dictionis, tũc q̃ ſtatim ſequitẽ. Nã ſignificat extremitatem tp̃is: Bal. dicit, ꝙ hoc procederet, ſi punctuatio fieret poſt dictionem,
a tunc. ᵃ & ſic illa dictio determinaret verbum præcedens, hæres erit. hoc modo, nec mihi Caius filius hæres erit tunc. ſed certẽ poteſt fieri punctuatio ante dictionem, tunc. & ſi ita fiat, nihil facit ad propoſitũ illa dictio, vnde ipſe dicit, ꝙ in hoc caſu iſta interpretatio eſt vtilior ſubſtituto, & facit eum admitti, ſicut in caſu præcedenti illa interpretatio eſt ſibi vtilior, vt iſta ſit ꝯcluſio, quòd ſi ſibi eſt vtile, quòd attendatur, an ſemel fuerit hæres, hoc attenditur. Si autem eſt ſibi vtile, quòd non attendatur, ꝙ ſemel fuerit hæres, ſed ſufficiat, quòd tunc non ſit, hoc attenditur fauore teſtamenti, & inſtitutionis, & hoc eſt ſubtili
b us, ᵇ & pulchrius, quàm id, quod dicit gl. & alij. Doct.

ADDITIONES.

a Dictionem, tunc. Adde l. uxori. ff. de vſufr. leg. l. 3. ad fi. C. de procu. & in c. ſi eo tempore. de reſcr. lib. 6. & in gl. in cle. 3. de iu. pa.

b Subtilius. Adde quòd hunc eundem intel. ad iſtum tex. refert, & ſequitur Alex. de Imo. in conſi. 44. col. fi. in 3. vol. Ci.

LEX XXXII.

1 *Hæredes plures coniunctim ſubſtituti cum diſiunctis quando habeantur loco vnius.*

2 *Verbũ, quiſquis. quod eſt diſtributiuum, facit cõiunctos haberi pro diſiũctis.*

1 QVI cum plures. † Plures hęredes coniunctim ſubſtituti cum diſiũctis non hñt loco vnius, ſi dictum fuit, ꝙ venirent pro hæreditarijs portionib*, & ipſi diſpariter erant inſtituti immo diſiuncti habebunt uiriles attento numero hæredum, ipſi verò hæredes habebunt reſiduum diuidendum inter eos pro hæreditarijs portionibus. h. d. iſta ſingularis lex, & credo, quòd non reperitur alibi, & limitat plures ll. in ti. de hære. inſti. & l. ſi pr̃. ſupra eo. in quibus habetur, ꝙ plures hæredes cõiunctim ſubſtituti cum diſiuncto loco vnius hñt, nã hoc eſt verum, niſi duobus concurrentibus, q̃ dixi in ſummario, q̃a tunc nõ cenſent coniuncti, ſed diſiuncti, quia ſi fuerunt inſtituti diſpariter neceſſario ſequit, quòd fuerunt ſingulariter vel ſpecialiter nominati in inſtitutione, ſi ergo poſtea fuit dictũ in ſubſtitutione, quòd veniant pro hæreditarijs portionibus cenſentur per hoc ſingulariter nominati, ſicut fuerunt nominati in inſtitutione, & hæc eſt rõ huius l. ſicut & alibi, ſi dicetur ęquis portionibus, facit, vt coniuncti habeant ꝓ diſiunctis. ſ. titi. 3. l. ſi ita quis hæres. & l. interdum. in prin. ita & hic verba iſta, ꝙ veniant pro hæreditarijs portionibus, ſecus ſi iſta verba non fuiſſent à teſtatore dicta, tunc enim licẽt tacitẽ videretur actum, ꝙ diuidant inter ſe pro hæreditarijs portionibus, tamen non hñt pro diſiunctis. imò pro coniunctis, & hñt omnes loco vnius, vt l. ſi pater filio. ſ. eo. ¶ In tex. ibi (adiecit) ſcilicet in ſubſtitutione facta tertio, non in prima inſtitutione facta a Titio, nam in prima inſtitutione iſte Titius non fuerat inſtitutus. ¶ In tex. ibi (quæſitum eſt, quam partem.) ſupple de portione a Titio repudiata, de illa enim ſola quæritur, qualiter debeat diuidi inter iſtum Titium adiectum, & alios hæredes gl. autem, quæ eſt hic neſciuit, quid diceret, nec vidit Sol. contrarij. Ad l. autem fi. C. eo. quam in fi. allegat pro cõtraria, dic, ꝙ ibi portiones hæreditariæ, & viriles erant eædem, quia fuerunt æqualiter inſtituti,
2 † & etiam fuit ibi appoſitum verbum, quiſquis, ᵃ quod eſt di-
a ſtributiuum, & facit coniunctos haberi pro diſiunctis, & in hoc concordat cum iſta l. ſed in alio videtur contrariari, q̃a ibi vocanẽ viriliter, hic pro hr̃ditarijs portionib. ſed ſolue, vt dixi.

ADDITIO.

a Verbum, quiſquis. Adde Bar. in l. 3. ff. de con. & dem. Ang. conſi. 390. inci. viſo.

LEX XXXIII.

1 *Si mater inſtituat filium ſub conditione caſuali, valet teſtamentum, licẽt in eius defectum ipſum non exhæredet.*

2 *Mater quando fecit ſubſtitutionem pupillarem, & etiam vulgarem, pupillaris eſt nulla, ſed vulgaris valet, & dicitur facta in pupillaribus tabulis, ideſt una cum pupillari.*

3 *Præteritio matris ſine cauſa hodie reddit teſtamentum nullum, ſicut præteritio patris, & quando.*

4 *Tp̃s certæ ætatis adiectum filio in inſtitutione, an faciat conditionẽ uel diẽ.*

1 SI mater. † Si mater inſtituat filiũ ſub conditione caſuali, valet teſtm̃, licẽt in eius defectum ipſum non exhæredet, & ideo valet ẽt ſubſtitutio vulgaris ei data. h. d. Et reputatẽ difficilis iſta l. tam in prin. q̃ in ſeq. §. & not. bene iſtum caſum notabilẽ. ¶ In text. ibi (pupillarib. tabulis.)
2 ¶ Intellige ſm Bal. † qñ fecit ſubſtitutionem pupillarẽ, & ẽt vulgarem, & pupillaris eſt nulla. quia mulier nõ põt illam facere, cũ nõ habeat filiũ in ptãte, ſed vulgaris ualet, & dr̃ facta in pupillarib. tabu. i. unà cum pupillari. opp. ꝙ iſta inſtitutio non valeat, q̃a facta ſub ꝯdõne nõ poteſtatiua, & in eius defectũ nõ fuit exhr̃datus. Timore huius gl. 3. dicit ſm Azo. ꝙ immo nõ vr̃ facta ſub ꝯdõne ſed in diẽ certam, quia collata in tp̃s ætatis, & iõ reiecta die hr̃ pro pura ꝑ l. hr̃ditas ex die. ſ. ti. 3. iſta gl. malẽ loqẽ de die certa, q̃ oĩno eſt extitura, ſed hic nõ ſic, q̃a licẽt collata in tp̃s certæ ætatis, tñ cum expectatione dubij euẽtus, ſ. ſi ad eãdẽ ꝑuenerit, & hoc non eſt certum euentus, iõ facit ꝯdõnem, vt vt l. ſi cui legẽt. § 3. ſ. de leg. 3. Ad ꝯñũ dic, ꝙ ꝓcederet in teſtamẽto pr̃is hñtis filiũ in poteſtate, nõ in teſtõ matris, cuius ẽt omnimoda præteritio non reddit teſtm̃ nullũ, ſed hr̃ ꝓ exhr̃datione eodem mõ non omnimoda, hẽt tñ q̃relã in iure iſto, ſi ꝯdõ eſſet appoſita ſui fauore, vt l. filijs matrem. C. de inoffi. teſt. Et ſi dicatẽ, qũmodo poteſt valere tacita exhæredatio, q̃a non fuit datus cohæres, per cuius aditionem confirmetẽ? dicit Bal. ꝙ in-
3 cipit teſtm̃ a ſubſtitutione vulg. vt l. 3. §. fi. ſ. de lib. & poſt. † Hodie verò iſta conditio reijciẽ de teſtamento matris, ſicut de teſtamento patris per l. qm̃ in prioꝛib. & l. ſcimus. §. cũ autem, ſed Bar. videẽ erraſſe hic, quia dicit, ꝙ hodie iſtud teſtamentum nõ valebit quia p̃teritio matris ſine cauſa reddit hodie teſtamẽtũ nullũ, ſicut p̃teritio patris, vt no. in Auth. de hæ. & Fal. §. exhæredatos. in gl. Tu dic illud verum in oĩmoda præteritione ſecus in nõ oĩmoda, vt qñ inſtituit ſub ꝯdõne caſuali, nam tũc etiam paternum teſtm̃ nõ redditur nullum, ſed reijcitur de legitima.
4 ¶ † Vltimo vr̃ dicendum, ꝙ immo tp̃s certæ ætatis adiectum filio non faciat ꝯdõnẽ, ſed diẽ, vt l. Seius Saturninus. ſ. ad Treb. Bar. vr̃ hoc fateri, ſed non placet, & dic, ꝙ ibi loquiẽ, qñ adijcitur fideicommiſſo, vel legato, & tunc ꝙ faciat diẽ, & non ꝯdõnem, eſt utile, q̃a trãſmittit ad hr̃dẽ, ſi añ diem decedat, vt ibi, hic qñ apponitur inſtitutioni factæ de filio, quo caſu nõ eſſet vtile, q̃a ſi decederet añ illam ætatẽ, ẽt ſi faceret diem, nõ tranſmitteret illã ad ſuos hr̃des, q̃a de nã hr̃ditatis non eſt, ꝙ tranſmittatur nõ adita, ſed bene eſt de natura legati, & fideicõ. conſtãt, añt ꝙ anteq̃ peruenerit ad ætatẽ, adire non põt, q̃a non eſt dies certa

quæ debeat reijci, per l. hæreditas ex die: ſed eſt incerta, quæ nõ
reijcitur, vt no. gl. in l. ſi ita. in fi. de lib. & poſth. vnde non videu
cuius vtilitatis ſit dictum Barto ad ll. autem, quas glo. allegat.
in ti. quando di. leg ce. Reſponde, quòd ibi præceſſerat diſpoſi-
tio pura, & poſtea in alia oratione circa eius executionem fuit
appoſitum tempus certæ ætatis, vnde diſpoſitio præcedens nõ
redditur conditionalis, hic verò fuit appoſitum ad ſubſtantiã
diſpoſitionis, quia fuit inſtitutus, cum erat ann. 14.

1 *Si inſtitutus primo loco ſit hæres, ceſſat ſubſtitutio vulgaris tam prima, quam alia ſequens.*
2 *Quando primus gradus non deficit, quia filius ſuperuixit patri, & fuit hæres ambo ſequentes, vt hic euaneſcunt.*
3 *Quid ſi primus gradus deficit eo modo, quo teſtator dixit, quia filius mortuus eſt patre viuente, tunc nepos, ſi natus fuiſſet, admittetur, & ſi non fuit natus, admittetur ſubſtitutus vltimo loco.*
4 *Quid ſi primus gradus deficit, non tamen eo modo, quo teſtator dixit, quia filius non eſt mortuus viuente patre, ſed ſuperuixit patri & repudiauit, an Titius vltimo loco ſubſtitutus admittatur.*
5 *Prima ſubſtitutio de nepote facta in ſuitate, & in defectum ſuitatis, ſuitatem non tollit, ſed potius à ſuitate tollitur.*
6 *Subſtitutio vulgaris facta in unum caſum porrigitur ad alium, & quando.*

§. Si filius. †Si inſtitutus primo loco ſit hæres, ceſſat ſub
ſtõ vulgaris, tam prima, q̃ alia ſequẽs, h.d. in
effectu. ¶ In tex. ibi (hr̃s nõ erit) hoc faciebat dubiũ, quia Titius
fuit ſubſtitutus, ſi nepos nõ erit hr̃s, ſed iſta ꝯditio extitit, ſi
nepos nõ fuit natus, vt dr̃ in fi. ergo videbit̃ Titius admittẽdus:
& ſi dicat̃, qualr̃ poſtq̃ filius fuit hr̃s? Rñdet̃, ꝙ nõ potuit effici
hr̃s, niſi ꝓ parte, & ſic admittit̃ Titius, vt cohr̃s. ꝯriũ tñ determi
nat̃, ꝙ nec admittit̃, vt ſubſtitutus, nec vt cohr̃s, & hoc vult dice
re tex. in fi. dũ dicit oĩno. Rõ primi eſt, qa ſicut prima ſubſtõ vul
garis facta de nepote cenſet̃ facta in defectum inſtõnis, ita & ſe
cunda facta de Titio huic nepoti cenſet̃ facta in defectu vtriuſ
que gradus præcedentis, & ſic licèt non fuerit appoſita niſi vni
ca ꝯdõ, ſi nepos nõ erit hr̃s, cẽſet̃ ẽt appoſita. l. nec ẽt filius pri-
mo loco inſtitutus, ſic s̃. eod. l. quidam teſtõ. Ratio ſecundi eſt:
quia eſſet ꝯ intẽtionẽ teſtõris, ꝙ admitteret̃, vt cohr̃s, & filius
nõ hẽret totam hr̃ditatem, vt s̃. eo. l. verbis ciuilibus. & s̃. tit. j. l.
cũ in teſtamẽto. vbi ponit̃ caſus huius §. clarius, & latius, q̃ hic.
2 ¶ †Et aduerte, ꝙ tres ſunt caſus, quorum vnus ponit̃ in tex. qñ
primus gradus non deficit, quia filius ſuperuixit pr̃i, & fuit hæres,
3 & tunc eſt clarum, ꝙ ambo ſequentes euaneſcũt. † Alius eſt, q
non ponit̃ in tex. nec in gl. ſed primus gradus defeciſſet eo mo-
do, quo teſtator dixit. quia filius mortuus fuiſſet viuente pr̃e, &
iſte eſt clarus, quia tunc nepos, ſi natus fuiſſet, admitteret̃, & ſi
non fuit natus, admittit̃ ſubſtitutus vltimo loco, quia vterque
gradus ꝑcedens defecit, & eo modo, quo teſtõr dixit, vt in prin.
4 gloſſ. ſuper verſiculo, excludit. ¶ † Eſt tertius caſus dubius, de
quo quærit glo. ſubtiliter. ſ. ſi primus gradus deficit, non tamen
eo modo, quo teſtator dixit, quia filius non eſt mortuus viuẽte
patre, ſed ſuperuixit patri, & repudiauit, quærit̃ an Titius vlti-
mo loco ſubſtitutus admittat̃. Antequam procedam vlterius,
videndum eſt quomodo procedat id, quod dicit gloſſ. ꝙ etiam
nepos repudiauit, nam non põt repudiare, qui non põt adire,
vt l. ij. põt de acq. hær. ſed iſte nepos non poterat adire ex ſub-
ſtõne, licèt filius repudiauerit, quia ſubſtitutus ſub ꝯdõne, ſi fi
lius viuo patre moreret̃, & iſta ꝯdõ nõ extitit, nec̃ extendit̃ iſta
ſubſtitutio ad caſum quo ſuperuiuat, & repudiat, qa fuit facta
in ſuitate, ne præteritus rumpat teſtm̃ ingrediẽdo locum filij
viuente patre, ſed iſta cauſa ceſſat, quia non fuit ingreſſus locũ
filij, cum ille ſuperuixit, & ſic non poterat rumpere, etiam ſi nõ
fuiſſet ſubſtitutus. qa non tenebat primum locum tp̃e mortis
l. ſi quis poſthu. §. filium. de lib. & poſth. ergo ceſſat ſubſtitutio
facta ob illam cauſam, ne rũperet, qũo ergo potuit repudiare?
Sol. intellige gl. repudiauit. ſ. ab inteſt. quantum in eo fuit dicẽ
do, ꝙ nullo mõ vult hr̃ditatẽ, & ſic neutri iſtorum obſtat ſubſti
tutio vltimo loco, quia neuter vult, vnde maior eſt rõ dubitan
di, & dicendi, ꝙ ille ſubſtitutus debeat admitti, ſi. n. nepos, licèt
ex ſua ſubſtõne non poſſet admitti, diceret ſe velle hr̃ditatẽ ab
inteſt. & ſe debere præferri ſubſt. licèt defecerit inſtõ facta de
eo, eſſet maius dubiũ, an ipſe obſtaret ſubſt. nã inconueniẽs vr̃,
ꝙ ſubſtitutus ipſum excludat, ſi vult hr̃ditatem hr̃e, quia teſta-
tor ipſũ prædilexit ſubſt. extraneo, & vltimo loco, ſed in caſu
gl. ceſſat iſta rõ, unde quæritur quid iuris: gl. primo arguit pro,
& ꝯ, faciendo vnam rationem pro qualibet parte, & poſtea de-
terminat pro parte negatiua ꝙ nõ admittit̃ per duas rationes,
& tñ nulla rõ facta per gl. vr̃ bona. Prima ratio eſt, quia filius,
poſtq̃ ſuperuixit, extitit hr̃s patri ipſo iure. iſta rõ primo vr̃ falſa
tenendo cõem opi. ꝙ datio ſubſtituti vulgaris tollat exiſtentiã
ſui hæredis & ſic habeat ſubſtitutum vulgarem. Nam iſte Titius
vltimo ſubſtitutus cenſet̃ etiam ipſi filio ſubſtitutus, vt ſupra
eo. l. ſi Titius & poſtio, ꝙ illa opinio non eſſet vera, ꝙ non tol-
letur ſuitas ipſo iure, nihilominus quia non repudiauit, remã-
ſit hr̃s ſolo nomine, & iſtud non dẽt impedire ſubſtitutum ve-
nire, & effici hr̃dem ſaltem in effectu, arg. l. j. §. ſi quis adita. & l.
5 a. §. ſi ſint. ad Tertu. Sed ſuſtinendo gl. dic. ꝙ habuit reſpectũ ad
primam ſubſtitutionem factam filio de nepote, nõ ad ſecundã,
quæ a iure fingit̃ etiam ſibi facta de ex̃neo, quia illa eſt mere le
galis, prima autem ſubſtitutio de nepote fuit facta in ſuitate, &
in defectum ſuitatis, unde ſuitatem non tollit, ſed potius a ſui-
tate tollit̃, & hoc voluit iſta gl. quæ ad hoc ſubtiliter allegat̃, qa
quando nepos ſubſtituitur filio, ſi deceſſerit viuẽte pr̃e, ſi filius
nõ deceſſit, nepos fuit ingreſſus locum eius, & ſic filius tp̃e mor
tis repetit̃ tenere primum locum in ſuitate, vñ nepos tanquã
ꝑteritus non poteſt rumpere, & ſic ceſſat eius ſubſtitutio, quæ
fuit facta, ne rumperet, vnde nõ eſt curandũ, ꝙ filius repudiet
quia nõ fuit facta principaliter in hr̃ditate, ſed in ꝓñam, & hoc
voluit dicere iſta gl. ſubtiliter. Eodem modo videtur dicendũ
de Titio vltimo loco ſubſt. quia ſubſtitutio regulat̃ ſm̃ præce-
dentem, & intelligit̃ facta in eum caſum, quo fuit facta præce-
dens, ſi filius moriat̃ viuẽte teſtatore, & etiam ſub alia. ſ. ſi nepos
poſtea non erit hr̃s, quantum ergo ad filium vidr̃ ẽ eo caſu, quo
ſubſtõ nepotis vendicet ſibi locum, & tñ ipſe nolit eſſe hæ-
res, & hoc vult gl. in effectu. cum ergo iſte caſus non extitent,
nõ uocat̃ ſubſtitutus. Bar. tenet iſtam gl. ſi ille nepos vellet ha-
bere hæreditatem ab inteſt. ne ſequat̃ incõueniẽs, ꝙ ſubſtitut*
extraneus ſibi ꝑferat̃. Sed ſi nõ vult hr̃e, vel non fuit natus, vel
mortuus eſt, anteq̃ filius repudiet, tenet ꝯrium, quia tũc ceſſat
inconueniens prædictum, & ideo nulla eſt bona ratio, quare
ſubſtitutus vltimo loco non debeat vocari poſtq̃ vacat hære-
ditas, & nullus eſt, qui ſibi obſtet, q̃ determinatio ſatis eſt ratio-
nabilis, ſed Ang. videt̃ tenere gl. ſimpliciter: quia ultima ſubſti-
tutio non põt videri facta in alium caſum, q̃ fuerit facta ꝑcedẽs,
ꝓ quo j. de ꝯd. & demon. l. Publius. §. Titia ſed præcedens fuit
facta ſolum in illum caſum, ſi filius moreret̃ viuente teſtatore,
6 ergo & iſta ſimiliter. †Et ſi dicat̃ ꝙ ſubſtitutio vulga. ᵃfacta in
a vnum caſum porrigatur ad alium, ut l. Gallus. §. & quid ſi tãtũ.
Reſpondetur, ꝙ non ſic porrigitur ad aliud tp̃s, vt s̃. eod. l. ſi ita
quis. & ad hoc allegat̃ iſta gl. quæ ſubtiliter videtur hoc velle.
vel dic, ꝙ ꝯrium loquitur, qñ facta eſt in hæreditate, & vterque
caſus tendit ad eundem effectum, ſed hic prima fuit facta in ſui
tate, & in ꝓñam in hæreditate, non ergo porrigit̃ ad alium ca-
ſum, in quo cenſetur facta principaliter in hæreditate, ſed ſi iſte
ſubſtitutus admittet̃, tunc hoc non eſſet, niſi virtute ſubſtitu-
tionis, quæ cenſetur facta principaliter in hæreditate, quo eſ-
ſe non debet. Et ſic concludit̃, ꝙ ſi prima ſubſtitutio in ſuitate
locum habuiſſet, tunc ſi poſtea deficeret gradus primæ ſubſti-
tutionis, poſſet habere locum tertius, aliàs ſecus, iſta opin. licèt
fortè de rigore ſit verior, tamen plus placet opi. Bar. quia æqor.

ADDITIO.

a *Subſtitutio vulgaris.* Adde an ſubſtitutio vulgaris facta furioſo vendicet ſibi locum, ſi furioſus in furore deceſſit. Adde per Ang. in l. hæres furioſi. in j. not. ff. de pet. hære.

LEX XXXIII.

1 *Supremus, vel ultimus dicitur, quem nemo ſequitur, licèt nullus præcedat, & econuerſo primus dicitur, quem nemo præcedit, licèt nullus ſequatur.*
2 *Relatiuum quis, vel qui licèt ſit diſtributiuum, & de ſui natura referatur ad unum, licèt ſit in ſingulari numero, tamen ex præſumpta mente defuncti trahitur ad plures.*

3 EX duobus. † Supremus, vel vltimus dicit̃,
quem nemo ſequitur, licèt nul-
lus præcedat, & econuerſo primus dr̃, quem nemo
præcedit, licèt nullus ſequatur. h.d. & vide ꝑ Bar. in
l. q duos. j. de reb. dub vbi ſoluunt̃ contraria hic for
mata in gl. ¶ Opp. ꝙ ipſe ſubſtitutus nõ admittat̃, quia ipſe fuit
ſubſtitutus uni, & non duobus, & non cõſtat quis ſit ille unus
ergo rõne incertitudinis uidet̃ vitiari, quia illud relatiuũ, q.
non refertur niſi ad unum, ut l. ſi fuerint. in prin. de reb. dub.
gl. timore huius dicit, ꝙ etiã alibi habemus, ꝙ licèt fuerit uoca
tus vnus tñ admittunt̃ plures, ut j. de leg. j. l. qui filiabus. §. j. I-
ſtud non eſt ſoluere contrarium, dic ergo, quòd licèt quãtum
ad uerba uideatur ſubſtitutus uni tantum, quantum tamen ad
effectũ cenſet̃ ſubſtitutus utrique, quia conſiderauit teſtator,
ꝙ hæreditas primi decedentis in pup. ætate perueniat ad pa-
trem neceſſario, cum alium hæredem ſibi facere non poſſit, vt
j. eo. l. vel ſingulis. in fin. & ſic in hr̃ditate ultimi decedentis re-
perietur hæreditas primi, & ambas ſubſtitutus habebit, ſi er-
go erat habiturus interpoſitam, nõ eſt abſurdũ, ꝙ hẽat ambas
æquè

ęquè principaliter. Ad hoc. ℨ.ad Trebel.l.hęredes mei.§.cũ ita.
2 † & ſic relatiuum quis vel qui, licèt ſit diſtributiuũ,& de ſui natura referatur ad vnum,qn̄ eſt in ſingulari numero, ex pſumpta tñ mente defuncti trahitur ad plures,vt hic, & l. qui duos. ¶ Ad hoc op.de l.eum qui.ad Trebel.vbi ſubſtitutus habet neceſſe probare,quis vltimo loco ſit mortuus,alias repelleretur ratione incertitudinis. Vera Sol.eſt,ꝙ ibi loquitur in fideicõmiſſaria, quæ fit etiam maioribus,vnde non conſiderauit teſtator, quòd portio primi morientis neceſſario perueniat ad ſuperſtitem, cum poſſit ſibi alium hæredem facere, vnde ſubſtituendo et, qui vltimo morietur,nec quantum ad verba, nec quãtum ad effectũ,cenſetur voluiſſe ſubſtituere in portione vtriuſque,nec principaliter,nec per interpoſitã perſonam,ſed duntaxat in portione vnius. l.qui vltimo morietur, ideo tunc relatiuum,qui.non verificatur de pluribus ex præſumpta mẽte defuncti,& habet locum l.contraria. ¶ vltimo q̃ritur, quid ſi nõ conſtat,ꝙ ſimul deceſſerint, vel conſtat, ꝙ diuerſis temporib. & tamen non conſtat quis primo,& quis vltimo? dic locum habere, qd hic dicitur, vt admittatur ad hæreditatem vtriuſque. quia non minus debet admitti in caſu dubio, q̃ in caſu certo, & iſte eſt caſus in l.qui liberis.in prin.ℨ.de ſecun.tab.qui eſt notabilis ad ſuppletionem huius l cum ſi.quia h c vterque poteſt dici vltimus,poſtquam conſtat,ꝙ ſimul mortui ſunt in tex.ſed in caſib.ſupradictis tantum ſuit vltimus,& non ambo, & non conſtat quis,vnde magis videbatur ſubſtitutus excludendus.

1 *Subſtitutio facta per verba quisquis mihi hæres erit, non porrigitur ad illum,qui hæreditatem repudiauit , ſed ad illum qui adiuit , etiam ex ſubſtitutione vulgari.*
2 *Si proferantur illa verba in teſtamento quisquis mihi hæres erit ſoluat talia legata,an teſtator cenſeatur grauaſſe non ſolum inſtitutos , ſed etiam venientes ab inteſtato , vt ſic habeant vim clauſulæ codicillaris.*
Quòd illa verba quisquis mihi hæres erit , intelligantur, ſcilicet , ex teſtamento.

1 §.Filium. † Subſtitutio facta per verba quiſquis mihi hæres erit.non porrigitur ad illum,qui hæreditatem repudiauit,ſed ad illũ qui adiuit,etiã ex ſubſtitutione vulg.h.d.& iſtud addit ad §.hęc verba.quia non ſolum vocatur, qui primo loco fuit inſtitutus,ſed etiã ille,qui ſecundo, vel tertio,quia venit ex expreſſa voluntate defuncti. idem in ſubſtituto pupillari,vt l.paterfam.in primis tab.ℨ.eo.¶ In gl.ibi(nec ad pauciores,quàm duos)iſtam gl.reprehendit Dyn.ꝙ immo verba illa quiſquis mihi &c. verificantur etiam in perſona vnius, & ad vnum tantum poſſunt referri, vt l.ſi teſtamento. §.j.ſi qs omi.cauſa te.Bar.ſuſtinet gloſſ.de proprietate verbo. quia non eſt ꝓpria locutio quiſquis primus exiuerit ſcholas, ſi in ſcholis non eſt,niſi vnus,tamen fatendum eſt,ꝙ iſta non eſt rõ, quare hic admittat̃ iſte ſubſtitutus: qa dictio quiſquis.neceſſario habeat referri ad plures,ſed rõ eſt illa,quam ſ̃. dixi: quia venit ex expreſſa voluntate defuncti,& ſic non ob.§.hæc verba,qui loquitur de illis,qui non veniunt ex voluntate defuncti.Sed ↄtra,ꝙ etiam illi,qui non veniunt ex voluntate defuncti comprehendant̃ ſub iſtis verbis,vt venientes ab inteſt. vt ℨ.de iu.co.l.ſi qs cũ nullũ.gl.in ver.ſeq.dicit,ꝙ ibi loquitur,quando per illam dictionem,ut per illa verba,aliqui uocantur ad onus, hic quãdo ad commodum,ad quod non eſt veriſimile teſtatorem voluiſſe vocare illũ,quem nõ dilexit,ſed bene eſt veriſimile, ꝙ noluerit illum grauare,& ex quo grauauit,illum dilexit.† ſecundum
2 hoc ſequitur, ꝙ ſi proferantur iſta verba in teſtamẽto quiſquis mihi hæres erit,ſoluat talia legata, cenſetur grauaſſe non ſolũ inſtitutos, ſed etiam venientes ab inteſt. & ſic habent vim claæ codicillaris,& ad hoc allegatur iſta gl.quam Bar. videtur tenere,ſed contrarium determinat glo.in l.eam quam.C.de fideic. in princ.primæ alias ſecundæ gloſſ.& dicit Iac.de Are.ꝙ illa eſt
a verior.Præterea verba illa quiſquis [a] mihi hæres erit intelliguntur,ſcilicet ex teſtamento,ut eſt gl.ordinaria.in l.ſi teſtamento. in prin.ſi quiſ.omiſ.cau.teſta.Præterea ſi illa ratio eſt vera ſemper cenſerentur legata repetita a venientibus ab inteſta. quia ſi grauauit inſtitutos,quos dilexit,fortius cenſetur voluiſſe grauare venientes ab inteſt. quos non dilexit, & tamen contrariũ verum eſt,niſi hoc dixerit expreſsè, vt l.j.ℨ.de iu.co. Poteſt dici, ꝙ ſi fuit vnus tantum inſtitutus, vera ſit iſta gl.vt ſic illa verba referantur ad plures,ſecundum quod proprius ſignificatus ipſorum expoſcit.Si autem ſunt plures inſtituti , tunc: quia non poſſunt verificari in eis,non intelligatur de venientibus ab inteſt.& ita procedat,gloſſ.contraria, & iſta videtur ipſa veritas. Ad contrarium,de l.ſi quis cum nullum,dic quòd non fuit ibi factum teſtamentum , vnde non poſſunt referri verba, niſi ad uenientes ab inteſt.

.ADDITIO.
a Quiſquis mihi.Adde l.ſi plures.ff.de leg.3.l.ex cauſa.ff.de verb.ſig.

1 *Legata relicta a ſubſtituto impuberis, etiam ſi teſtamentum fuit expugnatum per contrata. intentata ab impubere beneficio præteriti valent , & debentur omnibus etiam extraneis,& num.5.*
3 *Contrata.intentata per impuberem inſtitutum beneficio præteriti, non ſolum non nocet ſubſtitutioni pupillari , ſed nec etiam legatis a ſubſtituto relictis, quomodo debeantur omnibus, & an etiam ipſe prodeſſe poſſit, vt faciat augeri , & qualiter.*
4 *Quod eadem debet eſſe ratio contrariorum.*

1 §.Etiam. † Licèt teſtamentum per contrat. expugnet̃, pupillaris ſubſtitutio firma permanet,& relicta a ſubſtituto pupillari deberentur omnibus, etiam perſonis non coniunctis,& etiam ſi ipſe pupillus beneficium p̃teriti ↄtrata.intentaſſet,quin immo per hoc augẽntur legata a ſubſtituto relicta,pp hoc,ꝙ pupillus minus ſoluit, q̃ ſi contratab.nõ intentaſſet, qa non ſoluit extraneis,vel propter id , quod a cohærede extorquet,quod non extorſiſſet,ſi ↄtrabu.non intentaſſet, poſſunt etiam minui dicta legata,ſi propter contratab. diminuta eſt portio pupilli,in quo fuit ſubſtitutus. h.d.cum l.ſeq.q̃ cũ iſta continuat̃.Recollige ex iſtis tex.tria Primo, ꝙ licèt per cõtratab.rumpatur teſtamentum paternũ,ſaltem in effectu,licèt non ipſo iure,teſtamentum tamen pupillare in eo cõprehenſum nullo modo rumpit̃,etiam in effectu.Sed contra,quia eſt idem cum paterno,vt ſ̃.eo.l.patris,& filij.& eſt pars ipſius,vt ℨ. eo l.qui plures.in fi.& quod iuris eſt de toto,debet eſſe de qualibet parte l.ſi quis cum totum de excep.rei iud. Sol. in hoc teſtm̃ pupillare non cenſet̃ idem cum paterno, nec eius pars, ſed penitus diuerſum,vt no.in d.l.patris,& filij.in glo. magna. verſ. item qui expugnato.¶ Item adhuc opp. quia hic loquitur etiã ſi ipſe pupillus inſtitutus,cui facta erat ſubſtitutio , intentauit ↄtab.beneficio præteriti , vt in prin.& l.ſi contra. ergo debet ꝑdere commodum ex illo teſtõ, vt ſ̃.eo.l. is qui contratabul.ſed pupillaris ſubſtõ eſt eius commodum , ergo debet rumpi ſaltem in effectu Solu. contrarium procedit in commodo pecuniario,quod eſt omnino priuatum, & circa quod ipſe poteſt diſponere cum authoritate tutoris , & illud ꝑdere : hic loquit̃ de commodo pecuniario,qd conſiſtit in hoc,vt ſibi ſuccedatur ex teſtamento, in quo etiam vertitur utilitas publica : vnde circa illud nõ põt diſponere,etiam cum tutoris authoritate, vt illud ꝑdat contrat.intentando, & iſtud uidetur eſſe de mente Bar. licèt non ſic clare loquat̃. ¶ Item adhuc opp.quia etiam contra. datur filio in poteſtate p̃terito, ut l.is qui. ℨ.de leg.præſtan. quo caſu teſtamentum eſt nullum ipſo iure,nec poteſt ualere ſubſtitutio pup.in eo contenta,ut ſ̃.eo.l.1.§.j.& hic in fi.primæ gloſſ. magnæ,dum allegat illam l.ꝓ contraria. Sol. intellige iſtos tex. ut gl.ponit quando emancipatus fuit præteritus,& tunc teſtamentum non eſt nullum,ut l.is qui.de leg.p̃ſta. Vltimo opp.q ↄta.intentat reducit rem ad cãm inteſtati,ut no.in l. in liberis. C.de enl.& iſta ſubſtitutio requirit aditionem ex teſtõ, ut l.2.§. adeo.ſ̃.eo.Sol.ↄtrariũ ꝓcedit,quando intentat ante aditam hęreditatem,& inſtitutus timore præteriti non adiuit, & tunc fateor contrarium,ꝙ rumpitur ſubſtitutio potius propter aditionem non factam,q̃ propter contratab. hoc tamen verũ,niſi inſtitutus eſſet filius teſtatoris, & in poteſtate,quia tunc non põt taliter omittere quin remaneat hæres ex teſtõ,ſaltem nomine, & hoc ſufficeret ad confirmandam ſubſtitutionem,hic autem debet intelligi , qñ fuit intentat poſt aditã hæreditatem, & tũc etiã ſi extraneus fuit inſtitutus locum hẽt, quod hic dr̃. Secun-
3 do † principaliter recollige,ꝙ legata relicta a ſubſtituto impuberis ẽt ſi teſtm̃ fuit expugnatũ per ↄtab.intentata ab impubere beneficio p̃teriti ualent,& debent omnib. ẽt extraneis. Sed ↄ ꝙ coniunctis tm̃ ut in ti.de leg.præſt.l.j.So.iſtud procederet in relictis ab ipſo impubere, qui teſtm̃ p̃num expugnaret, & ſic hẽt hæreditatem ↄ volũtatem teſtatoris,ſed ſi nõ expugnaſſet, ſed adiuiſſet,ẽt ipſe teneret̃ p̃ſtare omnib.quia plena fuerũt uoluntate defuncti,ut l.ſi ex duob.de ↄta.& l.ſi duo.in fi.de leg.p̃ſtã. ſed hic loquit̃ de relictis a ſubſtituto impuberis,qui nõ põt expugnare per ↄt.ẽt beneficio p̃teriti, qa non committit ſibi edictum,cum ſuccedat in hæreditate impuberis,in quo præteritus non recepit iniuriam præteritionis, vnde cum habeat hæreditatem impuberis ex volũtate defuncti,nimium ſi præſtat omnib.& hoc uoluit gl.pe.q̃ incipit,nõ alijs. Sed ↄ,ꝙ immo etiam ſubſtitutus impuberis ſoluat dũtaxat cõiũctis , & non omnib. vt l.qui fundũ.§ q filium.ad l.Fal.& l.fi.de leg 3. Sol. verum eſt, qñ ſolueret ex perſona impuberis,qa fuiſſent ab ipſo impubere relicta, & ipſe deceſſit anteq̃ ſolueret, uñ ſubſtitutus tanq̃ hẽt eius ſoluit eo modo , quo ſoluturus eſſet impubes , ſi viueret, nos loquimur de relictis a ſubſtituto, q̃ ipſe ſoluit ex ſua pſona,

non

3 non ex perſona impuberis. † Tertio & vltimo recollige, ꝙ ꝯta. intentata per impuberem inſtitutum bñficio ꝑteriti non ſolũ non nocet ſubſtitutioni pup. ſed nec ẽt legatis a ſubſtituto relictis, quominus debeantur omnibus, ut in ptin. huius l. & ſi ꝯ. ſed etiam ipſe prodeſſe põt, ut faciat ea augeri. i. integraliter ſolui nulla facta detractione Falcidiæ, ſi pp ꝯtab. impubes cõſecutus eſt tm̃ ꝯmodũ, ꝙ ſoluos legatis integraliter remanet ſubſtitutis quarta pars, quæ debetur ꝑ Falcidia. Põt aũt hoc cõtingere duob. modis. Primo ſi pp ꝯt. qua releuatur impubes a ſolutione legatorũ relictorũ extraneis. Secundo ſi conſequit̃ maiorẽ partẽ, q̃ fuiſſet habiturus, ſi ꝯta. non intentaſſet, vt in exẽplo, quod ponit gl. ponendo caſum, ſi fuit inſtitutus in vncia, & extraneus cohæres in xj. vncijs, nam ꝯta. tam illa, quæ datur prætento, q̃ illa, q̃ datur impuberi eius beneficio dirigũtur ꝯ extraneum, & auferunt ſibi illas x. vncias, quas diuidunt inter ſe, & ſic habebit impubes 7. vncias, quas tranſmittet ad ſubſtitutũ eius hr̃dem, ſicut & commodum, de quo ſ. in nũ ꝑſtando legata. Conſequit̃ ergo ſubſtitutus pinguiorem hæreditatẽ impuberis, & ſic poterit eſſe, ꝙ ſolutis integralr̃ legatis remanebit ſibi quarta, & vltra, ꝙ non eſſet, ſi contrat. non fuiſſet intẽtata, & tunc potuiſſet detrahere Falcidiam, nunc non poterit, ſed etiam põt eſſe caſus in quo ꝯt. diminuet legata ab impubere relicta, quia facit, vt detrahatur Falcidia, q̃ non fuiſſet detrahenda, ſi non fuiſſet intentata: ſi ponas caſum econuerſo, ꝙ impubes fuit inſtitutus in maiori parte, q̃ ipſum tangeret ab inte. puta inſolidum, tunc non, expedit ſibi intentare ꝯt. bñficio ꝑteriti. ſed ſolus præteritus intentat, & aduocat ſibi dimidiũ. vnde ſubſtitutus minorem ꝯſequitur hr̃ditatem, & ſi pp hoc non remaneret ſibi quarta, ſolutis legatis detraheret Falcidiam, q̃ non fuiſſet detracturus, ſi ꝯtrat. non fuiſſet intentata. Et ex his. apparet, ꝙ gl. huius l. nõ clarè, nec perfectè poſuit caſum, q clarius ex prędictis apparet.

4 † Et ultimo illud, ad quod ſemper allegatur in fi. ꝙ eadem debet eſſe ratio ꝯtriorum, ᵃ quia quod operatur augm̃ in augendo, ſimiliter diminutio in diminuendo, & etiam alleg. l. fi. de leg. 3. ad hoc.

ADDITIO.

a Eadem debet eſſe ratio contrariorum. Adde c. hoſpitiolum. 3. q. 4. d. c. reſuſcitatus. de pœ. diſ. in c. nuper. de biga. & in c. literas. de reſt. ſpol.

LEX XXXVII.

Vel ſingulis. Iſta l. in fin. allegatur, ꝙ ſi facta eſt ſubſtõ vltimo morienti, nõ ppea videntur inuicem ſubſtitui illi, quorum vltimo morienti facta eſt, quia hic dr̃, ꝙ primo moriens decedit inteſtatus, & eius legitima hæreditas ad fratrem deuoluitur ab inteſta. & iſtud ius lẽimæ hr̃ditatis cẽſet̃ uoluiſſe reſeruare īter eos ſubſtituẽdo vltimo moriẽti. Sed ꝯ de l. Titia §. Seia. de leg. 2. Sol. ibi loquit̃ in fideicommiſſaria ſubſtõne, in qua diſtingue, ut dixi. ſ. e. l. ſi pr̃ impuberes, ꝙ aut eſt facta in tota hæreditare, uel in tota re legata, aut ſimpliciter, ſed hic loquit̃ in ſubſtõe directa pupillari, in qua īdiſtinctè nõ cẽſet̃ inuicem ſubſtitutio, q̃a illa nõ reſultat ex ꝯiecturis, & ex tacita uolũtate, ſed reqrit̃ volũtas expꝛ̃ſſa, nõ ſic in fideicommiſſaria, ut l. cum proponeret. & qđ ibi no. in gl. fi. ĩ. de leg. 2. cum gl. ibi opp. de l. Lucius. C. de teſt.

LEX X.

1 *Bonum eſt argumentum de perſonis ad tempus, de tempore ad locum, & de rebus ad tempus.*

1 Vi plures. † Allegatur iſte tex. ĩ ver. ergo. ꝙ bona
a eſt argumentatio ᵃ de perſonis ad tẽpus, quia ſicut pater põt ſubſtitnere quibuſdam ex filijs, & quibuſdam non, ita ꝑe vſque ad certum tp̃s, & vltra non. licèt poteſtatem habeat ſubſtituendi vltra illud tempus, ſicut &
2 habet poteſtatem ſubſtituendi omnibus liberis. † Adde, ꝙ etiã
b bona eſt argumentatio de tempore ad locum. ᵇ l. vinum. ſi cer. pet. & de reb. ad tempus, vt l. miles qui ita hæred. §. & quia diximus. de teſt. mil.

ADDITIONES.

a Argumentatio de perſonis ad tempus. Adde Bal. in l. præcib. C. de impu. & alijs ſubſt. Bal. in rep. c. ſi pater. de teſt. li. 6.

b Argumentatio de tempore ad locum. Adde Bar. in l. fi. de trin. Bar. in l. ratio. in §. ſi per uenditionem. de act. emp.

1 *Sicut per Auth. ex cauſa. conſeruãtur legata, & fideicommiſſa, ꝙ ita conſeruetur ſubſtitutio pupillaris, quę eſt par. teſtamenti, ſicut & legata.*

1 §. Et ſi a patre. † Aditio etiam coactè facta confirmat tabulas pupillares, ſicut etiam
2 confirmat legata, & fideicommiſſa. h. d. ¶ † Et no. iſtã argumẽtationẽ de legatis ad ſubſtõnem pu. vnde dicit Bal. ꝙ nõ eſt tex. in mundo, qui melius faciat ad probandum. ꝙ ſicut p auth. ex cauſa conſeruantur legata, & fideicommiſſa, ita conſeruet̃ ſubſtitutio pup. quæ eſt pars teſti, ſicut & legata, licet Dy. tenuerit contrarium. ¶ In tex. ibi, dicebat ſubaudi, & malè. Sed quid, potuit ipſum mouere ad hoc dicendum? fortè, quia per ſubſtõnẽ pu. ſuccedit̃ directo in tota hr̃ditate, videbit̃ difficilius confirmari, q̃ legata. certè immo facilius, quia eſt magis fauorabiles, q̃ legata. Poteſt autẽ iſte tex. intelligi tribus modis. Primo, ꝙ fuit inſtitutus ex̃neus, & pupillus cui facta fuit ſubſtõ, fuit exhr̃datus ſ'm Iac. de Are. ſed alij reprehendunt, q̃a tex. in ptin. dicit, ſi a patre inſtitutus, &c. ſed põt ſuſtineri, ut illud uerbũ a pr̃e referatur ad exhr̃datum, & eſt ſenſus, ꝙ extraneus inſtitutus fuit a pr̃e exhr̃datus, & rogatus de reſtituendo hr̃ditatem Titio, & exhr̃dato fuit ſubſtitutus Seius, & iſte ex̃neus inſtitutus repudiauit hæreditatem, & tunc ſaluatur uerbum, deſtituto teſtõ. qđ eſt ĩ. ſ. per repudiationem: ſed quia nõ dẽt hoc nocere fideicommiſſario, ſi facit ipſum compelli ad adeundum, reſuſcitat̃ teſtm̃ iam deſtitutum cum oib. in eo contentis, q̃a non ualuit repudiatio in ꝑiudicium ſubſtituõ, ut l. nam qđ. §. 16. ad Treb. Alij ponunt, ꝙ fuit inſtitutus filius impubes, & grauatus de reſtituendo hr̃ditatem paternã uni: & ſi decederet in pup. ætate, fuit ſubſtitutus. Sed tunc ob. verbum illud, deſtituo. quia licet repudiet hr̃ditatẽ remanet hr̃s nõie, unde non deſtituit̃ teſtm̃ taliter, ꝙ infirmet̃ fideicommiſſum v ſe, qm̃ etiam illud ꝯfirmatur p exiſtentiã ſui hr̃dis, ut l. ita tñ. §. ſi pr̃. ad Treb. ad quid ergo fuit neceſſaria hæc coactio, ut adiret? pp hoc gl. quæ incipit, ualebant, q̃ tenet hanc lec. fatet̃, ꝙ fideicommiſſum valebit pp ſolam exiſtentiã ſui hr̃dis, ſed ꝯpellitur adire ad hoc, ut magis ualeat. Alij timore huius dicunt, ꝙ hic filius habebat cohęredẽ ex̃neum, pp quem exiſtentia ſui hr̃dis non confirmat fideicommiſſum, & hanc tenet Dy. & Bar. quæ non placet pp uerbũ deſtituo. quia tunc multo minus eſſet deſtitutũ teſtm̃ p repudiationẽ filij cum ſubſit cohr̃s per cuius aditionem põt confirmari. unde tenendo, ꝙ loquat̃ in filio plus placet, q̃a non haberet cohæredẽ. Et ad ꝯriũ rñdetur, ꝙ iſta coactio nõ erat neceſſaria, tñ fuit utilis, q̃a releuat̃ ſubſtitutus ab onere probandi ſuitatẽ poſtq̃ expreſſe adiuit, alias haberet neceſſe probare patriã poteſtatem, quod erit difficile: plus tamen placet lec. Iac. de Are.

LEX XXXIX.

2 *Emancipatus non poteſt pupillariter ſubſtitui, ſed eius inſtitutio poteſt admitti, & in tempus pubertatis, & fideicommiſſum relinqui, quod tantum ualet quantum ſubſtitutio pupillaris.*

2 *Prudens eſt teſtator, qui teſtatur de conſilio ſapientis, & non confidit de ignorantia notariorum.*

3 *Filius cum debeat habere iure inſtitutionis, an ſi relinquatur iure fideicommiſſi uniuerſalis tantundem ualeat, & quid ſi et ſimpliciter relinquatur, & non dicatur iure inſtitutionis.*

4 *Quod ille cui relinquitur pars hæreditatis p uiã legati, uel fideicommiſſi, ſaltem in hoc habeatur loco hæredis, ut teneatur ad onera illius hæredis.*

1 Cum ex filio. † Emancipatus non põt pupillariter ſubſtitui, ſed eius īſtitutio ꝑt admitti, & in tp̃s pubertatis, & fideicommiſſum relinq. quod tm̃ ualet quantum ſubſtituo pupillaris. h. d. ſ'm Bar. Tñ ego neſcio videre qualiter iſtud fideicõmiſſum tm̃ ualeat, q̃tũ ualet ſubſtõ pupillaris. nam per iſtam ſubſtitutionem ſuccedit̃ ipſi filio, quod eſt ſibi fauorabile, ſed per iſtud fideicommiſſum excludit filius a ſuccedendo patri anteq̃ perueniat ad tp̃s pubertatis, quod eſt ſibi odioſum. ¶ In tex. ibi (cum ex filio ſubaudi præfuncto. ¶ In tex. ibi, (duos nepotes impuberes habebat,) ſubaudi ex diuerſis matribus, ut procedat id quod dicit gl. ꝙ ſi iſte emancipatus fuiſſet inſtitutus, & grauatus de reſtituendo ſuã dimidiã fratri, tranſmitteret ad ſuum hr̃dem, ſaltem quartã, uidelicet ad matrem, q̃ propinquior eſt, q̃ filius, nam hodie ſola mater ſuccederet excluſo fratre ex uno tm̃ latere ꝯiuncto. Vel dic ẽt ſi eſſet ex eadem matre, ſuccederet mater, & frater ſimul ut in auth. defuncto. C. ad Tertul. & ſic adhuc non haberet teſtator ſuam intentionem, qui uoluit illam dimidiam integraliter ad fratrem redire, & tũc erit fratris, & matris. ¶ In tex. ibi (ad alteram partem transferre) ſubaudi integraliter, ꝙ p fideicommiſſum facere non poterat, quia non poterat prohibere Trebellianicã hoc iure, ut l. ꝙ de bonis. §. j. ad l. Fal. hodie eſt ſecus, ut no. per Bar. in l. Marcellus ad Treb. & ſic iſtud ꝯſilium eſſet hodie neceſſarium, quia poſſet inſtituere emancipatũ, & ſi decederet in pup. ætate, ſuam dimidiam integraliter reſtituat fratri non detracta Trebellianica, & iſtud eſt melius ꝯſiliũ, q̃ illud ꝙ ponit Bar. hic. ¶
a † In tex. ibi (ex ꝯſilio) no. ꝙ prudẽs eſt teſtõr, qui teſtatur de conſilio ſapientis, & nõ ꝯfidit de ignorãtia notariorum, q multoties apponunt uerba, quorum ſignificatus eſt ꝯ intentionem teſtatoris. In tex. ibi, cum in ſuam tutelam

telam veniſſe,legauit)gl.ſupplet vnà cum fructib. interim pce ptis,ne ille emancipatus poſſit ꝯqueri de tali dilatione,ꝙ ſit ſi- bi nociua ſaltem in fructibus,certè ẽt ſi hoc nõ dixiſſet,ſi ꝯſtat, ꝙ dilationẽ appoſuit fauore filij(qđ in dubio præſumit)debet reſtitui cum fructib.interim pceptis,vt l.in fideicommiſſi.§ cſt Polidius.de vſu.& l.ſi ita relictum.§.Pegaſus.de le.2.de ann.ꝑl. l.cũ quis.als incipit Iabolenus.ſed certè adhuc non põt negari, quin iſte emancipatus poſſit conqueri, quia ſi fuiſſe inſtitutus & de reſtituẽdo grauatus ſaltẽ quartã tranſmiſiſſet ad ſuos hæ- redes,ſed nunc nihil tranſmittet de iſto fideicõmiſſo ꝯdõnali, vt gl. hic dicit. Nec obſtat ſi dicaſ,immo nõ eſt ꝯdõnale, ſed in diẽ,qa tẽpus certæ ætatis appoſitum filio facit diem,nõ ꝯdõnem, & ſic non impedit tranſmiſſionem, vt l.Seius Saturninus. ad Treb.qa verũ eſt,niſi appareat de ꝯtra intẽtione teſtõris,vt hic, quia volebat integram dimidiam redire ad fratrem, & ſic ad il lum nihil tranſmitteret qa vr ꝙ hẽat querelam,vel contrat.In gl.ibi(ſed hodie puto contra)tenet ergo glo.ꝙ iſtud conſilium non procedat hodie de iu.cod. quia remouet dilatio per l. qñ. in prioꝛib.nec de iure Autk.qa requirit̃ ti.inſtõnis ẽt in emãci- pato,vt in §.aliud quoq.capitulũ Bat tenet,ꝙ ẽt hodie pcedat qa totũ hoc fit in fauore filij. vnde illa iura non uendicant ſi- bi locum,vt no.in l.filius matrem.C.de inoff.teſt.& eo.mo. nõ corrigit l.muln non notæ.ſ.de lib.& poſtu.qa qñ exhæredatio fit fauore filij,non requirit̃ cã.Mihi vr̃,ꝙ ẽt iure iſto conſilium iſtorũ non fuerit bonum,ſi ſic diceret,licèt ſi bene conſideres, non eſt verũ,ꝙ iſtud fiat ad cõmodum iſtius emancipati,ſed ad cõmodũ fratris ſui,vt dimidia emancipati integraliter maneat penès fratrẽ,ſi emancipatus moriatur in pupillari ætate.vñ qd ad emancipatũ de fauore fratris ſui,poſtq̃ ipſe iniuriam recepit tã in dilatione,quia interim nihil habet,q̃ tranſmittendo,quia nihil tranſmittit. Præterea interim de quo alimentabit̃ ſi nõ ha bet alia bona,& reſtõ nõ vetit ſibi fienda, niſi poſt pupillarem ætatẽ,vñ vr̃ ꝙ ipſe hẽat contra.per l.ita tñ. §.rogatus.ad Trebe. Nec video qualiter iure iſto potuerit aliquid conſilium dare huic teſtatori,per qđ perueniret ad ſuam intentionem.ſed ho- die ſic.Certè nec hodie,quia licèt poſſit prohiberi Trebellian.
2 non tñ legitima põt auferri.¶ In gl.ibi (item q̃ ratio)gloſſ. mouet duas q̃ones,vnã cum filius dẽat hr̃e iure inſtitutionis , an ſi re- linquat iure fideicommiſſi,vñs tantundem valeat, vr̃ ꝙ ſic , qa ꝙ hrẽdc hr̃,vt l.ſi filius ſ quod cum eo & hoc vr tenere gl.hic,& in §.cũ aũt.in l.ſcimus.C.de inoff.teſt.Cõiter tenet̃ contrarium per l.ita tñ.§.qui rogatus.ad Treb.vbi hr̃ pro ꝑterito, & habet contrat.Bal.tñ in l.ſi.C.fam. ercil.dicit, ꝙ ſi ſimpliciter relinq- tur,licèt non dicat̃ iure inſtõnis, valet, & non dr̃ præteritus de iure canonico,quia ſubintellr̃ ille ti.ſicut eſt neceſſarius in fi- lio. & dicit eſſe caſũ nõ diuinando in ca.Ray. de teſt.quod no. ſed noſtri Doct.videnẽ cõiter dicere contrarium,vt no. in l. his verbis in prin.ſ.ti.& l.illa inſtitutio. p Bar. quia uerbum com-
4 mitto et latum ad certas res non importat inſtitutionẽ ¶ † Alia q̃o eſt an ille cui relinquit̃ pars hæreditatis, per viam legati,vel fideicõmiſſi,ſaltẽ in hoc habeat̃ loco hæredis,ꝙ teneat̃ ad one- ra illius hæreditatis. Et in hoc bñ dicas,ꝙ ſic,vt l.ſi ſeruum.§.fi. cum l.ſeq.& ibi plenè de hoc no.de leg. 2. quia importat ver- bum hæreditatis de ſui natura,ſicut & alia ſignificantia vniuer ſitatem iuris,vt menſa,vel peculium.l.cum pater.§.menſæ.&l. cum filius.§.Lucio.de leg.2.

a *Expreſſum facit ceſſare tacitum.*
2 *Dictio,alius verificatur etiam in duob.ſed regulariter requirit plures, & di ctio alter.quæ regulariter requirit duos,tamen verificatur in pluribus.*
3 *Vulgaris expreſſa non continet tacitam pupillarem, quando fuit pupillaris facta, nec econuerſo.*

1 §.Filio. † Expreſſum facit ceſſare tacitum. Item prouiſio hominis tollit prouiſionẽ legalẽ. ad hoc ſemper
2 aue.de hoc in l fin. C.de pact.conuen.¶ † In tex.ibi(alius) no.ꝙ
a iſta dictio, alius.a verificat̃ i duob.ſ rr̃ regrit plures. Fꝯ dictio, alter.q̃ rr̃ regrit duos, tñ verificat̃ in plurib. ut ĩ.px.§.& no. C.de fur.l.ancillæ.p gloſſ. & adde qđ hr̃ in l.ſi ex toto. de leg.1.
3 ¶ † No.ẽt,ꝙ vulgaris expreſſa non continet tacitam pupillarẽ, quando fuit pupillaris facta,nec econuerſo, vt in gloſſ.

ADDITIO.

a Dictio,alius.Adde Cy.in auth.ſed neque curialem.C.de Epiſ.& Cle.gl.in cle.ſi una. de reb.eccl.non alie.Io.An.in a dd.Spe.in ti.de ſpon.

1 *Ius accreſcendi tranſit ad illum,ad quem tranſit portio iure ſubſtitutionis.*
2 *In ſubſtitutum vnius ex coniunctis,quod tranſeat ius coniunctionis, & ius accreſcendi,& quando.*
3 *Quid in legatis.*

1 §.Quidam. † Ius accreſcendi tranſit ad illum, ad quẽ trãſit portio iure ſubſtõnis.h.d.¶ In tex. ibi(vnus ex illis)meli⁹ diceret,ille cui nõ erat qſq̃ ſubſtitut⁹,nã vnus tm̃ fuerat,vt ſ.dr̃ in tex.præter vnum mortuus eſt:ergo il le,cui non erat datus ſubſtitutus hr̃ditate non adita,& ẽt vnus de illis,quib.erat datus ſubſtitutus ſilr̃ hr̃ditate non adita,certũ eſt,ꝙ portio illius deuoluitur ad ſuũ ſubſtitutũ.& eo.mõ por- tio portionis alterius,qui non habebat ſubſtitutũ, deuoluitur ad illum ſubſtitutũ p ius accreſcendi , quia ſicut ſi oẽs illi tres adiuiſſent,portio illius:q̃ ſubſtitutũ nõ habebat,vacans p mor- tẽ,vel repudiationẽ accreſceret illis trib.p rata,& ita p rata, q̃ cã git vnũ ex eis,ſi nõ adiuit, & ſic puenit ad ſubſtitutũ , accreſcit
2 ſilr̃ p rata.¶ † No.ergo ſm Bal.ꝙ in ſubſtitutũ vnius ex cõiun ctis tranſit ius ꝯiunctionis,& ius accreſc. Tu aduerte diligẽter, ꝙ hic loquitur in hr̃ditate, in qua portio accreſcit portioni ẽt inter disiunctos,ne qs decedat p parte inteſtatus , vt C.de cad. tol.§.is ita.& ĩ.de acq. hær.l. ſi ſeruus cõis ab extero. q̃ ſolet ad hoc allegari,vnde impropriè loquit̃ Bald.hic,dum dicit,ꝙ tran ſit ius ꝯiunctionis. qa ꝯiũctio in hoc nõ attendit̃, ſed bñ tranſit
3 ius accreſcendi.† Quid aũt in legatis, vbi non accreſcit, niſi in- ter ꝯiunctos pone,ego legaui fundũ Titio,& Seio in eadẽ ora tione,& ſic ſunt re,& verbis ꝯiuncti.poſtea in alia orone ſubſti tui Titio Caium,Titius repudiat,& ſic ſua portio venit ad Ca- ium ſubſtitutũ,poſtea repudiat Seius,vtrum ſua portio accre- ſcet Caio,ſicut accreuiſſet Titio? & videt̃,ꝙ non , qa ille Caius non eſt ꝯiunctus verbis cũ Seio,qa non fuit poſitus in eadem orone cum eo,tñ Iunic.videt̃ determinare ꝯtrũ in l. ſicut in an nos.§.hæc aũt. in fi.ſ. qui. mo.vſusfr.amit.ſed ego intelligo illũ tex.qñ ſaltẽ erat inter eos ꝯiũctio realis, qa ſubſtitutus in eo.fũ do.& ita ibi colligit̃,ſi bñ inſpiciat̃,ſecus ſi nec realis , vt ſi fuit ſubſtitutus in portione,q̃ p ꝯcurſũ puẽtura erat ad Titiũ,& ſic nõ eſt verũ id,qđ dicit Bal.ꝙ in ſubſtitutũ trãſeat ius ꝯiũctiõis, qa eſt ꝯ illũ tex.ſi benè conſideret̃.& Bal.de illo non meminit.

LEX XI.

CAuſa cognita. Subſtitutus impuberi,q ſe ad ar rogandũ dedit, hẽt vtiles actio- nes ꝯ arrogatẽ , ſicut hẽrent alij veniẽtes ab inteſtato ex cautione interpoſita tpe arrogationis h. d. de materia iſtius l. dic plenè,vt in l.ſi arrogator.ſ. de adop.per Cy.

LEX XLI.

COhæredi. Principiũ iſtius l.idẽ dicit pòia qđ l. Ti tius.ſ.e.¶ In tex.ibi(ita deceſſit)ſubau- di,& poſtea deceſſit cohæres hr̃ditate nõ adita. In tex.ibi (vtraq.portio)dicit Dyn.ꝙ vna iure ſubſtõnis,altera iure accre ſcẽdi.vt dixi ſ.eo.l.ſi Titius.ſed ille tex.facit ĩ ꝯnũ,ꝙ uterq.iure ſubſtõnis põt dici,& hãc puto veritatẽ,ꝙ aut fuit ſubſtitut⁹ pri mo cohæredi ſuo,& poſtea qs fuit ſibi alius ſubſtitutus,& tunc iſte vltimus ſubſtitutus cẽſet ſubſtitutus in vtraq. portione, & iõ ſi ambæ vacẽt,ambas hẽbit iure ſubſtõnis, & ita pcedet, qđ ibi dix,aut fuit ſibi datus,anteq̃ eſſet ſubſtitutus cohr̃di,& tũc ille nõ vr̃ ſubſtitutus,niſi ĩ portione ipſius, & iõ portio cohr̃dis puenit p ius accreſ.vt dicit Dy.& iſta diſtinctio pbat̃ p ea, q̃ tu ſi.no.C.de fideic.l.cũ virũ.Nec ob. tex.hic pcedẽs,dũ dicit , ſiue añ ſubſtitutionẽ,ſiue poſtea ſubſtitut⁹ ſit,&c,nã nõ refert quã tũ ad hoc,vt hẽat vtraq.portionẽ,qa vtroq.caſu hẽbit vtranq. ſed bene refert quantum ad modum habendi,& iſta inueſtiga- tio eſt magnæ vtilitatis,& effectus,vt dixi in d.l.Titius.

§.Ex his verbis. In ſubſtõne reciproca vocantur ſubſtituti pro hæreditarijs portio- nibus.h.d.ſubaudi,& ita demũ ſi pro portionib.ſuis adiuerunt vt ſ.eo.l.qui plures.cum l.ſeq.¶ In tex.ibi(pro mõ ſibi) gl.i.ex- ponit.ſ.ꝯ pupillarit.ſed non eſt bona expoſitio, quia tunc opor tet impropriare tex.qui poſtea ſequit̃ quæſitæ.& exponere.i.q̃- rendæ.Dic ergo,ſibi,i.adeundi,ſi erat ſui iuris,vel ſi erat in alie na ptãte,& ſic ſuã portionem acquiſiuit alteri pro modo illius portionis alteri quæſitæ.& hoc eſt,quod ſequit̃,vel alij,&c.

1 *Quatuor differentiæ inter ſubſtitutionem pupillarem, & fideicommiſſariã.*
2 *Si non valet teſtamentum paternum,ſic non valet pupillaris ſubſtitutio, ita nec fideicommiſſaria,niſi expreſsè eſſet repetita a venientib. ab inteſtato. Pupillaris ſubſtitutio non poteſt fieri in codicillis,ſed fideicommiſſaria ſic*
3 *Si pupillus inſtitutus emancipetur, non euaneſcit inſtitutio , ſed pupillaris. ſubſtitutio ſic.*
5 *Si dedit ipſum in adoptionem alteri,& ſic exiuit eius familiam , quòd ho- die non euaneſcat ſubſtitutio.*

5 Quòd

5 *Quòd etiam non euaneſcat, ſi exiuit patriam poteſtatem propter dignitatem.*

6 *Si emancipetur, vel detur alteri in adoptionem, an euaneſcat etiam tacita vulgaris, vt ſic ſi poſtea repudiet ſubſtitutus, non admittatur.*

7 *Subſtitutus non poteſt capere propria authoritate, ſi habet recipere de manu reſtituentis.*

Subſtitutio facta per uerba merè obliqua ei cui poteſt fieri directa, non trahitur ad directam.

8 *Trebellianica poteſt dici Falcidia.*

Propter non confectionem inuentarij, cum lex dicat perdi Falcidiam, an perdatur etiam Trebellianica.

Filius etiam ſub conditione grauatus non detrahit, niſi unam quartam, & quid de iure canonico.

9 *Si filius eſt grauatus reſtituere poſt mortem ſuam, licèt iſtud fideicõmiſſum non veniat reſtituendum ab eo, ſed ab hæredibus eius, non tamen reſtituitur tanquam relictum ab ipſis hæredibus, ſed tanquam relictum ab ipſo filio, & ſic in reſtitutione non venit legitima filij.*

Quid ſi teſtator dixit, quod poſt mortem filij bona ſua reſtituantur, vel perueniant ad talem, quòd tunc veniet legitima, & detrahetur niſi Trebellianica.

10 *Si teſtator dixit, ſi filius meus impubes deceſſerit, volo, quod bona mea perueniãt ad talem. an illud verbum, impubes, intelligatur, qui nunc eſt impubes, & ſic quandocunque deceſſerit, ſit loco ſubſtitutionis, an autem ſi deceſſerit impubes, idest in pupill. ætate.*

11 *Per fideicommiſſariam ſubſtitutionem ſuccedituṙ teſtatori, & non pupillo. Item eſt onus, non prouiſio, & quòd in ea non ueniat legitima filij, quæ reputatur de proprijs ſuis facultatibus.*

1 §. Cum filiæ. †In iſto §. j. ponit̃ vnũ dictũ in pupilla.
ſubſtõne, vſq. ibi (quod ſi hr̃dẽ) poſtea ponunt̃ quinq. dicta in fideicõmiſſaria facta pupillo, de qua non
hr̃ hic in ti. qa iſte titulus tractat de directis ſuſtõnib. Ex illis qn
que dictis collige quatuor drĩas inter pupillarẽ, & fideicõmiſſariã. Prima, qa de fideicõmiſſaria detrahit̃ Falcidia, ſeu Trebellianica, vt hic in ver. (quod ſi hr̃dẽ) ſed de directa pupillari nõ, vt l. ſi
qs ad declinãdã. de epiſ. & cle. & in c. ſi pr̃. de teſt. & lib. 6. alia ẽ,
qa fideicõmiſſ. põt fieri pupillo ẽt poſt tpa pubertatis, vt hic ĩ
ver. (nec aliud) nõ ſic in pup. vt ſ̃. eo. l. verbis. & l. in pupil. Tertia eſt, qa fideicõmiſſaria nõ põt fieri in bonis pupilli, ſed dũtaxat teſtatoris, vt hic in ver. (nec in fideicõmiſſo) ſed pupill. ſic, vt
ſ̃. eo. l. ſed ſi plures. §. ad ſubſtitutos. Quarta eſt, qa fideicõmiſſaria non põt fieri exhæredato, cui nihil eſt relictũ, ſed in eo, qđ
eſſet relictũ, poſſet fieri, vt in ver. (& iõ ſi pr̃) ſed pupillaris põt
2 fieri, vt ſ̃. e. l. j. §. ſubſtituere. ¶ †Itẽ collige vnũ, in quo ꝯueniũt
fideicommiſſaria, & pupillaris, qa ſi nõ valet teſtm̃ pr̃ium, ſic
non valet pup. ſubſtõ. cũ non poſſit ex eo adiri hr̃ditas. vt ſup.
eo. l. 2. §. poſt prin. & in §. adeo, ita non valet fideicommiſſaria,
niſi expreſsè repetita eſſet a venientib ab inteſt. ut hic in verſi.
(q̃ ita) non ſic tñ poſſet repeti ab inteſt. pupill. ſubſtõ, qa illa nõ
põt fieri in codicillis, ſed fideicom. ſic, & iſta ſufficiãt pro ſummarijs iſtius ſingula. § q ſp allegat̃, & multa bona ꝑtinet. ¶ †Cir
3 ca primũ caſũ huius §. qui loquit̃ de pupillari, quærit̃, ſi pupillus
inſtitutus emancipet̃, an euaneſcet inſtitutio? Reſpondeo nõ,
ſed ſolũ ſubſtõ pup. cui ꝯnat emancipatio, nã non põt fieri, niſi
rõne patriæ ptãtis Si ergo deficit, anteq̃ confirmet̃ per mortẽ.
euaneſcit ſubſtõ, qđ no. ſed inſtõ nõ põt fieri ẽt emancipato,
& de quolibet ex̃neo, & hoc probat̃ ſ̃. de lib. & poſth. l. filio quẽ
4 pater. ¶ †Item quæro, ſi dedit ipſum in adoptionem alteri, &
ſic exiuit eius familiam, & euanuit ſubſtõ, an reconualeſcat, ſi
poſtea moriat̃ in pu. æta. vr̃. quod ſic per l. ꝑce. cum ibi no. Tu dic
ꝯ, quia illa loquit̃, qñ poſt mortem patris naturalis dedit ſe alteri in arrogationem, & ſic non euanuerat ſubſtõ uiuẽte pr̃e naturali, qa non exiuerat eius familiam, ſed euaneſcit poſt mortẽ,
cũ dat ſe alteri ad arrogandũ, hic vero euanuit viuẽte pr̃e nãli.
Hic interponit̃ illa cautio, de qua ibi, hodie forte iſtud contigit, quia non tranſiuit in poteſtatem adoptãtis, nec exijt de po
5 teſtate patris naturalis, vt C. de adop. l. cum in adoptiuis. ¶ †Itẽ
q̃ro, quid ſi exiuit patriã poteſtatẽ pp dignitatẽ? R̃ndeo, nõ euaneſcit ſubſtũ, qa cenſet̃ non exiuiſſe quantum ad ea, q̃ concer-
6 nunt eius commodum, vt in Auth. conſt. q̃ de digni. ¶ †Vltimo
q̃ro, an euaneſcat etiam tacita vulgaris, ſi emancipet̃, vel detur
alteri in adoptionem, vt ſic ſi poſtea repudiet, ſubſtitutus non
admittat̃? R̃ndeo ſic, quia facto teſtatoris extinguit̃, vnde cenſetur, quod nullus effectus ſibi remaneat, nam ſi voluit tollere expreſſum, fortius tacitũ, ar. ſ̃. de leg. 3. l. fideicommiſſa. §. ſi rem.
& qa qñ extinguitur per mortẽ filij contingentẽ in uita pr̃is, ſi
pr̃ habuit tp̃s ꝓuidendi. & aliter non prouidit, ſtr̃ extinguit̃ tacita vulgaris, vt no. Bar. ſ̃. eo. l. lex Cornelia in fi. & ita limitat dictũ Dy. q ſimpl̃r tenuit eũ expirare per l. quod ſi filius. de ca. & mouet̃ Bar. per l. tractabat. ĩ. de teſt. mili. multo ergo magis, qñ fa-
7 cto teſtõris extinguit. †Circa ver. quod ſi hr̃dem no. plura. Primo
in ver. reſtituere quod illud verbum obliquum, quia ſubſtitutus
nõ põt capere ꝓpria authoritate, ſed hẽt recipere de manu reſtituentis, ut in l. inter omnes. qui ſatiſd. cog. Itẽ hic eſt caſus
de eo, quod no. glo. ſ̃. in l. uerbis ciuilib. videlicet, quod ſubſtitutio
facta per uerba merè obliqua ei, cui poteſt fieri directa, nõ tra-
8 hit̃ ad directã. Fallit in caſu l. Antonius. de fideic. li. ¶ †Itẽ no.
a dũ dicit, Falcidia. quod exponitur,[a] idest Trebellianica poteſt
dici Falc. Vñ facit, quod pp non confectionẽ inuentarij, cum l. dicat perdi Falc. in auth. de hær. & Falc. §. ſi veró non fecerit. ꝑdatur ẽt Trebellianica. quod tenuit Bal. in auth. ſed cum teſtõr.
ſed Iac. de Bel. diſputando tenuit ꝯtrium, quem etiam Bal. ſequitur in l. Marcellus. ad Treb. Io. An. in add. Spe. de inſtr. edi. §. dr̃,
& nunc habeo de facto. Et (niſi quia temerarium eſt a tantorũ
deciſione deuiare) in conſilijs tenerẽ opi. Bal. per tex. quẽ ipſe
allegat. Patet ẽt ex iſto uer. quod in ſingulari numero filius ẽt ſub
ꝯdõne grauatus non detrahit, niſi unam quartam, & iſta eſt
vera op. de rigore iuris ciuilis, licèt de iure canonico declaratũ
ſit ꝯtrium in c. Raynutius. & illa opin. de conſuetudine ſerua-
9 tur. ¶ †Vltimo no. ſingulariter tex. ibi, dũ dicit, (ut adimplere,
&c.) quod ſit grauatus filius reſtituere poſt mortẽ ſuã, licèt iſtud
fideicõmiſſum non ueniat reſtituendũ ab eo. ſed ab hæredibus
eius, ut patet ſ̃. dum dicit, legitimum hæredẽ filij, &c. non tũ reſtituitur tanq̃ relictum ab ipſis hæredibus, ſed tanq̃ relictum ab
ipſo filio, qđ eſt multum ponderandum, quia ſic non ueniet in
reſtõne legitima filij, in qua ipſe filius grauari non potuit, ut ĩ.
uer. neque fideicommiſſo. ſed ſi eſſet relictum ab ipſis heredib.
filij impuberis, bene ueniret legitima quia illi bene põt̃ grauari in ea, ut no. Cy. in l. ex trib. C. de inoff. teſt. Intellige tñ quod
dixi verum, qñ uerba grauaminis fuerunt directa ad ipſum filium, ut patet in prin. huius §. ſi autem diceret, quod poſt mortẽ
filij bona ſua reſtituantur, uel perueniant ad talem, vr̃ impoſitum grauamen hæredibus filij, & ſic ueniet legitima, & ſic nõ
detrahetur, niſi Trebellianica ex perſona ipſorum hæredũ. ita
limitat Bar. ĩ. l. proxi. per illum tex. quod perpetuo tene menti, quia habui de facto, & uide qđ no. Bar. in l. cum uirum. C. de
10 fideic. ¶ †Quæro unum circa illã partẽ, quod eſt pulchrum, teſtator dixit, ſi filius meus impubes deceſſerit, quod bona mea perueniant ad talẽ. ipſe deceſſit pubes factus, quæritur, an ſit locus
ſubſtitutioni? dubium ſtat in hoc, qualiter ſumatur illud uerbũ, impuberes. an demõſtratiuè, an diſpoſitiuè. Nã primo mõ
eſſet ſenſus, quod filius meus, q núc eſt impubes, deceſſerit, ſupple
qñcunque, &c. & tunc eſſet locus ſubſtõni. Secundo mõ eſſet
ſenſus, ſi deceſſerit. ſ. in pupillari ætate, & núc non eſſet locus,
gl. q̃ eſt hic ſuper uer. impubes, vr̃ tenere primã opi. & Io. An.
in c. ſi pr̃ mouet iſtud dubium, & uidetur mihi, quod teneat idẽ,
non tñ alle. iſtam gl. pro quo facit quod no. Bar. in l. Centurio.
in tertia princ. q. de compendioſa facta per uerbum commube. ver. quæro iuxta prædicta. per l. fin. §. Titia. ĩ. de lib. leg. ubi
uerba in dubio præſumuntur appoſita demonſtratiuè magis,
quàm diſpoſitiuè. Mihi uidetur contrarium per iſtum tex. in
b cto uerſic. nec aliud[b] nam ibi ponit caſum, quando complectitur tempus poſt pupillarem ætatem, & illum ad ſuperiora,
unde innuit, quod in iſto primo, qñ dixit, ſi impubes diem ſuum
obierit, &c. intellexit, ſ. quod decedat in pupillari ætate. Præterea
ſi aliud diceremus, illa ꝯdõ non eſſet propriè conditio, quia ſe
non haberet ad eſſe, & non eſſe, ſed ad eſſe tantum, quia certum eſt eum moriturum. quod in dubio non præſumit uoluiſſe, poſtq̃ ꝯdõnaliter locutus fuit, nam ſi ſolum intellexiſſet, quod
moreret, non fuiſſet locutus ꝯdõnaliter, ſi moreretur. ſed ſi di-
11 xiſſet, cum moret̃. uel qñ: & iſta eſt ueritas. ¶ †In uer. (neque
fideicommiſſo.) iſte uerſi. allegatur ad plura. Primo, quòd per
fideicommiſſariam ſubſtitutionem ſucceditur teſtatori, nõ pupillo. Item quod eſt onus, non prouiſio. Item quod in ea non uenit
legitima filij, quæ reputatur de proprijs ſuis facultatibus.

ADDITIONES.

a Falcidia, quod exponitur. Adde Doc. in c. Rayn. de teſt.

b Mihi videtur contrarium. Adde, quòd hæc dicta refert, & ſequitur d. Alex. de Imo. in conſ. 21. col. pen. circa prin. in 2. vol. & in conſ. 1. col. 3. uerſic. confirmatur hoc. in 1. uol. Cur.

---

1 *In ſubſtitutione reciproca primo uocantur coniuncti ad portionem deficientem, & poſtea diſiuncti.*

2 *In ſubſtitutione reciproca, ſi deficit portio unius ex diſiunctis, an perueniat duntaxat ad alium diſiunctum.*

3 *Si pater inſtituit uniuerſaliter filios maſculos, & filiabus reliquit certam quantitatem pro dotibus & poſtea filios maſculos, & fœminas inuicem ſubſtituit, & deficiat portio unius ex maſculis, qualiter ueniant ad iſtam portionem deficientem.*

4 *Si teſtator habebat duos filios ex una uxore, & duos ex altera, uel ex duabus uxoribus, & eos inuicem ſubſtituit, an ad portionem unius ex primis duobus primo loco vocetur frater utrinque coniunctus, & in eius defectum cæteri.*

§. Qui

1 §.Qui diſcretas. †In ſubſtitutione reciproca primo vocanť coniuncti ad portionem deficientem, poſtea diſiuncti. h. d. notabiľ.& eſt pulcher caſus. ¶ Quæro hic loquiť, qñ deficit portio vnius ex coniunctis, quia iſta tranſit ad alios coniunctos non obſtante ſubſtitutione reciproca facta de omnibus: ſicut tranſiret, ſi ſubſtitutio facta non eſſet, tunc tñ tranſitet ſolum per ius accreſcēdi, nūc verò & iure ſubſtõnis, quia ipſi videnť per prius inter ſe ſubſtituti, & poſtea oēs ſimul, & ſic duæ reſultant ſubſtitutiones, licèt fuerit vnicus cõceptus verborum.
2 †Sed quid ſi deficit portio vnius ex diſiunctis, vtrum perueniat dūtaxat ad aliū diſiunctum: vī, ꝙ ſic, vt ſic eadem rō ꝯriotum. arg. ſ. eo. & ſic contra. in fi. Tu dic contrarium, ꝙ perueniret ad coniunctos; & ēt diſiunctos æquaľr, vt ſ. ri. ı. l. hæredes ſine partibus. Intellige tñ æquaľr, vt oēs coniuncti admittanť ad vnam partem loco vnius, quia ſicut fuerunt coniuncti inſtitutione, ita videnť coniuncti in ſubſtõne. arg. ʃ. ad Treb. l. Lucius. § pater puerum. ¶
3 †Itē per iſtum tex. determinat Bar. in l. Lucius. ʃ. eo. in ver. ſed q̃ro de pulchra quæſtione. in vlt. col. ꝙ ſi pater inſtituit vľr filios maſculos, & filiabus fœminis reliquit certam quantitatem pro dotibus & poſtea dixit, ꝙ filios maſculos, & fœminas inuicē ſubſtituebat, ꝙ ſi deficiat portio vnius ex maſculis, uocanť alij maſculi ex iſta ſubſtõne, & in eorum defectum vocanť fœminæ, ēt ſi fuerunt oēs diſiunctim noiati: quia ſaltē in vlī ſucceſſione ſoli maſculi fuerūt vocati: ergo credendum eſt, ꝙ ad portionem hæreditatis uacantem ſolos maſculos prædilexerit. Hoc tñ ipſe limitat in l. ı. ad Trebel. ſingaľr ſi rō recti ſermonis hoc patiť, aľs ſecus, ut ſi inſtituit duos maſculos, & vni fœminæ reliquit certā quātitatē: poſtea dixit, ꝙ ſi cōtingat aliquē ꝑdictorū decedere qñcūq. ſine liberis, ſubſtituebat ſupuenietes, & mortuus eſt vnus de maſculis ſine liberis, certè nō vocabiť ſolus aliꝰ maſculus, q̃a tūc uerbū pluralis, ſiue numerus ſuperueniens, non ſeruaret in ſuo proprio ſignificatu, quod eſſe non dēt, ut in illa l. quia requirunť plures, & ideo ēt fœmina uocabiť unā cum
4 maſculo. quod perpetuo tenemente. ¶ †Facit ēt ad aliā q̃ōnē. ſi teſtator habebat duos filios ex una uxore, & duos ex altera, vľ ex duab. vxorib. & eos inuicē ſubſtituit, ꝙ ad portionē unius ex primis duob. primo loco uoceť frater utrinq. ꝯiunctus, & in eius defectū cęteri. Contrariū determinat idē Bar. in l. Lucius. in ꝑe. q. quia hic loquiť de illis, qui erant coniuncti coniſictione facta a teſtõre, ad quam ipſe teſtator cenſeť habuiſſe reſpectum, ſed in dicta q̃õne. erant coniuncti coniunctione legali, ad quam non cenſeť habuiſſe reſpectum, quia nō plus diligit eos, quām alios. & vide Bal. in l. in teſtamento. C. de teſt. mil. in 5 q.

1 *Generalis prouiſio non includit illos, vel illa, in quibus ſpecialiter eſt ꝓuiſū.*
2 *Generalis prouiſio non refertur ad ſpecificata.*
3 *Quid ſi generalis, & ſpecialis prouiſio, continuetur in diuerſis diſpoſitionibus?*
4 *Si reperiantur ſtatuta diuerſimodè diſponentia ſuper una materia, & unum ſpecialiter prouidet, aliud generaliter, debemus ſtare illi, quod ſpecialiter prouidet.*
Quid ſi ſtatutum ſit ſpeciale, quo ad quædam, uidelicet, quantum ad perſonas, ſed generale, quo ad res, & aliud ſtatutum ſit econuerſo? remiſſiuè.

1 §.Qui patrem. †Generalis prouiſio non includit illos, vel illa, in quibus ſpecialiter eſt
2 ꝓuiſum. h. d. †Et ſemper allegať, ꝙ generalis prouiſio nō refert ad ſpecificata. concor. de uer. obl. l. ſtipulationes commodiſſimum. & l. doli clā. de pœn. l. ſanctio legū. de ali. lega. l. alimēta, §. Baſilicæ, & l. Stichus nutricis. & iſtas. ll. allegabat Bald. ſecundum magiſtrum ſuum Do. Ioan. Paiarēſem de Senis. ¶ In tex. ibi (patrem, & filium,) qui filius fortè erat emancipatus a patre, & non expediuiſſet eos inuicē ſubſtituere, q̃a portio filij acquireret patri. & dic, ꝙ inſtituit iſtos duos cōiunctim, ſed reliquos hæredes, puta tres, vel quatuor diſiūctim. ¶ In tex. ibi (inuicē ſubſtitutos.) ſubaudi, & poſtea uacauit portio unius ex diſiunctis per repudiationem. vnde erat quæſtio, an ille pater, & filius admitterenť una cum alijs ad illam portionem uirtute ultimæ generalis ſubſtitutionis reciprocæ. Et breuiter diciť, ꝙ non, ſed admittunť duntaxat alij diſiuncti, quos duntaxat cenſeť uoluiſſe inuicem ſubſtituere in illa generali ſubſtõne, non autem patrem, & filium prędictos cenſeť uoluiſſe immiſcere in hac generali, poſtquàm eos ſpecialiter inuicem ſubſtituerat. ¶ Sed oppo. de §. præced. Sol. ibi uacauit portio vnius ex cōiūctis, unde uocať coniunctus tantum, & non diſiuncti. hic uero portio vnius ex diſiunctis. ¶ Sed tunc oppo. de eo, quod ibi dixi, quod vocanť tunc omnes per l. hæredes ſine partib. ſ. ti. ı. Solu. fateor ſi coniuncti non fuiſſent inter ſe ſpeciaľr inuicem ſubſtituti, & ita loquiť ibi, ſed hic fuerunt, vnde de illis non ꝓſumiť cogitaſſe in generali ſubſtitutione. hoc tamen eſt uerum, ſi alij diſiuncti uolunt portionem vacantem, aliàs uocabitur iſte pater, & filius: quia ceſſat cauſa propter quam in illa gñrali non comprehendebatur. ſ. fauor diſiunctiorum: ideo incipiunt tunc comprehendi ad hoc quod ʃ. de ado. l. cum illa. §. quæſitum. circa fi. ubi in generali diſpoſitione incipiunt comprehēdi ex poſt facto, quæ a principio non comprehendebať ceſſante cauſa propter quam non comprehendebanť. ad quam etiā ʃ. de ſolu. l. qui decem. §. Stichum. uerſic. ſed et qui. & de leg. 2. l. Lucius in prin. & in c. ſi cui prouideri. de præben. lib. 6. Item ſi ultima, quod hic diciť, niſi uerba non poſſent ſaluari pře illo, & filio nō comprehenſis; ut ſi nō fuiſſet datus, niſi vnus cohřs: q̃a tunc verba pluralis numeri hos omnes, &c. nō poſſent uerifi-
3 cari in uno arg. ʃ. ad Treb. l. fi. & quod ibi per Bar. ¶ † Vltimò opp. ad illud generale, quia videť, ꝙ generalis prouiſio ꝯcurrat cum ſpeciali, & ſic comprehendat etiam illa, in quibus ſpeciaľr fuit prouiſum, vt l. ſenatus. cum ibi no. ʃ. de accuſa. Solu. & tene menti, illud generale de quo ſ. dixi procedit quando in eadem diſpoſitione l. uel hominis contineť ſpecialis, & generalis prouiſio. ita loquiť iſte tex. cum ll. all. Si autem in diuerſis diſpoſitionibus, tunc eſt diſtinguendum. Aut loquimur in diſpoſitionibus legalibus, & tunc generalis concurrit cū ſpeciali, & econuerſo, & ita loquiť quod no. in l. contraria, niſi ſpecialis eſſet contra ius commune: quia tunc derogaret generali, ut no. Bar. ſecundum Dy. in l. ı. §. dixerit. circa fi. ʃ. de pu. Aut loquimur in diſpoſitionibus teſtatoris, & tunc per generalem ſequētem cenſeť receſſum a ſpeciali, & ſic nec concurrunt, nec ēt ſpecialis ſtat in ſua ſpecialitate, licèt hic benè ſtet. & iſte eſt caſus in l. libertis quos. § j. ʃ. de adi. leg. & ibi omnino vide per Bar. & qđ
4 idem no. in l. ı. §. hoc autem. de ope. nou. †Et no. diligenter iſta, quia reperiunť ſtatuta diuerſimodè diſponentia ſuper vna materia, & vnum ſpeciaľr prouidet, aliud generaľr cui debemus ſtare? Bal. hic vno verbo ſe expedit, ꝙ ſpeciaľr, per iſtum tex. ſed non perfectè loquiť, nec allegat illa quæ ſ. dixi. Quid autem ſi ſtatutum ſit ſpeciale quo ad quædam: puta quantum ad perſonas, ſed generale quo ad res, & alium ſtatutum econuerſo, cui iſtorum ſit ſtandum? uide pulchrè, & plenè per Bar. in extrauaganti ad reprimendum, circa fin. ſuper ver. non obſtantibus. & quod no. Bal. in l. ordo. C. de execu. rei iud. in 3. col.

a *Si portio grauata accedit non grauatæ, quando contribuantur adinuicem, ni ſi accedat ex ſubſtitutione uulgari tacita, uel expreſſa.*
2 *Si eadē res relinquitur uni in paternis tabulis, & alteri in pupillarib. qui dicantur re coniuncti, & collegatarij, & concurrant adinuicem, cum ſic ſit inter eos ius non decreſcendi.*
3 *Quando portio non grauata, accedit grauatæ, quod in tribus caſibus contribuantur, ſed quando grauata non grauatæ, in uno tantum.*

1 §.Cohæres. †Quando cohæres pupilli ſubſtituiť pupillo, portio ſua contribuiť cum portione pupilli ratione Falcidiæ deducendæ de legatis a ſubſtitutione relictis, ſecus ſi alius, quàm cohæres fuerit ſubſtitutus, hoc dicit in effectu. Et debes ſcire, ꝙ duplex eſt contributio ſcilicet portionum hæreditariarum: item legatorum. Prima contributio fit ad finem impediendi detractionem Falcidiæ ſi ea facta, & ſolutis integraliter legatis reperiť penès hęredē remanere quarta pars totius hæreditatis, & ita loquiť iſte tex. & multi alij tex. ad l. Falcid. quos plenè recolligit Bar. & etiam ſubtiliter in l. q fundo. §. cohæredes. eod. ti. & ibi pleniſſimè vide per eum. Alia eſt contributio legatorum relictorum in primis, & ſecundis tab. & iſta fit ad finem oppoſitum, ſcilicet vt videať, quòd in ea facta tot ſint legata, quòd eis integraliter ſolutis non remaneret quarta, & ſic fit ad finem deducendæ Falc. quòd de iſta loquiť in ratione. §. quòd vulgo. & §. quæſitum. qui ſunt valde difficiles, & de iſta re uera non loquiť iſte ibi, licèt Bar. p inaduertentiam fortè videať dicere contrarium in ſuo ſummario. ¶ Contra primum caſum huius §. oppo. quòd iſtæ portiones contribuanť. primo per tex. in l. qui fundum. §. qui filium. infra ad l. Falcid. ſecundo per rationem, quia quando portio grauata accedit non grauatæ, non contribuuntur adinuicem, niſi accedat ex ſubſtitutione vulgari tacita, vel expreſſa ad idem. & l. ſi alterutro. in fi. Sol. contrarium procederet, ſi legata iſta fuiſſent relicta a pupillo, qui adiuiſſet hæreditatem, & ſic incœpiſſet ab eo deberi cum detractione Falcidiæ: quoniam eis integraliter ſolutis, nihil de ſua dimidia remanſiſſet penes ſe. Si ergo poſtea ſua dimidia vnà cum hæreditate peruenit ad cohæredem ſubſtitutum in ſubſtitutione pupillari, portio cohæredis non contribuitur cum iſta: immo illa tranſiuit ad ſubſtitutum hæredem pupilli, cum eodem iure detrahendi Falcidiā, ſicut poterat pupillus, ſi ſic non adiuiſſet hæreditatem, ſed repudiaſſet: & ſic non incœpiſſet ab eo deberi. nam tunc illa dimidia tranſit ad cohæredem ex ſubſtitutione vulgari tacita, & ab eo incipiūt legata deberi, vñ cū tempore quo deberi incipiūt,

reperiat̃ penès iſtum alia dimidia non grauata, nõ orit̃ ius detrahendi Falc.& ita loquit contrarium hic. Aut legata non fuerunt relicta a pupillo, ſed ab ipſo cohærede in ſubſtitutione, vñ ſubeſt eadem rõ.quæ in proxi. præcedenti caſu:quia tempore, quo incipiunt deberi, reperit̃ penès illum vtraque dimidia tam grauata, quàm non grauata, vnde non orit̃ ius detrahendi Fal. ſed contribuunt portiones adinuicem, ita ꝙ legatis ſolutis integrat̃ reperitur penès iſtum vna dimidia totius hæreditatis, ſicut etiam contribuerent hoc caſu.ſi aliquis eſſet inſtitutus in vna dimidia purè, & in altera ſub conditione, & in iſta ſecunda fuiſſet grauatus, & poſtea ꝯdõ extitiſſet: nam in hoc caſu iſtius ſ in portione pupilli cenſet̃ inſtitutus ſub ꝯdõne, & hoc vult
a tex.vſque ibi, non idem. † Sed quæro, hic loquit̃, quando portio pupilli grauata in ſubſtitutione pupillari, aſcendit portionem cohæredis nõ grauatam, quid eẽ, ſi portio cohæredis fuiſſet grauata, & portio pup.non? Reſpondet̃, tunc multo magis contribuerent, vt l.ꝙ ſi alteru tro. & ita voluit gl. quæ incipit, nam hæc legata in effectu, vſque ibi, ſed ꝯ. ¶ Ibi oppo. ꝯ fin. ꝙ illi quibus eadem res fuit legata vni teſtamento paterno, alteri in tab.pup. non dicant̃ coniuncti, nec collegatarij ſ. qui.mo. vſufruct.ami.l.ſub conditione.in fi. Solu.ibi quando in teſtamentis diuerſorum, quæ non reputant̃ pro vno, relinquit̃ eadem res diuerſis: hic verò paternum, & pup.reputant̃ pro vno. Contra ſecundum caſum oppo.ꝙ alius ſubſtitutus, quàm cohæres non poſſet detrahere Fal.quia tunc eſt detrahenda quãdo legata excedunt dodrantem totius hæreditatis, vt l.j. in prĩ. ʒ.ad l.Falcid.ſed hic non ſic, quia cum hæreditas valeret ducenta, & in cẽtum fuit inſtitutus pup.& in alijs centum datus fuit cohæres Titius, & Sempronius ſubſtitutus pup. & grauatus in centum, iſta legata non tranſcendunt dimidiam. Sol.ꝯtrium ꝓcederet, quando vnus tm̃ eſſet cohæres inſtitutus in hæreditate valente ducenta: ſed ſi ſunt inſtituti duo, & vnus tãtum fuit grauatus in centum, põt detrahere Falcidiam ex ſua perſona, quia licèt legata non excedant dodrantem totius hæreditatis, ſatis eſt, quod excedant dodrantem ſuæ dimidiæ, & iſte eſt caſus in l. in ſingulis. ad l. Falcid. ſicut ergo ſi iſta legata fuiſſent relicta ab ipſo pup.veniret detrahenda Falcid.qa eis ſolutis nihil ſibi remaneret, ita & ſi ſunt relicta a ſubſtituto eius, q nõ erat in aliquo inſtitutus, qa ſubeſt ea.rõ, & perinde eſt, ac ſi fuiſſet datus cohæres illi cohæredi pupi. & hoc vult dicere tex. in ver.(nam ille) cum dicit, quaſi plenè ſub ꝯdõne primis tabulis hæres inſtitutus, &c. nec dẽt ſibi nocere, ꝙ cohæres pupi.hẽat integrum quadrantem, ſeu dimidiam, quia ſicut illa ibi non ꝓdeſt huic ſubſtituto, ita nec nocere dẽt, & hoc vult tex.ibi tam etſi maximè, &c. Et ſi dicat̃, quõ iſte ſubſtitutus põt dici cohæres illius cohæredis, & tanq̃ inſtitutus in primis tab. cũ ſit inſtitu-
3 tus in ſecundis, quæ ſunt diuerſæ? † Reſpondet̃, ꝙ alibi in fine habemus ꝙ ſi ea.res relinquit̃ vni in paternis tabulis, & alteri in pupillarib. dicunt̃ re coniuncti, & collegatarij, & cõcurrunt adinuicem, cum ſit etiam inter eos ius non decreſcendi, quia reputat̃ teſtamentum vnius, ita & hic reputant̃ cohæredes quãtum ad portionem, in qua pupillus fuerat inſtitutus: & ideo detrahit Falcidiam ex ſua perſona, ſicut detraheret ſi fuiſſet in illa primo loco inſtitutus, vt in d.l.in ſingulis & hoc vult tex.in
4 ver.nam, & cum.& ex iſtis remanent expeditæ aliæ glo. ¶ † Vltimo conclude quando portio non grauata accedit grauatæ, in tribus caſibus contribuunt̃, ſed quando grauata non grauatæ, in vno tm̃, quos caſus tangam ʒ.l. proxi. quæ etiam tractat de iſta materia, ſed hic loquit̃ de relictis in ſubſtitutione pupillari, ibi verò de relictis ab vno pupill. ¶ Item gloſſ. quæ incipit nam hoc. ibi dum dicit, ꝙ fit contributio relictorum, melius diceret portionem, vt pater ex prædictis, nam tũc relictorum, qñ quædam relinquunt̃ in paternis, quædam in pup. de quibus in ſ ꝙ vulgo. ſed in iſto ſ. ſolum in pupillaribus.in l.ſeq.in paternis, vnde non cadit contributio relictorum.

---

1 *Subſtitutio facta vltimo morienti in pup.ætate expirat, ſi vltimus moritur factus pubes, licèt primus mortuus fuerat in pup.ætate.*
2 *Si teſtator dixit, ſi filius meus impubes deceſſerit, videtur dixiſſe, ſcilicet in pupillari ætate.*

1 **§.Cùm pater impuberi.** † Subſtitutio facta vltimo morienti in pup.ætat.expirat, ſi vltimus morit̃ factus pubes, licèt primus mortuus fuerit in pupil.æta.h.d.in effectu. Ratio eſt, quia iſta ſubſtitutio cenſet̃ facta vni tm̃ ſub duplici conditione, ſi deceſſerit vltimus in pup.ætate, ſed hic in neutro iſtorum fuerunt ambæ impletæ, ſed vnica tantum, ergo &c. vt l. ſi hæredi
2 plures.ʒ.ti.1. ¶ † In tex.ibi (quæ nouiſſimũ diem ſuum obijſſet.)
a non dicit in pup.æta.ᵃ & tamen quia ſupra dixi impub.filiæ cẽt teſt dixiſſe, vt colligit̃ ex fi.& ſic facit pro eo, qđ dixi in ſ. cũ filio. ꝙ dixi ſi filius meus impubes deceſſerit, videor dixiſſe .ſ.in pup. ætate, & verbum, impubes. non ſtat demonſtratiuè tantum. ¶ In tex.ibi (irritam eſſe factam.) videbat̃ ꝯtrium, poſtq̃ vna iſtarum effecta eſt pubes, antequam altera impubes moreret̃. Nã per hoc vĩ, ꝙ illa, quæ primo mortua eſt impubes, poſſit dici vltimò mortua in pup.æta. cum non expectet̃, ꝙ alia poſſit mori in illa æta.per l.ex duob.ſ.eo.in princ. non ſic ſi tempòre, quo prima mortua eſt impubes, altera etiam eſſet impubes, & poſſet eodem modo mori: & iſta fortè fuit ratio dubitandi, ſed nõ obſt.quia ſatis eſt, ꝙ ſuperſit alia, quæ poſſet mori poſt primã, vt prima non dicat̃ vltimò mortua. ergo nec dici poteſt vltimò mortua in pup.æta.quia vbi deficit ſubſtantia, deficit accidẽs, vñ ſi nõ eſt mortua, ergo nec in pu.æta.pt dici vltimò mortua.

ADDITIO.

a In pup.æta. Adde quid dicatur ætas pupillaris, vide in l.licèt.& ibi Ang.in 1.no. de teſt.mil.

---

1 *Subſtitutio facta per verba directa in certa parte, vel re non dato conſubſtituto, trahitur ad vniuerſum, ſicut etiam inſtitutio.*
2 *Adiectio facta contra naturam actus illum vitiat, niſi milit.& fauor teſtamenti.*
3 *Si teſtator reliquit filiæ fœminæ certam quantitatem iure inſtitutionis, & quandocunque deceſſerit ſine liberis talis ſit ſibi hæres in illa quantitate, & ipſa deceſſerit in pupillar.ætate, quòd ſubſtitutus veniet pupillari ſubſtituto.& habebit etiam omnia bona illius, puta materna, vel undecunque obuenientia.*
4 *Quòd ſi ſubſtitutio ſit facta per verbum commune, puta quòd illa quantitas perueniat in talem.*

1 **§.Non videri.** † Subſtitutio facta per verba directa in certa parte, vel re, non dato conſubſtituto, trahit̃ ad vniuerſum, ſicut etiam inſtitutio.h.d.& ſẽper allegat̃ iſte ſ.ſecundum primam lect.& pone caſum, quòd pup.fuit inſtitutus in certa parte, & ſi moreret̃ in pup.æta. fuit alius inſtitutus per uerba directa in illa ea.parte, certè illa ſubſtitutio eſt pup.& non ſolum trahit ad illam partem, immo ad alia bona impuberis, nec vitiat̃ ex illo verbo.parte: quia trahit̃ ad uniuerſum, poſtq̃ eſt facta per uerba directa, ſicut etiã traheret̃ ipſa prima inſtitutio facta etiam in certo fundo, vt l.j.ſ.ſi
2 ex fundo.ſ.ti.j. ¶ † In tex.ibi (cum vitio) videbat̃ facta conditio propter expreſſionem illius verbi (partemue eius) quia apparet, ꝙ teſtator voluit facere pup.ſubſtitutionem, dum dixit (intra pubertatis annos, &c.) de cuius natura eſt, ꝙ veniant in ea oĩa bona impuberis, ẽt aliunde quæſita, ut l. ſed ſi plures ſ. ad ſubſtitutos.ſ.e.& ꝓp iſtud verbum, partem, videbat̃ teſtator voluiſſe ſubſtituere.niſi in parte, q̃ ſibi reliquerat, & conſtat, ꝙ adiectio facta contra naturam actus illum vitiat, ut l.cum ꝓcario.ʒ.de preca.ſed in contrarium eſt fauor teſtamenti, & directç inſtitutionis, vt potius vitiet̃ illa adiectio, q̃ uitiet, & habeat̃ pro non appoſita, ac ſi ſimpliciter ſubſtituiſſet ſibi, vt ʒ.in ver. non magis exponendo verbum ſibi. ibi appoſitum. ſ.pupillo. Põt etiam exponi. ſ.teſtatori, & tũc eſt ſenſus, ꝙ ſic non eſſet ſubſtitutio vitioſa, ſi teſtator dixiſſet, ſi filius meus in pup.æta. deceſſerit, talis ſit mihi hæres, quia nihilominus eſt pup.& ꝑ eã ſuccedit̃ pup.& ipſo mediate ẽt mihi, vt l.ſi ita.ſ. filio. ʒ. de ſec. tab.& dixi in l.j.ſ.eo.ita non eſt vitioſa per appoſitionem illius
3 verbi, partem. † Et per iſtum tex.determinat Bar.in l.Centurio. in j.q.princ.de compendioſa facta per uerba directa circa fin. ꝙ teſtator reliquit filiæ fœminæ certam quantitatem iure inſtitutionis, & quandocunq. deceſſerit ſine liberis, talis ſit ſibi hæres in illa quãtitate, & ſi ipſe deceſſerit in pup. æta. ꝙ ſubſtitutus veniet ex pup.& hẽbit nõ ſolum illam quantitatem, ſed ẽt oĩa bona illius, puta materna, vel vndecunq.obuenientia, quod per-
4 petuò tenementi. † nõ ſic ſi fuiſſet facta per verbum cõmune, puta, ꝙ illa quantitas perueniat in talem, quia verbum commune adiectum certæ rei non importat inſtõnem directam, vt communiter dicunt Doct.per l.cog.ſ.rſr. ad Trebel.& hoc idẽ Bar.ponit in ea l.Centurio.in j.q.princ. de compendioſa facta per verbum commune. legit̃ alio modo in glo.ꝙ hic non præceſſerit inſtitutio filij, tamen tacitè videt̃ præcedere, quam lect. tenet Bar. & dicit ſecundum eam eſſe hic caſum pro ſua opin. quã ponit in l.Gallus.in princip.ſed non placet, quia ſua opin. loquitur in ſubſtitutione vulgari, quo caſu poteſt procedere, hic loquit̃ in pup.quo caſu non poteſt procedere, aliàs non haberet locum id, quod dicit̃ in l.j.in fin.ſ.eodem. ꝙ ad hoc, vt valeat pu.requirit̃, ꝙ teſtator faciat ſibi teſtamentum, nam ſm illam lect.non requireret̃, qa cenſeret̃ ſemper ſibi feciſſe, & filium inſtituiſſe, ſi ſufficeret ſubſtituere pupillariter, ſi deceſſerit in pup.ætate, & per hoc videtur tacitè filium inſtituiſſe.

L E X XLII.

1 *Subſtitutio facta duobus cum expreſſione nominis collectiui cenſetur facta vtrique, quando ſimul moriuntur, ſed ſi diuerſis temporibus cenſetur facta vltimo morienti tantum, & num. 1. & 7.*
3 *Quid in fideicommiſſaria facta duobus extraneis, vt ſi ambo deceſſerint ſine liberis.*
4 *Paria ſunt ſubſtituere vltimo morienti, vel ſubſtituere cuilibet cum expreſſione nominis collectiui, quia utroque caſu ſi moriantur, ſimul ſuccedit ſubſtitutus vtrique ex ſubſtitutione.*
5 *Portio non grauata ſi accedit grauatæ, quando adinuicem contribuantur.*
6 *Teſtator quando poſt factam ſubſtitutionem duobus dixit, quod ſi contingat talem, puta, Titium decedere in pup. ætate legabat centum, quòd illud legatum non cenſeatur relictum ab ipſo pupillo, poſtquam hoc dixit expreſsè, ſed ab eius ſubſtituto.*
Cum ſubſtitutio illa facta cenſeatur habere in ſe conditionem, ſi erit ultimò moriens, & primo moriatur, deficit conditio, & ſubſtitutio, & ſimiliter legatum a ſubſtituto relictum.

1 QVi duos. †Subſtitutus duobus impuberib. cũ
expreſſione nominis collectiui ſucce
dit vtrique ex ſubſtitutione, ſi vterque ſimul moriatũ
in pup. ætate: ſi aũt ex diuerſis tp̃oribus, tunc ſucce
dit vltimo tm̃ morienti, licèt in illius hr̃ditate reperiat ẽt hr̃di
tatem primi morientis: & iſto caſu portio primo morientis nõ
cõtribuit cũ portione, vltimo moriẽtis quantũ ad impediendã
detractionẽ Fal. de legatis ab vltimo moriẽte relictis. Itẽ legata
facta in ſubſtõne primi morientis euaneſcunt ſicut ẽt euane-
ſcit ſubſtõ in perſonam primi morientis h. d. & eſt difficilis, &
primo loqnĩ, qñ ſimul mortui ſunt, vſque ibi (ſed ſi diuerſis.)
Secundò qñ diuerſis tp̃oribus. & iſta ſecunda ſubdiuidĩ, quia
primo ponĩ unum dictum vſque ibi (in rõne) ſecundo ponit
duos effectus illius dict. I. primi vſq. ibi legata. ſecundus uſq. in
fi. ¶ In tex. ibi hr̃des reliquerat pone, ut procedant omnia cla-
ra, & videatĩ ad quid eſt vtilis inueſtigatio huius l. ꝙ hæreditas
valebat ducenta, & ſic quilibet hẽt dimidiam, quæ ualet cẽtũ
& unum iſtorum, puta, Titium tm̃ onerauit legatis vltra do-
drantem relinquendo ab eo centum, alterum verò non graua-
uit, certè ſi ambo ſimul moriunĩ, dicitur ꝙ vtriuſque ipſorum
ſuccedit ſubſtitutus ex ſubſtitutione, & ſic ambas hr̃ditates
hẽt ex iudicio defuncti, & ex hoc ſequiĩ talis effectus, ꝙ ambæ
portiones contribuunĩ adinuicem, poſtquàm ambæ reperiun
tur penes ſubſtitutum ex iudicio defuncti, & ideo non detra-
het Falc. de dictis legatis, licèt ille grauatus ſi habuiſſet ſoluere
potuiſſet detrahere per l. in ſingulis. ad l. Falc. & iſte eſt caſus
eo. ti. l. pr̃ filiam. §. duobus in primo caſu per quem ſuppleĩ iſte
primus caſus: nam ẽt ipſe grauatus ſi fuiſſet conſecutus portio
nem fratris ſui ex ſubſtitutione pup. qa fuiſſet illi ſubſtitutus,
& ille primo fuiſſet mortuus, contribuereĩ portio illius cũ ſua,
& eo. ti. l. qui fundum. §. qui filium. ver. ꝙ ſi extranei, eodem mo
do debet contribuere ſubſtitutus eius, ex quo ad ipſum perue
nit portio non grauata virtute ſubſtitutionis, ſecus eſt in caſu
2 ſeq. †No. ergo hic, ꝙ ſubſtitutio facta duobus ſine expreſſione
nominis collectiui cenſeĩ facta vtrique, quando ſimul moriun
tur, ſed ſi diuerſis temporibus cenſet facta duntaxat vltimo mo
rienti, vt in caſu ſeq. & l. pen. C. eod. ti. ¶ In tex. ibi (ſed ſi diuerſis
temporibus vita decedat.) Iuriſconſultus præſupponit iſto ca-
ſu, ꝙ ſubſtitutus non ſuccedat primo morienó, immo quantũ
ad illum euaneſcit ſubſtitutio, ſed ſuccedit vltimo tantũ primo
autem morienti ſuccedit vltimo moriens ab inteſta. & ſic in il
lius hæred. reperiat ſubſtitutus hæreditatem primi. ¶ Sed opp.
ꝙ immo etiam primo morienti debeat ſubſtitutus ſuccedere,
non tunc cum moriĩ, qa nõ eſt adhuc purificata ꝯdõ, ſi vterq.
&c. ſed cum poſtea morietur alter, ſed interim hæreditas primi
ſtat in pẽdenti. Sol. fateor de rigore verborũ, qa verba poſſunt
hoc pati, ſed non inſpecta tacita mente defuncti, quia per hoc
ꝙ appoſuit nomen collectiuum cenſeĩ voluiſſe reſeruare inter
3 eos ius legitimæ ſucceſſionis, ut d. l. penult. C. eo. † Et ex hoc in-
a ſero,[a] ꝙ ſi eſſet facta duobus extraneis cum expreſſione nomi-
nis collectiui ſubſtitutio fideicommiſſaria, puta, ſi ambo deceſ
ſerint ſine liberis, non haberet locum quod dixi ſupra, vt ſi di-
uerſis temporibus moriantĩ, cenſeatur ſolum facta vltimo mo-
rienti, quia cum inter eos non ſit ius legitimæ ſucceſſionis, nõ
poteſt dici, q teſtator voluerit illud reſeruare, vnde portio pri
mi decedentis ſine liberis ſtabit in ſuſpenſo, & penes hæredes il
lius: & ſi poſtea alter decedat ſine liberis, ambas ſubſtitutus ha
bebit ex ſubſtitutione. tene menti, quia hoc eſt ſubtile, & per
neminem declaratum. ¶ Adhuc etiam oppo ꝙ hæreditas pri-
mi morientis non poſſit reperiri in hæreditate ultimi morientis,
ſi per illum non fuit adita, vt l. qm̃ ſororem. C. de iu. del. Solu.
fateor, & intellige hic, ꝙ adiuit ſecundum Doct. certè hoc poſ-
ſet procedere, qñ ex interuallo alter poſt alterum mortuus eſt,
ſed ſi eo. inſtanti vnus primo, alter poſt, hoc non poteſt ꝓcede
re, & tamen tex. in l. qui duas. ꝗ. de reb. dub. dicit tunc idem eſ
ſe, vt hæreditas primi morientis reperiaĩ in hæreditate vltimi
Iac. de Are. fatet, ꝙ non poteſt dici adiuiſſe, tamen dicit, ꝙ vl-
timo morienti tranſmittit beneficiũ reſtitutionis in integ. qa
in articulo mortis lędit, ſicut in fi. l. Pantonius. de acq. hær. quã
opinio. ſequiĩ Barto. & communiter ita prædicaĩ. tamen non
habemus tex. benè probantem. & l. ſi infanti. ver. ſi vero. C. de
iu. delib. videĩ expreſſe velle contrarium, ꝗdum dicit, ꝙ habeĩ
pro non relicta. Præterea tunc non reperireĩ hæreditas primi
morientis, ſed bñficium reſtitutionis, quod eſt valde diuerſum,
& tñ tex. dicunt, ꝙ reperiĩ hæreditas. dom. Ang. dicit, ꝙ iſte eſt
caſus ſpecialis, in quo non tranſmittiĩ hæreditas non adita. hoc
placet, & aſſignat rationem bonam. nam omnis ſtatuitur hoc
contra ſubſtitutum, ꝙ non uocaĩ ad hæreditatem primi mo-
rientis, immo penitus ab ea excludiĩ, quantum ad ſubſtitutio-
nem, quia illa extinguiĩ, licèt rigor verborum hoc non impor-
tet: immo ſecundum eum haberet ſufficere, ꝙ alter poſtea mo
reretur in pup. vt ſubſtitutionis verba verificent ꝑ hoc aliud
ſtatuiĩ pro eo, ut vltimo moriens illam hæreditatem tranſ-
mittat ad eum, licet non aditam. Aduertendum tñ, quia cum
vltimo moriente admitteĩ, etiam mater communis ad hr̃dita-
tem primi morientis, & hoc voluit glo. in d. l. qui duos. & tunc
4 portionem tm̃ ſuam tranſmittit ad ſubſtitutum. † Ex prædictis
b patet[b], ꝙ paria ſunt ſubſtituere vltimo morienti, vel ſubſti-
tuere cuilibet, cum expreſſione nominis collectiui. nam vtro-
que caſu ſi moriantĩ ſimul, ſuccedit ſubſtitutus utrique ex ſub-
ſtitutione, ut hic. iuncta l. ex duobus. in prin. ſ. eo. quæ loquitur
quando fuit ſubſtitutus ultimo morienti: & ſi moriantur di-
uerſis temporibus vtroque caſu expirat ſubſtitutio, quantum
ad primum morientem, & ſuccediĩ ſolum ultimo, ut hic, in ſe-
cundo caſu. & ſ. eod. l. ſingulis: nam cuilibet eorum cenſetur fa
cta ſubſtitutio ſub conditione, ſi erit ultimo moriens, & iſta in-
ueſtigatio eſt utilis, ut ſciaĩ, an debeant portiones inuicem con
tribui, cum agiĩ de Falcidia detrahenda de legatis ab ultimo
moriente relictis, quia quando ſimiliter moriunĩ, fit contribu-
tio quando diuerſis temporibus non, ut hic, & ꝗ. ad l. Fal. l. pr̃ §.
5 duob. ubi ẽt plenius poniĩ iſte caſus. ¶ † In tex. ibi (ſed in rõne.)
contra iſtum ver. oppo. ꝙ immo debeat fieri contributio, quia
quando portio non grauata accedit grauatæ, adinuicem con-
tribuunt, ut l. j §. id quod. & l. ꝙ ſi alterutro. & l. qui fundum. §.
qui filium. uer. ꝙ ſi extranei. ꝗ. ad l. Fal. Sol. iſte uer. poteſt intel
ligi duo. mod. Primo ꝙ ille, qui nõ erat grauatus legatis primo
mortuus eſt, & tunc obſtat contrarium. Sed reſpondeĩ, quod
procedit, quando portio non grauata accedit grauatæ ex ſub-
ſtitutione uulgari, ut in §. id quod. uel ex pup. ut in §. qui filiũ.
uel ex iure accreſ. ut l. ꝙ ſi alterutro. nam in omnibus iſtis acce
dit ex diſpoſitione defuncti teſtõris. ſecus ſi præter diſpoſitio-
nem eius, puta, ab inteſtato, ut ſ. eo. ti. l. j. §. ſi cohæredẽ. ſed hic
hr̃ditas primi, & eius portio deuenit ad fratrem ſuũ ab inteſta.
vnde ipſe frater habuiſſet ſoluere legata. ſi potuiſſet detrahere
Falc. non obſtante, ꝙ ad ipſum perueniſſet portio nõ grauata.
eodẽ mõ poterit ſubſtitutus eius, qui cõueniĩ ex perſona pup.
pro legatis a pup. relictis. quid etiã ſi fuiſſet relicta ab ipſo ſub-
ſtituto? dic contrarium, qa in ꝑſona pup. non fuit ortum ius de
trahendi Fal. ſed incipit oriri in perſonam ſubſtituti eo tẽpore,
quo conſequiĩ hæreditatem ultimi morientis factam pinguẽ
ex eo, ꝙ ſuccedit fratri præmortuo, & tunc legata non reperiũ
tur excedere dodrantem hæreditatis pup. & ꝑ hoc ſ. l. pxi. §. co
hæres. poteſt etiam intelligi iſte uer. ꝙ frater grauatus primo
mortuus eſt, quia tunc portio grauata accederet non grauatæ,
vnde tunc minor eſt dubitatio, quia tunc nõ fit contributio,
niſi accedat ex ſubſtõne uulgari, ut ibi in uer. ſi uero pñ. vel ex
iure accr. ut l. ꝙ ſi alterutro. in fi. multo minus, quando ab in-
c teſt. Ex p̃dictis apparet, ꝙ gl. quæ incipit, qa ſex uncias.[c] in uer.
non enim vr̃ aſſignare bonam rationem, quare ſubſtitutus nõ
habet neceſſe contribuere, quia dicit, ꝙ ipſe non habet portio
nem primi morientis tanquam ſubſtitutus, quia dico, ꝙ hoc
non eſt attendendum, ſed qualiter habuit ipſe pup. a quo fue
runt relicta, utrum habuit ex diſpoſitione defuncti tacita, uel
6 expreſſa, an non. ¶ † In tex. ibi (legata quoque) In iſto uer. pone
caſum clarius, q̃ gl. ꝙ teſtator poſt factam ſubſtitutionẽ duob.
dixit, ꝙ ſi contingat talẽ, puta Titium decedere in pup. ætate le
gabat centum. Debes ſcire, ꝙ iſtud legatum non cenſeĩ relictũ
ab ipſo pu. poſtq̃ hoc nõ dicit exp̃ſſe, ſed a ſubſtituto ei⁹, ſed cõ-
ſtat,

ADDITIONES.

a Et ex hoc infero. Adde Alex. de Imo. qui hoc etiam tenet in conſ. 11. col. 4. verſi. & hoc procedit. in 3. vol. & in conſ. 91. col. 4. ver. & hoc idem. in j. vol. Fr. Cur.
b Ex prædictis patet. Adde d. Alex. de Imo. in conſi. 175. col. 4. circa princ. in 5. col. Franc. Curt.
c Sex vncias. Adde Doct. in c. Raynutius. de teſta.

ſtar,ꝙ ſubſtitutio illa facta cenſeꝰ habere in ſe conditionem ſi
erit vltimò moriens, vt ſ.dixi ſi ergo primo moriꝰ, deficit con-
ditio,& per conſequens ſubſtitutio,& ſimiliter legata a ſubſti-
tuto relicta,& hoc intendit dicere iſte tex.¶ Sed tunc oppo. ꝙ
illa legata non cenſeanꝰ relicta a ſubſtituto, ſed a pupillo,li-
cèt veniant ſoluenda poſt mortem eius, vt ſ.l.proxi.§.cũ filio.
poſt prin.ibi,vt ab impubere fideicommiſſum.Solu.ibi grauã-
men fuit collatum in perſonam pupil.expreſsè, licèt poſt eius
mortem,hic non,ſed ſimpliciter poſt mortem eius:vñ tunc cẽ
ſeꝰ relictum a ſubſtitutio, & ſi non haberet ſubſtitutum a ve-
nientibus ab inteſta.ipſius:tex.eſt hic cum glo.ſingu. ſecundũ
Bar.& hoc eſt vtile : quia in primo caſu non venit in grauami-
ne legitima filij,& eod.§.cum filio.ver. neque fideicommiſſo.
ſecũdo ſic, ſi filius mortuus eſt impubes, vt no.Cyn.in l.ex tri
bus.C.de inoffic.teſta.& Dyn.in l.ſi fundum per fideicommiſ-
ſum.§.fin.de leg.j.& ſic non detrabiꝰ,niſi Falcidia,vel Trebell.
7 vt no.Bal.in l.cum virum. C.de fideicom.¶ † Vltimò, quando
ſubſtitutio fuit facta pluribus cum expreſſione nominis col-
lectiui,aut extitit conditio in perſonam vtriuſque, & locũ hẽt
ſubſtitutio,vel in perſonam cuiuslibet de per ſe,ſi ſimul repe-
riantur,vel in perſonam vltimi morientis,ſi diuerſis temporib.
vt hic. Aut extitit in perſonam vnius tantum, & tunc aut pri-
mo morientis,& euaneſcit ſubſtitutio quantum ad vtrunque,
vt C eod.l.pen.& ſ.l.proxi.§ penul.licèt ibi loquatur,quando
fuit facta vltimo morienti,ſed idem eſt,vt ſupra dixi. Aut econ
uerſo extitit in perſonam vltimi morientis, & deficit in perſo-
nam primi,& tunc de rigore euaneſcit ſubſtitutio de æquita-
te,& ex coniecturata mente defuncti locum habet in perſonã
vltimi tantum,in qua extitit conditio,& iſte eſt caſus in l.hære
des mei.§.cum ita.j. ad Trebellianum.

L E X XLIII.

1 *Subſtitutio exemplaria finitur ſi ille,cui facta eſt,incipiat poſſe teſtari,uel
liberos ſuſcipiat.*
2 *Plures differentiæ inter ſubſtitutionẽ pupillarẽ,& exemplarem remiſſiuè.*
3 *Mutus poteſt contrahere matrimonium,nec tunc ſunt neceſſaria verba.*
Eius eſt interpretari,cuius eſt condere.
4 *Quando aliqua qualitas habens tractum ſucceſſiuum alicuius diſpoſitionis,
eatenus durat diſpoſitio,quatenus durat illa qualitas, & quid ſi qualitas
eſt merè uoluntaria.*
5 *Priuilegium uel beneficium principis,quando ex poſtfacto, incipit eſſe ini
quum,non eſt ei ſtandum.*
6 *Statutum,quòd mulier non poſſit facere teſtamentum ſine conſenſu viri,
non valet tanquam iniquum.*
7 *Pater habens filium non legitimum ſi fecit ipſum legitimari, ut ſibi ſucce-
dat,& poſtea cepit uxorem,ex qua ſuſcepit naturales,& legitimos,quod
talis legitimatio facta per reſcriptum principis non cenſeatur præiudica-
re filijs naturalibus, & legitimis:& quid quo ad alios effectus, & quid ſi
ille legitimatur per ſubſequens matrimonium, vel dationem curiæ.*

1 EX facto. †Subſtitutio exemplaria finitur,ſi ille,
cui facta eſt,incipiat poſſe teſtari, vel li-
beros ſuſcipiat. h.d. vſque ad §. item quæro. & in hac l.
2 tractatur materia exemplariæ †quia fuit introducta ad
exemplum pupill. quia ſicut illa eſt teſtamentum pupilli, ita,
& iſta eſt teſtamentum filij,qui alia ratione,quam ætatis pote
rat ſibi teſtari:vnde permittiꝰ parenti,ꝙ ſibi teſtetur, & nõ ſo-
lum patri,ſed etiam matri,vt C.eod.l.humanitatis.& ibi etiam
colliguntur quamplures aliæ differentiæ inter pupillarem , &
exemplariam,& iſtud non poterat fieri,niſi impetraſſeꝰ a prin-
cipe,vt in prin.huius l.ſed hodie per illam l fieri põt ſine impe-
tratiõe. Et diuide in tres partes,quia primo poniꝰ thema, & q̃-
ſtio,vſque ibi(oſtendit.)Secundo antequam reſpondeat altius
exordiendo materiam , ponit quædam ad euidentiam vſque
ibi(igitur.)Tertio ſoluit quæſtionem adducendo etiam ratio-
nes ſolutionis.Item ſecunda ſubdiuiditur,quia primo ponitur
vnum dictum vſque ibi(vt quemadmodum)poſtea illud pro-
bat per duos caſus ſimiles,& deducitur abſurdum,ſi aliud dice
ret. partes de ſe patent,quia tex.eſt multum clarus , & notabi-
lis,& pulcher, & in pluribus partibus allegatur. ¶ In text.ibi,
(quæro an rumpatur teſtamentum)id eſt ſubſtitutio facta filio,
quæ dicitur teſtamentum filij , & trahitur ad omnia bona ip-
ſius,etiam aliunde quæſita,quàm a patre,videbatur,quòd ſic,
quia ſi ipſe filius hic teſtamentum feciſſet per natiuitatẽ poſt-
humi,qui reperiꝰ præteritus, rumperetur, eodem modo debet
rumpi teſtamentum ſuum factum a patre ſuo,ne ſit maioris ef
ficaciæ,quam ſi factum eſſet a ſeipſo,ſed contrarium, quòd poſ
ſit eſſe maioris efficaciæ:quia uidemus in pu. ſubſtitutione, ꝙ
licèt mater ſit præterita,non habet querelam, nec poteſt dice-
re nullum,vt l. Papin.§. ſed nec impuberis.de inoffi. teſt.& tñ ſi
illud teſtamentum factum eſſet ab ipſo filio facto maiore,ſecus
eſſet,quia mater,licèt poſſet cõqueri de filio,qui teneꝰ iure na-
turę ſibi relinquere,non poteſt conqueri de marito, ꝙ teſtatus
eſt ꝓ filio, qui non tenet ſibi aliquid relinquere , nec de ꝓprijs
bonis,nec de bonis filij,vt in illo §.ſed nec propter iſtam ratio-
nem emanauit hæc diſputatio,ſed certè nepos ex filio bene po-
teſt conqueri de auo, qui teſtatus eſt ꝓ filio,qm̃ auus etiam ne
poti teneꝰ de iure naturæ, & ideo procedit determinatio, quæ
j.ſubijciꝰ, ꝙ iſte nepos rumpat hanc ſubſtitutionem,licèt ma-
ter pup.rumpere non poſſet: & ideo dico per hanc l.ꝙ ſi cõtin
geret caſus ꝯ communem caſum naturæ,ꝙ pup.ſuſciperet filiũ
per natiuitatem eius,benè rumpereꝰ ſubſtitutio pup.quia poſ-
3 ſet conqueri de auo.†No.in hoc prin.ꝙ mutus põt ꝯhere ma-
a trimonium,nec tunc ſunt neceſſaria verba,ut in c.tuę.de ſpõſa.
licèt qñ poſſit loqui, ſint neceſſaria, & alias non valet matri-
monium,vt ibi no.& l.cum nouiſſimi.C.de præſcr.xxx.an.¶ In
b tex.ibi(ſolent interpretari)no.quia ſemper allegaꝰ,ꝙ eius [b] eſt
4 interpretari,cuius eſt cõdere,facit l.ab executore.de app.¶ † In
tex.ibi(quatenus filius in ea. valetudine,&c.) no. ꝙ qñ aliqua
qualitas habens tractum ſucceſſiuum,eſt tñ alicuius diſpoſitio
nis, eatenus durat diſpoſitio, quatenus durat illa qualitas.hoc
verum,qñ qualitas erat neceſſaria ad diſpoſitionem,vt erat hic
& qñ diſpõ nõ fuerat ad huc effectũ finalẽ ſortita,vt ẽt erat hic:
qa ſubſtitutio quotidque filius pendebat . Si autẽ eſt merè vo-
luntaria non neceſſaria,tunc licèt deficiat,non deficit diſpoſi-
tio, ẽt qua non fuerat effectu ſortita,vt j.ea.l. Iulianus. & ſ.
e.l.in ſubſtitutione.& l.eo quatis.de reb.dub.Idẽ ſi erat neceſſa
ria,ſed diſpoſitio fuit effectum finalem ſortita.pone exemplum
in negligentia,q̃ eſt cauſa præſcriptionis inducenda,nã ſi ceſſat
añ finitam præſcriptionem,præſcriptio non finiꝰ,ſed interrum
piꝰ. Si autẽ poſt finitam, tunc non tolliꝰ præſcriptio . & ad hoc
vide quod no Dy.in c factum legitimè.de reg.iur.& Cy.& poſt
5 eum Bal.in l.generaliter.C.de epi.& cle.† In tex. ib (etenim iniquũ)
no.ꝙ qñ priuilegium,vel bñficium principis ex poſt facto inci
pit effici iniquum,non eſt ei ſtandum , quia non cenſeꝰ eſſe de
voluntate principis,ꝙ ei ſteꝰ cum præiudicio alicuius. facit ca.
ſuggeſtum.de deci.Item facit iſte tex.ad vnum, quòd habui de
6 facto hoc anno.†ſi ſtatutũ diſponit,[c] ꝙ mulier nõ poſſit facere
c teſtm̃ ſine conſenſu viri, ꝙ iſtud ſtatutum tanquam iniquum,
& auferens teſtamenti factionem non valet , ſicut nec benefi-
7 cium principis,qđ ex interuallo auferret,vt hic.¶ † In tex (nec
d .n.aut patrem,iſte tex.allegaꝰ ad quæſtionem,ſi pater [d] habens
filium non legitimum,fecit ipſum legitimari, vt ſibi ſuccedat ,
poſtea cepit vxorem,& ex ea ſuſcepit naturales,& legitimos,ꝙ
legitimatio rumpat,& hoc tenuit Dy.& Rav.ꝯ,quia legitima-
tio eſt perfectè facta,ergo non dẽt ex poſtfacto irritari,ſed cer-
tè effectus ſucceſſionis non eſt adbuc ſecutus,iõ vr̃, ꝙ ſibi tolli
poſſit.Bar.tenet,ꝙ ille legitimatus ſuccedat vnà cum lrĩmis ſi
ue ſit legitimatus ꝑ ſubſequens matrimonium,ſiue ꝑ reſcriptũ
ſecus ſi per dationẽ curiæ.Mihi vr̃,ꝙ ipſe errauerit,quia debuit
dicere totum e conuerſo,nam tex.qui allegat in Auth.qui.mo.
na.effic.ſui.§.illud.& §. generaliter.dicunt, ꝙ per reſcriptum
principis non legitimatur filius,niſi quando deficiunt natura
les,& lrĩmi:qm̃ intentio principis non præſumitur eſſe,vt illis
fiat aliqua iniuria,niſi appareat de ipſius cõtraria intentione,
quia fuit facta expreſſa mẽtio,ꝙ hẽbat lrĩmos, & nales,& hoc
non obſtante legitimauit.Si autem non fieret expreſſa mẽtio ,
non præſumiꝰ in dubio voluiſſe illis præiudicare, hoc eſt quan
do habebat legitimos tẽpore legitimationis, ꝙ legitimatio nõ
valeret tanquam obreptitia in præiudicium legitimorum:idẽ
dẽt eſſe,ſi ex poſtfacto incipiat habere.arg. huius l. non ſic qñ
legitimaꝰ per ſubſequens matrimonium,vel per dationem cu-
riæ,quia tunc legitimatio fit ab ipſa l.vnde latior eſt,vt patet in
illis tex.quantum uerò ad alios effectus lrĩmationis,ut admit-
mittaꝰ ad honores publicos,qa hoc nõ tendit in ꝑiudicium le-
gitimorum,fateor,ꝙ legitimatio non rũpiꝰ,& ita reperio in cõ
ſilijs Oldr.conſi. 170.quod incipit thema tale eſt,quidam Rex.

A D D I T I O N E S.

a ¶Mutus poteſt.Adde c.cum apud.de ſpon. Hoſt.in ſum.ti.de matrimonio. in §.
quis poſt.Bald.in l.pen.C.qui teſt.fa.poſſ.
b ¶Eius eſt interpretatio.Adde l.omni nouatione.C.de ſacroſ.eccl.l.vlt.C.de leg.
l.ſi quis intentione.ff.de iud.c.inter alia.de ſen.excom.
c ¶Si ſtatutum diſponit.Adde ꝙ hoc dictum.Pau.de Ca.refert,& ſequitur d.Ale.
de Im.in conſi.ſuo 115.co.ſi.verſ.in totum.in 2.vol.& in conſi.56.col.ſi.in 1.
vol.Fran.Cur.
d Si pater.Adde Iac.de Zochis de Ferraria in rep.c. per venerabilem. qui filij ſint
legi.

1 *Specialis prouiſio in tempore derogat generali.*
a *Si unus hẽt iuriſdictionem cognoſcendi uſq. in decem libras , & alius uſque
in centum , quòd iſte ſecundus non poſſit cognoſcere de cauſa decem li-
bratum.*

brarum.

3 *Si aliquis Baro conceſſit alicui monaſterio aliquam Syluam retento vſu venandi, quod etiam homines monaſterij poterunt ibi venari, ſecus ſi eſſet tale, quod non poſſet competere, niſi vni inſolidum.*

1 **§.Item quero.** †Specialis prouiſio in tempore derogat generali.h.d.ſic in perſonis, vt
a ſ.eo.l.cohæredi.§.qui patrem. Et inducit iſte §.ad quæſtionem, ſi vnus habet iuriſdictionem cognoſcendi vſque in x. libras, & alius vſque in centum, quæritur vtrum iſte ſecundus poſſit cognoſcere de decem, quia quod plus eſt, vtique tanti eſt, vt l.cũ furti.de in lit.iur.contrariũ eſt veritas, quia vſque in x.libras videtur data iuriſdictio ſoli primo, & abinde ſibi ſoli ſecundo, caſus
3 eſt hic, tene menti. †Item pone quidam Baro conceſſit cuidam monaſterio quandam ſyluam retento vſu venandi: quæritur utrum homines monaſterij poterunt ibi uenari. vr̃, ꝙ non. arg.huius §.quaſi in hoc retento ſolus Baro habet ius propter ſpecialem prouiſionem, ſicut hic ſolus primus ſubſtitutus habet ius ad x.annos. ſed aliud procederet, ſi iſtud retentum eſſet tale, quod non poſſet competere, niſi vni inſolidum, ſed iſtud eſt tale, quod poſſet competere pluribus inſolidũ, vt l.ſi vt certo.§.ſi duob.vet.vſum autem.ſ.commo. & ideo poterunt venari, ſicut Bar.facit l.Lucius.de aqua quoti.& æſti.eum no. & de vſufr.leg.l.ſi alij.

2 **§.Lucius.** †Si filius ſit in primo gradu præteritus, in ſecundo inſtitutus, vel exhæredatus, incipit teſtamentum a gradu ſecundo.h.d.cum l.2.§.fi.de lib. & poſth. ſed ibi loquitur ſolum, quando fuit exhæredatus a ſecundo, hic etiam quando inſtitutus, & hoc addit ad illum §.econuerſo ſi in primo eſſet inſtitutus, non eſſet neceſſe, ꝙ a ſecundo eſſet inſtitutus, vel exhæredatus, ut l.ſi poſthumus.§.ꝙ vulgo.de lib.& poſth.ſi verò exhæredatus, tunc eſſet neceſſe, quod etiam in ſecundo exhæredetur, aliàs non valeret, vt ibi, & l.ſi a primo. eod.titu.

---

1 *Qui ſemel fuit hęres, licèt ei, vt indigno auferatur hæreditas, vel ipſo iure hæres eſſe deſinat, uocatur tamen ad ſubſtitutionem per hæc uerba quiſquis mihi hęres erit.*
2 *Indignitas non reddit quem incapacem ipſo iure, ſed in effectu, quia poteſt adire, & hęres effici, licèt ſibi auferatur hęreditas.*
An poterat repudiare, vel deſinere adire, ut fiſcus ſibi non auferat, ſed ueniat ad cohęredem.
3 *Ille cui aufertur hæreditas tanquam ab indigno, non deſinet hęres eſſe ipſo iure, ſed remanet ſibi nomen, quod ſufficit ad confirmationem eorum, quæ in teſtamento ſunt relicta, & debentur a fiſco.*
4 *Qualitas non neceſſaria, ſub qua fuit uocatus, licèt deficiat, non tamen deficit uocatio.*
5 *Debet quis puniri in eo quo deliquit, aliquando tamen punitur in plus ex cauſa legitima.*
Delictum commiſſum erga rem, illam non egredietur.
Si ille, qui effectus eſt hęres, poſtea peruenit in ſeruitutem hominis, quòd deſinat eſſe hęres ipſo iure, in tantum quòd ſibi non remaneat etiam nomen hęredis, quantum ad ius.

1 **§.Iulianus.** †Qui ſemel fuit hæres, licèt ab eo poſtea fuit ablata hæreditas, tanquam ab indigno vel etiam deſierit hæres eſſe ipſo iure, nihilominus admittitur ad ſubſtitutionem factam per hæc verba, quiſquis mihi hr̃s erit. h.d.uſque in fin.& multum allegatur iſte §.a plurib. ¶ In text. ibi(partem) ſupple ideſt partis ſuæ, in qua fuerat inſtitutus, puta dimidia ſuæ dimidiæ. ¶ In tex.ibi(pro qua ſcriptus fuit) puta pro tota dimidia, non autem pro dimidia dimidiæ, quæ ſibi remanſit: & reſpondetur pro prima parte, ꝙ admittetur ad integrã dimidiam, licèt de hæreditate paterna nun remanſerit ſibi, niſi
a dimidia dimidiæ. ¶ †In tex.ibi(reſpondi, qui in fraudem, &c.) no.tex qui ſemper allegatur, quod indignitas non reddit quem incapacem ipſo iure, ſed in effectu, quia poteſt adire, & hæres effici, licèt ſibi auferatur hæreditas. Sed quid ſi nõ vult adire, ſed repudiat ad hoc, vt fiſcus ſibi non auferat, ſed veniat ad cohr̃dem, vel ad uenientes ab inteſt. Reſpondeo nihilominus fiſcus eam aufert, quia eo ipſo, quòd eſt indignus, cenſetur repudiare in fraudem fiſci, qui non poteſt ſibi præiudicare, ita notatur in l.ſi ſequens.ĩ.ad Syllania.per Docto. & fiſcus præferetur ẽt ſubſtituto vulgari, non ſolum cohæredi, vel venientibus ab in-
3 teſtato, vt no.Bar.in l.j.ſ.eo. ¶ †Item nõ.ꝙ ille cui aufertur hæreditas tanquam ab indigno, non deſinit hæres eſſe ipſo iure, ſed remanet ſibi nomen, & hoc ſufficit ad confirmationem eorum, quæ in teſtamento ſunt relicta: ideo debentur a fiſco ad quem tranſeunt bona, ut ĩ.ad Treb.l.mater.§.fi. & adde quod notatur per gloſſ.in l.his conſequenter.§.j.ſeu in prin. §.fam. er-
4 ciſcun.& authen.liberi.C.de epiſc.audient. ¶ †in tex.ibi (vnde ergo) ꝙ licèt deficiat qualitas, ſub qua quis fuit vocatus, non deficit vocatio, quia ſufficit, ꝙ ſemel auferat, ſed ꝯ de princ.huius legis. Sol.vt ibi dixi, quia qualitas erat neceſſaria ad actum, hic non, poterat.n.teſtator ſubſtituere ẽt illos, qui non eſſent
5 ſibi hæredes. ¶ †In tex.ibi(ſatis enim) notatur, quia ſemper allega
a tur, ꝙ quis dẽt[a] puniri ſolum in eo, in quo deliquit, & delictum commiſſum erga rem illam non egredietur. concordat ĩ. de his quibus vt indign.l.reſcriptum.commiſit hoc enim delictum ſolum in hęreditate paterna, in qua fidem tacitè accommodauit vnde non debet puniri in plus, q̃ ꝙ tacitè accommodauit. Aliquando tamen quis punitur in plus ex cauſa legitima, vt l.ſi vendicari.C.de pœnis.eod.titu.l.præſes.& l.quid ergo.§.pœna grauior.de infam. ¶ In tex.ibi(in ſeruitutem redactus) no. ꝙ ſi ille, qui effectus eſt hæres, poſtea peruenit in ſeruitutem hominis, quia vendidit ſe ad pretium participandum, deſinit hæres eſſe ipſo iure, intantũ ꝙ ſibi non remanet, ẽt nomen hæredis quãtum ad ius, quia cum ſit iuris ciuilis, non cadit in ſeruo, qui habetur ꝓ mortuo & pro nihilo reputatur, vt l.quod attinet.de regul. iuris.ex quo ſequitur, ꝙ ſi erat ſeruus à princip. eum adiuit iuſſu domini, non efficitur hæres quantum ad ius, vt ſibi acquirantur iura directa, ſed acquiruntur ipſi domino immediatè. quod dicit per Bar.in l.cum filio.de leg.j.tamen bene remanet ſibi nudum nomen hæredis quantum ad factum, quia inſtitutus de facto: & iſtud nomen prodeſt ſibi, quia ſi poſtea efficiat liber, admittatur ad ſubſtitutionem factam per verba, quiſquis mihi hæres erit. vt eſt hic caſus, & ſ.eo.l.qui liberis.§ hæc verba. Sed contra ꝙ non admittat, quia reputatur nouus homo, ut ĩ. de conditio. & demonſtratio.l.interdicitur.in fi. Sol.illud verum, ſi eſſet effectus ſeruus pœnæ, ſecus ſi efficiatur ſeruus hominis, vt hic. Sed ꝯ, quod etiam ſeruus pœnæ idem ſit, vt l.j.cum l.ſeq.ĩ.de contratab. Sol.illud quod ſ.dixi procedit, quãdo quis ſperabat admitti ad aliquod commodum ex diſpoſitione teſtatoris, tanquam hæres: quo caſu ſi ſemel fuit hæres, & poſtea deſinit, quia fuit effectus ſeruus: & poſtea recuperat libertatem, anteq̃ eueniat ꝯditio diſtinguendum eſt, vt ſ. Si autem ſperabat vocari ex diſpoſitione legali, tunc indiſtinctè admittitur, dummodo poſtea non ſolum recuperat libertatem, ſed etiam recuperat gradum, quem perdiderat, antequam deferatur hæreditas, vt d.l. j.in fi.cum l.ſeq.& uide omnino per Bar. ¶ In glo. quę incipit ſic ſ.ibi(de acq.hæred.l.ſi totam.) dic ꝙ ibi loquitur in iure accreſcendi, quod ſequitur portionem: ideo ſi quis perdat portionem, perdit eam ius accreſcendi hic loquitur in ſubſtitutione.quæ concernit perſonam ſubſtituti. vnde ſufficit, ꝙ ſemel habuerit portionem, ratione cuius fuerit vocatus, licèt poſtea ipſam perdiderit, vt non perdat ius uocationis.

ADDITIO.

a Quòd quis debeat. Adde auth.omnes peregrini.C.ad l.Iul.de ui pub. uel priua. c.literas.de temp.ord.c.ſi.de imm.eccl.&c.inter.de transla. præla.

LEX XLIIII.

1 *Acceſſorium non confirmat principale.*
2 *Pupillus ſi repudiauit hæreditatem cum author. tuto. an ſubſtitutus poſſit adire ex tacita vulgari, ut confirmetur paternum: quòd ſic.*

1
a **EX pupillari.** †Acceſſorium non confirmat principale, h.d. facit l. quod p manus.C.de iure codicill. & l.ſi pacto.C.de pactis. vbi ſtipulatio pœnalis non veſtit pactum principale: & pone exemplum hic, ꝙ inſtitutus in paterno non adiuerat adhuc hæreditatem, & ſic relicta in eo nondum incœperant habere robur: ſubſtitutus pupil. volebat adire ex pup.ad hoc ut confirmaretur paternum, & ea quæ in ipſo diſpoſita erant. certè hoc non poteſt fieri, ſed econuerſo tiẽdum
a eſt, ut l.2.§.ergo.ſ.eod. †Sed quid ſi pup.repudiauit hæreditatẽ cum authoritate tutoris, & ſubſtitutus uult adire ex tacita uulgari, ut confirmetur paternum, utrum poſſint? Doct.antiqui dixerunt, quòd non. pro quibus facit iſta l.quia dicunt, quod illa tacita vulgaris requirit confirmationem, ſicut pup. per aditionem alicuius alterius ex inſtitu.per l.apud Iulia.§ j.ad Treb. ¶ In contrarium eſt ueritas, ut dixi ſupra eod. l.lex Cornelia. vbi Bar.ponit, & etiam l.j.

ADDITIO.

a Acceſſorium. Adde regulam acceſſorium.de reg.iur.lib.6.

LEX XLV.

1 *Subſtitutio breuiloqua facta in perſonis imparibus continet ſolam vulgarẽ,*

ſi paribus continet etiam pupillarem, quæ matrem excludit.
3 *Breuiloqua ſubſtitutio alio modo vocatur reciproca, & quas ſubſtitutiones contingat.*
Filius naturalis, licèt exiſtente filio legitimo non poſſit inſtitui, niſi in vncia, poteſt tamen vulgariter ſubſtitui legitimo, & naturali in totum, & quid in ſpurio.
4 *Expreſſa vulgaris quando non contineat tacitam pupillarem.*
5 *Subſtitutione breuiloqua duobus impuberibus facta an expiret pup. quo ad unum ſi primò factus eſt pubes, an etiam expiret quo ad alterum.*

1 BVcius. †Subſtitutio breuiloqua duobus impuberibus facta, quorum vnus eſt in poteſtate, alter nõ, continet ſolam vulgarem: ſed ſi vterq. eſt in poteſtate, continet etiam pup. quæ matrem excludit. h. d. vſq. ad §. fi. †Et in hac l. Bar. ponit
2 mãm breuiloquæ, ꝙ alio modo appellaĩ reciproca, & continet ſubſtõnes directas dũtaxat, niſi eſſent collatæ poſt mortem inſtitutorum, qa tũc ↄtineret ẽt fideicommiſſarias, vt dixi s̃. eod. l. iam hoc iure. §. 1. ¶ In tex. ibi (inſtituit) ſicut naturalem in vncia tm̃, qa nõ in plus poterat inſtitui exiſtente legitimo, & nãli, vt l. 2. C. de nat. li. & in reſiduo inſtituit legitimum, & nãlem, & per hoc eſt expedita gl. 2 ꝗ inci. vulgarẽ. ¶ In tex. ibi (eoſque inuicem ſubſtituit) iſta ſubſtitutio eſt vulgaris tm̃, vt ĩ. patet, & iſta tex. vult, ꝙ valeat. †Et ſic no. ꝙ licèt naturalis filius exiſtẽte filio legitimo nõ poſſit inſtitui, niſi in vncia, põt tñ vulgariter ſubſtitui legitimo, & naturali in totum, ſed ↄ de eo, quod no. glo. in Auth. quib. mod. nat. effic. ſui. in fi. quæ vult, ꝙ cum p vulgarem, & per fideicommiſſariam ſuccedat teſtatori, ſicut per inſtitutionem, ſicut non põt inſtitui, ita nec ſubſtitui vulgariter vel per fideicommiſſum. Sol. ſi eſſet ſpurio oĩno incapax, in omnem caſum, & euentum procederet ↄtrarium, ſed ſi eſt naturalis, & ex cõcubina, qui eſt incapax, ultra vnam vnciam exiſtẽte legitimo, & eo nõ exiſtẽte eſt capax in totũ ex teſtõ, vt in auth. licèt C. eo. ti. ſicut poſſet in totum inſtitui nõ exiſtente legitimo, ita & non põt ſubſtitui legitimo in caſu, in quo legitimus nolit eſſe hæres, qa perinde eſt, ac ſi non eſſet in rerum natura, & iſte eſt caſus hic, quem ppetuò teneo menti ſm Bald. & Ang. & tetigi in l. ſi is q. s̃. eo. Sed ↄ, quia hic extabat vxor teſtatoris, quæ reddit ipſum incapacem, vt d. auth. licèt. Sol. ſm eundem Bal. verum eſt ab inteſtato, non ex teſtamento, quod etiã no. ſi ergo ipſe filius legitimus repudiaſſet hæreditatem, benè admitteret̃ iſte naturalis ex vulgari, ſed hoc dẽt intelligi, ꝙ adiuit, vel ſaltẽ non repudiauit, & ſic eam tranſmittit iure ſuitatis ad matrem hæredem eius ab inteſtato excluſo fratre vulgariter ſubſtituto. nam hic non fit mentio, ꝙ adiuerit, & de hr̃ditate iſtius non poterat eſſe qõ inter matrem, & fratrem naturalem, niſi propter hæreditatem paternam, ꝗ erat in ea, cum alia bona non potuiſſet habere: & ideo eſt hic caſus, ꝙ datio ſubſtituti vulgaris, vel etiam cohæredis non impedit tranſmiſſionẽ hr̃ditatis, ꝗ fit ratione ſuitatis ſecundum Ange. licèt Bar. teneat contrarium in l. 1. s̃. eo. per illam communem opin. quia per talem dationem tollit̃ exiſtentia ſui hæredis: qđ non eſt verum, vt dixi in l. ſi filius hæres. de libe. & poſth. ¶ In tex. ibi (ſi eiuſdẽ ętatis liberis) ſubaudi in poteſtate conſtituti. ¶
4 †In gl. ſuper verbo, (duplex) in fi. ibi (nec enim eſt hic tacita) ſed ↄ, immo hoc fit in primo caſu huius l. quædam tacita pupil. nam certum eſt, quòd eſt vulgaris expreſſa, ergo & tacita pupillaris. ſed reſpondet̃, ꝙ immo hoc caſu expreſſa vulgaris non comprehendit tacitam pupillarem, quia facta fuit in forma reciprocæ, ſecus ſi non in hac forma, ſed ſimplicis vulgaris: qa iſte naturalis fuiſſet ſubſtitutus vulgariter legitimo, & naturali, tunc. n. bñ comprehenderet, vt s̃. eod. l. iam hoc iure. verſi. (hoc itaque) nõ tamen admitteretur contra matrem, ſed ſi mater non eſſet, benè vocaretur ſubſtitutus, & hoc caſu potuerunt iſti benè dicere, ſed qñ fit in perſona reciprocæ perſonis imparibus, natura vulgaris ↄprehendit tacitam pupil. & vna determinatio reſpiciẽs plura de-
5 terminabilia pariter ea determinat. ¶ † In glo. ſeq. in fin. dummodo ambo ſint impuberes. ſed quid ſi ille, qui habebat vndecim annos effectus eſt pubes, & ſic expirauit pup. quo ad eũ, an expirat ẽt quo ad alterũ? videtur, ꝙ ſic, ꝙ illud, quod impediebat a prin. eam includi. ſ. maior ætas, debet ex poſt facto eã finire, & hoc tenet Dyn. quia peruenit ad caſum, a quo non potuit incipere, antequam ſortiretur effectum finalem, iuxta no. per eum in cap. factum legitimè. de reg. iur. ↄtrium cõiter tenẽt Doct. quia ſufficit, ꝙ fuerit æqualitas a princ. & ſic fuerit comprehenſum vtrunque. vnde æqualitas ſuperueniens nõ vitiat, ar. s̃. de duo. re. l. ea. §. ſi qu. ſi iuncta l. duobus. & C. de nup. l. pen. s̃. de pac. l. ſi conuenerit & ad Carb. l. 3. §. ibid. & hoc ſi ſuperuenit inæqualitas ſine facto teſtatoris, ſecus ſi facto eius, vt ſi vnũ ex impuberib. emanciparet, nam faceret finiri ſubſtitutionem quo ad ambos, arg. ĩ. de adi. leg. l. alter. & ſi ſpontè emãcipauit, ſecus ſi coactus fuit, ſicut in ſimili dicimus in l. fideicommiſſa §. ſi rẽ. de leg. 2. qñ teſtator alienat rem legatam, & quæritur, an videatur reuocaſſe legatum. nam diſtinguitur an ſponte, an ex neceſſitate. ¶ In gl. quæ incipit (hanc dicimus.) ibi (fortè.) ideo ſtat ratio, licèt ſit bona, non tamen eſt neceſſaria in reciproca, nec in compendioſa, poſtquam pupill. comprehenſa in iſtis dicitur expreſſa, vt ſupra dixi glo. quod intellige, ſcilicet verbis generalibus: nam expreſſa pupil. excludit matrem, etiam ſi fuit ſubſtitutus penitus extraneus, vt l. Papinian. §. ſed nec impuberis. de inoff. teſt. ſed eſſet vtilis iſta ratio in pup. omnino tacita comprehenſa in expreſſa vulgari, quæ matrem non excludit regulariter, vt l. fin. C. de inſt. & ſubſt. ſecunda fit, quando ex coniecturata mente defuncti apparet de contraria intentione eius, & inter alias coniecturas eſt æqualitas perſonæ ſubſtituti quia eſſet filius teſtatoris, quem præſumitur magis dilexiſſe ꝗ vxorem, & hoc decidit gloſ. in l. precibus. in fine vltima gloſ. quam ſequitur Bar. licèt Bald. videatur aliter ſentire, ſed præcedens opi. quaſi per omnes approbatur, ideo ab ea non recedas propter verba Bal. licèt viderim conſilia quorundam, qui attraxerunt opi. Bal. ad ſuam intentionem.

§. Paulus. Ex virtute ſubſtitutionis reciprocæ non admittuntur hæredes præmortuorum, ſed ſuperſtites tm̃. h. d. ſm Bal. declara, vt dixi s̃. eod. l. ſed ſi plures in princ. ſm quæ intellige glo. hic poſitam, dum loquitur de iure accreſcendi in tex. ibi (ad eum ſolum) videbatur contrarium, quia ſi iſta ſubſtitutio reciproca facta non fuiſſet, hæredes præmortuorum venirent vnà cum ſuperſtite ad portionem deficientem per ius accreſcendi, vt ĩ. de legi. hær. l. ſi ex pluribus. vnde videbatur, quod non deberent eſſe deterioris cõditionis ex eo quòd mortui fuerunt ſubſtituti: quia ſubſtitutio non tẽdit ad derogandũ iuri accreſ. ſed potius ad roborandum, vt colligitur ex l. penul. verſic. (ſed ſi ergo) s̃. de iniuſt. teſt. & iſta eſt ratio dubitandi, ſed non obſt. quia procederet, ſi illi viuerent, & tunc haberent vtroque iure, vt l. ſi quis hæres inſtitutus. ĩ. de acqui. hæred. ſed quia ſunt præmortui, & non potuerunt tranſmittere ſpe ſubſtitutionis, cum ſuperſit unus, qui poteſt ex ſubſtitutione venire, præfertur hæredibus præmortuorum, qui nõ poſſunt venire niſi per ius accreſ. quia ſubſtitutio illi iuri præfertur, & in hoc ſtat deciſio huius §.

LEX XLV.

1 *Conditio iſta, ſi mihi hæres erit. qualiter verificetur.*
2 *Verba debent intelligi per prius, & non per poſterius, quãdo ſic poſſunt intelligi ſanè, & potius immediatè, quàm mediatè.*
3 *Si egi petitione hæreditatis aſſerens me hæredem Titij poſtea probo, quòd ego ſum hæres Sempronij, & quòd Sempronius fuit hæres Titij ſufficit mihi ad intentionem meam.*
Verba libelli debent intelligi, prout mihi magis expedit.

1 PAterfami. †Verba iſta, ſi mihi hæres erit. verificatur etiam ſi efficitur mihi hæres ex pup. ſubſtit. & ſic non immediatè, ſed mediante pupil. qui mihi hæres extitit. h. d. & non eſt alibi ſecundum Dy. & id, quod reddit eam notabilem, patebit ex ſequentibus. ibi (mihi hæres erit) iſta verba faciebant dubium, quia iſte frater fuerat ſubſtitutus poſthumo vulgariter. & pup. patet ſupra dum dicit, ſibi vel filio, quia uerbum, ſibi, denotat vulgarem. verbum filio pup. & etiam pater ĩ. dum dicit, ſibi in vtrunque caſum, modo videbitur, ꝙ iſta verba, ſi mihi hæres erit. refertur ad caſum vulgaris, quia per eam propriè efficitur hæres teſtatori, & immediatè, ſed iſte non ſucceſſit ex vulgari, quia poſthumus inſtitutus fuit hæres, ſed ſuccedit ex pupil. & ſic efficitur hæres primo teſtatori, non propriè, nec immediatè ſed mediante pup per illam regulam. hæres hæredis. per l. fi. C.
2 de hæred. inſt. & ſic non videbit̃ impleta conditio, † quia verba debent intelligi per prius, & non per poſterius, quando ſic poſſunt intelligi ſanè, & potius immediatè, ꝗ mediatè, ſed contrarium determinatur, quòd immo conditio eſt verificata, qa non refert, quamuis fuit hæres immediatè, vel mediatè, ut in fi. & hoc procedit ex eo, quia de illo medio teſtator cogitauit, cũ ipſum pupillariter ſubſtituerit, & ſic eſt hæres pupil. & in conſequentiam teſtatoris ex diſpoſitione ipſius teſtatoris: & in hoc fundatur deciſio huius l. ſecus ſi eſſet hæres hæredis non ex diſpoſitione teſtatoris, ſed illius, uel ex diſpoſitione legali, quia iſto medio teſtator non præſumitur cogitaſſe, & ita loquitur l. qui liberis. §. hæc uerba. s̃. eo. ut ſi iſte frater fuiſſet ſubſtitutus uulgariter tantum, & poſtea ſucceſſiſſet huic inſtituto ab inteſtato, quia mortuus eſſet poſt pupillarem ętã. nã tũc cõditio non eſſet impleta, quia non fuit hæres ex uulgari, nec ex pup. expreſſa, uel tacita: unde tu oc ↄdõ non eſſet impleta, quia uerba illa, ſi mihi hæres erit, debent intelligi ex teſtõ, ut l. ſi qs teſtamento. & ibi no. ĩ. ſi quis omiſ. cau. teſt. & tamẽ in hoc ſtat no-

notabilitas huius l.ſin qꝫ ſentiunt Doct.verba ergo illa, quiſqs mihi hæres erit.comprehendunt illum, qui eſt hæres ex vulgari,vt ſ.eod.l.ex duobus §.1.vel ex pupill.per hanc l.ſecus ſi alio
5 modo præter voluntatem defuncti,vt in §.hæc verba.† Itē facit iſta l.ſecundum Bar.in l.ſi quis filium. in fi.de acq.hæred quòd ſi ego pet.hær. aſſerens me hæredem Titij, poſtea probo, quòd ego ſum hæres Sempronij,& qꝫ Sempronius fuit hæres Titij, ſufficit mihi ad intentionem meam: quia verba libelli debent intelligi,prout mihi magis expedit,vt l.ſi quis intentione. de iu dic.& ibi no.& l.inter ſtipulantem.§.1.de verb.obl.& etiam ibi not.& ſic debent intelligi immediatè,vel etiam mediatè,ſecundum quòd poſtea probauero.

L E X XLVI.

1 *Spes ſubſtitutionis pupilla.non tranſit ad hæredem.*
2 *Spes ſubſtitutionis non tranſmittitur ad hæredem, præterquam ad hæredem,ad quem tranſmittens habet ex iudicio defuncti.*
Hæreditas non delata quòd non tranſmittatur.
3 *Filia impuberi inſtituta,ſi fiat ſubſtitutio compendioſa, quandocunque decederet antequam nuberet, an intelligatur,id eſt,antequam nubilis ſit.*
4 *Si prima ſubſtitutio fuit pupillaris,ſed ſecunda fideicommiſſaria, an deficiente prima fiat locus ſecundæ.*

a QVi habebat. † In hac l.verſic. (quæro.) habetur duplex litera.nam quidam habent(filia impubes)quidam habent (pubes) ſecundū primam literam.h.d.ſubſtitutus mihi pup. non propterea cēſeī tibi ſubſtitutus pup.ergo pup. ſubſtitutus eram,& iō ſi prior ego deceſſi, licèt in pupillari ętate,& ſic ille ſucceſſerit ex pup. ſi poſtea ſilr tu decedas,nō poteſt venire ad hæreditatem tuam,tāqtam tibi ſubſtitutus, nec etiam ex trāſmiſſione per me facta, qa ſpes ſubſtitutionis pup. non tranſmittiī ad hr̄dem, etiamquem ſubſtitutus habuit ex iudicio defuncti. h. d. notabilr,& eſt difficilis & ſubtilis. In tex. ibi(filiam eidem ſubſtituit.) iſta fuit prima ſubſtitutio pup. facta filio de filia exhr̄data.¶ In tex.ibi(anteq̄ nuberet)glo. exponit.n nubilis eſſet,& bene,& ſic in pup.ęta.nā cū iſta filia eſſet exhr̄data non potuit ſibi alia ſubſtitutio fieri, q̄ pup.& ſic neceſſariò illud verbum dēt ſic exponi,& iſta fuit ſecunda ſubſti. pupill.facta filiæ exhæredatæ de vxore.& ſorore teſtatoris.¶ In tex.ibi(filia impubes prior deceſſit) & ſic ibi ſucceſſit vxor, & ſoror ex pupillari.¶ In fi.ibi(iure ſubſtitutionis) iſtud pōt intelligi dupliciter,primo an ſuccedat ſibi anteq̄ illi ſubſtitutæ,ſecūdo an ſuccedāt ſibi tanq̄ hæredes iſtius pup. ex ſubſtitutione ex eo,q adeos fuerit trāſmiſſa ſpes illius pup.quām habebat pup. quæ fuerat ſubſtituta pupill.& breuiter determinatur, qꝫ non, & ſic neutro iſtorum modorum poſſunt iſti ſuccedere illi pupillo,deuenit ergo hr̄ditas illius ab inteſ. ad proximiores, puta matrem ſuam,ſi erat ex alia vxore. Sed ꝯ.qꝫ immo iſta vxor,& ſoror poſſunt venire primo modo tanq̄ illi pupi. ſubſtitutæ poſtquam fuerant ſubſtitutæ pup.quæ erat illi pupill. ſubſtituta, vt ſ.eo.l.cohr̄di.in princi.& in l.ſi Titius. Sed ibi tn̄deī,qꝫ ibi loquitur in vulgari,quæ fit in vna, & eadem hr̄ditate,vnde ſi habeat portionem vnius neceſſario hēt etiam portionem alterius,ne ille decedat pro parte teſtatus,& pro parte inteſtatus,hic loquitur in pup.q fit in hæreditate pup.vn̄ prima fuit facta in hr̄ditate iſtius pup. de filia exhæredata, ſecunda in hæreditate iſtius filiæ exhæredatæ,& non eſt incōueniens,qꝫ iſta filia decedat teſtata,qa mater,& ſoror ſibi ſucceſſerint ex pupill. poſtea decedat Inteſtatus,qa mater & ſoror nō vñr ſibi ſubſtitutæ, vt nota ſ.e.l.quia duos. in 2.gl.fin.Item qꝫ poſſint venire ſecundo modo.ſ.ex iure tranſmiſſio uidebaī,quia mater, & ſoror erant hr̄des iſtius filiæ ex pup.& ſic ex iudicio defuncti,vnde videbanī melioris conditionis, q̄ ſi pter indiciū,arg.ſ.l. proxi. & ſic ſpes ſubſtitutionis ad eas ſuerat tranſmiſſa,licèt ad alios nō trāſmit. tāē.l.Lucius.in fi.ſ.eo. ſed certè in hoc non ſunt melioris conditionis propter naturam hæreditatis, q̄ eſt,qꝫ adita non tranſmittit,multò minus ſi non eſt delata,& hic nondum erat delata huic filiæ,qn̄ deceſſit,qa frater ſuus adhuc viuebat, & iſtud addiī per iſtam l.ad alias dicentes ſpem ſubſtitutionis nō trāſmitti ad hæredes,loquiī autem hic in pupill. quæ ſemel habuit originem,quia iſta filia exhæredata erat in rerū natura, idē fuit determinatum diſputando ſi nunq̄ habuit originem ut ſi fuit ſubſtitutus poſthumus naſciturus, & illi poſthumo fuit ſubſtitutus Titius pupil.& non naſcaī, & ſic pupil. facta de poſthumo nō habuerit originem,ſi poſtea decedat pupillus, cui poſt. erat pupill.ſubſtitutus, ille Titius non uocaī ad eius hr̄ditatē, tanquam ſibi pup. ſubſtitutus,vt refert Ioan. An.in add. Spec. de teſta.§.primus qui in addit.quæ incip. huic qōni.per hanc l.quid aūt in fideicommiſſaria?dic,vt no. in l.quandiu. de acq. hær.per Bar.& iſtam primam lect.ſecundum iſtam literam impubes,ſentit glo.ſuper verſi.pertineat, & etiam gl.ſequens ſup ver.pertinere in prin. ſecundum aliam literam, quæ eſt pubes, q̄ ſentit gl.quæ incip.igitur.& etiam gl.ſi.in fi.clatum eſt,quòd tūc iſta filia deceſſit pubes,tūc expirauit ſubſtitutio pupi. vltima facta ſibi de matre,& ſorore, nimirum ſi poſtea ꝑtata mater,& ſoror non vocanī ad hr̄ditatem filij maſculi poſtea decedentis in pupillari ętate,quia cum expirauit pupill. in qua ipſæ ſue runt ſubſtitutæ filiæ, & rōne cuius videbanī admittēdæ ad hæreditatem filij,vel tanq̄ ſubſtitutæ, vel iure tranſmiſſiuo, ſm ea,quæ ſupra dicta ſunt, nō poſſunt vocari, quia deficit cauſa propter quam videbantur uocandæ ipſæ enim non erant ſubſtitutæ dicto filio,ſed ipſa filia exhæredata: & iſta ſecunda ſubſtitutiò videbatur, qꝫ faceret eas admitti ad hæreditatē filij,quæ tamen deficit:ergo &c. ſecūdum hoc innuit à contrario ſenſu, qꝫ ſi non defeciſſet,quia illa filia deceſſit impubes, tunc bene admitterenī iſta mater, & ſoror ad hæreditatem filij, & ita innuit gl. fi.dum dicit. Reſpōndeī,hic deficit conditio, qua uxor & ſoror erant ſubſtitutę,ergo a contrario ſi nō defeciſſet, admitterenī,& ſic iſte intellectus eſt contrarius lect. ꝑceden.quæ vult,qꝫ non admittantur.Bar.tenet ſecundum,quòd admittā-
2 tur,non dico tanquam ſubſtitutæ,ſed iure trāſmiſſo.† Nec obſtant iura dicentia,quòd ſpes ſubſtitutionis non tranſmittiī ad hæredem:quia verum eſt,præterq̄ ad hęredem, adquem tranſmittens hēt ex iudicio defuncti,& eſt ſubſtitutus pupill.ad illū enim tranſmittiī, ut in hoc tex. a contrario ſenſu inquantum habeī in litera,pubes.q.d.ſecus impubes, & aſſignat Bar. rationem,quia teſtator uoluit,quòd ſubſtitutus in hr̄ditate illius filiæ exhr̄datę inuenitet eam hr̄ditatem filij, quia cogitauit, qd illa ſuccederet primo filio ex pupill.& poſtea ſibi ſuccederet per matrem,& ſororem ſimiliter ex pupill.& ſic voluit eas habere vtranque hæreditatem. licèt ergo non habuerint hæreditatem filiæ, quia deceſſit pubes.i. ex pup. ſubſtitutione, ſed ab inteſtatu habent hr̄ditatem filij,& ita reperio Bar.conſuluiſſe. Sed iſta opi.non videī mihi tuta,quia non debet hic ſumi arg. a contrario ſenſu vbi repugnat iuris rō,quæ eſt,qꝫ hæreditas nō adita non tranſmittitur,multo minus non delata.tene ergo ꝑ-
4 cedentem,quæ eſt tutior.¶ † Vltimò quæro, quid ſi filiæ impuberi inſtitutæ fiat ſubſtitutio compendioſa, quandocunque decederet antequam nuberet,qualiter intelligitur illud verbum: & vr̄ hic tex.cum glo.qꝫ intelligiī,ideſt antequam nubilis ſit, & ſic ſolum vſque ad pup. ætatem:ſi ergo decendat poſt,ſubſtitutus nō admitteī ex fideicommiſſaria ſubſtitutione.ꝯtrium dic, qꝫ illud uerbum intelligiī,antequam de facto nubat, per l.fin. C.de his,quæ ven.æta.imper. Nec obſtat,quia iſta filia erat exhr̄data,& ſic non poterat ſibi fieri ſubſtitutio,niſi uſq.ad pup.ęta. nos loquimur,qn̄ erat inſtituta, & ſic poterat fieri etiam poſt ſcilicet fideicommiſſaria. ſi ergo morit, antequam ſit nubilis, ſuccedet ſibi ex pup.ſi poſt. tunc ex fideicommiſſaria, ſi facta
5 fuerit per verbum commune, vt l.precibus. C.eod.† Item quid ſi prima ſubſtitutio fuit pupl.ſecunda vero fuit fideicommiſſaria,an deficiente prima,fiat locus ſecundæ? vide omnino Bar. in l.quandiu.la terza.ſ.de acq.hær.iſta enim loquiī, quando vtraque pupill.& l.cohęredi.& l.ſi Titius.ſ.eo.quando uulgaris. Iſta lex remanet benè declarata in ſuis lecturis, quam non reperies alibi ita declaratam, neque examinatam, &c.

L E X XLVIII.

1 *Subſtitutio vulgaris,ſi pluribus ſit communis,quando habeat locum.*
2 *Si tu,& ego fuiſſemus inſtituti,& ſi hæredes non eſſemus, Mæuius fuiſſet nobis vulgariter ſubſtitutus,qualiter inter nos habeat locum ius accreſcendi,ſi vnus repudiat.*

1 SEruum. † Quando ſubſtitutio uulgaris facta eſt communis duorum, uel plurium, locū hr̄e pōt,ſi ſeruus iuſſu unius adiuit, & iuſſu alterius re-
2 pudiauit in portione repudiata.h.d. ¶ † Opp.extra glo. ſi tu, & ego fuiſſemus inſtituti,& ſi hæredes non eſſemus, Mæuius fuiſſet nobis uulgariter ſubſtitutus,& tu adites, & ego repudiarē, non fieret locus ſubſtituto, ēt in portione repudiata, ſed accreſceret tibi,qa ſubſtitutio cenſeī facta ſub nomine collectiuo,ſi neuter noſtrum erit hr̄s,ut conſeruet inter nos ius accreſcēdi, ut l.quamuis.C.eo.ſecundum communem intellectum. idem ergo dēt eſſe,ſi fuit inſtitutus ſeruus communis noſter, qa repreſentat noſtras perſonas, & tn̄ hic dicit contrarium. Sul.iſta erat ratio dubitandi hic, & ideo eſt notab.l. qꝫ aliud eſt, qāndo nos fuimus inſtituti,& ꝯiunctim fuit facta nobis ſubſtō,cenſeī facta cuilibet noſtrum ſeparatum, ut patet ex iſto tex. iuncta l. & Proculo.de leg.2.licèt.n. ſimus ꝯiuncti in dn̄io ſerui, qa tn̄ iſta ꝯiūctio nō ꝓuenit a teſtatore,non attendit,ſed cuilibet p ſe cenſeī facta ſubſtitutio:ergo in perſona cuiuslibet poteſt ſortiri effectum,ut l.pen.de inuſ.teſt.& l.Lucius.§. Caio.ſ.ad Treb·

5 *Quando idem inſtitutus eſt ſibipſi ſubſtitutus vulgariter, ita demum valet ſubſtitutio,ſi aliquam vtilitatem continet.*
6 *Teſtator,ſi inſtituit Titium in dimidia,& legauit ſeruum Mæuio,& poſtea illum*

illum ſeruum inſtituat in altera dimidia, & Titij cohæredes non adeat, legatum ſerui euaneſceret, & per conſequens etiam inſtitutio facta de ſe ui, & ſi Titius adeat, confirmatur legatum, ſi ſeruus nollet adire iuſſu Mæuij, accreſceret dimidia Titio adeunti.

3 *Quid ſi ille ſeruus eſſet liber.*
4 *Quando quis ſubſtituitur ſibi ipſi, niſi ſubſtitutio contineat aliquam vtilitatem, non valet.*

1 **§. Titius.** †Quãdo idẽ inſtitutus eſt ſibi ipſi ſubſtitutus
vulgariter, ita demum valet ſubſtitutio, ſi aliquam vtilitatem continet. h.d. vſque ad §. ſi pupillus. & cõcor.
ſ.eod.l.ſed ſi plures.§.fin.dic, vt ibi dixi: & reputat̃ iſte §. diffici
lis, & ſcrupuloſus, cum modica tamen vtilitate, quem diuide
in tres partes principales, quia primo ponit thema, ex quo reſultat quæſtio vſque ibi (in hac quæſtione.) Secundo antequam
reſpõdeat, quædam præmittit ad euidentiam uſque ibi (ſecundum hoc.) Tertio quæſtionem ſoluit. Item ſecunda diuidit̃ in
duas, quia primo præmittit tertium vſque ibi (igitur.) ſecundo
illud tertium exemplificat trib. mod. Item tertia pars ſimilr̃ ſub
diuidit̃ in duas, quia primo loquitur, quando aliter non conſtabat de intentione teſtatoris, quo caſu ſubſtituendo cũ liber
tate ſeruum, quem alteri legauerat, cenſet̃ voluiſſe ſtatim reuo
care legatum ſerui, quia libertas præfert̃ legato, tanquam magis fauorabilis, vſque ibi (quid ergo.) Secundo quando conſtabat, ꝙ noluit reuocare legatum ſerui, ſed ita demum ſi iuſſu le
gatarij nollet adire hæreditatem, & ita intelligit glo. dum ver.
2 (quid ergo) ſuper ver. præualere, q̃ inc. (in dubio.) Et præmitte
ad euidentiam, ꝙ iſto iure ſi inſtituebam ſeruum proprium ſine libertate, uel inſolidum, uel pro parte, ſi non erat cui poſſet
hæreditatem acquirere, non valebat inſtitutio, quia non videbat ſibi libertatem relinquere, & ſibi ipſi acquirere nõ poterat
exiſtenti ſeruo, q̃a non erat capax hæreditatis, q̃ eſt de iure ciui
li, nec nominis hæreditarij, vt patet ſ. eo. l. ex facto. circa fi. hodie ſecus, quia hoc ipſo videor ſibi libertatẽ relinquere, vt l. cũ
q̃dã. C. de necceſ ſer. ſed ſi erat cui poſſet hæreditatem acquire
re, valebat inſtitutio, ẽt iſto iure, puta ſi Titium inſtituo in dimidia, & ſeruum lego Mæuio, poſtea in altera dimidia inſtituo
illum ſeruum, ſi Titius adit, ꝯfirmat legatũ ſerui, & ſi Mæuius
acceptat legatum, acquirit dñiũ ſerui, & ſic põt ſibi iubere, ꝙ
adeat pro altera dimidia: & ſi adibit, acquiretur Mæuio, & ſic
ad eius utilitatem cenſet̃ facta iſta inſtitutio de ſeruo, ſed ſi Titius cohæres non adiret, legatum ſerui euaneſceret, & p ꝯñs ẽt
inſtitutiõ facta de ſeruo, quia Mæuius legatarius non poſſet iubere, ꝙ adiret. Item ſi ſeruus nollet adire iuſſu Mæuij, ſimiliter euaneſceret inſtitutio quo ad Mæuium, & accreſceret Ti-
3 tio adeunti. ¶ †His præmiſſis, & retento hoc themate ꝙ inſtitui
Titium in dimidia, & ſeruum legaui Mæuio, & ipſum, poſtea iſtitui in altera dimidia, dubitat̃ in iſto §. quid ſi poſtea dixi, ꝙ ſi
iſte ſeruus non erit hæres. ſ. ad commodum Mæuij, ꝙ ipſe eſſet
liber, & hæres, & ſic ad commodum ſui, vtrum ualeat iſta ſubſtĩ
tutio facta de ſeipſo ſibi ipſi? & hoc uſque ibi (in hac) ibi dicit
tria iſta præmittẽda, primum eſt, an iſti ſint duo gradus, uel unus tñ, ſcdm eſt, an mutet̃ cauſa in hac ſubſtitutione idest an ꝯ-
4 tineat aliquam utilitatem. † Tertium eſt, quia dat regulam, q̃ñ
quis ſubſtituitur ſibiipſi, niſi cauſa mutetur, i. ſubſtitutio contineat aliquam utilitatem, non ualeat: ſed ſi continet, benè ua
let, uſque ibi igitur. Tertio ponit tres caſus in quib. non conti
net utilitatẽ, & ſic non ualet, & unum, in quo cõtinet, quos
collige per text. uſque ibi, (ſcdm hæc ita) benè determinat q̃õnem, ꝙ in caſu noſtro ualeat ſubſtitutio. quia continet utilitatem, & mutatur cauſa: quia prima inſtitutio facta ſine libertate
cenſetur facta ad utilitatem Mæuij legatarij, ſed ſubſtitutio facta, cum libertate facta eſt ad utilitatẽ ipſiuſmet ſerui. Item dicit, ꝙ propter hoc cenſetur reuocatum legatũ factum de ſeruo
illi Mæuio, quia libertas præfertur legato pp ſui fauorẽ, & per
conſequens cenſetur etiam reuocata inſtitutio primo loco facta ſine libertate ad commodũ Mæuij. Et ex hoc ſequitur quòd
mortuo teſtatore ſtatim erit hæres, & liber in una dimidia, ac
ſi fuiſſet unus tantum gradus factus, quia fuiſſet dumtaxat inſtitutus cum libertate, & illa prima inſtitutio ſine libertate, facta nõ fuiſſet, poſtq̃ eſt reuocata, & ſic hr̃ pro non facta: p quẽ
reſpondet̃ ad primam, & ſecundam q̃õnem, quæ formantur in
primo, & ſecundo euidentiali, an ſit vnus gradus, vel duo, quia
eſt vnus in effectu, & an cauſa ſit mutata, quia reſpondetur, ꝙ
ſic. Et prædicta vendicant ſibi locum ſiue Titius cohæres adiuerit, ſiue repudiauerit, nam iſto caſu, non eſt vis, quando aliter de intentione teſtatoris non apparet, nam in dubio cenſet̃
ſtatim uoluiſſe reuocare legatum factum de ſeruo, & primam
inſtitutionem, & reducere ipſum ſeruum ad primum gradum.
Sed ſi poteſt conſtare de intentione teſtatoris, ꝙ noluit reuocare legatum factum ſerui, niſi cũ recuſaret adire ex prima inſti
tutione facta ad commodum legatarij, tunc eſſet diſtinguendũ, an adiret cohæres pro parte ſua, an non: nam ſi non adiret,
non poſſet cõfirmari legatum ſerui, & ſic fruſtra cogitaſſet teſtator: quia legatarius non poſſet ſibi iubere: vnde adhuc locũ
habet qd ſ. dictum eſt, quia iſte ſeruus efficiet̃ hæres ex ſubſtitutione, & liber, quia conditio implet̃, ꝙ non eſt hæres ex primo
gradu, cum non poſſit legatario acquirere: vnde efficitur ex
ſecundo cũm libertate, & hoc dicit̃ in verſic. quid ergo. ſed ſi
Titius adiret, tunc quid iuris eſſet iſto caſu? dic vt in glo. ſuper
verſic. præualere. quæ hoc declarat vltra tex. Et ex hoc remanẽt
omnes gl. declaratæ, quæ ad nihil aliud tendunt, niſi ad declarationem literæ.

1 **§. Si pupillus.** †Ex cauſa de nouo ſuperueniẽte, quæ
habeat originem de præterito, poteſt
ille, qui fuit effectus hæres neceſſarius, effici voluntarius, & hæ
reditatem repudiare. h.d. in effectu. Et pone hic caſum per l. pr̃
filio. & quod ibi habet̃ in gl. ſ. o. j. vbi omnino vide ſi vis intel-
ligere iſtum textum. ¶ In vigilia S. Antonij perfecimus legere
tit. iſtum Paduæ.

LEX PRIMA.

1 *Conditio, vel modus impoſſibilis de natura, vel de iure reijcitur de inſtitutione, & remanet inſtitutio pura.*
2 *Conditio impoſſibilis quando uitiet inſtitutionem.*
3 *Dictio, aliud quòd etiam exponatur, id eſt contrarium.*

De conditionibus inſtitutionum. *Rub.*

1 **SVb impoſsibili.** †Conditio vel modus
impoſſibilis de natura,
vel de iure reijcitur de inſtitutione, & remanet inſti
tutio pura. h.d. Idem in legatis, vt l. obtinuit. j. de ꝯd.
2 & demon. † Et hoc limita, quando teſtator ſciebat
eam impoſſibilem, ſed ſi putabat eam poſſibilem, vitiat inſtitutionem, vt l. ſeruo manumiſſo. cum ibi. no. ſ. de cond. inde. &
no. per Bar. in l. ab omnib. §. j. de leg. j. Item procedit iſta l. in cõ-
3 ditione † de futuro impoſſibili, ſed ꝯdõ de præterito, vel de præſenti impoſſibilis, ſi aliquando fuit poſſibilis, non reijcitur, ſed
vitiat, quia dicit̃ potius falſa, quàm impoſſibilis, vt l. cum in ſecundo. de inui. teſta. ſed ſi nunquam fuit poſſibilis, reijcitur ſicut illa, q̃ eſt de futuro, quia dicitur nugatoria, vt l. ſi Mæuia ſ.
de hæred. inſt. ¶ In glo. a. alio ideſt contrario impoſſibili, puta
ſub conditione neceſſaria, ut ſi digito cœlum nõ tetigerit. ſicut
enim affirmatiua non vitiat, vt ſi digito cœlum tetigerit: q̃a eſt
impoſſibilis, ita nec negatiua: quia eſt neceſſaria, & habetur p
non appoſita, vt l. pen. §. ſub conditione. de noua. Et no. iſtã ex
poſitionem gl. aliud ideſt cõtrarium. poteſt etiam intelligi tex.
ſcdm Ang. vt loquatur de modo impoſſibili, qui fit per vt, quia
non vitiat, ſed reijcitur, ſicut, & conditio, quæ fit per ſi. ¶ In gl.
ſeq. ibi (vel ibi non fuit impoſſibilitas) hæc vera, quia ibi potius
fuit relictum factum ſub conditione neceſſaria. Et ſi dicatur,
quare ergo non valet in glo. præcedenti? Reſpondetur, quia ibi
præceſſerat præceptum turpe, vel impoſſibile, & ſi non adimpletur, fuit hæres grauatus nomine pœnæ de dando quãtitatẽ:
& ſic potius in eius odiũ, q̃ in fauore legatarij: ſed hæres non
meretur pœnam, ſi non adimpleuit præceptum impoſſibile,
ideo non valet tale relictum, vt in contrario formato per glo.
& l. primam. C. de his, quæ pœ. nomine. Si autem præceſſiſſet
præceptum poſſibile, & honeſtum, tunc valeret relictum nomi
ne pœnæ etiam iſto iure, vt l. j. §. ſi ita. ad l. Falc. & l. j. de pen. leg.
& ſi nullũ præceptum præceſſiſſet, ſimiliter valeret relictum
ſub conditione neceſſaria, vt dixi in præcedenti glo. in glo. ibi
(ſolutio fauore onerati) hæc non eſt bona, quia tunc eſſet idem
in quocunq. veniẽte ab inteſtato, ſed illa l. filius denotat ſpecia
litatem in filio. Vñ tene ſolutio. glo. quòd ſpeciale eſt in inſtitu
tione facta de filio ſub cõditione impoſſibili, vt videt̃, quia nõ
poteſt inſtitui, niſi ſub conditione poteſtatiua, & iſta non eſt
poteſtatiua. ſed an hodie reijciat̃, tangam in d. l. filius. ¶ In glo.
circa finẽ. ibi (ſed in contractibus innominatis ſecus.) Tu dic
idem: nam conditio ob cauſam, quæ datur in l. alleg. per gl. non
oritur ex contractu nominato, cum potius detur ad reſoluendum, ſed oritur extra id, quod agitur, vt l. ſi is, qui. in fin. ſ. commoda. cætera vide hic per Bar. qui plenè proſequitur tres caſus
principales, quando eſt impoſſibilis de natura, item quando ratione perplexitatis: quid autem ſi condio ſit pro parte poſſibilis, pro parte non? dic, ꝙ debet impleri pro qua eſt poſſibilis,
j. de dote præleg. l. qui dotem.

LEX II.

1 *Quod commune eſt meum eſt.*
2 *Si peto rem tanquam meã, & poſtea ex proceſſu apparet, ꝙ vſuſf. non eſt meus*

meus,ſed ad alium pertinet,ſed proprietas mea ſit,debet pro me ferri ſententia in proprietate,nec uidetur libellus fuiſſe ineptus.
Si non probaui de directo dominio, ſed utili,an debeat pro me ferri ſnīa.
3 *Si petij rem tanquam meam,& poſtea non probem niſi de parte, debet ferri ſententia pro me in illa parte nec reputatur libellus fuiſſe ineptus.*
Quòd in dubio uideat dixiſſe ipſam rem totam meam.
4 *Quod commune eſt, meum eſt impropriè.*
An comprehendatur in ſtatutis facientib. mentionem de re alterius.
5 *Qualiter reprobetur illa propoſitio.ſ.duo,& tria ſunt quinque.*
6 *Statutum,ſi dicat,ꝙ bannitus in centum poteſt impunè offendi,& reperiatur aliquis bannitus uno banno in quinquaginta,& alio bāno in alijs quinquagenta,quod talis non dicatur bannitus in centum.*

1 SI teſtamento. † Non dicitur res deſinere eſſe mea licèt alienauerim vſumfr. retenta proprietate, uel ēt partem quotā,qa qđ commune eſt,meū eſt & pluralitas reſoluit in ſingularitates. h. d. iſta L.
2 ¶ † No.ar.ex primo caſu ſecundum Bal. quod ſi peto rem tanquam meam,& poſtea ex proceſſu apparet,quod vſusfru.non eſt meus,ſed ad alium pertinet, proprietas uero bene eſt mea, debet pro me ferri ſententia in proprietate, nec uidetur libellus fuiſſe ineptus. Sed quid ſi non probaui de directo dominio,ſed de utili,an debeat pro me ferri ſententia? dicit idē Bal. quod ſi in libello aſſerui me proprietarium,non debet ferri,qa videor dixiſſe me directum dominum, nam non reperitur ꝓprietas,niſi directa:ad quod alleg.ſ̄.de uſuf acere. l. ſi tibi proprietas, ſed ſi dixi me dominum, tunc quia dominium reperit directum,& utile,uideor utrunque in iudicium deduxiſſe.l. ſolemus.ſ̄.de iud.& ideo in quocunque ipſorum probem, debet ꝑ me ferri ſententia,& ſic debet intelligi qđ no.Bar.poſt Dy.in
3 l.ſi mater.§.eadem.de exception.rei iudicat. ¶ † Ex ſecūdo no. ſecundum eundem Bal. quod ſi perij rem tanꝗ meam , & poſtea non probem, niſi de parte,debet ferri ſententia pro me in illa parte,nec reputatur libellus fuiſſe ineptus:in dubio tamen videor dixiſſe ipſam totam meam,ut no.in l.ſi rem. circa prin. in quadam parua gl.ſ̄.de rei vendi.licet contrarium no.in l.Pō
4 po.§.ſi is.de proc.¶ † No.etiam illud vulgare,ꝙ commune eſt, meum eſt,quod eſt uerum impropriè, ſed propriè loquēdo nō dicitur meum,niſi totum ſit meum.ita no.gl in l. id quod noſtrum.de reg.iu.quod no.ad ſtatuta,quorum uerba ſunt intelligenda propriè,non impropriè, ſi facerent mentionem de re alterius,ſi tñ diſpoſitio ſtatuti congrueret parti, ſicut toto, locū
5 haberet etiam in parte l.quæ de tota.de rei uen. † In gl.ſi.ibi, & no.per hoc pōt reprobari illa propoſitio,duo,& tria ſunt quinque ſ.ꝙ iſta eſt una pluralitas, quæ reſoluitur in duas ſingularitates.ſ.duo ſunt quinque,& tria ſunt quinque,ſicut colligitur ex iſto tex. ſed neutra iſtorum eſt vera, ergo nec iſta pluralitas duo,& tria ſunt quinque:hoc eſt uerum de ſtricto mō loquendi,licet ex duobus,& tribus ſimul compoſitis reſultent quinq. & dr̄ fallacia compoſitionis,& diuiſionis,ut no.ĩ. de ver. ob l.
6 quoties in ſtipulationib.per quam determinatur quæſtio, † ſi ſtatutum dicat,ꝙ bannitus in centum poteſt impunè offendi, ſi reperiatur aliquis bannitus uno banno in quinquaginta, & alio banno in alijs quinquaginta,an dicatur bannitus in cētū: determinatum fuit,ꝙ non,per id,quod habetur ĩ.de ſol. l. ubi fideiuſſor.in tex.& gloſ.& per Doc.¶ In fin.gl.ibi l. pen. dic, ꝙ in primis duabus ratio inæqualitatis,in hac ultima ratio fraternitatis tolit contrarium,ſecundum Iac.de Are.

LEX III.

1 *Si ſtat per eum,in cuius perſona debet impleri conditio quominus impleatur habetur pro impleta.*
2 *Quando quis offert alteri ad iſtum finem ,vt ſtatim liberetur ab ea obligatione, qua ſibi tenetur,non ſufficit ſola oblatio ,ſed requiritur conſignatio, & depoſitio.*
3 *Quid ſi ad finem,non ut liberetur ſtatim,ſed ſecuto interitu rei oblata,ꝙ ſola oblatio ſufficiat, & an liberetur a periculo.*
4 *Quid ſi ad finem,nō ut ſe liberet,ſed ut actionem conſequatur,uel dominium rei in ſe transferat.*

1 Si ita heres. † SI ſtat per unum,in cuius perſona dēt impleri conditio, quominus impleatur, habetur pro impleta hoc dicit.concor.l. Iure ciui. de cond. & de-
2 monſt.¶ In glo.ibi (ſufficit enim ſola obligatio.) † Tu aduerte in hoc paſſu,qui eſt notabilis, quod interdum qui offert alteri ad iſtum finem , vt ſtatim liberetur ab ea obligatione, qua ſibi tenetur, & tunc non ſufficit ſola oblatio. ſed requirit ꝯſi-
3 gnatio,& depoſitio,ut l.oblatione.C.de ſolu. † Interdum offert non ad finem,ut liberetur ſtatim,ſed ſecuto interitu, rei oblatæ,& tūc ſufficit ſola oblatio,& ſecuto interitu , ſi erat debitor ſpēi,liberat ipſo iure:ſi quantitatis, uel gn̄is ope exceptionis. l. ꝗ decem.in prin.de ſo.& tunc etiam liberatur a periculo,ꝙ dic vt l.ſi mora.ſol.ma.vbi tractatur a quo liberetur,an a culpa,an
3 a dolo. † Interdum offert.non ad finem vt ſe liberet,ſed vt actionem conſequatur,vel dn̄ium rei in ſe transferat,quod ſit.qn̄ offert gratia conditionis implendæ,& tunc aut intendit actionē quærere ꝯ alium,non contra illum,cui offert,& ſufficit ſola oblatio,ut in hac gl.iuncta cum tex.& l.pen.C.de cond.inſert. aut intendit quærere ꝯ illum,cui offert,& tunc requirit conſignatio,& depoſitio,vt l.antepe.cum ibi no.C.de pac.inter emp.Ex quo ſequitur, ꝙ in l.Iul.§.offerri.ff.de ac.empti.non uidet ſufficere ſola oblatio,quia intendit actionem quærere cōtra illum, cui offert,& uide Bar.in l.acceptam.C.de vſur. ¶ In gl.ibi (loco legatarij ſit).ſ.poſſit petere ſibi dari, ſi ille non offerat:& dic,vt in gl.ꝙ non,niſi conditio dandi ſit appoſita ei,qui poterat grauari,& ita loquitur tex.in l.fideicommiſſaria.§.cum eſſet. de l. 3.& no.in l.in rūne.§. tam & ſi. in gl. ſuper ver.non eſt & ĩ. ad l. Fal.¶ In glo. ibi(item quod hoc dici)pro declaratione iſtius gl.quæritur,ſi conditio habet certum tp̄s , puta ſi fabricaueris domum ĩ.annum, & ille,in cuius ſolo debeas ædificare, impedit,& ſic conditio hr̄ pro impleta, vtrum debebit expectari lapſus anni ad hoc,vt commodum conſequaris?lex notabiliter diſtinguit inter inſtitutionem,& legatum.primò caſu non debet expectari,quia inſtitutio non poteſt conferri in certum tēpus, vt l. hæreditas.ſ̄.de hæred. inſti.ideo conditione habita pro impleta,ſtatim tempus reijcitur.Secundo caſu,quia legatum pōt conferri in certum tempus, debet tempus expectari . & anteꝗ labatur,non poteſt petere,per l.in illa ſtipulatione ſi calendis. de verb.ob.fallit fauore libertatis, vt ſequitur in gl.

LEX IIII.

1 *Conditio appoſita inſtitutioni, quando ueniat implenda ſuper rebus hæreditatis,qualiter impleatur.*
2 *Quando conditio affirmatiua non poteſt bene impleri,niſi cauendo, præſtatur cautio ad ſimilitudinem cautionis mutianæ.*
3 *Societas licet non tranſeat in hæredem ſocij,& ſi fuit hoc expreſſe actum poteſt tamen grauare hæredem ſuum,ꝙ permaneat in illa ſocietate,& erit ſocietas noua.*
4 *Mandatum teſtatoris,ꝙ hæredes debeant ſtare ſimul uſque ad tantum tempus,an oportet ꝙ debeant ſtare in communione bonorum,ita ꝙ nō poſſint diuidere,an ſolum ꝙ debeant communiter uiuere in eadem domo , & expenſas communiter facere remiſſiue .*

1 SI quis ita. † Quando conditio appoſita inſtitutioni venit implenda ſuper reb. hæreditatis quatenus impleri poteſt ante aditam hæreditatem, debet impleri,ſed quatenus reſtat implendum, implebitur poſt hæreditatem aditam.h.d.ſecundum intellectum , quem puto verum & notabilem.¶ In tex.ibi(permanſerit)iſtud verbum importat primo,ꝙ contrahatur ſocietas. ſecundo , ꝙ in ea perſeueretur uſq.ad tempus præfinitum a teſtatore. Primus actus poteſt celebrari ante aditam hæreditatem , quia poteſt ꝯhi ſocietas ſup bonis in futurum obuenturis,& ſuper obuentura hæreditate, vt eſt hic tex.notabilis.Secundus actus non poteſt impleri,niſi poſt aditam hæreditatem , quia non poſſunt permanere ſocij, niſi ſint dn̄i.Dicitur ergo hic, ꝙ ſufficit implere primum actū , & dicetur impleta ꝯdō : intelligo quantum ad hoc, ut poſtea poſſint adire,& efficientur dn̄i,& ſic poſtea implebunt ſecundum actum,& de hoc faciendo ſibi adinuicem cauebunt ſicut in conditione negatiua,quæ impletur per cautionem,ut ĩ. ꝑ-
3 xi.§.& ita intelligit Iaco.de Are.¶ † Et ſic no. ꝙ quando conditio affirmatiua non poteſt bene impleri, niſi cauendo, p̄ſtatur cautio,ad ſimilitudinem cautionis mutianæ:iō non ſine myſterio ſubijcitur ſequens.§.ſecundum Iaco.prædictum,ſed gl.quæ eſt hic,videtur aliter intelligere.ſ.quod debeant perſeuerare in iſta ſocietate,ſi ſit contracta pro 16. annis , antequā poſſit adire,& ſic implent eam de facto non de iure quantum ad pſeuerantiam.pro hoc l.mulier.§.i.infra eod Bar. idem uidetur ſequi, tamen dicit , ꝙ non erat iſta perſeuerantia meri facti , ſed cum adminiſtratione adiuncta,quia potuerunt petere bo.pol. ſm tab.quæ datur inſtituto ſub conditione ea pendente,ut l.ſecūda.§.ſi quis ſub conditione ea pendente , infra de ſecun. tab.ꝗ bon.pol.tribuit adminiſtrationem facti, in qua perſeuerabunt vſque ad tempus , ſed ſm hoc ſi aliquis eorum decederet ante finitum tempus , extingueretur inſtitutio, quantum ad eum, quia hæreditas nō adita non tranſmitteretur, ideo plus placet primus intellectus, licèt Bar.& alij ipſum non tangant,& ſic ꝓ uidebitur ꝯ hoc in conſequens, quia tranſmittent hæreditatē ad ſuos hæredes , poſtquam fecerunt in eorum vita quicquid potuerunt : & ſic iſta conditio quantum ad perſeuerantiā potius habebit uim modi,ſeu præcepti,quam conditionis ut non impediat aditionem,& ita uerisimile eſt teſtatorem ſenſiſſe, licet

conditionaliter fuerit locutus. ¶ In gl. prima, erat enim teſtor ſocius: vel dic, ꝙ non erat ipſe ſocius alicuius, ſed inſtituit iſtos hæredes ſub conditione futuræ ſocietatis inter eos ꝯhendæ, &
3 iſtam ſequitur gl. ſequens. ¶ †No tamen ex iſta lec. quod licet
a ſocietas nunᵃ tranſeat in hæredem ſocij, etiam ſi fuit hoc expſſè actum, ut l. adeo. §. pro ſocio. & l. actione §. morte. poteſt tamen grauare hæredem ſuum, ꝙ permaneat in illa ſocietate, &
4 erit ſocietas noua, & poterit hæres ad hoc compelli. †Quid aūt importat mandatum teſtatoris, ꝙ hæredes debeāt ſimul ſtare vſque ad tantum tempus, an importet, ꝙ debeant ſtare in cōmunione bonorum, ita ꝙ non poſſint diuidere: an ſolum debeāt communiter uiuere in eadem domo, & expenſas communiter facere? Bar. conſuluit, & tangitur per eum in l. Quintus. ꝟ. de annu. leg. & l. Lucius. in prin. ꝟ. ad Treb. ¶ In gl. ſeq ibi, itē econtr. die breuius, ꝙ videbitur inſtitutio inutilis ratione cuiuſdā perplexitatis, quia de natura conditionis eſt, ꝙ impleatur ante aditam hæreditatem. l. qui hæredi. in fi. de cond. & dem. & iſta conditio quantum ad perſeuerantiam non poteſt impleri, niſi poſt hæreditatem aditam, quia non poſſunt ſtare ſocij, niſi ſuper rebus proprijs, & ante aditam hæreditatem non ſunt propriæ: ergo &c. argum. ꝟ. eodem ti. l. Titius. ſed ibi loquitur in perplexitate indiſſolubili: iſta uero poteſt diſſului modo, quo hic dicitur in tex. & ſ. dixi.

ADDITIO.

a Societas non. Adde l. adeo. in §. verum. & l. ſi renunciauerit. in §. merito. ff. pro ſoc. & in c. fi. de arbi.

1 *Conditio negatiua impletur per cautionem mutianam, ſi ſubeſt perſona, cui præſtetur, alias habetur pro non appoſita.*
2 *Præceptum de non alienando, ſi non habet cohæredem, eſt nullum tanq̄ nudum, nec cenſetur factum in fauorem uenientium ab inteſtato.*
Quid in conditione negatiua.

1 §. Idem Iul. †Cōditio negatiua impletur per cautionem mutianam, ſi ſubeſt perſona, cui pſtetur, alias habetur pro non appoſita h. d. & no hoc ultimum in tex. ibi (ſub impoſſibili) videbatur contrarium, quia iſta ꝯdō eſt de natura poſſibilis non alienare: ideo videbatur, ꝙ non eſſet reijcienda: certè ſi non reijceretur, quonſque viueret, nō diceretur pfectè impleta, quia licèt non alienet hodie, poſſet alienare cras, quouſq. viuit, & per cōſequens redderetur inſtitutio inutilis, quia non poſſet adire, quouſque uiuit, & cum incipe-
a ret mori, licèt tunc uideretur impleri cōditio: & ſic ipſo adhuc uiuente non poſſet adire, quia nō cenſetur habere voluntatē, vt ꝟ. quando dies leg. ced. l. fina. poſtquam ergo non habet cohæredē, cui poſſet cauere, & ſic impoſſibile eſt implere eam per modum inuentum a iure tanquam impoſſibilis reijcitur, & remanet inſtitutio pura, ut l. j. §. eodem. Sed contra, quia poteſt cauere, & debetur venientibus ab inteſtato, ut infra de condi-
2 tion. & demonſtra. l. is cui. So. illud procederet in alia conditione negatiua, non in iſta de non alienando, quia præceptum factum de non alienando, ſi non habet cohæredem, eſt nullū tanquam nudum, nec cenſetur factum fauore venientium ab inteſt. de lega. j. l. filiusfa. §. diui. & ibi no. in glo. quæ incipit, (ſed nonne.) ita & ſi per modum conditionis non eſt cauendum uenientib. ab inteſt. in quorum fauorem nō præſumuntur appoſuiſſe conditionem, ita intelligit Bar. ſubtiliter.

LEX V.

1 *Ad ueritatem copulatiuè requiritur concurſus, ſed ad ueritatem diſiunctiuè ſufficit alterum, & nu. 2.*
In conditionibus cuius ſit electio.
3 *Quid in legatis.*
4 *Quid in actionibus.*

1 SI heredi. †Quando plures conditiones apponuntur copulatiuè, debent omnes impleri: ſi autē diſiunctiue ſufficit implere unam, & eſt in electione imple-
2 re debentis. hoc dicit. † Et ſic ad ueritatem copulatiuè requirit
a concurſus, ſed ad veritatem ᵇ diſiūctiue ſufficit alterum ad hoc
b alle. ¶ In gl. ibi (tunc ſecus) quia tunc non eſſet in arbitrio implere debentis, ſed eſſet implenda vltima, ut dicitur in ll. allega-
3 tis in gl. hic. ¶ †No. ergo cuius ſit electio in ꝯdōnib. ſed cuius ſit in reb. legatis alternatiuè, dic, vt no. gl. melior, q̄ ſit in iure ſ
4 l. Lucio. de leg. 2. Item cuius ſit electio in actionib. dic, ut l. eū ſi lius §. uarijs. de leg. 2. & l. 3. de eo, quod cer. lo. ¶ Sed oppo. ꝙ ſi apponatur copulatiue, ſufficiat alterum implere, ut ſ. e. l. a § fi. Sol. ibi erat ꝯdō neceſſaria ad actū, ut ſi inſtitui duos ſeruos eō libertate ſub ꝯdōne, ſi mei erunt cum moriar. Nam iſtud erat neceſſarium, etiam ſi non fuiſſet dictum, quia tunc ſ. non ſuiſſent mei, quia alienaſſem, non poſſent effici liberi in præiudiciū illius in quem eſt tranſlatum dñium: ideo tunc non requirit cōcurſus, ꝙ ambo ſint mei, ad hoc, ut inſtō ſortiatur effectum, ſed ſufficit, ꝙ alter reperiatur meus, & ſortietur effectum eius perſona, hic uero in conditionibus non neceſſarijs, ſed mere uniūtarijs, & iſta eſt melior ſolutio, quam illa, quam ponit hic Bald. poſt Cy. qui utitur multis uerbis neceſſarijs.

ADDITIONES.

a Ad ueritatem. Adde Bar. in l. ſi is qui ducenta. in §. utrum. ff. de reb. dub. Bal. in l. 1. ff. de iuſti. & iu. & in l. ſeq. & in l. pen. ff. de ver. ſigni.
b Ad ueritatem. Adde l. alienationi. §. ult. & in l. hæc uerba. ff. de uerb. ſign. gloſ. in cle. 1. de conceſ. præb. Io. An. in c. uenerabilem. de elec.

LEX VI.

SI quis ita. ¶ Impoſſibilitas reijcitur de inſtitutione. h. d. ¶ In tex. ibi, (conditionem euaneſcere) .i. tempus in conditione appoſitum, quia illud inducit impoſſibilitatem, non autem euaneſcit conditio faciendi monumentum ꝟ. tempus congruum, & hoc uult gloſ. & bene probatur ꝟ. eo. l. quæ ſub conditione. §. quoties.

LEX VII.

1 *Conditio, ex qua reſultat præſumptio fraudis, reijcitur de inſtitutione.*
2 *Ex nimia, & ſuperabundanti cautela reſultat interdum præſumptio fraudis, quod facit contra contractus uſurariorum.*
3 *Illud, quod non poteſt fieri propter modum diſpoſitionis: puta relinquere incapacib. non poteſt fieri per modum conditionis.*
Si arbiter condemnauit partem in centum, ſaluo, ꝙ ſi prorogauerit cōpromiſſum, condemnatio habeatur pro non facta, ꝙ condemnatio ſit nulla, etiā ſi compromiſſum non prorogetur.
4 *Quando cā eſt illicita, promiſſio etiam ſcienter facta non obligat in effectu.*
In generali diſpoſitione non ueniunt illicita.
Si hæres promiſit ſoluere omnia legata, talis promiſſio reſtringitur ad licita.
5 *Statutum imponens pœnam declinanti iuriſdictionem Poteſtatis non includit clericos.*
Si prohibet alienari bona in perſonam non ſubiectam, non comprehendit eccleſias; contra quas non poſſet fieri.
6 *Si diceres ꝙ debitor præſcribat ſpatio decennij debitum perſonale, ſi nō fuerit ab eo petitum, dēt reſtringi ad debitorem bonæ fidei, qui ignorat ſe teneri, nec habet locum in eo, qui ſcit ſe teneri.*

1 SI quis. †Conditio, ex qua reſultat præſumptio fraudis, reijcitur de inſtitutione. h. d. notabiliter, & ſpal legatur. ¶ In tex. ibi (reddituros). l. omnibus nō adita dñia ꝑſonarum ſm Ia. de Are. & Bal. & iſto caſu reſultat pſumptio fraudis, de qua ꝟ. ſi ergo ſimpliciter dixiſſet, ſi cauerint ſe ſoluturos legata uidetur, ꝙ iſta conditio non ſit ita ſuſpecta, quia poteſt intelligi de legatis ualidis, & licitis: uel dic, ꝙ etiam tunc habet locum, quod hic dicitur per iſtum tex. qui ſimpliciter loquitur, nam ſi teſtator intellexiſſet ſolum de ualidis, & licitis, non expediebat hæredes arctare ad hanc cautionem, q̄a poterant conueniri, etiam ſi non cauiſſent: unde tñ propter cautelam redditur conditio ſuſpecta de fraude. intelligo autē iſtū tex. qñ conſtabat, ꝙ aliqua erant relicta incapacibus, uel erat dubium: ſed ſi eſſet certum, quod omnia erant valida, & oēs capaces, ceſſat iſta præſumptio, quia in incertis non certus locus
2 eſt coniecturis. l. continuus. §. cum ita. de uerborum ob. ¶ †No. ergo, ꝙ ex nimia, & ſuperabundanti cautela reſultat interdum præſumptio fraudis, quod induxit gl. ad quæſtionem & facit ꝯ ꝯctus vſurariorum, ꝙ licet prima facie ſint in forma licita ꝑ nimiam tamen, & abundantem cautelam præſumuntur ſuſpecta de uſuraria prauitate, ut no. in c. ad noſtram. de emp. & ven.
3 & per Cy. in l. j. C. ſi quis in fraud. pa. in 2. opp. ¶ †Item nota, ꝙ
a illud, quod non poteſt fieri per modum diſpoſitionis, puta relinquere incapacib. non poteſt fieri per modum conditionis: concord. l. Seius, & Augerius ad l. Fal. per quod dicit Bal. ſe cōſuluiſſe, ſi arbiter condemnauit partem in centum. ſaluo, ꝙ ſi prorogauerit compromiſſum, condemnatio habeatur pro nō facta. ꝙ iſta condemnatio ſit nulla, etiam ſi cōpromiſſum non prorogetur: quia non poterat per modum diſpoſitionis, & pcepti arctare partem ad prorogandum, ſi a principio non ſuit actum, ut l. non diſtinguemus. §. quæſitū. de arbit. & ideo illa condemnatio cenſetur facta in fraudem, ut faceret per indirectum illud quod directo facere non poterat per uiam præcedentem.
4 ¶ † Item no. in fine quòd quando cauſa eſt illicita, promiſſio etiam ſcienter facta non obligat in effectu, & tō licet q̄s ſcienter promittat ſoluere uſuras, non obligatur cum effectu, ſicut non noceret ſolutio, etiam ſcienter facta, niſi quando nō poſſet ſubeſſe alia cauſa, quam donationis, iuxta nu. in l. Neratius. de cond. inde. Vltimo alleg. quod in generali diſpoſitione non ueniunt illicita, q̄a ſi hæres promiſit ſoluere omnia legata,

gata, talis promiſſio reſtringitur ad licita ualida, & ſi petātur
inualida, obſtat exceptio, ad quod ēt alle.l.pater. de priu.cre-
5 di.& l.q̄ in prouincia.de rit.nup. vbi eſt bonus tex.† Idē ſi ſtatu
tū imponat pœnam declinanti iuriſdictionem prælātis nō inclu
dit clericos, ꝯ quos ſpecialiter tale ſtatutum non poſſet fieri.
& ſi prohibet alienari bona in perſonam non ſubiectam, non
comprehendit eccleſias.cōtra quas, ſimiliter non poſſet fieri :
de hoc uide per Ioan. And.in nouel.in c.eos.de immu. ecc.li.6.
6 † Similiter ſi diceret, ꝙ debitor præſcribat ſpatio decennij debi
tū perſonale, ſi non fuerit ab eo petitum, debet reſtringi ad de-
bitorē bonæ fidei.qui ignorat ſe teneri, ut eſt hæres primi debi
toris, vt in c. qui in ius.de regul.iur.non autē habet locū in eo,
qui ſecit ſe teneri, quia ſtatutum ſpecialiter poſſet fieri .ꝙ talis
præſcriberet, quia induceret pactū: & in hoc ſtandum eſt iuri
canonico, ut in c.ſecundo.de reg.iur.li.6.& ibi no.& ita deter-
minat Ioan.And.in nouel.in c.2.de excep.eod.lib.

EX VIII.

1 *Conditio iuriſiurandi in vltima voluntate reijcitur per prætorem, non per legem ciuilem.*
2 *Auferenda eſt via periurij.*
In caſibus, in quibus deuenitur ad iuramentum, ſi iudex perpendit aliquem eſſe pronum ad iuramentum, non debet ſibi deferre.
3 *Qui timent non timenda propter conſcientiam dicuntur ſuperſtitioſi.*
Lex prætoria, vel ciuilis loquens de vltimis voluntatib. comprehendit ēt donationem cauſa mortis, licet accedat magis contractui, q̄ vltimæ volūtati.
4 *Qui iurauit non venire contra contractum venditionis, non poteſt præterea agere condictione ex l.2.C.de reſcin. ven.*
5 *Non valet ſtatutum, in quo per indirectum tollitur appellatio, quæ de iure communi poſſet fieri ad ſuperiorem.*
6 *Sicut laici non poſſunt ſtatuere ſuper iuramento, quòd non debeat ſeruari directò ſtatuendo, an eodem modo nec per indirectum ſtatuendo, quod præſumatur doloſè præſtitum, niſi interuenerit talis ſolennitas.*
7 *Qui tenetur aliquid facere, an poſſit compelli ad iurandum de faciendo.*

1 QVæ ſub conditione. † Conditio iu-
riſiurandi reijci
tur de ultima volūtate per edictū prætoris, ſiue ſit
appoſita ſola, ſiue cum alia coniunctim, vel diſiun
ctim, alia tñ remanet uſque ad §.quoties. & hoc in
iureiurando de futuro, nō ſic ſi de ꝑtorio, ut in multis.ll. quas
alleg.gl.pro contrarijs ſuper uer.interim.No.ꝙ iſta ꝯdō reijcit
ꝑ prætorem, non aūt per ciuilem: & ex hoc ſequitur, ꝙ inſtitu
tus ſi talem ꝯdōnem non adimplet, non pōt adire hæreditatē
de iure ciuili, ſed petere bon.poſ.de iure prætorio, ſecus qñ reij
citur de iure ciuili, vt conditio impoſſibilis, uel turpis, vt ſ. eo-
dem.l.j.& ibi no.per Bar.etiam quædam aliæ conditiones, quæ
reijciuntur per prætorem, in l.facta.§.ſi in danda.ad Treb.in q-
bus dicas idem, ſi autem uellet ꝯdōnem implere poſſet, qa nō
2 eſſet turpis, & tunc poſſet adire de iure ciuili.† Item no.ibi ſcīt
a enim ꝙ auferenda eſt ᵃ via periurij, & idō in caſib. in quibus de-
b uenitur ad iuramentum, ſi iudex ꝑpendit aliquē eſſe pronū ᵇ
ad iurandum, non dēt ſibi deferre, ne ſit author periurij, ſic &
3 C.de iud.l.j.vel 2.¶ † item no.ibi ſalij per q̄ timidi. &c.ſ ꝙ illi, q
timent non timenda pp̄ conſcientiam dicuntur ſuperſtitioſi,
nam non eſt peccatum iurare, ſed periurare, & nimis frequen-
tare iuramēta.nam & Deus iurat iuxta illud iurauit dominus,
& non pœnitebit &c.& Chriſtus iurauit, cum dicebat: amē di-
co uobis, ut habetur in c.& ſi Chriſtus.de iureiu.qñ quis habet
nimis ſcrupuloſam conſcientiam debet conſulere peritiorem,
& eam deponere, ſi ille, ſic conſuluit, ut hr̄ in c.inquiſitioni.de
ſen.excom.alias ſi non deponeret, ita peccaret mortaliter faciē
do contra conſcientiam ſcrupuloſam, ſicut ꝯ non ſcrupuloſā,
ſed rectam, ut ibi no.¶ Item no.in §.hoc edictum, ꝙ lex præto-
ria, uel ciuilis loquens de ultimis uoluntatibus comprehendit
etiam donationem cauſa mortis, licet accedat magis ꝯctui, q̄
vltimæ uoluntati, quia conficitur, vel conſiſtit ex conſenſu par
tis: ſecus dicit Bal.in ſtatutis, quorum verba ſunt propriè intel-
4 ligenda.¶ † Vltimo no.in §.ſi quis.in fi.arg.ſm Bal.notabiliter,
ꝙ ſi aliquis iurauit non venire cōtra contractum venditionis,
non poteſt præterea agere condictione ex l.2.C.de rei vend.al
ternatiuè, vt aut ſuppleatur pretium, aut reſcindatur venditio
licèt enim quantum ad primum non videatur venire ꝯ contra-
ctum, quia non venit, quantum ad ſm cenſetur facere ꝯ iu-
ramentum ſic agendo alternatiuè, arg.hic, videtur tñ, ꝙ poſſit a-
gere ſaltem ad primum ſimpliciter, vt ēt colligitur ex iſto tex.
quia altera conditio firma permanet, licèt conditio iuriſiuran
5 di reijciatur. † Inducitur etiam per Bar.ꝙ non valeat ſtatutū,
in quo per indirectum tollitur appellatio, quæ de iure cōi poſ-
ſet fieri ad ſuperiorem: vt ſi dicat, ꝙ ſi pars ſenſerit ſe grauatam,
poſſit petere ſe exgrauari a talib. grauationibus: nam vr̄ factū
in fraudem, ne appelletur ad ſuperiorem.vñ ſicut hoc non poſ
ſet fieri expreſsè, & directo, ut in c. uenientes de iureiur. ita nec
6 ꝑ indirectū, arg.hic † Induco enim contra id, quod tenet Bar.in
c l.omnes populi, ꝙ ſicut laici non ᶜ poſſunt ſtatuere ſuper iura-
mento, ꝙ non debeat ſeruari directo ſtatuendo, ita nec per in-
directum ſtatuēdo, ꝙ præſumatur doloſe præſtitum, niſi inter-
uenerit talis ſolennitas. licèt Bart.dicat ibi ꝯrium, quia ſi uere
eſſet præſtitum dolo, non eſſet ſeruandum, etiam de iure cano
nico, ut in c.2.de pac.lib.6. Sed ego fateor quando vere eſſet ꝑ-
ſtitum dolo, ſed ſtatutum non poteſt facere, ꝙ præſumatur do-
lo præſtitum, quia uidetur facere in fraudem eius, quod facere
non poſſet directo. ſ.quod ſimpliciter ſeruandum: & ad hoc fa-
cit regula cum quid vna de reg. iur.li.6. & ſ.de exeu.tut.l.ſcire
oportet.§.j.¶ In gl.ſuper uer.(interuenit) ibi, (nec placet.) Tu
dic, ꝙ immo eſt uera, quod in contractibus non reperitur edi-
ctum prætoris, uel aliqua l.quæ reijciat iſtam conditionem: idō
ſi promitto tibi aliquid, ſi iurabis aliquid te facturū nō teneor,
niſi iures, vel niſi illud facias, ſed ſi reijcitur antequam faceres,
videret, quod deberet admitti: non tamen hoc credo uerum ꝑ
§.quoties. ĵ.ead.l.in ultimis autem uoluntatibus diſtingue, an
de præterito uel de futuro, ut ĵ. ſubijcitur in gl.† An autem il-
le, qui tenetur aliquid facere, poſſit compelli ad iurandum de-
faciendo, vide quod no. Gul. in l.illicitas.§.ne potentiores.de
off.præſi.Circa fi.gl.ibi, ſi dicimus de periurio. an ſit infamis. dic
de hoc melius, ut habetur per gl.in l.Lucius.ſ.de infa.

ADDITIONES.

a Auferenda eſt. Adde l.ſecundam.& quod ibi no.C.de indi.vidu.tol.l.1.C.ſi ad uer.vend.gl.in c.cum dilectus.quod me.cauſa.c.ex parte.de reſt.ſpo.c.fructo &c.verum.de iureiu.
b Eſſe pronum. Adde tex.in c.ille, qui exigit 22.q.5.
c Laici non. Adde gl.ſing.ſm Bar.in l.adigere.in §.ff.de iure patronat. Io.de Imo. in c.quamuis.de pac.li.6.Bal.in c.j.de prob.Bal.in c.uenerabilem. de ele.Bal. in l.nō dubiū.C.de leg.Pet.de Anch.in repe.regulæ, ea quę de reg.iur.lib.6. Pet.de Anch.conſi.215.inc.legitur in canone.Alex.de Imo.conſi.38.incip.uiſa petitione. Ant.de Ro.in 4.vol.idem Ale.conſi.59.incip.viſo inſtro, & ti.qōhis.in 1.vol.idem Ale.conſi.39.incip. uiſo ſtatuto, & themate.in 4.vol.Fed.de Sen.conſi.272.in c.factum tale eſt.Fran.de Are.conſi.8.in c.abunde.

1 *Cum relinquitur ſub conditione iuriſiurandi, duplex eſt conditio, vna expreſſa, ſi iurabis te ſic facturum, altera tacita, ſi illud feceris.*
2 *Si decedat legatarius, antequam impleat. quòd nihilominus ad hæredem tranſmittat cum onere adimplendi illam tacitam.*
3 *Conditio poteſtatiua deficiens per caſum habetur pro impleta, niſi quis fuerit in mora implendi ante caſum, ſed conditio caſualis, uel mixta, ſi deficit per caſum, non habetur pro impleta, ſed pro defecta.*

§.Quoties. Licèt iuramentum remittatur, id, quod ip-
ſius vigore fiendum erat, debet fieri: itē cō-
ditio poteſtatiua, uel modus deficiens per caſum non facit defi
1 cere ſubſtitutionē, uel legatum.h.d.& ſemper allegat. ¶ † Not.
ꝙ cum relinquitur ſub conditione iuriſiurandi, duplex eſt cō-
ditio, una expreſſa ſi iurabis te ſic facturum, & iſtā appoſuit te-
ſtator: altera tacita, ſ. ſi illud feceris: & iſta eſt potius legalis, qa
ſubrogatur ꝑ l. loco illius, & ita loquitur iſte §.& hoc eſt utile,
a iſta tacita conditio non impedit diem legati cedere, † & ideo ſi
decedat legatarius, antequam impleat, nihilominus ad hæredē
tranſmittit cum onere adimplendi, ut ĵ.§ prox. cum ibi no.qđ
3 eſt ſingulare ¶ † Item no. ꝙ conditio poteſtatiua deficiens per
caſum habetur pro impleta, quod eſt notum, niſi fuerit mora
implendi ante caſum, ut C.de cond inſer.l.fi. ſed ꝯdō caſualis
uel mixta, ſi deficit per caſum, non habetur pro impleta, ſed ꝓ
defecta, ut l.in teſtamento.ĵ.de cond.& dem.ratio diuerſitatis,
quia teſtator uidetur voluiſſe ponere illas in uirib.fortunæ, ſed
poteſtatiuam non, ſed ſolum in uoluntate implere debēris, vñ
ſufficit, ꝙ ſit impediens caſu ſine ſui culpa, & iſto modo tollit
ꝯrium ſignatum in gl.¶ In gl.in uerſ.(qui ſit per ut) non refert
an ſit mere poteſtatiuus, an etiam ſit mixtus, qa neutro caſu ſi
deficit, per caſum deficit relictum, ſed hr̄ pro impleto, de pri-
mo eſt caſus hic ibi, dum dicit (ita lego, ut Stichum manumit-
tat.) de ſecundo eſt caſus in l. ſi fundum per fideicommiſſum.
§.Iulia.de leg.j.& de le.2.l.Lucius.§.quiſquis.in gl q̄ incipit, im
mo.ibi, tu dic, ꝙ fuit ab alio occiſus.hæc uera, & eſt ratio, quia
tunc habet regreſſum ꝯ occiſorem ad æſtimationem legati, ꝙ
perdit facto illius.ideo habetur pro defecta, ſed ſi moritur mor
te ſua, non haberet regreſſum contra aliquem, ſi perderet le-
gatum, ſi ergo occiſor erat non ſoluendo, eadem rō eſt tunc,
ut non habeatur pro defecta.ut no.in l.contraria.

1 *Fruſtra precibus impetratur, quod a iure communi conceditur.*
2 *Quando per legem ſcriptam aliquid conceditur, non eſt neceſſe adire iudicem, ut amplius illud concedat.*

Quando

*3 Quando aliquid generaliter eſt diſpoſitum, non expedit ſpecialiter in ſingu-
lis caſibus amplius diſponi.*
4 Beneficium legis ſcriptæ prodeſt etiam ignoranti, & ſibi competit.
*Statutum ſi dicat, quod bannitus poſſit impunè offendi, & aliquis ignorans ip-
ſum bannitum offendat, gaudet beneficio ſtatuti.*
5 Beneficium conceſſum ab homine, an acquiratur abſenti, & ignoranti.
*6 Licèt quis iurando obligetur Deo principaliter, pars tamen in cuius fauorẽ
iuramentum illud præſtatur, poteſt ipſum remittere, & illam obligatio-
nem diſſoluere etiam abſente, & ignorante debitore, qui iurauit ſoluere
intra certum tempus.*
*7 Si appoſitum eſt aliquod onus legatario per modum conditionis, quod non
eſt inhoneſtum, tamen non poteſt formaliter impleri, debet fieri commu-
tatio in aliam cauſam.*
*Si legatarius, decedat antequam illam cauſam in qua ſit commutatio adim
pleat tranſmittit ad ſuos hæredes.*
*8 Quando aliquod teſtamentum eſt nullum, vel ſententia, vel contractus,
vel aliquid aliud, poteſt ſuper hoc adiri iudex, non vt annullet, ſed vt de-
claret eſſe nullum, uel nullum, ſeu eſſe remiſſum.*
9 Quo iure agi poterit.
*10 Quòd in ſuo libello debeat agens exprimere cauſam nullitatis, quando agi-
tur actione perſonali, uel mixta.*
*In ſententia nullitatis, an debeat exprimi cauſa, ſi iudex pronuntiat aliquã
ſententiam eſſe nullam.*
*11 An quis habeat neceſſe petere declarari ſententiam, vel teſtamentum, vel
contractum, aut aliquid aliud eſſe nullum.*
*12 Statutum ſi permittit hæredibus occiſi occidere occiſorem, & Titius occidit
Maeuium, an poterunt hæredes Mæuij illum occidere, etiam antequam
fuerit declaratus occiſor.*
*Si captus pro debito aufugit, an cuſtos carcerum conuentus poterit excipe
re, quod captura erat nulla, antequam declarata ſit nulla.*

1 a **§. De hoc iureiurando.** † Fruſtra precibus[a] impetratur, quod a
iure communi conceditur. ad hoc ſemper all. concor. l. j. C. de
theſau. lib. 10. & adde quod talis impetratio non nocet impe-
tranti, vt perdat quod a iure ſibi conceditur, ut l. forma. §. fi. ꝟ.
de cenſib. ¶ In tex. ibi, (non eſt neceſſe adire prætorem) notab.
2 † quod quando per l. ſcriptam aliquid conceditur, non eſt neceſſe
adire iudicem, ut amplius illud concedat. Sed contra, quia per edi-
ctum prætoris mortui conceditur reſtitutio minoribus, & etiã
maioribus ex iuſta cauſa, & tamen neceſſe eſt eam impetrare
a iudice, prætore uiuo. Sol. illa reſtitutio non concedit ſimplici
ter per edictum prætoris mortui, ſed ita demum, ſi ſubeſt iuſta
cã, vt patet in l. prima §. j. de min. vbi remittit hoc diſcutien-
dũ prætori viuo, in quem dirigit verba, vt ibi, & l. ſi minor. §. fi.
eo. ti. ſed hic ſimpliciter concedit, & vide hic bonam gl. quæ eſt in
3 l. pup. §. ſi is. de ope. no. nun. ¶ † In tex. ibi nec per ſingulos. not.
quod quando aliquid generaliter eſt diſpoſitum, non expedit ſpe-
cialiter in ſingulis caſibus amplius diſponi, quia tm̃ operatur
generalis quo ad omnes, quantum ſpecialis quo ad quoſdã, ut
4 l. ſi duo. de admi. tu. ¶ † In tex. ibi (etiam ignorante,) no. quod bene
ficium l. ſcriptæ prodeſt etiam ignoranti, & ſibi competit: ideo
ſi ſtatutum dicat, quod bannitus poſſit impune offendi, & aliquis
ignorans ipſum bannitum oſtendat, gaudet beneficio ſtatuti,
vt ſit immunis: ad hoc vide quod no. in l. genere. ſ. de inſa. per
5 Bart in l. inter omnes §. rectè. ꝟ. de fur. ¶ † Sed quæro quid de bñ-
ficio conceſſo ab homine, an acquiratur abſenti, & ignoranti?
Reſpondetur, aut eſt tale beneficium, quod confertur in inui
tum, puta iuriſdictio, nam munus iudicandi neceſſarium eſt, &
poteſt quis ad ipſum compelli, ut l. munerum. §. iudicandi. de
mu. & ho. & illud acquiritur ignoranti, vñ ſtatim, quod aliquis de
legatus eſt a ſuperiore, uel creatus Poteſtas, uel officialis in ali-
quo loco, ſtatim acquiritur ſibi iuriſdictio, & poteſtas abſẽn, &
ignoranti, ut l. cum furioſus. ſ. de iu. licèt non habeat exercitiũ
quouſque ſibi delegatio præſentetur, uel ingrediatur officium
quod dic, ut plene no per Bat. in l. abſenti. de don. & facit quod
no. gl. in cle. prima de proc. Et propter hoc idem dicendum eſt
in his, quæ non conceduntur, ſed auferuntur, ſi poſſunt auſer-
ri ab inuito: quia fortius abſenti, & ignoranti, ut patet in c. qa
cunctis de conceſ. præben. li. 6. vbi auſertur per principem ali-
cui poteſtas conferendi bñficium, uel indicãdi abſenti, & igno
ranti, & ſic ſi aliquis priuatẽ epiſcopatu, ſtatim deſinit eſſe e-
piſcopus, etiam ignorans. ut no. in mercurialibus per Io. And.
de reg. iur. in capitulo quod ob gratiam. facit quod no. in capi.
ad apoſtolicæ, de cler. exc. mi. vbi excommunicatur abſens, &
Igorans, quia poteſt inuitus excommunicari. facit l. 4. §. primo,
de fideicom. lib. 6. vbi colligitur iſta ratio. Aut non confertur
in inuitum, & tunc aut eſt tale quid, in quo voluntas requiritũ
vtriuſque partis, ſeu conſenſus, ut tranſlatio dominij, uel poſ-
ſeſſionis, vel alterius iuris, & tunc nõ acquiritur abſẽti, & igno
ranti, ſed poſtquam ad eius notitiam peruenit per nuntiũ, vel
epiſtolam, & ipſe conſenſit l. qui abſenti. de acq. poſ. & in c. ſi ei
bi abſenti. de præben. lib. 6. Aut eſt tale quid, quod dependet ex
voluntate vnius tantum, & tunc acquiritur abſenti, & ignorã
6 ti, ut l. Labeo. ſ. de iuretur. † vnde ſi iuraſti te mihi ſoluturum ꝟ.
certum tempus, & ego remittam iuramentum abſenti, & igno
ranti, quia remiſſio dependet ex uoluntate remittentis tantũ,
ſicut renuntiatio, & repudiatio, acquiritur tibi liberatio, & li-
cèt non ſoluas intra terminum, non eris periurus, licèt ignores
remiſſionem, & credas te periurare, ſed hæc credulitas non no-
cet tibi, poſtquã adeſt voluntas mea, vt in l. fi. & in d. l. inter om-
nes. §. fi. de fur. Illud autem conſtat, quod licet quis iurando obli-
getur Deo principaliter, pars tamen in cuius fauorem illud iu
ramentum pſtatur, põt ipſum remittere, & illam obligationẽ
diſſoluere, ut in capitulo primo de iureiuran. & quod no. Bar.
in l. prima. §. item quæritur. de oper. no. nun. vbi omnino vide.
In gl. ſuper verſi. ceſſit in fi. Dy. non approbat iſtam gl. quia cõ-
ditio tacita bene non erat neceſſaria ad actum, ſed ſi fuit uolun
tariè appoſita, ita ſuſpẽdit, & impedit diem legati cedere, ſicut
expreſſa, ut l. prima de conditio. & demonſt. licet ſecus ſit in illa, quæ
eſt neceſſaria, ut ſi adeatur hæreditas. nam illa ineſt etiam ſi nõ
exprimatur ideo non ſuſpendit. ita intelligitur l. cõditiones. eo
dem ti. ſed iſta de qua hic non erat neceſſaria, quia potuit re-
linqui purè. ¶ Et ad iſtum tex. reſpondetur, quod hic dicitur, ſi
deceſſit poſt diem legati cedentem, & iſte non eſt dies mortis,
licèt gl. hoc dicat. ſed poſtquam impleuerit illam tacitam cõdi
tionem quia dederit, uel fecerit: nam antequam det, uel faciat,
actionem non habet, ut in §. præced. Hæc placet, & ad contra-
rium Dy. dicit, quod quantum ad effectum petendi, non vr̃ dies ce
dere antequam impleuerit, & ſic loquitur §. præced. ſecus quã
tum ad effectum tranſmittendi, ut l. poſt diem. Item non ob a-
liud quod ſ. dixi. nam ſi conditio iuriſiurandi non remitteretur,
ſufficeret iurare, & ſtatim poſſet legatum petere, antequã da
ret, uel faceret id, quod iurauit ſe daturum, uel facturum, ut pa
tet in relicto libertatis facto ſub tali conditione, de quo non
reiicit conditio fauore libertatis, ut facilius poſſit impleri ſolo iura-
mento. ut ꝟ. de manu. teſta. l. ſi quis libertatem, cum ergo in a-
liis reiiciatur conditio, ſubrogatur onus faciendi, uel dandi, &
vbi primo ea non reiecta, videbatur potius onus per modũ præ-
cepti, quam conditionis. quia non impediebat agere, ita, & nunc quã-
tum ad effectum tranſmittendi, licèt impediat agere, & ſic te-
net mediam uiam. Per hoc vr̃, quod ſi uellet iurare ſponte nõ p-
pterea poſſet ſtatim agere, niſi daret, uel faceret, quia ſpeciale
eſt in libertate. in d. l. ſi quis libertatem. ut poſſit implere ſolo
7 iuramento, ergo in contrarium eſt ius commune. † Et per pdi-
cta dicit Bal. no. quod ſi appoſitum eſt aliquod onus per mo-
dum conditionis, quod non eſt inhoneſtum, tamen ſi non po-
teſt formaliter impleri, debet fieri commutatio in aliam cauſã
ſecundum l. legatum. cum l. ſequen. ꝟ. de vſufru. lega. & cle. qa
contingit. de relig. do. puta ſi fecerit dici tot miſſas pro anima
defuncti, in tali eccleſia, & illa eccleſia eſt interdicta, & ſic fit cõ
mutatio authoritate epiſcopi in aliam cauſam piam, quòd ſi le
gatarius decedat antequam illam cauſam, in quam ſit commu
tatio, adimpleat, tranſmittit ad ſuos hæredes, quod perpetuo tene
menti, ſed ſi potuiſſet illa cauſa impleri, & non fuiſſet facta cõ-
mutatio, ſecus, & hoc per iſtam gl. & per l. quam Bartol. alleg.
8 ¶ † Vltimo Bar. tangit hic unam materiam quando aliquod te
ſtamentum eſt nullum, uel ſententia, uel contractus, uel aliquid a-
liud, utrum ſuper hoc poſſit adiri iudex. Et plenius, quam Bar.
dicit, quod uidenda ſunt quatuor breuiter. Primo utrum poſſit
adiri, ut annullet, & eſt dicendum, quod non, per iſtum tex. qa
poſtquam eſt nullum, amplius annullari per iudicem non pot
l. nam & ſi ſub conditione. §. t. de iniuſt. teſt. & hoc probat iſte
tex. quia quod remiſſum eſt ab edicto prætoris, non remittitur
amplius per iudicem. Secundo eſt uidendum, vtrum poſſit a-
diri, ut declaret eſſe nullum, uel nullã, ſeu eſſe remiſſum, & hic
dicas, quod ſic, quia poteſt quis agere pro declaratione iuris ſui, vt
no. in l ſi duo patroni. in principio. ſ. de iureiuran. in gloſſ. & l.
9 Aurelius. §. centum. de lib. le. & l. ſi contendat de fidei. ¶ † Ter-
tio eſt uidendum, quo iure agere poterit? Reſpondetur, quod
iſta nullitas poteſt deduci in iudicium agendo, excipiendo, &
replicando. Primo caſu imploratur officium iudicis nobile ſu
per illa declaratione, ut in capitulo fi. & ibi per Inno. de off. iu.
& ſ. de ſer. l. j & quod ibi no. in uer. circa appellationem &c. ali-
quando tamen iure actionis hoc poteſt peti, ut ſi contractus eſſet
nullus ex cõuentione partium, quoniam ageretur actione ex
eo contractu, ut l. ex empto. §. ſi quis virginẽ. cum ſeq. de actio.
empt. uel ſi eſſet nullus dolo partis, quia ageret actione de do-
lo, iuxta

ADDITIO.

a Fruſtra precibus. Adde c. quia fruſtra. de vſu. & in regula fruſtra de regul. iur. in vj.

lo,iuxta ea,quæ plenè habentur in l.eleganter.de dolo. Qñ autem per uiam exceptionis,tunc proponitur actio prima, vel petitio hæreditatis ab inteſt.& ſic opponatur de ſnĩa abſolutoria, vel teſtamento,replicabitur de nullitate:& ſic per modum replicationis,quando replicans non erat in poſſeſſione: ſed ſi erat, alius ageret ex teſtamento, uel ſnĩa excipiat de nullitate, & tunc ſuper nullitate naſcitur, ſed non pronuntiatur,q̃a incidenter uenit,ut l.prima. de ord. iud.ſed quando per uiam agẽdi:& tunc pronuntiatur,quia principaliter deducitur, & eſt talis proceſſus ſuper nullitate ordinarius:& ſic conteſtatur,& fer-
10 tur diffinitiua,ut no. Inn.in cap auditis.de ꝑcu.† Et dicit Bald. vnum verbum notabile, ꝙ debet agens in ſuo libello exprimere cauſam nullitatis,quãdo agitur actione perſonali, iuxta no. in l.prima.in prin.ſupra de eden.& alleg.l.ſi pater.C.de ac em. ¶ Ego fui interrogatus iſtis diebus,ſi iudex pronuntiat aliquã ſententiam nullam,& non dicit ob quam cauſam, an iſta pronuntiatio valeat,& iſtud dictum Bal.facit,quod non:ſed in contrarium allegabam dictum Bar.in l.ſi expreſſim. de app. in l.1. ante fi.C.quando prouo.non eſt neceſſ.qui dicit,quod iudiciũ ſuper nullitate habet ſimilitudinem cum iudicio ſuper reali actione:ſed conſtat,quod in reali, cum quis agit rei uendicatione aſſerens ſe dominum, non tenetur in libello exprimere cauſam remotam, propter q̃ eſt dñs, licèt poſſit,ſi uelit: ſed in ꝓſecutione tenetur oſtendere cauſam, & tunc ſi fuit proſecutus vnam cauſam,& non probauit, facit ſibi præiudicium in omnibus alijs cauſis. ita dicit Bar.in iudicio ſuper nullitate, quod eſt menti tenendum.& ſic uidetur,quod non tenetur exprimere in libello,licèt poſſit,ſi uelit:& ſi exprimeret, & ſuccumberet,poſſet dicere nullum ex alia cauſa non expreſſa,ut l.ſi mr̃ §.j.de excep.rei iud. ſecus ſi nullum expreſſit in libello,licet in ꝓſequẽdo vnam expreſſerit.tene menti. legem ante, quam Bal.
11 alleg.& non ꝓbat id,q̃d dicit ipſe. ¶ † Vltimo,& quarto videndum eſt, vtrum quis habeat neceſſe petere declarari ſententiã, vel teſtamentum,aut contractum,vel aliquid aliud,eſſe nullũ? Reſpondeo,aut propter nullitatem vult aliquid conſequi a iudice q̃d alias conſequi non deberet: & tunc eſt neceſſe, ꝙ primo fiat iſta declaratio,vt ſi conſtet iudici de ſua poteſtate.facit l.eius qui delatorem.de iure fiſ. vide tñ circa hoc quod not. Bar. in l.cum quærebatur.de rei u.& l.ſi vt proponas. C.quõ, & qñ iudex: aut vult aliquid conſequi non a iudice,ſed iure cõi: & tunc non habet neceſſe petere declarationem, vnde ſi prima electio eſt nulla, poſſunt eligentes ad aliam electionem procedere, etiam illa non declarata nulla: vt in c. auditis. de ele. & eodem tit.cap.conſiderauimus.cum ibi not.quia hoc faciunt
12 ex poteſtate a iure cõi conceſſa. † Et ex hoc determinatur,ſi ſtatutum permittit hæredibus occiſi occidere occiſorem, & Titius occidit Meuium, poſſunt hæredes Meuij ipſum occidere, ẽt antequàm fuerit declaratus occiſor:quia faciunt ex poteſtate data a ſtatuto,non a iudice, licèt Ang. qui mouit hic iſtud dubium,dubitet:ſed non videtur mihi dubitandum.Dicit ẽt ipſe,ꝙ cum quidam fuiſſet captus pro debito,& captura erat nulla,quia non ſeruata ſolennitate debita,& ſic veniebat relaxandus,ſi aufugit culpa commentarienſis,antequam eſſet declarata captura nulla,non tenetur commentarienſis, & ſi conuenitur, poteſt excipere de nullitate capturæ ad ſui defenſam. ar. hic:ſed non placet hæc determinatio:quia poſito,ꝙ captura eſſet nulla, non poterat commentarienſis propria authoritate relaxare ſine iudicis mandato:qm̃ erat merus executor,& nõ pertinebat ad eum cognoſcere de nullitate iuxta no. per Bart. in l.fi.§.diuus.ſupra de publi.& pro hoc l.fina.de eo, per quem factum eſt.vbi ſi aliquis calumnioſè captus eſt a familia,nõ poteſt alius priuatus eum eximere de manibus familię propria authoritate,& ſi facit,perinde tenetur, ac ſi iuſtè captus fuiſſet: videtur tñ,ꝙ minus ſit imputandum,ſi inceptum erat iudiciũ ſuper nullitate capturæ, ſi non adhibuit ita bonã diligentiã, ſicut circa alios,ꝑ ea,q̃ not.in l.ſi pecuniã.§.fi.de condi.ob cau.

LEX IX.

CONDITIONES. ¶ Non ſummatur, nec aliquid habet, ideo vide per te.

LEX X.

1 Licèt in codicillis non poſſit dari hæreditas,poteſt tamen in eis inſtitutio facta in teſtamento declarari,& purificari.

2. Contenta in ſcriptura,ad quam ſit relatio,cenſetur contineri etiam in ſcriptura,quæ ad illam refertur.

3 Confirmatum trahitur ad tempus confirmationis,ſed aliquando confirmatio trahitur retro ad tempus confirmati.

Filius an poſſit inſtitui in codicillis

1 INſtitutio. †Inſtitutio facta de nominando in codicillis fiendis,valet,niſi ſit facta de filio in poteſtate,& eſt conditionalis ſi nominabatur: ſed facta de nominato in codicillis iã factis valet,ẽt in filio,& non eſt conditionalis, ſed
2 pura,ſi reperiẽ nominatus,hoc dicit. ¶ † In tex. ibi (ſcripſero.) expone,ideſt nominauero,quia inſtitutio fit in teſtamento, & not.hic,quòd licèt codicillis non poſſit dari hæreditas, poteſt tamen in eis inſtitutio facta in teſtamento.declarari,& purificari. Item quòd ꝯtenta in ſcriptura, ad quam ſit relatio, cenſentur contineri etiam in ſcriptura, quæ ad illam refertur.
3 † Item quòd confirmatum trahitur ad tempus confirmationis:ſed aliquando confirmatio trahitur retro ad tempus confirmati,vt l. quæ in prouincia §.diuus.de ritu.nupt.cætera vide hic per Bart. ¶ Not. etiam hic ſecundum Bald. quòd filius non poteſt inſtitui in codicillis, licèt Bart. tenuerit contrarium in l.militis codicillis in prin.infra de mili.teſtamento.

LEX XI.

1 Conditio mixta dependens ex facto implere debentis, & alterius, habetur pro impleta,ſi non ſtat per implere debentem: ſed per alium, in cuius perſona debeat impleri,quominus impleatur.

2 Matrimonium ſicut debet eſſe liberum à timore pœnæ,an ita etiam adoptio.

3 Hæreditas paterna non dicitur lucrum,cum ſit debita.

4 Si filius vult expectare euentum conditionis mixtæ, de qua in hac l. ut habeat ex teſtamento, & non vult dicere teſtamentum nullum, poteſt hoc facere, & adueniente conditione valebit teſtamentum, etiam de iure ciuili.

1 SI quis in teſtamento. †Cõditio mixta dependens ex facto implere debentis,& alterius,hr̃ pro impleta,ſi non ſtat per implere debentem,ſed per alium, in cuius pſona debeat impleri, quominus impleat. h.d.ad hoc de cond.& demon.l.iure ciuili.& l.2.C.eodem ti.de cond.inſti. ſed quando dependet ex facto implere debentis, & ex caſu fortuito,licèt non ſtet per implere debentem, ſed ꝑ caſum,non habetur pro impleta,ſed pro defecta.ut no.ſ̃. eodem l.quæ ſub conditione.§. quoties.nã in primo caſu æquitas hoc dictat,ne ſit in poteſtate illius tertij, in cuius perſona debebat impleri,ut quis priuetur commodo hæreditatis,uel legati.q̃ ratio ceſſat,quando deficit ꝑ caſum. ¶ In text.ibi, (hæres eſto.) ex hoc, ꝙ habebat cohæredem, per cuius aditionem poterat iſta exhæredatio confirmari,ideo ualuit teſtamentum, licèt fuerit inſtitutus,ꝙ in eius defectũ fuerit exhæredatus: ſecus ſi non habuiſſet cohæredem.ut l.filius a patre.de lib.& poſthu. ¶ Oppo. pro declaratione gl.ſecundæ, ꝙ iſte filius ſit hæres ex teſtamento.licet non fuerit paratus implere conditionem:quia illa conditio de adoptando tanquã contra bonos mores reijciatur de inſtitutione: vt l.vxorem.§.hæres.de legat.tertio.gl.ſoluit duobus modis,& finaliter fatetur contrarium,& ad tex.hoc addit maxime,certe ſi iſta conditio eſſet contra bonos mores,nõ reijceretur de inſtitutione filij,ſed tamen vitiaret,ut.j.eo.l.filius.licet de inſtitutione extranei reijciatur,& non uitiet,ut l.ꝯditiones.j.eodem & ſ̃.l.conditiones.ideo dic, quod in contrario onus de adoptando fuit appoſitum per modum diſpoſitionis, ſeu pręcepti,quia fuit grauatus hæres de adoptando aliquẽ, & in caſu,quo non adoptet, fuit priuatus hæreditate per teſtato-
2 rem. † De legato dicitur ibi,quod præceptum de adoptando eſt inualidum:ideo licet non impleatur,non incurrit pœnam, vt l.j.C.de his,quæ pœn.no.& no in l.prima.ſ̃. eodem. nam ſicut matrimonium debet eſſe liberum a timore pœnę,ut l.Titia.de verbo.ob.Ita & adoptio,quia non debet quis compelli timore pœnæ ad aliquem adoptandum. ſed hic fuit appoſitum iſtud onus per nomen conditionis, & ſub ſpe præmij põt induci ad adoptandum,ſicut etiam ad matrimonium contrahendum,ut .j.de condi.& demonſtratio.l.Titio centum.§.primo.& iſta ſo-
3 quam etiam Barto.tangit, mihi placet. † Vnum tamen ob.quia hæreditas paterna non dicitur lucrum,cum ſit debita,ut l. fin. C.de codic. unde non dicitur inuitari ſub ſpe lucri,ſed potius metu,ne perdat debitum,ideo poſſet dici, ꝙ ſi intereſt ſua habere potius ex teſtamento,q̃ ab inteſta. quia forte erat inſtitutus in maiori parte,q̃ ipſum tangeret ab inteſtato,& in reſiduo erat inſtitutus frater eius in poteſtate, eius eſt conditionẽ implere,uel paratum ſe offerre,ut habeat ex teſtamento,ſed ſi intereſt ſua magis habere ab inteſtato,& illam conditionem non implere,poterit dicere teſtamentum nullum, tanquam illa cõditio ſit contra bonos mores,ut .j.eodem l.filius. & in d. §. hæres.& ꝙ non teneat exhæredatio facta in defectum illius con-
4 ditionis per illum §.hæres. † iſtud etiam eſt de mente Bar. quod no.ꝑ to eo,quod dicit gl.in l.ſi pater.in fi. magnæ gl. C. de inſti. & ſubſt.

& ſubſt quæ vult, quod ſi filius vult expectare conditionis euẽtum, ut habeat ex teſtamento, & non vult dicere teſtamẽtum nullum, quia forte ſua intereſt potius ex teſtamẽto habere: poteſt hoc facere, & adueniente ꝯditione valebit teſtamentum, etiam de iure ciuili, quod Bal. tenet ibi, & hic, licet eſſet omnino præteritus, per approbationem eius ſolum reconualeſceret de iure prætorio ad vtilitatem alterius: ſed ad ſuam reconualeſcit de iure ciuili, tene menti.

L E X XII.

1 *Conditio ſi voluerit, in inſtitutione neceſſarij hæredis appoſita, facit eum voluntarium, ſed in inſtitutione voluntarij nihil operatur.*
2 *Conditio, ſi voluerit, an reijciatur de inſtitutione filij, & quid in aliena conditione poteſtatiua.*
3 *Quid ſi apponatur in legato relicto extraneo.*
4 *Expreſſio eorum, quæ tacitè inſunt, quòd nihil operetur.*

1 VErba hęc. †Conditio, ſi voluerit, in inſtitutione neceſſarij hr̃dis appoſita facit eum uoluntarium, ſed in inſtitutione voluntarij nihil operatur. h.d. ¶ † In tex. ibi, (ꝯdõ faciunt) ſed an hodie reijciatᷣ ꝯdõ de inſtitutione filij, videtᷣ quod non, quia non continet grauamen, & hoc tenuit Iacob. But. ſed Bal. in l. quoniam in prioribus. C. de inoffi. teſta. tenet contrarium: quia immo conuinet grauamen, nam ſi non fuiſſet appoſita tranſmiſiſſet hæreditatem non aditam iure ſuitatis tanquam ſibi per l. acquiſitam, ut hæredi neceſſario: vt l. ventre, de acq. hær. nec propterea implicabitur oneribus hæreditarijs, niſi ſponte ſe immiſceret: ut l. ſi filius, qui patri. ſ. ti. j. nunc vero propter iſtam conditionem, cũ ſit effectus mere uoluntarius, nõ eſt ſibi acquiſita hr̃ditas per l. niſi declaret ſe uelle, ſicut nec legatum iſto modo relictum, ut l. ſi ita legatum §. illi ſi volet. de leg. j. vñ non tranſmittet. ſicut nec merè voluntarius hr̃s Intereſt ergo ſua, ꝙ iſta conditio reijciatur, tene mẽti. ¶ In tex. ibi (vt ſi nolit, hæres non exiſtat) patet ergo hic, ꝙ fauore teſtatoris eſt hoc introductum, vt ſi filius, vel ſeruus ſit ſibi neceſſarius hr̃s, ut decedat teſtatus: vnde põt teſtõr huic fauori renuntiare: & facere ipſos voluntarios apponendo iſtam conditionẽ ſi voluerit: continuatio uero dñij in filium, in qua conſiſtit ſuitas, fuit introducta fauore filij, ut l. in ſuis. de l. b. & poſth. tamen teſtõr faciendo ipſum voluntarium, etiam iſtam ꝯtinuationẽ impedit, quia non poteſt continuari in ipſum dominium, niſi tanꝗ in hæredem, vnde ſi non eſt hæres, ergo nec dominus ex
3 continuatione. ¶ †Sed quæro, quid ſi fuit inſtitutus ſub alia cõditione p̃taſtina? R̃ndetur idem, vt antequam illam impleat, nõ eſt neceſſarius hæres, ſed poſtquam impleuit, ſtatim efficitur neceſſarius. ac ſi purè fuiſſet inſtitutus, vt ꝭ. de condi. & dem. l. cõditionibus pup. ¶ In tex. ibi (fruſtra adduntur) ſed in legato ẽt extraneo relicto quia cum illud acquiratur ignorãti. l. cum pater. §. ſurdo. de leg. 2. ſi apponatur iſta conditio, ſi uoluerit, non acquiritur, niſi declaret ſe velle, & ſic iſta uerba faciunt ꝯdõnẽ & interim decedens non tranſmittit, ut in d. §. illi ſi uolet. & l.
4 ſi ita expreſſim. de cond. & demonſt. †Nec obſt. quod expreſſio eorum, quę tacitè inſunt, nihil operatur, l. 3. de leg. j. quia uerũ eſt, quando exprimuntur per eundem modum: ſed hic non ſic, quia uoluntas legatarij non requiritur ad primariam acquiſitionem legati, cum illa fiat etiam ignorãti. licèt acquiratur ad ſecundariam, & irreuocabilem, vt no. ꝭ. l. proxi. per gl. ſed appoſitaᷣ iſta ꝯdõ, teſtator requiſiuit voluntatem legatarij, etiam ad primariam acquiſitionem, vt iſta non fiat, niſi volenti.

L E X XIII.

1 *Qui conditionem implet, non propterea videtur hæreditatem adire, vel legatum acceptare ſed inſtitutionem, vel legatum purificare duntaxat.*
2 *Licet quis conſentiat in præparatorijs ad actum, non propterea cenſetur conſentire in actum.*
Qualiter duplex ſit acquiſitio in legatis. ſ. primaria, & ſecundaria & quæ ſit irrepudiabilis.
3 *Repudiatio propriè locum habet in iuribus nondum perfectè acquiſitis, & ex voluntate.*
Renuntiatio, quòd cadat etiam in perfectè acquiſitis, & in quibus iuribus conſtat renuntiatio in ſola voluntate renuntiantis.
4 *Qui in libello appellauit ſe hæredem, videtur dixiſſe, ꝙ adiuit hæreditatem.*

1 SI qui. †Qui conditionẽ implet, non propterea vr̃ hęreditatem adire, vel legatum accepiare, ſed inſtitutionem, uel legatum purificare dũtaxat. h.d. De iſto articulo vide plenius in l. prima. §. ſi parcendi. ꝭ. de ꝯdo. ob cau. ubi ponitur diſtinctio ad concordiam ll. hic allegatarum in gl. circa fi. videbatur contrariũ, ꝗa non pp aliud implet conditionem, niſi, vt hæreditatem, uel legatum habeat, ergo implendo vr̃ ipſe velle, ſed hic implet, vt habere poſſit, non vt tunc habeat, ideo poſt implementũ requiritur alius actus, vt adeat, vel acceptet legatum.
2 † Not. ergo ſm Bal. ꝙ licèt quis conſentiat in præparatorijs ad actum, nõ propterea cenſetur conſentire in actum, quod poteſt allegari ad plura. In gl. ibi (reſpondeo, loquitur hic.) Not. j. ex iſta glo. ꝙ duplex eſt acquiſitio in legatis. ſ. primaria quæ fit per legem ẽt ignoranti, & iſta dr̃ commutabilis, quia ſola voluntate reſoluitur, ſi repudiat, & fingitur non facta, & ſic retrotrahitur, vt l. pro inde, ſi cer. pe. cum alijs alleg. in gl. Quædam ſecundaria, & irrepudiabilis, & iſta eſt illa, quę fit per acceptationem legati, & ſic ex ſola volũtate, & ideo dr̃ irrepudiabilis, quia ſi poſt iſtã legatarius repudiaret, non deſineret eſſe dñs, niſi haberet rem pro derelicto, ſed bene poſſet deſinere poſſidere, quod dic, ut l. ſi quis. in §. dñia. de acq. poſ. nec trahitur retro, ẽt ſi haberet pro declarato, nec fingitur non facta acquiſitio a prin. ſed ex nunc fingitur l. ſicut. in fi. & l. ſi ita ſcriptum. de leg. j. & ꝭ. de his, quæ in teſt. dele. l. j. ante fi. & adde quod no. Bar. in l. Pompo. de neg. geſt. de iſta duplici acquiſitione, quarum una fit per l. voluntatem, & iſta nuda voluntate reſoluitur, & altera fit de volũtate eius, cui acquiritur, & iſta non reſoluitur nuda uolũtate, ut ibi
3 hr̃. ¶ †No. ex iſta gl. ꝙ repudiatio proprie locum habet in iuribus nondum perfectè acquiſitis, & ex uoluntate, ſed in delatis, & acquiſitis p̃ter uoluntatem, ut per legem, renuntiatio vero cadit ẽt in perfectè acquiſitis, ut ſi quis haberet ſeruitutem ꝑſonalem, vel realem, vel ius pignoris ſua voluntate ſibi acquiſitum, vel beneficium eccleſiaſticum, nam eis poteſt renuntia-
4 re, vt in toto tit. de remiſ. pig. & extra de renun. per totum. † & conſiſtit renun. in ſola voluntate renuntiantis in talib. iurib. quia per eam recipit libertatem, quod de facili fit, ſed dñium non poteſt renuntiari ſolo verbo, quia hic ceſſat ratio p̃dicta, ſed requiritur, ꝙ perueniat ad actum facti, quod dic, vt not. in d. §. differentia in gl. j. quem conſtat non eſſe hæredem, niſi adeat. No. iſtam gl. pp vnum, quod iſto anno habui de facto, nam aliquis hæres, tanquam hæres allegando ſe hęredem talis opponebat in calculo ferendæ ſententię, ꝙ ipſe non approbauit ſe hæredem, quia licèt eſſe inſtitutus hæres non tñ videbatur hæres, niſi adiret, & hoc dicit iſta glo. vnde debuit producere aditionẽ hæreditatis, quam non produxit, nec amodo producere poterat, quia concluſum erat in cauſa, ſed iſta allegatio eſt merè calumnioſa, & ꝯ ipſam retorquet iſtam gl. quia ex quo ipſe appellauit ſe hæredem, vr̃ dixiſſe, ꝙ adiuit hæreditatem, & poſito, ꝙ per prius non adiuiſſet, pp hoc tamen, ꝙ tanꝗ hæres egit, vr̃ tũc adire, cum aditio in ſola uoluntate conſiſtat, ad quod l. 2. C. de iure delib. vbi ſoluendo debita hæreditaria tanquam hæres cẽſetur adire, ergo & agendo tanquam hæres.

L E X XIIII.

1 *Conditio continens aliquid a iure prohibitum, vel contra bonos mores reijcitur de inſtitutione extranei tanquam impoſſibilis, ſed inſtitutionem filij vitiat tanquam poteſtatiua.*
2 *Illud poſſumus, quòd de iure poſſumus.*
Tria ſeu quatuor requiſita, vt dicamur aliquid poſſe facere, ſcilicet, quod licitè, honeſtè, commode, & ſalua ſama facere poſſumus.
3 *Si ruſticus aggreſſus eſt militem, qui poterat commode aufugere, & ruſticum non offendere, an excuſetur a pœna de occiſo, ſeu de vulnere, cum fugere non poterat ſaluo honore ſuo.*
4 *Conditiones improbatæ a iure dicuntur impoſſibiles, ſicut illæ, quæ ſunt impoſſibiles de natura.*

1 COnditiones. †Conditio continens aliqd prohibitum, uel contra bonos mores reijcitur de inſtitutione extranei tanꝗ impoſſibiles, ſed inſtõnẽ filij vitiat tanꝗ poteſtatiua. h.d. cum l. ſeq. &c. No. in l. filius. illud vulgare,
2 ꝙ illud poſſumus, [a] qđ de iure poſſumus. l. nepos Proculo. de verb. ſign. & dicit Inn. in c. accedens. de ꝯcel. p̃ben. ꝙ tria requiruntur, vt dicamur aliquid poſſe facere, ſ. ꝙ licitè, honeſtè, & commodè facere poſſumus. adde, & ſalua ſama. ut puta ex iſto
3 tex. dum dicit, æſtimationẽ, hoc inducit. †Bal. ſi ruſticus aggraſſus eſt militem, qui poterat commode aufugere, & ruſticum in nullum offendere, quia tamẽ hoc facere non poterat ſaluo honore, ſuo, ſi ipſũ vulnerauerit, vel interfecerit, nõ volens ipſum aliter repellere, non puniatᷣ de occiſo, tanquam egrediens moderamen

A D D I T I O.

1 Iſtud poſſumus. Adde l. filius, qui fuit ff. de hære. inſt. gl. in c. faciat homo. xxij. q. 1. glo. 1. c. ſciſcitatus. de reſcri. gl. in cle. ſępe. de ver. ſig. Car. Za. in ca. ad audientiam. in 1. no. de eccl. ædi.

a deramen inculpatę tutelæ, ᵃcum poſſet aufugere, vt l. vt uim.
C.vnde vi.quia non poterat hoc facere ſalua fama,& honore,
ſecus in alio pari,eum non fuiſſet verecundia aufugere,ut no.
in d.l.j.¶ Vltimo quæro,vtrum ex iſta l.hodie onatur: ꝙ cōdi-
tio turpis non uitiet inſtitutionē filij,ſed reijciatur per l.qm̄ in
prioribus. Bal.in l.ſi pater.in ſi.primæ col.C. eodem ti.notabi-
liter tenet, ꝙ non corrigatur, ſed ꝙ etiam hodie vitiat inſtitu-
tio:nam iure iſto reijcitur ꝗt de inſtitutione cuiuſcunque,ut l.
præcedenti.& tamen non de inſtitutione filij:ergo & hodie li-
cēt aliæ conditiones reijciantur iſta non:alias conditiones lici
tas poteſt implere filius,ſi vult, & facere, ꝙ non reijciantur: vt
dixi in l.ſi quis teſtō.ſ̄.eo.ſed iſtas prohibitas non pōt implere:
& ideo non eſt bona argumentatio de non prohibitis ad pro-
4 hibitas. ¶ † No.ēt,ꝙ conditiones improbatæ a iure dn̄t impoſ-
ſibiles,ſicut illæ,quæ ſunt impoſſibiles de natura,ut l.j.ſ̄.codē.

A D D I T I O.

a Moderamen inculpatæ tutelæ. Adde Doct.in c.ſignificaſti.el.2.de homi.Doc.in
cle.ſi furioſus.eo.ti.

L E X   X V I.

s *Conditio continens in ſe perplexitatem, vitiat inſtitutionem.*
a *Conditio continens in ſe perplexitatem quando non vitiet inſtitutionem.*
3 *Perplexitatis materia remiſſiuè.*
4 *An iſta conditiones negatiua, ſi Titius non erit, Seius hæres eſto, & ſi Se-
ius non erit, Titius hæres eſto contineant perplexitatem, vel contrarie-
tatem.*

1 SI Titius. †Conditio continens in ſe perplexi-
tatē, vitiat inſtitutionē.h.d. dicitur au-
tem perplexitas.i.quædam cōtrarietas,quæ eſt in-
terdum conditionis,& id quod cōditio continet,
quia natura conditionis eſt, ꝙ impleatur ante aditam hæredi-
tatem:& id,quod continet conditio eſt tale, quod non poteſt
eſſe,niſi poſt aditam hæreditatem,& ideo odio teſtatoris, q ta-
lem contrarietatem ex uerbis ſuis induxit,non vitiatur, ſed vi-
tiat inſtitutionē,ſecus in impoſſibilitate naturæ, vel iuris, q̄ nō
continet ꝯrietatem:quia illa reijcitur,& remanet diſpoſitio pu
a ra,vt ſ̄.eodem.l.prima. & l.conditiones. Habet autem locum
iſta lex, quando iſta perplexitas, ſeu contrarietas prouenit ex
verbis teſtatoris,ſi autem aliunde,ſeu ex accidenti præter ꝓpo
ſitum teſtatoris non vitiat:ſed alio modo dirimitur, ut ꞇ. ad l.
Fal.l.qui quadringenta:in vlt.car.circa ſi. tit. & ita ibi no. Item
habet locum,qn̄ iſta perplexitas nullo modo poteſt diſſolui,vt
erat in caſu huius l.ſecus,ſi poterat quoquo modo,vel implen-
do de iure, quatenus poterat impleri ante aditam hæreditatē,
& reſiduum reſeruando poſt aditam,ut ſ̄.eodem ti.l.quarta.in
prin.vel implet de facto infra eodem.l.mulier.§. primo. tamen
non poteſt impleri de facto, niſi qn̄ implementum principali-
ter tendit ad commodum implentis,ut purificetur ſua inſtitu-
tio vt ibi,& l. Titius,& Seius. de verborum ob. ubi agendo de
facto purificat ſuam inſtitutionem alterius principaliter, & in
pœnam ſuam, & in caſu huius l.ſi Titius hæres non erit, Seius
hęres eſto.nam ſi diceremus,ꝙ Titius poſſet adire de facto,hoc
tenderet ad purificandum inſtitutionem Seij ꝑprius,& ea pu-
rificata,& Seio effecto hærede tenderet ad purificandum inſti-
tutionem ipſius Titij:& ideo non poteſt adire de facto, vt hoc
fiat:quia ſi poſſet,vitiaretur inſtitutio:& tamen hic dr̄ ꝯrium,ꝙ
vitiatur.item habet locum,qn̄ cadit perplexitas inter duo,quæ
merentur æqualem fauorem, ſecus ſi vnum eſſet fauorabilius
altero,quia non vitiaret,ut ſ̄.tit.primo.l.ſi.§.Titius.circa fin.in
verſ.porrò.ſecundum Bart.qui ita n̄o.in l.prima.ſupra eodem
certè in illo uerſ.porrò.non perpendo,quod ſit aliqua perple-
xitas in uerbis teſtatoris,ponendo caſum,ut ibi poſui: ſed ideo
ꝑ cohæredem non fuit adita hæreditas, & ſic legatum factum
de ſeruo non fuit confirmatum,quia potuit ſeruus adire ex in-
ſtitutione iuſſu legatarij,& ad commodum illius:ideo fit locus
ſubſtitutioni factę de ſeipſo cum libertate ad commodum ſuū:
quia impletur conditio formaliter,ſi hæres non erit ad cōmo-
dum legatarii:quia uerum eſt dicere,ꝙ non eſt hæres, nec eſſe
poteſt ad commodum legatarii, vn̄ re uera non eſt ibi perple-
xitas:quia quando eſt perplexitas,conditio exiſtere non poteſt,
s vt hic dr̄ in ti.& ibi formaliter exiſtit.†Et de materia perplexita
a tis vide quod no. Doct.in l.Arethuſa. de ſta.ho. in qōne illa de
duobus ſeruis diuerſorum, quorum uni dixit dn̄s vade ſuper
pōtē,& ſi obuiaueris ſeruo,liber eſt: alteri verò dixit dn̄s vade
s.pontē,& ſi obuiaueris libero,liber eſto.ſi ipſi ſe inuicem ob-
uiāt, quis eorum erit liber an neuter,an uterq. & ſic eſt qō de
puncto,nam in prima obuiatione quilibet reperitur ſeruus,&
ſic vr̄,ꝙ primus,cui fuit dictō,ſi obuiaueris ſeruo liber eſto,effi-
ciatur liber,& non alter,& ecōtra,quòd etiam alter, quia ſi il-
le efficiatur liber, hoc contingit eodem inſtanti,qui obuiat ſi-
ne aliquo interuallo tp̄is:ergo verum eſt dicere,ꝙ alter,cui di-
ctum fuit,ſi obuiaueris libero, liber eſto,ſit liber:quia obuiauit
4 libero. dic,vt ibi no.per Petr. & Cyn. ¶ † Glo. hic in fin.format
qōnem,quid ſi iſtæ conditiones apponantur negatiuè,ſi Titius
non erit,Seius hæres eſto,& ſi Seius non erit, Titius hæres eſto.
& tenet in effectu,ꝙ non teneant perplexitatem , nec contra-
rietatem,& ſic non uitiant inſtitutionem: quia pōt altera ipſā-
rum impleri ante aditam hæreditatem,ſicut eſt de natura con-
ditionis,qm̄ continet tale quid,quod etiam hęreditate non adi
ta poteſt euenire:ſed tunc eſt dubium,qn̄ alter tantum futurus
eſt hæres,non ambo,quis eorum erit? In glo.ſunt duæ opiu. pri
ma eſt,ꝙ neuter ipſorum poteſt adire,niſi altero per prius repu
diante, & ſic expectabitur repudiatio vnius, vt alter effici poſ-
ſit:iſta non eſt bona, quia neutri ipſorum delata eſt hæreditas
ante conditionem impletam,ergo neuter repudiare pōt, ſicut
nec adire,vt l.is poteſt.de acquiren.hæred. Alia opin.eſt,ꝙ qui-
libet eorum poſſit adire ſaltem de facto, & ſit locus præoccu-
pationi,quia ſi vnus adit,claudit viam alteri adeūdi.ar.de verb.
ob.l.ſi Titius.ſed illa non facit,quia ibi ideo locus eſt præoccu-
pationi : quia ibi illi duo ſtipulatores habentur tanquam duo
rei credendi,inter quos eſt locus præoccupationi per lit.cōteſt.
ꞇ.de duo.re.l.ex duobus.& iſta ratio ceſſat hic. Dic ergo tertio,
ꝙ neuter ipſorum poteſt adire,quouſque alter deſinat poſſe eſ-
ſe hæres,quod poteſt contingere ſi moriatur naturaliter,vel ci-
uiliter per damnationem in metallum ſine ſpe reacquirēdi poſ
ſibilitatem,ſecus ſi cum ſpe,vt ſi caperetur ab hoſtibus. arg. de
iniuſt.teſt.l.ſi quis filio.§.ſed ſi pater.

A D D I T I O N E S.

a De materia. Adde an materia.perplexitatis inducat confuſionem. vide per Bal.
in proœ.decre.in §.firmiſſimè.

L E X   X V I I.

s *Inſtitutio facta de eadem perſona, & de eadem portione pluries ſub diuer-
ſis conditionibus purificatur ex illa,quæ potius euenit.*
a *Ex duabus cauſis ad idem tendentibus celerior conſumat effectum.*

s SI plures. †Inſtitutio facta de eadem perſona,& de
eadem portione pluries ſub diuerſis cō-
ditionibus purificatur ex illa,quæ prius euenit. h. d. Et
pone hic caſum, quod inſtitui te hæredem in triente, ſi nauis
ex Aſia venerit,& eodem triente,ſi Titius conſul factus fuerit:
euenit prius iſta ſecunda cōditio, certè purificatur hæc ſecūda
conditio, & poteris adire non expectata conditione prioris in
ſtitutionis,ſicut ſi fuiſſes primo ſub conditione inſtitutus , &
poſtea pure, quia hæc ſecunda tanq̄ plenior abſorbet primam
vt ſ̄.de hære.inſti.l.ſi te ſolum.nam inſtitutio pura a princi.uel
ex poſt facto purificata pares ſunt,ut no.per gl.in Auth.de ſan.
epiſ.§.ſed hoc.ideo ſicut puta abſorbet conditionalē,tanq̄ ple-
a nior,ita,& purificata.No ergo,ꝙ ex duabus cauſis†ad idem tē
dentibus celerior conſumat effectum, & ſunt uerba Bald. cre-
do in l.j.C.de ſer.fug. qui allegat ad hoc l.ſi quis ita ſtipuletur,
ſiue nauis. de verborum obl.¶ Opp. de l.ſi hæredi plures.ſ̄. eo-
dem.Sol.ibi fuit inita inſtitutio ſub duplici conditione copula
tiue poſita, quia ergo ambæ copulantur ad unum effectum.
ſ.ad purificādum vnam inſtitutionem, requiritur, ꝙ ambæ exi
ſtant,ſed hic fuerunt duæ.& quælibet ſub ſua cōditione, vnde
conditiones illæ non copulantur ad unum effectum.i. ad unā
inſtitutionem purificandam,ſed diuerſas. & ideo exiſtentia cu
iuſlibet de per ſe purificat ſuam, licet altera non extiterit, hoc
ergo caſu,licet illæ conditiones ſint poſitæ copulatiuè,uel ſo-
lutè,quod habet uim copulæ.ut l. triplici. de verborum ſig. &
no. in l.cum duob.§.ſi in cocunda.ſ̄.pro ſo. ꝑ gl.tamen cenſent
poſitæ diſiunctiuè, ut ſufficiat alteram impleri. ¶ In glo.prima
ibi(uel dic,) hæc vera. Sed tunc opp. ꝙ non poſſint dici plures
inſtitutiones,poſtquam ambæ ſunt factæ de eadem perſona,&
de eadem portione per l.cum qō.C.de leg.& ar.infra de leg.2.
l.Mæuius §.qui.in fin. Sol. ꝯrium procederet,ſi ambæ factæ eſ-
ſent purè,uel ſub eadem conditione,quia tunc nō ſentiret ma
iorem utilitatē ex pluribus,q̄ ex una,hic uero loquitur,qn̄ ſub
diuerſis conditionibus , & ſic poteſt ſentire utilitatem ex una,
cuius conditio extitit.ſed ex altera non,cuius ꝯ dō deficit,ideo
poſſunt dici plures.¶ In glo.ſeq.in fi.ibi,& §.primo.melius eo-
dem.ti.l.liber homo.§.ſi ita ſcriptum. per quæ iura habetur , ꝙ
ſi iſtæ inſtitutiones eſſent factæ in diuerſis portionibus,& exi-
ſteret conditio unius,ſi uellet etiam habere aliam portionem,
habet neceſſe expectare conditionem alterius inſtitutionis, ſi
habebat cohæredē, uel ſubſtitutum, ad quem alia portio erat
peruentura in totum, uel pro parte non exiſtente conditione
illius:

illius: quoties autem in omnem euentum erat habiturus etiã
conditione defecta, non habet neceſſe expectare conditionis
euentum, ut ibi patet cum §. ſeq. In gl. ſeq. in fi. Tu dic melius ſe
cundum Iac. de Are. ꝙ contrarium loquitur, qñ ex interuallo
fuit facta ſecunda inſtitutio in eadem portione ſub diuerſa cõ-
ditione, quo caſu uidetur receſſum a prima, & ſic non purifica-
tur, niſi ex euentu vltimæ conditionis. hic vero quando incon-
tinenti, & eodem contextu vna poſt alteram, quo caſu per ſe-
cundam non cenſetur receſſum a prima, & ideo purificatur, vel
ex prima, vel ſecunda, ut l. ꝙ traditum. & l. nam ad ead. ↄ. de cõ-
ditio. & demonſt. ubi probatur hoc.

LEX XVIII.

1 *Conditio appoſita in inſtitutione cenſetur repetita in legatis factis eidem, &c*
in defectum inſtitutionis.
2 *Conditio appoſita in fideicommiſſo cenſetur repetita in ſubſtitutione vulga*
ri facta de eodem.

1 CVm ſeruus. †Conditio appoſita in inſtitu
tione cenſetur repetita in le-
gatis factis eidem, etiam in defectum inſtitutionis.
h.d. Et primo loquitur, quando legatum fuit factũ
in defectum inſtitutionis, ſ. ſi hæres non erit, uſq.
ibi {hac rõne. Secundo non in defectum inſtitutionis: & iſte ſe
cundus caſus eſt clarus & cum illo concordant l. auia de cond.
& dem. & l. fi. in §. pe. vel fi. de doli exce. † Debet tamen limitari,
qñ ab eodem gradu, alias ſecus, ut l. ab omnib. §. cum quidã. &
ibi per Bar. ↄ. de leg. primo. ſic & conditio appoſita in fideicõ-
miſſo cenſetur repetita in ſubſtitutione vulgari facta de codẽ,
vt ↄ. de lega. 2. l. lucius largus, & primus caſus eſt ſatis dubius.
¶ In tex. ibi {repetitam videri conditionem} ergo ſi cõditio de-
ficiat, deficit inſtitutio, & ẽt legatum, quando ergo habebit lo-
cum legatum? videtur, ꝙ nullo caſu, & ſic ſit nugatorium: quia
ſi conditio inſtitutionis extat, erit hæres. ergo non eſt locus le-
gato, quod factum fuit, ſi hæres non erit: ſi deficit conditio, de-
ficit inſtitutio, & ẽt legatum, poſtquam in eo cenſetur repetita
conditio, hoc eſt quod facit dubium. Sed reſpõdetur, ꝙ immo
in primo caſu poterit habere locum legatũ, ponamus enim, ꝙ
exiuit conditio, tñ ipſe non uult hæreditatem adire, ſed potius
vult legatum, certè poterit, & ſic illa verba, ſi hæres non erit
hoc caſu intelliguntur ſolum, ſi hæres eſſe voluerit, nõ autẽ ſi
noluerit, vel non potuerit pp conditionis defectum, ſecus qñ
opponuntur in ſubſtitutione vulgari: quia comprehendunt
oẽm caſum, quo non ſit hæres, vt l. 3. C. de hære. inſtitu. & etiã
hic comprehenderent caſum, quo non poſſet eſſe hæres pro-
pter aliam cauſam, quam propter defectum conditionis, vt ſi
poſt euentum conditionis decederet hæreditate non adita: nã
eam non tranſmitteret, ſed bene tranſmitteret legatum, quod
in puncto mortis purificatur, vt infra quando di. le. ce. l. fi. & ſic
ſoluitur iſta contrarietas, in qua dñs Bald. multum muſſauit, &
neſciuit ad eam reſpondere, uidetur tamen eſſe de mẽte Barto.
licèt ipſe obſcurè loquatur. Ange. autem dicit, ꝙ hic debet po
ni caſus in ꝯdõne poteſtatiua, vt ſi 10. dederit. nam poteſt eam
non implere quantum ad hæreditatem, & quantum ad legatũ
poteſt eam implere, ſecus dicit, ſi eſſet conditio caſualis: ſed iſta
eſt minima reſtrictio, ideo tene quod ſ. dixi. & per hoc remanẽt
omnes gl. expeditæ, quæ non declarant iſtum tex.

LEX XIX.

a *Conditio, ſi hæres erit. verificatur etiam ſi coactus hæreditatem adiuit.*
2 *Compulſio unius ex hæredibus non nocet alteri, ſponte adeunti, quominus*
poſſit detrahere quartam aduerſus fideicommiſſarium, ſed ipſi compulſo
bene nocet.

a SI ita ſcriptum. † Conditio ſi hæres erit.
verificatur, etiam ſi coa-
ctus hæreditatem adiuit. h.d. ¶ Contra opp. de l. 9
in aliena. §. fin. de acq. hær. Sol. ibi loquitur de coa-
ctione illicita facta priuato, quæ reddit aditionem
nullã, ut ibi patet, hic loquitur de licita facta a iudice l. pmittẽ-
te ad inſtantiã fideicõmiſſarij vſs, quæ non reddit aditionẽ nul
lam immo ualet, & efficit hæres, & acquiruntur ſibi directa iu-
ra hæreditaria, licet apud eum non remaneant, ſed hoc non ha
bet obſtare: ut l. ex facto. § Iul. ¶ In tex. ibi (Titius hæres eſto.)
ſupple. in dimidia, & ſi hrs erit, Mæuius hæres eſto, ſ. in altera
a dimidia. ¶ In fi. l. ibi, & quartam retinere No. ꝙ cõpulſio unius
ex hæredibus non nocet alteri ſponte adeunti, quominus poſ-
ſit detrahere quartam, aduerſus fideicom. ſed ipſi compulſio be
ne nocet, quia perdit oẽ commodum, quod non fuiſſet habi-
turus, ſi hæreditatẽ non adiuiſſet. ut l. ita tñ §. quæ ſuſpectam.
ad Trebell. In gl. ibi (ac ſi non ad ui ſet.) ſed hoc uerum quan-
tum ad commoda, & incommoda, quæ penes eum non rema-
nent quantum ad nomen hæreditarij, quoniam efficitur hęres,
& remanet hæres nomine, & etiam apud eum remanent iura
directa, ut ſ. dixi, & hoc ſufficit quantum ad implementum
conditionis.

LEX XX.

1 *Conditio de non petendo in ultimis voluntatibus per acceptilationem imple*
tur, & ſi non extat a quo peti poſſit habetur pro non appoſita.
2 *Pactum, vel ſtatutum de lucranda dote locum habet etiam in dote non ſolu-*
ta marito, ſed promiſſa.
Quid ſi ſtatutum dicat, quòd lucretur dotem datam.
3 *Verba, ſi non petierit. an intelligantur, ſcilicet nec de iure, nec de facto, &*
quid in ultimis voluntatibus? quod de iure tantum.
4 *Hæredes vſurarij qualiter teneantur ad uſuras extortas, ſi non reperiuntur,*
illi, a quibus fuerunt extorta.
5 *Statutum, ꝙ incarceratus non debet relaxari, niſi datis fideiuſſoribus de re-*
preſentando, & non reperiatur ad cuius inſtantiam quis fuit incarceratus,
poteſt relaxari non datis fideiuſſoribus.

1 MVlier. ¶ † Conditio de nõ petendo in vltimis
voluntatib. per acceptilationem implet,
& ſi nõ extat a quo peti poſſit, habetur pro non ap
poſita. h.d. vſq. ad §. ſi quis in tex. ibi debebat. (gloſ.
dicit, ꝙ erat pp pactum de lucrando, ſi mulier pde-
cederet, aliàs non habuiſſet, quia ſi fuiſſet ſoluta, debebat mulie
2 ri reſtitui, vel eius hæredib. ¶ † No. ergo, ꝙ pactum, vel ſtatutum
de lucrando dotẽ locum habet, etiam in dote non ſoluta mari-
to, ſed promiſſa, ſic ſupra de condi. ob cau. l. ſi donaturus. in fin.
& l. ſi ſocer. §. Lucius & ibi no. ſolu. ma. Sed quid ſi ſtatutum di
cat, ꝙ lucretur dotem datã? dicas idem, ſi mulier fuit in mora
dandi, aliàs ſecus propter verba ſtatuti. de hoc tangitur p Bart.
in l. iubemus. §. ſane. C. de ſacroſ. ec. ¶ In tex. ibi, ſi eam pecuniã,
&c.) no. ergo a contrario ſenſu, quòd ſi iſtam conditionem non
appoſuiſſet, non uideretur inſtituiſſe eum animo compenſan-
di cum iſto debito, & ſic potuiſſet maritus a cohæredibus exige
re pro rata, ſed pro ſua portione cõfunderetur obligatio, ad hoc
C. de hær. inſt. l. ſi compenſandi. & infra de leg. 2. l. creditorem.
¶ In tex. ibi, (neque petijſſet, neque exegiſſet.) iſta conditio ne-
a gatiua, quæ videbatur implenda per cautionem ᵃ mutianã, cũ
perfectè non poſſit impleri quouſque uiuat, & licet non petat
hodie, poteſt petere cras, ut ſ. co. l. 4. §. fi. ſed hic dicitur, quòd a-
lio modo poteſt impleri. ſ. liberando cohæredes per acceptila-
tionem, quia cum per eam omnis tollatur obligatio, & actio,
non poterit poſtea petere de iure, licet de facto poſſit, ſed pro-
3 pter primum cenſetur impleta conditio. †Sed contra, quod nõ
cenſeatur impleta, quia verba illa debent intelligi, ſi non pote
rit de iure, nec de facto, vnde cum poſſit adhuc de facto petere
non cenſetur de facto impleuiſſe, niſi caueat. per id, quod habe
tur in l. 1. in fi. magnæ gl. C. de pac. & tranſ. l. vbi pactum. & l. ſi-
ue apud. So. illud eſt uerum, quando iſta uerba proferuntur in
contractibus ſed qñ in ultimis uoluntatibus, intelliguntur, ſi
non petierit. ſ. de iure, caſus eſt notabilis hic, & pbatur. ↄ. vt leg.
no. caue. l. licet. ſecundum Bar. no. ¶ In fi. gl. ibi, (quia conditio
4 pro non ſcripta accipienda eſt.) † No. hic arg. ſecundum Bal. ꝙ
hęredes vſurarij non tenentur reſtituere vſuras, ſi non reperiũ-
tur, illi a quib. fuerunt extortæ, ſicut hic non tenetur iſte offer-
re liberationem, ſi non reperitur qui recipiat, ſed hoc non pla-
cet immo debent compelli per epm, ut diſtribuant inter pau-
peres, vt in c. cum ſit. de iudęis. in tex. & gl. aliter non remitte-
5 ret peccatum, ut in c. ſi a peccatum. de re. iur. ¶ † Item no. ar. ſm
eundem ſi ſtatutum dicat, ꝙ incarceratus nõ dẽt relaxari, niſi
datis fideiuſſorib. de repreſentando, ſed ſi nõ reperiẽ ad cuius in
ſtantiam quis fuit carceratus, põt relaxari non datis fideiuſſo-
rib. arg. hic. de hoc uide per Bar. in l. interdum. §. qui furem. ↄ. de
fur. & in § ſi fugitiuus. licèt Bal. non alleget.

ADDITIO.

a Per cautionem Adde cautio Mutiana habet locum in ultimis uoluntatib. vide in
l. Mutianæ. & in l. cum fundus de cond. & demonſtr. & in l. cum filius. §. qui in
Mutianam. de le. 2. & an habeat locum in ꝯctibus. unde Bartol. in l. 1. C. de pact.
Bar. Bal. & Docto. in l. ſiue apud acta. C. de tranſac. & an habet locum in dona.
cau. mor. unde per Bal. in auth. cui relictum. C. de indic. vidui. tol.

1 *Si conditio non poteſt impleri de iure. ſufficit, quod impleatur de facto.*
2 *Modus fit per ut, conditio uero per ſi, & modus interdum pro conditione*
ſumitur.
3 *Si teſtator fecit plura legata, & dedit executores, & poſtea iuſſit, ꝙ inſtitu-*
tus non ſuccederet quouſque executio legatorum eſſet facta, qñ poſſit fie-
ri iſta.

vi iſta executio, ſi ille non adeat, & ſic antequam legata ſint confirmata.
4 *Ad actionem conſequendam ſufficit aliquid fieri de facto, ſi non poſſit fieri de iure.*
An idem ſit ad pœnam euitandam, & quid ad pœnam committendam.

1 §.Si quis. †Si ꝯdõ, quæ uenit implenda ſuper re hæreditaria, nullo modo poteſt impleri de iure adita
hæreditate, debet ſaltem impleri de facto ad hoc, ut inſtitutus
poſſit eſſe hæres, & poſt aditam hæreditatem confirmabitur, ꝙ
geſtum eſt, & ſortietur iuris effectum h.d. mirabilis tex. qui ſæpe
allegatur, & ſi quoquo modo poſſet impleri de iure deberet eatenus impleri, & reſiduum implebitur poſt, ut ſupra eod. l. 4. in
prin quando autem uenit implenda non ſuper re hæreditaria,
ſi continet tale, quid, quod ſortitur iuris effectum, dẽt impleri
de iure, nec ſufficit impleri de facto, ut ſi matrimonium ꝯxerit,
vt l.hæc ꝯdõ.l.a grande.ſ. de condi.& dem. ſed ſi eſt tale quid, ꝙ
non ſortitur iuris effectum, tunc ſufficit impleri de facto.l.Mæuius.eod.tit. ¶ In tex ibi (iuſſus eſt manumittere.) ſubaudi per
modum conditionis: quia fuit inſtitutus ſub conditione, ſi ipſum manumiſerit, ſi autem per modum præcepti, uel modi, nõ
expediret, ꝙ ante aditam hæreditatem manumitteret de facto, quia iſtud grauamen venit implendum poſt aditam hæreditatem, iuxta no. in l.1.C.de his, quæ ſub modo. ¶ Sed tunc opp.
quod iſta conditio habeat potius uim modi, uel præcepti, quã
conditionis, poſtquam id, quod continet nõ poteſt de iure impleri, niſi poſt aditam hæreditatem.arg.in l.Mæuia.de ma.teſt.
& l.ſi ſocietatem.in prin.cum ibi no.ſ. pro ſoc.& tene menti:
ibi loquitur, †qñ fuit appoſitum grauamen per ut, quæ dictio
ſignificat modum, & licet teſtator dixerit, ſub hac ꝯdõne.uerba iſta non attenduntur, ut dicatur ꝯdõ, ſed potius illa dictio,
ut, & ẽt natura facti, quod continet ille modus, & ſic exponiẽ,
ſub hac conditione.i.modo, nam & modus pro ꝯdõne interdum ſumitur, ut l.1.C.de his, q̃ ſub mo.hic uero debet intelligi,
ut ſ.dix, quod fuit appoſita per ſi, quæ dictio ſignificat cõditionem, & magis inſpicitur illa dictio, quam id, quod continet cõditio, ut hic patet. ¶ In tex.ibi (nihil agi) ſubaudi de iure, quia
manumiſſio facta non a domino non ualet, bene tamen agit
q̃tum ad hoc, ut poſſit effici hæres, ut ſequiẽ, & requiriẽ, ꝙ manumittat de facto, vt hic innuitur, alias fruſtratorius eſſet iſte §.
3 & inducitur iſte tex.per Io.An.in addi.Spe.de inſtr. edi. §. nũc
uero aliqua.ante fi.ſi teſtõr fecit plura legata, & dedit executores, poſtea quendam inſtituit, & iuſſit, ꝙ non ſuccederet, nec
caperet bona hæreditaria, quouſque executio legatorum eſſet
facta quomodo poterat fieri executio, ſi ille non ſuccedat, i.nõ
adeat hæreditatem, quia legata non ſunt confirmata, nec datio executorum? & dicit ipſe per iſtum tex.quod fiat de facto, &
poſtea ſerui a aditione confirmabiẽ, uel aliter, & melius p illam
prohibitionem, ꝙ non ſuccedat non intelligitur prohibita aditio duntaxat uerbalis, ſed realis per apprehenſionem poſſeſſionis: poterit ergo adire, nec per hoc incurret pœnam a teſtõre
appoſitam, ſed non debebit tangere bona quouſq.executio ſit
facta, alias incurret pœnam & ita finaliter ipſe determinat. ¶ In
fi.tex.ibi (conualeſcit). Contra hoc opp de l.ſi ſeruo.ſ.q & a q.
vbi non conualeſcit manumiſſio facta a non dño, licet manumittens poſtea efficiatur dominus. Sol. ſecundum Bal.ibi facta
fuit ex mera uoluntate, hic ex quadam neceſſitate cautatiua,
vel dic melius, ꝙ hic adeundo fingitur fuiſſe retro dñs per l.hæres quoque, de acq.hære. cum aditio trahatur retro ad tempus
mortis teſtato.ibi uero emendo non fingitur retro fuiſſe domi
4 nus, & pro iſta facit l.proinde. ſ. ſi cer. pe. ¶ † Vltimo allegaẽ
iſte tex. ꝙ ad actionem conſequendam ſufficit aliquid fieri de
facto, ſi non poſſet fieri de iure. An idem ſit ad pœnam euitandam? ut l.quidam cum filium.de uerb.obl. Item an ſit idem ad
pœnam committendam, ut committatur, ſi fiat de facto nõ de
iure.uide plene per Bar.C.de tran.l.ubi pactum.ante ſi.ubi plene diſtinguit, & notabiliter.

§.Si quis te. Inſtitutus quis dicitur quocunq. gradu ſit inſtitutus, & legatarius dicitur quantũ
cunque modicum ſit ſibi legatum.h.d. Ratio dubitandi erat
hic, quia ſi te inſtitui in primo caſu ſub ꝯditione ſi me inſtituiſti in tuo teſtõ, uidebatur iſta conditio intelligenda, ſi me inſtituiſti in primo gradu, ſicut & ego inſtitui te.nam inconueniẽs
videbatur, ꝙ tu ex teſtamento meo ſtatim me mortuo poſſis
effici hæres, & ego ex tuo non, ſed habeam expectare mortem,
uel repudiationem inſtituti, tamen contrarium eſt inſpecto ſignificatu uerborum, q a uerũ eſt dicere, ꝙ tu me inſtituiſti, licet in ſecundo gradu, q a omnis ſubſtõ, eſt inſtitutio, & licet ſit ꝯdõnalis, tamen inſtitutio ſimpẽr poteſt appellari, ut colligitur ex iſto tex.no. Simpliciter vr̃ inconueniens, ſi te inſtitui
in magna hæreditate, uel feci tibi magnum legatum ſub conditione, ſi mihi legaſti in tuo teſtamento, quod iſta conditio cẽſeatur impleta, ſi modicum quid puta 10. ſolidos mihi legaſti,
tamen quicquid ſit, quia ſignificatus verborum hoc importat,
dicitur impleta, tene menti, quia poſſet induci ad plura.

EX XXI.

1 *Seruus alienus poteſt inſtitui, cum erit liber, ſecus in ſeruo proprio.*
2 *Ille, qui non poteſt prouidere circa aliquem defectum, qui habet uitiare diſpoſitionem ſuam, debet prouidere, nõ autem debet conferre diſpoſitionem in tempus, quo per alium prouideatur, & an alias diſpoſitio ſit nulla.*
3 *Diſpoſitio facta tempore prohibito, ſi conferatur in tempus permiſſum, quando ualeat.*
4 *Habens poteſtatem legitimandi ſpurios, ſi inſtituat ſuum ſpurium conferẽdo in tempus, quo erit legitimus, ꝙ non ualeat inſtitutio, nec reconualeſcat, licet poſtea legitimetur.*
5 *Si ſtatutum dicat, ꝙ Doctores collegij poſſint interponere authoritatem in emancipationibus libertorum, an unus Doctor collegij poterit emancipare filium coram alio Doctore.*

1 SEruus. †Seruus alienus poteſt inſtitui cũ erit
liber, ſecus in ſeruo ꝓprio h.d.cum.l.
ſeq.q̃ ſemper allegatur ꝑ rationem, quam ponit,
quæ inducitur ad plura. Circa ſeruum alienum cõ
ſiderat tres caſus, nam aut inſtituo ipſum ſimpliciter ſine libertate, & valet & inſtitutio cenſetur facta ad commodum dñi, vnde dñs poteſt ſibi iubere ꝙ adeat: aut eſt facta
cum liber erit, & ſimiliter valet, tñ cenſetur facta ad commodũ
ipſius ſerui: & ſic dñs non poſſet iubere, ꝙ adeat, ſic intelligiẽ
principium huius l. aut eſt facta cum libertate purè data a teſtatore, & non valet inſtitutio, vt l.ſi alienum.in princ.de hære.
inſtit. Circa ſeruum verò proprium nota alios tres caſus, interdum inſtituo ipſum cum libertate: & valet inſtitutio, tam
olim, quam hodie: interdum inſtituo ipſum ſine libertate, &
tunc olim non valebat & hodie ſic, videor dare libertatem, vt
lege cum quidam.de neceſſ. ſer.C. Interdum inſtituo ipſum, cũ
erit liber, vel efficietur liber, & tunc non valet inſtitutio: quia
cum poſſum ſibi dare libertatem.dare debeo ad hoc.vt mea diſpoſitio valeat, ſed inſtituendo ipſum hoc modo, nõ videor
velle dare libertatem de præſenti: & ſic non habet locũ illa l.
cum quidam. quæ ſolum procedit, vbi alia cõiectura in cõtrarium non eſt: ſed hoc eſt, quod nolim dare de præſenti, cũ con-
2 feram in tp̃s futurum dationem libertatis. †No.ergo, & ad hoc
allegatur iſta l.ꝙ ille, qui poteſt prouidere circa aliquem defectum, qui habet uitiare diſpoſitionem ſuam, debet prouidere,
non autem debet conferre diſpoſitionem in tempus, quo per
alium prouideatur: alias diſpoſitio eſt nulla, tex.eſt hic cum gl.
intelligo, quod nec reconualeſcat, licet poſtea efficiatur liber:
nam & ſi lego ſeruo meo ſine libertate, licet poſtea manumittam, non reconualeſcit legatum, per regulam Catonianam: q a
potuit aduerſus defectum ꝓuidere, ut plene no.in l.1. infra. de
3 regu.Cato. † Nec obſt. l.in tempus.de hæredibus inſtituendis.
vbi diſpoſitio facta tempore prohibito, ſi cõferatur in tempus
permiſſum, valet: quia illud debet intelligi, quando teſtõr aduerſus defectum non potuit prouidere: ſecus ſi potuit, vt eſt caſus hic cum gl.ſingulari. Aduertendum tamen ad iſtum tex. in
fi.dicit, in caſum a quolibet euenientem &c. quia innuit. quòd
ſi diceret, inſtituo te, cum efficieris liber a me. quòd inſtitutio
ualeret: ſed ideo hic non ualuit, quia vr̃ commiſiſſe in factum
alienum, cum dixit, liber eris. & iſtud etiam limitaret ea, quæ ſ.
4 dixi tene menti: quia hoc eſt ſubſtantiale.† Ex ex iſtis patet, ꝙ
a ſi aliquis habet poteſtatem [a] legitimandi ſpurios, & ipſe inſtituat ſuum ſpurium conferendo in tẽpus, quo erit legitimatus,
non valet inſtitutio, nec reconualeſcit, ſi poſtea legitimetur,
quia erat in ſua poteſtate legitimandi per ſeipſum: nam cum
hoc ſit uoluntariæ iuriſdictionis, poterat hoc coram ſe ipſo
facere, ut leg. ſi conſul. de adop. & in cap. per uenerabilem, q
fil. ſint leg. imputetur ergo ſibi, quare non legitimauit, ſecus ſi non habebat poteſtatem legitimandi, & ſic non pendebat ex ſuo arbitrio: nam tunc etiam ſi ſimpliciter inſtituiſſet, ſufficeret, quod reperiretur legitimus tempore mortis teſtatoris, per ea, quæ no. per Bar.in d.l. prima de regul.Cato. &
leg.non intelligitur. §. quando autem. de iu. fil. Et facit lex. ſi
5 deportati ſeruo.de leg.3. †Vidi etiam allegari hãc l. ꝙ cum Florentiæ ſit ſtatutum, ꝙ Doctores collegij poſſunt interpone-
re

ADDITIO.

a Poteſtatem. Adde Ant.de Roſ.& Lu.de Sard.in ſuis tract. de legitimationibus Pauli Caſt.1.ſuper Infor.

O

re authoritatem in emancipationibus liberorũ, & vnus Doct. en llegij emãcipauit filium coram alio Doctore collegij, ꝙ nõ valerer emancipatio, cũ potuiſſet emancipare corã ſemetipſo, vt d. l. ſi contul. de hoc vt caſu in l. apud. §. apud. de ma. vin. & no. gl. in l. eſt receptum. de iur. om. iud. in j. gl. & hoc qñ coram paribus ſecus ſi coram ſuperiore, vt Poteſtate, vt d. l. apud.

L E X XXIII.

1 *Conditio, ſi eueniat appoſita in diſtributione portionum, qualiter fiat diſtributio.*

2 *Iura dicentia, quòd quando non ſtat per me quominus conditionem impleam, ſed per illum, in cuius perſonam debeo implere, non habeatur conditio pro impleta, intelliguntur, niſi de uoluntate defuncti conſtet ex aliquibus coniecturis.*

1 VTer ex fratribus. † Si conditio appoſita, in diſtributione portionum eueniat, fit diſtributio ex ordinatione teſtãris, ſed ſi non eueniet, vel facto alterius ea eiꝰ pſona dependebat, uel caſu fortuito, remanet inſtitutio ſine partibus, & ſic æqualiter admittunt. h. d. cũ l. ſequẽ. ¶ In tex. ibi (qui non duxerit ex quadrante, hæres eſto.) ſubaudi qrit, qualiter iſti erunt hæredes. Et rñdet, ut ſequitur, qa ſi vnus duntaxat, alter non, tũc quia impleta eſt ꝯditio appoſita in diſtributione partium, fiat diſtributio, ut teſtãr diſpoſuit. Si autem nulli nupſit, & ſic deficit conditio, defecit ẽt diſtributio partium, cui fuit adiecta, ſed ſubſtantia inſtitutionis nõ defecit: quia illi non fuit adiecta, prout in ſi. habetur in l. 2. ſ. de hæredib. inſtit. ideo erant hæredes æqualiter: hoc autem, ꝙ nulli nupſerit poteſt pluribus modis contingere, primo, quia illa noluit. licet per neutrum illorum ſteterit, & iſtũ caſum ponit iſta l. j. in uer. ſi neuter: alio modo, quia non potuit, quia morte præuenta. & iſtum caſum ponit l. ſeq. Adde alios duos per glo. ſ. quando neuter illorum voluit, nam nec tunc deficit ſubſtantia inſtitutionis. Item quando non potuerunt, nec illa potetat, quia fortè illa erat alteri nupta, uel iſti habebant alias uxores. Sed tunc op. de rõne, quæ ponitur in ſi. l. quia iſta ꝯdõ, ſi nupſerit intelligitur, id eſt per eum non ſteterit, quominus ducat, ergo in caſu, quẽ ponit litera, qñ per iſtos non ſtetit, quia ꝑ illam uidetur, quòd iſta conditio habeatur pro impleta, ut ſupra eodem. l. 4. Solutio ſi fuiſſet appoſita circa ſubſtantiam inſtitutionis, fateor quod tunc non haberetur pro defecta, ſed ꝓ impleta, & eſſent hæredes, ſed qa fuit appoſita circa diſtributionem, licèt per neutrum illorum ſteterit, non poteſt haberi pro impleta, quia non eſſe ratio, quare magis vnus deberet admitti ad dodrantem, q̃ alter. Sed ſi poneremus caſum, ꝙ per vnum non ſtetit, quia paratum ſe obtulit, per alterum verò benè ſtetit, quia noluit, per quem non ſtetit, haberet dodrantem, ſicut ſi eam duxiſſet, & alter quadrantem per iſtũ text. in fine. & ſic ſunt duo caſus, in quibus vnus vocatur ad dodrantem, alter ad quadrantẽ quorum vnus ponitur in text. ſcilicet qñ vnus verè duxit eam, & alter ponitur per gloſſ. qñ verè nec duxit, nec paratus fuit ducere, & iſtum ponit gloſſ. & benè ad hoc, vt ratio poſita in text. in fine poſſit aliquo caſu operari, & verificari.

2 † Nec obſt. primo caſui, quod non ſteterit per alterum, qui nõ duxit, cum etiam ille paratus fuiſſet ducere, ſed illa noluit, ſed potius fratri nubere, quia cum non poſſet nubere duob. videtur fuiſſe de mente defuncti, ꝙ ſi nubat vni, alteri conditio deficiat, licèt ꝑ eum non ſteterit, & ita limitantur oĩa iura dicentia, qñ non ſtat per me, quo minus conditionem impleam, ſed per illum in cuius perſonam debeo implere: non habeatur cõditio pro defecta, nam verum eſt, niſi de voluntate defuncti cõſtet ex aliquibus coniecturis h. d. gl. hic poſita ſingulariter.

L E X XXVII.

1 *Conditio continens inhumanitatem reijcitur de inſtitutione, & ex ſermonibus fatuis pſumitur potius non eſſe ſanæ mentis, niſi probetur contrarium.*

2 *Mandans corpus ſuum ſepeliri ſine ſolennitate, ſi priuauit hæredem hæreditate caſu, quo contra faceret, non debet hæres priuari hæreditate, ſi ipſum ſepeliuit honorificè.*

3 *Quid ſi mandauit, quod corpus ſuum portaretur cum tubis, & corneis ad eccleſiam, & quod fierent nuptiæ, & quod vxor indueretur pannis rubeis, quòd iſta ordinatio non ſit ſeruanda.*

4 *Laudandus eſt ille, qui poteſt facere aliquid turpe, uel inhoneſtum, uel illicitum ẽt impunè, ſi non facit: fortius quando facit honeſtè, & diligenter.*

5 *Sepeliri corpora defunctorum eſt opus pium.*

6 *Sicut ex ſermonibus fatuis præſumitur quis fatuus, ita et ex geſtis fatuis, & qualiter debeant teſtes deponere.*

An ille, qui ſemel fuit fatuus præſumatur etiam hodie eſſe.

Sicut ex geſtis, uel dictis fatuis præſumitur fatuus, ita ex geſtis ab aliquo tanquam a domino præſumitur dominus, & quando agens debeat probare dominium, & quid in executione.

7 *Si non poſſum probare, niſi poſſeſſionem præteritam mei, & anteceſſoris meorum, qualiter mihi prouidebitur, ſi tu hodie reperiris poſſidere, & non allegas aliquam iuſtam cauſam.*

1 QVidam in ſuo. † Conditio continens inhumanitatem reijcitur de inſtitutione, & ex ſermonibus fatuis præſumitur potius non eſſe ſanæ mentis, niſi probetur contrarium h. d. vſque ad §. fin. & ſic adde iſtum caſum ad alios, qui ponuntur in l. conditiones. ſup. eod. quibus conditio reijcitur de vltima conditione. ¶ In text. ibi (ſed hoc prius.) quaſi dicat, propter quòd non impleuit conditionem non debet expelli ab hæreditate, quia de hoc potius eſt commẽdandus, quàm accuſandus, ſed propter aliud poteſt dubitari, quia teſtator apponendo illam fatuam conditionem, præſumitur fuiſſe fatuus, & ſic teſtamentum non ualeret. ut C. de teſtamen. l. furioſum & intentio venientium ab inteſtato hoc aſſerentium, eſt eo ipſo fundata, niſi per hæredem ſcriptum probetur contrarium, quòd ſanæ
2 erat mentis. ¶ † Et nota iſtum tex. per quem dicit Ang. ſe conſuluiſſe, cum quidam Florentinus diues mandauerat corpus ſuũ poni in una ſtoria, ſine pannis, & ipſum ſepeliri ſolũ cum una candela, & ſi contra fieret priuauit hæredem hæreditate: hæres autem ipſum ſepeliuit honorificè, quod non debet priuari hæreditate, quia tales uoluntates ineptæ circa ſepulturam nõ sũt ſeruandæ, ut ĵ. de legatis primo. l. ſeruo alieno. §. fin. vbi caſus.
3 ¶ † No. etiam contra illud, quod ordinauit ille Doctor Paduanus, qui fecit repertorium, quod corpus ſuum portaretur cum tubis, & corneis ad eccleſiam, & ꝙ fierẽt nuptiæ, & quod vxor indueretur pannis rubeis, aliàs priuauit hæredem hæreditate, ꝙ iſta ordinatio non fuit ſeruanda licèt de facto, vt audio, fuerit ſeruata, & certè ſatis reſultat præſumptio, ꝙ fuerit integræ mentis, cum eſſet Doctor, & benè ſciret iſtam legem, & ea, quæ
4 Docto. hic dicunt. ¶ † Nota etiam, quod laudandus eſt ille, qui poteſt facere aliquod turpe, uel inhoneſtum, uel illicitum, etiã impunè, qui non facit ad hoc l. j. §. pen. de per. & com. rei uend. fortius quando facit honeſtè, & diligenter. l. diuus. la ſecunda.
5 de cuſto. reo. † Nota etiam pium opus eſt ſepelire corpora defunctorũ, vnde & multi fuerunt, qui ſepeliebant corpora martyrum propter pietatem, credentes ſe a Deo remunerari. Item ſcias, quod ſicut ex ſermonibus fatuis præſumitur quis fatuus, vt hic, & in c. legimus. 93. diſtinctio. cum concor. alle. hic in gl. ita, & ex geſtis fatuis. l. ob quæ uitia. ſ. de edil. edic. Qualiter aũt teſtes debeant deponere, & an ille, qui ſemel fuit fatuus, pſumatur etiam hodie eſſe, vide per Bar. ĵ. de bon. poſ. fur. in ſan.
6 l. finali. † Hic eſt una gl. ſi. quæ ſemper allegatur in cauſa ſua, dũ
a dicit, quod ſicut ex geſtis, a uel dictis fatuis præſumitur fatuus, ita ex geſtis ab aliquo tanquam a domino præſumitur dominus, ut ſi poſſidebat rem, & recolligebat fructus tanquam dominus, & hoc ꝓbatur in l. filiæ. inf. de ſol. & ideo procuratores, & aduocati quando articulant, ſeruant iſtam gloſſ. quia dicũt, quod talis tenuit, & poſſedit talem rem tanquam dominus, & fructus recollegit, & omnia geſſit ſicut conſueuerunt veri domini. In hoc tamen argumen. Bar. hic diſtinguit, quod interdũ dominium deducitur in iudicium agendo, interdum excipiendo, primo caſu, ſi quidem incidenter procedat iſta gl. puta ago contra te confeſſoria ad ſeruitutem debitam tali rei meæ: nam principaliter deduco in iudicium ſeruitutem, ſecundario dominium rei meæ, nec poſſem obtinere in primo niſi probarẽ hoc ſecundum. quod res eſſet mea, tũc ſufficit probare dominium eo modo, quo dicit gloſſ. ut no. in l. ſicuti. §. ſed ſi quæratur. ſi ſer. uen. & l. uti frui. §. primo. ſi vſuſfru. pe. aut deduceretur principaliter, ut cum ago rei uendicatione, tunc non poſſum deducere poſſeſſionem de præſenti, quia poſſidenti non competit rei uen. ut l. j. §. interdum. uti poſ. Sed ſi deduco poſſeſſionem præteritam, quod poſſedi tanquam dominus, hoc ſolum nõ ſufficeret ad obtinendum, ſed debeo probare plenè dominiũ de iure gentium, uel ciuili acquiſitum, quod eſt difficile, ut nota. in l. cum res. C. de proba. Sed ſi probarem cum hac poſſeſſione. ẽt titulum habilem ad tranſlationem dñii, & poſſeſſionẽ longi temporis, his concurrentibus probaretur dominium, ut no. in d. l.

A D D I T I O.

a, Ex geſtis. Adde, ꝙ fatui, & inhabiles ponuntur in cathedra propter defectum ſapientum, & idoneorum, ſecundum Cyn. in l. j. & ibi Paul. de Caſt. in 2. no. C. qui & adu. quos.

d.l.cum res. aliquando tamen ſufficeret probare ſolam poſſeſſionem: vt ſi agerem contra ſpoliatorem rei vendi. non probata poſſeſſione obtinerem in rei ven. ſicut in Interdicto vnde vi. per l. ſi quis emptionis. §. ſed hoc ſuper illis. C. de preſcri. xxx. an. qui text. non eſt alibi ſm intellectum Doct. Idem puto ſi agerē contra illum, qui habet a me cauſam, puta commodarium, vel depoſitarium rei vendi. & ad probandum dominium induco contractum depoſiti, vel commodati, & nihil aliud: nam ſicut obtinerem in actione commodati, uel depoſiti: quia non pt referre mihi quæſtionem dominij, iuxta ea, quæ plene no. in l. ſi alienas. ſolu. mat. ita puto ſi egi rei uendicatione, licet glo. uideatur dicere contrarium in leg. ita ſi fur. ſ. commo. quam Doctores uidentur ſequi. ſed non placet, quia ex hoc, quòd recepiſti rem a me, tanquam a domino, confeſſus fuiſti me eſſe dominum, ergo non potes poſtea mutare propoſitum, & quia de negando reſtitutionem videris me ſpoliare, ut l. colonus. j. de vi & vi ar. ergo ſicut in caſu præcedenti obtineo ꝯ ſpoliatorē,
7 ita in iſto, qui cēſetur ſpoliator. ¶ † Quid ergo extra iſtos caſus, ſi non poſſum ꝓbare, niſi poſſeſſionem præteritam mei, & añceſſorum meorum, qualiter mihi prouidebitur, ſi tu hodie reperiris poſſidere, & non allegas aliquam iuſtam cauſam, nam tua poſſeſſio præſumitur clandeſtina propter meam, quæ præceſſit, ut l. improbata. C. de acq. poſſ. hoc tamen in rei uen. non ſufficit, ut plenè, & pulchrè no. Io. And. in nouel. in c. illud. de ꝓſump. qualiter mihi prouidebitur uide quod no. Inn. in c. ſæpe. de reſti. ſpol. & Bar. in l. rem quæ nobis. de acq. poſſ. Dico ēt, ꝙ ſi probarem poſſeſſionem longiſſimi tpis, ꝙ tunc quia illa etiam ſine tit. ſufficit ad præſcribendum cum bona fide, ut l. ſicut & quis emptionis. de præſcr. 30. ann. hoc ſufficeret in rei vendi. Et uide quod no. Bal. in l. iudicia. & l. cum ſuper. C. de rei ven. Si uero dominium deducatur in iudicium, excipiēdo ꝙ agis ꝯtra me rei uen. ad rem, quam poſſideo, tunc ſi fundaſti intentionem tuam probando dominium, non poſſum eam excludere per ſolam poſſeſſionem, nec ex hoc præſumor domin9, niſi aliter probem: vt l. ſiue poſſidetis. C. de probatio. ſed ſi non probaſti dominium, ſufficit mihi, & præſumor dominus ſecundū Bar. in l. fi. C. de re iud. Tu dic, quod bene ſufficit mihi, ut abſoluar a tua petitione, quam non probaſti: & hoc ſufficit mihi, licet nullum ius habeam, ut l. j. poſt prin. ſi pars hær. pet. ſed nō ſufficeret mihi quantum ad hoc. ut iudex debeat me declarare dominum, uel abſoluere a dicta cauſa: quia dominus, ut no. in l. circa ſ. de prob. eſſet autem hoc utilius mihi quam ſimpliciter abſolui: quia actor non probauit iuxta ea, quæ plene habētur in l. 2. de condi. inde.

§. Hæredi, quem teſtamento.

Inſtitutione purè facta in teſtamento, non poteſt adijci conditio in codicillis: quia in defectum conditionis cenſetur reuocata inſtitutio quod fieri non poteſt in codicillis. hoc dicit in effectu ſecundū uerum intellectum.

LEX XXVIII.

2 Filius in poteſtate poteſt hæres inſtitui ſub conditione poteſtatiua, & quod tunc non ſit neceſſe in defectum conditionis ipſum exhæredare. & nu. 2.
Quid hodie ſi ſolum inſtitutus ſit in legitima ſub conditione poteſtatiua.
3 Conditio conſiſtens in facto non poteſt per alium impleri, quando factum cohæret perſonæ.
4 Conditio conſiſtens in dando poteſt impleri pro alio, non tamē pro inuito.
5 Exiſtentia ſui hæredis operatur tranſmiſſionem hæreditatis ad quoſcunque hæredes.
6 Per dationem ſubſtituti vulgaris, quòd non tollatur exiſtentia ſui hæredis.
7 Quando factum eſt teſtamentum, tunc dicitur, quod quis decederet inteſtatus, quando deſtituitur teſtamentum, & qualiter uenientes ab inteſtato ſuccedant.
8 Si filius, qui tenebat primum locum tempore mortis non fuit ſuus neceſſarius hæres: quia erat inſtitutus ſub conditione poteſtatiua, non prohibetur nepos effici ſuus hæres dudum poſt mortem aui.
9 Licèt non ualeat exhæredatio, ſi inſtitutio conferatur poſt mortem exhæredati, ualet tamen ſi conferatur tempore, quo incipit mori.
50 Quę utilitas reſultet, ſi nepotes admittantur ex ſubſtitutione, filio adhuc uiuente, an demum eo mortuo.
11 Acquiſitio momentanea non attenditur, niſi afferat aliquam utilitatem.

1 SI filius. † Inſtitutio ſub conditione poteſtatiua quæ vltimo vitæ ſpiritu non poteſt impleri decedente hærede, ea non impleta fit locus ſubſtitutioni vulgari, etiam eo adhuc uiuente, ſcilicet eum incipit mori: & ſi non habebat ſubſtitutum, deſtituitur tunc teſtamentum, & fit locus cauſæ inteſtati, ad quam etiam ipſe moriens uocatur, ſi pcedebat in gradu, & efficitur ſuus hæres, ſi erat filius in poteſtate. & ſic tranſmittit hæreditatem, tanꝗ ſibi ab inteſtato quæſitā. ſed ſi erat conditio, quæ ultimo uitæ ſpiritu poterat impleri, nō fit locus ſubſtitutioni, nec cauſæ inteſtati, niſi tēpore pfecte mortuo, & ſic poſt mortem tantum. & tunc non ipſe, ſed alij, ꝗ tūc reperiuntur proximiores uocat ad cauſam inteſtati h. d. in effectu iſta pulchra lex, quam Bar. dicit valde difficilem eſſe. Mihi videtur, ꝙ non ſit difficilis, licèt ſit ſubtilis, & pulchra, qm̄ eius dicta ſunt omnia clara habentibus intellectum iuris, mirabilis tn̄ fuit iſta inueſtigatio: nam dubium eſt ad quem finem tēdat, & Bar. dicit quod propter id, quod quærit gl. ꝗ incipit, ſubſtitutos. in ver. ſed an, ut nepotes admittunt, &c. & primo ponit thema ex quo reſultat qō, uſq. ibi cum non. Secundo præmittit duo ad euidentiam uſq. ibi: (nam ſuperior.) Tertio ſoluit qō nem cum diſtinctione bimembri. Ex primo membro infert ad alia duo. In ſecundo infert ad unum, & reſpondet tacitæ obiectioni, & adducit caſum ſimilem, ſecundum membrum incipit
2 in ver. (altera.) ¶ † No. primo in ſecunda parte, ꝙ filius in poteſtate poteſt hęres inſtitui ſub cōditione poteſtatiua. adde quod nec eſt neceſſe tunc in defectum conditionis ipſum exhæredare, ut j. de bon. lib. l. ſi libertus ſub condi. §. ſi libertinus ēt ſi ſit talis cōnditio, quæ ultimo uitæ ſpiritu non poſſit impleri, licet cum incipiat mori deficiat inſtitutio, ſi ꝯdō non erat impleta, & ſic reperit ſe nec inſtitutum, nec exhæredatum: non propterea vitiatur teſtm̄ ratione ꝑteritionis, ſi habeat ſubſtitutū, uel cohæredem, ſed illi admittuntur, ut hic. & ſ. de hæredibus inſtituen. l. ſuus quoq. §. ſed ſi filium. quia imputet ſibi filius quare ſe arctauit, & cōditionem non impleuit: quia ſeipſum videtur excludere. hodie uero ſi eſſet inſtitutus ſolum in legitima ſub cōditione poteſtatiua, clarum eſſet, quod illa reijceretur in l. quoniam in prioribus. C. de inoffi. teſta. ſed ſi ſit ſubſtitutus in ſolidum, uel in maiori parte, dicunt quidam contrarium, quod non reijcitur, quia grauamine conditionis debet compenſare id, quod habet ultra legitimam: nam olim propter hoc non habebat querelam, nec alio modo poterat cōqueri: ut hac l. ergo non habet locum l. quoniam. quæ emanauit ad remouendum querelam. Contrarium eſt ueritas, quod hæc compenſatio non debet fieri, niſi etiam quando eſt inſtitutus inſolidum, ſi legatus eſt uſuſfruc. omnium bonorum: aliter reijcitur hoc grauamen de legitima, & habet eam integram in proprietate, & vſufruct. ut no. in l. omnium. ſ. de vſufruct. & in l. vxori. de vſuf. leg. ergo idem in propoſito, quia legitimam debet habere ſtatim ſine aliquo grauamine, in reſiduo uero grauamen non reijcitur ſi habet ſubſtitutum, uel cohæredem: quia conditione nō impleta peruenit reſiduum ad ſubſtitutum inſolidum, uel ad cohæredem pro parte per ius accreſcendi: ſed ſi non haberet, tunc non expectatara conditione reſiduum ſibi accreſceret, ut ſ. de hæredib. inſtitu. l. liber homo. §. Titius. cum ſequen.
3 ¶ † Item nota, quod conſiſtens in facto non poteſt per aliū impleri, quod eſt uerum, quando factum cohæret perſonæ, ut ſi capitolium aſcenderet, uel Alexandriam iret, quæ facta non ordinantur ad aliquod opus reſultans ex eis. ſecus ſi ordinarentur ad hoc, quia tunc non dicerentur cohærere perſonæ, ut ſi inſulam fabricauerit, uel ſcripſerit, quia poteſt impleri p alium æqualis induſtriæ, vt C. de cad. tollen. l. e. ne autem niſi eſſet dictum expreſsè contrarium, quod proprijs manibus, ut ibi habetur, & uide quod notat Dyn. in leg. ſi plures. de condi. inſtit.
4 ¶ † Tertio no. quod conditio conſiſtens in dando plene poteſt impleri per alium, quia ordinatur ad tranſlationem dominij quæ talis eſt, ſi fiat per unum, ſicut ſi fieret per alium, & dicit hic Ang. quod tunc poteſt impleri per alium, quando ille hēt ad hoc mandatum adimplere debendi, uel quando ille ratum habet per l. Aretuſa. de ſtatu. ho. Tu dic hoc non requiri, ſed ſufficit, quod nomine illius impleatur, ut hic, dum dicit, quæ conditio nomine filij per alium impleri poteſt &c. nam & alius nomine meo ſoluendo, etiam me inuito poteſt me liberare. ut l. ſolutionem, uel iudicium. j. de ſol. & de neg. geſt. l. ſoluendo. ergo & conditionem mihi implere: licet poſſet dici, quod non ſit eadem ratio: quia fauorabilior eſt liberatio, quam quod mihi conditionem impleat, ut acquiratur mihi actio, ſed poteſt dici, quod hic pro inuito non poſſit impleri ratione prædicta, ſed pro ignorante bene poſſit, etiam ſi de ratihabitione aliter non appareat, & ita bene quidem poteſt ſaluari dictum Angel.
5 ¶ † Quarto no. bonam gloſſ. ibi (legitimus patri hæres extitiſſe) quia ſatis bene probatur communis opinio, quod exiſtentia ſui hæredis operatur tranſmiſſionem hæreditatis ad quoſcunque hæredes, alias nihil prodeſſet, quia iſte filius in puncto mortis, poſtquam incœpit mori deſtituta inſtitutione efficeretur patri hæres legitimus ſupple, & ſuus ab inteſtato, quando non habeat ſubſtitutum, uel cohæredem, quoniam acquiſitio momentanea ex qua nulla reſultat vtilitas, non debet attendi, vt C. de bo. quæ lib. l. fi. in fi. & hic in gl. quæ incipit ſubſtitutos.

dum allegat iſtam l.ex quo ergo dicitur quod efficitur hæres le
gitimus, dat intelligere, quòd hæreditatem tranſmittit, quod
etiam probatur in verſi. argumento. in ſimilitudine, quam ad-
ducit de legato facto ſi hæres non cedit, cuius dies cedit in arti-
culo mortis ſi decedat conditione nō impleta. nam hæc ceſſio
ad nihil aliud fit, niſi, vt tranſmittatur legatum, ut l.ſi.ꝟ. quādo
dies lega. ced. & ad prædicta facit l.ſi filius hæres. de libe. & po-
6 ſthu. ¶ †Quinto in uer. (altera uero ſpecies.) ergo induco iſtū
tex. pro caſu contra communem opin. antiquorum, quod pro
datione ſubſtituti vulgaris non tollatur exiſtentia ſui hæredis,
quia iſte filius habebat hic nepotes ſubſtitutos vulgariter. vt di
citur hic: quod ſi conditio poterat impleri vltimo vitæ ſpiritu
& ipſe decedat conditione impleta, nepotes ex ſubſtitutione
vocantur demum eo mortuo, certè ſi ſublata exiſtentia ſui hæ
redis vocarentur etiam eo viuo iſto caſu, ſicut in præcedēti quū
non poterat impleri, quia poſito, quod iſta poſſit impleri poſt-
quam incœpit mori, tamen nihil prodeſſet implementum quā-
tum ad hoc, vt filius efficeretur ſuus hæres per legem, cum ha
beret ſubſtitutos vulgares, qui impedirent ipſum effici, ſed eſ-
ſet neceſſaria aditio, ſicut in extraneo, ſed ipſe amodo non po
teſt adire cum perdiderit voluntatem. ergo ſtulta expectatur
implementum conditionis, cum non poſſit ſequi effectum de
quo ſupra: nec vnquam vidi bonum reſponſum ad iſtum tex. li-
cet quidam conentur reſpondere. ſed ſi bene inſpiciatur non
tollitur ratio mea per reſponſiones eorum, & ad prædicta de
l.fina. quando d.leg.ced. facit cum ſua gl.l. ab omnibus. §. cum
7 quidam. de le. primo. ¶ †Sexto no. circa fi. in vet. (neque enim.)
quod quando factum eſt teſtamentum, tunc dicitur, quod qs
decederet inteſtatus, quando deſtituitur teſtamentum, quod
eſſe poteſt dudum poſt eius mortem, & ideo illi uocantur ab
inteſtato, quia tunc reperiuntur tenere primum locum: licèt
ſi teſtamentum non eſſet factum, vocarentur illi, qui tenerēt
primum locum tempore mortis, ſic ſupra de liber. & poſthu. l.ſi
quis poſthumos. §. ſi filium. in fine. & l.ſi quis filio exhæredato.
8 de iniuſto teſtamento. ¶ † Nota etiam: quòd ſi filius, qui
tenebat primum locum tempore mortis non erat ſuus neceſſa
rius hæres, quia inſtitutus ſub conditione poteſtatiua, non ꝓ-
hibetur nepos effici ſuus hæres dudum poſt mortem aui. &
hoc vult iſte tex. dum dicit, (neque enim filius uidetur obſti-
9 tiſſe.) ¶ † Vltimo nota in fin. in uerſi (quemadmodum) quod
licet non valeat exhæredatio ſi inſtitutio conferatur poſt mor
tem exhæredati, ut l.ſi ita. §. fin. de liber. & poſthu. l. Gallus. §. in
omnibus: bene tamen valet ſi conferatur tempore, in quo inci
pit mori, & ſic ex eo viuente, vt ſi filium exhæredo, & cum mo-
rietur nepotes inſtituo. Nam innuit iſte tex. quod ualet inſti-
tutio. Et alleg. hic ſi opp. de illis legibus, quia iſta exhæredatio
non poteſt confirmari uiuente exhæredato, & ponit multas
ſol. ſed iſta eſt uera, quam gloſſ. non ponit, quòd illi fuit facta
inſtitutio poſt mortem exhæredati. hic ſi morietur, unde po-
teſt confirmari in uita, quia cum incipit mori purificatur inſti-
tutio, cum uiuens dicatur mori. l. qui duos. de manu. teſt. & po-
teſt in illo puncto adiri, vel nepotes efficientur ſui hæredes, &
10 ſic confirmabitur exhæredatio. ¶ † Vltimo pro declaratione
glo. ſuper verſi. (ſubſtitutos,) in verſi. (ſed aute.) opp. quod in-
ueſtigatio Iuriſconſulti fuerit inutilis, dum laborat in oſtendē
do, an iſti nepotes admittantur ex ſubſtitutione, filio adhuc vi-
uēte, an demum eo mortuo: nam nulla utilitas uidetur ex hoc
reſultare, nec aliquis effectus, cum a tempore quo incipit mo-
ri filius uſque ad mortem perfectam modicum ſit interuallum.
11 ¶ †Propter hoc gloſ. quærit utrum eo caſu quo uocantur filio
adhuc uiuente acquirant iſtam hæreditatem ipſi filio poſtq̄
adhuc uiuit, nam ſi hoc eſſet, iſta hæreditas aui reperiretur in
hæreditate filij. & iſti nepotes non potuerunt eam habere, niſi
tanquam bona filij patriſque ipſorum, & ſic habebunt neceſ-
ſe adire hæreditatem paternam, ſi uolent bona aui. item ſi, eſ-
ſent plures nepotes, & aliqui eſſent ſubſtituti, & aliqui non ſub
ſtituti, poſt quam ea acquiſiuiſſent patri ipſorum non poſſent
poſtea ſoli habere, ſed vna cum alijs ſuccedentibus patri com-
muniter. Sed ſi eam non acquirunt patri ipſorum: tunc ſecus:
in utroque caſu gl. arguit pro & contra, & non determinat, &
quod non acquirant alleg. leg. fina. C. de bon. quæ lib. vbi non
attenditur acquiſitio momentanea. Sed iſta non eſt bona alle-
gatio, quia uetum eſt, niſi afferat aliquem fructum. l. ſi pecu-
niam. ſupra ſi cer. pet. ſed hic affert, quia ille tranſmittit ad ſuos
hæredes. & propter hoc non poteſt dici momentanea, ſed per-
petua, quia non finitur morte filij, ſed ſi fineretur, benè ſic dice
retur momentanea, vt l. qui ſic. de ſol. ſed fortius facit pro iſta
parte, quia iſto iure filius non acquirebat hæreditatem patri, ni
ſi præcedēte eius iuſſu. vel. l.ſi quis mihi bona. in §. iuſtum. de ac.
hæred. tñ ad iſtam adhuc reſpondetur, ꝙ iſto caſu non requiri-
tur iuſſus, quia fit acquiſitiu per l., nam ipſi nepotes efficiuntur
ſui hæredes, auo etiam ignorante, ſtatim ꝙ filius incipit mori,
& eodem inſtanti acquirunt ipſi filio, in cuius ſunt poteſtate,
& faciunt ipſum filium ſuum hæredem, vt eſt tex. in fin. qui vi-
detur hanc partem probare in l. qui in aliena. §. interdum. ff. de
acquiren. hære. & ſic filius, qui non fuit effectus ſuus hæres, ꝑ
ſeipſum efficitur ſuus mediantibus nepotibus ex eo. Item iſtis
nepotibus potius eſt damnum, ſi fuerint vocati, filio viuente, q̄
ſi vocarentur poſt eius mortem, quia tunc non acquirerent pa
tri iam mortuo, nec habent etiam neceſſe adire hæreditatem,
& communicare cum fratribus non ſubſtitutis, & iſtam par-
tem, ꝙ acquirant, videtur ſentire glo. dum vltimo loco allegat,
vel arguit pro iſta parte l. placet. de acq. hære. nā in vltima opp.
cōiter videtur gloſſ. reſidere, vt no. in l. qui filium. §. Sabinus.
infra ad Trebel. & iſtam etiam partem tenet Bar. dicens, quòd
non videt ad quem alium finem facta fuerit iſta inueſtigatio.
Alij contra, & ſpecialiter Bald. quia l. placet, cum ſimilibus lo-
quitur in acquiſitione perfecta, & irreuocabili, quam iſto iure
faciebat filius, ſed iſta, quæ fit per ſolam exiſtentiam ſui hære-
dis, non eſt perfecta, nec irreuocabilis, cum poſſit adhuc repu-
diare beneficio prætoris, vt Inſti. de hæredi. quali. & diffe. §. ſed
his. unde non fit huic filio, & iſtis nepotibus, licet ſint in eius
poteſtate, ſed ipſe Bal. non reſpondet ad §. interdum. ubi loqui
tur de ſimili acquiſitione, & tamen ibi dicitur, quod ſic & ad
rationem Bal. poteſt reſponderi, ꝙ eo modo, quo iſta acquiſi-
tio fuit facta nepotibus cū poteſtate repudiandi, fiat filio, pa-
triq; ipſorum, vnde fateor, quod hæredes patris poterunt repu
diare, ſi ſunt plures, quàm iſti nepotes ſubſtituti: illis inuitis nō
poterunt iſti ſubſtituti repudiare, & ſi repudiarent accreſceret
alijs, dico etiam, quòd alia utilitas poteſt ſubeſſe, quia ſi ſimul
morerentur filius, & nepotes, ſi uellemus tenere aliam opin.
quod nepotes non quæſiuiſſent patri, poſſent iſti nepotes trā-
mittere ad eorum hęredes, quod non eſſet ſi non admitterent,
niſi poſt mortem: præcedens tamen plus placet per illum §. in-
terdum. Omnes aliæ gloſſ. tendunt ad declarationem literæ ex-
cepta ultima, quæ format contrarium, quod ſupra ſolutum
eſt in ultimo notabili.

---

1 *Hæreditas quot modis, & quibus, & ad quorum inſtantiam deferatur.*
2 *Terminus aſſignatus hęredi, ſi labatur, quando habeatur pro aditione, & quando pro repudiatione, & a quo aſſignetur.*

De iure deliberandi. Rubr.

1 ¶ † Quoniam hæreditate non adita creditores hæreditarij nō
habent quem conueniant, nec quis eis ſoluat, prouiſum eſt eis
per edictum prætoris, ut poſſint adire iudicem, & facere uoca-
ri hæredem, & præcipi, ꝙ adeat, uel repudiet hæreditatem, ut
ſciant quid facturi ſint, & ſimiliter prouidit hæredi, ſi non vult
inconſultè adire, uel repudiare, ut poſſit petere terminum ad
deliberandum, & iudex debeat ſibi concedere eum. de hoc lo-
2 quitur iſte ti. ¶ † Et notandum, quod interdum hęreditas eſt pu
re delata. & ſcitur cui, & ille eſt præſens, & tunc loquitur iſte ti.
Interdum ſub cōditione, & tunc loquitur l. ſi quis inſtituatur.
ſ. de hæredib. inſtituen. Interdum ignoratur cui delata ſit, vel
eſt abſens, & ſic diu hæreditas præſumitur debere iacere, tunc
3 loquit l. ſi diu. ꝟ. q. ex cau. in poſſeſſio. eat. † Item debes ſcire, ꝙ
interdum terminus aſſignatur hęredi ad inſtantiam credito-
rum, & loquuntur iſta iura, & tunc lapſus termini habetur pro
aditione, ſi aliud non apparet, quia ſic expedit creditoribus. In-
terdum ad inſtantiam ſubſtituti vulgaris, & tunc loquitur l. q̄-
diu. la gran. ꝟ. de acq. hær. & tunc lapſus termini habetur pro re
pudiatione, quia ſic expedit ſubſtitutioni. Interdum aſſignat
ad inſtantiam filij exhæredati uolentis intentare querelam, &
tunc loquitur l. ſancimus. §. fi. C. de inofficioſo teſtamento. po-
teſt aſſignari & alijs modis, de quibus uide bonam gl. in l. quā-
diu. Item iſtud tempus aſſignatur a iudice, & eſt aliud tempus
deliberandi, quod datur a lege, ſ. annus, & de hoc non habetur
in iuribus ſtorum, ſed in l. cum antiquioribus. C. eodem ti. &
iſtud operatur tranſmiſſionem, ſi interim decedat hæreditate
non adita, quia tranſmittit illud ius deliberandi ꝟ. tempus, ꝙ
ibi ſupererat, quod ibi habetur.

LEX PRIMA.

1 *Hæreditas delata monacho poteſt adiri per abbatem ſine facto monachi, qui non habet uelle, uel nolle.*
2 *Inter ſeruos, & monachos non eſt omnimoda ſimilitudo.*
3 *Hæreditas ſi deferatur filiofam. tempus ad deliberandum debet aſſignari ſimul patri, & filio,*

Si ſeruus

1 SI ſeruus. ¶†No.j.in prin.huius l.arg. q ſi de-
lata eſt hæreditas monacho. tẽpus
ad deliberandum non dẽt aſſignari monacho, ſed
2 abbati.†quia iura,quæ a loquunt in ſeruis,& dñis,
a locum hñt in monachis,& abbatibus,ut no.Inno.
in c.eũ olim.de priui.& maximè,quia hr̃ditas dela-
b ta de mona.põt adiri,per abbatem ſine facto monachi,q b non
hẽc uelle,vel nolle,ut no.Io.An.in nouel.in c.in pñtia. de pb.
gl.mag.in fi.licet Bal.videatur tenere ɔ̃rium in l.j. C.qui admi.
ad bo.poſſ.ſed præcedens opi. ſemper mihi plus placuit, & ſm
eam pluries conſului,& fuit originaliter la. de Are.ſed dñs nõ
põt adire per ſe,ſed requiritur factum ſerui adeuntis, quia põt
nolle adire.ut l.2.C de hær.inſt.& j̃.ſi quis omiſ.cau.teſta.l.j.§.
qd ergo.& ſic non eſt omnimoda ſĩlitudo inter ſeruos,& mo-
3 nachos.¶†Quid aũt ſi deferatur hæreditas filiof.dicit Bar.de-
bere aſſignari ſimul patri,& filio,quia filio repudiante pr̃ adire
põt,& non prius,ut l.cum non ſolum.C.de bo.quæ li.& in hoc
etiam abbas plus iuris habet,quam pater ,quia poteſt adire ẽt
monacho non repudiante Bar.autem diſputat,cui magis com-
paretur,ut l.j.ſ̃.de vulga.& pupilla.tu dic,ut ſ̃.dixi.

ADDITIONES.

a Iura,quæ. Adde in l.j. in l.ſi ſeruus l.liber homo.& l.quod ſeruus.ff.de ſtipu.ſer.
gl.in c.parochianos.de ſent.excom.Abb.conſi.104.inci.pro euidentia quæſtio
nis in 2.col.in j.vol.

b Qui.Adde tex.in c.non dicatis.12 q.1.c.nolo.ea.cauſa.& q.1.& in c.religioſus.
de elec.lib.6.

---

1 *Dilatio non eſt danda,niſi petenti.*
2 *Tempus quando non exprimitur a lege, uel ſtatuto ꝛelinquitur in arbitrio
iudicis.idem in pœna,& quid in actu explicando per partem.*
3 *Quando profertur ab homine, ut a iudice condemnante aliquem in exilium
non ſpecificato tempore,de quo intelligatur.*
4 *Ad deliberandum non debet dari minus tempus centum dierum,& a centũ
ſupra eſt in arbitrio iudicis,ut quando datur annus.*
5 *Si aſſignauit hæredi minus tempus centum dierum, tunc quicquid fiat vir-
tute huius aſſignationis,poterit irritari.*
6 *Quid ſi aſſignatur ad effectum,ut creditores non cogantur tantum tempus
expectare.*
7 *Si prima dilatio non ſufficit debet aſſignari ſecunda cum cauſæ cognitione,
ſi probat ſe fuiſſe impeditum in prima, & ſi fiat contrarium an ualeat.*
8 *Legatario non datur tempus ad deliberandum, ſecus in fideicommiſſario
uniuerſali, licèt hæres non confecerit inuentarium intra terminum a iure
præfixum,fideicommiſſarius uniuerſalis poterit conficere poſt reſtitutam
hæreditatem,ut ſibi proficiat & incipiat ſibi tempus a die reſtitutæ hære-
ditatis,ſicut incipit hæredi a die aditæ.*
9 *Inuentarium confectum per hæredem, an proſit fideicommiſſario remiſ-
ſiuè.*

1 §.Ait prætor. †No.hic in prin.in ver.patet, q dilatio
non eſt danda,niſi petenti ſm Bal.cer-
tè immo iudex poteſt interdum dare non petenti,qñ ambæ par-
tes ſunt præſentes,& iudex vult expedire cauſam intra tp̃s iſtã-
tiæ,& partes,vel altera earum uadit protelando,ut inſtantia pe-
reat.ita determinat Bar.in l.j.C.ut q̃ deſunt aduo. partium. p
l.properandum.poſt prin.C.de iudi.& etiam in l.3.§.hoc aũt iu-
2 dicium.de dam.infec.¶†Item no.illud ad quod ſemp allegatur,
q quando tempus non exprimitur a l. vel ſtatuto relinquitur
in arbitrio iudicis.idem in pœna in l.j.§.expilatores.j̃.de effrac.
& expila. item hoc uerum de tpe in actu explicando per partẽ
relinquitur in arbitrio partis.ut l. venditione.§. de tempore.j̃.
3 de bo.au.iud.poſſ.¶†Item qñ profertur ab homine,pura,ut iu-
dice condemnante aliquem in exilium non ſpecificato tempo-
re,uidetur intelligendum de decimo,ut j̃.de pœ.l.ſi non præ-
4 finito.¶†Item no.q ad deliberandum non datur minus tem-
pus centum dierum.eſt ergo in arbitrio iudicis.ſ̃.centum dies,
non.j̃.iſtud de centum diebus procedit in extraneis hæredib.
qui habent centum dies ad petendum bon.poſſ. p aliud edictũ
prætoris,ut j̃.quis ordo in bo poſ.ſerue l.2.ſed ſi ſui hr̃des.i.de-
ſcendentes habent annum:uõ non debet concedi minus anno,
quia prætor viuus imitatur edictum prætoris mortui, in hoc,
vt l.ſi quis inſtituatur.ſ̃.de hær.inſt.poſt prin.ibi,& imiteẽ edi-
5 ctum prætoris mortui &c.†Et per hoc dicit Bar.q male faciũt
aſſeſſores,& iudices,qui aliquando ad inſtantiam creditorũ fa-
ciunt vocari ab hærede,ſi ſit aliquis,qui prætendat ſe hæredẽ,
debeat intra tantũ tempus adire hæreditatem, & faciunt aſſi-
gnari minus tempus centũ dierum, nam quicquid poſtea fiet
uirtute huius aſſignationis poterit irritari,quia non poteſt iu-
dex iſtud tp̃s a iure p̃fixum minuere facit l.j.ſ̃.de ſer.ſed Bal. ſm
Jac.But.hic,& C.de ſuc.edic.ſuper rubrica dicit ɔtrarium: quia
iſtud,quod hic dicitur,procedit.quando uellemus,quod per la-
pſum termini haberetur pro adeunte, uel repudiante, ut tunc
6 non poſſint aſſignari minus tempus. Sed q̃tum ad alium effe-
ctum, vt creditores non cogantur tantum tempus expectare,
poſſit aſſignari minus tempus:vt eo elapſo creditores mittãtur
in poſſeſſionem bonorum,& ſi eorum credita ſunt liquida,ſa-
tisfiet eis,uel per iudicem,uel per procuratorem datum bonis,
maximè ſi præiudicium eſt in mora,& fiat ſolutio, ſecundũ ea.
7 quæ habentur.j̃.eod.l.Ariſto.§.j.& l.igitur.¶†Vltimo not. in
l.nec no.q ſi prima dilatio non ſufficit, debet aſſignari ſecũda:
non tamen debet hoc fieri,niſi cum cauſæ cognitione, ſi pbat
ſe fuiſſe impeditum in prima.quod dic,ut l.fin.ſ̃.de ſer. Et ſi fiat
ɔ̃rium,an ualeat,dic,vt ibi.& quod no.in c.vltra ternam.de teſ.
8 ¶†Vltimo no.hic gl.q legatario non datur tempus ad delibe-
randum:quia non poteſt prætendere præiudicium,ſecus ergo
in fideicommiſſario uniuerſali,in quem tranſeunt omnia one-
ra,& per hoc dicit Bar.quod licet hæres non confecerit inuen-
tarium intra terminum a iure præfixum,fideicommiſſarius vni-
uerſalis poterit conficere poſt reſtitutam hæreditatem, ut ſibi
proficiat,& incipiet ſibi tempus a die reſtitutæ hæreditatis,ſi-
cut incipit hæredi a die aditæ,ut l.fi.§.ſi uero poſtq̃.C.eod.ti.de
9 hoc uide per Bar.in l.in ratione.§.q vulgo.j̃.ad l.Fal.†ubi etiam
tractat, an inuentarium confectum per hæredem proſit fidei-
commiſſario. tunc ergo quando hæres, uel fideicommiſſarius
faciunt inuentarium,non indiget iſto tempore ad deliberãdũ:
immo ſi peterent, non prodeſſet eis inuentarij confectio: q̃a
ſpectarent prouiſionem l.ut d.l.fi.§.ſed quia quidam.C.eo.ti.
¶Opponitur contra iſtam l.nec non.q poſtquam ſemel eſt da-
tum tempus, amplius non detur,ut d.l.fi.§.ſed quia.C.eod.ti.
Sol.iudex inferior a principe non debet dare minus centũ die-
rum vt hic,nec vltra nouem menſes,ut ibi.& ſi a principio de-
diſſet nouem menſes amplius dare non debet,ita loquitur ibi,
ſi autem minus:tunc poteſt iterum dare ex iuſta cauſa,& ita in-
telligitur hic, princeps autem dat uſque ad annum, ut ibi hr̃.

LEX V.

1 *Hæreditatem quis ante quam adeat,quid ſiendum.*
2 *Quando in termino dato,ut hic,exhibentur ſeu producuntur originalia in-
ſtrumenta, quod illa non debeant remanere penes hæredem,licet debeat
ea uidere, ſed dabitur copia ſine die, & conſule, & originalia repor-
tabuntur.*
3 *Pendente termino ad deliberandum poteſt hæres adire iudicem,& petere
licentiam uendendi res,quæ ſeruando ſeruari non poſſunt,& quæ non.*
4 *Hæres talia faciendo non facit ſibi præiudicium, ut uideatur per hoc adire
hæreditatem,ſi hoc proteſtatur expreſsè,quod non facit animo adeundi,&
quid ſi erat conſtitutus curator.*

1 ARiſto. ¶†No.in hoc prin. q hæres, antequam a-
deat,poteſt impetrare a iudice,ut mittatur
præconium, q quicunque prætendunt aliqua habere
ab hæreditate, compareant intra certum terminum
dicturi de iuribus eorum, ad hoc,ut hæres poſſit deliberare, an
velit adire,& repudiare:& ſi non comparuerint.poſtea non au-
dientur,ut hic iuncta l.j.§. cum igitur. j̃.ſi cui pluſquam per l.
Fal.Et hoc prout iſte tex.intelligitur de inſtrumentis credito-
a rum hæreditariorum,ut debeat fieri de illis copia.†& hic tamẽ
no.quod originalia inſtrumenta non debeant penes hæredem
remanere, licèt debeat ea uidere,ſed dabitur copia ſine die, &
conſule,& originalia reportabuntur,ut infra de Carbo.edic.l.
ſed his.§.penul.& C.de eden.procurator.poteſt etiam intelli-
gi de inſtrumentis hæreditariis,in quibus conſiſtũt credita hæ-
reditaria,ut debeat ipſorum fieri copia, ut uideat, ſi hæreditas
3 eſt locuples.¶†Item no.in §.ſi maior quod pendente termino
ad deliberandum poteſt hæres adire iudicem, & petere licen-
tiam uendendi res, quæ ſeruando ſeruari non poſſunt, uel
quæ ſunt ſumptuoſa magis,quam utilia,ut equi,& etiam ſoluẽ-
di debita hæreditaria pœnalia,uel uſuraria,in quibus periculũ
eſt in mora,& hoc eſt uerum, quando non fuit conſtitutus cu-
rator hæreditatis:ſed ſi fuit conſtitutus,quod fieri poteſt,tunc
non habet neceſſe adire iudicem, ſed a ſeipſo poteſt iſta uende-
4 re,& debita ſoluere,ut l.ſi quis conſtituatur.de hær.inſt.¶†Itẽ
no.q talia faciendo non faciat ſibi præiudicium, ut uideaẽ pp
hoc adire hæreditatem,quod eſt uerum, ſi hoc proteſtatur ex-
preſsè,quod non facit aĩa adeundi.argu.l.4.ſ̃.qui mo.pig.vel
hypo.ſoluaẽ.& ſi erat conſtitutus curator, non indiget prote-
ſtatione,ſi facit ea,quæ pertinent ad officium curatoris:hoc in
maiore pupillo:ſed ſi eſt pupillus, etiam ſi conſtitutus eſt cu-
rator,nihil põt minuere, niſi cum legitima iudicis, & hoc vult
l.ſed ait prætor. ut aliquid addam ad iſtos tex. ſecundum Bart.

LEX VII.

1 *Qui non poteſt alienare, non poteſt rem in iudicium deducere.*
2 *Tutor poteſt alienare rem pupilli, etiam immobilem, parum tamen utilem pro emendo boues, ut alia poſſeſſio utilis non remaneat inculta.*

1 AIt prætor. †No. hanc l. in verſi. eſt enim. quæ ſemper allegatur, ꝙ qui nõ poteſt
alienare, nõ poteſt rem in iudicium deducere. hoc
eſt verum in eo. qui vult procedere nomine ſuo. Si
aũt alieno non ſequit̃, non poteſt alienare rem alte
rius: ergo nec illam in iudicium deducere noĩe illius, ut no. in l.
j. C. de bo. mater. & uide Inn. in c. j. ne ſe. vac. Item ꝑ iſtam l. cir
2 ca fin. ibi, nam agri inculti ſunt. †dicit Ang. ꝙ tutor poſſet alie-
nare rem pup. ẽt immobilem, parum tñ vtilem pro emẽdo bo-
ues, ut alia poſſeſſio vtilis non remaneat inculta. licet ti. de reb.
eor. velit, ꝙ non poſſint alienari immobilia, niſi propter æs alie
num exoluendum, & hic non ſubeſt æs alienum, tamen adde
iſt am cauſam ad illum ti. ſecundum eum. quod tene menti.

LEX VIII.

1 *Etiam poſt abſtenſionem ſuus hæres habet beneficium deliberandi, & ſe immiſcendi.*
2 *Si ſuus fuit excluſus per lapſum temporis, ut quia fuit ſibi datum tempus ad deliberandum ad inſtantiam ſubſtituti, quo caſu lapſus temporis habe tur pro repudiatione, vel ſtetit per xxx. anno. quibus ſe non immiſcuit, an poſſit poſtea.*
3 *Si ſuus, qui abſtinuit, habebat ſubſtitutum vulgarem, qui poſt abſtenſionem adiuit, an liceat ſuo reuocare abſtenſionem, & auferre hæreditatem ſubſtituto.*
4 *Si ille, cui delata eſt hæreditas non repudiat expreſsè, ſed dicit ſibi non expedire hæreditatem, uel ſe uelle eam repudiare, an iſta uerba habeant uim repudiationis.*
5 *Quid ſi dixit, nolo adire.*
6 *Quid ſi dixit, non ſum hæres.*
7 *Quid ſi nihil dixit uſque ad xxx. annos.*

1 SI quis. ¶ †Etiam poſt abſtenſionẽ ſuus hęres ha
bet beneficium deliberãdi, & ſe immiſcẽ
di. h. d. ſ'm Bal. & non eſt alibi in corpore ſtorũ, ſed
bene hr̃ in l. fi. C. de repu. hære. vbi Imperator alle-
gat iſtam l. & illa ſupplet iſtam in t'pe, quia põt vſq.
ad triẽnium & qñ incipiet currere diſtinguitur, ibi an erat ma
ior annis xxv. t'pe, quo repudiauit, & etiam exceſſerat quadriẽ-
nium continuum, quod datur ad petendam reſtitutionem in
integ. & ſic in effectu exceſſerat xxix. annum, & tunc incipit
currere a die repudiationis, vel abſtenſionis, aut illa tempora
nõ exceſſerat, & tunc incipit currere triennium poſt comple-
tũ xxix. ann. & eſt mirabilis determinatio iſtius l. Itẽ gñalior
eſt q̃ illa, nam illa uĩ loqui ſolum in hæreditate paterna, iſta ve
ro cum dicat generaliter, ſi quis ſuus hæres, &c. quod uerbum,
verificatur in omnibus deſcendentibus: vult ꝙ idem ſit in auia,
& proauia: non ergo habet locum in hæreditate materna, ne-
que in emancipato, quia non ſunt ſui hr̃des, & ita loquitur
2 contrarium ſignatũ in gl. de l. a. C. de iur. & fac. igu. ¶ †Quæro,
quid ſi ſuus fuit excluſus per lapſum t'pis, ut quia fuit ſibi datũ
tempus ad deliberandum ad inſtantiam ſubſtituti quo caſu la-
pſus temporis habetur pro repudiatione, vel ſtetit per xxx. an.
ꝙ non ſe immiſcuit, ut no. in l. j. C. eo. ti. Rñdeo, quod non ha-
bet locum iſta l. ut poſſit poſtea adire, quia fortior eſt excluſio,
quæ fit per lapſum temporis, quam per expreſſam repudiatio-
nem. Primo enim caſu eſt in negligentia, quę magis eſt nocuia.
in ſecundo patet, ꝙ per inaduertentiam, & ad hoc ĵ. ad Treb.
3 l. facta §. ſi quis bonorum. ſ'm Bal. poſt Iac. de Arc. ¶ †Item quę
ro, an ſi ſuus, qui abſtinuit, habebat ſubſtitutum vulgarem, qui
poſt abſtenſionem adiuit, an liceat ſuo reuocare abſtenſionẽ,
& auferre hæreditatem ſubſtituto? gl. hic vult, quod non. ibi dũ
dicit, vel verius ibi erat ſubſtitutus, quaſi res tunc non ſit inte-
gra, quia bona fecerunt tranſitum in alium, ſi eſſent alienata,
ſecus dicit gloſſ. ſi non habebat ſubſtitutum, licèt legitimus hę
res. l. proximior poſt filium hæreditatem adiuiſſet. Mihi uidet̃,
quod etiam ſi habebat ſubſtitutum, non poſſit ipſe ſubſtitutus
nec etiam legitimus adire, quouſque filius ſit excluſus perfectè
ab hæreditate, & ſic etiam a beneficio huius l. quia repudiatio
habetur pro non facta, quouſque labatur triennium, quod pa-
ter, quia aſſignat̃ ſibi terminus ad deliberandũ, ſicut ſi nõ repu
diaſſet, vt hic, nam ſubſtitutio vulgaris fit in defectum inſtitu-
tionis, & hic non eſt omnino defecta, quouſque eſt ſine aliqua
ſubſtitutione põt adire, ſecus ſi nõ poſſet niſi mediante reſtitu
tione, qa tunc ſubſtitutus adire poſſet. & ſi ille reſtitueret̃, non
deſineret eſſe hr̃s noĩe, licet ſibi auferretur hæreditas per reſti-
tutum, ut l. & ſi ſine §. qđ Papin. ĵ. de minor. ſed hic non indi-
get reſtitutione, niſi quando bona eſſent alienata, & tunc non
4 concederetur, niſi eſſet minor, ut d. l. ſi. circa fi. ¶ †Vltimo quæ-
ritur, hic loquit̃, quando ſuus abſtinuit. i. repudiauit expreſsè,
quid ſi ille, cui delata eſt hæreditas, non repudiat expreſsè, ſed
dicit ſibi non expedire hæreditatem, vel ſe eam repudiare, an
iſta uerba habeant uim repudiationis? dic, ꝙ ſic, ſi prolata ſũt
poſt t'ps ſibi datum ad deliberandum, ut ĵ. ad Tre. l. ſed ſi aliud.
§. j. ſed ſi non erat datum tempus, tunc cum lapſu triũ menſiũ
5 habent vim repudiationis, ut l. fi. §. j. C. eodem ti. †Sed quid ſi di
xit, nolo adire reſpondetur, ſi poſt tempus datum ad deliberan
dum, habent uim repudiationis, per d. l. ſi non erat datum tem
pus, tunc cum lapſu habẽt uim repudiationis, vt l. filij mater. §.
j. ĵ. ad Tert. quia per iſta uerba non ita conſtat de mente loquẽ
6 tis, quod nolit habere hæreditatem, ſicut per præcedentia, †qa
dicendo, nolo adire. poteſt intelligi. ſ. pronũc, quia uolo adhuc
melius deliberare, ſed dicendo, uolo repudiare, uel hæreditas
mihi non expedit. apparet, ꝙ eam non vult, ideo ſufficit minus
tempus. Item quid ſi dixit, non ſum hæres, an iſta verba habeãt
vim repudiationis? dic, ut no. in l. qui ſe patris. C. unde lib. in gl.
& per Doc. Si autem nihil dicit uſque ad xxx. annos, niſi datũ
fuiſſet ſibi tempus ad adeundum ad inſtantiã ſubſtituti, ut no.
ĵ. de acq. hær. l. 3.

LEX X.

1 *Quando ſunt plures gradus hæredum, cuilibet de per ſe aſſignatur tempus ad deliberandum.*
2 *Si termino aſſignato pluribus gradibus hæredum ad deliberandum, primus repudiauit, an ſtatim incipiat currere tempus ſecundum, an uero debeat ex pectari, quod primi centum dies ſint ex toto elapſi. & nu. 3.*

1 SI plures. ¶ †Quando ſunt plures gradus hæredũ
cuilibet de per ſe aſſignat̃ tempus, ad de-
liberandum. h. d. intelliget, ꝙ finito t'pe dato primo da-
bitur ſecundo. poteſt ẽt dari utrique eorum eodem inſtãti. pu-
ta centum dies primo, & ſi ĵ. illos non adiuerit, centum ſecũdo,
qui incipit poſt lapſum primorum, ita no. in l. qui autẽ. la gran
de. de acq. hære. quod no. quia ſ'm hoc poſſunt dari plures dila-
tiones eodem inſtanti, ita ꝙ ſecunda incipiat poſt lapſum pri-
2 mæ, ut ibi no. ¶ †Sed quid ſi primus repudiauit ĵ. centum dies,
an ſtatim incipiat currere t'ps ſecundo, an uero debeat expecta
re, ꝙ primi centum dies ſint ex toto elapſi. Dicit primam partẽ
eſſe ueram ut ex tex. ſ'm unam lec. in l. fi. C. qui admit. ad bon.
poſ. nam ceſſante cã primæ dilationis, ſ. deliberatio, qa tunc
amplius non deliberaret, poſtq̃ repudiauit, debet finiri dilatio,
vt l. a filia. §. alumno. ĵ. ad Treb. qualiter prouidetur creditori
bus. ſi ſunt plures gradus hæredum, & quilibet debet hr̃e inte-
grum t'ps, nam hoc poſſet extendi in infinitum, & nõ eſt iuſtũ,
ꝙ tantum habeant expectare gl. mouet hoc dubium ſ̃. de ſucc.
3 edi. ſuper rub. vbi uide Bal. †Sed Ang. dicit hic unum bonum
verbum, quod iudex poteſt omnes uocare ſimul, & aſſignare
omnibus ſimul unum tempus ad deliberandum, nam commo
dè poſſunt omnes intra idem tempus deliberare, & poſtea vo-
cabuntur, & ſi primus in fine termini deliberat repudiare, ſe-
quens tenetur adire, uel repudiare incontinenti, quia ſatis de-
liberauerunt, & idem per omnia in tertio, & quarto, ad ꝙ facit
l. ſi maritus. ĵ. de adul. vbi idem t'ps currit marito, & patri, & ta-
men ſucceſſiue uocantur unus poſt alterum, non ſimul, ꝓ hoc
etiam, quod no. Cano. in cle. prima. de conceſ. præben. in mẽſe,
qui datur impetrantibus. de ſtylo curiæ ad acceptandum a die
vacationis beneficij, nam currit omnibus ſimul, licet nõ ſimul
veniãt, ſed ſucceſſiuè. & ſic debent omnes acceptare intra eũ-
dem menſem, & ſi acceptatio primi valuit excluduntur omnes
ſequentes, ut in fi. ſ̃. de vulg. & pupil. l. quidam teſtamento, & ſi
non ualuit, tunc ualebit acceptatio ſecundi, & ſi illa non põt
ualere, acceptatio tertii. Nec obſt. ea, quæ ſ̃. dixi, quæ locum ha
bent, quando primum tempus non fuiſſet datum omnibus ſi-
mul, ſed primo tantum gradui, nam tunc poſtea dabitur ſecun
dum tempus ſecundo gradui, vt hic, ſed ad inſtantiam credito-
ris, ne nimis habeant differre, põt ſeruari practica quam ã. dixi.

LEX XI.

1 *Appellatione filij continetur naturalis in ſeruitute conceptus, & in figura matrimonij.*
2 *Filius verus dicitur ille, qui eſt legitimus, & naturalis, & cui conuenit diffinitio filij, ut l. filium. ſupra de his, qui ſunt ſui, uel alie. iur.*
3 *Statutum faciens mentionem de uero filio, intelligitur de uero, & naturali.*

Qui

1 QVi filium. ¶ † appellatione filij, * continetur naturalis in ſeruitute cõceptus, & in figura matrimonij. h. d. De hoc plene ȷ. ad Treb. l. ex facto §. ſi quis. & neſcio quare iſta l. fuit poſita in iſto tit. qa non tractat de eius materia, melius ſtaret in tit. pced. quia loquitur de exiſtentia conditionis, an dicatur extitiſſe, vel non extitiſſe. l. rat hic ratio dubitandi: quia poſtquam teſtator inſtituerat filium libertinum, dicendo poſtea, ſi filius mihi nullus erit, qui in ſuam tutelam veniat. videbatur ſentire de alio filio, non de illo, ſed ipſe nullum alium ſuſcepit. ergo videbitur, quod iſte ſeruus efficeretur liber, & hæres. Sed contrarium eſt: quia immo cenſetur ſenſiſſe ēt de illo, & voluiſſe in defectum illius ſi non perueniret in ſuam tutelam, quia moriatur intra pup. ætatem, ſubſtitui te ſibi pup. cum libertate illum ſeruum: quia ille filius pup. & ſic poterit de ipſo intelligere. ſi ergo ille filius perueniat ad pubertatem, deficit conditio ſubſtitutionis, & no. tex. ibi dum
a dicit eo loco, verum filium, &c. † quod ille eſt verus filius. qui eſt legitimus, & naturalis, cui conuenit diffinitio filij. vt l. filium ſ.
3 de his, qui ſunt ſui, vel ali. iur. † Vnde ſi ſtatutum loqueretur de vero filio, deberet intelligi de legitimo, & naturali. idem in teſtibus. vt in Auc. vt lic. mat. & aui. §. ad hæc. col. 9. ſm la. de Are.

ADDITIO.

a ¶ Appellatione filij. Adde an contineatur nepos, vide Bal. in l. liberorum. ff. de verbo. ſign. Lud. Ro. in l. ſi. uerò. in §. de viro. in 33. fal. ff. ſo. ma. glo. in cle. j. de bapti. Io. An. in c. ſtatutum. de hęre. lib. 6. in nouel. Anto. de But. in c. ad extirpādas. de fi. l. præſ. Bal. conſi. 76. incipi. Agneſa. in 4. volu. Lud. Ro. cõſ. 428. inci. in caſu pſentis cõſulta. Alex. de Imo. in cõſ. 1. inci. pſcrip. pactis. in 4. col. in j. vol.

---

1 *Hæreditas, ius adeundi, & aditio qualiter differant, & in quo conſiſtant.*
2 *Hæreditas eſt quædam ſucceſſio in vniuerſum ius, quod defunctus habuit tempore mortis de iure ciuili inducta.*
Quid ſi eſt adita.
3 *Hæres, qui non confecit inuentarium, an in foro conſcientiæ non teneatur vltra vires hæreditatis.*
4 *Lex conſcientiæ obligat ad omne illud, ad quod obligat l. poſitiua, quando facta eſt ab habente poteſtatem. & nu. 5.*
5 *Hæres vſurarij tenetur ad vſuras vltra vires hæreditatis, ſi non confecit inuentarium.*

De acquirenda hæreditate. Rubr.

1 ¶ † Præmitte, quod tria ſunt, quorum vnum non eſt aliud. ſ. hæreditas. Item ius adeundi. Item ipſa aditio. Primum eſt ius, quod acquirimus per aditionem. Secundum eſt ius, per quod acquirimus, ſeu mediante quo. Tertium eſt ipſa acquiſitio. Item primū cõſiſtit in iure, ut l. hæreditas. ſ. de pet. hær. nec de iſta loquitur iſte ti. principaliter, ſed ille ti. de pet. hære. Secundum ſimiliter eſt quoddam ius, non autem facultas, ut patet in l. 2. in fi. C. de inſt. & ſubſt. & ideo tollitur negligentia longiſſimi tpis. ut no. in l. licèt. C. de iu. delib quod nõ eſſet, ſi eſſet mera facultas: vt l. viam publicam. ȷ. de uia publ. de hoc principaliter non tractatur in hoc ti. licèt incidenter ſic: poteſt tamen dici, quod tractetur in l. ventre. ubi ponuntur caſus in quibus hæreditas non adita trāſmittitur: quia proprie loquendo non tranſmittitur hæreditas iure adeundi, cum tranſmittatur, vt quærenda, non quæſita, vt no. ȷ. e. l. ſi quis filium. §. j. Tertium uero. ſ. ipſa aditio eſt potius facti, quam iuris: quia conſiſtit in declaratione animi, vt ȷ. eo. l. pro hærede. §. j. quæ declaratio facti eſt, ſicut in fi. in l. conditio. §. j. de cur. ſur. & de iſto tertio tractatur principaliter hoc ti. qualiter, & per quos actus fiat aditio, quod plene examinat Bar. in l. ge-
2 rit ȷ. eo. † Eſt autem hæreditas quædam ſucceſſio in uniuerſum ius, quod defunctus habuit tempore mortis. ut ȷ. de reg. iur. l. nihil aliud. intellige de iure ciuili inducta ad drīam bo. po. edictalis. quæ fuit inducta a iure prætorio, quę ſimiliter diffinitur, ſed eſt introducta a iure prætorio. vt ȷ. de bon. poſ. l. j. & 3. §. 1. ubi hoc colligitur, & hoc eſt uerum, antequam ſit adita, poſtea vero poteſt dici ius perſequendi, retinendiq. patrimonium, ſicut bo. poſ. defuncti, quæ eſt inducta ad huius ſimilitudinem, ut d. l. 3. bon poſ. licet impropriè dicatur hæreditas, poſtquam eſt adita. ut no. ȷ. eo. l. hæres per ſeruum. ut l. j. §. veteres. de ac. po. quia hæreditas iacens eſt quædam perſona ficta repreſentans perſonā defuncti, ut l. hæreditas. de acq. re. do. poſtquam vero eſt adita, iſta repreſentatio transfertur in perſonam ueram: quia nūc hæres eſt ille, quem repreſentat: ideo ceſſat fictio, ſeu ficta repreſētatio. Fuit autem introducta hęc repreſentatio ficta per ius ciuile Romanorum: non autem per ius gentium, ſeu naturale, vt in l. lege obuenire. de verb. ſig. licet. n. de iure gentium fuit introductum, quod alter alteri ſuccedat, puta filius patri, nõ tñ fuit introductū, quod hæreditas iacens repreſentaret perſonam defuncti, & quod eſſet perſona ficta, & comprehenderet omnia iura actiuè, & paſſiuè, ſed totum hoc fuit introductum a iure poſitiuo, & pp hoc quis efficitur hæres adeundo, quia ſubrogatur in locum defuncti in omnibus, & per omnia, cum in ipſum trāſferatur hæreditas, quæ illum repræſentabat. & tranſeunt in eū omnia iura actiuè, & paſſiuè, & ſicut defunctus tenebatur creditoribus ſuis, etiam vltra vires ſuorum bonorum, ita & hęres adeundo, ut l. quæ dotis ſ. ſolut. matrimon. & l. ſi re bonis. C. de
3 iur. deliberan. ¶ † Ex prędictis infert Bal. quod in foro conſciē-
a tiæ hęres, qui * non confecit inuentarium, non teneatur vltra vires hæreditatis: quia in illo foro non conſideratur ſubtilitas iuris ciuilis, ſed potius naturalis. uel diuini quibus non eſt inuenta hæc repreſentatio, nec ſubrogatio in locū defuncti, ſed ſolum in bonis, & quatenus ad eum perueniunt. quod etiā tenuit Hoſt. & Io. And. ut ipſe no. in c. quamquam. de uſur. libr. 6. & in c. parochiano. de ſepultu. tenuit etiam Fed. de Sen. in conſili. 20. &
4 Bal. de iure deliberan. l. fi. in prin. in 6. q. † Ego ſemper dubitaui de hoc, quia l. conſcientiæ obligat ad omne illud, quod obligat l. poſitiua, quando facta eſt ab habēte poteſtatem, ut dicunt theologi, & etiam Bar. facit ad hoc fundamentum in alia materia in l. ſi quis pro eo. de fideiuſſ. dicens, quod qui facit contra præceptū l. poſitiuæ, peccat mortaliter per illud Petri: Eſtote ſubditi principi tanquam præcellenti, &c. & etiam in alia materia in l. uectigalia. ȷ. de pup. cum ergo l. poſitiua obliget hæredem nõ conficientem inuentarium inſolidum vltra uires hæreditatis, ſi creditores petunt eis ſatisfieri, non video quomodo confeſſor in foro pœnitentiæ poſſit dicere, non cures ſoluere, nec facias tibi de hoc conſcientiam, qui non teneris quantum ad Deum. quia ſic docet eum contemnere legem, & per conſequens peccare. Et idem ipſe Bar. in l. prima. de pri. delic. circa fi. videtur velle, quod hæres vſurarij teneatur ad uſuras vltra vires hæreditatis, ſi non confecit inuentarium, quia non tenetur actione deſcēdente ex maleficio, ſed conditione indebiti, quæ deſcēdit ex quaſi contractu, quod etiam uidetur ſentire gl. in c. ex literis. de rap. dum dicit, quod ſi confecit inuentarium, non tenetur vltra vires,
5 ergo ſi non confecit innuit contrarium. ¶ † Aduerte tamen ad vnum, quia quod dixi, procedit, ſi habet de ſuis bonis, unde poſſit ſoluere creditoribus, alias procederet determinatio prædictorum Doc. quia lex conſcientiæ non obligat ad impoſſibile. Vñ ſur, ſi non poteſt reſtituere rem, licet ſit obligatus, ſi tamen habet bonam voluntatem reſtituendi, nõ decidit in peccato mortali, & idem in uſurario, ſi uellet reſtituere uſuras, ſed non poteſt. probantur hæc in c. ſuper eo. de raptoribus.

ADDITIO.

a Hæres, qui. Adde Bar. in l. j. C. ſacroſan. eccl. Bal. in l. filium, quem habentem. C. fa. erc. Bal. in l. j. C. de his quæ pœn. uo. in 9. q. Inno. in c. quia pleriq. de immu. ecc. Io. And. in c. quanquam. de vſu. lib. 6. Ant. de Bu. in c. fi. de ſol. Io. de Ana. in c. in literis. in 8. co. de rapto.

LEX PRIMA.

1 *Non poteſt quis hæreditatem ſibi delatam ſcindere adeundo pro parte & pro parte repudiando, etiam ſi per partes a teſtatore factas delata fuerit.*
2 *Habens cohæredem, uel ſubſtitutum in aliqua parte, qui eſt paratus adire, quod non poſſit unam partem acceptare & aliam repudiare.*
3 *Filius an poſſit acceptare hæreditatem uſque ad legitimam, quę eſt deducto ære alieno, & reſiduum repudiare, quod non, niſi habeat ſubſtitutum.*
4 *Aditio partis, quod trahatur ad totum, & quid in repudiatione partis.*
4 *In contractibus, ut ſi donatarius acceptet dimidiam, quando perficiatur donatio in illa dimidia.*

1 QVi totam. ¶ † Non poteſt quis hæreditatem ſibi delatam ſcindere adeundo pro parte, & pro parte repudiando, etiam ſi per partes a teſtatore factas delata fuerit. h. d. cum l. ſeq. Et quia de una materia iſtarum legum multæ leges in iſto ti. tractant, quas Dyn. hic recolligit, Bar. melius, & plenius, de omnibus facit unam repet. quam poſuit in l. fin. infra eodem, ubi etiam examinauit gloſſam quæ eſt in l. quidam eulogio. C. de iur. delibe. ¶ In gl. prima ibi (. C. de impu. & ali. ſubſt. l. in teſtamento) Et ſecundum iſtam lect. differt l. j. a l. 2. quia in l. j. fuerunt delatæ plures portiones eiuſdem hæreditatis eidem diuerſis tamen temporibus, & diuerſis iuribus, ſcilicet una iure inſtitutionis, altera iure accreſcendi, & ſubſtitutionis, & ſi adiuit primam, non poteſt repudiare ſecundam, immo ei etiam inuito accreſcit utroq. iure, ut in illa l. & ȷ. eo. l. ſi quis hæres inſtitutus. In l. autē 2. fuerūt delatæ plures portiones eodē tpe, & eodē iure. ſ. inſtitutionis ponendo caſum, ut ponit prima gl. illius l. quæ ſic aliquid addit l. 2. §. 1. &

hoc vult dicere gl.in eo,quod ſequitur,vt aliquid videatur ad-
dere &c ¶ In gl.ea.ibi(Sed pone in inſtituto ex aſſe)iſta eſt ma-
gis plana, & magis amica literæ.l.i.& ſm iſtam differt.l.j. a 2.q̃a
in l.j.non fuit facta ſciſſio hæreditatis a teſtatore, vnde magis
clarum erat,ꝙ hæres non poterat eã ſcindere pro parte adeun-
do,& pro parte repudiando,cum ante aditam hæreditatẽ nul
lum ius habebat in hæreditate, ut l.pretia rerũ circa medium.
ad l.Fal.ſed in l.2.fuit facta ſciſſio ab ipſo teſtõre,cum inſtitue-
rit eundem ex pluribus portionibus,vnde uidebatur,quod he-
res poſſet unam acceptare,& aliam repudiare:quia non ſcinde
bat ipſe,ſed teſtator ſciderat, tamen adhuc idem dicitur,ꝙ v-
trobique eadem eſt ratio, quando tota hæreditas eſt alicui de-
lata.quo caſu loquuntur iſtæ ll.quia ſi poſſet pro parte adire,&
pro parte repudiare,ſequeretur,ꝙ quis decederet pro parte te-
a ſtatus,& pro parte inteſtatus,quod eſſe non debet . † Sed quid
ſi hoc non ſequeretur,quia habebat cohæredem,vel ſubſtitutũ
in aliqua parte,& ſic portio repudiata poſſet peruenire ad ſub-
ſti.qui etiam eſt paratus adire , an poſſit tunc vnam acceptare,
& aliam repudiare? dic, ꝙ non: caſus eſt in l.ſi ſolus.ſ. eodem.
poſt prin.ibi,nec intereſt,&c. cum ſeq. ſubeſt ergo alia ratio ne
faciat contra intentionem teſtatoris,qui voluit ipſum totum
habere,vel toto carere,ne repreſentet eum pro parte,& ꝓ par-
te non,& ex hoc ſequitur,quod ſi inſtituo te hæredem in dimi
dia,& Titium in altera dimidia , & tu vis adire tuam dimidiam
pro parte: puta pro dimidia , & pro altera repudiare,ut perue-
niat ad cohẽdem non potes hoc facere,ut in illa l. ſi ſolus. ver.
item puto.licet iſtæ ll.loquantur,q̃n fuit inſtitutus in tota hẽ-
3 ditate,ſed eadem ratio eſt de parte quo ad partem. † Sed pona-
mus,ꝙ eras filius,& ſic debebatur tibi legitima,quam ſine cau
ſa non poterant tibi auferre,tu vis acceptare hanc hær. uſq. ad
legitimam,quæ eſt deducto ære alieno, & reſiduum repudiare,
vtrum poſſis?hic eſt maior dubitatio : quia legitima eſt tibi de-
bita,ſed dic,ſi nõ habebas ſubſtitutum,adhuc idem , quod hic.
Sed ſi habebas , & ſic non facis me decedere pro parte inteſta-
tum,tunc poteris hoc facere vno caſu ſ.ſi grauaſſem te ꝑ fidei-
commiſſum in aliqua re tua , ſicut uidemus in ſimili in patro-
no,ita in inſtituto,& grauato.ſ.de bon.lib.l.ſi libertus a patro
no,& ita determinat Bar.in l.gerit.ſ. eodem. in tertia col. & ſ.
de vulga. & pup.l.i.Item ſi repudiares primo hæreditatem ſim-
pliciter,& poſtea velles habere legitimam non poſſes, q̃n illã
non potes habere,niſi tanquam hæres:unde cum per repudia-
tionem abdicaueris a te hæreditatem,nec legitimã habere po-
tes,ita determinat Cy.de imp.& aliis ſubſti.l. hæres: inſtitutus.
4 & in l.ſeq. in gl. fi.¶ †Pro declaratione iſtius gl.quæro ll iſtæ bñ
dicunt,quod ille, cui , delata eſt hæreditas, ſiue ſimul, ſiue per
partes non poteſt pro parte adire , & pro parte repudiare, ſed
quid ſi faciat ꝯtrium,quid erit? iſti tex.non aperiunt, & ideo hic
gl.diſtinguit tres caſus.¶ Primus, quando adiuit pro parte , &
de alia parte nihil dixit . Secundus,q̃n adiuit pro parte,& alte-
ram partem repudiauit.Tertius,q̃n incępit a repudiatione par
tis,& de altera parte nihil dixit. ¶ In 1.caſu aditio partis attra-
hit ad ſe alias partes,ſiue ſint delatæ tpe,quo adit,ſiue tunc nõ
eſſent delatæ,ſed deferuntur poſt:nec eſt neceſſaria alia aditio
ſm glo.& benè probatur ſ.de hær.inſtit.l.liber homo.§. Titius
pone exemplum,q̃n deferuntur poſt,per l.teſtõ.C, de impu. &
ali. ſubſt. vel ſi te inſtitui in dimidia puré, in altera ſub condi-
tiõe,& in defectum ꝯdõnis dedi ſubſtitutum,ſi exiſtat cõditio,
deficit ſubſtitutio,& ſi adiueras ex puta prima , accedit hæc ſe-
cunda ſine noua aditione,& intellige iſtum caſum gl. & ſi fui-
ſti proteſtatus ꝯtrarium , quia proteſtatio tua non põt tollere
diſpoſitionem iuris,niſi adiuiſſes partem primam ſub conditio-
ne , ſi altera pars tibi non accreſceret : quia tunc non valeret
aditio tua ſm Bart.pro quo facit infra de condit. & demon.§.
quid autem iuris.verſic.at ſi cõditionaliter,&c.& not.in auth.
ingreſſi.C.de ſacroſ.eccl. ¶ In 2.caſu ſimiliter aditio præualet
tanquam fauorabilior.¶ In tertio caſu glo. vult,quòd repudia-
tio non valet nec attrahit ad ſe alias partes.Ratio, diuerſitatis,
quia aditio eſt fauorabilis,cum faciat quem decederet teſtatũ:
ideo ampliatur, repudiatio vero eſt odioſa.quia operatur con-
trarium,ideo non recipit augmentum, & per ſe ſtare non põt,
q̃a ſi non attrahit ad ſe alias partes ſi valeret repudiatio,ſeque-
retur,ꝙ hẽs poſſet adire pro partibus non repudiatis , & portio
repudiata ſibi non accreſcit,& ſic decederet pro parte teſtatus,
& pro parte inteſtatus Item aditio eſt habitus, repudiatio eſt
priuatio, & habitus eſt aliquid,& ideo recipit augmentum.pri
uatio eſt nihil:ideo augmentum non recipit, ad hoc allegatur
iſta gl.¶ Sed contra ipſam oppo. de l.ſi ita ex parte. ſ.eod. vbi
incępit a repudiatione,& valet repudiatio in parte repudiata.
¶ Sol.ſi duę portiones deferentur mihi diuerſo iure puta vna
iure inſtitutionis, quia fui inſtitutus ĩ dimidia,altera iure ſub-
ſtitutionis,q̃a fui ſubſtitutus cohæredi meo,ſi repudio partẽm
meã,& de altera parte nihil dico, valet repudiatio,& nõ trahit
ad ſe alterã partem,& ſic poſſum alteram partem adire ſiue tẽ-
pore repudiationis erat delata,ſiue deferatur poſt,tamen adeũ-
do pro illa habeo etiam primam partem repudiatam,quæ illi ac
creuit,ita loquitur contrarium,ſed ſi ambæ portiones ſunt dela
tæ eodem iure,puta inſtitutionis , quia fui inſtitutus in plurib.
partibus ut in exemplo,quod ponit gl.præcedens : tunc ſi inci-
piam a repudiatione vnius,& de aliis nihil dicam,non valet re-
pudiatio,ita intellige iſtam gl.prædictam,q̃n delatæ omnes ſunt
mihi per me.ſed ſi vna per me,altera per filium, vel ſeruum,tũc
ſi adeo primam,non efficior hæres in ſecunda,quia non poſſum
effici,niſi mediante aditione filii,vel ſerui,ſed ſi primo filius, vel
ſeruus adiuit ſuam iuſſu meo , ſtatim mihi acquiritur mea, quã
poſſum pro libito voluntatis adire,& hæc habentur in l. ſi ego.
& l.ſi ſolus.ſ.eo. ¶ Vlt.Bar.dicit, ꝙ quicquid ſit in hæreditate ,
uel legato,ſecus in contractibus,quia ſi dico,dono tibi hanc pe
cuniam,uel hanc rem.& tu dicis,accepto per dimidiam.perfici-
tur donatio in illa dimidia, & in altera non . Ratio diuerſitatis ,
quia inſtitutio,uel legatum habent ſuam perfectionem, etiã an
tequam acceptentur , cum pendeat ex uoluntate unius tantũ ,
ideo non poſſunt,poſtea diuidi, ſed donatio non habet ſuam ꝑ-
fectionem,antequam donatarius conſentiat,ideo poteſt perfici
pro parte , & iſtum dictum Bar. tanquam pulchrum , & ſubtile
Bal.approbat,& commendat.

L E X III.

1 *Subſtitutus non admittitur,quouſque ſuus poteſt per beneficium l.ſuus.C.de iure delib.adire,licet hæreditatem repudiauerit.*
2 *Ius adeundi durat xxx.ann.& non eſt facultas,ſed ius.*
3 *Si delata eſt hæreditas ex teſtamento ei , qui poterat ſuccedere ab inteſtato, poteſt adire uſque ad xxx. annos ex teſtamento , ſi aliud tempus breuius non fuit ſibi aſſignatum per iudicem, quibus elapſis incipit habere alios annos triginta ſuper cauſa inteſtati.*

1 QVandiu, †Non ſummatur.¶ No.iſtam l.pro eo ,
quod dixi in l.ſuus, de iur. deli.ꝙ ſi ſuus,
qui repudiauit hæreditatem,habeat ſubſtitutum vulga
rem,quouſq.ille ſuus poteſt beneficio illius l. adire non obſtã-
te repudiatione, ſubſtitutus non vocetur,& eo.modo ſi inſtitu
tus decedat hæreditate non adita , & ſit aliquis caſus , in quo ſi
a non haberet ſubſtitutum,tranſmitteret[a] ad hæredem ius adeũ-
di non eſt locus ſubſtitutioni , quouſque hæres poteſt adire ex
iure tranſmiſſo,quia cenſetur facta in caſu,in quo omnino in-
ſtitutio deficiat:ſed non vr̃ defecta omnino in caſu prædicto,ꝙ
2 etiam tenet Bar.in l.j de vulg.& pup.¶ † No.gl.hic poſitam, ꝙ
ius adeundi durat xxx.ann. ideo no.in l.licet. C.de iu. delib. ex
quo ſequitur,ꝙ non eſt facultas,ſed eſt ius , quia ſi eſſet facul-
3 tas,duraret & ultra,ut dixi ſuper rubr. ¶ †Et aduerte ad unum,
quod notat Bar.in d.l.licet.ꝙ ſi delata eſt hæreditas ex teſtõ ei,
qui poterat ſuccedere ab inteſta. poteſt adire vſque ad xxx. an-
nos ex teſtõ , ſi aliud tempus breuius non fuit ſibi aſſignatum
per iudicem,& lapſis xxx.annis excluſus eſt a cauſa teſtati,& in
cipit habere alios xxx.annos ſuper cauſa inteſtati,in qua nõ po
nuit currere tempus,anteq̃ eſſet delata , & ſic uſq. ad lx. annos
b poterit habere,quod eſt mirabile, [b] & ſemel habui iſtũ caſum
de facto,quem nota pro mulieribus negligentibus adire , ſed ſi
expreſſe repudiaret ſimpliciter, talis repudiatio traheretur ad
cauſam teſtati,& etiam inteſtati.gl.eſt ſing.quę non eſt alibi,in
l.1 §.videndum.ſ.de ſuc.edi.quę incipit.ſ.agnatis. & uide quod
no.Cy.C.qui accu.non poſſ.l.accuſatione.

ADDITIONES.

a Tranſmittere. Adde Alex.de Imo.in conſi.ſuo 4.col.7. in prin.qui Pau.in all. & ibi concor.in 2.vol.Fran.Cur.
b Quòd eſt mirabile. Adde Alex.de Imo.qui hoc idem tenet, & refert Pau. hic in conſi.90.col.2.in 2.vol.Fran.Cur.

L E X IIII.

1 *Vbi deficit poteſtas,non poteſt adeſſe uoluntas,uel nolle.*

1 NOlle. †Nota hic , quòd ſi inſtitutus ſub condi-
tione pendente repudiauit , poteſt ea po-
a ſtea exiſtente adire , quia repudiatio non ualuit.
¶ †Item nota,quod ubi deficit poteſtas,non poteſt
adeſſe voluntas , uel nolle.

L E X V.

1 *Mutus, ſurdus, & prodigus , quibus bonis eſt interdum,poſſunt hæreditatem adire.*

a Aditio

2 *Aditio hæreditatis, licèt conſiſtat in ſola uoluntate, intelligitur tamen, quòd*
iſta uoluntas ſit declarata per aliquod factum, nec per aliqua verba, vel
per non facta.
3 *Votum ex ſola deliberatione perficitur, & obligat uouentem, etiam ſi non*
proceſſit ad exteriora verba, vel facta.
4 *Verbum dicitur etiam illud, quod intra mentem concipitur, licèt ad exterio*
ra non proueniat.
5 *Notarius quando rogatur ad aditione muti, qualiter concipiet inſtrumentũ.*
6 *Ille, qui interdicitur bonis, quando non poſſit hæreditatem adire.*
7 *Statutum, quod minor, vel mulier non poſſint ſe obligare ſine conſenſu con-*
ſanguineorum, quod tunc non poſſint adire ſine eorum conſenſu.
Quid ſi in hæreditate non erant aliqui creditores, vel legatarij, an poterũt
adire ſine eorum conſenſu.
8 *Quid ſi ſtatutum vetat contrahere, an poterit minor adire.*
9 *Verè furioſus nec in acquirendo, nec in alienando, uel ſe obligando dicitur*
habere uoluntatem.
Quid in prodigo, & pupillo.

1 MVtum nec. †Mutus, & ſurdus, & prodigus, qb.
bonis eſt interdictum, poſſunt hæ-
reditatem adire. h. d. In hoc tñ differunt, ꝙ primi duo
poſſunt adire per ſe, ſi habẽt intellm, ſed ſi non hñt, indigent
curatore, vt l. ſeruo inuito. §. ſi pu. in fi. ȷ. ad Treb. Sed prodigus
non poteſt indiſtinctè ſine curatore, quia fingit non habere in
tellm, vt l. is qui. §. fi. ſ. de tu. & cu. da. ab his. iuncta l. ſi is, cui bo-
nis de verb. obl. cum non poſſit ſe obligare, ſine curatore, vt ibi
& adeundo hæreditatem ſe obligat creditoribus, & legatarijs,
cum quib. vr̃ quaſi contrahere. l. hæc aũt. §. fi. qui. ex cau. in poſ.
2 ea. ¶ †In j. gl. ibi (niſi voluntas declarata per.) ¶ Nota iſtam gloſſ.
quæ ſemper allegatur, quòd licèt aditio hæreditatis conſiſtat
in ſola voluntate: hoc tamen intelligitur, quòd iſta voluntas ſit
declarata per aliquod factum ſupple, vel per aliqua verba, vel
per non facta. & quæ ſunt illa facta, & quæ ſunt illa verba, vel
iſta non facta, ex quibus inducatur aditio, plenè examinatur p Bal.
in l. erit ſola voluntas in mente retenta, & deliberatio non in-
ducit aditionem, & ſic non obligat, etiam in foro conſcientiæ.
3 †Secus in voto, ᵃquod emittitur Deo, nam ex ſola deliberatione
a perficitur, & obligat vouentem, & ſi non proceſſit ad exteriora
verba. vel facta. l. ſi rem. §. uoto. de poll. non eſt ergo bona cõ
paratio de voto, ad aditionem hæreditatis, per quod poteſt im-
pugnari vna ratio, in qua ſe fundat Bar. ȷ. l. proxim. in princip.
Quod autem dixi in aditione, vt requiratur, quòd proceſſerit
ad uerba, vel facta exteriora, intelligo. ſ. cum alijs geſta, vel pro-
lata, ita quòd poſſint probari: ſed ſi intra ſemetipſum in came-
ra ſua diceret, adeo. iſta uerba nõ magis importarent aditionẽ,
quàm ſi non fuiſſent prolata, cum ſibi ipſi non loquatur. nam ta-
cendo, & deliberando ſibi ipſi tacitè loquitur, & tamen non in-
4 ducitur aditio. † dicitur enim verbum, etiam illud, quod in mente
concipitur, licet ad exteriora non perueniat: ideo filius Dei dici-
tur verbum Dei iuxta illud, Eructauit cor meum verbum bo-
num. quia in mente Dei conceptum. ¶ In gl. ibi (eſt ergo opus,
ꝙ intelligat) dic aliàs non valet aditio, vt in l. hic alleg. in gl. ſup
5 ple, niſi interueniat authoritas curatoris, ut ſ. dixi. †Quid autẽ
ponet notarius in inſtrumẽto, qñ rogatur de aditione muti? dic,
vt ibi per Bar. qui tenet, ꝙ ſi notarius ipſum intelligit p ſigna,
ſufficit, quòd ſcribat, quod ille adiuit, quod comprehendit per
quædam ſigna ſibi nota: nam ſtatur atteſtationi notarij: ſi au-
tem non intelligat, adhibeat vicinos, vel attinentes, qui intelli-
gant tanq̃ interpretes, & ſecundum relata ipſorum ſcribat. l. j.
§. fi. ȷ. de uerborum obl. quod idem Bar. no. in l. fi. ȷ. de bonor.
6 poſſ. infan. & fur. ¶ †In gl. ſequen. in fi. ibi, manicheos. aut ergo
interdicitur alicui bonis propter ſuum delictum, ſeu culpam,
aut propter ſui fauorem. Primo caſu loquitur iſta gl. ut diſtingua
mus, an interdictio fiat per l. ſine facto iudicis, & non poteſt a-
dire hæreditatem, ut hæreticus, & criminoſus crimine læſæ ma
ieſtatis, aut fiat per iudicem authoritate legis, & tunc poteſt a-
dire cum authoritate tamen ſui curatoris, vt in hoc tex. ſed ſi
fieret interdictio propter ſui fauorem: tunc ẽt ſi fiat p l. ſine fa-
cto hominis, non prohibetur adire, dummodo ſeruet ſolennitatẽ
a iure requiſitam, ut patet in pup. cui interdicitur per l. admini-
ſtratio bonorum ſuorum ſine tutore, ut l. iuſiurandum, quod
ex conuentione. §. j. de iure i. & tñ poteſt adire cum auth. tutor
7 vt ȷ. l. pupilli. ¶ †Item ſi ſtatutum diceret, quòd minor, vel mu-
lier non poſſint ſe obligare ſine conſenſu conſanguineorum:
nam non poſſent adire ſine illorum conſenſu, ſed eum eo ſic,
quia adeundo obligantur. Sed quid ſi non obligantur, quia in hæ-
reditate non erant aliqui creditores, nec aliqui legatarij, an poſ
ſint adire ſine authoritate illorum? Ang. tenet hic, ꝙ ſic, q̃a ceſ
ſat prohibitio legis, uel ſtatuti, & non tractatur, niſi de acquiſitio
ne, in qua non requirunt illorum authoritas: ne quod introdu-
ctum eſt in eorum fauorem, uertatur in odium, ut l. non eo mi-
nus. C. de proc. & dicit hoc eſſe notandum, ſi tales poſtea dece-
derent relictis extraneis hæredibus, & oriret contentio de illa
hæreditate inter alios uenientes ab inteſtato illi defuncto, & ĩ-
ter illos extraneos hæredes, quia iſti primi dicant aditionem fa-
ctã ſine authoritate illorum non ualuiſſe, & ſic hr̃editatem non
fore tranſmiſſam, cauta eſt, ꝙ hæredes articulent, ꝙ in hæredi-
tate nulli erãt creditores, uel legatarij, & ſic ualuit aditio: quia
ceſſabat ratio ſtatuti. Ego ſemel conſului Florentiæ pro iſta par
te, & non videram dictum Ange. Tamen non potui perſuade-
re tantum, quod ſufficeret aſſerentib. ꝯrium per l. obligari. §.
pupillaribus. ſupra de autho. tut. ubi dicitur, quòd etiam lucroſã
hæreditatem pupillus non adit ſine tutore, & per id notat Cy.
in l. quod fauore. p oſt prin. C. de legib. Sed non ob. quia põt hæ
reditas dici lucroſa, & nihiloininus ibi ſint creditores, & legata
rij, ſi deductis debitis, & legatis multa ſuperſunt, vñ quia tunc
ſaltem obligatur, fieret ꝯ prohibitionem ſtatuti, quod uetat obli
8 gari. ¶ †Sed quid ſi vetat contrahere, an poterit adire? nã adeũ-
do non contrahit, ſed quaſi contrahit. Bar. ȷ. eodem. l. more. te
net, ꝙ non, quia ſtatutum loquens de contractu, cum ſit fauo-
rabile, quia propter fauorem illorum inductum extenditur ad
quaſi contractum, ut l. omnem. ſ. de iudi. Contrarium deter-
minat ipſe idem Bar. in l. hæc autem. §. ſi. qui. ex cau. in poſſ. ea.
& etiam Bar. & Ang. hic licèt Bar. non allega. in illa l. primam
9 partem puto veriorem, & uidi ſeruari de facto. ¶ †In gl. ſeq. ibi
(ſecus eſt in acquirendo) dic, ꝙ uerè furioſus nec in acquiren-
do, nec alienando, vel ſe obligando dicitur habere uoluntatem.
h. d. l. furioſi. & l. in negotijs. de reg. iur. ſed prodigus, & pupillus
q nõ ſunt verè furioſi, licèt ei comparentur aut tractant merè de
acquiſitione, & dicuntur habere uoluntatem, ẽt ſine tutore, vel
cura. vt l. his, cui bonis. in princ. de uerborum obligationibus
aut tractant merè de diſſipando, ut eum donant ſine cauſa. &
tunc etiam cum authoritate tu. vel cur. non dicuntur habere vo
luntatem, nec valet donatio, quia non cadit in adminiſtratio-
ne illorum, ut de cura. fur. l. ab agnato. & de manu. ab agnato.
& l. final. C. ſi maior factus. aut tractat mixtim de acquiſitione,
& obligatione, vt in aditione hæreditatis, vel in alio contractu
non gratuito, & tunc dicuntur habere voluntatem interuenien-
te authoritate tutoris, vel curatoris, ut hic, & in iurib. vulgarib.

ADDITIO.

a In uoto. Adde tex. & ibi Doct. in c. magnæ de uoto.

LEX VI.

1 *Aditio dicitur actus legitimus, qui non poteſt ſtare in pendenti.*
2 *Aditio facta per filium familias non præcedente iuſſu patris, ꝙ hodie ua-*
leat, & obliget filium, & nõ patrem, & quid in bo. poſ. petitione. & nu. 3.

1 QVi in aliena. †Exiſtẽs in aliena poteſtate
non poteſt hæreditatem ſibi
delatã adire ſine iuſſu illius, ſiue ſit delata ex teſtõ,
ſiue ab inteſtato, ſed bon. poſ. benè poteſt petere: &
ſufficit, ꝙ poſtea rata habeatur per illum, in cuius eſt
poteſtate. h. d. vſque ad verſi. ſed ſi non adierit. Et primo loquitur
in hr̃ditate delata ex teſtamento vſque ibi (ſed pater.) Scdo in
bon. poſ. vſque ibi (ſed & ſi.) Tertio in hæreditate delata ab in-
teſtato. In primo ergo, & tertio caſu requiritur ꝙ voluntas pa-
tris præcedat aditionem, aliàs non ualeat, nec poteſt rata ha-
beri, ſed in ſecundo caſu ſufficit, quòd ſequatur, & rata poteſt ha
beri: aliàs nõ differret ſecundus caſus a primo, vel tertio, ſed ſi
nõ haberetur rata per prẽm petitio, bon. poſſ. efficeretur irrita. Idem
ſi haberetur rata poſt tempus bo. poſſ. petendæ, ut ȷ. quis ordo.
in bon. poſſ. l. fi. & l. bonorum. rem rata habere. ſed quę eſt ratio
diuerſitatis inter aditionem, & bon. poſſ. Bar. hic laborat. Tu-
2 die melius ſecundum Bal. † ꝙ aditio dicitur actus legitimus, qui
non poteſt ſtare in pendenti, ut l. actus legitimi. de reg. iur. ſed
ſi poſſet rata haberi, ſtaret in pendenti. ¶ In gl. fi. ibi (bñ obligat
hodie) iure ergo iſto filiusfa. adeundo non præcedente iuſſu pa
tris nec obligat patrem, ut hic in tex. quia non poterat, nec ẽt
ſe, quia non intẽdebat ſe obligare, ſi aditio erat nulla: hodie ve-
rò valet, & obligat ſe, nõ autem patrem, nam ſi poteſt adire pa-
tre inuito, fortius eo ignorante, vel tacente, vt l. cum non ſo-
lum. C. de bon. quæ lib. iuncta l. qui non poteſt. ȷ. de reg. iur. &
ſic iſta l. eſt correcta ſecundum Dy. inquantum requirit iuſſũ.
ſeu voluntatem patris in hæreditate filij. ¶ Sed oppono, quòd
etiam iſto iure poſſet adire ſine iuſſu, vt ȷ. ea. l. verſ. Iulia. aliàs
lex. Sol. ibi reuera erat ſui iuris, quia pater erat mortuus, licet
ipſe de hoc eſſet incertus, & dubitaret, hic verò uiuebat. & ſic
3 erat in illius poteſtate. ¶ † Item adhuc oppo. fortiter quando
adit ſine iuſſu patris, videbitur habere animum ſe obligandi
non patrem, vt in dicto verſ. Iulia. ſed conſtat, quòd poterat ſe
obli-

obligare,cum filiusfa.ex omni cauſa,præterquàm ex mutuo & voto,poſſit ſe obligare.l.filiusfa.de actioni,& obli. ¶ Dicit Bar. quod aditio hæreditatis aſſimilaẽ voto : quia conſiſtit in ſola voluntate,vnde ſicut uouẽdo non poterat ſe obligare, ita nec adeundo:quæ rõ non vr bona, quia non eſt omnimoda comparatio,vt dixi in l præcedenti. ideo dic melius. & ſubtilius, ꝙ contrarium procedit in obligatione,quę eſt abſtracta ab acquiſitione,ſed in aditione hæreditatis interuenit obligatio, & acquiſitio,& ille debet obligari , cui hæreditas acquiriẽ, ſed huic filio non acquirebaẽ olim hæreditas,quia non erat capax,ergo erat inconueniens,ꝙ obligaretur:hodie verò ſi acquiritur tanquam adductiuum quantum ad proprietatem,ergo,& ipſe obligatur,vt in hac glo.

1 *Ex diuturnitate temporis cum patientia præſumuntur omnia ſolemniter acta.*

2 *Si pater fecit aliquem actum,qui non poteſt fieri citra ius, & nomen hæredis,vel econuerſo filius, an ex ſolo actu ſine curſu temporis præſumatur aditio,& quid in bonorum poſſeſſio.*

3 *Præſumptio iuris,& de iure recipit probationem in contrarium per conceſſionem partis.*

4 *eruus habens cauſam diſcontinuam,ut itineris, ſeu quæ non poſſit pſcribi ẽt longiſſimo tempore,ex quibus fundamentis probetur eſſe conceſſio.*

1 §.Sed & ſi non adierit. † Ex diuturnitate tẽporis cum patientia præſumunt omnia ſolenniter acta.h.d. Et loquiẽ hic, quando pater poſſedit lõgo tempore hæreditatem delatam filio, ſciẽte & patiente,filio,nam præſumiẽ ꝙ filius adiuerit patre iubente, & ſic præſumitur ſubſtantia aditionis, & etiam ſolennitas: ſic econuerſo, ſi filius ſciente, & patiente patre longum tempus poſſidet,licèt de aditione facta iuſſu præcedente aliter
2 non conſtaret,vt eſt caſus in l.ſi filius.C.de peti hær. ¶ † Et dicit hic Bartol. ꝙ ſi pr̃ feciſſet aliquem actum,qui nõ põt fieri citra ius,& nomen hr̃dis,vel econuerſo filius,ꝙ ex ſolo actu ſine curſu iſtius temporis præſumeretẽ aditio per id,quod no.gl. in fi.in l.2.C.de dot.promiſſ.pro hoc videẽ caſus in l.filio.C.de iu. deli.ſed de iſto dicto ego dubito, quia poſſidere bona hæreditaria tanquam ſua non poterat fieri citra ius,& nomen hæredis & tamen hoc non ſufficit niſi cum curſu decennij , vt hic patet in dictione,diu.vt l fideicommiſſaria § Ariſto de fideicõ. liber.Dicit ẽt hunc §.licèt loquaẽ in aditione,locum habere in bon.poſſ. ita tenet gloſſ.in l. prima.C.qui admit.ad bon poſſ. Nec ob.ſi dicaẽ bonorum poſſeſſio non poteſt haberi,rata,niſi intra tempus,quo poteſt peti,puta centum dies,uel annum,vt l.bonorum rem ra.habe.ergo poſſeſſio decennalis non videtur ſufficere. Reſpondeẽ,ꝙ ſufficit,quia facit præſumi,quòd ab ipſo principio interuenerit voluntas patris, quia ratificauerit ĵ. tempus,non enim iſte lapſus temporis inducit ratificationem, ſed inducit præſumptionem iuris, & de iure , quòd interuenit
3 voluntas patris a princip.vel ex poſtfacto intra tempus. † hoc intellige verum,quando pater hoc allegat,& aſſerit , & ad hoc ꝓbandum inducit poſſeſſionem longi temporis cum ſcientia, & patientia filij,vt in ſimilibus habeẽ in l.cum de in rem verſo, ſ̃.de vſur. Sed ſi fatereẽ ſe nunquã iuſſiſſe , vel filium non adiuiſſe,præſumptio iſtius §.ſibi non prodeſſet, quia qui vult aliquid præſumi debet illud allegare , aliàs non prodeſt,vt dicit Bar.in l.cum quid.ante finem.ſi certum pet.l.adulterium §. idẽ Polloni.de adul.nam & præſumptio iuris,& de iure recipit ꝓbationem in cõtrarium per cõfeſſionem partis,vt no.in auth. ſed iam neceſſe C.de do.ante nu.per Cy.& in corpore vnde ſumiẽ per glo. Et poteſt intelligi iſte verſic. ꝙ pater mortuo filio allegabat iſtam hæreditatem fuiſſet aditam per filiũ iuſſu ſuo , & ſic ſibi acquiſitam ꝯ venientem ab inteſtato contrarium aſſerentem, & ꝙ non poterat amodo adiri , & ſic erat deuoluta ad cauſam inteſtati, poteſt intelligi econuerſo,quod allegabaẽ hoc ꝯ pr̃em per creditores hæreditarios uolentes patrem cõuenire tanquam effectum hæredem ſed pater contradicebat , & non poterat probari aditio alio modo,ꝗ̃ per præſumptionem,
4 de qua hic,quæ ſufficit. † Et ideo Bar.inducit iſtum textum per glo.quæ eſt in l.ſeruitutes.la grande ſupra de ſerui.ti. generali, in gloſſ. magna circa finem, quæ dicit , ꝙ licèt ſeruitus habens cauſam diſcontinuam,ut itineris,vel viæ,non poſſit pſcribi ẽt longiſſimo tempore, ut ꝗ in illo tex. niſi tantum tempus, cuius cõtrarij memoria non exiſtat, vt l.hoc iure.§.ductus aquæ.de aqua quo.& æſti.ſi tñ quis non fundat ſe in præſcriptione , vel in ſolo vſu temporis,ſed in conceſſione dicens fuiſſe ſibi ꝯſtitutam ſeruitutẽ per aduerſariũ, & ad probandum inducat vſũ longi temporu,ꝙ per decennium iuit illo ſciente, & patiente, ꝙ ex iſtis duob.probaẽ conceſſio præſumptione iuris , licèt aliter non ꝓbari poſſit,& hoc tenet ibi glo.per l. cum de in rẽ verſo.ſup.de vſu.t. Vltramontani ꝯ in l.ſi certis annis. C.de pac.dicentes,ꝙ l.cum in rem ver.loquiẽ in faciente.ſ.in ſoluente vſuras per longum tempus , contra quem reſultat præſumptio obligationis ſortis,ſi allegaẽ,licèt aliter probari non poſſit,ſed gl.loquiẽ in eo,qui nihi facit,ſed paſſus eſt, contra quem nõ reſultat præſumptio,aliàs ſequereẽ, ꝙ ſi te ſciente,& patiente tenuiſſem rem tuam ,tanquam meam ,poſſem poſtea allegare , ꝙ illam rem mihi vendidiſti. Et ad hoc probandum ſufficeret poſſeſſio, & patientia prædicta, quod eſt abſurdum , & deſtrueret materiam præſcriptionum. Barto.ſuſtinet dicens,ꝙ in his,quæ ſunt magni præiudicij , vt in acquiſitione dominij , verum dĩt Vltramõtani, ſed in his,quæ ſunt parui præiudicij, ut in acquiſitione ſeruitutis,verum dicit gl.vt reſultet pręſumptio contra non facientem,ſed patientem. Et allegat glo.in l.pen. C. communi diui. vbi præſumit diuiſio,quæ non eſt magni præiudicij. Item allegat iſtum tex.& l.ſi filius.C.de pe.hær. Tamen iſte tex. parum videẽ facere pro Bar.ponendo caſum,quod hic allegabaẽ præſumptio contra patrem per creditores, nam non aliter contra patientem,ſed contra facientem,quia pater poſſedit,& filius paſſus eſt præteritionem,hic agitur de magno præiudicio ſcilicet,ꝙ obligeẽ hæreditati. Item ſi ponatur caſus primo modo ſupra relato, quòd ſcilicèt pater allegabat per ſe , ſimiliter non facit,quia non allegabat hoc contra filium patiẽtem , ſed contra venientes ab inteſt.qui non fuerunt paſſi. dictum Bar. ſatis placet per authoritatem illarum gl.& uide quod no. Canoniſtæ in c.peruenit.de cenſi. ſuper iſto artic.

1 *Qui credit ſe eſſe in aliena poteſtate, cum non ſit.& eius iuſſu adeat hæreditatem nec illi,nec ſibi acquirit.*

2 *Si mandaui tibi,vt emeres mihi talem rem,& accepiſti mandatum,& ita emiſti de tua pecunia,& non dixiſti,ꝙ emeres nomine meo,ſed ſimpliciter, qualiter agere potero.*

3 *Quòd tunc dominium illius rei fuerit tibi acquiſitum, & per actionem mandati tenearis in me transferre.*

Quòd ſi dixiſti nomine meo,quòd tunc recta uia dominium cum poſſeſſione mihi acquiratur.

1 §.Si is,qui. † Qui credit ſe in aliena poteſtate,cum non ſit,ſi adit hæreditatem iuſſu illius , nec illi acquirit,quia non poteſt: nec ſibi,quia non præſumiẽ hoc voluiſſe,hoc primo. Sed ſi ſcit ſe non eſſe,licèt olim fuerit,& etiã iuſſus illius interuenerit,facit hrdem ſe eſſe,quia poteſt, & ẽt velle pręſumiẽ,hoc ſecundo. Idem ſi credat, vel dubitet ſe eſſe: tamen adit ſine iuſſu illis,quia pręſumit,ꝙ noluerit illi quærere,ſed ſibi, ideo ſibi quęrit,ſi poteſt licèt ignoret ſe poſſe , hoc tertio,& vltimo.vſq.ad § interdum,& ſic sũt tria dicta,ſeu tres caſus,vt glo.dicit.Secundus ibi(quanquam.)Tertius ibi(vt Iul. incipit, nam eum,qui dubitauit. omnibus iſtis caſibus erat ſui iuris,& ſic poterat ſibi acquirere.ſed dubitaẽ,an voluerit. Et in primo caſu, quia adiuit iuſſu alterius : quem iuſſum putabat valere,præſumiẽ,ꝙ noluerit, ſed ſolum illi.quoniam adiuit cõtemplatione iuſſus.¶ In ſecundo caſu, licèt olim fuerit in poteſtate,& iuſſus illius interuenerit : hodie tñ erat, quia mortuus erat pater,& ipſe hoc ſciebat, & ſic ſe eſſe ſui iuris, & iuſſum illum eſſe finitum:unde præſumiẽ velle ſibi quęrere,ſecus ſi ignoraret patrem mortuum,quia tũc eſſet idem,quod in primo. In tertio verò caſu ſimiliter præſumiẽ uoluiſſe quærere ſibi, licèt crederet ſe eſſe in aliena poteſtate , vel dubitaret,poſtquã adiuit ſine iuſſu illius : ideo ſi in poteſtate illius non eſt, qa ꝯcurrit poteſtas,& volũtas,licèt ignoraret ſe poſſe,acquirit ſibi. Sed contra, quia aditio videẽ non valere , poſtꝗ̃ dubitat de potentia adeundi,quia ſi credit,vel dubitat eſſe in poteſtate alterius, ſcit,vel ſcire debet,ꝙ non poteſt adire ſine illius iuſſu,& ꝙ aliter faciendo non valet aditio,vt in princip. huius l.ergo aditio eſt nulla,vt ĵ.eod.l.hæres inſtitutus.Sol.illud eſſet verum, ſi in aliqua parte dubitationis nullo modo poſſet adire,ſecus ſi vtraque parte adire poteſt:licèt aliter,vt l.quod ſi dubitet. ĵ.eodẽ. ſed hic,ſi non erat in illius poteſtate poterat adire ſine iuſſu, ſi erat poterat cum iuſſu,ideo dubitatio nocet,poſtꝗ̃ adeſt potẽtia,& uoluntas. ¶ In glo.mag.circa prin.ibi (in tertio uiuo, uel mortuo.) iſta gl.inquantum dicit uiuo, nõ bene dicit,qa in tertio caſu,ſi ille in cuius poteſtate dubitabat ſe eſſe, quia ignorabat,an uiueret,uel mortuus eſſet,erat pater legitimus,& nĩlis, ſi re uera uiueret adeundo ſine iuſſu illius, non faceret ſe hæredem,nec etiam patrem,quia non poterat, ut in principio illius l.oportet ergo intelligere tertiũ caſum, ꝙ ille pater uerè mortuus erat, & ſic poterat adire ſine iuſſu ,& acquirere ſibi: tamẽ ipſe hoc ignorabat,uel dubitabat:ſed ſi poneremus , ꝙ ille nõ erat pater legitimus,ſed naturalis tñ, poſſet procedere gl.quia ſiue ille uiueret,ſiue mortuus eſſet,poterat iſte filius adire,& ſibi acquirere ſine iuſſu illius . ¶ In eadem gloſſ.ibi (dic ergo ex his,

his,quæ ſequunt.)in gloſſ.colligunt tres opiniones, prima eſt
de primo caſu ad tertium,quia primo caſu non acquirit ſibi,&
tñ poterat acquirere, qa non erat in alterius poteſtate. ſed in
tertio bene acquirit ſibi,poſtq̃ poterat, quia pater mortuus e-
rat.Gl.ponit tres ſol.Prima ꝙ primus caſus loquit̃ in errante,
qui applicat mentem ſuam ad partem falſam.Tertius loquitur
in dubitante, qui non applicat plus ad vnam partem,q̃ ad al-
teram: iſta non eſt bona,quia ſicut ceſſat voluntas in errante,
ita in dubitante.Et ideo licèt verum ſit,ꝙ primus caſus loquat
in errante:idem tamen ſi dubitaſſet,an eſſet in illius poteſtate,
vel non,& eius iuſſu adiuiſſet, & licèt ſit verum, ꝙ tertius lo-
quat̃ in dubitante,tamen idem eſſet in errante,ſi adiuiſſet ſine
iuſſu illius,in cuius poteſtate putabat ſe eſſe.Alij dicunt,ꝙ pri-
mus loquit̃ in errante,in facto.tertius in errante in iure,ſed nec
iſta eſt bona,quia error iuris,ita impedit conſenſum,& volũta
tem,ſicut error facti,vt l.ſi per errorem.de iur.om.iu. Tertia er
go ſolutio(& iſta eſt bona,)quod in primo caſu adiuit iuſſu il-
lius,in cuius poteſtate putabat ſe eſſe, & ſic putabat iuſſum va
lere,& durare,tertius verò caſus debet intelligi licèt in tex.nõ
dicat̃,ꝙ adiuit ſine iuſſu illius, iõ vr̃ ſuæ intentionis acquirere
ſibi ſi poterat,licèt potentiam ignoraret,ſi ergo poteſt, acqui-
rit,& hoc vult glo.in verſic.vel melius,vſque ibi(cur ergo.) iun
cto verſic.& fortè.ideo hic diſtinguit vbi glo.melius aperit,quã
ſupra fecerit.Secundum contrarium collige ex gloſſ. in verſi.
cur ergo.de l.homo liber.in princ.ꝟ.de acqu.rerum domini. &
iſtud ꝯtrium re vera venit ad ſm caſum. vbi dr̃, ꝙ acquirit ſibi,
ſi ſcit ſe eſſe ſui iuris,& ibi dr̃,ꝙ acquirit ei,cui bona fide ſeruit,
ſi hoc vult, & ſcit eſſe ſui iuris, & adit ſine iuſſu illius, licèt ſe-
cus,ſi cum iuſſu,& neceſſitate ſeruili. Sed Rñdet̃,ꝙ hic acqui-
rit ſibi,& non alteri,quia non erat cui poſſet acquirere, nec vo
lebat ſibi acquiri,cui ſeruiebat bona fide, quia volebat,& pote
rat propter poſſeſſionem illius,& propter ſeruitium,qđ impen
debat illi,q̃m habebat̃ quantum ad hoc pro ſeruo, poſtq̃ dice-
bat ꝯditionem ſuam, & voluit illi acquirere. Tertium ꝯtrium eſt
dicta l.is qui putat.ꝟ.eod.per q̃ vr̃,ꝙ in tertio caſu propter du-
bitationem ſibi non acquireret. Sed ſolue,vt in gloſſ. ꝙ ibi du-
bitabat in alio,an eſſet neceſſarius hæres,vel voluntarius in hę
reditate ſibi delata,hic ſciebat ſe non neceſſarium, & dubita-
2 bat ein acquireret.¶ † Vltimò Bar. inducit primum caſum ad
quæſtionem notabilem. mandaui tibi, vt emeres mihi talem
rem,& accepiſti mandatum, poſtea emiſti de tua pecunia, &
tũc nõ dixiſti, ꝙ emeres nomine meo, ſed ſimpliciter,ago ꝯ te
actione mandati,vt eam mihi tradas offerens pecuniam,quam
ſoluiſti,tu dicis me emiſſe pro te,& non vis reſtituere,quid iu-
ris?& dicit ipſe,ꝙ propter præcedens mandatum cenſens emiſ
ſe pro me,& contemplatione illius mandati,ſicut hic cenſetur
adire contemplatione iſtius præcedentis. Ego dico eſſe caſum
de hoc in l.ſi ita quis.§.Seia.de verborum obliga.& in l.ſi res ex
3 mandato.de acquiren.rer.domi.¶ †Notandum tamen, quòd
hoc caſu poſtquàm tempore emptionis non dixiſti, ꝙ emebas
nomine meo,acquirit̃ dominium tibi,& per actionem manda
ti teneris in me transferre,vt in illis iuribus,ſed ſi dixiſſes,quòd
meo nomine,tunc recta via dominium cum poſſeſſione acqui
reret̃ mihi.vt l.per procuratorem.C.de acquirend.poſſeſſion.
& vide omnino tex.& id,quod ibi no.Bar.expreſsè ad propoſi-
tum in l.is qui.§.ſi ab ignoto.ver.quod ſi is.ꝟ.de manu. & quod
idem Bar.no. in l.poſt dotem.ſol.matr.in tertia lectu.

1 *Si filiusfa.efficiatur alteri neceſſarius hæres, facit patrem ſimiliter neceſſa-
rium ſine aliquo iuſſu.ſecus ſi aliter erat neceſſarius hæres.*
2 *Quando filius præcedit tempore mortis, ſiue ſit præteritus, ſiue exhæreda-
tus, licèt iura ſuitatis non ſint apud nepotem præteritum in teſtamento
tamen quando nepos eſt inſtitutus, benè ſunt apud eum iura ſuitatis.*
Quid ſi filius erat inſtitutus in parte, & nepos in alia parte.
3 *Quid in caſu de quo hic,ſicut hæreditas acquiritur nepoti per l.ipſo iure,ita
& per eum acquiratur filio in cuius poteſtate nepos reincidit per mortem
aui,abſque aliquo iuſſu ipſius filij,eiuſdemque patris.*
*Quòd eodem modo non requiratur authoritas tutoris in hæreditate,quæ per
l.acquiritur pupillo.*
4 *Exiſtentia ſui hæredis,etiam ſi adhuc non eſt ſecuta immixtio,confirmat
exhæredationem.*
Quid ſi exiſtentia ſui hæredis ſit eliſa per abſtenſionem.
5 *Talis hæres habeor, qualis eſt is,per quem hæres efficior.*
6 *Si tu es mihi hæres ex teſtamento, & Titius eſt tibi hæres ab inteſtato, ꝙ
per conſequens ſit etiam hæres mihi.*

1 §.Interdum. †Si filiusfa.efficiat̃ alteri neceſſarius hę
res,facit patrem ſimiliter neceſſarium,
ſine aliquo iuſſu. ſecus ſi aliter erat neceſſarius hæres hoc dicit
2 vſque ad §. Celſus, & eſt mirabilis caſus in primo dicto.¶ †No.
primo,ꝙ licèt quando filius præcedit tẽpore mortis patris,ſiue
ſit inſtitutus.ſiue exhæredatus,iura ſuitatis nõ ſint apud nepo-
tem,qñ nepos fuit præteritus,vt ſic poſſit dicere teſtamentum
nullum rõne præteritionis tanquàm ſuus, vt l.ſi quis poſthu-
mos.§.filium.ꝟ.de lib.& poſthu.& l.ſi quis filio exhæredato. de
iniuſt.teſt.vt hic ſuccedat contra voluntatem defuncti. Quan
do tamen eſt inſtitutus nepos,benè ſunt apud eum iura ſuita-
tis vt poſſit ſuccedere ſuus ſecundum voluntatem defuncti,ca-
ſus eſt hic,& fortè non eſt alibi,& licèt hic loquat̃, quando fi-
lius erat exhæredatus, idem puto ſi erat inſtitutus in parte, &
nepos in alia parte,vt uterque neceſſarius, quia eadem eſt ra-
tio. Nam apud nepotem filio præcedente iura ſuitatis ſunt in
habitu,non in actu,vt patet in l.Gallus. §. nunc de lege ibi, ſi
quis ex ſuis hæredibus &c.ſed ſi inſtituatur,habitus deducit̃ ad
actum,qñ aũt pr̃ decedat inteſtatus, tunc quia tota hæreditas
deuoluit̃ ad filium iure ſuitatis, nepos non eſt ſuus hæres. Et p
iſta remanet expeditum vnum contrarium,quod format glo.
3 ſuper ver.neceſſarius. de §.ſui.Inſtitu.de hære.qua.& diſ.¶ † Itẽ
no.ꝙ iſto caſu ſicut hæreditas acquirit̃ nepoti p l.ipſo iure. ita
& per eum acquirit̃ filio,in cuius poteſtate ipſe nepos nõ rein-
cidit per mortem aui,abſque aliquo iuſſu ipſius filij,eiuſdemq.
patris,& ſic fallit regula,quæ ponit̃ in prin.huius l. & hoc vult
gl.ꝟ.eodem modo non requirit̃ authoritas tutoris in hæredita
te,quæ per legem acquirit̃ pup.vt ꝟ.eod l.more.verſic.de ea. Et
aduertendum ꝙ iſta acquiſitio non poteſt taliter fieri patri ne
potis,ꝙ ſit apud ipſum nepotem.l.cum beneficio repudiant,
ſicut in hærede adquenti tranſmittit, vt ꝟ.proximè. Ex quo pa-
tet,ꝙ acquiſitio etiam repudiabilis,quæ olim fiebat filio acqui
rebat patri,cuius contrarium uoluit Bar.in l.ꝟ.de cond.inſt.ſed
4 ꝯ ipſum allegaui iſtum tex. † Idem vr̃ probari per iſtum tex. ꝙ
exiſtentia ſui hæredis,ẽt ſi adhuc non eſt ſecuta immixtio,con-
firmat exhæredationem,nam hæc hæreditas acquirit̃ filio tanq̃
filio exhæredato,non ex perſona ſua, ſed mediante perſona ne
potis inſtituti,& tñ hic non erat ſecuta immixtio, quòd patet,
quia in illa cum obliget effectualiter, requireret̃ iuſſus pr̃is, &
ſic non interuenit. Sed ſi exhæredatio non eſſet cõfirmata,nõ
poſſet iſta acquiſitio fieri hoc modo, ſed acquireret̃ ſibi ex ſua
perſona. ¶ Quid autem ſi exiſtentia ſui hæredis ſit eliſa per ab-
ſtenſionem,& ſic remanſit nudum nomen,an illud ſit ſufficiẽs
ad confirmandam exhæredationem? tetigi in l.ſi filius qui pr̃i.
5 de vulg.& pup.†Item no.illud ad quod allegat̃,ꝙ talis hæres ha
beor,qualis eſt is, per quem hæres efficior, quia nepos,per quẽ
filius exhæredatus efficit̃ hæres,erat ſuus hæres auo,& eodem
6 modo filius,qui mediante nepote efficit̃.†Et hoc facit ad quæ-
ſtionem no.p gl.in l.j.ꝟ.de pet.hær.vt ſi tu mihi es hæres ex teſta
mento,& Titius eſt tibi hæres ab inteſt. & per conſequens eſt
etiam hæres mihi,quòd quantum ad me dicatur mihi hæres ex
teſtamento,ſicut & tu,mediante quo ipſe mihi hæres efficitur,
licèt tibi ſit ab inteſtato.

1 *Proteſtatio facta ſuper actu dependente à mera voluntate proteſtantis, red
dit actum ſequentem illi contrarium ipſo iure nullum.*
2 *Timens compelli ad faciendum aliquem contractum,vel promiſſionem, re-
medium eſt,ꝙ clam coram teſtibus, & notario proteſtetur, ꝙ ſi contingat
eum facere,vult haberi pro non facto, quia facit ex timore, & ꝙ tunc con
tractus poſtea factus ſit nullus,an hoc procedat.*
3 *In actu qui dependet ex voluntate proteſtantis, & alterius,ut eſt contra-
ctus,non ſufficit proteſtatio clandeſtinè facta,ſi aliter non appareat de me
tu,& violentia ſubſecuta.*
4 *Metus ſolus,an remoueat voluntatem ab actu, & vide plures ſpecies coa
ctionis.*
5 *Actus an reddatur nullus per proteſtationem, vel metum.*
6 *Quando coactio fit a iudice licitè in caſu permiſſo à iure non dicitur actus fa
ctus per metum,nec vitiatur,niſi quantum ad vtilitatem illius qui permi
ſit ſe cogi.*
7 *Confeſſio extorta in tormentis,ſi præceſſerunt legitima indicia,& in ea per-
ſeueretur,dicitur ſpontanea,ſecus ſi indicia non præceſſerunt.*

1 §.Celſus. † Proteſtatio facta ſuper actu dependente a
mera voluntate proteſtantis,reddit actum ſe
quentem illi contrarium ipſo iure nullum.hoc dicit. Et gl.in-
telligit etiam ſi facta fuit proteſtatio clam, & occultè, nec per-
uenerit in notitiam partis,quod eſt notandum:adde & ẽt ſi nõ
continet aliquam cauſam, quia ſufficit pro rõne voluntas i.a
his,quæ depẽdent ex mera volũtate vel quia poterat ad Treb.
quando autem non dependebat actus ex mera uoluntate pro-
2 ſtantis,ſed ipſius,& alterius, dicam ſtatim ſup gl.¶ † In gl.2.ibi
(clam

(clam coram quibuſdam.)per hanc gl.cum tex.dicit Dyn.ꝙ ſi
aliquis timet compelli ab aliquo ad faciendum aliquem ꝯtũ,
vel promiſſionem,remedium eſt,ꝙ clam coram teſtibus,& no-
tario proteſtet̃,ꝙ ſi contingat eum facere, vult haberi pro nõ
a facto,quia facit ex timore,ᵃ & tunc ꝯtus poſtea factus erit nul-
lus.Bar.reprehendit: quia iſte tex. loquit̃ in aditione hæredita-
3 tis,quia dependebat ex mera voluntate proteſtantis,† ſed in a-
ctu,qui dependet ex uoluntate ipſius, & alterius,vt eſt ꝯtus,
non ſufficit proteſtatio clandeſtinè facta:immo dẽt fieri præſẽ
te illo,& tacente,quo caſu vr̃ conſentire proteſtationi,ſecus ſi
eo ignorante,vel ꝯdicente.vt l.1.§.idem ſi prædixerit.ſ. nau.ca.
ſta.Nam dicto caſu per actum ſubſequentem ꝯrium cenſet̃ re-
cedere a proteſtatione,ut l.cũ plures.§.locat.horrei.§.loc.Bal.
aũt dicit dictum Bar.procedere,ſi aliter non apparet de metu,
& violentia ſubſecuta,quia per illam proteſtationem non pro
bat̃ metus,vt l.metum.C.quod metus cau.& hoc ẽt innuit Bar.
in verbis ſuis,ſed ſi metus,vel uiolentia probaret̃ ſubſecuta,di-
cit procedere dictum Dy.ſed ꝯ Bal.arguo,quia ſi appatet metũ
4 ſubſecutum,inutile eſt dictum † Dyn.quia tunc, ẽt ſi proteſta-
tio facta non fuiſſet,actus reſcinderet̃ per ti. quod met. cã.Sol.
tene menti,fateor hoc,non tamen eſſet contractus nullus ipſo
iure,quia metus non remouet uoluntatem ab actu immo dr̃
b voluntas,licèt coacta,ᵇ ut l.ſi mulier.§.ſi quod me. cauſa. ſed
qñ præceſſerit proteſtatio, tunc illa remouet volũtatem ab a-
ctu,& iõ erit nullus ipſo iure concurrente proteſtatione,& ẽt
metu,licèt proteſtatio facta fuerit occultè, & actus ille nõ de-
pendeat ex mera voluntate proteſtantis, & ita intelligatur di-
ctum Dy.& Bal.quod eſt ſingulare. ¶ Sed adhuc oppo.ꝙ ſuffi-
ciat ſolus metus,& ꝙ ille ſolus remoueat uoluntatem ab actu,
vt in c.maiores.de baptiſmo.So.coactio præciſa bene remouet
uoluntatem ab actu,vt ſi aliquis infidelis violenter immergere
tur in aqua baptiſmi,quia non efficeret̃ Chriſtianus,cum de-
ficiat omnis eius uoluntas,ſecus in coactione conditionali,ſeu
cauſatiua, & iſtam diſtinctionem ponit text. notabiliter in c.
ſacris.qđ met.cauſa.& dicit̃ conditionalis,quando dico,niſi fe-
ceris hoc,te interficiam:nam videris uelle facere,vt non inter-
ficiam,ſed qñ capio te per perſonam,& cogo aliquid facere,il-
la dr̃ præciſa,quæ non poteſt interuenire in caſu iſto,quia nul-
lus poteſt compelli loqui,ſi non vult loqui. ¶ In gl.(ſeq.ibi(ſo.
hic fallens).i.quia præmiſit proteſtionem,ibi non, & hæc vera.
¶ In gl.ibi,vnde etiam ſi nullus fuiſſet metus nõ tenuiſſet. No.
iſtam glo. ꝙ licèt hic loquat̃, quando interuenit metus verbo
tum, idem tamen ſi non interuenisset, poſtquam interuenit
5 proteſtatio.† Contra hoc aduerte,aut interuenit actus per pro
teſtationem,vel metum, aut interuenit ſola proteſtatio,aut ſo
lus metus,aut proteſtatio & metus. Primo caſu aut actus,ſuper
quo fiebat proteſtatio,dependebat ex mera voluntate ꝓteſtan
tis,& tunc reddit̃ nullus ex proteſtatione præcedente,ẽt clãde-
ſtinè facta,vt hic iuncta gl.præcedente,hoc tamen verum,ſi in-
continenti poſt ꝓteſtationem adiuit, quia cenſet̃ eſſe in eadẽ
voluntate,quam proteſtatus eſt. Si verò ex interuallo cenſetur
mutaſſe uoluntatem,& ſic valebit aditio per ea, quæ notan.in
ſimili in l.per retentionem. C.de vſu. facit l.qui bona. §. ſi quis
ſtipulatus. de dam.inſe.& in l.ſi.ꝗ.ꝙ ui,aut clam.niſi proteſta-
tio fuiſſet facta ita generaliter, ꝙ comprehenderet omne tem
pus,puta ſi continget me quandocunque adire, proteſtor, ꝙ
nolo adire,ſed adeo fictè, & hoc tenuit Iaco.But.in l.pacta no-
uiſſima.C.de pac. ubi uide per Bar. aut actus non dependebat
ex mera voluntate proteſtantis,& tunc per ſolam ꝓteſtationẽ
præcedentem non reddit̃ nullus,niſi facta ſit præſente illo,cum
quo celebraturus eſt illum actum, & illo tacente, ut d.§.item
ſi ꝓdixerit. immo faciendo poſtea actum cenſet̃ receſſiſſe a pro
teſtatione præcedente,ut d.§.locator horrei.quia uoluntas in
mente retenta non dẽt alteri ignoranti nocere, nec debet ille
decipi a proteſtãte,& ideo Bar.in l.non ſolum.§.morte.in ꝗ.q.
de ope.no.nun. ubi ponit materiam proteſtationis, intelligit
iſtum tex. qñ poſt ꝓteſtationem adiuit ſolo verbo,uel etiam fa
cto non celebrato cum alio. Si aũt tanquam hæres celebra-
ret aliquem contractum cum alio,ꝓteſtatio præcedens nõ ꝓ-
deſſet ſibi, quominus ex hoc efficeret̃ hæres, ne ille remaneat
deceptus,& ſic obligaret̃ non ſolum illi, ſed omnibus aliis per
ea,quæ no.per gl.in l.ſi.ſ.de interro.ac.ſed Ang.intellexit iſtum
tex.qñ poſt proteſtationem geſſit aliquem actum,qui ſolet in-
ducere aditionem,puta recollegit fructus,quia propter prote-
ſtationem non cenſet̃ recollegiſſe tanquam hr̃s.ſed ſi expreſsè
adiuiſſet,quia tunc apparet,ꝙ vult adire poſtquam ita dicit,te
net Ang.ꝙ videret̃ receſſiſſe a proteſtatione præcedente. hoc
eſt falſum,& contra gl.quæ ſunt hic, & communem intelle-
ctum,quia illa proteſtatio remouet uoluntatem a uerbis ſubſe
cutis,& etiam ab actu,niſi geratur cum alio,& iſtam tene:aliàs
non eſſet differentia inter actum dependentem a ſola volunta
te,vel non. Secundo caſu principali qñ interuenit ſolus me-
tus,vel coactio,diſtingue,vt ſ.dixi Inter coactionem ꝓciſam,
quę omnem voluntatem excludit,& illa reddit actum nullum
& cauſatiuam, & illa non reddit actum nullum,quia non ex-
cludit voluntatem,ſed facit actum reſcindi interdum per actio
nem,quod me.cau.interdum iudicis officio:dummodo iuſtus
interuenerit metus,quod pluribus modis contingere poteſt.
qđ dic,vt no.in l.interpoſitas.C.de tranſac.& in caſu huius §. ſi
ſolus metus interueniſſet, reſcinderet̃ aditio officio iudicis.l.ſi
mulier.§.ſi metus.ſ.quod met. cau. quando interuenit prote-
ſtatio,& metus,ſi ille metus nõ fuit iuſtus.nihil operat̃ ille, ſed
proteſtatio,vt in hac gl.iuncta cum tex. ſed ſi fuit iuſtus, tunc
proteſtatio præcedẽs facit,vt ille actus reddat̃ ipſo iure nullus,
qui ſi non ꝓceſſiſſet, ꝓteſtatio ualeret mero iure, etiam ſi ſit ta
lis actus,qui pendeat ex uoluntate duorum. & etiam ſi ꝓteſta
tio fuerit facta occultè, & ita intelligitur inductio, quam facit
Dy.iuncta ſuſtentatione Bal.quod eſt ſingulare. hoc tamen li
mito,quando propter iſtum timorem non potuit palàm ꝓte-
ſtari,aliàs non prodeſſet ſibi ꝓteſtatio occulta,& hoc dico per
ea,quæ no.Bal.C.de fideicommiſſ.l.clari iuris. in ſi vbi omnino
vide,& per ea,quæ habent plenè in l.de pupilla.§.ſi quis ipſi.ꝗ.
de opé.no.nun.C.de his,qui me.iud. non appell.in rubro,& ni
6 gro.& extra de appe.c.ſi iuſtus metus. ¶ † Vltimo no.gl.in ſi.ꝙ
quando coactio fit licitè a iudice in caſu permiſſo a iure, non
dicit̃ actus per metum, nec vitiat̃, niſi quantum ad utilitatem
illius,qui permiſit ſe cogi,quia omnem utilitatem perdit, quã
conſecuturus eſſet,ſi ſpontè feciſſet, ut l. ita tamen.§. qui ſu-
7 ſpectam.ad Treb.& ꝑ ꝑh.d.† Ang.ꝙ confeſſio extorta in tormẽ
tis,ſi ꝓceſſerunt legitima indicia,& in ea perſeuerat̃,dr̃ ſponta-
nea,ut l.ſi.§.ſi quis.de q̃ſti.ſecus ſi indicia non præceſſerunt, q̃a
tunc non legitimè extorta eſt,cum ſine eis non debeat ad tor
c turam perueniri, vñ ẽt, ſi in ea pſeueret,nõ nocet,ᶜ qđ ẽt vr̃ tene
re Bartol.in l.final.infra de quæſtio. circa principium.

ADDITIONES.

a Quia facit ex timore. Adde ca.nullus.7.diſt.c.1.57.diſt.c. ex his. 14.q.7.& in re
gula,quæ ex timore. de reg.iur.lib.6.
b Dicitur voluntas,licet coacta. Adde l.ſimiliter.in §.ſi dos.ff.quod me.cau.c.me
rito.& ibi gl.15.q.1.Cardi.Zab.in c.verum.in 3.no.de iureiu.idem Car in c.3.
in 3.op.de deſponſa.impu.
c Non nocet. Adde Ale.de Imo.qui hoc etiam tenet in conſ.52.co.2.uer.ſi autem.
in 3.vol.& Alex.in conſi.5.col.5.in prin.in 2.vol.Car.

LEX VII.

1 *Vulgaris ſubſtitutio quando expirat.*
2 *Quòd illa verba,ſi non erit hæres.intelligantur.ſ.pro ſe ad ſuam vtilitatem,
vel etiam ad vtilitatem alterius.*

1 SI quis filium. † Vulgaris ſubſtitutio expirat,ſi
inſtituendus adit,licèt hæreditatẽ
2 acquirat alteri,non ſibi h. d. † ſic illa uerba,ſi nõ erit hr̃s.
intelligunt̃.ſ.pro ſe, & ad ſuam utilitatem, ſiue etiam ad utili-
tatem alterius,ut ſ. de hæred.inſti.l.ſi pater ſa. Titium. quæ li-
cet loquat̃ in ſeruo inſtituto,locũ habet in filio ſa.ut hic in glo.
j.quam no.licet Pet.dixerit contrarium C. de hære. inſt.l.cum
ꝓponas.& non meminit de iſta gloſſ.ſed iſta tenet̃,& ſic ſi teſta
tor ignorabat ipſum eſſe filium ſa. ſubſtitutus non excluderet̃
ex toto,ſed admitteretur ad quartam partem, ſicut ibi dicit̃ in
ſeruo inſtituto in d.illa l.cum ſeq.& hoc vult gl.j. ꝙ iſta l.intelli
gatur, quando ſciebat.poſtquam dicit ſubſtitutum ex toto ex-
cludi.Hoc tamen verum iure iſto:ſed hodie cum filio acquira-
tur proprietas,ſi adit indiſtinctè, excluditur ſubſtitutus,ſiue te
ſtator ſciebat,ſiue non, ſed quantum ad uſumfr. qui acquiri-
tur patri, adhiberi poteſt eadem diſtinctio ſcientiæ, uel igno-
rantię ſecundum Bal.

1 *Suus hæres hæreditatem patris non aditam tranſmittit ad ſuos hęredes cũ
beneficio abſtinendi,ſicut ipſe abſtinere poterat.*
2 *Quando ignorauit filius ſibi delatam hæreditatem paternam tranſmittit
eam ratione ſuitatis tanquam ſibi acquiſitam per l. cum beneficio repu-
diandi,& tam ad nepotem ex eo,quam etiam ad quoſcunque extraneos
hęredes.*
*Quòd tunc non tranſmittat ius deliberandi,tanquam extraneus hęres, li-
cèt decedat infra annum.*

1 §.SI filius. † Suus hæres hæreditatem patris non aditã
trãſmittit ad ſuos hæredes cum beneficio
abſtinẽdi, ſicut ipſe abſtinere poterat h.d.& ſemper allegatur
quia declarat omnes ll.in quibus hæreditas adita trãſmittitur,
de qui-

de qb.plenè hĩ in l. ventre.j.eo.quia intelliguñ, ꝙ trãſmittit non tanq̃ adita,ſed adeũda,& q' hĩs poſtq̃ adiuit hæreditatem tranſmittẽtis põt illam hæreditatem trãſmiſſam.ſ. aui repudiare,ſicut poterat trãſmittẽs,& põt adire ſi vult, ſed ſi non adiuiſſet hæreditatem tranſmittẽtis,tunc ſicut non poſſet illam adire tanq̃ hĩs,ita nec poſſet repudiare, & ſeparare eã ab hr̃ditate trãſmittẽtis,& iõ ſi repudiat hr̃ditatem trãſmittentis,illa hr̃ditas vnà cũ dicta hæreditate trãſmittentis deuoluit̃ ad alium, ad quẽ hæreditas tranſmittentis deuoluit̃. licèt glo. hic ſuper ver. abſtinere. videat̃ uelle ↄ̃riũ,ꝙ ſi iſte nepos non vult hæreditatẽ ſui pr̃is,ſed bñ vult hæreditatẽ aui trãſmiſſam, põt illã repudiare,& hãc amplecti p l.q ſe pr̃is.C.vnde li.quodeſt ſallum per id, qđ ſ.dixi,& illa l.q ſe pr̃is. dẽt intelligi qñ ipſe filius repudiauit hæreditatẽ paternã.tũc.n.nepos hñ põt illam auitam adire, & repudiare paternã.qa ſeparatio ſacta ſuit per filiũ, aliàs ipſe nepos facere nõ poſſet,poſtq̃ repudiaret paternam,ſed trãſiret ad alios hæredes vna cũ hæreditate patris.¶ In j.gloſſ.quæ incipit, (idem ſi non,ignorauit,)quidam habent.idem ſi ignorauit, ſed malè:quia tũc gl.non adderet nouum caſum ad tex.qui loqui-

2 tur,qñ ignorauit.No.†ergo,ꝙ qñ ignorauit filius ſibi delatam hæreditatem pr̃nã bñ trãſmittit eã rõne ſuitatis, tanquam ſibi acquiſitã per l.cũ bñficio repudiandi, & tã ad nepotem ex eo, vt hic,q̃ ẽt ad quoſcunque extraneos hr̃des ſ'm veram opin. vt plenè no.j.eod.l.ventre.nõ tñ tũc tranſmittit ius deliberandi tanq̃ extraneus hæres,licèt decedat j. annum,quia ignorãs illud ius nõ trãſmittit,cum in eo non cadat deliberatio,ſed ſi ſciuit ſibi delatam trãſmittit duplici iure,& tanq̃ ſuus, & etiam tã quam extraneus ius deliberandi,ſi decedat j.annum,& hoc reperitur in quæſtionib.Pauli iuriſconſulti. cuius ſuit iſta l. vt refert Imperator in l.cum antiquiorib. C.de iure delib. licèt hic non loquatur,niſi quando ignorauit.

1 **§.In omni.** †Hæres hæredis primi teſtatoris,ſeu defuncti eſt hæres,ſi ille eam adiuit , & tunc nõ poterit repudiare h.d.Nec ob.§. præcedens.quia ibi loquit̃, qñ nõ adiuit,vel immiſcuit,licèt eã tranſmiſerit ad ſuos hæredes. hic quãdo adiuit,vnde cũ iũcta ſit cũ hr̃ditate hr̃dis nõ põt hr̃s hr̃dis eã ſeparare, ut l.ſed ſi plures.§.filio.ſ̃.de vul.& pupillari.

L E X VIII.

1 *Pupillus quando poſſit,vel non ſine tutoris authoritate hæreditatem acquirere.*

2 *Pupillus non poteſt obligari ſine authoritate tutoris, & ſi daretur ſibi curator non ſufficeret authoritas curatoris, licèt in adulto ſufficeret, & proximus pubertati naturaliter obligatur.*

3 *Qui adit hæreditatem qualiter obligetur creditoribus,& legatarijs,& quãdo etiam ultra uires hæreditarias.*

4 *Qui non poteſt ſe obligare ſine certa ſolennitate,nec etiam poteſt hæreditatem adire ſine eadem ſolennitate,quando adeundo obligaretur.*

5 *In obligatione quę contrahitur per legem ſine facto obligati non requiritur authoritas adminiſtratoris.*

Minor ſi conducat domum , uel ducat uxorem,& recipiat dotem,an inuecta,& illata in primo caſu, & eius bona mobilia in ſecũdo obligentur pro penſione vel reſtitutione dotis,ſi non interuenit authoritas curatoris, uel iudicis.

6 *Pupillus quando contrahit,uel quaſi contrahit ad utilitatem alterius iuſſu, vel mandato illius,non requiritur tutoris authoritas, ſecus ſi tractaretur de eius incommodo.*

1 **MOre.** †Pupillus ſine tutoris authoritate, nõ poteſt hæreditatem acquirere,niſi acquiſitio fiat per l.ſine facto ſuo,vel niſi eam acq̃rat alteri,in cuius eſt poteſtate adeundo iuſſu illius,cum tutoris verò authoritate bene poteſt acquirere,ſi fari põt, licèt intellectum non habeat , quia ſit proximus infantiæ h.d.cũ l.ſeq.& ſic iſta prima loquit̃, qñ non poteſt.l.ſequens,quando põt,& prima iſa negatiua re-

2 cipit duos caſus ſallentiæ,ut patet ex iſta l.†No.j.ꝙ pu.non po-

a teſt obligari[a] ſine authoritate tutoris,intellige ſiue habeat tutorem,ſiue non habeat,& ſi daret̃ ſibi curator non ſufficeret authoritas curatoris,licèt adulto ſufficiat, ut in ulti.gl. ſeq.¶ Itẽ, intellige,ꝙ nõ obligat̃ ciuiliter,nec nãliter, niſi ſit ꝓximus pu-

b bertati,[b] tũc enim naturaliter obligaret̃, vt no.in l.j.j. de don.

3 ¶ †Item no.ꝙ qui adiuit hr̃ditatem obligatur. intellige.ſ.creditorib.& legatarijs cum quib. vr̃ quaſi ↄ̃here, ut l.apud Iul.in fi.qui ex cau.in poſ.ea. & ẽt fiſco , ſi erant debita fiſcalia, ſed ſi nulli erant creditores, nec debita fiſcalia adeũdo non obligat̃, qa nõ eſt,cui obligatio q̃rat̃, & ſiiſi tãquã hr̃di , non põt eſſe obligatus,vt no.in l.frater a fratre.in j.gl.de ↄd.inde.¶ Item no. ꝙ obligat̃ vltra vires hr̃ditatis:ut patet dũ dicit,ſit ſi non ſit ſoluẽdo.cõcordat l.quæ dotis.ſo.ma.Quod intellige.ſ.creditorib. legatarijs nõ iſto iure, vt plene no.in fi.j. ad Treb. hodie ſic ſi non ↄfecit inuentariũ,ſed ſi confecerit, nec creditorib.nec le-

4 gatarijs obligat̃ ultra vires.¶ †Item no. quæro, ꝙ qui non põt ſe obligare ſine certa ſolẽnitate, nec ẽt põt hæreditatẽ adire ſine eadẽ ſolẽnitate,quod no.ꝓ ſtatutis.Hoc intelligo,qñ adeũdo obligaret̃,ut j.dixi,aliàs ſecus.dicas in l.mutũ.ſ̃.eo. ſ'm Ange. licet pleriq.in hoc nõ cõſentiant,qa ſaltẽ recipit vexationẽ ea aditione.certe ſtatutum nõ ꝓhibet quem vexari , ſed obligari.

5 ¶ †Itẽ no. ꝙ in obligatione,q̃ ↄ̃hit̃ p l. ſine ſacto obligari , non req̃rit̃ authoritas adminiſtratoris, & illud faceret ad qõnẽ no.ĩ l.certi iuris.C.loc.p Cy.& l.ſi ↄſtãte. ſol.mat.p Bar. de minore ↄducẽte domũ,vel ducẽte vxorẽ & recipiẽte dotẽ, vtrum inuecta,& illata in primo caſu, & eius bona immobilia in ſecundo obligent̃ ꝓ pẽſione,uel reſtitutione dotis, ſi nõ interuenit authoritas curatoris,vel iudicis, & vr̃,ꝙ ſic, qa illa eſt tacita obligatio legalis,vt hic in ↄ̃riũ,qa deſcendit ex ſacto ſuo ꝑ factum eius,qa inuexit, & intulit in domũ cõductã in primo caſu, vel recipit dotẽ in ſecũdo,ſed hic loquit̃ , qñ nullum factum eius

6 interuenit,dic vt no.in p̃allegatis iurib.p Doct. †Itẽ no.in fi.§. impuberes.ꝙ qñ pu.ↄ̃hit, vel quaſi ↄ̃hit ad utilitatẽ alterius,iuſſu vr̃ mãdato illius, nõ req̃rit̃ tutoris authoritas, qa nõ tractat̃ de eius incõmodo,ſed illius mãdatis.facit l.ſed & ſi qs.§.fi. ſ̃.de Inſtito.ſecus ſi tractaret̃ de eius incommodo,qa noie ꝓprio obligaret̃,qđ qñ ſit dic,ut no.in l.ꝓcurator.q ꝓ euictione.de pro. p Bar.& adde l.cũ mãdato.ſ̃.de mu.¶ Sed op. qñ impubes iuſſu pr̃is nõ poſſit adire hr̃ditatẽ. qa pr̃ia poteſtas non ſufficit ad obligãdũ filiũ pup.vt l.fi.§.i.de vet.ob.Sol.verũ eſt,qñ obligaretur, & non acquireret:ſed qñ cũ obligatione iũcta eſt acquiſitio,ut cũ adit hæreditatẽ,tũc licet obligetur, tñ iſta oblõ non remanet penes eum,ſed tranſit in patrem,ſicut ipſa acquiſitio penes eum,ut hodie eſt in aduẽtitijs,qm̃ pr̃ eſt legitimus adminiſtrator,ſi hẽt vſum fructum,iõ põt ſibi authorari, ſicut tutor ſ'm Bar.in l.ſi infanti.in fi.C.de iure delib.& dic,ut ibi per eum.

ADDITIONES.

a Pupillus non poteſt obligari. Adde l.primam.& Bar.ff.de noua. Bar.in l.pupillus.ff de re.iu.& gl.in l.2.in §.pup.ff.de neg. geſt.

b Niſi ſit proximus pubertati. Adde quando pupillus dicitur proximus pubertati. vide gl.in l.pupillus.ff.de reg.iur.Bar.in l.j.in fi.ff.de do.c.continebatur.de deſpon.impub.& gl.in c.atteſtationes.

L E X IX.

1 *Infans pubes,vel proximus infantiæ æquiparatur furioſo.*

a *Furioſus nõ gerit actũ p ſe,ẽt cum authoritate curatoris ſui,ſed ipſe ſolus curator,ſed infans,vel proximus infantiæ poteſt per ſe cũ authoritate tutoris.*

1 **PVpillus ſi fari.** Non ſummat̃ hic,ſed ſummat̃ in p̃cedẽti.l. ¶ † No. ꝙ pubes

a infans,[a] vel ꝓximus infantiæ æq̃parat̃ furioſo quãtũ ad carẽtiã intellẽ.dic tñ,ꝙ æq̃paratio nõ eſt p oĩa hõna,qa furioſ' penitus caret intellectu,ẽt quãtũ ad acq̃rẽdũ ſibi, nõ ſic ĩfans,

a vel ꝓximus infantiæ,ut l.donatorũ.C.de acq.poſ.†Item furioſus nõ gerit actũ p ſe, ẽt cũ authoritate ꝓcuratoris ſui, ſed ipſe ſolus curator:vt hic in gl.ſup ver.furioſus.ſed ĩfans,vel ꝓximus infantiæ põt actũ gerere p ſe cũ authoritate tutoris , vt l. ſeruo inuito.§.ſi pu.j.ad Treb.ibi,ſiue heres inſtitutus eſſet,&c.& in j.gl.iſtius l.pupillus,& adde quod dixi ſ̃.eo. l.mutum, &c.

ADDITIO.

a Pubes infans. Adde gl.in l.negotijs.ff.de re.iur.In l.Infantis. C.qui admi.ad bo.poſ.in princ.idem Iaſ.in l.ſi infanti.C.de iure. delib.

L E X X.

SI exaſse. Non ſummatur . habuimus ſ̃. eodem lege prima.

L E X XI.

1 *Differentia inter pupillum, & adultum circa aditionem uel repudiationem hæreditatis.& nu.2.*

1 **IMpuberibus.** † Impubes etiam ſi adiuit tñ ſine authori.tutoris põt repudiare,qa nõ valuit aditio, ſed pubes ita demũ põt repudiare,ſi nõ ualuit, aľs ſecus,ẽt ſi ſine authoritate cur.qñ ipſum nõ hẽbat,qa aditio valuit iure.h.d.iſta.l. ſuppleta p glo.poſſet tñ petere reſtõnẽ in integrũ,q̃ nõ eſt neceſſaria in p̃cedẽti ca-

2 ſu.¶ †Et hr̃ recollige ꝓ intellectu tex.& gl.ꝙ ſi aditio ſacta nõ eſt,vel immixtio,nõ differt pup.ab adul. qa vterq.põt repudiare mero iure,ſine reſtõne in integrũ, ad hoc ut ualeat req̃rit̃ in pup.tutoris authoritas,ſicut in adeũdo,& idẽ in adulto ſi curatorẽ hẽbat,aľs valet repudiatio mero iure,licèt aduerſ' eã poſſit in integrũ reſtitui,& ẽt pubes poſſet reſtitui,ſi læſus eſſet, licet interueniſſet authoritas tutoris,aut eſt ſecuta aditio,vel immixtio,& tunc aut interuenit authoritas tutoris,vel curatoris & ſimiliter non differt pup.ab adulto,quia in vtroq. ualet mero iure,& uterque poteſt in integrum reſtitui aduerſus aditionem.Aut non interuenit authoritas prædictorum,& tunc differt pup.ad adulto,quoniam aditio pup.non ualuit.& ſic mero iure

ro iure

ro iure ſine reſtõne põt repudiare, vt in primo caſu huius l. in ver.oimodo, qđ importat, ſiue non adiuit, ſiue ẽt adiuerit ſine tutoris authoritate, aut loquimur in adulto, & tũc ſi hẽret curatorẽ idẽ, qđ in pu. vt l.ſi curatorẽ habẽs.C.de in inte. reſt.ſi nõ hẽbat, loqnĩ ẽm dictũ huius l.ꝙ mero iure, valuit aditio, & ſic nõ põt repudiare, ſupple ſine reſtõne in integrũ, & ex his remanẽt declarata ea, q̃ habenĩ in gl.& melius, quàm Bar.ponat.

L E X XII.

2 *Suus qui ſe non immiſcuit, poteſt abſtinere beneficio edicti prætoris ſine additione iudicis.*

2 *Filius ſi conueniatur tanquam filius, & hæres, non habet neceſſe allegare ſe non immiſcuiſſe, niſi creditores probent illum ſe immiſcuiſſe.*

2 SI quis. †Suus hæres q ſe nõ immiſcuit hẽditati, hẽt bñficiũ abſtinẽdi ab edicto ꝓtoris, iõ nõ hẽt neceſſe impetrare a iudice, nec eſt obligatus efficaciter creditorib.hẽditarijs, iõ aduerſus eos nõ indiget reſtõne in integrũ h.d. ¶ †Videbaĩ ɔ̃riũ primo dicto, qa bñficiũ, qđ ꝓcedit ab edicto ꝓtoris, dẽt impetrari a ꝓtore uiuo, ut patet in bon.poſ.q̃ defert ab edicto ꝓtoris, & dr̃ edictalis, & tñ neceſſe eſt adire ꝓtorẽ, vt cõcedat decretalem, & hodie ſufficit, ꝙ corã eo agnoſcaĩ, ut l.fi.C.q admi.ad bo.poſ.ſed certè illud eſt in bñficio, qđ ꝓcedit ad aliquid acqrẽdũ, illud in eo, qđ tẽdit ad deliberãdum vt eſt iſtud, qa fauorabilior eſt deliberatio, & ꝑ hoc ſ. de cond. inſti.l.q̃ ſub ɔdõne.§.j.iſicta l.Arrianus.de act.& obli. ¶ Itẽ adhuc videbaĩ ɔ̃riũ in ſcđo, quia cum ſtatim ſit obligatus per l. xij.tab.videbar, ꝙ remaneret obligatus, niſi utaĩ beneficio prætoris ſe expreſſe abſtinendo, ſed certè ſatis eſt, ꝙ poſſet vti, ſicut in ſim.uidemus io eo, cui legata eſt liberatio, quia nõ eſt liberatus quouſque hæres ipſum liberet ꝑ acceptilationẽ, vel pactum tñ anteq̃ liberetĩ, hẽt exceptionem, quia ſufficit, ꝙ poſſit petere ſe liberari, vt l.ſi creditoris.C.de fideic. & no.in l.ſi non ſortem §.adeo.de ɔd.ind. ꝑ gl.ex hoc vr̃, ꝙ ſi cõuenietĩ tanq̃ filius, & hæres habeat neceſſe ſaltem allegare ſe non immiſcuiſſe quia mero iure eſt obligatus, ſed hẽt exceptionem, & exceptio eſt proponenda, aliàs reus cõdemnaretĩ, vt no.ꝑ gloſſ.in l.ſi vnus.§.pactus.ſ. de pact.licèt ſecus in eo, q ipſo iure non tenetĩ. vt gl. in l. vbi pactũ.C.de trãſac.Cõtrariũ tñ dic, qa hoc ꝓcederet in exceptione nõ notoria, q̃ oriretĩ ex facto ipſius rei, puta ex pacto, qđ põt eſſe incognitũ iudici, ſed iſta exceptio eſt notoria, qa prouenit ex edicto ꝓtoris. qđ iudex ſcit, vel ſcire dẽt, vñ cum conſtet ſibi, vt iudici de hac exceptione, non põt ipſum condemnare, licèt nihil dicat, vel opponat, niſi creditores probent illũ ſe immiſcuiſſet, vt no.J.eod. l.neceſſarijs. & l. ſi cum dotem. §. tranſgrediemur.ſol.mat.in fi.de quo videtur caſus in hac l.

L E X XIII.

1 *Qui poteſt adire, poteſt repudiare, & quando, & nu. 2.*

Tres caſus, in quibus non poteſt quis adire.

3 *Qui non poteſt adire, non poteſt repudiare.*

4 *Licèt inſtitutus ſub conditione poteſtatiua dicat eam ſe nolle implere, non tamen dicitur conditio defecta, quouſque mutando uoluntatem poteſt eam adhuc implere.*

5 *Ius conditionale per ſimplicem renuntiationem, ſeu repudiationem nõ põt remitti, & quid per pactum. Et quid ſi repudiatio facta ſit parte præſente.*

1 SI qui. †Hæreditas, q̃ non põt adiri, non poteſt repudiari & tunc non poteſt adiri, quando nõ eſt adhuc delata, licèt ſperetĩ deferri in euentum alicuius conditionis, vel ſi eſt delata, tamen delatio ignoratur h.d. vſq. ad §.fi.qui incipit:(neq.) Et primo ponit vnã r̃am affirmatiuã,

2 †ꝙ qui põt adire, põt repudiare, vſque ibi (hoc ita.) vbi ponitur r̃a negatiua, ꝙ qui non poteſt adire, non poteſt repudiare, & ponunĩ tres caſus in quibus non poteſt adire, ſed primus, & tertius tendunt ad idem, qñ non eſt delata, ſed ſperaĩ deferri ſub conditione, ut interim non poſſit repudiari. Secundus caſus qñ eſt delata, ſed ignotaĩ delatio, puta ſi teſtator ſit mortuus r primus, & tertius caſus, ſeu exempla locum habent in hæreditate ex teſtõ illa enim põt deferri ſub conditione in hæreditate ab inteſt.q̃ ſemper deferĩ purè.ſecundum exemplum locum

3 hẽt tam in hæreditate ex teſtõ, q̃ ab inteſta.† Et notandum, ꝙ regula negatiua ſẽper ꝓcedit, ꝙ q nõ poteſt adire, non poteſt repudiare, ſed affirmatiua non ſemper, qa pluribus modis dicĩ quis poſſe adire, & non omnis potentia adeundi facit, vt repudiare poſſit. & hoc ꝓſequere pulchrè, & ſubtilr̃ ꝑ Bar. in l.is poteſt. J.eo.§.poteſt ¶ In tex.ibi (nihil agiĩ.) & ſic ea non obſtãte poteſt adueniẽte conditione adire, ut J.e.l.nec is.§.fi.& idẽ in caſibus ſequẽtibus, & dixi ſ.eo.l.4. ¶ In tex.ibi (& ſic in arbitriũ collata eſt.) No. iſtum tex. ꝑ eo quod dixi in l. ſuus quoque. §. ſed ſi filio.de hæred.inſt. †ꝙ licèt inſtitutus ſub conditione põtatiua dicat eam ſe nolle implere, non propterea dicĩ conditio defecta, quouſq. mutando uoluntatem poteſt eã adhuc imple

4

re, quia hic dicitĩ, ꝙ ſi repudiat nõ ualet repudiatio. ſubandi, quo minus ſi poſtea ɔdõnẽ implet, poſſit adire, certũ eſt aũt ꝙ eo ipſo, ꝙ repudiat, vr̃ aſſerere ſe nolle ɔdõnẽ iplere, vt eã hẽat & tñ hæc aſſertio tacita nõ facit videre ɔdõnẽ eſſe defectã, uc hic colligiĩ, ſi bñ ɔſideret. ¶ In tex.ibi (uiuat teſtõr.) q re uera erat mortuus, & ſic hẽditas erat delata, ſed ignorabaĩ, ſed ſi uiueret, nõ eſſet adhuc delata, uñ nõ differt iſte caſus a ꝓcedenti, &

5 ſeq. ¶ †In gl.a.ibi (irẽ ɔ̃ C.de pact.l.i.) Sol.ius ɔdõnale ꝑ ſimplicẽ renũtiatiunẽ, ſeu repudiationẽ non poteſt remitti, qa repudiatio tẽdit ſolũ ad abdicãdũ emolumẽtũ, qđ qs hẽt, vel hr̃e ꝑt ſi vult: ſed ɔdõne pendente nec hẽt, nec hr̃e põt. iõ repudiatio nõ ualet, qa nõ põt operari effectũ ad quem ordinaĩ, ſed per pactũ bñ põt remitti, quia per illud obligaĩ ad non petendum, & conſtat, ꝙ põt obligari, licèt ad hnc ius non hẽt, nec põt poſtea ɔ̃ ſuã oblonẽ uenire, & ita loquiĩ ɔ̃rium. Si tamen repudiatio facta eſt parte præſente haberet uim pacti, & ualeret ar.in l.tale pactum.in princip.ſ.de pact.& no.in d.l.i. ¶ In gloſſ.ibi (item aliud in bonorũ poſſeſſione petẽda) qa ſi põt peti ɔdõne pẽdẽte nõ tribuit ius, ſed ſimplicẽ adminiſtrationẽ, vñ dr̃ potius facti q̃ iuris, & ſi poſtea ɔdõ exiſtat incipit ſortiri iuris effectũ, ſed aditio hẽditatis nõ ordinaĩ ad adminiſtrationẽ ſci pricipalr̃, ſed ad tribuẽdũ ius, qđ tribuere nõ põt ɔdõne pẽdẽte: iõ aliud eſt, q̃ in bonorũ poſſeſſione, q̃ ordinaĩ ẽt ad adminiſtrandum, ut l. ſi quis inſtituaĩ.de hæred.inſt. In gl.ſup uerbo arbitrium.ibi (ſecus ſi nollet, &c vult dicere glo.ꝙ ſi aliquis eſſet inſtitutus, ſub iſta conditione ſi nollet cẽſetĩ inſtitutus purè: quia iſta conditio nõ ſuſpẽdit cũ tacitè inſit, ẽt ſi non fuiſſet expreſſa, ut l.uerba, de cond.inſt.& iõ poſſet ſtatim mortuo teſtatore repudiare, & non hẽret locũ, qđ hic dr̃ de inſtituto ſub ɔdõne, ꝙ ea pẽdẽte nõ poſſit repudiari: dẽt ergo hic intelligi, qñ ɔdõ, depẽdebat ex arbitrio inſtituti tacito nõ expreſſo, ut ſi capitoliũ aſcẽderit, vel decẽ dederit, nã hic exprimiĩ factum, & tacitè ineſt voluntas, ut l.nonnunquam.de cond.& dem.iſtę ɔdõnes bene ſuſpendunt inſtitutionem, & anq̃ impleantur, nec poteſt adiri hęreditas, nec repudiari, põt intelligi tex.qñ ɔdõ collata erat in arbitrium, tertij ſilr̃ tacitũ, & uallatum non expſtum, ut ſi Titius aſcẽderit capitoliũ, uel decẽ dederit, ſi aũt expreſſum, ut ſi Titius voluerit nõ ualeret inſtõ tanq̃ captatoria, ut l.illa inſtitutio.de hær.inſt.ſecus ſi fuiſſet dictum ſi Titius arbitrabiĩ, & ſic non in meram uoluntatem, ut l.ſi ſic.in princ.de leg.1.& dicit gl.ꝙ tũc erit inſtitutio puta per l.j.de leg.2.ꝙ non eſt verum, ut ibi no. quia qđ conditionaliter confertur in arbitrium tertij, inſtitutio, vel legatum reddiĩ conditionalis, uel conditionale, licet non reddatur nullum, qñ per uerba importantia arbitrium boni uiri, vt ſunt illa, quæ habentur in d.l.ſi ſic.in principio.

5 *Hæreditatem delatam filioſa.nec ipſe ſine patre repudiare poteſt, nec econuerſo, ſed uterque ſimul.*

2 *Quando duo faciunt unum actum ſimul, cenſetur alteri conſentire.*

Non differt hæreditas profectitia ab aduentitia in hoc, quia pater ſine filio, nec econtra filius ſine patre poteſt eam repudiare, & in quib. alijs differat.

3 *An ipſi patri noceat repudiatio ipſius patris, licèt non noceat filio, & an repudiatio filij, licèt non noceat patri, noceat ſibi ipſi, ut ſi ſit effectus ſui iuris non poſſit adire pro ſe.*

4 *Hæreditatem delatam ſeruo, an ſolus dominus poſſit repudiare.*

5 *Bonorum poſſeſſionem delatam filio poteſt pater agnoſcere, ſed non repudiare.*

6 *Quid in hæreditate delata filio infanti.*

1 §.Neque filius. †Hæreditatem delatam filioſa.nec ipſe ſine patre repudiare põt, nec econuerſo, ſed uterque ſimul h.d cum l.ſeq. ¶ In tex.ibi (neque filiusfa repudiando ſine patre.) hoc caſu eſt unica tñ rõ.ſ.ne filius ſolus repudiãdo faciat ꝑiudiciũ patri, cui hæreditas acquireretĩ ſi iuſſu eius eam adiret, unde non poteſt ſibi auferre hanc ſpem acquiſitionis, & ideo non obſtante repudiatione filij, poteſt pr̃ adhuc ſibi iubere, ꝙ adeat, & adeundo ſibi acquirat. ¶ In tex.ibi (neque pater ſine filio.) iſto caſu eſt duplex ratio. Prima quia nec pater illam adire poſſet, quia ſibi delata eſt, ſed filio, & per factum filij acquiriĩ, ſicut & per factum ſerui, ut C.de hære. inſt.l.3.ergo nec poteſt repudiare per princi.huius l. Alia ratio eſt, ne faciat præiudicium filio: qa antequàm adeat iuſſu pr̃is, & efficiaĩ ſui iuris, põt eam adire ad commodum ſuum, ꝙ ſibi acquiraĩ, nec hẽat eam reſtituere pr̃i. vñ non poteſt pater hanc ſpem ſibi auferre, & ideo non obſtante repudiatione pr̃is, ſi efficiaĩ ſui iuris, poteſt eam adire ad ſuum commodum. Prædicta ꝓcedunt in hẽditate aduentitia, q̃ dr̃, qñ filius nõ fuit inſtitutus contemplatione pr̃is, quod præſumiĩ ſi fuit facta mentio de patre, ut inſtituo talem filium talis: vt l.filio. J.de cond.& demon. tunc in illa filius non habet aliquam ſpem retinendi: nam etiã ſi factus ſui iuris adeat, neceſſe habet illam reſtituere patri, ut l.aditio.in fi. J.eo.& iõ vr̃, ꝙ ſolus pr̃ poſſit eam repudiare. Contrarium vult tñ glo.mag.in prin.quam ẽt ſequitur Bar. ꝙ licet

In iſta

ſin iſta eſſet rō ꝑdicta de præiudicio: inbeſt tñ alia, qa pr̃ nō poſ-
ſet eā adire ſine filio, ergo nec repudiare, nā ſufficit adeſſe vnā
de ſōnib. ꝓhibitiuis. vt l. non lex. in prin. ſ. de hæ. inſt. & l. libe-
rorū. §. notanſ, & ibi no. ſ. de infam. & Inſti. de nup. §. affinitatis.
Primū iñ dictum, ꝙ filius non poſſet repudiare, multò magis
ꝓcedit in hac ꝓfectitia, q̃ in aduentitia, cum ipſe careat omni
ſpe acquirendæ hæreditatis. ¶ In tex. ibi (vterq. autem intellige
ret.) ita ꝙ ipſe filius repudiat, & pr̃ cōſentiat, nō econuerſo, qa
ſicut actus adeundi dēt expediri per filium non per patrem, ita
& actus repudiandi, qa ꝓcedunt a patri. Et ſi inſtrm̃ repudia-
tionis diceret oppoſitū, nō valet repudiatio. Sed qd ſi diceret i-
ſtrm̄, ꝙ pr, & filius repudiauerunt? R̄ndet, valet, qa repudiatio
2 pr̄is nō valet vt repudiatio, ſed vt iuſſus, ſeu voluntas. † Nā qñ
duo faciunt vnū actū ſimul, cenſeť alter alteri cōſētire, vt l. Ti-
tius. in fi. in prin. & l. Lucius. ſ. qui. mo. pig. vel hyp. ſol. no. Bar.
in l. cū pater. §. de libeiis. in fi. ĩ. de leg. 2. ¶ Sed opp. ꝙ nō valeat
qa iuſſus debet præcedere in repudiatione, ſicut in aditione, vt
no. Bar. ſ. co. l. qui in aliena. in prin. & hoc non procedit, ſed ſi-
mul remnuit. Sol. ſatis eſt, ꝙ nō ſequať, quia cenſeť præcedere
in iuris intellectu, qñ ſimul hoc faciunt: & tunc voluntas hr̃ ꝓ
iuſſu, ſeu mandato, hoc ꝓbať per iſtum tex. ſm̃ Bal. & Ang. fa-
cit hic qđ no. Bar. in l. poſt dotē. ſol. mat. in 3. lect. iō valet repu
diatio, ſi dicat inſtrm̄, ꝙ alius repudiauit de cōſenſu, & volūta
te pr̄is, licèt nō diceret iuſſu patris, qa intelligiť ſm̃ ſubiectam
mām, & ꝑſumit voluntas, vel cōſenſus præcedere. tene menti.
¶ Gl. magnam hic poſitam recita per quatuor quæſtiones vſq.
ibi, alij dicunt, & poſtea ꝑ quatuor opi. vſque ibi, in fi. q̃ opi. tē-
dunt ad ꝓbandum, ꝙ ſolus pater ſine filio poſſit repudiare, &
ordinem quæſtionum, & oppoſitum collige per te ipſum. ¶ In
princ. gl. ibi, & ſic aduentitia. non differt ergo ꝓfectitia ab aduē
titia quantum ad id, de quo hic, quia neutram pōt alter ſine al
tero repudiare ſm̃ gloſſ. & bene, quam tenet Bar. licèt quidam
contra, vt dixi ſuper tex. ſ. in ꝓfectiua, ſed in alio eſt differen-
tia, quia licèt aduentitiam hæreditatem filius poſſit cogi a pr̄e
adire, & ſibi acquirere, non ſic pōt cogi repudiare, ne auferať
ſibi ſpes illius hr̄ditatis ſine acquirendæ, ſi efficiať ſui iuris. Nā
pr̄, licet poſſit exercere patriam poteſtatē ad ſui commodum,
nō ſic ad id, qđ non eſſet ad ſui commodum, ſed ad dānū filij,
ſed hr̄ditatem ꝓfectitiam pōt filius cōpelli adire, & repudiare,
cū in oēm caſum ſit deuentura ad pr̄em, ēt ſi adeat factus ſui
iuris, vt ſ. dixi, ergo teneť de illa facere quicquid pr̄ vult ꝑ l. idē.
§. ſi cui. ſ. mandati. vbi ſi habes actionem ad tui commodum, q̃
mihi cedere teneris, poſſum te compellere ad cedēdum alteri,
3 vel ad ipſam remittendam, qđ ēt tenet Bar. hic. ¶ † In gl. ea. ibi
(ſed an ipſi pr̄i.) ſupple noceat repudiatio ipſius patris, licèt
nō noceat filio, & ſic pōt q̃ri ecōuerſo an repudiatio filij, licèt
nō noceat pr̄i, noceat ſibi ipſi, ut ſi ſit effectus ſui iuris non poſ-
ſit adire ꝓ ſe, glo. rñdet, fortè non. aliqui habēt, fortè ſic. & iſta
videť melior litera ꝑ l. quam alleg. ſ. ſo. ma. l. 2. §. denique. & §.
cæterū: & in ver. ꝙ ſi ſui iuris. Bñ teneas ꝯrium, quòd nec ſibi
nocet, quia eſt nulla ipſo iure. Nec obſt. ꝯrium, quia loquiť in
pacto, ꝙ tendit ad obligandum: vñ factum a ſolo patre ſuper
actione de dote nocet ſibi, licèt nō filiæ, & ecōuerſo, ſed ex repu
diatione non obligatur repudians. facit quod dixi in principio
huius legis ſuper gl. 2. ¶ In glo. ea. ibi (indubitanter obtinet qđ
hic dic.) ſupple ad glo. ſ. vt filius non poſſit præiudicare patri,
nec ecōuerſo, ſed in alio eſt aliud hodie, quam olim, quia olim
repudiatio ſolius filij non nocebat pr̄i, nec ēt ꝓderat pr̄i, nec
nocebat ipſi filio, vt ſ. dixi, hodie ꝓdeſt patri, & nocet ipſi filio,
quia ꝓprietas, quam erat habiturus filius adeundo, acquiritur
patri, ſi repudiat, & poteſt pater eam adire ꝓ ſe: & filius am-
plius adire non pōt, vt l. cum non ſolum. C. de bon. quæ lib. &
ecōuerſo repudiatio patris nō nocebat olim filio, nec ꝓderat,
nec nocebat ipſi patri, quominus ea non obſtāte poſſet adhuc
filium compellere adire, ut ſ. in gloſſ. ibi non poteſt repudiare,
vt pr̄i noceat, &c. hodie repudiatio pr̄is ꝓdeſt filio, & nocet ipſi
pr̄i, quia vſusfructus, quem pr̄ erať habiturus, remanebit apud
filium, & ex hoc fecit aliam dr̄iam inter vetera iura, & iura C.
quia iure veteri repudiatio alterius eorum erat ipſo iure nulla,
& ſic nullum ꝓducebat effectum, hodie eſt valida, & effectū ꝓ-
ducit ꝯ repudiantem, & ꝓ alio. ¶ In eadē gloſſ. ibi, alij dicunt ꝓ
declaratione huius particulæ. ¶ Opp. extra gl. ꝙ ſolus pater po
teſt repudiare, ſine filio, quia de ſolius patris præiudicio agitur,
cum ſibi ſit acquirenda hæreditas. timore huius dixerunt qui
dam, ꝙ hic loquiť in hæreditate materna delata filio, quæ etiā
iſto iure non acquirebať pr̄i, ſed remanebat apud filium, & ſic
agiť de ꝑiudicio filij, in alia vero hæreditate fatebať contrariū.
gl. hic reprehendit, & bñ, quia hoc fuit introductum ꝑ iura C.
No. iſtam gl. quia Ricar. Mal. diſputando tenuit primam partē
in l. filius. de inoff. teſta. & de iſta gl. non meminit. Doct. tenēt
iſtam gl. per l. filius fami. q̃ eſt in vltima catta. ĩ. eadem ubi ple
nè ꝓbať, & de iſta qōne vide ꝑ Cy. in l. j. C. q̃ admi. ad bon. poſſ.
Nec ob. opp. quia etiam tractať de ꝑiudicio filij ꝑꝑ ſpem, quam
habet acquirendi ſibi, ſi efficiať ſui iuris, q̃ ſpes auferreť ſibi, ſi
repudiatio ſolius pr̄is valeret. ¶ In gl. ea. ibi (tēpore. n. aditiōis)
Pro declaratione huius particulæ opp. ꝙ licet filius efficiať ſui
iuris antequam adeat, non poſſit eam adire ꝓ ſe, ſed ꝓ patre,
quia ſufficit, ꝙ tempore, quo fuit delata, erat in patria ptāte,
vt l. quæ lega. cum ibi nota. de re. iu. & ſic non agiť de præiudi-
cio filij. Solutio, aliud in legato facto filio, quia ſi tempore, quo
cedit dies legati, reperiť in pr̄ia poteſtate, licèt antequam acce
ptet, efficiatur ſui iuris, nō acquiriť, quia ſtatim fuit ſibi acqui
ſitum tempore, quo erat in poteſtate, & per eum patri, vnde
non reſolui ť acquiſitio: idem in ſtipulatione etiam conditiona
li, ſi tempore ipſius interpoſitæ erat in pr̄ia poteſtate, non ſic in
hæreditate filiofami. delata, nam non eſt acquiſita pr̄i, anteq̃
adeat. quia nec filio, vt l. ꝑtia rerum. circa medium. ad l. Fal. itē
ius adeundi, licèt eſſet acquiſitum filio, non erat acquiſitū pr̄i:
quia eſt quoddam ius acq̃rendi, qđ nihil hēt in ſe, ſed eſt quod-
dam inſtrm̄, ꝑ qđ acquiriť, & iſta talia iura acquirendi non ac-
quiruni pr̄i ꝑ filiū, vt patet ēt in querela inofficioſi teſtamen-
ti. ſ. de inoff. teſt. l. Pap. in prin. requiriť ergo tp̄s aditionis, quo
fiat acquiſitio, & ſi tunc reperiť ſui iuris, acquiriť ſibi nō pr̄i: &
4 hoc vult gl. iſta. ¶ † In ea. gl. ibi (Idem ſecus in domino, & ſeruo)
vult ergo gl. ꝙ hæreditatem delatā ſeruo ſolus dñs poſſit repu
diare per l. 1. §. ꝑ ſeruum. de ſucc. e ti. Bat. ꝯ, quia nullo iure hoc
caueť, & in ꝯtrariū eſt rr̃a, qa ſolus dñs non poſſet adire: ergo nec
repudiare. Non obſt. l. alleg. per glo. quia loquitur in bonorum
poſſeſſione delata ſeruo, quam dñs pōt repudiare, qm̄ ēt ipſam
petere potuiſſet, quia non conſiſtit in expreſſione animi, ſicut
aditio hæreditatis, q̃ expreſſio aī unius per alium fieri non pōt,
5 vt no. glo. ſ. de arb. l. ſi in tres cum l. ſeq. † Quid autem in bono.
poſ. delata filio? certè illam pōt pr̄ petere, ſed non repudiare, qa
filius habet in ea ſpem, ſi efficiať ſui iuris morte pr̄is, vel eman-
cipatione, anteq̃ petať, q̃ ꝓbabilis eſt ꝑꝑ uotum parentum, ſed
ſeruus nullam ſpem hēt: quia ꝑ mortem dñi non efficitur ſui
iuris, nec de manumiſſione poteſt ſperare, cum pendeat ex me
6 ra uoluntate dñi, ut l. apud Iul. in fin. de leg. 1. † Sed cum pater
poſſit adire hodie ſolum hæreditatem delatam infanti, ut l. ſi ĩ-
fanti. C. de iure delib. an poterit ſolus repudiare? dicas, ꝙ non,
ſicut nec tutor, vt no. glo. ĩ. eo. l. is poteſt. & illa regula ꝓcedit
in his, qui poſſunt adire ꝓ ſe, vt poſſint eam repudiare, non in
illis qui poſſunt adire pro alio, ut ibi notatur.

LEX XV.

1 *Si putans ſe neceſſarium hæredem, cum ſit uoluntarius, repudiat, vel adeat, nec repudiatio, nec aditio, valet.*
2 *Actus factus ad aliquid conſeruandum quando non inducat de nouo.*
3 *Magis inſpicitur id, quod eſt in opinione, quàm id, quòd eſt in ueritate, poſito ꝙ id, quod eſt in opinione: tendat ad reddendum actum nullum, & id, ꝙ eſt in veritate, tendat in oppoſitum, vt valeat.*
4 *Quid in his, quæ non dependent ex ſola uoluntate unius, ſed etiam alterius.*
5 *Capitulum, vel alij ſubditi epiſcopo, ꝙ poſſint præſcribere totalem exemptionem à prælato per tantum tempus, cuius contrarij memoria non exiſtat.*
Cum monacho exiſtente monacho Papa non diſpenſat, ꝙ teneat proprium, vel capiat uxorem, ſed benè pōt facere ipſū non eſſe monachū, & tenebit.
Prætoria ſtipulationi nihil poteſt addi ea remanente prætoria, ſed per aditionem efficitur conuentionalis.
6 *Dominus non poteſt rei uſufructuariæ imponere ſeruitutem etiam conſentiente fructuario durante uſufructu, ſed ſi conſentit uſufructuarius, extinguitur vſusfructus, & valet impoſitio.*
7 *Donatio cauſa mortis non pōt fieri irreuocabiliter ipſa durante cā mortis.*
8 *Seruus non poteſt tutor dari durante ſeruitute, ſed ſi detur, efficitur liber.*
9 *Oldradus pater legum.*

1 IS qui putat. † Si putās ſe neceſſarium hr̄dē, cū
ſit volūtarius, repudiat, vel adeat,
nec repudiatio, nec aditio valet. h. d. cū l. ſeq. Rō iſtarū le
gū eſt, qa ſi putat ſe neceſſariū repudiādo, nō putat abdicare a
ſe nomen hr̄dis, ſed ſolū cōmoda, & incōmoda, ſi repudiatio te
neret, cū ipſe ſit uolūtarius, abdicaret a ſe ēt nomē, qđ eſſet præ
ter intētionem ſuā, ne ergo aliquid fiat ꝯ illā, reddiť repudiatio
nulla. itē ſi adit, nō credit ꝑ hoc acq̃rere nomē hr̄dis, cum cre-
dat ſe effectū hr̄dē ꝑ l. 12. tab. ſed ſolū credit acquirere cōmoda
& incommoda, ſi ergo valeret aditio, cū ipſe ſit volūtarius, ac-
quireret ēt nomē, qđ eſſet pter intētionē ſuam, iō reddiť nulla
a rōne ꝑdicta. † Et ex hoc, ꝙ illud, qđ fiat ad ꝯſirmādū ius, qđ qs
putat ſe hr̄e. ſi illud non hēt, nō inducit acquiſitionē de nouo,
& iſtud no. ꝑ gl. q̃ eſt in l. 3. in prin. de acq. poſ. q̃ vult, ꝙ ſi aliq̃
nō habeat poſſeſſionē, ſed putat ſe habere, & facit aliquē actū
ad ipſam ꝯſeruandā, nō inducit acquiſitio de nouo, q̃ gloſſ. &
Bar. ibi no. & tñ ipſe ibi determinat ꝯtra gloſſ. dicēs, ꝙ actus fa-
ctus ad aliq̃d ꝯſeruādū inducit de nouo, & alleg. l. 3. C. cō. vtri.

In.vbi approbatio ſniæ nullæ,q̃ fit ad cõſeruãdũ eã, licèt nõ con-
ſeruet, nec faciat eã valere tanq̃ ſnia, valet vt pactũ,ꝯ Bar.vide-
3 tur eſſe caſus hic,& p gl.cogita ſup hoc ¶ †No. ẽt,ꝙ magis in-
ſpicit id,qđ eſt in opin.tẽdat ad reddẽdũ actũ nullũ,& id qđ eſt
in veritate,tẽdat in oppoſitũ,ut ualeat. Sed ꝯ magis inſpicit̃,ꝙ
eſt in veritate,ut ſ.de iur. & fac.ign.l.ſi.§.q ignorauit.& ĩ.pro
empt.l.2.§.1.& in alijs legib.alleg.hic in gl.ſi.p ꝯrijs. Sol.hic in
his, q̃ depẽdẽt ex mera volũtate, ut eſt aditio hr̃ditatis, in qua
inſpicit̃ potius opi.q̃ ueritas,qm̃ opinio hẽt alterare volũtatẽ.
Cõtraria loqunt̃ in his,q̃ nõ depẽdẽt ex ſola uolũtate vnius,ſed
ẽt alterius,ut hic in ꝯctib.& in trãſlatione dñij.ubi inſpicit̃ ve-
ritas. Vñ ſi emis a dño,& credis eũ nõ dñm,nec acq̃ris dñium,
nihilominus acq̃ris inſpecta veritate, & eꝯ ſi tradẽs eſt dñs, li-
cèt putet ſe nõ eſſe tradẽdo ex cã habili,trãſfert̃ dñinium,ſi ſuo
nomine tradat, nõ ſic in alieno,& tanq̃ pcurator illius,quem
putet dñm,ut l.ſeruũ Titij & ibi no.in gl.ſ.man. ¶ Sed adhuc
opp.ꝙ ẽt in aditione hr̃ditatis inſpicit̃ potius,ꝙ eſt in ueritate,
q̃ qđ in opi.ut ſ.eo.l.qui in aliena.§.ſi is qui. uer.iur. alĩs incipit
nã cũ So.ibi.dubitabat de ueritate, & ſic eius opi. nõ erat ꝯria
ueritati,ſed dubia hic erat ꝯria,quia putabat ſe neceſſariũ cum
eſſet volũtarius,licèt ibi dixerit illũ uer. hr̃e locũ, ẽt ſi errabat,
vr̃ nũc ꝯriũ,ꝙ tũc nõ hẽret locũ,ſed uitiat̃ ibi aditio p iſtũ text.
& qđ magis placet,licèt aliter gloſſ.ibi videat̃ ſoluere cum qua
ibi tranſiui. Si autem opin.concurreret cũ ueritate, licèt de ve
ritate non eſſet quis certus,an debeat inſpici op. dic,ut ĩ. eo.l.
4 cũ quidã.§.qđ dr̃.ſi putet̃ eſſe p̃gnas,&c. ¶ †In glo.q̃ incipit(in
errore.)ibi ſic arbor mala,&c. No. iſtã gl. p uno in quo ꝯſuluit
Old.in conſilio quinquageſimoquinto.an capitulum,vel alij
ſubditi poſſint præſcribere totalem exemptionem a p̃lato per
tm̃ pſ,cuius contrarij memoria nõ exiſtat,vr̃,ꝙ nõ p c.eũ non
liceat.de p̃ſcrip ubi ſubditus ꝯ ſuperiorẽ nõ p̃ſcribit. Ipſe deter
minat ꝯrium,quia verum eſt,ꝙ ſubditus,nõ exiſtẽs ſubditus p̃-
ſcribit ꝯ ius ſuperioris: ſecus ſi deſinat eſſe ſubditus,qđ eſt p p̃-
5 ſcrip. †Item cum monacho exiſtente monacho Papa non diſpẽ
ſat.ꝙ teneat pprium,vel capiat uxorem,ſed bene poteſt facere
ipſum non eſſe monachum,& teneat,ut in c.cum ad monaſte
rium.in ſi.de ſta.regu. Item prætoriæ ſtipulationi nihil põt addi
ſed verum eſt ea remanẽre p̃toria,ſed per aditionem efficit̃ con
6 uentionalis.de verb.obl.l.in ꝯuẽtionalib. †Et dñs non põt rei
fructuariæ imponere ſeruitutem, ẽt conſentiente fructuario:
nam verum eſt durante vſufr.ſed ſi conſenſit vſufructuarius ex-
tinguit̃.& ualet impoſitio,ut l.ſed & ſi quis. §.fi. de uſufructua.
7 †Et donatio cã mortis non poteſt fieri reuocabiliter,nam uerũ
eſt ipſa durante cauſa mortis. Et ſeruus non poteſt tutor dari
durante ſeruitute,ſed ſi det̃ efficit̃ liber. Inſti.qui darei poſſunt.
8 §.fi.iſta ſunt uerba Old. †qui meritò dici potuit pater legum.&
appellabat̃, p quo optimè facit iſta gl.quàm ipſe non allegat.

LEX XVI.

1 *Adire eſt extraneorum,ſed ſuorum eſt immiſcere.* & *nu. 2.*
3 *Sciens ſe eſſe filium legitimum,& naturalem tunc videtur etiam ſcire,ꝙ eſt de iure ſcilicet,quod ſuus, & neceſſarius.*
Quid ſi credebat ſe eſſe.

1 ET e conuerſo. †Summatur cum præcedenti l.ideo hic nõ. ¶ Quærit̃,quid e
conuerſo,ſi aliquis erat neceſſarius,& putabat ſe uolũ
tariũ: ſi adeat an ualeat,& ſic implicet onerib. hr̃dita-
rijs,& ſic ea non obſtante poſſit ſe excuſare ab oneribus? Et br̃
ſi loquamur in ſeruo qui efficitur effectualiter hr̃s, & non po
terit repudiare: nõ pcedit qõ:nam non inſpicit̃ eius opinio,
ſed legis diſpõ,q̃ certa eſt. Sed ſi loquimur in ſuo,& neceſſario,
qui habet beneficium abſtinendi, & niſi ſe immiſceat, non te-
netur,vt l.ei qui.ſ.le.inſpicit̃ eius opinio quãtum ad miſtionẽ,
& iſto caſu gl.dicit,ꝙ poſtq̃ erat in iure ſuo adeũdo, non cenſe
tur ſe immiſcere,& ſic nõ obligat̃.iſta gl.eſt ſingularis ſecundũ
Bar.nam quotidie reperiuntur inſtr̃a in quib.filij acceptant hr̃
ditatem p̃rnam,ſi ergo ꝯficeret̃ inſtr̃m,ꝙ talis ſciẽs hr̃ditatem
p̃ris ſui ſibi delatam eã adiuit, non ualebit aditio, nã ex hoc, qđ
dicit delatam apparet ꝙ non credebat ſuum, & neceſſariũ,ſed
uoluntarium,nam ſuo,& neceſſario non defert̃ hr̃ditas, ſed in
eum continuat̃.ut l.in ſuis.de lib & poſt. Item ex eo,ꝙ dixit adi
2 uit,nam †adire eſt *extraneorum,ſed ſuorum eſt immiſcere, vt
a ĩ.eo.l.cum bonis hæc uera,niſi ex aliquibus uerbis inſtrumẽti
appareat ꝯñũ.quia ſciebat ſe ſuum hæredem,quia tũc illa ver
ba impproprientur & ſumeret̃ uerbũ adiuit.p immiſcuit.ſm̃ Bar.
Ideo ſit cautus notarius, quando conficit inſtr̃m de immixtio
ne filij,ꝙ dicat talis ſciens ſe ſuum, & neceſſarium hr̃dem ſe
immiſcuit,&c. Idẽ ſi dixiſſet adiuit,& immiſcuit. Bal.ĩ l.potuit
C.de iur.deli.truffat de hoc,& dicit,ꝙ indiſtinctè obligat̃, quæ-
cunq.verba contineant̃ in inſtr̃o: quia non omnes ſciunt uti
pprijs uocabulis.C.de do.ante nup.l.ſi cum añ.& dicit non eſ-
ſe tenendam doctri. Bar.quia eſt una truffa.Br̃ ſi ꝯſtaret, quod
ſciebat ſe neceſſarium,procederet reprehenſio Bald. quia tũc
nõ eſt curandum de uerbis, ſed debent impropriari ſm̃ ſubie-
ctam mãm,ut l.ſed & poſſeſſori.§.ſed ſi rerum.ſ.de iureiur. ſed
ſi non cõſtat,ꝙ ſciret ſe neceſſarium, pcedit dictum Bar. & ex
3 natura uerborum colligit̃ quid ſenſerit.l. Labeo. de ſepul.leg.†
rñ mihi vr̃,ꝙ opinio glo,& Bar.non ſit vera:nam aut ſciebat ſe
eſſe filium legitimum,& nãlem,& ſic in poteſtate,& tunc eo ip
ſo nr̃ ſcire,qđ eſt de iure,uidelicet,ꝙ eſt ſuus,& neceſſarius,q̃a
iſta ab omnib ſciri debent,ut l.leges. C.de leg.ẽt ſi aliter nõ ap
paret ex verbis inſtrumenti,ꝙ ſciret ſe neceſſariũ,& ſic illa ver-
ba debent impropriari. Aut ipſe credebat ſe non eſſe legitimũ,
nec in p̃rãte,cũ eñ eſſet,quia putabat matrem fuiſſe concubi-
nam,cum fuiſſet uxor,uel putabat legitimationem factam de
ipſo non ualere, cum tamen ualeret, & tunc apparet, ꝙ puta-
bat ſe uoluntarium,& pcedit qõ gl. in qua dico aliter,q̃ glo.ꝙ
non eſt idem hic,ut aditio non ualeat,nam ſi putat ſe uolunta
rium adeundo,vult duo.ſ.acquirere nomen hæredis p ſuam a-
ditionem, & etiam effectum,licèt primum non acquirat quia
iam effectus eſt hæres per l.non eſt rõ quare non debeat acqui
rere ſm̃,quia ſi uoluit duo,qđ plus eſt,ergo, & quodlibet eorũ
qđ minus eſt,q̃a qđ plus eſt,utiq. tanti eſt,ut l.cũ furti. de in li.
iur.& eodem mõ ſi repudiat,vult a ſe abdicare duo.ſ.nomen,
& etiã effectum,licèt primum non abdicet, quia non poteſt,
ſed tamen abdicat,quia poteſt,& vult,ſed in caſu harum legũ,
qñ credebat ſe neceſſarium,cum eſſet voluntarius, nolebat,niſi
ſi unum.ſ.abdicare effectum,ſi repudiabat, non nomen, & ac-
quirere effectum,ſi adibat,non nomen,& iõ ſi valeret repudia
tio,& aditio abdicaret,& acquireret quod noluit,ideo reddit̃
nulla,ne fiat ꝯ ſuam intentionem,& iſta eſt ratio ſubtilis,q̃ dat
intelligere has leges,& dictam qõnẽ: vñ tene dictum Bal. indi
ſtinctè,licet ipſe pfunctoriè loquat̃,& nõ declaret in d.l.potuit.

ADDITIO.

a Non tamen præſumetur in his aditio,niſi probetur, ſecus in ſuis, ut per Bald.in conſi.allegationes ſupra factæ,& Ange.in conſi.tanta eſt ſcientia patris. Et uide eundem Bal.in l.ſi matrem.de ſuis,& leg.

LEX XVII.

1 *Incertus de uiribus teſtamenti non poteſt ex teſtamento adire, ſecus ſi ſit certus,licèt per alium ſuper uiribus mota ſit quæſtio.*
2 *Poteſt quis eſſe certus de negatiua non coarctata loco, uel tempore quando affirmatiua pendebat ex facto ſuo,& poteſt probari.*

1 NEc is. †Incertus de uiribus teſtamenti non poteſt
ex teſtõ adire: ſecus ſi ſit certus,licèt per aliũ
ſuper uiribus mota ſit qõ h.d. Sed quomodo poteſt eſſe
certus,ſi per alium mouet̃ lis,immo ex hoc efficitur dubius, vt
l.ſi ſcriptus.ad Carbo.& poſito,ꝙ non fieret dubius, efficit̃ te-
merarius,q̃a debuit fieri dubius,& ſic ſua credulitas non deberet
ſibi pdeſſe,ut ſ.l.cum quidam.§.qđ dr̃.pp hoc intellige ſm̃ glo.
qñ allegabat̃ aliqđ ꝯ teſtm̃,qđ pẽdebat ex facto ipſius hr̃dis,
q̃a dicebat̃,ꝙ ipſe fecerat fabricare falsũ inſtr̃m de teſtõ,de quo
facto ipſe debat eſſe certus,& ipſe ſciebat oppoſitum. vñ non
efficit̃ temerarius p motionẽ litis. ſicut nõ depẽdebat ex facto
ſuo,ſm̃ gl.& Doct.& ad hoc l.cũ falsũ.ĩ.eo. ¶ In tex.ibi,repu-
diare põt.q̃a cũ repudiatio,& aditio pẽdeãt ex ſua mera uolũ-
rãte,nõ põt dici,ꝙ velit id,qđ ignorat ſe poſſe,q̃a fatua eſſet vo
2 lũtas,& fatuitas nõ p̃ſumit̃,vt l.fi.C.de hære.inſti. ¶ †In tex.ibi,
ſed ſi certũ eſt falsũ nõ eſſe. No.hic ſm̃ Bal.ꝙ põt eſſe q̃s certus
a de negatiua nõ coarctata loco,vel tpe,*qñ affirmatiua pende-
bat ex facto ſuo,quia talis negatiua cadit in ſẽſũ,& iõ teſtis ſup
tali negatiua põt teſtificari, qñ affirmatiua pendebat ex facto
ſuo,ut ſi dicebat̃,ꝙ Titius fecerat tale q̃d,& aduerſarius articu
lauit, ꝙ nõ fecerat,& Titius pductus in teſtẽ dicat articulũ ve-
rum eſſe,q̃a ualet diſpõ,ſecus ſi pẽdebat ex facto alterius ita lo
quitur l.actor.C.de proba.vbi dr̃, ꝙ negatiua, quæ per rerum
naturam non poteſt probari,non cadit in ſenſum teſtium.

ADDITIO.

a ¶ Adde tamen,ꝙ negatiua ſimpliciter nõ cadit in notitiã hoĩs,ut p Phil.Corne. in conſi.299.incip. in litera K,in 3.par. Quinimmo teſtes ſuper ea deponẽtes nõ pbãt ſm̃ Bar.in ꝯſ.Cõe Licignani.& in c.cum eccle.de cau. poſ. & pprięt.

1 *Qui repudiat cauſam teſtati, non uidetur repudiare cauſam inteſtati,& e conuerſo ſi cauſam teſtati ignorabat, ſecus ſi ſciebat.*
2 *Excluſus ab uno iure non repellitur ab alio iure, a quo non reperitur excluſus.*
3 *Qui poteſt uocari ad aliquid duplici iure diuerſo, per repudiationem unius excluditur ab aliquo iure,quando poteſt ſtare repudiatio illius, abſque eo, quòd attrahat ad ſe aliud ius.*

Quid

Quid ſi repudiatio fuit facta in rem.

4 *Si aliquis poſſit conſequi aliquam hæreditatem de iure ciuili, & de iure prætorio, ſi repudiat alterum eorum, an poſſit amplecti ex altero.*

Si poſſum habere portionem cohæredis mei iure accreſcendi, & iure ſubſtitutionis, quia fui ſibi ſubſtitutus, an poſſim repudiare ex uno, & amplecti ex altero.

5 *Qui vult unum, cenſetur etiam velle aliud, ſine quo illud velle non poteſt.*

6 *Ad deſtructionem conſequentis ſequitur deſtructio antecedentis ſine qua prima ſtare non poteſt.*

Hæreditas non deuoluitur ad cauſam inteſtati, niſi perempta ſit cauſa teſtati

7 *Hæreditas nondum delata repudiari non poteſt.*

Non cenſetur quis repudiare ius, quod ignorat ſibi competere.

1 §. Hæres inſtitutus. †Qui repudiat cām teſtati, non vr̄ repudiare cām inteſtati: idē ecōuerſo, ſi cām teſtati ignorabat, ſecus ſi ſciebat. h. d. Sunt ergo tres caſus, in primo, qñ repudiat cām teſtati, excludit ab illa, nō a cā inteſt. In ſecundo, qñ repudiat cām inteſtati, & ſciebat cām teſtati, excludit ab una, quia nō vult, i. velle non
2 pſumit. poſtq̄ ignorabat, ab alia non pōt, licèt velit †No. ex primo caſu duo, primu, φ qui eſt excluſus ab uno iure, non repellit ab alio iure, a quo non reperit excluſus. vide ad hoc optimū tex. in l. ſi filius q pri. ꝟ. de bon. lib. circa prin. facit l. vendicantē. cum l. ſeq. de euic. & l. 4. §. ſed uidendum. de ſucc. edict. de adul. l.
3 miles. §. ſexaginta. ſm Cy. & Bal. † Item no. φ qui pōt uocari ad aliquid duplici iure diuerſo, per repudiationem unius excludit ab alio iure, qñ poteſt ſtare repudiatio illius abſque eo, φ attrahat ad ſe aliud ius facit l. ſi domus. de ser. ur. pd. Intellige hoc, qñ repudiatio fuit reſtricta ad illud ius, ſecus ſi fuiſſet facta in rē, qa tūc extēderet ad oia iura, ex quibus poſſet habere illā rē, vt ſi diceret, repudio talē hr̄ditatē. gl. eſt in d. §. ſed uidēdū. facit l. ſi duo. §. ius. de iureiu. † iſtud primū dictū gl. hic indu
4 cſit in ar. ad duo. † Primo, φ ſi aliquis poſſit conſequi aliquā hæreditatem de iure ciui. & de iure pτorio, ſi repudiat alterū eorū pōt admitti ex altero. h. d. vt hr̄. C. de impu. & ali. ſub. Secundo inducunt, φ ſi poſſum habere portionē cohæredis mei iure accreſcendi, & iure ſubſtitutionis, quia fui ſibi ſubſtitutus, poſſū repudiare ex vno, & amplecti ex altero. Þriū determinat gl. ꝟ. e. l. ſi quis hæres dic, ut ibi dicam, & no. in l. teſtō. C. de imp. &
5 ali. ſub. Ea ſecundo dicto no. illud adqd̄ allegat φ † q vult vnū, cēſet ēt velle aliud, ſiōe quo aliud velle oō pōt. ſic ꝟ. e. l. illud. non enim pōt repudiare cā inteſtati, niſi fiat illi locus, vt in fin. & non fit illi locus, niſi deficiat cauſa teſtati, ut l. quandiu. ſ̄ eo cū ergo ſit in poteſtate ſua repudiare cām teſtati, & ſic facere locū cāæ inteſtati, ſi ſcit cauſam teſtati, repudiando cām inteſtati, cēſet ēt illā repudiaſſe, vt valeat repudiatio cāæ ītéſtati, & ſic excludit ab illa per repudiationem expreſſam, & a cā teſtati p
6 tacitam. †No. etiam ſm Bal. φ ad deſtructionem conſequentis, ſequit deſtructio antecedentis, ſine qua prima ſtare nō poteſt. ¶ Ex tertio, & ultimo dicto no. in fi. φ hæreditas non deuoluit ad cauſam inteſtati, niſi perempta ſit cauſa teſtati. Item φ hære
7 ditatem nondum delatam repudiare non poteſt. † Item φ nō cenſet quis repudiare ius, quod ignorabat ſibi competere, ut ſ̄. de tranſ. l. qui eum tutoribus.

L E X XVIII.

2 *Primogenitus ſi ex conſuetudine ſuccedat regno, & contingat φ primogenitus decedat uiuente nepote ex eo, poſtea decedat Rex relicto illo nepote, & etiam ſecundogenito, quis eorum ſuccedat in regno.*

3 *Quæ requirantur, ut hæreditas poſſit adiri, & nu. 1.*

4 *Quæ requirantur, ut ſit delata alicui.*

1 IS poteſt. †Hic ponit rĺa affirmatiua, q̄ exemplificat in l. ſeq. qui hr̄ditatem. alia rĺa negatiua ponit ſ̄. eod. l. 3. & l. is qui ver. hoc ita verum. & illa ſp eſt vera, ſed affirmatiua nō ſp, qm̄ potentia adeundi poteſt ſumi trib. modis. Primo, p illa quam hēt quilibet liber homo, & capax hæreditatis, nam de ipſo pōt dici: iſte pōt hr̄ditatē adire, capiēdo pōt, p poſſibili eſt ſi ſibi deferat, ut in ſimili in l. quod Seruius. de cond. ob cau. & iſta potentia non eſt qd ſeparatū a libertate, vñ ſicut non pōt a ſe libertatē abdicare: ita nec hāc potentiam, & iſta nō eſt reſpectu certæ hæreditatis. Eſt alia q̄ hēt quilibet, qui pōt ab inteſtato ſuccedere: nam de ipſo pōt dici, iſte poteſt adire hr̄ditatem ſui conſanguinei, ēt illo viuente & iſta potentia non eſt quid ſeparatum a conſanguinitate, ideo ſi, cut non poteſt a ſe abdicare cōſanguinitatem, ita nec hāc potētiā. l. iura ſanguinis. de reg. iur. ſ̄. de pact. l. ius agnatione. & in iſtis duab. potētiis, nō hēt locum rĺa hic poſita. Dicit tñ Bar. vnum quod eſt notabile, φ potentia quàm hēt filius io ſuccedendi patri, bene eſt quid diuerſum a filiatione, quod patet, qa filio pdecedēte io uita pr̄is, nepos ex eo ſuccedat in potētia, licèt non ſuccedat in filiatione, quæ cum perſona extinguitur.
a ¶ †No. iſtud dictum p iſta ardua qōne, ſi conſuetudo eſt, φ primogenitus ſuccedat in regno,[a] & contingat, φ primogenitus decedat viuēte nepote ex eo, poſtea decedat Rex relicto illo nepote, & ēt filio ſecundogenito, quis eorū ſuccedet in regno, & vr̄ φ nepos, quia ſuccedit in ius primogeniture, q̄ pr̄ eius habuit ēt viuēte Rege, ſm iſtā doct. Bar. licèt nō ſuccedat in filiatione, quia non dr̄ primogenitus de quo loquit ɔſuetudo: ſed nepos ex eo, & p iſta parte ɔſuluit, vel allegauit ſolenniter Oldradus tpe Regis Roberti corā eo in Auinione, vt refert Ioan. An. in addi. Spe. in tit. de feu. qui ēt vr̄ adhærere huic parti, & e-
b go ēt ɔſului[b] in Hiſpania de curia Romana. nr̄i añt Doc. Legiſtæ vñt determinare ɔtium pro ſecundogenito, vt no. Cy. in l. ſi viua matre. C. de bo. ma. Bar. in auth. poſt fratres. de leg. hr̄. Bal. ſuper hoc variauit, & plenè de hoc diſputat in l. cū antiquioribus. C. de iure delib. licèt multi non habeāt in ſuis lec. tāgit ēt in l. liberti libertæq; de ope lib. Eſt & tertia potētia reſpectu certæ hr̄ditatis, iā mortui, & ſic eſt in rerū natura: & in illa pcedit regula hic poſita, ſed non eſt ſemper vera, ſed hēt locū, qñ illa potentia pōt deduci ad actū, nā poſſibile eſt, φ quis habeat potentiā adeundi, & tñ non pōt adire, qa illa potētia eſt impedi-
3 ta. † Eſt ergo aliud potentia adeundi: aliud poſſe adiri: q̄ autē ſint illa, q̄ requiruntur, vt poſſit adiri gl. hic vſq; in ver. (itē ſibi numerat ſex.) & poſtea in ver (item ſcire debeat,) addit ſeptimum deinde in ver. (item) ſibi: quia ſ̄. dixerat requiri delatā eſſe hr̄ditatem, ponit quædā neceſſaria, vt dicatur delata. poſtea tertio. in ver. ſed regula ponit fallentias, & ſic gl. vide in l. illud. ſ̄. ſi pars hære. pe. Tu melius, & intelligibilius dic, tria tñ eſſe neceſſaria. l. φ hr̄ditas ſit delata: & in hoc ſtat potentia adeūdi. Item φ ſciat ſibi delatā. Itē φ ſciat ex qua cā ſit delata, ex teſta-
4 mento, vel ab inteſt. & in his duob. ɔſiſtit poſſe adire. † Ad hoc autē vt ſit delata multa requiruntur: φ ille de cuius hr̄ditate agitur, ſit mortuus. Itē ſi eſt hr̄ditas ex teſtamēto, φ illud valeat: & nō ſubiaceat rupturæ. Itē φ ſit inſtō pura, vel purificata. Itē φ nullus præcedat in gradu, & idem in ſucceſſione inteſtati: ſcientia añt nō requiritur perfecta, ſed ſufficit eā habere eōem opinionem per relatum alterius, ita φ pp eam vehemens opinio eius ɔcurrat cū veritate: vt ꝟ. eo. l. cum quidam. §. quod dicitur. cætera proſequero, ut hic ſubtiliſſimè, & vtiliter per Bar.

A D D I T I O N E S.

a Quòd primogenitus ſuccedat in regno. Adde Pe. de Anch. in c. licet. de voto. Do. in c. grandi. de ſup. negli. pla. lib. 6. Cy. Bal. & Sal. in l. ſi vna. C. de bon. mater. Bal. in l. liber. In 6. col. C. de ope. lib. Bal. in l. 3. C. de ſuis, & legi. Bald. in l. ex hoc iure. 5. q. ff. de iuſti. & iur. Bald. in c. 1. de filijs natis ex matrimonio ad morgan. in vſib. feu. Old. conſi. 94. inci. eleganter circa negotium. Pet. de Ancha. conſi. 78. inci. dicta facinoratio. Abb. conſi. 96. inci. in præſenti quæſtione. in 6. vol. Pau. de Caſt. conſi. 158. inci. in præſenti cauſa. Fran. de Are. conſi. 163. inci. diligenter, & mature diſcuſſis.

b Ego ēt conſului. Vide eundem Pau. de Caſtr. conſi. 165. inci. in cauſa præſenti, quæ vocatur maioricæ hoſpalenſis. in 1. parte conſiliorum nouorum vbi fecit pleniſſimum conſilium, & refert, & ſequitur Do. Alex. de Imo. conſi. 4. col. fi. in 4. vol. Fran. Cur.

L E X XX.

1 *Aditio hæreditatis per quos actus inducatur, & quando requiratur proteſtatio, quòd quis non facit aliquid tanquam hæres. & nu. 2.*

3 *Sepelire defunctum, vel paſcere iumenta hæreditaria, vel claudere domum non eſt adire, etiam ſi non præcedat proteſtatio.*

Per alienationem rerum hæreditariarum, vel ſi quis conueniat debitores hæreditarios videtur induci aditio.

4 *In locatione, vel fulctura rerum hæreditariarum, ſtandum eſt declarationi gerentis cum iuramento, an hoc fecerit tanq̄ hæres, vel tanquā cuſtos.*

5 *In his quæ dependent ab animo, ſtatur iuramento gerentis.*

6 *Verbum, pro hærede, quot modis ſumatur remiſſ.*

7 *Dictio, tam, & quàm, quid importent.*

8 *Actus agentium non operantur ultra eorum intentionem.*

Facta ad vnum finem, non inducunt alium finem diuerſum.

9 *In dependentibus ab animo principaliter inſpicitur animus, & intentio.*

In dependentibus ab animo vtilis eſt proteſtatio ad declarandum animum, & dicitur proteſtatio declaratoria.

1 PRo hærede. † Qui aliquid facit tanquā hr̄s, cēſetur hr̄ditatem adire, ſecus ſi facit nō tanquā hr̄s: & quo aīo fecerit ex pteſtatione ei cognoſcitur: ideo vtile eſt pteſtari. h. d. vſq; ad §. ſi qd tñ, & huc uſq; Iuriſcon. tractauit de illis, qui pñt adire, vel repudiare: in hac l. tractat de ipſa aditione p quos actus inducatur.
a ¶ † Notādū, φ q̄dam eſt aditio expreſſa, vt cū quis dicit, adeo, vel cognoſco hr̄ditatem, uel aſſumo, uel apprehendo, vel gero p hr̄de, q̄ oia ſunt uerba diſpoſitiua: & de iſtis non eſt dubium φ ſtatim inducit aditio, ēt ſi nihil hæreditarium tāgat, ut ꝟ. eo. l. gerit. Quædam eſt aditio tacita, cū nō pcedit aduerba, ſed ad facta, & iſta inducit, qñ aliqd facit tanq hr̄s: & tunc dicit pro hr̄de gerere qd̄ non differt ab aditione: quia aditio expreſſa ɔſiſtit in animo, & uerbis, iſta uero tacita q̄ dr̄ actio pro hærede

conſiſtit in animo,& facto,& vtrobique non ſufficit ſolus ani-
mus,ſed requirunt̃ verba,vel facta,vt no.ſ.eo.l.mutũ licẽt glo.
hic ſecũda innuat ↄ̃riũ,q̃ tenẽt vltramontani in l.potuit.C.eod.
ſed Bar.tenet gl.in l.mutũ.qđ eſt vtile in foro ↄſciæ, vt ibi teti-
gi Procedit aũt hęc l.in illis qui pñt adire iure ciuili: nõ in illis,
qui non poſſunt,ſed habẽt venire de iure ꝑtorio, q̃a licẽt gerãt
actũ tanq̃ hr̃des,nõ efficiunt̃ hr̃des, niſi adeant iudicem,& tũc
efficiũt̃ bonorũ poſſeſſores,& iſte eſt caſus in l.j.C. de iure de-
lib. Item procedit iſtud principiũ in caſib. certis,qñ cõſtat quo
aĩo geſſerit. Quid aũt in dubio? Iuriſconſultus tradit doctrinã
in §.Pap.ĩ.ead.l.in fi. ꝙ ille actus in dubio inducit aditionem,
qui non põt geri citra ius,& nomen hr̃dis, aliàs aditionẽ nõ in-
ducit,ſed quõ hoc cognoſcatur,eſt valde dubium,& ſuper hoc
ſunt duæ gl.hic,vna ſuper ver.teſtari,quæ recitat diuerſas opin.
inter Rog.& Hug.ex parte vna.qui dñt,ꝙ in dubio non ꝑſumi-
tur aditio,ẽt ſi nõ fuit proteſtatus,& ꝙ proteſtatio fit ad abun-
dantem cautelã.& Io.& Azo ex altera parte, qui dicunt econ-
uerſo,ꝙ in dubio inducitur aditio. alia eſt gl. quæ incipit.i. ali-
quid,quæ refert opi.eiuſdem Azo. variantis,& poſtea dicentis,
ꝙ ex diuerſitate caſuum,& qualitate perſonarum,& actuũ, &
teſtiũ dẽt perpendi,q̃ verba ſunt magis obſcura, q̃ verba Iuriſcõ.
& ideo Bar.ſuper hoc compilauit pulchram repetitionem in l.
gerit.ad declarationem iſtorum verborum diſcurrens per ſin-
gula verba,& facta,dic,vt ibi. Diuide autem iſtud principium,
quia primo loquitur, qñ actum geſſit tanq̃ hæres vſque ibi (&
gñaliter.)Secundo qñ geſſit non tanq̃ hæres, vſq; ibi, (pro hæ-
rede,), vt colligitur ex dictione derpũ . Tertiò aſſignat rõnem
vtriuſq; dicti,vt ibi (& ideo.)Quartò conſulit actũ gerẽti,ſi nõ
vult adire,ꝙ ꝓteſtetur,ꝙ facit non animo adeundi, vſque ibi,
3 (vt puta.) Quinto adducit plura exẽpla,& plura geſta.† Quorũ
quædam tendunt principaliter ad actũ pietatis, vt ſepelire de-
functum. Quædã ad actum cuſtodiæ,vt paſcere iumenta hære-
ditaria,vel claudere domum,& in iſtis in dubio dicas, ꝙ nõ in-
ducunt aditionẽ,q̃a pñt videri geſta alio aĩo: iõ in eis proteſta
tio eſt ex abundanti,& in iſtis poteſt ſaluari opin. Rog. & Hu.
Quædam ſunt,q̃ non pñt fieri ab hr̃de,vt alienare res hæredita
rias,vel conuenire debitores hæreditarios,& in iſtis dic,ꝙ in du
bio ꝑſumitur aditio,quia hẽt locũ doctrina Iuriſcõ. §. Pa ꝙ nõ
poſſunt geri citra ius,& nomen hr̃dis,& in iſtis procedit prima
4 opi.Io.& Azo. † qdã verò ſunt actus indifferẽtes,vt locare res
hr̃ditarias,vel fulcire,nam põt hoc facere tanq̃ hæres, vel tanq̃
cuſtos,nec magis ordinantur ad vnum,q̃ ad alterum, ſicut or-
dinantur primi actus,& in iſtis locum habet ſecunda opi.Io.&
Azo.Iac.aũt de Are.dicit ſtãdum eſſe declarationi ſuæ,cũ iuro,
quo aĩo fecerit,quia rñr in his,quę depẽdent ab aĩo, ſtatur iurãto
5 gerẽtis,† vt no.p gl.Inſt.de actio § aliæ. Tu dic melius per Bart.
in d. l.gerit.&c.¶ In tex.ibi,(pro hr̃de gerere).i.pro dño. ita ex-
ponit gl in l. potuit.C.eo.& probat.ĩ.eod l. duo fratres.in fi.in
6 ver.dominationẽ interponeret,ſm Bal.ibidem.† Sed tu limita,
ſm Bar.pro dño.ſ.ex cã hr̃ditaria.ſecus ſi tanq̃ dñs ex alia cã, vt
ĩ.dum dicit, ſed quaſi alio iure dñs, & quot modis ſumat̃ hoc
verbum pro hr̃de.vide bonã gl.in l.p hære.in prin.ſ.de pet.hæ-
re.¶ In tex.ibi qui aliq̃d,quaſi hæres gerit,ẽt ſi nihil hr̃ditarium
attingat,vt ĩ.eo.l.gerit.& l.ſi quis extraneus.§.1.Vñ dicit Aug.
ꝙ ẽt ſi ligniũ tangeret, & diceret ſe tãgere tanq̃ hæres efficitur
hæres,pone aũt hoc exemplum, ſi egit ↄ̃ debitores hr̃ditarios,
7 tanq̃ hr̃s narrando ſe hr̃dem in libello.† In tex.ibi (tam facti, q̃
aĩ.)gl.hic dic,ꝙ iſta dictio.tam,& q̃,ponitur electiuè, quia non
eſt facti,ſed aĩ duntaxat, & ſm hoc ſufficeret animus in mente
retentus abſq.eo,ꝙ procederet ad aliquod factum. Contrariũ
vult gl.in l.multum.& illa uera ſm Bar.iõ ipſe dicit,ꝙ ponitur
ↄparatiue, & ꝙ triplex eſt comparatio, quod dic,vt hic per eũ
& intẽdit dicere,ꝙ eſt animi,& facti,licet magis aĩ,q̃ facti, utrũ
que tñ requiritur. Tu dic,prout ſentit Bal.ꝙ nec electiuè, nec
ↄparatiuè ponatur,ſed intendit dicere, ꝙ aditio hr̃ditatis non
ↄſiſtit in facto abſtracto ab animo, iõ licet aliquem actum ge-
rat circa res hæreditarias,ſi tñ ut hæres, non inducitur aditio,
quia non dẽmus inſpicere nudum factum,ſed quo aĩo fiat.No.
8 ergo† ꝙ actus agentium non operantur veram intentionẽ agẽ
9 tis,ſed ſm illam rñtur,ut l.non oẽs. ſi cert.pet. † Item ꝙ facta
ad unum finem non inducunt alium finem diuerſum. Itẽ ꝙ in
dependentibus ab aĩo principaliter inſpicit̃ aĩus,& intẽtio. ¶ In tex.
ibi,& ideo No.ꝙ in dependẽtib.ab aĩo utilis eſt proteſtatio ad
declarandum animum,& dicitur proteſtatio declaratoria.

---

1 *Verbum tanquam hæres,quomodo exponitur.*
2 *Operæ liberti concernentes patrimonium,ut ſcriptoriæ,uel pictoriæ tranſeũt ad quoslibet hæredes,etiam extraneos.*
3 *Operæ officiales,q̃ cõcernunt pſonã patroni, ut ſeruire ſibi in menſa,trãſeũt ad filios tãtũ,ẽt ſi nõ ſint hæredes,& quãdo creditores hæreditarij poſſint petere ſe inueſtiri de iſtis operis,& ſi filius petat eas,ut hæres, an efficiatur hr̃s.*
4 *Quid in feudo,quod tranſit in filium,ut filium.*
5 *Quid in operis obſequialibus,quæ non ſunt propriæ operæ.*
6 *Quare petitio iſtarum operarum denegatur hæredi extraneo,& non creditoribus hæreditarijs.*
7 *Creditores poſſunt mitti in poſſeſſionem iuris,q. habet debitor ſupra liberas perſonas,& ſic in iure ſuperioritatis,uel iuriſdictionis.*
8 *Si aliqua cõitas,uel dominus negligit mihi forenſi facere iuſtitiam de ſubdito ſuo,cum ex hoc efficiatur debitrix,uel debitor meus, poſſim a meo ſuperiore impetrare repreſalias generaliter contra omnes ſubditos eius.*
9 *Feudum quando tranſeat ad filium,ut filium. etiam ſi non ſit hæres.*

1 §.Si quid. † In his quæ ex perſona defuncti trãſeũt ad fi-
lium,vt filium,ẽt ſi nõ ſit hæres. ſi aliquid ge
rit filius tanq̃ hæres,vel ẽt ſimpr̃,non efficit̃ hæres, quia illud
verbum tanq̃ hæres,exponit̃.i.tanq̃ filius,q. põt dici hr̃s largo
modo pp ſolam filiationẽ,ẽt ſi aliter non ſit hæres Et ex prædi
ctis,q̃ trãſeunt ad filiũ,vt filium,ẽt ſi non ſit hæres, creditores
hr̃ditarij pñt manus apponere,& inueſtiri pro eorum creditis,
ſi alia bona deficiant. licẽt non dicant̃ iura hæreditaria, poſtq̃
non tranſeunt ad hæredes extraneos.h.d.iſte ſingulariſſimus .
§.ſic limitatus per fi.gl.mag. inquãtum dixit creditores ſolũ in
defectum bonorum hæreditariorum poſſe manus apponere.
Et primo loquit̃.qñ filius in ꝑdictis aliquid geſſit tanq̃ hr̃s dicẽ
do ſe gerere,ut hr̃s patris ſui,vſq.ibi (ſed & qui.) Secundo qñ
geſſit ſimpliciter,nam ſi primo caſu nõ efficit̃ hæres multo mi
nus in iſto.& ꝑ hoc ſumit̃ a ↄ̃trio ſenſu tex.qui loquit̃ de ſepul-
chro hæreditario:nam ſecus innuit in non hr̃ditario,ſed fami-
a liari,in quo filius ẽt ſi non ſit hæres,põt ſepeliri.† Et præmitte,
ꝙ q̃dam ſunt operę liberti concernentes patrimoniũ,vt ſcrip-
ptoriæ,vel pictoriæ,quas gl. dicunt operas certas,& fabriles,ſed
ego nõ curo,ſi ſint certæ.i.ſpecificatæ tpe ſtipl̃onis,vel nõ q̃a ſi
ſtipulat̃ a ſcriptore,vel pictore x.operas, cenſet̃ ſtipulatus illas,
quas ſcit facere.& iſtæ operæ. q̃ cõcernunt pr̃imonium tran-
ſeunt ad quoslibet hr̃des ẽt extraneos,& ad filios nõ tranſirẽt,
niſi eſſent hr̃des,ſicut nec pr̃imoniũ.& de iſtis non loquit̃ iſte
tex.& creditores de iſtis pñt ſe inueſtire, ẽt non in ſubſidium,
ſicut de alijs rebus hr̃ditarijs, & de iſtis loquunt̃ ll.hic allegatæ
3 in glo.† Quædam ſunt operæ officiales,q̃ cõcernũt pſonam pa-
troni,&c.ut ſeruire ſibi in menſa,vel in camera,de qb.gl.nõ po
tuerũt hr̃e notitiã,ſed ſolus Bal.& gl.vñt appellaſſe operas in-
certas:ſed nõ eſt curãdum, & iſtæ non tranſeunt ad extraneos
hr̃des,ſed ad filios tñ,ẽt ſi nõ ſint hr̃des, quia operæ,quæ con-
ueniunt perſonæ pr̃is,cenſet̃ conuenire pſonæ filij,non ſic ex-
tranei hr̃dis.de illis loquit̃ tex.in l.ſi operarũ iudicio.ĩ. de ope.
lib.cũ gl.& ẽt iſte tex.qui vult,ꝙ ſi filius mortuo patre iſtas ope
ras petat a liberto,& dicat ſe petere , ut hr̃s pr̃is ſui,non cenſet̃
ꝑ hoc hr̃ditatẽ adire.Nec ob.principium huius l.quia loquitur
qñ iſtud verbũ ꝓfert̃ ab illo,vel in tali materia, in qua non põt
verificari,vel ſaluari,niſi tanq̃ in uero hr̃de, ſed hic profert̃ a fi-
lio,& in tali materia,in qua põt verificari, & ſaluari in ſola filia
tione,cum verbum,hr̃s,vel hæredes ſumat̃ ꝓ filijs. l. ex facto.§.
fi.ĩ.ad Tre.& in feudorum materia, ut in ti.de alie.feu. §. & ſi
clientulus.& in emphyteuſi eccleſiaſtica,ut no.in l. ẽt.in princ.
ſol.mat. Et ſi dicat̃ poſtq̃ iſtæ operæ nõ trãſeũt ad filiũ,tanq̃ hr̃-
dem,ſed tantũ ad filiũ,ẽt ſi nõ ſit hr̃s,non poſſunt dic. res hęre
ditariæ,tñ poſtq̃ petit eas,vt hr̃s,vr ꝙ efficiat̃ hæres per l. gerit.
ĩ.eo.Iuriſconſultus oſtendit ↄ̃rium, quia creditores hæredita-
rij pñt petere ſe inueſtiri de iſtis operis , & tñ nõ efficiunt hære
des,ergo ꝙ filius tanq̃ ſit creditor hæreditarius,ut hic gloſſ. tñ
ſupplet iſtud,ſi deficiant alia bona hæreditaria, tũc.n. quia tra
ctant creditores de dãno vitando,& filius de lucro, & hẽt hoc
a pr̃e,conuenientius eſt,ꝙ creditores habeãt,q̃ ꝙ filius deficiẽ
tib.alijs,ſed ſi non deficerent,ſecus,poſtq̃ nõ ſunt res hæredita
4 riæ,licẽt filius habeat a pr̃e.† Et per hoc patet idem in feudo,ꝙ
a trãſit in filiũ, ut filiũ,cũ deficientib.alijs bonis, ſi filius non ſit
hæres creditores poſſint petere ſe immitti in poſſeſſionem, ſal
tem commoditatis illius feudi,non dico in proprietatem, ne
dominus cogat̃ habere uaſallum,quẽ nõ vult.ſi ãt filius adiret
hære-

ADDITIO.

a ¶ Idem in feudo,quòd tranſit in filium. Adde an tranſit ad fœminam. vide Spe.
ti.de feu.in §.qm.ver.25.& ver.21.& ibi Io.An.in add.Bal.in l.quoties.de ſuis,
& legi.Cal.conſ.3.in ti.de feu.inci.an fœmina.Raph.Cu.conſi.138. inci.con-
ſultis,& ĩ.ſcriptis.Raph.Ful.conſi.310.inci.nobiles de Forcitate.Lu.Ro.conſ.
43.inci.uiſo inueſtituræ tenore.Ang.conſil.242.inci. punctus talis eſt. Pe. de
Anch.conſi.173.d. Lazarus.Bal.con.285.inci.factum tale.in 3.uol. Pau.de Ca.
conſ.59.inci.q̃q̃ multa ſcripta fuerunt.Ale.de Imo.in conſ.30.incip. oẽ datũ .
in 7.col.in 3.uol.idem Ale.conſ.7.inci.ponderatis his quæ.in 8. col.in 5.uol.
Pet.Phil.cur.conſi.16.inci.aperta fronte.in 2.col.in 1.uol.idẽ Pet. Phil.cõſ.176.
inci.circa præſentem conſultation.in 1.uol.Soc.conſi.19.pro deciſione prædi-
cta,in 1.uol.idem Socy.conſi.257.inci.viſis inſtrumentis Romanor.in 2.uolu.
Franc.Cur.conſi.48.inci.Dux Mediolani Philippus. in 7.col.

hæreditatē patris:tunc quia incipit obligari creditorib.pñt illi petere ſe inueſtiri,ēt non in defectū aliarū rerū:& ſicut de alijs bonis ipſius filij & ſicut in creditoribus clericis de fructib. bñficij,vt in c.2. de fideiuſſ. & hoc ſi non ꝯfecit inuentariū, alias eſſet idē,qđ ſi non adiſſet, ut in l.fi.§.in cōputatione.de iu. de-
5 libe.†Operæ vero obſequiales non ſunt propriæ operæ,ſed obſequia,ut in tit.de obſequi. & iō non tranſeunt ad ex̄neos hæredes,nec ēt creditores pñt petere ſe in illis immitti,& iō de illis non pōt loqui tex.& hoc vult glo.i.ſcu a.ſup verſi. non potuit.q̄ incip.ut quia, &c. Pro declaratione ad iſtas operas tanq̄ hrs efficiatur hr̄s,licèt iſtæ operæ non poſſint dici res hæreditariæ,poſtq̄ non tranſeunt ad hr̄des ex̄neos,ut J.eo.l.gerit.& J.l.px.§.i. in prin.huius l. quidā fatent̄ ꝯtium dicentes,ꝙ in tex. non debet eſſe affirmatiua ibi,(ꝙ hr̄de cū geſſiſſet,&c.)tūc ver. ſequens (cū petitio earū.&c.) venit hoc mō:quia poſſet oppo-ni,ꝙ ex hoc non inducit aditio,cū dictæ operæ non ſint res hæreditariæ.Sed rñdeo, ꝙ ēt pñt dici nō hæreditariæ, qđ patet, quia creditores hæreditarij non pñt inueſtiri de iſtis operis, ſicut de alijs reb.hæreditarijs, loquit̄ ergo ēt de creditoribus hæreditarijs,nā de proprijs creditoribus ipſius filij non eſt dubiū, quia cū illi habeant filiū obligatū,pñt inueſtiri de ipſis operis pertinentibus ad filiū,ſicut de alijs rebus ipſius filij. ſed de hæreditarijs creditoribus erat magis dubium, quia ipſi nō hñt filium obligatū,& iō antequā adeant hæreditatem, nō poſſunt petere ſe inueſtiri de iſtis operis, q̄ non ſunt hæreditariæ, ſed ſi dicamus,ꝙ petendo videatur adiuiſſe, tunc quia incœpit filius eis obligari,& ſic tenet̄ eis ſatisfacere,ēt de proprijs facultatib. ſi hæreditariæ non ſufficiunt,pñt petere iſti creditores ſe inueſtiri,& hoc vult tex.in uer.maxime futurarum.i.poſt aditā hæreditatē,ſm gl.illa tñ dictio,maxime, innuit, ꝙ idem ante eam aditam,ſed hoc eſt verum in ſubſidiū tm̄, ut in ſeq lect.ſed poſt aditam etiam non in ſubſidium, & ita intellige iſtā gl. & dum
6 dicit,quaſi hoc faciendo approbet ſe teneri. expone, ꝙ incipit obligari creditoribus hæreditarijs,ꝙ ante non erat. † Sed quæritur,quare petitio iſtarum operū denegatur hæredi ex̄neo, & non denegatur creditoribus hæreditarijs? gl.dicit,quia hæredi ex̄neo obſtat filius,ad quem tranſeunt tanquam ad filium, ſed ſi filius eſt effectus hæres,non poteſt obſtare creditoribus hæreditarijs,quia incœpit obligari per aditionem. Iſtud nihil eſt dicere.pone etiam,ꝙ non extat filius, ſed ſolus hæres ex̄neus adhuc ſibi non competit petitio iſtarum operarum, & tñ ceſſat rō gl. Item pone,ꝙ filius nondum perijt iſtas operas,& ſic non eſt effectus hæres,nec eſt obligatus creditoribus hr̄ditarijs, vnde pōt eis obſtare, & tñ ſi non ſuperſunt bona hæreditaria nihil obſtat. quominus iſt. creditores inueſtiātur de iſtis operis, vt in ſeq lec.in fi.gl.Dicas ergo,ꝙ rō diuerſitatis eſt,quia hęres ex̄neus tractat de lucro captando, creditores vero de dāno vitando:iō concedit̄ eis,quod extraneo hæredi denegatur.Breuiter iſta lec.non eſt bona,quia cōiter in tex.habetur litera negatiua non geſſiſſe. Item quia in princ. §. ponitur dictio aduerſatiua,tñ.& ſic aduertatur prin.huius l.ubi dr̄, ꝙ regulariter qui aliquid facit tanq̄ hæres, efficitur hæres:fallit tñ in hoc caſu.Itē quia in ſeq.ver.ſed qui in ſepulchrum. dicitur, ꝙ non efficitur hęres ſepeliendo in ſepulchro hęreditario, ergo idē in caſu præcedenti,quia ponitur aduerſatiua,ſed,nō copulatiua,& quę ſignificat diuerſitatē in facto non in iure, ut l. ſed & ſi lege. in prin.de pet.hær. Ad ꝯriū rñdetur ſm gl.ꝙ dū tex.dicit, ꝙ petit quaſi hr̄s,debet intelligi,non ꝙ in libello dixerit,peto tanq̄ hæres.quia tunc efficeretr̄ hr̄s,ſed dixit,peto tanquā filius nō exhęredatus. quia ſi eſſet exhæredatus ꝑ erere nō poſſet. Sed hoc eſt contra uerè tex.iō dic,ꝙ ita dixit in libello,peto tanquā hęres.Et ad ꝯriū rñdetur,ut ſ.dixi,ꝙ illa iura ꝓcedūt,qñ illa uerba proferunt ab illo,uel in illo caſu,in quo nō poſſent uerificari, niſi hr̄s efficeret̄,ſed in his,quæ ex perſona patris tranſeunt ad filiū, vt filium, illa uerba poſſunt uerificari in ſola filiatione. Sed tunc oppo.tenendo iſtam lect.ſi non efficitur hęres, ergo creditores hereditarij non poſſunt de iſtis operis inueſtiri,cū non habeant filium obligatū, & iſtæ ſunt res hæreditarię. Soluitur trib.modis in gl. Primo ꝙ loquat̄ tex. de creditoribus ipſius filij,qui hñt eum obligatū,& tunc non eſt dubiū, ꝙ pñt inueſtiri de iſtis operis,ſicut de alijs bonis ipſius filij, & quid vult dicere maxime futurarū. expone, ut in gl. Vel dic ſecundo, ꝙ loquat̄ de creditoribus hr̄ditarijs, ſed tunc in uer (cū petitio earū.)dēt intelligi,ꝙ mutet caſum, qa ſ.de operis,q̄ non tranſeūt ad ex̄neos hæredes,hic de illis, quæ tranſeunt, & ſic illa dictio, earū.non facit propriam relationē,quia non intelligitur de illis,de quibus ſtatim dixerat,ſed de alijs,q̄ tranſeunt: & ideo dū dicit,earū.includunt̄ ſub eodem genere operarum,iuxta illud, mulier dānauit,q̄ ſaluauit.Vel dic melius, & notabilius, ꝙ nō mutat caſum,& ꝙ loquat̄ de creditorib. hęreditarijs,& de operis,q̄ non tranſeunt ad ex̄neos hęredes.Et ad ꝯrium rñdetur,ꝙ procederet,ſi ſupereſſent bona hęreditaria,quæ ſufficerent eis ſed deficientib.illis in ſubſidium pñt apponere manus ad iſtas, licèt non ſint res hæreditarię,ut filius eas hēat ab ipſo patre debitore ex cā lucratiua,ſecus eſſet de alijs,quæ nō hēret filius ab ipſo pr̄e, & hoc vult gl.in effectu in fin. licèt valde obſcurè lo-
7 quat,& eſt valde difficilis gl.& malè.declarāt Docto. ¶ † Et hoc no.ꝙ creditores pñt mitti in poſſeſſionem iuris,qđ hēt debitor ſupra liberas pſonas,& ſic in iure ſuperioritatis, vel iuriſdōnis, ſicut hic in iure,qđ hēt ſ.libertū. Et hoc inducit Bar. ad māın re-
8 preſaliarū.† Si aliqua cōitas,vel dn̄s negligat mihi forenſi facere iuſtitiam de ſubdito ſuo, cū ex hoc efficiat debitrix,vel debitor meus,poſſū a meo ſuperiore imperrare repreſalias gñalr ꝯ oēs ſubditos eius,de hoc 23.q.2.c.dn̄s noſter.itē aduerte in eo qđ ſ. dixi,creditores mittē.ſe ſan poſſeſſionē feudi,ſeu comitatus ſeu di,quod trāſit ad filiū:ſi bona hæreditaria non ſufficiunt,intelligas,ꝙ ipſe filius pręſtabit ſeruitia dn̄o,licèt creditores habeāt commodum feudi, ut no. Bar.in l.ſi finita §. ſi de vectigalibus de dam.infect.& alle.l.commodit.J.de iud.C.de exce. rei iud.l. ſtipendia. & adde qđ no.in Spe.de primo,& ſecundo decreto. §.reſt. ver.qui ſi reus nō habuit. tūc aūt feudum tranſit ad filiū vt filiū,etiā ſi nō ſit hr̄s pr̄is,qñ fuit receptum a patre pro ſe.& hęredibus ſuis filijs,ſeu liberis,ſi aūt ſimpliciter,vel pro ſe, & hęredibus ſuis,vel pro ſe,& liberis,& hęredibus,tūc ad liberos nō tranſit,niſi ſint hæredes,& ita debet intelligi ti.an agnatus, vel filius.in uſib. feu.& ita limitat ibi Bar.no.ꝙ ēt vr̄ fuiſſe de mente Cyn.licèt Bal. non allegeт in l.a.C.de li.& eorum lib & tenementi hanc limitationē ad illum ti.an agnatus,vel fi.hoc ēt fortè ſentit Bar.in l.2.J.de int.& releg.ubi omnino uide. Itē qđ ſ.dixi operas fabriles tranſire ad extraneos hæredes eſt verum, niſi ꝑatronus fuerit ſtipulatus ſibi,& liberis, qa tunc idē in obſequialib.ut tranſeāt ad liberos tanq̄ liberos, etiam ſi non ſint hr̄des, & hoc voluit gl.2.q̄ inc. ut quia in princ. & quod dixi de obſequialib.ut tranſeāt ad liberos,vt liberos, nō ad extraneos hæredes, eſt verum, niſi ſint deductæ in æſtimationē, quia tūc eſſet idem,qđ in fabrilib.& hoc vult hic gl. mag. ante fi.dum dicit ꝙ pecunia erat deducta in condēnationem. vbicunq. aūt iſtæ gl. loquunt̄ de operis certis,intellige.i.de fabrilib.non concernentibus perſonam,ſed patrimonium.nec curo,an ſint deductæ in ſtipulationem certę,uel incertæ,cū veniāt certificādæ ex qualitate perſonæ & econuerſo vbicūq.loquit̄ de operis incertis,intellige de officialib & concernentib. perſonam patroni de quibus gl.notitiā non habuerūt.ſed Bar.ita intelligit in §.libertus. & bñ,nec eſt curandū,an ſint certæ,uel incertæ rōne,de qua ſ.

2 *Datio cohęredis extranei non facit de neceßario uoluntarium. & quare.*
3 *Duo requiruntur ad hoc,ut gerendo quis aliquem actum videatur hęreditatem adire.ſ.ꝙ ille actus nō potuerit geri citra nomen hęredis, item quod non potuerit geri citra ius.i.effectum hæreditatis. & nu. 1.*

1 **§.Papinianus.** †Filius,ſi ſe abſtinuit recipiendo cā ꝯdōnis implendæ a legatario,cenſetur abſteſionē reuocaſſe,& ſe immiſcuiſſe, ſi erat ſolus inſtitutus e vel nō hēbat cohæredem,qui adhuc nō adiuerat,ſecus ſi adiuerat.h.d.in effectu. Rō primi,& ſecundi dicti eſt,quia ſic recipiēdo cenſet̄ velle,ꝙ legatarius hēat,ꝙ ſibi relictum eſt,ſed hr̄e nō pōt,niſi legatum ꝯfirmet̄ ꝑ aditionē, ergo vr̄ adire,qa q vult v.nū,vult & aliud,ſine quo illud velle nō pōt,ut J.e.l.illud ſed in tertio caſu ꝯfirmatū eſt ꝑ aditionē hr̄dis,vñ nō eſt neceſſaria aditio recipientis.iō nō inducit̄,qa ceſſat rō,de qua ſ.§ Et ꝓcedit iſte §.qñ ſtatuliber.vel legatarius fuit iuſſus dare filio noīatim,& ſic nō vt hr̄di,ſed vt filio. Si aūt hr̄di,vt hr̄di, nō pōt recipere,niſi ſit hr̄s,vt J.de ꝯd.& dem.l.ſi in die. in prin.& arg.ſ.de vul.& pup.l.q liberis.in prin.& iō indiſtinctè recipiēdo vr̄ velle eſſe hr̄s, & hoc vult gl.i.iūcta ēt alia gl. q̄ incipit rūc.n.q̄ aſſignat rationem primi, & ſecūdi dicti. ¶ In tex. ibi(q̄ ex defuncti voluntate accipit̄.)Iſta non eſt ſufficiēs rō ad inducendam aditionem,nam etiam ſi habet cohæredem,qui adiuit,locum habet iſta rō,tamen aditio non inducit̄,ut J. in tex.eſt ergo ratio illa,q̄ ſ.dixi,& q̄ ponit glo quæ incipit,(tunc enim. ¶ In tex.ibi & ſi non abſtinuiſſet)ſupple,& multo magis, quàm ſi abſtinuit. ¶ In tex.ibi(& cohæres adijt.)ideſt adiuerat tempore,quo recepit,& ſic iā erat ꝯfirmata datio libertatis,ſecus ſi tunc adiuerat adhuc,licèt poſſet adiri per cohæredē, qa recipiendo videt̄ velle,ꝙ ex nunc confirmetur, non autem quòd expectetur aditio cohæredis. ¶ In text.ibi(nam cum.) reſpondet tacitæ obiectioni,quæ poſſet fieri, ꝙ etiam ſi habeat cohæredē, qui adiuerat, non poſſit recipere, quin efficiatur hæres, cum ipſe ſit ſuus, & neceſſarius hæres per l.12.tab. Sed reſpondet,ꝙ habet beneficium abſtinendi a prætore, propter quod cēſetur voluntarius ſicut emancipatus, vnde non eſt hæres effectu, niſi ſe immiſceat: poteſt ergo tunc recipere abſque eo, quòd ſe immiſcuiſſe videatur, ſi nominatim, non autem tanquam hæres iuſſu,

erat ille dare, & hoc eſt, qđ ſequit. vnde expone, dū dicit ℑ. non
hæredi oādo. i. nō exiſtenti hæredi in effectu, licèt ſit noīe ¶ Et
no iſtum tex. cū quo concordat l. nam nec emancipatus. de le-
gi. ideo ſicut ꝯ emancipatum nō eſt fundata intētio creditorū,
niſi ꝓbent aditionē, ita nec ꝯ ſuum, niſi ꝓbent immixtionem.
5 ¶ † No. ēt ex hoc, ꝙ datio cohæredis extnei non facit de neceſ-
ſario volūtariū, qa tunc abſtineret de iure ciuili, & hic dr̄, ꝙ ab
ſtinet de iure ꝑtorio, & ita allegabant Doct. Papiēſes iſtum tex.
3 in materia ſuitatis. ¶ † In tex. ibi (itaq.) no. iſtam regulam, q̄ me-
lius ponit q̄ alibi, & nō eſt ꝓcurator, qui eam neſciat, duo ergo
requirunt ad hoc, vt gerendo aliquem actū videat hæreditatē
adire. f. qđ ille actus non potuerit geri citra nomen hæredis, itē
ꝙ non potuerit geri citra ius, idest effectum hæreditatis: ſi er-
go potuit geri ꝑꝑ ſolum nomen abſque effectu, non inducitur
aditio, & iſte eſt caſus in §. præced. ad cuius limitationem venit
iſte: & idē ſi poteſt geri ꝑꝑ ſolū effectū abſq. noīe, & uide p Bat.
qui exēplificat: hic aūt in primo, & ſecundo caſu. qū non habe
bat cohæredem, vel habebat, & nō adiuerat, & nō poterat reci-
pere citra nomen. & citra ius, ideo inducit aditio, ſed in tertio
caſu, quādo adiuerat, poterat recipere citra nomē, & citra ius.
¶ Sed opp. fortiter, ꝙ ēt in præcedentib. caſib. poterat recipere
citra ius, qa datio libertatis cōfirmat ꝑꝑ nudū nomē hr̄dis, vt l.
cum quali §. ſed & ſi quis. de fideic. liberta. vnde non videbatur
neceſſaria immixtio, ad hoc, ut confirmaret datio, ſed vr̄ ſuffice
re ſolū nomen hæreditarium, ideo vr̄, ꝙ non inducat, ur in §. ꝑ-
ced. iſta eſt ualde difficilis oppoſitio, q̄ Bart. pertranſit, & non
rñdet ſufficienter. Poſſumus dicere, ꝙ ſi nullum actum gereret
filius, bn̄ confirmaret ꝑꝑ nudum nomen, ſed gerēdo hunc actū
vr̄ velle, ꝙ non confirmet ꝑꝑ ſolum nomen. Nec obſt. §. præc.
quia ibi poterat gerere per ſolum nomen filij, poſito etiam, ꝙ
non eſſet hæres nomine, ut quia erat emancipatus, ſed hic ꝑꝑ
ſolū nomen filij, licèt per hoc dicat hæres largo modo, ſi non eſ
ſet ſuus hæres noīe, non cōfirmaret datio libertatis, ideo faci-
lius inducit aditio. Aliud eſt ergo in actu, qui poteſt geri per fi-
lium tanq̄ filium, ēt ſi nō ſit hæres noīe, ut emancipatus, ut ibi,
Aliud in actu, qui non poteſt geri, niſi ſit ſuus hæres nomine,
vt hic: quia tunc facilius tranſit in ius, & in effectum.

5 *Filius, qui fecit vindictam de morte patris, vel fecit pacem, & aliquid rece pit pro pace, non videtur ſe immiſcere hæreditati paternę.*

§. Si ſepulchri. Qui agit actione perſonali competē-
te ad vindictam, licèt pro re hæredi-
5 ditaria, non cenſet gerere pro hr̄de. h. d. † Et allegat, ꝙ filius qui
facit vindictam de morte patris, vel fecit pacem, & aliquid re-
cepit pro pace, non videat ſe immiſcere hæreditati paternę ſm
Dy. de hoc per Bar. in l. pen. de ſepul. vio. Vel dic, ꝙ ratio in iſto
§. eſt. quia filius tanq̄ filius, licèt nō ſit hæres, bēt ius ſepeliendi
in ſepulchro non ſolum familiari, ſed hæreditario, ēt ſi non ſit
hæres, ut l. uel ꝙ §. i. de religio. & ſ. § ſed ſi quid tn̄. in fi. iō ꝓſe-
quendo iura ſepulchrorū nō efficit hr̄s. qa ꝓſequit, ut filius, ēt
ſi ſit emācipatus, ut illo §. ſed ſi qd tn̄. ¶ In tex. ibi (qa nihil.) iſta
rō nō eſt ſufficiēs, ut dr̄ in l. gent. ℑ. eod & ℑ. l. prox. §. interdum.
nec ēt ſequens vr̄ ſufficere, ꝙ intentat actionē cōpetētē ad vin-
dictam, vt l. a. & ibi no. de col. bo. & tn̄ ſi tranſmiſſa eſſet ad hr̄-
des qa defunctus fuiſſet litem conteſtatus, ꝓſequendo qs litē
ſup ea videret hr̄ditatē adire, qa nō pōt proſequi, niſi vt hr̄s, ſed
hic poteſt ꝓſeq. ut filius, licèt nō ſit hr̄s, & iſta eſt maior ratio.

LEX XXI.

a *Qui intendit delinquere, non intendit contrahere, vel quaſi contrahere.*
Si quis dicat, cum reuerentia loquendo tu mentiris, quod propter primum verbum non excuſatur a dolo.

SI quis extraneus. Attingens ēt rē hæreditariā
non tāquam hæres adire nō
vr̄, ſeu attingēs rē, ēt nō hr̄ditariā tanq̄ hr̄s adire vr̄. itē nec
aditio, nec repudiatio ualet, niſi hr̄ditas delata ſit. h. d. vſq. ad §.
r ſciēdū. † In tex. ibi (nā admiſſū). i. delictū, & no. tex. ꝙ qui inten
dit delinquere nō intēdit ꝯhere, uł quaſi ꝯhere, & allegat p Dy.
a ꝙ ſi aliquis dicat cū reuerētia loquēdo tu mētiris.ᵃ ꝙ ꝑꝑ primū
verbum nō excuſat a verbo iniurioſo, tu mētiris. qū ex hoc ap
paret, ꝙ non intendit reuerentiam deferre, & ſic ironicè, & de
riſiuè uidetur dixiſſe, cum reuerentia loquendo. unde poterit
agere contra eum actione iniuriarum.

ADDITIO.

a ¶ Tu mentiris. Adde quando dicatur mentiri De hoc vide per Card. Alex. in c. ꝙ interrogaſti in 14. no. 27. diſt.

5 *Error in quota, vel ignorantia exiſtentię conditionis non impediunt aditionem.*
a *Inſtitutus ad hoc, ut poſſit adire, nō eſt neceſſe, quòd interfuerit teſtamento.*

vel ꝙ viderit, aut audiuerit ipſum legi. ſed ſufficit, ꝙ relatu fide dignor ū audiuerit ſe inſtitutum.
3 *Hęreditas poteſt hodie adiri clauſis tabulis,*
Ignorantia quotę partis quando uitiet inſtitutionem.

5 §. Sciendum eſt. † Ignorans portionē ex qua in-
ſtitutus eſt, adire non prohibet.
hoc primo. itē ſi ſciat ſe ſub ꝯdōne inſtitutum, & ipſam ꝯdōnē
extitiſſe. hoc ſecundo. idē ſi neſciat eā extitiſſe, ſed vehementer
opinet. hoc tertio. idē ſi ſciat partē ſibi purè delatam, licèt aliā
delatam ignoret. hoc quarto, & vlt. Scdus caſus, ibi (qđ eſt ca-
a ſus) tertius ibi (quid tn̄.) Quartus ibi, (quēadmodū.) † No. ex i.
pacto, ꝙ inſtitutus ad hoc, vt poſſit adire, non eſt neceſſe, ꝙ in-
terfuerit teſtō, vel ꝙ viderit, aut audiuerit ipſum legi, qa ſi hoc
eſſet non poſſet ignorare ex quota portione erat inſtitutus, ſed
ſufficit, ꝙ relatu fide dignorū audiuerit ſe inſtitutū & ita ſit &
ipſe credat, ita ꝙ opinio ſua ꝯcurrat cū ueritate, licèt non ſit
certus per propriū ſenſum: qđ ēt tenet Bar. in l. is pōt. ſ. eod. &
probatur quia hodie clauſis tabulis pōt adiri hr̄ditas, vt C. de
3 cad. tol. §. in nouiſſimo. † Sed opp. ꝯ iſtum primū caſum, ꝙ igno
rantia quotæ partis vitiat inſtōnem, ut ℑ. eo. l. ex ſemiſſe gl. hic
diſtinguit. Tu dic plenius, aut ſcio me inſtitutū, ſed ignoro in
quota parte, & non applico aīum meū plus ad vnā, q̄ ad alterā,
& poſſum adire, quia videor uelle adire ex illa parte, in qua in-
ſtitutus ſum, & ita loquit iſte tex. Aut credo me īſtitutū in una,
& ſum inſtitutus in alia, & ſic applico mentē ad partē falſam,
tunc ſerua diſtinctionē gl. ꝙ aut conſtat, ꝙ volui effici hæres,
ſiue ſim inſtitutus in illa, in qua putabā, ſiue in alia, & efficior
hæres indiſtinctè, aut ꝯſtat de ꝯrio, ꝙ nolebā effici, niſi ex illa ex
qua putabā, & indiſtinctè non ualet aditio. Aut ſumus in du-
bio, & tunc ſi putabā me inſtitutum in maiore, cū eſſem inſti-
tutus in minore, & non ꝑſumor velle effici hæres in minore, &
ſic non ualebit, aut econuerſo, & tunc ualet, quia ſi volui effi-
ci hr̄s in minore, ꝑſumendū eſt, ꝙ voluerim fortius ēt in maio
re, & ita no. in l. ex ſemiſſe, & probat per l. ſi quis mihi bona. §.
ſed & mandauit. ℑ. eo. ¶ Circa tertiū caſum in ver. quid tn̄. opp.
ꝙ ſi ignoro extitiſſe ꝯdōnem ſub qua fui inſtitutus, nō poſſim
adire hæreditatē, ut ℑ. de cond. & dem. l. multū. Gl. fi. ſoluit mul
tis modis. tene vltimā, ꝙ ſi ignoro, tn̄ credo, & vehementer opi
nor eā extitiſſe, tunc non nocet ignorantia, & ita intelligat hic,
& probatur in l. cū quidā. §. qđ dr̄. ℑ. eo. Aut credo eā non exti-
tiſſe, uel ēt dubito: & tunc non poſſum adire, vt in ꝯrio, aut er-
go ꝯdō nondum extiterat, & clarū eſt, ꝙ adire non poſſum, li-
cet credam eam extitiſſe, quia hæreditas adhuc non eſt delata,
vt patet in præced. tex. dum dicit, ſi tn̄ extiterit aꝯtio ſenſu. aut
ꝯdō extiterat, & tunc aut ſciebā eam extitiſſe, & poſſem adire
ſine dubio, ut in ſecūdo caſu §. aut ignoro eam extitiſſe, & tūc
in tribus caſibus valet aditio. Primus ſi vehementer opinabar
eam extitiſſe, vt in hoc tertio caſu ſm intellectum glo. fi. Secun
dus eſt, qn̄ eram inſtitutus in aliqua parte purè, in alia ſub con
ditione, quæ extiterat ſed ego ignorabam, & adiui ex pura, nā
efficior hæres ex conditionali, vt in vltimo caſu huius §. & in
ſecunda ſol. in ver. vel ſm lo. Tertius eſt, qn̄ putabam inſtitu-
tionem fuiſſe purè factam, cum tn̄ eſſet facta ſub conditione,
quæ iā extiterat, & ego ignorabam extitiſſe, nā adhuc non no-
cet ignorantia, poſtquam credebam inſtitutionem fuiſſe purā
licèt non fuerit, ex quo tamen eſt purificata, & iſte eſt caſus in
l. ſed ſi de ſua. in fi. ℑ. eo. Extra iſtos caſus non poſſum adire, ſi-
ue credam eam non extitiſſe, ſiue dubitem, & iſte eſt caſus
in l. multum. Et prædicta in conditione facti, ſed ſi eſt conditio
juris ignorantia circa illam non habet uitiare, ut d. l. multum.

LEX XXII.

1 *Ignorantia circa cauſam ex qua delata eſt hęreditas, vitiat aditionem.*
2 *Qui agit ut hęres tenetur reſpondere, an ſit hæres ex teſtamento, uel ab inteſt. ſi reus petat eum interrogari.*
3 *Si ago contra te petitione hære. & interrogo te, an poſſideas pro hęrede, & reſpondeas ꝙ ſic, & poſtea interrogo, an tanquam ex teſtamento, uel ab inteſtato, an tenearis reſpondere.*
4 *Gerere pro hęrede eſt dicere, ideſt pro domino.*
Qui tenet, & poſſidet tanquam dominus pręſumitur dominus.
5 *Falſa cauſa in iudicium deducta non ſuſtentatur ex vera, licèt ex prolata.*
6 *Sententia lata ex falſa cauſa in ea expreſſa non poteſt reformari ex uera, & debet retractari, & ꝙ debeat ab ea appellari.*
7 *An in cauſa appellationis poſſit confirmari ex uera cauſa.*
8 *Si non fuit appellatum, an ille contra quem lata eſt, poſſit petere aduerſus eam reſtitutionem in integrum.*
9 *Quando proceſſus, uel ſententia eſt nulla, non cadit reformatio.*
10 *Ad iudicem appellationis deuoluuntur ea, quæ fuerunt coram primo iudice, non alia penitus diuerſa.*
11 *An iudex habeat neceſſe exprimere cauſam propter quam mouetur ad ſententiam ferendam.*

12 a *Si cam nõ exprimit, & ex proceſſu colligantur p̃ certe cauſæ, ſemper in du-
bio cenſetur ſe fundaſſe in illa, quæ reddit ſententiam validam, & æquã,
niſi probetur contrarium, & ſi ex actis non appareat, niſi una, cenſeretur ex
illa ſe moueſſe.

1 SI is,ad quem. †Ignorantia circa cauſam, ex qua delata eſt hęreditas,
vitiat aditionẽ. h.d. Vel ſic. Qui credit hæreditatẽ
vel bona ſibi delata ex vna cã, cũ ſint delata ex alte-
ra, ſi adit, nõ efficit hęs, nec ex putatiua, q͂a nõ põt,
nec ex vera, quia non vult, licèt poſſit. h.d. ¶ Et ponit quatuor
exẽpla. In primo exẽplo putabat bona eſſe ſua, cum nõ eſſent.
In ſecundo putabat hẽditatẽ ſibi debitã, cum non eſſet, licèt
eſſet delata. In tertio putabat ſibi delatam ab inteſt. cum eſſet
delata ex teſtõ. In quarto, ecõuerſo. Et gl. etiam addit aliud exẽ
plũ ſi credebat delatam ex inſtõne, cum eſſet delata ex ſubſtõ-
2 ne, uel econuerſo. † Et per iſtam l. dicit Bal. q̃ ille, qui agit, vt hę
res, tenet reſpondere, an ſit hæres ex teſtamento, vel ab inteſta.
ſi reus petit eum interrogari, quia intereſt ipſius rei, nã ſi reſpõ
derit ex teſtamento, poterit reus ꝓbare contrarium, & venit ab
ſoluendus licèt ſit talis, qui poſſit etiã ab inteſt. ſuccedere. Nam
per hoc non iuſtificab. ſua reſponſio, vt hic: hoc idem tenet
3 Bal. in l.2.C de ſuc. ed. c. & dicit eſſe opi. Mar de Fano. † Quid ãt
in reo, ſi ago contra te peti. hære. & interrogo te, an poſſideas
ꝓ hærede & reſpondes, q̃ ſic. poſtea interrogo, an tanquàm ex
teſtamẽto, vel ab inteſt. an tenearis reſpondere? habui de facto,
& dixi, q̃ non, quia ex prima reſponſione fundata eſt intentio
mea: ſufficit enim, q̃ teneas tanq̃ hæres, quia potero probare,
q̃ non ſis hæres, ſed ego: & hoc mihi ſufficit, nec de iſta interro
gatione fit mentio in aliis interrogationibus, quæ ſunt fien-
dæ, cum agit pet. hære. vt no. in l. cogi. C. de pet. hære. ſed ſi agã
actione perſonali, tanquàm contra verum hæredem, teneris re
ſpondere, ſi mea intereſt, vt l. ſi defenſor. § illud. de int. act. ¶ In
tex. ibi (ſcire debet.) ſaltem vehementi opinione, vt no. ĩ. l. pro-
4 xi. in gl. 2 ſ. quod dixi in §. præced. ¶ † In tex. ibi (quamuis om-
nia ꝓ domino fecerit.) no. iſtum tex pro gl. quæ eſt in l. potuit
C. de iur. delib. quæ dicit, q̃ gerere pro hærede eſt dicere, ideſt
pro domino, nam hæres gręcè idem eſt, quod dominus, ut l. itẽ
Mela. § legis. ad l. Aqui. No. ẽt arg. q̃ ille, qui tenet, & poſſidet
tanquam dominus, præſumit dominus, dic, ut l. pe. de condi.
5 inſti. Item † facit iſta lex, [a] q̃ ſi egi contra te ad aliquam rem
a ex cauſa commodati, tamen non probaui commodatum, ſed
depoſitum, licèt conſtet iudici de iure meo, quia tamen illud
in iudicium non deduxi, non ꝓdeſt mihi probatio, & venis ab-
ſoluendus ex cauſa in iudicium deducta: quia nõ probata, nec
ex probata venis condemnandus, quia non deducta facit l. ha-
bebat. in princ. de inſt. & no. Inn. in c.1. de lit. conteſ. & adde q̃d
no. in addi. Spe. de ac. ſeu pe. §. ſequit̃ iubere. facit l. non poſtu-
lauit. ſ. ſi pars hære. pe. falſa ergo cauſa in iudicium deducta nõ
ſuſtẽtat ex uera, licèt probata, ſicut hæc aditio facta ex falſa cã
non ſuſtẽtat vera, licèt illa ſubeſſet, nam in omnibus exemplis
hic poſitis ſuberat, verá cauſa, ex qua poterat adire, tamen ex il
la non adiuit, ſed ex putatiua. ¶ Sed opp. fortiter ꝯ tertium, &
quartum exemplum de l. ſi quis mihi bona. §. pe. ĩ. eo. qui inci-
pit, aliter atque Solu. error circa cãm teſtati in adeũte vitiat a-
ditionem, ut hic, ſed in mandante, uel iubente, an vitiat iuſſum
dicit ibi: dẽt ergo intelligi, q̃ licèt error in iubente, non erat
6 in filio adeunte. ¶ † In gl. fin. quæ ſemper allegat̃ ibi, non valet
ſententia cum effectu. vult ergo gloſ. q̃ ſi iudex exprimat falſã
cauſam in ſententia, q̃ mero iure valeat ſententia, ſed non in
effectu, quia debet retractari, & ſic vult, q̃ non poſſit reforma
ri ex cauſa vera, ex qua potuiſſet eã ferre, ſi voluiſſet. Pone ex-
emplum condemnauit reum adiecta cauſa, quia intentio a-
ctoris erat probata per teſtes, & iſta cauſa erat falſa, quia nulli
erant teſtes recepti, ſed bñ erat ꝓbata p̃ inſtrumentum, uel di-
xit, q̃ erat ꝓbata p̃ tales teſtes, cum p̃ illos non eſſet ꝓbata, ſed
p̃ alios, valet nihilominus ſententia, quia non eſt contra ius
conſtitutionis, ſed contra ius patris, ergo &c. vt l. præſes. de iu
di. ſecus ſi contra ius conſtitutionis, vt ſi pronuntiauit teſtm̃
valere adiecta cauſa, quia pupillus poteſt teſtari, tunc ſenten-
tia eſſet ipſo iure nulla, vt l. 1. § item cum ꝯ ſacras. quæ ſen. ſine
app. reſcin. & l. ſi expreſſim. de appel. debet ergo appellari ab
iſta ſententia, de qua ſupra primo loco dixi, ex quo ex valida
mero iure, ut in gl. & ſi non appellat, tranſit in rem iudicatam,
vt no. Inno. in c. qm̃ contra falſam. circa ſin. de prob. & etiam
7 Ro. And. † Si autem appellat̃, quærit̃, an in cauſa appellationis
poterit iſtam ſententiam confirmare ex vera cauſa? iſta gl. in-
nuit, q̃ non, Bar. tenet contrarium per l. Titianus. ſ. quod cum.
eo. Bal. in l. 5. C. de cond. indebiti. dicit illam l. Titianus loqui,
qñ cauſa non erat falſa, ſed minus idonea: quando autem eſt
falſa, locum habet iſta gloſſ. ut non poſſit reformari ex vera,
quod dicit eſſe no. dignum, hic vero aliter loquitur Bald. &
Angelus, quod ſi fuit appellatum, poterit reformari ex uera cau-
ſa, vt in illa l. Titianus. non dicit, q̃ iudex debeat confirmare cã
ex cauſa vera, ſed debet dicere reformamus. qm̃ attenta falſa
cauſa expreſſa deberet illam ſententiam irritare: & poſtea eiſ-
dem actis deberet reum condemnare, ſicut prius fuerat cundẽ
natus, vt in capitulo cum dilecti. de emp. & ven. & dicendo, re-
formamus, hoc verbum importat illa duo, & ita eſt de more iu
8 dicum, quia dicunt, reformantes. † Si aũt non fuit appellatum,
tunc tenet ipſe ſ̃m Dy. quòd licèt tranſeat in rem iudicatam,
poterit tñ ille, contra quem lata eſt, petere aduerſus reſtitutio-
nem in integrum ꝑꝑ expreſſionem falſæ cauſæ, & tunc non po
terit iudex, coram quo petitur reſtitutio, ipſam reformare ex
vera cauſa, & ita intelligit hanc glo quod eſſet notabile valde,
ſi eſſet verum, ſed Bart. de hoc non facit mentionem, q̃ poſſit
peti reſtõ propter hanc expreſſionem factam a iudice, & idem
vr̃ eſſe de mente Inn. in loco ſ. alle. qui dicit, q̃ debet ſibi impu-
tare pars, ſi non appellauit. q̃ non prodeſſet ſibi inſpectio pro-
ceſſus, ex quo apparet manifeſtè de falſitate illius cauſę, ſed ſi
poſſet petere reſtõnem, vt dicit Bal. non eſſet ſibi imputandũ,
& iſtam partem puto tutiorem. Nec ob. c. ſi ex fal. inſt. per totũ.
& l. diuus. de re iud. quia ibi loquitur, qñ pars fuit vſa falſis alle
gationib. ſ. inducendo falſos teſtes, vel falſa inſtr̃a, quo caſu in
duob. caſib. ſñia eſt nulla, Primus qñ ꝯ minorem, vt C. ſi ex fal.
inſt. per totum. Secundus, qñ duo concurrũt, q̃ doloſè hoc fe-
cerit, & q̃ lata ſit ſñia contra abſentem, vt l. ſi prætor. §. Marcel-
lus. ſ. de iud. Altero vero deficiente, ſeu extra iſtos caſus põt pe
ti reſtitutio in integ. per illa iura. nos loquimur, quãdo pars nõ
fuit vſa falſitate, ſed ipſe iudex ſe fundat in falſa cã, vnde nõ de-
bet nocere parti, pro qua lata eſt, quæ non fuit in dolo, vel cul-
pa, poſtq̃ altera pars non appellauit, ſed permiſit eam trãſire in
rem iudicatã, nam ſi appellaſſet, non obtinuiſſet victor eam re
formari ex cã vera. nunc aũt hoc obtinere non poſſet ſ̃m eos,
& ſic malitioſè omitteret appellare, ne poſſit reformari, q̃d nõ
eſt permittendũ, ne malitijs aperiatur via l. in fundo. de rei ven.
7 & iſtam partem puto veriorẽ. ¶ † Vltimo ſcias, q̃ quãdo pro-
ceſſus, vel ſñia eſt nulla, non cadit reformatio. ita vult Bal no-
tabiliter in l. 2. ĩ 14. opp. C. de reſcin. vẽ. nec ẽt põt reformari ex
cã in iudicium non deducta, ut in exemplo quod ſ. poſui, de il-
lo, qui deduxit in iudicium cãm commodati, & ſuccubuit: nã
non poſſet in cã appellationis deducere cãm depoſiti, quæ non
10 fuit in primo iudicio deducta: nam † ad iudicem appellationis
deuoluuntur ea, quæ fuerunt corã primo iudice, non alia penI
tus diuerſa, vt plenè no. in l. per hanc C. de tem. ap. maximè per
eundẽ Bal. licèt viderim aliquos in hoc vehementer errare. Et
vide bonũ tex. pro iſta gl. in l. qui teſtõ de excu. tuto. vbi eſt ca-
ſus, q̃ inſertio falſæ cauſæ reddit ſñiam inutilem, licèt ſubeſſet
vera cã, ꝑꝑ quam iudex potuiſſet idem pronuntiare. Item q̃
ſñia ex hoc non reddatur nulla, vide expreſſe p̃ Inn. in c. in præ-
ſentia, de renun. qui ẽt dicit vnum verbum notabile, quod ſi
exprimantur duæ cauſæ, quarũ vna ſit falſa in iure, puta quòd
b pupillus potuit teſtari, [b] altera ſit vera, vel falſa in facto, tñ ſñia
non erit nulla quia potius attendit̃ ſecunda cauſa, quã prima,
quæ reddit nullam, quod vr̃ eſſe falſum. quia qñ concurrunt
duæ cauſæ, quarum una nocet, altera ꝓdeſt, inſpicit̃ illa, q̃ no-
cet, ut l. ſi quis in graui §. fin. cum l. ſeq. ĩ. ad Silla. niſi quando
illa. quæ ꝓdeſt, abſorbet illam, quæ nocet, ut l. auferi. §. ſi quis
palã. de iure fiſ. Sol. dico dictũ Inno. eſſe verum, quando cã illa,
quæ non erat falſa in iure, ſola erat ſufficiens ad ſententiam fe
rendam. tunc enim iudex in qualibet earum cenſet̃ ſe fundaſ-
ſe, & licèt fundamentum in prima non ſit bonum, & reddat
ſñiam nullã fundamentum in ſecunda eſt bonũ, uel eſſe põt, ſi
eſſet cauſa vera, & hoc ſufficit, ſecus ſi altera illarum cauſarũ p̃
ſe ſufficeret, quia tũc videret̃ ſe fundaſſe in utraque ſimul, iõ
viciſſim unus ſufficeret, & ꝑ illa diſtinctione allegabo unam
11 gl. quæ eſt in c. 2. de reſcri. & Cy. in l. cum re. C. de ꝓba. ¶ † An ãt
c iudex habeat neceſſe exprimere cãm, [c] propter quam mouetur
ad ſñiam ferendam? dic, q̃ non, quantum ad hoc, vt valeat ſñia,
quia valet ſine expreſſione cauſæ text. eſt in c. ſicut. de ſent. &
re iu. immo cauti iudices nõ debẽt eã exprimere ſ̃m ſa. But. ne
incidant in dubium iſtius glo, ſed quantum ad alios effectus,
puta ad releuandũ partem ab infamia, vel ad infamandum, vel
ad

ADDITIONES.

a Item facit iſta l. Adde in hoc do. Alex. de Imo. in conſi. 2 a t. col. 2. ver. in ſup cõ-
probatur. in 1. vol. qui hoc refert, & ita ipſum ſequitur Fran. Cur.

b Quod pupillus potuit teſtari. Adde an pupillus poſſit teſtari de his, quæ vidit in
pupillari ætate. vide per Hoſt. in ſum. in tit. de teſtib. in §. quis poſſit eſſe teſtis.
verſ. ſed nunquid pupillus.

c Iudex habet exprimere cauſam. Adde Cy. in l. properandum. §. ſi. C de iud. Bar.
in l. hæc ſtori §. ignominiæ. ff. de his, qui no. inf. Hoſt. in c. ex parte. de conceſ-
ſio. præb. Car. Zab. in c. 1. in 19. not. de poſtu. prælat. Idem Card. in c. cum ſu-
per. in primo notab. de conceſ. præb.

ad alium effectum,bñ habet neceſſe exprimere, ne ꝯ intẽtionẽ
t a inâ al.qd ſequat̃,vel.2.§.ignominiæ.& ibi no.ſ.de ſta.† & ſi nõ
exprimat̃,& ex ꝓceſſu colligunt̃ plures cauſæ, tp in dubio cen
ſet̃ ſe fundaſſe in illa,quæ reddit iniam validam, & æquam,niſi
ꝓbet̃ contrarium, vt eſt caſus in l pe.C.ſi ex fal.inſt. & in c. cũ
I.& A.de re iud.ꝓbati autem poteſt per verba iudicis prolata,
etiam aliter, quam in ſententia.glo.eſt ſup. de iud.in l. ſi præ-
tor. §.Marcellus.quam no.& ſic ex actis non appatet, niſi vna
cauſa cenſetur ex alia ſe mouiſſe,vt no. ȷ.de exce.rei iud.l.ſi qa
ad exhibendum.& ſ.de eui.l.ſed & ſi quid.& vide bonam gl.in
c.ſi confirmationem.de elect.li.6.in vl.gl.

LEX XXIIII.

L.Fuit quæſtionis. Illud,quod fit ad vnum effe-ctum, non inducit effectum contrarium.h.d.

LEX XXV.

SI quis mihi bona. Seruus alienus bona fide poſſeſſus, vel vſuſfructuarius adeundo hæreditatem ſibi delatam iuſſu poſſeſſoris,vel fructuarij non acquirunt illis,ſed vero dño, vel proprietario.h.d.Rõ eſt,quia illi non acquirunt,niſi ex re illorum, vel ex opera ſua,ſed hæc acquiſitio,non eſt ex re illorum , nec conſiſtit in opera,& hoc ꝓbat̃ in l.aditio.ȷ.eod.ſi tamen eſſent inſtituti contemplatione poſſeſſoris, vel vſuſfructuarij,cenſerentur ex re illorum prouenire, vt l.ſed ſi plures § in arrogato. in fin.ſ.de vul.& pup.& iõ videret̃ tunc,ꝙ pñt adire iuſſu illorum, & etiã immediatẽ acquirere.gloſſ.tñ volunt contrarium,quòd immo debeant adire iuſſu veri dñi,vel ꝓprietarij,tamen illi tenent̃ reſtituere poſſeſſori, vel vſuſfructuario , hoc vult gloſſ.in l.ſi ſerui.ſ.de vſuſ. quam vltima gl.allegat ꝓ contraria, & Bar. hoc tenet per l. ſeruus dotalis. ſ.ſol.mat. non ſic in libero hoïe bona fide poſſeſſo,& inſtituto contemplatione poſſeſſoris,qa ſi ſcit ſe eſſe liberum, põt adire iuſſu illius, & ſibi acquirere, vt d.l.aditio ver.& qđ a quibuſdã.& hoc vult hic gl.j.& quæ ſit rõ diuerſitatis dic,vt in ead.¶ In glo.j ibi(ſol.ibi loquit̃.) Vel dic melius,ꝙ hic, qñ non fuit inſtitutus contemplatione poſſeſſoris,vel fructuarij, ſi aũt illorum cõtemplatione , tũc loquimur in ſeruo alieno bona fide poſ.vel in quo habeo vſumfru.& tũc adhuc adibit iuſſu veri dñi, vel ꝓprietarij ,ſed tenebitur mihi reſtituere:aut loquimur in libero homine bona fide poſſeſſo.& poteſt adire iuſſu meo,ſi ſcit ſe liberũ, & vult mihi acquirere,qm hẽt volũtatẽ, & illa iũcta cũ mea poſſeſſione,& bona fide,ſufficit ad acquirendũ mihi,ſed ſeruus alienus, vel in quo habeo uſumfr. non habet voluntatem,ideo non ſufficit, ꝙ velit mihi acquirere,ſed ſi dominus,uel ꝓprietarius conſentiret , ꝙ adiret iuſſu meo,eſſet idem quod in libero hoïe. & hoc vult iſta gl.quæ loquitur obſcurè,dum dicit, non mea tm̃,ſed mea, & dñi,&c.¶ In gl.ſeq.ibi(ſed mihi reſtituit.) intellige hoc ſanè, qñ fuit inſtitutus mei cõtemplatione, aliás non reſtituit mihi, ¶ In fi.gl.ibi,(ſed legatum,quod mihi quæritur) intellige , qñ fuit relictum mei contemplatione:& tunc acquiritur mihi ſine aliquo iuſſu, vñ non expedit tunc vti circuitu. nec requiritur,ꝙ volũtas veri dñi,vel ꝓprietarij, adſit licèt ſecus in aditione hæreditatis,vt dictum eſt,ſed ſi non eſſet relictum mei contemplatione,nõ acqreret̃ mihi, quia non conſiſtit in opera , nec ex re mea, ſed acquiritur, vero domino , vel proprietario.

§.Seruus. Si ſeruus inſtitutus manumittat̃,vel alienat̃ , antequàm adeat iuſſu domini, nõ perdit ius adeundi, ſed poterit adire pro ſe in primo , uel iuſſu noui dñi in ſecundo caſu.h.d.cum glo.¶ In tex.ibi(vel curiæ,)idem ſi eſſet alicuius priuati,cum ſit eadẽ rõ.¶ In tex.ibi(hæres inſtitutus.) nõ cõtẽplatione priſtini dñi :ſi aũt eius contemplatione an ſit idem,reſpondet̃,ꝙ ſic, ut poſſit adire iuſſu noui dñi,uel a ſeipſo,ſi eſt manumiſſus,ſed an tenebit̃ reſtituere priſtino dño puto ꝙ nõ,imputet ſibi quare manumiſit,uel alienauit,anteꝗ̃ iuberet illum adire. nã vr̃ iuri, quod hẽbat in iubendo quodã mõ renũtiare,non ſic in caſu p̃cedenti,ubi non eſt, ꝗd ſibi imputet̃,hoc ſi ſciebat ipſũ inſtitutũ,alias ceſſaret hæc rõ,& putarẽ tũc illos teneri ad reſtituẽdum.ita intelligo iſtum tex.cũ gl.

1 *Differentia quæ ſit inter hæreditatem opulentam, & lucroſam.*
2 *Pupillus licèt non poſſit adire lucroſam,uel locupletem hæreditatem ſine tutore:quod tamen poterit adire opulentam.*

1 §.Si ſeruus fiſci. †Non ſummat̃.¶ No.hic unam gl.quæ non eſt alibi ſm̃ Ang. quæ facit drãm inter hæreditatem opulẽtam,& lucroſam,quia opulenta dr̃,quæ hẽt utilitatem ſine uexatione,quia nulla ſunt ibi
2 debita,†iſtã locuples dr̃,q̃ hẽt utilitatem cũ uexatione,& idem in lucroſa , & iõ licèt iura dicant, ꝙ pupillus non poſſit adire ſine tutore et lucroſam,vel locupletem hr̃ditatem,ut l.obligari.§.pupillus ſ.de aut.tu.nõ ſequit̃, ergo nec opulentã,ſic videmus in proc.fiſci,qui poteſt hanc adire , & non illam.

1 *Inſtitutio facta de illo,qui eſt ſeruus pœnæ eſt pro non ſcripta, nec poteſt ille adeundo acquirere fiſco,qui non eſt ſeruus fiſci.*
2 *Damnatus ad ſecuim,uel ad ſagittas non efficitur ſeruus pœnæ nec teſtamentum eius rumpitur,cum talis pœna non debeat imponi.*
3 *Non poteſt quis condemnari,ut ferretur,uel diuidatur per medium, niſi ſtatutum hoc diſponat.*

1 §.Si quis planè. †Inſtitutio facta de illo,q eſt ſeruus pœnæ,eſt ꝓ non ſcripta,nec poteſt ille adeundo acqrere fiſco, quia non eſt ſeruus fiſci.h.d.ptinet ergo ad uenieñtes ab inteſt.l.ſi in metallum.de his,q̃ ꝓ nõ ſcrip. haben.¶ In glo.j.ibi(non ſic in deportato)ſ. vt efficiat̃ ſeruus pœnæ, quia non perdit libertatem, licèt ꝓdat ciuitatẽ.ſed iſti, de quib.hic ꝓdũt ẽt libertatem,ſed in alio eſt idem , quia ſicut inſtõ iſtorum,de quib.hic,eſt ꝓ non ſcripta,& ipſo iure nulla, ita & inſtõ deportati ſm̃ ueram opi.no.in l.i.C.de hær. inſt.Et ſi dicat̃,quid ergo hẽt plus commodi deportatus?Reſpondeo, ꝙ ſi añ aditam hr̃ditatem qs deportaret̃:licèt inſtõ efficeretur caduca,ſi poſtea reſtitueret̃ in integ. recõualeſceret, & inhabilitas medij tpis non noceret,ſi fuerit habilitas enb.tporib.ut l. ſed ſi in ꝯdõne.§.ſolemus.de hær.inſti. non ſic recõualeſceret, ſi damnatus in metallum reſtitueret̃ in integ. qa cenſeret̃ nouus homo , ſed deportatus,q retinuit ciuitatẽ, nõ cẽſet̃ nouus
2 homo:& hæc ꝓbant̃ in l.interdicit.ȷ.de cond.& demon.¶ †In gl.ibi(non alio ferro.)ſupple inconſueto,puta ſecuri,vel ſagittis:talis enim pœna non dẽt imponi,ut quis occidat̃,ſicut bos, ut eſt caſus notabilis in d.l.aut dãnũ.§.j.ȷ.de pœ. & ſi fiat ꝓtra tium,ẽt ſi ſnĩa executioni mittat̃,non efficit̃ condemnatus ſeruus pœnæ, nec teſtm̃ eius rumpet̃:quia non eſt lgimè condem
3 natus ſm̃ Ang.qđ no.†& ſic nõ põt qs cõdẽnari, ut[a] ferretur ,
a uel diuidat̃ per medium, niſi ſtatutum aliqđ hoc diſponeret & iudices qui ꝯtrium faciunt,dicunt̃ homicidæ, & habent reddere rõnem Deo.¶ In gl.ibi(hodie nemo benè natus.&c)ſupple efficit̃ ſeruus pœnæ.qđ intellige,vt dixi l.eius qui.§.1 ſ. de teſt. in illis,qui habent ſuperuiuere nãliter: non in his, qui hñt ſtatim mori ſm̃ cõem opin.¶ In glo. ſeq.ibi(ſiue primo fuit damnatus,& poſtea inſtitutus,ſiue cꝯ.) primũ dictum eſt verum indiſtinctè,ſed ſm̃ qñ primo fuit inſtitutus,& poſtea fuit ꝯdẽnatus: & hoc accidit uiuente teſtõre,inſtõ non dr̃ ꝓ non ſcripta, qñ habuit principium,ſed efficit̃ caduca,& ſic non acquirit̃ fiſco hr̃ditas,ſi uero poſt mortem teſtoris,& ſic poſtꝗ̃ ibi fuit acquiſitum ius adeundi:tũc dic,ꝙ aut ſumus in caſu , quo potuiſſet tranſmittere ad extraneos hæredes hęreditatem nõ aditam, qui notant̃ ȷ.eo.l.venete.& tũc trãſmittet̃ ẽt ad fiſcũ,qui loco extranei hr̃dis hr̃ : aut non tranſmittet̃ ad extraneos hæredes: & tũc nõ trãſmittet̃ ad fiſcum,ſed deuoluet̃ ad ſubſtitutum,vel cohæredẽ ; & ſi eos nõ hẽat,ad uenientes ab inteſt. & hoc, qñ hr̃ditas nõ erat adita tpe cõdẽnationis: aliàs ſicut alia bona ſua cõfiſcant̃,& iſta hr̃ditas: & adde,quod no.in l.ſeq.ȷ.ad Syllan.

ADDITIO.

a Vt adde etiam,ꝙ condemnatio ad moriendum in tormentis,uel ut plantetur non ualet ſecundum Flo.in l.qui occidit.ad fin.prin.eo.l. Aquil.

1 *Tria requiſita ad hoc,ut iuſſus patris ,vel domini ualeat.ſ. ꝙ præcedat aditionem, & quòd fiat ſpecialiter, puta de hæreditate talis, & ꝙ fiat ſuper hæreditate iam mortui. & nu. 2.*
Iuramentum generaliter pręſtitum a minore , ꝙ non ueniet contra aliquẽ contractum,quem poſtea faciet, quod non ualeat .
3 *In caſibus, in quibus requiritur ſpeciale mandatum , ut ad petendam reſt. in integ. ſufficit generaliter dici,quòd poſſit petere reſt.in inte. in omni cauſa,in qua conſtitutus eſt .*
Aditio non poteſt fieri ſub conditione, nec per procuratorem, ſed iuſſus poteſt fieri per nuntium,vel epiſtolam .
4 *Differentia inter iuſſum,& authoritatem, & nu. 6.7.*
Authoritas qualiter poſſit interponi in perfecto negotio .
Quòd non poſſit interponi per nuntium uel epiſtolam.
Quid in conſenſu patris,qui hodie requiritur in aduentitijs.
5 *Statutum,ſi dicat,quòd mulier,uel minor non poſſit agere, vel contrahere ſine conſenſu conſanguineorum,an illi poſſint præſtare conſenſum per nuntium,uel epiſtolam.*
Decretum an habeat interponi ante,uel poſt, & quòd poſſit interponi, per nuntium,vel epiſtolam.
Authoritas ſemper debet interponi pura,etiam ſuper contractu conditionali,ſed iuſſus poteſt interponi conditionaliter .
7 *Authoritas debet formaliter interponi per hæc uerba,authoritatem interpono,vel interpoſui,non alijs uerbis,& an ſufficiat uerbum, conſenſus, vel licentia,ſed in iuſſu ſufficiunt quæcunque uerba.*
8 *Præceptum,uel permiſſio,an debeant actum præcedere.*
Quid in uerbo,conſcientia quæ importat idem,quod conſenſus .
9 *Quid in uerbo conſilio,uel conſenſu, & aſſenſu.*

§.Iuſſum

t §.Iuſſum. † Vſque ad fi. ſtius l. tractat de m̃a iuſſus patris, vel dñi, qui requirit̃ in aditione filij, vel
ſerui. Et diuide in quatuor partes. Quia primo ponunt̃ tria, q̃
requirunt̃ ad hoc, vt iuſſus valeat uſque ibi (ſed quid ſi mandauit.) Secundo ponit per quæ verba inducatur iuſſus vſque ibi
(ſed ſi mandauit.) Tertio declarat, qñ in iubente fuit error, an
hoc habeat vitiate iuſſum, & an valeat aditio non ſeruata forma tradita p errorem, vſque ibi ſed poſtea. Quarto & ult. declarat, an iſte iuſſus poſſit reuocari re integra, expreſſè, vel tacitè.
2 ¶ † No. tria, quæ requirunt̃ ad hoc, ut iuſſus ualeat. Primo φ p̃cedat aditionem, & ad hoc ut dicat̃ præcedere ſufficit, quod
non appareat ſecutum eſſe, ut s̃. eo. l. is qui. in fi. & ibi dixi ſm
Bal. & Ang. ĩ hoc differt ab authoritate, q̃ et̃ ſi apparet, φ ſit ſecuta, dum t̃n incontinenti non vitiat actum. ita intellige iſtum
tex. cum gl. ¶ Secundo requirit̃, φ fiat ſpecial̃r, puta de hæreditate talis, & non ſufficit generalis iuſſus, & per hoc dicunt quidam, φ conſenſus patris, qui hodie requirit̃, cum filius agit ſup
aduentitijs per l. cum non ſolum. §. de neceſſitate. de bon quæ
lib. non poteſt præſtari generaliter, puta conſentio, φ agas in
quaecunque cauſa, quam contiget moueri per te; vel ꝯ te. vt
no. in d. §. neceſſitate. facit ad quæſtionem no. in auth. ſacra. φ
non valeat iuramẽtum generaliter præſtitum a minore, quod
non veniet contra aliquem contractum, quem poſtea faciet.
3 † Item allegat̃ φ in caſibus, in quibus requirit ſpeciale mandatum, puta ad petendam reſtitutionem in integrum, non ſufficit generaliter dici, φ poſſit petere reſtitutionem in integrum
in omni cauſa, in qua reſtitutus eſt, ſi fuit conſtitutus ad oẽs lites, ſed debeat dici in cã, quam habeo cum talj. Bar. t̃n tenet cõtratium in l. filius. j̃. de dona & ã. deliber. & poſthum. l. Titius.
¶ Tertio & ult. requirit̃, φ fiat iuſſus ſuper hæreditate iã mortui, vel illius qui dicebat̃, & reputabat̃ mortuus, licet nõ eſſet,
& ualet tunc iuſſus, non φ poſſit adiri hæreditas, antequam ille moriatur, ſed ſortit̃ effectum poſtquam ille mortuus erit.
& non requirit̃ nouus iuſſus, ſed ſi ſciebat̃ viuere, non ualet, &
requirit̃ nouus iuſſus. ex his apparet differentia inter iuſſum,
& aditionem, quia aditio non poteſt fieri de hr̃ditate viuentis,
et̃ ſi putet̃ viuere, ut j̃. eod. l. neminẽ. ſecus in iuſſu. Item aditio
nõ põt fieri ſub ꝯdõne, qa eſt actus legitimus, ut l. actus. de reg.
iur. ſed iuſſus ſic, vt in ſiniſtus primæ partis ibi (vt ſi ſcripſit cum
appareat) & ĩ ſequẽti parte ibi (qđ ſi mãdauit & ibi ſi cõia &c.)
Nec põt fieri aditio p ꝑcuratorẽ, vel p aliũ. j̃. eod. l. Paulus. ſed
iuſſus põt fieri per nuntium, vel epiſtolam, ut in prin §. huius.
4 † No. et̃ hic in princi. duas dr̃ias [a] inter iuſſum, & authoritatem.
a Prima qa authoritas interponit̃ perfecto negotio. intellige interponit. i. interponi põt nã in prin. interponit̃. i. añ actum pfectum, ut j̃. eodem. de uiuc l. nunquam. & etiam in ipſo actu, vt
l. obligari. §. tutor. j̃. de auth. tut. & et̃ poſt actum, vt dummodo
eodem contextu, & incontinenti tam in primo caſu, quàm in
ultimo totum fiat, & ita intelligunt hic gl. & Doct. ſed iuſſus ſẽper dẽt interponi ante, ut hic, quod intellige etiã, ſi actus poſtea ex interuallo fiat, ut patet j̃. in uer. plenè cum gloſſ. & in
§. ſed quid. circa fin. uel ſimul cum actu ſupra, eodem l. is q hr̃s
in fin. licèt poſt actum non, etiam φ incontinenti, ut inuitis
aliàs non eſſet differentia inter authoritatẽ & iuſſum, licèt quidam dixerint contrarium, ut hic no. glo. 2. in uer. Item no. qđ
Cy. dixit, ſed non eſt uerum licèt gl. tranſeat, & ſic notarius debet eſſe cautus, cum conficit inſtrumentum, ut apponat uerba
taliter, φ non appareat actum primo celebratum, & iuſſum poſtea interueniſſe etiã incontinenti. Nec haberet vim ratificationis, qa aliud eſt ratificare, aliud iubere, nã ratificatio ꝓdeſt
in actib. in quib. neceſſarius eſt conſenſus, ut l. fi. C. ad Macedo.
nõ in his, in quibus requirit̃ iuſſus. Alia differentia eſt, quia iuſſus poteſt interponi per nuntium, uel epiſtolam, ut hic: ſecus
in authoritate, ut in gl. 4. ſuper uer. fieri poſſe. q̃ incipit. ſ. iuſſũ.
¶ Quid autem in conſenſu patris, qui hodie requirit̃ in aduentitijs. d. §. neceſſitate dicunt Doct. idem quod in iuſſu, vt poſſit
interponi a pr̃e abſente per nuntium, vel epiſtolam, & p iſtum
tex. & per l. honores. in fi. j̃. de decu. licèt illa l. parum faciat,
quia loquit̃ potius de diſſenſu, & ꝯdictione patris, quæ non fit
ad ſolleniizandum actum, nos loquimur de conſenſu, qui requirit̃ ad ſolennitatem iudicij, ut ibi no. & expreſſe in Spec. de actio. § j. ver. ſed & filius. & ſic videt̃, φ debeat interuenire in ipſo
actu, ſed ſi poſſet interponi a patre abſente, non interueniret
in ipſo actu. Vel dic, φ conſert̃ in tempus ipſius actus, ſi uolu-
5 mus ſequi communem opinionem. † Et idem poſſet quæri, ſi
ſtatutum dicat, φ mulier, vel minor non poſſit agere, vel contrahere ſine conſenſu conſanguineorum, ut illi poſſint præſtare conſenſum per nuntium, vel epiſtolã, ſi hoc eſt in iuſſu, qui
debet præcedere, licet requirat ad ſolennitatem, ſi autem non
ad ſolennitatem, ſed ratione præiudicij, quod poteſt conſeq habens conſentire, & tunc non eſt dubium, φ poteſt interponi
per nuntium, vel epiſtolam, & etiam ex interuallo ratum habẽdo actum dicta l. fi. ad Maced. non ſic, quando non tendit ad
præiudicium: quia tunc cẽſetur requiri ad ſolennitatem, & debet interuenire in ipſo actu, vt not. in Spe. vbi ſupra & pleniſſime per Bal. C. qui admitti. ad bon. poſſ. in l. prima. in fi. ¶ Quid
autem in decreto, an debeat interuenire ante, vel poſt. dic per
Inno. in capitulo dudum. de reb. eccl. non alie. & p Bal. notabiliter in l. quæcunque. C. de bo. quæ libe. & non poteſt interponi p nuntium, vel epiſtolã, vt l. nec quicquam. §. ubi decretum.
6 de offic. procon. † Adde aliam differẽtiam inter authoritatẽ, &
iuſſum, quoniam authoritas debet ſemper interponi pure, et
ſuper contractu conditionali, vt s̃. de auth. tuto. l. ſi conditionalis, ſed iuſſus poteſt interponi conditionaliter, ut j̃. in verſic.
(plane.) ibi (vt ſi ſcripſit eum &c.) & in §. ſeqn. circa fin. ibi (φ ſi
7 mandauit &c.) † Item aliam: nam dicit Innoc. φ debet interponi formaliter authoritas per hæc verba, authoritatem interpono, vel interpoſuit &c. ſecus ſi vteret̃ alijs verbis, vt ipſe no. in
c. conſuetudinis. de conſue. ſecus in iuſſu, in quo ſufficiunt q̃cũque verba exprimentia conſenſum. ut §. ſeq. Sed contra dictũ
Inno. videt̃ eſſe tex. cum gl. in l. 2. s̃. de auth. tut. quæ volunt ſufficere verba conſenſus, & ſic ſufficit dicere, φ tutor conſenſit
contractui pupilli, licet nõ dicat, φ authoritatem interpoſuit:
hoc intellige ſi apparet, quod in ipſo actu conſenſit, ante, uel
poſt incontinenti, ut tunc habeat uim authoritatis, ſecus ſi ante, vel poſt ex interuallo, & ſic poteſt ſaluari dictum Innocen.
8 ¶ † Quid in verbo (licentia.) dicit Bal. quòd debeat interuenire ſm Ang. in Aut. de alie. emph. §. emphyteuſim uerò. & vide quo Inno. in d. c. dudum, & in regula, qui tacet. in mercualibus. Vbi et̃ de præcepto, & de permiſſione, an debeant actum
præcedere. Quid in verbo (conſcientia,) dic, φ importat idem,
quod conſenſus, & ſic poteſt ſequi ex interuallo. vt in d. §. em-
9 phyteuſim vero. ſecundum Ange. † Quid in uerbo, (conſi-
b lio, vel conſenſu, [b] & aſſenſu. dic, ut in c. 1. ne ſede uacan. & iſta
ſunt notanda ꝑpter ſtatuta, quæ faciunt aliquando mentionẽ
de vno, aliquando de alio, vt ſciat̃ quando debet interuenire
ſolennitas a ſtatuto requiſita. In gloſſ. quæ incipit, (ſubaudi) ibi
(& nn. hic argu. φ conſenſus patris poſt ſententiam nõ valet.)
Tu dic, φ immo etiam poſt conteſtationem, quia eum requiratur hodie ille conſenſus, de quo in § neceſſitate. ad ſolenniizandum iudicium dẽt interuenire tempore conteſtationis, quo iudicium inchoat̃ & iſta eſt communis opi. per l. ſi cum dotem. §.
eo autem tempore. ſolu. matr. alias non diceret inchoatum: &
quicquid poſtea fieret non ualeret. ¶ In fi. gl. ibi licet ſit ꝯtrarium argumẽtum. ſupple ad id, quod s̃. dixerat, quod poteſt nõ
parere. Sed reſpondet. φ ſi non vult parere patri, vel domino,
p̃ot pater, uel dominus iudicem adire, uel facere ipſum præciſe compelli ponendo in carceribus, uel aliud ꝑut iudici videbit, ut l. 1. § 1. ſi quis omi. cau. teſt. tamen adhuc his non obſtantibus poteſt nolle adire de facto, & ꝑmittere ſe ſpoliari, & eruciari, ut d. l. 3. C. de hære. inſti. ¶ In gl. ſuper uer. (dẽt.) ibi (Item
hodie in aduentitia filius ſine patre, & pater ſine filio adit) ille
primum eſſe verum, quia ſi filius poteſt patre ꝯdicente adire,
vt l. cum non ſolum. fortius eo nõ iubente, per hoc, quod no.
j̃. eod. l. hæredi poſthumo. in vlt. gl. patri tamen acquirit̃ uſuſfruct. niſi expreſſe contradixerit. ſecundum vero, quod pater
poſſit ſine filio, procedit, quando filius recuſauit expreſſe adire, tunc perdit proprietatem, & acquirit̃ patri, & eſt mirãdum
φ licet patri non fuerit delata hæreditas, ſed filio: tamẽ in patrẽ
transfert̃ ius adeundi. ſic j̃. eodem l. cum quidam. in prin. In ꝑfectitia uero, nihil vr̃ mutatum: & ſic pr̃ non põt adire ſine filio, nec filius, ſine patre, & eius iuſſu, & põt pr̃ compellere filiũ
ad repudiandum. ergo non poteſt filius adire ſine iuſſu pr̃is, vt
dixi ſupra eodem l. is qui. in fin. ¶ Quæro quid ſi pr̃ eſt præſens,
& tacẽs tpe, quo filius adit, an uideat, iubere? vr̃ φ nõ, & ſic nõ
valebit aditio: licet in actu, quem facit pater præſente filio, facilius præſumat̃ conſenſus filij, ut no. in l. ſi eum dotem. §. j. ſolu.
ma. de hoc vide quod habet̃ in l. filius. s̃. de tut. per Bar. in d. l. cũ
dotem. §. tranſgrediamur. an pater præſens. & tacens videat̃ filio præſtare conſenſum: ubi diſtinguit, an ſit actus, cui pater teneatur conſentire, uel non.

ADDITIONES.

a Differentias inter iuſſum. & authoritatem. Adde Cy. in l. j. §. ſed ego. ff. quod iuſſu. Bar. in l. j. §. neceſſitate. C. de bon. quæ lib. glo. in c. j. de reb. eccle. non alie. lib. 6. in cle. j. de iud. Card. Zab. in c. quoniam Abbas. de offi. deleg.

b In quo autem differant conſilium, conſenſus, ſiue aſſenſus. vide in cle. exiui. §. rurſus. & ibidem. de uerb. ſig. c. in uerb. de elec. & ... c. cum olim. Et in regula nullus ex conſi. lib. 6.

t *Iuſſus quomodo intelligatur.*

a *De æquipollentibus uerbis idem eſt iudicium.*

Qui vult adire hæreditatem de iure prætorio, cenſetur etiam eam uelle de iure ciuili.
Quid in petente bonorum poſſeſſ.
3 *Ratihabitio quæ fit ad ualidandum actum geſtum importat mandatum ſuper actu gerendo.*
4 *Si cum quis recepiſſet iniuriam ab aliquo inimico ſuo dixit famulo ſuo, non reuertaris ad domum, quin ſentiam nouum, & ille famulus iuit, & interfecit inimicum, quod debeat dominus puniri, ac ſi mandaſſet.*
5 *Creditor ſi dicat debitori, amice ego indigerem illa pecunia, quòd videatur ipſum interpellaſſe, & in mora conſtituiſſe.*

1 **§.Sed quid.** †Iuſſus intelligitur quocunque modo, &
per quæcunque verba voluntas iubẽtis
apparcat, etiam ſi ſint enunciatiua, & poteſt fieri ſub ↄdõne, &
cum certa limitatione h.d. vſque ad §. ſed ſi mandauit. & gloſſ.
dicit, ꝙ niſi ſeruet forma tradita à iubente, non valebit aditio,
facit l. diligenter. ſ. manda. ¶ No. 1. ꝙ quantum ad iuſſum non
requirit certa forma verborum, ſed ſufficiunt quæcunque ver
ba, per quæ appareat de conſenſu iubentis, nõ ſic in authorita
2 te, ſm Inno. vt dixi in præce. §. ¶ †Item no. ꝙ de æquipollentib.
a verbis idem dẽt eſſe iudicium. Item no. ibi (ſi vt petat bonorum
poſſ.) ꝙ qui vult habere hæreditatem de iure prætorio, cenſet ẽt
eam velle de iure ciuili, vñ licèt iuſſerit, ꝙ petat bon. poſſ. iſte
iuſſus importat vt etiam poſſit adire. Quid in ipſo petente bo.
poſſ. an cenſeat velle hæreditatem de iure ciuili, vt ſic efficiatur
hæres vtroque iure? dic ut l. puberem, & l. ſuum hæredem. C. de
3 iu. delib. ¶ †Item no. deligenter ibi bo. po. ratam habuit, &c. ꝙ
b ratihabitio[b] quæ fit ad validandum actum geſtum, importat
mandatum ſuper actu gerendo: quia ſi ratificauit petitionem
bon. poſſ. iam factam, cenſet voluiſſe, ꝙ poſſit adire, & ſic actus
qui fit ad conſeruandum aliquid de nouo inducit, qđ facit pro
eo quod no. Bar. in l. 3. in prin. de acq. poſſ. & ↄ id qđ dixi in l. is
qui putat. ſ. eo. Adde quod dixi in l. ſi quis filio exhrdato §. irri-
4 tum. ver. qua rõne. j. de iniu. teſt. ¶ †Vltimo per iſtum tex. cum
qdam recepiſſet iniuriam a quodam inimico ſuo dixit famulo
ſuo, non reuertaris ad domum quin ſentiam nouum. ille famu
lus iuit, & interfecit inimicum, an debeat ille puniri, ac ſi man-
daſſet? determinatum fuit, ꝙ ſic, & fuit ille decapitatus Floren-
tiæ ſm Bar. ꝑ iſtũ tex. qa ſatis ex illis uerbis cõſtabat de ſua vo
5 luntate: nec alia forma verborum reqrebat. †Alle. ẽt iſte tex. in
ver. (pr̃ filio.) ꝙ ſi creditor dicat debitori, amice ego indigerem
illa pecunia, ꝙ videat ipſum interpellaſſe, & in mora cõſtituiſ-
ſe. licèt ſint verba enuntiatiua. facit l. eo modo. de leg. 1. & no. ꝑ
Doct. in l. inimicorum. C. qui ex cau. in inte. teſti. non eſt neceſ.

ADDITIONES.

a De æquipollentibus. Adde c. in his. de ver. ſign. Car. in c. licèt. §. ex præmiſſis. de probatio.
b Ratihabitio. Adde in regula. ratihabit. de re. iur. lib. 6.

1 *Error in iubente, quando vitiat iuſſum.*
2 *Iuſſu non determinato, quia non dixit, quod adiret pro parte, uel ex teſtamento, ſed ſimpliciter, licèt iubens putaret unum, & eſſet alterum ſufficit quod mandatarius facit meliorem conditionem iubentis, uel non faciat deteriorem, & ualebit actus, ſecus ſi deteriorem.*
3 *Quid in mandato non determinato.*
Error in iubente non ſemper uitiat iuſſum, licèt error in adeunte vitiet.
4 *Si mandaui tibi, ꝙ occideres Titium, & tu non occidiſti, ſed vulneraſti, uel aliam iniuriam feciſti, quòd teneat, ac ſi illud tibi ſpecialiter mandaſſem.*
5 *Quid econtra, ſi mandaui, quòd percuteres, & occidiſti?*

1 **§.Sed ſi mandauit.** †Error in iubente vitiat iuſ-
ſum, quando ſi non vitiaret,
efficit deterior cõditio iubentis per aditionem, ſecus ſi melior
vel deterior. Itẽ iuſſus ſuper una hrditate, ad aliam non porri-
git. Item poteſt reuocare expreſsè, & tacitè, añ ſecutam aditio-
a nẽ. h.d. vſque in fi. ¶ †No. ergo, ꝙ iuſſu non determinato, qa nõ
dixit, ꝙ adiret ꝓ parte, vel inſolidum, vel adiret ex teſtõ, vel ab
inteſt. ſed ſimplr. licèt iubẽs, putaret vnũ, & eſſet alterũ, ſufficit
ꝙ mandatarius faciat meliorem ↄdõnẽ iubẽtis, licèt aliquid fa
ciat præter ꝓpoſitum illius, vel nõ faciat deteriorem, & ualebit
3 actus, ſecus ſi faciat deteriorem. †hoc ẽt habemus in mandato
non determinato, qñ aũt eſt determinatũ, tũc aut mandatarius
facit oĩno aliud, q̃ ſibi fuerit mãdatũ, & nõ valet actus. Aut non
oĩno aliud, ſed fuit aliqualiter tranſgreſſus, & tũc ſeruanda eſt
diſtinctio de qua ſ. an fecerit ↄdõnem meliorem, an nõ, vt hęc
bñr in l. 3. cum l. ſeq. & ſe. ſ. mand. hoc ẽt ꝓbat hic, qñ fecit non
aliud, ut ſi iuſſit de hrditate teſtatoris, & adiuit hrditatẽ pupil-
li, qđ nõ valet, ẽt ſi ↄdõ iubentis facta fuerit melior. Itẽ no. hic,
ꝙ error in iubente non ſp vitiat iuſſum, licèt error in adeũte vi
4 tiet. dixi ſ. eo. l. ſi quis cũneos. §. ſciendũ. †Bal. inducit iſtum tex.
ꝙ ſi mandaui tibi, ꝙ occideres Titiũ, tu non occidiſti. ſed vul-
neraſti, vel aliam iniuriam feciſti teneor ac ſi illud tibi ſpãliter
mãdãſſẽ, qa ſi mãdaui, qđ periculoſum erat, & uolui de illo te-
neri fortius id, minus periculoſum, vt colligitur ex iſto text.
qñ iuſſi, ꝙ adiret ex teſtõ, quod erat periculoſius, & ipſe adiuit
ab inteſt. qđ eſt minus periculoſũ. nã vr̃ aditio facta iuſſu meo,
5 ut hic patet. †Sed ecõuerſo, ſi mãdaui ꝙ pcuteres, & tu occidi-
ſti, ſi qdẽ tibi mãdaui, ꝙ pcuteres manu vacua, nõ teneor: qa ve
riſiſe nõ erat ex tali pcuſſione dẽre mortẽ ſeq. ſi aũt, ꝙ vulnera
res gladio, tũc teneor: qa poterã veriſilr opinari, ꝙ ex hoc poſ
ſet ſequi mors. ergo &c. vt in c. fin. de ho. lib. 6.

LEX XXVI.

L.Si ego. Qui vult portionẽ ſibi delatã p aliũ, eo ipſo vr̃
adire delatã ſibi. h.d. qa erat in ſua ptãte eã adi
re. non ſic econuerſo. vt in glo. & dic, ut ↄ. eodem l. ſi ſolus.

LEX XXVII.

L.Neminem. Vt quis gerat ſe pro hærede neceſſe
eſt illum mortuum eſſe, in cuius bo-
nis geri debet. h.d.

LEX XXVIII.

1 *Si feciſti mecum aliquem actum tanquam procurator Titij, an tenearis mihi edere inſtrumentum procurationis.*
2 *Quid ſi feciſti aliquam proteſtationem, an tenearis edere inſtrumentum proteſtationis.*

1 **ARiſto.** †No. in hac l. ꝙ hæres, qui deliberat de ade-
undo, põt petere ſibi oſtẽdi inſtr̃a hæredita
tia, vt poſſit melius deliberare. & non vr̃ per hoc adire,
a vt l. ſeq. † Et inducit Bal. ꝙ ſi feciſti mecum aliquem actũ tanq̃
procurator Titij, tenearis mihi edere inſtr̃m ꝓcurationis, vt ex
eo poſſim me defendere ↄ Titium, & ſi feciſti aliquam ꝓteſta-
tionem tenearis edere inſtr̃m ꝓteſtationis: certè debeo hoc pe
tere a notario, q fuit rogatus, non a te, quia fortè non habes.

LEX XXX.

1 *Impeditus iubere propter abſentiam ſui, vel filij, reſtituitur ad commodum hæreditatis, ut eam habeat, ac ſi fuiſſet adita iuſſu ſuo.*
2 *Reſtitutio id concedit, quod abſtulit læſio.*
3 *Licèt filio recuſante expreſſe adire, ius adeundi tranſeat hodie in patrem, ſi tamen non recuſauit expreſsè, ſed mortuus eſt, ea non adita non transfertur in patrem, niſi filius eſſet infans.*

1 **CVm quidam.** †Impeditus iubere pp abſentiã
ſui, vel filij, reſtituit ad commo
dum hrditatis, vt eã babeat, ac ſi fuiſſet adita iuſſu ſuo.
h.d. & ĩtellige hic, ꝙ filius mortuus erat hrditate nõ adita, & ſic
pr̃ eã adire nõ poterat. mero iure: ſed qa fuerat impeditus iube
re, vt adiret, vel pp ſuã abſẽtiã ſm primam lect. vel pp abſẽtiam
filij, ſm ſcdm reſtituit ex ti. qui. ex ca. ma. & gloſſ. intelligit, ꝙ re
2 ſtituat, ut poſſit adire. Bal. & Ang. contra quia † reſtitutio[a] id ↄ-
a cedit, quod abſtulit læſio. vt l. ꝙ ſi minor §. reſtitutio. de mi. ſed
læſio nõ abſtulit ius adeundi, qa pr̃ ipſum nunq̃ habuit, ſed ſẽ
per ſint penès filiũ, ergo nõ dẽt ſibi reſtitui, qa illud erat pſona
le cohærẽs pſonæ filij. dicit ergo, ꝙ reſtituit ad cõmodũ hrdita-
tis, & ad iura vtilia, ut habeat pinde, ac ſi hrditas fuiſſet adita p
filiũ iuſſu pr̃is. Et hoc eſt vtile, qa ſtatim reſtõne ↄceſſa hẽbit pr̃
iſta iura, ſine noua aditiõe: & trãſmittet ad ſuos hrdes, ſed ſi ẽt
neceſſaria aditio. vt gl. vult, niſi fieret, nõ hẽt iura, & nõ trãſ-
mitteret ad ſuos hrdes. Et hẽt locũ iſta l. ẽt hodie, qa licèt filio
recuſãte expſsè adire ius adeũdi trãſeat hodie in prem p l. cũ
nõ ſolũ. de bo. q̃ li. qđ olim nõ erat, ſi tñ nõ recuſauit expſsè, ſed
mortuus eſt ea nõ adita, rtãſfert in prem, ſm Doct. ibidẽ. quia
ſpãle eſt i filio infante, vt eo mortuo pr̃ adire poſſit. l. ſi infanti.
C. de iur. del. ergo in ↄtriũ ẽ ius cõe, ſm ꝓdictos Doc. Bal. & Ang.
& bñ. ¶ In gl. q̃ inc. (nã ira.) ibi (nã bñ ſubuenit in lucro.) hoc ve
rũ, ſi potuiſſet illud ↄſequi ſine iniuria alterius, ſi nõ fuiſſet ab-
ſens, vt erat illud de quo hic, alˀs ſecus, ut in loco pſcriptionis, ſi
pp abſentiã fuit interrupta, & ſic potuit illud ↄſequi, nam non
reſtituit, vt habeat ꝓ non interrupta. ut l. denique. ſ. qui. ex ca.
ma. quia non ſine iniuria dñi ↄ quem præſcribitur. Et facit l. u
cui. §. j. de fur. Sed op. cõ gl. nam poſito, ꝙ iſte pater non fuiſſet
abſens

ADDITIO.

a Reſtitutio. Eſt enim in priſtinum rei ſtatum repoſitio. ut d. l. quòd ſi minor. ut ibidem per Bar. Et adde eundem plene in l. ab hoſtib. §. ſed quòd ſimpliciter. ad fi. & in 2. col. uer. ueritas eſt ff. ex qui. ca. ma. & Spe. ti. de reſt. in integ §. 1. in 2. par. & Car. in cle. 1. in 3. no. de reſt. in inte. Quibus addere potes eundem Bar. in l. Gallus. §. & quid ſi tantum. de lib. & poſth.

abſens.non ꝑpea ſequitur. ꝙ iſtud lucrum fuiſſet omnino habiturus,quia poterat filius non adire eius iuſſu,ergo videtur,ꝙ nō debeat ad ipſum reſtitui.ac ſi omnino fuiſſet habiturus. ar. in l.naturalem.§.1.de acq.re.do.vbi eſt bon.tex.in ſimili.So.hoc contingit pp veriſimilitudinem,& præſumptionem quæ eſt, vt filius debeat obedire patri:alias procederet contrariū,ꝙ nō deberet reſtitui ad lucrum incertum:tene menti.facit ad ea, quæ hñr in l.j. C.de ſen. quæ pro eo. an poſſit peti veriſilr fructus ſi habuiſſet pecuniam:vt quia erat negotiator, an non,vt ēt no.
3 in l.3.§.fi.de eo quod cer.lo.¶ † In gl.ſe.circa fi.ibi.Sol. plus iuuant hæc bona.nam reſtitutio q̄ concedit ex ti.de min. fundatur ſup iure ſingulari.ſ. minori ætate, ſed illa, q̄ ex ti.q. ex cau. maio.fundatur in ratione naturali:& ſic in iure cōi pp iſtud impedimentum,ſed ius cōe magis extenditur,quam ius ſingulare:facit l.eius militis.§.militia. de teſt.mil.& quod no.glo.in l.1. C.ſi aduer.ven.præterea pater.ita dr̃ impediri propter abſentiā filij,ſicut per ſuam.nimirum ſi propter vtrâque reſtituitur. ſed non ſic ætas filij,vel fragilitas eius,dr̃ ætas patris, vel eius fragilitas,vt ſic propter eam reſtituatur pater. & iſta eſt clarior.

2 *Proximus heres dicitur, qui ſuccederet non nato poſthumo.*
Si venter erat plenus, non poſſum ſuccedere: idem ſi non erat, ſed ego putabam eſſe: & hoc niſi eſſet inſtitutus vnà mecum,vel exhæredatus. & vide num. 1.
3 *Mulier ſi fuit inſtituta, & venter præteritus, ſi ſcit ſe non eſſe prægnantem, poteſt adire.*
4 *In his quæ dependent ex mera voluntate mea, ſi non ſum certus de veritate per ſenſum corporeum, ſed opinior inclinando animum meum ad vnam partem, an debeat inſpici mea opinio, vel veritas.*
5 *In his in quibus non poſſum habere certitudinem, per propriam, & veram ſcientiam, ſeu ſenſum corporeum: puta, an aliqua mulier ſit prægnans, debeo potius ſtare opinioni eorum, qui poſſunt melius ſcire, quàm ego, vt dicto mulieris, vel obſtetricum.*
6 *Si epiſcopus, vel eccleſia mandaret mihi ſub pœna excommunicationis, ꝙ facerem aliquid contra conſcientiam meam, & ego ſcio veritatem debeo potius pati excommunicationem.*
Quid ſi non haberem perfectam ſcientiam.
7 *Syndicus communicatis ſi tenetur ſub pœna denuntiare maleficia, & publica vox & fama eſt, quòd ipſe ſyndicus commiſit aliquod maleficium, & ipſe eſt certus de contritio: non tenetur denuntiare ſeipſum, non ſic ſi publica uox, & fama eſt de alia, licèt non commiſerit: & etiam ipſe credat, quòd non commiſerit.*
8 *Poteſt eſſe fama de aliquo negatiuo, vt ꝙ talis mulier non ſit prægnans.*
Quid ſit fama.
9 *Quis dicatur conſanguineus.*
10 *Venter qui non eſt pariturus ſuum, an mittatur in poſſeſſionem ex edicto de ventre in poſſ. mit.*

1 §.Quod dicitur. † Venter q̄ pariturus eſt poſthumum, qui me impedit ſuccedere, ſimiliter antequam naſcatur me impediet, ſi re uera erat plenus. vel etiam non erat, ſed ego putabam eſſe. ſi autē non erat, nec ego putabam eſſe, ſed ſciebam non eſſe, uel etiam opinabar, & mea opinio iuſta ratione fundabatur me ſuccedere nō impedit uel adire.h.d.in effectu uſque ad §. ſuum hæredem. licet per multa uerba ſe inuoluat,ut dicit gl.pe.ſuper verbo ꝓficit,quæ incipit,ſed nec tunc. Et quia tex.eſt infraſcatus diuide q̄a primo ponit vnam rl̃am antiquorum continentem tres caſus, duos negatiuos,in quibus adire non poſſum,& tertiū affirmatiuum,in quo adire.poſſum.uſque ibi:(non ſolum.)Secundo oſtendit illam regulam habere locum in tribus caſibus.ſ.in cauſa teſtati,& inteſtati: & iſte eſt unus. Item ſiue uenter pariturus eſt ſuum hæredem, ſiue non ſuum,licèt legitimum, uel conſanguineum:& iſte eſt alius.Item habet locum ſiue tractet de ſucceſſione fienda de iure ciuili,ſiue de iure prætto.per bon. poſ.& iſte eſt tertius. Et aſſignat rōnem quare poſthumus anq̄ naſcatur me impedit,cum non ſit in rerum natura. Et dicit io quia hr̃ pro nato in his quæ concernunt eius commodum, ſed ſi eſſet natus me impediret,ut ponitur in themate: ergo antequam naſcat̃,uſque ibi:(ſiue igitur.) ibi,(tertia in qua concludit)infert ad caſum propoſitum,& in illo ver. debet incipi caſus in terminis,vt omnia bene correſpondeant,vſque ad ver.ꝙ dr̃(ſi imputetur.)Ibi quarta in qua determinat tria dubia circa illud verbum regulæ, dum dicitur,(ſi putetur eſſe prægnans.) Primo quid ſi non putabatur per me prægnans,nec etiam erat: & ſic mea op.concurrebat cum ueritate,vſque ibi:(quid ergo) Secundo quando non putabatur per me prægnans,tamē erat: & ſic non concurrebat cum veritate vſque ibi,(ſed ſi ipſa.)Tertio quia locutus eſt in ſuperioribus in illo qui non pōt eſſe certus,an ſit prægnans,vel non,licèt poſſit opinari, ꝙ ſit, vel non ſit,ponit quid iuris in ipſa muliere,quæ dicitur ꝓgnans inſtituta,& ventre præterito,quæ poterat eſſe certa ante ſi eſſet prægnans,vel non,ſi putabat ſe prægantem cū non eſſet, an opin. ſua ſibi noceat, ut non poſſit adire tanq̄ incerta de uiribus teſtamenti,& determinatur,ꝙ ſic:ſicut noceret,cuilibet alteri, q̄ nō poſſet eſſe certus. Pone ergo caſum,ꝙ quidam inſtituit me hæredem extraneum, & uentrem uxoris ſuæ præteriit. certum eſt,ꝙ ſi naſceretur poſthumus,impediret me ſuccedere:q̄ rumpet teſtamentum, quæritur an impediat me tanquam naſcat̃, videbatur,quod non:quia teſtamentum eſt ualidum, & non eſt in rerum natura qui poſſit me impedire,Iuriſconſultus antequam reſpondeat ad iſtam quæſtionem præmittit vnam regulam antiquorum,quæ dicit,ꝙ proximus hæres a filio poſthumo ſi mulier eſt prægnans,uel ipſe putat eam eſſe,licèt non ſit,
2 adire non poteſt. † Dicitur aūt proximus [a] ille,qui ſuccederet
a non nato poſthumo,ſed ego hic ſuccederem: ſi autem ſcit eam non eſſet prægnantem bene poteſt ſuccedere. Ex his infert ad deciſionem in ver.(ſiue igit̃.)vt ſi uenter erat plenus, non poſſim ſuccedere, idem ſi non erat,& ego putabam eſſe.hoc tamē q̄ñ poſthumus erat præteritus, quia tunc naſcendo impediret me ſuccedere:ſecus ſi erat inſtitutus una mecum : uel exhæredatus, quia naſcendo non impediret me ſuccedere : nec rūperet teſtamentum:ideo ēt antequam naſcatur non impedit,vñ ſi erat exhæredatus,non impedior adire inſolidum, ſi eram inſtitutus,& nullus erat in utero.Idem ſi aliqs erat in utero poſſum adire ꝓ portione,quæ me contingit habito reſpectu ad numerum eorum,qui ſunt in utero,qui eſt certus in rerum nã,licet apud nos ſit incertus,unde ſi erat unus efficior hæres in dimidia,ſi duo in tertia.& ſic de ſingulis.ut ſ̃.ſi pars hæred. pet.l. Illud.& ĩ.l.ea.§.ſuum hæredem: ſed ſi in rerum natura nō erat certum,quot deberent eſſe:q̄a mulier ꝯceperat, & non erant adhuc tranſacti xl.dies ita,ꝙ poterant plures formati partus,& uſque ad ſeptem,elligitur media uia,ut efficiatur hæres interim in quarta,& poſtea in plus,& minus ſecundum quod formabūtur ut in d.§.ſuum hæredem.cū ibi no.& l.antiqui.ſi pars hær. pet.¶ In tex.ibi(quod dicitur.)quæritur hic quomodo intelligatur uerbum regulæ in ſecundo caſu:dum dicit:aut putāt eſſe ſupple licèt non ſit:ponamus enim quod non eſt, & non putatur eſſe:immo qui uult adire putat contrarium,ꝙ ſit, utrum iſta ſua opi.ſibi proderit? & reſpondetur, ꝙ ſi non eſt rationabilis,ſibi non prodeſt,puta ſi ipſa mulier aſſerebat ſe eſſe:nā debebat illi credere,uel ſi obſtetrices hoc aſſerebant,licèt mulier non,adhuc debebat illis credere, vel ſi nec mulier,nec obſtetrices,ſed cōis opi.erat, ꝙ eſſet, ipſe autem ſolus credebat, ꝙ non eſſet,certè iſta opinio dicitur temeraria, & ſibi non prodeſt: ſi autem cōis opin. erat ꝙ non eſſet prægnans, & etiam ita erat in veritate,& tunc ſua opinio ſibi prodeſſet, poſtquam iſta tria concurrunt:& hoc vſque ibi: (quid ergo.) ſed ſi re vera erat ꝓgnans,& ſic ſua opin.non concurrebat cum veritate. licèt cōiter reputaretur non prægnans:& etiam ipſa,& obſtetrices hoc dicebant,adire non poteſt.quia poſt in contrarium ſe habet veritas:& hoc erat certum in rerum natura,illa potius inſpicitur, quàm opin. prædictorum,in tantum ꝙ ſi tunc adeat,non valet
† aditio,nec reconualeſcit,licet poſtea abortiuū faciat. ¶ † Ipſa autem mulier ſi fuit inſtituta,& venter præteritus,ſi ſcit ſe non eſſe prægnantem poteſt adire:quia de hoc poteſt eſſe certa,nec tunc eſſet curandum de eo quod dicerent obſtetrices: aut ꝙ cōis opin.in contrarium.illud enim inſpiceretur in eo, qui nō poteſt eſſe certus,& ſic non poteſt dici, quod ſciat, ſed opinet̃. iſta autem dicit ſcire: & ideo locum haberet tertius caſus regulæ ꝙ ſi ſcit ſe non eſſe prægnantem adire poteſt. ſi autem credit ſe prægnantem, & tamen non eſt: licèt ſua credulitas non videatur iuſta: attamen ſibi nocet, ſicut noceret cuilibet alteri, q̄ non poſſet eſſe certus, & ſic non poterit adire,hoc dicit vſq. ad fin. ¶ Not.ergo plura ex iſto verſ. in quo dicitur primo expoſitio illius verbi:(ſi putetur.) quia exponitur ideſt putari debet. Nam poſito, ꝙ non putetur prægnans,ſi m̃ debet putari: quia ipſa mulier ſe aſſerit, vel obſtetrices, vel eſt cōmunis opin. perinde quis impeditur adire, acſi putaret ipſe eam ꝓgnantem. ſimile nota.in leg.ſed Iulian.§.quod dicitur. ad Maced. in glo.
4 & facit l.3.§.1.in fin.de ali.lega. ¶ † Secundn no.bonam doctrinam, quód in his quæ dependent ex mera voluntate mea, ſi non ſum certus de veritate per ſenſum corporeum, ſed opinor inclinando animum meum ad vnam partem:& quæritur an debeat inſpici mea opinio, vel veritas,diſtinguitur.aut mea opinio concordat cum veritate : & eſt rationabilis: & tunc vtraque inſpicitur,& habetur pro perfecta ſcientia,& perinde adire poſſum, ac ſi per ſenſum corporeum ſcirem. Aut non erat iuſta mea credulitas : & tunc neutra inſpicitur, quod pater:

ADDITIO.

a Dicitur autem proximus. Adde quis dicatur proximus. Vide no.in c.proxim. de pœ.diſt.1.& in c.Ioſeph de verb.ſin. & quot modis dicatur proximus, dic ꝙ quatuor modis de q̄b.memorat Card.Zab.in c.nulla in 3.no. de conceſſ.ꝓben.

patet.quia utraque tendit, vt adire poſſim.ſi non erat pgnans,
& ego ita putabam, & tamen adire non poſſum,quia nō habe-
tur pro defecta ſcientia,poſtquam non eſt rationabilis , ſed ha-
betur pro dubitatione , quæ impedit aditionem , ſi autem opi-
nio diſcordat a ueritate,tunc inſpicitur illa,quæ nocet,& non
illa,q̃ prodeſt,nam ſi non erat prægnans, & ego putabam eam
eſſe,inſpicitũ mea opinio,quæ mihi nocet,ut adire non poſſim ,
non ueritas quæ prodeſſet.econuerſo ſi erat prægnans , & ego
putabam non eſſe,inſpicitur ueritas,quæ mihi nocet , & nō o-
pinio quæ prodeſt:& ſic non poſſum adire,ut hic in uer.(quid
ergo ſi prægnans.)In his autem quæ non dependent ex uolun
tate mea duntaxat,inſpicitur veritas potius,q̃ opin.ut dixi.ſ̃.e.
l.qui in alien.§.ſi is qui.per l a.§.i.ĵ. de actio.emp.& l.regula.§.
5 a.vel.3.ſ̃.de iur.& fa.ign.¶ † Tertio. no. diligenter.quod in his
in quibus non poſſum habere certitudinem per propriam , &
ueram ſcientiam,ſeu ſenſum meum : puta, an aliqua mulier ſit
prægnans,debeo potius ſtare opinioni illorum, q poſſunt me-
lius ſcire,quam ego:puta,dicto mulieris,uel obſtetricum : & ſi
ↄ̃dicunt potius dicto obſtetricum , quam mulieris,uel ſi neu-
træ dicunt,communi opinioni potius, quam meæ . Non ſic in
illis de quibus poſſum habere perfectam ſcientiam, per ſenſum
corporeum,quia potius debeo ſtare ſcientiæ mei ſolius, ſi ſum
certus de ueritate,quam dictis quotumcunque in cōtrarium ,
ut patet hic in muliere,quæ ſcit ſe eſſe non prægnantem, vnde
poteſt adire,licet obſtetrices, uel omnes alii crederent contra-
6 rium,& pro hoc ĵ.e.l.fi.† Et iſtud facit pro eo,quod dicunt Ca
noniſtæ,ſi epiſcopus,uel eccleſia mandaret mihi ſub pœna ex-
communicationis,quòd facerem aliquid contra conſcientiam
meam,ſi ego ſcio veritatem:puta,mandat mihi quod cohabitē
cum illa,quam ſcio non poſſe eſſe uxorem meam,vel rōne con
ſanguinitatis,vel affinitatis,ꝙ tunc debeo potius pati excōica-
tionem q̃ facere contra propriam conſcientiam informatā a ve
ra ſcientia.Sed ſi ſuper aliquo de quo non haberem perfectam
ſcientiam,de quo deberem ſtare iudicio aliorum potius quàm
meo,debeo conſcientiam deponere,licet habeam meam in cō
trarium,& obedire præcepto, vt not.in c.inquiſitioni. de ſentē.
7 excommuni.¶ †Facit etiam ſi ſyndicus comitatus tenetur ſub
pœna denuntiare maleficia, & publica vox,& fama eſt , quod
ipſe ſyndicus commiſit aliquod maleficium , & ipſe eſt certus
de ↄ̃rio,non tenetur denuntiare ſeipſum, nec incidit in pœna,
non ſic ſi publica vox, & fama eſt,ꝙ alius commiſit,licet nō cō
miſerit,& ēt ipſe crederet,ꝙ non commiſerit. nō tñ eſt certus,
tiam non dēt ſtare ſuæ credulitati,ſed ei quod cōiter dr̄ , & de-
nuntiare,alias punitur,& licet poſtea reperiatur,quod ille non
commiſerit , non punitur iſte tanq̃ calumnioſus denuntiator,
q̃a publica vox , & fama ipſum excuſat a calumnia poſtq̃ tene-
tur ei ſtare,vt hic colligitur,& ſ̃.de her.inſt.l.fin.& ĵ. de adul.l.
miles.in l.fi.& in l.præſens.C.ſi ſeruus aut lib.ad decu.aſpi.l.10.
8 ¶ † No.etiam quod poteſt eſſe fama de aliquo negatiuo, puta,
ꝙ talis mulier non ſit prægnans . Item , quod fama eſt opinio
multorum.quod exponunt Doct.i.maioris partis populi, ſi eſt
de aliquo magno quod ad notitiam totius populi veriſimiliter
debet peruenire, uel maioris partis viciniæ,uel cognoſcentiũ,
ſeu amicorum, ſi eſt de aliquo paruo,quod ad notitiam totius
populi ueriſimiliter peruenire non debet,puta,an aliqua mu-
lier ſit prægnans,uel non. & ita intelligitur hic.¶ Vltimo recol
lige quatuor caſus. Primus quando mulier eſt prægnans,cuius
venter ſuit præteritus,& tunc inſtitutus indiſtincte non poteſt
adire. Secundus,quando non eſt,licet inſtitutus putat eſſe, &
idem nec curatur,an ſua opinio ſit rationabilis,uel non, Ter-
tius caſus eſt,qñ non eſt inſtitutus, & ſcit per propriam ſciētiā
quod non eſt , & tunc indiſtincte poteſt adire , nec curatur di-
ctum obſtetricum. vel aliorum : hoc tamen non poteſt proce-
dere,niſi in ipſa muliere,quę poteſt habere perfectam ſcientiā.
& iſti tres caſus ponuntur in regula,quæ ponitur in princ. Eſt ,
& quartus caſus, qui additur p interpretationem in hoc verſi.
(quod dicitur.) quando non eſt, tamen inſtitutus hic neſcit p-
fecte,ſed credit , vel vehementer opinatur, cum non ſit , & ſic
ſua opinio concurrit cum veritate , & tunc adhibetur diſtin-
ctio de qua hic,an ſua opinio ſit rationabilis. quia cum ea con
currat dictum mulierum obſtetricum,uel cōmunis opinio , &
habetur pro perfecta ſcientia: aut non,& tunc hr̄ p dubitatio-
ne,& in hoc ſtat tota ſubſtantia huius § & quod dixi in inſtitu
to,locum habet,ſi ille de cuius hæreditate agitur, deceſſit inte
ſtatus,& aliquis inferioris gradus a poſthumo vult adire,q̃a nō
ſupereſt de præſenti,qui habeat eum impedire , ue nō poſſit in
caſibus, ut ſupra dixi inſtitutum non poſſe , & in quibus ſi po
ſthumus naſceretur,impediret ipſum ſuccedere, alias ſecus, vt
9 infra ea.l §.ſuum hæredem.¶ † In gl.ſuper uerbo, (conſangui-
neum.) id eſt cognatum contra iſtam expoſitionem opp. quia
a conſanguineus dicitur frater ex latere patris cōiunctus l.poſt
conſanguineos,infra de ſuis,& leg. Sol.tribus modis ſumitur.
Primò ſtrictè,& propriè,ut ibi. Secundo pro cognato ſimplici,
qui non eſt agnatus. quando iſtud uerbum iungitur cum ver-
bo,legitimum.ut hic.niſi enim ita ſumeret,nihil adderet, quo-
niam appellatione legitimi uenit frater ex latere patris coniũ -
ctus,& etiam quilibet agnatus, & iſtum reſpectum habuit hic
gl. Tertio ſumitur largiſſimè pro quolibet coniuncto per ſan-
guinem ex latere maſculino,uel fœminino , ut in ti.de conſan.
& aff.& ita ſumitur ſ̃m communem uſum loquendi,quod no.
pro ſtatutis ſi facerent mentionem de conſanguineo,ut intel-
ligantur ſecundum iſtum tertium modum,quia uerba debent
intelligi ſecundum communem vſum loquendi.vt l.liberorũ.
10 §.quod tamen Caſſius.de leg.3. ¶ † In fin.gl.tenet ergo iſta glo.
ꝙ venter,qui non eſt pariturus ſuum , non mittat in poſſeſſio-
nem ex edicto de uentre in poſſeſſionem mittendo,& idem te-
net alia gl.quæ incipit,ſi habeas in prin. de quibus uidetur tex.
in l.1.in §.1.co.ti. Contrarium plenè diſputando determinat gl.
in l.fi.eo.ti.in hoc tamen differunt,quia quando non eſt paritu
rus ſuum,ita demum mittitũ , ſi non ſupereſt aliquis, qui faciat
ei controuerſiam, ꝙ nō ſit filius talis defuncti,ſi autem ſuper-
eſt,non mittitur,ſed quādo eſt paritura ſuum, & tunc mittitur
cauſa cognita:& differtur qō in tempus pubertatis , hæc patēt
in l.ubicunque.§.interdum.e.ti.Item quando eſt paritura ſuũ ,
ita demum mittitur, ſi non habet aliunde,unde ſe alat mater,
ut l.extraneo.eod.ti.ſecus ſi eſt paritura ſuum.¶ In glo.ſeq.ibi,
(ſed in quo differat a ſuo.ſubaudi alius,qui eſt in eodem gradu
cum poſthumo,neuter tamen ſuus. Nam poſthumus non im-
pedit eum de præſenti ſuccedere a caſu , quando uterque eſt
ſuus.nam & tunc non impeditur iam natus ſuccedere,ut ſupra
uoluit gl.quia iſti non ſunt inferiores, de quibus loquitur tex.
¶ Tamen gl.quęrit,quæ ſit differentia inter iſtos caſus, quādo
neuter eſt ſuus,uel uterque eſt ſuus,& tamen uterque eſt in eo
dem gradu,& aſſignat dr̄iam,quia quando uterque eſt ſuus,cũ
ille,qui eſt iam natus,& vult ſuccedere efficiatur hæres per l.ēe
ignorans,ſi uenter eſt uacuus efficitur hæres inſolidum, inſpe-
cta ueritate,quæ eſt in rerum natura , de qua lex eſt certa , licèt
ipſe credat eſſe plenum,& non inſpicitur ſua credulitas, poſt-
quam non efficitur hæres per ſuā aditionem,ſed inſpicitur cer
titudo legis:& ſi in vtero eſſet vnus,efficeretur hęres p dimidia
ſimiliter inſpecta veritate:ſed qñ non eſt ſuus, quia non effici-
tur hæres per l.ſed per ſuam aditionem , & ſic debet eſſet cer-
tus,& ſi eſſe non pōt, tunc dicit glo. ꝙ non efficitur hæres, niſi
p quarta, licèt in vtero nullus ſit, vel ſit vnus tantum:quia cer
tus erat,ꝙ etiam nato poſthumo ſucceſſurus erat cum illo in
aliqua parte.vnde ſufficit,ꝙ de illa ſit certus,licet de alia , quæ
poteſt ſibi obuenire, ſit incertus,& efficitur in illa hęres , ſicut
in ſua.vt ĵ.eo.l.ſi quis extraneus.in fi.& probaṫ in l.illud.ſi pars
hęred.pet. quæ loquitur ēt in extraneo. nec ob. l.antiqui.cod.
tit.in qua gl.ſe fundat,dum dicit.ꝙ pro quarta, quia ibi quan-
tum ad poteſtatem agendi petitione hæreditatis,vel tanquàm
hæres.quia licèt ſit effectus hæres inſolidum, vel pro dimidia,
iudex tñ. qui de hoc eſt incertus, & etiam an aliquis ſit in vte-
ro.vel non,& quot ſint,& eſt poſſibile, ꝙ ſint ſeptem, vel vnus
tantum,vel nullus,propter hoc dubium, non admittit eum ad
agendum,niſi pro quarta parte,ut ibi, ſed ex futuro euentu de
clarabitur pro quota debeat admitti . uendicat etiam ſibi locũ
hoc dictum gl.quod non efficiatur hæres,niſi pro quarta, quā-
do non eſt tranſactum tempus xl .dierum poſt conceptionem.
nam tunc ex conceptu poſſunt plures formari : & iō etiam tūc
eligitur media uia ĵ.in §.ſuum hæredem.i.nec per naturam hu
manæ conditionis,ſed quando eſt tranſactum tempus , & non
eſt formatus niſi unus,& plures a modo poſſunt formari,inſpi
citur certitudo,quę in rerum natura , de qua etiam l.eſt certa.
& ideo facit illum hæredem in dimidia,inſpecta ueritate.

ADDITIO.

a Conſanguineus dicitur. Adde Doct.in c.non debet.de conſan.& aff.

---

1 *Lex ſemper certa eſt de eo quod eſt,ideo incertitudo hominis non uitiat adi tionem per legem inducitur.*
2 *Ante completos lx.dies,an partus ſit in utero formatus , & anima incluſa. Quòd ante tranſactum illud tempus ex uno,& eodem conceptu,poſſint formari plures partus,etiam uſque ad ſeptem*
3 *An poſt primum conceptum , poſſit infra ſexaginta dies iterum concipere.*
4 *Poſthumus abortiuus prateritus,an rumpat teſtamentum.*

1 §.Suum hæredem. † Suus hæres , licet putet vxorem defuncti prægnantē, cum non ſit efficitur hæres inſolidum. & non inſpicitur ſua falſa opinio:ſed inſpecta ueritate , quæ erat certa in rerum natura,& p ↄ̃ns penes legem,q̃ facit ipſum hæredem:& ſi putat eſſe

plures

plures in utero, cum nõ ſit niſi vnus, efficitur hæres ꝑ dimidia eadem rõne, dummodo ille, q eſt in vtero, ſucceſſurus erat ꝑ dimidia ſi naſceretur, quia defunctus deceſſit inteſtatus, vel ſi teſtatus inſtituit poſthumum vna cum eo, & dummodo in vtero non poſſent plures formari, ꝙ eſt, qñ tranſactum eſt certum tps poſt ꝯceptionem. h. d. ſubtiliter, & pulchre. Qñ aũt illud tps nõ eſſet tranſactũ, & ſic poſſent plures formari, tex non aperit ꝑ qua portione iam natus efficiatur hrs, nec alibi hoc reperio declaratum in tex. ſed Bar. hic intelligit, ꝙ efficiatur hrs ꝑ quarta parte, vt ſeruetur media via, ſicut in petitione hæreditatis, qa nõ admittitur ad petendum, niſi pro quarta parte, licet ſit hrs inſolidum, ut in prin. uel ꝑ dimidia, ut in ſecundo caſu, ut l. antiqui. ſi pars hær. pet. & de iud. l. ſed & reſtituatur. §. fi. q opi. ſatis placet, & in his duob. caſib. põt procedere opi. Iul. quæ hic reprobatur in tex. quantum ad caſum, de quo hic. Et eſt utilis iſta inueſtigatio, ſi iſte ſuus hrs decedat anteq̃ ſit certum, an aliquis naſcatur, uel non, vel quot debeant naſci, ſit qõ q̃tum trãſmiſerit, & ad quos hrdes, quia ex futuro euentu declarabitur inſpecta veritate, & non inſpecta ſua ſalſa opinione, ſi. n. illa inſpiceretur in primo caſu huius §. non tranſmitteret totam, cũ putaret vxorem prægnantem, & tñ tranſmittit: & in ſecundo caſu non tranſmitteret dimidiã, cũ putaret eſſe plures in vtero, & ſic ſibi nõ tãgeret dimidia, & tñ tranſmittit. Primo ergo loqtur, qñ uẽter erat vacuus, uſq. ibi (ꝙ ſi unum.) Scđo qñ plen⁹. Et iſta ſecunda ſubdiuidiẽ, quia primo poniẽ determinatio Põpeij, uſque ibi, (putat.) Secundo ponitur eiuſdem Pompeij limitatio ad ſuam determinationem. ¶ In j. parte ibi, ex aſſe hæredem eſſe. hoc poteſt procedere in trib. caſib. ſi defunctus deceſſit inteſtatus, uel teſtatus, & poſthumum exhrdauit, uel ẽt præterijt, poſtq̃ nullus erat in utero, quia certum erat in rerũ natura ꝑ natiuitatem poſthumi, non poſſe teſtm̃ rũpi, & illũ iam natũ inſtitutũ ſucceſſurũ eſſe ex teſtõ inſolidũ. Nõ ſic ſi algs foret in utero præteritus, nam interim ẽt ſuo hæredi nõ deferret ex teſtõ, quod ſperatur rumpi poſthumi natiuitate, ut j. eo. l. uenter. verſi. ſed ſi vacuo. a ꝯtrio ſenſu. & ver. ergo ſi ventre pleno. licet gl. mag. hic circa medium in verſi. ubi aũt dicat expſſe ꝯtriũ. & male, qa ꝯ caſũ illius l. uentre. & l. ſi filius hrs. de lib. & poſth. ſm ueta lcct. & l. illud. §. fi. cũ l. ſeq. de con. ta. iõ ſubueniẽ ſibi, ſi interim decedat, vt trãſmittat con. ta. ſi hẽbat cohrdẽ, vel deſtituat teſtm̃ in puncto mortis, & efficiẽ hrs ab inteſtato: q̃ ꝓuiſio nõ eſſet neceſſaria, ſi gl. diceret uerũ, ꝙ efficeret ſuus hæres teſtõ de iure ciuili pẽdẽte natiuitate poſthumi. ¶ In tex. ibi: (& ſi putat eſſe ꝑgnãtẽ.) qa cũ nõ efficiat hrs ex ſua uoluntate non inſpicitur eius ſalſa opinio: ſed veritas, quæ certa eſt in rerum nã, ut d. l. ſed ſi reſtituatur. §. fi. de iudi. & per ꝯñs apud legẽ, q̃ facit ipſum hrdẽ, & in hoc differt a §. præcedẽn, q loqtur in exñeo hrde, in quo inſpicitur potius eius ſalſa opinio, ut nõ poſſit adire, ſi putat eſſe ꝑgnantẽ, cũ non ſit, q̃ inſpiciaẽ ueritas. In tex. ibi (an ex parte dimidia ſit hrs.) ſub. ſi putat eſſe plures in utero, ut ꝯueniat primo caſui, ꝙ habeat ſalſam opinionẽ, & ſit aliqua dubitatio, ꝙ ẽt patet in fi. dum dicit, & ꝑ ẽt ignorãte &c. ꝙ expone, i. errante: quia credit eſſe plures q̃ unum. ¶ In tex. ibi: (ſiue inſtitutũ poſthumũ ꝓponas.) quaſi dicat iſta qõ, an iſte ẽẽ nat⁹ efficiẽ hrs ꝑ dimidia ſolũ, ꝓcedit i his duob. caſib. qñ defunct⁹ deceſſerat inteſtat⁹, uel teſtat⁹: & uentrẽ inſtituit una cũ iã nato, nã utroque iſtorũ nato una cũ poſthumo, qui era in utero iã natus habiturus erat dimidiã, unde eſt qõ, quid iuris anteq̃ naſcatur, ſi aũt poſthumus fuiſſet exhæredatus nõ eſt q̃rẽdum, an iã natus interim ſit hrs pro dimidia, qa immo eſt hrs inſolidum cum illo nato, ſiẽ inſolidum ſit futurus hrs. Nec ẽt ſi poſthumus fuiſſet ꝑteritus, qm̃ tunc illo nato rupturus eſt teſtm̃, & iam natus ex teſtõ non eſſet futurus hrs in aliquo cum illo, licet ab inteſtato ſic. non eſt ergo q̃rẽdum, an ex teſtõ efficiaẽ hrs ꝑ dimidia, anteq̃ naſcaẽ, qa illud operaẽ pẽdẽtia natiuitatis ad impediẽdũ hrdẽ effici, ꝙ operaẽ natiuitas po-

2 ſtea ſubſecuta. ¶ † In fi. tex. ibi, (qđ qdẽ poſt certũ tps) gl. & Doc. intelligunt, ꝙ ſint xl. dies, añ quos completos partus nõ eſt in

a vtero formatus,ª & ꝑ ꝯñs nec ẽ aĩa inſuſa, ſed ipſis trãſactis, ſic ego audiui alias a medicis, ꝙ femina formaẽ infra xl. dies, maſculus ĩ. ſexageſima, & añ trãſactũ hoc tps ex uno, & eodẽ conceptu põt formari plures partus, ẽt uſq. ad ſeptẽ, ut l. antiqui. §. ſi pars her. pet. quia aũt debeãnt formari, cũ ſit de futuris contingẽtib. non põt eſſe certũ in rerũ nã, ſed ſolũ penes Deum, qui eſt nã naturans, & per ꝯñs lex non eſt certa plures formari, quæ ſequẽ nam nãtam. iõ lex non facit iã natum hæredem in dimidia, licet apud Deum certum ſit, ꝙ nõ formabat, niſi unus: ſed trãſacto hoc tpe ſi formatus eſt unus, cum hoc ſit certũ in rerũ natura, qa eſt de ꝑſenti, & ẽt eſt certũ, ꝙ plures formari non põt, lex, q̃ certa eſt, de hoc facit iã natũ hrdẽ ꝑ dimidia, ſed gl. q̃ incipit, a. poſt lx. ponderauit iſtum tex. in uer. formare põt. & in

3 tellexit alio modo, i. concipere iterato. † Nam mulier, poſtquã ſemel ꝯcepit, ex eodem, uel alio põt ĩ. lx. dies poſt primum conceptum iterum ꝯcipere, ut probatur ſm glo. in d. l. antiqui. ubi dicitur, ꝙ quatuor fuerunt nati ſimul, & ſic ex primo conceptu, & quintus natus eſt poſt primos quatuor in quadrageſima die, & per ꝯñs debuit naſci ex ſecundo conceptu, quia ex primo potuiſſet portari in utero pluſq̃ primi: certe iſte nõ eſt bonus intellẽ, qa hic poniẽ, ꝙ maritus deceſſit poſt primum conceptũ, & ĩ. illos dies, ideo non ſperatur mulier ea eodem iterum concipere, ſed bene ſperatur ex primo conceptu poſſe plures formare, & ita loquitur tex. quem gl non ponderauit, & miror, ꝙ Doct. gl. non redarguunt, quia non habuit perfectum intellm̃. ¶ In gl. ibi, immo idem in extraneo vr̃. ſiue ſua ſalſa opinio ſibi non noceat ſed inſpiciatur ueritas in ſuo, ut l. illud. allegata in gl. & ſolue, ut in gl. ꝙ illud eſt uerum, qñ exñeus eſſet ſucceſſurus cum poſthumo, ſi naſceretur, uel ẽt ſolus, qa poſthumus erat exhrdatus, ſed iſte tex. loquiẽ ẽt in caſu, quo eſſet ꝑteritus, & ſic ẽt natus nõ eſſet ſucceſſurus cum eo, ſi naſceretur, iſto ergo caſu differt ſuus ab exñeo hrde, qa ſi nullus eſt in utero, ſu⁹ efficiẽ hrs inſolidum inſpecta ueritate. ſed exñeus ẽt tunc nõ pt effici inſpecta ſua ſalſa opinione, ut in §. præcedenti. poſt prin, ibi ãt putaẽ eſſe. & in uer. ſiue igit putarẽ. & j. eo. l. uẽtre. in pri. ſilr ſi deceſſiſſet inteſtatus nõ poſſet exñeus ſuccedere, & ſi nullus erat in utero, & ipſe putabat eſſe, qa ſi aliquis eſſet, & naſceret, eſſet illum exñeũ excluſurus, cũ ſit in poſteriori gradu, ſecus in ſuo, qui eſt in eodẽ. & ſic iſtud primũ dictum locum habet in tribus caſibus, ut dixi ſuper tex. & in primo, & vltimo nõ haberet locum in extraneo, quod hic dicitur in ſuo, ſed in ſecũdo ſic, qñ poſthumus eſſet exhæredatus ¶ In gl. magna ibi: vel dic, ut d. l. antiqui. ueritas eſt, ꝙ caſus ſunt diuerſi, nam hic efficitur hæres pro dimidia, ex quo unus tantum eſt in utero ſm opinionem Pomp. quæ eſt uera, non pro quarta, ut Iul. dixit, licet gl. s̃. & j. uideat dicere, ꝙ opinio Iul. ꝑualeat, quod eſt ſalſum, in hoc tñ ad agendum pet. hære. uel ꝯ debitores hæreditatis, ut hæres non admittatur per iudicem, niſi uſque ad quartam partem, quia certitudo illa, q̃ erat penes rerum naturam, & penes l. non eſt penes iudicem, & ipſe conſiderat, ꝙ poſſunt plures eſſe, licet nullus ſit, uel unus tantum, iõ determinatum eſt per illam l. ꝙ iudex ſeruet mediam uiam, & ꝙ præſumãtur eſſe tres, quod frequentius ꝯtingit, q̃ quod 7. ideo admittit eũ pro quarta, & iſte eſt caſus illius l. & l. ſed & ſi reſtituaẽ, §. fi. de iud. Quid autem ſi de facto fuit admiſſus inſolidum, qa forte aduerſarius non oppoſuit, & lata eſt ſententia ꝯ actorem, quæ tranſiuit in rem iudicatam, & poſtea apparet, ꝙ nullus erat in utero, & ſic poterat petere totum, uel erat unus tñ, & ſic poterat petere dimidiam, an obſtet exceptio rei iudicatæ in toto, vl in dimidia, an autem in quarta tñ, ad quam ſolam iudex dẽat eum admittere: hic determinatur in tex. & gl. in l. ſi pr̃. j. de ſui, ꝙ quarta duntaxat. ¶ In gl. ibi (ſed cum Iul. fateaẽ.) gl. hic præſuppoſita opinione Iul. fateẽ, ꝙ ſi nullus eſt in utero, iã natus eſt hrs inſolidum inſpecta ueritate: & non ſua ſalſa opinione, quare ergo nõ fatetur, ꝙ ſi eſt unus tñ, licet ipſe putet eſſe plures, efficiaẽ pro dimidia ſilr inſpecta ueritate: gl. rñdit, ꝙ Iul. habuit hunc reſpectum, quia qñ nullus eſt in utero, hoc de facili poteſt ſciri, ſed qñ aliquis, non poteſt ſciri quot ſint. iſta reſponſio nihil ualet, quia procedit quantum ad certitudinem hoĩs, nos loquimur de certitudine l. per quam efficitur hæres, & l. ita eſt certa quot ſint, quia eſt certum in rerũ natura, ſicut eſt certa, ꝙ nullus ſit. Dicas ergo, ꝙ opi Iul. non eſt uera, & merito hic reprobaẽ: quia ex quo fatebaẽ primum, habebat fateri ẽt ſm. In gl. ibi (vltimo diſtingue) reducas iſtam diſtinctionẽ ad duo mẽbra principalia, in eo, qui reliquit uentrem uxoris, & etiã alium iam natum, ſi quæritur in quota portione iam natus ſit hæres pendente natiuitate poſthumi, ꝙ aut deceſſit inteſtatus, aut teſtatus, & quodlibet iſtorum ſubdiuiditur in alia tria, quia uel iam natus erat ſuus, uel emancipatus, uel alius extraneus, & qñ deceſſit teſtatus, uel poſthumus fuit præteritus, uel inſtitutus vna cũ iam nato, vel exhæredatus oĩa iſta membra colligũtur ex gl. quæ in aliquibus bene, & in aliquib. malè hr̃, ut patebit ex ſequentib In gl. ibi: (quod præualet, ut hic ꝯtra dic. ꝙ immo præualet opinio Pomp. ut patet ex tex. & s̃. dixi, qñ cõſtat quot ſint in utero, ſed ſi conſtat adhuc, quia non tranſiuit tps, quem caſum gl. omit. põt procedere, qđ dicit gl. ut habeat locũ opinio Iul. cũ nec Pompo. ꝯdicis, qui loquiẽ, qñ eſt certum in rerum natura quot ſint. ¶ In glo. ibi: (dicam in quarta.) in hoc puto glo. bene dicere, quia emancipatus hoc iure non poterat ab inteſtato uenire, niſi ꝑ bo. pol. unde liberi. & erat neceſſe, ꝙ iudex eam decerneret, cum ergo eſſet incertus, an aliquu eſſet in utero, uel non, ꝙ non decernebat, niſi ꝑ quarta parte, etiam ſi nul-

ADDITIO.

a Formatus. Adde quo tempore partus poteſt eſſe, uel non eſſe legitimus. vide per Bar. in l. Gallus. in prin. ff. de lib. & poſth.

ſi nullus erat in utero,vel vnus tantũ, ſicut nec admittebat ad agendum pet.hære.in d.l.antiqui. hodie uero cũ non ſit neceſſe.ꝙ iudex decernat,ſed ſufficit ſibi agnoſcere coram iudice,vt l.fi.C.qui adm.ad bon.poſ.& ſic efficit bonorũ poſſeſſor ſine facto iudicis, & iure Authenticorum poteſt adire de iure ciui.ut in Auth.de hær.ab inteſt.dico,ꝙ emancipatus efficitur hꝭs,vel bonorũ poſſeſſor,ꝓ illa rata,quæ ipſum contingit,licèt ignoret quãta ſit,cum in omnem euentum,ẽt ſi poſthumus naſcatur, ſciat ſe cum illo ſucceſſurum ab inteſtato,vnde non nocet ſibi ignorantia portionis,ut ſ.eo.l.ſi quis extraneus §.ſciendum. in prin.& in fi.ꝗ ſi nullus eſt in utero, efficietur hæres inſolidũ, ſi unus in dimidia. ¶ In gl. ibi,(adit ẽt præterito,& etiam ſi eſt grauida)in hoc gl.malè loquĩ: nam ſi non eſſet grauida, poſſet procedere,quod dicit gl.per principium huius §. vbi eſt caſus ſ'm quod ĩ.declarat.nec ſed ſi eſt grauida,& ſic teſtm̃ põt rumpi ex eo non deficitur hæreditas,ut ibi dixi ſuper tex.& rano,ꝗ ſequiĩ in gl.nihil ualet.nam ab inteſtato ideo tunc admittitur, quia certus eſt,ꝙ cum illo in omnem euentum eſt ſucceſſurus ab inteſtato,ſed non ſic eſt certus,ꝙ ſit ſucceſſurus ex teſtamẽ-
4 to,qđ põt rumpi,† ẽt ſi contingat,ꝙ poſtea fiat abortiuus. a nã
a anteq̃ fiat,licèt certum ſit apud Deum,ꝙ fiet, quia non eſt certum in rerum natura, nec apud legem, non efficitur hæres in aliquo ex teſtõ,nec ẽt ab inteſtato, quouſque ſperatĩ cã reſtati, niſi interim decedat,ut non habeat cohęredem,uel ſubſtitutũ quia tunc deſtituit teſtm̃, & efficitur hꝭs ab inteſtato in puncto mortis,ut l.filius hæres.de lib.& poſth.ſ'm intellectum,quẽ ibi dedi,poſtq̃ vero eſt effectus,erit poſthumus abortiuus,& ex tunc efficietur hæres ex teſtõ,quod rumpi non poteſt. Nec ob. ſ.proximo § ver.quid ergo ſi prægnans.quia ibi loquitur in aditione facta antequam poſthumus fieret abortiuus , illa enim non ualet,nec poſtea reconualeſcit. Ego autem dico , ꝙ poſtquam factus eſt abortiuus,efficitur hæres per l.

ADDITIO.

a Poſtea fiat abortiuus. Adde qualiter punitur faciens abortum . Adde l.diuus. & ibi Bar.de extraord.cri.Bar.in l.ſi quis in §.abortionis.ff.de pę.gl.in l.nec à re, ff de lib.agno.c.ſi aliquis de homi.gl.in c.conſuluiſti.2.q.4.& de procurante facere abortum uide c.aliquando.& c.ſeq.32.q.2.

§.Scientia. In hæreditate delata filio, uel ſeruo inſpicitur ſcientia,uel opinio ipſorum , nõ patris uel dñi. h. d. Et hoc intelligas . quia filius uel ſeruus eſt maior pupillo:alias cum illam habere non poſſit perfectè,ut ſ.e l. pupillus inſpicietur potius ſcientia,uel opinio patris. uel dñi ſiue etiam tutoris,ut no. Bar in l.is poteſt in fi.ſ.eod.

§.Si certus. Certus de uiribus teſtamenti põt adire licèt ſuper illis quæſtio moueatur , & pendeat.h.d.declara,ut dixi ſ eo.l.nec is,in principio.

LEX XXXI.

L.Hæredi. Portio deficiens accreſcit ignoranti . hoc dicit.

LEX XXXII.

HÆres. Qui dubitat an hæreditas ſit ſibi delata,non põt adire,ſecus ſi de hoc eſt certus , licèt dubitet,uel erret circa aliquas circũſtantias.h.d.in effectu cum l.ſeq. uſque ad l. ſi quis hꝭs. & de primo ponunĩ quattor exẽpla in hac prima l.q̃ ſunt clara, excepto tertio, ꝙ ponĩ ibi. Vel & ſub ꝯdõne,licet paruerit ꝯdõni &c.qđ declara ſic.qa vel dẽbat,uel ſciebat ſe inſtitutũ ſub ꝯdõne. & neſciebat ſub qua, & re uera erat inſtitutus ſub ꝯdõne pt̃atiua.ſi aſcenderet capitolium,aſcendit.& ſic paruit ꝯdõni , tñ nõ cẽſeĩ eſſe paritum, qa ꝯdõ pt̃atiua non dẽt impleri facto,ex propoſito,ut l.2.ĩ. de cond.& demon.& ſic hæreditas non erat ſibi delata.poteſt etiã poni.ꝙ erat delata, quia erat inſtitutus purè , ſed ipſe credebat ſe inſtitutum ſub conditione , & ignorabat ſub qua: & ſic non erat certus,an ꝯdõ eſſet impleta,& ꝑ ꝯñs,an eſſe ſibi delata hꝭditas,& ꝑp hoc non obſtat l. ſed & ſi de ſua.§. ſed & ſi cum eſſet. de quo §.gl.op.ad iſtum tex & ſoluit multis modis hic,& ibi ſed uera ſolutio eſt:quia ibi erat inſtitutus pure, & putabat ſe inſtitutum ſub ꝯdõne,ſi aſcenderet capitolium. Et aſcendit animo implendi ꝯdõnem,& ideo opinabaĩ,prout ẽt erat, ꝙ hæreditas eſſet ſibi delata,in hoc tñ errabat,quia credebat,ꝙ eſſet delata ex inſtitutione ꝯdõnali,tamen purificata, & erat delata ex pura,hic uero ignorabat ſub qua,& ſic neſciebat,an eſſet impleta,& ꝑ ꝯñs,an eſſet hæreditas delata. De ſecunda parte ſummarij colligunĩ ẽt quattuor exempla , vnũ in l. quod ſi dubitet. aliud in l.ſed & ſi de ſua. ĩ prin. & alia duo in §.ſed & ſi cũ eſſet.

LEX XXXIII.

1 *Si reperitur in proceſſu,ꝙ lis eſt conteſtata,licèt non reperiatur,an per confeſſionem,an per negationem,quia tamen utroque modo poteſt fieri , non nocet hęc incertitudo.*

3 *Iudex ſi habet iuriſdictionem procedendi contra aliquem non ſubditum, quia prorogauit eius iuriſdictionem, & iudex credat ſe poſſe procedere ex ordinaria iuriſdictione tamen ualebit proceſſus.*

1 QVod ſi dubitet. † In l.quod ſi dubitet. ibi (quorum vtroque caſu.) no.iſtam rõnem,ꝑp quam iſta l.ſemper allegatur, ꝙ nõ nocet dubitatio,qñ neutra pars dubitationis eſt
2 nociua,ſecus ſi altera tñ,vt l.præcedenti. † Ideo dicit Bar.ſi reperitur in proceſſu,ꝙ lis eſt ꝯteſtata,licèt non reperiatur, an ꝑ ꝯfeſſionem.an per negationem, quia tñ vtroque modò poteſt fieri,vt l.rem non nouam.C.de iudi.non nocet hæc incertitudo,cum idem ſequatur effectus.bñe facit l. Gallus.§.ſi eius.in
3 fi.de lib.& poſth. † Facit ẽt ſ'm Bal.ſi iudex habet iuriſdictionẽ procedendi contra aliquem non ſubditum , quia prorogauit eius iuriſdictionem quod fieri poteſt, ẽt iudice ignorante,vt l.2.§.1.ſ.de iud. ipſe autem iudex credit ſe poſſe ꝓcedere ex ordinaria iuriſdictione,quia putat illum eſſe ſubditum,vel ignorat, an ex ordinaria,vel ex prorógata,ꝙ nihilominus valebit proceſſus,ſecus ſi iuriſdictionem non habebat,vel procedere non poterat, de hoc att.vide per Bar in l.multum. de cond.& demon.

LEX XXXIIII.

SEd & ſi de ſua. In l.ſed & ſi de ſua.in prin. ibi:(poſſe eum acquirere hæreditatem) intellige ſane,ſi re vera erat ſui iuris,quia pater erat mortuus , & adiuit ſine iuſſu patris vt ſ.eo.l.qui in aliena.verſi.nam & eum. ſecus ſi pr non eſſet mortuus, tunc enim non poſſet adire ſine iuſſu eius ĩ ẽ ſecus ſi adiuit ꝑp iuſſum patris, qui præceſſerat, quia tunc cenſetur voluiſſe acquirere patri non ſibi, & tunc patri non acquireret,ſed ſibi, ideo non valet,vt d.l.qui in aliena. §.ſi is,qui putabat.& nota,ꝙ in iſto caſu iſte inſtitutus ſciebat ſibi hæreditatem delatam,& ſe habere potentiam adeundi, tñ ignorabat an eſſet libera, & iſta ignorantia non vitiat aditionem,gl.tñ hic intelligit tex.vnde iuſtis rõnibus mouebatur ad credendum patrem eſſe mortuum,ſicut erat,licet non eſſet de hoc certus.iſte intellectus non placet, quia tunc non eſſet differentia inter iſtum caſum,in quo non dubitat hæreditatẽ ſibi delatam,& caſum,qñ de hoc dubitat ẽt ſi ignoret ſibi delatã,ſi tñ eſt delata,& ipſe iuſtis rationibus mouetur ad credendum, ſibi delatam,poteſt adire,ut ſup.eo.l. quidam.§. quod dr̃ ſi putetur.quia illa duo habentur ꝑ certa ſcientia, ergo in caſu iſto, vbi ſcit ſibi delatam,ſed ignorat,an libere poſſit adire, vel non, ꝑdicta diſtinctio non eſt adhibenda, quinimmo vr̃. ꝙ ẽt ſi credat patrem viuere,cum non viuat,ſi tñ adit ſine iuſſu patris,qa per hoc apparet,ꝙ vult q̃rere ſibi,ſi põt,& nõ patri,valeat aditio inſpecta veritate,quia poteſt,& inſpecta ſua opin.quia vult ſibi acquirere, licèt ignoret an poſſit,vel non , & ita intelligo iſtum tex. ¶ In tex.ibi:(aut aũt.) hic Iuriſconſultus vult opponere ad id,ꝙ dixit ſ.in prin.huius l.de eo,qđ dixerat in l.hꝭs inſtitutus.in fi.& ſoluit.¶ In tex.ibi,an valeat teſtm̃,dubitat,& ſic de potentia adeundi,& an ſibi ſit delata hæreditas, ſed hic de neutro iſtorum dubitat, ſed an poſſit libere adire, & an poſſit ſibi acquirere,uel alteri.

1 *Exceptio ꝙ agens eſt filiusfamilias , an debeat opponi ante litem conteſtatam,& ſi non fuit oppoſita ante, an poſſit probari poſt. & nu. 2. & 3.*

§.Sed & ſi cum eſſet. Ibi (putauit ſub conditione.) ſupple poteſtatiua,cum differat a caſu ſequenti in uer. facilius. ubi credebat ſe inſtitutum ſub ꝯdõne caſuali,& utroq.caſu erat inſtitutus pure, & ꝯdõ , ſub qua putabat ſe inſtitutum , erat impleta. & ipſe hoc ſciebat,certe poteſt adire,licet credat ſe poſſe ex purificata inſtõne,cum poſſit ex pura,ſed hoc non nocet,quia ſiue ſit pura,ſiue ſit purificata.idem eſt,ut hic patet,& no.gl.in Auth.de ſan.epiſ.§.& hoc ꝑſenti.in ſ gl.mag.& de fideiu.l.ſi a reo. §. ſub diuerſis.q̃ aũt dicat facilius gl.laborat,ſed dic,ꝙ qñ eſt cõditio caſualis,ſi exiſtat etiam ignorante inſtituto,purificatur inſtitutio,ſecus ſi eſt pt̃atiua,qa debet impleri ex propoſito,ut l.2. de ꝯd.& dem.& ſic ſi requirĩ tunc ſcientia duob. tpib. ſ.tpe, quo implet,& tpe,quo adit,ſed i caſuali ſufficit tpe,quo adit ſ'm Bar. ꝙ ẽt ur̃ de mente gl.ſuper vet.facilius.¶ Dñs Ang.notat glo.ĩ. l.ſed & ſi de ſua. quæ uult , ꝙ pater alicuius præſumatur in dubio uiuere,quia quilibet præſumitur uiuere centum annis , ſicut uiuere poteſt,niſi probetur mortuus,ut l.fi.C.de ſacr.eccl.
1 †Si ergo tu agas cõtra me,& factus eſt proceſſus,põt aſſumi cautela ex gloſſ.ad irritandum totum proceſſum,ꝙ ego in fine ꝓceſſus lapſis terminis ad probandum opponam , quod tu es filiusfamil.& quando tu non potuiſti agere ſine conſenſu patris ex forma ſtatuti , uel de iure communi , nã eo ipſo fundata eſt inten-

intentio mea,ꝗa patrē habuit,ꝗ hodie uiuere pſumitur,ſi ꝓ-
bes ꝯnſũ,& tu nũc ꝓbare non potes,quia lapſi ſunt termini ꝓ-
bationis, intra quos dẽas hoc ꝓbare ad fundãdũ intẽtionẽ tuã,
& ſic abſoluar p iſtã gl.de qua poteris hr̃e honorẽ ſcḋm eũ,ſi ſcites
2 eã prasticare,& ſic docet calũniari.† nec placet dictum eius,ꝗa
debuit an̄ lit.ꝯteſt,opponere,ꝙ eras filiusf.cũ ſit exceptio dila-
toria,& poſtea non poſſum opponere,niſi fortè uelim hoc ꝓba
re,ꝙ es filiusf p l.ita demũ.C.de procur.ꝗa legitimata eſt pſo-
3 na tua.† Nec ob.ꝙ ĩ.terminũ ꝓbatoriũ debeas ꝓbare incũbẽ-
tia,ꝗa uetum eſt in concernent.b. negotiũ principale, non in
concernentib.habilitatẽ perſonæ agentis, niſi fuerit oppoſitũ
de inhabilitate,quia quilibet pſumit habilis,arg.in l.ab ea par-
te.de prob.& quod hr̃ in l.non ignorat.C.qui accu.non poſ.

LEX XXXV.

1 *Hęres quis qualiter inuitus efficitur.*
2 *Cohæres ſubſtitutus an poſſit renuntiare iuri ſubſtitutionis, & habere per ius accreſcendi.*
3 *Verbum, appendices.quid importet.*
4 *Subſtitutio uulgaris non dicitur dependere ab inſtitutione,ut illa uitiata uitietur ſubſtitutio.*

1 SI quis hęres.† Qui adiuit partem ſuam efficiẽ
hr̃s in portione cohæredis poſtea
deficiente ẽt inuitus tam iure accreſcendi, ꝗ̃ iure ſubſtõ
nis,ſi fuit ei ſubſtitutus,niſi partem ſuam ꝗ̃ſierit alteri,in cuius
erat ptãte, & poſtea reperiatur ſui iuris tpe, quo deficit por-
tio cohr̃dis,ꝗa tunc non inuitus,ſed ita demũ,ſi uult hẽbit por
tionẽ cohr̃dis,ſi in ea fuit ſubſtitutus,ſed ſi non uult, accreſcet
illi,cui ſua portio fuerat acquiſita.h.d.tex.cum gl.ſi.uſq.ad net.
a ſi excluſus,&c.¶ In tex.ibi:(mox[a] Titio)ſupple cohr̃di.¶ In tex.
ibi(ſubſtitutus.)ſ.uulgariter ſcḋm Dyn. ¶ In text.ibi(pro hærede
geſſerit.)ſ.in portione ſua.ſcḋm Dy.¶ In tex.ibi(hr̃s erit).ſ.in por
tione cohr̃dis poſtea deficiente. ¶ In tex. ibi. (ex cauſa quoque
ſubſtitutionis.) gl.1.exponit iſta uerba tribus modis. Primo. ꝙ
nõ ſolũ in ſua,ſed ẽt in portione cohæredis,ut in prin gl. Secũ-
do,ꝙ non ſolum ignorans:ſed ẽt inuitus,ut in gl.poſt medium
ibi quaſi dicat ignoranti accedit &c. Tertio, ꝙ non ſolũ iure
accreſcendi,ſed etiam iure ſubſtitutionis habebit portionẽ co
hr̃dis inuitus,ut in fi.gl.& iſta uera.& tunc erit hic caſus de qõ-
a ne ꝗ̃ gl.1.hic format.ſ.† an poſſit renuntiare iuri ſubſtitutionis,
& habere per ius accreſcendi:& hic terminat,ꝙ non,& eſt uti-
lis iſta qõ,ſi ſubſtitutio eſſet grauata legatis:& iõ ius accreſcen
di,de hoc dic,ut dicam ſup ea ¶ In tex.ibi,(quin inuito quoq.)
hoc intellige ſanè, niſi uelit etiã ſuam portionẽ repudiare pp
creditores,ut ĩ.eo.l.cum hæreditate.quod dic,ut ibi,ſed ſi poſt
delectam portionẽ cohr̃dis aditer,non daretur ſibi licentia re-
pudiandi portionẽ cohr̃dis,ut ĩ.e.l.ſi duo. ¶ In tex.ibi, (accre-
ſcit portio.)etiam ſi non fuiſſet ſubſtitutus:fortius ſi fuit: quia
ſubſtitutio tendit ad corroborandum ius accreſcendi, ut ſ̃. de
iniuſti.teſt.l.pen.cum ibi no.¶ In tex.ibi,idem dico, dicit Dyn.
quo ad quid,non ſimpliciter,ſed p oĩa ꝙ declarat:quia ſ̃.in por
tione cohęredis efficitur hr̃s inuitus,ꝗm apud eũ eſt prima por
tio,cui altera accreſcit,ſed hic non:ꝗa nõ eſt apud eũ,ſed apud
patrem, uel dñm, & iõ efficit hr̃s ſi uult, dummõ fuerit in illa
ſubſtitutus:alias etiam ſi uellet,non poſſet: quia portio cohæ-
redis non deuoluitur,niſi per ius accreſcendi, & ibi nõ poteſt
accreſcere:quia portionem ſuam non hẽt : & portio accreſcit
portioni,ut ĩ.e.l.ſi totam.iõ accreſceret patri, uel dño inuitis.
Item in duplici iure hẽt portionem cohæredis.ſ.iure accreſcen
di,& iure ſubſtitutionis:hic uero iure ſubſtõnis tm̃,ſi uult,ſi ãt
non uult,accreſcet patri,uel dño.¶ In tex.ibi(erunt nãq hęre
des).ſ.filius,uel ſeruus effecti ſui iuris ſi uolunt,& ſunt ſubſtitu
ti:alias pr̃,uel dñs ex iure accreſcendi:& tunc bene ſequit ꝯñs,
ſunt.n.appendices &c.ſ.portiones poſtea deficientes ſunt appẽ
dices primæ portionis aditæ:ut ſequantur illum, apud quem
3 reperiuntur. ¶ † Et no.iſtud uerbum,appẽdices, ꝙ dicit Ang.
alibi non repeuiſſe. Et facit ad intellectũ illorũ uerborũ, cohæ-
rentibus,dependentibus,& connexis.quę interdum ponuntur
in reſcriptis,ut in c.ſi.de iud.lib.6.in prin.de quib.in addi. Spe.
de teſte.§.nunc uidẽdum ¶ In gl.1.an̄ fi.ibi,de imp.& ali.ſubſt.
l.teſtõ.ibi l.ur̃ ſẽtire ꝯnũ.ſ̃.e.l.nec is.§.1.in 1. gl. ꝙ põt repudia-
re ex ſubſtõne,& hr̃e per ius accreſcendi,pro hoc.ĩ.ad Treb.l.
recuſare.§.Tinus.Dy.tenet iſtam glo.& ad illa iura rñdet,ꝙ lo-
quunt.qñ aliqua portio defertur mihi ex duplici iure incõpa-
tibili,puta ex teſtõ,uel ab inteſtõ,ſeu iure ſubſtõnis directæ,uł
fideicõmiſſariæ:ut tunc poſſim eligere ex quo iure uelim, hic
qñ duplici iure cõpatibili,quo caſu non poſſum eligere,ſed ex
utroque tenore amplecti. Hoc non placet, quia eadem ratio,
ur̃,qñ ſunt incõpatibilia,ſed diuerſa.ar.in l.ſi domus.de ſer.ur ꝓ
di & l.ꝙ in hr̃dem.§.eligere.de tribu.Old.uero dicit, ꝙ ꝯtria lo-
quuntur,qñ aliqua hæreditas defertur mihi ex plurib.uiis:quã

rum quælibet eſt expreſſa uoluntate defuncti,hic quando una
eſt ex uoluntate defuncti , ut ſubſtitutio, altera non, ut ius ac-
creſcendi. Iſta ſol.non placet,nã ꝓcederet ꝗ̃tũ ad §.ſi Titius nõ
ꝗ̃tũ ad l.nec is.§.1.ſ̃. e. quia ibi una erat ex uoluntate defuncti,
.ſ.ex teſtõ,altera ꝑter uoluntatẽ , ut ab inteſtato, & tñ poterat
ex una repudiari,& ex altera amplecti.Bar. aũt diſtinguit . Aut
incæpi a repudiatione partis meæ,& tunc potero partem cohæ
redis hr̃e ex inſtitutione,ſi ſum ſubſtitutus,& cum illo hẽo etiã
meã repudiatã iure accreſcendi,ut ĩ.eo.l.ſi tu ex parte. Aut in-
cæpi ab aditione partis meæ,& tunc cõpellor habere portionẽ
cohr̃dis utroque iure , ut hic:primum dictum fateor de plano .
Sed ſcḋm dictũ ſubdiſtinguo,qñ primo adiui partẽ meam , & aut
portionẽ cohr̃dis erã ſolus habiturus per ius accreſcẽdi,ſicut p
ſubſtõnem,quia non eramus niſi duo inſtituti,& tunc ſit uera
iſta glo.& dictum Bar.ꝙ habeo eam etiam iure ſubſtõnis inui-
tus : quia tunc ſubſtõ eſt coniuncta domino cum iure accre-
ſcendi.unde capit ab eo hanc naturam,ut accedat inuito,ſicut
& ius accreſcendi,& hoc tñ eſt uerum in pſona ipſius ſubſtitu-
ti uiuentis. Sed ſi deceſſiſſet, licet tranſmiſiſſet ius accreſc. ad
ſuos hæredes,non tranſmiſiſſet ius ſubſtõnis, licèt cum iure ac-
creſc.eſſet ꝯiunctũ,ut ĩ.e.l.ꝗ pr̃i.ſcḋm cõem intellm̃: aut non erã
ſolus habiturus p ius accreſ.ꝗa eramus tres cohr̃des,& ego ſo-
lus fuit ſubſtitutus uni eorũ,quo caſu,ſi uolo hr̃e ex ſubſtõne,
ego ſolus hẽo,ſi non accreſceret mihi,& cohr̃di pro rata, ut in
exẽplo hic poſito p gl. & tunc puto uerã eſſe ꝑcedentẽ opin. ꝗ̃
gl.ur̃ reprobare,ꝙ poſſũ repudiare ex iure ſubſtõnis , & uenire
p ius accreſ.ꝗa tunc ſubſtõ nõ eſt ita ꝯiuncta cum iure accreſ.
ſicut in ꝑcedẽti caſu.Sed ꝗd eꝯ, ſi nolo repudiare ex iure accr.
& admitti ex ſubſtõne? Rñdet,ꝙ nõ ꝓcedit,ꝗa cũ ſubſtõ ꝑfera
tur iuri accreſ.quouſq.repudiẽ ex ſubſtõne,nõ eſt mihi delatum
ius accreſcẽdi,iõ nõ poſſum illud repudiare. Nec obſtãt ad pri-
mũ caſũ iura in ꝯtrium allegata , quia io illis nõ erat ꝯiunctum
unũ ius cũ altero, & ex neutro illorũ deferebat̃ inuito, hic ſic
ex iure accreſcendi , & iſta eſt ueritas in hoc paſſu male decla-
rata p Doc. ¶ In gl.ſequenti ibi:(dixi ubi adierunt.).ſ.filius, uel
ſeruus effectus ſui iuris adierunt,ſ.portionem cohæredis,in qua
fuerunt ſubſtituti.quaſi dicat ſi nolunt adire,ſi repudiant, tũc
non erunt ipſi hr̃des, ſed pater uel dñs ex eadem ſubſtõne . ita
ſentit gl. ĩ.dum dicit,ꝙ habeant ſubſtitutiones,qui habent in-
ſtitutiones.ſed hoc non placet,quia pater,uel dñs non fuerunt
ſubſtituti,ergo &c.ut l.ꝗ liberis.§.hæc uerba de uul.& pup.ubi
eſt caſus ꝯ gl.dic ergo,ut ſ̃.dixi,ꝙ filiu, uel ſeruo repudiantibus
4 ex ſubſtõne pater, uel dñs ueniunt per ius accreſ. ¶ † Vltimo
no.gl.in fi.ꝙ ſubſtitutio uulgaris non dicitur dependere ab in-
ſtitutione,ut illa uitiata uitietur ſubſtitutio,licet ꝯtriũ dicat gl.
in l.1.§.fi.de lib.& poſth.ut ibi tetigi,& allegaui iſtam gl.

ADDITIO.

a Mox.Adde qualiter intelligatur mox.Bar.in l.1.in fi.ff.ſi cer.pet.& glo. in c.pro-
pter.de elec.

§.Si excluſus. Iubens filio,uel ſeruo , ut adeat, non
ꝓpa ur̃ adire portionẽ ſuã,ſi ab illa fue
rat excluſus pp defectũ ꝯdõnis.h.d. ſecus ſi nõ fuerat excluſus,
ut ſ̃.eo.l.ſi ego.ꝗa tũc cũ poſſet eã adire eo ipſo, ꝙ iubet ſeruo,
ut adeat ſuã,ur̃ ẽt uelle hr̃e ꝓpriã, ſed licet hic nõ hẽat ex ſua p
ſona,hẽbit tñ ex pſona filii uel ſerui,cui accreuit p excluſionẽ
a ſua,ꝗa nõ põt ꝗs decedere ꝓ pte ĩteſtatus,& ꝓ pte teſtatus,&
hoc eſt,ꝙ uoluit gl.hic poſita.¶ In gl. ibi,(& ſcḋm hoc in ptãtiua)
pone,iſti uolũt ꝯcludere,ꝙ iſte pr̃ nõ hẽbit portionẽ,in qua fuit
inſtitutus,nec ex ſua pſona,nec ex pſona filii pp ſuam culpã,ꝗa
ꝯdõnẽ ptãtiuã non ĩpleuit,ſecus ergo ſi eſt caſualis, ſed ſcḋm hoc
ſeq̃ret̃ incõueniẽs,de quo ĩ.p gl.& iõ tene,ꝙ idẽ ſi fuiſſet caſua
lis,& ꝙ licet non hẽat ex ꝓpria hẽt p pſonã filii p ius accreſcẽdi.

§.Sed ſi ex duobus. ¶ Ex duabus portionibus
delatis mihi per diuerſos,li-
cet acquiſiuerim unam , non propterea eo ipſo acquiro aliam
ſine nouo iuſſu,& noua aditione.h.d. Et ſic non obſtat l.2.cod.
quia ibi quando plures portiones deferuntur mihi per me ip-
ſum,tunc adeundo pro una efficior hæres in omnibus,quia nõ
requirit̃ factum alterius,hic qñ omnes per alios diuerſos , quo
caſu requiritur factum illorum,unde non ſequitur unus adiuit
iuſſu meo,ergo & alter cenſetur adiuiſſe,& de hoc dic,ut ĩ.eo.
l.ſi.in magna diſtinctione per Bar.

LEX XXXVI.

SI ex parte. Licèt quis adiuerit pro parte
ſua,non efficitur hæres in parte,
in qua filius,vel ſeruus eſt inſtitutus,niſi interueniat
noua aditio cum iuſſu.h.d.Sed ꝯtra de l.ſi ego ſ̃. eo.
¶ No.

¶ No ibi econuerſo.primo fuit effectus hæres in portione ſer-
ui,vel filii,vnde eo ipſo efficitur hæres in ſua, in qua non requ
ritur factum alterius,ſed hic adiuit primo ex ſua.

LEX XXXVII.

1 *Per aditionem hæreditatis acquirit quis non ſolum dominium, ſed etiam omnia iura actiuè, & paſſiuè.*
2 *Caſus,in quo dominium acquiritur ſine poſſeſſione, uel traditione, & ualet ſtatutum, uel conſuetudo, quod poſſeſſio defuncti transferatur in hæredem ſine noua apprehenſione.*
3 *Poſſeſſio qualiter poſſit transferri ex actu ficto non interueniente actu corporali.*

1 HÆres. †Per aditionẽ hẽditatis acquirit qs non ſolũ
dñium,ſed ẽt oĩa iura actiuè,& paſſiuè. h.d.
¶ In tex.ibi,dñium.dic non aũt in poſſeſſionem defun-
cti,quia illa finitur morte,& ad hẽdẽ non tranſit,vt l.3.§.Scæuo
la.ſi quis te h.eſſe iuſ fu. Et poſſeſſio hæredis erit noua poſſeſ-
2 ſio,vt l.cum hæredes.in prin. de acq.poſ.† Et ſic no. caſum,in
quo dñium acquiritur ſine poſſeſſione,vel traditione, ſi tñ eſ-
ſet ſtatutum,vel ꝯſuetudo,ꝙ poſſeſſio defuncti transferatur in
hẽdẽ,valeret,& nõ requireret noua apprehenſio,vt eſt in ciui-
a tate iſta. a & ẽt Boñ. de quo ẽt p Cy.in l.ea C.de ꝯd. ob cãm. q
dicit hanc ꝯſuetudinẽ eſſe in Francia,ꝙ viuus,ſaginat mortuo,
hoc eſt dicere,ꝙ hæres vnius ſuccedit in poſſeſſione defuncti.
3 Nã ſagina idẽ eſt,ꝙ poſſeſſio apud Gallos. † Et qualiter poſſit
trãſferri poſſeſſio ex actu ficto nõ interueniẽte actu corporali,
ſed fingẽdo,ꝙ interuenerit mediãte ꝯſuetudine,vel ſtatuto: ha
bet in c.ex literis.de ꝯſue.& tãgit p Bal.in l.fi.C.de ſacroſan.ecc.

ADDITIO.

a Ciuitate iſta.& etiam in regno Franciæ. nam vulgariter dicitur. le mort ſaſit le vif.

LEX XXXVIII.

1 *Qui adit portionem ſuam poſt repudiationem cohæredis, uidetur adiiſſe hoc animo, ut pro utraque portione oĩbus oneribus hæreditariis teneatur.*
2 *Qui acceperat unum,uidetur ſe obligare omnibus legib. loquentibus de illo.*
Accipiens ciuilitatem in aliquo loco, ꝙ cenſeatur ſe obligaſſe omnibus oneribus ciuium.
Quid ſi ante ciuilitatem adeptam habebat aliquod beneficium tanquam forenſis quod ciuibus competebat.
3 *Damnum quando habet originem a lucro, iuris ignorantia non prodeſt in damnis uitandis,ſicut non prodeſt in lucris quærendis.*
4 *Qui occidit bannitum, qui tamen erat rebannitus, ſed non erat cancellatus de libro bannitorum,an puniatur, & poſſit ſibi imputari, quare non perquiſiuit,an eſſet rebannitus.*
5 *Paria ſunt ſcire,& ſcire potuiſſe facta diligenti inquiſitione.*

1 SI duo. †Qui adit portionẽ ſuã poſt repudiationẽ co
hẽdis, vr adiiſſe hoc aĩo,ut p vtraq; portione
oĩb.onerib.hẽditariis teneat.h.d.In tex.ibi.(neceſſarii in-
ſtituti.)idẽ vr ſi ſint volũtarii,ut no.j.eo.l.cũ hẽditate.in fi.1.gl.
¶ In tex.ibi,(nõ poſſe recuſare.)ẽt ſi uelit repudiare partẽ ſuã,
ne teneat oib.creditorib.Nec ob.l.cũ hẽditate.j.eo.qa ibi pri-
mo adiuerat partẽ ſuã,& poſtea cohẽs repudiauit,quo caſu ni
hil eſt ꝙ ſibi imputet.vnde pp caſum inopinatum,ſi non uult
teneri pro utraq; portione concedit ſibi,vt poſſit ſuam repu-
diare,& ambæ applicantur creditoribus:ſed ſi uellet ſuã retine
re,inuitus haberet portionem cohẽdis,ut ſ.eod.l.ſi quis hæres.
hic vero primo cohẽs repudiauerat,& ipſe hoc ſciebat, vñ eſt
quod ſibi imputet,quare adiuit poſtea ſuam per rõnem,quæ ſe
quit,qui.n.ſcit &c.ſecus ergo ſi ignorabat cohẽdem adiuiſſe,
& hoc vult gl.ſuper uerbo,non poſſe.nam paria ſunt cohẽdẽ
poſtea repudiaſſe,uel ante,ſed poſtea ad ſui notitiam perueniſ
ſe.ar.in l.cõfirmando.& l.utilitatem.ſ.de ꝑir.tuto & in c.poſt.
2 de excep.¶.†Vltimo no.rõnem,q̃ ſequit,qui.n.ſcit &c.per quã
patet,ꝙ ille,qui acceptat unum,vr ſe obligare omnib.legib.lo
a quentib.de illo,ſm Bal.Ex quo dico, aꝙ ſi aliquis acceptat ciui
litatem in aliquo loco,cenſet ſe obligaſſe omnib.oneribus ci-
uium,etiã ſi illa ignoret,& ſibi imputet,quare non ꝑquiſiuit,
poſito etiam,ꝙ ciuilitas ſit ſibi conceſſa de gratia ſpãli, & ob
eius tm̃ fauorem,hoc expreſsè determinant Per.& Bal.in l.qđ
fauore.C.de leg.licet iſtum tex.nõ allegent,vbi eſt caſus.Nec
ob.ꝙ no.gar.in l.3.§.ſi emancipatus.j.de ꝯtabu.nã fateor,ꝙ ſi
ante ciuilitatem adeptam habebat aliquod beneficium tanq̃
forenſis quod ciuib.non competebat.Pone exemplum in ci-
uitate Florentiæ,ubi fuit ſemel ordinatum,ꝙ ciues non poſ-
ſent eligi ad lect.ſed duntaxat forenſis,aliquis forenſis fuit re-
ceptus in ciuem,certe nõ ꝑdit illud bñficium.ita loquit dictũ
Bar.ibidem,ſed non teneret ad onera ciuium,qa hoc nõ habe
bat ex bñficio forenſium,ſed ex eo,quia non erat ſubditus,iõ
ſi poſtea efficiẽ ſubditus,tenebitur ad onera per hanc l.¶ In gl.
quæ incipit (conſulendo peritiores.)vr ergo per hanc glo.ꝙ ſi
non potuit ꝯſulere peritiores,quia non erant in illo loco, non
habẽt locum iſta l.vt teneaẽ pro portione repudiata:hoc puto
verũ,ſi expreſsè proteſtatus eſt,ꝙ non intendebat habere ſuã
partẽ,nec volebat obligari creditorib.niſi pro parte,& tũc per
mittitur ſibi repudiare partem,quam adiuit, ſicut ſi adiuiſſet
ante repudiationẽ cohæredis,ut j.eodem l.cũ hẽditate.aliàs a-
deundo ſimpliciter cenſetur ſe committere diſpoſitioni iuris:
& ſic tenebitur,ſi ſciebat cohæredem repudiaſſe,licèt crederet
illam portionẽ non debere ſibi accreſcere inuito. & ſi dicarĩ iſta
proteſtatio deberet ſibi prodeſſe, ẽt ſi non poſſet ꝯſulere peri-
tiores.Rñdeo ꝯ̃rium,puto per gl.fi.huius l.quia ꝯ̃ præſumptio
nem huius l.de qua in fi.non admittitur probatio in ꝯ̃rium, ẽt
per confeſſionem partis,quia eſt fictio,& non præſumptio ſm
glo.fi.quam no.quod intelligo eo caſu,quo potuit cõſulere pe
3 ritiores,vt in hac glo.¶ †In fi.gl.ibi:(quia originem habet a
lucro) nõ iſtam gl.& adde illum caſum ad alios,qui ponuntur
per gl.in l.rẽa.de iuris,& fact.ign.inter quos iſte non ponitur,
quod qñ dãnum habet originem a lucro,iuris ignorantia non
ꝓdeſt in damnis vitandis,ſicut non ꝓdeſt in lucris q̃rẽdis, nam
ille,qui adit hẽditatem,principaliter intendit lucrari, licèt in
4 ꝯñam intendit ẽt obligari,tene menti hunc caſum.¶ †Vltimo
b d.Ang.inducit tex.ad qõnem de illo,qui occidit bannitũ, b tñ
erat rebannitus,ſed nõ erat cancellatus de libro bannitorũ, ꝙ
puniat,& poteſt ſibi imputari,quare non ꝑquiſiuit,an eſſet re-
5 bannitus,vel non, † quia paria ſunt ſcire, & ſcire potuiſſe facta
diligenti inquiſitione,vt hic, & l.qđ te.ſi cert. per. Breuiter iſte
tex.nihil facit,qa loquitur de his, q̃ ꝯſiſtit in diſpoſitione iuris,
& veniunt in neceſſariam ꝯñam,prout ſunt iſta, ꝙ adeũdo u-
nam partẽ cogitur habere alterã, ne qs decedat pro parte teſta
tus, & pro parte inteſtatus,& ꝙ teneatur creditorib. ſed ꝙ ali-
quis ſit rebannitus, conſiſtit duntaxat in facto,& nõ venit in ꝯ
ſequentiã banni,& ideo ſufficit, ꝙ eſſet in libro bannitorum,
quia excuſatur authoritate publicæ ſcripturæ, niſi ſubſiſtat ali-
qua cã, pp quam habuerit credere,ꝙ eſſet rebannitus, vt ſi erat
de hoc publica vox & fama: aliàs nõ eſt ſibi imputanda culpa,
quare non perquiſiuit,& hoc patet ex no.per Bal. in l. non ſo-
lum.§.fi.de ope.no.nun.in 2.q.prin.de proteſtatione inhibito-
ria.vbi tene.ꝙ dẽat fieri fides p publicũ inſtrm̃ de rebannito ad
hoc,vt ille teneatur,uel ꝙ ſit publica fama,vt ſ. dixi & nunc te-
neretur,non tñ de dolo,ſed de culpa,& ſic non deberet decapi
tari,per ea,q̃ idẽ Bar.no.in l.fi.j.de adul.& vide in addi. Spe.de
obligatione,& ſolutio.ſup rubrica in fine de iſta quæſtione.

ADDITIONES.

a Ex quo dico. Adde quod dicta refert, & ſequitur d.Alex. de Imo.in conſi. 157. col.pen.ver.quinimmo.in 2.vol.& eundem Alex.in conſi.103.vol.4.in fin.in dicto.2.vol.Fran.Cur.

b De illo, qui occidit bannitum. Adde Nellum in tractatu de bannitis.in 3. parte tertii temporis.q.1.& Alex.de Imo.in conſi.65.col.3.circa medium.& in conſi.114.col.2.ver.plus dicit.in 3.vol.Et adde tu,quòd hanc deciſionem refert d. Phil.Cor.Peru.in conſi.19.col.3.ver.& idem dicit,& vide Ang.in l. fin. infra.de his,quæ in teſt. delen.ibi, quòd ſi quis ſit deſcriptus bannitus in pluribus ſcripturis, ſi in vna erat caſſus, in alia non, tamen offendens excuſabitur. & eum ibi ſequitur Cu.& Ful.in l.noſtrum.C.de teſta.Stra.

1 *Subſtitutus pupillariter,ſi hæreditatem pupilli adiuerit,quando uideatur paternam adire.*
2 *Qui repudiat hæreditatẽ ex teſtamento, non uidetur impugnare iudicium defuncti,vt perdat ex eo commodum,dummodo ſit aliquis, qui eã adeat.*

1 QVæſitum. †Qui adiuit hæreditatem pupilli ex
pupillari ſubſtitutione,videtur adire
paternã,ſi ſolus erat inſtitutus,ſecus ſi habebat cohære
dem,qui adiuerat.h.d ſm verum intellectum, quem ſonat lite
ra,& ratio colligitur ex his, quæ habentur in l.pro hærede. §.
Papi.ſ.eo.vbi ponitur ſimilis caſus ſimilem rationem habens,
& ſic debet intelligi,quando incœpit iſte inſtitutus, & ſubſtitu
tus ab aditione pupillaris hæreditatis, & quæritur, an per hoc
videatur adire paternã,ſed glo.& Doct. videntur intelligere e-
conuerſo,quãdo incæpit a repudiatione paternæ,& quæritur,
vtrum poſtea poſſet habere pupillarem. certè licèt etiam hoc
caſu locũ habeat diſtinctio huius.l.tamen iſtum intellectũ lite
ra nullo modo patitur,ſi bene inſpiciatur, ideo tene præcedẽ-
tẽ,quæ eſt ipſa veritas,& ponas caſum in extraneo hærede inſti
tuto,& ſubſtituto filio exhæredato.Si.n.filius eſſet inſtitutus,
non haberet locũ diſtinctio huius l.quia uel filius adiuiſſet hæ-
reditatem, & tunc ſubſtitutus non poſſet hæreditatem pupilli
ſeparare a paterna,vt l.ſi plures §.filio.de vulg.& pup.ſic tene
tur creditoribus paternis, cuius ꝯ̃rium hic dicitur,aut filius a-
diuit,ſed repudiauit,& tunc propter exiſtẽtiã filii hæredis poſ-
ſet iſte ſubſtitutus habere pup.repudiando paternã,etiã ſi non
habebat cohæredem. Et ideo non ſequitur neceſſario,ꝙ volen
do pup.cenſeatur velle paternam,cũ poſſit habere pup.ſine il-
la, ſicut quando habet cohæredẽ,qui adiuit. In tex.ibi, niſi at-
tingat.hoc eſt ꝯtra intellectum gl.& Doct.qui ponunt caſum,
ꝙ incœpit ab aditione paterna.¶ In tex.ibi,(nã q iudiciũ paren
tis impugnauit) iſtã rationẽ declara ſic, nam ſi adeundo pup.

non

non videreť adiuiſſe paternã, ſequereť, ꝙ poſſet illã paternã poſtea repudiare, & ſi repudiaret, impugnaret iudiciũ defuncti, qa ipſum ſpernit, & per ꝯñs non deberet ex illo conſequi vtilitatẽ. arg. l. filium. §. oibus. de leg. p̃ſtan. Ex quo ipſe igitur voluit hr̃e utilitatẽ hr̃ditatis pup. ſequit, ꝙ voluit non poſſe iudicium patris impugnare: & ſic non poſſet repudiare, & hoc idem im-
2 portat quod adire. †Sed iſta rõ Iul. non eſt bona quia ſequereť, ꝙ ẽt ſi haberet cohæredem, qa adiuiſſet, idem eſſet, qñ adhuc ſubeſſet iſta rõ, nec eſt vrtum, ꝙ qui repudiat hr̃ditatẽ ex teſtõ videať impugnare iudiciũ defuncti, intm̃, ꝙ p̃dat ex eo cõmodũ dũmõ ſit aliqs q adeat eã, ut ĩ. de l. j. l filio a p̃re, ubi eſt caſ⁹, iõ reiecta hac rõne, iuriſconſultus determinat aliter cũ diſtinctione, q̃ ſeqť, aut nõ hẽbat cohr̃dẽ: & tũc qa nõ eſſet p cuius aditionẽ pup. ſubſtõ ꝯfirmeť adeũdo ex pupillari vř adire p̃nã. qa q vult unũ, vult aliud, ſine quo illud velle nõ p̃t: aut hẽbat cohr̃dẽ q adiuit, & tũc qa ceſſat iſta rõ, non vř adire p̃nã, cum poſſit hr̃e pupillarẽ abſq. ſua aditione, ut in d §. Papi. qđ declara, ut dixi qñ cohr̃s iã adiuerat, alias ſecus, & ita intellige hic. Ex hoc ſequit, ꝙ iſta l. dẽt intelligi, qñ inſtitutus, & ſubſtitutus, erat extraneus, ſi. n. eſſet ſuus, tunc etiam repudiata p̃na poſſet hr̃e pupillarẽ, qa pp exiſtẽtiã ſui hr̃dis ꝯfirmareť ſubſtõ, ẽt exhęredat, vt ĩ. l. px. vbi caſus, & iõ adeũdo pup. nõ cẽſereť ſe immiſcere p̃næ, cum ſine iſta immixtone poſſit hr̃e pu. Adde & tertiã limitationẽ, nã intelligo illã l. qñ iſte ex̃neus fuit ſubſtitut⁹ pu. nõ tanq̃ hr̃s, p illa verba, qſqs mihi hr̃s erit, ſe nominatum: alias nõ poſſet hr̃e pup. ſine p̃na, ẽt ſi haberet cohr̃dẽ, q adiuiſſet, ut l. qui liberis. de vul. & pup. Et iſta no. quia nõ tãgunt per Doct. & tñ ſunt ſubſtãtialia ſine qb. iſta l. non poteſt intelligi.

L E X XLI.

2 *Extraneus ſi fuit ſubſtitutus filio exhæredato, ꝙ exiſtẽtia ſui hæredis iſtius filij repudiantis non confirmet tabulas pup. ad commodum illius extranei.*

1 **Filius.** †Exiſtentia ſui hr̃dis, ẽt nuda pp abſtenſionẽ confirmat. pu. ad cõmodũ ipſius & ſui hr̃dis, vt poſſit pu ſuccedere ẽt exhr̃dato. h. d. & ſp allegatur. hr̃e ad commodum ſuum, ut poſſit ſibi ſuccedi: vt ĩ. l. proxi. & l. ſi p̃r. de priui. credi. ¶ In glo. ibi (uel dic ſpeciale in filio abſtinente) hæc uera, & cõiter teneť p oẽs, qa aliæ ſunt diuinatio-
2 nes. ¶ †Sed q̃ritur, qd ſi extraneus fuiſſet ſubſtitutus huic filio exhæredato? R̃ndetur exiſtentia ſui hæredis iſtius filij repudiantis, non cõfirmaret ta. pup. ad commodum illius extranei, ſm Bar. in l. ſi filius qui patri. de vul. & pup. tu dic, ut ibi dixi. Item iſta hr̃ditas paterna repudiata ad quẽ deuenit, ſi iſte repudians non habebat cohr̃dem, & frater ſuus erat exhæredatus? dic, ut dixi in d. l. ſi filius qui patri. ꝙ ad iſtum exhæredatũ, nõ ꝙ ſit hæres directus ab inteſtato, uel de iure ciuili, ſed utilis, & de iure p̃torio, ex quo ille inſtitutus repudiauit, qui remanſit hæres nomine ex teſtõ, & de iure ciuili. vnde alius ab inteſtato non p̃ot eſſe directus hr̃s. ſ̃ e. l. quandiu. & in fine. no. l. ſiue §. licet quod Papi. de mino. ¶ Item qualiter confirmatur iſta ex exhr̃dato. ut ibi ſuccedatur tanquam exhæredato, prout uř uelle iſta litera. Reſpondetur, ut dixi in d. l. ſi filius qui patri.

L E X XLII.

1 *Hæreditatem pupilli quis adeundo, nõ tenetur oneribus hęreditatis paternę, a qua impubes ſe abſtinuerat.*
2 *Vtilius eſt habere hæredem ex teſtõ, quam ab inteſt. & maior eſt honor.*
3 *Donatio omnium bonorum præſentium, & futurorum, quod non valet.*
4 *Qui repudiat ex teſtõ, & amplectitur ab inteſtato propter aliud quàm cauſa fraudandi legatarios, non incidet in edictum ſi quis ob cauſam teſta.*
5 *Exiſtentia ſui hæredis confirmat tab. pup ad commodum ipſius filij repudiantis, vt poſſit ſibi ex ſubſtitutione ſuccedi.*
Qui hẽt hæreditatem pupilli, ſi non hẽt hæreditatẽ paternã, non tenetur creditorib. paternis, licet ex prouiſione patris habeat hæreditatem pupilli.

1 **SI pupillus.** †Qui adit hæreditatem pupilli, & ex pupillari ſubſtitutione, non tenetur oneribus hæreditatis paternæ, a qua impubes ſe abſtinuerat, licet in l. contrarium dixerit, cuius opin. hic reprobatur. h. d. vſq. ad §. ſi in ſocietatem. Primo ponitur reſponſio Iul. continens ſtam, & exceptionem, uſque ibi: quæ ſententia. ſecundo ponitur reprehenſio Marcelli circa exceptionem poſitam a Iul. per duas rationes uſque ibi: ſed, ꝙ in fratres. Tertio unum qđ iuriſ. actor legis legitimat, & declarat. & pone hic caſum, ꝙ pupillus fuit inſolidum hr̃s inſtitutus, qui tñ hæreditatem repudiauit, & in hoc differt a legibus præcedentib. in quibus pu. cui facta erat ſubſtitutio pup. erat exhr̃datus. Item in alio differt, qa in illis ipſe ſubſtitutus pup. erat ẽt inſtitutus a p̃re, hic nõ, ſed ſolus pu. cui facta eſt ſubſtitutio, ſed in alio ꝯcordat iſta l. cum l. præced. quia ſicut ibi exiſtentia ſui hæredis ꝯfirmat tab. pup. ut ipſe ſuus hr̃s poſtea ſuccedere ex ea, ita & hic, ut ſibi ſuccedit ex eius &c. ¶ In tex. ibi (vt putent ſubſtitutum ẽt p̃ris onera ſubſtitutum.) ſub. licèt non habeat hr̃ditatẽ p̃rnam poſtq̃ pup. eã repudiauit, & ille ſolus fuerit inſtitutus, & potuit eſſe motiuũ Iul. quia cũ ſubſtitutus habeat cõmodũ hr̃ditatis pup. ex ꝑuiſione p̃ris ipſius pup. nõ dẽat recuſare onera p̃ris, ar. in l. ex qua pſona. de reg. iur. ¶ In tex. ibi rectè notata eſt. ſ. in eo, qđ dixit de ſubſtituto pup, quia poſtq̃ non hẽt hr̃ditatem p̃rnam, non eſt iuſtum, ꝙ teneatur creditoribus p̃rnis, licèt habeat pup. ex ꝑuiſione p̃ris pp rõnem, quæ ſequiť. ¶ In tex. ibi, (impugnat. n.) declara iſtam rõnem ſic. nã intereſt pup. hr̃e hr̃dẽ potius ex teſtõ, q̃ ab inteſtato, quia maior eſt honor, & ſi non eſſet opi. Iul. poſſet hr̃e hæredẽ ex teſtõ. i. ex pup. ſubſtõne, licèt ex teſtõ hr̃dem non habeat poſtq̃ pup. repudiauit hr̃ditatẽ illius, nã nihilominus remanſit hr̃s noie, pp qđ pup. ſubſtõ fuit confirmata, ſed ſi opi. Iul eſt vera ſubſtitutus timore onerũ p̃rnorũ nollet adire hr̃ditatẽ ex ſubſtõne pup. & ſi eſt talis, q p̃ot ab inteſtato pup. ſuccedere, vt frater repudiabit ex pup. ſubſti. & amplectetur ab inteſtato: qa tũc non tenebiť creditoribus paternis, vt primo dicto Iul. & ſic fiet ꝯ vtilitatẽ pup. cuius potius intereſt hr̃e ex teſtõ. Et ſi dicať imò non facit hoc ipſe ſubſtitutus, ne incidat in edictũ, ſi quis omiſ. cau. teſta. R̃ndetur, ꝙ de hoc non p̃ot dubitare, quia illud edictum prouidet ꝯ illum, qui in fraudem legatorum repudiat ex teſtõ, & amplectitur ab inteſtato, ſed iſte non facit hoc in fraudem legatorũ, ſed ne teneatur creditorib. p̃rnis poſtq̃ hr̃ditatem illius non habet, & ſic non videtur facere in fraudem edicti, ſed potius ſibi proſpicere, ne indebitis oneribus grauetur, & hoc vſque ibi, ſed ꝙ. Et ſi dicatur, illud, quod dicis de fratre ſubſtituto, ꝙ repudiabit pup. ſubſt. & amplecteť ab inteſtato, vř, ꝙ ſibi nõ proſit alia ratione, quia nihilominus erit hæres neceſſarius pup. ex pup. ſubſtitu. per l. ſed ſi plures. §. quos poſthumi. de vulg. & pup. R̃ndetur verum eſſe, ſi eſſet frater ipſius pup. ſed dicit iuriſconſultus ſe putare, quod ſ̃. dixerat Marcellus, debet intelligi, quando eſſet frater teſtatoris, ille .n. non eſſet neceſſarius hæres pup. quia nec teſtator poterat eũ neceſſarius inuitus. ergo ꝙ ſi erat frater pup. licèt repudiet hæreditatẽ ex pup. & amplecteť ab inteſtato, tenebitur creditoribus p̃rnis, quod non eſt verum, vt l. ſi filius qui patri. de uulg. & pu. intellige ergo, ꝙ in hoc eſt differentia inter fratrem pup. & fratrẽ teſtatoris, quia frater pupilli, licet repudiet ex pup. tamẽ remanet hæres neceſſarius pupilli ex ſubſtõne ſolo nomine frater autem teſtatoris non, ſed quantum ad onera paterna in caſu propoſito non eſt differentia, quia neuter ipſorum teneť. & hoc voluit in effectu tota gl. mag. quæ incipit, nã frater pupil-
2 li, q effundit plura verba, q̃ expediat. ¶ †No. ꝙ vtilius eſt hr̃e hæredem ex teſtõ, quàm ab inteſtato, & hæc vtilitas, ut dixi cõſiſtit potius in honore, quàm in alio, & ſic potius intereſt habere hęredem, quoquo modo, quàm nullum habere, vt l. quia in-
3 tereſt. de interrog. act. ¶ †Item no. bonum tex. in ver. metu. n. ꝓ determinatione Doctorum, qui communiter tenent in l. fi. §. de pact. ꝙ non valeat donatio omnium bonorum p̃ſnum, & futurorum, quia auferet liberam teſtamenti factionem ſaltem ꝑ indirectũ: uel facit, ut ille moriatur ſine hærede ex teſtõ, uel ab inteſtato, quia non reperireť, qui vellet eſſe hr̃s eius, cum in eius hæreditate non p̃ſit eſſe aliqua commoda, ſed potius onera, & iſta ratio probatur in iſto tex. qa pp hoc reprobatur opi.
4 Iul. ex quo ſequeretur iſtud inconueniens. ¶ †Item no. in ver. nec. n. vř, ꝙ non incidit in edictum, ſi quis omiſ. cauſa teſt. qui repudiat ex teſtõ, & amplectiť ab inteſtato, pp aliud, q̃ cã fraudandi legatarios, facit l. cum p̃r. §. Titio. in vlt. col. de leg. ¶ †Vltimo allegatur iſte tex. ꝙ exiſtentia ſui hæredis confirmat tab. pup. ad cõmodum ipſius filij repudiantis, ut poſſit ſibi ex ſubſtitutione ſuccedi, & iſte eſt uerus intellectus, & vera ſolu. ad ꝯtrium, quod formatur in 1. gl. & in alia, quæ incipit ſubſtitutũ, dum apponunt, ꝙ iſta ſubſtõ non poſſit habere locum, poſtquàm repudiata eſt hæreditas paterna per l. 2. §. adeo. de vul. & ſoluunt multis modis, qui continent diuinationem, Tu dic ꝯtium loqui in extraneo repudiante, hic in ſuo, qui remanſit hęres noie, & hoc ſufficit, ſicut ẽt confirmat ad commodum ſui, vt ipſe poſſit ſuccedere fratri ſuo ex pup. ut l. proxi. Concluſio ergo eſt iſta in iſto tex. ꝙ ille, qui habet hæreditatem pupilli, ſi non habet hæreditatem paternã, non tenetur creditoribus paternis, licet ex prouiſione patris habeat hæreditatem pupilli.

1 **§. In ſocietate.** †Qui perſeuerat in inchoatis viuente patre, videtur patris hæreditatem adire, ſecus ſi nun inchoet h. d. & dicit Dyn. ꝙ iſte caſus non eſt alibi. Sed intelligendo ꝓut Bar. intelligit, parum dubitationis vř hr̃e, quia primum dictũ habet intelligi, qñ ſocietas erat inchoata ſup bonis paternis patre viuente, nimirum ergo, in ꝑſeuerando in ea poſt mortẽ cẽſetur ſe immiſcere, quia aliquid facit ſuper bonis hæreditarijs. Secundum aũt dictum intelligit Bar. quando inchoat ſocietatem de nouo poſt mortem patris, ſuper bonis proprijs non paternis, vel hæreditarijs. Vnde cum

nihil

1 Vm falſum. †Queſtio falſi mota hæredi ſuper eo, quod ꝯſiſtit in facto
ſuo,ſi ſcit oppoſitū,non impedit ipſum adire:ſecus
ſi ſuper facto alieno geſto ſine eius cōſcientia.h.d.
Rō primi eſt, quia de facto ſuo pōt habere perfectā
notitiam,& ideo licèt eſſet cōis opin.in ꝯtrium,nō reddit ipſum
dubiū de viribus teſtamēti,& ſtatur potius ſuæ pfectæ ſcientiæ,
vt ſ. eo.l.cū quidam.§.quod dr circa fi.nō ſic de eo,quod ꝯſiſtit
in facto alterius,ēt ſi ſua opinio cōcurrat cū veritate, ſi tn̄ cōis
opinio eſt in ꝯtrium, vel eſt mota ſuper hoc lis,vt hic, quia tunc
eius opinio nō eſſet probabilis,vt in d.§.quod dr. ¶ In text. ibi,
(rectè adibit.) ſecus in bo. poſſ. vt no.C.de bo.poſ. ſm tab.l.j. in
glo. Et quæ ſit ratio,dic,vt ibi ſm Dy.ſed iſtud procedebat iure
iſto,quo requirebatur factū iudicis decernentis bo.poſ. qui nō
erat certus de viribus teſtamēti,licèt ipſe de bon.poſſ. eſſet cer-
tus,& ideo eam non decernebat,vt in illa glo.requiritur,ſed cū
hodie non requiratur factū iudicis decernentis,ſed ſufficit ſola
agnitio corā eo,vt l.fin.C.qui admit.ad bon.poſſ.erit idē in adi-
tione hǣditatis,vt poſſit agnoſcere bonorū poſſeſſionem, ſicut
2 adire.¶ † Not. ergo qō de facto ſuo quis debet eſſe certus a cū-
a cor.c.ab excōicato. de reſcriptis. Et pp hoc dicunt Doct. ꝙ qō
poſitio conſiſtit in facto ſuo interrogati, non daē ſibi terminus
ad deliberatè reſpondendū ſm Bald. Ang. & Dy. vt in crimini-
bus, aliqn̄ tn̄ in facto proprio cadere pōt iuſta ignorantia, vt ſi
de longinquo tpe.l.peregrè. in prin. de acq.poſſ. vel eſt factum
valde intricatū,vt l.emptor.§.j.de pac.& no.p Bar. poſt alios in
l.res obligata.ꝫ. de leg.i. alias non cadit iuſta ignorantia, vt l.
quanq̄.ad Velle.rū,licèt non ſit iuſta, excuſat in damnis vitan-
dū,ſi prohibetur illa ignorantia,vt l.ſed & ſi me pſente.in prin.
de cōd.inde.hoc voluit glo. ſuper ver. debeat. quæ nō benè lo-
quitur,dū dicit,ꝙ ibi iuſtè ignorabat,imò non iuſtè, tō qa erat
omnino indebitū,ēt iniuſta ignorantia inducit cond.inde. vt ſi
conſiſtat in iure,vel in facto proprio.¶ In gl.fi.circa fi.ibi:edict.
diui Adri l 2.vbi ſi peto mitti in poſſeſſionē bonorū hǣditario-
rum tanq̄ hæres ex teſtamento,& tu opponis de falſitate teſta-
menti,iſta oppoſitio non impedit miſſionē,ſed requirit altiorē
indaginē,nec ibi diſtinguitur, an opponatur de facto meo, vel
alieno,& ſic ēt de alieno,cuius ꝯtrarium vr hic probari.¶ Glo.
ſoluit duobus modis,& qlibet eſt notabilis. Primus,ꝙ ibi quæ-
ſtio fuit mota poſt aditionē factam,hic ante.Not.ex iſta limita-
3 tione ad oīa iura dicentia qn̄ † dubitat de viribus teſtamētl,vel
an ſibi ſit delata hǣditas, non pōt adire,nā verum eſt, qn̄ dubi-
tatio peruenit ante aditionē, ſed ſi tpe aditionis fuit certus de
virib.licèt incertitudo, vel dubietas poſtea ſuperueniat, aditio
nō irritatur,ad hoc allegatur iſta glo.ſing.¶ Contra quā oppn.
extra gl.ꝙ immo inſpicitur dubitatio poſtea ſuperueniens, vt
ꝫ.quis or.in bono.poſſ.ſer.l.2.poſt prin. vbi ſpectaē vltima opi-
nio. Sol.verū eſt,ſi ſuperueniret re integra ante aditionē, ſecus
ſi poſt,vt in glo.& vide Bar.in l.is poteſt. Alia Sol.ponit per gl.
quod hic loquitur quantū ad aditionem hǣditatis,& quantum
4 ad impediēdum miſſionem in poſſeſſionem.† Fa hac no. quód
ſi hæres petit ſe immitti in poſſeſſionē,& opponitur,ꝙ non po-
tuit adire, quia tēpore aditionis erat incertus de viribus teſta-
menti, quia erat mota quæſtio falſi, & per conſequens non eſt
mittendus, ꝙ iſta exceptio non impedit miſſionem, poſito, ꝙ
aditio non valuiſſet, quia tēpore aditionis erat mota quæſtio,
nam nunc non poteſt oppoi de hoc, cum agatur ſolū de poſ-
ſeſſione,vel tenuta,quæ eſt modici præiudicij, ſed reſeruabitur
In iudicio petitorio, quod eſt ſingulare.

ADDITIO.

a Certus. Adde quid ſit certitudo. vide glo.3.c.conſtitutionem.de verb.ſig.lib.6.
Ioan. And. in c.certificari. de ſepul.

LEX XLVII.

1 *Mandatum re integra,ſicut per mortem mandantis, an propter furorem finiatur remiſſiuè.*
2 *Non ſufficit voluntatem ſemel affuiſſe,niſi etiam duret tempore,quo actus celebretur.*
Qui conſtituit nuntium ad vendendum rem ſuam,ſi antequam vendatur moriatur, vel efficiatur furioſus, non perficitur venditio, tribuit tamen cauſam vſucapiendi.

1 Vi ſeruum. †Furor ſuperueniens in iubē-
re,vel mandāte re integra facit
iuſſum,vel mandatū finiri, ſicut mors, ſecus re nō
integra.h.d.cū l.ſequen. & ſic eſt hic caſus, de quo
dubitat Cyn.in l.fi.§.j.C.de admi. tuto. an pp furo-
rem finiatur mandatū re integra, ſicut per mortē mandantis.
¶ Opponitur ꝯ iſtam pnniā l.de l.cum hæres. in princ. ꝫ.eo.vbi
nō requiritur iuſſus,qn̄ ille,qui habet iubere, eſt effectus furio-
ſus. Sol.hic loquitur in ſeruo,qui nō poteſt ſibi acquirere,qa eſt
incapax,ibi loquitur in filio ta. qui nō eſt incapax. vnde ſi pater
eſt furioſus,poteſt adire ſine iuſſu, & acquirit ſibi ipſi,quod eſt
notandum.Opp.ꝯ l.ſeq.ꝙ non poterit fieri mandatū illo mō,
vt ſi æſtimauerit petere &c.vt ꝫ.eo.l. Paulus. Sol. ibi loqē in bo
poſ.q̄ non ꝯſiſtit in mera voluntate,nec eſt actus legitimus.vn̄
pōt recipere pendētiā, & pōt alteri ꝯmitti ibi loquiē in aditio-
ne hǣditatis,q̄ ꝯſiſtit in mera uoluntate,& eſt actus legitimus qui
nō recipit pēdētiā.vn̄ ille,cui delata eſt hǣditas, nō pōt adire p
procuratorem ſi eſt certus de uirib.hǣditatis, qa conſtituendo
pcuratorem ad adeundum,eo ipſo vr adire: & ſi dubitat de vi-
rib.hǣditatis,& non conſtituit ſimplr ad adeundum nunc, ſed
ſuſpendit actionē mādādo, ꝙ ſe informet de uirib.& ſi reperiat
eam idoneam,nō ualet tale mādatū ſm Doc.ibidē,tn̄ iſta rō vr
bona,qa nō eſt in ſuſpenſo aditio,ſed mādatū.cū.n.poſtea adi-
bit, purè adibit, melior eſt ergo ratio quia cum conſiſtit in
mera uoluntate hǣdis, non pt illa voluntas per aliū, q̄ p ipſum
a explicari,ut no.d.l.Paulus.¶ †Vltimo no.hic,ꝙ nō ſufficit uo-
a luntatem ſemel affuiſſe,niſi ēt a duret tpe quo actus celebratur,
& eſt argm̄, ꝙ ſi aliqs ꝯſtituat nuntiū ad vēdēdū rē ſuā, anteq̄
pueniat ad uenditionē,moriaē ipſe mittēs,uel ēt efficiaē furio-
ſus,non perficiē uenditio,qa nō durabat uoluntas tpe,quo de-
bebat pfici. de hoc eſt gl. in l.j.in fi.ſ. de ꝯbenda emptione. Tri
buit tn̄ cām vſucapiendi.l.mandatū diſtrahendum.ſ.mandati.

ADDITIO.

a Niſi etiam. Quæ & durare præſumitur niſi mutata probetur.l. fideicommiſſa.§.
ſi rem.de leg.3.& ibi Bar.vbi ait legatar o incumbere onus probādi, & idem
ſentit in l.ſiue poſſidetis C.de pb.Bal.tn̄ in l.j.C.de coll.& in l.Lucius.in fi.de
leg.3.tenet ꝙ p hǣdem pbari dēt mutatio.l.cū qui.de prob.& l.fideic.§.ſi rem
de leg.3.Et vide p Frā.de Are.in l.j.de acq.poſ.ad fi.11.col.& p Bar.Soc.in ꝯſ.
231.ad prin.3.col.in 1.parte.quib.adde Phil.Cor.in cōſ.56.3.parte. in lit.a. G.

LEX XLIX.

L. Pupillum. ¶ Non ſummatur, quia eſt clara de per ſe.

LEX L.

1 *Iuſſus factus p tutorem ſeruo pupilli morte ſolius tutoris re integra expirat.*
2 *Mandatū quando eſt factum a legitimo adminiſtratore, finitur morte eius re integra,licèt uiuat ille,cuius negotia adminiſtrātur, & quādo nō finiatur.*
Mandatum quando eſt factum a pupillo cum authoritate tutoris, poterit ſolus tutor ipſum expreſſè reuocare.
3 *Conſtitutio procuratoris facta a prælato finitur morte conſtituentis quantū ad ea,quæ reſtant fienda.*
4 *Compromiſſum factum per prælatum an finiatur morte prælati.*
Mandatum factum nuntio curiæ per iudicem,etiam re integra non expirat morte mandantis,uel finito eius officio.

1 I per epiſtolam. †Iuſſus factus p tuto-
rē ſeruo pupilli morte
ſolius tutoris re ītegra expirat.h.d.no.In gl. ibi(uel
authoraē pupillo.) dic,ꝙ qn̄ actus geriē p pupillū,
tūc eſt neceſſaria authoritas tutoris,nō iuſſus, & iō
non pōt interponi per epiſtolam,ſed debet eſſe præſens,ut l.ob
ligari.§.tutor.de autho tut.ſed qn̄ actus geriē p ſeruum pupil-
li,non eſt neceſſaria authoritas.ſed iuſſus, qui pōt interponi, p
epiſtolam.l.ſi quis mihi bona.§.iuſſum.ſ.eo.In fi.gl.ibi.C.eod.
l.potuit.Vel dic melius,ꝙ qn̄ aditio eſt fienda per pupillum,qa
ſibi delata eſt hæreditas:tunc ſi maior eſt infante, tutor pro eo
non poteſt adire,ſed debet adire pupillus cum autho. tut. ſe-
cus ſi erat infans,ut l.infans.eo.n. ſed quando eſt fienda p ſer-
uum,quia ipſe fuit inſtitutus non pupillus,tunc ſolus tutor po
teſt ſibi iubere,ꝙ adeat licèt pup.ſit maior infante, quia penes
ſolū tutorē eſt adminiſtratio bonorū pupilli: & iuſſus in admi-
ſtratione conſiſtit : ſed non ſic eſt penes tutorem ius adeundi,
quando pupillo fuit hæreditas delata:aliud ergo eſt dicere, ꝙ
tutor adeat,aliud,ꝙ iubeat adiri. Nunc extra gloſſ.oppo.ꝙ pp
mortem ſolius tutoris,non finiatur iſte iuſſus, quia cenſetur fa
ctus nomine pupilli,& pupillus non eſt mortuus. Sol.hæc erat
ratio dubitandi hic,& ppea iſta l.eſt notabilis,ꝙ qn̄ mādatum
fcm̄ eſt a legitimo adminiſtratore finiaē morte eius re integra,
licet uiuat ille,cuius negotia adminiſtranē: qa talis adminiſtra
tor loco dn̄i hr l.interdum.§.ſi tutor.de fur.¶ Sed ꝯ hoc oppo.
de l.ſi quis emancipat.§.ſi impubes.ſ.de inſt. Solu.ibi loquiē in
mandato generali,ꝙ non finit morte mandantis,ēt re integra,
niſi contingat ēt ſtatus mutatio,ut l.eius,qui in prouinciam.ſi
cer.pet.hic in mandato ſpāli ſm Doc.uel dic,ꝙ ibi mādatū fuit
fcm̄ a pup.cum autho. tut.quo caſu morte ſolius tutoris nō fi-
niē,hic qū fcm̄ fuit a ſolo tutore, & ſic fundaē in ſola uolūtate
tut.vn̄ cū illa deficiet,mādatū deficit: fateor tn̄ hoc dr̄e intelli
gi,qū eſt ſpāle mandatum,ſi aūt generale,de cuius natura non

acquirit ergo filius ſibi ipſi, ſicut & alibi eſt ſpeciale iſto iure propter culpã patris diſſipantis bona, quæ poſt mortẽ erant ad a aliũ deuoluta ⁊.ad Treb.l.Imperator. † ſi tñ poſtea pater efficeretur ſanæ mentis: & ratificaret aditionem factam per filiũ, ex tunc acquireret iſto iure ipſi patri: ſicut videmus in bo. poſ. quam filius poterit acquirere patre furẽte ⁊.quis or.in bo.poſſ. ſer.l.fi.§.pen.vbi colligitur, hodie verò ſecus, q̃a remanet apud eum.¶ In tex.ibi,(& ſeruos hæreditaris manumitteret.)& ſic ſibi acquiritur, & nõ patri ſm̃ Dy.in duob. ergo derogatur hic iuri cõi, ſ. in actu adeundi, quia non requiritur iuſſus.& in actu acquirẽdi, quia nõ acquiritur patri, ſed remanet apud ipſum filium, debes tñ ſcire, ꝙ ſi adiuiſſet iuſſu patris: ipſe filius efficeret hæres.& nõ pater, tñ ſine effectu cõmoda acquirerentur patri, & nomen hæreditatis remanſiſſet penes filiũ, vt plenè no. in l. cũ filio.de leg.j.& ⁊.de ſol.l.qui hominẽ.§.qui filiũ, ſed hic etiã cõmoda, & incõmoda remanent penes filiũ, quia non poſſent acquiri patri cõmoda.niſi acquirerentur ẽt incõmoda, & hoc nõ eſſet iuſtũ, vt ſ̃.dixi, & iſto modo declara glo. quæ eſt hic, & ſi e iſte filius nõ manummittit tanquàm curator patris, ſed tãquàm dominus.¶ In gloſſ. ibi, (dicas ergo nõ fieri patrẽ hæredẽ) ſubaudi ẽt quantũ ad cõmoda, nam quanti ad nomen clarũ eſt, quia ẽt ſi eius iuſſu adiuiſſet filius, non fieret pater hęres. ¶ In glo.ibi,(ſed ex priuilegio fieri filiũ hæredẽ.) ſubaudi etiam quantũ ad cõmoda, & incõmoda, nam quantum ad nomen, & non ex priuilegio, ſed de iure cõi, & ita intelligendo, iſta prima opinio eſt vera, nõ illa, quæ ſequit̃ in fi.glo.ibi (vel ſi dicas, &c.)

§. Qui ex parte.

Inſtitutus pro parte purè, & pro parte ſub condõne.non dato ſubſtituto.vel cohærede ſi adijt ex pura, ſtatim efficit̃ hæres, etiã ex ꝯdõnali, quam in omnem euẽtum erat habiturus, ſiue extaret ꝯdõ, ſiue non: ſecus ſi habebat ſubſtitutum in illa ꝯdõnali, quia tunc expectatur ꝯdõ. hoc primo. Et iſto caſu ſi decedat ea pendente trãſmittit ad hæredem ſuum ſpe illius inſtitutionis ꝯdõnalis, & ideo ſi ꝯdõ poſtea exiſtat eius hæres etiã ex illa efficitur hæres.hoc ſecũdo, & ẽt inuitus per ius accre.hoc tertio, & vlti. dicit iſte §.cũ l.ſeq.¶ In prima parte ibi, (ex aſſe hæres erit.) intellige.ſ. in dimidia ex inſtõne pura, & in alia ꝯdõnali ꝑ ius accreſcendi ante ꝯdõnis euentũ, ſed ea exiſtẽte mutabit ſibi cãm, & efficietur hæres in illa ex ꝯdõnali inſtitutione poſtea purificata, ita vr̃ intelligere Bar.in l.ſeq.ſuper vltima opp.recitata in fi.glo. Et ſi dicatur, quõ põt fieri illa mutatio? rñdetur ſicut, & aliàs in l.ſeruus.§.qui fideicõmiſſariam.de hæred.inſtit. Item ſi dicat̃, ad quid eſt vtilis hæc mutatio? Reſpõdetur, quia cõditionalis inſtitutio põt eſſe grauata onere legatorũ, puta inſtituo te in dimidia pura, & in dimidia ſub cõditione, ſi nauis ex Aſia venerit, & in illum caſum grauo te de ſoluendo legata, nã ante conditionis euentũ habebis illã dimidiã, & non onera legatorum, quia nõ habes ex illa inſtitutione, poſtea vero, quia mutas cauſam.habebis etiam onera.In fin.text.ibi, ſubſtitutũ ſubaudi vulgarem, & tunc pendẽte conditione, nihil habebit inſtitutus de parte ꝯditionali, quia deficiente ꝯdõne, nihil erat habiturus ex illa, ſed ipſe ſubſtitutus, ſi aũt haberet cohęredẽ, tũc de parte ꝯdõnali ẽt ante conditionis euẽtum habebit dimidiam, & ſi poſtea ꝯdõ exiſtat, habebit alteram dimidiã, nam ſi ꝯdõ deficeret, ꝑ tunã dimidiã erat habiturus per ius accreſ.quia portio illa tanq̃ deſecta vtrique accreſceret, ergo in illa nõ expectatur cõditionis euentus, vt ſ̃.de hæred.inſt.l.ſi liber homo.§.Titius ex ſemiſſe. iuncto §.ſi ita ſcriptum. quem ſequitur Paulus.

LEX LIII.

5 *Hęres hęredis, an poſſit aliquid habere de parte conditionali in conditionis euentum.*

2 *Caſus ſpecialis in quo ſubſtitutio conditionalis tranſmittitur ad hæredem, & non deficiet poſt mortem, quando eſt coniuncta cum iure accreſcendi, ſicut tranſmittitur ipſum ius accreſcendi.*

x QVi ex duabus. † In text.ibi,(poſtea q̃ ꝯditio extiterit.) innuit ergo a contrario ſenſu, ꝙ antequam exiſtat hæres iſtius hęredis nihil habet de parte ꝯdõnali. Sed ⁊. ſ̃.proxi.§.tiam ipſe defunctus adeundo ex pura fuit effectus ſtatim hæres ex ꝯdõnali, ergo, & hæres eius tũc erit in illa.Sol. illud qñ nõ habebat ſubſtitutum, vel cohr̃dem, ſed hic, licèt non dicat̃, debet intelligi, qñ habebat alterum eorum, vt vult gl. vſq. ibi, (ſed ſm̃ hoc.) ¶ Sed ⁊ hoc opp. ſi intelligamus hic, ꝙ habebat cohæredẽ, vel ſubſtitutum, non põt ꝓcedere, quod hic dr̃, ꝙ adueniente conditione poſt mortem hr̃dis.efficiatur hæres in illa conditionali, qm̃ illa inſtitutio conditionalis poſt mortem euanuit, cum ſpes inſtitutionis, vel ſubſtitutionis conditionalis ad hr̃dem nõ tranſmittatur.l.ſed & ſi plures.in prin.de vulg.& pup.& videtur eſſe text.expreſſus in d.l.liber homo.§.ſi ita: de hæred. Inſtit. propter hoc dicunt quidam verum eſſe, ꝙ iſte hæres hr̃dis nõ efficit̃ hr̃s ex illa inſtõne conditionali: q̃a euanuit: ſed efficitur per ius accreſ.certe ſi hoc eſſet, non expediret expectare cõditionis euẽtum, & hic innuit, ꝙ debeat expectari. Præterea. nec ẽt per ius accreſ. põt effici hr̃s hr̃dis in illa parte ꝯdõnali: quia ſi inſtitutio ꝯdõnalis euenit ſtatim ſubſtitutus vulgaris admittit̃, q̃a ꝓfert̃ iure accreſ. vel ẽt cohr̃s in dimidia illius portionis: ut eſt caſus in d.§.ſi ita.per quem vr̃ ꝯfundi iſte intellectus. ꝓp hoc dixit Hugo, ꝙ immo hoc debet intelligi, qñ non habebat cohr̃dem, vel ſubſtitutum, & dum tex.dicit, poſtea q̃ ꝯdõ extiterit, debet ſubaudiri maximè. nã ẽt ſi non extiterit: quia defunctus fuit effectus hr̃s ẽt in illa ꝯdõnali adeundo ex pura, & ſic ẽt trãſmiſit in ſuũ hr̃dẽ. Bar. ſeqt̃ iſtã, & poſtea dicit illud, quod dixi in § præcedenti. Mihi vr̃, ꝙ non poſſit intelligi, qñ hñt cohæredem: quia tunc defunctus fuiſſet effectus hr̃s, ẽt in parte ꝯdõnali añ ꝯdõnis euentũ: q̃ erat habiturus ẽt ꝯdõne deficiẽte: & ſic eã trãſmitteret ad ſuum hr̃dem, ſed tex. innuit, ꝙ hr̃s inſtitutus de illa conditionali interim nihil habeat, ſed demum poſt euentum ꝯditionis: ſed benè põt intelligi, & dẽr, qñ habebat ſubſtitutum vulgarem: & ſic refert̃ ad caſũ q ponit in fi. ꝑced.§.tñ dẽt intelligi, ꝙ ille fuit ſubſtitutus, demũ in defectum ꝯdõnis.† Puta inſtituo te in dimidia purè, in altera ſub ꝯdõne, ſi nauis ex Aſia venerit, & ſi non venerit ſubſtituo Titiũ. tunc ſi adiuiſti ex pura, nihil hẽs interim de ꝯdõnali: ſi decedis, & poſtea ꝯdõ eueniat, perinde eſt, ac ſi ille ſubſtitutus eſſet datus: & iõ hr̃s tuus efficiet̃ hr̃s in illa portione, ẽt in ſubſtõne purificata, & eſt caſus ſpãlis, in quo ſpes ſubſtitutionis ꝯdõnalis tranſmittit̃ ad hr̃dẽ, & non deficit per mortem, qñ eſt coniuncta cũ iure accr.ſicut trãſmittit̃ ipſũ ius accreſc.& hoc forrè ſenſit ſequens.gl.dum dicit, ꝙ imitat̃ ius accreſ. Nam ſi non fuiſſet datus ſubſtitutus: illa portio ſtatim accreuiſſet. Sed q̃a fuit datus, non accreuit ſtatim: ſed expectat̃ ꝯdõnis euentus: & ſi exiſtat, quia tunc datio ſubſtituti hr̃ ꝓ non facta, eodẽ tpe incipit hr̃e vigorẽ ius accreſ.& purificati inſtitutio, & ſic erit hr̃s vtroq. iure: q̃ ẽt vr̃ eſſe de mẽte Bar.hic: alias uero nõ tranſmitteret̃, licet ius accreſcendi tranſmittat̃: vt no. ⁊.eo.l.qui patri.& ibi no. & tene mẽti: q̃a iſta ſunt ſubtilia, & difficilia, & de apicib.iuris.

LEX LIIII.

1 *Quid adijt hæreditatem, fingitur fuiſſe effectus dominus rerum hæreditariarum a morte defuncti.*

2 *Aditio hæreditatis retrotrahitur ad tempus mortis, & hoc per fictionem.*

3 *Si aliqua hæreditas fuit mihi delata, & antequam eam adirem, procurator meus generalis ad lites egit contra debitorem hæreditarium, & poſt lit. conteſt.in calculo ferendæ ſententiæ apponatur, ꝙ non eſt producta aditio hæreditatis, an potero geſta per procuratorem ratificare.*

5 HÆres quandoque. † Qui adit hæreditatem fingit̃ fuiſſe effectus dñs rerum hr̃ditariarum a morte defuncti.h.d.† Et ſp allegat̃ ꝙ aditio hr̃ditatis retrotrahit̃ ad tp̃s mortis, & hoc ꝑ fictionẽ, non ꝑ ueritatẽ: & iõ hr̃s nõ vtit̃ priuilegio in ꝑiudiciũ alterius ꝓ tpe añ aditionẽ. ſ̃. de neg.geſt. l.nã, & ſeruus §.j.& ibi vide Bar.¶ In tex.ibi,(a morte defuncti)(ne ꝯtingat incõuenieñs, ꝙ ꝓ pte tpis.ſ.añ aditã hr̃ditatẽ, dicat̃ deceſſiſſe inteſtatus, & ꝓ pte poſt aditionẽ teſtatus, 3 vel ꝓ pte tpis ſine hr̃de.¶ † Per iſtam l.determinãt Cy.& Bal.talẽ q̃õnẽ, ponamus hẽam ꝓcuratorẽ gñalem ad lites, & cãs præſentes, & futuras.delata fuit mihi q̃dam hr̃ditas anteq̃ eã adirẽ, ꝓcurator iſte icẽpit agere noĩe meo ⁊ debitorẽ hr̃ditariũ: poſt lit.conteſt.in calculo ferendę ſñiæ opponit̃, ꝙ nõ eſt producta aditio hr̃ditatis & ſic iſte procurator egit ſine actione: vñ reus debet abſolui: nam anteq̃ adeam, non habeo actiones hęreditarias: ego ſciẽs hoc cõpareo in iudicio, & ratifico geſta ꝑ ꝓcuratorem, & hr̃ditatem ex tunc adeo. dicit reus, ꝙ iſtud nihil mihi ꝓdeſt, ut ex illo iudicio debeat ꝯdemnari: quia iſtud ius ſuꝑuenit mihi poſt litis conteſt.& ſic non in iudicio deductum: & ideo debeo ſuccumbere, & condemnari in expenſis, & de nouo potero iudicium inchoare, quid iuris: certe immo virtute eiuſdẽ iudicij dẽt condemnari: quia iſta aditio trahitur retro, & ſic nunc acquiritur mihi ius, & actio ex cauſa de præterito: & hoc ſufficit, ut l.ſi rem.§.fi.de pigno.act.quod etiam uidet̃ fuiſſe de mente gl.in l.non poteſt videri.ſ̃.de iudi.

LEX LV.

2 *Caſus in quo receditur a rigore iuris propter æquitatem ſuperuenientis caſus incogitati.*

3 *Tres limitationes ad iſtam legem.*

4 *Quando hæres ſuus, & neceſſarius habet cohæredem, etiam extraneum, non tamen efficitur de neceſſario voluntarius.*

Donatio cohæredis extranei, nõ tollit exiſtentiam ſui, & neceſſarij hæredis.

5 *Si adiuit hæreditatem pro parte mea, poſtquam cohęres meus repudiauit ſuam, cogor acceptare portionem cohæredis, nec poſſum repudiare meam.*

5 *Quid ſi poſtquam adiui pro parte mea, cohęres meus poſtea repudiauit. &*
uide nu. 1.
6 *Quid ſi hęres meus adiuit, ſed poſtea beneficio reſtitutionis in integrum re-*
ſtituitur, ut repudiet.

1 CVm hæreditate. †Ille, qui adiuit hære-
ditatem ꝓ cohæredē
poſtea repudiantem, pōt portionē, q̃ adiuit, repu-
diare, ſi non vult portionē cohr̃dis, ne pro illa te-
neatur ultra uires hr̃ditatis, ſi tñ creditores ɔtenti
eſſent ipſum nō ɔuenire vltra uires, niſi pro portione, q̃ adiuit
tunc non poterit illam repudiare, & erit hr̃s ēt in repudiata: ſi
nō tenebitur ad onera illius vltra vires illius hęreditatis, & idē
in hr̃de eius. h. d. iſta lex ſingulariſſima cum l. ſeq. q̃ neſcio alibi.
¶ In tex. ibi (ɔdō cohr̃di) ſubaudi, qui adiuerat, & nunc nolebat
portionem cohr̃dis poſtea repudiatam, quia hæreditas erat dā-
noſa, ne teneret creditorib. ultra uires illius dimidię, cū grauce-
tur in ſua dimidia, nō pōt hoc facere creditorib nolentib', ſed
pñt creditores dare ſibi electionem, ut uel totā accipiat, uel a
tota recedat, ſi tñ ɔtenta rēt creditores non conuenire ipſū vl-
tra uires hæreditatis, niſi pro dimidia quam adiuit, tunc portio
repudiata accreſcet ei, ne defunctus decedat ꝓ parte teſtatus,
& ꝓ parte inteſtatus: vel cum hærede ꝓ parte, & ꝓ parte ſine, ta-
men non put eſt conuenire ipſum vltra vires pro illa portione
repudiata, ſed ſolum ꝓ illa, q̃ primo adiuit, & altera dimidia tra
detur eis, uel hæres pro viribus eius rñdebit eis, ut ĩ. ſequit ſm
diuerſas lect. gl. coguntur ergo creditores dare hanc electionē,
ſi non contentantur de eo, ꝙ hæres vult, & propter hoc hæres
poteſt eos ad iudicium vocare, & petere eos compelli ad hanc
electionem dandam, vel expectare, ꝙ conueniantur inſolidū,
& tunc per uiam exceptionis opponet beneficio huius legis, ꝙ
a emanauit propter ipſum, & eius fauorem ſm Bar. † & ſic no. ca
ſum, in quo receditur a rigore iuris propter æquitatem ſuper-
uenientis caſus incogitati, quia de rigore hæreditas adita non
3 repudiatur, ꝛ taliter fallit hic. ¶ † Et aduerte, quia plures limita-
tiones recipit hæc lex. Primam ponit Bar. in l. teſtamento. C. de
impub. & alijs ſubſtituti. quam Ang. ſibi appropriat hic, & di-
cit non eſſe ab alio dictum, q̃ ab eo, ſed forte Bar. non vidit ibi-
dem, ꝙ habet locum. quando in portione cohr̃dis repudiata il-
le non fuit ſubſtitutus. Et ſic deuoluitur ꝑ ius accreſcendi, ſi āt
erat ſubſtitutus, quia deuoluitur expreſſa diſpoſitione defun-
cti, q̃ ignorare non potuit, cogit illā accipere inuitus, nec credi
tores cogunt iſtā electionem ei dare: q̃a eo ipſo, ꝙ adiuit, cen-
ſetur ſe obligaſſe ad recipiendum aliam partē, in qua erat ſub-
ſtitutus vulgr̃, ſicut obligatur ad recipiendum hæreditatē pu-
pilli, in qua eſt ſubſtitutus pupillariter, ut ĩ. eo. l. qui patri. Eſt
hæc ſingularis limitatio, ſed qñ deuoluitur per ius accreſcendi,
quia illud eſt ex diſpoſitione legali, non ſic ſibi imputat, ſi iſtū
caſum non præuidit. ¶ Aliam limitationem ponit Bar. hic, ut
habeat locum, quando erant creditores, qui uolebant ipſum
conuenire vltra vires hæreditatis, ut hic patet. Sed ſi nulli erāt
creditores, uel hæreditas erat ſoluendo, tunc nō ſubeſt æquitas
huius l. iō compellitur recipere portionem repudiatam, nec pōt
dimittere ſuam, nam ad hoc, ut poſſit, requiritur, ꝙ electio detē
ſuis creditoribus l. ut circa fi. ibi. (quia nō poteſt exonerare &c.)
Et hoc inducit Bar. ad q quam habuit de facto, uide per eum.
¶ Tertia, & vltima limitatio, quia non haberet locum hodie
iſta l. ſi confectum eſſet inuentarium, quia tenetur creditorib.
hr̃ditatis, ultra vires, ſed ſi non eſt confectum dicit Bar. ipſum
etiam hodie locum habere, quia licèt grauetur propter hoc
vltra vires hæreditarias, etiam quo ad legata, tamen ꝙ patiatur
iſtam pœnam ut perdat beneficium huius legis, non reperitur
iure cautum ſecundum eundem Bar. quod eſt etiam notabile.
4 ¶ † No. in ver. (neceſſarius.) Nam allegatur, ꝙ qō hæres ſuus, &
neceſſarius habet cohæredem etiam extraneum nō propterea
efficitur de neceſſario voluntarius, ut patet hic in illo ver. (ne-
ceſſarius.) & in eo, quod infra ſubijcitur, cohæredi, ſiue ext̃neo.
datio ergo cohæredis extranei non tollit exiſtentiam ſui, & ne-
a ceſſarij hæredis, * vt hic, & ſ. eod. l. pro hęrede. §. pe. ver. nā cum.
vbi habebat cohæredem extraneum, & tamen dicitur, ꝙ abſti-
net beneficio prætoris, ſed ſi non eſſet neceſſarius, abſtineret
de iure ciuili, licèt autem non tollatē, impeditur tñ eius effectus
quantum ad ea, quæ dependent ex teſtamento, quia non con-
firmantur propter exiſtentiam ſui hęredis, ut l. apud Iulianum.
§. idem Iulianus. ad Treb. ſecus quantum ad ea, quæ ex teſta-
mento non dependent, ut eſt tranſmiſſio hæreditatis, nō aditę
iure ſuitatis; illa enim non impeditur, licèt habeat cohæredem
extraneum, ut l. 3. C. de iur. deliber. vbi caſus, ſi tamen cohæres
repudiaret, haberetur pro non dato, & ſic illa exiſtentia recu-
peraret vires ſuas etiam q̃tum ad illa, quæ ex teſtamento depē-
dent, ut no. Bal. in d. l. 3. quando autem habet cohæredē ſimili-
ter. ſuum indiſtinctè, exiſtentia ſui hæredis non perdit effectū

5 ſuum in aliquo, vt l. ſi filius, qui patri de vulg. & pup. ¶ † Vltimò
debes ſcire, ꝙ tres ſunt caſus. Interdum adiui hæreditatem pro
parte mea, poſtquàm cohæres meus repudiauit ſuā: & tunc nō
loquitur iſta lex, ſed l. duo. ſ. eod. vbi indiſtinctè cogor accepta-
re portionē cohæredis, nec poſſum repudiare meam. Inter dū
adiui, antequam cohæres meus repudiaret, vel ēt adiret ſuā, &
6 poſtea repudiat, & tunc habet locū iſta l. cum his, q̃ ſ. dixi. † In-
terdū cohæres meus ēt adiuit, & poſtea beneficio reſtitutionis
in integ. reſtituitur, vt repudiet, nō habet locū iſta l. ſed l. ſi mi-
nor. ĩ. eod. quia indiſtinctè nō cogor eam acceptare, ſed tradi-
tur creditoribus, quia beneficiū ſingulare ipſius non debet re-
dundare in alterius ꝑiudicium quoquo modo, vt l. impuberi
filio. de admi. tut. non ſic quando repudiat de iure cōi, quia nū-
quam adiuerat: tunc enim in aliquo mihi nocet, vt hic, q̃a ius
cōmune potentius eſt, quam priuilegiū. contra illā tamen l. ſi
minor. videtur tex. in l. antepen. infra ad Treb. per quā videtur,
ꝙ debeat eſſe idē quod hic ēt quādo repudiat ex priuilegio ſpe-
ciali, & iſtud contrarium format gloſſ. ſuper ver. tota. in fi. & re-
ſpondet. Sed dic, ꝙ repudiatio, quæ fit ex priuilegio, nō nocet
in aliquo cohæredi, & ita loquitur d. l. ſi minor. quia cohæres
ab illo nullū conſequitur cōmodum: ergo nec incōmodū de-
bet ſentire: ſed bene nocet fideicommiſſario vniuerſali, cui ille
reſtituit partē hæreditatis, & poſtea ſe abſtinet a portione, quæ
ſibi remanſit per reſtitutionē in integ. nā fideicōmiſſarius al-
terius partis tenetur illā acceptare, vel ſuā repudiare, ſicut hic:
& ita loquitur illa l. antepen. quia ſenſit cōmodum ex aditione
illius hæredis: vnde nō debet dedignari ſuſtinere ętiā incōmo-
dū Super glo. fi. ibi, (& pro parte a ſe adita tantū ſentiat onus.)
ſubaudi vltra vires hæreditatis, nam vſque ad vires ſuſtinet etiā
pro parte repudiata, aliàs ſequeretur abſurdū, & incōueniens,
ꝙ lucraretur cum aliena iactura, & ita etiam intellige quod in-
fra ſubijcitur in gl. dum dicit, & vt ſint eſſe contenti conuenire
pro ſua portione tantum, ſubaudi vltra vires hæreditatis.

ADDITIO.

a Sicuti nec impedit iuris deliberandi tranſmiſſionem nec per tit. de his, qui ante
aper. tab. ſecundum Bald. in l. 3. 2. colum. & ver. item aduerte. C. de hær. inſt. &
in l. 1. ad prin per illum tex. ver. ſeu cum extraneis. vt ibi not. C. de his, qui
ante aper. tab.

LEX LVI.

1 *Seruus neceſſarius hæres habet a Prætore beneficium abſtinendi ſi ſe ſolen-*
niter non immiſcuit: quid ſi ſe immiſcuit.
2 *An intentio creditorum ſit probata eo ipſo, quòd probauerunt illum eſſe fi-*
lium defuncti, licèt non probauerint illum ſe immiſcuiſſe.

3 NEceſſarijs. † Seruus neceſſarius hæres ſi ſe
non immiſcuit, pōt ſe abſtinere
a beneficio prætoris mortui, abſque eo, ꝙ iudicem
ſuper hoc adeat. Idē ſi ſe immiſcuit, tñ immixtio nō
ualuit, quia erat pupillus, & hoc fecit ſine tutoris
authoritate. Si aūt valuit, tunc non pōt vlterius ſe abſtinere de
iure cōmuni: Sed ſi ſit minor xxv. poteſt de iure ſpeciali per be-
neficiū reſtitutionis in integrū, neceſſarius verò tñ, vt ſeruus
beneficiū abſtinēdi nō habet. h. d. tota lex. licèt ergo ſuus hęres,
qui repudiauit, poſſit adhuc mero iure reuocare reuocationē,
& adire etiam ſi ſit maior, vt l. ſi quis ſuus. de iu. delib. non ſi ſic
adiuit, vel ſe immiſcuit, poteſt mero iure abſtinere, vt hic, ſed
ſolū ex priuilegio reſtitutionis in integ. ¶ In tex. ibi, (proconſul
poteſtatem facit) l. ſi non immiſcuerit, vt ĩ. ver. puberibus qui-
a dē. ¶ † In text. ibi, (iure ciuili teneatur.) iſte tex. inducitur pro,
& contra ad illā quæſtionē an intentio creditorum ſit fundata
eo ipſo, ꝙ probauerunt illum filiū defuncti: licèt nō probaue-
rint illum ſe immiſcuiſſe, & primo, ꝙ ſit fundata, facit iſte tex.
dum dicit, iure ciuili teneantur. & ĩ. dum dicit, ꝙ actio nō de-
tur contra eum, ſi velit hæreditatē derelinquere. ergo niſi alle-
gauerit abſtenſionem, debet cōdemnari. In contrariū dum di-
cit, ꝙ actio non detur. & ſupra eo. l. ei. qui, vbi uidetur caſus, &
iſtam partē tenet hic gl. datur ergo actio mero iure, ſed nō cum
effectu, ſicut quando actio ſperatur nouari in conditionis euē-
tum, nam antequam nouetur, cōpetit, & poteſt mero iure in-
tentari: tamē erit ſine effectu: quia obſtabit exceptio, quæ ſi iu-
dici eſt notoria ut iudici potent reum abſoluere, etiam ſi non
fuerit oppoſita iuxta no. per Bar. in l. cū qui. §. qui ita. de verb.
oblig. ſed hæc eſt notoria, quia conſiſtit in iure ſcripto.

LEX LVIII.

1 *Nomen, hęres. non cadit in ſeruo, cum ſit de iure ciuili, quo iure ſeruus pro*
nihilo habetur.
2 *Quòd quis portionem hęreditatis, in qua eſt conſtitutus, conſequatur à*
ſeipſo in cohærede; nec teneatur alteri pro illa.

EX parte. Seruus etiam ex parte inſtitutus eſt
neceſſarius hæres, licèt eius cohæ-
res nondum adierit, niſi ſit inſtitutus ſub condi-
1 tione, ſi cohęres adiuerit. hoc dicit. ¶ † In tex. ibi, (li-
ber,

ber, & hæres ſit.) videbatur ɔ̄rium, quia non poteſt effici hæres, niſi ſit liber: hoc.n.nomen hæres, non cadit in ſeruo cū ſit de iure ciuili.& illo iure ſeruus pro nihilo habetur. l.quod atti net.de reg.iur.ſed liber non videbatur poſſe effici, niſi cohæres adiuerit,& per illius aditionē datio libertatis ſit ɔ̄firmata. Sed adhoc reſpondetur. ℑ. ꝙ illam libertatem non conſequitur a cohærede, vel per aditionē illius, ſed a ſemetipſo nā ſtatim mor tuo dño, ſimul, & ſemel efficitur, & liber, & in ordine intelle-
3 ctus prius liber, quàm hæres: licèt non in ordine tp̄is. ¶ †Not. ergo hic, ꝙ quis portionē hæreditatis in qua eſt inſtitutus cōſequitur a ſeipſo, non a cohærede, & propter hoc reprehendit gl. quæ eſt in l. ſi poſt diuiſionem. C. de in. & fac. ign. quæ vr̄ velle, ꝙ alter alteri teneatur ciuiliter, & naturaliter p̄ portione cuiuſlibet eorū danda hincinde, & ī teſtm̄ ſolenne teneatur naturaliter, quod nō eſt verum: nam portionē tuam recipis a te, non a me: ideo non ſum tibi pro illa obligatus, nec econuerſo, vt hic, & ſ̄. de hær. inſti. l. ſed, & ſi in condōne. §. fi. & ibi hoc tangit Bal. & Bar. in d. l. ſi poſt diuiſionē: ſed quantū ad implendam diſpoſitionem defuncti circa alias perſonas, benè obligatur alter alteri: & iō alter poteſt alterum compellere, vt ſi teſtator mandauit aliqd fieri ad piā cauſam, & cohæres meus nō curat implere: poſſum agere ɔ̄ eū iudicio fa. erciſc. quia intereſt mea voluntatem defuncti implere, vt fam. erciſc. l. is ɔ̄ñr. §. 1.

LEX LIX.

2 *Ius accreſcendi tranſmittitur ad hæredem, & ſi eſt coniunctum cum pu. ſubſtitutione trahit ab ea duplicem naturam contra ſuam propriam. ſ. vt habeat locum poſt aditam hæreditatem, & vt trahatur ad omnia bona impuberis.*

3 *Ius accreſcendi propriè non habet locum poſt aditam hæreditatem, ſed ſolū ex impedita acquiſitione a principio.*

4 *Quod propriè habeat locum in portione eiuſdem hæreditatis, & non diuerſarum.*

5 *Si deceſſit ſubſtitutus antequam pupillus relicto extraneo hærede, & poſtea moriatur pupillus, an hæres primi decedentis compellatur agnoſcere hæreditatem pupilli.*

6 *Neceſſitas, an tranſmittatur ad hæredem ſubſtitutum. & nu. 1.*

7 *Pupillus ſi fuit exhæredatus, & extraneus inſtitutus, & ſubſtitutur, an fauore pupilli, vt habeat hæredem hæreditatis eius fingatur eſſe portio hæreditatis paternę, & ſic an habeat locum iſta lex.*

8 *Quid ſi pupillus fuit vnà cum extraneo inſtitutus, & portionem ſuam repudiauit.*

9 *Si pupillus fuit inſtitutus inſolidum, & filię fœminæ fuit relicta iure inſtitutionis certa quantitas quam ipſa acceptauit, & fuit ſubſtituta pupillo, ſi pupillus poſtea moriatur in pup. ætate, an in perſonam filiæ, vel hæredis eius habebit locum iſta lex.*

10 *Si pupillus vniuerſaliter inſtitutus fuit ſubſtitutus illi filiæ inſtitutę in certa quantitate, & adiuit paternam, deinde illa moriatur in pu. ætate relictus plurib. alijs bonis, an pupillus cogetur habere hæreditatem ſororis.*

1 QVi patri. †Qui adiuit hæreditatem paternam cogitur recipere pupillarē, in qua fuit ſubſtitutus, & idem in hærede eius, ſi deceſſit antequā pupillus. hoc dicit in effectu, & eſt difficilior lex huius tituli in intellectu ſui propter difficiliora contraria, Et primo ponitur vnum dictum in ipſo inſtituto, eodemq; ſubſtituto, uſque ibi, ꝙ ſic. Secundo ponitur aliud dictum in hærede eius. vſque ibi, (nam ſi ipſum.) Tertio ponitur ratio ſecundi dicti, & etiam extenſio de primo ad ſecundum, vel tertium hæredē, & deinceps.
2 Sumatur etiam ſecundum intellectum Dyn. † & Bart. qui fuit etiam glo. hoc modo. Ius accreſcendi tranſmittitur ad hæredē, & ſi eſt coniunctum cum pupillari ſubſtitutione trahit ab ea duplicem naturam, cōtra ſuam propriam, uidelicet, vt habeat locum poſt aditam hæreditatem, & vt trahatur ad omnia bo-
3 na impuberis. h. d. † Nam ſecundum propriam naturā ius ac-
a creſc. non habet locum poſt aditam hæreditatem, ª ſed ſolum ex impedita acquiſitione a principio, vt patet. ℑ. eo. l. ſi minor. vbi ſi minor adiuit, licèt poſtea ſit reſtitutus aduerſus aditionē, nō compellitur cohæres ſuam portionem recipere: quia ius accreſcendi fuit extinctum per aditionem: ſecus ſi non adiuiſſet, vt ſupra. eo. leg. qui ex duabus §. fi. ſed hic habet locū poſt aditā hr̄ditatem, ēt ſi aditio non ſit reſoluta per reſtitutionem in in-
4 tegrum. ¶ † Itē ius accreſcendi habet locum in portione eiuſdem hæreditatis, non autem in hæreditatem pupilli, quæ erat coniuncta cum paterna, propter aditionem pupilli. Debet.n. poni caſus, ꝙ pupillus fuit inſtitutus vna cum extraneo: & ſic fuit ille extraneus pupillariter ſubſtitutus, vterque ipſorū adiuit hr̄ditatem, poſtea moritur pupillus in pupillari ætate ſubſtitutus recuſat habere hęreditatem ipſius, dr̄ hic, ꝙ nō poteſt, ſed compellitur eam recipere, ſicut cōpelleretur recipere portionem hæreditatis paternæ, in qua pupillus fuit inſtitutus ſi eam pupillus repudiaſſet, vt ſ̄. e. l. q ex duabus. §. fi. præciſè non poteſt repudiare ſuam: quia textus ſimpliciter loquitur, & ita intelligit ipſum Ang. notabi. bū hoc idem hr̄ in l. quidam eulogio. C. de iure delib. vbi etiam fit iſta comparatio de pluribus portionibus eiuſdem hr̄ditatis ad hr̄ditatem pupilli, ut ſicut ille qui adiuit unam portionem, cogitur ſuſcipere alias, ita & cogatur ſuſcipere hæreditatem pupilli tanq̄ ſit pars hæreditatis
5 paternæ. †Sed ponamus, ꝙ deceſſit ſubſtitutus antequam pupillus relicto extraneo hærede, poſtea moritur pupillus, an hæres primi decedentis. compellatur agnoſcere hæreditatem pupilli? vr̄, ꝙ non. imo ꝙ nec poſſet, ſi vellet, quia ſubſtitutio pupillaris expirauit per mortem ſubſtituti, nec ſpes eius eſt tranſmiſſa ad hr̄dem, ut l. qui habebat. ſ̄. de vul. & pup. Contrarium r̄ndetur, ꝙ immo neceſſe hēt illam agnoſcere, & aſſignatur rō, qa defunctus adeundo hr̄ditatem patris, ſe obligauit ad recipiē dam hr̄ditatem pupilli, ſed obligatio tranſmittitur ad hr̄dem obligati, & ſic hr̄ditas pupilli pp hanc obligationem ɔ̄iungitur cum hæreditate paterna, ſicut ɔ̄iungitur portio accreſcens alteri portioni. ¶ Nam ſi pupillus non adiuiſſet paternam: & poſt mortem ſubſtituti repudiaret pupillus ſuam portionē, hr̄s illius ſubſtituti cogeret illā portionē recipere iure accreſcendi, ℑ. de ſuis, & legi. l. ſi ex pluribus. ergo, & nunc hr̄ditatem pupilli ad ſilitudinem iuris accreſcendi. Ex quo ſequit̄, ꝙ hic locum hēat non ſolum in primo hr̄de, ſed ēt in quocunq alio, puta ſe-
6 cundo, uel tertio ¶ †In tex. ibi (pupillo quoq; hr̄s neceſſarius erit). i. ex neceſſitate pp præambulam aditionem, non autē intelligas propriè prout ſumitur in l. ſed ſi plures. §. quos poſſum. de vulg. & pup. ſecundum Bar. & in hoc dicto lex iſta non repetitur alibi. Nam in primo dicto bene repetitur in d. l. quidam eulogio. Sed ꝙ iſta neceſſitas tranſmittit ad hæredem ſubſtitutum, hoc eſt peregrinum hic, quia uidebatur contrarium per dictam l. qui habebat. de vulg. & pup. & l. ſed ſi plures. per quas vr̄ ſubſtitutio extingui, ſed gl. & ēt Dy. & Bar. fatentur, ꝙ ſubſtitutio fuit extincta, & quod iſte hr̄s ſubſtituti non ueniet uirtute ſubſtōnis, ſed uirtute iuris accreſcendi, quod erat ɔ̄iunctum cum pupillari ſubſtitutione, & ſi dicat̄, non pōt habere locum ius accreſ. poſt aditam hr̄ditatem, nec ēt in hæreditate penitus diuerſa. R̄ndetur verum eſſe in iure accreſcendi r̄ari, ſed hic eſt irregulare pp coniunctionem, q̄ habet cum pupillari ſubſtitutione a qua trahit duplicem naturā, ut ſ̄. dixi. nā pupillaris ſubſtitutio locum hēt poſt aditam hr̄ditatem p̄ pupillum, & trahit̄ ad oīa bona impuberis. Idem ergo in hoc iure accr. ¶ Sed contra de d. l. ſed ſi plures. vbi hr̄s illius primi p̄cedentis nullo mō uenit, ſed ſolum alij ſuperſtites ſubſtituti. Sol. hic non erat ſubſtitutus, niſi iſte qui deceſſerat. Si aūt plures fuiſſent ſubſtituti, fateor ɔ̄rium, ꝙ q̄tum ad unum p̄cedentem extingueret̄ nō ſolum ſubſtitutio, ſed ēt ius accr. & alij ſubſtituti ſuperſtites uenirent. qa potentius ius habent, & hoc voluit hæc glo. circa med. ibi, tunc.n. ei p̄ferentur, & clarius. ℑ. eo. l. toties. iſtum intell̄. etiā ſequit̄ Dy. & Bar. & ēt Ang. hic. & Bal. in d. l. quidam eulogio. in pen. col. ubi examinat intellectum huius l. ſed idem Bal. hic recitat, vel refert opi. Iac. de Rap & Cy. ꝙ immo ſubſtitutio non euaneſcat, & ſic hr̄s iſtius ſubſt. tunc hēt iure ſubſtōnis pp rōnē, q̄ hic ſubijcitur in tex. qui defunctus adeundo fuit obligatus ad recipiendam hr̄ditatem pupilli, & p̄ iſtam obligationem hr̄ditas pupilli accedit huic hr̄di, ne iure accreſ. offendāt̄ illæ rōnes, & natura iuris accreſ. ſed iure ſubſtitutionis, tamen ad ſimilitudinem iuris accreſ. quia ſicut illud tranſmittitur ad hæredem, ita & hoc caſu, ſpes ſubſtitutionis pupillaris. Nec ob. l. qui habebat, quia fallit hoc caſu pp hanc aditionem paternam, qa eſſet obligatus ad recipiendam pupillarem pp naturam obligationis, alias non tranſmitteretur ad hæredem, & ſic ſoluitur, etiam aliud contrarium de l. ſi ex pluribus. de ſuis, & legi. & l. toties. ℑ. eo. & iſtam opi. vr̄ hic ſequi Bal. & mihi plus placet q̄ p̄cedēs. Nec ob. tunc d. l. ſed ſi plures. ubi ille, qui deceſſerat, adiuerat, ſic & erat obligatus, & tunc non tranſmittit ad hæredem eius, ſed ſolue, ut ſ̄. quia ibi erant alij ſubſtituti, qui poterant uenire iure r̄ari, iō excludunt hr̄dem p̄mortui, qui uenit iure quodammodo irregulari, ſm Bal. & hanc opi. confirmo, quia ſi ius accreſ. iunctum cum pupillari ſubſtitutione trahit ad eam duplicem nām pupillaris ſubſtitutionis, eodem mō illa pupillaris iūcta cum iure accreſ. deberet ad ſe trahere naturam illius iuris accreſcendi, ut ſicut illud tranſmittit̄ ad hr̄dem, ita & iſta pu. ſubſt. licèt hoc nō ſit de ſui natura regulariter. Præterea nec vr̄, ꝙ dñt Doct. ꝙ ius accreſcendi pp coniunctionem, q̄ habet cū pup. trahat ad ſe naturam pup. poſtquam dicunt pup. extingui per

ADDITIO.

a Hæreditatem. Vt conſtat ex l. j. ad fi. ff. de uſuf. acc. ꝙ limitabis tñ ut per Ange. in Auth. de her. & Fal. §. ſi quis. ad fi. col. j. & vide hic eundem Ang. cum Bar.

per mortem,quia ſic remanet ius accreſc. nudū, & abſtractum
a pup.ſubſt. vnde non poteſt ab ea recipere fomentum, & hanc
rationem pulchram,& ſubtilem format hic Bald.contra com-
munem intellectum.non ergo poteſt ſtare fundamentum Do-
ctorum:neceſſe eſt ergo, ꝙ eamus ad aliud fundamentum de
obligatione prædicta,propter hoc poteſt defendi,ꝙ ſubſtitutio
7 non fuerit extincta.¶ † Ex prædictis ſequitur ſecundum iſtum
intellectum, ꝙ iſta lex poteſt habere locum etiam qñ pupillus
fuit exhæredatus,& extraneus inſtitutus,& ſibi ſubſtitutus, nā
adhuc viget eadem ratio obligationis,quia fauore pupilli, vt
habeat hæredem,hæreditas eius fingitur eſſe portio hæreditatis
paternæ,ſed gl.j.in princ. innuit contrarium,dum intelligit,ꝙ
hic fuit inſtitutus, & idem Ang. dicens, ꝙ ſi erat exhæredatus
pupillus,non erat coniuncta cum hrēditate paterna,in qua cō-
iunctione fundatur deciſio huius l. Sed tu dic, ꝙ tex. non dēt
intelligi de coniunctione,quam facit pupillus per ſuam aditio
nem,quia fateor.ꝙ illam non poteſt facere hoc caſu,ſed loqui
mur de coniunctione,quæ fit de hæreditate pupilli cum hære-
ditate paterna in perſonam ſubſtituti,uel hæredis eius,tunc.n.
cōiungiẽ cum eis inuitis & accedit,& ita ſonat lr̃a,& eſt de mē-
te Do.Iac.de Rap.vt loquatur per modū ſimilitudinis,qñ por-
tio iure accreſcendi accedit portioni . † Ex his ēt ſequitur ;ꝙ ſi
pupillus fuit inſtitutus vna cum ex̃neo , & repudiauit portio-
nē ſuā,adhuc habeat locum iſta lex,quia portio repudiata ac-
creſceret inuito, & ſi poſtea decedat in pup.ætate , ſua hr̄ditas
virtute ſubſtōnis deuoluiẽ ad inuitum , non ergo refert in pu-
pillo,vtrum adiuerit, uel non ,ſed bñ refert in ipſo ſubſtituto ,
quia ſi non adiuiſſet,non eſſet obligatus, & hoc tenuit Azo in
j.gl.ſed Doc.tenentes intellectum glo. dñt ꝯrium,ꝙ ſi pupillus
nō adiuiſſet hæreditas patris non eſſet coniuncta cum hr̄dita-
te pupilli.Sed dic,ut ſ̃.dixi, ꝙ hic non loquiẽ de ꝯiunctione , q̃
9 fiat ꝑ aditionē pupilli.¶ † Ex his ēt ſequiẽ alius magnus effect⁹
ponamus,ꝙ pupillus fuit inſtitutus inſolidū,& filię fuit relicta
iure inſtitutionis certa quantitas,q̃ ipſa acceptauit,& fuit ſub-
ſtituta pup.& ſi pupillus poſtea moriaẽ in pup ætate,an in pſo
nam filiæ,uel hr̄dis eius locum habebit iſta lex? Bald tangit in
d.l.quidam eulogio.in vlt.col.& vr̃ tenere, ꝙ ſic, ſed contrariū
vr̃ verius,quia cum non ſit hæres uniuerſalis,non in ea ꝯcta eſt
iſta obligatio,quæ ꝯhitur per aditionem: quę aditio non fit in
11 certa quantitate,ſed in uniuerſa hęreditate. † Item econuerſo
ſi pupillus vr̃ inſtitutus fuit ſubſtitutus illi filię inſtitutæ in cer
ta quantitate,& adiuit paternam,deinde illa moritur in pupil-
lari ætate habens plura alia bona, utrum pup.cogetur hr̃e hæ-
reditatem ſororis? & clatum eſt,ꝙ ſi uiuat, teneẽ, ſed ſi moriaẽ
anteq̃ pupilla,tenet hic Ang.ꝙ in hr̄de eius non habet locum
iſta lex,quia hr̄ditas pupillæ,q̃ non erāt inſtituta vr̃ , non erat
coniuncta cum hr̄ditate patris.tu dic ꝯrium,ut ſ̃ dixi, & prop̄
dicta opi.quæ eſt ipſa veritas,facit l.qui ex duabus ſ̃.eo. ſm in-
tellectum,quem ibi tenet Bar.vbi vulgaris ſubſtitutio,ſeu inſti
tutio conditionalis iuncta cum iure accreſcendi tranſmittitur
ad hęredem, ſi non erant alij ſubſtituti,ſicut ergo inſtitutio,&
ſubſtitutio vulgaris iuncta cum iure accreſcendi efficitur illius
naturæ,ut ſit tranſmiſſibilis , idem & in pupillari fauore filij ,
ut habeat hr̄dem ex teſtō, & idem puto in exemplari , per quā
ſucceditur filio, quod tangit hic Ang. ut in ea habeat locū iſta
l.ſm tamen cōem intellectum,& ego dicam ſiẽ locum habere
ſm alium intellectum.¶ In gloſ.ſi.ibi. Rñdeo hic per proprium
nomen,ibi per appellatiuum.Bar.& Bal. reprehendunt iſtā gl.
quia maior rō extinguendi eſt,qñ per nomen proprium, q̃ qñ
per appellatiuum,ſed Bal.in d.l quidam eulogio.circa fi. vr̃ iſtā
tenere,& limitat iſtam l.inquantum dicit tranſmitti ad hæredē
vt non habeat locum, ſi teſtator dixiſſet, ſi pupillus deceſſerit
in pup.ætate,ſubſtituo ſibi ſuperſtitem : uel ꝑ hæc verba , qiqs
mihi hęres erit. quia cenſetur habuiſſe reſpectum ad ipſum pri
mum hæredem.Br̃ tenendo intellectum,qui ſequitur in gloſſ.
quod hæres ueniat per ius accreſcendi, nō iure ſubſtitutionis ,
non refert,qualiter fieret ſubſtitutus , quia ius accreſcendi ſe-
quitur hęredem hęredis indiſtinctè, ſed tenendo, quod ueniat
iure ſubſtitutionis,ut Bal.tenet hic,tunc poteſt procedere limi
tatio,quam Bal.facit ibi,quia teſtator ſubſtituendo per illa uer
ba, videtur ſe reſtrinxiſſe ad primum, tamen adhuc vr̃ contra-
rium,quia idem ſi per proprium nomen:ideo videtur indiſtin-
ctè dicendum ,quod cum obligatio vtroq; caſu extendatur ad
hęredem,eodem modo ius ſubſtitutionis.¶ In gloſ.ibi, uel hic.
hoc tenent Doc. & eodem modo reſponde ad ſequentia con-
traria,tu dic,vt ſ̃.dixi.

LEX XL.

1 *Qui adit hęreditatem ab inteſtato,videtur repudiare ex teſtamento.*
2 *Illa verba,ſi hæres non erit,appoſita in ſubſtitutione vulgari , & relata,*

*ad illum,qui poteſt ſuccedere ex teſtamento, & ab inteſtato, intelligan-
tur, ſi hæres non erit, ſcilicet ex teſtamento.*

1 **L. Filium.** † Qui adit hæreditatem ab inteſtato vide-
tur repudiare ex teſtō : ex quo ſequuntur
duo: quia facit locū ſubſtituto vulgari , & eius aditio nihil va-
2 let,quia ceſſat cā inteſtati, qñ ſupereſt cā teſtati.h.d. † Et ſic no
ta,ꝙ illa verba,ſi hæres non erit. appoſita in ſubſtitutione vul-
gari relata ad illum,qui pōt ſuccedere ex teſtamento,& ab inte
ſtato, intelliguntur ſi hæres non erit ſcilicet , ex teſtamento : ſi
enim intelligerentur,ex teſtamēto,vel ab inteſtato,tunc nō fie
ret locus ſubſtitutioni vulgari,& valeret aditio ab inteſtato, &
excluderet ſubſtitutū,vt l.ſi quis ita hæres ſit legitimus.ſ̃.de hę
3 re. inſt. in penul. car. ¶ † In tex. ibi, tanquam pater demens
a fuiſſet: cū tñ non eſſet & ſic valebat teſtm̄,& nō erat locus cau
ſæ inteſtati, & ipſe hoc ſciebat, qđ ſine dubio p̄ſumitur,eo quia
tanquàm coniunctus, vt l.octaui.j̃.vnde cog. & ideo iſtis ver-
bis prolatis ab eo non ſtatur , vt j̃. patet, nec faciunt videri ip-
ſum dubitaſſe,vel ignoraſſe patrem non eſſe dementem : alias
non haberet locum,quod hic dicitur,quia ſi apparet ipſum cre
didiſſe patrem dementē, errando in facto non poſſet dici, acce
ptando ab inteſtato videretur repudiaſſe ex teſtamento , quod
putabat non valere,quia non fecit hoc animo repudiandi, ſed
qa putabat ſe non poſſe habere ex teſtō,ut l. mater decedens .
de inoff.teſt.& hoc voluit in effectu gl.fi.¶ In gl. ibi (quæ emā-
cipatis eſt neceſſaria.) dicas.ſ.iſto iure,cum non eſſet cognitus
de iure ciuili ab inteſt.hodie ſecus,vt Auth. de hær. ab inteſta-
to.ſed ex teſtō olim etiam non erat neceſſaria : nam ſi penitus
extraneus poterat adire de iu.ciuili ex teſtamento , fortius emā
cipatus, licèt aliquæ glo.videantur innuere contrarium.

ADDITIO.

a Tanquam. Adde de iſta dictione in gl.l.ſi pater.in §.qui duas.ff.de adop. & glo.
in c.ſolitæ.de maio.& ob.Rap.conſi.156.incip.Simon.Helias.

LEX LXI.

a *Poſt aditam hæreditatem non habet locum ius accreſc.de portione adita, &
num.1.*

1 **L. Si minor.** ¶ † Qui adiuit pro parte ſua non cogi-
tur acceptare partem cohæredis ſemel
aditam, & per beneficium reſtitutionis in integrum poſtea re-
a pudiaram.h.d. ¶ † No.ergo, quòd poſt aditam hr̄ditatem,nō
habet locum ius accreſc.de portione adita, etiam ſi aditio fue-
rit reſoluta,multo fortius ſi non fuit.dixi.ſ̃.eo.l. qui patri , hoc
tñ procedit,qñ fuit reſoluta non ipſo iure, vt erat hic, quia per
beneficium reſtōnis in integ.& ſic non deſinebat eſſe hæres de
iure ciuili,quantum ad nomen,licèt quantum ad cōmoda , &
incōmoda ſic,vt l.ſed ſi ſine.§ ſed ꝙ Papin. dño.Si autem reſol
ueretur ipſo iure puta per querelam , vel alio remedio iuris ci-
uilis,quod facit quem ipſo iure deſinere eſſe hęredem, vt no.in
l.in ſubſtōne.de vulg.& pup.tunc vr̃ ſecus per ea,quæ no. in l.ſi
duo patr.in prin.ſ̃.de iureiur.& l.huiuſmodi. §. ſi Titio. de leg.
1.tunc tñ habebat cohæres beneficiū.l.cum hr̄ditate. ſ̃. eod.&
vt poſſet ſuā partem repudiare, ſi vellet recipere partem cohæ
redis,ſed hic non indiget illo beneficio,ſed indiſtinctè recuſare
poteſt,quia non accreſcit ei inuito, poſtquàm ſemel fuit adita,
ne beneficium reſtitutionis cohęredi ꝯceſſum ex priuilegio ſpe
ciali ſit ſibi nociuum.arg.in l.impuberi filio de admi. tut. & in
hoc fundatur deciſio huius l.ꝯ quam opp.de l. pen.j̃. e. Sol.ſi
ego adirem partē meam poſt reſtōnē ꝯceſſam cohæredi meo,
tenerer portionem illius recipere, ut ibi:nam tūc ſicut perde-
rem beneficium legis cū hr̄ditate.per l.ſi duo.ſ̃.eo.tit. ita & be
neficium huius l.ut d.l.pen.¶ Itē adhuc opp.de l.pen.j̃.ad Tre
bel .Sol.hic eram cohæres, & ſic nullum beneficium habui co-
hærede meo,ſed me ipſo,ut ſ̃.eo.l.ex parte.in ꝯrium eram fidei-
commiſſarius vniuerſalis in parte , & ſic habueram beneficiū
ex aditione hr̄dis, per quam meum fideicōmiſſum fuit confir-
matum: ideo teneor recipere portionem illius repudiatam li-
cèt per beneficium reſtitutionis in integr.niſi velim ēt portio-
nem meam repudiare,vt d.l.cum hæreditate.& ibi etiā tetigi.

LEX LXII.

L. An Titius. Qui implet conditionē , ſub qua fuit
inſtitutus, cenſetur adire hæreditatē ,
ſi fecit hoc animo, vt eſſet hæres, ſecus vt ſi eſſe poſſet , ideſt in-
ſtitutionem purificaret.hoc dicit. Diſtingue, ut plenè habetur
in l.j.§.ſi parenti.de condi.ob cau.& ſ̃.de hæred.inſtit.l.nam du
bitari.¶ In tex.ibi,(voluntatem magis ſuam videatur declaraſ-
ſe.) ſcilicet,vt poſſet adire,ſi velit,non autem tunc vellet adire,
niſi appareat contrarium,ut ſequitur.

1 *Hæreditate delata monacho,ſi abbas iuſſit ſibi,quòd adiret , & tranſiuit ad
aliud monaſterium de licentia ſuperioris , quòd abbas ſecundi monaſterij
poterit iubere,& acquireretur ſibi, non primo,& quando.*

§. Si

1 **§.SI ſeruus.** † In aditione ſerui requiritur iuſſus illius domini, in cuius dñio reperitur tempore quo adiuit.h.d. † Et eſt ar.de hæreditate delata monacho, q̃ ſi Abbas iuſſit ſibi,q̃ adiret, & tranſiuit ad aliud monaſteriũ de licentia ſuperioris, q̃ abbas ſecundi ᵃ monaſterij poterit iubere,& acquireretur ſibi,non primo,& hoc ſi tenemus illam opinionẽ,q̃ requiritur aditio monachi ad hoc, vt acquiratur monaſterio, q̃ iam etiam vi detur tenere Bal.in l.1.C.qui admit.ad bon.poſ.& Bar.tangit in l.j.de vulg.& pup. ſed tenendo aliam opinionem,q̃ non requiratur,de qua tetigi in l.j.§.de iure delib.tunc ius adeundi fuiſſet acquiſitum primo monaſterio,nec tranſiret cum monacho ad ſecundum monaſterium, ſicut nec alia bona perfectè acquiſita, ar.de vſufru.l.pen.

ADDITIO.

a Quod abbas ſecundi. Adde gl.in c.quod ad te.de cle.coniu.Pe. de Anch.in reg. in.lib.6.Ant.de Bu.in c.ſtatuimus.in 3.col.de reg. Ro.in tit. de conſue. dec. 1. in antiquis.Abb.Fran.de Are.in c.pe.de proba. Bart. in l.2.in §.fin. ff.de bono. poſ.Bal.in auth.ingreſſi.C.de ſacroſan.eccl. Cal.in tit.de reg. 23. & conſi. 27. Ange.conſi.224.in c.cauſa talis eſt Iac.de Vbertis. Barb.conſi. 20. incip.vbi Chriſtus in 5.col.in 3.vol.

1 *Curator furioſi, quod poſsit adire, ut ſit aditio iuris.*
2 *Furioſus, an poſsit ſibi acquirere commodum hæreditatis.*

§.In libro. Furioſus non põt acquirere hẽditatẽ p̃ ſeipſum, & ſuã aditionẽ, ſed ex legis diſpõne, vel p̃ aditionẽ alterius ↄſtituti in ſua p̃tãte bene põt.d.h.hodie aditur p̃ l.fi.§.ſi aũt perpetuus.cũ ibi no.C.de cur. fu. qua gloſ. op.q̃.ẽt per curatorẽ ſuum,licèt non ſit in eius p̃tãte, ſed potius econuerſo,acquiri põt ſibi hæreditas, licèt ſi poſtea efficiatur ſanæ mentis,& velit repudiare, poſſit, vt plenè no.in ea.l.§. 1 tali. † Quidã tñ dixerunt,q̃ aditio curatoris, non eſt aditio iuris,nec p̃ eã acquiritur hẽditas furioſo,ſed eſt quædã adminſtratio facti,& iõ tex.ibi vr̃ velle,q̃ dẽat petere bo.poſ. ad ſimilitudinẽ inſtituti ſub conditione,q̃a ea pendẽte põt eam petere,& eſt potius facti,q̃ iuris,vt l.a.§.ſub ↄdõne.& l.ſub conditione.J. de bo.poſ.ſ'm tab.Gl.tñ vr̃ ſentire ↄ̃riũ, q̃ immo poſſit adire, & ſit aditio iuris,& acquiritur furioſo ẽt dñium, licèt poſtea reſoluatur,ſi vult repudiare,quod dic,vt d.l.fi.§. tali. & §. ſi autẽ perpetuus. ¶ In tex.ibi,(niſi neceſſarius.) ſ̃. poſui dictum Pom 2 ponij generale, † q̃ furioſus non p̃t ſibi acquirere commodũ hẽditatis. hic ponit duplicẽ limitationẽ Marcelli. prima hic, ſecũda in ver.ſeq.ibi,(aũt per &c.) adde tertiã, de qua ſupra dixi.

LEX LXIII.

1 **SEruus.** †Seruus duorum poteſt parte hæreditatis ſibi delatæ acquirere vni ex dominis adeũdo iuſſu eius,& alteram acquirere ſibi,ſi antequã adeat iuſſu alterius,efficiatur ſui iuris, & excluditur ſubſtitutus.h. d.cum l.ſeq ¶ Op.q̃ hic acquirat illi ſoli iubenti totam hẽditatem vt l.ſeruus communis.& ſic.J.de ſtip.ſeruo. gl. uoluit ſoluere,ſed clarè. Dicas aliud eſſe in ſtipulatione, quã ſeruus facit nominatim vni ex dñis,vel iuſſu vnius tm̃: q̃a tũc ab ipſo prin. illi ſoli acquiritur ius ex illa ſtipulatione,vt in ↄ̃rio. aliud in aditione hẽditatis delatæ ſeruo, quia ſtatim a principio ius iubendi acquiritur vtriq. dñorum pro portione dñica, & ideo neuter poteſt iubere,niſi pro parte ſua,quia nec plus fuit ei acquiſitum ius iubendi, quæ ratio ceſſat in ſtipulatione, antequam interpoſitum nullum ius eſt acquiſitum dominis, & cũ interponitur iuſſu vnius tm̃, illi ſoli ab ipſo prin. acquiritur.

LEX XLV.

1 **SI ſeruus communis.** † Neceſſarius hæres non habet beneficium abſtinendi.h.d.concor.l.neceſſarijs.in fi.ſ̃. eo. ſecus in ſuis,& neceſſarijs,vt ibi. ¶ Op.pro declaratione, q̃ ſeruus cõis non poſſit effici neceſſarius hr̃s vni tm̃ ex dñis, quia non põt effici hr̃s cum libertate,& vnus ex dñis non põt relinquere libertatẽ in p̃iudiciũ aliorũ.pp̃ hoc gl.dicit, q̃ iſtud text. dicit,vni fuit aditum a cõpoſitoribus noui iuris. quia per l.nouam.C.de cõi ſer.ma.unus ex dñis põt inſtituere ſeruũ cõem cũ libertate,& efficit liber,& hr̃s alijs inuitis, ſoluto tñ pretio partiũ illis alijs,& hoc duplici fauore libertatis,& inſtõnis,iure antiquo nõ poterat p̃cedere,nõ ẽt q̃ efficeretur neceſſarius pluribus.niſi quilibet eorũ inſtituiſſet cũ libertate, & poſtea ſimul morerentur,vt ſ̃.de hære.inſt.l.ſi duo ſocij.qđ dic,vt ibi no.in gl.

LEX LXVI.

1 *Ius accreſcendi in hæreditate habet etiam locum inter diſiunctos.*

1 **SEruus communis ab extra.** † In hæreditate locũ hẽt ius accreſcendi,ẽt inter coniunctos coniunctione legali duntaxat.h.d.& ſemper allegatur,q̃a talis coniunctio,cũ non p̃cedat a teſtatore,nõ attenditur circa ius accreſc. vt patet in legatis de leg.2.l.& Proculo. & ideo hic habet locũ ius accreſ.non per hanc coniunctionẽ,ſed ne quis decedat pro parte teſtatus,& pro parte inteſtatus: vel pro parte cũ hærede, 2 pro parte ſine.† propter quam rõnem,ẽt inter omnino diſiunctos locum habet ius accreſ.in hęreditate. vt C. de cad.tol.§.is ita fortius inter iſtos coniunctos coniunctione legali quantũ ad ius accreſc.habentur pro diſiunctis: vnde allegatur,q̃ etiam inter diſiunctos locum habet ius accreſcendi in hæreditate.

LEX LXVII.

1 *Seruus plurium quando poſsit vnam, vel plures aditiones facere.*
2 *Si aliquis intra annum iuris deliberandi deceſſerit relictis pluribus hæredibus,licèt ipſe ſi viueret non poſſet adire pro parte, hæredes tamen poterunt diuerſis temporibus quilibet adire pro ſua parte.*
3 *Si plures domini iuſſerunt ſeruo communi,quòd adiret,poterit facere plures aditiones, ſi hoc dicat expreſsè.*

1 **L.Cum ſolus ſeruus.** †Seruus plurium poteſt adire eodem tempore p̃ omnib.& ẽt diuerſis t̃pib. ¶ In tex.ibi,(ſicut licet uno tẽpore.) hoc qñ iuſſus omnium præceſſit: nam tunc nõ põt unam ſolã aditionem facere pro omnibus,ſed qñ præceſſit iuſſus quorũdam,& quorundam non: tunc non poteſt adire, niſi pro iubẽtibus,ne iuſſus illorum præiudicet alijs, qui non iuſſerunt: ut quia forte uolunt hæreditatem habere,ut in fi. huius l. & iõ ſi alijs poſtea iubẽt,faciunt nouam aditionem pro illis,ut in tex. qui ſequitur ita,& ſeparatis &c. ¶ In tex. ibi,(nam quia.) r̃ñdet tacitæ oppoſitioni, quæ poſſet fieri contra hunc ultimum caſum,q̃ non debeat plures adire, ſed ſufficiat una aditio, ut ſ̃. de hered.inſt.l.liber homo.§. Titius in fi. Sed reſpondetur,q̃ ibi qñ plures portiones eiuſdem hæreditatis ſunt eiſdem delata ex teſtamento, quas poteſt adire pro ſe: unde cum poſſet ſibi ipſi præiudicare adeundo pro uno, non requiritur, q̃ poſtea adeat pro altera: & ſtatim ſibi acquiritur, ſi erat delata, uel ſi non acquireretur erat, cum poſtea deferretur ſine noua aditione: hic uero non poterat adire pro ſe,ſed p̃ dñis,quib. nõ poterat præiudicare ſine eorum iuſſu: & iõ ad conſeruationem iuris cuiuslibet eorum, ne iuſſus unius ſit alteri damnoſus,ſtatui 2 tur,ut pluries adeatur. † Et ex hoc dixit Bar. ſi aliquis intra annum iuris deliberandi deceſſerit relictis plurib. hr̃dibus licet ipſe ſi uiueret non poſſet adire pro parte,hr̃des tñ poterunt diuerſis t̃pibus quilibet adire pro parte ſua, nec feſtinatio vnius alterius ius lędat, ſi aditio unius faceret omnes hęredes.
3 ¶ †Sed,quæro pone,q̃ omnes domini iuſſerunt, utrum iſte poterit facere plures aditiones. R̃ñdetur ſic,ſi hoc dicat expreſſe: puta adeo pro alio dño: nam tunc erit neceſſe,q̃ iterum adeat pro alio dño,quia non facit hæredem niſi primum,ut ſ̃.l.prox. ſed ſi ſimpliciter adiret, tunc cenſeretur adire pro ambobus, & alia aditio non requireretur.& ita intelligo prin. huius l.

LEX LXVIII.

1 *Sequens in gradu quando admittatur.*
2 *Subſtitutus vulgaris,non admittitur, niſi excluſo inſtituto.*
In caſibus,in quibus hæreditas non adita tranſmittitur,ſi inſtitutus decedat hæreditate non adita,non uocatur ſubſtitutus vulgaris.
3 *Subſtitutus poteſt facere aſsignari terminum inſtituto,intra quem adeat,& ſi non aſsignaretur,haberet terminum triginta annorum.*
4 *Quòd pendente iſto termino non uocetur ſubſtitutus,& quod pendente dilatione nihil debeat innouari in præiudicium dilationis.*
Per lapſum temporis prædicti ſi inſtitutus non adit,excluditur ab hæreditate,& cenſetur tacitè repudiare.
5 *Primus ſubſtitutus ſi fecit aſsignari terminum inſtituto, & antequam finiatur,mortuus eſt ſubſtitutus,poſtea labatur terminus, & inſtitutus, non adiuit,q̃ ſtatim uocabitur ſecundus ſubſtitutus uulgaris.*
Quid ſi terminus non fuit aſsignatus,ſed inſtituto deliberante primus ſubſtitutus mortuus eſt,& poſtea inſtitutus.
6 *Si pro eodem tempore fuerunt electi tres in Poteſtatem alicuius loci unus poſt alterum, & ſecundus moriatur ante excluſionem primi, deinde primus excludatur,quòd ueniat tertius.*
7 *Si Titius fuerit alicui pupillariter ſubſtitutus,& Titius quandocunque moreretur ſine liberis Seius fuerit compendioſè ſubſtitutus, poſtea moriatur Titius ante pupillũ,deinde pupillus,an tũc Seius uocetur ad hr̃ditatẽ pupilli.*
8 *Terminus ad adeundum hæreditatem non debet ſtatui per iudicem, antequam hæreditas ſit delata.*
Antequam quis poſsit actum gerere non eſt ſibi terminus aſsignandus, niſi conferatur in tempus quo poterit.
9 *An poſsit aſsignari terminus ad producendum inſtrumenta, in cauſa, q̃ ſic.*
10 *Quòd eodem modo poſsit aſsignari terminus ad agendum, uel accuſandum ex iuſta cauſa ad inſtantiam eius cuius intereſt.*
11 *An poſt lapſum termini audiatur uolens purgare moram.*
12 *Pendente una dilatione iudicis officium conquieſcit, & non debet dari, altera in præiudicium primæ, & per quam illi derogaretur.*

1 **QVandiu.** † Sequens in gradu non admittitur niſi prius excluſis, ad quos excludendos poteſt ad inſtantiam ſequentis in gradu terminus aſſignari præcedentibus poſt delatam eis hę-

reditatem, intra quem adeant, qđ ſi nõ ſecerint ab hæreditate
ſint excluſi, & deuoluitur ad ſequentem.h.d.iſta l.ſin.& magi-
ſtra, quæ ſemper allegatur. Et primo prouidet inſtituto uſque
ibi, euenit igitur. Secundo prouidet primo ſubſtituto vulgari.
vſq.ibi,his aũt. Tertio prouidet ſecundo ſubſtituto vulgariter,
vſque ibi,ergo.¶ Quarto determinat unum dubium , quod pt
a concernere tam inſtitutum q̃ ſubſtitutum. ¶ † In prima parte
no.dum dicit(quod excluſo hærede &c.) ꝙ ſubſtitutus uulga-
ris non admittitur, niſi excluſo inſtituto, & iõ dico, ꝙ in caſib.
In quibus hæreditas non adita tranſmittitur , qui no. in l.ven-
tre.ĩ.co.ſi inſtitutus decedat hæreditate non adita, non uocat
ſubſtitutus vulgaris,quia nõ cenſet inſtitutus incluſus,ex quo
ſi ſubſtitutus non eſſet, tranſmitteret hæreditatem ad ſuos hæ
redes.ſed tunc uocabit ſubſtitutus, qñ hẽdes eius repudiabũt,
quia fuit tranſmiſſa,ut adeunda,non vt adita.l.ſi quis filiũ. §. i.
3 ſ.c ¶ In 2.parte no.tria Primo † ꝙ ſubſtitutus poteſt facere aſſi
gnari terminum inſtituto,intra quem adeat , nã ſi nõ aſſigna-
retur,hẽet terminum xxx.anno.vt no. in l.licet.C. de iu. delib.
& ſ eo.l.tei.& ſic poſſet malitioſè differre in perniciem ſubſtitu
ti,ſi fortè ipſe inſtitutus non intendit adire, nec ẽt vult repu-
diare,ne deueniat ad ſubſtitutum,ſed differt expectans fortè,ꝙ
ſubſtitutus moriat,& ad obuiandum huic malitiæ prouidetur
ſubſtituto per modum,quo hic,& ſic beneficium l.datum inſti
tuto,ꝙ poſſit adire,uſque ad xxx. annos. auſertur ſibi, & arcta-
a tur ad modicum tempus[a],ut obuietur malitijs,regulariter cõ-
tra,ut in c.indultum de reg.iur.lib.6. & dicit Bar. ꝙ non debet
ſibi aſſignari minus centum dierum, & ſi erat filius nõ minus,
quia tm̃ tempus datur eis ad petendam bon.po. ex edicto præ-
toris mortui,ut l. 2.ſ. de iu. delib. quod edictum prætor debet
imitari,ut l.ſi quis inſtituatur.de hær. inſt. ſed hoc eſt uerũ, cũ
aſſignatur tp̃s ad inſtantiam ſubſtituti & ualet,ſic ad effectum
excludendi inſtitutũ. Si aũt ad inſtantiam creditorum,qui non
intendunt eum excludere,ſed potius implicare hæreditati , ut
habeant quem ꝯueniant, tunc nõ requirit tm̃ tp̃s ; ſed erit in ar-
bitrio iudicis,ne creditores tm̃ cogant expectare,quo tpe cla-
pſo non habebit ꝑ adeunte, uel repudiante,ſed creditores mit
tent in bo poſ.& hoc no.Bal.de ſucceſ.edic.ſuper rub.& Ang.
4 ẽt hoc tenet hic,& dixit in d.l. j. de iur.delib.¶ † Item no.ꝙ pen
dente iſto termino ſubſtitutus non vocatur , quia non eſt ſibi
ad huc delata hæreditas , debet ergo lapſum huius termini ex
pectare,ut ĩ.eadẽ l.ibi,(expectamus diem ꝑſtitum &c.) penden
te ergo dilatione nihil debet innouari,in præiudicium dilatio-
nis,ut l.ſiue pars.C.de dila. No.tertio,& ult,ꝙ per lapſum tẽpo
ris prædicti inſtitutus,ſi non adit excluditur ab hẽditate , quia
cenſet tacitè repudiare propter fauorem ſubſtituti ad cuius in
ſtantiam fuit tempus aſſignatum: iõ eius lapſus debet interpre
tari in partem illi magis fauorabilem: ſed ſi fuiſſet aſſignatum
ad inſtantiã creditorum, cẽſeret adire,quia magis expedit illis,
& hoc dicit gl.ſi quam no.tene menti,quod intellige,quando
5 centum dies,uel annus,uel minus tempus,ut ſ.dixi. ¶ † Circa
tertiam partem poteſt poni caſus duob.modis. Primo , ꝙ pri-
mus ſubſtitutus fecit aſſignari terminum inſtituto, & anteq̃
finiret,mortuus eſt ſubſtitutus,labitur poſtea terminus, & in-
ſtitutus non adiuit,quæritur verum ſtatim uocabitur ſecũdus
ſubſtitutus vulgaris: uĩ quod non,quia ipſe non fecit aſſignari
illum terminum, & ſic eius lapſus non vĩ ſibi proficere , ſed ꝙ
debeat iterato facere aſſignari:contrarium reſpondetur,ꝙ ad-
mitteret,ac ſi ad eius inſtantiam fuiſſet aſſignatus.poteſt etiam
poni,ꝙ terminus non fuit aſſignatus:ſed inſtituto deliberante
primus ſubſtitutus mortuus eſt,poſtea inſtitutus , an uocabit
ſecundus ſubſtitutus ? videbatur, ꝙ non, quia fuit ſubſtitutus
primo ſubſtituto,ſi ille hæres non eſſet, & ſic uidebat ad hoc ,
vt iſta conditio impleretur,ꝙ requireretur,vt hæreditas eſſet il-
li primo ſubſtituto ſemel delata, & poſtea ab ea eſſet excluſus,
ſed nunc fuit delata,poſtq̃ ipſe deceſſit antequam inſtitutus eſ
ſet excluſus.ꝯrium tamen determinatur,quia iſte ſecundus ſub
ſtitutus cẽſetur ẽt ſubſtitutus ꝑinſtituto, vel cohæredi, in prin.
& l.ſi Titius.de vulg. & pup.& quia illa verba , ſi non erit hæ-
res.exponuntur,ſiue quia nolit,ſiue quia non poſſit,& ſub iſtis
ſecundis ꝯprehenditur iſte caſus , quia non videtur potuiſſe ,
6 poſtq̃ deceſſit ante delatam ſibi hæreditatem. † Et inducitur
iſte ver.per Dyn. ſi fuerunt electi tres in poteſtatẽ alicuius loci
vnus poſt alterum,ſi ſecundus moriatur ante excluſionem pri-
mi,deinde primus excludatur,an veniat tertius,& dicit,ꝙ ſic ꝑ
iſtum tex.quod eſt verum,ſi pro eodem tpe , ſecus ſi pro diuer
ſis,puta primus pro primis ſex menſibus, ſecundus ꝑ ſecundis,
tertius pro tertiis non vocabitur ad primos,vel ſecũdos ſex mẽ
ſes , quia ſunt tpa diuerſa,& hoc per ea , quæ habentur in l.ſi
vſusfruct.mihi in bienniũ.ĩ.de vſufruct.leg. & quod no. Bar.in
l.in ſenatus.in fi.ad Turpilli.& de iſta q.uide per Cy. in l.poſt
aditam.C.de impu.& ali.ſubſt.& ꝑ Bar.in l.cum ſub hac.de ꝯd.
7 & dem.¶ † Inducit etiam Bar. pro caſu notabilis quæſtionis, &

ſin.ſi fuit inſtitutus pupillus,ꝙ ſi deceſſerit in pup.ætate, Titi[•]
fuit ſibi pupil. ſubſtitutus, & quandocunque Titius morere-
tur ſine liberis, Seius fuit ſibi compendioſè ſubſtitutus , mori-
tur Titius ante quam pup.poſtea moritur pup.in pup.ętate,q̃-
ritur, an Seius virtute ſecundæ ſubſtitutionis compẽdioſæ vo
cetur ad hæreditatem pupil. videtur, ꝙ non,quia ipſe non fuit
ſubſtitutus pupil.ſed Titio,& iſte tex.& l.ſi Titius. & l.cohære-
di.de vulg.& pup.loquuntur,quando ambæ ſubſtitutiones ſũt
vulgares.hic uero prima fuit pupilla.ſecunda fuit compendio
ſa, quæ comprehendit fideicommiſſariam . & ſic non uidetur
habere locum , niſi in caſu , quo hæreditas pupilli peruenit ex
pupillari ad Titiũ , & Titius eam adiuerit, & poſtea deceſſerit
ſine liberis,quod hic non euenit.Contrarium tamen determi
nat Bar.per iſtum tex.& per rationem potiſſimè,quia iſta com-
pendioſa comprehendit vulgarem ſecundum communẽ opi.
quando fuit facta per uerba generalia,quandocunque deceſſe
rit ſine liberis, Titium ſubſtituo.nã poteſt intelligi deceſſerit,ſ
hæreditate non adita,uel adita. Ex quo ſequitur,ꝙ iſte ſecun-
dus ſubſtitutus cẽſetur etiam pupillo ſubſtitutus ſi primus ipſi
pupillo non erit hæres , & ſic fuit vulgaris facta in hæreditate
pupilli:& fuit etiam ſubſtitutus Titio , ſi ipſe Titius erit hæres
& poſtea decedat ſine liberis.ſuccedet ergo iſto caſu pupillo
uirtute pupillaris ſubſtitutionis ſecundo loco factæ , quæ alio
reſpectu poteſt dici vulgaris in hẽditate pupil.ſecus ſi eſſet fa-
cta ꝑ talia uerba, quæ non cõprehenderent vulgarẽ in hẽditate
pupil.puta ſi Titius erit hæres pupillo,poſtea deceſſerit ſine li
beris:nam iſte caſus tunc non eueniſſet,& ſic non uocaret ſm
Bar.qui ualde ſubtiliter loquitur, & Bal. deciſionem ſuam cõ-
mendat,& etiam Ang.qui dicit ſe conſuluiſſe Fl.ſecundum eũ,
& ego Bononię exiſtens habui iſtum caſum de facto de Vicen-
tia:& conſules conſuluerant,& non meminerant de deciſione
Bar.hic de quo fui miratus:quando autem vtraque ſubſtitutio
8 eſt pupillaris,dic ut l.qui habebat.ſ.de vulg.& pup.¶ † Ex vlti-
ma parte no.ibi,dum dicit,ut prius ei deferretur hæreditas,&c.
quod terminus ad adeundum hæred.non debet ſtatui per iu-
dicem,antequam hæred.ſit delata,& ſic antequam quis poſſit
actum gerere,non eſt ſibi terminus aſſignandus ad gerendum
hoc uerum,niſi conferatur in tempus,quo poterit, ut dicam
9 ſuper gloſſ.per l.in tempus.ſ.de hære.inſt. ¶ † Vltimo facit iſta
lex ad illud,quod quæritur an poſſit aſſignari terminus ad pro
ducendum inſtrumenta in cauſa. quidam quod non : quia ius
permittit ut poſſit uſque ad concluſionem excluſiuè , ut in c.
cum dilectus.de fid.inſtrumen. ergo non debet ad breuius tp̃s
arctari:ſed in contrarium facit hæc l. quia & hæres poteſt adi-
re vſque ad xxx.ann.& tñ ex cauſa arctatur ad breuius tempus;
10 de hoc per Dyn.in d.c.indultum.de re iur.& eodem modo po-
teſt aſſignari terminus ad agendum , vel accuſandum ex iuſta
cauſa ad inſtantiam eius,cuius intereſt,vt l.Titia.de accu.non
11 poſſ.l.ſi ea.† Sed an poſt lapſum termini audiatur volẽs purga-
re moram? dic,ꝙ interdum tempus præfigitur a lege,vel ſtatu-
to,& nun auditur;quia illud ſemper eſt ꝑciſum,hoc notat In-
nocent.eleganter, cuius dictum ſemper allegatur in c. cum in
tua.qui ma.accu.poſſ. vnde cum ius præfigat terminum in exce
ptionibus dilatorijs vſq. ad litis cõteſt. nõ poteſt talis exceptio
opponi : etiam ſi uolens opponere ignorauit ſibi eam compe-
tere,ut ſentit gloſſ.parua in l.qui procurator dat.§.fin.ſupra de
procu.Item præfigit a iudice : & tunc ſi per lapſum temporis
executio erit facta a iure,non põt poſtea mora purgari,ut in ca
ſu huius legis.quia ſtatim lapſo tempore inſtitutus eſt excluſus
& ius adeundi deuolutum eſt ad ſubſtitutum: & ſic eſt execu-
tio facta a iure: & regula eſt,ꝙ poſt factam executionem a iu-
re,vel ab homine non admittit purgatio moræ , l. qui ob rem
non defenſam,de condi.indeb.& l. ſi is cui.ĩ. de legat. ſecundo.
Item ſi non erit facta executio : tamen iudex aſſignauit termi-
num cum comminatione, ꝙ poſt eius lapſum non audiatur,ꝑ
ea,quæ no. Innocen.in c.pater,qui filij ſint legi. Item ſi res nõ
erat integra; quia ius aduerſarij factum eſſet deterius vel reci-
peret damnum ex purgatione moræ,ut l. mãcipiorũ. cum ibi
no.de opt.leg.& quod no. ĩ. ſi cui pluſquam. per leg. Fal. l. j.§.
cum dicitur in gloſſ.quæ Incipit,ſi igitur non venerit, & quod
dixi in l.Ariſto.ſ.de iu.delib.poſt Bar. aliàs admitteretur pur-
gatio moræ,ut no.in d,l.mancipiorum. Aut tempus ſtatuitur a
contrahentibus.& tunc dic plenè in l.ſi inſulam.de ver.oblig.
cum ſua materia.¶ In gl.ſuper verbo,ſubſtituto.ꝑ ipſius decla
ratione opp.contra tex.dum dicit ſubſtituto: quia deberet di-
cere inſtituto;nam iſtud tp̃s aſſignatur inſtituto ad inſtantiam
ſubſtituti;ſtatim ſequit̃,dum dicit intra diem primo præſtitutum
nam

ADDITIO.

a Ad modicum tempus. Adde quod dicatur modicum tp̃s. Vide gl.in l. permiſſ.
in §.j.ff.de conſtu.pecul.l.eũ qui.in fi.de uerb.obl.& in l.item ſi unus.ff.de arb.

nam ipſe inſtitutus dr̃ primus, & ſic vr̃ ſibi ꝯtrius iſte tex. pp hoc gl. intelligit duob. mod. Primo, ꝙ tp̃s p̄figat inſtitutō tm̃ ad duplicē effectũ, primo quãtũ ad p̄iudiciũ inſtituti, vt poſt eius lapsũ ſit excluſus ab hr̃ditate. Scdo quantũ ad p̄iudiciũ ſubſtituti, vt intra illud tp̃s dēat expectare, & nō poſſit adire, ſed demũ poſt eius lapsũ, & hoc reſpũ vr̃ p̄ſtituſ ſubſtituto, & hoc voluit gl. in effectu vſq. ibi, vel dic. Et aduerte, qđ gl. innuit, ꝙ ſtatuat duplex tp̃s, dũ dicit, ꝙ p̄tor circa duo ſe interponit &c. Tu intellige, vt dixi, ꝙ immo eſt vnũ tm̃ tp̃s, qđ aſſignaẗ ad duplicē effectum, & iſta eſt bona. Alio mō intelligit de tpe, ꝙ aſſignaẗ ēt ſubſtituto ad inſtãtiã ſequētis ſubſtituti, & hæc eſt ēt bona in ſe, qa eſt eadē tõ, tm̃ de hoc nō loquiẗ hæc litera, ſi bn̄ inſpiciaẗ, & dic, ꝙ iſtud pōt practicari trib. mod. Primo ꝙ ſequēs ſubſtitutus expectet lapsũ tporis aſſignati inſtituto, & ſic ꝙ hr̃ditas ſit deuoluta ad primũ ſubſtitutũ, vt in vltima parte legis, ibi, vt prius ei deferaẗ hr̃ditas &c. & hoc modo pōt intelligi gl. hic, dũ ſubdit, ꝙ erit poſt tp̃s primi finitũ &c. Secundo modo, ꝙ ēt pendente termino illo poſſit petere ſequens ſubſtitutus aſſignari terminum primo ſubſtituto, qui incipiat currere poſt lapsũ primi termini, qa nec prius pōt incipere, cũ nec poſſit adire. Tertio, ꝙ ab ipſo princ. iudex ſtatuat terminum inſtituto ad inſtãtiã primi inſtituti, & eodem inſtãti ſtatuat ipſi ſubſtituto ad inſtãtiã ſequentis ſubſtituti, incepturũ tamē poſt lapſum primi. & iſtis
12 etiã modis poteſt intelligi gl. quæ eſt hic. †nec obſt. his duobus modis, ꝙ pendente vna dilatione iudicis officiũ conquieſcit. & non debet dari altera, quia verũ eſt in præiudiciũ primæ per q̃ illi derogareẗ, ſed hic non eſt in præiudiciũ primi termini, nec illi derogaẗ, immo fit ſaluo termino. & ita no. Doc. Il. ſiue pars. C. de dila. & Bar. in l. a. de re iud. & hic etiam tangit.

LEX LXIX.

1 *Iuri de futuro ſeu conditionali poteſt coram iudice renuntiari.*

IN plurium. ¶ Non poteſt repudiari cauſa inteſtati, quouſque ſupereſt cauſa teſtati, ſiue in perſona diuerſorum, ſiue eiuſdem, & ſiue de iure ciuili, ſiue prætorio, & etiam ſi cauſa teſtati ſit conditionalis, & conditio adhuc pendeat, poteſt tm̃ tunc coram iudice vtrunq. renuntiari ſimul. h. d. tota l. cũ alia ſimili. Et ꝓpter
1 hoc † vltimum duntaxat allegaẗ iſta lex, ꝙ iuri de futuro, ſeu ꝯditionali poteſt coram iudice renũtiari facit l. j. de cur. bono.
a dã. ª eſt ſecus, vt l. ſi quis ſub ꝯdōne. j. de leg. 2. Et pone caſum, ꝙ ille, q ſucceſſurus erat ab inteſtato, repudiauit hæreditatem ex cã inteſtati, certè nō valet repudiatio ſiue ſubeſſet in pſona alterius, ſiue in pſona ſua, & ideo excluſa poſtea cã teſtati, poterit illo nō obſtãte ab inteſtato adire. intellige tm̃ in ſecundo caſu, quando concurrebat in perſona eiuſdem, ꝙ ipſe ignorabat cãm teſtati ſibi competere, repudiãdo cauſam inteſtati cēſereẗ per prius repudiaſſe cãm teſtati, & ſic excludereẗ ab vtraque, ut ſ. eo. l. nec is. §. hæres. & j. eo. l. illud. & ſ. eo. l. filium. cum his, quæ ibi no. & hoc vult gl. hic, quæ incipit, primo ergo &c.

ADDITIO.

a Et adde Alex. in l. ſed & ſi quis. §. quæſitum. ſi quis cau. Cum iuramento tamen renuntiari poteſt, ut per Ale. in d. l. ſed & ſi qs. ſm Rapha. Cu. in l. ſi qus hæres. hoc tit. & in hoc uide Bal. in l. pactum. q. 9. C. de collat. & eundem in addi. ad Spe. de renun. in prin. Adde tñ, ꝙ Spe. tenet iuri futuro, nec dum competenti renũtiari nō poſſe. in ti. de ſer. §. ſi. ver. qđ ſi renũtiatio, & de renun. & cocl. prot.

LEX LXX.

SI ſeruum. Seruũ alienũ quē qs redemit ab hoſtibus pōt inſtituere cũ libertate, & erit ſibi neceſſarius hr̃s: tenebiẗ tm̃ priori dño ſoluere æſtimationē ſui ipſius. h. d. Et iſte caſus, & alius, q poniẗ in ſeq. §. melius ſtarēt in ti. de hære. inſti. q̃ hic. ¶ In tex. ibi (nam cum.) rñdet tacitæ obiectioni, q̃ poſſet ſieri, ꝙ immo nō efficiaẗ liber, & hr̃s. certũ eſt. n. ꝙ ſi fuiſſet reuerſus ab hoſtib. ſine redēptione iure poſtliminij dñium eius rediiſſet ad priſtinũ dñm, vt l. ſicut. C. de cap. ſed qa fuit redēptus fauore redimētis, nō reddit ad priſtinũ dñm: immo ipſe redimens efficiẗ dñs, nō tm̃ pfectē, qa primus dñs offerēdo ſibi quãtitatē, q̃ expēdit, pōt ipsũ ab eo recuperare, & ſic potius dr̃ ipsũ hr̄e iure pignoris, q̃ iure pleni dñij, ut l. in bello. §. ſi quis ſeruum. j. de capti. & hic gl. j. & vltima. ſi ergo redimēs inſtituat eum cum libertate, remittit ius ſuum, & illum liberat a uinculo pignoris, ergo vr̃, ꝙ eius dñium reuertaẗ ad primum dñm, non autem, ꝙ fiat liber, ſicut ſi ſine redemptione reuerſ⁹ fuiſſet, ſed Iuriſconſultus dicit, ꝙ hoc eſſet iniquum, ꝙ beneficium illius redimentis prodeſſet priori dño, & non huic ſeruo, & ideo fauore libertatis, & inſtitutionis efficitur hr̃s, & liber: tamen ne prior dominus perdat ius ſuum facto redimentis, a quo potuiſſet auocare, tenebitur iſte ſeruus liber factus ſoluere priori domino æſtimationem ſui, quæ poteſt eſſe maior, quam quantitas ſoluta pro redemptione, uel minor.

§. Si quis. Qui teneẗ ſeruo dare libertatem ad certum tp̃s, ſi ipſum inſtituit cum libertate, ante lapſum tporis erit neceſſarius hæres: poſtea vero efficieẗ voluntarius. h. d. vſque ad §. prætor. Et ſic pōt quis eſſe certo tēpore neceſſarius, & poſtea mutare cauſam, & effici voluntarius, vt l. ſi ſeruus. §. qui fideicommiſſariam. ſ. de hær. inſt.

1 *Amouens aliquid de hæreditate, antequam abſtineat mala fide, quid perdat.*
2 *Priuilegium meretur amittere, qui conceſſa ſibi abutitur poteſtate.*
Filius licèt dicat ſe nolle hæreditatem paternam, non videtur propter hoc eam repudiare, niſi poſt iſta verba laberetur annus.
3 *Quando verba legis, uel ſtatuti ſunt concepta in perſonam, ut ſi quis ſubtraxerit, uel occiderit, non comprehendunt fieri facientem de proprietate verborum.*
Quid ſi ſint concepta in re, ut ſi dicat, quòd pro homicidio imponatur talis pœna.
4 *Statuta, maximè penalia, debent propriè intelligi, & non extendi ad caſũ fictum, & quid ſi puniunt illud, quod eſt de genere prohibitorum.*
5 *Si pater tradiderat filio aliquas res, & poſtea patre mortuo filius interrogatus, an illas res habeat, & negauerit ſe habere in totum, vel pro parte, perdit beneficium abſtinendi, & implicatur omnib. oneribus hæreditarijs.*
Idem ſi conſumpſit vinum, vel frumentum in vſum ſuum, & familiæ ſuæ.
6 *Statutũ, ꝙ ſi aliquis officialis publicus ſubripuerit de hauere cõmuni ſit infamis: & ipſe, & omnes ſui deſcendentes ſint priuati omni beneficio, & officio communi, & aliquis gabellarius ſtans ad portam imburſauit ſibi aliquos groſſos datos ſibi pro gabella, quòd pro tam modico incurrat tales pœnas.*
7 *Pœnam non meretur, qui aliquid facit non malo animo, ſed per errorem iuris, vel facti.*
Statutum, ꝙ mulieres, quæ remanent uiduæ, non debeant ſecum aliquid exportare de bonis mariti ſub magna pœna, & aliqua receſſerit de domo mariti cum anulis, vel iocalib. credens per errorem iuris eſſe ſua, quòd non incurrat pœnam ſtatuti.
8 *Lex, quæ priuat aliquem beneficio obtinendo, non priuat eum beneficio iam obtento.*
Statutum, ꝙ ille, cui delata eſt aliqua hæreditas, ſi ceperit aliqua bona hæreditaria, vel fuerit ingreſſus etiam non tanquam hæres, ſed alio iure, vel cauſa prætenſa, vt ſi diceret, ꝙ eſſent ſibi obligata pro dote materna, quòd tamen efficiatur hæres, & quæ tunc debeant prius ſeruari, vt non dicatur hæres.

1 §. Prætor. † Suus hr̃s anteq̃ abſtineat, ſi aliquid ſurripiat de hæreditate malo aĩo, perdit beneficium abſtinendi, quod hēt ab edicto prætoris, ſed ſi prius abſtinuiſſet, non efficereẗ patri hæres, ſed teneret actione furti creditorib. hr̃ditarijs. h. d. vſq. in fi. l. & ſunt iſti tex. valde ſingula. & quotidiani. nam plerunq. contingit, ꝙ filij dubitant adire hæreditatem paternam, & tm̃ pecunias in hæreditate inuentas, vel iocalia, q̃ de facili pñt occultari, accipiunt, & ad manus ſua reducũt, & poſtea hr̃ditatem pr̃nã repudiant: nam ſi creditores, & legatarij pñt probare, ꝙ aliquid quãtũcũq. modicum ſurripuerint & occultauerint, & negauerint apud ſe eſſe, tenebunẗ eis in ſolidum, ac ſi expreſsè ſe immiſcuiſſent, vel ſi beneficium abſtinēdi nō fuiſſet eis cõceſſum ab edicto p̄toris, quo caſu per l. 12. tabu. eſſet neceſſarius hæres cum effectu, & hoc contingit, qa ſic
2 faciendo abutiẗ bn̄ficio prætoris, ideo prætor ei denegat, † qa priuilegium mereẗ amittere, quia conceſſa ſibi abutiẗ ptãte, vt dñt multi Canones xj. q. 3. c. priuilegium. c. licèt. de rña. c. cõtingit. c. cũ illorũ. de ſen. exc. c. vt priuilegiũ. & c. tuarũ. de priuile. Et primo ponunẗ verba, & mens edicti prætoris hoc ſtatuentis vſq; ibi, ſi quis ſuus. Scđo circa illud determinat quinq. vel ſex dubia p ordinē vſq. in fin. & tene perpetuo menti iſtos caſus. ¶ No. j. in ver. (ſi quis ſuus.) ꝙ filius, licèt dicat ſe nolle hr̃ditatem pr̃nã, nō vr̃ pp hoc eam repudiare, nam ſi videreẗ repudiaſſe amouendo poſtea aliquid ex ea, non propterea implicareẗ onerib. hr̃ditarijs, ut in §. ſi. & tm̃ hic dr̃ ꝯtrium, ꝙ non hēt beneficiũ abſtinēdi, hoc intellige, niſi poſt iſta verba laberet annus,
3 ut l. filij mr̃. §. 1. ad Tertul. ¶ † Itē no. in verſi. (non dixit.) ꝙ quãdo uerba legis, vel ſtatuti ſint cõcepta in perſonam, puta ſi qs ſubtraxerit, vel occiderit, non comprehendunt fieri faciētem, ſed ſolũ principalē faciētē, ſecus ſi ſunt concepta in rem, puta ſi p aliquē factum eſt, ut aliquis occidaẗ, &c. vel ſi dicat, ꝙ pro homicidio imponaẗ talis pœna, & ad hoc ſpallegatur iſte §. de quo uide per Bar. in l. hæc uerba. de adul. & in l. non ſolum §. ſi mãdato. de iniu. Cy. aũt in l. ſi p aliũ. ſ. ne qs eũ, q in ius uo. eſt vbi plenè examinauit iſtũ paſſum, & dicit, ꝙ in primo caſu, licèt

non

non comprehendať fieri faciens de proprietare verborum, tñ
a comprehendiť de æquitate, ne maleficia remaneãt impunita,[a]
vnde ſi dicať ſi quis interfecerit, vel vulnerauerit, puniať tali
b pœna, ẽt mandans[b] puniť eadem pœna, †licèt ſtatuta maximè
4 pœnalia, debeant proprie intelligi, & non extendanť ad caſum
ſictũ, vt l.3.§.hæc verba.de neg.geſt. & mandans dř ſictè facere,
nõ verè, vt no. in l.j.§.quoties.de vi, & vi ar. tñ fallit, qñ ſtatutũ
punit illud, qđ eſt de genere ꝓhibitorum, & ꝙ ẽt a iure cõi pu-
niť, quia extendiť ad caſum ſictum, ſicut & alibi in ſimili bř in
c.cum tu.de uſu.tene menti, quia Bar. nõ allegat Cy. in l. locis.
5 §. alle.¶ †Itẽ no.in ver.amouiſſe.in ver.celauerit, & in ver.con
ſũpſerit, ꝙ ſi pater tradiderat filio aliquas res, & poſtea přemor
tuo filius interrogatus, an illas res habeat, & negauerit ſe hřẽ
in totũ vel ꝑ parte, ꝑdit bñficiũ abſtinẽdi, & implicať omnibus
onerib.hřditariis, ꝙ perpetuo tene menti. Idem ſi conſumpſit
vinum vel frumẽtum in vſum ſuũ, & ſuæ familiæ, & poſtea hoc
negauerit, & iſta ſunt quotidiana, ſtudeant ergo creditores, &
legatarij conuincere filium de mendacio, ſi volunt eũ implica
re onerib. & non poſſit abſtinere, nam de facili poteſt hoc ꝯtin
6 gere, quia filij ignorant diſpoſitionẽ iuris. ¶ †Itẽ no.in verſ.(ait
ꝑtor.) ꝑ eo, qđ ſemel vidi Florẽtiæ, vbi eſt ſtatutũ, ꝙ ſi aliquis of
ficialis publicus ſurripuerit de hauere cõi, ſit infamis, & ipſe, &
oẽs ſui deſcẽdẽtes ſint priuati omni beneficio, & officio cõmu-
ni. & qdã gabellarius ſtãs ad portã imburſauit ſibi aliquos groſ
ſos datos ſibi ꝑ gabella, & fuit accuſatus, vř impium, ꝙ ꝑ tam
modica te incurreret tã graues pœnas, tñ hic vř tex. ꝙ pro om-
ni minimo dẽat incurrere, & adde quod no. in l. j.§.j.de ope.no.
7 nun. de iſta dictione, quid. ¶ †Item no.in ver.(mouere.) qa ſem
per allegať, ꝙ nõ mereť pœnam ille, qui aliquid facit nõ malo
animo, ſed per errorem iuris, vel facti, & inducit Ang. ad ſtatu-
tum, quo caueť, ꝙ mulieres, quæ remanent viduæ nõ debeant
ſecũ aliquid exportare de bonis mariti ſub magna pœna, & ſi
aliqua receſſerit de dono mariti cum anulis, vel iocalib. credẽs
per errorẽ iuris eſſe ſua, cũ tñ de iure teneať cõiter, ꝙ ſint hære
dum mariti, ſicut & veſtes prætioſæ, vt plenè no. in l.pen.§.j.ſo.
ma. ꝙ non incurrat pœnam ſtatuti, ſecus ſi exportaſſet alia, in
8 quibus non cadit talis præſumptio erroris. ¶ † Vltimo no.in §.
fi. ꝙ lex, q̃ priuat aliquem beneficio obtinendo, non priuat eũ
beneficio iam obtento, & eſt hic caſus de eo, ꝙ practicať Florẽ
tiæ, vbi eſt ſtatutum, ꝙ ſi ille, cui delata eſt aliqua hřditas, cępe
rit aliqua bona hřditaria, vel fuerit ingreſſus etiam non tanq̃
hřs, ſed alio iure, vel cauſa prætẽſa, vt ſi diceret, ꝙ eſſent ſibi ob-
ligata ꝑ dote materna, ꝙ nihilominus efficiť hæres, & teneatur
omnib. creditoribus inſolidum, & ſibi nihil proficiat cõfectio
inuentarij, qđ ergo remedium habebit filius, ſi non vult hære-
ditatem patris, & tñ vult dotem maternam, ad q̃ hřditas patris
eſt obligata, & etiam bona ſunt hypothecata? certè remediũ
eſt, ꝙ primo, & añ oĩa repudiet palam hæreditatem přnam, &
ubi eſt ſtatutum, ꝙ debeat fieri repudiatio in cõſi.publico cõis
ad obuiandum fraudib. & hoc facto poterit pecuniam, & cum
eius authoritate occupare bona hęreditaria, & nõ nocebit ſibi
ſtatutum. dẽt ergo intelligi ſtatutum, quando occuparet etiã
authoritate curiæ, antequam repudiaret expreſſe, ſecus ſi poſt.
caſus eſt expreſſus hic, tene menti.

ADDITIONES.

a Impunita. Adde, quòd malitijs non eſt indulgendum, ut l.in fundo.ff.de ſer. l.is cui.de tranſac.c.ut circa de elec.l.6.c.ſedes.de reſcr.c.ſignificante.qui. ma.ac eu.poſſ.

b Mandans. Adde c.j.iuncta gloſſ.2.extra de off.del.& in c.nuper.& in c.quantæ præſumptionis.de ſen.exc.

LEX LXXI.

1 *Remota cauſa dilationis remouetur dilatio.*
2 *Non debet expectari lapſus temporis, qui nihil operatur.*
3 *Teſtator poteſt præfigere terminum hæredi, intra quem adeat, & ſi non adibit, poſtea adire non poterit.*
Quid ſi præfigat terminum legatario intra, quem aget.
4 *Si aſſignatus eſt alicui terminus octo dierum reſpondendum poſitionibus, & ipſe reſpondeat primo die, finita eſt dilatio, & poterit ad ulteriora procedi, & vide nu. 8.*
5 *Si teſtator conſtituit executorem, & ſi intra annum non fuerit executus, conſtituit alium, ſi primus deceſſit infra annum, alius ſtatim poteſt exequi, nec debet expectare lapſum anni.*
6 *Si maritus reliquid uxorem uſufructuariam toto tempore uitæ ſuæ, dummodo uidua ſteterit, & poſt mortem reliquit alteri, & mulier ſe maritauit, & ſic perdidit uſumfr. an uſusfr. debeat remanere penès hæredem, quouſque illa uiuat.*
7 *Statutum, ꝙ debeat quis appellare intra decem dier. & poſt decem dies habeat terminum ſexaginta dierum ad proſequendum, & aliquis appellauit in prima die, an tempus ad proſequendum incipiat ſtatim currere, an demum poſt lapſum decem dierum.*

1 SI quis heres, ¶ †Remota cauſa dilationis re-
2 mouetur dilatio.h.d.†Vel ſic nõ
debet expectari lapſus tpis, qui nihil operatur. facit
ĵ. ad Treb.l.a filio.§.alũno. & l.aliqñ.ſ.ad Velle.&c. In tex. ibi,
3 (ut intra certum tps adeat.) Dicit Ang. ſe reſpondiſſe† Florẽtiæ
ꝑ iſtum tex. de facto, ꝙ teſtõr põt præfigere terminum hæredi
intra quẽ adeat, & ſi nõ adibit. poſtea adire nõ poterit, facit qđ
bř in tex. & gl.C.de iure delib. l.creditorum. ¶ Contra dictum
Ang.opp.de his, quæ hñr in l.nemo põt. ĵ.de leg.j. vbi teſtator
non poteſt pręfigere terminũ legatario, intra quem agat: & po
ſito, ꝙ præfigat, non excluditur ipſo iure ab agendo poſt termi
num, licèt excludatur ope exceptionis. & Ang. vult, ꝙ ipſo iu-
re excludatur a potentia adeundi. Sol.ꝯrium loquitur, qñ per
teſtatorem aſſignatur terminus legatario poſt ius ſibi acquiſi-
tũ ad ipſum in iudiciũ deducẽdum, ſed Ang. loquiť, qñ aſſigna-
tur hæredi ante ius acquiſitũ ad ipſum acquirendum: vnde fa-
cilius impeditur acquiſitio fienda, q̃ tollatur iam facta, vt l.pa-
tre furioſo cũ ibi no. de his qui ſunt ſui, uel alieni iuris. ¶ Ad-
huc opp.ꝯ dictum Ang. ꝙ iſtud præceptum tanquam nudum
non valeat, vt l.pater filium §.Tuſculanus. de leg.2.Solu.intel-
ligo dictum Ang. qñ apparet, cuius fauore teſtator illud fecit,
vt erat hic, quia dedit ſubſtitutum in caſu, quo ĵ. tps non adi-
ret. Idem ſi habebat venientes ab inteſtato, cuius fauore vř il-
lud præceptum feciſſe l.peto.de leg.2. circa prin. alias puto ꝑce
dere ꝯnum, ſicut in præcepto de non alienando bona hæredi-
taria, ſi non apparet cuius fauore fiat, habebit ergo tunc vim
cuiuſdam monitionis factæ, ipſius tñ hæredis fauore, cui ipſe
põt renũtiare. ¶ In tex. ibi (antequam adiret deceſſerit.) ſubau-
di ĵ. tps præfixum a teſtatore, intra quod adiret, & ſic certũ eſt
iſtum amodo adire non poſſe intra reſiduum tpis, ergo nõ ex-
4 pedit expectare lapſum reſidui tpis. †Vnde inducitur per Bart.
Si aſſignatus eſt terminus octo dierum, ad rñdendum poſitio-
nibus, & ipſe rñdeat prima die, finita eſt dilatio, & poterit ad vl
teriora procedi nõ obſtante l.ſiue pars.C.de dila. quia dř a mõ
5 pendere dilatio. † Item inducitur per Bal. ſi teſtator conſtituit
executorem, & ſi intra annum non fuerit executus, conſtituit
alium: ſi primus deceſſit intra annum, alius ſtatim põt exequi,
6 nec haber expectare lapſum anni. †Ego induco ad duas nota-
biles qõnes. maritus reliquit uxorem vſufructuariam toto tem
pore vitæ ſuæ, dummodo uidua ſteterit, & poſt eius mortẽ re-
liquit alteri, mulier ſe maritauit, & ſic perdit vſumfr. ille alter
vult ſtatim uenire ad illum uſumfr. hæres dicit, ꝙ non poteſt ve
nire, niſi poſt mortem mulieris, quia ita dixit teſtator, & ſic in-
terim debet eſſe apud hæredem, & ita ſemel vidi conſultum, ſed
a malè:[a] nam fuit quæſtio diſputata, quàm ponit Io. An. in addi.
Spec. in tit.de ſec.nup.ſuper rubrica, ꝙ immo ſtatim ille poſſit
venire, nec habet expectare mortem mulieris, poſtq̃ eius vſuſf.
eſt finitus. Nec ob. ꝙ poſt mortem mulieris, quia cenſetur ſe
retuliſſe ad caſum, quo mulier non nupſerit, & ſic durat vſuſf.
in eius perſona, quouſque vixerit, ſed ſi cogitaſſet, ꝙ deberet
nubere, ſicut illũ ſubſtituit poſt mortẽ mulieris, ita ſubſtituiſ-
ſet poſt tranſitum ad ſecunda vota, quia cenſetur ſubſtituiſſe
in caſu, quo finiatur in perſona mulieris, & vtroque mõ finiť.
vnde licèt expreſſerit vnum caſum: veniet alius, ar. in l.mulier.
ĵ.ad Treb. & hoc optimè probať in hac l. ꝙ non ſit expectãda
mors mulieris. Nec ob. l. Publius.§.j. de ꝯd.& dem. qa ibi expe-
ctatio tpis põt eſſe proficua ei, cui ſit primo legatũ, ſed huic mu
lieri non eſſet proficua, ſed hæredi tm. & pro hoc, ꝙ dicam ſup
7 gl. ¶ †Facit ẽt ad qõnem, in qua conſului Florentiæ. Dicit ſta-
tutũ, ꝙ debeat quis appellare ĵ.x.dies: & poſt decẽ dies habeat
terminũ ſexaginta dierum ad proſequendũ appellauit in pri-
ma die, vtrum tps ad proſequendum incipit ſtatim currere, vel
demum poſt lapſum decem dierum? & dico, ꝙ ſtatim, quia nõ
debet expectari lapſus, poſtq̃ eſt appellatum arg. hic, aliàs inte-
rim nihil fieret, ꝙ eſſet inutile vtrique litigantium, licèt quidã
conſuluerunt ꝯnum, propterea quod dicit ſtatutũ poſt decem
dies, ſed dico, ꝙ habuit reſpectũ ad caſum, quo ultima die decẽ
dierum appellat, ut cõiter fieri ꝯſueuit, aliàs fruſtratoriũ eſſet
8 expectare tantũ. ¶ † In fi. gl. dic ſm Dy. ad oĩa iſta ꝯria, ꝙ ſi expe
ctatio temporis affert aliquam vtilitatem, debet expectari, vt
in dictis contrarijs, aliàs ſecus, vt hic, primo enim excluſo nulla
vtilitas reſultaret, ꝙ alius deberet differre aditionem.

ADDITIO.

a Sed malè. Adde in hoc eundem Pau.de Caſt.in l.3.C.de inſt.& ſubſt.ſub cond. factis.& Ale.de Imo.in conſ.100.col.2.in fi.in 3.vol.Fran.Cur.

LEX LXXII.

1 *Filius ſi recipiat iuramentum fidelitatis a uaſallo, non tamen uidetur adire hæreditatem patris, ſi poterit habere feudum tanquam filius, licèt non eſſet hæres.*
Idem ſi facit pacem, uel uindictam de morte patris, nec hoc pertinet ad eum ut hæres, ſed ut filius.

Si qui

1 **SI quis non quaſi.** †Quod quis facit vt filius,nõ inducit immixtionem. h. d. concord.l.pro hærede.§.ſi quid tantum. ſ. eod. Et inducit
2 Dyn.†ſi filius recipiat iuramẽtum fidelitatis a vaſallo, nõ ꝓpeavr̃ adire hæditatẽ pr̃is,ſi poterit hr̃e feudum tanq̃ filius, licẽt nõ
a eſſet hr̃s. Idẽ ſi facit pacẽ,ᵃvel vindictam de morte pr̃is, q̃a hoc pertinet ad eum tanq̃ filium, non tanq̃ hr̃dem. ¶In tex.ibi(nõ quaſi hr̃s.dicit maximè,nã ẽt ſi periiſſet, vt hæres patris,intelligeretur.i. vt filius, poſtquam hoc iura tranſit ad eum tanquàm ad filium,ut in d.§.ſi quid tantum. quicquid dicat hic glo.

ADDITIO.

a Idem ſi facit pacem.Adde Bar.in l.quæſitum.& in l.ſepulchri uiolati actio.ʃ.de ſepul.vio.eundem Pau.de Caſt.in l.conuentionum.ſ.de pac.& Bar.in l.pro hærede.§.fi.ſ.eo.& per Flo.in l.hæc autem actio.alias in l.j.§. hæc autem actio.ſ. de his, qui deie.vel effude.etiam ſi acciperet pecuniam ab occiſorib. niſi pax fieret ad finem,qui non poſſet ſequi,niſi filius eſſet hæres,puta ſi ſtatutum diceret,ꝙ habens pacem ab hærede eximatur a banno, tunc ſi filius facit pacem , uidetur adire,ut per Flo.ibi,& Bar.in l.quæſitum.& per Bar.& Nico.de Nea. in l.cum tutor.de tute.& ratio diſtra.& in l.cum.C.arb.tut.Cur.

LEX LXXIII.

L.Qui putat. ¶Qui plus facit utrique tantum facit. ¶Item conditio dandi poteſt impleri diuerſis vicibus.h.d.

§.Qui bona. ¶ Liber homo putans ſe ſeruum iuſſu alterius adeundo non obligatᷣ hæreditati, ſecus ſi ſua ſponte,ſine iuſſu.h.d.Dic,vt l. liber homo.& l. homo liber.de acq.re.do.¶ In tex.circa fi.ibi,adeundo.ſ.ſponte, ſine iuſſu alterius,ſecus ſi ex neceſſitate ſeruili,& iuſſu illius,vt in præcedẽti caſu:ibi ergo,quia adiuit iuſſu poſſeſſoris, nec acq̃rit poſſeſſori,q̃a nõ põt,puta cũ aditio nõ ꝯſiſtit in opera,nec ſibi,q̃a nõ cẽſet,poſtq̃ adit iuſſu poſſeſſoris. Sed in hoc ſecũdo caſu acquirit ſibi,licẽt credat ſe adhuc ſeruum , cum re vera ſit liber,& poſſet ſibi acquirere,& adiuit ſine iuſſu, & ſic videtᷣ habuiſſe animum acquirendi ſibi,ſi poteſt,licẽt ignoret ſe poſſe, vt ſ.eo l.qui in aliena.ver.nam cum.

LEX LXXIIII.

EX ſemiſſe. Qui adit ex minori portione, q̃ ſibi ſit delata, non efficitur hæres in aliquo.ſi erat huius propoſiti,ꝙ nolebat eſſe hæres, niſi in illa.h.d.ſm intellectum glo.Et diſtingue plenè,ut dixi in l. ſi ex nexus.§.fi.ſ.eo.q̃ diſtinctio locũ hẽt,qñ ignorabat, ex qua parte erat inſtitutus, ſi aũt ſciebat,tunc adeundo pro parte efficitur hæres in toto eo, in quo erat inſtitutus,vt l.ſi ex aſſe. ſ.eod.

LEX LXXV.

2 *Sicut quando primo adiuiſti partem, in qua fuiſti inſtitutus , ſi poſtea tibi obueniat pars cohæredis in qua fuiſti ſubſtitutus, non habes neceſſe de nouo adire,ſed illa portio tam iure accreſcendi,quàm ſubſtitutionis deuoluitur ad te inuitum .*

3 *Quid econuerſo,ſi primo adiuiſti partem cohæredis, ꝙ ex ſubſtitutione efficeris hæres in parte,in qua fuiſti inſtitutus ſine noua aditione .& nu.1. Quid in repudiatione.*

SI tu ex parte. ¶†Qui adiuit partem hæreditatis ex ſubſtõne vulgari efficitᷣ hæres ſine noua aditione, etiam in parte , in qua inſtitutus eſt,exiſtẽte tamẽ ꝯdõne,ſub qua fuit inſtitutus,hoc primo. Item,qui repudiauit partẽ, in qua erat inſtitutus , non prohibetur adire partem, in qua erat ſubſtitutus vulgariter,& cum illa habebit etiã partẽ repudiatã vel partem eius,ſi habebat cohæredem.hoc ſecundo dicit tota lex.Et ſic ponit duos caſus.primus uſq.ibi,(itẽ ſi tu) ſcdus uſq. in fi.gl.i.dicit,ꝙ in primo caſu fuerunt duo tm̃ inſtituti, vnus in duab.uncijs,q̃ ſunt ſexta pars hæreditatis, alius in decem vncijs.in ſcdo caſu fuerunt tres inſtituti,unus in duab. vncijs, alter in quinq.& alter in alijs quinq. In hoc ſcdo bñ dicit gl.ſed ĩ primo non apparet cã,ꝓp q̃ gl.dicat , ꝙ fuerunt duo tm̃ inſtituti,immo tex.innuit ꝯriũ,q̃a ſi fuiſſent duo tm̃ inſtituti,unus in duab.vncijs ſub ꝯdõne,alter in decẽ , & primus fuiſſet huic ſcdo ſubſtitutus vulr , & ꝯdõ ſubſtitutionis eueniſſet, & ipſe adiret ex ſubſtõne in x.vncijs,ſtatim efficeretᷣ hr̃s, ẽt in duabus ꝯdõnalib. non expectato euentu ꝯdõnis, cum in oẽm euentũ ſit illas habiturus.tex.eſt ſ.de hære.inſt.l. ſi quis ita reſcripſerit. & tamen tex.innuit contrarium, ꝙ efficiatᷣ hæres in illis demũ poſt euentum conditionis,vt hic in ver.deinde ꝯdõ iure ſextantis extiniſſet,&c.oportet autem ponere, ꝙ habebat cohæredẽ: & ſic erat illum ſextantem habiturus in omnem euentum: q̃a ſi conditio deficeret,haberet dimidiam illius,& cohæres alterã dimidiam,ideo oportet expectare euẽtum ꝯditionis ad hoc, vt habeat totum ſextantem,& ita intelligit Dy. ꝙ etiam in primo caſu fuerunt tres inſtituti , vnus in quinq. alter in alijs quinq. & alter in duabus vncijs, & iſte vltimus ſubſtitutus vni ex primis.In hoc tñ eſt dr̃ia inter primum caſum, & ſecundum,quia in primo inſtitutus in duab.vncijs erat inſtitutus ſub conditione. In ſecũdo verò erat inſtitutus purè. Item in primo incœpit ab aditione partis cohæredis ſibi obueniẽtis ex ſubſtitutione vulgari,in ſecũdo verò caſu incœpit a repudiatione partis ſuæ: & quæritᷣ. vtrum per hoc prohibeatᷣ habere partem cohæredis ex ſubſtitutione vulgari,& dicit,ꝙ non. Item quæritur , an cũ illa debebit etiam partem illius portionis ſuæ repudiare ? & ad iſtam quæſtionem iuriſconſul. reſpondet : gloſſ. & Docto. reſpondent,ꝙ ſic,quia ſtatim,ꝙ repudiauit illas duas vncias,vna earum accreuit portioni Titij,altera portioni Seij : & ſi poſtea Titius repudiat, ſua portio vna cum portione accreſcente deuoluitᷣ ad illum ſubſtitutum.Et ex hoc ſequitᷣ tertia differentia inter primum caſum,& ſm,quia in primo iſte inſtitutus in duabus vncijs habebit ſeptem vncias , duas ex ſua inſtitutione, & quinq.ex ſubſtitutione vulgari. In ſecundo vero caſu non hẽt niſi ſex,ſcilicet quinq.ex ſubſtitutione vulgari, vnam, quæ ac-
2 creuit illis quinque per ius accreſcẽdi.†No.ergo ex primo caſu ꝙ ſicut qñ primo adiuiſti partem,in qua fuiſti inſtitutus , ſi poſtea tibi obueniat pars cohæredis, in qua fuiſti ſubſtitutus, nõ habes neceſſe de nouo adire,immo illa portio tam iure accreſ. q̃ ſubſtitutionis deuoluitᷣ ad te inuitum , vt ſ.eod.l. ſi quis hæres inſtitutus.ita & econuerſo,ſi primo adiuiſti partem cohæredis ex ſubſtitutione, efficieris hæres in parte,in qua fuiſti inſtitutus ſine noua aditione,& hoc voluit dicere iſte tex.in ver. ſcdi nihil intereſt. Aduerte tamen , ꝙ etiam ante conditionis euentum efficieris habiturus,ẽt ſi conditio deficit,& ſicut euẽtus ꝯdõnis expectatᷣ quantum ad aliam partem,quam deficiente conditione,tu non es habiturus, ſed cohæres tuus,vt ſupra de hære.inſti.l.liber homo.§. Titius cum ſeq. & ita intelligunt iſtum tex.Vnum tamen facit me dubitare,quia ponendo,ꝙ eſſent tres,ut ponit Dyn.adueniente conditione ſextantis, quia inſtitutio nõ erat cõiũcta totaliter cũ iure accreſcendi , quoniã ius accreſcendi erat pro parte illius ſextantis,ſed inſtitutio erat in toto ſextante, non videtur ꝙ habeat illas duas vncias in uitus per ius accreſcendi , & ſubſtitutionis,ſicut nec econuerſo,vt in d.l.ſi quis hæres.ſ.eo.cuius contrarium hic innuitᷣ,& ꝓpterea fortè gl. hic poſuit caſum, ꝙ erant duo tantum inſtituti,& ad contrarium de tex.poteſt reſponderi verum eſſe,quod ſtatim,ꝙ eſt effectus hæres in portione cohæredis repudiata ex ſubſtitutione vulgari,efficieris hæres etiam in parte conditionali per ius accreſcendi, non tamen uirtute inſtitutionis, quouſque conditio extiterit,poſtea verò q̃ extiterit etiam ex inſtitutione,eris hæres : & eſt magnus effectus in hoc, vt dixi ſ.eod. l. qui ex duabus. & ita intelligendo poteſt ꝓcedere diſpoſitio glo q̃ fortè verior eſt,q̃ poſitio Dy.ne dicamus contra id,quod
3 dixi in l.ſi quis hæres.†Ex ſecũdo caſu collige in effectu,ꝙ licẽt quando plures portiones ſunt mihi delatæ eo.iure,puta inſtitutionis, vel ſubſtitutionis tm̃,ſi repudio unam partem,non valet repudiatio,nec attrahit ad ſe alias partes, vt no. in l.2. ſ.eo. ſed ſi adeo vnam, benè efficior hr̃s in omnibus, vt ibi, & ʃ.eod. l.ſi ſolus.quando tamen vna delata eſt mihi vno iure,puta inſtitutionis, altera alio iure,puta ſubſtitutionis , poſſum repudiare vnã.& ualet repudiatio,nõ tñ attrahit ad ſe alteram . Itẽ ꝙ hoc nõ obſtãte poſsũ alterã adire,& totũ hoc colligitᷣ ex iſto tex.in in fi.¶ Sed contra hoc opp.de l.qui plures.in fi.de vulga.& pupilla.Sol.vt ibi dixi,quia fui ſubſtitutus, vt hæres,vnde ſi repudio partem meam, non poſſum adire ex ſubſtitutione: q̃a non ſũ hr̃s,vt ibi,hic uero dẽt intelligi,qñ fui ſubſtitutus per nomẽ proprium, & ſic non tanq̃ hæres,cætera dic,ut dixi in d. l.ſi q̃s hæres.ſ.codem.Et omnes gl.remanent declaratæ,quæ non tendunt,niſi ad declarationem literæ,excepta vltima gl. quæ opponit,ſed ſol.patet ea prædictis.

LEX LXXVI.

5 *Qui uult unum cenſetur uelle aliud,ſine quo illud eſſe non poteſt.*
Ad poſitionem conſequentis ſequitur poſitio antecedentis.
Quid in his,quæ non pendent ex mera uoluntate.
2 *Si probatur quem fuiſſe promotum ad presbyteratum,non ſequitur per hoc quòd fuerit promotus ad priores ordines.*

Si

*Si probatur quem fuiſſe abſolutum, non tamen probatur ipſum fuiſſe excō-
mmunicatum.*
*Licèt producatur ſententia, non tamen ſequitur, ergo præceſſerunt acta, niſi
aliter probetur.*
3 *Qui vult unum cenſetur etiam uelle aliud, ſine quo illud eſſet inutile.*

a ILlud. ᵃQui repudiat, vel adit hæreditatem ab inte
ſtato, cū ſciat ſibi delatā ex teſtamento, cen-
ſeт per prius eam repudiare ex teſtamēto, quia ſine hoc
1 ab inteſtato non pōt repudiare, vel adire. h.d.† & ſic allegaт. φ q
vult vnum cenſeт velle aliud ſine quo illud eſſe non poteſt, &
φ ad poſitionem conſequentis ſequitur poſitio antecedentis.
¶ In tex. ibi (an ſimul vtranque hæreditatem repudiare poſſū.)
iſta qō vr̄ fatua, non. n. eſt aliquod dubium, q̄ ſi dicam repudio
iſtam hæreditatem tam ex teſtamento, q̄ ab inteſt. iſta repudia
tio valet, & per prius repudio cauſam teſtati, quia repudiatio-
ne facta deuoluiт ad cauſam inteſtati, & eodem inſtanti poſſū
ab inteſta. repudiare, debet ergo formari quæſtio quando repu
diatur ſolū ab inteſtato vtrū valeat, & videar repudiare p prius
ex teſtō, & ſic vtrūq. repudiare ſimul, & vnico verbo, & videbi
tur, φ non, qm̄ incepi a repudiatione cauſæ inteſtati, q̄ nō erat
adhuc delata. & hoc eſt, quod ſequitur in ver. qm̄ antequā tñ
determinatur ꝯrium. in ver. verum. quia tacitè videor p prius
repudiare ex teſtō, & poſtea per poſterius ab inteſtato, & pce-
dit hoc in his, q̄ pendent ex mera voluntate, non ſic in aliis, vt
2 ad poſitionem ꝯſequentis ſequatur poſitio antecedentis. †Vn
b de ſi probatur ᵇ quem fuiſſe promotū ad pſbyteratum, nō ſe-
quitur per hoc, φ fuerit promotus ad priores ordines, licet hoc
neceſſario requireretur. item poſito, φ pbeт quē fuiſſe abſolutū,
nō pbaт ppea ipſū fuiſſe excōicatū, licèt ad poſitionē abſolu-
tionis requiraт excōicatio. de hoc dic, vt no. in l. decē. de verb.
obl. & poſito, φ pducaт ſententia non ſequiт ergo pceſſerūt a-
3 cta, niſi aliter pbeт, vt in c. qm̄ falsā. de pba. ¶ † Vltimo adde, φ
ille, qui vult vnum cenſeт etiam velle aliud ſine quo illud eſ-
ſet inutile, ut C. de fideic. l. quamuis. & adde l. fi. ſ. de diuor. &c.

ADDITIONES.

a Illud. Ad materiam iſtius l. uide Inn. in c. innotuit. de eo qui fur. ord. ſuſc. & Ab.
in c. cum M. Ferrar. extra de coſt. Abb. in c. cum olim. de cenſi. & in c. pro illo-
rum. col. 5. de præben. Cur.
b Probatur. Adde hoc intelligendum uerum, niſi præceſſiſſet decennium iuxta ea
quæ habentur in l. qui in aliena. ſu. eo. & per Mod. in l. ſciendum. ỹ. de ver. obl.
& in c. ſicut. de re. iud. Fran. Cur.

LEX LXXVII.

1 *Vſus rerum communionium non inducit aditionem hæreditatis conſocij, ſi
fiat ultra id, quod poteſt ratione communionis.*
2 *Quòd iſta uerba nolo eſſe hæres talis, non inducant repudiationem, niſi ſint
prolata poſt datum tempus ad deliberandum.*
3 *Comes palatinus creatus ab Imperatore, uel etiam Imperator, an poſſit legi
timare in terris eccleſię Romanæ.*
4 *Ex duobus fratrib. habentib. domum communem, ſi unus ſe abſentat, & al
ter inhabitet totam domum per plures annos, φ non teneatur ad penſionē
pro parte alterius fratris.*
5 *Si ex duob. ſcholarib. qui conduxerant domum, alter eorum recedat, & al-
ter utatur totu domo, non tamen tenetur ad totam penſionem.*

1 DVo fratres. †Vſus rerum cōium non inducit adi
tionem hæreditatis conſocij, ſi fiat vl
tra id, quod poteſt ratione communionis. h.d. & eſt no.
caſus. Et rō eſt, quia potuit fieri citra ius & nomen hæredis, vt
ſ. eod. l. pro hærede. §. Pap. in fi. ¶ †In tex. ibi (nolebat enim hæ-
res eſſe. (non tamen, repudiauerat, & ſic no. φ iſta verba nolo
eſſe hæres talis. non inducunt repudiationem, intellige niſi eſ-
ſent prolata poſt datū tps ad deliberandum, vt ỹ. ad Trebel. l.
ſed & ſi alio. de quo uide p Bar. in l. ſi quis ſuus. de iure deliber.
3 ¶ In l. ibi (ne qua in re.) iſtū tex. allegat Bald. in. q. illa an Comes
a Palatinus creatus ab Imperatore, ᵃ vel etiā Imperator ᵇ poſſit le
b gitimare in terris eccleſiæ Romanæ, & dicit, φ non, qa eū ſint
diſtinctæ iuriſdictiones temporales, & eccleſiæ, ut in Auth. quo
modo opor. epiſ. in prin. nec Imperator, nec Papa dēt plus, q̄ in
ſua parte dominationē interponere, & ſic nec Imperator in ter
ris eccleſiæ, nec Papa in terris imperij: & hoc vltimū eſt clarum
vt habeт in c. per venerabilē. qui fil. ſint legi. quantum ad ſuc-
4 ceſſiones, non quantum ad ordines, vt ſpiritualia. Allegaт etiā
per Richal. Mal. Bal. & Ang. ad q̄ſtionem quotidianam, ſi ſunt
duo fratres habentes domum communem vnus ſe abſētat, al-
ter inhabitat totam domum, reuertiт alter poſt plures annos,
& petit a fratre penſionē de parte ſua, eſt ar. φ poſſit, quia ille
plus ſua parte viſus eſt. ꝯnū eſt verius. qa nō potuit uti p parte,
vel habitare. ſi erat cōis p indiuiſo, quod etiam probatur hic,
quia quando eſt actus, qui non pōt geri in parte vnius, quin ge
raт etiam in parte alterius, non inducit aditionem. φ ita intelli
5 gunt hic Doct. Per hoc ēt † rñdeт ad qōnē de duob. ſcholarib.
q̄ cōduxerūt domū. ſi alter eorū recedat, alter vtaт tota domo,
nō propterea teneт ad totā pēſionē, quia cenſeт uſus rōne ſuæ
partis per gloſſ. quæ eſt in l. Sabinus. communi diui. Vltimo l.
merito. quam glo. allegat pro contraria, potius concordat.

ADDITIONES.

a Imperatore. Adde Inn. in c. q. tranſlationem. de offi. del. Arch. in c. in aliquo. 51.
diſt. idem Arch. in c. ſi quiſquam. 11. q. 3. Car. Zab. in c. per venerabilem. qui fi.
ſint leg. in 5. rationib. Rich. Mal. in q. per eum diſputata, incip. quibuſdam pro-
uincijs obſeruatur. & quid de creato per Papam, an poſſit legitimare in terris
imperij, uide per Bald. in l. 3. C. de Sum. Trin. & per Doc. in d. c. per venerabilē.
b Vel etiam Imperator. Adde Bal. in rub. de iure aur. anulorum. in 3. col. Bal. in l.
tanquam. C. de fideic. Pe. de Anch. conſil. 316. inci. primum dubium nomm.
Ant. de But. conſi. 19. inci. quia hic agitur.

LEX LXXVIII.

1 *Acquiſitiones quę fiunt per ſeruum recta uia, fiunt ipſi domino: non autē
per prius ſeruo, & poſtea domino, & quid in filio, & nu. 2.*
3 *Quæ ſint acquiſitiones, quę etiam de iure ſ[illegible] remanebant penès filium,
nec quærebantur patri, uel domino.*

1 PLacet. † Quæſita per ſeruum, vel filiū, quærun-
tur, vel patri, vel domino, nec momento
reſident penès illos. h.d. Et ſemper allegatur. dicit
Dy. φ non dicit illud ad quod allegatur, videlicet, φ
acquiruntur, ſed illud præſupponit, & hoc præſuppoſito declarat
qualiter fiat acquiſitio, & ita velociter, φ momento non rema-
2 neat penès filiū, ut ſeruū. † Et licèt iſta l. uideaт æquiparare filiū,
& ſeruū, tñ eſt differentia, quia acquiſitiones, quæ fiunt per ſer
uū recta via fiunt ipſi domino, non autem per prius ſeruo, po-
ſtea domino, cū ſeruus ſit incapax, quia pro nihilo reputatur.
l. φ attinet. de reg. iur. ſed illæ, quæ fiunt per filiū per prius fiūt
ipſo filio, quia non eſt incapax, & de perſona ſua faciūt trāſitū
ad patrē, & ideo illa, quæ ſunt inſeparabilia remanēt apud per-
ſonam filij, ut nomen hæreditarium, nam ipſe filius remanet hę
res, licèt iura etiam directa tranſeant in patrem, & primū dictū
probaт in l. quam gl. ſecundo loco allegat pro ꝯria ff. de ſolu. l.
3 qui hominem. ¶ † Vltimo adde, φ ēt de iure iſto erant aliquæ
acquiſitiones, quæ remanebant penès filium, ſeu q̄ non quęre-
banт patri, vel domino, vt ex cauſa iniuſta, vt l. φ ſeruus. de ac-
qui. poſ. ¶ Item in dote profectitia, vel aduentitia, vt l. Pomp. fa.
ercil. & l. Caius. ſol. mat. ¶ Item in caſu l. cum hæres. ſ. eo. Et in
alio. ỹ. ad Treb. l. Imperator. & l. cogi. §. ſed ſi pater. ¶ Itē ſi pē
nolebat ſibi acquiri, vt no. ỹ. de leg. 1. l. cum filio. in gl. a. verſ. vel
dic, ſi pater ſibi retinere non vult. &c.

LEX LXXIX.

2 *Repudiatio tanquam priuatio, non recipit extenſionem, licèt ſecus in adi
tione.*
3 *Repudiatio vnius partis, quando trahatur ad aliam, quę uenit iure accre-
ſcendi, & quid in aditione. & nu. 1.*

1 SI ſolus. † Si plures portiones eiuſdem hæreditatis de-
ferantur mihi pure, per meipſum adeundo ex
vna efficior hæres in oībus, etiam ſi habeam ſubſtitutū,
vel coniunctum in alijs, ſed repudiando vnam non valet
repudiatio, nec attrahit ad ſe alias. h.d. vſque ad ver. item ſi ſer-
uus, & ſic eſt hic caſus de eo, quod not. gl. in l. 2. ſ. eo. in fi. mag
a gl. † quod repudiatio tanquam priuatio non recipit extenſio-
nem, licèt ſecus in aditione, & φ facta de vna portione nō va-
let, quia per ſe, ſine alijs ſtare non poteſt, ne quis decedat pro
parte teſtatus, & pro parte inteſtatus, vel pro parte cum hære-
de, & p parte ſine. vnde cum alias ad ſe non trahat, ipſa vitia-
tur, licèt Ang. videatur ibi tenere contrarium per l. illud. ſup.
eod. ſed aliud eſt ibi caſus habens diuerſam rationem. Additur
etiam per iſtam l. aliud ad illam 2. quòd etiam ſi habebat ſub-
ſtitutum in alijs portionibus, vel coniunctum adhuc adeundo
ex una efficitur hæres in alijs, quod ibi non dicitur, & in hoc
iſta l. eſt ſingularis. ¶ In tex. ibi. (fuero inſtitutus,) ſubaudi pu-
rè, vt colligitur in fin. ibi ſi tamen delatæ ſint. Si autem in vna
purè, in altera ſub conditione, tunc ſi non habebam ſubſtitu-
tum, vel cohæredem adhuc adeundo ex pura efficior hæres in
conditionali, vt ſ. e. l. cum hæres. §. fi. de hær. inſt. l. ſi quis ita ſcri
pſit. ſed ſi habebā ſubſtitutū in condōnali, tunc non efficior hæ
res in illa, qa non ſum eā habiturus in oēm euentum, ſed expe-
ctatur

ſtaт̃ conditio, & ſi euenerit etiam in illa, efficior hæres ſine noua aditione, quinimmo etiam ſi euenerit poſt mortem meam hæres meus efficit hæres in illa ẽt ex illa inſtitutione, vt l. qui ex duabus.ſ.eod. ẽt ſi fuit datus ſubſtitutus ſolũ in defectũ illius ꝯditionis, & ita dẽs intelligi ibi. ſecus ſi in oẽm caſũ, quo illa por tio deficeret, q̃a cũ deficiat ꝑ mortẽ vocaretᷣ ſubſtitutus, & nõ hæres meus: ſed in caſu præcedenti nõ pôt ſubſtitutus vocari, q̃a deficit ꝯdõ ſub qua fuit ſubſtitutus, vt colligit̃ ex no. ibi per Bar. ſi aũt hẽbam cohæredem, tũc adeũdo ex pura efficiot hæres ẽt in parte ꝯdõnali, quam ſum habiturus in oẽm euentum, & in alia parte expectat̃ euentus conditionis, & ſi eueniat ẽt in illa iure inſtõnis, ſi nõ eueniat accreſceret cohẽdi, & hæc habẽ tur. ſ. de hære. inſt. l. liber homo. §. ſi ita ſcriptũ ¶ In glo. i. oppo. ꝙ ſi habeo ſubſtitutum in una portione, vel cohæredẽ adeundo ex alia portione, non efficior hæres in illa. Nam rõ, quare adeũdo ex vna efficiot hæres in altera, eſt, nequis decedat pro parte teſtatus, & pro parte inteſtatus, quæ rõ ceſſat hic, quia illa alia poterit peruenire ad ſubſtitutum, vel cohæredem. gl. dicit ꝙ iſta erat rõ dubitandi, & nihilominus determinat cõtrariũ nec reſponder ad iſtã rationem. Tu dic, ꝙ iſta non eſt ſola ratio, ſed eſt alia, quia non poteſt hæres diuidere, nam anteq̃ adeat, non quia non eſt dñs, nec poſtea quia effectus dominus in totũ, & ſi dicat̃ ſi ipſe fuit inſtitutus in pluribus portionibus, non diuidit ipſe, ſed diuidit teſtator. Reſpondetur, quòd tunc teſtator cenſetur diuiſiſſe, quando in diuerſis portionibus inſtituit diuerſos, & tũc unum poteſt adire ſine altero, vt l. ſeruus quoque poſt prin. de hæredib. inſt. non ſic quando inſtituit eũdem, quia diuiſio portionum non cenſetur facta cauſa diuidẽdi hæreditatem, ſed alio reſpectu, ſicut diuiſio fundi gratia vberioris culturæ remanente vnitate fundi, ut l. Caius. ĩ. de leg. 2. & ſicut in illa menſura, qua menſurant̃ panni, in qua licèt ſint plura demonſtratiua diuerſas menſuras, tamen diuidit̃ vnitas illius menſuræ ſecundum Bar. ¶ Item extra gloſſ. oppo. quòd ſi habebam ſubſtitutum vulgarem in vna portione, poſſum illã repudiare, & alteram adire, quia in prima videt̃ mihi data licentia a teſtatore propter ſubſtitutum vulgarem. arg. in l. prima. §. ſi proponat̃. ĩ. ſi quis omiſ. cau. teſt. Solu. verum eſſet hoc, ſi ego eſſem ſubſtitutus mihi ipſi, ut ibi, ſecus ſi alius eſt mihi ſubſtitutus, quia non propterea videt̃ mihi data licentia repudiãdi illam, ut colligitur hic, & eſt expreſſum in l. Iul. ſi quis omiſ. cau. teſt. quia videt̃ ſubſtitutus potius in defectũ, & in caſu, quo poſſim nolle, non autem vt videat̃ mihi data licentia nolendi. & hoc facit ad illam quæſtionem, an per dationem ſubſtituti tollat exiſtentia ſui hæredis, & allegat̃ iſte tex. & illa l. Iulia. ꝙ no. ꝯ fundamentum gloſſ. & Docto. qui dicunt, quòd videtur
3 data licentia abſtinendi. ¶ † In glo. ſecunda, ibi item videtur ꝯ ſupra eodem l. ſi tu. in fi. ſcilicet ad id, quod dicitur hic in prin. ꝙ non poſſum repudiare vnam, nam ibi ꝓbat̃ contrarium ſed dic, ꝙ hic loquit̃, quando plures portiones fuerũt mihi delatæ eodem iure, puta inſtitutionis, ibi quando diuerſis iuribus vna iure inſtitutionis, altera iure ſubſtitutionis, quo caſu poſſum repudiare primam, & hoc non obſtãte poſſum adire ſecundã. tamen cum illa habeo etiam portionem repudiatam, vel partẽ eius, ut ibi dixi. Si autem vna iure inſtitutionis, altera iure tantum accreſcendi, tunc ſi incępi a repudiatione primæ nõ poſſum habere alteram iure accreſcendi, quia portio accreſcit portioni, & tunc portionem non habeo, vt ĩ. eodem l. ſi totam. Aut incępi ab aditione primæ, & tunc an cogar habere alterã iure accreſcendi? dic vt ſ. eodem l. cum hęreditate & l. ſi du. & l. ſi minor. & ita declarat ſequens contrarium glo de l. cũ hẽdita te. Recollige ergo duos caſus, unus eſt, quando incępi ab aditione vnius partis, & quærit̃, an habeo alias, quo caſu diſtingue. Aut omnes erant delatæ eodem iure, aut diuerſo. Et primo caſu, aut omnes purè, & loquit̃ iſta l. aut una purè: altera ſub ꝯditione, & tunc diſtingue tres caſus, ut ſ. dixi. ſcilicet, quòd aut non habeam ſubſtitutum, uel cohæredem, aut habeam cohæredem tantum. Si autem ſint delatæ diuerſo iure. Aut vna iure inſtitutionis: altera iure ſubſtitutionis vulgaris, & tũc adeũdo ex prima, ſi quærit̃, an efficiar hæres in ſecunda poſtea adueniẽte coditione? dic, ut ſupra eodem l. ſi quis hæres inſtitutus. Sed econtra ſi adiui primo ex ſecunda, an efficiat hæres in prima? dic, ut ſ. eod. l. ſi tu ex parte, in primo caſu. Si autem una iure inſtitutionis altera iure accreſcendi? dic, vt ſupra eodẽ l. cũ hęreditate & l. ſi duo. In ſecundo caſu, quando incœpi a repudiatione unius, an ualeat? aut omnes erant delatæ eodẽ iure, aut diuerſo, primo caſu, ſi omnes purè, non valet repudiatio vnius partis etiã ſi habeã ſubſtitutum, uel cohæredem, ut hic. Si autẽ una purè, altera ſub conditione, & repudiem puram, ſi nõ habeam ſubſtitutum, vel cohæredem idem, ſed ſi habeam pôt dici, ꝙ ualeat, quia deficiente conditione alterius, perueniet illa ad ſubſtitutum, vel cohæredem vnà cum repudiatione. Si autẽ deferantur diuerſo iure dic, ut ſupra dixi. aut una iure inſtitutionis, altera ſubſtitutionis, aut vna iure ſubſtitutionis, altera iure accreſc. Et ex ꝓdictis remanet declarata magna pars repudiationis, quam facit Bar. in l. j. in fi. infra eodem. ſatis confusè addendo etiam quæ dicam in ſequenti. §.

---

2 *Quando plures portiones ſunt mihi delatæ per meipſum vna purè, altera ſub conditione, & habebam ſubſtitutum, vel cohęredem adeundo ex pura, quòd efficiar hęres in conditionali, & ſic ſufficit vna aditio, & quid ſi deferantur mihi per alium. vide nu. 1. & 4.*

1 **§. Item ſi ſeruus.** † Si plures portiones eiuſdem hæreditatis deferantur mihi ꝑ alium in poteſtate mea ꝯſtitutum, vna purè, altera ſub cõditione, adeundo ex pura iuſſu meo illa tñ mihi acquiritur, in conditionali vero expectatur conditionis euentus, & ſi tunc reperitur ſui iuris, pôt eam acquirere ſibi, ſi autem in mea poteſtate, acquireret mihi interueniente noua aditione. hoc dicit vſq; in fin. ¶ In tex. ibi, (ex parte ſub conditione.) ſed quid ſi in vtrunq; fuit inſtitutus purè? Bar. tenet hic, ꝙ adeundo pro vna parte iuſſu meo facit me hæredem in vtraque: quia non poſſum diuidere hanc hæreditatem: & quia eſt in poteſtate mea ambas habere, non ſic ſi eſſemus diuerſi domini, quia adeũdo iuſſu meo non acquirit, niſi partem meam: & alia eſt in pendẽti, vt ſupra
2 eod. l. cum ſolus alias cum ſeruus. ¶ † In tex. ibi. (dato cohęrede.) ſubaudi maximè, nam idem ſi non habebat cohæredẽ, niſi in parte pura, in conditionali verò non, quia non ſum illam habiturus in omnem euentum, cum ſi reperiatur ſui iuris, ipſe cõditione exiſtente acquirat eam ſibi, & nõ mihi, vt hic patet. Itẽ ꝓbatur, quia ſi non dato cohærede, vel ſubſtituto adeundo ꝓ pura, acquireret mihi etiam conditionalem, ſequeretur, ꝙ eo caſu quo haberet cohæredem adeundo pro pura, acquireret ẽt mihi partem conditionalis, vt l. liber homo. §. ſi ita. de hær. inſti. cuius contrarium infra innuitur, quia dicitur, ꝙ ſi conditio exiſtat, poſtquàm erat effectus ſui iuris, tota illa conditionalis acquiritur ſibi, quod non eſſet, ſi prius fuiſſet mihi acquiſita pro parte, nec ob. l. cum hæres. §. ſi. ſupra eodem. & l. ſi quis ita ſcripſerit. de hær. inſt quia loquũtur, qñ plures portiones ſunt mihi delatę per meipſum, vna purè, & altera ſub conditione, quo caſu fateor, ꝙ ſi habebam ſubſtitutum, vel cohæredem adeundo purè, efficiar hæres in conditionali: quia illam ſum habiturus in omnem euentum, non ſic qñ deferuntur mihi per aliũ, quia ceſſat illa ratio, vt colligitur ex iſto tex. quem ſic intelligo, licèt gl. infra dum allegat. l. cum hæres. ſupra eodem innuat contrarium, ſed non placet. ¶ In tex. ibi, (non mihi eſſet acquiſita.) nec a prin. cum adiuit ex pura, nec etiam nunc exiſtente conditione, ſed acquiritur ſibi, ſi adit per ſe, ſi autẽ repudiaret, accreſceret mihi, vt ſupra eodem l. ſi quis hæres. ver. idem dico. cum his, quæ ibi dixi: & ſi fuiſſet alienatus adeundo iuſſu noui domini, acquireret illi, vt infra eodem l. ſi ſeruus eius. ¶ In tex. ibi, (omnia enim.) reſpondet tacitæ oppoſitioni, quæ poſſet fieri, ꝙ ſaltem nunc poſt euentum conditionis adeundo acquirat mihi illã conditionem, ſicut acquiſiuit puram, & tñdet, ꝙ iſtud eſſet verum, ſi res eſſet in eodem ſtatu, quia iſte ſeruus nõ fuiſſet ma
3 numiſſus alias, vel nec alienatus. ¶ † In tex. ibi (ego quidem Iuriſconſultus.) limitat id, quod proximè dixerat, ꝙ ſi eſſet in eodem ſtatu, acquireret mihi: nam iſtud eſt verum interueniẽte demum noua aditione, & ſi dicatur, immo non vĩ neceſſaria, quia regula eſt, ꝙ ſufficit vna aditio? dicit Iuriſconſultus, ꝙ illa regula locũ habet in plurib. portionibus delatis mihi per meipſum, quia ſi adiui ex vna ſine noua aditione, efficior hæres in altera, vel ſtatim ſi erat delata, & poteram adire, vel cũ poſtea deferretur, & adire poterit, vt l. ſi quis. ſupra eodem & de hær. inſt. l. liber homo. §. ſi Titius. in fi. non ſic, qñ deferuntur mihi ꝑ alium, quod intellige, ut ſupra dixi. i. vna pura, altera ſub conditione, ſecus ſi ambæ purè, vt ſupra dixi, nam primo caſu aditio ex pura non habet aptitudinem ad cõditionalem, quæ poterat acquiri ſibi, ſi efficeretur ſui iuris: ideo ſi non efficiatur, eam ad ſe non trahit. Quid aũt ſi vna portio deferatur mihi per me, altera per aliũ? diſtingue, an incipiam ab aditione mea, & tunc efficior hæres in altera, niſi interueniat aditio illius, vt ſupra l. ſi ex aſſe, aut eꝯ, & tunc ſecus, vt ſupra eod. l. ſi ego cætera dic, vt
4 l. ſi. ĩ. eo. tit. per Bar. † Oppon. pro declaratione glo. magnæ, q̃ incipit, dic ꝯ l. vbi dr̃, ꝙ illa regula, ꝙ ſufficit vna aditio, locum habet quando plures portiones eſſent mihi delatæ ꝑ meipſum contra, ꝙ etiam tunc non habet locum, ut ſi ſum inſtitutus in parte purè, in parte ſub conditione dato ſubſtituto, vel cohærede, quia adeundo ex pura non efficior hæres in conditionali vt in legibus allegatis. In fin. glo. Glo. videtur fateri contrariũ, & dicit, ꝙ iſtud, quod hic dicitur, procedit in tribus caſibus. ¶ Primus, ſi eſſem inſtitutus in tota hæreditate, & adirem

partem

partem eius,vel in parte,puta in dimidia.& adirem partẽ dimidiæ,nam efficior hæres in alijs ſine noua aditione. ¶ Secundus caſus eſt,qñ inſtitutus in pluribus portionibus purè, puta primo in vna tertia,poſtea in altera:deinde in altera. ¶ Tertius caſus eſt,qñ in vna purè, in alijs ſub cõditione, nõ dato ſubſtituto,vel cohærede. ¶ In quarto aũt caſu,quãdo datus eſſet cohæres,vel ſubſtitutus, non habet locum, quod hic dicitur. ¶ Gloſ. dicit benè in primis tribus:in hoc vltimo non:nam verũ eſt, ꝙ hoc caſu adeundo ex pura non efficior hæres in cõditionali ante conditionis euentũ, cum illam non ſim in omnem euẽtum habiturus,& ita loquũtur iura allegata in glo. ſed ſi poſtea cõditio eueniat,efficior hæres in illa ſine noua aditione.tex.eſt in d.l.liber homo.§.Titius. in fi. cuius contrarium innuit iſta gl. dum dicit tunc ſecus referendo gl.ad tex. in quo ſignata eſt.

L E X LXXX.

2 *Si ex duobus inſtitutis,& inuicem ſubſtitutis,vnus adiuit,& poſtea mortuus eſt,deinde alter repudiauit, tunc hęres præmortui habet portionem repudiatam, tam iure accreſcendi, quàm iure ſubſtitutionis iunctæ cum iure accreſcendi.*

Quid ſi eſſent plures ſubſtituti, quòd conſubſtituti præferantur tali hęredi, qui non habet,niſi ius accreſcendi.

3 *Spes ſubſtitutionis, quando tranſmittatur,& etiam ipſum ius,num. 1.*

1 TOties. †Spes ſubſtitutionis etiam iuncta cũ iure accreſcendi,& etiam ipſum ius accreſcendi,non tranſmittitur ad hæredẽ,quando ſuper ſunt alij cõſubſtituti,qui poſſunt venire de iure cõmuni ad portionẽ deficientem.h.d. ſecundũ intellectum quẽ puto verum,ponẽdo caſum ſecundũ l.ſed ſi plures. in princ.de vul.& pup.declarando,vt ibi dixi, quem ẽt videtur tangere hic glo.magna in ver.verũ dico,&c. ꝙ hic fuerunt tres inſtituti,vel plures, & inuicem ſubſtituti, & omnes adiuerunt hæreditatẽ excepto vno, deinde vnus ex adeuntibus mortuus eſt,& ſic tranſmittit ad ſuum hæredẽ portionẽ ſuã, deinde qui non adiuerat repudiauit. oritur cõtentio inter hæredem illius mortui, qui dicit debere habere portionem illius portionis repudiatæ, ſicut haberet defunctus ſi viueret tã iure ſubſtitutionis.ꝗ iure accreſcẽdi, quia poſtquã defunctus adiuit pro parte ſua cẽſetur ẽt adiuiſſe in cauſam ſubſtitutionis, quia ſine noua aditione portio cohæredis in qua eſt ſubſtitutus, tam iure accreſcendi,quàm iure ſubſtitutionis ſibi obueniret,ſi viueret,vt l.ſi quis hæres inſtitutus.§.eo. & ipſe non debet eſſe deterioris cõditionis,quàm defunctus, ꝗa ius accreſcendi trãſmittitur ad hæredem, ergo & ius ſubſtitutionis vulgaris iunctum cum eo. Alij verò conſubſtituti dicunt oppoſitũ,ꝙ tota illa portio pertinet ad eos,& ꝙ ille defunctus nõ potuit tranſmittere ius ſubſtitutionis, & pro iſta parte determinaᷣ hic, & d.l. ſed, & ſi plures.hæres ergo ex iure accreſcendi nihil habebit,vt patet in d.l. ſed & ſi plures.dũ dicit,ſoli ſuperſtites ex ſubſtitutione exiſtent hæredes,licèt hic gl.mag.circa fi.dicat ꝯ̃rium, quod nõ eſt verum, licèt Doc.videantur ſequi. Erat ẽt alia ratio pro hr̃de defuncti,ꝗa ſi illi nõ fuiſſent inuicem ſubſtituti nõ eſſet dubiũ, ꝙ ille,qui p̃deceſſit poſt aditionẽ tranſmiſiſſet ius accreſ. in portionẽ poſtea repudiatam, cum illud de ſui natura trãſmittatur ad hæredẽ, vt l.ſi ex pluribus de ſu.& legit. nõ ergo videtur debere eſſe deterioris conditionis, ex eo, ꝙ fuerunt inuicẽ ſubſtituti,ꝙ ſubſtitutio ſit ad augendũ ius accreſc. non ad ei derogã-
a dum, vt no.in l.pe. de iniuſt.reſt † Breuiter iſtæ rõnes in ꝯ̃rium factæ procederent, quãdo fuiſſent duo tantũ inſtituti, & inuicem ſubſtituti,& vnus adiuiſſet,& poſtea mortuus eſſet, deinde alter repudiaret,tunc hæres præmortui haberet portionem repudiatã, tam iure accreſcendi, quàm iure ſubſtitutionis:iunctæ cum iure accreſc.quæ tranſmitteret quodã iure ſpeciali pp coniunctionẽ, quam habet cum iure accreſcendi. per l.qui ex duab.cum ibi no.§.eo.quam gl.hic in fi allegat,ſed qñ ſunt plures,ꝗa tunc ſuperſunt cõſubſtituti, qui pñt venire ad portionẽ repudiatam,de iure cõi præferuntur hæredi,qui nõ põt venire, niſi de iure ſpeciali ad ſubſtitutionẽ,& quia ſubſtitutio p̃fertur iuri accreſ.conſubſtituti,qui hñt vtrunque ius p̃feruntur hr̃di, qui non habet,niſi ius accreſcendi,ita ſubtiliter declara hãc le-
3 gem. ¶ † in hac l.ſunt duæ glo. quæ laborant ſuper vno ꝯ̃rio.ſ. de l.qui patri.§.eo. per quã videtur,ꝙ ille, qui p̃deceſſit trãſmiſit ad ſuum hæredem ſpem ſubſtõnis, iſtud ꝯ̃rium format vltima glo.magna,in prin.ſed in p̃cedenti glo.ꝗ incipit ante aditã hæreditatẽ.colliguntur duę ſolões,vna,ꝙ hic iſte mortuus eſt ante aditam hæreditatem, vnde ſi nõ tranſmiſit portionẽ ſuã, nec ẽt portiones cohæredis:in l.vero ꝯ̃ria deceſſit poſt aditam hæreditatem. Iſta ſol. eſt contra text.in verſic. adiſſe, qui p̃ſuppponit,ꝙ adiuit. Alia ſo.eſt,quod hic adiuit, vt habetur in gl.ibi autem poſt,& ad cõtrarium reſpondetur, quòd ibi fuit ille mortuus ſubſtitutus per nomen proprium: hic p nomen appellatiuum quicunque mihi hæres erit,& iſtam eandem ſol. repetit ſequens gl.& ẽt eã gl.ponit in d.l.contraria,ſed per oẽs reprobaᷣ, quia potius deberet dici econuerſo.Nam facilius deberet trãſmitti,quando fuit ſubſtitutus per nomen appellatiuum,quia tunc tanquam hæres,& ratione portionis hæreditatis,quã habet,ſicut ergo illam tranſmiſit ad hæredem, ita deberet tranſmittere ſpem ſubſtitutionis,ſed qñ per nomen proprium tunc contemplatione ſuæ pſonæ,vnde cum perſona extinguaᷣ per mortem,etiam ſpes ſubſtitutionis deberet extingui. Gl.autem ſequens ponit duas alias ſol.unam ſecundum io.& Azo. quòd ibi loquiᷣ in pup.ſubſt.hic in vulgari.gl.fateᷣ, quòd ibi loquitur in pup.& aſſignat rationem,quare ibi tranſmittiᷣ. Tamen iſta ſol.non ſatisfacit,quia ſicut non tranſmittiᷣ ſpes vulgaris, ita nec ſpes pup.ut l.qui habebat.de vul.& pup.vnde gl.ſoluit alio modo,ꝙ nec ibi,nec hic tranſmittiᷣ ius ſubſtitutionis, ſed tam ibi,quàm hic tranſmittiᷣ ius acc.hæc eſt intentio gl.quam ita Doct.intelligunt,& ſequunᷣ, ſed dico, quòd hic etiam ius accreſ. non tranſmittitur,vt ſupra dixi.Item quòd in l.contraria non tranſmittitur ius acc.ſed ius ſubſtitutionis,vt ibi declaraui. ¶ Dic ergo,quòd ſi loquimur de ſpe ſubſtitutionis pu. diſtinguendum eſt,vt ibi no.uidelicet per illum,qui adiuit,cum ſit obligatus ad acceptandum pup tranſmittiᷣ,quia hoc eſt de natura obligationis,ſed per illum qui non eſſet obligatus non tranſmitteretur,ut l.qui habebat.Si autem loquimur de ſubſtitutione vulgari diſtingue,aut erat coniuncta cum iure accreſ. & non ſupererant alij conſubſtituti, & neutrum tranſmittiᷣ, nec ius ſubſtitutionis, nec ius accreſ. vt hic contra dictã l. ſed ſi plures.in princip.Et ex his remanent declaratæ iſtæ gloſſ. quæ ſunt difficiles.

L E X LXXXVI.

1 *Inſtitutio ſerui incapacis in totum,vel pro parte, tempore aditæ hęreditatis inſpicitur.*

2 *Inſtitutio facta de ſeruo incapaci in caſu huius legis, ad hoc vt reconualeſcat,quòd oporteat,quòd non fuerit nulla à principio.& nu. 5.*

3 *Incapacitas ſerui inſpicitur ex perſona domini.*

4 *Si dominus eſt indignus hæreditate defuncti, quia deliquerat contra eum vt ſi cubuerat cum eius vxore, tamen ſi teſtator hoc ſciebat inſtituendo eum,uel ſeruum ſuum,videtur iniuriam remiſiſſe,& non aufertur hæreditas a fiſco.*

Illud quod relinquitur incapaci ꝙ non applicetur fiſco,ſed ſit pro non ſcripto,niſi quando grauatus accommodat fidem tacitè, de dando incapaci.

1 SI ſeruus eius. †Inſtitutio facta de ſeruo incapaci in totum, vel pro parte,licèt a principio ſit nulla,ſi tamen tpe aditionis reperiatur manumiſſus,uel alienatus, reconualeſcit de æquitate, vt poſſit adire pro ſe, vel iuſſu noui domini, h. d. ſ̃m intellectum gloſſæ.quæ eſt mirabilis,& imitaret multa iura,ſi eſſet verus.ſ. l.quod ab initio.de reg.iur.ꝙ procederet de rigore non de æquitate,& l.ſi alienum.§.in extraneis de hære.inſti.vbi habetur quando inſpiciantur tria tempora in hærede inſtituto, & ſi in aliquo illorum ſit incapax,non valet inſtitutio, ut ſit uerũ de rigore,non de æqtate, ꝗa ſi fuit incapax tpe teſtĩ, & mortis, ſi tñ reperiaᷣ capax tpe aditionis,de æqtate reconualeſcat, quod
2 eſt ridiculoſum,& falſum dicere.†oportet ergo intelligere hũc text.ꝙ inſtitutio facta de iſto ſeruo incapaci non fuit nulla a prin.aliàs non poſſet reconualeſcere,quare aũt nõ fuit nulla ſtatim dicam. ¶ Oppono.pro declaratione gl. ꝙ licèt iſte ſeruus non fuerit manumiſſus,vel alienatus non poſſit adire hr̃ditatẽ pro ſe,vel pro nouo domino, quia inſtitutio facta de ipſo fuit nulla ab illo principio propter incapacitatẽ dñi. ſicut.n.fuiſſet nulla,ſi ipſe dñs fuiſſet inſtitutus,vt l.1.C.de hæredib. inſtit. ita ſi fuit inſtitutus ſeruus eius,quia incapacitas ſerui inſpicitur ex perſona dñi,& ſi dñs eſt incapax,ut l.nõ ideo minus. de hęr. inſt.& l.ſi mihi,& tibi.§.reg. de leg. 3.ergo non põt reconualeſcere ratione manumiſſionis, uel alienationis. per l.quod ab initio.de reg.iur.& confirmaᷣ,ꝗa trib.tporib. acquiritur capacitas,vt in §.in extraneis.& hoc nõ reperiᷣ,niſi tpe aditionis. Gl. ſol.vt ſ.dixi,ꝙ ꝯ̃tia procedunt de rigore,ſecus de ęqtate.alij dicũt,ꝙ gl.reprobaᷣ,ꝙ licèt qs ſit incapax, p ſe, nõ põt tñ capere p ſeruũ,qđ eſt falſũ,vt l.1.§.1. ſi qs aliquẽ te. prohi.& d.l.non ideo
3 minus.remanet ergo gl.in prima ſo.ꝗ eſt falſa.† Vnde Iaco. de Are.dixit, ꝙ iſte dñs non erat omnino incapax, ſed erat indignus,& ſic poterat inſtitui,& poterãt adire hr̃ditatẽ, licèt poſtea ſibi deberet auferri,ut l.ex facto.§.Iulius.de vul.& pup. ſicut ergo valuiſſet inſtõ facta de dño mero iure,ita & facta de ſeruo eiꝰ.& ſi nõ fuiſſet manu.vł alienatꝰ potuiſſet adire iuſſu eius,ꝙ acquiſiuiſſet ſibi,tñ poſtea fuiſſet ſibi hr̃ditas ablata p fiſcũ, ſi ergo

ergo ante aditionem manumiſit, vel alienauit, & nõ fecit hoc in fraudem fiſci, acquirit ſibi, vel nouo dño, & fiſcus non habe-
4 bit. ¶ † Et pone exemplum, ſi dñs erat indignus hæreditate defuncti, quia deliquerat contra eum, & defunctus ignorabat, vt ſi cubuerat cum vxore, dicit glo. in l. ſi ea C. de his quibus vt indi. Si autem teſtator ſciuiſſet inſtituendo eum, vel ſeruum ſuũ, videretur iniuriam remiſiſſe, & nõ auſertur a fiſco. Et qualiter autem dicatur manumiſiſſe, vel alienaſſe non in fraudem fiſci, dic, q̃a ignorabat ipſum eſſe inſtitutũ, aliàs videretur in fraudẽ fiſci feciſſe, & ſibi nõ noceret, per ea, quæ habẽtur in l. ſi ſequẽs. infra ad Sill. iſta lectur. eſt multum plana, & congruit literæ, dũ dicit, antequam iuſſu dñi adeat. ſic innuit, ꝙ poteſt adire iuſſu dñi, & acquirere ſibi mero iure, item dum dicit, nihil in fraudẽ legis, &c. nam propriè hoc cadit in indigno, qui poteſt fraudare fiſcum non incapacem, quia illud, quod relinquitur incapaci non applicatur fiſco, ſed eſt pro non ſcripto, vt in l. ſi in metallũ. de his, q̃ pro non ſcrip. haben. & no. in l. 1. C. de hære. inſt. niſi quando grauatus accommodat fidẽ tacitè de dando incapaci, vt infra l. proxi. & iſtam lectu. tenet gl. in l. ſeq. dũ dicit. s. l. proxi. indignus confiſcatur, quam etiã ſequitur Ang. Sed licèt ſit vera in ſe, & notabilis, quia tamen tex. dicit, capere non põt: non vr̃ congruere literæ, quia indignus poteſt capere mero iure, licèt nõ cum effectu, ideo Bar. intellexit, ꝙ erat omnino incapax. Ad contraria reſponde, ꝙ lex nõ ideo minus procedit. quando ſeruus incapax eſſet inſtitutus contemplatione domini, vel ſimpliciter, quo caſu ità præſumeretur, & tunc ſi non valeret inſtitutio de ipſo dño, nec reconualeſceret ex poſtfacto, ita nec de ſeruo, nec reconualeſceret ex manumiſſione. Si autẽ ſit inſtitutus contemplatione ipſiuſmet ſerui, & hoc apparet, tunc non habet locũ. l. non eo minus, quia inſtitutio valet mero iure, nec inſpicitur perſona dñi, ſed ipſius ſerui, ſi eſt talis, q ſi eſſet liber, poſſet illam hæreditatem capere, vt l. debitor. §. ſer-
5 uo. de leg. 1. † Quouſque ergo durat in eiuſdem dñi poteſtate, non poteſt adire, quia nec dño poſſet acquirere, nec ſibi, ſed ſi manumittatur, vel alienatur, arrẽto, ꝙ valuit mero iure a principio, poterit adire, & acquirere ſibi, vel nouo dño, & ita intelligit hanc l. qui intellectus eſt valde ſingularis, & limitat iſtam
a l. non eo minus. cum ꝯcordan. & declarat l. ſi deportati [a] ſeruo. de leg. 3 quam Bar. intelligit eodem modo, quo ad iſtam, quod ibi fuit inſtitutus contẽplatione ipſiuſmet. Dñs Ang. reprehendit iſtum intellectum, quia eſt diuinare, ꝙ hic fuit inſtitutus ſui contemplatione, ſed certè licitum eſt interdum reſtringere, qñ reſtrictio fundatur in optima ratione gratia contrarietatis tollendæ. Item dicit, ꝙ non continet vtilitatem dictum Bar. etiã ſi eſſet inſtitutus contemplatione domini, valeret meo iure inſtitutio attenta perſona ſerui, & nõ dñi, & ita intelligitur l. ſi deportati ſeruo. Iſtud dictum poteſt procedere, qñ dominus eſt generaliter incapax, vt quia eſſet deportatus, qui nullus hæreditatem capere poteſt, & ſic habetur pro mortuo, vt l. necem. §. ſi deportatus. de bon. lib. ideo non inſpicitur perſona domini. ita intelligit Bar. ibi dando alium intellectũ ad illam l. q̃ facit hic. Sed ſi dominus non eſſet generaliter incapax, ſed ſolum quantum ad hæreditatem defuncti, puta ſpurius teſtatoris, tũc non habetur pro mortuo, & ideo ſi eſſet inſtitutus ſeruus contemplatione dñi, & inſpiceretur perſona domini, non valeret inſtitutio facta de ſeruo contemplatione domini, & ita poteſt intelligi l. non ideo minus. ſed ſui contemplatione bene valet mero iure, & ita loquitur iſta lex, & ſic remanet lec. Bar. defenſata. Et no. prædicta, quia non ita benè declarantur alibi.

ADDITIO.

a Declarat l. ſi deportati. Adde in materia, & pro declaratione d. l. ſi deportati. eundem Pau. de Caſt. & ibi vide d. Ioan. de Imo. in l. ſi mihi. & tibi. §. regula. infra de leg. 1. Cur.

LEX LXXXII.

SI totam. Portio accreſcit portioni, non perſonæ, idẽ ei qui ſemel habuit portionem, ſi fuit ſibi ablata, non accreſcit. hoc dicit. Accreſcit ergo ei ad quẽ peruenit portio, facit ſupra eodem l. ſi quis hæres inſtitutus. in verſi. idem dico. cum his, quæ ibi dixi. ¶ In tex. ibi (ſi totum, aut partem.) expone, ideſt totam partem hæreditariam, in qua inſtitutus erat, ſi enim fuiſſet inſtitutus in tota hæreditate, non eſſet tractandum de iure accreſcendi, de quo hic loquitur. Et dicas, quod huic, qui tacitam fidem accommodauit de reſtituendo partem ſuam incapaci, fuit ſibi ablata illa pars per fiſcum tanquam indigno poſt eam aditam: deinde cohæres repudiauit ſuam, illa portio repudiata non accreſcit ſibi, ſed fiſco, ſed ſi fuiſſet ſubſtitutus illi, benè admitteretur ex ſubſtitutione, vt in gloſſa, quia ſubſtitutio eſt perſonalis, ius accreſcendi eſt reale, & ſequitur portionem, non perſonam.

LEX LXXXIII.

1 *Ex teſtamento quis hæres eſſe non poſſit.*
2 *Proximus ventri ut agnatus decedens pendente natiuitate poſthumi non tranſmittit ad ſuos hæredes ius deliberandi per l. cum antiquiorib.*
3 *Exiſtentia ſui hæredis operatur tranſmiſſionem hæreditatis ad quoſcunque hæredes etiam per ignorantem.*
4 *Statutum, ſi permittit filio, quòd poſſit hæreditatem repudiare, an faciat de neceſſario voluntarium.*
5 *Venter ſi erat plenus, & præteritus, tunc ſuus non fuit hæres effectus ex teſtamento.*
6 *Emancipatus inſtitutus, licèt in omnem euentum ſit habiturus hæreditatẽ, ſiue poſthumus naſcatur, ſiue non, tamen non poteſt hæres effici, niſi ſit certus, quòd naſcatur.*
7 *Emancipatus inſtitutus adit ex teſtamento.*
8 *Quandocunque quis in omnem euentum eſt habiturus hæreditatem, ſi propter aliquod dubium impediatur adire, interim decedens tranſmittit ad ſuos hæredes.*
9 *Emancipatus, cui fuit delata hæreditas ex teſtamento, ſi non potuit adire propter dubium, an venter eſſet plenus, prout communiter reputabatur, quamuis eſſet vacuus, non tranſmittit ad ſuos hæredes hæreditatem paternam, ſed beneficium petendi reſtitutionem in integrum, quod eſt minus, quàm tranſmittere hæreditatem, vel bon. poſſ.*
10 *Si poſthumus fuit præteritus, quod beneficium habeat ſuus inſtitutus, & quod emancipatus.*
11 *De iure communi inſtitutus ex ſua perſona non poteſt inuentare contra tab. ſed de iure ſpeciali ex perſona præteriti poteſt, & an poſſit tranſmittere ſecundum tabulas.*
12 *Quando non tranſmittat nec ſecundum tabu. nec contra tabu. ſed deſtituatur teſtamentum in articulo mortis, & ipſe efficiatur hæres ab inteſtato.*
13 *Differentia inter tranſmiſſionem hæreditatis de iure ciuili & illam, quæ tranſmittitur beneficio prætoris, & quo iure tranſmittat emancipatus.*
14 *Quando alicui delata eſt hæreditas, & ipſe fuit impeditus adire facto tertij, ſi contra illum non poterat haberi regreſſus, quia erat factum iuſtum decedens interim tranſmittit hæreditatem, etiam ſi erat penitus extraneus & non erat habiturus in omnem euentum.*
Quid ſi factum tertij erat iniuſtum, & erat ſoluendo, & poterat haberi regreſſus cum effectu.
15 *Qui fuit impeditus adire timore pœnæ legalis, decedens interim tranſmittit hæreditatem.*
Quid ſi ſubeſſet alia cauſa, quam timor pœnæ legalis.
Quid in forenſi prohibito ex forma ſtatuti acquirere immobilia, ſub certa pœna, niſi primo faciat ſe allibrari, ſi ei fuit delata hæreditas, & decedat antequam allibretur, an tranſmittat.
16 *Hæreditas aſcendentis per lineam maſculinam, vel fœmininam tranſmittitur in deſcendentes, & quod illa tranſmiſſio non fiat ratione ſuitatis, cum fiat etiam de hæreditate materna, & etiam per emancipatum, & non ſit in extraneos hæredes, ſed ſolum in deſcendentes, ſecus in illa, quæ fit ratione ſuitatis, quia fit in quoſcunque extraneos.*
17 *Ius deliberandi qualiter, & quando poſſit tranſmitti.*
18 *Infans, quòd hodie tranſmittat in patrem, vel hæredem.*

1 VEntre. † Ex teſtamento, quod poteſt rumpi natiuitate poſthumi præteriti, quia vẽter erat plenus, nulli defertur hæreditas, etiam ſuo hæredi inſtituto, non ſolum emancipato vel extraneo, hoc primo. Sed ſi non poterat rumpi, quia venter erat vacuus, licèt ex eo deferatur hæreditas, emancipatus tamen, vel extraneus adire non poteſt, niſi ſit de hoc certus, ꝙ venter ſit vacuus, ſed ſuus bñ põt effici hr̃s per legẽ, licèt ignoret, quia l. quæ facit eũ hr̃dẽ, benè eſt certa de eo, qđ eſt certũ nã. hoc ſecundo. Et primo caſu, qñ eſt plenus, licèt ex eo nõ ſit delata hæreditas, & per conſequẽs Inſtitutus non poterit effici hæres, ſi tamen erat filius in poteſtate, vel emancipatus interim decedens, tranſmittit ius conſequendi portionem, quam in omnem euentum erat habiturus, ſiue poſthumus naſceretur, ſiue non: hoc tertio, & vltimo. dicit iſta l. ſolennis, quam diuide in tres partes, vt in ſummario ſecunda ibi (ſed ſi vacuo.) tertia ibi (ergo) & in prima parte venter erat plenus, & determinat unum, quòd ex illo teſtamento non defertur hæreditas, cum eius vires ſint in pendenti, & ex hoc, quod dicit non deferri, apparet, quòd loquitur, quando erat plenus, licèt enim poſſit contingere, quòd fiat abortiua, & licèt futurus ſit abortiuus, & hoc ſit notũ Deo, quia tamẽ eſt de futuris contingentibus, non eſt notum legi, quia nec in natura naturata, & ideo l. ex tali teſtõ, cuius vires ſunt in pendenti, quia non poteſt rumpi, ſi naſcatur, non defert hæreditatem ſcripto, & licèt loquatr̃ quando fuit ſcriptus emancipatus, vel extraneus, idem tamen ſi ſuus, ut colligitur ex ſecunda parte a contrario ſenſu, vbi vult, quòd ſuo deferatur, quando venter

venter eſt vacuus, ergo ſi eſt plenus, vult quòd non deferatur.
Colligitur etiã ex tertia parte, vbi prouidet circa incõueniens,
quod ſequitur ex hoc, ꝙ non defertur ſuo, vel emancipato, ſi
enim defertur, prouiſio, quæ ibi ponitur, nõ eſſet neceſſaria ſal-
tem ſuo, quoniã efficeretur hæres per l. & trãſmitteret iure ſui-
tatis, vt in ſecũda parte. ¶ In dicta vero ſecũda parte loquitur,
quando venter erat vacuus, & tunc teſtamentũ non põt rum-
pi, & hoc eſt certũ in rerum natura, ergo & apud l. & per cõſe-
quens ex eo defertur hæreditas, ſed non ſufficit hæreditatẽ eſſe
delatam, qñ extraneus vel emancipatus fuerunt ſubſtituti, niſi
etiam ſciant delatã ad hoc, vt poſſit adire, cum habeãt effici hę-
redes eorum voluntate, vt l. hæres inſtitutus. ſupra eodem non
ſic in ſuo, qui efficitur hæres per l. vnde ſufficit, quòd lex ſit cer-
ta de eo, quod eſt certũ in rerum natura: ſuus ergo interim de-
cedens decedit hæres, & per conſequens tranſmittit hæredita-
tem, ſecus in emancipato, vel extraneo. ¶ In tertia parte reddit
ad primũ caſum, qñ erat plenus, nam ſi verum eſt quod fuit di-
ctum in prima parte, quod hæreditas ex tali teſtamento nõ de-
fertur: ſequitur, ꝙ nullus ex illo teſtamento, quouſque pendet
natiuitas poſthumi, potuit hæres effici, quia iſta eſſent inter ſe
contraria, ꝙ hæreditas nõ eſſet delata, & quod nihilominus in-
ſtitutus efficeretur hæres ex eo. Ex hoc ſequitur magnũ incon-
ueniẽs, quod ſi erat inſtitutus ſuus, vel emãcipatus interim de-
cedens, nihil tranſmittit, & tamen ſi non deceſſiſſet, in omnem
euentum eſſet habiturus totum, vel partem hr̃ditatis ſiue poſt
humus naſcerẽt, ſiue nõ. ſ. ab inteſtato, ſi naſcerẽt, & ex teſtõ ſi
nõ naſcerẽt. Iniuſtũ eſt ergo, ꝙ caſus mortis ſibi noceat, ut ab
hr̃ditate excludat, & nihil ad ſuos hr̃des trãſmittat, maximè quia
totũ hoc cõtingit facto, & culpa teſtõris poſthumum ꝑtereũ-
tis. Si n. teſtm̃ nõ feciſſet, iã natus habiturus eſſet partẽ hr̃dita-
tis, & potuiſſet hr̃s effici, ẽt pẽdẽte natiuitate poſthumi in por-
tione, q̃ ipſum contingeret ſecundum numerum liberorum,
qui eſſent in utero, & idem ſi facto teſtamento fuiſſent inſtitu
ti, & poſthumus inſtitutus, uel exhr̃datus, ut ſ. eodem l. cum qui
dam. §. ſuum. & ſ. ſi pars hære. peta. l. illud. Sed quia poſthumũ
prætenijt (quod facere non debuit) ex hoc efficitur, ut ille ſuus
emancipatus non poterit hæres effici pendente natiuitate
poſthumi: nam ex teſtõ non, quia uires eius ſunt in pendenti,
& ex eo non eſt delata hæreditas, ſimiliter nec ab inteſtato, quia
nec eſt ẽt hæreditas delata ab inteſtato, quouſque pendet cau
ſa teſtamenti, quia põt contingere, ꝙ poſthumus non naſcat,
& teſtamentum non rumpetur. Eſt ergo ualde iniquum, quòd
facto, & culpa patris malè teſtantis alius in poteſtate, uel emã-
cipatus excludatur a ſibi debita portione, & ideo Iuriſconſul-
tus prouidet, quod licèt in eius uita neuter iſtorum poterit ef
fici hęres interim tñ decedens tranſmittat ad ſuos hęredes id, ꝙ
erat habiturus poſthumo nato, vel non nato, & hoc uoluit di-
cere, dum dicit decreto filiæ ſuccurrendum eſt, &c. ſcilicet, ut
tranſmittat. quid autem tranſmittat, habetur in gl. fin. in princ.
2 ¶ † Ex prima parte Bar. colligit unũ, in quo dicit ſe conſiliuiſſe,
ꝙ proximus uentri, puta agnatus decedens pendente natiui-
tate poſthumi non tranſmittit ad ſuos hæredes ius delibetan
di per l. cum antiquiorib. nam ad hoc, ut quis illud trãſmittat,
requirit, ꝙ ſciat hæreditatem ſibi delatam, ſed ſi poſthumus e-
rat in vtero, q̃ præcedebat agnatum, non eſt delata agnato. ſu-
pra eodem l. cum quidam. §. quod dicitur. ergo non poteſt ſcire
ſibi delatam, certè etiam ſi poſthumus non erat in utero, & ſic
erat delata, ſi tamen hoc ignorabat, ſicut non poteſt adire, vt
quia in ſeq. parte ver. emancipatus autem. ita non poteſt trãſ-
mittere ius deliberandi, quia requirit, ut poſſit adire ad hoc, vt
transmittat, ideſt ꝙ habeat potentiam adeundi, quia ſibi dela-
ta eſt hæreditas, & ꝙ illam potentiã poſſit ad actum deducere,
quia hoc ſciat, ut in d. l. cum antiquioribus. unde dictum Bart.
3 modicam dubitationem habet. ¶ † Ex ſecunda parte no. j. dũ di
cit, hæres fuiſſe intelligit quia eſt hic caſus, ꝙ exiſtentia ſui hæ-
a redis operat̃ tranſmiſſionem hæreditatis[a] ad quoſcunque hæ-
redes etiam per ignorantem. fruſtra enim diceret hic: quod in-
telligit fuiſſe hæres, niſi tranſmitteret: nec poteſt dici, ꝙ hic ſe
immiſcuit, quia loquit̃, quando erat incertus, quòd pupillus
erat in utero: & ſic non potuit ſe immiſcere, quia illud, quod
impedit aditionẽ in extraneo, impedit etiam immixtionem in ſuo
vt j. eodem l. cum bonis. quia illa fit in ſua uoluntate, licèt nõ
ſic impediat acquiſitionem hæreditatis, q̃ fit per l. nec etiam
poteſt dici, ꝙ iſtud inducatur hoc caſu ratione alicuius ſpecia-
litatis per id, quod habetur in fin. quia verum eſt, ꝙ quando fi
lius non fuit effectus hęres in eius vita, tñ inducitur ſpeciale in
caſu huius l. & in tertia parte, ꝙ tranſmittat de æquitate, & ex-
tra iſtum caſum non ſic eſſet. ſed dum fuit effectus hęres in vi-
ta, vt erat in hac ſecunda parte, nulla eſt ſpecialitas, ꝙ ad hære-
dem tranſmittat: hoc ẽt colligitur ex l. ſi filius hæres. de lib.
& poſthu. & in l. fi. de condi. inſti. hoc etiam probatur expreſsè.
j. de coll. bo. l. j. §. ibidem ſul. verſi. quod ſi ante acceptam. alle-
gantur etiam plures aliæ ll. ad hoc per Doct. quia iſta eſt cõmu
nis opi. licèt Iac. de Bel. diſputando tenuerit contrarium, cuius
diſputationẽ refert hic Bar. & ſingula eius membra, & regulas
diſtinxit, de qua etiam per eum in l. ex militari. §. ſi cum l. ſeq. ſu-
pra de reſt. mil. Procedit autem hoc, qñ ſuus hæres non repudia
uit hæreditatẽ, aliàs ſecus, per id, quod in fin. habetur in l. ſi qs
filium. C. de inoſ. teſt. ¶ Item procedit, quando ſuitas non eſt
impedita, alias ſecus, niſi erat inſtitutus ſub cõditione poteſta-
tiua, quæ facit ipſum de neceſſario voluntarium: vt l. Corn. &
4 l. nam dubitan. de hær. inſt. ¶ † Sed quid ſi ſtatutum permittit
filio, ꝙ poſſit hæreditatem repudiare? videtur, ꝙ cum ſtatutum
ſit de iure ciuili, facit de neceſſario voluntarium, & ſic nõ tran
b ſmittat. Bal. notabiliter[b] valde in l. qui ſe patris. C. vnde liberi.
in vltima, vel pen. col. tenet ꝯrium, ꝙ antequam repudiet, non
dicatur voluntarius, immo hæreditas ſit ſibi infixa, & eam trãſ-
mittat, ſed ſi repudiet, fingitur non infixa, & nunquam fuiſſe
hæres. & hoc operatur ſtatutum, & ſic nepos ex eo poterit hæ-
res effici de iure ciuili, & ſic erit caſus, in quo in ſuitate locũ ha
bebit ſucceſſorium edictum, regulariter contra, vt in illa l. qui
ſe patris. & iſtud eſt ſatis peregrinum dictum, quod tene menti
cætera circa iſtum articulũ vide hic per Bar. qui melius exami-
5 nat hic, quam in alio loco. ¶ † Itẽ not. hic a contrario ſenſu, ꝙ
ſi venter erat plenus, ſuus non fuit hæres effectus ex teſtamẽto:
ſed contra de l. cum quidam. §. ſuum hæredem. ſupra eodem. So
lu. hic loquitur, quando venter erat prætermiſſus, ſecus ſi inſtitu-
tus, vel exhæredatus, & ſic teſtamentum non poterat rumpi,
vel ſi deceſſiſſet inteſtatus, tunc. n. iam natus põt effici hæres,
etiam ſi vẽter ſit plenus, licèt ignoret pro qua portione efficia-
6 tur, vt ibi dixi, & l. illud. ſi pars hæred. peta. ¶ † Tertio nota, ꝙ
emancipatus inſtitutus, licèt in omnem euentum ſit habitu-
rus hæreditatem, ſiue poſthumus naſcatur, ſiue non, tamen nõ
põt hæres effici, niſi ſit certus, ꝙ nõ naſcatur. Sed ꝯ de l. quod
ſi dubitet. ſupra eodẽ Sol. ibi inſtitutus erat certus, quod in om-
nem caſum erat habiturus hæreditatem ex teſtamento, hic nõ
ſic, licèt eſſet certus, ꝙ nato poſthumo eſſet habiturus ab inte-
ſtato, & eo non nato ex teſtamento, & ſic nõ poterat adire, quia
7 erat incertus de cauſa. ſupra eodem l. ſi is, ad quem. ¶ † Vltimo
inquantum vult, ꝙ ſi emancipatus erat certus, poteſt adire, eſt
hic tex. contra gl. fi. in l. illud. in fin. de contratabu quę ſentit, ꝙ
emancipatus iure iſto non erat cognitus de iure ciuili etiã ex
teſtamento, & ſic non poterat adire, ſed bon. poſſ. petere, quod
eſt falſum, quia non debet eſſe deterioris conditionis, quam pe
nitus extraneus, & probatur etiam expreſsè in l. ſi ex duabus. la
2. de contratabu. vbi patet, ꝙ emancipatus inſtitutus adit ex te
8 ſtamento. † Ex vltima parte huius l. Barto. colligit talem regu-
lam, ꝙ quãdocunque quis in omnem euentum eſt habiturus
hæreditatem, ſi propter aliquod dubium impediatur adire, in-
terim decedens tranſmittit ad ſuos hæredes. Ex quo ſequitur,
ꝙ ſi fuit inſtitutus ille, qui poterat ab inteſtato ſuccedere, ſi il-
le dubitat de teſtamento, an eſſet factum, vel non, & an ipſe eſ-
ſet inſtitutus, vel non, an valeret, uel non, interim decedens
tranſmittit, quia in omnem euentum erat habiturus, ſiue eſſet
factum & ipſe eſſet inſtitutus, ſiue non eſſet factum. Item ſiue
eſt validum, & ita ſentit Bar. quod falſiſſimum puto, nam dic,
quòd hic loquitur, quando ille, qui in omnem euentum erat
habiturus hæreditatem, fuit impeditus hæres effici propter ui-
tium teſtamenti, & ſic non erat ſibi delata hæreditas, & quan-
do iſtud uitium prouenit facto, & culpa teſtatoris his tribus cõ
currentibus, quod eſſet habiturus hæreditatem in omnem e-
uentum, & ꝙ impediretur uitio teſtamenti, & ꝙ illud uitium
prouenit a teſtatore. locum habet, quod hic dr̃, & altero deficiẽ
te ſecus. Nam ſi non erat habiturus in omnem euentum, ẽt
ſi alia duo ſubſiſtant non tranſmittit, caſus eſt infra ad Sill. l.
qui poſthumos. in fin. & ſupra ſi mulier uentris nomine. l. 1. §.
fi. Idem ſi non propter vitium teſtamenti, ſed ꝑꝑ ſuam dubita-
tionem, vt ſi teſtamentum erat ualidum, & delata erat hæredi-
tas, ipſe tamen dubitabat, nam iſta dubitatio prouenit ſuo de-
fectu. Vnde imputet ſibi, quia debet perquirere ueritatem. Si
ergo ueniens ab inteſtato fuit inſtitutus, & teſtamẽtum eſt ua-
lidũ, licèt ipſe dubitet de eius uirib. ꝙ ſuo facto impedit̃ adire,
non culpa alterius ſibi hoc nocet, ut non tranſmittat. Idẽ ſi nõ
erat delata hæreditas, non tamen ꝯtingit culpa teſtatoris, ut ſi
erat

A D D I T I O N E S.

a Et in hoc vide præter Bar. hic Pau. ipſum in conſi. 114. inc. ſubſtitutio prædicta.
in 1. col. & C. de iu. delib. l. 3. & Bar. eo. tit. C. de iu. delib. l. ſi filius, qui patri. &
l. ſi fratris. 2. opp. & ibidem in 2. no. Alex. pulchre limitantem.

b Bal. notabiliter. Adde, quòd ipſe idem Pau. de Caſt. in l. 3. C. de iure delib. dubi
tat de hoc dicto Bal. & vide eundem Pau. in l. 1. C. ſi vt ab hær. abſti. & de veri
tate per do. Alex. in d. l. qui ſe patris. Cur.

erat inſtitutus ſub ꝯdõne, & ꝯdõ pendebat, nã teſtõr non fuit
in culpa inſtituendo ſub ꝯdõne, ſed bñ eſt in culpa pętereũdo
poſthumum, licèt ergo ſit habiturus hrẽditatem, ſiue exiſtat ꝯ-
dõ, & tunc ex teſtõ, ſiue nõ exiſtat, & tunc ab inteſtato, interim
decedẽs. puto eũ nihil trãſmittere, & ꝓ hoc faciat l. Pãtonius.
ꝟ.eo. ubi fuit impeditus adire pp ſui abſentiã, non tranſmittit
hæreditatem, licèt tranſmittat bñficium reſtit. in integrum, &
l loquiť, ẽt in eo qui in omnem euentum erat habiturus, vt in
filio, & in hæreditate materna. & liga iſta ad digitum, quia ſunt
ſubſtãtialia, nec reperio ea declarata per Bal. aut Ange. vel ali-
quẽ alium, & confundunt regulam Bar. q̃ colligit ex iſta l. quin
eam intelligo in terminis huius l. tria concurrunt, vt ſ. dixi non
9 ita gñalr, vt Bar. ponit. ¶ † Ex prædictis vẽ, ꝙ in ſecundo caſu hu
ius l. qñ venter erat vacuus, & ſit delata hæreditas emancipa-
tos qui non potuit adire propter dubium non tranſmittit ad
ſuos hæredes hrẽditatem paternam, quia non fuit impeditus ꝓ-
pter vitium teſtamenti, ſed ſolum pp ſuam dubitationem, quæ
ſibi nocere debet, non enim fuit in culpa pater, ſi nõ inſtituit,
vel exhæredauit ventrem, in quo nullus erat, ſecus in primo ca
ſu huius l. & in vltimo, (& iſtud videbit tibi nouũ,) minus trã-
mittat, qui habuit potentiam adeũdi, licèt illam ad actum de-
ducere non potuerit, quam ille, qui potentiam non habuerit,
nec actũ, ſed non eſt nouum, quia magis fuit impeditus, hic ſe
cundus, quàm primus, ideo fuit dignus maiori fauore, ſi tamẽ
ſua ignorãtia fuit iuſta, quia communiter reputabať prægnãs,
põt dici, ꝙ tranſmittat ad hæredem ſuum beneficium reſtit. in
integrum per l. Pantonius. ꝟ. eo. ut ibi dicam, & iſtud eſt minus
quam tranſmittere hæreditatem, vel bo. poſ. quod neceſſe hẽt
primo reſtitutionem petere, q̃ poſſit hæreditatem acquirere,
& fortè ſibi denegabat. ſed ſi ignorantia nõ fuit iuſta, quia cõ-
muniter reputabať non prægnans, ipſe autem credebat præ-
gnantem, im putet ſibi quare opinio. ſuam non confirmauit
cum opin. communi, quod ſi feciſſet, adire potuiſſet concurrẽ
re veritate cum eis, vt hic in gl. ſuper ver. ſciant. ideo non mere
tur reſti. in integrum, quæ non conceditť, niſi ex iuſta cauſa, vt
10 l. j. §. fi. quib. ex cau. ma. ¶ † In gl. j. in fi. ibi contratab. tñ petere
põt emancipatus. ſupple, & ẽt ſuus inſtitutus, utrique. n. aperi-
tur edictum per præteritum, vt l. 3. §. ſi quis ex liberis. ꝟ. de ꝯtra.
quod ergo dixit gl. in princ. ꝙ inſtituti expectãt præteritos dẽt,
intelligi quantum ad hoc, ut poſſint adire, uel bo. poſſ. ſm tab.
petere neutrum enim poſſunt, ſi præteritus eſt poſthumus, vel
etiam iam natus in poteſtate, quia primo caſu teſtamẽtum ſpe-
ratur rumpi de iure ciuili, in ſecundo eſt ipſo iure nullũ, ſi autẽ
emancipatus eſt præteritus, põt adiri per inſtitutum, quia va-
let de iure ciuili, & in hoc inſtitutus non expectat præteritum,
ſed non põt petere ſecundum tab. quouſque poteſt peti cõtrat.
vt l. 2. §. expectandi. de ſecundum tab. ¶ Sed oppo. ꝯtra glo. ꝙ
nec ꝯtratabu. poſſit petere inſtitutus beneficio poſthumi pręte-
riti, quia ipſi poſthumo adhuc non competit, cum non ſit in
rerũ natura, ergo nec alteri eius beneficio põt cõpetere, quia
quod quis non habet ꝓ ſe, non põt alteri dare, vel cõicare. Fa-
teor ꝯtrarium de rigore. Sed quia ex hoc reſultabat iniquitas,
ꝙ nec adire, nec ſm tab. poteſt petere, quod etiam, nec poſſet
petere ꝯtratab. de æquitate ſubuentũ eſt ſibi de contratab. &
hoc voluit tex. in l. illud. in fi. de ꝯtab. cum glo. ſuper verſi. mo-
riatur. ¶ Sed adhuc opponiť ꝙ immo poſſit etiã ſecundum ta-
bu. petere. nam ſicut poteſt poſthumus naſci, ita & non naſci,
ſed effici abortiuus. ſi ergo pp primum caſum, qui poteſt con-
tingere datur inſtituto contratabu. ergo etiam propter ſecun-
dum: quia ſimiliter poteſt contingere, debet dari ſecundũ tab.
propter hoc Azo fatetur iſtud de plano, ſed glo. tenent contra-
rium per illum tex. qui hoc vult. Et ad cõtrarium dic, ꝙ potius
conſideratur, ꝙ non naſcatur, quàm quod naſcatur: quia pri-
mum fauorabilius eſt Reipublicæ, cui homo naſcitur: vt l. j. §. ſi
ea. in fi. de ven. in poſſ. mit. licèt ex natiuitate teſtamentũ rum-
patur, maior enim vertitur vtilitas in frequentia hominum,
quàm in ſuſtentatione teſtamentorum, ut l. cum ratio. §. fin. de
bon. dam. & hoc voluit glo. in d. l. illud. §. fin. dum dicit, quòd
in dubio benignius præſumitur, quòd naſcať poſthumus. ¶ Sed
ad idem oppo. ꝙ immo detur ſecundum tab. quia datur inſti-
tuto ſub conditione, ut l. 4. §. ſub conditione. de ſecũdum tab.
& quando poſthumus eſt præteritus, inſtitutus licèt purè, cen
ſetur inſtitutus ſub tacita conditione, ſi poſthumus non naſca
tur. Solu. ſi loquitur de bono. poſſeſſio. ſecundum tab. quæ nõ
tribuit ius, ſed ſimplicem adminiſtrationem: poſſemus hoc fa
teri, & iſto modo poteſt ſaluari opinio Azo. de qua in d. l. illud.
§. fi. talis. n. competit inſtituto ſub conditione, ſed ſi loquimur
de illa, quæ tribuit ius, ſecus, ita loquitur opin. glo. & tex. in d. §.
fin. Sed quid conſequitur inſtitutus intentando contratabu.
antequam poſthumus naſcatur. pone enim, quid erat inſtitu-
tus in minori parte, quàm ipſum tangeret ab inteſtato, puta
in quarta parte, & extraneus in reſiduo, videtur, quod conſe-
quatur, ut habeat integram dimidiam. quam eſt habiturus na-
to poſthumo, ut ꝟ. de ꝯtab. l. non putauit. §. fi. Sed certè illud in
telligo, qñ eſſet pęteritus iam natus, ſed qñ poſthumus, qui po-
teſt nõ naſci, & ſic teſtm̃ non rumpetur. & per ꝯſ͠s habebit fi-
lius inſtitutus ultra portionẽ in qua inſtitutus eſt, dico, ꝙ ꝑ ꝯ-
tab. illam tm̃ conſequiť, & ſi poſtea non naſcatur poſthumus,
illa contrata. conuerteretur in ſecundum tabul & illa tantum
portio remanebit, ſicut econuerſo ſecundum tab. conuertitur
in contratab. ut no. in d. l. 2. §. ſed ſi ſub conditione, & eſt ſpe-
ciale in filiis, ut una contratab. conuertatur in alteram, nõ ſic
in aliis, ut no. Bar. in l. 2. C. de ſucceſſ. edict. ſed ſi poſthumus na
ſcatur, illa contrata. remanebit in ſuo eſſe ſed augebitur, qa ru-
pto teſtamento extraneus excludetur, & hæreditas diuidetur
æqualiter inter iam natum inſtitutum, & poſthumum præte-
ritum, ita intelligo iſtam materiam malè declaratã. ¶ In gl. ma-
gna, quæ incipit certè ſic. in princ. dum dicit, ſi uenter erit ua-
cuus, iſta uerba gl. referas ad id quod proxime dixerat, uel ẽt ſe-
cundum tab. & intellige gl. erit uacuus. i. fiet uacuus. poſt mor
tem tamen filii tranſmittentis, ſed tempore mortis erat plenus,
ſi. n. tunc fuiſſet uocatus filius in poteſtate, fuiſſet filius ſuus hę
res effectus, & trãſmiſiſſet hæreditatem iure ſuitatis, & in ſecũ
da parte huius l. nec haberet neceſſe tranſmittere contrata. uel
ſm. tab. Quod autẽ ſubdiuiditur in gl. (& uelit differre) referas
ad id, quod dixerat gl. de contratab. nam illam potuit filius in-
ſtitutus intentare quouſque uixit, ut patet in gl. j. in fi. ſed ſi no
luit. ſed potius uoluit differre, ꝓptam tranſmittit, & hoc uult di
cere gl. hic, & ẽt ſequens glo. ſuper uerbo decreto. ¶ Sed op. ſi
potuit eam intentare, & non intentauit, quia fuit negligens,
ergo non debuit eam poſſe tranſmittere. hoc contrarium ſen-
ſit gl. j. in l. illud. §. fi. & dicit, ꝙ non imputatur ſibi negligentia.
quia diſtulit uolens deſeruire iure communi, quod ſic declara.
11 † quia de iure cõi inſtitutus ex ſua perſona non poteſt intenta-
re contratab. ſed de iure ſpeciali ex perſona præteriti poteſt, vt
l. tertia. §. ſi quis ex liberis. de contratab. ſi ergo noluit uti hoc
iure ſpeciali, ſed potius deſeruire iuri cõi, non eſt ſibi negligen-
tia imponenda. Sed nunc oppo. ꝙ non potuerit tranſmittere
ſecundum tabu. quia eam in uita non habuit, ut dixit. gloſſ. j.
Solu. fateor. quòd non tranſmittit, niſi contratabu. quam ha-
bebat, ſed ſi contingat poſtea non naſci poſthumum, ſed effici
abortiuum, illa contratabu. conuertitur in ſecundum tabu. &
hoc reſpectu poteſt dici, quod tranſmiſerit ſecundum tabu. ſci-
licet, in habitu, non in actu, ita debet intelligi illa l. ſed & ſi de-
ceſſerint. in fi. de bon. poſſ. ꝯtab. dum dicit bon. poſ. ſm tab. vel
12 ꝯtab. & ẽt iſta gl. ¶ † Sed vltimò oppo. ꝙ nec ſecũdum tab. nec
ꝯtab. tranſmittat, ſed deſtituatur teſtm̃ in articulo mortis filii,
& ipſe efficiatur hæres ab inteſtato, vt l. ſi filius hæres. de liber.
& poſthum. vbi caſus. Solu. contrarium procedit duobus con-
currentibus, ſcilicet quod filius inſtitutus non habet cohære-
dem, vel ſubſtitutum, & ſic eum mori incipit, incipit eſſe cer-
tum neminem ex illo teſtamento hæredem futurum. Item fi-
lius erat in poteſtate, tunc ergo deſtituitur teſtamentũ in mor
tis articulo, & hoc prodeſt filio in poteſtate, quia in pũcto mor
tis efficitur hæres per l. ab inteſtato, & tranſmittit hæreditatẽ
iure ſuitatis, nec haberet neceſſe tranſmittere ſecundum tabu.
vel contratabul. Sed ſi haberet cohæredem, uel ſubſtitutum,
non incipit eſſe certum neminem ex illo hæredem futurum,
ideo non deſtituitur, & ſic habet neceſſe tranſmittere contra-
tab. conuertendum in ſecundum tabul. ſi poſthumus non na-
ſcatur. Idem ſi erat emancipatus, licèt non haberet cohæredẽ,
vel ſubſtitutum, quia ſi deſtitueretur teſtamentum, hoc ſibi
non prodeſſet, vt efficeretur hęres in puncto mortis, cum habeat
effici hæres ex ſua uoluntate, quam tunc non habet, ideo ad-
huc habet neceſſe tranſmittere contratab. conuertendum in
ſecundum tab. & non deſtruitur teſtm̃, & hoc vult dicere text.
in illa l. illud. §. fin. ꝙ remedium contratab. uel ſecundum tab.
ſemper eſt neceſſarium emancipato inſtituto, quando poſthu-
mus eſt præteritus, ſiue habeat cohæredem, vel ſubſtitutum, ſi-
ue non, ſed non ſic filius in poteſtate, ſed ſolum eo caſu quo
non habet cohæredem, uel ſubſtitutum, & ex his remanet de-
claratus ille tex. cum omnibus glo. ſuis, & etiam difficultas hu
ius legis. ¶ In gl. ibi (l. j. §. ſub prætextu.) dic, quòd ibi loquitur in
extraneo inſtituto, qui non erat habiturus hæreditatem in om
nem euentum, ſiue poſthumus naſcatur, ſiue non: ideo tranſ-
13 mittit: hic in filium qui erat habiturus. ¶ † In glo. ibi (item no.)
ꝙ hic tranſmittitur non adita hæred. ſeu bo. poſſ. Et iſta alter-
natiua gl. ſenſit, ꝙ hic tranſmittatur hæreditas de iure ciuili, &
ẽt beneficio prætoris, quod hic no. Bart. quia iſta l. eſt ſituata in
hoc titu. ubi non tractatur de remedio prætoris, ſed de hæredi-
tate iuris ciuilis. hoc non placet, primo per tex. dum dicit de-
creto, quod congruit bono. poſſeſſioni, in qua olim requireba
tur decretum iudicis, licèt hodie nõ: ſed ſola agnitio. ſed in adi
tione hæreditatis, non requiritur decretũ, ſed Bar. intelligit de-

eret §.11. tur tū

o.l.huius l.quód eſt uiolare literā. Itē dico p tex.in d.l.illud
ubi dicit, ꝙ emancipato eſt neceſſarium iſtud remediū ꝑto-
is,ſed ſi tranſmitteret hæreditatem, non eſſet neceſſariū, &
hic loquitur ēt in emancipato. dic ergo ſolum tranſmitti
bñficium prætoris,hoc eſt magni effectus,quia hæres tranſmit
tētis bēbit neceſſe intra annū implorare: alias nō trāſmitteret,
cum ueniat iure ſpāli ad hanc tranſmiſſionem. ſed ſ'm intelle-
14 ctum Bar.poſſet perpetuo adire uſq; ad 30.an. ¶ †In gl.ibi (ſ.ad
Car.l.ſcriptus.)ad idem tendit l.ſi filia.la terza.§.fi.de bo.liber.
licēt gl.ſ.ponat pro caſu diuerſo,& ex illis ll.no. hanc regulā,
ꝙ qñ alicui delata eſt hrēditas,& ipſe fuit impeditus adire facto
tertij,ſi ꝫ illum non poterat haberi regreſſus,quia erat factum
iuſtum,uel iniuſtum,tñ erat ſoluendo,decedens interim tranſ
mittit ad hæredē, ēt ſi erat penitus extraneus, & nō erat habitur[a]
in omnem euentum,ne ſcm tertij ſibi noceat,ſecus ſi erat iniu
ſtum,& erat ſoluēdo, & poterat haberi regreſſus eum effectu:
tunc enim non tranſmittit, ſed hrēdi eius datur regreſſus ad in
tereſſe cōtra illum tertium,& iſte eſt caſus in l.3.§.fi.ſ.ſi mulier
ven.nomi.de qua gl.oppo. ſiſe no. in l. in de Neratius.§.1. ad l.
15 Aquí.de ꝯd.& dem.l.ſi Titius ſtatuas. ¶ In gl.ibi.§.eleganter,
& l.q poſthumos ex illis ll.collige hãc rlani,ꝙ q fuit impeditus
adire timore pęnæ legalis,decedens interim tranſmittit hrēdita
tē:intellige ēt ſi non erat eā habiturus ab inteſtato. Itē intelli-
ge dſimō nō ſubeſſet alia cā ꝙ timor pęnæ legalis, ꝗ nō ſuffice-
ret ad trāſmittēdū,ut d..q poſthumos.in fi.Et per alias ll. dicit
Bart. ꝯſuluiſſe ſi ſtatutū dicat,ꝙ forēſis nō poſſit acqrere bona
immobilia ſub certa pęna, niſi primo faciat ſe allibrari. & qdā
forenſis cui delata erat hrēditas venit, ut faceret ſe allibrari. &
poſtea uolēs adire p prius ne incideret in pęnā ſtatuti,qa p adi
tionē acquirerēt bona immobilia,ſi interim decedat anꝗ alli-
16 breī,tranſmittit ad ſuos hrēdes. ¶ †In gl.ibi(C.de his q an̄ apt.l.
j.)ex illa l.collige aliā rlā,ꝙ hrēditas aſcēdētis p lineā maſculinā,
vel fœmininā trāſmittit in deſcendētes,[a] & illa trāſmiſſio non
fit rōne ſuitatis,cū fiat ē de hæreditate materna,& ēt per emā-
cipatum, & non fit in extraneos hæredes, ſed ſolū in deſcēdē-
tes trāſmittētis.ſecus in illa ꝗ fit rōne ſuitatis, qa fit in quoſcū-
que extraneos.m In glo.ibi(l.apud hoſtes)de intellectu illius l.
multa eſt altercatio.ſed cōis opi. eſt, ꝙ ſibi fiat trāſmiſſio rōne
ſuitatis.& licet loquatur de matre, pp quod quidam dicunt ꝙ
illa l. vult, ꝙ hrēditas unius aſcendentis tranſmittatur in alium
aſcendentem:puta patris in matrem,vel econuerſo,iſtud com
muniter non approbatur:ideo in alium etiam extraneum quā-
matrem fieret ibi tranſmiſſio.vt l.3.C.de iu.deli.& l.Lucius. de
iure fiſci.& l.hereditatem.de caſt.pec.& l.liber.homo.de ſtipu.
ſer.& ſ.tit.px.l.ex militari §.fi.cū l.ſeq. & iſtæ ll.alleg. p Doc.ad
hoc argm̄ vltra alias quas ſ. allegaui, quia ēt eſt caſus hic, & in
17 l.ſi filius hæres.de lib.& poſth. ¶ †In gl. ibi (cum antiquiorib.)
ibi non tranſmittit hæreditas, ſed ius deliberandi tribus con-
currentibus,ꝙ hęreditas ſit delata:& ſic habeat potentiā adeū-
di,& ꝙ ſciat eam ſibi delatam: & ſic poſſit illam potentiam in
actum deducere, & ꝙ deceſſerit ſ. annum a morte teſtatoris,
& tunc tranſmittit reſiduum anni, & niſi ſ. illud adeatur hæ-
reditas per hæredē eius,non poterit poſtea adiri. & in hoc dif-
fert iſta tranſmiſſio a tranſmiſſione hæreditatis nō aditæ. quia,
ſi non tranſmittitur hæreditas, hæres tranſmittentis pōt perpe
tuó adire vſque ad 30.ann.a die hæreditatis delatæ,ut l.4.eſt ibi
18 no.C.de iure delib. ¶ †In gl.ibi, (l. ſi infanti.) ibi fit tranſmiſſio
per infantem hæreditate ſibi delata in patrem infanti, non tā-
quam in hæredem, ſed in patrem. ideo iure paterno poteſt pr̄
adire.ſed hodie,quia filiusfa.habet hęredē,pr̄ venit,vt hrs,& ſic
in ipſum tanquam in hæredem fit tranſmiſſio,ex quo ſequitur
magnus effectus:quia ſi extat pr̄,& mr̄, & frater utrinque con-
iunctus, cū oēs illi ſint hæredes infantis, in oēs fiet tranſmiſſio.
b & ſic mater,[b] & frater habebunt ex perſona patris, quod per
ſe habere non poſſent:quia ſi non eſſet pater, hæreditas illa nō
adita non tranſmitteretur in matrem,vel fratrem, cum ex pri-
uilegio paterno fuerit hoc inductum, quod prouidarit matri,
& fratri,non patri tantum,propter quē fuit conceſſum. & iſta
vr̄ eſſe cōis opin.quam Bar.hic ponit, ſed ſuper ea ſemper du-
bitaui,qm̄ ibi loquitur etiam in infante emancipato,qui poté
rat illo iure habere hæredem, & tñ pater ibi non uenit, vt hę-
res,ſed iure patrię poteſtatis, etiam ſi erat in poteſtate iure C.
in aduentitijs poterat habere hæredem, vt l.fin. ad Tertul. & tñ
pr̄ ibi non venit,ut hæres: vnde vr̄ extraneum dicere, ꝙ illud,
quod fuit introductum in fauorem pr̄is, operet̄ fauorem alio-
rum in præiudicium ipſius, qui ſ'm tempora illius l. ſolus erat
habiturus hæreditatem excluſa matre, & fratre. dic, vt ibi dixi,
1 quoniam diu eſt, ꝙ conſului ꝫrium eius, quod tenet hic Bart.

A D D I T I O N E S.

a In deſcendentes. At quid ſi auia paterna extet an ad eam, an vero ad ma-
trem tranſmittet infans. Vide per Bar.in l. ſi filius.de vulg.& pop. & Bald.in
l.1.§.nouiſſimo.C.de cad.toll.& in l.apud hoſtes.C.de ſuis & legi.adde tam:
quod idem Bal.de hoc nil.decidit in l.1.C.de his qui ante aper.tabu.ſed alle-
gat duntaxat caſum,l.1.§.ſi quis ex liberis. ff.ad Tert. ubi habes per Barto.
b Et ſic mater. Etiam ad non ſuos per tx.de his qui aper.ante tab.C.ut ibidem no.
& in hoc adde Pau.ipſum in con.6.& conſ.116.& Bar.in l.oculte. C. de acq.
hær.& ibidem uide.Fran.Are.col. antepen.

L E X L X X X I I I I.

SI metus cauſa. Aditio facta p metū valet mero iure,ſed reſcindit̄.h.d.primū pce
dit,ſi nō ꝑceſſit p teſtatio,tūc.n.ipſo iure nō ualeret.ſ.e.l.q
in aliena.§.fi.ſ'm intelſm,ꝙ reſcindit̄ officio iudicis,nō actione
qđ metus cā,qa nō eſſet ꝫ quē daret̄,qm̄ ad inferentē metū mi
hi prouenit.probatur in l.mulier.§.ſi metus.ſ.quód met. cau.

L E X L X X X V.

1 *Impeditus adire propter iuſtam ignorantiam,ſi decedat interim,ius peten*
di reſtitutionem ad adeundum ſuo hæredi relinquit de æquitate,ſecus de ri
gore.
2 *Hæreditas non adita,licēt non tranſmittatur,tamen impeditus adire in tripli*
ci abſentia tranſmittit beneficium reſtitutionis in integrum. & vide.
3 *Apud quos dicatur eſſe reſpublica.*
4 *Si alicuius delata eſt hæreditas, & ipſe fuit impeditus eam adire,etiam pro*
pter iuſtiſſimam ignorantiam, non propter uitium teſtamenti, non tranſ-
mittit eam ad ſuos hęredes.
5 *Reſtitutio in integrum in caſu huius l.ex cuius perſona debeat peti.*
6 *Non quilibet decedens hęreditate non adita tranſmittit beneficium reſti-*
tutionis in integrum, & a quo tempore incipiat competere.
7 *An talis reſtitutio tranſmittatur etiam de rigore.*
8 *Minor 25.annis ſi decedat hęreditate non adita,an tranſmitteret beneficium*
reſtitutionis in integrum?
9 *In his quæ non tranſmittuntur ad hęredem geſtum nomine defuncti non po-*
teſt ratum haberi per hæredem,ſecus in his quę ad hęredem tranſmittun
tur.
10 *Ad hoc,ut actus poſſit haberi ratus,requiritur,quód omnia ſint in integro*
ſtatu,in quo erant quando actus fuit geſtus.
Mutuum ſi fuit factum in filiofa.ſine uoluntate paterna, licēt pater poſſit
ratificare quouſque eſt in eiuſdem poteſtate, tamen poſtquam ipſum
emancipauit, non poteſt ratificare quantum ad hoc,ut faciat ceſſare exce
ptionem, quę filio incœpit competere.
Per petitionem bonorum poſſeſſionis factam nomine abſentis, quód non ſit
abſenti aliquod ius quęſitum, antequam haberetur rata.
Quid ſi abſens eſſet pupillus.
11 *Actus trahitur ad tempus, quo ratus habetur.*

1 P Antonius. † Impeditus adire pp iuſtā igno-
rātiam,ſit decedat anteꝗ ſi perfe
fectē excluſus ab hrēditate,licēt p mortē excludat̄,be
neficiū tñ reſti.in inte. de rigore nō tranſmittit, ad
hrēdes,ſed bñ de ęquitate tranſmittit.h.d.iſta l.valde ſingularis,
2 maximé in hoc vlti.dicto,in quo alibi nō reperit̄. † Et declarat,
& moderat̄ infinita iura,ꝗ dnt hrēditatē non aditā nō tranſmit
ti,vt ſi nō fuit impeditus adire pp iuſtā ignorantiā, vel dubita-
tionē,ſaltē tranſmittit bñficium reſti.in integ. de æquitate per
iſtā ſing.l.ꝗ loquit̄, qñ ignorantia ꝓuenit rōne abſentiæ ipſius
hrēdis.Et loquit̄ de triplici abſētia.l.cā reipublicæ Romanorū ꝗ
3 dī ꝓbabilis,& neceſſaria. † Itē cā ſui municipij: ꝗ non dr̄ rōne
reipublicæ, cū reſpublica, nō ſit apud ſingularia municipia,ſed
penes populū Ro.vel Imperiū,vel aliū ſuperiorē nō recogno-
a ſcentē aliū in ſuperiorē,[a] vt penes dominationē Venetorū,vel
populū Flo reſpectu ſuorū ſubditorū, qa tenet locū principis.
vt no.Cy.in l.ea.l.C.de ꝯd ob.cau.& Barto.in l.apud hoſtes.de
cap.Itē loquit̄ gñaliter,de qualiber abſentia ꝓbabili,vt cāmer-
cātiæ,de prima patet vſq; ibi, & in ſilin.) ibi. gñaliter loquit̄ de
abſente abſq; eo,ꝙ ſe reſtringat ad aliꝗ cā,vñ dēt intelligi de ꝓ-
babili adueniēte ſine culpa,ſecus ſi eſſet improbabilis,puta, cā
relegationis,qa illa nō meret̄ fauorē reſti.in inte.vt l.Papi.cau
ſi.de mino. ¶ In tex.ibi, (ꝓcuraret)qa erat ꝑſens ꝓuinciæ iuxta
illud euāgelij ꝓcurāte Pontio Pilato Iudeā &c.& ſic erat abſēs
cā reipub. Romanorū. ¶ In tex. ibi, (quā ſe inſtitutū cognoſce-
ret.) ſupple,& ſic nō trāſmiſit hrēditatē,vt patet ex ſequentib.a-
4 lias reſti.in inte.nō eēt neceſſaria.† Et ſic no.hic caſū ď eo,qđ di
xi.ſ.e.l.vētre,ꝙñ alicui delata eſt hrēditas,& ipſe fuit ipeditus eā
adire,ēt pp iuſtiſſimā ignorantiā,nō pp vitiū teſti,nō tranſmit-
tit

A D D I T I O.

a At penès. Adde Alb.de Ro.in l.cunctos popul.C.de ſum.Tri.& fi.cat. Bald. &
Ia.Alua.in c.1.quis dicatur dux,vel marc.in vſi.feu.Bald.in rub. ff.de re. diu.
Car.Alex.in rub.de app.in 14.colum.Bar.Cepo.Vero.in trac.de ſer.ruſt.idem
Bar.in trac.de matri.in 2.col.

tit eam ad ſuos hæredes.caſus eſt rotundus. vñ nec ẽt in ſecundo caſu l.ventre.vbi delata erat hꝛ̃ditas:tñ non potuit aditi per extraneũ,vel emancipatũ,pp ꝓbabile dubiũ, ſi fortè venter reputabaꝛ̃ plenus,hoc non ſufficit,vt hꝛ̃ditas trãſmittaꝛ̃. ¶ In tex. ibi,(qñ ꝓcurator eius petierat.) expone.i.ꝓcurãs, ſeu neg. geſt. ſine mandato ad petendũ bo.poſ. ſtatim fuiſſet acquiſita huic Pantonio abſenti,nec requirebatur alia ratihabitio,vt l. ſi ꝓcurator de condi.inde.ſed qa non habuit mandatũ,licèt eam potuerit petere noĩe abſentis,non tñ fuit illa acquiſita, anteq̃ eã ratã hꝛ̃et,vt ĩ.ſi quis or.in bo.poſ.ſer.l.fi. & de bo.poſ.l. fi.§. acquirere. ius tñ ratificandi nõ trãſmittit ad ſuos hꝛ̃des, ſicut nec bo.poſſ.non agnitam.vt d.§.acquirere.rõ ponitꝛ̃ hic in gl. ſuper
5 ver.(non poterat. ¶ † In tex.ibi(ex pſona defuncti in integ.reſ. implorabat.)no.dum dicit ex perſona defuncti, non ex ꝓpria, vñ cum ĩ.decidaꝛ̃,ꝙ ꝯpetit ex ęquitate,dicendũ eſt, ꝙ ex perſona defuncti,prout petitũ fuit ꝓpria,ſed Pe.& Cy.de reſt.mil.l.j. tenent,ꝙ ẽt ex ꝓpria põt petere virtute clã gn̄alis, ſi qua mihi iuſta cã &c.de qua in l.j.in fi.š.quib. ex cau. ma.pp quam non ſolum abſens aduerſus pñtem,ſed ẽt pñs aduerſus abſentẽ, vel ꝓpter abſentiam alterius reſtituitur, & ſic reſtituetur iſte hæres pp abſentiam defuncti pp quam ipſe hꝛ̃s vꝛ̃ læſus,quia ſi nõ fuiſſet abſens,ſciuiſſet hꝛ̃ditatẽ ſibi delatam,& veriſimile eſt,ꝙ adiuiſſet,& ad eum tranſmiſiſſet,hoc ẽt vꝛ̃ ſequi Bar. hic,& tũc de ęquitate tñ,ſed ẽt de rigore. Hoc non placet Bal.quia tunc p̃ſens reſtituitur aduerſus abſentem virtute illius clæ, quando pp abſentiam alterius læſus eſt in perditione alicuius iuris ſui, qđ hic non eſt, quia iſte hęres nunquam habuit illud ius hæreditatis,vñ ipſum non perdidit,ſed perdidit ipſe defunctus Pantonius qui habebat, & hoc magis placet per iſtũ tex. qa ſi poſſet reſtitui ex ſua pſona de rigore,ad quid eſſet neceſſe, ꝙ reſti-
6 tueretꝛ̃ ex perſona defuncti de ęquitate non video. ¶ † In text. ibi,(quia intra diem aditionis aditur obijſſet.) infra tp̄s quo habebat adhuc potentiam adeundi,licèt pp ignorantiam nõ poſſet illam in effectũ deducere,non ergo fuit excluſus ab hac hæreditate quouſque vixit, quia ſuperueniente ſcientia,ſp potuit adire, igitur nõ fuit læſus: quia lęſio prouenit cum excluditur ab hac hꝛ̃ditate.poſtea verò per mortem bene excluditur quouſque ergo vixit,non poſtquam non erat excluſus,& p ꝯñs,nec læſus beneficium reſtõnis, quod pp læſionem conceditur ſibi non ꝯpetebat. Item ipſa mors, quæ ipſum excludit, non eſt cã concedendæ reſtõnis,aliàs quilibet decedens hꝛ̃ditate non adita tranſmitteret beneficium reſtõnis, quod eſt falſum. Si autẽ in vita fuiſſet excluſus ab hꝛ̃ditate, vt quia non poterat ſuccedere,niſi de iure prætorio,& tp̄s bon. poſ.petendæ tranſiuerat, tunc beneficium reſtõnis incępiſſet ſibi ꝯpetere in vita, & ſic potuiſſet ipſum tranſmittere,vt l.non ſolum.š. de in integ.reſt. & eſt caſus in l.j.C.de teſt.mili.vbi hoc colligiꝛ̃. ¶ In fi.text.ibi, (ſine reſpectu eius diſtõnis).i.non diſtincto,an deceſſerit.ĩ. tp̄s, quo poterat adhuc adire.i.potentiam habebat, an aũt poſtquã erat excluſus a potẽtia adeundi, ꝙ vltimo caſu nõ erat dubiũ, vt š.dixi.¶ In tex.ibi,(qđ & hic.ſubaudi. multò magis: quia hic fuit abſens cã reipublicę,ſed in caſibus in quibus determinauit diuus Pius,fuit abſens ẽt non cauſa reipublicę.¶ In tex.ibi,(hu-
7 manitatis gr̃a.) ſic ergo de ęquitate non de rigore. † Sed opp. fortiter,& iſta oppo.ſp fecit me dubitare, non reperio aliquẽ, qui eam faciat,nec etiam video bonam ſol.& vꝛ̃,ꝙ etiã de rigore tranſmittat, ſi hæc iuſta ignorantia eſt cauſa reſtõnis concedendæ: nam licèt iſte abſens,anteq̃ inciperet mori, ſemper habuit potentiam adeundi,& ſic nunquam fuit lęſus,cum tamen incępit mori,ſtatim perdit potentiam: quia perdit voluntatem qua aditur, vt ꝓbatur in l.fin. ĩ. quando di.le.ce. & ſic ẽt anteq̃ fuerit perfectè mortuus,fuit excluſus a potentia adeundi, ergo eodem inſtanti ſuccedit beneficium reſtõnis, & ſic incipit ſibi ꝯpetere ẽt in uita, ergo p̃t ipſum tranſmittere de rigore, prout in ſimili hꝛ̃ in l.fi.de condi.inſt.circa me. ibi, (dum oritur, &c.) & l. ſi filius hæres.de lib. & poſthu. non ergo expedit expectare mortẽ,vt dicatur læſio facta, ut ex tunc incipiat competere beneficium reſtõnis,& per ꝯñs non in perſonam defuncti, ſed in pſonam hæredis,qđ eſſe non põt de rigore, ideo eſt neceſſe recurrere ad ęquitatẽ.cogita ſuper oppoſitio.q̃ eſt difficilis,& in-
8 tacta.† Vlt.per iſtũ tex.dici põt ꝓbabiliter limitari oẽs ll. dicentes,ꝙ dubitãs,vel ignorans de delatione hꝛ̃ditatis,ſi re vera erat delata,& ignorantia, vel dubitatio erat probabilis ſine ſui culpa,licèt non tranſmittat hꝛ̃ditatem,tranſmittit beneficiũ reſtitutionis,qđ alibi non reperiꝛ̃. & eo modo dñt Doct. in minore 25.ann.decedente hꝛ̃ditate non adita, ꝙ licèt quouſque vixit, non fuit excluſus,& ſic nõ ꝯpetit ſibi bñficiũ reſtõnis,qa eſt veriſimile,ꝙ ſi fuiſſet maior,hꝛ̃ditatem adiuiſſet, ſed pp fragilitatem minoris ætatis non adiuit.& illa ætas eſt priuilegiata, ſicut iſta abſentia,vel ignorantia circa ꝯcedendũ reſti.in inte. tranſmittit eam de ęquitate, non de rigore.licèt poſſit dici, ꝙ ẽt de rigore,p id,qđ š. dixi licèt quidam teneãt ꝯ̃rium. ſed iſtam opi.

tanquam vtilem vidi vbiq; ſeruari.de hoc vide per Bar. in l.qui duos.de reb.dub.¶ In gl.j.ibi,(qualiter ignoranti incipit currere.)certè hoc non dꝛ̃ hic,ꝙ ignoranti cucurrerit,ſed potius contrariũ,dum dicit,ꝙ iſte deceſſit intra diem aditionis,ſeu petendę bo.poſſ.& ſic apparet, ꝙ non cucurrit.ſi.n.cucurriſſet, fuiſſet læſus in vita,& non eſſet dubiũ,ꝙ tranſmitteret beneficium reſtõnis de rigore,vñ iſtud ꝯ̃rium nõ metuit hic ſignari,ſed bñ mereretur ſignari ad l.j.C.de reſt.mili.ubi patet, ꝙ currit abſenti cã reipublicæ.ſed ſolue,vt ibi no.in gl.& per hoc, ꝙ tp̄s petendæ bo.poſ.ſit vtile.& ſic non currat ignorãti,uel impedito, dicit Bal.C.qui admi.ad bo.poſ.ſup rubrica ualere ẽt hodie vtilitatem bo.poſ.qa ſi aliquis p 30.annos ſtetit, ꝙ hꝛ̃ditatẽ nõ adiuit, qa ignorauit ſibi delatã,excluſus eſt a potentia adeundi de iure ciuili: qa illud tp̄s longiſſimum eſt ꝯtinuũ, & ſic cucurrit ignorãti,& ẽt impedito,ut leg.ſicut.C.de p̃ſcr.30 ann. & tamẽ tp̄s peten.bon.poſ.adhuc nõ incępit currere, ſed incipiet a tp̄e ſciẽtię,ẽt poſt 30.ann.ꝯſtat aũt,ꝙ ẽt ille, qui p̃t adire de iure ciuili,p̃t petere bo.poſ.de iure p̃torio,vel ꝯ̃ra. ſi erat ſcriptus hꝛ̃s, vel ab inteſta.adde,ꝙ ſi poterat uenire ex teſtõ, & ẽt ab inteſt. licèt p lapſum 30.ann.excluſus a cã teſtati de iure ciuili, habebit alios 30.ann.ut excludatur a cã inteſtati de iure ciui. vt no. idem Bal.in l.licèt.C.de iure delib.¶ Pro declaratione gl.2.oppo.ꝙ hꝛ̃s iſtius Pantonij poterat ratam hꝛ̃e bo.poſ. petitam nomine Pãtonij.vt C.qui adm.ad bo.poſſ.l.j.& l.3. §. acquirere. ĩ. de bo poſ.Sol. verũ eſt ſi tp̄e quo ratã habeo poſſem illam petere,ſi p aliũ non eſſet petita:ſed ſi nõ poterã eã petere, qa lapſũ eſſet tp̄s,poſſum ẽt ratã hꝛ̃e,qa tp̄e quo ratã hꝛ̃o fingiꝛ̃ p me peti,licèt p prius eſſet petita, ſi ergo nõ poterat hꝛ̃e locũ veritas, nec ẽt fictio,ut no.p gl.in l.Gallus.§.ſi eius.de lib.& poſt.& hoc ꝓbatur in l.bonorũ.ĩ.rẽ ra.ha.ſed ſi nõ fuiſſet petita noĩe Pantonij,non poſſet p mortẽ eius peti p hꝛ̃dẽ, quia non fuiſſet ad eum tranſmiſſa,ſicut nec hꝛ̃ditas non adita. ergo nec p̃t p hære-
9 dẽ ratificari,ut in d.§.acquirere.& hæc eſt intẽtio gl.† Ex qua collige primo,ꝙ in his,q̃ non tranſmittunꝛ̃ ad hꝛ̃dẽ,geſtũ noĩe defuncti non p̃t ratum haberi p hꝛ̃dem:ad hoc l.ſiũ cui.ĩ.rem rata ha.ſecus in his,q̃ ad hꝛ̃dẽ tranſmittunꝛ̃. eo. tit.l.ſi ſine §.ſi ꝓcurator.ſm Dy.ut no.p eũ in c.rati.de reg.iur. & p Bar. in d l.
10 bonorũ. ¶ † Scđo no.ꝙ ad hoc,ut actus poſſit hꝛ̃i ratus,requiriꝛ̃,ꝙ oĩa ſint in integro ſtatu,i.in quo erãt, qñ act⁹ fuit geſtus, vt in fi.uꝛ̃.š.eo.l.ſi ſolus.uer. nĩa patria &c. & p hoc determinat
11 Dy.ꝙ ſi mutuum fuit † factũ filiofa.ſine uoluntate pr̃na, licèt
a pr̃ poſſit ratificare,quouſq; eſt in eiuſdẽ * p̃tãte,& ratificando facit ceſſare exceptionẽ Macedoniani, ſicut ſi a princi. ꝯſenſiſſet.ut C.ad Mace.l.fi.& eo.tit.š. leg. ſi.tñ poſtq̃ ipſum emancipauit,non põt ratificare,quantũ ad hoc, ut faciat ceſſare exceptionem,quæ filio incępit competere:quia non ſunt omnia in integro ſtatu,& ad hoc leg.fi.ĩ.rem rat.hab.ſecundũ Dy.quod tene menti.¶ Tertio collige ex iſta glo.ꝙ per iſtam petitionem bo.poſ.factam nomine abſentis, non fuit abſenti aliquod ius quæſitum,antequam haberet rata,quia ſi fuiſſet quæſitũ, *iuiſſet tranſmiſſum ad hꝛ̃dem: & ſic poſſet ratificare. Contra hoc oppo.ꝙ immo fuerit quæſitum,quia iudex,qui decreuit nomine abſentis,cenſetur ſupplere defectũ abſentiæ, ut alia ratihabitio non requiraꝛ̃.tex.cum gl.uꝛ̃ in leg.pen.ĩ.de bo.poſſ.Sol.uerum eſt,ſi fuiſſet noĩe pupilli, pro quo põt iudex de facto ſupplere defectum tutoris,ut leg.bonorũ.C.qui admi.ab bo. poſſ. ita loquitur iſta l.pe.ſecus qñ eſt nomine maioris, quo caſu ẽt ſi iudex ſciat abſentiã,& uelit ſupplere, non acquiritur ius abſenti antequã ratam habeat,gl.eſt in leg.ſeruus.ĩ.de bon. poſ. licèt ſuppleat tũc defectum parẽtis,puta ſi erat ſeruus,& iſtud uꝛ̃ uelle Bar.in d.leg.pe.& ſic not.remedium ad rigorem l.ſi infanti.C.delib.ubi dꝛ̃,ꝙ infans ſi non habet tutorem, & ſic hæreditatem ſibi delatam non potuit adire,non tranſmittit eã, ſed ea habetur pro non delata: quod eſt ergo remedium, ut poſſit tranſmittere,cum non poſſit adire? dicit Bal.no. ſuper dicta rub.C.qui admit.ad bo.poſſ.ꝙ conſanguinei,& amici illius infantis petant pon.poſſ.noĩe illius,quod fieri poteſt, ẽt ſine mãdato,ut in hoc tex.licèt hꝛ̃ditatem adire non poſſit, & faciant ꝙ iudex decernat ſtatim illi infanti acquiri, ſupplendo defectũ tutoris,quem non habet,ut in d.leg.bonorum, ſed ſi eſſet maior pup.ſecus,ſecundum eundẽ Bal. ibidem, qui allegat ad hoc iſtum tex.ubi dicit,ꝙ non tranſmiſit. Et ſi dicatur, hodie non requiritur decretum iudicis,ſed ſufficit ſola agnitio.ut leg. fin. eo.tit.Rñdeo,fateor,ꝙ nõ eſt neceſſarius ei, qui põt ſibi acquirere,ſed non negatur,quin poſſit pęti, & ſit utile, qđ petitur p alio,ut ſic iudex ſuppleat decernendo bo.poſſ. modo prędicto
quæ

ADDITIO.

a Si mutuum fuit. Adde an mutuo facto filiofa. oritur ciuilis & naturalis obligatio, vide per Pau.in l.1.ad ſenatuſc.Macedo.

quæ ſuppletio non fieret pp ſolam agnitionẽ ſactam corã eo,
2 ſi ſolã ꝑlentiã pſtaret, & ſic adhuc patet vtilis bo. pol. ¶ † Quar-
to, & vlt. no. ex gl. q̃ dicit, ac ſi nunc peteret, ꝙ actus trahit ad
tp̃s, quo ratus hr̃, vt tũc videat̃ geri, ſed ꝯ immo econuerſo, vt ra
a tihabitio trahat̃ ª retro ad actum geſtum, vt videat̃ geſtus cum
mãdato, quia mandato ꝯparatur, vt l.fi.C.ad Mace. Sol. vtrun-
que eſt verum diuerſis reſpectibus, quia interuenit quædam fi-
ctio, in qua requirit̃ habilitas vtriuſq; extremi. ſeu tp̃is.ſ.ad qđ,
vt eſt tp̃s quo actus fuit geſtus & a quo, vt eſt tp̃s, quo ratus hr̃,
licèt enim iſta tp̃a ſint diuerſa, tñ fingitur vnum, qñ oĩa ſunt
integra, & habilitas eſt in vtroq; quia potuit geri tp̃e quo fuit
geſtus, & ẽt tp̃e quo ratus hr̃, alias non poſſet ꝓcedere fictio,
facit l.fi.ſ.cõia ꝑdi.& l.qui balneum.§. Titia.qui po.in pig.ha.
¶ In gl.q̃ incipit (detur igitur) ibi, (C.de reſti.mil.l.j.) illa l.ꝯdi-
cit huic, q̃a ibi dr̃ non dari reſtõnem, ſi deceſſit.ĩ.tp̃s. Sol. intel-
lige illam ſm iſtam, ꝙ non datur de rigore, vt etiam hic hr̃, ſed
de ęquitate ſic, & hoc deficit in l.illa, quæ ſuppletur per iſtam,

ADDITIO.

a ¶ Vt ratihabitio trahatur. Adde Doct.in regula ratihabitio.de re iur.lib.6.

---

1 *Accuſatus, vel inquiſitus de crimine leſę maieſt.decedens pendente proceſſu poteſt habere hęredem, ex teſtamento, vel ab inteſtato.*
2 *Crimen leſę maieſt.non extinguitur morte, & poteſt proceſſus inchoari poſt mortem, quantum ad damnandum memoriam, & quantum ad confiſcationem bonorum.*
3 *Quod interim poſſit accuſatus habere hęredem, & ſi ſequatur condemnatio, auferatur ſibi hæreditas.*
4 *Licèt in accuſatione, vel inquiſitione non ſit neceſſe apponere diem delicti commiſſi, vel horam, ſed menſem duntaxat, tamen ſi apponatur, neceſſe eſt probare, quòd illa die, & hora fuit commiſſum.*
5 *Diuerſitas loci, vel temporis diuerſificat ſubſtantiam maleficij, vt aliud dicatur maleficium.*
6 *Negatiua coarctata loco, & tempore, cadere poteſt in ſenſum verum, & poteſt probari.*

1 §. Rei perduellionis. † Accuſatus, vel inquiſi-
tus de crimine læſæ ma-
ieſta. decedens pendente proceſſu, põt hr̃e hæredem ex teſta-
mento, vel ab inteſta.h.d.in accuſato de alio crimine nõ eſt du
bium, quia crimẽ morte extinguitur, vt ſ̃.de teſt.l. ſi quis poſt.
2 & l.quia latronibus. ¶ † Sed crimen læſæ maieſta. non extin-
guitur morte, etiam ſi proceſſus non fuit incboatus in vita, ſed
poteſt inchoari poſt mortem, quantum ad damnandũ memo-
riam, & quantum ad confiſcationem bonorum: ideo vr̃, ꝙ nõ
3 poſſe habere cohæredẽ per l.fi.& l.pe.C.ad l.Iul.ma. † Sed cer-
tè quia põt ſequi abſolutio. & ſic ſumus incerti, an ſit fiẽda cõ-
demnatio, vel abſolutio, in iſto dubio põt interim habere hæ-
redem, & ſi ſequatur abſolutio, remanebit ſibi hæreditas, ſi ve-
ro condemnatio auferetur ſibi, & ſic deſinet eſſe hæres, ſaltem
in effectu. ita declarat tex.in §.per ꝯrium. Inſt. de hęr. ab inteſt.
& eſt hoc vtile, quia ſi debemus expectare euentum iudicis, an
tequam quis poſſet hæres effici, ſi ille decederet, ad hæredẽ ſuũ
illam hæreditatem non tranſmitteret, licèt non ſequatur abſo
lutio, quod eſſet iniquum. ¶ In tex.ibi (ſuſpenſa cognitione,)
ideſt pendente, fortius ſi nõ erat inchoatus. ¶ In tex ibi, (filius
emancipatus.) ex hoc apparet, iuncto verbo hæreditatẽ, quod
ſupra ponitur, ꝙ loquitur, quando erat inſtitutus, aliàs nõ poſ-
ſet hæreditatem acquirere de iure ciuili, non ergo irritatur te
ſtamentum, niſi ſecuta condemnatione, quæ tranſiuerat in rẽ
iudicatam. ¶ In tex.ibi, (cui de patris innocẽtia liquet,) ſupple
maximè. nam idem ſi non liqueat, quinimmo, ſi erat nocens,
idem eſt, vt colligitur ex d.§.per ꝯrium. vbi dr̃, ꝙ ſecuta cõdem-
natione deſinit eſſe hæres, ergo erat nocens, vel præſumitur.
¶ In glo.mag.in prin.ibi, non dicit, ꝙ poſſit alienare, ſed cũ ei,
qui cõmittit crimen lęſę maieſt. ſtatim interdicta ſit alienatio
honorum, vt d.l.pe.& l.fi.quõ potuit ipſe tranſmittere in hære
dem, cũ ẽt illa dicatur alienatio, vt l.peto §.fratre.de le.2.reſpõ-
detur illa l.pe.& fi. debent intelligi de alienatione, quæ fieret ti
tulo ſingulari, non de iſta, quæ fit titulo, vlĩ in hæredem, vt pa-
tet ex hoc tex. & hr̃ ſimile in l.j.ſ̃.de fun.dot.extra iſtos caſus, an
qñ prohibita eſt alienatio, cenſeatur prohibita hr̃dis inſtitutio,
vel tranſmiſſio in hr̃dẽ plenè p Bar.in d.§.fratre & l.ſi ita quis.
§.ea lege.de ver.obl. ¶ In glo.ibi, & ſic non adire. iſta glo. ſentit
ꝯriũ eius, quod dixi ſuper tex.ſ.qđ ad hoc, ut poſſit adire, requi
ritur, ꝙ ſit innocens, & qđ hr̃s ſit certus de hoc, ſed nõ eſt verũ
per illum.§.per ꝯrium. ¶ In gl.ibi, (certa die, & hora.) iſta gl.re-
4 putatur ſingularis, & ſemper allegatur ad tria. † Primo, ꝙ licèt
a in accuſatione, ª vel inquiſitione non ſit neceſſe apponere
diem delicti cõmiſſi, vel horã, ſed mẽſem dũtaxat, vt l.libellorũ.
de accuſ.ſi tñ apponatur, eſt neceſſe probare, ꝙ illa die, & hora
fuit commiſſum, quia cenſetur accuſans, vel inquirens ad hoc
ſe reſtrinxiſſe, aliàs non põt ſeq ꝯdẽnatio, ẽt ſi appareat alio die
fuiſſe cõmiſſũ, alias iſta gl. nõ diceret verũ, ꝙ p hoc poſſet red-
di certus de innocentia, ſi poſſet ſequi condẽnatio, vide qđ no.
Bar.in l.is qui reus.de pub.iudi. & facit l.habebat.in prin.de in-
ſti. & quod hr̃ in c.licèt cauſam. de proba. de illo qui cenſet̃ ſe
5 aſtringere in libello. ¶ † Ex hoc ſequitur aliud notabile, ꝙ di-
uerſitas loci, vel temporis, diuerſificat ſubſtantiam maleficij: vt
aliud dicatur maleficium commiſſum vno loco, vel tp̃e, aliud
alio, quia ſi non ꝓbatur fuiſſe cõmiſſum loco, & tp̃e in accuſa-
tione contentis, dẽt ſequi abſolutio, licèt appareat cõmiſſum
alio loco, vel tempore, quia illud cenſetur diuerſum maleficiũ,
de quo non fuit inquiſitũ, hoc declarat, vt no Bart.in l.denun-
ciaſſe.§.qđ tñ de adul. Si ergo accuſatus, vel inquiſitus ꝯfitetur
ſe feciſſe illud, qđ ꝯtinet in accuſatione, vel inquiſitione, negat
tñ ſe feciſſe loco, & tp̃e in inquiſitione cõtentis, & poſtea pro-
batur, ꝙ immo illo loco, & illo tp̃e. non gaudebit bñficio ꝯfeſ-
ſionis ex forma ſtatuti dicẽtis, ꝙ ꝯfitenti maleficiũ debeat di-
mitti quarta pars pœnę: quia nõ vr̃ ꝯfeſſus illud maleficiũ de
quo in accuſatione, ſed aliud diuerſum, & ita diſputãdo ponit
Bar.in ſua q. diſputata. quę inci. p italiã cõiter ſunt ſtatuta, ubi
allegat hanc gl.& l.ſi non ſortẽ.§.libertus.de condi. inde. vbi di
uerſitas temporum inducit diuerſitatẽ operarum, ut c. cũ lo.
6 de ſi.inſt. ¶ † Vltimò allegat̃ iſta gl. ꝙ negatiua coarctata loco,
& tempore cadere p̃t in ſenſum verum: & ideo ſuper ea põt fie
ri articulus, & examinari teſtes. de hoc tetigi. ſ̃.c.l.nec is ſm Bal.

ADDITIO.

a Vel inquiſitione. Adde Bal.in l.edita.in rep. Paduana.in 5.colu.C.de eden.cap. libellorum.2.q.8.Doct.in c.tuæ.de procur. Inn.in c.bonæ.de elect.Bal.in c.ſu per.in 2.col.de confeſſis. & vide Bal.in l.1.C. qui acc. vbi in crimine hæreſis non requiritur, quòd opponatur locus, & tempus, & ibi vide rationem, nec etiam in crimine falſi, vt dixit idem Bal. in tit. qui. mo. ſeu. amit. de quo latè per Ang.Aret.in tract.maleſ.in ver.de anno præſenti. col. 1. & in ver. hęc eſt quædam inquiſitio, col.5.ver.5. principaliter, & per do.Alex. de Imo. in propoſito, quando apponi debeat locus, & tempus in inquiſitione. in conſi. 166. & in conſi. 183. in 2.lib.

---

§. Pro hærede. Etiam vltimam voluntatẽ conden-
do poteſt adiri hæreditas h.d. ꝯcor.
l.ii auia. C.de iure delibe.

LEX LXXXVI.

1 *Ille actus qui non induceret aditionem in extraneo, inducit immixtionem in ſuo.*
2 *Differentia inter adire, & immiſcere.*
3 *Quòd interdum ponatur vnum, pro alio.*

1 Vm demum bonis. † Ille actus, qui non
induceret aditionẽ
in extraneo, inducit immixtionẽ in ſuo h.d. puta ſi rem
hr̃ditariam tanquã non hr̃ditariã, ſed ꝓpriam attingat: & ea u-
tatur non ut hæres, ſed ut dñs ex alia cã: potius ergo inſpicitur
intẽtio, q̃ actus. ſic econuerſo, ſi uteret̃ re non hr̃ditaria, tanq̃
tñ hr̃ditaria, uel tanq̃ hæres, vr̃ adire, & ſe immiſcere, ut ĩ. l. ꝓx.
2 ¶ † In gl. 2.ibi, (no. dr̃iam inter adire, & immiſcere.) q̃a adire ꝑ-
tinet ad extraneos, immiſcere uero ad ſuos: & ad hoc allegatur
iſta l. ſed q̃d importat plus unũ uerbum, q̃ alterũ? rñdetur, adi-
re, eſt de nouo acquirere: ſed immiſcere, eſt acquiſitionem fa-
ctã p l. acceptare. ita declarat Bar. ĩ. l. proxi. nã extraneo nõ eſt
acquiſita hr̃ditas, anteq̃ adeat. ut l.pretia rerũ. circa me. ad l. Fal.
ſed ſuo bñ eſt acquiſita, anteq̃ ſe immiſceat: nõ tñ cum effectu,
3 ſed immixtio facit eã acquiri cũ effectu. ¶ † In gl.ibi, (quando-
que tñ) ponit̃ vnũ ꝓ alio: & iõ ſi ꝯtinet̃ in inſtrõ, ꝙ talis filius
ſciens hr̃ditatẽ paternã ſibi delatã eam adiuit, non uitiaret̃ in-
ſtrumẽtũ, nec actus: ſed poneret̃. adiuit, ꝓ immiſcuit: licèt Bar.
uideatur dicere ꝯrium, ꝙ uitiatur immixtio: quia facit, ut uo-
luntarius cũ ſit neceſſarius: ut dixi ſ̃. eo. l.is qui putat. Et ſic e-
conuerſo, ſi diceret, ꝙ talis extraneus ſe immiſcuit, poneret̃, ꝓ
adiuit: quia uerba intelliguntur, ſm qualitatem ꝑſonarum ad
quas referuntur l.cum filio. de leg.3. & interdum unum uoca-
bulum ponit̃ pro alio, ut l. ueteres. de act. emp. ſicut una dictio
ꝓ alia, ut l.eas cãs. & ibi no. de condi & demon. ¶ In gl. quæ in-
ci. q̃a nec. in fi. ibi primo, & ſecundo caſu huius l. melius. C. eo. l.
ſi ſeruum.§.prætor ait. iuncta l.quis extraneus. in prin. quia ex-
traneus ſurripiendo rẽ hr̃ditariã non cẽſetur adire, ſed ſuus bñ
cenſetur ſe immiſcere. ut d.§.ꝑtor ait. ꝑ rõnem quam ibi dixi.

§. Pupillus. Ei qui reſtituitur in integrum aduerſus
aditionem, reſtituũtur actiones quas ha-
bebat contra defectum, q̃ pp aditionem fuerant confuſæ: quia
oĩa reponũtur in priſtinum ſtatũ h.d. Nec ob. ĩ. ad Sill. l.pp ue
neni.§.neptis. quia ibi aufertur hr̃ditas pp culpam hæredis: iõ
ſibi non reſtituuntur actiones ꝯfuſæ, hic propter beneficiũ ęta
tis: & ſic in priuilegium hic, ibi in pœnã &c. ¶ In tex.ibi (confu
ſas actiones.) non directas, quæ primo competebant, illæ enim
cũ ſint extinctæ reſuſcitari non pñt. leg. qui res.§. aream. de ſo
lu. no. In leg. deferre.§.fi. cum leg. ſeq. ĩ. de iu. fi. ſed reſtituun-
tur utiles a prætore, quæ erunt prætoriæ, licèt primæ eſſent ci-
uiles: & iõ vr̃, ꝙ competant præter ius commune, & licèt non
ſint

ſunt pœnales non durant vltra annũ, vt l.honorarijs.§. ſed cũ reſciſſa. ĩ.de act.& obli.& adde qđ no.in l.2.C. ſi aduer. tranſa.

LEX LXXXVII.

1 *Qui aliquid facit, ut hæres in re quam putat hæreditariam, cum non ſit, cẽſetur gerere pro hærede.*
2 *Non dicatur res hæreditaria, licèt in hæreditate ſit reperta, niſi dominium pertineat ad hæreditatem, & pertinuerit ad defunctum, licèt aliquod ius reale hæreditas habeat in ea, quòd ſit infra dominium.*
3 *Hæreditas licèt non dicatur poſſidere res hæreditarias, ſeu quas defunctus poſſidebat, qualis tamen poſſeſſio dicitur eſſe penes hæreditatem illarum rerum, quas poſſidebat defunctus tempore mortis.*
4 *Ex ſola deſtinatione animi, ſi non proceſſit ad exteriora, licèt deliberauerit eſſe hæres non efficitur hæres.*
Ex ſola deſtinatione animi ſi non eſt proceſſum ad exteriora, quis non obligatur, niſi ſoli Deo, cui animus notus eſt ſiue nouendo, & promittendo aliquid Deo, ſiue etiam deliberando delinquere.
5 *Si agens contra aliquem tanquam hæredem, uolens probare ipſum hæreditatem adiuiſſe, & faciat articulum uel poſitionem, quòd ipſe in animo ſuo deliberauit eſſe hæres, non tenetur illi reſpondere.*
6 *Non tenetur quis reſpondere poſitioni impertinenti, quę confeſſata non releuat.*
Quid ſi poſitio comprehenderet etiam aliquod extrinſecum, ultra animum, per quod animus declaratur.
7 *Quæ dicatur nuda uoluntas.*
8 *Aditio quid ſit. & nu. 10.*
9 *Voluntas eſt effectus animi, uel naturalis motus animi ad aliquid inclinatus.*

1 GErit. †Qui aliquid facit, vt hęs in re q̃ putat hæreditariam, cũ non ſit, cenſetur gerere pro hærede h.d.& ponit duo exempla. primum quando nõ erat hr̃ditaria, licèt hæreditas hęret in ea ius pi-
2 gnoris ¶ †Et ſic no. ꝙ non dicit res hæreditaria, licèt in hæreditate ſit reperta, niſi dñium ptineat ad hæreditatẽ, & ptinuerit ad defunctũ: licèt aliquod ius reale hr̃ditas hẽbat ea in ꝙ ſit ĩ.dñium. Aliud exẽplum ponit qñ in illa re nullũ hẽbat ius hæreditatis, licèt fuerit in hæreditate reperta: & aduerte, quia licèt tales res nõ ſint hæreditariæ, veniũt tamen in pet. hære. ex quo fuerũt in hr̃ditate repertæ, & tenebant̃, & poſſidebantur per defunctũ tempore mortis, ut ſ̃.de peti. hære. l. item videndum. cum l. ſeq. Et hęc eſt ratio, quare petitio hæreditatis non datur contra ti. poſſidentem. quia poſſidens titulo, cum ille ordinet̃ ad dñium, fortius ius habet, q̃ ille qui intentat per. hær. quia ei ſufficit probare rem fuiſſe in hæreditate repertam, retentam, & poſſeſſam per defunctũ tempore mortis, & hoc eſſe poterat abſque eo, ꝙ defunctus aliquod ius in ea haberet. iõ ſatis eſt fragilis hæc actio quia agens non fundat ſe in aliquo iure, ꝙ habeat in re, ſed ſolum in detentatione defuncti. Poſſidẽs autem titulo fundat ſe in dñio, vel quaſi: iõ excludit agentem pet. hær. C. in quibus cau. ceſ. long. temporis præſc. l. hæreditas.
3 ¶ †No. tex. ibi (cuius poſſeſſionis qualis &c.) ꝙ licèt hæreditas non dicatur poſſidere res hæreditarias, ſeu quas defunctus poſſidebat: quia poſſeſſio defuncti finitur eius morte. & non trãſmittit̃ in hæredem: vt l.1.§. Scæuola. ſi quis te. lib. eſſe iuſ. fuc. iõ requiritur, ꝙ hæres de nouo apprehendat, vt l. cum hæredes. in prin. de acq. poſ. quia poſſeſſio nõ poteſt eſſe penès perſonam fictam, vt hæreditas, ſi non repręſentat perſonam veram, & viuentem: quia tunc ſecus, ut l. 3. §. fin de acq. poſſ. qualis tamen poſſeſſio dr̃ eſſe penès hr̃ditatem illarũ rerum, quas poſſidebat defunctus tpe mortis, vt erat res pignori data, tex. hic not. Et iſta eſt ratio quare vſucapionẽ cœptam per defunctum hæreditas iacens poteſt complere: licèt interrupta fuerit poſſeſſio p mortẽ defuncti. ut l. cœpta. de uſuca. quia non videt̃ interrupta oĩno, immo qualis poſſeſſio cenſet̃ eſſe apud hr̃ditatem: vt hic. ¶ In gl. 1. ibi (& ſic incœpit poſſidere ciuiliter, & naturaľr). ſ. ipſe defunctus creditor, ſed morte eius ſuit finita vtraq. poſſeſſio, & in hæreditatem tranſiuit ¶ In glo. ſeq. ibi (l. qui a ſeruo.) ſed ibi non dicit̃, quod hæreditas iacẽs poſſideat uerè, ſed benè dr̃, ꝙ ſeruus hæreditarius alteri non tradendo transfert poſſeſſionem nomine hæreditatis: licèt hæreditas eam nõ haberet: & ille poſſidet ab hæreditate, quia poteſt a me poſſidere, vel habere cãm poſſidendi. ¶ In glo. ſeq. ibi (ſolus enim animus ſufficit.) ſupple, vt in pŕinc. huius l. qualitercunque tñ declaratus, vt ſequit̃ in gl. per ll. quas allegat q̃ limitãt, qđ hic dr̃, & ẽt pbatur in l. potuit. C. de iu. delib. ¶ Et no. iſtã gl. ſ'm Bar. qa melius loquit̃, q̃ gl. q̃ eſt in l. p hr̃de in prin. ſ̃. eo. gl. 3. quæ dicit, quòd ſufficit ſolus animus. itẽ melius q̃ gl. quæ eſt in l. mutũ. ſ̃. eod. q̃ dicit, ꝙ requirit̃ voluntas declarata per factũ. & in d. l. potuit iſta verò dicit ſufficere animũ, ſeu voluntatem qualiteſcunq;
declaratam ſupple vel pſcrĩ, ut in hac l. uel p uerba, ut Inſt. de hær. qual. & diff. antepe. vel qualitercunq. puta pſcripta, vel p non facta, & iſta duo tenet Bar. & oĩa iſta proſequit̃ ſubtiliter,
4 & vtiliter valde. † Ex qb. patet. ꝙ ex ſola deſtinatione aĩ, ſi non pceſſit ad exteriora, licèt deliberauerit eſſe hr̃s p iſtam gl. & ẽt p rõnẽ, qa ſi efficeret̃ hr̃s obligaret̃, & rña eſt, ꝙ ex ſola deſtinatione animi ſi nõ eſt pceſſum ad exteriora qs nõ obligat̃, niſi ſo-
a li Deo [a] cui animus notus eſt ſiue vouendo, & promittendo aliqd Deo, ut l. ſi qs rẽ. §. uoto. de pol. ſiue ẽt deliberãdo delinquere, qa ſtatim, ꝙ deliberauit in mẽte peccauit mortaľr, & detectũ eſt a ɔſpectu Dei in prin. decre. in quadã bulla, q̃ inc. ſed pẽſandũ. nõ ſic obligat in foro ſęculari, vt l. cogitationis. ĩ. de pœ.
5 ¶ †Ex his ſequit̃. ꝙ ſi agens ɔ̃ aliquẽ tanq̃ hr̃dẽ: volens probare ipſum hr̃ditatẽ adiuiſſe, faciat articulũ, uel põnẽ, ꝙ ipſe in animo ſuo deliberauit eſſe hr̃s, nõ tenet̃ illi rñdere, qa poſito, ꝙ rñderet, credit hoc non releuaret ponentẽ: qa ex hoc non ſequit̃
6 aditio. † Et regula eſt, ꝙ non tenet̃ rñdere poſitioni impertinẽti, q̃ confeſſata nõ releuat, ut no. in l. 2. §. quod obſeruari de in. cal. Hoc uerum. niſi poſitio cõprehenderet ẽt aliqđ extrinſecũ vltra aĩum, p quod animus declaret̃, ut dicit Bal. in d. l. potuit. in 9. q. quo immo ſequit̃ opi. Bar. ſed do. Ang. in iſta l. nitit̃ mordere Bar. in tribus ſatis cauilloſè, ſalua ſui reuerentia. Et primo in hoc, qa ipſe tenet, ꝙ ſufficiat ſola deſtinatio animi, abſq. eo, ꝙ pceſſerit ad actum exteriorẽ, p tex. cui dicit non poſſe rñdeſi, quẽ allegat gl. Inſt. de hr̃d. quali. & diff. §. pen. ſeu ſi. ver. nuda voluntate, & in ver. deſtinatione. ſed certè gl. ibi ſupplet dummõ ſit quaľrcunq. declarata, & probat̃ in §. p̃ced. vbi exp̃ſſe dr̃
7 id, ꝙ dicit gl. ꝙ ſit declarata re, uel uerbis. † Nec ob. ꝙ tex. dicit nuda voluntate, nam poſito. ꝙ ſit declarata, nõ tñ pdit nomen
b nudæ voluntatis quia illa dr̃ [b] nuda uoluntas, q̃ eſt unius tm̃, &
c ſic nuda a uoluntate alterius, uel p̃ſentia, [c] ut l. nuda. ĩ. de donã in aditione hr̃ditatis, non requirit̃ p̃ſentia, uel uoluntas creditorum, ſeu legatariorũ, cum quaſi ɔ̃hit̃, ſed ex ſua ſola uolũtate eis obligatur, iõ dr̃ obligari nuda uolũtate, licèt illa fuerit declarata, nec ob. ꝙ dicit deſtinatione. iſtud. n. bñ facit pro eo, quia deſtinatio cõſiſtit in aio, ẽr non declarato, ſed deliberato: certè ẽt ſi eſt declaratus, non pdit nomẽ deſtinationis: & iõ non teneas dictum Ang. quia periculoſum eſt. infert. n. p hoc ꝙ tenet̃ rñdere poſitioni, & obligatur in foro conſcientiæ, & q̃-
8 tum ad Deũ cui notus eſt caſus, ꝙ eſt ualde abſurdum. † Item reprehendit Bar. in diffinitione aditionis, qa Bar. diffinit, ꝙ aditio eſt potentia, non impedita in actũ deducere. dicit Ange. ꝙ Bar. p hoc vr̃ velle, ꝙ potentia adeundi, & aditio ſit unũ, & idẽ, qđ eſt falſum, quia potentia eſt habitus, aditio eſt actus, inter q̃ eſt dña ſ'm Philoſophum, ſed ſalua ſui pace Bar. non dicit, ꝙ adire ſit potentia adeundi in actum deducta, tunc bene uideret̃ uelle, ꝙ potentia adeundi eſſet aditio, poſtq̃ eſſet in actum deducta, ſed ipſe Bar. dicit, loquendo p accuſatiuũ. qđ eſt potẽtia adeundi non impedita in actũ deducere, eſt ergo aditio ipſa deductio in actum, non aũt ipſa potentia, vñ Ange. multũ errauit in hac rephenſione, & infideliter rephendit. Sed adhuc magis errat in diffinitione, qa dicit, ꝙ ipſa aditio eſt uoluntas eſſendi hr̃s, & ꝙ non eſt dña inter uoluntatẽ, & aditionẽ, & allegat ad hoc l iam dubitari. de hær. inſt. in ſi ubi dicit eſſe caſum, ſed hoc
9 eſt falſiſſimum: † quia uoluntas nõ eſt aditio, ſed affectio aĩ, uel
d naturalis motus animi ad aliquid inclinatus, ut dicit Bal. [d] in l. potuit in 7. q. Et poteſt eſt uoluntas adeundi abſq. aditione, ut ſi hr̃ditas non erat delata: ſed ſi vera eſſet ſua diffinitio, ubicũq. eſſet uoluntas adeundi, eſſet aditio: non recedas ergo a diffini-
10 tione Bar. & hoc prout diffinit uerbũ adire, ꝙ eſt in fieri. † ſed uerbum, aditio, ꝙ eſt in facto eſſe, & ɔſummatio, põt diffiniri, ꝙ eſt q̃dã acquiſitio ciuilis omnium bonorum, & iuriũ hr̃ditariorum facta ex uolũtate hr̃dis mediante iuris diſpõne. niſi. n. eſſet diſpoſitio iuris talis acquiſitio fieri nõ poſſet, niſi interueniẽte traditione, q̃ eſt actus nãlis, uel ceſſione iuriũ, q̃ ſuccedit loco traditionis, ut no. in l. ſi. C. ubi ſiſ. uel pri. ſed diſpõ iuris operatur, an ſola uolũtate declarata acquiratur dñium rerum ſine poſſeſſione, & ẽt iurium ſine ceſſione, qa transfert hæreditatem apud quam eſt dominium, & iſta iura in ipſum hæredẽ. ¶ Vltimo reprehendit Bar. inquantum dicit, ꝙ ſi hęres uocatis amicis dicat, uolo eſſe hæres, licèt non dicat adeo, efficitur hęres per l. Pamphilo. §. propoſitum. de l. 3. quia uidetur hoc dixiſſe deliberatè poſtquã uocauit amicos, ut eſſent teſtes, alias nõ induceretur aditio, quia aliud eſt dicere adeo, aliud adire uolo,
ſicut

ADDITIONES.

a Soli Deo. Adde tex. in c. tua nobit. in fine de ſimo.
b Illa dr̃. Adde Pau. de Caſt. in l. 1. in 2. no. C. quando lic. ab emp. diſcedere.
b Vel præſentia. Adde & uide Bar. in l. poſitio. 1. q. ff. de neg. geſt.
c Dicit Bal. Et uide eundem in l. in emendis. C. de ɔ. emp. in 4. col. uer. modo uenio ad q̃onem ibi aut eſſe deliberationem animi intelligentis, & acceptantis ad quod vult, uel eſſe animi motus ſine coactione, ut ibidem per Ang.

ſicut aliud eſt dicere eligo, & uolo eligere, ut no. gl. in l.ſerui electione.de leg.i.niſi illud dixiſſet poſt tp̄s datum ad deliberādum, uel ad interrogationē factam per aduerſarium, quia tūc ēt vr̄ dixiſſe deliberatè. Ang.dicit,ꝙ licet uocauerit amicos, nō ꝓpea vr̄ dixiſſe deliberate, niſi hoc faciat exiſtens in mortis articulo,& ita loquit ille §.propoſitum.ita ꝙ duo ibi erant, & alterum ſolum non ſufficit. Sed certe ſalua reuerentia hoc,quod eſſet in mortis articulo,ibi fuit ſic de facto,ſed non denotat iuris myſterium,immo rō nāl is dictat illud,quod Bar.dicit,ꝙ uocando amicos,ut ſint teſtes,vr̄ dixiſſe deliberare,ſecus ſi eos nō uocat.vñ non recedas a ſn̄ia Bar.quia magis ſtudio ꝯdicendi, ꝗ̄ pro ueritate Ang.fuit locutus.¶ Vnū tñ tenet hic Bar. ꝙ ēt diſputando terminauit,ut per non factum inducat̄ aditio,ꝙ cōiter reprobatur.& Bal.in plurib. locis ipſum reprobat. ſ.in l.cū antiquiorib.C.de iu.deli.& l.nō hoc. vñ cog.nam tenet Bar. ꝙ delata eſt hr̄ditas mr̄is infanti,& pr̄i, in cuius ptāte erat infans dotem maternā, ad quam tenebit̄,non reſtituit ꝯ. annū alteri, ad quem ptineret hr̄ditas uxoris,ſi infans repudiaret, uideatur hr̄ditatē uxoris ꝑ hoc non factum adire ꝓ infante , cum adire poſſit,tñ ueritas eſt,quod ipſe limitat taliter,ꝙ nō pōt reprehendi, quare intellige hoc ueꝝ,ꝗ̄tū ad ueritatē infantis,ut eam tñ ſinitiat ad ſuos hr̄des non ꝗ̄tū ad incōmodum,ut per hoc,& ipſe infans obligetur creditoribus hæreditarijs,ad ꝙ tendunt omnes rōnes Bal.ſed non bene conſiderauit totū,quod Bar. dixit, quia forte non reprehendiſſet,ut in l.in ciuile.ſ̄.de legibus.

LEX LXXXVIII.

SI pupillus. Reſtitutio cōceſſa minori aduerſus aditionem prodeſt fideiuſſoribus datis ab eo ſuper hæreditarijs ꝯtibus. h.d.quia eximit eos ab obligatione ope excep.ſicut & ipſum minorem.¶ In tex.ibi (pupillus.) idē ſi maior pupillo,& minor xxv.¶ In tex.ibi (ab eo dat.) ſecus ſi eſſent dati a defuncto,qui illi ſoluentes nō hñt regreſſum ꝯ minorem:qui reſtitutus eſt,ſed dati ab eo ſic:vñ reſtitutio non prodeſſet minori,ſi non prodeſſet fideiuſſorib.ab eo datis,ſicut etiam aduerſus eos poſſet petere ſe de nouo reſtitui, ꝙ dic,ut l.j.& a.C.de fideiuſ.mi. ¶ In tex.ibi,(ſi ex hæreditario ꝯctu).i.propter hæreditarium contractum, ipſi.n.conueniunt̄ ex proprio contractu,ſeu promiſſione,non ex hæreditario, licet pp eum.¶ In gl.fi.ibi,(in alium regreſſum).i.in illum,in quē peruenit hæreditas per iſtum minorem repudiata, uel contra ipſam hæreditatem,& hereditaria bona.ſi ergo nulla bona eſſent in hæreditate,& nullus vellet eā acceptare, ne creditores remaneant in damno,videtur,ꝙ non ſuccurratur fideiuſſorib. minoris per ll. contrarias,& ſi repetent a minore , poterit minor aduerſus eos iterum reſtitui,& ſic damnum erit fideiuſſorum duntaxat.

LEX LXXXIX.

a Procurator inſtitutus,contemplationi domini qualiter teneatur domino reſtituere hæreditatem,nec detrahat quartam Trebellianicam. & nu.1.

3 Si conſtituo procuratorem ad adeundum,an uideat adire?

4 Quandocunque agens eſt liberum, & ſic quod actus conſiſtit in ſua mera voluntate,& patiens eſt diſpoſitum,eo ipſo,quód vult, actus geruntur,& conſumantur.

5 An quis poſſit hæreditatem adire per procuratorem. & nu. 6.

PAulus. aliās. **Per procurato.**

3 †Non ſummatur, quia lſte uer.eſt breuis. legitur principium huius l. duobus modis in gl. Primo in hæreditate mihi delata,ut per procuratorem meum ſpālem,vel generalem nō poſſit adiri,nec mihi acquiri.Secundo in hæreditate delata ꝓcuratori meo,ſi fuit inſtitutus contemplatione mei, & ipſe de mandato meo recepit inſtōnē,& poſtea hr̄ditatem adijt, nā ꝓſupponit̄,ꝙ valet aditio,ꝗa facta eſt per illum, cui delata eſt hr̄ditas,tñ dr̄ hic,ꝙ eam mihi nō acquirit ipſo iure eo modo,quo acquireret mihi dñium,uel poſſeſſionē alicuius rei ſibi traditæ noīe meo,ut l.per procuratorem.C.de acq. poſ. ſed ſequitur, ꝙ mihi tradat, & reſtituat ad hoc, ut mihi acquirat̄,& ad hoc poſſum ipſum compellere per actionem mandati,licet in teſtō teſtator non rogauit ipſum de reſtituendo mihi,tñ apparet, ꝙ mei contemplatione inſtituit.Et de hoc eſt caſus in l.nobili,
a alle.ſ̄.de hæred.inſti. l. quidā cum filium . ¶ † Iſta eſt extranea. lect.& ſingularis ꝯquā op. ꝙ immo acquirat eo ipſo, ꝙ adiuit eam de mandato meo,ut l.hō liber.ꝯ.de acq.re.do. So. ibi in libero homine per me bona fide poſſeſſo.qui habetur pro ſeruo quantum ad hoc,vt ſtatim mihi acquirat,ſicut acquiret ſeruus concurrentibus tamen quibuſdam,de quibus ibi in tex.& glo. hic vero procurator iſte non poſſidebatur per me tanquā ſeruus.¶ Item op. poſtquam non poſſidebatur, non acquirit mihi,licèt ſit inſtitutus contemplatione mei,ut dixi ſ̄.e.l.aditio.in fi.ꝑ l.cum aūt§.fi.de ædil.edi. & ſic reſtituere non tenebitur cuius ꝯriū dicit gl.Sol.verū eſt in libero homine, ꝗ nō eſſet ꝓcurator meus,ne de mādato meo inſtōnē recepiſſet,vt ēt ꝓbat in illa l.ꝗdā cū filiū. in prin.talis.n.alteri nō ſolet acquirere,ſed ꝓcurator ſolet acqrere dñoꝗ iō ſi eſt inſtitutus ꝯtēplatione dñi, tenet̄ dño reſtituere,ipſe tñ remanebit hr̄s nomine, nec detrahit quartā Treb. ꝗa nō reſtituit de mādato,vel iuſſu teſtōris : & iō nec trāſeūt iura actiuè,& paſſiuè:ꝗa nō trāſeūt niſi authoritate ſenatuſc.Treb.ꝗ hic ceſſat, cū non hēat locū,niſi in eo,qui rogatus eſt ꝑ teſtōrē reſtituere. debebūt ergo cedi iura actiua, & ꝓ paſſiuis tenebit̄ cauere ꝓcuratori de defendēdo. ita intelligē hāc lect.ꝗ licèt ſit bona, & notabilis, tñ Doct. tenent primā in hac l.& ꝙ habeat locū tam in ſpeciali procuratore,ꝗ̄ in gn̄ali,vt in fi.gloſ.
3 † In ſpeciali gl.aſſignat duas rōnes. prima, ꝗa eo ipſo,ꝙ cōſtituo procuratorē ad adeundū,videor adire,quia cōſtat de voluntate mea,ꝙ volo hæreditatē.ergo &c.vt ſ̄.eo.l.gerit.non ergo reſtat alia aditio fienda per procuratorē.Iſtam ra-
4 tionem vr̄ cōiter ſequi Doct.† & Bart. in l.ſerui elect. de leg.j. allegat iſtud ad confirmationē eius, qđ dicũt philoſophi naturales:ꝙ quandocunque agens eſt liberū,ideſt ꝙ actus conſiſtat in ſua mera volūtate,& patiēs eſt diſpoſitū,eo ipſo,ꝙ vult,actus geruntur̄,& ꝯſumunt̄.Et iō ſi dico,uolo eligere,ſtatim eligo,licèt ibi gl. dicat ꝯriū & ꝑ ꝯn̄s eo ipſo,ꝙ dico uolo adire,uideor adire ꝑ hāc gl.Bn̄ iſta rō gl.nō placet,ꝗa ſi ꝯſtituo ꝓcuratorē ad adeūdū apparet,ꝙ uolo adire,ꝑ me,ſed uolo,ꝙ actus aditionis expediat̄ ꝑ eū iō:nō inducit̄ aditio,ꝗm̄ act⁹ agētiū nō operant̄ ultra eorū intētionē l.nō oīs.ſi cer.pet.& iſtā rōnē ſentit Bal. C.qui admit.ad bo.poſſ.l.j.in trigeſima oppoſitione. vbi ſubtilr̄ tra-
3 ctat de intellectu huius l.iō tenet ſequētē rōnē gl. † ꝗa aditio hr̄ditatis dēt expediri ꝑ uolūtatē hr̄dis, cui debita eſt hr̄ditas.
a non per uoluntatem procuratoris,ᵃ cui nō eſt delata: ſed ſi poſſet adire,expediret̄,& ꝑficeret̄ ex ſua volūtate, quæ eſt diuerſa a uoluntate hr̄dis:nam quando actus,qui gerit̄ per procuratorem,conſiſtit in conſenſu, vel uoluntate,ut eſt ꝯtus,qui perficit̄ ex conſenſu,& uoluntate ipſius ꝓcuratoris,non dñi, quod patet,quia ſi mando,ꝙ uendas, & poſtea reuoco mandatum, & tu ignorans uendis,perficit̄ uenditio,quia licèt ceſſet uoluntas mea,adeſt tua,ex qua uenditio perficit̄ ut patet in l.mādaſſem.ſ̄.man.& actio ex illo ꝯtu acquirit̄ ꝓcuratori, ꝗ̄ tenet̄ cedere dño,vt l.poſſeſſio.de acq.poſſ.ſi ergo poſſet fieri aditio per ꝓcuratorem,ipſe efficeret̄ hæres,& iura directa acquireret ſibi: quod eſt impoſſibile,cū non ſit ſibi delata hæreditas, & iſta eſt ſubtilis ratio huius l.quā etiam Bart. tangit in præallega. loco.
6 †Si autem ꝓcurator eſt generalis,tunc ratio eſt clara: quia ſicut non ſufficit generalis iuſſus,ut l.ſi quis mihi bona.§.iuſſū. ſ̄.eod.ita nec generale mandatum.& poſito, ꝙ haberet gn̄ale cum libera,adhuc idem eſt, quia æquiparat̄ ſpeciali mandato, ſed per ſpecialem procuratorem non poteſt adiri per rationē, de qua ſ̄.ergo nec per iſtum. Itē quia eſt ſpāle in tutore,qui habet liberam,ut poſſit adire pro infante,ut l.ſi infanti. C.de iur. delibe.ergo in ꝯtrarium eſt ius commune. cætera uide hic per Bar.in d.l.j.in 29.oppo.& in tregeſima.

ADDITIO.

a ¶Nam per alium fieri,niſi per eum cuius conſenſus eſt neceſſarius.l. filio. C. de libe.ubi per.Bal.Adde tamen quòd aditio per alium nomine meo me præſente,& patiente in iudicio facta mihi non nocet ſecundum In.in c. quamuis de re iud.& Ale.con.2. 134.parte. quæ autem ſint neceſſaria ad aditionem,uide opt.gl.in l.is poteſt.hoc ti. & ibidem Bar.

1 Filia,quæ uiuente patre renuntiauit hæreditati paternæ cum iuramento,& peruenerint omni bona ad maſculum, qui poſtea deceſſit ab inteſta.non prohibetur in hæreditate fratris unà cùm alijs fratrib.ſuccedere.

1 **§.Idem reſpondit.** †Licèt caſtrenſia quæſita ꝑ filium non acquirantur patri,quouſq.ſunt apud filiū : ſi tñ fecerūt trāſitum ad aliū, qui poſſit patri acquirere,bn̄ acquirunt̄, ꝗa deſierunt eſſe caſtrēſia mutatione perſonæ h.d.notabiliter per hunc tex.in fi.cōſuluit Oldr.ꝙ ſi filia renūtiault hæreditati paternæ cum iurō viuente patre,& promiſit de illis bonis paternis nunquam aliqd petere:& ſic ꝑuenerūt oīa ad maſculum,deinde deceſſit maſculus ab inteſt.ipſa vult ſuccedere illis unà cum alijs fratribus.oppo. ſibi de renunciatione,& promiſſione dicit Old.ſibi non nocere : quia non petit ea nunc,ut paterna,ſed ut fraterna,quia mutatione perſonæ deſierunt eſſe pr̄na, & facta ſunt fraterna, ut ſ̄.de vulg.& pup.l.ſed & plures.§.ſi filio.& probat̄ hæc determinatio in l.qui Titij teſt.in princ.ꝯ.de his.qui.ut ind.& l.3.§. plenè ſi mater.ad Car.& de leg.3.l.fi.in prin. ¶ No.iſtum caſū ꝓ uxor. Io.de Viulanis, ꝗ renūtiauit hr̄ditati paternæ, vl̄ maternæ:nō curo ſi poſtea moreret̄ aliqs frater eiuſdē mulieris poterit venire cū fratrib.ꝗa modo petit,ut fraterna,nō aliter,ut ſ̄.

LEX XC.

SIis, qui. Abſtenſio, vel repudiatio facta mala fide nõ
pdeſt abſtinẽti, & hoc pſumit, ſi poſtea oĩa
bona hẽditaria, vel maiorem partẽ emit p interpoſitã pſo
nã h.d. nota. declara, ut hr̃ in l.1. & 2. C. de repu. hær. duo er
go operat̃ iſta emptio facta de bonis pẽnis p interpoſitã pſo-
nã, qa facit pſumi abſtẽſionẽ factã fuiſſe ſimulatã, & nullius va
loris, vt l. imaginaria. de reg. iur. & in l. nuda. de ꝯhẽ. emp. Scdo
operat̃, ut cẽſeat̃ ſe immiſcuiſſe hẽditati, licẽt ex alia cã, q̃ hẽdita
ria bona acceperit. Nec ob. l. ſi ſeruũ. §. fi. ſ. eo. qa ibi non emit,
ſed ſurripuit, q̃ ſurreptio nõ facit pſumi abſtẽſionẽ prius factã
fuiſſe ſimulatam, nec ipſa de ſe immixtionem importat, vel adi
tionem, ut l. ſi quis extraneus. ſ. eo.

LEX XCI.

1 *Bona materna acquiſita filio, q etiam de iure ſſorum acquirebantur patri.*

FIliusfa. Nepos exiſtẽs in aui ptãte dẽt adire iuſſu il
lius, nõ iuſſu pr̃is, in cuius ptãte nõ eſt h. d.
¶ In tex. ibi (acqſita eſt hẽditas.) ſi ergo fuiſſet adita iuſſu,
aui, bñ fuiſſet auo acqſita, ut hic innuit a ꝯrio ſenſu. eſt
2 ergo hic caſus ꝯ illos, q dicebãt, † q ẽt iure ſſorum bona m̃na
acqſita filio nõ acqreſiant pri, quorũ opi. refert gl. in l. is qui hę
res. §. fi. ſ. eo. vet. alij dicunt q̃ ibi gl. reprobat, qa hoc fuit intro-
ductum per Conſtantinum, & non allegat iſtam l. ubi eſt caſus

LEX XCII.

PAter filio. In iubente requirit certitudo quote,
& ẽt cãæ, ex qua delata eſt hẽditas, ſi-
cut in adeũte. Itẽ iuſſus de adeũdo, & aditio poſſunt fie
ri nutu pillũ, q loqui nõ pot h.d. tota l. De primo dicto
dic, ut l. ſi quis mihi bona. §. pe. ſ. eo. quia non per omnia requi
ritur tanta certitudo, ſicut in adeunte.

LEX XCIII.

1 *Non poteſt quis repudiare hæreditatem uiuentis.*
2 *Iuri: quod eſt merè de futuro, non poteſt renuntiari per ſe principaliter.*
3 *Filia ſi renuntiauit hæreditati paternę cum iuramento propter maſculos, deinde deceſſit relictis filijs, an illud iuramentum, & renuntiatio nocebit eius filijs, vt non poſſint ad hæreditatem aui venire.*
4 *Si filij iſtius filię fuerunt pręteriti in teſtamento aui, & filia mortua ſit auo viuente, poterunt dicere teſtamentum nullum de iure communi, ſecus ſi mortua ſit poſt mortem patris, & quid ſi filia habuerit aliquid pro legitima ſua à patre, puta dotem.*
5 *Statutum ſi diſponat, q filia dotata non ſuccedat cum maſculo tunc ſi decedat patre viuente ſuperſtitib. filijs, an filij excludantur a ſucceſſione aui.*

1 QVi ſuperſtitis. † Non poteſt quis repudia-
re hæreditatem viuentis h.
d. quia non eſt delata, & ſic non poteſt adiri, ergo
nec repudiari, vt l. is poteſt. ſ. eo. ¶ † In gl. ibi, (ſol. ibi
tacitè.) tu dic, q ibi remittitur ius patronatus, quod eſt de futu
a ro, cum ſit ei annexum, ſed [a] iuri, quod eſt merè de futuro, nõ
pot renuntiari per ſe principaliter, vt hic. ¶ In gl. ibi, (idem ſi iu
ret.) hic de iure ciuili, ſm quod non valent principaliter, quod
iurm̃ habet maiorem vim, vt confirmet etiam id, ad quod eſt
inualidum, ſi poteſt ſeruari ſine interitu ſalutis æternę. & eſt ca
ſus in c. 3. de pac. lib. 6. vel dic, q non confirmat inualidum, ſed
iurans compellit̃ iurm̃ ſeruare, de hoc tangit̃ per Bar. in l. ſi quis
3 pro eo. ȷ. de fideiuſ. ¶ † Sed quærit, ſi filia renuntiauit hæredita-
ti paternæ cum iuro propter maſculos, deinde deceſſit relictis
filijs, vtrum illud iurm̃, & renunciatio nocebit filijs eius, vt
non poſſint ad hæreditatem aui venire? Bar. hic diſtinguit, aut
volunt ſuccedere cum filijs defuncti, q ſunt in priori gradu, &
nocet eis: quia non pñt tunc uenire, niſi ex perſona matris, ſed
mr̃ erat excluſa, ergo &c. Aut volũt venire cũ alijs nepotib. de-
functi, qui ſunt in eodem gradu, & tunc ſecus, quia veniunt ex
perſona propria, & ſic factum matris nõ nocet eis: certe etiam
iſto caſu ueniunt ex perſona matris, quod patet, qa veniũt in
ſtirpem, nam ſi venirent ex propria pſona, venirent in capita.
Bal. in l. pactum. C. de colla. dicit indiſtinctè, q non, quia iurm̃
eſt perſonale ex parte iurantis, vt uo. Inno. in c. veritatis. de iu-
reiur. ſed hoc eſt verum quantum ad aiam, & peccatum, non
quantum ad ꝯtctũ, ſup quo interponit̃, quia ſicut ille tranſit in
hẽdem, ita & efficacia iuri. dic ergo melius, ut idem Bal. no. in
l. fi. C. de pa. ubi diſtinguit, aut filia deceſſit in uita pr̃is, & repu-
diatio eius, & iurm̃ nõ nocet filijs eius, quoniam hñt p nõ fa-
ctis. Nã etiam ſi non repudiaſſet, nec iuraſſet, fuiſſet filia exclu-
ſa p mortẽ, nec fuiſſet ſibi delata hæreditas, & illa repudiatio, &
iurm̃ habent in ſe ꝯdõnẽ tacitam, ſi cõtingat hẽditatem ſibi de-
ferri: alias non eſſet neceſſaria repudiatio, poſtquam ergo non
extitit cõditio, euanuit repudiatio. Sed ſi ſuperuixit patri. tunc
ſtatim illo mortuo defertur ſibi hæreditas pr̃is, & eodẽ inſtanti
ſuccedit virtus repudiationis, & illam excludit ab ea, & ſic ac-
creſcit tota illi maſculo, non autẽ tranſit ad filios filiæ. Et quòd
iſta repudiatio incipiat ſortiri effectũ demum, cum filia ſuper-
uiuit patri, & ſic defertur ſibi hæreditas, & eodem inſtanti pro-
pter repudiationẽ auferẽ, probatur optimè in fin. ȷ. de noua. l.
quoties. §. fi. & l. Stichum. §. ſi ita. in fin. & ſic filijs eius nõ nocet
repudiatio, & iurm̃ mr̃is, ſed potius ſuper exiſtentia eius, ꝑpter
quam hẽditas fuit illi delata tanquam pcedenti in gradu, non
aũt filijs eius, & excluſio, quæ poſtea ſubſequitur ex dicta repu-
diatione cum iuro, non prodeſt filijs, ad quos nõ tranſmittitur
ius repudiatũ. l. ſi quis filiũ. C. de inoſ. teſt. ſed prodeſt cohẽdib.
filiæ, quibus accreſcit, vt qñ non peten. part. l. vnica. Et hoc ſi
b extabãt [b] alij, qui fuiſſent ſucceſſuri, cũ iſta filia nõ repudiaſſet
cũ iuro, vt fratres eius, vel filij fratrum, & illos appello cohære-
des, ſed ſi non extarent aliqui, qui cũ illa eſſent ſucceſſuri, ſed
alij agnati inferioris gradus tranſuerſales, tunc repudiatio illa
cũ iuro, etiã ſi filia ſuperuixit pr̃i, non nocebit filijs eius, nec ẽt
ſuper exiſtẽtia ipſius: qa non deuoluitur ad cohæredes per ius
accreſc. cũ eos non habeat, ſed ad ſequẽtes in gradu p ſucceſſo-
rium edictũ, vt Inſti. de ſucceſ. cog. §. placebat. ſed filij eius repe-
riuntur in potiori gradu inter ſubſequentes, ergo illi admittũ-
tur per ſucceſſoriũ edictum, qa nõ ſupereſt alius, qui poſſit eos
excludere, ſicut ſi mr̃ repudiaſſet verè poſt mortẽ pr̃is, quæ ſola
fuerat ſucceſſura, ſi nõ repudiaſſet, quinimmo ſi repudiauit, vt
filia ẽt ipſamet hoc caſu tanquã proximior agnata admitteret̃,
vt l. 1. §. videndum. de ſucceſ. edic. ſecus ſi ſimpliciter, vt ibi no.
In gl. Quòd aũt dictũ Bal. ſit vera, probatur expreſsè in fi. in l. ſi
quis poſthumos. §. ſi filiũ. de lib. & poſthu. & l. ſi qs illo exhære-
dato. de inoſ. teſt. circa prin. vbi filius exhæredatus, ſi morit̃ vi-
uente pr̃e, non obſtat nepotibus ex eo, quominus poſſint veni-
re ex eorũ perſona ad ſuccedendũ, ẽt ꝯ teſtm̃, & rumpendũ, ſi
reperiant ſe pteritos, ſecus ſi ſuperuiuunt pr̃i, totũ hoc fundat̃
in rõne. ſ. tacta. Quod ergo ibi dr̃ in filio excluſo per exhæreda-
tionẽ per identitatẽ rõnis, locũ habet in filia excluſa p repudia-
4 tionẽ cum iuro, vt eodem modo debeamus diſtinguere. † Et ex
hoc patet, q ſi filij filiæ fuerũt pręteriti in teſtõ aui, & filia mor-
tua ſit auo viuente, poterũt dicere teſtm̃ nullũ de iure cõi, ſè-
cus ſi mortua ſit poſt mortem pr̃is, & ita conſului hoc anno per
iſtos tex. Præteritio verò ipſius filiæ non vitiat teſtm̃, quia cum
ſit excluſa per iurm̃, nõ debetur ſibi legitima, ſicut ſi eſſet exclu
ſa per ſtatutũ extante maſculo, & ſic inſtitui, vel exhęredari nõ
debent de neceſſitate iuxtã no. in l. 2. §. fi. ȷ. ad Tert. per Bar. &
in l. maximũ vitium. de lib. pter. in vltima col. Prædicta vera ẽt
ſi filia, q̃ renũtiauit cum iuro, nihil habuerit a patre pro ſua le-
gitima, ſi verò habuerit puta dotẽ, quæ in legitima cõputatur:
vt l. qm̃ nouella. de inoſ. teſt. vr̃, q ẽt ſi deceſſerit pr̃e viuẽte, filij
ex ea ſint excluſi, puta perinde ac ſi totã portionẽ, quæ ſibi con-
tingebat ab inte. fuiſſet cõſecuta, per ea, quæ no. Bal. in l. 1. §. pe.
de ꝯtab. ſed ſi hoc eſſet, filij ex ea nõ poſſent plus petere qa non
debent bis idẽ cõſequi, vt l. bona fides. de reg. iur. nam id, quod
mr̃ fuit conſecuta, tranſiuit ad eos, & ſic cum eadem cauſa. Bal.
tñ in d. l. pactum. ſ. de col. vr̃ tenere ꝯtrium, qđ etiam tunc ſi de-
ceſſit in vita pr̃is, non nocet filijs eius, nec aliter declarat, nec
format opi. quã ſ. dixi, & iſte fuit caſus, quem habui de facto, &
quotidie cõtingit. puto Bal. verũ dicere, qa cõſecutio dotis, vel
alterius portionis in vita patris, ſi non interueniret repudiatio
cũ iuro de reſiduo, ẽt ipſam filiam nõ excluderet, quominus ſi
ſuperuiuat pr̃i poſſit ſuccedere, etiã ꝯ teſtm̃ dicẽdo ipſum nul-
lum, ſi fuit præterita, dũmodo qđ habuerit conferat fratribus
vel filijs fratrũ cum quib. ſuccedit, vel in legitimam, vel in ſuã
portionẽ illud cõputat, tex. eſt qui hoc notabiliter probat in l. ſi
verò. §. de viro. ȷ. de bo. lib. Illud ergo, quod põt eam excludere
eſt repudiatio reſidui cũ iuro: ſed filii ex ea non repudiauerũt,
& tunc veniũt ex pſona propria, poſtq̃ mr̃ in vita patris deceſ-
ſit: licẽt quodã reſpectu videantur venire ex perſona matris in
quantum veniũt in ſtirpem. Prædicta vera, qñ mr̃ excludit̃ ſua
5 repudiatione, & iuro. ¶ † Si aũt per ſtatutum, [c] quo diſponitur,
c vt filia dotata nõ ſuccedat cum maſculo, ſi filia dotata decedat
viuente patre ſuperſtitibus filijs, an filij excludãtur à ſucceſſio-
ne aui. diſputauit Iaco. Bu. in q. quæ in c. quidam nomine. & vr̃
determinaſſe, q ſi illa dos nõ remanſit penès filios eius ſed fuit
per patrem recuperata, quia fortè fuerat ſtipulatus, vel erat lo-
cus, in quo ſeruabat̃ ius cõmune, iuxta no. in l. dos a patre pro-
fecta.

ADDITIONES.

a ¶ Et vide quæ ſupra annotauimus in l. an plurium.
b Et hoc ſi extabant. Adde Alex. de Imo. in conſil. 73. col. fi. in prin. in 1. vol. qui hoc idem tenet, & ibi alle. concordantes. Fran. Cur.
c Si autem per ſtatutum. Vide ad hoc quæ ponit Alex. de Imo. in conſil. 53. col. pel. ver. vlterius. in 4. volum. cur.

cenſeatur hře uoluntatem,& ét pſeuerantiam uoluntatis, per
totum tp̃s,non ſic in illa, quæ reſultet ex aliquo actu momen-
taneo,geſto,unde alibi habemus,ꝙ plus nocet lapſus tp̃s,q̃ pa
ctum,uel repudiatio,ut no.in l.proprium.ſ.cõmu.præd.in glo.
5 & l.ſed ſi inter.de ſer.urb.præd. ¶ † Vltimo opp.ꝙ ignorãtia iu
ris nullo modo excuſata ꝑdiuione lucri nondũ quæſiti, ét ſi nõ
potuit conſulere peritiores,ut C.qui pe.tu.l.fi.ſul. ibi loquitur
in matre,quæ non petijt tutorem per ignorantiã iuris, & illud
ius non ſolum erat iuris poſitiuum,quod imponit ſibi neceſſita-
tẽ, ſed ét erat naturale,uel quaſi naturale, ſeu in utili iure fun
datum,quia mater naturaliter dẽt inclinari ad habendum cu-
rã de bonis filij ne pereant,iõ error in tali iure nullo modo ex-
cuſat,ét ſi non potuit ꝯſulere peritiores,ut in l.ꝯtra & ita intel-
ligit gl.mag.in l.regula.de iur.& fact.ign.quia ibi errauit in iu-
re quaſi naturali,ſicut & in alio caſu in liberto,q non habuerit
6 reuerentiã patrono,quam debuit.C.de in ius uoc.l.2.† ſed ad-
uerte unum caſum, in quo conſului Bon. ad excuſationẽ mu-
lierum ruſticarum,ne tanta auſteritate iuris perdant hrẽditat ẽ
filiorum,nã erat quædam mulier ruſtica in montaneis longè a
Bon.quæ adminiſtrauit bona filij impuberis non tñ iuridicè,qa
non acceptauit tutelam,nec fecit eam ſibi decerni, nec confe
cit inuẽtariũ,bñ tñ adminiſtrauit.gl.q̃ eſt in l.1.§.ſi mr̃.ad Ter-
tu.quæ incipit: potuit. determinat,ꝙ hoc ſibi non ꝑdeſt, quo-
minus priuetur hæreditate, ſi filius deceſſit in pu. ętate, q̃ oẽs
Doct.ſequuntur.Ego ꝯſului,ꝙ iſtud ſit uerum, qñ potuit con-
ſulere peritiores,alias ſecus,quia iſto caſu peccauit ſolum in iu
re poſitiuo,non aũt in naturali,uel quaſi,poſtq̃ adminiſtrauit,
& bñ.ſed ſi non adminiſtraſſet,& permiſiſſet bona periclitari,
tunc peccaſſet in iure naturali,& nõ excuſaretur,& ita intelle-
xi illam l.fi.& puto,ꝙ iſtud ſit ita uerum,licèt nouum, & a ne-
mine tactũ,ſicut Deus eſt,& æquiſſimum, & mitigat tñ rigo-
7 rem iuris,& uidi, qđ multis placuit. licèt timuerint † conſule-
re,ſed pernicioſius eſt talis timor, ubi adeſt tam bona ratio, &
miſerrimus eſt intellectus nolle ꝯſulere,niſi ubi reperitur deter
minatũ a Doctorib. qualiter.n.ſcia nr̃a fuiſſet augmẽtata,ſi ita
8 feciſſent antiqui? ¶ † Quærit hic Ang.ſi iſte,qui credebat teſta
mentũ ſm ualere,deceſſit non adita hr̃ditate ex primo, utrum
tranſmiſerit ad ſuos hr̃des ex primo. & determinat, ꝙ ſic, ſi nõ
potuit ꝯſulere peritiores per l. uentre.ſ. eo. q̃ determinatio nõ
placet ꝑ ultimã gl.huius.l.q̃ uult,ꝙ non tranſmittat,ſed teſtm̃
irritetur,& uideaĩ deceſſiſſe inteſtatus, nec ét ꝑ ꝯñs tranſmittit
ab inteſt.nec ob.l.uẽtre.qa ibi fuit impeditus ꝑꝑ uitium teſtĩ,
& in oẽm euentum erat habiturus,uel ex teſtamẽto, uel ab in-
teſta.hoc primũ teſtm̃ non erat uitioſum, uñ ét ſi errauit in fa-
cto,non trãſmiſit.l.Pantonius.ſ.eo.bñ tñ p̃t dici,ꝙ tũc trãſmit
tat bñficiũ reſt.in inte.qa error facti, eſt iuſtus, ſed ſi errauit in
iure,& tũc ſi erat ruſticus,uel mulier,uel miles.quib. ꝑmiſſum
eſt ignorare iura.l.cum de indebito. de prob. idẽ, ſi uerò alius,
tunc qa error non eſt iuſtus, non trãſmittit bñficiũ reſtõnis,li-
cèt faciat,ut nõ currat tp̃s ſi uiueret.ut l.in bonorũ.qa facilius
ſeruat ius,qđ eſt in rerũ natura, q̃ ius extinctũ ꝑ mortẽ faciat
reuiuiſcere ꝑ in inte.reſt. q̃ cũ ſit de iure ꝑ̃ali requirit iuſtũ er-
rorẽ.qa fundaĩ in ęqtate,& ſi error nõ eſt iuſtus,nõ ſubeſt ęq-
tas,iõ dicit cl̃a gñalis ſi qua mihi iuſta cã,&c.l.1.§.fi.q ex ca.ma.

LEX XCVII.

1 *Qui ſponte acceptat portionem repudiatam per beneficium reſtitutionis in integ. oneribus illius ſe implicat.*
2 *Ius accreſcendi, an habeat locum poſt emolumentum ſemel acquiſitum, ſi acquiſitio reſoluatur.*
3 *Quid ſi portio non deficiat ipſo iure, ſed ope exce.in legatis.*
4 *Obligationes quæ inceperunt in perſonam hæredum, qui fuerunt reſtituti in integr. & repudiauerunt,an transferantur in cohæredem,qui portiones repudiatas ſponte acceptauit.*

1 QVę neptis. † Qui ſponte acceptat portionẽ
repudiatam per beneficium reſti-
tutionis in integ.onerib. illius ſe implicat. h.d.ſecun
dum verum intellectũ gl.ñ.licèt Bar. aliter videatur
2 intelligere, ſed non bene,vt ſtatim dicã. ¶ † Opp.ꝙ iſta filia Se-
ia non tenebatur recipere portiones cohrdũ repudiatas ꝑ be-
neficiũ reſtõnis,poſtquã ſemel fuerunt aditæ,vt l.ſi minores.ſ.
eod. Solu.fateor, quod non tenebatur, ſed ſpontè ſuſcepit, vt
in gl. fi. quæ dicit veritatem, & colligitur in fi. in verbo maluiſ
ſet,ſed Bar.intelligit,ꝙ iſta filia adiuit hr̃ditatẽ, poſtquã ſui co-
hæredes,qui adiuerunt fuerunt reſtituti,quo caſu non hẽt be-
neficiũ l.ſi minor.ſ.eo.ſicut nec hẽret beneficium l.cũ hr̃ditate.
ſi cohæredes nunquam adiuiſſent,& poſt repudiationem eorũ
factã de iure cõi iſta filia adiuiſſet,vt ſ.e.l. ſi duo. iſte intellectus
eſt ſingularis,& notabilis ad limitationem illius.l.ſi minor.vbi
dixi,ſed non probatur per illam l.quia hic omnes adiuerant, a-
lias non potuiſſent conueniri,nec condemnari, tanquam hæ-
redes,cuius ꝯrium hic dicitur, & ſic iſta filia adiuit, antequam
cohæredes eſſent reſtituti, vt hic expreſsè colligitur, tene ergo
intellectũ gl.¶ Sed ꝯ,ꝙ ét volens non poſſit hr̃e portiones co-
hr̃dum, poſtq̃ ſemel fuerũt aditæ,qa ius accreſ. extinctũ eſt, qđ
non hẽt locũ in ꝓprietate poſt ius ſemel acquiſitũ, licèt acqui-
ſitio reſoluatur, ſecus ſi in vſufr. vt ſ. de vſufr.accreſ.l.1. §. inter-
dũ.& no.ꝑ gl.in l.mr̃ decedẽs.de inof.teſt. io j.mag. gl. Iſtud ꝯ-
riũ format,& ſoluit gl.in l.ex ꝯctu.de re iu.quã reſt.in integ.fa-
cit haberi,perinde ac ſi nõ eſſet adita. hoc non placet, qa tunc
accreſceret, ſicut ſi adita non eſſet, vt ſ.e.l.q ex duab.§. ñ. cuius
ꝯtriũ dr̃ in l.re coniuncti.de leg.3. in pe.col.dicit,ꝙ eſt ſpãlis ca-
ſus in quo poſt emolumentũ ſemel acqſitũ, ſi acqſitio reſolua-
tur,hẽt locũ ius accreſ.in volentẽ,nõ in inuitũ, vt hic iũcta d. l.
a ſi minor,& melius loquiĩ.alle.ét quoſdã alios caſus ſpãles,[a] ſed
in ꝯriũ eſt rỗ, ergo op.reſti.in integrũ, q̃ ſolet reponere oĩa in
priſtinũ ſtatũ,tñ hic nõ reponit ꝑ oĩa, ne fiat ꝑiudicium cohr̃di
3 volenti. ¶ † Sed adhuc vĩ,ꝙ non poſſit accreſcere, qa qñ por-
tio nõ deficit ipſo iure,ſed ope exceptionis, nõ accreſcit ét vo-
lẽti,vt l.ſi duo patroni in prin.& ibi no.ſ.de iureiu.Sol.in lega-
to faterer ꝯrũ,& in alio cõmodo ſimili legato,qa ſi collegata-
rius meꝰ excludiĩ a ſua portione ñ ipſo iure,ſed ope exceptionis,
ſupereſt hr̃s q hẽt illã exceptionẽ aduerſus eũ, vñ ſibi ꝓficit,nõ
mihi,qa portio ſua remanebit apud hr̃dẽ,apud quẽ eſt,& nõ ac
creſcit mihi:ſed hic loquiĩ in hr̃ditate in qua ceſſat dicta rõ, qa
non eſt alius,qui poſſit mihi obſtare,ſi cohr̃s meus poſt aditam
hr̃ditatẽ reſtituaĩ aduerſus aditionẽ,quominus ad me ꝑueniat
ſi nolo, licèt ipſe nõ excludaĩ ipſo iure, qa remanet adhuc hr̃s
noĩe,ſed ope exceptionis. ¶ Quarto opp.ſi remanet hr̃s noĩe,
quõ potero ſuã portionẽ hr̃e ꝑ ius accreſ.nã ſequereĩ, ꝙ in ea-
dẽ portione tam ipſe,q̃ ego erimus hr̃des, qđ eſſe non põt. Sol.
ipſe eſt hr̃s noĩe, ego effectu,& iõ ꝯ me non danĩ actiones dire-
ctæ ꝓ illa portione,ſed vtiles,ut hic notaĩ.dr̃ in tex. circa fi. ero
hæres vtiliter de iure ciuili, non ſolũ p̃torio,ſm opi. Bar.no.in
l.1.in §.interdũ.ver.ego.ſ.de vul.& pu & in l.ſi ſine.§.ſed quod
Papi.ſ.de mino.& in l.1.§.ſi quis adita.j.ad Tert. ſicut & ſubſti-
4 tutus vulgaris datus tali reſtituto in inte. ¶ † Vlt.op. ꝙ obliga-
tiones,q̃ inceperunt in ꝑſonã iſtorum hr̃dum,qui fuerunt reſti
tuti in integrũ,nõ transferantur in iſtã filiam cohæredẽ, vt eſt
obligatio,& actio,q̃ orta fuit ex ſnĩa ꝯdemnatoria, & alia, quæ
fuit orta ex cautione poſt ſnĩam interpoſitã de ſeruando ꝯten
ta in ſnĩa, vt hr̃ hic in tex.in ver.condemnari,& in ver.cauerũt.
per l.fi.ſ.de ꝯhen.emp.Sol.dicit Ang.ꝙ ibi qñ obligatio fuit ꝯ-
tracta occaſione ꝑſonæ, hic verò occaſione rerum hr̃ditariarũ,
iõ tranſit ad eum,ad quẽ tranſeunt res,tu dic,ꝙ ibi loquitur in
ſucceſſore ſingulari, qui ſuccedit ſingulari ti. & in ſingulari re,
hic in ſucceſſore vl̃i, qui ſuccedit vl̃i ti.nam in portione iſtorũ
cohæredũ iſta filia hẽt ti.hr̃ditarium. qui eſt vl̃is, & ſuccedit in
hr̃ditate,q̃ eſt vl̃is iuris,hñs in ſe cõmoda, & incõmoda.l.ſi ſer-
uum. §. fi.cũ l.ſeq. j.de leg.3.puto tñ,ꝙ iſtud ſit verum,quan-
tum ad obligationẽ,qua tenebaĩ defunctus, qa erat hr̃ditaria,
& ét quantũ ad obligationẽ, quæ poſt mortẽ defuncti fuit orta
ex ſnĩa lata ꝯ hr̃des,licèt illa nõ ſit hr̃ditaria,ſed ꝯcta occaſione
debiti hæreditarij,præter tñ voluntatem ipſorũ hr̃dum, qa iu-
dicium,& ſnĩa ꝯferuntur in inuitum.l.inter ſtipulãtem.§.j.de
verb.obl.& voluit tex.no.in l.ꝯctu. j. de re iud. ꝙ licèt non ſit
hr̃ditaria,tñ transferatur in eum,in quẽ transfertur hr̃ditas ꝑꝑ
reſti.in integ.In illa verò,q̃ oritur ex cautione,ſeu ꝓmiſſione il-
lorum cohr̃dum,& ſic ex eorum voluntate puto ſecus, nam ſi
eſſet obligatio actiua,non transferretur in iſtum ſine ceſſione,
licèt ſuccedat in ti. vl̃i,ſicut nec in fideicõmiſ. vt l.ſi hr̃s pecuniã.
j.ad Treb.& no.in l.ſi poſt.ſ.de con.pec.multò minus obliga-
tio paſſiua transferretur,quia nec põt cedi. ſi tñ dediſſent fide-
iuſſores huic creditori, bñ tenerentur, ad quemcunq; deueni-
ret portio illorũ dantiũ,qa hic nõ variatur ꝑſona creditoris,cui
facta ẽ oblĩo fideiuſſoris,nec ꝑſona fideiuſſoris,q ſe obligauit,li-
cèt varieĩ ꝑſona principalis debitoris,in cuiꝰ locũ ſuccedit iſta
filia tñ remanet idẽ debitũ pro quo interuenerũt fideiuſſores.

ADDITIO.

a ¶ Caſus ſpãles.Et uide per Ang.Caſus etiam ſpãles, quib. hr̃ditate realiter adi-
ta,locum habeat ius accreſcen.in Auth.de hær.& Fal.§.fi.ſi quis.ad fi.col.1.&
uide eundem in l.qui patri.ff.de acq.hær.& uide ꝑ Bar.qui id ampliat, ut etiã
locum habeat ius accreſ.hær.adita, qñ unitum eſt cum ſubſtitutione pupilla-
ri, trahaturque ad impuberis bona occaſione ipſius unitatis.

LEX XCVIII.

1 *Vno ex hæredibus ſe abſtinente, ſi alter ſe immiſcuit, in eum ſolum dantur obligationes actiuæ, & paſſiuæ.*
2 *Decedens antequam portioni cohæredis repudiantis ſe immiſceat, an tranſmittat ad hæredes ſuos illam portionem.*
3 *Si per ſtatutum fœmina excludatur a ſuccedendo extante maſculo, maſculus tranſmittit portionem fœminę iure ſuitatis.*
4 *Quando alicui præferuntur plures portiones eiuſdem hæreditatis, vel a principio, vel vna a principio, altera ex poſtfacto iure accreſcen.vel ſub-*
ſtitutionis

ſtitutionis vulgaris ſi quis acceptauit unam, quando efficiatur hæres in alijs inuitus, & quid in pluribus hæreditatibus, ſcilicet teſtatoris, & pupilli.

1 ARiſto. Si alter ex ſuis hędib. ſe abſtinuit, alter ſe immiſcuit, oblõnes tam actiuæ, q̃ paſſiuæ dantur ei, & in eum, qui ſe immiſcuit, & denegantur ei, & in eum, qui ſe abſtinuit. h. d. in effectu. ¶ In tex. ibi (extitiſſent) mero iure nõ per immixtionem, vt patet ex ſequentibus, quia poſtea alter illorũ ſe abſtinuit, q ſacere non potuiſſet, ſi ſe immiſcuiſſet, alter uero ſe immiſcuit. ¶ In tex. ibi (parata erat) ſupple, & de facto ſe immiſcuerat, vt patet j. in ver. ſic acceſſerat. Sed in quo differt iſta l. a l. pcedenti? Rñdetur in tribus, quia in l. præce. illi cohæredes filiæ ſemel adiuerunt, & poſtea per beneficium reſt. in integ. ſe abſtinuerunt, hic uero iſta filia nunq̃ ſe immiſcuit, ſed abſtinuit de iure cõi. Item in l. præced. ſe abſtinuit, poſtquam illa filia adiuerat, hic poteſt intelligi, q ſe abſtinuit, antequam alia ſe immiſceret, vel ẽt, q ſe abſtinuit, poſtquam illa ſe immiſcuit, & in primo caſu illa, quę ſe immiſcuit, ſi ſciebat ſororem ſe abſtinuiſſe, neceſſario habet etiam portionem ſororis, ut l. ſi duo. ſ. e. in ſecũdo caſu non neceſſario, ſi uolet repudiare ſuam, ut l. cũ hędi-tate. ſ. eo. hic aũt uoluit ſuam repudiare, ſed ſponte ſuſcepit portionẽ ſororis, & ſic pro illa tenebit inſolidum, & nõ habebit locum illa l. cum hæreditate. quia ibi, quando creditorib. cõſentiẽtibus, ut illã habeat, & p hoc non tenetur ultra uires illius, hic non ita conſenſerunt, & ſic iſta l. declarat illam, & ſupplet. Tertio quia l. pcedens loquitur in obligationibus paſſiuis, iſta loquitur in actiuis, licet etiã in paſſiuis poſſet procedere per iam dicta. Põt autẽ hic opponi, q uno ex ſuis hęredibus repudiante, alteri non accreſcat, quia repudians remanet hæres nomine, vt l. j. § qui ſunt in ptãte. j. ſi quis omiſ. cauſ. teſta. Sol. ut in l. præce. dixi, quia pp hoc alter non erit in illa portione hrs directus, ne duo in eadem portione ſint hæredes eo. iure. ut l. contra. §. uni duo. de re. iur. ſed erit hæres utilis, & iſta põt ſtare ſimul, ut in hærede, & fideicommiſſario, uel in hęde, qui inſtitutus eſt in integrum ex ſubſt. vul. uel cohærede, uide in l. præce. & in l. ↄtra

2 ctu. de re iudic. & erit hæres de iur. ciu. licẽt utiliter. ¶ † Et hoc facit ad qõnem, an decedens anteq̃ illi portioni ſe immiſceat, tranſmittat ad hędes ſuos extraneos illam portionem iure ſuitatis. Aduerte ſi cohrs adiuiſſet, & poſtea reſtitutus eſſet in integrum, ſine dubio non tranſmitteret, quia illam portionem nõ hẽt inuitus, ſed ita demum ſi vult, ut ſ. l. prox. & l. ſi minor. & ſic requirit noua aditio, alias nõ tranſmittitur, ſed datur creditoribus, vt l. ſi mino. ſ. e. Si uero nuq̃ ſe immiſcuit, & ſic abſtinuit de iure cõi, tunc ſi cohæres poſt abſtenſionem ſe immiſcuit in utraq; efficitur hæres inuitus. ſ. eo. l. ſi duo. ideo tranſmittit, ut ſ. eo. l. qui patri. Si uero primo ſe immiſcuit, poſtea cohrs repudiauit, tunc in hæredem tranſmittit, qđ erat apud eum. ſ. potẽtiam acceptandi hæreditatem cohæredis, uel potentiam repu-

3 diandi illam, & ẽt ſuam, virtute l. cum hæreditate. ſ. eod. † Quid aũt ſi per ſtatutum fœmina excluditur a ſuccedendo extante maſculo, an maſculus tranſmittat portionẽ feminæ iure ſuita-

a nis? Bal. conſuluit, q ſic, & mihi uidet[a] q hoc ſit clarum, qm̃ pp ſtatutum excludens fœminam, iſta habetur pro mortua, ut l. j. §. fi. de contratab. & ſic tota hæreditas iure ſuitatis deferatur maſculo, ac ſi fœmina non eſſet in rerum natura per d. l. j. § fin. Bal. uero in dicto conſilio hoc non conſiderauit, ſed præſuppoſito quod habeat alio iure, q̃ ſuitatis, dixit idem nihilominus dicendum: quia quod iuris eſt de principali, idem debet eſſe de augmento eius ut l. inter ſocerum. §. cum pac. de do. l. etiam.

4 C. de iure dot. quæ ratio neceſſaria non eſt, attentis pdictis. † Vltimo Bar. recolligit hic multas. ll. huius ti. quando alicui præſentuntur plures portiones eiuſdẽ hæreditatis, uel a prin. ut l. j. & a. & l. ſi ſolus. ſ. eo. vel una a prin. altera ex poſtfacto iure accreſcendi, uel ſubſtitutionis vulg. ut ſ. hac l. & ſ. eo. l. ſi quis hæres inſtitutus. l. & cum hæreditate. eum ſi. An ſi acceptauit unam efficiatur hrs in alijs inuitus, & quid in pluribus hęditatib. ſ. teſtatoris, & pupilli. recitando unam diſtinctionem Dy. & etiã ſupplendo, de qua materia tractãt per gl. in l. quidam eulogio. C. de iure delib. Sed Bar. hic plenius, & partem ſuæ repetitionis expediuit in l. ſi ſolus. ſ. eo. & partem in l. qui patri. cætera uide hic per eum. Vnum tamen dicit in quo reprehenditur p Mod. & etiam ipſe idem voluit ↄnium in l. ſi teſtamẽto. C. de impu. & alijs ſubſtit q ſi adiui hæreditatem paternã, poſtea mihi obueniat pupil. ſi nolo pupillarem, poſſum recuſare: dummodo recuſem etiam paternam per l. cum hæreditate. ſ. eod. & ſic limitat l. qui patri. & l. quidam eulogio. in contrarium eſt ueritas, q a lex qui patri. loquitur in portione, q̃ obuenit mihi iure accreſcendi, de quo iure probabiliorem poteram habere ignorãtiam, ſecus in illa, quæ mihi obuenit iure ſubſtitutionis, non ſolum pup. ſed etiam vulgaris, de qua non poteram ignorantiam prætendere, ut dixi in d. l. qui patri. & in l. cum hæreditate, & ita affirmat Bar. in d. l. ſi teſtamento.

A D D I T I O.

a Et mihi uidetur. Adde q hoc idem tenet do. Ale. de Imo. alle. Pau. hic & in cõſi. 20. col. 2. in fi. in 1. uol. Cur. Et adde quod hoc idem tenet dominus meus Soc. in conſi. 286. in 2. col.

Pauli Caſtrenſis Iuriſconſulti Clariſsimi in primam Infortiati partem Commentaria expliciunt.

R E G I S T R V M.

A B C D E F G H I K L M N O P Q R.

Omnes ſunt quaterniones, præter R. qui eſt ternio.

V E N E T I I S. M D XCIIII.

PAVLI CASTRENSIS

In Secundam Infortiati partem Commentaria.

CVM MVLTIS TVM D. FRANCISCI CVRTII,
Tùm etiam aliorum quorundam præſtantiſs. virorum
Adnotationibus illuſtrata.

Præter quòd illa ſedulò recognita, nouiſsimè ad vetuſtiſsimorum exemplarium fidem, infinita propè, quæ paſsim corruptè legebantur, in priſtinum ſenſum, ſuumq́; verum ſplendorem reſtituimus.

Recens aditis ad omnes ferè ll. & §§. ijs ſummarijs, quę in cæteris prioribus editionibus deſiderabantur. Necnon appoſitis ſolitis cuiuſpiam doctiſſimi viri obſeruationibus ad marginem hac nota * præmonſtratis.

ROMA

VENETIIS, MDXCIIII.

Elenchus Rubricarum huius Voluminis.

AD legem falcidiam. fol.94
Ad Senatuſcon. Trebel. fol.110
Conditionibus, & dem. fol.77
His, quę pęnę nomine relinquuntur. fo.76
Legatis & fideicommiſsis primo. fol.2.
Legatis & fideicommiſsis ij. fol.49
Legatis & fideicommiſsis iij. fol.71
Rebus dubijs. fol.72
Regula catoniana. fol.76

PAVLI CASTRENSIS IVRISCONSVLTI PRÆSTANTISSIMI.

In Secundam Infortiati Partem Commentaria.

Cum adnotationibus clariſſimorum virorum D. Franciſci Curtij, & Bernardi Landriani Mediolanenſis: necnon cuiuſdam recentioris Iuriſconſulti admodum doctis & perpolitis obſeruationibus ſub hac nota * præſignatis: præter ſolita Hieronymi Marliani ſummaria, vt tempore poſtrema, ſic omnium caſtigatiſſima in lucem prodeunt.

1 *Vires fideicommiſſorum attribuuntur legatis, quæ vires ſunt tres.*

2 *Verbum, lego, latiſſimum habet ſignificatum, ut comprehendat etiam inſtitutiones directas, ſed ſtrictè non comprehendit niſi particularia relicta, vt hic ſumitur.*

3 *Legata dicuntur illa, quæ relinquuntur verbis directis ad legatarium, & quæ dicantur fideicommiſſa, & qualiter relinquantur. & nu. 5.*

4 *Dominium rei legatæ recta via, & ſine facto hæredis quod tranſeat in legatarium ſtatim mortuo teſtatore fictè, & adita hæreditate verè. & idem in fideicommiſſis. vide tamen. nu. 11. & 12.*

5 *Pro legatis & fideicommiſſis competunt tres actiones. ſ. perſonalis ex teſtamento, & rei vendicatio, ſi res erat teſtatoris, & hypothecaria pro alijs rebus non legatis & nu. 14. 15. 16. & 17.*

6 *Verba, in omnibus, & per omnia quid importent.*

7 *Quando unum exæquatur alteri, tunc vires illius ad quod fit exæquatio tribuuntur exæquato, non econtra, ſed quando duo exæquantur ſimul, tunc vires unius tribuuntur alteri, & econuerſo.*

8 *Si nobiles exæquantur popularib. ex forma ſtatuti, vel aliqui forenſes, puta ſcholares exæquantur ciuibus, tunc ſi ſcholares adipiſcuntur priuilegia ciuium, non econtra, ſecus ſi diceret quod ſcholares & ciues exæquantur vel nobiles & populares.*

9 *Quando fit unio unius eccleſiæ cum altera, uel unius prouinciæ, uel territorij cum altera, vel cum altero, & una habeat debita, altera non, quod communicentur debita.*

10 *An hodie ſit differentia inter fideicommiſſariam libertatem, & legatum, ſeu ſimpliciter relictam.*

11 *Cum relinquitur uniuerſitas, puta hæreditas per uiam legati, uel fideicommiſſi, non eſt differentia, niſi quantum ad effectum iuris.*

12 *Legata uniuerſalia æquiparantur fideicommiſſis uniuerſalibus, ſed non econuerſo fideicommiſſa uniuerſalia ſortiuntur naturam legatorum. & numero 14.*

13 *Licet in uerbis diſpoſitiuis non referat, an referantur ad grauatum, an ad honoratum, tamen refert in enunciatiuis, & primo caſu diſpoſitionem inducit, ſecundo caſu non.*

14 *Plures differentiæ inter uniuerſale fideicommiſſum, ſeu legatum, & particulare.*

15 *Actio ex teſtamento pro legatis & fideicommiſſis, quando competat.*

16 *Rei uendicatio ad hoc ut competat pro re legata, uel per fideicommiſſum relicta, quæ ſint neceſſaria.*

17 *Quis in hypothecaria actione & qualiter formetur libellus.*

De legatis, & fideicommiſſis primo. Rub.

LEX PRIMA.

a PEr omnia. †Vires fideicommiſſorum attribuũtur legatis. h. d. ſm verum intellectum. Sed quæ ſunt illæ vires? dic tres, quæ continentur in gl. ab illo ver. Item legata in teſtamento vſque ibi, (Solutio.) In quib. fideicommiſſa ſuperabant legata. ſed per hanc l. non ſuperant, cum legatis tribuantur. Eſt & aliud, in quo econuerſo legata ſuperabant fideicommiſſa, quod hr̃ in principio gl. & iſtud non tribuitur fideicõmiſſis per hanc l. quia uerba eius hoc non patiuntur, ſed fuit tributum per alia iura facta poſt Diuum Pium. ut patet Inſ. de fidei com. hæred. circa principium, & etiam fortificatur hoc per Iuſti-
a nianum. C. commu. de leg. l. 2. † Et præmitte quod verbum, lego[a]
a latiſſimum habet ſignificatum, vt comprehendat etiam inſtitu-
b tiones directas. [b] ĩ. de uer. ſign. l. verbis legis. & iſto modo non ſumitur hic. Item habet ſignificatum ſtrictum, ut non comprehendat niſi particularia relicta, & iſto modo ſumitur hic, & in tota iſta materia, Ad quod vide quod no. Bar. in l. Centurio. de vulg. & pu. in 1. q prin. de compendioſa facta per verba directa, in quæ-
3 ſtione ultima. † Item debes ſcire quod legata propriè dñr illa quæ relinquuntur verbis directis ad legatarium, ut relinquo Titio decẽ, vel fundum, uel ſibi lego, vel uolo quod habeat, & iſte modus relinquẽdi fuit inuẽtus antiquiſſimo iure. l. 12. tab. fideic. verò ſunt illa quæ relinquũtur verbis directis ad grauatũ. quæ dñr obliqua uel inflexa reſpectu illius cui relinquuntur, quia hẽt recipere de manu illius, vt cum dico grauo hr̃dem meum vel legatariũ quod det Titio cẽtũ, vel talẽ rẽ, & iſte modus relinquẽdi nõ fuit inuẽtus illo iure antiquiſſimo, nec ẽt per l. 12. tab. ſed dudum poſt, & habuit originem ab hoĩe uolẽte legem fraudare. quia erãt aliq incapaces legatorum, qb. non poterat relinqui primo mõ, vt deportati vel damnati in metallum, uel ſpurij teſtõris, qb. ſi fuiſſet relictũ primo mõ, non ualuiſſet. Vñ teſtõres uolẽtes fraudare l. eligebãt in hr̃dem aliquẽ amicũ, de cuius fide cõfidebant, & ei iniũgebãt ut illi tale qd daret, vel hr̃ditatẽ reſtitueret. Et ppea iſte modus iure antiqſſimo fuit reprobatus in tm̃, quod ẽt ſi illi quib. relinquebãt hoc modo, erãt capaces, nihilominus nõ ualebat relictũ, nec poterat peti nec compelli hrs iure actionis uel aliquo alio iure ad ſoluẽdũ, vel tradẽdum, ſed merè depẽdebãt talia relicta a fide ipſius grauati. ut ſi uolebat eã ſeruare teſtatori, poſſet, ſi ille cui relinquebãt, erat capax, ſi nolebat, nõ cogebat. Cũ aũt tẽpore diui Pij accidiſſet qdã caſus, quod quidã hrs ſic grauatus magna uſus eſt pfidia qa fortè induxit teſtõrem, & iurauit p principem ſeruare ſibi fidẽ, & poſtea ſeruare nolebat. Diuus Pius mãdauit illum cõpelli, nec ppea gñaliter ſtatuit idem eſſe fiẽdum in alijs. Poſtea, qa hoc iuſtum eſt vtile, incepit obſeruãtia gñaliter in oĩb. & conſtitutus fuit prætor ſpecialis, qui ius redderet de fideicommiſſis, nõ tñ pducta eſt actio p ipſis petẽdis, ſed iudicis officio peti poterãt,
4 vt ĩ. de uer. ſig. l. pecuniæ uerbum. §. actionis. † Poſtea p iura ſtorum pdita eſt actio ex teſtõ p fideicommiſſis. ſicut p legatis. ut ĩ. de leg. 3. l. ſi res. Quinimò effecta ſunt fideicommiſſa in qbuſdã melioris cõditionis, quam eſſent legata, ut ſunt illa tria, de qb. hic in gl. ab illo uer. Itẽ legata, uſq. ibi (Solo) ſed qa incõueniẽs erat quod eſſent melioris cõditionis, cum legata fuerint prius inuẽta, & licitã habuerunt originẽ & principiũ p hãc l. uires illæ tributæ ſunt legatis, vt poſſet fieri ab inteſtato ſicut fideicõmiſſa, & poſt mortem hr̃dis, & a legatario, ſicut fideicõmiſſa, qđ olim nõ erat, vt in legib. hic allegatis in gl. Remanebat tñ in uno melior cõdõ legato-
c rũ quam fideicõmiſſorũ, qa dñiũ rei legatæ [c] recta via & ſine facto hr̃dis trãſibat in legatariũ ſtatim mortuo teſtõre fictè, & adita hr̃ditate verè p l. adeo quod penes hr̃dem nunquam reperit fuiſſe, nec ante hæreditatem aditam, nec poſt, ſi res erat teſtatoris, ut in l. a Titio. ff. de fur. & l. cum pater. §. ſurdo. de legat. 3. & quod nota ĩ. eo.

ADDITIONES.

a Legato. Vide Ang. conſ. 178. Bal. conſ. 15. Roge. conſ. 159. Ale. conſ. 44. Soc. cõſ. 33. & ibi quid de verbo, relinquo, & ibi quid ſi teſtator poſt legata dicat volo quod omnia ſint Ang. filiæ meæ, an per hoc videatur inſtituta.

b Directas. Adde tu quando verbum lego legatum ad uniuerſitatem bonorum trahatur ad inſtitutionem, & uide late per do. Alex. de Imo. in conſ. 76. col. 3. in 3. vol. latiſſimè per Ang. in ſuo conſ. 118. in 2. col. Fran. Cur.

c Dominium rei legatæ. An per tale dominium legatarius poſſit cogi ad petendũ rem legatam uel intentare rei uendicationem uel publicianam, uide latè per d. Ale. de Imo. in cõſ. 3. col. 5. ver. videamus in 2. uol. Adde tñ quod in legatis, & fidei commiſſis ad pias cauſas tranſit dominium in legatarium, & fideicommiſſariũ ipſo iure ita Barto. in rep. l. ſi. in 6. q. quartæ q. principalis. C. de ſacroſ. eccl. & in ſua diſputatione quæ incipit filium adultum, & dicit magis communem opin. d. Alex. in conſ. 57. uol. & ibi alleg. concor. Fran. Cur.

eo.l.ſi hr̄dis ſeruus.in gl.pp quod Iuſtinianus ad tollendum dif-
ficultatem verborum introduxit ꝙ idem ſit in fideicōmiſſis,&
ſic per oīa ſint exæquata tam legata fideicōmiſſis, vt in hac l.q̃ e-
5 cōuerſo.vt in l.a.C.cōia.de leg. † Et pro vtriſq. competāt tres a-
ctiones.ſ.perſonalis ex teſtō.& rei vēd.ſi teſerat teſtōris, & hy-
pothecaria pro alijs reb.nō legatis.vt no.Inſt.de leg.§.noſtra. &
vltra hoc etiam introduxit, vt illa nomina dr̄r ſynonima.i.idem
importantia, vt omne quod legatur per verba directa cenſeatur
fideicommiſſum,& ecōuerſo,& ſic ſi peto legatum vel rem tan-
quam legatam,& pduco teſtm̄ in quo cōtinētur verba obliqua
directa ad grauatū,& ſic eſt fideicommiſſum nō legatum, nihil-
ominus debeam obtinere, qa verbum poſitum in libello ſictio-
ne iuris includit fideicōmiſſum, dr̄a tm̄ verbalis adhuc hodie du
rat, vt illa quæ relinquūtur verbis directis ad legatarū dr̄r lega-
ta, q̃ verò ad grauatum dr̄r fideicōmmiſſa, q̃ dr̄a eſt potius ver-
balis quantum ad vſum & modum loquēdi, q̃ ſubſtantialis quo
ad effectum iuris. ita intellexit glo.hic dum dicit,ſed in caſu quo
ad vſum,&c. In tex.ibi(per oīa.) Not.hic ſm̄ Ang. ad illud quod
a vulgariter dr̄ in omnibus [a] & per omnia,ſic ſ̄ ti.i.l.a.§.furioſus.
6 vbi plenius,& inſt.quib.mod.ius pa.po.ſolui.§.pari ratione. † In
tex.ibi(exæquata ſunt legata.) la. oe Are intellexit ꝙ vires lega-
torum attribuant fideicommiſſis,qd̄ Bar.& alij reprehendūt, qa
7 verba iſta potius important econuerſo. † Cum eīn vnum exæ-
quatur alteri, ſenſus eſt ꝙ vires illius ad quod fit exæquatio tri-
buantur exæquato: non econuerſo.Sed quando duo ſimul exæ
quantur.tunc eſt ſenſus ꝙ vires vnius tribuantur alteri, & econ
uerſo,& ita loquitur.l.2.C.cōia de leg.& no.in aut.in ſucceſſio-
ne.de ſuis & legi.& in corpore vnde ſumitur.§.ſi verū neq. quod
8 no.ad q̄ōnem ſm̄ Bar. † Si nobiles exæquātur popularib.ex for-
ma ſtatuti vel aliqui forenſes,puta ſcholares exæquantur ciuib.
nam eſt ſenſus ꝙ ſcholares adipiſcantur priuilegia ciuium,non
econuerſo: ſecus ſi diceret ꝙ ſcholares & ciues exæquantur,vel
b nobiles & populares. Adde quod in ſimili hr̄,[b] cum fit vnio v-
nius ecclæ cum altera,vel vnius prouinciæ,vel territorij cum al
tera uel altero,vel vnius puinciæ,uel territorij cum altera vel al
tero.ſi altera habet debita,altera nun,an communicentur [c] debi
c ta.vbi vr̄ fieri ſimilis diſtinctio ut no.in c.i.ne ſede uacan. & per
9 Bar.ī.ad l.fal.l.j.§.ſi cohæredis. † In gl. ibi(ſolutio hæc eſt de me-
dia iuris prudentia.) hæc vera.ſed imperfecta.diſtinguit.n.gl.tria
tempora.Bar.autem ponit quatuor. tu potes ponere quinq. uel
ſex.ut colligitur ex bis quæ ſ.dixi,l.tempus 12.tab. ante Diuum
Pium.& hoc tpe erant omnino inutilia fideicommiſſa,ut nec a-
ctio nec officium iudicis competeret. ſic poteſt intelligi princi-
pium gl.Itē tps Diui Pij quo unum fideicommiſſum incepit eſſe
efficax iuſſu principis.Item tps poſt diuum Pium,quo omnia in-
ceperunt eſſe vtilia, non ut peterentur iure actionis,ſed officio
iudicis ſi fideicōmiſſarij erant capaces. Item quartum tps in quo
inceperunt eſſe efficaciora fideicommiſſa in trib.de quib.ſ. non-
dū tn̄ erat pdita actio.Item poſtea prodita ſuit actio pſonalis, vt
in l.ſi res.de leg.3.& eſt quartū tps.Quītū fuit tps huius l.per q̃
vires fideicommiſſorum in quib.ſuperabant legata tributæ ſunt
legatis.ſed nō ecōuerſo,qa dñiū rei legatę trāſibat recta via.non
ſic per fideicommiſſum: ſed requirebatur fcm̄ hæredis. Sextum
& vlti.tps fuit Iuſtiniani, in quo traſit ēt in fideico. mentio ergo
fratenizant,ut ī.ſubijcitur in glo. tam in tranſlatione dñij,q̃ in
actionib. dandis, vt ſicut inter fratres non dēt alter eſſe melioris
ꝯdōnis,q̃ alter in ſucceſſione paterna. vt inſt.de nup.§ pe.& C.
10 cōia vtriuſq.iu.l.ſi.nec iſta inter ſe. † In gl. ibi (ſed in caſu quo ad
vſum.) remanet dr̄a nominis,licet non de iure. Aduerte: qa iſta
gl. vult duo. primum eſt cum relinquitur libertas,ꝙ licèt olim eſ-
ſet dr̄a,vtrum relinqueretur directo,quo caſu ſtatim adita hęre
ditate efficiē liber,& uocatur libertē orcinus.i.teſtōris, nō hr̄dis.
vt Inſt.de ſin.tc.per fideicom.reli.§.q autem. Qñ aūt per fideic.
nō efficitur liber, niſi ſecuta manumiſſione,ut ī.ti.j.l.ſi quis ſer-
uo.Hodie uero non erit iſta dr̄a pp hanc l.& dictam.l.2.cōia de
leg.immo ēt ſi relinquatur per fideicommiſſum efficitur liber ſi
ne manumiſſione.& ſic dr̄ fideicommiſſaria libertas quantū ad
nomen,nō quantum ad effectum. Sed omnes docto.reprobant
iſtam gl.& aliam ſimilem,quæ eſt in d.l.2.dicentes, ꝙ iſta dr̄a ēt
hodie remanet,vt hr̄ in l.ſi.C. de ma.teſt. ut fideicommiſſa liber-
tas non competat niſi ſecuta manumiſſione,vel decreto iudicis.
vt ī.de fideicom.lib.l.ſi eū.§. ſi qs ſeruum. ad hāc l.& d.l.2. rōdet
Dy.ꝙ iſta exæquatio fit in legatis, & fideicommiſſis pecuniarijs,
ſeu reducibilib. ad pecuniam, non in relicto libertatis, q̃ eſt res
inæſtimabilis,& ad pecuniam nō reducitē. Petrus verò alio mō lo
quitē ꝙ pcedit in his in qb. circuitus eſſet inutilis. nam nullā vti-
litatē ꝯſequitē hr̄s,ſi dicamus dñium nō trāſire recta via. ſed req-
ri tradōnem eius, cum fcā tradōne nihil apud eum ſit reman-
ſurū.& ideo tollitur iſte circuitus,ut ſicut qñ legatē directo tran-
ſit dñium ſine tradōne,ita qñ relinquitē p fideicommiſſum. Sed
in relicto libertatis circuitus nō eſt inutilis, qa ſecuta manumiſ-
ſione aliquid remanet penes hæredē,ſ.ius patronatus,quod hēt
multos effectus. Bar.reprehendit hūc modum loquēdi. qa etiā
cū relinquitē alia res, eſſet vtile hæredi ꝙ non trāſiret dñium an-
teq̃ ipſe traderet pp ea q̃ hr̄r in l.Papi.de ſerui. Sed certè Petrus
loquitē de tpe poſt tradōnem.Bar.verò añ tradōnem.iō reprehen-
ſio nō eſt bona,qa licet eſſet vtilis hr̄di anteq̃ traderet,poſtq̃ tra
didit nulla utilitas remanet apud eū cū legatur alia res. iō tene-
11 ſolonem Petri,† licèt Bar.conet alio mō oſtēdere, ſed nō multū
curo.Itē illa gl.vult aliud,ꝙ cū relinquitē vniuerſitas, puta hr̄di-
tas p viam legati,& fideicōmiſſi,nō ſit dr̄a niſi q̄tum ad nomen,
& nō q̄tum ad effectū iuris. Vltimo dr̄,ꝙ ſicut cū relinquitē p viā
fideicōmiſſi nō trāſit dñium,nec iura hr̄ditaria,niſi fcā reſtōne,
ſaltē verbali: vt l.facta,in prin.& l.reſtituta,ad Treb. Ita & cū re-
linquitē p uiā legati.ut l.mulier.§.ſi.cum his q̃ ibi no. in gl. ī. ad
Treb.fideic.ergo hr̄ditatis nō trahit ad nām legati,quę eſt vt trā
ſeat recta uia, ſed econuerſo legatum hr̄ditatis trāit ad nām fi-
12 deicōmiſſi,cū nō trāſeat niſi ſecuta reſtōne uerbali.† Legata er-
go vl̄ia æquiparantē fideicōmiſſis vl̄ib.Sed nō ecōuerſo.fideicom
miſſa vl̄ia ſortiuntē nām legatorum,& in hoc differt a caſu pcedē
ti: in quo eſt dr̄a,an libertas relinqitē per fideicommiſſum, uel
directo,hic verū nō refert tex.utroq.caſu iura nō trāſeūt. Sed q̃
eſt rō quare in particularib.trāſit dñiū recta uia,quocūq.mō re-
linquantē,ſed in vl̄ib.non? rñdetē ꝙ ſi benè inſpiciatur, non vr̄ eſſe
dr̄a. Nam in particularib.tunc trāſit cum expreſsè res relinquitē,
ſecus ſi tacitè.ut l.ſeruū.filij.§.ſi.& ibi no.ī.eo.Cū aūt relinquū-
tur hr̄ditates,non relinquūtur expreſsè res hæreditariæ, ſed taci-
tè,immo relinquitē ipſa vniuerſitas iuris,nimirum ſi nō transfer-
tur dominium ante reſtitutionem ſm̄ Bar.quæ rñſio non vr̄ ſuf
d ficiens,[d] licet eīn procedat quo ad res eorum, non procedit quo
ad iura hr̄ditaria.Illa eīn benè relinquuntur expreſsè, ex quo re
linquitē hr̄ditas q̃ nihil eſt q̄ ius vl̄e,& tn̄ illa nō trāſferuntē,ēt vl̄ia
añ factam reſtōnem. Dic ergo qa iſta vl̄a magis cohærēt oſſibus
hr̄dis,q repreſentat pſonam defuncti,arg.ſ.de hær.inſt.l. ei q ſol-
uēdo.in ſi. nō ſic eſſet in alio iure non vl̄i,vt ſi relinquatē nomen
debitoris,qa trāſit utilis ſine ceſſione,ut l.ex legato nois.C.de le.
Vel pōt dic: ſuſtinēdo rōnem Bar. ꝙ aliud eſt hr̄ditas, qa eſt q̃dā
ſucceſſio verbalis,ut in l.hæreditas.de uer.ſig. Aliud ſunt iura in
quibus ſucceditur,& res corporalis.& ſic differunt tanquam cō
tinēs.& contentum.Qui ergo relinquit hæreditatem,non relin
quit expreſsè res, vel iura,ſed tacitè, & ſic bona eſt ratio Bartol.
13 † Vltimò ſcias ꝙ licet in uerbis diſpoſitiuis non referat, an refe-
rantē ad grauatū,an verò ad honoratum.i.illum cui relinquitur,
p ea q̃ dicta ſunt,bñ tn̄ refert in enūtiatiuis,qa primo caſu diſpō
nem inducūt.in l.vnum ex fam.§.ſi.& l.pero.in prin.ī.ti.1.Scdo
verò caſu nō inducūt,ſed cenſentē potius adulatoria.ut in l.gñā-
14 li.in prin.ī.de vſufr.leg.ſm̄ Pet.& Cy.in d.l.a.† In gl.ibi (Itē hæc
cōio nō eſt ad uniuerſalia fideicommiſſa.) Vult dicere ꝙ legata
particularia nō exæquantē fideicommiſſis vl̄ib.ſed nec etiam par
ticularia fideicommiſſa vl̄ib.exæquantur. Plures eīn ſunt dr̄æ
inter vl̄e fideicommiſſum, ſeu legatum, & particulare, quarum
unam ponit hic gl.quia vl̄is fideicommiſſarius,vel legatarius cui
relicta eſt hæreditas tota,uel quota per uiam fideicommiſſi, uel
legati,poteſt compellere hæredem ad adeundum, ſed particula-
res legatarii,vel fideicommiſſarij non.rō ponitur in l.nam quod
§.ſi.ad Treb.& l.cogi.§.gñaliter. Alia eſt illa quā ſ.dixi,qa in prin.
nō trāſit dñium,nec iura ēt vtilia niſi facta reſtōne,ſaltem uerba
li,ſed in ſm̄ ſic. Itē primum fideic.fieri pōt ēr ſi hr̄ditas nō eſt ſol
uēdo qa nō tēdit in pīudiciū creditorum hæreditariorum, cū fi-
deicommiſſarius vl̄is,eis teneatē ſicut hr̄s. Sed legata, & fideicom
miſſa particularia nō valent ſi deducto ære alieno,nihil ſupereſt
in hæreditate. vt l.ſi vniuerſæ.C.de leg.niſi hodie adiret ſine bñ-
ficio inuētarij,qa ſolueret de ſuo,vt in auth.de hdr.& fal.§. ſi ve-
rò non fecerit. Item in primum tranſeūt iura & actiones, q̃ erāt
apud hr̄dē,ſed in ſm̄ nō,ſine ceſſione,ut l.Imperator. in prin.ī.
15 e.cū ibi notatis. † Vltimò ſcias ꝙ actio ex teſtō,quam dixi cōpe-
tere,p legatis & fideicommiſſis,tūc demum cōpetit, cum tēdūt
ad commodum alicuius tertij. Sed ſi diſpoſitio teſtatoris ad
commodū tertij non pertinet, vt ſi mandat fieri ſepulturam,vel
e cōſtrui capellā, non cōpetit talis actio,ſed iudicis officium [e] no-
bile

ADDITIONES.

a In omnib.& per omnia. Adde Bal.conſi.114.& 61.per Ang.conſi.6.& 5.in ſi.Ro.conſi.82.Ant.de Bur.conſi. Et ibi ꝙ talis clauſula appoſita in commiſſione feudali,non operatur ut perſonæ inſolitæ includantur.& dixi in c.facti.in cōl.meo 49.conſi.14.uer.& etiam addunt.& ibi oide bona ſimilia.Fran.Cur.

b Et populares. Adde ꝙ uoluit Soc.conſi.6.conſilijs noſtris,&c.ubi ponit, an ſtante ſtatuto uel priuilegio ꝙ iudæi debent tractari, ut ciues,gaudeant in omnibus priuilegiis aliorum ciuium,an Iudæus delinquens debeat puniri ſecundum ius commune uel municipale illius ciuitatis.& uide Fran.Cur.conſi.41.

c Communicentur. An quando fit unio duarum ciuitatum,uel prouinciarum una teneatur ad debita alterius.uide per Lud.Ro.conſi.275.

d Sufficiens. Vide hic per Alex.& ante eum per Ioan. de Imo.

e Officium iudicis. Sed quid ſi ſtatutum diſponat, ꝙ legata debeantur hæreditate non adita quæ actio competeret. uide hic per Alex. & an legata ad pias cauſas debeantur hæreditate non adita, uide per Ludo.Rom.conſil.228. Pet.de Anch. conſi.43.& per do.Alexan.de Imo.in conſi.209.col.2. ver.non obſtaret. & col. pen.ver.poſſet & tertio. Fran.Cur.

bile.vt in l.Quintus.ſ. de an. leg. Si tñ ſunt plures hr̃des cõpetit
inter eos actio fam.erciſ.alteri.i.ipſorũ ꝯ alte.ũ,vt volũtas teſta
toris ſeruet.vt l.is ꝯñr.§.1.fam.erc. Requirit ẽt ꝙ relictũ ſit purũ,
vel purificatũ de iure cõi.ſi verò de iure ſpeciali, vt ꝯtingit inter
dũ qñ ꝯdõ nõ impleta hr̃ pro impleta,tũc gl.in l.1.C.de inſt. &
ſubſt.dicit poſſe peti extraordinario iure.i.officio iudicis,non a-
ctione ex teſtõ. Tu dic de hoc,vt no. Bar.in l.in teſtõ.in fi.ſ.de ꝯ-
di.& dem.& ſi fcã ſunt legata in teſtõ,competit actio directa, ſi
verò in codicillis ab inteſtato,competit vtilis ex teſtõ.ut no.in l.
16 1.ſ.de teſt. † Actio verò realis.i.rei ven.ad hoc ut competat ꝑ re
legata vel per fideicommiſſum relicta,plura ſunt neceſſaria.Pri-
mo ꝙ res legata ſit teſtõris,ſecus ſi terti j, vel ẽt hr̃dis,vt not. in l.
Pap.ſ.de ſer.& ſic ſi teſtõr nõ erat dñs, ſed quaſi dñs, qa ipſam ꝑ-
ſcribebat,trãſit in legatarium publiciana,q ẽt eſt realis, quã ha-
bebat teſtõr.vt l.2.& ibi no.ſ.de publ.Itẽ requirit ꝙ ſit relictum
particulare: ſi aũt vlẽ,tũc aut de hr̃ditate, & non datur rei vẽd.
niſi facta reſtõne verbali. vt ſ. dixi : aut de alia vniuerſitate facti
vel iuris,vt de grege,vel peculio,& bñ datur ſicut pro re ſingula
ri.vt ſ.eo.l.grege.cũ l.ſeq.& l.peculium. ſ.tit.1. Tertio requiritur
ꝙ legatum ſit ſimplex,ſi aũt alternatiuũ,nõ daret añ factam ele
ctionem,quia nec dñium trãſiret,vt l. apud Aufidium . de opti.
le.& idẽ ſi in gñe.Itẽ requirit ꝙ ſit purum,vel purificatum.nam
a añ ꝯdõnis.vel diei euẽtum dñium [a] non trãſit, ut l.Sempronius
Attalus.& ibi no.de uſufr.leg.requiritur ẽt ꝙ ſit expreſſè relictũ,
ſecus ſi tacite,ut l.ſeruum filij.§.fi.& ibi not. ſ.eod.& ſup.reugi.
17 † hypothecaria uero actio competit,qñ legatum cõſiſtit in quã-
titate,vel in gñe,vel ẽt in ſpecie,quæ nõ ſit teſtõris, ſi aũt erat te-
ſtatoris,competit pro alijs reb. nõ pro ipſa re legata, cum illius
ſit dñs legatarius,& ſic nõ poteſt eſſe ſibi obligata,ut in l.neque
pignus.de reg.iur,& huc tenet gl.in §.noſtra.Inſt. de leg. Vel dic
ꝙ ẽt ꝑ illa competit,qa eſt dñs quodã iure ſpeciali, qa ſine tradi
tione,iõ põt cõcurrere etiam hypotheca,ut in l.in bello.§. ſi qs
ſeruũ,de capti.& eadem rõne vr̃,ꝙ ſi intentat actionem perſona
lem ex teſtõ pro illa re,non ſit ineptus libellus,& concludit eam
ſibi dari.glo.tamen in d.§.noſtra.in fin.uidetur dicere ꝙ debeat
concludere eam ſibi tradi,& ſic ratione poſſeſſionis agitur,alias
non,cum nemo condicat rem ſuam.vt inſt.de actio §. ſic itaque
videretur libellus ineptus. Tu ſalua per id quod dixi,ut etiã not.
in l.1.C.communia.de leg. Non ſunt alia,

ADDITIO.

a Dominium non trãſit. Nõ trãſit etiam dominium vſuſfr. rerum legatarum q̃ uſu
cõſumuntur ſecũdum Anc.cõſ.351.incipit principale dubium,quod al.d.Ale.hic.

L E X II.

1 *Qui non poteſt teſtari,non poteſt etiam codicillari.*
2 *Statuto ſi cauetur,quòd minor 20 annis non poſſit teſtari,non poterit etiam codicillari.*
3 *Si ſtatutum diſponat quòd maior 12. annis poſſit teſtari, poterit etiam codicillari.*
Statutum quòd valeat teſtamẽtum coram trib.teſtib.an valebũt & codicilli.
Si dicat quòd teſtamentum valeat coram quinque teſtibus, quot requiruntur in codicillis?
4 *Donatio cauſa mortis,nec eſt vltima voluntas, nec propriè contractus, ſed participat de natura vtriuſq.& non perficitur niſi concurrente voluntate donantis & donatarij,& fit mediante traditione,vel ſtipulatione,vel hodie pacto nudo,& poteſt fieri a filiofamilias,& confirmatur ſola morte donantis,& nu. ſeq.*
Pro donatione cauſa mortis quæ actiones competant.
5 *Dominium & quaſi dominium rei donatæ cauſa mortis transfertur in donatarium ſecuta morte donantis, quando donatio incipit a promiſſione, non a traditione.*
6 *Donatarius cum ſemel conſenſit recipiendo promiſſionem uel traditionem, non poteſt renuntiare in præiudicium tertij,cui grauatus fuit reſtituere.*
7 *In tali donatione non poteſt fieri ſubſtitutio vulgaris, niſi interueniente promiſſione & conſenſu ſubſtituti.*
8 *Donatio cauſa mortis requirit quinq.teſtes, & poteſt reuocari pro libito donantis.& num.7.*
De donatione cauſa mortis detrahitur falcidia, ſicut de legatis & fideicom.
9 *In donatione cauſa mortis habet locum ius accreſcendi.*
10 *Illis tantum poſſunt fieri legata,& fideicommiſſa,qui poſſunt hæredes inſtitui,& qui ſunt capaces inſtitutionis,ſimiliter & fideicommiſſorum, & legatorum.*

1 SCiendum. †Qui nõ põt teſtari, nõ põt ẽt codicil-
lari.h.d.& ẽ ꝯ.ſi põt teſtari, qđ eſt plus
põt codicillari,quod eſt minus.In tex.ibi (fideicõmiſſum.)
ſupple vel legatum ſingulare, uel vlẽ, & dic ſ. in codicillis,
& ab inteſtato.In tex.ibi(ius habẽt.) ſic ergo inſpicitur potentia
iuris,nõ facti. nam ſi aliqs hẽt potẽtiam iuris ad teſtãdum , licèt
ſibi deficiat potẽtia facti , qa nõ bẽt 7. teſtes.ſi tñ bẽt quinq. põt
codicillari,& in codicillis legata & fideicommiſſa relinquere,nõ
2 aũt facere inſtitutionẽ hr̃dis,ut ſ.ti.1.l.cõficiũtur.§.1. †Sed quid
de illis qui poſt illã l.efficiũtur inteſtabiles ex forma ſtatuti? ut ſi
dicat ſtatutum ꝙ minor 20. annis non poſſit teſtari, an poterit
b codicillari? [b] vr̃ ꝙ ſic. Primo quia ſtatutũ eſt ſtricti iuris & ꝯ ius
cõe,iõ nõ d . extẽdi ad caſum in eo nõ comprehẽſum,ſicut nec
ad perſonas diuerſas.ut l.ſi verò.§.de uiro ſ.ſol.mat. Vñ cum au
ferat ptãtem teſtãdi, nõ expellitur qs a poteſtate codicillãdi , qa
codicilli ſunt diuerſi a teſtõ, vt C.de codic.l.ſi idem. Item quia ę-
quiparatio de teſtamẽtis ad codicillos,de qua hic, non vr̃ extẽdi
ad ea quæ poſt iſtam l.ſtatuta ſunt.gl.eſt or.& no.ſi eſſet vera, in
l.hæres abſens.§.1.ſ.de iud.ante fi.gl.mag.cõtrarium determinãt
doct. qa verum eſt ꝙ ſtatutum nõ recipit interpretationem ex-
c tẽſiuam actiuè,& ita loquitur prima rõ, ſed paſſiuè [c] ſic.ſ.ut lex
iuris cõis , quæ loquit̃ per modum regulæ extẽdatur ad ſtatutũ.
iſta em̃ l.q̃ tradit regulam,nõ ſolũ cẽſetur eam tradere quo ad il
los q erãt inteſtabiles qñ facta fuit,ſed ẽt qui efficiẽtur poſt,ut l.
nõ eſt nouum.cum l.ſeq.ſ.de leg.& ita not.hic.& l.1. ad l. fal. per
3 † Bar.& eo.mõ ſi aliquis efficitur teſtabilis,qui rpe huius l.nõ e-
rat,vt ſi ſtatutum diceret ꝙ maior 12.annis poſſit teſtari, qa po-
terit codicillari,ut in regula cui licet. de reg.iur.li.6.Sed quid ſi
ſtatutum dicit ꝙ ualeat teſtm̃ coram trib.teſt. an ualebũt ẽt co-
dicilli?dic ꝙ ſic,eadẽ rõne.licèt iſta l.loquat̃ in perſonis teſtãtiũ,
nõ in ſolẽnitate. Circa hoc vide Bal.in l.fi.C. de teſt. Sed quid ſi
dicat ꝙ valeat teſtm̃ coram quinq.teſtib.quot requirẽtur in co-
dicillis? vr̃ ꝙ ſufficiãt tres,quia de iure cõi requirũtur in teſtamẽ
tis duo plures,q̃ in codicillis,qa 7.& in codicillis 5.ut in l.fi.in fi.
C.de cod.poſtq̃ ergo diminutus eſt numerus per ſtatutũ in duo
bus in teſtamẽtis,vr̃ ẽt diminutus in codicillis.& pro hoc optimè
facit quod no.gl.in l.illud.C. de ſacroſ.eccl. & l.fi.§.ſi autẽ a lo-
cis.C.de iure delibe.Bar.tñ nõ allegãdo illas gl. vr̃ determinare
hic cõtrarium,quia nõ habemus hãc regulam a iure traditam,ꝙ
in teſtamẽtis debeãt eſſe ſimpliciter duo plures q̃ in codicillis,
uel ecõuerſo ꝙ in codicillis ſufficiat minor numerus in duobus.
Ad illas autem gl.collige rñſum ex his quæ ibi no.Bar.& ſic reg-
rerẽtur 5.ex forma ſtatuti in teſtamẽtis. & 5.ex forma iuris cõis
4 in codicillis.quod nõ eſt immutatum per ſtatutum. † In gl.ibi,
(ſed illud nõ eſt legatum,vel fideicommiſſum.)dic ꝙ donatio cã
mortis nec propriè eſt ultima uolũtas,nec propriè cõtractus,ſed
4 participat [d] de natura utriuſq Primum patet,quia ultima uolun
tas pẽdet ex arbitrio & uolũtate unius tm̃. ut l. inter ueſtem. &
ibi no.de aur.& ar.leg.Sed donatio cauſa mortis nõ perficit̃ niſi
cõcurrẽte uolũtate donantis & donatarij,ut in l.illud.& l.inter
mortis.de don cau. mortis.& fit mediãte traditione, uel ſtipula-
tione,uel hodie pacto nudo,ſicut donatio inter uiuos.gl. eſt or.
quæ nõ eſt alibi in l.cum pater.§.Meuio.ſ.ti. 1.& hac rõne,quia
ſapit naturam cõtractus,in hoc poteſt fieri a filiofa. licet nõ ha-
beat liberum arbitrium de uoluntate patris,quia cõtractus põt
pẽdere ex alieno arbitrio,licèt nõ ultima uolũtas.ut l fi.commu
nia prædio.ſm Bal.Item hac ratione,quia eſt cõtractus, nõ req-
rit cõfirmationem per aditio . hæredita. ſecus in legatis & fidei-
commiſſis.ut in l.eam quam.C.de fideicom. ſed cõfirmatur ſola
morte donãtis.vt no.in l.filiæ.C.fam.erciſc.& ſ.de his qui.ut in-
5 di.l.poſt legatum.§.qui mortis,per gl.† Item eadem ratione pro
ea nõ competũt tres actiones.l.ex teſtõ . & hypothecaria.ſed a-
ctio ex ſtipulatione ſi interuenit,uel cõditio ex l.ſi quis argentũ,
ſi ſolum pactum.Rei autem uen.uidetur competere per gl.a. in
fi.quæ eſt in l.2.de pub.quæ tenet dñium,& quaſi dñium rei do-
natæ cã mortis trãsferri in donatarium ſecuta morte donãtis,ſi-
cut in legatarium,quam Bar. vr̃ ibi ſequi. quod intellige qñ do-
6 natio incepit a promiſſione, & nõ a traditione. † Item donata-
rius,quia ſemel cõſenſit recipiẽdo promiſſionem,uel traditionẽ
non poteſt renuntiare in præiudicium tertij cui grauatus fuit re
ſtituere, licèt legatarius poſſit repudiare legatum non accepta-
tum,gl.eſt ſing.in l.cum pater.§.eorum.ſ.titu.1. Item in tali do-
natione nõ põt fieri ſubſtitutio vulgaris,niſi interueniente pro
miſſione , & conſenſu ſubſtituti.ut l.vt hæredibus.cum ibi nota
ſ.tit. 1.licet ſecus in legatis & fideicommiſſis. Ergo ſapit naturã
vltimæ uoluntatis, quia poteſt reuocari pro libito donantis , li-
cèt ſecus in contractib.ut l.ſiue.C.de act.& obl. & non habet ef-
ficaciam ante mortem donantis.ut l.non omnis . poſt principiũ
8 cum ibi no.ff. ſi cer.peta.ſicut nec ultima uoluntas . † Et hac
ratione attenta requiruntur in ea quinq.teſtes,ſicut in qualibet
alia ultima uoluntate,excepto teſtõ.ut in l.fin.de codicill. Item
ex ea detrahitur falcidia,ſicut de legatis & fideicom. vt d.l. cum
9 pater. §.eorum . ſecus de alijs contractibus . † Item in ea habet
locum

ADDITIONES.

b Codicillari. Adde hic quæ poſuit d.And.Barb.in rep.rub.extra de teſta.quæ po-
nit Abb.Sicu.in conſ.ſuo.185. Fran. Cur.
c Adde tamen ꝙ ſtatutorum interpretatio æquitatem deſiderat , ut egregriè tra-
dit Bal.in l.cum allegas.ad fi.& in auth.ad hoc in 2.col.C.de uſur. Et uide Ale.
in l.omnes populi de iuſt.& iu.10.col.per l.in his.de cond.& demon.& hoc cũ
extenſiuè interpretantur.Nam id ſine iniquitate fieri debet,ut l.2.C.de noxa.&
c.cum dile.de conſue.Et uide Bar.in d.l.omnes popu.6.q.prin.& eundem Ale.
in conſ.664.parte.clem.ſæpe.de uerbo.ſig.Bal.in l.ex facto, de vulga.& pupi.
d Sed participat.Vide per Anc.conſil.185.Pau.conſil.162. & ibi an vſurarius poſſit
donare cauſa mortis.

locum ius accreſ.vt in l.1.in fi.de cad.toll.licèt ſecus in contracti
bus, præterquam in viuis, vt l.3.de viuſtu.accreſ.l. quod die vt l.ſi
quis Titio. de ver.obl. Poteſt enim dici φ non eſt vltima volun-
tas, ſed babet vim eius, & inter iſta differentia eſt, vt in l.licèt. C.
de pact. nec eſt contractus propriè, ſed vim eius habet. & ita in-
10 tellige quod no. in l.2.de op.præle. † In gl. ibi (Item econtra lega
ſint capacib.) q.d. ſicut in iſta l.dicitur φ ille tm̃ poteſt relinque-
re legata & fideicommiſſa, qui poteſt facere teſtamentum, i.hære
dem inſtituere, ita econuerſo φ illis tm̃ poſſint fieri legata, & fi-
deicom. qui poſſunt hæredes inſtitui, & qui ſunt capaces inſtitu
tionis ſiſi & fideicommiſſorum & legatorum. Hæc verba &c.

L E X III.

1 *Conditio quæ tacitè ineſt ſi a teſtatore exprimatur, legatum conditionale nõ reddit.*
2 *Expreſſio eorum quæ tacitè inſunt, nihil operatur, & quod faciat potius quã dam monitionem. & num. 3.*
4 *Papa ſi mandat conferri beneficium alicui, ſi eſt idoneus, iſtud mandatum nõ eſt conditionale, ſecus ſi exprimatur conditio quæ non inerat.*

1 HÆc verba. † Conditio quæ tacitè ineſt ſi a te-
ſtatore exprimatur, legatum con-
a ditionale [a] non reddit. h.d. † Et allegatur φ expreſ-
2 ſio eorum quæ tacitè inſunt, nihil operatur. de quo
plenè p(er) y. in l.non rectè, C.de fideiuſ. & p Bar. hic, & p Pet. in l.
ſi arrogator. ff̄. de adop. cuius verba hic recitat Bar. & examinat.
In tex. ibi (quiſquis mihi ex ſupraſcrip. hæres erit, &c.) iſta verba hic
importans φ ſi iſti inſtituti eſſent heredes, dent Titio centum. &
ſe quitur hic qñ plures fuerunt inſtituti, ſed ſequentia, qñ vnus
3 tm̃. † In tex. ibi (non faciunt conditionale.) ſ. quantum ad impe-
diendum diem legati cedere, nam ſicut ſi eſſet purum, non cede
ret dies a morte teſtatoris, quãtum ad hoc vt ſi legatarius poſtea
decedat, legatum non deficiat, ſed ad hæredem tranſmittatur:
ita & hic licèt deceſſerit ante aditam hæreditatem. iſta enim ver-
ba potius faciunt quandam monitionem, q̃ conditionem. & ex-
ponuntur cum hæres erit, vel qñ, vt in l.in conditionib. §.1. de
cond. & dem. quia etiam ſi non fuiſſent expreſſa a teſtatore, ine-
rant tacitè, quia legata & fideicom. non tenent, nec ſortiuntur
efficaciã, niſi adeatur hæreditas vel ex teſtõ, ſi fuit relicta in teſtõ:
vel ab inteſta. ſi non fuit factum teſtm̃, vt in l.ſi nemo, de teſta.
tut. & C. de fideic. l.cum quam. & no in l.qui filio. §.1. ff̄. de hær. in-
b ſtit. Et φ illa [b] quæ tacitè inſunt, potius faciant quandam moni-
tionem ſi exprimantur, q̃ cõdõnem, eſt bonus tex. in l.muto. §.ſub
4 conditione. de tute. † Ideo dicunt Canoniſtæ, ſi Papa mandat
conferri beneficium alicui, ſi eſt idoneus, iſtud mandatum non
eſt cõdõnale, & nõ valet collatio etiã ſi nõ ſit idoneus, dummodo
ſit capax, quia clericus, quia iſtud inerat etiã ſi nõ fuiſſet expreſſum,
nõ ergo debet cõferri niſi idoneis, poteſt tñ conferri ijs qui ſunt capaces,
ſed peccat conferens: ſecus ſi exprimatur cõditio quæ nõ inerat,
vt ſi eſt doctor, nam hoc nõ requiritur de iure, & tũc nõ valeret
collatio ſi non eſſet doctor. quod dic ut no. in clem. 1. de offi. de-
leg. quantum vero ad oblõnẽ & petitionem, verba de qb. hic, bñ
faciũ legatum conditionale, quia nec debetur legatum, nec põt
peti, niſi hæreditas adeatur. & hoc voluit dicere gl.fi. in prin. dũ
dicit. Vt ius legati conditionalis ſortiatur. q.d. eſt conditionale,
ſed non per omnia, & hoc qñ conditio inerat a lege, quæ dicitur
cõditio extrinſeca, nõ proueniẽs ex teſtamẽto, vel ex voluntate
teſtatoris, vt l.cõdões quæ extrinſecus. de condi. & demon. ſecus
ſi proueniret ex verbis teſtatoris, vel eius voluntate. nam tũc li-
cet eſſet tradita, impediret diem legati cedere, & etiã trãſmiſſionẽ
fieri. Pone exemplum, vt in l.quod pure. ff̄. qñ di. le. ced. & in l.le-
gatum. de adi. le. & in conditione quæ reſultat ex relatiuo quis,
vel qui, iuncto futuro tempori, nam facit conditionem tacitam,
vt j̃. eo. l. Stichus qui meus erit. & prouenit ex verbis teſtatoris,
non ex mente. Vñ nõ eſt extrinſeca, nec haberet locum iſta l. po
ne etiam exemplum in conditione quæ cenſetur repetita, ut l.a-
uia. de cond. & demõ. l. in repetendis, de leg. 3. Prædicta vera, niſi
appareat de intentione teſtatoris in contrarium φ voluit illud
legatum effici conditionale, vt l.in conditionibus primum locũ.
§.1. de cond. & demõ. Dicit autem Bal. in l.1. C.de cad. tol. in fin.
prin. φ videtur conſtitue qñ dirigit verba ad legatarium, dicẽdo,
lego Titio centum ſi hrs meus adibit hæreditatem, ſecus autẽ
qñ ad grauatum, ut grauo hæredem φ det Titio centum, ſi ipſe
hæreditatem adibit. & iſto modo limitat hanc legem, cum ſi.
quod eſſet ſingulare, ſi eſſet verum, ſed non placet, quia ſi bene
inſpiciantur tex. & gl. non uidentur facere vim ad quem referã-
tur, ſed qualis ſit conditio quæ exprimitur, an tacite ineſſet etiã
ſine expreſſione, vel non. Pone etiam exemplum ſi diceret, lego
Titio cẽtum, vel mãdo ſibi dari ſub iſta cõditione ſi hæres meus
adibit hereditatem nam apparet, φ voluit legatum reddere cõ-
ditionale, quia dixit ſub illa conditione. ſecus ſi hæc verba non
dixit, ſed ſimpliciter, ſi hæres adibit. &c.

ADDITIONES.

a Conditionale. Adde eundem in l.ex duob. §.1. & ibi Pul. ff̄. de vul. & pup. in l.ſi te ſtamentum. cum gl. ff̄. ſi quis omiſ. cauſa Bar. in l.ſi quis cum teſtamentum. ff̄. tu.j.

b Et φ illa. Adde in propoſito, quæ pulchrè ponit Fel. in c.2. col. 3. & ſeq. extra de reſcrip. & in c.ex officio. col. 9. de præſcr. Cur.

L E X IIII.

1 *Error in nomine proprio rei legatæ ſi conſtat de corpore non vitiat legatum, ſecus ſi ſit error in corpore, vel in nomine appellatiuo.*
2 *Quando apponitur duplex demonſtratio. ſ. nominis proprij, & confinium, vel qualitatis rei, præponderat & magis inſpicitur demonſtratio confinium, vel qualitatis, quàm nominis proprij.*
3 *Res immobilis, licèt debeat demonſtrari per duo confinia, poteſt tamen demõ ſtrari per aliam qualitatem, abſq. appellatione confinium.*
4 *Si teſtator legat vxori ſuæ maſſaritias, non videtur per hoc legare veſtes.*
5 *Error in nomine appellatiuo continet ſtultitiam errantis, ſicut in nomine proprio ipſius loquentis, ſed error in nomine proprio rerum vel alterius perſonæ non continet ſtultitiam.*
Rerum vocabula immutabilia, hominum mutabilia ſunt.
6 *Quatuor fallentiæ, in quibus error nominis appellatiui non vitiat legatum.*
7 *Si quis legat equum ſuum album, cum nõ habeat albũ, ſed nigrum, valet legatum in nigro. & ſi haberet plures & nullus eſſet albus, nullus debetur.*

1 SI quis in fundi. Error in nomine proprio rei le
gatæ, ſi conſtat de corpore, non
vitiat legatum, ſecus ſi ſit error in corpore, vel in nomine
appellatiuo. h.d. vſque ad §.ſi quis: & ſic tractat de triplici
errore, vt in gl. In tex. ibi (& Cornelianum pro Semproniano no-
minauit.) quia cum non haberet niſi unum fundum uocatum
Sempronianum, dixit lego fundum meum Corne. videbatur ei
nõ valere legatum, cum nullum fundum corn haberet. & ſic e-
rat incertum de corpore rei legatæ. Sed dic φ imò debetur, quia
ſi non habebat niſi vnum, cenſetur de illo ſenſiſſe, & in nomine
proprio erraſſe. vel dic ſm gl.1. φ adiecit unam aliam demonſtra
tionem veram, per quam apparet de corpore, quia dixit, quem
habeo iuxta fundum Titij. & ita erat, vel in quo eſt oliuetum, &
ita erat. & ſic recipitur demonſtratio vera, quæ facit legatum va
2 lere. & reijcitur falſa. † Ex qua gl. no duo. primo ſecundum Bar.
c φ qñ apponitur duplex demonſtratio. [c] ſ. nominis proprij &
confinium uel qualitatis rei: præponderat & magis inſpicitũ de-
monſtratio confinium vel qualitatis, q̃ nominis proprij. quod di
xit eſſe notandum. Sed certe hoc ideo erat hic, quia illæ demon-
ſtrationes reperiebantur veræ, & demonſtratio nominis falſa.
Sed ſi econuerſo demonſtratio nominis eſſet uera, quia fundus
ille uocabatur Cornelianus, & aliæ falſæ, quia nec erat ibi oliue-
tum, nec erat iuxta fundum Titij, inſpiceretur demonſtratio pri
ma, quæ faceret legatum valere, & aliæ duæ reijcerentur, tanquã
falſæ, nec legatum ualeret, ut j̃. de leg. 3. l.patronus §.1. & 2. & ſic
ſemper inſpicitur illa quæ uera eſt. ſed ſi eſſet alius fundus cui cõ-
uenirent omnes demonſtrationes prædictæ, ille cenſeretur lega-
3 tus, non autem ille cui altera tm̃. vt in d.§. habetur. † Secundo
no. ſm Bal. dum dicit gl. uel oliuetum, φ licèt res immobilis de-
beat demonſtrari per duo confinia. ut in l.forma. j̃. de cenſi. po-
d teſt [d] tamen demonſtrari per aliam qualitatem, abſque appella-
tione confinium, quia rei demonſtratæ fruſtra alia demõſtratio
adijcitur, vt in l.1. in fi. de do. præleg. Et ideo cum demonſtratur
palatium poteſtatis, ut interdum contingit in accuſationib. fal-
ſi, cum aliquis accuſatur de falſo teſtimonio in palatio prolato,
non expedit apponere confinia, quia ſtatim demonſtratur per
ſe, argum. eius quod no. in l.hac conſultiſſima C. qui teſtam. fac.
poſ. licèt procuratores communiter contrarium faciant. In tex.
ibi, (ſed in corpore errauerit.) Hic debet poni caſus φ habebat
duos fundos quorum unus erat melior altero, & teſtator uole-
bat legare deteriorem, & de eo conſtabat, & non habebat nota
corpora, licèt haberet nota nomina, & de hoc etiam conſtabat.
credebat enim φ deterior eſſet iuxta fundum Titij, cum tamen
ille nõ eſſet, ſed erat melior, legauit fundum quem habebat iux-
ta fundum Titij: certe nõ ualet legatum, nec in illo, licèt ſit lega
tus propter demonſtrationem quam fecit, quia in illo deficit e-
ius intẽtio, nec in alio deteriore, quia illum non legauit, cum ip-
ſum nõ demõſtrauerit. glo. ponit exẽplum in vinea & prato. Et
dicit Ang. ſe habuiſſe de facto, quia quidam legauit terram ſuã
aratam, quæ erat iuxta fundum Titij, cum ibi nõ eſſet terra ara-
ta, ſed uinea dicebatur φ illa eſſet legata, quia poteſt reduci ad
aratum, contrarium fuit determinatum per iſtam gl. & cenſe-
tur potius erratum in corpore. Poteſt etiam poni φ expreſſit no
men deterioris, puta Cornelianum, cum iuxta fundum Titij eſ-
ſet Sempronianum, qui erat melior, certe neuter debebit, quia
corpora habebat incognita reſpectu ſitus. Sed ſi ſciebat φ iuxta
Titium erat fundus melior qui uocabatur Sempronij, & nihilo
minus dixit, lego fundum Corn. quem habeo iuxta fundum Ti-
tij,

ADDITIONES.

c Demonſtratio. Adde Soc. conſi. 26.

d Poteſt tamen. Adde hic, quæ pulchrè ponit Feli. in c.ſignificante. extra de reſcr. & Ale. de Imo. in conſi. 2. col. 13. uer. quarto & uehementius. in iiij. uol.

Titij, debebit Sempronianus, qa cenſet potius erraſſe in noīe q̄
in corpore, poſtq̄ ſitū corporis notū hēbat, vt hic pbat. j. de reb.
dub. l. q hēbat flaccū. Inſpicias ergo, an habeat nota corpora, &
cenſet erraſſe in noīe, nō in corpore: an hēat nota nomina, &
nō corpora, & cēſet erraſſe in corpore: quia q errat totū vitiat,
& hæc eſt concl'o. In tex. ibi (veſtē nō deberi.) No. ſm Ang. φ fre-
quēter teſtōres legant vxorib. ſuis maſſarinas. vt per hoc nō vi-
4 deanī legare veſtes, q̄ hoc noīe non comprehendunī. † In tex. ibi
(vel quod ſtultius eſt &c.) No. φ error in noīe appellatiuo ptinet
a ſtultitiam [a] errātis, ſicut in noīe pprio ipſius loquentis. vt C. de
hære. inſt. l. fi. & ideo eſt intolerabilis, & a iure nō approbatur, &
hæc eſt rō quare vitiat legatū, qa nō debetur qd̄ expreſſit, cū in
illo nō adſit volūtas, nec in illo qd̄ voluit, cū ī illo nō adſit diſpō.
vt j. de reb. dub. l. in ambiguo, qui eſt bonus tex ad hoc. Sed er-
ror in noīe pprio rerū, vel alterius pſonæ nō cōtinet ſtultitiam,
iō tolerabilis eſt, & nō vitiat, vt in prin. Et intellige hūc text. qn̄
primo dixit corā teſtib. φ uolebat legare veſtes, & non aliud. Et
poſtea cum venit ad actum teſtādi incōtinēti dixit lego ſupel-
lectilē. nam vr̄ hoc dixiſſe per errorē, qui vitiat. Si aūt ex interual
lo, tūc videretur potius ex pnia, quaſi mutauerit voluntatem de
veſtibus in ſupellectilē. arg. eius quod hr̄ C. de vſur. l. p retentio-
5 nē. † In gl. q̄ inci. i. q̄ bñt hoc ipſo φ ſunt tres, &c. ibi (ſine impo
ſitione hominis.) non intelligas φ glo. voluit excludere primū
parentem, qui dr̄ impoſuiſſe nomina oīb. reb. creatis quas Deus
adduxit corā eo, vt nomina imponeret, vt hr̄ Gen. ca. 2. Ille. n. im
poſuit nomina cōia, quæ dñr appellatiua, & conueniūt cuili-
bet indiuiduo de gñe, vel de ſpecie, ſed excludit alios, qui talia
nomina nō impoſuerūt, licèt Interdū imponāt ppria q̄ vni tm̄
indiuiduo cōueniūt. In gl. ibi, [niſi hoc actum erat.] Iſta glo. vr̄
ſibi ꝯtrari in eo qd ſ. pximè dixi. φ ſi legaui equū, cū ſentirē de
mulo, nō valet legatū ēt in mulo, licèt cōſtet de intētione mea.
b Hic aūt dicit ꝯtrium, [b] φ ſi cōſtat valet. Sed certē nō cūtrariatur
ſibi, qa ſ. loquit qn̄ conſtat de intentione mea quantū ad rē quā
legare volui, & hoc nō reddit legatū validū, poſtq̄ nō expreſſi eā
p vocabulū conueniēs, hic loquit qn̄ cōſtat de re quā legare vo
lui, & ēt cōſtat quo vocabulo intēdebā eā nominare, qa vocabu
lo improprio, & ſic nō uideor hoc caſu eſſe in errore, ſed ex cer-
ta ſcientia hoc facere. In præcedenti verò pſumeret per errorem
6 expreſſiſſe vocabulū cōueniēs. † Et adde hic alias duas fallen in
quib. error nominis appellatiui nō vitiat legatū, vltra illas duas
quas ponit gl. ſ qn̄ inter nomē expreſſum, & nomē cōueniēs, e-
rat multa ſimilitudo, vt ſi cū vellē legare libros dixi, lego chartas
meas, qa libri de chartis cōficiūtur. vt j. de leg. 3. l. librorū. §. qd̄
tn̄. allegata p contraria in gl præcedenti, q̄ incipit, quia veſtem.
in fi. Et ita ſolue illud contrariū. Iſtē eſt alia, qn̄ res demōſtraretur
ad oculū: vt ſi dixi lego hūc equū, cū eſſet præſens mulus, & non
equus. gl. eſt ſing. in l. quæ extrin ſecus. j. de uer. ob. alia gloſ. quæ
7 inci. i. impoſita. in fi. ibi (rn̄deo idem quod de proprijs. † No. dili-
genter ſm Ang. φ ſi quis dicat lego equū meum album, cū non
habeat album, ſed nigrum, valet legatum in nigro, licèt prima fa
cie videatur contrarium, poſtq̄ album non habet, quia videtur
legaſſe, quod non eſt in rerum natura, ſed poſtq̄ non habet niſi
vnicum, cenſetur de illo ſenſiſſe, & ſic conſtat de corpore. Sed ſi
haberet plures, & nullus eſſet albus, dicerem contrarium φ nul
lus debetur, quia non conſtat de corpore. Tene menti, & iſta lex
eſt magis difficilis, che non monſtra.

ADDITIONES.

a Stultitiam. Idem ſi erraret in nomine patris ſui, ut uoluit Rom. conſi. 179. & 306. error nominis appellatiui quando uitiet legatum.

b Cōtrarium faciant. & bene ſecundum Bal. conſi. 54. inc. Caſus breuis, & arduus. 3. lib. ubi uoluit, φ quando locus ſit inquiſitio. uel accu. de ſubſtantia. uide per Soc. conſi. 146. & per Ang. de Are. in tract. maleſi. in uer. in platea communis.

1 *Diſtributiuum duplex quemadmodum tribuit actum primi verbi, ita ſimiliter & ſecundi.*

2 *Diſtributiua duplicia dicuntur quæ ad perfectam orationem requirunt duo verba, & cum vno non poſſunt ſtare, & includunt conditionem quandam. & num. 3.*

3 *Diſtributiua ſimplicia quæ ſint, & quòd non inducant conditionem.*

4 *Verbum, ab omnib. vt hic in plurali numero eſt collectiuum, licèt in ſingulari ſit diſtributiuum.*

5 *De natura diſtributiui ſimplicis eſt, tribuere actum cuilibet inſolidum, & qd in duplicibus, & nu. 1. & 2.*

6 *Si facta eſt reformatio φ quicunque acceperit vexillum hoſtium vel quicunque primo aſcenderit muros hoſtium, habeat centum, & contingat φ duo ſimul accipiant, vel aſcendant, an quilibet habebit centum.*

1 Si quis heredes. † Diſtributiuum [c] duplex quemad-
c modum tribuit actum primi verbi,
ita ſimiliter & ſecundi. h. d. ſecundum Bar. qui pulchrè ſummat.
2 † Dicuntur autem diſtributiua duplicia, quæ ad perfectam ora-
tionem requirunt duo verba, & cum vno non poſſunt ſtare, ut
eſt dictio quiſquis, ſi quis, & quicunque. nam iſta eſſet imperfe-
cta oratio, quiſquis mihi hæres erit, niſi addatur aliquid. puta det
Titio centum, & etiam iſta, ſi quis hæres erit vel quicunque.
3 † Simplicia verò diſtributiua ſunt illa q̄ requirūt vnicū tm̄ ver-
bum, vt qlibet. nam pfecta oratio eſt ſi dicat qlibet hr̄dum meo-
rum det Titio cētum. Item prima includit conditionem quan-
dam. ſ. ſi hæres erit. ſecunda nō. Si ergo plures hæredes inſtitui ex
diuerſis portionib. poſtea dixi, quiſquis mihi hæres erit ſimplici
ter, vel quiſquis hæres erit in talib. rebus, ſicut quilibet eſt inſti-
tutus, ita qlibet eſt grauatus. & ſi nullus eſt inſtitutus inſolidū,
ſed ex portionib. aſcriptis, ita nullus eſt grauatus inſolidum, ſed
pro portione hæredi. quia primum verbum hæres erit, diſtribuit
inter eos pro parte, ergo & [d] in quo grauantur. Hic eſt caſus hu-
ius §. quem tene menti. ſed ſi actus primi verbi tribueretur cuili
bet inſolidum, ſr̄ actus ſecundi, vt j. eo. l. qui filiab. §. j. Sed ſi di-
co, quilibet hæredum meorum det Titio cētum, cenſet quilibet
grauatus inſolidum, licèt nō ſit quilibet inſtitutus hæres inſoli-
dum, pp naturam illius diſtributiui quilibet, quod actū cuilibet
inſolidum tribuit, vt l. non diſtinguemus. §. cum quidam. ſ. de ar-
4 bi. & j. tit. 1. l. ſi plurib. † In tex. ibi, [ab omnib.] Pondera hoc ver
d bum, quod in plurali [d] eſt collectiuum, licèt in ſingulari ſit diſtri
butiuum. vn̄ no. in d. l. ſi plurib. vnde eſt ſenſus φ iſta quantitas
legata debetur ab omnib. ſimul, non a quolibet eorum inſolidū
licèt dictio quiſquis, quæ præcedit, ſit diſtributiua, & iſta erat rō
dubitādi, quia de natura diſtributiui eſt tribuere actum cuilibet
inſolidum, vt in d. §. cum quidam. Sed hoc verum in ſimplicib.
6 non in duplicib. in illis eñ diſtingue, vt ſ. dixi. † Et inducit hoc
ad qōnem. Si facta eſt reformatio, φ quicunque acceperit vexil-
e lum hoſtium, & quicunque primò aſcenderit [e] muros hoſtium,
habeat centum, & contingat, φ duo ſimul accipiant. vel aſcēdāt,
an qlibet habebit centum? & certe in primo caſu non cenſetur
qlibet inſolidum accipere. Forte enim vnus ſine alio nō potuiſ-
ſet. vt l. ita vulneratus. ad l. Aqui. ideo quilibet habebit pro parte.
Secundo caſu cum quilibet aſcendat inſolidum, nec alter indi-
get auxilio alterius, ideo quilibet inſolidum habebit. Et de his
vide plene per Bar. in l. hoc articulo. ſ. de hær. inſt. Tene menti.

ADDITIONES.

c Diſtributiuum. De diſtributiuo uide per Signo. de Medio. conſi. 190. per Ful. cōſi. 16. per Oldra. conſi. 103.

d In plural. Adde Bar. in l. hoc articulo. col. j. in fi. ſ. de hære. inſt. & in l. moſchis, j. de iu. fi. & gl. in l. ita vulneratus. ſup. ad l. Aquil. Fran. Cur.

e Aſcenderit. De hac l. latè per Ang. & Imo. in l. qui filiabus. infra eo. & in l. ſi ei q nouiſſimus, j. ad Treb. ponit etiam Corſe. in ſuo tractat. de brauio. Fran. Cur.

LEX V.

1 *In vltimis voluntatibus facta ſemel electione variare non licet.*

2 *Debitor ex contractu qui habet electionem, poteſt poſt electionem ſemel facta variare & quid ſi ex vltima voluntate.*

3 *Legatarius qui ante aditam hæreditatem elegit, poteſt ſecuta a litione iterū variare.*

4 *Per iſta verba, volo eligere, an inducatur electio, & quid ſi dicatur volo adire, & quid ſi dicatur volo relinquere.*

5 *Electio quando non tenet, an liceat iterum variare.*

1 SErui electione. † In vltimis voluntatibus facta
ſemel electione variare non
f licet. h. d. In glo. ma. in prin. ibi [l. apud Aufidium.] Ex iſta
gl. dicunt doct. colligi rationem iſtius legis, quare non eſt
licitum variare in vlt. voluntate, quoniam electio ſemel facta ſta-
tim trahit ſecum executionem, quia dominium rei electæ acqui
ritur eligēti, ut d. l. apud Aufidium. ideo non licet variare, ſicut
nec moram purgare poſt executionem factam a iure, vel ab ho-
mine, ut l. qui ob rem non defenſam, de condi. indeb. & j. tit. j. l.
ſi is cui. ſecus dicunt in contractib. in quibus ceſſat iſta ratio, qa
non trahit ſecum executionem, & ita loquitur contrarium for-
matum in fi. glo. de l. eum qui certarum. §. fin. de verb. oblig. Sed
iſtud non vr̄ bene dictum, nam poteſt quis legare electionem de
ſeruis non ſuis, vt ſi nullos ſeruos haberet in patrimonio, quo ca
ſu poteſt eligere de his, qui ſunt in foro, & tenetur hæres emere,
vt l. Titia. § 1. de au. & arg. leg. nec tunc electio ſecum trahit exe-
cutionem ante rem adeptam & traditam, præterea uideo idem
in contractibus. ut ſ. de proc. l. ſi is qui Stichum. in tex. & glo. vr̄
ergo dicendum φ ex parte creditoris q hēt ius eligēdi poſt ele-
ctionem ſemel factam, nec in ultima uolūtate, nec in contracti-
bus licitum eſt uariare, ut hic & d. l. ſi is qui. & l. ſi unus. §. ſi ſtipu-
latus. de pact. & pōt eſſe rō, qa res electa fingit ſola legata, uel p-
miſſa, cum tale legatum, uel pmiſſio cenſeat ſcm̄ de qualibet re
ſub ꝯdōne ſi eliget, una ergo electa cæteræ uīr non legatæ, nec
3 promiſſæ, ſicut in ſim. ſ. de procura. l. pluribus. † Ex parte ue-
rò debitoris ſi ad ipſum pertineret electio, quia fauorabilior
eſt, bene poteſt diſtingui, an ſit debitor ex contractu, & po-
teſt uariare, ut d. l. eum qui certarum. §. fin. aut ex ultima uolun-
tate,

ADDITIO.

f Variare. Adde quando liceat uariare latè Anch. conſi. 315. & ad materiam huius l. vide Fran. de Are. in ſuo conſi. 16. col. 3. Car. in conſi. 9. & Car. conſi. 8. in titu. de elect. Fran. Cur.

tate, & tunc aut teſtator non habebat res in patrimonio, de qb.
relinquebat electionem,& idem: qa electio nõ trahit ſecum exe-
cutionem. aut habebat,& de illis elegit,& tunc qa executionem
trahit ſecum, non poſſet variare, p id quod ſ. dixi. In glo. ibi [quia
de ſeruis teſtatoris.] intellige gl. vt ſ. dixi, qñ teſtõr relinquit ſer-
uos in patrimonio, iſic eñ ẽt ſi ſimplr legat optionem ſerui, cen
ſetur ſe reſtrinxiſſe ad ſuos: & ſi intelligeret de alienis, non vale-
ret, ſecus ſi nõ hẽbat ſeruos in patrimonio. vt ſ. dixi. In gl. ibi [tota
familia ſit exhibita,] idem ſi nõ tota exhibita, ſi tñ legatarius ſcie
bat, quia erant alij,& quales erant. & ſic nõ fuit deceptus. ſecus
ſi ignorabat, quia nõ cadit ignorãtia in deliberante, quæ requi-
3 ritur in eligẽte. † In gl. ibi (hẽditas erat adita.) quia ante aditã hæ-
reditatem nullum ius habet legatarius in legato, cum adhuc nõ
debeatur: ſed habet ſolam ſpem, tõne cuius ad hæredem trãſmit
tit. ſicut ergo nõ habet ius in principali, ita nec in eligẽdo, quod
eſt acceſſorium. vnde ſi eligit ante aditam hęreditatem, aditione
poſtea ſecuta iterum eligere põt, quaſi prima electio fuerit intẽ
peſtiua. facit l. j. §. qd ait. quorũ lega. & l. vnũ ex familia. in princ.
ĵ. ti. j. In gl. ibi (& q erat maior. alias non cadit in eo perfecta de-
liberatio, q̃ requiritur ad perfectã electionẽ, qa electio eſt actus
perfectæ deliberationis, & deliberatæ voluntatis. † In gl. ibi [nõ
4 volo eligere.] Bar. dicit hanc glo. debere intelligi qñ hæc verba
dixit, non ex deliberatione. ſecus ſi aĩo deliberato, qui pſumitur
ſi erat ſibi aſſignatus terminus ad eligẽdum, vel ſi ad interroga.
hęred. hoc dixit: tunc. n. qa agens eſt liberum, & patiens eſt di-
ſpoſitum, dicendo volo eligere, ſtatim eligit. ſecus ſi extra dictos
caſus: tunc. n. exponitur, i. primus actus meæ voluntatis inclinat
in hoc. Simile in illo q dicit volo adire, & quare, an inducatur
aditio. nam adhibetur ſi. diſtinctio. vt not. idem Bart. in l. ſi quis
ſuus. de iure delib. & in l. gerit. de acq. hære. & prædicta. l. Pamphi
a lo. §. propoſitum. [a] ĵ. de leg. 3. vbi dicendo de libertatẽ & vocans
teſtib. volo tali relinquere talem rem. cenſetur relinquere. ſecus
ſi non dixiſſet delibertatẽ vt intelligitur, licèt Bart. videatur face
re differentiam inter iſtos duos caſus. & multa verba hic dicit
ſuper ſignificatu iſtius verbi, volo. & in l. cunctos populos. C. de
ſum. tri. &c. Sed quantũ ad propoſitum tene quod dixi ſm Ang.
q aliter intelligit illum §. quàm Bar. & credo melius. Adde aliud
q requiritur vt fiat ex certa ſcientia. Si autem erraret, quia puta
ret rem alienam ſibi legatam, præciſè, & non aliã, & ſic aliã non
poſſe eligere, tunc ſi ſuit legatum optionis, quia vera ſpecies eſt
in obligatione, vitiaretur electio. & ſic poſſet aliam eligere, quia
non eſt facta ex deliberatione. Sed ſi eſſet legatum alternatiuũ,
tunc quia quælibet ſpecies eſt in obligatione, non vitiaretur ele
ctio propter talem errorem, ſiue ſit ex parte legatarii, ſiue hęre-
dis, vt poſſet variari. text. eſt ibi not. per Bar. qui ita declarat hãc
5 l in d. l. ſi is cui. ĵ. tit. 1. in prima, ſeu 2. car. † Quãdo autem electio
non tenet, an liceat iterum eligere, diſtingue plene per Bar. in l.
2. ĵ. de opt. leg. inter elec. rerum & elect. perſonarũ. Nõ ſunt alia.

ADDITIO.

a Propoſitum. De intellectu huius §. uide eundem Pau. con ſi. 83.

---

1 *Quod commune eſt, meum eſt quo ad diſpoſitionem partis meæ.*
2 *Fiſcus poteſt alienare partem ſocij, & quid quantum ad diſpõnem ſuper toto.*
3 *Si lego Titio ſeruos meos, cum haberem quoſdam meos inſolidum, & quoſdã communes, quod veniant communes. & nu. 4.*
5 *Verba in dubio an debeant intelligi proprie & ſimpliciter, & etiam ſecundũ quid.*

b §. Labeo ait. † Quod cõe eſt, meum eſt [b] quo ad diſpo
1 ſitionem partis meæ, ad hoc allegat̃, ſed
quantum ad diſpoſitionem partis ſocij ſecus, vt l. falſo. C. de cõ-
2 di. rerum alie. † Fallit in fiſco. vt C. de ali. bo. cum fiſco cõi. per
totũ. vbi fiſcus põt alienare partẽ ſocij, quantũ verò ad diſpoſi-
tionẽ ſuper toto, diſtinguitur. aut res erat ad aliud deſtinata, vel
non. vt in l. Sabinus. C. cõi diui. Circa quod vide oĩno quod no.
Bal. C. qui teſt. fac poſ. l. j. vbi format plures q. no. circa iſtã mãm.
ecce. caluin. Ratio dubitandi erat hic: quia videbatur legatũ nõ
valere, quaſi defecta eſſet cõdõ, quia dixit, qui meus erit cũ mo-
riar, & ſic videtur ſenſiſſe q totus ſit ſuus. ſed certe exponit̃ qua-
3 tenus meus erit. vt ĵ. l. proxi. † Sed quæro, hic loquitur qñ lega-
nit certam, & determinatã rem: quid ſi incertã? puta lego Titio
ſeruos meos, cũ haberet quoſdã ſuos inſolidum, & quoſdã cões
cum alio, an veniant cões? text. eſt q ſic ĵ. de leg. 3. l. ſi quis ſuos
ſeruos. Sed in õtium facit eo. tit. l. hoc legatum. vbi teſtator legat
vxori veſtes illius cauſa pararas, non cenſetur legaſſe niſi illas q̃
illius tm̃ cauſa paratæ erant, non illas, quæ ad cõem vſum ipſius
4 teſtatoris & illius. † quia verba in dubio debent intelligi pro-
prie & ſimpliciter, & ſm quid. & ad hoc allegatur illa l. ſed ſerui
proprie, & ſimplr dicuntur illi qui ſunt ſui inſolidum. Cões autẽ
dicuntur ſm quid. ergo illi non debent venire, poſtquam ſunt a-
liqui inſolidum ſerui. Et ſic verba pñt proprie ſeruari. Sol. aliud
eſt. qñ lego ſeruos meos, quia ſi intendo legare proprios, fortius
communes pro parte quam habeo. Aliud cum lego veſtes para-
tas cã vxoris, qa nõ eſt eadẽ rõ, vt videar legaſſe paratas cauſa il-
lius, & mei, cũ primas non habeam ad vſum meum. vnde nõ cen-
ſeraui illas legare. ſecundas non ſic de facili præſumor legare vo-
luiſſe. non ergo eſt verum ſimpliciter illud notabile, q uerba de
beant ſimpliciter intelligi in illis in quibus poſſunt operari pro
c prie, & ſimpliciter. [c] non in illis in quib. ſecũdum quid, ſed debet
inſpici, an ſit eadem ratio, vel non. Ad quod facit id quod Bald.
no. in d. l. j. C. qui teſt. ſac. poſ. glo. allegat concor.

ADDITIONES.

b Meum eſt. Adde hic quæ habes in apoſtil. ad Bar. & Alex. & vltra adde quod uo-
luit Ioan. And. in c. ſi ſententia. de ſen. excom. ubi dicit q terra. in clem. j. de pœ-
nis. non habet locum in eo, qui habet terram communem cum alio, & propter
hoc doct. Floren. dicebant non debere pati dictam pœnam, cum illi de Medi-
cis fecerunt furca ſuſpendere Car. & Archiepiſ. Piſanum, quia ciuitas Florẽtiæ
non erat propria delinquens. Adde etiam alia quæ ponit Soci. conſi. 168. ubi po
nit, an falſificans librum rationum communem debeat puniri, ut falſificans li-
brum ſuum.
c Simpliciter. Adde l. hoc legatum. ĵ. de leg. 3 §. Titiæ textores. & ibi uide per Bal.
& per Ang & Mod. in l. j. in prin. ĵ. de uer. ob. Fran. Cur.

---

1 *Qui legat rem quam cum alio communem habet, cenſetur legaſſe duntaxat partem ſuam.*
2 *Legans fundum quem communem habet cum alio, ſi poſt teſtamentum redimat partem ſocij, & tempore mortis reperiatur fundus inſolidum ſuus, quãdo totus debeatur legatario. vide tamen nu. 8.*
3 *Contrahens ſuper re quam communem habet cum alio, an videatur contrahere ſuper tota re, an verò ſuper parte ſua tantum.*
4 *Legans rem, videtur in dubio ſolum legare illud ius quod habet in re.*
5 *Si totus fundus erat teſtatoris, tamen ipſe tenebatur actione perſonali alicui tertio ad partem eius, quia ſibi vendiderat, ſed nondum tradiderat, tunc legando ſimpliciter illũ fundũ, non cenſetur ſenſiſſe de parte quã vendiderat.*
6 *Si dixit, lego totum fundum, tunc debetur totus. Idẽ ſi dixit, lego talẽ fundũ, cui ab illa parte cohæret talis, ab alia talis &c.*
7 *Si dixit, lego dimidiam talis fundi, cùm ipſe non haberet niſi dimidiam dimidia, quòd non cenſeatur ſenſiſſe, niſi de dimidia dimidia.*
8 *Teſtator ſi habebat rem communem cum hærede, tunc eam legando ſimpliciter, cenſetur totam legaſſe, niſi dixerit meam.*

1 §. Cum fundus. † Qui legat rem quam cum alio cõ
munem habet, cenſetur legaſſe dũ
d taxat partem ſuam. [d] h. d. Videbatur õtium ſi ſciebat partim
ſuam partim alienam. nam ſi tota eſſet aliena, & hoc ſciret, tota
deberetur. ut l. cum alienam. C. de lega. Sed certe tũc non ſubeſt
e rõ quare magis ſenſerit de vna parte q̃ de altera. Sed qñ ſcit [e] eã
eſſe cõem, ius præſumit q ſolum ſenſerit de parte ſua, & q uolue
rit hẽdem ſuum grauare in redimendo partem ſocij. Idem ſi cre-
debat totam eſſe ſuam, quia uériſimile eſt q ſi ſciuiſſet eã cõem,
ſolũ partẽ ſuã legare uoluiſſet, qa nõ grauaretur hẽs in redimen
do. Vnde ſi eſt cõis, & deberetur tota, grauaretur hæres præter in
tẽtũ defuncti. ideo reſtringit legatũ ad ſuã tm̃ partẽ. Sed ſi crede
bat totã alienã, certe tũc legat ipſam tanq̃ alienã, & intẽdit hẽdẽ
grauaſſe in redimẽdo totã rẽ, & iõ tota debebitur, qa nihil ſequi
tur pter mẽtẽ defuncti. Quia ſi uoluit grauare in redimẽdo totã,
fortius in redimẽdo partẽ, & ita colligit̃ ex his quæ no. per Bar.
a poſt Dy. ĵ. eo. l. ſeruũ filij. §. i. vbi oĩno uide. † In tex. ibi (ſed meum
nominauerit.) Idem ſeruum dixit meum, ſed ſimpliciter dixit, le
f go Titio talem fundum, qui tamen erat communis. [f] gl. eſt or.
in l. Iul. 1. de leg. 3. & ita tenuit hic Dy. & refert Cy. in l. cum alie-
nam. C. de leg. ut q fictione iuris intelligatur uoluiſſe legare dũ
taxat pro portione quam hẽbat, licèt in õtium uideat̃ facere gl.
q̃ eſt hic, q̃ ponderat hoc uerbum. Sed glo. non habuit reſpectũ
ad caſũ qui ponit̃ in tex. quo quærit̃, quantum vr̃ legaſſe. ſed ha-
buit reſpectũ ad qõnem quã ipſe format, uidelicet, ſi poſt teſtm̃
redimat partẽ ſocij. & ſic tpe mortis reperiat̃ fundus inſolidum
ſuus, an tunc debebit̃ totus. tunc. n. bñ eſt diſtinguẽdum, an dixit
lego fundum meum, & tunc non debebitur, qa iſtud pronomẽ
meum, ſignificat tempus præſens. & eſt ſecundus, lego partem q̃
nõ eſt mea p interpretationem iuris, ideo non extendit̃ ad partẽ
quæ poſtea efficitur ſua. ut l. ſi ita. ĵ. de aur. & arg. lega. Secus ſi
dixit ſimplr talem fundum non apponendo meum, qa tunc ceſ
ſat ratio prædicta. non eñ includitur hic tempus præſens, ideo
intel-

ADDITIONES.

d Partem ſuam. Tenuit Anc. conſ. ſuo. 437. per hunc tex. q ſi executor diſtribuendo
in pauperes domum ſibi communem cum teſtatore aſſignat uni illam domum,
quòd tantum cenſetur aſſignare partem teſtatoris.
e Sed quando ſcit. Quando eſt facta alienatio rei communis pro quo, & quando p
te cenſeatur facta, uide per eundem Pau. de Caſt. in conſ. ſuo. 416. in antiquis,
inc. quod dicti redditus damnorum.
f Communis. Adde q licèt id quod eſt commune, dicatur meum, tamen hoc debet
intelligi quando ſumus in materia fauorabili, & non in odioſa. ita Gemi. in ca.
cum in illis. §. ſi. de præben. lib. 6. alleg. Ioan. Cal. in tit. de præben. conſi. 12. ubi re
ſeruatio beneficiorum facta per Papam exceptis beneficijs ſpectantib. ad colla-
tionem epiſcopi, intelligitur etiam de ſpectantib. ad epiſcopum & capitulum.
Facit quod dicit Bal. in l. j. C. qui teſt. fa. poſſ. & per Bar. in illud. ſup. de ritu nup.
de domo commun. Fran. Cur.

Intellig tur ꝙ nō eſt meus, vel erit in futurū, quia uerba ſimpſr
prolata, ēt futura ꝯprehendunt. vt l. ſi ſeruitus. de ſer. vrb. ꝓdi.
Itē iſte §. loquit in vltima volūtate, quid in ꝯtibus? R̄ndeo. aut
lucratiuo, vt in donatione, & idē vr̄ qđ hic, quia legatarius nō re
manet deceptus in aliquo ſi hēat partē, & nō totū, vtroq; n. caſu
aliquid lucrat̄, vt in ſi. not. ī. eo. l. ſi quis a filio. §. ſi quis plures. in
3 ſi. glo. † Si vero in ꝯtu oneroſo, vt in vendōne & locatione, non
dēt inſpici ſciā vel ignorantia vendendis, vel locantis, ſed emen-
tis, vel ꝯducētis, ut ſi ſciebat rē cōem, imputet ſibi, qa ille nō cēſe
tur niſi partē ſuā vendidiſſe. Si aūt ignorabat, & credebat totā cē
vēdētis tota cēſet vēdita, vt vēditor ad totā teneat̄, & imputet ſi-
bi quare nō certificauit emptorē. Et hoc patet ex his q̄ no. p Cy.
in l. j. C. ſi res pig. da ſit. & p Bal. in l. j. C. q teſt. fa. poſſ. Et ſatis ꝓbat̄
iſtud mēbrū in l. ſi qs domū. §. j. ſ. loc. Itē qđ dr̄ in eo, q hēbat par
4 tē proprietatis, idē ſi habebat aliquod ius in re, quod ſit dn̄ium
vel pars dn̄ij, vt ſi habebat vtile dn̄iū, & alius directū, nā ſimpſr
legādo, cēſet legaſſe dn̄ium vtile, qđ hēbat duntaxat, ut in l. ſi do
mus. ī. eo. Et ſi hēbat vſumfr. q eſt pars dn̄ij, cēſet illū tm̄ legaſſe,
licet legatū ex hoc reddat̄ inutile, qa morte ipſius finit̄, nec ꝓpea
tenebit̄ hr̄s illū redimere a ꝓprietario, ut C. de leg. l. cū qđ. & ibi
no. & ī. eo. l. quod in rerū. §. j. & l. Stichum. de vſufr. leg. ubi omni
no uide per Bal. ſed ſi erat aliud ius, quod nec erat dn̄iū, nec pars
eius, ut ſeruitus prædialis, vel pignorat. nō cenſetur teſtator legā
do rem ſimpſr, reſtrinxiſſe ſe duntaxat ad illud ius: quia licet ca-
dat in eo, non ſic caderet in legatario, quia non haberet ꝓdium
vicinum cui ſeruitus illa poſſit deberi, ut in l. j. communia præ-
di. Vel debitum principale non erat in eius perſona, nec legatū,
rōne cuius poſſet illud ius pignoris in ipſum tranſire, quia ſic eſ-
ſet hypotheca ſine principali, quod tñ eſſe non debet. Et prædi-
cta, quando proprietas eſt cuiuſdam tertij. Quid autem ſi erat le
gatarij, & teſtōr habebat illa iura ſeruitutis, uel pignoris, & ſim-
pliciter legauit illi fundum illum, an teneat legatum rōne illorū
iurium, vt ſic cenſeantur remiſſa? dicut plene hr̄. in l. Meuius. §.
fundo. in ti. j. qui eſt difficilis valde. In gl. ibi, (ſed cur pars alteri*.)
Iſta q. poteſt dupliciter intelligi. Primo ut referatur ad id quod
dr̄ in tex. & ſic ꝙ loquitur qñ pars ſocij non fuit redempta. quo
caſu dr̄ in tex. ꝙ non debet niſi pars teſtatoris. Vnde quærit gl.
quare non debetur ēt pars ſocij, ut ſic hæres cogatur illam redi-
mere. Et gl. rn̄det, ꝙ ideo, qa dixit meum: ſed ſi non dixiſſet, ēt il
la deberetur. & ſi ita ſenſit gl. malè locuta eſt, quia immo etiam
ſi non dediſſet, ut dixi ſuper tex. & no. gl. in l. Iul. de leg. 3. Et ad ꝯ-
rium gl. rn̄det, ut dixi. ſ. Secundo modo pōt intelligi vt referat̄
ad id quod dixit gl. in præſen. ſi teſtator redemit partem ſocij, ꝙ
ēt tunc illa pars non debebitur. tunc quærit gl. quare non, & ſi
ſenſit iſto modo, bene locuta eſt. nam ideo, quia dixit ſuum. qđ
5 ſi non dixiſſet, deberetur, per rōnem quam ſ. dixi. † Sed quæro,
quid ſi totus fundus erat teſtatoris, tñ ipſe tenebatur actione ꝑ-
ſonali cuidam tertio ad partem eius quam ſibi uendiderat? re-
ſpondeo ꝙ ēt tunc legando ſimpliciter illum fundum, non cen-
ſetur ſenſiſſe de parte quam vendiderat, licet adhuc ſit ſua, quia
non cenſet̄ eſſe, poſtq̄ actione perſonali tenebatur alteri tradere
ſed ſolum de illa quam non uendiderat. caſus eſt in l. qui concu
6 binam. §. qui fundum. ī. de leg. 3. † Item quid ſi dixit lego totum
fundum? rn̄deo tunc debebitur totus. ut eo. ti. l. Iul. Idem ſi non
dixit totum, tñ ipſum totum confinauit, dicendo, lego tale fun
dum, cui ab illa parte cohæret talis, ab altera talis. ut no. Bald. in
7 l. j. ſ. alleg. † Sed quid ſi dixit lego dimidiam talis fundi, cum ipſe
non haberet niſi unam dimidiam, an cenſetur ſenſiſſe de tota il-
la dimidia, an de dimidia dimidiæ? Bar. tenet iſtam partem, ad qđ
omnino vide quod ipſe no. ī. de dam. infect. l. ſi plures. † Quæro
8 quid ſi teſtator habebat rem communem cum hærede, nam hic
loquitur quādo cum extraneo? Reſpondeo, tunc debetur tota.
vt in l. cum filius. §. dominus. ī. ti. j. niſi dixerit meam. Item quæro
circa gl. quid ſi redemit partem ex quadam neceſſitate, quia fuit
ſibi adiudicata iudicio diuiſoris? dicit. Iac. de Are. tunc totam de
beri legatario, ſiue dixerit meam, ſiue non. ut in l. Iul. §. Celſus. ſ.
de act. empt. Sed ibi loquitur in ꝯtu oneroſo, in quo eſt alia ra-
tio: vnde verius uidetur ꝙ etiam tunc adhibeatur diſtinctio glo.
Tene menti.

L E X VI.

1 *Relatiuum quis uel qui quando faciat conditionem, uel demonſtrationem.*
2 *Relatiuum quis uel qui, iunctum futuro tempori, reddit conditionale ſuum antecedens, & non aliud, & unde nu. 3.*
3 *Si tunc antecedens eſt tale in quo conſiſtit ſubſtantia inſtitutionis, tota diſpoſitio conditionalis redditur, & defectus talis conditionis facit deficere ſubſtā tiam inſtitutionis.*
4 *Si antecedens eſt tale in quo ſubſtantia diſpoſitionis non conſiſtit, ſed accidēs tunc facit deficere illud accidens, non autem ſubſtantiam.*
5 *Relatiuum accidentis quantitatis, uel qualitatis, iunctum futuro tempori, non facit conditionem.*
6 *Clauſula, ſi non ualet iure teſt. debet intelligi quatenus non ualet.*
7 *Statutum ꝙ minor poſſit contrahere ſine præſentia & uoluntate duorum conſanguineorum ex parte patris, & ſi eos non habet, duorum ex parte matris, & minor habeat unum tantum ex parte patris, debet ille adhiberi cum uno alio ex parte matris.*

1 a STichum qui. † Relatiuum quis, uel qui, a iunctum ver. futuri temporis facit conditio-
nem. ſed iunctum uerbo præſentis temporis, facit demon-
ſtrationem. Item condō quæ uenit in plenda in re de qua fit
diſpoſitio, reſoluitur in quatenus. h. d. & ſemper allegat. & conti
net tria dicta primum qñ iungit uerbo futuri tpis, ſcm qñ uerbo
ꝓſentis. tertium circa primum dictum declarat unum dubium.
effectus primi dicti eſt. quia licet tpe teſtamenti ſeruus eſſet te-
ſtatoris, ſi tñ poſtea alienauit, uel ex cauſa uoluntaria, vel ēt ne-
ceſſaria, non curo, & ſi tempore mortis non reperitur ſuus, lega-
tum non debebitur, quia deficit conditio ſub qua fuit factum.
In ſecundo caſu ſi alienauit ex cauſa neceſſaria, bene debebitur,
quia defectus demonſtrationis non uitiat legatum, cum conſtet
de corpore. vt l. demonſtratio. de cond. & dem. Sed ſi alienaſſet
ex cauſa uoluntaria, non deberetur, quia cēſeretur teſtator lega
b tum reuocaſſe. [b] vt l. fideicommiſſa §. ſi rem. de lega. 3 & no. glo.
2 in l. Imper. eo. tit. † In gl. j. ibi: (ſed certè) Dic clarius ad iſtud con
trarium, ꝙ relatiuum quis vel qui, reddit cōditionale ſuum an̄s
& non aliud. ſi ergo antecedens eſt tale quid in quo cōſiſtit ſub
ſtantia inſtōnis, tota diſpō ꝯdōnalis redditur, & defectus talis cō
ditionis facit deficere ſubſtām inſti. & iſte eſt caſus hic, nā in re le
gata conſiſtebat ſubſtantia legati. & per iſta verba apparet ꝙ
Stichus non fuit legatus, niſi ſub iſta condōne, ſi erat teſtatoris
3 cum moreretur. † Interdum an̄s eſt tale in quo ſubſtantia diſpo-
ſitionis non conſiſtit, ſed accidens, & tunc facit deficere illud ac
cidens, non aūt ſubſtantiam. ita loquitur illud ꝯtrarium, quia inſti.
hr̄dis poteſt fieri ſine partibus, & cum partibus. Si ergo dixi, inſti
tuo talē, & talem ex partib. quas aſcripſero, ſi poſtea nō aſcribo,
deficit diſtributio partium, non inſtū, ſed eſt pinde, ac ſi ſine illis
verbis fuiſſent ſimpliciter inſtituti. In fi. gl. ibi, (ſed ib apparet rō
diuerſitatis.) qa ius patronatus quod remanet teſtatori poſt ma-
numiſſionem, ſubrogatur loco dn̄ij iō non cenſet̄ ſeruū alienaſ-
ſe, ſed cenſetur eſſe adhuc ſuus, iō illa condō, ſi meus erit, nō cē
ſetur defecta. Sed opp. nunc extra gl. ꝯ primum dictum l. de l. fi.
C. de poſth. hære. inſti. ubi ſi teſtator inſtituat poſthumum q ſibi
naſcetur poſt mortem, licet naſcatur in uita, non deficit inſtō: &
ſic relatiuum illud ꝯdōnem non facit. Sol. & tene mēti, iſte tex.
dēt intelligi, qñ teſtōr ſciebat, uel credebat illud qđ adijciebatur
per relatiuum. quis, vel qui, ſe poſſe hr̄e ad eſſe, uel nō eſſe. & ſic
uoluit facere condōnem. Sed ſi credebat ſe habere ad eſſe tantū,
quia in infirmitate de qua credebat mori dixit illa uerba, & ſic
putabat illum naſciturum poſt eius mortem, non intendebat fa
cere condōnem. ſed cauſam. Et exponitur qui mihi naſcet̄ poſt
mortem. i. quia inſpecta mea opi. Ideo ſi reconualeſcet, & naſca-
tur in uita, non deficit inſtō, quia defectus cāæ non finalis, non
facit eam deficere, nec fuit inductus ad ipſum inſtituendum ꝑ
hanc cauſam, quia deberet naſci poſt mortem, ſed quia filius. iō
5 cauſa non erit finalis. † Item adhuc opp. de l. ſi Titius mihi. §. cū
ita. in fi. ī. tit. j. Sol. hic loquitur in relatiuo quis, uel qui, quod eſt
relatiuum ſubſtantiæ. ut no. C. de ſent. quæ pro eo. l. pe. ibi loqui-
tur in relatiuo accidentis, quantitatis, uel qualitatis, quod iun-
ctum futuro tempori conditionem non facit. ut eſt alibi caſus
no. & l. Clemens patronus. in fi. de hæred. inſt. Contra ſecundum
dictum oppo. de l. numer. de leg. 3. Sol. hic loquitur quando adij
citur certo & determinato corpori. & tunc fecit demonſtratio-
nem, ſi iungitur uerbo præſentis temporis. Si autem adijciatur
incerto corpori, tunc facit conditionem, ut ibi quod expone, i.
taxationem & limitationem. vt ſi dico, lego omnia uina q̄ mea
ſunt, uel omnes veſtes, quæ meæ ſunt. nam non tenet legatum
niſi in illis quæ meæ ſunt, in alijs uero ſecus, quia in eis deficit de
monſtratio. Sed ſi adijcitur certo corpori, licet demonſtratio de
ficiat, non redditur legatum nullum. ſed ꝯ, ꝙ ēt tunc reddatur
nullum, quia ſi dico relinquo x. quæ mihi Titius dēt. hic adijcit̄
terminus determinatus rei, & tñ ſi Titius non dēt, legatum non
ualet. ut l. ſi ſic. §. j. cum ibi no. ī. eo. Sol. ibi, falſa demonſtratio fa
cit deficere ſubſtātiam rei legatæ. Nā uideor tunc potius legaſſe
actionem q̄ q̄titatem. Si ergo ille non debet, deficit actio, & ſic
res legata, in qua deficit ſubātia legati. ſecus quādo nō facit ſub-
4 ſtātiam deficere. † Vltimo inducitur iſte tex. in fi. ad duas q. pri-
mo ꝙ illa clauſula, ſi nō ualet iure teſtamēti, debet intelligi qua
tenus nō ualet. & eſt gl. in l. cōtrouerſia. ſ. de ṫtāſa. Item ſi ſtatu-
c tum [c] dicat, ꝙ minor non poſſit contrahere ſine præſentia, &
volun-

ADDITIONES.

a Quis vel qui. Vide per Oldr. conſ. 126. per Bal. conſ. 445. 2. lib. & per Sig. de me di. in conſi. x. in conſ. 70. coſi. 107. & coſi. 229. & p d. Alc. coſi. 46. co. 3. in 2. vol. Fel. in c. ſuper literis. col. 3. de reſcrip. Fran. Cur.
b Reuocaſſe. Adde ut per Lu. Rom. coſi. 228.
c Statutum. Adde ut p And. conſi. 170. & ēt Pau. de Ca. in ſuo conſi. 66. Fran. Cur.

voluntare duotum conſanguineotum ex parte patris, & ſi eos
non habet, duotum ex parte matris, & minor habeat vnum
tantum ex parte patris, an illo omiſſo debeant duo adhiberi ex
parte matris? videbatur ꝙ ſic. quia ſi non habet ambos, cenſen-
tur verificari verba ſtatuti. Et ſi eos non habet & cæt. vt veniatur
ad alios. In contrarium facit iſte tex. vt intelligatur ideſt quate-
nus non habet: & ſic adhibebitur ille vnus cum alio ex parte ma
tris. de quo vide hic per Bar. ſcias etiã ꝙ hic vna glo. tenet ꝙ iſta
conditio quæ inducitur per relatiuum, dicatur tacita, de quo
videtur eſſe tex. in l. j. circa fin. de cond. & dem. tamen non ex ta-
cita diſpoſitione legali, ſed ex tacita voluntate defuncti, qui non
fuit vſus verbis directò facientibus conditionem, vt eſt dictio,
ſi, ſed ꝑ indirectũ vt ſicut cum vtiř dictione, cũ, q̃ principľr facit
tẽps ſecũdario ꝯdõnẽ, ut ĩ. qñ di. le. ced. l. Titio. & iſta ꝯdõ reddit
adeo legatũ ꝯdõnale, ꝙ impedit diẽ eius cedere. & ſic legatarius
interim decedens nõ tranſmitteret. vt l. qđ purè. ĩ. qñ di. le. ce. &
expreſſe tenet Bar. l. ſi poſt mortẽ. in fi. ĩ. eo. ſecus in tacita lega-
li, quæ dicitur extrinſeca, nõ prouenięs ex teſtõ. vt dixi. ſ. eo. l. iij.

L E X VII.

1 *Ademptio a quo fieri poſſit.*
2 *Hæreditatem ſeruo delatam an ſolus dominus poſſit repudiare.*
3 *Cum hodie filio quæratur proprietas, & patri vſusfructus, poteſt pater illum vſumfructum repudiare in ſui præiudicium non proprietatem in præiudiciũ filij, & ſua repudiatio proderit filio.*
4 *Legatum monacho delatum, an ſolus Abbas poſſit repudiare, uel acceptare.*

LEgatum. † In glo. ibi, (non tñ dño adimi põt.) quia
ademptio non dẽt fieri niſi ab eo cui reli
ctũ eſt. ſed ſi relinquit ſeruo, nõ ꝑpea vř relictũ dño, licet
ſibi mediãte ꝑſona ſerui acquiratur, quod eſt ex diſpoſi-
tione legali, nõ ex uoluntate defuncti. vt l. qui liberis. §. hæc ver-
ba. de vulg. & pup. bñ tñ põt grauari dñs in relictis ſeruo, ga li-
cèt non hẽat expreſſam uolũtatem teſtõris, q̃ requirit̃ ad hoc ut
alicui poſſit adimi, hẽt tñ tacitam, quæ ſufficit ut poſſit grauari.
vt ĩ. eo. l. cum filio. cum ſimili. & ſibi acquirat̃ recta uia mediãte
ꝑſona ſerui. licèt reuocabiliter anteq̃ acceptet. Et hoc ſufficit ut
poſſit repudiare vt hic. nam repudiare eſt abdicare a ſe ius acqui
ſitum, ſed non ꝑfectum, nõ ergo ꝑtinet ad ſeruum, cui nõ acqui-
ritur, ſed ad dñm, cui acquirit̃, licèt mediãte perſona ſerui. & hęc
eſt rõ huius l. In fi. gl. ibi, (plus iuris hẽt filius.) iſta gl. ſentit duo.
nam ille §. ſi. loquitur in hæreditate, hic in legatis. & in hoc glo.
non vř facere vim. Item ille loquitur in filio & patre, hic in ſeruo
2 & in dño, & in hoc gl. non vř facere vim. ſenſit ergo gl. † Primo,
ꝙ ille §. qui loquitur in filio & pře, nõ hřet locũ in ſeruo & dño,
& ſic ꝙ hæreditatem ſeruo delatam ſolus dñs poſſet repudiare,
licèt delatam filio pater repudiare non poſſit. Bar. ibi hoc repro
bat, quia in nullo iure hoc cauet̃, & in ꝯtrium eſt ſecunda, ga dñs
non poſſet eam adire, immo requirit aditio ſerui. vt C. de hær. in-
ſti. l. cum proponas. ergo nec repudiare. ut l. is põt. de acq. hær. li-
cet ſecus in bon. poſſ. q̃ repudiare põt. ut l. j. §. per ſeruum. de ſuc
3 ceſ. edi. & quæ ſit ratio dic, vt in d. §. ſi. per Bar. † Secundo ſentit
gl. ꝙ iſta l. quæ loquitur in ſeruo & dño, non haberet locum in
patre, & filio, ſed hoc eſt falſum ipſo iure, cum ſit eadem rõ, quia
legatum factum filio quærebatur patri ipſo iure: ſicut hic dño,
ergo ſolus pater poterit repudiare. Item hodie iure codicis, cum
filio quærebatur proprietas, & patri vſusfru. poteſt pater illum
vſumfr. repudiare in ſui præiudicium, non proprietatem in præ-
iudicium filij, & ſua repudiatio proderit filio. ut l. cum non ſolũ.
4 C. de bo. quæ lib. † Et quod hic dř in ſeruo & dño procederet in
monacho & Abbate. tamen Abbas non ſolum legatum poteſt
repudiare & acceptare, ſed etiam hæreditatem delatam mona-
cho, quod non eſt in dominio, vt not. in c. præſentia. de proba. nõ
tñ vř ꝙ poſſit repudiare ſine conſenſu capituli, vel conuentus,
ſicut nec aliàs alienationem facere per l. magis puto. §. fundum
autem. ſup. de re. eo. licèt Fed. de Senis videatur conſuluiſſe cõ-
a trarium[a] per l. qui autem. in prin. quę in frau. cre. quæ nihil facit,
quia loquitur in creditoribus qui non habebant ius in reb. alie-
natis. vnde non poſſunt reuocare repudiationem lucri nõdum
quæſiti, tanq̃ factam in eorum fraudem, ſed alienationes rei ꝑ-
fectè quæſitæ ſic. Nos loquimur in eo q̃ habebat ius, vt eſt ꝯuen
tus, ſicut & Abbas in legato facto monacho, ga quærit̃ toti mo-
naſterio, quod conſiſtit in Abbate & conuentu. & hoc probat
optimè ille §. ſi fundum. contra quem videtur ipſe conſuluiſſe, li
cet ipſum alleget de quo miror, cùm fuerit excellentiſſimus vir.

A D D I T I O.

a Contrarium. Adde quod op. Fed. ſeq. Lud. Rom. conſi. 184. ubi refert ꝙ Ioan. de Ana. etiam ita conſuluit. & ibi dicit etiam ꝙ Bal. fuit ſibi ipſi contrarius, & opin. Fed. ſequitur Car. conſi. 89.

L E X VIII.

1 *Si teſtator rem legatam diminuit, uel auget, cenſetur diminutum, & auctum legatum.*
2 *Si teſtator alienauit ex neceſſitate rei familiaris, non cenſetur in illa parte legatum reuocaſſe.*
3 *Contrariorum eadem debet eſſe ratio.*
Quod operatur propoſitum in propoſito, operatur oppoſitum in oppoſito.
4 *Idem iuris eſt de augmento, quod eſt de ipſo principali.*
5 *Si alicui conceſſa eſt immunitas a collectis, & poſt conceſſionem inducatur noua collecta propter guerram ſuperuenientem, an teneatur ad illam ſoluendam.*
Quæ de nouo emergunt, nouo indigent auxilio.

1 SI ex toto. † Si teſtator rẽ legatã diminuit, vel auget,
cenſetur diminutũ, vel auctũ legatum. h. d.
a Concor. ĩ. eo. l. quod in rer. §. ſi qs poſt. † In text. ibi, (alie-
naſſet.) ſi voluntariè. ſecus ſi ex neceſſitate rei famil. quia
non cenſeretur in illa parte legatũ reuocaſſe. & ſi adhuc totus
fundus deberetur, vt ĩ. de leg. 3. l. fideicommiſſa. §. ſi rem. & ita
intellige hic gl. 1. In tex. ibi, (ga ẽt ſi adieciſſet.) † No. ꝙ eadem
debet eſſe rõ ꝯtriorũ: ga ſi vnũ de ꝯtrijs operatur ꝓpoſitũ in pro-
poſito, & operatur oppoſitũ in oppoſito. vt ĩ. de leg. 3. l. fin. & ſ.
4 de vul. & pup. l. & ſi ꝯ. † No. ẽt ꝙ idem iuris eſt de augmento, ꝙ
eſt de ipſo principali. cõcor. l. inter ſocerum. §. cum inter. de pac.
do. & l. ẽt. C. de iure dotium. Et inducitur in argumentum ꝑ Dy.
ad q. quotidianam. Si alicui conceſſa eſt immunitas a collectis,
b & poſt conceſſionem inducatur collecta noua[b] ꝑꝑ guerram ſu
peruenientem, vtrum teneatur ad illam ſoluẽdam. & eſt ar. hic
ꝙ non, quia cum habeat immunitatem de principalibus colle-
ctis quæ tunc uigebant, cenſetur habere ẽt de iſta, quæ uenit per
modum augmenti ad primas. Et per hoc, quia conceſſio vř exĩẽ
di ad futuras collectas, cum fuerit ſimpliciter facta. vt in l. ſi ſer-
uitus. ſ. de ſer. vrb. præ. & quod no. idem Dy. & Bar. in l. ſi mihi &
tibi. §. in legatis. in fi. ĩ. eo. In contrarium, quia non cenſetur co
gitatum de his, ſed ſolum de illis quæ tunc uigebant: niſi forte
iam tunc erat incepta guerra tempore conceſſionis, & ſic ſube-
rat cauſa cogitandi, & ad hoc l. qui cum tutor. ſ. de tranſac. & l.
in lege. & l. Rutilia Polla. ſ. de contrah. emp. † Item quæ de no-
5 uo emergunt, nouo indigent auxilio vt ſ. de inter. act. l. de ęta te.
§. ex cauſa. Iſtam partem tenet hic Dy. in l. j. C. ne li. in emptione
ſpecierum. lib. x. ſeu xj. Alij tenent contrariam partem quæ mihi
plus placet, quia concedens potuit de hoc caſu cogitare, ſaltem
in genere, licet non in ſpecie, unde ſibi imputet ꝙ ſimpliciter ꝯ-
ceſſit, argu. C. de tranſ. l. ſub prætextu. la. ij. cum ibi no. per doc. &
per Cy. in l. non modus. C. de ſerui. & aqua. Et quia debet fieri
larga interpretatio contra concedentem in beneficijs, ſicut põt
dici conceſſio, ut l. beneficium. de conſti. prin. & quod no. Inno.
in c. cum dilectus. de dona. Bald. autem vř diſtinguere, aut impo-
nuntur per modum augmenti, & procedit iſta pars: aut tanq̃ no
uæ collectæ, & procedit oppo. Dy. Sed parum eſt probabilis hæc
diſtinctio, quia rõ põt hic apparere, & quia eſſet in poteſtate im
ponentis grauare illum cui facta eſt conceſſio, quod eſſe non de
bet. arg. ſ. de ar. l. ne in poteſtate. & de iud. l. 2. §. ſed ſi agant. Vlti-
mo oppo. ꝯ hunc ver. de no. per gl. & doc. ſ. eo. l. ſerui electione. §.
fi. Solu. poſſet ꝙ hic intelligatur ſm ea quæ ibi no. quia legauit
fundum ſimpliciter, non dicendo meum. & tunc debebitur lega
tario augmẽtum, ſecus ſi dixiſſet meum per illam gloſ. hoc tamẽ
nõ placet, ga hic ſimpľr loquit̃, iõ dic ſm Iac. de Are. ꝙ hic lega-
uit totũ fundum, quo caſu ẽt ſi dicit meum, debebitur augmen
tum poſtea ſuperueniẽs, quia non cenſetur illud uerbum appo-
ſitum cã limitãdi legatum, ſed potius cã demõſtrandi, quia non
ſuberat cauſa quare deberet in legato plus uenire, q̃ illud qđ
erat ſuum, & totum erat ſuum. Sed ibi loquitur qñ legauit fun-
dum in quo habebat ſolum partem quam habebat, ſi ergo tunc
dixit meum, illud uerbum cenſetur appoſitum cã limitandi lega
tum ad ſuam tñ partem, quia ſuberat cã ꝑꝑ quam uideretur pri
ma facie totus fundus legatus, quia totus erat unius fundus, ſi
erat communis pro indiuiſo. vñ dicẽdo lego talem fundum, ui-
debatur totum legaſſe. Si ergo addidit meum perinde eſt ac ſi di
xiſſet lego partem duntaxat meam, iõ licet redimat alteram par
tem, non debetur. quia legatum limitatum non recipit augmen
tum, ar. in l. in agris limitatis. de acq. re. do. Sed legatum de quo
hic, non erat limitatum per rõnẽ de qua ſ. dixi. ideo recepit aug
mentum. Gloſ. remanent expeditæ per prædicta.

A D D I T I O.

b Collecta noua. Adde Bal. conſi. 124. 5. lib. Lud. Ro. conſi. 436. & per Ale. de Imo. in conſi. 30. col. 3. uer. nec ẽt obſt. in 5. vol. & de hoc vide ẽt ꝑ Alex. in conſi. 193. col. 3. verſi. nunc attingo, & in conſi. 213. col. 6. verſi. Ad idem in 2. vol. Adde tñ ꝙ ſi eſt conceſſa immunitas alicui a collectis, ſi talis patiatur ſe deſcribi in libro ſoluentium collectas ꝙ ſibi præiudicat, ſi non appellauit. ita notabiliter Ang. in l. j. §. ſi quis tutor. ĩ. qñ app. ſit. Et dicit d. Ale. de Imo. in conſi. 101. col. pe. ver. 3. principaliter in 3. vol. & in propoſito vide quæ ponit ipſe Alex. in conſi. 193. ſ. alle. & etiam Fel. in c. cauſam. col. 2. ver. tertiam conclu. de reſcri. & in c. accedens. col. 3. & vij. de præſcr. Fran. Cur.

1 *Alternatiua poſita inter perſonas grauatas ſtat proprie, & tribuit actionem cuilibet inſolidum.*
2 *Per dictionem alternatiuam poſitam inter obligatos, cõſtituuntur plures rei debendi: ſed copulatiua tribuit actionem cuilibet pro parte.*

3 *In teſtamentis poſſunt etiam conſtitui duo rei debendi, & eodem modo duo rei credendi.*

Licèt plures rei debendi ſint obligati diuerſis obligationibus, tamen uno ſoluente liberatur alter. & nu. t.

4 *Si unus ex hæredibus ſoluat totam quantitatem, ut hic, an poterit petere a cohærede partem actione neg. geſt.*

5 *Si unus ex duobus reis credendi tantum egit, & exegit totum, an teneatur communicare partem alteri.*

1 **§. Si ita ſcriptum.** †Alternatiua poſita inter perſonas grauatas ſtat propriè, & tribuit actionem cuilibet inſolidum. Item vno ex reis debendi ſoluente in totũ, uel pro parte, liberatur alter in totũ, uel ab illa parte. Itẽ pars illa non ſoluta põt ab illo eodem ꝗ primã partẽ ſoluit, uel ẽt ab altero peti, put elegerit creditor, ſicut poterat ipſm totũ, h. d. nneabiſr. Et in hoc ultimo ꝯſiſtit difficultas huius §. qa immo uidebat ꝙ altera pars nõ ſoluta, nõ poſſet peti ab illo eodẽ ꝗ ſoluit primã partẽ, ſed ſolũ ab altero ꝗ nihil ſoluerat, quaſi recipiendo partẽ ab illo cẽſeat ſibi pactũ de nõ petẽdo amplius de eo, vt in l. ſi creditores. C. de pac. & ꝙ cẽſeaꝰ actio diuiſa, ut C. de fideiuſ. l. liberũ. de quib. ll. gl. hic magna ſit ſopp. & ſoluit mul
2 tis modis. dic, vt dicã ſup ea. †Venio ad caſum. No. j. ꝙ p dictionẽ alternatiuã poſitã inter obligatos ꝯſtituunꝰ plures rei debendi. ꝯco. C. de cõſt. pecu. auth. ſi qñ, & plenè p Bar. in l. j. ff. de duo. re. in q. illa quãr ꝯſtituanꝰ plures rei debẽdi, vbi tex. iſte allegaꝰ, ſed p copulatiuã nõ, qa tribuit actũ cuilibet p parte. vt in l. reos. §. cũ tabulis. e. ti. & in l. pe. ꝗ allegat gl. i. niſi fuerit dictũ expreſſe ꝯtriũ, ꝙ q̃libet teneaꝰ inſolidũ. ut in l. eadẽ. eo. ti. ſed qñ poniꝰ alternatiua nõ expedit ꝙ dicaꝰ, ſed ꝯ. ꝙ ẽt alternatiua reſoluaꝰ i ꝯiũctã. ut C. de verb. ſig. l. pe. Sol. vt hic in gl. ꝗ inci. ergo. in fin. qa ibi qñ poniꝰ inter honoratos, i. illos qb. relinquiꝰ uel inter credi. qb. acquiriꝰ oblo. hic qñ inter grauatos uel inter eos ꝗ obligãꝰ. Item not. ꝙ ẽt in teſtis põr ꝯſtitui duo rei debẽdi, & eodẽ mõ duo rei
3 credẽdi. vt ff. ti. j. l. ſi Titio aut Sein. in j. char. †Itẽ no. ꝙ licet plꝰes rei debẽdi ſint obligati diuerſis oblonib. tñ uno ſoluẽte liberaꝰ alter, qa unicum tñ cenſeꝰ debitũ, & vnica eſt actio. In gl. ꝗ inc. ergo. ibi, (de pac. l. ſi creditores. & de fideiuſ. l. liberorũ.) Iſta duo ꝯria dẽnt diuidi, licet gl. cumulet. nã aliud dicit l. liberorũ. aliud l. ſi creditores. dic ergo ad l. liberorũ. ꝙ ibi loquiꝰ quãdo creditor cõuenit ambos reos debẽdi, quẽlibet tñ pro parte, quo cenſetur actionem diuiſiſſe. & ſi cõtingat eos cõdemnari, & alterum ipſorum non eſſe ſoluẽdo, & ſic nõ poſſit ꝯ eum fieri executio, non poterit ad alterum redire pro illa parte. hic aũt loquitur qñ cõuenit vnũ tñ pro parte, vnde nõ eſt tractandũ de diuiſione actionis, ſed ſolũ de pacto, an videaꝰ ſibi feciſſe pactũ, de non petẽdo alterã partẽ. & iſte tex. probat ꝙ nõ. Sed l. ſi creditores. C. de pac. probat ꝯtrium. glo. hic laborat in ſoluendo. & Bar. tenet illã ſolutionẽ ꝙ hic loquaꝰ in legatis eorũ fauore, ibi in contractib. licèt glo. ipſam reprehendat. & meritò. dic ergo ſm Bal. & Ang. ꝙ ibi in petendo partẽ appoſuit alia ver. ex quib. reſultat pactũ, quia in libello dixit, peto a te quinque pro parte. quæ tangit te de iſto debito. vel ſi vnus eorum ſpõtè ſoluit partem, & dixit ſoluo pro parte mea, hic verò non fuerunt appoſita hæc verba, ideo non reſultat tacitum pactum de non conueniendo illum
4 in plus. hæc eſt ipſa veritas. †Vltimo quæro, quid ſi vnus ex hæredibus ſoluit totam quantitatem, an poterit petere a cohærede partem act. neg. geſt. quia ipſum liberauiſſe videtur ꝙ ſic. vt l. ſoluendo, de neg. geſt. Sed illa loquitur qñ ſoluens liberat alium, & non ſe, quia ipſe non erat obligatus. hic autem liberat ſe principaliter, & ſic geſſit negotiũ ſuum, licèt in ꝯñam etiam alienũ. Bñ dic ꝙ non repetit, cum ſint duo rei ex cauſa lucratiua, ſecus ſi eſſent ex cã oneroſa. puta pro pecunia, quã mutuo receperunt & ꝗ peruenit ad quemlibet eorum pro parte: tñ ambo ſe obligauerunt inſolidũ, tunc. n. ſi vnus conuentus ſoluat totũ, repetit a correo pro parte quę ad illum peruenit ſm Bar. in materia duo
5 rum reorũ. †Et idem in duobus reis credẽ. & ſi vnus tñ egit, & exegit totũ, & quæriꝰ an teneaꝰ cõicare partem aliis, quia diſtinguit, an ſit ex cã lucratiua, uel oneroſa, ut no. in l. qui hominem. §. j. de ſol. & d. l. ſi Titio. & ff. ti. j. & in l. frã a fatre. ff. de condi. inde. poſt prin. glo. magnæ. & in l. j. C. de duo. reis. dic, vt ibi no.

1 *Qui habet electionem in alternatiua, quid poteſt eligere.*

2 *Debitor alternatiuus non poteſt partem ſoluere de uno, & partem de altero, & ſi ſoluat partem in uno, etiam ab illa parte non liberatur quouſque alteram partem ſoluat in eodem.*

3 *In ſtipulatione annua unica tantum eſt obligatio, uel ſtipulatio pro omnibus annis, niſi in executione illius obligationis ſit neceſſarius actus corporis ipſius creditoris, & quid in legato.*

Si ſtipulor alternatiuè habitationem annuam, uel decem pro quolibet anno, poſſum pro primo anno habitationem eligere, & pro ſecundo decem, & quolibet anno uariare.

4 *Legatum alternatiuum conſideratum reſpectu vtriuſque extremi, an ſit unũ uel plura.*

Vnum extremum obligationis alternatiua quãdo contineat vnũ, & quando plura, & quando continet plura, an tunc dicatur continere plura legata.

1 **§ Si ita legatum.** †Qui hẽt ele. in in alternatiua, nõ põt eligere partem i vno de alternatiuis, & partẽ in altero, qñ in quolibet eorũ erat una tñ res, vel q̃titas legata: & idẽ ſi in una tñ parte, licet i altera eſſẽt plꝰa ſubrogata loco illius vnius, ſed dẽt eligere alterã tñ. h. d. tex. ſed ſi in quolibet de alter. tiuis eſſẽt plꝰs res, poſſet eligere unã de vno, alterã de altero. & h. d. gl. j. ꝗ no. ecce caſum. In tex. ibi, (lecticarios octo.) Iſtud legatũ dꝰ vnicũ, licet ꝯtineat octo ſeruos poſtquam nõ fuerũt ſingulariter noiati, vt i l. ſcire debemꝰ. de verb. ob. iõ nõ põt pro parte acceptari, & pro parte repudiari, ut ff. ti. j. l. nemine. e. ſi l. ſeq. In tex. ibi, (in hoies ſingulos certã pecuniã.) Iſta pars alternatiuè cẽſeꝰ cõtinere plura legata pp dictionem, ſingulos. ꝗ eſt diſtributiua, & ſic eſt pinde ac ſi legaſſet oẽs decẽ. ſecus eſt ſi dictio diſtributiua nõ eſſet appoſita: vt qa dixiſſet aut octuaginta. vt in fi. huius §. qa tũc eſſet unicũ legatũ. ẽt in iſta parte. Verũ tñ vtrobiq idẽ eſt, vt nõ poſſit acceptari pro parte vnꝰ, & pro parte alterius, vt in fi. §. qa licèt in primo caſu ſint plura, ſubrogaꝰ loco unius ꝯtenti in altera parte, & hoc vult dicere tex. dum dicit, qa unũ in alterutra cã &c. q. d. ſufficit ꝙ ſit unum
2 in altera parte alternatiuæ. †In tex. ibi, (verũ legatarius uolet.) & ſic erat electio creditoris. Item ſi debitor, qa debitor alternatiuꝰ nõ poteſt partem ſoluere de uno, & partem de altero, & ſi ſoluat partem in vno, ẽt ab illa parte non liberatur quouſque alteram partẽ ſoluat in eodẽ, quia licèt iſta oblo ſit de ſe diuidua quantũ ad ſubſtantiã oblonis, eſt tñ indiuidua q̃tũ ad ſolonem ſeu executionẽ, ut in l. in executione. §. pro parte, & l. 2. poſt princ. ff. de verb. obl. In tex. ibi (ne aliter obſeruantibus) probat per reductionem ad abſurdum, quia ſi poſſet eligere parte in vno, & partem in altero in exemplis, de quibus. ſ. in qb. in una parte eſt unum, in altera parte plura, ſiſr ſoluere poſſet, qñ in utraque parte eẽt vnum: ut lego Stichum, aut x. ꝯñs eſt falſum, ergo &c. quia licet ſint plura, reputanꝰ vnũ pp ſubrogationem loco unius. In text. ibi, (nec intereſt &c.) tollit quandam oppoſitionem, quia poſſet dici ꝙ legaſſem uni ſeruos, aut p eis octuaginta. & ſic ſi ſummã non diuiſiſſem, poſſet procedere quod ſ. dctũ eſt, licet qa diuiſi dicendo in ſingulos 8. nõ debeat procedere. Et rñdet ꝙ non eſt vis an ſit diuiſa, uel coniunctim poſita & ꝙ ſicut qñ fieret cõiunctim poſita, non põt fieri diuiſio, & illud eſt certum ut ſubiici, & certe 8. ſeruis. &c. ita & ſi diuiſa eſt, ut in exemplis de quib. ſ.
3 ſufficit. †In gl. quæ incipit, petere in fi. ibi. (tot obligationes &c.) Iſta ſol. non vꝰ vera per l. Stichum. §. ſtiplo. de ver. obl. ubi in ſtiplone annua unica tñ eſt oblo, vel ſtiplo pro omnibus annis: licèt ſecus in annuo legato, ſed dic ſm do. illud eſſe verũ niſi i executione illius oblonis, ſit neceſſarius actus corporis ipſius creditoris, vt ſi ſtipulor annuã habitationẽ, tũc. n. quot ſunt anni, tot eẽentur ſtiplones, & oblones. iõ ſi ſtipulor alternatiuè habitationẽ annuã, vel x. pro quolibet anno, poſſum p primo anno habitationẽ eligere, pro ſecundo decem, & quolibet anno variare, vt eſt caſus not. in l. ſi ſterilis. §. fi. de act. emp. & facit l. ſi ſeruus cõis Meuii. §. fi. de ſtipu. ſer. †In ſequenti glo. quę incipit, ſi dicas
4 alterutra, pro declaratione iſtius gl. debes ſcire, ꝙ aut quærimus vtrum legatum alternatiuũ conſideratum reſpectu vtriuſque extremi ſit vnum, vel plura, & tunc leges videntur variare, quæ alleganꝰ hic in gl. ſed eſt dicendum, ꝙ põt dici vnum vno reſpectu, quia ſufficit ſoluere vnum de alternatiuis, & ſic reſpectu ſolutionis põt dici duo reſpectu obli. qa quælibet res de alternatiue debitis dꝰ eſſe in obl. vt in l. illud. de conſti. pe. Et iſtum reſpectũ nõ habuit hic iuriſconſultus. Interdum q̃rimus de vno extremo tñ oblonis alternatiuæ, vtrũ contineat vnum, vel plura. & iſtum reſpectum habuit hic iuriſconſultus, & bñ ſi continet vnã rẽ tñ, non eſt dubiũ, ꝙ dicit continere vnũ legatũ. vt hic in ver. ne aliter. Itẽ ſi continet plures res ſpecificatas, ſed ſub nomine collectiuo comprehenſas, vt in prin. §. & tunc dꝰ etiam continere vnũ in alio extremo, licèt in eo plures res fuerint ſpecificatę, quia ſubrogantur loco illius vnius. ſi aũt ſpecificantur quælibet de per ſe, tunc dicitur continere plura legata, vt l. ſcire debemus. de verb. oblig. & tunc ẽt altera pars continens plures diceretur continere plura legata. & non haberet locum iſte §. ſed haberet locum variatio, vt glo. præcedenti, & in gl. j.

L E X IX.

1 *Res hoſtium quæ ſemel fuit noſtra põt a nobis legari propter ſpẽ poſtliminij.*

2 *Res mea poteſt mihi legari ſub conditione, ſi deſierit eſſe mea: ſed ſi legatur ſimpliciter, non ualet legatum, nec poſtea reconualeſcit.*

1 **ID quod apud hoſtes.** †Res hoſtium quæ ſemel fuit noſtra poteſt a nobis legari propter ſpem poſtliminij. h. d. videbatur contrarium, quia cum hoſtibus non habemus nec habere debemus commercium, & ſic videtur legata res cuius non eſt commercium, quia non licet nobis cum eis contrahere, & acquirere, & ſic videtur legatum nullum ſicut rei ſacræ, vel religioſæ, vel pertinentis ad vſum publicum, quarum non eſt commercium, quia non poſſumus eam emere, vt infra eodem l. apud Iulian. §. fina. ſed text. voluit ſoluere iſtud contrarium,

iſtud grauamen nõ cenſeť per prius iniunctum filio vel ſeruo,&
per poſterius ſibi, quia ſit eſſet ſenſus, ꝙ filius,vel ſeruus eſſent
grauati,& effi:erent grauati de reſtituẽdo ſibiipſis,& ſic grauamẽ
& oblõ ſumerent originẽ in ꝑſona ipſorũ & poſtea ad pr̃em, vel
dñm facerent tranſitũ, ſicut & ipm lucrũ hr̃ditatis ſumit origi-
nem in perſona ipſorum,& poſtea facit tranſitum ad pr̃em, vel
dñm.Sed hoc nõ põt ſtare, vt qs incipiat eſſe obligatus ſibiipſi,
vt no.in l.ſr̃a tr̃e.ſ.de cond.inde.in fi.gl.mag.oportet ergo dice-
re ꝙ cẽſeať iniunctum ſoli pr̃i,& dño,& ꝙ ipſi ex propria perſo-
na teneanť filio uel ſeruo,nõ ex ꝑſona filij, vel ſerui ne ſequať in
conueniẽs de quo ſ.ipſi aũt pr̃. & dñs nõ fuerũt hr̃des inſtituti,
licet cõmodum hr̃ditatis ſentiãt,ergo nõ pñt dici grauati, vt hæ
redes.& ꝑ ꝯñs ſal.vel trebel.nõ detrahiť aduerſus filiũ vel ſeruũ
5 effectos ſui iuris cũ eis reſtituunt. † Si aũt grauanť de reſtituẽdo
cuidã extraneo; tunc iſtud grauamen cenſeť ꝑ prius iniunctum
ipſi filio, uel ſeruo, & in eis ſumit originẽ & principium, poſtea
facit tranſitũ ad patrẽ & dñm, ſicut & lucrũ hr̃ditatis : quia hic
ceſſat incõueniens de quo ſ. Nã ſi filius,& ſeruus inſtituti eſſent
ſui iuris, poſſent grauari de dãdo extraneo : ergo & põt fingi, vt
grauamẽ iniunctũ pr̃i & dño, cenſeať ꝑ prius iniunctum filio,&
ſeruo . Ex illorum ergo ꝑſona ,& tanq̃ illis iniunctũ ꝑ prius pr̃,
& dñs tenẽtur extraneo,ſicut ſi eſſet inſtitutus pupillus, vel mi-
nor,& grauamẽ eſſet iniunctũ tutori,uel curatori,vt ĩ.ad Treb.
l.j.§.ſi filia.in fi.& l.peto.§.fr̃.de le.2.tunc ergo cenſeť iniunctũ,
vt hr̃di.& ſicut ipſe filius,vel ſeruus ſi eſſent ſui iuris, & fuiſſent
grauati, detraherent trebellianicam & falcidiã , ita pr̃ uel dñs q
teneanť ex perſona illorũ tanq̃ illis per prius ſuerit iniunctũ.† Itẽ
6 debes ſcire, ꝙ fideicommiſſum relictũ poſt mortẽ grauati cẽſeť
ꝯdõnale.l.ſi fideicommiſſarius ſuperuiuat grauato , & ſi p̃cedat
fideicommiſſum extinguitur tanq̃ defecta ꝯdõne,ut l. hr̃s meus.
in prin. ĩ.de ꝯd.& dem.Si ergo pr̃ vel dñs grauantur de reſtituẽ
do filio uel ſeruo poſt mortem ipſius pr̃is,uel dñi,qa ipſe pr̃ vel
dñs tñ cenſeť grauatus,ut primo dixi,fideicommiſſum iſtud eſt
relictũ poſt mortẽ grauati : iõ bene ſequiť ꝙ ſi filius uel ſeruus
prius moriant,fideicommiſſum euaneſcat, ẽt ſi illi erant effecti
ſui iuris per emancipationẽ, uel manumiſſionem. & non tranſ-
mittunt ad eorũ hr̃des,ſed remanet penes grauatũ, & hoc dr̃ in
7 fi.l.† Sed ſi grauenť reſtituere extraneo poſt mortẽ ipſius patris,
vel dñi , quia iſtud grauamen cenſeť per prius iniunctum filio ,
vel ſeruo,& pr̃ vel dñs ex illorũ ꝑſona hẽt ſoluere ſicut tutor, &
curator iniunctum pupillo, uel minori, patet ꝙ iſtud fideicom-
miſſum nõ eſt relictũ poſt mortẽ grauati, ſed poſt mortẽ execu-
toris,quia pater,& dñs ſicut & tutor,& curator uidenť executo
res in ſoluendo.Sublãta ergo iſtius legati cenſeť pura, licet exe
cutio ſit collata poſt mortẽ illorũ. Iõ tunc fideicommiſſarius de
cedens an pr̃em,vel dñm trãſmitteret ad ſuos hr̃des,quia nõ de-
ceſſit pendente ꝯdõne,cum in ſubſtantia non ſit ꝯdõ,ſed in exe
cutione.differeť ergo executio quouſq; pater,vel dñs moriať,&
poſtea ſit reſtõ hr̃di fideicommiſſarij,& ita intelligit Bar.fi.huius
l.in eo quod innuit a ꝯtrio ſenſu . Et ex his patet caſus clarus iſti⁹
l.& quaſi oium gloſſatum pertinentiũ ad declarationẽ tex. Ve-
8 niã ergo ad caſum in voce, & aduerte qa iſta eſt ſolennis l. † Itẽ
ſcire debes ꝙ interdũ inſtituitur pater, vel dñs, & grauantur de
reſtituendo filio,uel ſeruo proprio cum eſſet ſui iuris, & tũc eſt
clarum, ꝙ vr̃ grauatus ſemper vt hæres, cũ ipſe ſit inſtitutus , &
ſic aduerſus eos detraheret trebellianicam,& falcidiã. & oĩa re
media trebel.locũ haberent,ſicut ſi eſſet grauatus de reſtituen-
do extraneo : ſed ſi grauarentur ſimplr̃ reſtituere filio,uel ſeruo
non appoſitis aliquibus verbis,ex quibus non appareret uoluiſ-
ſe differri fideicommiſſum in tp̃s quo eſſent ſui iuris , non uale-
ret fideicommiſſum , & iſte caſus non ponitur in hac l. ſed quid
iuris ſit in hoc.dic,vt plene habet in l.cogi.§.ſi pater. ĩ.ad Tre-
9 bellia.& l.purè,& l.Imperator.eo.titul. † Interdum inſtituitur
filius,vel ſeruus alienus, & tunc tres ſunt caſus. Nam interdum
iniungitur grauamẽ ipſi patri , vel dño: interdũ ipſi filio vel ſer-
uo inſtitutis,interdũ vtrique.primo caſu ſiquidẽ filius, vel ſer-
uus roganť reſtituere patri,vel dño, an valeat dic,vt ĩ.eo.l.a fi-
lio.in tex. & glo.quia ſi reperiuntur ſui iuris tp̃e quo adeunt hæ
reditatẽ,licẽt tp̃e teſtatoris eſſent in illorũ ptãte, valet fideicõ-
miſſum.Sed ſi tp̃e quo adeunt erãt in illorũ ptãte , nõ valet , qa
eſt nugatoriũ , cum illis acquiratur ſola aditione facta illorum
iuſſu,vt l placet,de acq.hære. Sed ſi grauantur reſtituere extra-
neo,valet indiſtinctè, & ſi adeunt iuſſu patris,vel dñi,pater ipſe
& dñs tenentur ex ꝑſona illorũ,& locũ habent remedia trebel-
lianica,& hic eſt caſus in d.l.j.§.ſi filio.in prin.ĩ.ad Treb.nec iſte
10 caſus ponitur hic. † Secundo caſu qñ grauatur ipſe pater , vel
dñs,iſte poniť hic,in quo diſtinguitur, an ſit grauatus reſtituere
eidem filio,vel ſeruo, an extraneo , & primo caſu non grauatur
vt hæres , ſed vt commoda ſentiens , & ſic non detrahit falcidiã
vel trebellianicam,licẽt alia remedia Trebe.locum habeant , vt
hic in glo.quæ incipit,tenentur,um,qđ dic vt ibi dicam cum glo.
ſeq. Si aũt extraneo, tunc grauantur vt hæredes , quia tenentur
ex perſona filij,vel ſerui,& oĩa remedia trebellianica locum ha-
bent,ſicut ſi ipſe filius,vel ſeruus eſſent ſui iuris, & fuiſſent gra-
uati. Tertio caſu loquiť l.Neſennius.§.ſeruo. ĩ.ad l. Fal. nam ſi
grauantur dare extraneo, tam illa quæ relinquuntur a ſeruo,&
filio,q̃ illa q̃ a patre & dño debẽtur ex ꝑſona filij , vel ſerui,& ſic
tãq̃ ab hærede relicta, tñ in cõputatione falcidiæ prius hr̃ rõ re-
lictorũ a filio,& ſeruo, & poſtea relictorũ a pr̃e,& dño,ut ibi hr̃.
Nunc ſufficiant iſta.Sup prima parte huius l.ſunt gl.duæ quarũ
prima ponit caſum,& bñ loquiť p̃te q̃ in duob.qa exponit tex.
in ſecunda parte dũ ibi dicit, deberi fideicommiſſum ex perſona
pr̃is,vel dñi cum grauantur reſtituere filio, vel ſeruo.i.ex volun
tate,qa niſi velint nõ debeť.imo relictũ eſt nullũ,vt inſti.de leg.
§.ſi ſeruo.Sed qñ extraneo debeť ex ꝑſona filij.i.ex neceſſitate,quia
tunc ualet q̃ expoſitio nõ eſt bona . Eſt alius intelleſ lr̃æ , ut dicã
in ſecunda parte ſup gl.q̃ ponit alium intelleũm , & uerum , licet
ẽt recitet iſtũ. Item gl.dicit aliud, ꝙ ipſe filius eſt hr̃s,& remanet
hæres,licẽt pr̃i q̃rat emolumentũ. Sed hoc nõ eſt expeditũ, imò
dic,ut dicã in ſecũda parte ſup gl.q̃ idẽ vult, ꝙ iſta,licet in ſeruo
11 dicat ſecus. † Scđa gl.q̃rit,quare põt grauari pr̃ uel dñs , cum eis
non fuerit relictũ ꝯ.l.ab eo.C. de fideicom. & rñdet ꝙ licet non
fuerit relictũ expreſſe, cenſeť ei relictum tacitè, quia teſtator , q
ſciebat illum eſſe filium vel ſeruũ alienũ,ſciebat, uel ſcire debat
hæreditatẽ illam acquiri patri vel dño , & ſic tacitè uoluit hoc ,
quia qui vult unum, vult aliud quod ſequitur ex illo. ſed cõtra ,
quia iſta acquiſitio fit ex legati diſpõne,ergo non põt pater , vel
dñs grauari,ut l.ſi arrogator.§.ſed an impuberi.de adopt.Solu.
iſtud eſſet verũ. ſi cũ illa non concurreret tacita uoluntas teſta-
toris,quia acquireret ẽt ꝯ ſuã voluntatẽ,ita loquiť ibi in quarta,
quæ debeť fillo ẽt patre inuito.vñ in ea nõ grauať:qa hẽt a l. nõ
a pr̃e,ẽt ſi pr̃ eã relinquat,quia facit ex neceſſitate. hic uero con
currebat,ex quo illũ hr̃dem inſtituit.poterat.n.ipm nõ inſtitue-
12 re,& ſic non fuiſſet emolumẽtũ acquiſitũ. † Itẽ adhuc opp.de l.
ſi ſic.§.fi.de leg. 3. Sol.ibi in illo ad quem peruenerũt bona teſta-
toris potius ex fortuna q̃ ex cogitatu teſtõns expreſſo , uel taci-
to,iõ non põt grauari.hic uero ex cogitatu ordinato ad hoc, ſi-
ue ſciebat illũ eſſe filium vel ſeruũ alienũ , ſiue ẽt ignorabat: qa
lex præſumit ipm habuiſſe hũc conceptũ, quod ſi eſt ſui iuris,ac
quiratur ſibi, ſi eſt in aliena ptãte acquirať illi , vt in l ſi paterfa.
Titium.cum ibi no.ſ.de hr̃d.inſt.Itẽ tertio opp.de l.cũ quidã.C.
de leg.Sol.ibi eſt caſus ſpãlis in ſubſtituto exhæredati . ꝙ nõ põt
grauari ẽt in eo quod fuerat relictum exhr̃dato, & ad eũ ꝑuenit,
licet ipſe exhæredatus grauari potuerit,& fortè nõ reperiť caſus
13 de quo minus poſſit aſſignari rõ.† Vltimo opp.de l.ſi alienus.ĩ.
ti.j. Sol.limita principium huius l.per illam l.nam iſtud fideicõ.
debebitur a patre,vel dño ſi filius,uel ſeruus adeant ipſorũ iuſ-
ſu.& ſic illis acquirať,ſed ſi anteq̃ adeant efficiantur ſui iuris , &
adeant ipſorũ voluntate , & ſic lucrũ hæreditatis apud eos re-
maneat, tunc tale fideicommiſſum de rigore nec debeť a patre ,
uel dño,qui non hñt emolumentum,nec a filio, uel ſeruo q nõ
fuerunt expreſſe grauati,ſed de ęquitate bñ debetur ab eis,quia
grauamen fingiť per prius eis iniunctum , ut hac l. ꝓbanť, dum
dicit deberi ex eorum perſona,& hoc dr̃ in illa l. Ex ſcđa parte l.
no.duo. primo ꝙ pater.& dñs quib.facta eſt acquiſitio ꝑ filium,
uel ſeruũ , pñt grauari de reſtituendo acquiſita eidem filio , vel
ſeruo.Secundo,ꝙ tunc grauamẽ ſumit vires ex ꝑſona patris,uel
dñi.hoc eſt dicere ꝙ debeť ex eorum perſona non filij.vel ſerui .
rano redditur. ĩ.poſt medium ibi, (quia ex perſona ſua & cæt.)
14 † Et ſuper iſta parte eſt una gl.magna quæ incipit.ſed ſi. pro cu-
ius declaratione op.ad primum notabile, ꝙ tale fideicommiſſũ
non ualeat,ut inſti.de leg.§. an ſeruo,& ĩ.e.tit.l. quantum.circa
prin.& patet ꝑ rõnem,qa ſi fieret eius reſtõ,ſtatim reacquireren
tur ipſi patri de dño reſtituentis,ſicut qñ adiuerunt iuſſu eorũ
ſtatim fuit eis facta acquiſitio,ut l.placet.de acq. hære.& ſic nu-
garoria eſſet illa reſtõ,& pro non facta haberetur.ut l.qui ſic. ĩ.
de ſol.Glo.laborat in ſolõne huius ꝯrij.Quidam.n.fatenť ꝙ non
ualeat,niſi quatenus eſt de uoluntate pr̃is,uel dñi.&dñt hoc uel
le tex.dum dicit ex ipſorum perſona capit uires nam exponunt.
i.ex ipſorum uoluntate,ſed qñ extraneo , tunc ex neceſſitate qa
ualet.& hoc hr̃ in ptin.gl.& ẽt alia ſol.quam ponit gl.circa fi.io
uerſi.uel dic,tendit ad idem in effectu,q̃ opi.recitauit gloſ.j. po-
nendo caſum.ſed non eſt uera, quia ꝯ illum text.ſi bñ ponderet
in uerſi.ipſi uero filio . ubi dr̃ ꝙ aduerſus filium non detrahit pr̃
fal.ergo totum tenetur reſtituere,& ſi iſta opi.eſſet uera nihil re
neretur reſtituere,niſi quatenus ſibi placeret. & ſic ſi poſſet re
tinere totum,fortius partem.l.uideamus.§.pe. ſ. de in lit.iuran.
tex.aũt dum dicit ex ipſorum perſona,recipit alium intellectum
quem tangit gl. poſt principium ibi,(uel dic ex ꝑſona &c.) & iſte
eſt uerus,ut ſ.dixi,quem ẽt declarat gl.in ſeq.parte ſuper uerbo,
ex perſona filij.unde ſoluitur ꝯrium alio modo, ꝙ procederet ſi
pater eſſet fraudat⁹ purè reſtituere filio uel ſeruo,ſed hic dẽt in-
telligi,qñ in diẽ uel ſub conditione, quo caſu quia teſtator diſtu
lit legatum , ẽt lex differt eius ualiditatem , & facit ipſam eſſe in
ſuſpenſo,ut ſi tempore condõnis uel diei aduenienre reperianť
ſui iuris ualeat, quia remanebit penes eos , & non reacquireret
patri

patri, uel dño, & ſic ceſſabit rõ de qua ſ. ſi aũt reperiant in eadẽ
15 ptãte, ex tunc apparebit non ualere, ſic j. eo. l. a filio. † Sed qñ pu-
rè, ſicut teſtõr non diſtulit legatũ, ita & lex non differt ualidita-
tẽ, ſed ſtatim reddit ipm nullum, nec reconualeſceret, licet ante
diem legati cedentis reperiantur ſui iuris, pp rĩam Catonianam
q̃ vult inſpici tps teſtamenti, vt ſicut tũc nõ ualeret ſi teſtõr illo
tunc moreret, ita & ſi moriat poſt: licet tpe mortis ceſſet cã inua
liditatis, vt j. de rĩa Catoniana per totũ, quæ tñ rĩa nõ hẽt locũ
in relictis condõnalibus, pp rõnem de qua ſ. Iſta ſol. vera eſt ĩ lẽ,
ſed continet donationem quo ad hanc l. quia hic non apparet
q iſ dic, uel ſub condõne reliquerit. vñ cum loquatur ſimplr,
dẽt intelligi q ẽt purè, iõ ſoluit tertio mõ, q ſimplr & purè gra
uauit, & nihilominus intellr concluſio vel tps ex pſumpta mẽte
defuncti. l. q uoluerit relinquere in tps quo erant ſui iuris eman
cipatione, uel morte pr̃is, & ſi tunc reperiantur ſui iuris die le-
gati cedẽtis erit ualidũ relictũ, alr ſecus, & allegat gl. ad hoc l. vbi
purè. j. ad Treb. certè per hoc non tollit ɔ̃riũ de § an ſeruo. ubi
ſimplr dicit q nõ ualet, & ſic non ſubintellr dicta ɔdõ, quia ualet
ter. itẽ l. vbi purè, quã gl. alleg. non facit pro ea, quia ibi fuerunt
appoſita alia uerba, ex quibus apparebat de mẽte teſtõris. q ui-
luit differre in iſtud tps, qa dixit, q faceret ad aliud peruenire, qđ
intellr. ſ. cum effectu, vt in l. a. §. perueniſſe. de hære. uel act. vẽ pp
hoc Old. ſuppler ad gl. q hoc dẽt intelligi qñ alia uerba fuerunt
appoſita q̃ hoc ſapiant, alias fatet ɔ̃num, q non valet. Sed quia
iſtud vr̃ ptinere diuinationem. Bar. intelligit ẽt, ſi non fuerũt ap-
poſita. & ad §. an ſeruo. rñdet, q ibi pr̃ uel dñs fuit inſtitutus, &
grauatus, date ſeruo uel filio, a quib. nihil acquirit. iõ legatum
redditur nullũ, nec cenſet dilatũ in tps exiſtẽtiæ ſui iuris, hic fuit
inſtitutus ipſe filius uel ſeruus, quia acquiſiuerũt pr̃i & dño, vñ
cũ pater, & dñs rogent reſtituere eiſdem a quib. acqſiuerũt, me-
rent illi plus fauoris, vt non ſit nullũ, ſed cenſeat dilatũ in illud
tps, & allegat ad hoc l. epiſtolam. §. ſi. cum ſua gl. j. ad Tre. ſed ille
tex parũ facit, qa loquit in fideicõmiſſario vniuerſali, qui habuit
ab hærede ex iudicio defuncti. vñ ſi grauat de reſtituendo eidẽ
hr̃di ſimpliciter, cẽletur grauatus ẽt reſtituere poſt mortẽ ſuã:
aliàs ptium ſi fideicõmiſſum fuiſſet inutile, quod teſtõr nõ cẽtur
voluiſſe. Nos loquimur in patre, & dño q habuerunt a filio vel
ſeruo non expreſſa volũtate defuncti, ſed ex legali diſpoſitione.
vñ non ſic pſumimus voluntatẽ defuncti, circa illã acquiſitionẽ
q̃ fit a l. ſicut in caſu pcedenti. Et hr̃ ɔ̃ ipſum, & pro Old. videtur
tex. a ɔ̃rio ſenſu. de l. quidam. §. ſi ſeruo. j. ad Treb. ubi dicit in ter
minis huius l. valere fideicommiſſum qñ fuit expreſsè collatum
in tps exiſtentiæ ſui iuris. ergo ſi non fuit, non valet. Nec ob. glo.
in l. epiſtolam. dum ſentit opi. Bar. quia dicã eã non eſſe ueram p
illũ §. ſi ſeruo, d. l. qdã. & ita iſta opin. vr̃ mihi tutior. valebit ergo
iſtud fideicommiſſum ſi ſuit dilatũ in tps exiſtentiæ ſui iuris ex-
pſsè, uel tacitè p appoſitionem aliquorũ verborũ q̃ hoc ſapiant.
Et hoc caſu cum valeat. l. ſit in pendenti, quia non ualet firma va
liditate. vt ſ. dixi. ſi pater vel dñs diſſipatet antequam illi efficerẽ
tur ſui iuris, locum habet prouiſio. l. imperator. j. ad Treb. & ita
intellige gl. hic circa fi. ibi, dũ dicit. Item cogit a, pr̃ diſſipat. Et eo
caſu quo pater eſſet inſtitutus, & grauatus reſtituere filio in il-
lud tps, ſi nollet adire, poſſet per filiũ cogi, quia recuſando adire,
vr̃ diſſipare ad incommodum filij, quia ponit fideicommiſſum
in periculo, & ita loquitur l. cogi. §. ſi pater. j. ad Treb. & hoc de
primo no. Circa tertiam partem l. quæ continet duos caſus, oo-
ta ex primo caſu q tũc detrahit treb. Item no. tõnem quia tunc
reſtituit vt hæres cum teneatur ex perſona filij. Item no. q appel
16 latiune † falcidiæ continet Treb. eo modo debita iure naturæ
largo modo dr̃ falcidia vt in auth. vnde ſi parens. C. de inoff. teſt.
quod facit ad illam qõnem, an de relictis ad piam cãm detraha-
tur Treb. nam iura dñt q non trahit fal. & ſic vr̃ loqui de ſingu-
larib. relictis, de quib. propriè detrahitur falcidia, non de vñi, de
quo detrahit trebellianica, vt in auth. ſed cũ teſtator. C. ad l. falc.
& in corpore vnde ſumitur, ſed in ɔ̃rium facit iſte tex. & quia eſt
eadem rõ. ſ. fauor piæ cãæ, & hoc tenet Bar. in l. Marcellus. j. ad
Treb. Super iſto caſu non eſt niſi iſta gl. quæ incipit ergo vt hr̃s.
quæ tendit ad declarationem literæ, ſed eam. ſ. melius declaraui.
In fi. tamen format vnum ɔ̃riũ ad illud quod ſ. dixi, q ideo tunc
pater tenet ex perſona filij, qa fideicommiſſum cenſet iniunctũ
filio per prius, & patri per poſterius. Contra de l. ſi alienus. j. tit.
j. vbi probatur q non cenſet iniũctũ filio per prius. Sol. non ſunt
expreſsè ſibi iniunctum, & ita loquit ille tex. dum dicit nec ſer-
uus, quia rogatus non eſt. ſ. expreſsè, ſed tacitè bene fingitur ro-
gatus, & ideo de æquitate tenet in caſu illius l. Circa ſcm caſum
ſunt tres gl. vna q̃ incipit, retenturũ, & aliæ duæ ſeq. Opp. pro de
claratione primæ, q ſi rogatus eſt reſtituere filio detrahit quar-
tã, qa ẽt tũc locũ habent remedia treb. vt l. j. §. ſi filio. j. ad Treb.
gl. ſatet de alijs remedijs non de detractione quartæ. illud vĩ ve-
rũ, nam alia remedia ſunt vt fideicommiſſarius cogat hæredem
ad adeundũ, ſed hoc non cadit hic, ut filius cogat pr̃em ad hoc,
tũ qa pr̃ non eſt inſtitutus, & ſic adire nõ ptinebat adire, ſed ad
filiũ. tũ qa pręſuppoonit q filius iam adiuit, & pr̃i acquiſiuit. Itẽ
aliud remedium eſt de transferendis iurib. vtilib. in fideicommiſ
ſum p ſolam reſtõnem verbalẽ, ſed nec iſtud vr̃ hic hr̃e locum,
quia pt grauatus de reſtituẽdo filio, non transfert in eũ iura vti-
lia, nec facit vtilem ipm hr̃dẽ cũ ipſe ſit directus hæres, ut tenet
gl. ſeq. q̃ incipit ideoq;. in fi. q̃ vr̃ ɔ̃ria huic, nam qñ fit reſtõ ei q
hẽt iura directa p illũ q hẽt utilia nihil transfertur, immo vtilia
euaneſcunt, & directa q̃ erant inutilia reaſſumunt vires, ut in le.
ſi hr̃s inſtitutus. in prin. j. ad Treb. Sol. hr̃ poſito q eſſet uerum,
q filius remanſit directus hr̃s, tñ apud eum non remãſerũt dire-
cta iura, immo illa tranſiuerũt in pr̃em iuris cẽſura. Et cũ pater
poſtea reſtituit filio eadẽ iura directa totaliter ab eo euelluntur,
& redeũt ad filiũ, penes quẽ ſemel fuerũt & remãſerũt reliquiæ.
ſ. nomen hr̃dis nudũ. vñ facilior patet regreſſus, arg. in l. ſi vnus.
§. & in ſpecie dotis. ſ. de pac. Nec ob. q dicta iura non ſeparantur
ab oſſibus, vt no. in l. ſi quis ergo caſus. ſ. de peculio. & no. in l. 3.
§. pro ſoc. qa fallit hoc caſu qñ redeũt ad illũ a quo habuerũt ori
ginẽ, ita intellige iſtũ artĩ. † Et ſic aduerte ad tres caſus, nam in-
17 terdum fit reſtõ ei q hẽt iura directa tñ inutilia, ut cũ fideicõmiſ-
ſarius vr̃ s grauatus poſt tps reſtituere hr̃ditatẽ, illi reſtituit, &
tunc nihil transfert, immo iura vtilia quæ habebat euaneſcunt
& directa q̃ erant penes hæredem, reaſſumunt vires, vt in l. hæres
inſtitutus in prin. j. ad Treb. non. n. directa & vtilia poſſunt cõ-
currere in eiuſdem perſona circa idem. immo directa abſorbent
vtilia, ut in l. Stichum. §. aditio. de ſol. Interdum fit reſtitutio illi
qui non habet directa iura, tñ ſemel habuit ut in caſu huius l. cũ
filius fuit inſtitutus, & adiuit, & ſic directa inceperũt ĩ eius perſo
na & tranſiuerũt in pr̃ẽ, poſtea pr̃ eidem reſtituit, & tũc ad ipm
redeũt eadẽ directa, per rõnem, q̃ ſ. dixi. Interdũ fit reſtõ ei q nõ
hẽt directũ, nec vnq̃ habuit, & tunc in eum transferunt utilia, &
penes reſtituẽtẽ remanent directa inefficacia, ut in l. j. in prin. &
§. de illo ea. l. & l. ex aſſe. cũ ibi no. j. ad treb. Et ex his ambæ iſtæ
18 gl. remanẽt declaratæ. † No. ergo q pater iure quod habuit a fi-
lio, non poteſt vti ɔ̃ eum ut ſibi detrahat treb. licet aduerſus aliũ
poſſit uti, facit l. ſi iudex circumuento. ſ. de min. & intellige & li-
mita iſtum text. no. ſm Bar. quando filius fuit inſtitutus contem
platione ipſius met, uel ſimpliciter. Si autem expreſsè contẽpla-
tione patris, tunc ipſe pater cenſeretur inſtitutus, & hæreditas
diceretur profectitia, non aduentitia, ut in l. aditio. de acq. hær.
Ideo tunc non haberet locum iſte text. q non poſſit detrahere
trebel. immo poſſet, ſicut ſi ipſe fuiſſet inſtitutus, & grauatus re-
ſtituere filio ſuo, quæ limitatio eſt ſingularis & ueriſſima, pro-
cedit etiam iure iſto l. iſta. hodie uero, ſi fuit inſtitutus filius ſui
tm̃ contẽplatione, uel ſimpliciter, proprietas non acquirit pa-
tri, ſed ſibi. unde non poſſet grauari pater de reſtituendo eam
filio, cũ haberet eam, ſed vſusfr. acquirit patri, & de illo poſſet ro
gari, & tũc cenſeret ponit prohibita acquiſitio vſusfr. quæ pro-
hibitio põt fieri. vt in auth. excipit. C. de bon. q̃ lib. & hoc ſi fuiſ-
ſet rogatus pure, ſed ſi poſt tps, interim acquiretur patri, & adue
niente tempore rediret ad filium ſine alia reſtõne, & ita intelli-
ge quod nor. gl. 3. huius l. ante fi. ibi, (etiam ſm nouas leges.) eſt
19 cum ſequens glo. q̃ vſq. ad ver. ſed quæro clara eſt. † Sed pro decla
ratione illius ver. op. q cum pater rogatur reſtituere filio cenſe
tur rogatus vt hæres, & per conſequens detrahet treb. nam filiꝰ
adeũdo iuſſu eius fecit eũ hæredem, ut in l. placet. de acq. hær. &
l. qui aliena. §. interdũ. ſol. ſecũdũ gloſſ. verũ eſt quo ad commo-
ditatem, non quo ad nomen hæreditarium, nec quo ad directa
iura, quia illa remanſerũ penes filiũ. vel ſi volumus dicere q oĩa
tranſiuerũt in patrem, debet intelligi text. quando non fuit ro-
gatus ut hæres, ſed ut pater, alias procederet contrariũ. hęc ſe-
cũda non eſt uera, quia ſic non eſſet fienda differentia an eſſet
rogatus reſtituere filio, an extraneo, ſed ſolũ qualiter fuerit ro-
gatus, quod eſt contrariũ huius literæ. tene ergo primam, ſm
gl. Sed contra iſta l. loquitur in filio, & ſeruo: ſed in ſeruo nõ po
teſt procedere id quod ſ. dictum eſt, qđ penes eum remanſerit
nomen hæredis, & etiam iura directa, cũ ſint verba iuris ciuilis,
vt in l. verbis ciuilibus. de vulga. & pup. quæ non cadit in ſeruo,
ut in l. quod attinet. de re iu. glo. ſatetur q licet prima & ſecun-
da pars l. poſſint procedere etiam in ſeruo, non ſic illud quod
hic dicitur in 3. parte, ideo cautè Iuriſconſultus non facit de
ſeruo mentionem ab illo ver. vſque in fin. Innuit ergo glo. per
hoc q ſi dominus rogatus eſt reſtituere ſeruo, cenſeretur roga-
tus vt hæres, & aduerſus eum detrahet treb. contrarium deter-
minat glo. in d. l. quidam ita. §. ſi ſeruo. ad treb. Doc. vident tene-
re hanc gl. in l. cum proponas. C. de hære. inſti. Bar. tenet contra.
q non ſit differentia inter filium & ſeruũ. & q directa iura tran-
ſiuerunt in patrem & dñm, & q penes filium & ſeruum reman-
ſerit nudum nomen, facti quod conſiſtit in hoc, q fuerunt inſti-
tuti, nam ea quæ ſunt facti bene cadunt in eis. & iſtud nomen fa
cti, ſortitur hunc effectum in iure, quia pater & dñs non pñt ad-
uerſus eos detrahere fal. quia iure quod habes a me, non potes,
uti contra me, ut d. l. ſi iudex circumuento. Item operatur q cõ-
ditio dandi hæredi debet impleri in perſona ipſorum, non pa-
tris, vel domini, qui non ſunt hęredes ſcripti, vt in l. qui hære.
in prin.

in prin.ī.de cond.& dem. qa implementum condõnis eſt facti.
Operat̃ ẽt ſubſtõ facta p hæc verba,quiſquis mihi hr̃s erit,vt cõ-
prehendat ipm filium vel ſeruum:non prẽm,vel dñm,vt l.quili
bets.§.hæc verba.de vul.& pup.Et ſic ſi tpe quo extat conditio
ſubſtõnis reperiant̃ ſui iuris, adibunt ex ſubſtõne ad commodũ
propnium,nec acquitunt patri,vel dño. Ang.dicit ſe ſp fuiſſe ſe-
cutum hanc gl.& ꝙ penes filium remanſerit nomen iuris,quia
eſt capax illius.Sed an remanſerint iura directa,vel non,& ĩ hoc
ceſpitat: & poſſumus dicere quòd non. & in hoc Bartol.
dicit melius & verius. & in bocdiffert filius ab extraneo qui
adiuit & reſtituit.nam penes eum remanſit nomen, ꝙ eſt iuris:
& ẽt iura directa: licet inutilia, ſed penes filium qui adiuit iuſſu
patris,& remanſerit ſolum nomen hr̃dis,& directa iura tranſiue
runt in prẽm.penet vero ſeruũ remanſit ſolũ nomen facti, quia
non eſt capax nominis iuris,tñ illud nomen facti ſortitur oẽs ef-
fectus iuris,quod remãſit penes filium in illis trib.de quib.ſ̃.di-
xi.& iſta vr̃ veritas.& ſic nec gl.bene ſenſit ex toto,nec Bar. Sup
vltima parte ſunt quatuor gl.j.gl. quæ incipit (no.) inducitur in
20 ar.p Dy.†ꝙ ſi dono tibi vineam,& fundum fructib. plenum,nõ
veniet vinea plena:quia ſi hoc uolebã, debebam ad illa duo ſub
ſtãtiua adijcere adiectiuum pluralis numeri. aĩs nõ determinat
niſi vltimum ſubſtantiuum.In ꝯrium vr̃ gl.in l.extat.ſ̃.qđ metus
cã poſt prin.põt dici ꝙ illa loquit̃, qñ illud adiectiuum conue-
nit vtriq ſubſtantiuo,vt ſi vtrunq. erat fœminini gñris, & adie-
ctiuum ſimiliter: vt ibi habetur dum dixit rem uel pecuniam de
bitam,nam gloſſ. ſupplet rem,ſcilicet debitam, vt ī.ſubijcitur in
pecunia. Dy.loquit̃ qñ non conuenit :quia vinea eſt fœminini ,
& fundus maſculini , & adiectum ſilr̃ maſculini,& ſic non eſſet
cõgrua grammatica.ergo &c.vt l. Plautius,de auro, & argẽ. leg.
tñ p paliud Dy.dicit uerum,qa ẽt ſi non dixiſſet fructib.plenũ,
venirent fructus pendentes.q reputantur pars ſoli,ut l.ſi.in fi.§.
pen.vet.ſi.quæ in frau.cred. & l.fructus pendentes.ſ̃.de rei vend.
Sed in alijs terminis in quib.tacitè non veniret, poterdiſtingue
re vt ſ̃.dixi.an Adiectiuum conueniat vtrique vel non,& facit l.
hr̃s meus.§.vxori.ī.de leg.3.& quod no.in l.fi.ī.de re.dub.& in l.
filium.qñ di.le.ce.vbi no.& ꝙ illud qđ ponit̃ non in orõne p ſe ,
ſed per modum determinationis uel qualitatis determinet dun
taxat proxime p̃ced.non omnia,qđ tñ limita, ut l.ſi idem cũ eo-
dem. de iuriſd. omn. iud. in fin. In gloſſ. quæ incipit .(ideſt vo-
luntate) vt in princip.huius l.verum iunge cum princip. huius
gloſſ. finem eius. ibi dum dicit . Idem huic uerbo.) nam re-
fertur ad id quod dicit ex voluntate , quia cum relinquatur li-
bertas a domino nõ p̃edet ex eius volũtate,ut in contratio. glo.
tñ iſta expoſitio non eſt bona,vt no.in gl.3.ſ̃.ea.l.In gl.ibi: (non
fideicommiſſarij extranei) melius diceret non patris,ut cõgruat
lr̃æ: quæ loquit̃ qñ uires accepit ex pſona pr̃is.In eadem glo. ibi:
(licèt decederet filius,non piret legatũ.)ſed tñc nõ eſt dr̃ia inter
filium & ex̃neum: ſed in contingentia caſus : quia tex. loquit qñ
filius q deceſſit erat fideicommiſſarius,& deceſſit condõne pen
dente. gl. vero ponit qñ extraneus erat fideicommiſſarius & nõ
deceſſit : ſed deceſſit filius qui non erat : non eſt ergo bona dr̃ia
quantũ ad hoc inter filiũ & extraneũ: qa ſi deceſſit extraneus &
fideicom.añ mortẽ patris,extinguit̃ legatũ, ſicut ſi decederet fi-
lius fideicom. vt no. ī.in gl. fi. ſed eſt dr̃ia in alio. ſ. penes quẽ re-
manet penes prẽm,a quo uires aſſumpſit.& hoc dr̃ in text. ſed ſi
fuiſſet relictũ extraneo ab eo patre,nõ remaneret penet prẽm,a
quo uires nõ aſſumpſit: ſed penex filium, a quo uires aſſumpſit :
quia tunc ex eius perſona debetur,dummodo tempore quo de
ficit reperiatur ſui iuris: alias per indirectum remaniet penex pa-
trem,ut dicam in gl.fi.& ad ipſam uenio omiſſa ſe.gl.quæ eſt cla-
21 ra.†In glo.in uer.(retenturũ)ibi: (in vl̃i eſt hoc plus.) quaſi dicat
gl.qñ fideicommiſſum eſt condõnale,nõ eſt dr̃a inter vl̃e & par-
ticulare . neutrum eñ tranſmittitur ad hr̃dem fideicommiſſarij
decedẽtis condõne pendente de vl̃i.patet hoc in §.ſi de particu-
lari.in l.hr̃s meus. ī.de cond.& de.in prin.& C.de cad.tol.l.vni-
ca.§.ſin autem ſub ꝯdõne. Aduerte tñ,quia una gl.q̃ nõ eſt alibi
in l.is cui. ī. de act. & obl. tenet in fideicommiſſario uniuerſali,
ꝙ ſi erat relictum filio,vel deſcendenti teſtõris, licet ſub condõ-
ne,tranſmittatur ad hr̃des,ſeu deſcendentes ſuos, ſicut purum .
Glo.tñ notauit ꝯtrium,& melius. C.de his qui ante apet. tabu.l.
vnica,& illa quæ eſt in l.is cui, communiter reprobatur. Quan-
22. do† aũt fideicõmiſſum eſt purum gl. bic mirabiliter facit dr̃iam
inter particulare & vl̃e :quia primum tranſmittitur ad hæredem
ſi decedit fideicommiſſarius poſt diem fideicommiſſi cedentis,
quod eſt a tempore mortis teſtatoris,ut C.de cadu. tol. le.j.§.in
nouiſſimo.Sed vl̃e non trãſmittitur , etiam ſi fideicommiſſarius
decedat poſt aditam hæreditatem, ante tamen reſtõnem ſibi fa-
ctam,ſaltem uerbaliter:ſicut nec tranſmittitur hæreditas ſi nun
quam adeatur,licèt purè ſit relicta : quia fideicommiſſarius vl̃is
loco hæredis eſt,ut l.ſi filius.ſ̃.quod cum eo. Ergo eſt fideicom-
miſſum loco hr̃ditatis.Subdit tamen gl. & ẽt mirabilius, ꝙ trãſ-
mitteret intra annum iure deliberandi,ſicut ipſe hr̃s. per l. cum
23 in antiquioribus.C.de iure deliberandi. †Primum dictum gloſſ.
communiter ab omnibus reprobatur : quia longa dr̃ia eſt inter
hæred. & fideicommiſſarium.nam hæres antequam adeat nullũ
ius habet in bonis , uel ad bona quod ſit in eſſe formatum , li-
cet habeat ius adeundi,quod eſt ius acquirendi,non ius rei acq-
24 ſitæ. † ideo non dr̃ ex illa hæreditate locupletior antequã adeat:
ut ī.ad l.falcid.l.pretia rerum.circa medium.Ideo non tranſmit
tit,ſed fideicommiſſarius vniuerſalis poſt diem fideicommiſſi ce
dentis habet actionem ex teſtamento pro fideicommiſſo conſe-
quendo,ut no.in l.ſi legatus. ī.ad Trebel.& C.eo.ti.l.& ſine ſcri
ptura. Cuius actionis ueritas eſt ut ad hæredem tranſmittatur.
Et breuiter contra iſtam gl.ſunt caſus legum expreſſi in l.cogi §.
idem Metianus.& l.poſtulantis.in prin.ī.ad Trebel. nec obſt.ll.
his allegatæ in gl.quia debent intelligi quando deceſſit ſine hæ
rede.Quidam tamen tenet ꝙ ſi fideicommiſſarius decederet añ
aditam hæreditatem non tranſmitteret,ſecus in fideicommiſſa-
rio particulari, dicẽtes ꝙ dies fideicommiſſi particulariter cedit
a die mortis teſtatoris , ſed uniuerſalis ab adita hæreditate . ſed
hoc nullo iure cauetur,& ꝯtrium patet ex ordine titulorum : qa
poſt legatum & fideicom.particularia & etiam uniuerſalia tam
in digeſto q̃ in codice ponitur in ti.quando di.leg.uel fideicom-
miſſi cedat.& ſic refertur ad omne fideicommiſſum,& dr̃ ſimpli
citer ꝙ ſi eſt purum,cedit a morte teſtatoris quantum ad tranſ-
miſſionem,ut etiam no. ī. in l.proxi.in prin. & l. 2.licet quædam
relicta cedant ab adita hæreditate ut libertas,uel uſuſfr. qa non
tranſmittuntur ad hæredem . Vnde non fit ceſſio niſi quantum
ad petitionem,quæ non fit niſi poſt aditam hæreditatem.Et bre
uiter ſecundum Bar. probatur id quod dixi in §.idem Metianus.
hæret fideicommiſſi cogit hæredem teſtatoris ad adeundum hę
reditatem . Et ſic benè patet ꝙ deceſſit hæreditate non adita ,
& tamen tranſmiſit fideicommiſſum . aliàs hæres eius nullum
ius haberet cogendi hæredem taſtõris ad adeundum . & hæc eſt
communis opin. Et ſecundum hoc non expedit dicere, ꝙ tranſ-
mittat ius deliberandi intra annum, ſed poteſt tranſmitti ius fi-
25 deicommiſſi perpetuò . † In gloſſ. ibi: (ſed ſecundum hoc.)uult
dicere ſi uerum eſt id quod dictum eſt in prin, glo. ꝙ quando fi-
deicommiſſum eſt conditionale : quia relictum poſt mortem
hæredis,uel grauati,ſiue ſit particulare.ſiue uniuerſale , nõ trãſ-
mittitur ad hæredem ſi fideicommiſſarius decedat conditione
pendente,ſed remaneat penes grauatum:quia tex. hic facit uim
in hoc,ꝙ relictum erat filio. & dicit ꝙ ideo remanet penet pa-
trem : quia ex perſona patris uires aſſumpſit. nam idem eſſet ſi
fuiſſet relictum extraneo ab eo patre poſt eius mortem , licet
tunc non ſumeret uires ex perſona patris, ſed filij inſtituti.ut ſu.
In uet.denique.Glo.boc faretur , & ſubaudit hic maximè, quod
eſt ꝯ mentem literæ,quæ ſundat ſe in hac ratione, uel dic ſecun-
dum gl.aliud in extraneo.ponderando tñ, ꝙ extraneus non de-
ceſſit,ſed filius, ex cuius perſona uires aſſumpſit . Sed tunc non
eſſet dr̃ia inter filium & extraneum.ut dixi in glo.præcedẽti. Sed
inter caſum & caſum . qa in filio ponimus, ꝙ deceſſit fideicom-
miſſarius,in extraneo ꝙ non deceſſit. Ideo Bar. ponit alium in-
tellectum,ꝙ qñ eſſet relictum extraneo,licet poſt morẽ pr̃is tale
fideicommiſſum non diceret̃ ꝯdõnale : quia non aſſumit uires
ex perſona pr̃is, ſed filij, & ſic pater loco executoris habetur, &
mors ipſius patris potius apponitur ad ſolutionem & executio-
nem fideicom.quam ad ſubſtantiam . non eſt ergo ſubſtantia fi-
deicommiſſi condõnalis: ſed executio delata in tp̃s, & ſic tranſ-
mittet ad hæredem,tñ non poterit peti niſi mortuo patre.& al-
legat ad hoc l.liberto.§.largius.ſed uoluit allegare §.fin.ī. de au-
ro & arg.le.& l.a filia.§.alumno.ī.ad treb. quæ ll. ſalua pace ſua,
nihil faciunt ad propoſitum.nam in illis non fuit relictum poſt
mortem executoris: ſed in tempus certæ ætatis illius, cui fuit re
lictum.nec ibi mortuus eſt fideicommiſſarius: ſed ipſe executor.
26 † Et ꝯ ipſum allego tex.expreſſum in l.quibus diebus.§. quidam
Titio. ī.de cond.& demonſt. ubi non refert an relinquatur poſt
mortem grauati,an poſt mortem cuiuſdam tertij,quia utroque
caſu eſt condõnale.nec refert an mors illius tertij apponatur ad
ſubſtantiam,an ad executionem:utroque eñ caſu ſi decedat cõ
ditione pendente.fideicom.euaneſcit,ut ibi patet. nec põt dari
27 reſponſum. † Dic ergo, ꝙ iſta eſt ueritas, ꝙ quantum ad hoc ut
fideicom. euaneſcat per tutorem fideicom. non refert an fuerit
relictum filio,uel extraneo:qa utroque caſu euaneſcat. & quan
tum ad hoc ſubauditur hic maximè,ut gl. dicit. Sed quãtum ad
hoc ut remaneat penes patrem , poſt cuius mortem fuit relictũ,
bñ refert: qa ſi fiat filio,remanet penes patrem,poſt cuius perſo
nã uires aſſumpſit.& hoc uoluit dicere tex. quia ſicut ipſe ſuſti-
nebat onus, ſi filius non fuiſſet mortuus: ita debet ſuſtinere cõ-
modum ſi propter mortem filij fideicom deficit. Et hoc uult gl.
immediatè p̃cedens, q̃ incipit, (& ſic ipſum.) & intellige ſi filius
erat effectus ſui iuris qñ deceſſit . & ſic potuit habere hæredem
ad quem tranſmitteret,& tamen nõ tranſmiſit.Si.n.erat in pote
ſtate,clarum eſt,qa ẽt ſi eſſet fideicom. purum, euaneſceret, &
remaneret penes patrem. Si uero erat relictum extraneo , tunc
qa aſſumit uires ex pſona filij,& ipſe filius cenſetur grauatus,li-
cèt

no.In l.fi.C.de vſufru.ſecus ſi contemplatione ipſius ſerui, tunc
enim,inſpicitur,an ſit tale quid, quod ſibi poſſet relinqui ſi eſſet
liber,& tūc valet ſi reperiatur liber tempore,quo cedit dies, uel
tempore aditæ hæreditatis,ut in dictis iuribus, quod dic,ut not.
Bar.vt etiam ibi tengi in d.l.ſi ſeruus eius.

1 *Vltima uoluntas præualet,niſi prior ſit derogatoria illius.*
2 *Contrahentes poſſunt a primo contractu recedere.*
3 *Legatum primo ademptum purè, ſi poſtea adimatur ſub conditione, an ſequens ademptio ualeat.*
4 *Si Imperator concedat alicui Comiti poteſtatem creãdi notarios, qui poſſunt conficere inſtrumenta in quolibet loco non obſtante quacunq. conſuetudine, uel ſtatuto contrarium diſponente,& poſt creationem notarij fiat ſtatutum in aliquo loco, q non detur fides inſtrumentis alicuius notarij, niſi ſit creatus cum authoritate illius ciuitatis, an illud ſtatutum præiudicabit.*
5 *Immunitate alicui conceſſa, ſi poſtea illa communitas impoſuit unam collectam, quam mandauit ſolui per omnes,& quoſcunque, nemine excepto, an præiudicabit illi cui prius conceſſerat.*
6 *Si quis in teſtamento dixit,ſi contingat me facere aliud teſtamentum,uolo illud non ualere,niſi ibidem contineatur iſte uerſus. Arma uirumq. cano, uel tota Aue Maria, uel totus tenor huius teſtamenti de uerbo ad uerbum,& poſtea faciat aliud teſtamentum,an habeat neceſſe iſta exprimere.*
7 *Clauſula non obſtantibus appoſita in reſcriptis uel legibus,quid operetur.*

1 a **§.In legatis.** †Vltima voluntas ꝓualet,niſi prior ſit derogatoria illius.h.d.in effectu,vſq. ad fi.In
tex.ibi,(in legatis.) idem in inſt.& ſubſti. & qualibet vltima uoluntate, qa cū pendeat ex uoluntate teſtatoris duntaxat liberū
eſt ſibi quouſq. viuit uariare,& a prima recedere,vř tñ hoc fallere qñ ꝑ culpã alterius priuarent hr̄des hr̄ditate vř tunc non ua-
2 leat priuatio,ut s̄.de hær.inſt.l.pr̄ſa.teſtō.i fi.& qđ ibi no.†Quid
aũt in ꝯtbus? dic idē ſi interuenit uoluntas vtriuſq. ꝯhentium,
qa pñt a primo ꝯtu recedere,ut in l.ſi diuerſa.C.de tranſac.& l.
pacta nouiſſima.C.de pact.in tex.ibi,(præce.legati.) ſ.purè facti,
nam in ſeq.parte teſti,uel ēt in codicillis poſſet adiici dies,uel ꝯditio,uel ēt totū adimi,ut ſequit̄.In text.ibi, (legatū adēptū.)qđ
fuerat primo adēptū ſub una ꝯdōne,& poſtea adimit̄ ſub alia,te-
3 net ſcđa, & nō prima.† Si aũt fuit primo adēptū purè,& poſtea
adimit̄ ſub ꝯdōne, vř ꝙ ſequens nō ualeat: qa qđ ſemel adēptū
eſt,amplius adimi non pōt.ar.de inju.teſt.l.nã & ſi ſub ꝯdōne §.
poſt defectũ, & qa p̄cedens adēptio pura ſequentē ꝯdōnalē abſorbet,ſicut & pura inſtō abſorbet ꝯdōnalē,ut in l.ſi de ſolū. de
hær.inſt.gl.tñ prima hic deterīat ꝯrium,ꝙ tenet ſequēs,& prima
hr̄ pro non fcã, qa adimendo ſub ꝯdōne cenſet̄, ſub ꝯria ꝯdōne
dare.Si ergo extabit condō,legatarius hēbit legatum,& ſi prior
adēptio remanſiſſet,non hr̄et.Iac. de Are. & Bar.tenent ꝯrium,
qa adēptio cū fiat cã adimendi uel tollendi, non dēt opari ꝯriū
effectũ,ut ex ea inducat̄ tacitū legatū,ſub ꝯria ꝯdōne.arg.j.eo.l.
legata inutilr̄.Sed ꝯ ipſos vř eſſe caſus legū.j.qñ di.leg.ced. l. qđ
purè.& de ꝯdi.& dem.l.aliqñ.& de adi.leg.l.ſi legatū.in quib.hoc
dr̄ expreſsè,ꝙ legatū ſub ꝯdōne ademptū, cenſet̄ ſub ꝯria ꝯdōne datū.Sed aduerte, ut intelligas illas ll. non.n.dēs intelligere,
ꝙ iſta datio reſultet ex illa adēptione, ne operur ꝯriū effectū,
vt iſti Doct.dñt ſed intellige,ꝙ remanent ex prima datione,quę
fuit pura. Si ergo illi detrahit adimendo ſub cōdōne ſi nauis ex
Aſia uenerit,remanet illa datio firma ſub ꝯria ꝯdōne,ſi non uenerit & perinde eſt,ac ſi ab ipſo principio fuiſſet datū ſub illa ꝯria ꝯdōne.ita uolunt illi tex.Dñt.n.ꝙ vř & fingit̄ datum ſub contraria ꝯdōne.Intellige ex prima datione,non ex adēptione.Nūc
ad ꝓpoſitum, ſi prima datio fuit ex toto ſublata ꝑ primã ademptionē purè fcãm, & poſtea fiat ſcđa ſub ꝯdōne,illud legatū nō
pōt dēri legatario: qa non ex prima datione cū fuerit in totū ſublata,nec ex alia q̃ reſultet ex vltima adēptione,qa reſultare non
pōt,ſed ſi non p̄ceſſiſſet adēptio pura,hñ dēretur ex prima datione ſublata in unū caſum tm̄,& in ꝯrium caſum remanēte.& ita
ſalua repræhenſione Doc.q̃ faciunt ad hanc gl.hæc tñ ꝓcedunt
qñ in diuerſis uoluntatib.prima,& ſcđa adēptio factæ ſunt,& ſic
prima fuit opata ſuum effectum, qa uoluntas in qua fcã eſt fuit
habita ꝓ perfecta & abſoluta.ſi aũt in eadē uolūtate primo ademi purè poſtea adimo ſub ꝯdōne,p̄cedens hr̄ pro non fcã qm̃ ab
ea receſſi anteq̃ hãc voluntatē hr̄em pro perfecta & abſoluta,ut
j.eo.l.ſi ita ſit ſcriptū.Et iō ſtabitur ultimæ, & iſtud tenet ēt hic
Angel.& bñ,licet non dicat ea q̃ s̄.dixi. Tene menti,qa iſta ſunt
4 ſubtilia,& ſubtilia,& de facili pñt accidere de fcō.† In tex.ibi,(nō
a ualebit.) iſtū tex.inducit Dy. ad q̄ōnem [a] ſi Imperator ꝯcedat alicui Comiti ptãtem creãdi notarios, qui poſſint ꝯficere inſtrã in
quolibet loco,non obſtante quacunq. ꝯſuetudine, uel ſtatuto,
ꝯrium diſponente,ſi poſt ꝯceſſionē,& creationē notarij fiat ſtatutū in aliquo loco,ꝙ non det̄ fides inſtr̄is alicuius notarij, niſi
ſit creatus cū authoritate illius ciuitatis, utrū illud ſtatutū p̄iudicabit illi notario?& inducit iſtū tex.ꝙ non, qa Imperator potuit tollere tã p̄terita q̃ futura ſtatuta, cum ab ipſo ſumant authoritatē.ut in l.oēs populi.de iuſt.& iu.& ſuſtuliſſe vř per clam
illã.non ob.arg. hic vbi p̄cedens volūtas defuncti derogat ſequēti.& facit ſequentē non ualere,& hoc tenet [b] Dyn.arg.in l.ſi ſeruus.de ſer.urb.præd. & alii Doc. ſequunt̄, ſed ꝯ iſtã deteriationem vř gl.ord.in cle.ſtatutū.de elec.q̃ dicit ꝙ clã illa non obſtante quacunq. ꝯſuetudine in ꝯrium diſponēte, tollit ꝯſuetudines
c p̄teritas,non poſtea inductas, [c] nec Doc. allegant illã gl. Poſſumus dicere aliud in ꝯſuetudine,qa non p̄ſumit̄ induci in fraudē
illius ſubricæ. Aliud in ſtatutis,q̃ poſſent fieri ĩ fraudē & eſſet in
ptãtē inferiorū exinanite concel.illã a prin.factã qđ eſſe nō dēt.
nam & princeps non cenſetur habuiſſe reſpũm potius ad pñtia
ſtatuta q̃ futura,cum illorū non hēat notitiam.Sed ſi concel.a-
5 lia fuiſſet facta ab eadē cōitate.† Pone exemplū in ꝯceſ.immunitatis fcã alicui poſtea ille cōitas incluſit unam collectã,quã mandauit ſolui per oēs & quoſcunq. nemine excepto,an p̄iudicabit
illi cui prius ꝯceſſerat? dic ꝙ non, nã aut tranſiuerat in ꝯtum,
uel quaſi,& erat irreuocabilis.ut in l.qđ ſemel.de decr.ab or. fa.
& qđ no.Bar.in l.oēs populi.de iuſt.& iu. Aut nō tranſiuerat in
ꝯtū, & ſic erat reuocabilis, & tunc in dubio non cenſetur uoluiſſe reuocare,ut in ſcđa ꝯſtit. Codicis.§.ſi vero pragmaticæ.&
in l.decurionibus.C.de ſilentiarijs.& qđ not.gl.in c.j. de cap.mo.
d lib.6.& Arch.22.diſt.c.renouantes.niſi dicat [d] expreſsè non obſtante quacunq. immunitate alteri ꝯceſſa, & tunc uideretur reuocaſſe immunitates nō clauſas in corpore ſtatutorū, ſed clauſas nō,ut no.in l.hr̄s abſens in prin.de iud.& in auth.qua in prouincia.C.ubi de cri.agi opor.In tex.ibi,(pñtia legata.) & ſi dixerit oĩa legata ꝑ me fcã pure,uolo dēri annua,bima,trima die.nã
hæc uerba licet p̄renti ipis, non ſolū referunt̄ ad legata prius facta,ſed ēt ad illa,q̃ faciet poſt,in eadem uoluntate,uel alia, ut j.
eo.l.talis ſcriptura. in fi. quia cū oĩa ſumant robur ex morte teſtatoris,non cenſetur prius unum fcm̄ quam aliud, ſed oĩa eodem tpe,ut ibi.arg.j.eo.l.ſi ita ſit ſcriptum. Et ſic bene probatur
hic,ꝙ p̄cedens uoluntas derogatoria ſequētis ſeruat̄, & non ſequens, qa ſi poſtea faciat pr̄a legata nihilominus non erunt pura,ſed in diem ꝑ p̄cedentia uerba. In text.ibi, (uoluntas ergo.)
Concludit,ꝙ illa diſpō ſeruatur in qua magis adeſt uoluntas defuncti,ſiue ſit ultima.ut in prin.§. ſiue ſit prima. ut in uer.interdum,& in p̄ce.uer.In gl.q̃ inci.niſi expreſsè ſubaudi, & ſpãliter,
vt in d.l.ſi qs. in prin. & dr̄ ſpecialr̄ pœnitere qñ facit mentionē
de qualitate primæ uoluntatis.ut j.ſubiicitur in glo. dũ dicit (ſi
6 exprimat qualitatē.) q̃ eſt ſing.& ſp allegat̄.† Si ergo facit teſtm̄,
& in eo dicit.ꝙ ſi ꝯtingat me facere aliud teſtm̄, uolo illud non
e ualere, niſi ibidem ꝯtineat̄ iſte uerſus. Arma uirumque [e] cano.
uel tota Aue Maria, uel totus tenor huius teſti de uerbo ad uerbum,& poſtea facio aliud teſtm̄,qđ uolo ualere,non hēo neceſſe ponere illos uerſus,nec exprimere totū tenorem, nec ēt dicere non obſtante tali teſtō, in quo dixi talia uerba. quia iſta eſſet
mentio ſingularis,q̃ non requirit̄,nec ēt ſufficeret dicere,nō obſtante quocunq. alio teſtō per me fcō,quia iſta eſſet mentio generalis, q̃ non ſufficit. Sed dēt dicere non obſtante quocunque
alio teſtō in ꝯrium facto in quo ꝯtineantur uerba derogatoria
huius teſti.nam iſta eſt mentio ſpãlis, quia exprimit qualitatem
primi.& iſta ſufficit.ut d.l.ſi quis in prin. Et hoc qñ p̄cedens uoluntas eſſet derogatoria ſequentis uoluntatis.ut in exēplo s̄. poſito,qñ dixi uolo ualere,qa uideor dicere, ꝙ illud non hēat uoluntatē meã, & per iſta uerba apparet ꝯrium,q̃ ſi non fuiſſent
dicta,videret non hr̄e locū,ut in hoc tex.Sed ſi eſſent derogatoria pñtis,ut ſi dixi uolo nō poſſe aliud teſtm̄ facere, tunc iſta uerba nihil ualerent, qa non poſſum mihi auferre ptãtem teſtandi,
quã hēo a iure, & ideo ualeret ſequens teſtm̄, ēt nulla fcã mentione de p̄cedēti teſtō,uel eius qualitate,ſm̄ Iac.de Are. & alios
Doc.licet gl.hic in uer (ſed quid) dicat ꝯrium, & non bñ, & ponit bonum exemplū.Et idē ſi eſſet deroga.ſolenni. ut ſi dicerem
uolo hoc teſtm̄ ualere,& non poſſe per me aliud teſtm̄ fieri,niſi
cū decē teſtib. qa non poſſum immutare diſpōnem iuris cōis, q̃
eſt de ſeptē.iō iſta uerba nihil operarentur. Secus ſi ſubiungerē,
& ſi ꝯtingat me aliter facere, uolo illud teſtm̄ non ualere, quia
tunc eſſet derogatū.& iſta no.per Cy.in l.ſancimus. C.de teſt. &
7 per Bar.in d.l.ſi quis.Quid autem [f] operetur clauſula iſta nō ob-
f ſtantib.appoſita in ſcriptis,uel in legib. uide plene & ſingulariter per Bart.in extrauag. ad repri. ſuper uerbo,non obſtantib.&
per Ioan.And.in c.j.de exceſ.prælat.lib.6.in nouel.

ADDITIONES.

a Ad q̄ōnem.Hanc q̄ōnem ponit hoc Bal.quibuſdam mutatis tamen in eodē ſenſu.
b Et hoc tenet Dy. adde ꝙ idem tenet ipſe Pau.de Ca. in d.l.ſi ſeruitus.& ita refert & ſequitur Fran.Cur. in ſuo conſi.35.col.13.in 1.vol.
c Inductas. De hoc uide latius hic per d.ale.in conſi.196.lib.2.
d Niſi dicat expreſsè. adde alex. de Imo.qui hoc idem tenet,& refert Pau.de Caſt. hic in conſi.101.col.fi.in 1.vol.Fran. Cur.
e Virum. adde Bal.conſi.188.2.lib.& de hac materia uide eun. Pa.de Ca. in conſi. 281.col.2.circa med.in antiquis.& in conſi.404.in nouis.& Pau.de Caſt.hic refert,& ſequitur do. alex.de Imo.in conſi.134.col.2.uer. ad idem. l.nominatim. & uide eun.alex.de Imo.in conſi.7.col.pe.poſt me.in 4.uol.ubi dicit hanc opi. quam tenet etiam hic Pau.de Caſt.eſſe communem.& in conſi.44.col.pe. circa med 5.uolum.Fran.Cur.
f Quid autem operetur. De hac clauſula uide latiſſimè per Fel.in c.nonnulli.extra de reſcrip.& ibi uſque ad ſaturitatem.Fran.Cur.

L E X XIII.

1 *In legato generis ſpecies quæ ſoluitur, cenſetur ſola fuiſſe legata.*
2 *In legato generis nulla ſpecies eſt in obligatione, ſed in alternatiuo utraque.*
3 *In legato generis generaliſſimi electio eſt hæredis, dum tamen eligat meliorē, & quid in genere ſubalterno.*
4 *Debitor meus ſoluendo ſeruo meo non liberatur a me, niſi de uoluntate mea ſoluat, uel ratum habeam.*

1 CVm incertus. †In legato gñis ſpēs q̄ ſoluitur, cenſetur ſola fuiſſe legata.h.d.
Et idē in alternatiuo l.ſi quis ſtipulatus ſit Stichū aut
2 Pamphilum.de verb.obl. licet in alio differant, † q̄a in
legato gñis nulla ſpecies eſt in oblōne, ſed in alternatiuo vtraque, quod dic vt no.ī.de leg.2.l.Meuius §.duobus.& l.tam is.§.
3 de cond.ind.† In tex.ibi.(tradidit.) eſt ergo electio hr̄dis in legato generis gñaliſſimi, vt hic, dum tn̄ eligat mediocrem. vt not.ī.
eo.l.legato generaliter. Sed in legato gñis ſubalterni, ut ſi lego
vnū de ſeruis meis, electio eſt legatarij, ut ī.e.l.qui duos ſeruos.
& idem ſi alternatiuè.q̄d dic, ut plene no.ī.tit.j.l.Lucio. In tex.
4 ibi(ſi uoluntas dn̄i.) † Hoc ideo dixit, q̄a debitor meus ſoluendo
ſeruo meo non liberatur a me, niſi de uoluntate mea ſoluat, vel
ratum hēam. ut in l.q̄d ſeruus. de ſol. q̄d hic non erat.In tex. ibi,
(perinde eſt liberatū.) uidebatur ꝯtrium, quia nullus ſeruus erat
in oblōne, & ſic uidebat̄ ſoluiſſe id q̄d non dēbat; ergo non eſt liberatus, ut in prin. glo. vltimæ. Sed dic ꝙ ante ſolōnem, nec erat
In oblōne, nec poterat dici legatus. Sed cū ſoluit̄, fingitur fuiſſe
in oblōne, & ē legatus, nā quilibet ſeruus cenſet̄ legatus ſub cōditione ſi ſoluet̄ ſ̄m Pet. Sed pone ꝙ nō eſt ꝓceſſum ad tradōnē,
ſed ad ſolam electionē, an ille qui fuit electus ex nunc fingat̄ ſolus fuiſſe legatus, & eſſe in oblōne, vt ſic ſi poſtea ſoluat alius, nō
ꝯtingat liberatio, tanq̄ de non legato, q̄a aliud ꝓ alio non p̄t ſolui. Dic ꝙ ſic, ſi electio erat irretractabilis, ſecus ſi poterat adhuc
variari. Et q̄n hoc ſit, dic vt d.l.ſi qs ſtipulat⁹ ſit Stichū aut Pamphilū. & l.cū q̄ certatū.§.fi.de uerb.obl.& uide q̄d no. Bart.in l.ſi
vnus.§.ſed ſi gñaliter.ſ̄.de pac. & gl.in l.ſi is qui Stichū.de proc.

L E X XIIII.

1 *Ademptio legati facta in eadem uoluntate, ſiue præcedat, ſiue ſequatur legatum, perimit ipſum ipſo iure, & facit uideri, ac ſi factum non fuiſſet, & in dubio præſumitur ademptum id quod maius eſt.*
2 *Si teſtator dixit, ſi cui bis legauero ſemel hæres ei dato, & poſtea dixit, lego Titio duos fundos, q̄ uideatur bis legaſſe, & ſic unus tantum debetur.*
3 *Codicilli ſunt perfecta uoluntas ad inducendum, & eo modo ad tollendum legatum factum in alijs codicillis, ſed non ſic ad factum in teſtamento, ut tollat ipſo iure, ſed ope exceptionis.*
Ademptio legati quando ſit in alia uoluntate, legatum dicitur ſemel datum ſed ademptum.
4 *Si ſtatutum diceret quòd relictum ſemel factum non p̄ſſit adimi ſine certa ſolennitate, debet intelligi de ademptione proprie ſumpta, quæ fieret in alia uoluntate.*

1 SI ita ſit ſcriptum. † Ademptio legati fcā in eadem uoluntate, ſiue p̄cedat,
ſiue ſequatur legatum, perimit ipſum ipſo iure, & facit videri, ac ſi factum non fuiſſet, & in dubio p̄ſumitur adem-
2 ptum id quod maius eſt.h.d.† In tex.ibi,(ſi cui bis legauero.) iſtud
faciebat dubiū, quia ſi poſtea lego Titio duos fundos meos non
noiando ipſos, iſtud cenſetur unum tn̄ legatum.ut patet ſ̄.eo.l.
ſi ex toto.§.fi.& ſic non uideor illi legaſſe bis, ſed ſemel tn̄, licet
dixerim duos fundos, ideo uidebant̄ ambo dēri, quaſi uerba iſta
referantur ad actū legandi q̄n ipſum reitero, primo legando vnum, poſtea alium, nam tunc propriè loquendo bis lego, tamē
a ꝯtrium ī.ſubijcitur, quod eſt ſingulare,[a] & procedit attēta mente teſtatoris non proprietate uerborum, ut tanq̄ legauerit bis,
dēatur unus fundus tn̄.In fi.l.ibi,(exiguum eſſe p̄ſtandū.) ſubaudi niſi aliud ſit ex ꝓprio ſignificatu uerborum, ut ī.de reb.dub.
l.ſi is qui ducēta.in prin.& ibi uide Bar.In gl.quæ incipit,(quaſi.)
ibi,(tunc per exceptionem) hoc reprobant Doct. q̄n in codicillis facta eſſet ademptio, licet legatum eſſet factū in teſtō, quia codicilli ſicut dr̄ uoluntas ſolennis quantum ad inducendum legatum, ita & quantum ad perimendum. & ideo debent tolli ipſo iure, & vr̄ gl.de hoc C.de fideicō.l.fideicommiſſum. Br̄ de iſta
q̄ōne dic, ut plenè no.in l.hæredes palam.§.ſi quis poſt. de teſta.
ſ̄.ubi fuit conatus iſtam gl.cum ſi.ſuſtinere. arg.l.j.§ j.de lega.3.
ubi legata facta in teſtō aſſumunt vires ipſius vt ſicut nō reconualeſcit teſtm̄ quo ad iuſtitiam, quod erat nullum ex aliquo defectu, licet ille defectus ceſſet, & licet appareat, ꝙ uoluit decedere eum eo teſtō niſi ipſum reficiat, ita nec reconualeſcit quo ad
legata ibi facta, & tn̄ ſecus vr̄ in codicillis, & ſic ar.Docto non vr̄
3 procedere, † quia fateor ꝙ codicilli ſunt perfecta uoluntas ad inducendum, & eo modo ad tollēdum legatum factum in alijs codicillis, ſed non ſic ad factū in teſtō, ut tollat ipſo iure, ſed ope ex-
b ceptionis. [b] Quæ autem utilitas reſultet ex hoc, dic ut no. in l.ſi
vnus §.pactus.in glo. in opponendo ſ̄.de pact.& adde ꝙ quando
ademptio fit in alia uoluntate, legatum dicitur ſemel datum, ſed
ademptum, ſed q̄n in eadem dicitur nunquam datum, quia non
perſeuerauerit in datione uſq. ad perfectionem eius. & hoc eſt
4 utile, † ſi ſtatutum diceret ꝙ relictum ſemel factum non poſſet
adimi ſine certa ſolennitate, dēret intelligi de ademptione pro-
c priè ſumpta, [c] quæ fieret in alia volntate iſta enim præſuppo-
nit habitum præceſſiſſe, non de impropria quæ fieret in eadem,
quia non præſupponit habitum, iuxta ea quæ no.in l.decem.de
uerb.obl.& uide gl.magiſtram pro declaratione contrariorum,
quæ formantur in vlt.glo.l.ſi fuerit.in fi.prin.de reb.dub.

A D D I T I O N E S.

a Singulare.Sequitur Alex.& Iaſ.hic, ut per eos uidere potes.
b Except.Reprehenditur Pau.hic per aliquos nouiſſimos.
c Proprie ſumpta.Faciunt no.per Soc.conſ.8 1.ubi ponit, an ſtante ſtatu. ꝙ de miſſione in poſſeſſionem ex primo & ſecundo dec.debeat ſolui gabella, quòd debet intelligi de miſſione quæ ſortita ſit effectum.

L E X XV.

1 *Error in quantitate legatum non uitiat, & uoluntas teſtatoris, licet non ſit ſcripta, ſi de ipſa conſtat, præfertur ei quod ſcriptum eſt.*
2 *Paria ſunt, noluiſſe, uel de uoluntate non apparere.*

1 QVi quartam. † Error in quantitate legatum, non uitiat, & voluntas teſtatoris, licet non ſit ſcripta, ſi de ipſa conſtat, præfertur ei,
quod ſcriptum eſt.h.d.In tex.ibi,(dimidia ſcripſit.) ſ. p̄
errorem, quia poteſt probari ſ̄m Dyn.& Ray.probatur autem ex
bis quæ primo dixerat coram teſtibus ſi poſtea incontinenti reperitur aliter dixiſſe & ſcribi feciſſe, ut not. ſ̄.eo. l.ſi quis in fundi
uocabulo.de hær.inſti.l.quoties.§.tantundem.& vtrobique per
a Bar.In tex.ibi,(ſed & ſi.[a]) Si habes eum &, aduerſatur in facto, &
non in iure, & eſt idem ſenſus, vt debeatur quātitas maior quam
apparet teſtatorem voluiſſe, & non minor quæ fuit ſcripta per
errorem, ſicut ſ̄.contingit ecōuerſo, & hoc probatur in l. quam
gl. allegat pro contraria in d.l.quoties §. ſed ſi non in corpore.
ſed ſi habes ſine, &, aduerſat̄ in facto, & in iure, & eſt ſenſus econtra quod debetur pars ſcripta, & non illa quam uoluit teſtator.
Sed tunc intellige, ꝙ de illa uoluntate non conſtabat, & ſic præ-
2 fertur ſcriptura. vt in l.ſi alij.de vſufru.leg. † quia paria ſunt noluiſſe, uel de uoluntate non apparere, & ſic ambo intellectus gl.
ſunt boni. Nec ob.prædictis l.ſi quis in fundi uocabulo, per quā
uidetur legatum uitiari, tanquam fuerit erratum in nominibus
appellatiuis, in quibus non cadit iuſtus error, quia ibi quando
erant omnino diuerſa, ſed pars, & totum non ſic, immo cenſetur
inter ea eſſe conformitas. ergo &c. ut l.librorum. poſt prin. infra
de leg.3. Bar.tamen hic dicit, ꝙ in primis caſibus huius §. quando uoluit legare minus, & ſcripſit plus, facilior requireretur probatio erroris quàm econuerſo, per rationem quæ hic colligitur,
quia maior pars continet minorem, ſed non econuerſo, & iſtud
dicit fuiſſe hic de mente glo. Sufficit.

A D D I T I O.

a Sed & ſi. De hac dictione dicas ut plenè per Bart. in l.patris, & filij.ſ̄.de vulg.& pup.& in l.ſed & ſi.ſupra de peti.hære. in l.2.in glo.1. ſupra ne quis eum qui in ius uocan.& in l.ſi pupilli.§.ſed ſi nominis.ſupra de neg.geſt.Franc.Cur.

1 *Qui non admittitur ad partem, nec admitti ſperat ur, non facit partem, ſecus ſi ſperatur admitti.*
2 *Pluralitas non uerificatur in uno.*
Nomen filiabus eſt collectiuum, & inducit inter eas coniunctionem uerbalem quæ cauſat ius accreſcendi.
3 *Caduca etiam hodie nō acquiruntur fiſco, ſed q̄ accreſcant coniunctis, & quid de pro non ſcriptis.*
Legatum factum poſthumæ quæ ſperatur naſci, ſi poſtea ſpes defecit, dicitur effectum caducum, ſed ſi fieret legatum ei qui non eſt in rerum natura, nec eſſe ſperatur, dicetur pro non ſcripto.

1 §.SI quis vnam. † Qui non admittit̄ ad partem nec admitti ſperatur, non facit partē, ſecus ſi ſperatur admitti.h.d.cum prin.l.ſeq.In tex.ibi, vt etiam de
poſthuma ſentiret.gl.dicit hoc probari q̄n in alia parte teſtamēti de poſthuma fecit mentionē, ut ī.eo.l qui filiabus. Tu dic enā
probari ſi non habebat niſi vnam filiam natam. & legauit filia-
2 bus in plurali, quia pluralitas † nō verificatur in uno. [a] vt infra
ad Treb.l.fi.ſ̄m Bar.& bene. Idem ſi habebat plures, & habebat
uxorem prægnantem, quæ conſueuit parere fœminas: ſunt & aliæ coniecturæ, quas ponit Bar.in d.l.qui filiabus.In tex.ibi,(ſi ea
non eſt nata.) ſubaudi, nec ſperatur naſci, quia fecit uxor abortiuum, uel apparet, ꝙ nō eſt prægnans, licet putaretur eſſe. Sed in
prin.l.ſeq. non apparebat nō debere naſci, ſed ſperabat̄, ideo interim facit partem. In tex.ibi.(ſuperſtiti ſolidū debebitur.) Paret
ergo ꝙ illud nomen collectiuū, filiab. inducit inter eas ꝯiunctionem verbalem, quæ cauſat ius accreſ.alias ſuperſtes non hēret
ſolidum.

A D D I T I O.

a In uno. An pluralis numerus uerificetur in ſingulari, uide eund. Pau. conſil.145. vbi an diſtributio ſienda in pauperes poſſit fieri in uno. Ang.conſ.56. ubi an ſtatutum requirens plures uerificetur in uno, & de materia per Docto. in l.j.C.de cond.inſti.& in l.falſas.§.fi.infra de condi.& demon.& per do.Mar.Soc.in c.1 extra de cond.appo.& ibi Doct.Fran.Cur.

6 ſolidum, ſed portio poſthumæ remaneret penes hr̄dem. † Item patet hic ꝙ caduca iure iſto non acquirebantur fiſco, ſed accreſcebant coniuncto, licet gl. ĩ.l.proxi. ſentiat ɔ̃rium. Sed poſt iura ſſorum tpe cuiuſdam guerræ fuit facta l. Papi. per quam applicabantur fiſco, quæ l. fuit correcta per l.vnicam. C. de cad. toll. per quam reditur ad iura ſſorum. Erat aũt hic caducum in perſona poſthumæ, qm̃ habuit originem ualidam, qa legatum pōt fieri poſthum. q̃ ſperatᷓ naſci, & poſtea quia ſpes deficit, dr̄ effm̄ caducum. Sed ſi fieret legatũ ei q nō eſt in rerũ nā, nec eſſe ſperatᷓ, diceretᷓ ꝓ nō ſcripto, & in illo nihil induxit l. Papi. ut applicaretᷓ fiſco. & hoc ẽt ſentit gl. in l. ſeq. In tex. l. ſequẽtis. ibi (alteri dēri ſolã partẽ.) Videbatᷓ ꝙ immo totũ, poſtq̃ adhuc non erat in rerum nã, ſed ſufficit ꝙ ſperetᷓ eſſe, alś diceret legatũ ꝓ non ſcripto, & totum deberetur coniuncto, ut in contrario quod hic facit glu.

L E X XVI.

1 *Onus iniunctum duobus tanquam hæredibus, ſi unus tantum ſit hęres, ille ſolus tenetur ſoluere.*

2 *Teſtator habens bona communia cum fratre pro indiuiſo, & qui alium inſtituit, poteſt legare vxori ſuę alimenta in bonis communibus, partim in ſua parte, & partim in parte fratris.*

3 *Portio hęreditatis pro non ſcripta, ut quãdo unus ex inſtitutis erat mortuus tempore teſtamenti, accreſcit cum onere.*

1 SI duobus res. §. Hæres adlectus. †Onus iniunctum duob. tanquam hæredib. ſi vnus tm̃ ſit hæres, ille ſolus tenetur ſoluere. h.d. Et ponit duos caſus. Primus quando alius non fuit hæres, quia nec fuit inſtitutus, ſed unus tantum. & nihilominus fuit grauatus. Certe grauamẽ nō eſt nullum, immo cenſetur iniunctum inſtituto, ſi ſimul cum illo fuit grauatus. ita loquitur te. quod eſt ſingulare. Sed ſi ſeparatim ab eo, tale onus eſſet nullum, & non deberetur ab inſtitu-
2 to per l. ab eo. C. de fideicom. † Et per iſtum tex. conſuluit Bar. cũ quidam teſtator haberet bona communia cum fratre, pro indiuiſo, inſtituit quendam alium, & legauit vxori ſuæ alimenta in bonis communibus partim in ſua parte, & partim in parte fratris. dicebatur iſtud legatum non deberi niſi pro parte ſua, & ꝓ parte fratris eſſe pro non ſcripto, quia iniunctum ei cui nihil erat relictum, ipſe conſuluit contrariũ, ꝙ totum debebatur ab hærede ſuo per iſtum tex. quia ſimul & coniunctim reliquit in bonis ſuis, & etiam fratris, quod tene menti perpetuo.† Alium caſum ponit qñ non fuit hr̄s, qa noluit, bñ tñ potuit, quia fuit inſtitutus, & ualuit inſtō. Sed quid ſi nō ualuit, quia erat mortuus tpe teſtĩ, & ſic fuit pro non ſcripta quo ad eum, an totũ debebitur a cohæredeᷓ vr̄ ꝙ non, quia portio pro non ſcripta accreſcit ſine onere. ut C. de cad. tol. l. j. §. in primo. Sed iſtud eſt uerum in legato ꝓ non ſcripto, ſed portio hr̄ditatis ꝓ nō ſcripta accreſcit
a cum onere. ut ĩ. eo. l. ciuitatib. §. Lucius. Tene menti ª, quia de facili poſſet contingere de facto, & qui neſciret iſtum tex. & dictũ
4 Bar. poſſet intelligere ɔ̃rium, & male.† In tex. ibi (totum legatum dēt.) Videbatᷓ ɔ̃riũ, quia onus iniunctũ ei q non erat iſtitutus, videbatᷓ nullũ, & eſſe pro nō ſcripto ꝑ illam l. ab eo. & ſic uidebatᷓ nō deberi niſi pro parte inſtituti. & hoc quilibet diceret prima facie. Sed rñde ad id quod ſ̃. dixi, ꝙ hoc operatᷓ cōiunctio ſimul facta, ſed in caſu ſequenti minor erat dubitatio, qa ualuit onus iniunctum inſtituto. vnde ſi repudiat portio ſua accreſcit cōiuncto cum eodem onere. In fi. tex. ibi, (ad eum qui aduſſet peruenerit.) Sed qūo pōt nō peruenire, cũ non poſſet decedere ꝓ parte teſtatus, & pro parte inteſtatus, & ſic accreſcit inuitoᷓ rñde ſi ponas tres fuiſſe inſtitutos, puta Titium, & Seiũ in una dimidia, & Caiũ in altera dimidia, poſtea fuit grauatus Titius & Seius nominatim de dando tibi centũ. Si poſtea Titius repudiat, tota centum debebuntur à Seio, quia tota portio Titij accreſcit Seio, & non Caio, qm̃ erat diſiunctus. Sed ſi omnes eſſent coniuncti pariter vel diſiuncti, portio Titij non plus accreſceret uni q̃ alteri, & ideo ſolus Seius non teneretᷓ, & hoc uoluit iſte tex. Sed oppo. ſi noĩatim Titius & Seius fuerunt grauati, ergo altero ipſorum repudiante onus illi noĩatim iniunctum ẽt non debebitᷓ a coniuncto, ut ĩ. ti. j. l. Celſus. §. quod alicuius. & l. j. §. id quod ex ſubſtōne. ad l. Fal. quod ɔ̃tium format gl. Sed ſolue ꝙ procederet ſi unum tm̃ eorum fuiſſet iniunctum nominatim. ita loquuntur illa iura. Sed hic quando utrique numinatim, vñ rōne coniunctionis factæ in onere cenſetᷓ utrique iniunctum. & uoluiſſe teſtōrẽ, ut debeatᷓ ab altero ipſorum, ſi ille ſolus ſit hr̄s. quod probatur in d. l. ciuitatib. §. Lucius. & plene de hoc per Bar. in l. quæ ɔdō. ĩ. de cond. & dem. & ad hoc quod dixi in præcedenti caſu.

A D D I T I O.

a Tene menti. vide Bar. conſi. 211.

1 *Portio deficiens remanet ad coniunctum, ſiue ſit coniunctus re tantum ſiue re, & uerbis tantum.*

2 *Inter oĩno diſiunctos non hēt locũ ius accreſcendi in legatis, ſecus ĩ hr̄ditate.*

1 §. Si Titio. 1 Portio deficiens remanet apud coniũctum ſiue ſit coniunctus re tm̃, ſiue re, & uerbis tãtu. h.d. ſ̃m intellectum gl. & Doct. de prima coniunctione vſque ibi (ſed & ſi.) de ſecunda uſque ibi (uel etiam.) ibi de tertia. & hoc voluit gl. ne m̃ia huius § uideantur in ſe ſuperflua, ſi loquerentᷓ de iſta uel unica tm̃ coniunctione. primo tamen & ſecundo caſu remanet ꝑ ius non decreſcēdi. In tertio uero per ius accre. Itẽ in primo caſu remanet ſine onere pp coniunctionẽ uerbalẽ, & quia ille totũ hēt a iure ſuo. In ſcđo caſu cũ onere pp ɔiunctionẽ uerbalẽ, licet ẽt tũc hēat a iure ſuo. Sed hoc operatᷓ ɔiunctio, vt hoc no. C. de cadu. tol. l. j. §. ſin aũt ad deficientis, & facit quod dixi in præcedentĩ. §. in tertio uero ſimpl'r cũ onere, ſed clarius eſt, quia coniunctus tũc non habet portionẽ deficiẽtẽ iure ſuo, ſed ex pſona ɔiũcti repudiãtis, cuilibet. n. cēſetᷓ relicta dimidia, ſi eut ergo cōſequitur commodum ex perſona illius, ita & onus.
2 Quia ecce caſum.† In tex ibi (uiriles partes dari uoluiſſet.) ſubaudi non expreſſe, ut differat a caſu præcedenti, ſed tacite qa dixit, Titio & poſthumo lego talem ſundum, nam licet inſpectis uerbis idem ſundus ſit legatus inſolidum cuilibet eorum, & pp hoc dr̄ coniũcti re, qa tñ nō dixit ꝙ qlibet habeat inſolidum. l. vnus rẽ, alter æſtimationem, cēſetᷓ tacite uoluiſſe ꝙ faciant ſibi partes per concurſum, ſed ſi dixit æqs portionib. tũc hēt locũ ſequens caſus, qa ẽt inſpecta ꝓprietate uerborũ neutri ipſorũ dr̄ legatus fundus inſolidũ, ſed cuilibet pars dimidia, iō non dr̄t coniuncti re, nam tũc dr̄ cōiuncti re, qñ eadẽ res cuilibet eorũ eſt legata, ſed hic nō ſic, imò diuerſæ, qa diuerſæ ſunt dimidię. Patet ẽt in iſto §. ꝙ rñſio. cuius opi. recitat gl. in prin. huius l. nō bñ dixit. ꝙ iſto iure caduca applicarentᷓ fiſco, & non ɔiuncto, quia hic eſt caſus in ɔ̃riũ. Sed inter oĩno diſiunctos nō hēt locũ ius accreſc. in legatis ut hic in gl ꝑ l. & Proculo. ĩ. ti. j. & ꝑ l. j & l. pe. de vſufruc. accr. ſecus tñ in hr̄ditate, ne qs decedat ꝓ parte teſtatus, & ꝓ parte inteſtatus, uel pro parte cũ hærede. & ꝓ parte ſine, ut in l. ſi ſeruus cōis ab extero. de acq hær. & C. de cad. tol. l. j. §. bis ita.

L E X XVII.

1 *In legato facto filio uel filiab. non comprehenditur poſthumus uel poſthuma, niſi ex alia coniectura appareat de contraria uoluntate.*

2 *Filiorũ appellatione cōphenduntur ẽt nondum nati, qui tamen ſperãtur naſci.*

3 *Si teſtator legauit filiab pro dotib. centum pro qualibet inſtituto maſculo, ꝑueniunt ẽt illę quæ poſtea naſcentur ſiue erant in utero tpe teſtĩ, ſiue non.*

4 *Una pars teſtamenti declaratur per alteram.*
Si teſtator fuit locutus in maſculino genere, dicẽdo filius, & in aliqua parte ẽt fecit mentionem de filiabus, ſub illo maſculino comprehenduntur fœmina.

5 *Quando legatario fit copia de particula teſtamenti, in qua continetur legatum ſuum, debet ẽt fieri de alia particula in qua continetur aliud ex quo ſuũ legatum declaretur ſi ſua intereſt.*

1 QVi filiabus. †In legato facto filio uel filiab. nō comprehenditur poſthumus, vel poſthuma, niſi ex alia coniectura appareat de ɔ̃ria vo
2 luntate. h.d. no.† De primo tñ ſignificatu appſone filiorum comprehendunᷓ ẽt nondũ nati, qui tñ ſperantᷓ naſci. ut in l. nomen filiarũ. de uer. ſig. iō in ſubſtōne facta alicui ſi deceſſerit ſine filiis intell'r natis, uel naſcituris. & ſi deceſſit cum vxore prægnante, nō admittitᷓ ſubſtitutus quouſq. ſperatᷓ naſci. ut C. ad Treb. l. iubemus. & idẽ vr̄ in quacunq. alia m̃a ut ſi princeps cōcedat alicui, & filiis eius. Cōtingit aũt hic ex eo, qa legatũ cōtinet grauamen hr̄dis, quem in dubio cēſetᷓ uoluiſſe potius minus grauare q̃ plus. ut ĩ. eo. l. ſi ita. in fi. Et ſi comphenderentᷓ nōdũ nati, & legatũ eſſet factũ cuilibet ex filiis, minus grauaretur hæres. Si uero eſt fcm̃ oĩb. ſimul, licet nō grauetur, qa ſaltem to
a tũ debebitur iã natis: ſubeſt alia rō, ª qa non cenſetᷓ ad nōdũ natos talem habere affectionẽ, qualẽ hēt ad iã natos, & affectio eſt
3 cã legati.† ſi tñ legatũ conſiſteret in eo ad qđ legãs teneretur, vt puta ſi legauit filiabus ꝓ dotib. cẽtũ ꝓ qualibet inſtituto maſculo. putarẽ ꝙ tũc ver. irẽt ẽt q̃ poſtea naſcẽt. ſiue erãt in utero tpe teſtĩ, ſiue nō, qa neceſſitas par eſt ad naſcituras ſicut ad iã natas. Et ſicut uidemus in datione tutelæ q̃ fit cã filiationis, & illa eſt
4 par in utriſque, ut ſ̃. de teſt. tu. l. ſi qs filiab.† No. ꝙ una pars teſtĩ declaratᷓ ꝑ alteram, & hoc ſp allegatur. Et iō ſi teſtōr fuit locutus in maſculino gñe, dicẽdo filiis. & in aliqua parte ẽt fecit mẽtionẽ de filiab. ſub illo maſculino cōprehẽdentᷓ fœminæ. arg. hic
5 Aliàs vr̄ ſecus rōne quã ſ̃. dixi. & q̃ hic colligitur. † Et dicit Bar. ꝙ qñ legatario fit copia de particula teſtamenti, in qua continetur legatum ſuum dēt ẽt fieri de aliqua particula in qua cōtinetur aliud ex quo ſuum legatum declaretur ſi ſua intereſt.

A D D I T I O.

a Subeſt alia ratio. Adde ꝙ iſta ratio fuit Dy. & hanc ſequitur do. alex. de Imo. in conſi. 29. col. 2. in fi. 3. vol. Fran. Cur.

1 §. Si quis ita. † Diſtributiuum duplex, ſi actum primi verbi attribuit cuilibet inſolidum ſimiliter & actum ſecundi. h.d. dic vt dixi. ſ̃. eod. l. ſi quis in fundi uocabulo. §. final. Et inducitur ad quæſt. de qua ibi, & per Bar. in l. hoc articulo. de hære. inſti. In tex. ibi, (ſingulis tantundem.) Vi-

debatur q̃ oēs ſi admitterent ad iſta e.ſicut ēt ſi oēs eſſent natæ & oīb.eſſet relictū,ut ĩ.l.legata inutilr.in fin.& l.ſi plurib. uer.ſi aūt hoc minimè. Sed hoc operat̃ hic natura diſtributiui, ſi qua, q̃ actū primi uerbi.ſ.genita erit, attribuit cuilibet inſolidū, nam q̃libet inſolidū naſcitur. In ɔ̃tijs hoc non erat. Et adde de hoc & uide oīno l.uerum.poſt prin.ĩ.de reb.dub.& quod ibi not.Bart.

2 *Hæres cui factum fuit prælegatum, ſi adiuit hæreditatem partem rei prælegatæ habet iure hæreditario a ſeipſo, partem iure prælegati a cohærede, & quando hoc fallat,& nu. 5.*

3 *Quid ſi repudiauit hæreditatem.*

4 *Quid ſi nec adiuit,nec repudiauit, ſed mortuus eſt hæreditate non adita, nec repudiata.*

1 **§.Si vni ex hæredibus.** †Vnus ex duob.hæredibus cui ſecm̃ eſt p̄legatum ſi adit hæreditatem, partē rei p̄legatæ hēt iure hæreditario, partē iure p̄legati a cohæ̃de, quā pōt ɔ̃ſequi offi.iud. mercenario deſeruiente actioni fa.erc ſ.cū diuidit hæ̃s cū illo. Si uero hære.repudiat, totā rē hēt iure legati a cohæ̃de, cui portio repudiati accreſcit, licet an teq̃ repudiaret legatū in portione ſua non uideret ualere.h.d.cū l.ſeq.non intelligas q̃ eſſet nullū, ſed pendebat ſub ɔ̃dōne, ſi ipſe hæ̃ditatē repudiaret, p̄ portione uero cohæ̃dis iſta ɔ̃dō nō ineſt. In tex.ibi,(legatū)i.p̄legatū,& dic q̃ loquit̃ de portione cohæredis, quā ille hēt iure p̄legati, ut in diuiſione hæ̃ditatis eā ɔ̃ſequat̃ offi.iud.mercenario deſeruiente act.fam.erc. q̃ non ꝓponitur p̄ re legata.ſed in diuiſione hære.in qua diuiſione dēt ille percipere ante partē res p̄legatas.ut ſ̃.fam.erc.l.ſi ita legatū. Et ſi hoc nō eſſet ſecm̃ daretur ſibi actio ex teſtō ɔ̃ hæ̃dem, aliā uero partem in eadē re hēt iure hæ̃ditario, q̃a in illa nō tenet p̄legatū.ut in l. ſeq. in fi.& l.legatū §.hære.ĩ.eo.q̃a titulus hæ̃dis plenior eſt. Et cū ex illo poſſit ɔ̃ſequi a ſeipſo, non hēt neceſſe petere ab alio,& diſtingue hic tres caſus p̄ ſolōne ɔ̃norū q̃ formant̃ in glo.† Nā aūt hæ̃s cui ſecm̃ fuit p̄legatū, adiuit hæ̃ditatē, aut repudiauit, aut nec adiuit, nec repudiauit, ſed mortuus eſt hæ̃ditate non adita. Primo caſu partē rei p̄legatæ hēt iure hæ̃ditario a ſeipſo, partē iure p̄legati a cohæ̃de, quā pōt ɔ̃ſequi dupl̃r.ut ſ̃ dixi. fallit ſi fuiſſet ſibi factū legatū ſub ɔ̃dōne ſi non erit hæ̃s, q̃a tunc adeundo ſolū partem ſuā iure hæ̃ditario ɔ̃ſequitur. Et iſte eſt caſus l.apud Celium. §.ſi q̃s ex vncia.& l.ſi.§.ſi.de doli excep.allegatis hic in glo.p̄ ɔ̃ris in ueri.(item ɔ̃.)Item fallit ſi coactus adiuit hæ̃ditatem, & nixus eſt impugnare teſtm̃ & ad irritū deducere, ſi non hēret cohæredē, & factū erat fideic. ſibi a fideicommiſſario, ut ĩ. ad Treb.l.ſi patron.§.q̃ fideicōmiſſariā.uer.q̃d ergo.allegato hic in glo.p̄ ɔ̃rio. in uer.(item arg.ɔ̃.)& iſto mō q̃ñ adiuit dr̃ ꝓpriē p̄legatum,& lo

3 quitur prima pars huius §.† Scd̃o caſu q̃ñ repudiauit totā rē p̄legatā ɔ̃ſequitur iure legati a cohærede cui accreſcit portio hæreditatis repudiata cum ſuo onere prælegati.ut in prin. gl.ſed vr̃ gl.non bene dicere, q̃a cum p̄legatum non oneraret ſuā partem hæreditatis, quia ɔ̃trium ad illam non ualebat, ut hic,& in l.ſeq.in fi.q̃ño dicit gl.q̃ accreſcit cum onere ſi non hēret onus? Sol.dicit Bal.non hēbat actu, ſed aptitudine, uel dic ſ̃m eūdem, q̃ dum cenſetur teſtator feciſſe.ſ.prælegatum ſi adeatur hæreditas.Item legatum ſi per illum non adeatur. Et tunc non incipit onus in perſona repudiantis, ſed in perſona cohæredis cui accreſcit. uideatur aūt q̃ repudiās non poſſit ɔ̃ſequi partem quā erat habiturus iure hæreditario ſi adiuiſſet: nā hæreditario iure non, q̃a repudiauit, iure prælegati non, quia in illa parte non tenuit prælegatum. Sed rñde per prædicta, q̃ non incipit tenere poſt repudiationē, q̃a illa portio cenſetur ſibi legata, ſi iure hæ̃ditario fuerit repudiata. Prædicta fallunt q̃ñ fuiſſet factum prælegatum ſub condōne ſi erit hæres,& non aliter, ut ĩ.eod.tit.l.ſed ſi non alias, nam tunc nihil ɔ̃ſequeretur, ut ibi. Item fallit q̃ñ prælegata ſuccederent loco portionum hæ̃ditariarum, ut ſi diuiſit inter hæ̃des bona hæreditaria, licet.n.quilibet eorum in rebus ſibi aſſignatis partim habeat iure ſuo, partim iure prælegati a cohærede. ut in l.ex facto.de hære.inſti.iſtæ tñ portiones a teſtatore factæ ſuccedunt hæreditariarū portionum loco ɔ̃ſiſtentium in iure. Ideo ſi aliquis eorum repudiat hæreditatem, nihil habebit de illis bonis aſſignatis.tex.eſt ſingu.qui non eſt alibi.in l.quid ergo. in 2. ver. planē ſi pluribus ĩ.eo.& quod dixi in repudiante, locum habet etiam in adeunte, ſi poſtea portio hæreditatis fuit ſibi ablata tanquam ab indigno, ut conſequatur totum iure prælegati, ſicut ſi

4 repudiaſſet, ut ĩ.de his quib.ut indi.l.eum qui.§.pro parte.† Pōt autem intereſſe ſua repudiare hæreditatem,& acceptare prælegatum, ne oneribus implicetur, ut l.filio quem, ĩ.eo.ti. Tertio caſu quando deceſſit hæreditate nō adita nec repudiata, nil tranſmittit ad hæredem de portione quam erat habiturus iure hæreditario, ſi adiuiſſet, ſicut nec trāſmittit hæreditatem illam in qua portio includitur, quoniam deceſſit pēdente condōne, ſub qua illa portio fingebatur legata.ſ.repudiaret hæreditatem, ſed aliam portionem quam erat habiturus a cohærede bene trāſmittit, q̃a illa erat purē legata,& illam tantum habebit hæres eius. Et iſte eſt caſus in l.miles ad ſororem.§.pro parte.ĩ.tit.i. allegata hic in glo.circa prin.Et adde quod no.Bar.in d.l.filio quem.cum l.ſeq. infra eodem.tene menti.

L E X XIX.

1 *Legata inutilia qualiter confirmentur,& reconualeſcant.*

2 *Dictio,hoc amplius,eſt repetitiua præcedentis legati,tam in perſona eiuſdem quàm alterius,& non ſolum repetit ſubſtantiam præcedentis legati, ſed etiam qualitatem illius repetit in ſequenti legato.*

3 *Quid ſi non apponatur pronomen hoc.*

4 *Verba appoſita ad diminutionem non inducunt augmentum, ſic econuerſo. & quid ſi apponatur dictio hoc amplius.*

5 *Si ſuperior reprobat aliqua de priuilegijs,quę quis habet,an intelligitur confirmare alia ſi erant inualida.*

6 *Si non ualet compromiſſum,non reconualeſcit per prorogationem termini. Si teſtamentum fuit nullum a principio uel annullatum antequam eſſent facti codicilli, quod poſſint codicilli ualere.*

1 **LEgata inutiliter.** †Legata inutilia p̄ receptionē ɔ̃firmantur,& reconualeſcunt, ſi ceſſabat tunc cā inualiditatis, non ſic reconualeſcunt p̄ ꝓrogationē termini ſolōnis.h.d.in effectu. & eſt

2 no.Et allegatur principal̃r ad duo. Primo.n.allegatur † q̃ dictio,

a hoc amplius,[a] eſt repetitiua p̄cedentis legati. Et hæc tā in pſona eiuſdem, ut hic, q̃ in perſona alterius. Nam ſi legaui Titio fundū,& poſtea hoc amplius lego tibi decē, uideor ēt eundē fundū tibi legare,& cū ipſo Titio ɔ̃curres in fundo, ut ĩ.titu.2.l.ſed ſi ſic. Item non ſolū repetit ſubam p̄cedentis legati, ſed ēt qualitatem illius repetit in ſeq.legato, ut ſi primo legaui fundum ſub ɔ̃dōne, poſtea hoc amplius lego domū, uel centum, nam intell̃r ſub eadem ɔ̃dōne, ut no. ĩ.de leg.3.l.in repetendis, per gl. Et econuerſo qualitates ſeq. in præce.ſi ſequens erat ɔ̃dōnale,& primū purum, nam efficitur ɔ̃dōnale, vt probatur in l.Aurelius.§.teſtator. ĩ.de lib.leg.& per Bar.in l.ſi tibi purē.de leg.3.ubi omnino uide.

3 Prædicta q̃ñ apponitur iſtud uerbum hoc. ſed ſi ſine eo dicatur amplius lego domū, hęc dictio non eſt repetitiua p̄cedentis legati, uel qualitatis, ſed ſolū actus legādi.& ſic potius eſt ɔ̃tinuatiua, vt ĩ.eo.ti.l.ſi ſeruus legatus.§.ſi ita ſcriptum.& non hēt locum iſta l.q̃ dixit in dictione.hoc amplius. Idē in dictis ſ̃.uel ultra, uel p̄ter, ut inducant repetitionē legati, ut no.per Iac.de Are.& Bar.

4 ĩ.de do.præle.l.cum ita.† Itē allegatur ille uer.(non.n.&c. q̃ uerba appoſita ad diminutionem, non inducant augmentum, ſic econuerſo, ĩ.de fun.inſtru. l.ſi mancipia. Fallit interdum p̄p dictionem, hoc amplius, quæ licet adiiciat ad primum legatum, ſi tamen adiicit, cum modificat,& limitat ipſam modificationem,& diminutionem repetit in primo legato,& eſt caſus no. in d.l.

5 Aurelius.§.teſtator.in fi.† Et inducitur per Dyn q̃ ſi ſuperior reprobat aliqua de priuilegijs, quæ quis habet, non intelligitur p̄-

b pterea alia confirmare[b] ſi erāt inualida, ne reprobatio quæ tendit ad infirmandum operetur ɔ̃trium effectum. Sed in ɔ̃trium vr̃ caſus in l.tribunus.ſ̃.de teſt.mil.§.ſi. Et ad iſtum tex.reſponde, q̃ loquitur q̃ñ uerba tendentia ad diminutionem non concernūt ſubam, ſed executionem. Differebat.n.hic ſol. legatorum, in qua non conſiſtit eorum ſuba, iō ad ſubſtantiam nihil adiiciunt. Sed cum quædam priuilegia infirmantur, hæc concernunt ſubam illorum, ideo operantur ɔ̃trium circa ſubſtantiam aliorum: uel hic loquitur quo ad illa in quib. fuerunt prolata uerba tendentia ad diminutionem, quia non debent in eiſdem operari diminutionem,& augmentum, q̃ ſunt inter ſe ɔ̃ria & in eodem ſubiecto ſe non compatiuntur. Nos loquimur quantum ad alia in quib.pñt ſe compati. Non.n.eſt ɔ̃rietas q̃ quædam infirmentur, q̃dam non infirmentur.q̃d præſumitur uoluiſſe, eo ipſo q̃ aliud infirmat.ad q̃d facit l.cum prætor. in prin.ſ̃ de iud. Hoc tñ uerū ſi hēbat notitiam aliorum,& q̃ ēt erant inualida. Alias ēt in il-

c lis[c] nihil cenſeretur ſtatuere.ar.ſ̃.de teſt. tute. l.ſi quis ita.§.ſi q̃s

6 cum.† Item alleg.Bald.no.iſtum tex. q̃ ſi non ualet ɔ̃promiſſum,

d non reconualeſcit[d] per prorogationem termini, q̃d perpetuò tene menti. Vlti.quia glo.ponit caſum, q̃ primum legatum erat inutile, quia teſtm̃ erat inualidum,& q̃ repetitio poſtea fcā fuit in codicillis ualidis. Oppo.q̃ non poſſint eſſe ualidi ſi teſtm̃ erat inualidum.ut C.de cod.l.j.ſol.ſ̃m Dy.& etiam Cy.ibidem. Si teſtamentum a prin.eſſet ualidū,& poſtea rumperetur natiuitate poſthumi, rumperent̃ ēt codicilli iam facti, qui incœperunt ab illo hēre dependentiam.Sed ſi fuit nullum a princ.uel annullatū anteq̃ eſſent codicilli, pñt codicilli ualere, quia non habent dependentiam ab illo. Et hoc uoluit gl.in fi.ſ̃.de li.& poſth.l.3.§.ſi.

Item

ADDITIONES.

a Hoc amplius. Adde Ang.conſi.278.uici.præcedente deciſione,& vide etiam de. Paul.conſi.78.

b Confirmare. Adde ut per Ale.conſi.39.& conſi.122.4.lib.

c Etiam in illis. Adde q̃ hoc ēt tenet & ſequitur Ale.de Imo.in conſi.59.col.4. ver. nec ob.ſi dicatur in 1.vol.& in conſi.39.col.ſi.in prin.in 4.uol.Fran.Cur.

d Non reconualeſcit. Adde quod contrarium tenent Alex.Are.& ante eos Rapha. Cuma.& etiam de Ias.

Item opp.ꝯ ver.idē.quia ſi pupillus ſuit exhæredatus, & pp hoc legatum ab eo factū,nō ualuit, nec ēt repetitio facta a ſubſtituto eius pt ualere p l.cum quidam.C.de leg.qdam fatent̄ hoc, & dñt iſtū uer.referri ad proxime pcedentē.caſum,ut ſicut ibi non inducitur repetitio,nec confirmatio, ita nec hic ponēdo ꝙ pupillus erat exhæredatus. Tu dic,ꝙ ēt tunc pōt procedere qđ hic dr̄,& eſſet idē qđ in primo caſu, ſi ponimus ſubſtitutū exhæredatū fuiſſe a teſtatore inſtitutū,ut j.eo.l.plane.el ij. & l.in rōne. §.fin.ad l.Falc.atſ procederet ꝯnium. Pōt ēt poni, ꝙ pupillus fuit inſtitutus,& ꝙ legatum ab eo fcm̄ erat inutile.pp aliam cām,qa res erat legatarij,& tpe repetitionis factæ a ſubſtituto deſierat.& ſic reconualeſcit,& debetur a ſubſtituto, ſi fuit locus ſubſtōni, licet a pupillo non potuiſſet peti,& hoc uoluit glo. quæ incipit (exhrdato.) Sed ꝯ ꝙ repetitio facta a ſubſtituto non ualeat, ut l. ſi fundus ſub ꝯdōne.§.ſi pr̄.j.eo.l.& ſeruo.§.ſed ſi pr̄.Solu.illud pcedit qñ legatū fcm̄ a pupillo ualuit,& incepit ab eo dēri quia hrditatē adiuit,ideo ſubſtitutus pupillaris ipm̄ pſtat tanq̄ hrs pupilli,nō ex repetitione ab eo facta,qa fuit ſupflua,hic uero non ualuit,& idē ſi ualuiſſet,& nō incepiſſet ab eo dēri,qa repudiaſſet hrditatē,nā tunc repetitio non eſt ſuperflua,,& ita de cl̄a per gl.vltimā. Non ſunt alia. Sequitur l.qui duos.qa in præcedenti §. non expedit aliquid ſcribere,quia clarus,& j.declarabitur.

L E X XX.

1 *Quando legatur res incerta de certis nec apparet ꝙ teſtator ſenſerit de alia certa pertinet electio ad legatarium.*
2 *In declarōne nō cadit uariatio poſtq̄ ſemel fcā eſt,ſed in electiōe ſic interdum.*
3 *Legatum ſi conſiſtit in genere generaliſſimo,ad quem pertineat electio.*
4 *Quid ſi conſiſtat in genere ſubalterno.*
5 *Quid ſi eſt alternatiuum.*
6 *Si habens duos ſeruos eos diuerſis perſonis legauit, & unus erat melior altero,an primo nominatus debeat eligere.*

1 QVi duos. †Qñ legat̄ res incerta de certis, nec apparet,ꝙ teſtator ſenſerit de alia certa,ptinet electio ad legatariū.b.d.no.Et dr̄ apparet̄,qñ nō expreſſit nomen proprium alicuius,& tūc legatū dr̄ incertum,nō aūt dr̄ obſcurū uel dubiū,& cadit tūc electio. Si āt expſſiſſet nomē ppriū,& eſſēt pl̄es hñtes idē nomē,& tūc appareret ꝙ ſenſit de certo,ſed nō ꝯſtat de quo, vñ tūc legatū dr̄ obſcurū uel dubium in quo nō cadit electio,ſed declarō. Et qa ad hrdē ptinet declarare voluntatē defuncti potius q̄ ad aliquē aliū,quia reputat̄ eadē pſona,ptinet ad eū hoc caſu,& iſte eſt caſus no. in l.ſi qs a filio.in §.ſi quis plures.j.eo.& ibi p gl.†Et no.ꝙ in decla
2 rōne nō cadit variatio,poſtq̄ ſemel fcā eſt.ut no.in l.qcqd adſtringendæ.de uerb.obli.Sed in electione ſic interdum.ut l.eū q certarum.§.ſi.eo.ti.per gl.Quod ergo hic dr̄ in gl.j.ibi,(hæres eligeret.)dic ꝙ non eſt proprie electio.ut ſ.dixi.ſed declaratio, & ſic
3 nō poterit uariare.†aut ergo legatū ꝯſiſtit in genere generaliſſimo,ut lego tibi unū ſeruū, & tunc ſi reliquit ſeruos in patrimonio ptinet electio ad te.ſi non reliqt,ptinet ad hrdē, & ſi eſt in mora,trāſfert̄ in ſe,ut no.j.e.in l.legato gñalr.& l.hmōi.§.ſicu-
4 ti.& hic ī prin.gl.†Aut in gñe ſubalterno,ut cū lego incertū de certis, & tūc ſi nō ſenſi de aliquo certo ptinet electio ad legatariū,ut hic ēt hrde nō exñte in mora,& ēt ſi de alienis ſeruis reliquiſſet.licet hic loquat̄ qđ de ppriis.Si āt ſenſit de certo, tūc ad
5 hrdē.ut l.ſi quis a filio.§.ſi pl̄es. j.e. †aut eſt legatū alternatiuū, & tūc dic ut in l.Lucio.j.ti.j.p gl.q̄ dicit ꝙ in dubio ptinet ad legatariū fauore ultimæ volu.in ꝯtib.uero ad debitorē.ut ī l. plerunq.in fi.de iu.do.& l.pe.§.fi.de act.em.& hic in fi.gl.†Vltimo q̄-
6 ro.hic loquit̄ qñ legaui unū de duob.qd ſi ambos,diuerſis tñ pſonis,& un⁹ erat melior altero,qs habebit meliorē? Dy.format iſtam qōnem.ſ.eo.in l.ſi ita ſit ſcriptū.in fi.& Inducit illū tex. ꝙ ſcđo noīatus, quia p legatū factū ſibi diminuit legatū primi, & ſic vr̄,ꝙ deterior remaneat in legato primi, ut ibi hr̄ in fi. eꝯ qđ primus tanq̄ magis dilectus quia primo noīatus per l. quoties. ſ.de vſufr. Et hāc partē tenet Dy. quia cenſet̄ cuilibet eorū legata optio unius de ſeruis pdictis p hanc l.ergo primo noīatus debebit primo eligere,ut eſt caſus in d.l. quoties.tene mēti pdicta.

L E X XXI.

1 *Legatum vniuerſale qualiter intelligatur ꝙ augeatur ex fructibus.*
2 *Fructus certę rei legatę percepti uiuente teſtatore, non pertinent ad legatarium,ſed ad hęredem.*
3 *Quid de perceptis poſt mortem teſtatoris ante aditam hęreditatem, & quid ſi poſt aditam hæreditatem. & nu.4.*

1 GRege legato. †No. hic ꝙ legatum vl̄e auget̄ ex fructibus,intelligendo q poſtea accreſcunt ex eiuſdem capitibus. Vñ ſi tpe teſti erant centum capita.& tpe mortis reperiuntur ducēta nata ex eiſdē oīa debebūtur legatario,ut hic. Sed ꝯ de l. ſi ita de aut.& arg.le.Sol.hic in legato gñali.ibi in vl̄i.inter.q̄ lōga eſt
2 dñia,ut no.j.ti.j.l.ſi.§.qui induſiam.†Item adhuc opp.de l.queſitū.§.pe.j. eo. ubi fructus rei legatæ pcepti uiuente teſtatore nō pertinēt ad legatariū,ſed ad hrdē,ut hr̄ j.de ſun.inſtr.l.prædia §. affini.Sol.ibi in legato certę rei ſpālis, q̄ nō auget̄ ea fructib. hic in legato gregis,qđ dr̄ vl̄e, quia grex facit vniuerſitatē corporū, & auget̄ ex fructib.ad hoc.j.de tū.inſtr.l.pe &qđ no. j.ti.j.l. Lucius.in uerbo,commodum,& multo fortius ſi fructus iſti eſſent
3 concepti,& nati poſt mortē teſtatoris.†Sed cum legant̄ res ſingulares, fructus percepti poſt mortem teſtōris ante aditam hrditatem non pertinent ad legatarium, ſed acquirunt̄ hrditati, & poſtea hæredi. ſed percepti poſt aditam hrditatem, ſi res legata erat teſtōris,pertinent ad legatariū.ut in l.Hærennius.ſ. de vſut.
4 †Si erat aliena,non debētur legatario,niſi percipiant̄ poſt mortem hrdis.de quib.omnibus dic,ut in l.fideicommiſſaria.ſup. de vſu.per gl.& j.eo.ti.l.ſi tibi homo.§.cum ſeruus.& C.de vſufru. leg.l.ſi.per Cy.& ita declarat̄ gl.huius l.q̄ breuis eſt.Pōt ēt intelligi hæc l.ꝙ iſta q̄ acceſſerunt aliunde prouenerunt,non ex eiſdem capitib.& tunc eſſet idem quod in re ſingulari relicta.ut j. eo.l.ſi ex toto.in prin.& j.eo.l.quod in rerum.§.ſi quis poſt.

L E X XXI.

1 *Dubitatio præſentis legis quæ ſit,& declaratio ponitur.*
2 *Compromiſſum factum a canonicis non expirat,licet illi mutentur, & alij loco eorum ſubrogentur,ſi factum eſt ſup negotijs pertinentib.ad capitulum.*
3 *Excōicato populo,& per conſequens ſingulis de populo,an cenſeantur excommunicati etiam ſubrogati loco pęmortuorum. & nu. 4.*
4 *Excommunicatio eſt pœna,cum afficiat animam.*
Si omnes de collegio iurauerunt ſuper aliquo contractu, uel compromiſſo,an etiam ſubrogati,ſint periuri,ſi ueniant contra.
5 *Iuramentum q̄tū ad pœnam periurij cum ſit pſonale,non tranſit ad hæredē.*
6 *Si non remanſit niſi vnum caput deſinit eſſe grex,& an illud debeatur legatario gregis.*
7 *Licèt vniuerſitas hominum remaneat in uno ſolo omnibus alijs mortuis ſec⁹ tamen eſt in uniuerſitate rerum ſeu corporum.*
Vniuerſitas hominum hēt iura,quę extinguuntur pp mortem hominum, ſed uniuerſitas corporum non habet iura, ſed duntaxat illa corpora.

1 SI grege legato. †Dubitatio huius l.erat,qa ſi oīa capita fuerūt renouata, vr̄ alius grex q̄ ille q fuit legatus,& ſic nō dēri legatario.Sed ꝯ eſt, qa non uariat̄ grex, licet uarient̄ capita. cū ſubſtituta lo-
2 co aliorū ſuccedāt l.pponebat.ſ.de iudi.† Et inducitur per Dy. vt ſi factum ſit compromiſſum a canonicis non expiret, licet illi mutētur,& alii loco eorum ſubrogentur.dicit Bal. hoc eē verum ſi fcm̄ eſt ſuper negotijs ptinentib. ad capitulum, quia eſt idem capl̄m,ſecus ſi ſu p pprijs ipſorum canonicorū,ut in c.quę
3 relam.ne pręla.vi.ſuas.†Item inducit Dyn.ꝙ excōicato populo. per ꝯñs ſinguli de populo.ut in c.ſi ſnia.de ſent.excomm.lib.6.
4 ꝙ cenſeant̄ excōicati ēt ſubrogati loco pmortuorum.† Bald.ꝯ. quia excōicatio eſt pęna, cū afficiat aīam, & ſic nō cadit in ſub-
a rogatos, q non commiſerunt delictum,uel culpā [a] arg.in l.ſancimus.C.de pact.& ſ.de magiſ.conue.l.j.in princ.Eſt ēt argm̄. ꝙ ſi oēs de collegio iurauerūt ſuper aliquo ꝯctu, uel ꝯpromiſſo, ēt ſubrogati ſint periuri ſi veniant ꝯ. Tu dic ꝯ ſm̄ eundem Bal. quia licet compromiſſum tranſeat in eos ſi concernebat factū
5 collegij. † non ſic iuſm̄ q̄tum ad pœnam periurij,cum ſit perſo
b nale.[b] & non tranſeat ad hæredem.ut no.Inno.in c.veritatis.de iureiu. bene tñ tranſit efficacia quam contractus recipit a iuramento,ſi de nullo efficeretur aliquis,ut in auth.ſacramenta pube.C.ſi aduer.ven.& uide qđ no. Bal.circa hoc in l.fin.C.de pact.
6 †Circa ſecundum caſum erat dubium,quia ſi non remanſit niſi unum caput.deſineret eſſe grex,ut etiam hic dicitur. & ſic nihil videtur deberi legatario tanquam peremptra re legata,ut ſ.eo.l. hmōi.§.ſi cui. Sed dic ꝙ debetur etiam id quod ſupereſt ex re legata,ut cum legatur domus quæ combuſta eſt,& remanſit area & hoc uoluit hæc litera,quod declara.ut no.in l.mortuo.j. ti.j. & no.tex.in uerbo,uendicari.ꝙ rei vend.cōpetit ēt pro vniuerſitate legata.hoc uerum,niſi hrditas legetur,uel eius pars,tūc nō pūt res ſingulæ uendicari,niſi poſt teſtōnem verbalem p q̄ trāſferit dñium,qa tale legatum habet vim fideicommiſſi vl̄is,ī quo requiritur teſtō.ut no. j.ti.j.l.ſi ſeruum.§.ſi.cum l.ſeq.non ſic in alijs legatis in quibus tranſit dñium adita hæreditate,& hoc no.
7 Bar.in l.j.ante fi.ſ.eo.†Vltimo no.ꝙ licet vniuerſitas hominum
c remaneat in uno ſolo,[c] omnib.alijs mortuis.ut l.ſicut.§.fi.ſ. qđ cuiuſque vniuer.no. Secus tamen eſt in vniuerſitate rerum, ſeu corporum.ut hic.Nam prima vniuerſitas hēt iura, quæ non extinguunt̄ propter mortem hoīum,vt no.in c.cum ex iniuncto. de ope.no.nunc.& propter illa iura repreſentatur tota vniuerſitas

ADDITIONES.

a Vel culpam. Adde ut per Fede.conſi.90.
b Perſonale. Adde Feder.conſi.281.
c Vno ſolo. Adde Abb.conſi.25.& conſi.12.

ſites in vno. Sed vniuerſitas corporum non habet iura: ſed dun taxat illa corpora. vnde non eſt neceſſe inducere hanc repreſẽtationem: & hoc voluit glo. quæ incipit (immo.) dum dicit, (vel ibi ſunt duo. ſ. vniuerſitas, & res eius.) ſubaudi. & iura quæ nõ pereunt, niſi diſſoluantur iuſſu ſuperioris, ut no. per Inno. in d. ca. cum ex iniuncto. tene menti perpetuo, quia iſta ſunt vtilia.

LEX XXIII.

1 *In legato partis bonorũ non veniunt fructus, niſi interueniat mora hæredis.*
2 *Fructus rei legatæ quæ erat teſtatoris percepti poſt aditam hęreditatẽ pertinent ad legatarium, etiam non interueniente mora hæredis. & nu. 5.*
3 *Quid in legato generali partis bonorum, & quid in vniuerſalis. & nu. 5.*
4 *Quando legatur hęreditas, vel per fideicommiſſum relinquitur, qualiter & quando veniunt fructus.*

1 SI quis bonorum. †In legato partis bonorũ nõ veniunt fructus niſi interue
a niat mora hr̃dis. h. d. †Opp. ꝯ hanc l. de leg. Herennius. ſ. de vſu. vbi fructus rei legatæ ſi erãt teſtõris, percepti poſt aditam hr̃ditatem, ptinent ad legatariũ, & non interueniẽte mora
3 hr̃dis. †Sol. ibi in legato rei ſingularis, cuius dñiũ tranſiuit in legatarium. & ſic ſunt ſui percepti ex re ſua. ut l. ſolum. §. meum ff. de rei ven. Hic in legato gñali partis bonorũ in quo non tranſit dominium adita hr̃ditate, ut ex iſta l. manifeſte colli͛, quia non eſt certum, an debeat ſibi tradi pars in qualibet re, an vna res ꝓ oib. aliis. an æſtimatio ſit difficilis, & diſpendioſa eſt diuiſio, ſed uenit ex poſtfacto declarandũ arbitrio iudicis. ut j. eo. l. non amplius. §. fi. cum l. ſeq. & in hoc conſiſtit tõ huius l. ſed ꝯ de l. grege. ſ. eo. Sol. ibi in vlĩ. hic in gñali. Sed ꝯ ꝙ idem in vlĩ. ut ſi legetur uel relinquat hr̃ditas per fideicommiſſum, ut j. ad Treb. l. in fideicommiſſariam. §. quoties. Sol. ibi in relicto hr̃di. in quo trãſit dñium añ reſtõnẽ, & ſic fructus pcepti p hr̃dem ſunt ſui, quia ex rebus ſuis pceptis. Sed ſi pciperent poſt reſtõnem uerbalẽ, pertinerent ad legatarium, ſed in l. grege. tranſit dñium gregis ab adita hæreditate. Item intelligit Iac. de Are. hanc l. in fructib. ſatis a teſtõre. Idẽ ſi ab hr̃de & legatũ eſſet in diẽ. ſecus ſi purũ. Tu dic ẽt ſi purum, ꝑ rõnem quam ſ. dixi. quia dñium non tranſibit in legatariũ ante traditionem. Cætera uide in d. l. in fideicommiſſariam.
4 †Et conclude qñ legatur hæreditas, uel per fideicommiſſum relinquitur, an ueniant fructus. dic ꝙ percepti ante aditam hæreditatem, ſiue uiuente teſtatore, ſiue poſt mortem, indiſtincte ueniunt, quoniam augent hr̃ditatem. l. item ueniunt. §. fructus. de pet. hær. iuncta. l. ita tñ. §. j. in fi. j. ad Treb. ubi eſt caſus. Idem ſi pcepti ſunt poſt aditã hr̃ditatem, & poſt factam reſtõnem uerbalem: quia tũc percepti ex rebus legatarij uel fideicommiſſarij. ut l. Herennius. j. de vſu. nec eſt curandũ in iſtis caſibus, an ſit, relicta tota hæreditas, uel pars eius. per l. qui ſeruum. in fi. tit. cũ ibi no. ſi autem ſunt percepti poſt aditam hereditatem, & ante reſtõnem uerbalem, tunc non indiſtincte, ſed habita diſtinctione trimembri, quam ponit gl. j. in l. in fideicommiſſariam. j. ad Treb. cũ ſuppletionib. Doc. ẽt ſi fuiſſet rogatus per hæc uerba, quicqd peruenerit de bonis, uel hæreditate mea. ut in l. quod his uerbis. in princ. j. de leg. 3. ſecus ſi per iſta verba quantumcunq. pecunia peruenerit. qa tunc indiſtincte, ut in le. Baliſta. j. ad Treb. Et ſi dicatur quare non ſp indiſtincte, cũ fructus augeant hæreditatem? Rñde ut no. Bar. in l. fideicommiſſariam. in fi. Si autẽ relinquuntur. tunc aut oĩa, & idem per oĩa quod ſ. quia cenſetur relicta hr̃di. ut l. nam qđ. in fi. cum l. ſeq. j. ad Treb. aut pars bonorũ quota. & hẽt locũ iſta le. no. ut non ueniant fructus, niſi poſt moram hr̃dis, ſiue ſint percepti ante aditam hr̃ditatẽ, ſiue poſt, ꝑ rõnem quam ſ. dixi. quia tunc cenſetur relicta hr̃ditas, uel eius pars, ut patet, qa intelligitur deducto ære alieno, ut in l. cum ãt pars bonorum. j. ti. j. quod non eſt, qñ relinquitur pars hæreditatis, ut l. mulier. §. fi. ad Treb. & d. l. ſi quis ſeruum. §. fi. cum ibi no.
5 †ſi aũt relinquatur alia res particularis, tunc aut uniuerſitas, ut grex. & diſtingue, ut ibi dixi, quia fructus percepti uiuente teſtatore, uel iacente hr̃ditate non ueniunt, & in hoc differt a primo caſu: poſt aditã aũt hr̃ditatẽ ſi res erat teſtõris, ueniunt: ſi nõ: tũc a tpe moræ. quod dic plene per Cy. in l. fi. de vſufru. legatorum.

LEX XXIIII.

1 *Legari poteſt id quod non eſt in rerum natura, ſed eſſe ſperatur.*
2 *Legatum rei quę non eſt in rerum natura, ſed eſſe ſperatur, dicitur conditionaliter quantum ad obligationem & actionem.*

1 QVod in rerum. †Legari põt id quod nõ eſt in rerum natura, ſed eſſe ſperatur. h. d. gl. dic ꝙ iſtud legatum eſt conditionale p l. j. in fi. de cond. & dem. quæ potius vr̃ facere in ꝯrium, quia dicit ꝙ ineſt ꝯdõ ſi naſcat, & ſubeſt tacita ꝯdõ, q̃ reddit actum ꝯdõnalem, ſicut expreſſa. ut l. item quia. ſ. de pact. Sed dic, ꝙ glo. habuit reſpectum ad effm̃ ꝯdõnis, q̃ impedit legati tranſmiſſionem, ſi legatarius interim decedat. Iſta uero tacita ꝯdõ ñ impedit, & ſic quantum ad tranſmiſſionem reputat̃ purum, tex. eſt in l. cum illud. §. fi. ante fi. j. qñ d. l. ce. Et rõ eſt, qa ineſt ex nã rei legatæ: nõ em̃ pt dr̃i niſi naſcat̃. & ſic non reddit legatũ ꝯdõnale quo ad hoc, arg. de vul. & pup. l. q liberis in prin. ubi ſubſtõ reputat̃ pura, licet fuerit appoſita condõ, q̃ de ſui natura ineſt. p l. condõnes extrinſecus. de cond. & demõ. ergo ineſt uoluntate defuncti tacita, quia tunc impediret tranſmitti, ut in l. quod pu-
a rẽ. qñ d. l. ce. & dixi in l. 3. ſ. eo. ſed ex natura rei. † Quantum uero ad oblĩonem & actionem bene eſt conditionale, quia non debet̃ antequam naſcatur, & hoc no. gl. in d. l. item quia.

1 *Legatum fundi in quo teſtator vſumfructum habebat non valet, & quid ſi legauit proprietatem. & nu. 1.*
2 *Si emphyteuta legat ius quod habet in re, vel ipſam rem, & contingat ipſũ decedere ſine filijs, ita ꝙ res redeat ad directũ dominium, extinguitur legatũ*
3 *Habens vſumfructum in fundo finiturũ eius morte, ſi ipſum legat, & poſtea nactus eſt proprietatẽ, ꝙ non debeatur proprietas legatario ſed vſus fr. ſic, & quid ſi legauit proprietatem nudam, & poſtea nactus ſit vſumfructum.*

§. SI vſumfructum. Non ualet legatum de iure ꝙ hẽt teſtator, ſi illud erat finiendum eius morte, niſi poſtea ſupueniat cã pp q̃ non finiat̃ ſaltem effectu. h. d. In tex. ibi. (cumq. legauerim.) † Sed quid ſi le-
1 gaui ipm fundum in quo vſumfructum hẽbam? ᵃrñde idem qđ
a hic, quia uideor legaſſe ius ſolum quod habebam, uel rõnem illius, & iſte eſt caſus in l. vxor pattui. C. de leg. & per Bar. in l. ſi domus. §. fi. j. eo. Si autem legaui proprietatem, tunc dic, ut hr̃ & no. in l. Sthicbo. j. de vſufru. lega. & ibi omnino vide Bar. in fi.
a vbi diſtinguit iſtos tres caſus. †Et per iſtum tex. dñt Doc. ſi emphytheuta legat ius quod hẽt in re, uel ipſam rem, & ꝯtingat ipſum decedere ſine filiis ita ꝙ res redeat ad directum dñm, extinguit̃ legatũ ut eſt hic caſus, quia non cenſet̃ legaſſe niſi ius ꝙ habebat. In tex. ibi, (nactus ſim.) Sed contra. quia nactus ſim ꝓprietatem extinguitur vſusfruc ergo & legatum de ipſo factum. Sol. uerum eſt ꝙ extinguitur formalis, ſed remanet cauſalis, & ſic in effectu vr̃ durare, quia põt ipſum deducere in formalem quod
3 facere non potuiſſet ſi nactus non fuiſſet. †Sed an tunc cum nactus eſt proprietatem, debetur ſolus vſusfruc. an etiam proprietas? ꝙ uidetur arg. infra proxi. §. & ſ. eo. l. ſi ex toto in principio, ſed certe proprietas nõ accedit vſufructui, ſed econuerſo, vñ nõ poteſt dici, ꝙ aliquid ſit additum rei legatæ, Secus eſſet econuerſo ſi legaſſet proprietatem nudam, & poſtea redimeret vſusfruc. & tunc bene haberẽt locum illæ ll. & hoc uoluit Pet. in d. l. vxor pattui. & ibi uide omnino quod ibi no. Bald. & hoc etiam patet quia ſi tempore teſtamenti habuiſſet proprietatem, legãdo fundum non propterea legaſſe uideretur proprietatem, ſi habebat aliud ius, ut dominium utile, ſed illud tantũ, uel põt dici eſſe diſtinguendum, an legauerit vſumfru. & uerum dicit Petrus: an legauerit fundum, & tũc ſi ſciebat ſe habere ſolum uſumfruc. idẽ, quia illum tm̃ cẽſetur legaſſe. Si. n. ignorabat ſe aliquod ius habere, & ſic legauit rem tanq̃ alienam, tunc debetur proprietas, quia ẽt ſi non fuiſſet adempta, teneretur hæres redimere per ea quæ no. in l. ſeruum filii. §. j. infra eo. & tetigi. ſ. eo. l. ſerui electione. §. fi. In gl. ibi, (rñdeo quia errabat &c.) iſta non eſt uera. nam innuit a contrario ſenſu, ꝙ ſi teſtator ſciebat illum uſumfructũ debere finiri eius morte legatũ ualeret, & vr̃ grauaſſe hr̃dem de redimendo ipſum a proprietario, ſicut ſi tpe teſtamenti non haberet uſumfr. fundi alieni ſcienter uel ignoranter, & legatarius erat coniuncta perſona, ut l. cum alienam. C. de leg. & hoc eſt ꝯ mentem huius literæ, quæ loquitur indiſtincte, & ſic ẽt qñ ſciebat, & ẽt legatarius erat coniuncta perſona, quia non cenſet̃ legaſſe niſi ius quod habebat. Nec ob. ꝯrium gl. quia loquit̃ qñ nullum ius habebat, unde tunc non ſubeſt cã pp quã cenſeat ſe reſtrinxiſſe. Ideo tunc diſtinguitur, an ſciebat uel ignorabat, & an eſſet coniuncta perſona, uel non. hic uero qñ habebat ius ad qđ cenſetur ſe reſtrinxiſſe, licet ſciat ipſum finiturum.

ADDITIO.

a Vſumfruct. adde Ale. conſi. 9. 2. li. & ibi uide alia de materia huius §.

1 *Quod adijcitur rei legatæ per teſtatorem, legatum auget, quando autem decrabitur, minuit.*
2 *In poteſtate alicuius eſt de duobus fundis facere unum, uel de uno duos, & qd in domibus, & qualiter. & nu. 3.*
3 *In diuiſione domus requiritur interiectio parietis, ſed in diuiſione fundi ſufficit appoſitio alicuius ſigni.*
Legando quis fundum Titianum, ueniet totus fundus, licet ſit diuiſus, & qd ſi diuiſio eſſet facta cauſa faciendi duos?
4 *Domus non poteſt dici facta diuiſim, niſi ſit apta ad habitandum, ſed fundus in quacumque modica parte poteſt dici fundus.*
5 *Si eſt creatus nouus officialis ſuper certis cauſis, puta damnis datis, an uideãtur iſta cauſa detracta de iuriſdõne poteſtatis qui habebat eam generalem.*

1 §. Si quis poſt. † Quod adijcitur rei legatæ per teſtatorem legatum auget: quando autem detrahitur, minuit. h. d. uſque ad §. ſi nauem. † Allegat̃ finis

nis huius §.q̄ in ptāte alicuius eſt de duob. fundis facere unū, &
de uno duos, & ſilr de domo iungēdo unā cū altera, uel diuiden
do eā: & tūc q̄libet pars fundi dicet fundus, & q̄libet pars dom⁹
3 dicet domus, ut j.e.l. planè.i fi.† Plus tñ requirit in diuiſione do
mus, ſ. interiectio parietis, alſ de una non fiunt duæ. ut in l. ſi qs
duas.§.j.cōm. præd. qđ not. Non ſic in fundo, qa ſufficit diuiſio,
tñ cum appōne alicuius ſigni, niſi fiat grā uberioris culturæ re-
a manentis eodē noīe. nā & tunc non ſunt duo. ᵃ ut l. Caius. j. de
leg.2.& iō legando fundū Titianū, ueniet totus fundus, licet ſit
diuiſus, ut ibi. Sed ſi diuiſio eſſet ſeā cā faciendi duos, qd iuris ſit
hoc caſu: uide qđ no. Bar. in l.j. j. de reb. dub. & facit l. qui pluri-
4 bus. de ver. ob.† Iſt ēt alia dña, qa domus non pōt dici facta diui
ſim, niſi ſit apta ad habitandū, ſed fundus in q̄tacunque modica
parte pōt dici fundus. Et pp hoc reſultat alia dña, de qua hr̄ in l.
5 ſi domus. in prin. j.e. in tex. & gl.† Vlt. Bal. allegat finē huius §. q̄
ſi eſt creatus nouus officialis ſup certis cauſis, puta dānis datis,
vñ iſtæ cauſæ detractæ de iuriſdōne ptāris qui hēbat eam gene-
b ralem. ᵇ & ſic non poterit ptās ſe impedire. In ↄ̄rium vr̄ eſſe ca-
ſus in l.j.C. de of. p̄fec. urb. & tetigi in l. ſi quis cū procuratorio.§.
fi.ſ. de proc. Et pro primo dicto facit glo. q̄ eſt in l. cum prætor. in
prin. de iud. & ibi Ang. tangit iſtum paſſum. Non ſunt alia.

ADDITIONES.

a Non ſunt duo. Adde eundem Paul. de Caſt. in l. ita ſtipulatus. infra de uerbo. obli. & ibi uide ale. & eundem Paul. de Caſt. in conſi. ſuo 6. col. pe. in fi. in nouis. inci. In cauſa mota per Gaſparem, & ibi quid ſi appoſita trahit ſepē, uel terminos, vel foſſata, licet uſu uideantur diuerſa prædia. ſi tñ in ipſis fundis, ita diuerſis eſſent quædā cauæ, dicerenẽ tales fundi unū p̄dium reſpectu cauæ, quia illa diuerſitas in ſuperficie non inducit diuerſitatē in uera caua. & uide q not. ale. hic.
b Generalem. adde ut per Fran. de are. conſi. 102. & Lud. Ro. conſi. 393.

5 *Dubium ſoluitur quod in iſto §. uertebatur.*
a *Legatum nauis in genere, non ualet ſi teſtator nullam hēbat in patrimonio.*

1 §.Si nauem. †Dubiū erat hic, qa videbat̄ alia nauis q̄
illa, quæ fuit legata, poſtq̄ erat tota refe-
cta ex nouis tabulis. Sed hoc non eſt uerū poſtq̄ durauit eadē ca
rina.i. fundus nauis. Si aūt non duraſſet, tunc diſtinguēdum, an
paulatim fuiſſet refecta, & idē an uno impetu fuiſſet deſtructa,
& poſtea refecta, & tūc diſtingueret̄ qua nēte deſtructa fuiſſet.
l. inter ſtipulantē.§. ſacrā. j. de ver. obl. & de ſolu. l. qui res.§. areā.
a †In tex. ibi (& ſpāliter eam aſcripſero.) vult dicere, q̄ fuit legata
in ſpecie, quo caſu ualet legatum, ſed ſi legauit unam nauem, di
ſtingueretur ſicut in domo, aut hēt nauē in p̄rimonio, & ualet,
aut non hēt, & non ualet, ſicut diſtinguit in domo j.e l. ſi dom⁹.
in princ. nō ſic ſi legat̄ fundus in gn̄e, qa tunc ēt ſi hēt in p̄rimo-
nio, non ualet, qa & ſic legatū eſſet inutile. l. cum poſt.§. gener. ſ.
de iu. do. & no. in l. ſi domus. & hoc uoluit dicere hic gl. iſta.

LEX XXV.

1 *A filio hærede quando poſſit legari patri, in cuius eſt poteſtate.*
2 *Legata inutilia cum remaneant apud hæredem iure hæreditario, Falcidiam diminuunt uel impediunt.*
3 *Si pater inſtituitur, & ab eo legatur filio, an ualent legatum.*

1 A Filio. †A filio inſtituto pōt legari patri in cuius eſt
ptāte, nec irritat̄ legatū, licet tpe mortis teſta
toris quo cedit ei⁹ dies filr ſit in ptāte, ſecus ſi tpe adi-
tionis factæ iuſſu p̄ris. h.d. T ſic. n. efficit̄ inutile, & im-
putat̄ patri in Falcidiā quā de alijs legatis uellet detrahere. hoc
2 ēt dicit tex. †Nā dēs ſcire q̄ legata inutilia cū remaneāt apud hæ
redē iure hr̄ditario, Falcidiā diminuunt, uel impediūt l. in rōne
3 iſta. i prin. j. ad l. Fal. †In tex. ibi, (legari p̄t.) Videbatur ↄ̄num, qa
cū patri ſit acquirenda tota hr̄ditas, iſtud legatū uidebat̄ ſuper-
fluū: ſed certè non neceſſario eſt acquirenda ſibi hr̄ditas, qa ſi
tpe quo adibit erit ſui iuris acquiret̄ ipſi filio. & tūc legatū hēbit
vtilitatē, & hoc reſpū habito ualet, & eſt in pendenti. In text. ibi,
(in patris ptāte ſit.) Videbatur ↄ̄rium, quaſi dies inutiliter cedat,
poſtq̄ tunc adhuc eſt in ptāte p̄ris. ſed ↄ̄ eſt, nā adhuc ſperatur ef-
fici ſui iuris anteq̄ adeat, & pp iſtā ſpem, non cadit inutilr, ſi autē
tpe aditionis ſit adhuc in ptāte, tūc legatū euaneſcit per rōnem
quā ſ. dixi, alſ ſequeretur q̄ eēt obligatus pr̄ ſibiipſi ad hoc lega-
tū, & iſte caſus non ponit̄ in tex. ſed ponitur p̄ cōſtanti, & ex eo
infert̄ illatio q̄ ſequit̄, igitur & ſi iuſſu, &c. In tex. ibi, (imputabit̄
et). ſ. patri uolenti detrahere Falc. de alijs legatis eatenus quaten⁹
ualet hoc legatū, cū maneat penes eum iure hr̄ditario, non iure
legati, ſed legatū ualidū remanens penes hr̄dem tanq̄ legatū in
Falc. ſibi non ↄputatur, qa cū dicatur debita iure inſtōnis, nō im
putatur in ea niſi illud, qđ capit̄ iure inſtōnis, & hoc uoluit hæc
gl. fi. p ll. quas alleg. In fi. gl. primæ ibi, (& ſic eſt tota plena.) Quia
tunc legatum remaneret hodie ualidum, ēt ſi tpe quo adit, ſit in
ptāte patris, qa non acquirit p̄ri p̄prietatem, ſed ſibi, & ſic ceſſat
rō, de qua ſ. & tunc filius detrahit Falcid. de iſto legato, ſicut de
ſcō cānei ſm gl. quā no. & ita intelligit fi. huius l. & tūc illud uer
bum e: exponitur. l. filio. Sed q̄ritur econuerſo, ſi pr̄ inſtituitur,
& ab eo legatur filio, non ualet hoc iure, nec reconualeſcit. licet
poſtea efficiatur ſui iuris, ut Inſti. de leg.§. an ſeruo. Rñd. pp rlam

Caro. qa ſi teſtator tpe teſtamenti mortuus fuiſſet, illud legatū
nō potuiſſet ualere, quia ſi ualuiſſet, fuiſſet ſtatim quæſitū filio,
qui tunc erat in ptāte, & per filium eodem momento fuiſſet q̄ſi
tum patri, & ſic uideretur factum a ſeipſo ſibi ipſi. ſed hic regula
Cato. non habet locum, quia licet teſtator moreretur tempore
teſtamenti, non propterea legatum eſſet inutile, quia inſpiceretur tempus aditionis, ut hic patet in uerbo, (nec intereſt.)

LEX XXVI.

1 *Si legatur tibi fundus ualens centum ſub conditione ſi dederis hæredi quinquaginta. & dediſti, non poteſt te grauare onere fideicommiſſi de dando alteri, niſi uſque ad quinquaginta, quia non cenſeris plus habere.*
2 *Si ſoluenda eſt gabella de legato uel donatione ad rōnem tot denariorum pro libra ueræ æſtimationis rei legatæ, uel donatæ, q̄ de illa æſtimatione deducatur id quod ſoluitur cauſa condōnis implendæ, uel notarijs, & omne onus.*
3 *Si quis impetrauit beneficium uſque ad ualorem centum, & ualet beneficium uſque ad ualorem ducentorum, tamen deductis oneribus non remanent niſi centum, an debeatur impetranti.*

5 NOn amplius. †Per principiū huius l. patet q̄
ſi legat̄ tibi fundus ualēs cēt ū
ſub ↄdōne ſi dederis hr̄di quinquaginta, & dediſti, nō
p̄t te grauare onere fideicōmiſſi de dando alteri, niſi
vſq. ad quinquaginta, quia non cenſeris plus hr̄e. facit j.e. l. ciui
tatib. in fi. ſed ↄ̄ j. de leg.2. l. ſi cui fundus. ubi cenſeris totū hr̄e iu
re legati, licet tñ dederis hr̄di q̄tum ualet fundus. Sol. illud pce
dit q̄tū ad hoc, ut ualeat legatū, qa ſæpe intereſt ueſtra hr̄e uici-
nū fundū, ēt ſoluendo ultra uerā æſtōnem, unde ualet legatū de
fundo ualente centū ſub ↄdōne ſi dederis centū hr̄di, uel ſi gra
uatur hr̄s de uendendo tibi pro centum, & pōt agere ex teſtō, &
hoc uoluit illa l. ſed q̄tum ad hoc, ut poſſit grauari de dando al-
teri, non diceris hr̄e iure legati, niſi q̄tū tibi ſupereſt deducto eo
2 qđ ſoluiſti. ut hic. †Itē per iſtū tex. patet, ſi ſoluēda eſt gabella de
legato, uel donatione ad rōnem tot denariorū p̄ libra ueræ æſti-
mationis rei legatæ uel donatæ, q̄ de illa tñ æſtōne eſt ſoluēda,
q̄ remanet deducto eo qđ ſoluitur cā ↄdōnis implendæ, uel no-
tarijs deducto oī onere. †Et adde no. p Bar. i l. quoties. j. ad l. Fal.
facit ēt iſte tex. ſi aliquis impetrauit bñficiū uſq. ad ualorē cētū.
& valet bñficiū ualorē ducentorū, tñ deductis onerib. nō rema-
a nent niſi centū, q̄ iſtud bñficiū dēatur impetranti. neſcio tñ ᵃ ſi
b in curia Romana hoc admittit̄. ᵇ qa fortè intelligeret̄ ualor nō
deductis onerib. cū tales gratiæ ſint reſtringendæ, quia odioſæ,
ut in c. quamuis. de præb. lib 6. ſed legata ſunt fauorabilia. &c.

ADDITIONES.

a Neſcio tamen. Adde quod Bal. firmat in l. j. in 2. col. C. de fru. & lit. expen. Raph. Cu. in l. fructus. ſol. mat. Io. And. in addi. ad Spe. in rub. de conceſ. præb.
b Admittitur. adde q̄ immo hoc admittit curia. & hoc tenet etiam Bal. in l. cohæredibus. ff. fam. ercii. & in l. neque. in fi. C. de compen. refert & ſequitur Feli. in c. ad aures. col. 12. uerſi. 12. concluſio. extra de reſcrip. ubi latiſſime quando ualor ſit exprimendus, & quando non. Franc. Curt.

5 *Periculum rei legatæ in ſpecie pertinet ad legatarium, ſi non interuenit mora hæredis, & nu. 1.*
a *Dicitur fieri deterior conditio alicuius, quando perdit lucrum, & an dicatur pati damnum.*

1 §.Si certum. †No. hic q̄ res mobilis legata, ſi tpe mor-
tis teſtatoris erat alibi q̄ in loco, ubi ē hæ
res, uel incipit eſſe poſt ſine culpa hr̄dis, non teneret̄ hr̄s eam tra
dere, niſi in loco vbi eſt, unde pōt dicere legatario uadas illuc, &
ſcribam unam lr̄am tali qui hēt eam ut tibi tradat, & ſi recuſat,
culpa eſt tua, non hr̄dis. l. quod legatur. ſ. de iud. niſi uelit eā re-
duci ad locum ubi eſt hr̄s ſumptu & periculo ipſius legatarij, ut
2 ibi no. & l. poſtea. in fi. cum l. ſeq. ſ. de eden. †Item no. q̄ pericu-
lum rei legatæ in ſpē pertinet ad legatariū ſi non interuenit mo
ra hæredis. Item not q̄ dr̄ fieri deterior conditio alicuius qñ per-
a dit lucrum. ᵃ non tñ hic dr̄ q̄ dicatur pati damnum, licet gloſſ.
hoc dicat hic, & ſic ceſſant contraria glo. Tene menti.

ADDITIO.

a Perdit lucrum. Intellige quando eſt radicatum, quia tunc dicitur pati damnum alias ſecus, ut notat ale. conſ. 29. 2. lib. & conſ. 201. eo. vol. & quia do. Iaſ. h. d. in illa q. an eleemoſyna conſueta concedi fratribus per ſtatutum poſſit reuocari, quod ſtatutum confirmatum per ſuperiorem poteſt per ſtatuentes reuocari. unde ipſum do. Iaſ. hic, & tu declara. quid hic addens uoluerit.

1 *Cum legatur pars bonorum, eſt in electione hæredis, an æſtimationem, aut partem uelit.*
2 *Quando legatur pars bonorum, quòd partes in ſingulis rebus dicantur legatæ, & ſint in obligatione, & uide nu. 1.*
3 *An dominium in ſingulis rebus pro illa parte, acquiratur legatario ab adita hæreditate.*
4 *Quid tunc ſit in ſolutione, & q̄ facultas ſoluendi æſtimationem duret quouſque lata ſit ſententia ſuper parte bonorum, & quouſque ſit conuentus actione iudicati ſuper illa. uide tamen nu. 6.*
5 *Quid ſi talis facultas competat ex poteſtate data contrahentib. q̄ non duret. niſi uſque ad litem conteſtatam ſuper re debita, idem quando a teſtatore, ſi in pœnam hæredis ſuit introductum, ſecus ſi in eius fauorem,*

Aliud pro alio quando poſſit ſolui inuito creditore.

6 *Legatarius partis bonorum in genere non poteſt compellere hæredem ad adeundum hæreditatem.*

Quòd ſecus ſit in legato certę partis hæreditatis, q̃ eſt uniuerſale, & intelligitur non deducto ære alieno, & q̃ facta reſtitutione uerbali tranſeat dominium in ſingularibus, & ſi poſſunt commode diuidi, poteſt peti pars in ſingulis rebus, nec datur facultas hæredi ſoluendi æſtimationem.

Quid ſi legantur omnia bona?

7 *Quando legatur filio pars bonorum iure inſtitutionis pro ſua legitima, tunc non datur hæredi facultas ſoluendi æſtimationem.*

8 *Hæres uel filius grauatus reſtituere hæreditatem de ſingularibus legatis, an poſſit falcidiam, uel Treb. uel debitum iure naturę retinere in una re.*

1 §. Cum bonorum. †Cum legat̃ pars bonorũ eſt in electione hr̃dis, an ſoluat æſtimationẽ, an aũt partẽ in ſingulis rebus: ſi tñ pñt diuidi ↄmode, aĺs ↄpellit̃ ſoluere æſtimationẽ, vel unã rem, aut plres, q̃ tãtundẽ valeãt, put inter ſe ↄcordauerint: uel ſi diſcordant, put iudici expedire vr̃. h. d. cũ l. ſeq. † Pro declarõne huius §. tria uel quatuor ſunt vidẽda, qñ legat̃ pars bonorũ. Primũ ẽ qd ſit in legato, & in obĺone. nã Sabinus & Caſſius dixerunt, q̃ ipſa æſtimatio, & ſic pinde ac ſi æſtimatio fuiſſet legata, ne ſingulæ res hẽant diuidi. Alii vt Proculus & Nerua, q̃ partes in ſingulis reb. dñr legatę & ſunt in obĺone, & iſta pars uerior eſt. ut colĺr ex l. ſi quis bonorũ. s. e. qa ſi æſtimatio eẽt in obĺone. poſt morã hr̃dis uenirẽt vſuræ, nõ aũt fructus, cuius ↄriũ ibi dr̃. †Scd̃o uidẽdũ eſt an dñiũ ĩ ſin-
3 gulis reb. p illa parte acqrat̃ legatario ab adita hr̃ditate, & tex. ĩ l. pt. in fi. in uerbo uendicare. j. e. facit q̃ ſic. aĺs nõ hr̃et locũ vendicatio. Sed ↄriũ vr̃ pbari, p d. l. ſi quis bonorũ, qa ſi dñiũ transiret, venirent fructus ab hr̃ditate, ẽt nõ interueniẽte mora hr̃dis, tanq̃ pcepti ex reb. legatarii, ut l. Herennius. s. de uſu. cuius ↄriũ ibi dr̃, q̃ nõ, niſi poſt morã. Et hãc partẽ tenebat Bal. & Angel. & aſſignat rõnẽ Bal. qa ſi dñiũ eſſet tranſlatũ, non darẽt hr̃di facultas ſoluendi æſtimationem, q̃ rõ nõ placet, qa ↄriũ hẽmus in l. ſi qñ. §. hr̃s. j. eo. ubi erat tranſlatũ dñiũ, & tñ dat̃ facultas ſoluendi æſtimationẽ, tñ ibi procedat ex ptãte data a teſtõre, ut patet ex ibi no. per Bar. Ad tex. aũt dũ dicit (vendicare.) rñdeo q̃ ponitur impropriè (portionem.) & vult dicere q̃ legatarius non habet neceſſe petere partem in ſingulis rebus eas nominãdo. Sed põt dicere generaliter peto quartam partẽ omnium bonorum mihi legatam, & procedit libellus, qa conformis teſtõ. Bar. autẽ vr̃ ſentire q̃ dñium ſit tranſlatum, & q̃ ſi in hr̃ditate non ſunt debita legatarius poſſit uẽdicare partes in ſingulis reb. licet nõ teneatur ipſas ſpecificare, ſed gñaliter petere, ut l. põt. in fin. & licèt hr̃di concedat̃ facultas ſoluendi æſtimationem. ſed ſi ſunt debita in hr̃ditate, tũc quia illa ueniunt deducẽda ante omnia de toto patrimonio, nõ eſt certus legatarius quota portio ſi debeatur in ſingulis rebus. ideo poterit uendicare partẽ incertam. ſ. quartam partẽ eius quod teſtabat deducto ære alieno, ut in l. qui de tota. §. incertæ. s. de rei. uendi. Opi. Bal. uerior eſt per illam l. ſi qs bonorum. quam Bar. in hoc non ponderauit, nec poteſt dare re-
4 ſponſum. † Tertio vidẽdum eſt quid ſit in ſolutiõe. nam iſta pñt ſimul ſtare, q̃ unũ ſit in obligatione, & tamẽ aliud ſit in ſolutione, uel ex diſpõne legali, ut patet in actione noxali, ut in l. itẽ ueniunt. §. idem rectè. de petit. hær. uel ex diſpõne teſtatoris, ut l. ſi qñ. §. hæres. j. eo. & l. j. de pe. l. vel ex diſpoſitione ↄhentium, ut ĩ l. ſi quis ſtipulatus fuerit x. in mille. j. de ſol. Et ad iſtam q. ſuiſcõ. hic rñdet in ver. (ſed oportet) q̃ in ſolõne eſt ipſa æſtimatio, ſi hæres vult eam præſtare, uel ẽt partes in ſingulis rebus, ſi hoc magis vult hr̃s, & poſſint commode diuidi, uel ſi neutrum iſtorum vult, põt ſoluere unã rẽ uel plures, quæ ualeant tm̃ q̃tum pars legata in ſingulis reb. tñ tũc non eſt in eius libero arbitrio, nec ſolius legatarii, ſed in arbitrio iudicis, ſi hoc uiderit expedire, uel prout fuerit æquũ. Qñ ergo vult ſoluere æſtimationem, indiſtinctè põt ẽt inuito legatario, & ẽt ſi bona recipiãt commodam diuiſionem, ut hic colĺr, qd̃ eſt notãdũ, & datur hæc facultas a lege ne inducat̃ cõio in ſingulis rebus inter hr̃dem, & legatariũ, quę ſolet parere diſcordias. ut l. cum pater §. dulciſſimis. j. de lega. 2. Iõ tñ ad eam quis non compelli, ut in l. ſi non ſortẽ. §. ſi cẽtum. s. de cond. inde. & datur magis hæredi, qa eſt debitor, & ſic fauorabilior q̃ creditor, ut l. plerunq. in fi. de iur. do. Et datur ẽt ſi nulla ſint debita in hæreditate, quia adhuc viget dicta rõ, & durat iſta facultas quouſq. lata ſit ſententia ſuper partę bonorum, & quouſque ſit conuẽtus actione iudicati ſuper illa, ut in d. l. item
5 ueniunt. §. idem recte. †Sed qñ competit ex ptãte data contrahẽtibus non durat niſi uſque ad lit. conte. ſuper re debita, ut in d. l. ſi quis ſtipulatus fuerit x. in mille. j. de ſol. idem quando a teſtatore ſi in pœnam hr̃dis fuit introducta. ut in d. l. j. de pen. l. ſecus ſi in eius fauorẽ, quia tunc idem qd̃ in primo caſu, ut in d. l. ſi qñ. §. hæres. & ibi no. per Bar. j. eo. Non ergo obſtat ↄrium formatũ
a in gl. q̃ aliud pro alio non poſſit ſolui, quia fallit qñ unum ẽ in obĺone, aliud in ſolõne. Item fallit, qñ illud q̃ eſt in obĺone non põt ſolui. ut no. in l. vinũ. s. ſi cer. pe. circa fi. glo. mag. & l. ſi ſeruũ. §. fi. de uer. o. Fallit ẽt pp difficultatẽ, uel durã ſeparatõnẽ, ut j. e.
6 l. ſi domus. §. q confitet. † Prædicta qñ fuit legata pars bonorũ in genere, quod legatum non dr̃ vĺe, ſed generale, quia intelligitur deducto ære alieno, ut hic in glo. quæ incipit, ſecus. Ideo legatarius non poteſt compellere hæredem ad adeundum hæreditatẽ, ut in l. mulieri. § fi. ad Treb. & hic in gl. q̃ incipit (non ergo) ſecus ſi legaret̃ certa pars hr̃ditatis, q̃ eſt vĺe. & intelĺr nõ deducto ære alieno, & põt compellere hr̃dem ad adeundum. Et fcã reſtõne verbali tranſit dominium in ſingularib. reb. pro parte, & pñt cõmode diuidi. põt peti pars in ſingulis reb. nec daret̃ facultas hr̃di ſoluendi æſtimationẽ. hoc ſentit gl. q̃ incipit ſecus. in prin. ſed qñ legant̃ oĩa bona, tunc eſt idẽ ac ſi legaret hr̃ditas, & eſſet fideicommiſſum vĺe. ut dixi s. eo. in l. ſi quis bonorũ. Itẽ pcedit q̃ hic dr̃ qñ legata eſt pars bonorũ in gñe. ſi vero in ſpẽ, in ſingularib. reb. ipãr noiatis. Iſta gl. añ fi. innuit eſſe ſecus. dum dicit. (Nõ rerũ ſingularũ.) q̃ nõ det facultas hr̃di ſoluendi æſtimationẽ. q̃ no. Sed intelĺr ſi pñt commode diuidi, aĺs ſecus, ut in d. §. q confitetur. ſed qñ in genere, hoc nõ inſpicit̃, ut in hoc tex. ſingulari.
7 Procedit ẽt iſte tex. ſm Bal. quando legat̃ extraneo. † ſecus ſi filio p ſua legitima, ut frequenter contingit q̃ parentes dicunt relinquo iure inſtitutionis tali filio meo legitimam ſuam, uel partẽ quæ ipſum contingit. nam cum legitima dicatur deducto ære alieno, & funeris impen. ut l. Papi. §. quarta aũt. de inof. teſt. vr̃ legata pars bonorum. Nec tunc daretur facultas ſoluendi æſtimationem ſm Bal. quod no. & tene menti. quia legitima debetur ĩ ipſis rebus quo ad obĺonem, & ſolutionem, ut in l. ſancimus. §. repletionem. C. de inoff. teſt. gl. tamen hic in l. põt. ſuper uerbo, partem. dum exponit. ſ. legitimam. innuit ↄtrium q̃ hic loquatur ẽt
8 quando filio. Sed opin. Bal. plus placet. † Vltimo de q. quam ſormat gl. in l. põt. an hæres uel filius grauatus reſtituere hæreditatẽ. de ſingularibus legatis poſſit Fal. uel Treb. uel debitum iure nãæ retinere in una re, ſicut põt hic dare alteri in una re iu. imminente, uide plene per Bar. in l. in quartã. j. ad l. Fal. in 4. qu. in l. Marcellus. § res quæ ad Treb. & Cy. in l. filium quem habente. C. fa. erci. & gl. in auth. de teſti. & ea quæ parit. §. quamobrem. & opinionem Bal. de qua s. quantum ad legitimam reperio approbatam p Doc. vltramon. p l. in emptione. de mino. & de bo. lib. l. libertus qui ſoluendo. & C. de admi. tu. l. lex quæ tutores dũmõ poſſint cõmode res diuidi. alias ſecus per iſtum tex. & per le. ij. §. fi. C. qñ & quibus quarta pars debe. li. x. Tene menti.

ADDITIO.

a Fallit. adde q̃ aliud pro alio inuito creditore ſoluitur in caſu ſingulari poſito p Bal. in l. ſi quis argentum. §. ſi uero. C. de dona. & in alio caſu no. per Bal. in rub. de ↄhen. em. in 15. q. & in hac materia adde Lu. Ro. conſ. 163.

LEX XXVIII.

1 *Si debitor legat creditori quod debet. ita demum ualet legatum ſi continet aliquam utilitatem.*

2 *Si debeam tibi centum actione ſtricti iuris, & ea tibi lego, non ualebit legatũ.*

3 *Quod tibi debeo pure, ſi tibi legatur a quodam tertio, quod ualebit legatum ſi tui contemplatione hoc fecerit.*

4 *Si aliquis ſtipulatus eſt a me ſuo nomine centum, & ego ea centum tibi lego q̃ ualebit legatum.*

5 *Quando debitum eſt purum, licet non ualeat legatum quantum ad hoc ut poſſit peti actione ex teſtamento, continet tamen aliam utilitatem, quia debitor legando cenſetur debitum recognoſcere, & ſic interrumpitur pręſcriptio.*

6 *Cum tale legatum contineat confeſſionem legantis factam parte abſente, quæ inducit ſemiplenam probationem, poterit legatarius cum uno alio teſte probare debitum, & tanquam debitum petere, nec patietur Falcidiam, & ſi debitum non erat hypothecatum, an per tale legatum adijciatur hypotheca, & num. 7.*

7 *Si lego ſimpliciter quod debeo, & ſum tutus exceptione, non ualeat legatum niſi dixiſſem q̃ debeo ex tali cauſa.*

8 *Si teſtator mandat executori, q̃ ſoluat ſua debita, cenſetur ſenſiſſe de efficacibus, non de illis in quibus obſtat exceptio.*

9 *Si teneor tibi in centum ex aliqua diſpoſitione ſtatutaria, non iure communi, & iſta centum tibi lego, ualet legatum, ut poſſis ex teſtamento petere, licet debitum eſſet purum, cum interſit tua habere duas actiones, & q̃ per ſecundam non tollatur prima.*

1 SI creditori. †Si debitor legat creditori, q̃ dẽt, ita demum ualet legatum ſi continet aliq̃ vtilitatẽ. aĺs ſecus. h. d. cum l. ſeq. cum n. poſſit ęque commode ↄſequi debitum ſuum abſq. legato ſicut cum legato, nõ dr̃ ↄtinere utilitatem, aĺs ſecus, & hoc probat̃ hic per tria exempla. Et eſt quartus caſus in quo continet utilitatem, uel ſi debeo tibi actione perſonali rẽ alienã. nam dñium in te non tranſit niſi tradam. ut in l. traditionibus. C. de pact. Sed ſi lego ipſam, trãſit ſine traditione & propter hoc redditur legatum, licet debitũ eſſet purum, tex. eſt no. in l. 3. §. ſi rem. infra. ti. 2. & ſic gloſſ. in le. Mçuius. poſt princ. uer. debitor aũt. infra ti. j. quæ videtur requirere ad hoc, ut ualeat, q̃ debeat cõtinere aliquid plus altero de quatuor modis, ut habetur Inſti. de actio. §. plus. non bene dicit,

quia

1 quia iſte nnn eſt de illis modis,& tñ ualet.† ſed pone ꝙ debeam
tibi centum actione ſtricti iuris,& ea tibi lego, an ualebit? vr̃ ꝙ
ſic qa hẽbis actionẽ ex teſtõ, q̃ hr̃ inſtar bonæ fidei. Et ꝓ hoc iſte
ver.id quod,& hoc tenet gl.in l.ſi cui.§.ſi Titio.ꝟ.e.in fi.gl.q̃ in-
cipit inimo ſaltem.In ꝯtrium eſt tex.in l.Aurelius.§.fi.ꝟ.de li.leg.
3 †Item pone ꝙ illud qđ tibi dẽo purè,legat tibi à quodã tertio,an
valebit? R̃ñdeo ſic,ſi tui ꝯtemplatione hoc fecerit,nã ex hoc con
ſequeris utilitatẽ,qm̃ hẽs duos obligatos.ſ.me,& hr̃dẽ legãtis ex
teſtõ,& hoc tua intereſt.ut in l.6.in fi.de li.leg. & hoc ꝓbat in d.
4 l.ſi Titio.in tex.& glo.† Itẽ pone ꝙ aliqs ſtipulatus eſt à me tuo
noĩe cẽtũ,ego lego tibi iſta cẽtũ an valebit? dic ꝙ ſic qm̃ ex ſtipl̃o
ne illius nõ habes actionẽ ꝯ me,niſi tibi cedat,ſed nũc habebis ꝯ
hr̃dẽ meũ ẽt ceſſione nõ facta,& hoc ꝓbat in l.hmõi.§.ſi pr̃.ꝟ.e.
& de iu.do.l.cum pr̃.ſi bñ inſpiciat.loquunt ergo iſti tex.qñ debi
tur legat creditori id qđ dẽt,non qñ alius ꝓ debitore, vel qñ de-
5 bet alteri q̃ legatario,licèt ad legatarium ſit peruenturum.† Itẽ
ſcias ꝙ licèt qñ debitũ eſt purum nõ valeat legatum,quãtum ad
hoc ut poſſit peti actione ex teſtõ,ut in iſta l.ſin aũt ꝯtinet tñ a-
liam utilitatem. qa debitur ſic legãdo cẽſet debitũ recognoſce-
re,& ſic interrumpit ꝑſcriptio,ut C.de ꝑſ.30.an.l.cum notiſſimi.
6 §.ſed & ſi qs.† Item qa tale legatũ ꝯtinet ꝯfeſ. legãtis factam par-
te abſente,q̃ inducit ſemiplenam ꝓbõ.ut in c.fi.de ſuc.ab inteſt.
& ſic cum uno alio teſte poterit legatarius ꝓbare debitum,& tã
quã debitũ petere qđ eſt ſibi vtile,qa nõ patit Falcidiã, ut hic in
7 fi.Ita elegãter ponit Bal.in l.j.ante fi.C.de fur.† Bar.ẽt hic addit a-
liã utilitatẽ,qa ſi debitũ nõ erat hypothecatum ꝑ tale legatũ, li-
cèt nõ ualeat quãtũ ad hoc ut poſſit peti actione ex teſtõ: ualet
tñ quãtũ ad hoc,ut illi debito adijciat hypotheca ꝑ teſtm̃. & re-
perio hoc fuiſſe dcm̃ Di.licet ipſe nõ alleget in d.§.ſi Titio.quod
dcm̃ reꝓbat hic Ang.& meritò,qa hypotheca ex teſtõ nõ com-
8 petit niſi ꝓlegatis,ut l.j.C.de leg.† Si ergo nõ naſcit actio ex teſtõ
ꝓ eo qđ principlr̃ legat,ſilr̃ nec actio hypothecaria,& alleg.Inſt.
eo.§.ex ꝯrio.Dicit ẽt Bar.hic tinu in aliud.ꝙ principium huius l.
dẽt intelligi qñ teſtator expſſit quãtitatem,dicẽdo,lego decem q̃
tibi dẽo. Sed ſi ſimplr̃ legarẽ qđ dẽo, & eſſem tutus exceptione,
nihil viderer legaſſe,qa aliud nõ dẽo.ut in l.creditor,& in l.credi
tores.de uer.ſig.& ſic reddit nullum rõne incertitudinis: ut in l.
legaui.de lib.le.& no.in l.ſi ſic.in §.1.ꝟ.e.hoc puto uerũ,niſi dixiſ-
ſem,ꝙ dẽo ex tali cã.& ex illa deberem nõ tñ cũ effectu,ꝑꝑ exce
a ptionem,qa viderer illã remittere. [a] Qñ aũt nullo mõ debeo,ꝓ-
cedit indiſtinctè dictũ ſuũ.Si ergo teſtator mandat executori ꝙ
b ſoluat ſua debita,cenſet ſenſiſſe de efficacib. [b] non de illis in q-
bus obſtat exceptio,vt in l.ſi is cui.§.Flauius.ꝟ.de ſolu.In gl.quę
incipit.(vt de peculio.ibi.ſ.temporalia.) Doc.iſtã reprobant.quia
iſtud intereſſe nõ debet attẽdi quantũ ad hoc,vt faciat valere le
gatũ.ſ.ꝙ actio ex teſtõ ſit magis duratura q̃ actio ꝑtoria,quã ha-
bebat p.l.pr̃ qui caſtren.ꝟ.de caſtrẽ pec.quã allegauit Pet. in l.q
bis idẽ.de verb.obl.& ibi vide in ſimili ꝑ Bar tene ergo ſequentẽ
in ver.(vel põt in ꝑtoria.) In ead.gl. ibi.(ꝑpetuum ius agentis.)
Hæc eſt truffa,dicit ergo ꝙ in §.qui iniuriarum.vna actio ſubro-
gatur loco alterius acceſſoriè: quia non competebat pro eo ad
quod actio prima,ſed ad aliud quod erat illius acceſſio,hic ęque
principlr̃, quia ꝯperit ad illud idem. Ideo vtraque ſeruat ſuam
nãm,vt in l.item illa.§.quod adijcit. de conſti.pecu. In gl.ibi dr̃.
9 (tenere legatum.) hæc vera.quam no. † Nam dixit hic Ang. ꝙ
ſi teneor tibi in centum ex aliqua diſpoſitione ſtatutaria,non iu
re cõi, & iſta centum tibi lego, valet legatum, vt poſſis ex teſtõ
petere, licèt debitum eſſet purum: quia incipit deberi ex alia
iuris cenſura q̃ prius deberet.ſ.de iure communi, & intereſt tua
hr̃e duas actiones.quia ſi ſuccumbis in una,redibis ad aliam, ut
l.Aurelius.in fi.de lib leg.non em̃ per ſecundam tollitur prima,
ſed noua ſibi accumulatur,ut hic ſequitur in gl.

ADDITIONES.

a Quando autem. adde quod uolui Lu.Ro.conſi.308.in prin.
b Efficacibus.adde ut per Old.conſilio 236.& per eundem Pau.melius. conſilio. ccxlv.

---

1 Clauſula per quam prorogantur legata pecuniaria,quibus dies non eſt appoſitus,ad quę porrigatur.
2 An alia clauſula per ſe poſita referatur ad omnia pręcedentia & nu. 8.
Dicta in uno capitulo,lege,uel ſtatuto an cenſeantur repetita in alio capit.
3 Expreſſio eius quod tacitè ineſt, aliquid operatur habito reſpectu ad aliquid extrinſecus.
4 Licèt donatio inter uirum & uxorem à iure prohibita morte donantis premorientis confirmetur,& confirmatio retrotrahatur,debet intelligi,ꝙ trahitur retro quantum ad fructus, ut eos lucretur a die factę donationis.
5 Quod hæc fictio non extendatur ad illud quod à iure erat reprobatum.
6 Clauſula ſeu uerba alicuius diſpoſitionis,legis uel ſtatuti generalia, non referuntur ad alia,quę ſunt contra diſpoſitionem iuris communis.
7 Facilius fit releuatio ad id quod concernit qualitatem,q̃ ad id quod concernit ſubſtantiam,ſi tendit ad confirmandum ſubſtantiam inualidam.
8 Verbum pręteriti,uel pręſentis temporis propriè non comprehendit futurum.
9 Si teſtator legauit mihi pecuniam quam habebat in arca,uel apud campſorẽ, & ſi hęres non traderet,legauit mihi fundum, tunc ſi hęres illam pecuniam conſumpſit,propter quod ego peto fundum,non poteſt tradere aliam ſimilẽ pecuniam me inuito.
10 Quid ſi non legaſſet fundum in caſu quo illa non traderetur.

LEX XXX.

1 TAlis ſcriptura.† Cl̃a ꝑ quam prorogant lega-
ta pecuniaria,q̃b.dies nõ eſt ap
poſitus,porrigit ad illa tm̃ q̃ ꝯſiſtũt põdere,numero, uel
mẽſura,& in q̃b.dies quoquo modo nõ eſt appoſitus: ſe-
cus ſi quoquo mõ eſt appoſitus.Item porrigit ad ꝑcedẽna & ſe-
quentia ẽt in codi.relicta.h.d. in effectu uſq. ad l.ſi qs filio. & eſt
pulchra lex.In gl.2.ibi.Sol.ibi(ſumma.)hoc non placet Doc. qa
idem importat unum uerbum qđ alterum,dicit ergo ꝙ ibi diſpo
ſitio teſtatoris erat merè fauorabilis legatis,qa mandatur ea ſol-
ui ſimplr̃,iõ iſta uerba habent latiſſimum ſignificatum, ut com
prehendãt ẽt legata ꝯſiſtẽtia in ſpecieb. hic uerò non erat merè
fauorabilis,ſed mãdabat ſolui cum termino.iõ hẽnt medium ſi-
gnificatum,ut comprehendãt ea q̃ ꝯſiſtunt in pondere,numero
uel mẽſura.Qñ uerò diſpõ eſt merè odioſa,ut Mace.tũc uerbum
pecunia,hẽt ſtrictum ſignificatum.l.de ꝯſiſtẽtib. in pecunia nu-
merata,ut no.in l.a.ſ.ſi cer.pe.& hoc vult dicere ſequens glo.in
ꝑinc. Qđ ſufficit quãtum ad primam partem.In alia gl.q̃ incip.
qa huic,ibi l.cum vulgari.ubi erat legatum purum,& tñ ad iſtud
nõ extẽdit hæc cl̃a:gl.ſoluit, ꝙ immo ibi hẽbat diem legalem. q̃
ſolo falſa eſt:nã ibi legatũ nõ hẽbat terminum legalem,imò erat
purum,licet actio de dote q̃ ꝑlegabat bñ hr̃et, quia iure iſto dr̃et
reddi annua,bima,trima,die.& hodie uſq.ad annum ꝑterea glo.
iſta ſentit hanc cl̃am nõ extẽdi ad legata q̃ haberẽt terminũ a le-
ge,non a teſtatore,quod eſt ꝯ iſtum tex.nam legatum purè hẽt
diẽ,& terminũ a lege.ſ.ut debeat ſtatĩ adita hr̃ditate, & tñ aliud
extẽdit hæc cl̃a,ut hic in uer.ꝓinde. Tene ergo ultimam ſolu.ꝙ
ibi loqt in ꝑlegata dote.qđ non tenet,niſi ꝑꝑ commodum repre
ſentationis qa debitor legat creditori qđ dẽt in diem. vñ cẽſetur
uelle,ꝙ debeat purè,& hæc eſt repreſentatio ꝑꝑ quã tenet.Si aũt
legaret in eadẽ die,nõ valeret,quia non ꝯtineret ꝯmodum. vt ſ.
l.proxi. Et ideo ſi diceremus hanc cl̃am referri ad tale legatum,
redderetur ex hoc legatum inutile,iõ non refert ar.ꝟ.e.l.ſi quis à
2 filio.& hoc vult iſta gl. † Et no.iſtam reg.q̃ eſt ſingularis in ma re
a lationis vel repetitionis,qñ quærit. An alia cl̃a [a] ꝑ ſe poſita refe-
rat ad oĩa ꝑcedentia,de qua mã tractat in l.ſi idem cũ e. in fi.ſ.de
iu.om.iud.nã non refertur ad illa q̃ ex tali relatione redderent
inutilia & ad hoc allegatur iſta gl.& ẽt illa lex cũ vulgari.Simili
ter,qñ quæritur an ea q̃ dicta ſunt in alio capitulo, l. vel ſtatuto
cenſeãtur repetita in alio capitulo,nã iſta eſt alia mã q̃ ꝑcedens
de qua ꝑ Bar.in l.prætor.§.j.vi bo.rap.& dicas idẽ vt nõ cenſean
tur repetita ſi induceretur vitiũ, vt facit l. Titia.§. idem rñdit.de
verb.ob. In gl.quæ incipit.i.non purè ibi, ſed ibi effectum con-
ſiderauit.ut nihil extrinſecus.Hoc idẽ dr̃ in tex. expreſsè in uer.
quamuis,quia licèt legatũ factũ cum appoſitione iſtorum ver-
borum ꝙ debebatur de ꝑſenti,dr̃ purũ quantũ ad vim,& effectũ
legati, & ſic illa verba ſunt ſuperuacua quantũ ad hoc. quia ita
deberetur de ꝑſenti ſi non fuiſſet appoſita. i. ſtatim adita hære-
ditate.ſicut ſi ſunt appoſita, qñ ꝯſiderata iſta cl̃a,quæ dr̃ extrin-
ſeca nõ reputatur purũ.i.factũ ſine die, imò fuit appoſitus dies
à teſtõre, & iõ ad illud cl̃a non extenditur, q̃ nõ niſi ad illa quæ
3 diem non hñt à teſtatore appoſitum. † Sic ergo no. ꝙ expreſſio
b eius quod tacitè ineſt [b] aliquid operatur habito reſpectu ad ali-
quid extrinſecus, licèt habito reſpectu ad id cui ineſt nihil ope-
retur. & hoc probat iſte tex.quod no.ad mãm quæ ponitur in l.
3.ſ.e.videbatur aũt iſtam cl̃am referri ẽt ad hoc legatũ.quia ver
ba ipſius clauſulæ quib.dies non eſt appoſitus, videbant debere
intelligi de die appoſito cã differendæ ſolõnis,quaſi fuerit intẽ-
tio teſtatoris,ꝙ ad illa legata in quib. talis dies ſpecialiter nõ eſt
appoſitus ſaltem apponeretur ꝑ hanc clauſulam gñalem. Sed
ſi ſpãliter eſſet appoſitus,in illis nõ operaretur iſta gñalis.ar. in
l.doli clauſula.de ver.obl.nam & ipſa clauſula ꝯtinet talem diẽ
appoſitum cã differendæ ſolutionis, ergo & de legatis ſimilem
diem habentibus videbatur intelligenda, & quilibet prima fa-
cie ita diceret ſi non haberemus iſtum text. Sed iſte dies de quo
hic, non eſt talis. non.n.apponitur vt differat legatum vel eius
ſolutionem, ſed magis in oppoſitum, vt acceleret, & ſtatim de-
beat,& ſic ad illud uidebat extendi,ſed certe ẽt de tali cenſet te
ſtator intellexiſſe,ut uoluerit differri ſolõnem legatorũ. niſi il-
lorũ q̃ uoluit non differri,ſed ſtatim ſolui,& hoc eſt hmõi, & in
hoc cõſiſtit ratio huius tex.& niſi illorum quæ ſpecialiter in aliũ
diẽ noluit differri,ut ſic ſpecialis prouiſio deroget gñal. Sed ma
gis

ADDITIONES.

a an alia clauſula.De materia huius clauſulæ uide quæ habes conſi.meo,42.col. 5.& conſi.43.col.9.ad fi.& in col.15.Fran.Cur.
b Expreſſio eius quod tacitè ineſt,quid operetur.

gis facit dubiũ id ꝙ ſequiť in uet.ſed ſi ĩ annos quia ibi dies fuit
appoſitus cauſa multiplicandi obligationem legatorum, nõ cã
differendi, uel accelerã, quia tot ſunt legata quot anni, & tamẽ
ad iſtud non extenditur. Sed rõ ponitur in tex. qm̃ & tale lega-
tũ habet initium & finem. Incipit. n. in principio cuiuslibet, an
ni & finitur in fin. & ſic no. multiplicem diẽ, nã qdã apponiť cã
differendi ſolonem, qui non ſuſpendit ſubſtãm legati, ſed execu-
tionem eius, ut eſt dies q̃ continet hæc clã. Quidam qui apponiť
cã demonſtrationis potius ad accelerandũ ſolonem, & de hoc
hic in uer. quid ſi forte. Quidam q cã multiplicandæ oblonis, ut
hic in uer. ſed ſi annos. Et quocunq. iſtorũ modo tum ſit apposi-
ta clã, ad illud non extendit. Et ẽt qdã dies incertus, ut eſt ille q
in ꝯdõne q̃ principalr non facit diem, ſed ſecundario, ut l. ſi Ti-
tio. ǰ. qñ di. le. ce. lõ uerba iſtius clæ de tali die nõ uidebanť intel
ligenda, ſed ſolũ de illa q̃ principalr: cuius ꝯtium hic patet ĩ ver.
(ſed & ſi ſub ꝯdõne.) quod diligenter no. Nam ex hoc apparet ſi
lex uel ſtaturũ aliquid diſponeret in aliqua diſpõne fcã in diẽ, lo
cũ haberet ẽt in facta ſub condõne. quia & illa dr̃ facta in diem,
qđ perpetuo tene menti quia poſſet tibi reddere honorem loco
& tpe, caſus eſt hic. In ultima glo. ibi (l. uxori. §. uxori.) ubi uerbũ
præteriti tpis donaui, non extenditur ad donationem poſt ex fa-
ctam, & hoc uerbum legaui bene extendiť ad legata poſtea fa-
4 cta. † Glo. ſoluit, & de ſolutio. ſuis no. duo ad quæ ſemper allegať
iſta gl. primo ꝙ licet donatio inter vir. & vxor. a iure prohibita
morte donantis præmorientis confirmetur, & confirmatio re-
trotrahatur, ut in l. donationes. C. de do. inter vir. & vxor. debet
intelligi ꝙ trahit retro q̃tum ad fructus, ut eos lucreť a die factæ
dona. non q̃tũ ad hoc ut cenſeať valuiſſe ab illa die, & fuiſſe do-
miniũ trãſlatum, qa hoc eſt ꝯ prohibitionẽ iuris. † Et iõ hæc fi-
ctio licet ẽt ſit a iure inducta, non extendiť ad illud ꝙ a iure erat
reprobatũ. ꝙ eſt notabile & ſingulare in mã fictionis, & iſta glo.
cõiter teneť. aĩs ius ſibiipſi ꝯtrariareť, fingendo uoluiſſe ꝙ ipm̃ ius
improbauit. Incipit ergo eſſe ualida ex tunc. ſ. poſt mortẽ. Non
aũt fingiť ualuiſſe ex tunc. ꝯtriũ tñ vr̃ ſentire gl. in l. ſequẽs. q. ǰ. ti.
6 j. Sed iſta cõiter teneť. † No. ẽt in uet. (dic ergo.) unũ ꝙ dicit
Bat. eſſe ualde notãdũ, ꝙ clã uel verba alicuius diſpõnis l. uel ſta
tuti gñalia nõ referunť ad alia, q̃ ſunt ꝯ diſpõnẽ iuris cõis, & iõ
dicta in primo capitulo ſtatuti non referunť ad aliud capitulũ
p̃cedens, uel ſequens, ꝙ ꝯtineret aliquid ꝯ diſpõnẽ iuris cõis. Et
hanc reg. ponit Bar. per hanc glo. in l. p̃tor. §. etiã q. dña. ǰ. vi bo.
7 rap. † No. ẽt tertio ex gl. ibi. (Irẽ ibi ſubſtãm &c.) ꝙ faciliusſit rela
tio ad id ꝙ ꝯcernit qualitatẽ, ꝙ ad id qđ concernit ſubſtãm, ſi tẽ-
dit ad ꝯfirmandum ſubſtãm inualidã aĩs potius e conuerſo vr̃ di-
cẽdum, ut no. ǰ. co. ti. l. ſi cui ſerui. § j. per Bar. q̃rum tamẽ ad ꝯtriũ
formatũ in gl. melior ſolo vr̃ poſſe dari, qa hic loqtur in uerbo
(legaui,) ꝙ iõ extendiť ad futura legata, licet ſit p̃teriti tpis, qa le-
gare uel non legare pẽdet ex mera uoluntate loquentis, ut pba
tur in l. Pociana. de iure codi. & iõ l. uerbũ erit. de verb. ſig. ubi
e cõuerſo uerbũ futuri tpis extendiť ad p̃terita pp eãdẽ rõnẽ. ibi
uero loqť in uerbo donaui. qđ iõ nõ extẽdiť ad futurã donõnẽ,
qa donare ñ pẽdet ex mera uolũtate donãtis, imo requiriť uolũ
tas ẽt donatarii, ut no. in l. illud C. de ſacroſ. ecc. p gl. iõ retinet p
8 pnũ ſignificatũ qui eſt † vt uerbũ p̃teriti a tpis uel præſentis non
a comprehendat futurũ. ut ǰ. de aur. & ar. leg. l. ſi ita. & l. eum ſti-
pulamur. de ver. ob. & de fideiuſ. l. ſi a colono. In fi. gl. ibi (& §. eũ
qui.) In quibus fit relatio ad immediatè præcedentia, & hic dr̃ ꝙ
etiam ad futura, ſed ibi loquitur in clauſula poſita in alia lege,
vel ſtatuto, & q̃ritur an referatur ad oĩa p̃ceden. an verò ſolũ
b ad immediatè [b] præcedentia. quo caſu dic, vt in l. ſi idem cũ eo.
§. ſi. ſ. de iur. om. iud. & l. fin. ǰ. de reb. du. quia ſi non ponitur in
oratione de p ſe, ſed adijcitur ad qualificandũ, refertur ad imme
diatè p̃cedentia tm̃, vt no. in l. filium ǰ. qñ di. leg. ced. Sed ſi in o-
ratione de p ſe, tunc ad oĩa p̃cedentia. niſi ſint alia q̃ ex hoc vi-
tiarentur, vt in alia gl. quam ſ. recitaui, uel niſi habeant ſpecialẽ
determinationẽ. & ita loquunť ll. allegatæ hic in gl. vel niſi cõ-
modè relatio fieri non poſſit ſalua ratione recti ſermonis, vt no.
in d. l. ſi idem cum eodem, & ǰ. de lega. 3. l. hæres meus. §. uxori.
Nos loquimur in uerbis teſtatoris, in quibus dic ut ſupr. dixi, &
9 ſic ll. allegatæ in glo. parum faciunt ad propoſitum. † Vltimo
Dy. dicit fuiſſe determinatum per iſtum ver. (Item ſi legetur pe
cunia.) ꝙ ſi teſtator legauit mihi pecuniam quam habebat in
arca, uel apud campſorem, & ſi hæres eam non traderet legauit
mihi fundum, & hæres illam pecuniam, conſumpſit, propter qđ
ego peto fundum, hæres autem uoluit tradere aliam pecuniam
ſimilem, ut non careat fundo, quòd non poſſit hoc facere, quia
fuit mihi legata illa pecunia tanquam ſpecies, quia certum
corpus pecuniæ, & ſic non recipit commutationem in aliud
corpus, ſicut una ſpecies cum altera ſpecie, & videtur hoc
probari in l. ſi certos nummos. infra eodem. ubi videtur caſus.
10 † Quid autem ſi non legaſſet fundum in caſu quo illa non trade
retur, an poſſit hæres tradere aliam pecuniam, & retinere illam?
R̃ndeo, ſi adhuc non eſt conſumpta, & poteſt tradi, non audi-
tur hæres inuito legatario, ut in d. l. ſi certos nummos. Sed ſi iam
eſt conſumpta per hęredem, auditur: ſicut in alia ſpecie legata &
perempta, culpa uel facto hæredis, qa peruenitur ad æſtimatio-
nẽ, pp impoſſibilitatem eã tradẽdi, ut no. in l. vinum. in fin. gloſſ.
magnæ ſ. ſi cer. pet. Et debes ſcire, ꝙ ſi in arca non reperitur, vel
nõ tota, nõ debetur niſi id qđ reperiť, poſtq̃ fuit legata ut ſpẽs ut
ǰ. eod. l. ſi ſeruus. ff. qui quemq̃ & ǰ. ti. j. l. ſi quis ſeruum. §. ſi quis
legauerit. Secus ſi fuiſſet legata ut quantitas, & poſtea fuiſſet de
monſtratus locus, unde ſolueretur in alia ratione, ut ǰ. eo. l. qdã
teſtamento. in prin. Non ſunt alia.

ADDITIONES.

a Præteriti. an verbum præteriti tpis poſſit trahi ad futurũ. Ful. conſi. 37. & 136. &
vide quod voluit Lud. Ro. conſ. 333. & no. ꝙ verba præteriti temporis in dubio
debent intelligi de modica præteritione, ſecundum Ale. in conſ. 2. 4. lib.
b Immediatè. Vide And. Sicu. conſ. 14. & 41. 2. lib. Bald. conſ. 273. & cõſ. 83. 3. lib.
Lud. Ro. conſ. 103. & conſ. 430. per Alex. conſ. 47. & 117. & quid ſi referri põt
tam ad ſequentia, quam ad præcedentia. Vide per eundem conſ. 51. 3. lib. & vi-
de de prædicta clauſula per Ful. conſi. 43. per Syg. conſi. 184. & conſ. 212.

LEX XXXII.

1 Si quis a filio. † In repetitione facta à ſubſtituto legatis
factis ab inſtituto nõ ſubintelligiť repe-
tita ꝯdõ appoſita in primo legato. ſi ex ex uitiareť repetitio. h. d.
in effectu uſq. ad §. (ſi qs plures.) Idẽ tñ ſi nõ uitiareť, & repetitio
eſſet expreſſe facta a teſtatore. ut in l. ſi cui ſerui. §. j. ǰ. e. Sed in ta
cita repetitione legali, de qua loqť l. licet in imperator. ǰ. e. bene
ſubintelligiť repetita eadẽ ꝯdõ, ut ǰ. tit. j. l. cum pr̃. §. ab inſtituto
& p gl. in d. l. ſi cui. § j. Ecce caſum. In gl. 2. ibi. (& eſt hæc nugatio
q̃dam) dicit Dy. qa uerba q̃ vñr ꝯfirmare legatum. infirmãt, ſicut
in ll. allegatis in gl. uerba q̃ uñr ꝯfirmare ꝯtus infirmãt Decla-
ra ſic. nam ſubſtitutus pupillaris nũ põt dr̃e legata ex repetitiõe
niſi ſuccedat ex ſubſtitutione. Succedere aũt nõ põt, niſi pupil-
lus moriať impubes. legatũ aũt fcm̃ a pupillo fuit fcm̃ ſub ꝯtria
ꝯdõne ſi efficiať pubes. Dicẽdo ergo ꝙ idẽ legatum debeať a ſub
ſtituto ſub eadem conditione eſt implicare contradictionem, &
eſt perinde ac ſi dixiſſet, uolo deberi a ſubſtituto quando deberi
non poteſt. & ſic eſt nugatio quædam, non ſunt alia.

1 *Quando legatur incerta res de certis, & teſtator ſentit de certa, & non tamen apparet de qua, electio eſt hæredis.*
2 *Obſcuritas quando eſt circa incertem de certis, non habet vitiare legatum, ſed declaratio committitur hæredi, ſecus ſi eſſet circa incertum de incertis.*
Declaratio voluntatis defuncti in legatis quę ſunt fauorabilia committitur hæredi, non ſic in iudicijs.
3 *Quando obſcuritas in citatione, quia citatur Titius, cum eſſent plures Titij, dicitur citatio temeraria, & ſi comparet ille de quo pars non ſentit, tenebitur pars ad expenſas & damna.*
4 *Si teſtator legauit Titio, cum eſſent plures Titij, ꝙ hæres eligat, declarando de quo teſtator ſenſerit.*
Quid ſi non ſentit de certo, vt quia legauit vni ex libertis ſuis ꝙ omnes liberti ſimul vocentur, niſi declaratio fuerit expreſsè commiſſa hæredi.
5 *Quid in officijs, vt ſi relinquat Titium tutorem, cum ſint plures Titij, vel ſi relinquat Titium executorem ſuper ſeruis legatis.*
Differentia inter declarationem & electionem, & nu. 6.
6 *Quando in omnem euentum, quis lucratur aliquid, & nihil perdit, non poteſt conqueri de alieno arbitrio vel iudicio circa declarationem, dicendo quod debuit plus lucrari, & quid in electione.*
7 *Obſcuritas circa verba legis vel ſtatuti committitur iudici declaranda.*
Eius eſt interpretari, vel declarare, cuius eſt condere.

1 §. Si quis plures. † Qñ legatur incerta res de certis
& teſtator ſenſit de certa, non tñ
apparet de qua, electio eſt hæredis. h. d. Dic ut ſ. eod. l. qui duos.
In tex. ibi (elegerit.) i. declarauerit. Non enim eſt propriè electio
ut dixi in d. l. qui duos. Sic in compromiſſione. ut ǰ. de uerborũ
2 obl. l. qui ex pluribus † No. ergo hic quòd obſcuritas quando eſt
circa incertum de certis, non habet uitiare legatum, ſed declara-
tio committitur hæredi, ſecus ſi eſſet circa incertum de incertis
vt ſi legaret Stichũ quẽ non hẽret in patrimonio, nã apparet, ꝙ
ſenſit de certo, nec cõſtat de quo, & ſic eſt incertus de incerto, vñ
uitiat, niſi incertitudo committatur declarãda in aliquem futu-
rum euentum, uel alicui alteri, ut infra de reb. dub. l. ſi fuerit. in
3 prin. & l. quidam relegatus. † Item no. ꝙ declaratio voluntatis de
functi in legatis q̃ ſunt fauorabilia, committitur hæredi, non ſic
in iudicijs ut no. in l. Pomponius ſcribit ſi frumentum. §. fin. ſ. de
a rei uen. quia agitur de præiudicio [a] aduerſarij. quod dic ut nota.
in l. inter ſtipulantem. §. j. de uerbo. obl. Item quando eſt obſcu-
ritas

ADDITIO.

a Præiudicio. Adde ꝙ per hanc doctrinam Abb. conſ. 180. 2. lib. conſuluit quòd po
teſtas declarandi tranſit ad hæredem quando nullus eſt damnificandus, vt in
caſu ibi poſito per ipſum.

ritas in citatione,ꝗa citat Titius,cum ſint plures Titij,dr̄ citatio
temeraria, & ſi comparet ille de quo pars nō ſenſit, tenebit̄ pars
ad expēſas & damna,ut l.eum quem temerè ſ̄.de iud.Loqt̄ autē
4 iſte tex.qñ obſcuritas erat in re legata.† Idem ſi circa pſonā lega
a tarij,¹ut ſi legauit Titio cum eſſent plures Titij.nā hrs eligit,declarā
do de quo teſtator ſenſerit,ut ĩ.ti.j.l.ſi qs ſeruum.§.ſi inter duos.
ſed ſi teſtõr nō ſenſit de certo,ꝗa nō noīauit ꝓprio noīe,puta le
gauit uni ex libertis ſuis,tūc nō committit̄ hrdi decl̄o,nec legata
rij,ſed oēs liberti ſimul uocant̄,ut ĩ.ti.j.l.ſi qs Titio.§.fi. niſi ex-
pīſè fuerit commiſſa hrdi,ut eo.ti.l.cum quidam. & hoc in lega-
5 tis.† In officijs uerò,aut pōt uerti in p̄iudiciū alterius,ut cum re-
linqt̄ Titium tutorem,cum ſint plures Titij, tūc nō committit̄
hrdi declaratio,ꝗa agitur de p̄iudicio pupilli,ſed potius redditur
nulla commiſſio,ut l.duo ſunt Titij.de teſt.tut. Sed ſi nō agitur
de p̄iudicio,ut ſi relinquat Titium executorem ſup ſeruis legatis
tūc ar.huius §.dicit Bar.ꝙ hrs hēbit declarare de quo Titio ſen-
ſerit,ſecus ſi nō ſenſit de certo.ꝗa non noīauit noīe ꝓprio, ut ſi
relinquit executorem vnum de liberis, nam nec oēs admittēt̄ur
ad offm̄,quia teſtator voluit vni tm̄ ꝯmittere, & facilius ꝑ vnū
expedire ꝙ̄ per plures,& ſic non obſtat d.l.ſi quis Titio.in ſ.tit.j.
ꝙ̄ loquitur in legato facto vni ex pluribus,ad quod oēs admittū
tur æqualiter, & hoc eſt fauorabile. Nos loquimur in offō in
quo eſt alia rō, nec hrdi committit̄ decl̄o ꝗa nō ſenſit de certo,
ergo relinqt̄ur datio executoris obſcura & incerta, & ſic nō dēt
ualere,ꝗa dēt dari certus,ut in l.nulli.C.de epiſc. & cle. ita ſentit
Bal.qđ no.In glo.j.ibi(hæc & alia ꝙ̄ legatarijs electionem dant)
intellige gl.ſic,ꝙ iſta l.ꝙ̄ dat electionem hrdi,& aliæ ꝙ̄ interdum
dant legatario,dēnt intelligi,vt ĩ.ſeqtur in glo. Sed Petrus dicit
hoc non eſſe verum,ꝗa l.legato gn̄aliť.ĩ.e.in qua gl.ſe fundat. lo
quitur in electione ꝓpriè ſumpta,& eo modo l.ꝗ duos.ſ̄.e.Nos
loqmur in decl̄one,ꝗa locum hēt in obſcuris.Vñ Petrus dicit ꝙ
hrs pōt declarare teſtatorem ſenſiſſe de deteriore, nam tunc hrs
nihil facit à ſe,ſed decl̄at id quod teſtõr facit,ut ſ̄.de teſta.l.hære
des palam.§.ſed ſi notam. Iō nō pōt nec tenet̄ uti ſua diſcretiōe
ſed decl̄one verit.Qñ āt eligit,tūc a ſe facit,iō dēt uti diſcretiōe
ĩ eligēdo mediocrē,qđ ēt ſeqtur Bal.tñ dem̄ gl.magis placet,ꝗa
decl̄o dēt fieri bona fide,& ſi declarat de deteriori, potius eſt p̄-
ſumptio in ꝯ̄rium,ꝙ faciat ꝓp ſuum lucrum:ſed ſi non ageretur
de lucro ſuo,ꝓcederet dem̄ Petri.Eſt ēt alia dr̄ia inter decl̄onem
& electionem.de qua dixi in d.l.ꝗ duos.In gl.ſeq.in fin.ibi(ꝗcqd
habeat legatarius ſibi commodum eſt)q.d.ēt ſi deteriorem,& ſic
ſentit gl.id quod ſ̄.dixi.ſm̄ Per.in p̄cedēti gl.& no.verba gl.quia
6 ꝓp ea ſup alleg. † ꝙ qñ in oēm euentum qs lucrat̄ aliqd, & nihil
pdit.nō pōt ꝯqueri de alieno arbitrio uel iudicio,dicendo,ꝙ de-
buit plus lucrari,nam ſufficere ſibi dēt ꝙ lucret̄,& non impugna
re alterius iudicium,ex quo iſtud lucrum ſenſit, dicendo ꝙ fue-
rit iniquum & indiſcretum,& hoc in declaratione, ſecus in ele-
ctione,ut ſ̄.dixi,& iō in arbitrantib.ibi committitur non decla-
ratio eius,quod eſt,ſed potius arbitrium ſm̄ ſuam diſcretionem
poſſet impugnari de iniquitate.ſi minus lucri cōferat vni ꝙ̄ de-
beat,vt in l.ſi ſocietatem.§.arbitrorum.ſ̄.ꝓ ſocio.& l.vñ ſi Ner-
uæ.iuncta l.legato gn̄aliter.ĩ.e.& de eo qđ dicit glo. præcedens.
7 † In gl.ibi.(de iure delib.l.j.in fi.) Dic ꝙ ibi in obſcuritate,ꝙ̄ ver
titur circa uerba legis uel ſtatuti,& illa committitur iudici decla
randa.Hic circa mentem teſtatoris,quæ committitur hrdi,qui re
putatur eadem perſona cum defuncto, & eius eſt interpretari
vel declarare,cuius eſt condere,ut ĩ.de appella.l.ab executore,
& l.fi.C.de legi.

A D D I T I O.

1 Legatarij.Hoc reprobat do.Iaſ.ut hic per ipſum uidere potes.

---

1 *Legatum factum hominibus talis contratæ ad ornatum Reip. an ualeat.*
2 *Si aliquis gebellinus relinquat parti gebellinorum,cum ſint duę partes in ci-
uitate,non ualet legatum.*
3 *Quòd homines unius talis partis poſſint facere ſyndicum ad paciſcendū, vel
pacem faciendum cum alia parte.*
4 *Si una iſtarum partiū ſit expulſa,an altera quæ remanſit poſſit facere ſtatuta.*

1 §. Si parti. †Pone exemplum hic ſi reliquit hominibus ta-
lis contratæ ciuitatis Paduæ ad ornatum rei-
publicæ,uidebatur non ualere,quia illi homines non repreſen-
tāt rempub.ſed totus populus.& illi bene poteſt legari, ut ĩ.e.l.
ciuitatib.& l.ciuib.de reb.dub.Sed ꝯ̄ eſt, ꝗa ſaltem repreſentant
partem quæ poteſt acquirere toti ciuitati. Vel pone quòd ſit relī
ctum ad ornatum uel honorem illius ꝯ̄tę,puta ut quolibet anno
2 in illa contrata curratur ad brauium,uel fiat ludus.† Sed quid ſi
aliquis gebellinus relinquat parti gebellinorum, cum ſint duæ
partes in ciuitate? Rñdeo non ualet ſecundum Docto. quia iſtæ
partes non faciunt licitam congregationem,ſed pertinent ad e-
xinanitionem ciuitatis & in derogationem reipu. ut l.ſi quis in-
genuam.§ in ciuilibus.ĩ.de cap.ergo &c.ut ĩ.de reb.du.l.cum ſe
3 natus.† Bñ tñ pñt homines unius talis partis facere ſyndicum ad
paciſcendum uel pacem faciendam cū alia parte, quia & iſte eſt
actus licitus & ꝓbabilis ſm̄ Lambert.de Ramponib.qui ita deter
minauit,cum eſſet qō de facto.ar.huius §.quod etiam tenet Bar.
4 licet Dy.dixerit cōtrarium,& ꝙ iſte §.nihil faciebat. † Item quid
ſi una iſtarum partium ſit expulſa,an altera quę remanſit,poſſit
facere ll.uel ſtatuta,& an poſſit ſubmittere terram alteri. & qđ
de parte expulſa? tāgit hic Bar.poſt alios.Bal.dicit ꝙ illa pars quę
eſt maior,poterit hoc facere,ēt ſi ſit expulſa. quia ad hoc repre-
ſentat ciuitatem uel locum per id quod no.Inno.in c.ex iniūcto.
de ope.nou.nun.non tamen in præiudicium ſuperioris,ſi quem
hēt,arg.in l.inuitus.ff.de fideic.lib.& quod no.in c.dilecti.de ma-
iori.& obed.Tene menti.

L E X XXXIII.

1 *Pluribus ſi eadem res legetur coniunctim,cuilibet debetur pars,& quid ſi di-
ſiunctim.*
2 *Quando legatur diſiunctim uerbis, & coniunctim re, ꝙ partes non dicantur
fieri ab initio,ſed ex poſtfacto per concurſum.*
Quid ſi ſint coniuncti re & uerbis.
3 *Ex pluribus legatarijs eiuſdem rei unus poteſt intentare actionem perſonalē
ex teſtō ad partem ſuam,alter poteſt agere rei uendicatione ad ſuam.*
Quid in plurib.hæredib.unius legatarij.
4 *In his quę dependēt ex mera uoluntate unius licet actus ſecundus ex quo re-
uocatur primus non ualeat,tamen ualet,& tenet reuocatio prima.*
5 *Si primo legaui fundum Titio,poſtea in alia oratione eundem fundum lega-
ui Seio,deinde in tertia oratione eundem fundum legaui Caio & Sempro-
nio,qualiter diuidetur fundus in tres partes.*
6 *Si legatur quantitas,puta centum duob. in duab.orationib.ſeparatim, non in
ducitur coniunctio realis,ſed quilibet habebit centum,niſi aliter teſtator ex-
preſſerit.*
7 *Qualiter inducatur præoccupatio,& quid in iuriſdīcne,quid in alijs officijs.*
8 *Quando unus debet habere rem,alter æſtimationem,ſi res pereat ſine dolo,uel
culpa uel mora hęredis,quòd neuter habet æſtimationem.*
*Debitor quantitatis reſpectu certę ſpeciei,perempta illa ſpecie,ſi ſine eius do-
lo,uel culpa,uel mora liberatur à quantitate.*

1 SI pluribus. †Si plurib.eadem res leget̄ ꝯiunctim,cui
libet debet̄ pars: Si aūt diſiunctim, fa-
ciūt ſibi partes ꝑ ꝯcurſū,niſi teſtator uoluerit à primo adi-
mere,uel cuilibet inſolidum ꝯcedere.h.d.Bar.Et ponuntur
hic tres caſus principales.Primus, qñ oēs ſunt ꝯiūcti uerbis.vſq.
ibi(qđ ſi ſeparati.)Scđs eſt qñ oēs ſunt diſiūcti uerbis, ꝗa in diuer
ſis orōnib.poſiti uſq.ad l.planè,uer.ſi ꝯiunctim.Tertius caſus eſt
qñ ꝗdā ſunt ꝯiuncti,ꝗdā diſiuncti.Itē ſcđa pars ꝯtinet tres caſ⁹.
Primus,qñ ꝯſtat qđ legādo ſcđo eādē rem legauerat primo, uo-
luit à primo adimere,& tunc ſolus fundum hēbit uſq.ibi(ſi aūt.)
Scđus caſus eſt,qñ hoc nō ꝯſtat, nec ēt ꝯſtat ꝙ uoluerit utrunq.
hrē inſolidum & tūc qlibet hēbit ꝑtem nō a principio, ſed ꝑ cō-
curſum uſq.ibi,niſi tertius caſus, ꝙ uoluit utrunq. hrē inſolidū.
l.unum rem,alterum æſtōnem,uſq.ibi(electione.) Ibi Iuriſconſ.
declarat duo dubia circa iſtum caſum uſq.ad l.planè. Ibi uerò de
clarat unum dubium circa primum caſum.In j.parte ibi.(Si ꝗdē
ꝯiunctim.)ſubaudi uerbis,& non re,puta Titio & Seio lego fun
dum ęqs portionib.& tūc cuilibet vr̄ legari dimidia,& fiunt par
tes ab initio,& ꝑ ipm̄ teſtōrem,& hoc uoluit dicere tex.in l.pla-
2 nè.§.ſi ꝯiunctim in prin.† Sed in ſecundo caſu,qñ in diuerſis ora
tionibus puta lego Titio fundum,poſtea eundem fundum lego
Seio,tunc non fiunt partes ab initio, nec a teſtōre,immo vr̄ le-
gatus cuilibet inſolidum,niſi manifeſtiſſimè hoc dixerit,ut ĩ.in
uer.(niſi ipſe)Iō partes fiunt ex poſt facto ꝑ ꝯcurſum,ꝗa ſi uter-
que acceptat legatum, & ſic alter vult ꝯcurrere cum altero,lex
diuidit hoc legatum,licèt teſtator non diuiſerit,& de hoc loqt̄ il
le §.ſi ꝯiunctim.in 2.parte.& C.de cad.toll.l.j.§.ſin autem diſiun-
ctum. & uno repudiāte inter primos locus eſt iuri accreſcēdi, in-
ter ſcđos iuri nō decreſcēdi. Quid aūt ſi ſint ꝯiuncti re & uerbis
ꝗa nō dixit ęqs portionib.?ſentit idē qđ hic dr̄. Sed tūc nō eſſet
dr̄ia inter ꝯiunctos & diſiunctos, ꝗa in ꝯiunctis re & uerbis non
fiunt partes ab initio ꝑ teſtōrem,immo cēſet̄ res cuilibet inſoli-
dum legata,& faciūt ſibi partes ꝑ ꝯcurſum,ſicut omnino diſiun
cti,& ex poſt facto, vñ non patet ꝙ iſtud principium loquat̄ de
talib.eū intēdat ponere dr̄iam inter ꝯiunctos,& diſiunctos quia
in primis fiunt partes ab initio, & a teſtatore, in ſecundis ex
4 poſtfacto & ab hærede,& hic talis differentia non eſſet.† In text.
ibi(alter ex teſtamento agat.)No.ꝙ ex pluribus legatarijs eiuſde
rei unus poteſt intentare actionem perſonalem ex teſtamēto ad
partem ſuam.alter poteſt agere rei uendicatione ad ſuam. Sed
ꝯ̄ de l.hmōi.§.fi.infra eo.ubi debent concordare.Sol.ibi in plu-
ribus hęredibus unius legatarij,hic in pluribus legatarijs, ut in l.
duobus infra eo.quæ ſequitur poſt illam.Sicut enī unus legata
rius non poſſet primam partem petere actione ex teſtamento,
alteram rei uendicatione arg.in l.non eſt nouum.de actio.emp.
ita nec hęredes eius,qui loco unius reputantur,ut infra de con-
di.& demon.l.eum fundus.in ſi.In 2.parte ibi(ſi quidem euiden-
tiſſimè

tiſſimè apparuerit.) & dicit Dy. ꝙ tũc vr̃ apparere, qñ ſub memo
ratione primi legati facit ſ̃m, puta fundum quẽ legaui Titio, le-
go Seio, nam uideor Titio adimere uoluiſſe ar. in l. nam ad ea. de
cond. & dem. Sed Bart. in l. re ꝯiunƈti. de leg. 1. in j. vel a. oppõne
teprehendit Dy. ꝑ l. Iul. ȷ̃. de hær. inſti. ubi ſi inſtitui Titiũ ꝓ illa
parte in qua inſtitueram Seium nõ uideor reuocaſſe inſti. Seij,
ſed illam partem utriuſq. inſolidum aſſignaſſe, nec ob. l. nam ad
ea. q̃a ibi loquitur qñ eidem pſonæ ſuit ſc̃m utrunq. legatum, &
tũc ne reſultet ſuꝑfluitas ꝑ ſ̃m cenſet̃ reuocaſſe primum q ſi ex ĩ-
teruallo. Nos loquimur qñ diuerſis pſonis quo caſu regulit euidẽtiſ
ſima uoluntas ꝙ uoluerit a primo adimere, & hoc ſentit gl. in l.
4 ſicut. de adi. leg. † Vltimo no. in prin. l. planè. ꝙ in hiſq̃ depẽdent
ex mera uoluntate unius, licèt actus ſcƈtus ex quo reuocat prius
nõ valeat nihilominus ualet, & tenet reuocatio prima. Et ad hoc
uide qđ no. Bar. in l. ſi §. fi. de aut. & arg. leg. ubi limitat hoc dc̃m
lemel. In ꝯrium facit l. ſi mĩ. ȷ̃. de leg. 1. nam ꝑ ſ̃m teſt m̃ cenſe̊
q̃s uelle reuocare primum, tñ ſi nõ ualet ſ̃m teſt m̃ nõ cenſet̃ pri
mum reuocatum, q̃a vr̃ reuocaſſe ſub ꝯdõne ſi ualebit ſ̃m. facit
l. nec utilem. ſ̃ q. ex cau. maio. Sed dic ꝙ ibi in reuocatione taci-
ta, q̃ reſultabat ex ſcđo teſtõ, vñ ſi nõ ualet expſſum, nec tacitum,
arg. in l. 3. §. fin. ſ̃. de ſerui. urba. præ. hic uerò non cẽſet̃ reuocaſſe
primum ꝑ ſ̃m, niſi hoc appareat expſsè, & tũc utraq. eſt expſſa. ſ.
trãſlatio in ſcđo, & ademptio a primo, & utraq. eſt æquè princi-
5 palis. iõ licet nõ ualeat ſcđa. ualet prima. † In uerſi. (ſi ꝯiunƈtim)
pone caſum ꝙ primo legaui fundum Titio, poſtea in alia orõne
eundem fundum legaui Seio. Deinde in tertia orõne eundem
fundum legaui Caio, & Sempronio. Certe licet ſint quatuor le-
gararij, nõ diuidet̃ fundus in quatuor partes ſed in tres. & unam
hẽbit primus, alteram ſecundus, alterã illi duo ꝯiunƈti, q loco v-
nius reputant̃, ſic tñ hẽnt duo ſimul ꝯiunƈti quãtum q̃libet ex
diſiunƈtis, & ita ſentit gl. hic & bñ. Sed gl. in l. plurib. in princ. ſup
ver. portione. dicit fundum diuidendum in duas partes, & prima
diuidẽda hẽbũt iſti duo cõiunƈti, & altera dimidia diuidet inter
diſiunƈtos q̃ gl. ꝑ oẽs Doƈt. reprobat̃ ꝑ l. ſi q̃s Titio. de uſufr. accr.
6 & ꝑ l. fi. C. de impub. & alijs ſubſti. † Vltimo dicit Bal. ſcđam par-
tem huius l. locum hr̃e qñ legat̃ certa ſpẽs. Si aũt quantitas legat̃
duob. in duab. orationib. ſeparatim, ut Titio lego cẽtum Sẽpro-
nio centum, q̃libet hẽbit cẽtum nec ſunt coniunƈti re, quia non
cenſetur ſenſiſſe de eiſdem centum, ſed de alijs, ut ȷ̃. l. planè, uer.
ſed ſi non corpus. niſi dixerit expſsè, & tũc quilibet habebit par-
tem. Quantitas eñ recipit multiplicationem, non ſic ſpecies, ut
l. Lucius. §. impuberem infra de leg. 2. & propter pluralitatem ꝑ-
ſonarum quibus relinquitur, cenſetur uoluiſſe multiplicare, ſi-
cut propter pluralitatem perſonarum quib. relinquit, ut ȷ̃. ti. j. l.
l. ſi plurib. hæredibus. §. j. & ſ̃. eo. ti. l. ſeruo alieno. ſ̃. ſi quis trib.
In glo. ſuper uerbo conteſtatus. ibi de peculio l. ſi uero, dic ꝙ hic
agitur de iure acquirendo in quo ſit præoccupatio per conteſta
tionem, ibi de iure quæſito præferendo in quo requiritur ſnĩa.
Nec ob. de duo. reis l. duobus ubi agitur de iure quæſito pręferen
do, & tamen fit per conteſtationem, quia ibi in duob. reis credẽ-
di, in quibus, licet ſint diuerſæ obſ̃ones, reputatur tamen una &
ſnĩa lata contra unum præiudicat alteri quia ueniunt ex ea cau-
ſa. Sed quod ſ̃. dixi debent intelligi in illis qui ueniunt in diuer-
7 ſis articulis. † Et de iſto articulo qualiter inducatur pręoccupa-
tio uide hic plenè per Bar. qui recitat opinionem multorum, &
aliqñ inducit ꝑ unum actũ aliqñ ꝑ alterum. Sed in iuriſdiƈtione
fit præoccupatio ꝑ ſolam citationẽ, vt l. ſi poſtea. ſ̃. de iudi. aliqñ
per ſolam libelli oblationem, vt l. qui prior. eod. tit. In alijs of-
ficijs fit per conte. vt l. pluribus. ſ̃. de procu. Super eo aũt quod
ſequitur in glo. dic melius, q̃ gl. quia ante electionem neutrius
eſt dñium rei, quia cuilibet eorum cenſetur legata res, vel æſti-
matio, & in legato alternatiuo nõ transfertur dñium ante ele-
8 ƈtionem, vt no. in l. j. C. de legatis. † Quęro circa fin. huius l. ſi
pluribus, qñ vnus debet habere rem, alter æſtimationem, qđ ſi
pereat res ſine dolo, & culpa vel mora hæredis, q̃s habebit æſti-
mationem? Rñde. neuter, quia legatũ extinguitur quo ad utrã-
que, text. eſt no. in l. filiusfa. in fin. infra eod. etiam ſi res iam erat
tradita vni ex eis, vt infra eo. l. Titiæ textores. §. fin. vbi eſt tex. no.
Nec ob. quòd quantitas debita in genere non poteſt perire, vt
l. incendium. C. ſi cer. pe. quia fallit quãdo debetur reſpeƈtu cer-
tæ ſpeciei, vt in diƈtis iuribus, & l. leƈtio. §. ſi is. ſupra de noxa. &
videtur deberi reſpeƈtu certę ſpeciei quando debetur tanquam
pretium vel æſtimatio ipſius, vt diƈtis iuribus, nec etiam obſtat
quod ex duabus ſpeciebus alternatiuè legatis altera perempta
remanet altera in obligatione vt infra eod. l. cum res. §. ſed & ſi
Stichus. ver. qua ratione, quia ibi vtraque erat in obſ̃one prin-
cipaliter propter ſe. Sed in caſu noſtro ipſa res principaliter eſt
in obligatione, ſed ęſtimatio ſecundario propter illam. ideo di-
citur deberi reſpeƈtu certę ſpeciei fateor tamen, ꝙ eſt in obliga-
tione, & ſpecie tradita vni, poteſt peti æſtimatio in libello, tan-
quam legata, vt eſt text. in l. ſi res. infra de lega. 3.

1 *Legatum ſi in perſona eiuſdem a teſtatore multiplicetur circa idem corpus, non debetur niſi ſemel.*
2 *Quando teſtator pluries legauit eandem ſpeciem, uel corpus eidem, ſiue in eodem teſtamento, ſiue in teſtamento & codicillis, non debetur legatum niſi ſemel, & quid in legato quantitatis. & nu. 2. & 10.*
3 *Quid ſi teſtator dixit quòd uolebat pluries deberi, uel præſtari eandem rem.*
4 *Quid ſi legauit rem & æſtimationem.*
5 *Quid ſi primò legaui tibi partem fundi poſtea lego fundum.*
6 *Quid ſi primò legaui tibi fundum, poſtea eundem fundum lego ſeruo tuo.*
7 *Quid ſi primo legaui tibi ab uno hærede, poſtea legaui tibi ab alio hærede.*
8 *Illud quod dicitur ꝙ quando eadem res legatur eidem in teſtamentis diuerſorum debetur pluries, quando non procedat.*
9 *Duæ cauſæ lucratiuæ non poſſunt in eadem re concurrere.*

PL. anè vbi.

1 §. Si eadem res. † Si circa idem corpus multi
plicet̃ a teſtõre legatum in
pſona eiuſdem, nõ debet̃ niſi ſemel, ſecus ſi à diuerſis teſtatorib.
ſed circa quãtitatẽ vel genus debet̃ pluries, ſi de uolũtate teſtõ-
tis appareat. h. d. vſq. ad §. ꝙ ſi rem. & primo loquitur qñ eadẽ ſpẽs
legat̃ eidẽ pluries, uel ab uno teſtõre, uel à diuerſis, an pluries de
beat̃, puta res & ęſtõ uſq. ibi (ſed ſi nõ corpus.) Scđo qñ eadẽ quã
titas relinquat̃ pluries eidẽ ab eodẽ hr̃de. intellige uſq. ibi (eiuſq.)
Tertio reddit rõnẽ diuerſitatis inter primum caſum. & ſ̃m vſq.
ibi (ſed hoc ita.) Quarto limitat id qđ dixerat in ſcđo vſq. ibi (ſed
ſi põdus.) Quinto & vltimo ampliat & extẽdit ad alias quãtita-
2 tes. † Circa primum caſum, qñ eadẽ ſpẽs uel corpus pluries legat̃
ab eodem teſtõre, tex. dicit ꝙ nõ debet̃ niſi ſemel. Er glo. j. intelli
3 git ſiue in eodem teſtõ ſiue in teſtõ, & codici. & bñ. † Sed q̃ro, qđ
ſi teſtõr dixit, ꝙ volebat pluries dẽri uel ꝑſtari eadẽ rem? Rñdeo
nihil opat̃ hoc, ut colligitur ex iſto tex. in ver. (ſed ſi nõ corpus.)
aľs nõ eſſet dña inter legatum certæ ſpẽi, & certę quãtitatis, quia
hoc ſ̃m multiplicat̃ ſi apparet teſtõrem uoluiſſe multiplicare, &
ñ aľs, ergo nõ multiplicatur, licet appareat, ꝙ uoluerit, aľs nõ eſ
ſet dña cuius ꝯrium uoluit tex. in uer. (eiuſe. rei.) & ꝓbat̃ in l. Lu-
4 cius. §. impuberem. ȷ̃. ti. 2. † Sed quid ſi legauit rem & æſtimationẽ
eidem? Dyn. tenuit idem ꝙ non debeatur niſi altera tantum, per
l. 2. §. Mela. ȷ̃. de do. ꝑlega. Sed Doƈt. tenẽt contrarium. quòd vtra
que debeatur per l. ſi alij. ȷ̃. rerum. de uſuſru. & ȷ̃. de leg. 3. l. nutu.
§. j. de noua. l. fundum Corne. quia iſta ſunt duo legata, unum de
re, alterum de ęſtimatione, ſed qñ pluries una res legatur, non cẽ
ſentur pľa legata, ſed vnum. vñ dicit tex. ꝙ vr̃ potius pluries loq
quàm pluries legare. ȷ̃. ti. 2. l. Meuius. §. eum q. ubi eſt bonus text.
declarans hoc, nn de dicendo ꝙ pluries pręſtaretur, uidetur dice
re impoſſibile, quia non poteſt pluries pręſtare, ut in uerſi. (eiuſ-
que rei.) nec fit interpretatio fauore legati, ut uideatur uoluiſſe
pręſtare rem & æſtimationem, nam imputet ſibi teſtator quare
re hoc non dicit, cum facile ſibi erat, & ſic accidit hoc ſui culpa
ꝙ ſemel tñ debetur, licèt forte contrarium uoluerit, ꝙ debeat̃
res & ęſtimatio. debuit eñ loqui ꝑ uerba congruentia, & ad hãc
rõnem bñ facit in rõne ſui l. ſi in teſtõ. poſt prin. ſ̃. ſi quis omiſ. cã
teſt. ibi dum dicit, ſua eñ culpa &c. & in l. ambiguo. ȷ̃. de rebus
5 dub. † Item quæro, quid ſi primo legaui tibi partẽ fundi, poſtea
lego fundum? Rñdeo tex. uidetur uelle ꝙ non uidear legaſſe, ni
ſi partem quã primo legauerã, & ſic nõ ualeat, ſecus ſi hęres meꝰ
legauit tibi fundum, cuius ego legaueram partem, quia vr̃ ſenti
re de alia parte non debita, tex. eſt no, in utroque diƈto. in l. Me-
uius. in prin. ȷ̃. ti. 2. Nec obſt. primo diƈto l. cum centum. de adi. le-
ga. ubi ſi teſtator uariauit modum legandi, primo legando plus,
poſtea minus, uidetur uoluiſſe multiplicare, quia ibi quando le-
gabat quantitatem. Nos loquimur quando legabat ſpeciem, pri
mo partem fundi, poſtea fundũ, nam & pars fundi fundus poteſt
appellari. ut in fin. huius l. & quilibet diceret contrarium prima
6 facie, ꝙ ſenſiſſe cenſeat̃ tñ de altera parte. † Item quæro, quod ſi
primo legaui tibi fundum, poſtea eundem fundum lego ſeruo
tuo, an multiplicetur, & ſic poſſis petere ex perſona tua & ex ꝑ
ſona ſerui, & conſequi ex utroque? Rñdeo ſic, per l. quid ergo ſi
maiorem. §. j. in fi. & per l. ſi ſeruo meo. ȷ̃. eo. Dy. tamen ibi ſentit
hoc eſſe uerũ, ſi apparet ꝙ uoluit pluries tibi præſtari, quo caſu
iſta uerba bñ operantur ꝑꝑ diuerſitatem perſonarum quib. reli
qui, licèt ſeruus reputetur eadem perſona cũ dño, ſed hoc ex fi-
7 ƈtione iuris ſecus qñ non diuerſificatur perſona, ut hic. † Vltimo
quæro quid ſi diuerſificatur perſona eius, à quo fit legatum, ut
quia primo legaui tibi ab uno hęrede, poſtea legaui tibi ab alio
hærede? Reſpondeo aut ab hęrede illius hęredis quem primo
grauaueram, & non multiplicatur legatum, ut ſi primo à pupil-
lo, poſtea à ſubſtituto eius pupilli, ut ȷ̃. eodem l. ſi fundum. §. ſi
pater, & l. ſeruo alieno, §. ſi quis a primo, uer. ſed ſi pater. Si autẽ
à diuerſis hęredibus ſuccedentibus in diuerſis portionibus, tũc
aut dixi ꝙ uolebam pluries deberi, & multiplicatur legatum, &
unus tenebitur ad rem, alter ad æſtimationem, ut d. l. quid ergo.

§.ſi quis duos.& ſic iſto caſu verba mea aliqd operanẽ pp diuerſita tẽ grauatorũ. Si aũt hæc nõ dixi expreſſe, tunc aut legaui tibi rem hꝛ̃ditariam, & qlibet renetẽ pro portione hꝛ̃ditaria quã hẽt, & non vltra, ut l.ſi fundus ſub ꝯdõne.§.ſi libertus.ĩ.eo. Aut rem non hꝛ̃ditariam ſcienter, primo ab uno, poſtea ab altero, & tunc quilibet cenſetẽ grauatus inſolidũ de redimendo, & pt inſolidũ ꝯueniri, ſed uno ſoluente liberatur alter, ut ĩ.eo.l.ſi tibi hõ.§.j. & plenè & ſubtiliter no.in d.l.Mæuius.§.eũ qui.ĩ.tit.j.licet Bar.
8 aſt uideatur intelligere, ſed dic, ut ĩ.dicam. † Circa ſm caſum qñ eadem res legatur eidem in teſtamentis diuerſorũ, ꝙ dẽatur plu res, ꝓcedit niſi hẽantur ꝓ uno, ut ſi primo legaui tibi fundũ, & poſtea hꝛ̃s meus legat tibi eundẽ fundũ. non.n. potes ꝯſequi niſi ſemel rem, uel æſtõnem, ut ĩ.e.l.ſi mihi Sempronius, & hic in s. glo. Item procedit qñ hñr pro pluribus ſi primo fuiſti cõſecutus æſtõnem ea teſtõ unius, & poſtea petis rẽ ex teſtõ alterius. ſecus ſi primo rem: nã hæres alterius liberatur, ut non poſſis eandẽ rẽ
9 ab eo petere, ut conſequaris æſtõnem pp rſm de † duab. uel pluribus cauſis lucratiuis, q̃ non pñt ꝯcurrere in eadẽ re in æſtõne, licet poſſint ꝯcurrere in origine. nã eadem res põt tibi dẽri a diuerſis perſonis ex diuerſis cauſis lucratiuis. Sed ſi ab una tradit, oẽs aliæ liberanẽ, nec potes agere ad eandẽ rem ꝯ alias, ut æſtõnẽ ꝯſequaris, ut ĩ.de act.& obl.l.oẽs, & plenè in l.Mæuius.§.duob. ĩ.tit.j. Sed ſi primo fuiſti ꝯſecutus æſtõnem, licet petieris rem petendo ab alio tẽ, non uenis ꝯ rſam, qa in re illa nõ eſt fcã adhuc executio ex cã lucratiua. Hæc tñ uera qñ habuerunt originẽ in perſona eiuſdẽ directò, ſecus ſi per obliquũ, ut qa unus legauit tibi rem unam, & alter eandẽ rem legauit ſeruo tuo, uel ẽt alteri cui tu ſucceſſiſti: nã potes petere ex perſona tua ab uno, & ex perſona alterius ab altero, ſiue primo fueris ꝯſecutus æſtõnem, ſiue ipſam rem, ut ĩ.eod.l.ſi ſeruus legatus.§.j. Et hoc uoluit hic
10 gl.i effectu, q̃ incipit. (Hæc uera ſunt.) † Vlt. circa ſm caſum principalem, qñ eadem q̃titas legatur eidem pluries ab eodẽ teſtatore, ꝙ pluries dẽatur, ſi appareat teſtatorẽ hoc uoluiſſe. dic ꝙ vr̃ apparere ſi narrauit modũ legandi, qa primo legauit plus, poſtea minus, uel econuerſo loco, te, tpe, uel cã, ut l.cũ centũ.ĩ.de adi. leg. ſm intelſm Iac.de Are. quẽ ibi ſequitur Bar. idẽ ſi uariauit pſonas grauatas, qa legauit ab uno hꝛ̃de tibi centũ, poſtea ab alio ſilr centum, nã tibi bis debetur, licet alr de uoluntate appareat, ut ĩ.tit.j.l.ſi pluribus hæredib.§.j.& ĩ.eu.l.ſeruo alieno.§.ſi quis a primo. Idem ſi uariauit uolũtatẽ, qa primo in teſtõ, poſtea in codicillis legauit eandem ſummã, & eo mõ, ut in l.quinquaginta. de prob. Hoc tñ uerũ, qñ legata fuerunt ſimplr facta, ſecus ſi ob certã cãm, qa tũc debet ſm, & nõ primũ, a quo cenſet receſſum, ut in l.libertis.la a. in prin.ĩ.de ali.& ciba.le. Si aũt non uariauerit uoluntatem, & ſint uariæ ſcripturæ ꝯtinentes eandem uoluntatem, legatum nõ multiplicatur, ſed ſemel debetur. Et ſi in una continetur maior, in altera minor, debetur minor, tex.eſt not.in l.Sempronius.ĩ.tit.j.& facit l.apud Iul.§.Seio.ĩ.e. cætera dic per Bar.in d.l.cum centum.de adi.leg.& illa fuerunt ut plurimum Dyn. qui plenius diſtinxit quam alij.tene menti.

a *Si res legata efficitur legatarij ex alia cauſa quàm legati onerosa uel etiam lucratiua, tamen non remanſit, durat actio ex teſtamento pro eadem re, ut conſequatur quatenus ſibi abeſt, quoniam eatenus non cenſetur habere.*

2 *Licet non ualeat legatum factum mihi de re mea, ſi erat mea tempore teſtamenti, nec reconualeſcat, licet poſtea deſinat eſſe mea, tamen ſi tempore teſtamenti non erat mea, ualet legatum, nec efficitur inutile, licet poſtea efficiatur mea ex alia cauſa quàm legati.*

3 *Emens ab hærede ſcienter rem ſibi purè legatam, uidetur renunciaſſe legato.*

4 *Non uidetur quis habere rem quam tenetur alteri reſtituere.*

Regula quod duæ cauſæ lucratiuæ non poſſunt circa idem concurrere, locum habet quando fuit conſecutus ex una cauſa lucratiua, & conſecutio eſt duratura, alias ſecus.

5 *Si qualitas mihi abeſt pro re quam conſecutus ſum, non uideor illam habere, & hoc quantum ad effectum, ut poſſim adhuc eandem rem petere, licet eam habeam, non ut iterum habeam, ſed ut conſequar quod mihi abeſt.*

6 *Si legatarius emit rem alicuius tertij ſibi legatam pluſquam ualeat, non cogitur hæres præſtare niſi iuſtam æſtimationem.*

a §.Quòd ſi rem. † Si res legata efficitur legatarij ex alia cã q̃ legati oneroſa uel ẽt lucratiua, tñ non remanſit, durat actio ex teſtõ pro eadem re, ut conſequatur quatenus ſibi abeſt, qm̃ eatenus non cenſetur habere.
h.d. † No.j. ꝙ licet nõ ualeat legatum fcm̃ mihi de re mea ſi erat mea, tpe teſtamenti, nec reconualeſcit, licet poſtea deſinat eſſe mea, ut ĩ.eo.l.cætera.§.j. Econuerſo tñ ſi tpe teſtamenti nõ erat mea ualet legatũ, nec efficit inutile, licet poſtea efficiatur mea ex alia cã q̃ legati. Difficilius ergo eſt recõualeſcere legatũ a principio nullũ q̃ irritate validũ. Sed ꝯ, quia qñ res ꝑuenit ad cãm a quo non põt incipere, ante perfectionẽ actus uitiatur actus, ut in l.plurib.§.& ſi placet.de uerb.obl. Sol. põt hic intelligi, ꝙ emi rem mihi legatã poſt mortẽ teſtatoris, & ſic poſtq̃ legatũ erat ꝯfirmatum per mortẽ, & tunc non ob. ꝯrium, quia poſt actũ confirmatus quo ad ſui perfectionẽ, licet non eſſet executioni mandatus, põt intelligi, ꝙ emi uiuente teſtatore, & tunc obſt. ꝯrium. Sed tñ dic ꝙ procedit, qñ caſus ad quem peruenit tendebat ad ꝯrium effectum, ſecus qñ tendebat ad idem, uel eundem effectũ: nam hic legatum tendebat ut rem hẽrem, & acquiſitio dñij tendit ad idem, & ſic non uitiatur legatũ.ut l.uerbis.in fi.ĩ.ad l.Fal.
3 & plenè no.in d.§.& ſi placet. † In tex.ibi, ꝙ legatarius emẽdo rẽ legatam anteq̃ ſibi tradatur ex cauſa legati, non cenſeẽ renunciaſſe legato. hoc uerum eſt, qñ emit a tertio. non ab hꝛ̃de. Ita intelligit gl. hunc §. qa teſtator legauit rem alienam ſcienter, & legatarius emit a uero dño. Si aũt ab hærede, qa fuiſſet res teſtatoris, tũc aut fuit legata ſub ꝯdõne, uel in diem, & interim fuit empta ab hærede, & idem ſiue emerit ſcienter, ſiue ignoranter, ut ĩ.ad l.Falc.l.fundo.& de act.empt.l.cui res. Si aũt erat relicta purè, tunc aut ignoranter. & idem ut ĩ.e.l.hmõi.§.ſeruũ aut ſcienter, & vr̃ renunciaſſe legato. arg.in l.Titius.qui.mod.pig.uel hypo.ſol.ſm Dy. cuius fuit iſta diſtinctio in l.qui Romæ.§.duo fratres.de uerb.obli.& ibi per Bar. in 12.q. qui tñ reprehendit ulti-
4 mum membrum. † Item no. ꝙ non vr̃ quis hr̃e rem quã tenetur alteri reſtituere, & ideo ſi ex teſtõ unius fui conſecutus rem legatam, & rogatus de reſtituendo alteri non extinguitur actio ex teſtõ ꝯpetens ꝯ alium hæredẽ, quia rſa de duabus cauſis lucratiuis, de qua dixi ſ.proxi §. locum hẽt qñ fui ꝯſecutus ex una cã lucratiua, & cõſecutio eſt duratura, alias ſecus, ut hic patet in uer.
5 ſi alter.& facit l.2.§.perueniſſe.de hære.uend. † Vlt. no. ꝙ ſi q̃qualitas mihi abeſt pro re quã conſecutus ſum, non uideor illã hr̃e, & hoc q̃tum ad effectum, ut poſſem adhuc eandem rem petere, licet eam hẽam, non ut iterum hẽam, ſed ut conſequar qđ mihi abeſt, nec eſt hoc nouũ, ꝙ unum peto, & aliud ꝯſequor per officium iudicis, ut no.in l.unum.in fi.magnæ gl.ſ.ſi cer.pet. Bar. tñ hic tenet ꝙ poſſum petere de directo q̃titatem quæ mihi abeſt. per l.filio.§.1.& per l.illud.ĩ.de do.cau.mor.& per l.ſi cui res.ĩ.tit.j. Sed non placet, quia illa quãtitas non fuit mihi legata, ergo non poſſum eam petere. tex.eſt in l.debitor.in fi.prin.ĩ.tit.j. ibi dum dicit, nec pecunia peti põt quæ non eſt legata. & ibi vr̃ tex.de directo ꝯ ipſum. Nec obſt.l.ſi res.infra de leg.3.in fin. quia ibi fuit legata, cum teſtator legauerat alicui eandem rem, & voluit ꝙ utcique haberet inſolidum, vnus rem, alter æſtimationẽ, & ſic cuilibet eorum cẽſetur legata res, uel æſtimatio. ut l.ſi pluribus.in fi.ſ.eod. Nec ẽt obſt.l.filio.& l.illud. quia loquuntur in ꝯdictione ſine cã, quæ oriẽ extra id quod agitur, ut l.ſi is cui.in fi. cõmodati. Et quatenus aduerſarius effectus eſt locupletior, ſicut ꝯdõ indebiti, ut l.ſi non ſortẽ.§.libertus. ante fi.de condict. indeb. Nos loquimur de actione ex teſtõ, q̃ nõ datur niſi ſuper eo quod actum fuit.i.ad rem legatam, & hæc eſt ueritas. nec iſte tex. vrget in ꝯrium, dum dicit (competit mihi ex teſtõ, actio vſq; ad ꝑtium) non.n. debet intelligi, vt precium petat, ſed ipſa res, ut conſequatur vſque ad pretium. Si tñ eſt legata aliena ſcienter, & dñs nolit vẽdere, bene vr̃ ꝙ tũc poſſit petere iuſtum pretium ab hærede, quaſi illud cenſeatur relictum ſi res non poſſit haberi, ut infra de leg.3.l.non dubium.§.fin. quia hæres cenſetur grauatus ad factum, cuius loco ſuccedit intereſſe, uel quantitas. ut
6 l.ſi quis ab alio.de re iudi. † Vltimo ſcias, quod ſi legatarius emit pluſquam ualeat, hæres non cogiẽ præſtare niſi iuſtam æſtimationem, ut d.l.non dubium.§.fi.& l.qui concubinam.eodem ti. Et ſi res legata pereat antequam redimaẽ ab hærede, liberaẽ hæres a præſtatione quantitatis, ſi non fuit in mora. ut in l.filiusfam.§.fi. ĩ.eo.ti. alias teneretẽ hæres ad omnem utilitatem quam fuiſſet legatarius conſecutus, non ad vſurarum æſtimationem, ut ĩ. de leg.3.l.patronus in prin. In glo.1.ibi (alioquin actione ex empto.) Si enim fuit legata res teſtõris ſub condõne, & ea pendente emo ab hærede, exiſtente poſtea condõne muto mihi cauſam dominij, & ubi primo habebam ex contractu, deſino ex illo habere & incipio habere ex teſtamento, quod præceſſit ꝯtractum. Et ideo tãquam mihi ipſi emerim ago ex empto ꝯ hæredem ad reſtõnem pretij, ut in ll.hic alleg.in gloſſ. In ultima gloſſ. (§.ſi cui.) Solue iſtud contrarium, ut no.glo.in l.non amplius in prin.ſ.eodem.& adde quod ibi dixi.

1 *Partes qualiter fiant inter coniunctos re tantum, uel diſiunctos uerbis & coniunctos re.*

2 *Si unus ex diſiunctis petit totum antequam alter aliquid dicat, totum conſequitur, & alter poſtea ueniens auferet ab eo partem.*

Quando unus eſt inſtitutus purè, alter ſub conditione diſiunctim, quòd purè inſtitutus interim habeat totum.

3 *Quid in legatarijs ſi ſunt re coniuncti. & au. 8.*

4 *Si legetur Titio & ſeruo proprio ſine libertate an legatum ualeat.*

5 *Si teſtator in pupillari teſtamento legauerit alij eandem rem quam mihi in ſuo teſtamento legauit qualiter legatum alteri factum ſit conditionale, & meum purum, & ꝙ pendente conditione interim habeam partem illius.*

6 *Qualiter tuae inter nos legatarios ſit coniunctio realis, & diſiunctio uerbalis, licet dicantur diuerſa teſtamenta.*

7 *Quando legatur duobus a diuerſis hæredib. non dicuntur coniuncti, & ꝙ pupillus & eius ſubſtitutus non dicantur diuerſi hæredes quantum ad hoc.*

§.Si

1 **§.Si coniunctim.** †Inter coniunctos verbis tm̄ fiūt partes ab initio,dūmō qlibet eorum admittaī ad partem quoquo mō,ēt de ſola æquitate,vel per viam retētionis,licèt non act.ſed inter diſiunctos uerbis,& ꝯiunctos re fiunt partes ex poſtfacto p ꝯcurſum, iō anteq̄ qs concurrere poſſit non facit partem,ſed ꝯiūctus partem ſuā ꝯſequiī.h.d. ſm intellectum Azo.quem puto ueriſſimum,& expſsè ꝓbaī in l.
2 unica.§.ſi uerò non oēs.C.de cadu.tol.†Vbi ſi unus ex diſiunctis perit totum anteq̄ alter aliqd dicat totum ꝯſeqī, & alter poſtea ueniēs auſert ab eo partem. Et hæc eſt intētio huius literæ in fin. dum dicit.(interim igiī.)nam vult exemplificare, & declarare iſtud quod ſtarim dixerat fieri partes p ꝯcurſum,non a principio, nam hoc importat,qa ſi alteri ipſarū eſt legatum purè.alteri ſub ꝯdōne,pendente ꝯdōne legatarius purus nō ſolū hēt partem ſuā ſed ēt partē collegatarij,q adhuc nō uocaī ad partem,vñ non facit partē ei cui totū fuit legatū. Et ſic nō eſt fienda dr̄ia inter hr̄des,& legatarios diſiunctos uerbis. in q̄ōne q̄ poniī p gl.in l. 2. ſi pars hære.per.q̄ fuit inter Io.& Azo.qñ unus eſt inſtitutus purè alter ſub ꝯdōne, an purè inſtitutus interim totum hēat.& Azo. dicit ꝙ ſic.Io.ꝯ.gl.tenet opi. Azo.ſi erāt diſiuncti verbis,ſed ſi ꝯiūcti opi.Io.& Doct.dn̄t gl. ueram in hr̄dib.ſed in legatariis tenēt indiſtinctè opi.Io.mihi vr̄ idem in legatarijs p iſtum tex. qui voluit aſr dicere ſi bn̄ ꝯſidereī,& expone tex.ut dicit Azo.dum dicit partē ꝯdōnalem ſeu ſui ꝯiūcti,aſr nō eſſet dr̄ia an fiant partes ab initio, uel ex poſt facto p ꝯcurſum, qđ eſt ꝯ mentem iſtius lr̄æ & ꝓbaī in dicto §.ſi uerò non oēs.In tex.ibi(ꝯiuncti.)ſ. verbis tm̄
3 vt lego Titio,& Seio fundum æquis portionib.†In tex.ibi(ab initio)qa neutri legata eſt niſi pars fundi.&iō ēt ſi uni purè.aſri ſub ꝯdōne,pōt purus legatarius interim petere partem ſuam, ptem uerò collegatarij non,qa niſi p ius accreſcendi, & portio uō accreſcit niſi ex toto deficiat,ut hic non eſt defecta cum ſpereī ꝯdō extitere.Sed in ultimo caſu purus legatarius uocaī ad totum iure ſuo,qa totū eſt ſibi relictum,nec eſt in alio diminutum p legatum collegatarij ꝯdōnale,pendente ꝯdōne.In tex.ibi(nec ſolū.) ꝓ ſeqtur eūdem caſum in ꝯiunctis uerbis tm̄, nec hr̄et locum in ꝯiunctis re,& verbis vel re tm̄,quia tunc ēt per viam retentionis non fieret pars ꝯiuncto,vt ꝭ.proxi §.cum ibi no.per Bar. In tex. ibi,(in quorū perſona ꝯſtiterit legatum.) ſubaudi de rigore, & quoad effectū agendi,ſed ēt in quorū perſona non ꝯſtiterit de rigore,nec quo ad effectum agendi, ſed de æquitate & quo ad ef-
4 fectum retinendi,vt in caſu qui ſequitur. † In tex.ibi,(ſeruo proptio ſine libertate legetur).ſ.ipſius teſtatoris hoc.n.legatum iō non valet,quia non ſubeſt pſona cui poſſit acquiri,non ſibi, cū non ſit legata libertas,nec alteri dn̄o, cum non habeat alterum dn̄m q̄ hr̄dem,& ſic ab eo hærede eidem hæredi cenſeretur relictū ſi valeret,quod eſſe non debet,valet tn̄ de æquitate, vt dicit glo.& quantum ad retinendū, quia hr̄s pōt retinere partē quæ tangeret iſtū ſeruum ſi eſſet liber. iō facit partē. Sed contra, ꝙ non poſſit retinere, nec faciat partē.ꝭ.proxi.§ ſi duob.in princ. Sol.vt ſ.dixi & ibi dicā,quia hic erant verbis tm̄ coniuncti, vnde coniunctus non pōt petere niſi partē ſibi legatā. Alterā non pōt petere,niſi per ius accreſcendi. ſed non accreſcit, niſi ex toto deficiat,& omni iure vt no.in l.ſi duo patroni, in princ.de iureiu.non.n.dr̄ deficere omni iure iſtud quod poteſt retineri, vt not.in l.hmōi.§.Titio.ꝭ.eo.ſed in ſequenti §.erant coniuncti re, & verbis,vel re tm̄,vnde coniunctus non hēt neceſſe venire per ius accreſcendi,ſed uenit ſuo iure,quod eſt potentius q̄ ius retētionis,competens coniuncto,tn̄ hēt effectum agendi,qui eſt efficacior,q̄ retinēdi tm̄.& ita declara iſtum tex.In text.ibi (ſed ſi in pupillari.) hæc aduerſatiua ſine copula,&, ſignificat diuerſitatē in facto.& in iure.q.d.in caſu ſequenti non ſunt partes ab initio ſed ex teſtō,& ex hoc ſequiī illatio q̄ poniī in fi.ꝯria ei quod dixi
5 in prin. †In tex.ibi(quam mihi in ſuo teſtamento legauit.)Iſto caſu ſumus diſiuncti uerbis,quia in diuerſis orationib.ſed coniuncti re,quia eadem res tota utrique fuit legata,& legatum meum eſt purum,quia ſcm̄ à pupillo.ſed legatum alterius eſt conditionale,quia ſcm̄ à ſubſtituto, & ſic pendet ex conditione ſi ſuccedit ex pupillari ſubſtitutione,alias non poteſt ab eo deberi.& ex primo ſequitur,ꝙ partes non fiunt in princ.ſed ex poſt facto per ꝯcurſum poſtq̄ extiterit ꝯdō ſecundi, & ſic uterq. pōt uocari ad ptē. Si ergo uterq.acceptat,& vult partē,fiūt ptes. Ex ſcđo dicto ſequitur,ꝙ cum pendente ꝯdōne ſecundi non admittatur ad ptē,& iō primus hēt partem iſtius ſecundi.non ſolū ſuā, & ſic bn̄ ſequiī illatio.Interim igiī ſm opi.Azo.ſed ſm opi.Io. nō ſequere-
6 tur.†Sed oppo.ꝯ iſtum tex.ꝙ non dicamur coniuncti,nec faciamus alter alteri partem,quia teſtm̄ patris,& teſtm̄ filij dn̄r diuerſa teſtamenta.& ſuper diuerſis hæreditatibus facta.Sed ſi eadem res legatur duobus in teſtamentis diuerſorum,non dn̄r coniuncti,nec faciunt inter ſe partes,immo quilibet poteſt petere inſolidum, & unus conſequitur rem, alter æſtimationem: nec inter eos eſt ius accreſcē.uel non decreſcendi.ut l.ſi ſub conditione.§. qb.mod.uiusfr.amit. Sol.iſtud eſt uerum in teſtamentis penitus diuerſorum,ſed teſtm̄ pr̄is & filij,licèt reſpectu hr̄ditatis dicatur diuerſum,& diuerſarū pſonarum,alio tn̄ reſpectu dn̄r unum & idem,quia facta ab eodem teſtōre & ſub una ſolennitate. uel.patris & filij. de vul.& pup. iō legata in utriſq. facta ſimul ꝯtribuūtur in computatione Falcidiæ,ut in l.in rōne.§.quod vulgo.ꝭ.ad l.Fal. qñ non eſt in penitus diuerſis. Igitur inter collegatarios iſtorum teſtamētorum eſt cōiunctio realis,licèt non verbalis, vt ex iſto tex.colligiī.alias non facerent ſibi partes p concurſum,er-
7 go inter eos eſt ius non decreſcendi. † Item adhuc oppo. quia qñ legatur duobus à diuerſis hr̄dibus,adhuc non dicuntur coniuncti.vt l.pe.de vſuſr.accre.Sol.hic pupillus & ſubſtitutus eius qui in portione & hereditate pupilli ſuccedunt,non dn̄r diuerſi hr̄des quantum ad hoc,ſecus in illis quorum alter non ſuccedit alteri,nec in portione alterius,ſed in diuerſis portionibus, vt in contrario. Tene menti perperuò, In gloſſella iſta ibi. [idem ſi diſiuncti.] pro iſta gl.facit l.ſi plurib.§. ſin autem.ſ.eo.vbi ſunt diſiuncti,& tn̄ quilibet vocaī ad virilem.& ſic vr̄,ꝙ fiant partes ab initio in diſiunctis ſicut in coniunctis, quod eſt contra mentem iſtius literę. Igitur intellige glo. & dicta iura ſanè ꝙ fiunt partes,non tamen ab initio ſed ex poſt facto , quando omnes volunt,& poſſunt concurrere,& inter iſta longa eſt differentia.

1 *Si res hæreditaria legatur hęredi & extraneo,quota ptinet ad extraneum.*
2 *Si legatur duob.extraneis,licèt alter ipſorum ſuccedat hęredi,non pertinet tota res ad collegatarium, quia alter facit ſibi partem.*
3 *Effectiua agendi,ut hic,quod ſit potentius quàm exeipiendi.*
4 *Portio legitimę filij exhæredati ꝙ non accreſcat fratrib.inſtitutis in legitima, uel inſolidum, ſed grauatis de reſtituendo hæreditatem extraneo remanet penes extraneum ſcriptum hęredem, uel tranſit in fideicommiſſariū, & n. 5.*
5 *Legitima quinq.filiorū,vel plurium eſt ſemis,& ſic dimidia totius hæreditatis,ſed quatuor filiorum,uel pauciorum eſt tertia pars,& ſic quatuor uncię.*
6 *Si fuiſti inſtitutus in una uncia,& ego in vndecim,& fundus ſuit nobis legatus. ego habeo vncias vndecim in fundo,& tu unam.& n.7.*
7 *Cum homines cuiuſdam villę emiſſent quoddam ſolum pro ędificando ibi domos,ꝙ ille qui plus contulit de pretio,plus debeat habere de ſolo pro rata,ut ędificare poſſit.*
8 *Quando vnus tantum eſt inſtitutus hęres, non poteſt ſibiipſi ab ipſo legari.*
Filius,vel filia ſi excludatur à legitima,non facto teſtatoris,ſed ex diſpoſitione iuris communis vel ſtatuti,ꝙ habeatur pro mortuo,& non computetur in numero.
9 *Quid ſi excludatur facto ſuo,ut repudiatione.*
10 *Quid in fratrib.ſi excludantur ſolum interuentu alterius puta extranei inſtituti à fratre, & qui aliquid relinquat matri iure inſtitutionis, quid poterit tunc mater conſequi pro legitima.*

a **§.Si duobus.** †Si res hęreditaria legatur hęredi, & extraneo,quota pertinet ad extraneū, nec hæres facit partem, quia in eius perſonam legatum non conſi-
2 ſtit.h.d.uſque aduerſi.unde dicitur.† Sed ſi legatur duobus extraneis,licèt alter ipſorū ſuccedat hęredi,non pertinet tota ad collegatarium,quia alter ſibi facit partem.h.d.uerſiculus plane qui ponitur in fi.ſed debet cōiungi cum iſto primo caſu, ut patet in glo.ibi poſita,quę incipit extraneū. Ratio diuerſitatis inter primum caſum & ultimum eſt,quia in primo caſu legatum in perſona hęredis non habuit originem ualidam,ideo non facit partem etiam per uiam retentionis, ſed in primo caſu habuit originem ualidam in perſona extranei,etiam quo ad effectum agēdi contra hęredem.licèt ergo cum poſtea ſuccedat hęredi extinguatur actio,& confundatur obligatio,& efficiatur hęres primi teſtatoris mediante ſucceſſione primi hęredis,non tamen extinguitur legatum, quominus ſaltem iure retentionis faciat partē collegatario.Sed oppo.ꝙ etiam in primo caſu poſſit hęres facere partem iure retentionis.ut ſ.proxi.§.uer.ut puta. Solu. ut ibi dixi,quia ibi erant coniuncti uerbis tm̄,hic eñ debet intelligi ꝙ erant re,& uerbis coniuncti,uel etiam uerbis diſiuncti, & ſic extraneus uocabitur ad totam rem iure ſuo,quod eſt potentius q̄
3 ius retentionis,quod habet hęres.† Cum habeat effectum agendi,qui eſt potentior quam excipiendi.Et ita intelligit Bar. ſubtiliter iſtum tex.& ſi fuiſſent hic uerbis tantum coniuncti,ille hęres faceret partem. Et no. diligenter iſtum caſum,quia frequenter contingit,& procedit ex imperitia notariorum,quia teſtatores faciunt legata alicui, & poſtea inſtituunt illum legatarium hęredem.nam ſi dant illi vt coniunctum,& quæritur quantum habebit coniunctus,recurre ad iſtum tex.& ad ea quę ſup.dixi.
4 †Vltimo Dyn.inducit iſtum tex.ad q.no. Si teſtator habens tres filios,unum exhæredat,alios duos inſtituit, & grauat ipſos de reſtituendo hæreditatem alteri extraneo.Vel inſtituit extraneum & illos duos inſtituit in aliqua re pro eorum legitima quę eis ſufficit. Vertitur quęſtio inter iſtos filios,& fideicommiſſarium, uel hęredem, quia iſti uolunt retinere legitimam aduerſus fideicōmiſſarium, uel petere ſupplementum aduerſus hęredem,& dicunt eis deberi pro legitima tertiam partem totius hęreditatis,
& ſic

& ſic quatuor vncias.fideicommiſſarius vel hr̃s dicit,ꝙ ipſi ſunt
tres filij,& iſtæ quatuor vnciæ dẽant diuidi inter eos in tres par-
tes,& ſic q̃libet hr̃et vnam vnciam cum vna tertia ſi ille nõ eſſet
exhr̃datus.Iſti ergo duo nõ dẽnt plus hr̃e,q̃ hr̃nt illo nõ exhr̃da-
to,& ꝙ portio illius exhr̃dati dẽt remanere penes hr̃dem,uel trã
ſire in fideicommiſſum.Sed illi dñt,ꝙ cum exhr̃datus nõ admit
tit ad partem legitimæ, nõ facit eis partem,ſed illius portio ac-
creſcit eis.ar. huius tex.qd iuris?& determinat ꝑ iſta parte. Hoc
idem tenet Gui.de Cu.in auth.nouiſſima.C.de inoffi. teſta.Sed
alij dñt,ꝙ ꝑ hãc uiam iuris accreſcẽdi non pñt iſti filij uenire,qa
ſucceſſio in legitima nõ eſt ſucceſſio vl̃s,quod patet,qa eſt pars
bonorum nõ hr̃ditatis,cum dẽat deducto ære alieno.ut l.Papi.§.
qm̃ aũt quarta.ſ.de inoffi.teſt. æqparatur ergo potius legatis,q̃
hr̃ditati.Sed in legatis nõ hẽt locũ ius accreſ. niſi inter ꝯiunctos
à teſtatore re,uel uerbu.Inter alios uerò licèt ſint ꝯiuncti ꝑ l.lo-
cum nõ hẽt.ut patet in l.& Proculo.de le.2. Iſti aũt filij in tertia
parte hr̃ditatis non coniunganť à teſtõre.ſed ꝑ l.qa ipſos ad eam
uocat ſimul.ut in d.auth.nouiſſima,& in corpore vñ ſumiť,er-
go &c.ſed dñt ꝙ bñ pñt uenire ꝑ aliam uiam,qa ꝑ amotionem
obſtaculi,qa exhr̃datus hr̃ ꝓ mortuo,ſed ſi verè mortuus fuiſſet,
lĩma iſtorum duorum eſſet tertia pars totius hr̃ditatis,& ſi eſſet
vnus tm̃ filius ſiľr.Et idem ſi tres,uel quatuor,ut in illa auth.Et
ſic eis ꝓdeſt excluſio exhr̃dati,ẽt ut hẽať ꝓ mortuo,& ſicut iſti
filij in hoc caſu allegant hoc ꝓ ſe,ita & in alio caſu debent recipe
5 re ꝯ ſe.† Ponecm̃ ꝙ erant quinq.filij,quorum legitima dẽt eſſe ſe
mis,& ſic dimidia totiu hr̃ditatis,ſi nullus eſſet exhr̃datus,& ſic
q̃libet hr̃et unciam,& quintam partem alterius unciæ. Qñ autẽ
ſũt quatuor,uel pauciores,legitima eſt tertia pars,& ſic quatuor
vnciæ,quarum q̃libet de quatuor hẽbit unam tm̃.Pone igiť ꝙ u-
nus de quinq.fuit exhr̃datus,ſi dicamus ꝙ habeať ꝓ mortuo,legi
tima aliorum quatuor erit tertia pars,& ſic quatuor unciæ.Si di
cam⁹ ꝙ nõ habeť ꝓ mortuo,& ꝙ portio illius accreſcat alijs qua
tuor, tunc illi quatuor habebunt ſex uncias,& ſic quilibet un-
ciam cum dimidia,quid iuris? Dy.nõ ſoluit.Gui.de Cu.ſoluit ꝓ
prima parte,ut habeatur pro mortuo,& ſicut filij hoc reciperẽt
pro ſe in primo caſu,ita teneantur admittere contra ſe,in hoc ſe
cundo.Dyn.autem tenet ꝙ in legitima locum habet ius accre-
ſcendi.per text.in Auth.de natu.lib.curiæ deputan.§.ꝙ ſi legiti-
morum.coll.4.Bar.tenet ꝯtriũ,per rõnem quam ſ.dixi.Et de iſta
a q.ᵃplenè per eum in l.pater filium.de inoffi.teſt.& Bal.ibi in ſua
repetitione contradicit Barto.in multis,mihi vr̃ ꝓ nũc,ꝙ iſti filij
nec melioris,nec deterioris conditionis debeant eſſe ꝑꝑ exhr̃da
tionẽ fratris,q̃ eſſent ſi ille non eſſet exhr̃datus, ne culpa illius
alijs ſit lucroſa,uel damnoſa.Et iõ vr̃ mihi,ꝙ portio illius exhr̃da
ti non pertineat ad fratres per ius accreſc.ut Dy.uel per amotio-
nem obſtaculi,ut dicit Gui.& Bal.ſed debeat remanere penes hę
redem,uel tranſire in fideicommiſſarium,qui uidentur ſuccede-
re loco hęreditatis,& in eorum commodum vr̃ pr̃ exhr̃daſſe,nõ
in commodum aliorum filiorum,ꝑ gl.q̃ eſt in auth.hoc amplius
C.de fideicommiſ.& in corpore vñ ſumitur.circa medium glo.
mag.Et ſic tm̃ hẽbunt iſti alij filij,quãtum haberent ſi frater il-
le non eſſet exhr̃datus nec minus,nec plus,& iſta eſt ueritas iudi
cij mei conformis iuri,& æquitati,& diſſoluit omnem nodoſi-
6 tatem.In uer.Inde dicitur.† Pone caſum ſimpliciter ut litera ia-
cet.ꝙ fuiſti inſtitutus in una uncia,& ego in xj.& fundus fuit no
bis legatus,ego habeo uncias xj.in fundo,& tu unam.¶ Contra
hoc opp.quia iſtud legatũ non tenet,quia factum hæredib. à ſe-
ipſis,ut in iter præcedenti.de quo glo.mag.In fi.uoluit oppone-
re ꝑꝑ hoc,uolendo ſuſtinere,ꝙ iſtud legatum ualeat,& ꝙ hẽam
6.uncias iure legati,& tu unam ſiľr.Iõ dixit ponendo caſum,ꝙ
iſtud legatum fuit factum a quodam extraneo de rei illius ex̃nei,
& ſi dicas quõ potuit ille grauari?Dicit Io.debere intelligi,quòd
illi fuit fcm̃ legatum,puta de cẽtum,& ſic potuit grauari in ſuo
fundo uſque in centũ.ut l.Imperator.§ j.ꝟ.n.1.& ſi quęrat,q̃ eſt
rõ,ꝙ ego habeo xj.& tu unam?Rñdetur q̃a & ſimiliter de onere
legati.ſ.centum ego ſolui xj.partes,& tu unam pro parte hr̃dita
7 tis,ergo ſimiles partes debemus hẽre in commodo.† Et hęc no.
nam dicit Bal.per hoc fuiſſe determinatũ,ꝙ cũ hoïes cuiuſdam vil
lę emiſſent quoddam ſolum pro ædificando ibi domos,ꝙ ille q
plus contulit de pretio,plus debebit habere de ſolo pro rata,ut
ędificare poſſit.Iſta lex,licèt uera ſit,ꝯtinet in ſe diuiſionem. Iõ
alij ponunt ꝙ eiſdẽ hr̃dib.fuit legata res hęreditaria,nec tñ ob-
ſtat ꝯtrium.Nam qñ unus tm̃ eſt inſtitutus hæres,nõ põt ſibiipſi
ab eodẽ legari,& ſi hẽt ꝯiunctum totum illi accreſcit,ut in pręce
denti.uer.Sed qñ ſunt plures inſtituti,bñ põt illis legari à cohæ-
rede,licèt non à ſe,ut ſ.eo.l.qui filiab.§.fi.cum l.ſeq.& l.legatũ ſ
§.hæredi.ꝟ.eod.Si ergo ſunt inſtituti ex diſparibus portionibus,
ut hic erat,ualet legatum,quia non cenſetur factum à ſeipſo ſi-
biipſi,ſed ab uno hærede alteri de portione ipſius,& ſic inſtitu-
tus in undecim uncias cenſetur rogatus de dando 11.unc. quas
habebat in fundo ſuo,cohæredi,& econuerſo cohæres unam un
ciam quam habebat alteri cohæredi,& ſic inſtitutus in uncia ha
bebit de fundo legato xj.& inſtitutus in xj.habebit unam. Sed ſi
eſſent pariter inſtituti,legatum eſſet inutile,quia tm̃ teneretur
quis dare,quãtum reciperet.Iſta poſitio eſſet ualde ſingularis,ſi
eſſet uera,& ſic hoc dictum ſm̃ deberet intelligi,qñ oẽs adiue
rũt hr̃ditatem.Sed uno repudiante,ẽt ſi ſint æqualr̃ inſtituti va
lebit in eius perſona,ut poſſit petere partem q̃ habiturus erat iu
re hr̃ditario.gl eſt ord.ꝟ.ti.j.l.fi.§.quatuor in j.gl.Sed qñ ſunt in
ſtituti inæqualr̃ ẽt ſi oẽs adeũt,valet ſm̃ iſtam lect.q̃ vr̃ ſeq. Bar.
& quotidie põt contingere de fcõ.Sed tex.eam non patiť,q̃a di-
cit (vnciarum hr̃dem xj.partes in fundo habiturũ cohr̃dem vn-
ciam.)& dr̃et dicere totũ econuerſo,ſi iſta lect.eſſet uera. Iõ in-
tellige tex.put iacet,& ꝙ fuit legata res iure hr̃ditario,& fateor
ꝯtrium,ꝙ legatum non ualet,& ꝙ inſtitutus in vncia hẽbit vn-
ciam,non iure legati,ſed iure hr̃ditario,& alter xj.ſiľr,& ꝙ nõ vr̃
alter grauatus de dando alteri ſuã partẽ,immo cuilibet a ſeipſo
cẽſeť legata ſua pars,& ſic inutiľr,ut in §.ꝑcedẽti,& hoc eſſe ve
rũ,patet dum dicit.(Inde dr̃.)Et ſic infert ex eo quod a prin. di-
xerat a ſemetipſo,ei legatum inutiliter vr̃. Et iſtum intelľm ha-
buit Pet.de Bellaper.ut habeo in quibuſdam apoſtillis,& Bart.
de eo non facit mentionem,nec Bal.& eſt uerilſimus intelľs. Sic
ergo aut unus tm̃ eſt inſtitutus.aut plures.& hoc ſecũdo caſu,
aut legatur uni,uel quibuſdam ab alijs,uel ſimpliciter,& ſic prę
ſumitur ab alijs,& ualet legatum pro portione cohæredum,vt
l.qui filiabus.§.fi.ſ.eo.ti.aut legatur omnibus ab oĩbus. & tunc
non ualet ſiue ſint æqualr̃ inſtituti,ſiue inæqualiter,ut hic,quia
non vr̃ ab uno,alteri legatum,ſed a ſeipſo: aut ab uno ipſorum
legatur omnibus,& tunc habemus gl.in l.ſi ab oĩbus.§.a Titio.
ꝟ.eo.in gl.j.quæ vr̃ velle,quòd ſi legatum conſiſtat in quantita-
te,etiam ille hr̃s a quo fit legatum comprehendatur in numero
aliorum,quibus fit,& poſſit retinere partem ſuam. Aut legatur
res hr̃ditaria,& tũc non poſſit partem ſuã retinere,ut in iſtu §.ſi
duobus,quem gl.ſic intelligit.Tene menti,quia iſta ſunt quoti-
diana,& faciliter ueniunt de facto,& nunc habeo in terminis.
8 †Quæro circa q.Dy.de qb.ſ.quia materia eſt ſingularis & quoti-
diana,quid ſi filius excludatur a legitima,non facto teſtatoris,
per exhæredationem,ſed diſpoſitione iuris cõmunis,uel ſtatu-
ti,vt quia deportatus,uel frater minor,qui non ſuccedit,uel fi-
lia q̃ ex forma ſtatuti excluditur extante maſculo a ſucceſſione
b inteſtati?Rñdeo,quòd hr̃ pro mortuo,& non computatur,ᵇ in
numero,& ſic nec minuit legitimam aliorum in prima quæſ.qñ
erant quatuor,uel pauciores,nec auget in ſecũda,quando erant
9 quinque ſm̃ oẽs per l.j.§.fi.ꝟ.de ꝯtabu.†Item quæro,quid ſi ex-
cluditur facto ſuo,puta repudiatione? Rñdeo,aut uiuente pa-
tre cum iurõ,ut faciunt filiæ quando maritantur in locis quib.
non extat ſtatutum,ꝙ extante maſculo fœmina non ſuccedat,
nam pater põt eam facere renunciare ſucceſſioni cum iurõ,ne
veniat ad partem cum fratribus maſculis,& ualet hodie,ut in c.
2.de pac.lib.6.& tunc idem quod ſ.ut habeatur pro mortua,&
non computetur in numero,quia tempore mortis quo incipit
deberi legitima,cũ uiuẽte patre non debeatur cum effectu,ut l.
j.§.ſi quis impuberi.ad Carb.& no.in authẽ.ſi qua mulier.C.de
ſacroſ.eccl.in vltima gl.reperit ſe excluſam,& ſic non incipit ſibi
deberi,ſicut ſi eſſet mortua. Aut hæc facit poſt mortem patris,
quando fratres ipſam maritant,& tũc computatur in numero,
quia tp̃e mortis erat capax & habilis,& ſic incępit habere prin-
cipium in eius perſona.Et hoc caſu,aut renũtiat ipſis fratribus,
& ſua portio applicatur eis,quia vr̃ eis donare,vñ ſi erant qua-
tuor maſculi,& una fœmina,habebunt maſculi ſemiſſem par-
tim ex perſona ipſorũ,partim ex donatione ſororis.Aut renun-
ciauit hæredi vl̃i,ſi forte alius fuit inſtitutus q̃ filij vľr,& filiis fu-
it relicta legitima. & tunc portio ſua remanet apud hæredem,
quia ſibi videtur donata.arg.ad utrunq; dictum C.de pact.l.ſi a-
ctionem.ubi probatur,ꝙ renunciatio prodeſt illi,cuius contem
platione facta eſt,& illius contemplatione vr̃ facta,cui fit,ut ibi
10 no.ſm̃ unam lect.& ibi uide Bald. † Vltimo quæro,quid ſi ex
cludatur ſolum interuentu alterius non facto ſuo,uel teſtato-
ris? Pone exemplum in eo qui habebat matrem & duos fra-
tres vtrinque ꝯiunctos,inſtituit ex̃neum non turpem perſonã
& fratres præterit: & ſic non debetur eis legitima. matri uero
aliquid reliquit iure inſtõnis pro ſua legitima,petit mater ſibi
ſuppleri,& vult habere tertiam partem totius hæreditatis:quia
ſi fratres non eſſent in rerum natura,illa ſibi deberetur,quia
ab inteſtato ſuccederet in tota hæreditate,& legitima eſt tertia
pars

ADDITIONES.

a Iſtam q.vide per eundem conſ.254.& per Ang.conſ.100.d.Bal.conſ.108.& an
in legitima locum habeat ius accreſ.per eundem.conſ.99.& inquantum d.Iaſ.
hic in iſtis qò.dicit,ꝙ decedens cum filio fratre minore dr̃ decedere abſque fi-
lijs,an hoc ſit ſimpliciter uerum.vide Anch.conſ.397.

b Et non computatur in numero. Adde eundem Paul. de Caſt. in l.ſi.col.2.ſup.de
acq.hær.& in conſ.233.incip.Qui fundm̃.in antiquis.Ang.in conſ.103.incip.
ſtatuto cauetur.& in conſ.173.incip.ſtatuto ciuitatis Cortoni.& per d.Anchar.
in conſ.quod incipit in augmento & diminutione legitimæ.Cur.adde tu circa
hoc,quæ ponit do.Bartho.in ſuo conſ.a88.col.11.in fi.& ſeq.ubi prædicta all.
& alia & ibi dicit ꝙ ita ſæpius uidit conſultum,conſuluit,& ſemel iudicauit.

pars eius in quo ſuccederet ab inteſtato. Iſti aũt fratres ſint excluſi pp̃ poſtõnẽ exh̃rei.& ſic hñr p̃ mortuis. Sed hẽs dicit illi non dẽri niſi tertiam tertiæ, quia ſi ipſe non eſſet inſtitutus, non ſuccederet mr̃ ab inteſtato, niſi in tertia parte.& fratres in aliis duabus tertiis, nec debet eſſe melioris cõdõnis ꝙ fratres ſint excluſi, imò portio fratrum dẽt remanere penes ip̃m hrẽdem inſtitutum ſicut ſi fuiſſẽt exp̃ſſe exhrẽdati, ſicut dcm̃ eſt ſ. de filio exhrẽdato, q̃rit̃ quid iuris? Iac. Bu. diſputauit hãc q.& determinauit pro prima parte, ꝙ hẽat tertiam totius hrẽditatis, quia fratres qui non admittuñt ad partẽ legitimæ non faciunt partẽ. idẽ tenet Cy.& Oldr. Bar. contra in l.pater filium.de inoffi. teſta. quia mater iure ſuo non põt petere niſi tertiam tertiæ. & ſi quid plus petere pt̃, neceſſe habet dicere, ꝙ petat p̃ ius accreſ. ſed iſtud ius nõ hẽt locum in legitima ſm̃ Bar. quia non eſt vẽis ſucceſſio. ut ſu. dixi. Bar. ibi etiam in auth.nouiſſima.in fi. tenet opi. Iac. Bu. dicens, ꝙ imo non uenit petius accreſ. ſed per amotionem obſtaculi, quia vñr non eſſe in rerum natura. Præterea ẽt per ius accreſcen. poſſet uenire, quia locum habet in legitima, ut ſ. dixi. & allegata in auth.ut cũ de ap.cog.§.cæterum. Hic uero Bal. dicit ſe dubitare, quia ſequeretũ magnũ inconueniens. Pone.n.ꝙ habebat iſte defunctus ſex fratres, certe mater ab inteſtato fuiſſet habitura ſolum ſeptimam partẽ totius, & tunc hẽbit tertiam ſm̃ illam opi.& ſic imputabitũ defuncto cur inteſtatus non deceſſit, quod eſſe non debet.ut l.poſthumus.de inoffi. teſta. Ego habui non eſt diu de facto. & ſecutus fui ſñiam plurium, cum omnes concordent excepto Bar. licet non ſim ſine dubitatione,& poſſet dici, ꝙ iſta prætentio fratrum loco exhrẽdationis hẽ, quia exhæredatio dr̃ trib. modis, ut no. Bar. in l filio præterito. de iniu. teſt. ſed portio exp̃ſſe exhrẽdati remanet apud hæredem. ut ſ. dixi, q̃a eius fauore cenſetur exhæredatus. per no. in auth. hoc amplius ergo idem in tacita exhæredatione, & forte iſta pars eſſet ſecurior,& ſic non dico, ꝙ non habeat locum ius accreſ. ſicut dicit Bar. ſed alia eſt ratio.ſ.uoluntas defuncti. Tenẽ menti.

1 *In legato alternatiuo pertinet electio ad legatarium, quando uerba executiua fuerunt in eius perſonam directa.*

2 *In quantitatibus ſi alternatiua ponitur inter plus & minus, illud quod eſt minus, eſt ſolum in obligatione.*

3 *Coniuncta poſita inter totum & partem integralem ſtat impropriè, & ponitur tunc pro diſiuncta.*

1 **§.Si ita Titio.** †In legato alternatiuo pertinet electio ad legatarium, qñ uerba executiua fuerunt in eius perſonam directa, ad hoc allegatur. Et uerbum executiuum eſt illud uerbum.ſ.habeto. Idem ſi fuiſſet ſimpl̃r relictum.ut no.in l.Lucio.ĩ.ti.j.in gl. licet in cõtrib. ſecus, quia pertinet ad debitorem.ut in l.plerunq.in fi.de iur. do. Sed ſi uerba executiua ſunt directa ad creditorem, etiam in cõtrib. pertinet electio ad eum.ut eſt teſt quem no.ſ.de cõh.emp.l.ſi ita diſtrahatur. Solum ergo eſt dña inter cõtum.& ultimam uoluntatem, qñ eſt ſimpl̃r factum, nec ad aliquem eorum ſunt uerba executiua directa. In tex.ibi, (duo eſſe legata.) ſ.pp̃ duas res ĩ legato expreſſas. tñ vnum dr̃ legatum pp̃ unicam præſtãtionem q̃ uenit fienda, ut in l.ex toto.§.fi.ſ.eo.& ibi no.in gl. In tex.ibi (vſumfruc.uendicare.) ſubaudi, vel fundũ. Et ſi eligat vſumfruc. ipſum ſolum formalem habebit. Si vero fundum habebit proprietatem & vſum

2 fruc.caſualem.† Sed oppo.ꝙ non debeat mihi vſusfr. q̃a quando alternatiua ponitũ inter plus uel minus, ſolũ illud quod eſt minus eſt in obligatione. vt in l.inter ſtipulantem. §.ſi ſtipulaſti.& l. ſi ſtipulatus fuero decem aũt quinque.de uerb.ob. Sol.& tene mẽti, illud hẽt locũ in q̃ntatib. ĩ q̃b. non cadit affectio. vt in l.n ſi-mis ſ.de in litem iurand. vnde ſemper debitor ſi ad ip̃m pertinet electio verĩſĩr eligit minorem ſummam,& ſi ad creditorem, ſẽper maiorem, & ſic primo caſu minor tm̃ erit in obl̃one, ſecũdo caſu maior tm̃. Hic vero quando ponitũ inter totum & partem integralem, quia fundus conſtat ex proprietate,& vſufructu, & tunc ſtat proprie, & vterque eſt in obligatione,& poteſt eligere ꝙ vult, caſus eſt hic, quia cadit affectio,& poteſt eſſe, ꝙ magis intereſt ſua habere ſolum vſumf. quam proprietatem propter onera forte publica. Et idem ſi caderet, vel poneretũ inter duas ſp̃es, quarum vna eſſet melior altera, nam & tunc ſtat proprie,& vtra

3 que eſt in obl̃one propter eandem rõnem. † Sed ad hoc opponitũ quod ſtat impropriè, vt ĩ.de vſufr.leg. l. ſi Titio fundus. Sol. coniuncta poſita inter totum & partem integralem, bene ſtat improprie, vt ibi.& ponitur pro diſiuncta, vt ſi lego fundum, & vſumfruc.eius, videor enim legare vel fundum, vel vſumfruct. non vtrunque, vt ibi eſt tex.no. Sed ipſa diſiuncta bene ſtat proprie. vt hic. Tene menti.

1 *Paria ſunt à principio legare partem, uel legare totum,& incontinenti reſtringere ad partem.*

2 *Paria ſunt limitatè diſponere, uel diſpoſitum limitare.*

Pars fundi etiam indiuiſi uel pro indiuiſo, poteſt appellari fundus.

1 **§.Sed & ſi quis.** †Paria ſunt à principio legare partẽ, vel legare totum,& incontinenti re

2 ſtringere ad partem.h.d. † Et ſic ſunt paria limitatè reſpondere, uel diſpoſitum limitare, ad hoc bonus text. ĩ.ad Treb.l. Lucius. §.qui habebat. Et not.finem ꝙ pars fundi etiam indiuiſi, uel pro indiuiſo poteſt appellari fundus. quando enim eſt diuiſus clarũ eſſet, quia de uno effecti ſunt duo. Sed iſte text. plus probat, ꝙ ẽt ſi non eſt diuiſus, quod not. Verba ergo illa lego Titio fundum, uerificantur, licet pp̃ ſequentia uerba, ita ut pro parte habeat, non uideatur legaſſe niſi partem, ſed quota erit iſta pars? dic dimidia, ut in glo. Non ſunt alia.

L E X XXXV.

SI alienum. †Legatum factum de re aliena extinguitur, ſi deſinit poſſe præſtari. hoc dicit. Nec ob. l.non dubium.§.fin.ĩ.de lega.2. quia ibi non deſinebat poſſe p̃ſtari, licet dominus nollet eum uendere, poterat enim mutare uoluntatẽ,& ſic potuiſſet præſtari. Sed hic deſinebat poſſe poſtquam ſeruus alienus legatus, fuit per dominum manumiſſus. Itẽ adhuc oppono quòd debeatur æſtimatio, ut d.l.non dubium.§. fin. Solu. iſtud quando non deſinebat poſſe præſtari, alias extinguitur, etiam quo ad æſtimationem. ut ĩ.l.proxima in fine. Non ſunt alia.

L E X XXXVI.

1 *Exceptio obſcura nihil operatur.*

2 *Si reus proponit aliquas exceptiones,& poſtea proteſtetur, ꝙ aliæ exceptiones quæ ſibi competunt ſaluæ maneant, an per hoc uideantur poſitæ, & an dicantur propoſitæ intra terminum datum, & quid operetur talis proteſtatio. & nu 3.*

3 *Paria ſunt non ponere, uel ponere, ſed non clarè.*

4 *Appellatione ſimplicium continentur mixta.*

5 *Si papa ceſſaret omnes religiones fratrum Minorum,& Prædicatorum, an videatur ceſſata illa quæ partim uiuebat de eleemoſynis, & partim de redditibus.*

2 **TItiæ textores.** †In legato generali ueniunt omnes ſpecies quę poſſunt ſub illo genere includi, niſi reperiantur clarè exceptuatæ taliter quòd poſſit intelligi, quæ ſint exceptuatæ. h.d. in effectu, & primo, loquitur quando fuerunt exceptuatæ obſcurè uſq. ibi (hoc enim. Secundo, quando nullo modo uſque ibi (quod ſi hoc modo.) Tertio qñ clarè. Et quia tex. eſt obſcurus in tõne, quam ponit,& multi dicunt eam non intelligere,& iſtum tex. eſſe difficiliorem quàm ſit in ſoſortiato. pone caſum melius q̃ gl. quæ errauit in poſitione caſus, ꝙ teſtator habebat ſeruos triplicis generis, quoſdam textores tantum, non uernas, quoſdam uernas tm̃,& non textores, quoſdam qui erant textores,& uernæ, legaui, Titiæ omnes textores, præter illos, quos alteri legauerat. Item Plociæ omnes uernas, præter illos quos alteri legauerat, certũ eſt, quòd illi qui ſunt textores tantum ueniunt dũtaxat in legato facto Titiæ,& illi qui ſunt uernæ tantum ueniunt in legato duntaxat Plociæ. Sed dubium eſt de illis qui ſunt textores & uernæ, an ueniant in legato utriuſque, an de utroq. legato cenſeantur exceptuati. Iuriſconſultus determinat pro prima parte, quod ueniunt in legato, utriuſque,& ſic erunt communes, quia illa exceptuatio eſt ita obſcura ꝙ non põt intelligi, & probat hoc ponendo maiorem propoſitionem tm̃,& omittendo minorem,& concluſionem. dicit eñ ꝙ ſi uolumus ipſos dicere exceptuatos de legato facto Titiæ, oportet dicere quòd ſint legati Plociæ, q̃a non poteſt intelligi, qui ſint exceptuati de legato Titiæ, niſi intelligatur qui ſint legati Plociæ, cum non fuerint exceptuati niſi illi, qui alteri ſunt legati, & hęc eſt maior propoſitio. Supple minorem hoc modo, ꝙ ſi uolumus dicere, ꝙ ſint legati Plociæ, hoc non poſſumus dicere, niſi ex eo quòd ſunt uernæ, licèt etiã ſint textores, cum Plociæ fuerint uernæ tm̃ legati. Sed ſi hoc dicamus ꝙ ſint legati Plociæ, qm̃ ſunt uernæ, pari ratione oportet dicere ꝙ ſint etiam legati Titiæ ex eo quòd ſunt textores, quia nõ eſt maior rõ ꝙ ſint legati Plociæ pp̃ hoc, ꝙ ſint uernæ, quàm ꝙ ſint legati Titiæ pp̃ hoc, ꝙ ſunt textores. Sed ſi hoc dicimus, iam nobiſmetipſis cõtrariamur, quia primo dicimus, quòd ſint exceptuati de legato Titiæ,& ſic ſunt exceptuati,& legati, quæ ſunt inter ſe contraria,& idem dicẽdum eſt econtra, quod ſi dicimus exceptuatos de legato facto Plocię, oportet dicere quod ſint legati Titiæ.& hoc non poſſumus dicere: niſi ex eo quòd ſint textores,& ſi hoc dicimus, pari ratione ſunt legati Plociæ: quia ſũt uernę,& ſic ſunt exceptuati & legati. dicta ergo exceptio pro nõ facta habetũ. ſed ſi non fuiſſet facta ſed ſi ſimpliciter legaſſet Titiæ textores,& Plocię uernas iſti qui ſunt textores & uernæ uiderentũ utrique legati: ergo & nunc, ſecus ſi fuiſſent clarè exceptuati, ut Titiæ textores præter uernas,& Plociæ uernas præter textores. ut in uer. (quòd ſi hoc modo.) nam in legato Titiæ nõ uenirẽt niſi illi q̃ ſunt tm̃ textores & nõ uernæ, & ecõuerſo. Gl. tñ ponit caſum, ꝙ omnes iſti ſerui erant textores: tñ q̃dam uernæ,& quidam non, quæ poſitio ſtare non poteſt. quia tunc legatum factum Titiæ de textoribus eſſet generale,& factum Plociæ

de vernis eſſet ſpeciale,& ſpāle derogat gñali,vt l.vxori. §. fœliciſſimo.de leg.3.& ſic illi q erant textores,& uernæ eſſent ſolius Plociæ,non cõrs.& hic eſt caſus in l.ſeruis vrbanis. §.ſi.de leg.3. de qua glo.ſi.opp.Ang.ēt hic ſortiter errauit.dicit ergo ꝙ ſi non fuiſſent exceptuati, in neutrius legato uenirent, ſed qa fuerunt exceptuati obſcurè.ueniũt in legato utriuſque,ſed ipſe ſomniauit,qa primũ dcm̃ eſt ꝯ iſtũ tex. expreſsè in ver. (hoc.n.iuris eſt.) & ꝯ rõnem,qa in ſcđo caſu veniũt in legato utriuſque, qa iſtud
1 ꝯtingit ex eo, † qa exce. tanq̃ obſcura hr̄ pro non facta. a ergo &
a fortius qñ nullo mõ facta fuit. Allegatur.n. ſp iſta l.ꝙ exceptio obſcura nihil opatur.Ideo inducit̃ licet impertinenter,ꝙ ſi reus ꝓponet aliquas excep.& ꝑpea proteſtetur, ꝙ aliæ excep. ſi q̃ ſibi ꝯpetunt,ſaluæ maneant.non per hoc vñr poſitæ,quia iſta proteſtatio eſt gñalis,& per ꝯñs obſcura,vt in l.ita fidei.j.de iure fiſ.Et ſic ſi datus eſſet terius ad excep.opponendas ſ̃m c. paſtoralis.de excep. & poſt terium vellet alias ſpecificare, dicas ꝙ fuerunt ꝓpoſitæ intra terium, & ꝙ pñt ſpecificari poſt terminum per l. q fundum.de ꝯh.emp.& per l.hr̄des palam §.ſed ſi notam. de teſt.
3 non deberet audiri,quia immo non vñt propoſitæ. † cum paria ſint non poſſe,vel non clarè.vt hic, & arg. j.de adi. leg. l.3.§.ſi duob.& de ꝯhen.emp.l.in lege.& l.Rutilia.Dicit tñ Bal.unſi uerbum no.ꝙ illa gñalis proteſtatio ſaltem vnum effectum opatur, ꝙ non cenſetur ſe arctaſſe ad probãdas exceptiones propoſitas, poſtq̃ apparet,ꝙ uoluit alias poſſe proponere.Secus ſi illã proteſtationem non feciſſet arg.eius qđ hr̄ in c.licet cãm. de prob. certè ēt tunc non puto ꝙ videatur ſe arctaſſe ad probandũ,niſi illas q̃ requiruntur, & ſufficiunt ad victoriam ſuæ cauſæ per id quod
4 no.Cy.de proba.l.cum teſt.& glo.in c.2.de reſcri.† Not. ēt hic ꝙ
b appellatione ſimplicium b ꝯtinentur mixta.de hoc plenè in l.2.
5 de verb.obl.† Et inducit Bald. quia Papa Gregorius caſſauit oẽs religiones fratrum Minorum & prædicatorum, vt in c.j.vel 2.de reli.do.lib.6.quid ſi erat alia religio, quæ partim viuebat de eleemoſynis,partim de reditib⁹? vr̄ illa fuiſſe caſſata,vt hic. in ꝯtrarium,quia non ſimpliciter uiuebat,ergo &c. arg. j.de l.3. l.hoc legatum,& iſtam partem tenet. Ad iſtum tex. poteſt reſponderi, ꝙ loquitur quando ſpecialiter & expreſsè de utroque extremo ſimplicium diſpoſuit.ſ.de textoribus,& de vernis. nos loquimur de una tantum ſpecie. unde ueniunt illa tantum quæ ſimpliciter ſunt de illa ſpecie,non de mixta. Vltimo dico, ꝙ ſi hic fuiſſet facta exceptuatio ſolummodo de uno legato, & non de altero, ut lego Titiæ omnes textores præter uernas.Item Plociæ omnes vernas.illi qui ſunt textores & uernæ eſſent ſolius Plocidæ de cuius legato non eſt facta exceptuatio, quia non ſequitur perplexitas. de qua ſupra. Tene menti.

ADDITIONES.

a Pro non facta. Adde ꝙ hoc voluit Ang.conſi.308.incip.Chriſtophorus. vbi ponit ꝙ ſi excipiens contra teſtes dicat, ꝙ non ſunt nec fuerunt omni exceptione maiores,ꝙ talis exceptio nõ releuat,ratione de qua ibi per eum, de quo etiam per ipſum conſi.j. Item facit quod voluit Lud.Ro.conſi.130. vbi dicit ꝙ non ſufficit opponere crimina in genere,niſi ſpecificentur. Item facit quod voluit Old. conſil. 144. vbi dicit ꝙ ad probandum ꝙ capitulum eccleſiæ ſubſit epiſcopo, non ſufficit probare ꝙ epiſcopus facit ſtatuta, & ꝙ capitulum illa acceptauit, ſed debet exprimere, quæ fuerunt ſtatuta.

b Simplicium. An in priuilegijs veniat caſus mixtus, vide Lu.Ro.conſi.499.

1 *Inter copulatiuam &, & copulatiuam cum, non eſt differentia quantum ad inducendum coniunctionem uerbalem inter copulatos.*
2 *Dictio cum, ſi ponitur inter res legatas, coniungit acceſſoriè, & facit cenſeri unum tantum legatum de principali cum acceſſorio. & extincto primo extinguitur ſecundum, & quid ſi ponatur inter res, quarum una non poteſt accedere alteri, & quid in dictione &.*
3 *Dictio cum, ſi ponitur inter perſonas honoratas, facit ſimul vocari ſicut dictio unà, ſed dictio &, facit eos uocari ordine ſucceſſiuo.*

1 a §.Nihil differt. †Inter copulatiuam &,& a copulatiuam cum, non eſt dr̄ia quantũ ad inducendum ꝯiunctionem uerbalem inter copulatos.h.d.& ſic loquitur quando ponitur inter perſonas honoratas in una tantum oratione copulatas.Si autem inter diuerſas orationes,non induceret coniunctionem uerbalem, ſed quandam cõtinuationem,ut lego Titio fundum,& eundem fundum lego Seio,iſti.n. non ſunt coniuncti uerbis,iuxta plenè no.in l.re coniuncti j.de leg.3.per Barto.licet alij uoluerunt contrarium per l.triplici. de uerb.ſign.ſed intellige ut dixi. Et operatur coniunctio uerbalis, ut coniuncti loco unius habeantur, & ad uirilem portionẽ admittantur.ut l.planè.poſt prin.ſ.eod.ut inter eos ſit ius accre. Si autem ponantur iſtæ copulatiuæ inter res legatas,quarum una pot eſt alteri accedere,tunc eſt dr̄ia quantum ad modum cõiungendi,quia dictio cum,coniungit acceſſoriè,& facit cenſeri vnũ tãtum legatum de principali cum acceſſorio, & extincto primo extinguitur ſecundum.ut l.j.& 2. j.de pecu.le.ſed dictio &,coniungit æquè principaliter, & facit cenſeri eſſe duo legata, & licet unum non ualeat poteſt aliud ualere, vt in ꝯrijs hic alleg. in gl.Idem in dictione cum,qñ ponitur inter res, quarum una non poteſt accedere alteri,ut inter perſonas,q̃ capiuntur ut res,vt ſi legatur ancilla cum liberis eius.nam homo homini non accedit propter dignitatem.ut l.iuſtiſſimè. de ædi.edic.& in l.peculium. de uſur.Ideo dñr duo legata, & licet non ualeat legatum de an-
3 cilla,ualet de liberis.ut l.3.& 4.de pecu.leg.† Eſt etiam aliquãdo differentia quando ponitur inter perſonas honoratas.ſ. quibus relinquitur, quia ſi ſunt tales inter quas cadit ordinata affectio teſtatoris,ut filij & nepotes eius,& frater & nepos ex eo. nam dictio cum, facit eos ſimul uocari, ſicut dictio ſicut, & dictio unà, ut in l.ſi.C.de imp.& ali.ſubſt.ſecundum unum intellectum,ſed dictio,&,facit eos uocari ordine ſucceſſiuo, quia ſi inſtituo filiũ & nepotem ex eo, uideor pro prius inſtituere filium, & in eius defectum nepotem,uel poſt eius mortem.ut ſ.de lib. & poſthu. l.Gallus.§.j.& ibi per glo.& Barto.

ADDITIO.

a Et, & cum.vide Bal.conſi.336.

§.Si alteri Stichum. Qui tenetur ad q̃titatem reſpectu certæ ſpeciei, perempta ſpecie ante morã, & ſine eius culpa liberat̃ a quantitate. ad hoc allegatur iſte tex.& l.quidã teſtõ. §.ſi tibi ſeruus. j.eo. qđ die ut dixi ſ.eo.l.ſi plurib.in ſi. Sed quare dr̄ hic deberi quantitas reſpectu certæ ſpeciei? Rñdeo, quia debetur tanq̃ ex titulo illius ſpeciei, & ſic quantitas incerta certificanda per relationẽ ad ſpeciem,meritò perempta ſpecie perimitur obſoquantitatis, quia nõ poteſt certificari,ut probatur in d.§.ſi tibi ſeruus. ſecus ſi deberetur quantitas certa,licet loco uel reſpectu ſpeciei,quia ceſſaret dicta ratio.ut j.de dot.præl.l. nir vxori.& pone hic caſum per l.ſi pluribus.ſ.eod.circa ſi.in uerſi.niſi. Non ſunt alia.

LEX XXXVIII.

1 *In legato generis ſpecies mediocris eſt eligenda.*
2 *Genus generaliſſimum ſecundum dialecticos eſt illud quod ſupra ſe non habet aliud prædicabile,ut ſubſtantia,uel res, ſubalternum uerò quod habet aliud prædicabile,ſupra ſe, & infra ſe continet plures ſpecies diuerſas,ut animal, & in iſtis duobus non ualet legatum factum in genere.*
3 *Quid in genere inferiori, quod dialectici appellant ſpeciem, ut ſi legatur homo uel fundus, ſeu domus in genere.*
4 *Quando legatum factum in genere ualet, quis habeat eligere.*
5 *Quæ ſpecies ſit tunc eligenda.*
6 *Si eligitur ſpecies mediocris,non tenetur hæres eam tradere ſanam, nec de ſanitate rei promittere.*

1 LEgato generaliter. † In legato gñis ſpecies mediocris eſt eligenda. h.d. Sed in ꝯtrarijs, vt uerba ꝯhentium non ſint amara, & tñ aliqua extremitate intelligenda,ſed mediocriter. vt ſ.de ædil.edic.l.ſi quid uenditor. q̃ eſt bona lex ad hoc, ecce caſum.In tex.ibi,(nec optimas.) hoc referas ad caſum quo electio pertinet ad legatarium, quia erant ſerui in patrimonio, ut non poſſit eligere meliorem inuito hærede, ut actorem, ſeu caſtaldum, qui fortè oĩa negotia diũ gerebat, & fortè etiam ualebat pluſquam omnes alij.Quod autẽ ſequitur(vel peſſimus &c.)referas ad caſum in quo electio pertinebat ad hæredem, quia non reliquerat ſeruos in patrimonio.Poteſt tamen in primo caſu legatarius eligere deteriorem,ſed non tenetur. Et hæres in ſecundo eligere meliorem in ſui præiudicium, licet non teneatur. qđ enim hic dr̄ fauore alterius partis introductum eſt, non in fauorem eligentis,licet Ang.aliter loquatur,ſed non bene.In glo.magna.in prin.ibi.(in cæteris nempe.) Sed quare in animalibus reperiuntur ſpecies quas magis expedit non hr̄e q̃ habere,non ſic in rebus inanimatis? vt vult iſta glo. Rñde, qui animalia comedunt,& bibunt.& ſic pñt afferre damnũ & expẽſas ſine utilitate non ſic in reb.inanimatis.Potes autem aliter ſoluere ꝯtra glo.ꝙ loquantur qñ non reperitur ſpecies mediocris, ut tunc minor, uel deterior duntaxat ſit in obligatione, ut ſi habebat duos tm̃ ſeruos in pr̄imonio, quorũ unus erat melior altero. Idẽ in fundis uel domibus,& ſic non ſit fienda dr̄ia quam facit gl.& ꝓ hoc facit l.quam gl.allegat.C.de do.l.ſi quis argentũ.§.2.q̃ loquitur non in aĩalibus,ſed in alijs ſpeciebus, & tñ dicit mediocrem eſſe eligendã.qđ eſt ꝯ id qđ dicit gl.In eadem glo.ibi.(Rñdeo autẽ genus generaliſſimum &c.)glo.iſta altius exordiendo materiam, mittet duos art. qui nõ clare expediuntur per tex. Primus eſt,an ualeat legatum factum in gñe.Secundus,ad quem pertineat electio eo caſu quo ualeat. Tertius expeditur in tex. quæ ſpecies ſit
2 eligenda.† Et no.ꝙ in primo,& ſcđo caſu,dum loquitur in genere generaliſſimo, & de genere ſubalterno loquitur ſecundũ modum dialecticorum,qui dñt genus generaliſſimum eſſe quod ſupra ſe non habet aliud prædicabile,ut ſubſtantia,uel res. ſ.ſi certpeta.l.j.in ſi.Subalternum uero quod habet aliud prædicabile.ſ. ſe.& j.ſe continet plures diuerſas ſpecies,ut animal, quod prædicatur de pluribus differentibus ſpecie, & in iſtis duobus non
3 valet legatum factum in genere. † In tertio autem caſu cum loquitur in gñe inferiori, loquitur ſ̃m modum loquendi Legiſtarum, qui appellant genus illud quod dialectici appellant ſpẽm, quia prædicatur de plurib.differentib.numero, ut homo in genere,

nere,vel bos,& ſi.ut in hoc tex.pbat̃,quia appellat̃ legatum generale factũ de hoĩe, ſeu ſeruo.licèt ẽt aliqñ Legiſtæ ſumant genus ſicut dialectici,ut paret in l.2.§.creditum.ſi cer.pet. In hoc ergo tertio caſu gl.ſubdiſtinguit tres caſus, in primo articulo cũ quæritur an ualeat. & in primo bene dicit.ꝙ qñ continet ſub ſe indiuidua quæ habent certos & determinatos fines a natura, ualet indiſtinctè legatum, ſiue relinquat talia indiuidua in patrimonio,ſiue non,ut cum legat hominem, uel equum in genere. In ſecundo autem, cum legat fundum qui non habet certos fines natura,ſed conſtituitur ſola deſtinatione patrisfa.tenet indiſtinctè gl.ꝙ non ualeat,ſiue habeat in patrimonio, ſiue non. ꝑ l.cum poſt.§.gener.de iu.do.& quia eſſet deriſorium,quia hæres dando palmum terræ liberaretur.In tertio,ut cũ legatur domus, quæ non ſola deſtinatione patriſf.conſtituit,ſed interpoſito pariete,gl.dicit eſſe diſtinguendum,an habeat in patrimonio, uel non,ut j.eo.l.ſi domus in prin.Pet.de Bellaper.reprehendit hãc differentiam inter fundum & domum, immo dicit vtrobiq; diſtinguendum, an reliquerit domos, vel ſundos in patrimonio, & tunc valet,& vr̃ relinquere vnum de illis,an non, & tunc ſecus. Nec obſtat ratio gl. quia hæres non põt in præiudicium legatarij de vno fundo facere plures,& vnum ita paruum qui nõ ſit alicuius vtilitatis, licèt teſtator potuerit,vnde ſi non ſecit teſtator,hr̃s habebit tradere de illis qui ſunt, quales ſunt. Et hoc modo intelligit §.gener.præterea gl.ſentit,ꝙ paterfa.de vno fundo poſſit plures facere ſola deſtinatione animi ſui abſque interuentu alicuius facti ſui, quod non eſt verum, immo requiritur diuiſio per regiones,vt no.ſ.eo.l.quod in rerum.§.ſi quis poſt.in fin.per gl.n.& ſ.cõia prædi.l.ſi quis duas. §. ſi quis partem.quod dic vt ibi dixi.Solum eſt differentia,quia non dicetur domus niſi poſſet habitari, ſed ſundus poſſet dici de quantumcunque modico ſpatio terræ,de iſto articulo latius per Bar.in l.ita ſtipulatus. in prin.de uer.obl.Circa ſecundum articulum. quis habeat eligere.diſtingue, an conſiſtat legatum in genere generaliſſimo, loquendo ſecundum morem legiſtarum,quod eſt quando legatur incertum de incertum,& tene tunc diſtinctionem gl. Aut reliqit in patrimonio, & pertinet ad legatarium, quia vr̃ legata optio de ſeruis alienis. Si autem in genere ſubalterno, quod eſt quãdo incertum de certis,ut unum de ſeruis meis, tunc diſtinguitur ao de alio certo non ſenſit,& pertinet ad legatarium,ſicut quando generaliter legaſſet,& in patrimonio reliquiſſet, quia uideretur de illis ſenſiſſe & legaſſe.aut ſenſit de certo,& pertinet ad hr̃dẽ. ut j.prox.§.& l.ſi quis a filio.§. ſi plures.ſ.eo.& eſt potius declo
5 q̃ electio,ut ibi dixi.† In tertio articulo quæ ſpecies ſit eligenda, diſtingue,an reperiatur mediocris,& illa eſt eligenda,ut hic, an non,& tunc quod minimum eſt cenſetur legatum,ut in ll.allegatis.in prin. gl.& hic in ſpeciebus.In quantitatibus uerò,& ſummis ſemper requiritur quod eſt minimum,ut j.ti.j.l.minimis.ſe-
6 cũdũ Dy.† Vltimo ſcias,ꝙ ſi eligitur mediocris , non tenetur hr̃s eam tradere ſanam , nec de ſanitate repromittere.ut j.eod.l.ſi a ſubſtituto.§.hæres.& iſtam gl.tanquam no.& magiſtram in hoc titulo ſigna,& no.ſm̃ Bart.& ſimilem habes Inſti.de lega.§.generaliter.

1 **§.Si de certo.** † Pone hic caſum per l.apud Iul.§. ſcio. j.eo.quando habebat plures ſundos eiuſdem nominis,& legauit unum exprimendo nomen, & ſic apparet ꝙ ſenſit de certo.unde declaratio pertinet ad hæredem.vt l.ſi quis a filio.§.plures.ſ.e.Sed contra de illo §.ſcio.ubi dicitur ꝙ minor eſt in obligatione,uel legato.ergo non cadit electio.Sol, ibi habebat duos tantum,& uerſimile eſt , ꝙ hæres eliget deteriorem.Hoc autem poteſt intelligi quãdo habebat plures . & hic eſt reperire mediocrem,& ille text. multum facit pro opin. Pet. quam dixit in §. ſi plures. ꝙ quando tractatur de declaratione, poteſt declarari de deteriori.tamen ibi uidetur declaratio poſtquam non cadit mediocris. Non ſimilia.

L E X XXXVIII.

1 *Legatarius non poteſt unum legatum pro parte acceptare, & pro parte repudiare.ſed ſi non acceptauit,& deceſſerit plurib. hæredib. relictis,poteſt unus acceptare,& alter repudiare partem ſuam.*

2 *Si unus ex plurib.hæredib.legatarij repudiat partem ſuam legati q. illa portio repudiata non accreſcat alijs hæredibus .*

1 **LEgatarius.** † Legatarius non poteſt unum legatũ pro parte acceptare, & pro parte repudiare,ſed ſi non acceptauit, & deceſſerit pluribus hæredibus relictis,poteſt unus acceptare & alter repudiare partem ſuam.h.d. Ratio primi dicti eſt,quia in ſuens non admittitur inconſtantia,uel uariatio,ſm̃ Pet. Ratio ſecundi, quia in perſonis hæredum diuiſa eſt obligatio per l.12.tab.ut in l.4.C.ſi cer. pet.lo tex.ibi(ut alter eorum partem ſuam acquirat.)ſubaudi totam,uel totam repudiet,non autem poſſet partem ſuæ partis acceptare,& partem repudiare,ſicut nec defunctus,cuius perſonã
2 in iſta parte repræſentat. †Sed an portio unius hæredis repudiata accreſcat alijs hæredib.legatarij.Bar.in l.re coniuncti.in penu. col tenet ꝙ non,qm̃ hr̃des unius legatarij non dicuntur re legata cõiuncti,re uel uerbis a teſtõre qui legatum fecit, licèt ſint coniuncti a l.in ſucceſſione, quæ coniunctio non cauſat ius accreſ.in legato.ut l.& Proculo.de leg.2.In gl.2.ibi(de cond. & demon.l.ſi cui fundus.)dic clarius & melius q̃ gl.ꝙ ibi loquitur in eo quod erat in conditione,& illud non põt diuidi per hæredẽ, ſicut nec per defunctum,ut ſi lego tibi fundum ſi dederis x. hæredi.ſi deceſſeris antequàm dies,& unus de hæredibus tuis vult dare quinque,& habere partem fundi,non poteſt,ſed debet integra x.dare,& tamen non habebit niſi partem ſundi,quia conditio debet impleri formaliter,nec poteſt ſcindi quando eſt appoſita in perſonam unius,licèt perueniatur ad plures perſonas, ut ibi habetur in fi. hic loquitur in eo quod erat in diſpoſitione & obligatione,in quo fit diuiſio per l.12.tab.inter hæredes, non ſic fit de eo quod eſt in conditione. In ea.gl.ibi(de uer.ob.l.2.§.j.) Dic ꝙ quantum ad naturam obligationis ex perſona hæredum illa non mutatur,quia eo modo eſt diuiſibilis,uel indiuiſibilis in perſona hæredum,ſicut erat in perſona defuncti, & ita loquitur contrarium. Sed quando in perſona defuncti erat unum legatũ, licet ipſe non poſſet diuidere ratione quam ſ. dixi,tñ quia de ſe diuiſibile eſt, hæredes eius benè poſſunt diuidere,cum inter eos diuidatur obligatio, & ita loquitur hic.

1 *Si legatum repudiatur,pro non facto habetur .*

Dominium perfectè acquiſitum ſola uoluntate domini , ab eo non abdicatur , licèt ſecus in poſſeſſione.

1 **§.Si legatum.** † Si legatum repudiatur , pro non facto habetur.h.d.Sed opp.ꝙ non poſſit repudiari,quia dominium eſt acquiſitum legatario,ut in l.a Titio.de
2 fur.& l.cauetur.†ꝙ dominium ſola uoluntate domini ab eo non abdicatur,licet ſecus in poſſeſſione.Sol.ibi in dñio pfectè acquiſito,quod eſt qñ interuenit uoluntas dñi in acquirendo . hic in quæſito imperfectè,quia ſine uoluntate legatarij.p.l. acquiritur. & hæc acquiſitio vr̃ hr̃e in ſe tacitam ↄdõnem ſi legatarius acceptabit.Iſta tñ ↄdõ non obſtat principio acquiſitionis , ſed reſoluit eam ſi non exiſtat.niſi ſuiſſet expreſsè appoſita.ut lego tibi ſi uolueris nam anteq̃ acceptes non acquiritur tibi dñium,& ſi decederes,ad hr̃dem tuum non tranſmitteres,quia iſta ↄdõ prouenit ex teſtõ,& ex uoluntate defuncti,& ſic ſuſpendit.ut j.eo.l.ſi ita legatũ.§.illi ſi uolet.ſecus in ↄdõne legali.ut l.ↄdõnes extrinſecus.de cond.& dem.In tex.ibi(prędio meo debuerit ſeruitutẽ.) & ſic uidebatur ſeruitus extincta,quia ſui effectus dñs ꝑdij ſeruiẽtis,& eram dominus prædij dominantis, & res mea non poteſt alteri rei meæ ſeruire,ut ſ.cõmunia præd.l.quicquid. Sed certè inſpecta fictione uideor nunquàm fuiſſe dominus prædij ſeruientis,ex quo repudiaui legatum . & ſic etiam fictione iuris fingitur tunc non extincta, & idem in ſeq. caſu quando ſeruus qui dedit mihi noxam,fuit legatus. & ſic videbatur extincta actio noxalis , ſed fingitur non extincta propter reſolutionem dominij. Et adde quod idem eſt in contractibus.ut ſi alia actio ſit mihi acquiſita præter uoluntatem meam ex alio contractu, uel quaſi alicuius ſi repudio, fingitur mihi non acquiſita . Pone exemplum in l.certi condictio §.ſi nummos.ſi cert.pet.& in l. Pomponius . de neg.geſt.& ibi no. per Bar.

L E X XXXIX.

1 *Si ſeruus legatus tempore teſtã erat in fuga, uel in loco longinquo,tenetur hæres ipſum reducere ad locum ubi agitur ſuo labore & expenſa.*

2 *Hęres quando non teneatur pręſtare operam,nec expenſas in reducendo rem legatam exiſtentem in partibus longinquis.*

1 **CVm ſeruus.** † Si ſeruus legatus tempore teſtamenti erat in fuga , uel in loco lõginquo , tenetur hæres ipſum reducere ad locum ubi agitur ſuo labore & expenſa.h.d.no.cum prin.l.ſeq. & limita l.quod legatum.ſ. de iud. vbi dicitur quòd non tenet̃ dare niſi in loco ubi eſt factum dolo , & culpa ſua , & non erat hr̃s in dolo vel culpa.& patet etiam in l.ſeruus legatus. primo reſpõ
2 ſo.j.eo. † Iſtud eſt verum, niſi in recuperando impenſa eſſet ita magna,quòd legatum redderetur inutile ſi fieret expenſis legatarij,vt contingit quando eſt in ſuga,uel in loco longinquo tempore teſtamenti . ſupple & teſtator hoc ſciebat, nam ut ſit utile, cenſetur uoluiſſe grauare hæredem de reducendo expenſis proprijs. ut in hac l. notabili.ita intellige & declara primum caſum gloſſ.de primo tempore.& altero illorum deficiente,puta quòd teſtator ignorabat,uel non erat magna expenſa,non tenetur hęres nec laborem præſtare in reducendo,nec expenſas facere. ſed poteſt dicere legatario, uadas ad talem locum ubi eſt , & faciam cum literis meis quòd tibi tradetur,niſi uelit legatarius ipſum reduci ſua impenſa & periculo . nam tunc tenebitur hæres præſtare operam.ut l.prætor.in fi.cum l.ſeq.ſ.de eden. De alijs temporibus & caſibus dic ut in gl.magna.& melius diſtinguit hic quã alibi.& facit pro ratione,quam ſupra dixi.l. ſi res obligata.ſupra eo.& de leg. 3.l.qui concubinam. §. qui hortos.in ratione ſui. & l.his verbis.§.fi.

LEX XL.

Apud Iulianum.

1 §. Fructus autem. †Hĩs poſt morã tenet̃ de fructib. rei legatæ ñ ſolum pceptis, ſed ẽt q̃ pcipi potuerunt p legatarium, & de oĩ cã uel utilitate, & ẽt interitu. h. d. In tex. ibi (ſed quod legatarius pci-
2 pere potuit.) † No. cum agit̃ ad rẽ, poſſunt in libello ẽt fructus de duci. Sed an tenebit̃ actor exprimere certam quãtitatem, an aũt
a ſufficiat dicere, peto rem cum [a] fructib. pceptis, & q̃ pcipi potuerunt? vide Cy. C. ſi quis alte. uel ſibi. l. cum ppria. & Inn. in c. grauis de depo. & q̃d in ſnĩa, an ſufficiat ipm ɔdemnare ad rem cũ fructib. non ſpecificata quantitate, ſed ſpecificãda tpe executionis? uide Bal. C. ſi ſecundo nup. mu. l. auth. ꝙ locum, ſeu in l. mu-
3 lier. † In tex. ibi (non quos hĩs pcepit.) Subaudi tñ. nã illos quos pcepit, tenet̃ hĩs reſtituere, ẽt ſi non fuit in mora, ſi res legata erat teſtõris, & legatum erat purum uel purificatum, tanquam pceptos ex re legatarij, ut in l. Herennius. ſ. de uſu. Sed ſi erat aliena, tunc nõ ueniunt, niſi a tpe moræ, ut in l. æquis. eo. ti. & ibi no. gloſſ. Et ſi legatum erat ɔdõnale, uel in diem, fructus interim pcepti ſunt hr̃dis, tanq̃ pcepti iudicio teſtatoris, ut ĩ. ad Treb. l. in fideicommiſſariam. niſi tempus eſſet appoſitũ fauore legatarij, vt in l. ſi ita relictum. §. Pegaſus. ĩ. tit. j. & in l. eum qui. alías incipit, Iabolenus. ĩ. de annu. lega. In tex. ibi (ſed quos legatarius pcipere potuit.) ſubaudi, licèt hĩs non perceperit: & ſic no. ꝙ titulus hæredis non excuſat hæredem a fructibus percipiendis. ſed ɔ̃. C. de rei uend. l. ſi fundus. ubi titulus excuſat a percipiendis. Solu. verum eſt de titulo qui habetur in re ſpecialiter legata, quia in illa legatarius reputatur, ut habetur in l. id tempus. ĩ. de vſuc. ſ̃m
4 Pe. Bal. & Dy. Et adde quod no. in l. pe. ſ. de vſur. † No. etiam, & ad hoc ſemper allegatur iſte tex. ꝙ cum tractamus de fructibus percipiendis, ſeu qui percipi potuerunt, debemus nos referre
b ad alios, qui potuerunt percipi ab actore [b] ſi rem habuiſſet, & quia non habuit, non percepit, non autẽ ad illos qui potuiſſent percipi a reo ſi fuiſſet diligens, ſed quia non fuit, non percepit. hoc ẽt probatur in l. ſi nauis. ſ. de rei ven. & no. gl. eo. ti. l. ex diuerſo. Sed in ɔ̃rium vr̃ tex. C. eo. ti. de rei ven. l. domum. vbi dicitur, ꝙ veniunt illi, qui potuiſſent percipi per eum ſi fuiſſet diligens & non percepit. Bar. ibi dicit ꝙ in nulla parte iuris glo. de hoc perpenderunt & oppoſuerunt: & tñ ɔ̃rium vr̃ ſubſtantiale. Per. ibi ſoluit, ſed eius ſolutionem ibi Bar. repræhendit, & dicit ꝙ ſi referimus nos ad illos, qui potuiſſent percipi cõiter per quemcunque, ſicut debemus nos referre, tñ eſt dicere vnum, quantum alterum, ideo non obſtaret. Sed ſi referimus nos ad illos qui nõ cõiter, ſed mediante induſtria percipi potuiſſent, plus ab vno quàm ab altero, tũc veniunt illi quos percipere potuiſſet actor, & ita intelligatur hic, non autem illi quos percipere potuiſſet reus, quia actor non poteſt reo imputare cur induſtriam non exercuit, quia ageret de lucro captando ex induſtria aliena, quã alter non tenet̃ exhibere, quãtumcunq; ſit in mora. ſed primo caſu agitur de damno vitando, quia dr̃ recipere damnum ſi perdit lucrũ q̃d ipſe certitudinariè erat facturus, iuxta not. in l. 3. §. fi. ſ. de eo. quod cert. loco. & prædicta qñ veniunt rõne moræ. ſi aũt rõne malæ fidei, tunc eſt diſtinguendum inter malam fidẽ veram, & malam fidem fictam, quæ inducitur per cõteſt. quod dic vt no. per gl. & Bar. in l. 2. C. de ſiu. & lit. exp. Non ſunt alia.

ADDITIONES.

a Cum fructibus perceptis. Adde ꝙ practica ita ſeruat hoc. vide eun. Pau. de Ca. in conſ. 115. vbi dicit ꝙ iudex poteſt condemnare in fructibus quantitate non expreſſa, & poſtea illam quantitatem liquidare. Franc. Cur.

b Ab actore. Adde Ang. conſi. 217. Franc. de Are. conſi. 17.

---

1 Res mea teſtatori debita, poteſt mihi legari, & ex euentu apparebit quid ſit in legato, an ipſa res, vel liberatio.

2 Si res mea teſtatori debita mihi legatur, quando & quid agam.

3 Debitor ſi ſpeciem debitam ſibi legatam tradidit creditori leganti, non cenſetur creditori legatum reuocaſſe, etiam ſi ab ipſo inuito exegit.

4 Quid ſi debebatur quantitas, vel aliud in genere, & quid ſi obligatio erat alternatiua.

1 §. Si Titius. †Res mea teſtatori debita, poteſt mihi lega-
a ri, [a] & ex euentu apparebit quid ſit in legato, an ipſa res, vel liberatio. h. d. no. Declara, ꝙ ſi poſt teſtm̃ ſibi tradam, uel ſoluam, erit in legato ipſa res, & poſt eius mortem ipſam rem poſſum petere actione ex teſtõ, ſicut ſi non fuiſſet mea tempore teſtamenti, ut in primo caſu huius §. & etiam in ſcđo. Si aũt non tradidi ex cã debiti, tũc in legato erit ſola liberatio, & ipſam duntaxat petere poſſũ, ut in ultimo caſu. Illud aũt q̃d mihi debet̃ occaſione ipſius rei p ɔ̃ctum petere poſſũ ex ipſo ɔ̃ctu ſi nondum habui, aliàs ſecus, & hoc hr̃ hic in ſecundo caſu & ſic habeo rem & pretium. ſed ɔ̃. C. ſi ſeruus extero. l. unica. Solu. hic ex cãſis diuerſis hoc ɔtingit, ibi aũt ex una ɔtingere põt, ſ̃m Bal.
2 † Et no. ꝙ in primo caſu tradiderã rem, & pretiũ receperam poſt teſtm̃ factum, ideo poſt mortem ſolam rem peto. in ſecundo caſu q̃ incipit. (ſed ſi nondũ.) tradiderã rẽ, & pretiũ non receperã, neutrũ hẽo, iõ vtrunq. peto. ſ. rem actione ex teſtõ, & pͣtiũ actione ex uendito. In tertio caſu q̃ incipit. (Idẽ ſubiungit.) rem non tradideram, ſed pͣtium receperam, vñ neutrum peto, q̃a vtrũque hẽo, ſed hñ peto liberõnem a ɔ̃ctu vendõnis, q̃a poſtq̃ receperã pͣtium, poteram conueniri ad tradẽdum rem actione ex empto. Sed ab iſta actione cenſet̃ mihi obligata liberõ, & iõ peto liberõnem ab ea actione ex teſtõ. In tex. ibi, (non cõſiſtere.) ſubaudi, & tñ conſiſtit. ut patet ex eo q̃d ſequit̃, nec obſtat ɔ̃rium formatũ in tex. quia procederet in re q̃ eſſet mea irreuocabilr̃, q̃a nulli alteri eſſet indebita. Si uero erat debita teſtõri, tunc erat mea irreuocabilr̃, iõ tunc non videbat̃ eſſe mea quatenus poterat abeſſe, ut in ſiñ dr̃ quatenus abeſt. ſ. eo. l. planè. § quod ſi rem. iõ hoc reſpectu põt mihi legari, ac ſi non eſſet mea. Idem ſi debita alteri q̃ teſtõri, uel p alterum poterat a me aduocari. Et quid ſi tunc in in legato, dic ĩ. eo. l. non quocunq. §. ſi ex bonis. in tex. & gl. & l.
3 ſi tibi homo. in prin. † In tex. ibi, (rem uendicare potero.) Sed ɔ̃, quia immo vr̃ legatum extinctum ex eo ꝙ teſtõri tradidi, q̃a videbat̃ mihi legata liberõ. ut in fi. huius §. qñ creditor legat debibitori liberõnem, ſi poſtea ab ipſo exigit debitũ, cenſet̃ legatum reuocaſſe, ut l. non ſolum. de lib. leg. & ĩ. de leg. 3. l. fideicommiſſa. §. ſi rem. Sol. & no. quia in hoc iſte §. eſt ſingularis, quia ɔ̃rium procedit qñ legat̃ liberõ ſpecifice, ſed ſi legat̃ ſpecies quæ erat in oblõne, non hẽt locum iſte §. immo diſtinguit̃, ut in hoc §. no. quia ſi debitor ſoluit & tradidit creditori leganti, non cenſet̃ legatum reuocaſſe, ẽt ſi ab ipſo inuito exegit. Sed potius ex hoc declarat fuiſſe legata liberõ, q̃ ipſa res. Si aũt non tradat, tunc cenſetur legata liberõ, ut in fi. & iſtum intellm̃ dat Bar. huic ſingula-
4 ri §. † Aduerte, quia hoc eſt uerum, quando debebat̃ ſpecies certa, ſed ſi debebat̃ quantitas, uel aliud in genere, puta x. ſi legas mihi x. quæ tibi debeo, non cenſet̃ eſſe in relicto niſi liberatio, non autẽ quantitas. Et ideo ſi poſtea a me inuito exigas, legatũ extinguitur, nec poſſum x. petere ab hęrede tuo, & ita põt intelligi l. ɔ̃tia. & collr̃ ex l. ſi ſic. §. 1. ĩ. eo. Idem ſi debebam hominem in gñe, ſecus tñ ſi ſpõte ſoluiſſem, ut d. l. fideicõmiſſa. §. ſi rem. & iſto mõ lita intellm̃ Bar. Itẽ primũ dcm̃ pcedit qñ oblõ erat ſimplex, ſi ãt alternatiua, vt ſi dẽbam Stichum, aut Pamphilũ, & legas mihi Stichum, q̃d ſit in legato, an res, uel liberõ. dic vt ĩ. ti. j. l. ſi Titius. §. fi. & ibi uide. Tene menti pͣdicta, quia poſſent de facili facere tibi honorem, & pauci ſunt qui perpendant de his.

ADDITIO.

a Legari. Facit quod voluit Abb. conſi. 110. quod incip. inter in præſenti cauſa.

---

2 Creditor, qui rem ſibi debitam legauit debitori, ſi eam exigit, cenſetur tunc in legato ipſa res.

3 Quid ſi legetur actio uel nomẽ debitoris, uel q̃titas, ſeu aliq̃d in gñe. & nu. 1.

4 Si quis legat rem alienam ſibi non debitam, quando ipſa res ſit in obligatione, & quando ſola æſtimatio, & qualiter formetur libellus.

5 Si quis legat rem alienam ſibi debitam, non cenſetur legaſſe niſi illud ius q̃d habet in eam, ſed quando nullum ius habet, cenſetur efficaciter illam legaſſe, ut hæres teneatur illam redimere.

1 Idem Iulianus. †Põt quis legare rem non ſuam, ſed ſibi debitam actione perſonali, & vr̃ legaſſe actionem quam habet, & hæres cedendo
2 liberatur. h. d. † Sed ſi rem exigit a debitore, an legatum ſit ex
a tinctum? [a] ꝙ vr̃ ſic. ut in l. fideicommiſſa. §. ſi rem. de leg. 3. licet ſecus ſi ſponte ſoluit. Bar. tenet indiſtincte non extingui, q̃a tũc in legato cenſetur eſſe ipſa res ſicut dictum eſt in §. præce. ſed ſi non fuit exacta, cenſetur eſſe ſolum actio. Et iſtum intellm̃ ſingulariter no. quia limitat illũ §. ſi rem. quia habet locum quãdo
b quis legat nomen debitoris ſui, uel aliud, quod talis [b] ſibi debet, non ſpecificando rem debitam, ut tunc diſtinguat̃ ut ibi dr̃. Si autem ſpecificat rem debitam, tunc ex euentu apparet quid ſit in legato, quia ſi non ſoluat̃ teſtõris duntaxat actio cenſet̃ legata, & ſufficit cedere eam. ut hr̃ hic. Sed ſi fuit tradita, uel ſoluta, cenſetur ipſa res eſſe in legato, & illa põt peti ab hr̃de, nec cenſet̃
3 legatum, licet ab initio fuerit exactum. † Tu autem limita hic ut dixi in §. pręce. qñ erat debita certa ſpecies, ſecus ſi quantitas, vel aliquid in genere, quia tunc non refert, ſpecificet̃, uel non, ſed ſemper in legato eſt ipſa actio, & ideo ſi actio extinguat̃ p exactionem factam a teſtatore, extinguitur legatum, ſecus ſi non a ſponte ſoluente. quod perpetuo tene menti, & uide hic q̃d no. Bal. in l. ex legato nominis. C. de lega. circa intellectum huius §. In tex. ibi (actionem ex empto præſtare.) ſed quis ſoluet pretium, an ego legatarius, uel hæres? Rñdeo, hæres, ne alias legatum ſit inutile, ut dixi. ſ. in l. cum ſeruus. per iura ibi allegata. & hoc tenet Iac. de Are. & Bar. ſed an tranſeat vtilis ſine actione vr̃ quod ſic in d. l. ex legato nõis. Bald. ibi vr̃ ſentire ɔ̃rium, quia loquitur ibi qñ legat nomen debitoris, hic qñ legat̃ res debita. vnde ceſſio eſt neceſſaria, per iſtum tex. Sed certe etiam tunc cenſet̃ eſſe le-

ADDITIONES.

a Extinctum. Adde ut per Lu. Rom. conſi. 229. & ſingul. ſuis ſol. 4.

b Talis debet. Adde Bal. conſi. 514. lib.

ſe legatum nomen debitoris,vel actio, ſi res nō fuerit tradita te
ſtatori vt hic,ergo tranſit ſine ceſſione.Quid ergo operatur ceſ-
ſio? Rñde,quia tráſfert exercitium directum. Adde ꝙ ſicut di-
ſtinguiť,an legeť actio ſeu nomen debitoris,an legeť res debita.
4 vt ſ.dixi. †ita diſtinguiť cum quis legat rem alienam ſibi nō de
bitam,an ſimpliciter legat rem, & tunc ipſa res eſt in obligatio-
ne,& pōt peti res,& hæres cogiť eam redimere ſi pōt, ſi non pt,
teneť ad æſtimationem.ut l.non dubium.in fi.de lega.3.an autē
grauet hæres emere rem,& ſic legatum ſonat in factum explicā-
dum per hæredem, & tunc res non eſt in legato,nec pōt peti,ſed
ſola æſtimatio.ut in l.Titia Seio teſſeram.in prin.ī.ti.1.& ibi per
Bar.& ſic no. qualť debebis formare libellum, vnde caueas ne
5 erres,ſi formares ineptè,quia ſuccumberes. Item adde†ꝙ ſi quis
legat rem alienam ſibi debitam,non cenſeť legaſſe, niſi illud ius
quod habet ad eam,ſicut qñ legat rem in qua ius aliquod habet
reale, cenſeť illud duntaxat legare,ut in l.ſi domus.in fi.ī.eo.Si
ergo ius illud,quod habet ad rem,ſit inefficax, hæres non teneť
illud facere efficax, ſed liberať cedendo tale quale eſt, & ad hoc
allegat ēt iſte § vt no.Bar.in l.ſerui electione.in fi.ſ.eo.& arg.ad
hoc.vt no.& hř in l.quod in rerum.§.1.ſ.eo.& C.de leg.l.vxor pa
trui.cum ibi no.Sed qñ nullum ius habet in re aliena, quam le-
gat,cenſetur efficaciter illam legaſſe,ut hæres teneatur illam re-
dimere,per l.cum alienam.C.de lega.

*1 Quando legatum ſonat in factum explicandum per legatarium, cenſetur eſ-
ſe perſonale,& ad legatarium eius non tranſit.*

*2 Legatum ꝙ quis poſſit cedere tot plauſtra lignorum,& ſit determinatū, trāſ
mittitur ad hæredem,ſecus ſi ſit indeterminatum,uel annuum.*

3 Conceſſiones an dicantur reales,uel perſonales.

*4 Pater ſi recipit feudum uel emphyteuſim pro ſe & liberis ſuis, ꝙ in perſona li
berorū erit nouum feudum diuerſū a paterno,nec pater pōt illi renunciare.
Pater in præiudicium filiorum,non poteſt renunciare feudo antiquo, ſed feu-
do nouo per ipſum recepto ſic,non facta mentione de liberis.*

1 **§.Si quis alicui.** †Qñ legatū ſonat in fcm̄ explican-
dū p legatariū, cēſeť eē pſonale, &
ad legatariū eius nō trāſit.h.d.ſin gřr ſcḋm Bar.Aliud ergo ē dice-
re,lego tibi talē rē:aliud,pmitto tibi ut poſſis facere tale qd ī fū
do meo.In tex.ibi(licere lapidē cedere)& ſic fuit ꝯceſſio indeter
minata tā reſpū tpis,q̄ q̄titatis, unde cum ueniret determinā da
per legatarium hæc facultas,cum poteſtate determinandi, non
2 tranſmittitur ad hęredem. † ſecus ſi fuiſſet determinata reſpe-
ctu certe quantitatis,quia tranſmitteretur ad hæredem, ſicut le
gatum quantitatis,ut ſi permiſi in teſtamento, ꝙ poſſis de fun-
do meo cædere x.plauſtra lignorū ſcḋm Pet arg.ſ.de vſufr. l.quæ-
ſitum.& de pig.act l.ſi neceſſarias.§.de uendendo. quod no. ad
intellectum huius §.quia neceſſariū eſt. nam in determinando
q̄titatem cenſeť hic electa induſtria perſonæ.quod ceſſat qñ q̄-
titas eſt determinata,hoc uerum , niſi fuiſſet relictum annuum
vt ſi permiſi ꝙ quolibet anno poſſes cædere de fundo meo x.pla
uſtra lignorum,nam nō tranſmitteret ad hæredem tuum ex na-
tura annui legati ſecundum eundem Pe.vt ī.de annu.leg.l.3.in
fi. Sed quæro hic,an iſte legatarius in caſu huius §.poſſit cędere
lapidem quouſque uixerit ? iſte tex.innuit ꝙ ſic dū dixit,ꝙ non
tranſmittiť ad hæredem a ꝯrio ſenſu.Sed in ꝯtrium facit ꝙ intel-
a ligatur de prima ceſſione,ᵃ arg.to l.boues.§.hoc ſermone. de ver.
ſig.Et quia quod minimum eſt,cēſeť in dubio legatum, ut ī. ea.
l.§.ſeio.ſatis eſt mihi hoc dubium. Ex qualitate perſonæ puto
3 hoc ſumendum. †In alijs aūt conceſſionib. an dicantur reales,
b vel perſonales,ᵇ vide p Bar.in l.př.de ſer.leg.In tex. ibi, (niſi no-
men hřdis adiectū legato fuerit. & tunc erit nouum legatum ī
pſona hřdis.ut l.ſtipř iſta.§.ſi quis ita.de verb.obl. per quod di-
4 cit Dy.& Ang.† ꝙ ſi př recipit feudum,vel emphytheuſim p ſe
& liberis ſuis, ꝙ in perſona liberorum erit nouum feudum , di-
c uerſum a paterno,& ideo př ᶜ non pōt illi renunciare,quia quę
ſitum eſt illis ius ex ꝯctu patris, quod auferri non pōt,vt l.fi.ſ.de
pact.licèt ipſe poſſet renūciare ſuo feudo.quod no. quia habui
de facto in ardua q.quæ nondum eſt deciſa. nam cōiter dicunt
Doct.ꝙ pater in p̄iudicium filiorum non pōt renunciare feu-
do antiquo,ſed feudo nouo per ipſum recepto ſic,iuxta ea quę
no.per Bal.poſt Nic.de Mate.in l.qui ſe pris.C. vnde lib. Ego au
d tem dicebam ᵈ ꝙ tunc pōt renunciare feudo nouo, qñ ſimplici
ter ipſum recipit,non facta mentione de liberis,nā ēt tunc libe-
ri ſuccedunt in eo.vt in tit.qui feu. da.poſ.§.cum verò Contra-
dus.dummodo ēt ſint hæredes patris in alijs bonis, vt in titu.an
agnatus vel filius.& tunc procedit ꝙ renunciatio patris nocet fi
lijs , quia veniunt ex quadam ſucceſſione , nec hñt aliquod ius
ante mortem patris,vnde ſi non recipiunt ipſum in ſucceſſio-
ne, quia pater a ſe abdicauerit,non poſſunt in eo ſuccedere, ſed
ſi recipit pro ſe,& liberis ſiue filijs,tune liberi habent rōne ꝯctus
paterni,qui potuit eis acquirere.ut l.quodcūque.§.1.de verb.ob.
& ēt ſi repudiant hæreditatem paternam , quia tunc non habet
locū ille titulus an agnatus,uel filius.ſcḋm ꝙ ibi ſentit Bal.& ideo
př non pōt renunciare in præiudiciū filiorū, ſicut nec delictum
patris noceret filius,ut ſentit Cy.poſt Pe.no.in l.a.C.de lib.& e.
lib.& illud dcm̄ allegabam. Sed hic reperio Dy.& Ang. hoc de-
terminantem expreſsè,quod no. quia licet perpenderem,ꝙ hoc
dictum plurib.placuerit,tñ uolebant authoritatem expreſſam,q̄
pro tunc dare non potui.Tene menti,quia quotidiana,& not.

ADDITIONES.

a Prima ceſſione.Limita ut per Ro.conſi. 9.
b Perſonales. an conceſſio præſumatur realis,uel perſonalis ultra ea,quæ poſui in l.
etiam ſol.matr.ad Alex.uide Soc.conſi.19.
c Et ideo pater. adde Alex.de Imo.in conſi.8.col.4.uer.præterea inſpicitur . Et uide
q̄onem in meis conſilijs.ſ.in 25.& in 50.55.& quæ ponit do.Signo. de Hom. in
ſuo conſi.9.Et uide eund.Pa.de Caſt.in conſi.159.& Alc.de Imo.conſi.89.colu.
pen.in prin.in 4.uol.& in conſi.13.col.pe.in fi.5.uol.& in conſi.22.col.pen.cir-
ca prin.in d.4.uol.Fran.Cur.
d Ego autem dicebam.Vide eun.Pau.de Ca.conſi.218.incip.præmittendum eſt in
nouis.col.2.circ.med.Fran. Cur.

*1 Onus rei legatæ pro tempore præterito pertinet ad hęredem,ſed poſtquam ad
legatarium peruenit, ad eum pertinet.*

*2 Si in uita defuncti,uel pendente conditione,onus publicum fuit indictum, nō
tamen venerat terminus ſolutionis,ſed uenit poſtquam peruenit ad legata-
rium,quod hæres habebit ſoluere.*

*3 Si tempore quo quis erat epiſcopus Bononien.fuit indictum onus per Papam
& antequam ueniret terminus ſolutionis effectus eſt epiſcopus Paduanus,
quis habebit ſoluere,an ſucceſſor eius, vel ipſe.*

1 **§.Hæres cogitur.** †Onus rei legatæ p tpe p̄terito
ptinet ad hřdem,ſed poſtq̄ ad le
gatarium pueniť,ad eum pertinet.h d.Et uide hic in Spe.de loca.
§.nunc uerò aliqua.ver.12.In tex.ibi(uectigal p̄teritum.)i. p tpe
quo teſtōr uixit,& ēt poſt mortem penden.die uel ꝯdōne legati,
qa fructus illius tpis ptinent ad hřdem,ut dixi ſ.e.l.pc.§. fructus.
ergo & onus de quo hic.qa cenſeť magis onus fructus q̄ ppric-
tatis.vt ſ.de impen.l.neq.ſtipēdium.in fi.& l.ſi pendentes §.ſi qd
cloacarij.ſ.de uſufr.Item p tali p̄terito onere fundus erat obliga
tus,ut l.Imperatores.ī.de pub.ergo hřs teneť liberare.ut ī. eo.l.
a ſi res obligata.ſed p futuro non erat adhuc obligatus.ᵃ † Sed po-
2 ne ꝙ in uita defuncti , uel pendente ꝯdōne onus publicum fuit
indictum,& ſic ceſſit,& non uenit dies,iuxta ea q̄ hñt in l.cedere
diem.de uerb.ſig.ſed uenit poſtq̄ puenit ad legatarium.qs habe-
bit ſoluere ? Rñdeo hřs p ea,q̄ no.in l.defuncta.ſ.de uſufr. & in l.
incola.ī.ad munic.& quod no.in regula non eſt in mora.de reg.
iu.in 6.in mercu.de illo qui erat epūs Bononien. tpe quo fuit in-
dictum onus per Papam,ſed antequam ueniret onus ſol.effectus
eſt epūs Paduanus,quis habebit ſoluere,an ſucceſſor eius,uel ip
ſe?& tenet ꝙ ſucceſſor,quia inſpicitur tempus quo fuit indictū,
& tunc erat epiſcopus Bononiæ, & ſic onus afficit illam eccleſiā
non ſolum perſonam, lapſus autem termini non afficit eccleſiā
Paduan.ſi tamen malitioſè reditus ſequentis temporis aſportaſ-
b ſet,poſſet a ſucceſſore compelli reſtituere, ᵇ uel ſoluere & p hoc
bonus tex.in l.& hæc diſtinctio.§.eum fundum.ſ.loc.& quod no
ta.in l.pen.de uſufr lega Tene menti.

ADDITIONES.

a Adhuc obligatur.adde Bal.conſi.123.3.lib.& an pro collectis bona ſint tacitè hy
pothecata.uide Soc. conſi.129.
b Reſtituere. adde ut pulchrè per Anch.conſi. 168.

§.Scio ex facto. Iſte §.idem dicit in effectu,qd̄ l.ſi qs
a filio.§.ſi plures.& l.legata gñalř.§.
ſi de certo.ī.e.iō decla,ut in eis dixi.& loqť qñ non erat dare me
diocrem,qa non hēbat,niſi duos fundos eiuſdem nominis. Si āt
tres.vř ꝙ mediocris debeať,& eligi debeat p l.qui lancē.ī.de au.
& arg.leg.quam allegat p ꝯria.Item limita qd̄ hic dř,ut no.Bart.
in l.ſi is qui ducenta,in prin.ī.de reb.dub.

1 Quando dicatur eſſe commercium de re.& nu.2.

*2 Illud quod eſt ex uoluntate principis tantum,dicitur quaſi impoſſibile.& nu
mero 7.*

*4 Statutum,ꝙ forenſis non poſſit acquirere bona immobilia, & legetur res im-
mobilis alicui forenſi, debebitur æſtimatio,& ſic legatum non eſt nullum.
Si legetur fundus fratrib.ordinis Minorum,qui non poſſunt poſſidere immo
bilia , debebitur eis æſtimatio.*

*5 Prælati inferiorum eccleſiarum poſſunt earum res alienare cum conſenſu im-
mediati ſuperioris ſuadente utilitate eccleſiæ,& quid in reb. epiſcopalibus.*

6 An res dotalis dicatur eſſe in commercio,ut poſſit legari.

*7 Ex ſermonibus cognoſcitur furioſus,& etiam ex geſtis.
Reſeruata ſoli Papæ uel Imperatori.*

*8 Si religioſis mendicantibus, qui non poſſunt acquirere noua loca ſine licentia
Papæ fiat legatum cum onere , quod debeant aliquem locum acquirere , &
ibi conſtruere monaſterium,quod ualeat legatum,reiecto onere tanquam im
poſſibili.
Quod tale onus ſit conuertendum in alium pium vſum,cum conſenſu imme-
diatè ſuperioris.*

*9 Si teſtator mandauit hæredi quòd intra annum corpus ſuum,& filij ſui, quod
erat ibi ſepultum,portaret ad alium locum, aliàs priuat ipſum hæreditate,
& eam relinquat alteri, & hæres voluit hoc facere , ſed fratres apud quos
erant corpora,non permittunt,cum non teneantur niſi iuſſu Papæ, non inci-
dit hæres in pœnam.*

§.Con-

1 §. Conſtat. † Valet legatum de re, cuius eſt commerciũ, licèt nõ ſit in dño teſtõris, nec ſine difficul
tate eſſe poſſit, qa ſufficit ꝙ poſſit eſſe, hoc primo. Sed illius rei
cuius penes neminem eſt commercium, nec eſſe poteſt in-
ſpecta rei qualitate. vel põt eſſe in iuſſu ſolius principis nõ valet
nec quãtum ad rem, nec quãtum ad æſtõnem, hoc ſcdo. Si uero
penes legatarium nõ eſt, qa ſuo dño ſubiici non põt, non pp ſui
delictũ vel culpam, ſed pp qualitatem ſuæ pſonæ, penes alios ve
ro bñ eſt, tunc ſi teſtõr ſciebat qualitatem pſonæ legatarij, valet,
vt dẽatur æſtũ, nõ ipſa res. h. d. vſq. ad l. cætera. Item qđ ultimo di
xi, locum hẽt qñ illius rei legatæ eſſet commercium penes oẽs, ñ
tñ p ſe ſola, ſed vna cum altera, cui accidit & legat ipſa ſola ſine
illa nõ eñ valet legatum quãtum ad rem. ſed vt debeat æſtõ, vt
2 j. e. l. cætera. §. ſi duab. in fi. & l. ſi qs inglinos. in princ. † Tũc aũt
dr̃ eſſe commercium de re, qñ eſt in dño alicuius priuaõ, & põt
ſubiici dño alterius priuati, licèt cũ difficultate, qa dñs nõ vult
vendere. Et ita loqtur primum dcm̃. Tũc aũt dr̃ non eſſe com-
mercium, qñ nõ eſt in dño alicuius, nec eſſe põt, ſtãte qualitate,
& cõcluſione pſenti, immo in nullius bonis eſt, ut ſunt res ſacræ
& religioſæ. Item liber homo. Item res æſtimata ad uſum publi-
cum, vt platea, uel forum, vel ad uſum principis, vt erat olim fun
dus albanus, qa prĩceps rẽ publicã repſẽtat. Idẽ ſi pt ſubiici dño
priuati, ẽt extante qualitate rei, nõ tñ ſine iuſſu principis, vt ſi
erat in dño principis, ut erant olim orti ſaluſtien. uel alia pdia,
de qb. loqt titulus. C. de pdi. rei priua. nam ſumitur ibi res priua-
3 ta p priuci. † Nam reputaŕ quaſi impoſſibile illud qđ eſt ex uolũ
te principis duntaxat, & ad hoc allegaŕ iſte tex. cum gl. & no. in l.
ꝯonuus. §. cum quis. j. de uet. obl. Tũc aũt dr̃ eſſe commerciũ
penes alios, nõ penes legatarium, qñ legatarius non eſt capax,
ſed alij ſic, & gl. ponit exemplum in militijs, & erãt iſtæ militiæ q̃
dam officia publica, p quib. dabaŕ certum ſalarium de publico,
vt militia cantoris. Pone exemplum Peruſij, ubi priores tenent
ſp duos uel tres cantores pueros, quib. daut puiſionẽ, ſi talis mi-
litia legeŕ mutuo, & grauetur hæres cã emere: vel militia curſo-
ris, vt ſunt iſti nuncij curiatum ppetui. Tu ponę exempla clario
4 ra. † Si ſtatutũ dicit ꝙ forenſis non poſſit acquirere bona immo
bilia, vt eſt hic, & legeŕ res immobilis alicui ſorenſi, certè debebi
tur æſtimatio. & ſic legatũ nõ eſt nullũ. Vel pone in fratrib. ordi
nis minorũ, q nõ pñt poſſidere immobilia, immo ſi legeŕ eis ſuo
dus, certè debebiŕ æſtimaõo, quia illius ſunt capaces, qa viuere
volunt. Et vide hic oĩno qđ not. Bal. in l. cum qõ. in fi. C. de leg.
& Bar. in l. multum. de vet. ob. In tex. in prin. §. ibi, (legari poſſe.
non tñ in præiudicium dñi, ſed hr̃dis, & ſic nõ ob š. de iure cod.
l. ꝯficiuntur. §. ſi poſt. in fi. ſ'm Pet. de Bella per. In tex. ibi, (ſi com
parari pñt. & ſic earum eſt ꝯmercium in cõi ſ'm Dy. ſed fallit hic
in re eccleſiæ, quæ ſicut eſt in dño eccleſiæ, ita põt ſubiici dño
priuati, ſed quia non ſine magna ſolennitate, & ex iuſta cã, non
cenſeŕ illius eſſe ꝯmerciũ, nec valeret legatũ factũ de illa re, ẽt
a vt debeaŕ æſtimatio [a] ſ'm Inn. qui ita no. in c. filius, de teſta. arg.
hic in fin. quod ẽt vr̃ ſequi hic. Bal. verò dicit ꝙ poſſet procedere
in reb. eccleſiæ, rõne cuius dñiũ eſt apud Papam, ſicut in rebus q̃
erãt in dño Imperatoris. ut in fi. huius §. pp eãdem rõnem, quia
5 ſine principe non pñt haberi, † ſecus dicit in reb. aliarum eccľa-
rum, quæ poſſunt alienari ſine iuſſu ſacto, ſed poteſt dici, vt cum
Epiſcopi & alij ſuperiores prælati iurent hodie, cum promouen
tur non alienare Romano Pontifice inconſulto, iuxta ea quæ ha
bentur in c. ego N. de iureiu. locum habeat in rebus epiſcopa-
tuum, & aliorum plãtorum ſimilium nõ inferiorum eccleſiarũ,
quarũ plão pñt alienare cum cõſenſu immediatè ſuperioris ſua-
dentis vtilitati eccleſię. ut c. dudum, & in c. conſultiſſimo. de reb.
6 eccle. nõ alie. lib. 6. † Fallit etiam quod hic dicitur in re dotali, q̃
eſt in dominio mariti, & ita poteſt eſſe in dominio alterius, ta-
men quia nõ poteſt alienari, obſtante prohibitione legis. de fun.
do. non dicitur eſſe in commercio, & ſi extraneus legaret illam
rem, non ualeret etiam vt debeatur æſtimatio. ita voluit gloſſ. in
l. dotalem. š. de re mili. Sed cõiter per omnes reprobaŕ. & in ꝯtrũ
videtur eſſe caſus in l. cum pater. §. pater qui filio. j. ot. j. & plenè
de hoc per Bartol. in l. cum lex. j. de fideiuſ. In text. ibi (ſurioſi.)
7 † No. ꝙ ex ſermonibus cognoſcitur furioſus, uel fatuus, ut eõam
habetur in l. pe. š. de cond. inſti. etiam ex geſtis, vt in l. ub quæ ui-
tia. š. de ædil. edic. In fi. tex. ibi (niſi iuſſu principis.) no. ſecundum
Bal. ꝙ omnia q ſunt reſeruata principi, cenſentur eſſe impoſſibi
b lia, & tanquam de impoſſibilibus [b] iudicandum. Sunt autem
multa, quæ reſeruantur ſoli Papæ, quæ no. in c. quod ad transla-
tionem. de offi deleg. & in Spe. eo. ti. & quæ reſeruantur ſoli Im-
peratori, ut reſtitutio natalium, uenia ætatis, & creatio notario
rum, & reſtitutio famæ, ut in l. j. §. de aqua autem. de poſtulan. &
8 de his qui ve. ęta. impet. l. 2. vel tert. Et per iſtum text. determinat
Bar. ꝙ cum religioſi mendicantes non poſſint noua loca acqui-
rere ſine licentia Papæ, legatum eis factum, cum hoc onere quòd
debeant aliquem locum acquirere, & ibi conſtruere monaſte-
rium, ualet reiecto onere tanquàm impoſſibili, cum non poſſit
c obtineri niſi de Papæ licentia, [c] & impoſſibilis ꝯdõ, vel onus reij-
citur de legato, non aũt vitiat. vt in l. j. de ꝯd. inſt. Sed Bal. ño. in l.
cum alienam. C. de lega. dicit hoc onus conuertendum in alium
pium vſum, quod põt fieri cum ꝯſenſu immediati ſuperioris, poſt
q̃ illud erat inualidum. ut l. legatum. de uſufr. leg. cum l. ſeq. licèt
ſi fuiſſet validum, nõ potuiſſet commutari in alium ſine licentia
Papæ, ut in cle. q a contingit. de relig. do. & nu. in d. l. legatum. cũ
9 l. ſeq. p Bar. Per iſtum etiam tex. ꝯſului. † Cum quidã doctor Mu-
tin. moneš Ferrarię & mandans hr̃di ſuo, ꝙ intra annum corpus
ſuum & filij ſui, qđ erat ibi ſepultum, portaret Mutinam, aľs pri
uabat ipſum hæreditate, & eam relinquebat cuidam alteri. hr̃s
aũt intra annũ uoluit hoc facere, ſed fratres minores apud quos
erant corpora, nõ permiſerunt, nec permittere tenebantur, niſi
iuſſu Papæ, poſtq̃ non ſuberat iuſta cã, ut no. C. de relig. l. pen. uel
fi. ꝙ non inciderit in pœnã, & ꝙ non potuerit ſibi imputari, qua
re non procuraſſi hr̃e licentiam a Papa, quia obtinuiſſes, nam
poterat rñdere, ꝙ hoc non eſt veriſimile. quia ius præſumit ꝙ po
tius impoſſibile, ideo nõ tenebatur hoc intentare. Et p hoc tex.
expreſſus no. in fi. j. ad Tert. l. ij. §. tractari. ver. finge aũt. Ibi, ane
hoc imputatur mr̃i, cur nõ deſiderauit a principe &c. vbi eſt ex-
preſſum. & ſic non incidit in pœnã, vt Inſtit. de hęred. inſti. §. im
poſſibile. & j. de his q pę. no. in l. j. in fi. licèt viderim tunc ꝯſi. do.
Raph. Fulg. ꝯſulẽtis ꝯtriũ. de quo fui valde miratus, nec alij volue
rũt ipſũ ſubſcribere, excepto vno. & fuit magna. q. q̃ habui Bon.

ADDITIONES.

a Aeſtimatio. Adde Abb. conſi. 45. 2. lib. Ro. latè conſi. 509.
b Impoſſibilibus. adde abb. conſi. proxi. allegato.
c Licentia. Sed quid ſi teſtator dicat, & ſi de iure fieri non poteſt dicta conditio ha
beatur pro non appoſita, an tunc debeatur ęſtimatio? Vide Fed. ꝯſi. 175. & an cũ
legatur fratrib. minorib. debeatur æſtimatio, vide p Ang. conſi. 223. Fed. cõſi. 12.

LEX XLIII.

1 *Legatum quando valeat de re teſtatoris, ſiue ſit corporalis, ſiue incorporalis.*
2 *Sex caſus in quib non habet locum regula Catoniana.*
3 *An habeat locum etiam in legatis, quæ non ſunt omnino inutilia, & an debea
tur ſaltem æſtimatio.*
4 *Quòd iſta regula non habeat locum in legatis conditionalibus.*

1 CÆtera igitur. † Valet legatum de re teſtõris, ſiue ſit corporalis ſiue incorpo
ralis. niſi ſit affixa ædib. qa tunc obſtante phibitione ſe-
natuſconſulti, quod inhibet ab ædib. ſeparari, ne vrbs de-
formeŕ ruinis, non valet legatum, nec reconualeſcit, licet poſtea
ab ædib. ſepareŕ, niſi fuerit legatum ꝯdõnale, & ea pẽdẽte ſepare
tur. h. d. uſq. ad §. item qñ põt. & tota iſta l. cum duab. ſeq. tractat
de iſta mã, determinans plura dubia occurrentia circa dcm̃ ſe-
a natuſc. † No. hic duos caſus, in quib. hẽt locum regula Catonia-
na. ſ. qñ legatum erat nullum pp ter qualitatem rei legatæ dũta
xat, ut quia erat iuncta ædibus. item qñ mixta cõſideraõone rei
& legatarij, ut quia erat res illius legatarij, poterat eñ legari alte
ri, ſed non iſti. & ille erat capax alterius legaõ, non iſtius. Et addit
quatuor caſus, quos recolligit Dy. & Bar. eos proſequitur in l. j. j.
de reg. Cato. & ſcias ꝙ non habet locum hæc regula, quando de
fectus ceſſaret ex cauſa quæ retro fingitur. ut j. eo. l. ſeruum filij.
in princi. ſecundum intellectum Bar. nec habet locum qñ eſſet
nullum propter ꝯdõnem legatarij duntaxat, ut quia erat inca-
pax tempore teſtamenti, quia ſi tempore mortis reperitur capax
a reconualeſcit [a] legatum, ut in l. 3. §. qñ autem. j. de iure fiſc. quod
facit ad q. ſi pater legat filio ſuo ſpurio, & tempore mortis repe-
ritur legitimatus, an recõualeſcat? uidetur quod ſic per illum §.
In ꝯtrium, quia hic eſt nullum mixta conſideratione legantis &
legatarij, quia teſtator poterat alteri relinquere, ſed non iſti, &
è conuerſo, iſte poterat capere ab altero, ſed non a teſtatore, ut
no. gl. in Auth. qui mo. na. effi. ſui. §. fi. Et qñ eſt nullum, hoc mo
do regula locum habet, ut Inſtit. de leg. §. an ſeruo. Sed ibi loquiŕ
qñ teſtator potuit prouidere tempore teſti huic defectui. ſ. manu
mittendo ſeruum, vel relinquendo ſibi libertatem. Sed nõ ſic eſt
in libertate ſua filiũ legitimare ſ'm Barto. q p hoc tenet primam
partẽ. ar. in l. qa rõ. j. de cond. inſt. ut ipſe no. in d. l. j. de re. Cato.
3 † Not. etiam hic regulam illam habere locum etiam in legatis q̃
non ſunt omnino inutilia, ut eſt illud, quia ſaltem ualet ut dẽa-
tur æſtimatio, ut j. ea. l. §. ſi duob. in fi. Sed certe ſatis eſt, ꝙ ſit nul
lum reſpectu rei legatæ, ut regula locum habeat, ex quo patet ꝙ
res legata non põt peti ipſo iure, ſed ſola æſtimatio, ſi enim poſ-
ſet ipſo iure peti, ſed obſtaret exceptio, & perueniret ad æſtima-
tionem officio iudicis, regula nõ hẽret locum, quia ceſſante de-
fectu non reconualeſceret legatum in ſubſtantia, cum ipſam iã
haberet, & ideo ceſſaret regula, ſed reconualeſceret in effectu,
quia ceſſaret exceptio. Et tamen text. vult contrarium, ꝙ nullo
modo reconualeſcat, ſi ſeparetur ab ædificio poſt teſtamentum.
Viti-

ADDITIO.

a Reconualeſcit legatum. adde Alex. de Imo. in conſ. 40. col. fi. circa fi. j. uol. & in
conſi. 29. col. fi. in 4. uol.

4 Vltimo no. † iſtam regulam non habere locum in legatis conditionalibus. Rō eſt, quia poſtq̄ teſtator ſuſpendit legatum, ſimiliter,& lex ſuſpendit qualitatem,uel ſubſtantiam eius, ut ſic non ſit ſtatim nullū,ſed in pendenti uſque ad mortem teſtatoris, & ſi tunc repetiatur cā nullitatis ceſſare, fingitur retro ualuiſſe,ſi ſecus,fingitur retro non ualuiſſe. Sed qn̄ eſt purum, teſtator non ſuſpendit,& ſic vult ſtatim valere, vn̄ nec lex ſuſpendit. Sed ſi non pōt ualere,ſtatim reddit ipſum nullum, non aūt ponit in ſuſpenſo.& ſi eſt nullum,non reconualeſcit. Et hæc eſt clara rō,licet aliter loquamur. Glo.tñ fin.huius l. limitat hoc de conditionali, quando eſſet talis conditio,quæ ſuſpenderet ſi teſtator moreretur tpe teſtamenti,alſ dicit iſtam habere locum.vt ſi lego tibi rem ēt ſub condōne ſi tpe mortis meæ deſierit eſſe tua. Nam ſi tpe teſtī moreret, quia erat tunc tua, legatum eſſet nullum,& nō in ſuſpenſo,& ideo licet deſinat eſſe tua poſt mortem meam non reconualeſcit ſm Roge. Doct.tenent ꝯtium per l.i.in fi.de reg.Cato. ubi dicunt eſſe caſum.

§.Item quæri poteſt. No. hic ꝙ poſſum de una domo mea extrahære iniuncta,& aſportare,uel imponere ea alteri domui meæ,quia licet deformem aſpectum publicum in una,reformo tamen in altera,& propter hoc toleratur. Et hoc eſt uerum, ſiue ambæ ſint in eadem ciuitate uel loco,ut hic,ſiue in diuerſis.ut j ea.l.§. ſed & ſi quis.in fi.non tamen licet de domo quam habeo in ciuitate ad domum quam habeo in uilla.ut C.de ædi priua.leg.ſi quis poſt hanc.ſed econtra ſic.ut j.eo.l.ſenatus § j. Dubitatio autem erat hic.quia ſi habebam duas domos,ſicut poteram de una auferre.& ponere in altera,ita videbatur ꝙ ſi unam tibi legabam, alteram reſeruabam,poſſem etiam tibi legare,ut de reſeruata poſſes aſportare ad legatam. Sed ꝯ eſt, quia non eſt idem dominus vtriuſque.& ſenatus non permittit,niſi ei qui eſt dominus vtriuſque,& poſſeſſor.

1 *Poſſum de una domo mea auferre iniuncta & ponere in altera domo mea ſi ſum remanſurus dominus & poſſeſſor utrinſque.*

2 *Non eſt licitum mihi remouere iniuncta de domo communi,etiam cum uoluntate ſocij,& aſportare ad propriam.*

Si ſunt duo domini unius caſtri, & ibi eſt ordinatum ꝙ de territorio non poſſint extrahi uictualia ſub certa pœna, & unus illorum extrahat ut portet ad aliud caſtrum,ꝙ erat ipſius ſolius ꝙ incidat in pœnam,

3 *Si aliquæ clauſulæ habent conſuetudinem infeudandi aliquem & eius liberos maſculos & et unam fœminā, quę poſſideat bona patris intelligatur de illa q̄ ſuccederet patri inſolidum,non de illa quę ſimul cum fratribus maſculis.*

4 *Sicut non poſſum remouere iniuncta domui meę,& illa uendere reſeruatis parietibus,ita nec econuerſo.*

5 *Licet non ualeat legatum factum ad ipſa iniuncta, ut debeant remoueri & poſſint peti,tamen ualet ut debeatur æſtimatio illarum rerum.*

1 §.Si dubbus. † Hic determinat unum dubium circa §. præce. Nam poſſum de una domo mea auferre iniuncta,& ponere in altera domo mea,ſi ſum remanſurus dominus & poſſeſſor vtriuſque, ut ibi. Sed quid ſi unam lego tibi & Titio,alteram tibi ſoli,& etiam lego ea quæ ſunt iniūcta perſonæ,ut poſſis ponere in hac ſecunda, an ualeat? videbatur ꝙ ſic,quia tu eras dn̄s vtriuſque,unius in ſolidum, alterius ꝓ parte,vna cum Titio. Contrarium eſt, quia permiſſio Senatuſcon-

2 ſulti loquit̄ de illo qui eſt dn̄s utriuſque inſolidum. † No. ergo ꝙ non eſt mihi licitum remouere iniuncta de domo communi, etiam cum uoluntate ſocij, & aſportare ad propriam. quod no. Et no.ſi facio,debeo puniri,& etiam ſocius, qui conſentit,vt in l.ſi quis poſt hanc.C.de ediſ. pri.ſicut ſi eſſet illius ſolius.& facit in ar.ſm Bal. ꝙ ſi ſunt duo domini unius caſtri, & ibi eſt ordinarū quod de territorio non poſſunt extrahi uictualia ſub certa pœna,& unus illorum extrahit,ut portet ad aliud caſtrum, qđ

3 erat ipſius ſolius, incidat in pœnam. † Item facit in arg. nam quædam eccleſiæ habent conſuetudinem infeudandi aliquem & eius liberos maſculos, & etiam unam fœminam quæ poſſideat bona patris, ut intelligatur de illa quæ ſuccederet patri in-

4 ſolidum,non de illa quæ ſimul cum fratribus maſculis. † Et ſic illis exn̄tibus non poſſit infeudari fœmina. Item not.hic verſi. (& quid ſi quis.&c.) quod ſicut non poſſum remouere iniuncta domui meæ & illa uendere,reſeruatis parietib.ita nec ecōuerſo reſeruare iniuncta,& uendere parietem,& nō ualebit uenditio, nec legatum factum de parietib. & reſeruatis iniunctis. Vltimo

5 no limitationem ad totam hanc materiam. † ꝙ licet non teneat legatū factum ad ipſa iniuncta,ut debeant remoueri, & poſſint peti, bene tñ ualet ut debeatur æſtimatio,qm̄ illarum rerum penes nullum ſit commercium de per ſe, ſed tñ cum ædibus eſt commercium penes omnes,& ſic non obſt. l.apud Iulia.§.final. circa fi.ſ.eod. quia loquitur qn̄ non erat commercium quoquo modo.ut ibi dixi & l.ſi quis inquilinos.j.eo.Et declara prædicta ut dixi in princ.huius l.quia quantum ad rem nō ualet legatum alias non haberet locum regula Catoniana,debet ergo peti æſtimatio.alias libellus eſſet ineptus,& ſuccumberet actor,ut in l.j. ſ.ſi menſ.tal.mod.dixi.hic non ſunt alia.

1 *A fauore publico receditur propter alium fauorem publicum maiorem.*

2 *Maior eſt fauor publicus conſiſtens in publica utilitate, quàm conſiſtens in decore, & aſpectu publico.*

A fauore publico vnius ciuitatis non receditur propter fauorem publicum alterius ciuitatis etiam maiorem.

3 *Poteſt quis remouere iniuncta de domo quam habet in una ciuitate, ut ponat in domo, quam habet in altera.*

Si in iſta ciuitate ſit ſtatutum quòd nullus poſſit extrahere victualia de territorio,ſub certa pęna,& aliquis faciat tranſitum per territorium huius ciuitatis ad aliud, ad incidat in pœnam.

4 *Si hic ſit ordinamentum quòd panni forenſes non immittantur in ciuitatem iſtam ſub certa pœna,debet intelligi de illis qui intromitterent, ut hic operarentur,ſecus ſi per tranſitum ad alium locum.*

Legatum an ſit quoddam commercium.

1 §.Sed ſi quis. † No. hic primo, ꝙ a fauore publico receditur propter alium fauorem publicū maiorem, nam fauore publico emanauit ꝓhibitio ſenatuſconſulti,ne vrbs deformet ruinis.& nihilominus ab hoc fauore rece-

2 ditur,qn̄ ꝑ vtilitatem publicam remouentur iniuncta. † Not. ēt, ꝙ maior eſt fauor publicus conſiſtens in publica vtilitate, q̄ conſiſtens in decore, & aſpectu publico. Item not. ꝙ a fauore publico vnius ciuitatis non receditur propter fauorem publi-

3 cum alterius ciuitatis ēt maiorem. † Vltimo no.in fi. ꝙ pōt quis remouere iniuncta de domo quam hēt in vna ciuitate, vt ponat in domo quam hēt in altera,& ſic diuerſitas ciuitatis non impedit,& inducitur argū licet parū faciat iſte tex. Si in ciuitate iſta eſt ſtatutum, ꝙ nullus poſſet extrahere victualia de territorio, ſub certa pœna.qdam portat victualia de territorio Vicentino ad territorium Ferrarien.& facit tranſitum ꝑ territorium huius ciuitatis,an incidat in pœnam? vr̄ ꝙ ſic, quia incidit in verba ſtatuti immittendo in territorium,& poſtea extrahendo. Contrarium tenēt Doct. qa dēt intelligi de illo qui originalr̄ extrahe-

a ret de iſto territorio,non de faciente tranſitum.ᵃ Et iſtud inclius ꝓbatur in l.ſi quis poſt hāc. C.de ædi. priua.circa fi.& ibi vide ꝑ

4 Cyn. † Similiter cum hic ſit ordinamentum, ꝙ panni forenſes non immittantur in ciuitatem iſtā ſub certa pœna,debet intelligi de illis qui intromitterent,vt hic operarentur,ſecus ſi ꝑ trāſitū ad alium locū. Vltimò eſt hic vna gl.quæ videtur dicere, ꝙ legatum ſit quoddam commercium. Ideo ſi ſtatutum diceret, ꝙ de mercantijs ſoluatur gabella tm̄ pro libra,debebit ſolui de legatis. ꝯtrium eſt verius, quia non eſt propriè cōmercium ꝑ ea q̄ no.in l.legatis ſeruis.de leg.iij per Bar. dic vt hic & ibi per eū.

ADDITIO.

a Tranſitum. adde Alex.latè.conſ.16.4.lib.

1 *Debitor reipub.licèt non habeat vnde ſoluat,non poteſt iniuncta ędib. ſeparare,vt vendat & ſoluat.*

2 *Officiales publici propter debitum publicum non poſſunt deſtruere domum debitoris,nec recipere tigna vel tegulas,ſiue alia iniuncta,vt vendant pro debito publico.*

3 *Quid ſi debitor abeſt,& non reperitur qui emat domum,ſed qui emeret tigna.*

1 §.Hoc ſenatus. † Not.hic in fi.ſingulariter, ꝙ debitor reipub. licèt non habeat vnde ſoluat,non poteſt iniuncta ædibus ſeparare,vt vendat,& ſoluat. Maior ergo eſt fauor publicus in ædificio publico,propter quod poſſunt remoueri,vt ſ.prox.§.quam ſit in exſolutione debiti pu-

2 blici. † No.ēt per hoc, ꝙ officiales publici propter debitum publicum nō poſſunt deſtruere domum debitoris nec recipere tigna vel tegulas, ſiue alia iniuncta, vt vendant pro debito publico.

3 † Quid ergo ſi debitor abeſt,& non reperitur qui emat domum, ſed qui emeret tigna? ſic adhuc habet locum iſte tex.vt potius reſpublica debeat carere debito quàm deformare ciuitatē ruinis. Tene menti. Sed in vrbe Romana vbi fuerunt conditæ iſtæ leges,peſſimè uidentur ſeruari, nam contra contumaces mittunt baiulos cum inſtrumentis ferreis,& faciunt angulos domus cauati,& deſtrui tecta, & quaſi per totam vrbem videntur eſſe deformitates, quod eſt valde mirandum, ꝙ de tantis moribus venerunt ad tantam verecundiam,& vocantur li pichioni,& ſi ibis Romam videbis hoc.

1 *Appellatione domus continetur porticus.*

2 *Statutum ſi punit maleficium & iniuriam illatam alicui in domo ſua, an comprehendat illatam in porticu.*

Differentia inter domum,& ad m.

3 *Statutum ꝙ nullus poſſit capi in domo propria, an poſſit capi in apotheca ſua quam tenebat ad vendendum pannos.*

1 §.Hoc ſenatus. † No. hic ſecundum quoſdam quòd appellatione domus cōtinetur porticus. Dicitur autem porticus quæ habet tectum, & non parietem hinc inde,ut patet per totam iſtam ciuitatem,& etiam, Bo-

2 non.ſed Florentiæ non ſunt iſtę porticus. † Et ex hoc uidetur, quòd ſi ſtatutum punit maleficium, & iniuriam illatam alicui in domo ſua,quod ſi inferatur ſibi dum ſtat in porticu ſua ante oſtium domus,dicatur illatum in domo. Sed iſte tex.potius facit in contrarium ſecundum Bartol. quia dicit, extenditur, & ſic

de

de proprio ſignificatu non comprehenditur, ſed per extenſio-
nem iuris conſulti factam ad Senatusconſ. Et de iſta uide hic ꝑ
Bar. qui facit differentiam inter domum & ędem. domus eſt illa
quæ inhabitatur. ædes aũt latius eſt uocabulum, quia dicitur ab
ædificando. vñ comprehendit quodlibet ędificium ſm eum, ſed
iſte tex. vr̃ tenere ɔ̃rium. dum dicit ſenatusconſultum ſcm̃ in æ-
dibus extendi ad porticum & vallum, & ſic ſumitur ædes pro do
a mo. Facit ẽt ad q̃onem quam vidi Senis.[a] † Cum ſtatutũ dicat, ꝙ
3 nullus poſſit capi in domo propria, an poſſit capi in apotheca
b quam tenebat ad vendendum pannos.[b] Adde quod hr̃ in l. lex
Cornelia. de iniu. §. domum. No. ẽt ꝙ prohibitio ſenatusconſul-
ti non ſolum habet locum in his quæ ſunt infixa, ſed ẽt in alijs nõ
infixis, ſi poſtea erant vt perpetuo eſſe. v. ver. (quid ergo. Verun-
tamen ſenatus mens, &c.) videtur corrigere quod ſ. dixerat de
cancellis & uelis, ꝙ pñt legari, & de tabulis pictis, quia imò non
poſſunt, cum iſta fuerint appoſita ut eſſent perpetuo.

ADDITIONES.

a Ad quæſtionem quam uidi. Adde ꝙ hoc conſilium Pau. de caſt. eſt conſi. 212. in
viſo puncto. ſup. & conſilijs in antiquis, & quando apotheca ueniat appellatio-
ne domus, uide ultra ea quæ poſui ad Alex. eundem Pau. in conſi. 32. inc. notã
dum eſt, ꝙ ſi domus. & in conſi. 451. inc. de eo quod quęritur. in co. uolu. conſi.
anti. Fran. cur.

b In apotheca. adde eundem conſil. 41. & an factum in porticu dicatur factum in
domo. uide per Spe. & Io. and. in addi. in ti. de iniu. §. j. uer. ſed pone. Io. and. in
c. in alia. de imu. eccle. ſed quia ſumus in ciuitate Venetiarum ſi quis legat omne
frumentum quod habet in ciuitate, an ueniat illud quod eſt in porticu maris ci-
uitatis, tex. habes ſingularem ſecundum Rom. in l. ſi quis ita. de aur. & arg. lega.
Et adde tu ꝙ dominus meus do. Bar. Soc. in conſi. ſuo 211. col. fi. alleg. Bald. hic
& in rub. ſup. ſol. mat. ꝙ id dicitur fieri in domo quod fit in porticu. & qñ appel
latione domus ueniat capanna, uel fortilitium. uide per d. Pet. Phil. corn. in cõſ.
206. in 3. par. & per cep. in tract. de ſer. urb. prædi. ca. 44. Ser.

1 *Textus hic quòd poſſit intelligi duob. modis, & qui ſunt.*
2 *Deſtinata ad aliquid faciendum, antequam fiant non habentur pro factis, & quando habeantur pro impoſitis.*
3 *Inſpicitur primũ propoſitum, quando fuit licitum, & ex illo redditur licitum id quod ſequitur.*
4 *Statutum contra ementem frumentum in foro, & uendentem, non habet locum in illo qui pro vſu ſuo, licèt poſtea fortè non indigens illud uendit.*
5 *Propter factum hęredis non debet legatum extingui, licèt contrarietur naturæ legati.*

a **§. Sed ſi parauerit.** † Iſte text. põt intelligi duobus
modis. Primo, ꝙ teſtator detra-
xit de vna domo ſua tigna, vel columnas, vt ponerentur in alte-
ra domo ſua, quod licitè facere poterat. nondum tamen impo-
ſuerat, vel ꝙ non detraxerit de alia domo, ſed emerat, & deſtina-
uerat ad ponendum, non tamen impoſuerat, quæritur an poſſit
illa alteri legare? videbatur ꝙ non quia poſtquam deſtinauerat
ad imponendũ, videbant̃ hr̃i pro impoſitis arg. j. de aur. & arg.
leg. l. ſi nõ fuit. §. quid ergo. & ſ. de act. emp. l. fundum in fi. cum
l. ſeq. in fi. Contrarium tñ hic dr̃, ꝙ valet, quia non habentur pro
2 impoſitis. † Et ſic no. ꝙ deſtinata[a] ad aliquid faciẽdum, antequã
a fiãt nõ habent̃ pro factis. ſed ob. iura ɔ̃ria. Sed dic quòd quantũ
ad hoc, vt cedant in legato, vel vẽditione illius rei ad quam ſunt
deſtinata, locum hñt ɔ̃ria ut interdum cedant, & habentur pro
impoſitis, ſi ſemel ibi fuerunt, & poſtea fuerunt inde remota, ut
reponerẽtur, alias ſecus. Sed quantum ad hoc ut quis incidat in
pœnã, & legatum ſcm̃ de deſtina. valeat, acſi eſſent appoſita, nõ
hñt pro impoſitis, ut hic. Sed ſuper hoc vide hic vnam longam
diſtinctionẽ Bar. ad quam ſe remittit̃. No. ẽt tenẽdo primum in
3 tellm̃, † ꝙ inſpicit̃ primum propoſitum qñ fuit licitum, & ex illo
reddit̃ licitum id quod ſequit̃. nam licitè poſſum remouere de
vna domo mea, vt ponam in altera, ſed nõ poſſum licitè vt alie
nẽ vel, legẽ alteri, certè ſi remoui ut ponã in altera, & ſic licitè,
licèt poſtea mutẽ propoſitũ, & nõ ponã, ſed alteri legem, vel ven
dã, valet legatũ & venditio, & reddunt̃ licita pp primum ꝓpoſi-
4 tum licitũ, vt inducit̃ ad q. † Si ſtatutum eſt ɔ̃ ementem frumen-
b tum in foro & vendentem, nõ hẽt[b] locũ in illo qui ꝓ vſu ſuo, li-
cèt fortè poſtea non indigens illud vendat, & ad hoc inducit &
allegat Gui. de Cu. hunc tex. in l. j. §. Idem Cecilius. ſ. de exerci. de
quo ẽt vide hic per Bar. in diſ. an ſit verum indiſtinctè ꝙ inſpicia
5 tur primum propoſitum. † Vltimò no. ꝙ pp factum hr̃dis nõ de-
bet legatum extingui, licèt factum illud ɔ̃riet̃ nãæ legati, quia nõ
debet eſſe in poteſtate ſua ſe liberare à legatario, licèt ſi illud fuiſ
ſet factum a defuncto legatum extingueret. pro hoc j. de lib. le.
l. ſi id quod. & j. eod. l. ſeruum filij. §. ſi procula. ſm unum intel-
lectum quem tãgit gl. Si ergo hr̃s ẽt ignorãs ſeruum legatum oc
cideret, vel manumitteret, legatum nõ extingueret, & ſic poſſet
ɔueniri ad eundem ſeruum, & cogeret̃ ſoluere æſtõnem. non ꝙ
æſtimatio eſſet in obligatione, ſed in ſolutione, & officio iudicis.
Et ita hic, ſi iſta quæ fuerunt legata per hæredem iniungantur
domui, nam remanent in obligatione, quoniam a principio cũ
eſſent ſeparata ab ædib. tempore teſtamenti tenuit in eis legatũ
& nõ fuit extinctum, ſed qñ tpe teſtamenti non eſſent ſeparata,
non tenuit in eis legatum, ſed in æſtimatione, vt ſ. eod. l. cætera.
§. ſi duobus. in ti. ex quo ſequit̃ ꝙ hic, qñ erant ſeparata, & poſt
ea fuerunt per hæredem iniuncta, ſi deinde ſeparentur, ipſa de-
berent ꝓſtari, quia ſunt in oblõne, ſed quando erant iniuncta, li
cet poſtea ſeparent̃. non poſſet hæres ea ꝓſtare inuito legatario,
quia legatum tenuit in ęſtimatione, & non in illis. Poſſet tamen
dici ꝙ qa debet̃ æſtimatio reſpectu certarum ſpecierum, ꝑ ſolu-
tionẽ illarũ ſpecierũ liberat̃ ab oblõne quantitatis. ꝑ l. fideiuſſor
euictionis, j. de doli. exce. Glo. tñ hic in l. ſeq. opp. de l. in ſumma.
§. pe. de condi. ind. per quam vr̃, ꝙ hæres nõ teneat̃ ſi fecit igno
rãs. Sed ſoluit ꝙ ibi in condõne indebiti quæ oritur in eo ꝙ reci-
piens efficit̃ locupletior, & non ultra, ſi non fuit in dolo, ut l. ſi ñ
ſortem. §. libertus. ante fi. eo. ti. ſi manumiſit ignorans, nec fuit in
dolo, nec locupletior, ideo non tenet̃. Hic loquit̃ in actione ex te
ſtõ, quæ ɔ̃hitur in ipſam rem legatam, ideo igorantia hæredis nõ
debet præiudicare legatario. Præterea hic efficitur locupletior
iniungendo domui ſuæ. Non ſunt alia. &c.

ADDITIONES.

a Deſtinata. An deſtinatum habeat̃ pro facto. vide Alex. conſi. 56. 4. lib. & quid de
pecunia deſtinata ad emptionem prædiorum. vide per Lu. Ro. conſi. 120.
b Non hẽt locum. Adde eundẽ Pau. de Ca. in l. 2. ſu. ſi cer. pe. Bal. in l. j. §. vñ Offili°.
ſ. de exercito, & Alb. in tra. ſta. q. 71. & in 2. parte. q. 203. Fran. Cur.

L E X XLV.

1 *Poteſt quis paruam domunculam ruſticam deſtruere, & aſportare iniunctam ad ciuitatem.*
2 *Domunculam paruam factam in re dotali poteſt maritus deſtruere, ẽt inuita vxore, ſecus in domo magna, etiam ſi uellet ſibi reſtituere ſumptus.*

SEnatus.

1 **§. Marcellus.** † No. hic ꝙ põt quis paruam domũ
culam ruſticam deſtruere & aſpor
tare iniuncta ad ciuitatem. Idem tñ vr̃ ſi nõ eſſet parua. Pone
exemplum in comitatu Flor. ubi ſunt magna palatia, certe non
prohibetur dñs deſtruere, & portare ad ciuitatem, quia ceſſat rõ
Senatusconſulti, licèt ſecus e conuerſo. ut in l. ſi quis poſt hanc.
2 C. de ædi. priua. † In caſu tñ huius §. bene vr̃ dr̃ia inter paruã do
munculã factã in re dotali, q̃ maritus põt deſtruere ẽt inuita vxo
re, vt hic & magnam domum, q̃ nõ poſſet ea inuita, ẽt ſi uellet ſi
bi reſtituere ſumptus. Sed ſi nollet, poſſet tanquam expenſa vo-
luntaria, in qua permittitur abraſio, ſine tñ detrimento vxoris,
vt in l. pru volũtarijs. ſ. de impenſis. nec maritus donare compel
litur, licet in re aliena hoc fecerit, qa nõ fecit tanq̃ in propria ꝑ
petuo duratura. licèt tũc eſſet ꝓpria, qa ſperabat̃ ad mulierẽ re-
dire, & ſic fecit animo repetendi, ſecus quando in re aliena tan-
quam propria. ut l. adeo. §. ſi quis. de acq. re. do. Non ſunt alia.
1 *Legatũ põt conferri in liberã voluntatẽ legatarij, nõ ſic hęredis, uel extranei.*
2 *Legatum ſi conferatur in uoluntatem hęredis, uel extranei, quando ualeat.*
3 *Stipulatio an poſſit committi in voluntatem creditoris, & an debitoris.*
2 **§. Legatum.** † Legatum põt conferri in liberã volunta
a tem legatarij, non ſic hr̃dis, uel extranei.[a]
h. d. tex. cum gl. In tex. ibi, hæredis non põt.) quia non debet eſſe
in eius voluntate an obliget̃ uel non, ut in l. cum ſub hac. de act.
& obl. & qa præſumeret̃ ſimplr̃ nolle, & diſtingue bẽ, ꝙ in uolũ-
tate legatarij põt indiſtinctè committi ẽt per verbum importãs
liberam voluntatem, & ẽt ipſam ſubiam legari, ut lego tibi ſi vo
les, & quid importat iſta ɔdõ. cũ ẽt ſi non eſſet appoſita ſubintel
ligeret̃, tetigi. ſ. e. l. legatarius. §. j. qa obuiat principio acquiſitio-
nis, non. n. acquirit̃ legatario vere, uel ficte, ẽt adita hr̃ditate, niſi
declaret ſe velle, & interim decedens nõ tranſmitteret, ut j. e. l.
ſi ita. §. illi. & l. ſi ita expreſſim. de ɔdi. & dem. ſecus ſi nõ eſſet ap-
poſita, quia tunc ineſſet reſolutioni, nã acquireret̃ ignorãti. Sed ſi
repudiaret, fingeret̃ nõ acquiſita. ut d. l. legatarius. §. j. & decedẽs
a tranſmitteret ptãtẽ acceptandi. † Si aũt in uolũtate hæredis, vel
extranei (nã nõ facio dñam in hoc) tunc refert an in voluntatẽ
tacitã. ut lego tibi ſi hr̃s meus, uel Titius capitolium aſcẽderit, &
ualet, licet in ſua voluntate ſit aſcendere, uel non, ut l. nõnunq̃
de ɔdi. & dem. aut in uoluntatẽ expreſſam, & tũc aut per uerbũ
importans arbitrium boni uiri, ut ſi fuerit arbitratus, uel ſi pu-
tauerit, uel æquũ crediderit, uel ſi ſibi placebit, & ualet, ut l. ſi ſic
j. eo. in princ. & q̃ ſunt uerba importantia arbitriũ boni viri, dic
ut ibi ꝑ Bar. & rõ huius eſt qa ſi arbitraret̃, & malè, recurret̃ ad
arbitriũ boni viri, q̃ poſſet reformare, & ſic legatũ eẽt nullũ. Si
tñ non arbitraretur, tunc iſto caſu qñ ɔdõnalr̃ eſt ɔmiſſum, non
recurreret̃ ad arbitriũ boni viri. Sed legatũ eſſet nullũ, ut no. ꝑ
gl. & Doc. in l. j. j. ti. j. Aut per uerbũ, qd̃ importat liberã volũta-
tẽ, ut uerbũ uolo. & tunc aut per dictionẽ q̃ importat principa-
liter tp̃s, & ſecundario ɔdõnẽ, vt eſt dictio cum, & tunc ualet, qa
non cenſetur commiſſa ſubſtantia, ut j. de leg. 3. l. fideicommiſ-
ſa. §. hoc aũt legatum. aut per dictionẽ quæ importat principa-
b liter conditionem, ut ſi uoles, uel ſi volueris,[b] & tũc nõ ualet, ut
ea. l.

ADDITIONES.

a Vel extranei. Adde per ang. conſi. 201. per Old. conſi. 156.
b Si uolueris. Quid importet legatum factum tali mõ, lego tibi domum ſi uolueris
ſoluere omnia mea legata, uel omne ius ſuum. per eun. Pau. conſi. 245.

ea.l.§.qq.& hoc qñ apponit̃ origini. Si autem reſolutioni, vt lego niſi hrs meus uoluerit, tunc q̃a legatum eſt purũ, licèt ueniat re-
3 ſoluendum uoluntate, valet, ut ea.l.§. fideicommiſſum.† In contractibus autem ſimiliter in uolũtate creditoris poteſt committi ſtipulatio, ut promitto tibi ſi uelles, quia eſt obligatoria ex vna tm̃ parte, ut in l.a Titio.de uer.obl.in fi. Sed in contractib. ultro citroque obligatorijs ſecus, ut in l.in emenetis. C. de contrahen. emp. An autem in uoluntate debitoris, ut promitto tibi ſi uolã, uel cum uoluero, dic ut in l.centeſimis.§.fi.de uer.obli.& in l.cũ eum hac.de actio.& obliga.nam eſt materia ſubtilis, & periculoſa, ut ibi no.per Bar.

1 Homo liber, in quo alius habet ius pignoris, poteſt ſibiipſis legare, & prodeſt legatum.

2 Si redimo aliquem ab hoſtibus, qui ante captiuitatem erat liber homo, & poſtea fuit effectus ſeruus hoſtium, cum redit ad ciuitatem recuperat, libertatem reſpectu omnium, me excepto quouſque reſtituatur mihi pecunia quam pro eo dedi.

3 Habens caſtrum & iuriſdictionem omnium ſubditorum poteſt legare caſtrũ & omne ius ſuum hominibus dicti caſtri, & uidetur ipſos liberaſſe a ſuperioritate.

4 Legando, vel donando alteri eccleſiam, uideor legare iusᵖ. patronatus quod in ea hẽo, & ſi ipſimet eccleſiæ, uideor ipſam liberaſſe ab hac ſeruitute iuriſp.

1 **§.Qui ab hoſtibus.** †Caſus iſtius §.nõ eſt alibi ſm Ang.& dicit, q liber homo, ĩ quo alius habet ius pignoris, poteſt ſibiipſi legare, & prodeſt legatum, quia ius pignoris cenſetur remiſſum. Et ſic perſona legatarij, & res legata ſunt unum & idem. Hoc tamen uerum quantum ad corticem uerborum, non quantum ad ueritatem, quia res legata eſt ipſum pignus, ſeu ius quod habebat legans, ſed perſona legatarij, in qua habetur hoc ius, eſt penitus diuerſa ab iſto iure, ſicut aliud eſt res, in qua habeo ius pignoris, quæ eſt res corporalis, & aliud eſt ipſum ius pignoris, quæ eſt res incorpora-
a lis. † Et præmitte, quòd ſi redimo aliquem ab hoſtibus, qui ante captiuitatem erat liber homo, & poſtea fuit effectus ſeruus hoſtium, cum redit ad ciuitatem, recuperat libertatem reſpectu omnium. me excepto reſpectu cuius reputatur adhuc ſeruus meus quouſque reſtituetur mihi pecunia quam pro eo dedi, pro qua pecunia eſt mihi obligatus, ſicut ſi eſſet ſeruus cuiuſdam tertij, & ſic in ipſo habeo dominium reuocabile, ut in l.in bello.§.ſi qs ſeruus. ῑ.de cap. non ſic quando irreuocabiliter eſſet mea res, nã non poſſet eſſe mihi obligata, ut in l.neque pignus.de re iu. Si ergo dicam, lego te tibiipſi, ualet legatum, & uideor remiſiſſe omne ius meum, & recuperas libertatem reſpectu omnium, & h. d.
3 iſte §.per quem dicit Ang.† q habens caſtrum, & iuriſdictionem omnium ſubditorum poteſt legare caſtrum, & omne ius ſuum hominib. dicti caſtri, & vr̃ ipſos liberaſſe a ſua ſuperioritate. Sic ſi habeo iuſpa.in eccleſia legando uel donando alteri eccleſiam
a uideor legare iuſpat.* quod habeo per l.qui tabernas. de contra. emp.& per l.ſi domus.§,n.ῑ.eo. Similiter ſi dono ipſam eccleſiã ipſimet eccleſiæ uel lego, ualet, & uideor legaſſe ius patronatus, & ſic ipſam liberaſſe ab hac ſeruitute, ut ῑ.eod.l. ſi tibi homo.in fin. Tene menti ad multa.

ADDITIO.

a Iuſpatro natus. Adde ut per Rom.ſing.ſuis, fol.2.conſi.177.

LEX XLVI.

1 Regula Catoniana non habet locum in legatis in quib. impedimentum ceſſat ex cauſa quę retrotrahitur.

2 Ex iure ſuperueniente auctori meo confirmatur ius meum, uide tamen nu. 5.

3 Si legans rem alienam habeat aliquod ius ſaltem in ſpe, & quæ poterat deficere, cenſetur habuiſſe reſpectum ad illam ſpem, & ad illius contemplationem cenſetur legaſſe non legaturus, niſi ſpes deueniat ad effectum.

Si debetur mihi a Titio Stichus, aut decem, & ego lego tibi Stichum uideor legaſſe contemplatione ſpei, quam habebam in Sticho.

4 Legans rem in qua habet ius in re, uel ad rem, uidetur legaſſe illud ius etiam ſi erat incertum, & fallibile.

5 Emphyteuta ſi legauit mihi ius ſuum, vel ſimpliciter rem, & deinde acquirat directum dominium, an debeatur mihi totum.

1 **SEruum filij.** † Regula Catoniana nõ habet locũ in legatis in quib. impedimentũ ceſſat ex cã quæ retrotrahitur. h.d.ſm Bar.& eſt notabile ſummarium, & probatur ῑ.prox.§. Et ad hoc vt procedat iſtud ſummarium oportet ponere caſum ſm eũ, q iſte pr̃ credebat iſtũ ſeruum, q erat filij ſui, & dñiũ caſtrenſis peculij eſſe ipſius patris, vel errore iuris ductus, quia credebat caſtrenſe peculiũ ſibi acquiri, ſicut profectitium, vel & aduentitium ipſo iure, quod erat in l.2.ad Macedonianũ, vel credebat filium eſſe mortuum, & ſic dñium caſtrenſis peculij ad ſe deueniſſe: vt in l.2. de caſtren. pec. & ſic errabat in facto, cum viueret, vel putabat eſſe ſuum ex alia cã, & legauit ipſum cuidam extraneo tanq̃ ſuum, cui veriſimiliter non legaſſet ſi non crediſſet eſſe ſuum, & ſic nõ valebat legatum vt in l.cũ alienã. C.de leg. Si ergo poſtea dñium acquirat q̃a filius præmoriatur, & non facit teſtm̃ ſuper caſtrẽſi peculio, q̃a facere poterat, & ſic pr̃ occupat iure peculij, vt d.l. 2. de caſtr. pec. videbat non ppea reconualeſcere legatum pp r̃lam Catonianam, q̃a ſi fuiſſet mortuus tpe teſti, legatum non valuiſſet, cũ filius ſuperuiueret, & ſic erat legata res aliena ab ignorante & extraneo, ut d.l.cũ alienam. Contrarium hic dr̃, q ualet & reconualeſcit, q̃a poſtq̃ filius non fuit uſus iure ſuo teſtãdo de caſtrẽ. pec. pr̃ fingit retro fuiſſe dñs. Intellige ut ɔcludat iſta rõ, ſ. à tpe acquiſitionis iſtius ſerui, & ſic añ teſtm̃ pr̃is. Sed ſi tunc fuiſſet ſuus, legaſſet rem ſuam non alienam, & non hr̃et locum l. cum alienã. & valeret legatum eodem modo quo ualet nũc, & recõualeſcit, q̃a impedimentum, & cã nullitatis tollit̃ ex cã, q̃ fingit retro ante teſtm̃ pr̃is. Sed Bal. reprobat hũc intellm̃, q̃a pr̃ non efficit̃ retro dñs, niſi a tpe mortis filij. Sed filius hic mortuus erat poſt teſtamentũ pr̃is, ergo pr̃ non fingit̃ fuiſſe dñs tpe ſui teſti, & ſic iſta rõ nõ põt eſſe bona hic, licet dcm̃ in ſe ſit bonum qñ ceſſaret cã q̃ fingeret̃ retro añ teſtm̃. Sed dcm̃ Bal. non placet, q̃a ſi ſic eſſet, fruſtra poneret̃ iſta rõ, q̃a retro credit̃ pr̃em dñium habuiſſe. nõ eñ ɔcluderet aliq̃d ex qñ quo retro añ teſtm̃, ſed a tpe mortis filij. Iõ intellige retro, ſ. a tpe acquiſitionis huius ſerui, nam pr̃ia ptãs erat cã, q oĩa q̃ſita per filium ſtatim acq̃rebant̃ patri. Fallebat in caſtrenſi peculio, uel quaſi, quæ quærebantur filio pleno iure, & de ipſis poterat teſtari. Sed filio mortuo ſi non fuit teſtatus pater occupat iure peculij, & in ipſum tranſit dominium, non tanq̃ in hæredem hoc iure, ſed tanq̃ in patrem, & dicebatur vr̃is ſucceſſor, non hr̃s in d.pec. ut d.l.2.& l.tam ex contractibus. de iud. Et vltra hoc fingebat̃ fuiſſe dñs a tpe acquiſitionis factæ pp patriã ptãtem, in qua fundat̃ hæc fictio, licèt re uera nõ fuerit. Hæc aũt acquiſitio fit ante teſtamentum pr̃is, ergo pr̃ fingit̃ legaſſe rem ſuã, nõ alienam, ſecus ergo ſi acquiſiuiſſet dñium teſtator ex cã quæ non retro fingeretur, nam non recõualeſceret legatum pp regulam Catonianam. vnde ſi iſte filius fuiſſet teſtatus, & patrẽ inſtituiſſet, vel iſtũ ſeruũ ſibi legaſſet, tunc ceſſaret prima fictio, quia filius fuit uſus iure ſuo, unde pr̃ non potuit occupare iure peculij, ſed acquirit dñium tanq̃ hr̃s, ut legatarius, & iſtæ cãe habuerunt originem poſt teſtm̃ patris, & ſic legatum factum a patre de iſto ſeruo quod a principio fuit nullum pp errorem, non reconualeſceret ſm Iac.de Are.& eundem Bar. pp regulam Catonianam. Et hæc eſt intentio ſua, licèt ualde obſcurè loquat̃, & uix poteſt intelligi. In text. ibi (conſtitit legatum.) non intelligas q uoluerit a principio. ponendo caſum ut Bar. ponit, ſed quòd reconualeſcit ex poſtfacto. In tex. ibi (cum enim.) Iſta ratio non eſſet neceſſaria, ſi poneremus q pater ſciebat tpe teſti ſeruum iſtum eſſe filij, quia tunc ualeret legatum ab ipſo principio, etiã ſi factum eſſet extraneo, ut d.l.cum alienam. & ex ſuperuenienti dñio ipſi patri multò fortius ualeret, & fortificaretur. ar. in l.
a cum uir prædium. de uſur. ubi † ex iure ſuperueniente authori ɔfirmatur ius meum. Et hoc etiam ſi non fingeretur retro fuiſſe dominus, nec eſſet tractandum de regula Catoniana, quę locum habet in legatis a principio inualidis. Ad hoc ergo, ut iſta ratio ſit pertinens & concludens, oportet ponere q ignorabat, ut Bar. ponit. Et pro hoc quod hic dicitur q retro fingitur fuiſſe dominus, habes tex. in l. proponebatur. ῑ. de caſtrẽ. pecu. ſecundum Dy. ille tamen tex. uidetur poſſe intelligi in caſu quem ponit, ut fingatur retro dominus a morte filij. Sed ipſe non poteſt ſic intelligi, quia ratio tunc non concluderet. Et per iſtum tex. paret q ſi legaſti mihi rem quæ erat tua, reuocabiliter tamen, ut quia dominus eius eã tibi legauerat, & erat mortuus, tu tamen credebas eſſe tuam irreuocabiliter, & ex alia cã, & ſic nõ ualebat, ſi legaſti extraneo, ſi poſtea ſciẽs legatum accepraſti, & ſic efficieris dominus ex cã q̃ retro fingitur, reconualeſcit legatum a te factum, & ita intelligitur ſequens §. ſm Dy. uel dic ut ibi dicam. Eodem mõ ſi legaſti mihi rem meam, quæ erat mea reuocabiliter, ut quia erat mihi ab alio obligata, & ego poſtea repudiaui legatum, quia fingor retro nõ fuiſſe dñs, ut ſ̃.eod.l. legatarius. §.j. reconualeſcit
3 legatum per iſtum tex. ſm intellectum Bar. † In glo.j. ibi (quia ius quod habet, legare vr̃.) Bar. mirarur de iſta gl. quia pater uiuente filio nullum ius habebat in hoc ſeruo. Sed certè gloſſ. intellexit quod habebat in ſpe, non in re, ſperabat enim ipſum effici ſuum præmoriente filio, & non teſtante, & occaſione iſtius ſpei legauit. Si ergo euaneſcat iſta ſpes, euaneſcit etiam legatum. Et iſta gloſſ. debet aliter intelligi quàm Barto. intelligit ſcilicet quãdo pater ſciebat iſtum ſeruum eſſe filij. & ſic ualuit legatum a principio, ut dixi ſuper tex. per l.cum alienam. Si enim ignorabat, nõ poteſt dici quod habuerit reſpectum ad hanc ſpem. Sed tunc opp. ſi valuit a principio legatum, ut dixi, licet poſtea non acquiſiuit dominium, debet remanere ualidum, & hæres debet teneri ad redimendum a filio qui ſuperuixit, vel ab hærede filij, vt d. l.cum alienam, non autem debet vitiari. vt dicit gloſſa. propter hoc gloſſ. quæ ſentit iſtud contrarium, vult ſoluere, q illud procederet quando in re aliena quam quis legauit, nullum ius habebat in re, vel in ſpe, ſed qñ habebat ſaltem in ſpe, & quæ poterat deficere, cenſetur habuiſſe reſpectum ad illam ſpem, & ad illius contemplationem cenſetur legaſſe non legaturus, niſi

ſpes

ſpes deueniat ad effectum, hæc eſt intentio glo. ſingularis, pro qua allegat tex.in ſimili in l.ſi ſic.§.ſi.circa fi.ibi. dum dicit. ſi x. nihil conſequitur. ſ.eo.& in l.ſi Titius mihi, in princ. ſ.ti.j. vbi ſi debetur mihi à Titio Stichus, aut x. vtrum ipſe ſoluerit, & ego lego tibi Stichum, videor legaſſe contemplatione ſpei, q̃ habebam in Sticho. Iō ſi debitor non ſoluat Stichum, ſed x. nihil tibi
4 dr̃. † No. ergo ꝙ iuxta dicentia qñ quis legat rem in qua hẽt ius ĩ re, uel ad rem, vr̃ ſolum legaſſe illud ius,[a] vt ſ.eod.l.ſi domus.§. ſi fundus non ſolum hr̃et locum, qñ hẽbat ius certum & infallibile, ſed ẽt qñ incertum, & fallibile, & ſic ꝯſiſtebat in ſola ſpe, ut ad illam tm̃ cenſeatur babuiſſe reſpectum. Tenementi perpetuo[b]
b iſtam gl. ſed Bar. ipſam rep̃hendit, & non bñ. dicit.n. ꝙ iſta ſpes ĩ patre non erat probabilis, qm̃ erat ꝯ votum parentum, quod ẽ ut filii ſuperuiuant, non vt p̃moriant̃, & quia ꝯ bonos mores, & ſic in quolibet ex̃neo eſſet improbabilis ſpes poſt mortem alterius, ut in l.poſt emancipationem. de lib. leg. Et ideo non eſt dicendum ꝙ ius præſumat ipſum habuiſſe reſpectum ad hanc ſpem a iure reprobatam. Et pp hoc vr̃ ſentire, licet ipſe non dicat expreſſe, ꝙ ſi iſte pater ſciebat iſtum ſeruum eſſe filii, ꝙ tunc legatum remaneat firmum, licet dñium ad patrẽ non perueneꝛit, tanq̃ legauerit rem, q̃ ſciebat alienam, & in qua nullam ſpẽ habebat. & ſic hr̃s tenebitur redimere. Sed nō obſtat rō ſua, qa iſta ſpes non fundatur principaliter in morte filii, ſed in patria ptãte, quæ eſt de præſenti. & ſic eſt probabilis, quia fundat̃ in diſpoſitione iuris, quod vult ſi filius præmoriatur, uel nō teſtetur pater fingatur retro fuiſſe dñs. Sed ſi ſpes non eſſet probabilis, fateter dictum Bar. Pone exemplum, Titius inſtituit me hæredem, uel fundum ſuum mihi legauit, ego ſciens hoc, illum fundum legaui tibi, certe non videor legaſſe contemplatione ſpei, quam habebam in morte ſua, quia illa eſt improbabilis. non eñi fundatur in patria ptãte. Et ideo ſi ſpes illa euaneſceret, quia p̃moreret̃, uel ille reuocaret teſtm̃, non euaneſceret legatum, ſed remaneret firmum, tanq̃ factũ de re aliena ſcienter, in qua nullã habebã ſpem. & ita intellige iſtam mãm. quã no. qa melius de-
5 claraui q̃ Bar. & Bal. Aut Ang. † Vltimo Iac. de Are. formauit hic unam q̃onem pp vnũ quod ſ. dixi. ſi iſte filius teſtaretur in ipſum patrem, ꝙ non reconualeſceret, quia ex cauſa quæ nō fingit retro acquireret. Pone quòd emphyteuta legauit mihi ius ſuum vel ſimpliciter rem, & ſic vr̃ mihi ius ſuum tm̃ legaſſe. Deinde acquirit directum dñium, an debeatur mihi totum? Et illud quod dixi, eſt argumentum ꝙ non, quia ius ſuperueniens authori meo poſt teſtm̃ factum ſi non fingitur retro, nō ꝓdeſt mihi. Iſta q̃o hic eſt impertinens, quia hic loquitur quando ſuperuenit, authori meo ius quod mihi legauerat, quod tempore teſtamenti non habebat, quia legauit rem filii, quæ poſtea effecta eſt ſua. Sed q̃o loquitur quando ſuperuenit id quod non legauerat, nam legauit vtile dominium, & ſuperuenit directum, in qua q̃one Bar. diſtinguit. Aut dixit lego talem rem meam, vel tale ius meum, & tunc nō dẽtur dominium directum ſuperueniens, ſed duntaxat vtile, quod fuit legatum. per id quod no. glo. in l.ſerui electione.§.fi.ſ.eo. Aut ſimpliciter dixit, lego talem rẽ & ſic non reſtrinxit ad ius, quod habebat de præſenti, & tunc ius ſuperueniens debetur arg. in l.ſi ex toto. in princip. & in l. quod in retum. §. ſi quis poſt. ſ. eo. Sed illa iura nihil faciunt. loquuntur enim quando ius ſuperueniens non abſorbebat ius legatũ, ſed ſuperuenit tanquam acceſſio. Hic uero ius directum ſuperueniens abſorbebat utile quod erat legatum, tanquam plenius abſorbens ſemiplenum, ut in l.ſi te ſolum. de hæred. inſt. & ſic nō ſuperuenit ut acceſſio. ſed vt principale. Vnde Bald. in l. vxor patrui. C. de leg. tenet indiſtincte non deberi directum dominium, ſed vtile. Nam licet id fuerit extinctũ per ſuperueniẽtiam dñii directi quantum ad formam, non tñ quantum ad cauſam. Pōt enim hæres accuſare de nouo aliud vtile, & ita debet intelligi l. quod in retum.§. .ſ. eod. quando vſuſr. legauit vſumfr. & poſtea acquirit proprietatem, & ſic vſusfru. extinguitur: nam legatũ adhuc tenet, & debet creari de nouo per hæredem in perſonam legatarij. Sed contra ſi hñs directum dñium, uel proprietatem nudam ipſam relinqueret, & poſtea vſuſr. qui eſſet apud alium, vel vtile dñium conſolidaretur cum proprietate, deberetur integra proprietas, qm̃ ius ſuperueniens non abſorbet primum. ſed potius econuerſo, & ſuperuenit tanq̃ acceſſio, ad quod ſ. ead. l.§. ſi a-
reç. ſed ſi alterum non abſorberet alterum, quid intereſt? dic ut in d.l.ſi ex toto, & quod ibi dixi. & in d.l. ſerui electione.§. fi.

ADDITIONES.

a Illud ius. Adde quod uoluit Alc. conſi. 47. 2. lib.

b Menti perpetuo. Adde quod pulchre uoluit Lu. Ro. conſi. 308. in 2. col.

2 *Si rem mihi legatam ignorans tibi legauerim, & deceſſerim anteq̃ acceptarẽ, uel repudiarem, an tranſmittam dominium quod habebam ex cã legati, in te legatarium, ut nec hæres meus poſſit repudiare in tui præiudiciũ. & nu. a*

3 *Si tunc eam tibi legaui tanquam ſimpliciter alienam, poſtea cognouerim mihi legatam, & legatum repudiauerim, quare non remanet legatum tuum validum, ſicut ſi nunquam fuiſſet mihi legata.*

4 *Quando legaui rẽ in qua habeo ius, uideor illud tantũ legaſſe, quando ſciebã me illud ius habere, & non vltra. Idem ſi putabam me plus habere q̃ haberem, & reſtringitur ad illud quod habeo.*

5 *Si tpe teſti mei ſciebam rem alienã, & mihi legatam, tunc eã legando uideor legatum mihi factũ acceptaſſe, ſi teſtator erat mortu' & adita erat hr̃ditas. Quid ſi credebam rem meam ex alia cauſa, cum eſſet aliena, & mihi legata, & quid ſi ſciebam eſſe alienam, tamen ignorabam mihi legatam.*

1 ## §. Si quis rem.

† Si lego tibi rem alienam mihi legatam, ſecuta acceptatione legati per me ualet legatum tuum, ſecus ſi ſequatur repudiatio. h.d. ſm̃ intellm̃ Dy. qui ponit caſum qñ credebam rẽ eſſe meam ex alia cã q̃ legati, & ſic irreuocabilr̃, quo caſu legatum tibi extraneo factũ nō ualebat per l.cum alienã. C. de leg. ſed ſecuta acceptatione p me reconualeſcit, quia fingor retro fuiſſe dñs, ut in tex. & ſic ceſſat impedimentũ ex cã quæ retro fingit: Ideo ceſſat regula Catoniana, ut in prin. huius legis, licet Dy. hoc non ponat. Intellige tñ ꝙ teſtator qui mihi eam legauit erat iam mortuus tpe teſtĩ mei, & erat eius hr̃ditas adita, uel ẽt non adita. Nam primo caſu videor fuiſſe vere dñs ab adita hr̃ditate, & ſecundo ficte a morte teſtõris, & qd̃libet iſtorũ p̃cedebat teſtm̃ meũ, ſecus ſi eſſet mortuus poſt teſtm̃ meum, quia nō fingeret̃ fuiſſe dñs tpe mei teſti, & ſic obſtat rl̃a Catoniana. Si vero repudio, legatum non cõfirmat̃, quia impedimentum non ceſſabat, & iſte intellr̃s placet, ꝙ quantum ad hoc ut ſecuta acceptatione ualeat legatum tuum, & ſecuta repudiatione non ualeat, ſed ꝙ legatum a principio tibi factum non ualeat, ex eo q̃ credebam rem meam eſſe ex alia cã non placet, quia veriſilr̃ eſt, ꝙ ſi ſciuiſſem rem mihi legatam, & teſtõrem eſſe mortuum, ſilr̃ legaſſem, cum in ptãte mea eſſet facere ipſam mam acceptando legatũ, ſi erat adita hr̃ditas, uel erat legatum repetitum ab inteſtato, ita ꝙ non poterat deficere, pp aditionem nō factam, nam ſicut ſi eſſet mea ex cã q̃ putabã non grauabat̃ hr̃s in redimẽdo, ita & ſi efficiat̃ mea ꝑ accepta
2 tionem legati. † Et ex hoc ſequitur ꝙ ſi deceſſi, antequam acceptarem uel repudiarem, tranſmitto dominium, quod habebam ex cã legati, licet ignorarem me illud habere in te legatarium, nec hæres meus poterit repudiare in tui præiudicium, vt eſt tex. ſ.eo.l.ſi fundum ſub condõne.§. ſi Titius. ſed ſi eſſet uerum, qd̃ dicit Dyn. quòd iſtud legatum non valeret, ſed confirmaret̃ per acceptationem meam, tunc decedendo antequàm acceptem, cum non poſſit ſequi confirmatio, legatum tibi factum eſſet inutile: & in hoc eſt vtilis iſta inueſtigatio. Quando autem repudio legatum, tunc perinde eſt acſi nunquam fuiſſet mea, & ideo ſi putabam eam meam tempore teſtamenti, & tu eras extrane',
3 legatum non ualet. vt d.l. cum alienam. † Sed poteſt poni caſus quod ego ſciebam ipſam eſſe alienam, ſed ignorabam eam mihi legatam, & ſi eam legaui tanquàm ſimpliciter alienam, tunc legatum valet: quia ſi non eſſet mihi legata, valeret, vt d.l. cum alienam, fortius ſi eſt legata. quia etam dominus, licèt ignorarem & ſic plus erat in veritate q̃ in opinione. Si ergo acceptaui legatum: non dico ꝙ confirmetur legatum tuum, ſed roboratur, ſicut ſi eam emiſſem a vero dño. Si autem repudio, adhuc remanet legatum tuum validum, tanq̃ factũ de re aliena ſcienter. qa ſi non eſſet mihi legata, ualeret. Idem ergo ſi fingitur non legata, & iſte fuit intellectus Bar. dicentis ꝙ in fi. huius §. non dr̃, ꝙ legatum non ualeat, ſed dicitur ꝙ fingor non fuiſſe domin', ſed ſi nũquam fuiſſem dñs, poſtq̃ legaui rẽ alienã ſcienter, ualeret: & teneretur hæres redimere, ergo & nunc. Sed in contrariũ facit quia cum acceptando potui roborare legatum, repudiando videor ipſum reuocaſſe, ſicut alienando rem legatam: ut infr. ti. 2.l. fideicommiſſa.§. ſi rem. Poteſt dici, ꝙ hoc procederet in alienatione quæ nō fingeret̃ retro facta, ut ſi legaui tibi rem meam quam credebam alienam: & ipſam poſtea alienam, licet.n. legauerim vt alienam, & ſic uolui grauare hæredem de redimendo non propterea tunc tenebitur hæres redimere: quia tenuit legatum tanq̃ de re mea, licet ignorarem, ut ſic potius inſpiciatur veritas q̃ opin. falſa, poſtq̃ plus erat in veritate, ut in l. rl̃a. §. j. de iur. & fact. ign. nam iſta alienatio non trahitur retro. Sed quando erat mea ex cã legati, quod igorabam, repudiando fingitur retro non fuiſſe mea, & ſic tenuiſſe legatum, tanq̃ de re aliena ſcienter factũ, & hoc modo ſalua intellectum Bar. & uterque eſt
4 bonus, ſubtilis, & no. † Quod ergo dicunt iura, ꝙ qñ legaui rem in qua habeo ius videor illud tm̃ ius legaſſe. ut ſ. eod. l.ſi domus. §. fi. procedit qñ ſciebam me illud ius habere, & non vltra. Idem ſi putabam me plus habere, quam haberem. qm̃ reſtringitur ad iſtud quod habeo: ſed ſi credebam me nullum ius hẽre, & ſic legaui tanquam alienam, ſimpliciter dico ꝙ non reſtringitur ad ius qd̃ habebam, ſed debebitur pleno iure, quia ſic fuit intentio mea. Et hoc colligitur ex dictis Bar. in hoc §. quod perpetuo te-
5 nementi. † Vltimo recollige tres caſus. Primum ponit Dyn. qñ credebam rem meam ex alia cã, cum eẽt aliena & mihi legata. Secundum ponit Bar. quando ſciebam eſſe alienam, ignorabã tñ mihi legatã. Tertius caſus eſt qui colligitur ex gl. j. qñ tpe teſtamenti mei ſciebam alienam, & mihi legatam, & tunc eam legan-

legando tibi,uideor legatum mihi factum acceptaſſe. arg. in l.ſi
auia.C.de iu.deli.& tunc non eſt tractandum de repudiatione,
& ſic iſte §.non loquitur hoc caſu. Intellige tamen gl. ſi poterā
acceptare,quia mortuus erat teſtator,qui mihi legauerat & adi-
ta erat hæreditas,alias ſecus ſm Dy. & bene. Aut ergo legaui rē
a meam,aut alienam. Primo caſu [a] ualet legatum, ſiue ſciebā eſſe
meam, ſiue credebam eſſe alienam per rationem quam ſ. dixi.
quia plus erat in ueritate,quam in opinione. Secundo caſu, aut
legaui tanquam alienam, aut tanquam meam,quod dic, ut d.l.
cum alienam.C.de lega.Non ſunt alia.

ADDITIO.

a Primo caſu.Pro coramuni complemento huius diſtinctionis, uide eundem Pau. de Ca.infra eo.l.in §.ſi idem ſeruus.col.2.uer.cir.§.1.Fran.Cur.

---

1 *Si materia legata reducatur per teſtatorem in materiatum uel econuerſo, legatum non extinguitur, ſi apparet teſtatorem non mutaſſe uoluntatem.*
2 *Hæres ſi rem legatā transferat in aliam ſpeciem,tunc legatū non extinguitur.*
3 *Quid tunc petet legatarius, & qua actione.*

1 **§.Si pocula.** †Si materia legata reducatur per teſtatorem in materiatum,uel econuerſo,legatū
non extinguitur, ſi apparet teſtatorem non mutaſſe uoluntatē.
h.d.ſm intellectum Doct. In dubio autem ſi materiatum eſt re-
ducibile ad priſtinā materiam,ut ſchyphi argentei in maſſam ar
genteam,& econuerſo,non cenſetur mutaſſe uolūtatem, ſecus
ſi non eſt reducibile,ut ueſtimentum in lanam,uel farina in fru
mentum,vt hic probatur,in l.quæſitum.§.illud fortaſſe.j.de le-
2 ga.2.ſm Doct.† In tex.ibi. (ſi modo non mutauerit) certum eſt
non mutaſſe ſm Dyn. & hoc eſt clarum, quia ſi hoc apparet, vi-
detur voluiſſe legare illud in quo facta eſt conuerſio.& ſic ualet
legatum tanquam de noua re.In dubio dic,ut ſ.dixi.& poteſt pe
ti ipſa res in quam facta eſt conuerſio tam actione ex teſtō,ꝙ rei
uen.Sed ſi non teſtator ſed hæres cōuertit in aliam ſpēm, dic ut
dicam ſuper gl.ideo uenio ad eā.In gl.1.ibi.(ſolutio.ibi teſtator,
hic hæres hoc fecit.)Hoc vr ꝯ hunc tex.ſm Dyn.& alios dum di-
cit(ſi modo non mutauit teſtator uoluntatem.)& ſic innuit, ꝙ
iſte teſtator hoc facit,non hæres, quia ex facto hæredis non colli
gitur mutatio uoluntatis defuncti.Ideo dic,ut dixi in præceden
ti lectura,ꝙ hic teſtator fecit hanc mutationem. Nec obſtant iu
ra ꝯria,quia loquuntur quando conſtabat,ꝙ per hoc uoluntatē
non mutauit.Si autem non conſtabat,loquuntur leges ꝯriæ. &
tunc diſtingue,ut ſ. dixi. & multæ leges reducuntur ad concor.
per illam diſtinctionem. Quid autem ſit in caſu quem ponit gl.
qn̄ non teſtator ſed hæres rem legatam tranſtulit in aliam ſpēm.
dēm eſt,ꝙ tunc indiſtinctè legatum non extinguitur, quia non
debet eſſe in ptāte hrēdis extinguere.ut ſ.eo.l.cætera.in fi.cū alijs
3 quas ibi allegaui †Sed dubium eſt quid petet legatarius, & qua
actione,an petet rem in qua facta eſt conuerſio,an rem quæ fuit
ſibi legatam,& vr hoc ultimum uerius, quia ſi non pōt præſtari
perueniretur ad æſtōnem,ut ſ.e.l.ſenatus.in prin. ibi hæres ergo.
Nam & ſi hæres bona fide hoc fecit,quia ignorabat rem fuiſſe le
gatam,& iuſta erat ignorantia, quia erat legata in codicillis arg.l.
non eſt ferendus.de tranſa.dn̄ium rei in quam facta eſt conuer-
ſio eſt ipſius hæredis,ut j.de acq.rer.do.l.ſed & ſi ex meis tab. a.
reſpon.contrarium tamen ſentit iſta glo relata ad tex. quia text.
vult durare legatum in re,quæ ſupereſt, ut hic patet. dum dicit.
& deberi quod extat.) & gl.intelligit, ut loquatur quādo hæres
mutauit,& iſta uidetur tutior.ar.ſ.eo.l.ſi grege.in fi. ut illa res
peti poſſit.Nec ob.l.ſenatus, quia ibi nullo modo poterat præ-
ſtari, poſtq̄ erat iniuncta ædibus, ideo peruenitur ad æſtōnem.
Hic uerò præſtari poteſt res in qua facta eſt conuerſio.Sed quæ-
ritur an poterit uendicari dicendum eſt, ꝙ aut mala fide fece-
rit,& tunc poterit,quia dn̄ium non eſt hæredis:aut bona fide,&
tunc non uendicabitur,quia eſt hæredis,ſed agetur actione ex te
ſtamento ad rem illam per iura ſ.allegata. Non ſunt alia.

1 *Si teſtator uel etiam hæres imponat ædificium in area legata,quæ erat teſtatoris,utrunque debebitur legatario,& quid ſi legauit aream alienam, & ſuper impoſuit ædificium.*

1 **§.Si areæ legatæ.** †Diſtingue hic pro concordantia legum allegatarum in gl.ꝙ aut le-
gaui domum,quæ poſtea diruta eſt,& remanſit area,& econuer
ſo,legaui aream, & ei poſtea fuit domus ſuper impoſita. Primo
caſu ſi q̄ritur an debeatur area quæ remāſit,diſtingue, aut ſuper
illa area non fuit poſtea ædificatum per teſtatorem, & tunc de-
betur tanq̄ id quod ſupereſt ex re legata,ut ſ.e.l.ſi grege. in fi.li-
cet gl.hic ſimpliciter dicat ꝯnum,& ſic uidetur loqui ꝯ illū tex.
aut poſtea fuit ſuper illa area ædificatum per teſtatorem,& tunc
legatum eſt extinctum,nam nec debetur domus noua,qm̄ eſt di
uerſa ab illa quæ fuit legata, nec debetur area quouſq. ædificiū
durat,qm̄ deſijt eſſe area, & effecta eſt pars domus. nec ēt ædifi-
cio poſtea diruto,quia remanet vt pars nouæ domus, non uete-
ris,& ſic non poteſt dici,ꝙ ſit pars rei legatæ, quia noua domus
non fuit legata,& ita intellige l.ſi ita legatam.§.ſi domus.j.eod.
Sed ſi fuiſſet ſuperædificatum per hæredem, non extingueretur
legatum in area.arg.ſ.eo.l.cætera.in fi. Et ſic uidetur quod habe
ret tūc locum iſte tex. quoniam ædificium cederet ſolo, & debe
a retur una cum area. † Secundo caſu principali aut erat area te-
ſtatoris,& tunc ſiue teſtator,ſiue hæres imponat ædificium, de-
bebitur utrunque legatario,ut hic.& l.ſi areæ.infra tit.j. quæ lo
quuntur indiſtinctè: aut legaui aream alienam, & dominus ſu-
per impoſuit ædificium,& tunc non extinguitur legatum areæ,
ſed ſuſpenditur quouſque durat ædificium,& eo diruto poterit
area peti,& ita intelligitur,ſecūdum unum intellectum.l.ſi cho
rus.§.area.infra de leg.3.Non ſunt alia.

5 *Qui legat inſtrumentum debiti,cenſetur legare nomen debitoris, & qui legat nomen debitoris,cenſetur legare actionem quam habet, & ipſam cedendo liberatur hæres.*
2 *De contractibus ad ultimas uoluntates bona eſt argumentatio,quando ſubeſt eadem ratio.*
Si legatur calendarium,liber, ſiue codex rationis,in quo ſint deſcripta nomina debitorum,uidentur legata nomina debitorum.
3 *An hæres tenebitur miniſtrare ſumptus litis, qui fierent per legatarium, in exigendo nomen debitoris.*
4 *An poterit cogi ad agendum contra debitorem,& ad exigendum,& tradendum legatario.*
5 *Statutum ꝙ inſtrumentum, quod non fuit regiſtratum in libro communis,non ualeat,& habeatur pro caſſo,an etiam cenſeatur cancellatum debitum, & ſic quod creditor non poſſit probare etiam per teſtes.*

1 **§.Eum qui chirographum.** †Qui legat inſtrumētū debiti cenſetur legare nomen debitoris, & qui legat nomen debi-
toris, cenſetur legare actionem quam habet, & ipſam cedendo
a liberatur hæres. † Et allegatur quòd de contractibus ad ultimas
uoluntates bona eſt argumentatio,qood eſt uerum,quādo ſub-
eſt eadem ratio,alias ſecus,& ſic non ſemper eſt bona.ut not.ſu
pra communia præd.l.fi. per Doct. Idem ꝙ ſi legatur calendariū
liber, ſiue codex rationis in quo ſint deſcripta nomina debito-
ris(quod ita not.a calend.menſium ibi deſcriptis) ut uideantur
3 legata nomina debitorum.ut infra de leg.3.l.qui filium. † Sed v-
trum hæres tenebitur miniſtrare ſumptus litis qui fierent per le
gatarium in exigendo nomen debitoris?Dicit Ange. ꝙ non,per
iſtum tex.qui vult ꝙ hæres non teneatur ad aliud,niſi ad ceden-
dum actionem,nam legatum poteſt afferre utilitatem,licet lega
tarius faciat iſtos ſumptus,quia potuit recuperare a uicto, alias
ſumptus pertinerent ad hæredem.ne legatum ſit inutile. ut ſu-
4 pra eod.l.cum ſeruus.cum concor.ibi allegatis. † Dico etiam ꝙ
hæres nō poterit cogi ad agendum contra debitorem,& ad exi-
gendum & tradendum legatario niſi in caſu j.eo.l.ſi ſic. §.ſi ſed
liberatur act.cedendo,ut hic,ſiue ſit legatum nomen,ſiue res,q̄
debeatur.ſ.eo.l.apud Iulia.§.ſi fundus.licet ſi teſtator exigat, &
quæratur, an ſit reuocatum legatum, diſtinguatur inter dictos
duos caſus, ut ibi dixi, & tenetur cedere actionem talem qualis
eſt,& ſic inutilem, ſi eſt inutilis ope exceptionis, nec tenetur eā
facere utilem.ar.j.l.proxi.in fin. Et hoc prodeſt dicere ſi legatur
nomen debitoris,uel actio.aliud eſt quando ipſa res,uel quanti-
tas legatur.In vltima glo.ibi. (ſed ibi non legauit chirographum
ſpecialiter.)ſed legauit fundum cum omnibus quæ ibi erant. &
a dicitur ꝙ non uidentur legata chirographa [a] quæ ibi erant, nec
nomina debitorum ibi deſcriptorum,quia non comprehēdun-
tur appellatione eorum quæ ſunt in loco, & quæ ſit ratio dic ut
5 ibi.† Et inducit Bal.iſtum tex. ꝙ ſi dicat ſtatutum, ꝙ inſtrumen-
tum,quod non fuit regiſtratum in libro communis non ualeat,
b & habeatur pro caſſo,cenſeatur etiam cancellatum [b] debitum,
& ſic creditor non poterit probare ēt per teſtes. Iſtud eſt pericu-
c loſum dictum,& non puto ipſum [c] uerum,quia ſatis eſt ꝙ irrite
tur probatio fienda per dictum inſtrumentum,& hæc fuit inten
tio ſtatuentium,ſicut ſi inſtrm̄ perderetur poſſet probari per te-
ſtes,ut in l.ſicut.cum multis alijs. C.de fide inſtru. & l. contrahi-
tur.ſ.de pig.Sed hic nullius utilitatis eſſet legatum. ſi duntaxat
pergamenum uel inſtrumentum eſſet legatum. Statutū ergo p̄-
dictum ſatis operatur in annullando probationem inſtrumen-
ti.ar.ad hoc l.quando.cum ibi no.C.de inoſ.teſt.

ADDITIONES.

a Chirographa.Facit quod dicit Oldr.conſi.163. ꝙ legato caſtro non ueniunt nomina debitorum,ueniunt tamen arma ad defenſionem caſtri.
b Cancellatum.In hoc art.unde quid in ſi. conſuluit Ro.conſi.177.
c Non puto ipſum. Adde ꝙ contra Bal.conſuluit ipſe Pau.de Caſt.in conſi.76.inci. notandum eſt,ꝙ primum ſtatutum in nouis,& adde eundem Pau.de Caſt. in ſimili.in conſi.43.inci.uidetur dicendum dictum compromiſſum. in antiquis. in 3.col. ubi ſi ſtatutum annullet inſtrumentum confectum a notario non matriculato,non annullat contractum,quin poſſit probari per teſtes. Franc. Cur.

---

5 *Per dationem libertatis inutilem non cenſetur reuocatum legatum factum de ſeruo in eadem uoluntate.*
2 *Si idem ſeruus & legatus & liber eſſe iuſſus ſit,tunc ſi in fraudem creditorum ſit ei relicta libertas,eam non conſequatur, ſed ſi debetur legatario, poterit eſſe caſus in quo creditores habebunt unde eis ſatisfiat, ſi fortè legetur ſub conditione ſi legatarius dederit x. hæredi, quę fortè ſufficient pro creditoribus.*

Datum

3 Datum gratia conditionis implendæ licet hæres non imputet in Falcidiam, poteſt tamen peti a creditoribus hæreditarys.
Quid ſi hæres fecit inuentarium.
4 Legata ultra uires hæreditatis licet facto inuentario non ualeant, ſi tamen ſint facta ſub conditione dandi aliquid hæredi, ex quo poſſet ſatisfieri creditoribus, ualent & poſſunt peti.
Si teſtator rem legatam alienauerit, & alienatio ſit inualida, an cenſeatur legatum reuocaſſe.
5 Legatum rei propriæ teſtatoris ut alienæ, an ualeat, & quid in re aliena. & numero 7.
6 Si facto mei teſtatoris deſijt eſſe dominus, an & quando reuocetur legatum.

x **§.Si idem ſeruus.** † Per datione libertatis inutilē non cenſet reuocatū legatū fa-
ctum de ſeruo in eadē uolun.h.d.Sed in diuerſis uoluntatib.ſic,
& ita loquit̃ ɔ̃riū formatū in ult.gl.de l.3.§.ſi.j.de fun.inſtru. In
text.ibi,(& liber eſſe iuſſus ſit.) in eo teſtō,uel codicillis. Et iſta
duo ſimul ſtare non pñt, qa ſi liber efficitur, non pōt in legata-
rium transferri dñium eius,& ſic expedit φ alterū iſtorū ualeat,
alterū non.In tex.ibi.(uiterdū.) q.d. hs fauore libertatis relictū
ipſius ꝑualet,& legatū ſcm̃ de ſeruo nihil ualet, nec refert qđ ip
ſorū ꝑcedat.ut j.ti.j.l.ſi idem ſeruus,& hoc qñ tenet relictū liber
tatis,als ſecus,de quo ponit tria exēpla, q̄ ſequuntur,qa per inu
2 tile non dēt utile uitiari † In text.ibi, (ſi in fraudē creditoris.)ut
qa non ſupererant alia bona de quib.poſſet ſatisfieri creditori,ſi
ille ſeruus ɔ̃ſequeretur libertatē,ſed ſi non ɔ̃ſequatur, ſed dētur
legatario, poterit eſſe caſus in quo creditores hēbunt vñ de eis
ſatisfiat,ut ſi fuit legatus ſub ɔdōne ſi legatarius daret x. hæredi.
nā de illis x.dēbit hrs creditorib. ſatisfacere, q̄ forte ſufficient.
3 Ita intelligit gl.quā perpetuo tene menti.† nam ex hoc ſequunt̃
duo no.ualde. Nam primū eſt, φ licet iſtud qđ datur hrdi gratia
ɔdōnis implendæ non cenſeat̃ eſſe in hrditate, q̃tum ad hoc,ut
hrs iſtud ſibi imputet in Fal.immo ac ſi illud non hrēt detrahit
Fal.ut in l.4.in fi.ad l.Falc.& l.ad ueterani. bene tñ cenſet̃ eſſe in
hrditate,& in ꝑrimonio q̃tum ad hoc,ut creditores poſſint iſtud
petere,& de illo dēat eis ſatisfieri, qđ ſine dubio ꝑcedit iſto iure
quo hrs tenebat̃ ultra uires hrditatis.Sed an hodie ꝑcedat facto
inuentario,& ſic non teneat̃ ultra uires? Ang.hic dubitat,ſed fi-
naliter dicit φ ſi dat̃ ſibi ut hæredi,adhuc ꝑcedit, qa æquius eſt,
φ proficiat creditori q̃ tractat de damno uitando,q̃ φ cedat lu-
cro hæredis,& hoc placet.Ad qđ induco bonum tex. in fi.in l re
4 ſcriptum §.j.de diſtr.pig.† Collige ēt aliud notabile, nā licet iure
iſto, & ēt hodie fcō inuentario non ualeāt legata vltra uires hæ
reditatis, ut in l.ſi uniuerſæ, C.de leg. ſi tñ eſſent fcā ſub ɔdōne
dandi aliquid hæredi, ex quo poſſet ſatisfieri creditori ualent &
pñt peti,nec pōt ei opponi φ ſint ultra uires hæreditatis.glo.eſt
hic ſingularis,q̃ perpetuo tene menti.In gl.q̄ incipit.(qđ fieri po
teſt.)ibi(ſol.ibi tacitē) quia legauit fundū cum oib. quæ ibi erāt,
& ibi erat ſeruus,& φ iſtud legatū tacitum uel in genere factum
per dationē libertatis poſtea inutilr factam reuocatur. Secus ſi
fuiſſet legatus ſpālr & expreſſè,& pro hoc qđ no.in glo.ſeq.No.
iſtam ſol.ſm Ang.ad ea q̄ hñr in l.fideicommiſſa. §. ſi rem. j.de
lega. 3. nam ſi teſtator rē quā legauerat alienauerit,& alienatio
eſt ualida,cenſetur reuocaſſe legatum ſi fuit uoluntaria,ſecus ſi
neceſſaria,vt ibi,& l.rem legatā.de adi.leg.Quid aūt ſi fuit inua-
lida? glo.iſta vr̃ hic decidere,φ aut illud legatum erat tacitum.i.
gñali ſermone factū,& cenſet̃ reuocatū per illam l.3.in §.fin. de
fun.inſtru.aut ſpecialr & expreſſè,& tunc ſecus arg. huius §. qđ
no.diligenter.Sed q̃tum ad ſol.ɔ̃rij dic melius, φ ibi poſt legatū
factum de ſeruo fuit data libertas inutilr,unde licet non ualeat,
derogat legato ꝑce.ar.s.eo.l.planè. in prin. Et hoc uoluit glo.j.
ti.j.in l.qui in teſtō. hoc uerò dēt intelligi qñ ꝑceſſit datio liber-
tatis inualida , & ſecutū fuit legatū factum de ſeruo . Diſtingue
ergo,nā aut ualet datio libertatis,& ꝑualet legatū factum de ſer
uo indiſtinctè,ſiue ꝑcedat,ſiue ſequat̃,& ſiue in ea uolūtate, ſi-
ue diuerſa,niſi ɔ̃trium appareat de uoluntate defuncti, ut in l.ſi
idem ſeruus.j.ti.j.Aut non ualuit datio libertatis,& tunc aut le
gatū factū de ſeruo fuit factum poſt,& ualet.ut in hoc §.aut ꝑ-
ceſſerat,& tunc cenſet̃ reuocatū ſaltē ope excep. ar. s.e.l.planè.
in prin.ſiue in eadem uolun.ut no.glo.in d.l.qui in teſtō. ſiue in
diuerſa,uel inter uiuos,ut in,d.l.3.§.ſi.de fun.inſtru.q ꝑcederet,
ēt ſi relictū ſcm̃ de ſeruo eſſet expreſſè factū & ſpālr.ar.d.l.planè.
In glo.ibi.(Sed ut miniſtrū eū elegit.) Dic clarius,qñ non potuit
ſeruo relinqui libertas,aut ipſe ſeruus fuit legatus alij ſimplr, &
loquit̃ iſte tex.cum his quæ s.dixi. Aut fuit legatus alteri vt ma-
numitteret,& tunc nec ꝑceptum de manumittendo ualet, nec
legatum illi fcm̄,qñ fuit rogatus ſtatim manumittere, & ſic ui-
debat̃ nudus executor,qa nullam utilitatē erat ɔ̃ſecuturus, ſecꝰ
ſi poſt tps, & ſic erat ɔ̃ſecuturus utilitatē medij tpis, unde non
diceretur nudus executor . & ualeret vſq. ad illud tps, ut ibi no.
& l.codicil.eo.ti.Tene menti. Adde iſtam diſtin.q̄ j. proximè &
immediatè ſequit̃ ad §.j.s.ead. l.qui incipit.Si quis rem &c & ibi
5 cadit diſtinctio,iō ſequere,&c.† Circa §.j.s.ea.l.recollige plenius
diſtinctionem quam ibi in fi. cœpi facere, ut hēas oia quæ ibidē
dixi clarius,nam aut legaui tibi rem meā,aut alienā. Primo caſu
duo ſunt uidenda. Primū,an ualeat legatū,& hic dico φ ſic,ſiue
ſciebam eſſe meā,& ſic legaui ut meam,ſiue credebā eſſe alienā,
& ſic legaui ut alienam, & transfert̃ dñium in legatarium,licet
ego non putarē. Item ſiue erat mea irreuocabilr, ſiue reuocabi
liter ut qa erat mihi legata,& dies legati ceſſerat, & ego ignora
bam ut eſt caſus in l.ſi fundū ſub ɔdōne.§.ſi Titius. j.eo.& ſic in
ſpicit̃ potius qđ eſt in ueritate q̃ qđ eſt in falſa opin. ar.in l.ſta.§.
qui ignorauit.s.de iur.& fact. ignor. Scđo eſt uidendum ſi facto
meo deſijt eſſe dñs,an reuocet̃ legatū,& hic diſtinguit̃,aut lega-
ui ut meam,aut ut alienam. Primo caſu dic ut hr̃ in l.fideicom-
miſſa.§.ſi rem.de leg.3.& l.rem legatam.de adi.leg.ubi diſtingui
tur an ex uoluntate,an ex neceſſitate rei familiaris. Scđo caſu di
6 ſtingue,aut deſijt eſſe mea ex cauſa,q̄ retro fingitur,ut quia erat
mea reuocabilr,& ego repudiaui legatum mihi ſcm̃, & tunc le-
gatum poſtea ſcm̃ per me de illa re tanq̃ de aliena non cenſetur
reuocatum,ſed eſt perinde acſi uerè eſſet aliena,ut in fi.huius §.
ſm intellm̃ Bar. Aut deſijt eſſe mea ex cā quæ non fingit retro,
vt quia erat mea irreuocabilr. & tunc hoc ignorans legaui tibi,
ut alienam,deinde ſciens eam alienā, & tunc diſtingue,ut in pri-
mo caſu,aut uoluntate,aut neceſſario,ut hic ſm intellm̃ aliorū,
q tenent ɔ̃ Bar. φ repudiando uideatur ſuum legatū reuocaſſe.
7 Sed reducas ad concor.cum iſta diſtin.† Scđo caſu principali qñ
legaui rem alienam nullo mō meam,ſilr duo ſunt uidenda. Pri-
mum an ualeat legatum,& iſtud deciditur ſin l.cum alienam. C.
de leg.φ ualet in duob.caſib.ſ.qñ ſciebam eſſe alienam. Item qñ
ignorabam,& legatarius eſt ɔiuncta perſona , ſecus ſi extranea .
Scđo eſt uidendum ſi ſuperueniat mihi dñium quidiuris, & cer
te in primis duob. caſib. non infirmatur legatum , ſed fortificat̃
& roboratur,& legatarius poterit uēdicare, unde ſi non ſuper-
ueniſſet,& non potuiſſet,ſed ſolū ageret ex teſtō,ut redimatur a
dño,& ſic non eſt uerum ſimplr id qđ dixit Iac. de Are. in princ.
huius l.φ ius ſuperueniens teſtatori nō prodeſt legatario , qñ ex
cā, quæ non retro fingit . nā procedit qñ legatū a principio erat
nullum,ſecus qñ ualidum,qa tunc fortificatur & roboratur. ar.
in l.cum uir prædium.de uſuca. Non.n.debet legatarius eſſe de-
terioris condōnis ex eo φ teſtator effectus eſt dñs,quia ſi uoluit
legare rem alienā,fortius ſuam, nā & hrs exoneratur a redimen-
do. i .vlt.tñ caſu qñ legatum erat inualidum, an ex ſuperueniēti
dñio reconualeſcat, diſtingue an ſuperueniat ex cauſa quæ fin-
gat retro ante reſtm̃,& reconualeſcit,vt in prin.huius l.& in iſto
§.j.tenendo intellectum Dy. φ hic legatum erat nullum pp erro
rem teſtatoris, quod tamen non tenuit , aut ſuperuenit ex cauſa
quæ non retro fingit, & tunc non reconualeſcit propter regulā
Catonia.vt in caſu quem ponit Iac.de Are.in prin.huius l.quan
do filius fuiſſet teſtatus in ipſum patrem,& iſta diſtinctio de qua
ſupra cadit in §.j.ſupra ea.l.quam ibi omiſeram .

1 Si legatur res, quæ poteſt euinci, hæres tamen de euictione non tenetur.
2 Si pro ſtatu libero legato hæres ſoluit æſtimationem, & ignorabat eſſe ſtatuliberum, uidetur emiſſe ipſum ſeruum, ut perpetuo ſibi remanſurum, & ſi poſtea perueniat ad libertatem, tanquam de re ſibi euicta agere poterit ex empto, & recuperabit æſtimationem, ſecus ſi ſciebat.
3 Bonum conſilium pro habentibus ſoluere rem aliquam debitam, ut potius, ſoluant rem quàm æſtimationem.

1 **§.Si ſtatuliberum.** † Si legatur res, q̄ pt euinci, hæ-
res tñ de euictione nō tenetur.
Vtilius eſt ergo ſibi tradere rem q̃ æſtōnem.h.d.In tex.ibi. (expe-
dret hæredi.) ſ.hæredi legantis In tex.ibi,(æſtimationem ueram
præſtabit.) ſubaudi nec eam recuperat, licet ſeruus perueniat
poſtea ad libertatem.ar. s.de cond.ſur.l.ſi ſeruus.in fi. prin. cum
ſua gl.& ſic carebit ſeruo,quia effectus eſt liber,& etiam æſtima
2 tione, quam habere non poterat. † Hoc tamen intellige uerum
quando hæres ſciebat ɔdōnem ſerui,φ erat ſtatuliber,& ſic æſti-
mationem ſoluendo cenſetur emiſſe dubium euentum, ſibi er-
go non imputet,vt in l.ſi ita tamen.s.de act.empti. ſed ſi ignora-
bat, videretur emiſſe ipſum ſeruum , tanquam perpetuò ſibi re-
manſurum.vt l.litis æſtimatio. j. pro empto. Si ergo poſtea per-
ueniat ad libertatem,tanq̃ de re ſibi euicta agere poterit ex em-
pto, & recuperare æſtimationem. Et ita limita hunc §.& eſt ve-
riſſima & æqua limitatio. Idem vr̃ dicēdum ſi ſciuit condōnem,
& coactus ſoluit æſtimationem litis , nam & tunc non vr̃ emiſſe
3 dubium euentum.† In tex.ibi(æſtimatio poſtea non petitur.) &
ſic non tenetur de euictione, quia cenſetur relictus talis qualis
fuerat.ut j.l.proxi.in fi. Et not.in iſto §. bonum conſilium pro
habentibus ſoluere rem aliquam debitam.

1 Et cui legatur uſusfructus unius fundi debetur acceſſus per alium fundum teſtatoris alteri legato, ſi ſine illo non poſſet uti,non tamen petitur a legatario fundi, ſed ab hærede, qui redimere debet ab illo.
2 Ille cui legatus eſt uſusfructus unius fundi, quando poterit intentare confeſſoriam contra legatarium alterius fundi, non pro ſeruitute itineris, ſed pro ſuo iure uſusfructus.
3 Si eſt factum legatum expreſſum de re uel de ſeruitute. tunc ius ſeruitutis tranſit ipſo iure in legatarium ſine noua conſtitutione.

In le-

4 *In legato tacito non tranſit dominium iure ipſo in legatarium.*
5 *Vendens unum fundum non videtur uendere acceſſum ad eundem per alium fundum ipſius uenditoris, niſi expreſſe agatur*
6 *An ſaltem cogatur uendere nouo pretio, ꝙ non, niſi fauore religionis.*

1 **§. Si duos fundos.** †Ei cui legatur vſuſfructus vni⁹ fundi debetur acceſſus p alium fundum teſtatoris alteri legatũ, ſi ſine illo non poſſet vti, nõ tñ pentur a legatario fundi, ſed ab hrẽde, qui redimere debet ab illo. h. d. Idem ẽt ſi ille fundus non eſſet legatus, ut hrs teneat̃ illi præſtare aditum per aliũ fundũ hære. ne relictũ vſuſfru. ſit inutile. vt ſ. de ſer. vrb. præd. l. binas, non tñ dicet̃ uſuſfructuarius hr̃e ſeruitutem itineris, quia eſſet ſeruitus ſeruitutis, quod eſſe non põt, ut in l. j. de vſuſr. leg. Sed diceret̃ quædam commoditas, vt dicit tex. in l. 2. §. recte. ſ. ſi ſer. uendi. Quid aũt ſi fuiſſet relicta proprietas, & plenum dñium vniusfundi, an legatario debeatur acceſſio p alium fundum teſtatoris legatum alteri, uel non legatum. glo. in l. 3 §. ſi loci. j. de adi. leg. tenet ꝙ non, quia repetit̃ expreſſum. Et alia rõ eſt in eo cui relinquitur vſuſfructus. quia cũ de facili pereat, non infertur magnum præiudicium hrẽdi, uel legatario alterius fundi, ſi præſtat ſibi acceſſum ad tp̃s, ſed legatũ proprietatis non fingitur, ideo reſultaret magnum præiudicium ſi perpetuo præſtaret acceſſum. Et hanc rõnem ponit gl. in fi. in l. ſed & ſi quid. §. j. ſ. de vſufruc. Sed Bar. tenuit contrarium in l. j. de ſer. leg. dic ut ibi plenius per eum.

a †In gl. quæ incipit (obl̃one perſonali in l. fi.) ibi. (hic non niſi conſtituatur,) tenet ergo gl. ꝙ hic ille cui legatus eſt vſuſfructus unius fundi non poſſit agere contra legatarium alterius fundi, ut præſtet acceſſum, nec actione perſonali ex teſtamento, nec reali. l. confeſſoria, niſi poſt mortem teſtatoris legatarius illius fundi conſtituat ſeruitutem itineris hæredi, qui eſt dñs alterius fundi, in quo legatus eſt vſuſfructus pro illo fundo, & tunc poterit fructuarius intentare cõfeſſoriam ꝯ illum legatarium fundi, non pro ſeruitute itineris (quia illa non debetur iuri ſuo, ſed debetur proprietati) ſed pro iure ſuo uſuſfructus pro quo datur confeſſoria contra impedientem vtilitatem, ut in l. j. §. j. ſ. ſi vſuſfru. pet. Debet enĩ fructuarius habere commoditatem illius ſeruitutis itineris debitę fundo, in quo habet uſumfructum, ſicut habet utilitatem fructuũ, ſed ſi ſeruitus itineris illi non debetur commoditatem eius habere non debet. Et hæc eſt intentio gl. quæ loquitur obſcure. & probat ꝙ ille fundus legatus non debet ſeruitutem alteri fundo, in quo legatus eſt vſuſfructus, niſi conſtituatur de nouo, qa viuente teſtatore cum eſſet dñs amborum fundorum, non poterat alter alteri ſeruire. ut in l. vti frui. ſ. ſi uſufruc. pen. Oportet ergo ꝙ conſtituatur poſtq̃ peruenit ad diuerſos dominos. leg. ſi quis binas. de ſer. vrb. prædi. Ideo agit contra hæredem ut redimat. i. ut faciat conſtitui, & tenebitur legatarius fundi hoc facere, etiam pretio non recepto ut in ſeq. gl. quia ſi vſuſfructus non eſſet alteri legatus, legatarius fũdi teneretur præſtare ſeruitutẽ hrẽdi per illum fundum, ut l. teſtatrix. in prin. ſi ſer. uend. Præſtet ergo nunc, ut etiam legatarius vſuſfruc. illo gaudeat quouſque

3 durat vſuſfructus, quia ſic vr̃ fuiſſe de uoluntate defuncti. † Sed tunc op. fortiter. ſi hæc fuit voluntas defuncti, ergo ſeruitus cenſetur conſtituta ipſo iure ſine noua conſti. ſicut. n. non tranſit dñium rei legatæ ipſo iure in legatarium ſine traditione, ita debet tranſire ius ſeruitutis ipſo iure ſine noua conſtõne, & eſt caſus in l. ſi partem. §. fi. quemad. ſer. amit. Sol. dicit Iaco. de Are. vnum uerbum notabile, propter quod ſemper allegatur iſte tex. ꝙ illud procedit in legato expreſſo facto de re, uel de ſeruitute.

4 †Sed hic ſeruitus non fuit expreſſe legata, ſed tacite præſumitur teſtatorem voluiſſe ꝙ hrs habeat, & ideo non tranſit ius ipſo iure, ſed requiritur factum hominis, hoc perpetuo tene menti, quia Doc. cõiter dicunt per hoc ꝙ in legato tacito non tranſit dñium ipſo iure in legatarium, & allegant ad hoc iſtum tex. ſecundum hunc intellectum, ubi requiritur cõſtõ ſeruitutis fienda per legatarium fundi ipſi hæredi. Tene menti. Allegat Bar. ad hoc l. emptor. §. ancillam. cum ibi no. in gloſſ. ſ. de rei vendi.

5 †Quid aũt in contractibus. ſi vendis mihi vnum fundum, an videaris mihi etiam uendere acceſſum ad eundem per alium fun

a dum tuum? dic ꝙ non, ᵃniſi agatur expreſſe per l. in vendendo. ſu. de contrahen. emp. & aliud in legatis, quæ ſunt magis fauora

6 bilia, ut no. in d. l. j. de ſer. leg. † Sed an ſaltem cogaris vendere nouo pretio? dic ꝙ non ſ̃m Pet. quia ſpeciale eſt fauore religionis, vt quis uendere cogatur rem ſuam, uel ius, ut ſ. de reli. l. ſi quis ſepulchrum. Ergo in contrarium eſt ius cõe. l. j. in fi. ad municip. & pro hoc ſ. re. amo. l. non. n. & C. de iure delib. l. nec emere & de ſer. ruſti. prædio. l. viæ in fi.

ADDITIO.

a Quod non. Adde ꝙ eſt verum, in tantum ꝙ ſi facta diuiſione inter fratres qui habeant domum communem cum trib. ſolarijs, & cuilibet adiudicaretur vnum ſolarium, ꝙ inferiores non tenentur præſtare aditum ſuperioribus per tex. in l. uia conſti. §. fi. de ſer. ruſt. præd. ſecundum Bal. & Flor. ibi. quos etiam refert & ſequitur d. Iaſ. hic cui & eis adde Bal. no. uellem conſi. 141. inter conſilia Soci. & ſubtilius Soci. ubi latius hanc materiam proſequitur.

LEX XLVII.

Si a ſubſtituto. Si legatarius emat rem legatam pendente conditione legati, non facit ſibi præiudicium quo minus exiſtente conditione poſſit petere rẽ legatam, ſi tunc temporis non erat ſua, ſed aliena. h. d. Et gl. intelligit etiam quando ſciebat rem ſibi legatam. quod no. qa ſi legatum eſſet purum an videatur ſibi præiudicare ſi ſcit, & emit. dic ut ſ. eo. l. plane. §. quid ſi rem. In tex. ibi (tibi legaſſet,) & ſic erat legatum conditionale ſi ſubſtitutus ſuccederet ex ſubſtitutione, & illa pendente, quia pupillus adhuc uiuebat legatarius emit ab ipſo pupillo. In tex. ibi (alienaueris.) quid autem ſi non alienaſti? tex. vult ꝙ non poſſis petere. Gl. vult contrarium. & ſubdit hic (maxime.) dic ꝙ qñ alienaſti, potes petere ipſas res legatas, ac ſi nunq̃ fuiſſent effectæ tuæ, poſtq̃ deſierunt eſſe tuæ ante diem legati cedentis. Sed ſi non alienaſti, non potes ipſas res quas habes, ſed quia mutas tibi cauſam dñij. & ubi primo habes ex contractu emptionis, nunc incipis habere ex cauſa legati, quæ præceſſit emptionem, & tanq̃ tibi ipſi emeris. agis ꝯ ſubſtitutum hæredem pupilli, actione ex empto ad reſtitutionem pretii. vt j. ad l. Fal. l. 4. & l. cui res. de actio. emp. ſicut ſi euinceret̃ per quendam tertium, ad hoc quod habetur in l. huiuſmodi. §. qui ſeruum. j. eo.

1 *In legato generis hæres de euictione tenetur. Secus in legato ſpeciei, & idem in ſtipulatione rem tradi.*
2 *Licet in legato generis teneatur hęres dare rem mediocrem quando eius eſt electio, tamen non tenetur dare rem ſanam.*
3 *Si teſtator relinquat uxori uictum in communi, uel de per ſe, & mãdauit ſibi emi unam ſclauam, uel tradi, an talis uxor poteſt petere ſibi caueri quod ſit ſana.*
4 *Qui tenetur ex cauſa lucratiua, non tenetur redhibitoria propter morbum, uel vitium rei.*
5 *Qui tenetur in genere ex cauſa legati, uel ex contractu inter uiuos, tenetur & ad tranſlationem dominij ex natura obligationis, taliter ꝙ non poſſit auferri, & tenetur ſe obligare de euictione.*
6 *Quid in legato certæ ſpeciei.*
7 *Quid in ſtipulationibus.*
8 *An tunc ſecuta euictione poſſit promiſſor conueniri, & ſic reſuſcitetur obligatio, uel oriatur noua.*
9 *Promittens ſimpliciter talem fundum, an uideatur promittere dare, uel tradere, & nu. 10.*
10 *Donatio dicitur doni datio.*

1 **§. Hæres ſeruum.** †In legato generis hæres de euictione tenetur. Secus in legato ſpeciei, & idem in ſtipulatione rem tradi. h. d. cum l. ſeq. Bar. uel ſic, in legato generis tenet̃ hæres cũ tradit ſe obligare in omnem caſum, in quo res tradita poſſit euinci, non de alio defectu rei ex quo non poſſit euinci, ſed in legato certę ſpeciei non tenet̃ de euictione promittere. Et idẽ per omnia in ſtipulatione generis, uel certę ſpeciei. h. d. cum l. ſeq. Hoc tñ ultimum glo. intelligit quando in ſtip. certæ ſpeciei veniebat rem tradi, & tũc ſufficit tradere talem qualis eſt, nec de euictione tenetur. vt in l. ſi rẽ tradi. de verb. ob. ſecus ſi ueniebat rem dari, & ſic dñium transferri, quia tunc eſſet idem quod in obligatione generis, quia teneretur dñium transferre, aliàs non diceretur dediſſe, & taliter transfertur ꝙ euelli nõ poſſit rõne hypothecæ, uel alia rõne, ut in l. ſi rem meam. cum ibi no. j. de ſolu. Item loquitur hic qñ tenebatur rem tradere ex cauſa lucratiua. Si autem ex cã oneroſa, puta uenditionis, teneretur de euictione ea ſecuta. & ideo teneretur cauere cum tradit, & liberatur tradendo, ut in l. j. ſ. de rerum permu. nec põt conueniri, niſi ſecuta euictione ibi. Venio ad caſum. & no. diligenter iſtum §. qui poteſt contingere de facto.

2 † No. j. ꝙ licet in legato gñis teneatur hæres dare rem mediocrem, qñ eius eſt electio. ut no. ſ. eodem l. legato generali, non propterea tenet̃ dare rem ſanam, nec propter hoc, ꝙ non ſit ſana dicit̃ non eſſe mediocris, quod eſt mirandũ. & hoc vult gl. hic iſtã cũ tex. videt̃ tamen hoc deberẽ intelligi, quando nõ conſtabat ſeruũ non eſſe ſanũ, & ſic hæres non poterat in dolo deprehendi. ſecus videt̃ ſi conſtabat non eſſe ſanũ, qa non poſſet dici mediocris tunc. Nam poſſet eſſe talis ꝙ bonus expediret non habere quàm habere. Item etiam ſi hoc eſſet occultũ hęres tamen ſciebat, poteſt dici, ꝙ teneat̃ de dolo, vel rõne doli, ſi tra-

3 dit rem non ſanam. † Et no. hic, quia frequenter teſtatores relinquerũt vxori victũ in communi de per ſe, & mandant ſibi emi vnam ſclauam, uel tradi, ſi talis vxor petat ſibi caueri ꝙ ſit ſa-

4 na, nam ex prædictis patet quid iuris. † Item no. ex prædictis, ꝙ ille qui tenetur ex cauſa lucratiua, non tenetur redhibitoria ꝓ morbum vel vitium rei, vt ſup. de ædil. edict. l. ad res donatas. &

a hoc ẽt ſi tenetur ex contractu donationis ᵃ ſtipulatione præceden-

ADDITIO.

a Ex contractu donationis. Adde de hoc per Ale. in conſi. 47. in 3. vol. & ibi ꝙ in donatione renunciatoria donans tenetur de euictione etiam ſi donatio incœperit a traditione. Cur.

dente,licet tūe teneatur de euic.vt in l.j.cum ibi no.C.de iur.do.
4 & ſentit gl.in d.l.ad res donatas.†Itē aduerte, ꝙ ille qui tenet̃ in
gñe ex cauſa legati,uel ex ꝯtu inter viuos,tenet̃ ad tradõnem.ſ.
ad transferendū dñium rei ex natura oblõnis.vt no.gl.in l.ꝗ cō-
cubinā.§.ſi hrs.j.de lega.3.Itē taliter ꝙ non poſſit auferri,quia
non ſit alteri obligata. Item tenetur ſe obligare de euictione in
dictus duob.caſib.ſi euincat̃ rõne dñij,vel rõne oblõnis,vt i hoc
tex.& in quocunq.iſtorū defecerit,licet rē tradiderit, non eſt li-
beratus,qa non fecit qđ dēbat, ideo pōt ꝯueniri ſtatim ēt añ ſe-
cutam euictionem,ac ſi non tradidiſſet,& ꝯuenietur ad rē debi-
tam,vt ꝯſequatur actor id qđ ſibi deficit: ut hæc probant̃ in l.cū
6 qs.§.qui hoiem.& l.ſi rē meam.& l.ēt.j.de ſol.†In legato aūt cer
tæ ſpēi ſi teſtator ignorabat illā ſpēm eſſe alienā,& credebat eam
eſſe ſuam,qa eam poſſidebat,& ēt ignorabat alteri eſſe obligatā
iure pignoris,vel rõe furti,vel noxæ,pp quas cās pōt auferri,ſuf-
ficit hēdi ꝙ rē tradat talē qualis eſt. Et ad hoc dico ipm poſſe cō
pelli per iſtū tex.in fi.licet ipſe dicat legatū non ualere per l.cum
alienā.C.de leg.& iō vult euitare ne tradat,nam dico,ꝙ non po
cerit euitare, licet non teneat̃ a dño redimere, uel eam liberare,
& in hoc dr̃ legatum non tenere. & ita intellige d.l.cū alienam.
nec tenebit̃ ſe obligare de euictione, nec ea ſecuta poterit ꝯue
niri per iſtū tex in fi.per quē datur intelligi l.cū alienā. Sed ſi ſcie
bat eā alienā,tenet̃ redimere,& eo.mō ſi ſciebat eā obligatā iure
pignoris,vt j.eo.l.ſi res oblig.vel rõne furti,aut noxæ,vt ſ.e.l.qđ
ergo.§.ſi hrs.ver. ſed ſi noxæ. qa tenet̃ hrs eam liberare,& iō di-
ctus caſib.tenet̃ de euictione cauere. ita ſanè ſita & intellige iſtū
7 tex.† In ſtipl̃one vero aduerte, ꝙ aut qs ſe obligauit ad daudū,
& idē per oia qđ ſ.dixi in obl̃one gñis,licet ſe obligauerit ad cer
tam ſpēm,pp naturā verbi dandi, qđ importat dñium trāsferre,
& taliter,ꝙ auelli non poſſit, qđ ēt probatur in l.fi.de condi.ob
cau.Si aūt obligatus eſt ad tradendū,tunc aut in gñe,& vr̃ obli-
gatus ad dandū,ita ſentit hic Bar. Aut in ſpecie, & tunc eſt obli-
gatus ad merum fcm̃, & de tradendo licet nō tranſtulerit dñiū,
& licet tradiderit rem obligatam alteri, liberatur ab obl̃one rē
8 tradi.vt in hac l.ꝗ delegato.†Sed ſi ꝗrit̃, an ſecuta euictione poſ-
ſit ꝯueniri, & ſic reſuſcitetur obl̃o, vel oriatur noua,ſm ea quæ
no.in l.cum plures.in fi. ſ.de euict.diſtingue an promiſerit ex ꝯ-
ctu non lucratiuo,& pōt conueniri,an ex lucratiuo,& non pōt,
vt hic.& ſi dicatur immo pōt,quia qñ donatio incipit a præcedē
ti ſtipl̃one, tenetur donator de euictione,ut ſ.dixi. Rñdeo,& te-
ne menti,illud eſſe verum ſi ſimpl̃r promitteret talem rem, vel
ꝓmiſerat dare. Nos loquimur qñ promiſerat tradere, qđ conſi-
ſtit in ſolo facto.vñ tunc non tenetur.caſus eſt in hac l.quæ de le
gato.iuncto fine præce.§.ſi bñ conſideretur.Idem vr̃ ſi ſe obliga
uit ad rē pſtandam,qa pſtare idem importat, qđ tradere, vt l.ex
9 empto.in prin.de act.emp.†Si aūt ſimpl̃r promiſit, puta promit
to tibi talem fundum,an videatur promittere dare,vel tradere?
Rñ.aut promiſſio eſt facta ex cā uendõnis, & vr̃ promittere tra-
dere,quia ſic eſt de natura illius ꝯctus. & ideo liberat̃ tradendo,
& de euictione promittendo,licet non transferret dñium, & li-
cet traderet rem obligatā,nec poſſet ꝯueniri ante ſecutā euictio
10 nē,ſed poſtea ſic,ut in l.j.ſ.de rer.permu. † Si verò promiſit ex cā
dona.ex cuius natura eſt,vt transferat̃ dñium,qa donatio dr̃ do
ni datio,ut in l.ſenatus.§.j.de donat.cauſa mor.& datio eſt dñij
* translatio *§.ſic itaq. Inſti.de act.tunc promittendo ſimpl̃r fun
dum ex cauſa dona.ēt certum,cenſeretur ſe obligaſſe ad dandū,
vt no.in l.ſi filius.in fi.de verb.ob.& plene per Bar.in l.ſi fundū
certa die.eo.tit.vbi omnino vide,& eius dicta ſupple, & declara
per ea quæ ſ.dixi.& per Bar.in l.ſi ita diſtrahatur.§ fi.ſ.de ꝯhen.
emp.& ibi per eundem Bar.& ſic ſi traderet, & dñium nō trans-
ferret,vel eſſet res obligata,non eſſet liberatus,& poſſet conue-
niri iterum ad dandum,vt conſequatur actor dominium, quod
ſibi deficit,etiam antequam eſſet euicta, per iura ſupra alleg.

L E X XLIX.

1 Res legata ubi tradi uel ſolui debeat, & ubi hæres poſſit pro ea ſoluenda conueniri.

2 Quando res legata erat in loco ubi fuit actum, & ubi hæres fuit condemnatus, & ubi ipſe hæres erat, tunc tenetur eam ibi tradere, & niſi tradat, eſt in mora, & tenetur ad omnem utilitatem, & an etiam ad uſuras.

3 Quid ſi erat alibi ſine facto hæredis.

4 Quid ſi erat alibi facto hæredis.

5 Quid in relicto quantitatis, quæ legata fuit, ut ſpecies, & quid ſi ut quantitas.

6 Quid ſi non conſtat ubi ſit res legata, & hoc contingat dolo, uel culpa hæredis, & quid ſi ſine eius dolo, uel culpa.

7 Quid ſi legatum eſt alternatiuum.

8 Quid ſi res legata eſt perempta, uel non conſtat, an ſit in rerum natura, & quid ſi interuenit dolus, uel culpa, aut mora hæredis.

9 Quando hæres fuit in mora, & poſtea res legata periit, an teneatur propter moram, ſi eodem modo fuiſſet penes legatarium, quod ſic.

10 In obligatione perſonali ex contractu, ſi res debita pereat poſt moram, an debeat diſtingui, an fuiſſet eodem modo peritura penes actorem, uel non.

1 CVm res legata.†Lex iſta congruentius diui-
ditur ꝗ̃ ſummatur. tota.n.tra
ctat de una materia.ſ.vbi dēat tradi uel ſolui res legata.
Debes aūt ſcire ꝙ hrs pōt conueniri ubi eſt maior pars
hēditatis.Item ubi ipſe hēt domiciliū.Item qñ conſiſtit legatum
in ſpē,in loco ubi eſt res,ſi erat immobilis,ut plenè no.in l.ꝙ le-
gatur.ſ.de iudi.Pone ergo ꝙ conuenitur ubi eſt maior pars hēdi
tatis, uel ubi hēt domicilium,& ꝯdemnat̃ ad dandū uel ad tra-
dendū, & erat res mobilis. Si.n.eſſet immobilis,clarū eſt,ꝙ non
poſſet tradi niſi ubi eſt. Sed qñ eſt mobilis, eſt dubiū ſi hrs vult
eā tradere in alio loco,ꝗ̃ ubi fuit actū,& fuit ꝯdemnatus.Et iſtud
dubiū examinat̃ in hac l.quā diuide in quinque partes. Nam pri
mo loquitur qñ legatū ꝯſiſtebat in certa ſpē,& qñ cōſtabat ubi
erat illa ſpēs,& qñ legatū erat ſimplex non alternatiuū, & ꝙ res
legata erat in rerū natura,& ſic quatuor ꝯcurrebant, uſque ibi,
(ſed ſi id petat.) Scđo loquitur qñ deficiebat primum,quia non
ꝯſiſtebat in certa ſpē,ſed in ꝗ̃titate,vſque ibi (itaque.) Tertio lo-
quitur qñ deficiebat ſm, quia ignorabat̃ ubi res erat, uſque ibi,
(ſed ſi Stichus.) Quarto loquitur,qñ deficiebat tertium,quia non
erat legatū ſimplex,ſed alternatiuū,uſque ibi.(Item ſi res.)Quin
to loquitur qñ deficiebat quartum & ultimum, quia res legata
non erat in rerum natura,uel erat dubiū,an eſſet, uel non, uſq.
in fi. Et ꝗlibet particula ꝯtinet plures & diuerſos caſus,& iſta di
2 uiſio ſufficit pro ſummario.† In prima parte ponūtur tres caſus.
Primus qñ erat in loco ubi fuit actū, & ubi hrs fuit ꝯdemnatus,
& ubi ipſe hæres erat, & tunc indiſtinctè tenetur eam ibi trade-
re,& niſi tradat,eſt in mora,& tenet̃ ad utilitatē rei,& ad uſuras.
Sed qūo pōt teneri ad uſuras,ſi legatum conſiſtebat in ſpē! dñe
Doct.& ſentit gloſſ.ꝙ fuit legatum certū corpus pecuniæ,qđ ibi
erat. Ex quo no.ꝙ licet tale legatū dicat̃ potius conſiſtere in ſpē,
ꝗ̃ in ꝗ̃titate.ut j.ea.l.uer.(ſi quidem certum corpus.) & l.ſed &
ſi certos nummos.j.eod.nihilominus ꝗ̃tum ad hoc, ut pp morā
ueniant uſuræ,cenſetur potius conſiſtere in quātitate, ꝗ̃ in ſpē,
vt hic.ſimile ſ.de vſuſr.l.ſi fideicōmiſſi.§.ſi auro.& l.cū quidam.
3 §.fi.alleg.in glo.†Secundus caſus eſt qñ erat alibi ſine fcō hrdis,
quod poterat ꝯtingere,uel quia erat tpe teſtamenti,uel qa inci-
pit eſſe poſt ante mortē,& tunc hrs non tenet̃ eam tradere niſi
ubi eſt.Sed ꝯ hoc vr̃ tex.ſ.eo.l.cum ſeruus.ubi ſuis expenſis tenet̃
reducere.Sol.ibi qñ tria concurrunt.ſ.ꝙ erat alibi tpe teſtamen-
ti,& teſtator ſciebat.Item neſciebat̃,ubi erat, quia in loco ualde
longinquo.Item aberat pter uoluntatem teſtatoris,qa erat fugi
tiuus,& his ꝯcurrentib. pſumit̃ teſtatorem voluiſſe ꝙ ipſum ſuis
expenſis proſequat̃,& reducat,ut legatū nō ſit inutile,ut ibi di-
xi.Altero iſtorū deficiente locum hēt, qđ hic dr̃,ut ibi ſit pſtan-
da ubi eſt, niſi aliud de uoluntate teſtatoris appareat tacita uel
expreſſa.De tacita pone exēplum in l.ſed & ſi ſuſceperit.§.j.& 2.
4 ſ.de iudici.†Tertius caſus in uer.(ſed ſi res alibi,) qñ erat alibi fa-
cto hrdis,& tunc aut fuit dolo uel culpa, & teneat̃ eam tradere,
ubi fuit fcm̃,& ibi eam reducere ſuis expenſis.Et aduerte ꝙ licet
tpe mortis eſſet alibi,& ſi hrs de illo loco non amouiſſet, libera-
ret̃,eā præſtando in loco illo, ex quo tñ inde amouiſſet ſine cā,
non liberat̃ ſi vult pſtare in loco illo, ſed tenet̃ eam reducere ad
5 locū vbi fuit actū,ſi legatarius vult,vt hic.†In ſcđa parte ponun
tur duo caſus.Primus qñ ꝗ̃titas non fuit relicta ut ꝗ̃titas, ſed ut
certum corpus pecuniæ,& tunc per oia quod ſ.dictum eſt, quia
cenſet̃ potius legatum ſpeciei.Secundus caſus eſt qñ fuit relictū
vt quantitas,& tunc eſt pſtandum ubi fuit actum. Intellige hoc
ſi ibi erat maior pars hēditatis,alias hēt exceptionē, ut non te-
neat̃ ſoluere,niſi vbi eſt maior pars hēditatis,puta ſi fuit conuen
tus,ubi habebat domiciliū, & alibi erat maior pars hæreditatis,
& iſta ſunt quædam opinio antiquorum, quam refert gl.in l.qđ
legatur.ſ.de iudi.per l.fideicommiſſum.in prin.eo.ti.quam pu-
to ueram.licet gl.non uideatur eam tenere,ut ibi dixi anno præ
6 terito.In tertia parte in uerſi.(itaque) ponuntur duo caſus. Pri-
mus quando non ꝯſtabat ubi erat res legata, & hoc contigerat
dolo uel culpa hæredis,ut qa ſeruus legatus erat in fuga,& tunc
dicit text. ꝙ compellit̃ hæres præſtare æſtõnem incontinenti &
ſic non expectat̃ ut recuperetur,poſtꝗ̃ non conſtat ubi eſt. ſed ſi
conſtat expectaret̃,& compelleret̃ hæres ad locum reducere, vt
patet in tertio caſu primæ partis.Item aduerte,qa ſi hoc contin-
git dolo hrdis, non datur ſibi aliquis terminus ad reducendum,
ſed ſtatim compellit̃ æſtõnem ſoluere.Si autem culpa, dabit̃ ſibi
terminus arbitrio iudicis.ar.ſol.ma.l.ſi conſtante.§.ſi uxor.ſecū-
dum Bar.Alius caſus eſt quando ſine dolo,& culpa,& tunc non
tenet̃,niſi ut caueat de reſtituendo,cum ad eius manus peruene
rit,ſiue erat ſeruus alienus,ſiue teſtatoris, ſubaudi, & etiam ca-
ueat de proſequendo, & operam dando vt recuperet, vt eſt ca-
ſus.j.eod.l.ſeruo legato.in fi. ſed an ſuis expenſis dic ꝙ non,niſi
concurrant tria,de quibus dixi.ſ.ar.buius tex. Et aduerte, quia
hoc contingit quod teneat̃ cauere de perſequendo, quia ſentit
hæres vtilitatē ex teſtō.Secus in depoſitario,qui nullam utilita-
tem ſentit,ideo non tenet̃ de alio cauere,ut ſupra depoſiti.l.ſi ſi-
ne.Bonæfidei autem poſſeſſor cauet de reſtituendo, nō de pro-
ſequendo.

ſequendo,ut ſ̃.de rei ven.l.ſi a bonæfidei poſſeſſore.& habes ex-
6 peditam iſtam tertiam partem. †In quarta parte in verſic.(ſed ſi
Stichus.)quando legatum eſt alternatiuum,puta de Sticho, aut
Pamphilo ponuntur duo caſus. Primus eſt qñ alter tñ abeſt, &
tunc compellitur hæres ſtatim tradere alterum.uel æſtimationẽ
abſentis,nec põt dicere hæres, electio pertinet ad me,niſi fortè
teſtator eam ſibi dedit,alr̃ eiñ non cõpeteret,ut no.in l.Lucio.ĩ.
ti.1. Ego eligo abſentem,& peto mihi terminum aſſignari ad ip-
ſum reducẽdum,nam ſi ille ſolus fuiſſet legatus,dareẽ mihi , nec
compellor ſtatim ſoluere æſtimationẽ,poſtq̃ abeſt ſine mei cul-
pa.ut ſ̃.proxi.§.& facta electione,de illo, perinde eſt ac ſi ille ſol⁹
fuiſſet legatus.ut ĩ.de verb.obli. ſi ita ſtipulatus fuero Stichum
aut Pamphilum,& ſ̃.eo.l.cum incertus.nam dicit Iuriſc.ꝙ toties
ſibi conceditur electio,quoties eligendo nõ eſſet morã facturus
legatario,ut quia ambo eſſent p̃ſentes,& ſic poſſet ſtatim trade-
re illum,quem eligit,non ſic qñ alter abeſt,quia ſi illum eligit,&
petat terminũ,faceret morã legatario,uel ergo tradat illum qui
eſt p̃ſens vel æſtimationem abſentis,& ſic ſi ille eſt deterior, me-
lius eſt ſibi ſoluere æſtimationẽ illius.hoc intellige ſi ſine ſui cul
pa abeſt,alr̃ non liberareẽ ſoluẽdo æſtimationẽ abſentis, ſed tñ
tradendo p̃ñtẽ.ut ĩ.de ſol.l.Stichum aut Pamphilum.in prin.&
dic vt ibi plene no.Item procedit hoc qñ vtrunq. eſt in obľone.
Sed,qñ vnum eſt in obľone, aliud in ſoľone,ut in actione noxali
vbi q̃litas eſt in obľone , & ſeruus in ſoľone , tunc ſi ſeruus ſine
culpa debitoris moriaẽ,uel abſit,nõ teneẽ hr̃s ad æſtimationem.
ut in l.ſi ad libertatẽ.§.ſi qs.ſ̃. de noxa.& l.elect.§.ſi is. & ꝑ hoc ẽ
expedita gl.ſup verbo, (p̃riũ). q̃ format iſta duo ꝯ̃na,nec bñ ſol-
uit,ſed dic ut dixi.& vide plene in d.l.Stichũ.de ſol.& ꝑ iſta rema
8 net expedita iſta quarta pars.† In vlt.parte qñ res legata eſt pem-
pta,uel nõ ꝯſtat,an ſit in rerũ nã,uel nõ,ponunẽ duo caſus.Pri-
mus eſt, qñ hoc ꝯtingit ſine dolo, uel culpa, aut mora hr̃dis, &
tũc hr̃s nõ teneẽ ad aliud niſi eo caſu quo eſt dubiũ, an ſit in re-
rũ nã,quia ſolum cauebit in tradendo ſi ad eius manus ꝑuenit.
Secundus caſus eſt, qñ interuenit dolus uel culpa aut mora hæ-
redis,& tunc teneẽ ad illam rem,ac ſi eſſet in rerum nã,& poteſt
ad illam conueniri,& in ea condẽnari , ſed fiet executio in æſti-
matione,ita intellige hunc tex.per ea quæ no.in l.ſi ſeruum.§.ſi.
de uer.ob.quia culpa uel mora perpetuat obľonem,ut ꝑ interui-
tũ rei nõ extinguaẽ. Sed dubium eſt de qua culpa teneaẽ hæres
& tex.hic cũ glo.vult ꝙ teneaẽ non ſolum de lata,ſed ẽt de leui.
De leuiſſima aũt dicit gl.eum non teneri.Tu dic ſm Docto. ꝙ ſi
plus commodi percepturus erat hæres ex teſtõ , q̃ legatarius de
legato,ꝙ tunc ẽt de leuiſſima culpa teneẽ, qa tũc potius contẽ-
platione ſui cenſeẽ fuiſſe factũ reſtm̃, q̃ contẽplatione legatarij,
iõ uenit leuiſſima,ſic in commodato,quod fit grã recipiẽtis tñ.
Si aũt ꝑ commodatum tñ,tũc procedit gl.ut de leui tñ. Si ue-
ro minus,tunc ſolum de lata,ſicut in depoſito.Iſta regula dr̃ tra
di per Iuriſconſul.& fieri de ultima voluntate ad ꝯctum.ĩ.eo.ti.
l.ſi ſeruus.§.cum quis. iuncta l.ſi ut certo.§. nunc uidendum.ſu.
9 commo.†Vltimo eſt videndum quando hr̃s fuit in mora,& po
ſtea res legata perijt , quæ ſiľr fuiſſet peritura penes legatarium
ſi fuiſſet tradita,utrum hr̃s ꝑp moram nihilominus teneaẽ? Iu-
riſc.hic in fi.vult ꝙ ſic,quia licet eſſet peritura penes legatarium
ſi rem ſibi retinuiſſet, fortè tñ non retinuiſſet, ſed vẽdidiſſet, &
p̃tium ꝑcepiſſet, & ſic damnum non fuiſſet conſecutus ſi hæres
non fuiſſet in mora. Et hoc inſpiciẽ,& præſumiẽ eueniſſe in pœ-
10 nam moroſi.h.d.notabilr̃.† In illa ergo q. quam formant gl. in l.
quod te. ff. ſi cer.pe. vtrum in obľone perſonali ex contractu ſi
res debita pereat poſt moram,debet adhiberi diſtinctio,an fuiſ-
ſet eo modo peritura penes actorem uel non, diſtingue alr̃ quã
Bar.diſtinguat, quòd aut conſtabat ꝙ non eſſet peritura , quia
fuiſſet uenditurus,& tunc debitor teneẽ, aut conſtabat ꝙ nõ fu
iſſet uenditurus,ſic eo modo fuiſſet peritura,& non teneẽ, ut in
l.ſi plures.§.fi.ſ̃.depoſiti,aut dubitaẽ,& præſumiẽ ꝯ̃ moroſum ꝙ
non fuiſſet peritura,& quod fuiſſet uenditurus , & iſte eſt caſus
huius l.in fi. Et ꝑ hanc diſtinctionẽ multę ll.ad ꝯc.reducuntur.li
cẽt Bar.alias dicat in d.l.quod re.& l.nemo rem ſuam.de uer.ob.
In actione aũt reali dic,ut in l.Item ſi uerberatũ.§.fi.ſ̃.de rei ven.

L E X L.

1 *Si ſeruus hæredis ſurripiat rem legatam antequam tradatur, & uẽdat, & res*
ſit perempta uel præſcripta, & hæres eſſet locupletior , teneretur indiſtinctè
hæres ad reſtitutionem pretij,etiam ſi ſeruus non habebat peculium , nec li-
beraretur dando ſeruum pro noxa. & nu. 2.
3 *Duo poſſunt eſſe domini unius rei,diuerſis tamen reſpectibus.*
Imperator an ſit dominus rerum priuatarum & perſonarum,cum ſit domi-
nus totius mundi in uniuerſo.
4 *Quando legatur res hæredis,non tranſit dominium in legatarium.*

1 SI hæredis ſeruus. †Si ſeruus hæredis ſurripiat
rem legatam antequam tra-
datur, & uendat , datur legatario contra hæredem actio
in factum, ut reſtituat pretium perceptum , uel vt tradat
ſeruum pro noxa.h.d.& eſt difficilis ad ſuſtinendum. In tex.ibi
(ignorãte dño.) qa ſi ipſo ſciente & ꝓhibere ualente non libera
reẽ dãdo ſeruum ꝓ noxa.ut l.a.ſ̃.de nox.Gl. hic format unum dif
ficile ꝯtrium,ꝙ non daẽ actio in fcm̃,cum illa ſit gñalis, & ſubſi-
diaria,& ſic non ꝯpetit ubi põt ꝯpetere ſpãlis actio. ut in l.quo-
ties.de præ.uer.Sed hic põt ꝯpetere ſpãlis.ſ.furti noxalis,qa ſeru⁹
hr̃dis ſurripuit rem legatam, q̃ erat legatarij.ut in l.a Titio.ĩ.de
fur.iuncta.l.apud antiquos.C.e.cum multis ſi.gl. mirabilr̃ ſein-
uoluit ſolutione huius ꝯtrij,ponendo multas ſoľones & Doct.ap
probant penultimam,q̃ fuit Azo. & ultimam,ꝙ nõ erat adita hẽ-
ditas, & rei hr̃ditariæ non ſit furtũ, ſed crimẽ expilatæ hr̃ditatis.
Ego miror de tãta cæcitate,nã actio furti daẽ ad pœnã dupli, uel
quadrupl.Si ergo legatar⁹ uellet ageẽ ad hãc pœnã,uľ ut deẽ ſer-
uus ꝓ noxa,fateor ꝙ dareẽ actio furti noxalis,ut i ꝯtrio, ſed ſi vult
agere ut ſibi reſtituaẽ p̃tium ꝑceptum ꝑ ſeruum ex uenditione
rei, ad illud non daẽ actio furti,ſed actio in fcm̃, q̃ oriẽ ex æqtate.
·l.ſi & me & Titium.ſi cer.pet. ne hr̃s efficiat locupletior indebi-
tè,ex re legatarij,uel datur utilis neg.geſt. habendo ratam uẽdi-
tionem ſerui in ſubſidium, re perempta uel p̃ſcripta,ut in l. ſi.ſ̃.
de neg.geſt.Idõ dico utilis,nõ directa,qa uendõ non fuit fcã no-
mine legatarij,& ſic de rigore non poſſet eam ratam hr̃e,ut ſibi
deẽ directa.ut l.ſi pupilli.§.ſed ſi ego.e.ti. Et de iſta actione in fa-
ctum loqẽ hic.& gl. ſupplet ſm Roge ẽt de illa utili, q̃ ꝯcurrit cũ
actiõe in fcm̃.cũ ſit ſubſidiaria,ſicut illa,& ꝓcedit tex. clarè quã
tũ ad hoc.Sed ob.fortiter, qa tũc vr̃ ꝙ hr̃s nõ libereẽ dãdo ſeruũ
ꝑ noxa. ſed p̃ciſè teneaẽ reſtituere p̃tium p̃ceptum,ut in dictis ll.
qa iſtæ actiones non oriunt ex maleficio ſerui, ſed ex ꝯctu eius,
tũc aũt liberaẽ dñs dando ꝑ noxa,qñ conuenit ex maleficio, ꝑp
hoc l.iſta mirabilis eſt,& difficilis ad ſuſtinẽdum. Sed põt dici ꝯ-
rium ꝓcedere qñ res uendita eſſet perempta uel p̃ſcripta & ſic
deſinit eſſe ꝯſultum ad rem.ita loquunẽ illa iura:ſed iſta lex, uult
indiſtinctè teneri hr̃dem ad reſtõnem p̃tij ꝑcepti, uel ut det ſer-
uum ꝑ noxa. Aut ergo res eſt perempta uel p̃ſcripta,& ꝓcedit ꝯ-
rium,aut hoc non põt ꝓbari, & tũc locum hẽt iſta lex, ut uel re-
ſtituaẽ p̃tium,uel deẽ ſeruus ꝑ noxa. Et hoc ꝓcedit ex eo,qa licet
non oriantẽ hæ actiones ex maleficio,ſed ex ꝯctu, tñ proueniunt
rõne maleficij p̃cedentis.l.ſubtractionis.Et ita põt limitari ll. præ
dictæ in ꝯtrium allegatæ, qð uidebiẽ tibi nouum & ſubtile, ſi bñ
ꝯſideres.Item adhuc ob.fortiter inquãtum hic dr̃. (ex peculio.)
nam ẽt ſi non hr̃et peculium, vr̃ hr̃s teneri ad reſtõnem huius p̃-
tij ꝑcepti ſi remaneat locupletior ex re aliena,& tñ iſte tex.inuit
ꝯtrium,ſed dic non ſumi hic argm̃ à ꝯtrio ſenſu,cum rõ ſit in oppo
ſitum. vñ ſubaudi,maximè. Non nego tñ quin ſit ualde difficile
hoc ſuſtinere.Item facit ꝯtrium, qa ex maleficio non agiẽ de pecu
lio,ut l.3.§.ex cauſa.ſ̃.de peculio.Sed reſponde per eundem §. ue
rum eſſe,niſi quatenus dominus eſt locupletior, & ita erat hic.
Poſſet etiam dici ꝙ pretium erat conſumptum,& ſic non erat lo
cupletior,ſi tñ habebat peculium iſte ſeruus,quia hæc actio non
oritur ex maleficio,ſed ex ꝯctu, ꝑp maleficium tenetur uſque ad
uires peculij,uel dare ſeruum pro noxa, & ſic eligitur media uia.
2 †Conclude ergo ꝙ concurrentibus, his duobus ꝙ res eſſet per-
empta,uel præſcripta,& ꝙ hæres eſſet locupletior, teneretur in-
diſtinctè ad reſtõnem pretij,ẽt ſi ſeruus non habebat peculium.
nec liberaretur dando ſeruum pro noxa , ut in dictis ll.ſed altero
deficiente locum habet quod hic dr̃ , ideo iſta lex eſt peregrina.
3 † Vlti. not.ex prima ſoľone gl.ꝙ duo pñt eſſe dñi unius rei diuer
ſis reſpectibus,unus reſpectu uniuerſitatis, in qua res illa inclu-
ditur, quia ſi eſt dominus uniuerſitatis, cenſetur dñs ſingula-
rium rerum eiuſdem inſpecta generalitate, alius uerò reſpectu
ſingularium rerum & iõ in q.illa qua q̃riẽ, an Imperator ſit dñs
rerum priuatarum perſonarum,põt dici ꝙ ſic, inquantũ eſt dñs
mundi in uniuerſo.ut l.de precario.ſ̃.ad l.rhodi.de iact.& ſic nõ
ſolum quo ad iuriſd.& proteſtatio.ut gl.dicunt,ſed ẽt quo ad do-
minium,ſed inſpecta particularitate rerũ ſecus,& hoc vr̃ tenuiſ-
ſe Bar.in l.2.uel 3.de rei uend.Gl. tamen non vr̃ bene dicere, qa
non ſequitur aliquis eſt dñs uniuerſitatis, ergo ſingularium re-
rũ eiuſdẽ,ut patet in d.l.3.ubi unus eſt dñs gregis,& tamen non
omnium ſingularium corporum,propterea ſol.gl.non eſt bona,
quia per eam concluditur ꝙ legatarius uno reſpectu nõ habeat
actionem furti,ſed in factum. Alio uerò reſpectu habeat . & iſtæ
non poſſunt ſimul ſtare, quia ſi uno reſpectu haberet ſpecialem
actionem, cum illa ſufficeret, non deberet alio reſpectu habere
4 ſubſidiariam.†No.etiam gl.in pe.ſol.ꝙ quando legatur res hæ-
dis,non tranſit dñium in legatarium. quod etiam tenet glo.in l.
Papi.ſ̃.de ſerui.& eſt caſus ĩ.eo.l.ſi tibi homo.§.ſi fundus.& iſtæ
gl.tenẽtur.licet contrarium notauerit gl.in l.2. C.communia de
lega. ſed pro illa facit,qa teſtator poteſt obligare rem hæredis,ut
no.Pet.in l.aſſiduis.C.qui po.in pig.ha.Sed Cy. iſtud dictum nõ
tenet, quia ſi non poteſt transferre dominium illius, ergo nec
aliud ius reale conſtituere in illa re,cum ſit eadem ratio, bene ta
men poteſt legare,ut hæredem obliget actione perſonali, & ua-
let legatum etiam ſi credat eſſe ſuam,& relinquat extraneæ per-
ſonæ, ut in l.unum ex familia.§.ſi rem.ĩ.ti.1. non ſic ſi eſſet alte-
rius extranei.ut in l.eum alienam. C. de leg.

§.Si

1 §.Si vnus. †Factum vnius ex hĕdib.aliis nocere non pōt.
h.d.Quinimmo ꝓdeſt,qa ſi vnus ex hĕdib.ſer-
uum interficit, alii liberant̃ pinteritum rei debitæ ſine dolo &
culpa,vel mora ipſorū.ut ĩ l.ſi ex legati cā.de ver.ob.& īterficiēs
ſolus tenet̃ partim actione ex teſtō perpetuata pp ſcm̃ ſuum q̃-
tū ad partē ſuā,partim actione de dolo ꝓ portionib.cohĕdū.vt l.
arbitris.§.fi.ſ.de dolo.qd̃ dic ut ibi.& ita intellige hunc tex.& fa
cit l.in depoſiti.cū l.ſeq.ſ depoſiti.& l.de pupillo.§.ſi pluriū.ſ.de
ope.no.nun. Aliquando tamen factum vnius ex hæredib. poteſt
aliis nocere.l.ſi pœna eſſet promiſſa p defunctum ſi tale qd ſiat:
nam factum vnius ex hæredibus faceret pęnam committi ꝯ oēs,
quia hoc uenit ex contractu defuncti.quod dic ut l.eadem.§.Ca
to.de verb.obl. Non ſunt alia.

LEX LI.

1 *Non dicitur quis eſſe tot annorum,puta 14.niſi eos compleuerit.*
2 *Si cui legetur cum quatuordecim annorum erit, & ingreſſus ſit ultimam diē 14.anni,non tamen eam compleuit, & mortuus eſt, quòd tranſmittat ad hæredem.*

1 SI cui legetur. †Non dr̃ quis eſſe tot annorum, pu
ta 14.niſi eos ꝯpleuerit. h.d. princi-
pium huius..nec ēt ad 14.annos pueniſſe,niſi eos comple
uerit ſ'm gl.licèt qdam diſtinguāt,an loquat̃ in plurali, an
in ſingulari,ꝙ gl.reprobat p ſequētē ver ergo.& hic pp nām ver
bi(pueniſſet)qd̃ pfectam rem ſignificat ſ'm Bar.ut l.2.§.pueniſ-
ſe.de hęre.ven.non pp nām dictionis,ad,ſ'm q̃ ſufficeret tangere
de vltimo anno.arg l.ſi iutem.§.q ad iaruā.qd̃ ui aut clam.fallit
eñ hoc.ſ.ad Treb.l.q filium.§.j.fauore filij.ut ibi patet.de mune.
& hono.l.ad rempublicam.fauore reipublicæ,in quib.annus cœ
ptus hr̃ ꝓ impleto. Sed loquēdo p ablatiuum ſufficeret tetigiſſe
qa in an.14.dr̃ qui ipſum ingreſſus eſt.in l.ſi ita libertas de man.
2 teſta. & hæc omnia ſunt de proprietate verborum. † In tex.ibi,
(cum eos impleuerit.)ſed quid ſi ingreſſus eſt vltimam diem 14.
anni,nondum tamen eam compleuit, & mortuus eſt, an tranſ-
mittat ad hæredem.argu.eſt hic ꝙ non in uerbo cum, iuncto §.
hoc autem legatum.ĩ.ea.l.Contrarium dico per l.ſi in annos. ĩ.
de cond.& dem.ubi patet,ꝙ ſtatim ꝙ incæpta eſt ultima dies,in
cipit legatum deberi,& ſic cedit dies,& tranſmittit̃:non ſic ſi cœ
ptus eſt annus.ut l.non putabam.quæ immidiate præcedit illā,
& in §.hoc autem legatum.ĩ.ea.l.

1 *Terminus ſolutionis legati præfixus a teſtatore,a quo tempore incipiat.*
2 *Terminus ſolutionis legati,ꝙ aliquando incipiat ante teſtamentum conditū, & quando.& nu.4.*
2 *Quòd interdum incipiat tempore teſtamenti,& ſic cum legatum ſit, & ante quam debeatur.*
4 *Interdum ab illo tempore quo teſtator diſpoſuerit ut inciperet indiſtinctè .ſ. quando illud tp̄s ſecutum eſt poſt teſtamentum,& tunc rectè incipit.*
Si teſtator aliter non diſpoſuerit ,incipit terminus ſolutionis a tēpore mortis.
5 *Dictio cum,vt hic,denotat extremitatem temporis.*
5 *Solutio eſt fienda in fi.termini,quando terminus apponitur ad ſolutionē differendam,ut quando apponitur hoc modo annua, bima,trima die, & quid ſi apponatur cauſa multiplicandi obligationem,& legata.ut lego decem annua,tunc debentur,& poſſunt peti in principio cuiuslibet anni.*
7 *Si uendidi tibi rem pro certo pretio,& dedi tibi terminum ſoluendi pretium p unum annum,incipiet currere ille annus poſtquam incæpit effectualiter deberi,ut poſt traditionem.*
8 *Si legaui tibi cētū,ſi nauis ex Aſia uenerit,ſoluēda intra annū à tpe quo uenerit ex Aſia,& tpe teſti iā uenerat,& lapſus erat annus , ꝙ legatū ſit purum,& ſi lapſus non ſit totus , dicitur habere terminum tpis quod reſtat.*
9 *Quid ſi non dixiſſem ꝙ inciperet a die quo uenerit ex Aſia.*

1 §.Ergo cum eſſet. †Terminus ſolutionis legati p̄
fixus a teſtatore, incipit ab eo
tempore quo teſtator diſpoſuit debere incipere,ēt ſi illud tem-
pus præceſſerat teſtm̄,ſi tamen teſtator hoc ignorabat,ſi autem
ſciebat,incipit a tpe teſtī.h.d.vſque ad §.hoc autem. Sed ſi non
præceſſerat teſtm̄,ſed eſt ſecutū,incipit ab illo tēpore quod po-
ſtea ſequet̃,& h.d.verſi.(ꝙ ſi teſtamenti facti tempore.) quia dē-
bit coniungi cū iſta parte.& continuari poſt verbum (numera-
bimus.) Et ita intellige iſtos tex. & ſine iſto ſummario maximè
in prima parte, non poſſes intelligere. Aliquando aūt incipit
currere a morte teſtōris.ſ. qñ teſtator non p̄ficit a quo tempore
2 deberet incipere.ut in l.qui duos.§.j.ĩ.de man.teſta.†Et ſic no.ꝙ
aliquando incipit ante teſtm̄ conditum,quod eſt ualde mirādū,
ut primo incipiat tempus ſoluendi legatum, quàm legatum ſit
factum. & hoc contingit tribus concurrētibus. ſ. quando teſta
tor expſſe diſpoſuit.a quo tpe deberet incipere,puta cum legata
rius eſſet 14 annorum,& ꝙ illud tempus præceſſerit teſtm̄,quia
illo tempore legatarius iam erat 14.annorum . Item ꝙ teſtator
hoc ignorabat.& tō tūc eſt,quia poſtq̃ teſtator appoſuit certum
principiū & finē,ſenſit de certo tpe & ſpāli, & noluit præfigere
ſolutionem legati,ideo nō recipit ſubrogationem alterius tem
poris.ut in l.uſusfr.mihi in biennium.ĩ. de uſufru. lega.& quod
3 no. Bar.in l.in Senatuſconſultum.§.fi.ad Turpil.†Interdum inci
pit a tpe teſti,& ſic cū legatū ſit,& antēq̃ debeatur:quod eſt etiā
mirabile & hoc qñ teſtator ſciebat illum maiorem 14.tpe teſti,
& ſic de tpe præterito non ſenſetur cenſiſſe, ſed de ſecuturo,&
quia non potuit inchoare a tpe de quo teſtator locutus eſt repu
gnāte lapſu illius tpis ex uoluntate præſumpta : quia uoluit le-
gatū differri uſq.ad tp̄s ad quod appoſuit , incipit a tpe teſti. Et
4 iſti duo caſus ponuntur uſq.ad §.hoc autem. † Interdum inci-
pit ab illo tēpore quo teſtator diſpoſuerit,ut inciperet indiſtin-
ctè.ſ.quando illud tp̄s ſecutū eſt poſt teſtm̄.ut in uer.ꝙ ſi teſti,
& tunc rectè incipit.nec reſultat aliquid mirandum,uel incon-
ueniens,niſi quia potuit hoc contingere uiuēte teſtatore,& ſic
incipit currere tempus ſoluēdi anteq̃ debeat.ſed ſi illud tempus
ſuperueniret poſt mortem teſtatoris,inciperet currere cum in-
cipit deberi . Et p̄dicti tres caſus ſunt quando teſtōr diſpoſuit a
quo tempore inciperet terminus ſolutionis. Si aūt nō diſpoſuit
incipit a tempore mortis,ut d.l.qui duos.§.i.de man.teſta.& no.
5 iſta diligenter.†In tex.ibi(cum ad quatuordecim.)iſta dictio cū,
denotat extremitatem temporis, & ſic illud tempus appoſitū
tam ad ſubſtantiam legati quam ad inchoationem triēnii appo
ſiti ad ſoluēdum ſ.termini,& propter primum redditur legatum
conditionale,& ſi decedat ante, non tranſmittitur. propter ſe-
cundum redditur temporale,& licet decederet ante finem illius
temporis non impediretur tranſmiſſio,ut ĩ.in §. hoc autem le-
gatum.In text.ibi (mortis tempore.)ſubaudi & etiam teſti , ut
bene conueniat uer.(hoc ita.)ubi dr̃ omnia præcedentia proce-
dere quando tempore teſtī iam exceſſerat 14. annum. & poteſt
contingere,ꝙ exceſſerat illum annum , & ēt vltra tm̄ quantum
erat terminus ſolutionis,puta triēnium,uel minus,ut in caſibus
ſequētibus.In tex.ibi (præſens legatum erit.) nam teſtōr in effe-
ctu voluit,quod ipſe haberet integrum legatum in fin. 17. ann.
poſtquam appoſuit terminum trium annorum inchoandorum
a die quo compleuerit 14. Si ergo tunc tempore teſtī reperit̃ eſ-
ſe 17.anno.legatum eſt purum, nec habet condōnem , nec diē:
nam veriſimile eſt quòd ſi teſtōr hoc ſciuiſſet, illum terminum
triēnii non appoſuiſſet,& ſi erat 16.ann.& ſic deficiebat vo[a], nō
appoſuiſſet niſi unum.& ſi erant 15.quia deficiebant duo,non
appoſuiſſet niſi duos,ſed appoſuit tres, quia credidit ipſum ad-
huc non eſſe 14 annorum.In tex.ibi(poſt biennium dēri.)ſubau
di integrum.nam pro anno iam elapſo viuēte teſtōre ſtatim de
bet̃ pro ſequ.anno dēbit̃ illo finito . Pro tertio debebit finito ſe-
quēti,& ſic poſt biēnium poſt mortem teſtōris † Et ſic no. ſolō-
6 nem fiēdam in fine termini,quando terminus aponit̃ ad ſolōnē
differendam,quod eſt quando apponit̃ hoc modo,annua bima,
trima die,quoniam eſt unum legatum cum præfinitione termi-
norum. Si autem cauſa multiplicandi oblōnem & legata,ut le-
go decem annua,tūc debent̃,& poſſunt peti in principio cuius-
libet anni.vt C.quando di.leg.ced.l.j.allegata hic in gl.pro ꝯtra.
7 †Vltimo inducit iſte tex.ad q.ſi vēdidi tibi rem pro certo pretio,
& dedi tibi terminum ſoluēdi pretium per unum annum,quan
do incipiet currere ille annus. Et certè poſtquam non fuit ex-
preſſe actum a quo termino , certum eſt quod non incipit niſi
poſtquàm incæpit effectualiter dēri,puta poſt traditionem rei:
nam ante obſt.excep.ut l.Iulianus.§.offerri.ſ de act.emp.non enī
a eſt rōnabile,[a] ꝙ currat terminus ſoluendi antequam debeat,ſed
quando apponit tempus a quo incipiat,colligit ſolō ex hoc tex.
8 †Et per iſtum tex.dico ſi legaui tibi centum ſi nauis ex Aſia ue-
nerit ſoluēda tibi intra annum a tempore quo uenerit ex Aſia,
& tempore teſtī iam uenerat,& lapſus erat annus, legatum eſt
purum & non habet diem,& ſi lapſi erant ſex menſes,nō dr̃ ha-
bere niſi terminum ſex menſium.& ſi tempore mortis meæ lapſi
ſunt iſti ſex menſes debebunt̃ ſtatim,ſi non ſunt lapſi,expectant̃.
9 †Sed ſi non dixiſſem,ꝙ inciperet a die,quo uenerit ex Aſia, tūc
ſicut ſi pure legaſſem, nō inciperet terminus niſi poſt mortem.
ut l qui duos.de man.teſta.ita & nunc ſi condō exiſtat me uiuē-
te,& ſic diſpō eſt purificata,incipiet tamen terminus poſt mor-
tem meam,& non ante. Tene menti,quia ſunt ſingularia,extra
nea,& non ſic de facili reperies alibi.

ADDITIO.

a Et rationabile. Adde Baldum in rub. C.de contrah.emp.in 14.q. Lu. Rom. in l.j. in prin.ſ.ſi quis cau.& limita ut per Ant.de Bu.conſ.57.

1 *Tempus certæ ętatis honorati facit conditionem , & quid in tempore ætatis grauati.& nu.2.& 3.vide tamen.nu.5.*
3 *Si lego tibi decē annua uſq.ad 25.annum,& tempore teſti eras 25.annorū non intelligitur uſq ad 25.ętatis tuę,ſed a tempore mortis meæ.*
4 *Si lego tibi uſumfr.uel decem annua quouſq filius meus peruenerit ad 25.annum,licet non perueniat,ſed moriatur, durat legatum vſq.ad illud tempus quo ſi uixiſſet,perueniſſet.*
Quid ſi legaui per dictionem,ſi.

1 §.Hoc autem. †Legatum, de quo ſ.In verſicu.ergo.
dicitur conditionale & in diem.h.d.
allegatur ꝙ tempus certæ ætatis honorati facit conditionem ,
qm̄ fundatur in euentu incerto.Nam incertum eſt verum lega-
tarius ad illam ætatem perueniat,uel non,& hoc quando appo-
nitur ad ſubſtantiam, ut lego tibi cū eris 14. anno. ſecus ſi ſub-
ſtan-

ſtantia fiat purè, ut lego tibi centũ.& poſtea dico φ uolo ea tibi
ſolui cũ perueneris ad 14.annoſi.quia tunc ſubſtantia nõ reddi
tur ɔdõnalis, & ſi decederes ante, tranſmitteres, ſed ſoſo diſſetẽ
in illud tp̃s,& ſi prius decedas, debebiť hr̃di tuo, non ſtatim, ſed
eo tp̃e quo ſi uiueres ɔpleuiſſes 14.& iſte eſt caſus in l.ex his.C.
qñ di.le.ce.allegatus in gl. pro ɔ̃rio. Nec ob.l.quib.dieb §.quidã
Titio.de ɔd.& dem. vbi non refert an apponať ad ſub̃am,an ad
executionẽ.qa illud qſi apponiť tp̃s oĩno incertũ qñ eueniet, vť
euenturum ſit, vt eſt tp̃s mortis alicuius, nam non refert an legẽ
tibi cum Titius morieť, vel ſimpľr,& mandem ſolui cum morie-
tur. Vtroque em̃ caſu eſt condõnale, ut ibi. Nos loquimur in
tp̃e ætatis, φ hẽt in ſe aliquã certitudinẽ, ſi legatarius vixerit qñ
ad illam ætatem ɥueniet,& tunc eſt dñ̃a an apponať ad ſub̃am,
vel executionẽ,& hanc ſolõnem poſuit gl.in l.Seius Saturnius.
3 ɟ.ad Treb.† Item loquiť iſte tex.in tp̃e ætatis legatarij, ſeu hono
rati, ſed tp̃s ætatis grauati non reddit legatum condõnale, vt, ſi
grauo hr̃dem de dãdo tibi, cum ipſe hr̃s perueniet ad 15 annũ,
& licet hr̃s prius decedat, legatum non extinguiť tanq̃ deſecta
a condõne, quia non erat condõnale,ᵃ ſed temporale, & dẽbiť ab
hr̃de hr̃dis, illo tñ tp̃e quo hr̃s compleuiſſet 15. ſi vixiſſet. & iſte
eſt tex.in l.libertis.ſa 2.§.ab hr̃dib. ɟ.de alimen. & ciba. lega. Et
multo fortius ſi decederet legatarius, non extingueretr legatum
ſecus ſi erat relictũ in tp̃s mortis hr̃dis.ut l.hrs meus.de cond.&
dem.in prin.vide l.codicillis. in fi.pri. ɟ.de annu. leg. & quod ibi
no.Bar.φ in dubio non præſumitur habuiſſe reſpectum ad tem-
3 pus certæ ætatis, ſed ad tempus ſimplex. † quia ſi lego tibi decẽ
annua uſq.ad 25.annum,& tp̃e teſtamenti eras 15 anno.non in
telligitur uſque ad 25.ætatis tuæ, quia tunc non duraret, niſi vſ-
que ad decem annos, ſed intelligitur vſque ad 25.annum a tem
pore mortis meæ,& ſic durabit 25.annis.caſus eſt ſingularis ibi,
& non eſt alibi. Quod autem ſupra dixi ad tempus certæ ætatis
grauati non facere conditionem, ſed diem, procedit quando ap
ponitur per dictionem cum, ut lego tibi cum hæres meus per-
uenerit ad 25.annum. Ita loquitur §. ab hæredib. quo caſu po-
4 nitur ad inchoationem legati. † Idem ſi apponitur ad duratio-
b nem per dictionem quouſque,ᵇ vt lego tibi vſumfruc. vel decẽ
annua quouſque filius meus peruenerit ad 15.annum. licet em̃
non perueniat, ſed poſt moriatur, non finitur legatum, ſed du-
rat uſque ad illud tp̃s quo ſi vixiſſet, perueniſſet, ut eſt caſus ſin-
gularis in l.ambiguitatem.in prin.C.de vſufr. Secus ſi per dictio
nem ſi, ut lego tibi ſi filius meus peruenerit ad talem ætatẽ. tũc
facit conditionem, & ſi non peruenit, non debetur. Fallit fauo-
re libertatis, ut eſt caſus in l.ſi ita ſcriptum de manu. teſta. Idem
ſi dixi poſtq̃ peruenerit, ut eſt caſus in l.ſideicommiſſa libertas.
§.etiam.de ficicomm.liber. Tempus autem certæ ætatis, cuiuſ-
dam tertij cõditionem facit, etiam ſi apponatur per dictionem
5 cum, ut l.ſi ſeruus liber.de ſta.lib. † Quod autem dixi de tp̃e cer-
tæ ætatis honorati, quod facit cõditionem ut in hoc tex.fallit in
caſu l.Seius Saturninus. ad Trebel.propter tria quæ ibi concur-
runt.ſ. φ fideicommiſſarius erat filius teſtatoris, & tota hæredi-
tas tibi relinquebatur per fideicommiſſum, & fuerat inſtitutus
fiducialiter hęres, id eſt quidam amicus, de quo pater cõfidebat,
& ſic apparet φ non contemplatione eius ſed filij. nam tunc fa
c cit diem.ᶜ Et ideo ſi filius prius decedat, non extinguitur fidei
commiſſum. Bar autem dicit φ ibi erat ſpeciale, quia filius erat
minor, quod non placet, quia contra iſtum tex in ver. (quod ſi
teſtamenti.) vbi erat filius & minor, & tamen faciebat ibi con-
ditionem referendo illum uerſi.ad illum §.qui uenit continua-
tiuè. filiatio tñ ſola bene facit, ut vltimus annus cœptus hẽatur
pro completo, ut in l.qui filium.§.1.eod. ti. ad Treb. & ſi poſtea
decedit tranſmittit, ſecus ſi ante qñ fecit conditionem, ſecus qñ
diem, ut in illa l.Seius Saturninus Vltimo contra præcedentem
§.oppo.quod terminus incipiat ab adita hæreditate. ut in l.ſi in
diem.in prin.de condi.& demon. Sol. ea quæ ſ̃. dixi procedunt
in termino dato hæredi ad ſoluendum, contrarium procedit in
termino dato legatario, ad implendam condõnem in perſonam
hæredis, quo caſu non incipit ab adita hæreditate, quia prius nõ
eſt hæres, & ſic non poteſt impleri condõ. vnde non debet cur-
rere terminus antequam poſſit actus expediri. Sed ſi ueniret im
plẽda in perſonam alterius, inciperet a tempore quo cedit dies
6 legati, & ſic a tempore mortis. † Item opp. φ non ualeat legatum
factum ei qui tempore teſtamenti erat 14.annorum, cum per-
uenerit ad 14.annum, ſi teſtator ignorat, ut leg. ſeruo manu-
miſſo.de condi.indeb. Solu.ibi fuerat legatum factum ſub con-
ditione impoſſibili, quam teſtator putabat poſſibilem, quia di-
xit ſi peruenies ad libertatem, ex hoc teſtõ in quo relicta erat
libertas, cum iam eſſet liber, quo caſu impoſſibilis conditio ui-
tiat legatum propter ignorantiam teſtõris, licet ſi ſciret non ui-
tiaret. ut l.ob unum, de cond.& demon. & idem eſſet hic ſi teſta-
tor dixiſſet, relinquo tali, ſi poſt iſtud teſtm̃ peruenerit ad 14. an
num, cum iam compleuiſſet. Sed hic nec appoſuit dictionem
ſi, ſed dictionem cum, quæ principaliter facit tempus, & non
ita uiſicit, ut in ſimili hic tenetur.infr.de leg. 3.l.ſideicommiſſa.
§.hoc autem.& §.quanquam.& etiam ſ̃.dixi. in tempore certæ
ætatis grauati, quia ſi apponitur per ſi, facit conditionem, ſi per
cum, non facit. Item non dixit poſt iſtud teſtm̃, & ſic ſe non re-
tulit præciſè ad ætatem poſtea ſecuturam, ſicut ibi ſe retulit ad
libertatem ſecututam poſt teſtamentum, & quia uerbum perue
nerit, licèt ſit futuri temporis ſubiunctiui, deriuatur tamen à p̃-
terito indicatiui, & ſic uerificatur in ætate iam completa.arg.ad
hoc in l.Plonanus de iure codi.& de uerb. ſign.l. verbum erit. &
ſic non eſt factum iſtud legatum ſub conditione impoſſibili quã
teſtator putabat poſſibilem, & ideo non uitiatur: ſecus in l.con-
traria. Non ſunt alia.

ADDITIONES.

a Conditionale. Contrarium tenet Bal.in l.ſi quis à filio.ſup.eo. Imo.Alex.& Fran.
de Are.hic.
b Quouſq. Si legatur uſufr. tutori donec fuerit reddita ratio tutelæ, mortuo pupil-
lo extinguitur legatum.per text.no.in l.3.§.ſi quis Titio.de adim. le. ſecundum
Ro.conſi. 312.
c Facit diem. Do.Iaſ.hic dicit regulam, φ magis faueatur libertati quàm filiatio-
ni, comprobari poſſe, quia excepta lumia magis fauetur piæ cauſæ, q̃ filiationi,
ut expreſſe tenet Bar.in l.1.C.de ſacroſ.eccl.& legatum libertatis eſt fauorabilius,
quam piæ cauſæ, ergo & fauorabilius quam filiationis quia legatum libertatis
exhaurit ſtiam, ut eſt tex.in l.Papin.§.quarta.& ibi Raph.& Pau.de Caſt. de in-
moff.teſt.non ſic eſt in legato piæ cauſæ.auth.ſi qua mulier. C.de ſacroſ. eccl.
Adde. quòd pro eo facit quod uoluit Rom. conſi. 135.

1 *Si debitor relinquat creditori quod debet, licèt non ualeat relictum quo ad cre
ditor. ut habeat actionem ex teſtamento, ſi ſua non intereſt, poteſt tamen uale
re reſpectu alterius cuius intereſt.*
2 *Quòd interdum ago contra te vt alteri ſoluas, ſic etiam interdum ago vt con
tra alium agas.*
3 *Fideiuſſor ſi grauat hęredem ſuum de ſoluendo creditori id quod debet fideiuſ
ſorio nomine, & ille ſoluit, non repetit à debitore, & uide alium caſum remi.
in quo ſoluendo non repetit.*
4 *Fideiuſſor non eſt idoneus iudex, nec idoneus teſtis inter debitorem, & credi-
torem.*
5 *Si legatur id quod tibi debeo, quando valet legatum, & quam utilitatem
afferat.*
6 *Si lego Titio, & grauo ipſum de tradendo tibi, & Titius repudiat legatum,
tunc contra ipſum agere non potes, nec compellere ipſum ad acceptandum,
ſed remanet penes hęredem meum cum onere iniuncto Titio.*
*Si legatum acceptauit, tamen non eſt conſecutus, tunc tenetur ſolum ad ceden
dum actionem quam habet contra hæredem meum, & ſi eſt conſecutus, te-
netur ad ſoluendum.*
7 *Licet uitietur expreſſum, non uitiatur tacitum, quod eſt ęque principale.*
1 §.Si Titio decem. † Si debitor relinquat credito-
ri quod debet, licet non ualeat
relictum quo ad credit. ut habeat actionem ex teſtamento, ſi ſua
nõ intereſt, põt tñ valere reſpectu alterius cuius intereſt.h. d.in
effectu uſq.ad l.ſi fideiuſſor.§ fi. Et primo loquitur qñ reliquit le
gatario quem creditor conuenire non poterat pro debito, ſed
ſolum hæredem, uel fideiuſſorem,& ideo ſolus hæres, uel fide-
iuſſor, quorum intereſt ut legatarius ſoluat, agere poſſunt con-
tra eum, non ipſe creditor,& hoc uſq.ad l.fideiuſſor. Secũdo qñ
relinquitur ab hærede qui poterat conueniri, loquitur tamen
in fideiuſſ.relinquente, & tunc ſimiliter non ualet reſpectu cre-
ditoris,& ipſe poteſt agere contra hæredem fideiuſſoris. Et ex
his omnibus no.quod interdum relinquitur uni, uel unus nomi
natur,& tamen alius non nominatus agit, quia cenſetur ſibi ta-
citè relictum,& eius contemplatione, non contemplatione no-
minati, quia nominati non intereſt, ſed non nominati intereſt,
ſic ɟ.de leg.3.l. fideicommiſſa.§.interdum.& §. plerunque.& ɟ.
eodem titu.l.ſeruo legato.§. ſi teſtator. in quibus hoc bene de-
claratur. Et nota quòd iſti text.ſupplent & limitant. l.ſin autem
poſt l.ſi creditore.ſ̃. eo. Quod em̃ ibi dř non ualere legatũ fcm̃
creditori à debitore, quãdo debitum erat omnino purum, quia
non intereſt creditoris, procedit non ſolum qñ grauatur hæres
ipſius debitoris, quia poterat à creditore cõueniri, ſed etiam qñ
grauatur ille qui conueniri non poterat, ut legatarius, ut hic, vel
non inſolidum, ut unus ex pluribus hæredibus, ut l. ſeruo lega-
to.§.ſi teſtator. ɟ.eod. Item ſupplетur ille tex.cum licèt non ua-
leat reſpectu creditoris, ualet tamen reſpectu alterius cuius inte
a reſt ᵃ vel intereſſe poteſt φ grauatus ſoluat. & ille poteſt agere,
quia ſibi uidetur factum hoc legatum, & ſic no.modum agen-
2 di, quia ² interdum ago contra te, ut alteri ſoluas ſic, & interdũ
ago, ut contra alium agas, ut ɟ.eo.l.ſi ſic legatum.§.fin. & l.cum
3 in plures §.meſſem.ſ̃.lo.† No.etiam in l.ſi fideiuſſor.uer.qui ppe.
tex.ſing.ſm̃ Bal.quẽ dicit forte non eſſe alibi, φ ſi fideiuſſor gra-
uat hæredem ſuum de ſoluendo creditori id quod debet fideiuſ
ſorio nomine, ſi ſoluit, non repetit a debitore, quia cenſetur
hoc

ADDITIO.

a Intereſt.d.Iaſ.hic dicit pro hoc facere quod uoluit idem Pau. in l.poſtulante. ad
Tre.φ ſtatutum diſponens φ inſtrumentum mittatur executioni contra deſcri-
ptum uel nominatum, poterit mitti contra hæredem, quia intelligitur nomina-
tus,& ſequitur Alex.conſi.175.lib.uide quæ poſui in d.l.poſtulante.

a hoc feciſſe aio donand., [a] qđ perpetuò tene menti. Gl.tñ vr̄ ſen-
tire hoc procedere qñ conſtat,ꝙ hoc aīo fecit,ſed Bald.dicit eſſe
diuinationē. puto tñ hoc ſecutius eſſe, alſ ſequeretur inconue-
niens, qa multoties teſtōres mandant hr̄di, ꝙ ſoluat oīa debita
ſua. & ſic ꝯpræhenditur ēt debitū quo tenet̄ fideiuſſorio noīe.
Satis.n.vr̄ extraneum dicere,ꝙ ſoluendo non repetat,niſi dicas,
ꝙ hic loquit̄ qñ ſpāliter mandauit illud ſolui,non ſic gñalr̄. Ad-
de alium caſum in quo ſoluendo non repetit.in l.trib.de vſuſru.
4 ea.re.q̄ vſu conſu.† Vlt.Dyn.allegat fi. iſtius l. ſi cui.ꝙ fideiuſſor
b non ſit idoneus iudex,nec idoneus teſtis [b] inter debitorē & cre-
ditorē,qa eſt ſuſpectus,ꝙ faceret pro debitore,cuius intereſt po
tius non ſoluere,q̄ ſolutū repetere de hoc in Spec.de offi.de leg.
§.ſupereſt.verſ.nunquid fideiuſſor.& de teſti.§.1.uer. qđ de fide-
iuſſore.In gl.in uer.immo.ibi(uel ibi alius non debitor.) Hæc ue
5 ra.& ēt ſequēs in ſe eſt uera & not.† Vnde diſtingue tres caſus qñ
tibi legatur id qđ tibi dēo. Aut legat̄ ab alio q̄ a me, & ualet indi
ſtinctè legatū,ut in l.3 in fi.de lib.leg.ꝑꝑ rōnem,q̄ ibi ponit̄, aut
legatur a me,& tunc aut ab alio qui non poterat a te ꝯueniri, ut
a legatario,uel non inſolidum,ut ab uno ex hr̄dib.& tunc ſi non
apparet,ꝙ tui ꝯtēplatione hoc fecerim,non ualet quo ad te.nec
videor tui ꝯtemplatione feciſſe, ſed contemplatione hr̄dis mei,
vel aliorū cohr̄dum,quorū magis intereſt q̄ tua,ut in hoc tex.&
l.fideicōmiſſa.§ interdum.de leg.3.Si aūt apparet, ꝙ tui ꝯtēpla-
tione feciſſem,tunc ēt quo ad te valeret,& hēres actionē ex teſtō
ꝯ illum grauatum,vt in ſequenti ſolōne huius gl.no.& ēt ex illis
legib.colſr. Aut reliqui ab illo, vel illis, q̄ poterant a te ꝯueni,&
tunc indiſtinctè non ualet reſpū tui, ēt ſi tui ꝯtemplatione hoc
fecerim.ut in l.ſi nauſ. ſ.e. & in caſu l.ſeq.ſi fideiuſſor.licet reſpū
alterius cuius intereſt bene ualeat.& no.iſtā diſtin. In fi.glo.ibi,
(cum prius erat ſtricti iuris) iſta gl.in hoc reprobatur, qa ꝑꝑ hoc
intereſſe legatum ſcđm creditori non valet, vt eſt caſus in l. Aure
lius.§.idem q̄ſiꝟt.de lib.leg. Cætera aūt dic ut dixi in l.ſi credito-
6 ri.† In ſeq.glo. quæ incipit(.i.fideicōmiſſum.)ibi(nec.n. cogitur.)
de hoc dic ut j.eo.tit.l.fideicommiſſum. & j.tit.1. l.Imperator.
in princ. quia ſi lego Titio, & grauo ipſum de tradendo tibi,aut
Titius,repudiat legatum,& ꝯ ipſum non potes agere, nec com-
pellere ipſum ad acceptandum, ſed remanet penes hr̄dem meū
cum onere iniuncto ſ ino. Aut legatū acceptauit,tñ non eſt cō
ſequutus, & tunc tenet̄ ſolum ad cedendū actionē, quam hēt ꝯ
hr̄dem meum. Aut eſt ꝯſequutus.& tenetur ēt ad ſoluendum,vt
7 d.ll. not.† Allegatur ēt iſta l.ſi fideiuſſor, ꝙ licet uitietur expreſ-
ſum non uitiat tacitum,qđ eſt æquè principale. de hoc art. dic ꝑ
Cy.in auth.ingreſſi.C.de ſacroſan.eccl.& Bar.hic tangit.

ADDITIONES.

a Donandi. adde vt per Lud.Ro.ſing.ſuis.fol.3.
b Teſtis. adde alex.conſi.78. ang.conſi.285.

LEX LII.

1 Grauatus vendere non tenetur uendere, niſi iuſto pretio, niſi pretium fuerit taxatum a teſtatore.

2 Si arbiter condemnauit ad uendendum mihi,& tu vendidiſti,poſtea non vis tradere,an incidas in pœnam compromiſſi.

Impetrans beneficium certi ualoris,an poſſit acceptare beneficium quod habet taxam illius ualoris,uel infra,licet multo plus de eo percipiatur.

SI fideiuſſor.

1 §.Meminiſſe. † Grauatus vendere non tenetur
vēdere niſi iuſto pretio,niſi pre-
tium fuerit taxatum a teſtatore.h.d.In tex.ibi.(uero pretio,) ſed
quam vtilitatem hēt hoc legatum?dic ut j.titu.1.l.ſi cui fundus.
& j.eod.tit.l.& ſi æquo.Sed pone ꝙ grauatus uendidit, non tñ
tradidit, qua actione aget legatarius ad tradendum? Reſponde
act.ex emp. non act. ex teſtamento a qua liberatus eſt per ſolam
venditionem,de qua ſola fuit grauatus , & hoc probatur in l. in
numerationibus.in fi.de ſolu.ſ̄m Bart. poſſet tamen dici ꝯtrium,
quaſi non uideatur uendidiſſe quouſq. perfecerit ēt tradendo
rem cum ſuis acceſſionibus.l.ſi hæres.ſ.de act.emp.& hoc indu-
2 citur ad qō.† Si arbiter condemnauit te ad uendendum mihi,tu
vendidiſti,poſtea non vis tradere, an incidas in pœnam cōpro-
a miſſi, & ſ̄m Bar. videtur ꝙ non, [a] quia per ſolam uenditionē ui-
deris laudo paruiſſe,& pœna ꝯpromiſſi non committitur, niſi ꝯ
non parentem laudo,ſed ꝯtrium facit id quod dixi in l. inter Ca-
ſtellianum.ſ.de arbi.De hac q.in qua Bar.conſuluit, dic ut hic ꝑ
eum.& d.l.in numerationibus.in fi.Item quid ſi legatarius offert
hæredi ſe uelle emere iuſto pretio, offert, & ipſum requirit hæ-
res recuſat vendere.dixit Dy.& conſuluit.ꝙ incontinenti dñium
b rei transfertur [b] in legatarium, licet ſecus eſſet ſi non teneretur
vendere ex cauſa legati,quia non transfertur dñium niſi ſequu-
ta traditione.ut l.traditionibus.C.de pact.& hoc tenuit Dy. per
3 l.vxorem.§ agri plagam.j.de leg.3.quod dic ut ibi.† In tex.ibi.(ꝙ
ſi certo pretio.) inducit Bald.ad impetrantem beneficium certi
c ualoris,ut poſſit acceptare beneficium , quod habet taxam [c] il-
lius valoris,vel infra,licet multò plus de eo percipiatur,quia de
hoc non eſt curādum,poſtq̄ habuit taxam,ſed hoc eſt relinquen
dum conſuetudini & ſtilo curiæ, an intelligatur hoc ſ̄m taxatio
nem decimæ.de qua in clemen.fi.de deci. Non ſunt alia.

ADDITIONES.

a Quod non. adde eundem Bar.conſi.incip.præcepit arbiter Soci.conſi.133.& ibi an damnatus a teſtatore ſub pœna contrahere ſocietatem, teneatur vlterius ad aliquid aliud.
b Transfertur. De ueritate huius articuli vide hic per nou.arc.alex.& Iaſ.
c Taxam. adde ut per Oldr.conſi.225.

LEX LIII.

1 Citatio facta ad domum,arctat citatum etiam ignorantem.

2 Si hæres contra quem fuit lata ſententia non fuit in culpa,uel in dolo, ſed fecit quicquid potuit, præiudicat legatarijs ignorantibus,& non citatis.

3 Si lata eſt contra legatarium, uel alium ad quem principaliter non pertinet, tunc alijs non præiudicat, etiam ſi ſciuerint.

4 Legatarij an debeant agere contra hæredem qui ſuccubuit, an contra illum, qui obtinuit.

5 Qui obtinuit non poteſt allegare,ꝙ ſententia pro ſe lata ſit iniuſta ad exonerandum ſe ab oneribus hæreditarijs. & nu.1.

SI ſeruus plurium.

1 §.Si hæreditatis. † Sententia lata ꝯ hr̄dem ſup
teſtō non ꝓiudicat legatarijs.
ſi hæres fuit in culpa,uel in dolo,quia cām non defendit, uel qa
colluſit cum aduerſario.uel quia non appellauit cum poſſet.Itē
qui obtinuit non pōt allegare, ꝙ ſnia ſit iniuſta ad exonerandū
ſe ab oneribus hæreditarijs. h. d. Et in hoc vlt.non eſt alibi ſ̄cđm
Dy.& Bal.ſed in primo dicto plures hēt concordantias. vt in l.ſi
perluſorio.§.fi.de app.& in l.qui repudiantis.§.fi.de inoſ.teſt. Et
primo loquitur qñ lis fuit mota hæredi per illum a quo legata
non fuerunt repetita,uſque ibi (ſi tñ.)poſtea ibi qñ per ſubſtitu-
tum vulgarem a quo fuerunt repetita tacitè uel expreſsè. Et in j.
parte poteſt poni caſus in veniente ab inteſtato,qui allegauit te
ſtamentum nullū,uel in filio qui intentauit querelam, & petijt
ipſm annullari. Ecce primam partē iſtius §. intellige qū legatarij
non fuerunt citati, ut uenirent ad cām. Si enim fuiſſent citati,
ſnia lata ꝯ hæredem præiudicaret eis, non rōne negligentiæ uel
culpæ hr̄dis,ſed rōne propria,quia citati non comparuerunt. &
ſic pro pñnbus hīr.iuxta ea quæ hñr in l.ſi deſerta. C.ſi propter
pub.penſi & quod no.Cy.in l.nemo. C.de aduo. diuer.iud. ante
fi.& quod no.gl.& Doc.in l.in cauſæ.§.interdum. de mino. & l.
cum miles.in fi.ſ.qui.ex cau.maio.& c.inter quatuor.de maio.&
obed.Item limita alio modo, quando ignorauerunt cauſam agi
tari,uel ſi ſciuerunt,erant abſentes,& non potuerunt ad cām ve
nire, alias ēt ſi non fuiſſent citati debuerunt ad cauſam uenire,
2 & non veniendo ſibi præiudicant per l.ſæpe.de re iudi.† Et ſi di-
catur,ad quid ergo neceſſaria eſt citatio, ſi ſola ſcientia ſufficit?
Rūdeo,quia citatio facta ad domum,arctat eos ēt ignorantes.vt
in l.ab eo.C.qūo & qñ iudex. Quid ergo ſi hr̄s ꝯ quē lata eſt ſen-
tentia non fuit in culpa, vel in dolo, ſed fecit quicquid potuit,
an præiudicet legatarijs ignorantibus,& non citatis?vr̄ ꝙ ſic. ar
gu.hic a ꝯtrio ſenſu,& vr̄ tex.in l.ſi ſuperatus.poſt prin. ſ.de pign.
& hic in glo.fi.quæ uidetur hoc decidere.Sed glo.in l.1. C.de ex-
cep.rei iudi.uidetur diſtinguere. aut cōtra hæredem fuit lata ſen
tentia declaratoria,puta ꝙ teſtamentum erat nullū, uel ruptū,
& non præiudicat legatarijs,quia non dicitur facere ius: nam iu
dex nō facit nullum,ſed declarat.ut l.hæredes palam.§.ſed ſi no
tam.de teſta.Aut fuit lata ſententia reſciſſoria,ut in querela,per
quam teſtamentum quod eſt aliquod, reſcinditur, & tunc ſnīa
facit ius,quia de aliquo facit nullum.& regula eſt,ꝙ ſnīæ quæ fa
ciunt ius præiudicant omnibus,etiam qui in iudicio nō fuerūt,
uel non fuerunt citati.ut in l.ingenuum.de ſtatu ho. & in l. Pa-
pi.§.fi.de inoſ.teſt.Bar.uero in d.l.nemo.tenet hanc diſtinctionē,
uel differentiam.ſed dic eſſe diſtinguendum, an ſit lata cōtra hæ
redem ad quem principaliter pertinet defendere teſtamentum,
& tunc quæcunq; ſit præiudicat legatarijs ad quos pertinet ſe-
3 cundario,ut in his q̄ ſ.allegaui pro iſta parte.† Aut eſt lata ꝯ le-
gatarium,vel alium ad quem principālr non pertinet, & tūc alijs
non præiudicat, ēt ſi ſciuerunt,tanq̄ lata cum non legitimo ꝯdi-
ctore,quantum ad alios.arg.in l.cum non iuſto.de collu.dete. &
4 idem Pet.& Cy.C.qui.res iudi.non nocet. † Sed ꝯ quem debent
agere legatarij,an ꝯ hæredem qui ſuccubuit, an contra illū qui
obtinuit?& certè ſi ab illo fuiſſent repetita, deberent agere con
tra illum,vt eſt caſus hic.in uer.(ſi tamen.)Sed ſi non fuerunt ab
illo repetita expreſſe vel tacitè,gl.hic a.tenet . ꝙ debent agere ꝯ
hæredem.gl.in l.qui repudiantis.in fi.tenet ꝯtrium, ꝙ ꝯ obtinen-
tem. pro qua vr̄ tex.in l.ſi perluſorio.§.fi.in fi.de app.Dyn.diſtin-
guit aut hæres colluſit, & ſic fuit in dolo , uel per fraudem non
defendit,& locum habet prima pars,ſecus ſi fuit in culpa, & tūc
agitur contra illum qui ſentit lucrum,vt in 2.parte. hoc in ſen-
tentia.ſed ſi hæres tranſegit cum mouēte litem, dic vt plene no.
5 in l.controuerſia.ſ.de tranſa.† In ſecunda parte erat ratio dubi-
tandi , quia ſubſtitutus videbatur dicere poſſe, ꝙ ſententia pro
ſe lata fuit iniuſta,quia inſtitutus adiuerat,non repudiauerat.&

hoc præſuppoſito legata ſm veritatem ab eo non debebantur,
quia ſubſtitutio euanuerat, ut l. poſt aditum. C. de impu. & aliis
ſubſt. & licet ipſum reperiatur hæreditatem habere, dr ipſam ha
bere ex ſua induſtria, uel fortuna, & hoc debet prodeſſe ſibi, nõ
legatariis. arg. j. ad l. Fal. l. ii hæres īſtitutus §. ſed & ſi ii. ad Treb.
& l. de bitot. §. ſi. in fi. ſed certe hoc dicere non poteſt, imo habet
neceſſe fatrri, ꝙ fuerit bene lata, ut eſt hic caſus ſingularis. Hic
remanent aliquæ gl. quæ per prædicta ſunt expeditæ.

1 *Petitio legatorum datur in fiſcum in quē deuoluuntur bona pp delictum vel culpam hæredis, niſi fiſcus noluerit accipere, vel niſi hæres hoc ꝓcurauerit.*
2 *Caſus in quo pœna affert immunitatem, tamen immunitas non debet alicui iniungi pro pœna.*
3 *Bannitus qui perdidit bona liberatur a collectis impoſitis.*
Remotus ab officio tanquam ſuſpectus, liberatur a periculo tutelæ.
Infans liberatur a muneribus perſonalibus publicis, de quibus non eſt capax.
4 *Hæres poſtquam adiuit, non poteſt repudiare, licet hæreditas ſit damnoſa, ſecus in fiſco, qui non eſt proprie hæres, ſed uniuerſalis ſucceſſor.*
4 *Deportatus poteſt habere hæredem legitimum, ſi fiſcus non uult acceptare bona ſua.*
Inducta in pœnam, non debent redundare in fauorem.
6 *Criminoſus ſi ſubijcit accuſatorem, & fecit ſe accuſari in curia ubi ponitur minor pœna, per hoc non liberatur quo minus poſſit accuſari in alia curia, ubi maior pœna imponitur, licet de delicto eiuſdem hominis pluries quæri non debeat.*
In cauſa criminali non habet locum prorogatio iuriſdictionis de uno iudice ad alium.

5 **§. Si quis ante.** †Petitio legatorum datur ī fiſcum in
quem deuoluūtur bona pp delictum
vel culpam hæredis, niſi fiſcus noluerit accipere, uel niſi hæres
hoc procurauerit. h. d. In tex. ibi, (aduerſus fiſcum locum haber)
non aduerſus hæredem, qui liberatur per hoc a petitione lega-
a torum. † Et ſic no. quòd pœna affert immunitatem. nam in eius
pœnam auferuntur bona tanquam ab indigno, & tamen conſe
quitur liberationem. Sed contra de l. relegatorum. §. fi. de inter-
di. & rele. Sol. immunitas non debet alicui iniungi pro pœna, &
ita loquitur ibi, ſed bene poteſt prouenire in conſequentiam al-
terius pœnæ iniunctæ, ut hic, & l. cum qui. §. bonis. de his qui. in-
3 dig. † Et ſunt iſta in argumentum, quòd bannitus, qui perdidit
a bona, liberetur a collectisª impoſitis. pro quo uide bonam gloſſ.
& quod ibi no. Bar. in l. Inter quos §. damni. de dam. infec. facit l.
decreto. de ſuſpe. tut. ubi remotus ab officio tanquam ſuſpectus
liberatur a periculo tutelę. ſic & infans liberatur a munerib. per
ſonalibus publicis, de quibus non eſt capax, & cum ad ea uocatū,
poteſt allegare infantiam ſuam ſi detecta eſt, ut ſe exoneret. ut
Bar. in l. iuſiuran. quod ex conuentione. §. fi. cum l. ſeq. circa fin.
ſ. de iureiur. Sed opp. contra iſtum tex. ꝙ nec contra fiſcum detē
petitio legatorum, ut j. ti. j. l. cum filius. §. fi. Sol. ibi propter deli
ctum defuncti deuoluta erant bona in fiſcum, & ſic legata erant
effecta irrita, ut ſ. de teſta. l. eius qui. hic propter culpam hæredis, q̃
non debet nocere legatariis, ut ſ. prox. §. In tex. ibi. (non agno-
ſcat.) non ergo acquiruntur bona fiſco ipſo iure, ſed ſecuta agni
tione, & hoc quando auferuntur tanquam ab indigno. Idem ſi
tanquam hæredis deuoluitur, ſecus ſi propter vectigal non ſolu
tum committuntur in fiſcum, quia ipſo iure acquirūtur. vt l. cō-
miſſa. de pub. & no. in l. 2. §. an bona. de iu. fi. & per Cy. ſed quid ſi
fiſcus agnouit, & poſtea reperta ſunt non ſoluendo? Reſpondeo
4 adhuc poteſt repudiare, ut ibi no. † Et in hoc differt hæreditas a
bonis uacantibus, uel uniuerſalis ſucceſſor ab hærede, quia hæs,
poſtquam adiuit, non poteſt repudiare, licet ſit damnoſa, ut C.
de repu. hære. l. ſicut. ſecus in fiſco, qui non eſt proprie hęres, ſed
vniuerſalis ſucceſſor. vt no. in l. inter eos. §. fi. de fideiuſ. & non eſt
hæreditas, ſed bona uacantia. ut C. de bon. vacan. per totū. Idē
videtur in eccleſia eius fauore ſi adeat hæreditatem damnoſam,
ſine confectione inuentarii, non tenetur ultra vires.ᵇ arg. C. de
b ſacroſan. eccle. ſicut. quæ dicit ꝙ ſterilis poſſeſſio non debet ac-
quiri eccleſiæ, & ibi expreſſe per Bald. † In tex. ibi, (redundauit
5 onus legatorum ad hæredem) iſte tex. optime facit pro glo. quæ
eſt in l. ea ſola. de reg. iur. & non eſt alibi, quod deportatus poſſit
habere hæredem legitimum, ſi fiſcus non vult acceptare bona
ſua. Et no. hic quod inducta in pœnam, non debent redundare
in fauorem. Et gl. hic inducit ad quæſtionem, facit infra de con-
tratab. l. non putauit. §. ſi quis ſua manu. & ſ. de hære. inſti. l. ſi qs
ſolidum. & quod no. in Auth. de hære. & Fal. §. ſi vero in gl. quæ
6 incipit, nunquid. in fi. ubi de quæſt. gloſ. † In tex. ibi, ſed ſi ſubie-
cit delatorem.) eſt optimum arg ſecundum Bal. quod ſi crimino
c ſus ſubiecitᶜ accuſatorem, & facit ſe accuſari in curia ubi impo-
nitur minor pœna, quod per hoc non liberetur quominus poſ-
ſit accuſari in alia curia ubi maior pœna imponitur, licet de de-
licto eiuſdem hominis pluries quæri non debeat, ut l. licet. in fi.
nau. cau. ſtabu. quia illud quando ſemel fuit quæſitum nō frau-
dulenter. l. ſi cui. §. iiſdem. de accu. & propter hoc dicimus, quod
in cauſa criminali non haber locum prorogatio iuriſdictionis
de uno iudice ad alium, ad obuiandū fraudibus, & ne fiet ꝯ pu-
blicam vtilitatem, quæ eſt ut maleficia debitis pœnis puniantr
ut in l. ſi a reo. §. illud quod vulgo. de fideiuſ. Non ſunt alia.

ADDITIONES.

a Collectis. Vide per Lud. Ro. conſi. 73.
b Vltra uires. Adde ut per Abb. conſi. 74.
c Subiicit. Adde an procuratio proſit procurato. Bal. conſi. 61. 3. lib. & Lu. Ro. conſ. 52. & ſing. ſuis. fol. 13.

1 *Si præcedentia uerba innuunt vnum, & ſequentia innuunt contrarium, qualiter intelligetur legatum quod eſt in medio.*
3 *An ſit differentia inter conſuetudinem loquendi, & utendi.*
4 *Conſuetudo regionis inſpicitur circa nummos, non circa aliquas qualitates, vt vinum, & frumentum, & ſimilia.*
5 *Si teſtator mandat fieri calicem, intelligitur de argento, licet in illo loco eſſent etiam de alia materia, & ſi mandat fieri planetam, intelligitur de ſerico.*
6 *Legatum obſcurum per quot coniecturas declaretur. & nu. 1. 3. & 4.*
7 *In diſpoſitione teſtatoris ſicut una particula per alteram declaratur ita in legibus, uel ſtatutis.*

1 **§. Si numerus.** †Qñ dubitatr de intētione teſtõris pp
obſcuritatē verborū recurrit ad cōie-
a cturas, de qb. hic. h. d. & ſ. p allegatr. † Quæro qd ſi pcedētia verba
innuunt vnū, & ſequētia innuūt ꝯnum, qualr intelligetr legatū
a qd eſt in medio?ª Rñdeo potius ſm præcedentia, quæ ſunt ma-
ioris efficaciæ circa ſequentia, q̃ econuerſo, ut j. de leg. 3. l. quidqs.
3 & ibi no in j. gloſſ. & per Bar. in l. auia. j. de cōdi. & demō. † Item
ſcias ꝙ glo. dum facit differētiam inter conſuetudinem loquen-
di, & vtēdi communiter reprobatur, quia nō eſt in hoc ficta. Sed
an ſit dubitatio de ſubſtātia legati, & nō recurritur ad conſuetu
dinem teſtatoris. ut l. cum certum. all. in l. an de qualitate, & tūc
4 ſic, ut hic. quod dicitur ibi plene per Bar † Item cōſuetudo regio-
nis inſpicitur circa nummos, nō circa aliquas qualitates, vt vi-
num, frumentum, & ſi. ut hic tenet gl. & etiam Doct. ſequitur.
& licet tex. dicat hic, ꝙ añ omnia recurratur ad cōſuetudinē, vr
tñ melius dām, ꝙ primo recurratr ad præcedēna, & ſequētia, ſi
ex illis poteſt apparere qualiter verba intellexit. quia iſta eſt ꝓ-
pinquior cōiectura, cum colligatur ex verbis teſtamenti, ut l. cū
pr. §. cum imperfecta. j. ne. j. Si u. fuit locutus deductis aureis ad
tot libras, & tot ſolidos, hæc dicendo expreſſè, & in alio loco lo
quatur ſimplr deductis, certè intelligitur eo modo. arg. ſ. e. l. qui
filiabus. & quod hic dr ante omnia, refero ad conſuetudinem re
gionis, ut prius inſpiciatur cōſuetudo patrisfam. quàm regionis,
nō autem prius, quàm ex verbis eius præcedētibus uel ſequēti-
bus colligatur, & poſtea recurretur ad qualitatem perſonæ lega
tarii. ut in l. Titia. §. fi. de aur. & argen. leg. ubi ſi legatr Deo uel Ec
5 cleſiæ, largior fit interpretatio. † Vnde ſi mandaſti fieri calicem
b intelligitur de argēto,ᵇ licet in illo loco eſſent etiam de alia ma
teria. ut olim erant, & ſi mādas fieri planetam, intelligitur de ſe-
rico, licet vr fiat interpretatio in eo qd eſt minus. ut ſ. eo. l. apud
6 Iulianum. §. ſcio. & l. ſi ita ſit ſcriptum. in fi. † Item neceſſitudo, vt
l. Aurelius. §. Titius teſtō. j. de libe. lega. ubi legatum factum pri
largius interpretatur, q̃ ſcīn extraneo. Et adde ꝙ ſicut in diſpō-
ne teſtōris vna particula p alterā declaratr ita in legib. vel ſtatu-
7 tis, ut eſt tex. no. in l. vtrū. ſ. de pet. hær. † Circa l. ſed & ſi certos. q̃-
ro qd ſi legauit cētū quos hēbat pœnes ſe, & nō dixit in tali ar-
ca. Rñdeo, vr reliquiſſe vt q̃titatē, nō ut certum corpus pecuniæ.
vt l. j. §. pe. & ibi no. j. de dote præleg. Et adde ad iſtam l. quod di
xi in l. talis ſcriptura. ſ. eo. & l. cum res. in prin. Non ſunt alia.

ADDITIONES.

a In medio. Adde Alex. conſi. 18. 3. lib.
b De argento. Adde Lu. ſing. ſuis fol. 14. & hoc fauore piæ cauſæ.

LEX LV.

1 *Verbum poſitum cauſa augendi, non inducit diminutionem.*
2 *Poſita ad diminuendum, non inducunt augmentum.*
Legans omnes ſeruos ſuos cum peculio, uidetur etiam legare ſeruos non habentes peculium.
3 *Qui omne dicit nihil excludit.*
4 *Quid ſi non dixit omnes, ſed ſimpliciter ſeruos meos.*
Indefinitu æquipollet uniuerſali.

1 **SI cuiª ſerui.** †Verbum poſitū cā augēdi, non indu
cit diminutionē. h. d. facit. j. de fund.
inſtru. l. ſi mancipia. de au. & argen. leg. l. ſi quis legauerit
2 aurū. † Sic econuerſo poſita ad diminuendum non indu-
cunt augm̄. ſ. eo. l. legata inutilr. & eſt arg. iſtius tex. Si aliquis im
petrauit præbendam cum dignitate, & uacet præbenda ſine di
gnitate, poſſit eam acceptare. In tex. ibi, (qui nullum peculium
habent.) uidebatur contrarium, habebat quoſdam ſeruos ha-
bentes peculium, & quoſdam non habentes, quod legando
ſeruos ſuos cum peculio, uideatur ſenſiſſe duntaxat de haben-
tibus

ADDITIO.

a Si cui. vide quod uoluit Ol. pro intellectu huius l. conſi. 132.

ſibus peculium, ſed nun eſt verum ꝙ illa verba, cum peculio, ſue‑ rint appoſita cauſa augendi, non enim veniret peculium in legato, niſi fuiſſet expreſſe dictum, non ergo inducunt taxationẽ,
4 & hoc ſi legauit oẽs, † quia qui omne dicit, nil excludit. ut l. Iul.
4 ℸ. tit. 2. † Quid ſi dixit ſimpl'r ſeruos meos cum peculio? adhuc puto idem vt non intelligatur. ſ. habentes peculium, ſed tam hñtes, quàm non habentes, & primos vnà cum peculio, ſecundos ſine peculio, quia indefinita æquiparatur uniuerſali. ut l. ſi pluribus. de leg. 2. Glo. ſignat contrarium. de l. cum certus. de uino triti. & oleo leg. dic ꝙ ibi erant uerba appoſita cauſa taxationis, ſicut in ſimili in l. nuper. de leg. 3. hic cauſa augmenti.

1 *Repetitio legatorum facta expreſsè a ſubſtituto, qualiter facta intelligatur.*
2 *Legata relicta ab inſtituto, an cenſeantur repetita a ſubſtituto vulgari, ſi non fuerunt expreſsè repetita.*
3 *Si legata erant relicta ab inſtituto ſub conditione, an repetitio facta a ſubſtituto de eiſdem legatis intelligatur cum eadem conditione.*
4 *Si Titius accuſatur de adulterio, quia cognouit Bertam uxorem Sempronij, & ipſe reſpondendo inquiſitioni confiteatur ſe cognouiſſe dictam Bertam, an ſit fundata intentio accuſatoris.*
Reſponſio in dubio intelligitur ſecundum interrogationem præcedentem.
5 *Conditio appoſita in inſtõne, an cenſeatur repetita in ſubſtitutione vulgari.*
Conditio appoſita in inſtitutione, an cenſeatur repetita in legato, uel prælegato eidem facta.
6 *Si lego tibi centum a pupillo inſtituto, & ab eius ſubſtituto lego centum quinquaginta, intelligitur computatis illis centum. & nu. 7.*
Quid ſi legatur a diuerſis hæredibus ſuccedentibus in diuerſis portionibus.
8 *Si legaui tibi fundum a pupillo, & a ſubſtituto pupillari eundem fundum legaui tibi & Titio, & ſubſtitutus adiuit ex pupillari, non debetur tibi niſi pars fundi.*
9 *Si egiſſes contra pupillum, & totum fundum fuiſſes conſecutus, & poſtea extet conditio ſubſtitutionis, debebit agere Titius contra te poſſeſſorem.*

1 **§. Si à filio impubere.** † Repetitio legatorum facta expreſſe a ſubſtituto, intelligitur facta purè licet pceſſerint legata condõnalia, q̃a nõ cenſetur repetita condõ. Item ſi impubes deceſſit ante aditã hæreditatem, legata ab eo relicta debentur tanq̃ ex primis tabulis, non tanq̃ ex ſecundis, licet fuerint repetita a ſubſtituto pupillari, niſi quatenus fuerint repetita cum augmento, uel cum diminutione. h. d. cum princ. l. ſeq. Et aduerte, quia in hac l. ſolum declaratur, an intelligatur repetita condõ. In l. autem ſeq. de hoc non agitur. Item iſte §. loquitur qñ præceſſerunt legata condõnalia, & repetita fuerunt purè, ſeu ſimpl'r, lex autem ſequens in prin. debet intelligi qñ præceſſerunt legata pura, & ſequuta eſt ſil'r repetitio pura. uel ſi fuerunt condõnalia, & extiterat condõ in uita pupilli, & ſic inceperunt ab eo deberi; & poſito ꝙ non fuiſſent repetita a ſubſtituto pupillariter, tñ ab ipſo fuiſſent præſtanda, tanq̃ ab hærede pupilli, & ex perſona pupilli, & ſic ex primis tabulis. Repetitio ergo ab eo facta fuit ſuperflua, nec pp ipſam debentur, & ſic non ex ſecundis tabulis. Et iſta inueſtigatio eſt utilis pp id quod dicit glo. in l. quid ergo. in gl. q̃ inci. ſ. ex primis. In ſ. autem in iſto §. põt poni, ꝙ ſubſtitutus ſucceſſerit ex pupillari tacita, q̃a utrobiq. eſt eadem rõ. Sed in l. ſeq. vt procedat, quod ibi dr̃ in prin. oportet intelligere, ꝙ ſucceſſerit ex pupillari, quia ſi ex vulgari, legata non incœpiſſent deberi a pupillo, & ſic non deberentur ex primis tabulis, & hoc ẽt uoluit gl. 2. huius §. In tex. ibi. (deinde mortuus eſt.) ſ. pendẽte condõne legati. ſm Iac. de Aret. & ſubſtitutus ſucceſſit ſibi ex pupillari. & idẽ ſi non extitiſſet hr̃s, & ſucceſſiſſet ex tacita vulgari, ut hic in gl. 3. q̃ inci. (ſubaudi.) In tex. ibi, (purè) id eſt ſimpliciter. ſi enim appoſuiſſet hoc uerbum purè, non haberet dubitationem. In text. ibi, (ſtatim.) id eſt non ſpectato euentu conditionis. Dyn. uidebatur tenere contrarium, quaſi repetendo legata cenſeatur repetiiſſe cum omni eorum q̃litate, ſed certè facile fuiſſet ſibi hoc dicere ſi uoluiſſet, & ſi non dixit fauore legatorum, præſumitur uoluiſſe repetere qualitatem quæ habebat legatum ſuſpendere, & poterat ipſum nullum reddere, ſed aliã q̃litatẽ, q̃ tenderet ad
2 augm̃ bene cenſeretur repetiiſſe. † Pone exemplum in prin. l. & aduerte hic, ꝙ hẽmus tres uel quatuor materias. una eſt an legata relicta ab inſtituto cenſeatur repetita a ſubſtituto vulgari, ſi non fuerunt expreſſe repetita. & hæc nõ eſt materia huius §. ſed
3 l. licet Imperator. ℸ. c. † Secunda eſt materia ſi legata relicta erãt ab inteſtato ſub condõne, an repetitio facta a ſubſtituto de eiſdem legatis intelligatur cum eadem condõne. & hæc eſt materia huius §. in qua eſt dd̃m ꝙ aut fuerunt expreſſe repetita a ſubſtituto, ſed ipſa lex ſubintelligit petitionẽ. ut in d. l. licet, & tunc ſubintelligit cum eadem cõdõne, ut l. cum pater. §. ab inſtituto. ℸ. de leg. 2. & iſte non eſt caſus hic. aut ipſe teſtõr expreſſe repetijt, & tunc non ſubintell'r repetita condõ, ſi ue erat talis, quæ legatum uitiaſſet, vt ſ. eo l. ſi quis a filio. ſiue non uitiaſſet, ut eſt caſus hic. In hoc. n. nõ eſt dr̃ia, ſed in pcedenti caſu qñ ſubintelligit repetita, bene eſt dr̃ia, quia ſi non uitiat, tunc repetita intell'r. ut ſ. dixi. Si aũt uitiaret, ſecus. ut no. ℸ. eo. l. ab exhæredatis. §. fi. ſi autem fuiſſet expreſſe repetita concluſio illa eſſet expectanda, ſi non uitiaret legatũ, ſed ſi uitiaret, gl. hic dicit idem, ſed malè loquitur, imò tunc legatum uitiat. ut in d. l. ſi quis a filio. in prin.
4 vbi gl. dicit ꝙ eſt quædam nugatio. † Et iſte tex. inducit ad q̃õnẽ per Bar. ad quam ſp allegatur. ſi Titius accuſat̃ de adulterio, q̃a cognouit Bertam uxorẽ Sempronij, & ipſe rñdendo inquiſitius confiteatur ſe cognouiſſe dictam Bertam, an ſit fundata intentio accuſatoris? & dr̃ ꝙ non, quia non ppea vr̃ confeſſus, quia ſit uxor Sempronij, quia illa uerba dictam Bertam, referuntur ad ſubſtãm illius, non ad qualitatem. ſicut hic dicẽdo, dicta legata nolo deberi a ſubſtituto, non intell'r cũ eadẽ qualitate. ſecus ſi fuiſſet ꝯfeſſus oĩa & ſingula in inquiſitione contenta ſm eun. Bart. qui allegat ad hoc l. fi. de fideic. lib. Sed ꝯ ipſum in primo mẽbro facit, quia illa uerba dictam Bertam, vñt referenda ad ſubſtãm cũ omni ſua qualitate. arg. ℸ. de ali. & cib. leg. l. a filio. §. teſtator. Et p eun. Bar. in l. j. ℸ. de receptato. & l. j. §. fi. ſi fam. ſur. ſeci. dica. & q̃a rñſio in dubio intell'r ſm interrogationem præcedentem, ut ſic interrogans reddatur certus, vt Inſti. de inu. ſtip. §. præterea. & l. ſi defenſor. §. j. de interro. act. & iſtam partem puto ueriorem in corpore iuris, licet cõiter aduocati & procuratores uideant̃ le‑
a qui dictum Bart. * ad quod parum facit iſte tex. q̃a hic ceſſat rõ
5 de qua ſupra, & agitur de fauore legati. † Alia eſt materia, an cõditio appoſita in inſtõne cenſeatur repetita in ſubſtõne vulgari. & de iſta dic, ut in l. quæ condõ, de cond. & demon. & l. ſed & ſub condõne. de hæred. inſti. Alia eſt an conditio appoſita in inſtõne cenſeatur repetita in legato uel prælegato eidem facto & de hoc dic ut l. auia. & l. cum ſeruus. de cond. & demõ. In l. quid ergo. in
6 prin. † No. ꝙ ſi lego tibi centũ a pupillo inſtituto, & ab eius ſubſtituto lego cẽtum quinquaginta, ꝙ intell'r computatis illis centum, & ſic non debes h'ꝛ ecc. quinquaginta, ut hic colli'r in uer. (quod uero concurrit.) & centum hẽs ex perſona pupilli, quinquaginta uero ex perſona ſubſtituti, ſi pupillus adiuit hr̃ditatẽ, & ſubſtit. adiuit ex pupillari. alias totũ haberes ex perſona ſubſtituti, quia non incœpiſſent deberi a pupillo. Sed opp. ꝙ immo conſequans tota quinquaginta poſtq̃ a diuerſis hæredibus legauit. vt ℸ. proxim. §. ſol. ibi fuit dictum ꝙ inſolidum a quolibet, hic
7 non. Item † contra. ꝙ idem ſi non fuit dictum, ut ℸ. ti. j. l. ſi pluribus. §. ita. Sol. & tene menti. ibi qñ a diuerſis hr̃dibus ſuccedentibus in diuerſis portionib. hic quando ab inſtituto, & ab eius ſubſtituto, qui ſuccedit in eadem portione. & ſic idem eſſet quoad hoc in ſubſtituto vulgari. & hoc tene menti perpetuò. Et adde ad ea quæ dixi in l. planè. §. j. ſ. eo. quod no. Bar. in l. cum centũ. ℸ. de adi. leg. Dy. uero aliter vr̃ ſoluere, ꝙ hic loquatur qñ legatũ factum a ſubſtituto fuit factum cum repetitione primi, puta Titio cui legaui centum a pupillo, lego centũ quinquaginta a ſubſtituto, & ſi ſimpl'r legaſſem centum quinquaginta, deberẽt ſibi prima quantitas integra, & ẽt ſecunda, vt in ꝯrio. & ad hoc allegat l. non ad ea. de condi. & dem. Sed magis placet quod ſ. dixi. vt in diſtinctione procedat, quod hic dicitur per rõnem ſ. dictam.
8 † Item no. in uer. (ſed & ſi receperit.) ꝙ ſi legaui tibi fundum a pupillo, & a ſubſtituto pupillari eundem fundum legaui tibi & Titio, & ſic repetij legatum a ſubſtituto cum diminutione. ſ. uero cum augmento, ꝙ non debetur tibi niſi pars fundi, hoc intellige poſtquam extitit caſus ſubſtitutionis. & ſubſtitutus adiuit ex pupillari. poſt uero debetur tibi totus fundus, quia totus fuit legatus, & conditio legati facti Titio nondum extitit, vnde non diminuit legatum tuum. viuente ergo pupillo potes totũ petere, licet gl. hic ſuper verbo (debeatur,) dicat cõtrarium. & malè ſm Dyn. Sed ſi non petiſti, & non petis a ſubſtituto, non debet̃ tibi niſi pars, & illa debet̃ ex perſona pupilli a quo cœpit deberi totum. & licet nunc diminutio ſit facta, altera pars tamen debetur Titio ex pſona ſubſtituti, & ex ſecundis tabulis, & hæc eſt intentio huius tex. pp quod dicit Dy. ꝙ non eſtis collegatarij, qm̃ a diuerſis hæredibus eſt vobis factum legatum, & ſic non eſſet inter vos ius accre. ſi poſtea Titius repudiaret partem ſuam. per l. pe. de vſufru. accre. Certè idem videtur ſi ab eodem hærede primo legat̃ tibi totus fundus, poſtea legatur altera dimidia illius fundi, quia cenſetur adempta a toto. vt in l. cum quæſtio. C. de lega. & ſic non eſſent collegatarij eiuſdem rei, nec in eadem re cõcurrit, ſed cuilibet debetur ſua dimidia, ac ſi tibi primo fuiſſet legata vna dimidia, & poſtea Titio alia dimidia. vt ſ. eo. l. planè. in fi. quo caſu nec re eſſent cõiuncti, ſed verbis, quia in diuerſis orationibus. ita ſubtiliter voluit Bar. in l. re coniuncti. de leg. 3. in 3.
9 col. † Quid autem in caſu huius l. ſi egiſſes contra pupillum, & totum fundum fuiſſes conſecutus, poſtea extat conditio ſubſtitutionis, contra quem debebit agere Titius, an contra ſubſtitutũ? dic ꝙ non, ſed contra te poſſeſſore, quaſi hoc caſu videaris fuiſſe grauatus. vt C. de cadu. tol. l. j. §. ſin autem diſiunctim. ver. ſi uero non omnes. ſed quãdo peruenit ad ſubſtitutum, ab ipſo peti debet, & ita intelligatur hic, & bene. Aduerte, quia iſta ſunt ſubtilia, & malè declarata per Bart.

ADDITIO.

a Dictum Bar. Pro quo facit cõſilium Anch. conſ. 400. & Lud. Ro. conſ. 455. quod hic a nemine allegatur.

LEX LVI.

1 *Cum relinquitur eidem ab eodẽ,& a diuerſis hære.lib.perinde eſt ac ſi relictũ foret in diuerſis teſtamẽtis. Idem ſi relinquatur alicui & ſeruo ſuo eadẽ res.*
2 *In caſu huius §. ſi legatarius primo conſequutus eſt ſundum,non poteſt poſtea petere æſtimationem, concordent ergo hæredes inter ſe, & tradant ſibi ſundum,& eludent intentionem teſtatoris,qui uoluit ipſum bis habere.*
3 *Si teſtator non dixit,quòd quilibet hæres teneatur inſolidum uel quòd uterq; ſolidam rem præſtet legatario,qualiter tunc teneantur.*
4 *Si mihi & filio,uel ſeruo meo legatum eſt, ualet legatum utrinſque & potero petere,& conſequi etiam ex perſona filij uel ſerui.*

QVid ergo.

1 §.Si quis duos. † Cum relinquitur eidẽ ab eodẽ. & a diuerſis hæredib. perinde eſt ac ſi relictum foret in diuerſis teſtīs.Idem ſi relinquatur alicui,& ſeruo ſuo eadẽ res.h.d.& no. hanc ꝯparationẽ,quia
2 no.eſt ſ'm Bal.† In tex.ibi,(atq. ſi duob. teſtis legauiſſet,) & ſic debebitur res & æſtõ, ſicut qñ ab eodẽ hrẽde relinquitur eadem res duobus,hoc acto ꝙ cuilibet ꝑſtetur inſolidum,vt ſ̃.e.l.ſi pluribus. in fi. nam & ita eſſet ſi in diuerſis teſtīs idem fundus eidẽ perſonæ legatus eſſet,qa ex vtroq. teſtõ dẽretur.ut ſ̃.eo.l.planè. §.j.uer.ſed ſi duorum.ſi tñ legatarius primo conſequutus eſt ſundum,non pōt poſtea petere æſtõnem,pp rẽam de duab.cauſis lucratiuis.ut ibi no.& ẽt glo.hic no.ſecus econuerſo.Concordent ergo inter ſe iſti hrẽdes,& tradant ſibi fundum,& eludent inten-
3 tionem teſtatoris,qui uoluit ipm bis hrẽ.† Sed oppo.ꝙ imò ẽt ſi prius vnus ſolueret æſtõnem, alter liberaretur, quia iſti vñr duo rei debendi,quorum uno ſoluente alter liberatur,ut eſt ẽt tex.ſ̃. eo.l.ſi ex toto.§.j.Sol.& no.ſi teſtator ſolum diceret, ꝙ quilibet teneatur inſolidum,uel lego a quolibet inſolidũ, procederet ꝯ-rium,ſed hic dixit plus, ꝙ quilibet eorũ ꝑſtaret inſolidum,& ſic nõ ſunt correi,quia non tenenẽ ad idẽ,ſed ad diuerſas res.& uno ſoluente alter non liberaẽ,ſi incipit ab æſtõne.ſi aũt a re, non liberatur ex eo,ꝙ ſint correi, ſed pp rẽam de duabus cauſis lucratiuis.Quid aũt ſi neutrum iſtorum fuiſſet dcm? Rñ.ſi res erat hæreditaria, quilibet tenetur pro hrẽditaria portione quam hẽt. ut ĩ.eo.l.ſi fundum ſub ꝯdõne.§.ſi libertus. Si uero non hrẽditaria, quilibet tenetur inſolidum, & uno ſoluente alter liberatur, qa ſunt duo rei debendi,& hoc probatur in l.ſi tibi bõ.§.j.ĩ.eo.titu. de quo ẽt in l.hic allegata.in gl.pro ꝯria.ĩ.tit.j.l.Mæuius.§.cum. dic ut ibi.Sed ꝯ.ꝙ imo ẽt ſi non fuit dictum ꝙ quilibet teneatur inſolidũ, nihilominus quilibet tenetur ꝑſtare inſolidum, poſtq̃ quilibet per ſe fuit grauatus.vt ĩ.tit.j.l.ſi plurib.§.j.Sol.iſtud uerum qñ legatum ꝯſiſtit in q̃titate quæ pōt multiplicari,uel in genere.Sed q̃ ſ̃.dixi.& ẽt tex.iſte loquitur qñ legata fuit certa ſpẽs
4 a diuerſis hrẽdib.Tene menti.† In tex.ibi. (ualeret legatũ utriuſq.) & ſic ex utroq. potero petere & cõſequi tam ex perſona filij uel ſerui,quia ſic eſſet, ſi in teſtīs diuerſorum eadẽ res fuiſſet ab uno legata mihi,& ab altero ſeruo meo.vt ĩ.eo.l.ſi ſeruus legatus.§.j. nec refert iſto caſu quid prius fuerim ꝯſequutus.nam ẽt ſi prius rem,poſſum agere ad æſtõnem ex perſona alterius,quia non ob. regula de duabus cauſis lucratiuis, cum habuerunt oriri ambæ in perſona eiuſdem de directo,licet habeant per obliquũ, prout no.gl.in l.planè.§.j.quæ incipit hæc uera ſunt.per d.l.ſi ſeruus legatus.§.j ſecus in caſu præcedẽti,quia ibi in perſona eiuſdem de directo habuerunt oriri, quia eidem a quolibet hærede factum fuit legatum.Non ſunt alia.

1 *Si res legata deſijt poſſe præſtari ſine alia culpa hæredis uel mora,etiam ſi facto ſuo,liberatur hæres, niſi quatenus in cauſam ſibi neceſſariam foret conuerſa, quia tunc teneretur ad æſtimationem, ſecus ſi interueniente alia culpa eius in faciendo,uel non faciendo.*
2 *Si aliquis fecit pacem cum alio,& promiſit ipſum non offendere ſub certa pœna, poſtea ille fuit bannitus,& ex forma ſtatuti poteſt impunè offendi,ſi ille ipſum offendat,non incidit in pœnam pacis fractæ.*
3 *Hæres tenetur ſeruum legatum liberare a noxa.*
4 *Hæres cogitur eſſe procurator legatarij ante quam rem tradat, ut ipſam liberet,& defendat ab alio moleſtante,& adhibeat diligentiam quam adhiberet ſi eſſet ſua,nõ tamen tenebitur eam tradere legatario,niſi refundat quod ipſe ſoluit pro ea.*
Sic & uenditor antequam tradat.

1 §.Si hæres hominem. †Si res legata deſijt poſſe ꝑſtari ſine alia culpa hæredis uel mora, ẽt ſi facto ſuo, liberatur hæres, niſi quatenus in cãm ſibi neceſſariã foret conuerſa, qa tunc teneretẽ ad æſtõnem, ſecus ſi interueniente alia culpa eius in faciendo, uel in non faciendo.h.d. vſque in fi.l. quod vltimũ declara, vt ſ̃.e.in l.cum res, in fi. Et primo loquitur qñ hrẽs non fuit in culpa, licet eius facto perierit.vſq. ibi, (ſed ſi noxæ.) Scdo qñ fuit in culpa commiſſa in faciendo, vel in non faciendo. Et de primo ponit duo exempla. De ſcdo unum. uſq. ibi, (ſed ſi mortuſi.) Tertio redit ad primũ caſum qñ non fuit in culpa, tñ res fuit conuerſa in cãm neceſſariã hrẽdi vt in ſepul defuncti,& tunc diſtinguit uſque ibi.(Item ſi
2 ſeruũ)Quarto qñ fuit in dolo,vſq. in finẽ.† Facit prin.huius §.ꝙ ſi aliquis fecit pacẽ cum alio,& promiſit ipm non offendere ſub certa pœna,poſtea ille fuit bannitus, & ex forma ſtatuti bannit' pōt impune offendi,ꝙ ſi ille ipm offendat,uel occidat non inci-
a dat in pœnam pacis fractæ, a quia promiſſio ſua intelẽr facta ſub ꝯdõne niſi ſuperueniat cã pp quam poſſit & mereatur impunè offendi,& fuit qõ diſputata per Iac.de Bel. de quo vide per Batt. in q diſputata q incip.Luc.ciuitatis,& p Io. And.in mercu.in rẽa fruſtra.de reg.iur.Sed opp.ꝯ iſtũ tex.ꝙ licet hrẽs non fuerit in dolo,uel in culpa,uel in mora,ſi interfecit ſeruũ merentem, nihilo minus,qa facto ſuo perit,non liberatur,ut ſ̃.eo.l.cætera. in fi. cũ l.ſeq.& l.ſi ſeruũ. in prin.de uerb.obl.& ĩ.in uer.(ſed ſi aĩal.)Sol. uetum eſt hoc,qñ res debita non ꝑbuit ſibi cãm, quia erat debita res inanimata,uel aĩal irrationale,qđ dolum non pōt ꝯmittere,ſed hic ſeruus debitus ꝑbuit cãm pp eius maleficium,& excu-
3 ſatur hrẽs.† Item no.in uer. (ſed ſi noxæ.) qñ hrẽs tenetur ſeruũ legatũ liberare a noxa.Sed ꝯ.de l.ſi a ſubſtituto.in fi.ſ̃.eo. gl.ſoluit duob.mod.& quælibet eſt bona ꝙ hic teſtator ſciebat illum eſſe obligatum pro noxa.ut ibi dixi.Ibi ignorabat,ut ĩ.e.l.ſi res obligata. Vel ſi ponimus ꝙ ignorabat, utilius erat ipſum liberare q̃
4 dare pro noxa.Et ſic no.ꝙ hrẽs † cogitur eſſe procur.legatarij antequam rem tradat, ut ipſam liberet, & defendat ab alio moleſtante,& adhibeat diligentiã quã adhiberet ſi eſſet ſua. Nam nõ tenebitur eam tradere legatario,niſi refundat qđ ipſe ſoluit pro ea,ut ĩ.eo.l.domos.& hoc ẽt probatur in uer.(Item ſi ædes.) ubi tenetur cauere de damno infecto, & ſic uenditor anteq̃ tradat, teneẽ diligentiã & cuſtodiam adhibere quã adhiberet in ſuis, alś tenetur ad culpa in l.quod ſæpe.§.ſi res.de ꝯh. empt.In text.ibi, (non ut carnem præſtet &c.)ſubaudi tñ,ut per hoc liberetur,cũ perierit facto ſuo,ſed ſi ſine facto ſuo liberaretur, ſi res erat teſtatoris ꝯpelleretur tradere id quod ſupereſſet ex re legata, ut ĩ.titu.j.l.mortuo.cum ibi no.& ſ̃.eo.l.ſi grege.in fi. Et ſi fuit hic cõſequutus coriũ & carnes,& poſtea petat pretiũ,tanto minus debebit cõſequi q̃tum habuit ex illis.ut l.ſi ſeruus.§.boue.ſ̃.de cõdi.fur.Non ſunt alia,quia hic gl.ſunt nullius ualoris.ideo &c.

ADDITIO.

a Fractæ. Adde Ludo.Ro.conſi.123.

LEX LVII.

1 *Legata facta cum uerbis diffamatorijs legatarij non ualent.*
2 *Dicitur eſſe pœna uel odium teſtatoris, quod ſua diſpoſitio habeatur pro non ſcripta, uel non ualeat.*
Lex habet odio,ꝙ quis diffamet illum cui legat,uel relinquit, & propter hoc irritat eius uoluntatem odio ipſius.
3 *Statutum ſi punit diffamantem alium, non dicitur diffamare qui ſtat in uerbis generalibus,ut dicendo,talis eſt unus malus homo, ſecus quando deſcendit ad ſpeciem,ut dicendo,quòd eſt homicida, uel adulter.*
4 *An etiam debeat deſcendi ad magis particularia.*

1 TVrpia legata. † Legata facta cum verbis diffamatorijs legatarij non ualent.h.d.quia ſunt cõtraria legato, cum illud fiat fauore & gratia legatarij,& illa uerba innuant, ꝙ ſit in indignatione teſtatoris, ſed non ſic ſunt ꝯria exhæredationi, ideo eam nõ ui-
2 tiant. vt l.3.§.j.de lib.& poſth.In tex.ibi,(odio ſcribentis.)† Not. ſ'm doct.ꝙ dr̃ eſſe pœna uel odium teſtatoris,ꝙ ſua diſpoſitio habeatur pro non ſcripta, uel non ualeat. Item ꝙ lex abominatur & habet odio ꝙ quis diffamet illum,cui legat, uel relinquit, &
3 propter hoc irritat eius uoluntatem odio ipſius. † In gl.ibi, (aut in genere.)inducit Bar.hanc glo.ſi ſtatutum punit diffamantem alium, ꝙ non dicitur diffamare qui ſtat in uerbis generalibus,dicendo ꝙ talis eſt unus malus homo, ſed quãdo deſcendit ad ſpeciem,dicendo ꝙ eſt homicida,uel adulter,uel uſurarius, & ſimi-
4 lia.† ſed adhuc hoc non ſufficeret in accuſatione,uel in exceptio
b ne, ſed deberet deſcendere ad magis particularia. b & dicere cũ quo uel contra quem,& quo tempore, uel loco talia ſunt commiſſa,ut l.libellorum.de accuſ.Tene menti.

ADDITIO.

a Particularia. Adde Lud.Rom.conſi.290.

1 *Defectus conditionis inualidæ legatum non uitiat.*
2 *Si relinquitur alicui mulieri ſub cõditione ſi nupſerit arbitratu talis, talis conditio reijcietur, & poteſt nubere ſine arbitratu illius, & conſequitur legatum,non tamen niſi nubat.*
Quid ſi relinquitur ſub conditione ſi nupſerit de conſilio talis.

1 §.Si Titiæ legatum. † Defectus conditionis inualidæ legatum nõ uitiat. h.d.
2 † Præmitte ꝙ ſi relinquitur alicui mulieri ſub condõne ſi nupſerit arbitratu talis, iſta cõdõ reijcitur, quia eſt impeditiua matrimonij. Poſſet enim ille non arbitrari, uel iniquè arbitrari. & ſic induceret uiduitatem.ut infra de condi. & demon.l.cum tale.§. ſi arbitratu. unde pōt nubere ſine arbitratu illius, & conſequetur legatum.non tamen niſi nubat.hoc.n.facere tenetur ſicut in
3 fi.de condi.inſtit.l.quæ ſub ꝯditione.§. quoties.† Quæro quid ſi relinquatur ſub condõne ſi nupſerit de conſilio talis? dicit Pet. hanc condõnem non eſſe remittendam, quia hoc nõ eſt ꝯrium matri-

matrimonio, imò conuenit, cum in talib. exquirendum ſit conſilium amicorum. ut in l.in copulandis.& in l.j. C. de nup. & vi- ſ ius in l. Theopompus. j. de dote prælcg. & ſic ſi nuberet nõ re-
a quiſito conſilio, [a] non deberet conſequi legatum. Nec ob hoc, quia hic dixit arbitratu, quo caſu ſi ualeret, teneret requirere, & ſequi arbitramentum illius, ſed quando dixit de conſilio ſufficit ꝙ requirat, & ꝙ ille poſſet eam trahere ad ſuam ſniam. iuxta ea quæ habentur in c. olim. de arbi. Tene menti.

ADDITIO.

a Conſilio. Adde eundem conſi. lxxxiij.

§.Sed & ſi ſerui.

† Si cõditio poteſtatiua deficit p caſum, nõ deficit relictum. h. d. Et concordat l. quæ ſub ꝯdõne. §. quoties. ſ. de ꝯd. inſt. ſecus in condõne mixta. ut in l. in teſtõ. de ꝯdi. & dem. & dic ut ibi plenè per Bar. & in l. j. C. de inſti. & ſubſt. Quid aũt i modo mixto, ſi nõ ſtat p legatarium, ſed p caſum? dic idem qđ in primo caſu. ut j. eo. l. ſi fundum p fideicommiſſum. §. Iul. & j. ti. j. l. Lucius. §. quiſquis. & ſic plus nocet defectus ꝯdõnis mixtæ, q̃ modi mixti. In tex. ibi, (ſi manumiſiſſes. Iſta ꝯdõ pro tanto mere dr̃ poteſtatiua, quia pendet ex voluntate tua duntaxat, non eñ põt ſeruus ꝯdicere nec recuſare Ciuitatem Romanam, vt in l. fi. C. de ma. teſta. Sed quare defectus huius ꝯdõnis nõ nocet legato? R̃n̄de. quia teſtõr cẽ ſetur voluiſſe ꝙ duntaxat pendeat ex voluntate legatarii, poſtq̃ eſt mere uoluntaria, non aũt a caſu fortuito. Cum ergo p legatarium non ſtetit, ſed p caſum, non deficit relictum, ſed qñ eſt cõditio mixta dependens ex uoluntate legatarii, & alterius, ſeu ex caſu fortuito, ut ſi Alexandriam iueris, voluit ꝙ penderet ex illo caſu vel uolũtate, & ideo ſi deficit caſus, uel quia ille noluit, deficit relictum. In fi. gl. ibi (& tunc agitur l. Aquil. ꝯ occiſorem.) & legatum deficit, licet ſit condõ poteſtatiua, quia legatarius non vr̃ damnificari, poſtquam poteſt recuperare æſtimationem legati ab illo occiſore, ſed ſi ille eſſet non ſoluendo, legatum nõ extingueretur, ne legatarius ſit in damno, ut ibi no. & idem ſi factum tertii impedientis eſſet licitum, & ſic legatarius contra illum non haberet regreſſum, ut infra. de condi. & demon. l. Titius ſi ſtatuas.

§.Si pars hæredum.

Nominati per nomina propria tenentur viriliter, ſed ſi per appellatiua, pro hæreditariis portionibus. h. d. Et dicuntur appellatiua tam nomen hæres, vel hæredes, quam etiam alia, puta filii, uel fratres. ut j. ad Trebell. l. Lucius. §. Mæuia. Et declara iſtum §. vt hic plene no. Bar. & in l. antepe. de duobus reis. Sed quare ſit hic differentia an pars, uel omnes ſint grauati? dic ꝙ in primo caſu raro contingit quin propriis nominibus exprimantr̃, aliàs non poſſet cognoſci qui ſint grauati, & qui non, & nomina propria faciunt teneri eos viriliter, ſed in ſecũdo caſu ut plurimum grauantur ſine expreſſione propriorum nominum, & ſic tanquam hæredes.

LEX LVIII.

1 *Clauſula non obſtante aliqua lege in contrarium diſponente, non poteſt apponi in aliquo actu, niſi a principe.*

Nemo niſi ſolus princeps poteſt committere cauſam, ut cognoſcatur ſimpliciter & de plano ſine ſtrepitu & figura iudicij, uel appellatione remota.

3 *Si teſtator inſtituit hæredem ſi non poteſt ualere iure teſtamenti propter defectum ſubſtantialium, non ualebit etiam iure codicillorum ſi apparet ipſũ uoluiſſe teſtari, & quid ſi dixit non obſtante aliqua lege.*

4 *Si fecit teſtamentum uel inſtitutionem coram ſeptem teſtibus habilibus, & dixit ꝙ uolebat ſuam diſpoſitionem ualere iure codicillorum duntaxat quo iure ualebit.*

5 *Teſtator an poſſit facere ꝙ actio ex teſtamento quæ durat xxx. annis tollatur per lapſum decem annorum, uel minori tempore ipſo iure.*

6 *An poſſit fieri per teſtatorem, uel contrahentes ꝙ actio perſonalis uel etiam realis quibus præſcribitur certo tpe a iure præfixo, ſaltem ut tollatur ope exceptionis, non præſcribatur ullo tempore, ſed ſemper poſſint exerceri.*

7 *Si teſtator dixit, uolo hæredem conueniri in loco domicilij, & non in alio loco an hoc non obſtante poterit in alio loco conueniri.*

8 *An poſſit facere ꝙ obligatio finiatur conditione adueniente.*

Mors legatarij põt facere ut obligatio, q̃ nondum nata eſt, non naſcatur, ſed poſtquam eſt nata, non poſſet mors legatarij facere, ut ipſo iure finiatur.

9 *Solennitatem introductam in teſtamentis condendis mere ob fauorem publicum, non poteſt teſtator tollere.*

Quid in his quę ſunt introducta mere in fauorem teſtatoris, ut eius uolũtas ſeruetur, & præſtetur cautio legatorum relictorum in diem, uel ſub condi. ꝙ illa poſſit tollere, & eodem modo hypothecam tacitam inuentam pro legatis, & idem in tranſlatione dominij rei legatę.

Idem in his quæ inuenta ſunt fauore hęredis.

10 *Inducta ut auferatur materia delinquendi, ut cautio fructuaria de utendo arbitrio boni uiri, & illam non poteſt teſtator tollere.*

An teſtator poſſit remittere confectionem inuentarij.

11 *Illa poteſt teſtator facere in ſuo teſtamento, & illis poteſt derogare quę poſſunt contrahentes, & quibus renuntiare, uel derogare poſſunt, & quæ illi non poſſunt, nec teſtator, & quę ſint.*

12 *An poſſint partes facere ꝙ a ſententia arbitri poſſit appellari.*

1 NEmo poteſt. †Teſtator non poteſt tollere formam traditam a iure in teſtamentis condendis, nec poteſt alterare naturam actionis ex teſtamento, quæ eſt perpetua reſpectu tẽporis, & generalis reſpectu locorum, in quibus hæres ſortitur domicilium, ut faciat ipſam finiri tpe certo, uel incerto, vel reſtringat ad certum locum. h. d. in effectu ſm quod intelligunt gl. & declarant. Et primo ponit iſta rła gñalis, quam glo. intelligit in his quæ ꝯcernunt formam, & ꝯſns ſubſtãm & eſſentiam teſti. quia forma dat eſſe rei. Secundo illã pbat p argũ a maiori, quia ſi non põt alterari nã actionis ex teſtõ, in qua nõ ꝯſiſtit totalis ſubſtãa teſti, ſed eſt quidam effectus ex teſtõ productus, multo minus poteſt alterare illud in quo conſiſtit tota ſubſtãa. i. forma, qm ois virtus potentior eſt in cã q̃ in cauſato. ut d. l. digna vox. & quod ibi no. p doc. C. de leg. Si ergo nõ põt immutare cauſatũ, multo minus cãm, & ꝙ non poſſit alterare actionẽ ex teſtõ,
a pbat trib. exemplis. Scđa ibi, (qa nec.) †In gloſ. prin. ibi, (ſiue hoc dicat in gñe.) nam cła illa. ſ. nõ obſtante aliqua l. in ꝯtrarium diſpo-
a nente, non põt apponi in aliquo actu niſi a principe, a q põt legem tollere, nõ ab inferiori magiſtratu quantũcunq. magno, ut a præfectis ptor. in l. forma. C. de offic. pfec. præto. vel legato de latere. ut no. gl. in c. ſtatuta. de hær. lib. 6. & ſic non põt committere cauſam, ut cognoſcatur ſimplr̃, & de plano ſine ſtrepitu, uel figura iudicii, uel app. remota. ſed ſolus princeps hoc põt, multo minus põt illa cła apponi a priuata perſona. ſ. teſtõre, uel
3 a ꝯtrahentib. vt hic. † In fi. gl. ibi (ſed ibi erat voluntas ſolennis) dic clarius. ꝙ pſupiora uerba non põt facere, vt valeat eius diſpõ, put uoluit ualere. ſ. iure teſti, ex quo deficiunt ſubſtantialia, ſed iuris interpretatione bñ operant dicta uerba vt ualeat eo iure quo ualere põt. ſ. codicillorum, ſi ibi adſit tanta ſolennitas q̃ ſufficit ad codicil. & ita loquit ꝯtrũ. ſed ſi dicta verba nõ fuiſſent appoſita, tunc ſi apparet ipm voluiſſe teſtari. ut qa inſtituit hđẽ, ſi non põt ualere iure teſti pp defectum ſubſtantialium, non ualeret ẽt iure codicillorũ, poſito ꝙ ualere poſſet, ut in l. non codicilli. C. de teſta. & ſ. de iure codi. l. j. qa ius interpretat̃ ꝙ non uoluerit valere niſi eo modo quo credidit ualere. & qđ diſpoſuit vt ualeret. Sed qñ appoſuit dicta uerba, ius præſumit ꝙ uoluit ualere vel illo modo, uel alio quo põt. Et in hoc eſt notabilis illa l. codicillis. in § fi. ſicut qñ iurauit. ut l. cum pater. §. filius ma-
4 trem. j. ti. j. † Sed quæro, quid econuerſo ſi fecit teſtamentum, uel inſtõnem coram vij. teſtibus habilibus, & dixit ꝙ uolebat ſuã diſpõnem valere iure codicillorũ duntaxat, quo iure ualebit? Reperio Dy. diſputaſſe uel cõſuluiſſe in qõne quæ inci. quidam paterſa. Et Io. And. refert in addi. Spe. de inſtru. edi. §. compendioſe. in addi. quæ incipit ad intellectũ. quod nihilominus ualebit iure teſtamenti poſtquam poteſt, quia hoc fauorabilius eſt, non obſtante, ꝙ uoluerit contrarium, quaſi hoc non potuerit. arg. huius l. Sed in contrarium vr̃ eſſe caſus in l. fin. C. de codi. ubi ſi dixit ꝙ uolebat ualere iure teſtamenti & codicillorum, eſt in electione inſtituti quo iure vult valere an directo, an obliquo. & hoc mihi uerius vr̃. Nec ob. iſta l. nam non poteſt facere ut defectus formæ non noceat, ut hic, ſed bene poteſt facere ut adhibitio formæ non proſit. primum enim ideo non põt, quia fuit introducta ob publicam vtilitatem forma teſtamẽti, ad tollendum materiam fal. ut in l. fi. C. de fideicom. Si ergo poſſet facere ut forma non requirat̃, faceret cõtra publicam vtilitatem, & derogaret iuri publico, quod eſſe non dẽt. ut in l. teſtandi. C. de teſta. & in l. ius publicum. ſ. de pact. Sed ſi adhibet̃ ſolennitas & forma, & ſic ſatisfit iuri publico, relinquat̃ arbitrio ſuo, an velit teſtari, uel codicillari. non eñ le. cogit ipſum ad teſtandum ſi non vult, ſed bene cogit ad adhibendam ſolennitatem ſi vult.
5 †In gl. ſeq. poſt principium ibi, (non eñ per hoc finit̃ actio.) ſ. ipſo iure, nec ciuilis obło, ſed naturalis quæ orit̃ ex uoluntate teſtõris bene finit̃, quoniam deficit uoluntas poſt tempus. ſicut videmus in pacto de non petendo per quod tollitur naturalis, & remanet ciuilis, & etiam actio. ut in l. Stichũ. §. naturalis. de ſolu. & plene no. in l. ſi vnus. §. pactus ne peteret. ſ. de pact. ideo autem ciuilis non tollitur ipſo iure, quoniam ſe habet ad modum characteris qui imprimitur corpori cum ferro candenti. ita & obligatio perſonalis imprimitur animæ, ſeu oſſibus. ut dicit gl. in l. quis ergo caſus. de peculio. & l. 3. pro ſoc. Sicut ergo character qui imprimitur corpori, non poſſet imprimi ad tempus, ut eo lapſo finiatur, ac ſi non fuiſſet impreſſus. ita nec iſte qui imprimitur animæ, niſi tollatur remediis a iure inuentis, ut inſti. qui. mo. tol. obl. in prin. bñ tñ poſt tempus poteſt obiici exceptio

ADDITIO.

a Principe. Intellige vt per eundem conſil. 125. Ludo. Roman. conſil. 59. Alexan. conſi. 1. 5 lib. conſi. cj. abb. conſi. lxvj. & conſil. cx. Angel. conſil. cclxxj. & per Raph. Cu. conſi. clxxvij. Fulg. conſi. lxuj. & clxvij. per Signo. conſi. xxij. per d. Car. conſi. xxv. Item non poteſt pater tollere primogenito ius primogenituræ, quia iure naturali diuino & conſuetudinario ſibi debetur ſecundum Abb. cõſi. 3. & Old. conſi. cxxij.

ptio doli. vt j. ſequitur in gl. quia uenit ꝯ voluntatẽ defuncti, ſicut ſi obiiceretur exceptio facti ſi quis obligaret vſque ad certũ tp̃s, hoc acto ꝙ poſt tp̃s non teneret, vt in l. eum qui ita. §. q ita.
6 de verb. obl. † Sed q̃ritur quid econuerſo, an poſſit fieri per teſtatorem vel per ꝯhen. ꝙ actio perſonalis vel ẽt realis quib. p̃ſcribit certo tp̃e iure præfixo, ſaltẽ ut tollãtur ope excep. non p̃ſcribant vllo tp̃e, ſed ip poſſint exerceri? vr̃ ꝙ non, arg. a ꝯrijs, quia ſi non poteſt fieri ut finiatur aliter q̃ lex diſponat, ergo nõ debet poſſe fieri, vt perpetuetur aliter q̃ diſponat lex. in ꝯrium videt̃ caſus in l. ꝙ ſi nolit. §. quid ſi ita. de ædil. edic. Iſtud dubiũ mouet hic Dyn. & Bart. ponit in l. j. j. de uſuca. & tenet ꝙ vſucapioni triennij, q̃ fuit introducta merè in fauorem vſucapientis, poſſit renunciari per r̃am l. ſi quis in conſcribendo. C. de pact. ſed præſcr. 30. ann. q̃ fuit introducta odio non petentis, non poſſit renunciari per regulam q̃ ponitur in l. eñ ſi. ad Mace. Et idem in præſcr. long. tempo. q̃ fuit introducta partim in fauorem p̃ſcribentis, partim odio negligentis, quia licet poſſet renunciare ſuo fauori, non põt re-
a nunciare fauori alterius. dic ut ibi [a] no. Venio ad aliud exemplũ
7 de loco. † In gl. ibi, (vbi hẽt domicilium.) ſubaudi de p̃nti vt bene conueniant ea q̃ ſequuntur in gl. Item ſubaudi & non in alio loco. dicit ergo gl. ꝙ non ob. iſtis uerbis poterit mero iure ꝯueniri in alio loco, ſubaudi idoneo, in quo. l. ſortiatur forum, vt vbi eſt maior pars hr̃ditatis, vt dixi ſ. eo. in l. cum res. maximè ſi in loco domicilij non reperiatur, ſed bñ reperiatur vbi eſt maior pars hæreditatis, vt in ſi. bñ in l. j. ſ. de eo quod cer. lo. Siſr poterit conueniri mero iure in alio loco, in quo re, & facto mutauerit domicilium, & ſic in nouo domicilio, vel coram nouo iudice poſtea acquiſito permutatur qualitas perſonæ ſuæ, qa de laico factus eſt clericus, vel de pagano miles, obſtabit tñ in oĩbus prædictis exceptio, ſicut in caſu præce: quia venit ꝯ uolũtatem defuncti, certẽ vr̃ ꝙ ſi malitioſè faciat p̃dicta, quia nõ permittit ſe reperiri in loco domicilij, poſſit cum effectu cõueniri in alio loco idoneo, vt in d. l. j. de eo quod cer. lo. & hoc creditur fuiſſe de mente defuncti, vt non vtatur malitia, & idem vr̃ ſi mutauit forum malitioſè. tñ hoc non eſt ita clarum, niſi mutauerit poſtq̃ fuerit præuentus. ut l. ſi quis poſtea. ſ. de iud. Et uide oĩno circa iſta exempla de loco quod no. in l. bonæfidei. in fi. ſ. de eo quod cer. lo. per
8 Bar. † In gl. ibi. (Item quod dicit. ſ. condõ tacita) ſ. vt lego centum annua ex tali fundo. nam ſubintelſr conditio ſi ibi naſcantur. vt in l. j. de cond. & dem. §. fi. innuit ergo gl. ꝙ ſi ibi non naſcantur aliquo anno, non finiatur ipſo iure obſo, ſed ope excep. Sed hoc ſm eſt uerum pro illo anno, ſed ſi naſcantur in annis ſeq. fit reſtauratio, & nõ ob. exce. & ſic iſtud exemplum non eſt bonum, nec ẽt ſequens, quod loquitur qñ condõ apponitur ad inchoationem obſonis. nam tunc ſine dubio impedit natiuitatem eius ipſo iure, ut l. cedere diem. de uerb. ſig. Tene ergo tertium exemplum, qñ apponitur ad expirationem uel finiendam obſonẽ iam natam, puta ꝙ hæres teneatur quouſq. nauis ex Aſia uenerit, nõ vltra, ſicut. n. qñ apponitur tp̃s certum nihilominus durat mero iure poſt tp̃s, ut in primo exemplo, ita qñ apponitur concſo quę continet tp̃s incertum, vt in iſto, & probatur in l. 4. ſ. de ſeruit. qd dic ut ibi dixi anno prætèrito, obſtabit tñ excep. vt ibi no. In glo. ibi, (C. eo. l. fi.) dic ꝙ bene faceret teſtator vt dñium rei legatæ duret apud legatarium ad tp̃s, & poſtea reuertatur ad hæredem, & ita loquitur illa l. quia dñium nõ ita imprimitur oſſibus legatarij, ſicut obſo perſonalis paſſiua imprimitur oſſibus hæredis. In gl. ibi, (ſed mors legatarij interuenit.) dic clarius, ꝙ mors legatarij bene põt facere, ut obſo, quæ nondum nata eſt non naſcatur, vt in legato annuo, quod pro primo anno eſt purum, pro ſequẽtibus condõnale, unde mortuo legatario pro ſequentib. non incipit naſci actio quæ prius non erat nata, & ita loquitur ꝯrium, ſed poſtq̃ eſt nata, non poſſet mors legatarij facere, ut ipſo iure finiatur, ut ſi legatarius dixiſſet, ꝙ legatarius poſſet agere quouſque vixerit, nã nihilominus poſt eius mortem durabit actio, ſed
9 obſtabit exceptio hæredis eius. † In fi. gl. ibi, (ſed ibi ſuo fauori tantum derogat.) Not. ergo pro concſone huius l. & ſuæ materiæ, ꝙ quædam ſunt introducta in teſtamentis condendis merè ob fauorem publicum, ut eſt ſolennitas, & illam non põt teſtator tollere, ut in j. gl. Quædam ſunt introducta merè in fauorem teſtatoris, ut eius voluntas ſeruetur, & in ꝯñam in fauorem legatariorũ quibus relinquitur, puta vt præſtetur cautio legatorum relictorum in diem, uel ſub ꝯdõne, & illã poteſt teſtator tollere. ut l. 2. C. vt in poſ. le. & eo modo hypothecam tacitam, quæ fuit inuenta pro legatis, eadem rõne. vt no. glo. in l. C. de com. de le. Et idem vr̃ in tranſlatione dñij rei legatæ, ut teſtator poſſit eam impedire, ut ẽt patet ex his quæ hñr in l. Sempronius Attalus. de vſufr. leg. Quædam fuerunt inuenta fauore hæredis, ut ꝙ legatarij nõ capiant propria auctoritate, ſed de manu hæredis, vt in l. j. §. rediguntur. quorum leg. & hoc ẽt teſtator põt tollere, & dare licen-
b tiam legatario, ꝙ ꝓpria auctoritate [b] capiat ut j. tit. j. in l. j. §. Lu-
10 cius. & ibi no. gl. ſm unum intelſm. † Quædam fuerunt inuenta vt auferatur materia delinquendi, ut cautio fructuaria de utendo arbitrio boni uiri, & illam non põt teſtator tollere, ut in l. ſi

c ſcire. C. ut in poſ. leg. Sed an teſtator poſſit remittere [c] confectionem inuentarij. Mart. Sil. vt refert hic Bar. diſputando tenuit, ꝙ ſic per l. fi. C. arbi. tu. Sed ibi loquit̃ in inuentario tutoris, qd ideo poteſt remitti, quia tutor ibi erat in alio grauatus. ſ. in labore & periculo tutelæ. nos loquimur in inuentario hæredis, q tractat de lucro. unde puto ꝙ non poſſit remitti in p̃iudicium creditorum hr̃ditariorũ, quominus ab eis ꝯueniatur ẽt ultra uires hæreditatis, qa non potuit teſtator eis p̃iudicare, ſed in præiudicium
d legatariorum [d] põt, quia potuit eis non legare, ergo & põt limi-
11 tare. ut l. uideamus. §. pe. & l. in actionibus. de in lit. iu. Et † breuiter aſſume regulam. ꝙ illa põt teſtator facere in ſuo teſtõ, & illis põt derogare, quę poſſunt ꝯhentes, & quibus renũciare uel derogare poſſunt. quę autem illi non poſſunt, nec teſtator, & q̃ ſunt illa recollige ex optima diſtinctione, quam ponit Bar. in l. ſi quis in conſcribendo. C. de pac. & l. ius publicum. eod. tit. ſupra.
12 † Quærit etiam Dyn. an poſſint partes facere, ꝙ a ſententia arbitri poſſit appellari. de qua quæſtione uide hic per Bar. & per Bal. in l. j. C. eodem tit. Non ſunt alia.

ADDITIONES.

a Dic vt ibi. Adde Lud. Ro. conſi. 201. Raph. Cu. conſi. 69.
b Auctoritate. Adde Oldr. conſi. 107. Ang. conſi. 104. Lud. Ro. conſi. 312. & ſin. ſuis fol. 121 & Raph. Cu. conſi. 105.
c Remittere. Adde quod uoluit Ange. conſi. 178.
d Legatariorum. Adde Alexan. conſi. 209. 2. lib. eundem Pau. conſi. 210. Et eundem Alex. in conſi. 40. col. pe. in fi. in 3. uol. Fran. Cur.

LEX LIX.

1 *Cautio quæ non debet interponi ſi per errorem interponatur, nõ committitur.*
2 *Cautio ſimpliciter interpoſita etiam ſcienter, debet intelligi ſecundum naturam illius cauſę, uel actus ſuper qua uel quo interponitur.*

1 SI legati ſerui. † Cautio quæ non debet interponi ſi per errorem interponatur, non committitur. h. d. ſm intelſm gl. Et de iſto articulo an cautio, quæ non debet interponi ſi fuerit interpoſita committatur, uide ſubtiliter per Dyn. & Bart. in l. ſi patronus. j. de dona.
2 ſm alium intellectum dicit ꝙ † cautio ſimpliciter interpoſita etiam ſcienter, debet intelligi ſm naturam illius cauſæ uel actus ſuper qua uel quo interponitur. ſi enim legatur ſeruus in ſpẽ, non tenetur hr̃s cauere, ꝙ non ſit fugitiuus, ſi erat fugitiuus uiuente teſtatore. ſed dare ipſum talem qualis eſt, ut ſ. eo. l. ſi a ſubſtituto. in fi. Sed ſi eſſet effectus fugitiuus culpa hr̃dis, bene teneretur de hoc, ſicut de eius peremptione ſui culpa contingẽte. ut ſ. eod. l. quid ergo. §. ſi hr̃s. Si ergo ſimpſr promittat eũ tradit, uel aſſerit ſeruum fugitiuũ non eſſe, non intelſr ſe obligare ſi eſt fugitiuus ſine ſui culpa, ſed ſolũ ſi eſſet ſui culpa, quia intelſr ſtipſo ſm ſubiectam materiam, ut in l. ſtipulatus. ſ. de uſu. ita intelligit Bar. hic. In ꝯctu autem emp. & uend. tenetur indiſtinctè vẽditor ſi eſt fugitiuus, etiam ſi non ſui culpa, cũ pretium recipiat, ideo promittendo, ꝙ non ſit fugitiuus, indiſtinctè tenetur ſi reperiatur contrarium, ut ſ. de euict. l. ſi ita. & C. de ædil. actio. l. ſi apud. allegatis in glo. pro contrarijs. Non ſunt alia.

LEX LX.

1 *Hæres tenetur rem legatam liberare a uinculo pignoris in tribus caſibus his contentis.*
2 *Si res obligata alicui legatur, & teſtator expreſſè cauit vt hæres eam liberaret, an tunc legatarius uolens eam liberare poſſit, uel non petere a creditore, ut actionem ſibi cederet contra hæredem.*
3 *Quando habeo ius in re, ut eſt legatarius hic, qui eſt dominus rei, poſſum offerre creditori quod ei debetur, & per uiam agendi petere ceſſionem actionis, ut hic.*
Quid ſi legatarius nec ante ſolutionem, nec poſt, etiam re ſibi tradita non petijt ſibi fieri ceſſionem, an poſſit poſtea implorare officium iudicis, ut creditor ſibi cedat actionem.
4 *Ceſſio actionum per uiã agendi non petitur per uiã actionis, ſed officio iudicis.*
Poſſidens pignora, & a creditore moleſtatus, an poſſit offerre creditori, & petere ſibi cedi actionem perſonalem uel realem, & tradi pignora.
5 *Quid ſi non poſſidet.*
6 *Quid ſi nullum ius habet in re, nec eſt obligatus pro illo debito.*
7 *Tres caſus in quibus tenetur hæres luere rem legatam.*
8 *Res obligata pro minori quantitate quàm ualeat, non dicitur exiuiſſe patrimonium teſtatoris: ſecus quando eſt obligata pro tanto quantum ualet. & uide nume. 7.*
9 *Quando uideatur res legata talis qualis eſt. & nu. 8.*

r SI res obligata. † Hæres tenetur rem legatam liberare a uinculo pignoris in tribus caſibus hic contentis. & in eiſdem caſibus ſi legatarius liberat, poteſt compellere creditorem a quo liberat, ut cedat ſibi act. ſuam contra hæredem tam per uiam excep. antequã tradat, quàm etiam per officium iudicis poſtquam tradidit creditori, quod ſibi debetur. h. d. iſta l. no. & famoſa. & primo declarat in quibus caſibus teneatur hæres liberare vſque ibi. (quòd ſi teſtator.) ſecundo prouidet legatario in caſibus prædictis, ſi hr̃s non liberauit, & propter hoc creditor auocat ab eo rem legatã per hypothecariã, & ipſe legatarius ne auocet̃, ſibi ſoluit, & liberat,

rat,vt ſibi actio cedat.certè ẽt ſine ceſſione actionis quam habet
creditor, habet ipſe act. ex teſtõ ꝯ hæredem vt liberet , ſi adhuc
nõ eſt liberata, uel ſi exiuit iam liberata, habet eandem act. ad
eandẽ rem quaſi non cenſeat eam habere quouſq. recuperet id
2 ꝙ ſibi abeſt.vt ſ.eo.l.planc.§ ꝙ ſi rem.† In tex. ibi,(ꝙ ſi teſtõr.)
Iſte verſi.innuit ꝙ ſi teſtõr expſſe cauiſſet ut hrs ea liberaret , ꝙ
tũc legatarius nõ poſſet petere a creditore ut act.ſibi cederet uo
lẽti eã liberare.Sed certe iſte nõ eſt intelſ lræ. nã ẽt tunc eo mõ
poſſet,cũ ſit ea.rõ.Sed vult iuriſcon. ſe referre ad caſus præce. in
qb. teſtõr cẽſet voluiſſe ꝙ hrs liberet, & tñ hoc expſſe nõ dixit,
ſed tñ ualet tacita voluntas q̃rũ expſſa,ut l.cũ proponebat.j.ti.
j.& in illis caſib.puider legatario de act.cedẽda.q̃ ceſſionẽ põt pe
tere anq̃uã ſit ꝯdẽnatus in hypothecaria, & hoc eſt clarũ , & ẽt
poſt anteq̃ rem hypothecarã tradat. & hoc eſt clarũ . & ẽt poſtq̃
tradidit anq̃uã ſoluat debitũ,ſi offert ſe ſoluturũ,& petat credi-
torẽ cõpelli ad recipiẽdũ, & ad cedẽdũ,& hoc eſt clarũ qm̃ du-
rat actio creditoris. Et ſi dicat̃ qũo iſte legatarius,cum non poſ-
ſideat rẽ,hẽat ius offerẽdi,cũ requirat̃ ꝙ poſſideat, & ex iuſta cã
poſſideat, alſ nõ põt ꝯpellere quẽ ad cedẽdũ iura ſua ut i l.nulla.
de ſol. Rñdet ꝙ hoc ꝓcederet ſi nõ hrẽt aliqd̃ ius in re:nã ſi poſſi
des rẽ tui debitoris tibi obligatã.ego q nullũ ius hẽo i re illa,nõ
3 poſſũ tibi offerre debitũ,& petere ꝙ mihi cedas iura tua.† Sed ſi
poſſiderẽ, & tu ꝯ me ageres ad defendẽdã meam poſſeſſionem,
bene poſſem tibi offerre,ut in l.Paulus.§.fi.quib.mo.pig. vel hy
po.ſol.Sed qñ habeo ius in re,ut erat hic in legatario,qui eſt dñs
rei,bene põt offerre,&.per uiam agẽdi petere ceſſionem act. ad
hoc ſemper allegat̃ iſte tex.& ad prædicta uide l.mulier.qui pot.
in pig. ha. Si aũt nullo iſtorum tẽporũ legatarius petit ceſſionẽ
ibi fieri,& ſoluit,& rem liberauit,& poſtea per uiam agendi im-
plorat officium iudicis, ut creditor cedat ſibi act. videbatur nõ
eſſe audiendus,quia per ſol.videbat̃ extincta.vt Inſt.quib. mod.
tol.obli.in prin.& ſic non poterit cedi.cuius iſte tex.vult ꝯnum
ſm vnum intellectum gl.ſing.quæ vult ꝙ imo actio perſonalis,
quam habebat creditor,non erat extincta qm̃ legatarius ſimpli
citer illi ſoluendo cenſet̃ ſolniſſe potius pro liberando rem ſuã
q̃ pro liberando perſonam hrdis, ſicut ſi ipſe eſſet obligatus ꝓ
hrde fideiuſſorio vel mandatario nomine,ſimpliciter ſoluendo
cenſeret̃ ſoluiſſe pro ſua oblõne,non pro oblõne hæredis q̃ erat
principalis,& ſua oblõ ipſo iure tolleret,ſed oblõ principalis nõ
ipſo iure, licet tollat̃ ope excep. ſi creditor ageret contra princi-
palem ex æquitate.l.bona fides non patit̃.de reg. iu. & iõ adhuc
creditor poſſet cedere illam action. ſoluenti poſtquam durat in
ſubſtantia, & illa exceptio quæ obſtabat cedenti , non obſtabit
ceſſionario, quia in eo non eſt eadẽ rõ,cum non petat ꝙ ſemel
habuit,ſed petat quod ipſe ſoluit,& iſte eſt caſus in l.Pap.ſ.mãd.
quam gl.allegat iuncto eo quod no.in l.fi.in prin.C.de iu do.Itẽ
hic quando non eſt obligatus ipſe ſed res ſua,vr̃ ſoluiſſe ꝓ oblõ-
ne rei ſuæ,& illa tollit̃ ipſo iure.Sed actio perſonalis competens
ꝯ hæredem non tollitur ipſo iure,ſed ope.excep.& ſic poterit ce
di,& nõ obſtabit exceptio.& iſte eſt caſus hic in fi.in rõne ſui, in
4 quo ẽt no. † ꝙ ceſſio act. per uiam agendi non petit̃ ꝑ uiam act.
ſed officio iudicis. Et aduerte ad iſtum articulum, qui eſt utilis
& quotidianus.An quis poſſet offerre creditori,& petere ſibi ce
di act.perſonalem,uel realem,& tradi pignora,nam aut poſſidet
pignora,& moleſtatur a creditore per hypothecariam , aut non
poſſidet.Primo caſu quantum ad hoc, ut poſſit liberare rem , &
eam ſibi retinere,põt offerre creditori ẽt inuito qualitercunque
poſſeſſor ſit ẽt iniuſtus,ut eſt caſus in l. Paulus.§.fi.ſ.quib.mod.
pig.vel hypo.ſol. & poteſt hoc facere etiam poſtquam condem-
natus eſt in hypothecaria antequam rem tradat,ut hic no.in gl.
fi.& in Spe.de obl.& ſol.§.1.ver.quid ſi te mihi.& facit ſ.de pign.
l.ſi fundus.§.ſi pluris.nam hæc exceptio cedendarum non impu
gnat ſniam de iniquitate,ideo poteſt opponi in excep.vt l.ſi fide
iuſſores.§.Idem tradit,de fideiuſſor.& l.Neſennius.§.fi.de re iud.
ſed ſi uellet compellere credito. ad cedendum iura ſua tam per
perſonalem,quam per hypothecariam , ita demum poſſet ꝑ viã
a excep.ſi eſſet iuſtus poſſeſſor,non alr̃. ᵃ ita colli̇r ex tex. a contra-
rio ſenſu.ut l.mulier.ſ.qui po.in pig.hab.licet glo. ſubaudiat ibi
maxime . quod eſt deſtruere tex. Et ita recolo audiuiſſe a quodã
5 dño meo ſuper illa l.licèt alii ſcribentes non tangant.† Scdo ca-
ſu qñ non poſſidet, ſi vult ꝑ modũ agendi offerre & facere ſibi
tradi pignora,& act.ced.tũc aut hẽbat ius in illa re,qa erat dñs,
& tunc põt,vt eſt caſus hic,& ad hoc iſte tex.cõiter allegat̃.Idẽ ſi
hẽbat aliud ius in re,vt quia erat creditor ſcdus hñs rẽ obligatã.
nam põt offerre primo creditori,& liberare rem ab eo,& facere
ſibi cedi omnia iura.ut in l.2. & 3.ſ. de diſtra.pig. Idẽ ſi nũ hẽbat
ius in re,tñ erat obligatus ꝓ illo debito fideiuſſorio uel mãdato
rio nomine illi creditori cui offert . & hoc eſt quod diſputando
pro & contra determinat Cyn.ſm Dyn.in l.2.in fi.C. de fideiuſ.
6 † Si uero nullum ius habet in re, nec eſt obligatus pro illo debi-
to,tunc bene poteſt offerre quantum ad hoc ut liberet rẽ, & ẽt
debitorem,& ut poſſit agere ac.neg.ge.ꝯ debitorem,ut l.ſoluẽ-
do.de neg.geſt.ẽt inuito creditore & debitore. Sed ſi vult ꝙ ſibi

iura cedant̃,non tenet̃ hoc creditor facere . & iſte eſt caſus in l.
nulla.C. de ſol. ẽt ſi offerens ſit creditor eiuſdẽ debitoris ex alia
cã. Pone enĩ ꝙ mutuaui Titio centum & non hẽo bona obli-
gata,qa non feci confici inſtrm̃ , ſed hẽo teſtem, uel ſcripturam
de manu ſua,in qua raro fit hypotheca bonorum , tu uero mu-
tuaſti decem,& tibi fuit obligata res q̃ ualebat centum q̃ hẽs pe
nes te,non reperit̃ de bonis ſuis,ut poſſit mihi ſatisfieri,uolo of
ferre tibi decem & peto ꝙ tradas mihi pignus,& cedas mihi ius
ꝙ hẽs in eo, ut ſic poſſem idem pignus defendere aduerſus aliũ
creditorẽ cui fuit obligatũ poſt te,certe non teneris hoc facere.
ita ſentit expreſſe Cy.C.ẽt ob chiro.pecuniam.l.vnica.per illam
l.nulla.de ſolu. & ſic ſi tibi ſoluo, libero pignus & mihi nõ pro
ficio, ſed ſequenti creditori qui non incipit eſſe primus , & hẽt
rem obligatam,non ego,ut in l.2.in fi.de pig.ac. Tene bene men
7 ti prædicta,quia male declarant̃ per alios.† Itẽ no. hic tres caſus,
in quib.tenet̃ hrs luere.ſ.qñ teſtõr ſciebat rem eſſe obligatã. Itẽ
qñ ignorabat,ſed ꝯſtat uere uel ꝑſumptiuè ꝙ ſi ſciuiſſet, eãdem
rẽ fuiſſet legaturus uel aliã æque bonã,& nõ obligatã.ꝙ ꝑſumit̃
ſi legatarius erat ꝯiuncta pſona, ſicut qñ legat rem alienã igno-
ranter.ut l.cum aliena.C.de lega.& fidei.l prædia. Tertius caſus
eſt quando nihil poterat eſſe ſuperfluum in re legata ſoluta q̃ti-
tate debita,ut quia ualebat centum , quia ſi legatarius haberet
ſoluere, legatum non contineret vtilitatem.ita intelligit gl.illũ
ver.vel poteſt ſubaudiendo dici non,quod vr̃ deſtruere tex. Præ-
terea d.rõ non vr̃ bona,nam imo poteſt continere vtilitatem,
& ualere legatum,licet tantum ſoluat,quantum ualet,ut j. e.l.
& ſi æquo.ideo Ang.dicit ꝙ tex.debet intelligi prout iacet.i.vel
poteſt aliud eſſe ſuperfluum,&c.& eſt ſenſus ſecundum eum,ꝙ
ſi res erat obligata pro minori quantitate quam ualeat, ꝙ tunc
hæres tenetur eam luere,etiam ſi teſtator ignorauit . & etiam ſi
appareat,uel ſi ſciuiſſet,eandem,vel aliam fuiſſet relicturus.ſi au
tem erat obligata pro tanto quantum ualeat , non tenet̃ hæres
eam luere,ſed legatarius,niſi conſtet ꝙ ſi ſciuiſſet,aliam uel eã-
dem fuiſſet relicturus,& ſic iſte tertius caſus deberet poni pro ſe
cundo, & ſecundus pro tertio. diſtinguendo hoc modo , ꝙ aut
teſtator ſciebat illam fore obligatam,& tenetur hæres luere.aut
ignorabat,& tunc erat obligata ꝓ minori quantitate quam va-
leret,& idem aut pro tanto quantum ualebat,& tunc ſi conſtat
vere vel præſumptiue,ꝙ ſi ſciuiſſet , fuiſſet eandem rem uel aliã
æque bonam , & non obligatam relicturus,eſt idem. & ſic ſunt
tres caſus.aut hoc non conſtat,& tunc ſecus. †Sed quæ eſt rõ di-
8 uerſitatis? dicit ipſe quod quando eſt obligata ꝓ minori quanti
tate quàm valeat, hæres dicitur eſſe in culpa uel negligentia ꝙ
non redimit,quia non facit id quod diligens paterfam.faceret.
& ſic quia culpa hæredis accidit quod res non traditur legata-
rio,tenetur hæres.ut no.j.ti.j.l.qui ſolidum.x.b.& argu.ſ. eod.l.
cætera.in fi.& l.quid ergo.§. ſi hæres. Sed quando erat obligata
pro tanto quantum ualebat , non poteſt impingi negligentia
hrdi quod eam non redimit , ſed habeat eam pro derelicto:ideo
ceſſante rõne prædicta hæres ad illud non tenetur,niſi ut cedat
legatario ius luendi quod habet. Iſte eſt mirabilis intellectus, &
pro iſto facit alia ratio ſubtilior , quia quando eſt obligata pro
minori quantitate quam ualeat,non uidet̃ exiuiſſe patrimoniũ
teſtatoris.unde cum teſtõr legauerit eam ut ſuam,& ſua eſt,ua-
let legatum,& hæres tenet̃ eam tradere.tal̃r quòd auferri nõ poſ
ſit, alias non videt̃ tradidiſſe,& ſic debet eam liberare,alias poſ
ſet auferri ut l.ſi rem meam. j.de ſol.quia videt̃ obligatus ad dã-
dum,ut dixi ſ.eodem in l.ſi a ſubſtituto.in fin.ſed quando eſt ob
ligata pro tanto quantum ualet , videt quodammodo exiuiſſe ᵇ
b patrimonium,quia non eſt veriſimile ꝙ vnquam velit luere. vt
j.de lega.3.l.qui habebat.& ibi no.Si ergo teſtõr hoc ignorabat
videt̃ legaſſe rem alienam ut ſuam , & ſic non ualeret legatum
quantum ad hoc vt hæres teneat̃ eam redimere,ſi legatarius nõ
erat coniuncta perſona,ut in l.cum alienam.C.de lega.ſed bene
ualet quantum ad hoc ut ipſe legatarius redimat , & hæres ſibi
cedat ius offerendi,& ptãtem luendi,& iſte intellectus patet, qa
eſt conformis lræ,quæ loquit̃ affirmatiue,dum dicit,(vel niſi po
teſt.)& eſt ſatis ſuſtentabilis.& pulcher.Sed nunc opp. quod in-
diſtincte non teneat̃ hæres liberare.rem.ut j.eo. l. ſeruo legato.
§.ſi fundus.Sol.a ſeruitu.reali non tenet̃ ipſam liberare , ut ibi:
quia ꝑpter eam non põt res auocari.nam confeſſio dat̃ pro ſeruitu
te,non pro re quæ ſeruitutem habet.ſed ab oblõne pignoris be
ne tenet̃ liberare ſm diſtinct.huius l.quia per hypothecariã poſ
ſet legatario res auferri. Item adhuc opp.ad idem ꝙ hæres indi-
ſtincte non teneat̃ liberare quia teſtõr nõ cenſet̃ legaſſe niſi ius
quod habebat.ut j.eo.l.ſi domus.§.fi.Ang.dicit hoc ꝯtrium eſſe
difficile,tu dic quod nõ eſt,nam fateor quod iſtud tñ vr̃ legare ,
&

ADDITIONES.

a Non aliter. Adde Signo.conſi.ſuo centeſimo.

a Exiuiſſe. Adde pro hoc quod uoluit Soci.conſi.inci. domine labia mea aperies.in cauſa quæ uertitur coram d.poteſtate ciuitatis Lucæ.

& non vltra,nec hic dr̄ ꝯrium, nam habet dominiū & proprie-
tatem,& illa vr̄ legaſſe,& non vltra.tm̄ taliter vr̄ legaſſe ꝙ legata
rius habeat cum effectu, & non poſſit ab eo auferri in caſib. de
quibus hic.Sed ſi haberet dn̄ium vtile,iſtud tm̄ videretur legaſ-
ſe,& non directum,quod nō habet,vt in ꝯtrio.& ſi tm̄ viumfr. il
lum videreī legaſſe,& nō proprietatem,quā nō habet ĵ.de vſuf.
lega.l.Sticho.& ſi habet partē quotam, illam tm̄ vr̄ legaſſe, &
non alterā.vt l.ſerui electione §.fi.ſ.e.magis aūt obli.ga vr̄ legaſ
ſe talem,qualis eſt ſi legatū ꝯſiſtebat in ſpecie,vt ſ.e.l.ſi a ſubſti-
tuto.in fi.& ſic hr̄s vr̄ liberari tradendo rem, licē alteri oblige-
9 tur indiſtinctè. † Sed iſ̄de & not.ꝙ interdū res legata habet in
ſe aliquam quantitatem intrinſecam diminuentē valorem rei,
quā hr̄s remouere nō pōt,vt quia eſt vitioſa vel ſeruus fugitiu',
& loquiī lex ꝯtia. Aut eſt extrinſeca,& talis quā hr̄s pōt amoue
re redimendo,vel ſoluendo,& tunc ſi eſt talis p quam non po-
terat res auferri,nō teneī eam tollere.vt ĵ.eo.l.ſeruo legato.§.ſi
fundus.Si autē poterat auferri in totū,vt per hypothecariā, di-
ſtinguendū eſt vt hic,& ideo in illa l.ſi a ſubſtituto.in fi. dum lo
quiī de ſeruo noxæ obligato,ꝙ hæres liberatur tradendo eū talē
qualis eſt,dixi diſtinguendū eſſe vt hic,an teſtator hoc ſciret,vel
ignoraret,non ſic qn̄ erat vitioſus vel non ſanus. Tene menti,
quia p prædicta declaraī iſta lex. Vltimò op.ꝙ hr̄s indiſtinctè te-
neaī liberare & luere,vt ſ.eod.l.apud Iul.§. hæres timore huius
Bar.iſtam l.valde reſtrinxit, dicens ꝙ debet intelligi qn̄ erat obli
gatus pro debito alieno,non teſtatoris,ſi aūt teſtatoris,indiſtin-
ctè teneī hr̄s luere,vt in ꝯtrio.& ſi hoc non facit, cū ipſe ſit debi-
tor.& ad ipſum pertineat hoc debitū ſoluere,ſui culpa vr̄ accide
re.& legatarius non habet. iō indiſtinctè tenetur. & p hoc text.
cū gl.in l.qui ſolidū.in fi.ĵ.tit.i.Bal.ꝯ ſm̄ Ray.de For.& ēt Ang.
quia vr̄ eſſe ꝯ iſtū tex,circa fi.vbi dr̄ ꝙ ſi legatarius luit, debet ſi-
bi cedi actio per hr̄dem.ergo erat debitum hr̄dis.Bar. de hoc p-
pendit,& dicit ſi volumus intelligere tex. ꝙ cedaī actio ꝯ hære-
dem,debemus dicere ꝙ defunctus p illo debito alieno erat obli
gatus fideiuſſorio noīe.quod eſt diuinare.Sed Ang.meliorē dat
ſolōnem,uolendo ſuſtinere Bar. quia hic non dr̄ ꝙ cedaī ꝯ hęre
dem. vnde intellige ꝙ ꝯ debitorem principalem pro quo erat
ipſa res obligata.bī tñ ipſe tenet præcedentem opi.Bal.quia iſta
eſt magna reſtrictio.nec ob.§.hæres,quia loquiī in debito habē-
te cām ſucceſſiuam.quod erat magis onus fructuum q̄ proprie-
tatis,ut in l.neque diſpendium.ſ. de impenſ. vnde cum fructus
illius tpis non peruenerint ad legatarium , indiſtinctè p illo tpe
non teneī iſtud debitum ſoluere, ſed hr̄s. nos loquimur de alio
debito extrinſeco, quod non erat onus rei uel fructuum ſuorū,
& iſta eſt melior ſolō q̄ illa quam dat Angel.uel Bald.nec ob.rō
Bar.quia immo accedit culpa legatarii ſi non ſoluit eo caſu quo
ſoluere teneī,non hr̄dis. ſed in caſib. in q̄bus hr̄s teneī ſm̄ teno-
rem huius l.accideret culpa hr̄dis.quinimmo tenet Ang.ꝙ ſi eēt
obligatus pro debito alterius q̄ teſtatoris non haberet locū iſta
l.nec eius diſtinctio,qm̄ ad hæredem non pertinet illud debitū
ſoluere,ſed ad illum pro quo eſt obligata, & illa poſſet compel-
li ad ſoluēdum,uel per hæredem,uel per legatariū, ceſſat ſibi ac.
q̄ defunctus hēat ꝯ illū pro quo obligauit.l.commo.vel man. vel
alia ac.ſm̄ ea q̄ hn̄r in l.petenti.ſ.de pig.act.& ſi eſſet obligata p
debito hæredis,indiſtinctè teneret hæres eam liberare,quia ſuo
facto contingeret ꝙ legatarius non haberet. & iſte eſt uerus in
intellectus. quem no.

L E X LXI.

1 *Expenſa facta in re legata per hæredem pendente conditione legati repetitur a legatario conditione exiſtente.*
2 *Pro impenſa facta in re aliena, quando quis non hēat actionē,nec retentionē*
3 *Impenſa cuſtodię dicitur pertinere ad præſentem utilitatem,& eſt cum fructibus compenſare.*
Si caſtrum fuit datum in dotem,tunc impenſa cuſtodia pertinet ad maritum, qui habet fructus,& ſoluto matrimonio non poteſt ab uxore repeti.
4 *Impenſam factam ad perpetuam vtilitatem,quando non teneatur quis cum fructibus compenſare.*
5 *Impenſa facta cauſa colligendorum fructuum nunquam repetitur, ſed cum fructibus computatur,& de illis deducitur.*
Quid ſi fiat ad utilitatem non pro maiori tempore q̄ quo ſit percepturus fructus ? & ſit idem,& quid ſi ſit duratura vltra illud tempus,non tamen perpetuo,& inſpicitur quantum ualeat hodie cum res repetitur.
6 *Recip ens uineam ad quinquennium,ſi ponat ibi palos duraturos per decennium,repetit pro dimidia: ſi uero annuales,non repetit.*
7 *Si tpe quo impenſa fuit facta non fuit propter illam effecta res maioris pretij propter qualitatem temporis,quia erat guerra,& cum reſtituit res reperiatur maioris pretij,& ſic vtiliter fuiſſet facta, inſpicitur tempus præſens.*

1 DOmos hęreditarias. † Expenſa facta p
hr̄dem pendente
ꝯdi. legati in ipſa re legata,& ad ppetuam eius utilita-
tē,repetiī a legatario condi.exſte per uiam excipien-
di,& ēt p uiam agendi, ſi p errorem non fuit exceptū.facta uero
p legatariū ꝯd.pendente,non vr̄ dona.hr̄d.iō nō pt hr̄s exſte ꝯ-
di.eā deducere aduerſus legatariū.h.d.vſq.ad l.ſi ancilla. In gl.q̄
inci.(aſs æſtimatis.)ibi.(So.ibi in ꝓpria ſua re impēdit,) hic uero
nō poſſidebat rē alienam tanq̄ ſuā,& tanq̄ in ſua, vnde non ha-
buit aīum aliquē ſibi obligādi.hic uero pēdēte ꝯd. erat ipſi' hr̄-
a dis,ſed ſubiacebat reſtōni ᵃ vn̄ cū hoc ſciret, vr̄ impēdiſſe ī re ſua
tanq̄ aliena,& ſic habuit aīum obligandi ſibi legatariū. Et mul-
to fortius idē vr̄ ſi fuiſſet legata purè,cū ſic impēdiſſet in re alie-
na,ut aliena,cū ſciret ſe obligatū pſonalr,ſecus in l. ꝯria. ubi nō
erat obligatus,licet rei ven. poſſet ꝯueniri.In fi.gl.ibi,(Itē ꝯ.)ſ.ꝙ
legatum domus extinguaī ſi fuit ꝯbuſta,& poſtea refecta,vt ĵ.e.
l.ſi ita.§ fi.& ſolue,vt in gl.q̄a ibi viuēte teſtōre, q vr̄ p hoc reuo
caſſe legatū. hic poſt mortem & p hr̄dē in cuius ptāte nō eſt le-
a gatū reuocare,ut ſ.eo.l.cætera.in fi † In gl.q̄d ſi nulla.in fi.gl.ibi
(ſi pars)& illa vera. nā l.ſi in area loqī in illo q impēdit in re alie
na tanq̄ aliena,q̄a poſſidebat rē alienā, & nō erat obligatus pſo
nalr ad ipſam tradēdā alteri,quo caſu aut ſciebat ſe nō eſſe dn̄m,
& vr̄ donaſſe,& ſic nō hēt actionē,nec retētionē. ut l.qs ſciens.
C.de rei ven.& in alia glo. ſ. in l. domos.ſi aūt credebat ſe dn̄m.
tūc de æquitate hēt retentionem. ſed ſi per errorem non fuit ea
vſus,& tradidit , nō habet repetitionem, q̄a nō habuit animum
alium ſibi obligādi , hic uero ſciebat ſe principaliter obligatum
ad tradēdū,vnde ſiue pure ſiue ſub ꝯd. vr̄ impēdiſſe potius tanq̄
in aliena,& ſic animo obligandi ſibi legatariū , vn̄ habet retētio
nē,& ſi non fuit ea vſus p errorem, nō repetit per ꝯd. inde. quia
res fuit debitè tradita, ſed quia aliter tradita fuit q̄ deberet p er
rorem, ꝯpetit ꝯdō incerti,& ſine cā. ut retractēī eadē res retinē-
da quouſque impenſa refundaī.ut hic in d.§.ſi pars. In l.ſumpt'.
ſuper glo.i.in fi.ibi. (quia fecerat pēdente ꝯdōne.)& ſic tpe quo
res ad ipſum non pertinebat, ſed erat hr̄dis , vnde cum hoc ſci-
ret,uel ſcire deberet,impēdendo in re aliena vr̄ donaſſe.ut ſ.eo.
l.domos.vnde videbaī ꝙ hæres poſſet deducere aduerſus legata
rium, ſed certe non vr̄. imo proprium vr̄ negotiū geſſiſſe . cum
ſperaret aduenientē ꝯd.ad ſe debere pertinere,& ita accidit.Sed
ſi ꝯdō nō extitit,fateor ꝙ videreī donaſſe,uel poteſt dici ꝙ nec
teneī pp ſpem quam habeat,nam donatio non præſumiī,ubi a-
lia cā pōt ſubeſſe.vt l.ſi cum aurū.de ſol.l.aut ſi quis ſciens.C.de
rei ven.loquitur in illo qui non hēbat ſpem,ut efficereī ſua. vn̄
cum eſſet alia cā,ꝓſumiī donaſſe. In gl.ſeq.quæ incipit. (puta ex
cuſtodib.)Iſta gl.habuit alium intellm̄ ad iſtam l.ſumptus q̄ prę
cedens gl.nam præcedens intellexit ꝙ iſti ſumptus fuerunt fa-
cti p legatarium.Iſta uero ꝙ per hr̄dem, & dicit ꝙ nō pōt eos re
putare.i.repetere a legatario,ſed ꝯ de l.domos.Sol.ibi qn̄ ad per
b petuam rei utilitatem,hic qn̄ ad tpalem, puta ad cuſtodiā ᵇ rei,
ad quam teneī ꝯdi.pendente . nam tunc cum lucreī fructus dēt
iſtas impenſas cum fructibus compenſare,ut ſ.de impenſ.l. 3.§.
nos generalr. ſicut & expenſas factas cā fructuum colligendo-
rum.ut l.fundus.fam. ercis. & ſ.ſolu. ma.l.diuortio.§.impendia.
3 †Et no.iſtam gl.ꝙ impenſa cuſtodiæ dr̄ pertinere ad præſentem
utilitatem,& eſt cum fructibus ꝯpenſanda,ideo ſi fuit datum in
dotem caſtrum, impenſa facta in cuſtodiendo pertinet ad mari
tum,qui habet fructus,nec pōt repeti ſolu.ma.ab uxo.ut no.per
Bar.in l.fi.ſ.de impen.non tñ dr̄ facta cā culturę, ut ĵ.de leg.3.l.
cum quæreret.§.fi.& ibi omnino vide Bar.Sed opp. ꝙ ēt in l.do
mos.licet eſſet impēſa facta ad perpetuam rei vtilitatem,ex quo
tñ ꝯd.pendente faciebat fructus ſuos,debebat illa cum fructib.
compenſari.& ſi tot percepit quot ſufficiant, non poſſet eam re
petere.ut in l.ſumptus.ſ.de rei vend.Sol.& no.& tene mēti. Lex
illa loquitur in illo,qui lucratur fructus ſolum pp bonam fidem
ſuam,vt etiam ſi eos conſumpſit, & nō ſit factus locupletior,&
ſic non teneatur ad reſtōnem,ſed eos lucretur pro cultura & cu
ra,ut Inſti.de re.diui.§.ſi quis a non dn̄o. nihilominus ſi aliā im
penſam fecit, debet eam cum illis fructibus cōpenſare , nec pōt
eam repetere a uero dn̄o,& ſi eſſet effectus locupletior, & ſi te-
4 neretur eos reſtituere,poſſet eam de illis deducere.† Si autē lu-
cratur fructus p p aliam cām iuſtam,vt hr̄s pendente cond. lega
ti ex tacita voluntate defuncti.iuxta no.in l.in fideicōmiſſaria.
ad Treb. vel maritus p p oneta matrimonij , tunc talem impen-
ſam factam ad perpetuam vtilitatem non teneī cum fructibus
compenſare,Hoc uoluit gl.quæ non eſt alibi,& quæ debet ita in
telligi & declarari.ſ.de rei vend.l.emptor,in fin.mag.gloſ.Tene
c menti ᶜ perpetuo . Sed adhuc oppo.ſi intelligis l.domos.in ex-
penſis factis ad perpetuam rei utilitatem , videtur ꝙ illa tota ſit
repetenda non habito reſpectu ad æſtimationem rei quæ ſit de
præſenti, quia vr̄ ſufficere,ꝙ fuerit neceſſaria,vel vtiliter fcā tē-
pore quo facta fuit,licet nunc non ſit.arg.ſ.de impen.l.& in to-
tum.Sed tex.l.domos. in fi.dum dicit quantitatibus extantibus
æſtimatis, dicit contrarium,ꝙ hr̄ reſpectus ad id quod ualet res

de

ADDITIONES.

a Reſtitutioni. adde an ipſa cauſa facta in re ſubiecta reſtitutioni, debeat cum fructibus compenſari. Pau.de Caſt. conſi. 17.
b ad cuſtodiam. adde quod uoluit Bal. conſi. 253. 2.lib.ubi de impenſa facta ad cuſtodiam caſtri.de quo etiam per Ful.conſi. 119.
c Tene menti. adde eundem Pau.conſi. 326.

5 de pſti ſo. & hoc ſin. no. quatuor ſutit caſus. † Interdum fit expen
ſa cã colligendorum fructuum & illa nunq̃ repetit̃ ſed cum fru
ctib. computat. & de illis deducit. ut ſ̃. dixi. Interdum fit ad utili-
tatem rei, nõ cã culturæ, tũc aũt illa impenſa non fit ꝓ maiori tẽ
pore, q̃ quo qs ſit recepturus fructus, vt eſt cuſtodia rei, uel ſi. &
idem. vt in l. 3. §. uos generaliter. de impen. interdum eſt duratura
vltra illud tp̃s, non tñ perpepuò, & tunc inſpicitur quantum va-
let hodie, cum res repetit, unde ſi expendit c. & nunc cum res re
petitur illa impenſa parum eſt duratura, in tantum quòd non
remanet vtilitas ex ea vltra x. q̃ poſſunt repeti. Ita intelligit Iaco.
6 de Are. † & Bar. iſtam l. domos. in fi. & hoc no. pro illis q̃ recipiũt
vineam ad certum tempus, & ponunt ibi palos, nam ſi annuales
non repetunt impen. Si autem duraturos per decennium & lo-
catio durat vſque ad quinquennium, repetunt pro dimidia, quia
pro dimidia tp̃is impenſa ſeruiuit ſibi, pro altera dimidia ſeruit
domino cui reſtituit, ideo ab eo repetit, & iſtud eſt quotidianũ.
Si autem ad perpetuam rei utilitatem, locum haberet quod dixi
7 in contrario. † Et not. ſecundum Ang. q̃ eo mõ dicendum eſſet
econuerſo, ſi tp̃e quo impenſa fuit facta res pp̃ illam non fuit ef-
fecta maioris pretij pp̃ qualitatẽ tp̃is, quia erat guerra. poſtea cũ
reſtituitur res reperit̃ maioris pretij, & ſic utiliter fuiſſe facta, in
ſpicitur tempus præſens per hanc l. ſing. in ver. (extantib.) quod
debet eſſe in tex. & quotidie contingit ſ̃m eum in iſtis qui rogã-
tur poſt mortem reſtituere, & interim faciunt expe. in bonis, de
inde poſt mortem petuntur, & hæredes eorum petunt, q̃ habea
tur rõ impẽſarum factarum, nam ex prædictis patet quæ & qua-
les ſunt repetendæ. Et de his uide in tex. & gl. in l. vbi purè. §. fi. j.
ad Treb. Tene menti prædicta.

LEX LVV.

Si ancilla. Dictio, cum, qñ ponit̃ inter pſonas, nõ ꝯiungit
acceſſoriè, ſed æquè principr, ſicut dictio, &,
quia perſona propter eius dignitatem alteri pſonæ non accedit.
h. d. cum l. ſeq. qñ ponitur inter res, diſtinguitur, an inter princi-
palem & acceſſoriam, & coniungit acceſſorie, an æque principa
lem, & coniungit principaliter, ut dixi in l. Titiæ. §. nihil differri.
& habetur in l. j. & 2. cum ſeq. j. de pec. leg.

LEX LXVII.

1 *Diſpoſitio captatoria non ualet in legatis, ſicut nec in inſtitutionibus hære-
dum.*
2 *Diſpoſitio tribus modis dicitur eſſe captatoria.*

a
2
a
CAptatoriæ. † Diſpoſitio captatoria non valet in
legatis a ſicut nec in inſtitutionibus
hæredum. h. d. † Quando autem ſit captoria in inſtitu-
tionib. hr̃ ſ̃. de hær. inſt. l. illa inſtitutio & l. captatorias,
cum l. ſeq. nam dr̃ captatoria trib. mod. Primo, quando ſubſtan-
tia diſpoſitionis confertur in liberam uoluntatem tertij, ut le-
go tibi ſi Titius uolet, uel uoluerit, quia non debet ultima uo-
luntas ex alterius uoluntate pendere, q̃ teſtatoris. Secundo qñ
in perſonam legatarij, vel iſtituti, ut lego illi cui Titius uoluerit,
uel inſtituo illos quos uoluerit. ut d. l. illa inſtitutio. hoc tñ verũ
quando incerta perſona de incertis, confertur ĩ arbitrium tertij,
ſecus ſi incerta de certis, ut lego uni ex liberis meis cui Titius vo
luerit, vel elegerit. vel l. vtrum. §. cum quidam. de reb. dub. nam in
primo caſu Titio non eligente remanet diſpoſitio omnino in-
certa. ſecundo autem non, quia omnes liberti admittuntur, ut
j. ti. j. l. cum quidam. & l. ſi quis Titio. §. fi. unde vr̃ non ualere le-
gatum uel inſtitutio facta de pauperibus quos elegeret Titius, q̃a
eſt de perſonis incertis. contrarium tamen eſt verius, quia pot.a
cenſetur factum de eo, qui certus eſt, nec illo non eligente rema
net incerta, ſed tp̃s ſuccedit & declarat. ut no. j. ti. j. l. j. & quia ẽt
ſi diceretur captatoria, nihilominus valet ad piam cauſam, ut in
c. cum tibi. de teſta. ſ̃m Bart. Tertio modo dicitur captatoria cũ
fit ſub ſpẽ alterius Inſtitutionis, uel legati, ut inſtituo te, ſi inſti-
tues me, vel lego tibi ſi legas mihi, & hoc quando per verba fu-
turi temporis, ſecus ſi præteriti. ut l. ille autem. de hær. inſti. & l. j.
de his quæ pro non ſcrip. habentur.

ADDITIO.

a In legatis. adde Ang. conſi. 201. & uide latè. in captatorias. de hær. inſt.

LEX XLXVIII.

a *Non valet legatum ſi res quæ legatæ ſunt non reperiuntur.*
2 *Non valet diſpoſitio ſi id quod ſua diſpoſitio includebat, uel includere uideba
tur, exceptio excludebat.*
*Si habens decem ſeruos in patrimonio quos legauerat Titio poſtea legauit Se
io aliquot ſeruos in genere, an legatum ualeat.*
3 *Dictio præter, quid importet.*
4 *Electio in legatis duobus, uel pluribus ſeparatim factis, pertinet ad primo no
minatum.*

1 **SI ita legatum.** † Non ualet legatum ſi res quæ le-
gatæ ſunt non reperiuntur. h. d.
2 Vel ſic ſ̃m bal. & Ang. non † ualet diſpoſitio ſi id quod ſua
diſpoſitio includebat uel includere uidebatur exceptio ex
cludebat. h. d. Opp. q̃ licèt in patrimonio non ſint niſi decem ſer
ui, ualeat legatum factum Seio, q̃a teſtatõr vr̃ voluiſſe, q̃ aliunde
emanẽt, poſtq̃ legauit in genere, & illos q̃ erãt legauerat Titio, ar.
in l. Titia §. 1. j. de auro & ar. leg. pp̃ hoc Iac. de Are. reſtringit iſtũ
tex. q̃ intelligat q̃ſi dixit, ex his quos hẽo in p̃rimonio, ſed hoc eſt
diuinare, nec tex. h. d. dico ergo q̃ ꝯtrium ꝓcederet ſi nullos ſer-
uos reliquiſſet in p̃rimonio, uel reliquiſſet decem tñ, & ſciebat
q̃ nõ erãt plures. Si ergo putabat, q̃ eſſent xx. locum hẽt iſte tex.
& iſte eſt uetus intellectus. Item adhuc opp. q̃ in iſtis x. qui erãt,
concurrat primus legatarius cum ſcđo, ut ſ̃. e. l. plane. §. ſi ꝯiun-
ctim. in fi. Sol. uerba illa (p̃ter eos. &c.) tollunt ꝯtrium. Si eñ ap-
poſita non fuiſſent, fatendum eſſet ꝯtrium: ſed non apparet q̃ vo
3 luit eos ꝯcurrere. Sed adhuc opp. fortiter. q̃a dictio p̃ter, † vr̃ po-
a tius includere nam, ſi lego tibi decem præter a fundum, uideor ẽt
fundum relinquere, ſicut ſi dixiſſem decẽ ultra fundum, uel hoc
amplius. ut no. in l. cum ita. inf. de do. p̃le. p̃ Iac. de Are. & Bar. So.
ibi qñ uerba referuntur ad eandem pſonam, hic qñ ad diuerſas.
Sed ꝯ. q̃ idem ſi ad diuerſas, ut j. de leg. 3. l. ſi ſic. So. ibi in dictiõe
hoc amplius. quę magis eſt repetitiua. hic in dictione præter, quę
ponit̃ hic excluſiuè qñ inter diuerſas pſonas, & quia hic præceſ-
ſerat legatũ factum Titio, & de materia huius dictionis p̃ter, no.
a in l. j. ſ̃. de pig. act. † Vltimo vr̃ hic caſus dum dicit (quos Titius e-
legerit.) de qõne quam ponit Dy. ſ̃. eo. in l. ſi ita ſit ſcriptum in fi.
& Bar. in l. qui duos. de illo qui habeat duos equos unum melio-
rem altero, & legauit tibi unum de equis ſuis, & mihi ſimiliter.
quis habebit meliorem? & certe quia vr̃ legata optio primo, no-
minatus primo debet eligere, ut in l. quoties. ſ̃. de uſufru. & hoc
tenuit Bar. licèt Dy. ꝯ & pro Bar. vr̃ caſus hic, quia Titius primo
nominatus eligit, & alij debentur ſecundo legatario, & hoc qñ
apparebat de legato facto Titio, aliás an ex illis uerbis (pręter eos
& c.) inducatur legatum factum Titio. glo. tenet hic q̃ non per l.
titia. in prin. j. tit. j. Sed nihil facit ſ̃m Dy. quia ibi erant uerba fu
turi tempori enunciatiua, quæ diſpoſitionem non inducunt.
hic præteriti, quæ ſolent inducere, ut in l. ex hac ſcriptura. de do-
na. ideo aſſignant aliam rationem, quia uerba inducta ad dimi-
nutionem, uel ad unum effectum, non operantur alium effectũ
contrarium. ut in l. cum tale. §. fi. j. de cond. & dem. Tene menti.

ADDITIO.

a Pręter. Latè uide per Lu. Rom. conſi. 315.

1 *Legatum poteſt conferri in liberam voluntatem legatarij, & ſi decedat ante-
quam declaret ſe uelle, non tranſmittit ad hæredem.*
2 *Expreſſa nocent, non expreſſa non nocent.*
*Expreſſio eorum quæ tacite inſunt, aliquid operatur, quando aliter exprimun
tur quam inſunt.*
3 *In uoluntate illius, cui fit acquiſitio ſine alia obligatione ipſius poteſt confer
ri tam legatum quàm etiam contractus, ſed in perſonam illius qui etiam ob
ligatur, non poteſt contractus conferri.*

1 **§. Illi ſi volet.** † Legatum poteſt conferri in liberam vo
luntatem legatarij, & ſi decedat antequã
declaret ſe uelle, non tranſmittit ad hr̃dem. h. d. Non ſic põt cõ-
mitti in uoluntate hr̃dis, uel tertij. ut ſ̃. l. proxi. & ſ̃. e. l. ſenatus. §.
legatum. & ibi plenè. In tex. ibi (ſi uolet.) hoc exponitur. i. ſi decla
rauerat ſe uelle, nõ eñ ſufficit mẽte tñ uelle, niſi declaret, ſicut
nec in aditio. hr̃ditatis ut no. in l. pro hr̃de, in prin. de aeq. hære.
& puto ſufficere q̃ declaret uerbis, aut factis. ſicut in adi. hæredi.
vt plenè no. in l. gerit. eo. tit. nam facto datur uoluntas intelligi.
vt l. reprehendenda. C. de inſti. & ſubſti. In tex. ibi (quàm ſi legata
rius uoluerit.) i. declarauerit ſe velle. Sed contra. quòd immo mo
riendo uidetur hoc declarare. ut j. de lega. 3. l. fideicommiſſa. §.
hoc autem legatum. ver. uerum ſi antequam. & l. vxorem. §. pen.
a Sol. ibi qñ in uoluntate hæredis per dictionem cum, a quæ ſigni-
ficat principaliter tp̃s, & ſic valet. licèt ſecus ſi per dictionem ſi,
ut ea. l. q̃q̃, & tunc hr̃s decedẽdo uidetur uelle, & ſic præſtabitur
ab hærede eius, ut ibi. hic in uoluntate legatarij, per dictionem
ſi, quæ ſignificat principaliter cond. & magis inficit, & impedit
a tranſmiſſionem. ut not. in l. j. j. ti. j. † In tex. ibi (quamuis.) reſpon-
det tacitę obiectioni, & ſic not. illud vulgate expreſſa nocent, nõ
expreſſa non nocent, ut l. nõnunquam. de cond. & dem. & quòd
expreſſio eorũ q̃ tacite inſunt, aliquid operatur, ſed hoc eſt uerũ
qñ aliter exprimuntur, quam inſint, nam ſi ꝯdõ iſta non fuiſſet
expreſſa, uolũtas legatarij nõ inerat acquiſitioni, cum ipſi igno
ranti acquireretur, ſed inerat ſolutioni, uel perfectæ acquiſitio-
ni, & irreuocabiliter, quia quouſque acceptet non eſt perfecte
acquiſitum, ſed reuocabiliter. poſtea uerò irreuocabiliter. Cum
autem exprimitur ad originem acquiſi. apponitur quia nec ip-
ſo iure, nec irreuocabiliter acquiritur, niſi declaret ſe uelle. In
3 gloſſ. ibi, (de actione & obligat. l. ſicut.) † Tu dic melius, quòd in
uoluntate illius, cui fit acquiſitio ſine alia obligatione ipſius be
ne poteſt conferri tam legatum, ut hic, q̃ etiam contractus, ut ſti
pu. in perſonam ſtipulatoris, in l. a Titio. §. fi. de uer. obl. ſecũ in p-
ſonam

ADDITIO.

a Dictionem cum. Ideo dixit Ro. ſing. ſuis fol. 11. per tex. ſing. in l. uxorem. §. Scæ-
uola. de lega. 3. q̃ ſi hæres grauatus fuerit reſtituere Seio, cum volet, quòd mor-
tuo hærede eius petet fideicommiſſum.

ſoriam illius, qui etiam obligatur, vt ementis, vel vendentis, qui
obligatur ad rem, vel ad pretium, non poteſt contractus confer
ri, ut in ꝯtrio. rō ponitur in l. ſub hac. ſ. de acti. & obli. In fi. glo. ibi
(fuit appoſita) hoc nihil ualet ſm Dyn. ut ꝟ. quando di. leg. ced. l.
dies. §. ſi. dic ergo ꝙ in l. contrario conditio appoſita legato non
erat apta ſuſpendere legatum poſt adi. hær. ideo non reddit lega-
tum conditionale, ut ſi lego tibi ſi hæres adiuerit hæredita. uel ſi
conditio ſub qua fuit inſtitutus hæres extiterit. hæc autem erat
apta ſuſpendere, nam ē adita hæreditate legatum erat conditio
nale quouſque declaret ſe velle ſm Dy. In gl. ſeq. in fi. de cond. &
dem. l. aliquando. Solue, ut ibi no. ſecundum Dy.

1 *Domus particulariter refecta cenſetur eadem, licèt nihil remanſerit de prima materia, ſecus in refecta eodem impetu.*

2 *Domus legata ſi fuit deſtructa, & refecta poſt mortem teſtatoris, debetur legatario.*

Si fuit deſtructa uiuente teſtatore, & non refecta debetur area legatario.

3 *Si in ea area poſtea teſtator ædificauerit, an cenſeatur legatum reuocaſſe.*

4 *Quid ſi iſtud nouum ædificium iterum deſtruatur, an ſic etiam debeatur area legatario.*

1 **§. Si domus.** † Domus particulariter refecta cenſetur
eadem, licet nihil remāſerit de prima mā,
ſecus in refecta eodem impetu. h. d. ſm Pet. Et hoc ultimum vi-
detur uerum etiam ſi ſit refecta de eadem mā, vt videat noua do
mus, q̄ nunq̄ fuit legata quod dic ut no. in fi. de naui refecta ſ. eo.
l. quod in rerum. §. fi. In tex. ibi (particulatim.) i. in diuerſis parti-
bus. ſed ꝟ. eo. tpe. In text. ibi (utile remanere legatum.) quia cum
ſit eadem domus, poteſt peti tanquam legata, ſed in ſequenti eſt
2 diuerſa domus, q̄ nunquam legata fuit. † Opp. ex l. ad ultimum
caſum de l. domus. ſ. eod. Sol. ut ibi dixi in fi. gl. q̄ format iſtud ꝯ-
rium. nam ibi fuit deſtructa, & refecta poſt mortem teſtōris p hr̄-
dem, & ſic tpe quo iam erat acquiſitum ius reale legatario, ſaltē
fictè, vñ domus noua non cenſet̄ diuerſa, ſed eadem quo ad ius
reale, ut probatur etiam in ſecundo contrario quod glo. hic for-
mat de l. ſi fundus. §. ſi res. ꝟ. de pign. & etiam de l. ſeruitutes. §. ſi
ſublatum. ſ. de ſer. urb. præd. Hic aūt uiuente teſtōre, quo tpe nul
lū ius erat acquiſitū legatario, & ſic quo ad acqrendum dr̄ noua
domus. Itē opp. in gl. de l. ſeruum filij. §. ſi areæ. ſ. eo. Sol. ibi eſt ca
ſus econuerſo, quia fuit legata area, & poſtea p teſtatorem fuit
ſuperimpoſita domus. unde cedit areæ. & tanq̄ augm̄ rei legatæ de
bet legatario, ut in l. quod in rerū. §. ſi quis poſt. ſ. eo. hic aūt fuit
legata domus, & poſtea deſtructa, deinde refecta. Sed ꝯ, ꝙ iſta ſo.
nihil ualeat: nā cum primo fuit deſtructa, remanſit area & illa de
bebat̄ legatariu acſi illa fuiſſet legata, quia ſupererat ex re lega
3 ta, vt ſ. l. ſi grege. in fi. † Si vero poſtea in ea area teſtator ædifica
a uerit, iſta domus licèt noua deberet ad legatarium pertinere. [a]
ſicut ſi legaſſet areā, & poſtea domum ſuperimpoſuiſſet vt d. l.
ſeruum filij. §. ſi areæ. gl. non tn̄det clarè, fatetur ꝙ ſi nō ſuperim-
poſuiſſet, area deberetur, ſed ſuperimponēdo cenſet̄ legatū reuo
caſſe. ſed quare non ſic in §. ſi areæ. vbi magis cēſetur legatū auxiſ
ſe? nec gl. nec Doc. declarār, ſed dic aliud eſſe in area expreſſe le-
gata. q̄ debetur vt res principalis, & ſic recipit acceſſionē aug-
menti, vt in §. ſi areæ, aliud cū debetur tanquam remanens ex
re legata. & ſic debetur vt acceſſio, vnde non recipit aliā acceſſ.
ſed potius extinguitur legatum, & ius quod legatarius habebat
in illa area remanente. Sic videmus, ꝙ vna ſeruitus aliam ſerui
4 tutē non recipit, vt in l. j. ꝟ. de vſufr. lega. † Sed pone ꝙ iſta noua
domus deſtruatur in toto, an illa area debeat̄ legatario? vr̄ ꝙ ſic,
quia nō fuiſſet ꝯſtructa debebat̄, ergo idē vr̄ ſi fuit conſtructa, &
nō durauit ar. in l. ſi pro parte §. verſum, de in rem verſo. Contra-
riū dic p iſtū tex. dum dicit. (interire legatum.) Si. n. non fuiſſet
ꝯſtructa tunc illa area domus debebat̄ legatario tanq̄ pars pri-
mæ domus legatæ, & tanq̄ id qd̄ ex ea ſupererat. Sed poſtea in-
cœpit eſſe pars nouæ domus, & illa nunq̄ fuit legata, nec debebat̄
legatario. ergo & ſi poſtea deſtruit̄, nec illa area debet̄, qa nō eſt
nūc pars primæ dom⁹, ſed ſcdæ, & ceſſat rō l. ſi grege. Nō ſūt alia.

A D D I T I O.

b Pertinere. His dictis adde vt per Lud. Ro. ſing. ſuis. fol. 11. incip. fuit ante quæſitum an ſi viuens teſtator tranſmittet.

LEX LXIX.

1 *Valet legatum de emendo, uel uendendo iuſto pretio.*

2 *Si teſtator mandauit hæredi ut uendat mihi fundum ualentem centum pro iuſto pretio, legatum ualet, non tamen ualet quantum ad hoc, ſi teſtator iniunxit mihi aliquod onus fideicommiſſi, ut dem tibi decem quaſi nihil habuerim ex teſtamento eius.*

3 *Quod teſtator poſſit mandare hæredi ut mihi mutuet ſub certis uſuris, & habeo actionem ex teſtamento.*

Si mandauit ut uenderetur tibi & mihi, & tu non uis emere uel lego, an inter nos habeat locum ius accreſcendi.

1 **ET ſi æquo.** † Valet legatum de emendo, uel uen-
dendo iuſto pretio. h. d. ratio una po-
nitur hic, & alia ꝟ. eit. j. l. ſi cui uidebatur legatum inutile,
quaſi non continens utilitatem, arg. ꝟ. eo. l. ciuitatibus, in
fi. ubi dr̄ ꝙ nihil ex teſtō vr̄ capere, qui tm̄ erogat quantum acci
2 pit. † Sed iſtud eſt uerum quantum ad hoc, ut poſſit grauari. nam
ſi teſtator mandauit hr̄di vt vendat mihi fundum ualentem cen
tum p iuſto pretio, ualet, quantum ad hoc ut p act. ex teſtō poſ-
ſim hr̄dem compellere ad uendēdum ſed nō quātum ad hoc vt
ſi teſtōr iniunxit mihi aliquod onus fideicommiſſi, puta ut dem
tibi decem, uel fundum meum, teneat illud pſtare, quaſi nihil ha
buerim ex teſtō eius, ut in l. ab eo. C. de fideico. & ita loqtur lex
3 ꝯtra, ut ſ. eo. l. non amplius. in prin. † Sed an poſſit mandare hr̄di,
ut mihi mutuet ſub certis uſuris? dic ꝙ ſic, & habeo actionem ex
teſtō, ut ꝟ. de leg. 2. l. fideicommiſſa. §. ſi hæres. item an inter iſtos
legatarios ſit ius accreſcendi ſi mandauit, ut uenderetur tibi &,
mihi, & tu non uis emere, ſicut locum hēt in lucratiuo legato
dic ꝙ ſic, ut no. gl. ꝟ. de leg. 3. l. uxorem. §. agri plagam. & uide qd̄
ibi no per Dy. & quod dixi ſ. eo. l. fideiuſſor. § fi. Non ſunt alia.

LEX LXX.

1 *Condemnatus ad mortem, ſi primo fuit procurator, uel negotiorum geſtor alicuius debet differri executio quouſque rationem reddiderit.*

1 **SEruus vni.** † Solutio rei legatæ etiam purè, poteſt
ex iuſta cauſa differri, h. d. facit iſte text.
2 † ꝙ ſi aliquis fuit condemnatus ad mortem, qui primo fue
rat procurator, uel neg. geſt. alicuius, debeat differri execu-
a tio a quouſque rationem reddiderit. facit ꝟ. eod. l. ſeruo legato. §.
ſeruus, & ita no. Per. & Cy. in l. j. C. de bonis proſcrip.

A D D I T I O.

a Executio. Adde Lu. Ro. idem dicentem. ſing. ſuis. fol. 13.

1 **§. Si ex pluribus.** † Nominati per nomina propria
uiriliter admittūtur, non propor-
tione hæreditaria. h. d. Simile ſ. eo. l. turpia. §. fi. & differunt, quia
ibi loquitur in grauatis per nomina propria, hic in honoratis. Et
pone caſum melius q̄ gloſ. ꝙ erant quatuor hæredes ex diuerſis
portionibus inſtituti, & duob. ex eis fuit legata res aliqua hære-
ditaria, uel non hæreditaria, & primo caſu tenet legatum in por
tionib. quas alij duo habent, ut ꝟ. eod. l. legatum. §. hæredi. certè
ad illas admittentur legatarij pro uirilibus, non pro hæreditariis
portionibus, quia non potuerunt nominari, niſi per nomina p-
pria, ſicut dixi in l. turpia. §. fi. poſſet tamen dari caſus per appella
tiua, ut ſi duo erant fratres mei, uel nepotes, & alij duo erant ex-
tranei & legaui fratribus: nam uidentur tunc admittendi pro hæ
reditariis, ſicut ſi fuiſſent nominati, ut hæredes text. eſt not. in l.
Lucius. §. Mœuia. ꝟ. ad Treb.

LEX LXXI.

1 *Legatum factum filioſ. a. poſt mortem patris mortuo patre pertinet ad filium, non ad hæredem patris, & quid ſi legatum factum eſt ſeruo.*

2 *Quantum ad acquirendū ex ultima uoluntate nō inſpicitur tp̄s acquiſitionis inchoatæ, id eſt teſti conditi, uel mortis, ſed tempus perfectum acquiſitionis.*

3 *In his quæ acquiruntur filio ut filio, non eſt neceſſe ꝙ ſit hæres patris, ut ſi pater recipiat emphyteuſim uel feudum pro ſe & filijs eius uel liberis, ſi non dicat & hæredibus. &c.*

1 **SI poſt mortem.** † Legatum factum filioſa. poſt
mortem patris mortuo patre
pertinet ad filium, non ad hæredem patris, etiam ſi patris
non ſit hæres, factum uerò ſeruo poſt mortem domini per-
tinet ad hæredem domini, niſi dominus illi ſeruo reliquerit liber
tatem directò, & pure fuerit inſtitutus hæres neceſſarius quia
tunc cum cedit dies legati, reperitur liber, & ſic acquiritur ſibi.
hoc dicit in effectu. uſque ad §. ſi purè. In tex. ibi, filio, non intelli
gas teſtatoris, ſed cuiuſdam tertij, in cuius erat poteſtate. In tex.
ibi (ad filium pertineat.) quia per mortem patris efficitur ſui iu-
ris indiſtincte, & tunc cedit dies legati ſibi facti, unde quæritur ſi-
bi, patri autem quouſque uixit non fuit acquiſitum ex perſona
filij, cum eſſet conditionale, unde nec potuit tranſmittere ad hæ
2 redem eius. † Et ſic not. quòd quantum ad acquirendum ex ulti-
ma uoluntate non inſpicitur tempus acquiſitionis inchoatæ. i.
teſtamenti conditi, uel mortis, ſed tempus perfectum acquiſitio
nis ſcilicet cum cedit dies legati, non ſic in contractibus inter ui
uos, quia ſi filiusfamil. ſtipulatur ſub conditione, licèt tempore
conditionis aduenientis ſit ſui iuris, ſibi non acquiritur, immo
patri fuit acquiſita, quod dic ut plene no. in l. quæ legata. de re.
iur. quia in contractibus conditio retrotrahitur, ut l. potior. &
l. qui balneum. qui po. in pign. hab. ſecus in legatis, ut l. j. § j. & ibi
3 not. ad Sillan. † In text ibi (an patri hæres extiterit nec ne.) Nota
diligenter quòd in his quæ acquiruntur filio ut filio, non eſt
neceſſe ꝙ ſit hæres patris, & ideo ſi quis recipiat emphyteuſim
uel feudum pro ſe & filiis eius uel liberis, ſi non dicat & hæredi-
a bus mortuo patre uocantur filij, etiam ſi repudient a hæredi-
tatem paternam, ut hic, ſed contra in uero feudo, in titu. an
agna.

A D D I T I O.

a Repudient. De hoc latè in l. quod dicitur per no. de uer. obl.

agna.vel ſi.Sol.intellige ſ͠m Bal.idem qñ pater ſimpl͞r recepiſſet, quo caſu filij ẽt uocantur,ut in tit.qui feu.da.pot.§.cum uerò ↄ̃. Ita tñ ſi ſunt h͞rdes patris,non aliter, vt in ↄ̃rio.ſed agnati ẽt ſi nõ ſint hæredes,dum tñ ſit antiquum,ſed non initiatum in perſonã morientis,alias non ſuccederent,licet filij bene ſuccedant. Idem dico ſi dixiſſet pro ſe,filijs ſuis,& hæredib.vt no.Bar. in l.vt iuriſlur.§.ſi liberi.de oper.lib. In tex. ibi,(in ea cã dictauerit.) qa non fuit ſibi relicta libertas, vnde non efficitur ſui iuris per mortem dñi eo modo quo filius per mortem patris, ſed remanet in dñio hæreditatis,vnde acquirit͞r hæreditati iacenti, & per eã poſtea hæredi adeunti,vt ĩ.ſequitur.In tex.ibi.(liber eſſe iuſſus fuerit.) inſtituto extraneo hærede.nam tunc inter mortem dñi & adi.hæreditatis eſt dare medium, & in illo medio iſte ſeruus eſt adhuc ſeruus cũ dies libertatis relictæ non cedat niſi adita h͞rditate, vt C.de cad.tol.l.j.§.in nouiſſimo.vnde adhuc eſt idem hic, ꝙ in ſuperiori caſu,qñ non fuit relicta libertas,& h.d.uſq.ibi.(prætereã.) Si aũt fuit inſtitutus neceſſarius h͞rs,vt alius ſeruus illius dñi, uel ẽt filius in ptãte,tunc ſtatim mortuo dño ipſo iure acquirit inſtituto hæreditas, & ſic non eſt dare medium inter mortem dñi,& aditionem hæreditatis ſuæ, & eodem tempore & inſtanti cedit dies relictæ libertatis,& efficitur liber ipſo iure, ſi erat relicta directò,ſecus ſi per fideicommiſſum,& eodem inſtãti cedit dies relicti facto ſeruo poſt mortem dñi, & ſic reperit ipſum liberum, unde ſibi acquiritur,& non hæredi domini,ſed contra,quia iſta tria ſimul concurrunt, & eodem tempore, nec unum eſt altero prius uel poſterius,& ſic legatum factum ſeruo non reperit ipm liberũ factum,ſed in actu liberationis,ſicut alibi dicit glo.Lupus exit ſyluam,ſed nondum exiuit,in l.arboribus.§.de illo.ſupra de vſufr. Ita iſte cum cedit dies legati ſibi facti,exiuit ſeruitutem,ſed nondum exiuit.ergo ſibi non debet acquiri.Solu.tex.voluit hic contrarium ſoluere circa fin. ut licet concurrant, nec unum ſit altero prius uel poſterius,reſpectu temporis, tamen fauore legati,ut ſeruo acquiratur in ordine intellectus,fingitur prius factus liber.& per poſterius cedere dies legati ſibi facti. & ſic allegatur iſte tex.ad q.de puncto,de qua etiam per glo.in l.ſed & partus.§.ſi.in vlti.glo.ſupra quod met.cau.per Petr. in l. Arethuſa. de ſta.hom.& per Bar.hic qui diſtinguit.

1 *Si ſeruo pure legato relinquitur libertas ſub conditione, primũ legatum redditur cõditionale in euentum contrariæ conditionis. Si uerò in diem certum, uel poſt mortem legatarij, totaliter extinguitur.*

2 *Legatum pure factum, ſi adimitur ſub conditione, cenſetur ſub contraria conditione factum.*

Tacita conditio impedit tranſmiſſionem legati ſicut expreſſa, & quid ſi perueniat ex diſpoſitione legali.

3 *Sicut quando pure relinquitur libertas ſeruo legato, legatũ extinguitur. Idem quando in diem certum.*

4 *Caſus in quo relictum factum poſt mortem tertij reputatur potius in diem, quàm conditionale.*

5 *Si relinquo Titio ſeruum uſque ad annum, & poſt annum uolo ꝙ ſit liber, an legatum ſerui ualeat uſque ad annum.*

1 **§.Si purè.** †Si ſeruo purè legato relinquitur libertas, ſub condõne,primum legatum redditur cõdõnale in euentum ↄ̃riæ condõnis. Si uero in diem certum, vel poſt mortem legatarij,total͞r extinguitur. h. d. multò fortius ſi purè nec refert quid eorum præcedat fauore libertatis, vt ĩ.titu.j. l.ſi idem ſeruus.dummodo ualeat relicta libertate,alias dic ut ſ̃.e.l. ſeruum filij.§.ſi idem ſeruus.

2 † No.j. ꝙ ſi legatum purè factũ adimitur ſub condõne,cenſetur ſub ↄ̃ria condõne factum, vt ĩ. qñ di.leg.ced.l.quod purè,& al.qñ.de cond.& dem.Sed ↄ̃ extra glo. quia verba inducta ad diminutionem non important augm͞, ſeu ↄ̃rium effectum,ut l.legata inutiliter.ſ̃.eo.ergo ademptio cõditionalis importat dationem ẽt condõnalem. Solu. ut dixi in l.ſi mihi & tibi.§.in legatis.ſ̃.eo.nã iſta datio non prouenit,ex ademptione, ſed ex primo legato purè facto,quatenus ei non adimit, & ex illa debet peti.ideo text.hic cautè loquitur,dum dicit (ſub ↄ̃ria cõdõne ualet legatum) .i.firmum remanet. Item no.in uer.(& ideo) ꝙ tacita condõ impedit trãſmiſſionem legati, ſicut expreſſa,nam ↄ̃tia condõ nõ fuit expreſſa, ſed tacitè ſubintellecta. Sed ↄ̃ de l.condõnes,quæ extrinſecus,de cond.& dem. Sol.tacita condõ proueniens ex uoluntate teſtõris, quæ colli͞r ex uerbis ab eo prolatis,a ↄ̃rio ſenſu vel alio modo idem operatur ꝙ expreſſa, & ita loquitur hic cum concor. Sed proueniens ex diſpõne legali,non reddit legatum condõnale,quo ad diei ceſſionẽ, & tranſmiſſionẽ,ut in ↄ̃rio,quia dicitur extrinſeca.i.ex teſtõ non proueniens, ſed prima ſic,vt tetigi in l. Stichum qui meus erit. ſ̃.eod.

3 †Tertio no.in ver.(ꝙ ſiquidem.) ꝙ ſicut quando purè relinquitur libertas ſeruo legato legatum extinguitur, idem quãdo in diem certum,puta poſt annum. ſed ↄ̃, nam illud fuit inductum fauore libertatis,ſed nunc nullus fauor eſt, ꝙ legatum ſerui ſtatim extinguatur,qm̃ ſeruus non potuit conſequi libertatem ante lapſum diei.non.n.intereſt ſua cui ſeruiat,an hæredi, an legatario. deberet.n. legatum ſtare firmum uſq. ad euentum diei, & tunc finiri,vt l.ſi.C.de leg. & ſic interim legatarius h͞ebit cõmodum,& tñ iſte tex.probat ↄ̃rium,& ſic legatarius non h͞et,ſed hæres.Iſtud ↄ̃rium eſt difficile, & male v͞r poſſe ſolui, niſi dicamus, ꝙ intereſt ſua nõ h͞ere mutare dñium, poſtq̃ peruenturus eſt ad libertatem,ſed hoc intereſſe non concernit libertatem, & quouſque h͞et ſeruire,non eſt conſiderandus fauor eius. vnde poteſt aliter ſolui,q̃ hic contingit.quia libertas fuit relicta directò. quo caſu ſi ualeret legatum,& ſic tranſiret dñium in legatarium,nõ poſſet adueniente die competere libertas,quia non potuit relinqui ſeruo alieno.& quia talis ſeruus remanet libertus orcinus.i. teſtatoris,a quo euellitur dñium,nõ aũt euelleretur a legatario, & ſic remaneret libertus legatarij. Si ergo relinqueretur libertas per fideicommiſſum p̃ſtanda legatario, bene ualeret legatũ vſq. ad tp̃s,& procederet ↄ̃rium,per l.cum quo.§.is qui.in ſi.ĩ.ad

4 le.fal.& per l.periculum.§.ſi.ĩ.tit.j.& hic in gl.ſi.† Vlt.not.hic in ſi.caſum in quo relictum factum poſt mortem tertij reputat͞r potius in diem q̃ condõnale.Si.n.eſſet condõnale,legatũ ſerui non extingueretur ſtatim,ſed in euẽtum condõnis,vt in prin.§.& hic in ſi.ſtatim extinguitur,ſed ↄ̃ de l.hæres meus.de condi. & dem. & l.quib.dieb.§.quidam Titio. ubi eſt condõnale, quia non eſt certum an legatarius ſuperuiuat illi, poſt cuius mortem factum eſt legatum,uel non.Solu.uerum eſt r͞lt,fallit hic,& rõ fallentiæ eſt, quia legatarius non põt conſequi emolumentum ex legato ſerui viuente ſeruo,ſed in primo caſu huius§. ſic, quia ſi deficeret alia cõdõ libertati appoſita, remaneret legatum ſerui penes eum,ſed hic in ſi.ſi deficeret,quia ſeruus moreretur ante legatarium,nullum commodum remaneret penes legatarium. d͞et ergo inſpici an condõ libertatis poſſit deficere viuẽte ſeruo, & tũc legatum ſerui non reuocatur,ſed ponitur in ſuſpenſo: an nõ,& tunc ſtatim extinguitur. Ratio aũt extinctionis eſt eadem,quę in caſu præcedenti,quia relinquitur libertas directò, ſecus ſi per fideicommiſſum,ut in gl.ſed rõ diuerſitatis inter primum caſum, & ultimum eſt illa,quam ſ̃.dixi.In vlt.gl.ibi, (vel fideicõmiſſum ab hærede p̃ſtandum.)quo caſu ſi ualeret legatum,nõ poſſet hæres libertatem præſtare,quia non eſt dñs. ideo legatum ſerui reuocatur,ſicut & qñ relinquitur directò, ſecus qñ a legatario p̃ſtanda eſt,ut in ↄ̃rio.ſed quidam dicunt, ꝙ etiam ibi loquitur in libertate directò relicta,& ita ſonat ibi litera,& ad iſtum tex.reſpondent fatẽdo ꝙ etiam ibi reuocatur legatum ſerui, ſicut hic.

5 quod dic ut ibi no.per Bar.† Prædicta quando legatum ſerui eſſet purè,ſeu ſimpliciter factum,& poſtea relicta eſſet libertas directò purè,uel in diem,ſed ſi relinquo Titio ſeruum, vſq. ad annum,& poſt annum volo ꝙ ſit liber, non uideo quare legatum ſerui non debeat valere vſq. ad annum,cum appareat de uoluntate mea, ꝙ nolui ipſum habere commodum pro illo tempore nec ſum mihi ↄ̃rius in aliquo, ſed cum relinquo purè uel ſimpliciter,uideor velle ꝙ perpetuò habeat,cum vero poſtea relinquo libertatem poſt tp̃s,uolo ↄ̃rium, & ſic mihi ipſi contrarior. ideo hoc ſ͠m prævalet,& reuocatur primum ſtatim, propter rationẽ tamen,quam ſ̃.tetigi.ꝙ quando relinquitur libertas directò,debet auelli dñium a teſtatore.põt dici,ꝙ in legatarium non tranſeat,ſed duntaxat commoditas pro illo tempore, uel ſi dicimus, ꝙ tranſeat finito tempore, redit dominium ad hæreditatem, ut l.ſi.C.de leg.& eodem inſtanti auellitur ab ea, & efficitur liber, & ſic nihil obſtabit. Non ſunt alia.

LEX LXX.

1 *Seruo proprio nomine legato poteſt quis legare, & dies ſecundi legati cedit ab adita hæreditate.*

2 *Dies legati facti ſeruo legato, quare non cedit a morte teſtatoris, & dies legati facti ſeruo, ſic.*

1 **SEruo legato.** †Seruo proprio nomine legato poteſt quis legare,& dies ſecundi legati cedit ab adita hæreditate. h. d. Si autem non eſſet alteri legatus ſeruus,non ualeret legatum ſibi factum ſine libertate,quia non eſſet cui poſſet acquiri, ut in l. ſerui. C. de leg. ſed quando alteri legatur,acquiritur legatario,& hoc vult iſte text.

2 †In glo.ibi. (§.in nouiſſimo,) ſed quare dies legati facti ſeruo legato,non cedit a morte teſtatoris, & tamen dies legati facti ſeruo bene cedit a morte teſtatoris? Glo.in §.nouiſſimo.ſentit iſtud contrarium & vult in effectu, quòd ideo primum legatum non cedit niſi ab adita hæreditate,quia ſi cederet, non ualeret, quia non eſſet cui acquireretur, nam licet dies legati facti de ſeruo cedat a morte teſtatoris, & ſic legatarius efficiatur dominus ſerui, hoc tamen non uerè,ſed fictè,ut in j.glo.præcedenti, & iſtud fictum dominium non eſt ſufficiens, ut per eundem ſeruum eidẽ legatario acquiratur legatum ſeruo factum. unde cum nec legatario, nec ſeruo poſſit acquiri,non ualet,ſicut ſi non foret alteri legatus, ſoli enim hæreditati legantis acquireretur, in cuius vero dominio extitit iſte ſeruus, & ſic ab eadem hæreditate ſibi ipſi uideretur legatum factum, ſed poſt aditam hæreditatem legatario ſerui acquiritur dominium uere, ideo per ipſum poteſt ſibi acquiri legatum fundi. Et ex hoc,quia non cedit ante aditam hæreditatem,ſequitur quòd iſte ſeruus ante aditã hæreditatem efficeretur liber,puta erat factus liber,& iacente hæ-

reditate extitit conditio libertatis, adita poſtea hæreditate legatum acquireret ſibi, non legatario ſerui. nec obſtaret regula Catoniana, quæ non habet locum in relictis, quorum dies cedit ab adita hæreditate, & h. d. tex. in l. cum legato. ꝟ. quã di. leg. ced. quæ declarat hunc articulum. In gl. ibi (quo cedit dies legati.) i. quo moritur is qui legauit huic ſeruo. Dyn. In gl. ibi (añ aditam hæreditatem.) i. dũ qui ſeruum legauit alteri, tunc acquirit hæreditati ipſius dñi penes quem uerum dñium ipſius ſerui legati adhuc erat, licet penes legatarium eſſet fictum. nam iſta pñt ſimul ſtare, ut patet in l. in ſuis, de libe. & poſthu. dominium añt uerum ſufficiens eſt, ut acquirat hæreditati legatum factũ ſeruo a Titio. ſed fictum legatarij non, ut ſ. dixi. Sed aduerte, quia licèt acquirat hæreditati dominium, adita poſtea hæreditate, tenebit hæres ſeruum legatum tradere legatario una cum dicto legato ſibi acquiſito. ita vult gl. in l. quod ſeruus. ꝟ. ti. j. Per. autem uoluit contrarium. C. de uſufru. leg. l. fi. Sed Bar. tenet gl. in l. quòd ſeruus.

1 *Alienatio rei ſub conditione legatæ uires legati non perimit.*

2 *Res ſubiecta reſtitutioni ſub conditione, poteſt interim alienari, ſi non eſt alienatio prohibita, aliàs ſecus, & quid hodie.*

1 **§. Si ſeruum.** † Alienatio rei ſub conditione legatæ vires legati non perimit. h. d. In tex. ibi (hæres alienauerit,) & ſic tranſtulit dñium, quod erat apud eum pẽdente conditione legati, ſed ea exiſtente reuocatur alienatio, quia reſoluto iure datoris, reſoluitur ius acceptatoris, ut l. lex uectigali. ſ. de pig. & redit dñium ad legatarium. Si tñ teſtãt expreſſè prohibuiſſet alienari, non ualuiſſet alienatio ab ipſo principio, & hoc vult glo. quæ fortè non eſt alibi. ꝟ. ti. j. l. cum pater. § libertus.

2 † Res ergo ſubiecta reſtitutioni ſub conditione poteſt interim alienari, ſi non eſt alienatio prohibita, aliàs ſecus. gl. tamen dicit hoc verum iure iſto, hodie uerò etſi non ſit prohibita a teſtãre, prohibetur a lege, & ſic non ualet alienatio, per authe. res quæ. C. communia de leg. quæ gl. pœ omnes reprobatur quia per illam auth. nihil immutatur de iure ueteri quantum ad potentiam alienandi. Sed ſolum excipiuntur aliqui caſus, in quib. poteſt fieri alienatio, etiã ut perpetuo ualeat, & non reuocetur. tam autem iure digeſtorum quàm Codicis ualebat interim alienatio, ſed exiſtente cõditione reſoluebat, & ita et hodie eſt præterquã in caſibus illius auth. in quibus valet, & non reſoluitur. In glo. j. ibi (manumittere non poteſt.) quia ſi valeret manumiſſio, non poſſet adueniente conditione retractari, fauore libertatis, ſed alia alienatio ſic, unde no. quod difficilius cõceditur id quod difficilius reuocatur. ut ſ. de minoribus. l. ſi ex cauſa. §. fi. & no. ſ. de nox. l. ſi noxali, & C. de pœ. ob cãm. l. ea. lege.

1 *Ille agit ex legato, cuius intereſt, licèt ad eum uerba legati nõ fuerunt directa.*

2 *Si teſtator mandauit hæredi quod ſponſo uel genero nomine filiæ daret dotem, quod de æquitate etiam gener uel ſponſus fauore dotis agere poterit.*

3 *Statutum ſi excludit fœminas extantibus maſculis, licèt non diſponat maſculos ſuccedere, tamen hoc tacite diſponere videtur, cum ipſorum contemplatione fœminas excludat.*

4 *Caſus in quo uerba conditionalia diſpoſitionem inducunt, regulariter contra.*

1 **§. Si teſtator.** † Ille agit ex legato, cuius intereſt, licèt ad eum uerba legati non fuerint directa. h. d. In tex. ibi (non creditores.) niſi appareat, quod eorum contemplatione ſit relictum, ut no. ſ. e. l. ſi cui. § ſi Titio. quod dic ut ibi plene dixi. debent ergo creditores agere contra quemlibet ex hæredibus pro portione hæreditaria. non contra ſolum grauatum actione ex teſtamento. In tex ibi (quorum intereſt hoc fieri,) ſed et creditorum intereſſe poteſt. Et poſſunt unum uel duos inſolidum conuenire, vt non habeant agere contra quemlibet, ſed dic non tantum quantum intereſt cohæredum, & ideo in dubio magis præſumitur relictum cõtemplatione cohæredum quàm creditorum. l. fideicommiſſa. § interdum. ꝟ. de lega. 3. Et adde hic l. cum ab uno. ꝟ. ti. j. ubi eſt caſus ſpecialis, & ſingularis, in quo etiã alio non apparente creditor poſſet agere contra grauatum ex teſtamento. In tex. ibi (non ſolum.) reſpondet tacitæ obiectioni, quo poſſunt agere cohæredes, qui non fuerunt in hoc grauati,

2 & rñdetur quòd alibi hoc contingit. † In text. ibi (non enim gener, aut ſponſus.) cui fuerat dos promiſſa per teſtatorem, & ſubaudi tñ, uel dic de rigore, ſed de æquitate etiam gener, uel ſpõſus fauore dotis hoc caſu agere poteſt. ut ꝟ. de conditio. & dem. l. Titio centum. §. Titio genero. ſecus in primo caſu huius §. & ad hoc d. l. cum ab uno. Et per iſtum tex. cum ſimili determinat Bar.

3 in l. fin. ꝟ. ad Ter. † Si ſtatutum excludit fœminas extantibus maſculis, licèt non diſponat maſculos ſuccedere, nihilominus tacite diſponere uidetur, cum ipſorum contemplatione fœminas ex

4 cludit. † Et ſic eſt caſus in quo uerba conditionalia diſpoſitionẽ inducunt, ctr ꝫ, ut ſ. ſi quis omiſ. cau. teſta. l. ſi quis ſub conditio. In gl. quæ incipit ibi (vt ꝟ. ſol. ibi ſtipulatio.) ex qua per uirum nõ acquiritur uxori. ut C. ſi quis alte. uel ſibi. l. multum intereſt Dyn. In gl. ibi (hic legatum,) in quo inſpicitur uoluntas teſtatoris, & ille naturaliter præſumitur uoluiſſe legare illis, quorum plus intereſt, ut d. §. interdum. Petr. de Bellapert. In fi. gl. ibi (de libe. lega. l. 2. in fin.) ſolue, ut dixi in l. ſi cui. § ſi Titio, quia ibi alius teſtator lega

uit creditori meo, id quod debeo, hic verò ego, quo caſu diſtingue vt tibi dixi. Tene menti.

1 *Hæres non tenetur liberare rem legatam a ſeruitute prædiali.*

2 *Si alius habebat uſumfructum, vel vſum in fundo quem tibi legaui, an hæres meus tenebitur illum redimere, & ipſum tradere pleno iure.*

3 *Venditor, an teneatur tradere fundum liberum.*

1 **§. Si fundus.** † Hæres non tenetur liberare rem legatam a ſeruitute prædiali. h. d. Intellige et ſi teſtãr ſcie-

2 bat eam deberi. nec ob. l. ſi res obligata. ſ. eo. ut ibi dixi. † Sed an a ſeruitute perſonali? pone enim quod alius habebat uſumfru. uel uſum in fundo, quem tibi legaui, an hæres meus tenebitur illum redimere & ipſum tradere pleno iure? diſtingue, an pertineret ad ipſum hæredem, & indiſtinctè tenetur tradere pleno iure, etiam ſi teſtãr hoc ignorabat, ut l. cum filius. § dñs. ꝟ. tit. j. aut ad alium, & tunc diſtinguitur prout in l. ſi res obligata. quod dic ut plenè no. in l.

3 Mænius. § fundo. ꝟ. ti. j. † Quid autem in uenditione, an venditor teneatur tradere fundum liberum? dic vt in l. quod ad ſeruitutes. de euic. & l. cum uenderes. de contrah. emp. Sequitur §. ſeruus. & iſtum caſum habuiſti, ideo breuis eſt.

§. Seruus, qui. † Concordat l. ſeruus. ſ. eo. & facit ad quæſtionem, de qua ibi dixi, & ibi uide, ſo non expedit inſiſtere.

§. Si res quæ. Si ſeruus legatus eſt in fuga ſine culpa hæredis, tenetur hæres duntaxat cauere de proſequendo ipſum, & de reſtituendo cum ad eius manus peruenerit. h. d. ſed cuius expen. tenetur proſequi? dic ut ſ. eo. l. cum ſeruus legatus, & dixi in l. cum res, circa prin.

LEX LXXIII.

1 *Hæres põt retinere ſuũ legatum quouſque ſibi ſatisfiat de noxa p eum ſibi cõmiſſa, & fundũ legatũ quouſq. ſibi reintegretur ſeruitus per ſucce. extin.*

2 *Si res, in qua uel pro qua ius habebam ad me peruenit, cum onere alteri reſtituendi, poſſum per retentionem conſeruare mihi ius meum, quod erat extinctum quouſque reintegretur vel indemnis conſeruetur.*

3 *Quando hæredi competebat aliquod ius in re legata antequam ſuccederet teſtatori, an poſſit ſibi illud ius conſeruare aduerſus legatarium ſi per ſucceſſionem fuerat extinctum.*

4 *Si enim fundum tuo mandato, vel ſeruum, & mihi traditur, acquiritur dominium mihi, licèt per actionem mandati tenear tibi tradere.*

1 **SI ſeruus.** † Hæres poteſt retinere ſeruum legatũ quouſque ſibi ſatisfiat de noxa per eum ſibi cõmiſſa, & fundum legatum quouſque ſibi reintegretur ſeruitus per ſucce. extin. h. d. Bald. & ſic no. ſecundum Bart. † quod ſi res, in qua, uel pro qua ius habebam, ad me peruenit cum onere alteri reſtituendi, poſſum per reſtitutionem conſeruare mihi ius meum quod erat extinctum, quouſque reintegretur uel indemnis conſeruetur, quia perinde eſt ac ſi ad me non perueniſſet, ex quo hẽo alteri reſtituere, & ſic reuocabiliter peruenit, facit l. nõ quocunque. ꝟ. eo. & l. debitor. ꝟ. ad Treb. Venio ad caſum, in glo. j. ibi (vt aliqua ſit dubitatio,) nam ſi purè legaſſet, nullo modo extingueretur actio furti, uel ſeruitus competens hæredi, quia nullo tpe fuiſſet hæres dñs rei legatæ, ut ſ. e. l. legatarius. §. j. & de fur. l. a Titio. Dy. & ſic non eſſet neceſſaria reintegratio, ut no. ſ. de ſerui. l. Papin.

3 in ulti. gl. ibi. §. dominus. † Circa iſtum art. quod hæredi competebat aliquod ius in re legata anteq̃ ſuccederet teſtatori, an poſſit ſibi illud ius conſeruare aduerſus legatarium, ſi per ſucceſſionẽ fuerat extinctum, diſtingue. aut erat ius ſeruitutis prædialis, & indiſtinctè poteſt ſibi conſeruare, nec tenetur fundum tradere liberum legatario, ſiue teſtator ſciebat illam ſeruitutem deberi hæredi, ſiue ignorabat, ut hic in uer. (nam & ſi fundus.) quia ſi deberet ſeruitutem cuidam tertio, non teneretur hæres eam ab illo tertio redimere, ut ſ. l. proxima. § ſi fundus, & illud tenetur facere in ſua perſona, quod eſſet facturus in perſonam alterius. argu. in l. frater a fratre, uerſi. porrò. ſ. de condi. inde. aut erat ſeruitus perſonalis uſufr. & indiſtinctè non poteſt iſtud ius ſibi retinere, immo tenetur illum fundum tradere pleno iure, etiam ſi teſtator ignorabat illud ius hæredi competere, & credebat ſe dominum pleno iure, ut in illo §. dñs, quia uſufr. eſt pars dominij, vñ ſi teſtator legaret rem hæredis pleno iure, ualeret legatum, & teneretur hæres eam tradere, etiam ſi teſtator hoc ignorabat, & credebat eſſe ſuam, ut ꝟ. ti. j. l. unum ex familia. § ſi rem. ita & ſi erat hæredis pro parte integrali proprietatis, uel uſusfruct. arguendo de toto ad partem, & iſta vr ratio illius §. dñs. ita vr ſi pro parte quota. Nec ob. l. ſerui electionem. in fi. ſ. e. ubi legatum reſtringitur ad partem ſolam, quam habebit teſtator, quia illud eſt uerũ quando alius quàm hæres habebat alteram partem, ſecus quando hæres. aut erat ius obligationis, uel hypothecæ, uel quia erat obligata pro noxa, & tunc adhibet diſtinctionem, quæ ponitur in l. ſi res obligata. ſ. eo. eo caſu, quo teneretur eam liberare ab extraneo, teneatur etiam liberare a ſe. Sed eo caſu, quo non ab illo, tunc nec a ſe. Et ideo primus caſus huius l. debet intelligi quando teſtator ignorabat ſeruum dediſſe noxam hæredi, ſecus ſi ſciebat, quia tunc teneretur ipſum liberare ab extraneo, ut dixi in l. ſi a ſubſtituto. in fi. ſ. eo. Sed ſecundus caſus, qui loquitur de ſeruitute, intelligi-

4 telligiẽ indiſtinctè, ſiue ſciebat, ſiue ignorabat. † Vltimò no. hic
ibi dum dicit. (nec diſſimile.) ꝙ ſi emi ſundum tuo mãdato, vel
ſeruũ. & mihi traditur, acquiritur dñium mihi, licèt per actionẽ
mandati, teneat tibi tradere, aliàs.n. non extingueretur ius qđ
hẽbam in eo cuius ꝯrium hic patet, ꝙ extinguitur. hoc intelligi
tur verum, qñ emi ſimpl'r, vt ẽt not. in l. res ex mandato. de acq.
rer. do. & l. ſi ita quis. §. Seia. de verb. obl. ſecus ſi tuo noĩe, quia
tunc recta via facta traditione acquireretur tibi dñium, & poſ-
ſeſſio. l. per procuratorem. C. de acqui. poſ. Tenementi.

L E X LXXIIII.

1 *Legatum domus ſimpliciter factum, valet ſi teſtator reliquit domos in patrimonio, ſed ſi non reliquit, non valet tanquam eluſorium.*
2 *Legatum domus non valet, ſi teſtator nõ habebat niſi vnam, & habet filios.*
3 *Legatum habitationis, quid importet.*
4 *Si teſtator legauit habitationem vxori, & reliquit domos in patrimonio, nõ poteſt vxor petere ꝙ ſibi conducatur alia, ſed tenetur habitare in vna ex illis, prout hæres elegerit, & arbitrio boni viri conueniat.*
5 *Quando legatur proprietas domus, an erit in libera optione hæredis ſi domos teſtator reliquit in patrimonio, vt poſſit dare deteriorem.*
6 *Quid ſi habebat palatia, & domum paruam, quæ ſufficiebat uni viduæ, cui ſuit legata domus ſimpliciter.*
7 *In Legatis earũ rerum q̃ habent terminos facto hoĩs, electio an ſit hæredis, & quid in his, q̃ habent certos terminos a natura, & num. 5. vide tamẽ nu. 8.*
8 *Si res mediocris eſt eligenda, non eſſet differentia an eſſet electio hæredis, vel legatarij.*
9 *Quod dicitur hic de legato domus: an habeat locum in legato fundi.*

1 SI domus. † Legatum domus ſimpliciter factum, va-
let ſi teſtator reliquit domos in patrimo-
nio, ſed ſi non reliquit, nõ ualet tanquam eluſorium. h. d.
2 † In text. ibi (ex his quas teſtator habebat.) Sed quid ſi non
hẽbat niſi vnam, & de illa non eſt uerſimile, ꝙ ſenſerit, q͞a reliq͞t
filios, q͞ illam domum ingrediebantᷣ puto perinde eſſe ac ſi nõ re
3 liq͞ſſet, ut non ualeat legatum. † Quid ſi dixit lego habitationẽ?
Rñdeo, aut nihil adiunxit, & vr̃ domũ legare, q͞a frequenter hoc
verbum ꝓ domo ponĩ. aut dixit lego habitationem unius domꝰ
& tũc vr̃ legare commodum habitationis, tex. eſt, & gl. & ibi Gu
li. de Cu. in l. cum antiq͞tas. C. de uſuf. iõ non vr̃ adhibẽda diſtin-
ctio, de qua hic. Sed hr̃s teneaĩ indiſtinctè legatario ſoluere pen-
ſionem unius domus ſ'm qualitatem legatarij, & hoc frequẽter
ꝯtingit in uxorib. quia relinquit habitatio, quia teſtõr dubitat, ꝙ
4 non poſſit habitare cum hr̃dib. † Dicit tñ Bal. in l. annualib. C. de
leg. ꝙ ſi teſtõr reliquit domos in p̃rimonio, non põt uxor petere
ꝙ ſibi conducaĩ alia. Sed tenet habitare in una ex illis, ꝓut hr̃s
elegerit, & arbitrio boni viri conueniat, ar. l. ꝙ cum filio. de leg.
3. ubi uerba intelliguñ ſ'm qualitatem perſonæ ad quam refe-
5 tunĩ. † Sed q̃ro, qñ legaĩ ꝓprietas, an erit in libera optione hr̃dis
ſi domos reliquit in p̃rimonio, ut poſſit dare deteriorem? tex. hic
in uer. uelle innuit ꝙ ſic, quia non importat arbitrium boni uiri.
Nec obſt. l. legato gñl'r, q͞a ibi in his q̃ habent certos terminos a
nã, ut equus uel aliud animal, æquius tñ vr̃ hanc intelligi ſ'm illã,
6 uel ꝙ inſpiciaĩ pſona legatarij. † Quid eñi ſi hẽbat palatia, & do-
mum paruam, q̃ ſufficiebat uni uiduæ cui ſuit legata domus ſim
pliciter? certè æquum eſt ut remaneat illa ꝯtenta, & non petat ſi
7 bi non ꝯuenietem. † In gl. ibi (ſenſit tñ de certa) hoc iõ dicit gl. q͞a
aľs eſſet electio legatarij, ex quo reliq͞t domos in p̃rimonio. l. lega
to gñl'r. cuius ꝯtium hic dr̃ in tex. Sed iſte intellectus non eſt bo-
nus, q͞a tũc vr̃ de certa ſenſiſſe, qñ expſſit nomina, ut domos ſeia-
nas, cum hr̃et plures ſic noĩatus. l. ſi q̃s a filio. §. ſi q̃s plures. s̃. e. &
l. idem Iul. §. Seio. Sed tex. hic dicit, neq. adiectum ſit, &c. & ſic pa
tet ꝙ non nuninauit, ergo non ſenſit de certa. Præterea ſi ſenſiſ
ſet de certa, ualeret legatum, ẽt ſi non reliquiſſet in patrimonio
domos dummodo ſenſerit de certa de certis, ut domum ſeianã,
& ꝯſtat ꝙ ſenſit de illa Titij, qui habebat plures ſeianas. Nec ob.
contrarium, quia ibi in his, quæ habent certos terminos a nã, in
q̃b. non eſt magna dr̃ia inter precium unius, & alterius, unde nõ
multum grauatur hæres ſi legatarius habet optionem. hic in his
quæ habent terminos facto hoĩs, in quibus poteſt eſſe magna di
ſtantia inter pretium unius, & alterius. unde poſſet eſſe magnũ
damnum hæredis, ſi legatarius haberet electionem. iſtam ratio-
8 nem ponit gl. in l. hæredes. fa. ercif. & Bar. hic ſequitur. † Sed ſi di
cimus, ꝙ mediocris ſit eligenda, non eſſet differentia, an eſſet ele
ctio hæredis, uel legatarij, quia ſemper recurreretur ad arbitriũ
boni uiri, ideo tex. eſt ſatis dubius, & uideĩ dicendum quod pri-
mo dixi, ꝙ ſit in libera optione hæredis. In gloſſ. fin. in princ. ibi
(qm̃ non nã &c.) quia ſi a nã, ualeret, licèt nullam ſpẽm reliquiſ-
ſet in p̃rimonio. l. legato gñaliter, ut ſi legauit hoĩem, uel equũ
in genere, ideo in Sticho uel alia re mobili habente terminos a
facto hominis, idem eſſet ꝙ in domo, ſi legaret gñaliter, & non
reperireĩ in patrimonio ſ'm Ang. ſed ſatis uideĩ durum fateri, po
ne ꝙ legauit eccleſiæ calicem, uel platenam. iſta hñt terminos
a facto hoĩs, non a nã, & ſic non ualebit legatum, quod eſt abſo-
num. l. Titia. §. 1. de aur. & arg. leg. vnde non extendam vltra ter
minos, & in legato facto eccleſiæ ꝑ dignitatem legatarij ſit in
9 terpretatio in maiori, ut dixi in l. ſi ſeruus. §. fin. per d. l. Titia. † In
gl. ibi, (domus & fundus) gl. nõ vr̃ facere dr̃iam inter domum &
fundũ, & tñ in l. legato gnal'r. facit dr̃iam. dic ꝙ in hoc nõ ẽ dr̃ia,
q͞a tam domus, q̃ fundus hñt terminos a fcõ hoĩs, non a nã. Sed
in alio eſt dr̃ia, q͞a legatũ fundi gñale non ualet, ẽt ſi fundos re-
linquat, ſed legatum domus ſic, ſi relinquat, aľs non, ut hic. Pet.
tñ dixit in fundo diſtingui, ut hic in domo, quod magis placet,
ut ibi dixi, licet Bar. teneat gl. ut ipſe plene no. in l. ita ſtipulatus.
de verb. obl. prædicta, qñ non ſenſit de certa domo, uel fũdo, aľs
valeret ſi ſenſit de certa de certis. l. legato gñal'r. §. fin. ſecus ſi de
certa de incertis, vt lego domum ſeianam, cũ nullam ſeianam re
liquerit. nec apparet ꝙ ſe retulerit ad ſeianam alicuius hoĩs, quia
eſſet oĩno incertum legatum. l. ſi fuerit. de reb. dub. in princ. In
gl. ibi, (ſed ar. ꝯ.) ſ. ꝙ legatum valeat. licet nihil reliquerit in pa-
trimonio in his, q̃ non hñt terminos a nã. ſed ſolue ut in glo. q͞a
aliud in q̃titatib. in quib. eſt dare modũ certũ vel menſurã ſ'm
ꝯſuetudinem loci, uel perſonæ. l. ſi ſeruus plurium. §. fi. s̃. e. Si tñ re
liquit in patrimonio, de illo põt hr̃s ſoluere ĩuito legatario, nec
compellitur hæres emere in foro, ut no. Bar. in d. l. 3. de uino tri-
ti. & oleo legatis. & l. Titia §. 1. de aur. & arg. leg.

1 *Pro re legata euicta non præſtita cautione, agi poteſt ex teſtamento, & ante quam euincatur, officium iudicis pro cautione de euictione imploratur.*
2 *Vbicunque quis de euictione tenetur, hic poteſt etiam compelli cauere cũ ſimplici cautione, & quando etiam cum fideiuſſore.*
3 *Si hæres tradidit rem legatam nõ pręſtita cautione, an poſſit legatarius cautionem petere.*
4 *Quid in emptore & uenditore, & in quibus differat. nu. 5.*
5 *Emptor non agit de euictione niſi re euicta, & quid in legatario.*
6 *Quinque caſus in quibus hæres tenetur legatario de euictione. nu. 7.*
Aliud eſt legare rem, aliud poſſeſſionem.
7 *Emphyteuta ſi legauit rem emphyteuticam, licet morte eius finiatur emphyteuſis, & non ualeat legatum, tamen hæres poſſidens tenetur ſaltem tradere poſſeſſionem.*

1 §. De euictione. † Si euinciĩ res legata, ꝓ qua hr̃s nõ
cauit de euictione, agi põt ex teſtõ
ad eandem rẽ, ac ſi non fuiſſet tradita, & cũ petiĩ res legata in iu
dicio, põt offm̃ iudicis deſeruiens actioni ex teſtõ implorari, ut
compellaĩ cauere de euictione, & tunc ſecuta euictione p̃t agi
ex ſtipl'one. h. d. Primo, formaĩ una qõ, ſecunda ibi, (& rľr.) Secũ
do p̃mittiĩ una rľa uſq. ibi. (cæterum.) Tertio ex illa rľa infert rñ-
ſionem ad qõnem formatam. Et aduerte bene, q͞a famoſus eſt
iſte §. forma caſum, ut ꝯueniat principium cum fine, & rñſio cũ
interrogatione, ꝙ legatarius petiit legatum in iudicio, & cũ eẽt
in cã ꝯdemnatus, petebat legatarius, ꝙ ꝯpelleteĩ cauere de eui
ctione, hr̃s dicebat non dẽre compelli, q͞a non erat de hoc gra-
uatus in teſtõ, & q͞a in libello forte non erat petitum. Iuriſc. præ
mittit, ꝙ ſi eſſet res tradita ex̃ iudicium nulla data cautione, ſecu
ta euictione, legatarius poſſet agere ex teſtõ ad eandẽ rẽ, ergo
2 nec re integra compellendus eſt cauere, q͞a † vbicunq. quis de
euictione teneĩ, ibi põt ꝯpelli ẽt cauere, ut patet in uenditore. s̃.
de euic. l. 2. & l. ex empto. §. fi. de act. emp. & de rerum permu. l. 1.
non dico cum fideiuſ. ſed ſimplici cautione. l. illud, de euic. niſi ĩ
caſib. ibi no. ita hic debebit ꝯdemnari, ut caueat, & euictione ſe-
cuta poterit conueniri ex ſtipl'one. Nec ob. ꝙ non fuit grauatus
nam ꝑ hoc non competit actio ex teſtõ, ſed põt implorari offi-
cium iudicis deſeruiens actioni propoſitæ ad rem. Nec obſtat ꝙ
non fuit petitum a princ. q͞a ſufficit ꝙ poſtea dubitatur. Vel dic,
ꝙ illud procederet in emergentibus poſt litis conte. ſed ea quæ
ꝓ prius hñt originem, debent a principio deduci. l. ædiles. §. item
ſciendum. de ædil. edi. & l. ſi quis miſſum. §. iudex. de dam. infect.
Sed opp. contra glo. ꝙ non teneatur indiſtincte cauere, quia non
tenetur de euict. indiſtincte. ut hic no. in gloſſ. mag. Reſpondeo,
fateor ꝯrium, & dico ꝙ hæres cum de euictione cauet, põt oppo
nere, quod cauet eo ipſo, quo de ipſa teneretur, non aliter, argu
mento notatorum, in l. prætor. §. 1. de dam. infec. Et ſi ſimpl'r ca-
uet, intell'r cauiſſe in caſibus in quibus teneĩ s̃ eo. l. ſi legati ſerui
nomine. ſecundum ſecundam lec. doctorum. ubi iſta ſunt neceſ
ſaria, licet per gl. & doct. non tangantur. In gl. 1. ibi, (non illud e-
uincitur,) quia ſi fuiſſet euicta ſine iudicio, non ageret legatariꝰ
de euictione, ſicut nec emptor l. non utique. de rei uend. l. atqui
nã. §. cum me abſente. s̃. de neg. geſt. etiam ſi per compromiſſum
& ſententiam arbitri. l. ſi dictum. §. ſi compromiſero. de euict. ni-
ſi aliud fuerit expreſſe actum. † In gloſſ. ſeq. pro eius declara-
3 tione quæro, ſi hæres tradidit rem legatam non præſtita cautio
ne, an poſſit legatarius cautionem petere? gl. determinat ꝙ nõ,
quia non poteſt peti iure actionis, cum teſtator non diſpoſuerit
de ipſa, ſed petitur offic. iudicis deſeruiente actioni ex teſtamen-
to, quæ pro legato proponitur. Sed facta traditione actio eſt ſub
lata, quia ſolutione &c. ergo &c. C. depoſiti. l. 4 glo. iſta reprehẽ-
ditur, quia licet poſſit implorari officium mercenarium, poteſt
tamen intentari ex teſtõ pro eadem re, ac ſi non eſſet tradita,
cum

tio, & quod ſit iuſtum pretium, iudex arbitrabitur.
Quid ſi hæres ſemel potuit habere iuſto pretio & noluit, & tunc non poteſt.
6 *Si dominus non ualet eam uendere, non tamen poteſt peti æſtimatio, quia non fuit legata, ſed debet peti res, æſtimatio uerò erit in condemnatione officio iudicis, ſed ſi legatum conſiſtat in facto, quia mãdat teſtator, ꝙ hæres rẽ mihi emat, tunc ſi eſt in mora, ſuccedit obligatio ad æſtimationem.*
7 *Aliud pro alio ſoluitur inuito creditore ne fiat dura ſeparatio, & quando dicatur dura.*
8 *Si pater doctor relinquit filium hæredem, & legat alteri libros, filius etiam doctor non auditur uolens ſoluere æſtimationem, ne libri ab eo ſeparentur.*

1 **§.In pecunia.** †Cõſitenti fit ꝓceptũ & datꝰ terminus ad ſoluendũ. Item ex cã iuſta ꝑmittiť vt ſoluať æſtimatio pro ſpẽ, ſecus ſi nõ eſt iuſta. h.d. vſq; ad §.fi.
2 † Not. ꝙ in ꝯfeſſum nõ ſunt partes iudicis, in cõpellendo ipſum litigare. ꝯcor. l.ſi reus paratus. de ꝑcu. ſed in aſſignando ſibi terminũ, ſicus ſi eſſet ꝯdemnatus, qa ꝓ ꝯdemnato hř, ſi in iudicio ꝯfeſſus eſt. non ergo cogitur litem conteſt. nec rñdere libello ſimpliciter, qa tunc induceret litis ꝯteſt. ſed põt dicere, ꝯfiteor non aĩo litẽ ꝯteſt. ſed qñ non confiteť, ſed negat, non põt dicta uerba apponere inuito iudice & parte, ſed compellitř litẽ ꝯteſtari. l.j.§.
3 quid ergo. de ven. inſpi. † Gl. tñ in auth. q ſemel. C. quõ & qñ iud. vř ſentire ꝯtrium, ꝙ qs non põt ꝑciſè compelli li. conteſt. qa ſatis eſt ꝙ fiat ꝯ ipſum miſſio in poſſ. l. ſatis. de in ius vo. ſed hoc verũ ſi eſſet in domo, & nollet exire, qa non dẽt exhi & duci inuitus ad ꝯteſtandum. l. pletiq. eo. ti. ſed alř põt compelli. ſ. captis pignorib. &c. alias eſſet in arbitrio rei actorem eludere ne ad diffinitiuã
4 ꝑueniat. quod eſſe non dẽt. † Et dicit Bal. ꝑ iſtum tex. ꝙ ꝑ ꝯfeſſionem factam coram iudice, ẽt nõ aĩo litigãdi, inducitꝰ ꝑuentio iuriſdic. ut alius iudex ſe non poſſit impedire, ẽt in cã criminali. vñ ſi poſt ꝯfeſſionem factam coram uno iudice añ formatam inquiſitionem, alter formaret inqſitionem, põt alter ſibi inhibere ne ꝓcedat, qa ꝑuenit l. ſi poſtea. de iud. arg. iſtius tex. qa hic pater, ꝙ iudex exequiť confeſſionem. Idem in cã criminali, in qua ꝯfeſſus non hř ꝓ confeſſo, ſed dẽt ꝯdemnari. l. ſi ꝯfeſſus. de cuſto. reo. poterit iudex poſt ꝯfeſſionem formare inquiſitionem. & condemnare altero inuito, & an talis confeſſio faciat probationem, dic
5 ut l. capite quinto. j. de adul. † Item no. quando legatur res aliena ſcienter, hæres non tenetur redimere niſi iuſto pretio. & quod ſit inſtum pretium, iudex arbitrabitur. l. alieno. §. pc. de fideicom. lib. l. qui concubinam. §. fin. de lega. 3. Sed quid ſi hæres ſemel potuit habere iuſto pretio & noluit, nunc uerò non põt? vide gl. no
6 tabilem in d. l. qui concubinam. §. fin. † No. ẽt, ꝙ ſi dñs non vult uendere, nõ propterea poteſt peti æſtimatio, quia non fuit legata, ſed peti debet res, æſtimatio uero erit in condemnatione officio iudicis, & hoc qñ fuit legata ipſa res; ſed ſi legatum conſiſtat in facto, quia mãdat teſtator, ꝙ rem mihi emat, tũc ſi hæres eſt in mora, ſuccedit obľo ad æſtimationem. quod dic ut l. Titia. §. j. j.
7 tit. j. † Item no. ꝙ aliud pro alio ſoluitur creditori inuito. ſ. ne fiat dura ſeparatio, & tunc dř dura, qñ filius a patre, uel frater a fratre ſeparať, quia ſequitur inhumanitas, ſed qñ alia res inanimata, ſecus, q̃q̃ ad eam habeatur affectio, ut in §. cum alicui. ꝑ quẽ
8 dicit Bald. † Si př doctor relinquit filium hæredem, & legat alteri libros, filius etiam doctor non auditur uolens ſoluere æſtimationem, ne libri ab eo ſeparentur, nec obſtat l. ſi in emptionem. ĩ. de mino. & l. libertus qui ſoluendo. de bonis liber. ubi hř conſideratio talis intereſſe, quia uerum eſt, niſi per hoc ueniretur contra diſpoſitionem teſtatoris, ut hic. quod tene menti.

1 *Habens ius in re ſi eam legat, cenſetur illud tantum legaſſe, non autem, quod non habebat.*
2 *Res, in qua vnus habet dominium directum, alter vtile, ſimpliciter loquendo dicitur eſſe illius, qui habet directum, non illius qui habet vtile.*
3 *Caſus, in quo res mea poteſt mihi legari. ſ. quando legans habet in ea ius aliquod reale, & legatum importat, vt tale ius videatur remiſſum, & quid ſi alius, quàm legans habebat ius in re illa.*
4 *Proprietas rei dicitur eſſe apud illum, qui habet directum dominium, non apud illum qui habet vtile.*
Emphyteuta, an poſſit rem illam legare ſine conſenſu domini.

2 **§.Si fundus.** [a] † Habens ius in re ſi eam legat, cenſetur
1 illud tñ legaſſe, non autem quod non habebat. h.d. Limita duobus modis. ſ. qñ erat ius poterat trãſire in legatarium. nam ſi habeo ſeruitutem in fundo Titij, legando illum fundum, non videor legare tibi ſolum illam ſeruitutem, quę debetur fundo dominanti, qui non eſt tibi legatus, & ſic non poteſt in te tranſire l. ꝯmunia prędiorum. Vel pone, ꝙ fundus ille erat obligatus, non uideor ſentire de illo iure, quod erat occaſione debiti, quia illud non eſt legatum. unde non tranſit hypotheca ſine perſonali. Alia limitatio eſt, ſi ſciebam illud ius habere, uel credebam plenum ius habere. Secus ſi credebã nullũ ius hře, & legauit tanquam alienum, vt dixi in §. de euictione. & in l. ſer-
2 uum filij. §. fi. † In tex. ibi (municipium ſit.) No. ꝙ res, in qua unus habet dominium directũ, alter utile, ſimpliciter loquendo diciť
3 eſſe illius qui habet directum, non illius qui habet utile. † Item no. caſum, in quo res mea poteſt mihi legari, ſ. qñ legãs habet in ea ius aliquod reale. nam eatenus nõ vř mea, & legatum importat, ut tale ius videatur remiſſum, vt j. eo. l. tibi homo. §. fin. Item ꝙ valeat ſi alius quã legans habebat ius in re illa, tunc importat vt hęres illud ius cogatur redimere. l. ſi tibi homo. in prin. & iſto caſu nõ curo quale ius ſit iſtud dñij, vel pignoris, ſecus ſi eſſet ius ſeruitutis realis, nam ſi haberes ſeruitutem in fundo meo, & legares mihi fundum, non valeret legatũ, nec videretur remiſſa ſeruitus. l. Meuius §. fundo. j. ti. j. qm̃ per confeſſoriam, quæ pro ſeruitute competebat, nõ poterat res a me auocari. ſecus ſi erat ius per quod poterat auocari, ut hic. Item no. in verbo (ꝓprietatem.) ꝙ proprietas rei dř eſſe apud illum, qui habet directũ dominiũ, non apud illum qui habet utile. ille autem dicitur habere magis ius in re, q̃ dñium, & proprietatem. q̃ duo intelliguntꝰ in potiori ſignificatu. ſ. in directo. Vñ Bar. in l. ſi qs ui. §. dña. j. de acq. poſſ. dicit, ꝙ qdam Vltramontani tenent, ꝙ de iure ciuili non reperitur utile dñium, qa omnia alia iura, q̃ loquuntꝰ de illo, q ſm vulgarẽ modum loquẽdi dř hře utile dñium, dř potius ius hře, licèt hẽat utilem rei uend. ipſe tenet contrarium, & allegat aliquos tex. ſed
4 iſte text. facit pro illa opi. † Vltimò no. ꝙ emphyteuta poteſt rem illam legare ſine conſenſu dñi, & eadem rõne donare, non ſic uẽdere. l. fi. C. de iure emphy. hoc idem tenet gl. & vř cõis opin. Bar. tenuit contrarium, ꝙ non põt donare, ſicut nec uendere. ad tex. iſtum reſpondet, ꝙ hic loquitur in emphyteuta reipublicæ, & ratio eſt, quia reſpublica habet ius agendi ꝯ quemcũq. poſſeſſorẽ. l. Imperatores. de publicanis. unde ſibi non præiudicabitur, ſi nõ ꝯſenſit. non ſic in priuato, quia requiritur conſenſus, ut ſibi prouideat contra donatarium, uel legatarium faciendo eum obligari ad pẽſionem. l. oẽs. § fi. uſufr. quẽad. ca. & poſito ꝙ ꝯtria opi. eſſet uera, iſta ſaltem eſt vera in emphy. eccleſiæ. per l. 2. C. ne rei do. vel tẽ. Bal. ipſum mordet in utroq. dicto. Et dictum Bal. communiter tenetur per Modernos, & per Spe. & Io. An. in ti. de loca. §. nunc verò. uer. 25. & in c. potuit. de loca. quòd empby. licet non poſſit vendere non requiſito domino, an velit emere iuſto pretio, quod ab alio reperitur, uel non, donare tamen poteſt, quia donatio non fit propter pretium, ideo non cadit talis requiſitio ſed fit propter meritum legatarij, uel affectionem, quę non haberut ad dominum, & licèt l. fina. quandoque dicat generaliter, ꝙ poteſt alienare. ex his tamen, quæ ibi apparent, patet ꝙ ſe reſtringit ad ueditionem. ſimiliter in ſecundo mordaciter reprehendit Bar. & audiui ab eo, ꝙ habuit iſtam q. cum eo, & ipſe erat ad-
b uocatus [b] pro una parte, Bart. pro alia. Ad l. 2. reſpondet ꝙ nihil facit, quia ibi donauit tanquam rem propriam, non eccleſiæ, in fraudem eccleſiæ, ut præſtaret titulum præſcribendi, nam ſi uenderet tanq̃ rem eccleſiæ, nunquam præſcriberetur, quia ſemper recognoſceretur eccleſia. l. malè agitur. C. de præſcriptio. 30. anno. & de hac q. uide Bal in auth. quas actiones. C. de ſacroſan. eccleſ. & tangitur in d. c. potuit.

ADDITIONES.

a Ad materiam huius §. vide Alex. de Imo. in conſi. 47. in 3. vol. vbi ſi ille qui habet hypothecam, vel ius pignoris in fundo, uel re, legat fundum, uel rem, ꝙ uidetur legaſſe ius quod habet in fundo vel re. & quòd legatarius poterit incumbere rei legatæ donec ſibi ſatisfiat. quod no. Fran. Cur.
b Aduocatus. Hoc idẽ dicit cõſ. 560. 1. lib. de quo & per Oldr. cõſ. 270. abb. cõſ. 274.

LEX LXXV.

1 *Exceptio facta de re quę non reperitur, nihil operatur.*
2 *Si tibi vendidi fundum plenum fructibus, ſaluo & excepto iure coloni ad quem dixi pertinere, & reperiatur ꝙ nullus erat ibi colonus, ſed egomet colui, an talis exceptio nihil operetur.*

1 **SI quis legauerit.** † Exceptio facta de re, quæ nõ reperitur, nihil operatur, ad hoc allegatur. in tex. ibi (exceptis uineis.) radicatæ per teſtatorem, hæres uolebat retinere ſolum in quo erat uinea, tã quàm illa fuerit excepta, quia uinea conſiſtebat in ſolo, & uitib. ergo tam uites quam ſolum uidebantur cadere in exceptio. per l. certo generi. de ſerui. ruſti. præd. Contrarium eſt, quia nihil poteſt retinere poſtquàm non ſunt uites. nam donec erant uites, etiam ſolum continebatur. ideo ſeruitus appoſita uel quæſita vineæ cenſetur potius quæſita ſolo, quàm uitibus, & remotis uitibus, remaneret in ſolo, ut in contrario. Sed quantum ad ius non radicatum ſolo antequàm remoueantur uites, ſed radicandum poſt, ſolum ſine uitibus non comprehenditur. iſte
2 eſt caſus hic qui inducitur ad quæſtionem per † Iaco. de Arena, ſi tibi vendidi fundum plenum fructibus ſaluo, & excepto iure coloni, ad quem dixi pertinere, & reperitur quòd ibi nullus fuit colonus, ſed egomet colui, uolo pro me retinere dimidiũ fructuum: dicit emptor quòd non poſſum, quia exceptio fuit facta propter colonum, & nullus reperitur: ergo nihil operatur, vt in hac l. perinde ac ſi facta non eſſet. ſed ſi non eſſet facta, uenirent in uenditione fructuum non facta deductione laboris mei, & expenſarum. l. Iul. §. ſi fructibus, de actione emption. In contrarium facit l. ſi in uenditione alias eſt. §. ſub l. ſi quis duas

com-

communia prædio.& l.fundum mihi cũ venderes.de act.emp.l.ſub condĩne.de vſufr.& l.minor.§.fi.de euict. ꝙ poſſum pro me retinere, ſicut pro colono ſi eſſet. & tex.iſte non multum facit, quia res quæ excipiebatur, non erat in rerum natura.& licet fuerit dictum, ꝙ pertinebat ad colonum, falſa demonſtratio nõ hẽt vitiare excep.de dimidia fructuum per illa iura. Br iſta pars eſt vera, ſed ſciebat emptor ꝙ nullus erat colonus, ſed ſi ignorabat, inſpiciẽda ſunt uerba: nam ſi dixit vendo, excepta dimidia fructuũ vel vſumfr. q̃ dimidiam vel vſumfr. dico ad talem pertinere, talia verba falſa non uitiant exceptionem, ſed ſi non excepiſſet, ſed ꝑ teſtãdo dixit ꝙ ad talem peronebat, talia verba nihil operarent. iſtum intellectum uoluit gl.in l.minor.§.fi.ad illa iura.

L E X LXXVI.

1 a **Si heres.** †Qui tenetur facere, ut habeam centum, non liberatur niſi centum naturaliter, [a] det. h.d.& ſic non poteſt dare fideiuſſorem, ſecus ſi tenetur curare vt habeam. ita loquitur l.fi.§.fi.ſi cer.pe.de qua gl.opponit, & non bene ſoluit, nec liberatur compenſando mecum, vt hic colligitur in ver. (dedent.) ſecus in eo qui tenet dare.l.ſi fundum.§.Titio.ĵ.ti.j l. Iul. de condi.& dem.ſm quoſdam, & ſic iſte de quo hic, fortius tenet q̃ aliquis prædictorum, vr tamen probabilius dicere, ꝙ liberetur compenſare uolendo, quia non poteſt uideri ꝙ fortius teneat q̃ qui tenetur dare: nam qui compenſat, dare videt, ut dictus in l.ib. & l.2.qui po.in pig hab.l.ſi peculium.de ſtatu lib.ſi ergo liberat dando, ergo compenſando.

A D D I T I O.

a Manualiter.adde per hunc tex.quod conſuluit Ang.conſ.277.vbi conſuluit ꝙ hæres, qui auſus ſuit mandare executioni teſtamentum fratris cuius teſtamenti factus fuerit executor, teneatur ſoluere legata facta in primo teſtamento executioni mandando.

---

1 *Vicus ſeu villæ, vel etiam caſtra ciuitatis ſunt capaces, & capacia legatorum ſicut ciuitas.*
2 *Ciuitates habent quinque priuilegia, quæ non competunt terris ſibi ſubditis, illi tamen, qui ſunt de talibus terris, habentur pro ciuibus, licet ſint in aliquo deterioris conditionis.*
3 *Priuilegium conceſſum ciuibus, an extendatur ad comitatiuos.*
4 *Quod olim apud ciuitates erat ſaltem ſimpliciter iuriſdictio non merum, uel mixtum imperium, excepta urbe Romana, ſed penes uniuerſitates caſtrorũ ſeu uillarum nulla erat iuriſdictio, nec ſibi poſſunt eligere magiſtratum, & quid hodie.*
Priuilegium conceſſum caſtro, an extendatur ad uillam ſibi cohærentem.

1 a **§. Vicis legata.** †Vicus ſeu villæ, vel etiam caſtra ciuitatis [a] ſunt capaces & capacia legatorum, ſicut ciuitas.de ciuitate patet in legib. allegatis in vlt.gloſ.
2 quantum uero ad alia, non ſemper iudicantur a pari. †Quia ciuitates habent quinque priuilegia, quæ non competunt terris ſibi ſubditis, ut illud de quo in l.fi.de ſacroſ.eccle.ut no gl.in l.ſi finita.§.ſi de vectigalib.ĵ.de dam.infe.illi tamen qui ſunt de talibus terris habentur pro ciuibus, licet ſint in aliquo deterioris ꝯditionis, quia magis grauantur oneribus.iuxta no.per.†Bar.in l.
3 fi.de mu.& non iuncta l.qui ex vico eo.ti.& ſi conſideretur priuilegium ciuium, an extendatur ad comitatiuos.[b] vide Iacob.de
b Bel.in Auth.qui.mo.na.eff.ſui.§.ſi uero.& per Bar.in l.a.de ver.ſignifi.& Io.And.in c.ſi ciuitas.de ſent.excom.vbi hr, quid ſit caſtrum, uel uilla.& Bar.in extraua.qui ſint rebe.in verbo, Lombardia, & debes ſcire, ꝙ apud ciuitates erat olim ſaltem ſimpliciter iuriſdictio non merum uel mixtum imperium, excepta vrbe Romana.l.j.§.cum vrbem.de offic.præ.vrb.ſed penes vniuerſitates caſtrorum, vel villarum nulla erat iuriſdictio, ideo ſibi nõ poſſunt eligere magiſtratum, ſed mittuntur a ciuitate ſuperiori, & ibi exercet iuriſdictionem. d. l. qui ex vico. ſed vniuerſitates ciuitatum eligebant ſibi magiſtratus, & per præſides confirmabantur, in Auth.de defenſ.ciui.qui magiſtratus exercebant iuriſ
4 dictionem ciuitatis.†Hodie vero multæ ciuitates, vel ex pace Cõſtantiæ, uel longiſſima conſuetudine exercent ea quæ ſunt meri vel mixti imperij, ut eſt gl.no.in Auth.de defenſ.ciui.§ nulla. in fi.mag.gl.adde quod no.Bar.in l.ſi finita.§.es hoc edicto de dam.
c in fect. an priuilegium conceſſum caſtro extendatur ad uillam[c] ſibi cohærentem.

A D D I T I O N E S.

a Ciuitatis.an priuilegia conceſſa ciuitatibus extendantur ad caſtra, uide Lud.Ro.conſi.436.
b Comitatiuos.adde Are.conſi.77.
c ad uillam.adde quod uoluit Raph.Cu.conſi.144.

L E X LXXVII.

3 *Legata ſi relinquãtur generaliter, per hæc uerba, quiſquis mihi hæres erit uel ſimpliciter, tunc a quolibet gradu cenſentur relicta, & non eſt locus huic legi.*
3 *Quid ſi relinquatur ſpecialiter expreſſo nomine appellatiuo, puta ab inſtituto.*
4 *Quid ſi expreſſo nomine proprio. & nu. 5.*
5 *Legata relicta à pupillo, non debentur à ſubſtituto qui ſuccedit ex pupil. virtute repetitionis tacitæ, ſi habuerunt originem in perſona pupilli, ſed debentur ex perſona ipſius pupilli ſi fuiſſent expreſſe repetita.*
6 *Cohæres, qui uenit per ius accreſcendi, an teneatur ad legata relicta ab alio cohærede, cuius portionem conſecutus fuit per ius accreſcendi.*
7 *Quid in legatario a quo fuerit relictum, & ſibi poſt ademptum & alteri legatum.*
8 *Relicta in primo teſtamento, an cenſeantur repetita in ſecundo.*
An cenſeantur repetita à ſubſtituto cum eadem conditione.
9 *Illa dicitur euidens uoluntas, quæ probatur per coniecturas à lege approbatas.*
Tria dicuntur multa.
10 *Vna præſumptio tollit aliam.*
Non eſt ueriſimile teſtatorem ſubſtitutum dupliciter uoluiſſe grauare, expreſſè & tacitè dare eidem perſonæ.
11 *Concernentia perſonam vnius, illam non egrediuntur.*
13 *Si teſtator inſtituto filio pupillo reliquit uxori uſumfructum omnium bonorum, & uxorem pro parte ſubſtituit pupillariter, & alium pro alio, & pupillus decedat, & uxori ſuccedat ex ſubſtitutione, an debebit habere uſumfru.*

1 **Licèt Imperator.** † Legata ab inſtituto relicta cenſentur repetita tacitè à ſubſtituto vulgari, niſi de voluntate defuncti ꝯtrium ex aliquibus ꝯiecturis appareret.h.d.† Aduerte ad quatuor ca-
2 ſus.interdum legata relinquuntur gñaliter per hæc verba, quiſquis mihi hæres erit. vel ſimpliciter, & tunc a quolibet gradu cẽſent relicta, nec eſt locus huic l.q̃ tractat de tacita repetitione. q̃a iſta eſt expreſſa, licet uerbis gñalibus.iſte eſt caſus in l. ſi plures. de leg. 3.& l.q̃ ꝯd.de ꝯd.& dem.Interdum ſpãlr ab inſtituto, tũc aut expſſo ꝑprio noĩe & ſic nõ eſt locus huic l.q̃a nõ debẽt niſi ab eo ſuccedat, & ſi non ſuccedat, non vñt repetita, & iſta vr communis opi.ꝑ illam l.ſi plures.in fi.l.Celſus.§.quod alicuius.
3 de leg.2.& p l.j.§.id quod ex ſubſtõne.in fi.ad l.Falc. † aut expſſo noĩe appellatiuo, puta ab inſtituto, tũc aut tpe relicti inſtitutus nõ erat in rerum na, ut q̃a fuerint relicta codicillis, tpe quo inſtitutus erat mortuus, & idem, ut nõ habeat locum iſta l.ne uideãtur repetita à ſubſtituto.l.q̃dam referũt.de iure codi.q̃a voluit, ꝙ experẽt originem ab inſtituto.nũc non poterũt, vñ & hñt ꝓ nõ ſcrip.aut erat in rerum nã, & tunc q̃a capiunt originem, cenſet repetita à ſubſtituto, & habet locum iſta l.iſta vñr de mente
4 Doct.licet non ita tradant.† Ego ſp dubitaui in ſcdo caſu, quãdo nominatim fuerunt relicta, q̃a non vr dña, an expreſſo proprio nomine, uel appellatiuo, qñ non erat niſi unus inſtitutus.l.2.de lib.& poſth.& ſic ẽt qñ expreſſo nomine ꝓprio, licet de rigore uerborum non debeantur a ſubſtituto, ex reſcripto tñ Imperatoris, qui fuit interpretatus ꝯtrium de æquitate, & ex coniecturata mente defuncti, bñ debent. Ad hoc allego l. non iuſtam. C. ad Treb.ubi ꝓbati vr, cum dicit ꝙ fideicommiſſum nõ fuit a ſubſtituto nominatim relictum, iõ non uidebat deberi: ſubaudi, cũ fuerit ab inſtituto nominatim relictum, nihilominus determinat ꝯtrium ꝑp reſcri.Imperatoris.vr etiam de hoc tex. licet Doct. allegent ꝯtrium. in d.l.j.§.id quod ad leg. Falc. quia ibi dicitur ſi fuerint nominatim relicta ab uno ex inſtitutis, ſi ille non ſuccedat, ſed cohrs, ex ſubſtitutione vulgari, talia legata nõ augent ex portione ſuccedentis non grauata, ſecus ſi non noĩatim
[a] ſuit, ergo ꝙ bñ debent, licet non augeant, quia potius dẽrent ex perſona grauati, quàm ſuccedentis, ſecus ſi nominatim. Nec obſt.§. quod alicuius. quia intelligitur quando non habuerunt originem in perſonam grauati, quia non erat in rerum natura tempore grauaminis. & iſtum intellectum multi dant illi §. qui placet. nec obſtat quòd non ſpro ſcripta hæreditas accreſcit cum onere.l.ciuitatibus.§. Lucius. infra eodem, quia uerum eſt, niſi alicui fuerint nominatim iniunctum dicto §.quod alicuius.nec obſtat l.ſi plures.in fine.quia ibi conſtabat de mente defuncti, ꝙ non grauabat niſi gradum iſtum, ut ſi appoſuit dictionem taxatiuam, alias non comprehendo bonam differentiam, & exprimat nomen proprium, uel appellatiuum. in hac opin. fui à pueritia, cum repeterem iſtam l.in tertio anno ſtudij mei inter
5 ſocios & uide quod dixi in l.non iuſtam.† Item aduerte ad iſtam l. quia loquitur in ſubſtituto vulgari, ſiue ſuccedat ex expreſſa vulg.ſiue ex tacita comprehenſa in pupillari.l. qui fundum.§. ſi filium.ad l.Fal.Si autem ex pupil.tunc relicta à pupillo non debentur a ſubſtituto uirtute repe.tacitæ, ſi habuerunt originem in perſona pupilli, ſed debentur ex perſona ipſius pupilli, etiam ſi fuiſſent expreſſe repetita, quia nihil operat repetitio, niſi quatenus excederent, uel aliter eſſent relicta.l. ſi fundum ſub conditione.§.ſi pater.ĵ.eo.& s̃.eo.l.quid ergo.in prin.& ad l.Fal.l.j. §. interdum.& in l. in ratione. §. quod vulgo. Item loquitur iſta l. in ſubſtituto vulgari, qui ſucceſſit ex expreſſa uoluntate defuncti. Idem in cohærede qui uenit per ius accreſcendi ex teſtamento, uel ab inteſtato.l. ſi mihi & ubi. §. Iul. ſecus in eo, qui merè ſuccedit ex diſpoſitione legali præter intentionem defuncti, ut uenientibus ab inteſtato ſecundi uel tertij gradus. nam relicta à primo gradu, etiam per nomina appellatiua, ſi ille non ſucce-

ſucccedat, ſed ſequens gradus non debetur ab illo ex tacita repe-
titione l. j. §. fi. de leg. 3. & gl. notabilis hoc declarauit in d. l. nã iu
ſtam. ſecus ſi ſimpl'r eſſent relicta, q̃a viderent relicta ab oĩ gradu
l. ſi quis cum nullum. de iu. cod. & uide quod plene no. Bar. in l.
7 cum pr. §. cum æſtimaret. de leg. 3. † Quid in legatario a quo fuit
relictum, & ſibi poſtea ademptum, & alteri legatum, an videatur
trãſlatum cum onere? dic q̃ ſic, niſi ille fuerit ĩpãlr grauatus. l. Ca
io. in prin. de ali. & ciba. leg. & l. alumnæ. in princ. de adi. leg. ſed ſi
non fuiſſet in alium trãſlatum, ſed ſolum ademptum, & ſic rema
net apud grauatum, an remaneat cum eodem onere? dic, q̃ ſic.
l. ſi adimendo. de adi. le. & ibi per Bar. niſi fcm̃ fuerit a cohærede
8 gr̃a coæquationis. l. alteri. e. ti. & l. Pamphilo. §. fi. de leg. 3. † Et an
relicta in primo teſtõ cenſeãt repetita in ſcdo? dic q̃ nõ, ẽt ſi ille
idem fuerit inſtitutus in ſecundo, q̃ fuerat in primo. l. ſi iure. in
fi. de leg. 3. & ff. ſi cui plus q̃ per l. fal. l. 3. §. item ſi ipſe. niſi fuerint
relicta in fraudem, & accommodata fides. l. Statius. de iure fiſci.
a & quod ibi no. & l. cum tacitum. Item an cẽſeantur repetita[a] a ſu
9 bſtituto cum eadem ꝯdõne? dic vt s. eo. l. ſi cui. in §. j. † Vltimo al-
legat̃ in uerbo (euidens.) q̃ illa dr̃ euidens uolũtas, q̃ ꝓbat̃ p ꝯie
cturas a l. approbatas. facit l. ſi tutor. C. de peric. tuto. Item in ver.
(multis.) q̃ tria dicuntur multa. facit Inſt. de libe. §. multis. nõ tñ
faciunt multitudinem, ſecundum Ange. ut in Auth. de referen.
10 † Allegatur etiam q̃ una præſumptio tollit aliam, facit l. cum de
indebito. de proba. Et q̃ qñ aliud ſtatuitur ex præſumpta mente,
ſtatutum ceſſat ſi ſunt coniecturæ de ꝯrio. No. ẽt ex primo exem
plo, q̃ non eſt uериſimile teſtõrem ſubſtitutum dupliciter uolu
iſſe grauare expreſſe, & tacite dare eidem pſonę. ita loquitur tex.
ſecus ſi eſſet grauatus dare alteri perſonæ. nam non uideretur
per hoc exoneratus a relicto ab inſtituto uirtute repetitionis.
11 † Ex ſecundo exemplo no. q̃ concernentia perſonam unius, illã
non egrediuntur. facit. de adi. leg. l. legatum, & C. de cad. tol. l. j.
§. ne aũt, uer. ſin uerò & ponit exemplum Old. ſi legaui tibi ab in
ſtituto cum onere gerẽdi negotia inſtituti, q̃ erat minor, uel mẽ
12 te captus, & hæc cã ceſſabat in ſubſtituto. † Vltimo Dy.[b] inducit
b tertium exemplum ad quæſtionem, quam uidi de facto. ſi teſtõr
inſtituto filio pupillo reliquit uxori uſumfr. omnium bonorum,
& uxorem ꝓ parte ſubſtituit pupillariter, alium ꝓ alia, ſi pupil-
lus decedat, & uxor ſuccedat ex ſubſtitutione, non debebit hr̃e
uſumfr. quod Bar. dicit uerum, ſi ſuccedat ex vul. tacita, & ſic le-
gatum uſusfr. non incipit deberi a pupillo, ſed ſi pupillus adiuit
& ſic incępit ſibi deberi pro parte cohæredis, non deſinit deberi,
& detrahitur ut æs alienum, licet ꝓ ſua parte confundatur, quia
iungitur cum proprietate, & no. pulcherrimam le. & notabilem.

ADDITIONES.

a Repetita. Adde ut per Old. conſi. cxlj.
b Vltimo Dyn. Illam qu. ſequitur Bal. conſi. 170. 3. lib. & ibi uide in quo caſu conſuluit.

LEX LXXVIII.

1 *Legatum poteſt conferri in arbitrium hęredis etiam conditionaliter, ſed non in eius liberam uoluntatem.*
2 *Quę ſunt uerba importantia arbitrium boni uiri.*
3 *Legatum ſi conferatur in arbitrium hęredis conditionaliter, & hæres nõ vult arbitrari, perinde eſt ac ſi eſſet arbitratus deberi, ſed ſi eſſet commiſſum in arbitrium tertij conditionaliter, non receditur a perſona, & ſi non conditionaliter in arbitrium tertij, non deficeret legatum, ſed recurreretur ad arbitrium boni uiri in ultimis uoluntatib.*
Quid in contractibus.

1 SI ſic. † Legatum poteſt conferri in arbitrium hæredis ẽt
conditionaliter, ſed non in eius liberam uolunta-
2 tem. concor. de leg. 3. l. fideicommiſſa. §. quanquam. † Nor.
hic tria uerba importantia arbitrium boni viri. Adde aliud
ſ. uerbum uidebitur. l. fideicommiſſaria libertas. de fideicom. lib.
c Adde aliud. ſ. placebit.[c] Thais. §. ſororem. eo. ti. item aliud. ſ. plus.
ut lego Titio plus q̃ Seio. l. Titia. §. pater. de leg. 2. ſecus ĩ uerbo, iu
dicio, quod importat liberam uoluntatem. l. Thais. §. Lucius. ſꝫ
quare magis poteſt committi per importantia arbitrium boni
viri, q̃ per importantia liberam uoluntatem? Reſpondeo primo
caſu ſi malè arbitratur recurritur ad arbitrium boni uiri. Secun-
do non, quia poſſet præferre æquum iniquo, quod toleratur, ſi
non concernit ſubſtantiam legati. l. cum quidam. ĩ. ti. j. Sed ſi ad
datur uerbum liberum, uel plenum, facit ut uideatur commiſſa
liberæ uoluntati, ut probatur in §. q̃q̃. & in l. procurator cui gñа
lĩter libera. de procu. Quid in uerbo, licentia, & aliis ſimilibus ui
3 de Bar. in l. alio. de alim. & ciba. leg. † Item quid ſi hæres non vult
arbitrari? Reſpondeo quia per eum ſtat perinde eſt ac ſi eſſet arbi
tratus deberi. Secus ſi eſſet ꝯmiſſum in arbitriũ tertij ꝯdõnaliter
q̃a nõ recedit̃ a pſona. ut ĩ. ti. j. l. j. & l. ſi quis arbitratu. de uerbo.
ob. p l. hæc vẽditio. in fi. prin. de ꝯh. emp. ſed ſi non ꝯdõnaliter ẽt
in arbitriũ tertij, nõ deficeret legatũ, ſed recurreretur ad bonum
uirũ in vltimis volũtatib. d. l. j. ſecus in ꝯctib. d. l. ſi qs. Differũt ẽt
in alio, q̃a in ꝯctib. ſubſtãtia ꝯct. non põt mitti in arbitrium ꝯhẽ-
tis, ẽt ad arbitrium boni viri: nec ẽt ſubſtantialia ꝯctus, ut p̃tiũ ẽt
ꝯdõnaliter. l. qđ ſæpe. §. j. de ꝯh. emp. ſed accidentalia ſic. ſicut d. l.
hæc uenditio. Sed legata ſic tam in arbitrarium hæredis, ut hic,
quàm tertij. d. l. ĩ. ti. j.

ADDITIO.

d Debetur. An ualeat legatum cum dicitur lego centum quæ Titius mihi debet, cũ mihi debeat Titius? uide Bal. conſi. 445. lib. 2.

1 *Cum quis legat quod ſibi debetur a legatario, ſi nihil debetur, non ualeat legatum & uide nu. 2. & n. 4.*
3 *Falſa demonſtratio non uitiat quando non deficit ſubſtantia demonſtrationis, & conſtat de corpore.*
4 *Si teſtator dicat, lego quod debuiſti, & poſtfactum teſtamentum incipis non debere, an ualeat legatum.*
5 *Si comes donat eccleſię omne ius quod habeat in tali caſtro, eccleſia nihil poteſt prætendere ſi nullum ius debetur, & quid ſi eccleſia poſſedit longo tempore tanquam ſuum.*
6 *Aliud eſt uendere hęreditatem, aliud ius hæreditate, & primo caſu tenetur uenditor de euictione, ſecundo non.*
Vendens quod habeat in domo, non dicitur uendere domum, & non tenetur de euictione.

1 §. Si mihi quod. † Cum qs legat qđ ſibi debet̃ ſi ni-
d bil debetur,[d] nõ ualeat legatũ, ſiue
exprimat quantitatẽ, ſiue nõ, ſed ſi legat quod debet, licèt nihil
debeat, ualet, ſi exprimit certam quantitatem, ſecus ſi non expri
mit. primo loquitur qñ qs legauit qđ ſibi debetur a tertio. uſq;
ibi (nã & ſi qđ.) & cũ iſta particula iunge uer. (qđ ſi.) quia princi-
pium loqtur ſi nõ expreſſit quantitatẽ. ibi dr̃ idem ſi expſſit. ſe-
cũdo qñ legauit qđ ſi debebat legatarius, cum nihil deberet, &
hic diſtinguit, an expreſſit quãtitatẽ uel nõ. tertio. in uer. (nã in-
ter.) reddit rõnẽ inter primum caſum, in quo non ſufficit expri-
a mere quantitatẽ ſi nihil debetur, & ſcm in quo ſufficit. † Et in pri
mo caſu loquitur qñ legauit quod ſibi debebatur a tertio. Idem
ſi id quod debebatur a legatario, ut ſi nihil debetur, non ualeat:
rõ diuerſitatis eſt, q̃a qñ legatur qđ ſibi debetur, ius verſat̃ ĩ hoc
legato, q̃a vr̃ legare actio. ſi legatur qđ ſibi debebatur a tertio, ſi
nihil debetur deficit res legata. nã non põt legatum ualere rei, q̃
non reperit̃ in rerum nã. & falſa demõſtratio uitiat legatum, qñ
deficit ſubſtãtia legati. ita ꝓbat iſte tex. ſed ſi legauit qđ ſibi de-
betur a legatario, cenſetur legare liberationem, ſed ſi nihil debe
tur, liberatio fieri nõ põt, & ſic deficit legatũ, tanq̃ factum de eo
3 quod erat impoſſibile. † Sed cum legat quod ipſe debet ſabet, fa
ctum uerſatur. non eñ põt dici, q̃ legauerit actionem, tum quia
non hẽbat, ſed alius ꝯ eum. tum quia ꝯ ſeipſum non legaſſet, cen
ſet̃, ergo legaſſe rem debitam, & ſi non expreſſit quantitatem,
uel rem, legatum redditur nullum pp incertitudinem, ſed ſi ex-
preſſit, ualet, quia factum de re uel quantitate quę eſt in rerũ nã:
& licet non debeatur, non uitiatur, quia falſa demonſtratio non
uitiat, qñ non deficit ſubſtantia demonſtrationis & conſtat de
corpore & hæc eſt ſubſtantia text. & gl. In tex ibi) nam inter fal-
ſam demonſtrationem) ſ. quæ fuit in uer. (cum ſi. x.) & dum ſub-
dit (& falſam ꝯdõnem) ſ. quæ fuit in proximo præcedẽti uer.) q̃d
ſi reddiderit) & dic q̃ loquitur de conditione falſa de præſenti q̃
non eſt propriè conditio, ſed uel actum reddit nullum, ſi eſt fal-
ſa, uel purum ſi eſt uera, l. cum in ſecundo. de iniuſt. teſt. ſi eñ le-
go decem quæ Titius debet ineſt conditio ſi debet. ſi ergo non
debet, eſt falſa. Item iſta conditio eſt etiam cauſa legandi, quæ cũ
ineſt lega. ideo uitiat, licèt quando non ineſt, non uitiet. l. cum
tale. §. falſa. de cond. & demonſt. In tex. ibi (nam & ſi uiuus.) ꝓbat
hic q̃ uideor legare act. cum lego decem quæ Titius debet, dua
bus rationibus. Prima, quia ſi viuus exigeret, extingueretur fidei
commiſſum, quia extingueretur actio. l. fideicommiſſa §. ſi rem.
de legatis tertio. quod non eſſet ſi non uideret legare actio. ſed
rem debitam, quia illa non eſt extincta. Item quia hæres libera-
tur cedendo actionem, quod non eſſet ſi eſſet legatum ipſum de
bitum, quia hæres cogeretur exigere & tradere legatario, ut in
ſeq. §. ſi ergo legata eſt actio, quæ non eſt in rerum natura. defi-
4 cit ſubſtantia legati. † Et no. quia tex. procedit ſiue teſtator ſciat ſi
bi non deberi, ſiue ignoret. Nec obſt. l. cum alienam. C. de legat.
quia ibi extabat ſubſtantia legati, licèt eſſet aliena, & teſtõr ſcie-
bat, & ſic erat poſſibile tradere. ſ. redimendo a domino. hic au-
tem non erat in rerum natura: ergo nihil operatur. Sed contra
quód diſtinguatur ſciuerit, uel non. l. fin. in principio. de liber.
lega. Solu. hic per uerba præſentis temporis, ſed ſi per verba præ-
teriti temporis. ut lego quod debuiſti, & poſtfactum teſtamen-
tum incipis non debere, quia mihi ſoluis, non ualet legatum:
ſed ſi ſolueras ante teſtamentum, tunc aut ignorabam
mihi fuiſſe ſolutum, & non ualet: aut ſciebam & ualet. & vi-
detur

ADDITIO.

a Placebit. adde Abb. conſi. 4. & quid ſi dicat ad libatum uoluntatis uide Bal. conſi. 58. lib. j.

detur hæres grauatus reſtituere qđ fuit ſolutum.hic eſt caſus in
illo tex.per quem iſte §.limitatur,ſm Bar.ibi, licèt hic nihil tan-
5 gat.† Vltimò Dy.inducit ad qõnem, inquantũ dr̃, ꝙ ſi quãtitas
nõ fuit expreſſa,nihil valet,ſi nihil dẽt,ꝙ ſi Comes donat eccle-
ſiæ oẽ ius qđ habebat in tali caſtro,eccleſia nihil põt ꝑtendere ſi
nullum ius debetur,& hoc eſt clarũ.facit l.ſi nõ deſignata. C.de
falſa cã adiecta legato. Sed pone ꝙ eccleſia poſſedit longo tpe
tanq̃ ſuum.alius vendicat,eccleſia dicit ſe præſcripſiſſe ex titu-
lo & bonafide longo tpe,an põt ſe tueri? Bal.& Ang. ꝙ nõ, quia
incertitudo dona.impedit poſſ l.locus.de acq.poſ.& ſi non poſ-
ſidet,nõ currit præſcriptio. Sed aduerte,quia bene impedit poſ-
ſeſſio iuris dona. ſi non ꝯſtat ꝙ ſit illud,qa in eo nõ cadit poſſeſ
ſio.l.3.§.incertæ.de acq.poſ.ſed negari nõ põt, ꝙ nõ poſſederit
caſtrũ,iõ allego aliã rõnem, quia nõ eſt donatũ caſtrũ,ſed ius,
qđ ille hẽbat.nã caſtrũ eſt res corporalis,ſed ius eſt res incorpo-
ralis,vñ in caſtro nõ hẽt titulũ,iõ longo tpe nõ pt̃ ꝑſcribere,ſed
longiſſimo ſic.l.ſicut.C.de ꝑſcr. 30. ann. & tene menti ꝑpetuò,
nec exeat mẽtẽ tuã,& iſtud ſemel habui de facto,& ꝯſului, licèt
de dicto Dy.nõ fuerim recordatus,ſed fundaui me in l.qđ ſi nul-
6 la,cum l.ſe.de hær.vel act.uend.† Aliud eſt uendere hr̃ditatem,
aliud ius in hr̃ditate.primo caſu tenet̃ de euict. ſecundo non,qa
venditus vr̃ dubius euentus.l.ſi iactũ.de ꝯhen.emi & iſtud ꝯtin-
git de facto quotidie,qa notarij ꝑ imperidã ignorantes vim ver
borũ,dñt ꝙ talis uendit oẽ ius,qđ hẽt in domo:certè ille nõ uẽ-
dit domũ,& nõ teneretur de euict.& ſibi imputet, qui ſic emit,
nec ꝑſcriberet longo tpe,quia nõ hẽt titulũ. ſis ergo cautus in-
ſpicere inſtr̃m,qñ interrogaris,an dicat uẽdidit ius, qđ hẽt in do
a mo,uel uẽdidit domũ,& iſtud faciet tibi honorẽ, a & tene mẽti
auct.Dy.& aliorũ Doc.quorũ iſta eſt ĩtẽtio,licèt nõ ſic declarẽt.

. A D D I T I O.

a Honorem. Adde Oldra.conſi.163.

1 *Si legatur debitũ alternatiuũ,in quo pertineat electio ad legantẽ, ceditur a-
ctio legatario, & in ipſũ trãſit ius eligẽdi,et legaretur ſpes alternatiuè debi-
ta diuerſis pſonis,uni cedenda eſt actio, alteri ſoluẽdo æſtimatio alterius rei.*
2 *Si teſtator legat rem quæ non erat ſua,nec habebat ius in ea,nec actionẽ per-
ſonalem ad eam, tamen habebat ſpem quòd ad ipſum deueniret, & erat
ſpes probabilis,& ſpes deficiat, legatum extinguitur.*
3 *Si teſtator dicat, lego talem rem quæ mihi debetur a tali, & exigat in vi-
ta,quòd ſit legata res,& non actio, ſecus ſi non exigat.*
4 *Ius eligendi in alternatiua eſt perſonale,& perſonam non egreditur viuo ſti
pulatore,ſed eo mortuo tranſit electio ad hæredem, & ſtipulator licèt poſ-
ſit actionem cedere,debet tamen ipſe eligere.*
5 *Teſtator ſi non legauit ſimpliciter quod ſibi debetur,ſed rẽ tantũ,ſ.vnam de-
alternatiuè debitis, & electio pertinebat ad eum,videtur tam eligere.*
Quid ſi ambas res legauit.
6 *Quid ſi electio erat debitoris.*

a §.Si quis ita ſtipulatus. Si legatur debitũ alter natiuũ, in quo ꝑtineat
1 electio ad legantẽ,ceditur actio legatario, & in ipſum trãſit ius
eligendi, & ſi legaretur ſpes alternatiuè debita diuerſis pſonis,
vni cedenda eſt actio, alteri ſoluenda æſtimatio alterius rei.h.d.
primo,iuncta l.quod ſi quis.ſed ſi electio ptinet ad debitorem,
& legetur vna res de alternatiuè debitis, nõ eſt actio cedenda,
quia actio non eſt legata,ſed res illa,& ſpes q̃ ad illã habebat.iõ
agitur,ut hr̃s agat,& ſi illam exegerit,tradat,ſed ſi aliã,legatum
extinguit̃,qa ſpes legata deficit.h.d.verſi.(ꝑinde.) vſque in fine.
duo ergo ſunt caſus principales.aut electio ptinet ad creditorẽ,
aut ad debitorem,primo caſu loquitur principium §.& l. quod
ſi quis.ẽt ponunt duos caſus. primus eſt, qñ ſimpl̃r legatur qđ
debetur.ſecundo in l quod ſi quis.qñ quælibet alternatiuè debi
ta eſt.& alius caſus,q hic nõ ponitur,qñ.l.legatur una tm̃. ſcdo
caſu loquitur ver.(ꝑinde)qui ponit vnum caſum tm̃,qñ fuit le-
gata vna de reb.alternatiuè debitis.eſt alius caſus, qñ ambę di-
uerſis,& iſte ponit in l.ſi Titius mihi.in prin.j.tit. j. in uer. & ex
diuerſo.& eſt dare tertiũ ſi legaſſet ſimpl̃r qđ debet̃, & tunc eẽt
legata actio,& eẽt cedenda ſicut in primo caſu §.ex hoc tex.cir-
ca fi.dico fundari opi.gl.quã Bar.reprehendit in l.ſeruũ filij.§.co,
3 q̃ vult † ſi teſtõr legat rẽ q̃ nõ erat ſua, nec hẽbat ius in ea, nec
actionẽ pſonalẽ ad eã,tñ hẽbat ſpẽ ꝙ ad ipſũ deueniret, & erat
ſpes ꝓbabilis,ut in caſu illius §.ſi ſpes deficiat,legatũ extinguit̃,
qa cẽſet factũ ꝯtẽplatione illius ſpei,qđ aliter non eẽt facturus,
de hoc eſt caſus hic,qa ſi creditori debet̃ ſpes alternatiuè ipſe ha
bet in qualibet ipſarũ,nõ tñ in aliqua, nec hẽt actionẽ ad aliq̃,
quia ſi peteret alterã,diceretur plus petere.Inſt.de act.§.plus.ſi
ergo legat unã,& illa non ſoluat,ſed alia,dr̃ hic, ꝙ extinguit̃ le-
gatũ. Itẽ fundat̃ hic alia opi.Bar.quã ponit in l.apud Iul.§.ſi Ti
tius.§.eo.ver.idẽ Iul.ſcribit,&c.ubi dixit aliud eſſe ſi lego nomẽ
debitoris mei, uel qđ mihi debetur, qa vr̃ legata actio.iõ hæres
liberaret̃ cedẽdo,ut in ꝑceden.§.& ſi teſtator exigeret, extingue
4 ret̃ legatũ,ut ibi ẽt dicit.† Aliud qñ dico lego talẽ rem quæ mihi
debetur a tali,quia nõ eſt ſimpl̃r legata actio,ſed ex poſtfacto ap
parebit, qa ſi teſtator exigat in vita, apparebit, ꝙ res fuit legata,
& res debetur,non aũt extingueretur legatũ,ſed ſi nõ fuit exacta,
cenſet̃ legata actio,& hr̃s liberat̃ eam cedendo, & hoc in debito
ſimplici.Idẽ pr̃ter hoc in alternatiuo,qa ſi debet Stichus,aut de
cẽ,& lego Stichum,nõ vr̃ legata actio,ſed Stichus,ꝑp ſpẽ q̃ hr̃ ad
ipſum,& hr̃s debebit agere,& Stichũ exigere, ſi debitor volet ſol
uere,nec extingueret̃ legatum, ſed traderet̃ Stichus. Sed hoc ple
nè in alternatiuo,qa ſi nõ fuerit facta exactio p teſtatorem in le-
gato,remanet res,non actio: nec hr̃s liberat̃ cedẽdo,ſed compel
lit̃ agere,& exigere ſi põt. Sed aduerte,vbi hr̃s liberat, actionem
cedẽdo,nõ tenet̃ legatario miniſtrare expẽſas litis,ſm Doc.q di-
cũt ꝓbari.in fi.§.ꝑcedentis.in uerbo,duntaxat. recolligẽdo ergo
5 dictos caſus qñ ad legãtem ptinet electio.aut legat̃ qđ debet̃ ſi-
bi,& tm̃ actio vr̃ legata.& illa erit cedenda,& ad legatarium trã
ſit electio.Sed contra iſtud opponitur de l.ſi ſtipulatus fuero.de
ver.ob.ubi ius eligendi in alternatiua eſt perſonale, & perſonam
ſtipulantis non egreditur.Glo.hic dicit aliud,quando apponitur
uerbum ſubiunctiui,aliud quando indicatiui.quod nihil eſt Bal.
& Cy.dicunt ꝙ ex perſona filij uel ſerui ſtipulantis non q̃ritur
patri uel dño, vt ibi,ſed in ceſſionarium tranſit,ſicut actio cui co
hæret,quia competit ex forma contractus,ſed Bal.non pondera
nit Bar.hic, & in l.ſi ſtipulatus.vbi ſubtiliter, & utiliter declarat
iſtum paſſum,dicens ꝙ uiuo ſtipulatore in alium transferri non
poteſt per ſucceſſionem,ſicut non transfertur in patrem vel do-
minum ex diſpõne.l.ne fiat ꝯdõ debitoris deterior. fortè eñ ceſ-
ſionarius aliũ eliget,q̃ faceret ſtipulator,unde cum ſupſit ſtipu-
lator qui poteſt eligere,licet poſſit actionem cedere,debet tamẽ
ipſe eligere,ne fiat ꝯdõ debitoris deterior,ſed mortuo ſtipulato-
re tranſit electio ad hr̃dem, ut ibi dr̃, quia nonupereſt ſtipula-
tio,ne ſtipulatio fiat inutilis.poſtq̃ ergo factum eſt tranſmiſſibi-
le,de cætero etiam per ceſſionem fiendam ab hr̃de poterit tranſ
mitti.caſus notabilis eſt hic.ar.in l.pater.§.xv.j.ti.2.& quia lega-
tarius in re legata reputat̃ hæres.l.id tpſ.de uſuc.Cætera ibi uide
per eum.aut non legauit ſimpliciter quod ſibi debetur, ſed rem
tm̃,tunc aut unam,aut ambas.primo caſu vr̃ teſtator eam elige
re,ex quo habet elect.arg.l.ſi auia.C.de iu.delib. & illa vr̃ eſſe in
obl.& ad illam cedetur actio per hæredem,licet iſte caſus non po
nat̃ hic aut legauit ambas res diuerſis pſonis,& tũc teſtõr nõ vr̃
eligere,ſed remanet electio hæredi,qui debet alteram eligere, &
illã act.cedere cui legata eſt, & quia cedendo unam facit ut alte
ra deſinat deberi,& ſic facto ſuo alter legatarius illam hr̃e nõ pt̃,
oneret̃ hæres in æſtimatione.iſte eſt caſus in l.ſeq.eam declarãdo
ut declarat glo.& ſic patet text.ibi(ibi actionem ſuam &c.) poſſe
6 propriè ſtare,licet gl.exponat.i.actionem.† Quãdo uero electio
eſt debitoris,etiam ſunt tres caſus.aut legatur quod debetur, &
uidetur actio legata,& legatarius recipiet rem quam debitor vo
let dare,& iſte caſus nõ ponitur hic.aut legauit unam tm̃, & dic
ut in ver.(ꝑinde.)qa ualet legatum ſi illa ſoluet̃,ſi alia extinguet̃,
nec hr̃s liberabitur act.cedendo,quia illa non eſt legata,ſed cõ-
pelletur agere & exigere ſi poteſt.& no.modum agendi, ago, ut
agas.ſed ſi legat̃ utraq.diuerſis,ex poſtfacto apparebit quod illo
rũ ualeat,& iſte eſt caſus in l.ſi mihi Titius.in prin.j.ti.j.

L E X LXXX.

Si pecunia. Poteſt relinqui fideicommiſſum a debitore teſtatoris.h.d.qa ꝑ hoc vr̃ liberata liberatio,
vñ cum honoret̃,& grauari poterit.l.ab eo.C.de fideicom. In fi.
tex.ibi(ab omni debitore.)& no.regulam,& intellige extraneo,
non hæredi,quia non tenet̃.ut j.ti.j.l.cum pater.§.curatoris.Itẽ
gl.intelligit iſtam l.qñ debitor legatum liberationis acceptauit,
tunc poteſt conueniri actione ex teſtõ fideicommiſſario,ſicut le
gatarius grauatus onere fideicom. ſecus ſi non acceptat. ut j. l.
proxi.cum his quæ ibi dicam.& in ll.allegatis in gl. quia nõ poſ-
ſet conueniri niſi legatario eſſet ceſſa actio, ſed hoc declara ut
no.Bar. j.ti.4.l.ſi quis ſeruus.§.certam. Sed opp.tex.innuit,ꝙ ſi de
bitor acceptauit,poſſet ꝯueniri a legatario, & aduerſus hr̃dem
hẽat exce.ſed hoc non vr̃,niſi in tribus caſibus,de qb.in l.3.de no
ua.quia hæres habet directam.dicit Bal. ꝙ l.illa non habet locũ
in eo qui habet utilem ex teſtõ, quia vtilis præfertur directæ. &
debitor etiam extra illos caſus põt ſe tueri aduerſus habẽtem di
rectam,vel dic ẽt ſm eum ꝙ iſtud contingit,quia uerba fuerunt
ad debitorẽ directa, unde vr̃ ſibi legata liberatio. unde ꝯ hr̃dem
põt ſe tueri etiam extra caſus illius l. ſecus ſi non eſſent ad eum
directa,& dicit hoc dictum eſſe nouum, & a nemine tactum.

L E X LXXXI.

1 *Legatarius non cogitur fideicommiſſum ab eo relictum præſtare quouſque
legatum fuerit conſecutus.*
2 *Si ſuit legata quantitas cum onere quod debeat facere aliquid intra tantum
tempus,alias ſit priuatus legato,& perueniat ad talem cum eodem onere
ſi non potuit ab hærede conſequi quantitatem,non currit ſibi tempus nec te
netur ante implere.*

1 SI fideicommiſſum. † Legatarius non cogitur fideicom-
miſſum ab eo relictum præſtare quouſque legatum fue-
rit conſecutus. hoc dicit. Sed ſi legatum acceptauit, be-
ne co-

nè cogitur cedere actionem ꝯ hr̄dem, vt ꝟ.titu.j.l. Imperator. in prin.& l.ſi legatarius.ꝟ.n.2.ſed ſi non acceptauit, nec ſoluere nec cedere tenet̄, cum actionem non habeat, ſed remanet legatum penes hæredem cum onere fideicommiſſi.l.ab eo.ꝟ.de viuſr.leg. ſed pone, ꝙ acceptauit, an fideicommiſſarius habeat actionē ex teſtō ꝯ hr̄dem, tanquam ſibi cedatur? dic ꝙ ſic vtilem, non directam.ꝟ.ti.j.l.ſi quis ſeruum §.certam, ſ'm intellectum Bart.ibi,& ſi ꝯcurrat legatarius,& fideicommiſſarius, præfert̄ legatarius, vt ibi patet, qđ ſatis eſt mirabile, cum ad fideicommiſſarium ſit legatum pueniturum,& poteſt ſua intereſſe recta via ab hærede recipere, qa fortè legatarius erat cōſumptutus, ſed puto, ꝙ ſi hoc cōſtaret, ſibi eſſet ſoluendum, alias pp ſaluandam mentem defuncti, qui voluit ad legatarium primo peruenire, ille præfertur, vt ibi in fi.non ſic quando concurrit executor, & legatarius, quia legatarius indiſtinctè præfertur, vt ibi no.Dy.& Bar.per l.ſi pluribus.ꝟ.ti.j.& iſtud facit ꝯ id quod Bal.no.ſ.l.proxi. ꝙ habens vtilem ex teſtō præfert̄ habenti directam,& ibi dicitur contrarium, ꝙ legatarius præfertur fideicommiſſario habenti vtilem, ſed diſtingue, an habens directam veniat ſ'm voluntatem,& præferat̄ habenti vtilem, ēt in caſibus.l.3.de nou.& d.§.certam. aut venit ꝯ volūtatem,& tunc econuerſo, ita loquitur Bald.in l.præceden. quia ibi debitori videbatur legata liberatio, iō hr̄di opponit̄ exceptio: aut nō venit ꝯ, nec ſ'm voluntatem, vt ſi legat̄ nomen: nā legatarius habet vtilem l.ex legato noīs,& hr̄s directam,& ſi agit non venit ꝯ voluntatem, nec ſ'm, ſed p̄ret,& tūc poſſet agere, niſi in trib.caſib.de qb.in d.l.3.cum ſit eadem rō.
a † Vltimò Bar. determinat p hāc l.ſi fuit legata quantitas cum onere, ꝙ dēat facere aliqd intra tm̄ tp̄s, aľs ſit priuatus legato,& perueniat ad talem cum eodem onere, ſi non potuit ab hr̄de quantitatem conſeq, non currat ſibi tempus, quia non tenetur ante implere, vt hic, cū ſit ex illa implendum, vt ēt probatur in l.ſi vero non remunerandi.ſ.mand.& tempus non debet currere anteq̄ ſit efficaciter obligatus, etiam ſi dixiſſet intra annum a morte mea, quia debet ſubaudiri,& a conſecutione legali, nec eſt extranea ſubauditio, vt probatur in l.3.§.ſi quis hære.de ſtatulibe.& l.in illa ſtipulatione.de ver.obl.& per Bar.in l.genero.de his qui no.inſa·

L E X LXXXII.

1 *Si legatur quantitas duobus in eadem oratione, non cenſetur legata cuilibet inſolidum, ſed una inter ambos communiter diuidenda.*
2 *Dictio dena, importat bis decem hic.*

1 SI quis teſtamento. †Si legat̄ quātitas duob. in eadem oratione, non cenſetur legata cuilibet inſolidum, ſed una inter ambos
2 communiter diuidenda.h.d.† Quod eſt verum, etiā ſi fuerit eadem quantitas repetita, dummodo non ſit repetitum verbum lego, vt lego Titio decem,& Seio decem, quia vna eſt oratio, probatur in l.ſtipulatio iſta.de uer.obl.§.cum quis ſecus ſi eſſet repetitum verbum, lego Titio decē & Seio lego,& ſic eſſent duæ orationes,& quilibet decem habebit, quia & ſi eidem eſſet ita legatarum, cenſeretur quantitas multiplicata ſ.eo.l. planè.§. ſed ſi non corpus. fortius ſi diuerſis, namq̄ eidem, dic vt ibi in diuerſis, hoc ſolum ſufficit, vt videatur multiplicare voluiſſe.l.ſi pluribus.§.ſi ita ꝟ.ti.j.ſed quādo ab eodem eidem, dic vt ibi dixi,& vide Bar.in l.re coniuncti.in 2.col.de leg.3.& no.ſignificatum huius dictionis, dena, quia importat bis decem.

1 *Quando legata tranſcendunt uires hæreditatis, fit cuilibet legatario diminutio pro parte,& de eo quod remanet facta diminutione detrahitur falci.*
2 *Quando omnia legata conſiſtunt in quantitate,& tranſcendunt uires hæreditatis, omnes legatarij ſunt pares, licet unus ſit primo nominatus quàm alter.*
3 *Quid ſi unum legatum conſiſtebat in ſpecie, aliud in quantitate,& non erat in hæreditate niſi illa ſpecies.*
4 *Si omnia legata ſunt in quantitate, etiam ſi uni ſunt legata debita, ſi non oſtēdit debitum, non propterea præfertur alijs.*
Legatum dotis factum filiæ, præfertur alijs,& ante omnia legata deducitur, integraliter tanquam æs alienum.
5 *Item in relictis ad pias cauſas, ut omnia deducantur, cum de ipſis non detrahatur Falcidia.*
Quid in relictis male ablatis.

1 §.Apud Iulianum. †Quando legata tranſcendūt vires hæreditatis, fit cuilibet legatario diminutio pro parte,& de eo quod remanet facta diminutione detrahitur falcidia. hoc dicit. Teſtator cum haberet xxx.fecit legata aſcendentia ad lx.& ſic in duplo plus quam haberet,& ſic cuilibet fit diminutio pro dimidia, ut hic patet ſi in
2 ſpicias.† Et no.quòd quando omnia legata conſiſtunt in quātitate, omnes legatarij ſunt pares, licet unus ſit primo nominatus quam alter, nam ſi ex hoc deberet fieri prælatio, ille cui primo fuerunt legata xxx.haberet xxx.alij nihil: cuius cōtrarium hic patet, ſed ꝯ de l.ſi ita legatū.in prin.ſ.eo.& de l.quoties.de viuſ.vbi primo noīatus p̄fertur. Sol.verum eſt in eligēdo cum ex hoc ius aliorū differatur, nō tollat. vt ibi patet. non aūt in ſoluēdo, ſi ex
3 hoc ius aliorū tolleret̄, vt hic.† Sed quid ſi vnū legatū ꝯſiſtebat in ſpecie, aliud in quātitate,& nō erat in hr̄ditate niſi illa ſpecies? Rn̄deo illā habebit,& legatarius quātitatis nihil habebit, caſus eſt in l.fideicōmiſſorū.vt in poſſ.leg. Idem ſi oīa ꝯſiſterent in ſpeciebus,& q̄dā erant in hr̄ditate, quædā non, nec erant quantitates, vel facultates, de qb. poſſent emi, ſed ſolū illæ ſpecies, quia legatarij illarū p̄ferentur, alij nihil habebūt. ita no.Bal.in l.ſi vero ꝯpoſita.de teſt.mil.vbi oīno vide.& hoc iure iſto, quo non ualent legata vltra vires,& ēt hodie facto inuentario, ſed eo nō facto teneret̄ hęres oīb. ſatisfacere.in Auth.de hær.& Fal.§. ſi verò nō fecerit. Sed Ang.in l.quærebat.ad l. Falc. dicit per illā l. ꝙ ſi in hr̄ditate eſt ſpecies tm̄.ſ.fundus,& ille ſit legatus tibi,& mihi ſit legata quantitas, ꝙ æſtimabitur fundus,& debeo habere p rata quantitate illius taxę vbi dicit caſum.& dicit ꝙ Bal in d.l.ſi vero ꝯpoſita. non habuit recordiū de illa l. quærebam, ſed ad illam pōt rn̄deri, ꝙ ibi legatū magis conſiſtebat in quantitate, quam in ſpecie: nam in hr̄ditate erat tm̄ debitor in 400. legata fuit ſibi liberatio,& mihi centum fuerunt legata. dr̄ ibi ꝙ nō liberabitur in totū, ſed debeo habere partē, nimirū, quia ſi ſoluiſſet illam quantitatē,& ſibi poſtea eſſet legata,& mihi centū, ꝯcurremus pro rata, vt hic in tex. Idē ergo ſi legata eſt liberatio, quia vr̄ legata quantitas debita. ſed qn̄ eſt vna ſpēs, ut fundus, legatarius fundi, qa in ipſum tranſit dn̄iū p̄fertur legatario quātitatis, in quē nō tranſit aliquod ius in re, ut eſt caſus in d.l.ſi fideicōmiſſorum. intelligendo ꝙ ibi hr̄ditas erat non ſoluendo. facit l.pcuratoris.§.planè.de tribu.& vide qđ ibi ſcripſi.
4 † Scias ēt, ꝙ ſi oīa legata ſunt in quantitate, ēt ſi vni ſunt legata, vt debita, ſi non oſtēdit debitū, non ꝓpterea p̄fertur alijs. ita dicit Bart. in l.cum quis decedēs.§.codicillis.de leg.3.per l.qui vxori.de au.& arg.leg.q̄ eſt ſingularis ad hoc,& detrahit Falc. ſicut de legato puto. Aliqn̄ vnus p̄fertur alijs, ſi eſſet legatum factū filiæ pro dote.l.2.& ibi p Bat.de pri.cre.vbi vide oīno,& ante oīa legata
5 deducerentur integraliter tanq̄ æs alienum.† Idem vr̄ in relictis ad pias cauſas, vt ante oīa deducantur, cum de ipſis nō detrahatur Falc. ita vr̄ Bar.ſentire in l.ſi qs ſeruū.§.fin.ꝟ.tit.j.& l.ex aſſe. ad l.Falc.per l.ſed ſi non ſeruus.eo.tit.& l.æris alieni. quod not. perpetuo. idē ſi fuit relictū pro incertis malè ablatis pp periculū animæ ita conſuluit Fed.de Seius.conſi.344.licèt expreſsè contrariū Bar.no.in l.qui vxori præalleg.ſed concordat, ꝙ de tali legato detrahatur Fal. ita loquitur Bar.ut in hoc ad damnū hr̄dis nō ſit melioris ꝯdōnis, niſi ꝓbētur malè ablata, ſed in deductione ante alia legata,& ſic in p̄iudiciū legatoriorū bene ſit melioris ꝯdōnis. ita loquitur Fed. quod tene mēti, qa ſingularia ſunt.

L E X. LXXXIII.

1 *Diſpoſitio hæredis non poteſt derogare diſpoſitioni teſtatoris.*
2 *Filius quòd non poſſit rūpere teſtamētū patris, ſecūdū quòd loquūtur idiotæ.*

1 SI fundum. † Diſpoſitio hr̄dis nō pōt derogare di-
2 ſpoſitioni teſtatoris.† Et no. quod vulgariter dr̄ quòd filius non poteſt rumpere teſtamentū patris,& ita loquuntur idiotæ. i. ſi pater aliquid diſponit,& filius in teſtamento ſuo aliter diſponit, non præiudicatur diſpoſitioni paternæ, vt hic.

1 §.Si ſeruo communi. † Qn̄ vnus repreſentat plures, idem eſt cenſendum de eo qđ de pluribus.h.d.præmitte, ꝙ legatarius non pōt pro parte acceptare,& pro parte repudiare.l.neminem.ꝟ.titu.j. l.legatarius.ſ.e.ſed ſi duob.legaret, poſſet vnus acceptare, alter repudiare. Idem ſi uni,& poſtea deueniret ad plures, ut ſi deceſſit pluribus hæredibus relictus. pone ergo ꝙ ſit legatum ſeruo cōi plurium, perinde eſt ac ſi eſſet legatum pluribus & ſic unus ex dn̄is pōt repudiare, alter acceptare, non tn̄ accreſcet alteri, qa non ſunt coniuncti a teſtatore, qui non fecit mentionē niſi de ſeruo, ſed dn̄i coniuncti coniunctione legali, ratione cōis dn̄ij, quæ non eſt ſufficiens ad inducendū ius accreſcēdi.l. ſed & Proculo.de leg.2.remanebit ergo hæredi portio repudiata.

1 *Expreſſa prouiſio teſtatoris facit ceſſare diſpoſitionem legalem.*
2 *Si teſtator deputauit executorem ad legata pia ſoluenda,& intra annum nō fuerit executus, eum priuauit,& alios deputauit, per negligentiam illorū non deuoluitur executio ad epiſcopum, ſed ad alios deputatos.*

1 §.Stichum. † Expreſſa prouiſio teſtatoris facit ceſſare diſpōnem legalem.h.d.præmitte ꝙ ſi legatus alicui ſeruus, cū onere, ut manumittat intra certū tp̄s, ſi non manumittat, ſuccedat legis diſpō ex epiſtola diui Pij, quæ facit eū liberū.l.2.ſi man. ita ſue.alie. certè hoc eſt verū, niſi teſtator diſponat quid fiendum poſt tp̄s, ut ſi alteri legauit, qa nō efficie-
2 tur liber. ſed erit illius,& h.d. iſte tex. quem Bal.† inducit. Si teſtator deputauit executorē ad legata pia ſoluēda,& ſi intra annū nō fuerit executus, eū priuauit,& alios deputauit, per negligentiā illorū non deuoluitur executio ad Epm, ſed ad alios deputatos, vide qđ idē Bal.not.in l.j. poſt prin.de cad.toll.facit.l.ſi
Pau. de Caſt. ſj. ſuper Infor.

pecuniã.§.j.de cond.ob cau. In tex.ibi (Stichum Sempronio do, lego.)ſubaudi,& volo ꝙ manumittat intra annum,ut procedat lec.quam ſ.dixi.Alij dicunt ꝙ non ſuit impoſitum hoc grauamẽ & ꝑ hoc ꝑ lapſum anni non fit liber,ſed ꝑuenit ad Titium, ſed nulla eſſet dubitatio, ideo tene præcedentem tanq̃ utiliorem.

2 *Domus, ſuperficies, & ædificium, qualiter differant.*
3 *Si legatur domus excepto ædificio, an intelligatur excipere domum, an ſuperficiem, & qualiter legatarius petere debeat.*
4 *Si ad ſuperficiem non erat acceſſus niſi per alias partes fundi teſtator videtur voluiſſe reſeruare hæredi talem acceſſum, & non erit ſeruitus.*
5 *Actor ſi habet actionem, licèt poſſit exceptione repelli poteſt tamen agere, nec dicitur nulliter agere, & obtinebit niſi reus excipiat.*
6 *Locus exceptus de totalitate fundi, cenſetur facere fundum per ſe non comprehendi in totalitate.*
7 *Appellatione ſuperficiei, an in dubio includatur ſolum.*
Quid appellatione vineę.

1 §.Qui fundum. † Exceptio facta de ſuperficie ſine ſolo non tenet mero iure,ſed ſeruatur ope exc.ſi aũt fiat de ſupficie cum ſolo (quod in dubio præſumit.)mero iure tenet & intelligit̃ ſolum ſupficies exempta de totalitate fundi,in quo ſituata eſt. Item in primo caſu aliæ partes non poſſunt ſeruiturem dr̃e ſupficiei,cum dñium eius ſit eiuſdẽ dñi,cuius ſunt aliæ partes,licèt habẽs ſupficiem poſſit hr̃e ſeruitutem ꝑ alias partes. Scd̃o caſu ſeruitus mero iure poſſet deberi,& in dubio ꝓſtanda eſt hr̃di commoditas eũdi ꝑ rem legatã ad aliã ſibi remanẽtem.h.d.iſte §.ſubtilis & pulcher. In tex.ibi(æ-
2 dificio.)† No.tria vocabula,ſ.domum,ſupficiem,& ędificium,domus ꝯſiſtit ex trib.ex ſolo,ex parietib.& tecto.l.ſolum.de rei vẽd. cum ibi not.ſupficies ꝯſiſtit ex duob.parietib.& tecto, ſine ſolo. quaſi ſit id qđ,eſt ſ.faciem terræ, & ædificium eſt vocabulũ cõe,
3 q̃a põt ſumi ꝓ domo,& ſupficie.† ſi ergo legatur domus excepto ædificio,dubium eſt,an intellexit de domo,an de ſupficie,q̃a primo caſu ẽt ſolũ cẽſeret̃ exceptum,& ſic dñium directum ſoli tãq̃ ſeparati a totalitate fundi,& tanq̃ de vno fuerint effecti duo vt in fin.§.colligit̃,eſſet hr̃dis,nõ legatarij fundi.ꝑ ꝯſequens ẽt dñiũ ſupficiei q̃ cedit ſolo,nec eſt poſſibile ꝙ ſit alterius, q̃ eius cuius eſt ſolum,quatenus ſituata eſt l.obligationum §.placet de act.& obl.ſi aũt intellexit excipere tñ ſupficiem, dñium directum ſoli ꝑtinet ad legatarium,q̃a nõ fuit exceptuatum, nec ſeparatum a totalitate fundi.ergo & dñium ſupficiei directum ꝑtinet ad eũdẽ legatarium fundi:& bñ ṁdeť,ſi ꝯſtat de uoluntate defuncti, illa eſt ſeruãda,ſi nõ cõſtat,ꝓſumit̃ ſenſiſſe ẽt de ſolo. Ex his reſultat ſolo ad duo dubia,primum quañ legatarius poterit petere,q̃a ſi ꝯſtat,ꝙ uoluit excipere ſupficiem poterit petere totum, q̃a in toto hẽt dñium,ẽt in ſupficie,& dẽt obtinere,q̃a mero iure eſt fundata ſua intẽtio,niſi hr̃s excipiat de voluntate defuncti,q̃ dẽt ſaluari melius q̃ põt,nõ vt hr̃s habeat dñium directum in ſupficie, q̃a hoc facere teſtõr nõ potuiſſet, ſeruabit̃ ergo quãtum ad commoditatem, vt eam hẽat in ſupficie,& ẽt vtile dñium. Secundo caſu qñ excepit ſolum nõ poteſt legatarius totum fundum petere,ſed dẽt petere excepto ædificio,& ſi peteret, puniret̃ tãq̃ plus petẽs,& ſuccumberet ẽt hr̃de non opponente, q̃a iudici ꝯſtat actori nõ cõpetere ius agendi in ſolo,& ſupficie. iuxta no.in l.vbi
4 pactum. C.de tranſ.Aliud dubium ſoluit.† Nam ſi ad ſupficiem non erat acceſſus,niſi ꝑ alias partes fundi,teſtõr vĩ voluiſſe reſeruare hr̃di talem acceſſum,l. ſi reſtat ne.ſi ſer. ven.in princ.erit ne prædicta ſeruitus,vel non? & eſt vtile,quia ſi eſt ſeruitus,in quẽcunque hæres alienaret ſupficiem,trãſiret ſeruitus l.via.§.ſi fundus.de ſer.ruſt.præd.ſi non eſt ſeruitus,ſed commoditas, eſſet ꝑſonalis, & nõ trãſiret in aliam ꝑſonam, niſi de nouo concederetur l.ſi quis ædes.de ſer. vrb.præd.Et breuiter primo caſu quando excipit ſuperficiem,non poteſt eſſe ſeruitus, quia dñium directum ſuperficiei eſt legatarij,ſicut aliç partes fundi,& res ſua alteri rei ſuæ ſeruire non põt d.l.ſi quis ædes. etiam ſi altera ſit ſua pleno iure,altera utiliter tñ,vt hic ſm gl.quod no.quia per hoc patet,ꝙ ſi tenes rem a me emphyteu. licet concedam tibi acceſſum ad aliam rem meam, non eſt ſeruitus, ideo ſi vendis etiam de conſenſu meo,non tranſit iſta commoditas.Secundo caſu eſt ſeruitus propriè,quia res hęredis ſeruiet rei legatarij,& iſte eſt verus intellectus,vt etiam ex glo.colligitur,que nota ad plura: q̃a primo dico hic eſſe caſum de eo quod nota. gloſſ. in l.ſi unus. §.
5 pactus.in gl.in opponendo.ff.de pactis.† ꝙ ſi actor habeat actionem,licèt poſſit exceptione repelli, poteſt agere, nec dicit̃ nulliter agere,& obtinebit,niſi reus excipiat, vt ibi patet.(ſed exceptione doli,&c.)ſi autem non habet actionem mero iure,non poteſt agi,& debet repelli etiam non oppoſita exceptione,ſi conſtat iudici ꝙ actionem non habet,ut hic cum dicitur,(fundus excepta
6 villa &c.)& eſt gl.in l.vbi pactum.C.de tranſac.† Item in fine no. ꝙ locus exceptus de totalitate fundi cenſetur facere fundum ꝑ
a ſe non comprehendi in totalitate,vt his diebus[a] allegabam de facto, quia Imperator conceſſit cuidam nobili immunitatem in caſtris ſuis,& uoluit ꝙ eſſent ſeparata a territorio cuiuſlibet ciuitatis,in quo ſunt ſituata,an ꝑ hoc in dictis caſtris ſit ꝯceſſum merum imperium? dixi ꝙ ſic,q̃a vĩ feciſſe duo territoria vbi primo erat vnum,vt hic colligit̃, ergo imperium, quod erat in ciuitate cui ſuberat,vĩ in illud trãſtuliſſe,ne remaneat acephalum, ſicut qñ de vna ꝓuincia facit duas,q̃a q̃libet indiget ſuo ꝓſide, l.ſi eadem.ſ.de offi.aſſeſ.& oĩs iuriſdictio,& imperium q̃ erat penes vnam,diuidit̃ in quamlibet partem in totum, ſicut ſeruitus ꝓdialis diuiſo ꝓdio trãſit in quãlibet parte inſolidum in l. via. cum l.
7 ſeq.de ſer.ruſt.ꝓd. † Vltimo no.ꝙ appellatione ſuperficiei in du-
b bio includit̃ ſolum,vt hic in fine,& ſic appellatione vineę.[b] & ſic eſt arg.l.ſi ubi vendo fundum excepta vinea, vel arbore,quæ ibi eſt.vĩ exceptum ſolũ,& ſi legatur vinea & viuo teſtatore remoueatur vinea legatario, non debeatur ſolum, quia fuit de legata exceptio.in ꝯtrium vĩ caſus.§.eo.l.ſi quis legauerit,ſed ibi fuit locutus per verba futuri tp̃is, vt lego vites quæ erunt tp̃e mortis, vnde ſi tp̃e mortis non ſunt vites, nec poſſit dici vinea, nec etiã ſolum,vĩ in ꝯſequentiam excep.quia exceptio cenſetur in tempus, quo non reperitur principale: ſecus qñ per verba præſentis tp̃is,q̃a tũc reperit̃ vinea.ergo ſolũ uenit in exce. & poſtq̃ ſemel eſt exce.licet vites remoueant̃,non reincidit in legatum. arg. hic.

ADDITIONES.

a His diebus. Vide eius conſi.134.inci.notandum eſt.in primo impreſſis, ubi multa pulchra dicit.
b Vineæ.Appel.uineæ quid ueniat,uide per Ale.conſi.20.lib.4.

1 *Grauati in re hæreditaria, cenſentur grauati pro portione, quam habent in illa non ultra. Item æſtimatio teſtatoris non attenditur, ſi non concurrit cum veritate.*
2 *Si teſtator legat vxori veſtes, uel iocalia, & dicit ualere 200. & non valent niſi centum, ꝙ vxor non poſſit petere, ut ſuppleatur ſibi centum, quaſi teſtator voluerit 200.legare: & econtra ſi valent 400.non poteſt hæres retinere 200.quaſi uoluerit legare niſi 200.*

1 §.ſi libertus. †Grauati in re hæreditaria,cenſentur grauari pro portione, quam hñt in illa non vltra. Item æſtimatio teſtatoris non attenditur ſi non concurrit cum veritate.h.d. In tex. ibi(illum & illum.) Iſta verba faciebant dubium, quia cohæredes patroni uidebantur grauati de dando integros ſeruos,vnde licet non haberent, niſi quinque vncias in eis, quia in quinto tñ fuerunt inſtituti,uidebatur, ꝙ a patrono deberent redimere alia ſeptem.arg in l.cum alienam.C.de le.ſed ꝯtrũ eſt,quia legatum põt reſtringi ad ſuas tñ partes,ſicut cum lego rem in qua hẽo partem.l.ſerui electione.in fi.ſ.eo. & ſic nõ obſtat l.cum alienam.q̃a ibi non ſuberat cã reſtringendi,cum in totum eſſent aliena: ſecus ſi conſtaret de voluntate defuncti, ꝙ traderẽt inſolidum.ſ.eo.l.qđ ergo.§.j.item videbatur idem,quaſi illi ſerui videantur prælegati illis grauatis, cum in eis grauati eſſent,cum aliter tradere non poſſint inſolidum. arg.in l. Titia. §.Seia ꝉ.ti.j.& quod no.in l.alio.de ali.& cib.leg.in glo.tñ ꝯtrium eſt,vt voluit gl.in l.Mæuius.§.cum qui.In prima gl.ꝉ.ti.j.nec obſtat.§.Seia.quia ibi fuit grauatus ultimò moriens in re hæreditaria,nam per hoc vĩ ſubſtitutus præmorientibus,vt ſic poſſit eam totam tradere,nec obſtant not.in l.alio.quia ibi non ſuberat cã reſtringi plus ad unam partem,q̃ ad aliam: ſi aũt nõ in re hr̃ditatis,ſed hæredis,vel extranei eſſet vnus hęres grauatus cenſeretur grauatus inſolidum.l.Meuius.§.cum qui.ꝉ.ti.j.& l.ſi tibi homo. §.cũ qui.cũ ibi not. Idẽ ſi in quantitate, quia totam põt ſoluere de parte ſua,l.ab oĩb.in prin.ꝉ.eo.& l.ſi pluribus.§.j.& quod no. in l.cũ pater.§.j.eo.tit.& l.deducta.§.nummis.ad Treb. in fine.§.
2 ibi(verum ꝓtium.)ꝑ iſtum tex.determinant Dy.& alij Docto.Si teſtator legat vxori ueſtem, vel iocalia, & dicit valere 200. & nõ valent niſi centum, ꝙ vxor non põt petere, vt ſuppleantur ſibi centum,quaſi teſtõr voluerit cc.legare, & econtra,ſi valent 400. hæres non poteſt retinere 200. quaſi voluerit legare niſi 200.

1 *Qui remittit vel compenſat, dare uidetur.*
Conditio licèt ſit implenda in forma, ſufficit tamen implere æquipollenter.

1 §.Titio fundum. †Qui remittit, dare uidetur.h.d. Idem ſi compenſat.l.Iul.de cõdi. & demonſt.& no.quod licet conditio ſit implenda in forma l. Meuius.& l.qui hæredi.de cond.& demo.ſufficit tamen implere æquipollenter, quia qui remittit propriè non dat, quod eſt dominium transferre.§.ſic itaque.Inſt.de actio.quia liberat,& non transfert,& tamen dare videtur fictione iuris, quia pecunia fingitur primo ſibi ſoluta, deinde per ipſum tradita, & iſti actus occultantur.l.3.§.fi.de do.inter vir.& vxo.facit l.mulier. ad Trebe. & quod Bar.no.in l.ab emptione.ſ.de pac.ubi dicit ſufficere fie-
a ri æquipollenter.[a]

ADDITIO.

a æquipollenter.Facit quod dicunt Doc.maximè Fed. & Anch.conſi.307.ꝙ ſufficit remiſſio uſurarum in foro conſcientiæ facta per creditorem uſurario.

1 *In legatarium tranſit dominium quod erat apud defunctum, licèt defunctus ignoraret, etiam ſi erat irreuocabiliter.*
2 *Quando quis legat rem ſuam tanquam alienam, inſpicitur, quod erat in veritate, nec inſpicitur an ſciret, uel ignoraret, ſed indiſtinctè valet legatum, tanquam factum de re propria, & quid econuerſo.*

§.Si

1 §.Si Titius cui. †In legatarium trãſit dñium quod erat apud defunctum, licet defunctus
a ignoraret,& ſi reuocabilr.h.d.† Et ſic no.ꝙ qñ qs legat rem ſuam
tanquam alienam, inſpicitur quod erat in ueritate, nec inſpicit
utrum ſciret,uel ignoraret, ſed indiſtinctè ualet tanquam factũ
de re ꝓptia,ſecus ecõuerſo qñ de aliena tanquam de ꝓptia,quia
tunc benè diſtinguitur utrum ſciret,uel ignoraret l. cum alienã.
C.de leg. In tex.ibi(antequam ſciret.)nam ſi ſciuiſſet,cẽſeretĩ lega
tum acceptaſſe, & ſic eſſet factus ſuus irreuocabiliter, nec eſſet
tractandum de repudiatione, de qua ſubijcit. In tex.ibi(& hrs Ti
tij legatum non repudiauerit.)innuit ergo ꝙ repudiare poſſit ſi
cut defunctus.gl.tñ dicit ꝯtium,qa non põt in præiudicium lega
tarij,p l.ſi patrem.§.ſi.quemad.ſer. amit.ſed põt dici,ꝙ non erit
ſuum præiudicium,ſed hrdis, quia tenebitur ad æſtima. uel redi-
mere ab hærede prælegantis,& hoc quidam tenent,ſed certè ad-
huc remanet præiudicium, quid eñ ſi plus affectat hrẽ rem, &
ille non vult uendere?& ſic plus placet opi.gl.quia ſi non ualet
repudiatio,põt legatarius uendicare, ſicut poterat defunctus: ſed
ſi hæres repudiaret propter aliquod commodum ſuum poſſet,
licèt noceret legatario,l.ſi mihi & tibi. in prin.ſ.eod.& ibi tangi-
tur per Bar.& facit l.liberto octoginta.ĩ.de bo.libe.

2 *Quando ſemel eſt nata actio pro legato,amplius non naſcetur,etiam contra diuerſam perſonam.*

2 §.Si paterfam. †Legata ab Imperatore relicta ſi cœperũt ab eo dẽri, amplius nõ incipiũt
deberi a ſubſtituto pupillari, & ex expreſſa repetitione, ſecus ſi
nõ incœperũt a pupillo deberi.h.d. Et ponit tres caſus. primus,
qñ a pupillo fuerunt relicta purè, & purè reperita,& pupillus a-
diuit,ſecundo quando a pupillo pure,a ſubſtituto ſub ꝯdõne,&
idem multo magis, tertio econuerſo. qñ a pupillo ſub conditio-
ne,& a ſubſtituto purè, & pupillus deceſſit conditione penden-
te adita hæreditate,uel nõ, & tũc incipiũt deberi a ſubſtituto ex
repetitione expreſſa, & debentur tanquam ex pupillarib. tabu-
lis,ſed ſi non eſſent repetita extante conditione debẽt ex primis
tabulis,& inueſtigatio eſt neceſſaria,cũ agit Falcidia ꝑ no.in l.in
rõne.§.qđ vulgò ĩ.ad l.Fal.& no. ꝙ quando incẹperunt a pſona
pupilli,pñt ẽt deberi a perſona ſubſtituti,quatenus ab eo plus eſ
a ſet relictũ l.qđ ergo ſ.eo.in prin.†No.qñ ſemel eſt nata actio pro
legato, amplius non naſcetur, etiam contra diuerſam perſonã.

2 *Hæc uerba uobis,uel alteri eorum,intelliguntur in defectum aliorum.*
3 *Si fiat compromiſſum in plures cum appoſitione iſtorum uerborum,ut omnes, uel alter ipſorum poſſit negotium expedire,an unus ſolus non poterit niſi in defectum aliorum non ualentium,uel nolentium intereſſe.*
3 *Quid in ultimis uoluntatib. ſi teſtator plures faceret executores cum clauſula,ut omnes,vel unus poſſit.*
4 *Diſiuncta poſita inter perſonas oneratas, reſoluitur in coniunctam,ſi ſola diſiuncta poſita fuit.*
5 *Si duo deponunt rem cum pacto,ꝙ eis uel alteri eorum reſtituatur, an depoſitarius teneatur uni reſtituere.*

a §.His verbis. †Hæc uerba uobis, uel alteri eorum,intelliguntur in defectum aliorũ.h.d. no-
tabiliter concordat l.hæredes mei.§.ſi.ad Treb.vñ ſi lego plurib.
uel uni ipſorum, & tempore mortis meæ uiuant omnes admit-
tuntur omnes, unus autem non admittitur niſi quando unus
ſolus reperitur tempore mortis, ſed quid prodeſt hoc dicere? nã
ẽt ſi non fuiſſet dictum alijs mortuis uiuo teſtatore, totum lega-
tum eſſet uiuentis.Solu.uerum eſt per ius accreſcendi, & ex pſo
na mortuorum,& ſic cum onere illorum, ſed ſi fuit dẽm uobis,
uel uni ueſtrum alijs mortuis,illo ſuperſtite, non habet ille per
ius accreſcendi,nec ex perſona illorum, ſed ſua, & ſic non tene-
a tur ad onus illis iniunctum.† Et facit iſte tex.ſi fiat compromiſ-
ſum in plures cum appoſitione iſtorum uerborum ut omnes,
uel alter ipſorum poſſit negotium expedire, ꝙ unus ſolus non
poterit, niſi in defectum aliorum non ualentium, uel nolentiũ
intereſſe,& ſic oportebit de hoc conſtare,ut in c.prudentiam.de
offi.deleg.ſed in contrarium,ꝙ etiam in alijs non requiſitis, &
ualentibus intereſſe,facit c.cum plures.de offic.deleg.lib.6. & ſ.
de arbitris.l.ꝯnon diſtinguemus.in prin.ubi vr caſus.Solu. ſecun-
dum Bar.in l.hæredes mei.§.ſi.ad Treb. Aut agitur de commodo
illorum,qñ diſpoſitio collata eſt, & habet locum iſte text. & ille
§.aut agitur de onere iniuncto, & habent locum contraria,ideo
a ſi teſtator plures faceret executores,ᵃut oẽs uel unus poſſit,quia
agitur de onere poterit unus alijs non requiſitis,etiam ſi ualeãt,
3 & uelint intereſſe per iura in contrarium allegata,ſed† Ange.di-
cit ꝙ in ultimis uoluntatibus poteſt dici,ſiue agatur de commo
do,ſiue non,habeat locum iſte tex. ſecus in actibus inter uiuos,
ut in contractis & hoc poteſt tolerari,quia in actibus inter uiuos
agitur ut actus ſtatim expediaĩ, unde nihil prodeſſet illa clauſu-
la, niſi ſic intelligatur,ſed ultima uoluntas differtur poſt mortẽ,
vñ uidetur cogitaſſe ꝙ interim alij deficiant, & in illum caſum
4 prouidiſſe de uno.† Item no.ſcdm Bal.limitationem l.penu.C.de
uerb.ſigni.ꝙ diſiuncta poſita inter perſonas oneratas,reſoluitur
in coniũctam,quia eſt verum ſi ſola diſiuncta poſita fuit, ſecus
ſi coniuncta, & poſtea diſiuncta,ut hic.nã diſiũcta ſtat proprie,
quinimo hic ſi dixiſſet,& alteri eorum poneretur pro uel, aliàs
non importaret aliquid.arg.de vſufru.leg.l. ſi Titio fundum, &
no.ꝙ dictio de,ponitur pro uel,& dictio cui, ponitur pro alteri
6 vel vni.& inducitur in arg. † Si duo deponunt rem cum pacto
quòd eis,uel alteri eorum reſtituatur, quòd depoſitarius nõ te-
neatur uni reſtituere,niſi appareat ꝙ alter nolit,uel non poſſit,
ſed contrarium facit quod ſupra dixi de actibus inter viuos.

A D D I T I O.

a Executores. Adde ut per Soc.conſi.9.

1 *Defectus conditionis appoſitę libertati,validat legatum factum de ſeruo.*

3 §. Cum ſtatuliber. † Defectus condõnis appoſitæ libertati,validat legatũ factum de ſeruo.h.d.cum ſeq.§.& iſte primus loquitur qñ fuerunt
diuerſi teſtatores,quorum vnus legauit libertatem ſeruo, alter,
ſcilicet hæres ipſius legauit ſeruum tunc ſi deficit ꝯdõ, ſub qua
fuit relicta libertas,legatum ſerui valet. ſequens. §. loquitur qñ
idem teſtator legauit ſeruũ ab uno,puta ab impubere, & liber-
tatem eidem ab altero.i.ſubſtituto pup.nam cẽſetur legata ſub
condõne ſi ſubſtitutus ſuccedet, & per ꝯñs legatum ſerui factũ
a pupillo redditur cõdõnale ſub ꝯ̃ria condõne, ſi ſubſtitutio lo-
cum non habebit ſ.eo.l.ſi poſt.§.ſi.Ideo ſi efficiatur pubes,inci-
pit ualere legatum,quia deficit condõ libertatis. ſed ſi decedat
impubes,deficit, quia extat conditio libertatis relictæ.

L E X LV.

1 *Res effecta mea ex cauſa lucratiua reuocabiliter,non deſinit mihi deberi ab alio ex alia cauſa lucratiua.*
2 *Non cenſetur factum meum,quod poteſt a me auferri,& poſtquàm eſt ablatum, poſſum redire ad actionem primam.*
3 *Si eras debitor cum fideiuſſore,& dediſti rem in ſolutum, quę fuit euicta, an poſſum redire contra fideiuſſorem.*

1 NOn quocunque. † Res effecta mea ex cã lucratiua reuocabiliter
non deſinit mihi deberi ab alio ex alia lucratiua h.d.
ſecus ſi eſſet facta mea irreuocabiliter. l. omnes la ij.
de act.& obl quia duæ cãæ lucratiuæ in eadem re,& pſona quã-
tum ad executionẽ,non poſſunt ꝯcurrere, licèt executio fiat a
diuerſis, ſed quantum ad originem ſic,quia diuerſi poſſunt eſſe
mihi obligati ad eãdẽ rem ex cã lucratiua,ſ.vnus ex teſtõ vnius,
aliter ex teſtõ alterius, ſed vno ſoluẽte alter liberatur. ſecus qñ
ex cauſis non lucratiuis,|vel vna lucratiua, alia non lucratiua.
l.non eſt nouum.de act.empt.& l.ex ſtipulatione.de act. & obl.
In eadem perſona paſſiue.& quantum ad originẽ non poſſunt
cõcurrere, quia mihi obligatus ex cã lucratiua,illa obligatione
durante non põt incipere mihi obligari ad illam rem ex alia cã
lucratiua l.ſi ſeruum.§.Stichum. ĩ.eo. qñ incẹpit eſſe mea reuo
cabiliter,cenſetur non eſſe mea,quia põt abeſſe, ideo durat alia
cã.h.d.l.iſta quæ tractat tota de iſta materia excepto.§.qui Caiũ.
& l.ſeq.de eadẽ tractat.& l.huiuſmodi. §.j.& pleniſſime, & ſub-
tiliſſime per Bar.in l.Meuius.§.duob.de leg.a. In tex.ibi, (res fa-
cta fuerit.) ſupp.ex cauſa lucratiua,ut patet ex ſe, licèt regulari-
ter ſit verum,ꝙ alia cauſa lucratiua extinguatur, nõ tñ ſemper.
In tex.ibi,(per traditionem.) i. ex cauſa donationis,licèt glo.di-
cat ex cauſa legati,ſed tunc non requireretur traditio.In tex.ibi,
(nempe agam ex teſtõ.)ſupp.ſtatim anteꝗ̃ mihi auferatur. nam
ſufficit, ꝙ poſſit auferri, vt ſtatim ſequitur in verbo (diſceſſurũ
ſit.) ſed in ꝯ̃rium ꝙ agere non poſſim donec extiterit condõ, &
ſi mihi ſit ablata, vt in ſi.tex. gloſſella in hoc verbo ponit utrun-
que intellectũ, nec dicit quis ſit verior. dic ꝙ uterq; eſt bonus,
nam etiam antequam auferatur,poſſum agere non ad totalem
æſtimationem, ſed quatenus minus valet ꝑꝑ dubium euentum.
pone res valet xv. ſed quia põt mihi auferri,non reperiretur qui
daret niſi x.petam ergo v. ſed poſtquã mihi eſt ablata,ſi nihil pri
mo fui conſecutus, agam ad xv. ſed ſi primo egiſſem & fuiſſem
v.ꝯſecutus,re ablata,non poſſem plus petere, quia ſi ꝯdõ defice
ret,& mihi nõ auferretur, non tenerer aliud reddere,ut ꝓbatur
in l.ſi ſeruitus.in ſi.de ꝯdi.fur. vr n.hincinde emp. & ven. dubius
euẽtus.facit ſ.eo.l.ſeruum filij.§.ſi ſtatuliberũ.In tex.ibi, ut ex-
ſtẽte condõne,&c.ſ.legati a dño relicti. no. ergo ꝙ non cẽſetur
factũ meum,quod põt a me auferri, & poſtꝗ̃ eſt ablatũ, poſſum
a redire ad actionẽ primam. Et inducitur ad q. ſm Dyn. † Si eras
debitor cum fideiuſ.& dediſti rem in ſolutum quæ fuit euicta, ꝙ
poſſim redire contra fideiuſſorem. Tu dic,aut eras debitor quã-
titatis,& non poſſum redire,qa illa datio fuit qdã emptio. l. ele-
ganter de pig.ac.& emptor nõ tenetur transferre dñiũ,iõ re tra-
dita ſtatim fuiſti liberatus a primo debito,& pecunia debita fuit
ꝯuerſa in ꝓ̃tiũ.ergo fideiuſſor liberatur,quia non tenebaĩ niſi ꝓ
prima obl̃one,q̃ eſt extincta, & re euicta nõ ago actione prima,
ſed ex empto ad intereſſe.d.l.eleganter. in qua fideiuſſor nõ in-
terceſſit.ſed ſi eras debitor in ſpẽ,tradẽdo aliam nõ tuam, quæ
fuit euicta,poſſum redire ad actionẽ primam,tam ꝯ̃ te, q̃ ꝯ̃ fide-

iuſſorem, quia iſta datio habet vim permutationis. l. libera. de ſen.& interlo.om.iu.& ibi no.& in permutatione tenetur,quęlibet pars transferre dominium.l.i.de rerum permu.

1 *Res mea,quę poteſt mihi auferri, poteſt mihi legari tanquam non mea.*
2 *Caſus in quo res mea poteſt mihi legari,ſed regulariter contra.*
3 *An attendatur qđ euenire poteſt iure extraordinario reſtõnis in integrum.*

1 **§.Si ex bonis.** † Res mea,q̃ p̃t mihi auferri, põt mihi legari tanq̃ nõ mea h. d. Sicut ergo qñ res efficitur mea ex cauſa lucratiua reuocabiliter, non deſinit mihi deberi ex alia cauſa lucratiua, q̃ erat orta tpe quo eſt effecta mea,vt in prin.l.ita ſi non erat orta,p̃t oriri poſtq̃ nõ erat fa-
2 cta mea,ẽt ex cã lucratiua.h.d.& pſequitur eandẽ materiã. † Et no.caſum,in quo res mea põt mihi legari.rñr ꝯ l.mea res. de condi.& demon.& loquitur qñ põt auferri iure dñij.Idem ſi de iure hypothecę licẽt a me cãm habuerit,l.ſi tibi homo.in prin.j.eo. In tex.ibi,(deinde poſtea euincantur.)ante ergo nõ poſſum petere,cum eam habeam,niſi vt pſequar quanto minus valet,quia
3 põt mihi auferri,vt dixi in præcedenti.† No.ergo hic,ꝙ attenditur qđ euenire poteſt iure extraordi.reſtit.in integr. ſed in ꝯriũ facit l. Iul.qui & a quib.vbi non ſunt conſiderandi tales caſus, ſed dic verũ eẽ,niſi ſubſiſtat cã de p̃ſenti, pp quã poſſit euenire, vt hic,qua vſucapta erat res abſenti cã reipublicæ , pp quam reuerſus põt petere reſti. Et intellige ſm gl.ꝙ teſtator ſciebat rem non eſſe ſuam,& legauit,vt alienam,alias non valeret legatum, non tantum quia res erat mea,ſed etiam propter errorem eius.

1 *Eatenus extinguitur obligatio ex cauſa lucratiua, quatenus res efficitur creditoris ex alia lucratiua,ſed quatenus ex oneroſa ſecus.*
2 *Vſusfructus quãdo reuertitur ad proprietatẽ dicitur proprietarius in illo habere cãm lucratiuam,quando pro illo nunquã aliquid ſoluit , alias contra.*
3 *Si ex forma ſtatuti ſoluitur gabella,de his,quæ quis acquirit ex cauſa lucratiua,non de alijs,vel ſoluitur maior, an talis proprietarius ſoluet.*

1 **§.Fundus mihi.** † Eatenus extinguit obligatio ex cã lucratiua, quatenus res efficitur creditoris ex alia lucratiua , ſed quatenus ex oneroſa ſecus , ponit duo exempla,vnum de parte integrali, vt eſt vſusfr. aliud de quota. Aduerte in tex.ibi.(legatus eſt.)ſ.a non domino.Dyn. intelligit ſciente ſundum non eſſe ſuũ. in tex.ibi,(redemi.) ſub. a vero dño.Dy.& cũ fundus valeret xv.iuncto vſufru. cũ ꝓprietate; emi ſolam proprietatem pro decem, in illa ſola dicor habere cauſam oneroſam,& agere poſſum ad rem , non vt illam cõſequar,ſed decem quæ mihi abſunt.ſ.eo.l.planè.§. quod ſi rem. non autem poſſum petere v. pro vſufr. ſi ille reuerſus eſt ad me abſque eo ꝙ aliud pro eo ſoluerim,vt p mortem, & capitis diminutionem venditoris,ſed quid ſi non eſt reuerſus? certè cũ ſperaretur reuerti in omnem euentum, vr̃ ꝙ dẽat æſtimari interuſuriũ medij temporis ,quia illud mihi abeſt,& res mihi fuit legata pleno iure.l.proprietas cum vſuſru. In gl.ibi.(hoc caſu vicem ſeruitutis obtinet)dic melius ſm Dy. quod vſusfru. obtinet vicem dominij,non totius,ſeu pleni,ſed partis,quia tex.in d.l.4.de vſufru.dicit ꝙ vſusfru.eſt pars dñij. ſ.integralis, quia ex ꝓprietate,& vſufru.conſtituitur plenum dñium.licẽt ergo ſim conſecutus vſumfru.ex cauſa lucratiua,non tñ totũ fundum videor ha-
2 bere ex cauſa lucratiua. † No. ergo ꝙ qñ vſusfru. reuertit ad ꝓprietatem ſui,non dr̃ proprietarius in illo habere cauſam lucratiuã,& hoc quãdo pro illo nunq̃ aliquid ſoluit , vt erat hic alias ꝯ,vt emi fundũ pro xv.deinde tibi cõceſſi vſumfru.q valet v.licet poſtea ad me reuertatur,nõ dicor habere in eo cãm lucrati-
3 uam,cũ ſemel ꝓ eo ſoluerim. † qđ not. ad ſtatuta per quæ qñq; ſoluitur gabella de his,q̃ quis acquirit ex cauſa lucratiua , nõ de alijs,uel ſoluitur maior,ut ẽt de iure communi fit,ut in tit. C. de imponen. luc.deſcrip. & ſic eſt vtilis inueſtigatio huius §.

1 *Qui habet cauſam oneroſam in ancilla, cenſetur etiam habere in partu eius.*
2 *Si ancilla erat prægnans antequam eam emerem,quãdo tunc valeat legatum factum mihi, de eo, quod naſceretur ex ea.*

1 **§.Iulianus.** † Qui habet cauſam oneroſam in ancilla, cenſetur ẽt habere in partu eius.h.d.qđ eſt verum indiſtinctè ſi cõcepit poſtq̃ acquiſiuit ex cã oneroſa , ſed ſi tunc cum acquiſiuit erat prægnãs, diſtinguitur.aut pp hoc carius emit,& idem,aut non,qa fortè ignorabatur , & tunc ſecus, vt potius videatur habere cãm lucratiuam, ita loquitur gl. hic, & l.ſi quod ex Pamphila.j.ti.1.In tex.ibi,(ex cauſa lucratiua habere.) per ꝯñs agere poſſum ꝯ hr̃dem legantis non ut cõſequar partum,cum habeam,ſed ut habeam,qđ mihi abeſt pp partũ facta cõparatione ancillæ ad partum , ut ſi ancilla valebat x.& ꝓpter partum emi a v.vt in l.ſi quod ex Pamphila. vbi ponit practica huius §. vide gl.in d.l.ſi quod.quæ limitat iſtũ §.ut licẽt videar habere cauſam oneroſam in partu,ſicut in ancilla,non tñ eſt verum ꝙ partum emerim,ideo euicto partu, nõ poſſum agere ad culpam,quia non cõmittitur,niſi cũ euincitur res uẽdita, ſed ſolum act.ex empto ad intereſſe, quæ cõpetit ẽt pro re non
2 uendita,ſed accedente rei venditæ.† Item puto,qñ concepit penes emptorẽ,legatum factũ de eo,quod naſceretur ex Pamphila,non ualet,quia nũquàm habuit originẽ validam , nec poteſt acquirere,cũ ſit mea,& res mea non põt mihi legari, ſed qñ erat p̃gnans anteq̃ efficeretur mea,iam incœpit hr̃e originem validã qa erat in rerũ natura,licẽt nõ perueniſſet ad lucẽ.nec erat meus, vel ex re mea,vñ ualuit legatũ,nec extinguitur , licet poſtea peruenerit ad dñũ meum, & pro eo aliud ſolui,ſed ſi nihil ſolui,extingueret, pp regulam de duab.cauſis lucratiuis,glo.ergo ĩ d.l.ſi qđ ex Pamphila.inquãtum intelligit textũ iſtũ eo caſu quo cõcepit penes emptorẽ,& legatariũ,non placet,pp id qđ ſ.dixi.nam glo. vult,ꝙ poſſit peti ex teſtamento:ſed mihi videtur contrarium .

1 *Si id,quod debetur a diuerſis reis debendi, legetur diuerſis,videtur hęres grauatus cedere uni actionem & de dando,alteri aeſtimationem, ſed ſi teſtator exigit ab uno,extinguitur legatum vtriuſque.*
2 *Qui actionem ceſſit uni,non poteſt alteri cedere.*
3 *Si habeo duos reos eiuſdem pecunię,poſſum legare,quod mihi debet unus ex eis,& contra illum cedenda eſt actio,non contra alium, & an facta ceſſione alter liberetur .*

1 **§.Qui Caium, & Lucium.** † Si id,quod debetur a diuerſis reis debẽdi,ſlegetur diuerſis, vr̃ hr̃s grauatus cedere uni actio. & de dando alteri æſtõnem,ſi ſed teſtator exigit ab uno extinguitur legatum vtriuſq.h.d.notabĩr. In tex.ibi (alter litis æſtimationem p̃ſtare.)Rõ huius redditur in l.qui duos.j.e.ti. & p gl.ſ.e.l.ſi ſic.§.fi.ſed quare non cedit hr̃s actionem cuilibet ipſorum ꝯ illũ correũ,cuius debitũ fuit ſibi legatũ Rñdeo,quia ſi poſſet facere,eẽt dicere,ꝙ quilibet poſſet cõuenire inſolidũ cum effectu,qđ eſſe non p̃t,iõ non cedit act.niſi ꝯ unũ, & eſt in elect. ſua ſi cedat cum ẽt ſit in electione ſua ꝯ quem agat,& facta ceſſione, ꝯ unũ , nõ poteſt alteri cedere ꝯ alterum,& quia hoc cõtingit facto ſuo, quia ceſſit primo,tenetur alteri cedere æſtimationem.nã qñ facto hæredis contingit, ꝙ res legata extinguitur, ad æſtimationẽ
2 tenet,ẽt ſi ignorãs fecit,l.cætera.§.fi.ſ.eo.† & allegat,ꝙ q act.ceſ-
2 ſit,primo uni.nõ põt alteri[a] cedere,nam ſi hoc ꝓcedit in duobus reis,in quib.eſt dare duas obligationes,& actiones.ꝙ facta ceſſione ꝯ unum nõ põt fieri ꝯ alterũ,fortius in uno creditore ſm la. de Are.& alios,quod eſt verum ſm Bar ut iu ſm nõ trãſferat uti lis actio: nam poſtq̃ p primã ceſſionẽ actio directa ſemel ꝓduxit utilem,q̃ trãſlata fuit in unã per alteram ceſſionẽ , amplius non poteſt ꝓducere aliã,ſed cum directa ſibi remanſerit, quam p̃t intẽtare niſi in trib.caſib.l.3.de don.poteſt in illa conſtituere ꝓcuratorẽ ſimplicẽ, uel in rẽ ſuã,& admittet eo caſu quo admitteretur cedens, & ſi eſt hoc in uno debitore, fortius in diuerſis, licẽt
3 ſint duo rei debendi,ut in caſu huius §.† No. ergo hic quód ſi habeo duos reos eiuſdem pecunię,poſſum legare,quod mihi debet unus ex eis,& ꝯ illũ cedenda eſt actio,non ꝯ alium. Item ſcã ceſſione alter liberatur,ſed ꝯ,nam ſi ageret ꝯ unum, & ſniam obtineret,alter non liberaretur,niſi facta exact.l.fin.de fideiuſſ. ergo multò minus vr̃ ſola ceſſione liberari? Rñdeo qñ ego ꝯ unum,iõ non liberatur alter, qa niſi ille ſoluat, poſſum ad alium redire, ſed ſi ceſſi ꝯ unum,non poſſum ꝯ aliũ redire in præiudicium ceſſionarij,qui ceſſionarius ꝯ alium agere non poteſt , ſed ſolum ꝯ illũ ꝯ quem facta eſt ceſſio.intellige tñ ut ſ.dixi.in trib.caſibus illius l.3.& uide Bar.in d.l.qui duos.& Bal.in l.j.de acti.& obl.

ADDITIO.

a alter cedere. Adde quod uoluit Soc.conſ.18.

1 *Duæ cauſę lucratiuę poſſunt concurrere in diuerſis reb. etiam quo ad exec. & in diuerſis partibus euiſdem rei.*
2 *Regula de duabus cauſis lucratiuis non proceditur,niſi in una re.*

1 **§.Cum mihi Stichus.** † Duæ cãæ lucratiuæ p̃nt ꝯcurrere in diuerſis reb. ẽt quo ad exe.& in diuerſis partib.eiuſdẽ rei.h.d.cũ l.ſeq. p̃nt ẽt i eadem re ꝯcurrere diuerſis tpib. ita ꝙ una originem hẽat poſtq̃ facta fuit executio ex altera,& finita ſit v.g.donaſti mihi rem.poſtea deſijt eſſe mea,deinde mihi ꝓmittit ex cã donationis uel le. põt incipere dẽri,qa incipit hr̃e poſt cãm primo finitam,uel ſi legaſti mihi ſub ꝯdõne,& interim ſit effecta mea ex cã lucratiua,& ea finita deſinat eſſe mea,nam ea cõditione exiſtente incipit deberi ex cã legati,quia nõ poteſt dici,ꝙ cõcurrerit eodem tempore cum prima l.exiſtimõ. de uer.ob poſſunt ẽt cõcurrere in perſonis diuerſorum licẽt ueniat ad alterũ p indirectum.j.eo.l.ſi ſeruus le.§.1.& l.ſi is qui Stichum. de act.& ob.ſm Doct.ibi. In text. ibi(duorum teſtis)Lunius non dñi,qui legauit ſciẽter,& alterius dñi,& ab hr̃de dñi ſui conſecutus Stichum,uidebatur ꝙ ꝯ hæredem non dñi non poſſum agere,ut conſequar Pãphilum, qa legatũ alternatiuũ eẽet unum pp unam ſolõnẽ,l.ſi ex toto.ſ.e.ſ.
2 certè licet ſit unum legatũ,sũt tñ duæ res,† & rĩa de duab. cãis lucratiuis nõ ꝓcedit,niſi ĩ una re: iđ an hr̃s nõ dñi poſſit liberari ſoluẽdo æſtõnem Stichi,q̃ legatarius iã erat ꝯſecutus,ſi ñ vult ,ſoluere Pãphilũ? Rñdeo ſic,ſi eius erat electio, nã ſolutio Stichi nõ dẽt p̃iudicare hr̃di alterius.l.ſi Stichũ aut Pãphilũ.de ſol.in prin.

LEX LXXXVI.

1 *Licẽt onus fideicommiſſi legatario iniuncti ꝓquiualeat legato, nihilominus legatum ualet .*
2 *Legatum relictum ſub condĩone ſi legatarius cauerit de aliquo dando, uel facien-*

ciendo aſſimilatur legato, cui in uim modi, vel fideicōmiſſi onus iniungitur.

1 *Aliud eſt legare ſub conditione ſi aliquid dederis, uel feceris, aliud legare ſimpliciter, & poſtea iniungere onus per uiam modi, uel fideicommiſſi, & an legatarius tranſmittat, ſi decedat antequam caueat.*

4 *Legatum non ualet quando onus æquiualet, quaſi non contineat utilitatem, & quid ſi non contineret utilitatem.*

5 *Si quis ex forma legis uel ſtatuti uel contractus tenetur aliquid facere tenetur taliter facere, quod ualeat, & quid ſi eſſet pupillus, uel mulier qui tenetur ad aliquid.*

Qui promiſit alteri uendere, uel facere inſtrumentum de aliqua re, debet taliter facere, quòd ualeat, & cum debitis, & uſitatis ſolemnitatibus.

6 *Iura quę dicunt ꝙ alter alteri ſtipulari non poteſt, debent intelligi quando ſimpliciter ſtipulatur, & non ualet niſi ſtipulantis interſit, & tunc quando intereſt, ſtipulator agit.*

1 HViuſmodi. †Licèt onus fideicommiſſi legatario iniuncti æquiualeat legato nihilominus legatum valet. h.d. ſm Dyn. uel dic utilius
2 ſm Bar. †legatū relictū ſub ꝯdōne ſi legatarius cauerit de aliquo dādo, vel faciēdo, aſſimilat̄ legato, cui in tum modi uel fideicommiſſi onus iniūgit̄. h.d. primum ſummarium Dy. ꝓbat̄ in prin. vſq. ibi (quēadmodū.) ibi ꝓbat̄ ſm. In tex. ibi (quēadmodum,) qđ ſ̄. dcm̄ eſt legatō hoc ualeret intellige, ut ualeat, & ſit tale quale ſi eſſet relictum nō expſta ꝯdōne, de cauēdo, & poſtea ꝑ uiā modi uel fideicommiſſi onus fuiſſet iniūctū: nā ēt tūc legatarius nō admitteret̄ ad petēdum niſi cautione ꝑſtita, deſin plēdo modū, vel fideicōmiſſum. l. quib. dieb. §. fin. & l. ſi tibi legatū. de leg. 3. in 3. cat. & tñ illa tacita ꝯdō cautionis nō ſuſpendit ſubſtantiā legati, ſed executionē, ſeu petitionē eodē mō ſi exprimat̄, quaſi nihil operet̄ expreſſio, cū fiat mō quo ineſt. ſ̄. eod. l. 3.
3 Ex hoc ſequit̄, ꝙ licèt legatarius decedat anteq̄ caueat, ad hr̄dē ſuū tranſmittit legatū cū onere implendi modū, vel fideicōmiſſum, qđ eſſet ſi legatū eſſet ꝯdōnale, qđ tene mēti ꝑpetuò. Aliud ergo eſt legare ſub ꝯdōne ſi aliquid dederis, vel feceris, quo caſu eſt ꝯdōnale, aliud legare ſimpl̄r, & poſtea iniungere onus viā modi, vel fideicōmiſſi, vel legare ſub ꝯdōne, ſi caueris de dādo, quia hoc caſu ſic dr̄ legatū purū quantū ad ſubſtantiam. l. libertas. §. hæc ſcriptura. de manu. teſta. & mortuo teſtatore ſtatim cedit dies, licèt petitio ſuſpēdat̄, ſed hoc vr̄ mihi verū, ſi onus cau. adiectū ꝯdōnaliter concernat verbum executiuū, vt erat hic, (hæres meus Titio cētū dato.) nā ꝯdō ſi cauerit, ꝯcernit verbū dato, iō nō ſuſpendit ſubſtātiā, ſed executionē, ſi aūt ꝯcerneret ſubſtātiā, ut uerbum lego, ut lego cētum, ſi caueris hr̄di meo de dādo ei cētum &c. putarem legatum eſſe ꝯdōnale, qa ꝯdō ꝯcernit ſubſtātiā legati, & ſic nō exprimit̄ eo mō quo ineſt. ſ̄. eo. l. ſi ita. §. illi ſi uolet. ad ꝑdicta bñ facit l. muto. §. i. de tute. & l. ꝑtor. in prin. de colla. bo. in qb. patet, ꝙ interdum ꝯdō nō hēt uim ꝯdōnis, ſed monitionis, qñ inerat ēt ſi non fuiſſet expreſſa, & nō concernebat ſubſtantiam, ſed executionem, & exprimebatur modo quo inerat.
4 †Sed opp. ꝯ ſummarium Dy. ꝙ legatum nō ualet, qñ onus æquiualet, quaſi nō ꝯtineat utilitatē, ſ̄. eo. l. ſin autem, & qđ no. in l. ſi res obligata. Sol. ibi qñ nō ꝯtinet, nec ſpetat̄, & poſſet ꝯtinere, ſi ille, cui erat dādum, repudiaret, vel uiuo teſtatore, moreret̄, nam remaneret legatum legatario ſine onere: licèt ſecus eſſet ſi nō vt legatarius, ſed ut executor effectus. l. ſi qs Titio. ͿJ. ti. i. in 2. car. In gl. ibi (ſed vr̄ prius legatarius grauari.) l. q̄ commodum ſentiat, ꝙ vr̄ ꝯ l. Labeo. C. de fideic. & l. Imperator. ͿJ. ti. j. & ſ̄. e. l. fideicommiſſum. gl. huius timore, ſoluit duob. mod. primo fatēdo ꝯtium, & dicit, ꝙ primo debebit ꝯſeq legatum, & poſtea cauebit, qđ eſt falſum. nam ēt ſi ꝯdō non eſſet expſſa, nō admitteret̄ niſi cautione ꝑſtita, ut in ll. ſ̄. alle. fortius, ſi eſt expſſa. iō ſoluit ſcđo mō, ꝙ non grauatur ſi non vult, hæc uera, quam ſic declata. ꝑ uiā modi, uel fideicommiſſi nō pōt qs in plus grauari, q̄ commodum ſentiat: nam ſi ualeret grauamen, poſſet cogi impleri inuitus, ēt anteq̄ commodum ſentiat, cū modus inducat diſpōnē, & act. ex teſtō vt impleat̄ l. fi. C. de his, quæ ſub modo leg. qđ eſſet inconueniens, ſed ꝑ uiam conditionis poteſt grauari antaq̄ commodū recipiat, quia conditio non inducit diſpōnem, nec act. l. ſi quis ſub conditione, ſi quis omiſ. cau. teſt. vñ non compellit̄ ꝑciſè, ſed ſponte implet, ſi vult commodum, & ſic eſt coactio cātiua, vr̄ tñ gl. ꝓcedere in prima ſolutione, qñ ſolutio eſſet implenda de eo, qđ relinquit̄, ut lego tibi cētum, ſi de illis ꝯſtruſeris capellam, vñ non ꝑt implere niſi ꝑcipias, vñ magis vr̄ importare modum, qui eſt implendus poſt q̄ſitum emolumentum, iō poſſes perere. arg. l. ſi uerò non remunerandi §. fi. ſ̄. man. & l. inſulam. in fi. loca. ut ſic potius inſpiciatur effectus, q̄ uerba, ad quod facit, quod no. in l. qb. §. fi. & l. j. de cond & demon. per Bar. circa modum cognoſcendi
5 ꝯdōnem uel modum. † ſit glo. ibi (uel dic cauet hr̄di, ſi ſic ut ualeat &c.) illa glo. allegatur notabiliter ad duo. primo. ꝙ ſi quis ex forma l. vel ſtatuti, uel ꝯtractus tenetur aliquid facere, tenetur taliter facere ꝙ ualeat, ideo ſi eſſent pupilli, uel mulieres, tenebuntur adhibere conſenſum tutorum, uel conſanguineorum. Itē tenebūtur iurare non uenire ꝯ ratione minoris ætatis, ut ſic actus ualeat, & non poſſit retractari. Et eodem modo, qui promiſit alteri uendere, uel facere inſtr̄m de aliqua re, debet taliter facere ꝙ ualeat & cum debitis, & uſitatis ſolēnitatib. alias non uide
6 ret feciſſe. l. nō putauit. §. nō q̄uis. de ꝯtab. † Itē ꝙ oia iura q̄ dn̄t,
a ꝙ alter alteri ſtipulari nō pōt ᵃ dēnt intelligi quando ſimpl̄r ſtipulat̄, nā nō ualet niſi ſtipulātis interſit, & tūc qñ intereſt, ſtipulator agit. non ille cui dādum uel faciēdum. Nec ēt illi cedenda eſt actio, ſi ſtipulator non vult. ita intelligit̄ l. ſtipulatio. §. alteri. & §. ſi inſulā. de uer. ob. ſed ſi ſtipulat̄ nomine illius, ualet, ēt ſi nō interſit, & ſi hēt mādatum, ut ꝓcurator, ſi nō hēt, ut neg. geſt. qa eſt ꝑinde acſi ille cuius nomine gerit, geſtiſſet: qa is gerit cuius noīe gerit̄ ſicut is poſſidet cuius noīe poſſidet̄. l. quod meo. ͿJ. de acqui. poſ. & tūc tenebit̄ ſtipulator cedere a&c. mand. ſi hēbat. uel neg. geſt. ſi non hēbat, & ſecuta ſit ratihabitio. l. ſi ego. ſ̄. de neg. geſ. iō ſis cautus cū recipis noīe alieno, ꝙ dicas, ꝙ ſtipularis uice & noīe illius, & ita faciūt hodie notarij, & ad hoc allegat̄ iſta gl. In caſu aūt huius l. non eſt neceſſe, qa hæredis intereſt ꝙ ſeruet̄ uoluntas teſtatoris. l. his ꝯſequenter. §. ſi fa. erciſ. licèt eius pecuniariter non interſit. l. ſi tibi legatum ͿJ. ti. 2. licet ergo hr̄s non dicat, uice uel nomine talis cui eſt faciendum uel dādum, ſed ſimpliciter, promittis dare uel facere tali, ualeret ſtipulatio propter ſuum intereſſe, non dico ꝙ compellatur illi cedere, poſtquam non recepit nomine illius, poteſt tamen ſi vult.

ADDITIO.

a Poteſt. Adde ut per Bar. conſi. inc. Gillus fuit confeſſus.

---

1 *Duę cauſa lucratiuæ ex teſtamento duorum, qui reputatur loco vnius, iudicantur acſi ex teſtamento unius procederent.*

2 *Si in teſtamento duorum qui non reputantur idem res ſit legata alicui, ſi prius legatarius fuit conſecutus ęſtimationem, poſſet ex teſtamento alterius repetere, ſed ſi fuit conſecutus rem non poteſt poſtea petere ęſtimationem.*

1 §. Si Sempronius. †Duæ cauſæ lucratiuæ ex teſtō duorum, qui reputātur loco vnius, iudicantur acſi ex teſtō unius procederent. h.d. Nā ſicut ſi in eodem teſtō quis pluries eandem rem uni legaret nō deberet̄ niſi ſemel. C. de leg. l. cum qđ. quia non cenſeretur pluries legaſſe, ſed pluries locutus. l. Meuius. § eum qui. in fi. ͿJ. ti. j. ita ſi in teſtō defuncti, & in teſtō hære. eadem res uni pluries eſſet legata. iō ſiue rem fuerit conſecutus ex teſtō unius, nō pōt agere ex teſtō alterius, ut ꝯſequat̄ æſtōnem. ſiue econuerſo primo eſſet æſtimationē ꝯſecutus, & hoc dr̄ hic. non ſic, ſi idem non reputaret̄. l.
7 planè §. ſed ſi duorum. ſ̄. e. † Et ſi prius fuiſſet ꝯſecutus æſtimationem, poſſet ex teſtō alterius rem petere, licet econuerſo non ſic, ꝑp regulā de duab. cauſis lucratiuis, ut ibi no. ecce caſum. In gl. ij. ibi (duplicare legatum nec potuit.) immo non potuiſſet legando æſtimationem, cum primus teſtator legaſſet fundū. nam legatarius ex teſtō hr̄dis poſſet æſtōnem conſeq. ex teſtō alterius rē. l. ſi alij fundum. de uſufr. leg. & l. fundum Cornelianum. de noua. ſed legando eundem fundum, fateor, ꝙ non poſſet duplicare ēt ſi teſtator expreſſe dixiſſet. ut dixi l. planè. §. i. per l. Lucius. §. impuberi. de leg. 2. ſed ſecus in quantitate, quæ duplicationem recipit, ſed ſpēs, nō tene ergo ſe. qa in dubio n̄ vr̄ uoluiſſe duplicare, & ſic legare æſtimationem, ſed potius ſe exonerare & legare ꝓ eo, quod tenebatur ex teſtamento Sempronij.

1 *Debitor generis re ablata perempta liberatur ope excep.*

2 *In legato generis electio eſt hęredis, quando in hęreditate nulla ſpecies in eo contenta reperiuntur, aliàs ſecus.*

1 §. Si cui homo. †Debitor generis re ablata perempta liberatur ope excepti. h.d. Sed quare non ipſo iure? Rñdeo, quia non dr̄ perempta res debita, cum in obligatione generis nulla ſpēs ſit in obl̄one, licet quælibet ſit in ſol. ut not. in l. Meuius. §. duobus. de le. 2. ſed debitor liberatur interitu rei debitæ ſi non præceſſit mora uel culpa. l. ſi ex legati cauſa. de uerb. ob. ideo ſecus eſſet ſi conſiſteret in ſpē, quia liberaretur ipſo iure, etiam ante obligationem. ut hic in gl. ſed in obligōne generis, iō requiritur obl̄o, quia genus perire non poteſt. l. incendiū. C. ſi cer. pet. & re ablata perempta liberatur potius ex æquitate, ne mora creditoris noceat debitori, q̄ de rigore, & iō liberatur ope excep. quia omnis exceptio fundatur in æquitate. l.
2 qui exceptione. de doli excep. † Vltimo dn̄t Doct. ꝑ hunc tex. melius q̄ per alium probari. ꝙ in legato generis electio eſt hæredis, qñ in hr̄ditate nullæ ſpēs in eo contētæ reperiuntur, aliàs ſecus. l. legato gñaliter. ſ̄. e. itē intellige iſtū tex. qñ ſine cā legatarius recuſauit, qa ſeruus obligatus erat mediocris, & ſine uitio. alias nō eſſet in mora, nec ſibi obſtaret exceptio, ita innuit gloſſella ſcđa.

1 *Actio ex teſtamento durat ad rem ſi eſt tradita non perfectè.*

2 *Legatarius adium poteſt adueniente conditione ex teſtamento agere ad eaſdem ædes, non ut eas conſequatur, cum habeat, ſed ut conſequatur quod deficit. ſ. ſeruitutem, nec aliter abſoluitur hæres niſi reintegret.*

3 *Si hęres traderet ſeruum debilitatum ſui culpa, durat actio ad eundem ſeruum, ut conſequatur legatarius pretium deteriorationis.*

4 *Quando deficiat uos ſiue ſit actio bonæfidei, ſiue ſtricti iuris, durat actio ad eā dem rem, ſed quando traditur deteriorata, quia non deficit ius, diſtingui-*

tur inter act. bonæ f. & ſtricti iuris, & tunc non durat eadem, ſed datur noua actio, uel de dolo, uel in factum, & quid in actione ex teſtamento.

1 **§.Ædes quibus.** †Actio ex teſtō durat ad rem ſi eſt tradita nō perfecte. h.d. In tex. ibi.(legatæ ſunt.) ſub cōditiōne ſm Dy. & ſic pēdente ꝯditiōne hēs adcūdo effectus eſt dñs ædiū dominātium, vñ cū ēt ſit dñs ædiū ſeruientium, confuſa fuit ſeruitus. l. ſi quis ædes. de ſerui. vrba. prædi. adueniente tñ ꝯditiōne cū ædes dñantes ſint ad legatariū ꝑuenturæ reintegrari dēt ſeruitus, quia tales dandæ erant, quales erant apud defunctū, ſed hoc ſcm̄ non fuit. & fuerunt traditæ cū diminutione iuris ſeruitutis, iō legatarius non dr̄ hēre plenum legatum, ſed ſi pure eſſent relictæ, hæres dñium earū non acquiſiuiſſet, ſed recta uia tranſiſſent in legatariū. l. a Titio. de fur. & ſic extincta
2 nō fuiſſet ſeruitus, & trāſiſſet cū illa, nec hēret locū iſte §. †In tex. ibi,(ex teſtō agere.) ſubaudi eaſdem ædes, non ut eas conſequatur, cum habeat, ſed ut conſequatur, qđ deficit. ſ. ſeruitutē, nec aliter abſoluitur hæres niſi reintegret, ut in ſimili. ꝭ. proxi. §. ſi.
3 ad hoc l. etiam de ſolutio. & l. Iulia §. ꝭ. de verb. obl. †In tex. ibi (nā & eum.) probat per argumentum a minori, nam ſi hæres ſeruū traderet debilitatum ſui culpa, duraret actio ad eūdem ſeruum vt conſequatur pretium deteriorationis. fortius in præcedenti, qñ deficit ius. nam qñ deficit ius, ſiue ſit actio bonæ fid. ſiue ſtricti iuris, durat actio ad eandem rem. d. l. Iulia. & l. e. etiam. ſed qñ traditur deteriorata, quia non deficit ius, diſtinguitur inter actionem bonæ fid. & tunc idem. l. ꝫ. §. ſi reddita. commo. an ſtrict. iuris, & tunc non durat eadem, ſed datur noua actio, uel de dolo, uel in factū. l. eleganter. §. non ſolum ſ. de dolo & l. exhibitionis. C. ad exhi. tamen hic licet actio ex teſtamento ſit ſtricti iuris, quia hr̄ inſtar bonæ fi. durat ſicut actio bonæ fi. d. §. ſi reddita. fortius ergo durat qñ in re tradita. deficit ius ſeruitutis, uel cautionis non præſtitæ. Cætera vide per Cy. in d. l. exhibitionis. & Bar. in d. l. Iul. & d. §. ſi reddita. & l. qui ſibi. de ſol. intellige hic qñ legatarius recipit ignoranter ſeruum deterioratum, alias videret remittere, ut no. in l. in hac. de triti. in quadam gloſſella.

1 *Legatario ementi ab hærede rem ſibi legatam ignoranter, quibus remedijs ſuccurrendum.*

2 *Si hæres rogatus eſt poſt eius mortem Titio hæreditatem reſtituere, & interim Titius emit ab hærede aliquas res, an conditione extante, habere poſſit hæreditatem, & etiam pretium recuperare.*

3 *Obligatus ex teſtamento, dicitur obligatus ad dandum, nō ſimpliciter ad tradendum, ideo ſi non dederit, licet tradiderit, poteſt iterum conueniri, ut det, quod regulare eſt in omni qui eſt obligatus ad dandum.*

4 *Quando legatum eſt in diem certam, non tranſit dominium ante diem.*

1 **§.Qui ſeruum.** †Si legatarius rem legatam ignorās emit ab hr̄de, & eam poſtea ex teſtō fuit conſecutus, aduerſus petitionem pretij hēt, & exceptionē doli, & ſi iam ſoluit, petere pōt per actionem ex empto: ſed ſi ſuerit conſecutus ex ꝯtu empt. pōt ut pretium rehabeat intentare actionem ex teſtō ad eandem rem, & hæres ab ea non abſoluitr, niſi pretium reſtituat, & ēt rem legatarij faciat. h.d. Et Bar. reputat difficilē. & difficultas conſiſtit in ꝯrio qđ formatur ad fin. de act. empt. l. cui res. per quam vr̄, ꝙ licet rē habuerit ex contractu emptionis, detur actio ex eodem ꝯtu. ſ. ex empto ad recuperationē pretij. quaſi ſibijpſi euicerit, & in hoc tex. dr̄, ꝙ datur actio ex teſtō ad eandem rem, & per indirectum ꝯſequitur pretium. gl. fi. magna laborauit, & poſuit diuerſos intellectus, ſed omnib. reiectis tene quod hr̄ in d. gl. ꝙ habet duplicē actionē ex empto, rōne prædicta. ut l. contraria. uel actione ex teſtō agat ad rē. quaſi non uideatur rem habere, donec habeat pretium. l. plane. §. ꝙ ſi rem. ſ. eo. iſte eſt caſus hic. examina iſtam materiam, ut ibi dixi, & uide in addi. Spec. de empt. & uend. §. tertio loco. circa fin.
2 nam iſte tex. loquitur de re ſpecialiter legata. †Quid ſi hæres rogatus eſt poſt eius mortem Titio hr̄ditatem reſtituere, & interim Titius emit ab hærede aliquas res, an conditione extāte poſſit habere hr̄ditatem, & ēt pretium recuperare? quidam ꝙ non, quaſi videatur emiſſe dubiū euentū, quia poterat conditio deficere, ſi Titius moreretur ante hr̄dem. arg. l. ſi iactum. de act. emp. Contrariū ibi determinat recitans opi. legiſtarum in hoc, quia eſt eadem rō, quæ eſt in re particulariter legata & allegat l. Imperator. §. ſi. ꝭ. tit. ꝭ. Et aduerte. quia iſte tex. ponit tres caſus. primus eſt vſque ibi (quod ſi pretio.) & in iſto res erat integra ex vtroque latere, cum peruenit ad notitiam legatarij, ꝙ ſeruus erat ſibi legatus, quia nec ſibi fuerat ſeruus traditus, nec pretium ſolutum. In ſecundo erat integra ex parte venditoris, ſed emptoris non, quia ſoluerat pretium vſque ibi, (quod ſi iudicio.) In tertio ex neutra parte erat integra, quia iam ſeruus ex cā venditionis fuit traditus. & pretiū ſolutū, & poſtea peruenit ad eius notitiam ꝙ erat ſibi legatus, unde quia tūc hēt ſeruum ex ꝯtu, vr̄ ꝙ pretium nō poſſit repetere, quia ex quo fuit ſibi impletus contractus, ipſe etiam implere debuit: ſed ꝯrium dr̄, quia nō vr̄ impletū ex quo ex alia cā debetur emptori, vñ ex illa cā ex qua non hēt poteſt agere, ut recuperaret quod ſibi abeſt. Et aduerte, quia ſeruus non erat teſtatoris, nec hæredis, ſed teſtator poſſidebat, & ſciebat alienum & ſic ualuit legatum, & hæres tradēdo ex cā em. nō trāſtulit dñium, quia nō hēbat, & tñ fuit liberatus ab actione ex empto qua tenebatr ſolū tradere, ſed nūc cum ꝯuenitr actione ex teſtō, tenetr ſeruum facere accipientis, & a dño redimere, & ultra hoc ꝑtium reſtituere, alias non dēr abſolui. quaſi nō impleuerit cām teſti, & poſtea fiat executio in ꝑtio. ita intellige
3 tex. in fin. Et ſic no. †ꝙ obligatus ex teſtō dr̄ obligatus ad dādum non ſimpl̄r ad tradendum, iō ſi non dederit, licet tradiderit, pōt iterum ꝯueniri, ut det, nam hoc eſt regulare in oī qui eſt obligatus ad dādum. l. cum quis. §. qui hominem. de ſolu. & l. fi. de ꝯdi. ob cām. de hoc dixi. ſ. eo. l. ſi a ſubſtituto. §. fi. licet Bar. ibi uideatr ſentire ꝙ teneatr ad tradēdum, quod non placet ꝑ hunc tex. In prin. §. ibi (ignorans.) h.d. adeo quia ſi ſciebat, & legatum erat purum, emēdo ab hr̄de vr̄ repudiare, ut no. ꝑ Bar. in l. qui Romæ. §. duo
4 fratres. in ꝫa. q. ff. de uer. obl. & tetigi in l. planē. §. ſi rem. ſ. eo. †In gl. ibi (uel in diem.) tenet ergo gl. ꝙ qñ legatum eſt in diē certā, nō tranſit dñium ante diē, & iſta eſt cōis opin. per l. Sempronius attalus de uſuſru. leg. quia l. nō facit executionē ante diem, ſicut nec iudex faceret, & ſicut nec pendente conditione. In gloſſ. ibi (non defuncti.) poſſet dici, ꝙ immo erat defuncti, & legatum erat purum. & ſic tranſiuit dñium, & tñ ualuit emptio, quia nō erat legatarij irreuocabiliter & perfectē ante legati acceptationem. vñ qua rōne res mea reuocabiliter poteſt eſſe mihi obligata l. in bello. §. ſi quis ſeruum. de cap. licet ſecus, qñ irreuocabiliter. l. neque pignus. de reg. iur. eadem rōne poſſum emere, licet ſecus, quando reuocabiliter perfectē. l. ſuæ rei. de contra. emp.

5 *Si pater dotem quam promiſerat genero pro filia leget filiæ, ſemel eſt ſoluenda. uel ipſi, uel alteri, ideo niſi concordent neutri ſoluere compellitur hæres.*

2 *Qui legauit genero aliud quām promiſit pro dote, quia promiſit ſpeciem, & legauit quantitatem, uel econuerſo, ꝙ vtrunque debeat ſolui genero, & quid ſi dixit ſe legare pro dote.*

3 *Si teſtator primo legauit, deinde promiſit dotem, & ſoluit, an filia poſſit petere legatum.*

1 **§.Cum pater.** †Si pater dotem, quam promiſerat genero pro filia leget filiæ, ſemel eſt ſoluenda, uel ipſi, uel alteri, ideo niſi concordent, neutri ſoluere cōpellitur hæres. h.d. & hoc quando ſimul ueniunt, ſed ſi primo veniret filia, & obtineret, deberet ſibi ſolui cum cautione defendēdi hæredem aduerſus generum ex promiſſione, ſed ſi gener uenit, & obtinet, ſoluitur ſibi ſine alia cautione, quia ſolutione facta genero liberatur hæres a filia, cum ad generum ſit res peruētura, vñ non eget defenſione hæredis, quia ſeipſum poteſt defendere, non ſic econuerſo. iſte eſt caſus in l. cum pater. de iure dotium. allegata in gl. In tex. ibi (eidem.) gloſſ. dicit filiæ & benē, ſed ſi genero cui promiſerat, nō ualuiſſet legatum, quia creditor legaſſet creditori. l. ſi creditori. in fi. ſ. c. cum l. ſeq. & iſte etiam eſt caſus in d. l. cum pater. de iure do. ſed Bal. hic non uiſa illa l. dicit ꝯriū, ꝙ legatū ualeret. & ex eo non poſſet agere gener, cuius nō intereſt, ſed filia. ſ. eod. l. ſi cui. §. ſi Titio. Poſſet tñ dictum Bal. ſuſtineri per illum §. & dum dr̄ in l. cū ſi pater, ꝙ non ualet legatum. verū eſt reſpectu generi, ſed reſpectu filiæ ſic. ex his quæ dixi in l. ſi creditori. in fi. ſ. eo. ꝙ ſi ſtipulatus fuiſti a Titio meo nomine, & Titius mihi legat, qđ tibi promiſit, ualet legatum, licēt illud debitum cenſeatur potius meum, ꝗ̄ tuum, quia eſt peruenturum ad me ex ceſſione, quia non ſit creditori, nam tu eras creditor, non ego, licet propter ſpem uideat eſſe. In tex. ibi (doli mali exc. hæres tutus erit.) videlicet ut ſoluat bis, & etiam ut neutri ſol-
a uat, niſi concordent. †Sed opp. ꝙ bis debeat ſolui genero ex promiſſione, filiæ ex legato. l. ſi dotem pro filia. de col. dot. Bar. intelligit illam l. quando legauit aliud ꝗ̄ promiſit, quia promiſit ſpeciem, & legauit quantitatem, uel econuerſo. Et aduerte, quia puto ꝙ etiam ſi dixit ſe legare pro dote, adhuc peti poterit. quaſi videatur dotem auxiſſe: ſed ſi legauit illud idem, ſemel tm̄ deberet ſiue dixit ſe legare pro dote, ſiue non, ut hic in text. & gl. Sed adhuc ꝯ ad idem. ꝭ. ti. ꝭ. l. cum pater. §. pater filiæ. Sed ibi pater promiſit, & ſoluit dotem, & poſtea legauit rem, ꝗ̄ tradiderat pro dote, & tunc non cenſetur legare pro dote. iō qđ iuris ſit. dic ut ibi.
3 †Item opp. de l. Lucius. la ꝭ. ꝭ. ti. ꝭ. Sol. hic promiſit primo, poſtea
a legauit. [a] ſed ſi econuerſo primo legauit, deinde ꝑmiſit. & ſoluit, an filia poſſit petere legatū, & hr̄e utrūq.? diſtinguēdū eſt an legauerit ꝓ dote, & non pōt petere, niſi quatenus plus legauit, ꝗ̄ dederit, ut ibi. aut ſimpl̄r legauit, & habebit vtrunq. ſm Doc. Sed nō vr̄ uerū, quia cū legauit filiæ, licet ſimpliciter, vr̄ legare ob cām dotis, ad quā tenebatr. l. ſi aūt. in tex. & gl. de iure do. & ibi vr̄ Bar. ꝯcludere. ergo idē, qđ in ꝑcedēti, ſed dic ꝙ illud uerū qñ ex coniecturis patet ꝙ uoluit legare pro dote, quia filia erat nubilis, & ꝗ̄ntas ꝯueniebat, uel dic ꝙ ſufficit hoc ultimū, ſed ſi ſufficit, nō eſt præſumendum ꝙ uoluerit legare pro dote, ideo utrunque integraliter pōt petere. Cætera dic ꝑ Doc. C. de le. l. filia legatorū.

Condi-

ADDITIŌ.

a Legauit. Adde eum. Pau. conſi. 64. & uide quod uoluit Ang. conſ. 88. Bal. conſilio 456. 4. lib.

1 *Conditio de inſtrumentis reddendis continet in ſe liberationem præſtari, quod ſolum ſufficit, ſi inſtrumenta non reperiantur.*

2 *Creditores qui non poſſunt reddere inſtrumenta, q nihilominus admittantur, & ſufficiat liberare debitorem per inſtrumentum.*

3 *Quando conditio continet unum, cenſetur potius illud cõtinere, quàm id quod uerbum ſonat, licet & illud contineatur ſi poteſt fieri.*

1 **§.Si ita.** †Conditio de inſtrũs reddendis continet in ſe liberationem præſtari, quod ſolum ſufficit, ſi inſtrã nõ reperiantur b d. notabi. ſr. In tex. ibi. (hæres meus ei x. dato.) quęritur ſi legatarius non põt reddere tabulas, quia perdidit, uult tñ ab illo debito liberare hr̃dem per publicum inſtr̃m, an hr̃s teneatur ſoluere decem? vr̃ q noñ, quia non implet condõnem in forma. Contrarium rñdetur j. in ver. (& ſi tabulæ.) & ad probationem huius præmittit vnum in ver. ſeq. q condõ ſi tabulas reddiderit, idem importat q condõ ſi hr̃dem liberauit, nam nõ cenſetur uoluiſſe redditionem fieri pp ſe, ſed pp liberationem, q̃ ſequitur ex eo, quia cum creditor reddit debitori inſtr̃m debiti, vr̃ liberare ipſum. l. Labeo. ſ. de pac. Potius ergo p p hunc effectum vr̃ appoſita q̃ propter illud quod ſonat uerbum, & probat, quia ẽt ſi inſtr̃m redderet, & liberaret per pactum, non ſufficeret, nec videretur ↄditionem impleuiſſe, niſi liberaret per acceptilationem, quia cenſetur teſtator uoluiſſe liberare meliori modo quo põt. l. 3. §. nunc de effectu. de lib. leg. Ex hoc concludit, q ſi non poteſt reddi inſtr̃m, poteſt acceptilare, & cenſetur impleta conditio, ſed ſi poſſet reddi, non ſufficeret liberare, niſi inſtr̄m redderet. ut l. ab omnib. §. j. j. e.
2 †& ſi decederet ante, nõ tranſmitteret. vt ibi. Et gl. multum no. iſtum tex. pro creditoribus, qui non põt reddere inſtrã, q nihilominus admittantur, & ſufficiat liberare debitorem per inſtrumentum, etiam ſi ſtatutum dicat, q debitor non teneatur ſoluere niſi ſibi reſtituatur inſtrumentum inciſum & cancellatũ, quia debet intelligi ſi extat. per iſtum text. Nam de iure communi debet reſtitui. l. diſſolutæ. C. de cond. ob cau. & tamen debet intelligi ſi poteſt, vt hic. In text. ibi. (nec ad rem pertinebit.) quia ſi tempore teſtamenti erat perditum, procederet clarè ille §. quia iſta conditio eſſet impoſſibilis. & haberetur pro non adiecta. l. obtinuit. de condi. & demon. ſed ſi tunc non erat perditum, fuit impoſſibilis. unde ſi perdatur, cenſetur defecta. & defectus conditionis uitiat legatum, ſed ↄtrium eſt, quia
3 non dicitur defecta, quia poteſt impleri æquipollenter. †No. ergo, q quando conditio continet vnum, cenſetur potius illud cõtinere q̃ id quod uerbum ſonat, licet & illud contineatur, ſi põt fieri. ut hic iuncta l. ab omnibus. §. j. & hoc uidemus in conditione ſi rationes reddiderit, nam ſic propter reſtitutionem reliquorum, & non ſufficit reddere niſi reſtituat reliqua. nec econuerſo ſufficit reddere reliqua ſi rationes poſſunt reddi. l. cum ſeruus. de condi. & demon. ſed ſi nulla eſſent reliqua purum cenſeretur legatum. l. qui liberati. de euic. unde in caſu huius §. ſi nullũ eſſet debitum, quia eſſet iam ſolutum, licet penes creditorem remanſiſſet inſtrumentum, videretur legatum purum, quia inſtrumentum eſt inefficax. l. inductum. C. de ſolut. unde de eo non reddito licet reddi poſſet, uideretur poſſe peti, ſed non audeo hoc dicere, ſi hoc ſciebat teſtator, quia cenſetur ſentire de nuda reſti. nõ de liberatione, quæ iam eſt facta, ergo eſt ſeruanda uoluntas defuncti, quia hæredis intereſt (licet ſit iam liberatus) quòd inſtrumentum ſibi reſtituatur, ne de facto conueniatur, & condemnetur de facto, ſi probare non poteſt, ſed ſi teſtator ignorabat, cenſetur de liberatione ſenſiſſe, & illa iam facta eſt, unde non uidetur neceſſaria redditio.

1 *Qui non admittitur ad partem iure actionis, ſi tamen iure retentionis, facit partem, licet non iure legati, ſed proprio poſſit retinere.*

2 *Statutum ſi dicat q ſtante maſculo ab inteſtato fœmina non ſuccedat, ſed debeat dotari, & filius ſit inſtitutus, & filia dotata, & rogatus ſit filius reſtituere poſt mortem, an hæres filij detrahendo legitimam habebat tertiam totius, an dimidiam tertiæ, & an in iſta tertia computetur dos.*

3 *Quando quis non admittitur ad partem legati, quia non ualet in eius perſona, an faciat partem collegatario.*

1 **§.Si Titio & Mæuio.** †Qui non admittitur ad partem iure actionis, ſi tñ iure retentionis, facit partem, licet non iure legati, ſed proprio poſſit retinere. h. d. In tex. ibi. (debebitur pars Stichi Mæuio.) & ſi hæres grauabitur in parte, quam tenebit redimere a Titio, & dare Mæuio, & hoc ſi ſciebat rem eſſe Titij. alĩs non ualeret etiã quo ad Mæuium quantum ad Titium non ualeret, tanq̃ factum de re ſua. tamen facit partem. uidebatur ↄtrium, quia ſi non ualet in ſua perſona, non retinet legatum iure legati, ſed proprio, ergo
2 non facit partem in legato. tamen ↄtrium eſt, quod no. † lõ Bald. ſubtiliter inducit ad qõnem. dicit ſtatutum, q ſtante maſculo ab inteſtato fœmina nõ ſuccedat, ſed debeat dotari. pone filius eſt inſtitutus, & filia dotata de centum, & rogatus filius de reſtituẽdo poſt mortem loco pio extanti, ſed adueniente cõdi. loco pius petit, hæres filij vult detrahere legitimam, quod poteſt. i. tertiam totius, locus pius dicit, q imò dimidiam tertiæ, quia duo erant filij, inter quos tertia erat diuidenda. ſed hæres dicit, q filia nõ facit partem in legitima, quia non admittitur ad partem in ſucceſſione. cõ dr̃ q non eſt in totum excluſa a ſtatuto, cũ debuerit dotari, & ſic non hr̃ oĩno pro mortua. hr̃s filij dicit, q licet admittatur ad dotẽ, non facit partem in ltĩma q̃ defertur iure v̄lis ſucceſſionis, quia dos dẽtur titulo ſingulari non v̄li, dicit Bal. q tex. iſte facit pro loco pio. nam hic licet filius nõ admittat̃ iure legati, ſed proprio, tñ facit partem in legato. ergo & filia. i. legitima, & plus vr̃ dicere, q ſi parum habuit pro dote, q̃ non aſcendat ad dimidiam tertiæ, tñ facit partem in tota dimidia tertiæ, quia loco eius dos ſucceſſit. & ſic poterit filius tm̃ dimidiam tertiæ retinere. Hunc caſum non eſt diu, q habui de facto. Ang. in l. Pap §. unde ſi quis. de inof. teſt. tangit, & vr̃ aliter ſentire, & melius vr̃ mõ q faciat partem quatenus habuit pro dote nõ ultra. unde pone, q tertia ualebat 400. habuit cẽtum in dote, totum reſiduum, & ſic 300. erunt hr̃dis filij per illum tex. ubi dicit eſſe caſum ſi bene conſideretur in ↄputatione, tñ debet tota dos in pñmonio computari, & uideri quanta ſit tertia totius, computata dote. Tene
a menti, ᵃ quia faciet tibi honorem. & multos vidi dubitare, videt̃ ẽt q iſta filia cum non excludat̃ in totum, augeat numerũ filiorum. ut ſi ſunt quatuor maſculi, & una fœmina, legitima ſit dimidia oĩum bonorũ, q̃ tota pertinebit ad maſculos deducta dote, ſed ſi non augeret numerum, legitima eſſet tertia, in auth. no
3 uiſſima. C. de inof. teſt. † Vlt. gl. hæc uoluit tractare hanc materiã qñ quis non admittit̃ ad partem legati, quia non ualet in eius perſona, an faciat partem cum legatario, nam iura vĩr uariare. gl. enumerat quatuor uel quinq. caſus, in quibus nõ facit partẽ, vſq. ibi. (Item legatur.) poſtea enumerat alios, in quib. facit. ſed propter hoc non traditur perfecta doct. Dic ergo quando non admittit̃, nec admitti ſperatur aliquo iure agendi, uel retinendi de rigore, uel de æquitate, tunc non facit partem. ita loquuntur primi caſus ſi inſpiciantur, ſi uero aliquo dictorum modorum admittitur, facit partem. Ita loquuntur alij caſus, inter quos eſt ille de quo hic, in quo admittitur iure intentionis, & ſaluat̃ uoluntas defuncti, nam voluit, q dominus illius ſerui habeat dimidiam, Mæuius aliam. cum ergo Titius poſſit ſuam dimidiam retinere, & non uendere, ſatis eſt, q non poſſit niſi dimidiam petere, ſed quid ſi eſt paratus uendere, vt Mæuius totum habeat? Reſpondeo hæres non tenetur emere, & ſic per uiam except. hæres poteſt ſibi conſulere ſaluando mentem defuncti. Sed cõtra iſtũ §. oppo. fortiter de l. planè. §. ſi duobus. ſ. eod. ubi ſi legatur hæredi & tertio res aliqua, quia legatum non ualet in perſona hæredis. l. legatum. §. hæredi. infra eod. non facit partem, & extraneᵘˢ habet totum. & tamen ibi ſicut hic hæres poterat ſibi conſulere retinendo. Sol. ſecundum Ray. & alios ibi ius retentionis nõ erat uetuſtius legato, hic ſic, nam ibi hæres non poterat retinere niſi ibi, quia habebat titulum inſtitutionis, & iſte tit. non ſufficit ad retinendum, quia eſt uniuerſitas, & de uniuerſitate res legata erat exempta, & ſic in ea non poterat prætendere titulũ uniuerſalem. facit ſ. eo. l. ſi hæredis ſeruus. uel titulus legati, & non põt, quia iure non ualebat. hic titulus erat uetuſtior ex alia cauſa, ideo ſi legaretur hæredi, & extraneo hæredis, non hẽret locũ ille §. ſed iſte. quia tunc ius retentionis erat vetuſtius legato. debet ergo §. ille intelligi qñ fuit legata res hæreditaria hæredi, & extraneo, ſm̃ Bar. & etiam coniunctim re tantum, uel re & uerbis, & ſic cuilibet inſolidũ, unde extraneus poterat totam rem iure ſuo uendicare, & quia habebat ius agendi, quod eſt potentius quam ius retinendi, præfertur hæredi, ſecus in coniunctim uerbis tantum, quia extraneus ſuo iure nõ poſſet uendicare niſi dimidiam, aliam non, niſi iure accreſcendi, & illud non habet locum, niſi in parte omnino deficiente, & pars hæredis non omnino deficit, ut poſſit retineri, hic eſt intellectus Bar. qui per h. d. illum §. non habere locum, quando legaretur quantitas, uel res tertij, ut ibi dicitur, licet alij contra, & pro Bar. uidetur glo. in l. ab omnibus. §. ſi a Titio. infra eod.

ADDITIO.

a Tene menti. Vide eius conſi. 253. Fran. Cur. conſi. 68.

1 *Si ex duabus rebus alternatiue legatis altera ſit electa, ipſa perempta liberatur hæres, ac ſi ſola fuiſſet legata, nec poſt electionem ſemel factam in ultimis uoluntatibus licitum eſt uariare.*

2 *Si una ex rebus alternatiue debitis deſinit poſſe præſtari ante electionem factam, uel poſt, ſi licitum eſt uariare, remanet obligatio in alia.*

1 **§.Stichum aut Pamphilum.** †Si ex duab. rebus alternatiue legatis altera ſit electa, ipſa perempta liberatur hr̃s ac ſi ſola fuiſſet legata, nec poſt electionem ſemel factam in ultimis
a uoluntatibus licitum eſt uariare. hoc dicit. † Opponitur de §. ſi Titio. j. eo. l. Stichum. de ſol. ubi ſi una ex rebus alternatiue debitis deſinit poſſe præſtari, remanet obligatio in alia. Sol. uerum eſt ante electionem factam, uel poſt, ſi licitum eſt uariare, quaſi cenſeatur nõ facta, ſed hic erat electa, nec licet uariare, unde eſt perinde ac ſi electus ſolus eſſet legatus, quo caſu non interueniẽte dolo uel culpa liberaretur debitor. Item opponitur quod

non

non ſuffìciat Stichum eſſe mortuum poſt electionem, niſi fue-
rit obligatus,& legatarius ſit in mora.ſ.eo.l.ſi cui.Sol.hic in le-
gato alternatiuo,in quo vtraque ſpẽs eſt in oblõne,non tñ irre-
uocabilr ante electionem,ſed ea facta ſpilla cenſetur fuiſſe. l. ſi
quis ſtipulatus ſit Stichum aut Pamphilum.de ver.ob.ibi in le-
gato generis.in quo nulla ſpecies eſt in oblõne,ut ibi dixi.In gl.
ibi.(dic ergo aliud in ſtipulatione.)hæc uera non per rõnẽ glo.
quid eñi ſi legauit illos qui non erant ſui? facta electione non
tranſit dñium,& tñ hẽt locum quod hic dr̃ Dic ergo ꝙ eſt fauo
re vltimæ voluntatis,quę non dẽt pendere.ideo ad quemcunq;
ptinet electio,non licet uariare.in contractibus, diſtinguit̃. aut
pertinet ad creditorem,& idem, aut ad debitorem,& refert per
quæ uerba,an præteriti temporis,ut uolueris, an futuri, vt quẽ
voles, uel eliges.d.l.ſi quis ſtipulatus.& no.in l.ſi vnus.§.ſed ge-
neraliter.de pac.& l.eum qui certarum.de verb.obl.

1 *Qui eſt in fuga,non cenſetur abeſſe in præiudicium alterius, & quod iuris eſt de principali.eſt etiam de acceſſorio.*

2 *Appellatione eorum, quæ ſunt,vel erunt in loco, continentur etiam illa quæ non ſunt,ſi tamen eſſe conſueuerunt,& alibi caſualiter ſunt, non ut ibi perpetuo ſint,ſed ad tempus.*

3 *Partus fingitur ibi editus, ubi mater fingitur eſſe, licet caſualiter mater ſit alibi.*

Si pp guerram animalia unius parochię fugiunt ad aliam, & ibi pariunt, ꝙ decima illorum ſit ſoluendũ parochię unde fugerunt.

Ratione originis an dicatur quis ciuis.

4 *Vbicunque quis naſcitur quomodocunque dicatur ſortiri forum ratione originis, non tamen gaudet priuilegijs niſi ſubeat onera, & ſic faciat ſe deſcribi ad munera.*

1 **§.Legatum eſt.** †Qui eſt in fuga, non cenſet̃ abeſſe in præiudicium alterius,& quod iu
2 ris eſt de principali,eſt etiam de acceſſorio.h.d. †No ꝙ applõne
eorum q̃ ſunt, vel erunt in loco, continent ẽt illa q̃ non ſunt. ſi
a tñ eſſe ↄ̈ſueuerũt.& alibi[a] cãſr ſunt nõ ut ibi ppetuo ſint,ſed ad
tp̃s.facit l.quæſitum.§.fi.de leg.3.& l.ſi ita.& de fun.inſtru. l. cũ
de lanione.§.Sabinus.facit l.Labeo.de ſtatu liber. & uidi ſemel
Florantiæ de facto.Teſtator exñs in villa fecit teſtm̃,& vxori le-
gauit oẽs maſſaritias quæ erant in domo,quæ erat Florentiæ.de
illis maſſaritias aliquas portauerat in villam quouſque ibi ſta-
ret, eas reportaturus Florentiæ, quia communiter cõſueuerũt
ſtare Florentiæ,quęrebatur an deberent̃ vxori? & iſti tex. forti-
ter faciunt ꝙ ſic.in contrarium vr̃ mens defuncti,qui reſtrinxit
ad illas quæ erant in domo Florentiæ,& ſi ſenſiſſet de iſtis,expſ-
ſiſſet. iſtam partem puto ueram ſi locutus eſt per uerba præſen-
tis temporis,& ſciebat ibi non eſſe, ut erat in propoſito. ſi uero
præteriti.ut quæ erant tempore mortis,uel præſentis,& ignora
bat alibi eſſe,tunc ne fraudetur eius intentio ex caſu poſt teſta-
mentum contingente, uel ex ignorantia, quia credebat ibi eſſe
tpe mortis,vel teſtamenti,& non erant,tunc locum habent le-
ges contrariæ, & tene menti,quia uidi dubitari, & ex vna parte
vrgebant tex.& ex alia intentio teſtõris, & abſurditas quæ uide
3 batur ſequi.†Item no.ꝙ ibi fingitur partus editus,ubi fingit eſſe
mater.licet non ſit,& hoc no.quia ſunt ſtatuta & hic Bononiæ,
ꝙ nullus Doctor poſſit eſſe de collegio medicorum vt hic, uel
iuriſtarum,ut Bononię niſi ſit originarius ciuis.quid ſi mater ca
b ſualiter [b] abeſt,& ibi parit? certe fingitur natus in ciuitate ubi
mater fingitur eſſe.l.nihil.de captiuis.ex quo vr̃,ꝙ non ſit ciuis
originarius loci ubi naſcetur,ex quo mater non erat ibi vt eſſet
perpetuo,ſed ad tempus.& iſtud vidi de facto in filiis quorundã
Doctorum huius ciuitatis natis alibi ubi pr̃ erat conductus ad
legendum,uel ad aliud miniſterium,non propterea minus dice
bantur originarij Paduani.uide Bar.in l.filios.C.de muni.& ori
gi.lib.x. Et inducit Dy ꝙ ſi propter guerram animalia vnius pa-
rochiæ fugiant ad aliam,& ibi pariant,ꝙ decima illorum ſit ſol
uenda parochiæ vnde fugerunt.& idem in gabella. Quidam di-
cunt ꝙ nati de loco vbi pater uel mater non erat manſura,nihi
lominus dicuntur ſortiri originem,quia fraudatur l.quę dicit ꝙ
ratione originis quis dicatur ciuis.l.aſſumptio.ad municipa. quia
non tendit in præiudicium alicuius, ſed hic non dr̃ natus in lo
co fugæ,quia fraudaretur intentio teſtatoris,qui credebat ꝙ na
ſceretur in loco vnde fugit,& hoc ſatis placet.† & communiter
4 dr̃,ꝙ ubicunque quis naſcitur quomodocunque dicatur ſortiri
forum ratione originis,non tamen gaudet priuilegijs, niſi ſu-
beat onera,& ſic faciat ſe deſcribi ad munera, & non expedit ꝙ
impetret ciuilitatem ſecus ſi non eſſet ibi natus.

ADDITIONES.

a Conſueuerunt.Adde ut per Ant.de But.conſi.66.

b Caſualiter.Facit quod voluit Ludo.Ro.conſi.263.ꝙ ille qui iurauit continue ſte tiſſe in ciuitate Lucana,non eſt periurus,licet probetur ꝙ aliquo tempore fuerit abſens propter peſtem.

§.Si Titio Stichus. Si ex duabus rebus alternatiuẽ legatis altera donet̃ legatario per teſtõrem,remanet legatum in alia.h.d. & ſic dando vnã non vr̃ eligere,quia ad eum non ſpectat electio.ſed ad hæredem, vel legatarium,alias non remaneret legatum in altera,ſed fingeretur non eſſe legata.ſ.ead.l.§.Stichum.Opp.de l.Lucius.j̃.ti.j.
Sol.ibi in legato ſimplici.in quo ſi teſtõr rem legatam tradat legatario,non poteſt legatarius poſt mortem aliam petere, hic in alternatiuo.Erat autem hic dubitatio,quia ſi hæres ad quem ptineret electio alterum traderet liberaretur ab alio, ſed aliud in traditione facta per hæredem,per rationem quam ſ̃.dixi.

1 *Coniunctio uerbalis non inducit ius accreſcendi in rebus prorſus diuerſis.*

2 *Si teſtator legauit unam rem,puta fundum,factis portionibus pro diuiſo,tot cenſentur fundi.quot partes fecit.*

§.Quibus ita legatum. †Coniunctio uerbalis non inducit ius accreſcendi in rebus prorſus diuerſis.h. d. Bar. qui dicit ſe plures vidiſſe ꝙ teſtator legat centum cuilibet de filiabus ſuis,vel eas inſtituit in centum,pro qualibet, licet enim ſint cõiunctæ verbis,
quia tñ quantitates diuerſæ ſunt ſingulis relictæ, nõ eſt locus iuri accreſcẽ.inter eas per iſtum tex. ubi dicit eſſe caſum, & in l.re
coniuncti.j̃.ti.2.in quæſtione illa.an inter coniunctos verbis tã
2 tum ſit locus iuri accreſcen.Idẽ† ſi legaſſet unam rem,puta fun
dum,factis portionibus pro diuiſo,vt Titio & Seio talem,videli
cet a tali loco uſque ad talem Titio,& ab illo vſque ad talẽ Seio,
nam tot cenſentur fundi quot partes fecit. l.plane.§.fi.ſ̃. & hũc
dicit eſſe caſum in l.j.de vſufru.accreſ. Ad hoc ergo ut coniunctio verbalis proſit,non debet eſſe omnimoda diſiunctio rei, ut lego Titio & Seio æquis portionibus.nam quia pro indiuiſo fiunt partes quarũ nulla põt ad oculum demonſtrari,non dẽt dici oĩmoda diſiunctio,& hẽt locum ius accreſ.l. re coniuncti. de leg.3 in tex.ibi.(eos non concurſuros.)& ſic ibi non eſt locus iuri accreſ.& pp hoc factus fuit iſte §.alias nulla eſſet vtilitas.

1 *Quando plures agunt eodem libello ad eandem rem, debent in actione concordare,alias repellerentur. Sed ſi agerent diuerſis libellis, poſſent diuerſis actionibus agere,etiam orientibus ex diuerſis cauſis.*

2 *Plures poſſunt agere eodem libello,ſi ex eadem cauſa.*

Quod tunc debeant in actis concordare,& unam actionem intentare.

3 *Quando plures diſcordant,iudex debet concordare,& quando repellat.*

4 *Quando dubium eſt de facto,ſorte nunquam dirimitur.*

Si unus legatarius conſecutus eſt æſtimationem partis rei legatę,ita facit partem cum legatario, ſicut ſi eſſet rem conſecutus.

1 **§.Si is cui legatum.** †Quando plures agunt eodẽ libello ad eandem rem debẽt
in actione concordare,aſs repelluntur.Sed ſi agerent diuerſis li-
bellis,poſſent diuerſis actionib.agere, ẽt orientibus ex diuerſis
2 cauſis.h.d.cum l.ſeq.& tene menti.† No.ꝙ plures poſſunt age-
a re eodem libello[a] quod eſt verum ſi ex eadem cauſa,aſs require
rentur plures libelli, ut dixi in l. ſi quis cum procuratorio. de
procu.& no.per Bar.in l.ſ̃.inter.§.Caſſius.de aqua plu.arcen.Irẽ
quando agitur eodem libello,debent in actio cõcordare,& vnã
actionem intentare,& ratio,quia cum ſit vnus libellus, una dẽt
eſſe inſtantia,& vna actio,quia ſi eſſent plures, etiam plures in-
ſtantiæ,& ſic requirerentur plures libelli,iſtam rationem ponit
Bal.quæ eſt optima,ſed q̃ ſi diuerſæ ſunt actiones & libelli, diuer
ſę ſunt iſtantię,nimirum ſi plures actiones poſſunt intentari,vt
j̃.prox.§.& licẽt loquat̃ in plurib.hr̃dib. legatarij, idem eſſet in
3 plurib.legatarijs quib.eadem res eſt legata.† No.ẽt quando pl̃es
diſcordant,iudex compellitur concordare,ſed ↄ̃.ꝙ imo nõ con
cordat,ſed repellat.l.quoties.de vſuſr.gl.non ſoluit. Bar. dicit ꝙ
hic diſcordabant ad incommodum alterius.ſ.hr̃dis, ibi ad incõ-
modum propriũ, deo ſi alter petit ꝙ ſorte dirimatur, debet diri
mi.l.fi.C.communia de leg. ſi neuter petit,ſe impediunt, & iu-
dex non compellitur concordare,ſed repellit.Certe hic erat mo
dicum præiudicium hęredis,ideo hic iudex compellitur dene-
gando audientiam.ſicut in le.ↄ̃ria repellendo, niſi concordent.
ſ.eo.l.cum pater & faciendo dirimi ſorte.l.ſed cum ambo.de iu.
4 †No.tñ ꝙ nunquam dirimitur ſorte qñ eſt dubium de facto. vt
no.gl.in l.vni.C.uti poſſi. Vltimo no.in l.ſeq.ꝙ ſi unus ex legata-
rijs conſecutus eſt ęſtimationem partis rei legatę,ita facit partẽ
legatario,ſicut ſi eſſet rem conſecutus, quia ęſtimatio loco vni⁹
ſuccedit,& ſic non obſt. iura quę dicũt ꝙ faciunt ſibi partes per
concurſum,& hic non videtur concurrere qui recipit ęſtimatio
nem partis,ut hic patet,vnde dicit Bal.ſi filia repudiat bona pa-
terna,quia dicit ſe contentam dote,facit partem fratribus in le-
gitima,quia non eſt ſimplex repudiatio,cum loco ſuæ partis ha-
beat dotem.

ADDITIO.

a Eodem libello.Adde late Lu.Ro.conſi.745.

LEX LXXXVIII.

1 *Res mea alteri obligata poteſt mihi legari, & importat, ut hæres teneatur luere.*

2 *Quando res mea alteri obligata mihi legatur,& hęres eam luit,an poſſit repetere quod ſoluit actione negotiorum geſtorum? quod non.*

3 *Quod ſecus in eo qui tenetur pro me ex contractu fideiubere.*

Va-

3 *Valet legatum rei meæ quando poteſt a me auocari iure dominij.*
4 *Quid ſi erat obligata iure pignoris, vel alius in ea habebat vſumfructum.*

1 SI tibi homo. † Res mea alteri obligata pōt mihi
legari, & importat, vt hæres teneatur
luere. h.d. & non eſt alibi ſm Dy. Sed † an hæres poſſit re-
petere quod ſoluit act. neg. geſt. Dic ꝙ non, ſicut qñ eſſet
grauatus ꝓ me fideiubere.l.tria.de vſuſr.ea.re.q̄ vſu.con. Secus
in eo q tenetur pro me ex ɔ̃tu fideiubere, quod dic vt not. Bal.
C.de ver.ſign.l.Sancimus.& Cyn.in l.vnica.§.ne autem, de cad.
3 tol. † Adde alium caſum in quo valet legatum rei meæ.ſ.qñ pōt
à me auocari iure dñij.l.nō quocunq.§.ſi ex bonis.ſ̄.eo. In text.
ibi.(vt pignus luatur.) non ergo agitur ad rem, ſed ad factum,
quia illud importat legatū. ſit ergo cautus legatarius in modo
agendi. In gl.ibi.(aliud eſſet,) quia non teneretur hæres aliquid
ſoluere, nec debitum ꝑſonale remittere, ſed tradere rem liberā.
vt io l.ɔ̃tria.multum enim operatur legatum, ſecus in redditio-
ne inſtrumenti, q̄ nihil operaretur niſi debitum videat̄ remiſſū.
l.ſeruum filij.§.eum qui.ſ̄.eo. Dicit tñ Bar. ꝙ ſi eſſet obligata te-
ſtatori pro tanta quantitate quantam valebat, legatum impor-
taret & remiſſionem. per l.qui habebat.j̄.de leg.3. Ang.ɔ̃, quia
eſt eadem rō, ꝙ multum operatur reſtitutio rei abſque eo quod
debitum remittatur. & l.ɔ̃tria nihil facit, quia non legantur debi
tori, ſed alteri oīa quæ habebat in tali loco, vnde fateor ꝙ venit
illa res obligata pro tanta quantitate quantam valebat, quaſi
cenſeatur eſſe teſtatoris, nec vr̄ legata ſola liberatio, quia nō ꝓ-
deſſet legatario, cuius res non erat, ſecus ſi legatur debitori, &
hoc placet, niſi teſtator feciſſet ſibi adiudicari pro debito, quia
debitum eſſet extinctū, & res eſſet ſua.l.elegāter. in prin. de pig.
act. & ſic videretur legaſſe dñium, tñ idem ſi eſſet obligata pro
minori quantitate. Item Bar. limitat primum dictum glo. qñ te-
ſtator ſciebat ſibi obligatam, & non eſſe ſuam. aliàs ꝓp errorem
non valeret legatum factum dño de illa re, nec importaret libe-
rationem.l.cum alienam.C.de leg. Tu dic ɔ̃, quia ſi voluit lega-
re dñium, quod eſt plus, ergo liberationem quæ eſt minus, nec
ob.l.cum alienam, quia præter intentionem teſtatoris hęres gra
uaretur redimere ab alio, ſed hic non ab alio, ſed a ſe, quod eſt
ſibi facile. in caſu autem huius l.procederet ſuum dictum. nam
ſi mihi legaret rem meam alteri obligatam, quam putabat ſuā,
non valeret legatum, quia hæres grauaretur ab alio luere, quod
eſt graue, ſicut redimere, & (quod plus eſt) ſi ſciebat eſſe meam,
ſed ignorabat obligatam, idem erit, q̄a hoc teſtator non ſenſit,
& ſic legatum erit nugatorium. Item quid ſi teſtator legat rem
ſuam alteri obligatam? dic vt ſ̄.eo.l. ſi res obligata. Item quid ſi
legauit rem Titij obligatam Seio, an teneatur redimere a Ti-
tio, & liberare a Seio, & ſic duplici onere? Bart. innuit ꝙ ſic, ſi
ſciebat eſſe Titij, quia tenetur facere meam.l. huiuſmodi.§. qui
ſeruum.in fi.ſ̄.e. & taliter ꝙ non poſſit euelli.l.ſi rem meam. de
euict. & tenet̄ de euictione.l.ſi domus.§.de euictione.ſ̄.e. Alij ꝙ
eſt verum, ſi & hoc ſciebat ꝙ erat obligata, alias ſecus. Mihi vi-
detur ꝙ etiam tunc non ſit verum, quia non eſt veriſimile ꝙ vo
luerit hæredem dupliciter grauare.j̄.ti.j.l.Titia.§.qui in vita.ſed
ſolum ꝙ redimat, vñ ſi valebat decem, & erat obligata pro quin
que, ſatis eſt ꝙ offerat decem dño, & ipſe liberet eam: ſed domi-
nus non vult hoc facere, ſed vult decem, & ꝙ emptor ſibi libe-
ret, non tenetur hoc facere, tanquàm in modico pretio volue
rit vendere.l.non dubium.in fin.ti.1.liberabitur ergo ſoluendo
legatario iuſtum pretium, vt ibi. & ſup.e.l.ſi domus.§.qui confi
4 tetur. & iſta eſt veritas. † In glo.ſeq.ibi.(ſed arg.ɔ̃.) ꝙ non valeat
legatum rei meæ, licèt alius habeat ius reale in re mea. Sed reſpō
de, aut erat quia erat obligata iure pigno. vel alius in ea habebat
vſumfru. & ſic poterat vſuſfr. auocari per confeſſionem, & tunc
valet vt liberetur a pignore, vel a tali ſeruitute perſonali, vt hic,
& in l.quam glo. allegat. aut erat tale per quod res, vel eius per-
ſona non poteſt auocari licèt poſſet incommodari, vt quia alius
habebat ſeruitutem prædialem, pro qua competit confeſſoria,
nec tamen res, vel eius pars auocatur, & tunc valet legatum rei
meæ, ita loquitur illa l. Mæuius.§.pe. qui incipit, fundo. in ſta ti-
tulo primo cum ibi no. in glo.

2 *Ille hæres ſpecialiter grauatus, vt hic, tenetur inſolidum. & nu.1.*
3 *Quod etiam alij generaliter grauati teneantur, & quod ſoluente ſpecialiter grauato, alij liberentur. & nu.4.*
4 *Si genus & ſpecies cadat inter perſonas grauatas, & præcedit ſpecies, & ſequitur genus, alter alteri non derogat, niſi genus poſſit ad ſpeciem reſtringi.*
5 *Papa ſi pro debito eccleſiæ grauat primo clerum totius ciuitatis, vt illud ſoluat, deinde grauat totum clerum prouinciæ, in poteſtate eccleſiæ eſt exigere totum a clero ciuitatis, vel a clero totius prouinciæ, & tunc pro rata computabitur clerus ciuitatis.*

1 §.Si teſtamento. † Si vnus ex hæredib. ſpecialiter
grauatur in vna re non hæredi-
taria, & alij hæredes ſimul vniuerſaliter grauantur in eadem re-
danda eidem, primo ſoluente æſtimationē illius rei omnes alij li
berant̄ ipſo iure. h.d. Et Bar. reputat.§. iſtum difficilem, & dicas
ꝙ iſti cenſentur duo rei debendi.ſ.ille ſpecialiter grauatus, q hr̄
ꝓ uno, & tenet̄ inſolidum & alii oēs qui loco alterius hñt, & te-
nent̄ inſolidū oēs, ſed inter ſe pro hr̄ditarijs partib. Eſt ergo perin
de ac ſi legaſſet alternatiuè ab vno, vel ab oīb. quia cenſeret̄ mul
tiplicare oblōnem, non pac. iō vno ſoluēte totum, alij liberant̄,
ſicut ſi legaſſet a Titio hærede, uel a Seio & hr̄de.ſ̄.eo.l. ſi ex to-
to.§.j. & in hoc conſiſtit ſubtīa, & ɔ̃ſideratio ſm verū intellm, &
idem caſus ponit̄ in l.Mæuius.§.eū qui.j̄.ti.j. licet in determina-
tione videant̄ diſcordare, quia iſte tex. vult, ꝙ oēs alii liberent̄ ip
ſo iure ꝑ ſolōnem vnius ſpālr grauati, & ille vr̄ velle ɔ̃trium, ꝙ il-
le tm̄, & ab aliis poſſit peti. & de hoc opponit glo. & non ſoluit,
dic vt j̄. dicam, quia bene punctuando concordat, nō diſcordat.
In tex.ibi,(non pōr) videbat̄ ɔ̃trium, nam ſi teſtamentis diuerſo-
rū idem Stichus eſſet eidem legatus ex quolibet, dēret̄ mēro iu-
re, & ſi eſſet conſecutus æſtimationem ex teſtō vnius, non ꝓhibe
ret̄ agere ad rem ex teſtō alterius.ſ̄.eo.l.plane.§.ſi duob. Idem vr̄
qñ ex teſtō unius & a diuerſis hr̄dib. ſuccedentib. in diuerſis par
tib.ſ̄.eo.l.quid ergo.§.j. & fortius ſi ab uno in teſtō, ab alio uel
aliis in codicillis, ut hic. Sed aliud in teſtamento vnius, q nō cen
ſetur duplicare legatum ſpeciei, licet ipſam relinquat eidem a
diuerſis hæredibus quantum ad ſolutionem, ſed ꝙ ſemel tantū
habeat, niſi dicat expreſſe, ita loquitur l.contraria, licet videant̄
duplicare obligationem vt quilibet teneatur inſolidum, ut in
teſtamento vnius, licet a diuerſis hæredibus, quia cum ſemel de-
beatur hic, ſed qñ ſunt diuerſi, quilibet uoluit quod debeat̄, &
ſoluatur inſolidum, & tunc habet locum regula de duab. cauſis
lucratiuis, non autem quando non refertur a quo incipiat, nā
ſi eſſent teſtatores diuerſi, ſi tamen haberentur pro vno, idem
eſſet. & tñ a diuerſis perſonis eſt res relicta.ſ̄.eo.l.huiuſmodi.§.j.
2 † Ex iſto §. collige tria uel quatuor. Primo, ꝙ hæres ille ſpecialr
grauatus tenetur inſolidum, ſi enim teneretur pro parte ſoluē-
do totam æſtimationem non liberaſſet cohæredes, quia quate-
nus ſoluiſſet pro illis, indebitum ſoluiſſet, & poſſet repetere, &
eadem ſolutio non pareret liberationem, & repetitionem.l.cū
is.§.j.de cond. inde. Bar, in l. Mæuius.§.eum qui.j̄.ti.j. & in ſum-
mario. & diſtinc. quam ponit in fi. vr̄ contrarium ſentire propter
ſecundam lect. quæ ibi ponitur in glo. ꝙ licet ille teneretur inſo
lidum, ſi alii non fuiſſent grauati, ex quo tamen alii omnes fue
runt grauati, cenſetur receſſum a ſpeciali grauamine, & omnes
tenentur pro hr̄ditarijs partibus, & ſic vult, quod per genus vide
atur receſſum a ſpecie præcedente quando cadunt inter perſo-
nas grauatas, ſicut e conuerſo.l. Titia.§.pen.j̄.ti.j. quod eſt falsū
per iſtum tex. & rōnem quam dixi. & tex. ille non probat nec
illa lect. eſt uera, ſed dic vt ſtatim dicam circa illum.§. Sed oppo.
ꝙ non teneatur inſolidum.ſ̄.eo.l.ſi fundum ſub condōne.§.ſi li
bertus. Sol. ibi quando grauabatur vnus in re hæreditaria, i. qua
habet partem. unde in illa vr̄ grauatus, hic debet intelligi, ꝙ iſte
ſeruus erat hæredis, uel alterius, & teſtator ſciebat, non autem
hæreditarius, vnde ceſſat ratio de qua ſ̄. quia non habet partē,
ſed totum, uel nihil, vnde in totum vr̄ grauatus. iſta ſolutio, vr̄
contra tex. in uerbo (vendicari.) nam ſi non eſſet hæreditaria nō
eſt dubium ꝙ non poſſet vendicare, etiam ſi alii non eſſent libe
rati, ſed poſſet ſolum agere perſonali, & tex. vult quòd non poſ-
ſint uendicare, quia ſunt ipſo iure liberati, per rationem q̄ po-
nitur in fi. Sol. expone.i.petere, & ſic impropriè, & iſtam opi. oēs
communiter tenent, & Guil. de Cu. in l.auus.ſ̄.de pac. Quidam
dicunt ꝙ etiam ſi erat hæreditaria, tenetur inſolidum. quia ſibi
vr̄ prælegata cum aliter tradere non poſſit. ar. eius quod no. in l.
alio. de ali. leg. Sed glo.j. in l. Mæuius.§.eum qui. hoc reprobat, ꝙ
videatur prælegata. Alij tenent idem, ꝙ etiam ſi ſit hæreditaria,
teneat̄ inſolidum, & videatur grauatus redimere partem cohę-
redum per l.cum quaſi.§.ſi plures. de fideicō. liber. Nec obſt.§.ſi
libertus. quia fatent̄ ꝙ legatarius non poteſt vendicare niſi par
tem grauati, ſed poteſt agere ad totam act. perſonali, ut redimat
partem cohæredum, & hanc opi. quæ fuit Iac. de Are. vr̄ Cy. tene
re.C.de cad. tol.l.j.§.ſed ut manifeſtetur, in fin. & ſm iſtam opin.
poſſet hoc intelligi in ſeruo hæreditario, & uerbum, vendicare,
ſtaret proprie, ſed communiter tenetur ɔ̃trium. & §.ſi plures. nō
ob. quia eſt ibi ſpeciale fauore libertatis. Et ſi intelligimus ī ſer-
uo hæreditario, oportet intelligere quod expreſſe dixit, quod il
le teneretur inſolidum, ſed non dixit ꝙ plures præſtetur, & ſta-
bit proprie, ſed continebit diuinationem. Sed opponitur forti-
ter, ꝙ non procedat etiam in non hæreditaria, quia non propte
rea tenebitur inſolidum, infra. ea.l.§.ſi fundus. Sol. ibi fundus v-
nius hæredis fuit duntaxat relictus ab omnibus hæredib. hic ab
illo ſpecialr, deinde ab omnib. & virtute primi ſpecialis tenetur
inſolidum, ſed virtute ſecundi generalis, in quo etiā comprehē-
ditur. vt j̄. dicā. tenetur ille pro hæreditaria portione, ſicut alij.
3 † Collige ſecundo ex tex. ꝙ & alij generaliter grauati tenentur,
quod patet, quia liberantur per ſolutionem illius, & ſi ille non
ſoluiſſet, poſſet conueniri, ſed contra, quòd tantum ſpeciali-
ter

ter grauatus teneatur.ſ.n.j.l.Tiña.§.Lucius.Solõ.ibi præceſſit
generale grauamen,& ſecutum fuit ſpeciale de vno,& tunc ge-
neri derogatur,hic econuerſo.Sed contra,qa non refert ꝙ præ-
cedat.vel ſequatur.vt l.vxorem.§.feliciſſimi.ſ.n.2.Solu.ibi.qñ
genus,& ſpecies cadunt inter res legatas,hic qñ inter perſonas
grauatas,quod eſt ſingulare.Sed ↄ,ꝙ ẽt ſi p̃cedat ſpecies,genus
ſequens reſtringat̃ ad illã,& generi p ſpẽm deroget̃.l.legatorum.
§.q pſes.ſ.eo.l.Sol.ibi erat commode reſtringi ſalua rõne recti ſer
monis,qa grauauerat duos ſpecialr̃,deinde grauauit hr̃des ſine
ſigno vl̃i,vñ põt intelligi de illis duob.hic nõ põt reſtringi,tum
qa grauauit vnũ,& ſequens pluralitatẽ non põt ad vnũ reſtrin
gi.l.fi.ad Treb.& poſito ꝙ grauaſſet plures,poſtea grauauit oẽs
cum ſigno vl̃i,& qui omne dicit,&c.l.Iolianus.de lega.2.ſed an
inter omnes cõprehendet̃ etiam ſpecialiter grauatus?vr̃ ꝙ non,
quia generalis cl̃a non refert̃ ad ſpecificata.l.doli cl̃a de ver ob.
ↄrium dic per l.ab omnib.§.ſi a Titio.ſ.eo.& ↄtrium loquit̃ in re
bus,non in perſonis grauatis,& virtute illius ad hæc tenebit̃ pro
4 hr̃ditariis partibus.† Et ex his ſequit̃ ꝙ ſi genus & ſpẽs cadant in
ter perſonas grauatas,ſi p̃cedit ſpẽs,& ſequit̃ genus, alter alteri
non derogat,niſi genus poſſit ad ſpeciem reſtringi.ut ſ̃.dixi,li-
5 cet ſecus ſi genus p̃cederet,hoc inducit Bal.ſi Papa† pro debito
eccleſiæ primo grauat clerum totius ciuitatis vt illud ſoluat,de
inde grauat totum clerum prouinciæ,in præte eccleſiæ eſt exige
re totum a clero ciuitatis,uel a clero totius prouinciæ,& tũc ꝓ-
rata cõputabitur clerus ciuitatis.Vltimo no. ꝙ ſoluente ſpecia-
liter grauato alii liberantur,contra hoc primo opponit̃ de l.qd
ergo.§.i.ſ̃.eodem.Sol reiecta ſol.gloſſ.dic ut ſ̃. dixi, ꝙ ibi teſtõr
expreſſe dixit,ꝙ quilibet præſtaret inſolidum , alias multiplicat̃
oblo.non præſtatio,& hoc ſi legat̃ ſpecies,ſi autem quantitas ẽt
præſtatio.l.ſi pluribus.§.j.ſ.n.j.Vltimo opponit̃ de l.Mæuius. §.
cum qui.ſ.n.1.vbi innuit quòd ab aliis poſſet peti, quia vult qđ
non ab illo qui ſoluit,ſed ab aliis,ſic,gl.remittit ad ibi not.& ibi
ſunt diuerſi intellectus.Tu dic ꝙ concor.ſi bene punctuabis,nã
verbum ab omnibus determinat verbum relinquere , non uer-
bum quærere,& eſt ſenſus quòd eadem res quæ fuit in teſtamẽ-
to ab uno relicta,in codicil.fuit ab omnibus relicta,ideo ſi reci-
pit æſtimationem ab illo,non poteſt vendicare ab aliis,qa teſtõr
vr̃ pluries locutus,ut ibi dr̃,& Doct. intelligunt quod determi-
net uerbum quærere , & vult dicere quod non poteſt ab omni-
bus quærere,ſed a quibuſdam non,ſed eſt truffa.& Iuriſcon fu-
iſſet impropriè locutus,dum dicit ab omnibus, ſed debuit dice-
re,non ab omnibus,quia negatiua præpoſita ſigno vniuerſali fa
cit æquipollere ↄdictorio,ut no.in l.legi ómos.de legi.tut. §.an
ergo.ſed quidam uolentes concordare fatẽtur,& exponunt nõ
ab omnibus.i.a nullo. Cętera dic ut ibi dicam, & vide Bar. in l.
quæſitum.§.fi.de fun.inſtru quando genus,& ſpecies cadũt in-
ter perſonas grauatas.& inducit ad quęſtionem de facto,ſed ple
nius loquitur in §.cum qui.ſed ooo melius in his in quibus dixi
ſ̃.malè loqui.

2 *Quęſita per ſeruum legatum uiuo teſtatore,ad legatarium non pertinent.& vide num 1.*
3 *Qui legauit ſortem debitam, videtur legare vſuras quę cucurrerunt viuo teſtatore.*

5 **§.Cum ſeruus.** † Quęſita per ſeruum legatum poſt
aditam hr̃ditatem , & anteq̃ legatũ
acceptẽ,uel repudiet̃,ſecuta acceptatione pertinent ad legata-
rium, ſed ſecuta repudiatione pertinent ad hæredem ſicut ſer-
uus.h.d.In tex.ibi.(ſtatus).i.dñm,qa ſeruus non hẽt ſtatum. In
tex.ibi (attinguntur).ſ.poſt aditam hr̃ditatem,nam q̃ſita añ hære-
tatẽ aditã non ſunt in ſuſpenſo,imo acquirunt̃ hæreditati iacen
ti,& p hære.ſ̃.eo.l.ſi poſt mortem.ſed hæres tenebit̃ reſtituere le
gatario acceptãti,ut no.gl.in l.ꝙ ſeruus.ſ.ti.j.& Bar.no. in l. ſer-
uo legato.ſ̃.eo.n.j.in prin.Pet.ↄ ibi dixit.& in l.fi.C.de vſufr.leg.
& hæc uera,quia tunc non põt legatarius hr̃e, niſi fictum dñiũ,
ꝙ non eſt ſufficiens ad acquirendũ ſibi,ut no.gl.in l.vni.§. in no
2 uiſſimo.C.de cad.toll.† In tex.ibi, (in ſuſpenſo) .i.inſpecto quod
euenire poteſt,quia põt legatarius repudiare, ſed inſpecto præ-
ſenti ſtatu & ueritate non ſunt in ſuſpenſo,cum adita hæredita-
te dñium ſerui ſit legatarii, licet irreuocabiliter . eodem modo
quæſita per eum eadem rõne, ſed ſecuta repudiatione cenſent̃
non quæſita,& hac rõne dicunt̃ in ſuſpẽſo, uide gl. in l. cum pr̃.
in fi.de neg.geſt.añ hæreditatem aditam nec uerè, nec fictè ſunt
quæſita legatario,quia non habet efficaciam,niſi cõfirmet̃ adi-
tione,ſed ea ſecuta,qa trahit̃ retro ad tẽpus mortis,& tũc fingit̃
facta.l.hæres qñq. de acqu.hæt.in ↄñam huius fictionis fingitur
retro quæſita,ita intelligitur gloſ.dum dicit vere ab adita hære-
ditate,& fictè a morte teſtatoris, ſed quęſita viuo teſtõre ad le-
gatarium non pertinent.l.quæſitum.§.pe.ſ.eo. niſi eſſent teli-
cta cũ ſuis cõmodis &c.ſ.ti.j.l.Lucius.la j.& ibi no. & niſi in cõ
modo vſurarum debitarum occaſione ſortis debitę, & legatæ.
l.nomen debitoris.in prin.de lega.3.vbi eſt tex ſingularis.quan-
3 do † qui legat ſortem debitam,videtur legare vſuras, quæ cu-
curreruot viuo teſtatore,& exactę,quod tene menti:quia ibi eſt
caſus,ꝙ ſi quis legat pecunias quas habet ſuper impræſtis de Ve
netiis, vel montis de Florẽtia, vr̃ legare etiã pagas quæ cucurre
runt viuo teſtatore,licèt non fecerit mentionem, niſi de ſorte ,
a caſus eſt ibi,& ita conſului. ª In tex.ibi. (intelligitur).i.videtur
& fingitur, nam hoc verbum fictionem notat,& ſic glo. videtur
malè dicere , ꝙ ab adita hæreditate acquiritur dominium , ſed
dic ꝙ ab adita hæreditate verè acquiritur, quia fit ex legis diſpo-
ſitione, tamen reuocabiliter, ſed ſecuta acceptatione fit irreuo
cabilis,& fingitur retro fuiſſe irreuocabilis,hæc vera qñ res lega
ta fuerat teſtõris,alr̃ fructus eius non ueniunt,nec ptinent ad le-
gatarium,niſi à tempore moræ hæredis.l.quæſitum.in fi.ſ.eo.&
de vſuris.l.equis. Item eſt uerum qñ hæres ſciebat rem legatam,
& ſic eſt malæfidei poſſeſſor, ſed ſi ignorabat , fructus percepti
poſt aditam hæreditatem, ex acceptatione legati efficiuntur hæ
redis, ſicut cuiuslibet poſſeſſoris bonæfi. ſed ſi extant , tenetur
reſtituere, uel ſi conſumpti ſunt,quatenus eſt effectus locuple-
tior, reliquos lucratur propter bonam fidem , ut hic probatur.
in l.quæſitum.de acqu.rer.do.& no.in l. Herennius.ſ̃. de uſuris.

ADDITIO.

a Conſului.Adde eundem conſ.349.

---

1 *Si ab omnibus hęredibus legatur res quę ſit vnius eorum , non tenetur ille ſolus, ſed omnes pro hęreditariis portionibus.*
2 *In actione bonæfidei licèt quilibet hęredum teneatur pro hęreditariis partibus,ſi tamen vnus poteſt in totum ſoluere,poteſt ille conuenire inſolidum. non quòd creditor cogatur.*
3 *Perſonalis actio,quando iungitur cum vendicatione, trahit hac naturam ab ea,vt contra vnum hęredum detur inſolidum.*
4 *Si res legata erat teſtatoris, quia tunc tranſit dominium , ſi vnus hęredum eam poſſideret fortè ex diuiſione,poſſet ille inſolidum conueniri non ſolum rei vendi ſed etiam actione perſonali ex teſtamento.*

5 **§.Si fundus.** † Si ab omnibus hæredibus legatur res
quæ ſit vnius eorum,non tenetur ille ſo-
lus,ſed omnes pro hæreditariis portionib.h.d. Oppo. quòd ille
ſolus teneatur.ſ̃.ead.l.j.§. Solutio,ibi ſpecialiter fuit grauatus,
hic generaliter omnes, ut ibi dixi, ſed contra , quod ẽr hoc caſu
ille ſolus poſſit conueniri inſolidum qui habet facultatem rei
2 tradendæ.l.3.§.hæres.commo.† Solut.illud in actione bonæfi.
propter largam naturam, quod licèt quilibet hæredum tenea-
tur pro hæreditariis partibus, ſi tñ unus poteſt in totum ſolue-
re,põt ille conueniri inſolidum, non quod creditor cogatur,qa
poteſt omnes cõuenire, etiam illum inſolidum , ſed actio ex te-
ſtamento eſt ſtricti iuris, niſi quatum ad acceſſiones.l. in mi-
norum.C.in quib.cau.in integ reſti.non eſt ne. & quantum ad
id quod hr̃ ſ̃.eod.l. huiuſmodi.§. ædes. Sed ↄ adhuc, ꝙ idem ſit
ſtricti iuris.l.in conditione.de condi.ſur.& l ſi plures. de ui & ui
ar.Solutio, fateor qõ cum perſonali ſtricti iuris concurrit etiam
rei uendicatio, quia licèt uendicatio ſit ſtricti iuris,datur tñ cõ-
tra unum hr̃dum,qui habet facultatem rei reſtituendæ ante lit.
conteſt.cum defuncto,licèt poſtea quid iuris ſit.dic,ut l.2.§.fin.
3 de prato.ſtipu. † Perſonalis ergo actio qñ iungitur cum uendi-
catione, trahit hanc naturam ab ea , ut contra unũ hr̃dum de-
tur inſolidũ,ſi habet facultatem rei reſtituendæ , ut in ↄrio , ſed
hic non concurrebat, quia erat legata res unius hæredum , quo
caſu non tranſit dominium in legatariũ ſine traditione , ut no.
in l.Pap.de ſeruit. quod etiam probatur in hoc §. ſecũdum Do-
cto.aliter ille ſolus conueniri poſſet,& hæc fuit doctr. Dyn. in l.
qui fundum.§.ſi tu ex parte.ad l.Fal. ubi uide glo.per iſtum tex.
de quo per Bar.in l.4.§. Cato.de uerbo. oblig. in primis opp. &
indiſtinctè,& per Cy.poſt Pet.C.de hæred.ac.l.pro hęreditariis.
4 † Ex his patet, quòd ſi res legata erat teſtatoris, quia tunc tran-
ſit dominium,ſi unus hæredum eam poſſideret fortè ex diuiſio-
ne, poſſet ille inſolidum conueniri , non ſolum rei uendic. ſed
etiam actione perſonali ex teſtamento, per iam dicta.

1 *Qui habet vtile dominiũ poteſt rem legare habentis directum, & tunc vtile conſolidatur cum directo,& extinguitur, & directum plenius efficitur.*
2 *Dominium vtile ſe habebat ad directum ad inſtar ſeruitutis , & alibi ad inſtar vſusfructus.*

1 **§.Valet legatum.** Qui habet utile dominium ,
poteſt rem legare habenti dire-
ctum,& tunc utile conſolidatur cum directo, & extinguitur, &
directum plenius efficitur.h.d.non enim cõcurrere poſſunt pe-
nes eundem in eadem re directum & utile.l.ſi hæres inſtitutus.
in princ.ad Treb.& l.Stichum.§.aditio.de ſolu.adde ſ̃.eo.l.ſi do
2 mus.§.fi.† No.& ad hoc allegatur,quòd dominium utile ſe ha-
bet ad directum ad inſtar ſeruitutis,quia per ipſum incommo-
datur directum, ſicut proprietas per ſeruitutem, alibi dicitur ꝙ
ſe habet ad inſtar uſusfr.l.j.§.quòd autem.de ſuperfi. quia ſicut
uſufr.habet totam utilitatem,ita habens utile dominium,ſicut
ergo extincto uſufr.impinguatur proprietas,ita directum extin
cto utili, quoniam commoditas ad ipſum reuertitur.

Sunt

L E X LXXXIX.

1 *Suus emancipatus ſe abſtinens ab hæreditate, prælegatum in totum conſequitur, niſi teſtator aliud uoluerit, uel prælegatum loco hæreditariæ partis poſuerit.*
2 *Non dicitur impugnare teſtamentum qui hæreditatem pro ſua parte repudiat, & quid ſi erat inſtitutus inſolidum.*
3 *Beneficium prætoris quod dat filijs in poteſtate potentiam abſtinendi redigit eos ad inſtar emancipatorum, & ſicut emancipati ſunt voluntarij, ita filij in poteſtate.*
Filius in poteſtate tranſmittit, licet ſe non immiſcuerit, ſed emancipatus non.
4 *Propter exiſtentiam ſuitatis confirmantur tabulæ pupillares, & tutelę, etiam ſi repudiauit, ſecus ſi eſſet inſtitutus emancipatus niſi adiret.*
Intentio creditoris agentis contra filium tanquam contra hæredem, non eſt fundata, niſi etiam probet q ſe immiſcuerit.
5 *Si pater inſtituit filios, & omnia bona diuiſit inter eos, ne ueniant ad rixam, aſſignando cuilibet certam partem pro parte ſua, licet iſtę aſſignationes habeant uim prælegatorum, idem iuris eſt cenſendum de iſtis aſſignationibus q de portione hæreditatis, magis quam de prælegatis.*
6 *Prælegata an cadant in fideicommiſſo uniuerſali.*

1 FIlio pater. †Suus uel emancipatus ſe abſtiněs ab hæreditate, ꝑlegatum in totum conſequit̃, niſi teſtőr aliud voluerit, vel ꝑlegatum loco hrẽditariæ partis poſuerit. h.d. cũ ſeq. vſq. ad l. q̃ſitum. & cum hac prima iunge l. nam nec emancipatus, q̃ continuat̃ cum illa l. ſe. ſed ſi non aĩs iunge l. quid ergo q̃ ẽt cum ea ꝯtinuat̃, primæ duæ leges ponunt rĩam, & eam ꝓbant, aliæ duę ponunt exceptionẽ, & declara hunc articulum vt dixi, & diſtinxi in l. qui filiab. §. fin. ſ̃. eod. & ibi patent ſolutiones ad contraria hic formata in gloſſ.
2 †No. q nõ dr̃ impugnare teſtm̃ qui hrẽditatem pro ſua parte repudiat. hoc eſt uerum qñ non fuit inſtitutus in totum, q̃a tunc non irritat̃ legata, cũ accreſcant cum onere legatorum, ſecus in eo q̃ erat inſtitutus inſolidum, q̃a repudiando irritat ſucceſſionem teſtat̃, & legata, iõ non dẽt ꝯſequi commodum q non fuiſſet habiturus ſi non fuiſſet inſtitutus, hoc ꝓbat̃ de acq. hær.
3 l. q̃ſitum. & l. ita tñ. §. qui ſuſpectam. ad Treb. † Item no. in l. nã nec q bñficium ꝑtoris q dat filijs in ptãte potentiã abſtinendi, redigit eos ad inſtar emancipatorũ, ut ſicut emancipati ſunt voluntarij, ita filij in poteſtate attento bñficio, licet attenta l. xij. tabularum ſint neceſſarij, & hoc quantum ad effectum, ſed quantum ad nomen differunt ab emancipatis, q̃a ipſo iure ſunt hæredes, licet abſtinere poſſint. l. j. qui ſunt in ptãte. ſi quis omiſ. cauſa teſt. ſed emancipati non. † Ex hoc ſequit̃ q filius in ptãte tranſmittit, licet ſe non immiſcuerit, ſed emancipatus non. Item pp
4 exiſtẽtiam ſuitatis ꝯfirmant̃ tabulæ pup. & tutelæ, ẽt ſi repudiauit. l. ſi filius qui pñ. de vul. & pup. non ſic ſi eſſet inſtitutus emãcipatus niſi adiret. Ex his q̃ dicit iſta l. ſequit̃ effectus, q intentio creditoris agentis ꝯ filium tanq̃ ꝯ hrẽdem non eſt fundata. niſi ẽt probet q ſe immiſcuerit. a l. j. ſi mi. ab hære. abſti. ſicut non eſſet
a fundata ꝯ emancipatum. vt no. in l ſi cum dotẽ. §. tranſgrediamur. ſ̃. ſol. ma. & ſ̃. de acq. hære. l. neceſſarius. † In l. quid ergo. ĩ ver.
5 planè no. & tene menti. ſm̃ Bar. Si pr̃ inſtituit filios, & omnia bona ſua diuidit inter eos, ne veniant ad rixam, aſſignando cuilibet certam partem pro ſua parte, licet iſtæ aſſignationes habeãt vim prælegatorum. l. ex facto. la grande de hæred. inſti. quoniam in qualibet earum habet partem ſuo iure, & a ſe ipſo, & partem a cohæredibus iure prælegati, idem iuris eſt cenſendum de iſtis aſſignationibus quod de portione hæreditatis magis quam de prælegatis, ideo ſi aliquis repudiat partem ſuam, non debet habere prælegata, quod eſt notabile, & ſi non haberemus iſtũ tex.
6 eſſet ſatis dubium † & ideo dicit Bar. q diſtinctio quæ ponitur in l. cum uirum. C. de fideicom. an prælegata cadant in fideicommiſſo vniuerſali, quia diſtinguitur, an primo legauit, & poſtea grauauit, & cadet. An econuerſo, & tunc ſecus, non habet locũ in iſtis prælegatis quæ ſuccedunt loco portionis hæreditatis, q̃a indiſtinctè veniunt, ſiue præceſſerint, ſiue ſecuta ſint, ſicut ipſa portio hæreditatis.

A D D I T I O.

a Immiſcuerit. Qualiter autem probetur immixtio. uide per Bart. Soci. conſ. 70.

L E X XCIII.

QUæſitum. Sicut ab hærede inſtituto pt̃ legari prĩ ſuo in cuius eſt poteſtate, ita omnibus aliis in eiu idem patris poteſtate ꝯſtitutis. h.d. dic tñ q legatum remanebit validum ſi filius inſtitutus tpe quo adit reperit ſui iuris, aĩs ſecus, ſicut ſi ipſi patri eſſet relictum vt l. filio. ſ̃. eo. & hoc iure iſto. quid autem hodie? dic vt ibi dixi. In glo. quæ incipit. (immo) ibi, (vel dic.) Tu dic quod ꝯrium loquitur quando inſtituo aliquẽ qui eſt ſui iuris, & ab eo lego ſeruo, uel filio ipſius, qui ſunt ĩ ſua poteſtate, tunc non ualet, quia cenſetur legatum ſibiipſi, hic loquitur quando fuit inſtitutus filius qui erat in poteſtate patris, & fuit factum legatum filio ipſius filij, qui non erat in filij inſtituti poteſtate, ſed patris, eiuſdemq. aui, & ſi filius emancipet̃ añquam adeat, filius remanet in eiuſdem aui poteſtate, ideo ualet legatum, quia non acquireretur patri ſuo a quo factum eſt, ſed auo in cuius eſt poteſtate, & ſic ceſſat inconueniens.

1 *Legatum factum ſeruo proprio teſtatoris ualet, ſi illi ſeruo fuit purè relictum. & quid ſi ſub conditio.*
2 *Seruo proprio non poteſt quis legare, niſi relinquatur libertas, uel niſi alteri legetur.*
3 *Si libertas fuit relicta ſeruo puro, ualet legatum factũ ſeruo, ſiue purum, ſiue ſub conditione.*
4 *Quid ſi libertas ſit relicta ſub conditione, & fuit dictum q legatum deberetur pure. & nu. 3.*

1 §. Præſenti quidem. †Legatum fcm̃ ſeruo ꝓprio teſtõris ualet indiſtinctè ſi illi ſeruo fuit purè relictum, ſi aũt ſub ꝯdõne, ualet ita demum ſi illa ꝯdõ potuit impleri añ hrẽditatem aditam, & fuit impleta, ſecus ſi non potuit impleri niſi poſt. Irẽ ſecus ſi potuit impleri añ, tñ impleta non fuit, maximè ſi fuit inſtitutus hæres neceſſarius.
2 h.d. † Præmitte q ſeruo proprio non poteſt quis legare. l. ſeruus. C. de lega. niſi ſibi relinquatur libertas, uel niſi alteri leget̃. l. ſeruo legato. ſ̃. eo. primo. n. caſu non ualet, q̃a nõ ſubeſt pſona cui poſſit acquiri, niſi ipſi hrẽdi, & ſic ſi valeret, ſibiipſi ab hr̃e cenſet̃ fcm̃. Sed in dictis duobus caſibus ſubeſt perſona, cui põt acquiri. modo in hac l. declarant̃ aliqua dubia, circa primum caſũ qñ ſibi fuit legata libertas in hoc §. poſtea qñ fuit legatus alteri, declarantur plura dubia in §. duob. cum § ſeq. In tex. ibi (purè) intellige expreſſè dicendo, aĩs cum ꝯdõ libertatis cenſeat̃ repetita in legato facto eidem, & ſic ſimul cederet dies vtriuſque relicti valeret l. cum ſeruus. de cond. & dem. ita dẽt intelligi l. qui concubinam. §. cum in teſtõ. de leg. 3. allegata pro contraria. In tex. ibi (vtile legatum eſt.) ſup. dummodo condõ extet añ hæreditatẽ aditam, & ſic dies libertatis & legati cedat ſimul, alias ſecus, vt
3 patet ex ſequenti. † Et diſtingue ad intellectum §. aut libertas fuit relicta purè, & ualet legatum ſeruo, ſiue purum ſiue ſub ꝯdõne, ut in princip. §. quia non niſi utiliter cedere poteſt dies legati, nam cedit ab adita hæreditate ſi eſt purum, uel purificatum. C. de cad. tol. l. j §. in nouiſſimo. & cum aditur hæreditas ſtatim efficitur liber, & tunc cedit dies legati, & reperit eum liberum attento ordine intellectus, potius quàm temporis. ſ̃. eod. l. ſi poſt mortem. aut fuit relicta libertas ſub condõne, & legatum ſimpliciter, & idem, quia legatum cenſetur relictum ſub eadem cõditione, quia eodem tempore, & ſic eodem tempore dies vtriuſque cedit. ut ſ̃. dixi. & iſte caſus non ponitur hic. † Aut non
4 ſimplr̃, ſed fuit dictum q legatum deberet̃ purè, & ſic noluit cõdõnem repetere, & diſtingue tres caſus, aut ꝯdõ libertatis eſt caſualis, uel mixta, quæ poſſunt impleri uiuo teſtõre, & valet quicunq. fuerit inſtitutus, dummodo fuerit impleta tempore mortis teſtatoris, & ſic libertas purificata, alias dic ut in ſequenti. Aut ſub condõne poteſtatiua, quæ non poteſt impleri niſi poſt mortem, ut in l. 2. de cond. & demon. Tunc aut non poterat impleri niſi poſt aditam hæreditatem, ut ſi erat implenda in perſonam hæredis & legatum non ualet, quia non poteſt dies cedere, niſi inutiliter, ſiue ſuus, ſiue extraneus ſit inſtitutus, qm̃ inter aditionem hrẽditatis, & implementum condõnis interuallum aliquod neceſſario interuenit, in quo ille reperitur ſeruus. Et illo tempore dies legati cedit, & reperit eum ſeruum, & tunc inutiliter. Aut poterat impleri ante aditam hæreditatem, & poſt, q̃a non erat implenda in perſonam hæredis, ut ſi Titio decem det, & diſtinguitur, aut fuit inſtitutus neceſſarius, ut alius ſeruus, & legatum eſt inutile, quia condõ non potuit impleri uiuo teſtatore, nec poſt mortem ante aditionem, cum inter mortem, & aditionem non ſit medium, vnde cum ſtatim teſtatore mortuo cedat dies relicti, & tunc non erat impleta condõ, & ſi erat ſeruus, ceſſit inutiliter, ut in fin. §. aut fuit inſtitutus uoluntarius, tunc ſi conditio eſt impleta cum aditur hæreditas, ualet legatũ, quia dies eius utiliter cedit, ut in tex. ibi, (vtile legatum eſt, &c.) ſecus ſi non reperiretur impleta, ut ſ̃. dixi.

1 §. Duobus hæredibus. †Legatum fcm̃ ſeruo ꝓlegato vni ex hæredib. valet, & ſi manumittatur antequam adeatur hæreditas ipſi ſeruo totum acquiritur, videbatur quod pro parte tantum, nam ideo legatum valebat ſibi factum, quia erat uni ex hæredibus prælegatum, ſed iſtud legatum non ualebat, niſi pro parte cohęredis. j. eodem l. legatum. §. hæredi. ergo nec legatum ſibi fcm̃ Et licet poſtea fuerit manumiſ. non uidebatur reconualeſcere pro parte, quæ a principio non ualuit propter regulam Cato. Sed ad hanc opi. Iuriſconſ. uoluit reſpondere in ver. (nam inſolidum.) quod immo prælegatum ſerui potuit inſolidum ualere ſi ille hæres repudiauerit partem hæreditatis. ſ̃. eo. l. filio quẽ. & ſic legatum non erit nullum, ſed pendebat ex futuro euentu, & hoc ſufficit ad hoc, vt ſi manumittatur, totum ſibi debeatur. In tex. ibi, (non adiſſet.) i. repudiaſſet Dy. hoc dicit propter

pter id quod habetur in l.miles.§. pro parte.j.tit.j. quia ſi mortuus eſſet hæreditate non adita,non propterea prælegatum valeret,nec poſſet peti,niſi pro parte cohæredis.

§.Seruo legato. Dubitatio huius §. erat quia legatū factum ſeruo proprio alteri legato, ideo ualebat,quia alteri legatus erat l.ſeruo legato.ſ.eo aſs non ualuiſſet ſine libertate, ſed per alienationem de ipſo factam legatum vr̃ reuocatum.l.fideicommiſſa.§.ſi rem.j.ti.2.ergo & legatum eidem ſcm̃. Contrarium tñ eſt quia hic ſubeſt perſonæ emptoris,cui pōt acquiri,ſic.ſ.prox.§ vbi p manumiſſionem cē ſeſt reuocatum prælegatum ſerui,& tñ legatum ſcm̃ ſeruo non, quia ſupereſt ipſe liberis nunc cui poteſt acquiri, hoc em̃ ualebat legatum ſeruo,qa ſuberat perſona cui poterat acquiri,vnde ſufficit ꝙ ēt nunc ſubſit,licet non eadem, qa ſuccedit loco illi⁹.

a *Cum filius,vel ſeruus hæres inſtituitur, poteſt dominus, vel pater onere fideicommiſſi granari.*

1 **§.Cum ſeruus.** † Dubitatio poterat eſſe hic,quia legatum factum ſeruo proprio legato acquiritur legatario,non ex expreſſa voluntate defuncti, ſed ex l.diſpoſitione,quia incipit eſſe ſub ſuo dominio, vnde videbaẽ ꝙ non poſſet grauari in eo quod ſeruo fuit legatū.arg.l. ab eod. C.de fideicom.contrarium eſt.qa ex tacita ſaltem voluntate acquiritur,quia ſciebat ꝙ ſeruus illi acquirebaẽ,ergo & ſciuit, vel ſcire debuit ꝙ etiam legatum ſeruo factum ſibi acquireret, &
a ſic tacitum vr̃ hoc uoluiſſe, †nam cū filius vel ſeruus hæres inſtituitur,poteſt dominus,uel pater onere fideicom.grauari ſ.eod. l.cum filio.cum l.ſe.& j. ti.j.l.4.

§.Si quis Stichum. Dubitatio hic poterat eſſe,qa qñ legaẽ ſeruo ꝓprio alteri legato,cenſer teſtōr voluiſſe ꝙ illi legatario acquirat, ſed verū eſt niſi reuoceẽ,ſecus ſi fuit reuocatū, qa tunc vr̃ uelle, ꝙ q̃rat emptori,vel manumiſſo, maximè ſi fiat poſtquam alienatus vel manumiſſus eſt, vt hic,nam idẽ ſi ſcm̃ erat añ.ſ.ea.l.§.duob.& §.ſeruo.

1 *Continuatio ad præcedentes §§.*
2 *Fructus & commoditates rei legatæ percepta viuo teſtatore, non pertinent ad legatarium,ſed ad hæredem,fallit in duobus caſibus.*
3 *Quod etiam aliquo viuente poſſint eius bona, vel patrimonium dici hæreditas inſpecto quod futurum eſt.*
4 *Si quis dixit,dono tibi hæreditatem meam,ꝙ ualeat donatio,ac ſi dixiſſet,dono bona mea.*

1 **§.Si ſeruus mihi.** †§§.Præcedentes loquunẽ qñ ſeruo ꝓprio legato ſit legatū ab eo
2 dem teſtōre,hic qñ a tertio,vnde q̃ritur cui acquiraẽ. †Iſte tex. allegatur ad duo,primo ꝙ fructus & commoditates rei legatę ꝑceptæ uiuo teſtōre non pertinent ad legatarium,ſed ad hr̃dem, nec hr̃s teneẽ ei reſtituere,fallit in duob. caſib.de quib. dixi ſ.e.
3 in l.ſi tibi hō.§.cum ſeruus †Item allegaẽ in ver.(hr̃ditan)& gl. exponit i.bonis.& patrimonio,ꝙ ēt aliquo viuo bona uel patrimonium eius pñt dici hr̃ditas,non inſpecto p̃ſenti tp̃e,qa uiuẽs non habet hr̃dem.l.j.pro hær.ſed inſpecto quod futurum eſt, qa
4 deſtinata ſunt,vt ſint hæreditas eo mortuo. † Vnde ſi dicitur ſi
2 quis dixit dono tibi hęreditatem ᵃ meam,ꝙ ualeat donatio ac ſi dixiſſet dono bona mea,videreẽ ꝯrium, qa videbat donaſſe id ꝙ non erat in rerū nā,ſed certę oportet illud verbū intelligere ſ͂m ſubiectā mām,vñ qa uoluit donare nunc,& ꝙ donatio ualeret, exponiẽ hr̃ditatem.i.bona.nec eſt cãnea expoſitio, ut patet hic.

ADDITIO.

a Hæreditatem. Adde quod uoluit gl. in l.licet.C.de pac. Ang. hic,aduerte tamen, quia ſi conſtaret ꝙ promiſiſſet hęreditatem.i.ius ſuccedendi non ualeret.l.cum donationis.in fi.C.de tranſac.& uide in l.n.C.de pact.in l.ſtipulatio hoc modo concepta.de ver.obl.

---

1 *Cum legatur res aliena, fructus & acceſſiones veniunt a tempore moræ,quæ committitur in conteſtatione litis,ſi interpellatio non præceſſit.*
2 *Quando legatur res teſtatoris, fructus & acceſſiones ueniunt ab adita hæreditate.*
3 *Mora etiam committitur per interpretationem extraiudicialem.*

a **§.Cum homo.** †Cum legatur res aliena,fruc.& acceſſiones veniunt à tp̃e moræ q̃ cōmittitur in ꝯteſtatione litis,ſi interpellatio non p̃ceſſit. h. d. ſ͂m glo. † Sed qñ res teſtatoris veniunt ab adita hr̃ditate. vt ſ.ea.l.& l.ſi tibi hō.§.cū ſeruus.& l Herennius.de viu. In tex.ibi,(interim percepti)i.lite pendente,Dy.vult dicere,ita ēt dixit And.de Piſis,& Bal.ꝙ hic fit mentio de ꝯteſtatione lit. quantum ad condemnationem fiendā offō iudicis de prædictis acceſſionibus perceptis poſt lit.conte.ēt ſi non fuerunt petitæ in libello,licet ſec⁹ de perceptis ante l.ædiles. de ædil.ædi §. ſciendum. non autē ad excludendam petitionem eorum,q̃ ſunt percepta añ lit ꝯteſtationem,& moram,quæ cōmittunẽ per interpellationem, nã & illæ poſſunt peti, quia ueniunt a tēpore mortis cum legatur res
3 aliena.l.æquis, de viuris. † mora etiam cōmittitur per interpellationem extraiudicialem.l.ſi penum.circa prin.in verbo,interpellatus.cum ſua gloſ.quando di.leg.ce.& no.in l. qui Romæ.§. cohæredes.in parua gloſſ.de verbo.oblig. adde quod no.in l.fin. de tritic. Debent tamen in libello expreſsè peti, aliàs in illis non poſſet fieri condemnatio, vt ſ.dixi.

LEX XCIIII.

a *Quando expediat probare valorem rei, modus probandi eſt, ꝙ tantum annuatim communiter percipitur ex ea, & res ex qua tantum percipitur, communiter valet tantum, ad rationem tot pro centenario.*
3 *Neceſſitas ſeu paupertas illius cui traditur, facit præſumi animum donandi in eo qui tradit, ſi eſt modicum id quod datur.*
4 *Si conſentio tibi alienanti rem meam, an videor conſentire animo donandi, & quid ſi poſſideatur per me.& nu. 1 & 5.*

1 **SI fundum.** † Per fideicōmiſſum legatarius, vel fideicommiſſarius conſentiendo hæredi alienanti rem legatam pro ſoluēdo debitum hæreditariū non cenſetur conſentire aīo donandi,ideo licèt ſibi p̃iudicet in re.vt eã petere non poſſit,non tñ p̃iudicat in pretio,quominus poſſit petere,hæres tñ offerendo rem liberatur à ſolutione pretij.h.d.no.in vtroq; dicto,& in primo puto ꝙ non ſit alibi,& pone ꝙ hr̃ditas erat ſoluendo ꝓ debitis & legatis,aliàs non valerent legata l.ſi vniuerſæ.C.de le.& tñ in ea non erat pecunia,& ſuberat debitū quod vrgebat, fortè vſurarium, vel quia creditor nolebat ſibi ſolui,vnde oportebat vendere de bonis hęred. & non reperiebatur aliquis qui vellet emere niſi fundum tibi legatū,hr̃s te rogauit vt aſſentires, vt ipſe poſſet exonerari ab illo debito. Dicitur ꝙ ſi aſſenſiſti, potes petere pretium per act. ex teſtō,quod pretium ſuccedit loco rei. Simile j.tit.j.l.qui ſolidū. §.j.ſi tñ poſtea hæres illū fundū redimeret ab emptore, & illum vellet tradere,non poſſet primū ꝯpellere ad ſolutionem pretij, & ſic nota qñ ꝓꝑ ſpeciem debetur quantitas,debitor ſoluendo ſpeciē liberatur,& ſi quantitas eſt in obligatione, & ſpecies in ſolutione,& pro hoc l.fideiuſſor euictionis,de doli exce. Iſte eſt caſus verus huius l.quicquid dicat Bar.& oẽs concordare vidē-
2 tur. † In tex.ibi.(ſ͂m reditum.) No.hic ad materiā l.2.de reſcind. vend.qñ expedit probare valorem rei, ꝙ modus probandi eſt, ꝙ tantum annuatim cōiter percipitur ex ea,& res ex qua tantū percipitur,cōiter ualet tm̃,ad rationem tot pro centenario, & ſolent eſſe res q̃ multū ualent, & tñ paruos hñt reditus, vt una turris. vt in Auth.de non alienan.allegata in glo.& adde l.pe.de rebus eorum. In tex.ibi.(& aſſigante). i. expreſsè conſentiente alienationi,ſed ſi eſſet pñs,& nō ꝯdiceret,uel ſe ſubſcribit ut teſtis,non p̃iudicaret ſibi ēt in re, ita loquuntur iura allegata in ꝯrium in l.Caius.de pig.act.& l.Titia.§.Lucius.j.tit.s. & ſic poſſet ad hoc fundum petere. In text.ibi,(ſed pretium eius reſtitui debere.) & poteſt peti act.ex teſtamento, licet non fuerit legata pecunia,ſed res,unde uidebatur cōtrarium j.tit.2.l.debitor. in fi.prin.ſed fallit hic,ideo eſt ſingularis,facit j.eo. l.planè.§.j.ſed ibi in uniuerſali,in qua pretium ſuccedit loco rei,quod eſt regulare.l.ſi & rem & pretium.de pet hær.non ſic in particulari.l.mater.C.de rei uen. In gl.quæ incipit(immo)ibi,(quia eo animo hic conſenſit &c.)iſta non hēt dubium,ideo Doc. dicunt ꝙ conſenſit ſimpl'r,nec ob.ꝯria gl. quia hic ſuberat alia cauſa conſentiendi.ſ.ꝓꝑ neceſſitatem æris alieni. Vnde non præſumitur aīus donandi.l.ſi cū aurum.de ſol.& l.Campanus.de ope.lib.ſed in illis allegatis in ꝯrium nulla ſuberat neceſſitas, ideo præſumitur aīus donandi niſi in ꝯrium proteſtetur,hæc uera ſ͂m omnes.Bart. dicit ſibi non placere, quia neceſſitas debet magis facere præſumi animum donandi,quã ſi non ſubeſſet,allegat no.in l.eum quid.
3 in fi.magnæ gl.ſi cer.pet.† Ego miror de hoc dicto,nam fateor ꝙ neceſſitas.i.paupertas illius cui traditur,facit præſumi aīum donandi in eo qui tradit ſi eſt modicum id quod datur,ſed hic non ſuberat paupertas,quia vt ſ.dixi, debet intelligi ꝙ hr̃ditas erat, ſoluendo,alias non ualeret fideicommiſſum,ideo tene dictam ſolutionem. Sed Bar.aliter ſoluit,ſed non curo, quia magis continent diuinitatis. In gl.ibi.(l.nihil.)Bart.ibi dicit,quòd ibi erat relictum in pœnam hæredis alienantis, unde legatarius conſentiens,ut alienetur,facit ne hæres incidat in pœnam,& ſic ſibi p̃iudicat,quia non euenit conditio relicti,iſta ſolutio non placet, quia ibi non erat relictum in pœnam alienantis,cū ēt ſi non fieret alienatio,teſtator uoluerit de uno in aliū peruenire. Sed be-
4 ne poſſet procedere.ſol. Bart ad §.libertis. j.alleg. in gl.† Vltimò Bar.ponit diſtinctionem ſatis confuſam, ſi cōſentio tibi alienan
a ti rem meam,an uidear conſentire animo donandi, ᵃ & mihi ēt in

---

ADDITIO.

a Animo donandi. Adde latè Doct.in l.quæ dotis. ſol.mat.Bald.in l. ſi ſine. C.ad Velle.& in l.cum proponas.C.de pac.& ibi Sal.plenè per Bal. in l.mater.C.de rei vend.Bal.conſ.165.2.lib.an autem conſentiens legato rei ſuæ ſibi pręiudicet, vide Bar.conſ.213.& quid ſi aliquis conſentiat quòd alius vendat ipſius nomen tanquam debitor,cum non ſit,vide per Lud. Roma.conſ.168.

in pretio prꝗiudicem, quam hic etiam vide. ſed aduerte qñq. cõſentio ꝙ alienes rem tuam, in qua habeo ius reale, qñq. rẽ meã. primo caſu an perditur ius meum, diſtinguitur an erat tale per quod rem poteram auocare, vel partem, ut ius pignoris, uel hypothecæ, uel vſuſfr. & tunc videor remittere ius meum ꝯſentiẽdo. l. ſicut. §. ſi uoluntate, quib. mo. pig. vel hyp. ſol. & l. apud Celſum. § quæſitum. de doli exce. ſed ſi erat tale per quod non pnte ram auocare rem uel partem eius, ut ſerui. prædialis, tunc non uideor remiſiſſe, ſed tranſit cum illa in l. emptorem. l. uia ꝯſtitui. §. ſi fundus. de ſer. ui. ruſt. præd. Secundo caſu quãdo erat res mea, aut uendis tanq̃ meam me conſentiente, & non præiudico mihi in pretio, imo poſſum petere act. mandati, ſi conſenſus meus præceſſit, quaſi ad hoc uidear te conſtituiſſe, & ſi ſecus eſt, per ac. neg. geſt. l. ſi ab eo. de neg. geſto. vel ſi erat communis, communi diu. uel fa. erc. l. in familiæ. fam. ercſ. & no. ꝙ iſto caſu ſi uelles rtradere poſtea rem, non cogor recipere, quia eſſes obligatus ſimpliciter ad pretium, non reſpectu illius rei, & ſic non poſſes ſoluere aliud pro alio, nec haberet locum quod hic dr̃ in fi. aut non vẽdidiſti tanq̃ meam, non faciendo mentionem ꝙ eſſet mea, uel cõis quia tunc uideris uendere ut meam, uel communem, ſed qñ nõ facis mentionem tunc ut propriam, ut Bar. ſentit in d. l. ſi ab eo, tũc aut eras poſſeſſor a quo poteram uẽdicare, nõ agere perſonaliter, aut eras talis ꝯ quem poteram agere pſonali, ut in hĩde, q eſt obligatus ex teſtõ: in primo caſu ſi conſentio, a principio, uel ex poſtfacto, antequam ſit perempta, uel præſcripta, præiudico mihi tam in re quam in pretio, quia non ſuccedit loco rei. l. mater. C. de rei uend. nam uendicatio quæ ſolum competebat ad rem, non põt ſuccedere ad pecuniam, ut poſſit ne udicare, etiam ſi ſu beſt eadem quam pcepiſti, quia tuo noĩe percepiſti, & tibi fuit q̃ſitum dñium. Bar. ibidem habuit ſingularem intellectum, ꝙ licet non poſſim uendicare pretium, quia tñ conſentiendo, libero te ab obligatione de eui. & ſic gero negotium tuum, ipſo geſtu habeo negotium geſt. contrariam, quod dic, ut ibi ſed ſi conſentio poſt rem pemptam uel præſcriptam, quod poſſum facere in ſubſidium, habeo neg. geſt. nõ contrariam, quæ datur geſtori, ſed directam, quæ datur dño negotiorum, & condõnem ſine cauſa ex l. & me & Titium. ſi cer. pet. Secundo caſu qñ eras obligatus actione perſonali, tene iſtum tex. cum his quæ ſ. dixi, an conſenſerim ex cauſa neceſſaria, vel voluntaria. nam pret. ñ põt ſuccedere in act. ex teſtõ, quod facilius ſit, q̃ ſuccedere loco vendic.

3 †Vnum ſcias, ꝙ ſi conſenſi vt alienares rem quam mihi donaſti, videor indiſtinctè conſentire aĩo donandi per l. ſi vero non remuneranui. §. idem Pap. ff. mandati, propter præcedentem liberalitatem. prædicta procedunt, ſi cõſenſi ut alienãs rem meam per te poſſeſſam, ſed ſi poſſeſſam per me, dicit Bald. ſingulariter ſm Iacob. de Are. ꝙ nunq̃ videor conſentire animo donandi, ſed vt geras negotium meũ, quod tene menti ſingulariter. ita intelligebat hic, & l. codicillis. de leg. 2. quod ibi poſtidebam.

LEX XCV.

Si Titio pecunia. Modus mixtus deficiẽs p caſũ nõ facit deficere relictũ h. d. & non eſt alibi ſm Dy. ſed imò eſt. ꝭ ti. j. l. Lucius. §. q ſqs, ſed re vera iſte tex. non loquit in mõ, ſed in onere iniuncto p viam fideicõmiſſi. nã modus fit p vt, hic non ſic, q primo legata fuit pecunia, & poſtea iniunctũ onus ꝙ ſeruũ alienũ redimeret, & manumitteret. nã modus eſſet ſi diceret lego vel redimo vt manumittas, tñ æquiparant onus iniunctum p uiam modi in eadem oratione, & iniunctum p fideicommiſſum in eadẽ orõne vt coll. ſ. eod. l. hmõi. in prin. & dr̃ mixtus qñ dependet ex voluntate hñtis implere, & alterius, vel ex caſu fortuito, ita erat hic, ꝯdõ vero mixta deficiẽs p caſum facit deficere relictũ. l. legatũ. C. de ꝯd. inſer. & l. in teſtõ. la 2. de ꝯd. & dem. & l. cum ita dat iſte §. reputat notabilis. & de iſta dña no. p gl. in l. j. C. de inſt. & ſubſt. Dicit aũt Bal. iſtum §. procedere, qñ modus aſcribitur legatario, ſecus ſi mero executori, quia tunc facit deficere commiſſionem executionis ſi deficit per caſum. l. ſi quis quos. ꝭ n. j. & no. in l. ſi quis cum. de cond. & demõ. Sed opp. ꝙ grauamen manumittendi ſeruum ſit poteſtatiuum, q a non põt recuſare libertatẽ. l. ſi quis. de manumiſ. teſt. Sol. uerum eſt in ſeruo teſtõris, tũc ẽt ſi p uiam ꝯdõnis eſſet appoſitũ onus, non deficeret relictũ, ẽt ſi p caſum deficeret ꝯdõ. l. q̃ ſub ꝯdõne. §. quoties. de ꝯd. inſti. ſed hic erat alienus, vñ pendebat ex uoluntate dñi, ideo diſtinguitur, an per uiã cõditionis, an per uiam modi, uel fideicommiſſi, ut ſ. dixi.

1 *Pater poteſt fideicommiſſum relinquere à ſuccedentibus filio ſuo pupillo, ſicut à ſuccedentibus ſibi, dummodo pupillum non exhæredauerit, ſed inſtituerit expreſſe vel tacite decedendo inteſtatus, ſed non habebit locũ grauamen, niſi pupillus decedat in pupillari ætate.*

2 *Poſſum fideicommiſſum relinquere non ſolum ab eo cui relinquo, ſed etiam ab hæredibus, ſiue ab inteſtato ſuccedatur, ſiue ex teſtamento, & quandocunque deceſſerit, ꝙ locum habeat fideicommiſſum.*

In legitima debita filio iure naturæ non poteſt teſtator grauare filium iure fideicommiſſi, licet in eis bonis poſſet dare ſubſtitutum pupillarem.

3 *Quod uenientes ab inteſtato ipſius pupilli poſſunt grauari per fideicommiſſum.*

4 *Si pupillus grauatus onere fideicommiſſi, ut hic decedat poſt pupillarem ætatem, in quibus bonis habeat locum fideicommiſſum.*

5 *Relictum collatum poſt mortem pupilli, an cenſeatur factum a pupillo, & ſic non teneat in bonis proprijs, nec in legitima, an a uenientibus ab inteſtato, vel a ſubſtituto pupilli, & ſic ueniant in generalitate talis grauaminis etiã bona pupilli, & eius legitima.*

6 *Licèt eo caſu quo pater decedit inteſtatus non poſſit facere filio teſtamentum, vel pupillarem ſubſtitutionem, poteſt tamen pro filio facere codicillos ſicut pro ſe, & quando.*

7 *Quando in codicillis fit ſubſtitutio pupillaris, quo caſu non poteſt ualere iure directo, propter defectum ſolennitatis, tamen trahitur ad fideicommiſſum, ex quo uerba directa nunquam potuerunt ualere directo ꝙ tale fideicommiſſum ualebit, ſi decedat pupillus in pup. ætate, & in quibus bonis habebit locum. & nu. 8.*

8 *Quid ſi ſubſtitutio fuit compendioſa.*

1 **§. Sicuti conceditur.** †Pater põt fideicommiſſũ relinquere a ſuccedentib. filio ſuo pupillo, ſicut a ſuccedẽtib. ſibi, dũmõ pupillũ nõ exhæredauerit, ſed inſtituerit expſſe, uel tacitè erit decedẽdo inteſtat⁹, ſed nõ hẽbit locũ grauamẽ, niſi pupillus decedat in pupillari ætate: h. d. cũ ſeq. & principio ſeq. & eſt ſingularis. & ꝓp iſtũ §. ſp allegat iſta lex. Aduerte, q a licet Doc. & gl. ſentiãt verũ intellẽm, tñ ipm nõ bñ declarãt. In tex. ibi (fideicõmiſſum dare.) l. j. §. pe. ꝭ. ti. 3. In tex. ibi, (ita & ab eo) videbat ꝯriũ, aut ſuccedentib. ab inteſtato ſibi põt relinqui, q a tacitè vr̃ eis ſua bona relinquere nõ faciẽdo teſtm̃. l. ſi qs cũ nullũ de iure codic. vñ cũ honorẽt, grauari poſſunt, ſed veniẽtib. ab inteſtato pupillo nihil vr̃ pr̃ relinquere, ẽt ſi decedat inteſtatus, ſed ſoli pupillo, qui tenet primũ locum. d. §. fi. ergo &c. l. ab eo. C. de fideicom. ſed certè imo vr̃ relinquere, nam poterat auferre dando ſubſtitutũ pup. ergo nõ dãdo tacitè vult ꝙ ille hẽat. & hoc ſentit gl. & hæc eſt rõ quare põt eos grauare. In l. ſeq. in fi. ibi, (euaneſcit fideicommiſſum.) †ſed ꝯ, ꝙ non

a euaneſcat, nam poſſum fideicommiſſum relinquere, nõ ſolũ ab eo cui relinquo, ſed ẽt ab hr̃dib ſiue ab inteſtato ſuccedãt, ſiue ex teſtõ, & qñcunq. deceſſerit. locũ hẽbit fideicõmiſſum. l. ſi fuerit §. fi. ꝭ. ti. 2. ſed hic relinquebat a pupillo expſſe uel tacite, quare ergo fideicõmiſſum relictum ab eo euaneſcit, licet deceſſerit poſt pup. ætatem. Solut. & no. quia declarat iſtam glo. nã dico, ꝙ debet intelligi qñ iniungitur onus ſuper bonis quæ habebat aliunde q̃ a patre, uel a matre, vel etiam a patre ex cauſa neceſſaria, ut in legitima iure naturæ, in talibus non poterat teſtator grauare iure fideicommiſſi. l. cohæredi. §. cum filio. ſ. de vulg. & pu. licèt in eis poſſit dare ſubſtitutum pupillarem, quia illa eſt prouiſio, non grauamen. l. ex tribus. C. de inoffi. teſt. †ſed veniẽtes ab inteſtato ipſius pupilli in illis bene poſſunt grauari per fideicommiſſum, iſte eſt caſus hic. ſing. per rationem quam dial, ſed quia ipſa ratio ceſſat poſt pup. æta. quia non poteſt eis auferre, merito ſi decedit poſt, non dnt venientes ab inteſt. hr̃e a patre ſed a filio, qui potuit teſtamentum facere, & eis auferre, merito non tenentur ad grauamen a patre iniunctum, ſed quantũ ad bona quæ pupillus habuiſſet a patre, fateor ꝙ fideicommiſ-

4 ſum factum a patre non deficeret, ſi decederet poſt pup. æta. ſi ergo grauauit de reſtituendo hæreditatem pupillo, & pupillus in pup. æta decedat, tenebitur reſtituere omnia bona, tam quæ habuit a pr̃e neceſſario, uel uoluntariè, q̃ aliunde, detracta treb. de omnibus, ſi uero decedat poſt, ſolũ tenebitur reſtituere bona quæ habuit a patre ex uoluntate, quia in illis non deficit fideicommiſſum, ſed alia non, ita intelligitur hic, idem in ſubſtituto pupillari, ꝙ poteſt a patre grauari etiã in bonis pupilli multo fortius, quia habet ex expreſſa voluntate, etiam per uiam fideicommiſſi, & habebit locum quod hic dicitur. ad quod ꝭ. ad l.

5 fal. l. in ratione. §. fi. & in dubio a quo cenſeatur factum relictum collatum poſt mortem pupilli, an ab ipſo pupillo, & ſic non teneant in bonis proprijs, nec in legitima: an a uenientibus ab inteſtato, uel a ſubſtituto pupilli, & ſic ueniant in generalitate talis grauaminis etiam bona pupilli, & eius legitima, uide Bar. in d. §. cum filiæ. & in l. duobus. Et iſte caſus frequenter contingit, ideo aduerte qñ interrogaris de facto, & recolo vidiſſe conſiliũ Bar. qui non aduerterat, & ideo errauit, & fecit plures errare qui ſecuti fuerunt eum. Item l. ſeq. ibi, (non cogẽdus erit.) nam etiam a ſubſtituto pupillari ipſius exhæredari nõ poteſt fideicõ. reliquũ, niſi ſubſtitutus ſit inſtitutus, a patre. l. in ratione. §. fi. ad l. fal. etiam in eo quod erat relictum pupillo exhæredato. l. pe.

6 C. de leg. †In gl. a. ibi, (uel dic.) no. gloſſ. ſingulariter. quòd licet eo caſu quo pr̃ decedit inteſtatus non poſſit facere filio teſtm̃. i. pupil. ſubſti. quoniam requiritur ut etiam ſibi faciat, ſi vult ſibi facere. l. 2. §. prius. de vul. & pup. poteſt tamẽ facere pro filio codicillos, ſicut poteſt pro ſe. intellige, ut contineat utilitatem, & habuerat dubium etiam ſuper bonis pupilli, & dicentur codicilli

dicilli pupil.ſicut pup.ſubſtõ diceretur teſtamentũ pupil. quantum ad bona quæ a patre habuit, non eſt dubium. nec dicerent codicilli pupil.ſed potius patris. Videbatur cõtrarium in caſu præcedenti, quia pup.ſubſt.facere poteſt, quia eſt fauorabilis. & eſt prouiſio, non grauamen, ſed codicilli in quibus relinquitur per uiam fideicommiſſi, non uſit fauorabiles, nec continere prouiſionem, ſed grauamen, ſed hoc eſt verum reſpectu grauatorũ, non pupil. imo quo ad eum cenſetur prouiſio. & cẽſentur facti ab ipſo pupillo ex quo ſibi facere non poterat, ita intellige gl. 7 †Vltimo per iſtam l.quod fideicom. dixit Dy. ꝙ qñ in codicillis ſit ſubſtõ pupill. quo caſu non põt ualere iure directo pp defectum ſolennitatis, tñ trahitur ad fideicommiſſum. ex quo uerba directa nunq̃ potuerunt ualere iure directo. ut eſt caſus notabilis. in l. Sceuola. ad Treb. ꝙ tale fideicommiſſum ualebit ſi pupillus decedat intra pu.æta. ſecus ſi poſt, nam ſicut euaneſceret pupil.ſubſt. ſi ualeret iure directo. ita euaneſcit fideicommiſſum, quod iuris interpretatione loco eiꝰ ſuccedit. ita refert Bar. in d.l. Sceuola. ſed hoc vr̃ verum quo ad bona aliunde quæſita, 8 non quo ad ea quæ habuit a patre. ut ſ̃. dixi †Sed aduerte ſubtiliter, aut fuit ſubſtitutio merè pupilli reſtricta ad tempus pupillare, vt ſi filius deceſſerit in pup.æta. talis ſit ſibi hæres, uel talẽ pupillariter ſubſtituo, tunc ſicut quo ad bona euaneſceret pupill. ſi valeret iure directo, ita ſi non ualet, quia facta in codicil. fideicommiſſum in quod conuertit̃ euaneſcit in omnibus. qa ſubſtitutio tp̃e limitata vltra illud non extendit. ſ̃. de vulg. & pup. l. ſi qs ita. aut non fuit mere pupil. nec reſtricta ad tp̃s, ſed fuit compendioſa, ut qñcunque filius meus deceſſerit talem ſubſtituo, quo caſu ſi eſſet facta in teſtõ, ualeret iure pup. ĩ. pu. æta. ſi poſt iure fiedicommiſſi. & in prima uenirent omnia bona. in ſecunda illa patris tantum. iuxta no. in l. Centurio. de vulg. & pup. ſed quia facta in codicillis, non poteſt ualere iure directo, etiam in pup. æta. ſed iure fideicomm. iſto caſu dico, ꝙ ſi decedat. ĩ. pup. æta. venirent fideicomm. omnia bona, ſed ſi poſt, non uenirent bona pupil. nec legitima eius, per iſtam l. ſed bona quæ habuit a patre, & ſic iſta eſt ueritas iudicio meo, licet malè declarata per doct.

L E X XCVII.

1 *Rogatus reſtituere hæreditatem, quæ ad ipſum peruentura erat ſi non peruenit facta eius hæreditas, aut pretium eius, cogitur ad reſtitutionem pretij, et eo non ſoluente, agitur contra emptorem, & poſſeſſorem hæreditatis.*

2 *Pretium ſuccedit loco rei in uniuerſalibus, ſecus in particularibus niſi caſu vt hic remiſſiue.*

3 *Caſus in quo actio ex teſtamento datur contra emptorem qui non fuit grauatus a teſtatore, & qui non habuit a teſtatore, & hoc in ſubſidium.*

PLanè ſi filium.

1 §.Qui rogatus. †Rogatus reſtituere hæreditatem, quæ ad ipſum peruẽtura erat, ſi non peruenit facto eius hæreditas, aut pretium eius, cogitur ad reſtitutionem pretii, & eo non ſoluente, agit̃ ꝯ em- 2 ptorem, & poſſeſſorem hr̃ditatis. h.d. †No. pretium ſuccedere loco rei in vñibus, ſecus in particularibus, niſi in caſu l. ſi fundũ p fideicommiſſum. ſ̃. eo. l. mr̃. C. de rei uen. & l. qui vas. §. ſi. de fur. & l. ſi ſeruum. §. ſi. de uerb. ob. Item no. ex ſecundo dicto, ꝙ i ſubſidium agit ꝯ poſſeſſorem, licet hẽat cãm oneroſam. nam ſi hẽt lucratiuam, non eſt dubiũ ꝙ in defectum doloſi agit ꝯ eum, ne ex dolo alterius lucretur, ita loquit l. ſi. allegata in gl. ſed hic habebat cãm oneroſam, vñ illa ſeq. non facit, & ſic damnũ erit emptoris, quia carebit re & p̃tio, non eñ poteſt dñs grauatus vendere in p̃iudicium fideicõmiſſarii, ſed an poſſit incipere ab emptore ſi vult, puto ꝙ ſic, & ordo de quo hic non ſit neceſſitatis, ſed voluntatis, quia ille non potuit vendere in ſui præiudicium, poteſt ergo incipere a quo vult, & eſt mirabile, ꝙ actio ex teſtõ det̃ ꝯ emptorem qui non fuit grauatus a teſtatore, & qui a teſta- 3 tore non habuit. † Poſſet dici propter hanc rationem, quia rigor iuris repugnat ꝙ non agat niſi in ſubſidium, non enim poteſt fideicommiſſarius vendicare bona ante uerbalẽ reſtitutionem, quia iura non ſunt ante tranſlata. ſi enim poſſet uendicare, non eſt dubium ꝙ ab illo poſſet incipere, & in hoc ſtat cõſideratio huius § & hanc puto ueriorem, & ſic ordo eſt hic neceſſitatis, ut hic colligitur, dum dicit, (ex cauſa.) q. d. ſecus eſſet ſi non ſubeſſet.

§.Si cui Stichus. Grauatus in una de rebus alternatiue ſibi legatis, ſi illam nõ eligat, ſed alteram, tenebitur ad illam, & æſtima. eius, ſiue plus ualeat, ſiue minus. h.d. Et hoc ideo, quia per illum accidit ꝙ ad illum non perueniat, quia habebat electionẽ, ſed ſi electio pertinuiſſet ad hæredem, & ille aliam elegiſſet, legatarius ad onus fideicommiſſi non teneretur ſecundum Iac. de Are. & Bald. per l. e. ſi ſic. §. ſi. ſ̃. eo. & per l. ſi Titius. ĩ. n. j. in prin.

1 *Qui conſequitur ex teſtamento commodum inæſtimabile, ſeu non pecuniariũ, poteſt grauari onere pecuniario, uel æſtimabili.*

2 *Finiti ad infinitum non eſt proportio.*

Ex iure patronatus non dicitur quis locupletior, ut propter ipſum poſſit onere pecuniario grauari.

1 §.Qui teſtamento. †Qui conſequitur ex teſtamento commodum inæſtimabile, ſeu non pecuniarium, non põt grauari onere pecuniario, uel ineſtimabili. h.d. cũ l. ſeq. quia finiti ad infinitũ non eſt p- 2 portio, ad hoc pñt iſte tex. allegari ſm Bal. no ẽt ꝙ ex iure patro- a natus non dr̃ quis locupletior, ᵃvt pp ipſum poſſit pecuniariter grauari. adde ꝙ no. in l. naturalis. §. ſi. de præſcri. verb.

A D D I T I O.

a Locupletior. Nec dr̃ quis locupletior ex re quæ poteſt acquiri & non acquiri aſt actualem acquiſitionem unde dicit Old. conſi. cxvij. ꝙ quotidianæ diſtributiones, non comprehenduntur in literis gratiarum, in quibus mandatur alicui prouideri de beneficio certi ualoris, & an locupletior dicatur dominus qui recuperat feudum, & admittit ſeruitia, uide per eundem conſi. cxlvij.

L E X XCIX.

1 *Si primo legatur quantitas, & deſignatur vnde debeat ſolui, ſi tamen non poteſt ſolui etiam facto teſtatoris, legatum nihilominus debetur & aliunde eſt ſoluendum.*

2 *Si tibi lego decem annua ex his quæ percipiuntur ex tali fundo, & inde non percipiuntur tot, uel aliquo anno, vel nunq̃, an debeat ſuppleri de alijs.*

1 QVidam teſtamento. † Si primo legat̃ q̃ntitas, & deſignat. vnde dẽat ſolui, ſi tñ nõ põt ſolui ẽt fcõ teſtõris, legatum nihilominus debet̃, & aliunde eſt ſoluendum. Concor. l. Paulo Callimacho. § ſi. de leg. 3. Adde tex. in l. Lucius §. ciuib. de leg. 2. qui vr̃ velle ꝯtrium, aliud ergo eſt legare ꝙ mihi dẽtur a tali, uel qđ hẽo in tali loco, q̃a ſi tp̃e mortis nihil debet̃, vel non repent̃, legatum non debet̃. ſ̃. eod. l. ſi ſic. §. j. aliud eſt legare ſimpliciter, & poſtea dicere ꝙ ſoluatur de eo quod debet talis, uel de eo quod eſt in tali loco, quia ſi non debetur, uel ibi non reperitur, debet aliunde ſolui. ut eſt caſus hic, niſi deſignatio ſuccederet loco legati facti de eo qđ aliàs debet. ita loquit̃ 2 §. ciuibus, & non contradicit. † Quid ſi dixit lego x. es his quæ ſunt in tali loco? Reſpondeo ſi non ſunt, uel non tot, non debẽtur niſi quatenus repetitur ĩ. titu. j. l. ſi quis legauerit, prædicta in legato non annuo, ſed ſi tibi lego x. annua ex his quæ percipiuntur ex tali fundo, ſi inde non percipiuntur tot, vel aliquo b anno, vel nunquàm, an debeat ſuppleri ᵇ de aliis annis, vide per Bat. in l. inter ſtipulantẽ. §. ſacram. de verb. obl. & plenè in addi. Spe. in tit. de fruc. & intereſſe. §. j.

A D D I T I O.

b Suppleri. adde vt per Soci. in conſi. iiij.

1 *Bona vacantia tranſeunt in fiſcum cum onere legatorum.*

2 *Quæ dicantur propriè bona vacantia.*

3 *Fiſcus qui acceptauit bona tanquam vacantia, qualiter teneatur ad legata quæ non fuerunt confirmata per aditionem hæredis.*

1 §.Quoties. † Bona vacantia tranſeunt in fiſcum cum onere legatorum. h.d. Iſte §. poteſt intelligi quando inſtitutus adiuit, & ſic cõfirmata fuerit legata fideicommiſſa. poſtea ablata fuerunt per fiſcum, tanquàm ab indigno, nam non deſijt eſſe hæres. l. ex facto. §. ſul. de vulg. & pup. & tunc eſt clarum ꝙ tranſeunt cum onere legatorum. tamen 2 tunc impropriè vocantur vacantia. † nam tunc ſunt propriè vacantia quando non fuit repertus aliquis qui vellet adire es teſtamento, vel ab inteſtato, vt no. in l. ſine hærede. de admi. tu. & l. Stichum. in ſi. prin. de ſol. Bat. & Bal. in l. ſancimus. C. ad Treb. 3 † ſecundo poteſt intelligi propriè quando nullus voluit adire, ſed fiſcus acceptauit tanquam vacantia, ſed tunc qualiter tenetur ad legata, quæ non fuerunt confirmata. nam ſi fuiſſet adita, quia venientes ab inteſtato, propter repudiationem inſtituti non deberentur ab eis, niſi eſſent repetita l. j. C. de codicil. Poteſt dici ꝙ aliud in fiſco per iſtum textum. & per id quod habetur in l. recuſare. §. fiſco. in tex. & glo. ad Treb. quod eſt ſingulare. & iſta lectura verior eſt quam præcedens. Tene menti.

1 *Qui tenetur ad quãtitatẽ reſpectu certæ ſpeciei, interitu illiꝰ ſpeciei liberatur.*

2 *Qui tenetur ad quantitatem reſpectu certæ ſpeciei, quando interitu illius ſpeciei non liberetur a quantitate.*

3 *Re debita perempta, qualiter poſſit eius ualor declarari, ſeu probari.*

1 §.Si tibi ſeruus legatus. † Qui tenet̃ ad quãtitatem reſpectu certæ ſpeciei, interitu illius ſpeciei liberatur. h.d. & dicit Dyn. quòd non eſt alibi. Tu dic quòd immo. ſupra eod. titu. l. Titiæ textores. §. ſi. & l. electio. §. ſi is. de noxa. & l. ſi ad libertatem. † & limi- 2 ta ſi non interuenit mora debitoris. vt d. l. Titiæ. §. ſi. Item quando tenetur ad quantitatem incertam certificandam per reſpectum ad rem, puta ad pretium, ſecus ſi ad certam. l. vir vxori. de dote prælega. Idem ſi aliter eſt certificanda, vt in noxali quæ datur ad emendationem damni, & ſic ad quantitatem incertam,

ſed

ſed debitor liberaꝰ dãdo ſeruũ ꝑ noxa. ſed liberaꝰ ſeruo mortuo añ morã ut in iurib.ſ. alleg.videbaꝰ ꝯtrium ꝑ l.incendiũ.C.ſi cer. pe.ſed ibi q̃titas erat in obl'one ſimpl'r,non reſpectu ſpẽi, facit ſ. l.j.in naue ſaufelli, † ſed an in caſu huius §.ſi velles tradere ſeruum,& non ꝑtium, liberans ab obl'one q̃titatis? fortè ꝙ ſic atgu.ſ.eo.l.filiusfa.§.apud Marcellũ.circa ſi.ubi certe erit legata rius &c. quaſi q̃titas in obl'one, & ſeruus in ſol'one, ex quo fuit grauatus per modum de quo hic,& ſicut in noxali,& eſt rõ forte quare liberatur interitu ſerui. Alij dñt ꝙ rõ quia poſt mortẽ ſerui non poteſt q̃titas declarari,ſed certe pñt eſſe teſtes qui de ponant q̃tum res ualebat, & ſic iſta rõ non videtur bona.

1 *Legata & fideicommiſſa non ſunt tradenda executori teſtamenti antequam fienda ſit executio,ſed cauendum eſt ſibi uel legatarijs de dando adueniente tempore.*

2 *Vnus hæredum poteſt conſtitui executor.*

3 *Annus qui datur executori ut exequatur,& ſi non fuit exequutus, executio deuoluitur ad Epiſcopum,ſi erant legata ad pias cauſas,& in legatis conditionalibus,vel in diem non incipit annus currere.*

4 *Cautio legatorum in diem, nec ſub conditione poteſt præſtari executori teſtamenti,& ſi præſtita eſt ſibi,non eſt præſtanda legatarijs.*

An executor teneatur cauere de exequendo.

Quando hæres poſſit præuenire executorem, & per ſeipſum executionem facere.

5 *Si hæres tradidit executori,an liberetur a legatarijs.*

5 §.Si ſcriptus. †Legata & fideicõmiſſa non ſunt tradẽda executori teſtamenti anteꝗ̃ fienda ſit executio, ſed cauẽdũ eſt ſibi uel legatarijs de dando aduenĩete tpe.h.d.no.Facit in rõne ſui.l.nec ſemel.§.ſi in habitatione.ĩ.qñ di.le.ce.& l.Firmio.§.ſi.& de leg.j.l.ſi legatarius.§.ſi. †In tex.ibi, a (rogatus ſit percipere,&c.)ꝑ hoc vr̃ conſtitutus executor,& ſic 2 no.ꝙ vnus hr̃dum põt ꝯſtitui executor,quid ſi non iuſſit ꝑcipere,ſed ꝯſtituit ſimpl'r executorem? Rñdeo,idẽ eſt,vt ꝑcipiat,& re ſtituat,ut no.in l.alio.de ali.& ciba.lega. In tex. ibi (cum condõ extiterit.)q̃a nec ante eſt fienda executio, ergo interim nõ dẽt eſſe apud executorem qui nullũ cõmodũ dẽt ſentire,ut l.Sulpitius.de do.inter vi.& vxo.& l.creditor.§.ſi inter mandati. Idem 3 ſi legata conſiſtebãt in diem.†Ex his no.ſm Bal.ꝙ annus qui datur executori,ut exequatur,& ſi non fuit executus, executio deuoluitur ad Epiſcopum, ſi erant legata ad pias cauſas c.tua no bis de teſt.in legatis conditionalibus,uel in diem nõ incipit annus currere,quia non ualenti exequi ut hic,non debet currere, arg.l.j.in ſi.de anna excep.ſicut nec ignoranti.ut no.per Bart.in l.genero.de inſa.ſimile no.etiam per Bald.ſ.eod.l.fideicommiſ- 4 ſum.† In ſi.tex.ibi,(aut ei aut is, &c.) No. dum dicit (aut ei,) ꝙ cautio legatorum in diem uel ſub conditione poteſt præſtari executori teſtamenti,& ſi præſtita eſt ſibi, non eſt præſtanda legatarijs,quod eſt notandum,ſed ꝗ, an executor teneatur caue re de exequendo? dic ut ĩ.ſi cui pluſquam per l.Falc.l.Diuus.in tex.& gl.& per Bar.Item dum dicit(aut is.)patet ꝙ hæres poteſt præuenire executorẽ,& per ſeipſum executionẽ facere, adhoc ĩ.de bo.lib.l.ſi libertus ſub conditione.§.j.& in authẽ.de eccle. titulis.§.ſi quis in nomine.& no. Bal.in l.nulli.C.de epi. & cler. quod eſt uerum ſi ſunt certa & determinata,ſecus ſi erãt determinanda arbitrio executoris, uel reſpectu quantitatis,& perſonarum,ut ſi fuerint relicta pauperib. quos executor elegerit, nã a antequam eligat non põt hæres ſoluere,ᵃ ſed poſtquam ſunt electi,pt,quia non reſtat niſi executio facti.quę nõ refert ꝑ quem 5 fiat,facit c.ſi cui.de præben.in 6. † Quid ſi hæres tradidit executori,an liberetur a legatarijs? vide in addi. Spec.de inſtru.edi.§. nunc uero aliqua.in addi.quæ incipit hic congruit &c. & vide tur caſus in l.liberto.§.largius.de annuis legatis.

ADDITIO.

a Soluere. Adde ut per Pet.de Anch.conſi.386.inci.in Chriſti nomine,primo & ante omnia.

1 *Etiam ille qui percepit commodum ex teſtamento,ex mortis cauſa capione, id eſt gratia conditionis implendę poteſt grauari.*

2 *Quod ille dicatur a me habere,cui potui auferre,& non abſtuli.*

1 §.Cui ſtatuliber. †Etiam ille qui percepit commodum ex teſtamento,ex mortis cã capione.i.gratia condõnis implendæ poteſt grauari. h.d.Ratio dubitandi erat,quia ille põt grauari in ultima uoluntate qui aliquod commodum pecuniarium ꝑcipit.ſ.eo.l.plane.la 2.§.ſi.ibi, quod ex teſtõ,&c.ſed qui percipit cã condõnis implendæ, non percipit ex teſtõ,ſed occaſione teſtamenti, ideo dr̃ mortis cã capio,non donatio cauſa mortis,ut legatum.l.quod condõnis. de do.cauſa mor.quod eñ eſt in condõne,non eſt in diſpoſitione. l.ſi quis ſub condõne.ff.ſi quis omiſ.cã teſtam. & longa uidebaꝰ eſſe dr̃ia inter perceptionem ex teſtõ & pp teſtamentum, quia ex denotat cãm proximam,ſed pp.cauſam remotam.l.eo tpe.§. ſi.de pec.& l.vnica.C.ſi ſeruus extero. ꝯtrium dr̃ per rationem q̃ ſequitur quam no.quia facit pro eo quod no. gl. & ibi dixi in l. 2 ſi fundum per fideicommiſſum.§ ſi.ĩ.ſ.eodem quod ille dicatur a me habere cui potui auferre,& non abſtuli.

LEX C.

1 *Fideicõmiſſum iniunctum legatario ſuper re legata,ſoluitur modo quo percipitur.ſ. cum diminutione ſi fuit defalcatum,ſed relictum in re propria legatarij ſoluitur integrum , licèt legatum fuerit defalcatum.*

a 2 *Quando onus iniungitur ſuper re legata,appellatur onus intrinſecum ,ſed ſuper alia re,appellatur extrinſecum.*

s SI mihi Stichus. † Fideicommiſſum iniunctum legatario ſuper re legata, ſoluiꝰ modo quo percipiꝰ.ſ. cum diminutione ſi fuit defalcatũ, ſed relictum in re propria legatarij ſoluitur integrum, licèt legatum fuerit defalcatum.h.d.vide bonam glo.in l.facta.§. ſi Titius.ad Treb.& l. Plautius.de condi. & demon. & quod ibi a per Bar.†& no.ꝙ qñ onus iniungitur ſuper re legata.glo.appellaꝰ onus intrinſecum,ſed ſi ſuper alia re, appellaꝰ extrinſecum, ut in iurib.ſ.alle.In glo.ibi,(ſed ꝗ.)ſ.ad id quod hic dr̃, ꝙ ſi eligo dare Stichum quem habui diminutis teneaꝰ dare totam partem quam recepi,ſed imò vr̃ ꝙ non totam,ſed poſſim mihi minuere, ſicut mihi fuit per hæredem minuta.ut in l.pœnales alleg.in gl. Gl.ſol'uit,quia ibi in quantitate,hic in ſpecie indiuiſibili loquiꝰ. Dy.re ꝑhendit,quia idem quod hic locum haberet in quantitate.l.maritus.§.ſi.ad l. Fal.ſecundo ,quia reſpectu dominij ſeruꝰ non dr̃ res indiuiſibilis.Dic ergo ꝙ ibi fuit legatarius rogatus de parte rei legatæ,hic de tota.nam ibi legata fuerunt 30. & rogatum fuit dare 15.ſi hæres detraxit quartam.ſ.7.cum dimidia,nõ teneor dare tibi,licet poſſum integra 15.quia 7.cum dimidia cẽſetur detracta non ſolum de 15.quæ erant penes me remanſura ſi Falcidiam non minueret,ſed etiam de 15.quæ erant ad te per uentura.unde detraham tertiam,& dimidiam alterius dimidiæ, habebis ergo 11.& tres quartas,& tantundem mihi remanebit, ſecus ſi eſſem grauatus reſtituere tota 30.quia omnia quæ ad me perueniſſent haberem reſtituere, ut hic dr̃, & eadem ratione ſi hic eſſem rogatus reſtituere dimidiam Stichi, non haberem totam tibi reſtituere, ſed eatenus de tua dimidia poſſem detrahere quatenus eſt detractum de mea.

LEX CI.

Seruus ab hoſtibus. iſtam l.declara, vt ſ. eod. l.id quod apud hoſtes.

LEX CII.

1 *Ille cui legata eſt optio ſerui põt optare etiam ſeruum alteri legatum ſpecialiter,ideo antequam optet ille cui eſt ſpecialiter legatus,non habet niſi partem, quia ſi contingat ipſum optari, ambo concurrent in eodem, & facient ſibi partes per concurſum.*

2 *Si uni legatur ſpecies , alteri totum genus , vt lego tibi Stichum , & ſeruos meos tali & in genere,non comprehenditur Stichus.*

3 *Quid ſi uni legatur ſpecies certa de genere , alteri ſpecies incerta de eodem genere certificando per eum vel alium.*

4 *Si Papa mandauit conferri tali præbendam,quam duxerat acceptandam in tota prouincia vel diœceſi,& alteri mandauit conferri præbendam quam duxerit acceptandam in tali eccleſia eiuſdem prouinciæ,& vacet præbenda illius eccleſiæ in qua primus vult præferri, quod ipſe primus præferatur.*

5 *Si poſt gratiam primi vacet præbenda quam Papa alteri conferat , non facta mentione de primo expectante qui poterat acceptare, tanquam ſub repetitia non valet,& quando.*

s SI domino. †Ille cui legata eſt optio ſerui, poteſt optare ẽt ſeruum alteri legatum ſpecialiter.ideo anteꝗ̃ optet ille cui eſt ſpecial'r legatus,non hẽt niſi partem,quia ſi contingat ipſum optari,ambo concurrẽt in eodem,& facient ſibi partes per concurſum.h.d.no.In tex. ibi (optio data.) ſub.quæritur an dñs petere poſſit totum Stichum cum adhoc ſeruus eius nullum optauerit? Et rñdet ꝙ non, ſed dimidiam,attento ꝙ euenire põt, quia põt ſeruus effici liber anteꝗ̃ optet,& poſtea Stichum optare. quo caſu fingereꝰ ſibi legatus, & ſic duobus , tam domino quàm ſeruo facto libero, & ſibi facerent partem per concurſum. In tex.ibi, (pertinere.) ſ.in effectu,nam mero iure totus vr̃ ad ſe pertinere, q̃a erant diſiũcti verbis,& coniuncti re,ſ. ſic cuilibet in ſolidum vr̃ legatus.vñ ab initio non fuerunt partes factæ , ſed fiunt ex poſtfacto per concurſum. l.plane.la 3.§.ſi coniunctim.ſ.eo. nõ tñ dñs interim admitteꝰ niſi ꝑ parte . Sed ꝗ.C.de cad.tol.l.j.§.ſi uero non omnes. vbi vr̃ ꝙ ſi unus coniunctus re,& diſiunctus verbis venit,& totã rem petit, debet ſibi aſſignari.& ſi alius ueniat, auferet ſibi partem.So poteſt dici,ꝙ ibi qñ non conſtat iudici ꝙ alteri fuit legata,ſed ſi conſtat,quia ex illa ſcriptura producta apparet, locum habet quod dr̃ hic, ꝙ ad inſtantiã hr̃dis non cõdemneꝰ niſi ad partem,uel ibi nõ apponebatur hr̃s. hic ſecus, & hic vr̃ caſus de q.gl. in l.2.ſi pars hær.pet.qñ unus purè inſtituitur, alter ſub cõditione,uel una res relinquitur duobus,uni purè,alteri ſub conditione,an condõne pẽdẽte ille cui purè eſt relictũ,habeat totũ an partẽ,& fuit cõtẽtio inter antiquos gl.& tangiꝰ ꝑ gl. & Doc. in §.ſi coniunctis.& tex.iſte probat ꝙ ẽt ſi diſiuncti verbis. & ſic cuilibet vr̃ aſſignata, tñ nõ habet niſi partẽ,& multũ facit iſta l. Nunc opp.ꝑ declaratione gl. ꝙ dñs cui ſpecial'r fuit legatus totum hẽat,& ꝙ factus liber non poſſit illũ ſeruũ optare, quia ſi-

bi fuit legatũ in gñe de ſeruo quem optauerit. ſ. eo. l. legato generaliter. de quo genere vr exemptus ſeruus dño ſpecialiter leganis per regulã generi p ſpeciem. l. vxor. §. ſęliciſſimo. ĵ. ti. 1. gl. dicit debere intelligi, ꝙ in hæreditate non erant niſi duo ſerui, & ſic vr ſenſiſſe, ꝙ poſſit illũ optare, aliàs fruſtra optionẽ legaſſet, ſecus ſi eſſent plures, vt in cõtrario, quæ ſolutio in ſeq. eſt uera quantũ ad primum dictũ, ſed eſt diuinatio. ad ſm non eſt ve
a ra, ſed reiecta alia ſol. glo dic, † aliqñ uni legatur ſpecies, alteri tũ genus, ut lego tibi Stichum, & ſeruos meos tali, & in gñe
3 non comprehenditur Stichus, ita loquitur ꝯrium. † Aliqñ vni legatur ſpecies certa de genere, alteri ſpecies incerta de eodẽ genere certificando per eum, uel alium, & iſtud non dr legatum gñis, ſed bene dr gñaliter factũ, quia de qualibet re in gñe contenta, ut loquitur hic, nã habet locũ illa regula, nec illa ſpecies
4 eximitur de genere, imò in illa ſpecie poſſunt concurrere. † ex hoc determinatur quæſtio, ſi Papa mandat conferri tali præbẽdam quam duxerit acceptandam in tota prouincia, uel diœceſi, & alteri mandauit cõferri præbendam quam duxerit acceptã dam in tali Eccleſia eiuſdem prouinciæ, & uacet præbẽda illius eccleſiæ in qua primus vult præferri, ſecundus dicit ſe præferẽdum, tanq̃ habeat gratiam ſpecialem in c. quamuis. de præb. in
a 6. non pōt dicere hoc, imò præfertur primus [a] per iſtum tex. vbi
5 eſt caſus, ad quod l. cum ita. & l. ſi hæres. de op. leg. † eodẽ modo ſi poſt gratiam primi uacet præbenda quã Papa alteri cõferat, non facta mentione de primo expectante, qui poterat acceptare, tanq̃ ſubreptitia nõ valet, & uidere caſum, in c. ex parte N. de of. de leg. ꝗ deciſio fundatr in iſtis tex. & hoc qñ ꝯſtat de prioritate, & poſterioritate impetratiõis, aliàs dic, ut in c. duob. de reſcrip.

ADDITIO.

a Primus. Adde ut per Oldr. conſi. 122.

LEX CIII.

SI mihi. Qñ circa eandem rẽ cõcurrit diſpoſitio teſtatoris, & hrdis, ſola prima attẽditur. h. d. nõ. n. vr legatarius habere ab hrde, qui ex neceſſitate fecit, cum teneretur ex primo teſtõ, ſed a primo teſtatore, qui fecit ex uoluntate, & ſi legatum primũ factũ in primo teſtõ eſſet cõditionale, vel in diem, & factũ in teſta. hæredis eſſet purũ, & ſic legatarius inciperet habere ex teſtõ hrdis, adueniẽte die uel ꝯditione mutat ſibi cauſam dominũ, & deſinit hre ex teſtamẽto hæredis, & incipit habere ex primo teſtõ. l. fundo. ad l. Falci. In tex. ibi, (ex teſtamento Sempronij,) quia legatum hæredis non ualet, cum nullam afferat utilitatem. l. quoties duplici. de regu. iur. Dyn. ad hoc inſ. a tit. j. l. unũ ex familia. in prin. ibi, & ei quẽ elegit fil. fam. teſtamento ſuo legat, & ibi eſt expreſſum.

LEX CIIII.

1 **SI ſeruo meo.** † Si eadẽ res legatur dño, & poſtea ſeruo eius, uel econuerſo, duo ſunt legata, & ſi repudietur ex perſona ſerui põt acceptare ex perſona propria. h. d. Sed an poſſit acceptare ex perſona utriuſque, ut primo habeat æſtimationem, poſtea rem? uidetur ꝙ ſic infra eod. l. ſi ſeruus. §. 1. ſed ibi in teſtamentis diuerſorum prorſus, ſecus quando in teſtamento unius, uel duorum, qui pro uno reputantur. l. huiuſmodi. §. 1. ſupra eod,

1 Legatum factum ſeruo proprio cui libertas inutiliter data erat, non valet, ſicut ſi nullo modo fuiſſet data.
2 Paria ſunt aliquid non eſſe factum, & factum eſſe inutiliter.
3 Sicut minor ſine decreta immobilia non poterat alienare, ita nec dare libertatem, & quid hodie.
4 Legatum inutile à principio mixta conſideratione legantis & legatarij, ex poſtfacto non reconualeſcit, licèt ceſſet cauſa inualiditatis.

a **SI minor.** † Legatum factum ſeruo proprio cui libertas inutiliter data erat, nõ ualet ſicut ſi nul
a lo modo fuiſſet data. h. d. † Not. ꝙ paria ſunt aliquid non eſſe factum, & eſſe inutiliter. & ſic ſupra, qui ſatiſd. cog. l. quoties, & quod cuiuſ. uniuer. l. 1. §. quibus. & l. non putauit. §.
3 non quæuis. de contrarab. In tex. ibi, (manumiſſerit.) ſub. inter uiuos, uel in ultima uoluntate, & ſic nota, quod ſicut minor ſine decreto immobilia non poterat alienare, ita nec dare libertatem, quia eſt irreuocabilis, & hoc in minore xx. annis. hodie uero aut inter uiuos, & idem: aut in ultima uoluntate, & illud re-
4 ſtringitur in glo. ut patet in alle. in eadem. † Item no. quòd legatum inutile a principio mixta conſideratione legãtis & legatarij ex poſtfacto non reconualeſcit, licèt ceſſet cauſa inualiditatis propter regulam Cato l. cętera. §. 1. ſupra eo. & iſta eſt melior ratio quàm illa quam ponit glo. ſecundùm Dyn.

LEX CV.

1 Tunc dicitur fides tacita accommodari de reſtituendo incapaci quando per priuatam cautionem quis ſe obligat teſtatori, nec fuit in teſtamento, vel codicillis grauatus.
2 Leges quæ dicunt quòd accommodans fidem tacitam priuatur hæreditate, debent intelligi quando accommodat ſe obligando, ſecus ſi ſimpliciter pollicendo,
Quando plus puniatur qui palam facit, quàm qui clam.

a
1 **IN tacitis.** [a] † Tunc dr fides tacita accõmodari de reſtituendo incapaci qñ p priuatam cautionem quis ſe obligat teſtatori, nec fuit in teſtõ, uel codicillis grauatus. h. d. Et ſcias ꝙ talis punitur in hoc, quia ſibi aufertur hæreditas, ut ab indigno, & applicatur fiſco. In tex. ibi, (neque teſtõ, neque codicillis &c.) idẽ ſi in eis. taliter tñ ꝙ non põt intelligi. ĵ. eo. l. Lucius. §. in teſtõ. & l. ita fidei. de iure fiſ. In tex. ibi, (domeſtica cautione.) i. priuata ſcriptura. idem ſi publica, ſed ſecretè facta, ut adhibito notario amico teſtatoris, & teſtib. ſimilibus, ſecus ſi palam & publicè ſe obligaret. l. non intelligi-
a tur. §. 1. de iure fiſci. & ibi no. per Bar. † In tex. ibi, (obligaret ſe.) No. ſm Bal. ꝙ leges quæ dicunt, ꝙ accommodans fidem tacitã priuatur hæreditate, debent intelligi qñ accõmodat ſe obligando, ſecus ſi ſimpliciter pollicendo, quod eſt ſingulare ſm eum, uel dic idem eſſe cum ſua fides, ſeu confeſſio ſufficiat ꝙ fidẽ accommodauit, licèt non probetur alia promiſſio, ut no. p Doct. in d. l. non intelligitur. §. tacitè. In tex. ibi (ei qui capere nõ põt.) no. ꝙ aliquid requiritur vt puniatur, i. ꝙ ille cui debet reſtitui ſit
3 incapax, ſecus ſi eſſet capax. l. 1. de delato. lib. x. † Sed opp. ꝙ plus punitur qui palam facit quam qui clam. l. palam. de ritu nupt. Solu. ibi in his, quæ ſunt de natura prohibitorum, vt furtum, & ſimilia, ſed hic in his quæ ſunt regulanter de natura permiſſorum, licèt quandoque fallat, ut reſtituere hæreditatem, qui eſt actus licitus, ſed ſi recipiens eſt incapax, eſt illicitus: tũc plus punitur clam faciens, quam palam, quia magis præſumitur, ita no. in l. fi. de ri. nupt. l. non intelligitur. in prin. de iure fiſci.

ADDITIO.

a In tacitis. Vide Bal. in Leam quam. C. de fideicom. Bene. Capram conſi. 34.

LEX CVI.

1 Si teſtator aliquem ex hæredibus eximit ab onere legatorum, alij tenentur ad integrum onus.
2 Onus legati cenſetur cuilibet hæredum appoſitum pro parte hæreditaria, niſi aliquis excipiatur.
3 Si aliqua communitas debet ſoluere ſuperiori certam quantitatẽ diſtribuendam inter homines illius per ſolidũ & libram, & inde ſuperior aliquos eximit ab onere ſoluendi, cęteri habebunt ſoluere totum.
4 Quando occurrit interpretatio circa verba teſtatoris obſcura, vide an congruat verbis & proprietati verborum, & non repugnet intentioni, ſed ſit veriſimile ꝙ ita voluerit.
5 Si habeo plures debitores, & vnum libero, an mihi præiudico in alijs.
6 Quando vni hæredi iniungitur onus, ſi duo concurrant, ꝙ portio ſua non ſufficiat ad illud grauamen, & verba ſint dubia, partim relata ad perſonam, partim impersonaliter prolata, ꝙ ille non teneatur ad integrum onus, ſed uideatur conſtitutus executor, ut habeat ſolus curam facti, & expenſa ſit communis.

1 **AB omnibus.** † Si teſtator aliquem ex hæredibus eximit ab onere legatorum, alij tenentur ad integrum onus. h. d. In tex. (quiſquis mihi, &c.) iſta verba tm̃ important quantum ſi dixiſſet grauo oẽs hæredes meos dare Titio centum, vt in ver. oĩb. & ſic dictio, quiſquis, licèt ſit diſtributiua, reſoluitur in collectiuã. vnde ſimul ad centũ tm̃ tenentur, non quilibet ad c. in totũ, quia quilibet non eſt hæres in totũ, & diſtributiuũ dup. ſicut actum primi verbi tribuit cuilibet p parte, ita & actum ſecũdi. l. ſi quis in fundi. §. fi. ſ. eo. ſecus ſi inſolidũ. ſ. eo. l. qui filiab. §. j. In text. ibi
a (tota. c. deberent.) videbatur contrarium, quia onus † legati cẽſebatur cuilibet appoſitum pro parte hæreditaria. d. l. ſi quis. §. fi. licèt ergo unus ſit exemptus nõ uidebatur alijs præiudicare, vt onus eorum creſcat. l. legatorum. in prin. ĵ. tit. j. & l. 3. §. fi. de ali. leg. Sed ibi qñ unus hæredũ efficeretur non ſoluendo, & ſic eximitur ab onere non facto teſtatoris. hic facto teſtatoris, qui potuit facere in præiudicium aliorũ, & eſt perinde acſi in principio dixiſſet, quiſquis mihi hæres erit excepto tali, det Titio c. quia ſunt paria a principio limitatè diſponere, & ex poſtfacto
3 diſpoſita limitare. & inducitur ad q. † Si aliqua cõitas debet ſoluere ſuperiori certam quãtitatẽ diſtribuendam inter homines illius per ſolidũ & librã, & inde ſuperior aliquos eximit ab onere ſoluendi, cęteri habebunt ſoluere totum, non deducta parte illorũ, quia a principio potuit illos grauare in toto, ergo & tunc eximere in eorum præiudicium ſm Iac. de Arena, & Bal. Sed ꝯtrarium determinat Spec. in tit. de cenſi. §. nunc. ver. qd ſi uniuerſitas, & Gul. in l. ſi unus. §. generaliter. ſ. de pact. & Ioã. And. in c. peruenit. ſeu in c. non minus. de immu. eccle. ꝙ immo deducitur pars illius, quia non debuit in grauamen aliorũ illũ priuilegiare. nec ob. iſte tex. licèt ipſi non reſpondeant, quia teſtator alios a prin. & ex poſt facto poterat grauare ſine eorũ iniuria, quia conſequebantur commodum hæreditatis ab eo. ſed in caſu propoſito grauantur alij abſque eo ꝙ cõmodum aggrauãtis recipiant, ideo in præiudicium aliorum non debuit illos exi-
a mere, [a] ſed in præiudicium ſuum potuit, & hoc ſi quantitas erat

ADDITIO.

a Eximere. Adde eundem Pau. conſi. 184. Anch. conſi. 252.

erat ſoluenda ſuperiori eximenti,ſed ſi alteri,puta imponēda eſt
collecta ꝓ ſoluendo ſalarium ptātis, ſi vnus eximiť, non debuit
eximi en ꝑiudicium ptātis.ideo alij tenebunť inſolidū. Et ad hoc
inducunt Bar.& Bal.iſtū tex.& non allegant q̄ s̄.dixi,ſed reducas
4 ad ꝯcordiam.vt s̄.dixi.†In tex.ibi,(cum & ſignificatio.) Not.iſta
verba,q̄ centies allegaui in cōſilijs qn̄ occurrit interpretatio cir
ca verba teſtatoris obſcura. vide an ꝯgruat verbis, & proprietati
verborum,& non repugnet intentioni, ſed ſit venſiſe, ꝙ ita vo-
luerit,& ſi aliqđ iſtorum deficit,non facias eā.ad hoc ȷ̄. de adul.
l.miles.§.quidam.In gl.ibi.§.libertus.Sol.ibi legata erat res hære
ditaria, & ita eſſet hic,qa cæteri tenerenť ad portiones quas hn̄t
in eis,non vltra. ſed hic legatū conſiſtebat in pecunia , quā inte-
gram alij poterant deducere de partib.eorū.l.cū pater.in princ.
& l.deducta.§.nummis.ad Treb.In gl.ibi, (ſi pupillus.) Dic ꝙ ibi
pupillus quondam illos non potuit liberare in ꝑiudicium alio-
5 rum.ſed hic poterat teſtōr in ꝑiudicium aliorum.†In glo.ibi.(cū
ab vno.)illa potius concordat,ſed q̄ro,quid ſi hēo plures debito
res,& vnum libero? Rn̄deo,aut tenenť pro parte,& mihi ꝑiudi-
co, non alijs. Aut inſolidū,tunc aut hēbant beneficium diuiſio-
nis,vel ceſſionis,vel vtilis actio.& idem d.l.ſi pupillus. Aut nullū
iſtorum,& liberando vnum remanet actio ꝯ alium . & ſic ſibi fit
ꝑiudicium,qa vbi primo poterā alium ꝯuenire,& eo ſoluente li
beraretur, nunc non poſſum , & ſic iſte non liberatus bēbit ſol-
uere,vt in l.allegata.in gl.de fideiuſ.l.ſi ſtipulatus,& quod no. in
l.in his.de ſolu. Vlt.ex gl.op. ꝙ cæteri non teneantur inſolidum
ſed pro portionibus eorum.l.Titius hæredis.de leg. 3. Sol.ibi eſt
6 caſus no.†qn̄ vni hæredi iniungitur onus,ſi duo concurrant, ꝙ
portio ſua non ſufficiat ad illud grauamen,& verba ſunt dubia,
partim relata ad perſonam,partim imperſonaliter prolata, ꝙ il-
le non teneatur ad integrum onus,ſed videatur conſtitutus exe
cutor,vt habeat ſolus curam facti,& expenſa ſit cōis,& illum ca-
ſum tene menti,quia ſæpe contingit.ꝙ teſtator vnum hæredem
grauat facere monumentum,vel aliud,an teneatur facere ſum-
ptu proprio,vel communi hæredum aliorum colligitur ibi.

a *Legatario mortuo ante exiſtentiam conditionis poſſibilis legatum extingui-
tur, ſecus in conditione impoſſibili.*

1 **§.In teſtamento.** †Legatario mortuo ante exiſten
tiam ꝯdōnis poſſibilis legatū ex-
tinguitur,ſecus in ꝯdōne impoſſibili.h.d.In tex.ibi,(nō deberi.)
Idem ſi fuiſſent reſtitutæ tabulæ , tñ non fuiſſet facta liberatio ꝑ
accepti.quę ēt erat fienda.s̄.eo.l.hmōi §.ſi ita.ver.quare.Nec ob.
ſi dicatur,illa vr̄ tacita condō,quia non fuit expreſſa, q̄ non im-
pedit legatum cedere.l.condōnes extrinſecus.de cond. & demō.
imò non eſt condō tacita,& diuerſa ab expreſſa. Sed eſt effectus
& virtus expreſſæ ſm Bal.vnde ſicut defectus expreſſæ perimit le
gatum,ita defectus iſtius effectus.In tex.ibi, (faciendi).i.facti,idē
tñ ſi extabant tunc,& deſierunt extare.d.§.ſi ita.ſed in præceden
ti caſu clarius eſt,quia ſi tpe teſtamenti non extabant , conditio
de illis reddendis erat impoſſibilis , ergo pro non appoſita hr̄.l.
obtinuit.de condi.& demon.quod intellige ſi teſtator ſciebat,ꝙ
erat impoſſibilis,vel dubitabat,an extarent,vel non,ſed ſi puta-
bat extare,& ſic eſſe poſſibilem, defectus conditionis vitiat ac ſi
eſſet poſſibilis.l.ſeruo manumiſſo.de condi.inde.licet autem de-
fectus conditionis expreſſæ de qua hic , quādo erat impoſſibilis,
non vitiet.vt ȷ̄.ſequitur.ſi tamen liberatio, quæ potuit fieri non
fuit facta,bene vitiatet,ita intellige glo.ſi.quæ eſt hic. Collige er
go quatuor caſus,aut extant tabulæ,& etiam ſubſiſtit debitum,
& non purificatur legatum niſi tradantur tabulæ . vt hic, & fiat
liberatio per accept.a debito . vt in d.§.ſi ita . & ſi prius decedat,
non tranſmittit,aut non extant tabulæ,nec debitum , & condi-
tio reijcitur tanquam impoſſibilis,aut extant tabulæ, ſed nō de-
bitum,quia erat ſolutum,& requiritur reſtitutio tabularum,ſed
alia liberatio nō requiritur ſi erat liberatus ipſo iure, ſecus ſi per
pactum,quia ſua intereſt liberari per accept. Aut econuerſo ex-
tat debitum,non tabulæ,& tunc requiritur liberatio,& illa ſuffi-
cit,ſiue tempore teſtamenti non extabant,vt hic, ſiue deſierunt
poſtea extare.d.§.ſi ita.

1 *Si omnes hæredes grauati ſunt dare vni ex oīs appellatione grauatorum con
tinetur etiam honoratus,& econtra, ſi unus grauatur dare omnibus,appel
latione honoratorum continetur grauatus , ſed ſi omnes , omnibus inuicem
ſit compenſatio,& grauamen tanquam inutile non ualet.*

2 *Si imponitur collecta hominibus unius uillæ pro ſoluendo uni ex oīs debitum,
pro quo uilla ſibi tenebatur,ꝙ etiā ille pro collecta,quæ imponitur, cōtribue
re debeat,& ſic deducta parte ſua ſoluetur ſibi debitum. & uide nu. 5.*

3 *Villa ſi tenetur emendare damnum datum ex forma ſtatuti,& datum ſit uni
de uilla, ipſe etiam contribuet .*

4 *Si conſtitutio collegij uel canonicorum dicat , ꝙ qui recipitur in collegium ,
uel canonicatum ſoluat x.diuidenda inter illos de collegio,an etiam ille qui
dat,& recipitur,debeat habere partem ſuam.*

5 *Si teſtator legat uni ex hæredibus ſimpliciter decem ab hæredibus,an habebit
integra decem .*

6 *Singularis numerus quandoque importat pluralitatem , quando non conſtat
quòd poſſit referri potius ad unum,quàm ad alium .*

1 **§.Si Titio ita legatum fuerit.** †Si omnes
hr̄des gra-
uati ſunt dare vni ex eis , appellatione grauatorum cōtinetur ēt
honoratus,& econtra,ſi vnus grauať dare omnibus,appellatio-
ne honoratorū continetur grauatus, ſed ſi oēs, omnibus inuicē
ſit compenſatio,& grauamen tanq̄ inutile non valet. h. d. Ponit
tres caſus, vt colſr ex gl.ſi.& ex ſummario,ſecundus ibi, (Item ſi
2 iuſſus.)tertius ibi,(denique.) † Primus caſus ponitur ad q̄onem.
Si imponitur collecta hoīb. vnius villæ pro ſoluendo vni ex eis
debitum,pro quo villa ſibi tenebatur , ꝙ etiam ille pro collecta,
quæ imponitur contribuere debet in collecta,& ſic deducta ſua
3 parte ſoluetur ſibi debitum.†Itē ſi villa tenetur emendare dam
num datum ex forma ſtatuti,& datum ſit vni de villa,ipſe etiam
contribuet pro collecta, quæ imponetur pro ſoluendo ſibiipſi.
4 †Secundus caſus induciť,ſi conſtō collegij vel canonicorum di-
a cat ꝙ qui recipit in collegiū , vel canonicū ſoluat x. [a] diuidenda
inter illos de collegio , ꝙ etiam ille qui dat & recipitur , debeat
hr̄e partem ſuā,& ſic deducta ſua parte ſoluat x.Bal.vr̄ in hoc ca
ſu ſentire ꝯrium,qm̄ anteq̄ recipiatur nō eſt de collegio, uel nu
mero canonicorum , unde cum condō ſit implenda anteq̄ fiat,
ſtatim facta ſolutione quæritur ius diuidendi antiquis de colle-
gio,& licet recipiatur,non minuitur ius quæſitū primis , & hoc
plus placet.Quid ſi iam erat receptus,ſed propter morā,uel cul-
pam ſuam condemnetur ad aliquam ſummam quam dicit ꝯſtō
diuidendā inter doc.collegij,an qui ſoluit habebit partem ſuam?
doct.vn̄t tenere ꝙ ſic, qa ceſſat rō Bal. contrarium puto,ex quo
ſoluit,propter ſuam culpam,& ſic in pœnam, vnde debet cede-
re aliorum lucro,& nihil ad eum redire per l.id quod pœnæ . de
ſolu.& l.ſi pignore s̄.de pig.acti. & per l.damni infecti ſtipulatio.
in ſi.de dam.infe. Vltimum caſum no. pro eo quod dixi. s̄.eod.in
l.planè.la prima. §.inde dicitur. ver.planè ſi alter. nam ſi omnes
æqualiter fuerunt inſtituti, clarè procedit iſte text.quia tantum
quilibet grauatus eſt dare quantum recipit ab eo.facit l.cum pa
ter.§.a filia.ȷ̄.tit.2. & l.ſi fundus legatus ſit . ad l.falc. ſed ſi erant
diſpariter inſtituti,eſt dubium, quia inſtitutus in maiori vr̄ gra-
uatus dare partem ſuam inſtituto in minori , & econuerſo ſi le-
gata erat res hæreditaria, & ſic qui maiorem partem hēt in hr̄di
tate,minorem habet in legato,& econuerſo, & quid iur. ſit , dic
ut ibi,& quotidie teſtatores primo faciunt legata quibuſdam,&
poſtea hæredes inſtituūt,quid aūt importent talia legata? dic ut
ibi dixi.Sufficit. in gl.a.ibi (§.ſi duobus ȷ̄.) Not.iſtam ſolu.pro eo
quod Bar.not.s̄.eo.l.hmōi.§.ſi Titio.qui vult expreſsè quod §. ſi
duob. non habeat locum ſi legatum conſiſteret in quantitate ,
ſed loquať qn̄ in re hr̄diaria,tu dic quantum ad terminos huius
§.idem eſſe ſi conſiſteret in re hr̄ditaria. nam ēt ſi diceret,quiſq;
mihi hr̄s erit talem fundum det Titio vni ex hæredib.cæteri tene
renť dare partes ſuas,in quib.valeret prælegatum,ſed in parte Ti
tij non ualeret,unde retinent iure hæreditario.Nec ob. ille §.per
quē vr̄ ꝙ nihil retineat,quia ibi unus fuit inſtitutus , hic plures.
Item ibi uttū inſtituto,& alteri tertio fuit res hæreditaria legata,
unde cum legatum quantum ad ſuam partem nihil ualet , totū
pertinet ad collegatarium . hic non habebat collegatarium ad
quem pertineret portio ſua, in qua non ualebat prælegatum.
5 †Quid ſi teſtator legat uni ex hr̄dibus ſimpliciter decem , an ha-
bebit ab hæredibus integra decem? vr̄ ꝙ ſic,per ea quæ not.in l.
cum pr̄.in prin. ȷ̄.tit.j.& l.deducta.§.nūmis.ad Treb. & iura quæ
dicunt ꝙ prælegatum factum uni ex hr̄dibus non ualet pro ſua
parte, uideantur poſſe intelligi ſi fuit prælegata res hr̄ditaria in
qua habet partem iure hr̄ditario , vñ illam non pōt petere a co-
hærede iure prælegati, nec a ſe,cum alio iure habeat . ꝯrium pu-
to uerius per prin.§ iuncta gl.quia cenſeť factum ab oībus hære-
dibus , ſicut ſi dixiſſet, quiſquis mihi hr̄s erit, & ſic ipſe numera-
tur inter grauatos,unde deducta ſua parte petit reſiduum. Vlti-
mo ad q.illam de collecta,an contribuat ille pro quo imponitur
ſi eſt de uniuerſitate.uide in addi.Spec. tit.de ſen.§.5.uer. quid ſi
tm̄,ubi refert q. Mar.de Fano,qui diſputauit , & allegat Dyn. in
6 iſto §.No. † etiam in ſi.in uerbo(hæredi meo) quod exponitur.i.
hæredibus ꝙ ſingularis numerus quandoque importat plurali-
tatem, qn̄ non conſtat ꝙ poſſit referri potius ad unum q̄ ad aliū,
ad hoc ȷ̄.tit. j.l.ſi ita relictum.in prin.& quod ibi no. in glo.

ADDITIO.

a Soluat x. Adde Bar.conſi.incip.continetur ſtatuto,ꝙ ſi damnum datum. Io. And.
in c.cum non deceat.de elec.Io.And.in addi.ad Spec.in rub. de ſolu. & ad tex
hunc uide Bal.in Plautius.j.de cond.& demon.

a *Conditio poteſtatiua ꝙ poſſit impleri in ultimo vitæ ſpiritu .*

*Legatum factum tibi cum Titius morietur,ꝙ ſit conditionale, & quid in in-
ſtitutione facta ſi Titius morietur .*

3 *Conditio appoſita in inſtitutione, an uideatur repetita in ſequenti gradu , &
quid in legatis .*

4 *Conditio ſi repudiaueris hæreditatem,non impletur cum incipis mori .*

1 **§.Cùm quidam.** †Conditio ſi hæres non eris,im-
pletur cum incipis mori, etiam
anteq̄ ſis perfectè mortuus. ideo legatum factum ſub illa cōdō .

ne tunc cedit, & quia cedit te viuo, hr̄ditatem tranſmittit.h.d.&
a vide pro hoc bonū tex.& gl. in l. fin.C.qn̄ di.le.ce.†Hoc rn̄ eſt ve
rum,qn̄ a ſcribitur voluntario hr̄di, cuius volūtas requiritur, vt
hr̄s fiat,& illam perdit cum mori incipit,ſecus in neceſſario inſti
tuto,ſub ꝯdōne ptānua, q̄ vltimo vitæ ſpiritu pōt impleri. cū.n.
ſua voluntas non requiratur qn̄ eſt pura vel purificata inſtō,qa
efficitur hr̄s per legem,non dr̄ deficere cum incipit mori, ſed cū
perfectè mortuus eſt, quia condō pōt impleri vltimo vitæ ſpiri-
tu.l.fi.poſt med.ſ̄.de cond.inſt.In tex.ibi(qn̄cunq. mater eius de-
ceſſiſſet.)iſta inſtō fuit condōnalis.vt j̄.colr̄ ibi, (ſub ꝯdōne hr̄s
ſcriptus &c.)Nam exponitur ſi & qn̄ mater morietur ipſo ſuper-
ſtite. ſi ergo moritur inſtitutus ante matrem,deficit condō inſti-
tutionis,vt j̄.patet.& no.ꝯ gl.quæ eſt j̄.tit.j.l.ſi pecunia §.fi.quæ
vr̄ velle ꝙ legatum ſcm̄ tibi cum Titius morietur, non ſit condi
tionale,qđ eſt falſum, vt hic eſt text. in inſtōne.vnde idem in le-
gato,vt ſi lego tibi,vel inſtituo te ſi Titius morietur, licet ſit cer
tum Titiū moriturum,qa non eſt certū ꝙ te ſuperſtite. l.quibus
diebus.§.quidā Titio.l.hr̄s meus.in prin.de cond. & dem.l.cum
hr̄s.qn̄ di.le.ce.In tex.ibi,(relicta fuiſſent.)Iſta legata hēbant du
plicem condōnem. l.ſi ſubſtitutus a quo erant relicta,erit hr̄s ex
ſubſtōne,& in ꝯn̄am ſi inſtitutus non erit hr̄s ex inſtōne,aľs ſub-
ſtitutus eſſe non poſſet, & iſta vltima condō impletur inſtituto
moriente,ſed prima non,qa ſubſtitutus pōt non adire,tn̄ pēden
tia illius condōnis cum ſit tacita & legalis,non impedit diē lega
3 ti cedere,ēt ſi ſuerit expreſſa.l.3.ſ̄.eo.& hoc cit.fi.† In tex.ibi,(le-
gatum dēri.)ꝯ hoc opponitur, nam iſtud legatum videbat hēre
eandem condōnem quam hēbat inſtō. ſ. ſi mr̄ morietur ipſo vi-
uente.l.auia.de cond.& dem.ſed ipſe moritur,quia viuente, er-
go ſicut deficit inſtō,ita & legatum.Sol.imò illa condō non ſub-
intellr̄,vt hic probatur,nec ob.l. Auia. quia ibi de legato fcō ab
eodem gradu inſtōnis,hic a ſcdo gradu. ſ.ſubſt.quod eſt ſingula-
re ſm̄ Bar.& eſt ſitatio illorum iurium,ſed ꝯ, quia condō apposi
ta in inſtōne,vr̄ repetita in ſecundo gradu. C.de cadu. tol. l.vni-
ca.§.pro ſecundo.ſi ergo vr̄ repetita in ſubſtōne, ſit̄ in legato fa
cto a ſubſtōne.Sol.primum dictum pcederet in legatis, ſecus in
hr̄ditate,quia condō caſualis,vel mixta non cenſetur repetita in
ſubſtōne vulga.qa agitur de maiori p̄iudicio, quia eius defectus
faceret quem decedere inteſtatū ſi deficeret vterq. gradus, ideo
non facit deficere niſi primū,ita no.ſ̄.de hære.inſti.l.ſed & ſi ſub
4 ꝯdōne,& no.gl.in l.ſi qs inſtituatur.eo.tit.iaris colr̄ hic.† Vlt.op
ponitur,ꝙ condō ſi hr̄s non erit,non impleat̄ cum incipis mori.
l.miles ad ſororem.§.pro parte. j̄.tit.j.iuncto eo qđ no.gl.ſ̄.eo.l.
filio pater.Sol.ibi io condōne ſi repudiauerit hr̄ditatem. nam ſi
prælegat̄ vni ex hæredibus,q̄tum ad partem quam habet iure hæ
reditario cenſetur factum ſub condōne ſi hr̄s non erit per repu
diationem, vnde ſi decedit antequā repudiet, licet cum incipit
mori efficiatur certum ꝙ non erit hæres, tamen quia non fuit fa
cta repudiatio,ad hæredem non tranſmittit illam partē, ſed pro
portionibus cohæredum bene tranſmittit.

a *Hæres a quo eſt legata portio hęreditatis poteſt deducere ante partē id quod ſibi debebatur a defuncto,& de reſiduo tradere partem.*

a *Per non confectionem inuentarij, an hæres perdat deductionem eius quod ſibi debetur aduerſus fideicommiſſarium vniuerſalem.*

1 **§.Si ſocero.** †Hæres a quo eſt legata portio hr̄ditatis pōt
deducere ante partem id,quod ſibi debeba
tur a defuncto,& de reſiduo tradere partem.h.d.In tex.ibi,(lega
ta fuiſſet.)hoc legatum importat fideicom.vľe,qn̄ enim relinqui
tur hæreditas vel pars eius, non refert, qūo relinquatur vel per
modum legati, vel fideicommiſſi, vtroque.n.caſu locum habet
treb.l.mulier.§.fi.ad Tre.quod dic vt ibi.In tex.ibi,(deducta quo
que dote.)videbatur ꝯrium,quaſi debitū ſit extinctū per aditio-
nem hæreditatis iſtius ſoceri inſtituti,& creditoris.†Sed dic ꝙ eſt
extinctum ad effectum agendi,quia non pōt agere ꝯ ſeipſum,nō
ad effectum retinendi aduerſus fideic.vel legatarium.l.in impo-
nenda.ad l.falc.quid ſi non confecit inuentarium,vr̄ tunc extin
gui ad omnes effectus.l.fi.§.in cōputatione.de iure delib.ſed hoc
eſſet verum ſi vellet retinere aduerſus legatarios ſingulares, vel
creditores,quia tunc retentio minueret legata,vel credita.quod
facere non pōt,cum ēt de ſuo teneatur, ſic q̄tum ad fideicōmiſ-
ſum vľe, quia non minuit de fideicommiſſo, cum conſiſtat po-
tius in iure, ſi.n. grauatus eſt reſtituere dimidiam hr̄ditatem, li-
cet deducat,quod ſibi debet,& reſtituit dimidiam eius qđ reſtat,
non minus dr̄ reſtituiſſe dimidiam ac ſi nihil detraxiſſet. cū hæ-
reditas ꝯſiſtat in iure,non in corporib.& ſi nihil remaneret, ad-
a huc poſſet reſtituere dimidiā,licet inutilem. Tene menti. † quia
alias vidi errare valentes viros, dicentes, quòd per non confe-
ctionē inuentarij hæres perdit deductionem eius, quod ſibi de-
betur aduerſus fideicomm.vniuerſalem.per §.in computatione,
quod eſt falſum,& ita conſului,quod eis placuit poſtea, & fue-
runt confeſſi,quia ratio eſt in promptu, nam de iure veteri hæ-
res tenebatur inſolidum creditoribus, & tamen aduerſus fidei-
com.poterat deducere,quod ſibi debetur.d.l.in imponenda. &
l.irritum.ad l.falc.

LEX CX.

1 *Si vnus hæredum conſtituatur executor teſtamenti, poſſunt legatarij vel ab eo ſolo integra legata petere,vel ab omnibus pro partibus eorum, ſi alij hæredes illi tradant legata, tenetur illis cauere de conſeruando eos indemnes aduerſus legatarios.*

2 *Legatarij quando poſſint conuenire executorem pro legatis.*

3 *Executor an poſſit agere contra hæredem, ut ſibi tradat legata.*

4 *Executor teſtamentarius, an poſſit agere contra debitores hæreditarios, vel poſſit a creditoribus conueniri.*

5 *An teneatur cauere.*

1 **SI à pluribus.** †Si vnus hæredum conſtituatur exe-
cutor teſtamēti, pn̄t legatarij, vel ab
eo ſolo integra legata petere,vel ab omnibus pro partibus
eorum,ſi alij hæredes illi tradant legata,tenetur illis caue-
re de conſeruando eos indemnes aduerſus legatarios. h. d. & eſt
no.lex in materia executorum,de qua loquitur ēt tex.in l.quidā
teſtō.§.ſi ſcriptus.ſ̄.eo.In tex.ibi (percipere iubeatur, & p̄ſtare.)
per hoc vr̄ conſtitutus executor, & dr̄ executor non merus, ſed
mistus: quia conſequitur vtilitatem ex teſtō.ſ.hæreditatis,ſed ēt
alij executores non nudi,qui etiam dn̄t legatarii, vt cum tibi le-
go, & mando ꝙ diſtribuas inter alios, & hoc caſu plus lut.hēs,
quia illis non volentib. remanet apud te,non ſic in caſu huius l.
quia legata non ſunt facta ab iſto vno,ſed ab omnibus, licet iſte
iuſſus ſit percipere & reſtituere,vnde ſi illi nollent,legata rema-
nerent penes oēs quatenus ab illis fuit relictum. ſunt alij meri
& nudi executores,quib.non eſt aliquid relictum iure legati,vel
inſtōnis,ſed ſolū iniuncta hæredi. vide per Bar. j̄.tit.j.l.ſi quis Ti
2 tio.In tex.ibi,(an ab eo qui percipere ſit iuſſus.)† No.ſinglr̄ ꝙ le
gatarij cōuenire poſſunt executorem pro leg.ſed ꝯ del. Firmio.
§.fi.& quod ibi no.quando di.leg. ced. Sol. hic in executore non
nudo,ibi in nudo,& dic plene vt ibi no. per Bart.& in Specu. de
3 inſtr.edi.§.nunc vero.in addi. quæ incipit hoc dictum. † An aūt
executor poſſit agere contra hæredem, vt ſibi tradat legata? vr̄
ꝙ non.l.Lucius.§.j.ad Treb.de hoc dic per Bar. in d.l.ſi quis Ti
4 tio.& in addi.Spe.eo.tit.in addi.quæ incipit ſ̄.in certa.† An autē
executor teſtamenti poſſit agere cōtra debitores hæreditarios,
a vel poſſit a creditoribus conueniri.[a] vide in d.§.in addi.quæ in-
5 cipit ſcire debes.† In tex.ibi. (indemnes &c.) contra,quia execu-
tor non tenetur cauere.l.diuus.ſi cui pluſquam per l.ſal.Sol.hic
de cautione indemnitatis,ibi de alijs, quod dic vt ibi per Barto.
Item opp.ꝙ non ſit neceſſaria cautio, quia ſoluendo executori
liberatur a legatarijs.l.liberto.§.largius.in fin.de an.leg.vnde ſa-
tis ſunt ſecuti,vnde non vr̄r executores onerari in cauendo. at.
l.cum pater.de iure do.Sol. ibi in nudo executore, quia non de-
bet grauari cautione,ex quo nō habet commodum: hic eſt mix-
tus, nec eſt magnum grauamen,quia non tenetur dare fideiuſſ.
ſed ſufficit,ꝙ per publicum inſtrumentum ſe obliget.

ADDITIO.

a Conueniri.Adde eundem conſ.147.& ſeq.

§.Si quis ſeruum. Seruo legato poteſt quis legare cum ipſe ſeruus morietur. h.d.

LEX CXI.

1 **SI ſeruus.** †Qn̄ ſeruus legatus poſt teſtm̄ arripuit ſu-
gam, impenſa & periculum reducendi perti
net ad legatarium.h.d.ſed ſi erat in fuga tpe teſtamēti, dic
vt ſ̄.eo.l.cum ſeruus, labor autem pertinet ad hr̄dem ſi le-
gatarius hoc vult.ſ̄.eo.l.ſeruo legato.§.fi.& hoc quando viuo te
ſtatore fugam arripuit,ſed poſt mortem,quia contingit vt pluri
mum culpa hæredis, etiam expēſa & periculum ad hæredē perti
net. l.ſi quis ſeruum.in prin. j̄.eo. Non ſunt alia.

a **§.Si id quod ex teſtamento.** † Duæ cauſæ lucratiuæ pn̄t
ꝯcurrere ēt quo ad executionem qn̄ hn̄t originem in perſonis
diuerſorum: licet reputentur vna.h.d. Vel ſic,res mihi debita ex
cauſa lucratiua non deſinit mihi deberi,licet perueniat ad ſeruū
meū ex alia cā lucratiua.Item quod mihi debetur ſi me non con
ſentiente ſoluatur ſeruo meo,non ꝯtingit liberatio. h. d. In tex.
ibi (ex teſtō actio.) in ꝯrium videbat̄ pp r̄am de duab. cauſis lu-
cratiuis.l.oēs debitores.de ac.& ob.ſed ibi qn̄ directò ambæ cau
ſæ hērent originem in perſonā meam,hic una directò,altera per
obliquū mediante perſona ſerui,ideo non eſt uis an conſequar
primo actōnem, an ipſam rem ex perſona ſerui, vt hic patet, &
no.in l.planè.la prima.§.ſed ſi duorum.eod.tit. Vlt.quod dicitur
in fin. pcedit,niſi qn̄ aliquid mihi debet̄ ex ꝯctu ſerui, nam tunc
poſſet ſibi ſolui.l.quod ſeruus.de ſolu. & facit ſ̄.de pac. l. ſi vnus.
circa princ. Itē intellige finē niſi ad me pueniat,quod ſolutū eſt
* ſeruo meo,uel ratū habeam.ar.* l.a.§.fi.& l.non ſolum,q̄ imme-
* diate ſequit.§.fi.cum l.ſeq.ſ̄.ſolu.mar. *& hoc qn̄ ſibi ſoluitur ex
cauſa ex qua mihi videtur:ſed ſi ex alia,ut in caſu qui ponitur in
prin.tunc etiam ſi ad me perueniſſet,non liberatur a me,& vera
que cauſa habet ulm ſolu. de exact. ita declara gloſellam hic ſm̄
Dyn.& Petr.facit l.ſi is qui Stichum.de actio.& obliga.

1 *In legato generis electio eſt legatarij.*
2 *Vbi ad idem competunt plures actiones, & ex eadem cauſa, electio eſt actoris, idem in iudicibus, fallit in ſcholari, & quid in locis ubi agendum eſt.*

§.Cum homo. In legato gñis electio eſt legatarij.h.
d.intellige ſi ſpecies ſunt in patrimo
nio,per rõnem quæ ponitur hic in tex.quia tunc ad legatarium
pertinet electio actionum,an uelit agere actione reali, uel per-
ſonali,quia ſtatim facta electione dñiũ rei legatæ tranſit in lega-
tarium,vt l.apud Aufidiũ.j.de opt.leg.& no.in l j. C. commu-
nia de leg.& in l.hmõi.§.Stichũ.ſ.eo. & ſuppleas iſtũ tex. p ea q̃
2 no.in l.legato generalr.§ eo.dixi. †No.ꝙ ubi ad idẽ competunt
plures actiones,& ex eadem cã,electio eſt actoris,ut in l.quod in
reum,conuenire coram plurib. ordinariis eiuſdem loci, uel di-
uerſorum,dummodo ibi reus reperiatur,ut no.gl.in l.fin. ubi in
rem actio.& Cyn.in l.ſi. de iuriſ.om.iu.& l.eſi clericis.C.de epiſ.
& cle. Fallit in ſchulari, qui debet conueniri coram illo quem
ipſe uult,in auth.habita.C.ne fil. pro pa.Idem in locis ubi agen
dum eſt,ut electio ſit actoris.l.unica.C.ubi conue.qui cer.lo. da
re pro.& ibi ponitur ratio ſimilis quæ hic, quia ſi denegaret ele-
ctio loci,eſſet in poteſtate rei nunquam conueniri.

1 *Incertitudo perſonæ legatarij legatum non uitiat,ſi committitur declaranda in euentum certi caſus.*
2 *Alternatiua poſita inter perſonas oneratas,reſoluitur in coniunctam.*

1 **§.Huiuſmodi legatum.** †Incertitudo perſo
næ legatarij legatũ
non uitiat,ſi committit̃ declaranda in euentum certi caſus h.d.
aliàs ſecus.l.ſi fuerit.in prin.per glo.de re.du. quod dic ut plene
2 per Bar.in l.quidam relegatus.eo.ti.†In tex.ibi,(utile eſſe. & de-
betur ei qui primo aſcendit,alteri nihil,ſed contra, quia imo al-
teri pro dimidia , quia alternatiua poſita inter perſonas onera-
tas reſoluitur in coniunctam.l.cum quidam.de verb.ſig. Sol. il-
lud qñ non committitur declaranda in euentum certi caſus,aĺs
ſecus,ut hic probatur.& j. ti.j.l.ſi Titio aut Seio.in 2. char. quid
ſi ſimul aſcendunt? vẽ ꝙ cuilibet debeatur integra ſumma quia
verum eſt quemlibet prius aſcendiſſe poſtquam a nullo præce-
datur.l.qui duos.de re.du.& cum quilibet aſcendebat in ſolidũ,
& pecunia ſit multiplicabilis.arg.l.qui filiabus.§.j.ſ. eo. contra-
rium dic,quia una tm̃ ſumma debetur utrique ex æquitate, li-
cet propter incertitudinem de rigore neutri uidebatur deberi,
ut no.Bar.in l.hoc articulo.de hære.inſti.& quod ſ.dixi procede
ret ſi teſtator eſſet uſus diſtributiuo,ut quicunque,uel ſi quis a-
ſcenderit,habeat centum, hic non per diſtributiua , ut patet ex
ibi no.quia dixit ei qui ſuperuixerit,uel uter aſcenderit.

1 *Obligatus ex cauſa onerosa poteſt illa obligatione durante iterum eidem obligari ex cauſa lucratiua,ſed ſi primo erat obligatus ex lucratiua, non poteſt iterum eidem obligari ex alia cauſa lucratiua ad eandem rem, niſi quatenus ex alia abeſt,uel abſuturum eſt.*
2 *Diuerſæ perſonæ poſſunt eſſe mihi obligatæ ad eandem rem ex duabus cauſis lucratiuis,ſed non quantum ad executionem.*

1 **§.Stichum quem.** †Obligatus ex cauſa oneroſa
poteſt illa oblĩne duráte ite-
rum eidem obligari ex cauſa lucratiua,ſed ſi primo erat obliga-
tus ex lucratiua,non poteſt iterum eidem obligari ex alia cauſa
lucratiua ad eandem rem,niſi quatenus ex alia abeſt,uel abſutu
rum eſt.h.d.Et eſt fundamentalis.§.in hac materia. Ex quo pa-
tet interdum duas cauſas lucratiuas ẽt in origine in eadem re
non poſſe ſimul concurrere.ſ.in eadem re paſſiuè, ſed in diuer-
ſis paſſiuè , & in eadem actiuè non pñt concurrere in origine,
2 quia † diuerſæ perſonæ poſſunt eſſe mihi obligatæ ad eandem
rem ex duab.cauſis lucratiuis,ſed non quantũ ad execu.qa vno
ſoluente alij liberantur.l.oẽs debitores.de act. & obl. & ſecũ.ſ.
eod.l.non quocunque. Et primo ponitur diſtinctio bimembris
vſque ibi. (ſed ſi eum mihi.) ſecundo limitatur ſm membrum ,
& iſta diuiditur,quia primo qñ ex eadem cauſa lucratiua, ſine
teſtamento ad me peruentura erat mihi abſutura, vel aliud pp
eã,vſq; ibi,(multò magis.)ſecundo qñ ex prima cã erat aliud ab
futurũ. In primo ergo membro diſtinctionis quælibet cauſa ha-
bet effectum ſolidæ exac.ſ.oneroſa & lucratiua, ſicut duæ one-
roſæ, qđ dic in l.non eſt nouum. de ac.emp. In ſecundo mẽbro
ſola prima,quia ſecunda non ſumit originem ſtante prima , ſed
ſm limitationib.quæ ponuntur poſtea, vtraq; cauſa,licèt lucrati-
ua,hẽt effectũ ſolidæ exac.quatenus abeſt,vel abſuturũ eſt, quia
eatenus cẽſetur non lucratiua,ſed oneroſa , hic loquitur in eo-
dem. quia non poteſt ex diuerſis cauſis lucratiuis eidẽ eſſe obli
gata,ſed an idẽ diuerſis ex diuerſis cauſis lucratiuis ad eandẽ rẽ
poſſit ſe obligari?puto ꝙ ſic,ẽt ſi reputentur eadem perſona , vt
dñs,& ſeruus.ſ.ea.l.§.i. quælibet habebit effectũ ſolidę exactio-
nis a quocunq; incipiatur vel æſtimatione, vel ab ipſa re , vt ibi
patet. Cætera circa iſtam materiam dic vt per Bar.in l.Mæuius.
§.duobus.gl.opponit de l.planè §.ſed ſi duorũ ſupra.eo.Sol. ibi
in perſonis diuerſorum ſumebat originẽ , hic in perſona eiuſdẽ,
etiam in diuerſis temporibus non poteſt ſuſtinere originem.

1 *Dictio hoc amplius, non uitiat legatum, licet non reperiatur quid habeat, repetere,et qđ aliud importet dictio amplius,uel hoc amplius,et nu. 2.*
2 *Statutum ſi dicat ꝙ ſi iudex aliquem condemnauit ultra quam habuerit,teneatur ſibi ad totum illud,& iudex in tota quantitate condemnauit indebite,ꝙ teneatur in tota quantitate.*
4 *Dictio inſuper,an ſit repetitiua legati.*

2 **§.Si ita ſcriptum.** †Dictio amplius , ſine adiun-
ctione pronominis,hic, eſt dũ-
taxat continuatiua actus legandi,non repetitiua rei legatæ,ſed
ſi iungatur articulus hoc,eſt repetitiua legati etiam alteri,vt in
illa primus & ſecundus concurrant:ſed ſi nullum legatum alte-
rius rei præcedit factum eidem, vel alteri nihil reperit quid re-
petat,& ſtat in vim ſimplicis poſitiui, nec ppea legatum uitiat.
h.d.vſque ad §.ſi ſeruus.In tex.ibi,nam & vſitatum fere eſt.)ſ.qñ
teſtator vult ꝙ ſecundus legatarius habeat partem de legato fa
cto alteri,ꝙ ponat dictionem hoc, cum dictione amplius , quia
tunc eſt perinde ac ſi dixiſſet lego Titio fundum,& Sempronio
lego eundem fundum,& vltra lego x.Ita loquitur l.ſi ſic.de leg.
3.in 3.char.allegata,pro ꝯra,ſed in caſu præcedenti quod nõ ap
poſuit, perinde eſt ac ſi dixiſſet lego Titio fundum & amplius
Seio x.& ſic videatur repetere actum legandi ſicut ſi dixiſſet cu-
curri,& amplius curro.Sed opp.de l.qui ita.de do.præle.ibi nõ
fuit dictio hic,tñ ibi inducitur repetitio rei legatæ.glo.in prin.ſi
mul opponit de illa l.& l.ſi ſic.& l.ſi tibi purè, & dat eandem ſo
lutionem ad omnes,ſed in aliis eſt dictio hoc in l.qui ita. non iõ
quantum ad aliã. tene ſolu.quæ ponitur in fi. gl ſm Bald.ꝙ qñ
non eſt dictio hic.in p̃iudicium hæredis bene eſt repetitiua, ut ĩ
l.qui ita.ſed in pręiudicium alterius legatarij non,ut hic.Vel dic
melius,ꝙ ibi expreſſe repetijt aliud , quia dixit amplius q̃ dotem
lego vxori ro.tunc uidetur etiam dotem legaſſe, hic non repe-
tijt expreſſe aliam rem,ſecus ſi repetiiſſet,ut lego Titio fundum
& amplius q̃ ſundum lego decem Seio,nam Seius hẽt decẽ,&
2 partem illius fundi.†In §.ſi ei.no.ꝙ dictio hoc amplius , non ui-
tiat legatum,licet non reperiatur quid habeat repetere,quia p̃-
ceſſit aliud legatum factum ſibi,uel alteri, nam potius eſt dicẽ-
dum ꝙ ſuperfluè ſit appoſitum , & ſine miniſterio q̃ ꝙ legatum
3 uitietur.†Et eſt ar.Si ſtatutum dicat,ꝙ ſi iudex aliquem condẽ
nauerit vltra q̃ debuerit , teneatur ſibi ad totum illud , & iudex
in tota quantitate condemnauit indebite, ꝙ teneatur in tota
quantitate , licèt non reperiatur ad quid dictio vltra , poſſit re-
4 ferri,pro hoc infra,ſi cui pluſquã per l.Fal.l.j.in prin.& j.†Cęte
ra de mã dictionis,amplius,vel hoc amplius, dic ut p Bart.in l.ſi
tibi purè.de leg.3.qđ in dictione inſup , an ſit repetitiua legati ,
dicit Ang.Florentiæ conſultum ꝙ non , ſed dumtaxat actiua le-
gandi, ad quod facit C.de hęre.l.quicũque.ſicut dictio amplius,
ſine adiunctione articuli hoc.

1 *Inutilis datio libertatis non perimit legatum ſerui.*
2 *Seruo alieno etiam quem ſcit alienum directò quis non poteſt relinquere libertatem,licèt ſeruum poſſit relinquere in præiudicium hæredis , vt teneatur redimere, & dare legatario .*
3 *Verba directa etiam fauore libertatis non trahuntur ad fideicommiſſum, & etiam ſi nunquam valuerunt iure directo . Sed fallit in duobus caſibus.*

1 **§.Si ſeruus alienus.** †inutilis datio libertatis nõ
perimit legatũ ſerui.h.d.De-
clara vt ſ. eo.l.ſeruum filij.§.ſi idem ſeruus.In tex.ibi,(& legatus
2 ſit.)ſubaudi a ſciente,nec ob.l.cum alienam.C.de leg. † In text.
ibi,(nullius momenti ſit.) no.ꝙ ſeruo alieno etiã quem ſcit alie-
num directo quis non põt relinquere libertatẽ,licèt ſeruũ poſ-
ſit relinquere in præiudicium hæredis,vt teneatur redimere, &
dare legatario . Sed in caſu noſtro qñ directò reliquit libertatẽ,
non tenetur redimere,& manumittere,quia non daret directò,
ſed per obliquum. nam directò datur qñ nõ manumittitur , ſed
3 fit liber ſtatim adita hæreditate, & † ſic not. ꝙ verba directa ẽt
fauore libertatis non trahuntur ad fideicõmiſſum,& ẽt ſi nun-
quam valuerunt iure directo.Sed fallit in duobus caſibus in ca
ſu noſtro,de quibus in l.cogi. §. ſi pater. ad Treb. & illud facit ꝯ
ſniam glo.no.in l.verbis ciuilibus.ſupra de vulg. & pup. dicẽtis,
ꝙ verba directa in ſubſtitutione ſi nũquam potuerũt valere iu-
re directo defectu teſtatoris,uel ſubſtituti, vel voluntatis nõ ſo-
lennis,trahuuntur ad fideicõmiſſum pro l.Sceuola. & ad Treb
& l.ex facto.ſecus ſi aliqñ directo potuerunt valere nam ſi non
obligantur fauore libertatis, vt hic, minus alio reſpectu vidẽtur
poſſe obligari.Sed alia rõ non poſſet aſſignari, ſi quis ſubtiliter
inſpiceret,ideo non eſt recedẽdũ a cõi ſnia.In gl. ibi, (ſolu.ergo,
vt ibi.) Dic ad l.ſi quis quos, ꝙ ibi fuit electus vt miniſter,hic vt
legatarius.Ad l.tertiam.§.ſi.de ſtit. inſt. dic ꝙ ibi in datione li-
berta.inter viuos, ut licèt ſit inutilis. per eã videatur reuocatũ
legatum ſerui præcedẽs,ſecus ſi ſecutus fuiſſet.ſi verò detur inu
tiliter in vltima voluntate,vĩ ꝙ ſiue præcedat,ſiue ſequatur,nõ
perimat legatum ſerui,ut hic,& in §. ſi idem ſeruus.ſicut ſi vtili-
ter perimeret,ſiue præcederet, ſiue ſequeretur infra eõ. titu l.ſi
ſeruus. In fi.gl.ibi.§ præterea.Dic ꝙ ibi non omnino erat inuti-
le,hic ſic, ut in eo.§.vet.quod autem.

1 *Quando quantitas legatur, vt ſpecies, ſeu certum corpus, eatenus debetur quatenus reperitur & non vltra.*
2 *Falſa demonſtratio perimit legatum, quatenus reperitur deficere ſubſtantia rei legatę.*
Propter rõnem adiunctam verba quandoq; recipiunt impropriũ ſignificatũ.
Quod vix ſit, tamen ſit.
3 *Teſtis ſi deponat per hęc verba, quòd credit contenta in articulo vera eſſe, quia vidit, & præſens fuit, qualiter ualeat teſtimonium.*

1 **§.Qui quinque.** †Qñ quantitas legatur, vt ſpecies, ſeu certum corpus, eatenus debe-
2 tur quatenus reperitur, & nõ vltra. h.d. † No. ꝙ falſa demonſtra-
tio perimit legatũ, quatenus reperitur deficere ſubſtantia rei le-
gatæ. ſic ſ̃. eo. l. ſi ſic. §.1. aliàs ſecus. l. demonſtratio. de cond. & de-
mon. In tex. ibi, (quæ in arca habeo.) quid ſi dixit quæ habeo pe-
nes me? dicit Old. ꝙ cenſetur relicta vt quantitas, nõ ut corpus,
ideo ſi in arca non ſint niſi v. debebit ſupplere. ut no. p gl. & Bar.
3 in l. j. §. pe. de do. ꝓle. † In tex. ibi, (vix.) gl. exponit. i. nullo modo
pp rationẽ quæ ſequitur (nã quodamodo) ex quo no. ſm Bald. ꝙ
pp rõnem adiunctã verba qñq; recipiunt improprium ſignifi-
catum. nam proprius nõ eſt ille, nã qđ uix ſit, tñ ſit l. vix. de iudi.
& hoc inducit Bald. ad qõnem de teſte deponente p hæc uerba,
ꝙ credit cõtenta in articulo vera eſſe, qa uidit, & præſens fuit, ꝙ
a ualeat teſtimonium, a non pp proprietatẽ verbi credo, quia te-
ſtis dẽt deponere de ueritate, ut no. in l. teſtiũ. C. de teſti. & ſ̃. de
iureiu. ſuper rub. ſed pp adiunctam rõnem, quia uidit, & pſena
fuit, per quam verbum credit ponitur affirmatiuè, non dubita-
tiue licèt non ſit de ſui natura, quod tene menti. multum. n. at-
tenditur ratio l. ſi aio. de acq. hær. & l. nomen debitoris. §. ſi. ĵ. ti.
a pet Dy. & l. cum pater. §. dulciſſimu. ĵ. ut. i. quia per eã declarã-
tur præcedentia uerba obſcura. In tex. ibi, (mortis tempore.) &
ſub & ẽt teſtamenti, nam ſi tpe teſtamenti non erant niſi quin-
que, illa ſola videntur legata, & alia quinque addita non debe-
rentur legatario. l. ſi ita. de aur. & arg. leg. ſed poſſet dici ꝙ debeã-
tur ſi teſtõr putabat eſſe, & poſtea repetiuntur addita, nã perin-
de eſt ac ſi uerũ eſſet qđ teſtator putauit, ſi põt diſpoſitio ualere.
l. ſeruo manumiſſo. de condi. inde. & l. quo loco. §. ſi iã mortuo.
de hære. inſti. ſecus ſi ſciebat nõ eſſe niſi quinque, & puto ꝙ hæ-
res teneatur ꝓbare qui uult legatũ infringere. ĵ. eo. l. Lucius. qa
intentio legatarii eſt fundata ex quo nunc reperiuntur, ſed co-
gita. Sed pone ꝙ tpe teſtamenti erat tota ſumma, ſed teſtator ꝯ-
ſumpſit, & repoſuit. dicunt Doc. ꝙ illa debetur. ar. huius. tex. qui
facit ui m in tpe mortis. & l. Titia. §. filia. de condi. & demõ. & l. ſi
dunatæ §. j. de do. inter vi. & vxo. Et hoc no. quia frequenter cõ-
tigit ꝙ teſtõtes relinquunt uxori ueſtes uel totũ frumentũ, &
ſuperuiuunt, & illæ veſtes uel frumentum cõſumãtur, & alia re-
ponuntur, ꝙ illa debeantur intellige uſque ad cõcurrẽtẽ qtita-
tẽ prioriũ, ſecus ſi alia fuerunt ſuperaddita, ita determinat Bart.
in l. ſi ita. circa fi. de aur. & arg. l. in ꝯtrium facit ꝙ nõ debeantur.
ſ̃. eod. l. ſed & ſi certos nũmos. ibi neq; pmutationẽ recipiſſet &c.
Sed dic, ꝙ ſi illa q̃ erãt tpe teſtĩ ẽt hodie reperiuntur, non põt il-
la hæres retinere, & alia tradere legatario inuito, ut ibi, ſed ſi nõ
repenuntur, locũ hẽt qđ ſ̃. dixi. & uide oĩno Bar. ĵ. de uino trit.
& ole. leg. l. qdã. ſiue cũ quidã. In gl. j. ibi, (ſi ita.) ſub. ſtipulatus
fuero hanc ſummam, ſed illa ꝯdicit, ut ibi no. ſed ibi fuerũt ver-
ba ꝓlata in uim ꝯdõnis, hic in vim falſę demonſtrationis. Dyn.
In gl. ibi, (emptor &c.) hæc uera, ne emptor remaneat deceptus
ex falſa aſſeueratione uẽditoris, ſed legatarius nõ remanet dece-
ptus, cũ qcqd hẽat, de lucro hẽat. l. ſi quis a filio. ſ̃. e. & ibi no. in
fi. gl. Dic ibi fuit relicta vt q̃titas, hic ut ſpecies. Nõ ſunt alia. h.d.

ADDITIO.

a Valeat teſtimonium. hoc refert & ſequitur Soci. conſi. inci. dominus labia mea aperiat præſens conſultatio, dicit tamen Belamera quòd ſi teſtis interrogatus, quomodo ſcit, quòd talis ſit capellanus Papæ, reſpondet quòd ſcit, quia præſens fuit cum factus fuit capellanus, quòd non probat, quia poterat eſſe Romę, tamen in taberna, vel camera.

1 *Rogatus reſtituere ſi nullum cõmodum eſt ſenſurus, tenetur tantũ de dolo & lata culpa, ſed ſi cõmodũ eſt cẽſurus, tenetur ẽt de leui, ſicut de cõtractib.*
2 *Executores vltimę voluntatis nudi, non tenetur niſi de dolo, & lata culpa, ſecus ſi non ſunt nudi, & nu. 3.*
3 *In procuratore ad lites exactiſſima diligentia exigitur.*

a **§.Cum quid tibi.** †Rogatus reſtituere ſi nullum cõmodũ eſt ſenſurus, tenetur
tñ de dolo & lata culpa, ſed ſi cõmodũ eſt ſenſurus, tenet ẽt de
leui, ſicut de ꝯctib. h. d. Et iſta cõparatio de ꝯctibus ad ultimas
uoluntates quantũ ad hoc nõ ita bene alibi reperitur. ſ. ut diſtin
ctio. l. ſi vt certo §. nunc uidendũ. cõmo. locũ habeat in ultimis
uoluntatibus, hoc declara, ut no. Bar. ſ̃. e. l. cũ res. circa fi. In tex.
ibi, (præterea.) i. præter illud quod teneris reſtituere. Dyn. & ſic
non refert an ſis ſenſurus cõmodũ ex eo qđ rogatus ſis reſtitue-
re, ut quia non totã, ſed partẽ, uel nõ pure, ſed in diem, & ſic in-
terim pcepturus es fructus. l. filiusfamilias. §. apud Marcellũ ĵ. e.
An aũt ex illo nihil cõmodi pcepturus es, qa totũ rogatus es re-
ſtituere, uel pure, ſed aliũde ex eodẽ teſtõ pcepturus es cõmodũ
a nã utroq; caſu teneris de leui. † In tex. ibi, (doli mali) ſub. vel la-
tã culpam, quæ dolo comparatur. l. quod Nerua. ſi. depo. eſt arg.
ꝙ executores vltimæ voluntatis nudi non tenentur, niſi de dolo
& lata culpa, ſi malum diſpenſant, ſecus ſi non ſunt nudi, vt in
caſu. ſ̃. eo. l. ſi a pluribus. Pet. dicit primum dcm̃ eſſe verum reſpe
ctu legatariorum, ſed reſpectu hrđis cuius intereſt uoluntatem
impleri, dicit ipſe ꝙ etiam ſi ſit nudus, ex quo acceptauit officiũ
qui inuitus non compelleretur, tenetur etiam de leuiſſima: qa
vr̃ aſſerere ſe diligentem, & quia tenetur ad operam, in quo dicit
3 eſſe regulare ut quis teneatur de leuiſſima culpa, † ut pater in l.
a procuratore. C. mand. illa tamen loquitur in procuratore ad li-
tes, in quo exactiſſima diligentia exigitur, non ſic in alio procu-
ratore ad neg. vt no. Bar. in d. l. quod Nerua. vnde melius vr̃ idem
quo ad hæredem, ut de dolo & lata culpa tñ teneatur, facit ſ̃. ſi
mentor Fal. mo. dixe. l. j. §. ſi. In tex. ibi. (in exigendo eo legato) ſed
contra. ꝙ exigere non teneatur, cum ſufficiat ſibi cedere actio-
nem ꝯ hæredem ſi acceptauit legatum. l. imperator. ĵ. ti. j. & l. ſi
legatarius. ĵ. ti. 2. & ſi non acceptauit, etiam ad ceſſionem non
tenetur, ut dixi. ſ̃. eo. l. fideicommiſſum. Sol. uerum acceptauit,
ſed non tenetur exigere niſi uideat periculum, quia hæres futu-
rus erat non ſoluendo, uel receſſurus, & faciliter potuit exigere,
& noluit in fraudem fideicommiſſarij. Certè non liberabitur
actionẽ cedendo per iſtum tex. no. per quem declarantur dicta
iura, & quod dixi in l. fideicommiſſum. Tenetur etiam de dolo
& lata culpa commiſſa in peremptione vel deterioratione rerũ
ſubiacentiũ reſtõni. l. mulier. §. ſed etenim. ad Treb. per quem
dicit Bal. C. fam. erciſc. l. filium. hæredem teneri fideicommiſſa-
rio uniuerſali ad reddendum rationem de male adminiſtratis.

1 *Fideicommiſſum poteſt iniungi debitori teſtatoris, licet nullum commodum ex teſtamento ſentiat, ſed ſi onus non agnouit, non poteſt ipſe conueniri, ſed hęres ut actionem cedat contra eum.*
2 *Sicut interdum vni relinquitur, & alius agit, cuius magis intereſt, & cuius contemplatione cenſetur factum, ita interdum unus grauatur, & alius obligatur.*
3 *Si teſtator grauat te qui non es hæres ꝙ perceptis decem des mihi fundum, nec dicit a quo percipias, debet intelligi ab hærede, non a me, & quid ſi fundum tibi legauerat.*
4 *Ablatiui abſoluti diſpoſitionem inducunt, ſi referuntur ad perſonam quæ poteſt grauari, aliàs conditionem inducunt.*

a
1 **§.Qui [a] margaritam.** †Fideicommiſſum poteſt iniũgi debitori teſtatoris
licet nullũ commodũ ex teſtõ ſentiat, ſed ſi onus non agnouit,
non poteſt ipſe conueniri, ſed hæres ut actionem cedat ꝯ eum.
h. d. ſm intellectum gl. in l. ſi pecunia. ſ̃. eo. ſed ſi agnouiſſet, etiã
ipſe conueniri, ut ibi, & ita dicit gloſſ. In tex. ibi, (a fratre.) ſ. hæ-
rede inſtituto, quaſi dicat non ab illo Titio, licèt ad illum verba
grauaminis fuerint directa, nõ ad fratrẽ. In tex. ibi, (vbi is actio-
nes ſuas.) ſed quæ eſt illa actio, quæ ꝯpetit ad hoc? dic. ſ. pignora
titia, ſed ꝯ, quia illa nõ cõpetit, ut creditor uendat pignus, & re-
ſiduum reſtituat, non. n. ꝯpellitur uendere, licet ꝯpellatur oſten
dere ſi debitor vult uendere. l. quãuis. de pigno. actio. Sol. fateor
ꝯtrium, & hoc intellige ſm illam l. ut filia agat ꝯ illum creditorẽ
actione ceſſa, vt vel vendat, uel oſtendat ut poſſit uendi. In tex.
ibi, (non aũt mirandũ.) rñdet tacitæ obiectioni qualiter conue
niatur hæres cũ ad ipſum non fuerunt directa uerba grauami-
nis, ſed ad Titium creditorẽ, quia idẽ alibi contingit, ut in exem
plo quod ſequitur, nõ. n. refert cum quo teſtator loquatur, ſed
in quem eius intentio dirigatur ad hoc allegatur. ĵ. ti. 1. l. cũ pa-
2 ter. §. donationis. in fi. † Et ſic no. ꝙ ſicut interdum uni relinqui
tur, & alius agit, cuius magis intereſt, & cuius contemplatione
cenſetur factum. l. ſeruo legato. §. ſi teſtator. & l. fideicõmiſſa. §.
interdũ. ĵ. tit. 2. Ita interdũ unus grauatur, & alius obligatur, ut
hic. & ĵ. ſequitur. † In tex. ibi, (nã cũ.) no. tex. ſingulariter, ꝙ ſi te
ſtator grauat te qui non es hæres, ꝙ perceptis x. des mihi fun-
dũ, nec dicit a quo percipias, dẽt intelligi ab hrđe, non a me, qđ
vr̃ mirabile. & quilibet diceret ꝯtrium, ex quo cõmodũ fundi ad
me eſt peruenturum. Mihi vr̃ dicendũ, aut illum fundũ tibi le-
gauit, & tunc a me debes recipere, ne hæres duplici onere gra-
uetur, nec hoc caſu intelligatur hic. Aut illũ tibi nõ legauerat,
& tunc nõ poterat grauare te de dando mihi, tñ ſi grauat p hũc
modũ, uidetur duo facere, uidelicet grauare vr̃ hrđem, ut det ti-
bi decẽ, & te de dando mihi fundũ tuum, & ſic illius uerbis po-
teris agere, licet cõditionaliter, ut hic in fi. nam ſi intelligeretur
perceptis decem. ſ. a me, grauamen non ualeret. l. cũ ab eo. C. de
fideicõ. oportet ergo ꝙ ſumat originẽ in pſonã hæredis, & hoc
vr̃ teſtator uoluiſſe, ut ſua diſpoſitio ualeat, licet Bald. non ad-
uertens

ADDITIO.

a Qui margaritam. Per iſtũ tex. dicit Bal. in l. 1. ad fi. C. ut actio. ab hærede, quòd ſi teſtator dicat, lego poſt mortem Titij, videtur legare heredi Titij. Adde tamen quòd ſi teſtator dicat, dico me non eſſe dominum talis rei, & ita teret, ꝙ poſtquam iſta eſt imperſonalis confeſſio, nil releuat ſecundum Bal. in authen. quòd obtinet. C. de prob. ar. l. filiusfam. §. diuus. infra. eod.

1 certẽs ad prædicta multũ mireṙ de iſto tex. no. ergo ꝙ in dubio
grauamen vř iniunctũ hæredi, ſic in commodo, nam ſi relinqui
tur alicui hac condõne ſi x.dederit, intelli̇r hæredi, vel hæredib.l.
ſ pecunia.in prin.de ſta.lib.& ſic in grauamine expreſſo, idẽ in
tacito, ut in dubio videaṫ iniunctũ hr̄di, ut eſt tex.ſ.eo.l.ſeruum.
4 filij 10 ſi. Intelligo niſi ex coniecturis ꝯtrium appareat.†No. ēt ꝙ
ablatiui abſoluo diſpoſitionem inducunt, ſi referunṫ ad perſo-
nã q̃ pōt grauari, ut hic.& l.fideicommiſſa.§.cum eſſet.de leg. 3.
als ꝯdõnem inducunt.l.a teſtatore.de condi.& demon.

§.Auidius filij ſui. Poteſt hæres grauari de mutuã-
do ieniorib.uſuris.h.d. Sed qñ
poterit repeti, ſi enim incõtinenti, modicæ erit vtilitatis legatũ.
dic ut i ſi pœnam.ĵ.de verbo.obl.& ibi tangit Bar.

LEX CXII.

1 *Verba a teſtatore prolata debent taliter & eo caſu intelligi, quo poſſint ali-
quid operari.*
2 *Licèt donationes inter uirum & vxorem regulariter ſint nullæ a principio,
fallit in multis caſibus.*
3 *Ea quæ continentur in generalitate, perinde eſt ac ſi ſpecialiter exprimeren-
tur, & ſic tantum valet generalitas reſpectu omnium, quantum ſpecialitas
reſpectu vnius.*
4 *Ea quæ non poſſunt fieri ſpecialiter, in generali diſpoſitione non cadunt.
Si iudex dixit admitto appellationem vel ſcripturam ſi & inquantum de iu-
re debeo, ꝙ iſta uerba nihil operentur.
Si quis vxori ſuę ea quæ uiuus donauerat legauit, an uxor habeat iſtas res
iure legati, uel donationis inual dè facta.*
5 *Quæ de ſui natura ſunt imperfecta niſi confirmentur, ut electiones, quę indi-
gent confirmatione ſuperioris, & ſtatuta facta per ſubditos, tunc ſi ſuperior
confirmat generaliter omnia ſtatuta, uel electiones, talis confirmatio nõ com
prehendit niſi ualida ſtatuta uel electiones.*
6 *Quid in his quæ de ſui natura ſunt perfecta.*

a SI quando. †Verba a teſtatore prolata debent taliter
& eo caſu intelligi, quo poſſint aliquid
operari, ad hoc allegatur. Idem in uerbis contrahentis.l.ſi
ſtipulatus. de vſur. Idem in verbis ſtatuti ie. prima. in
fine. ad muni. Idem in uerbis priuilegij, ut in capit. ſi Pa-
2 pa.de priui.lib.6. Præmitte † ꝙ licet donatio.inter vir & vxo.re-
gulariter ſint nullæ a prin. fallit in multis caſibus, ut cum dona-
tur cauſa manumiſſionis, vel pietatis, vel aliquid annuũ, ut ſe a-
lat.l.ex anouo.de do.inter.vir. & vxo. ſi ergo fecit quaſdam do-
nationes ualidas in prin. quaſdam inualidas, quę egent cõfirma
tione, & in teſtamento legat vxori, omnia quæ viuus donauerat
non cenſetur legaſſe illa, quæ ualidè donauerat, quia non vale-
3 ret legatum, ſed quæ inualidè.†In tex.ibi. (alioquin.) no. ꝙ ea q̃
continentur in generalitate, perinde ſunt ac ſi ſpecialiter expri
merentur, & ſic tm̃ ualet generalitas reſpectu omnium quantũ
ſpecialitas reſpectu vnius.l.omnes.de præſcrip.30.anno.vñ vult
dicere iuriſconſultus, ſi id legatũ comprehenderet donationes
ualidas, eſſet legatum nullum, ac ſi dixiſſet ſpecialiter lego quæ
ualide tibi donaui, quia ergo nec tũc ualeret legatum, ergo nec
4 in generali comprehenduntur, † & ſic no. ꝙ ea quæ non poſ
ſunt fieri ſpecialiter, in generali diſpoſitione non cadunt, facit
l.ſi pater.quæ in frau.cre.& l.libertis.§.ſi.de muni.& quod no.
gl.quæ incipit ar.triplex.in l.j.de offi.eius cui man.eſt iur. & in-
ducit Bar.ſi iudex dicit, admitto appłonem vel ſcripturam in-
a quantũ de iure debeo, ꝙ iſta verba nihil operanṫ. ᵃ Adde quod
5 ipſe no.in l.cum propter.de leg.præ.† Vltimo quæritur an vxor
habebit iſtas res inualidas quæ fuerunt iure legati uel donatio-
nis inualide donatæ? Rñdeo ſi dixit, lego, habebit iure legati,
quaſi uideatur reuocaſſe, & uoluiſſe donare, ſi autem dixit, ꝯfir-
mo donationes quas tibi feci, tunc quatenus erant confirmatæ
ſola morte habebit iure donationis, ſed ſi non ueniebant con-
firmandæ, quia excedebant legitimam ſummam, & non erant
inſinuatæ.l.donationes.C.de dona.inter vir.& vxor. tunc habe-
bit iure legati, & eſt effectus, quia q̃ ſi habet iure legati, niſi adea
tur hæreditas, non poteſt habere, niſi eſſet repetita ab inteſtato.
l.eam quam.C.de fideicom.ſed ſi habet iure donationis, non re-
quiritur aditio, ſed ſufficit mors donantis, ut no.C.fam. erciſc.l.
filiæ.& l.poſt legatum. §.qui mortis.de his quib. vt indig. in fin.
6 glo.& Bar.in l.ſequens quæſtio.ĵ.ti.j. † Item ſcias, quod quędã
ſunt de ſui natura imperfecta niſi confirmẽtur. ut electiones, q̃
indigent confirmatione ſuperioris, & ſtatuta facta per ſubditos
tunc ſi ſuperior confirmat generaliter omnia ſtatuta, uel ele-
ctiones, talis confirmatio non comprehẽdit niſi ualida ſtatuta,
uel electiones, quia ſuperior intendit perficere imperfecta, nõ
b autem ualidare inualida. & iſto caſu non loquitur hic. † Quæ-
7 dam ſui natura ſunt perfecta, quæ non dependent ex ꝯfirmatio-
ne, & habet locum iſte tex. quia ꝯfirmatio generaliter facta non
extenditur ad valida, q̃ confirmatione non indigebant, ſed ad
inualida, q̃ indigebant, quia tunc intentio ꝯfirmationis non ꝑ-
ficeret, ſed validaret.l.obligationes.de act.& obl.& l.adoptio nõ
iure facta.de adop.& l.j.de reb.corũ.& ita voluit Bal.hic optimè.

ADDITIONES.

a Nihil operantur. Adde Cano.in c.cum contingat.de offi.dele. Alc.in l.q̃dã cõſu-
lebãt.de re iud. Bar.in l.ambitioſa.de decr.ab ord.fac. Bal.in c.j. de ſucceſ.feu.
Ang.ꝯſi.18.Lud.Ro.conſi.114. ēt adde ꝙ prædicta clauſula nõ iuuat in pęna-
lib.ſm Bar.in l.3.in fi.C.de epiſ.aud.& in impoſitionib. ꝑdicta clauſula intelli-
gitur inquantum.ſ.de iure ſm Bal.in l.j.in j.col.C.quõ & quando iudex.
b Inualida. Vide hic p Imo.& p Alc.conſi.196.& no.ꝙ licet confirmatio in forma
cõi non tribuat ius, tribuit tñ cãm præſcribendi ſm Abb. antiquum in c. dudũ.
de decimis.facit quod no.Bal.in l.j.C.ſini.reg. Ang.in l. poſt mortem. de adop.

1 *Quando vnum eſt in obligatione, & aliud in facultate ſoluendi, in quem-
cunque tranſit primum etiam titulo ſingulari tranſit ſecundum.*
2 *Sicut in obligatione alternatiua nõ admittitur debitor ſi vult ſoluere partem
in vno, partẽ in alio, ita quando vnum eſt in obligatione, aliud in ſolutione.*
3 *Emptor an vſque ad ſententiam, & an etiam poſt, antequã lis ſit conteſtata
ſuper actione iudicati poſſit offerre pecuniam, ut non condemnetur ad fun-
dum.*
4 *Emptor debet eſſe eiuſdem conditionis in re empta, cuius eſt uenditor, nõ de-
terioris, nec melioris.*

1 §.Hæres cuius fideicomm. † Qñ vnũ eſt
in obłone, &
aliud in facultate ſoluendi, in quẽcunq. tranſit primũ ēt titulo
ſingulari tranſit ſm.h.d.no.in tex.ibi, (vt mihi fundum, aut cen
tum daret) non intelligas ꝙ legauerit hoc mõ, q̃a eſſet legatum
alternatiuum, in quo poſſet peti ſol.fundi, q̃ peterent plus cã,
Inſti.de actio. §.plus.& tñ.ĵ.dum dicit (fundi perſecutionem,)
innuit ꝙ ſolus fundus petebaṫ. Item in legato alternatiuo non
tranſit dñium niſi facta electione.ſ.eo.l.huiuſmodi.§.Stichum.
& l.illa.C.cõmunia.de le.no.& ſic non poſſet fundus vendicari,
maxime à ſingulari poſſeſſore.cuius cõtrarium.ĵ.innuit dũ di-
cit, fundi perſecutionẽ. nã vendicatio propriè dr̄ perſecutio. De
bet ergo intelligi ꝙ ſimpliciter legauit fundum. deinde dixit ſi
hr̄s mallet centum dare, poſſet, iſto caſu ſolus fundus eſſet in le-
gato, & tranſit dñium, nõ obſtante ꝙ hæres liberet dando cẽtũ,
id pōt vẽdicari. Cẽtũ vero ꝙ non ſunt in legato, vel in obłone,
ſed in ſołone tm̃, patet, quia hæres non poſſet compelli ad ſoluẽ
dum centum, cum poſitum ſit in ſua facultate. & ex iſta faculta
te ſoluendi oriṫ exceptio hæredi, quæ tranſit in vlem ſucceſſorẽ
quod eſt rr̄are, ut patet in l.etiam ſi in rem. de inteiu. & l. in hoc
iudicio.§.ſi inter ſocios.ſ.commu.diui.licet ſecus rr̄r in actioni-
bus competentibus occaſione rei, quæ non tranſeunt in ſingu-
larem ſucceſſorem ſine ceſſione.l.omnes.§.fin.vſufruc.quemad
a mo.ca.& l.ſi ſeruus.§.ſi quis.de aqua plu.arcen.† in tex.ibi, (ut
alterum tantum ſolidum præſtet.) No. ꝙ ſicut in obłone alter-
natiua non admittiṫ debitor ſi vult ſoluere partẽ in uno, & par-
tẽ in alio.l.in executione.§.pro parte.ĵ.de uerb.obl.& l.ſi nõ for
tẽ.§.ſi decẽ.de ꝯd.inde.ita qñ vnũ eſt in obłone, aliud in ſołone,
3 ut hic.† In tex.ibi, (offerat.) ſic ergo innuit ꝙ emptor in quacũ-
que parte litis ſibi motæ, ēt vſque ad ſn̄iam poſſit offerre pecu-
niam, & non condemnabiṫ ad fundum, quinimo ſi eſſet cõdem
natus, poſſet in executione ſn̄iæ antequam eſſet conuentus iu-
dicati, & lis, ſuper eo conteſtata, offerre.l.item veniunt.§.cum ꝓ
diximus.ſeu.§.idem rectè.de pe.hære.Sed contra ꝙ poſt lit.cõt.
ſuper fundo non poſſit offerre, quia facultas ſoluendi aliud pro
alio non durat uſque ad conteſt.ſuper eo, quia eſt in obłone.l.ſi
ſtipulatus fuero decem in melle.de ſol.dicit Bar.illud verum q̃ſi
facultas data eſt a contrahentibus, ſecus ſi a teſtatore. cuius di-
* ſpō pro l.ſeruatur. *§.diſponat.in auth.de nup. * & ꝙ q̃ſi datur
a lege, durat poſt conte.& ſn̄iam, donec conueniatur iudicati,
vt patet in actione noxali in d.§.cum prædiximus.quod eſt no.
ſed contra ipſum fortiter opponiṫ de l.j.de penul. l. vbi pecunia
erat in obłone ex vltima voluntate, & penus in ſołone vel diſpo
ſitione legali, uel teſtatoris, & tamen lit.conte.ſuper pecuniam
perditur facultas ſoluendi penum. Sol.quod dicebat Bar. proce
dit quando vnum eſt in obłone principali, non pœnali, aliud in
ſołone fauore debitoris, & tunc diſtinguitur, ut ſ.dixi. ſed ſi pœ
nalr̄, loquitur ꝯtrarium ubi teſtator legauit penum, & ſi nõ da-
ret, legauit centum. No. quia non dixit ſi uolueris dare, q̃a eſſet
idem quod hic. ſed dixit ſi non dederis, & ſic in pœnam hæredis
moram committentis in dando penum. hoc caſu in legato &
obłone eſt penus, & ſi eſt in mora dandi penum, illud deſinit eſ
ſe in legato, & in obłone iure nouationis, & in illa obłone inci-
piunt eſſe centum loco pœnæ. Sed penus miſerationis gratia re
manet in ſołone, ut poſſit moram purgare ipſam offerendo, cer
te non poteſt offerre nec purgare, niſi vſque ad conteſt. factam
pecunia. ita loquitur ibi. & illud eſt neceſſarium ad intellectum
huius §.& ſic eſt triplex modus legandi. aut legaṫ centum, aut
fundus alternatiue, & non procedit iſte §. aut legatur fundus, &
ſi non dederit centum, & idem. & loquitur illa lex prima cũ ſimi
libus, quia pecunia eſt in obligatione poſt moram, fundus in
ſolutione, & haberet locum quod ſupra dixi. Interdum legatur
fundus & datur facultas hæredi ſi vult vt ſoluat centũ. & loquiṫ
iſte § q̃a ſolus fundus eſt in legato, & in obligatione, & licet ſit
in mora, non transfunditur in legatum pecuniæ, ſicut ibi, ideo

adbuc pōt peti fundus,ibi non,immo pecunia.Hic nullo modo pecunia,cum in obligatione non ſit, locum hīt quæ ſ.dixi pri-
4 mo loco,& iſta dant intelligere iſtū §.In tex.ibi,(ita &c.)No.† ꝙ emptor debet eſſe eiuſdem conditionis in re empta,cuius eſt vēditor,nō deterioris,ſic nec melioris.l.fi.§.j.ad Velle. Et ex pdictis patet,ꝙ j. glo. huius §. non benè ipſum intellexit, ꝙ loquatur in legato alternatiuo. Itē vlt.glo.dicit vnū notabile verbum, ꝙ licèt ſolus fundus fuerit petitus, & ſuper eo lis cōte.ſit. tñ ſi interrogatus ante ſniam dicat ſe nolle dare fundū poterit in certum ꝯdemnari,licèt non fuerint petita virtute eiuſdē libelli,ſed hoc non vr̄ verū,quia procederet, ſi eſſet in obligatione, ſed cū ſit in ſolutione tm̄,& ſic peti potuit,nec pōt videri petita. Dic ergo ꝙ condemnatur in fundo, & poterit adhuc offerre pecuniam,donec ſit facta executio, vel conuētus ind. vt ſ.dixi. ſed ſi eſſet in obligatione pecunia,vt in caſu l.j.de pe.leg. & l. j. de act. emp.vbi ſuccedit obligatio ad æſtimationē,poſt morā poſſet ꝓcedere,qđ dicit glo.vt no.in d.l.j.de act.emp.quod limita,vt ſingulariter no Bar.C.de his quæ pœ.nomi.l.vlt.in 8.col.ver.quod ſi teſtōr, qñ legatarius in ſuo libello feciſſet mentionē de toto, quia tunc ſuper toto facto,& ſic ēt ſup pecunia,licèt illa nō fuerit principaliter petita,ſed fundus ſeu penus,cēſetur lis ꝯteſt.poteſt ſequi ſententia,ſecus ſi ſolum penum,vel fundū petijſſet,quia non ſequeretur condemnatio in pecunia, ſed noua interpellatione opus eſſet.allegat Cy. & Bar.in l.ſi pacto quo pœnā. C. de pact.Poſſet ēt dici gl.ſimpliciter benè dicere, ꝙ virtute eiuſdem libelli & ꝓceſſus agitati ſuper fundo poſſet ſequi condemnatio in pecunia,licèt non ſit in obligatione,ſed in ſolutione per ea q̄ notantur in l. vinum.circa finē glo. magnæ. ſi certum petatur.

L E X CXIII.

2 In actionibus bonæfidei, quòd iuretur in litem.

1 **SI hęres generaliter.** †In legato generali ſi hęres ad quem ptinet electio tradat ſcienter rem vitioſam, & ex boc legatarius ſentiat damnum,poterit hæres conueniri ad emendationem damni rōne doli,& ēt act.ex teſtamento , ut det aliam nō uitioſam,& illam traditam retinere poterit,donec damnū ſibi emendetur. † In gl.j.in fi.ibi,(Inſti.de act.§.actiones.) & etiam probatur ꝙ nō ſit bonæfidei, quia in ea non iuratur in lit.i.alias. de in lit.iur.& no.ad leg.Fale.l.cum patet.§.legato.& tñ in actionibus bonæfidei iuratur in litem.l.in actionibus de in lit.iur. Dy. In fi. gl.ibi,(§.non ſolū.in fi.)ſed hoc falſum eſt.ſ. l. huiuſmodi. §. hæres. & l. Meuius.§.in fundo.j.tit.i.iō primam approbat Dy. Bar. Et hanc tenet,dicens ꝙ ſi damnum eſſet datum a re debita malè tradita,procederet prima ſolutio , ſed hic fuit datū a ſeruo nō debito,quia in legato generali non veniebat ſeruus peſſimus, vel fur.vnde licèt talis ſit electus non ideo ille vr̄ legatus, ut hic patet,quia agitur vt alius detur,& ſic non agitur ex teſtō,ſed de dolo,& ſic rñdetur ad l.ſeruus pignori.de pig.act ſ.alleg pro ꝯtraria.Opp.de prin.l.ad fi.quia in prin.innuit hr̄dem poſſe inſolidum conueniri ad damnū pp eius dolum, quia ſcienter dedit, & ſic non liberetur dando pro noxa. quia illud beneficium cōpetit dño ignoranti , ne ex malitia ſerui dñs grauetur in plus q̄ ualeat ſeruus,quę ratio ceſſat in ſciente & doloſo. in fi.innuit,ꝙ liberetur dando pro noxa.gl. rñdet ꝙ finis intelligitur ſi legatarius vult recipere pro noxa.ſed ſi non vult,hēt locū prin.Sed ꝯtra,quia idem eſſet in omni alia re tradita creditori volenti.glo. rñdet,ut in ea,ſed truffa eſt , quia ēt ſi alia res traderetur volēti , prima actio tollitur ipſo iure,niſi ſit actū ꝯtrium.l.ſi quis aliā. de ſol.& ibi no. unde gl.ultimò ſoluit,ꝙ principium corrigitur p fi. & aliud ſit in ꝯtib.quod Dy. reprobat.ar.ſ.eo.l.ſi ſeruus.§. cum quid. & j.e.l.ſi quis inquilinos.§.j.ideo approbat primā. Tu dic ſm Bal.tunc dñs ſciens tenetur inſolidum, nec liberatur dando pro noxa,qñ ſcit ipſum facere furtū & pōt ꝓhibere, & non prohibet.alias dare pōt.l. a.& 3 .de noxa. Sed hic hr̄s, licèt ſciret eū furē,non dedit tñ vt furaretur legatario,nec ēt ſciuit, vel prohibere potuit cum furatus fuit,& ſic procedit finis.principiū non obſtat,quia non dēt teneri inſolidū,licèt dicat, ꝙ poſſit conueniri ad emendationem damni rōne dāni , ſed certè hoc eſt regulare ēt in dño ignorante,ſed liberatur dando ſeruum pro noxa.

L E X CXIIII.

1 Legatarius recuſans onus etiam pro parte,totum legatum perdit.

2 Sicut onus iniunctum per modum conditionis non ſcinditur vt poſſit impleri pro parte, & conſequi partem legati, ita nec iniunctum per modum diſpoſitionis, vel modi.

3 Ex diſpoſitione legali non debet quis pati pœnam vltra quàm deliquit.

2 **ETiam ſi partis.** † Legatarius recuſans onus ēt pro parte,totū legatū ꝑdit.h.d. In tex.ibi,(antetur.)quia legarū cenſetur factū contēplatione tutelæ ſibi iniunctæ,niſi aliud appareat.l. Neſennius.§.fi.cū l.ſeq.de excu.tut.& in Authen. de hær. & Fal.§. in oībus.& per Bar.C.de leg.l.pe.† & no.ꝙ ſicut onus iniunctū per modū ꝯdōnis non ſcinditur,vt poſſit impleri ꝓ parte,& cōſequi partē legati,l.cui fundus.de ꝯdi. & dem. Ita nec iniunctū p modū diſpōnis,vel modi,& ſic debet in totū,& formaliter impleri,vt hic.Nec ob.ꝯtrium glo.ꝙ in plus puniat̄,quā delinquat, quod eſſe non debet,l.reſcriptū eſt. de his qui. vt indi. & l. ex facto.§ Iulianus. ſ. de vulg. & pup. quia hoc procedit hic ex præſumpta voluntate defuncti,qui nō præſumitur aliquid uoluiſſe
3 relinquere,niſi totum onus ſubeatur, † ſed ex diſpoſitione legali non debet quis pati pœnam vltra q̄ delinquat , ut in contrarijs , ſed quomodo in diuerſis prouincijs poterit ſubire onus,& ſic vr̄ ꝙ habeat legitimam excuſationem? Reſpondeo fateor ſi non uult lucrum, ſed ſi uult,non eſt iuſta cauſa, quia quod nō poteſt per ſe, poterit per alios.

L E X CXV.

1 **SI quis inquilinos.** † Cùm legatur res cuius nō eſt cōmercium per ſe,ſed cū alia re ſic,& legatur ſine illa , non ualet legatum quātum ad rem,ut peti poſſit,ſed debetur æſtimatio. h.d. ſm verū intellectum,qui probatur.ſ.eo.l.cętera.§.ſi duobus. Sed ſi nullo modo eſſet cōmercium nec per ſe,nec per aliū , tunc nec æſtimatio deberetur.l.apud Iul.§.fi.ſ.eo.In gl.ibi,(uel quia ſciebat.) Tu dic Indiſtinctè deberi æſtimationem ſi ignorauit eos adhęrere ſolo,& etiam ſi legatarius non erat coniuncta perſona, quia hic nō legauit rem alienā, ſed ſeruos proprios , & legatū quantum ad ipſos non tenet,quia adhærebat ſolo, ideo debetur ęſtimatio.d. §. ſi duobus , niſi appareat de contraria uoluntate , & quantum ad hoc tex.dicit(ex uoluntate defuncti ſtatuendum.) In fi.gl.ibi,(ſi appareat teſtatorem uoluiſſe ,) ſed in hoc §. etiam ſi non apparet,quia præſumitur voluiſſe d.§. ſi duobus. & infra eod.l.filius. §. ſi quid alicui.

1 Si facto hæredis contingit, vt res legata pręſtari non poſſit,tenetur ad ęſtimationem,etiam ſi ignoranter hoc fecit.

2 Factum ab eo qui habuit a me cauſam,cenſetur factum a me.

Si promitto non ędificare in meo ſub pœna, & illud vendam & emptor ędificat, ꝙ incidam in pœnam ac ſi ędificaſſem.

2 **§.Cum ſeruum.** Si facto hæredis cōtingit , ut res legata præſtari non poſſit,tenetur ad æſtimationem,etiam ſi ignoranter hoc fecit.h. d. In tex. ibi,(manumiſerit,) & renuit manumiſſio,ut hic innuitur,& hic eſt caſus ꝙ ſi legatur res hæredis , non tranſit dominium , alias non potuiſſet manumittere. l. ſeruum qui ſub condi. de manu. allegata hic pro cōtrario. In tex.ibi, (an ignorauerit) videbatur contrarium , quia nec poſſidebat , nec dolo deſierat poſſidere,unde ſicut ſi ſeruus eſſet mortuus hæres liberaretur ſupra eo. l.cum res in fi.ita & nunc videbatur liberatus,ſed contrariū eſt, nā qđ ſ. dixi ꝓcederet ſi eſſet mortuus ſine facto hr̄dis,hic facto ſuo,quod tantum operatur quantum mora,ut hæres non liberetur.l. ſi ſeruum de verb.obl.& ſupra eo.l.quid ergo.§. ſi hæres. niſi ſeruus pbuiſſet cauſam,ut in principio illius.§. ſi hæres , ſed contra,de condi.inde.l.in ſumma.§.pe. Sol. ibi in cōditione indebiti, quæ non datur ultra illud in quo recipiēs eſt locupletior quando fuit bonæfi.ſed ſi ignoranter manumiſit, non eſt locupletior,licèt remanſerit patronus,quia tale ius non eſt æſtimabile.ſ.eo.l.planè la 2.§.fi.hic loquitur in actione ex teſtamēto,q̄
2 eſt alterius naturæ. † In tex.ibi , (& cum is cui donatus eſt &c.) No.ꝙ factum ab eo,qui habuit a me cauſam cēſetur factū a me, quod facit ad q.de qua p gl.in l.3.§.opus.ſ.de ali.iudi.facit.l.pen. de ſer.expor.Si ego promitto non ædificare in meo ſub pœna, & illud uendam,& emptor ædificat,uidetur ꝙ incidam in pœnam ac ſi ædificaſſem, facit l.fi.de no.ope. nuncia.

1 **§.Si ita legatum.** † Dictio cum poſita inter perſonas uel res,quarum una alteri nō accedit,ponitur pro & h.d.& ſic utraque perſona,uel res uenit æquè principaliter, ſed ſi accederet,ſtaret proprie,& copularet acceſſorię.l.j.in fi.de pe.leg.& quis ſit effectus. dic ut ibi. In tex ibi,(cū domo).l.q̄ erat in ciuitate,ſed ſi erat in eodē fundo, videretur accedere,& ſic nō eēt principale legatū domus,ſed fundi.

1 Mandatū teſtatoris non ſeruandum quando eſt contra bonos mores & a iure improbatum.

2 Lex ciuilis vel imperialis poteſt annullare iuramentum,& ſic babet vim apoſtolici, & quid bodie? & nu.3.& 5.

3 Statutum ſi annullaret iuramentum,ut ſi diceret contractū minoris non tenere,ēt ſi ſit iuramento uallatus ſine certa ſolēnitate,an valeat,& nu.5.

In bis quæ tangunt animam vel peccatum,ius ciuile ſuccumbet iuri canonico,& iudex eccleſiaſticus ſuperior eſt ſeculari.

4 Iuramentum contra bonos mores,etiā de iure canonico non eſt obligatorium.

1 **§.Si quis ſcripſerit.** † Mandatum teſtatoris ſup eo quod eſt a iure improbatum vel contra bonos mores, non eſt ſeruandum, etiā ſi fuerit
2 iurō vallatus.†& pp hoc ſemper allegatur iſte §.ꝙ lex ciuilis uel imperialis poteſt annullare iuramentum, & ſic babet uim apoſtolici, id eſt Papæ,ut dicit gl.in l.adigere.§. quāuis. de iure pat.
3 & facit l.non dubium.C.de legi.& not.in l.fi.qui ſatiſd.cog.† Et per iſtum tex.dicit Bal. hic, & in auth.ſacrā. C. ſi aduerſus uendi.

1 di ꝙ ſi ſtatutum annullaret [a] iuſm, non valeret, vt ſi diceret con
tractum minoris non tenere, etiam ſi ſit iutamento vallatus ſi-
ne certa ſolennitate, vt eſt hic, & dicit ibi ꝙ ita tenuerunt aliquí
aduocati Peruſini. Sed hoc eſt falſum, ſalua reuerentia, quia ho-
die iuſm eſt de foro eccleſiaſtico, vnde etiam Imperator nõ poſ-
ſet annullare iuſm, ſed ſolus Papa: quia laici ſuper tabulis non
poſſunt ſe intromittere, maximè expreſſè diſponẽdo in c. eccle-
ſia. de conſti. iuncto c. licet mulieres. de iureiur. in ſexto. Ideo om
nes iſtæ leges annullantes iuramentum ſunt correctæ per ius ca
nonicum, quia non conſiderauerũt vinculum iuſi quo ad Deũ,
nec etiam periculum animæ, ſed ſolum publicam vtilitatem ſe-
cundario, quæ non eſt ſufficiens, vt propter eam quis dẽat peie-
rare, & hoc patet in c. 2. de pac. in ſexto. per quod corrigitur l. pa
ctum quod dotali. C. de coll. in c. licet mulieres. per quod corri-
gitur l. non dubium. ita determinat Barto. in l. oẽs populi. in 3. q.
prin. de iuſti. & iur. ſuper quibus poſſunt fieri ſtatuta. & an ſuper
prohibitis de iure diuino. conſtat aũt ꝙ in his, q̃ tangunt aĩam
uel peccatum, ius ciuile ſuccumbit iuri canonico, & iudex eccle
ſiaſticus ſuperior eſt ſæculari, in d. c. licet mulieres. & hoc inquã-
tum tex. dicit (contra ius.) nam aliquid poteſt eſſe contra ius, qđ
non eſt contra bonos mores, ſed inquantũ dicit (bonos mores,)
4 non eſt correctus, quia etiam de iure cano. iuramentum † contra
bonos mores non eſt obligatorium, vt in regula iur. in ſexto. c.
non eſt obligatorium. & no. plenè per Bar. in l. ſi quis pro eo. de
fideiuſ. J. dicit tamen Bar. in l. omnes pupilli. ꝙ licet directò l. ci-
uilis vel ſtatutum non poſſit annullare iuramentum, poteſt tñ
indirectò ſtatuendo, ꝙ ꝯctus factus ſine certa ſolennitate cenſea
tur ſimulatus, & ſic nullus, uel dolo & metu factus, nam hoc po
teſt ſtatutum facere inter ſubditos, & in actibus eorum. hoc ſtan
te, ſuccedit ius canonicum, quod vult iuſm ita ſeruari, ſi non eſt
metu vel dolo extortum. d. c. licet mulieres. & c. 2. ideo ſi interue
niat iuramentum non ſeruata tali ſolennitate, non erit ſeruan-
dum etiam iure canonico, & iſtud ſtatutum eſt Florentiæ in con
5 tractibus mulierum, quod fundatur in hac opin. † Mihi ſemper
fuit viſum contràrium. quia cum directò laici nõ poſſint ſuper
iuſo diſponere, ergo nec indirectò, vt in c. cum quid una. & l. ſci-
re oportet. §. j. de tuto. & cura. datis. ab his alias aperietur eis via
faciendi, ꝙ nunquam iuſm eſſet ſeruandum. & ſic fraudarent
ius canonicum, quod mandat ipſum ſeruari, ſi poteſt ſine inte-
ritu ſalutis æternæ in c. cum contingat. de iureiur. quod non eſt
tolerandum. & his diebus cum haberem de facto reperi ꝙ Butr.
idem tenet in c. cum contingat. ideo conſului contra Bal. Dubi-
to tamen ꝙ iudices ſæculares hanc exceptionem non admitte-
rent, quia iurant ſeruare ſtatuta, ſed modus eſt, ꝙ recurratur ad
epiſcopum qui mandat iuſm ſeruari, & per cenſuram eccleſiaſti
cam compellat iuramentum ſeruari. d. c. licet mulieres.

ADDITIO.

a Annullaret. Adde eundem latè conſ. 264. Franc. de are. conſ. 6. Lud. Rom. conſ.
412. alex. in multis ſuis conſilijs.

LEX CXVI.

1 Dictio quoad, & dictio donec, quid operentur. & nu. 2.

1 **S**Eruo alieno. † Sed quid operatur dictio quoad? Rñdeo quia ſtatim ꝙ perueniet ad
libertatem, vel efficietur ſeruus alterius quam Titij, finiet
legatum, propter naturam huius dictionis ſ̃. de excu. tut.
2 l. pe. & quod no. Bal. in l. legatum. de annu. leg. de dictione † quo-
ad, & dictione donec, & ſimilib. quæ habent ſignificatum extin
ctiuum. vt no. in l. ſufficit. de condi. inde. & facit quod no. Inno.
in c. cum bonæ. de æta. & qualita.

§. Si quis poſt tempus. Seruo proprio etiã pro tempore quo erit ſeru'
poſſunt legari alimenta, non tamen petentur actione teſtamen
ti, ſed officio iudicis. l. ſeruos ad cuſtodiam templi. de alimen. &
ciba. legat.

§. Si quis à primo hærede. Si diuerſæ quanti tates eidem relin
quantur, diuerſæ a diuerſis hæredib. ſuccedentib. in diuerſis q̃ti-
tatibus quælibet inſolidum debetur, ſed ſi a pupillo, & ſubſtitu-
to pupilli, tunc quatenus incœpit deberi a pupillo, non debetur
a ſubſtituto uirtute repetitionis, & ex tabulis pupil. ſed quate-
nus non incœperunt deberi, debentur a ſubſtituto, & a pupilla-
ribus tabulis. h. d. vſque ad §. fi. dic ut ſ̃. eod. l. quid ergo. la j. & l. ſi
fundum ſub ꝯdõne. §. ſi pater. In tex. ibi, (repetierit) quia dixit le
gata omnia præſtari uolo, ſed idem ſi non repetiiſſet, ex quo con
ſiſtebat in pecunia, quæ eſt replicabilis. & fuerunt relicta a diuer
ſis hæredib. l. ſi a pluribus. §. j. ſ̃. eo. ſed ſi conſiſteret in ſpecie, dic
ut ſ̃. dixi ſupra eo. l. ſi tibi. §. j. glo. opponit, ꝙ non debeantur 300.
ſed 200. quia in iſtis 200. relictis a ſecundo uidentur comprehẽ-
di. c. relicta a primo. ſ̃. eo. l. quid ergo. in prin. gl. dicit, ꝙ ibi primo
ab inſtituto, poſtea à ſibi ſubſtituto. hic ab uno inſtituto, poſtea
ab alio, qui ſuccedunt in diuerſis partibus, ſed inſtitutus & ſub-
ſtitutus in eadem, intellige gl. in inſtituto & ſubſtituto pupilla-
ri. ſi autem erat vulgariter ſubſtitutus, tunc ex quo erat graua-
tus proprio legato, non cenſetur ab eo repetitum legatum ſcdm
ab inſtituto. ſ̃. eo. l. licet Imperator. & ſic ex ſua perſona tñ ſol-
uit, quod relictum erat ab eo. in l. quid ergo. partim ſoluit ex ꝑ-
ſona pupilli, partim ex ꝓpria. unde ſi a pupillo reliquit cẽtum, a
ſubſtituto 200. & pupil. adiuit, ſubſtitutus præſtat ſolũ 200. cen-
tum ex perſona pupilli, & centũ ex ſua tanq̃ ex tabulis pupilla.
In ver. (ſi ab impubere) declara. ut ſupra eod. l. ſi quis a filio.

*2 Teſtator ſi mãdaret ſibi fieri ſepulturam magni ſumptus, quæ ſtatui ſuo non
eſſet conueniens, alias hæredem priuat, talis uoluntas non eſt ſeruanda, nec
perderet hæreditatem. & nu. 1.*

*3 Idem ſi mandat ſe ſepeliri cum melioribus veſtibus quas habebat, vel cum
annulis.*

*4 Quid in his, quæ ſunt turpia, uel cõtra bonos mores, & a iure prohibita, quòd
non ſint ſeruanda.*

*5 Quid in his quibus lex reſiſtit propter publicam utilitatem, non quia ſint con
tra bonos mores.*

6 Quid in his quibus lex non aſſiſtit, quia ſunt inutilia.

1 **§. Ineptas voluntates.** † (Ineptas.) idem ſi eſſet inhumana, vt ſi manda-
ret oſſa ſua proiici in mare, uel in flumen. l. pen. de condi. inſtit.
nam tales uoluntates deſignant potius fatuitatẽ teſtatoris, ut
2 ibi, ideo non ſunt ſeruandæ. † & no. quia ſi teſtator mandaret ſi-
bi fieri ſepulturã magni ſumptus, quæ ſtatui ſuo non eſſet conue
niens, alias hr̃dem priuat, talis uoluntas non eſt ſeruanda, nec
3 perderet hr̃ditatem. l. j. de his quæ pœ. nomi. † Idem ſi mandat ſe
ſepeliri cum melioribus ueſtibus quas habebat, uel cum annu-
lis, vt faciebant pagani, qui de alio ſæculo non cogitabant, iſta
potius ſignificant periculum animæ, quia ſibi ſignificant, ꝙ nõ
decedit cum bona diſpõne, ſed cum pompa. In fi. glo. ibi, (ſed ibi.
non præcepit.) ſub. ſed condõnem apponunt: nam quædam fieri
poſſunt per modum ꝯdõnis. l. ſi quis in teſtõ. de condi. inſti. quæ
non pñt fieri per modum diſpõnis. l. vxorem. §. hæres. de le. 3. ſed
ſi uoluntas contineret inhumanitatem, & per modum condõ-
nis, non eſſet ſeruanda. d. l. pe. ſcdm Pe. Sed ꝯ, ꝙ hoc gñaliter ſit ve
rum, ꝙ nec per uiam ꝯdõnis pñt fieri, quæ non pñt fieri per uiã
4 diſpõnis. l. Seius & Augerius. J. ad l. Fal. † Sol. ibi qñ fiebat in frau
5 dem l. & hoĩs, alias ſecus ut in hac gl. uel dic, † quædam ſunt quib.
lex reſiſtit, quia ſunt turpia, uel ꝯ bonos mores, & a iure probibi
ta, & illa nec per uiam ꝯdõnis, nec diſpõnis poſſunt apponi, nec
ſunt ſeruanda. d. l. Seius, quædam ſunt, quibus lex reſiſtit ꝑꝑ pu-
blicam utilitatem, non quia ſint ꝯ bonos mores, ut erat olim ꝙ
Falc. non poſſet detrahi. hoc. n. erat prohibitum propter publi-
6 cam utilitatem. l. quod de bonis. §. j. ad leg. Falc. † quædam ſunt
quibus l. non aſſiſtit, quia ſunt inutilia ut in hoc §. ꝙ fiant ſum-
ptus pompoſi, vel ꝙ centum proijciantur in mare, tũ e ſi per viã
diſpoſitionis, non ſunt ſeruanda, nec inciditur in pœnam ſi nõ
ſeruantur, vt ſ̃. dixi. ſed ſi per uiam cõditionis, non admitteretur
quis ad legatum uel hæreditatem niſi ipſam impleret. l. Meuius.
hic allegata in glo. & tene menti.

LEX CXVII.

*1 Qui poteſt teſtari, poteſt codicillari ſi teſtamentum non faciat, & relinquere
ab illis ad quos ſua bona ſunt peruentura, uel tanquam peculium, uel tan-
quam hæreditas inteſtati, uel tanquam bona uacantia.*

*2 Bona caſtrenſia filijfamilias non facto teſtamento perueniunt ad patrem iu-
re patrio, non hæreditario, & an poſſit pater in illis grauari.
Quid in bonis liberti.*

1 **F**Iliusfamilias. † Qui poteſt teſtari, põt codicilla-
ri ſi teſtm̃ non faciat, & relinque
re ab illis ad quos ſua bona ſunt peruentura, uel tanquã
peculium, uel tanq̃ hæreditas inteſtati, uel tanq̃ bona ua
2 cantia. h. d. uſque ad §. apud Marcellum. † Dubitatio erat in iſtis
caſibus, quia non facto teſtõ bona caſtrenſia filijfa. perueniunt
ad patrem iure patrio, non hæreditario. l. 2. de caſtren. pec. & fin-
guntur a tempore acquiſitionis factæ per filium: ideo uidebatur
non poſſe grauari, quaſi uideatur grauaſſe in bonis proprijs, li-
cet ſi feciſſet teſtamentum, & patrem inſtituiſſet, & ſic haberet
vt hæres, uidebatur poſſe grauari. Sed contrarium eſt, quia filius
teſtando poterat auferre, ergo uidetur ſibi dare, & ſic poteſt gra
uare. ſ̃. eo. l. ſi fundum per fideicommiſſum. §. fin. Item ſi libertus
decedit inteſtatus, bona ut debita ueniunt ad patronum, ergo
uidetur, ꝙ non potuit grauari. ut l. ſi arrogator. §. ſed an impube
ris. de adopt. & l. cum patronus. J. tit. j. Sed dic ꝙ ſunt omnia de-
bita non præciſè, niſi uſque ad legitimam, & in illa fateor, quòd
non poteſt grauari. d. l. cum patronus. alia ſunt debita non præ-
ciſe, quia libertus poterat ei auferre alium inſtituendo, ut hic pa
tet in tex. Eadem eſt ratio in tertio caſu, ſi aliquis decedit inteſta
tus nullis relictis hæredibus bona ueniunt in fiſcum tanquã ua-
cantia, & ſic vñr debita, ſed rñde eodem modo, & eadem ratio
eſſet in hæreditate paterna, quæ tota dicitur debita filio iure na
turali. l. ſcripto. unde liberi. ſed non præciſè tota, ſed uſque ad le-
gitimam, ideo quatenus habet ultra, poteſt grauari.

*1 Grauamen nedum ad rem legatam, ſed etiam ad fructus eiuſdem rei exten-
di poteſt.*

Si

a *Si legatur mihi ſundus, & rogatus dare Titio x. acceptaui legatum, Titius petit x. & fundus non ualeat tantum, an poſſim tradere fundum.*
3 *An poſſim in plus grauari, quàm commodum ſentiam.*

1 **§. Apud Marcellum.** † Poteſt quis grauari nõ ſolum in re legata, ſed ẽt in fructibus, quos ex ea percipiet, vel in quantitate vſq. ad valorẽ fructuum, qñ aũt grauatur tam in ipſa re poſt tpˢ q̃ in quantitate pp fructus interim percipiendos, non tenetur grauatus dare quantitatem niſi fructus perceperit, ſed ſi vult tradere fundum, vt legatarius fruct. ſibi percipiat, deberet audiri. h. d. vſque ad §. ſi quis alicui. In tex. ibi, (quid iuris ſit) .ſ. an ſcdm fideicommiſſum de centum dandis Titio valeat, nam de primo, vt poſt eius mortem fundus reſtituatur Sempronio, non eſt dubium. Dyn. Adde ꝙ ſi non eſſet rogatus alteri reſtituere fundum, non eſſet dubium, ꝙ non valeret fideicommiſſum de centum, & ſtatim deberent ſolui, licet non tñ valeret fundus, quia acceptando vr̃ tanti æſtimaſſe. iuxta no. in l. Imperator. §. j. ĩ. n. j. ſed q̃a rogatus erat reſtituere Sempronio fundum, nec põt quis grauari vltra q̃ habeat a teſtatore, videbatur ꝙ non valeret fideicommiſſum de centũ, ſed ɔ̃rium eſt, ex quo fuit grauatus dare fundum in diem, uel ſub cõditione, cum interim ſit perceptutus fructus, & licet nõ habeat a teſtatore fructus, quia nunq̃ fuerunt eius, quia tñ teſtator fuit cauſa, vt hr̃et, potuit grauare, diſtinguitur tñ an diſtulit grauamen de centum vſq. in tpˢ quo perceperit fructus, qui valeãt cẽtum, & ſine dubio valet, ſed debet expectari, ꝙ percipiat, & ſi pceperit, debebuntur, ſi nihil, quia ſtatim moritur, nihil debebitur, ſed ſi minus, tunc quatenus percipitur, vſq. ibi. (ſed Titij.) ſed ſi voluit centum ſtatim eſſe ſoluenda, licet Marcellus voluerit ꝙ ſtatim debeat, ex quo habet fundum recepta cautione de qua in tex. Iuriſcon. ɔ̃rium determinat, quia ex quo eſt fundo cariturus, vel põt carere ſi decedat ante fideicommiſſum fundi, non eſt æquum vt ſtatim ſoluat, ſed poſtq̃ perceperit ſolum, ergo de anno in annum ſcdm quod percipiet, ſed quia per hoc eſſet quaſi factor illius Titij, ſentiens laborem ſine commodo. quod eſſe nõ debet præter ſuam voluntatem. l. poſtulante. §. fi. ad Treb. auditur uolens Titio tradere fundum retinendum, donec perceperit fruct⁹ valentes centum præſtita cautione de reſtituendo fundũ poſtq̃ perceperit, quia poſt illos perceptos alij fructus debentur legata-
a rio grauato de reſtituendo poſt eius mortem. † per iſtum tex. dñt quidam ſi legatur mihi fundus, & rogatus dare Titio a. acceptaui legatum, Titius petit a. ego dico ꝙ fundus nõ tñ ualet, & volo ſibi tradere fundum, ꝙ debeo audiri, ita no. in addi. Specu. de inſtr. edi. §. dicto. in addi. quæ incipit Treb. vbi allegatur iſte text. ſed non loquitur in proprijs terminis, & in ɔ̃rium facit, quod ſupra dixi. ꝙ ſi acceptaui, videor tanti æſtimare, & ſic teneor ad totam quantitatem, ſed reſponde ꝙ eſt uerum ſi volo fundum retinere, alias contra. argũ hic, & non eſt æquum, vt poſſim in plus
3 grauari q̃ commodum ſentiam. Tene menti. † & de iſto artic. an poſſim in plus grauari, quàm commodum ſentiam vide plenè per glo. & Bar. in d. l. Imperator. §. j. ĩ. titu. j.

§. Si quid alicui. Si legatarius non poteſt capere legatum pp qualitatem ſuæ perſonę, vel rei legatæ, ꝙ impedĩm ceſſaret in perſonam alterius, debetur ſibi æſtimatio. h. d. Intellige qñ præter ſui culpam, & defectum, alias ſecus. l. apud Iul. §. fi. ſ. eod. & pone exemplum, vt ibi dixi in forenſi, qui non põt acquirere immobilia, ẽt in territorio ex forma ſtatuti, vt eſt hic: ſed ſi legentur immobilia, legatum non eſt nullum, ſed debetur æſtimatio, adde quod no. in l. multũ. de verbor. obl. In tex. ibi, (relictum) .ſ. a teſtatore ſciente vitium vel defectum legatarij, alias ſecus Dy. vt etiam no. in d. §. fi.

a *Verba quę a principio non potuerunt valere iure directo, trahuntur ad fideicommiſſum.*

1 **§. Vt quis hæredem.** † Non põt hæres grauari de faciẽdo alium hæredẽ, ne ſibi auferatur libera teſtamenti factio, ſed ſi de facto fuit grauatus, non valet in forma ſpecifica, ſed valet vt valere põt, quia importat fideicommiſſum hr̃ditatis teſtatoris, vt ſit illi reſtituẽda: & ſi grauatur reſtituere hr̃ditatem ſuam, vel partem eius, va-
a let vſque ad valorem hæreditatis ſibi relictæ. h. d. † Et allegatur ꝙ verba quæ a principio non potuerunt valere iure directo, trahuntur ad fideicommiſſum. facit l. ex facto. in prin. ad Trebel. & hoc qñ pp qualitatem diſpõnis. Item ſi pp defectum ſolennitatis, quia prolata in codicillis, in quibus hæreditas directò dari nõ põt eo. tit. l. Sceuola. & l. cum quis decedens. § Seia. de legat. 3. & no. in l. verbis ciuilibus. de vulg. & pup. In tex. ibi. (rogari non poteſt.) & poſito ꝙ inſtitutus de hoc rogatus adeat hr̃ditatem, vel legatarius acceperit legatum, non compellitur hoc facere, quia non potuit ſibi teſtamenti factionem adimere. l. ſtipĩo hoc modo concepta. de uerb. ob. In tex. ibi, (hæreditatem) .ſ. primi teſtatoris rogantis, & dic detracta Treb. ſi autem teneretur illum reſtituere, hr̃et inſtitutus omnia bona ſine diminutione tam primi teſtatoris rogantis q̃ ipſius rogati, nunc aũt ſolius teſtatoris, & cum diminutione Treb. ſed ſi ſpecificè & expreſſè rogetur de hæreditate propria, procedit quod ſequitur in verſ. (quid ergo.) & no. ꝙ tunc non habet locum ſenatuſc. Treb. quod ſolum habet locum in hæreditate rogantis, tenebit ergo tanquam quodlibet fideicommiſſum vſq. ad valorem bonorum ſibi relictorum, nã poteſt quis grauari etiam in re propria vſque ad valorem rei ſibi relictæ. l. Imperator. §. j. ĩ. titu. j.

1 *Cùm eſt relictum aliquid æſtimabile, non poteſt grauari in re inæſtimabili ſic econuerſo.*
2 *An poſſit quis grauari de adoptando aliquem.*
3 *Caſus aliqui in quibus pater cogitur filium emancipare.*

§. Secundum vulgarem. Non poteſt q̃s grauari de emancipan-
a do^a filium, tõ eſt, quia patria poteſtas eſt inæſtimabilis, & ſic no.
1 † ꝙ cum eſt relictum aliquid æſtimabile, non poteſt grauari in re inæſtimabili, ſic econuerſo. ſ. e. l. plane. la 2. in fi. cum l. ſeq. pro te enim inæſtimabili non poteſt dari actio ex teſtamento, quæ inuenta fuit pro rebus æſtimabilibus, hoc innuit tex. in l. ſi cui. de condi. & demonſt. ſed officium iudicis bene poterit implorari, ſi grauatus commodũ acceptauit, & hoc ex æquitate magis quam
2 de rigore, vt ibi patet, ſed † an poſſit quis grauari de adoptando aliquem, tex. dicit ſimpliciter ꝙ non. in l. vxorẽ. §. hæres. de leg. 2. nec reperio l. quæ dicat ꝙ officio iudicis compellatur adoptare, licet l. dicat, ꝙ compellitur emãcipare, quia durius eſt teneri ad adoptandum, quia tenetur ſibi relinquere legitimam, & ſi ipſm
3 præteriret, teſtamentum eſſet nullum. † Adde aliquos caſus, in quibus pater cogitur filium emancipare. in l. non poteſt. cum l. ſeq. de adop. Sed contra, filius inuitus nõ emancipatur, in Auth. quibus modis natu. effici. ſui §. generaliter. vbi bona glo. & per Bar. in l. quidam cum filium. de verbo. obligat. & per Angel. in l. verum. eo. tit. niſi propter iuſtam cauſam, vt ſi eſſet tantum diſſolutus, quòd periclitaretur ſtatus patris.

ADDITIO.

a Emancipando. Sed an poſſit quis grauari de legitimando aliquem cum teneatur. ar. de emanci. ad legitimationem, vt per multa concludit Franc. Cur. conſilio 3. & conſilio 64.

§. Ædes deſtruendæ. Intellige iſtum text. ꝙ nõ teneat grauamen de deſtruendo: ſed reijciatur tanquam impoſſibile, & a iure prohibitum, legatum tamen ædium benè tenebit.

§. Si fideicommiſſum. Not. ꝙ legatum factũ ſeruo alieno applicatˀ ſibi ſi ante diem legati cedentis reperiatur liber, ſed ſi fuit factũ contemplatione domini, & apparet, tenebitur ſibi reſtituere. argu. l. aditio. de acqui. hæred.

2 *Grauatus an poſſit renunciare ſuo commodo, & quid in fideicommiſſario.*
3 *An hæres reſtituens fideicommiſſum ante tempus ſit liberatus.*
4 *An tunc iura directa remanebunt penes hęredem inutilia.*
5 *An poſſit reſtitutionem retractare.*
6 *Si teſtator inſtituit uxorem ſuam, & vult poſt mortem ſuam bona diſtribui inter pauperes, & domina uolens in uita omnia diſtribuere uendidit de conſenſu epiſcopi omnia bona pro modico cuidam conſanguineo, ad quem uolebat illa bona deuenire, & pretium diſtribuit, & epiſcopus laudauit, & approbauit, & poſtea mortua eſt, an alius epiſcopus nouus poterit executionẽ retractare, tanquam factam ante tempus.*

5 **§. Diui Seuerus & Anto.** † Fideicõmiſſum ɔditionale nõ debet ante conditionis euentum reſtitui, quãdo fideicommiſſarius eſt in aliena poteſtate, vel quando ſunt plures, etiam de ipſius, vel eorum voluntate, nec cogitur ante diem reſtituere, licet teneatˀ cauere, & ſi nõ cauet, patitur miſſionem in poſſ. & miſſio patris vel dñi poteſt prodeſſe filio vel ſeruo. h. d. Primo loquitur in fideicommiſſo condõnali vſq. ibi, (Idem principes.) Secundo de fideicõmiſſo facto in diem. Item in prima parte quæritur, an rogatus ſi vult, poſſit reſtituere ante condõois euentum, & terminatur ꝙ non. Secundo poſito, ꝙ poſſet ſi vellet, an compellatˀ ſi non vult. Aduerte, q̃a illud quod in prima parte dr̃, ꝙ non põt, locum habet ẽt in ſecunda, qñ fideicommiſſum eſt in diem per eandem rationem, quia adueniente die poſſent illi reperiri ſui iuris, vel non oẽs, & ſimiliter qđ dr̃ in ſecunda parte de præſtanda cautione, & miſſione in poſ. ſi non præſtetur, locum hẽt ẽt in prima, qñ fideicommiſſum eſt condõnale. vt leg. no. ea. per totum. (In tex. ibi. (nec quidem ex uoluntate eorum poſſe.) ɔ̃ hoc vr̃ tex. in l. poſt mortẽ. C. de fideic. ubi dr̃ ɔ̃rium. uera ſolutio eſt quam ẽt ſentit glo. ꝙ ibi erat vnus tñ fideic. hic plures. Item ibi non erat in ptãte alterius, hic ſic, vnde ibi non agebatur de præiudicio recipientis, ſed ſolum de commodo, & de prçiudicio dantis, quia poterat retinere donec impleretur conditio, & ſi non fuiſſet impleta, remanſiſſet ſibi: potuit ergo ſibi præiudicare. hic agitur de præiudicio recipientium dupliciter, primo quia erant in ptãte, & ſic q̃rentur patri, ſi non fiat: ſed ſi differatur, poterũt eſſe ſui iuris, & ſic acquirent eis. ſ. proxim. § Item aliud præiudicium, q̃a ſunt plures, & ſi nunc fiat reſtitutio, quilibet habebit partem, ſed ſi differatur, poterit eſſe, ꝙ tempore condõnis non

erit

a erit niſi vnus,qui totum habebit partem iure accreſ. †Sed oppo-
nitur fortiter,ſicut grauatus põt renunciare ſuo commodo.in d.
l.poſt mortem.ita & ecõuerſo fideic.dẽt poſſe,ſed tex dicit ꝯ̃riũ,
ꝙ eis ẽt ꝯſentientib.non põt fieri reſtõ. qd vr̃ ꝯ̃ l.nihil.ꝟ.e. Iſtud
eſt difficile ꝯ̃rium,& non declarat̃ licet Bar.aliqd tãgat,ſed non
ꝑfectè. Modo mihi vr̃ ꝙ aut q̃rimus an poſſint ꝯſentire ꝙ nunc
fiat reſtõ,& reſtituens liberat̃ ab eis.& dico ꝙ ſic qa non eſſet iu
ſtum,ꝙ poſtquam reſtituit eorum uolũtate poſſet ꝯueniri ab eis
exiſtente ↄdõne ſi reperiant̃ ſui iu.uel unus tm̃,quaſi malè reſti-
tuerit,ſed ſi q̃rimus an poſſint ꝯſentire,ꝙ teſtõ remaneat firma
eo modo quo facta eſt,qcunq.caſus obueniat,& dico ꝙ non,im
mo extante ↄdõne ſi ſunt ſui,poterunt a patre repetere, nec po-
terit replicare ꝙ ꝯſenſerit, qa poterunt tñdere, conſenſus no-
ſter intelligit̃ ꝓ tpe añ ↄdõnis exiſtẽtiam, ut poſtq̃ rogatus uole
bat uti liberalitate, ꝙ tu pr̃ de liberatione illius ꝯſequeris com-
modum in illius ꝑiudicium.& non in noſtrum ꝓ tpe poſt exiſtẽ-
tiam ↄdõnis,ſi eſſemus noſtri iuris,& hoc voluit tex.in fi.dum di
cit ꝙ ꝑ patrem & dominum acq̃rit̃ filio & ſeruo.ſi pr̃,& dñs miſ
ſi ſunt in poſſeſſionem,licèt enĩ pr̃ & dñs interim teneant bona
& ꝑcipiant fructum, ſi extante ↄdõne filius & ſeruus ſint ſui iu-
ris,oĩa debebunt ſibi reſtitui, & eodem modo ſi tũc reperiat̃ vnus
ſolus,licet non poſſit conuenire grauatum,qa ꝯſenſit reſtituere
oib poterit repetere partes deſcẽdentium ab hr̃dib. eorum qua
ſi reſtõ facta añ tp̃s,& euentũ ↄdõnis ꝓfuerit illis mortuis,& hr̃-
dib. eorum,qa rogatus exercuit ꝓ illo tpe libertatem, ſed adue-
niẽte die uel ↄdõne reſoluit̃ commodum, & dẽt ad iſtum ſolum
redire,ſicut dicta iuris diſpõ,& ꝑſumit̃ ꝙ teſtõr uoluerit, & nũc
hẽs intellectum huius §.per nullum tactum.Prędicta ꝓcedunt ſi
iſti fideicom.erant in ætate,ut potuerint ſibi ꝑiudicare, aliàs hæ-
res reſtituens ante tempus non liberaretur ab eis, quatenus re-
ſtõ cederet in eorum damnum,quia eſſet mutata ↄdõ eorum. l.
pupillus.de ſolu. Aliàs & tunc liberarentur ſi eſſent in eodem ſta
tu.Pet.verò & ẽt Dyn.uidentur dicere ꝙ ideo iſti conſentiendo
ſibi non præiudicant, quia ↄdõ emancipationis lib qua fuit eis
relictum, cenſetur appoſita in odium patris,cui teſtator noluit
acquiri,cui non poſſunt renunciare,arg in l.tametſi. ad Mac.qđ
non placet,quia reſtringunt §.ad hanc ↄdõnem ſolam, cum poſ
ſit intelligi de qualibet ↄdõne, ut gl.etiam intelligit. Item nec il
la in odium patris principaliter vr̃ appoſita, ſed principaliter in
fauorem filiorum, quos plus diligebat licet patrem diligeret.
3 Sed† nunc opp.ꝙ nec hæres reſtituens ſit liberatus,cuius ꝯ̃trium
ſupra dixi l.uxorem.§ antepe.qui incipit Scia.de leg.3.Sol.ibi ſe-
cundus fideicommiſ.in cuius ꝑiudicium tenebat reſtitutio facta
ante tempus non conſenſerat ut fieret primo,hic omnes conſen
ſerunt,ꝙ fieret oib.cum unus tm̃ poſſet ſupereſſe tpe conditio-
nis,& cum eſſet in poteſtate patris.Sed opponit̃,ꝙ nec ipſi poſt-
q̃ ꝯſenſerunt,poſſint retractare reſtitutionem agendo ꝯ̃ patrem,
ſi reperiuntur ſui iuris,vel ꝯ̃ hæredes præmortuorum ſ̃m ea,quę
ſ.dixi per l.nihil.§.oĩb.ꝟ.eo.Sol. ibi ꝯſenſerunt ꝙ bona alienen-
tur in extraneum ꝯ̃ uoluntatem defuncti, unde ad cãm cui re-
nunciauerunt amplius non redeunt,hic conſenſerunt ꝙ fiat exe
cutio & reſtõ ſ̃m uoluntatẽ defunct licet pinguius,quia ante tẽ
4 pus,vñ nõ renunciat uoluntati defuncti.† Vltimo opponitur,ꝙ
ante tp̃s non poterit fieri,cum hic loquatur de fideicõ.uniuerſa
li l.ſed ſi ante.ad Trebel.Sol. fateor ꝙ non potuit fieri quantum
ad hoc, ut tranſeãt iura utilia & directa remaneant penes hære-
dem inutilia,ut ibi,bene tñ tranſeunt ex quadam donatione fa-
cta ꝑ hr̃dem añ tp̃s,& ſic iura directa penes hæredem non rema
nebunt oĩno inutilia,immo poterit conueniri a creditorib hr̃di
tatis,& ẽt poterit ꝯ̃ debitores præterquam in caſib.l. 2. C.de no-
ua.qa teſtõ nõ iuuat̃ Trebe.quia non eſt facta ut teſtator uoluit
añ ↄdõnis euentum d.l.ſed ſi ante.ad Treb.& l.mulier.§.ex aſſe.
de iu.do. & poſtea ↄdõne exiſtente fideicommiſſarij immutant
ſibi cãm dñi,& incipiunt hr̃e ex teſtõ,& incipiunt iuuari Trebe.
Senatuſcon. & iura directa remanent inutilia.arg. in l.fundo.ad
l.Fal.ita ſentit Bar.hic,& in l.poſt mortem.C.de fideicom.ſed Ba.
ibi notabiliter ſentit hoc poſſe procedere in alia ↄdõne, uel tpe
mortis grauati, & dicit ꝙ ſi hæres grauatur reſtituere poſt mor
tem.& reſtitueret in uita,reſtõ iuuaret̃ Senatuſcõ. ut in illo tex.
ubi dicit caſum cum loquit̃ de retentione catte,aliàs fruſtra fie-
ret ibi mẽtio,& aſſignat rõnẽ, quia cũ quis grauatur reſtituere
poſt mortẽ. perinde eſt acſi eſſet grauatus cũ vult,& ſic citius ſi
vult,vnde ſtatim ꝙ vult extat ↄdõ, & fit reſtõ ſ̃m voluntatem
defuncti,& ceſſat rõ Bar.Pro hoc d.l.vxorem.§.pen. de leg.3.Vbi
econuerſo rogatus reſtituere cum uellet cenſetur rogatus reſti-
tuere poſt mortem,ſi primo non declarat uelle,ſunt ergo iſta pa
5 ria inter ſe,& eſt pulchrum dcm̃,& placet.† Nunc q̃ro utrũ hr̃s,
qui reſtituit ante tp̃s,poſſit reſtõnẽ retractare.rñdeo ſi feciſſet er
rore iuris,uel facti,clarũ eſt ꝙ ſic,ꝑ ti.de cond.ind.ſed ſi fecit ſciẽ
ter,tũc aut erat fiẽdum certæ ꝑſonæ,& determinatæ,uni uel plu
rib.ut in ho §.& l.poſt mortem,& non poteſt,quia cẽſet̃ donaſſe
ius qđ habebat.ſ.retinẽdi.l.cuius ꝑ errorem.de re.iu. & donatio
non retractatur.l. Ariſto.de dona. Si aũt incertæ ꝑ cum certiſi-
cãdæ tpe mortis, vt ſi eſſet rogatus reſtituere poſt mortẽ vni de
familia quem elegerit,& in uita elegit unũ & reſtituit,nõ põt re
tractare ꝓ tpe quo hẽt uiuere,qa cẽſet̃ donaſſe ius ſuũ ꝓ illo tpe,
ſed bñ põt retractare ꝓ tpe ſecuturo, & aliũ eligere,ad quẽ bona
dẽant deuenire uſq.ad ultimum uitæ ſpiritũ, & retractabit̃ reſtõ
prima.Sed ſi aliũ nõ eligat̃, remanet penes primũ & tũc incipit
hr̃e ex teſtõ,iſta ꝓbant̃ in l.unũ ex familia.in fi.princ.ibi (mutari
uoluntas)&c.& ibi(ſitte tñ duret,)&c.& l.cũ pr̃.§.a filia.ꝟ.ti.j. &
ꝑ ꝑdicta determinat̃ qõ quotidie ꝯtingẽs, & uidi de facto. Si te-
6 ſtõr† inſtituit uxorẽ ſuã, & vult poſt mortẽ ſuã bona deſtribui i-
a ter pauperes, dña vult in uita oĩa diſtribuere,[a] & uidi ꝙ ipſa ad
inſtãtiã cuiuſdã ꝯſanguinei ad quẽ uolebat illa bona deuenire.
de ꝯſenſu ep̃i oĩa bona ꝓ modico iſti uẽdidit,& ꝑtium diſtribuit,
& ep̃s laudauit,& ꝓbauit.poſtea mortua eſt ſucceſſit ep̃s nouus,
q executionem uolabat retractare tanq̃ factam añ tp̃s,& ſic ꝯſen
tiendo ep̃s non potuit ꝑiudicare ſucceſſori,qui reperiret̃ tempo
re mortis,& ẽt pauperib.ꝑ illum §.a filia.& ꝑ iſtum. Et credo ꝙ
de facto retractauerit,& Bar.vr̃ ad hoc inducere in d.§.a filia.Ba.
in l.poſt mortẽ,dicit hunc articulum eſſe dubiũ, & ꝙ æquitas di
ctaret ꝙ iſta mulier ante tp̃s reſtituere poſſit, ad hoc facit ratio
quam ſ.dixi, quia vr̃ grauata cum uolet, & ad plus.ſ.tpe mortis,
cũ deſinit velle, ergo nõ eſt facta ante tp̃s:ſed ſi apparet de frau
de, ut in caſu propoſito, quia fuerunt uendita pro minori pre-
tio,hoc non dẽt præiudicare pauperib.& ep̃o,quia conſentiunt
propter modicum lucrum quod habent,& malè faciunt,& ſuc-
ceſſor poteſt reuocare,& ita tunc conſului, ſed emptor ille con-
cordauit ſupplendo iuſtum pretium.Non ſunt alia.

ADDITIO.

a *In uita omnia diſtribuere.* Adde ut per anch.conſi.203. Bal.conſi. 75. 3. lib.

1 *Conditio,ſi deceſſerit ſine liberis,deficit ſi decedat cum eis,licèt non ſint hęre-
des decedentis.*
2 *Conditio ſi deceſſerit ſine liberis,an deficiat ſi deportantur,& ſic facti in capa
ces,uel fratres minores.*
3 *Si quis rogatus eſt per fideicommiſſum reſtituere ſi ſine liberis deceſſerit, an
liberi appoſiti in iſta conditione,uideantur tacitè ſubſtitui,& ſic an poſſint
reuocare alienationem bonorum factam a patre tanquam ſubiacerent reſti-
tutioni.*
2 *Quando filij ponuntur in diſpoſitione, non in conditione, an requiratur quòd
ſint hęredes patris,ut ſi quis reciperet pro ſe & filiis feudum uel emphy-
teuſim.*

1 §.Cum quis erit rogatus. †Condõ, ſi deceſ-
ſerit ſine liberis,
deficit ſi decedat cũ eis,licèt nõ ſint hr̃des decedẽtis.h.d.notabĩr
& ipallegat.In gl.ibi(uel dic ſecus ſi eahr̃dent.)ꝑcedẽtem opi.re-
net gl.in l.ex facto.in fi.ad Treb.& Pe. & Cy.C.de ↄd.inſer.l.j, qđ
ſiue excludant̃ a ſucceſſore ſcõ ipſorum ad hoc ordinato, qa re-
pudiauerunt hr̃ditatem,ſiue teſtõres ipſos exhr̃dant faciant ↄdõ
nem deficere qa in ↄdõnib.reſpicit̃ merum factum.l.Mæuius.de
ↄd.& dem. & verum eſt in facto iſtum non deceſſiſſe ſine liberis
a licèt non ſint hr̃des,†ſed ſi de facto,eorum ad hoc non ordinato,
quia deportati,& ſic facti incapaces,uel fratres minores, q nec ĩ
particulari nec in cõi pñt capere,iſti haberent̃ ꝓ mortuis.l.j.§.fi.
de ꝯ̃t.;& l.ſi decem.§.ſi deportatus.de bo.lib.iſti nec ex teſtõ, nec
ab inteſtato ſunt ſucceſſibiles,ideo ꝑinde eſt acſi non extarent,
nec teſtõr de illis vr̃ ſenſiſſe,cum gr̃a filiorum ↄdõnem appoſue
rit.ſ.ut habeant,ut dicit gl.quam no.& ſic ſenſit de illis q pñt hr̃e
3 ſi uolunt,uel ꝑ teſtõrem ſtat quominus hẽant. † & no.iſtam rõ-
nem gl.per quam vr̃ ꝙ liberi appoſiti in iſta conditione videan
tur.tacitè ſubſtitui,nam ſi verum eſt quod dicit glo.ꝙ eorũ gr̃a
ſit appoſita condõ, ad finẽ ut hẽant,cum ex tacita uoluntate, q̃
colligitur ex coniecturis,reſultet fideicõmiſſum,licet verba non
diſponant.l. fideicommiſſa.§.hæc uerba.de leg.j, uidentur tacitè
ſubſtitui. & ex hoc reſultat effectus, quia ſi pr̃ alienaſſet bona,
filius poſſet reuocare, tanq̃ ſubiacerẽt reſtõni licet eſſent exhæ
redati,uel repudiaſſent hr̃ditatem patris,uel ẽt ſi non eſſent alie-
nata, poſtq̃ ↄdõ fideicommiſſi expreſſe deficit in perſona extra-
a nei,ipſi tanq̃ ſubſtituti[a] poterunt bona repetere ab hęreb.patris,
nec pr̃ poſſet eis auferre. Doc.vident̃ ꝯ̃rium ſentire,ꝙ non videã
tur ſubſtitui, qa uerba ↄdõnalia nõ important diſpõnem.l.ſi qs
b ſub ↄdũne.ſi quis omiſ.cau.teſt.& inducunt ſolum gl.[b] in l.Lu-
cius

ADDITIONES.

a Subſtitui. Adde eun.Pau.conſi.493.Soci.latè conſi.32,
b Gloſſam. Adde ꝙ hanc opi.dicit etiam magis cõem Alex.de Imo.in conſ. ſuo
265.col.4.ver.probatur,& ibi allegat tenentes hanc partem. in 2. volu. & pro
intellectu gl.in d.l.Luci.vide eun.Pau.de Ca.in conſi.263.inci. Circa primum
quęſitum,in nouiſ.& vide ad materiam eun. Pau.de Caſt.in l.ex facto. §. ex fa-
cto.ꝟ ad Treb.& eun.Alex.in conſ.199.col.2.verſ.2.probatur.in d.2. vol.& in
conſ.54.col.5 ver.omittendo.in 4.vol.& adde eun. Pau.de Caſt.in l.ex facto.§.
ſi quis rogatus.infra ad Treb.& dicit idem Pau.de Caſt.conſi.236.inci. dubita-
tio vertitur de bonis.col.pe.ꝙ iſta opi.ſemper ſibi placuit. Cur. Adde eundem.
Fran.Corſetum in conſ.51.col.x.& conſi.j.Pau.de Ca. per eum ibi & hic alle-
gatum habes in j.vol.antiquorum conſ.nu.86.ſecundum nouiſ. impreſſionem.

eius.de hære.inſti.quæ vult ꝙ tales filij grauari videantur vocati ab inteſtato.i.ꝙ teſtōr noluerit eos habere niſi ex ſuo teſtō, id ſaltem ab inteſtato ſi grauatus teſtm̄ non fecit, ſunt habituri, p̄t tamen facere,& eos priuare,& effectus de quib.ſ̄.non ſequetur, & eo ipſo ꝙ quis habet filios, poteſt facere de bonis quicquid vult tanq̃ bona non ſubiaceant teſti.ipſis filijs vel alijs,& de hoc tangit Bar.in l.Centurio.circa medium,de vul.& pup.& l.ſed & ſi ſic.de leg.3.& l.Lucius,ꝯ quod facit rō huius gl. quam Docto. non ponderant, ad quam non reſpondent,& vidi Bal.in antiqs recollectis in l.j.C.de cōd.inſer.primam opi.tenere per pulchras & ſubtiles rōnes. Sed quia in lectura communiter non hr̄, licet prima opi.plus placeat,& licet communiter ꝯrium teneat, Ego pluries requiſitus nolui ꝯſulere pro prima parte, licet ſi habuiſſem conteſtem quem potuiſſem oſtendere, pluries ꝯſuluiſſem, quia puto ipſam eſſe veritatem, & illæ collectæ communiter nō
1 habentur, † qn̄ aūt filij ponuntur in diſpoſitionem non in conditione,an requiratur ꝙ ſint hæredes, vt ſi quis reciperet pro ſe & filijs feudum,vel emphy. Dic.ꝙ non l.ſi poſt mortem,in prin. ſ̄.eo.& per Bar.in l.vt iuſiurandi.§.ſi liberi. de ope.libe.

1 Tria ſunt quæ faciunt uideri præceptum de non alienando non eſſe nudum.
2 In prohibitione ſeu præcepto de non alienando ſi exprimitur cauſa in qua fundatur affectio teſtatoris,ut ſi dicat, quia fuerunt anteceſſorum meorum nolo quòd perueniant ad alios,an erit iſta ſola iuſta cauſa, ut non valeat alienatio.
3 Quid ſi fundatur cauſa in fragilitate perſonæ prohibitæ,quia erat pupillus.
Si prohibitus erat parum induſtrioſus,& teſtator hoc expreſſit,non poterit prohibitus fauori ſuo renunciare.
4 Quando apparent perſonæ ad quas uoluit peruenire poſt mortem prohibiti alienatione non facta,tunc ſi contra fiat,ipſi reuocant alienationem, & an poſſint fauori ſuo renunciare.
Quid ſi alius læderetur ex ipſa alienatione, ut tertia perſona.
Quid ſi apparet perſona cuius odio prohibuit alienationem.
5 Nudum præceptum iudicis non eſt ſeruandum.
Quid ſi mandat ut quis compareat,uel aliud quod ſpectat ad eius officium.
Si prohibet alienationem,an erit idem quod in prohibitione teſtatoris.
6 Si teſtator prohibet bona alienari ut remaneant in familia,an illi de familia, ſi contra fiat, admittantur ad reuocationem ante mortem alienantis.
Prohibita alienatione,ſi contra fiat,an alienatio ſit a principio nulla.
7 Superior ſi prohibet inferiori,ꝙ non eligat, ſi vult ꝙ electio ſit nulla, dicat ꝙ ſtatim cum incipiunt eligere,ſint excommunicati,uel inhabiles, & non poterunt eam perficere.
Si inhabiles elegerit,tunc electio valet,ſed efficiuntur inhabiles ad alias electiones.
8 Prohibitio in rem comprehendit quamcunque perſonam ad quam peruenit, ut ſi prohibet alienari extra familiam, ſed ſi eſt in perſonam, quia prohibuit me alienare extra fa.ſi alieno intra fami. ualet, & non prohibetur poſtea ille alienare extra,ſed heres meus ſic.
Prohibitio facta filijs non extenditur ad nepotes,ſi non ſunt heredes.
9 Aliud eſt prohibere ne alienetur extra fam. quia tunc illi de familia poſſunt requiri,& ſi recuſant emere,poterit extra fa. alienari,aliud eſt prohibere, quia vult in familia remanere poſt mortem prohibiti,& tunc etiam ſi requiſiti recuſant emere,poſſunt alienationem reuocare.
10 Prohibita alienatione,an uideatur prohibita hæredis inſtitutio.
Prohibitis alienari,pro quibus debitis poſſint alienari.

a **§.Diuus Seuerus &c.** †Nudum p̄ceptum teſtōris de nō alienādo n̄ valet, nec eſt ſeruādum neceſſariò, ſecus ſi non eſt nudū, & nudum dr̄ qn̄ nō cōtinet cām rōnabilem,nec appareat pſona, cuius ꝯtemplatione ſit fcm̄, vel in quam ꝑuenire dēat facta alienatione, & ſic vr̄ facta ſolum fauore ꝓhiti, & hr̄dum eius, vt apud eos maneat cui fauori ꝓhibitus pōt renunciare. Item ēt & qn̄ eſt nudum, nō p̄iudicat creditorib.teſtatoris, quominus ſi alia bona deficiant, poſſint uendi,ut eis ſatisfiant non obſtante ꝓhibitione.h.d.uſq. ad §.cum pr̄.Et primo loquit qn̄ erat nudū uſq. ibi (ꝙ ſi liberis.) Secundo qn̄ non erat,& iſta ſubdiuidit. primo ponit regu. ꝙ eſt ſeruandum vſq.ibi (ſed hoc.) ſecundo limitat excep.ponēdo.l.niſi in damnum creditorum, quibus teſtōr idemq; debitor p̄iudicare non pōt,& de materia huius §.leges plures loquuntur.j.in l.peto.§.frater.de leg.2.& l.cum pr̄.§.libertus.& §.cum pr̄.qua ſi per totam l.de leg.3.vnde multa occurrunt dubia,& quatuor q̄ones.& tex.abundant: unde remedium eſt colligere text,& declarare.& omnia remanebunt tibi clara.Bart. ipſum repetijt, &
2 plures format q̄ones.† In tex.ibi (a teſtatore diſpoſitum eſt.) nec apparet perſona ad quam uoluerit deuenire ſi alienentur. l. pater filium.j.rit.a.& ſic tria ſunt quæ faciunt uideri præceptum non eſſe nudum.ſ.quando apparet de cauſa,& de perſona cuius contemplatione prohibuerit, & aduerte, quia gl. hic vr̄ ponere iſta duo pro vno. i.ꝙ tunc contineat cauſam qn̄ apparet de perſona cuius gratia facta eſt, quia voluit deuenire ad filios, vel remanere in familia,quod non placet,quia iſta ponuntur vt diuer
3 ſa. †Item gloſſella ſequens dicit tunc apparere de perſona quando apparet perſona ad quam uoluit deuenire ſi ꝯ fiat, quod ēt non placet,nam pōt eſſe ꝙ fecerit ꝯtemplatione quorūdam.ſ.vt remaneāt in familia ſi nō alienent,& tn̄ ſi alienēt, in poenā alienātis mādat deuenire in alium nō in familia,vr in d.§.filiam. idō melius q̃ gl.exemplificat in cā qn̄ exprimit cā in qua fundat affe
a ctio teſtōris,ut ſi dicat,qa fuerūt anceſſorum [a] meorum,nolo ꝙ ꝑueniant ad alios:nam in hoc ꝯſiſtit iuſta affectio.l.ſi in emptione.de min.vn̄ licet non appareat de alia pſona,ad quam voluerit deuenire in poenam ſi alienētur,erit iſta ſola iuſta cā, ut non ualeat alienatio.Ita vr̄ Dyn.determinare in l.ea lege.C.de ꝯd.ob cau.indiſtincte.& in l.quoties.de fideicom.in exemplo de turri, q̃ fuit antiquorum, & ſic vr̄ ꝙ ipſe idem q alienauit poſſit retractare alienationem, tanq̃ factam ꝯ l.poſtq̃ non apparet alia pſona cuius ꝯtemplatione facta ſit,arg.l.quemadmodum.C.de agr.
4 & cen.lib.x. †Idem ſi fundat cā in fragilitate pſonæ ꝓhibitæ, qa erat pupillus,& res alienari ꝓhibita erat ei utiliſſima, nam ēt cū
b ꝯſenſu tutoris,& iudicis [b] nō poterit alienari, ēt in caſib. aſs ꝑmiſſis,ita vr̄ Bar.intelligere l. a.C.de uſuc.ꝓ em.ſed factus maior poterit,qa ceſſat cā ꝓhibitionis. item ſi ꝓhibitus erat parum induſtrioſus,& teſtōr hoc expreſſit, nam non poterit ꝓhibitus hic renunciare ſuo fauori.hoc ꝓbat in l.Titio centum.in prin.in verſi. ſed ſi filio.j.de ꝯd.& demon.allegata in gl.mag.ꝑ ꝯria,licet Bar. alium videatur dare intellectum, q ꝑ modernos non approbat.
5 †De ſecūdo.ſ.de pſonis quarum contemplatione fcā eſt ꝓhibitio, pōt poni exemplum plurib.modis,primo qn̄ apparent pſonæ ad quas voluit ꝑuenire poſt mortem ꝓhibiti alienatione non fcā, vt in verſi.(quod ſi liberis.)& tunc ſi fiat contra, ipſi reuocant alienationem.l cum pr̄.§.libertis.j.n.4. uel quando apparet perſona cuius odio prohibuit alienationem, vt ꝙ non alienentur in talem inimicum ſuum.l.codicillis.§. matre.de leg.2.vel quādo res prohibita erat res animata anima rationali,ut ſeruus non poteſt pretendere ad intereſſe,ne experiatur alium dn̄m,& hæc ratio ſufficit,ne valeat alienatio.l. generaliter.§.ſi penitus. ideo ſi teſtator ꝓhibet non alienari caſtrum hoc ſufficit cum ibi ſint homines,ſed qn̄ hæc ceſſant,ſed ſolum prohibuit,quia uoluit apud hæredes remanere,etiam ſi hoc dixiſſet,dicitur præceptum nudum,quia poteſt quis ſuo fauori,& eorum hæredum renuntiare,ut hic,& j.de leg.3.l.pater filium.§.pen.ubi eſt tex.bonus. de hærede prohibiti,ſecus ſi uoluit remanere penes liberos prohibiti tanquam liberos,non tanquam hæredes. ut hic in uerſic.
6 (ꝙ ſi liberis) & in l.pater filium.in prin.a contrario ſenſu.† In tex. ibi (nudum præceptum.) arg.eſt hic ſecundum Dy.quòd nudum præceptum iudicis nō ſit ſeruandum,ut ſi mandat,ut quis iuret ſeruare mandata ſua,hoc enim non fundatur in iure, ideo non debet ſeruari,ſecus ſi mandat ut compareat,uel aliud quod ſpectat ad eius officium,& tunc non dicitur nudum.Quid ſi prohibet ne alienentur,an idem quod in prohibitione teſtatoris? Dic quòd ſic,quia ſi ſine cauſa non ualet,ſed ſi cum iuſta cauſa,quia prodigus,valet.l.ſi is cui bonis.de uerb.obl.uel ne fiat alteri p̄iudicium,quia res eſt in quæſtione.l.toties.de polli.& l. ſi creditores.de priui.credi.& no.gl.in l.proſpexit.qui & à quibus.& l.diu de peti.hær.nam iudex,& teſtator in hoc comparantur.l. ſeruus
7 hac lege.de manumiſ.uenio ad gl.† In text.ibi (ſeruandam eam.) & ſi contra fiat, ſtatim reuocabitur alienatio nō expectata morte alienantis,licet prohibitio facta ſit,quia uoluit teſtator in familia remanere poſt mortem prohibiti per illos de familia, in quos deuenire uoluit ſi non alienentur, uel etiam per illos ad quos uoluit deuenire ſi alienentur. l.cum pater.§. libertis.j.tit. j.ſed contra primum opponitur,quòd illi de familia non admittantur ad reuocandum, niſi poſt mortem alienantis, quia tunc ad eos debebant uenire,igitur alienatio interim facta ualet,& illo moriente retractatur,ut no.ſ̄.eo.l.ſeruo legato.§.j. in gloſſa ſolu.& tenementi.Interdum res ſubiectæ reſtitutioni ſub conditione prohibentur expreſsè alienari,& tunc quia concurrit duplex prohibitio ſcilicet legalis,& teſtatoris,ſtatim a principio alienatio eſt nulla, & illi ad quos debebant deuenire ſub conditione ſtatim admittuntur ad reuocandum eorum fideicommiſſa, & efficiuntur pura, ubi primo erant conditionalia, ut in d.§. libertis.& ibi not.in gloſſ.quæ incipit,forte aliud:interdum non prohibentur alienari per teſtatorem, ſed ſubeſt prohibitio legalis,ut in authen.res quæ.C.commu.de leg.l.Marcellus.§.res q̃.ad Treb.& tunc ualet interim alienatio & reſoluitur conditione extante,ideo ſi tunc non extatent fideicommiſſarij, remanebit alienatio firma, ut in contratijs.l.fi.C.commu.de leg. §. ſin autem auaritiæ. Item opponitur quòd ſit adhibenda alia diſtinctio,

ADDITIONES.

a anteceſſorum. Facit l.licet de in diem adiectio. ubi minor præfertur in emptione rei,quæ fuit maiorum ſuorum.

b Iudicis. Intellige prout intelligit are.conſ.13.& ibi uide an ſi minor contra prohibitionem teſtatoris uendat & iurat,an obliget & alienatio teneat, ſed de hoc alij.uide conſ.ſtatim ſuſ.allegatum.

ſtio,de qua in l.Stichus ſeruus meus,de manu.teſt.Sol. & not.ꝙ qñ teſtator expſſè ꝓhibuit alienari,diſtinctio illa locum nõ hẽt; ga ꝙ quæcunq. verba fiat, locum hẽt qđ ſ.dixi , ga nõ valet alienatio,& nõ trãsfert dñium,& pñt bona vẽdicari,ſed ſi fiat ꝓhibõ tacita, vt lego fundum,& ſi alienabis , volo ꝙ deueniat in talem, non videor velle ꝙ nõ alienes,tũc ſi fui locutus ꝑ futurum indicatiui,vt ſi alienabis,vel alienes,tũc nõ valet alienatio, & ſtatim ꝙ incipis alienare ẽt anteꝗ̃ pficias,dñium a re recedit,& vadit ad illum ad quem teſtõr voluit venire.ſed ſi ꝑ futurum ſubiũctiui, qđ ſignificat rem pfectam,& tũc de vi verborum non dr̃ extare ꝯdõ pueniędi ad illum niſi alienatio pfecta , ſed tũc iam dñium eſt in cum trãſlatum, iõ ex diſpõne mea nõ põt ab illo euelli, & trãſire in illum ad quem teſtõ: voluit deuenire, ga cum emptor
a nihil a me hẽt,nõ põt mea diſpõ illi ꝑiudicare, ſecus in eo qui a me hẽt, ga poſſum facere, vt poſt tp̃s ab illo recedat,& tranſeat* in alium l. Tiria.§ fi.ĵ.ti.j.& l.fi.C.de leg remanebit ergo alienatio firma , ut in l.ꝯria.q̃ non eſt notabilis, tñ ille in quem debuit deuenire hẽt actionem ꝯ alienationem ex teſtõ ꝑ quam ꝯſeque ret aſtõnem iuxta ea q̃ habent in alienationej,ꝓhibita in ꝯctu. l.
8 ca lege.C.de ꝯd.ob cãm.†Pro primo membro diſtinctè facit tex. gl.mod.vſuſf. amitta.l.interdum.in verbo incipięte,& iſta not. ad multa.nam ſi ſuperior ꝓhibet inferiori ꝙ non eligat ſi vult ꝙ electio ſit nulla,dicat ꝙ ſtatim cum incipiũt eligere ſint excommunicati,vel inhabiles,& nõ poterũt eã pficere,ſed ſi inhabilitati elegerint,tunc electio valet,ſed efficiunt inhabiles ad alias electiones, & ita uidi fieri ſemel ꝑ Pet.de Luna. q appellat Papa in partib. ultramontanis cardinalibus ſuis , q erant in Liurno ꝓ ꝯgregando concilium,nam inhabilitabat eos ſtatim ꝙ incipiebant alium eligere,& ad multa alia poteſt illa l.ſingularis induci.
9 †Item circa iſtam mãm ſcias ꝙ qñq.ꝓhibõ eſt in rem, & comprehendit quamcũq.pſonam,ad quam puenit, vt ſi ꝓhibet alienari ex̃ fami. & ego ſum de familia, & partem meam alieno tibi, ſi es de familia,ſed ſi tu poſtea alienes ex̃ neo,nõ valet alienatio.licet a ꝑncipio nõ uideris includi,ga rem n õhẽbas, ſed ſufficit ꝙ ꝓhibõ ſit ꝯcepta in rem.l.peto.§ fratres.ĵ.ti.j. ſed ſi eſt in pſonam, ga ꝓhibuit me alienare ex̃ familiam ſi alieno intra familiam,& ſic valet,nõ ꝓhibet ille alienare ex̃ familiam, ga ille nõ comꝓhẽ-
b dit in ꝓhibitione.l.pr̃ filium § xv. * de leg.j.ſed bñ ꝓhibet hæres meus, licet ꝓhibõ ſit in pſonam meam tñ concepta , ut colligit in l. Lucius.in ꝑin.eo ti.a ꝯrio ſenſu. nam ibi nõ ualet ꝓhibitio ga nuda,ſed ſi non fuiſſet nuda, valuiſſet,& alienatio fcã ꝑ hẽdẽ, ꝓhibitum non teneret, ut ibi colligitur ſm Ray. Item facta filiis non extenditur ad nepotes,ſi non ſunt hæredes.ut eſt gl. in Au-
10 the.de teſt.fidei.†Item aduerte,aliud eſt prohibere, ut hic ſinnui tur,ne alienetur extra familiam, nam tunc illi de familia pñt requiri,& ſi recuſant emere,poterit extra fa. alienari, ut no. in l.codicillis.§.inſtituto & per Bar.in l.qui Romæ.§.cohęredes.de ver. obl. Aliud eſt prohibere alienare, quia vult in familiam remane re poſt mortem prohibiti,tunc nõ eſt in poteſtate prohibiti au ferre illis de familia ius fideicommiſſi ꝯdõnalis per talem interpellationem,vnde ẽt ſi recuſant emere,pñt alienationem reuo-
11 cate. † & adde vtrum ꝓhibita alienatione videatur ꝓhibita hæ-
c redis inſtõ,*ita l.peto.§.fratre.ĵ.titu.j,& l.ſi ita quis.§.ea lege. de uerb.obl.Cætera uide ꝑ Bar.hic in tex.ibi(neq.ſi.co.) ſub.credito ri teſtõris,ſi aũt hẽdis, dic idem quod in alio creditore hẽdis , ut alienatio facta pro ſatiſfaciendo eis teneat,donec vixerit hẽs,tan quam facta de iure hæredis ꝙ habebat in retinendo quouſque uiueret,ſed poſtea reuocatur,l.peto.§.prædium,unde ſi hæres ꝓ hibitus committat maleficium ꝑꝑ quod bona ueniũt cõfiſcanda, ẽt bona prohibita alienari confiſcabũtur, ſed eo mortuo deuenient ad illos, ad quos teſtator voluit deuenire.l. ſtatus.§.Cornelio.de iure fiſci.In tex.ibi, nam ſi hæredis.gloſſ. exponit tribus modis.tu potes dicere quatro modo, ꝙ hic pro ſatiſfaciendo creditoribus,uidebantur bona hæredis tam propria hæredis,quàm teſtatoris.quæ nunc ſunt ſua. nam iſto iure hæres tenebatur in ſolidum creditoribus,licet non legatariis.l.quæ dotis. ſolu. matrimonio. Alienatio ergo firma remanebit iſto caſu ſi non erãt
• alia bona:ſed ſi propter debitum hæredis dic ut ſ. dixi. & hic in gloſſ.fin.quia iſta eſt firma donec vixerit hæres,ut in d.§.prædiũ. In gloſſ.magna quæ incipit : ſed nonne, ut intelligas glo. opponitur contra tex. dum dicit niſi inueniatur perſona cuius reſpe ctu hoc a teſtatore,diſpoſitum eſt.&c.quia non eſt caſus.in quo non inueniatur, uel appareat . nam aut prohibitio eſt facta legatario & uidetur facta contemplatione hæredum. Aut uni ex hæredibus,& cenſetur facta ꝯtemplatione hæredum, aut eſt facta omnibus, & uidet̃ facta contemplatione uenientium ab inteſtato,ut probat in l.peto.in princ. nec ſunt plures caſus,ut patet in gloſſ.j.ibi.& pone caſum &c.ſol. caſus l.peto diuerſus eſt a primo. hic loquit̃ in prohibitione alienationis, quia põt uideri facta fauore prohibiti, ut ſibi remaneat : unde non ſequitur, eſt facta legatario,ergo contemplatione hæredum,uel eſt facta vni hæredum,ergo contemplatione cohẽdum,uel omnib.ergo contemplatione uenientium ab inteſtato:niſi aliud appareat,ga di xit ꝙ poſt mortẽ prohibiti uolebat ad illos peruenire, & tũc dr̃ facta contemplatione illorum,ſicut hic dr̃ in vet. quod ſi liberis.in l.ꝯria.teſtator iuſſit talem eſſe contentum tali re pro omni ſua portione, qui iuſſus cenſet̃ ſactus in grauamen illius , cui factum eſt,vnde ſi ſit legatario cui culpa erat legata , cenſetur factus contemplatione hæredis , ut nõ poſſit petere niſi illam rẽ , & vni hæredum contemplatione hæredum aliorũ , ut reſiduũ illis reſtituat , & ſi oĩbus ꝯtemplatione uenięntium ab inteſtato, ut reſiduum reſtituat illis,& hæc eſt intentio glo.

ADDITIONES.

a Et tranſeat. adde ut per Fran.de are. conſ.xviij.& ibi uide quid ſi alienatio eſt nulla, quia facta à minore.

b §.xv.Et adde eundem conſ.cclxxxiij.facere ꝙ cauſa ſemel deuoluta ad curiam, ſemper eſt tractanda in curia,ut uoluit Ancha.conſ.lvij.

c Hæredis inſtõ. In materia,& pro cõplemento,vide Lud.Ro.conſ.ccccclvj.Raph. Cu.cõſ.xiij.& xxxiij.Ale.cõſ.xxij.Ang.cõſ.cvij.& clxviij.& cõſ.lvj.& clxix. Fr.Cur.cõſ.xxvij.& xlv.do.Car.cõſ.xvij.& iugũ d.Iaſ.latè proſeqt̃ more ſuo, an concurrente duplici prohibitio , alienationis poſſit tñ in caſu dotis alienari. vide Cur.ubi ſuſ.& late Soc. conſ. lxxv. dictum tñ notabis ꝙ etſi cõtrar teneat ꝙ cum teſtõr legat eccleſiæ cum prohibitione alienationis, ꝙ res non põt alienari ẽt in caſu pmiſſo,quod tñ ſi relinquatur fratrib.minorib.vſuſfr. pro ſuſtentatione infirmorum cũ prohibitione alienationis , quod non obſtante prohibitione poterit uẽdi.ita Ioã.de Ana.conſ.xxx.nõ obſtante ꝙ uſuſfr. poſſit relinqui eis ſm ipm in d.conſ.ꝙ tñ uſ durum pp mẽtẽ & uerba d.cle. exiui. ſed ꝙ non obſtãte ꝓhibitione poſſint uẽdere uſumfr.legatũ,hoc ẽ ꝯmoditatẽ fructuũ. hoc cõcordat cũ no.ꝑ Spe in ti.de ſta.mo.i §.3.& Ioã.And.in c. ex ꝑſenti de prob.

1 Prohibitio alienationis extra familiam qualiter extendatur.

2 Si quis recipit emphyteuſim pro ſe & ſuis deſcendentibus, & deceſſit cum pluribus filijs,an poſſit uni tantum ex eis feudum uel emphyteuſim relinquere,alijs excluſis.

1 §.Cùm pater filio. †Prohibitio alienationis extra familiam trahitur ẽt ad alienationem,quæ fit in vltima uoluntate,& illi de familia admittuntur ad reuocandum, qui non ſunt hæredes alienantis, nec dr̃ facta extra familiam ſi fuiſſet facta vni tñ, cum ſint pl̃es , vel in plures ſeu oẽs licet diſpariter , ideo reuocari non põt per illos,qui nihil habent,vel habent partes minores. hoc dicit in effectu , vſque ad §. interdũ. Primo loquitur de alienatione facta in vltima uoluntate vſque ibi (quod euenit.) Secundo de facta inter viuos ibi,ſed ſi oẽs.Tertio de facta inter uiuos , uel in ultima uoluntate.vel dic ꝙ redit ad primum caſum. In text.ibi.ſed ſi cum duos exhæredauit. ſub. vel unum , ut in caſu præcedenti in hoc enim nõ ſtat uis.In tex.ibi,poſſe exhæredatos petere ſub. ſed inſtitutos nõ, quia non poſſunt venire ꝯ factum defuncti ex quo ſunt hæredes eius, ſed in quantum poterunt exhæredati reuocare gl. hic dubitat. dic ſm Dyn. ꝙ non niſi pro partib. eorũ non pro parte quæ tangeret inſtitutos vel ſubſti.ſi alienatio nõ eſſet facta.l.vnũ ex fa.§.ſed ſi vno.& §.ſi duos.ſm Dyn. In text. ibi,euenit.ſ. vt poſſit reuocari alienatio inter viuos ꝯ prohibitionem teſtatoris Dy.In tex.ibi emancipaſſet,quia ſufficit in familia fuiſſe tpe mortis aui,ut admittant ad reuocandum.l. cum ita.§.in fideicom.Si aũt non eſſet emancipatus,non admitterẽtur,quia ſicut directò non pñt agere contra patrem. l. lis nulla. de iudi. ita nec indirectò volentes retractare alienationem factã per patrem,ſed poſt mortem poſſent niſi ſint hæredes, quiá tũc obſtaret exceptio,quem de euictione,&c.& ẽt quia ex cuius pſona quis lucrum ſentit,&c.vnde in regula iuris. In tex.ibi,alienaſſet.ſub.inter viuos.& tunc emancipati ſtatim ad reuocandũ admittuntur. In tex.ibi,licèt vni reliquiſſet.ſub. dumtaxat ẽt ſi ei cui nihil a primo teſtatore ſuit relictum,licèt extẽt alij quibus
3 relictum fuit.l.is qui cum plures.de leg.ij.in vlt.char. †Videbatur ꝯrium,quaſi illi quibus fuit relictum, viderentur plus dilecti de familia,& ſic alteri eorũ deberet relinquere,& iſte tex. facit ad q. Si quis recipit emphy.pro ſe & ſuis deſcendentibus, & deceſſit cũ plurib.filijs, ꝙ poſſit vni tñ ex eis fundũ uel emphy. relinquere alijs excluſis.facit l.fœminæ.C.de ſecun.nupt. iſtam partem tenet Bal. in auth. ſi quas ruinas.C.de ſacroſan.eccl.etſi eos inſtituit inæqualiter ẽt in feudo,uel emphy. habere debent diſpares partes,non poſſent conqueri habentes minorem,ut in tex.præcedenti.de quo in Spe.de loca.§.nunc uero aliqua.uerſ. lxxiij.ſed Bar. in l.ut iuriſiu.de oper lib.vr̃ ꝯrium tenere per illũ tex.quia hñt ut liberi , & hẽdes, nec poſſit uni aſſignare in præiudicium illorũ . per auth. hoc lucrum.C.de ſecund.nupt. quia oẽ ius eſt quæſitum filijs ex cõtractu patris.l quocunque.§.j. de verb.obl.nec obſtat iſte tex.quia hic grauauit,ut relinqueret in familia,vnde ſi uni relinquit vel diſpariter , ſatiſfecit uoluntati defuncti,ſecus eſſet ſi dixiſſet ꝙ poſt mortem filij uolebat ꝙ eſſet illorum de familia , uel nepotum ſuorũ , quia tunc illi habe rent ius ex diſpõne aui,qui directò reliquit,ſed grauando filium ꝙ remaneat in familia, reliquit in eius arbitrio qualiter relinquat dũmodo relinquat,& iſta eſt ueritas, ſed Bal.mouet alia ra tione quaſi filij hẽant ex quadã mortis cã capione, ga poſt mortẽ pr̃is admittunt̃, ſed licet ſit uerum , nõ eſt licitũ illos inæquales facere,cum habeat ius ex ꝯctu,& ſic ex neceſſitate. ad quod l.aliud. & l.ſi.de ſol.ubi non põt quis immutare formam ꝯctus.

§. Interdum

1 §.Interdum etiam. †Perempta re aliena legata non interueniente mora hæredis liberatur hrs ab æſtima.& idē vbicunq. tenet ad q̄titatem ſeipſū ſpēi, ut liberet̄ interitu illius, ſi ſine culpa ſua, res peat. h.d. ſic s.eo.l. Titiæ textores.& l.qdā teſtō.§.ſi tibi. In tex. ibi. (ueluti ſi alienus.) videbat̄ ɔ̄riū, qa tūc ſi non p̄t redimi, tenet̄ hrs ad æſtimationē. l.nō dubiū.§.ſi.j.ti.a. ſed hoc ſi nō pōt redimi, qa dn̄s non vult uēdere, ſed eſt in rerū nā, qa dn̄s poterit mutare ꝓpoſitū, & legatarius ſi hēt æſtimationē poterit emere, ſecus ſi deſijt eſſe in terū natura, ut hic. In tex. ibi. (ut unuſquiſq. in ſolidū capiat.) quo caſu uni debet̄ res, alteri æſtimatio. s.e.l. ſi plurib. in fi. ſed re perempta liberatur hæres ab utroque. hoc uult iſte tex.

L E X CXIX.

Legatum eſt. †No. hic q̄ ꝑ legata minuit̄ hr̄ditas ſ̄m primā expoſitionem gl. ſed ī ɔ̄riū facit, qa hr̄ditas conſiſtit in iure, & legata in rebus hr̄ditariis, quæ nō ſunt hr̄ditas. l. hr̄ditas. de pet. hæred vnde exponitur hr̄ditas. i. bona. Aliquando contingit, q̄ fit diminutio iurium, non corporū illius iuris. l. quod dr̄. de impenſis, ſed alia eſt ibi conſideratio.

1 *Quatenus relinquitur hæredi a ſeipſo, non ualet, & accreſcit coniuncto.*

1 §.Hæredi a ſemetipſo. †Quatenus relinquit̄ hæredi a ſeipſo, nō ualet, & accreſcit coniuncto. h.d. Bar. & differt iſte §. a l. planè la j. §. ſi duobus. s.eo. quia ibi unus ſolus fuit inſtitutus, & ſibi & tertio fuit res hæreditaria legata, tunc apud ipſum nihil remanet, ſed totū habat ille tertius per ius non decreſcendi. hic habebat cohæredem, vnde licèt in partē ſuam non valeat legatum, & remaneat collegatarijs, pro parte tñ cohæredis valet, & ſic pro parte remanebit penes eum, & alia tranſibit ad collegatarios ponendo caſum ſ̄m quod ponit glo. In tex. ibi. (ſexta pars fundi.) ſub. totius, & ſic duæ vnciæ. Item ſubaudi. l. de dimidia cohæredis. in qua valet legatum, q̄ dimidia facit ſex vncias, & ſic duæ faciunt tertiam illius dimidiæ, & per totum patet. j. in ver. a cohærede verò. (in verbo) non amplius tertia parte.) vbi declarat̄, quod hic dr̄. Aliæ quatuor vnciæ illius dimidiæ q̄ faciunt tertiā totius, pertinent ad collegatarios extraneos, ad quemlibet ſecū dæ vnciæ, vt patet j. ibi. (trienrem vendicabunt.) de dimidia autem quam iſte hæres legatarius habiturus erat iure hæreditario ſi non fuiſſet ſibi legatus, nihil habebit, ſed totum pertinet ad collegatarium, quia legatum non valuit, hoc eſt quod ponitur ibi, (quia a ſe vendicare non pōt, &c.) i non valet, & j. an fin. ibi (ab ipſo hærede, cui legatum eſt ſemiſſem &c.) ſed ɔ̄ contra q̄ de dicto ſemiſſe debeant remanere ſibi duæ vnciæ, quia licèt legatum quantitatis ad effectum agendi, & a ſeipſo vēdicandi nō valeat, videtur valere ad effectum retinendi, & ſic faciat partē collegatarij. l. hmōi. §. ſi Titio. s.eo. Roge. vt refert glo. magna in fin. fatetur q̄ habet duas vncias iure legati. vt in text. duas iure hæreditario, licèt non dicatur in tex. & hoc pro ſaluando mentem defuncti, quæ vr̄ eſſe q̄ fundus æqualiter diuidatur inter hæredem, legatariū, & alios collegatarios, ne ſit deterioris condōnis q̄ fuit ei p̄legatū q̄ ſi non fuiſſet. Dy. reprobat, & dicit q̄ eſt ɔ̄ tex. dum dicit de ſexta tm̄ parte, nec ob. iuris rō de uoluntate teſtatoris, qui repugnat iur. diſpō. nec ēt alia, quia ſit deterioris condōnis, quia ſibi & aliis fuit prælegatus. Sed ſi ſoli ſatendum eſt ɔ̄rium, nam conſiderandum eſt q̄ quælibet dimidia fundi tam cohr̄dis ſui, q̄ ſua cenſetur ſibi legata, & duob. extraneis. & cum in dimidia cohr̄dis valeat legatum in perſonam omnium trium, quilibet habet tertiam de illa dimidia, & ſic duas vncias in dimidia cohæredis legatarij valet legatum in perſonam collegatariorum, & ſic ſuo iure debēt habere quilibet duas vncias de illa dimidia in perſonam hr̄dis, & non valet, & ſic eius duæ vnciæ perueniunt ad eos iure accreſ. l. planè. la j. §. ſi duobus. s.e. Nam quantum ad aliā dimidiam perinde eſt ac ſi ſolus eſſet inſtitutus quo caſu clarum eſt, vt ibi, pōt tñ dici q̄ hoc ſit verum qñ fuit legatus fundus hæreditarius cōiunctim re, & disiunctim verbis, vel coniunctim re & verbis, quo caſu cùm cuilibet eorum inſolidum videatur legata illa dimidia, licèt per concurſum faciant ſibi partem. ea. l. §. ſi coniunctim. ideo hæres collegatarius non habet ius retinendi. vt in §. ſi duobus ſ̄m intellectum Bart. & ſic nō obſtat §. ſi Titio. vt ibi dixi, quia ius retinendi hēt cauſam vetuſtiorem legato, ſed ſi verbis tantum coniunctim eſſet legatus, tunc cuilibet de illa dimidia tertia pars tantum videtur legata, & illam tantum pōt quilibet petere iure ſuo: portionē vero hæredis in qua legatum non valuit ſcilicet tertiam dimidię non pñt petere niſi per ius accreſc. ſed illud ius non hēt locum niſi portio deficiat uitio, ēt quātum ad ius retinendi, vt no. in l. ſi duo patroni. de iureiur. ſed hic hæres habet ius retinendi. ſ. hęreditarium, & tunc procederet opi. Roge. ſ̄m q̄ no. Bar. in d. §. ſi duo & in d. §. ſi Titio. Nun ſunt alia.

§.Alienus ſeruus. †No. q̄ debet eſſe differētia inter rem legatam, & perſonam, a qua legatum fu, alias nō ualet, quia ſi ualeret hic, eadem eſſet perſona a qua fiebat legatum, & res quæ legabatur. hoc uetum qñ expreſſè eſſet factum legatum a ſeipſo ſeruo inſtituto. Item ſi ſimpliciter quia ēt a ſe videret̄ factum: licèt eñ dn̄s habeat præſtare legata ſcā a ſeruo hærede inſtituto, ſi juſſu eius hæreditatē adit, præſtat tñ ex perſona ſerui, a qua ſumunt originem, ſed ſi legatum eſſet a dn̄o, non procederet quod hic dr̄, immo ualeret, quia præſtantur ex perſona dn̄i, & in ea ſumunt originem, unde non eſſet eadem res a qua legatur, & cui legatur, ut patet in l. cū filio. s. eod. ideo non ſine miſterio tex. dicit a ſe, & per hæc patet ſoluta dubitatio, quam fecit glo.

§.Seruo hæreditario. Valet legatum factum ſeruo hæreditario alterius, q̄ teſtatoris h.d. Sed ſi teſtatoris, non ualeret, niſi eſſet relicta libertas, vel alteri legatus: quod dic, ut s.e.l. quæſitum. §. j. cum §. ſeq. ſed ſi eſſet alterius, valet ſiue eſſet ſibi relicta libertas a domino mortuo, ſiue nō. & ſi dies legati ſibi facti cederet anteq̄ adeatur hæreditas dn̄i ſui, acquiritur hr̄ditati iacenti & per ipſam hæredi adeunti, ēt ſi ſibi fuiſſet relicta libertas. s.eo.l. ſi poſt mortem. §. j Sed ſi cederet dies poſt aditam hæreditatem dn̄i ſui, & tunc ſi non fuiſſet ſibi relicta idem, quia acquiritur hæredi: ſed ſi fuit relicta, acquiritur ſibi facto libero, & hoc ſi fuit extraneus inſtitutus: ſed ſi neceſſarius, tunc nunquam dicitur hæreditas iacens, cum non ſit dare medium inter mortem, & aditionem, ideo dic tunc ut d.l. ſi poſt mortem. In text. ibi (uice. fungitur & ſic ſubeſt perſona ficta, cui acquiritur, & hoc faciebat dubium.

§.Fundus legatus. Seruitutes fundi legati quæ p adōnem fuerūt ɔfuſæ, reſtaurari debent. h.d. declaut s. eo. l. hmōi. §. ſi ædes. In tex. ibi (fundus legatus.) ſub. ſub ɔdōne. & ſic p adōnem hr̄ditatis interim fuit effectus hr̄s. iō extinguitur ſeruitus. l. ſi q̄s ædes. de ſer. urb. p̄d. ſed ſi nō ſub ɔdōne, traſiret dn̄ium recta uia, iō nō extinguit̄ ſeruitus. In tex. ibi exceptio doli mali. &c. ſed ſi non fuit appoſita locum habebit repetitio. s. eo. l. quod ſi nulla. In tex. ibi actio ex teſtō ſupereſt. ſ. ad totum fundum, quia non uidetur traditus. l. Iul. §. j. de ver. obl. Dy. & in dicto. §. hæres.

L E X CXXI.

1 *Per quodlibet verbum ex quo exprimitur uoluntas defuncti, poteſt fieri legatum.*

2 *Si creditor dicit debitori, ego indigeo pecunia quam tu debes, uel libenter uellem q̄ ſolueres mihi, uel benè faceres uti diſcretione, & mihi ſoluere, an p hoc debitor conſtituatur in mora.*

3 *Per ſubſtātiuum ſum, es, eſt, ſit ſubſtō fideicommiſſaria, & ſit etiam directa.*

1 ET eo modo. †Per quodlibet uerbum ex quo exprimitur uoluntas defuncti, poteſt
2 fieri legatum. h.d. †Et inducitur ad q. Si creditor dicat debitori, ego indigeo pecunia, quam tu debes, uel libenter uellem q̄ ſolueres mihi, uel benè faceres uti diſcretione & mihi ſoluere, q̄ p hoc debitor ɔſtituitur in mora, & ſic ſi debetur ſpēs p eius interitum contingentem non liberatur debitor, ɔ̄rium vr̄ per determinare, quod dic, per Cy. in l. in minorū. C. in qb. cau.
3 in inte. reſt. non eſt neceſ. †In tex. ibi (Titij eſſe.) No. q̄ per iſtud ſubſtātiuum ſum, es, eſt, ſit ſubſtitutio fideicommiſſaria, ſit ēt directa. vt patet s. de hær. inſti. l. j. §. qui neq. & ſic pōt dici uerbum commune, & facit ad materiam l. Centurio. & quod ibi no. Bart. circa fi. s. de vul. & pu. de pluribus uerbis, an ſint directa uel communia. & eſt utile, quia directa ſi ſemel pñt ualere iure directo, nō obliquant̄. l. uerbis ciuilib. de vulg. & pup. ſecus ſi ſit uerbum commune, quod dic, ut d. l. Centurio. & l. precibus. C. de impub. & aliis ſubſt. gl. opp. de l. pr̄ j. ti. 2. dic q̄ ibi fuerunt uerba enunciatiua in fauorem hæredis directa, uel ſeruorum hæredum, hic in grauamen.

L E X CXXII.

1 *Liberatio a reddendis rationib. in ultima uoluntate non includit reliqua neq. dolo omiſſa, uel commiſſa, ſed ſolum negligentia.*

2 *Tunc dicitur ſcrupuloſa inquiſitio quando redarguitur quis de negligentia, ſeu culpa, & illa non debet exigi ab officialib. niſi de imperitia.*

1 SI ſeruus vetitus. †Liberatio a reddendis rōnib. in ultima uoluntate nō includit reliqua, neq. dolo omiſſa uel commiſſa. ſed ſolum negligentia. h.d. dec. ſ, ut in l. Aurelius. §. teſtō. de lib. leg. In tex. ibi (ſi ſeruus) ſub. cui erat relicta libertas per fideicommiſſum, v ñ petebat ſe manumitti, & hæres nolebat manumittere niſi redderet rōnē adminiſtrationis. In tex. ibi (ut negligentiæ) no. ſ̄m Ang.
2 † q̄ tunc dicitur ſcrupuloſa inquiſitio quando redarguitur quis de negligētia, ſeu culpa, & iſta non dēt exigi ab officialib. niſi de imperitia, quia difficile eſſet omnia ꝓuidere, unde ut plurimum nō ſyndicātur niſi de furtis & baratarijs. Tenebit̄ ergo ſeruus ſi qd hēt de reb. defūcti, & ſi doloſè aliquē deteriorauerit, tenebit̄. l. ſeruo leg. §. ſeruus. s. eo. ſed ſi culpa & negligentia, tunc ſecus.

NIhil proponitur. Res, ex quibus aliqua præſtatio annua fienda eſt, poſſunt per hæredem alienari, ſaluo iure p̄ſtationis, concor. l. fundi trebatiani. de uſufr. leg. & tunc dr̄ ſalua ratius præſtationis, qñ ſubſunt alia bona ex quib. poſſit præ

ſtari

ſtati,vt ſi erat iuſſus dare oĩ anno decẽ de fructib. talis fundi, qd ſi partẽ illorũ fructuũ alienauit? certè legatarius poſſet prætendere intereſſe,quia ſi illi ſrũtẽ ſunt meliores, nõ poterit alienare ꝑiudiciũ legatarij,& ſi ꝯ fiat,hẽbit regreſſum ꝯ emptorem, tanq̃ ſit pro illis obligatus fundus. ar. in l. a. & l. Lucius. de ali. le.

§.Omnibus quibus. Conſentientes alienationi rei,quę debet ad eos peruenire,ſibi ꝑiudicãt tã reſpectu rei q̃ pretij,q̃a cẽſent oĩ iuri ſuo renũciaſſe. h. d. Nec ob. l. ſi fundũ ꝑ fideicõmiſſum. in prin. ſ. eod. quia ibi ex neceſſitate,hic ex uoluntate, vt ibi dixi, qd ſi nõ exp̃ſſe, ſed fuerũt p̃ſẽtes & tacẽtes? dic p gl. & C. y. C. de pac. l. eũ ꝑponas. la. j.

1 *Legatarius non tenetur ſtare colono,ſed poteſt eum expellere.*

2 *Hæres non poteſt expellere colonum,cui teſtator locauit, ſed tenetur ſeruare ſicut defunctus.*

Legatarius non tenetur ex contractu defuncti,hæres ſic. vide tamen. nu. 3.

3 *Singularis ſucceſſor an teneatur ſtare colono.*

1 §.Fructus. †Legatarius non tenetẽ ſtare colono,ſed põt eũ expellere. h. d. Dubiũ eſt, q̃a hẽt cauſam

2 lucratiuã,& cẽſetẽ in illa hæres. l. id tp̃s. de uſuc. Vñ ſicut † hæres nõ põt expellere colonũ cui teſtator locauit, ſed tenetur ſeruare ſicut defunctus,ita uidebatẽ in legatario,& tñ ꝯtrium hic patet, qd eſt notandũ,q̃a legatarius nõ tenetẽ ex ꝯctu defuncti, hr̃s ſic,

3 & hæc eſt rõ decidẽdi. † De iſto articu. an ſingularis ſucceſſor teneat ſtare colono,dic ut no. Bar. in l. filio. §. ſi. ſol. ma. in gl. ibi (nõ in re,) ſed in pſona,ſi aũt defunctus ꝑ obſeruatione ꝯctuum obligaſſet illũ fundũ, vel oĩa bona ſua,ut moris eſt apponere in inſtrumentis,tunc quia colonus hr̃et ius reale, non poſſet expelli per legatarium,& hoc no. Bart. in l. j. §. quod autem. de ſuperfi.

LEX CCXXIIII.

1 *Dictio cum,non facit conditionem.*

2 *Bonum eſt argumentum de uerbis teſtatoris ad uerba legis.*

1 SI quis legauerit. †Dictio cũ, nõ facit ꝯdõnem. In tex. ibi. (cũ Meuio.) ſub. qui nõ erat in rerũ na. Dy. In tex. ibi. (ad legatũ admittẽ) ſub. totũ,partim iure ſuo partim ꝑ ius accreſcendi, vſdebatur ꝙ non eſſet admittendus niſi ueniret cum Meuio ad petendũ legatum. ſed ſi hoc eſſet,legatum diceretur cõditionale, & hoc

2 tollit iſta lex. † In tex. ibi. (nam & cum,) collige hic,ꝙ teſtator & iudex ꝯparantẽ,vel ꝙ bona eſt argumentatio de verbis teſtatoris ad verba legis ad primum facit l. ſi q̃s hac lege. de manumiſ. teſt.

LEX CXXV.

2 *Quæ ſint illa quæ pertinent ad ornatum ciuitatis, & quę ad honorem.*

3 *Honor ciuitatis eſt ut fiant feſta,& quòd currantur brauia.*

4 *Item honor ciuitatis eſt quod pauperes,& religioſi,& incarcerati reperiant eleemoſynas.*

5 *Ad legata de quib. in hac l. an admittatur ſyndicus ciuitatis pro publico intereſſe,non tantum Epiſcopus,qui eſt pater pauperum.*

1 CIuitatibus. †Hic ſumitur hoc verbum pro hominibus ciuitatis, ſeu pro communitate & populo, non pro muris, qđ dic vt no. Bar. in l. ſi fi-

2 nita. §. ex hoc reſcripto. de dam. inf. & no. q̃ † ſunt illa q̃

3 pertinent ad ornatum ciuitatis,& quæ ad honorem. No. † ꝙ honor ciuitatis eſt ut fiant feſta,& currantur brauia,ut frequenter

4 fit Florentiæ. No. † ẽt ꝙ honor ciuitatis eſt ꝙ pauperes, & religioſi,& incarcerati reperiant eleemoſynas, & eſt verecundia ſi non

5 reperiant. Et dicit Bart. † ꝙ ad iſta legata admitteretur ſyndicus ciuitatis pro publico intereſſe,nõ tñ Ep̃s,qui eſt pater pauperũ. Ang. dicit ꝙ eſt uerum ſi relinquatur ciuitati uel populo, ſecus ſi pauperibus. ſed certè ẽt tũc,arg. in l. Lucius teſtõ. de aur. & ar. lega. vbi ſi teſtator mandat aliquid fieri in loco aliquo ciuitatis, quod pertinet ad honorem ciuitatis, licet non ſit expreſſe relictum ciuitati,uidetur tacitè reliquiſſe,ideo ſi mandaret hæredi, ꝙ faceret fieri picturam in eccleſia,vel aliud, admittũtur illi de eccleſia, licet non ſit eius relictum,ut ibi no. Bar. ſimiliter ſi aliquis mandaret hæredi , ꝙ de bonis ſuis conſtitueret collegium ſcholarium pauperum,nõ ſolum Epiſcopus , ſed etiam ſyndicus ciuitatis admitteretur, tanquam pertineat ad eius honorem. ſ. eodem. l. ſi quid relictum. ibi (in eruditione puerorum. &c.) vt ibi no. Angel.

§.Lucius Titius & Caius. Pro non ſcriptũ hęreditatis accreſcit cum onere etiam nominatim iniuncto,ſi communiter iniũctum fuit. h. d. Et ad hoc allegatẽ,ſecus ſi nõ communiter, ſed vni tñ. cuius portio eſſet ꝑ non ſcripta,ita loquitẽ l. Celſus. §. quod alicuius. ĩ. tit. j. de ꝑ non ſcripto legato, uide in l. j. §. in primo. C. de cadu. tol. In tex. ibi (& Caius Seius.) ſubaudi,qui ambo fuerũt inſtituti,ſed Caius non erat in rerum nã tempore teſtamenti, & ſic eius inſtitutio habetur pro non ſcripta,ut ĩ. ſequitur. ſed ſi eſſet in rerum na, & in vita teſtatoris mortuus eſſet,diceretur quaſi caduca: ſi uero poſt mortem,ante aditionem diceretur caduca,d. §. in primo. & §. ꝑ ſecundo. In fi. tex. ibi (tota decem dare debebit.) videbatur contrarium duplici ratione. Primo,quia pro non ſcripto accreſcit ſine onere. d. §. in primo. ſed illud in legato hoc in hæreditate,quæ ſit ratio, dic ut ibi. alia ratio erat, quia erat nominatim iniũctus per l. Celſus. §. quod alicuius. Sed reſpõde, ꝙ ibi q̃ñ nominatim illi tantum cuius portio erat pro nõ ſcripta,hic communiter ſibi & Titio,cui accreſcit portio Caij: ideo iſta l. reputatur clauis in materia. & declarat multas leges,& ad de eam l. de cad. tol. §. his ita.

1 *Ille, cui legatur ſpecies,non poteſt in plus grauari onere pecuniario quam valeat illa ſpecies.*

2 *Si ex forma ſtatuti ſoluenda eſt gabella de legatis, legatarius non tenetur ſoluere,ſi ſoluit quantum res ualebat pro implenda conditione uel onere fideicommiſſi. &c.*

1 §.Eum,cui fundus. †Ille,cui legatur ſpecies,nõ poteſt in plus grauari onerẽ pecuniario q̃ ualeat illa ſpecies,licet ergo grauatus legatum acceptet ſimpl̃r,& onus ſit maius, non tenetur ille ſubire niſi vſq. ad quantitatem per iſtum tex. & per l. filiusfa. §. apud Marcellũ. ſ. eod. In text. ibi (a ſe relictum præſtare.) uidebatur contrarium, quaſi ſimpliciter acceptando uideatur acceptaſſe cum ſuis qualitatibus & conditionib. arg. in c. officij. de teſta. Sed ibi conſiſtebant onera in alia qualitate, hic in ſoluendo. Item ꝯ de l. Imperator. §. j. ĩ. ti. j gl. vl̃ ſoluere , ꝙ aut onus ſoluendi pecuniam eſt impoſitum per uiam ꝯdõnis, vt lego fundum ualentem centum ſi ſolueris hæredi cc. & nõ admitteris niſi cc. ſoluas, quia hoc nõ facis inuitus,ſed ſponte,cum in tua poteſtate ſit non acceptare, & quia conditio eſt implenda in forma. Et iſtud eſt uerum ut in caſu huius §. ſi legatum fuiſſet ſub conditione dandi cc. neceſſe habuiſſet ſoluere,ſed ſi onus iniungitẽ ꝑ modum modi, poſt legatum acceptum nõ tenetẽ ultra uires legati,ut hic,nec obſt. l. contra. quia hic legatur ſpẽs teſtõris & grauatur in quantitate, quia legatarius potuit ignorare ualorem rei,unde ſimpl̃r acceptando non præiudicat ſibi,niſi uſq. ad rei ualorem,& quia hic ſoluerat. e. gratia condõnis implendæ,& non plus ualet legatum,non tenetẽ plus præſtare: ſed ſi nihil ſoluiſſet,tenetẽ uſq. in c. in l. contraria. e conuerſo legauit pecuniam,& grauauit in re propria,unde ſi res plus ualet,tenetẽ totã tradere. quia non põt prætendere ignorantiã,cum debuerit ſcire ualorem rei ſuæ,tãti æſtimare , quantum erat quantitas legata, non vltra. Cætera dic, ut ibi no. Bart.

2 †Et ultimo no. Bar. ꝙ ſi ex forma ſtatuti ſoluenda eſt gabella de legatis,legatarius non tenetẽ ſoluere ſi ſoluit quantum res ualebat pro implẽda condõne uel onere fideicommiſſi in tantũ grauatus eſt,quaſi nihil uideatur cepiſſe,ut hic,& facit in l. a. ſ. de inrẽ uerſo. ſoluet ergo fideicommiſſarius gabellam,qui ſentit lucrum, & nihil ſoluit. Nec ob. ꝙ etiam legatarius uideatur habere commodum,licet tantum ſoluat quantum ualet res. ſ. e. l. & ſi equo. & l. ſi cui. ĩ. tit. j. quia uerum eſt quantum ad hoc vt valeat legatum,non autem poſſit grauari. ut ſ. eo. l. nõ amplius, in prin.

LEX CXXVI.

1 *Si creditor debitori ſuccedat pro hæreditaria parte tantum, extinguitur creditum,niſi appareat quòd ſit inſtitutus animo compenſandi.*

2 *Si teſtator pluribus relictis hæredibus mandat,ꝙ ſi unus ex filijs deceſſerit ſine liberis,reſtituat hæreditatem,non intelligitur de tota hæreditate,ſed de parte illius,licet uerbum hæreditas,hoc importet.*

1 LVcius Titius. †Si creditor debitori ſuccedat ꝑ hæreditaria parte tantum,extinguitur creditum,niſi appareat quòd ſit inſtitutus animo compenſandi. h. d. Dyn. In tex. ib. (hæreditatis meæ:) ſub. non totius,ſed ſuæ dimidiæ,in qua erat inſtitutus, & cum ſubdit (beſſem.) ideſt duas tertias, & ſic quatuor uncias: ſumitur ergo

2 hic totum pro parte,ut in glo. j. quod no. † quia ſi teſtator pluribus relictis hæredibus mandat,quòd ſi unus ex filijs deceſſerit ſine liberis reſtituat hæreditatem , non intelligitur de tota hæreditate,ſed de parte illius. licet uerbum hæreditas. hoc importet, tex. eſt hic,cum gl. de quibus nunquam obliuiſcatis,& ſemel habui de facto Bononiæ , & fui recordatus de iſto tex. licèt alijs uideretur dubium,& hoc Bal. no. hic. In tex. ibi (ex dodrante.) idest in tribus quartis ſuæ hæreditatis, quę comprehendebat illas quatuor uncias, & ultra , quia nouem uncias de xij. unde uidebatur quod amplius non poſſet petere à cohærede inſtituto in quarta. Sed contrarium eſt,quia ſolum confunditur obligatio in tribus quartis illius hæreditatis ſcilicet in tribus uncijs , aliam unciam poterit petere a cohærede, niſi fuerit inſtitutus animo cõpenſandi,quod non præſumitur niſi probetur in l. creditorem. ĩ. ti. j. & hoc in debito uoluntario, ſecus in neceſſario. l. ſi cum dotem. §. ſi pater. ſol. ma. & l. Titia. § qui in uita. infra titulo primo. Sed pone. debebam tibi centum,reliqui fundum animo compẽſandi,qui ualebat lx. non ultra,acceptaſti legatum ſimpl̃r,nunc vis petere quatenus minus valebat,& dicis ꝙ ꝯpenſatio non debet fieri,niſi vſq. ad concurrentem quantitatem, gl. in d. l. creditorem . vl̃ velle ꝙ non poſſis,& fiat compenſatio in tota ſumma. l. Imperator. §. j. infra ti. quia non eſt propriè compenſatio,ut no. gloſſ. in l. unum ex familia. §. ſed ſi uno. in gl. ſi. quæ inc. hæc ratio. in fi.

in fi. ĵ.tit j.cum non fiat de quantitate ad quãtitatẽ. Sed in ɔ̃triũ vi tex. ĵ.de alimen.& cib.leg.l.pen.§.ante fi. ibi ſi non minus ualerent. &c. Põt dici hanc partem eſſe ueram niſi teſtõr expreſſe dixerit, ꝙ relinquebat aĩo compenſandi cum toto, nam tũc uel debet ſtare contentus iudicio teſtatoris, ſi ipſum acceptat, uel non acceptare & debitum ſuum petere.l.cum ab uno. ĵ. tit.j.

1 *Si ex verbis teſtatoris non appareat, cui grauatus habeat reſtituere, nec poteſt intelligi, etiam ſi fuit grauatus expreſsè, etiam ſi poſtea apparet eſſe reſtituendum incapaci, non euitat grauatus pœnam, & præſumptio eſt contra eum, quòd fidem accommodauerit de reſtituendo incapaci.*

2 *Linguæ omniũ non poſſunt retineri, quòd vnuſquiſque nõ loquatur vt vult.*

3 *Si teſtator inſtituit uxorem, & grauauit, ut poſt mortem ſuam reſtitueret, vel diſtribueret inter pauperes cui placuerit vni, vel pluribus, & ipſa reliquit ſpurio teſtatoris, an ex hoc videatur accommodaſſe tacitam fidem de reſtituenda illi.*

1 **§.In teſtamento.** † Si ex uerbis teſtatoris nõ appareat, cui grauatus hẽat reſtituere, nec poteſt intelligi, etiã ſi fuit grauatus expreſsè, ẽt ſi poſtea apparet eſſe reſtituendũ incapaci, non euitat grauatus pœnã, & præſumptio eſt ɔ̃ eum, ꝙ fidem accõmodauerit de reſtituẽdo incapaci.h.d.non tñ eſt tanta, ꝙ ſufficiat ad pœnam imponendã, ſed requiritur ꝙ poſtea appareat, ut in gl.in fi.q̃ aſſignat rationem, quia nõ potuit facere quin teſtator loquereť, ut uoluit,
2 quã gl.no.ad illud vulgare, † ꝙ linguæ hominũ nõ pñt retineri ꝙ vnuſquiſque non loquatur ut uult, unde eſt utẽdũ patientia aduerſus obloquentes iniuſtè, nec eſt ſumenda vindicta, ſed Deo relinquenda. In gl.ibi. (l.non intelligitur.) in prin. hoc verum niſi proceſſerit ad traditionẽ, uel reſtõnẽ quia tunc auffertur ei qui capere non põt & applicatur fiſco.l. ſi poſtulante. In fi.ad Treb.ubi caſus ſingularis ſm Bal.in l. eam quam. C. de fideic. Sed ſi nõ reſtituiſſet, remanſiſſet penes grauatũ ſine onere, ex quo ille erat incapax, & ſic habebat fideicõmiſſum ꝑ nullo, adde quod hř in l.codicillis.in prin. ĵ.tit.j. In glo.ibi.(ſi aũt eſt capax.) nulla eſt pœna, ut eſt caſus in l.j.de delato.lib.10.per rationẽ quæ ſequitur, quia non potuit grauatus facere quin teſtator loqueretur ad modũ ſuum, unde non dẽt ſibi nocere ſi apparet, ꝙ ille nõ eſt incapax. In gl.ibi (in dubio uř ꝓſumere. &c.) & iſtud dubium declaratur ex poſtfacto ſi contingat reſtitui ca-
3 paci, uel incapaci. Interim ergo non auferentur ſibi bona. † Sed pone, teſtator inſtituit vxorẽ, grauauit, ut poſt mortẽ ſuã reſtitueret, uel diſtribueret pauperes cui placuerit uni uel plurib. ipſa reliquit ſpurio teſtatoris. utrum ex hoc videatur accõmodaſſe tacitam fidẽ de reſtituẽdo illi. Bar.tangit in l.fin. de reb.du.nam tex.loquitur qñ ex uerbis teſtatoris apparet de certa perſona.ſ. illi quẽ ſcis, uel quẽ tibi dixi.in d.q. non apparet de ꝑſona certa, immo reliquit certificandum arbitrio vxoris, ideo tenet ibi Bar. ꝙ non videatur accõmodaſſe tacitam fidẽ, nec præſumatur delictũ, & in hoc bene. Sed vltra vř dicere, ꝙ electio valeat, & ad il-
a lum bona debeant deuenire, ſed in ɔ̃triũ eſt veritas, ᵃ quia talis electus ab executore, vel hærede cenſetur fuiſſe electus à teſtatore.l.vnum ex familia.§.j. ĵ.de leg. 2. ſed ſi teſtator elegiſſet, non valeret, quia eſt incapax quo ad eum, ergo non poteſt capere ex electione vxoris.arg.l.is qui.de uulg.& pup. præterea in generali grauamine, facto uxori non includitur perſona incapax.ar. in l.Lucius.§.Lucius Titius ſamam.de leg.3.ita vř notari in addi.ad Spe.de inſtru.edi.§.nunc verò aliqua. in addi. quæ incipit continuatur, & hic aliqua qõ. & remitto me ad ibi not.

ADDITIO.

a Veritas.Bal.conſi 213.2.lib.all.Bar.in l.j.de his quib.ut indi.& dicit, quòd ſi teſtator grauauit vxorem de reſtituendo cuicunque placuerit, quòd poterit filio ſpurio teſtatoris reſtituere, nec ex hoc præſumitur fraus, ſed cum opi. Pau.ſit vera, limita, ut illa non procedat cum uxor eligit filios filij ſpurij teſtatoris cõceptos, poſt mortem ipſius teſtatoris, vt voluit idem Bal.conſi.456.2. lib.Item limita, vt non procedat cum eligitur quilibet pauper ut habeat alimenta, ut voluit Ioan.An.in loco alle.& Bal.conſi.75. 3.lib.

LEX CXXVII.

Si hæres nominatim. Grauati per nomina ꝓpria cenſentur viriliter grauati, licet ſint hæredes inæqualiter.h.d.Hoc verũ, niſi ex alijs coniecturis, hoc appareat.arg.in l.quoties ad Treb. ſi autem per nomina appellatiua, tunc pro hæreditarijs partibus, ſiue notẽt hæreditatem ut hæredes meos, ſiue non, ut filios meos, vel fratres, vt eod.n.l.Lucius § Meuia.& adde ſupra eo.l.turpia. §.fi.& quod no.plene in l.pe.de duobus reis.

LEX CXXVIII.

Si hæres centum. Per contratabulas ſicut minuitur hæreditas, ita & perceptio fienda per hæredem. h. d. Dubium erat, quia teſtator iuſſerat, vt retentis 100. reſtitueret hæreditatem Titio, quæ forte ualebat 400. patronus præteritus a dicto teſtatore liberto intentauit contrabu.per quam aduocauit ſuam legitimam, ut tertiam de 400.hæres uolebat retinere 100.& reſtituere reſiduum, non poteſt, quia diminutio facta per patronũ intelligitur facta tam de eo, quod erat reſtituendum, quàm de eo, quod erat retinendum, adde ĵ.de condi.& demonſtr.l.Plautius.

LEX CXXIX.

1 *A ſubſtitutis pupilli exhæredati, uel à uenientibus ab inteſtato ipſius non poſſunt legata, uel fideicommiſſa fieri, ſed à ſubſtituto.*

2 *Quare non poſſit relinqui à venientibus ab inteſtato filij mei pupillo bona ipſius pupilli.*

1 **A Bexhæredati.** † A ſubſtitutis pupilli exhæredati, vel a venientibus ab inteſtato ipſius non poſſunt legata, vel fideicommiſſa fieri, ſed à ſubſtituto inſtituto ſic, & tenebitur etiã pro eo quod ad inſtitutum peruenit per contrata. & ſic præter iudicium defuncti.h.d. Primo loquitur in ſubſtituto exhæredati, vel eius venientibus ab inteſtato uſq; ibi. (ſed ſi cõmittẽre.) ſecundo in ſubſtituto inſtituti, ecce caſum. Pau. In tex. ibi, (inutiliter legatum datur.) ẽt ſi exhęredato eſſet aliquid relictũ, qđ eſt mirabile, nã in illo poterat ipſe grauari ſicut quilibet extraneus, & tñ ſubſtitutus non poteſt.l.pen.C. de leg. nec põt reddi bona ratio, ga rřa eſt in ɔ̃triũ, quia ſi poſſum te grauare in eo, quod tibi reliqui, ẽt hęredem tuũ poſſum.l. ſi fuerit.§. fi.de le 3. Intellige tex. niſi ſubſtitutus fuerit ẽt à primo teſtatore inſtitutus, vt in l.in ratione.§. fi. ad l.Falc. uel niſi ad exhæredationem perueniſſent bona teſtatoris per indirectũ ex iudicio teſtatoris, & iure hæreditario eod.tit.l.qui ſundũ.§. qui filios.ubi omnino
3 vide. † In tex.ibi, (quod & legitimi eo iure &c.) nota iſtam rõnẽ pro eo quod habetur.ſ̃.e.l.ſi fundum. §.fi. nam ideo poſſum relinquere à uenientibus ab inteſtato filij mei pupilli bona ipſius pupilli, quia non dando ſubſtitutũ pupil. videor dare tacitè ipſos venientes ab inteſtato, ut eſt hic caſus, & l.ſi quis cũ nullum. ſed ſubſtitutum expreſsè datum grauare poſſum ẽt in bonis pupilli, cum habeat ex iudicio meo, licet pupillum nõ potuiſſem, quia non habebat ex meo iudicio.l.cohæredi.§.cum filio. verſi. nec fideicommiſſum.de uulg.& pupil.& arg.in l.ſi arrogator §. ſed an impuberi.de adoptio. In tex.ibi, (ſed ſi committente.) continua hoc modo, & quamuis ſubſtitutũ exhæredati grauare nõ poſſit vt ſupra, tñ ſubſtitutus inſtituti ꝑſtat qñq; legata ampliora, q̃ faceret ex reſtõ graua.& hoc eſt, quod ſequitur, nã ſi filius in prãte fuit inſtitutus in tribus, & extraneus in duabus tertijs, & emancipatum ꝑterit, & cuilibet ex coniunctis legat centũ, ſi præteritus non intentaret ɔ̃ta. filius inſtitutus in tertia tenereť ad tertiã legati, & extraneus in duabus tertijs. Sed ſi beneficio præteriti ẽt inſtitutus inuẽtauit, & ſic ɔ̃ſequitur dimidiã hr̃ditatis, & ꝑteritus aliam excluſo extraneo, incipiet inſtitutus filius teneri ad dimidiã legati, uidebatur ɔ̃triũ, quaſi habeat ɔ̃tra uoluntatẽ defuncti, qđ plene habuit per ɔ̃tab. & ſic pro illo non videretur teneri, ſed tex. dicit perinde eſſe ac ſi a patre habuiſſet, & eodem modo tenebitur ſubſtitutus eius, & hoc intendit.

§. Cum à poſthumo. Legata ab inſtituto relicta cenſentur a ſubſtituto vulgari repetita ſine conditione illa, ſi inſtitutus hæres erit quia repetitio talis uitiaret legata.h.d.ſed quando non uitiaret, tunc ɔ̃dõ appoſita in legatis factis ab inſtituto cenſeretur repetita in tacita repetitione quæ fit per l.à ſubſtituto uulgari, iuxta l.licet Imperator.ſ̃.eo.l.cum pater.§.ab inſtituto. ĵ. ti.j. & qđ plene no.in l.ſi cui lecta.§.fi.In tex.ibi,(ſi hæres erit.) hinc oriebatur dubitatio, quia iſta ɔ̃ditio non extiterat, & ſic uidebãtur legata deficere, ſed certe iſta conditio non cẽſeretur repetita, quia uitiaret, nam ſubſtitutus non poſſet eſſe hæres ſi poſthumus hęres eſſet, ſed demum ſi non eſt, repetitio ergo legatorum à ſubſtituto cẽſetur ſub ɔ̃ria cõditione, quia facta fuerunt à poſthumo.ſ.ſi poſthumus hæres nõ erit, ſed ſubſtitutus. In tex.ibi, (ſubſtituti.) ſub. uulgariter, & tunc ſuccedunt ex uulg.expreſſa, uel dic pupillariter, ſi poſthumus naſceť, & erit hæres, & in pupillari ætate deceſſerit, nam continet tacitã uulg. ſi non naſceť, uel naſcetur, & non erit hæres.ut l.pe.de uen.inſpi. cum ſua gl. quæ reputatur ſingularis, & eam omnino vide.

LEX CXXX.

1 *Iure digeſtorum poſthumo alieno poterat relinqui iure inſtitutionis, vel legati, non ſic vetuſtiſſimo.*

2 *Si de voluntate teſtatoris non apparet ſtandum eſt proprietati uerborum etſi contraria fuit uoluntas defuncti, ſed quando uerba ſunt dubia debet dari interpretatio conſueta.*

1 **H Aeredi poſthumo.** † No.hic ꝙ etiam iure ffotũ poſthumo alieno poterat relinqui iure inſtõnis uel legati, non ſic vetuſtiſſimo, hoc verũ, qñ erat futurus ſuus: ita loquebatur inĩa Galli, de qua hic, & in l.Gallus.ſ̃.de lib.& poſthu.hodie indiſtinctè, vt Inſti. de leg. §. poſthumo. nota etiam illa verba (ſola enim voluntas, &c.) ſub.& non verba, quando repugnant voluntati de qua conſtat, vel ſub. potius quam verba. ĵ.de leg.3.l.fideicõmiſſa.§.item ſi quis. & l.cum virum.C.de
2 fideicom.& l.cũ qõ.in fi.C. de ll. † ſed ſi de voluntate non appareť, ſtandum eſt proprietati verborum.l. non aliter. de leg. 3. & ſi con-

ſi ꝯria fuit voluntas defunċti.l.ſi alij.de vſufruc.leg. ſed quando verba ſunt dubia, dari debet interpretatio conſueta, ut hic not. gl. quam uo ſm Bal.& ſi non apparet de conſueta, recurrendũ eſt ad proprietarem uerborum, quod declara ut in l.oẽs populi.de iuſti.& iu.in artic.de interpreta.ſtatutorum.

L E X CXXXI.

1 *Quòd tutor de iure ciuili prohibetur contrahere matrimonium cum illa cuius tutelam geſſit.*

2 *Mulier præſumitur potius decepta à viro, quando cum eo facit aliquid prohibitum, quàm quod videatur dolo feciſſe.*

3 *Pœna non debet eſſe ubi delictum non eſt, nec vltra quàm ſit delictum.*

1 SI tutor pupillam. † No. ꝙ tutor de iure ciuili prohibẽ ꝯhere matrimoniũ cũ illa cuius tutelã geſſit. An aũt hoc ſit verũ de iure canonico, dic ut in ti.de cogna.leg.& in arbo.affi. p Io. And.
2 & Cy. in l.j.de interdi.ma. † Itẽ no. ꝙ mulier pſumit potius decepta à viro, qñ cũ eo facit aliqd phibitũ, q̃ ꝙ videat dolo feciſſe, & hoc qñ actus eſt de gñe pmiſſorũ, ut eſt ꝯhere matrimoniũ, licèt caſualiter ex qualitate perſonarũ ſit phibitũ, ſecus ſi eſſet de genere phibitorũ, ut hoiem occidere, uel furari cũ uiro, qa
3 punietur tunc unà cũ viro. † Itẽ no. ꝙ pœna nõ debet eſſe ubi delictũ non eſt, nec vltra quàm ſit delictũ.l.reſcripto. de his qb. ut indig.& l.ex facto.§.Iulianus Longinus.ſ̃ de vulg.& pup.

Sequitur Liber XXXI.

L E X PRIMA.

1 *Legatum certę quantitatis poteſt conferri in arbitrium tertij, & etiam in factum tertij merè voluntarium, licèt in meram voluntatem tertij non poſſit, ſimiliter declaratio quantitatis vel rei legatę committi poteſt.*

2 *Legatum certę quantitatis collatum in arbitrium tertij, ſuſpenditur, quia eſt conditionale ſi ille arbitretur, & ſi non arbitretur, nõ valet. nec trãſmittitur.*
Si declaratio quantitatis vel rei legatę committitur, non ſuſpenditur legatũ, ſed dicitur purum, & quod debeatur ſecundum vires patrimonij, & qualitatem legatarij, & quid ſi ille non arbitraretur.

3 *Quòd iſto caſu ſi non arbitretur fauore vltimę uoluntatis recedatur à perſona, licèt ſecus in contractibus qui redduntur nulli.*
Si lego, ſi Titius aſcenderit capitolium, valet legatum.
Aliud eſt factum Titij voluntarium, aliud uoluntas Titij, vt legatum habeas, uel non.

4 *Legatum ſi eſt collatum in arbitrium tertij, et etiam in factum tertij merè uoluntarium, & non fuit expreſſa quantitas, an ualeat legatum vel non propter incertitudinem.*

5 *Ille cui commiſſum eſt officium arbitrandi, non dicitur executor, ſed declarator, & an poſſit compelli arbitrari.*

6 *Ille in quẽ factũ eſt cõpromiſſũ de iure, & de facto, an cõpellatur acceptare.*
Si quis ſit malè arbitratus, an poſſit recurri ad ſuperiorem.
Legatum nunquid poſſit conferri in arbitrium hæredis? & nu. 7.

7 *An poſſit conferri in voluntatem vel arbitrium legatarij expreſſa quantitate, vel non.*
Quid ſi committatur electio perſonæ legatarij, vel hæredis.
Quid ſi committatur reſolutio legati.

8 *Quando recurritur ad arbitrium boni viri, vt corrigat arbitrium malè latũ, ſi ille fert ſententiam corrigendo, an ab illa poſſit appellari.*

9 *Statutum ꝙ ſi aliquis voluerit aliquam mulierem cognoſcere puniatur &c. debet exponi id eſt uoluntariè cognouerit.*

10 *Inſtrumenta debent eſſe liquida antequam mandentur executioni.*

De legatis, & fideicommiſſis ij. *Rubrica.*

1 IN arbitrium. † Legatũ certæ q̃titatis põt ꝯferri in arbitrium tertij, & ẽt in factũ tertij merè uoluntariũ, licèt in merã voluntatẽ tertij non poſſit, ſiſr declaratio quãtitatis, vel rei legatæ cõmitti põt. Et continet duas partes. Scđa ibi, (ſed cũ ita.) & differt prima à ſecũda, quia in prima fuit expreſſa certa q̃titas, in ſcđa nõ. Itẽ in prima fuit facta cõmiſſio ꝯdõnaliter, in ſcđa non, hoc uoluit gl. in ver. (ſed cũ ita.) Ex his ſequuntur alia duo, ꝙ in prima fuit cõmiſſa ſubſtãtia legati, in ſcđa non, ſed decſo q̃titatis, inter
2 q̃ eſt longa dñia, ut patet in l.vtrũ §.cũ quidã.de reb.dub. † Item primo caſu legatũ ſuſpendiẽ, qa eſt ꝯdõnale, ſi ille arbitreẽ, & ſi non arbitreẽ, non ualet, & legatarius ante decedens nõ trãſmittit, ſicut nõ tranſmittit aliud legatũ ꝯdõnale. In ſcđa parte non ſuſpendiẽ, qa non dr̃ hr̃e cõdõnem, uel diẽ inſpecta ſubſtãtia legati, ſed dr̃ purũ, qa licèt quãtitas ſit incerta penes nos, non cenſetur eſſe certa in rerũ nã, & penes l.q̃ fingit illã q̃titatẽ eẽ legatã, quã bonus vir arbitrabitur, & iſta reputaẽ certa, qa debetur ſm vires patrimonij, & qualitatẽ legatarij. Et iſtæ vires ſunt certæ in rerũ natura, iuxta no. in l.cũ qdã.§.ſiũ hr̃dẽ.de acq.hær. & ſi ille non arbitraret, recurreẽ ad iudicẽ, q dr̃ uir bonus, nõ autẽ eſſet nullũ legatũ.l.ꝯtinuus.§.cũ ita.de verb.obl. & iſte erit iudex ſecularis.l.4.de ali.& cib.leg. ſi tñ eſt relictũ ad piã cãm erit
3 eccleſiaſticus.l.nulli.C.de epi.& cle. † & iſto caſu pcedit quod

a dicit gl. ꝙ ſi arbitreẽ fauore ultimæ uoluntatis, recediẽ à [a] pſo-
b na, licèt ſecus in ꝯctibus, [b] q redduntẽ nulli nõ ſequuto arbitramento.l.ſi qs arbitratu.de uer.obl.& ſi legatarius decederet ante arbitramẽtũ, uel decſonẽ, trãſmitteret, cũ legatũ ſit purũ, ut hic patet, ſcđa pars ꝯtinet tria.ſ.dictũ uſque ibi, (cũ placeat.) ſecundo rõnẽ uſque ibi. (quæ n.) tertio decſonẽ rõnis. In tex. ibi, (uoluit ꝯdõ.) i. ꝯdõnalr̃. Dy.& hoc ẽt uoluit gl. in ſcđa expõne, & ſic iſta dictio ñ poniẽ ſiſitudinariè, ſed qualitatiue, & iſta plus placet q̃ prima, q̃ uult ꝙ poniẽ ſimilitudinarie. nã de iſta ſimilitudine loquiẽ uer.ſeq. In tex. ibi, (q̃.n.) gl. legit iſtũ ver. ẽt duob. modis. primo ut ponaẽ iterrogatiuè. ſcđo vt ponat dñam inter formã phibitã, & nõ phibitã. nã ſi legarẽ ſi Titius voluerit, non valeret, qa eſſet collatũ in merã voluntatẽ Titij.l.ſi quis Sempronniũ.de hær.inſti. ſed ſi lego ſi Titius aſcẽderit capitoliũ ualet, qa nõ eſt collatũ in liberã volũtatẽ, qđ patet, qa põt eſſe ꝙ aſcẽdet, & vult aſcẽdere, & tñ nollet ꝙ tu haberes legatũ, & ex ſuo aſcenſu purificabiẽ legatũ tuum, aliud ergo eſt factũ Titij volũtariũ. aliud uoluntas Titij, ut legatũ hẽas, uel nõ, eodẽ mõ ſi legaẽ ſi Titius arbitrabiẽ, põt eſſe ꝙ eius libera uoluntas inclinetur ꝙ legatum non habeas, & tñ rõ ſibi ꝯtrium ſuadet, qa eſt uoluntas ſine rõne. vñ ducta rõne, & uictus arbitraẽ legatũ tibi deberi, & tñ eius libera uoluntas dictat ꝯriũ, non ergo dr̃ cõmiſſum in voluntatẽ eius, licèt ſit cõmiſſum in eius arbitriũ, ut patet in l.
4 fideicõmiſſa.§ q̃q̃. in fi.de leg.3. † Sed q̃ro, qđ ſi primo caſu legis nõ fuiſſet expreſſa q̃titas? Rñdeo nõ ualeret legatũ pp incertitudinẽ.l.ſi ſic.§.j.ſ̃.ti.j. cũ illa nõ ſit cõmiſſa declaranda, ſed ſolum ſubſtãtia legati.ſ.an debeaẽ vel non, qñ autẽ icertitudo q̃ntatis cõmittiẽ declaranda arbitrio tertij, tũc incertitudo nõ uitiat, hoc hr̃ in ſeq. parte, qđ no. Idẽ in certitudine pſonæ, qa ſi nõ cõmittitur declaranda in arbitrium alterius, uel in euentũ certi caſus, uitiat.l.ſi fuerit.de reb.dub. ſecus ſi cõmittiẽ.l.ſi ſeruus.§.huiuſmodi.ſ̃.ti.j. Interdũ incertitudo q̃titatis uel rei, & ſi nõ ſit cõmiſſa alteri declaranda, non vitiat diſpõnẽ, ut in dote fauore dotis.l.cũ poſt.§.gener.de iure do. uel eũ relinquiẽ ad cãm piam, ut ad refectionẽ pontis, uel viæ, uel murorũ.l.quidã in teſtõ.j.eod. & eſt ſpãle, regulariter ꝯ. ut no. Bar. in l.j.in 2.col.ſ̃.ſol.mat. licet Cy. dixerit eſſe regulare vbi relinquitur ad certã cãm. Ad quam facta relatione põt certificari. qđ Bar. ibi reprobat. In tex. ibi. (pupillo ſiue pupillæ arbitrio tutorũ, &c.) Idẽ ſi alteri q̃ pupillo, & alterius arbitrio, q̃ tutoris, in hoc. n. nõ ſtat ſm Dy. In gl. ibi, (reſpondeo nõ memini me legiſſe.) No. gl. q̃ tẽperatè loquiẽ. non enim aſſerit nõ reperiri in iure, quia periculoſa eẽt aſſertio, licet multi ignorantes audent hoc dicere gl. nõ determinat iſtã q̃. ſed in eo qđ ſequiẽ, innuit ꝙ põt nõ arbitrari, & ſic nõ ꝯpelliẽ. Docẽt ꝙ ſi ꝯſenſit expreſſe uel tacite ꝯpelletur, de expreſſo põt poni exẽplũ ſi ꝯſenſit teſtõri, & ſe aſcripſit in teſtõ.l.uxori.de falſis. & l.ex ſñia.de teſt.tut. Itẽ ſi poſt mortẽ teſtõris acceptauit onus, ẽt ſi ſibi nihil erat relictũ.l.3.ſ̃.de arb. & tũc ꝯpellet officio iudicis. Itẽ tacite ſi erat aliud ubi relictũ acceptauit, ſciens onus ſibi iniunctũ.l.poſt legatũ.§.amittere.j.de his quib.ut indi. & l.a filio.in prin.de ali.& cib.leg.& l.ſi quis.§.ſi cui.de relig. ut indi.& l.à filio.in prin.de ali.& cib.leg.& l.ſi qs.§ ſi cui.de relig.& ſũp. fu. Si aũt ignorãter acceptaſſet, nõ ꝯpellereẽ ſi uellet reddere legatũ accep.ar. in l.fi.de ꝯfir.tut. ubi aũt reddere eẽt paratus, idẽ, ſi nullo mõ acceptaſſet, nec cõmodũ eſſet relictũ, quia nõ com
5 pelliẽ.l.ſi quis ſepulchrũ.§.funus.de reli. † Sed aduerte ꝙ oẽs iſtę leges loquũtur in eo, cui eſt cõmiſſum officiũ exequẽdi, ſed ille cui eſt cõmiſſum officiũ arbitrãdi, non dr̃ executor, ſed declarator. ut no. Bar.j.eo.l.cũ quidã. & inducit hoc ad qõnẽ notabilẽ, vtrũ is in quẽ eſt ꝯpromiſſũ de iure & de facto ꝯpellaẽ acceptare? Dic ut d.l.3.& l.litigatores.de arbi. In glo. ibi, (rñdeo ſic.) iſtud dictũ pcedit ſine dubio qñ eſſet arbitratus, ſed male, ut poſſit recurri ad ſuperiorẽ, qa hoc eſſet in ꝯctib.l.ſi ſocietatẽ.§ arbitrorũ.ff.p ſocio. ſortius in ultimis uoluntatibus, ut ſequiẽ in glo. ſed nõ arbitratur, nõ pcedit indiſtincte, ſed diſtinguitur an cõmiſſum ſit in eius arbitriũ, non ꝯdõnaliter, ut in ſcđo caſu legis, & tunc ẽt pcedit gl. licet ſecus in ꝯctibus, qa illo nõ arbitrante, ſi ꝯctus eſſet nullus, partes poſſunt ſibi aliter prouidere, non ſic in ultima uoluntate ſi redderetur nulla. arg. in l.j.de ſacroſan. eccl. & hanc rõnem Dy. aſſignat inter vltimã uoluntatẽ & ꝯtract. ſed ſi eſſet cõmiſſum ꝯdõnaliter, & ſic ſubſtantia, ut in primo caſu legis, tunc illo non arbitrãte deficeret legatũ, & ſibi imputet teſtator q ſic cõmiſit, tex. eſt q pbat in ſimili. in l.in teſtõ. ibi ſui. n. culpa, & c.ſ̃.ſi quis omiſ.cã teſt. vnde lex ſibi nõ puidet, & hoc ſatis colligiẽ ex iſto tex. q uult ꝙ ſit ꝯdõnale. nã ſi illo nõ arbitrante nõ deficeret, poſſet recurri ad ſuperiorẽ, & nõ diceret ꝯditionale. nec ſuſpẽdetur, ut in ſcđo caſu legis, cuius ꝯriũ uult tex. & gl. ſi autẽ cõmitteretur cõditionaliter in arbitrium hæredis, ut lego ſi hæres arbitrabitur, tunc eo conſtituto in mora cum per
eum

ADDITIONES.

a Receditur. Adde ut per Abb.conſ.4.in vltimis verbis.
b In contractibus. Adde ut per Lud.Rom.conſ.ſuo 502.

cum ſtet quominus obligetur, perinde eſt acſi eſſet arbitratus,& purificatum eſt legatum:ita ſentit hic Bar.per l.hæc ꝯdõ.in prin. de ꝯtrah.emp.facit l.iureciuili.de ꝯd. & demo. Sed ſi non fuiſſet in mora arbitrandi,& deceſſiſſet,tunc diceret̃ defecta ꝯdõ,nec recederet à pſona: ſicut in caſu pcedenti qñ in arbitrium tertij, eadẽ rõne.In gl.ibi(ꝑ uirib.pr̃imonij.)gl.habuit reſpectum ad ſ'm caſum huius l.vbi fuit commiſſa decĩo quantitatis, ſed quantũ ad primum caſum vbi fuit declarata, non pcedit, qa hẽt declarare an dẽat vel non.Item procedit text.& gl.qñ non exprimit cã ob quam legat̃, ſed ſolum relinquit quãtitas declaranda &c. qa tũc inſpicit̃ quantitas patrimonij,&c. Si aũt cã exprimit̃, vt ꝑ dote, vel in refectionem uiæ,&c. tunc eſſet habendus reſpectus ad illam cãm, quantum expedit ꝑ illa cã, nõ aũt ſimpl̃r ad uires pa-
7 trimonij.ar.d.l.quidam teſtõ.j.eo.& l.filiæ.j.ti.2.† In gl.ibi(ultimo no.)gl.per modum ſummæ recolligit iſtam materiam p̃ tres caſus.& Bar.eam ꝑſequit̃ addendo plura in quolibet eorum,ſed quia in quolibet vr̃ repetere pluries idem per idem,ad euitandã ꝯfuſionem,dic clarius & breuius. Interdum in voluntatem, vel arbitrium alterius,ut puta legatarij,vel hr̃dis,vel tertij committit̃ ſubſtantia legati,quod contingit quando ꝯdõnaliter & quãtitate expreſſa,& loquit̃ principium huius legis.Interdum decĩo quantitatis,vel rei quando non ꝯdõnal̃r & quantitate non expſſa,& loqt̃ ſ'm dictum legis.Interdum electio pſonæ legatarij, vel hæredis.& loquit̃ l.cum quidam & l.unum ex fa.in prin. & §.rogo.j e.& l.utraq.§.cum quidam.de reb.dub. Interdum committit̃ reſolũo legati,vt lego centum niſi hr̃s vel Titius noluerit, & loquit̃ l.fideicommiſſaria §.ſi fideicommiſſum.j.ti.j. Interdum principaliter tempus, vt cum relinquit̃ cum Titius vel hæres voluerit.vt d.l.fideicommiſſa.§.hoc autem legatum & in iſtis iurib. patet quid iuris ſit,& non expedit totiens repetere,ut facit Bart. & circa primum caſum qñ committit̃ in voluntatem vel arbitriũ legatarij, non refert per quæ uerba,quia ſiue dico lego, ſiue uolueris,ſiue ſi arbitratus fueris,valet,& erit condõnale ſi declaret velle.l.ſi ita.§.illi ſi volet ſ̃.tit.j.ſi in arbitrium hæredis, vel tertij, refert an per verbum ſi voluerit,& non valet,vt in l.ſenatus.§.legatum ſ̃.ti. 1.& l.ſi quis Sempronium.de hær.inſt. ſed ſi per verba importantia arbitrium boni viri,valet,vt hic.vbi loquitur qñ in tertium & l.ſi ſic.ſ̃.ti 1.quæ loquitur quando in arbitrium hæredis.& l. fideicommiſ.§.q̃q̃. & quantum ad valorem legati non eſt dr̃ia inter hæredem & tertium,ſed quantum ad aliud.l.quando non arbitraret̃,eſt dr̃ia, vt ſ̃.dixi. In ſecundo caſu ſi committatur in arbitrium legatarij,vt lego ubi arbitrio tuo, ualet, & non eſt conditionale,& recurritur ad ſuperiorem, ut arbitretur, ut hic,licet loquat̃ quando in arbitrium tertij,ita ſentit hic Bar. ſicut qñ in arbitrium hæredis,uel tertij. Ceteros caſus proſeque-
8 re,ut in iuribus ſ̃.alleg. † Vltimo quando recurritur ad arbitriũ boni uiri,ut corrigat arbitrium male latum,dubitatur ſi ille fert ſnĩam corrigendo,an ab illa ſententia poſſit appellari,& reperit̃ in aliquibus lect.Bar.hic tenet quòd non, & allegat Inn. in quadam extrau,præſenti.de reſcr.& fuit qõ diſputata & ita terminata, ut refert Io.And.in addi.ti. de app.§.in quibus.& muuentur ex eo: quia iudex ſuccedit tunc loco arbitratoris, ſed ab arbitratore non appellatur,ſicut nec ab arbitrio, quia non habet iuriſdictionẽ.l.1.de arbi.Bald.tangit in l.fi.C.de ꝯtrah.emp.& non determinat.ſed in l.vlt.C.ne lic.tertio prouo. vr̃ ꝯtrarium determinare,qa iudex procedit ut iudex, non ut arbitrator, licet ſuccedat loco arbitratoris,quia coram eo ſeruatur ordo iudiciarius,& iſta
a pars vr̃ tutior,ᵃ& iſtam partem diſputãdo tenuit(vt audio)recolendæ memoriæ D.Petr. de Anch. in ciuitate Bononiæ.& habui pluries de facto. Tene menti, quia ſemper remittitur ad nor. per
9 Bar.hic,& vix reperies in alijs locis,q̃ ſ̃.dixi.† In glo.ſeq.ibi(ideſt ſi uoluntariè fuerit arbitratus.)nota expoſitionem, quia facit ad q.Si ſtatutum dicat ꝙ ſi aliquis uoluerit aliquam mulierem cognoſcere, puniatur in c.debet exponi.i.voluntariè cognouerit: nam non ſufficit ſola uoluntas,ut dicit gl. facit l.fi. de rerum di-
10 ui.† In alia glo.quæ incip.(ut differatur.)ibi(ineſt tamen quantũ ad ſolutionem &c.)per hoc vr̃,ꝙ qñ quantitas eſt incerta,anteq̃
b declaretur non poſſit peti ᵇ executio inſtrumenti conuenientis debitum talis qualitatis,quia executio ordinatur ad ſolutionẽ, & ſolutio non eſt fienda anteq̃ declaretur:qm̃ inſt̃a debent eſſe liquida anteq̃ mittantur executioni.arg.in l.fi. de compen. & l. fi. C.depoſiti.& ſic facit iſta gl.contra id quod Bar. determinat ꝑ iſtum tex. qui dicit, quòd legatum non habet diem nec horam: unde concludit ꝙ poſſit peti executio ante declarationem,ſi ſtatutum dicit ꝙ inſtrumentum tantæ quantitatis mittat̃ executioni, & ego habeo inſtr̃m in quo teneris mihi ad quantitatem incertam,puta intereſſe,certificandam arbitrio iudicis. Tu dic, ꝙ hẽo liquidare ꝙ ſubſtantia obli. ſit purificata , quo facto petere potero hoc modo,uel ꝙ capiatur debitor,uel mittar in tenutam bonorum ſuorum,& anteq̃ declaret̃ quantitas: ita intelligo dictum Bar. ſed hoc facto eſt declaranda quantitas anteq̃ ultra ꝓcedat̃.i.ad uenditionem uel dationem inſolu. qa hẽt uim ſolutionis, quod non debet fieri anteq̃ declaret̃ quantitas ut in hac glo.

& hoc modo omnia ꝯcordant̃.& pro hoc vide Bar.in l. 1.iud.ſol. in l. 1.C.de ſen.q̃ ſine cer.quantitate profe. Quod autem dixi ſ̃. tertio nõ arbitran.deuolui arbitriũ ad ſuperiorẽ, ꝓcedit qñ fuit commiſſa decĩo q̃ritatis.Idem ſi rei incertæ de incertis , ſed ſi de certis deuoluit̃ ad legatarium.l.fi.§.ſed ſi quis.C.commu.de leg. Idem ſi hæredi.j.e.l.ſtatuliberum.§.Stichum.ſed differunt , quia tertius non dr̃ in mora niſi poſt annum d.§.ſed & ſi quis: ſed hæres ꝯſtituit̃ in mora ẽt añ ꝑ interpellationem,vel alio mõ.d.§.Stichũ.ſi ãt fuit commiſſa decĩo pſonæ,tunc aut incertæ de incertis,& non valet qa cenſet̃ quodammõ commiſſa ſubſtantia.ſ̃.de hær.inſt.l.illa inſtitutio.in prin.niſi fiat ad piam cãm,ut pauperibus,quos talis uolet, vel elegerit.vt dixi in l.captatoriæ.ſ̃.tit.1.& tunc deuolueret̃ ad Ep̃m illo nõ arbitrãte.l.nulli. ſi aũt incertæ de certis,tunc nõ deuoluit̃ ad ſupiorem , ſed oẽs admittunt̃ illo non arbitrante.j.e.l.ſi qs Titio.§.fi. & l. cum quidam. dic ut ibi.

ADDITIONES.

a Tutior. Adde Lu.Ro.conſi.261.ubi refert plures opi. tandem reſidet cum ſententia Bal.in l.unica.C.de his quæ pœ.nomine.diſtinguentis , ꝙ aut iudex grauat in modico,aut enormiter,primo caſu non appelletur,ſecundo caſu ſic.latius ibi uide.Et quod poſſit appellari tenet etiam Imo.hic,& in l.publicorum.de publ. iudi & in c.j.extra de conſt.& Lu.Ro.in l.arbitrio. ſup.qui ſatiſd. cog. & refert & ſequitur D.Ale.de Imo.in conſi. 7.in prin.in 3.uol.& ibi dicit hanc opi. eſſe æquiorem,& magis communem ac ueriorem.

b Non poſſit peti.Adde ꝙ ita in terminis conſuluit Soc. conſi.inc. Dominus labea mea aperiat,uide Lu.Ro.conſi.76.

LEX II.

Quoties. Quot ſunt res legatæ tot cenſent̃ eſſe legata, ſi fuerunt ſpãliter nominatæ. ſ. expreſſè . ſecus ſi ſub uno nomine complectiuo.h.d.Adde de uer.ob.l.ſcire.& eſt utilis iſta inueſtigatio propter id quod habetur.j.eo.l.neminem cum l.ſeq.

LEX III.

Si ita legetur. Legatum poteſt conferri in non factum alterius,ſicut in factum voluntarium. h. d.De hoc ultimo patet in l. 1.ibi(ſi Titius in capitolium aſcenderit.)De primo patet hic.& gl.intelligit trib.mod.ſ.in tertio hærede & legatario.circa primum ſecundo q̃ri qñ dicat̃ nõ aſcendiſſet,ut extet ꝯdõ legati.Bar. vr̃ tenere, ꝙ tunc cum potuit & ñ aſcendit per l.hæc ꝯdõ.la 2.de cond.& dem.Tu dic, ꝙ ſolum qñ deſinet poſſe aſcendere,quia mortuus eſt , licet eñ nõ aſcendat hodie,uel cras,poteſt aſcendere alias,unde non dr̃ non aſcendiſſe quouſque irreuocabilit̃ uerum ſit ipſum non aſcendiſſe.l. quicquid aſtringendæ.§.fi.de uer.ob.nec ob.l.ꝯdõ quia ibi loquit̃ in ꝯdõne affirmatiua,hic in negatiua.Item ibi,non aſcendere, facit condõnem extitere,hic facit deficere,& ſic eſt caſus diuerſus. Item ibi fuit impoſita legatario,hic in perſonam hæredis,uel tertij, ſi autem in perſonam legatarii , locus eſt cautioni Mutianę. l.Mutianæ.de cond.& demon.& hic in glo.ex quo apparet ꝙ de ſui natura nõ poteſt impleri donec uiuam, alias non eſſet locus dictæ cautioni,ſed expectaretur donec exiſteret , ut patet in d. l. Mutianæ.& per hoc patet ueritas eius quod ſ̃. dixi contra Bar.

LEX IIII.

1 *Legatum poteſt pro parte acceptari,& pro parte repudiari, ſed ſi ſunt plura,benè poteſt unum acceptari, aliud repudiari , niſi alterum habeat onus annexum,quo caſu non licet aliud repudiari in præiudicium oneris.*

2 *Si ſunt plura legata,& plures res,poteſt legatarius unum legatum acceptare,& aliud repudiare.*

Quid in hæredibus legatarij,ſi eſt unum legatum .

3 *Falcidia quæ erat detrahenda de legato pro facto in fauorem libertatis,ſi non eſſet pium,detrahitur de alijs legatis,ſi ſunt facta eidem.*

Si ſunt facta diuerſis, an Falcidia cedat in præiudicium aliorum legatariorum,an hæredis.

1 NEminem. † Legatum non poteſt pro parte acceptari,& pro parte repudiari , ſed ſi ſunt plura,benè poteſt unum acceptari,aliud repudiari,niſi alterum habeat onus annexũ,quo caſu non licet aliud repudiari in præiudicium oneris hoc dicit cum l.ſeq.
2 & ſe.§.† No.quòd ſiue ſit unum legatum,& una res,non poteſt pro parte acceptari,& pro parte non,ut d.l.neminem. ſiue ſit vnum legatum,& pl̃es res, ut in l. grege. tũc aũt põt qñ ſunt pl̃a legata,& plures res l.quoties.in prin.& l.ſed ſi duobus.in princ. & hæc in legatario.Sed in hæredibus eius ſi deceſſit cum plurib. hæredibus,etiam in primis caſibus vnus poteſt partem ſuam repudiare,alter acceptare.l. legatarius.ſ̃.ti.1.Sed partem ſuam nullus poſſet pro parte acceptare,& pro parte non acceptare.Item procedit iſta lex,niſi eſſet legata res,vel pars eius.j.eod.l. Lucio. Item procedit ſi eſt factum uni, ſed ſi pluribus,vnus poteſt acceptare,alter non & accreſcit acceptanti,tunc tamen portio repudiantis non accreſcit acceptandi, quia non ſunt coniuncti à teſtatore,ut dixi in d.l.legatarius.& no.Bar.in l.re coniuncti.j.tit. 1.Item procedit quãdo legatum fit ab vno hærede.quid ſi a pluribus , an quo ad unum põt acceptari, quo ad alium repudiari?

puto

pnto ꝙ ſic,ga cenſet quodammodo diuiſum,niſi ſit ſcꝫm ſub ꝯditione dãdi aliud hr̃dib.quo caſu dãdo partem uni, nõ ꝯſequor partem illius l.q duob.de ꝯd.& dem.Sed q̃ eſt rõ huius l.R̃ndeo, ga tractat de lucro,vñ magis,in eo reprobať inconſtantia,& varietas,vñ idem vř in donatione ſi fieret abſenti aliquo ꝓ eo recipiente,vt ꝓ parte poſſit acceptari,ꝓ parte non.Circa l.q quibus.§.j.q̃ro,quare legatarius non poteſt legatum ſerui repudiare, & legatum de decem acceptare? R̃ndeo,quia remaneret apud hæredem cum onere manumittendi, vñ ſi legatarius conſequereť integra decem, perderet hæres duplicem falci. Sed ſi legatarius eſſet paratus pati duplicem falc.poſſet legatum ſerui repudiari, quia nullum præiudicium fieret hæredi. & inde omnino l. ſi legatario.de fideicommiſ.libe. Per iſtum tex.dicit Bar.ſe terminaſſe ſemel cum commiſſa eſſet cuidã executio legatorum Per. teſtõris, & ſibi erat ſcꝫm legatum, & pp hoc, quia non erat merus executor,teneba‍ť cauere.l.ſi a plurib.ſ.ti.j.ſed ſi eſſet merus, nõ tenereť l.diuus.ſi cui plus quam per l.Fal. uolebat repudiare legatum,& non cauere,dicit Bar.ꝙ non poteſt inuito hærede,arg.

3 hic.†Vltimo not quòd Falci. quæ erat detrahenda de legato pio facto in fauorem libertatis, ſi non eſſet pium detrahitur de alijs legatis, & hoc ſi ſunt facta eidem, ſed ſi diuerſis,an Falcidia,quę veniebat detrahenda de legatis ad pias cauſas,'veniat detrahenda de alijs legatis,& cedat in præiudiciũ aliorum legatariorum, non hæredis, an autem hæredis ut illam perdat, & ab alijs non recuperet? dic per Bart.in l.ex aſſe.ad l.Fal.& in authen. ſimiliter.C.eodem.

LEX VII.

Si Titio, & ei. Intellige hanc l. quando ille non poterat capere,ideſt retinere,quia erat indignus,ſed mero iure poterat, & tunc licet non admittatur pro ſe quia tamẽ admittitur pro fiſco, facit partem,vel dic quod nunc non poterat capere, ſed ſperabatur quòd poſſet,ut ſi non erat natus ſed ſperabatur naſci, vel pone quòd teſtator legauit alicui filio & ſub conditione ſi legitimabit per eum, uel ſe faciat legitimari poſt mortem,ut aliàs uidi: nam quia ſperatur legitimari & admitti ad partem,faciet interim partem.ſ.ti.j.l.ſi duob. in fi. cum ibi no.& ceſſant omnia quæ tanguntur in glo.

LEX VIII.

Si quis ſeruum. Declara iſtud principium, ut hř in l. cum ſeruus.ſ.ti.j.Sed opp.ꝯ tex. pro declaratione gl.dum dicit(de reducẽdo.) nam ſi fugam arripuit poſt teſtamentum uiuo teſtatore, vř ꝙ ſufficiat ꝙ hæres caueat reſtituere,ſi ad eius manus peruenerit, non autem de reducendo,vnde vř ob.ſ.tit.j.l.cum res.§.ſi uerò non fuerit. propter hoc gl.1.intelligit,qñ fugit poſt mortem teſtatoris,alias ꝓcederet ꝯrium.Sed ꝯ hoc oppon.ſi hæres fuit in culpa,ut præſupponitur, ergo non ſufficit cauere de reducendo, ſed compellitur ſoluere æſtima.d.l.cum res.propter hoc gl tertia intelligit ꝙ caueat uolente legatario: ſed ſi nollet,procederet contrarium. Sed tertio opponit,quia ver.(ſed ſi quidem.) loquitur quando fugit uiuo teſtatore,& ſic hæres non fuit in culpa,ergo non cauet de reducendo,ſed tm̃ de reſtituendo,gl.fi.fateť.& ſic quod ſ.dicit de reducendo,non refertur ad iſtum caſum ſeq.ex his ſunt omnes gl. declaratæ.adde ſ.ti.j.l.ſeruo legato.§ fi.& quod ibi dixi.

§.Si ita legetur. Licèt legatum alternatiuũ ſit vnũ pp ſolutionẽ vnius de alternatiuis, quæ ſufficit ad unam obligationem exoluendam, tñ pp numerationem plurium rerum contentarum in eo poſſunt dici plura.h.d.tex.cum gl.adde ſ.ti.j.l.ſi ex toto.§.j. Non ergo poſſet acceptari pro parte unius rei,pro altera repudiari. In fi.gloſſ.ibi(l. planè.§.fi.)Dy. tenet ꝯnum,ꝙ etiam ſi eodem tp̃e non concurrant dicať vnũ, ut patet in l.ſi illud.ver. ſit ſub ꝯrus conditionib. ſ.eod.& tñ eodem tempore non concurrunt,tene ergo primam ſol.gl.ꝙ aliquo reſpectu dicuntur duo, & aliquo dicitur unum.

§.Si quis ita legauerit. No.ꝙ ſicut qñ lego decem,quæ habeo in arca, vel in tali loco,& ſic ſentio de tota quantitate,ſi non repeniť,nõ debetur niſi quatenus repetitur, quia cenſetur legata quantitas ut ſpecies,ſeu ut certum corpus.l.ſi ſeruus.§. qui quinque.ſ.ti.j. ita ſi ſenſi de parte, quia legaui x. ex his quæ habeo in dolio &c. ut eſt hic caſus,& tetigi in l.quidam teſtamento.ſ.ti.j.

1 *Si teſtator ſenſit de certo legatario,quem nominauit nomine proprio,& non apparet de quo,poteſt hæres gratificari cui vult,& illi ſoluere recepta cautione,quòd defendet ab alio,ſi apparebit de illo teſtatorem ſenſiſſe.*

2 *Si ſunt duo impetrantes in eadem eccleſia habentes eandem datam, & in omnibus ſunt pares, capitulum debet & tenetur alterum eligere.*

3 *Pluralitas non præſumitur,niſi probetur.*

4 *Plus nocet incertitudo perſonæ legatarij, quàm rei legatæ.*

1 §.Si inter duos. †Si teſtõr ſenſit de certo legatario quia nominauit nomine proprio, & non apparet de quo, poteſt hæres gratificari cui vult, & illi ſoluere recepta cautione,ꝙ defendet ab alio, ſi apparebit de illo teſtatorem ſenſiſſe.h.d.& ſi poſtea apparebit,ꝙ de alio ſenſerit,hr̃s liberareť cedẽdo actionem ꝯ illum cui ſoluit cautione recepta: ſed ſi nõ recepiſſet,nõ liberareť,ga fuiſſet in culpa nõ recipiẽdo,& teneť ſoluere,& poſtea repeteret ab eo,cui ſoluit.ꝓ no. In l.pe.de pet.hær.facit l.dolo.ad l.Fal.In gl.ibi(dẽt.)i.põt. Bald. dicit,ꝙ iſta expoſitio vř deſtruere tex.ideo diſtinguit, an vterq; pariter ꝓbauit teſtatorẽ de ſe ſenſiſſe,& text.ſtat ꝓpriè,ga teneť eligere:aut neuter probauit,&: tex. ſtat impropriè, ſed primum non placet,ga dictæ probationes ſe inuicẽ elidũt,quia teſtõr de vno tm̃ ſenſit,tenet ergo gl.ſimpliciter,vt ẽt tenet Bar.quia neuter hæres teneť ſi non vult quouſq. ſit prob.ar.ſ.depoſi. l.1.§. ſi apud.& recolo ſemel oppoſuiſſe de iſta glo.cũ tex. ꝯ dñm Ant.

a Bitt.repe.c.duobus.ᵃ de reſcrip.lib.6. vbi † habetur,ꝙ ſi ſunt duo

† impetrantes in eadẽ eccleſia habentes eandẽ datam, & in oĩbus ſunt pares,ꝙ capitulũ teneť & debet alterũ eligere,& cõmendauit valde arg.nõ recolo de ſolone ſua,nec ẽt reperio, ꝙ gl.uel in nouella hoc tãgat,ſed põt dici, ꝙ ibi ꝯſtabat, ꝙ quilibet haberet uoluntatem Papæ,licet non conſtaret quis primo, hic non conſtabat,ꝙ quilibet haberet uolũtatem teſtatoris, & procedit tex. qñ ambo ꝯcurrunt in petendo. Quid ſi unus tm̃ petit, & hæres nõ vult ſoluere niſi ꝓbet ꝙ teſtator ſenſit de eo? dicit Bar.ꝙ ſi hęres ꝓbet ꝙ ſit alius, iuſtè recuſat,ſed non probat,ſufficit petenti ꝓbare,ꝙ uocať illo nomine,quo teſtõr uſus eſt, nec præſumitur eſſe alius, niſi appareat, & dicit ſemel reſpondiſſe de facto cum lega.eſſet factum cuidam Clarutiæ de tali porta. & quædam Cla

3 rutia petebat,& hr̃s recuſabat,& ſic not. † ſit plures allegaui,ꝙ pluralitas non præſumitur niſi probeť.facit l.qui iuraſſe.§. ſi pr. & l.eum qui.§.in popularibus.de iureiur.& per Iac.But.& Bal. in l.2.C.de erro.aduoca. In gl.ibi(ſol. ibi) quia lectura utriuſque non eſt bona, ſed dẽt eſſe neutri.& tunc cõcordat cum eo quod ſequitur.In gl.ibi(tu dic aliquod eſſe) attẽta veritate,quæ eſt in rerum nã, ꝙ teſtõr de uno ſenſit, & ſic eſt certum apud legẽ, vñ valet legatũ quo ad eũ,licet non appareat nunc quis ſit, ſed impeditur executio donec appareat. In glo.ibi(ſecus autem.)nota

4 † ꝙ plus nocet incertitudo perſonæ legatarij q̃ rei legatæ,qñ autem eſt incertitudo circa res dic ut ſ.n.1.l. qui duos. & l. ſi quis à filio.§.ſi plures.& l.apud Iulia.§.ſcio.ſed quando circa perſonam legatarij,dic ut plenè no.in gl.ſi fuerit.de reb. dub.

ADDITIO.

a *Duobus.* Vide in materia & intellectu dicti c.duobus.Oldr.conſ.193. & Ancha conſ.54. & pro ſolut.Pau. facit tex.in d.c.duobus.in fi.ibi niſi ex tenore literarum ipſius expreſsè appareat,quòd utrique ipſorum uoluerimus prouidere.

§.Certam pecuniam. Legatum eſt ſoluẽdum legatario,non ei cui legatarius rogatus eſt reſtituere niſi cauſa ſubſiſtente iuſta, & tunc poteſt ſolui,recepta cautione,quòd defendet ſoluentem a legatario.h.d. quando autem ſoluitur legatario cui hæres directò & principaliter obligatur,non expedit ꝙ legatarius caueat hr̃di defendere ipſum aduerſus fideicommiſſ.tex.eſt ſimilis in l.cum pr. de iure dot.in tex.ibi(ſubſtituti,)ſ.ꝓ fideicõmiſſum,ſcꝫm gl. & bñ, & iſte allegabat, ꝙ ſolo nõ fieret legatario, ſed eis ad quos pecunia debebat peruenire,legatarius dicebat ꝯrium,ga teſtõr ad ipſum uoluit primo uenire,& ꝑ manus eius ad ſubſtitutos,ſed ſubſtituti allegabant legatarium ſuſpectum de dilapidatione ,& ꝙ nõ ſeruabit uolũtatem defuncti,legatarius uolebat cauere,& fideicommiſſarius ſiłr,certè ſi appareat legitima cã ſuſpicionis,ꝑe hr̃s eligere quem vult recepta cautione, ex quoq libet offert, ẽe ſi hr̃s non offerret,põt recuſare ſibi ſoluere,niſi caueat poſtq̃ eſt in electione hæredis cui ſoluat, ſed ſi nõ apparet de legitima cã, dẽt ſoluere legata abſq.cautione,ut ſ.dixi.Sed oppono, ꝙ nullo modo fideicommiſſarius poſſit petere, quia non habet actionẽ ꝯ hæredem niſi cedatur.l.Imperator.in prin.ĩ.eo.& ĩ.ti. s.ſi legatarius. Quidam fateuť & intelligunt de ſubſtitutis directò, qđ nõ placet , quia legatario uolente excludenť.l.poſt aditam.C.de impu.& ali.ſub.Dic ergo ad ꝯrium,ꝙ ẽt ſi non cedat actio, cum fideicommiſſarius habeat obligata bona legatarij,& ꝑ ꝯñs actio. quam habet pro legato,poteſt intentare utilem hypo.l.nomen. q̃ res pig.obl.poſſ. & ſi fiat ceſſio, intentabiť utilis perſonalis ex teſtamento.Item loquitur ille §.in legatarij, ſecus in mero executore,quia legatarius concurrens cum eo ei præfertur.ut colligitur.ſ.ti.1.l.ſi a plurib.& ibi tetigi.

5 *Cum legatur pars hæreditatis,traditur nulla facta deductione æris alieni, vel eius quod pro ære alieno debebatur,ſecus quando legatur pars bonorum.*

2 *Legata ad pias cauſas quę ſortiuntur fauorem libertatis, ante omnia deducũtur tanquam æs alienum,ſi hæreditas non eſt ſoluendo alijs, non tamen ante verum æs alienum,quia reſpectu illius non reputatur æs alienum, ſed reſpectu aliorum legatorum.*

3 *Funeris impenſa pro ære alieno habetur,& præcedit alia legata.*

4 *Quare de legato partis hæreditatis non fit deductio impenſę funeris,vel alterius æris.*

4 *Quando legantur omnia bona, vel mandantur reſtitui, ꝙ legatarius loco fideicommiſſarij vniuerſalis habeatur.*
Bona quando intelliguntur non deducto ære alieno.
5 *Quid in verbo, rerum, ꝙ ſit idem ꝙ in verbo, bonorum.*

1 **§.Si cui certam.** † Cum legatur pars hǣditatis traditur nulla facta deductione æris
alieni, uel eius, qđ pro ære alieno debebat, ſecus qñ legatur pars
bonorum.h.d.cum l.ſeq.& iſta diſtinctio fortè alibi non reperi-
a tur. † In tex.ibi,(pretia manumiſſorũ.) i.eorũ quos teſtõr mandauit
redimi,& manumitti ſm gl.ſi.in l.ſeq.nam loco æris alieni
hoc hr̃.l.æris alieni.ad leg.Fal.& hoc no.pro legatis ad pias cãs,
quæ ſortiunt fauorẽ libertatis, ut ante oĩa deducantur tanq̃ æs
alienũ,ſi hǣditas non eſt ſoluendo alijs,non tñ ante uerũ æs alienum,
quia reſpectu illius non reputaẽ æs alienum, ſed reſpectu
aliorũ legatorum ſic, & vide hic Bar. qui vr̃ hoc ſentire. In tex.
ibi,(funeris impenſa,) ut quia fortè hæres recipit pecuniã mutuam,
vt faceret impenſam,& oportebat eam reddere,licèt tale
onus per defunctũ nõ fuerit ꝯctũ,tñ pro ære alieno hr̃,ut præce
3 dat alia legata. † Sed quæ eſt rõ,ꝙ non ſit deductio iſtorum, uel
alterius ęris? Rñdeo,qa legatarius partis hǣditatis hr̃ loco hǣdis
vlis in quem tranſeũt oĩa onera actiua,& paſſiua.l.j.in prin.iuncta
l.mulier.§.ſi.ad Tre.põt ergo legatarius dicere hǣdi, nolo ꝙ
tu ſoluas,ſed ego volo ſoluere,qa ego poſſum ꝯueniri.l. ſi. C. ad
Treb.hoc uerũ niſi teſtõr mãdaſſet reſtitui deducto ære alieno.
l.cogi.§.inde q̃ritur. ad Treb. Sed quare non ſic in l.ſeq.gl.laborauit,
& neſciuit qd diceret,nam ſibi ſuit viſum,ꝙ iſti tex. eſſent
ꝯrij,ideo dixit plura quæ non ꝓcedunt,ideo dic clarius, ꝙ aliud
in parte hǣditatis,aliud in parte bonorũ, nam hǣditas importat
oĩa iura & onera,cũ in iure conſiſtat, nõ in corporib.l. hæreditas
de peti.hære. & ideo legatarius hǣditatis totius,uel partis, loco
fideicõmiſſarij hr̃. Nec erat ius ẽt iſto iure, an per uiã legati,
vel fideicõ.hr̃s grauaretur reſtituere hǣditatẽ, uel partẽ eius, licet
inter legata particularia, & fideicõmiſſa particularia eẽt differentia,
iuxta no.in l.j.ſ̃.ti.j.ſed uerbũ bonorũ, nõ eſt uerbum
iuris de proprio ſignificatu,ſed corporũ, iõ rr̃ dũr deducto ære
alieno.l.mulier bona.ſ̃.de iure do.ideo legatarius partis bonorum
non dr̃ vlis fideicõmiſſa.ſed potius particularis,nec in eum
trãſeunt iura ſaltem paſſiuè,ut poſſit ꝯueniri,ideo hr̃s põt deducere,
qa conuenire põt,& ſic ſua intereſt: ſed in caſu ꝓcedẽti nõ,
quia eſt tutus exceptione poſtq̃ reſtituit,& legatarius eſt conuenĩedus,
quantũ ergo ad effectũ,modica eſt uis,qa nõ minus habet
legatarius partis hǣditatis,q̃ legatarius ptis bonorũ facta ſolutione
æris alieni,& iſtorũ de qb.hic,ſed in hoc eſt dr̃ia, qa vno
4 caſu legatarius habebit ſoluere,alio caſu hæres. † Sed ꝯ,ꝙ legatarius
partis bonorum loco fideicõmiſſarij vl̃is habeaẽ.l.nã quod.
in ſi.ad Treb.Sol.aut leganẽ oĩa bona, uel mandanẽ reſtitui, &
ꝓcedit ꝯrium,quia tñ valet hoc quantũ legare hǣdita.aut legatur,
uel mandaẽ reſtitui pars bonorũ,tunc ſecus,ut hic.& iſta differentia
melius hic ꝓbatur,q̃ alibi,ad quod l.quoties. §. ſi.de uſufru.
ſed ꝯ.ꝙ bona intelligantur deducto ære alieno,ſiue loquamur
de totis,ſiue de parte.d.l.mulier.Sol.interdum bona in aliquem
transferuntur.i. ſibi debẽtur ex ꝯctu,& locũ habet ꝯriũ.
Interdũ ex legis diſpõne,& tunc ecõuerſo intelliguntur nõ deducto
ære alieno,ſiue tota,ſiue pars.l.tutoris.C.ad leg. Iul.de vi.
Interdũ ex ultima uoluntate,& diſtinguiẽ. ut ſ̃. dixi. Aut oĩa, &
intelliguntur non deducto ære alieno,aut pars,& tunc ſecus,ut
hic,& iſtud uoluit Bar.in l.j.de bo.poſ.& de iure fiſc.l.nõ intelli-
5 giẽ.§.cũ ex cã.& l.princeps bona.de uerb.ſig. †Quid in uerbo,rerum
idem dic idẽ,qđ in verbo,bonorũ per l.ſi. de uſufr.leg.& l. licèt,
C.de pact. Cætera uide per Bar.qui ſubtiliter declarauit.

L E X X.

1 *Quod iuris eſt de re principaliter legata, idem eſt de augmento eius facto teſtatoris contingente.*
2 *Terra comitatui addita, debet gubernari ſecundum ſtatuta comitatus.*

1 **CVm fundus.** †Quod iuris eſt de re principaliter legata,idem eſt de augmẽto
eius facto teſtõris contingente.h.d. dic, ut ſ̃. tit.j l.ſi
3 ex toto. † Et eſt argumentũ, ꝙ terra comitatui addita,
dẽt gubernari ſm ſtatuta comitatus,& iſtud dicit Gul. de Cng.
in l.ſi ꝯuenerit.§.ſi nuda.de pig.act. per illum tex. & per l. inter
ſocerum.§.cum inter.de pac.do.& l.ẽt. In ſi.tex. ibi, (adiunxit,)
nec ob.de au.& arg.leg.l.ſi ita,qa ibi in re principali,hic in augmento
acceſſorio,eodem mõ reſponde ad l.ſerui electione.§. ſi.
ſ̃.tit.j.qa ibi utraque pars erat æquè principalis. Non ſunt alia.

L E X XI.

STatuliberum. Hæres non põt legare ſtatulibero ſine libertate, niſi conferat le
gatũ in tp̃s libertatis, uel niſi poſt mortẽ eius ſtatim conſequuturus
ſit libertatem.h.d.In tex.ibi, (accipere poſſe.) ſ.
ſi pure,uel ſimpliciter legetur videbatur contrarium, quia ſperabat
conſequi libertatem aduenientẽ conditione ex teſtamento
primo teſtatoris,ſed hoc non ſufficit,ut legatũ factũ ab hǣde ſine
libertate valeat,cũ ſit adhuc ſeruus eius,& ſi hr̃s qui legauit
tpe teſtiũ iam mortuus eſſet.dies legati inutiliter cederet.qa nõ eẽt
cui acquireret, nec ergo cõfirmaẽ licèt ꝯdõ exiſtat pp rĩam Catonianã.
In tex.ibi(ualet.) qa tũc eo tpe cedit dies legati,quo cedit
dies libertatis,ſicut in caſu ſequenti,& ſic non niſi vtiliter cedere
põt,qa cũ cedit,reperit eum liberũ,& ſic ſibi acquiriẽ, fingitur.
n.prius ſibi competere libertas,& eodem inſtanti diem legati
cedere,ut ſic legatum ualeat.l.ſi poſt mortem.§.1.ſ̃. tit.j.

1 *Electio in legato alternatiuo ꝙ transferatur in legatariũ, ſi hæres non eligit tempore debito.*
2 *Permiſſum ad tempus poſt tempus videtur probibitum.*
Prohibitum ad tempus,cenſetur poſt tempus permiſſum.
3 *Terminus ſtatutus à teſtatore,cenſetur peremptorius, & poſt non licet purgare moram.Idem in ſtatuto à lege,vel ſtatuto,& quando poterat.*

1 **§.Stichum.** † Si hr̃s non eligat tpe quo dẽt, electio in alternatiuo legato transferẽ in legatariũ.
Itẽ facta electione res electa cẽſeẽ illa legata: iõ eius interitu hr̃s
liberatur,ſed ante electionẽ utraque eſt in oblõne, iõ altera perempta
remanet alia in oblõne,& in legatis facta ſemel optione
non licet amplius uariare.h.d.uſque in ſi. In text.ibi, (verum hr̃s
meus volet) certè ẽt ſi non dixiſſet,qa dixit, Titio dato, & ſic diſtulit
verba executiua in ꝑſonã hǣdis, electio ad hǣdẽ ptineret.
j.eo.l.Lucio.cũ ibi notatis.In tex.ibi,(dum verũ &c.)hæc verba
determinant uerbũ,(vetum.)qđ eſt ſ̃.non verbũ dato,ut ſit ſenſus.
ꝙ debeat eligere tpe recitati teſtamẽti, ſi uult poſſe eligere.
2 In tex.ibi,†(ſi non dixerit.) hic incipit rñdere. & dic.1. ſi nõ elegerit
tpe recitati teſti,non põt eligere poſt,quia cõſumpta eſt facultas
eligendi,vñ allegaẽ ꝙ ꝑmiſſum ad tp̃s, poſt tp̃s vr̃ prohibitũ,
ad hoc l.mulier.de liber.agno.& in auth.hodie.C.de appe.
Sic econtra ꝓhibitũ ad tp̃s, cenſetur poſt tp̃s permiſſum. j. tit.j.
l.pr̃ filiũ.§.fundũ.& l.Imperator. de poſth. & de pactis.l.ſi vnus.
3 §.j.& l.epiſtola.§.ſi.& l.ſi ita quis. de uulg. & pup. † Et ſic not. ꝙ
terminus ſtatutus à teſtõre cenſeẽ peremptorius. & poſt nõ licet
purgare morã. Idẽ in ſtatuto à lege,uel ſtatuto,ut no.Inno.
In c.cũ in tua.q matr.accu. poſ.ſed hoc uerũ qñ eſt certũ,uel certi
& determinati tp̃is,aliàs vr̃ ꝯtiũ tpe legali.ut j. eo.l. cũ quidã.
vbi præfigiẽ tp̃s q̃ primũ potuit eligere,& tñ ſi potuit, & neglexit,
licèt in aliũ ſit tranſlata electio, põt morã purgare ante lit.
ꝯteſt.ut ibi videbitur. In tex.ibi,(liberari eum,)nam per electionẽ
Stichi ꝯſumpta fuit oblĩo in Pamphilo,& oblĩo Stichi ꝯ ſumitur
per interitũ Stichi,contingentẽ ſine mora & culpa hǣdis.In
tex.ibi, (in oblõne manebit,) quia cũ electio non eſſet facta de
Sticho,non erat conſumpta obligatio in Pãphilo ,ideo mortuo
Sticho extinguiẽ oblĩo quo ad eũ,& remanet in Pamphilo, põt
tñ hr̃s ſoluere æſtima.Stichi,ſi culpã, uel moram nõ commiſit.
l.cũ res.§.pe.ſ̃.tit.j.licet Stichus non poſſit peti: ſed ſi fuiſſet in
mora uel culpa,ẽt Stichus peti poſſet,licet eſſet mortuus.l.Stichum.
in prin.de ſolu.dic ut ibi.In ſi.tex.ibi, (non poterit) fauore
ultimę uoluntatis, & quia legatarius tractat de lucro,& hæc
eſt uera ratio,quicquid glo.dicat.in ꝯtibus dic.ut l.eum qui certarum.
de uerb.obl.& dixi ſ̃.ti.j.l.huiuſmodi.§. Stichum.

L E X XII.

Si pecunia. No.hanc l. ꝙ poſtq̃ hæres adiuit, ſi hǣditas eſt ſoluẽdo,licèt ibi non ſint niſi poſſeſſiones,
& nulla pecunia reperiatur ꝯpellitur ſoluere legata quantitatum,
& non põt dicere recipiatis inſolutum talia bona, qđ
etiam hodie procedit facto inuentario ſecundum Iaco.Butr.&
Bal.nec prodeſt ſibi Inuentarium, poſtq̃ eſt ſoluendo hæreditas,
ſed debet procurare pecuniam , & aliter poſſet hr̃s capi ex
forma ſtatuti, dicentis ꝙ legata mittanẽ executioni realiter &
perſonaliter,ſed Doc.in l.fin.§.& ſi præfatam.C.de iure delib. videntur
cõtrarium determinare,ut hr̃s pp inuentarium nullam
habeat uexationem,& non eſſet modica vexatio ſi haberet bona
vendere, & de euictione obligare, & ſic hæc lex loquitur de
iure ueteri,quo non erat inuenta forma inuentarij, & licet etiã
iſto iure ſi hæreditas non erat ſoluendo,non ualerent legata , ſi
tamen erat ſoluendo,ualebant, & grauabatur hæres in inueniẽdo
pecuniam, ex quo hæreditatem adiuerat,dic ut ibi.

§.Quòd ita legatum. Legatum relictum poſt mortẽ hǣdis dr̃ cõditionale,
ſi legatarius,ſuperuiuat.iõ decedẽs interim nõ trãſmittit.
h.d. Et hic eſt una gl. q̃ reprehendiẽ ꝑ oẽs, dicit.n.aliud eſſe qñ
poſt mortẽ tertij,qđ eſt falſum.l.quib.diebus.§.quidã,& ibi tetigi.ſ̃.ti.1.ſi
aũt ꝯferaẽ in mortẽ legatarij,ut lego cũ morieris, non
eſt ꝯdõnale,ſed in diẽ incertã,quã ꝯſtat euẽturã viuo legatario.
ſ.cũ incipiet mori,iõ tunc cedit,& trãſmittit.l.ſi cũ hr̃s. quã.di.
leg.ce.ſecus ſi non eſſet certũ euenturã uiuo legatario , qa dies
incertus faceret condõne.l.dies incertus.de condi. & demon.

L E X XIII.

1 *Si ille contra quem legata eſt actio liberatur facto hæredis,etiam ſi hoc procedit ex diſpoſitione teſtatoris,tenetur hęres ad æſtimationem.*
2 *Si habeo duos reos euiſdem pecunię, & uni eorum cedo actionem contra alterum,quod ſtatim ceſſionarius à me liberetur.*

3 *Si tibi ceſſi actionem contra Titium, & tu agens contra eũ fueris repulſus ex-*
ceptione compenſationis ex perſona mea, q̃ habeas regreſſum contra me.
4 *Actionem quam ceſſi, an poſſim poſtea alteri cedere contra eundem.*

1 QVi duos. † Si ille ꝯ quem legata eſt actio liberaẽ facto hr̃dis, & ſi hoc ꝓcedit ex diſpõne
teſtõris, tenet hr̃s ad æſtõnem. h. d. tota l. & eſt ſingula
ris, & dicit Dy. ꝙ nõ eſt alibi in primo caſu, & ẽt Bald.
in uno qđ tex. dicit, licet in alijs videaẽ ſilis tex. in l. nõ quocũq. §.
q Caium. s̃. ti. j. In tex. ibi (Mæuio,) glo. dicit correo, & bñ, & ſic ẽt
Bar. intelligit in l. ex duob. de duo. re. in 8. q. ubi oĩno vide ꝓ decla
2 ratione huius l. † In tex. ibi (uidebit Mæuius facto eius &c.) iſtud
eſt bñ notandum, & qđ Bal. dicit alibi neſcire, ꝙ ſi hẽo duos reos
eiuſdem pecuniæ, & alteri cedo act. ꝯ alterum, ꝙ ſtatim ceſſiona-
rius liberaẽ à me, & rõ eſt, qa efficiẽ creditor p ceſſionẽ illius pe-
cuniæ, ergo nõ dẽt remanere debitor illius l. hr̃s à debitore. de fi-
deiuſ. nam p ceſſionem abdicaui iſtud à creditore, & trãſtuli in
ceſſionarium, ſi ergo remaneret debitor, non poſſet dici debitor
3 niſi ſuiipſius. † & p iſtum tex. dicit Bar. ſe determinaſſe, ſi tibi ceſ-
ſi actionem ꝯ Titium, tu agẽs ꝯ eum fueris repulſus exc. compẽ.
ex pſona mea, q̃ exceptio potuit tibi opponi, ut no. Dyn. in r̃ia, q
in ius alterius, ꝙ tu hr̃s regreſſum ꝯ me, qa fcõ mõ nolẽtis illi ſol
4 uere ille liberat à ceſſionario. † An autem poſtq̃ ceſſi actio. uni,
poſſim alteri cedere ꝯ eundem? dic ut in §. qui Caium, ſed quare
hr̃s oneraẽ ex quo nõ eſt in culpa, quia ceſſit uoluntate teſtõris?
Reſpondeo non oneratur pp ſuam culpam, ſed pp voluntatem
teſtõris, qui cenſeẽ uoluiſſe hæredem onerare, quia cum deberẽ-
tur c. legauit 200. quia qđ unus debebat. ſ. totam quãtitatem re-
liquit alteri correo, & ſic voluit ꝙ haberet ab illo. Item illud qđ
debebat correus, q reliquit, alteri tertio reliquit, & ſic uoluit ꝙ
tertium totam ſummam haberet de 200 ergo hæres habebit ſol
uere centum, ut ſaluetur mens defuncti, ſimile j. proxi. §. ubi cen
tum, quæ unus debebat, reliquit duobus, & uoluit ꝙ quilibet ha
beret inſolidum, vnde vni eſt actio cedenda, alteri ſoluenda quã
titas, ſed ſi non dixiſſet, ꝙ quilibet inſolidum haberet, faceret ſi-
bi partem per concurſum, & cuilibet pro parte eſſet actio ceden
da. l. ſi plurib. §. fi. s̃. ti. j. Item quod s̃. qñ uni ex correis ceditur a-
ctio ꝯ alium. ille correus liberaẽ, procedit iure ſforum, quo non
habebant beneficium diuiſionis: hodie, quia habent, & ſic eſt p-
inde ac ſi quilibet teneretur pro parte, non poteſt uni cedi ꝯ aliũ
niſi pro parte, ideo in alia parte remanet obligatus, quia ceſſat
rõ, de qua s̃. quia in illa parte, non reperiẽ debitor, & creditor ſm
Pet. & Bal. quod eſt ueriſſimum.

LEX XIIII.

Si idem ſeruus. De primo caſu huius l. dic. vt l. ſerui filij. §. ſi idem ſeruus. s̃. ti. j. Ex ſecun-
do caſu nota, quòd licet directò quis non poſſit legare liberta-
tem ſeruo alieno, poteſt per fideicommiſſum grauere dominum
qui commodum ſenſit mediante perſona ſerui, ut ipſum ma-
numittat.

LEX XV.

SI quis duobus. In oblone alternatiua non admittiẽ ſolo partis in diuerſis rebus etiam p
diuerſos debitores obligatos ad idem. h. d. quando eſt unus de-
bitor, non eſt dubium, ut in leg. allegatis. in gl. ſed eſt eadem ra-
tio quando plures, quia hoc eſt fauore creditoris, ut non com-
pellatur in diuerſis rebus ſolutionem recipere.

LEX XVI.

1 *In legato facto duobus alternatiuè prout elegerit hæres, ipſo non eligente qui-*
libet inſolidum admittitur ad agendum, tanquam duo rei credendi.
2 *Sicut in ultima uoluntate poſſunt conſtitui duo rei debendi, ita duo rei creden*
di, & ſolutione facta uni liberatur ab alio, & an teneatur communicare
actio neg. geſt.

1 SI Titio aut Seio. † In legato facto duob. alterna tiuè ꝓut elegerit hr̃s, ipſo non
eligente quilibet inſolidum admittiẽ ad agendum, tanquã
2 duo rei credendi. h. d. † Sicut enĩ in vltima voluntate pñt ꝯ-
ſtitui duo rei debendi. l. ſi ex tota. s̃. ti. j. ita duo rei credẽdi, vt hic
& ſolone facta uni liberaẽ ab alio, dicit tñ gl. ꝙ ille teneẽ cõica-
re act. neg. ge. qđ per oẽs reprobaẽ, nam ꝓcederet in duob. reis ex
cã oneroſa, ut ſi mutuaſſent de pecunia communi, qa ſi vnus to
tam exigeret, teneretẽ illam communicare. Idem ſi ex cã lucrati
ua, tñ eſſent ſocii omnium bonorum, vel illius oblig. & tũc actio
nc ꝓ ſocio, aſs qñ ex cã lucratiua, & nõ ſunt ſocij, ut in caſu hu-
ius l. melior eſt ꝯdõ occupãtis, & vẽ gerere negotium ſuum, & ñ
teneẽ communicare, & hæc eſt cõis opin. p l. in lege Falcidia hoc
eſſe ſeruãdum. ad l. Fal. & in l. qui decem. s̃. 1. de ſol. & no. in l. fra
ter a fratre. de condi. inde. poſt prin. magnæ gl. per Bar. & in ma-
teria duorum reorum. In text. ibi (ſi neutri dederit,) nec eligit,
quis eorum debeat habere, & tunc uidebatur legatum nullum
ratione incertitudinis, quia intentio teſtatoris fuit quòd unus
tantum haberet, & non conſtat quis ſit ille, ex quo declaratio
non eſt ſequuta. l. ſi quis ſeruum. §. ſi inter duos. s̃. eod. ſed ibi te-
ſtator ſenſit de certo, hic nõ, quia commiſit declarandum volũ
tati hr̃dis, vñ incertitudo nõ vitiat, & qa teſtõr vt ſenſit de vno,
ita de alio, vt hr̃s eligeret, iõ vterq. admittiẽ, ſed vſq. ad quantum
tp̃s durat electio hr̃dis. dic vt j. eo. l. cum quidam. In tex. ibi (pete-
re põt.) ſub. inſolidum, ut j. patet. Sed ꝯ, ꝙ non niſi qlibet ꝓ par
te j. l. px. §. fi. ſolõ hic commiſit electione hr̃dis alternatiuè vt da
ret Titio, aut Seio. p quam alternatiuam ſolẽt ꝯſtitui duo rei cre
dẽdi & debendi. d. l. ſi ex toto. in ꝯrio nõ alternatiuè, ſed ꝙ daret
uni ex plurib. quem elegerit, quod eſt mirãdum, nam ẽt tũc vẽ
includi alternatiua, tñ enĩ hoc importat quãtum ſi dixiſſet illi,
aut illi quem elegerit, tñ iſta alternatiua tacita nõ eſt illius virtu
tis cuius expſſa, ut faciat quemlibet admitti inſolidum hr̃de nõ
eligẽte, ut patet ex iſtis tex. Itẽ opponiẽ ad idem, ꝙ ẽt hic veniat
quilibet pro parte, qa alternatiua inter perſonas oneratas reſol
uitur in cõiunctam, & eſt perinde ac ſi dixiſſet, Titio & Seio, quo
caſu quilibet admitteretẽ pro parte. l. cum quidam. C. de ver. ſig.
Gl. j. ſoluit, ꝙ illud procederet ſi non fuiſſet commiſſa electio hr̃-
di, aliàs alternatiua ſtat propriè, ut hic patet, cuius eſt rõ, nam
qñ nõ committiẽ alicui electio, ideo reſoluitẽ in coniunctam, ne
diſpõ reddaẽ inutilis propter incertitudinem, ut patet in illa l.
ſed qñ eſt commiſſa, iſta rõ ceſſat, quia non reddit inutilis à prin.
l. ſi ſeruus. §. huiuſmodi. ff. ti. j. & s̃. eo. l. j. nec ergo etiam ex poſt-
facto, licet ille non eligat, nec declarat, ideo remanet in vi alter-
natiuæ, & ſic quilibet inſolidum tanquam duo rei.

LEX XVII.

1 *Si fideicommiſſum iniunctum legatario ex poſtfacto deficiat, remanet lega-*
tum apud legatarium ſine onere, non autem remanet hæredi, ſecus ſi non eſ-
ſet legatarius, ſed executor.
2 *Quando deputatur aliquis miniſter uel executor in teſtamento, an poſſit ille*
agere contra hæredem, ut ſibi tradat legata diſtribuenda.
3 *Quicquid relinquitur pro anima, uidetur relictum Deo, ſicut quod relinquitur*
eccleſiæ, uel pauperib.
4 *Executor an poſſit à legatarijs conueniri.*

1 SI quis Titio. † Si fideicommiſſum iniunctum legatario ex poſtfacto deficiat rema-
net legatum apud legatarium ſine onere, nõ aũt remanet
hr̃di, ſecus ſi non eſſet legatarius, ſed executor. h. d. & ip al-
legaẽ. ſed ſi fideicommiſſum eſſet nullum à prin. tunc loqẽ l. ſi qs
quos. & l. codicillis. in prin. s̃. eo. dic ut ibi plenè no. In tex. ibi (re
ſtituat Mæuio,) ſubaudi ẽt incõtinẽti, & hoc faciebat dubiũ, qa
cum Titius nullum commodum eſſet ſenſurus, ſed potius labo-
rem, videbaẽ quodammodo nullus executor, & ſic ꝙ non debe-
ret remanere ſibi iſta decem ſi ſunt ſoluta, ex quo executionem
facere non põt. & ſic nõ ſoluta, hr̃s non teneaẽ ſoluere, ſed certè
non poteſt dici executor, ex quo verba diſpoſitiua fuerunt in ip
ſum principaliẽr directa, qa dixit lego Titio, ſed ſi legaſſet Mæuio,
& poſtea mãdaſſet ꝙ Titius perciperet, & reſtitueret, tunc diceretẽ
executor & hret locum quod j. ſequiẽ. (niſi &c.) q dr̃ miniſter, &
tunc non dẽt remanere ſibi qualitercunq. deficiat fideicommiſ-
ſum, ſiue de iure, ſiue de facto. l. ſolent circa medium. in tex gl. p
Bar. de ali. & ci. leg. Et iſtud qñ erat merus executor, qa ſtatim e-
rat reſtituturus, ſed ſi non ſtatim, ſed poſt tp̃s, & ſic interim ex le
gato erat commodum ſenſurus, tunc idem quod in legatario. l.
ſi qs eũ. de ꝯd. & dem. in fi. In tex. ibi (Mæuiuſq. fuerit mortuus.)
ſub. viuo teſtõre, & ſic añ diem fideicommiſſi cedẽtis, vñ eſt ef-
fectum caducum, nec trãſmittiẽ. ſecus ſi poſt diem fideicom. ce-
dẽtis, qa nõ deficeret ſi trãſmitteretẽ. C. de cad. tol. l. j. §. in nouiſſi-
mo, & ſic non remaneret penes legatarium, ſed penes hæredem.
2 † In gl. j. quæriẽ ex propoſitum legis, an qñ deputaẽ aliquis mini-
a ſter ſeu executor in teſtõ, poſſit ille agere [a] ꝯ hæredem, ut ſibi tra-
dat legata diſtribuẽda, & gl. tenet ꝙ non, niſi ſint ad pias cauſas.
Aduerte, quia vt s̃. dixi hoc non procederet in eo, in quem ſunt
directa uerba diſpoſitiua, quia ſi eſſent facta legata. & rogatus re
ſtituere, tunc enim eſſet legatarius, & haberet actionẽ ex teſta-
mento, ſed ſi ſunt alteri facta legata, & ipſe iuſſus eſt percipere
& reſtituere, vel ſimpliciter conſtitutus executor, tunc ſi ſunt ad
pias cauſas, habet actionem ideſt exercitium actio. competentis
eccleſiæ, vel pauperibus, quibus facta ſunt, non autem haber a-
ctionem ex ſua perſona, ſed ſi non ſunt ad pias cauſas, nec actio.
nec exercitium actionis alterius habet. l. Lucius. §. j. ad Treb. ſed
poteſt implorare offi. iud. arg. in l. Quintus. de annu. leg. & ſi iuſ-
ſus eſſet reſtituere poſt tp̃s, tunc quia uoluit teſtator ipſum inte
rim ſentire commodum, interim haberet actionem ex ſua pſona
3 ita intellige glo. quam no. & ſemper allegaẽ † ꝙ quicquid relin-
b quiẽ pro anima, [b] videẽ relictum ad piam cauſam, quia cenſeẽ re-
lictum

ADDITIONES.

a ang. Adde Bald. in l. id quod pauperib. in 5. col. C. de epi. & cle. Bar. in l. ſi quis ad declinandam. de epi. & cle. Ioa. And. in addi. ad Spec. in ti. de inſtru. edi. §. nunc uerò aliqua, & an habeat rei uend. in l. 2. C. commun. de leg.

b Pro anima. tex. eſt in l. illud iuncta gl. C. de ſacr. eccle. in l. diuus. ſecundum Ino. infr. ad l. Fal. Bal & Ro. in auth. ſimiliter. C. ad l. Fal. legatum tamen pro anima factum dunt non ualet. ut uoluit etiam Anch. conſi. 24.

ſumit.)vr̃ velle,ꝙ ſi teſtator nõ ſoluit illam pecuniam redactam, ſed aliã,& illam ꝯſumpſit in ſuos vſus, hoc ſufficiat legatario ad ꝓbãdum,ꝙ iterũ uoluit ſibi ſolui. ita ẽt Bar. vr̃ ſentire. Sed certè leges quas gl.allegãt potius ꝓbãt ꝯtrium,ꝙ cẽſet potius legatum reuocaſſe ſi ꝯſumpſit in ſuos vſus, iõ põt dici ꝙ legatarius tunc hẽt intẽtionem fundatam qñ ſoluit aliam pecuniam,& illam redactam nõ ꝯſumpſit,ſed ꝯſeruauit, & ꝓ depoſito habuit. ĩ. eo.l.
4 fideicommiſſa.§.ſi rem.uerſi.cum tñ qdam,& hæc uerior eſt.† In tex.ibi reliqui ſupeſſe exactionem. iſtum tex. Dyn.inducit ad qõnem.Si pr̃ reliquit filiæ 200.ꝓ ipſa maritãda,uel ꝓ dote,deinde ipſe uiuus maritauit eſt cẽtum,& nõ vltra, ꝙ dicta filia poſt mortem poſſit petere alia cẽtum,ſed ipſe determinat ꝯtrium qa text. iſte non ꝓbat,qa hic loqtur in legato ſimplr̃ facto, non ob cãm certam, ſed in caſu nr̃o fuit factum ob cãm matrimonij,& ꝓ ca
a maritãda,ex quo ergo maritata eſt,finita cã, ᵃergo & legatum, ar.in l.prætor.§.ſi inter ĩ.manda.Old. tenuit ꝯtrium, quia cauſa adiecta legato qñ reſpicit fauorem legatarij, nõ limitat legatum certæ quantitatis,ſi ergo lego ducenta,ut tibi facias domum, ſi facias ꝓ centum,petis reſiduum. Ad qđ uide Bar.in l.4.in princ. de ali. & cib.leg.& l.habitatio.§.ſed ſi ſic,de uſu. & hab. & l.donationes.§.ſpecies.de dona. Si eñ lego fundum ad alimenta, nõ videor legaſſe tñ fructus ſufficientes ad alimenta, ſed etiã proprietatẽ,de quo ẽt in l.cum hi.§.ſi uni. de tranſactio. iſta allegatio Old. non multum mihi placet, quia procedit qñ opponitur cã a prin.ꝑ teſtõrem ꝓpter quam legat,& cauſa per legatarium,vt licet impleat ꝓ minori,non perdat reſiduum,nos loquimur qñ per teſtatorem,qui implendo pro minori ſatis eſt ueriſimile, ꝙ uoluerit reuocare reſiduum,quia illa eſt cauſa finalis, quæ induxit ipſum ad legandum, qui dubitabat ꝙ pro minori non poſſet maritari. Bar.dicit,aut dicit pro ea maritanda, & procedit opini. Dy.quia ſufficit ꝙ ſit maritata,aut dixit pro dote, & ꝓcedit opi. Old.quia pt̃ augeri dos ſtãte matrimonio. Bal.hic,& in l.filia legatorũ,ſimplr̃ tenet opi.Old.niſi appareant indicia mutatæ uoluntatis,quia poſt teſtm̃ ſuſcepit alios liberos. mihi vr̃,ꝙ in puncto iuris opi. Dy.ſit uerior per l.libertis.la 2.in prin.de ali. & cib. leg.ubi patet ſi legaui primò in cãm alimẽtorum maiorem quãtitatem in teſtõ libertis, poſtea in alia uolũtate,ut in codi.relinquo ob eãdem cãm oĩb.libertis minorem quãtitatem,uideor reuocaſſe primum,vñ dñt Doct. in mã l.cum cẽtum de adi. leg ꝙ qñ primum & ſcm legatũ diuerſarũ quãtitatũ ſcm̃ eſt ob eãdem
5 cãm & in diuerſis uolũtatib.ꝑ ſcm † vr̃ receſſum a primo, ſiue ſit maioris,ſiue ſit minoris q̃titatis,licet ſi eſſet ſimplr̃ ſcm̃, cẽſeret potius duplicatũ,nõ reuocatũ l.quinquaginta.de ꝓb. Ex quo pater,ꝙ ſi pr̃ in teſtõ legat 200.ꝓ filia maritãda, in codicillis legat cẽtum ꝓ ea.cã,nec aliter apparet de uolũtate ſua.nõ habebit vtrũque, ſed ſcm tm̃, ꝑ illum tex.& ſi hoc eſt qñ ſcdo legauit minorẽ q̃titatem,fortius ſi poſt legatum maritauit ꝓ minori q̃titate, & illud vr̃ mihi multum vrgere,licet Bald.conet trahere ad illũ tex. ſed ita rñſio eſt magis verbalis,qñ aũt legatũ eſt ſcm̃ ſimplr̃, nõ ob cãm,tunc aut legatario ſoluit eadẽ res,vel pecunia legata, & loqt̃ hic,aut alia,qa ꝯſiſtebat legatũ in q̃titate,& cenſet voluiſſe duplicare, qđ dicit ꝑ Bar.in l.hmõi.§.cũ pr̃.ĩ.ti.j. Diſtinctio etiã Bar.in j.mẽbro nõ multũ placet,qa licet ſit relictũ ꝓ ipſa maritãda tacitè vr̃ relictũ ꝓ dote, maximè ſi q̃titas ꝯuenit doti,quia
6 non põt maritari ſine dote ſcm communem curſum.† In fin tex. ibi(ad eũ ptinet.)No.ꝙ in uolũtate qua qs ſemel fuit, ſp p̃ſumiẽ durare,niſi ꝯtriũ ꝓbet̃, qđ vr̃ intelligẽdũ ſiue bona,ſiue mala,vnde qui ſemel eſt amicus,ſp præſumit amicus, & econtra ſemper præſumitur inimicus,facit l.fideicommiſſa.§.ſi rem.ĩ. ti.j.adde l.
7 3.& qđ ibi no.de ꝓb.† ſic ẽt eius quod quis olim ſciuit,p̃ſumitur hodie memor.l.filio.in fi.prin.de adi.leg.& C.de ꝯh.ſtipu.l.magnam.& quod no.ĩ.ꝓ emp.l.qui fundum.§.ſeruum meum. ꝑ gl.

ADDITIO.

a Finita eſt cauſa.ad de ꝙ Bal.conſ.407.2.lib. conſuluit in facto. tamen ibi erant alia verba,quia legauerat in augmento dotis 200.& poſtea maritauit & promiſit 100. Sed in terminis cum in codicillis,& teſto legat.vide Abb.conſ.4.

LEX XXIII.

1 *Si legatur totum, aut pars integralis, poteſt legatarius eligere quod vult.*
2 *In alternatiua cuius ſit electio.*
3 *Quid in pœnis, ꝙ electio ſit iudicis, ſi ſtatutum imponit duas pœnas.*

1 LVcio Titio.† Si legat̃ totum,aut pars integralis, põt legatarius eligere quod vult. h. d.In tex.ibi(vel fundum uendicare.)ſub. pleno iure ꝓprietatis,& uſuſfr,vel uſuſfr.tm̃, ut ſequit̃, & loquit̃ qñ alternatiuè fuit legatũ totum,aut pars integralis. Idem ſi copulatiuè,quia ponitur ꝓ diſiuncta.l.ſi Titio fundus.de uſufru.leg. Sed opp.ꝙ non poſſit vẽdicare niſi uſumfr.qa cum alternatiua ponitur inter plus uel minus, non eſt in obligatione niſi id ꝙ minus eſt l.ſi ita relictũ.§.ſi.ĩ.eo.Sol.ibi qñ inter quãtitatem maiorem, & minorem, vñ cum in minimis nõ ſit affectio, ſi debitor hẽt eligere,eſt uerisimile ꝙ non eliget niſi minorem, vñ lex diſponit,ꝙ illa ſit in obligatione:nos loquimur qñ inter totũ,& partem integralẽ,inter q̃ põt eſſe affectio,& ẽt hic electio erat creditoris,
2 tetigi in l.plane.la 1.ĩ.eo.† Vlt.eſt hic una gl.ꝑ q̃ hæc l.ſp allegat
a & melior q̃ ſit in iure.in alternatiua,ᵃcuius ſit electio.& diſtinguit tres caſus. Aut uerba executiua oblõnis relata ſunt ad debitorẽ,& eſt debitoris,aut ad creditorẽ,& eſt creditoris. Aut nõ apparet,& diſtinguitur inter legata,in qb.eſt legatarij,& ꝯtus,in qb.eſt debitoris,ſed in alijs caſib. nõ eſt dr̃ia inter ꝯtus, & ulti-
3 mas uolũtates,ꝑ l.ſi ita diſtrahat̃.de ꝯtrahẽ.empt.† cuius aũt ſit electio in pœnis ſi ſtatutum imponit duas pœnas, dic ꝙ iudicis.l.j. §.expilatores.de effracto.& C.de ſeruis fugi.l.3.& l.quicunque.

ADDITIO.

a Alternatiua.vide per Fel.latè in c.inter cæteras. de reſcri.Bal.conſ.43.

LEX XXIIII.

1 *Electio ſi in liberam uoluntatem hæredis committatur ꝙ etiam indigna & non accepta teſtatori eligere poteſt.*
2 *Verbum uoles,eſt liberæ uoluntatis.*
Si committatur executoribus,& diſtribuant in pia loca,uel pauperes,an poſſint eligere loca non accepta teſtatori,& hoc conſtat propter litem vel aliã cauſam vt diſtinguatur per quæ verba.
3 *Qui imponunt ſe liberè in vo untatem aduerſarij de offenſa quam fecerunt, non poſſunt conqueri, ſi ille aſſumat vindictam ultra quàm debeat, ſecus ſi in eius diſcretionem.*
4 *Executores qui habent diſtribuere inter pauperes, an poſſint eligere vnum tantum,& ſibi omnia dare, & quid econuerſo.*
5 *Sicut clerici ſcienter eligendo indignum priuantur poteſtate eligendi, an ita etiam laici.*
Quando electio peccat in forma, vel eſt nulla, an laici priuentur poteſtate eligendi data à lege, vel ſtatuto.
6 *Si alij ſint magis digni quàm electi, an electio teneat.*
7 *Qui habet electionem perſonæ,debet eligere quàm primum poteſt,& ſi non facit,eſt in mora.*
8 *Mora hæredis de legato conditionali facit purum.*
Purgatio moræ de puro facit conditionale.
9 *Si teſtator mandauit bona ſua diſtribui inter pauperes quos talis prior elegerit,& ille prior ſtetit per annum,& poſtea volebat eligere,ſed epiſcopus dicebat quòd non poteſt,an poterit eligere.*
10 *Declaratio de qua hic, non poteſt fieri poſt aditionem per quam omnia in teſtamento diſpoſita robur accipiunt,niſi fortè in relictis ad pias cauſas in quibus non requiritur aditio.*

1 CVm quidam.† Si in liberã uolũtatẽ hr̃dis cõ
a mittat electio ᵃ incertæ ꝑſonæ de incertis, eligere põt quẽ vult ẽt indignum.i. nõ gratũ & acceptũ teſtõri ꝓpter iniuriã,ſecus ſi in uoluntatem non liberam,ſed ſubnixam arbitrio boni uiri. Et niſi hæres eligat q̃ primum põt,omnes ad petendum æqualr̃ admittunt̃,& ubi legatum añ moram hr̃dis erat ꝯdõnale,& non tranſmiſſibile,excepto vltimo efficit̃ purũ ĩ ꝑſonã cuiuslibet, & ad hr̃dẽ tranſmiſſibile,põt hr̃s morã purgare anteq̃ ſit ꝯuẽtũ ab aliquo, & vnũ eligere, & alios excludere,ſed ſi fuit ꝯuẽtũ,purgare non põt, ſed ſi vnus veniat,& totũ petat,tanq̃ ſolus ſit,non ſoluit̃ ſibi,niſi cã eſt implorata & ſint alij q uelint,& poſſint.h.d.cũ l. ſeq. & eſt difficilis.& multa bona colligunt̃ ex ea. Et eã diuide,qa primo ponunt quatuor dicta Marcelli uſq.ibi,(Scæuola.)primũ durat vſque ibi,(at ſi ita.)ſcm vſque ibi,(itẽ ait.)tertiũ vſque ibi,(planè.) quartũ vſq.ad uer.(Scæuola.)ibi eſt ſecunda pars, in qua Scæuola reprehendit dcm̃ Marcelli poſitũ in ver.(planè.)ꝓximè præcedenti vſq.ibi, (vr̃ eñ.) ibi,tertia ponit dictum Vlpiani auctoris l. approbantis reprehenſionem Scæuolæ,qa Marcellus in eo ꝙ di ait in ver.(idem ait.)vr̃ ſibi ꝯtrari in eo quod ſtatim dixit ĩ quarto dicto,iõ merito notatus eſt a Scæuola uſque ibi,(niſi.)ibi ponit limitationem ad reprehenſionem, ſcm q̃ põt ſaluari quartũ dictum Marcelli,ut ſit uerum in quodam caſu, vno, & ultimo. in l. ſeq. determinatur quoddam nouũ dubium circa prædicta. In princ.l.ibi(indignum præferre.)intellige indignum.i.non acceptum nec gratum teſtatori propter offenſam,quam ſibi fecit, ut patet ĩ.in verb (offenderit.)uel quam teſtator ei fecit ſecundum Bal & ſic erat indignitas facti,non iuris, ꝑ quam bona ſibi deberent auferri,& applicari fiſco,nec etiam intelligas de in-
b capace,qa non poſſet eligere incapacẽ ſpurium ᵇ teſtatoris. vt no. Bar.in l.ſi.de his qui.vt indi. & Bal.in l.id quod pauperibus,
a & Bar. in cõſi.qđ incipit, ſecus. † Sed oppo.ꝙ in generali ꝑtãre huic data nõ venit vt poſſit eligere non acceptũ teſtatori.l. Lu-
c cius.§.Lucius ĩ.eo.Sulutio.hoc operat̃ verbum voles, ᶜ qđ eſt liberæ uoluntatis,& abſtractum ab omni æquitate, uñ ſibi impu-

ADDITIONES.

a Electio.Adde ꝙ Bald.in l.in emendis.in 4.col.C.de contrah.empt. dicit per hunc text.ꝙ in contractib.talis electio perſonarum poteſt committi in voluntatem tertij,& vide Ang.conſ.101.Bal.conſ.168.3.lib.
b Spurium.Adde Bal.conſ.25.3.lib.& conſ.456.2.lib.Imò capace inſtituto vt totum eroget in pias cauſas,non valet,ut firmat Soci.conſ.67.
c Volens.adde eundem Pau.conſ.80.incip. domina Anzolina in ſuo teſtamento.

putet teſtator ꝙ per hæc uerba dedit ſibi ptātē eligēdi, ſecus ſi p
alia uerba, & in dubio pſumit ꝙ ſenſerit de digno, ut in ɔ̄rio, di
cit tñ Bald. notabiliter ſe intelligere hoc qñ inimicitia ſuberat
tpe teſti, vñ teſtōr ſibi imputet, ut dixi, ſed ſi ɔ̄cta eſt poſtea, non
eſt qd ſibi imputet q̄tũ ad illũ de quo nō cogitauit, ut fieret ini-
micus, ergo ille nō poterit eligi, ēt ſi p verbũ uolet. arg. in l. vtili
tatē. de ɔ̄ſti. tu. ꝙ mihi placet, & eſt notabilis lĩtatio: ſi ergo ɔmit
tat executorib. vt diſtribuāt in pia loca, uel pauperes. An poſſint
eligere loca non accepta teſtōri, & hoc ɔſtat pp litē vel aliam
3 cām, vt diſtinguāt p q̄ verba. † No. ēt ſm Pet. ɔ̄ illos, q impon ũt
ſe liberē in uolũtatē aduerſarij, de offenſa q̄ fecerũt ꝙ nō pñt ɔ-
queri ſi ille aſſumat vindictam vltra q̄ dēat, ſecus ſi in eius diſcre
4 tionē, ut in c. Quintauallis. de iureiu. † No. ēt dũ dicit, (indignũ.)
in ſingulari, & tñ ſibi ſint ɔmiſſum, in plurali. nã p hoc vr̄ ꝙ exe-
cutores qui hñt diſtribuere inter pauperes, poſſint eligere vnũ
a tñ. [a]& ſibi omnia dare: hoc ēt determinat Bal. in l. vnũ ex fam.
§. ſi duos. ĩ. eod. p illum tex. & eɔ̄ ſi eſſet mādatũ ꝙ traderet uni
poſſet eligere pl'es ut ibi, & in §. ſe. & ēt vnũ ad certũ tps, & vnũ
donec vixerit, & poſt eius mortē deueniat ad aliũ, ut ibi plene, ɔ̄
riũ vr̄ ipſe determinare ꝙ non poſſit eligere vnũ in l. j. de op. le.
pōt dici prima opi. vera qñ eſt facta electio cũ diſcretione & iu-
ſta eã, ſi bona nō multũ ualēt, & ille multũ meret, qa nobilis, &
virtuoſus & cũ illis bonis pōt aſcendere ad magnũ gradũ, & ſic
5 totũ relinquat arbitrio ſuperioris, ut epi. † In tex. ibi, (q nō offen
derint) intellige ꝙ ſi hoc caſu quo facta eſt ɔmiſſio p hæc verba,
quos indignos putaueris, elegerit indignũ, priuatus eſt ptāte a-
liũ eligēdi, & digni ab illo pñt aduocare, nō ſic in caſu pcedēti,
& hoc vult gl. q̄ no. ꝙ ſicut clerici ſciēter eligēdo indignũ priuāt
ptāte eligēdi, ita laici, ɔ̄rium vr̄ no. in c. cũ uos. de offic. ordi. uide
Bar. qñ electio eſt nulla, uel peccat in forma, an laici priuentur
poteſtate eligendi data a lege, vel ſtatuto in l. 2. de opin. leg. Sed
oppo. ꝙ nō ſufficit in caſu de quo hic ꝙ eligant eos, qui non of-
fenderunt, immo debeāt eligere meritos, pp aliquid ſeruitium
impenſum. l. cũ pr̄. § togo. ſ. eo. Solu. ut ibi p Bar. qui limitat iſtũ
b tex. per illum, quia hic dixit (quos dignos putaueris) [b] & ſatis ſũt
digni qui non offenderunt ibi dixit prout quiſque meruerit, vñ
tunc requiruntur merita, ut ibi, nec ſufficeret, non offendiſſe.
6 † Quærit autem gloſ. quid ſi alij ſint magis digni, quàm electi. &
gl. dixit quam no. ꝙ ſufficit ꝙ illi ſint digni, licēt ſint alij dignio-
res. Pe. dicit ꝙ hoc eſt verũ in electione data a teſtōre, ſecus in da
ta a leg. p tex. in auth. de mona. Bal. dicit ꝙ ēt ſi a lege, licet dēat
eligere meliorem non uitiatur electio, modo fiat de digno. In
hoc dic ꝙ inſpicitur, an quis ſit electus a maiori parte, & ſaniori
eligentium, & præualet ſi dignus eſt, licet ſint alij digniores. in
7 c. qa pp. de elect. † In tex. ibi, (neminem elegerit.) ſub. & fuit in
mora eligendi quod eſt eo ipſo ꝙ commode potuit eligere, &
non elegit, ut ĩ. in ver. (aliquo interuallo.) & ſic no ꝙ qui habet
electionem perſonę, debet eligere quàm primum poteſt, & ſi nō
facit, eſt in mora, quod no. pro iſtis quibus committitur electio
poteſtatis, nam ſi poſt moram cōitas eligat, non poteſt conque-
ri ille, ꝙ electio ſibi data, ſibi fuerit ſine cauſa ablata. Sed contra
ꝙ in caſu noſtro hēat annum. l. fi. §. ſed & ſi quis. e commu. de leg.
Sol. ibi circa res. hic circa perſonas. Ratio eſt pp pręiudicium, qa
legatum eſt condōnale ſi eligetur, & interim decedentes non
tranſmittunt, ut in fi. l. & ideo tam modicum tempus datur, ut
poſt moram efficiatur purum, & tranſmiſſibile. ĩ. verſi. (Scæuo-
la) ſed quando legatum eſt purũ, tranſmittit ante electionem, ſic
ēt eſt alia dña, quia qñ circa perſonas, ſi fiat commiſſio p uerbũ
uoles, poteſt eligere indignũ, ut ſ̄. ſecus ſi circa res, qa nō poteſt
eligere rem damnoſam, uel inutilem. l. hr̄s gñalr̄. ſ̄. ti. j. ſi ergo cō-
mittitur executoribus teſtamenti ꝙ diſtribuāt bona inter pau-
peres, uel eccleſias, ſtatim adita hæreditate quam primum pōt,
debet exequi, & ſi non facit, omnes eccleſiæ, uel pauperes admit
tuntur, & ſic epiſcopus pater pauperum ſtatim poteſt petere nō
expectato anno. nec ob. l. nulli. C. de epiſ. & cle. quia in executo
re, ſecus in ſimplici electo conſtituto duntaxat ad eligendum,
ita vr̄ Bar. ſentire ɔ̄. Bal. & ita dicit cōiter ſeruari. nec obſt. l. iſta,
quia qñ committit electio certarum perſonarum de incertis e-
xecutor hēt annum, vt d. l. nulli ad eligendum. hic loquit qñ cir
8 ca incertam perſonam de certis. † In tex. ibi (cum ſic) limita quod
ſ̄. dixi. l. omnes admitti hr̄de exiſtente in mora, & ſic tã dignos q̄
indignos, quod eſt uerum ſi fuit commiſſa electio per verbũ uo
les. Alias non oēs, ſed digni tñ admitterent, alia limitatio eſt qñ
hr̄s non purgat moram offerendo uni, vel quibuſdam antequã
ab eis fuerit conuentum, uel ab aliquo ipſorum quod eſt ſi poſt
moram offert alicui eorum, & ſic alij excluduntur, & ſic no. qd
mora hæredis de legato condōnali facit purum, ut ſ̄. in uer. (prę
ſenti) & econtra purgatio moræ de puro facit condōnale, quia
ſi offert uni ius alijs quæſitum, euaneſcit, & hoc uult gloſ. ſuper
9 ver. (ſi uno.) † No. ēt ꝙ poſtquam fuerit conuentum. & lis cōtę.
cum uno non pōt amplius moram purgare, ut in verſi. (Scæuo-
la.) ibi, utiq. ſi uno petente, & ſic vnus ſolus aufert hæredi ptātē
eligendi, non ſic aufert alijs libertis ptātem petendi, ſcdm can-
dē gl. in fi. niſi requiſiti neglexerint petere, vt in l. ſi tñ. ſm intelle.
gl. ibi, ſed non placet, quia non video quare unus alijs poſſit præ
cludere viam, & arctare ad petendum ſi nolunt. C. ut nemo inui
tus. & illam l. intelligo qñ vnus veniebat, & dicebat alios non iu
beſſe, vel repudiaſſe, non debet admitti, ſi prius hoc non perqui
ratur, & ſi non erunt alij, admittet ille ad ſolidũ, & poſtea alij ap
parebunt, auocabũr ab illo, quaſi indebitē totum occupauerit,
& hoc p tex. in l. 1. §. ſi verò nō oēs. C. de cad. tol. & iſte eſt æquior
ſenſus. & ita dicit Bar. ſe terminaſſe, cum teſtator mãdaſſet bona
ſua diſtribui inter pauperes quos talis prior elegerit, ille prior
ſtetit per annum, poſtea volebat eligere, epũs dicebat ꝙ non pōt
tã ex forma iuris cōis. l. nulli. q̄ ɔſtitutionis ſynodalis, qua caue-
batur ꝙ executor. ĩ. annum eligere dēat, alias ſit priuatus. Bart.
dixit ɔ̄rium, quia ɔſtitutio loquitur in executore, iſte non eſt exe
cutor, ſed declarator, ut patet in ſimili, qa iudex declarat, & exe-
cutor mittit executioni. In iſto ergo declaratore hæc lex loquit,
q̄ vult ꝙ ſit in mora ſtatim ꝙ nō eligit, & ꝙ nihilominus quãdo
cunq. poſſit moram purgare, dũmō anteq̃ petitũ ſit, vñ cum hic
prior nunc velit eligere nondum facta petitione per epm, vel a-
lio nõie pauperũ, nec lite ɔteſt. pōt elige, ut in hac l. Bal. tenet ɔ̄-
c rium, [c] qa nō hēt niſi annũ ad eligendum, & moram purgandam
& ita dicit obſeruari, vide quod ipſe no. in l. captatorias. C. de teſ.
mili. Breuiter ſi ɔſtitutio diceret ꝙ intra annum debeant mitti
executioni voluntates defunctorum, in iſtis uerbis compræhen
deretur ēt qui hēt eligere, quia non mittit executioni uolunta-
tē eligēdo ut dēt, ſed ſi diceret, ꝙ executores teſtamentorum de
beant intra annum exequi, pcederet imaginatio Bart. quia ele-
ctores non ſint executores, ſed declaratores, licet non declaran
10 do non videantur exequi uoluntates defunctorum. † Vltimò
ſcias ꝙ iſta declaratio non vr̄ poſſe fieri, niſi poſt aditionem, per
quam oĩa in teſtō diſpoſita robur accipiunt. l. ſi is qui tres. §. itē
euenit. de execu. tuto. & ĩ. eo. l. oĩa. in prin. & l. ſi patroni. §. qui
fideicommiſſariam. ad Treb. & l. omnium. C. de teſt. niſi fortè in
relictis ad pias cauſas, in quibus non requiritur aditio, ut not. in
l. eam quam. C. de fideic. & per Bar. in l. j. C. de ſacroſ. eccle.

ADDITIONES.

a Vnum tantum. Item unum ex ſe, cum plures ſunt executores, ut uoluit poſt alios do. So. conſi. 19.

b Putaueris. Facit quod uoluit Ang. in l. apertiſſimi. C. de iud. quòd hoc uerbum putaueris debeat intelligi de putatione iuſta, & iuridica, quod infert ad q. de qua ibi per eum, & an cum quis eſt executor deputatus, ſi ſit prior uel Abbas, poſſit eligere de ſuis religioſis, uel monachis pro pauperibus. uide anch. conſi. 83.

c Contrarium. adde ꝙ ſecundum opi. Bal. conſuluit anch. conſi. 388. & in prædicta materia executio, quando poſſit eligere, & a quo tempore currat tempus, uide per Rom. conſi. 278. & 409.

LEX XXVI.

a *Qui legat rem, uidetur legare proprietatem, & uſumfructum.*

1 IS, cuius. † No ꝙ licet ſeruitutes prædiales, quæ debebãtur hæredi in re teſtatoris legata, & per aditionem fuerunt extinctæ, debeant reintegrari. l. legatum. §. fi. & l. hmōi. §. edes. ſ̄. tit. j. non ſic in perſonali ſeruitute uſuſfruct. quia debet tradi pleno iure, nec pũt hæres retinere uſumfr. quē prius habebat, ut hic. & l. cum filius. §. dñs. & ibi apparet ratio,
a † quia q legat rem, vr̄ legare ꝓprietatē, & uſumfr. ſi ergo uſusfru. eſt meus, & ꝓprietas tua, & me inſtituis, & rem alteri legas, cum videaris legare uſumfr. qui erat meus, ualet legatum, & teneor ſoluere ſicut ſi eſſet mea pleno iure. ĩ. eo. l. unum ex fa. §. ſi rem. eadem ratione ſi res erat communis inter me & te, & legas alteri, teneor totam tradere, argumento horum iurium, iuncto d. §. ſi rem. non ſic ſi erat communis cum alio q̄ cum hærede. ſ̄. tit. j. l. ſerui electione. § n. fi. ſed qñ habebas ſeruitutem prædialem, non poteſt dici ꝙ legaueris illam, quia non continetur appellatione fundi. ſicut continetur vſusfr.

LEX XXVII.

Si illud, aut illud. Propter unicam ſolutionem reputatur unicum legatum, ſiue ſit alternatiuum de pluribus rebus, ſiue ſub contrarijs conditionibus factũ, vel uni a plurib. uel pluribus ab uno, uel de plurib. a plurib. h. d. Bar. quãtũ ergo ad conceptionem uerborum & rerũ ſpecificata ſunt plura legata ſed quantum ad effectum unum, quia ſufficit una ſolutio, dicitur unum etiam ſi eodem tpe circa ambas res non concurrat obſtu, ut patet hic quando ſub ɔ̄trijs ɔditio. per quod reprehenditur gl. quæ eſt. ſ̄. eod. l. ſi quis ſeruum. §. ſi ita legetur. ut ibi dixi ſecundum Dy.

LEX XXVIII.

a *Si filius legitimam repudiat, & accreſcit, vel venit ad ſubſtitutum vulgarem, tranſit cum onere iniuncto filio, licèt ſi filius acceptaſſet, debuiſſet onus reijci.*

Mutatione perſonæ contingit mutatio rei.

3 *Introducta in fauorem perſonæ, illam non tranſgrediuntur.*

2 CVm patronus. † No. in hac l. argu. immo caſum. ſi filius fuit inſtitutus in legitima, & in ea uel eius parte erat grauatus, etiam iure dige-

digeſtorum non tenebat grauamen, q̃a ſi non tenebat in lꝛima
patroni,multò m. .us in lꝛima filij,quę eſt magis debita,vt no.in
l.ſi quis legatum.de falſis. Quid ergo induxit Iuſtinianus in l.q̃m
in prioribus.de inof.teſt. Dic ꝙ induxit,q̃a licet non teneret, cau-
ſabat filio querelã,p quã totũ teſtm̃ impugnabat, hoc tollit Iu-
ſtinianus,vt ſufficiat remouere grauamẽ, & ceſſat q̃rela fauore
a teſti.† No.ẽt ꝙ filius ſi lꝛimam repudiat,& accreſcit,vel venit ad
ſubſtõnem vulga.q̃ pôt dari in lꝛima, ſicut pupil. quia nullũ af-
fert grauamen,cum poſſit acceptare, & ſubſtitutum excludere,
& ſi repudiat,ſe excludit. vt probatur in l.ſi poſthumus.§.quod
vulgo.de lib & poſth.tranſit cũ onere iniuncto filio. videbaĩ ꝯ-
trium,q̃a a prin.nõ ualuit,ergo nõ pôt reconualeſcere, ſed dic ꝙ
non valet filio acceptante, ſed eo repudiãte fingitur ip valuiſſe,
quia non dr̃ amplius lꝛima, ex quo tranſit ad aliam perſonã, cui
non debebatur, quia mutatione perſonæ ꝯtingit mutatio rei. l.
3 per procuratorem.an ſi.de acq.hære.† Vltimò allegatur,ꝙ intro
ducta in fauorem perſonæ,illam non tranſgrediuntur.

L E X XXIX.

Celſus pater. Legatum caducum remanet apud hæredem cum onere.ſic de vſuſruc. leg.l.ſi
ab eo.& differt a l.ſi quis Titio.ſ̃.eo.quia ibi deficit fideicommiſ-
ſum iniunctum legatario, vnde remanet legatum penes legata-
rium ſine onere.hic deficit in perſonam legatarij,& remanet a-
pud hæredem cum onere,& hoc ſi a prin.valuit, & poſtea defe-
cit,ſed ſi a prin.non ualuit, eſt pro non ſcripto, & remanet ſine
onere.l.1.§.in primo.C.de cadu.tol.& ſic erat etiam iure florum,
ſed per l.Papiam caduca applicabantur fiſco, ſed Iuſtinian.illam
ſuſtulit, & reduxit nos ad iura florum, & ſic tollitur ꝯtrium glo.

a *Portio hæreditatis pro non ſcripta accreſcit ſine onere illi nominatim iniun-*
cto: ſecus ſi eſſet communiter iniunctum.
2 *Licet de ſtricto rigore,& ante reſcriptum diui Pij,quando onus erat nomina-*
tim iniunctum, non tranſiret ad coniunctionem uel ſubſtitutionem poſt re-
ſcriptum diui Pij ſecus.

1 §.Quod alicuius. †Not.ꝙ portio hæreditatis p nõ ſcripta accreſcit ſine onere illi
nominatim iniuncto: ſecus ſi eſſet communiter iniunctum. vt
hic eſt caſus in l.ciuitatibus. §. Lucius. ſ̃.titu.j.in legato pro non
ſcripto videtur in diſtinctione accreſcere ſine onere. vt in §.j.&
iſta uidetur communis opin.licet glo.hic multum vacillet in e-
ius intellectu propter contrarium de l.ſi Titio, & Mæuio.§.Iul.
ꝫ.eod. Et finaliter dat vnam ſolutionem pro opin.quam ſemper
2 tenui,& feci mentionem in l.licet Imperator.ſ̃ tit.j. †ꝙ licet de
ſtricto rigore,& ante reſcriptum diui Pij, quando onus erat no-
minatum iniunctum non tranſiret ad coniunctionem uel ſubſti
tutionem,poſt reſcriptum diui Pij ſecus:ita intelligo glo.dum di
cit(ſecundum ius antiquum.)quod hodie corrigit per §. Iul.in-
telligo antiquum,ſcilicet ante reſcriptum diui Pij, & iſto modo
neceſſario Azo intellexit,& eſt de mente d. §.Iul.ibi,(ſed poſt re
ſcriptum Seueri)& c.nam primo dixerat cohæredem non com-
pelli ſoluere onus cohæredi nominatum iniunctum,poſtea dicit
contrarium poſt reſcriptum diui Pij.

L E X XXXI.

1 *Si onus iniunctum legatario, quod ſtatim erat implendum ſuper re legata,*
non teneat a principio,nec etiam legatum tenet.
2 *Licet conditio impoſſibilis non uitiet legatum, an tamen modus impoſſibilis*
vitiet.& nu.1.

1 SI quis,quos. †Si onus iniunctum legatario,quod ſtatim erat implendum ſuper re le-
gata,non teneat a principio,nec etiam legatum tenet.h.d.
tria ergo requiruntur,vt habeat locum lex iſta, vt non te-
neat legatum,quia non teneat onus. Primum,vt ſit implendum
ſuper re legata,vt hic,quia legati erant ſerui,vt manumitterent,
& non poterant manumitti,ſecus ſi ſuper alia re. C. de leg. l. ab
adminiſtratione ſecundum Bal.ſecundum quod a prin.non va-
leat onus. ſi autem ex poſtfacto deficiat legatum non eſt nullũ,
ſed remanet apud legatarium ſine onere.l.ſi quis Titio.ſ̃.e. Ter
tium eſt,ꝙ implendum eſſet ſtatim, & ſic legatarius licet reſpe-
ctu tituli non diceretur executor,ſed legatarius, quia uerba di-
ſpoſita fuerunt in eum directa, ut dixi in d.l.ſi quis Titio. reſpe-
ctu tñ emolumenti,quia nullum erat ſenſurus ſi ſtatim impleret
onus,pôt dici executor,ita intellige gl.ibi.(ut miniſter &c.)alias
non diceretur miniſter reſpectu tituli.Sed ſi ex poſtfacto eſſet im
plendum, & ſic aliquod emolumentum eſſet ſenſurus, nõ eſt le
gatũ nullũ,ſed remanet apud legatarium ſine onere, licet onus
ſit a principio nullum,hic eſt caſus in l.ſi quis cum.de condit.&
demõ. quia non pôt dici executor reſpectu tit. vel emolumenti.
Adde quartam limitationem, quia hæc lex procedit qñ onus e-
rat omnino nullum, ſecus ſi de rigore tm̃, ſed de æquitate vale-
bat, quia tunc legatum non eſt ſimpl'r nullum, ſed cum diſtin-
ctione,nam valet quo ad retentionem ſi legatarius eſt in poſ ſed
quo ad agendum non valet,ſi non eſt in poſſeſſione, hic eſt ca-
ſus in l.codicillis.in prin.& ibi per Bar.in u pp.de iſta l. ſ̃.eo. tene
2 menti.Ex iſta l.patet, † ꝙ licet condõ impoſſibilis non vitiet le-
gatum.l.obtinuit. ꝫ.de ꝯdi.& dem.modus impoſſibilis bene vi-
tiat,ſi ꝯcurrant illa q̃ dixi,caſus eſt hic,licet alias modus ex poſt-
facto deficiens minus hẽat uitiare q̃ condõ mixta l. ſi fundũ ſub
ꝯdõne.§.Iul.ſ̃.tit.j.cum his quæ ibi dixi. Vlti.opp. ex quo non va-
let relictum libertatis,ualeat legatum ſerui.l.ſeruum filij.§.ſi idẽ
ſeruus.ſ̃.tit.j.gl.dicit,ꝙ ibi non ualebat libertas, quia creditores
fraudabantur.Tu dic ꝙ hic legabatur fideicommiſſaria libertas
præſtanda a legatario ſerui, & iſta uidebatur fuiſſe cauſa legati,
unde illa ceſſante ceſſat legatum,ibi fuit directò relicta,vnde nõ
poteſt dici,ꝙ fuerat cauſa finalis legati,immo contrariabatur le
gato,ideo non uitiatur legatum ſi libertas vitiatur.

L E X XXXII.

1 *Ante aditam hæreditatem pro legatis nulla eſt nata actio uel obligatio, quia*
non eſt certum eam deberi. Item quòd aditio hæreditatis corroborat diſpoſi
ta in teſtamento.
2 *Legatarius pendente conditione non poteſt præoccupare legata, & ſi hoc fa-*
cit,tenetur reſtituere cum fructibus,& an cadat a iure ſua.
3 *Appellatione rerum continentur ſerui, & ancillæ.*

1 OMnia quæ. †Ex prin.l.no. ꝙ ante aditam hr̃di tatem pro legatis nulla eſt nata a-
ctio vel oblĩo,quia non eſt certum eam deberi. Item ꝙ
aditio hr̃ditatis corroborat diſpoſita in teſtõ,vnde &
executores in teſtõ deputati ante aditam hæreditatem nullũ ha
bent offm̃.tetigi ſ̃.eo.l.cum quidam,& ibi allegaui iura. In teli-
ctis a ſit ab inteſtato ẽt requiritur aditio ab inteſtato.vt not.in l.
2 qui filio.de hær.inſti.§.j.† Ex §.j.not. ꝙ legatarius pendente ꝯdõ-
ne non pôt præoccupare legata,& ſi hoc facit tenetur reſtitue-
re cum fructibus,ſed vr̃ ꝙ cadat a iure ſuo. l. non dubium. C. de
legib.quinimo ſi legatum eſt purum, non poteſt occupare.l.j.§.
a tediguntur. quorũ lega.niſi ſibi fuerit data licentia a teſtatore [a] l.
3 Titia.§.j. ꝫ.eo.& ibi no.ante ſi.gl.mag.† Ex vlt.§.no.ꝙ appellõne
rerum continentur ſerui,& ancillæ, ſicut res inanimatæ, & ideo
ſi ueniant publicanda bona alicuius,ẽt ſerui, & vaſalli publica-
buntur.ſm Bal. uidebatur ꝯtrium, ꝙ eſſet dr̃ia inter res & perſo-
nas.ſ̃.de ſtatu hom.l.j.cum ſeq.ſed illud in liberis perſonis.de ſer
uis autem idem eſt iudicium, quod de equis vel aſinis. argu.in l.
quod attinet.de reg.iur. Poterat ẽt hic eſſe alia dubitatio, quia di
xerat,(quæ in eodem fundo erunt.)vnde videbatur intelligendũ
de reb. inanimatis, quæ ſe non mouent, quaſi illæ dicantur eſſe
propriè in loco,ſed res inanimatæ,quæ ſe mouent,nõ uideban-
tur eſſe in loco propter cõtinuum motum, ſed dic ꝙ non atten-
ditur iſte motus,ſed cõſuetudo reuertendi.arg.de cond. & dem.
l.ſi quis ita legauerit.in prima charta.

A D D I T I O.

a A teſtatore.Adde Oldr.conſi.108.per Soc.conſi.12.Lud.Ro.ſin.ſuis.fol.1. ubi di
cit ꝙ per illa uerba legatario uim fieri ueto. uidetur data poteſtas apprehenden
di propria authoritate.

L E X XXXIII.

1 *No.quòd dolus legatarij non auget legatum. Item ꝙ ad commodum legata-*
rij non dicuntur res eſſe in loco,quæ dolo legatarij ſunt.
2 *Si teſtator legat vxori omnia quę in camera ſua,uel in ſcrinijs erunt tempore*
mortis ſuæ,& uxor teſtatore ignorante multa congeſſit in camera,quod illa
non ueniant in legato,
Idem ſi tertius fecit,ut proficeret uxori ignorante teſtatore.
3 *Si data eſt licentia, ut quis de territorio poſſit extrahere bladum, uel libros*
ſine pœna deuehi,& ipſe multa blada,uel libros emit poſt licentiam,ut ipſa
uenderet prętextu licentiæ,quòd licentia ſibi non proſit.

1 CVm ita legatur. †No. ꝙ dolus legatarij non auget legatũ.Item ꝙ adcõ-
modum legatarij non dñr res eſſe in loco, quæ dolo le-
2 gatarij ſunt. † Ex hoc patet,ſi teſtator legat uxori oĩa, q̃
in camera ſua, vel in ſcrinijs erunt tempore mortis ſuæ, & vxor
teſtatore ignorante multa congeſſit in camera, ꝙ illa non ve-
niant in legato.facit l.nomen debitoris.§.j.ꝫ.tit.j. Idem ſi tertius
fecit,vt proficeret vxori ignorante teſtatore,vt colligitur a con-
tratio ſenſu in l.pen.§.j. de aur.& arg.leg.in verbo,iuſſu teſtato-
ris.Nec ob.l.& eleganter. de dolo.cum ibi no.ubi dolus tertij nõ
nocet,quia uerum eſt in his,quæ geſta ſunt uoluntate partium,
ſed hic in his quæ fecit tertius, teſtator non conſenſit ſm Bald.
3 poſt † Petr.facit etiam iſte tex.ſm eum.ſi data eſt licentia vt quis
de territorio poſſit extrahere bladum, uel libros ſine pœna de-
ueti,& ipſe multa blada vel libros emit poſt licẽtiam,vt ipſa uen
deret prætextu licentiæ,ꝙ licentia ſibi non prodeſt,quia nõ cen
ſetur ſuperior de his ſenſiſſe, immo quia abutitur licentia, per-
dit etiam in his quæ primo habebat, ut in regula iuris, priuile-
gium meretur amittere, &c.

§.Quod a legatario. Not.hic ꝙ licet onus nominatim iniunctum non tran-
ſeat interdum ad coniunctum,uel ſubſtitutum ſecundum com-
munem opin.vt ſupra eod.l.Celſus.§ ꝙ alicuius.bene tranſit ad
hæredem grauati,quia reputatur eadem perſona,vt hic.Idem in
caſu l.cum patronus. ſupra eod. econuerſo, quia ſicut filius,vel
patronus non tenetur ſubire onus in legitima eorum iniunctũ,

ita

Ita nec hæres, licet contemplatione patroni, vel filij fuerit inductum vt ibi dicitur in fi. quia hæres non reputatur alius, & ſic nõ ob. ille tex. in fi. facit quod no. in l. non erit. §. dato. de iureiur. vbi glo. dicit ꝙ interdum alius non dicitur alius.

a *Poſtquam conſtaret uel eſſet probatum rem aliquam ad aliquem perueniſſe etiam hodie præſumeretur eſſe, niſi contrarium probetur.*

3 *Quæ ſint claræ probationes.*

Probato interitu rei non præſumitur interijſſe dolo uel culpa niſi probetur, & quid ſi cuſtodia pertineret ad debitorem.

4 *Illi qui tenent ad laborerium boues alienos, uel oues, ſi quando aliquæ moriuntur, portant dominis pelles, uel coria, ex quo apparet eſſe mortuas: hoc non ſufficit ut de illis non teneantur, niſi probent, quòd ſine dolo eorum, uel culpa peremptæ ſunt.*

1 **§. Species nominatim.** †Not. hic ꝙ hrs hẽt intentionem fundatã ꝯ legatariũ. ſi dicat ſe non repetire in hrẽditate, nec vnquã reperiſſe res, ſeu ſpẽs legatas, niſi legatarius probet, vide gl. in l. cũ de lege. de prob. & l. fi. §. licentia. C. de iure deli. ſecus in pecunia legata ſ. eo. l. ſi pecunia. †poſtq̃ aũt ꝯſtaret uel eſſet probatum rẽ aliq̃ ad aliquem perueniſſe, ẽt hodie præſumeretur eſſe, niſi ꝯrium ꝓbetur. ita no. gl. mandati. l. creditor §. ſi inter. oportet ergo proba re interitum claris probõnibus. ſ. de pig. act. l. ſi creditor. & l. ſi pignus. & l. quæ fortuitis. C. eo. & †quæ ſint claræ probõnes. dic vt no. Bar. in l. ſi qs ex argentarijs. §. fi. de eden. probato aũt interitu an p̃ſumatur interijſſe dolo, uel culpa, dic ꝙ non niſi ꝓbetur, vt hic, & l. quoties. §. is q dolo. de prob. niſi cuſtodia ptineret ad debitorẽ, & res eſſet acto. vt hic, & l. ſi quis fundum. §. Imperator. loca. quã gl. allegat, & †ſic no. ꝙ illi qui tenent ad laborenũ boues alienos, uel oues, ſi qñ aliquæ moriunt̃, portant dñis pelles, uel coria, ex quo apparet eſſe mortuas, q̃a non ſufficit vt de illis non teneantur, niſi probẽt ꝙ ſine dolo eorum, uel culpa peremptæ [a] ſunt ſm Bal. quod no. quia quotidianũ eſt. Cætera vide per Bar. in d. §. fi. & quod ipſe no. in l. quoties. C. de naufr. lib. x.

2
3
4
a

ADDITIO.

a Perempt. Adde Alex. conſi. 178.

1 *Ad fideicommiſſum relictum familię primo loco admittuntur nominati, & eis deficientibus uel mortuis uocantur proximiores, & ſufficit ꝙ tempore mortis fuerint de familia, licet poſtea fuerint capite diminuti.*

2 *Familię appellatione agnati tantum comprehenduntur.*

3 *Si quis recipiat emphyteuſim, uel feudum pro ſe, & alijs de domo ſua, ꝙ ipſe tanquam nominatus præfertur alijs, donec vixerit, & alij poſtea ordine ſucceſſiuo, & primo ex eo deſcendentes.*

4 *Dictio ſcilicet, eſt reſtrictiua.*

Si teſtator dixit, lego familię, & Petro, & Ioanni qui erant de familia, tunc copula, &, non limitat, ſed auget.

1 **§. In fideicommiſſo.** †Ad fideicommiſſum relictum familiæ primo loco admittunt̃ noĩati, & eis deficientib. uel mortuis vocant̃ ꝓximiores, & ſufficit ꝙ tpe mortis fuerint de familia, licet poſtea fuerint capite diminuti. h. d. & ip allegat̃, iunge l. fi. C. de verb. ſig. † In tex. (familiæ.) i. agnationi, nam appellati. familiæ, agnati tm̃ comprehenduntur. l. familiæ. de uerb. ſig. In tex. ibi, (admitti pñt.) ſub. alijs excluſis, non. n. oẽs de familia admittuntur, ſed noĩati tm̃, & ſi non ſunt noĩati, admittunt̃ proximiores, vt hic circa fin. & alij excludunt̃ donec viuant, & poſt illorum mortem admittuntur alij, ut patet ibi, (oẽs extinctos.) & ſic vñt inuicem grauati, ꝙ veniat de uno in alium ſm gradus prærogatiuam. Tene menti, q̃a hoc importat verbum familia, ut donec aliquis ſit de familia, veniat de uno in alium. In tex. ibi, (noĩati ſunt.) ſub. ẽt ſi ſunt remotiores in gradu tanq̃ ſint magis dilecti. arg. l. quoões. de vſufr. Sed opp. de l. is qui cũ plures. ꝯ. iit. proxi. ubi uocantur oẽs, non autẽ primo noĩati. Solu. ibi fuit factum legatum quibuſdam noĩatim, & factum fuit fideic. ab uno eorum, qui decederet ſine liberis familiæ, & in hoc nullus fuit nominatus: ideo exiſtente condõne non ſolum admittuntur collegatarij ibi nominati, ſed ẽt alij nõ nominati, ſi erant in æquali vel potiori gradu. In tex. ibi. (omnes extinctos &c.) pondera uerbum omnes, per quod patet, ſi fuerunt nominati tres, vel quatuor, & unus eorum decedat, portio illa deuenit ad nominatos, & ad non nominatos non uenit niſi poſt omnes, nec ob. illa l. is qui cum plures. vt patet ex ſupra dictis, & ibi eſt alius caſus. In tex. ibi, (qui ex nomine.) aliqui habẽt ex eo nomine, & intelligũt tex. ꝙ ſi fuerunt nominati aliqui de aliquo ordine, puta patrueles mortuis nominatis ueniant alij patrueles etiam excluſis potioribus. glo. dicit, ꝙ immo ueniunt potiores licet ſint de alio ordine, & dicit, ꝙ uerbũ eo, debet eſſe cancellatum, quia non vult dicere de nomine nominatorum, quod ſignificat uerbum eo, ſed de nomine defuncti. i. de agnatione, & hæc uera. In tex. ibi, (quod teſtator moreretur.) & ẽt tpe teſtamenti, licet tpe quo moreret̃ non eſſet de familia. l. ſi cognatis. de reb. dub. nec ob. l. non intelligitur §. qñ aũt de iure fi. ubi requirit̃, ꝙ ſit capax tpe mortis, quia ibi de capacitate, q̃ requirit̃ iure cõi, vt valeat legatum. l. ꝙ ſit tpe teſtamenti, & mortis quo dies legati cedat. hic de incapacitate, quæ requirit̃ ſm uoluntatem teſtatoris, videlicet ꝙ ſit de familia, quia ſufficit, ꝙ ſit tpe teſtamenti. arg. in l. Mella. in prin. de ali. & cib. leg. vbi in relicto facto pueris admittunt̃ illi, qui tpe teſtamenti erãt pueri, licet ſint effecti maiores. In tex. ibi. (& qui ex proximo gradu &c.) i. dicere mortuis noĩatis, de quib. ſ. admittũtur alij in familia, qui ſunt in proximiori gradu, alijs excluſis. Sed ꝯ, ꝙ ẽt proximiores. l. vnum §. ſi de Falcidia. ver. Itaq;. cum ibi no. in gl. q̃ incipit hoc eſt. ibi ẽt vlteriori. Solutio vt patet ex illa gl. quia hoc quando nõ fuit data electio hæredi, alias poſſet eligere ẽt remotiorem, vt in ꝯrio.

3 Per iſtum §. videtur ꝙ ſi quis recipiat emphy. uel feudum pro ſe & alijs de domo ſua, ꝙ ipſe tanq̃ nominatus præferatur, alijs donec vixerit, & alij poſtea ordine ſucceſſiuo, & primo ex eo deſcẽdentes. Sed Bal. intelligit, ꝙ oẽs ſimul ex quo copulatiuè recipit per l. ſi mulieri. de uſufr. accre. ſecus ſi alternatiuè. per l. eum pater §. pe. ꝯ. e. & l. hæredes mei. §. peto. ad Treb. ſed prima pars mihi videtur verior per ea quæ plenè hñr in l. Gallus. §. i. de libe. &

4 poſthu. † In glo. ibi. (.i. Petro, & Ioanni.) hanc reprobant Docto. quia dictio, ſcilicet eſt reſtrictiua, & ſic non cenſeretur legatum factum niſi Petro, & Ioanni, & eis mortuis non admitterentur alij de familia. arg. in l. ſupellectili legata. de ſup. leg. pone ergo Baiot. ꝙ dixit lego familiæ, & Petro, & Ioanni, qui erant de familia, quia copula, &, non limitat, ſed auget l. ea tamen adiectio. infra titu. i. ſicut in euangelio. dicite diſcipulis eius, & Petro, ut no C. de ſerui. & aqua. in rub.

LEX XXXIIII.

1 *Paupertas vnius non debet eſſe nociua alteri.*

2 *Si communitas impoſuit collectam a ſeipſa per ſolidum, & libram, & aliqui ſint non ſoluendo, non debent alij grauari, & quid ſi de mandato ſuperioris fuit impoſita.*

1 **Legatorum.** †No. hic ꝙ paupertas unius non dẽt eſſe nociua alteri, vt pro illo conueniatur, & hoc qñ quilibet erat obligatus ꝓ parte, ut hic: ſecus: ſi inſolidum, ut in reis debendi, qui ſi ſunt ſoluendo, hñt beneficium diuiſionis, ſed ſi unus non ſit ſoluendo, noceat alijs, ut conueniantur inſolidum. in Auth. de duob. reis, & l. inter eos. §. i. de fideiuſ. † Facit ẽt iſte tex. ꝙ ſi impoſita eſt collecta per ſolidum, & libram, & aliqui ſint non ſoluendo, non debent alij grauari, ſed hoc uerum, ſi cõitas impoſuiſſet collectam a ſeipſa, & ſic cuilibet eſt onus iniunctum: ſed ſi mandato ſuperioris, qui certam ſummam impoſuiſſet, puta decem millia, & iſti diſtribuunt inter ſe, ſi aliqui ſint non ſoluendo, alij tenentur, quia remanet eadem cõitas. h. d. Bar. in l. ſemel. de apochis pub. lib. a. ubi vide bonam diſtinctionem.[a] quando aliqui de uniuerſitate non poſſunt onus ſubire, an alij teneantur, adde ad iſtum text. l. 3. in fi. de adim. leg. & de re iudi. l. Paulus. la ſecunda.

a

a

ADDITIO.

a Diſtinctionem. Adde Bal. in hac materia. in l. 3. C. de neg. geſt. Bart. in l. 4. ff. de re iudi. per Alex. in l. cum filius. de uerb. oblig.

1 *Generalis diſpoſitio ſequens inter grauatos reſtringitur ad ſpecialem præcedentem, ſi poteſt reſtrictio fieri ſalua ratione recti ſermonis.*

2 *Qui omne dicit, nihil excludit.*

Indefinita æquiparatur uniuerſali.

1 **§. Qui plures.** †Generalia diſpõ ſequens inter grauatos reſtringit̃ ad ſpãlem p̃cedentẽ, ſi p̃r reſtrictio fieri ſalua rõne recti ſermonis. h. d. † In text. ibi, (ad oẽs hrẽdes.) non intelligas, ꝙ dixerit, ꝙ in codicillis haberent legata ſoluere, quia tunc pp dictionem oẽs, uideretur receſſum a ſpãli grauamine, quia non poſſet fieri reſtrictio ſalua rõne recti ſermonis, quia qui oẽ dicit, nihil excludit. ꝯ. titu. i. l. Iulia. ſed dixit, ꝙ hæredes ſui &c. quæ indefinita de ſuo ſignificatu æquiparat̃ vſi, & ſic vr̃ omnes grauaſſe, & iſtum reſpũm habuit Iuriſcon. & ſic verbum (oẽs.) eſt uerbum Iuriſcon. non teſtatoris: vel ſi fuit teſtatoris. non fuit in grauamine, ſed in p̃fatione, dirigendo codicillos ad oẽs hæredes, & grauando hæredes, ꝙ ſoluant legata ſcã in teſtõ, nam cenſetur ſenſiſſe de grauatis in teſtõ. ſed ꝯ, ꝙ non ſolũ illi teneretur tanquam ſpecialiter grauati, ſed omnes tanquam generaliter grauati. l. Mæuius. §. cum qui. ſ. t. i. & l. ſi tibi homo. §. i. Sol. ibi primo ſpecialiter grauauit vnum tantum: vnde ſi poſtea generaliter grauat alios, iſta pluralis loquutio non poteſt reſtringi ſalua ratione recti ſermonis. l. ſi ad Trebel. hic grauauerat plures, in quibus poterat ſaluari pluralis loquutio. Vltimo opponitur, ꝙ per ſecundam diſpoſitionem fuerit receſſum a prima. ꝯ. l. prox. §. Lucius. Solu. hic præceſſit ſpecialis, & ſequuta eſt generalis, quæ poteſt reſtringi ad ſpecialem, ibi cõtra præceſſit generalia, & ſequuta eſt ſpecialis, unde a prima uidetur receſſum, & prædicta quando genus, & ſpecies cadunt inter grauatos, ſi autẽ inter oneratos, dic ut l. Titia. §. qui Marco. de annu. leg. & per Bar. in l. quæſitum. de fun. inſtru. §. penul. per iſtum tex. & illum §. dicit Pet. ꝙ ſi teſtator mandauit ſe ſepeliri in loco fratrum minorum, & in codicillis commiſit executoribus ſepulturam corporis ſui, quòd iſti executores non poſſunt alibi ſepeliri, quàm in loco fratrum minorum.

LEX XXXV.

1 *Verba enunciatiua de futuro, uel etiam de præterito, ſine expreſſione certæ rei, uel quantitatis diſpoſitionem non inducunt.*

2 *Grauamen iniunctum contemplatione certi emolumenti ſequuturi, ſi non ſequatur, euaneſcit, & quando idem ſi fuit ſequutum, & fuit reuocatum. & num. 1,*

3 *Verba enunciatiua etiam de præterito emiſſa propter aliud regulariter diſpoſitionem inducunt, niſi in teſta. milit.*

1 TItia. †Verba enunciatiua de futuro, uel ēt de præterito, ſine expreſſione certæ rei, uel quantitatis
a diſpoſitionem non inducunt. h. d. †Item grauamen iniunctum contemplatione certi emolumenti ſequuturi, ſi non ſequatur, euaneſcit. h. d. vſque ad §. Lucius. In tex. ibi, (nec legauit.) ſubaudi. ſ. in codicillis, ſed dixit ſe legaſſe in teſtō. vt j. ibi, (cum quis legaſſe ſe dixerit.) & ſic iſta teſtatrix fuit vſa verbis enunciatiuis tam in teſtamento, quam in codicillis, & in teſtamento de futuro, quia dixit legauero, in codicillis de præterito, & prima uerba non inducunt legatum pluribus rationib⁹. Prima, qa de futuro, & ſic non habent uolūtatem teſtatoris de præſenti: aliud enī eſt dicere lego, aliud legabo, ſiue concernat actum legandi, ut in exemplo p̄dicto, ſiue ſint enuntiatiua futuri euentus, nam & tunc diſpōnem nō inducunt. l. pater filium.
3 §. Iundi. & l. Iul. §. ex his. j. ij. & utrobique per Bar. †Secunda ratio eſt, quia fuerunt emiſſa principaliter propter aliud. l. cū grauabat iſtam de manumittendo ſeruum ſuum, & rō̄ uerba enunciatiua etiam de præterito emiſſa propter aliud diſpoſitionem non inducunt, niſi in teſtamento militis. l. ex his. C. de teſta. mili. Tertia, quia non continet certam rem uel quantitatem, vnde ēt ſi eſſent de præterito, propter hoc diſpoſitionem non inducerent, ut ſequitur in tex. ſed propter rationes, de quibus ſ. & ſi ꝯtineret certam ſpeciem, idem eſſet, & hoc uoluit hic gl. quæ incipit (quid ſi dixerit.) Quarta ratio eſt, fuerunt emiſſa condōnaliter. ſ. cum legauero. argu. in l. demonſtratio. §. quod aurē iuris, ibi, at ſi condōnaliter. de cond. & demon. facit l. a. de hæred. inſti. & quod no. in l. a. C. de inſt. & ſubſt. ſecunda aūt verba pp unam tm̄ tōnem diſpōnem non inducunt, quia non continent certā ſpēm. ut tex. dicit: vnde ēt ſi eſſent diſpoſitiua, pp incertitudinē non ualerent niſi in caſu l. quidam. ſ. eo. & l. j. quando committitur declaranda arbitrio alterius: ſi autem hoc non eſſet, qa ſunt enunciatiua de præterito emiſſa propter ſe purè, non condōnaliter, diſpoſitionem inducerent. l. ex hac ſcriptura. allegata in gl. pro ꝯria, & apparet ꝙ expoſitio glo. in uerbo (legaſſe) cum dicit. ideſt (legaturam eſſe.) non eſt neceſſaria, quia gl. intellexit ꝙ nō fuerunt enuntiatiue prolata, niſi in teſtamento, & ſi hoc eēt tex. videretur ſibi ꝯriari, quia primo dicit ꝙ dixit legauero poſtea dixit legaſſe, ideo gloſ. expoſuit ſic, ſed ut dixi ceſſat ꝯrium. Vltimo no. in ſi. non tenere grauamen ſi emolumentum cuius contemplatione fuit iniunctum non eſt ſecutum, idem ſi fuit ſecutum, & fuit reuocatum, nam & grauamen videretur reuocatum. l. cū qs. §. j. & l. Pamphilo. §. ſi. j. t. ij. hoc quantum ad grauatum, cui legatum fuit ademptum, tm̄ remanet apud hr̄dem cum illo onere. l. ſi adimendo. de adi. lega. & uide ibi Bar. eꝯ uero ſi adimitur onus, an cenſeatur ademptum emolumentum, dic ꝙ ſic. de adi. leg. l. filio. §. matri. & l. alumnæ. §. ab hæredib. ſed ſi grauamē alio modo deficit q̄ per ademptionem teſtōris, tūc aut ex poſtfacto, & non adimit. l. ſi quis Titio. ſ. e. aut non ex poſtfacto, ſed a principio, & dic vt ſ. eo. l. ſi quis quos & l. codicillis. in prin. j. eod. In glo. fi. ibi, (cum pr̄. §. fi.) dic melius quam gl. ꝙ ibi ſubſtantia legati erat perfecta, quia res, & perſona erat expreſſa, ſed qualitas oneris quod intendebat legatario adijcere, nō erat expreſſa. l. pe. C. de inſti. & ſubſt. hic ſubſtantia non erat perfecta. Dy.

1 *Si quis ex hæredibus iuſſus ſit rem hæreditariam a ſeipſo percipere, totā rem percipere poteſt, licet partem habeat a ſe, partem a cohærede, nec propter dicta uerba a ſeipſo tenetur cohæredi pretium ſoluere.*

2 *Sicut in contractu poteſt dari licentia parti vt propria authoritate capiat rē venditam, uel pignoratam, ita in teſtamento poteſt teſtator hanc licentiam dare legatario.*

3 *Hæres quòd poſſit propria authoritate capere poſſeſſionem rerum hæreditariarum, ſi non ſunt occupatæ per alium.*

4 *Quid in ſubſtituto.*

a §. Lucius Titius. †Si aliquis ex hr̄dib. iuſſus ſit rem hr̄ditariā a ſeipſo pcipere, totam rē pcipere pōt, licèt partē hēat a ſe, partē a cohærede, nec pp dicta verba a ſeipſo tenetur cohæredi pretiū ſoluere. h. d. Et ſic illa verba a ſe, intelliguntur extra proprium ſignificatum, ne legatū reddatur inutile, ad hoc allegatur, qd aūt operetur dic vt in glo. In tex. ibi, (integrum prædium.) videbatur ꝙ non, nam quilibet eorum in dicto prædio habet partē iure hæreditario, ſi ergo pp dicta verba ꝙ habeat illud prædium, vel percipiat a ſeipſo, haberet ipſum integrum, & etiam partem cohr̄dis, illam non haberet a ſeipſo, ſed a cohærede, & ſic non verificarentur verba prædicta ipſum integrum, & etiam partē cohæredis, illā non haberet a ſeipſo, quæ non fruſtra debent intelligi appoſita. l. ſi qñ. ſ. tit. j. Ideo alij aūt ꝙ neuter habebit niſi partem. ſ. illam quā erat habiturus iure hr̄ditario, quia illam a ſe hēt. Iuriſcōſultus hoc reprehendit, quia ſm̄ hoc prælegatum nihil valet, quia ēt eo non facto quilibet erat habiturus partē iure inſti. vñ verba non debent taliter intelligi ꝙ ſint ſuperflua. d. l. ſi qñ. quæ in ꝯrium retorquetur. habebit ergo quilibet totū, partim iure hr̄d. a ſeipſo, partim iure prælegati, & a cohr̄de, ſed tunc illa uerba a ſeipſo nihil operabunt: nā ēt ſi non eſſent appoſita pp prælegatū ſolum idē eſſet, pp ꝙ quidam dixerunt, ꝙ pro parte cohr̄dis æſtimationem ſoluat, qa videbit̄ habere a ſe iure emp. ſed nec hoc placet Iuriſconſulto, imo dicit neutrū teneri ad aliqd, qd ergo operant̄ illa uerba, tex. nō declarat. gl. mag. dicit ꝙ pñt tria operari, ſed rejectis alijs tene vltimū pp ꝙ tex. ſp allegat. ſ. ꝙ poſſit quilibet in tā tē ꝓpria authoritate occupare, qđ non eſſet ſi dicta uerba nō fuiſſent appoſita. l. j. §. rediguntur. quorū lega. & C. de legib. l. nō
a dubiū. †allegat̄ ergo gl. ꝙ ſicut in ꝯctu pōt dari licentia parti, ut propria authoritate capiat rem uenditam, uel pignoratam, ita
a in teſtō poteſt teſtōr hanc licentiam dare legatario.* & non ha-
3 bebunt locum iura de quib. ſ. † De hærede uero non eſt dubiū, quód pōt propria authoritate capere poſſeſſionem rerum hæreditariarum, ſi non ſunt occupatæ per alium, quod dic vt no.
4 † Inno. in c. in præſentia. de proba. allegat etiam Bar. in pe. expoſitione gl. ꝙ ſi fuit facta compendioſa per uerba cōia ſubſtituo, & fuit dictum ꝙ poſſit propria authoritate capere, non eſt dubium, ꝙ intra pupill. æta. importet directam ſubſt. licet ſi non eſſent appoſita illa uerba, ſit dubium inter gloſſatores, an omni tempore ſit fideicom. & communiter gl. tenent ꝙ ſic, ſed Bar. aliter diſtinguit in l. Centurio. ſ. de vulg. & pup. ſubſt.

§. Lucia Titia. Si legatarius interueniat tanq̄ teſtis in diuiſione rei ſibi ſub condōne relictæ, non p̄iudicat ſibi. h. d. Et hoc eſt uerum ēt ſi ſe ſcripſerit, & ſigillauerit ut teſtis, ēt ſi ſciebat ius ſuum, qm̄ apparet quod nō facit aīo conſentiendi, ſed teſtificandi, & non poterat ꝯdicendo actum impedire, ſi aūt non ut teſtis, videret̄ feciſſe aīo conſentiendi, & præiudicaret ſibi, ſi ius ſuū ſciebat, ſiue eſſet actus quē poſſet impedire, ſiue non. l. fideiuſſor. §. j. de pig. ſed ſi non ſcripſiſſet, ſed ſolum fuiſſet præſens, & tacens, tunc diſtingueret̄, an poſſit actum impedire, an non, vt no. gl. in l. Caius. de pig. ac. niſi fraudulēter taceret l. ſi ſine. ſ. ad Velleia. uel niſi eſſet ꝯiūctus. l. ſi ſeruus. de do. inter vi. & vxo. cętera dic per Bar. in l. q̄ dotis. ſol. ma.

ADDITIO.

a Legatario. Adde quod voluit Soci. conſi. 91.

1 *Verba enunciatiua negatiuè prolata diſpoſitionem non inducunt.*

2 *Apud aliquem non dicitur eſſe aliqua res, niſi quando apud eum eſt poſſeſſio ciuilis, vel naturalis.*

Apud te minus importat, quàm penes te.

1 §. Caius Seius. †Verba enunciatiua negatiuè ꝓlata diſpōnem non inducunt. h. d. ſm̄ Dy. ſed hoc eſt ꝯ l. rōnes. C. de proba. ideo dic ſecundum Bar. uerba enunciatiua non inducunt diſpōnem ultra proprium ſignifica-
a tum uocabuli, uel melius uerba enunciatiua a eius quod eſt in ueritate, licet ſint emiſſa principalr̄ pp ſe, non inducunt diſpōnem, ſed enunciationem veritatis, & uerba enunciatiua vel ſubiecta per modum cauſæ ſecundum illa intelligunt̄. h. d. & limitat iſta lex l. ex hac ſcriptura. cum tota mā, ut ubicunque dicuntur uerba enunciatiua diſpōnem inducere. ſit uerum qñ enunciant id quod non eſt verū, & fuerunt prolata ſcienter, ſi aūt id
4 quod eſt verum, aliam diſpōnem non inducūt. & †hoc ſumas ex hoc §. pro cuius ſciā ſcias, quód apud aliquem non dr̄ eſſe aliqua res, niſi quando apud eum eſt poſſeſſio ciuilis, uel nālis. l. penes. de uerb. ſignifi. ſi ergo depono apud te, uel in domo tua, vel in prætorio rem meam te ſciente, cum apud me remaneat poſſeſſio, omnis res non dr̄ eſſe penes te, ſed penes me, ſed bene dr̄ eſſe apud te, quod minus importat, in hoc ergo ſtat conſideratio huius §. quia maritus exportauerat in domum uxoris aliquas res cuſtodię, uel aliter, poſtea dixit i teſtō nullas res ſuas eſſe penes uxorem, cum tamen ſciret illas res eſſe in prætorio uxoris: unde per hoc uidebat̄ uelle ſibi illas legare, maxime, qa ſubiunxit quod nolebat eam inquietari, arg. in l. j. C. de falſa cauſa adiec. leg. ubi ſi teſtator dicit aliquem non eſſe debitorem, cū ſciat eſſe debitorem, videt̄ ſibi legare liberationem, & iſta uxor videbatur debitrix ex cauſa depoſiti, contrarium eſt uerius, quia verum eſt quod dixerat teſtator, quia res illæ non erant penes vxorem, & ſic enunciauit veritatem: ſed ſi dixiſſet nullas res eſſe apud uxorem, enunciaſſet falſum, & ꝓcedere poſſet ꝯrium, ut ſibi uideatur legata liberatio, & vide Bal. in d. l. rōnes. & auth. quod obtinet. C. de proba. In prima gloſſ. ibi, (niſi uxor teſtamenti tpe amouerat res.) ſ. animo ſibi reuertendi poſſeſſionem mari-

ADDITIO.

a Enunciatiua. De verbis enunciatiuis per Sign. de Omod. conſi. 166. per Fulg. 94. 197. per Alex. conſ. 81. 3. lib. & cōl. 6. & conſi. 97. j. lib. per Lud. Rom. conſ. 65. & ibi qñ verba enunciatiua ſunt geminata, & vide ēt eius conſi. 117. & 81. per Franc. de Aret. conſi. 23. per eundem Paul. conſi. 216. per do. Car. Conſil. 138.

mariti, & ſic eũ priuauit poſſeſſione,& ſibi attribuit,unde ſic
dicerentur eſſe penes eam,ſi ergo teſtator hoc ſciebat, enuncia
uit falſum ſcienter,ideo diſpõnem inducunt,hoc uoluit iſta glo.
In gl.ſecunda ibi,(ſed ibi certa q̃titas uel ſpecies.)vult ergo gl.ꝙ
ſi in iſto § teſtator illas res ſpecificaſſet, quas tranſtulerat in præ
torium,& dixiſſet eas non eſſe penes uxorem,iſta uerba diſpõnẽ
inducerent,quod non placet,quia eſt eadẽ ratio de qua ſupra ꝙ
non erat penes uxorem,unde pp hæc uerba non induceretur di
ſpoſitio,ſed fateor ꝙ pp ſequentia uerba, ꝙ occaſione illarũ re-
rum non vult eã inquietari,induceretũ diſpõ,q̃a apparet illa uer-
ba eſſe relata ad illas res , vnde licet non eſſent penes eã illæ res,
falſa demonſtratio non uitiat,ex quo ꝯſtat de corpore,ſed qñ nõ
ſpecificat,q̃a conſtat de certo corpore, & per hæc verba non in-
ducitur diſpõ,quia intelliguntur ex his,quæ ſunt penes eam,ſed
iſtæ non ſunt. Ex prædictis collige diſt.aut teſtator errat , & non
inducitur diſpoſitio l.4.de falſa cauſa.aut ſcienter,& tunc aut ex-
preſſe falſum.& inducitur diſpoſitio:aut uerum, & tunc aut nõ
ſpecificauit res , & non inducitur,ut hic:aut ſpecificauit,& tunc
per prima uerba non inducitur, ſed per ſequentia diſpoſitiua
bene inducitur,ut ex prædictis patet.

§.Si ea conditione.

Si per tutorem ſtat quo minus impleatũ cõditio in per-
ſonam pupilli,pro impleta habetur.h.d.& ſic eius factum nocet
pupillo,ſed habebit regreſſum contra eum . argumento ut l.3.§.
fi.de condictione ob cauſam.

*1 Quòd totus iſte §.loquatur quando filia legatum nõ repudiauit,uel accepta-
uit , & an tunc poſſit habere iam dotem per actionem de dote, quàm etiam
legatum a fratre inſtituto per actionem ex teſtamento.*

*3 Sicut cenſetur filia conſentire patri agenti ſi eſt præſens , & non contradicit ,
ita & patri recipienti dotem .*

4 Teſtator non præſumitur uelle hæredem grauare duplici onere .

*Præſumitur quis putare uel credere,quòd actus quem facit ualeat, & ſit effi-
cax de iure .*

*5 Si in dote ſunt quinque, & in legato decem, & filia acceptauit legatum,debet
petere ab hærede quinque, & a marito alia quinque , & ſi egit ad quinque
contra maritum,non poteſt agere contra hæredem niſi ad quinque.*

6 Quid ſi unum conſiſtit in quantitate,aliud in ſpecie .

1 §.Qui inuita.

† Legatum factum filiæ cenſetũ ſcđm animo compenſandi cũ dote, quam pater
exegerat ꝯ filiæ uoluntatem, ideo uſq. ad ꝯcurrentẽ q̃titatẽ dẽt
filia eſſe contenta altetutro,& reſiduũ petere põt. h.d. in effectu.
Glo. diuidit, vt primo loquatur qñ filia repudiauit legatum , &
uoluit agere ad dotem ꝯ maritum,qui ſoluendo patri ab ea non
fuit liberatus vſq. ibi,(ſic enim.) ibi loquitur qñ legatũ accepta-
uit,& hoc patet ex prima gl poſita in illo uerſi. quæ diuiſio non
placet , quia in themate quæritur q̃tum filia põt petere ex cã le-
2 gati,quæ q̃õ non procederet ſi legatum repudiaſſet.† Ideo dic ꝙ
totus §.loquitur qñ legatum non repudiauit,uel acceptauit, vn
de quæritur,an poſſit hr̃e tam dotem actione de dote,q̃ ẽt lega-
tum a fratre inſtituto per actionem ex teſtõ,& hoc eſt thema vſ-
que ibi, (Modeſtinus.) ibi pmittit ad euidentiã ꝙ ſi vult agere ꝯ
maritum,põt,qui non fuit liberatus ſoluendo patri ꝯ ſuam uo
luntatem,uſq. ibi,(ſic.n.) ibi decidit quaſi incœpit agere ꝯ mari-
tum & conſequuta eſt dotẽ,& vult agere poſtea ꝯ fratrem,& cõ
ſequi legatum,& diſtinguit an dos erat maior q̃ legatũ, uel æqui
ualens, & tunc nihil petere põt , ſed debet eſſe contenta dote : ſi
aũt minus eſſet in dote,tunc,quatenus plus eſt in legato , põt il-
lud petere act.ex teſtõ,uſq. ibi,(non eſt.n.)& non ultra, ibi autẽ
reddit rõnem quare uſq. ad concurrentẽ q̃titatem non põt pete
re,quia pater cenſetur illud legatũ feciſſe aĩo compenſandi, q̃a
non eſt pſumendum uoluiſſe filium,uel hæredem duplici onere
grauare: quod declara,quia ſi hr̃et ſoluere filiæ totũ legatũ , po-
ſtea a marito poterit ꝯueniri,quia ſiſr reddidit filiæ dotem, cõdi
ctione indebiti,uel ſine cauſa, q̃a ſoluendo patri non fuit libera
tus a filia,& ſic hr̃s bis ſolueret filiæ ẽt & marito,quod non pſu-
mitur patrem uoluiſſe, q̃a cum exegit a marito centũ , credidit
ſe efficaciter exegiſſe,& ꝙ maritus liberaretur a filia , & ſic ꝙ nõ
poſſit a filio uel hr̃de eius repetere.vnde ne remaneat deceptus,
& fiat quod non putauit , cenſetur reliquiſſe aĩo compenſandi.
In prin.ibi,(egerat.)ſub.& exegerat,cum actio eſſet cõis cũ filia.
ſed filia hr̃bat cauſam ꝯdicendi,quia forte pater erat turpis per-
ſona,& expreſſe ꝯdixit,uel erat abſens,& ignorans,& ſic habeba
tur pro ꝯdicente,ſi hr̃bat cauſam,non competebat patri exerci-
tium,ideo maritus ſibi ſoluendo non fuit liberatus a filia , ut in
uer.(Modeſtinus.)& ſic maritus poterat repetere a patre.l.q ho-
minem.§.ſi gener de ſolu.& iſta patent ex gl.prima , & alia ſuper
uerbo(non ignorans.)ſed ſi non habuiſſet cauſam ꝯdicendi,uel
habuiſſet,& fuiſſet pñs,& non ꝯdicens,& fuiſſet liberatus a filia,
quæ cenſeretur conſentire.l.dotem.ſol.mat.& hoc ẽt vult gl.pri
3 ma quam no. † quia ſicut cenſetur filia conſentire patri agenti ſi
eſt pñs, & non ꝯdicit , ita & patri recipienti dotem , in quo uidi
quoſdam errare dicentes,ꝙ qñ pater recipit ſolutionem,filia debet
expreſſe conſentire, & eius præſentia non hr̃ pro conſenſu.l.2.
4 ſol.mat.ſed falſum eſt,vt patet ex iſta gl.& l.quam allegat.† Vlti.
not.ꝙ nõ pſumitur teſtator uelle hr̃dem grauare duplici onere,
facit l.nauem.§.cum aũt.ad l.rhod.de iactu.& l.pe.cum gl. de do
te præle. item ꝙ præſumitũ quis putare uel credere , ꝙ actus quẽ
faciat ualeat,& ſic efficax de iure ſcđm Bal.in gl.s.q̃ inci.(.i.ꝯdiae-
rit.)ibi,(ſed an maritus &c.)videbatur ꝙ ſic,licet ſibi non eſſet fa
ctum,ſed filiæ, quia ẽt utilitas eius concernebat , nam ſi filia pri-
mo egiſſet ad legatum,& fuiſſet conſequuta,non potuiſſet age-
re ꝯ maritum vſq. ad concurrentem q̃titatem,ſicut nec ecõuer-
ſo,ut in tex.ergo &c.l.ſeruo legato.§.ſi teſtator.de leg.1.gl.deter
minat ꝯtrium.& non rñdet ad hoc,& allegat tex.qui potius facit
ꝯ in l.fideicommiſſa §.interdum.ĩ.tit.1.ſed poteſt rñderi,ꝙ huic
marito conſultum eſt per aliam uiam,quia poteſt repetere con-
dictione indebiti,uel ſine cauſa,ut ſupra dixi,ideo non põt uide-
ri eius contemplatione ſcđm,ſicut qñ debitor legat creditori,q̃a
non ualet legatum ſi non continet uoluntatem , & hic non vẽ
continere ratione prædicta . Et aduerte, quia hoc caſu repudia-
uit legatum,& ſi eſſet maius q̃ dos, non poſſet illud plus petere,
tex.tñ in ueritate iſtum caſum nõ ponit,ꝙ repudiauerit, q̃cquid
5 hic dicat gl.& gl.quæ incipit quid,mutat caſum.† In gl.quæ inci
pit.ſi quinque.gl.exponit tex.duob.mod.dum dicit, illius portio-
ne ſit tantummodo mulier contenta. Prima eſt , ſi in dote ſunt
quinque,& in legato decem,& illa acceptauit legatum,dẽt pete
re ab hærede quinque,& a marito alia quinque,& licet gl. iſtam
reprobet,tamen in ſe uidetur uera ſtima:hoc enim cogitur agere
ad tota decem ꝯ hæredem,licet decem fuerint legata , & legatũ
acceptauerit,quia poteſt videri acceptaſſe,ut conſequatur illud
plus, non vt fiat ſibi præiudicium quominus agat ad quinque ꝯ
maritum,ſi tamen egiſſet ad decem ꝯ hæredem, & fuiſſet conſe-
cuta, nihil amplius a marito conſequeretur . Secunda expoſitio
eſt,(& iſta magis congruit literæ,)ſi egit ad quinque ꝯ maritum,
non poteſt agere ꝯ hæredem niſi ad quinque,& illis debet eſſe
6 contenta.† Prædicta autem vera ſunt qñ tam dos q̃ legatum con
ſiſtunt in quãtitate,quid ſi unum in quantitate, aliud in ſpecie?
Rñdeo, uidetur dĩm ſi dos conſiſtebat in ſpecie , & legatum in
quantitate acceptando legatum etiam ſi ſit minus , non poteſt
agere ad dotem,quaſi tñ uideatur rem æſtimaſſe, ſicut qñ legatũ
quantitas, & grauatur legatarius in re propria l. Imperator.§.q
centum.ĩ.eo.tit.Aut econuerſo dos erat in quantitate, & lega-
tum in ſpecie,& tunc fiat compenſatio vſque ad concurrentem
q̃titatem,ſicut cum legatur ſpẽs,& grauatur in q̃titate , q̃a non
tenetur ultra q̃ ſpecies ualeat.l.ciuitatibus.in fi.ſ.tit.1. & hoc qñ
relinquit pro dote , & ſic expreſſe animo compenſandi : quid ſi
ſimplr reliquit?rñdeo vr̃ relinquere animo compenſandi.l.ſi cũ
dotem §.ſi pr̃.ſol.mat.quia erat debitor ex cauſa neceſſaria.vt ibi
no.ſecus ſi eſſet in alio extraneo,qui eſſet ex cauſa uoluntaria.ĩ.
eo.l.creditorem.ubi non præſumitur niſi dicatur,ita ſolue aliud
ꝯtrium.de l.1.§.ſciendum.C.de rei uxo.act.formatum in glo.pen.

1 Verba generalia ſequentia & obſcura declarantur per præcedentia.

*2 In dubio fit reſtrictio , ut quis cenſeatur in minus grauatus quàm fieri poteſt,
dum tamen reſtrictio fieri poſſit ſalua ratione recti ſermonis .*

1 §.Lucius Titius.

† Per ſequentẽ diſpõnem ſpãlem cenſetur receſſum a generali præ
cedente,qñ cadunt inter perſonas grauatas, item generalia uer
ba & ſequentia & obſcura declarantur per præcedentia clara,&
per illa reſtringuntur,quãdo cadunt inter diſpõnes.h.d. Ad pri-
mum dic,ut dixi in l.ſi ubi homo.§.1.ſ.ĩ.ut.1.& ſ.eo. l.legatorum.
§.qui plures.In tex.ibi,(ut omne onus legatorum in ſe ſuſtineret
in hunc modum.)hic non erat dubium, immo ponitur pro con
ſtãti,quod vr̃ per hoc receſſum a primo generali grauamine, ſed
dubium erat de oneribus debitorum , an ẽt illa teneretur filius
ſuſtinere propter uerba , quæ addidit in præceptione facta filiæ,
ſcilicet ꝙ filius ſuſtẽturus erat magna onera , & præſtaturus oĩa
legata,& uidebatur ꝙ ſic,ut illa uerba magna onera,aliquid ope
rarentur,contrarium determinatur,quia in dubio non præſumi
tur intellexiſſe de alio onere,q̃ legatorum, & quod ſubiicitur &
legata , exponuntur , & pro.i.ſed ſi ſtaret propriè,potius faceret
2 in contrarium,quia adderet.l.ea tamen.de leg.3.† No. ergo ꝙ in
dubio fit reſtrictio , ut quis cenſeatur in minus grauatus , quam
fieri poteſt , dum tamen reſtrictio fieri poſſit ſalua ratione recti
ſermonis,ad hoc facit præced.§.ne duplici onere &c.

1 Verba diſpoſitiua ad quæcunque directa fideicom. petitionem inducunt .

*2 Si relinquo rem ad uſumfructum , uel ad alimenta , uideor relinquere etiam
proprietatem .*

Aliud eſt relinquere uſumfructum,aliud ad uſumfructum.

*3 Si maritus reliquit uxorem dominam, & uſufructuariã , quid importent illa
uerba .*

1 §.Titia cum nuberet,

† Verba diſpoſitiua ad quæcunq. directa fidei-
commiſ. petitionem inducunt , & qui voluit rem ad tempus ad
aliquem peruenire,cenſetur velle , quòd poſt tempus ueniat ad
hæredem.cum hoc ultimo concor.l.fina.C.de lega.uenio ad ca-
ſum.In tex. ibi, (erunt enim,&c.) hic erat primum dubiũ utrum

mortuo

mortuo marito,pp hæc verba filia poſſit petere ab hæredib.ma-
riti bona illa ſibi reſtitui iure fideicommiſſi:nam a legatario pt
relinqui hr̄di,vt patet in l.ſi a me.ad l.Fal.&dubiū erat,qa teſtōr
iſta verba nō dixerat ad maritū,ſed ad filiā.vñ potˀ videbant̄ eſ-
ſe adulatoria.l.gſiali.in prin.de vſufr.leg.ſed illud in uerbis enū-
ciatiuis,uel adulatoriis, in qb. diſtinguit̄ an dirigant̄ ad graua-
tū,& diſponſit.l.vnū.§.ſi.ʒ.eo.an de oneratū,& tūc ſecus. d.l.ge
nerali,ſed ſi ſutit diſpoſitiua,ſp diſpōnē īduceſt ad q̄cſiq. dirigāt.
l.miles ad ſororē.& l.cū pr̄.§.donōnis.ʒ.e.hoc āt verbū,(eiūt.)
dr̄ potius diſpoſitiuū,vt hic,ꝙ no.p hoc ēt tollit̄ ʒriū de prin.l.
vbi uerba futura diſpōnē nō inducūt,qa illud in uerbis enūcia-
tiuis,& ſi ſubſtātiuū ſum,es,eſt, tā in p̄ſenti q̄ in futuro ēt diſpo-
ſitiuū,qd nō.ſed verbū lego,in p̄ſenti eſt diſpoſitiuū,in futuro ē
enunciatiuū, ut ſ.in prin.l.ſed op.de l.peto.in princ.ʒ.eo.ſed ibi
concernit res,hic perſonas,nā exponitur erunt.ſ.res dotales. In
tex.ibi(ut quādiu uiueret)hic erat aliud dubiū, quia nō dixit qd
eſſet poſt mortē eius, ſed præſumit̄ velle ꝙ redeat ad hæredem,
quia hæc eſt nā legati tpalis,ſed quæro.quid ſi tpe quo morit̄ ma
ritus filia iam deceſſerit,an hr̄des poſſint petere? vr̄ ꝙ non,quia
ſi filia uiueret,diceret̄ habere iure fideicomm.d.l.ſi a me, ſed fi-
deicommiſſum condōnale ad hr̄dem non tranſmittit̄.C.de cad.
tol.l.§.finaūt.& hoc erat condōnale,quia poſt mortem mariti.
l.hīs meus.de cond.& demon.Bar.determinat ʒrium & allegat
l.ſi ita.de ſtatulibe.& facit l.ſeruus ſi hr̄di e. ti. & l. Lucius.de fi-
deicōlib.ad tōuem prædictam non rñdet, & ʒ eum vr̄ caſus in l.
cū.iuſſu.§. Pomponius.de minori.] Iſtum caſum habui pluries de
facto,ꝙ dic quantum ad primum caſum,cum dixit,(erunt enim
poſt mortem eius tua & filiorum tuorum.)& non eſt dubium,q̄
tunc ad h̄ m,dic,aut teſtōr legauit ad tempus,ut vſq.ad biennium
&c.& tunc finito tpe redeunt ad hr̄dem,nō iure fideicomm.ſed
pſolidatiōnis,qa conſolidat̄ cum hr̄ditate,ſicut vſuſfr.cum pro-
prietate,& ſic penes quemcunque reperit̄ hr̄ditas bona redeūt,
ita intellige determinationem Bar.q̄ in ſe eſt ſingularis, intelle-
cta mō quo dixi. Aut fuit legatum ſimplr̄,nec tp̄s fuit oppoſitū
ad ultimam eius. Sed legatarius fideicommiſſarius fuit grauatus
reſtituere poſt mortē,& tūc pcedunt allegata in ʒrium,quia nō
trāſmittunt̄,ſed remanebūt apud hr̄dem grauati.p l. ſi qs Titio.
ſ.eo.& iſta liga tibi ad digitū,qa ſi es miles hēbis de facto, & vidi
a ſolennes viros errare in hoc non conſiderantes p̄dicta. †In glo.
ſi.ibi,(ſed dic,pprietatem.)No.ergo ꝙ ſi relinquo rē ad vſumfru.
vel ad alimenta,videor relinquere proprietatē non ſolū vſum-
fru.aliud.l eſt.n.relinquere vſumfru aliud ad vſufr. & eſt caſus in
l.ſi.de vſufru.ea.re.quæ vſu conſu.& no.per gl.in l.cū hi. de tran
ſac.nā verba illa ad vſumfr.ponunt̄ p modū cāæ,& cā,nō reſtrin
git legatū,ut plene no.in l.4.de ali.leg & tetigi.ſ.eo.l.Lucius. p
bat in l.de mōues in ʒcubinā.§.ſpēs.de do.& l.filios.de vſufr.leg.
& hoc eſt magni effectus,qa ſi eſt pprietarius, & alius hēt in re
emphyteuſim,ipſe hēbit laudare uendōnē factā p emph. & hīc
laudemiū, ſecus ſi eſſet vſufr.l.itē ſi fundi.§.huic de vſufr.& adde
l.Lucio.§. j.ad l.Fal.ubi hr̄ p vſufr.q̄tū ad effm̄ de quo ibi,& hic
3 ſumpta occaſione Dy.†formauit hic q. Si maritus reliquit vxo-
a rē dnam & uſufr.qdᵃ importāt illa uerba vſufr. ponunt̄ p modū
cāæ,hic principali,de qua qōne eſt gloſ.ord.in l.2.C.ſi ſec. nup.
mu.& Bar. examinat hic de qua ēt in Spe.qui fil.ſint legi.§.j.ver.
qd ſi qs ita dixerit,de qua Bal.in ſi.C.de īdi.vid.& ī l.ſi pr̄.de vſuſ.
& in d.l.2 .& in auth.ibi poſita,& i iſtis locis oīno vide, qa plures
circa hoc cadunt qōnes,ego nō lego iſtas legūculas,videte p vos

ADDITIO.

a Et vſufructuariam. Adde eundem conſ.187.Soci.conſ.71.Anc.conſ.180.& 99.
& conſ.229.Bal.conſ.429.per eundem conſ.405.3.lib.205.& 76.& 66.2.lib.
Lud.Rom.conſ.516.Anc.conſ.257.Sign.de Mediol.conſ.9. Alexan.conſ.39.

LEX XLII.

1 *Portio deficiens accreſcit coniuncto verbis tantum,& coniuncto re tantum pro rata quam habent in re legata.*

2 *Quando extat coniunctus re tantū,& alter verbis tantū, ꝙ ſimul admittantur.*

1 MEuio. †Portio deficiens accreſcit coniuncto ver-
bis tm̄, & coniuncto re tm̄ pro rata quam
habent in re legata.h.d.ſm verū intellec.quem tenuit
Old.& Batt.& Bal. ēt ſequitur. Pet.aūt dixit ſe legiſſe
inforciatum octo uicibus antequam intelligeret hanc legē, ni-
mirum q nec gl.intellexit.Legit em̄ tribus modis, & nulla ē ue
ra,primo ꝙ oēs iſti tres erant cōiuncti uerbis tm̄,quia poſiti in
una oratione,& ſub uno uerbo,hæc eſt falſa, & ʒ textum, q bis
ponit illud uerbum lego:alia eſt cōuerſo ꝙ omnes erant re tm̄
coniuncti,non uerbis,iſta eſt tertia lectura,quam gl.tenet,quæ
ſilr̄ eſt falſa,quia Meuius,& Seius non erant coniuncti re, cum
diuerſæ dimidiæ fuerint eis legatæ,ſed bene erant coniuncti ver
bis,qa ī eadem oṙone poſiti.Alia lectura eſt ꝙ Mæuius, & Seius
erant re coniuncti,quia eadem dimidia erat relicta, non autem
uerbis,licet eſſent poſiti in eadem oṙone, quia hoc nō facit eos
coniunctos,ſed copula,&,vel cum.l.triplici.de verb.ſign. Titius
vero bñ erat ʒiunctus uerbis,cum illis duob. licet eſſet poſitus ī

alia oṙone ſoluta,qa pūctus loco copulæ hr̄,ut no.in l.cū duob.
§.ſi in coeunda.ff.p ſoc.iſta eſt ēt falſa,ut ſupradicta, qa Titio &
Seio fuerunt relictæ diuerſæ dimidiæ,ut ibi,(& partes &c.) & ſic
nō una tm̄.Item,qa magis attendit̄ unitas oṙonis,quàm copula
in hac materia.Tene ergo quartā lect.quæ non ponit̄ in gloſ. li-
cet Bar.dicat quòd glo.ſentit, ſed ego non comprehendo ꝙ ſen
tiat.Dic ergo,primi duo erant coniuncti uerbis quia in una oṙo
ne poſiti,non re,quia non eadem dimidia, ſed diuerſæ fuerunt
legatæ,& ſic totus fundus inter ambos . Titius uero cui in alia
oṙone erat totus fundus lega.erat cum primis coniunctus re,qa
idem fundus legatus primis, licet per partem fuit poſtea legatˀ
ſibi,ſed erat uerbis diſiunctus,quia in alia oṙone , ſi ergo deficit
portio unius ex primis,reperitur ſupereſſe unus coniunctos ver
bis tm̄ Item Titius coniunctus re tm̄,& quia neutra iſtarū con-
iunctionum præualet alteri , idcirco ambo admittunt̄ ad partē
deficientem pro rata,quam habebat in fundo. Debes autē ſcire
ꝙ cum fundus primo eſſet totus legatus,licèt per partes, & po-
ſtea ſilr̄ totus Titio,faciebant ſibi partem per concurſum,& ad
Titium pertinebat vna dimidia per concurſum,ad alios alia di-
midia,quia loco unius hr̄,cum ſint uerbis coniūcti.l. planè. la 1.
§.ti.j.ibi acſi coniunctum,&c. & cum illam dimidiam haberent
diuidere æqualiter, ſequitur ꝙ quilibet habebat dimidiam dimi
diæ,& ſic quartam totius.Titius aliam dimidiā,& ſic duas quat-
tas,ſi ergo Meuius deceſſit añ diem legati cedentem,illa ſua por
tio quæ eſt quarta totius,dēt diuidi in tres partes,vnam habebit
Meuius,alias habebit Titius,qa reperitur habere in duplo plu-
res quàm Meuius. ſ.duas quartas , & Meuius vnā tm̄ , & iſte eſt
caſus clarus.Si aūt ſupereſſet coniunctus re & verbis,& alius re
tm̄,vel verbis tm̄,& ſoli primo accreſceret, quia duplex coniū-
a ctio præfertur.l.re coniuncti.ver.præfertur. † ʒ.tit.j. eſt ergo hic
caſus de eodem,de quo dubitabatur in d.l.re coniuncti. qñ extat
coniunctus re tm̄,quæ iſtarū p̄feratur,& hic eſt caſus ꝙ neutra,
ſed ſimul admittunt̄,cætera dic,ut ibi no.In tex.(ſi Seius deceſſe
rit.)intellige ut dixi uiuo teſtatore, uel die legati cedente alˀs nō
diceret̄ defecta portio ſua,nec accreſceret,ſed tranſmitteret̄ . In
tex.ibi, (vtrique) videbat̄ ꝙ Meuio tm̄ qui erat coniunctus ver-
bis,quia illa proprie dr̄ coniunctio,quia tex.ubicunque faciunt
mentionem de coniunctis uerbis,coniunctos autem re, appel-
lant diſiunctos.C.de ca.tol.l.j.§.ſin autem,ſed ʒ eſt,ut hic patet.
In tex.ibi,(ſeparatim.)hic eſt tex.ʒ Pet. & alios,qui tenent, ꝙ po
ſiti in diuerſis oṙonibus, qui tamen ſunt coniuncti copula , uel
ſolutis in quibus eſt punctus,dñr coniuncti uerbis , quia tex.di-
cit ꝙ ſunt ſeparati,& loquitur de Mæuio & Seio,quibus fuerūt
relictæ partes,ꝙ ſint ſeparati a Titio. Item hic eſt tex.ꝙ poſiti in
eadem oratione,ſunt coniuncti uerbis ſm Bar.

1 *Si legatur mulieri a viro,vel extraneo quicquid nomine dotis ad virum peruenerit, videtur legata tota quantitas,nulla facta deductione impenſarum neceſſariarum: ſi autem legetur dos,fit illarum deductio.*

2 *Relatiuum quis,vel qui,ſignificat ſecundum tempus verbi ad qd refertur.*

3 *Quando aliquid peruenit,& recedit, uel deſinit perueniſſe, ſi contingat ex cā de præterito,videtur non perueniſſe,ſecus ſi ex cauſa ſuperuenienti.*

4 *Si mulier dedit in dotem fundum & pecuniam, & in eo fundo erāt expenſæ neceſſariò faciendæ,quas maritus fecit,non videtur pecunia perueniſſe.*

2 §.A me hærede. †Si legat̄ mulieri a uiro,uel extra-
neo quicquid nomine dotis ad vi
rum peruenerit, vr̄ legata tota quantitas,nulla facta deductio-
ne impenſarū neceſſariarū: ſi aūt leget̄ dos,fit illarum deductio.
h.d.Et licet prima facie uideat̄ facere dr̄iam inter legatum factū
ab extraneo, & factum a uiro , re uera in hoc non eſt uis, ſed in
modo legandi.An legans retulerit ſe ad tēm̄ , & ad principium
ʒctus,qa legauit qcquid mulier p dote ſoluerat,uel tradiderat,
& nulla fit deductio,an ſe retulerit ad ius, puta ad dotē, legādo
dotem,& ſic habuit reſpectū ad tp̄s p̄ſens , & tunc fit deductio .
impenſarum neceſſariarū,quæ dotē minuunt.l.ꝙ dr̄. de impen.
4 †& ſic no.ꝙ relatiuū quis uel qui,ſignificat ſm tp̄s verbi,ad qd
refertur,& adde Leum,qui.§.ſi mulier.de iureiu.& iſtū intel. ha
buit gl.quæ inci.legauit ſimplr̄,licet gl.in l.1.C.de fall.cau.adie-
cta leg.noluerit facere dr̄iam,an legatum fiat extraneo.An a ui-
ro,ut litera vr̄ prima facie ſonare , opponit Bar. ꝙ ēt in primo
caſu quādo legauit id,qd peruenit debeat fieri deductio impen-
ſarum quia non dicitur perueniſſe quod non durauit.l.qui con
cubinā.§.cū ita.de leg.3.& ſoluit ꝙ eſt neceſſe dicere eſſe ſpecia-
le in legato dotis.Bal.dicit ꝙ eſt una truffa , & rñdet ꝙ inſpecto
principio dr̄ perueniſſe in effectu,iſta reſponſio nihil ualet,quia
3 ſemper poſſet hoc dici,nec haberet vnquam locū.§.cū ita . †Dic
ergo qñ aliud peruenit & recedit, uel deſinit perueniſſe aut cō-
tingit ex cā de præterito,& non vr̄ perueniſſe.aut ex cauſa ſuper
uenienti,& tunc ſecus,ut hic,ideo poteſt dici,ꝙ ſi quando mu-
lier dedit in dotem fundum, & pecuniam,in quo fundo erāt ex-
penſæ neceſſario faciendæ,quas maritus fecit,non uideatur pe-
cunia perueniſſe , & ſic fiat deductio impenſarum ,quaſi pecu-
nia ob illam cauſam a prin. videatur data , ut partim expendat̄ ,
partim retineatur,& iſta eſt notabilis limitatio.

L E X

LEX XLIII.

1 *Qui non eſt capax pro ſe, poteſt eſſe capax pro alio cui rogatus eſt reſtituere.*
2 *Capacitas uel incapacitas non conſideratur reſpectu perſonæ mediæ per quã facit tranſitum, ſed reſpectu perſonæ ad quam debet finaliter peruenire.*

a 1 **CVm ei qui.** † Qui non eſt capax pro ſe, põt eſſe capax pro alio cui rogatus eſt reſtituere. h.d. † Et ſic not. ꝙ capacitas uel incapacitas non 2 conſideratur reſpectu perſonæ mediæ, per quam facit tranſitum, ſed reſpectu perſonæ ad quam debet finaliter peruenire, ſecundum Bal. & uide gl. in l. eam quam. C. de fideicõ. Videbatur contrarium, quia medium inhabile impedit extrema coniungi. l. tria prædia. de ſer. ruſt. præd. & impedit tranſitum fieri. l. filiusfam. §. h. de lal. ſed fallit hic.

LEX XLIIII.

1 *Indefinita quando æquipolleat uniuerſali.*
2 *Si aliquis in uineam ſuam miſit plures operarios, poſtea miſit unum & promiſit ſibi dare quantum unus de alijs habet, ꝙ tunc debeat habere tantum quantum alius qui tantundem fecit, uel non plus arbitrio boni uiri, non autem quantum ille qui minus habet, ſi plus fecit.*

1 **SI ita relictum.** † Indefinita & ſingularis numeri æquipollet vli, ſecus in particulari oratione, & ſi illa ſit dubia fit interpretatio in minorem partem. h.d. vel ſic cum ſit relatio ad hæredem ſimplr, cenſetur fieri ad oẽs hæredes, niſi fiat cum expreſſione certi numeri. h.d. & Bal. reputat iſtud principium valde notabile. In tex. ibi, (quantum hrẽdes oẽs hẽbunt.) Diuide ergo hoc modo, quia Stichus habebit vnã dimidiã: alij aliam dimidiam, quaſi ſint re cõiuncti. Et oẽs loco vnius hẽantur. l. planè. circa prin. ſ. tit. j. & hoc ſi babes in tex. ꝗuum hæres meus, quidam hñt verbum quintus, quidam verbum, quiſq. & tunc ꝗ ſit dña inter iſta uerba, & verbũ unus, ponitur in gl. ſed non placet Bar. quia ſicut quilibet ex quinque hæredib. põt dici quintus, ſic põt dici vnus, & põt dici quis, & ſic idẽ eſſet in ſe, ꝑterea quintus dr̃, qui quinto loco noĩatus eſt, ar. in l. quoties. de vſufru. dicit ergo Bar. ꝙ non debet eſſe aliqua dictio: fuit ergo oratio indefinita, ideo æquipollet vli. ĩ. l. proxi. in

2 prin. † Vlt. tex. facit, ſi aliquis in vineam ſuam miſit plures operarios, poſtea miſit vnum, & promiſit ſibi dare quantum vnus de alijs habet, vt intelligatur ꝙ debet habere quantum ille, qui minus habet: vel dic aliud in ꝯctu, in quo uerba non debent intelligi ſm mentem proferentis tñ. l. veteribus. ſ. de pac. l. in venditione. in fi. cõtra præd. ideo remittitur arbitrio boni viri ſm merita perſonæ. arg. in l. cum pater. §. pater qui filium. ĩ. eo. vt habeat tantum quantum alius qui tantundem fecit, vel non plus.

1 *Quando dies apponitur fauore grauati, fructus interim percepti ad eum pertinent. Si autem fauore onerati, tunc non ſunt reſtituendi.*
2 *Dilatio ſemper cenſetur appoſita fauore debitoris.*

1 a **§. Pegaſus ita ſolitus.** † Quando dies apponitur fauore grauati, fruct^a interim percepti ad eum pertinent. Si autem fauore onerati, tunc non ſunt reſtituendi. h.d. & ſemper allegatur. & l. Iabolenus. de annu. leg. alias, eum qui. In tex. ibi, (verum ne hæredis.) quod præſumitur, ſemper. n. dilatio cenſetur appoſita fauore debitoris. l. eum qui. de verb. obl. In tex. ibi, (retinere debere.) hic iunge fi. §. ibi, (antecedentis tp̃is.) Sed an fideicõmiſſarius poſſit renunciare huic fauori, & petere ſibi ante tp̃s reſtitui ſi erat talis, q poterat renũciare? Dic ꝙ ſic, vt no. ĩ. c. ti. l. cũ pr̃. §. curatoris. p gl & B.

ADDITIO.

a Fructus. Per iſtum tex. conſuluerunt Bart. & Fran. de Alber. ꝙ fructus medij tpis rei relictæ eccleſiæ conſecrandæ debeantur ipſi eccleſiæ vna cum ipſa re, & eſt tex. in c. nos quidem. ibi ſine diminut. de teſta. ubi ita refert & ponderat Abba.

§. Si ita ſit ſcriptum. Alternatiua poſita inter ſummam maiorem & minorem, uel minorẽ dilationẽ & maiorẽ, facit ut minor ſumma ſit in oblĩone, qa cum electio ſit debitoris, & ſit ueriſile, ꝙ eliget minorem, ſuperfluũ eſt inducere oblĩonem in maiori. h.d. glo. vr̃ ſentire, ꝙ utraq. ſumma ſit in oblĩone, licet contingat, ut plurimũ, ꝙ eligat minorem: iõ dr̃ hic, ꝙ in oblĩone eſt minor, iõ ſi eligeretur maior legatarius hr̃et ex cã legati. Doct. tenent ꝯrium p tex. ibi, (acſi decem ſola, &c.) & ſic ſi eligeret maiorem, quatenus excederet hr̃et ex donõne inter uiuos, non ex cã legati, & põt eſſe utilitas, ſed aſr ſoluitur gabella de uno, aſr de alio: hoc uoluit gl. in l. inter ſtipulantem. §. 2. de uerb. obl. niſi cõne adiũcti caderet affectio inter maiorẽ, & minorem ſummam, ut ſi grauatus dare decem hic, vel Bononiæ xv. & magis intereſt dare xv. Bononiæ, quam x. hic, tunc eſſet idem ꝙ in ſpeciebus, in quibus vtraq. ſpecies de alternatiuis eſt in obligatione, ut probatur ſecundũ Bar. in l. qui res. §. mihi Romæ. de ſolu.

LEX XLV.

1 *Indefinita quando non æquipolleat uniuerſali, & nu. 2.*
Lex prolata in perſonam unius, cenſetur generalis in perſonis omnium.
3 *Dictio omnis, eſt uniuerſalis collectiua, & non attribuit actu cuilibet, ſed omnibus ſimul ſi profertur in plurali, ſi uerò in ſingulari, eſt uniuerſalis diſtributiua, & actum inſolidum attribuit, & quod in dictione quilibet.*

1 a 2 a **SI pluribus.** † Indefinita^a æquipollet vli non diſtributiuè, ſed collectiuè. h.d. Primum dictum, ꝙ indefinita æquipolleat vli, ad quod iſta lex allegatur, procedit ſine dubio in indefinita, i. quia de natura legis eſt, vt ſit vlis. l. 3. C. de leg. vnde & lex prolata in perſonam unius, cenſetur gñalis in perſonis oĩum, ut patet in multis legib. C. & in decretalib. Item procedit in prolata ab hoĩe negatiuè. l. ſi is qui cc. §. vtrum. de reb. dub. ibi ſi quid eorum factum non erit. i. nihil factum erit, magis. n. eſt vlis negatiua, ꝗ affirmatiua, ut no. in l. hoc genus. de cond. & dem. & facit l. luminum. de ſer. vrb. præd. Item procedit in affirmatiua, qñ profertur in materia neceſſaria, ut in diffinitionib. ut cum dico hõ eſt aĩal. i. omnis hõ, uel oblĩo eſt iuris uinculum. i. oĩs oblĩo, quia diffinitio debet ꝯuerti cũ ſuo diffinito, ut no. in l. j. §. j. de dolo. Item procedit qñ profertur in materia ꝯtingente circa ea, ꝗ dependent ex ptãte loquentis, ut in hac l. q a eſt in ptãte teſtõris grauare unũ uel oẽs, ut in prin. legis ꝑcedentis. Item procedit qñ non penderet merè ex uoluntate proferentis, non eſt. n. eadem rõ oĩum ꝯprehenſorum ſub indefinita, ſi aũt non eſſet eadẽ rõ, non procederet l. oblĩone gñali. de pign. ideo ſi dico hõ currit, non æquipollet huic oĩs hõ currit, qa hoc eſt de materia ꝯtingente, & non pendente ex uoluntate ꝓferentis, nec eſt eadem rõ oĩum. Cætera circa hoc uide per Bart. poſt

3 Dy. & Pet. & gl. in c. ut circa. de elec. † No. & hic ꝙ dictio omnis, eſt vlis collectiua, & non attribuit actum cuilibet, ſed oĩbus ſimul, qđ eſt uerum ſi ꝓfertur in plurali, ſi aũt in ſingulari, eſt vlis diſtributiua, & actum inſolidũ attribuit, ut not. in l. mulchis. de iure fiſci, dictio quilibet, ſ eſt diſtributiua. & per hoc dicit gl. ꝙ ſi iudex diceret, condemno quemlibet eorum in x. cenſetur quilibet inſolidum condemnatus, intellige ſi hoc dixit expreſſe, als ſecus in ſnia, quæ eſt ſtricti iuris, ut probatur in ll. quas glo. allegat. C. ſi plures vna ſnia. l. j. & 2. requiritur & ꝙ fuerit petitum, vt ibi no. in alijs diſpõnibus, & ſi non dicatur inſolidum, intellr̃, vt hic, ideo ſi fieret commiſſio pluribus, & cuilibet eorum, uel conſtituerentur procuratores plures, & quilibet eorum inſolidum, intelligeret̃ facta cuilibet inſolidũ, & quilibet poſſet pronunciare, uel actũ gerere, tex. e ſt in l. non diſtinguemus. §. ſi plures. de arbi. & vide quod no. in c. cum plures. de offi. deleg. in 6. & quod Bar. no. ĩ. ad Treb. in l. hæredes mei. §. cum ita.

ADDITIO.

a Indefinita. Vide latè per Io. Mon. in c. generali. de elec. lib. 6. glo. in l. j. de reg. iur. Io. And. in c. circa. de elect. per Bal. conſi. 171. 1. lib.

§ Si ita. Si quantitas relinquitur ſæpius eidem a diuerſis hæredibus, ſæpius debetur cum effectu. h.d. quia uno ſoluente non liberatur alter: ſi uero eadem ſpecies ſæpius legaretur a diuerſis hæredibus eidem, & non eſſet hæreditaria, deberetur cuilibet inſolidum, tamen non cum effectu exactionis, imò vno ſoluente liberarentur alij. l. ſi tibi homo. §. j. ſ. titu. j. & l. Mæuius. § cum qui. ĩ. eod. ſed ſi eſſet hæreditaria. l. ſi fundũ ſub conditione. §. libertus. ſ. tit. j. cætera dic, ut hic per Bar. qui recitat longam diſtin. Dyn quam ego recitaui in l. planè. la j. ſ. tit. j. & iunge quod no. in l. cum centum. de adi. leg.

LEX XLVI.

SI ita ſcriptum. Maſculinum genus concipit fœmininum, non econuerſo. hic dicit. de hac materia dic per Cy. in l. quicunque. C. de ſer. fug. & Barto. in l. 1. de verb. ſignifi.

§. Si ſub conditione. Ius condĩonale, uel in diem repudiari non põt. h.d. hoc uerum, niſi in iudicio. l. in plurium. de acq. hære. & in l. j. de cura. bo. dan. uel niſi parte pñte, quia tunc habet uim pacti, & per uiã pacti bene põt repudiari ius de futuro. l. j. cum ibi no. de pact. ſed per uiam renunciationis non, quia renunciatio innititur uoluntati renunciantis tñ, & nihil aliud eſt ꝗ abdicatio iuris, quod qs habet, ſed non habet, quia eſt conditionale, non poteſt abdicari, ſed pactum innititur in conſenſu duorum, & non tendit ad abdicandum principaliter, ſed ad ſe obligandum, poteſt autem quis ſe obligare ſuper iure de futuro, quia illud non patet, quia obligatio eſt de præſenti. facit l. & hæredi. §. filia. de pact.

§ Si pater filiæ. Si conditio extiterat tẽpore teſtamenti, & teſtator ignorabat, legatum reputatur purum, ſed ſi ſciebat, expectabitur ut iterum exiſtat. h.d. dic ut l. ſi iam facta. de cond. & demon. & not. quod dictio, ubi, facit condi. dic ut in l. j. cod. tit. per Barto.

LEX XLVII.

1 *Qui legat quæ ſibi debent, cenſetur legaſſe debita pura, non aũt conditionalia.*
2 *Si teſtator extraneo inſtituto mandauit ſibi, ꝙ ſolueret omnia debita fratris ſui, ꝙ hæres teneatur etiam ſoluere dotem vxoris dicti fratris quando matrimonium erit ſolutum, licet tempore teſtamenti conſtaret, & quod in debito cuius conditio poſſet deficere.*

1 **SI ita ſcripſiſſet.** † Qui legat, quæ ſibi debentur, cenſetur legaſſe debita pura, non autem conditionalia. hoc dicit. In text. (quicquid mihi

mihi Lucium Titium dare,&c.) cum iſte Lucius Titius teneret
in quibuſdam ſub ꝯdõne. uel in diẽ, & ſic legatũ põt operari in
puris debitis, vnde ad illa reſtringit, ſed ſi teneret ſolũ ꝯdõnali-
ter,tũc ne ſit inutile,veniret ẽt ꝯdõnalis.l.cũ illud. §.j. qñ dies l.
ced.& arg.in l.fundus qui locutus.de fun.inſtr.qd ſi teſtõr nõ re
tulit ſe ad pſonã alicuius,ſed ſimplr̃ q̃ a ſuis creditorib. debẽtur.
Dic aut appoſuit verba quæ important neceſſitatem , ut quæ
mihi dari fierive oportet,& idem. Aut nõ ſunt appoſita iſta ver
a ba,& tunc vr̃ ſecus: vñ conſuluit Io. An.† ſi teſtõr extraneo inſti
tuto mandauit ſibi,ꝙ ſolueret oĩa debita fratris ſui, quód hæres
teneretur ſoluere ẽt dotẽ uxoris dicti fratris, quando matrimo-
nium erit ſolutũ,licèt tpe teſti conſtaret,licèt eſſet debitũ con-
ditionale,& ſp dubitaui de illo conſilio pp iſtam l. quæ ꝯtiũ vr̃
probare, ſed poſſet dici ꝙ debitum dotis pendet ſub cundõne
omnino extitura,quia eſt neceſſe vnũ ſolui ſaltem morte , ideo
fortè aliud in debito,cuius conditio poſſet deficere.

ADDITIONES.

a Sempronius. Adde ꝙ Bald.in l.ſcripturę.C.de fide inſtr.dicit ꝙ hæc l.non habe-
ret locum in contractibus oneroſis.

b Prothocollum. Adde Bal.conſi.44.& quid ſi non reperitur prothocollum , vide
per eun.conſ.130.2.lib.per Ant.de But.in c.dudum.de conuer.côiu.Bal. in rub.
C.de fi.inſtr.Cano.in c.quoniam.extra de proba.& dicit Bal.in l.ſi.C.de eden.
ꝙ ſi notarius caſu perderet inſtrumenta , poteſt cogere illũ cui reddiderat in-
ſtrumentum,ut faciat ipſi copiam.

LEX XLVIII.

1 *Si in diuerſis ſcripturis eandem uoluntatem continentibus reperiantur ſum-
ma diuerſæ,minor tantum debetur.*
2 *Cum de fide inſtrumenti dubitatur, recurritur ad prothocollum.*
3 *Poteſt quis compellere notarium , ꝙ ſibi det in publica forma teſtamentum
de quo fuit rogatus,licet uiuat adhuc,ſed aliud non poteſt .*
5 *Poteſt quis compellere notarium ut de eodem inſtrumento uel contractu fa-
ciat ſibi plura inſtrumenta , & hoc a principio , & quid poſtquam fecit
unum.*
6 *Quæ differunt ſecundum plus & minus,non differunt in ſubſtantia .*

1 a SEmpronius. a†Si in diuerſis ſcripturis eãdẽ uolũ
tatẽ ꝯtinẽtib. reperiant̃ ſummæ di-
uerſæ.minor tñ debet̃.h.d.& eſt no.caſus.In tex.ibi, (exẽ-
plar cã)& ſic patet,ꝙ ambæ erant originales,quia ab eo-
dẽ ꝯfectæ,nec una erat exẽcta,nã exẽplar dr̃ originalis ſcriptura,
ſed exẽplũ nõ dr̃ originalis,ſed index, ſed ſi una ſcriptura eẽt ma
gis originalis,q̃ alia,ut prothocollũ,ſeu imbreuiatura, & inſtrm̃
2 inde ſumptum,tunc ſtaret̃ originali, † qa cum de fi.inſtr. dubi-
a tat̃,recurrit̃ ad prothocollũ, b in Aut.de tabel.& hoc tenet Bar.
hic p l.ſi qs argentarius.§.pe.& fi.ſ̃.de eden. de quo plenius p eũ
in l.ſi librarius,ante fi.de reg.iu. & eodẽ mõ ſi eſſent duo inſtrã
vnũ exẽctum de prothocollo , aliud exẽctum de illo, ſtaret̃ illi de
quo vltimõ eſſet exẽctum,vt ſi notarius diceret ꝙ hoc eſt inſtrm̃
teſti ꝯfectum manu mei notarij,ut patet ex inſtro confecto tali
die, nam illud ad quod ſe refert dr̃ originale reſpectu iſtius, ſed
non reſpectu prothocolli:an autem ſtaret̃ prothocollo,ſi p no
tarium non fuit redactum in publicam formam, & faciat fidem
3 in iudicio? vide Cy.& Bar.in l.ꝯtus.C.de fide inſtr.† Quid ſi non
reperit̃ prothocollum,an deroget̃ fidei inſtrĩ? dic per Bal.in eo.
ti.ſuper rub.in 9.col.& habui de facto.In tex.ibi(eiuſdem patris-
fam.)ſi autem diuerſorum,tunc aut non reputant̃ idem , & de-
betur vtraq.ſumma.l. planè.la i.§.i.ver.ſed ſi duorum.ſ̃.ti.j. Aut
reputant̃ idem ut teſtõr & hæres eius ,& debet maior partim ex
uno teſtamento,partim ex altero.arg.ſ̃.ti.j.l.quid ergo.in princ.
4 † In gl.j.ibi,(duo teſtamenta.)i.duas ſcripturas de eo.teſtamẽto,
& no.ex glo. iuncto tex. ꝙ poteſt quis compellere notarium ut
ſibi det in publica forma teſtamentum, de quo fuit rogatus, li-
cet uiuat adhuc, non ſic põt alius , quia non dẽt notarius teſtm̃
alicuius publicare uel manifeſtare ad inſtantiam alicuius immo
incideret in Senatuſconſultum libonianum,ad hoc ſ̃.quoniam
5 ad teſtm̃ apud l. 2.§.ſi dubitet̃.† No. ẽt ꝙ poteſt quis compellere
notarium,ut de eodem teſtõ vel ꝯctu faciat ſibi plura inſtrumẽ
ta,& hoc a principio,ſed poſtquã feciſſet vnum,ſi peteret̃ vel fa
ceret aliud,nõ deberet audiri,niſi ex iuſta cã probando corã iu-
dice.l.ſi quis ex argentarijs.§. prohibet.de edẽ.vt ſi primum eſſet
peremptum.adde quod no.Bar.in l.fi.de bo.auth.iud.poſ.poſſet
6 ẽt eſſe iuſta cã iſta,quã dicit gl.ſi volebat ſe abſentare. † In vlti-
ma gl.ibi,(de ali.le.l.libertis.la 2) ſed dic aut legatum erat factũ
ſimpliciter,& vtraque ſumma debetur,ſi in ſcriptura ꝯtinentur
diuerſę quantitates.l.quinquaginta.de proba.aut ob cauſam,vt
alimentorum,& debetur vltima,ſiue maior , ſiue minor.d.l. li-
bertis.adde quod no.glo. in l.j. de bonorum poſſeſſio. de duob.
teſtamentis ab eodem confectis eodẽ die,nec apparet quod pri-
mo & qđ poſt. Adde qđ dixi in d.l.planè. Item procedit qñ pro-
ducebant a diuerſis,vna a legatario,alia ab hærede,ſi autem ab
eodem,vr̃ ꝙ neutri ſtetur,p l.ſcripturæ.de fi.inſtr. C. vel illa lo-
quitur qñ inuicem ꝯtrariantur,ſed hic non ſic.quia maior ſumma
& minor non contrariantur,quæ enim differunt ſ̃m plus & mi
nus, non differunt in ſubſtantia.l.fi.de fide inſtrumentorum.

LEX XLIX.

1 *Fructus & partus percepti ex re legata ante conditionis euentum ad hæredẽ
pertinent, non ad legatarium.*
a *Si maritus in dotem recepit fundum æſtimatũ æſtimatione quæ facit emptio-
nẽ,quod pſumitur in dubio,& ſic in dote eſt ęſtimatio nõ fundus, ſi poſtea
legat fundum ſimpliciter,nõ cenſetur legaſſe aĩo cõpenſandi cũ ęſtimatione.*

1 LIcinius. † Fructus & partus percepti ex re legata an-
te conditionis euentũ ad hr̃dem pertinent,
nõ ad legatariũ.h.d.ſ̃m gl. In tex.ibi,(vt ſi mallet.) & ſic
fuit legatum ꝯdõnale, ſi declarauerit ſe velle mancipia
potius q̃ pecuniam.l.ſi ita.§.illi ſi voler.ſ̃.ti.1.Ante ergo q̃ decla-
ret,dñium manciporũ ad legatarium non ptinet:iõ partus edi-
ti non dñr eſſe vxoris,& ſic non hẽr locũ l.Herennius.de vſuris.
qa loquitur in legato puro. In tex.ibi,(quæ poſtea.) hoc poteſt
intelligi tribus modis.ſ.poſt teſtm̃ viuo teſtõre, vel poſt mortẽ,
& ante aditã hr̃ditatem,& tunc non eſt dubium, vel hr̃ditatem
aditam,& antequam vxor declaret voluntatẽ ſuam, ſibi.n. non
debebatur niſi ęſtimatio,ex quo dederat mancipia æſtimata,hic
eſt verus caſus , nec ẽt ꝯditio trahit̃ retro in legato , vt ab adita
hr̃ditate videantur fuiſſe ſua verè, vel fictè a morte teſtõris.l.j.§.
ad Silla.licet ſecus in contractibus.l. potior . & l.qui balneum.
ſ̃.qui potio.in pigno.habe In gl.mag.ibi, (quia & æſtimationem
a dotis,& mancipia habet.)No.gl.ſingularem,ꝙ† ſi maritus in do
tem recipit fundum æſtimatum æſtimatione , quæ facit emp.ꝙ
præſumitur in dubio.l.etiam.C.de iu.do.& ſic in dote eſt æſtima
tio,non fundus ſi poſtea legat fundum ſimplr̃, non cenſetur le-
gaſſe animo cõpenſandi cũ æſtimatione , ſicut ſi legaſſet alium
diuerſum, uel ſi legaſſet quantitatem ſimplr̃ , quibus caſibus u-
trunque deberet habere.C.de rei uxo.act.l.j.§.ſciendum. ita hic,
licet uideatur maior dubitatio, quaſi videatur receſſiſſe ab æſti-
matione illa,ſed non potuit in uita mulieris,& hæc eſt ratio de-
ciſiua,& communiter idiotæ dicerent ꝯtrium , ꝙ reliquiſſet ſibi
dotem,ideo ſi illam non rehabuit, non poteſt plus petere , ſed
non eſt uerum,quia dos non conſiſtebat in fundo. Tene menti
iſtam gl.contra quam videtur tex.in l.2.§.pe.de do.præle.ſed ſol-
ue vt ibi no.per Bar.

§.Bonorum. Si petita ſit bonorum poſſeſſio nomine
dementis,uel furioſi,licet illa nõ tribuat
ius irreuocabile,& perfectum,facit tamen,ut legata poſſint pe-
ti ac ſi tribueret ius præſtita tñ cautione ſi contingeret ea ad ir-
ritum deduci. præmitte, cum in aditione hr̃ditatis requirat̃ aius
adeuntis,& ille non poſſit per alium explicari.l.per procurato-
rem.de acq.hær.ſi delata eſt hr̃ditas dementi,uel furioſo,nec ipſe
poteſt adire,quia nõ hẽt uoluntatem,nec curator,quia eius vo-
luntas eſt diuerſa põt tñ petere bonorum poſſionem quæ ẽ po-
tius facti quam iuris,quia ſibi tribuit adminiſtrationem, nõ ius,
& ſi furioſus reſipiſcat,& approbet,efficit̃ ſui iuris,& ius tribuit,
aliàs euaneſcit & deuoluit̃ hæreditas ad uenientes ab inteſtato,
ut hæc hñr in l.fi.de cur.fur.dr̃ ergo hic,ꝙ interim debent lega-
ta præſtari,'vt ſicut furioſus conſequitur adminiſtrationem fa-
cti,ita legatarij,præſtita tamen cautione de reſtituendo, ſi mo-
riatur antequam reſipiſcat.

LEX L.

1 *Perempta re legata,quod ex eadem ſupereſt legatario non debetur.*
2 *Deſtructa domo legata etiam antequam ſi effecta legatarij,ut uiuo teſtatore,
quare debeatur area legatario,& quare non debeatur corium , neque caro
mortuo boue legato.*

1 MOrtuo. Perempta re legata, ꝙ ex eadem ſupereſt
legatario non debet.h.d.Intellige non in
terueniente mora. uel culpa, vel facto hæredis, alias
res ipſa deberet̃, & ſolueret æſtimatio integra. l. cum
res.in fi.ſ̃.ti.j.non autem idem ad ſolum quod ſupereſt. l. qd er-
go.§.ſi hæres.ver.ſed ſi animalis.eo.ti.Item intellige, non debet̃.
ſ.actione ex teſtamento,quia corium & caro non fuerunt lega-
ta',ſed bos qui conſiſtit ex anima ſenſitiua & corpore, & actio
ex teſtamento non dat̃ rr̃ niſi ad rem legatàm ſ̃.eodem l.debi-
tor.in fi.ſed ſi quæritur an corium,& caro poſſint uendicari,di-
ſtingue,ut in glo.aut mortuus eſt bos poſtquam erat effectus le
gatarij,& poteſt uendicari tanquam id quod ex re mea ſupereſt
per l. ſolum. de rei vend. aut antequam dominium eſſet factum
ſuum,quia non erat teſtõris, uel fuit legatus ſub condõne & ea
pendente deceſſit,& tunc ſecus,& ita hic poſſet intelligi ſi uelle
mus intelligere uerbum debet̃,large pro omni actione. Sed opp.
ꝙ ẽt actione perſonali debeant̃ corium, & caro per l. venditor .
in fi.de hær.uel act.ven.& l. tenet̃.§.j.in fi.de act.emp. Solu.ibi in
act.bonæfi.in qua uenit non ſolum res principalr̃ debita, ſed oẽ
id quod eſt æquum uenire.l.ex empto.eodem ti.& l.fi. de condi.
ob turp.cãm. vnde cum periculum interitus ſit emptoris poſt
ꝯctum perfectum,ſaltem ꝙ ſupereſt debet ſibi tradi,cum pt̃ium
ſoluerit,uel ad ſolonem teneatur, ne omnino ſit in damno. Hic
in actione ex teſtõ, quę eſt ſtricti iuris, licet quo ad acceſſiones
a habeatur inſtar bonæfid.& legatarius tractet de lucro. † Vltimò,
oppo-

opponitur de l.ſi grege.in fi.ſ.ti.t.j. vbi deſtructa domo legata ēt
anteq̃ ſit effecta legatarii,vt viuo teſtōre,dēbet area act.ex teſtō.
Sol.ibi area eſt portio pars domus, ſicut carina nauis l.quod in
terum.in fi.eo.ti.vñ cum illa remanſerit, cenſet remanſiſſe res le
gata,ſed hic conum,& cato non ſunt pars principalis bouis, ſed
principalis eſt aïa ſenſitiua, & illa eſt extincta,ergo & res legata
eſt extincta,ad quod ſ.eo.l.peculium.§.quadrigæ. fm Dy. Bart.
& oēs qui reprehendunt gl.hic,dum dicit de domo & area,quia
loquitur contra tex.d.l.ſi grege.in fi.de quo non meminit.

§.Si Titio teſſera. Si legatarius non hēat commercium rei legatæ, non tñ pp ſuam
culpam,debet æſtō,& non res quam tranſmittit, ſicut ſi nō eēt
res,ſi uerò pp ſui culpam,nihil debetur, ſed ſi hēt commercium,
licet hēs non hēat,debetur ipſa res.h.d.uſq. ad §.fin. non ergo in
grauato diſtinguitur, an careat commercio pp ſui culpam, uel
non,ſicut diſtinguitur in legatario,imò in diſtin.tenetur,ſed le-
gatario nihil debetur.Si non hēt commercium ſui culpa,uel æ-
ſtimatio,ſi non ſui culpa,qđ dic ut in l.apud Iul.§.fi.ſ.ti.j.cum er
go forenſis non poſſit acquirere immobilia,ſi ſibi legatur fund',
debetur æſtō,ſed ſi forenſis inſtitutus grauetur dare ciui rem im
mobilem,licet pro ſe non poſſit acquirere,pōt acquirere pro le-
gatario,hoc probat iſte tex.in §.ſeq.uer.ſed Proculus. In tex.ibi,
(exungui legat ſi.)qm ad hēdem poſt diē legati cedentē tranſmit
titur res legata,& eius petitio,& hic non fuit legata æſtō,ſed teſ-
ſera,cuius legatarius erat incapax,ſed ſolue, q æſtō ex l.diſpōne
ſuccedit loco rei,ideo idem iuris eſt,qđ de re.Sed opponitur de l.
ſed & ſi ſuſceperit.de iud.§.j.vbi valet legatum teſſeræ,& eſt emē
da Romæ ex pſumpta uoluntate defuncti.Sol.intellige ibi ſi fuit
legata ciui,alibi fortè commoranti,alias ſecus per iſtum text.cū
gl.qui uolunt,q alij non ſunt capaces iſtius menſuræ.In tex.ibi,
(non habes.) ſ.pp tui culpam,alias Trebanus non fuiſſet iuſtè re
prehenſus,ut in §.præcedenti,& no.in d.l.apud Iul.in fi.

§.Si teſtator. Portio deficiens accreſcit cū onere conſiſtente in dando,uel faciendo.h.d.declara
vt in glo.& dixi in l.Celſus.§.quod alicuius.ſupra eo.

LEX LI.

1 *Sabſtitutio vulgaris ſicut poteſt fieri in hæreditate, ita poteſt fieri in legato & donatione cauſa mortis.*
2 *Qualiter fiat ſabſtitutio in donatione cauſa mortis.*

1 VT hæredibus. †Subſtō vulgaris ſicut poteſt fieri in hēditate, ita pt fieri in
2 legato,& donōne cau.mor.h.d.†Et no. qualr fit ſubſti
tutio in dona.cau.mor.ſ.mediante ſtipſōne, ut ſubſti-
tutus ſtipuletur a legatario,ſicut.n.ad hoc,ut dicatur dona.cau.
mor.requiritur traditio, uel ſtipſo inter donantem, & donata-
rium l.mortis cā.de don cau.mor. Ita ad hoc ut ſubſtitutus dica
tur donatarius, requiritur ſtipſo inter ipm & legatarium, ſed ſi
neutrū interueniret,non eſſet propriè donatio,q ſapit naturam
ꝯtus, & ultimæ uolun. ſed eſſet merè ultima uoluntas, q̃ ēt eſt
donatio.ſ.eo l.legatum.& hoc eſt unde ſi aliter ſolueretur gabel.
de contract.aliter de uoluntate.Item ad illam cl'am ſi non ualet
iure teſtamenti,ualeat iure codicillorum,uel iure donationis cā
mortis,quia ſi hēs & legatarius ſunt pñtes & acceptantes, habe-
bunt iure donationis propriè ſumpta, & non requiretur aditio
uenientium ab inteſtato,ut no.in l.poſt legatū.§. qui mortis cā.
ſ.de his qui.vt indig.& l.filiæ.fa.erci. ſed ſi non ſunt præſentes,
ualebunt iure legati,& erit neceſſaria aditio venientium ab inte
ſtato,ut no.in l.qui filio.§. ſi ſeruus.de hæred.inſtitu.

LEX LII.

Si Titius. Si legatur vna ex rebus alternatiuè debitis, eo
caſu quo electio pertinet ad debitorem,ita de-
mum tenet legatum ſi illa ſoluatur poſtea teſtatori , uel hæredi,
& ſi ambæ legātur diuerſis perſonis illius legati tenebit,quæ po-
ſtea ſoluetur, & alterius annihilabitur, ſed ſi electio pertinebat
ad creditorem,dic ut ſ. ne.t.l.ſi ſic.§.fi.cum l.ſeq in tex.& gl. Op
ponitur q rei ſolutæ non ualeat legatum, imò cenſeatur reuoca
tum l.fideicommiſſa.§.ſi rem.ſ.titu.1.gl.multum ſe inuoluit, &
ponit plures ſolutiones in prin.& in fi. Dic q ſi fiat ſolutio hære
di,non obſtat ꝯnum,quia ibi loquitur,qñ teſtatori,ſi autem fiat
teſtatori,tunc aut a ſponte ſoluente,& idem,quia non cenſetur
reuocaſſe,ut ēt ibi patet,ſi autem ponis q exigit ab inuito, tunc
ob.ſed reſponde,q aliud eſt legare nomen debitoris, uel ſimplr,
quod debetur a tali,& tunc locum habet ille §.aut res debita im
mo ex euentu apparet quid ſit in legato,quia ſi illa ſoluetur,ipſa
cenſetur eſſe in legato,& illa poterit peti, ſi autem nō ſoluetur,
tunc nomen debitoris cenſetur eſſe in legato,& hæres liberatur
cedendo actionem.ſ.tit.1.l.apud Iulia.§.ſi Titius. ver. Idē Iulia-
nus ſcribit ſi fundum.alias eſt §.& ibi hoc tenet Bar.per illū tex.
& hic eſt gl.or. in fi. Item opponitur, q in ſecundo caſu vtrunq.
legatum ualeat,& utrique debeatur.ſ.ne.t.l.q ſi quis.Gl.immi-
ſcet contrarium illud inter ſolutiones præcedentes,ſed reſpon-
de,ut ſ.dixi,quia ibi electio erat creditoris legantis, & quæ ſit ra-
tio dic ut ibi,& colligitur ſ.eo.l.qui duos.

1 *Relatiuum quantitatis iunctum futuro tempori non facit conditionem.*
2 *Paria ſunt legare nomen debitoris,uel legare,q exigetur ab eo , & ſicut primum legatum eſt purum,& hæres liberatur cedendo actionem,& ita ſecundum,ſed ſi eſſet conditionale,non poſſet agi ut ſibi actio cedatur, ſed tantū poſt factam exactionem.*

1 §.Cum ita legatum. †Relatiuum q̃titatis iunctum futuro tpi non facit
condōnem.h.d.Secus in relatiuo ſubſtantiæ. l. Stichū qui meus
erit:ſed illud ſummariū nō vr uerū : imò relatiuum q̃titatis,ēt ſi
iungatur uerbo præteriti tpis & pñtis, vr facere condōnē. l. ſi qs
fundū.de ꝯh.empt. & l.fi. C.eod. & tñ ſecus eſt in relatiuo ſubſtæ:
2 quia facit demonſtra.d.l.Stichum.ideo pōt aſſr ſummari. † Paria
ſunt legare nomen debitoris,uel legare quod exigetur ab eo. &
ſicut primū legatum eſt purum,& hēs liberatur cedendo actio-
nem,ita & ſ'm:ſed ſi eſſet conditionale,nō poſſet agi,vt ſibi actio
cedatur,ſed tantum poſt factam exactionem.h.d. & eſt mirabilis
caſus,& prima facie quilibet diceret contrarium.

LEX LIII.

1 *Verbum poteſt, eſt extenſiuum.*
2 *Teſtator ſi generaliter erat habilis ad teſtandum,uel legandum, licet non ſpecialiter reſpectu certæ perſonæ , ſiue dicat,lego quantum capere potes , ſiue quantum relinquere poſſum,comprehenditur tempus præſens & futurum , donec uixerit.*
Quid ſi erat generaliter inhabilis ad teſtandum,uel ad capiendum ex teſtō,an poſſit inſtituere aliquem,uel ei legare conferendo in tempus habile.

1 SI ita quis in teſtamento. †Verbum pōt, eſt extēſiuum,
ideo licet proferatur in præſenti, comprehendit etiam fu-
turum,ad hoc allegatur.Ideo ſi dicatur,ſi non poteſt vale-
re iure teſtamenti,ualeat iure codicillorum,& tunc ualere pote
rat,ſed ex poſtfacto non , quia naſcitur præteritus , qui rumpit,
clauſula illa operabitur per iſtum tex.ſecundum Dyn.ſed ſi non
eſſet appoſita,ſed dixiſſet,ſi non valet iure teſtamenti,non ope-
raretur illa clauſula, quia refertur ad tempus conditi teſtamēti,
non in futurum.l.ſi ita ſcripſiſſet.ſ.eo.& tunc ualebat,& ſic con
2 ditio deficit.†In tex.ibi, (ſed & ſi dixerit.) ſupra retulit ſe ad po-
tentiam legatarij,hic ad ſuam,& iſte tex. facit cōtra unum quod
Bal.not.in l.eam quam.in antepe.col. C. de fideicō.ubi dicit eſſe
differentiam inter iſta,& hic probatur contrarium,ſed dic,q aut
teſtator generaliter erat habilis ad teſtandum,uel legandum, li-
cet non ſpecialiter reſpectu certæ perſonæ, ut quia erat filius na
turalis,& tunc non eſt differentia,quia ſiue dicat , lego quātum
capere potes,ſiue quantum relinquere poſſum , comprehēditur
tempus præſens,& futurum donec uixerit,& licet tempore teſta
menti non poſſet relinquere niſi unciam , ſi ſit habilis ad 6. un-
cias,ualebit legatum in 6. ut hic. Aut generaliter erat inhabilis
ad teſtandum,quia erat filiusfa.uel ad capiendum ex teſtamen-
to,quia deportatus,tunc eſt differentia, quia primo caſu ſi dico,
inſtituo talem cum erit habilis, & non ualet inſtitutio , nec re-
conualeſcit inſtitutio , licet efficiatur habilis , ita loquitur Bald.
ſecus in ſecundo caſu,quia ſi legatur incapaci,conferendo lega-
tum vel inſtitutum in tempus quo erit capax,valet.l.in tempus.
de hæred.inſtit.& tene menti,adde quod not. Bar.de iſto uerbo,
poteſt,in l.ſi ita.de aut.& arg.leg.& l.j.de iniuſt.teſt. & l. Gallus.
in prin.de lib.& poſthum.

1 *Ciuiles filij non faciunt exiſtere conditionem filiorum.*
2 *Grauatus reſtituere ſi deceſſerit ſine liberis, ſi ingrediatur monaſterium,deficiat conditio.*
Si dixit , ſi deceſſerit ſine liberis legitimis & naturalibus ex corpore proprio deſcendentibus & ingrediatur monaſterium, an tunc ēt habeatur loco filij.
3 *Quid ſi iſta uerba referantur ad perſonam , quæ non poteſt ex uxore habere filios legitimos,ut presbyterum,uel conſtitutum in ſacris.*
Quid de filijs legitimatis , an contineantur appellatione filiorum naturalium & legitimorum,ut faciant exiſtere uel deficere conditionem.
In legitimatis eſt uerus ſtatus legitimationis.
4 *Statutum ſi dicat,q extante filio legitimo & naturali filia non ſuccedat,legitimatus excluderet filiam legitimè natam.*
Quid ſi diceret,extante maſculo nato legitimè,q ſi eſſet legitimatus per ſubſequens matrimonium,non diceretur legitimatus.
Quid ſi per reſcriptum.

1 §.Is cui in tempus. †Ciuiles filij non faciūt exiſtere ꝯdōnem filiorū. h.d. & ad-
2 de nec deficere.l.fideicōmiſſum.de cond.& dem.†Cōtra tex.op.
in Auth.de ſan.epiſ.§.ſed & pñti.Solu.ſpāle eſt in monaſterio,ne
impediatur vita contēplatiua, ut ſi grauatus reſtituere deceſſe-
2 rit ſine liberis,ſi ingrediat monaſterium, a deficiat condō,ſed quid
ſi dixit,ſi deceſſerit ſine liberis lūmis & naturalibus ex corpore
proprio deſcendentib.& ipſe ingreditur monaſterium , vr quod
monaſterium non habeatur loco filij quia nō deſcendit ex pro-
prio

ADDITIO.

a Monaſterium. An habeatur in loco filij,uide per Barto.conſ.1.Cald. conſ.43.de teſt.Barb.conſ.13.Ang. conſ.80.

ptio corpore: ꝯtrium determinatur, quia ēt ſi illa verba non eſſēt appoſita, intelligereť de filijs deſcendentibus ex ſuo corpore, vt hic patet, nō de adoptiuis, vñ licet hoc exprimať, nihil plus operať. l. 3. ſ. ti. 1. † Dicat ergo ita ſpecifice, & expſſe, ꝙ appareat de monaſterio non ſenſiſſe: nam in dubio lex ꝯ̄n um ꝑ̄ſumit ſauore viτæ contemplatiuæ, vide Bal. in l. deo nobis. C. de epiſc. & cle. ſed pone ꝙ iſta uerba referunť ad pſonam q̄ non pōt ex uxore hēre filios ltīmos, ut presbyterum uel conſtitutum in ſacris. Rn̄deo dēt intelligi de his q pn̄t hr̄e pſectionem, ut no. Bar. in l. hr̄dib. ſ. fi. ad Treb. & l. ſi quis poſthumos. in prin. de lib. & poſth. Itē qd de filijs ltīmatis? Rn̄deo continentur appella. filiorum naturalium & legitimorum, ut faciāt exiſtere, uel deficere condōnem, ita diſputando tenuit Iac. de Are. nam & etiam iure cooperante. ut no. Io. And. in addi. Spe. de ſuc. ab inteſt. in fin. & ſic nō ob. iſte tex. qa hic nō currit naturalitas, ſed legitimitas, & not. qa in legitimatis eſt uerus ſtatus legitimationis, ut no. Bal. in l. eam q̄.
4 C. de fideicom. & Bar. in l. ſi is qui pro emptore. de vſuc. † Ideo ſi dicat ſtatutum ꝙ extāte filio ltīmo & naturali filia nō ſuccedat,
a ltīmatus excluderet* filiam ltīmè natam, ut no. Bal. eod. ti. l. cum acutiſſimi. & d. l. eam quam. Quid ſi diceret extante maſculo nato ltīme, ſi eſſet ltīmatus per mrimonium ſubſequens, nō diceretur ltīme natus, & excludereť. p id quod no. gl. in ca. innotuit. de elec. ſecus ſi p reſcriptum, qa lḡimatio talis non trahiť retro ad tp̄s natiuitatis, ut no. Bar. ī l. Gallus. ſ. & qd ſi tm̄. de lib. & poſth. ſecus in alia ut in c. tāta. q filij ſint ltīmi. & l. cū quis. de natu. libe.

ADDITIO.

a Excludere. Sed an filius arrogatus excludet. vide per Io. de Ana. conſ. xxvij. & ibi quid de legitimato.

LEX LIIII.

Non oportet. † Pone hic caſum, ꝙ legatarius viuo teſtatore, uel pendente condōne legati porrexit iudici petitionem, petens ſe declarari capacem illius legati, quia forte dicebatur contrarium: dr̄ hic ꝙ talis petitio non eſt admittenda, quia poſito ꝙ eſſet capax, eſt dubium, an legatū ad eum ſpectet, debet ergo expectari tempus, quo dies legati ceſſerit. Sed contra de l. j. de ferijs. ibi ætates probentur. & l. de ætate. de min. Sol. ſi ſpecialr̄ occaſione alicuius legati petit, non dēt audiri, ſed ſi generalr̄, ut declaretur ſtatus ſuus, dēr audiri, ut ibi no. & in l. ſi duo patroni. de iureiur. in prin. Sed quid ſi dies legati ceſſit, an legatarius anteq̄ petat legatum poſſit petere, ſe declarari capacem? Rn̄deo non, qa hic articulus per ſe non debet tractari, ſed incidenter, ut petat legatum, & ſi opponatur de incapacitate, probet ſe capacem, ita itelligit Bar. iſtam l. & ſi poſt lit. conte. l. ita demum. de procu. & l. non ignorat. qui acc. non poſ. Sol. ibi cum quæritur de perſona quantum ad hoc ut in ea poſſit ſubiri iudicium, quod dic, ut no. Bar. ſ̄. de teſt. l. ſi quæramus.

LEX LV.

Cum ab uno hæredum legatum eſſet mulieri pro dote animo compenſandi, ꝙ ipſa poſſit agere contra quemlibet hæredem, repudiato legato & nu. 1.

Si acceptauit legatum, an debeat remanere contenta, etiam ſi ſit dos maior, quàm legatum.

a CVm ab vno. † Actio de dote pōt intentari contra unum ex hæredibus mariti, a quo relictum fuerat vxori animo compenſandi cū dote vſque ad concurrentem quantitatem relicū ſi ipſum repudiauit: ſicut poſſet intentari pro relicto actio ex teſtamento ſi illud acceptaſſet, pro reſiduo conueniat cohæredes, & totum quod ſoluit in computatione falci. contra alios legatarios detrahitur tanquam æs alienum. h. d. tota l. ſingularis, & non eſt alibi, quia licet per l. 1 a. tabula. diuidatur actio inter hæredes, tm̄ in caſu huius l. vnus ſolum poteſt ad totum cōueniri, ſi mulier vult, & ſic teſtōr potuit mutare. l. diſpoſitionem, & facere quōd unus conueniatur ultra partem ſuam, & quæ ſit ratio J. dicam. Primo loquitur qn̄ mulieri fuit factum legatum animo compēſandi, uſque ibi. Secundo qn̄ fuit inſtituta in parte ſimiliter animo compenſandi, & ſibi datus fuit ſubſtitutus vulg & repudiauit hæreditatem quæ deuenit in ſubſtitutum, ut illum ſolū poſſit conuenire uſque ibi, (ſed de legatis.) ibi determinat dubium circa prædicta non paruum. In tex. ibi (quàm legatum maluit) ſi ergo accepiaſſet legatum, non eſſet dubium ꝙ illum ſolum poſſet conuenire actione ex teſtamento, ut hic innuit, ſed contra. de l. ſeruo alieno. ſ. ſi teſtator. ſ̄. n. j. per quem vr̄ quod non mulier, ſed cohæres poſſet agere ex teſtamēto. Bald. mutuit in hoc contrario. Tu dicas ꝙ contrarium procederet ſi hæredem grauaſſet de ſoluendo dotem mulieri, ſed hic ab eo fecit legatū animo compenſandi, non autem directo ab iſto dotem legauit, ſed per indirectum, puta rem ipſius hæredis, uel partem ſuam alicuius rei hæreditariæ, unde poteſt intereſſe mulieris habere potius illam rem, uel partem, q̄ dotem conſiſtentem in pecunia: unde eius contemplatione vr̄ factum legatum, ſed qn̄ duntaxat grauat de ſoluendo dotem, vr̄ magis gratia cohæredis q̄ mulieris feciſſe, cum ipſa habeat actionem ꝯ quemlibet, ſed ēt ſi tunc appareret ꝙ cōtemplatione mulieris, poſſet mulier agere, ut ibi dixi.

a † In tex. ibi. (vt a uno hrēs hr̄des.) ſi ipſa uellet agere ꝯ quemlibet hr̄dem repudiato legato ſine dubio poſſet, qa teſtōr non potuit eam arctare ad intentandam actionem ꝯ unum, probať in l. planè. fami. ercil. & argm̄. J. l. pacto ſucceſſorum. C. de pact. & hoc voluit gl. in verbo, (putat.) ſed eſt dubium ſi uult ꝯ illum ſoluere actionem de dote, an poſſit, & dr̄ in hac l. ꝙ ſic. Et iſtud ēt vult gl. illa, & ſic tex. dum J. dicit (debeat) dēt exponi. i. poſſit. In text. ibi, (in eum.) Iſte tex. innuit quod ēt compellatur, ut ſi agat ꝯ cohr̄dem, poſſit ille eam repellere niſi primo egerit ꝯ cohæredem, & ipſum excuſſerit, cum ad cohæredem pertineat, & poſſit per cohæredem ad hoc compelli, licet per mulierem non, quia repudiauit legatum, ſed hoc non debet nocere cohæredi, quominus poſſit cōpellere, ergo & uxorem ad agendum contra illum qui habet partem hæreditatis ſubiectam huic oneri, quam adeundo vr̄ illud acceptaſſe. ſ̄. de acqui. hæred. l. ſi duo. pro hoc in ſimili. ſup. commoda. l. unde quæritur. dubium uidetur tamen ꝙ teſtator hoc præiudicium potuerit facere mulieri, ut prius excurrere habeat unum, quàm agat contra alium, vnde vr̄ ꝙ non compellatur per illam l. planè. fam. ercis. quicquid innuat text.
3 & hic intelligatur ſi uelit. † In tex. ibi, (aut iudicio mariti.) per hoc uidetur ꝙ ſi acceptauit legatum, debeat remanere contenta. etiam ſi ſit dos maior q̄ legatum, ex quo fuit relictum animo compenſandi, quaſi cum hoc onere uideatur accepiaſſe, ad ꝙ facit c. officij. de teſtamen. & hoc etiam ſentit gloſſ. infra eod. l. creditorem. cum dicit de eius autem æſtimatione non eſt opus quærere. J. eodem l. Imperator. ſ. ſi centum. quaſi tantum illam rem videatur æſtimaſſe. Sed contra hoc facit quod no. ſ̄. eo. l. qui Titia. ſ. inuita. & l. pe. de ali. & ciba. leg. ubi uidetur ꝙ fiat compenſatio vſque ad concurrentem quantitatem. poteſt dici ꝙ ibi nō fuit expreſſe legatum animo compēſandi, ſed l. ita fingit, & tunc fictionem limitat vſque ad concurrentem quantitatem, ſecus ſi expreſſe, ut hic, & ſemper dubitaui, per iſtum tex. & dicta iura in ꝯtrium, tm̄ quod J. ſubijcitur, quia ſi repudiauit, & vult agere ꝯ illum hæredem, ad totam non poteſt agere niſi uſque ad ualorem legati, reſiduum debet petere a cohærede, ut J. ſequitur, ſed idem ergo debet eſſe ſi acceptauit, ſed tamen alia rō eſt in uno q̄ in alio, quia hic nō pōt dici ꝙ tm̄ æſtimauerit totam dotem qn̄ ab uno eſt conſecutus dotem, ſed bene pōt dici qn̄ pro legato. In tex. ibi, (hæres inſtituta.) ſcilicet in parte animo compenſandi cum dote dato ſubſtituto vulgari ſ̄m Dyn.
4 † In tex. ibi, (ualde dubitatur.) & non ſine myſterio: nam ponendo caſum vt gl. ponit, ꝙ dimidia cuiuslibet valebat 12. & ab uno fuerunt legata quatuor diuerſis. Item vxori animo compenſandi cum dote, quæ erat octo, ſi habet ſoluere tota 12. quatuor ſoluit nomine ſuo tanquam æs alienum, & quatuor nomine cohæredis, tanq̄ illi legata: ſi illa non ſolueret, tūc detractis quatuor quæ nomine ſuo ſoluit tanq̄ æs alienum, & ſolutis quatuor pro legatis, remanerent ſibi alia quatuor, quæ ſunt vltra quartam de 12. nihil ergo deberet detrahere a legatarijs, ergo nec nunc, ſi ſoluit pro cohærede quaſi cohæres uideatur ſoluiſſe, ſed ꝯtrium exiſtimo ex quo totum unus eſt ſibi iniunctum, & tota 8. debentur mulieri, tota de parte ſua tanquam æs alienum detrahuntur, qua detractione facta nihil ſibi remaneret, ſi ſolueret tota quatuor legata: detrahit ergo quartam de quatuor, & ſic vnum: ſed contra, qa ſ̄m hoc teſtōr poterit priuare partem fal. grauando de ſoluēdo dotē totā: ſi. n. nō grauaſſet ſoluiſſet quatuor, qb. detractis remanerent ſibi octo de quibus falc. ſunt duo, & in illis non poterat iure iſto grauari, nunc nō habebit niſi vnum, & totū contingit facto teſtōris, q ſicut non potuit totam fal. tollere, ita nec minuere. l. quod de bonis. ſ. j. & fi. in fi. J. ad l. falc. Soluno, a legatarijs fateor ꝙ tm̄ vnum de quatuor detrahit. Item a muliere nihil, quia recipit quod ſuum eſt. l. 2. ſ. idem Iulia. de do. prælег. ſed vnum de quarta parte, quæ ſibi debetur de 8. quod ſibi deficit, poterit a cohærede repetere, pro quo ſoluit quatuor, quæ cohæredi vſr prælegata. l. mortuo ſ. ſi teſtōr. ſ̄. eo. & hoc probat tex. in l. ſi filia. ſ. Papi. fami. ercil. per quem debet ſuppleri iſte tex. licet doc. non tangant & hoc declarat, iſtum tex. † Vltimo gloſſ ſuper uerbo, (putat.) uoluit oppo. ꝙ mulier ēt ſi uelit contra unū tm̄ non poſſit agere, cum actio ſit diuiſa inter eos, & ſoluit plurib. modis, primo ꝙ hoc ſit ſpeciale in dot. & iſtam ſequuntur doct. uel ſ̄m Bal. dic non eſſe ſpeciale, immo eſſe idem in alio debito, per rationem quæ ex tex. colligitur. quia penes iſtum erat pars hæreditatis, quæ p teſtōrem erat ſubiecta huic oneri, nimirum ſi de æquitate, licet non de rigore, ut hic colſr in uerbo, (æquum.) poſſit dari actio ꝯ vnū ſolum ut in ſili, & l. 3. ſ. ſi hr̄s commo. & pro ſol. l. actione. ſ. ſi cōis. ſed ibi eſt pp duo, qa actio erat bonæfidei, & ille ſolus hēbat facultatem rei reſtituendæ, uel habebat rem ſubiectam oneri, iō dcm̄ Bal. ꝙ ēt fuit Pet. vr̄ limitandum, ꝙ hēat locum non ſolum in dote, ſed in omni debito ex ꝯtractu bonæfid. ex quo concurrit aliud qđ dixi, ſecus ſi ſtricti iuris. l. ſi tibi homo. ſ. ſi fundus. ſ̄. tit. j. cū ibi dictis. Aliæ ſolutiones gl. reprobant, qa ꝯ illū tex. & mentē eius. & vide Cy. poſt Per. in l. pro hæreditarijs. de hære. actio. & Guil. de Cu. in l. auus. de pact.

L E X LVI.

1 *Valet legatum licet factum ſub conditione dandi tantum quantum ualet res legata.*

2 *Poteſt intereſſe noſtra habere potius fundum, ſeu rem q̃ æſtimationem, uel ratione uicinitatis, uel ratione affectionis, quia fuit antiquorum noſtrorum.*

Quid ſi nec eſt uicinus, nec fuit antiquorum.

1 **SI cui fundus.** † Valet legatũ licet fcm̃ ſub ↄdõne dandi tm̃ q̃tum valet res legata. h. d. videbatur ↄ̃rium, quaſi non contineret vtilitatem, arg. ſ̃.tit.j.l. ſi autem. ſed tex. rñdet in fi. † φ imò pôt cõtinere,

2 quia poteſt intereſſe legatarij habere potius rem q̃ æſtõnem vel rõne vicinitatis, quod no. vel ratione affectionis, quia fuit ſuorũ antiquorum, ut in glo. & ſ̃. de mino. l. ſi in emptionem. non tñ ratione talis intereſſe poteſt grauari. l. non amplius. ſ̃. titu. j. in princip. & ſic ſoluitur contrarium gl. In tex. ibi, (nam aliàs intereſt,) ideſt intereſſe poteſt. ſed quid ſi nec eſt uicinus, nec fuit antiquorum, & ſic non poſſet prætendere hoc intereſſe? dic legatum valere ſi magis rem affectat, quàm pretium, ut poſſit petere actionem ex teſtamento. ſupra tit. proxi. l. & ſi æquo, quia ſibi ſatis eſt ut impleat ſuam uoluntatem.

L E X LVII.

1 *Pars legati pôt repudiari quando delata eſt una uno iure, & altera alio iure.*

2 *Duplex eſt uiſus, corporis, & mentis.*

Valet teſtimonium ſi reddit rationem per ſenſum uiſus, licet de his quæ non uidentur per ſenſum corporeum, ſed per ſenſum tactus, uel auditus.

3 *Quando diuerſo iure deferuntur plures partes, poteſt una acceptari, alia repudiari, ſi ſic tota res deferatur diuerſo iure ex perſona mea, & ex perſona filij, uel ſerui.*

1 **SI mihi & Titio.** † Pars legati pôt repudiari qñ delata eſt una uno iure, & altera alio iure. h. d. non tñ trahitur ad aliã partẽ repudiatio, imò illi accreſcit pars repudiata: & pôt illam acceptando recuperare ẽt partẽ repudiatã, ut in gl. p l. ſi mihi & tibi. in prin. ſ̃. tit. j. ſed ſi tota res eſſet delata uno iure, nõ ualeret repudiatio partis l. neminẽ. ſ̃. eo. ſed acceptatio partis ualeret, & traheret ad ſe aliã partẽ. j̃. eo. l. ſi cui res. uiſi ↄ̃rium appareret, qa unam acceptauit, & aliã repudiauit, qa nec acceptatio, nec repudiatio p dictam l. neminẽ. ſicut in hr̃ditate. l. j. de acq. hær. cũ ſeq. & l. ſi tu ex patre. In tex. ibi, (die cedente.) hoc iõ dicit, quia ſi anteq̃ cederet dies mortuus eſt Titius, portio ſua deficeret pp mortem & accreſceret portioni meæ: vnde non hr̃et locũ qđ j̃. ſubijc. ẽ. φ poſſim repudiare ex cã hr̃ditaria, cum ex illa non fuerit mihi delata, nec ẽt hr̃et qđ gl. dicit, φ poſſem hr̃e, uel ex perſona mea, uel ex pſona Titij: imò non niſi ex mea, ex qua utranq. poſſum acceptare. In tex. ibi, (deceſſent.) ſub. ante acceptationem legati factam per ipm, uel per me, alˢ non hr̃et locum quod ſubijcitur, ut poſſit re

3 pudiari φ ſemel accepta eſt. † In tex. ibi, (placere uideo.) refertur ad uiſionem intell̃s, unde allegatur, φ duplex eſt uiſus, corporis, & mentis. certè ſenſus uiſus eſt adeo gñalis rõne prædicta, φ oẽs alios complectitur, iõ ualet teſtimoniũ ſi reddit rõnem per ſenſum uiſus, licet de his quæ non vñr per ſenſum corporeum, ſed per ſenſum tactus, uel auditus, ut no. doc. in l. teſtium. C. de teſti.

3 † No. ergo φ qñ diuerſo iure deferuntur plures partes, pôt una acceptari, alia repudiari, ut in tex. cum gl. ſic ſi tota res deferatur diuerſo iure ex perſona mea, & ex perſona filij, uel ſerui, poſſum unã acceptare, aliã non, & repudiatio ex una cã non trahit ad ſe aliam ex alia cauſa. j̃. eo. l. ſi mihi purè, & ſ̃. tit. j. l. ſi ſeruo meo.

2 *Multa indirectò conceduntur, quæ non directò.*

1 **§. Si co hærede inſtituto.** † Legatũ fcm̃ ſeruo hr̃ditario, ualet, licet hr̃s uel defunctus non ſit, uel fuerit illius capax, qa corũ pſona in hoc non inſpicit̃, ſed ↄſiderat̃ hr̃ditas per ſe tanq̃ pſona capax, & ei acquirit̃, & per ipm poſtea hr̃di, licet incapaci, qa nõ directò, ſed p indirectũ acquirit̃. h. d. notabilis caſus, nã licet hr̃ditas iacẽs aliqñ & ut plurimũ repreſentet perſonã defuncti, aliqñ pſonã hr̃dis, q̃tum tñ ad hoc ut legatũ fcm̃ ſeruo hr̃ditario reddatur nullum pp incapacitatẽ hr̃dis vel defuncti, neutrũ attenditur, ſed per ſeipm ↄſiderat̃. tex. eſt hic ſingularis. In tex. ibi, (q uel nihil uel non totũ capere pôt.). l. ab eo qui poſtea legauit ſeruo hr̃ditario, vt j̃. ſequit. hñ tñ poterat capere ab ipſo inſtituente. Pone exemplum, ſi filius meus ſpurius, qui nihil a me poterat capere, fuit inſtitutus a Titio a quo capere pôt, ut not. gl. in Auth. qui. mod. natu. eff. ſui. § fi. & Bar. in l. j. de iure fiſci, & antequam adiret legauit ſeruo hr̃ditario illius hr̃ditatis, uidebatur, non ualere cũ eſſet peruenturũ ad ipm ſpurium adita hr̃ditate. ſed contra eſt, vt ſequitur, idẽ eſſet eẽ, ſi ſpurius inſtituiſſet Titium, quia

2 non inſpiceretur incapacitas ſpurij defuncti. † Tene menti, & ſic multa indirectò conceduntur, quæ non directò. l. j. de auct. tuto. In tex. ibi, (poſt multas uarietates) pondera hoc, quia patet φ caſus erat ſatis dubius, cum hæreditas non ſoleat per ſe conſiderari. In tex. ibi, (ſine ullo impedimento.) Not. uerbum generale, & ſic intellige incapacitatẽ hæredis, uel defuncti, & ſic tertia pars de qua ſupra, cum dicit (an neutrius) vera eſt.

L E X LVIII.

1 *Legatum factum nomine dignitatis, quam quis habet per ſe non poteſt fieri caducum per mortem perſonæ, quia cenſetur factum dignitati, non perſonæ, ſecus in dignitate, quam quis habet ab alio.*

2 *Si fiat legatum epiſcopo uel abbati, talis loci, uel alia commiſſio, licet moriatur qui tunc erat ante diem legati cedentis, uel re integra, legatum uel commiſſio non expirat.*

3 *Quid ſi fiat uicario epiſcopi.*

4 *Si fiat uni canonico, cenſetur factum perſonæ, non dignitati.*

Quid in parochiali.

1 **QVod principi.** † Legatũ fcm̃ noĩe dignitatis, quã quis hẽt per ſe non pt fieri caducũ per mortẽ perſonæ, quia cenſetur fcm̃ dignitati, non perſonæ, ſecus in dignitate, q̃ quis hẽt ab alio. h. d. cum l. ſeq. & ſunt ſingulares. primo nãque caſu dignitas per mortẽ non extinguit̃, ſed dr̃ uacare. † Scdo caſu extinguitur, & in perſonã ſucceſſoris dr̃ noua dignitas, non eadẽ, ſecus in p̃cedenti. ſi ergo fiat legatũ epõ uel abbati talis loci, uel alia cõmiſſio, licet moriat̃, q tunc erat añ diem legati cedẽtis, uel re integra, legatum uel ↄmiſſio non expirat, ut in hac l. & c. qm̃ abbas.

2

3 de off. deleg. † Sed ſi fiat uicario epĩ, ſecus per l. ſequentẽ, qa non tranſit ad nouũ uicarium, qui dr̃ hr̃e nouum offm̃, nec dr̃ ſucceſſoris, ſed in p̃cedenti eſt ſucceſſor in dignitate, ut in c. nouit.

4 de elect. facit de annu. lega. l. annua. §. fi. † ſed quid ſi fiat legatum uni canonico? Rñdeo cenſetur fcm̃ perſonæ non dignitati, quia non hẽt dignitatẽ in eccl̃a, & non hẽt ſucceſſorem, ſed cum pſona finitur, & ſic hr̃ uice Auguſtæ, ita dñt Cano. & alius ſubrogatus non dr̃ ſucceſſor, ſecus in parochiali, qui dr̃ p̃latus, ſicut epũs totius diœceſis, quia apud eum eſt cura aĩarum, non ſic apud canonicum, licet poſſit eſſe penes totũ capitulum, no. in c. cũ non ignores. de præb. per Inn. Sed oppo. legatum non tranſmittitur ad hæredem ſi legatarius decedat ante diem legati cedentis, & tñ hæres reputatur eadem perſona cum defuncto. Solo, uerum eſt per fictionem, non ſm̃ ueritatem, ut patet in l. generaliter. C. de re. cred. ſed dignitas prædeceſſoris eſt eadem ſecundum ueritatem in ſucceſſore, non ſecundum fictionem, quia dignitas nõ fuit mortua, ſed perſona ſic.

L E X LXII.

Iulianus. Fideicommiſſum deficiẽs ex poſtfacto remanet apud legatarium, non autem reuertitur ad hæredem. h. d. dic ut ſ̃. eo. l. ſi quis Titio. & l. ſi quis quos.

L E X LXIII.

Si Titio. Si portio minus grauata accreſcat plus grauatæ, contribuuntur, ut augeantur legata. h. d. Idem ſi portio nullo modo grauata accreſceret grauatæ. ſed quid econuerſo ſi grauata non grauatæ? gl. dicit idem. Sed ↄ̃rium eſt ueritas ſm̃ doct. quia tunc non contribuuntur ut legata relicta. i. grauata augeantur per non grauatã, immo detrahitur falcidia perinde ac ſi ſimul non iungerentur. l. j. §. ſi cohæredis. & l. in ſingulis. ad l. fal. In tex. ibi, (& quiſque hr̃s eſſet in c.) & iſtud grauamẽ generale comprehendebat ambos, unde ſi quilibet adiuiſſet p parte ſua, Titius eſſet grauatus in cc. & ex ſpeciali grauamine in quinquaginta, ex generali ſic ultra uires ſuæ partis, in quinquaginta, cum ſua portio non ualeat niſi cc. deducerentur, ergo prius quinquaginta tanquam facta ultra uires ſuæ partis. l. j. §. pe. & l. fi. ad treb. de alijs cc. deducerent̃ quinquaginta pro fal. & ſic non hr̃et ſoluere niſi cl. Videbatur ergo ſi Mæuius, q non erat grauatus niſi in 50. repudiaret partem ſuam, & ſic accreſceret Titio, φ Titius teneret̃ primo ex ſua perſona ſoluere 150. & ex pſona Meuij 50. & ſic 200. in totũ. & alia cc. ſibi remanerent, ſed ↄ̃nũ eſt poſtq̃ portio Meuij accreſcit ſibi, nam eſt perinde ac ſi a prin. ſuiſſet in totum, quo caſu hr̃et ſoluere integra cccc. cum ſibi remaneant. c. q ſunt quarta pars, & ſic non excedunt dodrantem. In hoc ſtat conſideratio huius l. non ſic eſſet econuerſo, ſi portio Titij accreſceret Meuio, qa ex pſona Titij Meuius nõ ſolueret niſi qđ fuiſſet ſoluturus, ſi utranq. adiuiſſet. ſ. 50. & 50. ex pſona ſua, & ſic ſibi remanerẽt cc. ſed opp. φ in hoc gñali grauamine non intelligat̃ grauatus ſp Titius qui erat ſpeciar̃ grauatus, argu. in l. Imperator. ſ̃. titulo j. Soluuo, ibi poterat hoc fieri ſalua rõne recti ſermonis, hic non, quia uerbũ, quiſquis non pôt referri, niſi ad p̃ſes. l. ex duob. de vulg. & pup. hic non erant inſtituti niſi duo, ſecus forte ſi plures, ne duplici onere &c. l. Titia. §. qui inuita. ſ̃. eo. ſed opp. ẽt φ Titius ex perſona Meuij non teneatur ad 50. ut ſ̃. eo. l. Celſus. §. quod alicuius. Solo, ibi, qñ ſoli Meuio eſſet grauamen iniunctum, hic fuit cõiter iniunctũ utrique, & ſub noĩe appellatiuo, nam & idem ſi ſub proprijs. l. ciuitatib. §. Lucius. ſ̃. titu. j. ex his tota glo. remanet declarata.

1 *Portio hæreditatis deficiens accreſcit cum onere legatorum etiam in ſucceſſione inteſtati.*

2 *Qui uenit per ius accreſcendi, cenſetur uenire ex quadam ſubſtõne vulgari.*

3 *Quando ſunt plures gradus ſuccedentium ab inteſtato, ſolus primus uidetur habere uoluntatem defuncti, alij non, ſed ueniunt ex legis diſpoſitione per ſucceſſorium edictum.*

4 Quando

4 *Quando ſunt plures gradus ſacti a teſtatore, non a lege, ut plures ſubſtituti vulg. quilibet cenſetur habere uoluntatem defuncti.*

1 §. Iulianus quidem. †Portio hæ̃ditatis deficiẽs accreſcit cũ onere legatorũ, ẽt in ſucceſſione inteſtati.h.d. In tex.ibi.cũ eſſet ab eo.Bat.intelligit ab eo.ſ.nõ ſolo,imò ẽt ab alio cohæ̃de,& ſic cõiter ſuit veriſq.iniunctũ,nimirũ ſi cohæ̃s teneẽ, ẽt ſi ſuit nominatim iniũctũ. l.ciuitatib. §. Lucius.ſ.ti.j. ſecus ſi ab eo ſolo fuiſſet nominatim relictũ.l.Celſus.§ qđ alicuius.ſ.e.ſed iſtud eſt uiolare lr̃am, quia Iuriſcõ.ſciuiſſet dicere ab e ſ. Itẽ Iulianus vehementer erraſſet ſi eẽt ut dicit Bat. Melius eſt ergo dicere, ꝙ ab ipſo ſolo fuit relictũ,ſed qũo rñdeẽ ad §.ꝙ alicuius? Rñdeo ꝙ ꝓcedit de vi verbotũ,& añ reſcriptũ diui Seueri,ſicut Iuli.deciſio. ſed corrigunẽ ꝑ dcm̃ reſcriptũ,& hoc vult uta lr̃a ſi nõ calũnieẽ,& l. nõ iuſtã.ad Treb.ꝙ ẽt uoluit Azo.ut refert ibi gl.tetigi ibi,& in l.licet Imperator.ſ.ti.j.† in tex.ibi,& hoc quaſi ſubſtitutus. no. ꝗa ſp allegat
2 ad hoc, ꝙ qui uenit ꝑ ius accreſc. cenſeẽ uenire ex quadã ſubſti. vul.ſed ꝯ ꝗa ſubſtitutus vulg.venit ex diſpoſitione defuncti . ſed ꝯiũctus uenit ex diſpõne legali.l.ſi in teſtõ.in fi.de vulg. & pup. cũ dicit alterã partẽ vendicaſſet &c.Sol.fateor, ꝙ uenit ꝑ l.tñ ꝑ tacitã uolũtatẽ defuncti,ꝗ cẽſeẽ ſciuiſſe.l. diſpõnẽ:iõ vr̃ uoluiſſe eã ſeruari,iõ dixit quaſi,q̃ eſt dictio ſeu nota improprietatis: nimirũ ſi teneẽ ad onus iniũctũ cohæ̃di: non ſic in eo,ꝗ uenit merè ex l.diſpõne circa uolũtatẽ defuncti exp̃ſſam,uel tacitã, ut ltim⁹ hæ̃s,ꝗ nõ eſt in primo gradu.vñ nõ teneẽ ad onera primi grad⁹.l. j.§.fi.ĩ in.i.ꝑ rõne q̃ dixi. In fi.gl.mag.ibi,vñ prima placet. Tene ꝓcedẽtẽ q̃ eſt ſingularis ſ᷑m Dy.nec ob.l. ꝗ graui. ꝗa licet ibi eſſet in eodẽ gradu teſtõr de altero eorũ non ſenſit, ꝗa tpe codicillorũ nõ erat natus, nec ſperabaẽ naſci, iõ non dr̃ uenire ex voluntate defuncti, ꝑpea non tenetur ad onus iniunctum cohæredi,nos loquimur qñ utrique cogitauit, quia ambo erant in rerũ
3 natura.† No.ergo ex gl.ꝙ qñ ſunt plr̃es gradus ſuccedentium ab inteſtato ſolus primus vr̃ hr̃e uoluntatem defuncti,alii non, ſed veniunt ex l.diſpoſitione per ſucceſſorium edictum .˙. hæc eſt rõ quare non teneñ ad onera primi gradus, ſed ꝯ de l.ſi quis cum nullũ.de iure codicil.Sol.ſi ſunt nominatim relicta a primo gradu,non debentur a ſecundo,quia teſtõr nõ cogitauit ſibi ſuccedere niſi illũ gradũ,ſed ſi gñal̃r quiſquis mihi &c. vel a uenientibus ab inteſtato,ꝑ hanc gñalitatem vr̃ ſentire , ꝙ ẽt alii ſint ſuc-
4 ceſſuri,ideo teneñ.Cętera dic ut notat Bat.† in l.cum pr̃.§.cum æſtimaret. ĩ.eo. qñ autem ſunt plr̃es gradus facti a teſtõre non a l.ut plures ſubſtituti vul.quilibet cenſetur habere uoluntatem defuncti.h.d.gl.quam omnino uide.in l.non iuſtam. ad Trebel.

LEX LXIIII.

1 *Fideicommiſſum relictum ab aliquo contemplatione emolumenti ad illum peruenturi,ſi non peruenit,non debetur ab illo,ſed ab eo,apud quem remanet emolumentum de æquitate.non de rigore, quia non fuit ab eo relictum.*
2 *Quod non reperiatur naturalis obligatio directa, & utilis.*
Vtile dominium an ſit de iure gentium,an de iure ciuili.
Imperator legitimando poſt aditam hæreditatem per alios,in qua ſunt ſeuda an poſſit utile dominium auferre ab adeuntibus.

1 SI alienus. † Fideicommiſſum relictum ab aliquo contemplatione emolumenti ad illum peruenturi , ſi nun peruenit, non debetur ab illo , ſed ab eo, apud quem remanet emolumentum de æquitate , non de rigore,quia non fuit ab eo relictum.Concor. ĩ.ti.j.l. 4. quæ incipit,a patre. Glo hic format oppo.ſatis pulchram, ꝙ ſeruus de rigore teneaẽ, quia licèt fuerit relictum a dño,cẽſetur relictum a ſeruo,qui fuit inſtitutus,quod patet,quia ſi adiuiſſet iuſſu domini,teneteẽ dominus ad iſtud fideicommiſſum ex perſona ſerui.l. cum filio.ſ ti.j.& hoc non vr̃ aliud importare,niſi ꝙ uideaẽ iniunctum ſeruo,ſicut iniunctum tutori uel curatori,cenſeẽ iniũctum pupillo uel adulto inſtitutis.l.peto.§.mẽ.ĩ.eo.ergo tenebitur ſeruus de rigore non obſtante rõne de qua hic,cum dicit,ꝗa rogatus non eſt,quia imò cenſetur rogatus.Glo.ſe inuoluit,vera eſt ſolo,ꝙ immo nec eſt relictum a ſeruo,nec fingitur ab eo relictum,ſed à dño,cui quærendum erat emolumẽtum. Nec obſt. ꝙ ſoluit ex perſona ſerui,quia hoc non importat, ut cenſeaẽ relictum a ſeruo:ſed vult dicere ꝙ iſte ſeruus fuit inſtitutus, & nõ dñs ad finem vt poſſit detrahere Trebel.tanq̃ fuerit relictum ab hæ̃de,quia dñs cenſetur hæres , cum ſibi quærantur omnia iura, ẽt directa,non ſic qñ dñs eſſet grauatus dare ſeruo,ut ibi habet.
2 † No.gl.quæ vr̃ velle,ꝙ reperiatur naturalis oblĩo directa,& vtilis,quod Doct.reprobant,quia eſt de iure gentium,quod talẽ diſtinctionem non fecit,ſed ius ciuile,per hoc vr̃ ꝙ utile dñiũ non ſit de iure gentium,ſed de iure ciuili,& habeo nunc de facto inueſtigare,quia quæritur an Imperator legitimando poſt aditam hæreditatem per alios in qua ſunt feuda , potuerit utile dñium
a auferre ᵃab adeuntibus,quia ſi eſt de iure gentium, non poteſt, ſi eſt de iure ciuili,põt.& no.in c.quæ in eccleſiarum , de conſti. & in l.fi.ſi ꝯ ius,uel util.pup.gl.in l. ex hoc iure.ſuper uer.dominia diſtincta,ſentit ꝙ ſit de iure gen.

ADDITIO.

a Dominium auferre.Adde eundem conſi.217.Soci.conſi.67.

LEX LXV.

1 *Ignorantia hæredis conuertentis rem legatam in alium uſum non facit quin teneatur actione in factum,ut conſeruet legatarium indemnem.*
2 *Quod actio de qua hic ſit ſubſidiaria, & detur ubi eſt æquum dari actionem.*
3 *Quod detur loco vendicationis directę , quę daretur ſi res extaret , & poteſt proponi ad quantitatem , nec tamen minus detur ex teſtamento perſonalis ad rem.*

1 SI hæres rem. † Ignorantia hæ̃dis ꝯuertẽtis rẽ legatã i aliũ uſũ nõ facit ꝗn teneaẽ actione in factũ ut ꝯſeruet legatariũ indẽnẽ.h. d. † Et iſta eſt a-
2 ctio ſubſidiaria,q̃ daẽ ubi eſt æquũ actionẽ dari , & de iure ſtricto nõ repiẽ alia ꝓdita.l. Sancimus.C.de ſacroſ.eccl.& l,quoties.de p̄ſcrip.verb.& hic ſubeſt æq̃tas,nc ſcm̃. & ignorãtia hæ̃dis alteri noceat,ſed poti⁹ ſibi,& deficiebat rigor iuris,ꝗa nec poſſi-
3 det,nec dolo deſijt,†& puto ꝙ hæc actio deẽ loco vẽdica.directę, q̃ dareẽ ſi res extaret,& p̃t ꝓponi ad q̃titatẽ, ſed nõ ꝑpea minus daẽ ex teſtõ pſonalis ad rẽ,ꝗa ſcõ ſuo deſijt extare,& ſic ꝑpetuaẽ actio,ut ꝑp interitũ nõ libereẽ debitor.l.ſi ſeruũ.de ver.ob. i pri. & ſic p̃nt ꝯcurrere,cũ dẽtur ad diuerſa, al̃s nõ, cũ ſit ſubſidiaria.

LEX LVI.

1 *Subſtitutio reciproca ſacta inter pupillares ſubſtitutos , & ſuper hęreditate pupilli,prȩſumitur fuiſſe ſacta ſuper legato ſacto eiſdem per ipſum teſtatorem, & per errorem fuiſſe omiſſa,ſi non reperitur ſacta, & ſi hoc allegetur.*
2 *Verba enunciatiua teſtatoris,an inducant probationem,ſeu diſpoſitionem.*
3 *Manifeſtum poteſt dici quod colligitur ex coniecturis legalibus.*
Manifeſtus vſurarius dicitur ille contra quem per coniecturas eſt probatũ , non expreſſè.
Inſtitutiones, & ſubſtitutiones, an debeant expreſſè, & ſpecificè fieri.
4 *Quando de aliquo actu eſt confecta ſcriptura,eatenus prȩſumitur geſtũ, quatenus reperitur ſcriptum, & nihil ultra,nec prȩſumitur errore omiſſum,niſi probetur.*
5 *Omittere illud quod omitti non debet, dicitur error proprie , tamen error eſt quando quis credit quod non eſt.*
6 *Ad probandum coniecturas ex quibus reſultat perfecta probatio , tot teſtes requiruntur, quot requirerentur ſi fieret directa probatio de expreſſa diſpoſitione.*
7 *Quando unus teſtis faciat coniecturam.*
8 *Quando ſufficiant quinq.teſtes ad probandũ coniecturã circa teſtamentum.*

1 CVm proponebatur. † ᵃSubſtitutio reciproca ſcã inter pu-
a pillares ſubſtitutos & ſup hæ̃ditate pupilli, p̄ſumiẽ fuiſſe ſcã ſuper legato ſcõ eiſdem per ipſum teſtõrem, & ꝑ errorẽ fuiſſe omiſſa,ſi non repeṙẽ ſcã,& ſi hoc allegeẽ.h.d. ſ᷑m intellm̃ quẽ hẽo ĩ hac l.nõ tactũ à gl. uel Doc. & reputo difficilẽ in intellu ſuo,qđ ẽt colligiẽ ꝗa gl.ponit caſum,alio tñ mõ , quia nõ ponit,ꝙ fuerit in hæ̃ditate pupilli facta, nec ĩ hoc gl.ie ſũ.iat, ſed qñ pupillariter eos ſubſtituit,dixit ſe legaſſe fundũ eis & inuicẽ ſubſtituiſſe.& vult gl.ꝙ ꝑ iſta uerba teſtõris ꝓbeẽ reciprocã ſubſt.factã in legato,licèt non repeṙaẽ ſcripta,& p̄ſumatur omiſ
2 ſa per errorẽ in ſcriptura,† & ſic iſta uerba enunciatiua inducũt probõnem ſ᷑m gl.quod ẽt tenet Bat.nec obſt.ſ᷑m cum, ꝙ ꝑ uerba enunciatiua teſtatoris non inducitur probatio, quod patet, quia ſi confitetur ſe debitorem alicuius abſentis,talis confeſſio, quæ dr̃ enunciatio, nõ inducit probationem,ſed legatum. l. Lucius.§.quiſquis.ĩ.eo & l. Aurelius.§ fi.de lib.leg.quia uerum eſt, ꝙ non inducunt probationem ſuper his quæ inter uiuos geſta dñr , ut in caſu prædicto , ſed ſuper his quæ in ultima uoluntate geſta dñr.ſic ſecundum Bat.quod vr̃ notabile,non tamen video quomodo procedat,nam aut ſunt emiſſa propter ſe, & inducũt diſpõnem,& hæc inducerent ſubſtõnem , poſito ꝙ poneretur ꝑ conſtanti prius non eſſe factam. Non ergo expedit dicere, ꝙ inducant probationem,quia primum eſt utilius, quàm ſecũdum, cum primum nõ recipiat probationem in contrarium . Secundum ſic.l. ſiue poſſidetis.C.de proba. Aut ſunt emiſſa principaliter ꝑp aliud,& nihil operanẽ,niſi in teſtõ militis.l.ex his.de teſt. mili.& ſi dicatur. non operantur diſpoſitionẽ,ſed proba. certè eſſet nugatoria doctrina Doc. dicentium ꝙ non operantur diſpoſitionẽ,quia ſup inducerentur ad proba.prætetea cũ probatio recipiat probationem aliam in ꝯtrium , & hic ex inſpectione teſtamenti apparet quòd non fuit facta , neſcio videre qualiter iſta uerba poſſint induci ad probandum qualiter fuit facta . In tex.ibi(expreſſit,)i.fecit in hæreditate pupilli ſecundum meũ intellectum,uel dic non fecit, ſed dicit ſe feciſſe in fundo eis reli-
3 cto per fideicommiſſum ſ᷑m intellectum gloſ. & Doct. † In tex. ibi(uoluntatẽ manifeſtam uideri).i.colligi ex dicta expreſſione, de quo ſ.& not. manifeſtũ poſſe dici quod colligitur ex coniecturis

ADDITIO.

a Cum proponebatur. Adde quod inducit Bal.in c.ſi quis feudum.ſi de inueſti. inter dñm & vaſallum lis oriatur.& in c.j.§. Item ſi uaſallus.ſi de inueſti.controuerſ. Bal.in l.ſi fortidianum.C.de legi.

ctiuris legalibus, ſic ſ.tit.j.l.licet Imperator. & facit ſm Bal. ꝙ ma
a niſeſtus [a] uſurarius dr ille, ꝯ quem per coniecturas eſt probatũ,
licet non expreſſè, qa uſurarij utũtur magnis cautelis, & nõ pñt
facile directis ꝓbationibus ꝯuinci, quia de ꝯtu mutui, & pigno
tis faciunt fieri inſtrm emp. & alijs infinitis cautelis, vñ tales ꝑ-
ſumptiones, & publ. ex vox vr ſufficere, qđ dic, vt no. in cap.j. de
uſu in gl.6. In tex.ibi, (etenim tñdet,) oppo. quæ fieri poſſet, quia
inſtõnes, & ſubſtõnes debent expreſſè & ſpecificè fieri. l. iube-
mus. C. de teſta. allegata in ultima gl. pro ꝯria, & tñdet ꝙ quic-
quid ſit in directis inſti. & ſubſti. in precarijs. i. obliquis & fidei-
cõmiſſarijs non ſic, imò inducuntur ex tacita uoluntate, quia q̃
põt probari per coniecturas, qđ patet, quia nutu pñt fieri. l. nu-
tũ. de leg. 3. licèt non ſic in directis, in quibus agitur de maiori
4 præiudicio, ut ibi no. † No. ẽt ſm Bal. tenendo intellectum Doc.
ꝙ qñ de aliquo actu eſt cõfecta ſcriptura, eatenus ꝑſumiẽ geſtũ,
quatenus reperiẽ ſcriptum, & nihil ultra, nec ꝑſumitur errore o-
5 miſſum, niſi probeẽ. † Itẽ no. ꝙ omittere illud, qđ omitti nõ dẽt,
b dr error, [b] propriè tñ error eſt qñ quis credit, quod non eſt, &
ſic inclinat animũ ad partem falſam. l. ſi per errorẽ. de iuriſ. om.
iu. & no. in rub. de iur. & fact. ignor. ſed qñ aliud omittiẽ, hoc nõ
contingit. & hoc qñ per inaduertentiã omittitur, ſecus ſi ex cer-
ta ſcientia. In gl. quæ incipit. ꝓbationes. ibi, ſm Io. intentio Io.
eſt, ꝙ non ſolum ex coniectura, quæ reſultat ex verbis ꝓlatis in
tab. pupil. de quibus in l.j. ſed ẽt ſi illa non eſſent prolata, poſſet
probari per alias coniecturas, ut ſi ante teſtm dixit teſtõr ſe uel-
le facere ſubſtõnem precariam, & cũ non fecerit, dixit ſe per er-
rorem feciſſe, ꝙ tam ex primis q̃ ultimis probetur facta fuiſſe,
ſed ꝯ, ꝙ ſufficiant prima verba ut habeatur pro facta. l. quoties.
de hær. inſti. & no. in l. ſi quis in fundi uocabulo. de leg. 1. Sol. ve
rum eſt ſi ſtatim poſt illa verba fecit teſtm, & omiſit ſubſtõnẽ,
quia cenſetur repetita, quia q̃ in ꝑſtationibus &c. de verb. obl. l.
Titia. §. idem rñdit: ſi aũt ex interuallo, ſecus, quia ꝑſumeretur
pœnituiſſe, niſi dicat ſe per errorẽ feciſſe, ita dẽt intelligi iſta glo.
6 per notata in l. per retentionẽ. C. de uſu. † Not. ẽt, ꝙ ad ꝓbandũ
coniecturas ex quibus reſultat perfecta ꝓbatio, tot teſtes requi-
runtur quot requirerentur ſi fieret directa probatio de expreſſa
diſpõne. ad hoc ſ. allegatur. Sed ꝯ, ꝙ imò minor numerus ſuffi-
ciat. l. hæredes §. ſed ſi notam. de teſta. Solu. ad probandũ ſubſtã
tiam diſpõnis requiruntur tot teſtes, ſed ad probandum quali-
tatem, uel diſpoſitionem, quam conſtat fuiſſe factã, ſufficit mi-
c nor numerus. [c] † Item opponitur, quia vnus teſtis facit conie-
7 cturã, ut no. in l. 3. ad l. Iuliam ma. Solu. qñ probata coniectura
reſultat perfecta probatio, quia eſt coniectura legis, vel iuris, lo
cũ habet iſta gl. ſed ſi perfecta probatio non reſultat, ſed aliquid
qđ ſufficit ad coniecturam, tunc aut vnus teſtis deponit de ve-
ritate eius de quo quæritur, & vnus teſtis facit coniecturã & ꝑ-
ſumptionẽ, ut in l. ꝯria no. Aut nõ deponit de maleficio, ſed de
aliquo extrinſeco, ex quo reſultat præſumptio, ut quia talis erat
inimicus occiſi, & fuit minatus ſibi, & nõ ſufficit unus teſtis de-
ponens, de hoc, ſed requiruntur duo, ita debet intelligi glo. in
8 l. fi. C. de Fal. &c. † Vltimò opponitur, ꝙ ſufficiant quinque te-
ſtes ad ꝓbandum coniecturã circa teſtm, ut not. in l. qui liberis.
§. teſtõ. de ſm tabu. Sol. glo. loquitur qñ non cõſtat aliter diſpo
ſitionem fuiſſe factam, & inducuntur coniecturæ ad probãdũ,
ſed ſi ꝯſtat fuiſſe factã, ſed fuit irrita ꝑ hęr. & diminutio ceſſauit,
& agiẽ de ꝓbanda uoluntate, ꝙ uoluit in eadẽ uoluntate ꝑſiſte
re, tũc ſufficiũt qnque, ut ibi. Quid aũt ſi dr, ꝙ hęres eſt incapax,
uel teſtõr inhabilis ad teſtandũ, & hrs uult ꝓbare ꝯriũ, an requi
rantur 7. teſtes, qa tangiẽ ſubſtantia inſtõnis? dic, ꝙ nõ, quia nõ
directo tangiẽ, quia nõ negatur facta, ſed dr ꝙ non ualet, qđ dic,
vt no. Bal. in l. errore. C. de teſta. & in l. 2. de bo. poſſ. ſecũdũ tabu.

ADDITIONES.

a Maniſeſtus. Qui dicatur maniſeſtus uſurarius vide per Abb. conſi. 86. per Card. conſi. 6. de vſuris.

b Error. qualiter ꝓbetur error, uide per Bar. in l. quoties. §. tantundẽ. de hær. inſt. & in l. ſi librarius. in fi. de reg. iu. ꝑ Bal. in l. fi. C. de eden. ubi dicit hãc. l. ſingularẽ.

c Minor numerus. Adde gl. 2. Bar. in l. in l. fi. C. fam. erciſ. gl. & Bald. in l. 2. verſi. ex his. de ſecun. tab. & in l. fi. in 5. col. C. de fideicom.

LEX LXVII.

1 *Legatum uniuerſale recipit augmentum, & diminutionem. Legatum autem generale recipit diminutionem.*

2 *Legatum uniuerſale in plus ſe habet quàm generale: ꝙ dicatur eſſe uniuerſale, & quod generale.*

1 PEculium. † Legatum vle recipit augmentum,
& diminutionem. Legatum aũt gene
rale recipit diminutionem. h. d. Augmentum autẽ non
2 recipit. l. ſi ita. de aur. & arg. leg. † & ſic in augmento, in
plus ſe habet uniuerſale, quam generale, ut etiam no. j. eod. l. fi.
§. quatuor. ſed in diminutione ſunt eiuſdem naturæ. dr aũt uni-
uerſale legatum peculij, quod multa cõplectitur ſub uno uoca
bulo, ut legatũ familiæ. Item legatum gregis. l. grege. ſ. tit. j. Ge-
nerale aũt dr ſeruorum legatariorum, uel pediſſequarum, quia
non comprehenduntur multa ſub vno ſingulari, ſed plurali.

2 *Legatum quadrigæ, an pereat mortuo poſtea equo.*

1 §. Quadrigæ legatum. † Si legatur, vna res, q̃
conſtat ex pluribus ſi-
mul iunctis, vna perempta ante diẽ legati cedentẽ, legatũ extin-
guitur, qa perit nomen rei. h. d. Et aduerte ꝙ ut extinguatur illud
legatũ, non refert quis equus mortuus ſit, an principalis qui de-
mõſtrabat quadrigã, an alius, qa cũ ꝯſtet ex certo numero, uno
perempto cũ alij nõ ſufficiãt, nõ põt dici quadriga: ergo perem
pta eſt quadriga, & ꝑ ꝯñs legatum illius: ita ꝓcedit opi. gl. q̃ hic
nõ curat quis equus mortuus ſit, ſed ſi q̃rit an legatario debean
tur q̃ remãſerũt, & quadriga lignea tanq̃ reliquiæ rei legatę, vel
vẽdicatione, uel ex teſtõ, tunc refert an ſit mortuus equus prin
cipalis, q quadrigã demonſtrabat, & tunc dic, vt fuit dictũ in bo
ue legato mortuo, cũ q̃ritur de carne, & corio. ſ. eo. l. mortuo. qa
ſicut ibi perit res principalis. i. ſpũs vitalis, ita & hic, & ſic actio-
ne ex teſtõ non pñt peti, ſed ſi quæriẽ an rei vend. diſtinguendũ
eſt, an perijt ante diẽ legati cedentis, & idẽ, quia dñium quadri-
gæ nondum erat effectũ legatarij. ſi aũt poſt, tunc ſecus: ſi autẽ
moritur unus de alijs non principalibus, tunc eſt idẽ dicẽdum
quod in area, ſi fuit legata domus, & deſtructa uiuo teſtõre, qa
debetur area. l. ſi grege. ſ. ti. j. & debetur actio ex teſtõ, & ita pro-
cedit alia opi. ꝙ hic fuit perẽptus equus principalis. In text. ibi,
(mortuo.) ſ. viuo teſtatore, & tunc ꝓcedit qđ dr in fin. uel poſt
mortẽ ante diẽ legati cedentis, & tunc illud non ꝓcedit. In tex.
ibi, (ad legatarium pertinebit.) ſ. iudicio nouæ voluntatis præ-
ſumptæ, nam primum legatum fuit extinctum, & nõ reuiuiſcit,
ſed quia reintegratur quadriga, & teſtm mutatur cenſetur re-
manere in eadẽ uoluntate quantũ ad quadrigã reintegratã per
no. in l. athletæ. §. dat remiſſionẽ. de excu. tu. In glo. quæ incipit
(quia erat) ibi (quia genus non põt perire) intellige glo. qñ non
omnes ſerui mortui ſunt, ſed remanſerunt tot, ꝙ põt quadriga
confici, aliàs ſecus, nam hoc eſt genus ſubalternũ, qđ põt peri-
re. l. in naue. loca. licèt ſecus in generaliſſimo. In glo. ibi, qa qua-
driga deſinit &c. certè ẽt domus deſinit, licèt area remãſerit, &
nomẽ gregis, licèt remanſerit unũ caput, & tñ remanet legatũ
2 in area, & in illo capite. d. l. ſi grege. † Dic ergo ut ſ. dixi. ſi uolu-
mus dicere ꝙ pereat legatũ quadrigę, & nihil dẽatur, oportet po
nere ꝙ ſit mortuus equus principalis, ſed ſi volumus ꝙ rema-
neat legatũ in alijs, nõ refert qs mortuus ſit, nec ẽt ꝙ remaneat
nomen quadrigæ, qa non debenẽ vt legatũ, ſed ut reliquæ legati.

a *Si legata ſunt facta poſt mortem hęredis ſcripti, & inſtitutio non ualeat propter præteritionem, uel exhæredationem & ſic legata debentur à uenientibus ab inteſtato ad quos peruenit hæreditas, an debeãtur poſt mortem eorum, an poſt mortem hæredis, licèt ab eo non præſtentur.*

1 §. Titio Stichus. † Si ſeruo legato relinquiẽ libertas
per fideicõmiſſum ponẽda a lega-
tario poſt eius mortem, uel cum morietur, ualet legatũ ſerui, &
a ẽt libertatis. h. d. ſm intellectũ gl. in l. ſi poſt mortẽ. §. fi. [a] ſ. tit. j. ſe
cus eſſet ſi libertas eſſet legata directò, quia nõ ualeret legatum
ſerui, ut ibi ratio eſt, quia primo caſu ex quo voluit libertatẽ ꝑ-
ſtari à legatario, vr uelle ꝙ ualeat legatũ, aliàs non poſſet pręſta
re, ſed ſecundo caſu non eſt præſtanda ꝑ legatariũ, textus tamẽ
huic intellectui vr repugnare, quia potius innuit ꝙ directò fuit
relicta libertas, & cũ dicit liber eſſe iuſſus eſt, ita intelligit Iaco.
de Are. & fatetur ꝙ legatum ſerui non ualet, & tex. intelligit de
legato facto ſeruo ſub ꝯditione, ſub qua fuit relicta libertas, &
facit punctũ poſt uerbũ legatum. In tex. ibi, (& legatũ.) hic inci-
pit rñdere ſm lecturã gl. ſed ſm Iaco. de Arena incipit rñdere ibi
adita hrditate, quia ſm ipſum tria fuerunt hic legata. vnum de
Sticho purum, aliud de libertate, & iſtud fuit cõdõnale, qa poſt
mortẽ Titij, aliud pecuniariũ factum Sticho poſt mortẽ Titij,
primum non ualet ex quo directò fuit legata libertas. d. l. ſi poſt
mortem. in fi. cui malè põt rñderi niſi diuinando, ut ibi facit gl.
cum dicit, ꝙ ibi directò, hic per fideicõmiſſum, uel illa corrigaẽ
ꝑ iſtum, uel intelligendo ut intelligit Iac. de Are. ſm aũt legatũ,
& tertium ualent: ſecus ſi tertiũ eſſet purè factũ, & ſic dies ceſ-
ſiſſet ante diẽ libertatis, & ſic inutiliter. d. l. fi. poſt. §. j. de quo gl.
primo loco opponit. In tex. ibi, ſi moriente. ſ. poſt mortẽ, & ſic
non ꝯperit libertas niſi Titio perfectè mortuo, hic eo moriẽte,
uel cũ morietur, & ſic cõperit ẽt eo viuo cum incępit mori. l. q
duos. de ma. teſtõ. & eſt hoc utile ꝑꝑ id quod hr in l. fi. de condi.
inſti. No. ergo diuerſitatẽ inter iſtos modos legandi. In fi. tex. ibi,
(poſt cuius mortẽ uidebatur aliter dicendum,) quia cum Ti-
tius fuerit inſtitutus pro parte, & eam repudiauerit, & ſic trãſla
ta eſt in cohęredem, ſimiliter, & ꝯditio libertatis debet transfer
ri, ut non debeatur poſt mortem Titij, ſed cohæredis, & tñ tex.
uult ꝯrium, quia cõditio concernit perſonam Titij, & ſic ab eo
b non [b] transfertur. l. legatum. de adi. leg. † Per iſtum tex. deter-
a minat Bart. ſi legata ſunt facta poſt mortem hæredis ſcripti, &
inſtitutio

ADDITIONES.

a Et ibidem uideto ad huius §. plenam cognitionem d. Io. ab Imo.

b Et facit pro litera l. ſi idem ſeruus. ſupra eo.

inſtitutio nõ ualeat pp̃ ꝓteritionẽ, uel exhære. & ſic legata debẽtur a uenientib. ab inteſtato, ad quos peruenit hr̃ditas, nõ debẽtur poſt mortẽ eorũ, q̃ ab eis ꝓſtent̃, ſed poſt mortem hr̃dis, licẽt ab eo nõ ꝓſtenẽ, videbat̃ ꝯriũ, q̃a condõ vr̃ appoſita gr̃a hr̃dis ſcripti, quẽ putabat̃ debere legata ꝓſtare, quia uoluit grauari in eius uita, hic ceſſat fauor, ex quo ad hoc non ꝓſtant̃, & ſic non ul debat̃ attẽdẽda mors ipſius, ꝯriũ determinat Bar. in auth. ex cã. C. de li. ꝓte. ad qđ facit l. cũ pr̃. §. ab inſtituto. & ibi melius ꝓbat̃, nam hic licet repudiauerit, q̃a tñ ſeruus fuit ſibi ꝓleg. & rogat᷒ manumittere, remanet legatũ. ſ. rl. j. l. q filiab. in fin. & ſic Titius hẽt libertatẽ ꝓſtare, vñ ad hæc ſubeſt eius fauor, & non cogatur donec, uiuit, parũ ergo facit pro Bar. attentis rationibus, de quibus. ſ. ſed melius facit §. ab inſtituto, quem ipſe non allegat.

LEX LXVIII.

2 *Multa ſunt poſſibilia quæ non ſunt credibilia.*

3 *Qui legat vel actionem facit, credendum eſt q uoluerit ualere, & facere efficacem non inutilem.*

1 MÆuius. †Debitor partis rei ſi legat creditori, cẽſetur ſenſiſſe de parte, quam non dẽbat, licẽt eam deberet alteri. h. d. & hoc ne legatũ ſit inutile. Si aũt non redderet̃ inutile, tunc non videretur legare partem, quam dẽr alteri. l. qui concubinam. §. qui fundũ. ſ. ti. j. nam ibi non erat debitor in aliquo illius, cui legabat, hic ſic, diuide, primo ponit thema, & quæſtionem vſque ibi, ibi tamẽ uoluntatis, ibi determinat quæſtionem, eo caſu quo apparet de voluntate teſtatoris, ut illa debeat obſeruari vſq. ibi, nam incredibile. ibi determinat quid in caſu dubio, quando non apparet, uſq. ibi, (Sanè,) ibi rñdet obiectioni tu. q̃ poſſet fieri ꝯ determinationem ſuam, uſq. ibi (debitor,) ibi ſuam determinationem probat. Venio ad caſum, & tota iſta l. eſt difficilis. In tex. ibi, (ſub eadem condõne mihi legauit,) ſub. & ego egi ꝯ hr̃dem hr̃dis ad partem, q̃ mihi dẽbat ex teſtõ Mæuij, & eam fui᷒ conſecutus, tũc uolo agere ad aliam partem, ad q̃ hr̃s mihi non tenebat ex teſtõ Mæuij, ſed Titio, ut illam redimat à Titio, & tradat, uel ſi nõ põt redimere, ſoluat æſtimationem, & hoc ex teſtõ hr̃dis, hr̃s hr̃dis excipit, q hr̃s legãdo mihi eundem fundũ non cenſet̃ ſenſiſſe niſi de parte, q̃ dẽbat ex teſtõ Mæuij, quia non cenſet̃ hr̃dem grauaſſe duplici præſtatione. ſ. illius partis, & ẽt partis Titij, quæritur quid iuris. Eſt ergo qõ in hoc quid ſenſerit hr̃s, an uoluerit mihi legare partem, quam mihi debebat, non aliam, an ecõuer-
2 ſo, an utranque, & ſoluit, ut ſequitur. † In tex. ibi, (nam incredi-
a bile) dicit gl. q bene fuit poſſibile. ᵃ vnde no. ſm Bar. q multa sũt
3 poſſibilia, quæ non ſunt credibilia. † Item nota, q qui legat, uel actionem facit, credendum eſt q uoluerit ualere, & facere efficacem non inutilem. In tex. ibi (bis eidem debeatur.) ſ. ſemel ex teſtamento Mæuij, ſemel ex teſtõ hæredis, nam ex hoc nullam utilitatem conſequeretur, & ſic feciſſet legatum inutile, quod non eſt credendum. In tex. ibi, (non onerare hr̃dem.) ſ. ea. l. §. cum q. & l. Titia. §. q inuita. & l. planè. §. j. in prin. la j. ſ. ti. j. In tex. ibi, (ad unum teſtm̃ pertinet,) & ſub. qñ eſt idem teſtator, ſed hic ſunt diuerſi teſtatores, & diuerſa teſtamenta. Præterea ꝯria loquuntur qñ eadem res pluries legatur eidem, ſed hic legatum factum ab hærede poteſt importare aliam partem, quæ non fuit mihi legata: ideo illam importat ne legatum hæredis ſit inutile.

ADDITIO.

a Ex ſententia Azo. in l. hæres à debitore. §. non eſt. infra de fideiuſſ. Nec obſt. l. qui bis. de uerbo. obliga. ſi quidem alia res ſit in ſecundo atq. in primo legato ex Bar. ſententia.

---

1 *Obligatio quando conſiſtit in ſpecie, & eadem ſpecies reperitur debita eidem eodem tempore à diuerſis, an ſolutione facta ab vno alij liberentur.*

2 *Genus quòd ſumatur tribus modis.*

3 *Regula de duabus cauſis lucratiuis, ut circa eandem rem non poſſint concurrere, uertitur circa tria, primo quantum ad impediendum initium obligationis, ſecundo circa extinctionem obligationis, tertio circa impediendam ſolutionem, & uide nu. 5.*

4 *Regula quòd duæ cauſæ lucratiuæ non poſſunt in eadem re concurrere, quando non habet locum. & nu. 5.*

5 *Actio ſemel extincta non reuiuiſcit, & ubi reperitur contrarium, eſt ſpeciale propter aliquam rationem.*

6 *Si aliquis tenetur mihi in genere ad hominem ex legato, uel ſtipulatione poteſt ſoluere quemlibet. Fallit in homine qui tpe ſtipulationis eſſet meus. Idem ſi non erat meus, & poſtea factus eſt meus. & uide nu. 7. & 8.*

7 *Contra regulã de duab. cauſis lucratiuis concurrentib. duob. non diſpenſatur.*

8 *Si obligatio conſiſtebat in duob. hominibus in genere, & fuit ſolutus Stichus pro parte obligationis, & deſinat eſſe me᷒ q poteris mihi ſolui ꝑ alia parte. Quid ſi obligatio erat alternatiua in Sticho aut Pamphilo, & tempore ſtipulationis Stichus eſſet meus.*

9 *Eandem pecuniam quam mihi ſoluiſti pro parte obligationis ſi ad te reuertitur, potes mihi ſoluere, tam de rigore quam de æquitate. Idem in alijs quæ pondere, numero, uel menſura conſiſtunt.*

Si debes centum, & non habes niſi decem, potes cum iſtis decem liberare te a tota obligatione per ueram ſolutionem, & facere q notarius ſit rogatus de uera ſolutione, ſ. decies numerando de conſenſu meo, ſ tradendo mihi, & tibi reſtituendo, & iterato tradendo.

10 *Statutum ſi imponit pœnam extrahentibus bladum extra territorium, ut publicetur mulus, & bladum, & alio ſtatuto cauetur quod pœna duplicetur ſi delictum committatur de nocte, & aliquis extraxit de nocte, quod non teneatur ad duos mulos.*

Si duo extraxerunt cum eodem mulo, & uni fuit ablatus mulus, alter eſt liberatus, ſecus ſi ſoluiſſet æſtimationem muli.

1 §. Duorum. †Si eadẽ res dẽat̃ eidẽ ex diuerſis cauſis lucratiuis, & a diuerſis, licẽt ſit talis q̃ non poſſit ad oculum demõſtrari tpe ꝯctæ obl̃onis, vel poſt ſol̃onem, tñ fcã ſol̃one ex una cæteræ obl̃ones tollunt̃, & alij liberant̃: ſed ſi obligationes ꝯſiſtebãt in gñe, & ſic nulla ſpecies eſt in obl̃one ſoluta una ſpẽ ex una, cæteræ non tollunt̃, ſed eadẽ ſpẽs ẽt ſi deſinat eſſe creditoris ipſo inuito nõ põt ſolui ex alia cã lucratiua, dummõ ſit talis q̃ fcã demõſtratione poſſit ad oculũ demõſtrari, alſ ſecus. h. d. iſte §. difficilis, & horribilis, maximè ſcholaribus, quia tractat unam mãm exquiſitã ꝯſiſtẽtẽ in apicib. iuris, q̃ Bar. repetijt in iuuẽtute ſua, cũ legeret Piſis, q̃ uoluit ponere in lect. & nihil addere, vel minuere, ut poſteri viderẽt a q̃ra ꝑfection e intellſ inceperit accreſcere. Diuide, q̃a primo loquit̃ qñ in obl̃one erat aliqua res q̃ ad oculũ corporis nõ poterat demõſtrari, nec a principio obl̃onis ꝯctæ, nec poſt fcã ſol̃one uſq. ibi, nõ idẽ. Secũdo loquit̃ in obl̃one gñis, in qua erãt ſpẽs, q̃ licẽt à principio tpe obl̃onis ꝯctæ nõ poſſent ad oculũ demonſtrari, q̃ eſſet in obl̃one, q̃a nulla erat, fcã tñ ſol̃one bñ poterat demõſtrari ad oculos corporis, q̃ ipſarũ à principio fingebat̃ i obl̃one fuiſſe, q̃a ipſa ſpẽs ſoluta. Itẽ prima pars ſubdiuidit̃ in duas. Prima loquitur qñ obl̃o ꝯſiſtebat in ſpẽ, q̃ licet ad oculũ corporis nõ poſſet demõſtrari, fuit tñ demonſtrata, & deſignata ad oculũ intellſ, ut pars fundi ꝓ indiuiſo, quæ erat Mæuij. uſq. ibi, (ſed ſi pars.) Secunda qñ nõ fuit demonſtrata ẽt ad oculum intellſ, ut pars fundi ſimplr̃, q̃ non eſt Mæuij, uel alia, & ſic obl̃o dicebat̃ in genere, nam
2 genus † ſm Bar. ſumit̃ tribus modis. Primo in his quæ conſiſtũt põdere, numero, vel menſura, q̃ in ſuo genere recipiunt functionem. Secũdo in eo, qđ cõſiſtit in q̃titate rei, q̃a qui tenet̃ ad quotam rei tertiã uel dimidiã, dr̃ obligatus in genere. l. j. §. fin. ſi pars hære. pe. & ita ſumit̃ in ſecunda parte primæ partis, q̃ incipit, ſed ſi pars. Tertio ꝓ eo, quod dialectici appellant ſpẽm, ut obl̃o hoĩs in genere. l. legato gñaliter. ſ. ti. j. ſic ſumitur hic in ſecunda parte principali, quæ incipit, non idẽ rñdet̃, & quælibet iſtarum, partiũ põt ſubdiuidi, ut ex litera colli̇r, ſecunda pars ẽt ſubdiuiditur. Primo ponitur unum dcm̃ in legato generali uſq. ibi, (eadẽ) Secundo extẽdit ad ſtipl̃onem gñalem uſque ibi (hominis eiũ.) Tertio dcm̃ ſuum probat, & præmitte ad intelligendum iſtud,
3 & dabit principium ad intelligendum omnia de leui, q † rl̃a de duabus cauſis lucratiuis, ut circa eandem rem non poſſint concurrere, vertitur circa tria. Primo q̃tum ad impediendũ initium obl̃onis, ut obligatus vni ad rem ex cã lucratiua eadem obl̃one durante, nõ poſſit eidem ad eandem rem iterum obligari ex cã lucratiua, q̃ incipiat in perſona ſua, & nõ fuerit incboata in pſona alterius, de hoc nõ loqt̃ iſte §. ſed tex. in l. ſi ſeruus. §. Stichum. verſi. ſi aũt. ſ. ti. j. & ille eſt melior, q̃ reperiat̃ in hoc articulo, ſed ſi vna eẽt inchoata in pſonam vnius. alia in pſonam alterius (qđ eſſe põt eodem tpe) tunc vna bñ poſſet iungi cũ alia, quia alter alteri ſuccederet, quia erat primo obligatus ex pſona ſua, nunc ex pſona defuncti, in cuius pſona obligatio erat inchoata. l. non eſt nouũ. de act. empt. & idem eſſet in pſona vnius, quod ſtatim dicã in pſonã duorũ, q̃a duarum perſonam repreſentat hæres. ſ. ſuã & defuncti. ad quod l. tutorem. de his quibus ut indig. Secundo vertit̃ circa extinctionẽ obl̃onis, quia unus eodem tpe, vel unus᷒ ex pſona duorũ, ut dixi, ſtatim ſint obligati, uel obligatus eidẽ ad eandẽ rẽ ex diuerſis cauſis lucratiuis, quod eſſe põt, & ſic pñr in origine cõcurrere pp̃ diuerſitatem perſonarum ſi fiat ſol̃o illius rei per alterum ipſorum, alia obl̃o & alius obligatus extinguitur, & ſic non concurrunt in executione, nec reuiuiſcit obl̃o, licẽt deſinat eſſe creditor, ẽt ſi deuenit ad alium qui non ſoluerat, & iſta rl̃a probat̃ in l. omnes de act. & obl. quæ ſuppletur per iſtum §. in princ. ut non ſolũ hẽat locũ qñ in obl̃one erat res quæ oculis corporis poterat demonſtrari tam a principio obligationis q̃ ex poſtfacto facta ſol̃one d. l. oẽs. ſed ẽt qñ non poterat a principio, uel ex poſtfacto, dummodo fuit demonſtrata ad oculum intellſ, ut ſi fuit legata pars fundi pro indiuiſo, q̃ erat Mæuij, & ſic obl̃o erat in ſpecie, ex quo erat deſignata certa pars habita relatione ad Mæuium. Quando aũt conſiſtit in genere, & ſic non poteſt demonſtrari ad oculum corporis uel intellſ, quæ ſpecies ſit in obl̃one, quia nulla ſpecies eſt in obl̃one generis, ſed fingitur fuiſſe illa quæ ſoluitur, iſto caſu non habet locum regula præcedens, q facta ſol̃one ex una cã uel obl̃one extinguatur alia obl̃o, & alter debitor liberetur: immo remanet obligatus, ſed ſuccedit tertius effectus, circa quem vertitur rl̃a prædicta. ſ. circa impediendã ſol̃onem. ſ. q̃a ſpẽs ab vno ſoluta, & ex una cã ſi deſinat eſſe creditoris, ſiue perueniat ad alium obligatum ſiue non, non poteſt alter obligari ex ſua obl̃one illam ſoluere: intel-

ligo creditore inuito, ſed habet ſoluere aliam ſpeciem. Iſtud tñ
procedit caſu quo oblo conſiſtat in alio gñe, in quo ſint ſpecies
q̃ ſcã ſolone poſſint demonſtrari ad oculum corporis, ut homo
in gñe, hoc vult ſecunda pars. §. in ver. (non idẽ) licet a principio
nulla ſpẽs poſſet demonſtrari, quia nulla erat. Si aũt ꝯſiſtat in ta
li gñe, in quo ſint ſpẽs, q̃ non poſſint ad oculum demonſtrari ẽt
ſcã ſolone, q̃a ꝯſiſtat in parte fundi ꝓ indiuiſo non ſcã relatione
ad aliquẽ cuius ſit, & ſic ẽt ad oculum intells non fuit demon-
ſtratus, iſto caſu nõ hẽt locũ dictus effectus, imò pars ſoluta ab
vno ſi deſinat eſſe creditoris poterit ſolui ab alio. hoc vult ſecũ-
da pars primæ principalis. in ver. ſed ſi pars, & in hoc cõſiſtit cla-
rus intellectus totius §. & quaſi omnium gl. ſi bñ cõſiderabis,
licet multa ꝯtia, & q̃ones ſormentur circa prædicta, quę & q̃tas
proſequere hic p Bar. q̃a oĩa patebunt tibi clarè. Venio ad caſũ,
& pono tibi caſum p particulas, & cũ qualibet expediã glo. ſuas
ne inuoluatis uobis caput, & ponã tibi caſum pinguem, quẽ di-
cebat Bal. in j. pat. ibi, (liberõ nẽ obtingere.) pp rĩam de duabus
cauſis lucratiuis. quæ eſt q̃ qñ oblo ꝯſiſtit in ſpecie, ſi eadẽ ſpẽs
reperiẽ debita fuiſſe eidẽ eodẽ tpe à diuerſis, ſolone facta ab vno
alii liberanẽ, q̃a licet in origine concurrẽt, nõ tñ in executione.
4 l. nẽs. de act. & obli. q̃ rĩa † locũ hẽt ẽt ſi illa ſpẽs nõ erat demõſtra
bilis ad oculũ corporis, ſed bñ erat ad oculum intells. ut pars ꝓ
indiuiſo, q̃ eſt Meuij, & fuit demonſtrata a principio, & ſic vr̃ le
gatum conſiſtere in ſpecie, & hic addit iſte §. ad l. oẽs. Intellige
tñ qñ ambo teſtõres ſunt mortui, & adita hẽditas añ ſolonem fa
ctã p aliquẽ, nam tunc eſt uerum q̃ eadẽ dimidia eodẽ tpe repe
riẽ fuiſſe debita à diuerſis ex diuerſis teſtis, ſi aũt mortuus eſt al-
ter tm̃, & ex eius teſtõ ſoluta anteq̃ alter moreret. uel poſt añ hæ
reditatẽ aditã, & ſic anteq̃ inceperit deberi ex ſuo teſtamento, ſi
poſtea quando adiẽ, & ſic incipit deberi, reperitur nõ eſſe lega-
tarij, ceſſat rĩa p̃dicta, q̃a eodẽ tpe nõ reperiẽ debita fuiſſe ex dua
bus cauſis lucratiuis, imo ex una tm̃, & illa finita põt incipere de
beri ex alia, ut ꝓbaẽ in l. exiſtimo. de verb. obl. & hoc vult gl. hic
q̃ incipit, bñ dicit licet nõ alleget illã l. Itẽ limita qñ fuit ſoluta
pars Mæuii uere, ſecus ſi fictè, ut æſtimatio eius, nã alter nõ libe-
rareẽ, & poſſet agi ꝯ eũ ad rẽ. ſ. ti. j. l. planè. la j. § j. ver. ſed ſi duo-
rum. Itẽ adde tertiũ qñ eſſet ſoluta irreuocabiliter, alſ ſecus. l. nõ
a quocunq. ſ. ti. j. & l. ſi ſeruus. §. Stichũ. ver. ſed ſi * cum mihi, In
tex. ibi, ſemel extinctam, hoc eſt rĩare, q̃ actio ſemel extincta nõ
reuiuiſcit, & ubi reperiẽ ꝯtrium, eſt ſpãle pp aliquam rõnem, ita
tenet gl. in l. qui res. §. aream, de ſol. quam Bar. hic ſequitur licẽt
ſint opi. ut Cy. refert ĩ l. j. vel 2. C. ſi aduer. trãſ. Et vbi reuiuiſcit, ſi
q̃riẽ an ſit eadẽ cum prima, diſtinguitur, an reuiuiſcat ex aliqua
l. prætoria, & non eſt eadem, quia prima eſt directa, illa utilis. l. in
honoratis. §. ſed cum reſciſſa. de act. & oblig. ſi aũt ex lege ciuili,
eſt eadem directa. l. deferre. §. fi. de iure fi. ſm Bar. In tex. ibi non
perimit alteram actionem, quia hic non poteſt habere locum di
recta rĩa q̃tum ad effectum extinctiuum, q̃a hic legatum nõ cõ-
ſiſtebat in ſpecie, cum nulla pars fuerit ſpecificata, ſed in gñe, q̃a
legauit dimidiam fundi Corneliani, ſiue qui erat cõis inter Mę-
uium, & Seium, vnde non magis dimidia Mæuij, q̃ Seij fuit le-
gata, vnde potuit fieri vna dimidia ex duab. dimidijs, ſi emereẽ
dimidia dimidiæ ab vno, & dimidia dimidiæ ab alio, & illa poſſet
ſolui. illa aũt extinctiua locum haber in oblone ſpeciali, q̃a eadẽ
ſpẽs eodem tpe poteſt reperiri debita à diuerſis, non oblone ge
neris, in qua nulla ſpẽs eſt in oblone, & ſic eodem tpe non repe
riẽ debita à diuerſis. Licẽt ergo alter hæres redemerit partẽ Seij,
& ſoluat, alter non eſt liberatus, & ſi legatarius deſinit eſſe dñs,
poteſt ab alio ſolui eadem dimidia, & ſic hoc caſu rĩa prędicta
non habet locum, nec ad effectum extinguendæ oblonis, vt ſ.
dixi. nec ad effectum impediendæ ſolutionis eiuſdem dimidiæ,
pp aliam tñ rõnem, quia dicta dimidia ſuluta non potuit demõ
ſtrari ad oculum corporis, licet fuerit demonſtrata ad oculum
intellectus, ſecus ſi ad oculum corporis poſſet demonſtra-
ri, quia tunc illa eadem ſolui amplius non põt. j. uerſicul. non
idem, q̃ pars cõis pro indiuiſo etiam cum ſoluitur ad oculum
corporis non poſſit demonſtrari, probat ver. neque, qui eſt diffi-
cilior tex. huius §. & probat hoc modo, q̃m anteq̃ ſulueret, neu-
ter dñorum ante factam diuiſio. poterat dici habere dñium par-
tis illius fundi demonſtrabilis oculis corporis, licet eſſet demon
ſtrabilis iuris intellectu. ſed hoc non ſufficit quantum ad effectũ
impediendæ ſolonis, & ſic in uerſi. neq. Iuriſcon. remouet q̃dam
obiectionẽ, q̃ poſſet ꝯ p̃cedentem vet. (atq. ẽt.) &c. fieri, ſed in gl.
legit duob. alijs modis, vnũ ſm Ioannem, q̃ ueniat ad ꝓbãdũ q̃
ibi tacite dixerat, hanc eãdem &c. nam tacitè intellr hãc eãdem,
ſ. inſpecto iuris intellũ, non oculis corporis, & probat q̃ non o-
culis corporis, alio modo ſm Roge. ut declarent illa uerba, hãc
eandem, ut intelligantur reſpectu intellectus iuris, non demon-
ſtrationis corporis, & iſta eſt melior q̃ præcedens, ſed adhuc me-
lior, quia per illam ponitur rõ deciſioris proximæ præcedentis
ver. ſ. quare põt ſoluere eandem. Nec ob. ſi opponatur de prin-
cipio. §. nam etiã ibi pars Mæuii ſoluta non poterat oculis cor-
poris demõſtrari, & tñ ibi habet locũ rĩa ad duplicẽ effectum, q̃a
ib fuit demõſtrata a principio oblonis ꝯdtus, q̃ demõſtratio fa-
cit legatũ cõſiſtere in ſpecie, hic à principio non fuit demõſtra-
ta, & ſic cõſiſtit in gñe. vñ non q̃tum ad effm̃ extinctionis hẽt lo
cum rĩa pp hæc, nec q̃tum ad effm̃ impediẽdæ ſolonis pp aliud,
quod ſ. dixi. In tex. ibi, (non idem,) &c. ſ. quod dcm̃ eſt. ſ. in verſi.
atque. ſed bñ eſt idẽ q̃ ſ. dixit, in uer. (ſed ſi pars) nam ẽt hic ſolu-
to Sticho ab uno nõ liberaẽ alter, q̃a nõ reperiẽ eodem tpe fuiſ-
ſe debitũ, q̃a nullus eſt in oblone, licet oẽs ſint in ſolone, ut j. in
ver. hominis eñ. Ibi Iuriſcon. probat determinationem ſuã alia
rõne, q̃ illa de duab. cauſis lucratiuis, q̃ Stichus licet deſinat eſ-
ſe legatarii, & ꝑueniat ad aliũ hẽdem, ille non poſſit ſoluere lega
6 tario inuito & eſt talis. Si aliq̃s † teneẽ mihi in gñe ad hominem
ex legato uel ſtiplone, põt ſoluere quẽlibet, q̃a licet nullus ſit in
oblone, quilibet eſt in ſolone. Fallit in hoĩe, q tpe ſtiplonis eſſet
meus, quia ille comprehendereẽ q̃tum ad oblonem, nec q̃tum
ad ſolonem, vñ licet deſinat eſſe meus, non põt mihi ſolui ex ta-
li oblone gñali. Quod ergo iuris eſt in eo, qui erat meus tpe ob-
lonis, idem dẽt eſſe in eo, qui non erat meus, ſed factus eſt poſtea
meus, & ſic deſinit comprehendi in facultate ſoluendi, ſi deſi-
nat eſſe meus non reuertaẽ in illam facultatem. h. d. ille vet. etiã
difficilis. Sed ꝯ illum tex. gl. quæ incipit, puta. format difficile ꝯ-
rium de l. qui decem. §. Stichum. in fi. & de l. ſi quis duos, de ſol.
vbi de directo dr̃ ꝯtrium, q̃ imo poteſt mihi ſolui, qui erat meus
tpe ſtiplonis, ſi deſiit eſſe meus, & gl. dat duas ſolones. Iunge am
bas, & dic, aut ſunt duo debitores ad idem genus, ut hic in prin.
huius uer. & tunc Stichus mihi ſolutus ab uno ex cã lucratiua ñ
põt ſolui ab alio, licet deſierit eſſe meus, nec de rigore, nec de æ-
quitate pp rĩam de duab. cauſis lucratiuis, ꝯ quam non diſpen-
7 ſat pp duo quæ hic concurrunt, unum eſt, q̃a licet Stichus ſolu-
tus ab uno uere ante ſolonem non ſit in oblone cum ſoluit, tñ
fingiẽ in oblone fuiſſe, q̃ fictio licet nõ poſſit extinguere oblonẽ
reſpectu alterius, q̃a neſcit ſi alter eundem ſit ſoluturus, & ſic q̃
recipiatur fuiſſe debitum a duobus ex diuerſis cauſis lucratiuis,
ac ſi oblo conſiſteret in ſpecie, eſt tñ ſufficiens cum uno, quod j
dicam, inducere alium effectum rĩæ, ſ. impediendæ ſolutionis.
Aliud qd̃ ꝯcurrit eſt, q̃a põt ad oculũ demonſtrari ſcã ſolone: ſi
aũt unus tm̃ erat debitor in gñe, tunc ſi homo erat meus tem-
pore oblonis, & deſinat eſſe meus, & perueniat ad debitorem,
de rigore non poteſt mihi ſoluere, ut in fi. huius §. ibi, (ut quę ab
initio) &c. nam loquitur etiam quando unus tantum erat debi-
8 tor. De æquitate bene poteſt. d. §. Stichum. in fi. Et † ſi oblo con-
ſiſtebat in duobus hominibus in genere, & ſuit ſolutus Stichus
pro parte oblonis, & deſinat eſſe meus, poterit mihi ſolui pro a-
lia parte, & hic eſt caſus in d. l. ſi quis duos. in prin. non ſic ſi ob-
ligatio eſſet in ſpecie, & eſſet alternatiua in Sticho, aut Pamphi-
lo, & tempore oblonis Stichus eſſet meus, & ſic in eo non tene-
ret oblo, & reputaretur oblo ſimplex de Pamphilo, ſi deſinat eſ-
ſe meus, non poterit debitor ſoluere ipm̃, quia oblo quæ incipit
eſſe ſimplex. non efficiẽ alternatiua, quia deſinat eſſe meus. hic
eſt caſus in §. Stichum. in prin. qui ſunt in tex. mirabiles, & hoc
nec de rigore, nec de æquitate, ſed in præcedenti qñ oblo conſi-
ſtit in genere de rigore non poteſt ſolui, hic in fi. de æquitate ſic
d. l. ſi quis duos. in prin. Sed ꝯ, q̃ tam de rigore, q̃ de æquitate. d. l.
9 ſi quis duos. §. j. † Sol. & no. ibi erat genus conſiſtens in his q̃ põ-
dere, numero, uel menſura continenẽ, quæ functionem recipiũt
nam eandem pecuniam quam mihi ſoluiſti, uel pro parte oblo-
nis, ſi ad te reuertitur, potes mihi ſoluere tam de rigore, q̃ de æq-
tate, ut ibi eſt tex. no. dicens, q̃ ſi debes centum, & nõ habes, niſi
decem, potes cum iſtis decem liberare te tota oblone per uerã
ſolonẽ, & facere q̃ notarius ſit rogatus de uera ſolone. ſ. decies
numerãdo de ꝯſenſu meo. ſ. tradendo mihi, & tibi reſtituendo,
& iterato tradẽdo, q̃ tene menti ꝓ his, qui hñt ſoluere magnas
ſummas, & nõ hñt integras, & vellent inſtrm̃ de reali ſolone, &
ſunt in concordia, ſed ſtat dubium, quia notarius nõ vult, ne ar-
guaẽ de falſo, quia nõ põt redargui ſi teneaẽ modus prædictus.
Cætera vide p Bar. q iſtam materiam inducit ad q̃onem ad oñdẽ
10 dum, q̃ ſubtilitates iſtæ non ſunt ſine rõne inter alias. † Si ſtatu-
tũ imponit pęnã extrahentib. bladum extra territorium ut pu-
bliceẽ mulus & bladũ, & alio ſtatuto caueatur, q̃ pęna dupliceẽ
ſi delictũ ꝯmittatur de nocte, & aliquis extraxit de nocte, ut nõ
teneatur ad duos mulos, ne duæ cauſæ lucratiuæ ꝯcurrãt in ea-
dẽ re. ſ. eo. l. ſi ſeruus. §. Stichũ, & ſi duo extraxerunt cũ eodẽ mu
lo, & vni fuit ablatus mulus, alter fuit liberatus, ſecus ſi ſoluiſſet
æſtimationem muli pp dictam regulam, de qua dixi ſupra.

ADDITIO.

a Nota igitur actionem ſemel extinctam non reuiuiſcere quod ſi quandoque contra contingat, id ex ſpeciali ratione ad ipſum inducitur eſſe. Et in hoc adde Bar. in quæſtio. admodum notabili infra eo. §. in pen. col. in ver. iſte. Et ad intellectum huius §. plurimum confert Alciati lectio in lib. j. diſpunct. cap. 14.

---

t *Si hæres fundũ legatum facit religioſum, tenetur legatario quanto minoris effectus eſt fundus, habito reſpectu ad pretium tot us. Et ſi tradit fundum non habita ratione deteriorationis, poteſt conueniri ad eundem fundum, v: illam conſequatur.*

1 *Pars iuncta cum toto plus ualet quàm ſeparata.*

2 *Si teſtator mandauit ſe ſepeliri in fundo per eum alteri legato, q nihil debeatur legatario.*

1 **§.In fundo legato.** †Si hr̃s fundum legatũ facit religioſum, tenet̃ legatario q̃to minoris effectus eſt fundus, habito reſpũ ad p̃tium totius. Et ſi tradit fundum non habita tõne deteriorationis, põt ꝯueniri ad eundẽ fundũ, ut illã ꝯſequatur. h.d. ſm gl. primã, q teneat̃ quãto minoris. non placet, nec lr̃a patitur, nec ſubeſt rõ, qa hr̃s nõ fuit hic in culpa, vnde non dẽt teneri vltra pretiũ illius loci effecti religioſi ſ. tit. j. l. quid ergo. §. ſi hr̃s circa med. ibi, (ſed ut p̃ſtet pretium) nam poſſet ꝯtingere, q fundus longè plus eſt factus dete-
2 rior, q̃ ualeret ille locus. Dic † ergo, q tenet̃ ad p̃tiũ illius loci, vt ibi, ſed non dẽt per ſe æſtimari, qa per ſepatum aut nihil ualeret, ſed cũ fundo ualet pro rata aliarũ partiũ, hoc vult iſte tex. qđ no. qa pars iuncta cũ toto plus ualet, q̃ ſeparata ut hic. & l. Mæuius. §. ſi. fam. erciſ. & iſtũ intellm habuit gl. in l. cũ filius. in prin. j. e. q̃ incipit, pars æſtõnis. Vltimum ẽt, q agatur ad fundum, vt vult gl. ſi. ſiſr non placet, qm̃ aliæ partes fundi fuerũt ſine deteriatione alicuius iuris, & integraſr ſolutæ, ſi ꝯtingit liberatio. l. ſi ſtipulatus. de ſol. Et ſic non hñt locũ iura allegata in gl. qa loquuntur qñ non fuit ſoluta integraſr, ſed cum aliqua diminutione, debet ergo agi ad locũ alienatũ. & qa non põt reddi, fiet ꝯdemnatio
3 in æſtõne. †In tex. ibi, (ſepelierit,) .ſ. teſtatorem, cum hr̃et locum ubi ꝯmodius poſſet ſepelire, aſs ſi alium ſepeliret, & habuiſſet locum ꝯmodum, non efficeret illum locum religioſum in p̃iudicium legatarij, ꝯtrium ꝟ. patet in uerbo, alienatum. & hoc hr̃ in l. ſcriptus. in ſi. & l. ſi locus. de religioſis, & ſic hr̃s nõ fuit in culpa, tñ tenetur ad æſtõnem, quia teſtator cẽſetur uoluiſſe, q hẽat totum integrum, vel ſi oporteat alienari pp ſuam ſepulturam quæ alibi non põt fieri, hẽat æſtõnem. d. §. ſi hr̃s. uer. teſtator. n. & dic, q teſt õr non mandauit ſe ibi ſepeliri, qa ſi mandaſſet, nihil deberet. vt in illo §. ibi. (& quidẽ p̃ſa. & hoc voluit glo. j. In tex. ibi, ex teſt õ. gl. ꝯ hoc opponit de l. ſi hr̃s. ſ. eo. vbi dat̃ actio in fcm̃, & nõ bene ſoluit. Tu dic, ut ibi dixi, q ambæ ꝯpetunt, quia ꝑponunt̃ ad diuerſa, vel dic, q ibi res legata fuit ꝯſumpta in funus alterius, q̃ teſtatoris, & ſi hr̃s fuiſſet ſciẽs, fuiſſet in dolo, & teneret̃ actione ad exhibendũ, ſed qa eſt ignorans, tenet̃ actione in fcm̃, & ẽt ex teſtõ, ne fcm̃ ſuum noceat legatario, hic in funus teſtõris, nec fuit in culpa, & tenet̃ pp p̃ſumptam uoluntatẽ, de qua ſ. dixi. Et ſi dicat̃ ſi in funus alterius, non fuit factus religioſus. Sol. ibi non loquit̃ de fundo legato, qa ille nõ ꝯſumit̃, licet locus fiat religioſus. ſed de alia re ꝯſumptibili, vt veſte cum qua erat ſepultus, vñ licet nec debuerit, nec potuerit, purè ꝯſumpta eſt, ſed hic nõ efficeretur locus religioſus, quando non debuiſſet, nec potuiſſet.

1 *Si legatarius conſecutus eſt æſtimationem rei legatæ ab uno hæredum ſpecialiter grauato in teſtamento, non poteſt poſtea agere ad rem contra alios generaliter grauatos ad eandem rem in codicillis.*

2 *Quando teſtator eandem rem pluries eidem reliquit in eadem uoluntate uel diuerſis, & ab eodem uel diuerſis, non cenſetur uoluiſſe multiplicare legatum, ſed uidetur pluries fuiſſe locutus.*

3 *Negatio poſtpoſita ſigno uniuerſali facit æquipollere contrario.*

1 **§.Eum qui.** †Si legatarius ꝯſecutus eſt æſtõnem rei legatæ ab uno hr̃dũ ſpãſr grauato in teſtõ, non põt poſtea agere ad rem ꝯ alios gñaliter grauatos ad eandẽ
2 rẽ in codicillis. h. d. † Et reddit̃ rõ notabilis, qa qñ teſtator eandẽ rem pluries eidẽ reliquit in eadem uoluntate, uel diuerſis, & ab eodẽ, vel diuerſis, non cenſet̃ uoluiſſe multiplicare legatũ, ſed vr̃ pluries fuiſſe locutus, & not. modũ loquendi, & facit l. cũ qđ. C. de leg. & Bart. reputat iſtũ §. difficilẽ ualde in defenſando ipm a ꝯtrijs oppoſitis. tex. innuit, q legatarius potuit agere inſolidum ꝯ hr̃dem grauatũ ſpãliter in teſtõ, qa dicit, q ille ſoluit æſtõnem totius rei. Sed ꝯ, q non niſi pro parte hr̃ditaria ſi erat res hr̃ditaria. l. ſi fundũ ſub ꝯdõne. §. ſi libertis. ſ. tit. j. dñt quidam, q iõ põt agere ad totam rẽ, qa cenſet̃ ſibi p̃legata, ex quo in tota re fuit grauatus, ergo &c. ſ. tit. j. l. ſi a plurib. in prin. Alij q cenſetur grauatus in parte ſua, & partibus cohr̃dum, vt redimat ab eis, & tradat. Gl. j. reprobat vtrunq. dictum, qa per hoc nõ ſoluit ꝯtium, & ſic tenet, q non tenet̃, niſi pro parte ſua, nec ſibi cenſet̃ p̃legata, nec grauatus redimere partes ſociorũ. Tunc rñde, q hic de fcõ fuit ꝯuentus ad eandem rem, de facto ſoluit æſtõnem totius, ut etiã colſr ex alia glo. cum dicit, ſolutio hic ſponte, nec ob. l. cũ quaſi. §. ſi plures. de fideic. liber. per quam vr̃ eſſe vera ſecunda ſolutio, q videatur grauatus redimere partes cohr̃dum, quia ibi non poterat onus ſibi iniunctũ expleri in ſua tm̃ parte, hic ſic, & prædicta procedunt ſi ponimus, q res legata erat hæreditaria, ſed poſſumus ẽt ponere, q non erat hæreditaria, & fuit ſcienter relicta, & tunc non ob. ꝯtrium, quia ſpecialiter grauatus tenetur ad totam rem, cum non ſit maior rõ quare magis ad vnam partem, q̃ ad aliã teneat, non ſie qñ eſt hr̃ditaria, & ſic ex neceſſitate ſoluit. Sed oppo. ſecundo, ſi hoc eſt, ergo poſtq̃ eſt conſecutus ab illo æſtõnem totius rei, non debet poſſe agere ꝯ alios grauatos in codicillis ad rem, vt conſequatur dominium. vt l. ſi ubi homo. §. j. ſ. tit. j. Cuius ꝯtrium vr̃ tex. probare tum dicit, q dñium ab oĩbus non quærit: q. d. non põt agere ad rem, ꝯ illum, qui ſoluit æſtõ-
3 nem, ſed ꝯ alios ſic. †Dy. exponebat a nullo non q̃rere, i. ab oĩbus non quærere, qa negatio poſtpoſita ſigno uli facit æquipollere ꝯtrio. ut l. ſtimos, & ibi no. de leg. tuto. ego ibi dixi, q uerbum, ab oĩbus, deteriat uerbum relictũ. non verbum q̃rere, & tunc ꝯcor. cum illo §. ut licet fuerit ab oĩbus relicta in codicillis, legatarius tñ ex quo habuit æſtõnem non debet agere ad rem ꝯ alios. gl. tñ hic q̃ incipit, ab omnib. aſr ſoluit. q in l. ꝯtria fuit relicta res non hr̃ditaria, ideo ſpecialr grauatus ſtimè ſoluit totam æſtõnem, qa tenebatur, ut ſ. dixi, nec põt quicq̃ petere, ideo liberauit alios, qa ipſi per ſe, & omnes alij ſimul per ſe hñi ſe, ut duo rei debendi dicto caſu, quorum uno ſoluente alter liberatur. Hic fuit relicta res hr̃ditaria, quo caſu ſpecialiter grauatus non tenebatur niſi ad partem ſuam, vt dixi in 1. glo. ſi ergo ſoluit æſtõnem totius, quantum ad cohæredes ſoluit indebitè, & poteſt repetere, & ſic alios non liberauit, quia eadem ſolutio liberatio tiero, & petitionem non poteſt parere, merito legatarius cõtra alios poteſt agere ad partes quas in re habent, vt conſequatur dominium, quaſi pro illis nihil habuent cum æſtimationem pro illis ſolutam habeat reddere, ſed contra ſoluentem non, quia pariem illius non habet neceſſe reddere, Iſta ſolutio communiter tenetur, ſed eſt diuinatio, quia etiam ibi uidetur loqui in re hæreditaria. Tene ergo ſolutionem, quam dixi, & ceſſabunt ambages.

1 *Si fundus legatus traditur cum diminutione vſusfructus, quid debeat legatarius. & nu. 2. & 3.*

3 *Quando in re ſoluta deficit aliquod ius quod non eſt pars rei, non debet directo peti illud ius, ſed debet agi ad eandem rem ſolutam tanquam non ſolutam, ut conſequatur agens quod deficit.*

4 *Hæres tenetur legatarium facere poſſeſſorem, & vacuam poſſeſſionem in eum transferre.*

5 *Dicitur tradita uacua poſſeſſio, licet res alteri debeat ſeruitutem prædialem.*

6 *Qui promiſit uacuam, & liberam poſſeſſionem non liberatur ſi tradat rem alteri ſeruientem.*

7 *Si uſusfructus in fundo legato erat alienus non uidetur teſtator legaſſe niſi ius quod habebat, ſcilicet nudam proprietatem, ſicut econuerſo &c.*

1 **§.Fundo legato.** †Si fundus legatus tradit̃ cũ diminutione uſuſr. uel alteri obligat', vel ab altero poſſeſſus, non liberatur hr̃s. ſed põt iterũ cõueniri, vt ſuppleat, qđ deficit, ſecus ſi deberet alteri, q̃ ſeruitus prædialis eſt. Item legatum rei meæ non ualet pp hoc, q teſtator debet ius ſeruitutis p̃dialis, uel perſonalis, uel qđ per eos poſſideti. h. d. Et primo loquitur qñ fuit legatus fundus, qui non erat meus, & ſic valuit, ſed fuit traditus non perfectè, ſed cum diminutione alicuius iuris, viq. ibi. Si autem. Secundo qñ erat meus, & ſic non ualet, tñ uidebatur ualere, quia teſtõr, uel alius in eo hẽat ius ſeruitutis, vt ſaltem importaret remiſſionẽ illius iuris, cuius ꝯtrium dr̃, quia ſubſa legati ꝯſiſtit in proprietate & illa eſt mea, & irreuocabiſr, unde amplius nõ põt effici mea: ſecus ſi reuocabiſr, quia non competeret teſtatori, vel alij tale ius in re, uel ad rem, p qđ res poſſet aduocari, ut ius hyp uel act. perſonalis ad rem, nã uideretur mea, iõ ualeret, ut ſic uideat̃ illud ius remiſſum. l. ſi tibi hõ. in prin. & l. non quocunq §. ſi ex bonis ſ. tit. j. & de lib. leg. l. j. & pp ꝯtia de iſtis legibus facta fuit gl. ſi. magna. q̃ diſtinguit, ſed
2 effectus diſtinctus ꝯſiſtit in eo, qđ dixi. †In tex. ibi, (ſi vſusfru alienus ſit,) ſub. & ſi tradita ſola proprietas certè non eſt liberatus hr̃s, qa non tradidit totum fundũ, cum fundus ꝯſiſtat in p̃prietate, & uſuſr. & altera tñ pars eſt tradita: põt ergo hr̃s iterum ꝯueniri, ſed eſt dubium qđ dẽt legatarius petere, & hoc ſoluit̃ hic in ſequenti tex. q uſuſr. eſt directo petendus ſicut ſi ſoluiſſet dimidiam fundi, dẽret peti alia dimidia, non illa q̃ fuit ſoluta, qm̃ in illa
3 ꝯtingit liberatio. l. ſi ſtipulatus. de ſol. †In tex. ibi (vſuſr. enim,) rñdet tacitæ obiectioni, q̃ poſſet fieri, quia qñ in re ſoluta deficit aliquod ius, qđ non eſt pars rei, non dẽt directo peti illud ius. ſed debet agi ad eandem rẽ ſolutam tanq̃ non ſolutã, vt conſequat̃ agens id, qđ deficit l. hmõi. §. ædes. ſ. tit. j. & l. Iul. de uerb. obli. ſed vſuſr. conſiſtit in iure, & non in parte, ergo falſum eſt, q ipſe vſuſr. ſit petendus, ut ſ. dictum eſt, ſed debet peti totus fundus. Ad qđ rñdetur, q licet ſit uerum, q ꝯſiſtat in iure, non in parte quota, qa tñ ꝯtinet emolumẽtũ rei, dr̃ eſſe pars integralis, & fundus dr̃ conſtare ex duab. partib. ut ſ. dixi. & in iſtis eſt idem ius, qđ in partib. quotis, ut ſi eſt ſoluta una pars, cõtingat liberatio, & illa amplius non ſit petenda, ſed petatur alia. In tex. ibi. (fundo uerò relicto.) Hæc dictio, verò, eſt aduerſatiua. & tñ eius ſequens non vr̃ aduerſari præcedenti, qa ſicut in præcedenti hr̃s nõ fuit liberatus, & ꝯ eum iterum agi poteſt, ita in ſeq. vt in tex. ibi (agetur.) Sed dic. q aduerſatur in modo petendi, quia ſ. agit̃ directò ad id quod deficit, hic non, ſed ad ipſum fundum, licet ſolutum, vt conſequat̃ liberationem. & h. d. tex. ob reliquas, i. propter, non autem dicit, ad reliquas, ſed fundus pp reliquas &c. & ita expone tex. cum dicit agetur, ſ. ad fundum, & hoc uoluit glo. in verbo continet. quam ẽt Doct. ſequuntur. Rõ diuerſitatis eſt, quia hic qđ deficiebat, non erat pars quota, vel integralis, ſed ius

pp quã fundus ſolutus poterat aduocari, uel p hypothe. uel p aliquod poſſeſſorium, ſi alius poſſidebat, vnde non uĩ pfectè ſolu-
4 tus.† In tex.ibi, vel aliena poſſeſſio, ſic no. q̃ hæres tenetur legatarium facere poſſeſſorem, & uacuã poſſeſ. in eum transferre, q̃ eſt ſingulare, ſi tñ in uita teſtõris alius poſſidebat, ſufficeret hæredi cedere actionem, q̃ haberet ad illam poſſeſſionem recuperandã ſ'm Doctor. dẽt ergo hic intelligi, qñ facto uel culpa hr̃dis poſſeſſio erat apud alium. In tex. ibi, non idem placuit de cęteris ſeruituribus ſub.mete tealib. q̃a licèt fundus aliter debeat ſeruitutẽ, tñ hr̃s tradendo liberatur, nec põt ꝯueniri directo, uel indirecto, vt faciat fundũ liberari, q̃a vr̃ iuſſus dare talem qualis erat apud defunctum, niſi legauerit eũ, put optimus maximusq́ eſt. ſ. ti. j. l. ſeruo legato. §. ſi fundus. ſed cur nõ idẽ, q̃ in p̃cedẽti qñ erat obligatus? Rñdeo, q̃a p hyeothecariã poterat aduocari, iõ non videbat̃ ſolutus: ſed p confeſſoriam, q̃ ponit̃ p ſeruitutibus
5 aduocati non poterat, ſed ſola ſeruitus. & no. hic ſ'm Bar. † q̃ dr̃ tradita uacua poſſeſſio, licet res alteri dẽat ſeruitutem prædialẽ.
6 † Nã in tex. præcedenti dr̃ hr̃dẽ nõ liberari niſi tradiderit uacuã poſſeſſionẽ. & h. d. l. liberari, licèt tradiderit fundum alii ſeruiẽtẽ. & hoc no. p his q̃ tenent̃ vacuam poſſeſſionẽ tradere, ut eſt venditor. l. 2. & 3. in prin. de act. emp. ſed ſi pmiſſet uacuam, & liberã poſſeſſionẽ, nõ liberat̃ ſi traderet rẽ alteri ſeruiẽtẽ. In tex. ibi, pp iſtas cãs, non referas ad oẽs de quib. ſ. ſed ad illas pp quas res a legatario, q̃ erat dñs, nõ poterat aduocari, ut ſibi debebat ſeruiturẽ p̃dialẽ: vel ſi poterat aduocari, morte teſtõris finiebatur, ut ſibi debeat vſumfr. nam non põt dici q̃ videat̃ legaſſe vſumfr. cum finiturus ſit, & reuerſurus ad proprietatẽ, & ſic erat habiturus, ẽt ſi non fuiſſet legatus, ſecus ſi erat ius, q̃d poterat
7 aduocari. d. l. ſi tibi homo. † Vltimo primus caſus §. recipit difficilem oppo. quia ſi vſusfr. in fundo legato erat alienus, teſtõr non
a uidebat̃ legaſſe, niſi ius[a] quod habebat, ſ. nudam proprietatem, ſi cut econuerſo ſi haberet uſumfr. tñ, illud tñ videret̃ legaſſe. l. vxor. C. de leg. & l. Sticho. de vſufr. le. & l. q̃ in terũ. ſ. ti. j. & l. ſerui electione. & l. ſi domus. §. ſi. ergo hr̃s fuit liberatus, nec debet poſſe conueniri ad vſumfr. Solu. ꝯriũ pcederet ſi teſtõr legaſſet fundum ſuum, in quo alius hr̃et vſumfr. ſed hoc dẽr intelligi altero de trib. modis, vno q̃ erat alienus, q̃a unius erat proprietas alterius vſusfr. vñ ſicut hr̃s tenet̃ redimere ꝓprietatẽ ſi fuit facta a ſciẽte, ita vſumfr. aĩs nõ dr̃ tradere fundũ. Alio mõ p̃t intelligi q̃ erat hr̃dis, nec tũc eſt curãdũ an teſtõr crederet ſuũ, vel non. l. e. vnũ ex familia. § ſi rẽ. & ſicut tenet̃ tradere ꝓprietatẽ, ita & vſũf. p̃t ẽt dici q̃ erat teſtõris, & vſuſt. hr̃dis p l. cũ filius. §. dñs. j. eo. ita intelligit Bar. quẽ Bal. ſequit̃, recipit ẽt aliam opp. de l. ſi res obligata. ſ. n. j. inquantum loq̃r de fund q̃ erat alteri obligatus, & vult q̃ hr̃s poſſet iterum conueniri ad fundum ut liberet, ſed ꝯ quia non tenet̃ liberare indiſtinctè, ut ibi. So. intellige ſ'm diſtinctionem illius l. niſi eſſet obligatus hr̃di, & tunc indiſtinctè tenetur dare libellum per ſ. dicta in argumento illorum iurium.

ADDITIO.

a Niſi ius. Adde ut per Soci. conſi. 89. propè ſi. conſilij.

§. A municipibus. Videbatur non ualere legatũ proprietatis, quia ſemper remanebit inutilis, cũ municipiũ non moriat̃ & ſic vſusfru. nunq̃ finietur, ſed ad hoc rũdet Iuriſconſultus, q̃ poteſt finiri per non vſum, uel die ſpatio centum anorum. l. an vſusfruc. de vſufr.

LEX XLIIII.

2 Quando quis rogatur reſtituere incertæ perſonæ de certis cum morietur, quẽ modum debeat hæres tenere.

3 Rogatus rem reſtituere uni de familia poſt mortem, poteſt eligere quandocunque uult, ſed ſi purè & incontinenti deberet eligere ſtatim cum primum poteſt, & niſi hoc faceret, omnes admitterentur. & uide etiam nu. 1.

4 Quòd hanc facultatem eligendi non perdet per deportationem, ſed per damnationem in metallum ſic.

Quod iſta electio poſſit fieri tanq̃ actus inter uiuos coram duobus teſtibus.

1 VNum ex familia. † Rogatus rem reſtituere uni de familia, uel in familia relinquere, põt eligere quẽ vult & electionem reuocare quouſque uiuat, & ſi nõ reuocat legatũ ſcrñ eidem p eundem, nõ ualet tanq̃ rem creditori à debitore, nec reconualeſcit ſi electionem reuocat. h. d. vſq. ad §. ſi de Falcia. & p
2 ſequit̃ unam materiam vſq. ad §. ſi rem. † qñ q̃s rogat̃ reſtituere incertæ pſonæ de certis, cũ moriet̃, quo caſu plures concurrunt dubitationes q̃ p ordinẽ decidunt, & in hoc principio decidunt̃ tres. Prima, quẽ modũ habet hr̃s tenere, vt impleat voluntatem defuncti, an habeat ſibi relinquere in vltima voluntate, & dr̃ q̃ non, imò ſufficit q̃ eligat illum, ad quem vult peruenire, ẽt in actu inter viuos, & ſi pſeuerat in electione, electus ꝯſequet̃ rem illã ex teſtõ primo, non ex electione grauati, quæ nullũ ſibi tribuit ius, ſed ſolum perſonam eius declarat. Secundum dubium eſt, ſi eligit, & in ſuo teſtõ eidẽ legat eandem rẽ, an iſtud legatũ valeat, vt iſte legatarius poſſit rem petere ex teſtõ grauati? & rñdetur q̃ non tanq̃ factum à debitore, quia erat grauatus debitor creditori, q̃a electus reputabatur creditor, cũ videat̃ electus à primo teſtatore. j. proximo §. Tertiũ dubiũ eſt, vtrũ iſte grauatus poſſit electionẽ factam reuocare, & aliã eligere: & rñdetur q̃ ſic poſtq̃ electionẽ fecit ante tp̃s, cũ eſſet grauatus poſt mortem reſtituere, vnde potuit eligere in articulo mortis, & ſi ante eligit, nullum ius fuit electo q̃ſitum, ideo põt reuocare. Sed &
a quartum dubium decidit, ſi elegerit, & eidem in teſtõ reliquit[a] quinquaginta, ſi in electione poſtea reuocat, an electus ſaltem ex teſtõ grauati poſſit rem conſequi? videbat̃ q̃ ſic, q̃a legatum non tenebat, eo quia electione durãte reputabat̃ creditor, nũc ea reuocata non põt dici creditor. Contrarium rñdet̃, q̃a à principio legatum fuit nullum, ex quo erat electus, vnde ex poſtfacto non reconualeſcit, licèt electio reuocetur pp r̃lam Catonianã: quia ſi eſſet mortuus ſtatim nõ valeret legatum, q̃a electio duraret, ergo ex poſtfcõ nõ reconualeſcit. l. cætera. §. j. ſ. ti. j. † In
3 tex. ibi, hr̃s eligere dẽt. i. põt, & ẽt dẽr ſi vult unũ de familia plus q̃ alios hr̃e, q̃a ſi nõ eligeret, oẽs uocarent̃. j. ea. l. §. rogo. & ſ. eo. l. cũ quidã. & l. ſi q̃s Titio. §. ſi. & dic, q̃ põt eligere qñcunq. vult poſtq̃ eſt rogatus reſtituere poſt mortem, ſi aũt purè, & incontinenti, deberet eligere ſtatim cum primũ poſſet, & niſi hoc faceret oẽs admitterent̃, licèt poſſet moram purgare, & ante lit. cõ-
4 teſt. vnum eligere. d. l. cum quidam. † Et no. q̃ hanc facultatem
b eligendi non perdit per deportationem[b] ſed per damnationem in metallum ſic. l. ex facto. j. ad Treb. ex quo dico patere intellectum huius tex. quod iſta electio poteſt fieri tanq̃ actus inter uiuos coram duobus teſtibus, nec habet neceſſe facere in ultima uoluntate coram ſeptẽ, uel quinque: quod patet, quia deportatus poteſt facere, ut ibi, & tñ non põt condere ultimam uoluntatem. l. eius qui de teſta. ſufficit ergo quod dicat corã duob. teſtibus ad talem fundum eligo talem hoc patet ex tex. dũ dicit, & ei quem elegit fruſtra. teſtõ ſuo legat, & ſic patet, quod præceſſerat electio inter uiuos. In tex. ibi, fruſtra, hoc quando p̃ceſſerat electio, ut dixi, ſed ſi non præceſſiſſet, non eſſet fruſtratorium legatum imo hr̃et vim electionis. j. px. §. ver. itaq. ibi, (ſatis erit,) &c. & in §. ſed & ſi fundum. Item dic fruſtra, ſ. ſi perſeueret in electione, ſed ẽt ſi non perſeueret, vt ſequitur in verſic. (vtrum.) In tex. ibi, utrum ergo, rñdet opp. quæ poſſet fieri ꝯ id quod ſ. dixerat fruſtra: nam imo vr̃, q̃ non fruſtra, quia poteſt electionem reuocare, & ſic electus non poteſt dici creditor donec põt reuocari electio, ergo non poteſt dici legatum fruſtratorium tanq̃ factum debitori a creditore, ſed dic, quod ſ. dictum eſt, procedit qñ electio non reuocat̃, & tunc cenſebit̃ eſſe creditor: ſed ſi ponis, q̃ electio reuocetur, multo magis procedit quod ſ. dixit, fruſtra, q̃a nec ex electione reuocata poteſt petere, nec ex teſtõ eligentis, quia reuocando electionem vr̃ reuocare legatum tanq̃ factum electo. Eſt etiam alia rõ, quam dixi de r̃la Catoniana: p̃fata autem reuocatio poteſt fieri inter uiuos ſicut electio. arg. l. prout quiſque de Sol. In gl. j. ibi, uni &c. uel dixit, q̃ relinqueret in familia, nam tunc etiam poteſt eligere unum, uel duos, ut ſibi placet. l. filius. §. pe. j. ti. j.

ADDITIONES.

a In teſtamento reliquit. An ex eo, q̃ quis inſtituit aliquem in rebus diſtribuendis videatur eligere, vide Bal. conſi. 336. 2. lib.

b Per deportationem, nec per ingreſſum religionis, ut uoluit Soc. conſi. 11. & Lu. Rom. conſi. 218. per Ang. conſi. 64.

1 Electus non dicitur acquirere ius ex electione, ſed ex teſtõ, ex quo electio procedit, ideo in ratione fal. non inſpiciuntur vires patrimonij eligentis.

2 Electus ſiue nominatus ab aliquo, cenſetur ab illo electus, qui eligenti poteſtatem tribuit eligendi. & nu. 3.

Executores teſtamentorum quibus data eſt poteſtas diſtribuendi inter pauperes, non poſſunt eligere illum pauperem quem teſtator eligere non potuiſſet, nec illum quem teſtator veriſimiliter non elegiſſet.

3 Si data eſt poteſtas executoribus diſtribuendi in pias cauſas, ut dir videbitur, & ipſi partem diſtribuant in fabricam eccleſiæ, de illa non habebit Epiſcopus quartam.

Si communitas dabit aliquibus poteſtatem eligendi rectorem, electus cenſetur electus ab vniuerſitate.

Si eorum electio non valeat, an poſſint iterum eligere.

4 Si ſoluenda eſt gabella de omni diſpoſitione ex qua ius acquiritur, quòd non erit ſoluenda de electione de qua hic.

5 Qui ſoluit debitum, liberalitatem non exercet.

Epiſcopus conferendo beneficiũ, non dicitur gratiam facere, vel liberalitatem exercere, cum habeat conferre beneficia vacantia nec ſibi poteſt retinere.

1 §. Si de Falcidia. † Electus non dr̃ acquirere ius ex electione, ſed ex teſtõ, ex quo electio procedit, ideo in ratione falci. non inſpiciuntur vires patrimonij eligentis. h. d. uſque ad ver. Itaq. Bal. triplicem rationem reddit. Prima, q̃a hr̃s eligit ex neceſſitate, & in neceſſitatib. &c. l. rem legatam. j. de adi. leg. Secũda, quia non vr̃ relinquere, ſed ſoluere debitũ, & de debito fal. non detrahitur, ut j. ad l. Falc. l. j. § ſi debitori. Tertia, quia electio fruſtra legat̃. ſ. proxi. §. ex quib. ſequitur non inſpici vires patrimonij eligentis ſecundũ eũdem
a Bal. qui ſubtiliter, & pulchre loquitur in iſta l. † In tex. ibi, ac ſi nominatum, ſemper allegatur, q̃ electus ſiue nominatus ab ali-

quo

quo cenſeт ab illo electus, qui eligenti pŧātem tribuit eligendi,
& ſic ille eligēs, vel nominās dř exercere nudum miniſterium. &
nullum ius tribuit, ſed oē ius hēt electus ab illo, q pŧātem dedit.
Per hoc pŧa deciduntᷓ primo ꝙ executores teſtamētorum, qbus
data eſt pŧās diſtribuēdi inter pauperes, nō pñt eligere illū pau-
perē, quē teſtōr eligere non potuiſſet, ſ. ſpurium teſtōris, & hoc
dicit Bar. ꝑ iſtum tex. in l.fin. in 2. col. de his quib. vt indig. & Io.
An. in addi. ad Spe. de inſtr. edit. §. nſic verò aliqua. Item nec poſ-
ſunt eligere illum quem teſtōr veriſiľr non elegiſſet, licet potuiſ
ſet, vt inimicum ſuum, vel ſibi non gratum, & hoc ꝓbaťᷓ ĵ. e. l. Lu
3 cius. §. Lucius Titius damam.† Item ſi data eſt pŧās executorib.
diſtribuēdi in pias cās, vt eis videbit, & ipſi partem diſtribuāt in
a fabricam eccłæ, de illa nō hēbit Epiſcopus quartam [a] ſicut ſi te-
ſtōr expſsè in illam cām legaſſet. in c. ſi. de teſt. licet de relictis ad
talia dēat hēe quartam in c. requiſiſti eo. ti. Item facit ſi commu
nitas dedit aliqb. pŧātem eligēdi rectorem, electus cēleťᷓ electus
b ab vniuerſitate.[b] l. item eorum. §. ſi decuriones. qđ cuiuſq. vniu.
& qđ no. in l. apertiſſimi. C. de iud. in ult. gl. Ex hoc legiᷓ. ꝙ ſi eo-
rum electio nō ualeiēt, ut ſi eligeret inhabilem, nō poſſent iterū
eligere, tāquā functi ſint officio eorum, ſicut iudex delegatus q
tulit ſñiam nullam. l. iudex poſtea q̄. de re iud. iſtū tñ articulum
decła per Bar. in l. 2. de optio. leg. ubi diſtinguit, an iſtis fuerit col
lata ordinaria, vel delegata pŧās, quia primo caſu iterum poſſet
eligere, ſicut ordinarius qui tuliſſet ſñiam nullam, qa poſſet ite-
rū dare, ut l. ſi ꝑles. C. qūo & qñ iudex. ſecus in ſecundo caſu, &
qñ videaťᷓ collata ord. vel delegata, dic ut ibi. & facit ĵ. eo. l. cum
4 př. §. fidei hæredum. & qđ ibi no.† decidiťᷓ ēt ꝑ ꝑdicta, ſi ſoluenda
eſt gabella de omni diſpoſitione, ex qua ius acquiriťᷓ, ut dicit ſta-
tutum Bononiæ, nō erit ſoluēda de iſta electione, qa ex illa non
acquiriťᷓ ius, ſed ex primo teſtō. In tex. ibi (non eñ.) rñdet obie-
ctioni q̄ poſſet fieri, ꝙ imò electus hře videaťᷓ ab ipſo eligēte, non
à primo teſtōre, qa niſi elegiſſet, nō hřet ſolus, ſed oēs de familia
uocarentᷓ, ſicut ſubſ. pupillaris dř hře bona pupil. a pře ſubſtituē
te, qui poterat nō ſubſtituere, & ꝑ ꝯñs pōt grauare in bonis pu-
pilli. l. ſi fundum per fideicom. §. ſi. de leg. j. ſed reſpōdet, ꝙ electus
iſtam neceſſe habuit facere, & ſic nō dř exercuiſſe libertatem, ꝑ
hoc rñdeťᷓ ad id quod. ŝ. dixi. de parte, quia ille non habet ſubſti
5 tuere ſi non vult.† No. ergo ꝙ qui ſoluit debitum, liberalitatem
non exercet. Itē no. ꝙ Eꝑs conferendo bñficium non dř gratiam
facere, uel liberalitatem exercere, cum habeat conferre benefi-
cia uacātia, nec ſibi pōt retinere, ita no. gl. ꝑ iſtū tex. in c. relatū,
de præben. eſt autem facultas reſpectu perſonæ electæ, ſed eſt ne-
ceſſitas reſpectu actus eligēdi, ideo dicit, non eñ facultas neceſ-
ſariæ electionis &c. facit ŝ. de ritu nup. l. proxima. in principio.

ADDITIONES.

a Quartam. Facit quod conſuluit Ane. conſi. 430. ꝙ ſi executores elegerunt fratres minores ad celebrandas miſſas in alia eccleſia, quam ſua electa prius ſepultura apud ipſos, ꝙ debetur epiſcopo quarta, quia cenſetur electi a teſtatore, & per alias rationes, de quibus ibi.

b Vniuerſitate. Ideo conſuluit Lu. Ro ꝙ electio facta de poteſtate per aretinos, quę fuit confirmata per Florentinos, non poterat per Aretinos annullari. Vide conſilio. 163.

---

1 *Satis eſt eligere unum de familia etiam remotiorem in gradu, & electio unius eſt aliorum excluſio.*

2 *Si data eſt poteſtas executorib. teſtamenti diſtribuendi inter pauperes clericos poſſunt eligere clericos inferioris gradus, ſimiliter poſſunt eligere pauperes, licèt ſint alij pauperiores: & ſi non eſſet data electio, priores in gradu præferrentur alijs.*

3 *Quando alia electio inter uiuos non præceſſit relictum factum uni de familia de re illa quam grauatus eſt in famil. a relinquere uim habet electionis.*

1 §.Itaque ſi cum fortè.† Satis eſt eligere vnum
de familia ēt remotiorē
ĩ gradu, & electio vnius eſt aliorū excluſio. h.d. Patet ergo ꝙ me-
lius poniťᷓ caſus ꝑut dixi in principio in 1. gl. ꝙ fuit rogatus reſti
tuere in familia, nā ſi uni tñ de familia, clarum eſt ꝙ ſufficit vnū
eligere, ſed ſi primo caſu poſſet eſſe dubiū an teneteťᷓ relinque-
re toti familiæ, uel ꝓpinquiorib. ſicut ſi directò eſſet relictum fa-
2 miliæ. ŝ. eo. l. ſi ita. §. ſi. In tex. ibi, vel diſpari gradu. No. ar. ſm Bal.
ſi data eſt pŧās executorib. teſti diſtribuendi inter pauperes cleri
cos, pñt eligere clericos inferioris gradus. i. hñtes primam tonſu
ram, ſilř pñt eligere pauperes, licet ſint alii pauperiores, ſed ſi nō
eſſet data electio, priores in gradu præferentur aliis. l. cum ita. §.
3 ſi. ŝ. e. & ŝ. prox. in gl. quæ inci. nec hēt.† In tex. ibi (uni reliquiſſe.)
& ſic no. ꝙ qñ alia electio inter uiuos non præceſſit relictum fa
ctum uni de familia de re illa, quam grauatus eſt in familia relin
quere, uim hēt electionis, & ſic non ſp eſt fruſtatoria, ut dixi in
prin. l. In tex. ibi (ꝯdōne deficiunt.) nam cuilibet de familia cen-
ſetur relictus ſub conditione, ſi ab hęrede fuerit electus cenſetur
legatus in omnibus. ĵ. ead. l. §. rogo. facta ergo electione de uno,
conditio reſpectu aliorum deficit.

§.Sed ſi vno ex familia. Non uidetur elegiſſe
de familia qui unum
vel plures de familia hæredis inſtituit, ſi fundum quē teſtōr vo-
lolt in familia remanere legauit eīneo in totum, uel ſi pro par-
te vſq. ad illam partem, iō tanquam electione non facta cæteri
de familia poſſunt petere ab eīneo ꝑ portionib. eorum non pro
portione inſtituti, immo illa remanet apud eīneum legatarium
quatenus uerum nō eſt legatum eīneo, cenſeťᷓ electio facta de ĩ-
ſtituto, uel inſtitutis, iō cæteri non admittuntᷓ, tanquam ꝯdō de-
fecerit, ut ŝ. ꝑx. §. h. d. & ſi nihil eīneo religſſet ꝑ talem inſtitutio
nem gñaľr factam, licet de fundo nulla eſſet facta mētio, cēſereťᷓ
electio facta in ꝑſonam inſtitutorum, & cæteri repellerentᷓ, & in
ſtituti haberent ꝑ partib. ꝑ qb. ſunt inſtituti, non æqualř, ſi non
eſſent æqualř inſtituti. h. d. tex. in l. filiusfa. §. pe. ver. ſed ſi oēs. & ĩ
ſi. ŝ. ti. j. & tūc tñ ualeret generalis inſtitutio quo ad oīa bona, q̄-
tum ſpecialis electio in illo fundo, & ꝓcederet ꝯñum quod facit
gl. in §. ſeq. q̄ inci. qa tunc erit ibi, qñque tibi facit fundum, &c. ſđ
qñ legauit eīneo ſpeciale legatum, tunc legatum ſpeciale eximi
tur de generali inſtitutione. l. uxorem. §. fœliciſſimo. ĵ. ti. j. ideo
inſtituti non poſſunt dici electi in tali fundo, ideo cæteri admit
tuntᷓ tanq̄ electione non facta. ĵ. ea. l. §. rogo. Et primo loquitur
quando unus de familia fuit inſtitutus, & totus fundus eī fami-
liam relictus, uſque ad §. ſi duos. Secundo quando duo fuerunt
inſtituti, & pars fundi eī familiam relicta, & pars non, unde qđ
iuris eſt de toto ut iſto §. idem eſt de parte, ut in ſeq. §. Quārū ue
rō ad partes non extraneo legatas cenſeretur electio facta ad in-
ſtitutos, ex quo ſunt de familia, licet de fundo non fuerit facta
mentio, quia eos inſtituendo cenſeťᷓ uelle, ꝙ illum fundum ha-
beāt, quem inſtituens grauatus fuit in familia relinquere, & in
hoc ſtat ſubſtantia iſtorum tex. In tex. ibi (nam quæ rō cęteros ad
mittit.) ſ. ad agēdum ꝯ inſti. vel ꝯ extraneum legatariū. ſ. quia ſūt
de familia, eadem ratio facit, ut inſtitutus ꝑ portione, quæ ipſū
tangeret ſi non eſſet inſtitutus, eos repellat per excep. quare te-
ſtator qui ipſum inſtituit, & fundum extraneo legauit, vř uelle
ꝙ cum portione quæ ipſum inſtitutum tangeret electione non
facta, compenſaret cum ſua hæreditate, & illam partem eīneo
relinqueret, & facta aditione tenetur facere, nec poteſt fcm̃ teſta
toris impugnare. l. ex ꝑſona. de reg. iur. & quia teſtator potuit ĩ
re propria ipſum hřdem grauare. ĵ. ea. l. §. ſi rem. portio ergo in-
ſtituta danda eſt eīneo legatario, & alii de familia petent partes
eos tāgentes, qa grauatus inſtituēdo unum de familia, aliis de fa
milia non potuit præiudicare, quominus partes eorum petant.

2 *Executores iuſſi diſtribuere inter hoſpitale in genere, uel fabricare hoſpitale, poſſunt diſtribuere in plura, & plura fabricare, ſi bona ſufficiunt.*

3 *Quòd tales executores poſſint facere executiones pro parte, & pro illa remaneat executio rata, & pro alia deuoluatur ad Epiſcopum.*

1 §.Si duos.† No. plura ſingulariter ſecundum Bar. primo
ponendo caſum prout ponit gl. prima, quod
hæres fuit rogatus fundum relinquere uni de familia, talis po-
tuit eligere unum, uel plures, & ſic excedere formam datam a te
ſtatore, ſeruata tñ uoluntate, quia non creditur dixiſſe uni de fa-
milia cū myſterio, ſed ꝙ ſaltē uni det, uoluit eñ in familia rema-
2 nere, nec curauit apud unū uel plures.† Per hoc dicit Bar. ꝙ exe-
cutores iuſſi diſtribuere inter hoſpitale in genere, uel fabricare
hoſpitale, poſſunt diſtribuere in plura, & plura fabricare, ſi bona
ſufficiunt, ſic ꝯ ŝ. ea. l. uer. itaque. & probatur. ŝ. e. l. cum quidam.
la 2. in prin. & ibi tetigi, ſi faciunt bona fide ibi, quibus uoles. &
in proxi §. ibi, aut quibus uoles, ponendo ꝙ fuerint uerba teſta-
toris, & in principio dř, ꝙ reliquit uni, & uidetur ſatisfeciſſe uo-
3 luntati defuncti, licet in ꝯrium faciat l. j. de op. leg.† Item tales
executores poſſunt facere diſtributiones pro parte, & pro illa re
manet executio rata, pro alia deuoluetur ad Epiſcopum: nam
hic pro parte legata extraneo non uidetur electionem feciſſe, &
pro illis deuoluitur ad ceteros de familia: pro partibus non lega
tis uidetur feciſſe electionem, & pro alia non deuoluitur ad cæ-
teros de familia, eadem ratione, ſicut poſſunt pro parte rei face-
re, pro parte non: ſimiliter poſſunt pro parte temporis facere, ꝑ
parte non, ut diſtribuere ad aliquos uſque ad decennium, & eo
lapſo ſi aliter nō diſpoſuerunt, pertinebunt ad Epiſcopum, poſ-
ſent tamen facere ꝙ uſque ad decennium eſſent talium, poſtea
aliorum, ſicut poſſunt eligere plures, licet iuſſi fuerint diſtribue
re in unum, ita no. Bar. ĵ. prox. §.

1 *Electus de familia non poteſt grauari de dando rem extraneo, quam teſtator uoluit in familia relinqui, niſi tantum ſibi relinquatur.*

2 *Quòd electio de qua hic, poſſit fieri per uiam ultimæ uoluntatis, quando alia electio non præceſſit.*

3 *Licet electus ſit grauatus de dando extraneo, tamen dicitur electio facta, & ſatiſfactum uoluntati defuncti, ut cæteri repellantur, ſiue illud grauamen non teneat, ſiue ualeat.*

4 *Si lego tibi centum, & grauo te ut Titio des rem tuam, quæ ſimiliter ualet centum, & res ſit tua quouſq. uiuas, & poſt mortem debeat ad alium peruenire, & tunc te mortuo tradidiſti rem Titio, & euincitur, contra quem habebit Titius regreſſum.*

1 §.Sed & ſi fundum.† Electus de familia nō pt
grauari de dādo rē extra-
neo

neo,quam teſtator voluit in familia relinqui,niſi tantumdē ſibi relinquatur,ſub.& ipſe acceptet,qa tenebit̄ implere onus, hoc primo.tunc tñ apud extraneū non remanebit, niſi quouſq; uiuat electus, ſi teſtōr uoluit non ſolū rē in familia relinqui, ſed eam de familia nō exire: immo poſt mortē electi cæteri de familia ab illo extraneo vendicare poſſunt, ſed illi extraneo ſuccurritur ad æſtima.ꝯ hr̄dem grauari,qui elegit,& elect. grauauit de dando extraneo,non ſic ſolum uoluit in familia relinqui, quia ſufficit ſemel fuiſſe relictā , unde durabit apud extraneū perpetuò & poſt mortem grauati, quando aūt voluit de familia non exire,nō traditur hæredi niſi præſtita cautione, ꝙ poſt eius mortem in familia relinquat,& ſi non erat grauatus de dādo extraneo,hoc tertio & vltimo uſque ad §. rogo. & diuide in tres partes.Secunda ibi,(ſed ſi quidē.) Tertia ibi,(& ideo) & eſt aliquantulum difficilis.

2 † In prin.§.ibi,(reliquerit.) No.ꝙ iſta electio poteſt fieri per uiam ultimæ uoluntatis, ſi alia electio nō præceſſit. ſ̄.ea.l.ver.itaque.& per uiam inſtitutionis,ſi extraneo non reliquit.ſ̄.proxi.§.& l.filiusfa.§.pen. in fi.ſ̄.tit.j.Aduerte tñ qñ relinquit per uiam legati,ille non capit,ut legatarius,ſed ut creditor ex teſtō primi teſtōris,ut in prin. l. ſed qñ per uiam inſtōnis,capit eam vt hæres inſtituentis,vt ſ̄.proximo.§. ibi,(iure hæreditario)&c.quod patet,qa ſi eſſent plures diſpariter inſtituti , caperent pro portionibus hr̄ditariis.d.§. pen. & tñ poſſunt illū fundū deducere tanq̄ æs alienū in cōputatione Falc.l.pater.ad leg. Falc.

3 † In tex.ibi,(extraneo reſtituat.)not.ꝙ licet electus ſit grauatus de dando extraneo,nihilominus dr̄ electio facta,& ſatisfactum uoluntati defuncti: vt cæteri repellantur,ſiue illud grauamen non teneat,qa ſibi non fuerit tantūdē relictū , ſiue ualeat, ut patet ex his quæ ſequuntur:ſed ꝯ,quia cæteri admittantur ac ſi electio non eſſet facta eo caſu,quo grauamen tenet, ut ſ̄. ea. l. §.ſed ſi uno.gl.format hic,& ibi iſtud ꝯtrū, & ſoluit multis modis:tene primam,ꝙ ibi nullum elegit ſpecialiter in illo fundo,& ſic non ſatisfecit uoluntati defuncti pp gn̄alem inſtitutionē factam de duobus,hic elegit ſpecialiter vnum,licet ipſum grauauerit,& imputet ſibi quare acceptauit legatū de tantūdē factū, quia pp hoc poterat grauari in re ꝓpria.In tex.ibi,(qđ fundi pretium efficiat.)& tūc ſi acceptauit legatū , tenebit̄ tradere extraneo,& penes illū remanebit,ſi ſolus grauatus fuit iuſſus.

4 † In tex.ibi,(exeat hæredis hr̄dē,) hic vr̄ caſus ſingularis,ꝙ ſi lego tibi cētū,& grauo te,ut Titio des rem tuā, quæ ſit ualet centū , & res ſit tua quouſque viuas , & poſt mortē debeat ad aliū deuenire: acceptaſti legatū,& tunc tradidiſti te mortuo tē Titio, & euincitur, ꝙ iſte Titius ꝯ hr̄dem tuū non hēt regreſſum de euictione,ſed ꝯ hr̄dem meum,quia vr̄ oneratus hoc caſu, ut hic eſt tex. ſed ꝯ:qm̄ ad tuum hr̄dem peruenit illa centū,pp quæ fuiſti grauatus dare Titio,ergo,&c. Sol.illa centū vn̄r tibi relicta,ut in Titium tráſferas ius tm̄,qđ in uita habebas,& ulterius nec tu, nec hæres tuus teneaē,& ſic licet ab alio res euincaē, a te tñ uel hęrede tuo non euincitur quantitas,& hoc tene menti, quia habentes difficultatē reperiēdi iſtū caſum , ſi de facto eueniret,ſed tūc vltra ſi ſic eſt:ergo vr̄,ꝙ nec ꝯ hæredem meū agere poſſit, nam ſi eram de familia, ut hic erā,& fui grauatus in familia relinquere, ne de familia exeat, non habeo ius in hac re,niſi donec uiuo, qa poſt mortē meā dēt euenire ad electū p me de familia,poſt mortem electi ad omnes alios , ſi ergo elegi te relinquendo tibi , & grauando de dando extraneo, nō uideor extraneo relinquere, niſi ius qđ habebā,poſito ꝙ poſt mortē meā eēt finiturū.l. uxor patrui.C.de leg.& l.Sticho.de uſufr.le. & ſic legatū factū extraneo in præiudiciū hr̄dis mei nō ualet. Sol. ꝯ nū ꝓcederet ſi ignorarē ius meū,& credebam nō finiturū,ſed hic ſciebam finiturū, & ſic uideor legare rem alienā ſcienter,ergo videor hr̄dē grauare,ut redimat a dn̄o.i.a familia.l.cū alienā. C. de leg. hoc uoluit gl.hic ſup uerbo(oneratū,) ſed iſtud nō vr̄ bene dictū, quia ēt q ignorat ius,qđ hēt,& credit hr̄e plenū ius,uel ēt ſcit ſe habere ſemiplenū,& legat rē,nō vr̄ legare niſi ius qđ habebat.l.ſi domus. §.fi.ſ̄. tit.j.Sol.ibi qñ ius meū non eſſet finiturū morte mea,nam tunc ſiue ignorē,ſiue ſciam,nō uideor legare niſi ius qđ habeo, nam utroque caſu in illo ualidum eſt,& in ꝯrium ſi habebā utile dn̄ium,ſed erat finiturū, quia me mortuo legatū non pōt ualere in eo,qđ nō eſt,diſtinguit̄,an ſciebā finiturū , & non uideor legare reſpectu illius iuris,ſed reſpectu plenę ꝓprietatis,ut ſic tenuatur: caſus eſt hic,aut ignorabam,& legatū non ualet, quia ſi ſciuiſſem,non legaſſem, nec hr̄dē grauaſſem de redimēdo. j̄. ea. l. §.ſi rem.ita dēt intelligi,qđ not.in d.l.uxor patrui &c. Vltimò ſcias,ꝙ penes iſtū extraneū ſicut dēt res remanere quouſq; uiuit electus , ita poſt eius mortē ſi hr̄dē relinqueret aliquē de familia,qa ſicut ſi extraneo nū eſſet relictum, illi de familia non poſſent petere ex quo remanet vni de familia uirtute iſtōnis factæ p iſtū electū , ita ſi eſt relictū extraneo , poſtq̄ iſti electo fuit factū relictū de tantundē qđ peruenit ad hr̄dē eius,qui eſt de familia,hoc uoluit gl hic ꝗ inci.(ſi legatarij.)ibi,(poſſet tñ & aliter diſtingui,ut in. j̄.eo.l.peto.§ ꝑdiū.) ubi ponit hęc diſtinctio , & dū gl.dicit,(cū ſit de familia.)ſub. & hēt tūdē loco illius fundi.

1 *Electione non facta omnes de familia ad petendum admittuntur.*

1 **§. Rogo fundum.** † Electione non facta oēs de familia ad petendū admittuntur,& iſtud ꝓcedit qñ relinquitur incerto de certis.ſ̄.eo.l. ſi qs. Titio.§.fi.ſed ſi incerto de incertis,ut duob. vel tribus pauperibus quos elegerit, tunc electione non facta deuoluit̄ electio ad Epiſcopum.l.nulli.C.de epiſc. & cle.qui debebit eligere prout debebat. In tex.ibi,(ut quod vni datum eſt.) l.noſando & incerto. In tex.ibi,(unus petere non poſſit.)quia quilibet eorum habet ius condōnale ſi fuit electus,& condō nondum extitit,ſi electio non eſt facta , & ſi eſt facta, donec uiuit eligens non habet effectum,quia non poteſt reuocari,ut in prin.l.In tex.ibi,(quod non oībus datum eſt,&c.) ſub.ſi vnus eligatur , ſed ſi nullus eligitur,omnibus datum videtur,ut dixi ſupra ea.l.ver. itaque.

1 *Valet legatum de re hæredis etiam factum a teſtatore errante,& credente rem eſſe ſuam,licèt ſi eſſet alterius quàm hæredis, non ualeret.*
2 *Differentia inter legatum rei hæredis,& legatum rei tertij.*
3 *Teſtator an poſſit prohibere alienationem rei hæredis, ſicut propria.*
An poſſit obligare rem hæredis,ſicut poteſt legare.
Si unus ex hæredibus ſit grauatus in re ſua,poſtea repudiauit,cohæres cui accreſcit ſua portio,tenetur redimere a cohærede,& ſoluere.
Quid ſi grauauit,ut rem ſuam non deducat de hæreditate.
4 *Si res erat pro parte teſtatoris , & pro parte hæredis , & legauit ſimpliciter videtur legare totam rem , & quid ſi eſſet communis cum extraneo .*

1 **§.Si rem tuam,quam.** † Valet legatū de re hęredis etiā factū a teſtatore errante, & credente rem eſſe ſuam , licet ſi eſſet alterius, q̄ hæredis,non ualeret. h.d. Ratio colligit̄ ex tex. quia nihil ſequitur præter propoſitum defuncti .

2 † ſi enim ignorabat rem eſſe tuam, non cogitauit hr̄dem grauare de redimendo a tertio qđ onerofum eſt:ſi autem reperiretur eſſe ſua, ſimiliter non oneratur hæres in redimēdo, ideo tenetur tradere,ſed ſi eſſet alterius, oneraretur hæres in redimendo præter propoſitum teſtatoris, ideo non ualet, niſi ſit factum coniunctæ perſonæ , ſi autem ſciebat,valet indiſtinctè,nō tñ tranſit dominium ipſo iure, licet, ſit hæredis,ut not.in l.Papi.de ſerui.

3 † Sed an poſſit teſtator prohibere alienatio.rei hæredis, ſicut proprię: dic ut j̄. de manu.teſt. l.ſi quis ita legatū.§. fin. Item an poſſit obligare rem hæredis ſicut poteſt legare? dic ut per Cy. in l.aſſiduis.in 3.& 6.q.C. q po. in pig. hab. Item quid ſi unus ex hæredib. ſit grauatus in re ſua, poſtea repudiauit? Reſpondeo cohæres cui accreſcit ſua portio tenetur redimere a cohęrede , & ſoluere,quia legatum a princi. valuit tanquam factum de re hæredis nec irritatur , licet ille hæres non ſit infra eo.l.cum pater § cum pater fideicommiſ. Item quid ſi grauauit, ut rem ſuam non deducat de hæreditate ? dic ut infra tit.j.l.uxorem.in princ.

4 † Vltimò quæro, quid ſi res erat pro parte teſtatoris , uel pro parte hæredis , & legauit ſimpliciter ? reſpondeo uidetur legare totam rem , ut colligitur in l. cū filius.§.dominus.infra eodem & argum.hic,ſed ſi eſſet communis cum extraneo , non cenſetur ſenſiſſe niſi de ſua. l. ſerui electio.§.fin.ſupra titu.j.

1 *Scriptura quando reddatur, uel non vitioſa.*
2 *Si notarius omiſit indictionem,poſuit tamen annos Domini,ex quibus poteſt colligi,quæ indictio tunc currebat,ꝙ inſtrumentum non reddatur vitioſum.*

1 **§.Si omiſſa.** † Scriptura defectiua in verbo principali non eſt uitioſa ſi ex alijs,quæ ibi ſunt ſcripta poteſt perpendi,quod uerbum ibi debet eſſe,quia præſumitur dictum,& non ſcriptum.h.d. uſque ad § item Marcus,& pone caſum ſecundum ſecūdā expoſitionem glo.& dicit Bar.

2 † per iſtum tex.Si notarius omiſit indictionem , poſuit tamen annos Domini, ex quibus poteſt colligi, quæ indictio tunc currebat , iuxta illud ſi per quindenos , &c. ꝙ non reddatur inſtrumentū uitioſum , licèt lex dicat indictionem debere poni , in Auth. de tab. uide Bat.in l.ſi librarius. de reg. iur.

1 *Verba enunciatiua futuri euentus relata ad grauatum, petitionem fideicom. inducunt .*
2 *Verba directa ad perſonam de qua loquens rationabiliter poterat conſiderare,largius interpretantur,ut licèt ſint defectiua,non noceat defectus, ne remaneat deceptus de fide .*
3 *Imperator appellatur religioſiſſimus,uel ſanctiſſimus, & nobiliſſimus & dicitur quaſi Deus in terris.*

1 **§.Item Marcus.** † Verba enūciatiua futuri euentus relata ad grauatū,petitionem fideicom.inducunt.h.d.quod eſt uerum qñ ſunt emiſſa propter ſe principaliter,ſecus ſi propter aliud.l.pater filium.§. fundum. & l.Iul. §.ex uerbis. j̄. eod. & utrobique per Barto. Item ſecus ſi ad oneratum dirigantur,quia cenſentur magis adulatoria.l.generali.de vſufru.leg.allegata in gl.pro ꝯria,ſed qñ ſunt diſpoſitiua,etiam ſi ſint relata ad honoratum,non ad grauatum, diſpoſitionem inducunt,& vr̄ hæres grauatus, licèt de illo non ſit facta mentio.l.peto.in prin.iuncto uer. ſiue dubio. j̄. eod. In text. ibi(liberis ſuis redditura.)ſcō quando, an ſtatim mortuo patre, uel adita hæreditate,ex quo nulla conditio, uel tempus fuit appoſitum.

poſitum.l.j.de cond.& dem.& vr̃ caſus in l.vxorem.§.fi.de leg.3. ꝯtrarium dic,quia eſſet verum in verbis diſpoſitiuis,ita loquit ibi, ſed verba enunciatiua futuri euentus, licet inducant diſpõnem non tñ ita largè interpretanẽ vt ſtatim ſit reſtituenda poſt mortem.l.Pamphilo.in prin.ĵ.ti.j.In tex.ibi(qui melius de matre ꝓſumpſit.)† No.ꝙ verba directa ad perſonam,de qua loquens rationabilr̃ poterat conſiderare, largius interpretanẽ, ut licet ſint defectiua,non noceat defectus,ne remaneat deceptus de fide.& Bal.ſemper allegabat de onere benè tranſacti matrimonii, & ꝙ
3 mater debet ſeruare fidem erga liberos. † In tex.ibi(religioſiſſimus.)alibi ſanctiſſimus & nobiliſſimus appellaẽ.l.quæris.de na.reſt.& facit l.Titia.§ fi.ĵ.ti.Idem dicitur quaſi Deus in terris.l.iubemus nullam.de ſacroſan.eccl.de nup.l.Imperialis.& l.cum Sillanianum.de his qui.vt indig.

L E X LXX.

1 *Fideicommiſſo in generali quæ ueniunt.*

1 SEquens quæſtio. †In gñali fideicom.non veniunt ea quæ grauatus habet,non ex vltima voluntate,ſed ex ꝯtractu inter uiuos, licèt morte confirmato,poteſt tamen in illis ſpecialr̃ grauari.h.d.In tex.ibi(extra bonorum cauſam,)ſ.quæ percipiunt ex vltima voluntate,ſed iſta non percipit ex illa,ſed ex ꝯtractu inter viuos, & ſic ceſſant oẽs expoſitiões gl.In tex.ibi(ẽt alio hr̃de exiſtẽte.&c.) ſimile in l.ſi ſocius,ꝑ filia.ff.ꝑ ſocio.quod ergo mr̃ facere poterat alio hęrede exiſtente.ſ.retinere dona.ſi hr̃s fuit grauatus reſtituere bona, idem ipſa facere poterit ſi erat inſtituta, ut tanq̃ donatar ia poſſit retinere,nec habeat neceſſe reſtituere ut hæres:nam donatio illa confirmaẽ morte abſque aditione hæreditatis,no.ĵ.l.filiæ famil.erciſ.& ĵ.de his qb.ut indig.l.poſt legatum.§.q mortem.In tex.ibi(planè nominatim.)No.quia glo.quæ eſt ĵ.ti.j.l.ſi mulier.ſed etſi mortiscauſa,dicit ꝯ caſum huius ver.In tex.ibi(fideicommittere poteſt.)quia cum maritus poſſit reuocare dictã donationem inualidam, fideicommittendo reuocare videtur.l.cum quis decedens.§.nuptura.ĵ.ti.j.

L E X LXXI.

1 *Verba illa,ſis contentus tali re vel ſumma, quid importent, quando referuntur ad eum,cui nihil ſit relictum,vel ad inſtitutum.*

2 *Per iſta verba,ſis contentus tali quantitate relata ad illum cui fuerint facta plura legata: & in eadem voluntate, uel alia, non uidetur teſtator alia legata adimere, niſi dicat pro omni eo quod ſibi relictum eſt.*

3 *Si erat ſubſtitutus pupillariter, an per ea uerba cenſeatur reuocata ſubſtitutio pupillaris.*

Cum quis filiam in legitimam inſtituiſſet, & ultra aliud reliquiſſet, & pupillariter filio maſculo ſubſtituiſſet, deinde mandauit ꝙ non nuberet, niſi mercatori, & ſi contra faceret, ademit quicquid reliquit ultra legitimam, & contra fecit, an fratri poſſit ſuccedere ex pupillari.

4 *Si pater in emancipatione donat filio, & dicat quòd donat pro parte quæ ipſum contingit, quòd uideatur dicere pro legitima, & ut in legitimam computetur.*

5 *Minor eſt defectus imperſonalitatis ex parte perſonæ honoratæ, quàm ex parte perſonæ grauatæ.*

6 *Si princeps vel ſuperior mandat hominibus caſtri ſibi ſubditi, ut in omnibus obediant cuidam militi, an per hoc acquiratur ſuperioritas ſupra eos cum ad ipſum non ſint verba directa.*

1 PEto Luci. †Verba illa,ſis cõtentus tali re vel ſumma,relata ad illum cui nihil erat relictũ inducunt commodum,& petitionem dictæ quantitatis ab hærede, licet non fuerit nominatus, relata uerò ad inſtitutum inducunt onus, ut teneaẽ reſiduum cohæredi ſi ipſm habet,vel venientibus ab inteſtato ſi non hẽt.h.d.uſque ad §.ꝓdium. ponit tres caſus,primus quando referẽ ad illum cui nihil erat relictum vſque ibi(quid ergo.)ſecundo quando ad inſtitutum pro parte uſque ibi,(idem dicemus.)tertio quando ad inſtitutum inſolidum. Et aduertendũ,quia primo caſu erat defectus in perſona grauata,quia nõ fuit nominata, ſed uerba directa ad legatarium,& nõ nocet,qa erant verba diſpoſitiua,& ſic vr̃ grauare hæres.l.ſi ſeruus.§.q margaritam.ſ̃.ti.j.in ſecundo & tertio caſu erat defectus in perſona illius, cui teſtõr uolebat relinquere qa non fuit nominatus.in perſona grauati non erat defectus, qm̃ verba fuerunt ad eum directa,ut eſſet cõtentus certa re, vel quantitate,nec dixit cui deberet reſtituere reſiduum, & iſte ſilr̃ non nocet,quia cenſeẽ prouidiſſe cohr̃di,ſi habebat,vel venientibus ab Inteſtato,ſi non hẽbat,& ſic qñ ſunt diſpoſitiua,non refert ad quẽ dirigantẽ,quia diſpõnem ip inducunt non obſtante defectu perſonæ grauatæ uel oneratæ, ſed qñ ſunt enunciatiua futuri euẽtus,diſtinguiẽ ad quem referantẽ,ut dixi in l.unum ex familia.§.fi.& hoc voluit gl.quæ incip.(ſ.hæredib.)In tex.ibi(fideicom.valere placuit.)ut peti poſſint centum aurei ab hæredibus,licet de illis non fuerit facta mẽtio,ut ĵ.in verſ.(ſine dubio.)
2 quem iunge in iſto prin.In tex.ibi(ut pro parte tua.)No.& pondera hoc uerbum: nam ſi hoc nõ dixiſſet,ſed ſimplr̃ ꝙ eſſet contentus cẽtum aureis, non uidereẽ grauatus reſtituere reſiduum cohæredi,ita vr̃ Bar.intelligere,non hic,ſed in l.fideicom.§.ſi qs ita.ĵ.ti.j ꝙ ſi alicui fuerint facta plura legata,& in eadem uoluntate,vel alia teſtõr dixit,ꝙ eſſet contentus certa q̃ntitate, vel certa quantitas ſibi ſufficiat,ꝑ hæc verba non vr̃ alia legata adimere niſi dicat,ꝑ omni eo,quod ſibi relictum eſt, vt in hoc tex.qd ꝑpetuò tene mẽti, ſed ẽt tunc non cenſeẽ adimere niſi pura le-
3 gata,†non autem ꝯdõnalia.per l.Paulo Callimacho.§.j.eod.ti.& hoc eſt no.ſinglr̃,qm̃ habui de facto,quidam teſtõr plura reliqt uni,item ipſum ſubſtituit pupillr̃ filio ſuo:poſtea dixit,ꝙ ꝑ omni eo qd ſibi reliquerat, uolebat eſſe cõtentum certa re vel quãtitate,& q̃rebaẽ an per hoc cenſereẽ reuocata ſubſtitutio pupillaris,dixi ꝙ non,ꝑ illud dcm̃ Bar.& reperi Old.hoc determinaſſe.Cum qs filiam in legitimã inſtituiſſet, & ultra aliud reliqſſet, & pupillr̃ filio maſculo ſubſtituiſſet.deinde mandauit ꝙ non nuberet niſi mercatori,& ſi ꝯ faceret,ademit,qcqd reliquit ultra legitimam,quærebaẽ ſi ꝯfecit, an fratri poſſit ſuccedere ex pupill.& determinat ꝙ ſic quaſi ſubſtitutio non cenſeaẽ adempta, ſed duntaxat alia legata,non tamen allegat illam l.Paulo. ſed l.ex facto.§.fin.de vulg.& pup.dicens ꝙ priuationes ſunt odioſæ,& ſic reſtringendæ. Ex prædictis paret tertius caſus,qui hic non poniẽ qñ verba ſunt relata ad alium,cui alia bona erant relicta,non tñ iure inſti qui opereneẽ, nam in fauorem inſtituti ſi hæc verba fuerint adiuncta,pro omnibus quæ tibi reliqui,&c.Inducit ẽt Bar.
4 iſtum tex.Si pr̃ in emanci.donat filio & dicat ꝙ donat ꝑ parte, quæ ipſum contingit,ut uideaẽ dicere pro legitima, & in legitimam computeẽ,& ſic in legitimam computare, quod non eſſet dcm̃.l.ſi qñ.§.fi.de inoffi.teſt.& de hoc eſt caſus in l.ſcimus. poſt prin.C.de inoffi.teſt.ibi(pro parte ſua,&c.)ubi paret ꝙ iſta verba relata ad filium tm̃ important q̃tum ſi dixiſſet ꝑ ſua legitima,
5 ita dicit ibi Cyn.& Bar.licet Bar.hic non alleget illum tex.In tex.ibi(ſine dubio.)no.hic in uerbo,(facilius,) ꝙ eſt minor defectus imperſonalitas ex parte perſonæ honoratæ q̃ ex parte perſonæ grauatæ.Item quòd neutra uitiat diſpoſitionem ultimæ uoluntatis quando ſunt uerba diſpoſitiua,quia in dubio hæres cenſeẽ grauatus,ut in d.§ qui margaritam.& in dubio cenſeẽ prouiſũ hæredi.l.qui pecuniam.de ſtatulib.in contractib. autem imperſonalitas ex parte illius,qui debet obligari,uitiat contractum.in auth.ſi quando.C.de non nu.pec.ſed ex parte illius cui debet acquiri,non uitiat.l.ſtipulatio iſta.§.ſi quis ita.de uerb.obl. & hoc quando eſt in uerbo obligationis inductiuo,ſed in verbo execu-
6 tiuo indiſtinctè non uitiat.l.fi.§.ſi cer.pe.†Vltimo iſte tex.in prĩ.maximè,poteſt induci ad q.Si princeps.i.ſuperior mandat hominibus caſtri ſibi ſubditi,ut in omnibus obediant cuidam militi, an ꝑ hoc acquiraẽ ſuperioritas ſupra eos, cum ad ipſum nõ ſint uerba directa,& eſt arg.ꝙ ſic:in contrarium uidetur caſus in c.ſolitæ.de ma.& obe.poſt prin.ubi per illa uerba quæ habentur in epiſtola Petri,ſubditi eſtote omni humanæ creaturæ pp Deum, non cenſetur data poteſtas ſecularibus principibus ſuper clericos,ſed ſi bene inſpicitur,ibi apparet ſol.qa ibi ſequeretur inconueniens,hic non,cogita ſuper hoc,quia pro nunc nõ eſt mihi bñ clarum.In gloſſ.quæ incip.(ſed hæredibus.)ibi(Item huic reſponſioni,)iſtud contrarium cum ſeq.reſpiciunt ſecundum caſum.l.in ver.quid ergo.ſed præcedens de l.generali de uſufr.leg.reſpicit princ.l.cum tota eo quod gl.ſ̃.dixit.In gl.ibi(ſol.ut ibi.) dic ꝙ eſt duplex ſol.ad iſtum §.una ibi,dum dixit(pro parte tua) unde ibi iſta uerba,ſis contentus tanta quantitate,non inducunt fideicommiſ.ſecundum quoſdam,certè immo ibi dixit pro tuo ſemiſſe,ideo melior ſol.eſt,quia iſta uerba fuerunt dicta cuilibet ex hæredibus.unde ſi inducerent reciprocum fideicommiſ.eſſet inutile,quia tm̃ daret unus quantum reciperet.hic uero ad unũ tm̃. In gl.ibi(filiusfami.§.diui.)ubi ſi unus de hæredibus prohibetur alienare fundum,non ualet ſi non apparet cuius cauſa prohibitio facta ſit, & ſic non præſumitur facta contemplatione hæredis,ita deberet eſſe hic,ſi dixit ſis contentus tali re, non deberet ualere ſi non apparet cuius cõtemplatione,cuius ꝯtrarium hic dr̃. Gl.ſoluit.ſed non benè,ibi melius ſoluit,ꝙ prohibitio non põt uideri facta contemplatione cohæredis,ſed prohibiti, cum cõcernat ſui fauorem.ut ſemper eam habeat, & fauori poteſt renunciare,ſed hæc uerba, ſis contentus tanta ſumma nõ poſſunt uideri dicta eius fauore, ſed in eius odium, & in fauorem cohæredis.

a *Res prohibita alienari per teſtatorem, poteſt alienari in cauſam neceſſariã propter debitum prohibiti.*

1 §.Prædium. †Res prohibita alienari per teſtatorem poteſt alienari in cauſam neceſſariam ꝑpter debitum prohibitum,tamen alienatio non erit perpetua,ſed eo mortuo reſcindetur per illum,uel illos ad quos teſtator deuenire uoluit poſt eius mortem, ſi alius quàm de illis fuerit ei hæres. h.d.& eſt ſingularis caſus immo dicunt Docto. ꝙ non eſt alibi. facit l.Statius.§.Cornelio.de iure fi.In tex.ibi(ueniant.)i.propter debitum hæredis,& dicit hæredis ſcilicet nunc olim teſtatoris,ſi aũt fieret pp debitum teſtatoris,ualeret perpetuò, nec reuocaretur.l.filiusfam.§.diui.in fi.ſ̃ ti.j. Si autem fiat uoluntaria alienatio,tunc ſtatim retractatur.l.cum pater.§.libertis.ĵ.eodem.& hic

per-

perdit hr̃s,phibitus iis retinēdi,quod hēbat donec viueret, qa
nec in alium transfert,nec penes ſe remanet, ſed in familiam de
uoluit,qñ aũt fit pp debitum hr̃dis,ſeruat media via, de qua hic,
qa valet alienatio in vita eius,& in emptorem tranſit, ipſo verò
mortuo ſi ſibi ſuccedat extraneus ſicut ex̃neus non poſſet reti-
nere aduerſus illos de familia,ſi nō fuiſſet alienatum,ita nec em
ptor,ſi ergo hæres eſſet de familia innuit hic, ꝙ eo viuo non re-
tractat̃.ſicut nec viuo defuncto,quia ſi non eſſet alienatum,trāſ
miſiſſet ad ipſum.Idem de cæteris in infinitum, ſi relinquat hæ-
redem aliquem de familia,quia non dr̃ aliena.ex̃ familiam, hoc
voluit gl.in fi. Adde ꝙ ēt ſi ſucceſſit ſibi ex̃neus, ſi tamen ab inte
ſtato,tanquam legitimus hæres,idem ſit, vt illo viuo non retra-
ctet̃,quia in re prohibita alienari poteſt extraneus legitimus hæ
res prohibiti ſuccedere.ꝟ.eo.l.cum pr̃.§ cum inter.& ibi no.& ēt
no.ꝟ.ea.l.fratre.ſic etiam intellige quod habetur ſup.eo.l.vnum
§.quod ſi talia. ver. petiturus &c.vt etiam ibi tetigi.

1 *Relicta a tutore,vel curatore,cenſetur relicta a pupillo vel adulto hæredibus inſtitutis,ideo ualent,licet tutoris,uel curatoris datio,non ſortiatur effectũ, quia a prin.non ualuerit, vel ex poſtfacto irritatur.*

2 *Sicut tutor uel curator legitimè conſtitutus repreſentat perſonam pupilli, vt verba in eos directa uideantur directa in pupillum uel adultum, ita quando non eſt legitimè conſtitutus.*

3 *Si Papa mandat prælato alicuius eccleſiæ, ꝙ aliquid faciat ſub nomine dignitatis, tale mandatum tanquam factum dignitati potius quam perſonę ligat ſucceſſorem,licet fuerit non legitimè conſtitutus, & poſtea declaratus non fuiſſe tunc prælatus.*

4 *Si aliquid relinquatur prælato,ſicut cenſetur relictum eccleſiæ,ſi eſt legitimè conſtitutus,ita ſi non erat legitimè conſtitutus, & erat in poſſeſſione de facto.*

4 *Quid ſi ſciebatur quòd erat illegitimus prælatus.*

Quid de his quę fiunt a tali prælato, an ualeant in præiudicium eccleſiæ.

5 *Si debitores eccleſię illi ſoluant, an liberentur.*

Mulier non poteſt dare tutorem filio,ut teneat datio ipſo iure ſine confir.ſed debet confirmari,& ſi ipſum inſtituit, debet confirmari cum modica cauſę cognitione. ſi non inſtituit,cum magna.

6 *Si pater inter liberos facit teſtamentum non ſolẽne,licet ualeat quo ad eos, ſi tamen dat in eo tutorem, non ualet datio, ſicut non ualeret ad commodũ alterius.*

§. Mater filio.

Relicta à tutore, vel curatore,cenſent̃ relicta a pupillo,vel adulto hr̃dib. inſti
tutis,iō valēt,licet tutoris, vel curatoris datio non ſortiat̃ effm̃,
qa a prin.non valuerit,vel ex poſtfacto irritet̃.h.d.vſq ad §. fra-
5 tre †primo ponit vnum dcm̃ in mr̃e,vſq.ibi(nam & ſi.) ſcdõ ex
tendit ad matrem uſq.ibi,(idem.(tertio, quod dixerat de tutore
extēdit ad curatorem vſq ib (nec intereſt,)quarto qñ dixerat, ꝙ
a prin.erat inutilis datio, extendit ad caſum qñ ex poſtfacto fcã
eſt inutilis,quinto & ultimò limitat præcedentia, ut ꝓcedāt qñ
relinquit̃ extraneo a tutore,vel curatore,ſecus ſi ipſi pupillo, vl̃
adulto,quia non ualet ac ſi a ſeipſo ſibiipſi ſit relictum, niſi eſſet
tutori vel curatori relictum,quia teneret̃ ex ſua perſona,& non
ſingulariter,ſecundum Bal.ſicut tutor vel curator legitimè con
ſtitutus repreſentent perſonam pupil ut verba in eos directa vi-
deantur directa in pupillum, vel adultum ita qñ non eſt legiti-
3 mè conſtitutus,ſed eſſe putatur. † Per hoc ipſe decidit. Si Papa
mandat prælato alicuius eccleſiæ, ꝙ aliquid faciat ſub nomine
dignitatis, tale mandatum tanq̃ factum dignitati potius q̃ per-
ſonæ ligat ſucceſſorem,licet fuerit non legitimè conſtitutus, &
poſtea declaratus non fuiſſe tunc prælatus,eo modo ſi aliquid
relinquitur prælato, ſicut cenſetur relictum eccleſiæ ſi eſt legiti
mè conſtitutus.l.annua §.fi.de annu.leg.ita ſi non erat legitimè
conſtitutus,& erat in poſſeſ.de facto.Quid ſi ſciebatur quòd e-
rat illegitimus prælatus tex.hic in ver.(inficit.)in uerbo (arbi-
trabitur)innuit contrarium,tamen nō facit,ꝙ idem ſit,quia præ
ſumptio eſt,ꝙ mandans,vel legans uoluerit valere,ſed non po-
teſt valere tanq̃ factum ſibi,ergo ualeat tanquam factum eccle-
ſiæ.venio ad caſum in terminis. Prædicta in his quæ per alium
4 fiunt erga dcm̃ prælatum,†quid de his,quæ fiunt a prælato tali,
an valeant in præiudicium eccleſiæ?dic ꝙ nō,ut no.gl.in l.iuſiu
randum,quod ex conuen.§.1.de iureiu.ſed nec quantum ad uti
litatē vñ ſic valere,ut poſſit illi acquirere,ut l.ſi tibi.§. cum poſſeſ
ſor.de pact.& quod no.in l.filiæ.de ſolu.dic ut ibi.Quid ſi debito
res eccleſiæ illi ſoluant an liberentur?dic,ut l.ſi urbana.de cond.
inde.adde ad hūc §.l.codicillis §.fi.de vſufr.leg.Item hic in prin.
poterat eſſe alia dubitatio quia fideicom. erat iniunctum tuto-
ri poſt mortem pup.& ſic poſtq̃ deſiiſſet eſſe tutor,vnde videba-
tur non valere,poſito ꝙ datio tenuiſſet a prin.tamen contrariũ
eſt, nam adhuc cenſet̃ potius iniunctum pupillo quam tutori,
5 ut hic quod no.†Vltimo melius,q̃ gl.dic.ſecundum Dyn.ꝙ mu-
lier non pōt dare tutorem filio, ut teneat datio mero iure ſine
confir.ſed dēt confirmari, & ſi ipſum inſtituit debet confirmari
cum modica cãæ cognitionem, ſi non inſtituit cum magna, ſic
6 dēt intelligi l.a.de ꝯfirm.tu.†Item no.in uer.(nam & ſi pater.)ſe-
cūdum primum intellectum gl.ꝙ ſi pr̃ inter liberos facit teſtm̃,
ſolēne,licet ualeat quo ad eos,ſi tñ dat in eo tutorē,nō ualet da
tio,qm̃ agit̃ de onere ipſius tutoris,ne priuilegium pu.noceat al
teri,arg.in l.impuberi filio Centurio.de adm.tu. ſicut nō valeret
ad commodũ alterius.l.hac ꝯſultiſſima.§.ex imperfecto.C. de teſt.

2 *Inſtitutio hæredis an ſit alienatio,& an prohibitus alienare in aliquem prohibetur ipſum inſtituere.*

3 *Statutum ſi dicat ꝙ appellans uel petens reſtitutionem debeat cauere cum fideiuſſore de reſtituendis expenſis,& aliter proceſſus factus non ualeat, & cautio non fuit petita, nec eam obtulit,ſed in cauſa proceſſit, an proceſſus ſit nullus.*

4 *Vſufructuarius non facit fructus ſuos, niſi cautionem præſtiterit de utendo arbitrio boni uiri,& tamen ſi ſciente,& patiente proprietario vſus eſt,non præſtita cautione facit fructus ſuos.*

1 §. Fratre hęrede.

†Si res,q̃ dēbat in familia remane-
re,ꝯ phibitionē alienet̃ extra fami
liā,alij de familia admittunt̃ ad reuocādum alienōnem ſm̃ gra-
dus ꝓrogatiuā, ꝓcedēs tñ in gradu q venit ad reuocādum caue-
re dēt poſt eius mortē in familia relinquere,etſi nō cauet exce.
repellit̃,ſed ſi nō fuit oppoſita, nō competit repetitio pp nō ꝓſti
tā cautionē,ſed vēdicatio poſt eius mortē,& ſufficit quē eſſe de
familia tpe teſti, licet poſtea deſierit p minimā ca. diminutionē.
h.d.primo ponit̃ thema vſq.ibi[oēs.]ſcdõ ſoluit 6.dubia, q̃ ex il-
lo reſultāt p ordinē.In tex.ibi[ut in familia.]Idē ſi eādē hñt ſigni
ficationē ſm̃ Bal.hic ſentit gl.ñ.facit l.p nup.de uerb.ſig. In tex.
ibi[alienauerit.]ſub.inter uiuos uēdendo uel donādo,vel tradē-
do: ſi eñ nō traderet,nō diceret̃ alienaſſe nec feciſſe ꝯ ꝓceptum
teſtõris,ut in ſimili no.de feudatario,in c.imperialem.§.callidis.
in gl.de prohib.feu.alien.per Fed.& de emph.& in Spe. de loca.
2 §.nūc uerò aliqua.uerſi.95.vt nō vadāt in commiſſum. † In tex.
ibi,[uel extero hærede inſtituto,] iſte tex.allegatur ꝙ inſtitutio
hæredis eſt alienatio,& prohibitus alienare in aliquem prohibe
tur ipſum inſtituere.Bal. dicit non probari hic: quoniam in iſtū
extraneum non tranſit dñium,quod patet, quia pōt ab eo ven-
dicari ab illis de familia, unde non auocatur, quia fuerit ꝯſcm̃
ſed quia remanere debet in familia,hoc non placet:nam ſi inter
viuos vi ueret,& traderet,diceret̃ alienaſſe,& tñ non transferre-
tur dominium ꝯ uoluntatem defuncti,dr̃ ergo alienaſſe quantũ
in eo fuit,non aũt quantum ad rē ut dicat̃ alienata,& iſta eſt ue
ritas,& vide ſuper hoc bonā diſtinctionē,quam Bar.hic ponit ꝑ
ſol.ꝯtriorum q̃ colligunt̃ hic ex glo.& aliorũ,& in l.ſi ita quis.§.
ea lege.de uerbo.obl.In tex.ibi[fideicommiſ.petent.]ſ. ſtatim in
primo caſu cum alienauit inter uiuos, licet fuerit iuſſus in fami
lia relinquere poſt eius mortem.l.cum pr̃.§.libertis.ꝟ.eo.nec ob.
§.ea.l.§.prædium.qa ibi, qñ ex cã neceſſaria fuit facta alienatio.
hic uoluntaria.nec ob.quod no.in l.ſeruo legato.§.i.de leg.i.vbi
valet ꝯdōne pēdēte alienō,nec retractat̃ niſi ꝯdōne exiſtēte, qa
ibi non fuit expreſsè prohibita per teſtōrem, licet prohiberet̃ p
l.de re ſubiecta reſtōni, quæ prohibitio non eſt tantę efficaciæ,
vt ſtatim faciat vēditionē retractari,hoc uoluit gl.in §. libertis.
In ſecundo caſu qñ inſtituit extraneum,reuocatio fiet poſt mor
tē,qa in vita non dr̃ eſſe alienata. In tex.ibi[ſed ita primus quiſ-
que.]ſed ꝯ.§.eo.l.unum.ver.itaq.Sol.ſi noo alienaſſet extra fami
liam,ſed voluiſſet in familia relinquere, poſſet eligere vlteriorē
in gradu,vt ibi,ſed ſi hoc non fecit, admittunt̃ ſm̃ ordinem gra-
duum,vt hic,& no.in d.l.unum.§.ſi de Fal.in gl.neceſſe habeat.
In tex.ibi[paratus ſit cauere.]ſed quis oppo.hanc exceptionem,
an extraneus a quo vendicat̃? puto quòd non,quia eius non in-
tereſt,nec pōt opponere de iure tertij, quod nō eſt excluſiuum
iuris agentis, ſed per alios de familia comparentes ꝓ eorum in-
tereſſe poterit hoc obijcere, ne reſtituat ſine cautione:nam ter
tius pro ſuo intereſſe admittit̃ l.2.vel 3.C.de neg.geſt.ſicut ad ap
pel.l.per luſorio.de app.puto ēt ꝙ ſi nullus compareret, poterit
iudex ex officio ſuo ſupplere,ut l.ampliorem.in prin.C.de appe.
nec aliter poteſt intelligi ver. [cautio aũt.] cū alius de familia ibi
nō eſſet q poſſet ꝯdicere petēti, & ꝓſtat̃ ſeruo publico,l. notario
3 recipienti pro his quorum intereſt,vt in gl. In tex.ibi[quod ſi cau
tio,]iſtum text.aliquando allegaui ad qōnem ſtatuti dicentis, ꝙ
appellans vel petēs reſti.debeat cauere cum fideiu. de reſtituēdis
expenſis,& aliter proceſſus factus non valeat,quæritur ſi cautio
non fuit petita, nec eam obtulit, ſed in cauſa proceſſit, utrum ꝓ
ceſſus ſit nullus,& facit tex.ꝙ non, & ſtatutum debet intelligi ſi
fuit petita, & nō præſtita:nam vſufru.non facit fructus ſuos niſi
cautionem præſtiterit de utendo arbitrio boni viri, & tamen ſi
ſciente & patiente proprietario vſus eſt, non præſtita cautione,
facit fructus ſuos,ut plenè no.in l.uxori.de vſufr.leg.per Bar. Te-
ne menti,quia plures vidi de facto, & illud ſtatutum eſt hic.

LEX LXXII.

1 *Legatarius non tenetur fideicommiſſario ultra quàm habeat.*

2 *Inter legatarium & fideicommiſſarium non eſt locus iuri accreſcendi.*

1 IMperator. † Legatarius non tenetur fideicom-
miſſario vltra quam habeat. hoc dicit
lex,quia ſi non habet,ſed actio.illam tantum tenet̃ cedere, ſi
non habet totam, ſed partem, illam tantum tenet̃ tradere.

In

In tex.ibi,(quid ergo,ſi non totum,)tamen legatum acceptauit, & ſic habet act.alias nec illam cedere teneretur,hoc vult gl.j.& dixi in l.in fideicommiſſum.ſ. tit.j.ſi autem accepit, tenetur talē tradere, qualem accepit, nam ſi fuit legatus fundus cum inſtrumentis, licet rogatus ſit ſimpliciter reſtituere,tenetur reſtituere cum inſtrumentis.l.3.in prin.de fun.inſtru.In tex.ibi, (poſſe cedere,)ſed & ſine ceſſione daretur vtilis fideicommiſſaria in qua præferretur legatario ſi ſimul concurrerent. ſupra eod. l.ſi quis ſeruum.§.certam.& ibi no.In tex.ibi,(nec ad cogendum.) tenetur tamen de dolo commiſſo in non exigendo ſi ſciuit hæredem fieri non ſoluendo,& non exegit,vt ſ.tit.j.l.ſi ſeruus.§.cum quid In
1 tex.ibi(quod ratio.)& ſic nota q inter legatarium, & fideicommiſſarium non eſt locus iuri accreſ.quia ſi legatarius rogatus eſt de reſtituendo partem, & ipſe totum repudiat, portio ſua non tranſit in fideicommiſ.ſed remanet apud hæredem,& hæc eſt ratio quare hic non tenetur act. cedere niſi pro parte.In text. ibi, (quam perceperit.)ſub.licet ſit rogatus totum reſtituere,quid ſi partem,puta dimidiam,& non percepit niſi dimidiam? Reſpondeo poteſt retinere illam pro ſe, & cedere actio. pro alia dimidia,argumen.hic.

1 *Ille, cui legatur quantitas, non poteſt in plus grauari quàm ſit illa quantitas & eius uſura, ſi unus in quantitate conſiſtat, ſecus in ſpecie propria, ſed ſi legata ſit ſpecies, uel quota etiā in re propria non poteſt grauari ultra quàm illa ualeat, computatis etiam fructibus.*

2 *Licet quando relinquo tibi quantitatem poſſim te grauare in re tua, etiam quæ plus ualeat, tamen ſi relinquo certam quotam uel certam ſpeciem non poſſum te grauare in re tua ultra quam ualeat res tibi relicta, una cum fructibus perceptis,& nu.1.*

1 §.SI centum. †Ille cui legatur quātitas, non poteſt in plus grauari, quàm ſit illa quantitas, & eius vſuræ,ſi onus in quantitate conſiſtat, ſecus ſi in ſpecie propria,ſed ſi legata ſit ſpecies, vel quota,etiam in re propria nō poteſt grauari vltra quàm illa valeat computatis etiam fructib.h.d. cum §.ſeq.& vide bonam glo.in l.facta.§.ſi Titius. ff.ad Treb. In tex.ibi,(ex aliquo negotio conſecutus eſt,)quia emolumentum conſecutus eſt a fortuna, non ex iudicio teſtatoris expreſſo, vel tacito,meritò non poteſt grauari,vt ff. tit.j.l.ſi fuerit. ſed interuſurium medij temporis quando grauatus eſt poſt tempus, cenſetur habere ex tacito iudicio defuncti,qui eius gratia cenſet tempus appoſuiſſe,vt l.eum qui. ff.de annuis leg.merito poteſt in illo grauari.In tex.ibi,(rem propriam.)ſecus ſi fuit grauatus in redimendo rem alienam,quia tunc cenſetur magis grauatus in quātitate q̄ in ſpecie,ut l. Titia.in prin. ff.eo. vnde non tenetur redimere pro maiori quantitate,q̄ ſit legata,ſed ad ſpeciem propriā, ideo tenetur licet plus valeat,quia tñ æſtimaſſe eam vr̄, dū eius valorem ſibi non ignoret,vt l.ſed ſi non ſeruus. ff.ad l.Falc. In §. cum quidam.no. q licet quando relinquo tibi quāntitatem poſſim te grauare in re tua etiam quæ plus valeat,ut ibi,ſi tñ relinquo certam quotam,uel certam ſpeciem, non poſſum te grauare in re tua ultra quàm ualeat res tibi relicta, vna cum fructibus perceptis, quia hic ceſſat ratio de qua ſupra, quia iuſtè potuiſti ignorare ualorem rei tibi relictæ, non ſic potes ignorare ualorē quantitatis, unde primo caſu poſſes remanere deceptus ſi fortè credebas rem tibi relictam plus ualere, hoc tñ intellige quando te grauo ſimpliciter in re tua, ſed ſi alternatiuè in re tua, vel in re tibi relicta,debes autem tibi relictam tradere,aut tuam,licet ſit maioris pretij,ut ſupra tit.j.l.ſi mihi Stichus.

1 *Conſumptum id non dicitur, cuius loco aliud ſupereſt.*

2 *In uniuerſalibus pretium ſuccedit loco rei,& una res loco alterius.*

Grauatus reſtituere quicquid ſupererit tempore mortis, poteſt interim conſumere,& in fideicommiſſo non ueniet, niſi illud quoque reperietur tempore mortis,& quid hodie retineat.

1 §.Cum autem. †Non dr̄ conſumptum id cuius loco aliud ſupereſt.h.d.cum duab.le-
2 gibus ſeq.vel dic,q in vl̄ibus pretium ſuccedit loco rei, † & vna res loco alterius,ad hoc allegatur,& præmitte,q grauatus reſtituere quicquid ſupererit tempore mortis,poteſt interim conſumere, & in fideicommiſſo non ueniet, niſi illud quod reperitur tempore mortis. l. Titius. ff.ad Treb. hodie ſaltem quartā debet retinere,vt in auth.contra rogatus.C.ad Treb.& dic vt ibi, facit ff.eod.l.cum filius.§.hæres.

LEX LXXV.

1 *Ex illa cauſa cenſetur quis habere partum ex qua habet matrem.*

2 *Quando unum pretium ſoluitur pro duabus rebus, tantum pro qualibet re cenſetur ſolutū, quantum cuique earum conuenit ſecundum ualorem earum.*

3 *Licet ille qui petit intereſſe in termino dato ad probandum non probet quantitatem eius, nihilominus reus non abſoluitur, ſed poteſt implorari iudicis officium, ut æſtimet intereſſe, quod non eſt regulariter in alijs.*

1 SI quod ex Pamphila. †Ex illa cauſa cenſet quis habere partum, ex qua habet matrem.h.d.Et iſtud procedit duob. concurrentib.ſ.tempore adepti tituli,ſiue cum eſſet in vtero partus.Item no.q propter partum mr̄ carius fuerit empta,& quodcunque iſtorum deficiat, non ſic eſt, vt hic colligitur,& ex glo magna in fi.ſed ego puto diſtinguendum,an deficiat primum,&. tunc idem quod hic, quia ſi poſt emptionem mater concipiat, dicitur quis habere partum ex cauſa emptionis, cum ſit emolumentum pecuniæ quodammodo ſolutæ pro pretio,nec ob.l.nō quocunque. §.fundus.ſupra tit.j.quia ibi nō tanquam acceſſio, ſed ſui natura prouenit emolumentum, ſi autem deficiat ſecundum,fateor id quod ſentiunt glo.per hunc tex.in fi.In tex.ibi,(legatum mihi fuerit.)ſcilicet ab eo,qui non erat dominus ancillæ, & dum ſubdit,(& ego Pamphilam eman.) ſcilicet a domino. In fin.text.ibi, (æſtimauerit) vnde pone q matrem emi pro 12.poſt partum valet octo, conſequat ergo quatuor pro æſtima. partus,
2 tanquam fuerint pro ipſa ſoluta.† Et ſic no.q quādo unum pretium ſoluitur pro duabus rebus,tantum pro qualibet re cenſentur ſolutum,quantum cuique earum conuenit ſecundum valorem earum,ad quod uide bonam glo. C. de tranſactio.l.ſi ex fal-
3 ſis.in gl.fi.& l.in bello.§.fi. de ca.† Item allegatur iſte tex. q licet ille,qui petit intereſſe in termino dato ad probandum non probet quantitatem eius,nihilominus reus non abſoluitur, ſed poteſt implorari iudicis officium,vt æſtimet intereſſe, quod nō eſt regulariter in alijs,quod perpetuò tene menti,& ita dicunt Docto.in l.vna.C.de ſenten.quæ pro eo.per hunc tex.& per l.ſemper.§.hoc interdicto,quod vi aut clam.

LEX LXXVI.

1 *Prorogatio diei legatorum facta ſimpliciter refertur etiam ad ea quæ diem habent.*

1 TItio centum. † Prorogatio diei legatorum facta ſimpliciter refertur etiam ad ea quæ diem habēt.hoc dicit. Et per hoc quod dicit ſimpliciter,tollitur contrarium glo.de l.talis ſcriptura, qa ibi fuerunt prorogata legata diem non habentia.In tex.ibi, (deinde protulit diem legatorium,)ſ.dicendo legata, quæ ſupra feci uolo deberi annua,bima,trima die,nam cenſetur receſſiſſe a die expreſſa, ſ. in aliquo de prædictis legatis, licet Alphenus dixerit contrarium,quod a ſpeciali die non cenſeatur receſſiſſe.

LEX LXXVII.

1 *Verba diſpoſitiua licet non referantur ad grauatum, ſed ad honoratum, nihilominus inducunt grauamen.*

1 MIles ad ſororem. †Licet verba diſpoſitiua non referantur ad grauatum,ſed ad honoratum,nihilominus inducūt grauamen.hoc dicit,ſic ſupra eodem.l.peto. in princi. & l.Titia.§.fi.& ſupra titu.primo.l.ſi ſeruus. §.qui margaritam. infra eodem l.cum pater.§.qui donationis.& infra titulo primo.l. cum quis decedens.§.Seia.

1 *Decedens hæreditate non adita, non tranſmittit portionem prælegati, quam erat habiturus iure hæreditario ſi adiuiſſet, ſed alteram quam iure prælegati ſic, ſi deceſſerat.*

2 *In vulgari ſubſtitutione non ueniunt prælegata.*

3 *Pro parte quam quis erat habiturus iure hæreditario ſi adiuiſſet, non ualet legatum, etiam ſi non adiuit morte præuentus.*

1 §.Pro parte hæres inſtitutus. † Decedens hr̄ditate nō adita,non tranſmitit portionem prælegati, quam erat habiturus iure hæreditario ſi adiuiſſet, ſed alteram quam iure prælegati ſic,ſi deceſſerat.hoc dicit allegatur ſemper iſte tex.quòd in vul-
2 gari ſubſtitutio.non veniūt prælegata,† quia iſte hæres erat ſubſtitutus, & ad ipſum ex ſubſtitu. non peruenit niſi dimidia pars hæreditatis illius præcedentis unà cum dimidia fundi, quam ille erat habiturus hæreditario iure, ſed dimidiam, quam erat habiturus ab iſto cohærede ſubſtituto, non pertinet ad ipſum cohæredem ſubſtitutum ex ſubſtitu. ſed ad hæredem decedentis,& ad hoc l. Sextiliam.infra titulo primo.in ſubſtitutione autem fideicommiſſaria dic vt in l.cum virum. C.de fideicomm.
3 Item not.quòd pro parte, quam erat habiturus iure hæreditario ſi adiuiſſet, non valet legatum, etiam ſi non adiuit morte præuentus,ſecus ſi ideo quia repudiauit,vt l. qui filiabus.ſupra titulo primo.cum alijs allegatis in glo.pro contrarijs, & ſic pro illa parte cenſetur factum legatum ſub conditione ſi repudiabit, nō autem ſi hæres non erit,quia tunc in articulo mortis verificaretur illa conditio.vt l.pen.quando dies leg.ced.& ſupra titu.j.l.ab omnibus.§.cum quidam.in fi.

LEX LXXVIII.

1 *Reſciſſo teſtamento per querelam pro parte, legata diuidua debentur,& præſtantur pro parte, libertates uerò inſolidum, ſeruitutes uerò debentur inſolidum, ſed ſufficit præſtari æſtimatio partis.*

3 *Teſtamentum ex poſtfacto poteſt pro parte rumpi, & pro parte ualere, non ſic a principio.*

1 CVm filius. †Reſciſſo teſtamento per querelam pro parte, legata diuidua debētur & præſtantur pro parte, libertates verò inſolidum, ſeruitutes verò debentur inſolidum,ſed ſufficit præſtari æſtimatio partis.h.d.In tex.ibi,(quod non erit,)ſi referatur ad primū caſum,

c..um, debet ſic intelligi, ꝙ illud qđ eſt ibi dictũ, ꝙ ſi legatũ eſt
diuiduũ, debetur pro parte, & pſtatur ꝑ parte, non ꝓcedit in ſer
uitute, q̄ cum ſit indiuidua adhuc debet inſolidũ, & inſolidũ pe
tit, licet liberet pſtando partē æſtõnis: ſed ſi referret ad proximũ,
intellr ſic, vt illud qđ dr̄ in libero ꝙ nihilomin⁹ ꝯpetit inſolidũ,
non hēr locũ in ſeruitute pdiali, q̄ licet adhuc dēatur inſolidũ,
non tñ præſtat, vel ꝯpetit inſolidũ, ſed liberat pſtando partē æſti
mationis. In tex. ibi, (aut ſi paratus.) declara ſic, ſi legatarius agat
ꝯ hr̄dem, qui obtinuit ad ſolidam ſeruitutē, vt obtineat partem
æſtõnis, puta v. cum tota ſeruitus valeat x. ipſe aũt hr̄s noller ſol-
uere illa v. ſed potius pſtare ſeruitutē, tñ fecit cum filio, ꝙ con-
tentat ſeruitutē pſtari, dummodo ſibi pſtetur pars æſtõnis, quia
ipſe non tenet, certē ſi legatarius perſeueret in petendo, vt obti-
neat æſtõnem repelletur, quia debet offerre illi filio, & conſequis
a integrā ſeruitutem. † Et no. hic, ꝙ teſtm̃ ea poſtfacto pōt pro par
te rumpi, & pro parte valere, nō ſic a prin. & hoc procedit in ru-
ptura q̄ fit per querelam, q̄ non venit ex defectu ſolennitatis,
ſecus in illa, q̄ fit per ius dicendi nullum, vel per ꝯtab. quia illa ve
nit ex defectu præteritionis, qui eſt defectus ſolennitatis, vt l. in-
ter cætera. ff. de lib. & poſth. & ſolēnitas eſt indiuidua. In gl. quæ
incipit, (.i. apud diuerſos.) ibi, (quia actor ꝯ vnum non ꝯ alium.)
hoc eſſē potuit ſi egit diuerſis libellis, & ſic diuerſæ fuerunt in-
ſtantiæ, ſed ſi eodē libello, & eadē inſtantia, nō potuit probare ꝯ
vnum, ꝙ non probauerit ꝯ alterum, hoc aũt eſt in arbitrio ſuo
agere diuerſis libellis, vel eodem contra plures ex eadem cauſa:
vt no. in l. eo quod a multis. C. ſi cer. pet. vbi vide per Bal.

r *Ad illum, cui legatur vniuerſitas iuris pertinent commoda, & incommoda, quæ tempore teſtamenti inueniuntur durare.*

2 *Actiones competentes actiuè ipſi teſtatori, tranſeunt vtiles in legatarium, abſque aliqua ceſſione, ſed p ſſiua non tranſeunt, ſicut nec in emptorem, ſi legata eſt vniuerſitas iuris, & quis conueniatur.*

r **§.Lucio Sempronio.** † Ad illũ cui legat̃ vniuer
ſitas iuris pertinent com
moda, & incommoda, q̄ tpe teſtamẽti inueniuntur durare. h.d.
Et dic ꝙ pertinēt incõmoda integra, ēt ſi bona illi⁹ vniuerſitatis
non ſufficiant, & imputet ſibi cur acceptauit, vt j̄. eo. l. cum pr̃.
§. menſæ. niſi in caſu. j̄. ne. j. l. nomen. §. vni. In tex. ibi, (nēm hære
ditatem Publij Meuij.) ſupplr, quæ ad me teſtaturem peruenit,
& ſic erit idem, acſi illi talem hæreditatē venderet, quo caſu cen
ſetur vendita cum commodis, & incommodis, vt in toto tit. de
a hære. vend. Aduertendum tñ. † ꝙ actiones competentes actiuè
ipſi teſtatori, tranſeunt vtiles in legatarium abſq. aliqua ceſſio-
ne, ſed actiones paſſiuæ non tranſeunt, ſicut nec in emptorem,
q̄tum ad hoc, vt creditores poſſint ipſum legatarium cõuenire,
ſed conuenient hr̄dem iſtius legãtis, & hr̄s exactus recuperabit
ab illo legatario per actio. in factum, vel l. hr̄ditatis. de dona. quia
illud non eſt fideicommiſſum vſe, cum non ſit legata hæreditas
ipſius legantis: tunc. n. tranſirent onera etiam paſſiuè ipſo iure.

r *Hæres non poteſt aduerſus legatarium retinere uſumfru. quem habebat in re legata, ſecus in ſeruitutibus prædialibus.*

a *Quando teſtator legat rem in qua ipſe habet partem, puta proprietatem, quæ eſt pars integralis, & hæres eius habet alteram partem, non reſtringitur legatum ad ius quod habet teſtator, ſed pleno iure debetur.*

s **§.Dominus hærede.** † Hæres non pōt aduerſus
legatariũ retinere vſum-
fru. quem hēbat in re legata, ſecus in ſeruitutib. prædialib. h.d. &
hoc qñ fuit legatus fundus, vel res talis, quia intelr cum omni
emolumento, & ſic detraheret de eo, quod legatum eſt ſi retine
ret vſumfr. ſecus ſi legata eſt ſola proprietas, vt j̄. de vſufru. leg.
l. 3. Item quod hic dr̄ in vſufru. puto procedere ēt in vſu, quia &
per illum diminueretur commoditas, vt dixi ſ. e. l. is cuius. Quid
autem ſi res erat obligata hæredi iure pignoris? dic ꝙ ſi nō con-
funditur obl̄o perſonalis, eſt idem qđ in ſeruitutib. prædialibus,
vt patet ſ̄. tit. j. l. ſi ſeruus I in j, & qđ ibi per Bar. alias idem qđ in
a perſonalib. Et no. † ꝙ qñ teſtator legat rem, in qua ipſe habet par
tem, vt proprietatem quæ eſt pars integralis, & hæres eius habet
alteram partem, non reſtringitur legatum ad ius, quod habet te
ſtator, immo perinde eſt acſi hæres nullum ius haberet, non ſic
ſi quidam tertius haberet alteram partem, vt ſ̄. tit. j. l. ſerui electio
ne. in fi. & l. ſi domus. §. fi. quod eſt notandum.

1 *Quod debetur ex obligatione nouante, cenſetur deberi etiam ex nouata.*

2 *Non eſt falſum id quod iuuatur primordio ueritatis, & idem in eo quod habet aliquid ueritatis admixtum.*

3 *Dictio, ex, propriè ſignificat cauſam proximam, ſed dictio propter, remotã.*

s **§.Hæres meus Titio.** † Quod debetur ex obl̄o-
ne nouante, cenſet debe
ri etiam ex nouata. h.d. Et not. quia propriè non debetur ex no-
uata, ſed pp nouatam, tñ hic illa dictio, ex, ponitur pro, pp quod
no. & hoc per rõnem quæ ponitur in fi. quia nouata fuit princi-
2 palis & origo debiti vnde deſcendit nouãs. † Et iſte finis ſemper
allegatur, ꝙ nō eſt falſum id, quod iuuatur primordio veritatis,
& idem in eo, quod hēt aliquid veritatis admixtum, vt ſ̄. de ꝯh.
5 emp. l. quid tñ. † Et per prædicta vi idem dicendum. in acceſſio-
nibus, quas quis conſequitur ea re acquiſita ex cauſa onerosa: nã
licet illæ non acquirantur ex cauſa onerosa, quia tñ pp cauſam
oneroſam, idem in eis eſt acſi ex cã onerosa, vt ſ̄. eod. l. ſi quod ex
Pamphila. cum ibi no. ꝓpriē aũt loquendo dictio, ex, ſignificat
cãm proximam, ſed dictio, pp, remotã. l. eo tpe. in fi. ſ̄. de pecu. &
l. j. C. ſi ſeruus extero. In tex. ibi, (non debeatur,) ſ. propriè loquen
do, quia non ex teſtõ Sempronij, ſed ex ſtipl̄one debetur, tamen
quia debetur propter teſtamẽtum Sempronij, hæc falſa demon
ſtratio non nocet, vt ſequitur, & reddit rationem ibi, (nec in to.
tum.) vt ſic exponas, nec, ideſt, quia non.

§.Seruus purè. Legatum factum ſeruo proprio ēt cũ
libertate, non valet, ſi tpe quo cedit
dies legati libertas ex aliqua cauſa impediatur. h.d. & ſic ſuſpen-
ſio quæ in libertate proueniens a iure, non eſt in legato, ſecus ſi
proueniat a teſtatore, vt fuit relicta ſub conditione, quia cenſet
repetita eadem conditio in legato. l. cum ſeruum. circa princ. j̄.
de cond. & dem. non tamen eſt hic legatum nullum a princ. ſed
inſpicitur tempus quo dies legati cedit, vt hic patet.

t *Qui mandat dari vni ex plurib. plus quàm alijs, cenſetur mandare, ꝙ detur omnibus, licet illi plus. Et quantum plus relinquitur arbitrio mandatarij.*

a *Comparatiuum includit ſignificatum poſitiui.*

3 *Si grauatus hæres dare vni ex liberis quem elegerit, perinde eſt acſi eſſet grauatus dare illi quem dignum putauerit, non illi quem voluerit.*

s **§.Pater cum filia.** † Qui mandat dari vni ex pluri-
bus plus q̄ alijs, cenſetur mãda-
re, ꝙ detur oĩbus, licet illi plus. Et q̄tum plus relinquit̃ arbitrio
a mandatarij. h.d. multum notabile. Et ſic not ꝙ comparatiuũ in-
cludit ſignificatum poſitiui. Item ꝙ verbum plus, quod pōt ſe hr̄e
ad arbitrium boni viri, & ad liberam volũtatē, in dubio interpre
tatur ſm̃ primũ. Ex hoc dico, ꝙ ſi grauat̃ hr̄s dare vni ex liberis
quem elegerit, perinde eſt acſi eſſet grauatus dare illi, quē dignũ
putauerit, non illi quē voluerit: & hoc dico pp id quod hr̄ in l.
cũ quidã. ſ̄. e. vbi iſte caſus non ponit, ſed ſolum qñ dixit cui vo-
luerit, vel quem dignum putauerit, iſto ēt modo intellige l. vnũ
ex familia in prin. ſ̄. eo. & quod ibi no. in prima glo.

§.Non iure tutori. Ille per quem non ſtat quomi-
nus tutelam ſuſcipiat, non pri
uatur legato. h.d. Et loquitur hic quando iſte erat non idoneus
fortè propter ætatem, ſecus ſi culpa ſua, vel quia erat vtilis, vt ſi
pra de excu. tuto. l. quod autem.

1 *Qui uenit contra cautionem mutianam, tenetur reſtituere rem cum fructib.*

2 *Aliud eſt relinquere vxori uſumfru. quouſque caſtè & honeſtè uixerit, & uitam uidualem ſeruauerit: & aliud eſt relinquere ſibi ſi non nupſerit, quia tunc præſtat cautionem de non nubendo.*

s **§.Qui mutianam.** † Qui venit ꝯ cautionē mutia-
nã tenet̃ reſtituere rē cũ fructi-
a bus. h.d. † Et ſic no. diligenter, ꝙ aliud eſt relinquere vxori vſum-
fru. quouſq. caſtè & honeſtè vixerit, & vitã vidualem ſeruauerit.
Nã tunc ſi per aliquos annos ſtetit vidua, non perdit vſumfr. pro
annis præteritis, ſed pro futuris ſic, nec tunc pſtat cau. de non nu
bendo: aliud ſi relinquat ſibi ſi non nupſerit, q̄a tunc pſtat cau.
de non nubendo, & qñcunq. poſtea nubat, reſtituit fructus an-
norũ pteritorum per iſtum tex. & vide Cy. in l. fi. C. de indic. vid.

1 *Actiones quando ſunt plures, quæ electione tolluntur, non admittitur cumulatio.*

1 **§.Varijs actionibus.** † Qñ ſunt plures actiones, q̄
electione tolluntur, nō ad-
mittitur cumulatio, ad hoc allegatur, & intellige hoc de actio-
ne perſonali ex teſtõ, & de rei vendi. vt non poſſit cumulari pro
eadem re, ſed actio perſonalis & hypothe. vr̄ poſſe cumulari, in
Auth. de fideiuſ. §. ſed neque. In tex. ibi, (vn non poteſt.) ſ. peten
do partem per vnam actionem, & partem per alteram, & ad hoc
tēdit id, quod ſtatim ſequitur, (quia legatum &c.) vel totum per
vtranque, & ad hoc tendit verſ. (non enim)

§.Repetendorum. Damnata memoria teſtato-
ris, repetuntur legata ſoluta,
quia apparet teſtamentum non valere. h.d.

LEX LXXIX.

Cum pater filios. Iuſſus retinere ſpeciem hæredita
riam & pecuniam, retinet ſpeciē
de tota hæreditate, pecuniam vero de portione ſua tantum. h.d.
& ſic totam pecuniam imputat ſibi in Falcidiam, quia totã ha-
bet iure inſtõnis, ſed ſpeciem quatenus habet, cohæredi non im
putat, quia illud habet iure prælegati, non hæreditario, & in Fal
cidiam non imputatur, niſi quatenus habet iure inſtitutionis, vt
l. in quartam. cum ibi plenè no. j̄. ad l. Falc. & in hoc conſiſtit ef-
fectus huius principij. Item quia in retentione rei participat co
hæres, ſecus in retentione pecuniæ.

§.Eorum quibus. Donationi cauſa mortis poteſt
fideicommiſſum imponi, & ex
ea detrahitur Falc. qua detracta fideicommiſſum intrinſecũ mi-
nuitur, ſecus in extrinſeco. h.d. dr̄ autem intrinſecum ſuper ipſa
re donata vel legata, ſed extrinſecum quando ſuper alio.

a *Filij non legitimi poſſunt capere a matre ex ultima uoluntate, & ꝙ poſſint ſibi ab inteſtato ſuccedere unà cum filijs legitimis & naturalibus, niſi mater eſſet illuſtris, uel niſi filij eſſent concepti ex damnato coitu.*

Caſus in quo quis cogitur agere ad inſtantiam alterius, & illi tradere.

1 **§.Mater filijs.** †Adhibitus ad ſtipulandum aīo donādi cā mortis, pōt grauari de remittendo debitori, cui ex hoc quærit̄ exceptio poſt vſq; ad quantitatem debitam pro ſalc. ad quam petendam cogitur præfatus adhibit᷒ per actu in fcm̄, & tradere hr̄di. h. d. In tex. ibi (per in ſactū actio.) Ex qua ſubſidiaria agent hr̄des mulieris ꝯ filios, ut agant ꝯ virū. & exigant, & reſtituant hr̄dib. alio namq; modo non pōt hr̄dib. ꝓuideri, cum ꝯ uitum non habeant actionem de dote, qa mulier non fuit ſtipulata, ſed filij. Item ꝯ filios aliam act. non habent, & a æquitas dictat, ꝙ agere poſſint propter falc.† No. hic ꝙ filij non legitimi poſſunt capere a matre ex vltima volūtate, quinimmo poſſunt ſibi ab inteſt. ſuccedere unà cum filijs legitimis & naturalibus niſi mater eſſet illuſtris, vel niſi filij eſſent concepti ex dānato coitu, quod dicit plenè no. in l. ſi qua illuſtris. C. ad Orfi. Item no. in h. caſum in quo quis cogitur agere ad inſtantiam alterius, & illi tradere.

1 *Legatum unà cum onere ſuo acquiritur ignoranti.*

a *Quando onus eſt iniunctum emolumento ſicut ignoranti acquiritur emolumentum, ita & ignorans obligatur.*

1 **§.Surdo & muto.** †Legatum vnà cum onere ſuo acquirit̄ ignoranti. h. d. quod intellige tam quo ad actio. q̄ quo ad dn̄ium, ſed quia iſta acquiſitio eſt legalis proueniens ſine voluntate legatarij, eſt reuocabilis, quia ſi non acceptat, fingit̄ non facta, licet verè facta fuerit, vt l. legatarius. §. 1. ſ. tit. 1. Idem in qualibet alia acquiſitione legali proueniente, etiam inter uiuos propter uoluntatem alterius, vt a l. Pomponius. & ibi plenè no. ſ. de neg. geſt.† Et no. hic ꝙ qn̄ onus eſt iunctum emolumento, ſicut ignoranti acquirit̄ emolumentum, ita & ignorans obligatur.

a *Mors ciuilis non tollit facultatem eligendi, nec facit exiſtere conditionem.*

a *Excommunicatus qui æquiparatur deportato poteſt eſſe arbitrator.*

Fratribus minoribus poſſ committi electio pauperum, & an poſſint eſſe arbitratores.

a **§.Hæreditatem filius.** †Mors ciuilis non tollit facultatem eligendi nec facit exiſtere ꝯdō. Et ad legatum fcm̄ uni ex pluribus non facta electione admittunt̄ illi tm̄ q reperiunt̄ tunc viuere eo tempore a quo deficit poteſtas eligendi. h. d. † Et ꝑ prima duo allegat̄ iſte §. ꝙ excommunicatus qui æquiparat̄ deportato, poſſit eſſe arbitrator, de quo in mercurialibus ſuper regula dolo. Item ꝙ fratribus minorib. pōt committi electio pauperum, & an poſſint eſſe arbitratores, uide per Spe. de arbi. §. fi. uer. quid de ſimplici monacho. In text. ibi (ante mortem filij.) ſ. naturalem, interim ergo hæreditas erit apud fiſcum, apud quem ſunt alia bona deportati, ut ĩ. de iure fiſci. l. Statius Florus. §. Cornelio. quod facit ad q̄ſtiones de quibus tetigi in l. peto. §. prædium. ſ. eo.

a *Pretium rei meę qui mihi legat quam indebite uendidit, cenſetur reliquiſſe animo compenſandi, ſeu non retractandi uenditionem, & ſi accepto etiam aliud legatum, quàm illud factum ab eodem, non poſſum retractare, dummodo mihi illud pretium offeratur.*

2 *Si maritus aliud quàm pretium duntaxat legauit mulieri, cuius prædium dotale indebitè uendidit, nec cenſetur legaſſe animo compenſandi, & quid ſi legauit pretium tantum, & quid ſi pretium, & etiam aliud.*

1 **§.Qui dotale prædium.** †Qui legat mihi pretium rei meæ quam indebite uendidit, cenſet reliquiſſe aīo compenſandi, ſeu non retractandi venditionem, & ſi accepto ēt aliud legatum q̄ illud factum ab eodem, nō poſſum retractare, dummodo mihi illud pretium offerat̄. h. d. iſte mirabilis caſus. In tex. ibi (non teneri conſtabat) ſ. qa nō erat debitor, cum venditio nō tenuerit, & ſic non ob. ꝯnum gl. ſm̄ Dyn. uel dic ꝙ non tenuit in præiudicium mulieris, non quo ad uirum, & ſic vr̄ ꝙ eſſet debitor ſi mulier nollet retractare uendit. & nunc teneas ſolutiones glo. ſi tn̄ mulier acceptaſſet legatum pretij, ex eo confirmaretur uenditio. argu. a C. de fu. a. † Et no. tres caſus, nam ſi iſte maritus legaſſet huic mulieri aliud q̄ pretium duntaxat, non cenſeret̄ legaſſe aīo compēſandi, niſi hoc dixiſſet, & ideo ēt ſi illud acceptaſſet, non prohiberet̄ retractare uenditionem, ut C. de rei uxo. act. l. j. §. ſciendū. ſi uerò pretium tm̄, in dubio vr̄ legaſſe animo compenſandi, & ideo acceptando non pōt reſcindere, & iſti duo caſus non ponūtur hic. Interdum legat illud pretium, & ēt aliud, & iſti caſus ponunt̄ hic, & tunc licet aliud nō videat̄ relictum animo compenſandi, qa tn̄ pretium benè vr̄ relictū hoc aīo, acceptādo ēt aliud legatum excluditur a uendica. prædij, ut eſt caſus ſingularis hic.

a *Mandatum ſimplex cuius effectus poſt mortem confertur, re integra morte mandantis finitur, ſi mandatarius eam ſcit, ſecus ſi ignorat.*

a *Donatio cauſa mortis ad hoc ut morte confirmetur debet eſſe facta in uita donantis.*

3 *Mandatum de ſoluendo morte mandantis finitur etiam ſi mandatarius mortem ignorauit, ſed fingitur non finitum.*

4 *An ſoluens liberetur.*

5 *An transferatur dominium pecuniæ ſolutę.*

6 *Si Meuio debitori ſuo creditor mandauit ut Titio cui mortis cauſa donabat pecuniam debitam ſolueret, & Meuius mortuo creditore ſoluit an donatio perficiatur.*

7 *Paria ſunt promittere per ſe vel facere per alium promitti.*

1 **§.Meuio debitori.** † Mandatum ſimplex cuius effectus poſt mortem confertur, re integra morte mandantis finitur, ſi mandatarius eam ſcit ſecus ſi ignorat. Ad hoc ſemper allegat̄ iſte tex. ſunt enim tres caſus: nam interdum mandatum & effectus mandati conſeruntur in vita mandantis, & tunc conſtat ꝙ finit̄ morte, ut l. mandati. C. man. interdum conſtat ꝙ mandatum, & eius effectus conferūtur poſt mortem, & tunc conſtat ꝙ indiſtinctè non finit̄ morte, vt l. ſi uerò non remunerandi. in fi. ſ. man. interdum mandatum confert̄ in uita, ſed effectus confertur poſt mortem, & tunc hēt locum diſtinctio huius §. qui non eſt alibi, & ita no. in fi. ĩ. de lo. Ego dico, ꝙ hic mandatum erat finitū morte, ſed qn̄ ignorauit, fingit̄ non finitum quātum ad duos effectus, videlicet ut mandatarius ſoluens liberet̄ ne ignorantia ſibi noceat, & quantum ad a hoc ut donatio † cā mortis ꝑficiat̄, perinde eſt acſi donans adhuc uiueret, & in hoc ſcdo ſtat difficultas iſtius §. tota. nō em̄ eſt difficultas in primo caſu qn̄ ſciuit, nec in ſecundo quando ignorauit quantum ad effm̄ liberationis conſequendæ, ſed eſt quantū ad effm̄ donationis perficiendæ: quia donatio cā mortis ad hoc, vt morte confirmet̄, debet eſſe facta in uita donantis, aliàs non reperiet̄ tpe mortis quid cōfirmet̄, ſi aūt vel cum incipiat a tradōne, ut in l. inter mortis. de do. cā mor. vel cum incipit a ꝓmiſſione, ut eo. ti. l. mortis cā. ſed hic non ꝓponit̄ ꝙ aliquod iſtorū interuenerit. ſ. ꝙ creditor qui uolebat donare Titio tradiderit Titio in eius uita: immo non tradidit, ſed mandauit Meuio, ut traderet. Itē nō ꝓponit̄ ꝙ ipſe creditor ꝓmiſerit aliqd Titio per ſtipulationem, ſed ſolum ꝙ mandauit Meuio ꝙ traderet, & ſic donatio non erat facta in uita donantis, ſi Meuius non proceſſerat ad tradōnem, vnde tpe mortis donare uolentis non ſuberat donatio facta q̄ poſſet ꝯfirmari, uidebat̄ ergo ꝙ ex ſolu. quæ poſtea fieret, nō ꝑficiet̄ donō, ēt ſi ab ignotante, cuius ꝯnum patet hic in fi. In tex. ibi (qui mortis cā donabat.) ideſt donare uolebat, & incipere a tradi. ad quam faciendam deſtinabat debitorem eius. In fi. ib. (tunc em̄ portio iure ſalcidiæ.) ſ. duntaxat, & ſic donatio perficitur ex tali ſolutione facta poſt mortem quia fingitur fuiſſe facta in uita donare uolentis, & pro mortem poſtea confirmata, & ſic non retractat̄ niſi uſq; ad falcidiā, & hoc ꝑ ignorantiā ſoluentis q̄ operatur tria. ſ. liberta. eius, & qa facit mandatum cēſeri nō eſſe reuocatum morte. item quod dixi, qa facit cēſeri traditionē factam in uita, alias nō poſſet procedere quod hic dr̄, qa nō potuiſſet ꝯfirmari morte ſi nō fingeret̄ facta in uita, quia nō fuiſſet repertum tpe mortis aliud confirmabile, & hoc quando fuit mādatū de ſoluēdo aīo donandi cā mor. cuius effectus confert̄ poſt mortem, ſed ſi inter uiuos non ꝓcederet quod hic dicit̄, qa mādatum eſſet reuocatum morte, & licet ſoluēs ignorāter liberet, tn̄ donatio non perficeretur, & ſic hæres donantis poſſet repetere ꝑ cōdōnem ſine cā, & iſtud ꝑ doctrinam, quam ſ. dixi. & per l. 2. §. ſed ſi quis donaturus. ĩ. de dona. glo. tn̄ prima intelligit, ꝙ hic interuenit ꝓmiſſio inter creditorem uolētem donare, & Titium, & hoc ut fugiat ꝯriū, de quo ſ. quia donatio fuit fcā in uita donantis, unde potuit ꝯfirmari: ſecus ſi nulla ꝓmiſſio interueniſſet. Idem ſequitur Bar. ſed in hoc diſcrepat a gl. quia glo. vult ꝙ qn̄ ſciuit mortē, ſit reuocatum mādatum, & ēt donatio. Bar. hoc ultimum rephendit, quia mors non eſt cā reuocādę donationis, ſed ꝯfirmandæ, & ideo tenet ꝙ ſolum mādatum ſit reuocatū. Sed tūc oppono, qa dēt liberari ēt ſciente ſoluendo cū ſoluat creditori creditoris, ut l. ſi opera. de doli exc. & reſpondet ꝙ illud ſi non interueniſſet mādatum, ſed qa interuenit, & fuit reuocatum ſoluēdo ꝯtemplatione mandati reuocati ſcienter vr̄ donaſſe. Breuiter eius opin. non placet nec gl. quia ſi uerum eſt ꝙ donatio non ſit reuocata, nec mādatum erit reuocatum cum ſit ſcm̄ ſuꝑ oblōne quę tranſit ad hr̄dem, ut l. fundi. §. item ſi amicus. de acq. poſſ. & ſic ēt ſcienter ſoluēdo liberatur, cuius ꝯtium hic orit̄. Præterea non pōt dici ꝙ ſoluerit ꝯtemplatione mandati reuocati, ſi ſciebat ipſum reuocatum: potius eſſet hoc dicēdū qn̄ ignorabat, & ſic haberet locum l. ſi opera. de doli exce. Tene ergo ꝙ hic donans vel donare uolens nullam fecerat ꝓmiſſionē Titio donatario, & ſic in eius uita non erat facta donatio aliqua ſed deſtinata ut fieret, & ita ſonat litera, quo caſu de quatuor eſt
3 videndum. † Primum an mandatum factum Meuio de ſoluēdo fuerit reuocatum, & dico ꝙ ſic indiſtinctè, quia eſt finita uoluntas ꝑ mortē, ergo eſt finitū mādatū quod ſundat̄ ſuꝑ uoluntate, ut l. 4. ſ. loca. niſi eſſet collatum poſt mortē, vt ſi mandaſſet poſt mortem ſolui, ſed tūc nō hr̄et locum diſtinctio huius §. ſm̄ gloſſ. & bene per l. ſi uero non remunerandi. in fi. ſ. mand. in hoc ergo diſcrepo ab alijs qui tenent ꝙ ſi mandatarius ignorauit, non eſt fini-

4 finitum: ego dico ꝙ eſt finitum, ſed fingit̃ non finitum. †Secũdo
eſt videndum, an ſoluens liberet, & hr̃ ſi ſciuit mortuum, non eſt
liberatus, ut in primo caſu: ſi ignorauit eſt liberatus ipſo iure in
caſu huius §. qa mandatum fingit̃ non finitum, ita intelligo ulti
mũ caſũ: ſed ſi eſſemus i caſu ĩ quo hoc nũ fingeret̃, ut ſi uoluiſ
ſet donare inter uiuos, eſſet liberatus ope exceptionis, ut l. ei ua
5 qui in prouincia. §. j. ſi cer. pet. †Tertio uidendum eſt an transfe
rat dominum pecuniæ ſolutæ, & hic dicas ꝙ ſi ſoluens erat dñs
indiſtinctè transferĩ, ẽt ſi erat reuocatum mãdatum, & hoc ſcie-
bat, & hic eſt caſus l. hoc iure §. ſi qs dederit. ĩ. de do. ſed ſi non e-
rat dñs, ut ſi tradidi pecuniam Meuio non transferendo dñium
ut tibi traderet cui donare uolebam, tunc ſi tradidit poſt mortẽ
meam ignoranter transferret dñium, quia mandatum fingit du
rare ſi uolui donare cauſa mortis. Si autem inter uiuos, vel ſciuit
mortem, non transferĩ dñium, & ſic hr̃s meus poterit vendicare,
6 vt l. 2 §. ſed ſi donaturus. eo. ti. †Quarto eſt uidendum, an dona-
tio perficiat̃, & hic eſt dicendum, ꝙ ſi uolui donare inter uiuos,
non pficiat̃, quia cum mandatum ſit reuocatum, nõ põt dici fa-
cta tradõ ex uoluntate mea ſiue ſcienter ſiue ignoranter ſolue-
rit, & ſic poterit repeti a te p hr̃dem meum qñ ignoranter ſolue
ret: ſi aũt ſcienter, tunc nec p hr̃dem meum nec p ſoluẽtem, qa
vr̃ donaſſe, ut hic. Si aũt uolui donare cã mortis, tũc ſi ſoluit ſciẽ-
ter, non pficit̃, & ſi non cenſet̃ hr̃e a me ſed a ſoluente, ut hic. Si
uero ignoranter, pficit̃, ac ſi me uiuente tradõ facta foret, ut in
7 fine huius §. qui non eſt alibi. †Ex prædictis patet, ꝙ nec alia lect.
quam ponit gl. q̃ incipit, p hr̃des, eſt bona: q̃ vult ꝙ hic creditor
mandauit Meuio debitori ꝙ ꝓmitteret, & ipſe ꝓmiſit: nam tunc
donõ eſſet facta in uita ſicut ſi ipſe donãs ꝓmiſiſſet, cum ſint pa-
ria promittere per ſe, uel facere per alium ꝓmitti, & eſt caſus in
l. fi. de ſol. & ſic p mortem confirmaret̃ donõ de iure communi,
& mãdatum ẽt duraret, & ſic nõ hr̃et locum diſtinctio huius §.
qa ẽt ſciẽter ſoluẽdo eſſet liberatus. ſed ſi mandauit ſolui, & ipſe
ꝓmiſit, dic ꝙ ꝓmiſſio intelligit̃ ſm naturam mandati, uidelicet
ſi mandatum durabit, & ſic mortuo mandatore re integra cum
ſit finitum mãdatũ, finit̃ ẽt ꝓmiſſio, & non tenebit̃ ſoluere. arg.
l. cum quis decedens. §. j. ĩ. tit. j. & ſi ſoluitur, eſſet idem dicendum
per omnia, ut ſ. dixi, quando nulla interueniſſet promiſſio.

1 *Portio defertur cohæredibus & ſubſtitutis cum onere ſuo.*

1 § Cum pater. †Cohęredib. & ſubſtitutis deferẽ por-
tio cum onere ſuo. h. d. Dyn. & erat hic
rõ dubitandi, quia iſtud onus erat iniunctum filiæ in prædijs pro
prijs quæ ſibi debebantur ex teſtõ auiæ matris, & ſic non habe-
bat ab aliquo redimere, ſed cohæredes, uel ſubſtitutus habebũt
ab illa redimere, quod eſt difficilius, ut ſupra eodem l. unum ex fa
milia, §. ſi rem. & ibi tetigi, & ſi non poterunt redimere, habe-
bunt ſoluere æſtimationem, ut l. non dubium. in fi. ĩ. ti. j.

1 *In prælegato facto uni ex hæredibus non debetur euictio, ſed ſi fiat plurib. de-
betur ope excep.*

2 *In prælegato quod debet imputari in trebellianicã, uel in lẽimã, dẽtur euictio.*

3 *Quando teſtator diuidit hæreditatem inter inſtitutos, & poſtea committitur
executori dicta diuiſio, mediante iudice auditur ille qui petit ſibi caueri de
euictione rei ſibi aſſignatæ a cohæredib. nec aliter compellitur conſentire,
ꝙ alijs aſſignentur res deſtinatę per teſtatorem niſi caueant.*

4 *Si iſta cautio non eſt petita, & ſecuta ſit euictio, an poſſit agi.*

Quid ſi erãt quatuor hęredes, & uni fuit prælegata una res, & alteri altera.

2 §. Euictis prædijs. †In prælegato facto uni ex hr̃-
dib. non debetur euictio, ſed ſi
fiat pluribus debetur ope. excep. h. d. iſte §. ſingularis, habẽs duo
dicta quæ alibi nõ ſunt ſm Dy. & omnes. In tex. ibi, (crediderat.)
ergo ſi ſciebat eſſe alienum, vr̃ ſecus ſecundum Bal. ſed intelligẽ
do ſecundum quòd alij Docto. uidentur intelligere, eſſet idem,
quia ratio quare hic non agitur de euict. eſt, quia cum habeat
partem hæreditatis, debet ſtare contentus, quæ rõ locum habet
ſiue ſcienter, ſiue ignoranter legauerit, & ſiue iſte prælegatarius
erat coniuncta perſona, ut hic, ſiue extranea, licet gl. hic ſentiat
contrarium, ſed Bal. tenet op. glo. ꝙ ideo hoc ſit hic, quia præle-
gauit ignoranter, & iſte erat coniuncta perſona & ſic allegabat
contra cohæredes, qui ſimiliter erant coniunctę perſonæ, priui-
legium cõiunctionis, quod facere non poterat, & cum ſint in pa
ri cã, melior eſt condõ rei, ut l. ſi ſeruum. §. ſequit̃. de uerbo. obli.
Ex hoc ſequit̃ ꝙ qñ legauit ſcienter, nõ hẽt locum qd hic dr̃, qa
nõ uenit rõne cõiunctionis, cum ẽt ſi non eſſet cõiunctus eſſet
idẽ. ut l. cũ alienã. C. de le. Itẽ ſequit̃ ꝙ ſi cohæres non eſſet pſona
coniuncta, etiam ſi ignoranter legaſſet, non haberet locum, qd
hic dr̃, quia tunc non ſunt in pari cã, & ſic præfert̃ iſte agens. te-
2 ne menti, quia eſt ſingularis limitatio ad iſtum tex †Eſt & alia,
nam quod hic dr̃. ꝓcedit niſi tale pręlegatum hẽat onus, ut quia
hẽat imputari in trebellianicam, uel in lẽimam, ut ĩ. ad Treb. l. ſi
fratres percepto. & ibi uide gl. & Bar. & l. ſcimus. §. j. de inoffi. teſt.
3 †In tex. ibi (r tũ.) no. ſingulariter hic, ꝙ qñ teſtator diuidit hære
ditatẽ inter inſtitutos. poſtea committitur executori dicta diui-
ſio, mediante iudice auditur ille qui petit ſibi caueri de euictio-
ne rei ſibi aſſignatæ a cohæredibus, nec aliter compellitur con-
ſentire, quòd alijs aſſignentur res deſtinatæ per teſtatorem niſi
4 caueant. †ſi tñ iſta cautio non eſt petita, tenet hic glo. & famil.
erciſc. l. cognitione. ꝙ ſecuta euic. non poſſit agi. Cyn. ibi vr̃ te-
nere ꝯtrium, & reſpondet ad hunc tex. Sed quid ſi erãt quatuor
hæredes, & vni fuit prælegata vna res, & alteri altera, an habebit
locum quod hic dr̃, (inter eos.) glo. hic innuit ꝙ non, dum dicit
ꝙ hic loquitur quando ſunt facta prælegata omnibus. Contra-
rium puto, quia idem ſi quibuſdam, non vni ſoli, vt inter eos lo
cum habeat quod hic dicitur, cum ſit eadem ratio.

1 *Quantitas certa ſi pro dote legatur, licet pro minori maritetur, tamen reſi-
duum eſt mulieri ſoluendum.*

2 *Cauſa legati quæ reſpicit fauorem legatarij, non reſtringit legatum certæ
quantitatis. & nu. 5.*

3 *Si teſtator legauit centum pro dote, & poſtea ipſemet maritauit pro quinqua
ginta, an poſſint peti alia quinquaginta.*

1 §. Pater certam. †Si legatur certa quantitas pro do-
te, licet pro minori maritetur, tamẽ
reſiduum eſt mulieri ſoluendum. Item ſi teſtõr mandat ut hæres
ſtipuletur dotem filiæ ad commodum ipſius hæredis, cenſetur
hoc uoluiſſe dũtaxat in caſu quo mr̃imonium ſoluat̃ morte mu
lieris, nõ aũt ſi diuortio, uel morte uiri, ne mulier remaneat in-
dotata. Item cenſet̃ uoluiſſe ꝙ ſtipulet̃ duntaxat pro prima vice,
& primo mr̃io, nõ aũt in ſecundo. h. d. iſte §. notabilis in omnib.
2 tribus dictis. †No. ex primo caſu ꝙ cauſa legati quæ reſpicit fauo
rem legatarij non reſtringit legatum certæ quantitatis, qa licet
illa cauſa poſſit expleri pro minori quantitate, tamen tota quãti
3 tas debet̃, ut hic, & l. libertis. la j. ĩ. de alim. & ciba. leg. †Et loquũ-
tur iſta iura quando cauſa expletur pro minori quantitate per
hæredem, uel per legatarium: ſi autem per teſtatorem, vt quia
legauit cẽtum pro dote, & poſtea ipſemet maritauit pro qnqua
ginta, an poſſit petere alia quinquaginta? dic ſ. eo. l. Lucius.

1 *Electio facta ante tempus de perſona incerta de certis non ſortiatur effectũ,
nec poteſt dici electio quouſque poteſt retractari.*

2 *Si aliqui ſint rogati reſtituere bona pauperibus poſt mortem eorum, & in ui
ta eligantur aliqui pauperes qui poſtea tempore mortis non ſint in rerum
natura, vel ſint effecti diuites habetur electio pro non facta, & poſſet Epi-
ſcopus apponere manus ac ſi facta non fuiſſet.*

1 §. A filia pater. †Electio facta ante tempus de pſona
incerta de incertis non ſortiat̃ effectũ,
nec poteſt dici electio quouſque poteſt retractari. h. d. & aſſignat̃
hic duplex rõ, una quia poſſet contingere ꝙ electus moreretur
ãn mortem eligẽtis, quo caſu irritaretur electio, nec ille electus
tranſmitteret ad hęredes ſuos, quia non habebat ius ſolidũ, ſeu
tranſmiſſibile quouſque poterat, ut ſ. eo. l. unum ex familia. cir-
ca prin. Alia ratio eſt, quia poſito ꝙ non decederet, poſſet eueni
re caſus ꝙ oẽs alij decederent ipſo relicto, & ſic ipſe eſſet habitu
rus etiam ſi non fuiſſet electus. Interim ergo quouſq. aliquis de
prædictis caſibus poſſit euenire non poſſet dici electio facta, cũ
poſſit ad irritũ deduci, ſed ſi nullus de iſtis caſib. eueniſſet, quia
ille non decederet, nec alij, & perſeueraretur in electione, tunc
ex tempore mortis uideretur fieri, & ualeret ut ex nunc, non ut
2 ex tunc, ita loquitur l. unum ex familia. in prin. †Et iſta not. pro
illis qui ſunt rogati reſtituere bona pauperibus poſt mortẽ eo-
rum, ꝙ ſi in uita eligantur aliq̃ pauperes, qui poſtea tpe mortis
non ſint in rerum natura, uel ſint effecti diuites, habetur electio
ꝓ non facta, & poſſet epũs apponere manus ac ſi facta non fuiſſet.
Tene mẽti perpetuò, ut ẽt tetigi in d. l. vnum ex familia. §. j. In gl.
j. ibi. (Alijs ut R.) præcedens magis placet, ut commodum medij
temporis ſit ipſius electi ex donatione quam eligens vr̃ in ipſum
feciſſe, ut facere potuit de eo qd̃ ſpectabat ad eum, nam quouſ-
que uiuebat commodum ad ipſum ſpectabat, unde potuit alte-
ri donare. In fi. gl. ibi (tunc eñ qñcunq; vellet reſtituere) non ta
men tranſirent iure ex treb. qa non eſſet facta reſtõ ſecundum
uoluntatem defuncti, ut l. ſed ſi ante. ĩ. ad treb.

§. Fidei hæredem. Manumiſſi ex cã fideicommiſ-
ſi continent̃ appẽone liberto-
rum teſtõris. h. d. uidebatur ꝯtrium hic, quia iſti non erant liberti
tpe mortis teſtõris, ſed ſatis videbatur eſſe, ex quo ad hunc ſta-
tũ erãt deſtinati p teſtatorem, qui mandauerat eos manumitti.

§. Fidei tuæ. Grauatus de reſtituendo quicquid ad eũ
ꝑuenerit, tenetur ẽt ad illa quæ poſt gra-
uamen ſibi relicta ſunt. h. d. In tex. ibi (peruenerit.) No. verbum,
non eñ dixit quicquid tibi legaui, quia eſſent verba præteriti tẽ
poris, & non ſe comprehenderent futura, ſed dixit, (ꝑuenerit.)
quod eſt futurum & uerificatur ẽt in his quæ poſtea relinquun
tur, & ſic non ob. contrarium gl. de l. vxori. ĩ. ti. j.

§. Volo. Appellatione liberorũ cõtinentur naturales tñ.
h. d. Et hoc in diſpõne teſtõru, & qñ apponuntur
in condõne, quod dic plenè in l. ex facto. §. ſi quis rogatus. ĩ. ad
trebel. ſecus in diſpõne legali, ita loquitur l. generaliter. de inſ. &
ſubſt. iuncta l. cum acutiſſimi. C. de fideicom.

1 *Grauamen iniunctum debitori per creditorem de ſoluendo hæredi ipſius cre-
ditoris non ualet.*

2 *Si non valet id quod eſt principale, dilatio ſuper eo appoſita etiam non valet. Dilatione pendente nihil debet innouari, niſi ſit data ſuper eo quod eſt nullū.*

3 *Tempus certæ ætatis honorati, intelligitur appoſitum eius fauore, & ſic non facit conditionem ſed diem.*

Minor xxv. ann. poteſt renunciare cum curatore fauori ſuo quando ex hoc ſequitur maiorem vtilitatem.

1 **§.Curatoris.** † Grauamen iniunctum debitori per creditorem de ſoluendo hæredi ipſius creditoris non valet. Itē dilatio ſolutionis collata in tp̄s certæ ætatis legatarij cenſet̄ facta ipſius fauore, & ideo pōt ei renunciare, & prius petere. h.d. No. ex primo dicto, ꝙ licèt valeat grauamen ſi grauo debitorem meū de ſoluendo alieri, vt l. ſi pecuniam. ſ. tit. j. ſi tñ grauo de ſoluendo hæredi meo, nihil valet, tanquam ſu-

2 perfluum, cū ēt ſine hoc teneretur facere. † Secundo no. tex. cū gl. ꝙ ſi non valet id quod eſt principale, dilatio ſuper eo appoſita ēt non valet, nā hic iſtud grauamen erat principale, & dilatio in tp̄s ætatis erat acceſſoria, dicit glo. ꝙ redditur nulla pp̄ nullitatē principalis, quod not. ad materiā l. ſiue pars. C. de dila. vbi dr̄ ꝙ pendente dilatione nihil debet innouari, nam eſt verum niſi ſit

3 data ſuper eo quod eſt nullum, nā tunc dilatio eſt nulla. † Item no. ꝙ tp̄s certę ætatis honorati intelligitur appoſitum eius fauore, & ſic nō facit ꝯdōnem, ſed diē, vt l. Seius Saturnius. j. ad treb. Vltimò no. ꝙ minor xxv. ann. pōt renunciare cum curatore fauori ſuo, quod intellige qñ ex hoc ꝯſequit maiorē vtilitatem, qa expediebat agere ante tp̄s: alias ſecus, vt j. de ann. leg. l. cum qui, & ita intellige quod ſ. dixi in l. ſi ita relictum. §. Pegaſus. ſ. eo.

1 *Legata relicta ab inſtituto ſub conditione, cenſentur tacitè repetita ſub eadem conditione a ſubſtituto vulgari.*

2 *Repetitio tacita legalis intelligitur cum omnibus ſuis qualitatibus.*

1 **§.Ab inſtituto.** † Legata relicta ab inſtituto ſub cōditione cēſet̄ tacitè repetita ſub ea-

2 dem condōe ſubſtituto uulgari. h.d. notabiliter. † Et ſic not. ꝙ repetitio tacita legalis intelligitur cum oībus ſuis qualitatibus, ſecus in repetitione expreſſa facta p̄ teſtatorem, in qua non ſubintelligeret̄ repetita ꝯdō. l. ſi cui ſerui. §. j. ſ. tit. j. In gl. ibi, (vel dic propriæ,) hæc vera, vt ſ. eo. l. peculium. in fin. quod facit ad q. de qua ibi dixi, & eſt hic caſus, videbat̄ tñ nō debere expectari mortē inſtituti poſtq̄ hr̄ditatem repudiauit, cum intentio teſtatoris fuerit eū exonerare in caſu quo adiret, ne ante mortem teneret̄, ex quo ergo repudiauit, non cadit exoneratio, & ſic uidebat̄ ꝙ ſubſtitutus haberet reſtituere poſt ſuā mortem, ſicut inſtitutus ſi adiuiſſet habuiſſet reſtituere poſt ſuam, ſed ꝯtrium eſt, quia licèt ab inſtituto euellat̄ hæreditas, cōdō tñ quæ ſuam perſonā reſpiciebat, remanet in eodem ſtatu. In gl. ibi (vel ſub ꝯdōne.) dic melius q̄ gl. ꝙ ibi in ꝯdōne appoſita in ipſa teſtit. ut nō intelligat̄ repetita in ſubſtōne vulgari, ne propter eius defectum ꝯtingat ꝙ faciat teſtatorē inteſtatum decedere, quod eſt odioſum, non ſic quando facta eſt ſubſtitutio in legato, quia ceſſat dicta rō, ita loquit̄. l. j. §. pro ſecundo C. de cad. toll. hic verò loquitur in conditione appoſita in legato, uel fideicommiſſo relicto ab inteſta.

5 *Cum legatur vniuerſitas iuris, valet legatum, licèt contineat plus incommodi quàm commodi.*

2 *Caſus in quo legatum affert incommodum propter naturam rei legatæ, ut ſi legatur uniuerſitas iuris.*

3 *Quando legatur vniuerſitas, legatarius non admittitur ad petendum, niſi caueat hæredi de indemnitate, & quæ dicatur uniuerſitas iuris.*

Si quis legat apothecam pannorum, non veniunt panni, niſi dicatur.

4 *Si aliquis legat uxori cameram ſuam, an cenſeatur ſenſiſſe de rebus exiſtentibus in camera.*

Si legauit ſcrinia, an cenſeatur ſenſiſſe de rebus ibi exiſtentibus.

1 **§.Menſæ.** † Cum legatur vniuerſitas iuris, valet legatum, licèt contineat plus incommodi quam commodi. h.d. & eſt notabilis, limita tñ, niſi appareat ꝯtrium ex aliquibus cōiecturis de voluntate defuncti. j. ti. j. l. nomen. §. vni.

2 † No. caſum in quo legatum affert incommodum pp̄ naturam rei legatæ, vt qñ eſt legata uniuerſitas iuris, quo caſu grauatur in plus q̄ ſentiat commodi: rūr ſecus, ut ſ. eo. l. Imperator. cum ibi

3 notatis. † Item no. ꝙ qñ legatur uniuerſitas, legatarius non admittit̄ ad petendum, niſi caueat hr̄di de indēnitate: dr̄ aūt vniuerſitas iuris, ut menſa, tabula, banchum, fundicum, & ſimilia. Nam qui talia legat, uīr legare ipſam negotiationem. Idem ſi legat hr̄ditatem quæ ad ſe p̄uenit, vt ſ. eod. l. cum filius. §. Lucio. Quid ſi legauit tabernam vel apothecam? dic ꝙ iſta ſunt magis nōia locorum, q̄ negociationis, vt l. q tabernas. de ꝯhen. emp. & de fundo inſtr. l. tabernam, ēt ſi dixit lego apothecam pannorū,

4 uel pannariam, qa non ueniunt panni, niſi dicatur. † Quid ſi aliquis legat uxori cameram ſuam, an cenſeatur ſenſiſſe de reb. exiſtentibus in camera? uel pone ꝙ legauit ſcrinia, an cenſeatur ſēſiſſe de reb. ibi exñtibus? uide Bar. in l. fi. j. de pe. leg. Item quid ſi quis legauit alicui ſtudiū, ſeu bibliothecā, an uideat̄ ſenſiſſe de libris: uide per eundē. j. tit. j. l. librorum. §. quod ſi bibliothecam.

1 *Appellatione mancipiorum datorum in dotem, uel donatorum, continentur partus editi ex illis mancipijs.*

2 *Pater ſi legauit filiæ mancipia, quæ ſibi donauerat, an ex cauſa legati debeātur etiam partus.*

3 *Si pater filię nubenti facit aliquam donationem non ualet eo uiuente ſi erat in poteſtate, & ſi ei donat ſcrinia cum iocalibus conſuetis, an teneat donatio.*

4 *Regula de duabus cauſis lucratiuis, non habet locum quando primo quis conſecutus eſt æſtimationem.*

1 **§..Pater filiæ mancipia.** † Appellatione mancipiorum datorum in dotem, vel donatorum, continent̄ partus editi ex illis mancipijs. h.d. & eſt unus nouus caſus & difficilis ad intelligendum qd iuriſconſultus voluit, & malè declaratus. Et legitur duobus modis principalr̄, primo ſ̄m intellec. Dy. ꝙ iſte pr̄ non dederat iſta mancipia in dotē, qa tex. hoc nō dicit, ſed ſolū dicit ꝙ dedit filię nubēti, unde pōt intelligi, ꝙ dedit ultra dotem, talis quidem donatio non valuit efficaciter uiuente patre, ſi filia erat in ptāte, ſed mortuo patre confirmatio trahit̄ retro quo ad fructus & partus, licet

2 non quo ad dñium, vt no. ſ. eo. l. ſeq. qō. † Pone ergo ꝙ pr̄ huic filiæ talia mancipia quæ ſibi donauerat legauit, q̄rit an ex cā legati debent̄ ēt partus? & dubium erat, licèt Dy. & doc. non tangant. qa legando vīr reuocaſſe donationē, & uoluiſſe ꝙ habeat ex cā legati, ut no. ſ. ti. j. l. ſi qñ. in prin. poſito ergo ꝙ ſi non legaſſet iſta filia cōfirmata donatione per mortem debuiſſet habere partus nunc uidebat̄ ꝯtrium, quia in legato non ueniunt fructus & acceſſiones p̄ceptæ uiuo teſtatore, ut ſ. ti. j. l. quæſitum. § pe. contrarium tñ videtur, & rō eſt, quia non debet eſſe deterioris ꝯdōnis q̄ ſi legata non eſſent, & idem dicit in uxore cui fuiſſent donata, & poſtea legata. Rō ergo decidendi ſ̄m iſtam lec. eſt, quia hoc caſu cum ſit utilius filiæ uel uxori habere ex donatione q̄ ex legato, tale legatum potius dr̄ confirmatio donationis, q̄ eius reuocatio, & ſic nota limitationem ad id quod dñt doct. in d. l. ſi qñ. ſ. ti. j. ꝙ legando vīr reuocaſſe donationem, qa hoc non eſt verum quantum ad fructus & acceſſiones p̄ceptas tp̄e donationis, qa iſtud eſſet dānoſum mulieri, hr̄ ergo potius pro confirmatio-

3 ne. † Item no. ſ̄m iſtam lecturam, ꝙ ſi pater filiæ nubenti facit aliquam donationem, non ualet uiuente patre, & ſic in ptāte, qd̄ facit ad qōnem de facto, ſi donat ſcrinia cum iocalibus conſuetis, an teneat donatio. Et quidam conſuluerunt ꝙ non, per rēam gñalem, pro quibus facit iſte tex. ſ̄m hāc lecturam, & ſic mortua filia relicto filio & patre, debebunt redire ad patrem, ꝯtrium con-

a ſului. ᵃ ꝙ immo ad filium tanq̄ ad hæredem, qa ualuit donatio, cum ſint appendices dotis, quia ſi non darent̄, tanto minor eſſet dos, uñ ſicut eſt ſpeciale in dote, ꝙ ualet donatio ēt iure ueteri, vt l. Pomponius Philadelphus ſ. fa. erci. ita & in iſtis, at. in l. inter ſocerum. §. cum inter. de pac. dota. & l. ēt. C. de iure do. ubi qd̄ iuris eſt de principali dote, idem de augmento. Scdm gl. iſta mācipia fuerunt data in dotem, & dicit gl. ꝙ non curat utrum æſtimata, aut inæſtimata. Certè primum non pōt p̄cedere, nam ſi data fuerunt æſtimata, partus non erāt dotales, cuius ꝯtrium dicit gl. ſequens, tene ergo ꝙ fuerunt data inæſtimata. Item aduertendum, ꝙ pōt contingere duob. modis, primo, ꝙ pater nō fuerit ſtipulatus reddi dotem ſibi, & ſic actio de dote erat cōis inter patrem & filiam, & ſic maritus tenebat̄ filiæ, ſecundo ꝙ pr̄ fuit ſtipulatus ſibi ſoli reddi, & tunc actio non eſt cōis, ſed ſolius patris, & maritus non tenet̄ filiæ, & iſti duo ſenſus colligunt̄ ex gl. dum dicit, (debebant̄ filiæ a marito, an non.) tenendo ꝙ nō fuit ſtipulatus, tunc iſtud legatum importat, ad hoc ut aliquid operetur, ꝙ filiæ debebat̄ æſtimatio ab hærede patris incontinenti, ſicut ſi legaſſet rem cuiuslibet alterius, quia erant mariti, vt l. doce ancillam. C. de rei uendi. & poſtea ſoluto mr̄imonio filia per actionem de dote conſolidatam in eius p̄ſona recuperabit a ma-

4 rito mancipia & partus, & ſic habebit utrunque. † nec obſt. rēa de duabus cauſis lucratiuis, nam ultra id qd̄ dicit gloſ. dic ꝙ illa nō obſt. qñ primo conſecutus eſt quis æſtimationem, ut no. in l. planè. §. j. ſ. tit. j. item non obſt. qñ diuerſis tp̄ibus, ut l. æſtimatio. de uer. ob. & niſi hoc importaret ꝙ debeat̄ æſtimatio, non eſſet alicuius utilitatis, cum ēt ſine hoc legato per actionem de dote conſolidatam eſſet recuperatura ipſam dotem. Si intelligitur ſecundo mō, ꝙ pr̄ fuit ſtipulatus, hoc ſolum importat vt hr̄des patris teneāt̄ huic filiæ cedere actionem pro mancipijs, & partubus recuperandis, quia legādo mancipia data in dotem, perinde eſt ac ſi legaſſet dotē, & ideo veniunt ēt partus ſicut ſi dotem legaſſet, cū ſint dotales, & hoc uoluit iſte tex. & iſta lectura magis placet q̄ præcedens, qa de æſtimatione nil dr̄ in tex. & eſt diuinatio. no. tñ tamque lec. qa ſ̄m præcedentem aliud eſt legare dotem, quo caſu filia nihil conſequitur ab hæredib. patris, & poſtea dotem per actionem de dote, qd̄ perpetuò tene menti, & hoc quādo actio erat communis: aliàs dic ut in ſecunda lectura.

ADDITIO.

a Contrarium conſului. Adde ꝙ idem tenet, & refert Pau. hic d. Alex. de Imo. in conſi. xxvij. col. fi. in v. vol.

1 *Rogati reſtituere hæreditatem poſſunt eam inter ſe diuidere, & illa uidentur fuiſſe in fideicommiſſo quæ per diuiſionem obtinuerunt, ideo non tenentur de periculo eorum plus quàm tenerentur.*

2 *Licet rogati de reſtituendo non poſſint alienare in præiudicium fideicommiſſa-*
rij, bene poſſunt diuidere in præiudicium illius.
Plures feudatarij poſſunt inter ſe diuidere.
3 *Portio proueniens ex diuiſione, cadit in fideicommiſſo ac ſi illa ſola fuiſſet re-*
licta.
4 *Diuiſio dicitur eſſe quædam permutatio.*
Per ſimplicem diuiſionem non cẽſentur diuidentes renunciare fideicommiſſo.

1 **§. Hæreditatem.** †Rogati reſtituere hẽditatẽ poſ-
ſunt eam inter ſe diuidere: & illa
vñr fuiſſe in fideicommiſſo q̃ p diuiſionem obtinuerũt, iõ nõ te
nenẽ de periculo eorum plus q̃ teneręt̃. h. d. notabil̃r. Et põt intel
2 ligi ꝙ fuerũt rogati reſtituere extraneo, vel inter ſe. † Et ſm pri-
mum caſum nota, ꝙ licet rogati de reſtituendo nõ poſſint alie-
nare in p̃iudicium fideicommiſſarij, bñ pñt diuidere in p̃iudiciũ
illius. qđ eſt valde ſingulare, & ſic feudum nõ põt alienari in ex-
neo, & tñ plures feudatarij pñt inter ſe diuidere, ut in vſib. feudo
3 rum quib. modis feu. amittat̃. §. ſi verõ non fuerint. † Item not. ꝙ
portio ꝑueniens ex diuiſione cadit in fideicommiſſo, ac ſi illa ſo
la fuiſſet relicta. facit l. Iul. §. Idem Celſus. de act. emp. & adde qđ
no. Bar. in l. is qui. ĩ. de uſufr. lega. In tex. ibi (reſtituere) puta ego
fui rogatus reſtituere meam dimidiam Titio poſt mortẽ meam,
& tu tuam Seio, & cum in hẽditate eſſent certa noĩa debitorum
meorum, & factis delegationib. illi debitores ſolidam ſummã mi
hi promiſerunt te volente, poſtea effecti ſunt non ſoluendo, &
extitit caſus reſti. & hæres meus dicit ſe nõ teneri fideicommiſſa
rio meo, niſi vt cedat actiones ꝯ illos tales quales ſunt: fideicom-
miſſarius dicit ꝙ iſta diuiſio non potuit fieri in eius præiudiciũ,
nam ſi non fuiſſet facta cum haberet dimidiam prædiorum & di
midiam nominum debitorum, ſaltem dimidia prædiorum (quæ
hodie extat) ad eum deueniret: ergo tenet̃ hæres meus ac ſi dimi
diam illam tibi uendidiſſem, quod facere potuiſſem in eius præ-
iudicium. primum rñdet̃, quia ad aliud non tenet̃ hęres, nec iſta p̃t
dici fuiſſe venditio, ſed quædam permutatio dimidiæ prædiorũ
cum dimidia noĩum debitorum, & iſta ſecũda ſuccedit loco pri
mæ, poſtq̃ ex diuiſione ad me peruenit, ut illa ſola uideatur eſſe
4 in fideicommiſſo. Tene menti. † & ſic no. ꝙ diuiſio dr̃ eſſe quædã
permutatio. Secundum aliam lecturam allegat̃ ꝙ per ſimplicẽ
diuiſionem non cenſentur diuidentes renunciare fideicommiſ
ſo, quod plenè dic in l. qui Romæ. §. ſi de uer. obl. prima tamen le
ctura magis placet, & congruit literæ.

1 *Qui legat hæreditatem ſibi quæſitam, non uidetur legare fructus quos ipſe*
conſumpſit.
2 *Si emphyteuſis conceſſa eſt alicui pro ſe & filijs ſuis maſculis, quibus deficiẽ*
tibus deueniat ad fœminam quæ nupſerit, & rem patris habeat, quid impor-
tent illa uerba, & rem patris habeat.

1 **§. Filia.** † Qui legat hæreditatem ſibi quæſitam, non vr̃ lega
re fructus quos conſumpſit. h. d. ergo a ꝯrio quos
non conſumpſit, ſic ẽt ſi ſunt percepti viuente teſtatore, & quod
plus eſt, ẽt ſi tpe teſti, qa augent hæreditatem, non ſic cum lega
2 tur res ſingularis, vt ĩ. ti. j. l. quæſitum §. pen. † In tex. ibi (rem ma
tris.) quod exponitur, i. hæreditatem q̃ fuerat acquiſita huic pr̃i
teſtõri mediante filia, ad hoc ĩ. de inoffi. teſtõ. l. poſthumus. §.
idem. l. & circa, quod facit ad q̃onem, in qua conſului his diebus
de quadam emphyteuſi conceſſa cuidam pro ſe & filijs ſuis ma-
ſculis, quibus deficientib. deueniat ad fœminam quæ nupſerit,
& rem patris habeat (ita dicebãt uerba) quæritur quid importẽt
illa verba, & rem patris habeat. Rñdeo, i. hẽditatem, ut hic nõ tñ
requiro ꝙ ſit hęres inſolidum, ſed ſufficit ꝙ in quocunq. modico
ſit inſtituta per l. ſi ex modica. ĩ. de bonis libertorũ, & quod not.
Bar. in l. iuriſiurandi. § liberti. de ope. libe. In tex. ibi (vel in ſuum
patrimonium conuertit,) ſed ꝯ. ſ. eo. l. Imperator. in fi. vbi iſto ca
ſu non cenſet̃ conſumptum. Sed notabiliter ibi in rebus princi-
palibus hæreditatis, quæ licet ſint alienatę, ſi tamen loco earum
alię ſunt ſubrogatæ, ſuccedunt loco earum, hic loquitur in fru
ctibus, qui ſunt res acceſſoriæ, & ideo largius aſſumitur uerbum
conſumptio, quod perpetuò tene menti, & adde quod nota. per
Bar. ſ. eo. l. cum filius. § Lucio.

1 *Ratio & cauſa uerborum teſtatoris plus attenditur quàm uerba.*
2 *Ex oratione & cauſa loquendi colligitur mens loquentis, mens nihil aliud eſt*
quàm ratio.

1 **§. Dulciſsimis.** † Rõ & cauſa verborũ teſtatoris plus
attendit̃ q̃ verba. Ad hoc ſemper alle
gatur. Et hoc quando tendit ad reſtringendum verba, vt hic. Idẽ
2 ſi ad ampliandum, vt ĩ. ti. j. l. nomen debitoris. §. fin. † Et ratio eſt,
qa ex rõne & cã loquendi colligitur mens loquentis, cum mens
nihil aliud ſit q̃ ratio, ut no. Dy. in c. ſi. de reg. iur. l. 6. ad quod ſup.
ſolu. mat. l. cum mulier. la j. & de calum. l. hęc actio, & l. emptor
§. fi. de rei vend. & l. ſi is qui animo. de acq. poſſ. & idem in diſpo-
ſitione legali, quia ratio expreſſa per mentem plus attenditur q̃
uerba legis, ut no. in d. c. fin. p l. adigere. §. quamuis. ĩ. de iure pa
tro. ſed ſi non eſſet expreſſa in l. ſed ex coniecturis poſſet colligi,
dic ut no. per Bar. in l. non dubium, C. de leg. In diſpoſitione au-
tem vltimæ voluntatis non curo vtrum ſit expreſſa, vt hic, vel
ex coniecturis poſſit colligi, vt ſ. eo. l. cum proponebatur. In tex.
ibi (quęcunque mihi.) Iſtud verbum faciebat dubium, cum ſit ge
nerale, ut oĩa quæ fuerunt matris tempore mortis comprehẽdã
tur, ſed per rationem quę ſtatim ſubnectitur, (nequaquam cum
his controuerſiam habeas &c. reſtringuntur ad illa tm̃ bona q̃
inter iſtam teſtatricem, & iſtos fratres ſuos eoſdemq; auunculos
remanſerunt indiuiſa, quia in illis conſueuit excitari materia cõ
trouerſiæ: non ergo comprehenduntur illa quę ex diuiſione fa-
cta erant ſolius teſtratricis, quia in illis ceſſat cauſa diſcordię, cui
voluit prouidere.

1 *Traditio clauium & aſſignatio rerum in dubio præſumitur cauſa cuſtodiæ, ſi*
non præceſſit titulus habilis ad tranſlationem dominij.

1 **§. Pater.** † Traditio clauium, & aſſignatio rerum in dubio
pręſumit̃ cauſa cuſtodiæ, ſi non pręceſſit titulus
habilis ad tranſlationem dñij, ad hoc allegatur, ſed ſi præceſſit,
operantur tranſlationem ptãtis & dñij. vt l. clauibus. de contra-
hen. emp. & de aſſigna. lib. per totum, & de uſufru. leg. l. genera-
li. §. hęredis, ubi verbum aſſignare importat tranſlationem iuris
ſed hic ex plurib. colligebatur ment, ꝙ noluit plus iuris transfer
re, ſed cuſtodiam committere.

1 *Oratio imperfecta perficitur ex præcedentibus & ſequentibus, ſi congruẽ*
fieri poteſt.
2 *Omiſſio notarij vel ſcriptoris non uitiat actum, quando poteſt colligi quid e-*
rat dicendum.

1 **§. Cum imperfecta.** † Oratio imperfecta perfi-
citur ex pręcedentib. & ſe-
quentibus, ſi cõgrue fieri põt. h. d. tic. ſ. eo. l. vnum ex familia. §.
2 pe. ibi dũ dicit, & cetera q̃ legani. † No. ergo hic, ꝙ omiſſio nota-
rij vel ſcriptoris nõ vitiat actũ, qñ põt colligi qđ erat dicẽdum,
& hoc qñ circa diſpoſitionẽ, ſed circa ſolẽnitatem talis omiſſio
bñ vitiat & nocet, glo. eſt notabilis in l. ambiguitatis. C. de teſta.

1 *Iuramentum facit rem ualere meliori modo quo ualere poteſt.*

1 **§. Filius matrem.** † Iuramentum teſtatoris uel hę
redis habet uim clauſulę codi-
2 cillaris, ad hoc ſemper allegatur. † Item allegatur ꝙ iuramẽtum
facit rem ualere meliori modo quo valere poteſt, & hoc includi
tur ſub virtute iuramenti.

1 *Verba prolata per modum conſilij non inducunt neceſſitatem.*
2 *Ratio alterat naturam uerborum.*
3 *Verbum rogo, licet de ſui natura non ſit neceſſitatiuũ, tamen neceſſitatem im*
portat in ultimis uoluntatibus.
4 *Omne uerbum ex quo de uoluntate teſtatoris apparet, neceſſitatem importat*
licet de ſe ſit ineptum.

1 **§. Mando filię.** † Verba prolata per modum conſilij
non inducunt neceſſitatem, ad hoc
allegat̃, ẽt ſi de ſe ſint p̃ceptiua, ut patet in verbo, (mando) cuius
ſignificatum alterat̃ pp rõnem annexam dum dixit (pro ſalute ſo
2 licitus ipſius.) † Item poſtea ſubdit (ita em̃ poterit &c.) & ſic no-
ta ꝙ rõ alterat nãm uerborum. facit §. dulciſſimis. ſ. ead. l. In text.
ibi (nõ videri relictam,) & ſi iſta filia non obtemperauit conſilio,
ſed fecit teſtm̃, & extraneum hẽdem inſtituit, non tenebit̃ illi ſoro
ri reſtituere quicquam pp dicta uerba, & hoc eſt quod ſequitur.
3 † Et econuerſo verbum rogo, licet de ſui natura non ſit neceſſi-
tatiuũ, tñ neceſſitatẽ importat in ultimis uolũtatibus. ĩ. pro. §.
4 † qa omne uerbũ ex quo de uoluntate teſtatoris apparet, neceſſi
tatem importat, licet de ſe ſit ineptum, vt no. ſ. ea. l. §. cum imper
fecta. in gl. & ĩ. ti. j. l. fideicommiſſa. § hęc uerba.

2 *Si rogetur quis diſtribuere inter plures ſecundum eorum merita non facta di-*
ſtributione, admittentur omnes exceptis illis, qui demeruerũt oſtendẽdo, quia
omnes uidentur mereri, dummodo non demereantur, ſed ſi facta ſit diſtribu-
tio, illi ſoli admittuntur inter quos facta eſt ſi illi ſoli meruerunt.
2 *Si te hæredem inſtituo & poſtea grauo ꝙ bona tua reſtituas tali, uideor ſen-*
ſiſſe dumtaxat de bonis meis.
Merentes dicuntur, qui non apparent demerentes.
3 *Si grauo te quòd quandoque reſtituas Titio, uideor grauare ut reſtituas poſt*
mortem.
4 *Si grauo te ut reſtituas cum voles, uideor grauaſſe poſt mortem.*

1 **§. Rogo filia.** † Si rogat̃ quis diſtribuere inter plures ſe
cundum eorum merita non facta diſtri-
butione, admittent̃ oẽs exceptis illis, qui demeruerunt oſtendẽ
do, qa oẽs videnẽ mereri, dummodo nõ demereant̃: ſed ſi facta
ſit diſtributio, illi ſoli admittunt̃ inter quos facta eſt, ſi illi ſoli me
ruerũt. h. d. declara vt in gl. licet ergo nõ facta diſtributione ad-
mittant̃ ẽt illi qui non meruerũt, dum, tñ non demeruerint ſi tñ
facta eſt inter merentes, non admittuntur, q nec merentur, nec
demerent̃. ſed ſi nõ inter oẽs merentes facta fuiſſet, admitteren-
tur q derelicti fuerũt, qa hoc fideicommiſſum factum eſt omni-
bus merentibus, & illi qui meruerunt dicunt̃ merentes, ſiue ſe-
quat̃ diſtributio, ſiue non. Illi q nec meruerũt, nec demeruerunt
dicunt̃ merentes ſi nõ fiat diſtributio: ſed ſi fiat, & nõ inter eos,
2 nõ habent̃ ꝑ merentibus, & iſta colligunt̃ ex tex. & gloſſis. † No.
tex

tex.cum gl.ſuper verbo,(bona tua,) ꝙ ſi te hæredem inſtituo, &
poſtea grauo ꝙ bona tua reſtituas tali, videor ſenſiſſe duntaxat
de bonis meis,in qb.te inſtituo, q̃ poſtea ſutura ſunt tua, non ãt
de tuis bonis ppriis,qd ppetuò tene menti, nã ſi intelligeret̃ de
tuis,& bona mea æquiualerent illis acceptando bona mea,tene
reris reſtituere tua,vt patet.ſ.e.l.vnum ex familia.§.ſed & ſi fun-
dũ.ver.dixi.Item no.ꝙ merentes dicunt q non apparent deme
3 rẽtes,ad hoc vide bonum tex.in l.ſeruos.de manu.teſta.† Item ſi
grauo te ꝙ qñq. teſtituas Titio,videor grauare ut reſtituas poſt
mortem,ita colligit̃ hic,ibi electio &c.) & hoc iõ,qa grauaui re
ſtituere ſm merita,pp qđ vr̃ voluiſſe differri quouſq poſſum me
reri,vt eſt caſus notabilis in d.l.ſeruos,alias iſtud verbum impor-
tar,vt cum primum poterit,reſtituat,caſus eſt qñ dies lega.ced.l.
4 ante pe.quam perpetuò tene mẽti:ſecus,† ſi grauo te vt reſtituas
cũ voles,quia videor grauaſſe poſt mortẽ,vt l. vxorẽ.j.pe.ſ̃.tit.j.

1 *Verba diſpoſita inducunt grauamen etiam ſi non referantur ad grauatum, ſed ad honoratum.*
3 *Verbum dono,quando importet legatum.*

1 §.Donationis. †Verba diſpoſitiua inducunt graua-
men ẽt ſi non referant̃ ad grauatum,
ſed ad honoratũ.h.d. Not.verba,q̃ ſunt in ſi.pp quæ ſemper alle-
2 gat.† Item not.ꝙ p verbum dono fit legatum,qñ ꝓfert̃ circa ab-
ſentem,& nemine pro eo recipiente, ſupple & cum ſolennitate
quæ requiritur in ultima volũtate, & iſto mõ dẽt limitari quod
no.in l.illud.C.de ſacroſ.eccl.vbi no.gl. ꝙ non valet donatio ſcã
abſenti nemine pro ipſo recipiente,nam uerum eſt,niſi ſit ibi ſo
lennitas requiſita in ultima voluntate, quia tunc importaret le
gatum. Tene menti perpetuò.

1 *Alienatio uoluntaria facta contra expreſſam prohibitionẽ teſtatoris poteſt ſtatim reuocari.*
2 *Prohibitio alienationis,quando ſit perſonalis, & quando realis.*
3 *Aliud eſt alienare,aliud alienanti conſentire.*
4 *Tres differentiæ inter caſum quando teſtator prohibuit alienationem expreſſè,& quando non prohibuit expreſſè,licet prohibeatur tacitè a lege ut in re ſubiecta reſtitutioni.*
5 *Qui contra uoluntatem defuncti facit, non admittitur ad commodum conſequendum ex ea.*
Fruſtra legis auxilium inuocat,qui committit in legem.
6 *Si duo fecerunt pacem & promiſerunt ſe non offendere ſub pœna, & poſtea ſe inuicem offendunt, & non apparet quis primò inceperit, ꝙ neuter poſſit ab altero pœnam petere, & quid ſi appareat.*
7 *Facilius perdit quis ius acquirendum quàm acquiſitum.*
Qui conſenſit uni alienationi,non prohibetur retractare alias, quibus non conſenſit.

1 §.Libertis prædium. †Alienatio voluntaria fa
cta ꝯ expſſam ꝓhibitionẽ
teſtõris,põt ſtatim reuocari,& ad reuocãdum admittunt̃ illi tm̃,
q añ ipſam ꝯ uolũtatem teſtõris nõ alienauerũt,& q eidem alie-
nationi nõ cõſenſerunt. Item ultimus de familia ẽt ſi alienet ꝯ
expſſam ꝓhibõnem, non reuocat̃ alienõ.h.d. & ꝯtinet quatuor
caſus.Primus eſt qñ oẽs alienauerũt uno excepto,uſq. alioquin.
Secundus,qñ oẽs ſimul,vſq.ibi(cæterum.) Tertius,qñ oẽs ſepa-
ratim vſq.ibi(at ſi nemo)Quartus,qñ nullus,ſed unus tm̃ remã
2 ſit in familia,q poſtea alienauit,ẽt in ex̃neum.† In tex.ibi(ne id a-
lienarent.)Iſta ꝓhibõ eſt in perſona, qa qlibet vr̃ ꝓhibitus alie-
nare partem ſuam ex̃ familiam:& ſi non eſſent verba q̃ ſequunt̃
ſi unus eorum alienaret intra familiam,illa pars alienata poſſet
poſtea ex̃ familiam alienari,ut j.ti.j.l.pr̃ filium.§.quindecim,ſed
pp verba q̃ ſequunt,(atq.in familia libertorum retinerent &c)
reddit̃ ꝓhibitio realis,& ſit ẽt facta intra familiã, nõ potent po-
ſtea extra familiã alienari,ut ſ̃.eo.l.peto.§.fratre, & qđ ibi dixi.
3 †In tex.ibi(quib.non dedit.)ergo ſi conſenſiſſet alienationi vni᷒
& non aliorum,illa tm̃ ꝓhibent̃ reuocare,qa ex hoc ſolo ꝙ con
ſenſit , non facit ꝯ ꝓhibitionem defuncti,qa aliud eſt alienare ,
aliud alienanti conſentire,ut in rta iuris:ſed quando facit ꝯ, tũc
ꝓhibet̃ reuocare ẽt alienationes aliorum,ut j.in ver.(alioquin,)
4 qa plus deliquit,& hoc uoluit glo.† No.ex iſto primo caſu cum
gl.tres dñas inter caſum qñ teſtator prohibuit alienationem ex
preſſè,& qñ nõ ꝓhibuit expreſſè,licẽt ꝓhibeat̃ tacitè a lege, vt
in re ſubiecta reſtõni,nam primo caſu ab ipſo principio eſt nul-
la,ſecundo ualet & poſtea reuocat̃ exiſtẽte ꝯdõne fideicommiſ-
ſi,vt in gl.q̃ eſt notab.lis,& vera,licẽt q̃dam gl.dicãt,ꝙ ẽt hoc ſe-
cundo caſu ſit nulla p auth.res q̃.C comm.de leg.ſed iſta verior.
Secunda dñia eſt,qa prima ſtatim retractat̃,non expectato ꝙ eue
niat ꝯdõ fideicommiſſi:ſecũda nõ,& eſt rõ in bis duob. qa cum
expreſſa ꝓbibitione teſtatoris cõcurrit ẽt tacita legalis, ſed non
econuerſo,& duæ ꝓhib.tiones fortiores ſunt q̃ una. Eſt & tertia
dñia,qa primo caſu q alienauit ꝯ prohibitionem nõ poteſt retra
ctare aliẽnões , q̃ poſtea fiũt ẽt ꝯ prohibitionem vt hic in verſi.
(cæterum)licet ẽt ſimul,ut in verſi.alioquin. In ſecundo caſu ſe-
cus qa exiſtẽte ꝯdõne fideicommiſſi, ẽt ille q prius alienauerat,
reuocat aliẽnõnem illius in cuius pſona extant,qđ eſt ſingulare,
& rõ eſt,qa nõ venit ad reuocãdum aliẽnõnem, tanq̃ factam ꝯ-
tra voluntatem defuncti,ſed eo qa extitit condõ fideicommiſſi.
Ex hoc infero , ponamus ꝙ vnus ex iſtis conſenſit alienationi aͥ
terius,certũ eſt ꝙ nõ põt ſtatim retractare illam alienationem.
vt hic,ſed q d ſi ille q alienauit poſtea decedat,& ſic extat condõ
fideicommiſſi,an admittet̃ ex hoc capite? vr̃ ꝙ ſic p hanc gl.puto
dđm ꝙ ſi conſenſit partib ꝑſentibus,non admittatur,qa vr̃ fidei-
commiſſum ꝯdõnale remiſiſſe p pactũ,qđ fieri poteſt,aliãs ſecus
qa fideicommiſſum ꝯdõnale non potuit repudiare,vt ſ̃.eod. l. ſi
ita. §.ſub ꝯdõne,licet a reuocatione ꝑſenti potuerit ſe exclude-
5 re.† Item no. in ver.alioquin.ꝙ ille qui facit contra voluntatem
defuncti,nõ admittit̃ ad commodum ꝯſequẽdum ex ea, & ſic in
ſimili fruſtra legis auxilium inuocat q committit in legem, vt l.
6 auxilium.de minori.† Et inducit̃ ꝙ ſi duo fecerũt pacem, & ꝓmi
ſerũt ſe nõ offendere ſub pœna,& poſtea ſe inuicem offendunt,
& nõ apparet qs primo inceperit,ꝙ neuter poſſit ab altero pœ-
nã petere:ſed ſi appareret,tũc ille q incepit nõ põt ab altero pe-
tere:ſed econuerſo ſic,ut hic in ver.cæterum,vide p lo. And.in re
gula fruſtra.de reg.iu & in addi.Spe.de treu,& pa.ſup rub.in fin.
In glo.q̃ incipit,ſed ſi ꝯſenſit,ibi.l.ſi fundum p fideicommiſſum,
illa nihil facit,qa loquit̃ qñ legatarius,q habebat ius de ꝑſenti,
qa legatũ erat purũ,cõſenſit hrdi alienanti : hic loquitur qñ ille
q nõ habebat adhuc ius in parte alienata , ſed ſperabat habere ,
pp alienationem factam ꝯ ꝓhibitionẽ ſi nõ ꝯſenſiſſet, ſi ergo cõ
ſenſit,facit ut ſibi hoc ius nõ acquirat̃,& ſic nõ põt petere ꝑtiũ .
In gl.q̃ inc.i.ſi non alienauerunt,ibi,& malè,qa Roge. vr̃ voluiſ-
ſe ꝙ ille alienauit ꝯ ꝓhibitionẽ,vel q cõſenſit alienanti,indiſtin-
ctè ꝓhibeat̃ retractãdo,& ita intellexit verſic.alioquin, ſed neu-
trum eſt verum,qa in primo caſu ſi alienauit,licẽt ꝓhibeat̃ retra
ctare alienationes q̃ fiunt ſimul, vel poſt,non tamen illam q̃ fa-
7 cta erat prius,vt hic in ver.cæterum.† Et ſic not. ꝙ facilius per-
dit quis ius acquirendum q̃ acquiſitum. Item ſi conſenſit uni a-
lienationi,non prohibetur retractare alias quibus non conſẽſit.

1 *Res prohibita alienari in extraneum,non prohibetur deuenire in extraneum iure ſucceſſionis inteſtati.*
2 *Si res eſt prohibita alienari ſpecialiter in talem extraneum, tunc etiam iure ſucceſſionis inteſtati non poſſet ad illum deuenire.*

1 §.Cum inter libertos. †Res prohibita alienari
in ex̃neum,nõ ꝓhibetur
deuenire in extraneum iure ſucceſſionis Inteſtati.h. d.multum
notabl̃ ſm gl.q̃ eſt j.ti.j.l.pr̃ filium.§.Iul.Agrippa, q̃ melius &
2 notabilius declarat q̃ facit hic.† Et ſic licet loquat̃ in filio libertæ
idem eſſet in quolibet alio qui ſuccederet ab inteſtato, & hoc
verum qñ ꝓhibitio erat generalis quo ad extraneos,ſecus ſi ſpe-
cialis,puta ꝙ non alienet in talem,tunc ẽtiam iure ſucceſſionis
inteſtati non poſſet ad illum deuenire,ut l.codicillis.§.mater.j.
eo.dico ꝙ ẽt ſi iſte ſucceſſurus ab inteſtato inſtrueret , poſſet ẽt
capere ex teſtamento,& ita ſenſit gl.in d.§ Iul. Agrippa , ſufficit
eñ ꝙ ſit talis ad quem poſſent tranſire iure inteſtati , alias ſe-
cus,vt l.peto.ſ̃.fratre ſ̃.eod.

1 *Legata relicta ab eo quem teſtator inſolidum putabat ſucceſſurum, ſi ſuccedat pro parte illius tantum debentur,ſi ſunt indiuidua ſed libertas debetur inſolidum,etiam ad incommodum illius grauati.*
2 *Legata indiuidua relicta ab eo quem teſtator inſolidum putabat ſucceſſurũ, nullo modo debentur quando ſuccedit pro parte, Fallit in libertate.*
3 *Quid ſi talis non ſucceſſit in aliquo,ſed alius,an habeat locum iſte §.*

1 §.Cum exiſtimaret. †Legata relicta ab eo quẽ
teſtõr inſolidum putabat
ſucceſſurum,ſi ſuccedat ꝓ parte,ꝓ parte illius tm̃ debent̃ , ſi sũt
indiuidua,ſed libertas debet̃ inſolidũ,ẽt ad Incommodum illius
2 grauati.h.d.† Quid aũt in alijs legatis Indiuiduis,vt in ſeruitute?
vr̃ dđm ꝓut hr̃.ſ̃.e.l.cum filius. Tu dic ꝙ tale legatum nullo mõ
debet̃ p l.pe.ſ̃.de iure codi.vbi dr̃ indiſtinctè ꝙ legata indiuidua
nõ debent̃ qñ ſuccedit ꝓ parte. Fallit in libertate,vt hic ex æqta-
te.lex aũt cũ filius,loquit in relictis in teſtõ ꝙ ꝓ parte fuit reciſ-
ſum,& tũc dicut ibi.In gl.j.ibi.j.ti.j.l. poſt emãcipationem . dic
ꝙ hic credebat iſtã ſucceſſurã inſolidũ,& ſucceſſit pro parte, ibi
ſciebat,ꝙ erat ſucceſſura pro parte tm̃,credebat tm̃ ꝙ ſuccederet
vno iure tm̃,puta ꝑtorio,& ſuccedit ciuili,vel econuerſo. Certè
hic non facit quominus teneat inſolidum,cum nihil ſibi auſera
tur de emolumento. In gloſſ.ſuper verbo,(damni cã,)ibi(ſed cur
non præſtatur ab utroque ſicut fideicommiſſum &c.) gloſ malè
loquitur . innuit eñ ꝙ fideicommiſſum pecuniariũ vel diuiduũ
præſtetur ab utroque ſuccedente, quod eſt falſum , immo non
præſtatur niſi ab iſta quam teſtator putabat ſuccedere,& ꝓ par-
te ſua tm̃,ab alio non,quia teſtator ipſum non grauauit, voluit
ergo quærere gloſſ.quare legatum libertatis non præſtatur pro
parte tantum ſicut alia,& ad hoc tendit reſponſio quę ſequit̃.In
gl.ibi (redemptis partibus.)hoc quando libertas fuit relicta per
fideicommiſſum ab iſta conſobrina, ſi autem directò,puta ꝙ ef-
ficiatur liber ad incommodum utriuſque ſuccedentis , nec ha-
beat iſta conſobrina redimere , cum non habeat manumittere .
3 Et no. ꝙ iſte §. loquitur quando teſtator putabat iſtam ſucceſ-
ſuram inſolidum , & ſuccedit pro parte , quid ſi non ſucceſſit in
aliquo

aliquo,ſed alius? Rñdeo,aut nõ ſucceſſit,nec poteſt ſuccedere, quia erat alius in potiori gradu:aut potuit. primo caſu ſi legata fuerunt relicta ſimplr, debenẽ,qa cenſeẽ ſenſiſſe de quolibet ſucceſſuro,licet putaret iſtam ſolam ſuccedere.l.ſi qs cum nullum. de iure codi.ſi aũt nominatim ab ea,non deberenẽ ab eo qui ſucceſſit.vt l.i.in fi.ĵ.ti.j.Secundo caſu qñ potuit,ſed noluit, vel impedita fuit morte præuenta, tunc aut alius q ſucceſſit erat in vlteriori gradu, & idem p oĩa qđ ſ.dixi, qa vr ſuccedere præter uoluntatem defuncti, vt d.§.licet in ſubſtõne vulg.non ſit idem,vt no.gl.in l.non iuſtam.C.ad Treb. quam oino uide.ãt erat in eodẽ gradu, vt ſi iſta conſobrina repudiauit, vel morte præuenta eſt,& ſic ſua portio accreuit alteri, tunc dico q ille qui ſuccedit tenet pro parte tm̃ pro qua teneret iſta conſobrina ſi adiuiſſet, vt l.ſi Titio & Meuio.§.Iul.ſ.e.pro altera non, quia ſunt effecta inutilia.Quid aũt ſi teſtator putat vnum ſuccedere ex diſpoſitione legan,& ſucceſſit alter ex diſpoſitione ipſius defuncti? dic,q legata debentur etiam ſi nominatim ſint relicta a primo, vt ſ.e. l.ſi alienus.in fi.& ĵ.ti.j.l.a patre.

§.Pater qui filio.

In dubio verba non ſunt ſic intelligenda vt importent fideicommiſſum inutile, ſi alius intellectus poteſt eis dari, etiam ſi ex illo nõ reſultet vtilitas.h.d.

2 *Licet rogatus de reſtituendo ſub conditione uel ad tempus lucretur fructus tanquam perceptos iudicio teſtatoris,debet tamen illos cum debito compenſare,idem in bonæfidei poſſeſſore,qui lucratur fructus,& tamen eos compenſat cum ſumptibus.*

3 *Licet iure iſto non poſſet trebellianica uel falcidia directo prohiberi, vel auferri,poterat tamen auferri per indirectum.*

4 *Falcidia uel trebellianica nunquam computatur in debito, niſi teſtator hoc expreſſe dicat,uel æquipollenter.*

5 *Quandocunq.onus apponitur poſt emolumentum acquiſitum,facit modum, potius quàm conditionem,ſed ſi eſſet implendum ante tunc faceret cõdõnẽ. Dictio ut,facit modum,& non conditionem.*

1 §.Titio fratri ſuo. †Rogatus de reſtituendo hr̃editatem cũ onere, ẽt q nõ deducat id,quod ſibi a teſtatore debeẽ.ſi percepit tot fructus ex hæreditate,q æqualeant illi debito,(qđ põt euenire, qñ eſt rogatus reſtituere ſub ꝯdõne,vel ad certũ tp̃s,)teneẽ ſubire vtrũq.onus,& debet illos cum debito compẽſare ſi hr̃ditate adiuit, ſed qa ex hoc ſequit iniqtas,qa ſibi p indirectum auferẽ trebellianica ſibi debita,ꝯſuluit ſibi vt hr̃ditatem non adeat ex teſtõ,ſed repudiet,& adeat ab inteſtato,ſi eſt talis q hoc facere põt,puta de uenientib. ab inteſtato,nec p hoc incidit in edictum ſi qs omi.cau.teſt. qa non facit principr ut fraudet fideicommiſſarios,ſed ut fraudem quam teſtõr ſibi parauit excludat.h.d.ille §. magiſtralis & difficilis. Et diuide,qa primò loquiẽ qñ fuit rogatus poſt mortem, & interim pcepit tot fructus qui æqualent debito uſq.ibi, plenè. Secundo quando purè, & ſic nullos fructus percepit. vel ẽt ſub ꝯdõne, & non percepit fructus: uel ſi percipit,non ultra illos q ſufficiunt ad trebellianicam.Itẽ prima pars ſubdiuidiẽ,quia primo poniẽ thema,& qõ,vſq.ibi(cum ex fructibus,)ſecundo reſpõſio uſque ibi(qm̃,)tertio rõ rñſionis.Item ſecunda ſubdiuiditur, quia primo poniẽ determinatio uſque ibi(ſed iniquitatem)Secũdo obiicit de iniqtate, quæ oritur ex ea aditione hæreditatis, & eam fatetur uſque ibi(prudentius.)Tertio conſuluit contra iniquitatem vt hæreditatem non adeat ex teſtamento, ſed ab inteſt. vſque ibi(nec videbit.)Quarto remouet dubium,qđ contra hoc conſilium poſſet fieri. Et gl.j.ponit caſum,& bene loquitur, ſaluo q non diſtinguitur inter primum principalem caſum & ſm̃, ſed dẽt fieri diſtinctio,alias primus caſus non diſferret a ſecundo licet primus loquatur quando grauauit de reſtituendo etiã hæreditatẽ Seij,q̃ debebaẽ iſti Titio. ſecundo qñ grauauit ut illam hæreditatem non deduceret de hr̃ditate Meuij, ſed certè tm̃ eſt unum quãtum alterum,& iõ diſtingue,ut dixi. Dicit ẽt gl.unum circa ſecundam partem,q in tex.nõ dr̃.ſ.q Titius non dẽt adire hr̃ditatem meuianam,niſi renunciet fideicommiſſo in uer.(planè)Sed certè non expedit hoc facere,nam eoipſo q adit, uideẽ quodammodo renũciare,cum fuerit grauatus,q non deducat, & ipſe adeũdo cenſeẽ huic oneri aſſentire. Ex hoc ẽt patet,q nec eſt neceſſariũ aliud,q ſormus dicit alia gl.ſup verbo [renũcat.]ſ. q non poteſt adire niſi caueat de non deducendo,nam hoc dicit tn̄ tex.nec eſt neceſſariũ,rõne p̃dicta.Item p ſupplemẽto gl. adde aliud,qđ hr̃ in gl.ſuper verbo,(ſalcidiam,)vt clarius procedat caſus,q hæreditas primi teſtatoris.i. Seij valebat centum, quam Meuius fuit rogatus reſtituere Titio. Cum ergo poſſet Meuius detrahere quartam,erat debitor Titij in lxxv.& iſtud eſt fideicõmiſſum de quo hic dubitatur, an poſſit deducere de hæreditate Meuij poſtq̃ fuit grauatus q non deduceret,ſi.n.grauatus non fuiſſet,clarum eſſet q ſic ante omnia, & ultra illud etiam deduceret trebellianicam de hæreditate Meuij. Item Meuius poſtea inſtituit dictum Titium creditorẽ in hæreditate ſua valẽte cccc. & ſic in totum valebat hæreditas Mæuij nõ facta deductione fideicom. quingenta. dr̃ ergo q ſi percepit fructus æquiualentes fideicommiſſo,ſine dubio non põt deducere: qđ intellige qñ vltra quartam trebellianicam debitam Titio de hr̃ditate Meuij erant tot fructus,q æqualebãt fideicommiſſo,nam illi fructus primò computanẽ in quartã trebellianic.,ut l.in fideicommiſſariã. ĵ.ad treb.& poſtea in fideicommiſſum,dẽt ergo pcepiſſe tot fructus q ualeãt clxxv.qa quarta de bonis meuianis aſcẽdit ad centũ,& ſi hoc eſt,oĩa bona teneẽ reſtituere Sempronio, alia deductione nõ fcã,ſed ſi nullos pcepit,vel nõ ultra cẽtum,qa ſunt neceſſarij p trebellianica,tũc in illud debitum dẽt computare trebellianicã,q̃ ſufficit,tñ ex hoc reſultat iniqtas, q auferẽ ſibi trebellianica p ĩdirectum,q̃ iure directo auferri nõ poſſet iure iſto, ꝯ quam iniqtatem ꝯſuluit.nam illa ſequiẽ ſi adeat ex teſtõ, repudiet ergo,& adeat ab inteſtato,& nõ tenebiẽ ad fideicommiſſum hr̃ditatis meuianæ,& ſic ubi teſtõr uoluit ipm̃ fraudare quarta, hẽbit totum,nec incidet in edictum, qa nõ facit pr̃ncipr ut fraudet fideicommiſſum,ſed ut fraudem quam teſtõr ſibi parauit excludat,quo caſu illud edictum ceſſat, ut l.excuſatus. ſi qs omiſ.

2 cau.teſta.†No.ex prima parte, q licet rogatus de reſtituẽdo ſub ꝯdõne,uel ad tp̃s, lucreẽ fructus tanq̃ pceptos iudicio teſtõris, dẽt tñ illos cum debito cõpenſare,ut hic,ſicut compẽſat in treb. vt l.in fideicommiſſariam. ĵ.ad treb.ſimile in bonæfidei poſſeſſore,q lucraẽ fructus.& tñ eos compẽſat cum ſumptib. vt ſ. de rei vẽdi.l.ſumptus. Et no.qa ẽt ſi teſtõr expſsè nõ dixiſſet q compẽſaret cum debito,uel q debitum nõ deducat,nihilominus tales fructus cum debito compẽſat tex.eſt notabilis in l. quod de bonis.§ qa auus.circa fi.ad l.falc. qđ em̃ dicũt iura,q grauatus reſtituere hr̃ditatẽ añ omnia poſſit deducere qđ ſibi debebaẽ, & de reſiduo quartã trebellianicã, dẽt intelligi niſi tot fructus pcepẽrit q ſufficiant ad vtrũq.qa tunc neutrum deducit,ſic limitaẽ l.

4 in imponẽda,ad l.fal.cũ ſimi.†Ex ſcda parte no. q licet iure iſto nõ poſſet trebellianica uel falc.directò phiberi,vel auferri. l. qđ de bonis.§.i.ĵ.ad l.fal.poterat tñ auferri p indirectum.ſ.mãdato q cã compẽſet cũ eo qđ ipſe teſtõr dẽt grauato,ut l.ſi debitor.ĵ. ad l.fal.qđ ẽt feciſſe vr̃ eo ipſo q grauauit q debitum non deducat,ut hic in ver.planè,vel q illud debitum alteri reſtituar,ut in prima parte huius §.Secundo no.q ex hoc reſultat iniquitas, & tñ iſtam iniquitatem tolerat,quod eſt mirandum: ſed hoc euenit pp fatuitatem grauati,qui adit hæreditatẽ.ſibi em̃ imputet, & hoc vult gl.ſuper verb.(iniquitatem.) Item ꝯ iſtam iniquitatẽ lex prouidet,& ſic vr̃ ſibi ipſi contrariari lex permittendo, quòd fiat aliquid q ſit iniquum,& poſtea contra iniquitatem meden-

4 do. † Aduertendum tñ q falc.uel trebellianica nunquam computaret in debito,niſi teſtator hoc dixiſſet expreſsè, uel æquipollenter,ut patet in d l.imponenda, cum ſi.ubi deducit debitum, & etiam falcidiã vel treb.,& ſic aliud eſt in falcidia quàm in fructibus quos computat in debito ẽt ſi non ſit dictum, ut ſ. dixi. Rõ eſt,quia falc.vel treb.eſt debita,& in eis directò grauari non poteſt,non ſic in fructibus.l.filiusfa.§.apud Marcellum.ſ.ti.j.& hoc q non imputeẽ niſi dicatur,procedit in debito uero, ſed in quaſi debito bene computaẽ falcidia, vel treb.ẽt ſi non ſit dc̃m, ut in dote,vel in debito iure naturæ,ut patet in authẽ. res quæ. C.cõia de leg.& quod no.in l.mulier.§.cum proponebatur.ĵ. ad treb.& uide ibi quod no.in ult.gl. Vltimò iſtum tex. in fin. Bart. multum pulchrè inducit ad terminationem qõnis terminatæ p eum,quę incipit pupillus,quam ponit in l.a. ſ. qui petant tuto. ubi omnino vide. In glo.quę incipit ideſt computationis.in fin. ibi. Idem tamen eſſet.ſ. ut non fiat computatio falcidię niſi vſq. ad concurrentem quantitatem, & quatenus debitum tranſcedit poſſit deduci,caſus eſt in l.Lucius.ĵ.maritus.ĵ.ad treb.ita debet intelligi l.ſi debitor allegata pro contraria.In gl.quę incipit,quo caſu.in fi.iſta gl.primo vult reprehendere opi. tacitam in princ. eorum qui dixerunt,q in ſecundo caſu huius §. iſte Titius nõ pt̃ adire hæreditatem Meuij, niſi caueat de non deducendo fideicommiſſum,& q iſta eſt cautio mutiana,gl. hoc ſecundum repbat, quia cautio mutiana pręſtatur in conditionibus negatiuis, ſed hic non fuit ꝯdõ,ſed modus,vult ergo gl.q bñ debeat cauere ſed iſta ſit cautio,quę pręſtatur de modo implendo, de qua in l. quib.dieb.§.fi.de cond.& dem. Tu dic q nullo modo pręſtatur, quia eo ipſo q adit,perdit ius deducẽdi,& de ipſa non poteſt op-

5 ponere fideicommiſſario,ut dixi ſ.†No.tamen ex gl.duo ad quæ ſemper allegatur, primo q quandocunq. onus apponitur poſt emolumentum acquiſitum,facit modum potius q̃ ꝯdõnem: ſed ſi eſſet implendum ante,tunc faceret ꝯdõnem, ut l. qui hr̃di. in fi.de cond.& dem.& uide oĩno quod no.Cy.in l. cum mota. C. de tranſ.Secundo allegaẽ iſta gl q, vt,facit modum, & non conditionem,uide per Bar.in l.j.de cond.& dem.

1 *Diſiuncta poſita inter perſonas inter quas cadit affectio ordinata, non reſoluitur in coniunctam,ſed intelligitur ordine ſucceſſiuo.*

2 *Quando grauatur hęres dare diuerſis alternatiuè, inter quos eſt diſpar ratio, diſiuncta non ponitur pro coniuncta.*

3 *Ordo ſcripturæ præponderat ordini affectionis.*

4 *Remediorum electio eſt actoris,ſeu creditoris.*

1 **§.A te peto marite.** † Diſiuncta poſita inter pſonas inter quas cadit affectio
ordinata,non reſoluit in coniunctam, ſed intelligit ordine ſuc-
ceſſiuo.h.d ſm doc.ſed non placet,qa inter iſtos de quibus hic,
non cadebat affectio ordinata reſpectu eiuſdē perſonæ, quia v-
xor habebat tm̃ ad conſanguineos ſuos affectionē, & non mari-
ti,& econuerſo maritus ad ſuos tantum,& non vxoris,bñ tñ pla
2 cet ſummarium in ſeq. † Et ideo dic qñ grauat hēs dare diuerſis
alternatiuè,inter quos eſt diſpar rō, diſiuncta nō ponit̃ p ↄiun-
cta, & ſeruat̃ ordo ſcripturæ,h.d.notabilr. Lex ergo penu.C.de
ver.ſig.loquit̃ qñ verba ſunt directa ad legatarios,vt lego Titio,
aut Seio,quo caſu ponit̃ p ↄiuncta,ſed ſi ſunt directa ad hĩdem,
ꝙ det Titio,aut Seio,ſi quidem inter illos eſt par rō, nō ponit p
ↄiuncta,& dat̃ hrdi electio,ut ſ.eo.l.ſi Titio aut Seio,iuncto eo
qđ no.in l.Lucio.ſed ſi eſt diſpar rō, attēditur ordo ſcripturæ, vt
3 primo nominatus primo veniat,caſus eſt ſingularis hic.† No.er-
go hic ꝙ ordo ſcripturæ ꝑponderat ordini affectionis,qa ſi attē-
deret̃ ordo affectionis, vocarent̃ p prius propinqui vxoris,quod
non eſt.Et iſtum §.allegabat Pet.de Luna p ſe, cum promiſiſſet
vnire eccleſiam per omnes vias commodas, tam iuſtitiæ, quàm
& ceſſionis papatus ſi expediret,& ipſe requireret ꝙ offerret viā
ceſſionis,dicebat ſe non teneri,& ꝙ volebat prius experiri uiam
iuſtitiæ,quia non cenſebatur data electio cardinalibus, quibus
erat facta promiſſio,ſed debebat attendi ordo ſcripturæ:ſed cer-
tè,nihil facit,quia loquitur quando alternatiua ponitur inter p
ſonas ſed illo caſu ponebatur inter remedia : promiſerat enim
vnire eccleſiam,ad quam vnionem plura erant remedia & viæ,
4 † ſed regula eſt ꝙ remediorum electio eſt actoris, ſeu creditoris,
ita dicit Bar.in l cum proponas.C.de pac.per l. quod in hæredē.
§.eligere de trib.& Guil.de Cu.in l.quamuis,ſ.de pigno.act.pro
quo ſ.de man. vindi.l.etiam.§.plures,& l.a §.Scæuola. de eo qđ
certo loco. Quando autem inter res promiſſas uel debitas,dic vt
ſ.eodem l.Lucio.

1 *Legatum certi prædij non redditur nullum , licet non exprimantur confinia vel onera, quę teſtator dixit ſe expreſſurum & morte pręuentus non expreſſit .*
2 *Legatum non redditur nullum, licet non exprimātur confinia rei legatę,ſi res legata alio modo eſt certa.*
3 *Idem in uenditione .*
4 *Libellus iſte,peto rem ſitam in tali loco,procedit abſq.expreſſione confinium, & quando .*

2 **§.Vicus ciuitati.** † Legatum certi prædij nō reddit̃ nullum,licet non exprimāt̃ ↄfinia
vel onera , quæ teſtōr dixit ſe expreſſurum & morte præuentus
2 non expreſſit.h.d.† No ꝙ legatum non reddit̃ nullum,licet non
exprimant̃ confinia rei legatæ, quod eſt verum ſi res legata alio
3 modo eſt certa.† & idem in vend. vt eſt caſus in l. cum ſeruo. §.
fi.ſ.de contrahen.emp.alſ pp incertitudinem vitiaret̃, p qđ ēt vr̃
ꝙ ꝓcedat libellus,in quo quis petat rem ſitam in tali loco , licet
non exprimat confinia,dummō reus ex forma libelli poſſit red-
di certus de re quæ petitur,aliàs ſecus,ut l.ſi rem.ſ.de rei uendic.
Cætera dic pro declaratione huius §.in l.pen.C.de inſti. & ſubſt.
vbi Imperator allegat iſtum tex.

L E X LXX.

1 *Petens totum cum ſibi pars tantum debeatur, conſtituit debitorem in mora quo ad illam partem,ſi ſe offerat illam recepturum .*
2 *Si petitur totum,cum pars tantum debeatur,non imputatur debitori cur non offert partem debitam .*
3 *Hęres qui confitetur partem fideicommiſſi debitam, poteſt fideicommiſſariū compellere ad illam recipiendam .*
3 *An incumbat onus ipſi debitori offerre partem confeſſatam ut non conſtituatur in mora in illa parte, an uero creditori offerre ſe paratum recipere , ut oneratus conſtituatur in mora .*
4 *Qui petit totum,q̃ cenſeatur petere quam libet eius partem,quantum ad effectum conſequendi ſententiam ſuper parte debita.*

5 **QVi ſolidum.** † Petens totum cum ſibi pars tā
tū debeat̃,conſtituit debitorem
in mora quo ad illā partē,ſi ſe offerat illā recepturū.h.
d.notabilr.alſ aūt nō ↄſtitueret,vt ꝓbat̃ in l. fideicom.
poſt prin.ſ.de uſuris, qa debitor hēt iuſtā cām litigādi rōne pac-
2 tis indebitę,† qa cū petat̃ totū,nō pōt ſibi imputari cur nō offert
partē debitā,cū nō ſit uериſimile ꝙ creditor eā recepiſſet,ar.l.tu
tor.§.Lucius.de vſuris.Sed ↄ̃ hoc fortiter facit, qa hēs q ↄfitetur
partē fideicōmiſſi debitā, poſſet fideicō compellere ad illam reci
piēdā,ut l.qdā exiſtimauerūt,ſ. cer.pet.ergo poſito ꝙ fideicom
miſſarius nō offerat ſe paratū recipere, vr̃ tñ ꝙ hēs ſit in mora , ſi
nō obtulit illā partē q̃ nō erat in ↄtrouerſia. Rñ.fateor, ꝙ ſi ob-
tuliſſet, potuiſſet fideicōmiſſariū cōpellere ad accipiēdū, vt ibi ,
tñ ſi nō obtulit fideicōmiſſarius nō pt ſibi hoc imputare quare
nō obtuliſti,qa poteras me cōpellere , nā hēs pōt dicere : iō tibi
nō obtuli,qa tu petebas totū, & nō potes bñficiū datum mihi ↄ̃
me retorquere:debebas ergo te offerre paratum recipere, ſi vo-
3 lebas me in mora conſtituere.† Item fortiter facit contra l.ſi ſer
uus.§.bone,verſi.contra ſi cotum.cum gl.ibi poſita.ſ.de condi.
ſur.quæ vr̃ velle ꝙ incumbat ipſi debitori offerre. etiam ſi credi
tor non offerat ſe paratum recipere,& niſi oneratus conſtituat̃
in mora,ſed intellige ſi creditor obtulerat ſe paratum recipere p
4 prius,alias eſſet caſus contra Bar.† Item facit contra,quia qui pe-
tit totum, cēſetur petere quamlibet partem eius, vt l.ſi quis cū
totum,& quod ibi no.de exc. re iud.ſed reſpondeo verū eſt quā-
tum ad effectum conſequendi ſententiam ſuper parte debita , q̃
conſequi non poſſet,ſi non videretur eam petiiſſe, quantum ad
effectum conſtituendi debitorem in mora , niſi ſe offerat illam
recepturum.

1 *Si res legata euincatur extraordinario auxilio aliquo dato hęredi , debet legatario ſolui de eo, quod ad hęredem peruenit ſecundum æſtimationem rei legatę .*
2 *Licet non ualeat legatum ſi legatur res aliena ignoranter extraneo, tamen ſi teſtator qui credebat rem ſuam , quia emerat a non domino bona fide , habet ius ad recuperandum pretium an ſaltem illud pretium debeatur legatario, & ſic debeat ſibi cedi actio .*
3 *Quid ſi legauit coniunctę perſonę.*
4 *Caſus in quo pretium ſuccedit loco rei in particularibus .*
Quando eſt datum pretium pro una re,uel plurib & euincatur pars illius rei, uel una de pluribus,ſecundum ęſtimationem illius euictæ,& bonitatem eius attribuitur ſibi de pretio.

1 **§.Cum poſt mortem.** † Si res legata euincat̃ extraordinario auxilio
aliquo dato hrdi,debet legatario ſolui de eo,qđ ad hæredem p-
3 uenit ſm æſtimationē rei legatæ.h.d.notabiliter.† Per iſtum tex.
vr̃ limitari l.cū alienā.C.de le.cū ſimi.ubi dr̃,ꝙ ſi legatur res alie
na ignoranter extraneo, nō valet legatū, nā vr̃ verum quātū ad
ipſam rem,ſed ſi teſtator qui credebat ſuam , quia fortè emerat
a non dño bona fide,habet ius ad recuperandum pretium ꝙ ſal
tem illud pretium debeatur legatario per hunc tex. & ſic debeat
cedi ſibi actio,& hoc quidam dicunt,ſed non eſt verum , qa hic
loquitur qñ fuit legata res propria teſtatoris,& ſic valuit legatū
quæ poſtea fuit ablata extraordinario auxilio reſtitutionis in in
tegrum.Ibi loquit̃ qñ fuit legata res aliena & ſic legatum nō va-
luit,vnde nihil debet̃ legatario , & hæres recuperabit pretium p
ſe,ſi res fuit ſibi euicta anteq̃ traderet legatario, ſi autem poſtea ,
3 magis eſt dubium,an poſſit agere de euic.† & pro hoc gl. & doc.
in l.ſi domus.§.de euictione.ſ.ti.j.qui dicunt plus,quòd quando
teſtator credidit rem eſſe ſuam ex aliquo ſpeciali contractu , &
tñ non eſt , etiam ſi legauit coniunctæ perſonę, non valet lega-
4 tum,& ita eſt in caſu prædicto.† Item no.hic caſum,in quo pre-
tium ſuccedit loco rei in particularibus facit l. item ſi uerbera-
tum.§.j.de rei uend.Item no.in fin.ꝙ qñ eſt datum pretium pro
una re.vel pluribus, & euincatur pars illius rei,vel vna de pluri-
bus,ſecundum æſtimationem illius euictæ & bonitatem eius at-
tribuitur ſibi de pretio,ad quod vide bonam gl.C.de tranſactio.
l.ſi ex falſis , quæ allegat hunc tex.

1 *Reſpublica propter moram tenetur ad uſuras ,propter temeritatem tenetur ad expenſas litis,quas recuperat ab adminiſtratoribus. Idem in pupillo & tutoribus.*
2 *Reſpublica uel pupillus non habent priuilegium quominus poſt moram teneātur ad uſuras.*
3 *Adminiſtratores reipub.uel pupilli debent agnoſcere bonam fidem, & ſoluere id quod debetur,non autem ſuperuacuam litem inſtituere.*
4 *Qui habet iuſtam cauſam litigandi, non condemnatur in expenſis , ſi habuit in tota lite,& ſi in parte litis,quatenus habuit non condemnatur,& quatenus non habuit , ſic .*
Iuſta cauſa litigandi an excuſat a pęna legali.

1 **§.Etiam.** † Reſpublica pp moram tenet̃ ad vſuras, ꝓpter temeritatem tenet̃ ad expenſas litis,quas recu-
perat ab adminiſtrationibus.Idem in pupillo & tutoribus . h.d.
2 † No.ꝙ reſpu. vel pupillus nō hēt priuilegiū quominus poſt mo
rā teneant̃ ad vſuras,hoc tñ verū qñ fuit facta interpellatio con
gruè cū auctoritate adminiſtratorū,vel ipſi adminiſtratores fue
runt interpellati,vt l.ſi ex legati cauſa. de uerb.ob.Item no.ꝙ li-
cet teneant̃ recuperare ab adminiſtratoribus,& ſic adminiſtra-
tores debēt agnoſcere bonā fidē & ſoluere id qđ debet̃.nō aūt ſu
3 peruacaneā litē inſtituere.† Itē allegat̃ ꝙ ille q hēt iuſtā cām liti-
gādi,nō cōdēnat̃ in expēſis,& hoc ſi habuit in tota lite,ſi aūt in
parte litis,quatenus habuit,nō cōdēnat quatenus nō habuit,ſi-
cut no.p Bar.in l deſtitiſſe,ſupra de iudi.& l.ſi qs inficiatus.ſ. de
poſiti.An aūt iuſta cā litigādi excuſet a pœna legali? dic idem vt
no. Bal.in l.2.C.de epi. audi.& Io.An.in c.j.de elect.lib.6.

§.Prædium. Vltimus de familia prędium alienari prohibitum & eius petitionem trāſmittit ad eius extraneum hęredem.h.d.ſic ſ.l.pręceden.§.libertis.in fi.

§.Si creditor. Si alienatur res per creditorem & ſic ex cauſa neceſſaria, non cenſetur fieri contra prohibitionem teſtatoris,nec poterit reuocari.

L E X LXXXI.

1 *Errans in iure non cenſetur legatum repudiare*
2 *Ignorantia iuris non prodeſt in lucris nullo modo acquiſitis.*
Si dominiũ eſſet perfectè acquiſitum, tunc etiam ſi ſcienter permittit alium tenere & poſſidere rem ſuam, non perdit dominium niſi lapſo tempore præſcriptionis.
4 *Debita legalia dicuntur quaſi debita, ut legitima filij: & dos.*
5 *Quòd iſta quaſi debita non ſunt ita fortia, ſicut vera debita.*

1 QVi fideicom. †Errans in iure non cenſetur
2 legatum repudiare.h.d.†Dubium erat, quia ignorantia iuris non prodeſt in lucris
vt l.iuris ignorantia.C.qui adm.ad bo.poſſ. poſſunt,
ſed reſponde verum eſſe in lucris nullo modo acquiſitis, vt ibi,
& l.Clodius.de acq.hær.nam erranti in iure currit tempus,& ex
cluditur a dicto lucro,vt d.l.bonorum,& etiam repudiare videt̃,
vt d.l.Clodius.ſed ſi erat acquiſitum, licet non perfectè, errans
in iure non videretur repudiare,vt hic:ſecus ergo ſi nõ errauit,
3 vt hic a ꝯtrio ſenſu. † ſed ſi perfectè eſſet acquiſitum, tunc etiam
ſi ſcienter permittit alium tenere & poſſidere rem ſuam,non pdit dñium niſi lapſo tempore præſcriptionis, vt ĩ.de alim.leg.l,
4 libertis quos.§.j.cum ibi not.Cætera dic,vt d.l.Clodius.† Not.ꝙ
debita legalia dicuntur quaſi debita , & ſic legitima filij, & dos
5 q̃ debetur filiæ,dĩ quaſi debita.†Item ꝙ iſta quaſi debita nõ ſunt
ita fortia ſicut vera debita,quod facit ad id quod dixi ſ̃.eod.l.cũ
pater §.Titio,adde quod no.in l.ſi cui legat̃.de falſis.& C.qui ad
mit.ad bon.poſſ.poſſunt.l.emancipata.

L E X LXXXII.

1 *Hæres ſicut per aditionem hæreditatis acquiritur dominium rerum hæreditariarum verè, & irreuocabiliter, abſque apprehenſione poſſeſſionis, & fingitur fuiſſe dominus a tempore mortis, ita & legatarius agnoſcendo legatum.*
2 *Hæres & legatarius ſecuta aditione, & acceptilatione æquiparantur, ſed ea non ſecuta ſecus.*

1 LEgatum ita dominium. † Sicut per aditionem hæreditatis acquirit hæres dominium rerum hæreditariarũ
verè & irreuocabiliter abſq. apprehenſione poſſeſſionis,
& fingitur fuiſſe dominus a tempore mortis,ita & legatarius agnoſcendo legatum,& ſic hæres rei purè legatæ nunquam fuit
3 dominus ſecuta acceptilatione legati.h.d.† Acquiparãtur ergo
hæres,& legatarius ſecuta aditione,& acceptilatione , ſed ea nõ
ſecuta,ſecus,quia hæredi non acquiritur dominium ipſo iure,niſi ſit de ſuis:ipſi legatario ſic,dummodo ſit legata res teſtatoris,
& purè,vt ſ̃.eo.l.cum pater,§.hirdo.

L E X LXXXIII.

Si quis teſtamento. Legata in teſtamento relicta ſi non adeatur ex eo hæreditas, nõ debetur ab inteſtato, etiam ſi ille idem ſuccedat, qui fuit inſtitutus.h.d.Et illud verum niſi fuerit facta repetitio ab inteſta.vt l.ſi.C.de codicillis.

L E X LXXXIIII.

1 *Creditori ſuo cum quis legat ei quod debet in diem, tota quantitas eſt in legato, non autem interuſurium medij temporis tantum.*

1 DEbitor decem. †Cum quis legat creditori ſuo quod ei debet in diem
tota quantitas eſt in legato,non autem interuſurium
medij temporis tm̃.Item quando ſuperuenit cauſa tẽ
dens ad eundem effectum,licet ea exiſtente ab initio non valuiſ
ſet diſpoſitio,non propterea vitiatur.h.d.& concordat l.verbis.
ĩ.ad l.falc.ſecus ſi non tenderet ad eundem effectum,vt l. pluribus.§.& ſi placeat.de uerb.obl.In tex.ibi(vt quidam putant,) ꝓ
iſtis faciebat,quia iſtud legatum tenet dũtaxat propter utilitatẽ
interuſurij medij temporis,vt ſ̃.ti.2.l.ſi creditori.in ſi.cum l.ſeq.
& ibi not. ergo ipſum tm̃ interuſurium medij temporis uidebat̃
poſſe peti , ſed ſi hoc eſſet verum, ſequeretur inconueniens, de
quo in ver.(alioquin.)ꝙ ſi fundus debitus poſt annum legaret̃,
nihil poſſet peti,nam fundus non,ſ̃m illos,interuſurium nõ,qa
ex fundo non debent̃ vſuræ,ſed ex pecunia,tñ iſta rõ parum valet,qa poſſet dici ꝙ in legato eſſent fructus fundi,& ꝙ illi tantũ
peti poſſint Quicquid ſit,determinat̃ ꝯtrium , ꝙ tota ſumma &
totus fundus eſt in legato,& põt peti ꝑ actione ex teſtõ, ẽt poſt
lapſum tp̃is,& ſic habet duas actiones.primam ex ꝯtu,& alterã
ex teſtõ:quod eſt vtile,quia ſi ſuccumbat in vna, non repellitur
ab altera. In glo.quæ incipit, [id eſt ſine cõmo.] in fi.ibi ,[vel illud notũ,hoc verus.] hoc non eſt verum,vt patet in l.verbis.ĩ.
ad leg.Fal.quę eſt lex Pauli,ſicut iſta,& ideo tene primam.
1 *Legata relicta ab uno ex hæredibus ſi cohæres non erit hæres, debentur etiam ſi ipſe non ſit hæres ab eius ſubſtituto, ſi conditio exiſtat.*
2 *Legata nominatim relicta ab inſtituto, debentur a ſubſtituto vulgari. & nu.2.*
3 *Legata nominatim relicta ab inſtituto primo gradu, non debentur a ſecundo gradu.*

1 §.Si primo & ſecundo. †Legata relicta ab vno ex hæredibus ſi co
hæres non erit hæres, debentur etiam ſi ipſe non ſit hæres ab
eius ſubſtituto,ſi ꝯdõ exiſtat.Et parum dubitationis hẽt iſte ca-
2 ſus.†No.tñ hic expreſſum,ꝙ legata nominatim relicta ab inſti-
tuto.debentur a ſubſtituto vulgari, quia hic ambo inſtituti erãt
nominatim grauati,cuius ꝯtrium communiter vñt dicere docto.
ſed hic eſt caſus contra eos,vt dixi in l.licet Imperator.ſ̃.ti.j.quia
3 ſubſtitutus uenit ex expreſſa uoluntate defuncti.†non ſic in relictis nominatim ab inſtituto primo gradu, quia non debentur a
ſecundo gradu,cum ille non ueniat ex tacita uel expreſſa uoluntate defuncti,& hic eſt caſus.ĩ.ti.j.l.1.§.fi. & ita uoluit glo.facere
differentiam in l.non iuſtam.C.ad treb.quam no.

1 *Legatum factum ſeruo alieno ualet, dummodo ſit tale ꝙ liber factus ipſum capere poſſet, attenta natura rei legatæ, licet attento modo legandi uel impedimento libertatis in a poſſet, & dummodo dominus poſſit capere ex teſtamento legantis generaliter, licèt iſtud ſpeciale legatum ſibi fieri non potuiſſet.*
2 *Quando ſeruo alieno legatur, uel inſtituitur, ad hoc, ut ualeat duo requiruntur.*

1 §.Seruo alieno. †Legatum ſcm̃ ſeruo alieno valet , dummodo ſit tale ꝙ liber factus ipſum capere poſſet,attẽta nã rei legatæ,licet attẽto modo legãdi
vel impedimẽto libertatis nõ poſſet,& dummõ dñs poſſit capere ex teſtõ legãtis gñalr̃ , licet iſtud ſpeciale legatũ ſibi fieri non
potuiſſet h.d. & eſt magiſtralis §. declarãs multa iura de hoc loquẽtia,& eſt difficilis in tex.Et diuide,qa pr̃io determinat duos
caſus,vſq.ibi{cum eni. } Sc̃do r̃ndet cuidam obiectioni, q̃ poſſet
fieri ꝯ ſuã determinationẽ vſq.ibi{& id.}Tertio ex vno,qd dixerat in dicta r̃nſione,infert vnã r̃õam circa ꝑdicta,vſq.ibi{calũnioſa.]Quarto tollit quãdã calumnioſam argumẽtationẽ,q̃ poſſet
fieri ꝯ dictã r̃õam,vſq.ibi.(alioqn.) Quinto ꝓbat ꝙ dixerat ꝑ aliã
calumnioſam argumẽtationẽ,vſq.ibi {ex illo.] Sexto dictã r̃õam
ꝓbat,vſq.ibi[ita nõ mirũ.] Septimo & ultimo epilogando infert
ad primam determinationẽ.In text.ibi[& id ex eo] qd dixerat in
vet.{cæterũ]In tex ibi{alioquin.}i.dicere ſi ꝓcederet argumentatio calumnioſa dicta ſ̃.proximè,procederet etiam ſequens.In
tex.ibi{ex illo.}infert hic ẽt ex eo quod dixerat in uer.(cęterum.)
2 †Nu.ergo hic oprimam regulam,ꝙ qñ ſeruo alieno legatur, vel
inſtituitur,ad hoc,vt valeat,duo requirũt̃.1.ꝙ dñs poſſit capere
reglr̃ ex teſtamento teſtantis,nec eſt curandum ꝙ in ſpecie non
poſſit illam rem legatam capere,& ſic inſpicit̃ capacitas dñi ĩ genere,ſecundo requirit̃ capacitas ſerui in ſpecie, ꝙ ſit tale legatũ
ꝙ ſi eſſet liber, capere poſſet : & aliquo iſtorum deficiente non
valet,tñ aduerte ꝙ ſi deficiat primum,quia dñs non poſſit capere ex teſtõ legantis, uel inſtituentis , legatum ſcm̃ ſeruo ſuo uel
inſtitutio nõ valet,ita demum ſi ip ſius dñi contemplatione fiat,
vel non apparet cuius contemplatione,qa præſumitur,ꝙ ꝯtemplatione dñi.Si aũt apparet ꝙ contemplatione ſerui, ẽt tunc valet inſtõ & legatum,& iſte eſt caſus in l.ſi ſeruus eiuſqni capere.
de acq.hær.& in l.ſi deportati ſeruo.ĩ.ti.j.ſ̃m vnum intellm̃,vel
ſ̃m alium dic ꝙ ibi fuit legatum ſcm̃ ſimplr̃:ſed ideo ualuit,licet
dñs ſit incapax,quia ſeruus ille in ſpẽ erat fiſci,& inſpicitur pſona fiſci:ſecus ſi in ſpẽ nõ eſſet alicuius alterius q̃ incapacis. Item
aduerte, ꝙ concurrentibus illis duobus ualet legatum & inſtitutio,& nõ eſt ineſſicax,ſed eſt in pendenti,qa ſi tpe aditionis,vl̃
quo cedit dies legati,reperiatur ſui iuris,remanebit ualida inſtitutio & legatum,& acquiretur ſibi,aliàs ex tunc irritabuntur ſi
dominus in ſpecie non erat capax illius legati,& ita debet limitari hic,quod etiam uoluit gl.ut liber factus.

L E X LXXXV.

1 *Conditio appoſita in fideicommiſſo, cenſetur repetita in ſubſtitutione vulgari poſtea facta de eodem & ſuper eadem portione.*
2 *Conditio appoſita in inſtitutione, cenſetur repetita in legatis & fideicommiſſis poſtea factis eidem, licet de alijs reb. & quid ſi non eſt fauorabilis ei , cui relinquatur.*
3 *Quid ſi eſt appoſita in eo quod fit poſt, ꝙ non cenſeatur repetita in eo quod factum fuit prius.*

1 LAtinus largus. †Conditio appoſita in fideicommiſſo , cenſetur repetita in ſubſtitutione vulgari poſtea facta de eodem & ſuper eadem
2 portione.hoc dicit in effectu.†Similiter appoſita in inſti
tutione cenſetur repetita in legatis & fideicommiſ. poſtea factis
eidem,licet de alijs rebus,ut l.auia.ĩ.de condi.& demonſtratione quod verunque tñ puto verum ſi talis ꝯdõ ſit fauorabilis ei
cui relinquitur,ut eſt illa ſi erit ſui iuris.quia per hoc efficitur ut
acquiratur ſibi,vt hic & ibi,aliàs putarem ſecus,arg.l.ſed & ſi ſub
2 conditione.ſ̃.de hæred.inſti.† Appoſita verò in eo quod fit poſt,
non cenſetur repetita in eo,quod factum fuit prius,ut l.filium.
3 ĩ.quando dies lega.cedit,quia maioris potentiæ ſunt præcedentia circa ſequentia quàm econuerſo,vt no.ĩ.titu.j.l.quiſquis. In
tex.ibi(iuſſu dñi idẽſt patroni adierunt defuncti hęreditatem.)i.
ſemiſſem hæreditatem ex directa ſubſtitutione vulgari,tamẽ iſta
aditio non tenuit, cum adhuc extitiſſet ꝯdõ, ſub qua uidebatur
facta

facta. ſ.cum eſſent manumiſſæ, & ſic eam nō acquiſiuerunt huic patrono, in cuius erat ptāte, merito poſt manumiſſionem poſſunt ad eandem ſubſtōnem redire, vt in ver. (melius aūt.) ſecūdū Dyn. In tex. ibi (petere ab eodem patrono poſſint.) videbaẽ ꝙ ſic, quia fideicommiſſum relictum ab inſtituto, cenſetur repetitum a ſubſtituto vulgari, ut l. licet ſ̄. rit. j. ſed huic filiæ a qua fuit relictum, vr̄ vulgariter ſubſtitutus iſte patronus, ex quo fuerūt ſubſtitutæ ancillæ ſuæ: ſed contrarium determinatur. Nam hoc procederet ſi uere patronus fuiſſet ſubſtitutus. Sed quia ipſæ ancillæ quibus fideicommiſſum erat relictum fuerunt verè ſubſtitutæ, non poteſt dici ꝙ ab eiſdem ancillis cenſeaẽ repetitum fideicommiſſum ipſis eiſdem dandum, ſed potius iſtæ ſubſtitutiones cenſentur factæ contrariis caſib. videlicet fideicommiſſaria ſi adeaẽ hr̄ditas p filiam, ſed ſi nō adeatur, directa vulgaris, & hoc eſt qđ ſequitur. (Rūdeo nec repetitum &c. Et ſic no. limita. ad dictā l. licet Imperator. In text. ibi (melius) quaſi dicat non pbſſunt iſtæ ancillæ conſequi dictam dimidiam ex ſubſti. fideicommiſſaria, vt dictum eſt, ſed ex directa vulgari ſic.

L E X LXXXVI.

1 *Legatum factum ſeruo proprio cui relicta eſt libertas per fideicommiſſariū ſuſpenditur in tempus adeptæ libertatis. Item qui patitur moram in libertate, cenſetur etiam pati in legato.*

2 *Mora commiſſa in antecedenti, uidetur commiſſa in ſubſequenti.*

Negligentia commiſſa circa unum cenſetur commiſſa in altero.

1 SI quis ſeruo ſuo. † Legatum factum ſeruo proprio cui relicta eſt libertas per fideicommiſſarium ſuſpenditur in tempus adeptæ libertatis. Item qui patiẽ moram in libertate, cenſetur ẽt pati in legato. h.d. In tex. ibi (qa placebat.) hæc rō ſic formaẽ. Iſte nō eſſet liber niſi ſecuta manumiſſione, & ſic tā tpe mortis teſtatoris, q̄ tpe aditę hr̄ditatis reperiẽ eſſe ſeruus, ſi uerò dicamus ꝙ dies huius legati ceſſerit tpe mortis, ſiue tpe aditę hr̄ditatis. vr̄ inutiliter ceſſiſſe, vt ſ̄. eo. l. cum filius. §. ſeruus. ſed rn̄deẽ ꝙ neutro tpe ceſſit, ſed demum poſt adeptā libertatē, in qđ tps vs̄ dilatū: qd ergo dicit. C. de cad. tol. l. j. §. in nouiſſimo, ver. libertatib. ꝙ qn̄ legatur ſeruo ꝓprio cum libertate, utrunq. legatum cedit ab adita hr̄ditate, ꝓcedit qn̄ relicta eſt libertas directò: ſecus ſi p fideicommiſſarium vt hic. No. ergo ꝙ fideicōmiſſaria libertas non ꝯpetit ſine manumiſſione, qđ eſt verum ẽt hodie, vt plenè not. in l. j. ſ̄. ti. j. In tex. ibi, [ẽt fideicōmiſſo morā,] videbaẽ ꝯtrariū, qa nō tenebiẽ ſoluere fideicōmiſſum anteq̄ eſſet liber, ſed certè cum commiſſerit moram in præſtando libertatē, & ſic p ipſum factum eſt quominus eſſet liber, etiam in fideicommiſſu moram feceſſe vi-
2 deẽ. † No. ergo ſm Bal. ꝙ mora commiſſa in antecedenti, vr̄ cōmiſſa in ſubſequenti, & aliàs negligentia commiſſa circa vnum, cēſeẽ cōmiſſa in altero. vt l. ſi ſeruus, & ibi no. j̄. vi bo. rapto.

L E X LXXXVII.

1 *Si debitor legat creditori pignus, non cenſetur legaſſe animo compenſandi.*

2 *Si creditor legat debitoris pignus, quid importet hoc legatum.*

1 CReditorem cui. † Si debitor legat creditori pignus, non cenſetur legaſſe animo compenſandi. h.d.
2 Quid eꝯ ſi creditor legat debitoris pignus. quid importat hoc? dic vt in l. 3. de lib. leg. nec ob. huic leg. l. cum pater. §. qui dotale. ſ̄. eod. quia ibi legauit pretium rei debitæ, hic rem obligatam pro debito. Itē non obſt. l. uxorē. §. pr̄ naturalis. j̄. ti. j. qa ibi nec legauit, nec donauit, ſed ſimplr̄ in dotē ſoluit, qđ vr̄ feciſſe aīo compenſandi cū debito. Itē dicūt qdā vt Petrus, & ſimiles hanc l. ꝓcedere qn̄ legaẽ res diuerſa, vt qa legaẽ pecunia, & debebaẽ ſpecies, uel econuerſo, vel debebaẽ ſpecies, & legaẽ altera ſpēs: ſecus ſi debetur pecunia, & legaẽ pecunia, qa vr̄ aīo cōpenſandi, niſi in caſu l. primæ. §. ſciēdū. C. de rei uxo. act. & hæc p legē Titia. §. q in vita. ſ̄. eo. qđ cōiter reprobaẽ, qa ille §. ſciēdū. locum hēt gn̄aliter ubicunque eſt debitū ex cā uoluntaria, vt ex ꝯtu, vel quaſi, delicto, vel quaſi: ſecus ſi ex cā neceſſaria. vt qn̄ eſt debitū legale, ut l. ſi cum dotē. §. ſi pater. ſolu. matr. cum ſi. In gl. ibi [non eſt quærendum.] innuit iſta gl. ꝙ ſi eſſet factum animo compenſandi, etiam ſi res minus ualeret quam eſſet debitum, ſi fuit acceptatū, non poteſt aliquid petere: quod videtur tenere Dy. tu dic contra ut dixi ſ̄. eo. l. cum ab anno, & eſt caſus in l. pe. j̄. de alt. leg. niſi expreſsè dictum eſſet, quòd nihil poſſet petere.

L E X LXXXVIII.

1 *Appellatione eorum quæ ſunt in loco non continentur nomina debitorum.*

2 *Exceptuatio fundi facta de uniuerſali inſtitutione, non ualet quando quis fuit inſtitutus inſolidum, ſecus ſi habebat cohæredem.*

1 CAius ſeius. † Appellatione eorum quæ ſunt in loco non continentur noīa debitorum, & no. quia iſtud eſt verū ẽt ſi teſtator dixiſſet cum omni inſtro, & nullo omnino excepto, qa intelligitur de his quæ ſui natura veniūt, non de inſtrumentis debitorum.
2 Caſus eſt ſingularis in l. ſi mihi Meuia §. fi. j̄. ti. j. † In tex. ibi [exceptis domib.] iſtā exceptionē cenſetur feciſſe contemplatione coh̄rdis, & ad ipm pertinebat iſta domus cū oībus q̄ ibi ſunt, arg. ſ̄. eo. l. pet. ij. ſ̄. no. qđ no. diligēter ſm Bal. p eo qđ hr̄ in l. ſi ita qs hr̄s inſtitutus fuerit excepto fundo. ſ̄. de hære. inſti. ubi dicitur ꝙ talis exceptuatio facta de vl̄i inſtitutione non valet, quia illud eſt verum qn̄ quis fuit inſtitutus inſolidum, ſecus ſi habebat cohæredem, vt eſt hic caſus ſingularis, quem perpetuò tene menti. In tex. ibi, (non contineri.) ſ. appellatione eorum quæ ibi ſunt, & ideo non ſunt exceptuata, & per conſequens ſunt cōia, alia verò licèt mobilia bene continentur, & ſic ſunt exceptuata, & iſte pronepos nullam habet partem in eis: quod eſt verum ſi erāt ibi non ad tp̄s, ſed perpetuò. Itē ex hoc tex. ſequitur neceſſariò ꝙ inſtrumenta licèt ibi eſſent, videbantur non eſſe ſicut nomina debitorum, aliàs ſub illis verbis venirent inſtrumenta, & p conſequens ẽt nomina debitorum, vt l. ſeruum filij. §. cum qui. ſ̄. ti. j.

5 *Diuiſio facta gratia vberioris culturæ, plures fundos non facit.*

2 *Si totus fundus continuabatur nulla facta diuiſione, tamen ſingulæ partes habebant ſingula nomina, & teſtator legauit alteri, & uocabulum unius partis tantum appoſuit, an ueniat totus fundus.*

5 §. Titius. † Diuiſio facta gratia vberioris culturæ, plures fundos non facit, ad hoc ſemper allegaẽ. Quæro, hic loquitur in caſu certo, quando conſtabat ꝙ non diuiſerat vt faceret plures fundos, quid in dubio? Rn̄. puto dicendum ꝙ aut diuiſerat ſolo verbo, vt quia a tali angulo. ſ̄. appellabat ſeianum ſuperiorem, ab illo. j̄. inferiorem, & non vr̄ diuiſiſſe vt faciat plures, & ita ẽt pōt intelligi. Aut diuiſit interueniente aliquo facto, & tunc aut paruo intermedio, puta vno ſulco, & idē. Aut magno, & tunc cenſetur feciſſe plures fundos, licèt vtrūq. uno nomine appellet, & hoc eſt quod dr̄ diuidere per regiones, ex qua diuiſiones plures fundi efficiuntur. ut l. ſi qs duas. §. j. ſ̄. cōia ꝓdiorū, & qđ no. in l. Pompo. in fi. p glo. ſ̄. de rei uendi. † Itē
2 q̄ro. qđ ſi totus fundus ꝯtinuabatur nulla facta diuiſione, tn̄ ſingulę partes habebant ſingula nomina, ut iſtis dieb. vidi de facto, qa vna pars uocabaẽ la punta. Altera pars vocabaẽ lo oliuero, qa alias ibi fuerunt oliuæ. Alia pars vocabaẽ alio nomine, legauit cuidā, & ſcribendo uocabulū vnius partis tantū appoſuit, an ueniat totus fundus? Iudex cauſæ dicebat p iſtū tex. ꝙ ſic. Ego dicebam ꝯtrium, qa in iſto caſu non eſt aliquod nomen uſe conueniens toti fundo, ſed ſunt plura nomina conuenientia diuerſis partibus, ideo legando ſub. de illis, cenſetur tm̄ de illa parte ſenſiſſe, potuit aūt ſi uoluit partem, legare, adeo ꝙ totū non comprehendatur. ut ſ̄. titu. j. l. planè. la j. circa fin. Et pro eo quod hic. no. glo. uide quod habetur in l. j. de ſcb. dub. per glo. & Bar.

L E X LXXXIX.

1 *Teſtator cui mandauit rem emi ab hærede, ſi eam conſecutus eſt ex cauſa lucratiua poteſt petere æſtimationem.*

1 TItia Seio. † Principium huius l. eſt dubium ad intelligendum quid uelit. Et br̄. h. d. ſecundum corticem literæ. Ille cui teſtator mandauit rem emi ab hærede, ſi eam conſecutus eſt ex cā lucratiua, poteſt petere æſtimationem. h. d. ſm lecturam ꝙ hic fuit legata teſſeras, cum qua menſurabatur frumentum. Et aduertendum ꝙ hoc poteſt contingere duobus modis, primo ꝙ mandauit emi teſſeram frumentariam in gn̄ere, & hoc ſenſit gl. j. & tunc notabilitas conſiſtit in hoc, quia ſi non legaſſet teſſeram frumentariā in gn̄ere, in legato eſſet ipſa teſſera, & ſic legatarius non poſſet petere æſtimationem niſi poſt moram, ut l. patronus. j̄. tit. j. ſed quia mandauit emi, in legato eſt ipſum factum, & ſi non eſſet cōſecutus teſſeram, ageret ad ipſum factum ut ematur, & poſt moram ageret ad æſtimationem q̄ ſuccedit in oblōne facti, ut j̄. ti. j. l. fideicō in fi. iuncta l. q concubinam. §. fi. eo. ti. ſed quia fuit cōſecutus ex cā lucratiua, ẽt nulla interueniente mora, pōt agere ad æſtimationem, & h. d. iſte tex. notabilis. In tex. ibi, (nec poſſit,) ideſt non expedit, bn̄. n. poſſet ſi uellet, nam cū legatum conſiſteret in gn̄ere, licèt unam ſpēm ſit conſecutus ex cā lucratiua, non extingueret legatum. ut l. Meuius. §. duobus. in ſecundo, & tertio caſu. ſ̄. e. & hoc uult gl. ſuper uerbo (petere.) Scđo pōt intelligi qn̄ mandauit emi certam teſſeram ſpālem, & tunc conſiſtit notabilitas in hoc, quia ſi non eſſet eam conſecutus ex cā lucratiua, non poſſet agere ad æſtimationem, niſi in duob. caſib. ſ. poſt moram, & ſi ille cuius erat noluit uendere, uel non iuſto ꝑtio. ut l. non dubiū. §. ſi. tit. j. ſed qa eam eſt conſecutus ex cā lucratiua, ẽt nullo illorum duorū interueniente, pōt agere ad æſtimationē, ut hic. Itē conſiſtit in alio, qa ſi fuiſſet legata teſſera certa, & determinata, tunc extingueret legatū conſequendo ipſam ex cā lucratiua, ut l. oēs. de act. & obl. ſed qa mādauit emi, ſatis eſt, qa iſtud legatū potius ꝯſiſtit in quantitate q̄ in ſpecie, hic eſt caſus ſingularis, & perpetuò menti tenendus, & iſte intellectus, ꝙ mandauerit de certa teſſera, uidetur colligi ex glo. pen. in qua dicit, ꝙ dn̄s teſſeræ noluit uendere, uel non iuſto pretio. nam ſi mandaſſet emi in genere, iſtud non caderet, quia licèt unus nollet uendere ſuum, reperiretur alius qui uellet. alio modo intelligiẽ, ꝙ fuit legatum frumentū unius menſurę. Iſta lect. nō ꝯgruit literæ, nec habet in ſe aliqd notabilitatis, ideo tenere ꝑcedentes

1 *Mora irregularis quæ contrahitur ex priuilegio minoris ætatis, finitur ætate minori finita, ſed mora regularis ſemel contracta ſemper durat quouſq. ſit purgata.*
2 *Mora illa eſt regularis quæ contrahitur per interpellationem, ſed irregularis quæ ſine interpellatione uera uel ficta contrahitur, & dicitur contrahi re ipſa, & qualiter hoc contingat.*
3 *Priuilegium quod conceditur ratione minoris ætatis, finitur illa finita, ſi habebat cauſam ſucceſſiuam: ſecus ſi inſtantaneam.*
4 *Mater minor xxv. ann. quæ ratione minoris ætatis excuſatur a petendo tutorem filio intra annum, ſi facta eſt maior, an duret excuſatio.*
5 *Appellanti ſufficit ſemel requirere iudicem, quod expediat cauſam, vt ſic per eum non videatur ſtetiſſe. ſed per iudicem, & ſic inſtantia non finiatur: & qualiter requirere debeat iudicem. & num. 6.*
6 *Quid in inſtantia cauſæ principalis.*

1 ## §. Vſuras fideicom.
† Mora irregularis quæ contrahitur ex priuilegio minoris ætatis. finit ætate minori finita, ſed mora regularis ſemel contracta ſem-
2 per durat quouſque ſit purgata. h. d. & ſupra allegat. † Et no. quod illa
eſt regularis quæ contrahitur per interpellationem, vt l. ſi ex legati cã. de
verb. oblig. & no. in l. ſi penu. infra quã dies leg. ced. ſed irregularis eſt
illa quæ ſine interpellatione vera, vel ficta contrahitur, vnde dicitur contrahi
re ipſa, & hoc contingit interdum propter priuilegium creditoris, quia
minor, vt hic. & l. In minorum. C. in quibus cauſis in integrum re-
ſtitutio non eſt neceſ. interdum propter delictum debitoris. vt l. j. §. fi.
ſupra de vſur. & l. j. §. rectiſſimè. de vi & vi arma. C. quod metus cau-
ſa. l. j. Interdum ex natura actionis, vt cum ago id quod eſt, vel
fuit metum. vt l. videamus. §. j. de vſuris. & in quibuſdã alijs ca-
ſibus qui colliguntur ex legibus allegatis per gl. in l. ſed & ſi rei-
publicæ. §. fi. de vſuris. & l. mora. in fi. magnæ gl. vbi omnino vide.
In text. ibi. (ex quo mora.) q. d. & non ante, id eſt dicere, quod non
cernit niſi de nouo interpelletur, quia mora præterita irregula-
ris fuit iam finita, & quod ſequitur (quamuis, &c.) Reſpondet ta-
citæ obiectioni quæ poſſet fieri, quod mora ſemel contracta ſemper prius
3 durat, quia illud in mora regulari. † Not. ergo quod priuilegium,
quod conceditur ratione minoris ætatis, finitur illa finita, & hoc ſi
habebat cauſam ſucceſſiuam: ſecus ſi inſtãtaneam. vt in c. decet.
4 de reg. iur. lib. vj. † Et facit ad q. de matre minore xxv. quæ ratione
minoris ætatis excuſatur a petendo tutorem filio intra annum,
an ea effecta maiore duret excuſatio. Et breuiter ſi annus adhuc
non eſt lapſus, non durat arg. hic, alias ſic, quia conſummatus eſt
effectus, cum intra annum tantum a morte patris ſit petendus,
& intra totum illud iſta fuit minor. de hoc in l. minoribus. C. de
his quib. vt indig. & l. in minorum. in quib. cau. in integ. reſt. non
5 eſt neceſ. † Vltimò allegatur finis, quod ſufficit appellanti ſemel re-
quirere iudicem, quod expediat cauſam, vt ſic per eum non videa-
tur ſtetiſſe, ſed per iudicem, & ſic inſtantia non finiatur, & ita
conſuluit Bar. Bald. conſuluit contrarium, per l. fi. §. illud. circa
med. C. de tempo. appella. ibi, ſumma ope niſus, &c. & l. debebit. de
6 fideicom. lib. † In inſtantia autem cauſæ principalis non eſt du-
bium, quia nulla diligentia prodeſt, niſi cauſa expediatur quo-
minus inſtantia finiatur tempore, vt patet in l. properandum.
C. de iudi. poſſet dici, quod ſufficit appellanti requirere iudicem hoc
modo, requiro vos ſemel, ſæpius, inſtanter: ſicut ſufficit in pe-
tendis apoſtolis, vt ſic tempus petendorum apoſtolorum non
currat, vt in cle. quamuis. de app. quia minus eſſet durum quod
qualibet die haberet neceſſe requirere iudicem.

1 *Fideicommiſſum relictũ ab vltimo moriẽte, videri eos facit inuicẽ ſubſtitutos.*
2 *Subſtitutio ſi facta eſt non ultimo morienti, ſed ſub expreſſione nominis collectiui, vt ſi ambo vel oẽs deceſſerint ſine liberis, talem ſubſtituo, uel volo quod bona mea perueniant ad talem, an ex hoc uideantur inuicem ſubſtituti.*

1 ## §. Seia libertis.
† Fideicõmiſſum relictum ab vltimo moriente, videri eos facit inuicẽ ſub-
ſtitutos. h. d. & eſt ſingularis caſus, nec alibi reperitur. In tex. ibi
(eumq; qui.) in hoc verbo facias vim, quia hic vltimo moriens
fuit grauatus de reſtituendo totum fundum iſtis infra nomina-
tis, ſed totum nõ potuiſſet reſtituere niſi fuiſſet ſubſtitutus præ-
morienti. cum iſte fundus fuerit duobus relictus. Ex hoc ergo re-
ſultaret tacita reſtitutio per id quod no. per glo. infra de ali. leg. l. a-
lio. circa fi. j. glo. magnæ. ſecus ergo ſi fuiſſet facta ſubſtitutio in
parte vltimi morientis, vel ſimpliciter, quia poteſt intelligi facta
in parte ſua tantum, & ita habetur in tex. & gl. infra ad Treb. l. cum
2 qui. † Sed quid ſi facta fuit non vltimo morienti, ſed ſub expreſ-
ſione nominis collectiui, vt ſi ambo uel omnes deceſſerint ſine
liberis, talem ſubſtituo, vel volo, quod bona mea perueniant ad ta-
lem, an ex hoc videantur inuicem ſubſtituti? habeo iſtum caſũ
de facto, & videtur, quod ſic, quia propter illud nomen collectiuum taci-
tè videtur velle teſtator, quod quicunque ipſorum ſuperuiuat, excludat
ſubſtitutum, ut l. hæredes mei. §. cum ita. & ibi not. infra ad Treb. &
conſtat quod fideicommiſſaria ſubſtitutio põt fieri ex tacita uolunta-
te defuncti. de qua per coniecturas poſſit apparere, vt l. cum pro-
poneretur. ſupra eo. ſecus in directa pupillari, quæ non reſultat ad-
inuicem, ſiue fiat ſubſtõ ultimo morienti, ſiue ſi omnes deceſſe-
rint. vt ſupra de uulga. & pup. l. uel ſingulis. & quod no. in l. ſi pater
impuberes. eo. ti. quia directa non ſic fit ex tacita voluntate, ſed
requiritur expreſſa, ſicut in inſtitutione. ut no. in d. l. cum propo-
neretur. per l. iubemus. C. de teſt. & adde quod habet. ſupra de vulg.
& pup. l. quidam teſtamento Proculum. ubi omnino vide.

1 *Donatio inofficioſa reuocatur uſq. ad legitimam.*
2 *Legitima filiorum quanta ſit.*
Per uenditionẽ omnium bonorum, an poſſit quis fraudare ſeu excludere filiũ a legitima. & uide n. 4.
3 *Reuocatio quæ fit per titulum de inoffi. dona. fit ex defectu poteſtatis donantis, quia uoluit fraudare filium legitima, & non potuit. ſed illa quæ fit per l. ſi unquam. C. de reuoca. dona. fit ex defectu uoluntatis, quia ſi cogitaſſe filium habiturum non donaſſet. & qualiter iſtæ reuocationes differant.*
4 *Venditio bonorum, an poſſit retractari per l. ſi unquam. C. de reuoca. dona.*

1 ## §. Imperator Alex.
† Donatio inofficioſa reuoca-
tur vſque ad legitimam. h. d.
& de iſta materia nõ habetur alibi, quam hic in iurib. ſtorum. §. ſeq. dicitur autẽ
inofficioſa, quando non remanſit donanti tantum quod ſufficiat filio ad legi-
2 timã. † In tex. ibi (interuertendam inofficioſi querelam.) Notãdum
eſt, quod legitima eſt quarta pars ſecundum iſta iura: vel hodie tertia, vel ſe-
mis eius quod ab inte. debetur de bonis, quæ reperiuntur in patrimo-
nio tempore mor. ſi enim nõ reperiũtur, nulla legitima debetur, & ſic non poteſt
conqueri, quod nõ ſit relicta legitima illi, cui legitima non debetur, nec
poſſet agere querela inofficioſi teſti. Iſta ergo auia ad excluden-
dũ iſtũ nepotẽ ab iſta legitima cogitauit de patrimonio ſuo omnia bona
alienare, vt ſic tempore mortis nihil reperiretur, & iſte non poſſet con-
queri, & hoc vult dicere litera, ſed non prodeſt ſibi, quando alienat do-
nando quominus reuocetur per querelam inofficioſæ donationis.
Si autẽ vendendo, quid iuris ſit dic vt l. non vſq. adeo. infra ſi quis a
pa. fue. ma. nam ſecundum legiſtas non fit reuocatio. Canoniſtæ habẽt
3 c. in contrarium. in c. Raynutius. de teſta. † Et no. quòd reuocatio quæ
fit per titulum de inoffi. don. fit ex defectu poteſtatis donantis, quia
voluit fraudare filium legitima, & non potuit: illa quæ fit per l. ſi vnq. C.
de reuo. don. fit ex defectu voluntatis, quia ſi cogitaſſet ſe filium
habiturum, non donaſſet, & ſic ex defectu cauſæ finalis. l. ſi. de hær.
inſti. Ex his ſequuntur aliæ differentiæ, quia prima non fit per ip-
ſum donantem, nec ipſo iure, cum valeat donatio, & non poſſit
venire contra factũ ſuum, ſed fit per filiũ fraudatũ, & poſt mortẽ demũ
donantis, quia ipſo viuente non debetur legitima. vt no. in authen. ſi
qua mulier. C. de ſacroſ. ecc. ſed ſecunda fit ipſo iure ſuſceptis li-
beris, & per ipſummet donãtem, quia reſoluitur ceſſante cauſa finali:
ita intellige quæſtionem gl. in ver. (Item an ipſo iure.) Item prima fit,
propoſita querela intra quinquẽniũ. vt l. fi. C. de inoffi. dona. in ſe-
cũda nõ requiritur querela, & cõdici põt donata per condictio. ſine
cauſa. Itẽ prima nõ fit niſi vſq. ad legitimam: licèt gl. & doct. videantur
tenere, quod quando cõcernũt iſta duo, quod ſit facta extraneo, & quod ſit inof-
ficioſa re, & conſilio, reuocetur in totũ, ſed nõ eſt aliqua lex quæ
hoc bene probet, unde dicit Bal. quod excepto caſu l. ſi vnq. nõ fit niſi
4 uſque ad legitimã. † Illa uerò quæ fit per illã l. ſi unq. ſi fuit facta extra-
neo, fit in totũ, ſi uni de libertis, fit uſq. ad legitimam. Cætera dic,
ut per Bar. Et an uenditio bonorum poſſit retractari per l. ſi vn-
quam. uide Cy. in l. j. in fin. C. de pact.

1 *Ille cui donatur inofficioſè, poteſt onere fideicommiſſarij grauari. Item querela poteſt per modum replicationis proponi.*
2 *Qui admittitur contra voluntatem, multò magis ſecundum voluntatem.*

1 ## §. Lucius Titius.
† Ille cui donatur inofficioſè, poteſt
onere fideicõmiſſarij grauari. Itẽ
querela põt per modum replicationis proponi. h. d. Primum dictum
limita quando grauatur de dando illi, qui poterat querelã proponere, & ita
loquitur hic, alias ſecus, quia donatio valet, & non põt donans re-
uocare vt ipſe habeat, uel aliquis alius, ut dixi ſupra prox. §. ſed bñ põt
ut habeat ille, qui etiam reuoca. nõ facta poſſet infringere, caſus eſt nota-
bilis hic, & iſtud vult in effectu. Secundum dictum limita dum-
modo ſimus intra tempus quinquennij: id eſt quòd poteſt quere-
la proponi per modum agendi, ut l. fin. C. de inoffi. do. aliàs ſecus
2 per l. nam & poſtea. §. ſi minor. ſupra de iureiu. cum ibi no. † Et no. cir-
ca fi. tex. qui ſemper allegatur, quod qui admittitur contra uolunta-
tem, multo magis ſecũdum voluntatem. facit l. Titia. infra ad l. falc.
& l. maximum uitium. C. de libe. præte. & uide quod no. Bar. in l.
pater filium. in ſecunda q. ſupra de inoffi. teſta. & ad idem, quia iſte fi-
lius non fuit grauatus ut hæres, ſed ut donatarius, quia de rediti-
bus prædiorum donatorum. & ſic etiam alia ratione uidebatur
quod non poſſet detrahere falc. ut l. lex falcid. §. nunquam. infra ad
l. falci.

L E X. XC.

1 *Res in Calendario filij poſita, & abſtracta, ſi iterum ſit repoſita, perinde eſt ac ſi extracta non fuiſſet.*
2 *Si pater erexit banchum nomine filij, & omnia credita eius nomine ſint contracta, an per hoc ſolum uideatur pater ſibi donaſſe, ut ſic eſſet eius præcipuum, etiam ſi in teſtamento non legaſſet.*
3 *Si quis legauit uxori totum frumentum quod habebat in domo, & poſtea ſuperuixit, & conſumpſit, & aliud poſtea ſubrogauit, quod ſubrogatum debeatur uxori.*

Lucius

1 LVcius Titius. † Res in Calendario filij poſita,
& abſtracta, ſi iterum ſit repoſi-
ta, perinde eſt acſi exācta non fuiſſet. h.d. Dy. Vel ſic. In le-
gato vniuerſitatis cedit quod ex ea deducitur, ſi in eā po-
ſtea redigatur. h.d. Bar. In tex. ibi, (Calēdarium.) i. noīa debitorū,
ſic dcm̄, qa in libro ɔſueuerunt ſcribi ſingulæ Calendæ menſiū,
2 † & ēt iſtud legatum vniuerſitatis. puta mēſæ, ſeu negotiationis
bāchi. vt ĵ. ti. j. l. q filio. ꝙ bāchū exercebat pr̄ noīe filij, & oīa credi
ta eius noīe erāt ɔēta. Et an p hoc ſolū vr̄ pr̄ donaſſe ſibi, ut ſic eſ
ſet eius ꝓcipuū, ēt ſi in teſtō non legaſſet: vide quod no. in l. ſi pr̄.
in pnn. ĵ. de dona. per Bar. In tex. ibi, (& placuit.) iudici in dicta
ſnia, qua pronūciauit id quod ſequitur, cum orta eſſet diſſenſio
inter hunc filium, & fratres propter aliqua credita, q̄ pr̄ exege-
rat, & in ſuos uſus conuerterat, & ius reddendi ſniam gn̄alem in
ter eos, in qua continentur duo quæ ſequuntur. ſ. illa quæ remā
ſerant in Calendario ſub nomine ipſius filij pertinerent ad eū.
Illa uero q̄ erant exacta, & in rōnes patris conuerſa, nō pertine-
rēt ad eū, ſed eſſent cōia, reperit poſtea vnū creditū fuiſſe per pa
trem exactum an̄ teſtm̄, & in ſuam rōnem conuerſum, poſtea in
priſtinā cām, & idem Calendarium poſt teſtm̄ conuerſum. Erat
qō an pertineret ad filium, & pro ipſo faciebant prima uerba,
oīa remanſerant ſub eius noīe tpe mor. ɔ̄ ipm̄ faciebant ſecun-
da uerba, quia ſemel fuit exactum, & in rōnem patris conuerſū.
Item fortiter faciebat ɔ̄ eum, quia teſtōr fuit uſus uerbo præte-
riti temporis, dum dixit, donaui aut in uſum conceſſi, ſed tempo
re quo fuit vſus uerbis iſtis, adhuc non donauerat, nec in uſum
conceſſerat, imo exegerat, ſed poſt teſtm̄ conceſſit, reponendo
in eodem Calendario, & ſic non uidebatur, ꝙ ex uirtute uerbo-
rum teſtamenti poſſet iſte filius uendicare per l. vxori. §. j. ĵ. tit. j.
ſed ɔ̄rium determinatur, poſtq̄ ante teſtm̄ fuerat illi conceſſum,
& poſt teſtm̄ in eandem cauſam reuerſum, quia hoc facit videri
nunq̄ fuiſſe exactum, & ſic non ob. l. vxori. §. j. quia ibi non præ-
ceſſerat cauſa ad quam, id quod poſtea factum fuit redigere
3 tur, hic ſic. Tene menti, quia ſubtile eſt. † Et facit iſte tex. in q. no
tatam in l. ſi ſeruus. §. qui quinque. ĵ. ti. j. de eo qui legauit uxori
totum frumentum, quod habebat in domo, ſed poſtea ſuperui-
xit, & conſumpſit, & aliud poſtea ſubrogauit, ꝙ debeatur vxori,
& ita allegat ibi Bar. hanc legem.

1 *Si executor totam pecuniam non expoſuit in opus quod teſtator fieri manda uit, tenetur hæredi reſiduum reſtituere.*
2 *Quando aliquid relinquitur pro aliquo opere faciendo: ille poteſt petere antequam faciat, maximè ſi aliter facere non poſſet, & quid ſi illud pro tunc fieri non poſſet.*
3 *Si teſtator reliquit centum pro incertis, & malè ablatis, & executor non diſtribuit, niſi quinquaginta, quia non fuit repertum ꝙ plus abſtulerit, an reſiduum ſit reſtituendum hæredi.*

1 §. A te peto Titi. †Si executor totam pecuniā nō
expoſuit in opus quod teſtōr fie-
ri mandauit, tenetur hr̄di reſiduum reſtituere. h.d. In tex. ibi, (ſu-
ſcipias.) & ſic primo iniunxit onus, poſtea mandauit ꝙ percipe-
ret, per hoc dico ꝙ ipſe fuit electus, ut executor, non ut legata-
rius, ſed ſi primo mandaſſet ſibi, ꝙ præciperet, & poſtea grauaſ-
ſet, tunc eſſet electus ut legatarius, & non haberet locum quod
hic dr̄, immo remaneret penes eum ſicut qn̄ fideicommiſſarius
ex toto deficit, ut ſ̄. eod. l. ſi quis Titio. iuncta l. quidam teſtō. §. ſi
ſcriptus, & quod ibi dixi. ſ̄. n. j. & l. ſi a pluribus quicquid hic di-
cat Bar. qui dicit, ꝙ hic erat legatarius propter hoc, quia iuſſus
2 erat præcipere, quod non placet. †Item no. hic dum dicit (& pro
hoc.) quia iſta dictio, pro, facit modum, & qn̄ aliquid relinquitur
pro aliquo opere faciendo, ille poteſt petere antequam faciat,
maxime ſi aliter facere non poſſet. ut l. ſi uero non remuneran-
di. in fi. ſ̄. mandati. niſi illud pro tunc fieri non poſſit, quia dēt
expectari tempus cum poterit fieri antequam petat, ut l. neceſ-
mel. §. ſi inhabitet. ĵ. quando dies leg. ced. pro qua facit dictus §.
3 ſi ſcriptus. †Vltimo facit hic tex. ſi teſtator reliquit centum ꝓ in
certis, & male ablatis, & executor nō diſtribuit niſi quinquagin-
ta, quia non fuit repertum ꝙ plus abſtulerit, an reſiduum ſit re-
ſtituendum hæredi? de quo per Bal. C. de epi. & cle. l. ſi quis ad de
clinandam. ver. quæro teſtōr, & in addi. Spec. de inſtr. edi. §. nunc
uero aliqua. in addi. quæ incipit, de his, i. &c. Dic breuiter, ſi man
dauit diſtribui illis, qui probabunt a ſe fuiſſe extortum non reper-
tis pluribus, debet reſiduum reſtitui hæredi per hunc tex. & cō-
petit condictio ſine cauſa, ſin autem mandauit ſimpliciter diſtri
bui, dico quòd reliquum debet tradi pauperibus per executorē,
quia teſtator uoluit totam ſummam diſtribui, & ſe non limita-
uit, in c. cum ſit. de iudæis.

1 *Ille cui legatur uniuerſitas iuris, non tenetur ad onera illius uniuerſitatis, & ſoluta per teſtatorem de fructibus illius uniuerſitatis repetuntur.*
2 *Ille cui legatur uniuerſitas iuris, ad quæ onera teneatur.*

1 §. Quæ marito. †Ille cui legatur uniuerſitas iuris nō
tenet̄ ad onera illius uniuerſitatis,
& ſoluta per teſtōrem de fructib. illius uniuerſitatis repetuntur.
2 h.d. notabilr̄. †Et ſic litatur. l. cum filius. §. Lucio. ſ̄. eo. & l. cū pr̄.
§. menſæ. ubi hr̄, ꝙ tenet ad oīa onera: nā uerū eſt nondū ſoluta
p teſtōrē, ſed ſi ſunt ſoluta diſtinguit an ex fructib. vniuerſitatis,
& nō tenet̄, an de ꝓprio ipſius teſtōris, & tūc dēat reſtituere hr̄di
acſi ſoluta non eſſent, vt hic a ɔ̄rio ſenſu, qđ eſt notādū. Iſtud tm̄
vr̄ verū ſi teſtōr mandauit ſolui onera ēt ꝑterita, & ita loquitur
hic, qa intellr̄ de ꝑteritis ſolutis ex burſa teſtōris, quaſi ſoluta nō
ſint: ſecus ſi de fructib. vniuerſitatis, ſi aūt hoc non dixiſſet, vr̄ in
diſtincte dcm̄ ipm̄ nō teneri ad onera ſoluta, ſed duntaxat ad il-
la quæ tpe mortis reperiunt̄ extare. ut d. §. Lucio. ibi, & in diem
mortis, &c. & hoc placet, quicquid Bar. ibi dicat: nam & ecōuer-
ſo fructus in patrimonium teſtōris conſumpti nō debent̄ legata
rio. ut l. cum pr̄. §. filia mea. ſ̄. eo. per prædicta dico non procede-
re ſummarium Bar. dum dicit ꝙ cum iniungunt̄ onera ꝑrenta,
intellr̄ de præteritis pendentibus nondum finitis. Certè hoc etiā
de finitis intelligitur, ſi non eſſent ſoluta de fructibus iſtius hæ-
reditatis legatæ, ut etiam ipſe idem tenet in d. §. Lucio.

1 *Legatarius per quem non ſtat quominus impleat modum mixtum, ſed ſtat per caſum, non repellitur a legato.*

1 §. Quiſquis mi. hęres. Legatarius per quem nō
ſtat quominus īpleat mo
dum mixtum, ſed ſtat per caſum, nō repellitur a legato. h.d. Qđ
ergo dicit Dyn. in l. ſi fundum per fideicom §. Iulia. ꝙ ille tex. non
reperitur alibi, videlicet ꝙ modus mixtus deficiens ꝑ caſum non
facit deficere legatum, non eſt uerum, quia eſt ēt caſus hic, & e-
rat mixtus, quia pendebat ex facto duorum, ut patet dum dicit.
(ita ut negotium exerceatis.) Certè etiam ſi iſte viueret, & nollet
exercere, & ſic ſtaretur per eos, adhuc non repellerentur a lega
to, cum iſte modus concernat eorum tm̄ utilitatem, ut l. Titio
centum. in pnn. de cond. & dem. ſecus ſi non per ambos, ſed per
alterum tm̄ ſtaret. In tex. ibi, (hæredes.) ſupple ſciant hoc, quod
ſequitur. In fi. ibi, (ut uoluit.) qa uoluit ꝙ ambo exercerent, &
hoc fieri non poteſt, quia unus eſt mortuus.

§. Sempronia. Qui factum hæredis impugnat, non
autem teſtamentum, nō eſt indignus
legato. h.d. vide gl. in l. quiſquis. C. arbitrium tute.

2 *Solutio aliquorum legatorum facta ante diem non præiudicat hæredi.*
2 *Qui facit gratiam, in uno, non tenetur facere in altero.*

1 §. Teſtator. †Solutio aliquorum legatorum facta, ante
diem non ꝑiudicat hr̄di, ut alia legata an̄
2 diē ſoluere teneat̄. h.d. †No. ergo, ꝙ q facit grām in uno, non te-
net̄ facere in altero. facit l. ſtatuliberū. de ɔd. & dem. l. ſi cum ꝑ-
prius. ſi ſerui. vendicetur, & de ope. libe. l. operis non poſitis.

§. Lucius Titius. Plures coniuncti admittuntur in
viriles portiones ſi res prohibita ē
alienari extra familiam. h.d. & habet unum ɔ̄rium ualde diffici-
le. ſ. de l. fi. C. de impu. & ali. ſubſt. per quod uidebatur, ꝙ omnes
iſti coniuncti haberent unam dimidiam, & iſta Seia alteram di-
midiam: & hr̄ non pōt dari alia ſolo bona, niſi ꝙ iſtud cōtingat
hic, quia res erat prohibita alienari ſecundum doct. quia ꝑ hoc
videtur parem affectionem ad ſingulos habuiſſe.

1 *Duplicatio legatorum trahitur ad legata conſiſtentia in quantitate, non ad ea quæ conſiſtunt in ſpecie.*
2 *Duplicatio legatorum, an trahatur ad legata conſiſtentia in genere.*
3 *An talis duplicatio poſſit conſiſtere in ſpecie, & æſtimatione legati.*
4 *Statuta duplicantia pœnam, non habent locum in pœnis conſiſtentibus in ſpecie.*
Si teſtator legauit alicui x. quæ habuit in dotem, quòd legatum ualeat, & duplettur.

1 §. Impuberem. † Duplicatio legatorum trahit̄ ad
legata conſiſtentia in quantitate,
2 non ad ea quæ conſiſtunt in ſpecie. h.d. Dy. Sed quid ſi aliqua cō
ſiſtebant in genere, ut quia legauit hominem, uel equum in ge-
nere? vr̄ dicendum idem, quod in quantitate, quia æquiparatur
magis legato quantitatis, q̄ ſpeciei: & poteſt tale legatum dupli-
cari. arg. C. de ſer. fug. l. quicunq. & l. ſeq. item quid ſi omnia con
ſiſtebant in ſpecie? dic ꝙ tunc etiam non duplicantur, cum ſpe-
cies pluries pręſtari non poſſit, ēt ſi teſtōr hoc dixit, ꝙ plures prę
ſtentur. ut l. planè. §. j. ĵ. ti. j. quod tamen eſt uerum ſi ab eodem,
& eidem legetur, ſecus ſi diuerſis, uel a diuerſis l. quid ergo. §. j. e.
3 ti. † Si ergo tunc vult pluries ꝑſtari, leget rem, & æſtōnem eius.
vt l. ſi alij. ſ̄. de vſufr. & de noua. l. fundum cornelianū. nam man
dando, quod dupletur, uel plures præſtetur, non vr̄ legaſſe rem,
& æſtōnem. In tex. ibi (ſeruos.) ſ. in ſpecie. In tex. ibi, (de dotis le-
gato.) dic ſiue conſiſtat in quantitate, ſiue in ſpecie, quia unica
dos eſt, & poſtquam uni ſemel eſt reddita, amplius non pōt red-
di, ſed in aliis diſtinguitur, an conſiſtant in ſpecie, uel in genere.
4 †Vltimo allegatur iſte tex. ad ſtatuta de duplicatione pœnarū,
quòd non habeant locum in pœnis conſiſtentibus in ſpecie. vi-
de Bar. in l. Mæuius. §. duobus. circa fi. ſ̄. eo. Sed quid ſi legauit x.
quæ habuit in dotem? Reſpond. tunc bene duplicaretur, quia
non eſt legata dos, ſed quantitas, & iſto caſu poſſet procedere
gl. quę inci. fortè.

1 *Debitoris nomen ſi legatur, liberatur hæres cedendo actionem.*

§. Ciuibus.

1 §.Ciuibus. †Si legatur nomen debitoris, liberaĩ hæres cedendo acti. Item demonſtratio ſolutionis ex certo nomine appoſita loco legati nominis, pro legato nominis hr̃.h.d. Et erat hic dubium. quia licèt primo legauerit nomen Caij Seij debitoris, ex quo legauit iuſtĩm, ut l. ſeruum filij.§ cum qui.ſ.ti.j. tñ cum mandauerit nihil ab eo exigi, & ꝙ ſumma legata exſolueretur ab alio nomine debitoris, iſtud ſecundũ legatũ conſiſtebat in pecunia, & erat demonſtratus locus uñ ſolueretur. unde ſi non poteſt ille ſoluere, quia non eſt ille idoneus uidebatur aliunde debere ſolui, & ꝙ non liberaretur cedendo actionem per l.quidam teſtõ.ſ.ti.j. ſed ſolue per id quod dixi in ſummario, quia ſufficit ꝙ primum legatum conſiſteret in noĩe debitoris, & ſic ſufficiebat cedere actionem ꝯ Caium Seium, ita nunc ſufficiat cedere ꝯ alium eius loco ſubrogatum, licet p aliũ modum, ut hic eſt caſus notabilis, non eſſet ſic ſi legatum nominis debitoris non procederet per illam legem.

1 *Verbum pertinere, trahitur per fideicommiſſarium. Item legata relicta in defectum teſtamenti, ſeu inſtitutorum, & ſubſtitutorum uidentur relicta a ſuccedentibus ab inteſtato.*

2 *Paria ſunt dicere, lego dimidiam, & lego portionem dimidiæ.*

1 §.Filiam. †Verbũ pertinere, trahit ad fideicommiſſariũ. Item legata relicta in defectum teſti, ſeu inſtitutorum, & ſubſtitutorum vẽr relicta a ſuccedentib. ab inte. h.d. Dy. & ad hoc ſm ſp allegaĩ iſte tex. Sic ergo uerba illa hñt uim cl'æ codicillaris .ſ. relinquere in defectum uenientium ex teſtõ. 2 ut hic in tex. & gl. †Vltimo no. hic tex. cum gl. ſuper uerbo (partis dimidiæ.) ꝙ paria ſunt dicere, lego dimidiam, & lego portionem dimidiæ: uidebat ꝯ ꝙ hoc ſecundo caſu uideretur legaſſe partẽ dimidiæ, ut ĩ. de dam. inſe. l. pñes, qđ no. & dic ut ibi no. adde l. Lucius. in prin. in vlt. charta. ſ. ti. j. & ĩ. tit. j. l. ſi Titius. in vlt. charta.

1 *Confeſſio debiti facta in ultima uoluntate non probat debitum, ſed fideicom. petit induci.*

2 *Confeſſio debiti facta in ultima uoluntate, quando non poſſit reuocari.*

3 *Si teſtator legat quod debet, an de tali legato detrahatur falcidia.*

1 §.Quiſquis mihi. †Confeſſio debiti fcã in ultima uoluntate non ꝓbat debitũ, ſed 2 fideicõ. petit induci, ad hoc ſemper allegaĩ. †Primũ dcm̃ eſt uerũ niſi fiat pñti, uel abſenti, altero ꝓ eo recipiẽte, qa tunc trãſit in cõfeſſionẽ inter uiuos, & nõ poſſet reuocari. ut plene no. per Bar. ĩ. ti. j. l. cum quis decedens. § codicillis, Item ſalut ſi teſtator iurauit ita eſſe, tunc. n. ꝓbat, ẽt ſi fiat abſenti, & nullo pro eo rec pñte, ut ẽt ibi no. alias poteſt reuocari, ſicut ultima uoluntas p iſtũ tex. licet Petrus uideaĩ ꝯ'num dicere per l. generaliter. C. de nõ nu. pec. qui reprehenditur p doct. Itẽ ultima pars ſummarij ꝓcedit qñ cõfeſſio habet annexã diſpõnẽ, quia mãdauit ſolui, alr̃ ſi duntaxat confitet ſe teneri, iſta confeſſio non probat debitũ, qa facta parte abſente, nec inducit fideicõmiſſum, quia eſt enunciatio, & nõ diſpõ. nec. ob. l. ex hac ſcriptura. de don. qa ibi qñ dicit ſe legaſſe qđ non legauit, aliud eſt qñ dicit ſe teneri cum non teneatur. In tex. ibi, (ſi non deberentur.) i. ſi non pro- 3 baretur deberi alio modo, q̃ ex dicta cõfeſſione. † Sed an de hoc legato detrahetur falc. dic ꝙ ſic, licet ſit fcm̃ tanqnam de q̃titate debita poſtq̃ non probatur debitum, ſecus ſi probaretur. ut no. in d.§. codicillis. in gl. quæ incipit, ut ĩ. ibi (ſed contra. ſ. de ꝓba. l. qui teſtm̃.) per quem vr̃ ꝙ nec fideicommiſſum inducat, ſed ſolue ut in gl. & patet ĩ. ti. j. l. cum quis §. Titia.

1 *In generalibus uerbis non comprehenduntur qui ſunt odioſi loquenti.*

2 *Si concedatur alicui arbitrium ſup bono ſtatu ciuitatis, non poteſt huius uirtute aliquid ſtatuere in fauorẽ rebelliũ, uel q̃ rũ expulſorum de ciuitate.*

3 *Expulſi de domo cenſentur exoſi expellenti.*

Famulus expulſus, an admittatur in teſtem contra expellentem.

1 §.Lucius Titius. †In gñalibus uerbis non ꝯprehenduntur qui ſunt odioſi loquẽti. Ad 2 hoc ſp allegaĩ, † & facit ad multa, ꝙ ſi concedat alicui arbitrium ſup bono ſtatu ciuitatis, non poſſit huius uirtute aliquid ſtatuere in fauorem rebelliũ. uel alr̃ expulſorum de ciuitate ſm Bal. de quo uide Bart. in l. ambitioſa. de decre. ab ord. fa. facit ſ. de titu nup. l. q̃q̃. & C. de iure emph. l. fi. §. his tñ. de ſec. nup. l. 2. poſt pri. ibi, dummodo &c. & l. fi. & auth. hrs. in fi. & in auth. hoc ampli'. C. de fideic. ubi non comprehenduntur exhr̃dati. In tex. ibi, (omnibus.) dic, iſtud uerbum faciebat dubium, qa q oẽs dicit, neminẽ excludit, ut ĩ. titu. j. l. Iulia. in prin. ſed ſatis eſt, ꝙ poſſit uerificari in alijs non exoſis, qđ aũr dixi. ſ. exoſos non comphendi in gñali diſpoſitione, procedit qñ diſpõ eſt fauorabilis, ſed ſi eſſet odioſa, eſſet dñ potius ꝯ'rium, ꝙ odioſi comprehendentur, & alij nõ. 3 †Et no. hic, ꝙ expulſi de domo cenſenĩ exoſi expellenti ſm Bal. & eſt arg. ꝙ famulus expulſus non admittatur ꝯ expellentem in teſtem, in hoc non affirmo, niſi aliter appareret de odio famuli. Sed qualiter probabitur, ꝙ teſtator ſenſerit de iſtis, vr̃ ſufficere ſi probentur merita ante teſtamentum interueniſſe, ut C. fa. erciſ. l. in ipſius. quæ eſt optima ad hoc.

1 *Res legata a teſtatore ſi iterum legetur eidem ab hærede, debetur ex primo teſtamento, non ex ſecundo.*

1 §.Damæ. †Si res legata a teſtõre iterũ legeĩ eidẽ ad hr̃de debeĩ ex primo teſtõ, nõ ex ſcdo. Et appſone filiorũ ꝯ'bẽdunĩ naturales in ſeruitute ꝯcepti. h.d. Primũ dictũ ꝓcedit ſi legatũ in primo teſtõ erat purũ, alr̃ ſecus, vt ſ. eo. l. debitor. in prin. & l. hmõi. §. j. ſ. ti. j. itẽ ꝓcedit qñ teſtõr legauerat totũ, & hr̃s ſilr̃, ſed ſi teſtõr legauerat partem, & hr̃s legat rẽ ſimplr̃, ualet, & cenſeĩ ſenſiſſe de altera parte. vt ſ. eo. l. Mæuius. in prin.

LEX XCI.

1 *Si fideicommiſſ. iniunctum legatario ſit ab initio nullum, legatũ redditur nullum quo ad agendum, non quo ad retinendum.*

2 *Fideicommiſſum iniunctum legato, quando ex poſtfacto redditur nullum, an etiam cenſeatur legatum reuocatum.*

3 *Si reuocatur legatum, an cenſeatur reuocatum fideicommiſſum legatario iniunctum.*

4 *Caſus in quo debitum per errorem ſolutum non repetitur.*

1 CODICILLIS. †Si fideicommiſſ. iniunctum legatario ſit ab initio nullũ, legatum redditĩ nullum quo ad agendum, non quo ad retinendum. h.d. iſtud ſingulare principium, & non eſt alibi iſta diſtinctio, & limitat, & declarat multa iura, hoc tñ eſt uerum ſm doc. qñ erat nullum non oĩno, quia ſaltem de æquitate ualeat, vt eſt qñ relinquitur ſeruo proprio ſine libertate. ut l. pen. C. de neceſ. ſer. ideo tenetur media, ut hic: ſed ſi eſſet omnimodo nullum, tã de rigore, q̃ de æquitate legatum redderetur indiſtinctè nullũ, vt ſ. eo. l. ſi quis quod. niſi fideicom. eſſet relictum poſt tempus, & ſic appareret teſtõrem uoluiſſe aliquod commodum ſentire, vt l. ſi quis eum. ĩ. de condi. & demon. Cætera uide hic per Bart. 2 †Qñ autem ex poſtfacto redditur nullum, diſtinguitur an ex facto teſtõris reuocantis fideicom. & tunc cenſeatur ẽt legatum reuocatũ. ut l. filio. §. matri. de adi. lega. Aut ex alia cauſa, & tunc remanet legatum ualidum, tam quo ad agendum, q̃ quo ad re- 3 tinendum, ut ſ. eo. l. ſi quis Titio. † Quid aũt ſi reuocaĩ legatum an cenſeaĩ reuocatum fideicom. legatario iniũctũ. vide ĩ. de adi. leg. l. ſi adimendo. & l. alij. & ĩ ti. j. l. cum quis decedẽs. §. j. In tex. ibi, ancillæ teſtõris.) dic cui libertatẽ non reliquerat, unde ſicut non ualet legatum eidẽ factum ab hr̃de, uel ſimplr̃, ut C. de leg. l. ſeruo. ita nec fideicõ a legatario eidẽ relictum, & hoc addit iſta l. itẽ eſt hoc uerũ qñ legatarius fuit grauatus inconuẽti reſtituere: ſed ſi ex interuallo, ualeret vtrunq. cũ legatario uel fideicõmiſſario poſſit ex interuallo legari, vel p fideicommiſſariũ relinqui ipſi hr̃di: ergo & ſeruo hæreditario. vt ĩ. ad Trebel. l. ep̃ſa. §. fi. & ſ. ti. j. l. plane. §. ſi duobus. cum ibi no. In tex. ibi, (non compelli.) dic ẽt ſi per errorẽ ſoluit, putans ſe efficaciter teneri, cũ hic indiſtinctè loquatur: ſi. n. ſoluiſſet ſcienter, non eſſet dubiũ, & hoc no. & ſic erit caſus ꝙ debitum p errorem ſolutũ non repetit, quia lex poſt ſolu. habet perinde ac ſi fuiſſet debitum per ea quæ dicta ſunt ſ. ita credo debere intelligi hunc tex.

5 *Legatarius conſentiens hæredi uendenti rem legatam perdit omne ius tam ad rem, quàm ad æſtimationem.*

1 §.Inſulam. †Legatarius conſentiẽs hr̃di vẽdẽti rẽ legatã, ꝑdit omne ius tã ad rẽ, quã ad æſtõnem. h.d. Bar. dicit ꝙ iſtud procedit hic, qa iſte legatarius erat libert' hæredis & ſic facilius in eo ꝓ'ſumitur animus donandi, alias ſecus. quia ſaltem quo ad æſtõnem remaneret ei ius. l. ſi fundum p fideicommiſ. ſ. ti. j. tu dic ut ibi dixi, quia Petr. melius intellexit. In gl. fi. ibi, (vel dic. hæc non uidetur bona per l. debitor. in fi. principij. ſ. eo. ibi, (nam nec pecunia &c.) quando particularibus ꝓ'tium non ſuccedit loco rei: dic ergo ſecundum Petr. quod competit actio præſcriptis verbis, quando conſenſit eum hac condõne vt habeat pretium, arg. de præſcriptis uerbis. l. naturalis. & hoc quando conſenſit vt venderet nomine ipſius hæredis, ſed ſi nomine ipſius legatarii, haberet actionem mandati, & ita loquuntur aliæ opiniones.

1 *Prohibitus alienare, uel obligare non prohibetur ad modicum tempus locare vel conductorem creditori ſuo delegare.*

2 *Qui non poteſt rem vendere uel obligare non propterea prohibetur vendere fructus.*

Si reperitur in inſtrumento quod talis mutuauit tali centum ſuper tali poſſeſſione, licet aliter non contineatur ꝙ poſſ fuerit obligata, quod per hæc uerba erit obligata.

3 *Teſtator poteſt apponere decretum annullatiuum, ſicut princeps.*

Quid in iudice ordinario.

Actus factus contra prohibitionem iuris non ualet.

4 *Locatio ad longum tempus habet uim alienationis, cum ex ea transferatur utile dominium, & dicitur in longum tempus quando ad decennium, uel ultra.*

1 §.Inſtituto filio. †Prohibitus alienare, uel obligare non prohibetur ad modicum tp̃s 2 locare, uel conductorem creditori ſuo delegare. Dyn. † ſic ergo patet per iſtum tex. ꝙ qui non poteſt rem uendicare, uel obligare, non propterea prohibetur uendere fructus, facit ſu. fam. erci. l. Lucius. & extra de loca. c. fi. & ſemper allegaĩ iſte § ad hoc. In tex. ibi, (fœnerari ſuper ea.) No. quod ſi reperitur in inſtrumento, quod talis mutuauit tali centum ſuper tali poſſeſſione, licèt

cēt aliter non ꝯtineat, ꝙ poſt fuerit obligata, vr̃ per hæc verba obligata, quod perpetuò no. Bar. ĩ. de annu. leg. l. fundus. & ꝑ hoc his diebus conſului, ꝙ cũ Papa cuidã creditori cameræ Apoſtolicæ in ſexcentis feceri bullã, ꝑ quã illa ſexcenta illi creditori aſſignabat ſuꝑ tali cẽſu cameræ Apl̃icæ debito, ꝙ ꝑ hoc ille cenſus videbat̃ ſibi obligatus, & ſic poterat agere vtili actio. ꝯ illũ cẽſuariũ, & de hoc erat qõ vtrũ poſſet agere. Cõſtat aũt, ꝙ q habet nomẽ obligatũ, pôt agere vtili act. l. ſi conuenerit. de pig. act. cũ ſi. Simile hr̃, ꝙ ſi qs promittit aliquid agere ſub tali pœna, licèt contineat in inſtrõ promiſſio pœnæ, illa uerba ſub tali pœna, importãt ut pœna videatur ꝓmiſſa. ut no. ſ. de pact. l. reſcriptũ. §. ſi

3 pacto. ꝑ gl. & Bar. in l. ea die. in fi. de uerb. obl. † In tex. ibi (inutile atque infirmũ.) No. ꝙ teſtator pôt apponere decretũ annullatiuum actus, ſicut princeps, quid in iudice ordinario? dicit Inno. idẽ in his, quæ pertinent ad iuſ iuriſdõnem c. dilecto. de præben. facit l. toties. de pollicita. ubi actus factus ꝯ prohibiti. iuris nõ ua-

4 let. In glo. fi. ibi, (in centũ annos, uel mille.) Iſta gl. cõiter reprobatur, quia locatio ad longum tempus habet uim alienationis, cum ex ea trãſfertatur utile dñium, ut l. j. §. qui in perpetuum. ſ. ſi ager uecti. & l. j. §. quod autẽ ait. de ſuperficiebus, & dr̃ ad longũ tempus qñ ad decennium, uel ultra. ut no. in cle. j. de reb. eccle. non alie. intellige ergo hic de loca. ad non magnum tempus, ex qua non conſtituitur ius in re, ſed duntaxat perſona obligatur ad penſionem: illa enim non continet alienationem.

1 Prohibitus alienare in perſonas certas prohibetur in eas ab inteſtato, vel legitimo iure transferre.

2 An poſſit alicui fieri peius quàm occidere filium, vel adulterare vxorem.

3 Mulier ſecundo nubens ꝙ prohibeatur plus tradere ſecundo viro in dotem cum pacto de lucrando, quàm relinquet uni ex filijs primi matrimonij.

Quid ſi dedit in dotem ſine illo pacto, & tamen erat ibi ſtatutum de lucrãdo.

4 Qui occidit filiũ alicuius non prohibetur illi patri ſuccedere ab inteſtato ẽt cũ effectu, ſed ei quẽ qs occidit, benè ꝓhibetur ſuccedere cũ effectu, nõ ipſo iure.

1 **§. Matre & vxore.** † Prohibitus alienare in perſonas certas ꝓhibet̃ in eas ab inteſtato, uel legitimo iure transferre. h. d. In tex ibi, (ſed & alia

2 mihi deteriora &c.) † Not. ꝙ nõ pôt alicui peius fieri q̃ occidere filium, uel adulterare uxorem ſ̃m quoſdã, ſed alij hoc reprobant ꝑ l. fi. ĩ. de publica. ubi dicit̃ ꝙ adulterauit uxorem, & peiora ſibi fecit, & idõ alij dicunt, ꝙ iſtud deterius eſt cõmiſiſſe ſtuprum, uel circa pſonã eius, uel filij, ut l. iſti quidem. in fi. ĩ. qđ me. ca. In tex. ibi, (& legitima eius hr̃ditas, & hoc eſt qđ faciebat dubium, quia iſta bona nõ peruenerunt ad fratrẽ ex diſpõne iſtius uxoris, ſed ex diſpõne legali, & ſic nõ uidebat̃ factũ ꝯ prohibitionẽ teſtatoris q prohibuit uxori ꝙ nõ relinqueret, & ipſa non reliquit, ſed certe debuit cauere ꝙ ad illos fratres nõ peruenirẽt, ẽt ex diſpõne legali, ut hic eſt caſus ſingularis poſtq̃ ꝓhibitio concernebat cer-

3 tas perſonas, aliàs ſecus, ut ſ. eo. l. cũ pr. §. cum inter. † Et iſte tex. allegat ad q. de matre ſecundo nubente, q̃ ꝓhibet̃ ꝑ l. hac edicta li. in prin. C. de ſec. nupt. plus tradere ſecundo uiro in dotem cũ pacto de lucrando, q̃ relinquat uni ex filijs primi mr̃imonii, aliàs pôt reuocari, ut ibi. Quid ſi dedit in dotem ſine illo pacto, tñ ibi erat ſtatutum de lucrando? certe vr̃ feciſſe ꝯ prohibi. illius l. quia debuit cauere ne uir lucret̃, ẽt ex diſpone ſtatuti. arg. huius text.

4 & iſta eſt cõis opi. No. ẽt hic † ꝙ ille qui occidit filiũ alicuius nõ ꝓhibet̃ illi. ſ. pr̃i ſuccedere ab inte, ẽt cum effectu, ut hic eſt caſus ſed ei quem quis occidit bñ prohibet̃ ſuccedere cũ effectu, non ipſo iure, q a auferẽ ſibi tanq̃ ab indigno. ut l. cum rõ. in fin. ĩ. de bo. dã. & in Auth. de nup. §. ingratitudinẽ. & vide quod no. Bald. in l. eã quã, C. de fideic. In tex. ibi (fideic. eſſe defendi dẽri.) ſed ꝯ, quia iſtis filijs ſororũ nihil erat relictum, ſed cõſultum fuit uxori, ꝙ ſibi relinquat, ergo &c. ut ſ. eo. l. cum pr̃. §. mãdo. gl. hic ſuꝑ uer. (quib. relinquas.) dicit, ꝙ ſubaudit̃ mando, uel præcipio Tu dic ꝙ qñ ꝓcedit ꝓhibitio, ꝙ non relinquat tali, & poſtea ſequit̃ cõſiliũ, ꝙ pôt relinquere tali, iſtud conſiliũ habet uim præcepti ſi relinquatur ꝓhibito. ita intelligo iſtũ tex. ſed ſi relinq̃ret̃ alteri, ſecus, tunc. n. nõ poſſet peti fideic. ꝑ illum §. mãdo. Tene menti.

1 Si teſtator dicat, ꝙ uult teſtamentum ſuum ualere iure teſtamenti, non obſtante defectu ſolennitatis, perinde eſt ac ſi dixiſſet ꝙ ualeat iure codicillorum, ſi iure teſtamenti ualere non poteſt.

2 Clauſula codicillaris, uel alia habens uim dictæ clauſulæ, non ſolum operatur circa legata. ſed ẽt circa inſtitutiones, ut faciat eas deuolui in fideicom.

1 **§. Lucius Titius.** †Si teſtator dicat, ꝙ vult teſtm̃ ſuũ ualere iure teſti, non obſtante defectu ſolennitatis, perinde eſt ac ſi dixiſſet ꝙ ualeat iure codicillorum, ſi iure teſtamenti ualere non pôt. h. d. iſte caſus ſingl̃is, & erat dubium: nam qñ dixit, ſi non ualet iure teſti, ualeat iure codicillorum, uel quo iure melius ualere poteſt, clarum eſt, ſed qñ dixit, ꝙ uult ualere iure teſtamenti, videbat̃ contrarium, quia voluit ualere eo iure quo non potuit ualere, ergo nõ ualet eo iure quo ualere pôt, iuxta illud qđ potuit, noluit &c. ut l. multum. C. ſi quis alteri, uel ſibi, cum fauore ultimæ uoluntatis, in ꝯrium eſt hic caſus ſingularis, & miror ꝙ doct. hoc non ponderent, nec

a ſcio alibi iſtũ caſũ. † No. ẽt hic clã codicillaris, uel alia hñs vim dictæ clæ nõ ſolũ operat̃ circa legata, ſed ẽt circa inſtõnes, vt faciat eas deuolui in fideicõ. q a veniẽtes ab inteſt. tenebunt̃ reſtituere ſcriptis hæreditatem, de hoc no. in l. ex ea ſcriptura. ſ. de teſta. & probatur in l. quærebatur. de teſtam. mil. & hoc puto verum, nec ob. hic, quia aliter fuit locutus hic.

L E X XCII.

1 Licèt teſtator mandauerit ſeruari ſcripturas per ipſum ſignatas, conſeruabuntur etiam non ſignata, poſtea per ipſum facta.

2 Licet teſtator diſponat qua forma debeat fieri ſua diſpoſitio futura, ſi poſtea facit non ſeruata illa forma, nihilominus ualet.

Quid ſi lex hoc diſponat.

1 **TEſtator.** †Licet teſtõr mandauerit ſeruari ſcripturas ꝑ ipm̃ ſignatas, ꝯſeruabunt̃ ẽt non ſignatę poſtea ꝑ ipm̃ factæ. h. d. no. ꝯrium videbat̃, quia diſponẽdo de ſignatis, videbat̃ uoluiſſe ꝙ nõ ſignatæ non ualerent, a ꝯrio ſenſu, ſed certe ab hac uolũtate (q̃ colli̾ a ꝯrio ſẽſu) cenſet̃ receſſiſſe faciendo poſtea nõ ſignatas, q a non cenſetur eas feciſſe niſi vt ualeant, & ad hoc ĩ. tit. j. l. ſi quis. in fi. ubi colli̾ rõ huius l. nec expedit ꝙ dicat non obſtante qđ prius dixi, uel uolui, q a cum illud non dixerit expreſſè, ſed tacitè, a ꝯrio ſenſu potuit ſil̾r tacitè ab illa uoluntate recedere, nec fuit expediens exp̄ſſam mentionem facere: non ſic ſi præceſſiſſent uerba derogatoria exp̄ſſa, tunc em̃ dr̃et ẽt exp̄ſſe ab eis recedere, ut ĩ. tit. j. l. ſi qs in prin. vnde allegatur iſtud princ. ꝙ qñ procedit uoluntas derogatoria tacita, non eſt neceſſe, ꝙ de illa ſpãli, & exp̄ſſe peniteat. ſed ſufficit ꝙ tacite. In tex. ibi (ſi fides ep̃læ relictæ conſtaret) ſ. quæ emanauit de uoluntate defuncti, licet non ſit ſignata ſigillo teſtõris. Sed quid ſi tp̃e teſti fuiſſet facta hæc ep̃la? Reſpondeo tunc non ualeret, q a diſponendo ꝙ ſcripturæ ſigillatæ ualeant, voluit a ꝯrio, ꝙ non ſigillatæ non ualeant, & ab hac uoluntate nõ receſſit p actum poſtea fcm̃, & hoc diligenter no. licet doct. iſtud nõ tãgãt, q a uериſſimũ eſt, ſed vr̃ ꝙ ẽt ſi ꝓceſſit volũtas exp̄ſſa, ꝙ non ualeat niſi ſint ſigillatæ, idẽ ſit qđ hic, ut ſ. de iure codi. l. diui. §. licet. Sol. ut ibi no. in gl. ꝙ intelligit, ꝙ tunc ſit neceſſe

2 expreſſe pœnitere, ſed hic non. No. ergo ꝙ licet teſtõr diſponat qua forma debeat fieri ſua diſpõ futura, ſi poſtea facit non ſeruata illa forma, nihilominus ualet ſ̃m Bald. ſecus qñ lex hoc diſponit, q a eo ipſo vr̃ annullare actum fcm̃ forma non ſeruata. vt l. non dubiũ. C. de leg. ſ̃m oẽs, qđ nõ placet, q a ibi qñ lex mandat priuatis, ꝙ ſeruẽt certã formã, ſed ſi legiſlator diſponeret circa actum ſuum in futurum fiendũ dr̃e certã formã ſeruari eſſet idẽ ꝙ hic, qđ licet poſtea non ſeruaret, ualeret actus ſi uideret̃ pęnituiſſe prioris uolũtatis, ut ẽt patet in l. fi. de leg. ubi tradit̃ forma in cõdendis ll. & tñ leges factæ illa forma non ſeruata, ualent.

1 Verba præſentis temporis referuntur ad tempus conditi teſtamenti, non ad tempus mortis.

2 Si quis legat talia bona quæ habet in tali loco, uel communia cum tali, in hoc legato non continentur illa quæ poſt teſtamentum eſſent acquiſita in eodem loco, uel poſtea facta communia.

3 Quid ſi talia relinquantur pro iuſto pretio.

4 Teſtes non ſunt contrarij ſi unus dicat ꝙ res ualet centum, & alius dicat ꝙ valet centum quinquaginta.

5 Hæres iuſſus dare uel dimittere certa bona pro certa æſtõne, quę tempore teſtamenti putabantur ualere, ipſis poſtea auctis, non cogitur dare, uel dimittere niſi pro ęſtimatione quam ualent tempore mortis, & quid ſi portio quam ualuit dimitti pro mille, ualebat plus. & nu.

1 **§. Qui indiuiſam.** †Verba ꝓſentis tp̃is referũt̃ ad tp̃s ꝯditi teſti, nõ ad tp̃s mortis. h. d. ſ̃m Dy. & quaſi oẽs, facit ĩ. tit. j. l. vxorẽ. §. teſtõ pueros. iſtud ſummariũ nõ placet in iſto §. licet de ſe rr̃ ſit uerũ, q a hic ẽt illa q̃ poſt teſtm̃ fuerũ acqſita dr̃ent̃ fr̃i iſtius teſtõris, dũmõ offert æſtõnẽ illorũ, ut patet in fi. §. qđ ẽt uoluit gl. q̃ incipit, (q. d.) in fi. Et ideo ſumma alio mõ, ꝙ hr̃s iuſſus dare, uel dimittere certa bona pro certa æſtõne, quæ tempore teſtamenti putabant̃ ualere, ipſis poſtea auctis, non cogitur dare uel dimittere niſi pro ęſtõne quã ualent tẽpore mortis. h. d. Si ergo illa offerat̃, bene cogi-

2 tur, ut hic in tex. & gl. † Nec ob. l. ſi ita. de au. & arg. l. cum ſi. ut ſi qs legat talia bona quæ habet in tali loco uel cõia cũ tali in hoc legato nõ cõtinerent̃ illa quæ poſt teſtm̃ eſſent acquiſita in eo-

3 dẽ loco, uel poſtea facta cõia, † quia illud uerũ qñ relinquũtur gratis, ſed qñ pro iuſto pretio, vt hic fuit, videlicet ſi det iuſtam æſtõnem, tunc etiam poſtea acquiſita debentur, dummodo illorum æſtõ offeratur. tex. eſt ſingularis, cum glo. hic, & rõ eſt, quia hæres non tantum grauatur hoc caſu, ſicut quando gratis, uel non per ueram æſtõnem. Tene menti perpetuo. Quod ergo dr̃ in gloſſ. quæ incipit (ex hoc.) ibi, (non porrigitur ad ea, quę poſtea cæperunt eſſe communia.) debet ſuppleri. ſ. niſi earum præſtetur æſtimatio. ut in gloſſ. ſeq. in fi. In glo. ſeq. ibi, (tu habes unum oculum.) ſupple cum hẽas duos: dicunt em̃ iſti ꝙ iſta propoſitio eſt falſa, cum ſubaudiatur dictio taxatiua, & not. iſtam gl. pro qua facit quod no. per glo. in l. fundum. §. fin. ſ. de euic. & ſi cert. peta. l. rogaſti. §. ſi tibi. ubi ſubintelligitur dictio taxatiua,

ſed

ſed in ɔ̃trium vr̃ tex.in l.cum furti de in litẽ iurã.& hæc uera cum
ꝓferuntur verba enunciatiua,ut in terminis gl. ſed in uerbis di-
ſpoſitiuis bene ſubintellr̃,na ſi ꝓmittis quinq bñ ſubintellr̃.l.tã
tũ,& nõ plus,& ita loquit tex.in §.ſi tibi.&c. Ex hoc ſequitur ꝙ
a teſtes non ſunt ɔ̃trii, [a] ſi unus dicat ꝙ res ualet cẽtũ, & alius di-
cat ꝙ ualet cẽtũ quinquaginta,ſed ſi in dictõ pmi ſubintellige
† retur dictio taxatiua,eſſent ɔ̃rii. † Sed quid ſi portio iſtius teſta-
toris,q̃ uoluit dimitti ꝓ mille tpe teſtamenti,ualebat plus,an te
nebuntur iſtæ filiæ dimittere pro mille ? glo.ſuper uerbo, (obſo-
nem.uoluit hoc quærere,& non determinat clare:dic qđ ſi ſcie-
bat ualere plus, clarum eſt ꝙ tenetur dimittere pro mille, quia
reſiduum vr̃ legaſſe.Idem ſi credebat ualere mille non credulita
te iuſta, cum de facili potuiſſet informari habita uera informa-
tione,ſiue ueritate, & non habuit,quia vr̃ uoluiſſe in oẽm euen
tum dari pro tanto,ſed ſi iuſto errore ductus,quia forte ſibi rela
tum fuit per illos quibus commiſerat,ꝙ plus non ualebat, tunc
dico non eſſe ſtandum æſtõni teſtõis,& non tenebuntur iſti di
mittere niſi pro uera æſtimatione, quia ueriſimile eſt ꝙ ſi teſtõr
hoc ſciuiſſet,noluiſſet dari niſi pro uera æſtũoe, & hoc faciũt iu
ra quæ dicunt non eſſe ſtandum æſtõni teſtatoris,ut in gl. & ſ̃.e.
l.cum pater qui filio.niſi forte iuraſſet,quia tunc eſſet ſibi impu
tandum, & talis diſpoſitio non haberetur pro erronea propter
iuramentum.ut in gl.

ADDITIO.

a Non ſunt ɔ̃rii. Adde quod hoc idem tenet quod Ful.hic, & refert etiam Alex.de
Imo.conſi.64.col.2.ver.iſtam vltimam in 2.vol.Fran.Cur.

---

1 *Conditio appoſita in perſona unius ex coniunctis,non intelligitur in perſona alterius repetita.*

1 **§.Seio.** †Condõ appoſita in perſona unius ex coniunctis,
non intellr̃ in perſona alterius repetita.h.d. nota-
bilr̃. Et hoc qñ poſt nominationem unius tñ, ſecus ſi poſt no-
minationem vtriuſq.ut l.mulieri & Titio,de cond.& dem.Item
loquitur hic qñ eſt coniunctus per copulam ,&, ſed ſi per dictio
nem,cum,tunc intellr̃ de rigore repetita. Sed de æquitate in li-
bertate ſecus.ut l.Iulius Paulus eo.ti.& dic ut ibi. ſed Bar. aliter
loquitur in l.Seia §.Caio.ante fi.de fun.inſtru.diſtinguendo, an
ſit condõ.quæ concernat perſonam unius tñ , & loquitur hic,
an uniformiter perſonam utriuſque,& cenſetur repetita , q̃ di-
ſtinctio non placet per dictam l.mulieri.ubi concernebat pſonã
unius tñ , & tamen in perſona utriuſque intelligitur appoſita.

1 *Si grauetur hæres,& alius cui nihil fuit relictum,ꝙ inuicem bona communicent,non tenetur hæres communicare,niſi communicet alius ſibi.*

2 *Si unus ex hæredibus ſit iuſſus rem ſuam de hæreditate non deducere,perinde eſt,ac ſi iuſſus ſit communicare alijs.*

Quid ſi iubeantur communiter diuidere.

Quid ſi iubeantur communiter viuere.

1 **§.Lucius Titius inteſtat.** †Si grauetur hæres,
& alius cui nihil fuit
relictum,ꝙ inuicem bona communicent,non tenetur hr̃s cõica
re,niſi cõicet alius ſibi.h.d. no. Videbat̃ ɔ̃trium , quia grauamen
hæredis fuit factum purè,non ſub condõne ſi alter cõicaret.Itẽ
grauamen alterius videbatur nullum,quia ſibi nihil erat relictũ
& ſic uidebatur ꝙ poſſet petere ab hærede , ſed hr̃s nihil ab eo,
ſed uerum eſt ꝙ hr̃s non põt per modum agendi,ſed ꝑ modũ ex
cipiendi,quia grauamen hr̃dis, licet prima facie uideatur purũ,
tñ ꝑꝑ receptum grauamen alterius redditur condõnale ſi ille
cõicet,& grauamen alterius licèt ſit nullum quoad pariendum
actum,hẽt tñ uim condõnis ut in caſu huius §.notabilis, quem
no. ad intellr̃ in l.ab eo.C.de fideic. Et quod hic dr̃.poteſt intelli-
gi gñaliter qñcunque teſtator grauat illũ cui aliquid relinquit,
& illũ cui nihil relinquit de dando inuicẽ,ut ſit ꝑinde, ac ſi gra-
2 uaſſet primum ſub condõne ſi ſcđs dederit l.Tenementi. † Adde
ꝙ ſi unus ex hr̃dibus ſit iuſſus rem ſuã de hr̃ditate nõ deducere,
perinde eſt ac ſi iuſſus ſit cõicare alijs, caſus eſt in l.uxorem. inf.
ti.i.quid ſi iubeant̃ cõiter diuidere? vide Bart.ſ̃.eo.l.cũ propone-
batur.§.dulciſſimis.Itẽ quid ſi iubeant̃ cõiter uiuere?vide ꝑ eun
dẽ.ĩ.de ann.le.l.Quintus.& in cõſi.ſuo quod incipit Bittonienſis.

1 *Si plures obligant communiter rem aliquam cõem dando ptãtem creditori ꝙ vendat non poteſt unus ex eis emere,& ſi emat,perinde eſt ac ſi luiſſet, & tenetur alijs refundere portiones refuſa ſibi quantitate , quam præſtitit.*

2 *Prælegatum factum omnib hæredib.æqualiter inſtitutis, ualet quo ad illum qui non adiuit,ut tunc poſſit ſuam portionem petere.*

Quid ſi eſſent inæqualiter inſtituti.

1 **§.Quatuor filios.** †Si plures obligãt communiter
rem aliquã communem dando
poteſtatem creditori ꝙ uendat , non poteſt unus ex eis emere,
& ſi emat, perinde eſt ac ſi luiſſet, & tenetur alijs refundere por
tiones refuſa ſibi quantitate,quam præſtitit.h.d.notabiliter. Et
hoc operatur cõio quæ erat inter eos una cum actu cõiter cele-
brato.gl.tñ & doct. vñr velle ꝙ hoc operatur uinculum fraterni
tatis,quod erat inter iſtos. Ego puto,ꝙ iſtud non ſufficeret ſine
alijs duobus,& ꝙ prima duo ſola ſufficerent , ẽt altero deficien-
te,ut ſi ſimul nõ obligaſſent,aliud eſſet, ut probatur in l.Lalle.in
gl.pro ɔ̃trijs,& ſ̃.l.2.et cil.l.hæredes.§.quod pro emptore.vide Cy.
in l.1 C.de dolo.pro intellectu huius §.& præmitte,ꝙ ſi creditor
vendat ex pacto,vel ex lege,transfert dñium,& debitor vendica-
re non põt.vt l.ſi ꝓuenerit.in princ.ſ̃.de pig. ac.ſecus in caſu hu-
ius §.& dictæ l.1.C.de dolo.vbi emptor cenſet luiſſe ꝑꝑ fidẽ, quã
ſeruare debebat ſocijs, & iõ non ſine myſterio text. ponit hic ꝙ
iſti liberauerunt iſta bona a primo creditore cui teſtator obliga
uerat , & cõiter obligauerunt ſcđo creditori: nã ſi iſte emiſſet a
primo creditore,cui teſtator obligauerat,eſſet tutus,& ſic tres ſi-
bi offerentes non poſſent ab eo vendicare. ſicut nec a quolibet
2 alio e extraneo, ita intelligo. † Opponitur, ꝙ prælegatum fundi
factum oibus iſtis hr̃dibus nihil valeat,cùm eſſent oẽs æqualiter
inſtituti,quia tñ quilibet accipit a cohærede,qntantũ eis dat, vt
eſt caſus.ſ̃.tit.j.l.a oĩbus.§.ſi a Titio.& ſ̃.e.l.cũ pr̃.§. q filio. Sol.
verũ eſt ſi adeat hr̃ditatem, ſed quia põt aliquis eorũ non adire,
reputat̃ validum quo ad illum,vt tunc poſſit ſuã portionẽ pete
te,hoc vult gl.ſuper verbo,(fundum) quã no.pro decõne illorũ
textuum. Si aũt eſſent inſtituti inæqualiter,valeret ẽt ſi adiret,&
tunc quid importet,dic vt l.planè.la 1 §.inde dr̃. & quod ibi no. ĩ
gl magna ſm̃ ſcđam poſitionẽ caſus.ſ̃.ti.1. In gl.q̃ inci.(ſed quę.)
in fin.ibi.l.ſi fundum per fideicõ. per quam videbat̃ ꝙ alij hr̃des
poſtq̃ cõſenſerunt , ꝙ creditor ſcđs venderet,repellerent̃ a ven-
dicãdo res,licèt in caſu illius l.poſſit peti pretiũ,ſed hic nõ repel
lunt̃.Solue,ꝙ iſtud ɔ̃tingit ꝑꝑ qualitatẽ emptoris,q non debuit
emere ſed luere,ſi aũt vendidiſſet extraneo,ꝓcederet ɔ̃trium.

1 *Filia poteſt grauari in dote per fideicommiſſum.*

2 *Licèt donatio facta filiæ in poteſtate teneat,nec poſſit pater reuocare in vita filiæ , poteſt tamen filiam grauare , ſi deceſſerit ſine liberis.*

3 *In generali fideicommiſſo non venit dos.*

1 **§.Filię fideicommiſſ.** †Filia poteſt grauari in
dote per fideicommiſsũ.
h.d.notabiliter. Martinus Sili.diſputauit hanc qõnem,& deter-
minauit ɔ̃trium,ꝙ licèt in dote poſſit filia inſtitui, tanquam non
exiuerit patrimonium patris,vt no.in l.3.§.ſed verum. ſ̃. de mi-
nor. non tamen poteſt grauari per fideicommiſſum , cùm cen-
ſeatur proprium matrimonium filiæ. ut in d.§. ſed verum , & de
pr̃imonio pr̃is exiuerit,vt ĩ.de coll.do.l.fi.vñ ſicut in alijs rebus
proprijs filię grauari non põt per fideicommiſſum. vt l.cohære-
di §.cum filio.uer.nec fideicõ.de vulg.& pup.ita nec in dote, vt
refert Io.An.in addi.Spe de inſtr.edi.§.vt autem.Sed Dy.contra
per hunc tex.dixit tñ hoc verum quatenus in dote eſt vltra legi-
timam'nam vſque ad legitimã conſtat,ꝙ nõ põt grauari , & rõ
eſt,quia in eo quod eſt vltra legitimã,licèt ſit proprũ patrimo-
niũ filiæ,& videat̃ de pr̃imonio pr̃is exiuiſſe,non tñ per oĩa,& iõ
imputatur dos in legitimam,quæ ſi exiuiſſet totaliter patrimo-
nium,nõ imputaret̃,vt in l.qm̃ nouella.C.de inoffi. teſt.Et intel-
lige prędicta etiam ſi actio de dote ſit conſolidata in filiam,vel ſi
filia iuſſu pr̃is fuit ſtipulata,aut pater ipſi filiæ,quib.caſibus cen-
2 ſetur donata,ut no. in l.poſt dotem.ſol.ma. † Nam & tunc im-
putatur in legitimam,vt not.in d.l.qm̃ nouella.inquantum lo-
quitur de matre,uel linea materna,quæ dotando vr̃ donare , ut
l.1.§.accedit.de rei uxo.act.licèt ergo donatio teneat etiam facta
filiæ in poteſtate.l.Pompo.Philadelphus.§.fami.ercis.nec poſſit
pr̃ reuocare in uita filiæ:poteſt tñ filiam grauare ſi deceſſerit ſi-
ne liberis , ut eſt hic caſus ſingularis ,& menti tenendus, quem
3 nunquam obliuiſcaris. † In generali autem fideicommiſſo non
uenit dos,ut l.a filia.in prin.ĩ.ad Treb.& uide Sy.in l.1.§. uidea-
deamus.in fi.C.de rei uxo.act.Bal.autem in l.qm̃ nouella intel-
ligit,hunc tex.quando actio erat ſolius patris & hæredum ſuo-
rum,non qñ eſſet conſolidata in filiam, ſed ſalua ſui gratia mul-
tum errauit,quia tunc non grauaretur filia,ſed hæredes, & non
haberet hic aliquod dubium,unde Martinus Sili. formabat qõ-
nem, qñ pater non fuit ſtipulatus ſibi , & ſic actio erat commu-
nis,& conſolidabatur in filiam, ut patet ex no.in præallegato lo
co in addi.Spec.In tex.ibi,(dotalem cautionem &c.)dic quia pa-
ter fuerat ſtipulatus dotem reſtitui ſibi & filiæ,uel ſibi, aut filiæ,
uel ſimpliciter,uel illi cui debet fieri reſtitutio de iure,quib. om
nibus caſibus actio erat cõis patri & filiæ, & mortuo patre non
fuit tranſmiſſa ad hæredes patris , ſed conſolidata in perſonã fi-
liæ,iuxta plenè no. in l.poſt dotem.ſol.mat.& l.Caius Seius. Põt
ẽt intelligi,ꝙ ſi fuit ſtipulatus ſoli filiæ,uel ꝙ iſta filia fuit ſtipula
ta ſibi ſoli conſentiente patre , quibus duobus cauſis ẽt uiuente
patre actio erat ſolius filię,quia uidebatur donata,& donatio te
nebat,ut d.l.Pompo.fami.ercil. iſte autem pater uoluit , ꝙ iſta fi-
lia faceret eam promitti filijs maſculis ipſius patris hæredib. in-
ſtitutis , ut ſic licet iure hæreditario non tranſmittatur , ſaltẽ ex
hoc grauamine ad eos perueniat , & poſtea iſtam filiam hæredẽ
inſtituit in iſta dote,& filios maſculos vr̃ , & ualuit inſtitutio fi-
liæ,ẽt ſi in alio non inſtituiſſet.ut not.in d.l.3.§.ſed utrũ.de min.
vult ergo iſte tex. ꝙ iſtud grauamen potuerit iniungi huic filiæ,
& quæ potuit eſſe ratio dubitandi, & decidendi.dic ut ſ̃. In text.
ibi,(antequam reuocaret cautio dotalis,)dic,ꝙ iſta filia eam exe-
git ab hr̃dib. primi mariti,& tradidit ſecundo . In tex.ibi,an Ti-
tius

tius petitionẽ hr̃et.)ſ.inſolidum,q̃a portio fr̃is decedẽtis ſibi ac-
creuit,uel ceſſit ꝯdõne pẽdẽte.In tex.ibi,(ab hr̃dib.ſororis peti,)
qui hr̃des exegerunt a ſecundo viro,vñ tenent exactã reſtituere
huic Titio.Et ſic no.ꝙ onus de faciendo mutari cautionem,cõ-
uertitur in onus de reſtituendo dotẽ, ſi mutatio facta non eſt,
ſed ſi non fuit dos exacta, tenẽtur iſti hæredes actionem cedere.

1 *Pluribus poſt mortem ipſorum ſimul rogatis uno mortuo alijs ſuperſtitibus, ſtatim competit fideicommiſſi petitio pro portione illius.*

2 *Si factum eſt grauamen in omnibus bonis relictis pluribus,ut hic, tunc non videtur teſtator uoluiſſe ꝙ perueniat ad ſubſtitutum,niſi deficiant in perſona omnium quibus primo fuerant relicta.*

3 *Si factum eſſet grauamen plurib filijs, ſeu deſcendentibus,etiam ſine expreſſione nominis collectiui,an tunc non omnibus mortuis ueniret ſubſtitutus.*

1 **§.Filium & filiam.** †Plurib. poſt mortẽ ipſorũ ſiĩ rogatis uno mortuo aliis ſuperſtitib.ſtatim ꝯperit fideicõmiſſi petitio ꝑ portione illius.h.dicit.
Iſtud eſt uerũ niſi grauamẽ ſit fcm̃ cũ expſſione nois collectiui,
q̃a tũc non niſi oĩb.mortuis vendicat ſibi locũ,ut ĩ.ad Treb.l.hæ
2 redes mei,& ibi no.†Idẽ ſi fcm̃ ẽet grauamẽ in oĩb.bonis relictis
illis plurib.q̃a tũc nõ vr̃ uoluiſſe,ꝙ pueniat ad ſubſtitutum,niſi
deficiat in pſona oĩum,q̃bus primo fuerãt relicta,ut l.q̃dã teſtõ
3 Proculũ.de vulg.& pup.vbi eſt caſus notabilis. † Idẽ ſi fcm̃ eſſet
grauamen plurib.filijs.ſeu deſcẽdẽtib.ẽt ſine expſſione nois collectiui,q̃a tũc nõ niſi oĩb. mortuis veniret ſubſtitutus, ita tenet
Bar.in d.l.quidã.q̃d eſt no.ſi eſſet uerũ: q̃d ergo dr̃ in l. Lucius.
§.Caio.ĩ.ad Tre.ubi idẽ dr̃, q̃d hic, dẽt intelligi q̃ñ fcã eſt ſubſtitutio fideicõmiſſaria eĩneis,ſecus ſi deſcendentib.de hoc dic,ut
d.§.cũ ita.In tex.ibi,(ut poſt vos.) Iſtud faciebat dubiũ,videbatẽ
eñ nõ dr̃e redire ad filios,niſi poſt mortẽ oĩum libertorũ,& tũc
ꝯrium eſt,ut ĩ.patet quo ad portionẽ ꝑcedentis.In tex.ibi, (defuncta teſtatricis filia Mæuia,) & ſic nõ tranſmiſit partẽ fideicõmiſſi ad hr̃des ſuos, q̃a deceſſit pendente condõne : iõ accreuit
fr̃i , ut ĩ. colli̇̃, q̃a fr̃ poſſet totum petere ſi hr̃ditatẽ liberti nõ adiiſſet.Et iſtud no.ꝯ determinationem Bar.in l.Titia cũ teſtõ.S.
ſi.ſ.eo.ut ibi dixi,tñ ipſe loquiĩ q̃ñ mandauit redire ad hr̃des,hic
ad filios,ſed certè cũ eſſent inſtituti,vr̃ uoluiſſe ꝙ redeat ad eos
vt hr̃des, & tñ iſta filia ſuã partẽ non tranſmittit ad hr̃des ſuos,
vñ vr̃ iſte caſus ꝯ eum.In tex.ibi(ex parte debita.)dic pro iſta parte confunditur oblõ, & iõ a cohr̃de non põt petere niſi beſſem
eorum q̃ puenerunt ad illũ libertũ defunctum,ut ĩ. patet, & ſic
vr̃ hic caſus de eo q̃d no.C.de rei uend.l.cũ a mr̃e,ꝙ licet filius ſit
inſtitutus in lrĩma tm̃,ſi tñ adit hr̃ditatem,cunfundiĩ actio quã
hẽbat ꝯ teſtõrem pro illa.propter quod no.In tex.ibi.(adita hæreditate.)ſ.iſtius liberti pro parte debita,ideſt tertia.

1 *Alienatio rei ſubiectæ reſtitutioni ſub conditione facta ab ignorante grauata,& ignoranti,non poteſt adueniente conditione retractari ſed fideicommiſſario ſuccurritur ad pretium.*

2 *Si teſtator expreſſe prohibuit alienari,an alienatio rei ſubiectæ reſtitutioni ſub conditione facta ab ignorante grauato ignoranti.*

1 **§.Maritus vxorem.** †Alienatio rei ſubiectæ reſtõni ſub condõne facta ab
ignorãte grauato & ignorãti, nõ põt aduenĩete ꝯdõne retractari. ſed fideicõmiſſario ſuccurriĩ ad pretiũ.h. d. ſingularis caſus &
nõ eſt alibi, & limitat oĩa iura dicentia res ſubiectas teſtõni alienari non poſſe,& ſi ꝯ fiat alienationem reuocari,nam fallit quãdo iſta ꝯcurrũt,ꝙ ſit fcã a grauato ignorãte ignorãti, & ſupple,
2 iuſta ignorãtia : a ita loquiĩ hic, aľs ſecus. Itẽ req̃riĩ hic ꝙ ſubiaceat teſtõni ſub ꝯdõne,& ſic grauatꝰ pẽdẽte ꝯdõne erat dñs, vñ
trãſtulit dñiũ:ſecus ſi nõ erat dñs, ut quia erat grauatꝰ purè,& ĩ
ſpecie,& ſic dñium nõ trãſtulit . primo nãque caſu facilius ꝯſeruatĩ q̃d ſemel tranſlatũ eſt,& pro hoc q̃d no.ĩ.ad Treb.l. q̃dam
ita §.ſi q̃s filiũ.ubi ẽt poniĩ alius caſus fallentiæ in quo alienatio
ẽt facta a ſciẽte nõ retractatĩ fauore libertatis, q̃ñ legatum erat
2 in genere,ſecus in ſpẽ.†Sed quid ſi teſtõr iſte expſſe prohibuiſſet
alienari,an ꝑ ignorantiam ualeat, dubium eſt, cum ſit potentior,& fortior hæc prohibitio,ut patet in l.cũ pr̃.§.libertis.ſ.eo.

A D D I T I O.

a Ignorantia. Adde ꝙ hunc uet intellectum refert,& ſequitur Ale.de Imo.in cõſil.
4.col.2.verſi.nec ob.in 3.vol.Fran.Cur.

De legatis tertio. *Rubrica.*

L E X PRIMA.

1 *Status ſui dubius non poteſt teſtari,neque codicillari.*

1 SI incertus. †Dubius de ſtatu ſuo non poteſt teſtari,uel codicillari,ſiue erret in
facto,ſiue in iure.h.d. Et hoc q̃ñ altera pars dubitationis tendit ad nullitatem,ut hic,ſecus ſi ambæ ten
dunt ad ualiditatem, ut ſi dubitat, an ſit ingenuus,
vel libertus: nam quæcunque pars ſit uera,poteſt teſtari : unde
non nocet dubitatio,arg.l.quod ſi nulliter.de acq.hær.& de lib.
& poſth.l.Gallus.§. ſi eius in ſi.

1 *Qui eſt in aliena poteſtate non poteſt codicillari,uel teſtari,& ſi contrafecerit non ualet,ſed ſi poſtea fiat ſui iuris,codicilli reconualeſcunt,ſi cum eis decedere uoluit : ſecus in teſtamento,uel relictis in eo.*

2 *Legata facta in teſtamento,qualiter aſſumant uim inſtitutionis.*

3 *Legata facta in teſtõ coram 7.teſtibus,an poſſint reuocari coram quinque.*

4 *Qualiter teſtes debeant deponere ꝙ factus ſui iuris uoluit decedere cum eiſdem codicillis.*

1 **§.Sed ſi filiusfami.** †Qui eſt in aliena poteſtate non poteſt codicillari,uel teſtari,& ſi contrafecerit,non ualet,ſed ſi poſtea fiat ſui iuris, codi
cilli reconualeſcunt,ſi cum eis decedere uoluit:ſecus in teſtamẽ
2 to,uel relictis in eo.h.d.†Et ſic no.ex hoc ultimo,ꝙ legata facta
in teſtamento aſſumunt uim inſtitutionis, quia ſicut inſtitutio
nulla a principio poſtea non reconualeſcit,licet ceſſet cauſa nullitatis,ita nec legata in eo facta, licet non ſic in factis in codicillis,& iſtud facit multum contra Bart. qui tenet in l.hæredes pa-
3 lam.§.ſi quis poſt.ſ.de teſtamen. † ꝙ ſi legata facta in codicillis
coram v.teſtibus poſſunt ipſo iure reuocari coram aliis quinq.
teſtibus, ita & facta in teſtamento , licet ſint facta coram 7. poſſint reuocari coram v.quaſi 7.non fuerint neceſſarii in eis,licet
fuerint neceſſarii in inſtõne, poſtquàm fuerunt facta coram 7.
& cum aſſumant uim inſtõnis , & ſicut illa non poteſt reuocari
coram v.ita nec legata ipſo iure,ſed in hoc eſt plus quam in inſtitutione ,quia ſaltem ope exceptionis reuocantĩ, ſed inſtõ nullo
modo,& hoc probatur.ſ.de teſta.mili.l militis codicillis.§.ueteranus.& iſtud puto uerißimum,quicquid dicat Bar.† Et no.tex.
cum gl.ſuper uerbo,(durauerit.)quòd oportet conſtare per aliquod iudicium, ꝙ uoluerit decedere cum iiſdem codicillis , &
iſtud iudicium debet probari per v.teſtes,iuxta ea quæ not.in l.
cum proponeretur.ſ.tit.i. Aduerte tamen,quia non requiritur
ꝙ illi quinque teſtes deponant de uerbis diſpoſitiuis.ſ.ꝙ factus
ſui iuris dixit uelle decedere cũ eiſdem codicillis,quia tunc non
eſſet dubiũ:nã uideretĩ de nouo codicillari , & non haberet locum quod hic poniĩ inter codicillos, & teſtm̃,nam ſi ſeptem teſtes dicerent ꝙ dixit ſe uelle decedere cum eodem teſtamẽto,vr̃
de nouo teſtari,& ualere, cum ſufficiat etiam in publico inſtitutionem exprimere,ut patet ex no.per Bar.in l.ſi ita ſcripſero, de
condi.& demon. Sufficit ergo quod teſtes deponant de uerbis
enunciatiuis,quia interrogatus,an uellet codicillari, reſpondit
ꝙ non, quia iam codicillatus eſt.Iſtud ſufficit ad faciendum reconualeſcere codicillos : non ſic ad faciendum reconualeſcere
teſtamentum etiam ſi ſint ſeptem,ita debet intelligi hic. hoc tñ
quod dico de teſtamento , eſt uerum , quando a principio fuit
nullum.ſecus ſi ualuit, & poſtea fuit per capitis diminutionem
ruptum, deinde ceſſat capitis diminutio, uel cauſa irritandi , ut
patet in l.qui ex liberis.§ teſtamento.de ſec.tab.quia facilius renaſceretur,q̃ de nouo naſcatur,ut no.gl.in l.ſi teſtamentum.ſu.
de teſtamentis.

1 *Deportatus an poſſit teſtari.*

2 *Locum tenens alicuius ordinarij dicitur ordinarius, quãdo fuit poſitus ab illo a quo fuit poſitus ordinarius , & quid ſi eſſet poſitus ab ipſo ordinario.*

3 *Vnus ordinarius niſi ſit princeps,non poteſt facere alium ordinarium.*

Si concederetur aliquod priuilegium ordinario , & eius locum tenenti,debet intelligi de illo locum tenente,qui eſſet ordinarius , & poſitus ab ea qui poſuit ordinarium.

1 **§.Hi quibus.** †Deportatus non poteſt teſtari,uel codicillari , & non dr̃ deportatus quando
ſñia lata eſt a præſide,niſi fuerit confirmata ꝑ principẽ,ſecus ſi a
ſuperiore præſide. Itẽ ceſſante deportatione codicilli prius facti reconualeſcunt ſi cũ eis uoluit decedere. h. d. uſq.ad §.ſcien-
2 dum.† Et no.tex.ibi(uel eo qui uice præfecti ex mandatis princi
pis cognoſcet.) qui ſemper allegatur , ꝙ locum tenens alicuius
ordinarii dr̃ ordinarius quando fuit poſitus ab illo , a quo fuit
poſitus ordinarius. Sed ſi eſſet poſitus ab ipſo ordinario,diceretĩ
potius delegatus, & ſic ad eum non tranſirent ea quæ ſunt de
imperio mero, uel mixto,ut l.j.in prin.ſ.de offi.eius cui manda.
eſt iuriſdictio.quia unus ordinarius(niſi ſit princeps)non põt fa
3 cere alium ordinarium,& ita ẽt no.in l.2.C.de offic. eius q̃ uicẽ
alterius gerit. Et ex his etiam dicit alibi Bar.ĩ.de leg. l.filius. ꝙ ſi
concederetur aliquod priuilegium ordinario & eius locum tenenti , deberet intelligi de illo locum tenente qui eſſet ordinarius,& poſitus ab eo qui poſuit ordinarium.

1 *Hominem illum poſſum per fideicommiſſum grauare cui aliquid relinquo, uel non adimo,cum adimere poſſim. Item ſi relinquo ab uno, & ille non ſuccedit,ſed alius,legatum uel fideicommiſſum non debetur.*

2 *Vulgaris ſubſtitutus uenit ex expreſſa uoluntate defuncti , ſed ſequens gradus ab inteſta.non cenſetur uenire ex expreſſa uel tacita uoluntate defuncti,ſed duntaxat primus gradus cenſetur uenire ex tacita.*

1 **§.Sciendum.** †Hucuſque tractauit de his q̃ prohibẽtur teſtari , uel codicillari, hic incipit tractare a quo poſſit fideicõmiſſum relinqui , & de hoc tractat

vſque

vſque ad l.ſi deportati ſeruo.& h.d.hoīem illū poſſum per fidei-
cōmiſſum grauare cui aliquid relinquo,vel non adimo,cū adi-
mere poſſim.Itē ſi relinquo ab uno,& ille non ſuccedit,ſed ali',
legatum vel fideicommiſſum nō debet.h.d. vſque in fi.l.Dyn.In
tex.ibi,(vel dum eis non adimitur.) nā tunc eis tacitè vī dari, ut
a l.conficiuntur.ſ.de iure codic.† In fi.tex.ibi,(non debere.) vide-
batur ꝯtrium,ſicut relicta ab inſtituto,debentur a ſubſtituto vul
gari.l.licet.ſ.ti.2.ſed aliud eſt,quia uulga.ſubſtitutus venit ex ex-
preſſa uoluntate defuncti,ſed ſequens gradus ab inteſt.non cen
ſetur uenire ex expreſſa uel tacita voluntate defuncti,ſed dūta-
xat primus gradus cēteri venire ex tacita,& ad hoc ſp allegat iſte
tex.& uide bo.gl.quæ ita ſenſit in l.non iuſtam.C.ad Treb.& ad-
de quod dixi in l.cum pater.§.cum æſtimaret.ſ.ti.j.

L E X II.

1 *Legata uel fideicommiſſa relicta a filio præterito purè non ualent,etiam ſi ad eum deueniat hæreditas.*

2 *Clauſula codicillaris locum ſibi uendicat,etiam quando teſtamentum eſt nullum ex cauſa præteritionis,uel exhæredationis,*

Limitatio in authen.ex cauſa.C.de lib.præte.

3 *Intellectus ad iſtam legem.*

1 **EX filio præterito.** †Legata uel fideicommiſſa relicta a filio præterito purè non ualent,etiam ſi ad eum deueniat hæreditas. h. d.
ſecundum ueram lec.non ſic ſi eſſent relicta in caſu quo
a ad ipſum hæreditas deueniat,& hoc vult gl.†quia cla codic.locū
ſibi uendicat ēt qn̄ teſtamentum eſt nullum ex cā præteritio.li-
cet non ſic ipſo iure quando ex cā exhæredationis,ut l.Titia.ſu.
de inof teſt.ſed hodie idem,ut no.in auth.ex cā.C.de lib.præt.Et
per iſtam l.dicit Dy.notabiliter limitari illa auth.ut debeat intel
ligi de relictis ab ipſo hærede ſcripto,qui potuit grauari, non ſic
ſi facta fuiſſent ab ipſo præterito,uel exhæredato,niſi eſſet appo
ſita cla codicillaris,& tunc non confirmarentur per dictā authē.
ſed per dictam clam.Pro declaratione glo ſupp.quod iſta legata
debeantur a filio præterito , quia relicta in teſtamento ēt nullo
debent a uenientibus ab inteſt.qn̄ fuerunt ab eis repetita,ut l.ſi.
C.de codic.ſed hic fuit hmōi : propter hoc quidam intelligunt
in præteritione materna,quæ hr̄ pro exhr̄datione , & ſic fuit re-
ſciſſum teſtamentum p querelam,quo caſu iure iſto cla codi.ni-
hil operabat̄,ut d.l.Titia. quia irritabat̄ quæſito colore demen-
tiæ,hodie ſecus,& ſic iſta l.corrigeret̄.iſta lect.non eſt bona,quia
tex.dicit ꝙ iſte præteritus fuit ſuus hr̄s , & mulier non hēt ſuum
3 hr̄dem. Alij aliter dicunt timore iſtius ꝯtri.† Tu dic melius,ꝙ lo
quit̄ in præteritione pr̄na,& in filio in ptāte,& ad ꝯtrium rn̄de ꝙ
legata relicta ab inſtituto primo loco,q potetant grauari uirtu-
te clæ codicillaris, bene poſſunt deberi a præterito , uel exhære-
dato hodie,& ita loquitur ꝯtrium,ſed ſi fuerunt immediatè reli-
cta a pterito, uel exhæredato,non pn̄t ab eo deberi,qa nō habue
runt principium , uoluit cīn teſtator eus grauare, ēt ſi de bonis
ſuis ad eos nihil perueniret, ſed primo caſu noluit grauare niſi
ad eos peruenirent bona,& iſte eſt uetus intellectus .

L E X III.

1 *Donatarius cauſa mortis poteſt onere fideicommiſſi grauari.*

1 **SI mulier.** †Donatarius cauſa mortis poteſt onere fideicommiſſi grauari.h.d. Idē in donatario
inter viuos,qn̄ actum fuit ut poſſit donatio reuocari,ut ĵ.
eo.l.cum quis decedens.§.pater.ſic as ꝙ gl.hic pn̄ſita cōiter
reprobatur per omnes,quia loquitur contra tex. in l. ſequēs qō.
ſ.ti.j.qn̄ donatio inter uiuos eſt ualida,& ſic poteſt reuocari,cla
rum eſt ꝙ donatarius poteſt grauari ſpecialiter,licet in gn̄ali gra
uamine hoc nō ueniat,ut patet: nam licet inſpecta originali do-
natione habeat ex ꝯtu inter uiuos, ut dicit gl. inſpecto tn̄ fine,
quia potuit reuocare, et non reuocauit , vī habuiſſe ex ultima
uoluntate,& ſic ex utroque iudicio,ut ſ.eo.l.1.§.ſciendum.

1 *Commodum qui non ſentit pecuniarium , non poteſt grauari onere fideicommiſſi .*

1 **§.Iulianus.** Ille qui non ſenſit commodum pecuniarū , non poteſt onere fideicommiſſi grauari,alſ
ſecus quatenus ſenſit.h.d.In tex.ibi,(non poſſe.) videbatur con-
trarium,quia apud me remanet ius patronatus,ſed dic,ut l.pla-
nè el ſecundo.ſ ti.2.Pau.

1 *Si creditori debitor leget rem debitam non poteſt ipſum onere fideicommiſſi grauare,ſi creditor non ſenſit aliud commodum q̄ tranſlationis dominij ipſo iure,uel ſumptuum litis,ſecus in eo qui aliud commodum ſenſit.*

2 *Si debeo tibi aliquam rem certam purè,& ipſam tibi lego,ualet legatum.*

3 *Qui legat rem debitam uidetur legare ſumptus qui fient pro ea petenda.*

4 *Utilius eſt poſſe repetere ſumptus litis iure actionis,quàm officio iudi.mercenario.& quare.*

5 *Statutum ſi dicat ꝙ uictus uictori condemnetur in expenſis,an competat condictio ex ſtatuto:& quid ſi dicat ꝙ uictus teneatur uictori ad expenſas .*

6 *Debitor nihil uidetur lucrari ſi remittatur ſibi pignus,& non debitum .*

§ Si rem. †Si creditori debitor leget rem debitam nō poteſt ipſum onere fideicōmiſſi grauare. ſi creditor
non ſenſit aliud cōmodū q̄ trāſlationis dn̄ij ipſo iure, uel ſum-
a ptuū litis,ſecus in eo qui aliud commodum ſenſit.h.d. † Et no'
iſtum tex.qui forte non ita bn̄ reperitur alibi, ꝙ ſi debeo tibi ali
quam rem certam pure.& ipſam tibi lego,ualet legatū,licet nō
contineat plus aliquo de quatuor modis.ſ.re cauſa,tempore,vel
loco,quia eſt& quintus modus in quo vī continere plus,de quo
hic,videlicet.qa transfertur in te dn̄ium ipſo iure,quod non eſ-
ſet ſi non legaſſem,ut eſt hic tex.notabilis.ita uoluit gloſſ.ſ.ti.j.l.
Mæuius.in ſi.prin.in ult.gl.q̄ inci.quatuor modis attendit̄. &c.
3 †No.ēt hic in uet.(fortaſſis.)cum glo. ꝙ ille qui legat rem debi-
tam,vī legare ſumptus qui fient pro ea petenda : quod alibi nō
4 reperitur.† No.ēt gl quæ ſemper allegatur, ꝙ utilius eſt poſſe re
petere ſumptus litis iure actionis,quàm offō iudicis mercenario
quia primo caſu indiſtinctè recuperat,ſiue reus habuit iuſtā ca-
uſam litigandi,ſiue non,non ſic in ſecundo caſu . In primo caſu
ēt in eis nulla facta condemnatione poſſunt de nouo peti non
ſic in ſecundo caſu,quia lata ſn̄ia expirauit iudicis officium. ut l.
5 4.C.depoſiti. † & hoc nota ad ſtatuta dicentia,ꝙ uictus uictori
condemnetur in expenſis:nam vī competere condictio ex ſtatu
to ſm̄ doct.ſed non placet qn̄ uerba referuntur ad iudicem,ſed
poſſet procedere qn̄ referuntur ad partem,ut ſi dicant ꝙ uictus
teneatur uictori ad expenſas,& uide quod no.in l.non ſolum.ſ.de
6 rei uendica.† Vltimo no.in fi ꝙ debitor nihil uidetur lucrari ſi
remittatur ſibi pignus,& non debitum.

L E X IIII.

A patre. †Relicta a pr̄e uel dn̄o cui' filius uel ſeruus fuit inſtitutus,nō dēnt ab eis ſi nō ſuit eis hr̄ditas q̄ſita
ſed dēntur ab ipſo filio uel ſeruo,ſi apud eos hr̄ditas remāſit u ti
libus actionibus.h.d. Videbatur ꝙ ab ipſo filio uel ſeruo non de
berentur,quia ſucceſſerunt præter propoſitum teſtatoris, qui
cum ſciret eos in aliena ptāte , cogitauit ꝙ non ipſi, ſed pr̄ vel
dn̄s ſuccederent ipſis mediantibus.ergo,&c.ut l.cum pr̄.§.cum
æſtimaret.ĵ.ti.j.ſed dic ꝙ ibi in eo, qui ſuccedit præter propoſi-
tum,& præter diſpōnem teſtatoris,hic uero licet præter propo-
ſitum,tamen ex diſpoſitione teſtōris ſucceſſerunt,quia fuerunt
inſtituti,& alſ non ſucceſſiſſent,ut ibi tetigi,tn̄ quia ab ipſo filio
uel ſeruo non fuerunt noīatim relicta,ſed a pr̄e,uel domino,nō
tenent̄ directa actione,ſed utili ut hic.& ſ.ti.j.l.ſi ſeruus alienus.

L E X V.

a *Si grauo te cui nihil relinquo,etiam ſub conditione ſi ſucceſſeris hæredi meo , non ualet grauamen,etiam ſi ſibi ſuccedas,ſecus ſi generaliter grauem hæredem eius.*

SI fuerit.

1 **§.Si quis non.** †Poteſt fideicommiſſum relinqui non ſolum ab hærede,uel legata
tio,ſed etiam ab eorum hæredibus,dummodo ſub noīe appella-
a tiuo,non ſub proprio.h.d.cum l.ſequ. † Et mirabile eſt iſtud ulti-
mum, ꝙ ſi grauo te, cui nihil relinquo ēt ſub conditione ſi ſuc-
ceſſeris hæredi meo,non ualet grauamen etiam ſi ſibi ſuccedas,
quia non ſuccedis ex mea diſpōne,ſed illius expreſſa,uel tacita ,
ſecus ſi generaliter grauem hæredem eius.

L E X VII.

1 *Legatum factum ſeruo deportati ualet,& acquiritur fiſco , niſi tempore quo cedit dies legati reperiatur ſeruus alienatus , quia tunc acquiritur domino nouo, uel deportatus reperiatur reſtitutus , quia tunc acquiritur ſibi.*

2 *Sicut quando relinquitur ſeruo duorum quod uni eorum non poteſt acquiri , acquiritur alteri:ita quando eſt unius ſolius in re,& alterius in ſpe,ſi non poteſt acquiri primo acquiritur ſecundo.*

3 *Deportatus poteſt habere ſeruum duobus concurrentibus.*

1 **SI deportati.** †Legatum factum ſeruo deportati ualet,& acquiritur fiſco,niſi tēpore quo
cedit dies legati reperiatur ſeruus alienatus,quia tunc ac-
quiritur domino nouo, uel deportatus reperiatur reſtitu-
tus,quia tunc acquiritur ſibi.h.d.Et ſi prima duo dicta ualeāt,&
acquiratur fiſco,procedent propter hoc ſolum , quia licèt ſeru'
ſit deportati in re,tamen in ſpe eſt fiſci,ad quem ſperatur uenire
poſt mortem deportati,ut C.de bon.dam.l.2. uel 3. unde perin-
de eſt ac ſi eſſet fiſci in re, & ualet legatum non attenta incapa-
citate deportai,quæ attenderetur, & redderet legatum nullum
ſi nullus alius eſſet dominus in peculio,ut ſ.ti.j.l.debitor.§. ſer-
2 uo.ver.j.† No.ergo.ꝙ ſicut quando relinquitur ſeruo duorum,
quod uni eorū non pōt acquiri acquiritur alteri . ut l. uerum.
§.ſeruo.ſ.pro ſoc.ita qn̄ eſt unius ſolius in re, & alterius in ſpe,ſi
non poteſt acquiri primo,acquirit̄ ſecundo,caſus eſt hic mirabi-
lis,& difficilis ad ſuſtinendum,& iſta conſideratio ſoluit multas
3 ambages.† Item no.ꝙ deportatus pōt hr̄e ſeruum,quod eſt uerū
duobus concurrentibus.i ꝙ ſit acquiſitus poſt deportationem.
Illa enim quę tempore deportationis habebat,confiſcantur, ut
l.tutelas. in ſi. de capi.dimi.ſed ad poſtea quæſita confiſcatio nō
trahitur,ut l.mandatcro.§.is cuius bona.ſ.mandati.& no.gl. ĵ.
de cond.& demon.l.non.ad ea in gloſſ.quæ incipit, ſed quid eſt.
Secundo requiritur ꝙ acquiſiuerit ex ꝯtu intelligentiū , ſeu per
modos acquirendi de iure gen.qui multi ſunt, ut ſu. de acq. rer.
domi.

domi. tale eñ ius gen. deportatus nõ perdit, ſed duntaxat ea q̃ ſunt de iure ciuili, & ideo ex ꝯtu iuris ciuilis non poſſet acquirere, nec per modos acquirendi de iu. ci. quos enumerat gl. notabilis in l. i. de acq. re. do. & inter alios eſt modus acquirendi ex ultima uoluntate, cum teſtamenti factio, iuris ciuilis ſit, ut le. teſtamenti factio. ſ. de teſta. Ex hoc ſequit̃ ꝙ cõis opi. de qua in l. j. de hære. inſti. eſt vera. i. ꝙ deportatus eſt ipſo iure incapax, & inſtituno facta de ipſo, uel legata hñr pro non ſcriptis, quod ẽt patet hic, quia ſibi nõ acquirit. patet ẽt j. proxi. §. ubi eſt ſpeciale in milite, ut ex ſuo teſtamento poſſit deportatus capere. Item quia ſicut ipſe non hẽt teſtamenti factionem actiuè, ita nec paſſiuè.

§. Si quis creditori. Si debitor legat creditori debitũ, nõ p̃t ipm onere fideicõmiſſi grauare, niſi quatenus ꝯſeq̃t pecuniariũ commodum. h. d.

L E X VIII.

Si legatarius. Legatarius non tenetur fideicommiſſario, niſi quatenus ad eum peruenit de legato, uel culpa eius factum eſt quominus perueniat, & niſi ad cedendum actionem quam habet. h. d.

De rebus dubijs. *Rubrica.*

L E X PRIMA.

1 *Quando vna ex rebus alternatiuè legatis eſt dubia, an fuerit intellectum de maiori, uel de minori, declaratur ex comparatione alterius, ut illa uideatur legata cuius pretium magis ſe conformat cum pretio alterius.*

2 *Si teſtator diſtinxit fundum Mæuianum, ut faceret plures fundos, tunc ſi leget ſimpliciter fundum Mæuianum, non cenſetur ſenſiſſe, niſi de uno illorũ, & ſic de minori.*

3 *Si legatur totum, aut pars, illa pars non continetur in toto.*

4 *Alternatiua poſita inter totum, & partem, an ſoluatur in contumaciam, ſicut quando ponitur inter genus & ſpeciem.*

5 FVndum Mæuianum. † Qñ vna ex rebus alternatiuè legatis eſt dubia, an fuerit intellm̃ de maiori, uel de minori, declarat̃ ex ꝯparatione alterius, ut illa videat̃ legata cuius p̃tiũ magis ſe ꝯſonnat cũ p̃tio alterius h. d. ſm̃ primã lect. & notabilẽ. Et pone caſum, ut in gl. ꝙ iſte fundus Mæuianus fuit diuiſus in pl'es partes, nõ ut pl'es fierẽt fundi, ſed gr̃a facilioris culturæ, & ſingulis partib. fuerunt impoſita diuerſa noĩa particularia, ſed uni fuit impoſitũ nomẽ Mæuianũ, qđ ẽt erat vl'e ad omnes partes ſit̃ intellectas, licèt nõ ſic eis particulariter intellectus, & legauit fundũ Mæuianũ, vel Seianũ: mõ oẽs partes ſimul iunctæ, q̃ faciebãt unũ totũ, ualebant centũ, ſed illa pars, q̃ ẽt appellabat Mæuianũ, ualebat xx. q̃rit̃, an uideat̃ ſenſiſſe de toto. & ſic de oĩb. partib. an de illa parte tñ, q̃ appellabat Mæuianũ? Et rñdet̃ ut in tex. ꝙ ſi p̃tiũ fundi Seiani, q erat in altera parte alternatiuè nõ diſtinguebat̃, ſeu non excedebat p̃tiũ illius fundi particularis Mæuiani in magna q̃titate ut qa ualebat xx. ſicut ille, uel circa, & cẽſet̃ ſenſiſſe de illo particulari Mæuiano, nõ de totali: ergo eꝯ a ꝯtrio ſenſu ſi differebat in magna q̃titate, ut qa ualebat cẽtũ, uel circa, nõ cenſet̃ ſenſiſſe de illo Mæuiano particulari, ſed de totali, qa nõ eſt credẽdũ ꝙ poſuerit alternatiuã inter res multũ diſpares, ſed potius inter partes, & hoc ꝓut hr̃ in ſi. lr̃a negatiua (nõ mangna) & tũc exponit̃ fũdi Mæuiani. i. particularis, ſed ſi eſt lr̃a affirmatiua magna, tũc expone fundi Mæuiani. i. totalis, & in idẽ recidit, & eſt ſenſ' ꝙ ſi fundus Seianos nõ ualet tm̃ q̃tũ totale Mæuianũ: imò differt in magna q̃nte, nõ cẽſet̃ ſenſiſſe de ipſo totali, ſed de particulari, & ſm̃ utrãq. lr̃am dictio ſi, ꝓprie ſtat, ut faciat ꝯdõẽ nec oideo quare ſit neceſſe exponere ſi, ꝓ q̃uis, ꝓut expoſuit glo. inq̃tũ ſit lr̃a affirmatiua. Cõtra iſtã lec. oppono ꝙ poſtq̃ erat diuiſus ſi vt fierẽt pl'es fundi, ꝙ appl'one Mæuiani ꝯtinet̃ totale, & omnes partes in quas diſtinxit, ut l. Caius. §. 1. de le. 2. Sol. fateor ſi legaſſet ſimpl'r fundũ Mæuianũ, & ita loquit̃ ibi, ſed qa hic legauit alternatiuè Mæuianũ, uel Seianũ, ex ꝯparatione iſtius Seiani ap-

2 paret, an intellexit de totali, uel de particulari. † Sed q̃ro quid ſi diſtinxit ut faceret pl'es fundos? (qđ p̃ſumit̃. ſi inter unã partẽ, & alterã poſuit uel fecit multa diſtincta ꝯſinia, ſecus qñ nõ multũ diſtincta. ita intelligit Bat.) Rñdeo ſm̃ eũ ſiue leget ſimpl'r Mæuianũ, nõ cẽſet̃ ſenſiſſe niſi de uno illorũ, & ſic de minori, ut ſ. d leg. i. l. apud Iul. § Seio, & l. q ex plurib. j. de verb. ob. & ita debet limitari l. Caius. §. ſi. qđ ẽt ibi vĩ ſentire gl. ſiue leget alternatiuè Mæuianum, uel Seianũ ẽt ſi p̃tiũ Seiani ſit ita magnum, ꝙ æquiualeat p̃tio oĩum illorũ. ita vĩ uelle Bat. hic, qđ eſt notandum.

3 † Sm̃ aliam lect. h. d. ſi legat̃ totum, aut pars, illa pars non continetur in toto. h. d. & ſm̃ iſtam lect. iſte fundus Seianus non erat diuiſus a Mæuiano, & in hoc differt a præcedenti lectu. ubi erat diuiſus, ſed erat pars fundi Mæuiani, cui impoſuerat nomen Seianum, & pone etiam ꝙ diuiſio non erat facta cauſa faciendi pl'es fundos, & ſic erat unus fundus tm̃ uocatus Mæuianus, hñs pl'es partes, quarũ una uocabat̃ Seianus, legauit ergo Mæuianũ, vel Seianũ & ſic totũ, uel partẽ. dĩ hic ꝙ appl'one Mæuiani non ꝯp̃hẽdit̃ illa pars q̃ dicebat̃ Seianus, poſtq̃ teſtãr principal'r ſeu ſpal'r ipſam nominauit. ꝑ iſta lect. faciũt iura dicẽtia ꝙ gñalis clã non referẽt ad ſpecificata. ſeu illa non cõprehendit, ut l. dñi cla. de uerb. ob. & l. ſtipl'ones ꝯmodiſſimum. de pœnis. l. ſanctio legũ de vul. & pup. l. cohẽdi. §. qui p̃rem. de ali. leg. l. alimenta. §. baſilicæ. & l. Stichus nutricis, facit l. cũ ex filio. de vul. & pup. ubi in expreſſa vulg. nõ comprehendit̃ pup. tacita ſi fuit ſpecificata, licet comprehenderet̃ ſi non eſſet. Iſta lect. ſine dubio eſt uera in ſe, ſed nullo modo vĩ conuenire lr̃æ, quia tex. dicit (rñdi non uideri cætera p̃dia,) i. cæteras partes legatas uoluiſſe cedere &c. nam deberet dicere affirmatiuè, præterea cætera p̃dia &c. quia potius cenſet̃ ſenſiſſe de alijs partibus, & nõ de illa parte ſpecificata. Itẽ nõ uideo ad quid in fine diceretur, ſi fundi Seiani pretium &c. quia indiſtinctè eſſet uerum ꝙ nõ uideretur ſenſiſſe niſi de alijs partibus, ratione quã. ſ. dixi. ſiue illa pars ſpecificata diſtinguat̃ magna pecunia ab alijs, ſiue non. Quæro circa iſtam lecturam quis ſit effectus huius deciſionis? Rñdeo, quia ſi legatarius cui data eſt optio, ꝙ debet eligere Mæuianum, uel Seianum, eligeret Mæuianum, hr̃et aĩs partes, & non illam q̃ uocatur Seianus, eꝯ ſi eligeret Seianum, hr̃et illam tm̃ partẽ, & ſm̃ hoc iſta alter-

4 natiua inter totũ, & partem ſtat proprie. † Sed ꝯ hoc opp. ex̃ glo. quod imò non ſtet proprie, ſed reſoluatur in coniunctam qñ ponitur inter totũ, & partem, ſicut qñ inter genus & ſpẽm, ut ſ. de aut. & arg. leg. l. Quintus. la i. ante ſi. ibi plane &c. in tex. & gloſſ. & Bar. hic ſe infraicat. Tu dic, ꝙ qñ primo noĩantur partes, ſeu ſpẽs, & poſtea ultimo loco nominatur totum, ſeu genus, ꝓcedit ꝯnium, & alternatiua reſoluitur in coniunctam, & iõ hic ſi dixiſſet lego Seianum, uel Mæuianum, reſolueretur in ꝯiunctam, & ſic poſſet petere alias partes, ex quo dixit Seianum, & ẽt Mæuianum, ex quo qa dixit Mæuianũ, ſed in caſu huius l. in qua p̃ceſſit nominatio totius, nõ põt eligere niſi alterũ, qa ſtat propriè. qđ no. Sed ꝯ hoc adhuc oppono extra gln. & doct. ꝙ immo etiam ſi eſſet coniuncta inter totũ, & partẽ reſoluat̃ in diſiunctam, ut ſ. de vſuſr. leg. l. ſi Titio fundus. So. ibi qñ ponit̃ ꝯiuncta inter totũ integrale & partem integralem, ut eſt fundus q conſtat ex duabus partibus integralibus, i. proprietate, & vſufruc. niſi ſint ſimul iunctæ, non dicitur proprie fundus, ſed dicitur ꝓprietas nuda, uel uſuſruc. formalis. Si ergo lego tibi fundum, uel uſumfru. quia non poteſt habere uſumfr. formalem ſimul cum proprietate exponitur, & pro uel, & ſic poſſis eligere uel fundum & ſic ꝓprietatam cum uſumfr. cauſali, uel uſumfru. formalem diſtinctũ a proprietate rõne ꝯrietatis. Nos loquimur, qñ ponit̃ inter totũ prædicamentale, & partẽ ſubiectiuam inter quæ nõ eſt ꝯrietas, & ſic copulatiua debet ſtare proprie, & etiam alternatiua, niſi qñ reſoluitur alternatiua in copulatiuam, ut ſ. dixi. Item adhuc opponitur extra gl. contra lecturam, de eadẽ l. Si Titio fundos, ubi dicendo lego fundum & vſumfructum, appl'one fundi etiã vſuſfru continetur, licet nõ fuerit ſpecificatus. Sol. ibi, ideo quia nomen fundi non poſſet ſpecificari in ſola proprietate, & iõ cõprehendit vſumfru. cauſalẽ, ſed hic nomen fundi Mæuiani põt verificari in cæteris partib. ẽt remota parte quæ uocatur Seianus, quia pars fundi fundus eſt, ut l. planè. in ſi. de leg. i. ſed ꝓprietas nuda nõ eſt fundus, quia hoc totũ, quod dr̃ fundus integrat̃ ex duabus partibus, ut dixi. Similiter ſi legarem ſeruos meos, vel Stichũ, ſub primo genere ſeruorũ non cõprehenditur Stichus, quia poteſt uerificari in alijs. Nunc pro declaratione glo. oppo. inquantum dixi, ꝙ hic legatarius põt eligere vel Seianum, vel Mæuianum, ꝯ quod non poſſit eligere Seianũ, qa qñ legant̃ genus & ſpecies, cenſet̃ ſpecies exempta de genere, ut l. ſer. urb. §. ſi. de leg. 3. Sol. ſi uni eſſet legatus Mæuianus, & alteri Seianus, fateor ꝙ primus non poſſet eligere Seianum, & ita loquitur oppoſitio, ſed ſi vtrũq. legetur eidem, põt eligere quod uult, & ita loquit̃ qd ſ. dixi. Item adhuc oppono. ꝙ non habeat neceſſe eligere, ſed poſſit petere utrunque. ut ſ. de ſupellec. leg. l. legata. in prin. Sol. ſi legaret̃ totũ eidẽ, & ẽt pars copulatiuè, fateor contrarium, ſi nominatio non fuit facta cã reſtringendi totũ, ſed ex ſuperabundanti, ſecus qñ alternatiuè, & ita loquit̃ hic. hoc intẽdit dicere gl. ĩ diſtinctione, quã ponit, ex qua colligunt̃ iſtæ oppoſitiones, q̃ nõ ueniũt ꝯ tex. ſed ꝯ id quod dixi pro declarando effectum iſtius legati alternatiuè facti. Qñ aũt enumeratio ſpecierum uideatur fieri cã reſtringendi, uel cã ampliandi, dic ut l. quæſitum. §. ſi. de fun. inſtru. Et prædicta no. ſingulariter, qa Bar. vĩ quædam obſcuritas, quæ offuſcaret mentem ueſtram.

L E X II.

1 *Relictum adminiſtratoribus ciuitatum cenſetur relictum uniuerſitati ipſarũ ciuitatum, non ipſis adminiſtratoribus.*

2 *Relictum ciuibus indefinitè, & ſic omnibus, cenſetur relictum communi ſeu uniuerſitati, nõ ipſis tanquam ſingularibus, ſecus ſi eſſet relictum quibuſdã ciuibus nominatis.*

3 *Quid in perſonis eccleſiaſticis, ut ſi ſit relictum alicui prælato.*

Ciuibus

1 CIuibus ciuitatis. †Relictum adminiſtratori-
bus ciuitatũ cenſet̃ relictũ
uniuerſitati ipſarum ciuitatũ,non ipſis adminiſtratori
bus. h. d. ſm unum intelſm gl.ſi qs ergo legat ancianis
cõis Bononiæ,uel priorib.cõis Florentiæ, nõ dẽt legatum diſtri
2 bui inter eos,ſed applicatur cõitati,& cameræ fiſcali.†Secũdum
alium intelſm dicit ꝙ relictum ciuib.indefinitè,& ſic oĩb.cenſet̃
relictum cõi ſeu uniuerſitati,& nõ ipſis tanq̃ ſingularib.& ſic nõ
eſt diſtribuendum inter eos,& ita no.in l.ciuitatibus.ʒ.de leg. 1.
ſecus ſi eſſet relictum quibuſdam ciuib.nominatis,& non admi
3 niſtratoribus.†In perſonis autem eccleſiaſticis de quibus gl. tã-
git,dic ꝙ ſi relinquitur habenti adminiſtrationem, ut eſt epiſco
pus,Abbas,vel rector parochialis eccleſiæ,qui dicuntur prælati,
& habentur ad ſimilitudinem tutoris,uel curatoris cenſetur re-
lictum eccleſiæ.ſiue prælaturæ,ſiue ſit expreſſum nomen ꝓpriũ
uel appellatiuum,ut ʒ.de ann.leg.l.annua.§.a Titia.niſi fuerit re
lictum a coniuncta perſona,quia tunc indiſtinctè cenſetur reli-
ctum contemplatione perſonæ, quodcunque nomen fuerit ex-
preſſum,ut in c.requiſiſti.de teſta.ſed ſi non erat prælatus,ut ſũt
canonici,tunc aut relinquitur omnibus canonicis,uel canoni-
cis indefinitè,& cenſetur relictum eccleſiæ.arg.huius l.ſm ſecũ
dam lect.& no.in l.j.C.de ſacroſ.eccl.per doc.hoc uerum puto,
niſi ex cauſa uel modo adiectis legato apparet ꝯrium,ut ſi relin-
queretur pro miſſis cãtandis,quia tunc diſtribueretur inter eos,
ſi autem uni,uel quibuſdam canonicis indiſtinctè, etiam ſi ab
extraneo relinquatur,cenſetur relictum contemplatione perſo
næ.ut in d. c.requiſiſti.circa ſi.

L E X III.

1 *Verbum dubium quando dupliciter poteſt intelligi,non cenſetur loquens de utroque intellectu ſenſiſſe,ſed de altero tantum.*

2 *Quando aliqua lex habet plures lecturas,& qualibet approbatur per doctores,non tamen eſt dicendum ꝙ legiſlator ſenſerit de omnibus,ſed de una tãtum,& alia per alias leges approbantur. & nu. 1.*

3 *Quandocunque teſtatoris uerba non poſſunt adaptari ad unum ſenſum quoquomodo,licet uerſimile ſit apud nos ꝙ teſtator de illo ſenſu ſenſerit,non tamen debemus ſecundum illum ſenſum iudicare.*

4 *Si teſtator ſubſtituit aliquem ſi filius deceſſerit ſine filijs maſculis, & ipſe deceſſerit cum fœminis,& euenit caſus in quo ueriſimile erat teſtatorem idem voluiſſe de fœminis,an tunc ſubſtitutus excludetur a fœminis.*

5 *Qualiter dicatur uerbum ambiguum,& de quo cenſeatur teſtator ſenſiſſe, & quando uitietur diſpoſitio.*

6 *An recedatur a proprio ſignificatu propter mentem defuncti.*

1 IN ambiguo. †Qñ uerbum dubium põt dupl'r in-
telligi, nõ cenſet̃ loquens de utroq.
intelſu ſenſiſſe,ſed de altero tm̃.itẽ ſi hẽt tm̃ unum intelſm
vel ſignificatum,& ꝯſtat ꝙ teſtõr de illo ſenſit,non ualet di
ſpoſitio.h.d.Et ſic hẽt duas partes,ut in ſummario. ſecunda ibi,
2 itaq;.† No.ex primo dicto ꝙ qñ aliqua lex hẽt pl'es lect. & q̃libet
approbat̃ per doct.non ꝓpea eſt dicendũ ꝙ legiſlator ſenſerit de
3 oĩb.ſed de una tm̃,& ſic ꝑ al's leges aliæ approbant̃. † Ex ſecunda
parte nota unam bonam regulam, quæ proficiet tibi ad multa,
ꝙ qñcunque teſtatoris uerba non poſſunt adaptari ad unũ ſen
ſum quoquomõ,licèt ueriſimile ſit apud nos ꝙ teſtator de illo
ſenſu ſenſerit,non propterea debemus ſecundum illum ſenſum
iudicare,quia præſumptione iuris, cui magis ſtatur q̃ præſum-
ptioni hominis, cenſetur potius de illo ſenſiſſe, niſi appareat
ꝯrium, quo caſu non ualebit diſpoſitio in aliquo ſenſu, nec in
illo quem uerba important, nec in illo quem nullo modo im-
4 portant,licèt teſtator de illo ſenſerit.†Et his diebus habui de fa-
cto,cum teſtator ſubſtituerit quendam ſi filius deceſſerit ſine fi-
lijs maſculis, & ipſe deceſſerit cum fœminis, & euenit caſus in
quo ueriſimile erat teſtatorem idem uoluiſſe de fœminis, quia
tñ ex uerbis nullo modo poterat apparere, ex uerbis non pote-
5 rat iudicari ſubſtitutum a fœminis excludi. † Quæro, qualiter
uerbum dicatur ambiguum? Rñdeo qñ poteſt adaptari ad pl'es
res,ut hoc uerbum Stichum ſi teſtõr habebat plures Stichos, &
hoc uerbum fundum,ſi habebat plures fundos, non ergo cenſe
tur teſtator ſenſiſſe de omnibus,ſed de uno tãtum. Sed de quo?
Rñdeo,primo caſu,quia expreſſit nomen proprium, & ſic ſenſit
de certo,& conſtat de quo pertinet declaratio ad hæredem, ut
l.ſi quis a filio.§.ſi plures.de leg.j.ſecundo caſu quia non expreſ-
ſit nomen proprium,& ſic non ſenſit de certo, vr̃ ſenſiſſe de mi-
nori.ut l.apud Iul.§.Seio.eo.ti.& l.legato generaliter. §.fi. item
poterit dici ambiguũ, qñ põt intelligi omnino diuerſis modis,
& ꝯrijs,ut in exemplo gloſſ.aio te Eacidem &c.uel qñ non ꝯrijs
& tunc ẽt nõ cenſet ſenſiſſe de utroque,ſed de altero.Sed quæro
de quo? Rñdeo ſi unus intellectus facit rem ualere,alter non cẽ
ſetur ſenſiſſe de primo,ut ĵ.eo.l.quoties.la a.itẽ ſi unus intelle-
ctus eſt benignior altero, cenſetur ſenſiſſe de benigniori,ut ĵ.e.
l.ſi fuerit.in fin. Qñ autem eſſet omnino incertum,nec eſſet ali-
qua rõ ꝓp quam magis uideatur ſenſiſſe de uno q̃ de altero, vr̃
diſpõ uitiari ꝓp incertitudinem.ar.ĵ.eod.l.ſi fuerit.Nunc gloſſ.
ꝯ primã dcin opponit de l.ſi alijs.de vſufr. legato & ſoloit mul-
tis modis.Tu dic ꝙ non ꝯdicit,quia tex. hic dicit, ꝙ non vr̃ ſen-
ſiſſe de utroque ſignifica.ſed de altero tantum. Ibi uero dr̃, ꝙ ſi
eſt unus ſignificatus magis proprius q̃ alter,ut hoc uerbum fun
dus, qđ propriè loquendo ſignificat proprietatem, & vſumfru.
ſed impropriè aliqñ adaptat̃ ad proprietatem ſolam,in dubio ſi
nõ apparet de uoluntate teſtatoris, licet te uera uoluerit legare
ſolam proprietatem,nõ tñ debetur proprietas integra cũ uſuſr.
& ita uult illa l.Sed ſi cõſtaret ꝙ voluerit legare ſolam ꝓprieta-
tẽ,illa ſola deberetur,licet nõ proprio uocabulo fuerit uſus, q͂a
hoc uerbum fundus,non eſt omnino impertinens,immo etiam
adaptatur ad proprietatem,cum conſiſtat in proprietate,& vſu-
fruc.ſicut hoc uerbum chartæ , non eſt omnino extraneum ab
hoc uerbo libros,quia libri ex chartis conficiuntur.ut l.librorũ.
§.quod tñ Caſſius.de leg. 3. & per hoc non obſt.ſm dictum hu-
3 ius l.quia loquitur,qñ nullo modo põt adaptari. †Item opponit
glo.ad ſm caſum.de l.no aſr.de leg.3. ubi recedit a ſignificatu ꝓp
mẽtẽ defuncti,ſed hic dr̃ ꝙ non,imò uitiat̃ diſpõ. Sol.ꝑ ea q̃.ʒ.di
xi Ibi loquit̃ qñ uerbũ teſtõris hẽt unum ſignificatũ ꝓprium, &
alterum non ita ꝓprium,qui ſibi datur a cõſuetudine uel a iure
quo caſu ſi apparet ꝙ intellexit de proprio, nõ uitiatur diſpoſi
tio,ſed receditur a proprio,& ita loquit̃ ibi,hic uero qñ non ha-
bebat niſi unum, & ad ſenſum teſtõris nullo modo poterat ada
ptari,nec ſm ꝓprium, nec ſm improprium,ut ſi uolebat lega-
re bouẽ, & dixit fundũ, hoc intellige qñ conſtat ꝑ aliquas cõie-
cturas præcedentes ꝙ uolebat legare bouem,non tñ conſtat qđ
uoluerit applõne fundi bouem cõtineri:unde ſi utitur uocabu-
lo fundi,ignoramus an hoc fecerit per errorem, an pœnitentia
ductus,& ideo nihil eſt in legato,ſed ſi conſtat ꝙ nec errauit,nec
pœnituit,vt quia dixit,cum dixero fundũ,intelligo de bone,uel
dicit,lego huic fundum,oſtendendo ad oculum bouem,& tunc
debetur bos,ut no.in l.ſi quis in fundi uocabulo.ʒ.de leg.j.

L E X IIII.

1 *Dandum gratia conditionis implendæ etiam legatum,& fideicommiſſum poſſunt conferri tam in perſonam certam,q̃ incer. dummodo ueniat certificanda in aliquem futurum euentum in quem confertur, & ille euentus ſubſequatur etiam ignorante teſtatore,alias ſecus.*

2 *Si legatur tibi fundus ſi dederis x.licèt non ſpecificetur perſona, nec conferatur declaratio in aliquem futurum euentum,tamen non uitiatur legatum,et intelligitur.ſ.hæredi a quo conſequeris legatum.*

Grauamen in dubio intelligitur impoſitum hæredi,licèt non fuerit ſpecificatum.

Dictio,alius quid implicet.

3 *Si quis impetrat a principe in mei fauorem aliquod reſcriptum concernens ſtatum perſonæ,puta reſtitutionem ab infamia uel ſimile, acquiritur mihi etiam ignoranti, non ſic in alia impetratione concernente patrimonium, q͂a requiritur ratihabitio.*

1 PAulus reſpondit. †Dandum gr̃a condõnis
implendæ ẽt legatum,&
fideicommiſſum pñt conferri tam in ꝑſonam certam,q̃
incert.dummõ ueniat certificanda in aliquem futurum
euentum in quem confert̃,& ille euentus ſubſequat̃ ẽt ignoran
te teſtõre,al's ſecus.h.d.cum l.ſeq.& ſeq.uſque ad §.ſi.qui incipit,
2 ſi tibi & poſthumo.† No.tñ in primo caſu ꝙ ſi legat̃ tibi fundus
ſi dederis x,licet non ſpecificet̃ ꝑſona,nec conferat̃ declarõ ĩ ali
quem futurum euentum, nihilominus nõ uitiat̃, quia intel'r.ſ.
hr̃di a quo conſequeris legatum,ut ĵ.de ſtatulib.l.qui pecuniã,
ſicut & grauamen in dubio cẽſetur impoſitum hæredi,licèt nõ
fuerit ſpecificatum.ut l.ſi ſeruus.§.qui margaritam. de lega. j. &
ſic incertitudo ex parte grauati nocet, ut ibi,ſed ex parte hono-
rati,non nocet,ſi non eſſet commiſſa declaratio in aliquem fu-
turũ euentum.Idem ſi fuit cõmiſſa,& nõ fuit ſecutus,uel fuit ſe
cutus,nõ tñ taliter ꝙ declarauerit,ut ĵ.eo.l.ſi fuerit , alias ſecus,
ut in l.quidam relegatus.Et no.in illa l.tex.cum gloſſ.de illa di-
ctione,(alius)ꝙ implicat,& intelligitur ſecundum præcedentia.
Aliqñ autem nõ implicat,ut no.in auth.qui ſemel.C.quomodo
& qñ iud.in gl.ſuper uerbo,aliud.& ʒ. de procur.l.non ſolum.§.
quæſitum.ſuper uerbo cæteros, & adde quod no. de iſta dictio-
3 ne in l.neceſſe.ʒ.de in diem addic.†Item innuit iſte tex.ibi,dum
dicit,(& anteq̃ id ſciret,deceſſit &c. ꝙ ſi quis impetrat a princi-
pe in mei fauorem aliquod reſcriptum concernens ſtatum per-
ſonæ,puta reſtõnem ab infamia,uel ſimile, ꝙ acquiritur mihi ẽt
ignoranti , non ſic in alia impetratione concernente patrimo-
nium,quia requiritur ratihabitio , & ita põt intelligi quod not.
Inno.de conceſ.præben.c.j.lib.6.& uide qđ no. Bar.in l.fin.C.de
ſen.paſſis.& Cy.in l.beneficium.de conſti.prin.

L E X VI.

1 *Poſthumus qui non naſcitur non facit partem.Si uero plures naſcantur, quilibet cum ſuo coniuncto admittitur in uirilem.*

2 *Si teſtator dixit,relinquo tibi,& poſthumis qui naſcentur ex tali , & ſic fuit locutus in plurali,tunc omnes poſthumi quotcunque naſcantur loco unius habentur.*

Quidam

QVidam relegatus.

1 §.Si tibi & poſthumo. † Poſthumus qui non na-
ſcit̄ non facit partē. Si uero pl̄es naſcant̄, quilibet cum ſuo cōiū-
cto admittit̄ in virilē.h.d.cum l.ſeq.& ſequēti §.vſq.ad §. cū qdā.
Et iſtud ultimum eſt multum ſingulare & ꝓcedit pp duo.ſ.quia
teſtātor locutus eſt in ſingulari,dicēdo poſthumo,& ſic nō puta-
bat naſci niſi unum.Item qa legauit perſonæ q̄ non erat in rerū
nā,nā uerisile eſt,ꝙ ſi ſciuiſſet plures naſci, cuilibet prouidiſſet,
& præſumit iſta l. ꝙ ꝓuidiſſet cuilibet ꝓ rata vnà cum coniun-
cto,ſicut ꝓuidit uni, quem ſolum putabat naſci,quia æqualiter
2 ei reliquit vnà cum ꝯiuncto.† Sed ſi fuiſſet locutus in plurali, ut
relinquo tibi,& poſthumis qui naſcent̄ ex tali, tunc oēs poſthu-
mi quotcunq. naſcantur, loco unius haberētur, quia noīati ſit̄
per nomen appellatiuum, ſicut ſi eſſent iā nati, ut in l. interdū.
de hær.inſti.& l.ſi Titius fundū. Tenementi perpetuo. Et præ-
dicta uera qn̄ loquendo in ſingulari relinquit principaliter, &
primo loco poſthumo,ſed ſi non principaliter,ſed ipſum ſubro-
gaſſet loco alterius,tunc quotcunq. naſcantur,nō eſt credendū
teſtātorem uoluiſſe, ꝙ plus habeant inter oēs quàm ille cuius lo-
co ipſos ſubrogauit, puta mandat teſtātor quod ſi filius deceſſerit
ſine filiis,hæreditas ſua reſtituat̄ uel perueniat in Titium,& etiā
in Seiū, & poſthumū qui naſceretur ex Seio, pone ergo ꝙ Seius
deceſſit antē q̄ filios,& plures poſthumi nati ſibi fuerunt, an ha-
bebit quilibet virilē cū Titio? Certè nō, quia nō dēt eſſe melio-
ris ꝯdōnis, q̄ Seius eorū pr̄,ſed ipſe noluit ꝙ Seius eſſet melioris
condōnis q̄ Titius,imo æqualis,ergo & oēs poſthumi eius ſimul
debebunt eſſe æquales Titio,& ita intelligo hic determinationē
Bar.nam ſi fuiſſet locutus in plurali,ut Bar.ponit,tunc etiam ſi
non eſſent ſubrogati loco alterius, haberentur pro uno.

LEX VIII.

1 *Subſtantia legati,uel fideicommiſſi in alterius arbitrium committi, non po-
teſt,ſed electio perſonæ ſic.*

2 *Quando committitur electio perſonæ,etiam ſi per uerbum quod importat libe
ram uoluntatem,puta cui uellet,non uitiatur diſpoſitio.*

VTrum ita.

1 §.Cum quidam. † Subſtantia legati uel fideicommiſſi in alteri⁹
arbitrium committi non pōt,ſed electio perſonæ ſic.h.d. & ſi pa ſi
legatur.intellige electio pſonæ.ſ.incertæ de certis,ut uni ex libe
ris,vel uni ex libertis, quia non facta electione non redditur le-
gatum nullum,imo admittuntur oēs, ut in glo. j. Sed ſi certæ de
incertis, puta relinquo cui hr̄s meus dare uoluerit, non ualet,
imò eſt diſpō captatoria,depēdēs mere ex uoluntate hr̄dis,quia
nō ſecuta electione nō reperiet̄ pſona,uel pſonæ q̄ ad legatum
admitterent̄,nec eſt dicēdū ꝙ oēs pſonæ mundi admittātur, qa
eſſet deriſorium.& hr̄ de hoc eſt caſus in l.illa inſtitutio.de hær.
inſti. nō ſic qn̄ declaratio pſonæ incertæ de certis committere-
tur in aliū ſuturū euentum,& non in declarōne hæredis,uel ter
tij.vt eſt caſus.ſ.eo.l.quidam relegatus,& tetigi de hoc in l.j. ſu.
2 de leg.2.† No.ēt hic ꝙ qn̄ committitur electio perſonæ.ēt ſi per
verbū ꝙ importat liberā uolūtatē,puta cui uellet, non uitiatur
diſpō,& idē ſi electio rei,ſed qn̄ cōmitteretur ſubſtantia legati,tūc di-
ſtinguit an p uerbum qđ importat liberam voluntatem,& non
uales,vt hic,an p uerbum,ꝙ importat arbitriū boni uiri,& tunc
ſecus,ut l.ſi ſic de leg.j.dic,ut plene dixi in d.l.j.de leg.j.

§.Quæſitum.

In fideicommiſſo cohæredibus relicto intelligitur portio pro modo oneris e-
ius iniuncti, alias debetur pro hæreditarijs portionibus, dicut
plene hr̄ in l.quoties.cum l.ſeq. j.ad Treb.

LEX IX.

1 *Ad confirmationem donationis factæ inter coniuges ſufficit donatorem dona-
tario non ſuperuixiſſe.*

2 *In caſu quo requiritur alterum ſuperuixiſſe,uel præmortuum eſſe, non ſuffi-
cit eos ſimul deceſſiſſe:ut hic.*

3 *Quod ſi eſſet caſus in quo non requiritur alterum ſuperuixiſſe,uel præmortuū
eſſe,ſed ſufficit alterum non ſuperuixiſſe.*

4 *Si duo mortui ſunt uno impetu,uel uno caſu,puta una ruina, uel uno naufra-
gio, uel vno bello, tamen non conſtat quis eorum primo emiſerit ſpiritum,
nec ꝙ ſimul emiſerint, in quo caſu præſumatur unus præmortuus alteri
aut quando eſt pater uel mater, & filius, & quando non præſumitur hoc.*

5 *Si conſtat ꝙ ambo ſint mortui,non tamen uno caſu,nec in uno loco, nec con-
ſtet quis eorum primo,tunc ille qui dicit aliquem præmortuum,habet neceſ
ſe probare ſi hoc eſt cauſa ſuæ intentionis: Idem de illo qui dicit aliquem ſu-
peruixiſſe.*

SI inter virum.

1 † Ad confirmationem donationis factæ inter coniuges ſufficit dona
2 torem donatario non ſuperuixiſſe.h.d.† Et aduertendum
ꝙ iſta l.cum tota l. ſeq.& l. quod de pariter, cum duabus
ſeq.& l.cum pubere.cum l.ſeq. tractant de una materia ſatis cō-
fuſa.ſ.de duob.ſīl morientib. ſeu qn̄ uō apparet qs primo, & qs
vltimo mortuus ſit,q̄ Bar. tractat in illa l.qđ de pariter ſatis con-
fuſè. Tu aduerte ad tres caſus,qa īterdū ꝯſtat ꝙ duo ſil̄,& uno ca
ſu mortui ſunt,& ēt ꝯſtat ꝙ neuter ipſorū emiſit ſpūm añ aliū,ſed
ambo ſil̄,& de iſto caſu loqr̄ iſta l. & ēt ſequēs vſq.ad §.cū ī bello,
& ēt in § ſi maritus:nā tunc poſtq̄ conſtat ꝙ neuter ipſorū mor-
tuus eſt añ aliū,& neuter ſupuixit,& nō pſumit alterū ēe pmor-
tuū, nec alterū ſupuixiſſe, qa in certis nō certis locus eſt cōiectu
ris,ut l.ꝯtinuus.§.cū ita.de uer.obl.& iō ſi eſſet caſus,in quo req-
reret̄ alterū ſupuixiſſe, vel pmortuū eſſe, nō ſufficeret eos ſic ſil̄
3 deceſſiſſe,pone pl̄a exēpla q̄ hn̄r in l.qđ de pariter. † Si aūt eſt ca
ſus,in quo non requirat̄ alterū ſupuixiſſe,uel pmortuū eſſe, ſed
ſufficiat alterū nō ſupuixiſſe, tūc ſufficit, qa pinde locū hēt di-
ſpō acſi pmortuus eſſet, vt in caſu huius l. nā ſicut ſi donās eſſet
pmortuus ꝯfirmaret̄ donatio,qa nō ſupeſt pſona q̄ poſſit reuo-
care,ita & ſi ſil̄ moriat̄ cū donatario,qa eadē ſubeſt rō, nō dico
ꝙ ſil̄ moriēdo videat̄ pmori, ſed pinde ꝯfirmat̄ ac ſi eſſet pmor-
tuus,ex quo nō ſupuixit. Idē eſt in caſu le.ſequēns. §. ſi maritus.
qa ibi reqrebat̄ ad hoc vt ſtipſo ꝯmitteret̄ ꝙ mulier moreret̄ in
mr̄imonio,vñ ſicut ꝯmitteret̄ ſi pmoreret̄ viro,& ita ſi ſil̄ moria-
tur,qa uerum eſt dicere,ꝙ in mr̄imonio mori̇̄, & ſic ſufficit eā
nō ſopuiuere. nō ergo ille §.ꝯnat̄ huic l.imo ꝯcordat,ſed iō vr̄ ꝯ-
triari,qa hic requirebat̄, ꝙ vir qui donauerat,nō ſupuiueret vxo-
ri:vñ ſi ſil̄ mori̇̄,qa nō ſupuiuit, perinde eſt acſi præmortuus eſ-
ſet,& ſic vr̄ probare iſta l.ꝙ uir fingat̄ pmori, ſed ibi probat text.
ꝙ mulier fingat̄ præmori, ſed hoc pp diuerſitatē caſuum, quia
ibi requirebat̄ mulierē non ſuperuiuere, ideo ipſa fingitur præ-
mori, hic requirebat̄ virū nō ſuperuiuere, de hoc ēt hr̄ in l. ſeq.
in princ.quia ibi erat caſus,in quo ſufficiebat alterū non ſuper-
4 uiuere, uel non pmori. † Interdum enim conſtat ꝙ duo mortui
ſunt vno impetu,uel vno caſu,puta una ruina, uel vno naufra-
gio, vel vno bello, tñ non conſtat quis ipſorum primo emiſerit
ſpiritū, nec ēt cōſtat de cōtrario, ꝙ ſimul emiſerint,& iſto caſu
qa ſumus incerti, eſt dare caſum in quo lex præſumit ꝙ vnus ſit
pmortuus alteri ſ̄m ordinē naturæ, videlicet qn̄ eſt pr̄ & filius,
& mater & filius, nam ſicut naturale eſt ꝙ præmoriat̄ pr̄ & mr̄
iuxta no.in l.nā,& ſi parētibus. de inoffi. teſta. ita & ius pſumit,
qa ars ſequit̄ naturā inquantū pōt,& iſte eſt caſus in §.cū in bel-
lo. Fallit hoc in trib.caſib.ſ.fauore patroni, ne excludat̄ a ſucceſ-
ſione liberti,vt in §. ſi cum filio. eadem l. item fallit quando fili⁹
eſſet impubes, pp fragilitatē ætatis, qa ius præſumit ipſum præ-
mortuū,vt in §.ſi.eiuſdē l. Et quod dixi de patre, & filio, idē per
omnia de matre,& filio. vt j.eo.l.cū pubere.cū l. ſeq. Tertio fal-
lit qn̄ eſſet facta ſubſtō hoc modo,ſi deceſſerit ſine liberis,& ip-
ſe deceſſit ſimul cū liberis, & non conſtat quis primo, nā quia
illa ꝯdō cenſetur appoſita fauore liberorum, & nunc iſtum fa-
uorē nō pōt operari, vr̄ deceſſiſſe ſine liberis, & ſic liberi videnꝰ
præmortui ne excludatur ſubſtitutus, & hic eſt caſus in l. ex fa-
cto.§.ſi qs autē.in fi. j.ad Treb. Si aūt non ſit inter iſtos ordo na
turæ eo modo quo dixi,qa nō eſt pr̄ uel filius, ēt ſi cōſanguinei,
vel fratres, & ēt ſi vnus ſit antiquior altero, nō præſumit lex ꝙ
vnus ſit præmortuus alteri, & ideo vbi eſſet neceſſe alterū præ-
mortuū,non ſufficit eos ſic ſimul periiſſe,ſi non pōt conſtare il-
lū primo ſpiritū emiſiſſe,& hoc intēdit l.qđ de pariter. in pluri-
5 bus exēplis ibi poſitis.cū l.ſeq.† Interdū.n. conſtat ꝙ ambo ſunt
mortui,nō tñ ꝙ vno caſu,puta vno bello, vna ruina,vel naufra
gio,imò vnus mortuus eſt in vno loco,alter in altero,nec ēt cō-
ſtat qs eorū primo,& tūc ille,q dicit aliquē pmortuū,hēt neceſ-
ſe probare,ſi hoc eſt cauſa ſuæ intentionis,& ſimiliter ille qui di
cit aliquem ſuperuixiſſe, habet neceſſe probare, & niſi probet,
ſuccumbit. vt j.ad Treb.l.eum qui. niſi in caſu l.qui ex liberis. j.
de ſecun.tab. per rōnem quam no.glo. j.l.proxi.in glo. magna.
Ex his apparet gloſ.quæ eſt hic, dum in principio exponit (ideſt
ſuperuixiſſe non probatur) nō eſſe neceſſarium,quia idem eſt ſi
probatur quòd non ſuperuixit, imò ſimul emiſerunt ſpiritum.
In glo.ibi.(vbi mulier præſumitur præmortua.) ſed certe hoc ibi
non dr̄,ſed ſolū ꝙ non ſuperuixit, & hoc ſufficit perinde acſi eſ-
ſet præmortua, vt dicat̄ in matrimonio deceſſiſſe, & ideo ſolue
vt ſ.dixi. In fi.gl.ibi,(ſed quaſi relictum) hoc non eſt bene dictū,
quia ſi confirmaret quaſi relictum, non ſufficeret donantē non
ſuperuixiſſe, ſed requireretur præmortuum eſſe,ſicut requiritur
ad confirmationem relictorum,alias non valet, vt in l. idem eſt.
dic ergo ꝙ licèt donatio ſit a principio nulla, & per ſe ipſam nō
confirmaretur tractu tpis,ſi lex hoc non diceret,quia tñ eadem
lex quæ dicit eam non valere a principio, dicit eam confirmari
ex poſtfacto per mortem donantis, poteſt confirmari, quia, a
pari potentia procedit confirmatio a qua proceſſit annullatio.
Quare autem lex noluit eam confirmari,dic vt in fi.gl.quia ceſ-
ſant cauſæ propter quas uoluit annullare.

LEX X.

1 *Ultimus ſeu ſupremus dicitur quem nemo ſequitur,et ſi nullus præcedat.
Et proximus ſeu primus dicitur quem nemo præcedit, etiam ſi nemo ſequa-
tur,& ſic idem poteſt dici primus,& ultimus.*

2 *Si duo impuberes mortui ſunt,unus primo, alter poſtea incontinenti, an iſte*

alter tranſmittat hæreditatem primi ad ſubſtitutum hæredem ſuum, an beneficium reſtitutionis.
3 *Quid in abſente cauſa reipublicæ, qui moritur hæreditate non adita.*
4 *Licet iſta uerba primus & ultimus, ſint comparatiua, & unus dicatur reſpectu alterius, tamen quodlibet eorum poteſt ſumi non comparatiue ſeu ut nullum faciat correlatiuum.*

1 QVi duos ſimul. †Vltimus ſeu ſupremus dicitur quem nemo ſequitur, etiam ſi nullus præcedat. Et proximus ſeu primus dicitur quem nemo præcedit, etiam ſi nemo ſequatur & ſic idem poteſt dici primus, & ultimus. h. d. & poteſt loqui hic etiam eo caſu quo conſtabat ambos ſimul mortuos, & neminem alterum emiſiſſe ſpiritum, ſed ſimul. Idem eſt quando non conſtat quod ſimul mortui ſint, immo in diuerſis locis, nec etiam conſtat quis primo emiſerit ſpiritum, ut etiam tunc ſubſtitutus primo morientis admittatur ad hæreditatem utriuſque ex præſumpta uoluntate defuncti, qui uoluit ſubſtitutum habere hæreditatem uniuſque, unam immediate, alteram mediate, ſi conſtaret quod unus eſſet præmortuus alteri. arg. l. hæredes mei. §. cum ita. ff. ad Treb. in fi. vbi probatur iſta ratio, ut hic eſt caſus in l. quæ ex
2 liberis. ff. de ſecun. tab. † In tex. ibi, (in ea tamen hæreditate etiam ante defuncti &c.) Sed hoc quomodo poteſt eſſe, ſi ſimul mortui ſunt iſti impuberes, licet unus primo alter poſtea incontinenti: nam ille alter non potuit adire hæreditatem primo morientis, tum quia erat pupillus, quia non poteſt adire ſine tutore, tum quia propter continuatam mortem non præſumitur habuiſſe notitiam hæreditatis ſibi delatæ, ergo non tranſmiſit ad ſubſtitutum hæredem ſuum, ut l. quum. C. de iure delib. ergo falſum eſt quod reperiatur in eius hæreditate. dixit Iac. de Are. verum eſſe, quod non tranſmiſit hæreditatem, ſed quia erat minor, & in articulo mortis læditur, tranſmittit beneficium reſtitutionis, mediante quo poteſt eius hæres conſequi dictam hæreditatem petendo ſe reſtitui ex perſona iſtius ultimo decedentis ad potentiam
3 adeundi, † ſicut in ſimili in abſente cauſa reipublicæ, quia in abſentia moritur hæreditate non adita. ut l. Pantonius. ff. de acq. hær. quia tranſmittit de æquitate, non de rigore, cum læſio non fuerit completa ipſo uiuente, & iſtam opi. totus mundus ſequitur, & ita practicatur, & quotidie conſulit nec eſt tex. in mundo qui nos vrgeat ad hoc dicendum niſi iſte, qui non poteſt aliter intelligi ſecundum Doct. tamen iſte intellectus non videtur bene congruus huic literæ, quæ dicit quod reperit in hæreditate vltimi hæreditatem primi, & tunc non reperiret hæreditatem primi: ſed beneficium reſtitutionis, quo mediante poſſet illam conſequi. Præt. poſtquam ſimul perierunt, non poteſt dici quod lædatur ratione minoris ætatis: nam tunc illud procederet quando non ſimul, ſed diuerſis temporibus, quo caſu ſi non fuiſſet minor iſte ſuperuiuens, præſumitur quod fuiſſet diligens in adeundo, ſed quia fuit minor, non fuit diligens, & iſta eſt cauſa reſtitutionis, ſed poſtquam ſimul mortui ſunt, etiam ſi fuiſſent maiores, non potuiſſet iſte ſuperuiuens fuiſſe diligens in adeundo, quia ita propinquus morti non poterat deliberare, & ideo videtur quod iſte tex. debeat aliter intelligi, videlicet quando iſti pupilli erant inuicem ſubſtituti pupillariter, quo caſu uno mortuo alter ſtatim per l. efficitur ſibi ſuus hæres etiam ignorans per l. ſed & ſi plures. §. quos poſſum. ff. de vul. & pup. & tunc bene eſt uerum quod ſubſtitutus in hæreditate ultimi reperit hæreditatem primi non tanquam aditam, ſed tanquam adeundam, ſed ſi non eſſent ſubſtituti, tunc quia hæreditas primi deuoluitur ab inteſt. & non ex iudicio patris, non poteſt dici quod efficiatur ſuus hæres fratri, & ſic obſtaret oppoſitio. Quicquid tamen ſit, communis opi. eſt illa quam ſupra dixi, ſed in puncto iuris non puto quod poſſit ſuſtineri in caſu huius l. In tex. ibi, (ſed ſuperior ſententia) ſcilicet, ut utrique ſuccedat ſubſtitutus, & cuilibet eorum immediate, poſtquam quilibet dicitur ultimus, ſed contra, quia teſtatoris uoluntas non fuit quod ſuccederet niſi vni, cum illud relatiuum qui, quando ponitur diſtributiue, in uno tamen uerificetur, vt ff. eo. l. ſi fuerit. ergo cum non conſtaret cui, & vni tamen debeat ſuccedere, nulli ſuccedat, vt ibi. Solummodo uoluit quod ſuccederet utrique, uni immediate, ſcilicet ultimo morienti, alteri mediante illo, ſ. primo morienti, ſed licet caſus non ita eueniat, non fit contra mentem defuncti, quod ſuccedat utrique immediate per d. l. hæredes mei §. cum ita. ad Treb. nec etiam repugnat ſignificatus uerborum poſtquam ultimus dicitur, quem nemo ſequitur, & ſic uterque poteſt dici vltimus. Cum igitur uoluntas defuncti non refragetur, nec uerborum ſignifi-
4 catus, non debet excludi. ut l. ab omnibus. ff. de leg. 1. † No. ergo, quod licet iſta uerba primus, & ultimus, ſint comparatiua, & unus dicitur reſpectu alterius, tamen quodlibet eorum poteſt ſumi non comparatiue, ſeu quòd nullam faciant correlationem.

§.Cum in bello. Si uno caſu deceſſit pater & filius, prius pater deceſſiſſe præſumitur, niſi fauor patroni contrarium ſuadeat, uel niſi filius ſit impubes. h. d. cum §. ſeq. & §. ſi. huius l. decla. ut dixi ſupra l. proxi. Et intellige ut ſupra dixi, quando non conſtabat quod aliquis illorum primo ſpiritum emiſiſſet, & poteſt eſſe quod primo pater, & poſtea filius, unde lex præſumit quod pater. Si autem conſtaret quod ambo ſimul emiſerunt ſpiritum, lex non præſumeret quod pater per prius: & ideo iſta mater excluderetur ab hæreditate filii, quia non poteſt dici quod habeat hæredem, cum ſit mortuus in patria poteſtate, ſicut dicitur mori in matrimonio uxor, quæ moritur ſimul cum uiro, ut ff. §. ſi maritus.

§.Si maritus. Per hunc §. dicunt Docto. ſi ſtatutum dicat, quod uxore decedente in matrimonio vir lucretur dotem, & ambo ſimul moriantur etiam ſi nullus ante alium emiſit ſpiritum, & hoc conſtat, maritus tranſmittit ad ſuum hæredem lucrum dotis, ſecus ſi diceret ſtatutum vxore præmoriente, quia tunc maritus debet ſuperuixiſſe, ut l. quod de pariter. ff. eo. item aduertendum quod iſte §. differt ab illa l. quia hic deceſſit uxor, & ſimul cum marito, ibi uero deceſſit uxor ſimul cum ſtipulatore dotis, & ſic ſunt caſus diuerſi, non contrarij.

L E X XII.

1 *Incertitudo perſonæ legatarij procedens ex euentu caſus in quem legatum confertur, uel ex prolatione defuncti, uitiat legatum, ademptionem autem non uitiat.*
2 *Qui agit, habet neceſſe probare teſtatorem de ſe ſenſiſſe.*
3 *Relatiuum quis, uel qui, non diſtribuit niſi de uno.*
Quod in diſtributiuo ſi quis, uel quiſquis.

1 SI fuerit legatum. †Incertitudo perſonæ legatarij procedens ex euentu caſus in quem legatum confertur, uel ex prolatione defuncti, uitiat legatum, ademptionem autem non uitiat. h. d. uſque ad §. plane. In tex. ibi, ſed & ſi legatum ſupra. poſuit tria exempla quando dubitatio prouenit ex euentu caſus. hic ponit alia tria quando prouenit
2 ex prolatione defuncti. † Et no. hic mirabile, quia legatum uidebatur magis fauorabile quam ademptio, & ideo minus uidebatur debere uitiari ratione incertitudinis, & tamen hic dicitur contrarium, quod magis vitiatur, & ratio poteſt eſſe, quia in legato qui agit, habet neceſſe probare teſtatorem de ſe ſenſiſſe, ſed in ademptione tractatur de exceptione competente hæredi, & fauorabilior eſt exceptio quam actio. arg. l. Arrianus. de act. & obl. Item magis fit interpretatio in fauorem hæredis in dubio, tanquam plus dilecti, quam legatarij, huic tamen legi fortiter ob. l. præcedens. circa princip. per quam videtur, quod quilibet illorum admittatur ad legatum, quia quilibet poteſt dici primus, poſtquam non conſtat quod alius ſpiritum præcedat. Sol. hic ſi appareret quod unus prior quam alter, ille ſolus admitteretur, ibi vero licet appareret quod unus prior quàm alter eſſet mortuus, non tamen ſubſtitutus admitteretur ad hæreditatem ſolius ultimi, immo etiam ad hæreditatem primi illa mediante, ut ibi dixi, & ſic eſt diuerſitas caſuum, quia hic erat dubitatio circa perſonas quæ ueniebant admittendæ ad commodum, ibi erat circa perſonam in cuius bonis, uel hereditate ſubſtitutus ueniebat admittendus, & ſic magis nocet incertitudo in perſonis actiuis quam paſſiuis, ut ſic dicam. Item fortiter obſtat l. qui filiabus. §. 1. de leg. 1. quæ loquitur in per-
3 ſonis actiuis, & vult ambos admitti. † Sol. hic fuit poſitum relatiuum quis, uel qui, quod non diſtribuit niſi de vno vt hic eſt caſus ſingularis, vnde cum de illa ſit incertus, vitiatur diſpo. Ibi vero eſt diſtributiuum, ſi quis, vel quiſquis, quæ diſtribuunt etiam de pluribus, vnde ſi dixiſſet teſtator ſi quis maſculus prior naſcetur ex tali, & naſcantur duo, & ignoratur quis prior, quilibet admittitur ad legatum inſolidum, ſicut quilibet naſcitur inſolidum pariſtam l. ſed hic dixit ei qui prius naſcetur, vel capitolium aſcenderit, & hoc tene menti, quia alibi non ita bene habetur quod iſtud relatiuum qui non diſtribuat niſi de uno, & ad hoc ſemper allegatur iſta l. Vltimo no. gl. magiſtram, ſuper verbo. (ademptionem.) ad quam ſe refert. in prima gl. ibi, (alias non valet.) ſupple ab ipſo principio, & ideo non reconualeſcit ex poſtfacto, etiam ſi appareat quis primo monumentum fecerit, & hoc intendit dicere gl. ſed non committitur declaranda in aliquem futurum euentum, aliàs non uitiat, etiam ſi relinquatur incertæ perſonæ de incertis, ut ff. eo. l. quidam relegatus, vbi hic etiam ſi non dixit ex eo generatus, nec ſubintelligatur, non redditur nullum a principio, ſed ex poſtfacto, propter incertitudinem ſuperuenientem ex caſu.

§.Planè ſi ita. †Si dubitatur quis primo natus ſit, ille præſumitur primo natus ex cuius natiuitate mater conſequitur libertatem. h. d. & quia hic conſecutura erat libertatem ſi primo pareret maſculum, præſumitur maſculus primo natus, ſed ſi erat conſecutura, ſi primo pareret fœminam, præſumitur fœmina primo nata, quia hoc introducitur in fauorem matris. Sed ſi non tractaretur de fauore libertatis conſequendæ per matrem, tunc maſculus tanquam fortior præſumeretur primo natus. arg. ſupra. proxi. §. cum in bello. ubi filius adultus tanquam fortior præſumitur ſuperuiuere.

L E X XIII.

1 *Si relinquitur incerto de certis certificando ex aliquo futuro euentu, cenſetur cuilibet eorum relictum ſub conditione ſi ille futurus euentus in perſonam ſuam eueniat.*
2 *Relatiuum, qui, quando non diſtribuat de uno tantum.*

1 QVoties libertis. † Si relinquatur incerto de certis certificando ex aliquo futuro euentu cenſetur cuilibet eorum relictum ſub conditione ſi ille futurus euentus in perſonam ſuam eueniat. h. d. facit l. cum quidam. de leg. 2. vbi ſi relinquitur uni ex libertis, quem hæres elegerit, cuilibet videtur relictum ſub conditione ſi fuerit electus, & ſi nullus fuit electus omnes admittuntur, & ita videtur ſi non apparet quis ſuperuixerit, hæredes omnium admittantur, ſed in contrarium quod nullus hæredum admittatur, ut ſupra. l. proxim. & ea quæ ibi dixi, quia teſtator non videtur ſenſiſſe hic niſi

de

de nno,quia dixit(& ei qui nouiſſimus&c.)nec obſt.ɔ̄trium,quia
ibi euenit incertitudo facto hæredis non eligentis, & hoc nota
3 pro limitatione l.præcedentis,†quia tunc relatiuum,qui,nõ di-
ſtribuetur de uno tantum.

LEX XIIII.

Quoties in actionibus.†In dubio fit interpre-
tatio, ut potius res ua
leat quam pereat.ad hoc ſemper allegatur. Adde quod dixi ſ.e.
l.an ambiguo.& quod no.in l.ueteribus.ſ.de pact.

LEX XV.

1 *Dictio,cum,cenſetur copulare diuerſa,ſicut dictio,&*
2 *Copula cadit inter diuerſa, ſic & alternatiua.*
*Tria & duo ſeparata faciunt quinque,ſed tria & duo,quia inſunt in illis re-
bus,non faciunt quinque.*
3 *Si per ſchedulam confitearis te eſſe obligatum in mille cum quingentis apud
te depoſitis,uideatur iſta confeſſio intelligi ut ſis debitor in mille quingentis
ſis ergo cautus dicere computatis quingentis apud me depoſitis.*

1 SI is qui ducenta.†Dictio cum,cenſetur copula
te diuerſa,ſicut dictio & .h.d.
& ſemper allegatur†ꝙ copula cadit inter diuerſa,ſic & al-
ternatiua.ut ĩ.de ui, & ui arma.l.j.§.ait p̄tor.& ibi not.Et
no.hic ꝙ tria & duo ſeparata faciunt quinq.ſed tria & duo, quia
inſunt in illis tribus,non faciunt quinque.In tex. ibi,(incidunt
in ambiguitatem)quia poſſunt uerba dupliciter intelligi, dum
dicit,(cum ducentis)pnmo, ideſt computatis ducentis, & tunc
trecenta tm̃ eſſent legata,ſ.illa ducenta depoſita,& centũ ultra.
Secundo poteſt intelligi,(cum ducentis.)i.ultra ducenta, & ſic
ambæ ſummæ ur̃ legatæ,& iſtam interpretationem Iuriſc. am-
plectitur,quia illa dictio cum,ponitur pro &,vel. Titia.§.nihil di
ſtat.de leg.j.Sed ſi dixiſſet,lego ducenta quæ apud eum depoſui,
3 & trecenta,clarum eſſet,ergo &c. † Et no.hanc l.& ſis cautus ſi
per ſchedulam confitearis te eſſe obligatum in mille,cum quin-
gentis apud te depoſitis,quia iſta confeſſio ur̃ intelligi ut ſis de-
bitor in mille quingentis,ſis ergo cautus dicere cõputatis quin-
gentis apud me depoſitis.

1 *Seruus nominatus ſi poteſt accipi ut res legata, & etiam ut perſona legatarij,
in dubio accipitur ut res legata.*

2 §.Si quis leget.†Si ſeruus nominatus põt accipi ut res
legata,& ẽt ut perſona legatarij,i du-
bio accipitur ut res legata.& h.d.notabilr̃ ualde.In tex. ibi,(du-
bitatur.)& oriť dubitatio,quia illa uerba(cũ Dione) pñt referri
ad uerbũ(a Titio)qđ immediate p̄cedit,& tũc capieť ut pſona le
gatarij.Item pñt referri ad uerbum,(a Titio,)qđ immediate p̄ce
dit,& tunc capietur ut perſona legatarij,& iſtud magis uidebať
ut potius determinaret id quod immediate p̄cedit,ꝙ̃ quod me-
diate.ut l.ſi idem cum eodem.in fi.cum ibi no.ſ.de iuriſ.om.iud.
Item quia ex hoc minus grauať hr̃s,& tamen ɔ̄trium eſt,quod eſt
mirandum,& difficile eſt aſſignare rõnem deciſionis.In tex.(ma
xime.)ergo ẽt ſi habebat iuſtam cãm legandi illi Dioni idẽ erit,
ꝑꝑ hanc dictionem maxime,iuxta no.in l.illud.ad l. Aquil. ɔ̄nũ
tñ putarem,& credo ꝙ iſta dictio hic abundet,quia ſi ſuberat cã
legandi,cum plura concurrant pro iſta interpretatione,ꝙ pona
tur ut perſona legatarij,puto ſic eſſe interpretandum.

2 *Stipulato pœnalis,& uerba eius intelliguntur ſecundum præcedentem ſtipu-
lationem.*
3 *Quid ſi præceſſit ſtipulatio de pluribus dandis aut fiendis,ſed cœpit ſtipulatio
pœnalis a præcedenti conditione ſi hominem aut fundum non dederis.*

1 §.Cum ita ſtipulationem.†Si præcedit ſti-
pl̃o de pluribus
dandis,uel fiendis copulatiue pœnalis ſtipl̃o ſubiecta ſi ɔ̄ fiat, ɔ-
mittitur in uno non dato, uel non facto, licet aliud datum uel
factum ſit,qualr̃cunque fuerit concepta, ſiue copulatiuè, ſi hoc
& illud non dederis,uel non feceris,quo caſu res eſt clara,ſiue di
ſiunctiue,ſi hoc aut illud,quo caſu res nõ eſt ita clara, qa illa di
ſiunctiua ponitur hoc caſu pro coniuncta rõne præcedentis ſti
pl̃onis ɔiunctę,ſiue ſingulariter,ſiue particulariter,puta ſi quid
eorũ nõ dederis,uel non feceris,quia eodem modo intelľr. h. d.
in effectu. Adde ſiue ẽt ſimpľr,puta ſi non dederis,uel non fece-
ris, ſeu ſi ɔ̄ feceris, quia eodem modo intelľr ſi non feceris, vel
non dederis.ſ.hoc & illud,& quia contra facere ur̃ unum nõ dã-
2 do,uel non faciendo.†Et ſic not.quod ſtipl̃o pœnalis, & uerba
eius intelliguntur ſ̃m præcedentem ſtipl̃onem, ſi ergo præcede
ret ſtipl̃o alternatiua quia promiſiſſes hominem,aut fundum,&
ſi non dederis,promittis centum nomine pœnæ, tunc illa uer-
ba ſi hominem aut fundum non dederis, intelliguntur,i. ſi nec
hominem nec fundum non dederis ex coniectura ta mente ɔtra
hentium,nam cum fuerit actum ut unus detur, dando unũ nõ
ɔ̄ facit,ſed tunc demum ɔ̄ facit qñ neutrum dat,& ideo cum ſti
pl̃o pęnalis intelligatur concepta in caſu quo ɔ̄ faciat,illa alter-
natiua reſoluitur modo prædicto,ſi nec fundum,nec hominem
dederis:utilius tñ eſt ita concipere,ut in §.ſequenti.in uer.ſi quis

aũt plura,qa alternatiua,aut, inducit dubitationẽ ſ̃m intellectũ
3 logicalem,& hoc eſt qđ intendit declarare ſequens §.† Quid au
tem ſi nulla præceſſit ſtipl̃o de pluribus dandis, aut fiendis, ſed
cœpit ſtipl̃o pœnalis à præcedenti ɔdõne,ſi hominẽ aut fundum
nõ dederis,ꝑ iſtũ tex.in principio,qui loquiť ſimpľr in tex.ibi,(ſi
hominẽ aut fundũ nõ dederis.) ſupple, quos primo copulatiuè
dare promiſeras,ut colligitur ibi,dũ dicit,(pluribus rebus, quas
fieri uolumus.) põt etiam intelligi ut dixi,ꝙ non præceſſit ſtipu-
latio de ipſis dandis,& tunc erat magis dubium, quia nõ poſſu-
mus iſtam alternatiuam interpretari rõne præcedentis promiſ-
ſionis copulatiuæ, & iõ uidebať ꝙ deberemus ſtare proprio ſi-
gnificatui ipſius.Sed ſi promiteis centũ ſi hoĩem aut fundũ nõ
dederis,ur̃ à ɔtrario ſenſu tacite actum ꝙ ſi hominem aut fun-
dum,dederis non promittis: ſi ergo dediſti hoĩem, & non fun-
dum,licèt uerum ſit ꝙ hominem aut fundũ non dediſti, qa non
fundũ,& iſtud facit pro me,ut ſit commiſſa ſtipulatio pœnalis,
eſt ẽt uerũ ꝙ hominẽ aut fundũ dediſti,quia hominem, & iſtud
facit pro te, ut non ſit ɔmiſſa, qa iſtę duæ orationes pñt eſſe ſi-
mul ueræ,qa nõ ex uniuerſo,ſed ex aliquo ſumuntur,ut ĩ.proxi.
§ & tñ iſte tex. uult ꝙ non inſpiciatur iſte ſenſus tacitus, & ɔtra
rius q facit pro te,ſed ille tm̃ expreſſus,qui facit pro me. Cæte-
ra uidebuntur in §.utrum.in tex.ibi, (vel ut propius accedamus.)
ideſt ut clarius loquamur,& taliter ꝙ non habeat dubitationẽ,
ut ĩ.patet.dum dicit,(neque enim dubitabimus.

1 *Logici conſiderant corticem verborum, legiſtæ verò conſiderant mentem
contrahentium.& nu.8.*
2 *Duæ orationes ſingulares, quarum una ſit affirmatiua, altera negatiua, ut
quidam hõ currit,& quidam hõ non currit,dicuntur orationes ſub cõtrarię,
quarum natura eſt,ut poſſint eſſe ſimul verę,ſed non poſſunt eſſe ſimul falſę.*
3 *Si oratio ſumatur ex uniuerſo, tunc uniuerſalis affirmatiua, & uniuerſalis
negatiua dicuntur orationes rectè contrariæ, & earum natura eſt ut non
poſſint eſſe ſimul uerę,ſed ſimul falſę.*
4 *Alternatiua quando ponatur pro coniunctis, & quando ſufficiat unum fieri
ne committatur ſtipulatio pœnalis,& quid ſi dicatur ſi quid horum factum
non fuerit,& alterum non fiat.& nu.5.& 6.*
5 *Dictio quid,uel aliquid,licèt de ſe ſit particularis, ꝙ aliquando reſoluatur in
uniuerſalem.*
6 *Quando præcedit ſtipulatio copulatiua de hoc & illo fiendo, alternatiua po-
ſtea appoſita in ſtipulatione pœnal: reſoluitur in copulatiuam hoc modo,ſi
hoc,& illud non feceris, non autem ſi nec hoc, nec illud.*
7 *Quando præcedit ſtipulatio alternatiuè concepta,tunc reſoluitur hoc modo,ſi
nec hoc nec illud,& ſic ſi nullum,uel neutrũ,uel nihil eorũ factum fuerit.*
8 *Significatus uerborum ſumitur ſecundũ mentem contrahentiũ,quę ex præce-
dentib.colligitur, non ſecundum corticem, prout ſumunt dialectica.*

1 §.Vtrum ita concipiat.† Iſte §.ɔtinet difficul
tatem potius in uer-
bis q̃ in ſubſtantia,& uult oſtendere ꝙ uerba aliter intelliguntr
ſ̃m Logicos,qui conſiderant corticẽ,& aliter ſ̃m Legiſtas, qui
conſiderãt mentẽ ɔ̄hentium, unde alternatiua ad cuius verita-
tẽ ſ̃m Logicos ſufficit alteram partem eſſe ueram,interdum ſ̃m
Legiſtas poniť ꝓ copulatiua,ad cuius ueritatem requiriť utran-
que partẽ eſſe ueram.Item ꝙ oratio particularis q̃ uerificať ſ̃m
Logicos in uno tm̃,interdum poniť ſ̃m Legiſtas pro uniuerſali,
quæ non uerificatur in oĩbus, qñ mens ɔ̄bentium poteſt colligi
ita fuiſſe ex præcedentibus. Et in effectu h. d.qñ p̄cedit ſtipl̃o co
pulatiua de duob.non fiendis,& ſequiť ſtipl̃o pœnalis, ſi ɔ̄ fiat,
ſiue alternatiue ſi illud, aut illud factũ non erit, & ita obſeruatũ
nõ fuerit, ſiue particulariter ſi quid horũ factum non fuerit, ad
hoc ut pœna non ɔmittatur requiriť ꝙ neutrum fiat.Si uerò ſti-
pl̃o p̄cedens copulatiuam fuerit affirmatiuè ɔcepta de duobus
fiẽdis,requirtur ꝙ utrũq. fiat, ne ſtipl̃o ɔmittať, & ſic alternatiua
poſita in ſtipl̃one pęnali reſoluiť i ɔiunctã & illa dictio particu-
laris,ſi qđ,uel ſi quid,reſoluitur in ul̃em, ideſt nihil horum uel
utrũq. ipſorũ factũ fuerit,uel non fuerit, ſi aũt p̄cedat ſtipl̃o al-
ternatiue ɔcepta de hoc,aut illo fiendo, debet ſtipulatio pœna-
lis ad hoc,ut non habeat dubiũ,ɔcipi ſub ɔdõne ſi nihil ſeu neu-
trũ illorũ factũ fuerit,cũ intẽtio ɔ̄hentiũ ſit alterũ fieri,& ſi alte
rũ fiat,non ɔmittať pœna,ſed tunc demũ qñ neutrũ, & eſt utile
ita ſpecificare.h. d.uſq; ad §.item ſi pr̃. Ex hoc innuit ꝙ ſi non ita
ſpecificaſſent,ſed dixiſſent,ſi hoc aut illud factum non erit,illa al
ternatiua reſoluiť modo prædicto ſ̃m intentionem ɔ̄hentium,
ſcilicet ſi nihil,aut neutrũ factum fuerit.ut dixi in §.præcedenti.
Iſte ergo §.re uera idẽ dicit quod §.præcedens,tñ addit tria,quia
in §.præcedenti non ſit dĩa qñ præcedit ſtipulatio copulatiua,
an ſtipulatio pœnalis cõcipiatur alternatiue,ſi hoc aut illud nõ
dederis.An concipiatur particulariter,ſi quid horum non dede
ris, quia utroque caſu reſoluitur in copulatiuã, ſcilicet ſi hoc &
illud nõ dederis.Sed iſte §.uult oſtendere, ꝙ ſ̃m corticẽ uerbo-
rum maius dubium ſit primo caſu, qñ concipitur alternatiue,
q̃ ſecundo,quia in primo ſi unum detur, & aliud non, licèt unũ
faciat pro ſtipulatore, ꝙ pœna ſit cõmiſſa, quia uerum eſt dice-
re hoc aut illud datũ, ſtipulatio fuit commiſſa, cũ tacitè videať
actum à ɔ̄trario ſenſu,ut ſi hoc aut illud dederit.non committatur

pœna. & ꝙ iſtæ duæ oṙones poſſint eſſe ſiṁ veræ, ꝓbaṫ, q̃a ſunt
oṙones ſingulares, nã tm̃ ualet iſta. q̃dã hõ currit, q̃tum illa, iſte
2 hõ currit, aut iſte, aut iſte &c. † Sed duæ oṙones ſingulares, quarũ
vna ſit affirmatiua, altera negatiua, vt q̃dã hõ currit, & q̃dã hõ
nõ currit, dñr oṙones ſubcõtrariæ, quarũ nã eſt ut poſſint eſſe
ſiṁ ueræ, cũ oṙo nõ ſumaṫ ex uniuerſo, ſed ex aliquo, ſed non pñt
eſſe ſiṁ falſæ. q̃a ſi iſta eſt falſa, q̃dã hõ nõ currit, iſta, q̃dam hõ cur
3 rit neceſſario eſt uera. † Eõ vero q̃ñ oṙo ſumiṫ ex uniuerſis, vt cõ
tingit in vñi affirmatiua, & vñi negatiua, ut oïs hõ currit, & nul-
lus hõ currit. Iſtæ dñr oṙones rectè ɔ̃riæ, quarũ nã eſt econuerſo
ad p̃cedentes, ꝙ non pñt eſſe ſiṁ ueræ, ſed bñ pñt eſſe ſiṁ falſæ, &
tõ ſi ſint plẽs filij, quorũ q̃dã ſint puberes, q̃dã impuberes, iſta eſt
falſa, oẽs iſti ſunt impuberes, & iſta ſiṁ eſt falſa, oẽs iſti ſunt pube
res, q̃ reſoluiṫ ĩ iſtã, nullus illorũ eſt impubes, patet ergo ɔcludẽ-
do ꝙ ambæ illæ alternatiuæ pñt ẽe veræ hoc aut iſtud ſcm̃ nõ ẽ.
4 † Item iſtæ, hoc aut iſtud factum eſt, cum ſint ſingulares, & ɔ̃riæ,
quod fuerat probãdum, & ſic ſequitur ꝙ vnũ faciat ꝓ ſtipulato-
re, & aliud ɔ̃, tñ re vera illud qḋ facit ɔ̃ nõ inſpiciaṫ attenta men-
te ɔ̃hentiũ, q̃ uoluerunt ꝙ vtrũq. fiat, & ſi alterũ non fiat uideaṫ
nõ obſeruaſſe promiſſa, & ſic incidat in pœnam, ergo illa alter-
natiua ſi hoc aut illud, reſoluit in coniunctã, ſi hoc & illud. Sed
q̃ñ concipiẽ ſinglr, ſi quid horum ſcm̃ non fuerit, & alterum nõ
fiat, totum facit pro ſtipulatore, & nihil eſt, quod faciat ꝓ promiſ
ſore, & hoc uoluit iſte §. re uera. uſque ad uerſi. animaduertendũ
& ſic non corrigitur §. præcedens, qui vult ꝙ inter iſtas concep-
tiones nõ ſit dr̃ia, q̃a uerum eſt quo ad effectũ, ſed quo ad corti-
cem ſic. Quidam uero quos recitat gl. ſuper uerbo, (in illo.) quæ
incipit, (ſi primo.) voluerunt dicere ꝙ iſte §. uoluit corrigere p̃-
cedentem, q̃a aliud importat una cõceptio, & aliud importat al
tera, ẽt quo ad eſſm̃, & ẽt inter ſe diſcordant, q̃a q̃dam intelligũt
vno mõ, q̃dã alio, quos tñ gl. rep̃hẽdit, & bñ, q̃a euitãda eſt corre
ctio. Aliud eſt, qḋ addit iſte §. q̃a §. p̃cedẽs loquiṫ q̃ñ p̃cedit ſtipl̃o
copulatiua de duob. dãdis, uel fiẽdis, quo caſu ne ɔmittaṫ ſtipl̃o
pœnalis requiriṫ ꝙ utrunq. deṫ, uel fiat, hic ponit ẽt q̃ñ p̃cedit ſti-
pl̃o negatiuè concepta de duobus non fiendis, ut ſi ꝓmiſiſti me
non impedire, & nõ agere, itẽ promiſiſti rẽ a me non auocare,
quo caſu ne cõmittaṫ ſtipl̃o, req̃riṫ ꝙ neutrũ fiat: tñ idẽ impor-
tat hoc qḋ ſ. dictum eſt, q̃a neutrum facere reſoluiṫ hoc modo, i.
vtrunque promiſſum obſeruare, & ſic non ſcm̃ pro facto accipi
tur, & ſi alterũ fieret, & alterum nõ fieret committereṫ pœna, &
hoc vult verſiculus (animaduertendũ.) ꝙ debeat inſpici, quid ſit
illud de quo quæriṫ ſcilicet an præcedat ſtipl̃o negatiue conce-
pta, & tunc req̃riṫ ꝙ neutrũ fiat, aut affirmatiue & tũc ꝙ vtrun
5 que fiat, ne ſtipulatio committaṫ, & hoc uſque ibi proinde. † Ibi
tertio iuriſconſultus intẽdit probare ꝙ illa dictio, qḋ uel aliq̃d,
licet de ſe ſit particularis, tamen aliquando reſoluitur in vlem,
quia ſi dico tibi hoc modo, ſeu te interrogo, an eorum qui tibi
obijciuntur quid. i. aliquid feceris. & tu reſpondes eorum q̃ mihi
obijciuntur quid. i. aliquid non feci. Certe tu reſpondes, & in
telligitur. i. nihil feci, & ſic plus importat illa dictio quid, appoſi
ta in tua oratione negatiua, quia vlr intellr. i. nihil, quàm appo-
ſita in mea interrogatione affirmatiua, in qua ſumitur particula
riter. i. aliquid: ſimile quod hr̃ in l. hoc genus. de condi, & demõ,
in vlt. gl. & ibi allegaui hunc tex. & hoc uſque ibi (ſi quis aũt.) Ibi
eſt tertium ſeu quartum quod additur ad §. præcedentem, quia
ille loquitur ſolum quando præcedit ſtipl̃o copulatiue concep-
ta, ſed iſte uerſi. (ſi quis.) loquitur etiam quando præcedit ſtipl̃o
alternatiue concepta, quo caſu ponit qualiter debeat concipi
ſtipulatio pœnalis, & poſtro ꝙ non ita fuerit concepta, reſoluit
6 in illũ modũ ꝑ quẽ debuit ɔcipi, ut dixi. † Et aduertendum, quia
dr̃ia eſt in hoc, nam q̃ñ præcedit ſtipl̃o copulatiua de hoc & illo
fiendo, alternatiua poſtea appoſita in ſtipulatione pœnali reſol
uitur in copulatiuam hoc modo, ſi hoc & illud non feceris, nõ
aũt ſi nec hoc nec illud, quia non requiriṫ ad hoc ut committaṫ
ꝙ neutrũ fiat, ſed ſufficit ꝙ alterũ nõ fiat, cũ fuerit actũ ꝙ utrun
7 que fiat. † Sed q̃ñ p̃cedit ſtipl̃o alternatiuè cõcepta, & tũc reſol-
uitur hoc mõ, ſi nec hoc nec illud, & ſic ſi nullũ uel neutrũ uel
nihil horũ ſcm̃ fuerit, quia intentio ɔ̃hentiũ eſt ꝙ alterum tãtũ
fiat, & ſi alterum fiat, non committatur pœna ſed tunc demum
cõmittaṫ q̃ñ neutrũ uel nihil factũ fuerit, & iſta eſt intentio fina
lis huius §. qui remaner una cũ gloſſis ſuis perfectiſſime declara
tus, quæ non tendunt niſi ad declarationem literæ, ſed nec glo.
nec Doc. ita clare declarant, ut dixi Bart. tñ hic ſolennizauit po-
nendo naturã copulatiuæ, & alternatiuæ, & multũ mirabiliter
loquitur, uerba tñ ſua non pertinent ad declarationem tex. ſed
8 materiæ. † Tu ex omnibus conclude ut ſu. dixi in principio, quia
ſignificatus uerborum ſumiṫ ſm̃ mentem ɔ̃hentium q̃ ex præce
dentibus colliṫ, non ſm̃ corticem, prout ſumunt dialectici. Et no
tandum ꝙ gl. mouetur ad dicendum quòd in principio §. nõ in
tendit iuriſconſultus facere dr̃iam qualiter ſit concepta ſtipu-
latio pœnalis, an alternatiue, ſi illud, aut illud factum non erit
an particulariter, ſi quid horum ſcm̃ non erit, licet prima facie
tex. videatur eam facere, ꝙ ẽt mouit illos, q̃ hoc tenuerunt, quos
recitat gl. ſuꝑ illo uerbo (in illo.) ſed ſolũ intẽdat facere dr̃iam in
ſtipl̃one p̃cedẽte copulatiua, an illa ſit negatiuè ɔcepta de duo-
bus non fiendis, an affirmatiue de duob. fiendis, & fuerit mens
iuriſc. q̃rere. Mouet gl. in uer. (animaduertẽdũ.) vbi poniṫ mẽtio
ad id de quo fuit q̃ſitũ in princ. §. & ibi rectè expſsè poniṫ dr̃ia p̃-
dicta, & dr̃ ꝙ primo requiritur ꝙ neutrum fiat, & ſcḋo caſu req-
riṫ ꝙ utrunq. fiat, ɔſtat aũt ꝙ ex rñſione declaṫ qualr q̃s intelle-
xit interrogationẽ, ut ẽ de lib. le. l. Aurelius. §. Sticho. verſi. Plau-
tius. Et ſm̃ iſtũ intellm̃ glo. iuriſc. in uer. (ꝙ q̃uis altero ſcõ, &c.)
non rñdet ad q̃ſitum, ſed p̃mittit vnũ ad euidentiam. Alij uolũt
ꝙ ibi rñdeat ponendo dr̃iam ſubalem. Tu dic ut dixi concordã-
do dictas opi. ꝙ ibi rñdet ponendo dr̃iam verbalẽ, non ſubalem,
& ſic uera eſt opi. illorũ q̃ dñt ꝙ ĩtendit ponere dr̃iam in mõ cõ-
cipiendi ſtipl̃onẽ pœnalem, an ɔcipiaṫ alternatiuè, uel particula-
riter, quia re uera tex. ita ponit, nõ tñ inq̃tum debẽt corrigere
§. p̃cedentem, & ſic non q̃tum ad ſubam, ſed q̃tum ad verba eſt
dr̃ia. Item eſt ẽt uera opi. gl. quia non p̃t negari ꝙ iſte §. uelit fa-
cere dr̃iam an ſtipl̃o p̃cedens copulatiuã ſit de duob. non fiẽdis,
an ſit de duob. fiendis, ut colliṫ in dicto uerſ. (animaduertẽdum.)
Modicæ tñ importantiæ eſt iſta dr̃ia, quia in effectu ad idẽ tẽdũt
ſed ſolum eſt uariatio in terminis, ſeu in facti propoſito non in
ſuba, cũ ẽt ſi ſit negatiuè ɔcepta de duob. non fiendis, hẽat ĩclu
ſam affirmatiuã. ſ. ꝙ abſtinebit ab utroque. Et ꝑ hæc bẽs declara
tum iſtum §. melius. q̃ ꝑ Doctores. Et gloſſas uideatis per uos, q̃a
in eis nimis ſtaremus, & tamen ſunt declaratæ per prædicta.

2 *Si inſtitutio fuit facta illo modo, inſtituo filium, aut filiam quæ naſcetur, tũc ex natura uerborum ſubſtitutio poſtea facta ſi filius aut filia non naſcetur exponitur, ideſt ſi neque filius neque filia.*

3 *Quid ſi præceſſit inſtitutio copulatiue concepta.*

1 **§. Item ſi pater.** † Ad idem tendit iſte §. ad quod ten
dunt §§. p̃cedentes. ſ. ꝙ alternatiua
interdum ſumitur ꝓ copulatiua ſeu coniuncta ex mente teſtato
ris, quæ talis præſumitur eſſe poſito quod ex præcedentibus non
colligatur, ut ſi teſtõr inſtituit filiũ & filiam quæ ſibi naſcentur,
deinde dicat ꝙ ſi filius aut filia hr̃s non erit, aut non naſcetur,
ſubſtituo talem. Et cõtingat ꝙ naſcatur filius, & non filia, q̃ritur
an ſubſtitutus vna cum filio admittatur? & vr̃ ꝙ ſic, attẽto ſignĩ
ficatu logicali, quia ipſe fuit ſubſtitutus ſi filius aut filia non na-
ſcetur, ſed uerum eſt dicere quòd filius aut filia non eſt nata, q̃a
nõ filia, cũ ad ueritatẽ ſufficiat alteram partem eſſe uerã. & ſic vr̃
ꝙ vterque habeat dimidiã tã filius q̃ ſubſtitutus: tñ iuriſconſul-
tus determinat ɔ̃riũ, quia intentio teſtatoris creditur eſſe quod
ſi alter ipſorum naſcatur ipſe ſolus ſit hæres & ſubſtitutus in ni-
hilo, niſi appareat de ɔ̃ria uoluntate, quod uoluerit ſubſtitutũ
miſcere uni ex eis: vnde autem proueniat iſta coniecturata mẽs.
gloſſ. intelligit, quod prouenit ex affectione quam cenſetur ha-
2 buiſſe ad liberos. & ſecundum hoc eſſet ſecus in extraneis. † Tu
dic, quod ſi inſtitutio fuit facta illo modo, inſtituo filium, aut fi-
liam quæ naſcetur prouenit ex natura uerborum, quia tũc ſub-
ſtitutio poſtea facta ſi filius, aut filia non naſcetur, exponitur. i. ſi
neque filius neque filia, prout dixi ſ. prox. §. in fi. quando promi-
ſiſti hoc aut illud facere, & ſi hoc aut illud non feceris, promittis
pœnam: nam exponitur ſi nec hoc, nec illud, & ſic erit idem in
3 extraneis, quod in filijs. † Si uero, præceſſit ſubſtitutio copulatiuè
concepta, ut quia inſtituit filium & filiam, qui naſcentur, & ſi fi-
lius aut filia non naſcetur, inſtituit talem, tunc ſi filius naſcitur
& non filia, rõ quare filius non admittitur ex coniecturata men
te eſt duplex, una quia iſta eſt ſubſtitutio vulgaris, de cuius natu
ra eſt, quod q̃ñ fit duobus, ẽt ſine expreſſione nominis collecti-
ui, intelligiṫ facta ſi neuter erit hr̃s, & poſito ꝙ unus nõ ſit, alter
ſit, nõ admittiṫ ſubſtitutus ꝓp ius accreſc. ꝙ eſt inter eos, quod ĩ
dubio nõ p̃ſumitur teſtõr uoluiſſe tollere. ut eſt caſus ſm̃ com-
munem opi. in l. q̃uis. C. de impub. & alijs ſubſti. & tetigi in l. hr̃-
des mei. §. cum ita. ꝟ. ad Treb. Sicut ergo ſi dixiſſet talẽ & talem
inſtituo & ſi hr̃des non erunt, talẽ ſubſtituo, nõ admitteretur ſub-
ſtitutus, niſi neuter eſſet hr̃s, ut ibi, ita ſi dixi, & ſi talis aut talis nõ
erit hæres, quia iſta alternatiua reſoluitur in illũ ſignificatũ, qui
ſumeretur ſi nõ eſſet appoſita. arg. præcedentis §. alia rõ ſumitur
rõne affectionis, quam præſumitur habuiſſe ad liberos, tñ etiã ſi
iſta ceſſaret, ſufficeret præcedens. Sed iſta rõ de affectione bene
eſſet utilis, ſi ſubſtõ eſſet fideicommiſſaria, de cuius natura eſt ꝙ
ſi ſit facta duobus poſt eorum mortem, verificatur ſtatim uno
moriente, ut l. Lucius. §. Caio. ad Treb. ꝟ. fallit ſi inſtituti eſſent
de liberis, quia tunc non uerificatur niſi poſt mortem omniũ,
ita tenuit Bar. in l. hæredes mei. § cum ita. ꝟ. ad Trebe. per iſtum
tex. ſed ut ibi dixi. nihil facit, quia hic erat alia rõ. ſ. quia ſubſtõ
erat vulgaris, de cuius natura eſt ut non habeat locum niſi in ꝑ-
ſona utriuſque deficiat inſtitutio, non ſic in fideicommiſſaria. ut
d. §. Caio: item eſſet iſta nimia reſtrictio ad illum §. vt ibi dixi.

L E X XVI.

1 *Teſtibus in teſtamento deſcriptis legari poteſt.*

Si

1 SI quis ita ſcripſerit. †Incertitudo q̃ uenit declaranda non nocet.h.d. ſic ſ.eo.l.quidã relegatus,& hoc ſi ſequatur certificatio,alias ſecus,ut ſ.eo.l.ſi fuerit.Et no. hic ꝙ poteſt legari teſtibus deſcriptis in teſtamento.

LEX XVII.

1 *Legatario repudiante fingitur res nunq̃ fuiſſe ipſius,ſed ſemper hæredis.*
2 *Si res tranſtulit rem legatam in alterum, anteq̃ legatarius acceptet uel repudiet legatum,nullum dominium tranſtulit inſpecto præſenti ſtatu , ſed ſi legatarius repudiabit fingitur a principio tranſlatum fuiſſe dominium.*
3 *Quædam ſunt quæ declarantur ex futuro euentu,& ſic exitus acta probat.*
4 *Fictio ad hoc,ut habeat locum requiritur habilitas extremorum tam ex parte perſonarum quàm rei ſuper qua fit.*
5 *Quod poſſit eſſe fictio priuata ſuper re quæ hodie non eſt.*

1 QVędam ſunt. †Legatario repudiante fingiẽ res nunq̃ fuiſſe ipſius, ſed ipſius hr̃dis.h.d.verè tñ hr̃i fuit ſua,& non hæredis,& ſic per fictionem hoc euenit,ſi aũt acceptat, nulla interuenit fictio, ſed quod primo fuit ſuum reuocabiliter efficiẽ ſuum irreuocabiẽ,in tm̃ ꝙ ſi poſt acceptionẽ ſimul factam repudiaret nõ fingeretẽ unq̃ fuiſſe ſua,ſed ex nunc deſineret eſſe ſua, nã tũc demũ fingit retro nunq̃ fuiſſe ſua,qñ ſine ſua uoluntate fuit ſibi acqſita,quod eſt ante acceptationẽ,iuxta no.p Bar.in l. Pom-
2 ponius.la 1.ſ.de neg.geſt.† Ex hoc ſequitur,ꝙ ſi hr̃s añ acceptat, uel repudiationẽ trãſtulit in alterũ, nullũ dñiũ trãſtulit,cum nõ eſſet apud eum,& ſic inſpecto pñti ſtatu res nõ eſſet dubia,imo certa,& dñium nõ eſt tranſlatũ,ſed inſpecto futuro euẽtu dr̃ dubia,quia põt contingere ꝙ legatarius repudiabit, & ſic fingitur à princ.fuiſſe hr̃dis,& p ↄñs ẽt fuiſſe dñium tranſlatũ ab hr̃de. Et põt eſſe eõ ꝙ acceptet,& tunc remanebit veritas in eo ſtatu, in quo fuit à prin.ꝙ nec fuerit nec fingaẽ tranſlatũ,& ita eſt intelligenda iſta l.& ſic inſpecto pñti ſtatu res nõ dr̃ pendere, ſed reſpectu futuri euentus,vt l.1.ſ.ſi pendeat,& ibi no.ſ. ad Mace.
3 †No.ergo hic,ꝙ ſunt quædam quæ declarantur ex futuro euentu,& ſic põt dici ꝙ exitus acta probat, concordantiæ ſunt in gl. Et no.tex.in fin.ꝙ licèt pecunia legata,& p hr̃de alteri mutuata deliberante legatario ſit conſumpta, nihilominus ſi legatarius poſtea repudiat,fingiẽ nunq̃ fuiſſe ipſius legatarij,ſed ſemp fuiſ-
4 ſe hæredis.†Sed ↄ̃,nam ad hoc ut habeat locum fictio requiritur habilitas extremorum tam ex parte perſonarum q̃ rei ſuper qua fit,& ſic ꝙ ſint in rerum natura,alias nõ fit, ut l. huic ſcripturæ, ſ.ad l.Aquil.& l.qui balneũ.§.Titia.C.qui po.in pign.ha. & l.ſi cõia prædio.unde cum iſta pecunia ex quo eſt cõſumpta,nõ poſſet hodie cũ legatarius repudiat uerè effici hr̃dis,ſequitur,quód nec põt fingi retro fuiſſe.& iſtud eſt dicere,ꝙ extrema ſint habilia,i.ſint in tali ſtatu,ꝙ hodie poſſet uere fieri id quod uolumus
5 retro fingi fuiſſe factum. † Sol.fictio principaliter ꝙ aliquid fingaẽ fuiſſe factum ſuper re quæ hodie nõ eſt in rerum natura , nõ põt eſſe,ut in ↄ̃rijs , ſed in ↄñam bene poteſt eſſe , nam bene põt eſſe fictio priuatiua ſuper re,quæ hodie non eſt,puta ꝙ iſta pecunia licèt uere fuerit legatarij,tñ fingatur nunq̃ fuiſſe, iſtud bene poſſet fieri,licet non ſit in rerum natura,ut hic eſt caſus notabilis.Et in ↄñam huius fictionis priuatiuæ uenit fictio affirmatiua, qa ſi non fuit legatarij, fingitur fuiſſe hæredis,& hoc probat iſta l.ſed ſi non præcederet fictio priuatiua,non poſſet principaĩr introduci fictio affirmatiua ſuper re quæ hodie non eſt , & ita declarat Bar.in materia fictionis.

LEX XVIII.

1 *Vbi requiritur aliquem ſuperuiuere,uel præmori,non ſufficit ꝙ ſimul moriantur,vel ꝙ non appareat quis prius.*
2 *Si extraneus dans dotem fuit ſtipulatus ſibi reddi ſoluto matrimonio , ꝙ iſta ſtipulatio intelligatur ſi matrimonium ſoluatur ipſo ſtipulante ſuperſtite, & quid ſi ſimul præmoriatur cum altero coniugum.*
3 *Si teſtator & legatarij ſimul moriantur , & non appareat quis prius emiſit ſpiritum,uel non appareat an ſimul,ꝙ legatarius non tranſmittat legatum ad hæredem legatarij.*
4 *Ad hoc ut quis efficiatur ſuus hæres alteri, neceſſe eſt,ꝙ appareat ipſum ſuperuixiſſe.*
5 *Quid in extraneo hærede,ſi ſimul cum teſtatore moriatur.*

1 QVod de pariter. †Vbi requiriẽ aliquẽ ſuperuiuere,uel præmori, non ſufficit ꝙ ſimul moriantẽ,vel ꝙ non appareat quis prius. h.d.in effectu cum duabus legibus ſe.& reputo iſtas ll.eſſe ualde notabiles & ſingulares.in caſib.quos ponunt. † Et
2 gl.intelligunt iſtam primã l.ꝙ iſta mr̃ uel extraneus fuerunt ſtipulati dotem ſibi reſtitui ſi mr̃imonium ſolueretẽ ipſo ſtipulante ſuperſtite:ſed certè hoc nõ dr̃ in tex.nec haberet tunc dubiũ:vñ ego intelligo ſimpĩr ꝙ fuit ſtipulata,uel ſtipulatus ſibi reddi ſo. mat.& dico ꝙ iſta ſtipĩo intelĩr modo prædicto.ſ.ſol.mat.ipſo ſtipulante ſuperſtite,caſus eſt ſingularis in iſta l.nec recordor alibi hoc uidiſſe,& eſt magna decĩo & limitatio ad l.1.§ accedit. C.de rei vxo.act.ubi hr̃ ꝙ qñ extraneus dat dotem pro muliere, niſi ſtipuletur uel paciſcat ſibi reſtitui,cenſeẽ dos donata,& acquiritur actio mulieri fauore dotis,ſed iſta l.notabiĩr vult , ꝙ etiam ſi fuit ſtipulatus,ad hoc ut actio nõ ↄpetat mulieri, vel hr̃di ſuo,requiriẽ ut mr̃imoniũ ſoluat ipſo ſtipulante ſupſtite:ſi aũt ipſe prę moriaẽ,uel ſiĩ cũ altero ↄiugũ decedat,tũc quia nõ p̃t dici ſuperuixiſſe,deficit ↄdõ ſtipulationis, & perinde hr̃ ac ſi ſtipĩo nõ interueniſſet,ut ſic actio d̃ dote acqraẽ hr̃di mulieris,& ñ hr̃di ſuo, ſi ſiĩ cũ muliere deceſſit,ut in primo caſu huius l.vel ipſi mulieri ſi deceſſit ſtipulator ſiĩ cũ marito,vt in vltimo caſu.Sed in hoc ẽ maior rõ q̃ in primo.ſ.fauor dotis, ut mulier ex ea poſſit iterum nubere,& ſic eſt fauor publicus,ſed in primo caſu nõ ſic in perſona hr̃dis mulieris,& tñ idẽ eſt,& liga bene ad digitum caſum huius l.quẽ gl.& Doct.non guſtarunt, ſed poſſet facere magnũ honorẽ,& forte non eſt Doctor in mũdo,qui hoc crederet , & qui non ↄſuleret ↄ̃rium, neſciendo caſum huius l.vcʒ , ꝙ ſtipulator tranſmitteret ad hr̃dem ſuũ actionẽ,ẽt ſi p̃decederet anteq̃ ſolueretur mr̃imonium,& ita vr̃ ſentire Bart.ſed re uera iſte text.vult
3 ↄ̃rium.†Item no.in l.idẽ eſt.q̃ ẽr alibi non recordor uidiſſe,certũ eñ eſt ꝙ ſi legatarius moriaẽ uiuo teſtõre,legatum efficiẽ caducũ,& non tranſmittiẽ ad hr̃dem eius.vt C.de cad.tol.l.1.§.p ſcđo ſi uero moriaẽ poſt teſtõrẽ,hñ tranſmittit ſi erat purũ,ut in §.in nouiſſimo.ea.l.quid ſi ſiĩ,& nõ apparet quis primus emiſit ſpiritum,uel ↄſtat ꝙ neuter prius,uel non apparet, an ſiĩ an diuerſis tpibus,quia in diuerſis locis,nec apparet quis prior . Certe non tranſmittiẽ ad hr̃dem legatarij,quia talis hr̃s ſi peteret legatum , hẽt neceſſe ꝓbare ꝙ teſtator primo mortuus fuerit, & ꝙ legatarius ſuperuixit,caſus eſt in hac l.idem eſt , q̃ licet loquaẽ qñ fuit dos p̃legata,tñ gñaĩr p̃t intelligi in quocunque legato, ita ſentit Bar.ſ.eo.l.ſi inter virum.dum reprehendit gl. magnã, in fi. dicit
4 ꝙ ibi ↄfirmaẽ donatio tanq̃ relictum.† Itẽ no.in l.ſed & in illo,ꝙ ad hoc ut qs efficiaẽ ſuus hr̃s alteri,neceſſe eſt ꝙ appareat ipſum ſuperuixiſſe illi, ſicut dictum eſt in legatario,qa eadem eſt rõ,& ſic innuit iſte tex.ꝙ ſi appareret,licèt ſiĩ mortui ſint incõtinenti vnus poſt aliũ,ille qui ſuperuixit, efficeretẽ illi ſuus hr̃s & rõne ſuitatis trãſmitteret hr̃ditatẽ ad ſuos hr̃des, aĩs non video ad qđ eſſet utilis iſta inueſtigatio. Benè ergo ꝓbaẽ hic ſubtiliter intuẽdo, ꝙ exñtia ſui hęredis operatur trãſmiſſionem hr̃ditatis , qđ
5 plenè examinatur p † Bar.in l. vẽtre de acquir.hær.in extraneo aũt hr̃de clarum eſt ꝙ ſi ſiĩ cũ teſtõre moriaẽ,nõ põt dici ꝙ effectus ſit ſibi hr̃s,nã ẽt ſi incõtinẽti poſt,cũ requiraẽ fcm̃ ſuum, & declarõ volũtatis, & illa non potuit interuenire in tã ſubitanea morte , non efficeretẽ ſibi hr̃s , & ideo non ſine miſterio textus ponit caſum in ſuo hr̃de quem quis poteſt facere filio ſuo ſicut ſibi,ut l.ſed ſi plures.§.quos poſſum.de vul.& pup. Vltimo Bart. tractat hic materiam de plurib. ſimul morientib. ſatis confuſè, tu dic melius & clarius ut dixi in l.ſi inter uirum.ſ.eo.

LEX XXI.

1 *Ad legatum factum incertis perſonis declarandis ex aliqua qualitate eis inhærente admittuntur tantum illi quibus inerat illa qualitas tempore teſtamenti licet poſtea deſinat,nec reperiatur tempore mortis . Et econuerſo etiã admittuntur illi quibus non inerat tempore teſtamenti ,ſed reperitur ineſſe tempore mortis.*
2 *Si quis legaret poſthumo,non ſolum admittetur ad iſtud legatum qui naſcetur ex vxore quæ erat tempore teſtamenti , ſed etiam qui naſcetur ex alia vxore.*
3 *Priuilegium conceſſum epõ & familiarib ſuis comprehendit non ſolum familiares quos habebat tempore conceſſionis,ſed etiam poſtea ſubſtitutos , & etiam additos .*
4 *Verba indefinita prolata circa perſonas,in quas aliquid confertur ſub aliqua qualitate,uidentur extendi ad quoſcunque quib. quandocunque reperitur illa qualitas ineſſe.*

1 SI cognatis. †Ad legatũ fcm̃ incertis perſonis declarandis ex aliqua qualitate eis inhęrente admittunẽ tñ illi quib. inerat illa qualitas tpe teſtĩ licet poſtea deſinat,nec repetiaẽ tpe mortis. Et ecõuerſo ẽt admittunẽ illi quib.non inerat tpe teſtĩ,ſed reperiẽ ineſſe tpe mortis.h.d.iſta l.valde ſingularis iudicio meo,maximè in hoc ſecundo dicto,qa de primo etiam alibi hẽmus.ſ.de ali.& cib.leg.l.Mela.circa principium.ſed de hoc ſcđo nõ reperiẽ ita hñ alibi,& in ↄ̃rium fortiter facit l.ſi ita.de aur.& arg.leg.p q̃ vr̃ ꝙ uerba teſtatoris dẽant referri ad tp̃s teſtĩ,& illa quæ non potuerunt includi tpe teſtĩ,qa deficiebat qualitas requiſita,nõ includanẽ poſt,licet reperiaẽ adeſſe tpe mortis , & iſtud ↄ̃rium non format hic gloſ. ſed Bar.& ſoluit multis modis:finaliter deuictus dicit eſſe ſpeciale qñ qs legat cognatis ſuis,ut ſufficiat adeſſe qualitatem tẽpore mortis,nõ ſic ſi legaret cognatis alterius,uel ſub aliqua alia qualitate,ſed non placet,quia tex.hic non dicit plus de ſuis quam de alienis, & ideo teneo aliam ſolutionem quã tamen ipſe poſuit, & non renuit ꝙ contrarium loquatur in reb.legatis, hic in perſonis quibus legatur ſub aliqua qualitate , ut ſufficiat illam adeſſe tpe mortis,nam uideo econuerſo in perſonis à quibus legatur idem eſſe,ut ſ.de leg.3. le. ſi ita fuerit fideicommiſſum. in 2. car nec eſt aliqua lex q̃ ↄ̃dicat,& ſic non eſt ſpeciale in l. placet. de lib.& poſthum.nec hoc ibi dr̃ ,quód ſit ſpeciale fauore teſta-

menti,ne pereat,qa ēt ſi iſta ratio ceſſar, idem eſt,ut hic patet, & illud eſt bñ ſingulare ad multa, nam idē videret in cōceſſionib. factis ſub aliqua qualitate. Et pone hic caſum in cognatione legali,ut procedat magis clarè in utroque dicto, q̃ in cognatione
5 naturali.† Et iō puto ꝙ ſi qs legaret poſthumo ſuo, ad iſtud legatū nō ſolū admitteret q naſcet ex uxore q̃ erat tpe teſtamēti, ſed ēt qui naſcet ex alia vxore,vt d.l.placet,& hic,& ſic nō eſt ſpe
3 ciale in inſtōne.† Et iſtud facit ad q. diſputatam in mercurialib. ſup rīa q ſenſit, de priuilegio conceſſo epo & familiarib. ſuis ut comprehendantur non ſolū familiares,quos hēbat tpe conceſſionis,ſed ēt illi, quos poſtea acquiret, nō ſolum ſubſtituti illis,
4 ſed ēt additi,ut dixi in l.filiæ.§ Titia.de cond.& dem.† ſed iſta diſtinctio non vř fienda per hanc l.quia uerba indefinitè plata circa perſonas in quas aliquid confert ſub aliqua qualitate,vñr extendi ad quoſcunq quibus qñcunque reperiet illa qualitas ineſſe.Et aduertendum,quia hic dř ꝙ multo magis in a.caſu admittuntur illi qui reperiuntur cognati tpe mortis,q̃ illi qui erant tēpore teſtamenti:rō patet ex ſe,qa tpe mortis legatum capit ſubſtantiam,tñ iſta rō non procederet in rebus legatis,ut d.l. ſi ita.

2 *Legatum factum in aliquibus ſub nomine uniuerſali,puta cognatione, cenſetur factum ſingulis quando tale nomen uniuerſale non ſignificat uniuerſitatem iuris,alias ſecus.*

3 *Si quis legaret clero huius ciuitatis,cenſetur legatum factū ſingulis clericis.*

1 **§.Si quis cognationi.** † No.in iſto §. ꝙ legatum fcm̄ in aliquibus ſub nomine vli,puta cognatione,cenſet fcm̄ ſingulis qñ tale nomē vle non ſignificat vniuerſitatē iuris, alias ſecus.ſ.eod.l. ciuibus, ubi legatum fcm̄ ciuitati uel ciuibus,q idē eſt,nō cenſet fcm̄ ſingulis,ſed ipſi uniuerſitati,qa illud nomen ſignificat uniuerſitatem iuris,ſicut eſt hoc nomē collegium,vel ſocietas, vt ſ. quod cu-
3 iuſq.vni.no.p totum.† Ex hoc vř,ꝙ ſi quis legaret clero huius ciuitatis,cenſet fcm̄ legatū ſingulis clericis, qa iſtud nomen clerus nō ſignificat uniuerſitatem,eo qa licèt ſint plures clerici in una ciuitate, nō tñ hñt arcā cōem, & ſyndicum cōem & alia ſigna vniuerſitatis,ut dicit Inno.in c.tanta. de exceſſi. prælato.

L E X XXII.

1 *Collegio licito poteſt legari,ſed illicito non,ſingulis tamen de collegio etiam illicito bene poteſt legari.*

2 *Fraternitates fuſtigatorum,ꝙ faciant collegium licitum.*

Quod tales cum ſint mere laici,debeant conueniri coram iudice ſeculari.

De relictis talibus fraternitatibus non deberetur epiſcopo quarta canonica.

3 *Quid in illis laicis, qui mutant habitum, qui dicuntur tertij ordinis ſancti Franciſci.*

4 *Quid de militibus gaudentibus.*

5 *Si collegium cui legatur eſt approbatum,legatum ei factum non diſtribuitur inter ſingulos,ſed uenit ad arcam communem.*

Si tale collegium diſſolueretur,an ea quæ ſunt de tali arca communi debeant inter eos diſtribui.

1 **CVm ſenatus.** †Collegio licito pōt legari,ſed illicito nō, ſingulis tñ de collegio ēt illicito bō pōt legari.h.d. hoc tñ vltimum eſt verum niſi collegium ſit reprobatum rōne ſectæ, & hæreticorum,tūc.n.ſingulis legari non poteſt,ut l.4.C.de hære.iuſti.† Et
2 ponit hic Bar.de iſtis fraternitatibus fuſtigatorum,ꝙ faciant collegium licitum,qa ad pium miniſterium,dicit tñ ꝙ cū ſint mere laici dēt conueniri coram iudice ſeculari,& iſtud habui de facto conſulere in ciuitate iſta. Intellige ſi conuenit ipſa fraternitas, nam ſi ſinglr,non eſſet dubium,& circa hoc uide omnino quod No.Bal.C.de epiſ.& cle.l.ſi quis ad declinandam.ver. x. quæro, & l.illud.& de ſacroſ.eccl.auth.hoc ius porrectum, uerſi. 2.q̃ro, q et ſentit idem,& dicit ꝙ de relictis talib.fraternitatib. non debet epō quarta canonica,qa non ſunt perſonæ eccleſiaſticæ, cū
3 non mutēt habitum nec faciant aliquam profeſſionem. † ſecus in illis laicis q mutant habitum,& hñt inter ſe certum modū viuendi, licèt ſtent in domibus propriis, ēt cum uxorib. ut illi de
4 tertio ordine ſancti† Franciſci,& ēt illi qui dñr milites gaudētes, qa dñr perſonæ eccleſiaſticæ,& ſunt exemptæ a iuriſdōne ſeculari,& ab onerib.ſecularium,nec pñt eis imponi collectæ, ita oot. Bar.in l.ſemp.§.qbuſdam,de iure immu. & dicit ſe oidiſſe plura conſilia de hoc Doctorum Bononienſium,licet 9trium in qbuſdam locis ſeruet.& iſtud ēt habui de facto in ciuitate Florentiæ.
5 † Et notandum hic, ꝙ ſi collegium cui legat̄ eſt approbatum legatum ei fcm̄ non diſtribuit̄ inter ſingulos, ſed uenit ad arcam cōem,ut dixi ſ.eo.l.ciuibus,iuncta l.1.qđ cuiuſq.uni.ubi dř ꝙ habent arcam cōem.ſi tñ diſſolueret̄ tale collegium,vtrum ea quæ ſunt in tali arca cōi dēāt īter eos diſtribui? dic ut plene no. in l. ſudales.j.de collegiis illicitis,p Bar.ſi uero eſt improbatum,nec uenit ad arcam communem,nec diſtribuit̄ inter ſingulos, quia legatum non ualet,niſi eſſet factum ſingulis, & non collegio.

1 *In re dubia ſuſpicitur qđ eſt uerſimilius,niſi illud eſſet a iure improbatum.*

2 *In re dubia illud dicitur uerſimilius quod eſt benignius,& ſi non apparet qđ ſit benignius,ſit interpretatio in contractibus contra proferentem.*

Quid ſi eſt omnino obſcuritas.

1 **VBi eſt verborum.** †In re dubia inſpicit̄ qđ eſt uerſimilius niſi illud eſſet a iure improbatū.h.d.9cor.l.in obſcuris.de reg.iu. primo ergo inſpicit̄ ille intellc̄s q facit rē ualere,& ille reſpuit̄,q facit nō ualere,ut ſ.eo.l.quoties.ſi aūt uterq.intellc̄s facit rē ualere,inſpicit,qđ eſt uériſimilius, ut hic,qđ exēplifica ut plene no.p gl.in l.ſi in ſtipl̄onib.de reg.iu.& ēt gl.hic tangit.† Et in dubio illud eſt veriſimilius,qđ eſt benignius, ſi aūr non apparet ut j.eo.l.cū in teſtō,& ſi nec hoc apparet,ꝙ ſit benignius,fit interpretatio in 9ctibus 9 proferentem,ut j.eo.l.cū quæritur,quod dicit l.veteribus.ſ.de pac. & ſi eſt oīno obſcuritas, adeo ꝙ non poſſit declarari ex aliquo de prędictis modis,reddit̄ diſpō nulla, vt j.eo.l. ſi quis de plurib. quæ omnes poſſunt iungi huic l.

L E X XXIIII.

1 *Mater ſi deceſſit ſimul cum filio,nec apparet quis eorum prior emiſerit ſpiritum.præſumitur mater prior deceſſiſſe,niſi filius eſſet impubes.*

1 **CVm pubere.** †Si mř deceſſit ſimul cū filio,nec apparet quis eorum prior emiſerit ſpiritum,præſumit mř prior deceſſiſſe,niſi filius eſſet impubes,qa tunc econuerſo.h.d.cum l.ſeq.idem in pre,ut ſ.eo.l qui duos § cū in bello. Et cum hac l.concordat ſ.e.l.quod de pariter. ubi ſi mř & filia ſimul deceſſerunt. non præſumitur ſuperuixiſſe,ſed potius prædeceſſiſſe. In text. ibi, (cum explorari non poſſit.) No.qa præſumptio huius l. non hēt locū niſi qñ non conſtat quis prior,& q poſterior,nec ēt conſtat ꝙ ſimul emiſerint ſpiritum,qa tūc lex nō p̄ſumeret. hēt ergo locum qñ 9ſtat,ꝙ uno caſu,vel impetu mortui ſunt,& eſt incertū an ſil emiſerint ſpūm,uel unus poſt aliū, ut dixi in l.inter ultum.ſ.eo.

L E X XXVII.

1 *Si teſtator uolui ſtari dicto heredis de perſona cui uolebat legare,quam ſibi dixit in ſecreto, ſtari debet dicto eius dummodo dicat aliquid quod ſit uerſimile.*

2 *Si teſtator dicit ſe dixiſſe hæredi in ſecreto cui uolebat legare,non tamen mandauit hæredi ꝙ teneret ſecretum ꝙ ſit præſumptio contra utrunque & quod hæres accommodauerit tacitam fidem de dando incapaci,& an talis præſumptio ſufficit ad auferendum hæredi tanquam ab indigno.*

3 *Si non dicat ſe dixiſſe uoluntatem ſuam executori,qui depatatus ad diſtribuendum bona prout ſibi placuerit in piam cauſam, dicat ſe diſtribuiſſe mille in quandam cauſam piam,quam dicere non intendit, quia teſtator in ſecreto ſibi dixit,& mandauit quod teneret ſecretum, an ſibi ſit credendum.*

4 *Qualiter ultima uoluntas non debeat pendere ex alieno arbitrio.*

5 *Quid ſi teſtator poſuit in declaratione hæredis & executoris, & ipſi inuicem diſcordant.*

6 *Si teſtator dixit hæredi ꝙ teneret ſecretum,& ipſe morte præuentus cum non potuerit executionem facere in teſtamento ſuo,dicit teſtatorem ſic uoluiſſe, & mandet hæredi ꝙ ſic faciat,an iſtud habeat uitiare.*

1 **QVem hęredi.** †Si teſtōr uoluit ſtari dicto hæredis de perſona cui volebat legare,quam ſibi dixit in ſecreto,ſtari debet dicto eius dummō dicat aliqd,quod ſit ueriſile.h.d.iſta notab. lex,oportet ergo ꝙ cum dicto hřdis ſint argumenta & cōiecturæ ꝙ ita ſit ueriſile teſtōrem uoluiſſe,alſ nō ſtaret eius dicto, fortè pōt intelligi hoc uerū,niſi hřs cū iurō dicat ipſum ſic uoluiſſe dūmodo nō ſit veriſimile uoluiſſe 9triū, ſeu ꝙ nō ſic uoluerit,& ita pōt intelligi l. Theopōpus. de dote pleg.q̃ vř requirere iurm
2 ſed iſta nō vř requirere niſi argumenta,& ueriſimilitudines.† Et notādū,ꝙ hic loquit̄ qñ teſtōr dicit ſe in ſecreto dixiſſe hřdi cui uolebat legare, nō tñ mādauit hřdi ꝙ teneret ſecretum:alias eſt p̄ſumptio 9 vtrunque,& ꝙ hřs accōmodauerit tacitā fidē de dādo incapaci, ñ tñ eſt tāta p̄ſumptio ꝙ ſufficiat ad auferēdū hřdi tanq̃ ab indigno,niſi poſtea appareat ita fuiſſe,vt quia reſtituit, vel tradidit incapaci, qa ex huc p̄ſumit̄ ita fuiſſe actum inter ipſum & teſtōrē,arg.l.cum qs puſt med.C.de natu.li. & ita loquit̄
3 l.Lucius.§.in teſta.ſ.de leg.j. †Quid autem ſi teſtōr non dixit ſe dixiſſe uolūtatē ſuā hřdi,uel executori,ſed ipſe executor deputatus ad diſtribuendū bona prout ſibi placuerit in piā cām,dicat ſe diſtribuiſſe mille in quādā cām piā,q̃ d.cere non intendit, quia teſtōr in ſecreto ſibi dixit,& mandauit ꝙ teneret ſecretū,an ſibi ſit credēdū? Et dixit Ioā.An.ꝙ nō in addi. Spec. de inſtru.edic.§. nūc uero aliqua in addi.q̃ incipit,ad qō. & ſic Epſ poterit executorem compellere ad oſtendendum in q̃ cām expoſuit,alſ cēt dare mām executoribus imburſandi ſibi oīa bona ſecundum eū.
4 †Sed oppono 9 hanc l.de legib.dicentib. ꝙ ultima uoluntas nō debet pendere ex arbitrio alieno,ut ſ.e.verū §.cum quidā. cū ſi. Sol.ſi teſtōr diceret,lego illi cui hřs uoluerit nō ualeret legatū, qa tunc bñ ponit in ſua uoluntate,ſed qñ dicit,lego illi quē dicā,vel quē dixi meo hřdi i ſecreto,cuius dicto volo ſtari,bō valet vt eſt caſus notabilis hic,qa tūc nō ponit̄ in ſua uolūtate,qa uolēdo ſeruare fidē non dēt eligere ad placitū ſuū,qđ poſſet in caſu p̄cedēti,ſed debet dare illi quē teſtōr ſibi dixit, & poſſet eſſe,
5 ꝙ ille eſſet ſibi nō beneuolus,& per ſeipm̄ nō elegiſſet illū. † Sed qđ ſi teſtōr poſuit in declaratione hřdis & executoris, & ipſi inuicē diſcordāt? Rōdeo neutri ſtatur ſcđm Bar.ad hoc.j.eo. ſi quid

de

de plurib. quod puto verum, niſi aliqua ſit rō quare magis dēat
dari vni q̄ alteri, puta ſi dicit id quod eſt uetiſimilius, & ſine pſo
6 na cui magis debeat dari fides arg. hic in fin. † Item quid ſi teſta-
tor dixit, ꝙ teneret ſecretum, & nulli diceret, ipſe autem morte
præuentus cum non potuerit executionem facere in teſtō ſuo,
dicit, teſtatorem ſic uoluiſſe, & mandat hęredi, vt ſic faciat, an
iſtud habeat vitiare? habeo nunc de facto, & puto ꝙ non, maxi-
mè pp iuſtam cām, quia nō ſp eſt parēdū teſtōri, ut ſ. de ꝯfirmā-
do tuto. l. in confirmando. cum ſeq. & ne pereat uoluntas teſtō-
ris, qa credendum eſt, ꝙ ſi talem caſum cogitaſſet, uoluiſſet ipm
exprimere, ergo, &c. arg. in l. tale pactum. §. fin. ſ. de pact.

L E X XXX.

*1 Nomen proprium expreſſum à teſtatore ſi non concordat cum nomine appel-
latiuo ſimiliter expreſſo ſtatur nomini proprio, ſi teſtator, habebat ipſum
nomen notum.*
*2 Si neſcitur an teſtator habuerit nota nomina propria, uel non in dubio magis
uidetur erratum circa nomen proprium quàm circa appellatiuum. & n. 1.*
*3 Quòd tunc cenſeatur habere nomina propria nota, quando habet notas per-
ſonas, aliàs ſecus.*
*4 Si nomen proprium expreſſum à teſtatore non diſcordat cum appellatiuo,
ſed concordat, cui ſit magis ſtandum, ſi poſſet operari diuerſos effectus.*

1 QVi habebat. † Si nomē ppriū expſſum à teſtō-
re nō ꝯcordat cum noīe appella
tiuo ſilr expſſo, ſtat nomini pprio, ſi teſtōr hēbat ipſum
nomē notū, & de illo corpore vr̄ teſtōr ſenſiſſe cui cō-
uenit tale nomē pprium, nō de illo cui ꝯuenit nomē appellati-
uum, qa cēſet in appellatiuo erraſſe. Si aūt nomē pprium non
hēbat notum, tunc econuerſo cēſet ſenſiſſe de illo corpore cui
ꝯuenit appellatiuum, & circa nomen pprium vr̄ erraſſe. h. d. iſta
ſingularis. l. q̄ ponit caſum mirabilem, & pulchrum, p quē pt rn̄
deri ad multa de facto contingentia, p quē declarat l. ſi quis in
2 fundi, uocabulo. de leg. j. † Quid aūt in dubio ſi neſcit, an habue
rit nota noīa propria, vel non? Rn̄deo magis uideri erratum cir-
ca nomen ppriū, q̄ circa appellatiuum, quod ſignat myſterium
aliqd̄, ex quo myſterio magis imprimit in mēte teſtōris notitia,
cum illud aliquid ſignificet in mente, q̄ nomen pprium, qd̄ p ſe
3 nihil facit: † dico aūt ꝙ tunc cenſet habere nomina ppria nota
qn̄ habet notas perſonas, alias ſecus, & ita intelligo iſtum tex. Si
eīm iſte teſtōr habuerat, iſtos ſeruos ſecum, pſumit habuiſſe no-
ta ppria noīa, ſi nō habuerat, ſecus, qa forte empti erāt p pcura
4 torē & ipſe nōdū uidit eos, pſumit nō habuiſſe no. † Sed q̄ro hic
loquit qn̄ nomē pprium diſcordat ab appellatiuo, qd ſi ꝯcordat
& exprimit nomē pprium & appellatiuum, cui ſit magis ſtādū
ſi poſſet operari diuerſos effectus? pone exemplum. Commiſſio
eſt facta Titio epō vel abbati talis loci, vel compromiſſum eſt fa
ctum mō pdicto, ſi attēdat nomē pprium, non trāſit ad ſucceſſo
rem in dignitate, qa ꝯtemplatione pſonæ, & nō dignitatis cenſe
tur facta. Si aūt attēdat nomē appellatiuum, ſic ſecus, & vr̄ attē-
di id, quod pcedit, ut l. ſi ſeruus cōis ita. de ſtip. ſer. Bar. ibi vr̄ tene
re ꝙ non attendat ꝙ pcedat, ſi loquēs hēbat notum nomen p-
prium, ſed illud magis attendat per hanc l. nota. Idem vr̄ ſi nomē
pprium non fuerit expſſum, ſed ſolum appellatiuum, ut ſi diſpō
emanauit à pſona, q̄ non hēbat notitiam pſonæ, vel noīs pprij,
cēſeat habuiſſe reſpectum ad dignitatē, & ſic trāſeat ad ſucceſſo
rem, & ita intelligit c. qm̄ abbas. de offi. dele. Si aūt emanat à p-
ſona quæ habeat notum nomen proprium, tunc ſecus, & ita lo-
quat quod no Bar. in l. qui ex liberis. §. hæc uerba. de vulg. & pu.
vbi dicit, ꝙ ſi duo compromittunt in Abbatem talis monaſterij,
& non exprimendo perſonam, non tranſit ꝯpromiſſum ad ſuc-
ceſſorem, qa cēſetur magis contemplatione perſonæ q̄ dignita-
tis, nā cenſentur compromittentes habere notitiam de perſona
in quam compromittunt magis q̄ princeps, & adde quod not. p
gl. in c. fi. de reſt. lib. 6. q̄ in executione teſtamenti vr̄ dicere ꝯtrā,
ſi teſtator reliquit executorem Abbatem talis monaſterij, tn̄ ad
idē tendit ibi gl. cum prædictis, quia vr̄ diſtinguere, an teſtator
habuerit affectionem ad perſonam, vel non. Pone exemplum ſi
erat unus ſanctus homo, certè præſumitur potius habuiſſe reſpe
ctum ad perſonam, q̄ ad dignitatem. Paul. de Caſtr. utriuſq. iuris
Doctor, legēs in ciuitate Bononiæ anno 1424. Sequitur l. fi. quæ
incipit plures. Copiaui ego Aegydius Angeli de Corneto anno
1428. in domo dicti Domini Pauli, in ciuitate Bononiæ.

L E X XXXI.

1 Clauſula in fi. poſita non refertur ſolum ad proxima, ſed ad omnia pcedētia.
*2 Quinque limitationes ad regulam ꝙ clauſula in fi. poſita non ſolum refertur
ad proxima, ſed ad omnia præcedentia.*
3 Quid in clauſula in principio uel in medio poſita.
*4 Quando apparet ꝙ aliqua qualitas eſt appoſita ad qualificandum unum ca-
pitulum, an cenſeatur repetita.*

1 PLures teſtamento. † Clauſula in fine
poſita non refertur
ſolum ad proxima, ſed ad omnia præcedentia. h. d. nota-
2 biliter. † Et iſtud dictum recipit plures limitationes,
prima colligitur ex tex. in verbo (coniuncta ſcriptura,) nam eſt
verum qn̄ pcedentia ſunt ꝯiuncta cū proxi. pcedenti cōtinuata
ſcriptura: ſi eīm eſſent aliqua intermedia, nō referret ad illa re-
mota, ſed ad pximè pcedentia, argm̄ eius qd̄ no. Inſti. de re. diui.
§. item lapilli. Secunda lītatio tangit hic p Bar. qn̄ illa clā eſt poſi
ta in oīone de per ſe, ut erat hic in uerſi. & hoc amplius, & dicit
oīo de per ſe qn̄ hēt uerbum principale de per ſe, ſi aūt non ha-
beret tale uerbum, tunc apponeretur per modum qualitatis ad
pcedentia, & ideo referretur ad proxime præcedentia, ut l. filiū.
cū ibi no. j. qn̄ di. leg. ced. Tertia limitatio eſt, quia procedit, qd̄
hic dr̄ qn̄ pōt referri ad omnia ſalua rōne recti ſermonis & ſine
vitio, aīs non referretur ad quæ non poſſet, ſed ad illa tantum ad
quæ poſſet, ſiue ſint mediate pcedentia, ſiue immediate, ut l. ſi
idem cum eo. in fi. ſ. de iuriſd. om. iud. & ibi no. Quarta lītatio eſt
qa eſt uerum quod hic dr̄, qn̄ non eſt obliqua rō quare magis de
beat referri ad unum q̄ ad aliud, aīs referretur ad illud in quo eſt
maior rō: iſta limitatio colligitur ex l. j. C. de lib. præte. a contra-
rio ſenſu. Quinta limitatio eſt, quia procedit, niſi ſit aliqua de
præcedentibus quod uitiaretur ſi ad illuc fieret relatio, nā tunc
ad illud non fit, ut l. talis ſcriptura. circa fin. & ibi no. de lega. j. &
3 vide omnino quod not. Bar. † Sed quæro, hic loquitur quando
clauſula eſt appoſita in fi. Quid ſi in principio, uel in medio? Re-
ſpondeo idem, niſi ſit intra unū capitulum, quia tunc non con-
cerneret, niſi illud ſolum, ut probatur in d. l. j. C. de libe. præte. &
in c. ſecundo requiris. de appella. & iſta concernunt articulum
relationis, quæ relatio dicitur quando una clauſula eſt appoſita
de per ſe, & quæritur an referatur ad omnia ſequentia. uel om-
4 nia præcedētia. † Eſt & alia materia quæ dicitur repetitionis, qn̄
apparet ꝙ aliqua qualitas eſt appoſita ad qualificandum unum
capitulum, an cenſeatur repetita in ſequenti: nam hoc non con
tingit ex relatione, quia conſtat, quòd nō refertur niſi ad illud,
ſed eſt dubium an cenſeatur uoluiſſe eandem qualitatem repe-
tere in aliis, & ſic alia capitula, non dico quod qualificentur ex
illa qualitate ſpecificata in uno, ſed ex tacita qualitate repetita
in iſto. Et breuiter ſi eſt appoſita in ultimo capitulo, nō poteſt
dici, quòd cenſeatur repetita in præcedentibus, quia repetitio
non eſt, niſi reſpectu ſequentium, & ita loquitur qd̄ ſupra dixi,
quando nō eſſet appoſita in diuerſa oratione. Facit l. quiſquis,
cum ibi no. de leg. 2. Si autem eſſet appoſita in præcedenti capi-
tulo, & quæritur an intelligatur repetita in ſequenti, tunc diſtin
gue, aut loquimur in diſpoſitione legali, & dic ut plene notatur
per Bart. in l. prætor. §. etiīque differentia. j. ut bonorum rapto-
rum. Aut loquimur in contractibus, & dic ut no. per eundem in
l. ſtipulatus. §. Chryſogonus. de uerbo. obl. In tex. ibi, & hoc am-
plius. & de iſta clauſula eſt dubitatio, an referatur ſolum ad Se-
lianam an ad Semproniam, de quibus locutus fuit. ſ. proxi. im-
mediatè. Et an ad alias de quibus mediate. ſ. proxi. fuerat locu-
tus, & reſponde, ut ſequitur.

1 Legata regulariter fiunt contemplatione legatarij.
*2 Legata aliquando non fiunt principaliter contemplatione legatarij, nec ut ſi-
bi prouideatur, ſed in odium hæredis, uel alterius grauati, & tunc dicitur fie
ri nomine pœna, & ualent hodie, & quando non teneant. & nu. 1.*
*3 Si teſtator poteſt imponere pœnam hæredi non obedienti præcepto poſſibili, &
iuſto, an ita poſſit iungere vſuras.*

De his quæ pœna nomine relinquuntur. Rubrica.

1 ¶ † Notandum eſt quod legata rīr fiunt contemplatione legata
rij, & pp merita quæ præſumuntur erga ipſum, ut l. nec adiecit.
2 pro ſoc. † ſed aliquando non fiunt principaliter contemplatio-
ne legatarij, nec ut ſibi prouideatur, ſed in odium hr̄dis, uel alte
rius grauati, & tunc dr̄ fieri nomine pęnæ, de quo loquitur iſte
titulus. Et olim ante iura ſtōrum non ualebant, ſed hodie tam
de iure ſtorum q̄ Codicis ualent, niſi qn̄ præcedit diſpō. ſeu præ-
ceptum impoſſibile de natura, uel de iure, nam tunc non delin
quit qui non ſeruat, eſſet ergo iniuſtū, ꝙ incideret in pœnam, &
hoc vult. l. j. huius tituli. idem ſi pp culpam unius ex hæredib. in-
poneret pœna alteri cohr̄di, quia non tenet, ut l. pater ſa. reſtō.
ſ. de hære. inſti. Quid autem ſi præceptū non eſt impoſſe de natu
ra, nec reprobatum a iure, tn̄ ius ſibi non aſſiſtit. Rn̄deo debet
ſeruari de facto, alias incidit in pœnam, ut l. quidam cū filium,
de uerb. obl. & ibi no. per Dy. & quod no. Bar. eo. ti. l. ita ſtipula-
tus. Quod aūt relictum pœnæ nomine ualeat iure ſtorum, ſi nō
procedit præceptum impoſſe, licet non caueatur in l. j. huius ti.
probatur in l. mulcta. de condi. & demon. & l. j. §. item ſi ita. ad l.
3 Fal. de iure aūt. C. clarū eſt. ut l. j. C. eo. † ſed an ſicut pōt impone-
re pœnā hr̄di non obediēti præcepto poſſibili & iuſto, ita poſſit
iniungere vſuras, puta ꝙ ſi non ſoluerit intra tm̄ tps teneatur le
gatario ad tantū quolibet menſe p uſuris? Bar. hic in l. fin. huius
tit. tenet ꝙ non, quia uſuræ ſunt prohibitæ, ſed pœna non, & ita
conſuluit de facto, tn̄ in ꝯrium facit, quia iſta rō procederet qn̄
proueniunt vſuræ ex cupiditate, & ex diſpōne illius cui appli-
cant, ſed hic nō ſic, nā applicant legatario, & non ueniunt ex di-

ſpoſitione ſua,ſed teſtõris,q potuit de bonis ſuis diſponere ꝑ li-
bito voluntatis,& ſicut poterat hr̃di nõ relinquere, ita põt ſu ꝑ
relicto grauare.arg.l.uideamus.§.pe.de in litẽ iurã.& in l.ĩ actio-
tib.eo.ti.& nõ diceẽ uſura q̃ ꝓprie dr̃ qñ ex pacto creditoris ꝓue
nit,& credo ꝙ iſta pars ſit uerior de iure. Bal. tamen in l.j.C.eo.
uidetur ſequi Bar.

L E X PRIMA.

1 *Si filius uel ſeruus alterius ſit hęres inſtitutus, non poteſt imponi pœna patri vel domino,ſi prçcedat præceptum impoſſibile,uel reprobatum in perſonam filij,uel ſerui.*
2 *Statutum an poſſit diſponere ꝙ ſi filius delinquat,teneatur pater pro eo. Sicut non poteſt ſtatutum laicorum diſponere contra clericum, an nec ẽt contra coniunctum clerici.*
3 *Si teſtator relinquat centum filio pro ſua legitima,& mandat ſibi ꝙ nihil plus petere poſſit,& ſi contrafaciat,cadat a dicto relicto, ꝙ tamen poterit agere ad ſupplementum.*

1 Filioſa. †Si filius uel ſeruus alterius ſit hr̃s inſtitu
tus,nõ p̃t imponi pœna pr̃i,vel dño,ſi p̃ce
dat p̃ceptũ impoſſibile,vel reprobatũ in ꝑſonã filij,
uel ſerui.h.d. Sicut ergo ipſe filius uel ſeruus nõ dẽt
incidere in pęnã ſi tale p̃ceptũ nõ ſeruat, ita nec pr̃,
2 vel dñs.†Et facit ꝯ ſtatutũ Florẽtinũ,quo caueẽ ꝙ ſi delinquat fi
lius pr̃ teneaẽ ꝓ eo,nã ſicut nõ p̃t ſtatutũ laicorũ diſponere ꝯ cle
ricũ,ita nec ꝯ ꝯiũctũ clerici.qa eẽẽt ſcm̃ in ſtau dẽ iuris,ad qd̃ ĩ.
de ꝯd.& dem.l.hr̃s meus.in fi.gl.tñ hoc male intellexit, ponẽdo
caſum,ꝙ p̃ceſſit p̃ceptũ de dãdo x.qa iſtud p̃ceptũ nõ eſt illicitũ
nec ꝓbroſum,qd̃ vr̃ reqri in tex.ad hoc vt nõ ualeat relictũ noĩe
pęnæ.tñ gl.intellexit ꝙ ip̃m relictũ noĩe pœnę dicaẽ illicitũ ,uel
ꝓbroſum,eo ipſo ꝙ noĩe pœnæ relinqẽ,& hoc iure iſto,ſed non
3 eſt uerũ.ut ſ̃.dixi.†Et pone exẽplũ in p̃cepto reprobato, ſi teſta
tor relinquat cẽtũ filio ꝓ ſua ltima,& mãdat ſibi ꝙ nihil plus pe
tere poſſit,& ſi ꝯ faciat,cadat a dicto relicto, non tamen pote-
rit agere ad ſupplementum,quia tale grauamen non poteſt im-
poni in legitima,ut ĩ.quoniam in prioribus.C.de inoffi.teſta.&
de hoc eſt tex.ut cum de appel.cogno.§.cæterum.

L E X II.

Pęnam a conditione. Ad euidentiã p̃mitte ꝙ ſi
relinquo tibi rẽ aliq̃, puta
fundũ & in euẽtũ alicuius ꝯdõnis iſtũ fundũ relinquo alteri,vel
tibi,& iſtud p̃t ꝯiungere altero de trib.mod.vel noĩe pœnæ,& ſic
principl̃r in tui odiũ,uel principl̃r in fauorẽ ipſius Titij,& tunc
dr̃ ꝯdõ.Itẽ p̃t dici ꝙ ſit trãſlatio de pſona tua in illã de qua loqẽ
tit.de adi. & transferẽ.leg.& differt trãſlatio a ꝯdõne qa ſi trãſ-
fero,adimo tibi,& relinquo illi,& ſic ille nõ habet petere a te,ſed
ab hr̃de meo,& iõ hr̃s meus qñ tibi tradit,dẽt recipere cautionẽ
q̃ ꝯmitteẽ ſib , & nõ illi tertio, & ita loquiẽ l.cũ ſub hac.de ꝯd.&
dem.ſed in p̃cedẽti caſu qñ nõ eſt trãſlatio,ſed ſimplex ꝯdõ , nõ
adimo tibi, ſed uideor te grauare de dando illi & ſic ille tanq̃ fi-
deicõmiſſarius nõ põt petere ab hr̃de,ſed a te,niſi tu cedas ſibi ꝯ
hr̃dẽ,ut ſ̃.de le.j.l.fideicõmiſſa, cũ ibi no.& no.in l.Imperator.in
prin.de leg.2.& de leg.3.l. ſi legatarius. in pœnam aũt dr̃ relinq
illi tertio,qñ p̃cederet p̃ceptũ in pſonã tuã , & in caſu quo illud
nõ ſeruares, fuiſti grauatus dare alteri,dicit ergo hic Iuriſcõſul-
tus,ꝙ ad tale relictũ de pſona tua in illum ſit pœna,vel ſit ꝯdõ,
an uero ſit tranſlatio ex uoluntate defuncti perpenditur uolun
tas autem colligitur ex uerbis, ſecundum quod prædixi.

De regula Catoniana. *Rubrica.*

L E X PRIMA.

1 *Inſtitutio ad hoc ut valeat inſpicitur tempus teſtamenti & tempus mortis, & aditionis,ut nullo iſtorum temporum adſit aliquod impedimentum propter quod inſtitutio non poſſit ualere,licèt aliquo tempore medio ſuperueniat,& poſtea ceſſet.*
3 *Ratio quare regula Catonis non habet locum in legatis conditionalib.uel quorum dies non cedit ab adita hæreditate.*
4 *Regula Catoniana ad hoc ut habeat locum,ſex requiruntur.*
5 *Si legaui tibi rem tuam ſub conditione ſi me uiuo eam alienaueris, & nunc morerer,quare non ualeret legatum.*
6 *Statutum ſi dicat ꝙ forenſis non poſſit acquirere in territorio bona immobilia & legatarius tempore teſtamenti erat forenſis , ſed tempore mortis factus eſt ciuis,ꝙ poterit capere non obſtante regula Caton.*
7 *Si quis legat baſtardo,& tempore mortis reperiatur legitimatus,an ceſſet regula Cato.ut legatum ualeat,uel non.*

1 Catoniana. †Legatum qd̃ eſſet inutile,ſi te-
ſtõr tpe teſti deceſſiſſet ꝑp aliqd̃
impedimentum ꝙ tũc ſuſtinebat,licet illud impedi-
mẽtũ ceſſet uiuẽte teſtõre, & nõ ſubſit tpe mortis,
nihilominus eſt inutile ex regula Catonis, ſi tale le-
gatum erat purum,uel in diem certum,& erat tale cuius dies ce
debat à tpe mortis,& tale impedimẽtũ ꝓcedebat ex aliqua lege
veteri ante regulã Catonis ꝯpoſitã,ſecꝰ ſi legatũ ſit ꝯdõnale,vel
in diẽ incertũ.Itẽ ſecus ſi ſit tale,cuius dies cedit ab adita hr̃dita
te.Itẽ ſecus ſi tale impedimentum ꝓuenit ex aliqua l. noua poſt
r̃lam Catonis,quibus caſibus ſufficit ꝙ reperiaẽ ceſſare impedi-
2 mẽtũ tpe quo cedit dies legati.h.d.totus nt. † Et aduertẽdũ,ꝙ li
cèt in Inſtitutis eſſet ſtatutũ ꝙ inſpiceret tp̃s teſtamenti, & tp̃s
mortis,& aditionis, vt nullo iſtorũ tpum adſit aliqd̃ impedimẽ-
tum,ꝑp qd̃ inſtitutio non poſſit valere ad hoc vt valeat licet ali
quo tpe medio ſuꝑueniat,& poſtea ceſſet.vt ſ̃.de hęr.inſ.l.ſi alie
num.§. in extneis.In legans tñ hoc nõ erat ſtatutum añ canonẽ ,
ꝑp quod videbaẽ dr̃e inſpici tp̃s mortis,qa illo tpe legata ſumũt
vires,& videbaẽ,ꝙ ſi illo tpe nullum ſit impedimẽtum,poſito ꝙ
fuerit tpe teſtĩ non reddaẽ legatum inutile,argumẽto ſ̃.tit.2.l.ſi
cognatis.verſ.certè. tñ Cato ſtatuit ꝯtrium,qa cum teſtõr faciat
legatum cum iſta intentione,ꝙ ſi ſtatim moreretẽ,ſtatim valeat,
& ſortiaẽ effm̃,dẽt inſpici talis intẽtio in tm̃ vt reqraẽ ꝙ tũc tpis
nullum ſubſit impedimẽtum, ac ſi legatum ſtatim ſortireẽ effm̃
ſuum,& iõ ſicut in alijs diſpoſitionib.inter viuos,q̃ ſortiunẽ effm̃
ſtatim,ſi ſubeſt impedimẽtum à princ.& ſic diſpõ ſit nulla, licèt
poſtea ceſſet nõ recõualeſcit,ut l.qd̃ ab initio.de reg.iu.ita in le-
gatis licet habeant ſuſpẽſionem in futurũ qa hoc nõ inſpicit,ſed
inſpiciẽ intẽtio teſtõris,q̃ fuit ꝙ ſi ſtatim decederet, ſtatim ſorti-
reẽ effm̃.Si verò voluit ſtatim valere,& effm̃ ſortiri, ergo dẽt poſ
ſe valere,& effm̃ ſortiri, & ſic dẽt ꝯcurrere diſpõ iuris cum intẽ
tione teſtõris ad hoc ut legatum valeat,& ſi nõ ꝯcurrit, non va-
let, nec ex poſt facto ꝯualeſcit, poſito ꝙ impedimentum ceſſet
5 antequam ſortiaẽ effectum. † Et ex his patet rõ quare r̃la Cato-
nis non hẽt locum in legatis ꝯdõnalib. vel quorum dies non ce-
dit ab adita hr̃ditate, qa illa nõ facit teſtõr eum hac intẽtione ꝙ
ſi ſtatim decederet,ſtatim valerent,& iõ nõ inſpiciẽ tp̃s teſtĩ,ſed
ꝯdõnis euenientis , vel aditæ hr̃ditatis qb. tpib. voluit teſtõr va-
4 lere.†Reqruntẽ ergo pl̃a vt hẽat locum r̃la Catoniana, primo, ꝙ
legatum ſit purum,ſupple, vel hẽat diem certum,nam & tũc te-
ſtõr cẽſeẽ voluiſſe,ꝙ ſtatim valeat quo ad ceſſionem diei, & quo
ad trãſmiſſionem ſi ſtatim decederet , ſecus ſi ſit ꝯdõnale , vel in
diem incertum,& de ꝯdõnali ponunẽ in l.j.duo exempla,primũ
ſi legaui tibi ſi poſt Calendas mortuus fuero,nam ſi tpe teſtĩ mo
rerer,tale legatum non valeret,qa non ſum mortuus poſt Calen
das,& tñ ſi poſtea morior poſt Calẽdas, valet. Certè hic eſt alia
rõ quia extat ꝯdõ ſub qua fuit ſcm̃,ſed ſi deceſſiſſem tpe teſtamẽ
ti, nõ extitiſſet, nimirum ſi nõ hẽt locum.Item hic ꝓueniret im-
pedimẽtum ex verbis teſtatoris, ſed regula Catonis loquiẽ qñ ꝓ
uenit aliunde,ad qd̃ optimè.ſ̃.de leg.2.l.debitor.§.ſeruo. ver.ca-
5 lumnioſa.†Aliud exemplum eſt,ſi legaui tibi rem tuam ſub ꝯdõ
ne ſi me viuo eam alienaueris,nam ſi tunc morerer,nõ valeret ,
quia non alienaueras tempore teſtamenti,ſed ſi poſtea aliene s ,
valet. Certè etiam hic ſunt aliæ rationes quare ceſſet,ſicut ſ̃. illa
ergo verba tex.(ſi eum & cætera.) determinant ſequentia. ſcd̃m
Cy.& ſic ſub verbo teſtatoris non legis, ſi enim fuiſſet legata ſim
pliciter res tua,non ualeret,nec reconualeſceret,licet poſtea a-
lienares viuente teſtatore,vt Inſt.de leg.§.ſi rem.Aliud exemplũ
ponitur in l.ſeq.ſi relinquo filiæ meæ ſub conditione ſi nupſerit
Titio me viuente,nam ſi ſtatim decederem,non debereẽ legatũ.
quia non eſt nupta,ſed ſi non deceſſi,& poſtea nubat me viuen-
te,benè valet.Certè etiam hic eſt alia ratio quare ceſſet, ſicut in
præcedentib.Pone ergo caſum magis dubium,ſi legaui, ſi nauis
ex Aſia venerit,nam poſito ꝙ nunc decederem,non ꝓpterea ꝯ-
dõ diceretẽ defecta,cum poſſit poſt mortem euenire,ſed in caſib.
præcedentibus deficeret ꝯdõ,ſi teſtator moreretur tpe teſtamẽ-
ti,nimirum ſi legatum non debereẽ, & certè ẽt hoc caſu qñ non
deficeret legatum eſſet inutile,nõ ꝑp defectum ꝯdõnis,ſed ꝑp i-
pedimẽtum ſubſiſtens,& tñ ſi repeñaẽ extare tpe conditionis e-
xiſtẽtis, valet. Scd̃o requiriẽ ꝙ ſit tale cuius dies cedat à tempo-
re mortis,vt eſt regulariter, ſecus ſi ab adita hæreditate,ut eſt le-
gatum vſusfru.uel libertatis, uel alterius rei quæ relinquitur ſer
uo proprio cum libertate,vt C.de cad.tol.l.j.§. in nouiſſimo,nã
ſufficit ꝙ reperiatur ceſſare tpe quo aditur hr̃ditas,quia tunc vo
luit teſtator ſortiri effectum non tpe teſtĩ, etiam ſi tunc morere
tur. Tertio requiritur ꝙ impedimentum aliquod ſubſiſteret tpe
teſtĩ,ꝑp quod non poſſit valere,ſi.n.nullum ſubſiſteret, non ha-
beret locum regula, ſed valeret dummodo nec tempore mortis
ſubſiſtat, alias eſſet inutile , non ꝑp regulam Catonianam , quæ
non loquitur in impedimento ſubſiſtente tempore mortis tm̃ ,
ſed ſolum de ſubſiſtente tempore teſtamẽti,ſi ꝑp alias diſpoſitio
nes iuris,qa inutiliter cederetur dies impedimento ſubſiſtente,
nec obſt.l.ſi cognatis.ĩ.ti.2 in prin.quia ibi non ſubſiſtebat im-
pedimẽtum tpe mortis, cum illi q petebant ſe admitti ad legatũ
eſſent incapaces,licet in eis non adeſſet qualitas,cuius contem-
platione factum fuit relictum,qa ſufficit ꝙ fuerit tempore teſta-
6 menti.† Quarto requiritur ꝙ tale impedimentum proueniat ex
lege antiqua,ſecus ſi ex lege noua poſt illam regulam factam, vt
in l.fi. & hoc gl.ibi exemplificat multis modis, ſed exempla poſ-
ſunt

ſunt dari ſatis clara, ſi ꝓueniret impedimētum ex forma ſtatuti,
vt ſi dicat ſtatutum ꝙ forenſis nō poſſit acqrere in territorio bn
na immobilia,& legatarius tpe teſtī erat forēſis, ſi tpe mortis fa-
ctus eſt ciuis,certè poterit capere non obſtante rła , qđ eſt notā.
Quinto requirit ꝙ tale impedimentum ꝓueniat altero de qnq.
modis vel ex pſona teſtõris,vt ſi erat inteſtabilis,licèt tpe mortis
reperiat teſtabilis,& hoc eſt indubitatum,& dicit Bal.notabi.C.
de fideicommiſſis.l.eam quā. ꝙ ēt ſi ꝯferret legatum in tempus
quo erit teſtabilis, tale legatum nō valeret,nec reconualeſceret
nec obſt.l.in tpś.de hęr.inſt.qa loquit qñ ꝓueniebat impedimē-
tum aliunde,q̄ ea pſona teſtõris,quod eſt ſingulare, & pulchrū.
deportatus ergo ſi teſtet , licet dicat Inſtituo talem cum deſiero
eſſe deportatus , & poſtea deſinat eſſe,'non ppea conualeſcit in-
ſtõ,vel legatum. Scđs modus eſt,qñ tale impedimentum ꝓuenit
duntaxat ex qualitate rei legatæ,vt ſi legat res ſacra , vel religio-
ſa,vel affixa ædib.vt l.cætera.§.j.de leg.j. Tertio qñ ꝓuenit mixta
conſideratione legantis,& legatarij,vt cum qs legat ſeruo ꝓ prio
ſine libertate,nam tali ſeruo ab alio poſſet legari,& teſtõr alteri
q̄ illi ſeruo poſſet legare, & ſic ꝓuenit impedimentum mixta cō
ſideratione,vnde non reconualeret ſi deſineret eſſe ſeruus,vt In
ſti.de leg.§.an ſeruo.Quartò quando mixta conſideratione lega
tarij,& hr̄dis,ut ſi legat qđ ſeruo hr̄dis ſine libertate. Vltimo mix
ta conſideratione legatarij,& rei legatæ,vt ſi lego tibi rem tuam
vt Inſti.de le §. ſi rem. Si verò impedimentum ꝓueniat ſolum ex
defectu ſubſiſtente in perſonam legatarij,ceſſat rła Catonis, vt ſi
7 legatur incapaci,vt l.3.§.qñ autem.de iure fiſc. † Quid ergo ſi qs
legat baſtardo, & tpe mortis reperitur legitimatus, certè tunc
prouenit defectus mixta conſideratione legantis,&legatarij,vñ
non reconualeſcit: quia baſtardo poteſt legari ab alio q̄ a patre,
ſed ſi eſſet omnino incapax,ut deportatus, tunc prouenit merè
ex defecto legatarij, ideo ſufficit ꝙ tpe mortis reperiatur reſtitu
tus. Sexto & vltimò requiritur ꝙ teſtator potuerit circa illum
defectum diſpenſare,ideo ſi non diſpenſat, eſt quid ſibi impute-
tur,ut patet in caſibus præcedentibus, nam ſi volo relinquere
ſeruo meo, poſſum tollere defectum, relinquendo ſibi liberta-
tem, ſi non tollo,imputetur mihi. Si aūt eſt talis defectus circa
quem non poſſum diſpenſare, quia non eſt quid mihi impute-
tur, ceſſat regula, vt in ultimo caſu præcedenti quando eras in-
capax,& probatur in l.ſeruum.filij. in prin.ſ̄.de legat.j.& per p̄-
dicta remanent declaratæ gloſ. Duos titulos proximè ſequentes
ipſe dominus Paulus omiſit, quia ſuperuenerunt vacationes.

De Conditio. & demonſtratio. *Rubrica.*

L E X PRIMA.

1 Omne legatum præſumitur purum ſine conditione, vel die.
Legatum in diem certum, poteſt ante ſolui legatario inuito per hæredem, & ſi non recipit, conſtituitur legatarius in mora & ſi fuit facta conſignatio & depoſito, liberatur hęres ipſo iure.
Quid ſi dies fuit appoſitus fauore legatarij.
3 Dies incertus quando, ſed certus an, ſiue etiam incertus, an & quando, an faciat ſemper in legato conditionem.
Quę dicatur conditio extrinſeca, & quòd non impediat diei ceſſionem, nec tranſmiſſionem.
4 Conditio quæ ineſt ex diſpoſitione legali, etiam contra uoluntatem teſtatoris, ut eſt conditio ſi adeatur hæreditas, quia non impediat cedere diem legati, nec etiam conditio appoſita inſtitutioni, cum illa ſuſpendat aditionem, non reddit legatum conditionale.
5 Relatiuum quis, vel qui, cum uerbo futuri temporis, facit conditionem tacitam non expreſſam.
Differentia inter dictionem ſi, & dictionem cum, quantum ad faciendam conditionem. & nu.6.
6 Conditio debet ſe habere ad eſſe, & non eſſe.
7 Emphyteuta quare non poſſit inuito proprietario ſoluere penſionem pro longo tempore.
Conditio per quę uerba, uel dictiones inducatur.

1 LEgatis. †Lex iſta primo ponit diſtinctionem
trimebrem cum exceptione, vſque
ibi (cum dies.) ſecundo proſequitur primum mē-
brum declarando & ſupplendo, quia cum ſit de
die certa an & quando , ſupplet, quia aliquando
eſt dies certa an, ſed incerta qñ, vt eſt dies mortis.
Etiam iſta magis facit legatū ꝯdõnale, q̄ in diē, vſq. ibi (ineſt) ibi
declarat exceptionem q̄ fuerat de ꝯdõne q̄ aliqñ ineſt, licet non
fuerit expreſſa,& declarat quomodo põt ineſſe ex natura rei le-
gatę ſed iperat, vñ ineſt ꝯdõ ſi erit in futurum. aliqñ ineſt non ex
nā rei legatæ, ſed ex mõ legandi, vt lego ſeruo quem alteri non
legauero ideſt ſi non legauero. Et iſta pro ſummario ſufficiant.
2 †In tex. ibi (aut ſi nihil horum &c.) quia ſimpliciter fuit relictum
& ſic no. tłam ꝙ omne legatum præſumitur purum ſine ꝯdõne,
vel die, niſi appareat appoſita, vel niſi ſit caſus, in quo inſit ex di-
ſpoſitione legali,& ad hoc allegatur iſte tex. cum gl. & ꝯcor. alle
gatis. In text. ibi ſolui tñ pñt. ſub. ēt inuito legatario, nō ꝙ p̄ciſè
ꝯpellat ſi nō vult, & ſi nō recipit, ꝯſtituit in mora,& piculum in
cipit ad eū ptinere , ēt ſi primo nō ptinebat,& ſi fuit fcā ꝯſigna-
tio & depoſitio, hr̄s liberaret ipſo iure.l.obſignatione. C. de ſol.
& eſt ideo,quia dies præſumitur appoſita fauore grauati, cui po
teſt renunciari, ſecus ſi non apparet ꝙ fauore legatarij, vt in gl.
(cum gratia.) an aūt dies certa an,& qñ impediat dum obligat ,
dic p Bar. in l.ita ſtipula.de verb.ob.transmiſſionē aūt, & ſi c ceſ
ſionē non impedit.l.ſi poſt diē.& l.ſi dies.qñ dies leg.ced. ſed be
ne impedit trāslationē dñij.l.Sempronius Attalus.de vſufr.leg.
3 no.gl.in l.ſi ita ſit ſcriptū.§.j.de leg.2. † In tex ibi,(dies aūt incer
tus) ſub.qñ ſed certus an, vt eſt dies mortis, quæ pro ꝯditione vr̄.
ut ſequitur,& multo magis qñ eſt incertus an, & qñ vt cum Ti-
tius erit ꝯſul.l.dies incertus. j̄.eod.illa eñ in legata ſemper facit
ꝯdõnem . ſed in p̄cedēti diſtinguit, an erat incertū euētutū viuo
legatario, ut dies mortis hr̄dis, uel alterius,& idē vt hic , & j̄.eo.
l qb.dieb.§ qdam Titio an erat certū euēturū viuo legatario,&
iſta dies nō reddit legatū ꝯdõnale, qa cū incipis mori, purificat le
gatū,& ipm trāſmittis, ut no. in l.ex̄neum.de hær.inſt ad qđ l.mi
4 les ad ſororē.§.p parte de leg.2.& l.fi.qñ dies leg.ced.† In fi.tex.
ibi (aut fructus.) Et iſtis caſib. qa ꝯdõ ineſt velit nolit teſtõr non
or̄ ꝓuenire ꝯdõ ex teſtõ, ſed extrinſecus, iō nō impedit diei ceſſio
nē, nec tranſmiſſionem.l.cum illud.§.j.circa fi.qñ dies leg.ced. iū
cta l.ꝯdõnes q̄ extrinſecus. j̄.eo. ita intelligit gl. in l.qđ in rerum.
de leg.j. Idem in alia ꝯdõne q̄ ineſt ex diſpoſitione legali, ēt ꝯ vo-
lūtatem teſtõris, vt eſt ꝯdõ ſi adeat hr̄ditas, qa nō impedit cede-
re die legati, nec ꝯdõ appoſita inſtitutiōi , cū illa ſuſpēdat aditio-
nem vñ non reddit legatum ꝯdõnale, licet in inſt. ſic l.ſi dies.§.fi.
qñ di.leg.ced.& l.hr̄di.in prin.eo.ti. In ſeq. vero caſu, qa ꝯdõ non
ineſt ꝯ volūtatem defuncti immo ſm eam, cum oriat ea mõ le-
gādi, poterat eñ alio modo legare, & nō ineſſet, tūc ꝯdõ nō dr̄
extrinſeca, iō impedit diem legati cedere,& tranſmittit, ſicut qñ
qđ purè legauerat ſub ꝯdõne adimit, nam cenſet ſub ꝯria ꝯdõne
relictum.& qa ꝓuenit ex eo qđ teſtõr fecit , impedit diem legati
cedere.l.quod purè, qñ dies leg.ced.& no.in l.ſi poſt mortem. §.
5 fi.de leg.1.& no.† ꝙ relatiuum qs, cum verbo futuri temporis fa
cit cōditionem tacitam, nō expreſſam, de quo no. in l. Stichus q
meus erit.de leg.j.In gl.j.in prin.ibi (q̄ apponit p ſi, & p cū.) & ſic
dictio ſi,& dictio cum, ęqparant ad faciēdam ꝯdõnem, nec vr̄ eſ-
ſe dr̄ia inter eas quātum ad hoc, vt l.q ꝓmiſit de ꝯd.indeb. ſed im
mo eſt dr̄ia, qa dictio, ſi, facit principlr ꝯdõnem, ſecundariò diē,
ſed dictio, cum, ecōuerſo.l.ſi Titio. qñ dies leg.ced.in fin.prin. Ex
hoc reſultant ēt alię dr̄iæ, qa qñ apponet circa verbum ſubſtan
tiale legati, vt eſt verbū voluerit, dictio ſi, reddit legatum ꝯdõna
le, ſi fiat ſub ꝯdõne ſi talis voluerit , quaſi ſubſtātia ſit commiſſa
in alterius volūtatem, qđ eſſe nō dēt: ſecus ſi p cum, quaſi magis
dilatio q̄ ſubſtantia vr̄ commiſſa.l.fideicommiſſa.§.cum eſſet.de
leg.3.& l.cēteſimis.§.fi.de ver.ob. Itē ſi apponetur ad executio-
nem legati, ſimiliter differunt, vt ſi lego tibi ſimpliciter,& in v-
na oratione,& poſtea tibi mando ſolui ſi Titius morietur, reddi
tur legatum ꝯdõnale l.qbus. §.quidam. j̄. eod. ſed ſi manda rem
ſolui cum Titius moriet, non redderetur conditionale, quia pri-
mo loco fuit purè factum, ſed ſolutio differretur.l.ex his.C.quan
do dies leg.ced. extra iſtos caſus qñ ponuntur ad euentum extrin
ſeci caſus, non eſt dr̄ia inter eas, unde ſunt paria dicere ſi Titius
ꝯſul factus fuerit, vel cum factus fuerit. Item ſi hr̄s vel talis morie
tur, uel cum moriet vtroq. eñ caſu eſt conditionale, nec tranſ-
mitt, ī ita intellige iſtam gl. qđ aūt dicit de dictione, ſi, ꝙ faciat ꝯ-
ditionem, procedit ſi apponitur circa id quod eſt de futuro: ſec9
ſi circa id qđ eſt de p̄terito, vel præſenti l.cum ad præſens. ſi cert.
peta.& l.cum in ſecundo. de iniuſto teſt.& omnes leges faciētes
mentionem de conditione de pręterito vel præſenti, loquuntur
impropriè. Item gl. ꝓcedit qđ apponitur circa futurum euentū,
q̄ poteſt euenire,& non euenire: ſi aūt eſt certum euēturū, tunc
aut eſt certū an,& qñ, vt ſi cras oriatur Sol. & non facit ꝯdõnē,
& exponitur, ſi, p quia, quia conditio eſt neceſſaria, non ꝯtingēs
6 †conditio debet ſe habere ad eſſe,& non eſſe, vt patet in diffini-
tione conditionis quam ponit gl. Rñdeo iſto modo intelligitur
l.pupillus.§.ſi ſub conditione.de ſol. Interdum eſt certum an, ſed
incertum qñ, vt lego tibi ſi hr̄s meus vel Titius morietur,& tūc
aliquæ gl. dicunt ꝙ eſt conditionale aliæ ꝙ non, primam partem
tenet Bar. hic per l.quibus.§.quidam Titio. j̄.e. ubi caſus ſcđam
partem tenuit Pet. vt no. Cy. in l.extraneum. C. de hære.inſtitu ē.
mihi vr̄ ꝙ in legatis ſit vera opinio Bar. qa nō eſt certum debitū
iri, nam ſi legatarius primo decederet, non tranſmitteret. qa cō-
ditionale, ſed in contractibus ſit vera alia opinio. ſi eñ promit-
to tibi, ſi Titius morietur, vel ego morar, promiſſio non eſt con-
ditionalis, ſed in diem incertū, iō oritur obligatio ciuilis & natu
ralis. An aūt actio, dic ut in d.l.ita ſtipulatus. quia contractus cō-
ditionales tranſmittuntur, Inſti.de verbo.obl.§.ſi ex conditiona
li.& hoc dico probari in l.nam & ſi cum moriar.de condi. inde-
bi. Aliquando dictio, ſi, ponitur pro quamuis,& tunc etiam nō
facit

facit ɔditionē,vt ſi ɔ̄trius ſenſus eſſet malus.l.2.C.de condi.inſer.
In quantũ autē gl.dicit dictionē cum facere conditionem, non
eſt verum ſemper,diſtingue ut ſ.dixi. An importet tp̄s incertum
an,& qñ,an certum an,& incertum qñ, & hoc voluit gl.fi. dum
quæritur an dies incerta faciat conditionem. In gloſ. quæ incipit,
(cum gratia,)ibi,aliàs ſecus,) & vr̄ gratia onerati tempus appoſi
tum qñ eſſet perſona coniuncta teſtatoris, & apponeretur tp̄s
ſuæ ætatis.l.in fideicō.§.cũ Pollidius.de vſuris, vel qñ tranſacto
tp̄e mandauit rem reſtitui cum fructibus perceptis, vel qñ ipſe
legatarius eſſet ɔſtitutus in patris ptāte,& poſſet coniungere qđ
adueniente die erit ſui iuris.l.filiusfa.§.diui.de lega.1.uel qñ poſt
tempus mandauit reſtitui vni ex pluribus,quē tunc elegent, ut
7 ibidē.& l.cum pr̄.§.a filia.de leg.2. † Et not.argm̄ ex hoc,ꝙ em-
phyteuta non pōt inuito proprietario ſoluere penſionem pro
longo tp̄e,quia intereſt proprietarij,ut omni anno ſoluatur, ut
interrũpatur p̄ſcriptio ꝑ multiplicatas interruptiones,& quia ſi
ceſſaret,caderet a iure ſuo,de hac qñne vide Spec.de loc.§. nunc
verò aliqua. verſi.33.& 34. Cætera uide per Bart. hic,qui diſcur-
rit per ſingulas partes orationis ad declarandum per quæ verba,
vel dictiones inducatur conditio,& originaliter habuit Pet.

L E X II.

1 *Conditio caſualis quandocunque exiſtat ēt ſi uiuo teſtatore, purificat legatũ,*
ſecus in conditione dandi, uel in alia mere poteſtatiua , quæ non purificat,
niſi impleatur poſt mortem teſtatoris, & ex propoſito, i. ab eo qui ſcit eam
ſibi incumbere,ſecus ſi ignorat, & ſic facto impleuit non ex propoſito.
2 *Conditio ſi decem dederit dependens ex uoluntate dare debentis, & recipere*
uolentis,ꝙ dicatur mixta, & dēat impleri poſt mortem, & quid in mixta,
quæ pendet ex uoluntate impleri debentis, & in caſu fortuito.
3 *Implens conditionem cum dat vel aſcendit , non requiritur quòd dicat ego fa*
cio ut impleam conditionem.
4 *Si quis citatur ut ueniat ad reſpondendum articulis , & ipſe comparet , non*
requiritur ut dicat compareo ad reſpondendum articulis , ſed ſufficit quòd
ſe repreſentet.
5 *Quòd regulariter uideatur quis facere actum ex cauſa ex qua tenetur.*
Ad conſequendum actionem non ſufficit aliquid facere facto,ſed debet facere
ex propoſito.
6 *Si nauicularius promiſit aliquem ponere in naui in tali loco , & ille promi-*
ſit ſibi certam quantitatem, an nauicularius poſſit petere pecuniam promiſ
ſam,ſi non probat illum poſuiſſe,cum potuit eſſe fato poſitus, & quid de re-
bus inanimatis.

1 CONditionum. † Conditio caſualis quando-
cunq; exiſtat ēt ſi uiuo teſta-
tore,purificat legatũ,ſecus in ɔdōne dandi, vel in alia
mere poteſtatiua, q̄ non purificat,niſi impleatur poſt
mortē teſtōris,& ex ꝓpoſito.i.ab eo qui ſcit eā ſibi incūbere ſe-
cus ſi ignorat:& ſic facto impleuit,non ex propoſito.h.d.& ſem
per allegatur,cũ qua iunge l.ſi iā facta.§.1.ĵ.e. † In tex.ibi(veluti
ſi decē dederit.) iſta ɔdō dr̄ mixta,ga dependet a voluntate dare
debentis,& recipere uolētis,ut patet,ĵ.eo.l.cũ datur. ſed ga eſt
veriſimile ꝙ ille recipiat,accedit potius ad naturam ptātiuæ de
qua ſtatim ſubijcit,q̄ ad naturam caſualis:ideo dēt impleri poſt
mortem,ſecus in mixta,q̄ pendeat ex uoluntate implere deben
tis,& caſu fortuito,ut ſi Alexandriā ierit,nā accedit ad naturam
caſualis.l.ſuus quoque.§.puro.de hære.inſti.idē ſi ex facto lega-
tarij & tertij,non tñ eſt ita veriſimile, ꝙ ɔſentiat ſicut recipiat,
puta ſi nupſerit tali:iō tales ɔdōnes qñcunque impleantur ēt vi
uo teſtōre & legatario ignorante, & ſic facto implente,purifica
tur legatũ l.hæc ɔdō.la 1.ĵ.eo.ita intellige gl.q̄ loquitur cōfusè:
& ɔdōnem mixtā dependentē ex uoluntate legatarij,& alterius
appellat ptātiuam, & dicit ꝙ aliqñ eſt facilis, aliqñ difficilis, tu
3 declara,ut ſ. † In tex.ibi,(ēt ſcire debet.) nota quia hoc ſufficit,
nec requiritur ꝙ cũ dat vel aſcendit dicat,ego facio ut impleam
ɔdōnem,quia in dubio præſumitur facere ob illā cām quæ ſibi
4 incūbit ſm̄ Bar.quod ipſe inducit ad qōnem. † Si aliquis citaī,
ut ueniat ad rñdendũ articulis,&ipſe cōparet,non requiriī ut di
cat,cōpareo ad rñdendũ articulis,ga cenſetur pp illud cōpare-
re,ſed ſufficit ꝙ ſe repreſentet,ad qđ uide ſm̄ Bald. qđ no. Arch.
5 82.diſt.c.propoſuiſti.ubi uī ſentire,& hoc vr̄ regulare, † ut ui-
deatur quis facere actum ex cā ex qua tenetur,facit l. vxorem §.
pr̄ naturalis.de leg.3.& qđ no.gl.in l.ſed interim.de dona.in.uir.
& vxo. In tex.ibi. (nā ſi fato & cætera.) no.ſm̄ Dy. ꝙ ad ɔ̄ſequẽdam
actionē nō ſufficit aliquid facere fato, ſed dēt facere ex ꝓpoſito,
ſecus ad euitandũ pœnā. l.cũ ſeruus.allegata in gln. fi. pro ɔ̄tra,
vnde Bar.ꝑ hoc dicit ſe ſemel determinaſſe.Cum quidam naui-
6 cularius † ꝓmiſiſſet aliquem ponere in naui, & in tali loco, & il-
le ꝓmiſit ſibi certam quantitatē,reperiebatur poſitus in naui,&
ductus ad illũ locũ petebat nauicularius pecuniā , non tñ ꝓbat
illum poſuiſſe,licèt appareret ꝙ fuerit in naui. dicit Bar.ꝙ non
pōt petere,ga potuit eſſe fato poſit⁹.miror de iſta determinatio
ne, quæ eſt potius cauillatio , ſufficit.n.ꝙ in naui fuerit ſciente
illo & patiente,quia ɔ̄ voluntatē eius ſtare nō potuiſſet, vñ hoc
ipſo vr̄ ibi ab eo poſitus,nō.n.ſunt uerba captāda,ut illũ debue-
rit portare in humeris,cũ ꝑ ſe ire potuiſſet, ſed ſi eſſent res ina-
nimatæ,quæ ſic debent portari, poſſet diſtingui aut nauicularius
ſciuit res eſſe in naui,& idem, aut ignorauit,& præter propoſitũ
exportauit,& pōt ꝓcedere dcm̄ Bar.quia non videtur impleuiſ-
ſe ɔ̄ctum ex parte ſua vt poſſit petere ꝓmiſſa,ſed ꝓuidebit naui-
culario per aliam viam,ne dñs ſentiat lucrum in damnum naui-
cularij,& ſic ſtabiī conſuetudini,vel arbitrio boni viri , facit l.ſi
vehenda.in fi.prin.ad l.rhodiam de iac.In gl.1.ibi(quædam tantũ
poſt.)vt ſunt illæ quæ ſunt implendæ in perſonam hæredis.ĵ.eo.
l.ſi in diem Dyn.

L E X III.

1 *Conditio impoſſibilis reiicitur de legato .*
2 *Conditiones quæ a iure ciuili reprobantur , reiiciuntur & remanet diſpoſitio*
pura de iure ciuili, & quid de illis quæ tantum a prętore reprobantur .

1 OBtinuit. † Condō impoſſibilis reijciī de legato.h.
d.& inſtitutione.l.1.de ɔd.& Inſt. non ſic
de ɔ̄ctu.l.non ſolum.de act.& obl.immo ipſum vitiat .
Sed hic vitiat,& eſt verum qñ eſt impoſſibilis de natu-
ra,vt ſi digito cœlum tetigeris,vel de iure eſt reprobata,vt ſi ho-
minē interfeceris.l.ſi filius.de ɔdi.inſti. ſi aūt rōne perplexitatis
orientis ex verbis teſtatoris,vitiat,& ſibi imputet teſtator.l.ſi Ti
tius e.tit. Idem de facto eſt impoſſibilis , vt ſi decem millia des,
eũm nihil habeas.Inſti.de hære.inſti.§.impoſſibilis.& de his ple
nè per Bar.in l.1.de condi.inſti.& reijcitur quatenus eſt impoſſi-
bilis,non vltra.l.qui dotē.de dote prælеg. & ita ſi teſtator ſcie-
bat impoſſibilem,aliàs vitiat l.ſeruo manumiſſo. de condi.inde.
In gl.ibi(ſecus ſi in perſonam onerati.) oēs reprobant gl.ga non
eſt vis in cuius ꝑſonam apponaī, vt patet ꝑ iſtā l.q̄ loquiī indi-
ſtinctè,& l.ſi mihi & tibi.§.ſi qs ſeruos.de leg.1.iō ſuit appoſita in
ꝑſonam grauati,& non vitiat.nec obſtat Inſti.de leg.§.fin.quia
ibi legatũ non fuit factum ſub ɔdōne impoſſibili, immo ſub ne-
ceſſaria,ga p̄cepit hr̄di aliud impoſſibile,& ſi nō faceret, graua-
uit vt daret mihi x.nam ſi illud facere erat impoſſibile:ergo non
facere erat neceſſarium.Et ſi dicaī,ergo dēt valere legatum tan-
q̄ purum,ga ɔdō impoſſibilis non hr̄ pro ɔdōne.l. ſi pupillus. §.
ſub ɔdōne.de noua.& tñ ibi dr̄ ɔ̄trium.Sed reſpondet ꝙ procede
ret ſi in perſona grauati nō præceſſiſſet p̄ceptum impoſſibile:nā
tunc non cenſeretī legatum fcm̄ in pœnam, ſed ibi p̄ceſſit tale p̄-
ceptum,vñ legatum vr̄ in pœnam: & quia hæres nō eſt in culpa
ſi non ſeruat p̄ceptũ impoſe:iō nō dēt pœnam ſentire:iō tale le
gatum a iure reprobaī,tanq̄ magis fcm̄ odio grauati,q̄ fauore le
2 gatarij. † In fi.gl.ibi(§.ſi ſub ɔdōne.)dic ꝙ ſunt quædam conditio
nes q̄ a iure ciuili reprobanī,& illæ reijciunī,& remanet diſpoſi-
tio pura de iure ciuili,& pōt adiri hæreditas,& intentari actio di
recta. Quædam q̄ tm̄ a p̄tore reprobantur,vt cōdō de portando
nomen turpe,uel de eundo ſine caputio ad modum fatui , q̄ re-
probaī magis contemplatione perſonæ, vel pp verecundiam , q̄
pp vtilitatē publicam , & tũc loquitur ille §. quia de rigore iuris
dēt impleri.arg.co.l.Meuius.& ſi non impletur,non poteſt adiri
hæreditas,nec intentari actio directi,ſed iure prętorio reproban
tur : ideo ſi non implentur,poteſt peti bonorum poſſeſſio,& in-
tentari vtilis actio, vt in contrario.Pau.

L E X IIII.

1 *Si ſcinditur onus, diuiditur etiam commodum,quod datur occaſione illius .*
2 *Naturale eſt,ut ubi ſit commodum,ſit etiam onus .*
Commoda qui ſentis,iungas onus: emolumentis.

1 SI his legatum. † Si ſcindiī onus , diuidiī ēt com-
modum,qđ daī occaſione illius .
2 h.d. † ſic eɔ̄ nale eſt, vt vbi ſit commodum,ſit ēt onus iuxta
illud. Commoda q ſentis,iũgas onus emolumentis, vt pa-
tet in l.manifeſtiſſimi.circa medium.de fur.In gl.ibi(ſi x.dederit
hr̄di ſubſcripto) & hoc erat rō dubitandi,ga ɔdō debet impleri
in forma : tō videbaī ꝙ patronus nihil deberet habere de his q̄
erant danda hr̄di gr̄a condōnis implendæ, ſed ɔ̄trium eſt,quia cō
dō ſcindiī.ĵ.eo.l.Plautius.& hoc magis de æquitate, vt patet ibi
temperare dēt pretor, &c.)ꝑ iſtum tex.dico ſi poſita eſt clauſula
codicillaris,& teſtm̄ non valeat,& ſic ſint ſoluenda legata a ve-
nientibus ab inte.conditio dandi quæ erat implenda in perſonā
hæredis ſcripti erat implenda in perſonam venientium ab inte-
ſtato, ſi hæreditas, & onus remanet apud eos, licet in perſonam
non fuerit aſcripta , quid ſi fuerint relicta poſt mortem hæredis
ſcripti?Reſpōdeo & illa ſpectabiī.l.peculium.in fi. & ib per Bar.
de lega.2.licet uideantur reſpicere commodum hr̄dis ſcripti, ſed
quia nunc non poteſt commodum reſpicere , quia ab eo nō eſt
fienda præſtatio,ſed a uenientib.ab inteſt.non videbatur fienda
iſta expectatio,ideo eſt notandum, ad quod eod. titu.l.cum pa-
ter.§.ab inſtituto.vbi vr̄ caſus.In fi.gl.ibi(aliquid hr̄e debeat.) di
cit Dy.quod uerum credo.per l.Plautius.ĵ.eod.l.Caius.ſ.de adi.
lega. & de adi.lega.l.alumnæ.§. Seia. ſoluentur ergo hæredi duæ
partes de decem,quia pro duab.partibus præſtat legata , tertia
verò pars quæ erat præſtanda patrono,remanet legatario , quia
patronus nihil petere poteſt.Dy.

Si

1 *Si appoſita ſit conditio, & dies, licet extiterit conditio expectatur dies antequam leg.tum ſit ſoluendum neceſſario.*

2 *Dictio tunc, ſignificat extremitatem temporis.*

1 §.Si ita ſcriptum. †Si appoſita ſit ꝯdõ, & dies, licet extiterit ꝯdõ expectat̃ dies anteq̃ legatum ſit ſoluẽdum neceſſariò.h.d.In tex ibi(natus non erit.) iſta fuit ꝯdõ. qđ aũt ſequit̃(tunc)fuit appoſitio diei: qa voluit x. ſolui tráſacto quinquẽnio,vt patet in fi. ſed ſi ſolum dixiſſet ſi intra quinquẽnium Titio filius natus non erit Seio lego x. ſtatim eo mortuo intra quinquennium nõ nato filio deberent decem: qa legatum nõ hẽt niſi ꝯdõ illa extiut iam,cum ſit verum nõ poſſe hr̃e filium intra quinquennium, ita põt intelligi l.ſi qs hr̃s.de hær.inſt.vt ibi ſentit gl.dum format ꝯtiũ de iſto §. & dicit φ hic fuit appoſita dictio tũc.ibi,non.põt ẽt dici φ ẽt qñ fuit appoſita hæc dictio,ſi nõ reſultat vtilitas alicuius φ diſpoſitio differatur, nõ dẽt differri,ita põt ibi intelligi,ſed ſi reſultat, differat̃, vt hic, qa erat vtile hr̃di,vt differatur ſolutio. nam primo caſu dictio, tunc,non cenſetur appoſita ad differendam ſolutionem, ſed ad limitandum tp̃s intra qđ ꝯdõ deberet impleri,& ſi poſtea impleretur, non prodeſſet, ex quo ex dilatione nullus erat commodũ ſenſurus,ſed qñ aliquis eſt ſenſurus, cenſet̃ appoſita ad effectum
2 de quo ſ̃. vt differatur ſolutio,†& ſemper allegatur φ dictio, tũc, ſignificat extremitatem tp̃is,ad quod l.in ſubſtitutione.de vulg. pup.& l.j.§.rectiſſimè.de vi & vi ar.adde l.hoc iure & l.in illa ſtipulatione ſi calen.de ver.ob.

L E X V.

1 *Pupillus ſine tutoris authoritate, & filius vel ſeruus ſine patris vel domini voluntate poſſunt implere conditionem conſiſtentem in eorum facto.*

2 *Tutoris authoritas requiritur tunc, quando reſultant obligatio ex actu quẽ pupillus gerit,ſi autem non ex illo,ſed propter illum aliunde, & ex l.diſpoſitione,tunc ſecus.*

3 *Minor ſi recipit dotem,bona ſua obligantur pro reſtitutione dotis, licet non interueniat authoritas tutoris,vel decretum iudicis in receptione dotis.*

4 *Quid in inuectis & inductis in domum conductam.*

5 *Filius in poteſtate inſtitutus ſub conditione poteſtatiua non eſt hæres neceſſarius antequam impleat,ſed poſtea ſic.*

1 CONditionibus. †Pupillus ſine tutoris authoritate,& filius vel ſeruus ſine p̃ris,vel dñi voluntate pñt implere ꝯdõnem conſiſtẽtẽ in eorum facto h.d.Et reddit rõ, quia ex implemẽto ꝯdõnis non vñr adiſſe hr̃ditatem ſi fuerint ſub illa inſtitut,ſed cẽſent̃ amouiſſe obſtaculum, & apuiſſe ſibi viã ad adeũdum,qđ facere pñt,licet nõ poſſint adire ſine eorũ voluntate,nec obſtat ſi erat neceſſarius, ut filius, & ſic ſtatim impleta ꝯdõne efficitur ſuus hr̃s,qa hic nõ contingit facto pupilli,qđ ad hoc ordinatum non eſt,ſed ex l.diſpõne, q̃ eum facit hr̃dem remoto obſtaculo.
2 †& hæc no.qa facit ad multa,tunc eĩ requirit̃ tutoris authoritas,qñ reſultat obligatio ex actu quem gerit,ſi aũt nõ ex illo,ſed pp illum aliunde & ex l.diſpõne.tunc ſecus iõ ſi minor ꝯhit m̃rimonium & recipit dotem,bona ſua obligant̃ ꝓ reſtitutione dotis,licèt non interueniat authoritas tutoris vel decretum iudicis in receptione dotis,licet bona immobilia ſine decreto non poſſint obligari ꝑ titulum de reb.eorum,qa obligatio iſta reſultat ex l.diſpoſitione.Idem in inuectis & inductis in domum ꝯductã, de hoc ꝑ Cy.in l.certi iuris.C.loca.& per Bar.in l.ſi ꝯſtãte.in 3.q. principa.q.quarta.in tex.ibi(parere põt) qa tunc requiritur authoritas cum ſe obligat,vel alienat,ſed hic neutrum facit, licet ꝯ
5 dõnem implext †In tex.ibi(φ expleta conditione)nota ergo hic φ filius in ptãte ſubſtitutus ſub ꝯdõne poteſtatiua non eſt hæres neceſſarius anteq̃ impleat,ſed poſtea ſic qa inſtitutio pura,& purificata cõparãtur vt in Auth.de ſac.epiſ.§.ſed hoc p̃ſenti.Quidã allegãt iſtum tex. ꝑ ꝯtium φ ꝯdõ poteſtatiua quæ non conſiſtit in expreſſa volũtate,ſed delata,vt ſi capitolium aſcenderit, non tollit exiſtentiam, ſecus ſi ſub ꝯdõne ſi uoluerit. l. iam dubitari. de hær.inſt.ſed malè:nec põderãt tex.in verbo(explera.)qui probat ꝯtium, & ꝓbat̃ in l.fi.de ꝯdi.inſti.φ talis conditio poteſtatiua antequã ſit impleta impedit ſuitatem, poſtea nõ. Idẽ in ꝯdõ. ſi voluerit,ſtatim φ declarat ſe velle, licèt dicat φ non facit ut ſe immiſceat,ſed vt purificet inſtitutum,nihilominus efficitur hæres neceſſarius,vt hic, tamen habebit propter illa uerba beneficium abſtinendi,quæ ſi non dixiſſet,non haberet.d.l.iam dubitari.licet ſecus in alia conditione ſi capitolium aſcenderit,qa non efficaciter,ſed cum beneficio abſtinendi,per l.j.§. ſed ſi parendi, cum ibi no.de cond.ob cauſam.In tex.ibi(aliquando eſſe poteſt) vt quando inſtituitur a patre,vel auo,in cuius erat poteſtate. In tex. ibi,iure poteſtatis fieri non conditionis impletæ, hoc eſt dicere,quia erat in poteſtate inſtituentis,non quia impleuerit ꝯditionem, quia implementum conditionis non inducit aditionem,ſed aperit uiam d.§.ſed ſi parandi,& no.tex.optimum & ſingulem ſecundum Bal.

L E X VI.

1 *In pœnis non receditur a perſona.*

2 *Si laudum arbitratoris petitum eſt reduci & arbitrator condemnauit in quinquaginta,bonus uir in centum,reformando laudum,ſi pars ſoluat illa quinquaginta,non incidit in pœnam comprom:ſſi,ſecus ſi nihil ſolueret.*

1 MVlcta teſtamento. †In pœnis nõ recedit̃ a pſona: ad hoc allegat.In gl.ibi(i.qa nõ arbitrabat̃ Titius.)ſed ꝯ, qa licet Titius nõ arbitret̃ recurrit̃ ad arbitrium boni viri, & ſm̃ illud debebit facere,ut l.j de leg.2.& l.fi §.ſed & ſi qs.C.de le. Solo,verum eſt φ recurrit̃ quãtum ad onus faciẽdi monumẽtũ, vt compellat̃ facere vt bonus vir arbitrabit, nõ quãtum ad pœnam,vt ſi nõ faciat ſm̃ arbitrium illius,incurrat pœnam a teſtatore impoſitam qa cẽſet̃ impoſita ſolum ſi nõ fiat vt Titius arbitrabit̃,ſed ex quo nõ eſt arbitratum,nõ incidit in pœnam ex hoc capite,qa nõ eſt in culpa,ſed ſi nõ facit ſm̃ φ bonus uir arbitra-
2 bit,nõ incidit,qa non fuit ſibi impoſita in hunc caſum†vñ allegat̃ ad id,qđ dixit in ſummario:iõ Bal.inducit ſi laudum arbitratoris petitum eſt reduci,& arbitrator ꝯdemnauit in quinquaginta bonus uir in cẽtũ reformãdo laudum,ſi pars ſoluat quinquaginta in qb. ꝑ primum fuit ꝯdemnatus,licet alia quinquaginta addita ꝑ bonũ virum nõ ſoluat , nõ incidit in pœnam ꝯpromiſſi ab eo ꝓmiſſam,ſi nõ pareret laudo, ſed ſi nihil ſolueret,bñ incideret pp primum laudum,qđ in illa ſumma fuit iuſtum,ꝓ illa facit optimè gl.in l.in ꝓpoſita,ꝓ ſocio. q̃ vult pignora vel fideiuſſores non teneri pro eo,quod eſt additum a bono viro,quaſi de illo partes non ſenſerint,licet de primo: eadem ergo rõ eſt in pœna pro hoc facit l.3.& l.eum:apud iudi.ſolut.ꝯtium vr̃ tenere.In no.in c.quintauallis.de iureiur.quem Bal.ſequitur in l.fi.ſ̃. de ꝯhen.emp.in x.& ult.opp.vel q.licèt in l.j.C.de his quæ pœ.no.in 2.opp.videatur tenere cum Bar. ſed præcedens opinio eſt ueritas, quia compromittentes, & pœnam apponentes ſi non ſtet̃ laudo,cenſentur ſenſiſſe de laudo ferendo tanq̃ a bono uiro,ſed ſi primum reformatum, patet φ non fuit latum tanq̃ a bono viro,iõ committitur pœna ſi non paretur reformationi, quaſi de illa partes ſenſerint,ꝓ hoc tex.in l.Celſus.§.j.de arbi.vbi licet pœna non ſit commiſſa quia non fuit paritum intra terminum,qa non fuit in culpa ſi non paret cum põt bene committitur licet videatur impoſita dũtaxat ſi non parear intra terminum primũ, & ſic qa in illo non fuit in culpa, nec pp illum committat̃, nec eo φ poſtea nõ facit,quia mutata eſt forma argumento l.cum in plures §.lege.dicta.loc.Ad iſtum tex.Bal.reſpondet ſubtilr̃,φ hic non receditur a laudo, cum nullum laudum ꝑ Titium latũ fuerit,ſed receditur ſolum a perſona Titij,nos loquimur qñ recedimus a laudo tanq̃ iniquo. Poſſumus dicere φ tex.non probat pœnam nõ committi ſi non fiat monumentum ut bonus uir arbitrabitur,ſed ꝓbat φ non committitur ex illo capite, φ non fuit ſcdm̃ arbitrio Titij,vñ dicam ſi habitus eſt recurſus ad bonum virum q arbitratus eſt, benè committetur, ſi nõ pareatur arbitrio eius ꝑ illam l.Celſus.§.j.quæ bene probat:pro hoc ẽt paret, φ ſi ꝑ lapſum anni deuoluta eſt executio, vel declaratio ad ep̃m , & hæres non obtemperat declarationi ep̃i , ita incidat in pœnam ſicut incidiſſet ſi non paruiſſet declarationi executoris, vel illi cui teſtõr committit,licet opi. Bar.in ꝯtium videat.Vltimo qđ ſequit̃ in gl.reprobatur poẽs,qa iure illo valebat relictum noĩe pœnæ ſi p̃cedebat p̃ceptum poſſibile & honeſtum,ut hic.& l.j.§.itẽ ſi ita.ad l.Falc.& l.j.de penu.leg.ſecus ſi honeſtum l.j.C.de his q̃ pœ.not.ibi fit mentio de quadam media iuris prudentia, in qua aliud ſtatuebatur, quod corrigitur & reducitur ad iura ſtorum,

2 *Conditio ſi eſt pro parte impoſſibilis,pro illa reijcitur, & pro alia parte poſſibili debet impleri.*

1 §.Si ſeruos certos. † Si conditio eſt pro parte impoſſibilis,pro illa reijcitur,& ꝓ alia parte poſſibili dẽt impleri.h.d.facit l.qui dotem.de dote ple. In tex.ibi(Neratius ĩñdit.)ſub & malè.In tex. ibi (Sed Seruius.) ponẽdo ſimilem caſum,& rep̄hẽdẽdo Neratium.Dy. In text.ibi (ſi filia & mater mea viuerent.)ſub.in talib.calen.&c.tũc eſt verum φ ſi altera erat mortua tempore teſtĩ quãtum ad illam dr̃ ꝯdõ impoſſibilis,qa impoſſibile eſt vt in futuris calen. viuat, quæ hodie eſt mortua,ſed ſi ſe retuliſſet ad tempus teſti, diceret talia, non impoſſibilis:iõ eum ſit de p̃terito,redderet legatum nullũ. l.cum in ſecundo.de iniu.teſt.ſu rex.ibi(Sabinus quoq) & Caſſius tenentes opi.Seruij, φ nec in primo caſu ꝯdõ deficiat, aſſignãt rõnem, quĩa quantum ad mortuos conditio erat impoſſibilis,iõ vitiat̃,& non vitiat,& ſufficit eam impleri ꝓ parte poſſibili,ſed quid ſi tp̃e teſtĩ tam in primo caſu,q̃ in ſcđo erat poſſis in totum,qa oẽs viuebant, poſtea mortui ſunt aliqui? Reſpondeo primo caſu, quia erat conditio merè poteſtatiua,nõ deficit relictum vel inſtitutio deficiente conditione per caſum l. quæ ſub conditione.§.quoties.de cond. inſtit.Sed in ſecundo caſu , quo erat caſualis,ſecus.ī.eo.l.in teſtõ.cum ibi no. & hoc uoluit gl.fi. ratio diuerſitatis eſt,quia qñ conditio eſt poteſtatiua , non cenſetur velle teſtator,φ legatum pendeat a fortuna,ſed a voluntate legatarij.Si ergo a principio fuit poſſibilis, & efficitur impoſſibilis caſu fortuito,non dicitur conditio defecta,nec facit lega-

tum

tum deficere, qa non ſtat per legatarium, uel hæredem, ſed per caſum, ſed ſecundo caſu voluit teſtator pendere ex viribus fortunæ, nimitum ſi deficit per caſum, facit deficere relictum.

LEX VII.

2 Cautio mutiana eſt cum fideiuſſore.
3 Pactum, vel ſtatutum de lucrando dotem uxore præmortua, habet locum in dote non ſoluta.
4 Qui habet implere conditionem, debet ſe offerre, & ſic ire ad domum illius cui eſt implenda, & non expectare q ab eo petatur.
5 Cautio mutiana de implendo cōditionem, an habeat locum in contractibus.

1 MVtianæ. † In ꝯdōnibus negatiuis in nō faciēdo illud, qđ faceret quis vſq. ad ulomū uitæ ſpm̄, cū perfectè nō poſſit verè impleti quouſque viuat, cautio mutiana de non faciendo implemento hr̄, vt poſſit adiri hǣditas, & peti legatū, ſed ſi ꝯdō p additionē hǣditatis efficit̄ infallibilis adeo, q nō pōt deficere, talis cautio nō requiritur, hoc dicit lex vulgaris, & famoſa quā Bar. declarat per 2 multa ꝯtra, quæ potius ſunt legenda in ſtudio q̄ recitanda. † In tex. ibi, (cautionis.) quæ cautio eſt cū fideiuſſoribus, vt patet ĩ. e. l. cum ſub hac. & C. de indi. uid. toll. auth. cui relictū. In text. ibi, (neceſſitas.) hæc eſt vtilitas legatariorū, qui non poſſent petere ſi fuit relictū ſub tali ꝯdōne, & ſic legatum nugatorium eſſet, & ſic magna reſultat utilitas ex prouiſione Mutij. In tex ibi, (in nō faciendo.) nota qa non habet locum in oībus negatiuis, ſed ſolum ſi ꝯſiſtunt in non faciendo, habito reſpectu ad factū, qđ incumbit hæredi, uel legatario, tunc. n. habet locū qđ ē, dixi, ſecus ſi conſiſterent in caſu fortuito. vt ſi nauis ex Aſia non veniet, qa p̄t eſſet certum eam non venire, & uiuo legatario, ſi teſtator ſēſit de certa: ſed ſi non ſenſit de certa, ſed gn̄aliter, fortius idē eſſet q hic haberet & locum in affirmatiua, ſi implicaret negatiuā, vt ſi relinquat vxori ſi ſemper manſerit cum liberis, nam exponit̄. i. 3 ſi non deceſſerit ĩ. l. proxi. † In tex. ibi, cui dotē promiſerat, ſed qualiter maritus ſoluto mr̄imonio pōt petere dotē ſibi promiſſam, cū ſi eam recepiſſet, haberet reddere? Rn̄deo pp pactū de lucrando, uel ſtatutū, & ſic no. q habet locū tale pactū in dote nō ſoluta, nimitum ſi ſtetit p mulierē, ut no. & in l. ſi donaturus. in 4 fi. de ꝯdōne ob cām. & l. Iulia. de iure dotium. † In tex. ibi (denūtiare eū poſſe) no. ſm Bal. q qui habet implere ꝯdōnem, dēt ſe offerre, & ſic ire ad domū illius, cui eſt implenda, non expectare q ab eo petat, & ſic ĩ. e. l. pen. §. priſcus. in alio debitore dic vt l. itē illa. de ꝯſti. pecu. In tex. ibi. (accepto facere dotem. vel cauere.) ſed non ſufficit pmū, quia ſi liberauit p acceptilationem, non pōt petere. Rn̄deo nō, quia ad hoc de facto poteſt petere, iō dēt facere vtranque in dubio, & expone, uel pro, & ad quod facit qđ no. in l. j. in fi. gl. C. de pactis. In tex. ibi (nō eſt cui caueatur,) ſed ꝯ q debeat cauere venientib. ab inteſtato. ĩ. eo. l. is cui. Solutio, ꝯdō poterat deficere, ut inſtituo te inſolidū ſi capitoliū non aſcēderis, nā poſt aditā hæreditatem poſſes aſcendere, ideo caues de reſtituendo hæreditatem ſi aſcendes, hic nō poterat deficere, quia inſtitutus ſub ꝯdōne ſi non petierit, & poſtq̄ adijt, petere non poteſt nec ab alio nec a ſe, iō iſta conditio cenſetur impleta poſtq̄ factum reducitur ad impoſſibile. Opponitur, q prouiſio Mutij non fuerit neceſſaria cùm aliàs eſſet prouiſum l. quib. ĩ. e. Solutio, ibi in legato modali, quo caſu ſtatim adita hæreditate oritur actio, & obligatio, & poteſt peti etiam antequam modus ſit impletus, cum ſit implendus poſt legatum acceptum, ſed ob. exceptio niſi caueat de implendo ſiue conſiſtat in non faciendo, ſiue in faciendo, hic qn̄ ſub conditione, quo caſu nulla orit̄ obligatio, uel actio antequam conditio ſit impleta. l. qui hæred. ĩ. eo. in fi. ideo durius erat dicere, q cautio de implenda conditione faceret actionem oriri, ideo prouiſio fuit utilis ſi reſtringitur ad conditiones, quæ conſiſtunt in non faciendo quæ non poſſunt impleri, donec legatarius, uel hæres uiuit. Idem ſi poſſet impleri, ſed non niſi cum expectatione triſtis euentus. ĩ. eo. l. cū tale. in prin. reſtringitur etiam ad ultimas uoluntates, ſed in contractu non habet locū, ut hic glo. ſentit. & io l. j. in fi. glo. de pact. ꝯtrarium ſentit in l. ſiue apud. C. de tranſact. Bar. ibi diſtinguit inter contractus bonæ fidei. & ſtricti iuris: dic ut ibi no.

LEX VIII.

1 Recedens ab aliquo loco aīo redeundi, receſſiſſe non videtur, & qui cum aliquo tenetur ſtare, vel morari, non requiritur q oī momento tēporis ſtet.
2 Qualiter probetur actus continuus alicuius & continua poſſeſſio, uel manſio, in ciuitate.

1 SI quis ita legauerit. † Recedēs ab aliquo loco aīo redeūdi, receſſiſſe, nō vr̄, & qui cū aliquo tenetur ſtare, vel morari, non requirit̄ q oī momento tpis ſtet. hoc † vltimū nota, quia eſt uole, cū q̄rit̄ur de pbando actū ꝯtinuum alicuius, uel ꝯtinuā poſſeſſionē, uel māſionē in ciuitate, qa non requirit̄ q ſteterit oī momēto, cū iſtud ſit impoſſibile, ideo pbant teſtes ſi deponunt de æſtimatione tpis ſecundum Doct. uide quod not. Bart. in l. Celſus. de uſucap. facit l. j. ſolu. matrim. in uerbo ſemper. In text. ibi, (ſed ſi eam mētem.) ſi ſufficit q habeat mētem, & animum redeūdi, licet nō quolibet momento pmanſerit, qa hoc non requirit̄. quid ſi receſſit animo non redeūdi, ſed poſtea redijt, aut incontinēti? & idē quaſi nō videat̄ illum aīum habuiſſe. l. pleriq. de ritu nu. Aut ex interuallo, & vr̄ ſecus argumēto huius tex. a ꝯtrio ſēſu. in ꝯtrarium facit quod no. gl. quæ dicit q hic erat legatum annuū, in quo dēt ſufficere, q in principio cuiuſlibet anni, quo cedit dies legati repetiat̄ cum liberis q̄q̄ modicum ſtet. l. qui concubinam. §. vxori. de leg. 3. ſed ibi loquit̄ quando p eam non ſtat: aliàs apta eſſet via vxori habenti ſp annuum legatum, & nō ſtādi cum filijs ultra duos vel tres dies in principio anni, qđ eſſe non dēt, & eſſet ꝯ mentem huius l. immo plus vr̄ q ſi ſtetit in principio anni, & ꝯſecuta eſt legatum, ſi recedat aīo non redeūdi dēat legatum perdere, qa cenſet̄ fcm̄ p māſione totius anni, & iſtud credo fuiſſe mentem huius tex. nec ſufficit pœnitētia ſupueniēs ex interuallo, ſed p anno ſequēti ſic ſi pœniteat ante ingreſſum anni, & incipiat morari, & continuet per totum annum.

LEX IX.

1 Verbum quod poteſt intelligi in præteritum, & futurum, in ultimis uoluntatibus, intelligitur in futurum.
2 Si pater reliquit filiæ quæ uidua fuerit, an admittatur illa, quæ tunc erat uidua, an tantum illa quæ poſtea uiduabitur.

1 SOlemus. † Bar. ſummat hāc l. hoc mō verbum quod pōt intelligi in p̄teritum, & in futurum, in vltimis volūtatib. intelligi ĩ futurum. h. d. Gl. em̄ ponit q ſcm̄ fuit legatum cum liberos habuerit, iſtud habuerit, repetitur in p̄terito indicatiui & futuro ſubiunctiui & tex. dicit q intelligit̄ de illis quos hēbit, nō de his quos hēt, vel habuit, & qn ſciebat eam hr̄e de p̄ſenti. ĩ. eo. l. ſi iam facta. ſecus vr̄ ſi ignorabat. ĩ. l. proxi. in fi. & l. ſi ita ſcriptum. §. fi. ſ. de leg. 2. & iſte text. cū 2 gl. & ſummario Bar. † facit ad illam q̄ōnem, ſi pater reliquit filiæ quæ vidua fuerit, an admittatur illa quæ tunc erat uidua, an tm̄ illa quæ poſtea viduabitur, & pro iſta ſecūda parte facit iſte tex. cum ſummario Bar. uide in l. hoc articulo. de hære. inſt. & ibi tetigi, & in l. fi. C. de indi. vidui. toll.

LEX X.

1 Conditio nuptiarum poteſt impleri uiuo teſtatore, quia non eſt merè poteſtatiua.
2 Si legatur filiæ uel alteri cum nupſerit, quanto tempore erit expectanda quòd nubat, & an poſt illud tempus ſi non nubat, dicatur conditio defecta. & nume. 2.
3 Cum lex, uel ſtatutum loquitur de aliquo actu qui poteſt ſortiri iuris effectum, debet intelligi de actu ualido.

1 HÆc conditio. † Condō nuptiarum pōt impleri uiuo teſtōre, qa non eſt merè ptātiua, & implet̄ p nuptias ualidas, p inualidas aūt, nec implet̄ nec deficit: iō p alias validas impleri poterit. de æqitate tō pōt eum teſtōr videat̄ ſenſiſſe de primis nuptijs. In tex. ibi, filiæ meæ, ſed qūo potuit filiæ reliquere ſub hac ꝯdōne nō ptātiua? dic q fuit legatum, ſed inſtituta erat purè in 2 alia parte, vel fuit ſcm̄ in codicillis ab inteſtato. † In tex. ibi (non aūt exegerat.) qn̄ vtraq. viuo teſtōre, vel poſt mortem, ſed quāto tpe erit expectanda q nubat, vt ꝯſequat̄: vr̄ q ſtatim cū pōt, & nō nubit, dicat̄ defecta. l. hæc ꝯdō. ĩ. eo. ſed in ꝯtrium q ſit expectāda p triēnium a tpe quo nubere pōt, & ſit ſpāle. C. qn̄ & quibus 4 pars de l. ad filiarū. lib. x. & ibi no. Bar. & dicit Guil. in l. ſi qs hr̄de. de inſt. & ſubſt. p iſtum tex. q ſi pr̄ reliquit filiæ p dote & eā maritat ſine dote poſt mortē, filia pōt petere relictum, ſed parū facit, qa huic fuit legatum ſimplr̄, non pro dote ut dixi in l. Lu3 cius. de leg. 2. † In tex. ibi, nō oēs, no. ad qđ ſp alleg. q cum lex vel ſtatutum loquit̄ de aliquo actu qui pōt ſortiri iuris effectum, debet intelligi, de actu ualido, qa actus inualidus habetur pro non facto: facit l. huiuſmodi. in prin. & quod ibi dixi. de leg. j.

LEX XI.

1 Papa ſi contulit uel mandauit conferri præbendam in tali eccleſia, & tempore data præbenda uacabat, & quæritur an illa debeatur, debet diſtingui, an Papa ignoraret & debetur, aut ſciebat, & tunc ſecus.
2 Si princeps concedit alicui inhabili ad teſtandum, & talis tempore conceſſionis fecerat teſtamentum, an ualidabitur.
3 Si concedat uaſallo quòd poſſit alienare feudum, an iſta conceſſio extendatur ad alienationem iam factam.

1 SI iam facta. † Facit iſte tex. cum principio l. ſeq. q ſi Papa contulit, vel mandauit conferri præbendam in tali eccleſia, & tempore datæ præbenda vacabat, & quæritur an illa debeatur, debet diſtingui, an Papa ignoraret, & debetur, ut hic: aut ſciebat, & tunc ſecus, ſed debet expectari alia vacatura, ut in prin. l. ſeq. licet gloſſ. in clem. cum ei quē. de ꝯceſ. præbē. videatur indiſtinctè tenere q debeat̄. 2 † Item facit tex. iſte, ſi princeps concedit alicui inhabili ad teſtādum puta Papa ꝯcedit epō, vel cardinali, vt poſſit teſtari de bonis q̄ſitis de eccleſia, tpe conceſ. fecerat teſtm̄, & quæritur, an illud validat, & diſtinguatur ſicut hic, in ꝯtrium facit l. ſi quis filio. §. irritum. in fin. de iniu. teſt. Et rō, quia licet eſſet factum, non tm̄

habe-

habebat vires,ſed recipit p mortem,ut in epiſtola Pauli. & in l. omnium.C.de teſta.cenſetur factum tpe mortis,& ſic uerba futuri tpis pp hoc ad iam ſcm̃ teſtm̃ vr̃ trahi. arg.in l.talis ſcriptura.ī ſi.de leg.1.& hoc placet, ſecus in his quæ non hẽt dependentiam vt hic,nam ꝯdõnem extitiſſe conſiſtit in facto ſimplici,p hoc vr̃
2 † aliud eſſe q̃ in teſtõ,ſi princeps ꝯcederet vaſallo ꝙ poſſet alienare feudum,qa non extenderet ad alienationem iam factam, uel dic ꝙ tunc eſſet econuerſo ad illos tex qa ſi ignorabat alienationem factam ſi ignorabat ad ſe deuolutum feudum, & ſi ſciuiſſet,nõ eſt credẽdum ꝙ iuri ſuo uoluiſſet renunciare,ſecus ſi ſciebat, & ſic eſt maior ratio concedendi licentiam in nõ alienatis, q̃ in alienatis,& tetigi in d.§ irritum Intellige tex.tñ in tali ꝯdõne quæ poterat impleri uiuo teſtatore,aliàs indiſtinctè expectaretur quòd de nouo impleatur poſt mortem iuxta no ſ̃. eo.l.2.

§.Item ſciendum. No. ꝙ conditiones poteſtatiuæ dicuntur promiſcuę.Idem in mixtis facilibus.ut ſunt conditiones dandi. Aliæ dicuntur nõ promiſcuæ.Cætera dic ut in l.2.ſ̃.eo.

LEX XII.

1 *Pater benè facit ſi unus filius aliquid ſibi ſurripuit, uel pro maleficio unius aliquid ſoluit in commune,ſi tantundem prælegat alteri.*
2 *Relicta filio legitima poteſt pater totum alteri relinquere,& multo magis alteri filio niſi reſultaret inuidia & ſcandalum.*

1 SI ita legatum. † No.ꝙ bñ facit pr̃,ſi unus filius aliqd ſibi ſurripuit, vel p maleficio vnius aliqd ſoluit in cõi,ſi tantũdem plegat alteri, Idem ſi p uno feciſſet expẽſas in ſtudio,& ſibi libros emiſſet,vt vidi fieri p quendam prudentem,cum in ſtudio medicinæ multa expendit, non tamen negatur quin ad unum filium poſſit hre maiorem affectionem,q̃ ad alium,dicit tñ tex.ꝙ nõ ppea in multo dẽt facere portionem, ſed cum diſcretione in Aut. de nuptijs.
2 §.pe. † Sed potius uoluntatis eſt,nõ neceſſitatis,qa relicta filio legitima põt alterum alteri relinquere, multò magis alteri filio, niſi reſultaret inuidia,& ſcandalum: tũc eñ male faceret. iuxta no.in l.cum pater.§.euictus.ſ.de legatis 2.In tex.ibi,debetur,ſub. Et ſi cã eſſet falſa.l.demonſtratio.§.ꝙ aũt.In tex.ibi & ſanè.reſpõdet oppo.quæ poſſidet fieri,ꝙ legatum non debeat ualere, cum uideat ſcm̃ in pœnam filij maioris,& legatum ſcm̃ nomine pœnæ,non ualet in diſtinctione l.1.& 2.de his quæ pœ.no. Sed reſpõdeo non eſſe uerum,qa pœna concipit in futurum ,quando teſtator mandat alicui ꝙ aliquid faciat, ꝙ ſi nõ fecerit, mandat ꝙ aliquid det nomine pœnæ, & ſic propter ſpretum præceptum. l.mulcta.in prin.ſed hic conceptum fuit in præteritum,quaſi filius ex arca ſumpſerat; unde magis dicitur ob cauſam factum,vnde valet,ſiue cauſa ſit uera,ſiue falſa.ut ſ̃.dixi.

LEX XIII.

1 *Dandum pupillo gratia conditionis implendæ poteſt dari tutori,& dandum furioſo curatori,& cenſetur impleta conditio.*
2 *Dandum domino ſi datur ſeruo, quòd non uideatur impleta conditio.*

1 SI fundus. † Dandum pupillo gratia conditionis implendæ poteſt dari tutori, & dandum furioſo curatori,& cenſetur impleta conditio. h.d. Videbat̃
2 contrarium, cum debeat impleri formaliter, hinc eſt † ꝙ dandum domino,ſi detur ſeruo,non uidetur impleta conditio. l.qui hæredi.in prin.ĩ.eo.ideo gl.intelligit. ꝙ videtur impleta ꝯdõ qñ datio tutoris conuertitur in utilitatem pupilli,& ſic cẽſet pupillo datum. ar.in l.nõ ſolum.in fi.ſol.ma. Idem eſſet ſi qd̃ datũ eſt dño,ꝯuerteret̃ in utilitatem ſerui manumiſſi.d.l. q hæredi. ſed ꝯ opp.ꝙ ſoluendo tutori liberatur,quia legitimè ſoluit.l. ꝙ ſi fortè.de ſol.ſed aliud in debitore ſoluente fauore liberationis, non ſic in nolente implere ꝯdõnem,ut habeat actionem, qa nõ eſt ita fauorabilis actio ſicut liberatio.quid eꝯ ſi ſoluatur pupillo ſine tutore,an uideat̃ impleta ꝯdõ? gl.hic nõ bñ ſoluit.Dic ſi, eſt ſalua pecunia,& eſt clarum,aut non,tunc aut erat danda ad utilitatem ſuam,qa ſibi erat remanſura,& tunc ſecus,aut ad utilitatem alterius,ut ſi ſtipulor mihi, aut pupillo,quo caſu datum pupillo dẽt mihi reſtitui tanq̃ datum pcuratori meo l. Iul.§.j.de ver.obl.& ſuffiet, & mihi imputem qa talem adieci,& hęc probantur in l.allegata in gl.de ſolu.l.ſi ſtipulatus fuero.& eo.ti.l.ſi ſeruus.& ſ̃.eo.ti.l.conditionibus pupillus.no. in gl.j.

LEX XIIII.

1 *Quòd non poteſt quis ponere ſtatuas in aliquo loco publico ſine licentia communitatis illius loci,nec aliud ędificium facere.*
2 *Quando quis impeditur implere conditionem poteſtatiuam facto tertij qui iuſtè potuit impedire,conditio habetur pro defecta,& an habeat regreſſum contra prohibentem.*

1 TItius. † Not.ꝙ non poteſt quis ponere ſtatuas in aliquo loco publico ſine licentia communitatis
2 illius loci,nec aliud ędificium facere.Itẽ no.ꝙ † qñ quis impeditur implere ꝯdõnem poteſtatiuam facto tertij,q iuſtè potuit impedire,conditio hr̃ pro impleta,rõ eſt,quia ſi haberetur pro defecta,non ſupereſt regreſſus contra prohibentem ad damnũ & intereſſe, ſecus ſi iniuſtè,ut ſi ſui inſtitutus ſi manumiſero ſeruum meum, & tu occidiſti, nam quia poſſum habere regreſſum per actionem l.Aqui.conditio habetur pro defecta. l. inde Nera.§.1 ad l. Aqui.ſecus ſi ille non eſſet ſoluendo, ſed ſi cõditio poteſtatiua deficit per caſum,tunc habetur pro impleta, vt l. quæ ſub conditione.§.quoties de condi.inſti.

LEX XV.

1 *Si ſtatutum dicat ꝙ vir lucretur dotem uxoris præmortuæ quòd ſtatim quòd eſt contractum matrimonium per uerba de præſenti,licet non conſummatũ, locum habet ſtatutum.*
2 *Quòd omnia præſumantur legitimè acta, ſi aliqua ducta eſt uxor.*

1 CVm fuerit. † No.atqñ ſi ſtatutum dicat quòd vir lucret̃ dotem vxoris pmortuæ ꝙ ſtatim ꝙ eſt ꝯctum mr̃imonium p verba de pñti,licet nõ cõſummatum,locum hẽt ſtatutum, & eſt caſus ſm Bal.in l.Deo nobis,C.de epiſ.& cle.ita communiter tenet̃. & vidi ꝯluli licet dñs Bar.de Sal.nixus fuerit probare ꝯrium p multas rõnes,q̃ potius aures demulcẽt, q̃ habeant de ſubſtãtia. C. de dona.ante nup.Sed iſte tex.vr̃ requirere.ꝙ ſaltem fuerit inducta in domum mariti,vt patet in verbo,ducta eſt.gl.notabĩr intelligit hoc requiri,qñ nõ ꝯſtabat mr̃imoniũ ꝯctum p verba de pñti, qa ſi eſt ducta tanquam vxor,pſumunt̃ verba de pñti interueniſſe,quam gl.tene mẽti,ſed ſi poſſet ꝯſtare, iſta ductio nõ eſſet neceſſaria,iõ vt plurimum qñ dat̃ annulus,& interueniũt verba,fit in pſentia multorum, & cauti hoĩes faciũt & cõfici inſtrm̃, qm̃ ad eſſe mr̃imonij non ſufficit ꝯſenſus in valẽtib. loqui in c. tuæ. de ſponſa.& no.gl.ſingularem in l.cum notiſſimi.C.de pſcr.xxx.
2 anno. † ideo gl.iſta eſt notabilis,ut oĩa pſumant̃ legitimè acta ſi ducta eſt vt vxor,aliàs oportet pbari verba de pſenti, & iõ facias vnam magnam manum ad ſi.adde l.deniq.de ritu nup. & l. Seia de dona. inter virum,& vxorem,& qđ hr̃.in c.illud. de præſump.

LEX XVI.

1 *Interpretatio uerborum & ſignificatus quando eſt clarus illi ſtatur in dubio quantumcunque ſit rigoroſus.*

1 IN his. † No. hic ꝙ quando interpretatio verborum,& ſignificatus eſt clarus,illi ſtat̃ in dubio quãtumcũcunq.ſit rigoroſus,qñ aũt non eſt clarus fit interpretatio de bono,& æquo.iſto anno habui de facto,cũ qdam hr̃de inſtituto ſubſtituiſſet poſt eius mortem ſi deceſſerit ſine filijs filiã q̃ tunc eſſet vidua,cum plures haberet & tempore mortis una eſſet vidua, & ſic fuit admiſſa prima, ſe maritauit dicebat̃ p dominos de Venetijs ꝙ debebat perdere bona,quia ſi contingeret aliam uiduari,nihil haberet,ſi illa non perderet, & non eſt credẽdum ꝙ pater unam filiam uoluerit facere melioris conditionis quam aliam . & ſic in effectu dicebat ꝙ inſpecta æquitate,teſtator præſumitur uoluiſſe ꝙ quælibet filia quæ poſtea viduatur, dẽt hr̃e bona , & ſi ſe remaritat dẽt perdere. Ego dixi,ꝙ licet pater prudentius feciſſet ita diſponere,tamen uerba repugnant,& habent proprium ſignificatum, quod illa ſola habebit quæ tũc reperiebat̃ uidua quicquid poſtea faciat,de hoc eſt caſus in l.fin. C.de indi.vi.tol.& ibi per Bal licet poſſet dici,quòd ibi loquitur qñ eſt una filia,tñ cũ qñ ſunt plures,nihil reperiatur cautum,ſtabo ſignificatui,licet ſit de ſtricto rigore,non dictæ interpretatioti,q̃ ſit ex bono,& æquo ſm capitulũ noſtrũ, non ſm iuris deciſionem.caſus eſt hic,qđ no.ad ſimiles caſus,& ita fuit ſingulariter iudicatum pp ꝯſiliũ meũ,licet magna facta fuerit ꝯtradictio.

LEX XVII.

1 *Falſa demonſtratio legatum non vitiat , ſi conſtat de corpore.*
2 *Caſus in quibus falſa demonſtratio vitiat legatum nu.9.*
3 *Illa dicitur demonſtratio quę apponitur ad declarationem rei, uel perſonæ cui relinquitur,ſi autem ad qualificandum uerbum relicti, non dicitur demõſtratio ſed diſpoſitio.*
4 *Falſa demonſtratio an uitiet proceſſum,vel ſententiam.*
5 *Si reperiantur duo eiuſdem nominis,& ambo capiantur , & an poſſit iudex eligere quem vult,& facere executionem,& quid in cauſa ciuili,& num.4.*
6 *Ad perfectam demonſtrationem rei uel perſonæ ſufficiunt duæ demonſtrationes,& duo confinia,niſi pars aduerſa probaret contrarium , uel niſi eſſet alia res cui conueniunt ambę demonſtrationes.*
7 *Quando uariantur confines, cautela eſt ꝙ fiat articulus ꝙ talis poſſeſſio quę non habet illos confines,eſt eadem cum illa quę tempore inſtrumenti confecti habeat tales & tales in inſtrumento contentos.*
8 *Demonſtratio magis cohęret legato quàm cauſæ.*
9 *Falſa cauſa quando uitiet legatum.*
Non prodeſt proteſtatio,ſi factis contrariatur.
10 *Cauſa propriè dicitur de præſenti uel de pręterito,& quando de futuro dicitur modus in ultimis uoluntatibus,& qualiter largius ſumatur.*

1 DEmonſtratio. † Falſa demonſtratio legatũ non vitiat ſi conſtat de corpore, hoc primo,nec falſa cauſa niſi ſit conditionaliter appoſita , hoc ſecundo, & dictio,ut, facit modũ, non autem demonſtrationem,uel cauſam.hoc tertio, & ultimo
2 dicit. † No.in princ.caſum,in quo falſa demonſtratio uitiat legatum ſcilicet cum non conſtat de corpore rei,quam uoluit teſtator demonſtrare,adde aliud quando conſtat ꝙ uoluit demõſtrare,

re ſed non reperiť in rerum nã.l.ſi ſeruus.§.qui quinque.Idem ſi legatum ꝯſiſtit in iure, non in corpore,& illud non reperiť,ut ſi lego x.in q̃b.Titius mihi teneť,qa videor legare actionem,& ſi il le nõ tenet, actio nõ eſt.l.ſi ſic.eum ibi no.de leg.j. Adde tertiũ qñ demõſtratio ꝯſiſteret circa parẽtelam vel ꝯſanguinitatem, & exprimeret ab ignorãte,ut lego Titio fratri uel filio, cum nõ eſſet,& ego credebã ꝙ eſſet l.ſi pr.& l.nec apud.de her.inſt. Item adde quartum,qa text.dẽt intelligi qñ apponiť demõſtratio circa certum corpus,& determinatum: ſecus ſi circa incertum, ut lego ueſtes cũ uxoris paratas,& nullæ ſunt paratæ,nam nõ ualet relictum,qa illa verba potius faciũt ꝯdõnem l.Quintus.de auro, & arg.leg.l.nuper.de leg.3.& hic in gl.quæ incipit(illud nota.)

3 †Debes aũt ſcire,ꝙ illa dr̃ demr̃o q̃ apponiť ad declarationẽ rei vel ꝑſonæ cui relinquiť.Si aũt ad qualificãdum verbum relicti, nõ dr̃ demr̃o,ſed diſpõ,ut lego ſeruo meo libertatem directõ,qa verbũ directõ.determinat uerbũ,lego ſ̃m Bar.& bñ. Cætera circa mãm demonſtrationis,uide p Bar.hic,ad quem recurriť ſp in

4 trib.ſpecialr̃.†Primum an falſa demonſtratio uitiet ꝓceſſum vel ſniam,ut ſi ꝓceſſum eſt ꝯ̃ Titium Ioannis ex maleficio poſitum in banno & ꝯdemnatum: poſtea capiť Titius Petri: Iudex vult facere executionẽ,dicẽs ꝙ ipſe fuit,q ꝯdemnatus fuit, & ꝙ fuit erratũ in noĩe pr̃is,& ꝙ error nõ dẽt uitiare, ipſe dicit executionem nõ poſſe fieri,qa ꝓceſſus non arctat,cum fuerit citatus Titius Ioãnis,& ꝙ ipſe nõ debuit comparere,& citatio fuit temeraria.l.eũ quẽ temere.ff.de iud.& eũ nõ arctabat,ergo ꝓceſſus fact' ꝯ̃ nõ citatum,& ꝑ ꝯñs non ꝯtumacem,nõ valet: q̃rit q̃d iuris: & diſtĩguit an ꝯſtet de corpore,& idẽ q̃d hic,ut ualeat,an nõ ꝯſtet & tũc ſecus,vł aũt ꝯſtare ſi comparuit,& defenſam fecit,licet eſſet citatus ſub noĩe Titij Ioannis,vel ſi ꝯfiteť ꝙ eſt ille homo, & illud corpus,q , vel q̃d erat diffamatum de illo crimine,& ꝯ̃ quẽ fuit ꝓceſſum.iõ dicit ꝙ cauti aſſeſſores qñ capiunt bãnitum,in cuius ꝯtumaciam fuit ꝓceſſum , faciũt cum ꝯfiteri ꝑdicta , & faciũt executionem,ſed Ang.in l.inter ſtipulantem.§.j. de ver.ob. dicit cautius eſſe, ꝙ ꝯfiteatur ſe illud maleficium commiſiſſe.

5 † q̃d ſi reperianť duo eiuſdem noĩs,& ambo capianť, an poſſit eligere quem vult,& facere executionem? vide Bal.in l.ſi q̃s ſeruum.§.ſi inter duos.de leg.1.q̃ dicit ꝙ nõ,ſed dẽt q̃rere ꝓ culpabili.Quid ſi capitur vnus,& ille dicit,ꝙ eſt, vel eſſe põt alius eiuſdem noĩs,& ſic citatio fuit temeraria.d l.eum quem,cum ſua gl. dic ſi nõ ꝓbat,nõ ꝑſumiť,ut no.Bar.in d.§.ſi inter.ſi aũt ꝯſtat,tũc aut apparet ꝙ iudex de eo capto ſenſit, qa mãdauit ipſum citari in tali domo,in tali loco,& ſimil:aut nõ ꝯſtat,& tũc licet Iudex mãdauerat citari,nõ arctabat,qa nõ cõſtabat de corpore,ut hic.

6 Cætera dic vt ꝑ eũdẽ.†& maximè no.unum, q̃d dicit ꝙ ad ꝑfectam demonſtrationem rei,vel perſonæ ſufficiũt duæ demõſtrationes,& duo ꝯfinia,& ſtatim fundata eſt intentio illius,q dicit hãc eſſe rem,q̃ demonſtrata eſt,licet adiecta ſit alia demõſtratio, q̃ illi nõ ꝯueniat,qa rei demõſtratæ &c.in l.j.in fi. de dote ꝑleg. niſi pars aduerſa ꝓbaret ꝯ̃rium, ꝙ eſt dare aliam rem uel ꝑſonã, cui ꝯueniẽt oĩa q̃ illa ꝑualerẽt.l.patronus.§.liberti & §. Sempronio.de leg.3.uel niſi eſſet alia res,cui ꝯueniũt ambæ demonſtrationes , ſicut iſti,qa poneret res in dubio, nec ꝯſtaret de cor-

7 pore,adde l.cum poſſeſſor.de cenſi.ubi hr̃ illud de ꝯfinib. †Item qñ uarianť ꝯfines,cautela eſt ſ̃m eum quã not. & fiat articulus, ꝙ talis poſſeſſio,q̃ nõ bẽt illos ꝯfines eſt eadem cum illa q̃ tpe inſtr̃i confecti habebat tales & tales in inſtr̃o ꝯtẽtos, alias niſi iſta ponerenť,& ꝓbarenť,non ꝯſtaret de idẽtitate corporis ꝓpter variatos ꝯfines,& ſuccumberet.adde ꝙ idẽ no.in l.j.ſi unus ex plu.

8 ap.& iſta ſunt meliora dicta q̃ ponat in hoc principio.† In uerſi.(ꝙ autem iuris)not primo in uerbo.(vel magis) ꝙ demr̃o magis cohr̃et legato,q̃ cã qa turſus arguit ſi falſa demr̃o nõ uitiat,multò magis nec falſa cauſa,& rõ eſt in promptu,quia demõſtratio eſt neceſſaria,non eñ valeret legatum ſi res legata , vel perſona legatarij non demonſtrareť tanquam incertum , ſed bñ ualet ſine expreſſione cãæ quare legat. nulla eñ alia cã requiriť quàm

9 liberalitas teſtõris.†Itẽ no.caſum,in quo falſa cauſa uitiat legatũ .ſ.ſi fuit appoſita conditionaliter per ſi,ut hic.& no. gl. C. de fal. cau.l.j.& intellige ſiue ſciebat falſam,ſiue ignorabat. Adde aliũ caſum quando cã cohæret legato, quia præſumitur finalis, dicit autem cohærere qñ ſi eſſet uera teſtator tenebatur facere quod fecit vel iure actionis, vel officio iudicis de rigore, uel æquitate, vt ſi mandat hæredi ꝙ nõ moleſtet talem debitorem,qa ſibi ſoluit,& tñ non ſoluerat vel ſoluat x.in quibus ſibi tenetur,& tamẽ non tenebat,hic tñ diſtinguiť,aut ignorabat cauſam falſam , & vitiatur legatum: aut ſciebat,& tũc ſecus.l.j.C.de falſa cau.ita intelligiť l.cum tale §.falſam.ff.eo.lo primo , cum dicit non cohæret a ꝯ̃rio ſenſu. Adde tertium qñ probatur teſtõrem nõ fuiſſe alias relicturum,ſi ſciret cãm, & tunc uitiatur legatum, ẽt ſi non cohærebat d.§.falſam. & iſtud non poteſt procedere niſi in eo, qui ignorabat,ſi eñ ſciret,non poteſt probari quòd fuiſſe alias relicturus,cum ex eo ꝙ legat,& ſciat cauſam falſam apparet uoluntas ꝯ̃ria arg.ff.loca.l. cum plures.§. locator horrei.vbi non prodeſt probatio, ſi factis ꝯ̃riatur, unde etiam ſi dixiſſet ſe non fore relicturum,niſi apponat ꝯdõnaliter ex quo relinquit,& ſcit cam falſam,præſumitur nugatoriè dixiſſe. Adde quartum ſi cã legati concerneret conſanguinitatem legatarij,vt lego tali, qa eſt conſanguineus meus,qa ꝑſumitur cã finalis ſicut & demr̃o,ut ſupra

10 dixi p l.ſi pater.C.de hære.inſt.†Vltimo ſcias,ꝙ cã propriè dr̃ de præſenti,vel præterito.ff.eo.l.ſi ita legatum ſit:in fine:quando aũt de futuro dr̃ modus in vltimis voluntatibus,vt relinquo centũ, vt tale quid facias & ſi cã non impletur, carebit legato, & reſtituit,& de hoc cauet.l.quib.§ fi.ff.eo.põt aũt largo modo dici cã, quia compellit teſtatorem ad legandum ꝓp ſpem,ut impleatur, ſicut cã de ꝑterito impellit ꝓp hoc,qa credit impletam in actibus inter uiuos,ẽt ſi ſit de futuro,appellať cã,ut in ti.de ꝯd. ob cãm. potius tñ ſ̃m uſum loquendi q̃ de proprietate uocabuli,ſecũdũ quam dr̃ ob rem dari,nõ ob cãm.l.j.de ꝯd.ſine cã.& plenè in l.damus.de condi.inde.ſumitur ẽt cã largius pro oĩ eo, ex quo aliud ſequit,vel ꝑcedit,vt ꝯ̃ctus & ꝯdõ,ex quibus ſeq̃tur oblĩo,& dominium.l.& an eadem.§.actiones.de excep.rei iudi.& interdum cauſa,ideſt lis,ſeu litigium. l.cauſas, vel lites.C. de tranſ.

L E X VIII.

1 *Cautio Mutiana præſtatur ei,cuius intereſt.i.ad quem debet hæreditas,vel legatum deuenire ſi conditio non impletur.*

1 IS,cui ſub conditione. †Cautio Mutiana ꝑſtatur ei , cuius intereſt ideſt ad quem debet hæreditas, vel legatum deuenire ſi conditio non impletur.h.d.In tex.ibi(caue hæreditas) ſi ergo fuit inſtitutus inſolidum vr̃ , ꝙ debet cauere uenientibus ab inteſtato, ut hic patet, quia loquitur generaliter, ſed contra de l.Mutianæ.in fi.ff.eo.l.nulli cauet.Sol.ut ibi dixi, qa ibi impletur conditio ſtatim,ꝙ adiuit, hic debet intelligi quæ non impletur per aditionem.Item opp.qa poſtq̃ impleuit conditionem poteſt adire, & efficiť hæres, nec põt amplius deſinere eſſe hæres.l.ei q ſoluendo.de hære.inſti.ergo non poteſt eſſe ſecus cauſæ inteſtati.Sol.uerum eſt directõ,ſed non ꝑ obliquum,quia tenebitur reſtituere,& nõ detracta fortè Tre.quia ſui culpa ꝑdidit, remanet tñ hr̃s nudo nomine.Item opp.de l.4.in fi.de ꝯd.inſti.ubi qñ eſt ſolum inſtitutum illa ꝯdõne negatiua tanq̃ impoſſ̃is reijciť, quia non eſt cui caueať.Sol. ibi non erant uenientes ab inteſtato ſ̃m Doct.q̃d eſt diuinare,uel dic ſ̃m Ray. ꝙ ibi ꝯdõ continebat ꝓhibitionem rei hæreditariæ, & ſicut præceptum de non alienando ſi eſt nudum concernens fauorem tñ prohibiti eſt nullum.l.pater filiũ.§.Iul. Agrippa.ff.de leg.3. ita illa ꝯdõ. Vltimo opp.ꝙ nõ ꝑſtetur ei,ad quem res eſt deuentura,ſed hęredi , licet ſit ad aliũ deuentura ff.e.l.cum ſub hac,ſed dic ꝙ ibi poterat peruenire ad hęredem,ſi ſecundus legatarius pendente conditione legati moreretur.l.j.§. ſin autem ſub condi.C.de cad.toll. Item quia ibi hęres exiſtente conditione obligatur ſecundo legatario, & eidem cauet ubi habetur.

L E X XXI.

1 *Voluntas defuncti quid faciat. Item conditio de præterito uel præſenti non eſt propriè conditio.*

2 *Conditio ſi nupta erit intelligitur tempore mortis,ſed teſtator dixit ſi nupſerit ſufficit quandocunque impleatur.*

Quę conditionem non faciunt,quia inſunt ex legis diſpoſitione, uolente teſtatore faciunt.

3 *Inſtitutus ſi adit hęreditatem de iure pretorio tantum excluditur ſubſtitutio vulgaris facta per hęc uerba ſi hęres non erit.*

1 IN conditionibus.† Volũtas defuncti facit vt conditio quę tempore mortis debebat eſſe impleta ſi impleatur poſt,ualeat. Item facit, vt illud quod de ſe non faceret ꝯditionem,nec ſuſpenderet ceſſionem diei, faciat & ſuſpendat . Item conditio de præterito vel præſenti non eſt propriè conditio,& ſi relinquatur ſub conditione ſi hæres non erit ſiue ſit hæres in totum , ſiue in partem deficit condõ. & appellatione hr̃dis continetur bonorum poſ-

2 ſeſſor.h.d.tota lex.†Et no.in prĩnc.ꝙ ꝯdõ ſi nupta erit, intelligiť tp̃e mortis,ſed ſi dixit,ſi nupſerit, ſufficit qñcunque impleatur, ff.eo.l.hæc ꝯdõ.No.ẽt ꝙ quæ ꝯdõnem non faciunt,qa inſunt ex legis diſpõne,uolẽte teſtõre faciunt:vide Bar.in l.uter ex fratribus,de ꝯdi.inſti.& Bal.in l.j.in prĩn.C.de cad.tol.qui dicit ꝙ verba ſi hr̃s erit,ſi referanť ad legatarium , ut lego x.ſi hæres adibit, faciunt legatum conditionale,ita poteſt exemplificari hic:ſecus ſi ad grauatum,vt ſi hr̃s eris,damnas eſto dare centum Titio. ita intelligit leges , quæ dicunt ꝙ talia uerba non faciunt legatum

3 conditionale:tetigi in l.3.de lega.j.†Vltimo ibi(ſi patronus)facit ꝙ ſi inſtitutus apprehendit hæreditatem de iure prætorio tñ excludatur ſubſtitutio vulgaris facta ſi hæres non erit,& quòd ſecundum teſtamentum de iure prætorio tantum ualidum tollat primum utroque iure ualidum: de primo per Bar.in l.j.de vulg. & pup.de ſecundo tetigi in l.ſi filius qui in poteſtate. de libe. & poſthumis.

L E X XXII.

1 *Qui ignorat extitiſſe conditionem inſtitutionis, non poteſt adire,licet extiterit:ſed qui ignorat ſe eſſe ſui iuris,poteſt adire ſi re uera eſt.*

a *Conditio facti dicitur illa quæ a iure non intelligitur,niſi exprimatur, & iſta*
expreſſio conſiſtit in facto,ſed iuris dicitur illa quæ ſubintelligitur etiam ſi
non exprimatur.
3 *Si iudex procedit in aliqua cauſa ignorans,an poſſit:cùm uero poſſit an ualeat*
proceſſus.
4 *Quid ſi ignorantia eſt circa exercitium iuriſdictionis non circa ſubſtantiam.*
5 *Quod paria ſint ignorare iuriſdictio.habere,uel ſcire. & ignorare poſſe exer-*
cere.
6 *Sententia lata non uiſo proceſſu, etiam ſi lata ſit pro parte pro qua erat dan-*
da non ualet.
7 *Si iudex ignoret citationem factam, an ualeat proceſſus.*
8 *Procurator, uel executor teſtamenti ſi faciant actionem antequam ſciant ſe*
habere poteſtatem,cum uere habeant,an talis actus ualeat. & nu.9.
9 *An ante præſentationem reſcripti, uel inſtrumenti dicatur iudex habere iu-*
riſdictionem, uel mandatum.

a MVltum. †Qui ignorat extitiſſe ꝯdōnē inſtitutio-
nis,nō pt adire,licet extiterit,ſed q igno
rat ſe eſſe ſui iuris,poteſt adire ſi re vera eſt.h d.rō eſt,
qa primo caſu ignorat hr̄ditatem ſibi delatam q̄ non
deferē añ ꝯdōnis exiſtentiam,& putat nō delatā,licet delata ſit,
& ſic ignorat qđ eſt cā principalis potentiæ adeūdi.In ſcđo caſu
ſcit hr̄ditatem ſibi delatam,ſi alia ꝯcurrūt q̄ ſunt neceſſaria,vt ſi
delata ignorat tñ quoddam accñs in quo nō ꝯſiſtit potētia adeū
di,ſed per accñs,qa ſe putat eſſe in aliena ptāte,& ſic non poſſet
adire ſine illius voluntate,ne inuitus obligeē,ſi ergo nō eſt re ve
ra,non obligaē,iō qa ceſſat cā pp quam impediebaē adire ceſſat
impedimentum, licet ignoret ipſum ceſſare, ideo valet aditio.
a †In gl.ibi(quoddam iuris ſtatutum,) vel dic ꝙ ꝯdō fcī dr̄ illa q̄ a
iure nō intelligiē,niſi exprimaē, & iſta exp̄ſſio ꝯſiſtit in fcō,iō qli
bet ꝯdō exp̄ſſa dr̄ in fcō ꝯſiſtere.j.eo.l.q hr̄di.ſed iuris dr̄ illa quę
ſubintelligiē,ēt ſi nō exprimaē.Dy.In gl.ſeq.ibi(ſi qs cēneus §.fi.)
ꝯ.ſ.ad primum caſum huius l.ſed rn̄de,ꝙ hic inſtitutio fuit facta
ſub ꝯdōne,& inſtitutus hoc ſciebat,ſed ignorabat ꝯdōnem exti-
tiſſe,& ſic ſe nō poſſe adire.in l.ꝯria ignorabat ꝯdōnem appoſi
tam in inſtōne,immo credebat inſtōnem puram & ſe poſſe adi-
re,& poterat,nō ex ex̄pite quo crediderat,ſed ex alio qa ꝯdō ex-
titerat,certè ſua ignorātia nō nocet, qa nō eſt circa potētiā, ſed
circa commodum adeūdi,& qa opinio ſua ꝯcurrit cum veritate
licet nō cum mō,nō impediē adire.Nūc ꝯ ſm caſum opponiē,de
l.qui in alie.§.ſi is q putat de acq.hær.Sol.ibi q putabat ſe in alie
na ptāte ꝯſtitutū cū nō eſſet adiuit iuſſu illius, & ſic nō credidit
ſe facere hr̄dem,ſed illum, ſi ergo nō ſtet in illius ptāte nec facit
illum hr̄dem,qa nō pōt,nec ēt ſe facit,qa nō vult,& ſic nō valet
aditio, hic adiuit ſine iuſſu illius,& ſic uoluit ſe facere hr̄dem li-
cet ignoret an poſſit,iō ſi uere pōt efficiē hr̄s,qa vult,& pōt.l.qđ
ſi dubitet.de acq hęr.& ex.l.q in aliena.§.q̄q̄,& ver.pe.q incipit,
nam p eum.ſed adhuc op.ex̄ gl.ꝙ ignorātia impedimēti iuris im
pediat aditionem.l.hr̄s inſtitutus.in fi.e.t.ibi(ignorātia ꝯcerne-
bat principalem potētiam adeūdi.)ſ.delationem hr̄ditatis,qa ig-
norabat teſtōrem fuiſſe habilem ad teſtādum,& ſic an teſtm ua-
leat, ſi eñ nō ualet hr̄ditas nō eſt delata, iō poſito ꝙ valeat,im-
pediē adō, hic non erat ignorātia circa delationem.l. ſed & ſi de
3 ſua.de acq.hęr.& hoc iun ſę.ibi declarat.† iō p̄dicta Bat. inducit
ad aliam mān, ſi iudex ꝑcedit in aliqua cā ignorās an poſſit cū
verè poſſit, an valeat ꝑceſſus,& dicit p p̄dicta, aut ignorat circa
ſubſtām iuriſdōnis,vt an ſit vel nō ſit iudex,qa dicebaē delegatus,
& nō erat reſcriptum ſibi p̄ſentatum,& nō ualet at.in l.q̄ro. qñ
ex fact.tut. aut credit ſe eſſe iudicē,& eſt, ſed nō modo quo cre-
dit,qa credit ſe eſſe ordinariū,& litigātes ſibi ſubditos,q nō ſunt,
& ſi ex hoc capite nō hēt iuriſdōnem,ſed hēt qa partes ꝓrogaue
runt iuriſdōnem,certè ualet proceſſus.l.2.de iudi.§.j.ubi caſus.
4 †Quid ſi ignorātia eſt circa exercitium iuriſdōnis,nō circa ſub-
ſtātiam iuriſdōnis,qa eſt iudex,& ſic ꝑcedit ꝯ illum quem igno-
rat citatum & ꝯtumacem,& re uera eſt citatus,& ꝯtumax,ſed nū
5 cius nōdum retulit,tenet Bat.ut ſ̄.† ꝙ nō ualeat , quaſi ſint pa-
ria ignorare iuriſdōnem hr̄e, vel ſcire, & ignorare poſſe exerce-
re,ita dicit conſuluiſſe de facto,p l.hæc aūt,qb. ex cau. in poſ.ea.
ibi(ꝯſtare dēt,liquereq̄.&c.) Idem tenet in l.ſi finita §. Iul.de dā.
6 inf.& in l.ꝑperandum,at.dictæ l.quæro.†eadem rōne vr̄ ſi iudex
non uiſo ꝑceſſu dedit ſniam ēt pro parte,pro qua erat dāda, qa
ignorabat ſe poſſe dare, qđ no ad infringēdas ſnīas Imperatorū,
vt articules & probes ꝙ tulit non uiſo ꝑceſſu,quod probabitur
probando ꝙ liber actorū non fuit ſibi traditus, ſed ſemper fuit
7 apud notarium.†Et pro dicto Bart.ꝙ ſi iudex ignorat citationē
factā non ualeat proceſſus,vr̄ tex.in l. generaliter.§.his de p̄-
8 ſentibus,& ibi Bal.C.de iureiur.† Idem tñ Bal.in l.fallus. in 8.co.
C.de fur.alleg.Ioa.An.in quadam diſputatione tenentem ꝯriū,
ꝙ ſufficiat abſentem citatum, licet non ſit facta relatio, ne cul-
pa uel malitia nuncij habeat impedire proceſſum,Bal.ibi diſtin
guit,an ſint indicia de citatione facta , & procedit dictum Ioan.
And. an non ſint, & procedit dictum Bat. & ibi ponit ēt de alijs,
ut de procuratore,uel executore teſtamenti,ſi faciant actionem
anteq̄ ſciant ſe habere ptātem cum vere habeant, an talis actus
ualeat,uide ibi,& quod no.Inn.in c.cum ex officij.de præſcri.de
iudice qui habebat iuriſ.ord.& noluit ex illa procedere, ſed ex
delegata,quam non habebat,an ualeat ex ordinaria, dic ut ibi,
9 & facit ꝙ ſic.l.ſeruum filij.in fi.ſ̄.de leg.2.† an autem ante præſen
tationem reſcripti, vel inſtrumenti dicatur iudex habere iuriſdi
ctionem,vel mandatum?dic ut no.glo.in cle.j.de procu.quæ vr̄
facere differentiam inter procuratorem,& iudicem,& Innoc.in
c.ex conqueſtione.de reſti.ſpo.& Bal.in d.l.fallus.vbi recitat cō
ſilium Dy.& Bar. qui conſuluit contra Dy.& propter hoc ſem-
per recurritur ad hanc l.

L E X XXII.

Quoties. Fideicommiſſum, quod relinquitur in defectū
coditionis quæ a iure remittitur, non debetur.
hoc dicit Bat.

L E X XXIII.

1 *Conditio dandi implenda in perſonam duorum,non poteſt pro parte impleri in*
perſonam unius,ut legatarius partem legati conſequatur.
2 *Cui accedit portio,accedit etiam emolumentum obueniēs occaſione illius par*
tis,ſic cui accedit labor.
Si idem officialis propter caſum aliquem exercet officium duorum,debetur ſi-
bi duplex ſalarium.
Item in Doctore legente pro ſe,& alio diuerſis horis.

a QVi duobus. †Conditio dandi implenda in ꝑ-
ſonam duorum,non poteſt ꝑ par
te impleri in perſonam unius, ut legatarius partem le
gati conſequatur.h.d.& habeo iſtam l.pro no. quia ſi
non eſſet conditio appoſita legatum eſſet diuiduum & poſſet le
gatarius acceptare ex parte unius, ex alia repudiare ſicut quādo
pluralitas ēt ex parte legatariorum, de leg.2.l. legatariorum , &
tñ pp conditionem dandi in perſonam utriuſque redditur indi-
a uiduū,ſicut & conditio eſt indiuidua j.eo.l.ſi cui fundum.† No.
in hac l. in fi. ꝙ cui accedit portio accedit etiam emolumentum
obueniens occaſione illius partis:ſic cui accedit labor: unde ſi
unus, & idē officialis pp caſum aliquem exercet offm̄ duorum ,
debetur ſibi duplex ſalarium ſm Bal.ut no.in Auct.ut iud. ſine
quoquo ſuffra.& ſi Doctor ex caſu legit pro ſe,& alio diuerſis ho
ris debetur ſibi ſalarium utriuſque ſecundum eundem Bar.

L E X XXIIII.

1 *Si per eum ſtat in cuius perſonam debet impleri conditio quominus implea-*
tur,habetur conditio pro impleta.
2 *Si ſtat per tertium quominus conditio impleatur,an habeatur pro impleta.*
3 *Quòd dicatur ſtare per aliquem quominus conditio impleatur quando recuſat*
uel impedit.

1 IVre ciuili. †Si per eum ſtat in cuius perſonam debet
impleri conditio quominus impleatur,ha
betur conditio pro impleta.h.d.In tex.ibi(ſit.) aliqui habēt
dictionem,non,ante dictionem(impleri)ita habebat glo.&
tunc eſt ſenſus,ꝙ ſtabat per hæredem grauatum,cuius intererat
non impleri,ne teneretur ad legatum , alij habent poſt uerbum
(impleri,)& tunc eſt idem ſenſus,ꝙ non ſtat per legatarium quo
minus impleat & legatum conſequatur ſub. ſed ſtat per graua-
tum,qui ea impleta venit obligandus, ut hic in fi.& j.e.l. Iulius
2 Paulus.†Sed quid ſi ſtat ꝑ tertium,qui ea impleta uenit obligan-
dus in fine?Rn̄deo idem ſi ꝯdō erat in perſonam ſuam implenda
ſiue conſiſteret in dando l.1.de cond.inſt.ſiue in faciendo. l.j.C.
de inſti.& ſubſti.ſed ſi non ueniebat implenda in perſonam ſuā.
& nihilominus impediuit rn̄detur aut iuſtè potuit impedire, &
idem ā.eo.l.Titius.aut non potuit,tunc aut non eſt ſoluendo,&
idem,aut eſt ſoluēdo & hr̄ pro defecta,ut dixi in d.l.j. per l.inde
3 Neratius.ad l.Aquil.†Dr̄ aūt ſtare ꝑ illū qñ recuſat, uel impedit
impleri,ſi aūt quia moriaē anteq̄ impleatur,non dr̄ ſtare ꝑ eum,
ſed ꝑ caſum,iō dr̄ conditio defecta non impleta.l. legatum.C.de
cōdi.inſer.niſi fauore libertatis.j.e.l.cum ita. ſed ſi ſtat ꝑ imple-
re,debentem haberet indiſtinctè ꝑ defecta, & ꝑiſta remanet de-
clarata gl.j.In tex.ibi(acſi impleta non fuiſſet)hoc intellige ſanè,
ut legatum purificeē,& legatarius tranſmittaē,nō autem ut non
teneatur amplius ſoluere qđ ſemel obtulit,& recuſauit,immo ſi
petit hr̄s ꝑ uiam excep.poteſt conſequi ut ſoluat,tex.eſt in l. cui
fundus.in fi.ſm intellectum Doc.q nō pōt aliter intelligi,& no.
Cy.in l.ū.de cōdi.inſer.Sed ſi eſſet iam ſolu. uel habita conditio-
ne ꝑ impleta facta eſſet a lege executio,nec alia eſſet neceſſaria,
vt ſi fuit relicta libertas directo ſub cond.dandi hr̄di.& ille obtu
lit,& ſic factus eſt ſtatim liber,non pōt hr̄s ſibi conſulere ꝑ uiam
agendi,vt ſibi ſoluat,& iſte eſt tex.in l.pe.circa fi.C.de condi.in-
ſer.Tenementi,qa eſt ſubſtantiale.Item niſi tacitè uideaē actum
ꝯrium ꝙ liceat aduerſario impedire implementum, ut ſi promi-
ſiſti x.ſi uicero te,ad ludū,nā tibi licitum eſt talr ludere, ꝙ re nō
vincam,qa ſic vr̄ actū,ut no.in l.in executione.in fi.de uer.ob.In
text.ibi (cum ꝑ promiſſorem,) hoc caſu qñ ſtat per illum qui in
conditione implenda uenit obligandus, ſiue conditio erat im-
plenda in ꝑſonam ſuam,ſiue non,& ipſe impediat impleri.Item
ſiue licite impedit,ſiue illicite,vr̄ locum habere quod hic dici-
tur,per l.3.§.fin.de cond.ob cām.ubi licite hr̄s poteſt prohibere
ſtatu-

ſtatuliberum ne impleat conditionē dandi de pecunia peculiari,& tamen hoc facit ſi hæres tenetur,ut ibi habetur.

L E X XXV.

1 *Si maritus legat uxori in tempus liberorum, cenſetur ſenſiſſe de illis qui ſuſcipientur a ſe, non ab alio.*

2 *Conſuetudo q dos profectitia mortua uxore cum liberis remaneat apud maritum debet intelligi cum liberis ex illo marito.*

1 **CVm vir vxori.** †Si maritus legat uxori in tēpus liberorum, cenſetur ſenſiſſe de illis qui ſuſcipientur a ſe, non ab alio.h.d. In fi. tex.ibi(qui ſe uiuo) idem ſi mortuo eum ſit eadem rō,
2 †Et inducitur per Bar.q conſuetudo de qua in l.dos a patre. C. ſol.mat.q dos profectitia mortua uxore cum liberis remanet apud maritum, debeat intelligi cum liberis ex illo marito, ideo ſi habens filios ex primo marito, ſecundo nupſit,& deceſſit ibi cum filijs ex primo,non ex ſecundo,non remanebit penes illum,ſed redibit ad patrem,ſi dos non fuerit donata filiæ,uel ſi fuit donata filij ſuccedent,ut hæredes, quod dicut no.in l.poſt dotem ſol.matr.

L E X XXVI.

Hæc ſcriptura. Conditio alternatiua dicitur una, q̃ poteſt duobus modis impleri,& ſi in conditione aliquid turpe ponitur,illud reijcitur, & aliud eſt implendum,quod non eſt turpe.h.d.Bar.

1 *Portio cui accreſcit accreſcit etiam cum onere conditionis.*

5 **§.Cum eadem.** †Cui accreſcit portio, accreſcit & cum onere conditionis, vel dic qđ portio deficiens accreſcit portioni, ideo ius accreſcēdi tranſmittitur ad quem tranſmittitur portio.h.d.& facit de acq hære.l.ſi totam.In tex.ibi(legatur)ſub.ſeparatim,& inſolidum,& quod ĩ. dicit,accreſcit,ſub.i.non decreſcit, uel dic legatur ſimul in eadē oratione,nam hoc pōt fieri,q uni ex coniunctis legetur pure, alteri ſub conditione æquis portib.& tunc uerbum,accreſcit, ſtat proprie,& tunc faceret ɔ̃ determinationem Bart.in l.plane.§.ſi coniunctim.ſ.de leg.j.in q.de qua no.in l.a.ſi pars.hære.pe.

L E X XXVII.

1 *Si deficit exemplare,deficit exemplandum.*

2 *Qui tenetur aliquid facere ſub certa forma,& ſub pœna, ſi non poteſt illam formam obſeruare ſine ſui culpa,non incidit in pœnam,tenetur tamen opus facere ut poteſt arbitrio boni uiri.*

3 *Si iuſſus eſt facere ſecundum dignitatem teſtatoris & facultatem bonorum quod facere debet,& non fecit intra tempus nulla cauſa ſubſiſtente, & ſic fuit in mora,an incidat in pœnam.*

4 *Quod iſto iure ſſorum ualebat relictum nomine pœnæ,ſi præcedebat præceptū honeſtum, & poſſibile.*

1 **IN teſtamento.** †Si deficit exemplare,deficit exēplādum,ad hoc allegatur,vel † v-
2 tilius ſic,qui tenetur aliquid facere ſub certa forma, & ſub pœna ſi non poteſt illam formam obſeruare ſine ſui culpa, non incidit in pœnam,tenetur tamen opus facere ut poteſt arbitrio boni uiri.h.d.†In tex.ibi(intelligeretur.)i.ſi apparet q teſtator ſenſit de certo corpore,qđ erat ſeptimij damę,licet adiecerit ſalſam demonſtrationem, quia non dixit damæ,ſed demetrij debet facere ad exemplum illius,quia non nocet falſa demōſtratio,& putarem conſtare ſi in duabus orationibus fuiſſe locutus, vt mando monumētum fieri ad exemplū illius,quod eſt in via ſalaria,& eſt Publij ſeptimij demetrij, ſed hic in eadem oratione, ut non refert in una,vel duabus, ſed aut non erat niſi unum, & non poteſt dici q ſenſerit niſi de illo,ar.in l.2.de lib.& poſth.aut erant plura,& locum hēt tex.quia nō cenſetur conſtare, ex quo adiecit demonſtrationem quæ nulli compet.Sed ɔ̃ facit quod no.Bar.in l.demonſtratio.ſ.co.ubi dicit q ſufficiunt duæ demonſtrationes,& ſi illæ reperiantur alicui conuenire,licet ſit adiecta alia quę non conuenit,non reddit corpus incertum,immo tanq̃ certum remanet ſatis demonſtratum,& illa tertia tanq̃ falſa reij-
a citur.Breuiter[a] ſua determinatio eſt ɔ̃ iſtum tex.& cogita pro re-
3 ſponſione,quia difficile eſt reſpondere.† In text.ibi(pœnam qdē nullam uim hr̃e,)hoc verū quantum ad hoc q non fecit ad ſimilitudinē illius,qđ non reperit:ſed quid ſi iuſſus eſt facere ſ̃m dignitatem teſtōris,& facultatem bonorum,qđ facere dēt,vt in fi.& nō fecit intra tp̃s nulla cā ſubſiſtēte,& ſic fuit in mora,an incidat in pœnam?vr̃ q non,quia ſicut in pœnis receditur a pſona. ſ̃ eod.l.mulcta.ita & a forma,ut ſi forma, non poteſt ſeruari ſine ſui culpa ſit liberatus a pœna, per l.cum in plures.§.lege dicta.loc.& de fideiuſ.l.ſtipulatus es opus.& illas leges Bal. conſueuit allega.q eſt no.ſed ɔ̃ de eo,qđ dixi in d.l.mulcta.Sol.aliud qñ recedit a pſona,qa teſtator vel partes qñ cummittuntur arbitrio tertij cēſet̃ cōmittere arbitrio boni viri,iō ſi arbitret̃,& male,nō cēſentur de illo ſenſiſſe,ſed de illo q reformabit,& ſi illi non paret̃, committit̃ pœna ſ̃m Inn.& Bald.vt ibi alleg.ſecus ſi de certa & determinata forma ſenſerunt, ita uideret̃ debere l.iſta intelligi, & reddit̃ no,nā q nō incidit,ſi nō fecit ſ̃m formā deſignatā,ſi illa nō reperit̃ ſine ſui culpa,nullum hr̃et dubiū,& ſic nec utilita-
4 tem.†Vltimo eſt hic caſus qcqd hic & alibi dicāt glo. q ualebat iſto iure relictum nomine pœnæ ſi præceſſit præceptum honeſtum,& poſſibile,licet de media iuris prudēn a inter ius digeſtorum,& ius nouum aliud eſſet,quæ corrigitur per l.pri.C. de his quę pœ.no.

A D D I T I O.

a Breuiter,& q deciſio Barto.non habet locum quando eſſent appoſitæ quatuor uel quinque confines,& duæ conuenirent,& duæ non,tenet Alex. de Imo.cōſ. 73.col.4.uer.plus dicit,& alle. Pau.de Ca.hic in 3.uol.& hic tenet etiam idem d.Ale.in conſ.38.col.1.uer.tunc eſt uerum.in 5. uol.

L E X XXVIII.

Filiæ ſuæ. Defectio conditionis a iure reprobatæ non facit legatum deficere.h.d.

1 *Quando demonſtratio confertur in tempus mortis,illa res uidetur legata cui conuenit illa demonſtratio tempore mortis,non illa cui conueniebat tempore teſtamenti.*

2 *Res ſubrogata loco alterius,reputatur eadem.*

1 **§.Titia vxor.** †Qñ demōſtratio ɔfert̃ in tp̃s mortis, illa res vr̃ legata cui conuenit illa demonſtratio tp̃e mortis,nō illa cui conueniebat tp̃e teſtā.h.d.& reputat Bar.§.ſingularē,tñ dicit q vix ſcit ipſum defendere a ɔ̃trijs. In tex.ibi(uendidit,)hic ſtat dubiū, qa vr̃ legatum reuocatum quantū ad Agatheā,quā vēdidit.l.fideicōmiſſa.§.ſi rē.ſ.de leg.3.& licet aliā redimat,nō vr̃ reintegrari,nā ēt ſi eandē redimiſſet, non reintegraret̃,nec deberet̃ l.cū ſeruus.de adi.leg.Sed rñde,ſi conſtaret teſtōrē ſenſiſſe de illa Agathea, quam habebat tp̃e teſtamenti,pcederet ɔ̃rium,qa in illa tm̃ conſiſteret legatum,& cenſeret̃ fcm̃ ſub ɔdōne,ſi pmanebit ſua uſq. ad tp̃s mortis,unde ſi non pmanſit,deficit ɔdō, & p ɔ̃ñs legatum.l. Stichus q meus erit,& in dubio ita p̃ſumeret̃, ſi huic ancillæ nouiter redemptæ nō poſuiſſet idē nomē,ſed qa impoſuit iſtud cū alio.l.qa ſe retulit ad tp̃s mortis.l.qui mei erūt cum moriat,faciunt p̃ſumi,q nō ſenſit de illa,quam hēbat tp̃e teſtā pluſq̃ de alia, quam habebat, ſi ergo illa nō fuiſſet vendita,illa cenſeret̃ legata,ſed quia fuit vēdita,& alia redempta,& idem nomē ſibi impoſitum,non cenſet̃
2 prima,ſed iſta fuiſſe legata.† Hæc eſt intētio huius §.qui ſemper alleg.q res ſubrogata loco alterius reputat̃ eadem. facit l. ſi donatæ.§.ſi ſponſus.de don.inter uir.& vx.c.eccleſia,ut lite pendē. Et facit ad no.p Iaco.de Arena.in l.ſi ſeruus.§.qui quinque.ſ.de leg.j.ſi teſtator legauit uxori frumentum ɔditum in horreo,ſi illud ɔſumpſit, & aliud repoſuit,qđ reperit̃ tēpore mortis q illud debeatur ſed hic loquit̃ qñ p uerba de futuro: ſed in qōne prędicta qñ p uerba de præſenti, ſed quia frumentum in ſuo genere recipit functionem hæc eſt ratio potior,quare frumentum ſubrogatum cēſeat̃ oīno idem cum conſumpto, non ſic in ſpecieb.

L E X XXIX.

1 *Conditio poteſtatiua in legatis debet impleri quam primum poteſt, alias habetur pro defecta.*

2 *Conditio dandi in legatis ſi eſt de modica ſumma,quod debeat impleri quam primum poteſt.*

1 **HÆc conditio.** †Conditio poteſtatiua in legatis debet impleri quam primū pōt,alias hr̃ pro defecta.h.d.ſingulr̃, ſecus in inſtōnib. ubi agit̃ de maiori p̃iudicio ſi haberetur pro defecta, qa faceret deficere inſtōnē, in qua ɔſiſtit ſubſtantia teſtamenti, iō expectat̃ q deſinat poſſe impleri, ad hoc ut habeatur pro defecta,ut l.ſuus quoq.in fi.de hær.inſti.in ɔ̃tūbus dic ut l.ita ſtipula-
2 tus.de ver.oblig.† & uide Cy. in l.fi.C.de cond.inſer.qui vr̃ hanc legē limitare qñ eſt merè pt̃atiua depēdēs a mero facto debentis implere,ut ſi aſcenderis capitolium,& aliæ,ſecus in condōne dandi,quæ licet reputet̃ pt̃atiua,ſi eſt de modica ſumma,re uera eſt mixta,ut patet ĩ.eo.l.cum ita, unde non diceretur defecta ſi non eſſet impleta,quam primum poſſet ſecundum eum.

L E X XXX.

Si ſeparatim. Ius nō decreſcēdi tranſit ſine onere ɔditionis.h.d.ſicut etiam ſine onere fideic. vt C.de cad.toll.l.j.§.ſin autem ad deficientis,ſecus in iure accreſcendi ĩ.eo.l.ſi quis legata.§.fin.

L E X XXXI.

1 *Conditio mixta ſi deficit per caſum contingentem in perſonam legatarij uel alterius in quo,uel cum quo erat implenda deficit relictum.*

2 *Si ſtat per eum qui debet implere, quia non vult, conditio habetur pro defecta.*

3 *Quid ſi ſtat per eum in cuius perſona non debet impleri,& nu. 1.*

4 *Quid ſi ſtat per tertium in cuius perſona non debet impleri,tamen impedit q non impleatur.*

5 *Quid ſi deficit per caſum.*

1 **IN teſtamento.** † Si conditio mixta deficit per caſum contingentem in perſonam legatarij, uel alterius, in quo, uel cum quo erat implenda,deficit relictum.Idem ſi facto implere debētis,ſecus ſi per

ſi p illũ cuius in perſonam debebat impleri. h. d. & eſt lex magi-
ſtra & clauis in materia, & gl. hic diſtinguit, & plenius in l. 4. C. de
inſti. & ſubſti. vbi oĩno vide per Doct. & diuide, q̃a primo loquit̃
q̃ legatũ fuit factum duobus ſi matrimonium ɔ̃xerint, ſecundo
q̃ ſi vni tm̃ ſi ɔ̃hat cũ aliqua. Item j. pars continet duos caſus: ſe-
cundus ibi, (ſed & ſi vterque.) Secunda pars continet quatuor,
2 ſiue quatuor dicta, vt patet in tex. per ordinem. †Recollige quin
que regulas. Prima eſt qñ ſtat p̄ eum qui dẽt implere, quia non
vult, & indiſtinctè hr̃ pro defecta, vt hic in ver. (ſed & ſi vterque,)
ibi (Stichi aũt portio inutilis fiebat) Secũda eſt, qñ ſtat p̄ hæredẽ
vel alium grauatum, qui impleta conditione venit obligandus,
quominus conditio impleatur, tunc enim ſiue erat implẽda in
perſonã ſuã, ſiue alio mõ, & ipſe recuſet vel impediat quominus
impleatur, ſiue licitè, ſiue illicitè, ɔdõ hr̃ pro impleta. ſ. e. l. iure ci
uili. ẽm vnũ intellectũ, & j̃. e. l. Iulius Pau. & ibi melius exprimit̃.
3 †Tertia rĩa eſt, qñ ſtat per eũ in cuius perſonã debebat impleri,
q̃ tñ non veniebat obligandus, & idẽ d. l. iure ciuili cũ cõcor. ibi
alle. & idẽ in d. ver. (ſed & ſi vterque,) cum dicit, (illi quidẽ legatũ
4 debere.) †Quarta rĩa eſt, qñ ſtat p̄ tertium, in cuius perſonã non
debebat impleri, tñ impedit qđ nõ impleat̃, tunc diſtinguitur, an
iuſtè impediat, vt ɔ̃ eũ non poſſit haberi regreſſus, & hr̃ p̄ imple-
ta. ſ. eo. l. Titius. aut iniuſtè, & tũc aut tpaliter impedit, & nõ hr̃
p̄ defecta, nec impleta, ſed ceſſante impedimẽto dẽt impleri: aut
impedit perpetuò, & tunc aut nõ erat ſoluendo, & habetur pro
impleta: aut erat ſoluendo, & habetur pro defecta. l. inde Neta-
5 tius. §. j ad l. Aquil. †Vltima rĩa eſt qñ deficit per caſum: tunc ſi
eſt ɔdõ caſualis, deficit legatũ, idẽ ſi mixta dependens ex volun-
tate implere debentis, vel alterius in cuiuſcunq; perſonam caſus
eueniat, vt hic, & l. legatum. C. de condi. inſer. Fallit fauore liber-
tatis. j̃. eo. l. cum ita. & fauore alimentorum. j̃. eo. l. cum ita. & fa
uore alimentorũ. j̃. eo. l. illis libertis: ſi aũt eſt ɔdõ merè pt̃atiua,
tũc licet deficiat p̄ caſum nõ deficit legatũ, q̃a tũc teſtõr nõ cẽſet̃
voluiſſe q̃ depẽdeat ex viribus fortunæ, & hic eſt caſus in l. q̃ ſub
ɔdõe. §. quoties. de cõdi. inſti. Quid ſi in nõ mixto deficit p̄ ca-
ſum? dic q̃ non deficit relictũ. l. ſi fundũ per fideic. §. Iulia. de le. j.

LEX XXXII.

1 *Conditio reddendarum rationum videtur impleta ſi computatio ſit facta bona fide, licet in ea fuerit erratum, & per errorem minus ſolutum.*
2 *Nemo eſt qui non erret, & ſi eſt bo. fi. dicitur error, ſi non, dicitur dolus.*
3 *Qui per errorem minus ſoluunt quàm debeant pro gabella, q̃ non incidant in pœnam commiſſi.*

1 QVamuis. †Conditio reddendarũ rõnũ vr̃ imple
ta ſi ɔ̃putatio ſit facta bona fide, licet
in ea fuerit erratũ, & p̄ errorẽ minus ſolutum. h. d. &
eſt pulchra lex in rõne ſui, & ad excuſationem eorum
2 q̃ p̄ errorẽ aliquid omiſerũt, †q̃a nemo eſt qui non erret, hoc vult
iſta lex, vñ dẽt inſpici an ſit bona fi. & tunc dr̃ error, aut nõ, & dr̃
dolus, & modica omiſſio vitiaret. Et quod bonafide fit bene fcm̃
cenſet̃, nec pœnã meret̃ quod malo aĩo non fit. de acq. hær. l. ſi ſer-
uũ. §. amouere. in gl. in verbo non videri. & econuerſo quod ma-
lo aĩo fit pro facto non habetur, ad proficuum facientis. l. qui fi-
3 lium. de ma. teſt. †& alle. Bal. q̃ qui parum tranſgreditur, non vi-
tuperatur. Et ita dicebat Old. alle. no optimam l. ad excuſandum
cõdemnatum a pœna pecuniaria, ſi per errorem calculi vel alio
mõ minus ſoluat q̃ debeat intra terminum ſtatuti, vt non ideo
incidat in pœnam corporalem impoſitã à ſtatuto, ſi pecuniaria
non ſoluatur in termino. ſilr̃ ad illos qui per errorem minus ſol-
uant q̃ debeant pro gabella: vt non incidant in pœnam cõmiſſi.
ſimiliter pro officialibus. vt non ſyndicentur de omni malo ge-
ſto, ſi per errorem non per malitiã, & ad infinita alia põt induci.

LEX XXXIII.

1 *Demonſtratio falſa circa conſanguinitatem reddit legatum nullum.*
2 *Limitatio ad l. ſi quis ſeruum. §. ſi inter duos. de l. 2. vbi dicitur hæredem poſſe eligere, q̃ procedat, niſi alter probet teſtatorem de ſe ſenſiſſe non de alio.*

1 FAlſa demonſtratio. †No. hic limitationẽ ad ea quæ dixi in l. de-
monſtratio. ſ. eo. q̃ falſa demon. circa conſanguinitatem
reddit legatum nullum, quia continet cauſam finalem,
2 quæ la eſt verum ſi ab ignorante fuit poſita, ſecus ſi à ſciente. †No.
etiam limitationem ad l. ſi quis ſeruum. §. ſi inter duos. de leg. 2.
quia quando ibi dicitur hæredem poſſe eligere procedit, niſi al-
ter probet teſtatorem de ſe ſenſiſſe, non de alio.

1 *Aliud eſt eſſe ingenuum, aliud haberi pro ingenuo. Et ſic aliud eſt legitimari, aliud diſpenſare quod habetur pro legitimo.*
2 *Forenſi factus ciuis, non perdit priuilegium forenſis.*
3 *Epiſcopus factus archiepiſcopus, non deſinit eſſe epiſcopus & q̃ commiſſio ſibi facta vt epiſcopo non expiret.*
4 *Si quis promiſit dare ſchacum mattum cum pedina, & illa ſit facta regina, & cum illa ſit datum, an videatur datum cum pedona.*

1 §. Sed & ſi cui. †No. q̃ libertus impetrans ius annu-
lorum aureorũ non deſinit eſſe liber-
tus, licet habeatur pro ingenuo, nam aliud eſt eſſe ingenuum,
qđ fit ſi reſtituit̃ natalibus, aliud haberi p̄ ingenuũ, qđ fit ſi impe
trat ius annulorũ, vt etiam patet in l. ſed ſi hac. §. prõnũ. de in ius
voc. & l. a. de iure anu. au. & ſic aliud eſt legitimari, quia funditus
tollit defectus illegitimitatis, aliud diſpenſare, quod hr̃ pro legi-
mo. prima. n. eſt vlis, & reintegratio ſtatus, vñ non põt fieri quo
ad quædam, & quo ad q̃dam non, ſicut non põt quis eſſe quo ad
q̃dam ſeruus, quo ad q̃dã liber. l. pariter. in fi. de lib. cau. & no gl.
in c. cũ inhibitio. de clan. deſpon. ſecus in diſpẽſatione, q̃ põt fieri
quo ad quandam rẽ ſtricti iuris, quia facta ad aliud, ad aliud non
extenditur, in c. j. de fil. presb. ſed quæro quid ſi eſſet reſtitutus
natalibus, & ſic mutaſſet ɔdõnẽ? Rñ. adhuc idẽ vr̃, quia ſufficit
q̃ eſt liberatus tpe teſtĩ. uel mortis l. ſi cognatis. de reb. dub. Vl-
timò tex. in fi. alle. ad multa, primo q̃ forenſis factus ciuis, non
2 perdit priuilegium forenſis. †Item Doctor factus Comes, quia
legit a 5. annis. l. j. de profeſ. quæ in urbe Conſtan. non perdat pri
uilegium populare, ſi primo erat de populo, ut no. Bar. in l. Ale-
xandrinis. C. de decurio. †Et notarius factus Doctor non deſinat
eſſe notarius. Et monachus factus eṗs nõ deſinat eſſe monachus.
Eṗs factus Archiepiſcopus, non deſinat eſſe Eṗs, & cõmiſſio ſibi
4 facta ut Eṗo non expiret, & hoc ponit †Io. Andr. in addi. Spe. de
offi. del. §. reſtat uidere. & ad qõnẽ de ludo ſcachorũ, ſi quis pro-
miſit dare ſcachum mattum cum pedona, & illa ſit facta regina,
& cum illa ſit datum, q̃ uideatur datum cum pedona, & fuit qõ
diſputata hic, ut refert Io. Andr. in d. §. & etiam Bononiæ, & de-
terminatum q̃ ſi fuit promiſſum cum certa pedona, uideatur fa
ctum qđ promiſit, quia tunc pedona facit demonſtrationẽ, nec
curatur q̃ ceſſet demonſtratio ſi conſtat de corpore, quod non
alteratur, licet alteretur qualitas: ſecus ſi cũ incerta, quia potius
facit conditionẽ. l. nuper. de leg. 3. & requiritur q̃ cũ dat ſchac-
chũ, illa ſit pedona, & nõ mutauerit qualitatẽ, q̃a qualitas iũcta
uerbo &c. l. in delictis. §. ſi extraneus. de nox. & l. ſi Titi⁹. đ nul. teſt.

1 *Teſtator quando rem legatam alienauit, an legatum videatur reuocatum.*
2 *Pluralitas geminat plures ſingularitates.*

1 §. Si quis ita legauerit. †No. limitatiõnẽ ad no.
in l. fideicõmiſſa. §. ſi rẽ.
de leg. 3. qñ teſtator rem legatam alienauit, & quæritur an lega-
tum vr̃ reuocatum, quia diſtinguitur an alienauit ſponte, an ne-
ceſſitate ductus, q̃ diſtinc. ſecũ hẽt ſi purè legauit: ſi aũt ſub con
ditione ſi erit ſua tpe mortis, indiſtinctè ſi alienat, reuocatur le-
gatum, non q̃a cenſeat̃ reuocatũ, ſed quia condõ deficit ſub qua
2 fuit relictũ. ultimò alle. †q̃ pluralitas geminat plures ſingulari-
tates, quẽ articulũ examina p̄ Bal. in l. pe. C. de impu. & ali. ſubſt.
in ult. col. erat aũt dubiũ hic ſi legaui Stichũ & Pamphilũ ſi mei
erunt cũ moriar, uidebat̃ intelligi ſi ambo erũt, unde ſi unus eſt
meus, tanq̃ ɔdõ defecerit uidebatur deficere legatũ utriuſque,
quod eſt, quia nõ ſubauditur dictio ambo, ſed cẽſentur eſſe duo
legata, ſicut ſunt duo ſerui, & quodlibet ſub ɔdõne ſi erat teſtõ-
ris cũ morie͂t, ſi ergo deficit ĩ uno, nõ facit deficere alterũ legatũ.

LEX XXXVI.

1 *Conditio caſualis poſt impleri viuente teſtatore.*
2 *Si alicui fuit legata quantitas pro dote à quodam tertio, & ipſa viuo teſtatore ſe dotauit, vel alius eam dotauit, q̃ tamen poſſit legatum petere mortuo teſtatore.*
3 *Si alicui relinquitur cum doctorabitur, vel pro expenſis doctoratus, & viuo teſtatõre doctoratus eſt, vel aliunde fecit expenſas, q̃ adhuc poſſit legatum petere.*
4 *In officijs ſecularibus q̃ tres actus interueniant, ſcilicet electio, acceptatio, & ingreſſus in officium.*

1 PVblius Meuius. †Conditio caſualis põt im-
pleri uiuente teſtõre. h. d. In
tex. ibi, (in honorem conſulatus.) Iſta uerba ſm̃ Cyn. &
Bar. faciunt conditionẽ. i. ſi & cũ efficiet̃ conſul, & ſuffi-
cit ɔdõnem extitiſſe uiuo teſtõre: ſed eſt dubiũ, quia iſta quan-
titas vr̃ legata p̄ expenſis, quæ imminẽt in ingreſſu officij & le-
gatarius fecit ipſas de ſuo, uñ cum amplius non ſint fiendæ, ui-
debat̃ q̃ petere non poſſit, ɔ̃trium dr̃, & ſic eſt hic caſus de qõne,
2 de qua dixi in l. Lucius. de leg. 2. †Si alicui fuit legata quantitas
pro dote à quodã tertio, & ipſa uiuo teſtõre ſe dotauit, uel alius
eam dotauit, q̃ nihilominus poſſit legatum petere mortuo te-
ſtatore, & ad hoc allegat Gui. de Cun. iſtum tex. in l. cum is. §. ſi
3 mulier. de condi. inde eo. modo †ſi alicui relinquitur cũ docto-
rabit̃, uel pro expenſis doctoratus, & uiuo teſtatore doctoratus
4 eſt, & aliunde fecit expẽſas, q̃ adhuc poſſit legatũ petere. †No. ẽt
q̃ in officiis ſecularibus tres actus interueniunt, electio, ut hic
cum dicit, (deſignatus eſt) quæ dr̃ fieri cũ extrahitur de burſa ſm̃
cõem uſum. Item acceptatio, dum dicit. (edidit.) Item ingreſſus
in officiũ, dum dicit, (ingreſſus eſt,) & ſic vr̃ q̃ non dicatur con-
ſul, uel pt̃as, uel alius officialis anteqũ ingrediatur officium, quod
tangit Bar. hic, & alleg. gl. aliquas ɔ̃rias. quidã dicunt q̃ ſtatim q̃
eſt electus: aliqui demum cũ acceptauerit: aliqui cũ eſt ingreſ-
ſus. breuiter in his qui eliguntur durante officio prædeceſſoris,
clarũ eſt, & ita vr̃ obſeruari, q̃ nõ dicatur officialis donec ingre-
diat̃, ſed in his q̃ eligũtur poſt mortẽ anteceſſoris, ſi talis electio
requirit confirmationẽ ſuperioris, & nihil aliud, ea facta dicetur

officialis,non prius,& ſi requirebaꝛ aliud,vt in Epõ,vbi requirit
cõſecratio,vt cõſequatur quæ ſunt ordinis, non dr̃ Epũs ante con
ſecrationem, ſed dr bñ electus ſi acceptauit, & eſt cõfirmatus.&
conſequitur q̃ ſunt iuriſdictionis,vt in c.tranſmiſſa.de elec.ſed ſi
nõ requiritur confirmatio,vt in electione Papæ, ſtatim facta ele
ctione eſt Papa,& ẽt antequam coronetur,& ẽt Imperator.l.bñ
à Zenone.C de qua ꝑſcri. & ẽt añ coronationẽ poſſit tanquam
Imperator concedere priuilegia,ſed eccleſia Romana nõ appel-
lat Imperatorem ante coronationẽ, ſed regem Romanorum in
Imperatorem promouendũ, dummodo eius perſona ſit appro-
bata,vt in Cle.j.de iureiuran.& vide Bart.in l.abſenti.de dona.

1 *Hæres grauati non prius cogitur ſoluere quàm cogeretur grauatus ſi viue-ret,nec prius eſt fienda reſtitutio ſubſtituto in defectum alterius, quàm eſ-ſet fienda illi in cuius defectum ſubſtitutus eſt.*

2 *Per mortem grauati fideicommiſſum vel legatum conditionale non extin-guitur, ſed bene per mortem honorati.*

3 *Non cenſetur quis plus dilexiſſe ſubſtitutum quàm inſtitutum vel poſitum in ſequenti gradu quàm in præcedenti.*

1 §. Titia codicillis. †Hæres grauati non prius cogit̃
ſoluere q̃ cogeret̃ grauatus ſi vi-
ueret,nec prius eſt hẽda reſtõ ſubſtituto in defectum alterius,q̃
eſſet fienda illi in cuius defectum ſubſtitutus eſt. h d. vſque in fi.
Aduerte primo ponit̃ thema, & qõ vſque ibi, [Marcellus,] ſcdõ
præmittit ad euidentiam vnum vſque ibi. (etenim) tertio ſoluit
qõnẽ de qua q̃rit̃ vſque ibi (ſed & verba,) quarto dicit ↄ̃ ſolonẽ
ꝑdictã facere prima facie verba teſtatoris vſque ibi [ſed non eſt,]
quinto dicit,ꝙ licèt in ↄ̃rium faciant verba,mens teſtatoris facit
ꝓ ea,q̃ colligitur ex veriſimilitudine, vſque ibi, [nec quicquam,]
vltimo tollit quãdã obiectionẽ q̃ poſſet fieri. In tex.ibi,(relique-
rat,) & ſic patet ꝙ iſta Titia, erat legataria, q̃a in eã erant collata
verba legati. l.ſi quis Titio. de leg.2. ſi verò executrix, vt quia te-
ſtator legaſſet filio ſuo purè & ſimpl̃r,& mandaſſet Titiæ vt ea ca
peret,& ſeruaret quouſque filius haberet xvj.annos completos,
& tunc & non ante reſtitueret,tunc non haberet locũ tex.iſte in
duobus, primò quia mortuo filio incontinenti poſſent venire
ſubſtituti,tex.eſt in l.a filia.§.alſino,ad Treb.Item mortua Titia
ſtatim admitteretur filius ſi viueret,vel ſubſtituti ſi non viueret,
q̃a officiũ executionis eſſet finitũ morte eius, ẽt ſi non eſſet me-
ra executrix,ſed cũ cõmodo,quia voluiſſet teſtator ꝙ fructus in-
terim percepti pertinerent ad executricẽ,qm̃ iſtud cõmodũ ve-
nit in ꝯñiam officij executionis,quo finito ẽt cõmodũ finitur.l.
liberto.§.fi.de an.leg.& ibi omnino vide Bar. & ſine iſtis duabus
legibus non hñes intellectum perfectũ iſtius §.& miror ꝙ nullus
tangat,nec alleget,eum videatur ↄ̃riari directò in hac reprehen-
ſione,quã iſti tex prohibent,illi permittunt. Si aũt Titia iſta nõ
fuiſſet noiata, nec electa vt legataria, vel executrix, ſed directò
fuiſſet factũ legatũ filio cũ peruenerit ad xvj.annum, & ipſe priꝰ
deceſſiſſet:aut legatũ fuit ꝯdõnale,& tunc extingueretur morte
filij.l.ſi cui leget.§.hoc aũt.de leg.j.aut non fuit cõditionale,qđ
contingit interdũ vt in caſu.l.ex his.qñ di.le.ce.qñ primo ſimpl̃r
legaſſet, & in alia oratione mandaſſet ſolui poſt xvj.annum, vel
in caſu l.Seius Saturninus. qñ eſſet fideic.de tota hæreditate vel
magna parte, & fuiſſet inſtitutus fiduciarius hæres,quia fauore
filij videret̃ factum,& iſto caſu morte filij legatarij vel fideic.non
extingueretur legatum, ſed ſolõ vel reſtõ non eſſet fienda, niſi
lapſo tpe,quo ſi filius viueret ꝯpleuiſſet xvj.annum.d.l.ex his,&
tio.in d.l.Seius.& iſta ſunt neceſſaria ꝓ intellectu huius §. & in-
telligo caſus ſ̃.dictos, qñ nõ erat datus ſubſtitutus caſu quo priꝰ
decederet, alias indiſtinctè videret̃ ꝯdõnale in ꝑſonã filij.ar.hic.
In tex. ibi, (Septitiam ius quod in his prædiis habuiſſet,) hoc eſt
dicere præſuppoſito, ꝙ Septitia ſi uiueret, haberet ius retinen-
di prędia,quouſque ſi filius uiueret haberet xvj.annum,qui illud
tranſmiſit ad ſuos hæredes : eſt ergo uidendum an haberet ius
2 retinendi ſi uiueret,& hoc ſoluit in uer.(etenim) ꝙ ſic,†no.ergo
hic ꝙ per mortem grauati fideicõmiſſum uel legatũ cõditionale
non extinguitur ĩ.eo.l.legato relicto.& no.in l.à teſtatore.ĩ.eo.
ante fi.glo.ſed bene extinguitur p mortẽ onerati.l.hrẽs meus.poſt
principiũ.ĩ.eo.Itẽ no.quẽ trãſmittere ad hr̃dem cõmodum me-
dij tpis,& hoc eſt uerũ, ut ſ̃.dixi. qñ erat legatarius, quia legatũ
poſt q̃ dies ceſſit nõ extinguit̃ morte : ſecus ſi erat executor,& in
ꝯñam deberet hr̃e commodum medij tpis, vt ſ̃.dixi, ut in illa l.
3 liberto,ubi caſus.In tex.ibi (q̃ puerum.) No.quia ſp allegatur ꝙ
non cenſetur quis plus dilexiſſe ſubſtitutũ,q̃ inſtitutũ,uel poſitũ
in ſeq̃ gradu,q̃ in ꝑcedenti,facit l.quoties.de uſu. ubi primo no-
minatus cẽſet plus dilectus. Item no. ꝙ illũ,quẽ quis in uno pre-
dilexit,cenſet ẽt in alio ꝑdilexiſſe, facit auth. hoc amplius, de fi-
deicõ.& ad qõnem notatã per Bar.in l.fi.ad Treb.In tex.ibi,(ſed
& uerba quidẽ,)q̃ ſ̃.ponuntur in uer.(ꝙ ſi filius meus xvj. annos
nõ impleuerit &c.) nã voluit ꝙ uenirent ſubſtituti ſi filij nõ cõ-
pleret xvj.annũ, ſed ſi mortuus eſt ante, & ſic ammodo nõ põt
cõplere,& ſic ꝯdõ impleta eſt, & purificatũ fideic. ſubſtitutorũ,
ergo ſtatim pñr petere:ſed certè verũ eſt qđ eſt purificatũ.& ſub-
ſtituti ſi decederent, tranſmitterent qđ non eſſet ſi deceſſiſſent
anteq̃ filius, tñ reſtõ differt ad tẽpus qm̃ dictũ fideicom.nõ ſolũ
cenſet habuiſſe conditionẽ, ſed tps reſtõnis fiendæ, & ſic poſito
ꝙ extiterit cõditio,expectatur tempus.ſ̃.eo.l.4.§.fi. In fi.tex.ibi.
(ꝙ Septitia ante deceſſit) videbatur contrarium, quaſi tempus
illud fuerit appoſitum contemplatione Septitiæ,& ſic nõ egre-
diatur eius perſonam l.cum patronus.de leg.2. ſed ↄ̃ eſt, quia nõ
eſt perſonale beneficium,vnde filius ſi uiueret,non poſſet hære-
des Septitiæ conuenire ante Septitiam,vt ſequitur.

LEX XXXVII.

1 *Fideicõmiſſum relictum poſt tempus ſi eſt nullum à principio, non propterea eſt nullum legatum etiam quo ad effectum agendi.*

1 SI quis eum. †Si fideicõmiſſum relictum poſt tps eſt
nullũ à principio,nõ propterea eſt nul
lũ legatũ etiã quo ad effectũ agendi.h.d.ſed ſi non eſſet re-
lictum poſt tempus,ſed purè, tũc ẽt legatum eſſet nullum,
ex quo fideicommiſſum à legatario relictum erat nullũ.l.ſi quis
quos.de le.2.niſi non eſſet oĩno nullum,ſed de rigore tm̃, q̃a tũc
ẽt ſi eſſet purè relictũ, legatũ non eſſet nullum quantum ad ius
retinendi,licèt quantum ad ius agendi ſic.l.codicillis.in prin.de
leg.2.ubi uide p Bar. & dixi in d.l.ſi quis quos. In fi.l.ibi (aliquod
cõmodum.)Ex hoc apparet qualiter intelligitur quod ſ̃.dixerat,
quia grauamen de manumittendo nõ fuit purũ, ſed collatũ poſt
certũ tps,& ſic uoluit legatarium interim ſentire cõmodum ſer-
ui,& illud ſoluit ↄ̃riũ l.ſi quis quos.quæ vr̃ ↄ̃dicere directò, Doc.
dicunt ꝙ ibi erat executor,hic legatarius,certè hic etiã erat lega
tarius reſpectu tituli,licèt non reſpectu commodi, ut ibi dixi.

LEX XXXVIII.

1 *Ex teſtamento debetur quod ibi expreſsè relinquitur, vel per relationem ad aliam ſcripturam.*

2 *Contenta in ſcriptura ad quam fit relatio, cenſetur contineri in ſcriptura ſe referente ad illam.*

3 *Si teſtator dixit ꝙ teſtabatur in omnibus & per omnia vt continetur in qua-dam ſchedula quæ eſt penes guardianum fratrum minorum, & ille profert ſchedulã quæ nõ habet ſolẽnitatẽ,ſed cõtinet inſtitutionẽ an valebit. & n.4.*

4 *An quodlibet teſtamentum in ſcriptis poſſit dici nuncupatiuum.*

1 SI ita ſcripſero. †Ex reſtõ debetur qđ ibi expreſsè
relinquit̃, vel per relationẽ ad aliã
2 ſcripturã.h.d.& allegat̃ †ꝙ contẽta in ſcriptura ad quam fit
relatio, cẽſentur contineri in ſcriptura ſe referente ad illã,
ad qđ alleg.l.aſſe toto.de hære.inſti.patet ergo ꝙ idẽ eſſet in in-
ſtitutione hæredis ſi coram 7.teſt. inſtituo illum quẽ nominabo
in codicillis, & in codicillis coram 5. nomino aliquos, certè illi
erunt hæredes,licèt noĩatio facta fuerit coram nõ ſufficienti nu
mero teſtium ad inſtitutionem neceſſario, ſed certè illa noĩatio
non eſt inſtitutio, ſed declaratio perſonarũ, in qua nõ reperitur
ſolennitas, poſtq̃ facta eſt inſtõ coram ſolenni numero,& teſta-
tor ſe retulit ad codicillos. Quid ſi dixit,inſtituo illũ quẽ nomi-
nabit Titius, cui voluntatem meã declaraui, ſi Titius nominat
Seium, ur̃ non ualere, quaſi ſit inſtitutio captatoria. l. illa inſtõ,
in prin.de hære. inſti. Sed iſtud procederet ſi cõmiſiſſet in libe-
rã uoluntatem Titij noĩationem,ſed hic nõ ſic, quia committit,
ut non noiet niſi illum de quo teſtator ſibi dixit ſecretò, nec eſt
ueriſile ꝙ mentiatur ſi cum iuro noĩauit, dũmodo concurrant
aliæ coniecturæ ꝙ teſtator de illo ſenſit,caſus eſt in l.quẽ hæredi.
de teb.dubiis, licet nõ loquatur in inſtituto, ſed eſt eadem rõ, &
3 credit̃ dicto unius l.Theopõpus.de dote præleg.†Et prædicta fa-
ciunt,ad qõnem,ſi teſtator dixit,ꝙ teſtabatur in oĩbus & per oĩa
ut continetur in quadam ſchedula, quæ eſt penes guardianum
fratrũ minorum,& ille profert ſchedulã,q̃ non habet ſolennita-
tẽ,ſed continet inſtõnẽ an ualebit? Iac. de Bel. tenuit diſputãdo
ꝙ non, quia noĩa hæredũ in teſtõ nũcupatiuo debẽt palam nun
cupari.l.hæredes palã.ſ̃.de teſta. & quia daret̃ materia falſum fa-
bricandi. & eſſet diſputatio captatoria, quia guardianus poſſet
facere aliam ad ſenſum ſuum.Bar.tenet ↄ̃riũ,ar.huius l.dũmodo
illa ſchedula appareat de manu teſtõris, vel aliter ex coniecturis
poſſit apparere ꝙ illa ſit ſchedula à teſtatore tradita, & ſub. &
guardianus cũ iuro hoc aſſerat,per d.l.quẽ hæredi.& l.Theopõ-
pus.de dote præleg.nec obſt.prima rõ,quia palã põt quis nuncu
pari implicitè, & ſic explicitè, ut hic, & l.aſſe toto. de hære.inſti.
4 nec obſtant aliæ rõnes,ꝑ limitationes quas ſ̃.dedi.†In iſta qõne
a ſemper dubitaui,ᵃ quia ſecundum hoc ſequeretur, ꝙ quodlibet
teſtamentum in ſcriptis poſſet dici nuncupatiuum, quoniam
teſtes audiunt à teſtatore implicitè omnia quæ continentur in
ſcriptura. dicit enim eis, quòd ibi continetur teſtamentum
ſuum, ex quo ſequetur, quòd licet non ualeat teſtamentum
in ſcriptis aliqua ratione, quia teſtes non ſigillauerunt, uel non
omnes ſubſcripſerunt, ſaltem ualebit ut nuncupatiuum, ſi te-
ſtes deponunt audiuiſſe à teſtatore, quòd ibi continetur ſuum
teſta-

ADDITIO.

a Dubitaui. Adde quòd idem Pau.de Caſtr.in l.hęredes palam. in princ.ſupra de teſta.tenet opin.Bart.quam etiam ſequitur Alex.de Imo. in conſ.uo 176. col.2. ver.nec ad hæc ob.in 5.col.

teſtm̄,& ꝯtrium patet in l.hac conſultiſſima.C.de teſt.vbi patet, ꝙ ſi aliud deeſt,teſtm̄ eſt nullum:& ſi dicat̃ eſt nullum tanquam teſtm̄ in ſcriptis, non tanq̃ nuncupatiuum,hoc eſt imponere l. verbis,nec eſt veriſimile,ꝙ fuerit intentio illius l.ideo vĩ poſſe di ci tam in hac quæſtione,q̃ in eo quod ſ.dixi,ꝙ quantum ad inſti tutionem hæredis non ſufficiat implicita nuncupatio, ſed fieri debet explicita,niſi fieret explicita in codicillis coram ſ.teſtibus & implicita in teſtamento per dictam l.aſſe toto,& ſic ſi ſchedu la contineret ſaltem v.teſtes,poſſet ualere,nominaliter tetigi in d.l.hac conſultiſſima.§.per nuncupationem.

L E X XXXIX.

1 *Conditio generaliter appoſita circa inſtõnẽ hæredum concernit omnem gradum inſtitutionis directę tam primum,quàm ſecundum, quàm tertium,ſed ſi ſit ſpãliter appoſita ad vnum gradum,ſequentem non concernit.*

2 *Sicut onus legatorũ vel fideicom.ſimpliciter vel generaliter iniunctum cuili bet gradui inſtitutorum cenſetur appoſitum, ita & onus conditionis.*

3 *Conditio appoſita vni gradui,puta ſubſtitutorum non cenſetur repetita in ſequenti gradu ſubſtitutorũ vulgariũ & quid in onere condõnis,& uide nu.6. Idem ſi ſit appoſita vni, uel quibusdam perſonis de gradu,ut non cenſeatur repetita in perſonis aliorum.*

4 *Conditio quando dicatur taliter adiecta ꝙ concernat omnes gradus, vel omnes perſonas illius gradus , vel quando taliter ꝙ non concernat niſi unum gradum , uel certam perſonam.*

5 *Eo caſu quo conditio fuit appoſita pluribus perſonis eiuſdem gradus & erat talis quę pro parte cuiuslibet erat implenda,ut conditio dandi , ut inſtituo talem,& talem ſub conditione,ſi dederint x. & Titius moriatur ante conditionem impletam,& accreſcat cohæredi, an habebit ſoluere x.v pro ſe, & v.pro defuncto.*

1 QVæ conditio. †Cõdõ gñalr̃ appoſita circa inſtõnẽ hr̃dum ꝯcernit omnem gradum inſtõnis directæ tã primum,q̃ ſm̄,q̃ tertium: ſed ſi ſit ſpãlr̃ appoſita ad unum gradum , ſequẽtẽ nõ ꝯcernit.h.d.& eſt lex famoſa,& clara in tex. ſed in articulo , quẽ

2 gl.tãgit,difficilis,& ita reputat eã Bar.venio ad caſum.† No.prio, ſicut onus legatorum vel fideicommiſſorum ſimplr̃ vel gñalr̃ in iũctũ incumbit cuilibet gradui inſtitutorũ.l.ſi pr̃es. de leg. 3.ita & onus ꝯdõnis qđ eſt valde diuerſum,& hẽt mãm ꝑ ſe, q̃ tractat̃ in hac l.& ꝯfusè explicat̃ ꝑ gl.& Doct.& hoc nõ eſt ex uirtute ta citæ repetitionis,ſed expſſæ diſpõnis,licet gñalr̃ factæ , ut dixi in l.licet Imperator.de leg.1.idẽ dicit glo. hic ſi ſunt pr̃es pſonæ in eodẽ gradu,ut cuilibet cẽſeat̃ appoſitũ,qđ itellige ut dixi,ſecus dicit gl.in uenĩẽtib.ab inteſtato. Aduerte,hoc põt dupliciter intelligi. primo qñ ſcm̄ eſt teſtm̄ , & q̃nĩ de onere fideicommiſſi, an iniũctum veniẽtib.ab inteſtato,ſi ad eos deuoluat̃, & clarum eſt ꝙ non,niſi ſit repetita.l.1.cũ ſua mã. de iure codic.& loquor de onere legatorũ,quia de onere ꝯdõnis non eſt tractandum cũ non inſtituant̃ expreſsè. Secundo põt intelligi , qñ non eſt ſcm̄ teſtm̄.& ſunt plures gradus venientiũ ab inteſtato, tunc ſi onus legatorũ eſſet iniũctũ generalr̃ vel ſimplr̃,cẽſeret̃ iniunctum cuilibet gradui.l.ſi quis cum nullum.de iure codi.& ſic gl.hoc caſu non bene diceret ſi eſſet iniunctum vni gradui,non cenſeret̃ repetitũ à ſequenti gradu, quia non venit ex voluntate defuncti. l.1.in fi.de leg.3.licet ſecus in gradib.inſtitutorum.d.l.licet imperator,& hoc caſu gl.pr̃ verũ dicere,ut ẽt tetigi in l.ſi Titio.§ Iul.

3 de leg.2.Secundo no.in ver.(atque)† ꝙ ꝯdõ appoſita uni gradui puta inſtitutorum , non cẽſet̃ repetita in ſeq. gradu ſubſtitutorum vulgariũ,concor.l.ſub ꝯdõne.de hær.inſti. Idem ſi ſit appoſita uni,uel qbuſdam pſonis de uno gradu, ut non cenſeat̃ repetita in pſonis aliorũ, ut patet in l.fi.§.Seio. de leg.2. quod limita ut ſtatim dicam,ſed ꝯ, ꝙ cenſeat̃ repetita à ſequenti gradu.d.l.licet Imperator. Sol.& no.ibi in onere legatorũ & fideicom.ſecus in onere ꝯditionis,ut hic,& d.l.ſub ꝯditione , ratio diuerſitatis , q̃a defectus ꝯdõnis facit deficere gradũ cui eſt appoſita, & ſic ſi cẽſeret̃ repetita,totũ teſtm̄ poſſet deficere,qđ eſt odioſum, non ſic in onere legatorũ & fideic.ut facit deficere,cũ ſi nõ ſoluant, poſſint ꝯpelli ad ſoluendum. Itẽ ꝯ adhuc ꝙ idẽ in onere cõditionis,de cad.tol.l.1.§.pro ſecundo.Sol.& tene mẽti.l.iſta, & l.ſub ꝯdõne,loquunt̃ in inſti.hæredum,ratione qua dixi,ſed in legatis facti ſunt pr̃es gradus.ꝯditio appoſita primo gradui cenſetur repetita in ſeq.gradu, ut in ꝯrio,qđ tñ gl. intelligit ibi de conditione oneroſa conſiſtente in dando vel faciẽdo , ex cuius implemento al̃s conſequit̃ utilitatẽ,nam illa æquiparat̃ oneri iniuncto ꝑ viã ſideic.ſecus vult glo.ſi ibi eſſet conditio caſualis,uel talis ex qua alius non ſentiret utilitatẽ , ut ſi lego ſi nauis ex Aſia veniat, & ſi ad te nõ ꝑueniat,ſubſtituo Titiũ ĩ eodẽ fundo,nã ſi decedis conditione pẽdẽte,Titius ſtatim admitteret̃, nõ expectato euẽtu ꝯditionis, ſicut in inſti.q̃a nõ cẽſet̃ repetita,& hoc tenet ibi gl. in ſolõne quã facit ad l.ſub conditione,quã ẽt ſolõnẽ tenet hic etiã Bar.in legatis ꝑ authoritatem illius gl. ſed in inſtitutionibus q̃ cunq.ꝯdõ ſit non cẽſet̃ repetita ſm̄ aliã ſolõnẽ,in d.l. ſub condi-

4 tione.& adde in ſi.eod.tit.l.ſi q̃s inſtituat.† Nunc quæro de duobus principlr̃,primo de exemplis, qñ dicat̃ ꝯditionaliter adiecta ꝙ cõcernat oẽs gradus,vel oẽs pſonas illius gradus. vel qñ taliter ꝙ nõ ꝯcernat niſi vnũ gradũ, vel certas pſonas,gl.ponit exẽplũ indubitabile,qñ appaiet ex verbis teſtõris,qñ gñalr̃ fuit locutus & cũ ſigno vlĩ. Tu pone exẽplũ notabile, ꝙ ubi ꝯdõ apponeret̃ poſt oẽs gradus uel pſonas,tũc ꝯcerneret oẽs,ẽt ſi teſtõr non fuiſſet vſus verbis gñalib. & ẽt ſi depẽderet de facto vnius tm̄ , puta Titiũ inſtituo Sẽproniũ ſubſtituo vulgariter ſi nauis ex Aſia veniat,nam tã inſtitutio,q̃ ſubſtõ cẽſet̃ ſcã ſub illa ꝯdõne , & illius defectus faceret ambas deficere,q̃a ſic videmus ĩ plurib.pſonis eiuſdẽ gradus,vt Titium & Seiũ hr̃des inſtituo, vel eis lego ſi Titia nõ nupſerit, q̃a iſta ꝯdõ reddit ꝯdõnale nõ ſolũ inſtõnẽ, vel legatum Titiæ cui cohæret,ſed ẽt inſtõnẽ , & legatũ Seij. ꝯ. eo.l.mulieri & Titio,vbi caſus.Idem puto ſi ꝯdõ p̃cedat oẽs gradus,vel pſonas, vt ſi nauis ex Aſia veniat Titiũ & Sẽproniũ inſtituo,& Caiũ ſubſtituo,quia potẽtior eſt actus p̃cedẽs ad ſequentes,vt inſtituat in oẽs q̃ econuerſo,vt no.in l.quiſquis. de lega. 3. ad quod facit l.3.C.de li.pтæt.& ſ. de lib.& poſth.l.3.§.ante hr̃dis ſi uerò poſt nominationẽ vnius gradus, vel pſonæ, tunc illũ vel illã tm̄ cenſet̃ ꝯcernere d.l.fi.§.Seio hoc tñ Bar.limitat in l.Seiæ. §.Caio de fun.inſtru.eſſe uerũ in pſonis ꝯiunctis ꝑ copulã,& ſed ſi ꝑ copulã,cũ,puta Titio,ſi nauis ex Aſia veniat,cũ Seio lego vl̃ inſtituo,uã tunc cenſet̃ appoſita in pſonã vtriuſq. niſi in relicto libertatis.l. Iul.ꝯ.eo. quia dictio,cũ,magis cõiungit,q̃ dictio, &. Itẽ in dictione,& ſilr̃ procedit cũ limitatione.qñ ꝯdõ cohæret pſonæ noĩatæ,& non ſic alteri puta Titiæ ſi nõ nupſerit, & Seio lego fundum, vel Titiæ q̃ hæredẽ inſtitui,ſi hr̃s erit, Seio quem non inſtitui lego fundũ,nã quia nubere,& adire ptinet ad ſolam mulierẽ,nõ ad Seiũ,nõ cẽſet̃ repetita in pſonam Seiæ, ſecus ſi vtriq.cõueniret,vt Titio ſi nauis ex Aſia veniet, & Seio lego fundũ,q̃a vtriſq. legatum cẽſet̃ ſcm̄ ſub eadẽ ꝯdõne,& virtute copulæ, &, quæ repetit qualitatẽ p̃cedẽtis legati.d.l.Seiæ.§.Caio.ubi

5 oĩno uide Bar.†Scđo q̃ro principlr̃ eo caſu,quo ꝯdõ fuit appoſita plurib.pſonis eiuſdẽ gradus , & erat talis q̃ ꝑ parte cuiuslibet erat implẽda,vt ꝯdõ dãdi , vt inſtituo talẽ,& talem ſub ꝯdõne ſi dederit x.quilibet hẽt ſoluere v.q̃nĩ ſi Titius moriat̃ añ ꝯdõnem impletam,& ſic portio accreſcat cohr̃di.an accreſcat cum onere ꝯdõnis,& ſic hẽat ſoluere x.v.ꝓ defuncto. Iſta eſt mã gl. hic & eo mõ eſt q̃rendum ſi fuit appoſita vni tm̄ , & ille morĩ ꝯdõne impleta , & ſic ſua portio accreſcat alijs, an accreſcat cũ onere , tiam illud eſt q̃rere aliud q̃ de quo ſ.dictum eſt,an cẽleant̃ repetita,vel appoſita,q̃a illa qõ ꝓcederet ẽt ſi portio nõ deficeret , ſed id de quo q̃ro nõ ꝓcedit uiſi qñ deficit,& ſic q̃ritur an ſicut hẽt commodum,ita & onus. In hoc articulo breuiter quantum ad primum caſum ſi ꝯdõ fuit cõiter appoſita oĩb.vt Titium Seium, & Caium inſtituo,ſtel lego ſi x.dederint,tunc indiſtinctè portio deficiens accreſcit cum onere ꝯditionis pro parte quæ tangebat pſonam deficientem ꝑ l.ciuitatib.§.Lucius.de leg.1.& hoc uoluit gl.hic in ver.(ſed eſt argumẽtum.ꝯ de l.ciuitatib.) Item ſiue portio deficiens a principio fuerit ꝓ nõ ſcripta,ſiue ualuit,& deficit ex poſtfacto ꝑ l.ſi duob.§.4.ubi caſus.Item ſiue loquamur in portionib.hr̃ditarijs , ſiue in legatis licet ille §. loquat̃ in hr̃ditarijs.Nec ob.de cad.tol.l.1. In primo. ubi legatum ꝓ non ſcripto accreſcit ſine onere , q̃a intelligo ibi de onere particulariter iniuncto,non de iniuncto communiter oĩb. Adde,ꝙ ꝯ.eod.l. ſi q̃s legata. §.fi.ubi caſus,cum ibi loquat̃ generalr̃ de parte accreſcẽte,& differentia q̃ ſit in ꝓ non ſcripto inter hæreditatem,& legatum de qua in gl.procedit caſu quo onus fuit iniunctum illi tm̄ cuius portio deficit,& ſub iſto membro glo.ponit hanc dr̃iam ſi bñ inſpiciat̃,licet repeŕiam quoſdam modernos tenere §.in primo.loquiẽt in onere cõiter iniuncto,qđ non placet ꝑ l.ſi quis legata,& generalitatem ipſius, & prædicta in conditione dandi q̃ eſt diuidua,in qua põt maior cadere dubitatio,ſed in caſuali cõmuniter iniuncta nulla eſt dubitatio quia inſtituo,vel lego plurib.ſi nauis ex Aſia veniat, & unus morĩ anteq̃ veniat , alij non pñt hr̃e portionem ſuam , ergo nec deficientem cum portio accreſcat portioni,& ubi non reperit̃ pars,accreſcere non poteſt. l.ſi totam.de acq.hęred.ſed in ꝯdõne dandi quæ eſt diuidua,põt eſſe dubium, quia alij implendo poſſunt conſequi eorum portiones,& ſic poſſent hr̃e deficientem abſq.eo ꝙ ſoluant ꝓ eo cuius erat. ſilr̃ non haberet dubium ſi ꝯdõ conſiſtit in facto indiuiſibili , ut ſi domum fabricauerint,quia niſi totam fabricet , non poſſet habere portiones eorum , ergo nec deficientes , hic eſt caſus. in l.fina.C.de conditio.inſer. Secundo verò caſu quando fuit appoſita uni tantum , & tunc gloſſ.diſtinguit, & ego capio diſtinctionem ordine retrogrado. Nam interdum ſunt diſiuncti verbis tantum, ſed re coniuncti, ut lego Titio fundum ſi decem dederit , uel nauis ex Aſia veniat . Item Seio lego eundem fundum,hoc caſu ſi alter moriatur ante conditionis euentum, alter habet iure ſuo totum fundum non expectato conditionis euentu . ſupra eodem l.ſi ſeparatim , & C.de caduc.tollen.l.1.§. ſin autem ad deficientis.& iſte eſt ultimus caſus quem gloſſ. ponit ibi.ſin autem re tantum,quia nihil habet ex perſona mortui, ergo nec debet habere onus . Interdum ſunt coniuncti verbis

tanium,vt Titio ſi x.dederit,& Seio lego ſundum æquis portionibus: vel pone melius exemplum,ꝙ illa conditio concernit perſonam illius tm̃,aliàs cenſeḡ repetita,ut ſ.dixi,tunc glo. hic facit dñam ſi portio illius cui fuit ꝯdõ adiecta deficiat & ſic peruenit ad coniunctum per ius accreſcen perueniat cum illo onere,& dicit ꝙ deficit a principio,& ſic eſt ꝓ non ſcripta, tunc portio hæreditatis accreſcit cum onere.C.de cad.toll.l.j.§.his ita. ſi eſt portio legati,accreſcit ſine onere,ut in §.in primo. Ratio diuerſitatis,quia hæreditas repræſentat defunctum & habet vicem perſonæ,& ſic onus illi iniunctum cenſeḡ potius iniunctum hæreditati q̃ perſonæ,licet ergo pſona non eſſet in rerum natura tpe teſtamenti, erat tñ portio hæreditatis ſibi aſcripta, in qua onus potuit initium ſumere,ſed portio legata nõ repræſentat perſonam, vnde onus iniunctũ cenſetur iniunctũ non legato,ſed perſonæ legatarij.vnde ſi illa non erat in rerũ natura,non ſumpſit originẽ,ergo in coniunctum non potuit transferri.Si autẽ a principio valuit,ſed defecit,& ſic eſt caducum vel in cauſa caduci, tũc onus ſumpſit originem in perſonã, ideo non facta diſtinctione inter hæreditatem,& legatum accreſcit cũ onere, vt in §.pro ſecundo.hoc vult gl.ex qua no.ꝙ licèt onus ſit vni tantum iniunctum ex plurib.hæredib.vel legatarijs,& ſic noĩatim, nihilominus cum portione illius tranſit ad coniunctum,nam non video ꝙ vni poſſit iniũgi quin noĩatim iniungaḡ:ſed ꝯ, qa cõis opinio eſt in ꝯtrarium,per l.Celſus.§.ꝙ alicuius.de leg.ij. dic vt dixi in l. Titio.§.Iul.de leg.ij.ꝙ de rigore iuris nõ tranſit, ſed ex præſumpta mente defuncti ꝯiectura a principe ſecus,vt d.l.Iul. ita in-

6 telligo iſtã gl. & vr̃ fuiſſe opi. Azo. † Idem ſi quæritur de onere noĩatim iniũcto inſtituto,an debeatur a ſubſtituto, vt dixi in l. licèt Imperator.de leg.j.per l.non iuſtã.C.ad Treb.hæc vera niſi ꝯdõ cohæreret perſonæ,vt ſi ꝯhæret mr̃ium cum tali.C.de cadu. tol.l.j.§.ne aũt.ſi vero ſunt coniuncti re & verbis,glo. hic.& in d.§.ſi aũt ad deficientis.vr̃ idẽ dicere qđ qñ ſunt cõiuncti verbis tm̃.Pe.ꝯ,qa tunc alius venit ꝑ ius non decreſcendi,ſicut coniunctus re tñ,& ſic vr̃ ꝙ ex pſona defuncti non debeat ſentire on*. d.l.ſi ſeparatim.Bar. ſequitur opi.gl. pp coniunctionem verbalẽ iunctam cum reali,vt illa faciat coniunctum teneri ad onus,ad qđ aliter non teneret.Ex his remanet iſta l. & iſte articulus melius declaratus q̃ declaret Bar.vel aliqs alius, vide Cy.in d.§.ſin. aũt.qui voluit iſtã mãm declarare tangẽdo tres caſus qñ portio deficiens remanet penes grauatũ, vel qñ vadit ab ſubſtitutũ,vel cõiunctum ſi nõ habet ſubſtitutũ,an vadat cum onere, & non diſtinguit inter onus fideicom.& cõditionis, plenius tamen loquitur quàm Bart.& eius mẽbra pro maiori parte ſ. tacta ſunt.

1 *Cum quis facit mentionem de foro,vel platea, intelligitur de foro, vel platea loci,ubi habet domicilium.*

2 *Si teſtator legat centũ eccleſiæ, non intelligitur de eccleſia Romana, nec de alia extra locum,ſed de eccleſia ſibi propinqua, ut eſt eccleſia parochialis.*

3 *Si teſtator mandat bona ſua diſtribui inter pauperes quòd executores non poſſint diſtribuere niſi in pauperes illius loci.*

1 **§.Cum ita.** †Cum quis facit mentionẽ de foro,vel platea,intelligitur de foro vel platea loci, vbi

2 habet domicilium.h.d.no. † Per iſtum §.determinant Docto. ſi teſtator legat centum eccleſiæ, non intelligiḡ de eccleſia Romana,nec de alia extra locum,ſed de eccleſia ſibi ꝓpinqua,vt eſt eccleſia parochialis,ita no.Cy in l.j.C.de ſacroſ.eccl.& Spec. in tit.

3 de inſtru.edi.§.nunc vero aliqua,†& uide Io.An.in add. facit ẽt ſi teſtator mandat bona ſua diſtribui inter pauperes, ꝙ executores non poſſint diſtribuere niſi inter pauperes illius loci, licet Io. And. aliter uideaḡ dicere in c.j.de teſta.quid in accuſatione ſi aliqs accuſat ꝙ fecit maleficium in villa ſancti Martini,& non dicit ſub qua ciuitate ſit poſita,an intelligaḡ ꝙ ſit poſita ſub ciuitate domicilij,ut ſuſtineat accuſatio: vr̃ ꝙ ſic per iſtum tex.Bar.determinat ꝯtrium pp præiudicium accuſati q debet reddi clarus per ſpecificatum ciuitatis, cui ſubeſt, quia non debet uagari in criminibus.l.prætor.de iniurijs,& l.item exigit.de dolo.

L E X XL.

1 *Tempus impedimenti illati a tertio non computatur in tempore ſtatuto ad conditionem implendam, ſi legatarius fecit quicquid potuit,ut impedimentum ceſſaret.*

2 *Non cenſetur quis fuiſſe impeditus quando potuit facere,ut impedimentum ceſſaret, & non facit.*

3 *Si datus eſt terminus ad probandum, & probandum habendum & quis produxit teſtes uerbaliter, & fecit citari, & non comparuerunt, & lapſus eſt terminus qualiter excludatur a probando.*

4 *Non debet quis impediri ire per ſtratam publicam, & qualiter impeditus agere poſſit contra impedientem.*

1 **QVibus diebus.** † Tempus impedimenti illati a tertio non computatur in tpe ſtatuto ad conditionem implendam, ſi legatarius fecit quicqd potuit,ut impedimentum ceſſaret.h.d no.& ſingulariter gl. ponit caſum ꝙ fuit certum tp̃s ſtatutum ad ꝯdõnem implendam,ſed nõ placet,qa tũc nõ obſtãte impedimento curreret tp̃s,vt patet in l.& Attilicinus.de ſer.ruſt.pd.qđ no.Cy.in l.quoties.de ꝑci.Impera. offer.& ſic lapſo tpe ꝯdõ eſſet defecta,& ageret ꝑ illum ꝑ quem ſtetit,ꝑ l.ſcđm.in fin. vbi caſus in ſimili,ſi qs cautioni.Bar.tenẽdo lect.gl.dicit tex.intelligendũ qñ ille nõ erat ſoluendo ꝑ no.ſ.eo.l.in teſtõ.in gl. ſed eſt diuinare,ideo melius ponẽ,ꝙ tp̃s nõ fuit ſtatutũ a teſtatore,ſed a l.ſtatuit.l.q̃ primũ pot.ſ.eo.l.hæc ꝯdõ.ſi ergo uoluit,& pp impedimẽtum nõ potuit tp̃s legale nõ currit,& eo ceſſante implebit q̃ primum poterit,non ergo hr̃ ꝯdõ ꝓ impleta vel defecta.Sed contra ꝙ habeatur pro defecta,qa iſte tertius illicitè impediuit. ſ. ad l. Aquil.l.inde Neranus. Solutio ibi fuit impedimentum perpetuum,quia occiſus ſeruus qui erat manumittendus, hic tempo-

2 rale,quod poterat ceſſare,per hoc eſt expedita gl.fin. In tex.ibi, (nec per te ſtet.) No.ꝙ non cenſetur quis fuiſſe impeditus qñ potuit facere vt impedimentum ceſſaret,& non fecit, quia facere poſſe videtur, qui poteſt facere vt poſſit, ut in reg.iur.& l.ſed ſi per prætorem.§ hæc clauſula,& quibus ad lib.proclama. non licet.l Licinius.ideo excõicato,qui potuit facere ſe abſolui,currit tp̃s eligendi, licèt excõicatione durante non poſſit eligere, vt in cap.ſi.de elec.& ſi quis allegat ſe impeditum fuiſſe, poteſt ſibi replicari: poteras ire coram iudice, & facere impedimentũ

3 ceſſare,ad quod ſ.de contraria,& vtili actione tu. l.j.§. quid ergo,& dicit Bal.per iſtum tex.ſi datus eſt terminus ad probandũ, & probatum habendum,& quis produxit teſtes uerbaliter,& fecit citari,& non comparuerunt,& lapſus eſt terminus, excluditur a probando, nec poteſt dicere per ſe non ſtetiſſe,quia produxit & fecit citari,quia poteſt replicari, non feciſti quod poteras, quia debebas petere eos aggrauari ꝑ captionem pignorum. vel alterius grauaminis, & dicit ꝙ non eſt tex.qui melius probet,& dicit quòd ſi non fuiſti proſecutus appel.& dicis non comparuiſſe propter inimicitias,non audiris,quia poteras adire prætorem,

4 & facere prouideri. † Vltimo no. ꝙ non debet aliquis impediri ire per ſtratam publicam,& impeditus poteſt agere contra impedientem, ut deſiſtat,& dicit gloſſ. quòd actio. iniur. uel negatoria.Bal. contra, quia non proſequitur intereſſe pecuniarũ, vel patrimoniale. ideo dicit competere iudicis officium, argu. in l.denuntiamus.C.de his qui ad eccl.confu.& l.ſi ſeruus. quod cum eo.& l.fi.de offi.proc.Cæſ.quæ ſunt bonæ leges ad hoc.

1 *Appellatione impenſarum factarum in re non comprehenditur pretium eius, & quando hoc verbum profertur ab hoĩe,intelligitur non deductis fructib.*

2 *Damnorum appellatione non continentur expenſæ.*

3 *Si pater reliquit filio expenſas quas fecit in ſtudio, an uideatur relinquere pretia librorum.*

1 **§.Quidam ita legauerat.** †Appellatione impenſarum factarũ in re non comprehenditur pretium eius, & quando hoc verbũ profertur ab homine,intelligitur non deductis fructibus.h.d. &

2 dicit Dy. † quòd non eſt alibi,ſic appellatione damnorum non continentur expenſæ.in c.in noſtra, de iniur. & intellige pnmũ dictum quando teſtator expenſas faceret poſt emptio.& ſic legatum,ſeu illa cõditio poterat aliud operari, ſed ſi nullas faceret, ne conditio reddatur nugatoria, comprehenderetur etiam pretium,arg. in l.fundum qui.de fund. inſtr. & hoc caſu poſſet eſſe uera opi.Caſſelij ſecundum Bar.Item circa ſm,licet fructus non debeant deduci,tamen non ſunt reddendæ niſi illæ expẽſæ, quæ pertinent ad perpetuam rei utilitatem: illæ autem q̃ gratia fructuum colẽdorum non videnḡ factæ in fundo: ideo ſunt compẽſandæ.l.fructus.ſol.mar.Item qñ profertur à l. intelligitur deductis fructibus.l.ſumptus.de rei uend.ſm Docto.& l.ſi a non dño.

3 de pet.hær.& induciḡ per † Dyn.ſi pater relinquit filio expẽſas, quas fecit in ſtudio,ꝙ non vr̃ relinquere pretia librorum. ꝯriũ determinatur,quia aliàs legatum nihil operareḡ,quia aliæ expẽſæ conſumptæ non ueniũt ꝯferẽdæ.l q̃ pr̃.fami.erci.& hoc ſi legauit expenſas factas,non aũr fiendas: ſi autem poſt mortem patris,tunc quia de iure cõi non ſunt fiendæ de cõi, ſatis operatur licet non comprehendãtur p̃ria librorum. Quid ſi legauit expẽſas librorum?certè ſi emendorũ,vr̃ legare p̃tia: ſi aũt iã emptorũ,tũc ſi aliquas expenſas poſt emptionem feciſſet,cẽſeḡ de illis ſenſiſſe, alias de p̃tio. ſm Bar. Mihi vr̃ indiſtinctè ꝙ ex qualitate legantis & legatarij legatum intelligiḡ vberius, ut comprehendatur pretium.ar.de lib.leg.l.Aurelius.§.Titius teſtamẽto'. in fi.

1 *Conditio appoſita in executione legati, uel in eius reſolutione reddit ipſum conditionale,ſicut ſi eſſet appoſita diſpoſitioni, vel ſubſtantiæ.*

2 *Quando legatum confertur in mortem tertij,ita eſt conditionale ſicut quando in mortem hæredis.*

3 *In ultimis uoluntatibus non refert ubi apponatur conditio, an circa ſubſtantiam diſpoſitionis,an circa executionem.*

4 *In ultimis uoluntatibus non refert,an apponatur conditio circa ſubſtantiam, an circa reſolutionem.*

1 **§.Quidam Titio.** †Conditio appoſita in executione legati,vel in eius reſolutione reddit ipſum conditionale, ſicut ſi eſſet appoſita diſpoſitioni

2 uel ſubſtantiæ.h.d.& ſemper allegatur.†No.primo quod quãdo legatum cõfertur in mortem tertij, ita eſt cõdõnale ſicut qñ in

mortem

mortem hæredis.j.eo.l.hæres meus ꝯ̃trium tenuit gl.in l.ſi pecu-
nia.§.fi.de leg.2. Secundo no.ꝙ ſi ꝓfertur cõdõnaliter in mortẽ
alterius,vt ſi talis morieť, ita eſt cõdõnale, ſicut ſi per dictionem
cū.ꝯ̃riū tenuit Pet.C.de hære.inſti.l.extraneū. dicens ꝙ cùm iſta
ꝯdõ ſit oĩno extitura,nõ reddit legatū ꝯdõnale. l.ſi pupillus.§.q
ſub cõdõne.de noua,ꝯ̃ eū eſt caſus hic.Ad ꝯ̃rium rñ. ꝙ loquitur
qñ eſt certū ꝙ eſt extitura viuo legatario, vt lego cum morieris,
quia cū incipis mori, extat cõdõ, vñ nõ refert ꝙ dicã,ſi morieris,
vel cum morieris.d.l.hæres meus. ſed qñ in morte tertij,non eſt
3 certum,ꝙ ſit extitura viuo legatario. †Item no.ꝙ in vltimis vo-
luntatibus non refert vbi apponať ꝯdõ, an circa ſubſtãtiam di-
ſpõnis,an circa executionem,quia cū legatū viuo teſtatore non
habeat efficaciã, vbicunque ſit appoſita, impedit legatū ſortiri
ſubſtantiã,qm̃ ꝓcedit tp̃s mortis,quo ſubſtantiã ſortitur,non ſic
in ꝯ̃ctibus,qui ſtatim ſortiuntur ſubſtantiã, & ſic ſi ꝓceſſit diſpõ
pura, & poſtea circa executionẽ apponeretur ꝯdõ, nõ redderet
ſubſtantia ꝯditionalis,per id quod in ſeq.no.dicam,procedit aūt
qđ hic dr̃,qñ aponiť ꝯdõ per dictionem, ſi,q̃ principaliter ꝯdõ-
nẽ denotat,ſed ſi per dictionẽ,cum,vt ſi lego c.& dico,ꝙ tibi ſol-
uantur cū ſi talis morieť,tunc adhuc eſſet idẽ,quia tp̃s mortis eſſet
oĩno incertū,ſed ſi eſt tp̃s, non omnino incertum, vt cùm com-
pleueris xxxv. annū legatū non eſſet cõdõnale.l.ex his. C.qñ di.
leg.ce.& hoc voluit gl.no.in l.Seus Saturninus.ad Treb.& vide
4 Bar.in l.j.circa med.ſ.eo. qñ tractat de dictione, cū. †Item no.ꝙ
in vltimis volunta.non refert ꝙ apponať ꝯdõ, an circa ſubſtan-
tiã, an circa reſolutionẽ, quia paria ſunt legare c.ſi talis morieť,
vel ſimpľr,& adimere,niſi talis moriať,nã dictio,niſi,reſolutionẽ
inducit,non ſic in ꝯ̃ctibus,quia aliud eſt ꝯ̃ctū fieri condõnaliter,
aliud purè,& reſolui ſub condõne,quod dic,vt no.gl.in l.2.de in
diem.addic.& hr̃ in l.obligationum ferè.§.condõ.de acti. & obl.
& ratio eſt,quam ſ.dixi,quia ꝯ̃ctus purè celebratus ſtatim produ
cit effectū . ergo cõdõ appoſita nõ impedit natiuitatem, ſed re-
ſoluit,& hoc eſt magni effectus, vt no. in locis ſ.alleg. ſed vltima
vol untas non ſtatim ſortitur effectū, ſed in morte, vnde cõditio
reſolutiua repetitur eodem inſtanti concurrere cum actu diſpo
ſitiuo,& ſic impedit natiuitatem,& originem effectus, ſm̃ Bald.
5 †Vltimò no. ꝙ licet conditio quæ reſultat ex reſolutione legati
ſit tacita,tamen impedit tranſmiſ.ſicut expreſſa,ſic j.quãdo dies
leg.a.ced. l.quod purè, & hic quia prouenit ex voluntate defun-
cti ſic legando,ſecus in tacita quæ prouenit ex diſpoſitione legis.
l.conditiones quæ extrinſecus.j.eo.& tetigi ſ.eo.l.j.in fi.

1 *Appellatione debiti continetur debitum naturale tantum , quando inſpecta qualitate perſonarum aliud debitum non poteſt cadere.*

2 *Si teſtator mandat hæredi ꝙ debita ſua ſoluat,non cenſetur ſenſiſſe de ineffi- cacibus,ſed his quæ poſſunt peti.*

1 §.Dominus ſeruo. †Appellatione debiti cõtine-
tur debitum naturale tm̃, qñ
inſpecta qualitate perſonarum aliud debitū non p̃t cadere. h. d.
ſecus ſi poſſet cadere,qa tunc intelligereť de efficaci. l.cum illud.
2 §.j.qñ di.le.ce.ideo dixit Dy.†Si teſtator mandat hæredi ꝙ debita
ſua ſoluat, non cenſeť ſenſiſſe de inefficacibus . ſed de his q̃ pñt
peti,vt probať de ſol.in l.ſi is cui.§.Flauius. Quid ſi aliquis man-
dauit ſolui debita ſua, & addidit pro exoneratione conſcientiæ,
tunc vr̃ ꝙ ſunt ſoluenda debita p̃ſcripta , quaſi cū cõſcientia nõ
poſſint retineri.arg.in auth.vt Eccleſia Romana,vbi hr̃ ꝙ reme-
diū p̃ſcriptionis eſt impium remediū,& qui opp. vr̃ impiè agere,
ſed hoc eſt uerū de illa q̃ procedit mala fide,quæ de iure ciuili eſ-
ſe poterat, hodie non vr̃ de iure cano. ideo ſm̃ Bal. legatum non
importat illud,facit qđ no. Inno. in c.quia pleriq;. de immu.ecc.
Quid de pęnali ſi teſtator tenebať ad pęnã ex maleficio? Rñdeo
non cenſetur tale debitū legare, quia in foro conſcientiæ nõ te-
netur illud ſoluere,ita no.gl. no.xij.q̃. c.fraternitas,ſecundū Bal.

1 *Falſa demonſtratio non vitiat, ſi de corpore conſtat.*

2 *Confeſſio facta in vltima voluntate non probat debitum , ſi parte abſente, & nullo pro ea acceptante, & ꝙ inducat ſemiplenam probationem, & an poſ- ſit talem confeſſionem reuocare.*

3 *Si teſtator ſolum confeſſus eſt talem fundum eſſe dotalem, & non mandauit in teſtõ reddi, an confeſſio importet legatum, & an probet matrimonium.*

1 §.Qui dotalem. † Falſa demonſtratio non vitiat, ſi
de corpore conſtat.h.d. In tex.ibi,
(doti dederat.) no.ergo ꝙ iſta ꝯfeſſio non probat datū fuiſſe in
dotẽ,qa ſi probaret,nõ petereť vt legatū, ſed actione de dote,cu-
ius ꝯ̃riū hic patet,& ꝓbatur in l.Lucius.§.quiſquis.de leg.2.& de
2 lib.leg.l.Aurelius.§.fi. † ꝙ cõfeſſio facta in vltima voluntate non
ꝓbat debitū.hoc verū ſi parte abſente,& nullo ꝓ ea recipiẽte,qa
confeſſio extraiudicialis,facta parte abſente ꝓbationẽ nõ indu-
cit.l.certū.§.ſi quis abſente.de ꝯfeſſ. Dicit tñ Bart.in l.j. C.de fur.
ꝙ induceret ſemiplenã ꝓbationẽ, ſicut q̃libet ꝯfeſſio extraiudi-
cialis facta parte abſente,ut no.in l.admonẽdi.de iureiu. ꝑ Doct.
& eſt caſus in c.fi.de ſuc.ab inte. & eſt utile, qa cū alio teſte ꝓba-
ret debitū, & teſtõr illã cõfeſſionem non poſſet reuocare , ſicut
poſſet legatum ut no.Pet. in l.generaliter. de non nu. pec. Item
procedit,niſi interueniat iurm̃, qđ dic,ut no.Bart.in l.cū quis.§.
codicil.de leg.2.Si aūt pars eſſet præſens, uel alius q pro ea reci-
peret,probaret debitū,ut ibi no. dicit aūt Bart. ꝙ ſicut iſta con-
feſſio nõ probat dotẽ,ita non probaret matrimonium. quid ſi fa
cta eſſet inter uiuos in inſtrõ dotali? uide Bal. in Auth. ſi quis in
aliquo.C.de eden. Vltimò quæro,quid†ſi nõ mandauit in teſta-
mento illum fundum reddi, ſed ſolum fuit confeſſus eſſe dota-
lem,an confeſſio importet legatum,ut mulier poſſit ex cauſa le-
gati petere? dic quòd ſic,ut caſus in l.j §.fina.de dote prælegata.

1 *Legatum ſub modo factum , non poteſt peti niſi præſtita cautione de modo implendo,& cenſetur factum ſub illa conditione ſi caueatur.*

2 *Modus quòd non reddat legatum cõditionale, nec impedit obligationem , & actionem oriri,nec legatum tranſmittit, ſed ſolum faciat obſtare exceptio- nem,ante quam caueatur.*

3 *Dictio,ad,facit modum,ſicut dictio,vt.*

4 *Quòd cautio de modo implendo debeat præſtari cum fideiuſſoribus , & præ- ſtetur de duobus,ſcilicet quòd modus impleatur.& ſi non impletur de reſti- tuendo rem cum fructibus , ſicut cautio Mutiana.*

5 *Quid in contractibus, ſi promiſi tibi aliquid,vt aliud facias, & tu petis,an tenearis cauere de faciendo,alias poſſim te repellere.*

1 §.Termilius. †Legatum ſub mõ factū,nõ põt peti niſi
p̃ſtita cautione de mõ implẽdo,& cenſeť
2 factum ſub illa condõne ſi caueať.h.d. & hic Bar. †tractat plenè
materiã modi,qui non reddit legatū cõdõnale, & ſic nõ impedit
obligationẽ,& actionẽ oriri, nec legatū tñſmittit, ut no.j.eo.l.
à teſtatore.& l.ſi poſt diẽ. §.ijſdẽ. qñ di. leg. ce.ſed ſolū facit ob-
3 ſtare exce.antequã caueať,ut hic. †In tex ibi, (ad monumentū.)
No.ꝙ dictio,ad,facit modū ſicut dictio,ut,& de multis alijs uide
hic Bar.& ſume regulã,ꝙ ubi aliquid iniungiť,qđ eſt explicandū
poſt emolumentum quæſitum,quocunque mõ explicetur, cen-
ſetur legatum ſub modo,ſi aūt ante emol. quæſitum, cẽſetur fa-
ctum ſub condõne,quia natura cõditionis eſt,ut impleatur, an-
teq̃ emol.petať,& natura modi eſt ut emolumentum primò ha-
beatur,deinde modus impleať,& hoc patet ex not. in l.cū pater.
4 §.Titio.in gl.q̃ inci.quo caſu.in fi.de leg. ij. In tex.† ibi,(ſi ſatiſde
diſſet.)No.qa iſta cautio dẽt p̃ſtari cū fideiuſ.& præſtať de duob.
ſ.ꝙ modus impleať,& ſi nõ impleť de reſtituendo rem cū fructi-
bus ſicut cautio Mutiana in auth.cui relictum. C.de indi.uid. &
quod no.gl.ſub.in fi.ſ.eo. ſed an iſta cõdõ ſi fuiſſet expreſſa red-
deret legatū conditionale,dic ꝙ nõ, cū inſit ex diſpõne legali,& ſi
nõ eſſet expreſſa.ergo &c.l.iij. de leg.iij. & eſt caſus in l.hmõi.
in princ.& ſic ſunt paria relinquere ſub mõ , ut tale quid facias,
uel ſub condõne ſi cauebis te aliud facturum,ut neutro caſu le-
5 gatum ſit conditionale,†quid in ꝯ̃ctib. ſi promiſi tibi aliquid,ut
aliud facias,& tu petis,an tenearis cauere đ faciẽdo,aliàs poſſim
te repellere?dic ꝙ ſic.l.inſulam. in fi.loc.& cauẽdo potes petere
anteq̃ facias.l.ſi uerò nõ remunerãdi. §.fi.mandati. qđ non eſt in
cõditione,q̃ dẽt primò impleri.l.q hr̃di.j.eo.tit.ſed tibi ſolui cau
tione nõ præſtita,an poſſim te cõpellere ad cauẽdū?dic aut incę
pi a cautione nulla ꝓcedẽte ꝓmiſſione,& nõ poſſum.l.3.in prin.
de cõdi.ob cau.aut incępi a ꝓmiſſione, & omiſi ꝑ errorẽ excipe-
re,& tunc poſſum cõdicere cautionẽ.l.hoc ſenatuſc.de uſufr.ea-
rū re.qui uſu cõ.& l.q exceptionẽ. §.ſi pars. de cond.indeb.Item
quæro,qđ ſi non intereſt pecuniariter hr̃dis modū impleri? Rñ.
adhuc põt petere.l.ſi tibi legatū.de leg. 3.quia ſua intereſt uolun
tatẽ defuncti impleri.l.his confir. §.j. uel ij. Vltimò quæro, quid
ſi modꝰ reſpicit utilitatẽ tertij: ut lego ut tradas Titio,uel aliud
ſibi facias? Rñdeo ꝙ Titius agere poteſt actione ex teſtamẽto ut
faciat,licet uerba non ſint in eum directa.l.ij.C.de his q̃ ſub.mo.

LEX XLI.

1 *Antequam exiſtat conditio legati, legatarius nullum habet ius,ideo nec al- teri legari poteſt.*

2 *Si legatarius legat illud quod ſibi legatum eſt ſub conditione , an valeat le- gatum tanquam de re aliena.*

1 LEgata ſub conditione. †Anteq̃ exiſtat
conditio legati,
legatarius nullum habet ius, ideo nec alteri legari põt.
2 h.d.†Sed quęro,licet non ualeat tanq̃ de re ſua,an ualeat
tanq̃ factum de re aliena , ut ſic hæres teneatur condõne pen-
dente redimere,& præſtare legatario? gl.uidetur uelle quod ſic,
contrarium uidetur uerius ſi ſciebat rem legatam ſub conditio-
ne, quia cenſetur legaſſe occaſione illius ſpei. l. ſeruum filij . in
prin.de lega.j.& ſi illa ſpes deficiat , nihil eſt in lega. hoc tamen
uerū,ſi teſtator qui ſibi legauerat ſub condit. iam erat mortuus,
& ſic ſpes erat probabilis : ſi autem non erat mortuus , ſecus, qa
ſpes nõ erat probabilis,ut l.poſt emancipationem. de libe.leg. &
ſic non uidetur legare contemplatione illius ſpei,ita poteſt glo.
intelligi,& tetigi in d.l. ſeruum filij . quid ſi ignorabat legata , &
ſic legauit ut alienam non contemplatione ſpei? dic ut in illo
§.j.& in l.ſi fundum ſub conditione.§. ſi Titius.eo.titu.

LEX XLII.

1 *Relictum factum filiofa. ſub commemoratione patris & patria poteſtatis , cenſetur patri eſſe factum,ideo pater poteſt petere . Idem ſi ſeruo contem- platione domini,vel dominica poteſtatis.*

1 *Relictum factum filiofa. vel ſeruo ſimpliciter, an videatur factum contemplatione patris, vel domini.*

3 *Si factum eſt legatum filiofa. ſub conditione, ſi in patris poteſtate manſiſſet, & poſtea pater filiũ emancipauit, non poteſt ſi ius legatum petere, & an pater petere poterit. & an tũc ſumat vires ex perſona filij. nu. 4.*

1 FIliofamilias. †Relictũ factũ filiofa. ſub cõmemoratione patris, & patriæ ptãtis, cẽſetur patri eſſe factũ. nõ pr̃ põt petere. Idem ſi ſeruo contemplatione dñi, vel dñicæ poteſtatis. h. d. Quid ſi ſimpl̃r, an videatur factũ cõtẽplatione patris, vel dñi? vide in l. fi. C. de vſuf.

2 †In tex. ibi [uo noĩe &c.] ẽt non faciendo mentionẽ de filio, ſed dicendu tale legatum ſibi factum, nec ſuccumbet, licẽt probet factũ filio, ex quo cẽſetur factũ ſibi, qa ſui contẽplatione, qđ no.

3 vt colligitur ex iſto tex. †Quid ſi pater filiũ emãcipauit, clarũ eſt ꝙ filius nũ põt petere, qnia deficit ꝯdõ, ſub qua factũ fuit, vt no. hic gl. & bñ. Sed an pr̃ põt petere? vr̃ ꝙ nõ eadẽ rõne. ſed ꝯñũ eſt, qa ꝯdõ iſta non cẽ[s]et appoſita, vt quo ad pr̃em ſuſpẽdat, ſed vt pr̃ poſſit petere: ideo puto ꝙ ſi dies legati ceſſit ante emancip. & ſic incẽpit deberi pr̃i, nõ deſinit deberi, licẽt emancipet. Si aũt nõ ceſſerat dies legati, vr̃ ſecus, qa non erat pr̃i quæſitũ, nec põt nũc quæri, deficiẽte illa ꝯdõne. ideo ſi legatũ eſſet annuũ nõ deberet patri: niſi pro tpe quo eſſet in patria ptãte, qa ſingulis annis cedit dies legati, & tot ſunt legata, quot anni. l. iij. de ann. leg.

4 †Opponit̃ pro declaratione gl. ꝙ immo iſtud legatũ cenſeat factũ filio, vel ſeruo, qa lege cauet, ꝙ ex perſona ipſorum ſumit vires. l. debitor. § ſeruo. ď leg. ij. Quidã fatent̃, ꝙ videatur factũ filio, & ſeruo p illã l. & ẽt pr̃i, & dño, & plus ei ꝗ filio, & ſeruo, & ſic dictio, magis ponit̃ cõparatiuẽ. Gl. dicit ꝙ immo electiuẽ, qa nullo mõ filio & ſeruo, & ꝓbat, qa ſi filius vel ſeruus eſſet emãcipatus, vel manumiſſus, non admitteret̃ ad petendũ, qa non fuit intentio teſtatoris, vt ipſi haberent, nec ob. ꝯtrũ, quia fateor ꝙ ex perſona ipſorũ ſumit vires. vt ſciatur, an valeat, vel nõ, qa ſi eſt legatum, ꝙ ſi eſſent ſui iuris poſſent capere, valet vt ibi. ſed ſi nõ poſſent capere non valeret. l. & ſi maximẽ. de legat. leg. vel dic ꝙ di-

5 ſtinctio iſta procederet ſi ſimpl̃r eſſet relictum filio vel ſeruo nõ facta mentione patris vel dñi, quia videret̃ relictum contemplatione ipſorũ, ſed in caſu huius l. qa apparet ꝙ fuit facta contemplatione patris, vel dñi, perinde eſt ac ſi eſſet factũ patri vel dño, nec ſumit originẽ ex pſona filij, vel ſerui, nec eſt adhibenda illa diſtinctio, ſed inſpicienda eſt perſona dñi vel patris ſi ſunt capaces. ad qđ de hær. inſti. l. ſi ſeruus eius qui capere. & ibi per Barto.

LEX XLIII.

1 *Commodo fideicõmiſſi vel legati diminuto, diminuitur pro rata & onus conditionis dandi adiectæ legato, vel fide. commiſſo, niſi commodum ſit diminutum per ſalcidiam.*

2 *Si tibi relictum eſt aliquid cum onere dandi, licẽt diminuatur commodum, non diminuitur onus iniunctum. & nu. 1.*

3 *Si alicui relinquitur res, & grauatur in maiori quantitate quàm res valeat, tenetur ad totam, ſi acceptauit.*

4 *Si conditio non conſiſtit in dando, ſed in faciendo, cùm factum ſit indiuiſibile, non diuiditur conditio, licẽt diuidatur commodum.*

5 *Quæ ſit ratio diuerſitatis inter onus appoſitum per modum conditionis, & onus iniunctum per viam modi, vel fideicommiſſi.*

2 PLautius. † Diminuto cõmodo fideicõ. vel legati, diminuitur pro rata etiam onus conditionis dandi adiectæ legato vel fideicom. niſi commodum ſit diminutum per Fal. quia tunc onus dandi non minuitur in aliquo, niſi ſit appoſitum per viam modi, vel fideicom. non per viam ꝯdõnis, qa tunc diminuitur etiam ſi p Falc. fiat diminutio cõmodi. h. d. & primo tractat qñ fuit appoſitũ p uiã ꝯdõnis, uſq; ibi. Neratius. ſcđo qñ per modũ diſpõnis ſeu fideicõ. prima pars ꝯtinet tres caſus. primo qñ diminutio fit p tertiũ, uſque ibi, [diuerſum.] ſcđo qñ fit p grauatũ pp l. Fal. uſque ibi. [Itẽ ſcinditur] tertio qñ pp incapacitatẽ illius, cui relinquitur. Et no. qa gl. finalis magna in ſua diſtinctione primo tractat de ſcđa parte princ. huius l. uſque ibi. [& ſi in uim ꝯdõnis.] poſtea in prima parte qñ in uim ꝯdõnis. & uide ſimilem gl. in l. facta. §. ſi Titius. ꝟ. ad Treb.

3 Aliæ gl. hic tendunt ſolũ ad declarationẽ literæ. † Pro intellectu glo. mag. poſitæ in fi. l. opponit̃ trib. modis ꝯ illũ caſum, nã ur̃ ꝙ ſi tibi relicta eſt dimidia pars hr̃ditatis ꝗ ualebat c. & grauatus es dare c. Titio, licet tibi minuat̃ quarta p Falc. ſeu Treb. onus tñ tibi iniũctũ nõ diminuat̃. l. liberto. §. j. de an. le. Sol. intellige iſtum tex. in terminis, quos poſui, in qbus qđ tibi remanet facta diminutione cõmodi tibi relicti, nõ ſufficit ad ſoluẽdũ integrũ onus, immo ſi ſolueres integrũ, remaneres in dãno, qa ſolueres de tuo. xxv. ideo eatenus minuit̃ de onere, qa nõ potuiſti in plus grauari per uiam fideicõmiſſi, ꝗ commodũ ſentires, ita ẽt dẽt intelligi l. facta. §. ſi Titius. Lex aũt ꝯ̃na dẽt intelligi, qñ qđ remanet facta diminutione, tibi ſufficit ad integrũ onus, ut ſi fuiſti rogat⁹ dare quiquaginta, uel lxxv. nã deducta quarta parte de c. remanẽt tibi lxxv. ꝗ potes ſoluere abſque tuo dãno. Sed quid ſi fuiſti rogatus ſoluere lxxx. & tibi fuerunt detracta xxv. Rñdeo non detrahes fideicõmiſſario niſi. v. quia hac detractione facta nõ remanes in dãno, & iſta ſit concluſio, ut non detrahas pro rata tibi detracta. Sed quatenus onus tibi iniunctum [illegible] modum qđ ad te peruenit, & hoc eſt deniente glo. S. d. oj. po. cao, ꝙ ẽt ſi id, quod tibi remanet tranſcendit onus tibi iniunctum, nihilomin⁹ poſſis minuere de onere tibi iniuncto quatenus tibi fuit diminutum, uel pro rata. l. pœnales. §. fi. ad l. Falc. Solu. qđ ſ. dixi, procedit qñ onus erat extrinſecum. i. ſuper alia re, quia relicta fuit res, uel hæreditas, & grauatus fuiſti in quantitate, ſed ſi erat intrinſecum. i. ſuper eo qđ tibi relictũ erat, tunc locum habet l. ꝯ̃ria. ut ſi tibi ſunt relicta xx. & rogatus dare dimidiã, hæres detraxit v. ſ. licẽt tibi remaneãt xv. & ſic poſſis abſque tuo dãno ſoluere mihi x. non tñ ſolues, qa illa v. cenſentur detracta tam de dimidia, quæ remanſura erat penes te, ꝗ de illa ꝗ erat ad me peruẽtura, detrahes ergo duo cũ dimidio, & ſic de xv. habeo dimidiã & tu aliam,

3 ſicut habuiſſemus de xx. ſi detractio nõ eſſet facta. † Vltimò opp. ꝯ præcedentẽ caſum, qa vr̃ ꝙ ſi alicui relinquit̃ res, & grauatur in quantitate, licẽt quãtitas ſit maior, teneatur ad totam, & ſibi imputet quare acceptauit. l. imperator. §. j. de lega. ij. Solu. quod ſ. dixi, procedit qñ cõmodum tibi relictũ minuitur ex poſt facto, ideo nõ eſt quid imputetur tibi, ſed ſi a principio erat minus, tũc eſt quid tibi imputetur. & dic ut in l. ꝯ̃ria. Ex prædictis recollige diſtin. gl. quam ẽt ponit in d. §. ſi Titius. Nunc quæro de tribus pro declaratione literæ. primo ꝗ ſit rõ in prima parte l. ꝙ qñ ſit diminutio per Fal. non minuitur onus ꝯdõnis, ut in uer. (diuerſum,) & tñ ſecus in primo caſu l. & in tertio §. Itẽ ſcinditur. cum potius uideretur ꝯtrũ, quia hæres eſt ille qui minuit. ergo & ſibi debet fieri diminutio de eo quod ad eum erat peruenturum gr̃a ꝯdõnis implẽdæ. gl. hic quæ inci. (.l. de dato,) rũdet, ſed parũ ualet, & ſiſr qđ dũt Doct. dic ergo ꝙ de diminutione quã hæres facit per Falc. uel Treb. legatarius uel fideicõ. ſentiunt cõmodum, quia niſi hæres uideret poſſe aliquid detrahere, repudiaret hr̃ditatẽ, & ſic legata & fideic. annichilarent, cõpẽlet ergo legatarius & fideic. hanc utilitatẽ cũ onere ꝯdõnis, qa cenſet̃ totũ legatum uel fideic. habuiſſe, iõ tenet̃ totum onus ꝯdõnis implere. ſed in primo & tertio caſu nullũ cõmodũ ſentit hæres. de diminutione facta hæredi, ideo nec debet ſentire totũ onus, hæc eſt uera rõ,

4 non tacta per Doc. † Itẽ quæro, quid ſi cõdõ nõ conſiſtit in dãdo, ſed in faciẽdo? Rñdeo cũ factũ ſit indiuiſibile, nõ diuidit condõ, licet diuidat̃ cõmodũ, ſed integraliter debet facere, alias nihil ui-

5 deret̃ feciſſe, per l. fi. C. de cõdi. inſer. iuncta l. fi. C. ad Silla. † Tertiò & ultimo quæro, ꝗ ſit rõ diuerſitatis inter onus appoſitum per modum ꝯdõnis, qa illud non minuit̃ ſi cõmodũ fuit per Falc. vt in uer. (diuerſum) & tñ ſecus in onere iniuncto p uiã modi, uel fideicom. ſi grauatus remaneret in dãno, niſi fieret diminutio: in uer. (Neratius.) Rñdeo, cũ ꝯdõ ſit implẽda ante ꝗſitum commodum, & ſit implenda uoluntarie, qa non cogitur implere ſi non uult, ſibi imputet quare acceptauit legatum, quia per uiã conditionis põt quis in plus grauari ꝗ ſentiat cõmodũ, ut ſi lego fundum ualentẽ centũ ſub cõditione ſi dederis cc. l. ſi cui fundũ. de le. ij. ſed per modum fideicommiſſi non põt qs in plus grauari ꝗ ſentiat commodum. quia cum fideicõ ſit diſpõ, poteſt quis ad illud compelli, ut etiam tetigi ſ. l. huiuſmodi. in princ. de leg. j.

LEX XLIIII.

1 *Solutio collata in perſonam ſerui etiam ſi tanquam hæredis ſcripti vel ſimpliciter, non poteſt fieri domino vt cenſeatur impleta conditio, vel [illegible] contingat liberatio, preter quàm fauore libertatis. & collata in perſonam domini non poteſt fieri ſeruo, niſi de voluntate domini.*

2 *Conditiones etiam in dando conſiſtentes, quod dicantur conſiſtere in facto.*

3 *Ea quæ ſunt facti, per ſeruum nõ quæruntur domino, & in eum nõ tranſeunt.*

4 *Licet ſeruo adeunte iuſſu domini omnia iura acquirantur domino, & nihil apud ſeruum remaneat, etiam nomine hæredis quatenus eſt iuris, tamen remanet illud quod eſt facti.*

5 QVi hæredi. † Solu. collata in perſonã ſerui ẽt ſi tãquã hr̃dis ſcripti, uel ſimpl̃r. nõ põt fieri dño ut cẽſeat̃ impleta ꝯdõ, uel contingat liberatio pter ꝗ fauore libertatis, & collata in perſonam dñi nõ põt fieri ſeruo, niſi de uoluntate dñi. h. d. uſque ad §. cũ hr̃ditas. † No. tria, primũ illud ad qđ ſemp allegat̃, ꝙ ꝯdõnes ẽt in dando ꝯſiſtentes dñr ꝯſiſtere in facto. ꝟ. eo. l. in facto. cũ ibi no. in gl. & tñ iſta datio ꝯtinet in ſe iuris effectũ. ſ. tranſlationẽ dñij: quare ergo dñr in facto ꝯſiſtere? Rñdeo, hic non ꝯſiderarũt cui dñiũ ũ acquirit̃, ſed traditio, quæ facti eſt, ꝗ dẽt fieri formaliter, & illi in

2 quẽ fuit collata. † Itẽ no. ꝙ ea, ꝗ ſunt facti, per ſeruũ non ꝗrunt̃ dño, & in eum non tranſeunt, & ſic facultas recipiendi quæ cõſiſtit in facto, non ꝗrit̃ dño, licet poſtꝗ facta fuit ſeruo, dñium acquirat̃ dño, ideo acquiſitiones iniuſtæ quæ cõſiſtũt in facto, non in iure, ut per furtum, uel rapinã uel prauitatẽ uſurariã factæ, p ſeruũ uel filiũ patri uel dño non ꝗrũtur. l. qđ ſeruus. de acq. poſſ. & electio collata in perſonã ſerui non tranſit in dñm: quod dic,

4 ut l. ſtipulatus. de uerb. obliga. † Item no. ꝙ licet ſeruo adeunte iuſſu dñi, oĩa iura acquirantur dño, & nihil apud ſeruum remaneat etiam nuic hæredis, quatenus eſt iuris, quia dlius non eſt capax, tñ remanet illud quod eſt facti: quod ꝯſiſtit in eo ꝙ inſtitutus fuit

tus fuit & adiuit,& quæ ſunt facti,& hoc nomen facti,non eſt ab
ſtractum ab omni vtilitate,imò hēt hanc,vt ꝯdō dandi debeat ī-
pleri in perſonam ſuam,non dñi,cui ſunt quæſita ea quæ conſi-
ſtebant in iure.Item aliam de qua in l.qui liberis.§. hæc uerba.ſ̄.
de vulg.& pupil.& ſi tpe quo ꝯdō implet̄ ſit ſui iuris,remanet a-
pud eum quod ſibi datur,ſed quæro,qd ſi ſeruus ꝯſentiat ꝙ ſol-
uat domino gr̄a ꝯdōnis implendæ? vr̄ ſufficere,ſicut econuerſo
vt in ſ. iſtius tex. Item eius vtilitatis eſt inueſtigatio huius l.ut
ſit ſeruo ſoluēdū,vt ꝯdō dicat̄ impleta,cū facta ſolōne ſeruo ſta-
tim ſit res acquiſita dño:quare ergo recta via,vt euitet̄ circuitus
non pōt ſolui dño? Rn̄deo ꝓp id quod ſ̄ dixi,quia poſſet contin-
gere ꝙ tpe impletæ ꝯdōnis ſeruus eſſet effectus ſui iuris.Sed ſi eſt
in ptāte dñi,ſatis vr̄ de æquitate ꝙ ſufficiat dare dño,ſi eius iuſſu
ſeruus adeat.Vel dic, ꝙ non ꝓpurificat legatum,niſi tradat ſeruo,
quia poterit eſſe ꝙ ſeruus nollet adire iuſſu dñi,quod poteſt.l.3.
C.de hære.inſti.maximè ſi ſperat conſequi libertatem,& ſic hæ-
reditatem ſperet retinere, & iſta fuit fortè conſideratio huius l.

1 *Conditio dandi collata in perſonam hæredis non poteſt impleri in perſonam fideicommiſſarij vniuerſalis.*
2 *Conditio dandi hæredi,intelligitur de hærede directo,licet non habeat commodum hæreditatis,non de fideicommiſſario,qui eſt utilis hæres.& nu.1.*
3 *Licet hæres qui coactus adit hæreditatem perdat commodum quod habiturus non fuiſſet ſi non fuiſſet inſtitutus, non tamen perdit commodum eius quod datur gratia conditionis implendæ.*
Datum gratia conditionis implendæ,quod non ſit quid hæreditarium,computatur tamen in Trebellianicam.

1 §. Cum hæreditas. †Conditio dandi collata in pſonam hæredis non poteſt im-
pleri in perſonam fideicom. vlis, ſed debet impleri in perſonam
hæredis,apud quem facta reſtōne remanſerunt iura directa,licet
inutilia,non tn̄ quantum ad hoc commodum inutilia ſunt. Itē
illud tamen hæredi gr̄a ꝯdōnis implendæ non venit in fideicommiſ-
ſum vlē,etiam ſi hæres coactus adeat. Item legatario,qui coactus
fuit præſtare hæredi cautionem euicta hæreditate legatum red-
di,ſit eſt cauēdum de reſtōne eius quod dedit gr̄a ꝯdōnis implē-
dæ.h.d.Et proſequit̄ quaſi eandem mām ꝑ in l.qa ꝯdō debet im
pleri in forma,& ſic in perſonam hæredis,in quem eſt collata,&
non fideicommiſſarij, licet in commodum hæreditatis ſit apud
eum ſicut in ꝑn.l.non eſt implenda in pſonam dñi,licet ꝯmo-
dum ſit apud eum. In hoc tn̄ differunt quia hic apud hr̄dem re-
māſit nomē et iuris,& iura directa ſed apud ſeruum q adiuit iuſ
ſu dñi, nihil remanſit niſi nomen facti, ſi ergo ibi debet impleri
2 in perſonam eius,fortius hic.† No.ꝙ ꝯdō dandi hæredi intelligit̄
de hærede directo,licet non hēat commodum hr̄ditatis, non de
fideicommiſſario,qui eſt utilis.l.ſi filius.quod cum eo, licet hēat
3 commodum hæreditatis.† Item no.ꝙ licet hæres qui coactus adit
hæreditatem, perdat commodum quod habiturus non fuiſſet ſi
non fuiſſet inſtitutus.l.ita tn̄.§.qui ſuſpectam.ſ̄.ad Treb.non tn̄
perdit commodum eius quod datur gr̄a conditionis implendæ,
ſiue de ſ ab aliū q̄ fideicommiſſario,ut in ver.(ſed.um ſuſpectā)
ſiue à fideicommiſſario,ut hic in fin §.item ꝙ datum gr̄a ꝯdōnis
implendæ non cadit in fideicom.vl̄,quia non cenſet quid hære
ditarium,& in illo non veniunt,niſi quæ hæreditaria ſunt l.fidei
commiſſaria.ad Treb.bñ tn̄ computatur in Treb. tale datum. l.
in quartam.ad l. Fal.quia quo ad hoc non requirit̄ ꝙ ſit hæredita
ria, ſed ſufficit ꝙ occaſione hæreditatis ad eum peruenerit, glo.
opp.de l.eui.ſ̄.eo. Breuiter dic ꝙ ibi fideicommiſſum occaſione
cuius fuit datum gratia conditionis implendæ,fuit effectum in-
utile,ideo datum repetitur quia deficit cauſa, ꝓpter quam fuit
datum,hic non fuit effectum inutile,& ita ibi no.per gl.& Doct.
reſiduum quatenus excedit Treb.cedit lucro eius.

1 *Conditio dandi appoſita ſeruo plurium dominorum, cenſetur cuilibet eorum appoſita.*

1 §. Si duorum ſeruo. †Cōdō dādi appoſita ſeruo plurium dominorum cenſe-
tur cuilibet eorum appoſita,iō vnus pōt implere,alter non h.d.
Oppo.ſ fortiter de l.cui fundus.in fi.ſ̄.eo.ubi qn̄ ꝯdō dādi fuit
appoſita uni,licet de pſona vnius ueniat̄ ad pl̄es,remanet īdiuiſi
bilis,& non poteſt unus ꝑ parte implere.Solu.hic vnus tpe teſtī
repreſentabat plures,ut ſeruus pulrium,nam vr̄ appoſita cuili-
bet dño potius q̄ ſeruo,& ſic eēiet per teſtōrem diuiſa: iō glibet
ꝑ ſua parte implere,licet alius noluit,ibi tpe teſtī illē unus nō
repreſentabat plures,ſed ſeipſum,licet ex poſtfacto ſit ad pl̄es ꝑ-
uenturum,qa deceſſit plurib.hr̄dib.relictis,quo caſu non poteſt
hr̄s vnus implere ꝑ parte,& ꝯſequi partē legati,ſicut nec ille cui
ſucceſſit:licet nō eſſet ꝯdōnale,poſſet vnus hr̄s acceptare partē
ſuā,& alter repudiare.l.legataríus.de leg.j. licet deſuo actus non
potuiſſet,quia actio diuiditur inter hæredes, licet non conditio.
Item opponitur ꝙ pluritas dñorum non facit ꝯditionem eſſe di
uiſibilem.arg.ſ̄.eo.l.qui duob. Sol.ibi pluralitas erat in perſona
illorū,in quorū perſona erat ꝯdō implenda,hic in parte implere
debentiū,& ſic cenſebantur plures legatarij, & per conſequens
plura legata,ibi vnum legatum propter vnum legatarium.

1 *Commodo diminuto per vſucapionem, etiam onus conditionis diminuitur.*

1 §. Si pars rei. †Diminuto commodo per vſucapionem, etiam onus cōditionis diminuitur. h.d.&
ſic additur hic tertius caſus ad l.Plautius.vbi ponuntur duo qn̄
minuuntur per tertium, ut in primo, vel ꝑp incapacitatem le-
gatarij,vt in uer.Item ſcinditur. Item dixit in glo. ſi quocunque
alio modo, præterquàm quod per Fal.& hoc per iſtum §.

1 *Iuſſus dare hæredibus ſi tempore quo dat reperit ſe hæredem, deducit ſuam partem pro rata,ſecus ſi non ſit hæres, licet eſſe ſperetur.*
2 *Si conſuetudo eſt vel ſtatutum vt canonicus receptus nouiter, uel Doctor nouiter receptus in collegio ſoluat tantum, & illud diſtribuatur inter omnes, an ille qui recipitur habeat partem.*

1 §. Plautius. †Iuſſus dare hæredibus ſi tpe quo dat repe
rit ſe hr̄dem,deducit ſuam partē ꝓ rata, ſe-
cus ſi non ſit hr̄s,licet eſſe ſperetur h.d. Dic,vt ſ̄.de leg.j. ab oīb.
2 §.ſi à Titio.& eſt hic caſus de quæſtione de qua ibi dixi.† Si ꝯſue-
tudo eſt vel ſtatutum vt canonicus receptus nouiter, uel Doctor
nouiter receptus,in collegio ſoluat tm̄ , & illud diſtribuatur in-
ter oēs,an ille qui recipit habeat partem,& ſic poſſit retinere:nā
aut onus dandi iniungitur anteq̄ ſit canonicus,vt ꝙ nullus reci
piatur niſi ſoluat tm̄,& nō debet tunc hr̄e partem, ut hic in ver.
(at ſi hr̄s.) Aut poſtq̄ eſt factus canonicus,ut ꝙ receptus in cano
nicum debeat tm̄ ſoluere, & tūc dēt hr̄e partē, & ſic pōt eam re
tinere,ut in prin.huius §.allegatur ꝙ ante conditionem imple-
tam ipſo iure non admittit̄ quis ad petendum,qa añ non eſt na-
ta obligatio vel actio.l.cedere diem.de ver.ſig.& ſ̄.eod.l. legata,
non ſic ante impletum modum,ut dixi ſ̄ eo.l.quibus dieb.§. fi.

LEX XLV.

1 *Conditio dandi non impletur formaliter liberando quem per accept. tamen hoc valet perinde ac ſi fuiſſet impleta, quaſi per liberatum ſtet quominus impleatur ſi non ſoluat quod debet.*
2 *Qui remittit, non dicitur dare,& quid ſi pecunia eſt parata ſolutioni.*
3 *Statutum ſi dicat ꝙ verba teſtatoris intelligantur ſecundum ꝙ iacent ſine ſubauditu,uel interpretatione,& legatum ſit factum ſub conditione dandi cum verè non impleat liberando, an conſequatur quis legatum.*
Statutum ſi pro maleficio imponit pœnam pecuniariam, & niſi ſoluat intra x. dies amputetur ſibi manus, vel pes, & ipſe vult liberare commune à quantitate in qua ſibi tenetur,an euitet pœnam corporalem.
4 *Arbiter vel arbitrator,ſi condemnat te mihi in centum ex vna cauſa, & me tibi in quinquaginta ex alia, ad ſoluendum intra certum tempus ſub pœna in compromiſſo contenta,ꝙ ego euitabo pœnam offerendo me liberare te in quinquaginta,uel compenſare.*
Qui eſt excommunicatus,niſi ſoluat,uel iurauit ſoluere,an euitet excommunicationem uel periurium, ſi non ſoluat, ſed compenſet.
5 *Conditio,licet regulariter ſit implenda in forma, tamen ſufficit ſi impleatur æquipollenter.*

1 IVlianus. †Conditio dandi non impletur formaliter li-
berando quem per accep. tamen hoc valet
perinde ac ſi fuiſſet impleta,quaſi per liberatum ſtet quo mi
nus impleatur ſi non ſoluat quod debet.h.d.In tex.ibi(accepto tuliſſet)quid ſi hæres non vult recipere acceptilationem di
cit Bar.ꝙ legatarius proteſtetur, vt vel ſoluat ut dare poſſit, uel
patiat̄ ſe liberari vel compenſari quod erat dandum gr̄a condi-
tionis implendæ,cum eo quod debebatur ab hærede,ſed non ſit
ꝓpriè compēſatio,quia non eſt unius debiti ad aliud confuſio,
cū illud qđ eſt in ꝯdōne nō ſit in oblōne.l.ſi qs ſub ꝯdōne. ſi qs
omiſ cā teſt. Et dicit hāc practicā ꝓbari in l.ſi peculiū.§. fi. de ſta-
tuli.nā qui ꝯpenſat,dare vr̄.l.qui. po.in pig.ha.de quo vide Bart.
in l.amplius.rē ra.ha. Quid ſi legatarius vult dare expromiſſorē
de dando,an ſufficiat? dic ſi hæres non vult,non cogit̄ l. promiſ-
ſor.in fi.de ꝯſt.pe.ſed ſi recipit inſolutū, ꝑinde eſt ac ſi ſoluiſſet,
ut no.Bal.in l.ſi.C.ad l.Fal.In tex.ibi(ꝯdōni paruiſſe) ſic no. ꝙ q
remittit,nō dr̄ dare,qa dare eſt accipiētis facere,& iſte nihil facit
accipientis. In ꝯtrium in l.ſi quis obligatione.de reg.iur.Breuiter
ſi pecunia eſt parata ſolutioni, dr̄ dare fictè,quia pecunia fingit̄
ſibi primo ſoluta,& ſibi tradita.l.ſingularia.ſi cer. pe. Sed ſi non
eſt ſolutioni parata,non dr̄ dare verè vel fictè, ſed facere, & ſi li-
berat ex cā donat.primo caſu pecunia dicitur eſſe in donatione.
ſecundo caſu ipſa liberatio.l. ſi ſponſalibus.§. 1.de iure dota. &
hoc eſt utile propter inſinuationem, quia pecunia eſt certa, ſed
æſtimatio liberatis non,quia licet dicantur deberi mille, ſi tn̄
debitū non eſt bene liquidum propter dubium euentum litis,
multo minus æſtimabitur, iuxta no.in ſimili.in l.Lucius.§. ma-
ritus. ad Trebell. Per iſtum tex.uidetur, ſi ſtatutum dicit quod
3 verba teſtatoris† intelligantur ſecundum quod iacent ſine ſub-
auditu uel interpretatione, ut eſt Venetiis, & legatum ſit factū
ſub conditione dandi, cum uerè non impleat, liberando non
conſequatur legatum,quaſi habeat ut pro impleta,quia propter
ſtatutum legatum non videtur factum, niſi impleatur verè. Itē
ſi ſtatutum pro maleficio imponit pœnam pecuniariam, niſi
ſoluat intra decem dies, amputetur ſibi manus, uel pes, & ipſe
vult liberare cōe a quantitate, in qua ſibi tenetur,an euitet pœ
nam corporalem,nam ſi uiget aliud ſtatutū,ꝙ verba ſtatuti in-

telligantur ſm ꝙ iacent, non vitabit pœnã: ſecus ſi tale ſtatutũ
4 non eſt, arg. hic. † Itẽ dicit p iſtum tex. Bar. ſi arbiter vel arbitrator ꝯdemnat te mihi in centum ex vna cã, & me tibi in 50. ex alia, ad ſoluendum intra certum tp̃s ſub pœna ꝯpromiſſi, ego euitabo pœnam offerendo me liberare in 50. vel compenſare. Facit etiã ad illum qui eſt excõicatus niſi ſoluat, uel iurauit ſoluere, an cui tet excõ. uel periuriũ ſi non ſoluat, ſed compenſat: uide hoc in c.
5 audiẽtiam. de iureiu. † Vlt. patet hic, ꝙ licet rñr condõ ſit implenda in forma ſ. l. proxi. in fi. & l. Mæuius. ĩ. co. tamen ſufficit ſi impleatur æquipollenter. facit l. ſi mater. C. de inſti. & ſubſti. & l. mulier. ad Treb. ita etiam uidetur dicere Bart. in l. ab emptione. ſ. de pact. ſed quare non ſic ſufficit in l. qui hæredi. Reſpondeo, immo ſufficeret, intelligendo, ut ibi intellexi.

LEX XLVI.

1 *Conditio dandi hæredi non poteſt impleri ante aditam hæreditatem, quia non eſt hæres; ideo tempus præfixum ad ipſam implendam non prius incipit currere.*

a *Si teſtator appoſuit initium temporis, puta intra centum dies à tempore mortis intra quos debeat impleri conditio dandi, an debeat ſubaudiri, & aditæ hæreditatis.*

1 SI in diem. † Conditio dandi hæredi non põt impleri ante aditã hæreditatem. quia nõ eſt hæres: ideo tp̃s præfixum ad ipſam implendam non prius incipit currere, h. d. no. ergo ꝙ terminus ad aliud faciendũ nõ debet prius incipere q̃ quis poſſit illud facere. facit ſ. eo. l. quibus diebus. in prin. In tex. ibi, (ut pecuniam ſolueret,) ſub. hæredi, ut
a patet ex his quæ ſequuntur. † In text. ibi, (neq; initium tpis,) ſed quid ſi appoſuit initium; puta intra centum dies a tpe mortis? Rñdeo, debet ſubaudiri & aditæ hẽditatis, ex quo uenit implenda in perſonam hæredis, & hoc per l. 1. de ſtatuli. ſm Bar. & uide per eum in l. genero. de his qui no. infa. & adde ẽt a quo tpe incipit currere tp̃s appoſitum in legatione ad ſoluendum. ſ. de leg. i. l. ſi cui legetur. §. 1. in fi. ideo non fuit extranea expoſitio glo. quã facit in l. fi. C. de iu. delib. in §. ſi uero poſtq̃. dum tex. dicit, tp̃s inuentarij currere a tempore mortis. nam gl. ſubaudit & aditæ hæreditatis, quia debet fieri ab hærede, & ante aditam hæreditatem non eſt hæres, facit etiam l. ſcimus. §. illud. C. de inof. teſt.

1 *Expreſſio conditionis, quæ tacitè ineſt, nihil operatur in ea in quo principaliter exprimitur.*

1 §. Seruo libertatem. † Expreſſio condõnis, q̃ tacitè ineſt, nihil operatur in eo quod principalr̃ exprimitur, nec in alio ad qđ per tacitam repetitionem refertur, licet aliqñ expreſſio aliquid operetur, nõ tñ rñr. h. d. caſus eſt iſte. In tex. ibi, (ſi meus erit, liber eſto.) iſta condõ ſi meus erit, ſubintelligebatur in relicto libertatis, ẽt ſi non fuiſſet expreſſa, quia ſi tpe mortis non eſſet eius, & in præiudicium noui dñi non põt conſequi libertatem, expreſſio ergo huius ꝯdõnis nihil opatur q̃tum ad relictum libertatis, & hoc voluit dicere tex. ĩ. in uer. (nam id expreſſit,) licet ergo ſi alienetur, vitietur relictũ libertatis, non tñ uitiatr̃ legatum ſibi ſcm̃ in quo eadẽ cõditio tacitè videbatur cenſeri repetita, tñ non cenſetr̃, poſtq̃ illa expreſſio nihil opatur, & hoc eſt qđ ſequitur in ver. (debebitur,) ſed ꝯ: quia relictum ſeruo proprio ſine libertate non ualet. Solu. verũ eſt ſi nullo mõ eſſet relicta, ſed qa relicta fuit, ualuit, & cenſetur collatũ in tp̃s quo erit liber, & licet nõ efficiatr̃ liber ex quo ſupereſt perſona cui poſſit acquiri. l. nouus dñs, non uitiat legatum qđ a principio ualuit facit l. q̃ſitum. §. ſeruo. de leg. i. In tex. ibi, (ſæpenumero tñ.) i. in multis caſib. fallit qđ ſ. dixi, ꝙ expreſſio nihil operatur, nam q̃uq; multum operatur, quia uitiat actum, qui alias non uitiaret, ut patet ĩ. eo. l. nonnunq. ſu glo. i. in fi. ibi, (uel quia infringitur in expreſſo,) ergo in tacito hoc non vr̃ benedictum, quia in expreſſo non infringitur condõ, imo infringit relictũ libertatis, qa facit ipſum deficere, licet infringatur expreſſio, qa non operatur plus q̃ ſi non eſſet facta: ergo ſimr̃ debet infringere relictum pecuniarium factum eidem ſeruo, uel inſtit. in quibus intelligebatur tacitè repetita, & in hoc ſtabat dubiũ. Sed dic ꝙ ſubintelligebatur repetita rebus ſtantibus in eodẽ ſtatu. ſ. ꝙ ſeruus nõ alienaretur, ſed efficeretur liber, nam legatum vr̃ collatum in tempus, quo erit liber, ad hoc ut ualeat, in ꝯñam uidebatur collatum in euentu condõnis, ſub qua libertas erat relicta, ſed facta aliena. licet vitietur relictum libertatis; non ſic debet vitiari legatum factum ſeruo, quia non fit præiudiciũ nouo dño, & quia ceſſat cauſa propter quam intelligebatur collatum in tempus libertatis. ſ. vt ualeret legatum, quia nunc poteſt ualere, licet non efficiatur liber, cum poſſit nouo dño acquiri, nam cauſa pp quam videbatur collatum in tempus libertatis, erat, quia alias legatum eſſet inutile, quia non eſſet cui acquireretur, & in hoc ſtat ſubtilis conſideratio huius §.

LEX XLVIII.

1 *Tempus certæ ætatis legatarij ſi apponitur per accuſatiuum, requiritur quòd totum ſit completum, nec ſufficit vltimum annum eſſe inceptum, ſed ſufficit vltimam diem vltimi anni eſſe captam, vt poſſi: legatum peti, & ſit purificatum.*

1 NOn putabam. † Si tempus certæ ætatis legatarij apponitur per accuſatiuum, requiritur ꝙ totum ſit completum, nec ſufficit ultimum annum eſſe incœptum, ſed bene ſufficit ultimam diem ultimi anni eſſe incœptam, ut poſſit legatum peti, & ſit purificatum. h. d. In tex. ibi (cum ad 16. annum) & ſic per accuſatiuum, & in ſingulari numero, idem ſi in plurali eum peruenıret ad 16, annos, ut in l. ſeq. ſecus in ablatiuo, quia ſufficeret ultimum annum eſſe incœptum, ut in glo. quod eſt uerum qñ ablatiuus apponitur curſui plurium annorum, ut cum eris in 16. anno: ſecus ſi uni anno, ut lego hoc anno, alias nihil operaretur appoſitio anni, ſi ſtatim inciperet deberi: debetur ergo in fi. anni. l. qui hoc anno. de uerb. obl. Ita ſolue ꝯrium formatum de illa l. In l. ſeq. ibi (nouiſſimo eius temporis die, &c.) ergo in quacunq; parte illius diei, & per ꝯñs ſtatim ꝙ cœpta eſt, dicitur legatum purificatum, ex quo debetur, & tranſmitteretur prius non tanquam condõnale. l. ſi cui legetur. §. hoc autem. ſ. de leg. i. & hic eſt caſus de q̃õne quam ibi formaui, & allegaui hanc l. ꝙ licet ultimus annus cœptus nõ habeatur pro completo qñ apponitur per accuſatiuum, ultima tñ dies ultimi anni bene habetur pro cõpleta, licet Doc. non ponderent iſtam l. ad hoc. In gl. i. ibi (Sol. ibi ſpeciale,) ut tp̃s certæ ætatis nõ faciat condñnem, ſed dicẽ pp aliqua quæ ſimul ibi concurrunt. ſ. quia erat filius, & tota hæreditas ſibi relinquebatur, & fuerat inſtitutus fiduciarius hæres, & aliquo deficiente vr̃ ſecus, vt hic. & d. §. hoc autem, ubi erat filius, & nõ facit conditionem, quia non currebant alia.

LEX XLIX.

1 *Conditio vt impleatur reddendarum rationum, arbiter ſeu calculator poſtulari debet.*

2 *Conſules in vrbe non exercebant iuriſdictionem contentioſam, ſed prætores, & tamen ad eos ſpectabat dare arbitros.*

Quòd priores in locis vbi ſunt, vel conſiliarij Venetijs aditi poſſint dare calculatores, quando agitur de reddendo rationem alicuius, nec expediat ire ad poteſtatem.

3 *Quod iſti calculatores qui dantur inter partes, videantur habere iuriſdictionem, & ex ſimplici datione, quòd habeant videre rationem, & calculare, videantur habere licentiam ferendi ſententiam, & condemnandi alterum alteri.*

1 SI cui libertas. † Pro implenda condõne reddẽdarum rõnũ debet poſtulari arbiter, ſeu calculator, cuius offim̃ eſt in diſcernendo, quæ reliqua ſint penes illũ qui adminiſtrauit, & quæ ſcripturæ ſint cancellandæ uel reddendæ, & in illis debet condemnari: requiritur ẽt ꝙ iniæ illius ſit paritum: alias nõ dicitur impleta condõ, & po-
a nit practicam in iſto art. † In tex. ibi, (a conſulibus.) no. tex. qa cõſules in urbe non exercebant iuriſdõnem contentioſam, ſed p̃tores, & tñ dr̃ hic, ꝙ ad eos ſpectat dare arbitros, & ſic vr̃ per eãdem rõnem, ꝙ priores in locis ubi ſunt, uel conſiliarij Venetijs adiri poſſint dare tales calculatores, qñ agitur de reddendo rationẽ alicuius, nec expediat ire ad ptãtem, uel alium qui exerceat iuriſdõnem contentioſam: hoc põt intelligi inter conſentientes, quaſi tũc ſit uoluntariæ iuriſdõnis, ſecus ſi altera pars ꝯdiceret, quia eſſet recurrendum ad competẽtem iudicem, facit l. vbi abſunt. de tuto. & cura. da. ab his. In text. ibi, (reliqua.) q̃ ſunt reli-
3 qua, ſ dic ut no. gl. ĩ. e. l. cum ſeruus. in gl. reliqua ſunt. † In tex. ibi, (cuius ſententiæ.) no. & tene menti, ꝙ iſti calculatores, qui dantr̃ inter partes, vñr habere iuriſdõnem, & ex ſimplici datione, ꝙ habeant uidere rõnem & calculare, vñr habere licentiam ferendi ſniam, & condemnandi alterum alteri. Tene menti, quia eſt no. & faciliter poſſet dubitari, & prima facie poſſet dici ꝯrium, ꝙ ſolum haberent uidere, & referre iudici ſe ita reperire, ita uidemus fieri; quia dant relationes in ſcriptis, & iudex pronunciat, ſed uidetur ꝙ non neceſſitentur, ſed ipſi poſſint pronunciare: cautius tamen eſt ſeruare communem ſtylum, ſed ſi contingeret ita fieri, habes tex. hic ad ſuſtinendum ſententias, vt patet ſupra in uerbo conſtituerunt, i. declarauerunt. Non ſunt alia.

LEX L.

1 *Conditiones plures ſi ſeparatim relicto libertatis apponantur poteſt ſeruus eligere quam vult, ſed in alio relicto parendum eſt vltimæ.*

1 SVb diuerſis. † Si in relicto libertatis apponantur plures cõditiones ſeparatim, poteſt ſeruus eligere quam vult, ſed in alio relicto parendum eſt vltimæ. h. d. in text. ibi (diſiunctim.) ideſt non ſimul, ſed in partibus teſtamẽti, ſi autem ſimul, aut copulatiuè, & omnes debent impleri, aut diſiunctiuè, & ſufficit altera quæcunque ſit, nõ facta differentia inter relicta libertatis, vel alia l. ſi hæredi plures. ſ. de condi. inſti. ſed quando in diuerſis partibus teſtamenti, non copulatiuè, uel diſiunctiuè, ſed ſolute, tunc per ultimam regulariter uidetur receſſum a prima, niſi poſt primam ut incõtinenti apponatur ſecunda. infra eod. l. non ad ea. ſed in relicto libertatis eius fauore datur electio legatario, qui poteſt eligere leuiorem, vt hic dicitur, per hoc eſt expedita gloſſa, quæ incipit, (immo.) & etiam ideſt glo.

Conditio

1 *Conditio dandi hæredi ex parte hæredis, qui debet recipere poteſt impleri in perſonam hæredis eius, ſed ex parte habentis implere non poteſt hęres eius implere.*
2 *Morte grauati legatum cõditionale nõ extinguitur, ſed morte legatarij ſic.*
3 *Facultas recipiendi tranſmittitur ad hęredẽ, ſecus in facultate ſoluendi.*

1 §.Hæredi. †Cõdõ dãdi hr̃di ex parte hr̃dis, q dẽt recipere põt impleri in ꝑſonam hr̃dis eius, ſed ex
parte habẽtis implere, nõ põt hr̃s eius implere. h.d. ſ'm unũ intel
2 lectũ clarum & verum, & ſic † morte grauati legatũ ɔdõnale nõ
extinguit̃, ut ẽt patet. ĩ. eo. l. Publius. §. Titia. ſed p mortem lega-
3 tarij bñ extinguit̃. † Item facultas recipiẽdi trãſmittit ad hr̃dem,
ſecus in facultate ſoluẽdi. Sed ɔ̃ primum op. de l. cum ita ȷ̃. e. vbi
morte habẽtis recipere ɔdõ hr̃ ꝓ defecta, & deficit relictum, niſi
ſit relictum libertatis, qa tũc ſi hẽbat pecuniam ſolutioni paratã
tñ õ extinguit̃. Sol. ibi qñ erat dãdum tertio ſub noĩe ꝓprio. Idem
ſi hr̃di ſub ꝓprio noĩe, quia vr̃ tunc habitus reſpectus duntaxat
ad perſonam, ideo extinguit̃ cum perſona, nec põt impleri in ꝑ-
ſonam alterius, licet reputet̃ eadem. ĩ. eo. l. qui hr̃di. hic verò qñ
hr̃di, & ſub appellatiuo noĩe, quo caſu cenſetur habitus reſpect⁹
potius ad hr̃ditatem, q̃ ad perſonam, unde cum illa ſit apud hæredem
hæredis, ſimiliter in eius perſonam põt ɔdõ impleri: ad qđ
facit l. ſeruus ſi hæredi. de ſtatulib. quod etiam facit ad notata p
Bar. in l. Titia. §. fi. de leg. 2. & ibi tetigi: ideo ſi collata eſſet in perſonam
legatarij, ut ſi dederis tali legatario talis fundi hanc facultatem
non tranſmitteret ad ſuos hęredes, quia non ſic hęres legatarij dr̃
legatarius, ſicut hæres hæredis dr̃ hæres primi teſtatoris,
& Ita intelligunt quidam ver. [quod non ſimiliter.] ut ſic ambo
dicta loquantur de illo, cui eſt ſoluendum gratia conditionis
implendæ. & hoc eſt etiam notandum, præcedens tamen uerior
eſt, quem limita, vt ȷ̃. eo. l. cui fundum. in fi.

L E X L I.

1 *Legatum non poteſt conferri in expreſſam voluntatem tertij, ſed in factum tertij merè voluntarium benè poteſt conferri.*
2 *Si exprimitur illud quod tacitè ineſt ex voluntate, tunc expreſſio multum operatur, & facit ceſſare tacitum, & iudicatur tanquam de expreſſo.*
3 *Quid ſi exprimitur quod inerat ex neceſſitate.*
4 *Quid ſi exprimitur aliter quàm inſit.*
5 *Quid ſi exprimatur quod tacitè non inerat.*
6 *Expreſſio fit quandoque gratia dubitationis tollendæ, & tunc parum operatur, niſi ꝙ tollit dubium, & facit ceſſare vitium.*

1 NOnnunquam. †Legatũ nõ põt ɔferri in expreſſam uolũtatẽ tertij, ſed ĩ
factũ tertij merè uolũtariũ bñ põt ɔferri. h. d. ñ. o. exprimit
qđ tacitè ineſt mõ quo ineſt, qđ decla, ut dixi in l.
2. de leg. 2. In gl. ibi [in hr̃dis aũt uel legatarij.] in quãtum loqtur
de legatario, bñ dicit l. ſi ita. §. illi. de leg. 1. & ȷ̃. eo. l. ſi ita expſſum
ſed in quãtum dicit hr̃di, nõ bñ loquit̃, qa ſicut nõ põt committi
in liberã uolũtatẽ tertij, ut hic, ita nec ĩ uolũtatẽ hr̃dis, & multo
minus. de leg. 1. l. ſenatus. §. legata. Nec ob. l. fideicommiſſa. §.
ſi fideicommiſſum. de lega. 3. ꝑquam gloſſa fuit mota, qa ibi nõ
fuit commiſſa ſubſtãtia, ſed reſolutio, nam aliud eſt legare ſi hr̃s
uoluerit, & nõ ualet, aut niſi hr̃s uoluerit, & tunc ualet, ut in illo
§. licet qñ ɔdõ nõ eſt ɔ̃ria actui, nõ refert an apponat̃ ſubſtãtiæ
vel reſolutioni. l. qb. §. qdã Titio. ĩ. eo. ſed ɔdõ uolũtatis repugnat
obl. nõ eñ dẽt ex uolũtate grauati, uel obligati pẽdere oblig.
l. ſub hac. de act. & ob. In gl. ibi, de leg. 2. l. 1. dic, ꝙ ibi committebatur
in arbitrium, non in ult. uoluntatẽ, & quæ ſit rõ dic, ut
2 ibi. †In gl. ibi, & in pup. ſubſt. tacita, dic breuiter ad iſta ɔtrana, q̃
gl. non ſoluit. Interdum exprimit̃ quod tacitè ineſt ex uoluntate,
& tũc expreſſio multum operatur, quia facit ceſſare tacitum,
& iudicat̃ tanq̃ de expreſſo. l. cum ex filio. §. filio. de vulg. & pup.
ita loquit̃ iſte caſus de pupil. expreſſa. Interdum exprimit̃ quod
3 inerat ex neceſſitate, † & tunc ſi exprimitur mõ quo ineſt, talis
expreſſio nihil operat̃, & ſic nec nocet, nec prodeſt. l. ſi in diem.
§ fi. ĩ. eo. & l. 3. de leg. 1. & hoc modo intelligitur quod gl. ſubdit.
4 qñque nec proſunt, nec nocent. † Interdum exprimitur aliter q̃
inſit, & tunc expreſſio operatur ut alteret naturam actus. d. l. ſi
ita. §. illi ſi uolet, & hoc ẽt modo põt loqui hæc lex, quia licet ex
voluntate tertij pendeat aſcendere, uel non, & per ɔ̃ns an legatũ
ualeat uel nõ, expreſſio tñ uolũtatis multum operat̃, quia facit
legatum non valere, cum aĩr exprimit̃ q̃ inſit, nã uolũtas inerat
principaliter ad ipſum factum, ſeu aſcenſum, licet in ɔ̃ñam uideretur
ineſſe ſubſtantiæ legati, ſed ſi exprimat̃ ſi uoluerit, apponitur
principaliter ſubſtantiæ, ideo uitiat plus q̃ illud, quod appotitur
in ɔ̃ñam, ut patet in d. §. ſi fideicõmiſſum, ubi nõ uitiat
5 ſi apponatur reſolutioni. † Interdum exprimit̃ quod tacitè non
inerat, & tunc operat̃ expreſſio, ut in caſibus in quibus requirit̃
ſpãle mandatum, nã in generali tacitè non ueniunt, ſed ſi exprimant̃,
ueniunt. Item in ſecunda ſtipulatione quæ non præſumit̃
appoſita animo nouandi, ſi non dicitur, ideo non nouat, ita in-
6 tellige qđ ſequit̃ in gl. ibi. (Idem in caſibus.) addẽ† ꝙ expreſſio fit
qñque gr̃a dubitationis tollendæ, & tunc parum operatur, quia
tollit dubium, & facit ceſſare uitium. l. qui mutuam. ĩ. mandati.

L E X L I I.

1 *Conditio aſcripta legato poteſt adimi, ſicut legatum per ademptionem, tamen ei non cenſetur legatum ademptum.*
2 *Si pater inſtituit duos filios, & inuicem ſubſtituit, ſi conting at aliquem eorũ ſine liberis decedere, & poſtea in codicillis dixit, conditionem quam appoſui filijs meis adimo, quid importet hęc ademptio.*
3 *Si teſtator conditionem quam appoſuit legatario ipſe impleuit, an remaneat legatum purum.*

1 SI quis ſeruum. †Condõ aſcripta legato põt adimi, ſicut legatũ ꝑ adẽptionẽ, tñ
ei nõ cẽſet̃ legatũ adẽptũ. h. d. Rõ dubitãdi in primo ponit̃
& tollit̃ in l. 3. § ɔdõ de adi. le. ſ'm vero dictum recipit cõtrarium
de l. alumnæ. §. Seia. & l. filio. §. matri. eo. tit. Sed ſolue, vt in
gl. qa ibi de onere appoſito ꝑ viã modi, vel fideic. quo adẽpto cẽſet
legatũ ademp. cui erat appoſitũ, qa illud onus cẽſet̃ fuiſſe cã
finalis illius legati, ita loquunt̃ ɔ̃ria hic in appoſito per modum
ɔdõnis, ſed certe magis vr̃ cã legati ɔdõ q̃ modus, ꝙ patet, quia
magis ſuſpendit. Dñt Doct. ꝙ qñ apponitur ꝑ viam modi, vel fideicõ.
aſſimulatur ɔ̃ctui vltro citroq. obligatorio, quia hinc inde
naſcitur obligatio, nã hæres obligatur legatario ad legatũ, & legatarius
hr̃di ad implẽdũ modũ, ſicut venditor emptori, & ecõuerſo,
ſed in ɔ̃ctu emptionis hoc eſt, & ꝙ reſoluta obligatiõe ex
parte vnius ex ɔ̃hentibus, reſcinditur ẽt ex alia. l. j. de reſcin. ven.
& l. ſi, de accepti. ita hic ſi reſoluatur ex parte legatarij, cenſetur
reſolui ex parte hæredis, ſed non ſic ɔ̃hitur obligatio reciproca ĩ
legato condõnali, cum legatarius non obligetur ad implendam
ɔdõnẽ, & ſic ceſſat rõ ĩ. dicta. Sed in primo caſu, vr̃ poſſe dici tũc
eſſe uerũ, qđ ĩ. dixi. qñ onus per viã modi, vel fideicõ. iniungitur
ſuper re legata, & in tota re, ut ſi lego centũ, vt ex eis cõſtruas capellam
vel reſtituas Titio, & poſtea adimo onus, nam tunc eſt
veriſimile ꝙ legauerim ꝑꝑ illud onus, ſed ſi minus eſſet, ut ſi lego
fundũ valẽtem mille vt des Titio centũ, & ut aliud facias, in
quo expendas cẽtum, non vr̃ rõnabile dicere ꝙ ſi adimam onus,
poſtea videat adimere totum legatum, nam non eſt veriſiĺe ꝙ ꝓpter
tam paruũ onus, fecerim tam grande legatum, & ſic pñt
2 limitari ll. in ɔ̃rium allegatæ, ſi bene inſpiciantur. †Vltimo Bart.
inducit hanc l. ad qõ. quam habuit de facto. Pater inſtituit duos
filios, & inuicẽ ſubſtituit, ſi contingat aliquem eorũ ſine liberis
decedere, poſtea in codicil. dixit condõnem quam appoſui filijs
meis, adimo, q̃ro quid importet hæc adẽptio, & vide hic tex. qđ
non ſit adempta ſubſtõ reciproca, ſed condõ ei appoſita, ſi contingat
aliquem decedere ſine liberis, & ſic ſubſtõ remaneat pura.
ɔ̃rium ipſe terminat, qa ſi hoc eſſet ſubſtõ eſſet inutilis, qa tñ
daret alter alteri quantum reciperet. l. cũ pr̃. §. pr̃ qui filio. de leg.
2. & l. ſi fundus legatus. ad l. Fal. & l. ab omnib. §. ſi a Titio. de le.
j. ideo conſuluit ꝙ cenſeatur adempta ſubſtõ, & ſic ponatur cõditio
pro condõnato, ne verba nihil operentur, nec eſt extranea
expoſitio, qa ſic loquitur Imperator in l. j. de pactis, dũ dicit, conditionis
incertum. quia ſumitur pro fideicommiſſario condõnali.
Reperio quoſdam melius dicere, ꝙ cenſeat̃ adempta illa conditio
ſi deceſſerit ſine liberis, non illa ſi deceſſerit, qa eſt duplex
conditio. l. ſi deceſſerit, & ſi ſine liberis deceſſerit. ar. in l. Celius.
§. j. de arbi. prima ergo non cenſet̃ adempta, quia eſſet ſenſus ꝙ
ſtatim alter alteri teneatur reſtituere, & ſic eſſet inconueniẽs ꝙ
dicit Bar. ſi in id ſunt æqualiter ĩſtituti, ſed ſi inæqualiter, adhuc
illa interpretatio non eſt recipienda ꝑ l. planè. §. ſi duobus. verſi.
planè. de leg. 1. ſed ſi illa remanente alia cenſeatur adempta, eſt
ſenſus ꝙ ſi vnus deceſſerit ẽt cũ liberis, portio illius ſit reſtituenda.
Certe iſta interpretatio continebit iniquitatẽ ꝑ l. cũ acutiſſimi.
C. de fideicom. quia qua ratione quemlibet in ſua parte prædilexit
alteri, eodem modo omnes illius deſcendentes prædilexiſſe
vr̃ naturali ſtimulo ſuadente, & iſta eſt interpretatio Papiniani,
ideo melius eſt tenere qđ tenet Bar. ꝙ ſubſtitutio cenſea-
3 tur in totũ reuocata, q̃ ꝙ remaneat, ẽt ſi decedat cũ liberis. †Sed
quæro, quid ſi teſtãt condõnem, quam appoſuit legatario ipſe
impleuit, ut lego ſi ſolueris cẽtum creditori meo, vel ſi ædificaueris
in tali loco capellam, poſtea egomet ſoluo, uel ædifico, an
remaneat legatum purum, vr̃ ꝙ ſic, quaſi tacite ſit condõ adempta,
quæ tacita ademptio non plus debet operari, q̃ expreſſa, ar.
in l. qui. ad certum. ĩ. loca. In ɔ̃rium vr̃ caſus. ȷ̃. eod. l. cum tale. §.
falſam. in fi. ibi. ꝙ ſi poſt teſtm̃, ubi dr̃ quod conditio hr̃ pro defecta,
quod eſt admirabile. Tene menti.

L E X L I I I.

1 *Prorogatio legatorum non habentium diem non porrigitur ad legata cõditionalia, cum habeant diem, licet incertam.*

1 SI quis legata. †Prorogatio legatorũ nõ habentiũ diẽ non porrigit̃ ad legata condõ-
nalia, cum hẽant diẽ, licet incertã. d. l. talis ſcriptura. de leg.
1. In tex. ibi, (qa magis.) vult dicere ꝙ iſtud legatũ cõdõnale
principalr̃ hẽt condõnem, licet ſecundario diem. l. ſi Titio. qñ
di. leg. ce. ſed illa cl'a quib. dies, &c. videbatur intelligi de legatis
quæ principaliter habebãt diẽ, non q̃ ſecundario: ɔ̃rium tamen
determinat per rationem quæ cẽſetur appoſita ad prorogunda

legata puta,& quæ debentur ſtatim adita hæditate, ſed hic non eſt in condõnali legato,ergo clã ad ipſum non pertinet, quia ex quo habet unam diem, licet incertam,& ſecundario non eſt credendum ꝙ teſtator alium diem voluerit apponere.

§.Duobus eadem. Conditio dandi plurib.aſcripta eſt diuidua, quia quilibet poteſt implere pro parte ſua,& partẽ legati conſequi, & ſi non implet portio ſua accreſcit coniuncto cum onere implendi, qđ illi incumbebat,cum primo dicto concor.ĩ.eo.l.cui fundum.de ſecundo dic ut ſ.eo.l.quæ conditio. & l.ſi ſeparatim.

L E X LIIII.

1 *Si conditio dandi non poteſt impleri de iure, debet impleri de facto.*
2 *Verbum dare, quando ponatur pro tradere.*
Licèt ex implemento conditionis poteſtatiuæ nullus ſentiat commodum, tamen non admittitur quis ad legatum, niſi impleat.

1 MÆuius. † Si conditio dandi non poteſt impleri de iure,debet impleri de facto. b.d. Et ip allegatur, ꝙ conditiones formaliter ſunt implendæ, & vt verba ſonant, non inſpecto, an ex implemẽto ſequatur aliquis effectus iuris facit l.mulier.§.j de condi. inſti. ſed ſi poteſt impleri de iure, impleri debet,ita loquitur ɔ̃rium gl.de l.ſi ſeruus.de ſolu. In tex.ibi,(non habebat.)quia erat deportat⁹. & ſic incapax.l.j.de hær.inſti.C.vel dic, quod erat frater minor.
2 †In tex.ibi,(ducenta dare,)ideſt tradere, quia dare eſt dñiũ transferre.l.vbi autem.in fi.de verbo.oblig.quod hic non fit,vt ĩ.ſequitur(licet nummos,&c.)& ſic verbum dare,ponitur pro tradere, quando exigit perſonam ad quam refertur, quia non eſt capax dominij. In tex.ibi,(vel in mare deijcere.) No. quòd licet ea implemento conditionis poteſtatiuæ nullus ſentiat commodum, nihilominus non admittitur quis ad legatum,niſi impleat. In tex.ibi,(neque enim.)reſpondet ad obiectionem de qua in principio.l.cum dicit,(teſtamenti factionem &c.)ideſt,qui non poterat capere ex teſtamento,nam tunc non capit ex teſtamẽto, ſed ꝓpter teſtm̃,& cauſa mortis, & ſic vr̃ ꝙ ſi aliquis relinquat ſua bona alicui ſub conditione, ſi tacitam quantitatem dederit filio ſpurio,debet condõnem implere,& quaſi ſpurius non capiet ex teſtamento patris,ſed mortis cauſa. Dic vt l. quòd conditionis.de dona.cau.mor.gl. tamen vr̃ dicere quod illud aufertur ꝑ fiſcum tanquam ab indigno.In gloſ.quæ incip.(facit.)in fin.ibi,(ſeruo alieno.§.ſi.Dic quòd ibi onus apponebatur per uiam modi,vnde non erat implendum ea quo ea implemento non reſultabat utilitas,ſed magna quædam eluſio, ſed hic per uiam cõditionis,quæ magis inficit.

L E X LV.

1 *Conditio dandi aſcripta uni, non poteſt per unum impleri, etiam ſi de uno ueniatur ad plures, ſed ſi ſit aſcripta pluribus, tunc ſecus.*
2 *Conditio dandi appoſita uni ſcinditur, ſi legatum ſcinditur.*
3 *Nihil dicitur factum,donec quid ſupereſt ad agendum.*
Cùm una res pluribus relinquitur, niſi dicatur æquis portionibus,an dicatur relicta cuilibet inſolidum.
4 *Si legatarius decedat conditione non impleta, an tranſmittat ad hæredem tã legatum,quàm facultatem implendi conditionem, licèt ab aliquo ipſorum pro parte non poſſet impleri.*

1 CVi fundus. †Conditio dandi aſcripta uni, non poteſt per unum impleri, ẽt ſi de uno ueniatur ad plures,ſed ſi ſit adſcripta pluribus,tunc ſecus.h.d.& declara hanc l.ut plene no.ibi in fi.l. ſi plures.C.de condi.inſer.iunge ſi.in ver.(in eo uero.)Nunc opponitur ɔ̃ principium pro declaratione l.tribus modis.primo de l.neminem.de leg. a. nam hic innuit a ɔ̃rio ſenſu ꝙ ſi legatum non eſſet condõnale,poſſet pro parte acceptare,& pro parte nõ Sol. hic non debet recipi ɔ̃rius ſenſus,quia eſſet ɔ̃rius l.Vnde dum dicit(niſi totam pecuniam.)ſub.maxime:nam & ſi totam ſolueret
2 non poſſet pro parte acceptare,& pro parte repudiare. † Itẽ opponitur de l.Plautius.ſ.eo. vbi condõ dandi appoſita uni ſcinditur.Sol.ibi,ideo,quoniam etiam legatum ſcindebatur,hic non. Item op.de l.pe.in prin.ĩ eod. vbi ſcinditur.Solu.ibi,deſijt poſſe impleri inſolidũ, qa unus ex duobus quibus erat dandum mortuus erat. Item op.de l.Stichum q meus erit.in fi.de leg.j.vbi cõditio ſi meus erit,exponitur i.quatenus erit meus, & ſic ſufficit illam impleri pro parte.Sol.ut ibi no.Bar.in vltim.op.ubi omnino uide ɔ̃ ſm dictũ in ver.& diſſimiliter. Item opponitur de l. qui duobus.ſ.eo. Sol.ibi erat pluralitas ex parte eorũ, quib. erat dãdũ,hic ex parte hñtium dare,ut dixi in l.qui hæredi. §. ſi duorũ.
3 ſ.eod.Item op.de l.ſi.C.de condi.inſer.Sol. hic in condõne dandi,cũ dare ſit diuiduũ de ſe, ibi in condõne faciendi, quia facta ſunt indiuidua, & nihil dr̃ factum donec ſupereſt ad agendum, eũ non hẽat formã,qua datur eſſe rei.l.in leg.§.pen.ad exhiben. vñ non ſufficit uni facere pro parte,ut ɔ̃ſequatur ſuam partẽ legati,ſed dẽt totũ facere,& conſequetur ſuã partẽ iure ſuo,& partẽ coniuncti negligentis per ius accreſc. vt ibi no. per Cy. Item op. quòd licet ſit aſcripta pluribus, nõ tñ dicatur diuiſa a teſtatore, qa cũ una res plurib. relinquitur niſi dicat æquis portionibus, non cẽſetur tacit. hoc dictũ, imo cuilibet dr̃ inſolidũ relicta, & ſi dñr re,& uerbis cõiuncti,hic vr̃ dici ɔ̃rium. Bar.mutauit,& ad iſtum tex.rñdet,ꝙ cenſetur diuiſa quo ad uerba,non quo ad mẽtem,dic vt in l.re coniunct.de leg.3.quia iſte tex multum facit i ɔ̃rium,vt cenſeatur diuiſio facta per teſtõrem,& ſic quilibet admittatur ad partem.Contra vltimum ver.op.de l.qui hæredi.§.ſi duorum.ſ.e.Sol.vt ibi dixi. Item opp.de l.eadem.§. Cato. de ver. ob.Sol.hic in condõne dandi,quæ non diuiditur inter plures hæredes legatarij,quia habuit originem in perſona defuncti,q erat vnus,& licèt ſit deuentum ad plures hæredes,poteſt vnus in totum implere,ſi vult:ibi loquitur in condõne faciendi,& erat factum diuiduum,vñ ſufficit vni facere pro parte ſua,ut euitet pœnam,quia nõ põt facere pro parte aliorum, cum eſſet factum ꝙ cohærebat perſonæ,ut tatum hr̃et,& pro iſta ſolutione facit lex
4 5.§.ſi fortem.eod.ti.cum ibi no.†Vltimo opponitur fortiter, qa tex.innuit ꝙ ſi legatarius decedat ɔdõne non impleta tranſmittit ad hr̃dem tã legatũ q̃ facultatẽ implendi condõnem, licet ab aliquo ipſorum pro parte non poſſet impleri, ɔ̃ l. interdicit.ĩ.e. & ſ.eo.l.iuli diuerſis.in fi.Sol. & tene menti. Per.quem omnes videntur ſequi,intelligit tex.qñ legatarius anteq̃ decederet, obtulit,& hæres,qui habebat recipere, fuit in mora recipiendi, quo caſu condõ non habetur pro impleta,vt ſic legatum ſit purificatum.ſ.eo.l.iure ciuili.& tranſmittatur vt hic eſt caſus,tñ licet ita ſit,hæredes legatarij non admittuntur ad petendum niſi cõdõnem impleant,quo ad hoc non hr̃ pro impleta,caſus eſt hic ſingularis,ſed in contrarium vr̃ tex.ꝙ ſufficiat ſemel obtuliſſe.in l.eum qui.C.de condi.inſer.Sol.ut dixi in d.l.iure ciuili. qa ibi ſtatim ꝙ habita fuit pro impleta, fuit facta executio,quia ſeruus cui erat directo relicta libertas,fuit conſecutus libertatem, ſed ubi executio non eſſet facta, quia eſſet relicta per fideicommiſſum. vel fuit relicta res quæ adhuc eſt penes hæredem,ſi legatarius cã vult, habet neceſſe ſoluere, & condõnem implere,caſus eſt hic multum notabilis,& no.Cy.in d.l.ſi plures.C.de cond.inſer.in 5. quæſtione.Non ſunt alia.

L E X LVI.

1 *Statuliber poteſt operas ſuas alteri locare gratia conditionis implendæ,& & dare pecuniam peculiarem,licet ad eum non pertineat,niſi hæres expreſſe prohibeat,& tunc habetur conditio pro impleta.*
2 *Quod aliquid poſſim facere te non contradicente,ſiue ſcias,& patiaris,ſiue ignores,in tui præiudicium,quod facere non poſſum te expreſsè prohibente.*
3 *Sapientia quando ponitur pro calliditate.*

1 QVæſitum. †Statuliber poteſt operas ſuas alteri locare gratia condõnis implendæ,& ẽt dare pecuniam peculiarem,licet ad eum non pertineat,niſi hæres expreſſe prohibeat, & tunc hr̃ cõdõ pro impleta.b.d.† No.ꝙ aliquid poſſum facere te non ɔ̃dicente ſiue ſcias,& patiaris,ſiue ignores in tui præiudiciũ,ꝙ facere non poſſum te expreſſe prohibente, & ſic plus operat̃ expreſſa prohibitio q̃ non ɔ̃dicere:licet non ɔ̃dictio habeat ꝓ diſſenſu in his, q̃ tendunt in ꝑiudicium.l.qui vas.§.vetare.de furtis.& hoc ẽt patet in l.hrs in fundo.de vſu.leg.& l.4.de manu.vin.& in c.maiores.de bapt. & hoc facit hic ſeruus ex permiſſione l. qa cum nihil ſuum hẽat fauore libertatis,lex ſibi permittit ꝙ poſſit implere condõnem de eo, quod pertinet ad dñm i.ad hæredem, niſi hæres ɔ̃dicat expreſſe,& tunc non transferret dñium,& mero iure hæres poſſet uendicare,uel operas repetere, tñ quia hoc fecit in præiudicium tertij, tenetur illi tertio actione in factũ ad intereſſe.l.3.§.ſi.de cond.ob cauſam.& eſſet locus compenſationi ſi ageret. No.ꝙ qñ ſtat per hæredem,etiam ſi licite faciat,hr̃ cõdõ pro impleta,ut dixi.ſ.eo.l.iure ciuili.†Item no.in uerbo,(ſapienter.)ꝙ qñque ſapientia ponitur pro calliditate,iuxta illud euangelij. Laudauit dñs villicum iniquitatis,quia prudenter egiſſet.i. callidè,quia ſapientia, & prudentia non dicitur niſi in bonis operibus,& hic non poteſt dici bonum opus. cum ex hoc illi tertio teneatur ad intereſſe,vt ſ.dixi.

L E X LVII.

1 *Conditio non reputatur impoſſibilis,licet attento præſenti ſtatu non poſſit impleri,dummodo eo mutato impleri poſſit.*
2 *Non debet haberi conſideratio eius,quod euenire poteſt cum expectatione triſtis euentus.*

1 SI ancillæ. †Condõ non reputat̃ impoſſibilis, licet attento p̃ſenti ſtatu non poſſit impleri dum modo eo mutato impleri poſſit.b.d.ſm Bal.& intelligo qñ fauorabile eſt expectare mutationem,qa fit de malo in bo-
2 nũ,ut erat hic:ſecus ſi tenderet in malum,†qa non dẽt dẽri cõſideratio eius,qd euenire põt cũ expectatione triſtis euentus,argum.ĩ.eo.l.cum tale.in prin.Idem ſi non poſſet contingere mutatio aliqua facto principis.argum.in l.apud Iul.in fi.de leg.primo. In tex.ibi, (vtile legatum eſſe.) & non reijcitur conditio tãquam impoſſibilis, quia tunc quæreretur domino, ſed expectatur,ꝙ manumittatur,& nubat,& non acquireretur domino.

LEX

L E X LVIII.

1 *Legatum extinguitur ſi pendente conditione ipſius legatarius perdat vitam naturalem, vel etiam libertatem, ſecus ſi ciuitatem tantum.*
Legatum conditionale ſi eſt ſemel extinctum per mortem legatarij, & legatarius miraculosè reſuſcitaretur ante conditionis euentum, an recuperet legatum.
3 *Si legatarius fiat religioſus pẽdente cõditione legati, an legatũ extinguatur.*

1 INterdicit. †Legatum extinguitur ſi pendente con-
ditione ipſius legatarius perdat vitã natu
ralem vel ẽt libertatem, ſecus ſi ciuitatem tm̃.h.d. ſũs diſtin
2 ctio adhibetur in l.res vxoris. C.de don.inter vir. & vxo. † Et
no.ꝙ primo, & ſecundo caſu cum penitus extinguatur, licet an-
te condõnis euentum miraculosè reſuſcitaretur, ut Lazarus, vel
recuperaret libertatem ex indulgentia principis, non ideo recu
peraret legatum ſemel extinctũ: ſed ultimo caſu, qñ perdit ciuita
tem, non extinguit̃ penitus ſicut nec penitus perdit ſtatũ ciuilẽ,
qui conſiſtit in duob.ſ. in ciuitate & libertate, & ipſe perdit ſolã
ciuitatem, ſtat ergo in pendenti, & ſi ante ꝯdõnis euentum recu
peraret ciuitatem, conſequit̃ legatum. ita dẽt intelligi hic. ſecus
ſi non recuperet, & ſic aduenıente condõne dies legati cedat ip
ſo exiſtente deportato, cum ſit incapax. l.j.C.de hæ.inſti. & tunc
locum hñt iura allegata in gl. ꝙ deportatus hr̃ pro mortuo. l.in
his, quorum dies cedit durante deportatione, ſm̃ Dy. Opp. ꝯ pri
mum dictum de l.cui fundus. ſ̃.eo.in fi. Sol. ibi legatarius per eius
oblationem purificauerat legatum, hic non. Item op. de l.a teſta
tore. ſ̃.eo. cum ibi no. Sol. ibi in legato relicto ſub mõ. hic ſub cõ
ditione, ut dixi ſ̃.eo.l. quibus dieb. § fi. Contra ulti. dictum op. te
l.ex facto. §. Iul. de vulga. & pup. ubi licet perdat libertatem, non
perdit ſpem ſubſtõnis, & ſi tpe condõnis reperiatur recuperaſſe
libertatem, admittitur ad ſubſtõnem. Sol. ibi condõne penden-
te fuit factus ſeruus hõis, hic pœnæ: nam primo caſu non efficit̃
incapax, cum hẽat dñm, qui põt capere, hic ſic, quia ſeruus pœ-
næ non hẽt dñm, ẽt fiſcum. l. ſi in metallum. de his quæ pro non
ſcrip. ha. ſed ꝯ ꝙ idem ſi ſeruus hõis. l. ſi ſeruus. de adi. leg. Solu. ut
no. Bar. in l. ſi cognatis. de reb. dub. Item ꝯ, ꝙ etiam quando ſer-
uus pœnæ ſibi reſtituatur, uideatur recuperare legatum, cum re
ſtitutio ſit totalis repoſitio, ut no. in l. fi. C. de ſñiam paſ. Sol. Bar.
in l.j. in fi. de ꝯtra. limitat iſtum tex. ut non recuperet, qñ non per
reſtõnem, ſed indulgentia, uel gratia principis recuperaret liber
tatem, ſecus ſi per gñalem reſtõnem ad primum ſtatum, ut in ꝯ-
rio ꝯ quem facit hic tex. ibi dum dicit (quia reſtitui in ciuitatem
põt) quia ſm̃ hoc non eſſet dr̃ia inter deportatum, & damnatũ
in metallum. Sed põt rñderi, ꝙ põt reſtitui ad ciuitatem, & liber
tatem ex indulgentia abſq; totali reintegratione, & tũc eſt dr̃ia,
de qua hic: ſi aũt reintegraretur ſtatus, tunc non eſſet dr̃ia, & ui-
de oĩno qđ ibi no. Bar. ubi plenè examinat hunc artĩ. qñ ille qui
ſperat admitti ad commodum aliqđ hẽditatis, uel legati perdit
libertatem, & eam recuperat anteq̃ ſpes perueniat ad effectum,
an admittatur ad lucrum, & dicit uerba notabilia. Vlti. oppo. de
l. Ariſto. de manu teſt. ubi licet efficiatur ſeruus pœnæ, non no-
cet ſi recuperet libertatem. Quidam dñt ibi ſpeciale in libertate.
certè ibi ẽt loquitur in alio legato: ideo dic ꝙ hic loquitur in li-
bero homine, qui tempore teſtamenti habebat libertatem, & eã
perdit, & ſic annihilatus eſt ſtatus eius, ibi in ſeruo, qui non ha-
bebat libertatem, unde non perdidit libertatem licet ſit damna
tus, imò de una ſeruitute tranſlatus eſt in aliã, & hẽt locũ qđ ibi
3 dr̃. † Vlt. in qõne fi. gl. ſi legatarius fiat religioſus pendente condi
tione, dic ꝙ aut ingreditur religionem, quæ põt hr̃e in cõi, & le-
gatum non extinguitur, imò debetur ẽt ſi condõ exiſtat ipſo in
religione manẽte, & acquiritur monaſterio per l. Deo nobis. C.
de epiſ. & cle. quia & ſibi poſſet purè legari ac ſi eſſet in ſeculo, cũ
non debeat eſſe deterioris condõnis pp uitam contemplatiuã,
ſecus ſi non habeat in communi. niſi quatenus poſſet ei purè le
gari, quod quando ſit, dic per Bar. in libro Minoricarum.

L E X LIX.

2 *Conditio omnis aut eſt affirmatiua, aut negatiua.*
4 *Omnis conditio dicitur in facto conſiſtere, etiam ſi ſit conditio dandi.*

5 IN facto. †In hac l. ponitur triplex diſtinctio conditio
num ſi bene inſpiciatur, prima, ꝙ omnis con
ditio aut eſt affirmatiua, aut negatiua, & hęc eſt bimembris.
Alia eſt trimembris, ſiue ſit affirmatiua, ſiue negatiua, aut
conſiſtit in dando, aut in faciendo, aut in expectatione alicuius
euentus, uel contra in non dando, uel in non faciendo, uel ne ſe
2 quatur aliquis euentus. † Tertia diſtinctio, quòd ſit cõſiſtens in
faciendo, uel dando, uel ut detur, uel fiat hęredi, uel cuidam ter-
tio. & no. primo, quòd omnis conditio dicitur in facto conſiſte-
re, etiam ſi ſit conditio dandi, ut in gloſſ. quod exemplifica per l.
qui hæredi. & l. Mæuius. ſupra eodem. Item in tota iſta l. dictio, vt
non ponitur modaliter, ſed conditionaliter, vt etiam habetur ſu
pra eo. l. quæſitum & ibi no. quoniam per eam adicitur aliquid
explicandum ante quæſitum commodum, ſecus ſi poſt, ut dixi
ſupra cod. l. quibus diebus. §. fin.

1 *Legatum tranſit in fiſcum cum onere conditionis, vel fideicommiſſi.*

1 §. Fiſcus. † In fiſcum tranſit legatum cum onere condi-
tionis, vel fideicommiſſi. h.d. intellige quãdo fi-
ſcus aufert alicui tanquam ab indigno, ſi autem ob confiſcatio-
nem ratione delicti, in fiſcum non tranſirent iura cõditionalia.
l. quoties. in fi. de noua. & no. infra eod. l. non ad ea. & maximè ſi
perderet libertatem, uel ciuitatem. ſ̃. l. proxima. In tex. ibi, (cum
ſuo onere) ſ. iuncto per uiam conditionis, uel modi, ſecundum
Dyn. ne videatur idem repetere.

L E X LX.

Si vir vxori. Relictum vxori in tempus liberorũ quan-
documque ex eodem ſuſcipiat liberos, uel
eo uiuo, uel eo mortuo, purificatur legatum, ſecus ſi ęx alio niſi
expreſsè, & ſpecialiter cõtrarium dixerit teſtator. h.d. cum prin.
l. ſeq. & facit ad quæſtionem, de qua per Bal. in auth. qui rem. C.
de ſacroſan. eccle.

L E X LXI.

1 *Illud tantum cenſetur quis percipere ex teſtamento alicuius quod ſibi remanet deducto eo, quod ſoluit gratia conditionis implendæ.*
2 *Si facta eſt donatio vltra quingenta ſine inſinuatione cum onere dandi, vel faciendi, quod tranſcendit illud vltra, vel æquiualet, non infirmatur donatio in illo vltra.*
3 *Si ſoluenda eſt gabella pro precio rei, vt tantum pro libra, & res ſit uendita centum, ſed expenſa proxenetæ, vel ſubhaſtationis, vel notarij aſcendant ad decem, non debet ſolui niſi pro nonaginta.*

SEd ſi hoc.
1 §. Quidam non ſolidum. †Illud tãtũ
cenſetur qs
percipere ex teſtõ alicuius quod ſibi remanet, deducto eo quod
ſoluit gratia condõnis implendæ. h.d. pone caſum in filio natu-
rali, cui poterant relinqui duæ vnciæ. non vltra. l.j.C.de natu.lib.
reliquit tres, uel quatuor ſub condõne ſi daret centum hæredi,
ſi illa tertia, & quarta non valent vltra centum, habebit oẽs, qa
non dicitur conſequi niſi illas, quæ ſibi remanẽt, deducto eo qđ
ſoluit, & ſic nihil dr̃ factum ꝯ prohibitionem. l. videbatur autem
poſſe dici, ꝙ non valeret relictũ niſi de duabus vnciis, & illas etiã
non poſſe hr̃e niſi ſolueret centum, qđ hic remouet. In text. ibi,
(tanto amplius, &c.) ſed ꝯ, imò vr̃ ꝙ cum non poſſit capere niſi
duas vncias, non valeat relictum de tertia & quarta, & ſic onus
condõnis dẽat ſcindi pro rata ſ̃.e. l. Plautius. ver. item ſcinditur.
Iſtud eſt difficile ꝯrium. dicit Dy. ꝙ ille §. determinatur p iſtum,
neſcio quid ſit hoc dicere, poteſt dici, ꝙ ibi hẽbat ſubſtitutum in
parte, cuius non erat capax in quem tranſit onus condõnis pro
illa parte, & ſic tota condõ impletur, licet non per eundem, hic
2 non hẽbat ſubſtitutum ideo ſeruat̃, quod hic dr̃. † Iſtum tex. in-
ducit Bal. Si facta eſt donatio vltra quinquaginta ſine inſinua-
tione cum onere dandi uel faciendi, qđ tranſcendit illud ultra,
vel æquiualet, non infirmet̃ donatio in illo vltra, quaſi non cen-
3 ſeatur capere ex cauſa donõnis. † Sic̃ facit ſi ſoluenda eſt gabella
pro pretio rei, vt tm̃ pro libra, & res ſit vendita centum, ſed ex-
penſæ proxenetæ, uel ſubhaſtationis, vel notarii aſcendant ad x.
non debet ſolui niſi pro nonaginta. vide Bar. in l. quoties. ad l. Fal
cid. & l. fi. §. in computatione C. de iure delibe.

1 *Conditio quæ inducit generalem viduitatem reſpectu temporis, perſonarum, & locorum, reijcitur de legato, vel inſtitutione tanquam contraria reipublicæ, ſiue inducat directò, ſiue indirectò, ſecus ſi non generalem, ſed ſpecialem reſpectu certi temporis, vel certarum perſonarum, & bonorum.*
2 *Quando mater iubetur morari cum liberis, cenſetur ſibi a patre attributa cura liberorum, & ſic adminiſtratio perſonarum, & bonorum.*
An per hoc videatur relicta tutrix.
3 *Si in cauſa dantur aliqui ſuſpecti ne fiat eis commiſſio omnes alij cenſentur dati pro confidentibus, & cuilibet poteſt cauſa committi, & quid ecõuerſo.*
4 *Quid ſi vna pars dat omnes ſapientes illius loci pro ſuſpectis, quòd hoc videatur fieri in fraudem.*
5 *Mulieri eſt melius non nubere quàm nubere indigno nuptijs ſuis.*
6 *Ille cui interdicitur locus in quo actus debet celebrari, intelligitur etiã actus interdictus.*
7 *Conditio viduitatis quare reijciatur hic.*
8 *Lex facta fauore reipublicæ recipit largam interpretationem, & ꝙ non recipiat reſtrictionem de habilitate perſonarum licet regulariter ſecus.*
9 *Si relinquatur alicui ſub hac conditione, ſi talem religionem non ingrediatur, cum aliæ ſint, quas poteſt ingredi, an hæc conditio reijciatur.*

1 §. Cum vir vxori. †Conditio quæ inducit genera
lem uiduitatẽ reſpũ tpis, perſo-
narum, & locorum reiicitur de legato, uel inſtõne tanq̃ contra-
ria reipublicæ, ſiue inducat directò, ſiue indirectò. ſecus ſi non ge
neralem, ſed ſpãlem reſpectu certi tpis, uel certarũ perſonarum,
uel certi loci. h.d. cũ ſeq. & ſeq. uſque ad l. legato, & primo loquit̃
qñ inducit generalem uiduitatem, uſq; ibi (quod ſi ita.) ſecundo
qñ ſpecialem reſpectu temporis, vſq; ad l. cum ita, tertio qñ ſpe-
cialem reſpectu certarum perſonarũ vſq; ad l. hoc modo. quarto
qñ reſpectu certi loci, primum tamen dictum hodie corrigit̃ in
vidua, ſed remanet in virgine, in auth. cui relictum. C. de indi. vi-
dui.

a dui.†In tex.ibi,(ſi a liberis ne nupſerit.) i.ſi nubendo a liberis nõ
diſceſſerit,ſed ꝯ de l.cum tale.in prin.ꝟ.eod.vbi condõ ſi non di-
ſceſſerit a liberis,non reijcit,ſed dẽt impleri per cautionem Mu
tianã.Sol.vt ibi no.in gl.quia ibi non prohibuit nubere,ſed ſolũ
diſcedere,& illa põt nubere abſque eo,ꝙ diſcedat;hic prohibuit
nubere.In tex.ibi,(quia magis cura liberorum.) No.qñ mater iu
betur morari cum liberis,cenſet̃ ſibi a patre attributa cura libe-
rorum,& ſic adminiſtratio perſonarum,& bonorum.Sed an per
hoc videatur relicta tutrix,hoc anno habui de facto, & vr̃ gl. ꝙ
non in l.qui aliena.§.q̃q̃. de neg.geſt. Sed certò olim nõ poterat
eſſe tutrix,hodie põt,ideo vr̃ aliter dñm ſ᷑m aliam opi.glo.ibi.re-
perio Dy.determinaſſe eo caſu quo reliquit curã filiorum, & ſic
perſonarum , & per ꝯñs ẽt bonorum vt ipſe no. in l.j. de confir.
tuto.& allegat tex.in l.2.in verbo.defenſores.ſ̃.qui pe.tuto.C.de
tuto.vel cura.illu.per l.primam. Sed ſi reliquiſſet curam bono-
rum,& de perſona nihil dixiſſet,tunc eſſet confirmanda per iudi
cem,quaſi fuerit defectus in modo dandi , quia debuit dari per-
ſonæ.l.quia perſonæ.de teſt.tu. & iſte eſt caſus in d.l.j.de confir.
tu.ibi curam,aut in codicillis,&c.qd̃ ergo dicit Dyn.qñ curã ex-
preſsè relinquit,idem vr̃ qñ tacitè mandando, ꝙ a liberis non di
3 ſcedat,vt in hoc tex.qd̃ no.qa alibi fortè non reperies.† In l.ſeq.
ibi(cum alij cuilibet ſatis commodè.&c.)alias ſecus,vt ꝟ.l.prox.
& no.hic atgm̃ ſ᷑m Ray.& Bal.ꝙ ſi in cauſa dantur aliqui ſuſpe-
cti ne fiat eis commiſſio, oẽs alij cenſentur dati pro confidentib.
Et cuilibet põt cauſa committi,quod no. & eadem rõne ecõuer
ſo ſi aliqui dantur pro confidẽtis , alij oẽs vñr dati pro ſuſpectis,
4 arg.ꝟ.ea.l.ver.quæ.n.& nulli alij poterit cã committi,ſed † quid
ſi vna pars dat oẽs ſapientes illius loci pro ſuſpectis?Dicit Rayn.
& Bal.hoc videri fieri in fraudem,maximè ſi cauſa eſt mota,ideo
iudex poterit committere cui placebit,argu.ꝟ.l.prox.quod no.
quia eſt quotidianum,& ſufficit hr̃e authoritatem tantorum.In
tex.ibi,(ſi verum amamus) ibi (veritatem rectè conſideramus)
Dy.ſic no.ꝙ durior eſt conditio,in qua ſunt duo p̃cepta, quod-
libet iniuſtum,vnum affirmatiuum aliud negatiuũ, q̃ illa in qua
5 eſt vnum tm̃ negatiuum.†Item no.ꝙ mulieri eſt melius non nu
bere,q̃ nubere indigno nuptijs ſuis, iuxta illud vulgare,meli⁹ eſt
eſſe ſolum,q̃ malè ſociatum,argu. ꝯ melius.n.duo,q̃ vnus, ſic.n.
& fidelius & tutius res geritur,vę enim vni, qa ſi ceciderit , non
eſt qui erigat eum.cap.in omnib.81.diſt.c.illud. 7.q.1.c.2. de ſta.
6 mo.Eccleſ.c.4 Bal.in l.ſeq. † Not.ꝙ ille,cui interdicitur locus,in
quo actus debet celebrari,intelli͛ ẽt actus interdictus, ideo ſi ca-
nonico interdicitur chorus & capitulum intelligeret̃ electio ẽt
interdicta,q̃ cõſueuit in aliquo dictorum fieri in c.cum dilectus.
7 de conſue.In tex.ibi ſi Arioꝛ.dic ꝙ eſt nomen loci.† nn.ẽt ad fi.
quare conditio viduitatis reijcitur, quia ꝯ bonum publicum cũ
reipublicæ interſit matrimonia ꝯhi,vt ciuitas repleatur hoĩb.l.j.
ſol.ma.& ꝟ.de ventre in poſ.mit.l.j.§.ſi ea. vbi dr̃ ꝙ partus ẽt na-
8 ſcitur reipublicæ.†Item no.ꝙ lex facta fauore reipublicæ recipit
largam interpretationem,& vr̃ ꝙ non recipiat reſtrictionem de
habilitare perſonarũ licèt rr̃ ſecus,vt eſt caſus in l.ſi quis in gra-
ui.§.vtrum ver. biſ quoque.quem perpetuo tene menti. facit qd̃
9 no.Bar.in l.cum nauarcorum.de naui.lib.x.†Vlti.Bald. dicit per
iſtam l.cum ita.hanc conditionem non debere reijci ſi relinqua
tur alicui ſub hac conditione, ſi talem religionem non ingredia
tur,cum aliæ ſint,quas põt ingredi,ſecus ſi generaliter, quia tũc
reijcitur cum non ſit minus fauorabile matrimonium ſpiritua-
le,q̃ carnale in Auth.de ſan.epiſ.§.ſed,& hoc præſenti.poſita.C.
ad Treb.auth.contra rogatus.& quod ibi no.Cyn.

L E X LXIIII.

Legato ſub conditione. Morte grauati non extinguitur cõditio-
nale legatum.h.d.ſic ſ̃.eod.l.pupillus.§.j. ſed morte legatarij ſic,
ſupra eodem interdicit.

L E X LXV.

1 *Qui pendente conditione ſoluit unum legatum, non propterea tenetur ſoluere aliud ſub eadem conditione relictum.*
2 *Qui facit gratiam in uno non tenetur facere in alio, & quando hoc fallat.*
3 *Si dominus remittat emphyteutæ annuam penſionem, non uidetur remittere ius ſuperioritatis quantum ad alia quæ ſunt diuerſa.*

1 HÆres ſtatuliberum. †Qui pẽdente cõditione ſoluit v-
num legatum, nõ ꝑpea tenetur ſoluere aliud ſub ea-
dem conditione relictum.h.d.ſic ſ̃.de leg.2. l.Lucius.
2 §.teſtator.†Et ſic qui facit grãm in vno nõ tenetur facere in alio.
Fallit in caſu authenticæ,ſed cum teſtator. C.ad l.Fal.quia ex vo
luntate defuncti oĩa legata debent̃ integra non facta detractio-
ne Fal. quæ ꝯ mentem defuncti detrahitur. l. Titia ad l. Fal.vn-
de quod venit detrahendum, licet legatario non debeatur de iu
re ciuili,debetur de iure naturali,vt no.in l.cum quis.de iuris &
fac.igno.ideo ſi hæres vnum ſoluit integrè , vr̃ recedere a rigore
iuris ciuilis,& ſequi ius naturale,& voluntatem defuncti.In tex.
ibi (præſtare debeat) ſub. incontinenti non expectata condõne
ſub qua fuit relicta libertas,& ẽt fideicommiſſum , nam cum nõ
ſit expectanda q̃ium ad libertatem,quia eam cõſequutus eſt, vi-
debatur non expectanda q̃ium ad fideicommiſſum, qd̃ ideo vi-
debatur relictum ſub eadem condõne,quia niſi fieret,ibi nõ po-
terat deberi,ſed tunc eſt factus liberè,ergo fruſtra expectar̃ con-
ditio,qa condõ vtrunq; relictum principr̃ ſuſpendebat,ſed ꝯ ꝙ
non principaliter ꝑꝑ actionem,de qua dixi. Sol.fateor,ꝙ niſi cõ
tingeret libertas, non poſſet fideicommiſſum deberi , ſed poſito
ꝙ contingat,non debetur neceſſario, niſi quatenus teſtator vo-
luit, ſed ipſe noluit niſi in euentũ condõnis quam vr̃ poluiſſe nõ
ſolum,vt valeat,ſed vt ſuſpendat, per hoc non ob. ꝯrium de l.ſi.
C.de his,qui à non dño. vbi qd̃ fit in vno,cenſet̃ factum in alio ,
qd̃ ab illo pendet,quia ibi eſt omnimoda dependentia. hic non
ſic,quia in vno tm̃ caſu.vt ſ̃.dixi.nec ob.etiam ꝟ.e.l.duos . vt ibi
3 dicam.†& eſt atgm̃ in iſta l. ſi dñs remittat emphyteutæ annuam
penſionem,non ideo videtur remittere ius ſuperioritatis quan-
tum ad alia,quæ ſunt diuerſa,& ſic non poterit vendere irrequi-
ſito domino.facit l.ſi domus.de ſerui.vrba.præd.

L E X LXVI.

1 *Deficiente conditione pro qua fuit præſtita cautio Mutiana,legatum debetur ei,in quem fuit ea deficiente translatum.*
2 *Cautio Mutiana requirit ſatiſdationem, & ſic cum fideiuſſore.*
3 *Si duo fuerũt electi in poteſtatem alicuius loci unus primo loco, alius in eius defectum, & primus acceptauit, & ante quàm ueniret mortuus eſt, an admittatur ſecundus.*

1 CVm ſub hac. †Deficiente conditione pro qua
fuit præſtita cautio Mutiana, le
gatum debet̃ ei,in quẽ fuit ea deficiente translatũ.h.d.
In tex.ibi,(ſi ſeruum non manumiſerit)qui erat cõiun-
ctus legatario,& ſic erat triſte expectare mortem eius. l.cum ta-
le.in prin.ꝟ.eo.alias cum hæc condõ poſſet impleri viuo legata-
rio per mortem ſerui,non eſſet præſtanda cautio, ſed dẽret expe
ctari,ꝙ impleretur.d.l.cum tale.§.j.vel licet non eſſet cõiunctus,
quia tñ erat domeſticus. & poterat ſibi effici, idem eſt ac ſi eſſet
2 ſibi coniunctus.†In tex.ibi,(ſatiſdedit.)No.non ex alio verbo(ſa-
tiſdõne)ꝙ cautio Mutiana non eſt ſimplex cautio , ſed ſatiſdõ.ſ.
cum fideiuſ.quia interponitur ꝑꝑ duo.ſ.vt impleat,& reſtituat
ſi non implet,rem cum fructib. & ꝑꝑ hoc ſ᷑m præſtantur fideiuſſ.
alias hæres non eſt tutus.in auth.cui relictum. C.de indict.vidu.
In tex.ibi(hæredi fuit,)ergo præſtita hæredi, ſed ꝯ ꝙ debuit præ-
ſtari Mæuio.l.is cui.ſ̃.e. Sol.hic hæres fuit grauatus dare primo,
& in defectum condõnis dare ſecundo , vnde cum ſecũdus poſ-
ſit petere ab hærede, intererat hæredis ſibi caueri , ſed an liberet̃
hæres actionem cedendo?dico ꝙ ſic,qa ideo tenet,quia actionẽ
habet l.ꝙ debetur.de pecu.Sed pone,ꝙ ſecundus legatarius mo
riatur ante defectum condõnis, rñdeo remanet apud hr̃dem cõ
ditione deficiente, & ꝑꝑ hanc cauſam poteſt hr̃s petere ſibi ca-
ueri,quia ſua intereſt,vt ad manus ſuas perueniat,& tradat ſc̃do
3 ſi ſupererit,alias ſibi remaneat.† Vlt.allegatur per Dy.Si duo fue
runt electi in Poteſtatem alicuius loci,vnus primo loco, alius in
eius defectum,& primus acceptauit , & antequam veniret mor-
tuus eſt,an admittatur ſecundus,& facit iſta l. ꝙ ſic,quia hic pri-
mus acceptauit,& fuit conſecutus legatum,& ſecundus admit-
titur,in ꝯrium facit l.poſt aditam.de impub.& alijs ſub.Solu. di-
ſtingue,qſio ſc̃ds fuit electus,an ſi primus non acceptauerit , &
acceptando fecit deficere conditionẽ ſecundi, an ſi primus non
venerit,& tunc ſecus,de hoc etiam no.Cy.in d.l.poſt aditam.

L E X LXVII.

Si ita legatum. Lex iſta dicit idem ꝙ l.ſi iam facta.ſu-
pra eod.& l.ſolemus.& no.hic ꝙ ver-
bum,quod repetitur in præterito,& futuro ſubiunctiui, vt ver-
bum nupſerit,in vltimis voluntatibus interpretatur in futurum
potius quàm in præteritum . In tex.ibi,(ſi nupta fuerit.) ſcilicet
tempore teſtamenti .

L E X LXVIII.

SI ita expreſſum. Legatum poteſt committi in libe
ram voluntatem legatarij,& tunc
eſt conditionale , nec tranſmittitur niſi voluntatem declaraue-
rit.dic vt ſupra de lega.j.l.ſi ita.§.illi ſi volet.

L E X LXIX.

1 *Pater emancipando filium cenſetur a ſe abdicare omne commodum relictum filio ſub conditione emancipationis tam hæreditatis, quàm legati.*

1 DVos mater filios. †Pater emancipando fi-
lium cenſetur a ſe abdi-
care omne commodum relictum filio ſub cõditione
emancipa.tam hæreditatis,q̃ legati.h.d.In tex.ibi, (pu
rè dedit,)hinc oriebatur dubium , qa dies iſtarum perceptionũ,
cum eſſent purè relictæ, videbatur ceſſiſſe ſtatim mortua teſta-
trice,& antequam filiæ eſſent emancipatę,& per ꝯñs ꝙ eſſent q̃-
ſitæ patri,ideo licet emãcipando filios perdat hæreditatem, quæ
non fuerat patri quæſita,quia relicta ſub condõne emanci.non
propterea uidebatur debere perdere legata ſemel quæſita,arg.ſ̃.
eo.l.hr̃s ſtatuliberum.ſed ꝯrium eſt, quia imò non erant acquiſi
ta,nec dies ceſſerat, cum illa conditio videret̃ in legato repetita.

l.Auia

l. Auia. ȷ. eo. nãſtcut mĩ vr̃ voluiſſe ꝑ appoſitionẽ illius ꝯdõnis
ꝙ hæreditas non acquirat̃ patri, ſed filijs, ita & perceptiones, &
ſic nõ ob. l. hæres ſtatuliberũ. de qua gl. opp. qa ibi legata nõ fue-
rũt facta ſub conditione manumiſſionis, ſed ſub alia ſi nauis ex
Aſia venerit, tã relictũ libertatis, q̃ fideicõmiſſum, vñ licet dede-
rit libertatẽ ante condõnis euentum, non tenet̃ dare fideicom-
miſſum, & ſic ſunt caſus diuerſi. Pau. l. ſequens tota eſt famoſa.

LEX LXX.

1 *Modus reſpiciens commodum dũtaxat legatarij præſumitur impulſiuus, iõ
legatarius non tenetur cauere de ipſo implendo, cum ei poſſit renuntiare,
niſi fuerit appoſitus propter eius fragilitatem, uel defectum naturæ.*

2 *Illud quod dicitur ꝙ præceptum de non alienando concernens fauorem prohi-
biti tantum eſt nudum, nec debet ſeruari, debet intelligi niſi teſtator fuerit
motus fragilitate prohibiti, & idem ſi propter affectionem ſuorum anti-
quorum.*

3 *Si teſtator leganit alicui centum, vt fundum emat, an videatur etiam cõpre-
hendere ꝙ poſtea non alienet.*

*Si arbiter vel iudex condemnant aliquem ad reſtitutionem rei, & reſtituit, ſed
incontinenti aufert, non intelligitur reſtituiſſe, & ſic intelligitur reſtituat, ꝙ
reſtitutam dimittat.*

4 *Quid ſi recuperat ex interuallo.*

1 **Titio centum.** †Modus reſpiciens commodum
duntaxat legatarij ꝓſumit̃ impul
ſiuus: iõ legatarius nõ tenet̃ cauere de ipſo implẽdo, cũ
ei poſſit renũciare niſi fuerit appoſitus ꝓꝑ eius fragilita
tẽ, vel defectũ nãæ. h. d. & ad hoc allegat. In tex. ibi (nõ eſſe cogẽ-
dũ Titiũ cauere) & ſic licet nõ impleat modũ, nõ tenet̃ reſtitue-
re legatũ. eodẽ mõ ſi dono tibi vt emas tibi fundũ, iſta nõ dr̃ do
natio ob cãm, ſed pura & ſimplex. l. 2. §. fin. cũ ibi no. ȷ. de dona.
tũc aũt eẽt ob cãm, qñ modus, vel cã ꝯcerneret vtilitatẽ dãtis vl̃
legantis, vel tertij. Aut mixtã dantis, & recipientis vel tertij. l. cũ
fundus. ſ. de pact. In tex. ibi (interponendã) ſed quare magis hoc
caſu q̃ in ꝓcedenti: nã & hic ꝯcernit duntaxat vtilitatẽ legatarij?
gl. rñdet ꝙ ꝓꝑ affectũ teſtõris, certe ẽt primo caſu verſabat̃ affe-
ctio teſtõris. Bar. dicit ꝙ hic dñium fundi non erat tranſlatũ in
legatariũ, cũ non eſſet teſtõris, ideo ſi vult hr̃e ab hr̃de ut emat,
habet neceſſe cauere, ſecus ſi eſſet tranſlatũ, ſed fruſtra eſt, nec in
primo caſu erat tranſlatum. no. tñ qa ſentit ꝙ ſi teſtõr mandat
emi alicui fundũ alienũ, licet hæres emat, & anteq̃ tradat dñium
ipſo iure, non tranſit in legatariũ, qa nunq̃ fuit teſtõris, ſecus ſi
fuiſſet eius. Dic ergo ꝙ affectio teſtõris hic verſabat̃ circa cãm
piã, quia legatarius nõ erat induſtrioſus, vnde ne iret ad hoſpi-
tale, voluit vt haberet vñ viueret, cui fauori legatarius non põt
2 renunciare. idẽ ſi eſſet minor. l. 2. C. pro emp. † Et iſtud limitant
oẽs tex dicentes ꝙ præceptum de nõ alienando ꝯcernens fauo
rẽ prohibiti tm̃ eſt nudum, nec dẽt ſeruari. l. pr̃ filiũ. §. Iul. de le-
ga. 3. & de leg. 1. l. filiuſfa. §. diui. nã debet intelligi niſi teſtõr fue-
rit motus fragilitate ꝓhibiti. Idẽ ſi ꝓꝑ affectionẽ ſuorũ antiquo
3 rũ, ut no. Cy. in l. ea lege. in magna diſtinctione. †In tex. ibi, (non
alienaretur.) No. ſm̃ Bal. qa teſtõr hoc non dixit, ſed ſolũ ꝙ debe
ret emi, & tñ cõprehẽdit̃, ꝙ ẽt non alienetur attẽta finali inten-
tione teſtõris, de qua ſ. dixi, quæ non ſequeret̃ ſi poſſet uendere
& hoc facit ad multa. Si arbiter vel iudex ꝯdemnat aliquẽ ad re-
ſtitutionẽ rei, & reſtituit, ſed incõtinẽti aufert, vt non intelligat̃
reſtituiſſe, & ſic intelligat̃, reſtituat, ꝙ reſtitutã dimittat, & ſic in
cidat in pœnam, ac ſi non reſtituiſſet. ſilr̃ ſi percipiatur debeat
diſgombrare, vt fit Florentiæ. dẽt intelligi ut diſgombratam di-
mittat, alſ non intelligatur paruiſſe. facit l. ſi quis miſſus. ne uis
fiat ei. & l. inter Caſtellianum. de arbitris. & vide Bar. in l. ſed & ſi
4 poſſeſſori. de interu. † Hoc tñ vr̃ verum ſi incontinenti recupe-
rat, ſecus ſi ex interuallo, qa non vr̃ feciſſe in fraudem. i. reſtituiſ
ſet animo recuperandi, ſed animo dimittendi, & ꝓꝑ cãm ſuper-
uenientem abſtuliſſe, & ſic non inciderit in pœnam cõpromiſſi
vel præcepti ſpreti, & ſic expulſus non poteſt agere ex laudo uel
præcepto, tanq̃ ei non fuerit paritum, ſed interdicto recuperan-
dæ, vel alio remedio. l. fi. de act. emp. C. & l. in cumctatioribus. de
ſol. & adde quod no. in c. quærenti. de offi. deleg.

1 *Ad matrimonium contrahendum poteſt quis induci ſub ſpe premij, non me-
tu pœnæ.*

2 *Modus, largo modo appellatur conditio.*

3 *Qui lucrum perdit, an damnum recipiat.*

*Non ualet promiſſio, facta a viro de dando aliquid mulieri, ſi nubat promit-
tenti, & videtur fieri ex cauſa libidinis, & quid ſi tertius promittat.*

4 *Si quis relinquat monaſterio ſub conditione, vel modo, vt aliquam recipiat,
an ualeat legatum, & ſit implenda conditio, uel modus.*

5 *Quid ſi relinquatur mulieri, ſi ingrediatur monaſterium.*

6 *Quid ſi relinquatur mulieri, ſi monaſterium non ingrediatur, ſed nubat ſeculo.*

7 *Quid ſi teſtator ei relinquat mille ſi nupſerit, & ſi ingrediatur monaſterium,
legat ccc. an ſi ipſa ingrediatur poſſet petere mille.*

1 **§. Titio centum.** † Ad matrimonium contrahen-
dum poteſt quis induci ſub ſpe ꝑ-
mij, non metu pœnæ ad hoc allegat (In tex. ibi, condõ.) gl. expo-
nit. i. modus, quod patet, quia ſub mõ fuit ſcm̃ relictũ, & qa ca-
uet̃ de implẽdo. vt ſeq̃t̃, ſed ſi eſſet ꝯdõ, nõ eſſet locus cautioni,
ſed eſſet implenda añ l. qui hr̃di. in fi. ſ. eo. ſed hic ꝯſequit̃ anteq̃
modũ impleat ꝓſtita cautione. † No. ergo, ꝙ modus largo modo
appellat̃ ꝯdõ. facit l. Mæuia. de manu. teſta. & l. 1. de his q̃ ſub mõ,
qa idẽ operat̃ qđ defectus modi, & ſicut defectus ꝯdõnis facit defi
cere legatũ, licet primũ a prin. acquiſitionẽ impediat, ſm̃ ex poſt
facto reſoluat, tñ tex. ibi nõ refragat̃, videbat̃, ꝙ cautio dnccẽdi il-
lã nõ eſſet ꝓſtãda, qa mr̃imonia debẽt eſſe libera. l. Titia de ver.
obl. ſed ſi caueret, nõ libere ꝯhẽret, ſed coactè, na cõmodũ perde
ret. ſed hoc. ȷ. ſoluit, qa debẽt eſſe libera a pœna, qa ſi qs promit-
teret pœnã ſi talẽ non duceret, ex tali promiſſione non daretur
actio, licet non duceret. Sed a metu lucri non debẽt eſſe libera:
vñ ſi nõ ꝯhit, lucrũ ꝑdit, & aliud eſt dãnũ ſentire, & aliud lucrũ
3 ꝑdere. l. fi. de codicillis. †In gl. fi. in fi. ibi, (§. merito.) ꝑ quẽ vr̃, ꝙ ſi-
cut nõ põt quis induci ad mr̃imonium metu pœnæ, quia dãnũ
reciperet, ita nec ſpe lucri, qa q lucrum ꝑdit, damnum recipit, vt
in illo §. ſed rñde ſi aufero tibi lucrũ, qđ hẽs aliunde, videor iſfer-
re dãnũ, ut ibi, ſed ſi a me lucrũ nõ hẽs, qa nolo niſi ſic facias nõ
videor tibi dãnũ inferre, ut hic. Extra gl. & Doct. opp. primo, ꝙ
ẽt ſub ſpe lucri nõ poſſit quis induci. l. ſi ita ſtipulatus fuero re
ſiſti. §. ſi tibi nupſero. de verb. obl. Sol. unus ex coniugib. nõ põt
aliũ inducere ſpe lucri, vt ibi, vñ nõ ualet promiſſio viro fcã de
dando aliquid mulieri ſi nubat ꝓmittẽti, vel ecõuerſo, qa vr̃ fie-
ri ex cã libidinis in dubio, q̃ reprobat̃, ut ibi, & l. fi. de act. & oblig.
ſed a tertio ꝓmittẽte, vel negante ſi nupſerit tali uel talẽ in vxo-
rẽ duxerit, bñ põt induci, & valet promiſſio, & legatũ, nõ reijcit̃
ꝯdõ, dũmõ honeſte cadere poſſit mr̃imoniũ, ita loqt̃ hic, ita no.
Bar. ibi, licet hic nihil dicat. Itẽ opp. ſicut matrimonia, ita teſtĩ fa-
ctio debet eſſe libera. l. ſtipulatio hoc modo. de verbo. obliga. &
ſic cõparant̃ in hoc, ſed ad teſtĩ factionem ſub ſpe lucri non po-
teſt quis induci, vnde non ualet inſtõ vel legatum, ſi lego, uel in
ſtituo te vt me inſtituas, vel vt Titius me inſtituat. l. ille autẽ. de
hær. inſti. Sol aliud in matrimonio, in quo ſolet interuenire da-
tio hinc inde ſ. dos & donatio ꝓꝑ nup. & ſic non abhorret inter
uentum lucri. Aliud in teſtamenti factione, de cuius natura
non eſt, ut interueniat pecunia, ita no. Bat. in l. cũ donationis. de
tranſ. ubi omnino vide, quia ibi glo. format q̃õnem, quod in cõ-
tractibus ſi contraho tecum, vel te libero ut me inſtituas, an ua-
leat liberõ? gl. ibi ꝙ non. Pet. ꝯ̃rium dicebat per iſtum §. Bar. ipm
reprehendit per illã l. ille aũt & dicit aliud in matrimonijs, per
4 rõnem ꝓdictã. Bal. ibi vr̃ ſequi Pet. dic ut ibi. † Quid in matrimo-
nio ſpirituali, ut ſi quis relinquat monaſterio ſub cõditione uel
modo, vt aliqua recipiatur an valeat legatũ, & ſit implenda cõ-
dino uel modus? vr̃ ꝙ ſic, argumento huius tex. qa bonũ eſt ar-
gumentũ de uno matrimonio ad aliud in c. inter corporalia. de
trãſla. epiſ. Quidã magnus Doc. vt refert Bar. ꝯſuluit legatũ va-
lere, ſed dicit ꝯditionẽ vel modũ non eſſe implendũ, qa cõmitte
ret̃ ſymonia, licèt. n. pro carnali poſſit dari dos. non ſic pro ſpiri
tuali, ut vr̃ caſus in c. non ſatis. de ſymo. Bar. dicit ꝙ imo condõ
tanq̃ turpis nõ dẽt reijci, quia recipere aliquã in monialem non
eſt turpitudo, licet induci ſub ſpe pr̃mij ſit turpitudo, iõ econ-
uerſo. So. eſt dicendum, ꝙ legatum uitiet̃, quia inducit monaſte
riũ ad recipiendũ, ſicut uitiat inſtõ tua ſi te inſtituo vt me inſti-
tuas, qa te induxi ad inſtituẽdũ, ſed bñ valet inſtõ tua ſi me in-
ſtituas, & ſic valebit receptio, ſed legatum non põt peti, ne ꝯmit
tatur ſymonia, ſi tñ monaſterium nõ hr̃et vñ aleret intrãtes, niſi
ſecum aliquid portarent, nõ ꝯmitteret̃ ſymonia, ut ibi oo. & ſũt
aliqua monaſteria quæ hñt eorum obſeruantias, vt nulla reci-
piat̃, niſi tm̃ portet, q̃ obſeruantia eſt valida, ſi aliter non põt ſu-
ſtentari, & hoc anno fui interrogatus, qa quidã faciebat ſibi cõ-
ſcientiã dare aliquid cũ monacharet filiã, ſed idẽ Bar. in l. vxorẽ.
§ hæres. de leg. 3. vr̃ velle, ꝙ ſi onus recipiendi apponatur ꝑ viã
modi, licet non vitietur legatum, ſed modus, & poſſit legatum
petere, nec teneat̃ recipere, ſicut ſi lego ut adoptes aliquẽ, quia
non tenet onus, tñ legatum non vitiat̃, vt in illo §. hæres, ſed qñ
ꝑ modum ꝯdõnis, non hẽt locum qđ ſ. dixi. Bal. in l. 1. de inſti. &
ſubſti. & l. 1. de his q̃ ꝑ ꝓ. no. tenet ꝯ̃rium, ꝙ neutro caſu legatum
vincĩ, nec ẽt onus. imo niſi impleat̃, nõ poſſit monaſterium ali-
quid petere, dicens ꝙ hoc ſit ꝑ onus ex cã pietatis, & ex quadam
liberalitate q̃ cã ſymoniæ, & legatum cẽſet̃ potius relictum mu-
lieri, quàm ipſi monaſterio. argum. ȷ. ea. l. §. Titio genero. vbi re-
lictum dotis fcm̃ genero cenſet̃ fcm̃ filiæ, & per filiam vr̃ ꝑueni-
re ad monaſterium, vel maritum, & ipſa dando ſine pacto ꝓcedẽ
ti non committit ſymoniam, quia dat ex libertate, ſecus ſi præce
deret pactum, ut d. c. non ſatis, & c. veniens, & hoc magis eſt i viu.
5 †Quid ſi relinquit̃ mulieri? Aduerte tres ſunt caſus. interdũ re-
linquit̃ ſi ingrediat̃ monaſterium non aliter, & reperio Bar. cõ-
ſuluiſſe in quodam ꝯſilio, qđ incipit Dña vita, ꝙ iſta condõ reij-
ciat, qa inducit viduitatem, quia eſt perinde ac ſi fuiſſet relictum
ſi nõ nupſerit. Itẽ qa arctat ad perpetuã mãſionẽ in certo loco,
& ſic aufert ſibi libertatẽ, arg. ȷ. proximo. §. ſed miror de iſta deci
ſione, & credo ꝙ male conſuluerit, nec ob. prima rõ, quia nõ in-
ducit ſpiritualẽ viduitatẽ, licet auferat carnalem, quia uita con-
templa-

templatiua arctior eſt q̃ tpalis, iō nō reputat̃ eſſe ꝯ rempublicã:
qa aīæ ſunt ꝑferendæ corporib.l.Sācimus.la 2,in fi.C.de ſacroſ.
6 eccl.† Tunc aūt reiicereť qn̄ induceret ad nō nubēdū tpalr, nec
ad ingrediēdū religionē,& illa eſt vita beſtialis,qa vna uel alta ē
eligenda ſ͂m vitam politicā,niſi ſubſit cā. Nec ob.ſcda rō, quia
tollitur fauore religionis: ſecundo modo pōt relinqui econuer
ſo,ſi monaſterium non ingrediatur,ſed nubat ſęculo, & in hoc
Bal.ſ.eo.in l.cum ita.vr̃ tenere ꝙ iſta condō reiiciat̃,quia indu-
cit generaliter uiduitatem ſpiritualem,ſecus ſi ſpecialr̃,ſi nō in
grediat̃ tale monaſterium, arguēdo de carnali ad ſpūale, ut ibi,
quia non minus eſt priuilegium ſpirituale quàm carnale. Al-
legat ēt ipſe tex.in Auth.de ſanct.epiſc.§.ſed & hoc ꝑnti. ſed ille
tex. non facit,qa loquit̃ qn̄ relinquit̃ ſub condōne ſi nupſerit,&
dr̃ ibi,ꝙ licet non nubat ſi ingrediat̃ monaſterium, ꝯſequit̃ lega
tum ac ſi nuberet,rō eſt qa lex ꝑſumit ꝙ ſi teſtōr cogitaſſet,hāc
condōnem non appoſuiſſet, ſed ſolum voluit apponere ne ſtet
neutralis,qa nec Deo,nec ſæculo nubat.Sed ſi conſtat de inten
tione teſtatoris,ꝙ non vult eā hr̃e niſi nubat in ſæculo,nulla lex
eſt quæ ꝓhibeat hoc facere,licet.n.reperiat̃ prohibita condō, ſi
non nupſerit in ſæculo,tanq̃ ꝯ̃ria reipub. non tn̄ reperit̃ iſta ꝓ-
hibita ſi non nupſerit Deo,ideo ex quo conſtat de mente defun
cti non eſt locus illi §.qui procedit ꝑſumptiue,& ſi ingrediat̃,nō
habebit relictum,iſtud vr̃ de mente Iaco. de Bel. in quadam di-
ſputatione,ut refert Bal.in l.Deo nobis.poſt prin.C.de Epiſc. &
7 cle.† Ex quo rñdet̃ ad q.quæ reſultat ex tertio modo legandi, ut
ſi legat ſibi mille ſi nupſerit,& ſi ingredit̃ monaſteriū,legat 300.
illa ingredit̃,& vult habere mille ac ſi nupſiſſet,an debeat hr̃e.vr̃
ꝙ ſic arg.ſ.eo.l.Titiæ ſi non nupſerit.qđ ſine dubio eſſet uetum
ſi condō illa, ſi non ingrediat̃ monaſterium reiiceret̃ ſicut illa ſi
non nupſerit tpalr.Iſtam partem diſputando tenuit quidā Tho-
mas de Formaglio.vt refert Io. An.in rub.de conuer. coniuga. ī
addi.Bar.idem vr̃ ſequi in l.1.de his quæ pœ.nom.Bal.ꝯ̃ ſequen-
do Iac.de Bel. in d.l.Deo nobis. Iſtam partem alias conſulendo
ſui conſecutus per dictam rationem,quia non reperio ꝙ hæc ꝯ-
ditio ſit prohibita.Alij dñt,ꝙ immo eſt prohibita, quia retrahit
ab ingreſſu,& hanc dic rationem ſ.ſed & hoc præſenti, ſed illā.
ſ.dixi,& ſic etiam ſi conſtaret de mente defuncti, haberet locū
quod ſ.dixi,præcedens opi.mihi videtur verior, ne uoluntates,
defunctorum fraudentur,quia æquum,& iuſtum eſt,ut plus ha-
beat quæ nubit mundo,quam quæ nubit Deo , & ita videmus
ſeruari per totum mundum.

1 *Conditio uel modus auferens libertatem, reijcitur, præterquam in libertis te*
ſtatoris.
2 *Statutum ꝙ debitor pro debito poſſit capi,an ualeat.*
An valeat ꝙ poſſit capi per creditorem.
3 *An ualeat pactum inter contrahentes ꝙ debitor poſſit capi.*

1 **§.Titio centum.** † Conditio vel modus auferens li
bertatem reiicit̃, præterquam in
libertis teſtōris.h.d. Opponit̃ de l.ſeq.ubi condō ne vnquam a li
beris recedat,non reiicitur Sol.ibi tendebat in utilitatem libero
2 tum,hic in nullius,& infringebat libertatem.† Inducitur ꝑ Dyn.
ad plures qōnes, & maxime ꝙ non ualet ſtatutum ꝙ debitor ꝓ
debito poſſit capi,argumento in l.ob æs.de act. & obli. Bar. te-
nuit ꝯ̃rium,qua hoc potuit fieri ꝑ ius cōe ubique.l.1.C.qui bo.
ceſ.poſſ.ergo ꝑ ſtatutū in loco ſtatuentium,& hoc,ut poſſit ca-
3 pi ꝑ iudice.† Sed an ualeat ꝙ poſſit capi ꝑ creditorē,idē vr̃ l.ait ꝑ
tor.la 2.§.ſi debitorem.q̃ in fraudem cre.quid de pacto ſi inter ꝯ-
hentes agit̃, ꝙ debitor poſſit capi,dic ꝙ ſi ꝑ creditorem,nō ua-
let,ut no.in l.alia cā.§.eleganter. ſolu. ma. ſi ꝑ iudicem vr̃ ꝙ ua-
leat,ita refert Bal.fuiſſe conſultum. Alij ꝯ̃, quia non pñt partes
renunciare ordini iudiciario,ut no.in c.de cauſis.de offic.delega.
Br̃ ſi inſtrm̃ continet ꝯ̃ctum,& confeſſionem, quia in aliquibus
locis dicuntur confeſſionata,in alijs guarentigiata,quia notari*
tanquam iudex ordinarius facit parti præceptum de ſoluendo
tempore inſtr̃i celebrati, tale inſtrumentum habet uim ſenten-
tiæ,ſeu confeſſionis factæ coram iudice,& ſic poteſt incipi ab e-
xecutione,& hoc ſeruatur ubique in ꝯ̃tio, quod format vltima
glo.tene ſecundam ſolutionem.

1 *Si teſtator legauit puta Titio genero ſuo centum filia ſuæ dotis nomine, cui*
competat actio,an filia,an genera,& an hoc legatum defalcetur.
2 *Cui poſſit heres ſoluere,ut liberetur.*
3 *Si non ſequatur matrimonium an legatum poſſit peti.*
4 *Quando hæres ſoluit genero,an poſſit aſtringere ipſam ad aliquam cautionē.*
5 *Si maritus contracto matrimonio egit,& ſuccubuit, an noceat mulieri, ut nō*
poſſit petere.
6 *Si puellæ nondum nubili fuit relicta aliqua quantitas pro dote,quando poſſit*
ipſa,uel tutor eam petere.& nu. 7.& 8.
7 *Statutum ſi dicat ꝙ filia dotata extante maſculo non ſuccedat,tunc non ex-*
cluditur tantum propter maſculum,ſed etiam propter dotem, & quid ſi di-
cat ꝙ extante maſculo filia non ſuccedat . & nu 8.
8 *Dotat adicitur illa cui factum fuit relictum pro dote,licet non ſit nupta.*
Legitima quæ debetur de iure naturali,an poſſit per ſtatutum auferri,uel mi-
nui.& nu.10.
9 *Pater ſi ſimpliciter relinquat puellæ nubili, uel aliter ꝙ attenta qualitate per*
ſonæ cenſeatur reliquiſſe pro dote.
Si filia non vult recipere dotem a fratre,ut poſſit cum eo ſuccedere, & non ex
cludatur a ſtatuto,an ſufficit fratri dotem illi afferre.
10 *Si ipſa petat dotem,non tamen vult nubere,ſed in domo continentiam ſerua-*
re,an maſculus teneatur ad dotem.
Si maſculus non uult ſororem excludere a ſucceſſione nec eam dotare, poteſt
eam admittere,& ꝙ dotet ſe de ſua parte.

§.Titio genero. Iſte §. diuiditur principalr̃ in duas
partes.primo ponit̃ thema , ex quo
reſultāt ꝑ̃s qōnes.ſcda ibi,legati.Scdo rñdet ꝑ ordinem,& iſta
ſubdiuidit̃ i quinq.ſicut ſunt quinq.qōnes.Prima vſq.ibi.(ſi poſt.)
Secunda vſq.ibi,(an̄ nuptias.) Tertia vſq.ibi.(Sabinus.) Quarta
1 vſq.ibi,(ꝙ ſi maritus.)Quinta vſq. in fi.† In tex.ibi, (centū dato.)
an hoc legatū defalcet̃ gl.dicit ꝙ ſic.ſ. de iure dotiū. l. talis facta
ſtipl̃.§.1.& ſubaudi hic , q̃rit̃ ex quo themate de v. primo pro iſto
legato cui cōpetat actio, & certe de filia nō eſt dubiū ꝙ compe-
tit,licet nō fuerit ſibi ſcm̃,qa eius cōtemplatione ſcm̃ fuit.l.ter-
tio legato.§.ſi teſtōr. de leg.1.& in fi.huius §.ſed eſt dubiū de ge-
nero cui fuit ſcm̃,qa eius ꝯtēplatione nō fuit ſcm̃, & ſic ſibi nō
vr̃ actio ꝯpetere.d.§.ſi teſtōr.ibi vr̃ caſus,nec vr̃ ex̄neum, vt nni
ſit ſcm̃,& alius agat.l.fideicōmiſſa.§.interdum. de leg. 3. ꝯ̃rium
rñdet̃,qa cum illius interſit hr̃e dotē,& eius ꝯtemplatione ſcm̃
vr̃,licet magis ꝯtemplatione filiæ,& ſic de æquitate ēt gener agere
pōt,hēbit tn̄ neceſſe ſol.ma.reſtituere filiæ,& hoc vſq.ibi,(ſi poſt.)
2 † Secundo dubitat̃ cui poſſit hr̃s ſoluere,vt liberet̃,& rñdet ꝙ v-
triq.tn̄ ſi ſoluit gñō ꝯſtāte mr̃imonio liberat̃ ēt ſi filia ꝯ̃dicat.ſed
ſi iā erat ſolutū,liberat ſi nō ꝯ̃dicat. Si aūt vult ſoluere mulieri
ꝯſtāte mr̃imonio,pōt ita demū ſi vult in dotē ꝯuertere,ſed ſi vel
let retinere,non liberaret̃ a genero,qa teſtōr voluit ꝙ ꝯuerteret̃
in dotē, ideo qn̄ ſoluitur genero conſtante mr̃imonio , nullum
fit præiudiciū mulieri,licet ca ꝯ̃dicente ſoluat̃,quia conuertitur
in dotem,& ſua intereſt,ut ſit dotata,ut melius uidiatur a mari-
to:ſed ſi ſolueret̃ mulieri quæ ſibi uellet retinere,fieret præiudi-
ciū marito.hoc vſq. ibi ante nuptias , faciat ergo hr̃s ſibi caueri
cum ſoluit mulieri,ꝙ tradat viro,ſed qn̄ ſoluit marito, non eſt
3 neceſſe.l.cum pr̃.de iure do.† Tertium dubium eſt, ſi non ſequa
tur mr̃imonium,an legatum poſſit peti? Et rñdetur ſi contingit
caſu fortuito,qa alter moriatur,& tūc legatū deficit,& remanet
apud hr̃dem,qa fuit ꝯdōnale ſi mr̃imoniū ꝯ̃hatur,alr̃ nō pōt di-
ci dos,ꝯdō eſt mixta q̃ ſi deficit ꝑ caſum,facit deficere relictū.ſ.e.
l.in teſtō.ſed ſi ſtatet ꝑ generum,q̃tēſi ad eū dr̃ ꝯdō defecta.q̃tum
ad filiam,ꝑ q̃ nō ſtat nec per caſum, ſed per eum in cuius ꝑſona
debet impleri, hr̃ pro impleta, & poterit peti uſq. ibi Sabinus.
4 † Quarto quæritur qn̄ hæres ſoluit genero an poſſit aſtringere ip
ſum ad aliquam cautionem.Et rñdetur ſi mr̃imonium erat ꝯ̃ctū
non poteſt, nec ut caueat hæredi de implendo condōnem , uel
modum,qa condō iā eſt completa,& modus.ſ.conuerſio in
dotem ipſa ſolōne impletur,nec de reſtituendo hære,qa non eſt
fienda ſibi,ſed mulieri, nec cauet de reſtituendo mulieri,qa ma
ritus conſtante mr̃imonio non cogitur cauere mulieri.l.ſi con-
ſtante.§.quoties ſol.ma.& C. ne fide. do. dem. Sed ſi ſolō fieret
ante matrimonium ꝯ̃ctum, debet cauere de reſtituendo ſi mr̃i-
monium ꝯ̃hatur,& ſi dicatur quomodo fit ſolō ante mr̃imoniū
cum legatum ſit condōnale ſi matrimonium ꝯ̃hatur? Reſpon-
detur quòd debet poni,ut illud procedat quòd legatum erat pu
rum,qa conſtabat ꝙ volebat illi legare, ſiue cum illo ꝯ̃hat, ſiue
non, & ſic eſt purum.i.reſpectu filiæ,licet reſpectu ſponſi ſit con
ditionale,& forte filia ꝯſentit , ꝙ ſibi ſoluat̃, tn̄ cogitur cauere ,
ita vr̃ intelligere Bar.verſ. an̄ nuptias, in quo ſtat difficultas iſti*
§ quia prima facie innuit , ꝙ illud legatum factum nomine do-
tis ,de quo illuc uſque fuit locutus,ſit ꝯdōnale tā reſpectu gene-
ri q̃ filiæ,, ut probatur in verſi. ante nuptias. alr̃ non procederet
qđ ibi dr̃, ꝙ aliquo illorū mortuo deficiat relictum,ſi eſſet moda
le ut no.ſ.eo.l.a teſtōre, & in verſ.cum an̄ nup.dr̃ ꝯ̃rium,hoc te
nuerunt omnes Doct.vſq.ad Bar.ſed Bar. dicit ꝯ̃rium, & dicit ꝙ
hic mutatur caſus,& debet poni vt ſ.dixi,& tex.ibi,quia purum,
debet exponi id eſt qn̄ purum,qđ contingit qn̄ ſ.dixi, alias eſſet
5 conditionale reſpectu vtriuſque.† Quinto, & vltimo quæritur,
ſi maritus ꝯtracto matrimonio egit,& ſuccubuit , an nocet mu-
lieri vt non poſſit petere?& tex.ponit ſi ſuccubuit ſua culpa,nec
ſit ſoluendo,ut poſſit reſtaurare mulieri, ſed rō quæ ponit in de
ciſione, ꝯcludit ꝙ ēt ſi non ſui vitio,vel ēt ſi ſit ſoluendo nō no-
ceat, qn̄ vtrique cōpetebat actio pro ſuo intereſſe , & ſic erant
iura diuerſa, ſi ergo maritus egit, & ius ſuū tm̄ deduxerit in iu-
diciū,nō illud mulieris,ideo nō nocet mulieri, ita intelligo tex.
ſed ſi deduceret ēt ius mulieris,pone exemplū ſi cecidit a poſſeſ
ſione fundi dotalis,& egit rei vēdicatione,licet dñium ſit ſuum
verè,fictè reputatur mulieris.l.doce. C. de rei vend. ſic eſſet di-
ſtinguendū , an mulier ignorauit ipſum agere, an ſciuit,& paſ-
ſa eſt, ut le.ſæpe.de re.iud.& no.Cyn.in d.l.doce.& per Bar. poſt
Guil.de Cu.in l.de die.§. 2.qui ſatiſ.cog. Ex his remanēt expedi-
6 tæ omnes gl.& ēt tex.clarus. † In hoc §.reſtat examinare unam
quæſtionem

qõnem,quã Bar.hic examinat, & pp dicta ſua, ad q̃ quotidie re-
currītur,reddit̃ §.famoſus,& eſt qõ. Si puellæ nondū nubili fuit
relicta aliqua q̃titas pro dote. qñ poſſit ipſa vel tutor eã petere,
an ſtatim adita hr̃ditate tanq̃ legatū ſit purū, an poſtq̃ nupſerit,
an poſtq̃ peruenerit, ad nubilē ætatē? Et iſta qõ hēt duo pūcta,
primo qñ fuit fcm̃ relictū ab extraneo,q nõ tenebat̃ ad lrīmam:
ſcđo qñ a pr̃e,& iſtum ſcđm ſiłr hēt duo puncta,primū qd iuris at-
tento iure cõi, ſcđm qđ pr̃ tenet ad lrīmam, de qua dēt remoueri
oīs condõ,& grauamen, ſcđo q d iuris attentis ſtatutis, q̃ ſunt p
Italiã,q̃ excludunt fœminã extante maſculo,& hoc ſcđm ego ſub-
7 diuido in alia duo,licet Doc.in hoc non aduerterint.†tñ eſt ad-
uertendū.ſ.qualr ſtatutū loquat̃.ſ.ān dicat,ꝙ filia dotata extãte
maſculo non ſuccedat quo caſu loquit̃ hic Bart. quo caſu nõ ex-
cludit̃ tm̃ pp maſculū,ſed ẽt pp dotem,qa ſi nõ eſſet dotata, nõ
excluderet. An dicat extante maſculo filia nõ ſuccedat,ſed ſi nõ
eſt dotata dēat dotari,& ſic excludit̃ pp ſolã exñtiam maſculi, ẽt
ſi dotata non eſſet. & iſtã qõnē in qua oēs iſtæ qõnes includunt̃
diſputauit Ric.Ma.quã diſputationē refert Io.And.in addi.Spe.
ſuper rub.de ſtatu mo.& Cy. eum reprobat in multis in l.ſanci-
mus.C.de nup.quē ſequit̃ hic Bar.Circa primū ergo arti. qñ reli-
ctum fuit factū ab extr̃eo,qõ eſt in uidendo, an relictū ſit ꝯdõna
le,uel modale,qa primo caſu non poſſet peti ante ꝯ̃ctū mr̃imo-
nium ſicut nec ꝓmiſſio pro dote,q̃ ſine dubio eſt ꝯdõnalis.l.ita
l.s fcã ſtipl̃o.de iu.dot.& hic in gl.q̃ incipit, immo. & hæc dubita
tio vr̃ decidi in hoc §.nã uer.ante nup.vr̃ probare, ꝙ ſit ꝯdõna-
le, aľs altero mortuo ante mr̃imonium non extingueret legatū,
cuius ꝯ̃rium ibi dr̃,hoc non põt ꝯtingere niſi qñ condõ defecit,
& erat condõ mixta l.in teſtõ.ſ.e.ſed uer.(ſed cum ante nup.) vr̃
expreſsè oppoſitū dicere,ꝙ ſit legatū purū, & ſic poterit ſtatim
peti.Iſtam partē cõiter tenuerunt Doc.antiqui q fuerūt añ Bar.
ad uerſ.ante nuptias,rñdet,ꝙ licet ſit purum reſpẽ ꝯdõnis,eſt tñ
modale, uel caſuale, qa factum ob cãm de futuro,q̃ erat finalis,
& iſta eſt rõ quare reſoluit ſi non ſequat̃ mr̃imoniū,ſicut ſi foret
condõnale non inciperet. Nec ob.l.talis fcã ſtipl̃o,qa aliud in ſti
pul.aliud in legato,quaſi ſit fauorabilius,ut hic in glo.Bar.tenet
primã partem reprehendendo Dy.& alios,in q̃tum dñt, ꝙ defe-
ctus modi,qui dr̃ cauſa de futuro, qñ eſt cã finalis, reſoluit lega-
tum,qa eſt falſum,& ꝯ̃ l.ſi fundum.§.Iul. de leg.1.ubi defect9 mo
di ꝯtingens per caſum nõ facit deficere relictū, & tñ ibi erat mo-
dus finalis,ideo põt ſtare rñſio Doct. in iſto uer. (ante nuptias.)
Præterea ſi legatū eſſet purum reſoluendū in defectū modi,ipſo-
ſus q ante ꝯ̃ctum mr̃imonium peteret,non caueret de reſtituē-
do mulieri,ſed hr̃di a quo recepit,qa tex.in uer.(ante nuptias,)re
manet apud hr̃dem in defectum mr̃imonij,& tñ in uer.(ſed cum
ante.)dicit ꝙ cauet de reſtituendo mulieri, iõ ſcđm eum eſt neceſ-
ſe dicere,ꝙ ibi caſus mutet̃,quia ſ̃.qñ eſt ꝯdõnale,quod in dubio
præſumit̃,ibi erat purum,qa ꝯſtabat:pone exemplū vt ſ̃.dixi.qñ
in oēm euētum erat relictus mulieri ſiue ꝯ̃heret cū illo, ſiue nõ,
& hoc ꝯſtat per l.ſi donaturus.de ꝯdi.ob cãm . aľs non p̃ſumitur
uoluiſſe legare niſi mr̃imonium ꝯ̃hatur,ſicut qui ꝓmittit dotem
aīo dandi pro muliere, qa non præſumit̃ donare niſi mr̃imoniū
ꝯ̃hatur.l.ſi ego.de iur.dot.in prin.Iſtã opi.Bar.ego ſequor,& cõi-
ter vidi eam teneri,qua p̃ſuppoſita vr̃ ſufficere, ut petere poſſit,
ꝙ peruenerit ad nubilem ætatē, quaſi inſit iſta condõ ſi efficiet̃
nubilis,non iſta ſi nupſerit,licet ſecus in ꝓmiſſione,& de hoc vr̃
tex.ſ̃.ubi pu.edu.debe.l.qui filium.ibi,(puberi iam factæ,)&c.ꝯ̃-
rium tñ ſentit hic Bar. licet illum tex.non alleget, ꝙ non poſſit
petere niſi ad lrīmam ætatē peruenerit, & ultra hoc realr nupſe
rit,per l.Sancimus.C.de nup. illa tñ loquit̃ qñ fuit relictū cū nu-
pſerit,nos qñ fuit relictū pro dote,ſed Bar.ſentit,ꝙ tunc ẽt uidea
tur relictū cum nupſerit,& per hoc J. qñ di.le.ce.l.ꝙ pupillæ, &
l. nec ſemel.§.ſi in habitatione. Ad l.q filiū . põt rñderi,ꝙ ibi ſol-
8 uit ſponte,non añt tenebat̃.Item† dicit Bar. hæc uera ſiue ſit reli
ctū in certæ perſonæ ꝓ mr̃imonio ꝯ̃hēdo cū certa perſona, vt in
hoc §.ſiue incerta , cū ſit eadē rõ, quid aūt ſi fuit relictū incertæ
perſonæ ꝓ mr̃imonio ꝯ̃hendo cum incerta pſona , puta reliquit
aliquis mille ꝓ maritandis puellis quęrit̃ utrū executores potue
runt diſtribuere inter nondum nubiles,uide Bal.in d.l.Sancim9.
Bar.in l.quib.dieb.§.fi.ſ̃.eo.vr̃ dicere, ꝙ tale legatū non ſit ꝯdõ-
nale,qa ſp repetiuntur puellæ ad nubendū,nec põt deficere per
mortē earum,ſed tunc eſt condõnale,qñ certæ perſonæ:ſed poſi
to ꝙ non ſit condõnale,dubium eſt,an poſſit fieri diſtributio,qa
nondū venit tp̃s nubendi,per d.§.in habitatione. Item dicit Bar.
p̄dicta procedere ſi legauit pro dote : ſi aūt pro ipſa maritanda,
tunc dicit ꝙ eſt purum,& põt peti ſtatim,qa multę expenſæ hūt
an teq̃ maritent̃, & pro illis vr̃ relictum & põt peti p̃ſtita cautio-
ne ſi non maritet̃ de reſtituen. ar.d.l.quib. §.fi. hoc nõ placet, qa
non eſt uerisile,ꝙ pro iſtis expenſis legauerit, ſed magis ꝓ dote,
maximè ſi q̃titas ꝯueniat doti,qa & dos relinquit̃ pro ipſa mari-
tanda, & ſic ſignatus uerborum non repugnat. Nec ſolēt fieri ta
les expenſæ niſi primo ꝯcludat̃ mr̃imonium,poſſet tñ eſſe tã par
ua q̃titas,ꝙ non uideret̃ relictū pro dote, ſed uideret̃ relictū pro
expenſis ſi in loco illo imminerent,& ita aľs cõſului , facit quod
idem no.in l.Lucius.de leg.2.Circa ſcđm art.qñ eſt relictum a pr̃e,
& loquimur ubi nõ ſit ſtatutū de excludendo filias, & ſic debet̃
lrīma, tunc quatenus eſt ultra lrīmam idem eſſet qđ in extr̃eo,
ſed uſq; ad q̃titatem lrīmæ dđm eſt, ꝙ ſit purum, qa lrīma purè
debet̃ reiecta oī condõne,uel tp̃e, & credendum eſt pr̃em relin-
quere pro lrīma ad quam tenet̃.arg.in l.uxorem. §. pr̃ naturalis.
de leg.3. & in hoc oēs concor. nec expedit dicere, ꝙ condõ reij-
ciat̃,quia in hoc erat dubitatio inter antiquos Doc.an condõ ca
ſualis eſſet reijcienda,& quaſi oēs Doct.tenebant, ꝙ non,qa in-
ducit p̃teritionem,ſed Bar.tenet ꝯ̃trium in l.ſuus quoq;. ſ̃.de hæ-
re.inſti.ſed illud qñ apparet,ꝙ condõ fuit appoſita, hic nõ appa
ret niſi quia reliquit pro dote, uel pro ipſa maritanda, iõ potius
cenſet̃ uoluiſſe apponere condõnem,requirit̃ tñ ꝙ relinquat̃ iu
re inſtõnis.alias non ualeret teſtm̃,in Auth.ut cum de app co.
§.aliud quoq;.Item aduertendum ſi in alia parte teſtamenti iure
inſtõnis reliquiſſet lrīmam, ultra illam relinquendo q̃titatem ꝓ
dote legatum eſſet condõnale,ſicut in extraneo.Circa tertium
paſſum,qd iuris attenta forma ſtatutorū ſi dicant, ꝙ filia dotata
non ſuccedat extante maſculo.Bar.p̃mittit ꝙ dotata dr̃ illa quæ
a nondum eſt nupta,ſed ei eſt relictū pro dote,[a] qa ſufficit ꝙ pater
actum dotandi circa eã exercuerit,ut no.in l.cum pr̃es.§.fi.in gl.
ſed quid.de admi.tu.& allegat pr̃es alias ll.& cõem vſum loquē-
di, & qa dicimus aliq̃ dotatã qñ pr̃ conſtituit in dotem in teſtõ,
ex hoc ſequit̃,ꝙ tunc ſibi vendicat locum ſtatutum, ut excludat̃
ſicut ſi fuiſſet nupta,& dos data per patrem . Scđo p̃mittit,ꝙ cū
filia excludat̃ a ſucceſſione paterna vſ̃. non debet̃ ſibi lrīma , qa
lrīma eſt pars debita ab inteſtato.l.parentib.C.de inoffi.teſta.ſed
iſta nihil erat habitura ab inteſtato extante maſculo poſtq̃ erat
dotata per tale relictum ſcm̃ in codicillis. Ex hoc ſequit̃ ꝙ iſtud
relictum eſt condõnale,ſicut ſi eſſet ſcm̃ ab extraneo,qui nõ te-
net ad lrīmam,& ſic anteq̃ nubat non põt peti,& ſi decedat, nõ
tranſmittit,& de hoc millies fuit interrogatus. Ric.Mal.dixit ꝯ̃riū
qa ſtatutum non põt auferre lrīmam directõ,uel indirectõ,quia
debet̃ de iure naturali ſicut alimenta , dicit tñ ꝙ bñ põt minue-
re,de quo ẽt per Dy.in c.indultum.de reg.iur.lib.6.Cy.& Bar. ꝯ̃.
nam ſi põt minuere,ergo tollere,qa ſi non poſſet tollere nec mi
nuere ꝓbant in l.qđ de bonis.§.fi.ad l.Fal. licet illam nõ allegēt,
& ſi poſſet minuere in q̃ntate, poſſet ẽt in tp̃e, & in cauſa. & ſic
poſſet facere relictum condõnale, quia tunc minuitur in cã , &
in tp̃e,concludunt ꝙ ſubſiſtente cã lrīma,puta pp exiſtentiã ma
ſculorum, fauore agnationis ſtatutum poſſet lrīmam in totum
tollere,& ſic tale relictum erit condõnale. Aduerte tu diligēter,
qa Bar.vr̃ in dictis ſuis ꝯ̃trius,quia vult ꝙ relictū ſit condõnale,&
vult ꝙ pp ip̃m dicat̃ dotata,& excludat a ſtatuto,certè ſi eſt con
dõnale non eſt dotata anteq̃ condõ ueniat,argumento in l.cede
re diem. de uerb.ſig.ſicut inſtitutus ſub ꝯdõne non dr̃ inſtitut9.
Et tanq̃ præteritus olim dicebat teſtm̃ nullum. l.ſuus quoq;. de
hære.inſt.ſi ita eſt,ergo non excludit̃ tanq̃ dotata, & per ꝯñs ſibi
debetur lrīma quę vr̃ purè relinquenda,& iſta ſunt ꝯ̃ria,ꝙ ſit pu
rum,uel condõnale.p̃terea reſultaret inconueniēs, quia ſtatutū
excludit pp dotem,& ſic vult ꝙ dotem hēat, arg. in l. qui hēbat.
de hære.inſti. & tunc põt contingere, ꝙ non habebit ſi decedat
añ,uel non vult nubere,ſed ꝯtinentiam ſeruare,& tñ erat exclu
ſa a ſucceſſione,Bal.in l.ſancimus.p̃allegata.uidit hoc dubiū, &
ceſpitat in ſolõne,nec aliquid boni dicit. Ego pluries conſultus
taliter diſtinxi.Si ſtatutū dicat,ꝙ extante maſculo: filia non ſuc-
cedat,ſed dēt dotari,& tunc procedat opi. Bar quia non excludi
tur niſi pp exñtiam maſculi,& qđ ſubdit,& dēat dotari,dēt intel
ligi ſi maritabit̃. aľs dotatio non eſt neceſſaria , & tunc filiæ non
debet̃ lrīma,nã ab inteſtato non ſuccederet cū maſculo , ẽt ſi pr̃
nihil reliquiſſet pro dote,ergo nec lrīma debetur , ſi ergo tūc pr̃
b reliquit pro dote,[b] non cenſet̃ relinquere pro lrīma,q̃ non debe
tur,ſed tanq̃ extraneus præſumit̃ ꝙ uelit, ꝙ dotem hēat qñ eam
habuiſſet,ſi non reliquiſſet.ſ.cum maritabit̃. Si aūt loquat̃ ut po
nit Bar.ꝙ filia dotata non ſuccedat cū maſculo,tūc Bar.bene di-
cit verū , quia imò relictū eſt purū , aľs non diceret̃ dotata.& ſic
non eſſet excluſa a ſtatuto,& tunc põt peti, & ad hr̃dem trãſmit
ti. Tene menti,quia hanc diſtinct. nullus facit,& eſt ipſa ueritas.
9 †Quid ſi pr̃ ſimplr̃ relinquat puellæ nubili uel aľr,dicit Bar. in l.
ꝙ aūt.de iu.dot.per illū tex.cū glo. ꝙ attenta qualitate perſonæ
cenſet̃ reliquiſſe pro dote , qđ perpetuo tene menti. Item quid ſi
filia non vult recipere dotē a fratre.ut poſſit cum eo ſuccedere,
& non excludatur a ſtatuto.Bal.in l.fi. C.de pact. tangit & dicit
ꝙ ſufficit fratri dotem illi offerre, & eam a ſucceſſione exclude-
re, qa non põt filia ſibi auferre bñficiū ſtatuti , & iſta qõ ꝓcedit
ſi ſtatutū dicit,ꝙ non ſuccedat,ſed dēat dotari,ſed ſi dicit , ꝙ do-
tata nõ ſuccedat,tūc aut fuit ſibi relictū a patre pro dote, & idē
aut

ADDITIONES.

a Relictum pro dote.Adde eundem Pau.de Caſt.conſi.197.in antiquis, inc.in puncto quæritur.col.3.

b Reliquit pro dote. Et ꝙ tale relictum non ſuccedat loco legitimę, adde Alex. de Imo.qui refert & ſequitur Pau.hic in conſi.3.ver.ſi p̃terea ſtatutum. in 5.volu.

aut ſibi nihil fuit relictum, & tūc quia non reperitur dotata tpe
quo deſertur ſucceſſio, non hēt locum ſtatutum, quia dēt intel-
a ligi de dotata tpe delatæ [a] ſucceſſionis, cum qualitas iuncta ver-
bo &c.l.in delictis.§.ſi extraneus.de noxa.& l. Titius.de teſta. mi
lita. & ſuccedet cum maſculo non obſtante oblatione maſculi.
50 †Quid eē ſi petat dotem, non tñ vult nubere, ſed in domo conti-
nentiā ſeruare, maſculus dicit ſe non teneri ad dotē niſi nubat,
Bal.mouet iſtud dubium in l.pactū.C.de colla.& dicit ꝙ eſt ſibi
ſoluenda.Iſtud procedit ſi pr̄ ſibi reliquit, qa eſt putum, vt ſ̄.dixi
qñ ſtatutum excludit ſiliā dotatā, ſed ſi ſimpl̄r, & mandat eā do-
tari, tunc non debet dotari niſi nubat, & relictum ſibi factū ſiſt
non deberet niſi nuberet: ita limito dictum Bal. Item quid ſi ma-
ſculus non vult ſororem excludere a ſucceſſione, nec eam dota-
re, ſed eā admittere, & ꝙ dotet ſe de ſua parte, qa fortè hr̄ditas eſt
modica, & ſm qualitatē perſonæ nō eſſet ſufficiens pars ſua? Bal.
tangit in l.maximum vitium.C.de libe.præte. & tenet ꝙ maſcu-
lus poſſit hoc facere, qa ſtatutum eſt factum eius fauore, cui pōt
renunciare, maximè dicto caſu qñ plus inferret incommodi, q̄
commodi, & puto ꝙ verum dicat, & ad illā qōnem, an legitima
poſſit diminui, vel tolli, & an excluſo a ſucceſſione legitima de-
beatur, vide quod no.idem Bal.in l.cum lege.C.de epiſ.& cler.in
auth.nunc autem, & in l.ſi quemquam.eo.tit.

ADDITIO.

a Delatæ ſucceſſionis. Adde Alex.de Imo.qui dicit hanc opi.communem, & alle-
gat Pau.hic in conſi.94.col.pen.in fi.in 3.vol.

LEX LXXI.

5 *Conditio negatiua licet poſſit impleri viuo legatario, ſi tamen non ſine expe-
ctatione triſtis euentus locus eſt cautioni Mutianæ.*

3 CVm tale. †Licet condō negatiua poſſit impleri
viuo legatario, ſi tñ nō ſine expectatio-
ne triſtis euentus locus eſt cautioni Mutianæ.h.d.ſecus
ſi ſine expectatione triſtis euentus, quia expectaretur ꝙ
impleatur, & primo non poſſet legatum peti licet cautionē of-
ferre j̄.proxi.§.& no.tex. cum gl.iſta condō ſi nunq̄ diſceſſerit a
liberis, nō reiicitur, nec ex eo ꝙ infringatur libertas eius.ſ̄.l.pro-
xima.§.ſecundo, quia hic cōcernit vtilitatem libertorum, ibi nul-
lius, vt ibi dixi, nec ex eo ꝙ inducat viduitatem, quia poteſt nu-
bere, & tamen a liberis nō diſcedere, ſecus ſi dixiſſet ſi nubendo
a liberis non diſceſſerit.ſupra eo.l.ſed ſi hoc.§.fi.

5 *Conditio negatiua ſi poteſt impleri viuente legatario ſine expectatione tri-
ſtis euentus, non poteſt impleri per cautionem Mutianam, ſed expectatur
quòd vere impleatur.*

2 *Hæres grauatus de reſtituendo poſt eius mortem, tenetur reddere rationem de
geſtis in eius vita, & an veniat dolus vel leuis culpa.*

*Hæres quod ad inſtantiam fideicommiſſarij teneatur facere inuentarium, vt
adueniente conditione ſciatur quæ bona erant in hæreditate, & quæ defi-
ciant, & vt ſic hæres teneatur de mala adminiſtratione, & quid in legata-
rijs. & nu. 3.*

3 *Si non conficiat inuentarium, an tunc prohibeatur detrahere Trebellianicam
ſicut in Falcidia.*

5 §.Titius hæredem. †Si condō negatiua pōt im-
pleri viuente legatario ſine
expectatione triſtis euentus, non pōt impleri per cautionē Mu-
tianā, ſed expectaī ꝙ vere impleat. Item dictio, ne, ſi apponaī ei,
qđ venit implendum añ q̄ſitum emolumentum, facit ꝯdōnem:
ſed ſi poſt q̄ſitum, facit modū. Item liberatio a reddendis rōnib.
pro adminiſtratione futura, vel p̄terita, vel vltimis voluo. nō in-
cludit dolum, ſed culpam tm̄, h.d. vſq; ad §.reſcriptum. & p̄mit-
te, ꝙ pro fideic condōnali, vel in diem p̄t peti cautio ex ti. vt leg.
no.caue. Item ꝙ emanauit conſtō Imperialis, vt teſtator poſſit il
lam cautionē remittere.C.vt in poſ.leg.l.ſcire. Dr̄ ergo hic, ꝙ etiā
anteq̄ illa cōſtō eſſet facta, ſi relictum erat fideicommiſſum ſub
condōne, ſi illa cautio non fuerit petita non erat locus cautioni
Mutianæ, qa hæc condō poterat impleri viuo legatario ſi ꝯtin-
geret hr̄dem grauatum primo mori, & expectare mortē eius nō
erat triſte legatario, qa erat penitus extrane[9], multo fortius poſt
illam conſti.non eſt locus cautioni, qa teſtator illam ꝯdōnē ap-
ponendo cenſeī cautionem remiſiſſe.l.auia.§.fi.j̄.eo.& valet re
miſſio.d.l.ſcire. & ſic eſt duplex rō hic quare non eſt locus dictæ
cautioni, prima, quia cenſeī remiſſa, ſcđa quia, & ſi non eſſet re-
miſſa, poterat impleri viuo legatario. Certè eſt tertia rō, q̄ vr̄ for
tior, quia fideic.fuit relictum ſub duplici condōne. l. illa de qua.
ſ̄.item poſt mortem hr̄dis, & ſic ſub ꝯdōne ſi legatarius ſuperui-
uat, cū ergo fideicommiſſum ſuſpendaī per iſtam condōnem af-
firmatiuam, pp illam negatiuā non caueī, qa non ſufficit illā im
pleri, niſi alia impleaī.l.ſi hr̄di p̄ſes.de condi.inſti.& eſt caſus j̄.e.
l.auia.§.Mutiana.& miror, ꝙ iuriſc.laborauerit hic ad oñdendū,
ꝙ non eſt locus cautioni Mutianæ pp duas rōnes p̄cedentes ex
quo ſubeſt iſta tertia rō. In text.ibi (non interponendæ quidem
cautionis.) ſ.inquantū dixit, (ne ſatis &c.) nā ſatiſdatio legatorū
petiī ante q̄ſitum emolumentū legati, vel fideicōmiſſi, vt adue-
niente ſoluaī. In tex.ibi (modus adhibitus) ſ.inquantū dixit (neq;
rō exigaī,) nam rō adminiſtrationis p̄ tpe quo hr̄s grauatus re-
ſtituere vixit, petitur poſt q̄ſitum emolumentū.ſ poſt mortē gra
uati. Et poſt reſtōnem fideicōmiſſi, & ſic illa verba q̄tum ad hoc
a faciunt modum non ꝯdōnem. †No. ergo ꝙ hr̄s grauatus de reſti
tuendo poſt eius mortē, tenetur reddere rōnem de geſtis in eius vi
ta, quid aūt veniat in hoc an dolus, vel leuis culpa. dic vt ſ̄.de le-
ga.j.l.ſi ſeruus.§. cū quid.& l.mulier.§. ſed & enim.cū p̄ced.j̄.ad
Treb. Ex hoc dūt Doc.ꝙ hr̄s ad inſtantiā fideicōmiſſarij tenetur
facere inuentariū, vt adueniente ꝯdōne ſciatur, q̄ bona erant in
hr̄ditate, & q̄ deficiant adueniente ꝯdōne, vt ſic hr̄s hr̄dis teneaī
de mala admiſtrōne, & habui hoc anno de fcō, qa cum quidam
fideic. ad quē teſtōr voluit ſua bona peruenire ſi filij decederēt
ſine liberis, volebat ꝙ tutor filiorū faceret inuentarium, in quo
oīa deſcriberentur, & ipſe volebat hr̄e copiā qa erant multa mo
bilia, ne diſſiparenī, vt adueniente ꝯdōne ſi erant diſſipata, pete
renī ab hr̄dib. eorum. Dicebaī ꝯtrium, ꝙ licet hr̄s ſi vult, ne te-
neaī vltra vires, & vt poſſit detrahere Treb. poſſit inuentariū cō
ficere.l.fi. C.de iur.deli. non tñ reperiī lex q̄ ꝯpellat ipm̄ ad hoc,
& maximè non videbaī, ꝙ poſſet compelli facere ad vtilitatē al-
terius, qa lex illa emanauit ad vtilitatem hr̄dis. ꝯtrium conſului,
& allegaui iſtum tex. vbi Doc. vūt hoc terminare, quia hic dr̄ ꝙ
teneī reddere rōnem, ergo conficere inuentarium, qđ eſt caput
rōnum.arg.l.j.§.officio.de tutel. & rō.diſtr.ſicut & tutor.l.tutor
qui repertorium, de admi.tuto. Sed aduerte, qa in hoc inuenta-
rio, qđ nō fit ad commodum hr̄dis, & de quo loquiī l.fi.nō ſunt
neceſſariæ ſolennitates illius l.ſed ſufficit, ꝙ fiat eo modo quo tu
tor tenetur. Ex hoc ſequiī, ꝙ teſtator pōt remittere ſi vult, ſicut &
tutori.l.fi.ac ibi.tu. C. non ſic poſſet remittere ꝯfectionem inuen-
tarij, de quo in l.fi. vt ſic ſi non ſit fcm̄, non teneaī hr̄es vltra vi-
3 res, ſaltem creditorib. qa non p̄t illis p̄iudicare. †Idem vr̄ in legata
rijs, qa fauore publico fuit inductum ad obuiandum ne hr̄s bo-
na ſurripiat vel occultet. vr̄ ēt ex p̄dictis, ꝙ ſi hr̄s non conficit, cū
teneaī ad inſtantiam fideicommiſſarij vl̄is, non poſſit detrahere
Treb. ſicut nec Falc. ſm Bal. Sed ſm quod dixi, cum hic non lo-
quatur de illo inuentario, de quo in l.fi. non vr̄ ꝙ patiaē illā pœ-
nam, qa tex.in Auth. de hære. & Fal. q imponit illā pœnā in Fal.
loquitur in inuentario, de quo illa l. fi.no. & tene menti p̄dicta.
In tex.ibi (Idemq;) ſ̄, qñ fuit remiſſa rō adminiſtrōnis futuræ, qa
tpe teſtamenti hr̄s non adminiſtrauerat, ſed ſperabat adminiſtra
re, hic qñ per p̄terita, & ſic no. vnum quod vr̄ ꝯ cōem opi. Dy. &
aliorum, qui dūt ꝙ l.quidam decedens. de admi.tuto.cum ſimil.
in quib. dr̄ ꝙ qñ relinquitur liberatio a reddendis rōnib. cenſeī
relicta de culpa, non de dolo, locum hūt in adminiſtrōne præte
rita, non in futura, quia pro futura ēt culpa non vr̄ remiſſa, ne
detur materia negligendi, quod vr̄ ꝯ iſtum tex.in ver. præced.vbi
adminiſtratio erat de futuro, & ſic ponuntur ad paria iſti duo ca
ſus. Tene menti, quia Docto.ibi non allegant. In glo.quæ incipit
(ſatiſdat) ibi (alias non inuenio iure nouo). ſ.ꝙ hēat cauere ſub.
ſm Dyn. ꝙ nec etiam inuenitur prohibitum, niſi quando frater
fratri, vel pater filijs rogatus eſt reſtituere. l.iubemus.in prin. ad
Treb. ergo in alijs remanet correctus titulus, vt leg. no.ca. j̄. ad
muni.l.j.§.fi.& ita no.in l.cum Archimedoram.C.vt in poſ.lega.
Item dicit Dyn.ſuper iſta gl.hæredem rogatum teneri facere in-
uentarium, allegat l. Ariſto.ſupra de iure delibe.

t *Conditio nuptiarum collata in arbitrium tertij, reijcitur ſicut conditio vidui-
tatis, quia poteſt per indirectum inducere viduitatem.*

x §.Reſcriptum eſt. †Cōditio nuptiarum collata
in arbitriū tertij, reiicit ſicut
condō viduitatis, quia poteſt per indirectum inducere viduita-
tem. Item defectus condōnis, q̄ a iure reiicitur, legatum nō facit
deficere, dic vt ſ̄.de leg.j.l.turpia.§.j.& quod ibi dixi. In glo. fi.ibi
(reſponde fortè valet) tu dic contra ſm Docto. quia non refert,
an apponatur conditioni ſubſtantiæ, vel reſolutioni.ſ̄.eo.l.quib.
§.quidam Titio. Item per caſum.in l.quoties.ſupra eod.

5 *Tempus mortis ſi adijciatur cum conditione de non nubendo tam conditio,
quam tempus reijcitur.*

5 §.Mæuiæ. †Si cum condōne de non nubendo adiiciaī
tp̄s mortis tam conditio q̄ tp̄s reiicitur, ſecus
ſi adiiciatur aliud tp̄s, quia tunc adiicitur conditio, & non tp̄s.
Rationem diuerſitatis dic, vt in gl. primo caſu potius cenſeī adie
ctum tempus ad explendum conditionem negatiuam, quia ve-
rè non impletur vſque ad mortem, ideo reiecta conditione, quę
eſt principalis, reiicitur tempus, ſecundo caſu non cenſetur po-
ſitum ad illum finem, ſed ad differēdam ſolōnem vſque ad illud
tp̄s poſito, ꝙ conditio ſit impleta reiicitur ſicut alia conditio. j̄.
eo.l.auia.§.Mutiana. In gl.mag.ante fi.ibi (propter publicam vti-
litatem) ſm iſtam opi. etiam ſi apparet de intentione teſtatoris,
ꝙ noluit tempus mortis apponere ad finem conditionis explen
dæ, ſed differendæ ſolōnis, adhuc reiicitur tempus tanquam ſit
ꝯ publicam vtilitatem, quod non eſt verum, nam ſi eſſet appoſi-
ta conditio ſi nō nupſerit, & legatum eſſet collatum in tempus
mortis mulieris, non reiiceretur tempus, & hoc eſt clariſſimum,
ergo idem ſi fuit appoſita, & tempus non fuit appoſitum ad fi-
nem conditionis explendæ cum ſit eadem ratio.

Falſa

1 *Falſa cauſa non uitiat legatum, niſi legato cohæreat, uel probetur teſtatorem non fuiſſe aliter relicturum.*
2 *Aliud eſt ratio, aliud cauſa.*

1 §. Falſam cauſam. † Falſa cã non vitiat legatũ, niſi legato cohær̃at, vel probet̃ teſtatorẽ non fuiſſe alt relicturum. h.d. adde tertiũ caſum, vel niſi fuerit ꝯdõnaliter appoſita, ut ſ. ea. l. demonſtratio. §. qđ aũt iuris. q̃ oĩa declara, vt ibi dixi. Et hoc in cã de p̃terito, q̃ eſt ꝓpriè cã, ſed de futuro eſt potius modus, qui ſi non implet̃ reſoluit. l. qb. dieb. §. fi. ſ. eo. & ꝓcedit hic § & qñ falſa cã per errorem fuit expreſſa, ſi aũt ſcienter & ſi cohæreret legato, non vitiaret. l. j. C. de fal. cau. adiec. leg. vt lego tibi. centũ, qa tibi teneor, vel lego liberationẽ, qa mihi teneris, & tunc dr̃ cohærere, qa ſi vera eſſet, teneret libera-
2 re. glo. dicit idẽ in tõne l. ſed aduerte † aliud eſt rõ, aliud cã, cauſa eſt q̃ impellit aliquẽ ad aliquid faciendũ: ſed rõ eſt quã cũ facis, adiicis, & exprimis. prima. ſ. cã, licet ſit falſa, ſicut non vitiat legatum, ita nec vitiat̃ lex, vnde licet eſſet falſum qđ dr̃ de Calphurnia, ꝙ dederit cãm edicto, nihilominus edictũ non vitiaret̃. Sic licet eſſet verũ qđ dr̃ de illa Gregoria, de qua in Auth. de teſt. & ea q̃ pa. ꝙ dederit cãm illi l. nihilominus nõ vitiaret̃ illa lex, ſed in rõne q̃ adiicit̃ a faciente qñcunq; ceſſat, ceſſat & lex. l. adigere. §. q̃uis. de iure patro. & & diſpõ teſtõris. l. cum pr̃. §. dulciſſimis. de leg. 2 ſm Bar. & bene, & ſic non eſt differentia inter legem, & diſpoſitionem teſtatoris, ſed inter cauſam, & rationem.

1 *Conditio de futuro, quæ fundatur ſuper aliquo de præterito uel præſenti, quod eſt falſum, tanquam impoſſibilis reiicitur.*

1 §. Falſam conditionem. † Condõ de futuro, q̃ fundat̃ ſup aliquo de p̃terito, vel pñti, qđ eſt falſum tanq̃ impoſſibilis reiicit̃, ſecus ſi non erat falſum tpe teſti, ſed facto teſtatoris efficiat̃ falſum, qa dr̃ defecta condõ & legatum deficit. h.d. Et reputo ſatis notabilẽ iſtũ §. maxime in vlt. dicto, qa ſi teſtator legat alicui ſub conditione, puta ſi ſoluerit tali, vel capellã fabricauerit, & teſtator viuens ſoluat, cenſet̃ legatũ reuocaſſe, qa fecit ꝯdõnem deficere, ꝓ hoc facit, qa ſi hoc onus adiectũ per viã modi teſtator reuocaret, cenſeret reuocaſſe legatũ. l. filio. §. mr̃i. de adi. leg. & l. alũnæ. §. Seia. eo. ti. eodẽ mõ ſi per viam condõnis, explendo ꝯdõnem vr̃ legatũ adimere, vt hic. Tene menti: aliq̃ſi hr̃ ꝓ impleta qñ facto teſtõris effecta eſt impoſſibilis, vt no. p Dy. & Bart. in l. miles. §. fi. de adul. In text. ibi, (falſam condõnem). i. fundatã ſuper falſo. In tex. ibi, (ſi qd Titio debeo,) & ſic non expreſſi q̃titatem, & ſic nõ apparet qd debeat̃, & qd ſit ſibi ſoluendũ reddit condõ impoſſibilis, & ſic reiicit̃. ſ. e. l. obtinuit. Quid ſi expreſſi q̃titatem, vt lego decem, in quib. teneor, & tñ non teneor: põt dici ꝯtrium, & ꝙ nõ dicat̃ impoſſibilis, imò ſit implenda, qa falſa demonſtratio, ſicut non vitiat diſpõnem, ita nec ꝯdõnem, ſi conſtat de corpore vel q̃titate, q̃ eſt ſoluenda gr̃a condõnis implendæ. Opponitur nunc ꝙ iſta condõ tanq̃ falſa vitiat legatũ. l. cum in ſcdo. de inu. teſt. Sol. ibi qñ condõ eſt de p̃terito, vel pñti, vt lego ſi Titius eſt vel fuit conſul. q̃ eſt propriè falſa ſi non eſt, vel fuit, & ſtatim vitiat, ſed hic fuit de futuro. ſ. ſi ſoluerit, licet dependeat ex aliquo pñti, quod eſt falſum, vnde non dicit̃ propterea falſa, ſed impoſſibilis, ideo vitiat, & non vitiatur & hoc voluit glo. in effectu.

1 *Verba non debent operari contrarium eius ad quod inducta ſunt.*
2 *Si ſunt prolata ad augmentum, non debent operari diminutionem.*

1 §. Falſam legati. † Verba ꝓlata cã minuendi legatũ non importãt augm̃, nec legatum
2 inducunt. h.d. & ſp allegat̃ † ꝙ verba non debent operari ꝯtrium eius ad quod inducta ſunt, & eꝯ ſi ſunt prolata ad augm̃, nõ debent opari diminutionẽ. l. fi. circa med. C. de agen. in reb. lib. 12. & l. 3. §. ſi emancipatus de ꝯtab. ibi non. n. &c. & l. Lucius. de ali. leg. & l. ſi mancipia. de ſun. inſtru. No. ꝙ licet falſa demonſtratio non vitiet legatum, nec & ipſum inducit, ſi non apparet fuiſſe factum: ſed opponit̃, ꝙ inducat de l. deniq;. §. interdũ. de leg. Solu. ſi grauarem te vt ex cẽtum quæ tibi legaui, dares Titio quinquaginta, tunc quia iſtud grauamen non põt tenere niſi aliquid ſit tibi relictum, ſaltẽ illa quinquaginta vir relicta, vt ibi, quod no. in l. alio. de ali. & cib. lega. ſed ſi non grauo te, ſed hr̃dem meum, tunc quia grauamen poteſt ſtare in perſona hæredis abſque hoc ꝙ inducatur legatum in perſonam tuam non inducitur, iſte eſt caſus hic ſecundum Bart. & bene.

LEX LXXII.

1 *Hæres liberatur cedendo actionem, contra primum legatarium.*
2 *Cautio Mutiana non præſtatur niſi pro tali conditione negatiua, quæ non poſſet perfectè impleri quouſque legatarius viuat ſecus ſi poſſibile eſt eam impleri eo uiuente, dummodo ſine expectatione triſtis euentus.*
3 *Non eſt imputandum alicui ſi crediderit cui erat veriſimiliter credendum licet remanſerit deceptus, & quod ſi fuit nimis credulus.*
4 *Ei qui fecit quod potuit, & nihil omiſit de contingentib. nihil põt imputari.*

5 TItio fundus. † Lex iſta idem dicit qđ lex cũ ſub hac. ſ. eo. Addit tñ duo, quæ ſunt in ver. ſed ſi cautio. & in verſi. ſi tñ Titius, & in illo ver. ſed ſi cautio eſt caſus de eo quod dixi in d. l. cum ſub hac. ꝙ hæres liberat̃ cedendo actionem contra primum legatarium.
2 h.d. † In tex. ibi, (quæ morte legatariorum finiuntur.) Not. quòd cautio mutiana non præſtatur niſi ꝓ tali conditione negatiua quæ non poſſit perfectè impleri quouſque legatarius viuat: ſecus ſi poſſibile eſt eam impleri eo viuente. ſ. l. proxi. §. j. dummodo ſine expectatione triſtis euẽtus, alias ſecus, vt in pnn. l. In tex. ibi, (& fundum ei dedit) Bal. no. iſtud verbum, ꝙ importat. i. dominium tranſtulit, ſed ꝯ, nonne erat tranſlatũ ipſo iure præſtita cautione mutiana per quam legatum fuit purificatũ, & iſta cõparantur? vt no. in Auth. de ſanc. epiſ. § ſed & hoc præſenti, dicit Bal. ꝙ nõ, quia procederet ſi ꝯdõ uerè impleretur, ſed hic impletur fictè, unde non operatur dñij tranſla. ac ſi eſſet purè, ſed facit ut oriatur actio perſonalis ex teſtõ, & transferatur dñiũ traditione ſecuta, quod eſt no. ſecundum eum. poſſet dici ꝯtrium cũ iſta fictio idem operetur, quod ueritas, quantum ad id quod fuit relictum ſub hac condõne. l. Mutianæ. §. eo. licet non q̃tum ad partem coniuncti, ut ſibi poſſit accreſcere. ĩ. l. proxi. & tex. poteſt exponi, (dedit). i. tradidit. ſ. eo. l. Mæuius. In tex. ibi, (utili actione) i. efficaci. ſecundum gl. Nam datur actio directa ex teſtõ ꝯ hæredem, qui fuit grauatus vtrique legatario tam primo q̃ ſecundo, habet etiam rei uen. ꝯ primum legatarium ſm glo. & ſic dñium ipſo iure transfertur in ſecundum adueniente condõne tranſlationis factæ in ſecundum. poteſt etiam dici ꝙ debetur utilis ex ſtipũone interpoſita per hæredem, & antequam cedatur in ſubſidium ſi non eſt hæres, qui cedat. l. j. in fi. de inſtro. & dabitur ꝯ legatarium, & fideiuſſores eius, ſed ſi eſt hæres, aget ꝯ eum vt agat,
3 & recuperet fundum, & ſibi tradat. l. ſi ſic. §. fi. de leg. j. † In tex. ibi, (defecerit,) gl. intelligit, quia non fuit præſtita, licet diligẽter fuerit petita, ſed tunc non debuit dare, & ſi dedit, fuit in dolo. l. dolo. ad l. falc. & ſic non liberaretur actionem cedendo, cuius ꝯtriũ ſtatim ſequitur, ꝓꝑ hoc glo. tenendo ſuum intellectum dicit ꝙ Titius non cauerat, nec fideiuſ. dederat, ſed promiſerat dare: ſed quia erat fide dignus, hæres ſibi tradidit, unde excuſatur a dolo, quæ gl. ſemper allegatur, ꝙ non eſt imputandum alicui ſi crediderit cui erat veriſimiliter credẽdum, licet remanſerit deceptus, & ſic limitatur regula de qua in l. j. de eo per quem fac. eſt. ubi dicitur ꝙ imputatur alicui ſi fuit nimis credulus. Fallit in caſu huius gl. facit l. ſi quis affirmauerit. de dolo, ſed reiectis iſtis. (licet ſint bonæ) potes exponere ſecundum doct. ꝙ immo fuit præſtita, & dati fideiuſ. ſed poſtea Titius & fideiuſ. fuerunt facti non ſoluendo, ſed fundus erat per eos alienatus, & peruenit ad manus potentis, a quo non poterat euelli: unde uidebatur ꝙ hæres teneretur ſcđo legatario ad æſtima. quaſi iſte caſus ſibi imputetur. ꝯtrium dr̃ per rõnem quæ ſequitur, qa ſibi nihil põt obiici, ex quo
4 a principio fuit diligens. † Not. ergo ꝙ ei qui fecit, quod potuit, & nihil omiſit de contingentibus, nihil poteſt imputari. facit l. ſi ea. C. de his quibus ut indi. In tex. ibi, (cum in Aſiam veniſſet,) ſic extitit conditio tranſlationis factæ in Sempronium, merito decedens tranſmittit: ſecus ſi primo deceſſiſſet.

LEX LXXIII.

1 *Ei qui admittitur ad partem ſuam de iure ſpeciali contra uoluntatem defuncti portio coniuncti deficiens non accreſcit.*
2 *In hæreditate licet quis ueniat de iure ſpeciali, & contra uoluntatem defuncti ad partem ſuam, nihilominus habet ius accreſcendi.*
3 *Legatarius minor, ſi repudiauit partem ſuam legati, poſtea reſtituitur ad eandem, quòd ſibi accreſcat portio coniuncti deficiens.*
4 *Si ex forma ſtatuti extante maſculo non ſuccedit fœmina, & unus puta ex duobus maſculis repudiat partem ſuam, an accreſcet in totũ alteri maſculo.*

1 MVlieri & Titio. † Ei qui admittitur ad partem ſuam de iure ſpeciali ꝯ voluntatem defuncti, portio coniuncti deficiens nõ accreſcit. h.d. iſta ſingularis lex. quæ fortè non eſt alibi. & Bar. in l. re coniuncti. ſ. de lega. 3. facit de ea magnum feſtũ. intellige tamen duobus concurrentibus, ut dixi, ꝙ admittatur de iure ſpeciali, & contra uoluntatem, ſi autem ſm uoluntatem iure ſpeciali, eſſet diſtinguendum, an admittetur ꝯ eum qui uenit de iure communi, & haberet ius accreſcen. l. fi. §. fin. de legat. præſtan. aut contra illum qui uenit de iure ſpeciali, & non habe
2 ret ius accre. l. j. §. fi. & l. 3. §. ſed & ſi coniuncti. ei. eo. tit. † Item prædicta in legatis, non in hæreditate, in qua licet quis ueniat de iure ſpeciali, & contra uoluntatem defuncti ad partem ſuam, nihilominus habet ius accreſcendi. l. ſi duobus. de contratab. & de coniung. cum eman. liber. l. j. §. ſi quis ex nepotibus. In tex. ibi, (ſi non nupſerit,) uidetur ꝙ iſta condõ concerneret tantum perſonam mulieris, cum reſpiciat factum eius. Sed contrarium eſt, ex quo fuit appoſita poſt expreſſionem & nominationem utriuſque legatarij, quod no. ſecus ſi poſt nominationem mulieris, & ante nominationem Titij, ita loquitur l. fi. §. Seio. de lega. 2. allegata pro ꝯria in glo. ſuper uerbo, (partem.) In tex. ibi, (quandiu Titius uiueret, & in eodem ſtatuerit.) hoc ideo uidetur dicere, quia non debet eſſe deterioris conditionis iſta mulier, quàm ſi condõnem impleuiſſet, ſed ſi impleuiſſet, & ſic Titius fuiſſet admiſſus ad partem uſusfruct. & poſtea decederet, uel capite mi-

mutus eſſet,portio ſua accreſceret mulieri,ergo & nũc accreſce-
ret non impleta ꝯdõne, & ſatis eſt ꝙ priuetur iure accreſcendi Ti-
tio viuente,& capite non diminuto,qa tunc admittit̃ ad partem
ſuam cũ dãno & iniuria Titij, qa nubendo facit deficere legatũ
Titij,ſed ſi Titius eſſet mortuus,uel capite minutus, nullam in-
iuriam faceret mulieri:ſed mors ſua & capitiſ diminutio.glo.tñ
vr̃ uelle ꝙ ẽt hoc caſu portio Titij non accreſcat mulieri, quia
tunc accreſcit qđ finit̃,ſed nõ finit̃ qđ nõ incępit.Mihi vr̃ prima
pars verior,qa tex.nõ ſine myſterio ſic locutus eſt, & licet in vſu
fru.ſit hoc ſpeciale,ꝙ poſt emolumẽtum q̃ſitũ & finitũ, locũ ha
beat ius accreſ.l.j.§ interdum. de uſufr. accreſ. non tollitur ꝑpea
qn habeat locum añ q̃ſitũ emolumentum deficiẽte parte ꝯiun-
ctĩ,qa ſi hoc eſt in relicto ꝓprietatis, fortius in relicto uſufru. no.
ergo ꝙ ꝯdõ iſta q̃ cenſetur appoſita vtriq;licet reijciatur in pſo-
nã mulieris,non tñ reijcit̃ in pſonã Titij,qa ceſſat rõ,q̃ eſt in pſo
nã mulieris,niſi ſit coniuncta, ita ꝙ præſumptio ſit ꝙ mulier nõ
nuberet ſine eius volũtate,qa reijceretur in pſonã utriuſq;, vt in
j.gl.In tex.ibi(partẽ)ſub.duntaxat,& dic ſuã,nõ Titij, licet defe-
ctam ꝑp defectũ ꝯdõnis, remanebit ergo illa penes hæredem. In
tex.ibi(tñ eñ.)ꝓbat ꝙ nõ debeat hr̃e niſi partem ſuam,qa non
dẽt eſſe melioris ꝯdõnis nubẽdo q̃ ſi non nuberet: ſed tunc non
hr̃et niſi partem ſuam,alteram hr̃et Titius: ergo nec nunc, licet
Titius ſuam nõ hẽat, cum Titio faciat damnum & iniuriam, ut
ſ.dix.Eſt & alia rõ,qm̃ admittitur de iure ſpeciali non impleta ꝯ-
dõne,& ꝯ̃ uoluntatem defuncti ex quadam diſpenſatione: & ſic
no.& ad hoc allegatur,ꝙ diſpenſationes ſunt ſtricti iuris. facit.c.
3 j.de filijs presb.in 6.† Ex ꝑdictis rñdetur ad qõnẽ.Si legatarius mi
nor repudiauit partẽ ſuã legati,poſtea reſtituitur ad eãdẽ,an ſibi
accreſcat portio coniuncti deficiens? vr̃ ꝙ non, qa uenit de iure
ſpeciali: contrarium eſt: qa uenit ſ'm uoluntatem defuncti, ſic
4 non hẽt locum iſta lex per illam l.filium.§.fi.de leg.præſtan.†Itẽ
pone, ex forma ſtatuti extante maſculo non ſuccedit fœmina,
extant duo maſculi,qui habent totum, & ſic auferunt fœminæ
tertiã quã erat habitura de iure cõi,un⁹ ex maſculis repudiat par
tem ſuam,an accreſcet in totum alteri maſculo?dixit Dy.ꝙ non,
qa nõ uenit de iure cõi niſi ad tertiam, & quatenus habet ultra
ex forma ſtatuti,hr̃t de iure ſpeciali,& in ꝑiudiciũ fœminę.ꝯ̃nũ
eſt uerũ,qa hoc nõ nocet in hr̃ditate,ut ſ.dixi, nec põt accreſce-
re fœminæ q̃ nihil habet ex pſona ſua,& portio non accreſcit ni
ſi ei q habet portionem.l.ſi totam.de acq.hæt.In glo.fin.ibi,quia
non põt amittere,ſed quid ad rumbum iſta rõ, cum ius accreſc.
locũ habeat nõ ſolũ in parte acquiſita & defecta, ſed ẽt in nunq̃
q̃ſita,ut in ꝓ non ſcripta?In gl ibi,diſpenſatur. No.uerbum,quia
in iure ciuili raro reperitur, licet in iure canonico in multis lo-
cis habeatur.In gloſ.ibi.Item no. hæc diſtinctio eſt ſatis clara, ta-
men quodlibet membrum eget ſuppletione, & primum ſupple
per ea quæ habentur.ſ.eo.l. ſed ſi hoc.cum l.ſeq. ſecundum ſup-
ple.per l.hæres meus.§.fin.infra eodem. Non ſunt alia.

L E X LXXIIII.

Dies incertus. Declara iſtam legem,ut dixi.ſupra eodem.l.j.

L E X LXXV.

Fideicommiſſum. Declara iſtam l. vt dixi. ſupra de leg.2.l.ſi ita quis.§.fi.

L E X LXXVI.

1 *Conditio adiecta in inſtitutione, cenſetur repetita in legato facto eidem.*
2 *Conditio appoſita in legato præcedente, an cenſeatur repetita in inſtitutione, vel ſubſtitutione facta de eodem.*
3 *Conditio adiecta in inſtitutione, quando non cenſeatur repetita in legato facto eidem. & vide nu.1.*

1 AVia quæ. †Conditio adiecta in Inſtitutione,cẽ-
ſetur repetita in legato facto eidem.
Idem in libertate data in inſtitutione,ut cenſeatur re-
petita in legato etiam facto in defectũ inſtitutionis.
2 h.d.†Quid econtra: an conditio appoſita in legato præcedente,
cenſeatur repetita in inſtitutione uel ſubſtitutione vulgari facta
de eodem?uidetur caſus ꝙ ſic.in l.latinus largus.de leg.2.tamen
ibi loquitur in fideicommiſſario uniuerſali,& ſic facto in eadem
parte hæreditatis,in qua fuit facta ſubſtitutio: ſed ſi eſſet legatũ
particulare,nõ eſſet ratio quare magis cenſeretur repetita in in-
ſtitutione,quàm in alio legato particulari, in quo non cenſetur
repetita niſi uirtute alicui⁹ dictionis,hoc amplius, quo caſu dic
per Barto.in l.ſi tibi purè.de lega. 3. uel dictionis Item,quo caſu
dic ut in l.repetendis.de lega.3.uel copulæ,&,quo caſu dic ut l.
Seia.§. Caio.de fund.inſtru.& probatur hic,ꝙ non cenſeatur re-
3 petita.in l. qui fundum.de contrahen.empt. † Limita hanc legẽ
tribus modis, primo niſi eſſet conditio, cuius repetitio uitiaret
legatum.l.ſi quis a filio.de leg.1.& not.in l.cum ſeruus. de condi.
Inſtit. Alia limitatio eſt quando inſtitutio conditionalis præce-
dit,& legatum ſimplex ſequitur,ſi legatum ſimplex præcederet.
l.filium.quando di.leg.ced.& ibi eſt glo.ordi.Sed re uera ibi inſti
tutio præcedebat, & poſt inſtitutionem & legatum ſimpliciter
factum fuit adiecta conditio ad inſtit.mentò non cenſetur adie-
cta legato,quia ſatis apparet de mente defuncti, ꝙ noluit adijce
re inſtitutioni duntaxat. glo.tamen quæ eſt ibi,uera eſt in ſe, qa
maioris uirtutis aliquid eſt reſpectu ſequentium, ut influat in il
la,quàm econuerſo ut influat in præcedẽtia, vt no.in l.quiſquis.
de leg.3. Alia limitatio eſt,quando fieret ab eodem gradu , ſecus
ſi a diuerſis.l.ab omnibus.§.cum quidam.de lega.1. Item hanc l.
Intellige,ꝙ conditio poſita in inſtitutione cenſeatur repetita in
legato facto eidem,etiam ſi nõ ſit appoſita dictio repetitiua,hoc
amplius,quando in eadem uolun.fuit facta inſtitutio, & legatũ.
ſ.e.l.qui duos.ſed quando in codicillis, requiritur dictio,hoc am
plius.& ita fuit hic. Item iſta l.uidetur locum habere non ſolum
in legato non facto in defectum inſtitutionis, ſed etiam in facto
in illius defectum,caſus eſt in d.l.cum ſeruus, ſed uidetur extra-
neum, quia cum defectus conditionis faciat deficere inſtitutio-
nem, non deberet facere deficere legatum factum in eius defe-
ctum,ſed magis purificare, unde mihi ſemper fuit uiſa extranea
deciſio illius legis,dic ut ibi per Barto.Item habet locum iſta lex
non ſolum in cõditione emancipari, de qua plurimum loquun
tur leges de hoc tractantes, immo in qualibet conditione. text.
eſt in l.fin.§.fi.de doli.excep. nec eſt curandum ꝙ fiant in diuer-
ſis orationibus, licet in legatis quando inducitur repetitio uirtu
te actionis, Item, uel copulæ,& diſtinguatur,an fiant in eadem
oratione uel diuerſis,ut no.per Bar.in d.l.repetẽdis. & d.§.Caio.
non ſic quando inducitur per dictionem,hoc amplius.iuſta no.
in l.ſi tibi purè.ſ.de leg.3.Glo.opponit de l.Iulius Paulus. j.eod.
& non bene ſoluit, ſed dic ꝙ loquitur hic an conditio appoſita
in relicto facto uni, cenſeatur repetita in alio relicto facto eidẽ
per eundem,quo caſu dic ut ſupra dixi.ibi loquitur in conditio-
ne appoſita uni perſonæ, an cenſeatur repetita in aliam perſo-
nam,quo caſu etiam loquitur.l.mulieri.& Titio.ſupra eo.& te-
tigi.ſupra eod.titu.l.quæ conditio.

§.Mutiana cautio. Ratio huius §. eſt, quia quando ſunt plura impedimẽta nõ
ſufficit remouere unum ut poſſit quis intentum ſuum cõſequi.
l.ſi non lex.de hære.inſtl.& l.liberorum.§.notatur.de infami.

1 *Conditio appoſita adminiſtrationi tutelæ, non reddit dationem tutelæ conditionalem, ſed reſtringitur ex mente defuncti ad certum quid.*

1 §.Quocunque enim iudicio. †Conditio appoſita
adminiſtrationi tutelæ, nõ reddit dationem tutelæ conditiona-
lem,ſed reſtringitur ex mente defuncti ad certum quid:& cautio
legatorum cum poſſit remitti per teſtatorem, cenſetur remiſſa
qualitercunque appareat de intentione,ꝙ noluit præſtari etiam
ſi per indicia, & uerba conditionalia, & cenſetur remiſſa ſi ſuſe
relictum ſub conditione ſi non petatur dicta cautio, h.d. & no.
circa fi. ꝙ non ſufficit de facto fieri,ut cenſeatur cõditio pro de-
fecta,ſed bene ſufficit,ut habeatur pro impleta, ſi non poteſt de
iure impleri.l.Meuius.ſ.eo.& l.mulier.de condi.inſti. an autem
ſufficit de facto fieri ad euitandam pœnam, uide Bar.in l.ubi pa
ctum.C.de tranſact.& l.quidam cum filium.de uerb.obl.& not.
in l.ea quidem.ſi man.ita fue.alie.

L E X LXXVII.

1 *Conditio habetur pro impleta ſi ſtat per pupillum.*

1 CVm pupillus. †Opponitur contra hanc l.in-
quantum dicit,quòd conditio
habetur pro impleta ſi ſtat per pupillum, contra quia
pupillus poteſt licite recuſare cum conditio dandi ſine
tutoris auctoritate iu eius perſona non poteſt impleri, & ſi ſibi
daretur,non diceretur conditio impleta.l.ſi ſeruus decem. in fi.
de ſolu.ergo ſi ſtat per eum,non debet haberi pro impleta: pro-
pter hoc glo. intelligit inquantum dicit quando ſtat per pupil-
lum,quòd loquatur in conditione faciendi, quia illa poteſt im-
pleri in eius perſona ſine tutoris auctoritate, ſecus in conditio-
ne dandi,uel dic etiam quòd in conditione dandi poteſt intelli-
gi,ſi tutor erat præſens, & uolebat auctorari,& pupillus noluit,
ſed ſi recuſauit recipere,quia tutor non aderat, poteſt procede-
re glo.præterea etiam ſi ſine tuto.eſſet ſolutum,& pecunia eſſet
ſalua, conditio ſaltem de æquitate haberetur pro impleta, ſicut
cum debitor pupillo ſoluit,liberatur,ſaltem ope exceptionis, ſi
pecunia eſt ſalua, ut plene notatur in l. ait prætor. de minor.
Item oppo.extra glo. quod factum tutoris non facit haberi con
ditionem pro impleta,ſicut nec factum tertij, ſi eſt illicitum, &
poteſt haberi regreſſus contra eum.l.inde Neratius. ff. ad legem
aquil.Solut. tutor non reputatur extraneus, ſed idem cum pu-
pillo,& ſic indiſtinctè nocet pupillo, ſicut factum pupilli, licet
in penitus extraneo diſtinguatur.facit l.3.in fi.de tribu. per hoc
uidetur reprobari unum,quod dicit Bart. ſupra eod. l. Iulianus.
quia uidetur loqui contra iſtum tex. & l. Titia cum teſtamento.
§.ſi ea.de leg.2.dum dicit ꝙ factum tutoris non facit haberi con
ditionem pro impleta.

LEX

L E X LXXVIII.

1 *Dies mortis legatarij non reddit legatum conditionale, ſed dies mortis hæredis ſic.*

2 *An dies incertus reddat diſpoſitionem conditionalem.*

1 HÆres meus. †Dies mortis legatarij non reddit legatum conditionale, ſed dies mortis hæredis ſic.h.d. Et redditur ratio, quia diē primum euenturum eo uiuente certum eſt, ſed non ſic de ſecundo, ideo primo caſu certum eſt legatum omnino debendum, non ſic in ſecundo. In tex.ibi,(purum legatū eſt) ſub. quantum ad tranſmiſſionem, non quantum ad petitionem, nā proprie loquēdo illud dr̄ purum, quod de præſenti, i. ſtatim adita hæreditate peti poteſt.l.j.ſ.eo.& ſic illud, quod nec hēt ↄdōnem, nec diem, ſed iſtud habet diem mortis legatarij, vt ſtatim ſequitur, ergo non eſt proprie purum. Item nec ꝗrum ad oblōnem, quia non naſcitur oblō anteꝗ legatarius moriatur, & tunc ſi fuit relictum, cum Titius morietur, incipit naſci cum incipit mori, ſi autem poſt mortem, naſcitur in perſonam hæredis. leg. vna.C.vt act.ab hæred.& contra hære.incip.& no.in l.in omnibus. la 2.de reg.iur. ſecus quando legatum habet diem certum, & quando naſcitur obligatio incontinenti. l.e. cedere diem. de verb.ſigni. ratio diuerſitatis, quia primo caſu cum dies ſit incertus, quando etiam interuſurium medij temporis redditur incertum, propter quod minoratur quantitas, & ſic eſt incerta quātitas quæ debetur: ideo non poteſt incipere deberi. Sed ſi eſt certa an & quando, ſimiliter interuſurium redditur certum, & ſic ceſſat ratio prædicta: hoc videtur de mente Bar.hic. In tex.ibi, (cum ipſe morietur.) ſed quid cum tertius vel ipſe morietur, vel nō morietur? Rn̄deo idem ꝙ hic l.quibus dieb.ſ.quidam Titio. ſ.eod.licet gloſſ.in l.ſi pecunia.de lega.2.ſentiat contrarium.

2 †No.hic diſtinctionem, quam feci.ſ.eo.l.j.an dies incertus reddat diſpoſitionem conditionalem, quia ſi eſt incertus quando, ſed certus an diſtinguitur, ut hic an ſit certum euenturum viuo legatario, vel non, ſed ſi eſt omnino incertus an, & quando, reddit indiſtincte conditionalem tam legatum quam contractum. l.dies incertus.ſ.eod.

1 *Cautio mutiana committitur ad rem cum fructibus ſi fiat contra.*

2 *Aliud eſt relinquere uxori ſi uitam uidualem ſeruauerit, aliud relinquere quouſque uitam uidualem ſeruauerit.*

§.Qui poſt mutianam cautionem.

1 Cautio mutia.committitur, ad rem cum fructibus ſi fiat contra. Oppo.ꝙ non teneatur reſtituere fructus, nam præſtita cautione legatum fuit purum, ac ſi conditio eſſet impleta.ſup.eodem. l.mutianæ. & ſic interim antequàm ueniret contra, dicitur habuiſſe titulum & cauſam poſſidendi, ergo fecit fructus ſuos. Solu. verum eſt. ſed quia ſuo facto reſoluitur ti. perinde eſt ac ſi nunquam habuiſſet, non dico ꝙ redeat ipſo iure dominium in hæredem, ſed poſſunt peti ex iſta cautione, & poſito ꝙ non promiſiſſet expreſſe, ſed duntaxat non uenire contra, poſſunt

2 condici condōne ſine cauſa, ita intellige gloſſellam hic. † No. per iſtum tex. quòd aliud eſt relinquere vxori ſi uitam uidualē ſeruauerit, quia ſi præſtita cautione legatum percepit annuum, vel non, ſtatim cum nubit, reſtituit quicquid habuit, etiam alimenta. Aliud relinquere quouſque uitam uidualem ſeruauerit, quia tunc non reſtituit percepta, ſed de cætero non conſequetur, & ſic finitur legatum annuum pro futuro, non autem pro præterito, hoc uoluit Cyn.in l.fi.C.de indic. vidui. licet notarij ignorantes uim uerborum plerunque ponant vnum pro alio, & uidi de facto quendam notarium ſatis uerecundari: ſis ergo cautus quando es requiſitus ſuper concipiendis teſtamentis.

1 *Vſusfructus licet non poſſit alicui relinqui cum morietur, poteſt tamen relinqui ſub conditione negatiua, quæ non poteſt impleri niſi cum morietur.*

1 §.Quamuis vſusfruc. †Licet vſusfru. non poſſet alicui relinqui cū morietur, poteſt tamen relinqui ſub conditione negatiua, quæ nō poteſt impleri niſi cum morietur.h.d. Ratio eſt, quia iſta conditio fictè poteſt impleri per cautionem mutianam antequam moriatur, & ſic legatum vſusfruc. non erit inutile, ſecus in caſu præcedenti, quia remedio cautionis, non poteſt fieri ut primo conſequatur vſumfr. quam incipiat mori, & ſic legatum redderetur inutile, quia collatum in tempus quo debet finiri.l.e.Titio cum morietur, de vſufru.

1 *Conditio ſi mulier non nupſerit etiam ſi ſit appoſita alteri quàm mulieri, ſi erat talis, ſine cuius uoluntate non erat præſumendum ꝙ mulier deberet nubere, reijcitur.*

2 *Sicut non valet ſtatutum laicorum imponens pœnam clericis ſi aliquid faciant, ita ſi imponat pœnam conſanguineis eorum qui ſunt de iuriſdictione, ſi clerici aliquid faciant.*

3 *Subditi non poſſunt ſtatuere ꝙ non liceat appellare ad ſuperiorem, & ſi ſtatuunt non contra appellantes, ſed contra conſanguineos, ſi appellauerint, non ualet.*

Sicut mulier non poteſt obligare ſe ſub pœna de contrahendo matrimonium cum aliquo, ita nec pater uel alius conſanguineus ſtrictus.

1 §.Quod in fraudem. †Conditio ſi mulier non nupſerit etiā ſi ſit appoſita alteri quam mulieri, ſi erat talis, ſine cuius uoluntate non erat præſumendum ꝙ mulier deberet nubere, reijcitur. h.d. Ratio redditur in tex. quia conditio præſumitur appoſita in fraudem legis ad nuptias impediendas, adde quod no.ſ.eo.l.mulie-

2 ri & Titio.circa fi.glo.magnæ, †inducitur ꝙ ſicut non ualet ſtatutum laicorum imponens pœnam clericis ſi aliquid faciant, quia non ſunt de iurdiſ. ita ſi imponat pœnam conſanguineis eorum, qui ſunt de iuriſdictione ſi clerici aliquod faciant, quia cenſetur factum potius contra clericos, qui ex hoc redduntur timidiores, ergo eſt contra libertatem eccleſiaſticam. l.j.ſ. quæ

3 onerandæ, quarū rer.ac.non.da.facit c.ſciāt.de ele.lib.vj. † Item facit, quia ſubditi non poſſunt ſtatuere ꝙ non liceat appellare ad ſuperiorem in c. venientes. de iureiur. ſed pone ꝙ ſtatuunt non contra appellantes, ſed contra conſanguineos, ſi appellauerint, non ualet, ſicut ſi contra appellantem ſtatuiſſent. Et uidi Florentiæ talia ſtatuta, nec potuit Papa Martinus tantum facere, ꝙ remoueretur de uolumine ſtatutorum. Item facit ꝙ ſicut mulier non poteſt obligare ſe ſub pœna de contrahendo matrimonio cum aliquo, ita nec pater vel alius cōſanguineus ſtrictus, ſi mulier potius vellet nubere, quam facere illum incidere in pœnam, argu.hic, & ad plura alia poteſt induci. Non ſunt hic alia.

L E X LXXIX.

1 *Conditio de præterito, uel de præſenti falſa non ſuſpendit legatum, ſed prorſus uitiat, conditio uero de futuro poſſibilis ſuſpendit donec ſ impleta, modus non ſuſpendit, nec uitiat legati ſubſtantiam, ſed differt donec ſit præſtita cautio de modo implendo.*

2 *Conditio debet ſe habere ad eſſe, & non eſſe antequam impleatur, & licet repellat legatarium quo ad rem, non tamen repellit quo ad ſpem, ſi eſt poſſibilis.*

Conditio proprie non dicitur niſi de futuro.

3 *Una dictio poteſt poni pro alia, quando expedit ad ſanum intellectum colligendum, & ſecundum ſubiectam materiam.*

1 EAs cauſas. †Conditio de præterito, uel de præſenti falſa non ſuſpendit legatum, ſed prorſus uitiat, conditio vero de futuro poſſibilis ſuſpendit donec ſit impleta, modus non ſuſpendit, nec vitiat legati ſubſtantiam, ſed differt donec ſit præſtita cautio de modo implendo.h.d.ſecundum Dy. licet gl. infra ſcet iſtam legem, quam diuide, quia primo loquitur in conditione de præterito, vel præſenti falſa, uſq.ibi(eas uero) ſecundo in modo, vſq.ibi(nec enim) tertio ponit dr̄iam inter conditionem de futuro poſſibilem, & modum de futuro, prima ſuſpendit ſubſtantiam, ſecunda non, ſed differt petitionem, ſtatim enim naſcitur oblō & actio, & an modum impletum. ſed differtur petitio donec caueatur.l.quib. ſ.fi.ſ.e.ſed ante condōnem nec actio nec oblō naſcitur. In tex.

2 ibi(protinus) ſub. tam in re, ꝗ in ſpe. † In tex.ibi(non pro condōnibus.) No.ꝙ condō debet ſe habere ad eſſe & non eſſe antequā impleatur, licet repellat legatarium quo ad rem, ſed non repellit quo ad ſpem, qn̄ eſt poſſibilis, no. ergo ꝙ proprie condō non dr̄ niſi de futuro. In tex.ibi(quæ hn̄t moram.) i. dilationem temporis, q̄ non concernit ſubſtantiam, ſed executionem, & ſic non impeditur natiuitas oblōnis & actionis, ſed exercitium. †Vltimo

3 no.vnam gl. quæ ſemper allegatur, quod vna dictio poteſt poni pro alia, quando expedit ad ſanum intellectum colligēdum, & ſecundum ſubiectam materiam. facit l. cum uenderes. de contrah. emp.

L E X LXXX.

1 *Conditio appoſita in perſonam vnius ex coniunctis per dictionem, cum, de rigore verborum cenſetur repetita in perſonam coniuncti, ſed de æquitate in relicto libertatis non cenſetur repetita.*

2 *Inter ſeruum & ſeruam non eſt matrimonium, ſed contubernium, & quid de iure canonico.*

1 IVlius Paulus. †Conditio appoſita in perſonā vnius ex coniunctis per dictionem, cū, de rigore uerborum cenſetur repetita in pſonam coniuncti, ſed de æquitate in relicto libertatis non cenſeī repetita.h.d. ſm intellm Bar. In tex. ibi, (Stichus ſi rationes reddiderit.) hoc faciebat dubium, quia conditio reddendarum rationū fuit appoſita poſt nominationem Stichi, & ante nominationem cōtubernalis, vnde non videbatur concernere niſi relictū libertatis factum Sticho, & ipſum redderet conditionale. l.fina.ſ.Seio.de leg.2.& hoc tam de rigore, ꝗ de æquitate cuius contrarium ĩ. ſubijcitur. Sed rn̄de, ꝙ ille ſ.loquitur in cōiunctione per copulam, &: hic in coniunctione p, cū, quæ eſt maioris uirtutis in cōiungendo: ad quod uide Bar.in l.Gallus.ſ.j.de lib.& poſth. licet alib. dicatur ꝙ inter, &, & cū, nō ſit differentia quo ad coniun-

gendum.l.Titiæ textores.in fi.ſ.eo.de lega.j. ſed certe eſt dña in modo coniungendi, licet cũ vtraq. coniungat quantũ ad ius accreſ. & in hoc non ſit dña q̃tum ad alios effectus, plus ꝯiungit dubitatio cum,q̃ &. Sed ꝯ de l.mulieri & Titio.ſ.eo. ibi idem in dictione,&.c. Sol.ibi fuit condõ appoſita poſt noĩationẽ vtriuſ-
2 que coniuncti, ſed hic poſt noĩationem vnius tñ. † In tex.ibi(cũ contubernali.) No.ꝙ inter ſeruum & ſeruam nõ eſt mr̃imoniũ, ſed contubernium, ſed de iure canonico cum ſit ſacrũ, & apud Deum non ſit dña perſonarum, ꝯhitur & matrimonium indiſſolubile extra de cõiu.ſeruo. In tex. ibi (vel paria vel reliqua habente).l.Sticho,de quo ſ.& eſt ſenſus ꝙ Stichus, qui negotia adminiſtrabat,vel hẽbat pares rõnes cũ dño,qa tñ erant data q̃ſi accepta,& ſic nõ erat debitor,vel erat,quia plus aſcendebant accepta,& ſic habebat apud ſe reliqua,q̃ tenebatur reddere, nam vtranq.tenenit reddere,& hic tex.decidit,& hẽas in tex. (paria,) licet aliqui aliter habeant, & expone vt dixi ibi, pares rationes.
3 In tex.ibi(hanc condõnem.)hic incipit ſoluere,& primo qñ habebat pares rõnes,& ſic non erat debitor,quia nulla reliqua habebat, & tunc dicit ꝙ illa condõ habetur pro non appoſita, licet enim conſiſtat in facto,hoc factum non cenſetur teſtator requiſiuiſſe, niſi propter reliquorum reſtitutionem, ſi ergo nulla ſunt reſidua, nulla ratio erat reddenda, & ſic facta hæreditate factus fuit liber,& ad hr̃dem tranſmiſit legatum, & ſic in hoc eſt in eo fortius in contubernali, quia non poteſt cenſeri repetita conditio,quæ pro non appoſita habebatur, vſque ibi.(qđ ſi cum) ſi autem habebat reliqua, & ſic erat debitor, & ratio erat reddenda quantum ad Stichum, non eſt dubium, ꝙ deceſſit ſeruus cum conditionem non impleuerit nec legatum tranſmiſit cum haberet hæredem, & eadem conditio cenſebatur repetita in legato.l.proaui.in ꝑn. ſed eſt dubium quid in contubernali,an dicatur conditio defecta,nam ſi eſt repetita, dicendum eſt ꝙ ſic, alias ſecus, ſed reſpondet cum diſtinctione inter rigorem & æquitatem.In tex.ibi.(non ad coniungendam,&c.)ſub. in caſu prædicto fauore libertatis.aſt ſecus, ut inducat repetitionem condõnis poſtquam rigor verborum hoc importat. Ex hoc vr̃, ꝙ licet contubernalis conſequatur libertatem, non conſequat legatum,in quo cenſetur repetita conditio,& ceſſat fauor libertatis.licet glo.fi.dicat ꝯtrium. In tex.ibi.(tunc demum.)hic limitat quod ſ.dixerat in ver.(quod ſi cum)nam ſi per Stichum non ſtetit quo minus rationem redderet, ſed per hæredẽ,haberetur cõditio pro impleta ſi deceſſit liber, ſicut primo caſu, & no. finem iſtum pro intellectu l.iure ciuili.ſ. eo. ut intelligatur ſecundum iſtum finem, ut ibi dixi.

L E X LXXXI.

1 *Conditio appoſita in libertate cenſetur repetita in legato facto eidem.*
2 *Quando finis facti eſt datio,potius in obligatione reputatur dari quàm fieri.*
3 *Sicut repetitio conditionis quando haberet uitiare, non ſubintelligitur,ita ecõuerſo quando non poſſet ualere ſequens legatum niſi intelligeretur facta repetitio, ſemper intelligitur facta,ut reddatur ualidum.*
4 *Quando datio principaliter eſt in conditione, factum ſecundario, tunc inſpicitur potius datio quàm factum.*
Pœna appoſita obligationi quantitatis præſumitur appoſita in fraudem uſurarum,ſecus ſi apponitur obligationi facti.
Quid ſi mutuans centum alicui fecit pactum ꝙ intra annum reſtituere d(ea)t pecuniam,uel portare tot pignora quæ ualeant centum,& ſi non faciat promiſerit quinquaginta nomine pœnæ.
5 *Non ſufficit ei qui offert pecuniam debitam dicere ꝙ ibi erat tanta pecunia niſi numeretur.*
6 *Non ſtatur codici rationum adminiſtratoris aſſerentis ſe aliud expendiſſe, ſi negetur, niſi fiat fides de hoc, & qualiter poterit fieri fides per coniecturas.*
7 *Verba teſtatoris debẽt intelligi ſecundum morem,& conſuetudinem teſtatoris. Quid ſi ageretur de præiudicio alterius.*

1 CVm ſeruus. † Condõ appoſita in libertate cenſetur repetita in legato ſcõ eidẽ. Item ꝯdõ reddẽdarum rõnũ eſt mixta ex facto,& datione.i.ſolũne reliquorum, qñ ille cui iniungitur erat debitor ex adminiſtratione, nec alterum ſine altero ſufficit, ut uideatur impleri,ſed vtrunq.requiritur.h.d.tota lex. Et primo vſque ibi,quid ergo.loquit̃ de prima parte ſummarij: vſq.ad uer.ſ. legẽdas de 2.parte,in illo ver.declarat q̃ ptineant de illo facto,quia tria,ſ.ut exhibeãtur rationes, & legantur. Item ut fiat computatio. Item ut ea de quibus uertitur dubium,probentur.vſque ibi.nam ꝙ ipſe. Adde quartum,ut reſtituantur codices rationũ. l. ſi ita fuerit.de manu.teſt.in l.fin. ſ.ille.de lib.leg.& uide in gl. omnino poſtea in uerſi. nam quod probat quod dixerat vſque ibi,itaque. Vltimo concludit, ꝙ ſicut non ſufficit reſtitutio reliquorum ſine computatione, ut ſ. dixerat, ita nec econuerſo ſufficit computatio ſine reſtitutione, & hoc quando erat debitor,ſed ſi nulla erant reliqua, & ſic nõ erat debitor, neutrum requiritur, nec reſtitutio reliquorum quia nõ ſunt, nec computatio,cũ illa nõ fiat niſi ꝑꝑ reliqua, & ſic ꝯdõ hr̃ ꝓ nõ appoſita, qa vbi duo ꝑꝑ vnũ, ibi una tñ eſſe reputat.ſ.pxi.ibiq. ſi nulla ſunt

2 &c.l.q libertatis.ſ.a.de emi.& ita allegat Cy. iſtos tex. † Item etiã alle.ꝙ qñ finis facti eſt datio potius in oblĩone reputat̃ dari,q̃ fieri:quod inducit ad q.& dic vt no. in l. qui res ſ.mihi Romæ.de ſol.& l.cum proponas.C.de dol.p Bar.poſt Cy.&l.quodcunque.
3 ſ.fi.de verb.obl.† No.ꝙ ſicut repetitio condõnis qñ haberet vitiare,non ſubintelligit̃.l.ſi quis a filio,de leg.j.& l. Titia. ſ. idem rñdeo.de verb. obli.ita econuerſo qñ non poſſet ualere ſequens legatũ niſi intelligeret̃ facta repetitio,ſemper intelligit̃ facta, ut reddatur validum,ut hic. Sed opponit̃ ꝙ immo legatum ſcm̃ de fundo poſſit ualere,ẽt ſi condõ poſita in libertate non fuerit repetita,qa expreſſe apparet de uoluntate defuncti, aut quia legatũ eſſet purum ſine illa condõne,ut patet ĩ.eo.l. Iulia.ver. cum verò.Sol.fateor,ꝙ tunc non eſt nullum a principio,ſed eſt in pẽdenti,& ſi tpe aditæ hæreditatis quando cedit dies dicti legati, conditio extiterit q̃ appoſita fuit libertati,& ſic reperiatur factus liber,valebit legatũ pecuniariũ,ut ibi,qa rña cato. nõ hẽt locũ in legato facto ſeruo, cui eſt relicta libertas, cũ dies talis legati cedat ab adita hæreditate.C. de cad.tol.ſ.in nouiſſimo.Sed ſi tempore aditæ hr̃ditatis non extiterat condõ libertatis ex tunc reddit̃ legatũ nullum, qa dies eius inutil̃r cedit, cũ non reperiat eũ liberum,& ſic nõ eſt cui poſſit acquiri,vñ quidam hñt in tex. literã negatiuã ibi:iõ legatũ inutile nõ fit,ſub.a ꝑn. Aliqui affirmatiuam,& inutile fit, & tunc ſub.ex poſtfacto,hoc uoluit gl. ſ.
4 eum opponit de l.q̃ſitum ſ.j.de leg.i.† Itẽ no.ex ſecũda parte, ꝙ qñ datio principal̃r eſt in condõne facti,ſecundariu per illam dationẽ inſpicitur potius datio q̃ factum, vnde inducit p Dyn. nos habemus ꝙ pœna appoſita obligationi quantitatis præſumit̃ appoſita in fraudem vſurarum : ſecus ſi apponitur obligationi facti.l. cum allegas.C.de vſur.& l.Iul.ſ.idẽ.de act.emp. pone ꝙ mutuaui tibi centum cum pacto ꝙ reſtituas intra annum, & ſi non facis, promittis q̃nquaginta nomine pœnæ. Iſta ꝓmiſſio videret̃ facta in fraudẽ vſurarum,& non ualeret,ſed pone ad hoc vt valeat, facio in inſtr̃o poni ꝙ intra annũ reſtituere debeas pecuniam,vel portare tot pignora q̃ ualeãt c.& ſi nõ facias ꝓmittis q̃nquaginta noĩe pœnæ,uel promittis ſub dicta pęna venire corã iudice,& recipere ꝓceptũ de ſoluẽdo. An ꝓmiſſio pœnæ ualeat. Iſta practica antiquitus fuit inuenta Bononiæ ad obuiandũ illi fraudi,nã dicebãt antiqui, ꝙ ualebat,qa eſt appoſita obligationi facti.Dy.determinat ꝯtrium,qa illud ſcm̃ de portando pignora non fit ꝑꝑ ſe,ſed ꝑꝑ dationem pecuniæ,& ſic magis vr̃ pœna appoſita oblĩoni q̃titatis,q̃ facti,arg.huius tex.ibi,quaſi nihil intereſt,& arg.ſ.l.proxi.ver.quæ ſi nulla ſunt, & aliorũ iurium alleg.qa qñ finis facti eſt datio,reputat̃ potius datio quàm ſcm̃.Bar.diſtinguit. Aut hoc fuit ſcm̃ a principio celebrati cõtractus, & verũ dicit Dy.ut præſumatur illa cautela adhibita in fraudem. Aut ex poſt facto,& tunc ſecus, & procedat practica Bononiẽ.q̃ ẽt hodie eſt in vſu,ut ibi uidi ꝑ gl.in l.ſed & ſi qs.ſ.ſi.ſi qs cau.ꝓ iſta diſtinctione facit l.4 ſ.ſi ab ignoto.de manu. vbi facilius ꝓſumit̃ fraus ex his q̃ a prin. fiunt,q̃ ex his quæ ex poſt fa-
5 cto.vide Bald.in d.l.cum allegas. vbi uidetur aliter loqui.† Item no. in verſi.nam non,quod non ſufficit ei qui offert pecuniam debitam dicere quòd ibi erat tanta pecunia niſi numeret̃, quia poſſet ibi cõtineri reproba pecunia,uel non tota,nec poſſet notarius conficere inſtrumentum numerationis,vide Bal.in rubr. de fide inſt. in v.q. & Bar.hic tangit allegans tex.in Authen.ut
6 exac inſtan.dotis,&c.† Item no.in ver.ineſt, quod non ſtatur codici rationum adminiſtratoris aſſerentis ſe aliquid expendiſſe,ſi negetur niſi fiat fides de hoc,hoc uoluit tex.ibi, hæredis notitia inſtrui.&c.poterit autem fieri fides per coniecturas.l.ſi.de exerci.& C.de ali.pu.præ.l.j.vel 2.& ſi reperiantur expenſæ factæ, licet non poſſit docere quòd fecerit, quaſi præſumatur feciſſe ſi
7 non erat alius,de quo magis poſſit præſumi. † Item no.in verſi. nam quòd. quod verba teſtatoris debent intelligi ſecundũ morem & conſuetudinem teſtatoris,ad hoc.ſ. de vſuf.leg.l.Sẽpronio.ſ.fi.& l.pe.in pn̄c.de ali.leg Sed contra ſ. de rebus eorum. l.prima.ſ.ſi defunctus. Sol. quando ageretur de præiudicio alterius non præſumitur uoluiſſe defunctum quòd fiat per hæredem,quod ipſe erat facturus, ut ibi, quia de præiudicio pupilli agebatur,alias ſecus,vt hic. & quod no.in le.æquiſſimum.ſ.fructuarium.de vſuf.& l.edicto.ſ.extat.de iure fiſ.& l.vel vniuerſorum.de pig.actio.

L E X LXXXII.

1 *Inſtitutio facta de filio in poteſtate ſub conditione ſi probauerit ſe filium, non ualet tanquam facta ſub conditione, quando non ſit facta ſub eius poteſtate.*
2 *Probatio filiationis eſt impoſſibilis, ut uere probetur, & qualiter fiat indirecte.*

1 LVcius Titius. † Inſtitutio facta de filio in poteſtate ſub conditione ſi probauerit ſe filium, non ualet tanq̃ ſub condõne,qñ non ſic facta ſub eius ptãte.h.d. Hoc uerum eſt iure iſto, ſed hodie iſta condõ, ſicut quælibet quæ non ſit in eius poteſtate, reijcitur de legitima ſecundum opi.gl. quã ſequit̃ Bar. & ſic ualeret inſti-

inſtitutio, qđ dic vt l. ſi pr̃. C. de inſti. & ſubſti. Opp. ꝙ iſta condõ non vitiet teſtm̃: nam ēt ſi non fuiſſet appoſita ſi negaret, filius hr̃et hoc ꝓbare, cum ſit inſtitutus vt filius, & ſi non probaret, nõ admitteretẽ. l. ſi pr̃. & l. nec apud. C. de hære. inſti. & l. eã quã. C. de fideic. & ſic expreſſio ꝯdõnis, q̃ inerat, non vr̃ aliquid oꝑari. Sol. imò oꝑatur, qa aľr exprimit̃ q̃ inſit, qa ſi non eſſet expreſſa, admitteret̃ alio nõ negante ipm̃ filiũ: ſed ſi eſt expreſſa, ēt ſi alius nõ neger nõ admittit̃ niſi fcã hac ꝓbõne corã iudice, & ſic interim reperit̃ p̃teritus, ſi. ſ. eo. l. ſi ita expreſſum. & l. ſi ita. §. illi ſi volet.
a de leg. 1. †In gl. fi. Iſta gl. all. ꝙ probõ filiationis eſt impoſſibilis, vt verè probet̃, pt tñ ꝓbari indirectè, & p̃ſumptionib. iuris, quarum vna eſt, ꝙ talis & talis fuerunt ꝯiuges. & ex eis eſt natus. l. filiũ. ſ. de his q̃ ſunt ſui, vel alie. iur. alle. in gl. & l. ſi vicinus. C. de nup. nã lex p̃ſumit natum ex marito, licet vxor ſit adultera. l. miles. §. defuncto marito. ĩ. de adul. & iſta eſt magis directa probatio, q̃ poſſet fieri, licet non ſit vera, ſed coniecturata à l. Eſt & alia, ſi ſuit habitus & reputatus tanq̃ filius, & ſic erat in quaſi poſſeſſione filiationis, quod dic vt l. j. §. i. de quæſtio. & l. j. §. Iulia. de lib. agno. & vtrobique per Bar. in l. j. C. quorum bonorum.

LEX LXXXIII.

2 *Conditio mixta deficiens per caſum non facit deficere legatum alimentorum, niſi fuerit facta contemplatione illius in cuius perſonam caſus accidit.*

a ILlis libertis. †Conditio mixta deficiens ꝑ caſum nõ facit deficere legatũ alimentorum, niſi fuerit fcm̃ ꝯtemplatione illius in cuiꝰ perſonã caſus accidit. h. d. ſm̃ intellm̃ Bar. Concor. l. j. C. de lega. & l. Caio. de ali. le. Et diſtingue, aut loquimur in alio relicto q̃ alimentorũ, & tunc ſi condõ mixta deficit ꝑ caſum in cuiuſcunq; pſona ꝯtingentem deficit relictũ. l. in teſtõ. la 2. ſ. eo. Aut in relicto alimentorũ, tũc aut ꝯſtat ꝙ fuit relictũ ꝯtemplatione legatarij, & non deficit ſi caſus nõ ĩ ꝯtingit pſonã legatarij, ſed hr̃dis, in cuius perſona dẽt impleri, vt in 1. par. legis. Aut ꝯſtat, ꝙ non ꝯtemplatione legatarij, ſed hr̃dis, & tunc ſecus vt in fi. l. aut dubitat̃, & tunc aut appoſita fuit condõ ſi moratı fuerint cũ hr̃de. & p̃ſumit̃ legatũ ꝯtemplatione legatarij, ſed condõ contẽplatione hr̃dis, q a minus grauat̃ dando in domo q̃ extra. l. Caio. §. fi. de ali. leg. & ſic ēt põt intelligi prima pars. Aut fuit appoſita cõdõ ſi adminiſtrauerit negona hr̃dis, & cum eo moratus fuerit, & p̃ſumitur potius factum contemplatione hr̃dis, & deficeret mortuo hr̃de, & ſi eſſent plures, & vnus deficeret pro rata. l. Gaio Seio. de ali. le. ſed Dyn. hic non rectè conſiderauit cum diſtinxit cuius cõtemplatione ſit appoſitã ꝯdõ, nã condõ non põt dici appoſita niſi gr̃a hr̃dis, nec tex. ꝓbat dictũ Dy. ſed dicit ꝯſiderandũ ob cuius vtilitatẽ relicta ſunt alimenta, & per hunc modum ſoluunt̃ oĩa ꝯ̃ria formata in glo. j.

LEX LXXXIIII.

a *Legatum alicui relictum cum petierit non eſt conditionale.*

a TItia hæredis. †Legatum alicui relictũ cũ petierit nõ eſt condõnale. h. d. ſic & ſtipulatio. l. decem cum petiero. de verb. obl. & hoc qñ fuit appoſita dictio eum, q̃ denotat principl̃r tp̃s, ſed ſi dictio ſi petierit, eſſet condõnale, ſicut ſi voluerit, & ſi prius decederet, non tranſmitteret. l. ſi ita. §. illi. de leg. j. Ita declar̃at Bar. hanc l. ponendo dñam inter ſi, & cum. ſ. eo. l. j. & hoc qñ non concernunt ſubſtãm, ſed executionem. Sed opp. ꝙ non ſit vis, an cõcernat ſubſtantiam vel executionem. l. quibus. §. quidam Titio. ſ. e. Sol. ibi qñ apponuntur circa aliud, quod nõ inerat de natura legati, nã non refert legare ſi Titius, vel cum Titius morietur, vel ſimpliciter, & mandare, ꝙ ſoluatur ſi vel cum Titius morietur, vtrobique enim eſt condõnale, vt ibi, qa mors Titij non inerat huic legato ſi non fuiſſet expreſſa: cum autem exprimitur id quod inerat, non refert vtrum apponat̃ dictio, ſi, vel cum, circa executionem legati, vt ſ. eiſi. nã hr̃s non tenet̃ dare legatũ niſi petatur. In tex. ibi, filijs eius, ſed cum ipſi eſſent in p̃tãte patris inſtituti a matre eademq; auia q̃ſio poteſt fieri reſtitutio, quæ valeat cum ſtatim reacquiratur patri? Sol. dic vt l. cogi. §. ſi pater. & l. vbi purè. infra ad Treb. & quod no. infra eod. l. ſi cui legatum.

LEX LXXXV.

1 *Seruus cui libertas, & legatum ſub conditione relinquitur manumiſſus, vel alienatus non conſequitur illud niſi impleatur conditio, in cuius euentum legatum fuit expreſſè collatum.*

2 *Per alienationem ſerui non extinguitur legatum ſibi factum cum libertate, ſed tranſit in emptorem.*

a IVlianus. †Seruus cui libertas, & legatum ſub condõne relinquit manumiſſus, vel alienatus non conſequitur illud niſi impleat̃ condõ, in cuius euentũ legatum fuit expreſsè collatum. Item r̃la catoniana nõ impedit legata quorũ dies cedit ab adita hr̃ditate. h. d. Bar. In tex. ibi, (dare,) dicit gl. cuidã extraneo. q. d. non hr̃di, & hoc ideo, quia ſi hæredi, conditio non poſſet impleri niſi poſt aditam hr̃ditatem. l. ſi in diem. ſ. eo. cum ante non ſit hæres, & ſic non poſſet locũ habere quod ĩ. ſubiicitur ante fi. ibi, (cum poſſet condõ libertatis, ante aditam hæreditatem impleri, &c.) In tex. ibi (& na liber eſſe.) glo. dicit ꝙ iſta uerba faciunt condõnem, quod no. nam hoc contingit per ordinẽ, qa voluit ꝙ primo daret x. & poſtea eſſet liber, & hoc eſt perinde, ac ſi dixiſſet, lego libertatem ſi dederis x. qa ſic condõ venit implenda anteq̃ quærat̃ emolumentũ, vt ſ. e. l. cũ tal. §. Titius Et ibi tetigi. In tex. ibi, (q̃ ſi condõni libertatis paruiſſet.) ꝯ̃trium videbatur, nam licet condõ appoſita in relicto libertatis cenſeretur repetita in alio relicto ſibi facto. ſ. eo. l. cum ſeruus. attñ quantum ad relictum libertatis euanuit, non enim expediebat impleri, vt cõſequeret̃ libertatem, cum iam eſſet conſecutus es manumiſſione in præced. caſu, nec in ſc ſi fuit alienatus, quia per hoc cenſet̃ reuocatum relictum libertatis, q̃ non p̃t competere in præiudicium emptoris, vnde ſic videbatur ꝙ euanuerit q̃tum ad legatum pecuniarium, in quo in ꝯ̃ñam videbat̃ tacitè repetitum ex quo euanuit in principali, & hoc per l. ſi in diem. §. fi. & quod no. in l. cum tale. §. Mæuio. in glo. ſ. eo. Solu. in illo §. fi. in prin. conditio appoſita in principali habebatur ꝓ nõ appoſita, qa continebat illud, qđ tacitè inerat, & eodem mõ, vnde nec operatur in acceſſorio, nec fingit̃ repetita, ſed hic a principio valuit appoſitio condõnis, & incœpit operari in relicto libertatis, & in ꝯ̃ñam inducta fuit repetitio in legato pecuniario, licet enim euaneſcat q̃tum ad relictum libertatis principale, nõ euaneſcit q̃tum ad aliqđ, quo minus duret tacita repetitio, hæc
a eſt intentio huius l. ſubtilis. In tex. ibi, (Idem in emptore.) † No. ꝙ per alienationem ſerui non extinguitur legatum ſibi factũ cum libertate, ſed tranſit in emptorem. Sed ꝯ̃, quia extinguitur legatum libertatis eidem factum, ergo & pecuniarium, quod nõ valuiſſet a principio ſi libertas relicta non fuiſſet. l. ſi ſeruus. de adimen. leg. Sol. nõ eſt verum ꝙ extinguatur penitus legatum libertatis per alienationem, nam poſſet redimi, & valeret, vt in eadẽ l. probatur, ſed ſi adimeretur expreſsè libertas, ēt legatum pecuniarium cenſeretur ademptum, vt ibi hr̃. In tex. ibi, p̃nti die datũ eſt. hoc expreſsè dicto ꝙ debeatur p̃nti die, alias præſumeretur relictum ſub condõne ſub qua libertas ſ. eo. l. cum ſeruus. & dixi in l. quæſitum. §. j. de leg. j. & diſtingue, vt ibi notaui pro deciſione huius l. In tex. ibi, nec catonianæ iniæ, quia dies relicti facti ſeruo a dño cum libertate cedit ab adita hr̃ditate. C. de cad. toll. l. j. §. in nouiſſimo. ideo non hẽt locum r̃la cato. ſed expectatur, an tp̃e aditæ hr̃ditatis reperiatur liber, & valet legatum, qa eſt cui acquiratur, & ſic cedit vtiliter, an nõ, & tunc ſecus, & hoc ſi fuit inſtitutus ex̃neus, inter cuius aditionem, & mortem eſt dare medium, in quo p̃t condõ libertatis exiſtere, ſecus ſi ſuus hr̃s, inter cuius aditionem, & mortẽ non eſt dare mediũ, vñ ſi teſtõr tp̃e teſtamenti deceſſiſſet, cũ tunc penderet condõ libertatis, non poſſet valere legatum purè factum, & hoc eſt quod ĩ. ſequitur. De quo arti. an inter mortẽ, & aditionẽ in ſuis & neceſſarijs ſit dare medium, vide Bar. in l. fi. de condi. inſtit. & tangitur hic in glo. fi.

LEX LXXXVI.

2 *In vltimis voluntatibus quando vltima ſcriptura valet, & inſpici debeat, & nume. 3.*

3 *Non p̃ſumitur quis incontinenti ſe velle corrigere, etiam in actib. inter viuos.*

4 *Quando ſunt plures, & diuerſæ formæ datur legatario optio ex qua forma velit legatum, non autem hæredi, ſic in legato alternatiuo, vel generis quando ſpecies reperiuntur in patrimonio.*

5 *Si ſecundum legatum ſit ſub commemoratione primi, etiam ſi incontinenti, quod videatur a primo receſſum.*

6 *In legato conditionali capacitas, vel incapacitas legatarij inſpicitur tempore conditionis.*

7 *Si dono tibi omnia bona tua intelligitur, ſcilicet præſentia, & non futura.*

8 *In publicationem bonorum alicuius veniunt legata facta pure, quorum dies ceſſerat, licet non eſſent acceptata ſi poſtea acceptantur, & quare.*

Caſus in quo deportatus poteſt habere hæredem.

An in confiſcatione veniant iura conditionalia.

a QVod traditum. †In hac l. cũ ſeq. traditur regula bimẽbris. Sed in l. nõ ad ea. ponuntur tres deciſiones ad primum membrũ, & hoc ſufficiat ꝓ ſummario. †No. in l. non ad ea. ꝙ qñ
a alicui relinquit̃ eadẽ res ab eodẽ ſub diuerſis formis, vel in eadẽ ſcriptura, vel diuerſis, dũ tñ ex interuallo. i. aliquo medio interueniente in caſu præce. qñ in eadẽ ſcriptura per ſcđam formam cenſet̃ eſſe receſſum a prima. Ita intelliguntur leges dicentes, ꝙ in vlt. volun. vltima ſcriptura valeat. l. ſi tibi, & mihi. §. in legatis. de lega. j. Contra de l. ſi te ſolum. de hære. inſt. Sol. hic in legatis, ibi in inſtõne, in qua inſpicit̃ forma q̃ plenior eſt, vñ ſi te inſtituo primo purè, poſtea ſub ꝯdõne ex interuallo, nõ valet ſcđa, ſed prima, qa eſt plenior, vt ibi. Et ſi ſub diuerſis ꝯdõnibus inſpiceretur illa, q̃ prius exiſteret, Tene menti, & alia euaneſceret, & hoc qa
3 fauorabilior eſt inſtõ, q̃ legatum. †Itẽ no. in ver. qđ ſi purè. ad declarationem §. in legatis. cum ſimi. vt tunc inſpiciat̃ vlti. forma, vel ſcriptura. qñ ex interuallo fiunt, ſecus ſi incontinenti, uel cõtinuata ſcriptura, qa non cenſet̃ una prior, q̃ alia, & ſic non cenſetur receſſum a præce. & hoc non eſt alibi ſm̃ quoſdã, vñ allegatur cum glo. ꝙ non p̃ſumitur qs incontinenti ſe velle corrigere,
4 etiam in actibus inter viuos. †Item no. ꝙ qñ ſunt plures, & diuerſæ formæ datur legatario optio, ex qua forma velit legatum: non

autem hr̄di.ſic in legato alternatiuo, vel gn̄is qn̄ ſpēs reperiunt̄
in pr̄imonio.l.Lucio.de leg.1.& l.legato gn̄aliter.& hoc eſt ſpāle
in ultimis uolun. ut creditori det̄ electio tam circa formā q̄ cir-
cares,lecus in ɔ̄ctib.l.plerunq;.in fi.de iu.do. ſed cuius utilitatis
5 ſit hæc inueſtigatio.dic ut in gl.†Ex alio dicto in uer.niſi,&c.no.
ſi ſcḋm legatū ſit ſub ɔmemoratione primi ēt ſi incontinenti, vr̄ a
primo receſſum,& p̄ hoc vr̄ q̄ ſi legaui Titio fundū,deinde dico
ēt incontinenti,fundū quē legaui Titio,lego Seio,q̄ iſti nō ſunt
re ɔiuncti,ſed ſolus Seius admittat̄ quaſi primū legatū ceſſeat̄ re-
uocatū.Qualr̄ ergo intelligunt̄ iura de re tm̄ ɔiunctis.C.de cad.
tol.l.j.§.ſi naūt diſiuncti.dicit Dy.qn̄ res legata vni legat̄ alteri nō
ſub ɔmemoratione primi,ut lego fundū Titio,eundē lego Seio.
Sed ſi dicerē fundū quē Titio legaui lego Seio, iſti nō eſſent con
iuncti.Ita dixit Dy.quē Bar.reprobat per l.item qḋ Sabinus.ſ.de
hære.inſti.circa prin.Ad legē iſtam r̄ndet, q̄ loquit̄ qn̄ cidē ſit le
gatū de eadē re plures,nos loquimur qn̄ diuerſis perſonis : nam
primo caſu nihil oparet̄ ɔiunctio . in ſcḋo ſic, q̄a facit ambos ad
idē legatum ɔcurrere.Bal.in l.ſi furtidianū.C.de leg.vr̄ ſuſtinere
Dy.Sed plus placet opi.Bar.de quo ēt per eū in l.re ɔiuncti.de le
6 ga.3.poſt prin.†In gl.(ſed qḋ prodeſt.) gl.ſp alle.ad plura,primo
q̄ in legato ɔdōnali capacitas , uel incapacitas legatarij inſpicit̄
t̄pe ɔdōnis , unde licet eſſet incapax t̄pe teſti,ſi t̄pe condōnis eſt
capax,ualet legatū, q̄a r̄a cato.non hēt locū in legatis ɔdōnali-
7 bus,ſed puris.l.pe.de reg.cato.& idē in inſtōne hr̄dis,vt ibi.†Scḋo
no.ex gl.ſi donaſti oīa bona tua,intellr̄.ſ.p̄ntia,non futura,& ſic
ualet:& in iſta donōne ueniunt ēt ea q̄ tibi nō erant perfectē q̄-
ſita,puta legata,quorū dies ceſſerat, & ſic tibi erat q̄ſitū dn̄ium,
uel actio:tn̄ reuocabilr̄,q̄a non acceptaueras. qḋ no.q̄ aūt q̄tum
tut in futurum,ēt ſi ex cā de p̄terito,q̄ hēt originem ante non ve
niunt,niſi fuerit dcm̄ expreſſè , & tunc non ualeres donatio de
p̄ntib.& futuris.l.fi.C.de pact.qḋ aūt dixi ēt ſi ex cauſa de p̄teri-
to,vr̄ intelligi qn̄ acquiſitio non trahit̄ retro,ut in legatis , in q-
bus condō retro non trahit̄.l.j.§.1.ad Silla.Sed ſi retro trahit, pu-
ta dēbatur tibi aliud ex ɔ̄ctu,donaſti oīa bona, poſtea extitit cō-
ditio,an ueniat in donōnem,tanq̄ quæſitum ex cā præce.an nō,
tanq̄ poſtea quæſitum,vr̄ diſtinguendum,an ſis uſus uerbo præ-
ſentis t̄pis,ut dono oīa bona uel iura, q̄ habeo, & non uenit.l.ſi
ita ſcripſiſſet.de lega. 2. an uerò ſimplr̄,& tunc uenit,arg.illius l.
8 cogita tn̄ ſuper hoc.†Item not. q̄ in publicationē bonorū alicu-
ius ueniunt legata facta purè,quorum dies ceſſerat,licet non eſ-
ſent acceptata, ſi poſtea acceptant̄, quia acceptatio retrotrahit̄,
ſicut repudiatio.l.legatarius.§.j.de leg.j. ſed iura ɔdōnalia non,
licet condō exiſtat,& acceptentur:& ſic non ueniunt niſi p̄ntia,
pro quo l.ſi deportati ſeruo.de leg.3.ubi poſt deportationem, &
confiſcationem pōt deportatus acquirere ſeruū,& eſt ſuus,& ſic
non uenit in confiſca.l.ſi mandauero.§.is cuius.mandati.No.tn̄
q̄ ſi decedat in deportatione,non poteſt in illis hr̄e hæredē, ideo
deueniunt in fiſcum,ita intellr̄ in l.2.C.de bo.proſcr.Sed ſi fiſcus
nollet,iſte eſt caſus in quo deportatus pōt hr̄e hæredem ab inte.
gl.in l.ea ſola.de reg.iur.& uide Bart.in l. certa forma.de iure fiſ.
lib.x. C. & an in confiſcatione ueniant iura conditionalia, uide
in l.quoties.in fi.de noua. & tangit Bal.in l.j.de bo.lib.Adde q̄ in
ſententia interlocutoria primi decreti uidentur uenire iura con
ditionalia.l.quamuis.in j.lect.gl.de bo.auc.iud.poſſ.

LEX XCI.

1 *Pater qua actione compellatur emancipare filium.*
2 *Officium iudicis dicitur remedium extraordinarium,& hoc reſpectu actionis quæ dicitur ordinarium.*
Iudicium agitatum ſuper officio eſt ordinariū,niſi miſericorditer imploretur.
3 *Caſus in quibus pater cogitur emancipare filium.*
4 *Qui committit moram in præcedenti,uidetur committere etiam in conſequenti ad quod illo mediante peruenitur.*

1 SI cui legatum.†Ad emancipandum filium non
pōt pater cōpelli iure act. ſed offi
cio iudicis , & ex æquitate poteſt compelli ſi legatum ſcm̄
ob hanc cām acceptauit,uel inſtituit . Item rogatus filium
emancipare , uidetur rogatus filio reſtituere id quod a rogante
filio relictum fuerat.h.d.cum ſeq.In tex.ibi,(manumittere.) i. e-
mancipare ad inſtātiam,& petitionem filiorum.In tex.ibi,(a pe-
titione fideicommiſſi).i.dicere,q̄ non hn̄t actionem ex teſtō iſti
filii ɔ̄ patrem,ut eos emancipet, licet pater legatum acceptaue-
rit , ſecus in legato pecuniario relictu a legatario, quia daretur
actio ɔ̄ legatarium.l.ſi legatarius.de lega.3.in 1.char. Ratio autē
quare non datur actio ponitur in l.filiusfa.§.ſcḋm vulgarem.de le
ga.1.quia patria ptās eſt inæſtimabilis, unde oneratus onere æſti
mabili non poteſt grauari onere inæſtimabili. facit l.planè.la 2.
§.fi.de leg.1.In tex.ibi,(extra ordinem.)i.officio iudicis,& ex æqui
tate propter rationem,quæ ſubiicitur in uer. (neque enim.)ſiſe,
2 ſi cer.pet.l.cum filiusfa.cum ibi no. †.Et ſic not. q̄ officium iudi-
cis dicitur remedium extraordinarium:& hoc reſpectu actionis,
quæ dr̄ ordinarium:nam regula eſt,q̄ ſine actione nullus experi
tur:ubicunque ergo reperitur quem admitti ſine actione, p̄pter
æquitatem aliquam dicitur extra ordinem admitti. Non autem
intelligas , q̄ iudicium agitatum ſuper officio nobili dicatur ex-
traordinarium:imò eſt ordinariū,ſicut ſ.in acti. qm̄ datur libel-
lus,& lis conte.q̄a loco actionis proponitur in c.fi.de offi.iud.&
l.Papi.exuli.de inno.niſi miſericorditer imploret̄,vt no.glo.ſ.de
interro.act.ſuper rub. Et iſta no.q̄a frequenter ſtatuta dn̄t , q̄ aſt
duret inſtantia in iudicio ord.aliter in ex̄or ut eſt hic , nā non dr̄
extraor.p̄p hoc ſolum q̄ ſit intentatum offm̄ iudi. nobile, ſed ſo
lum,qn̄ eſt caſus in quo non requiritur iuris ordo,nec lit. conte.
uel datio libelli,ut in iudicio executiuo.l.a diuo Pio. §.ſi ſuper re
bus.de re iud.Sed op.q̄ ēt offm̄ iud.non cogat̄ emancipare.l.uxo
rem.§.hı̄s.de leg.3.Sol.ibi econuerſo nō compellit̄ quis adopta-
re,ſi acceptauerit legatū ob hoc ſcm̄,ſed emācipare ſic,ſi ſic pri-
mum durius reputat , quia pr̄ aſtringitur inſtituere adoptiuū,ſi-
cut naturalē.Illud intellige qn̄ p̄ uiā fideic.illud onus adiungit̄ .
Si aūt per uiam ɔdōnis , non pōt cōſequi legatū niſi condōnem
adimpleat & adoptet,ita pōt intelligi l.in teſtō. & l.ſi qs in teſtō.
de condi.inſti. quicquid gl.ibi dicat:eodē mō ſi eſſet ſcm̄ legatū
ſi filiū emanciparet, ēt de rigore non poſſet ɔſequi legatum niſi
3 emanciparet,ut j̄.in uer.(ſed deinde.)† An aūt pr̄ poſſit filiū in-
uitū emancipare?Dic ut in Auth.qui.mo.na.eff̄i.ſui. §. gn̄aliter.
coll 7.& l.fi.de his qui ſunt ſui vel alie.iur.& Inſti. qui.mo.ius pa.
pote.ſol.in fi.& l.quidā cū filiū.de uerb.obli.per Bar.caſus autē
in quib.pr̄ cogit̄ emancipare filiū,uide in l.non pōt.de adopt. In
tex.ibi,(iiſq; reſtituere hr̄ditatem.)i.patrem,in qua dicti filij fue
rūt inſtituti: nā ex quo rogauit, q̄ emācıparet,vr̄ uoluiſſe,q̄ gau-
deant bonis ſibi relictis,& iō grauauerit de emancipando, q̄a pa
ſum prodeſſet emancipatio ſi non eſſent ſibi reſtituenda , q̄a eſ-
ſent q̄ſita pr̄i iure iſto,vn̄ all.q̄ q̄ vult unū, vr̄ velle aliud ſine quo
illud modicæ eſſet utilitatis,& ſic C.de fideic.l.q̄uis.Non aūt in-
telligas q̄ teneat̄ reſtituere partē, ī qua pr̄ ipſe fuit inſtitut',hoc
ſentit gl.q̄ inci.(hæc p̄ſumptio.) licet Bart.dicat q̄ ſentit ɔ̄riū, ſed
non uideo . an autē pr̄ grauatus reſtituere filio uideat̄ grauatus
emancipare,dic vt l.vbi purè.& l.cogi.§.ſi pr̄.ad Treb.In tex.ibi,
4 (uidetur.)No.†q̄ qui committit moram in præcc. uidetur cōmit-
tere etiam in conſequenti,ad quod illo mediante peruenitur.

LEX XCIII.

1 *Conditio dandi certæ perſonæ nomine proprio nuncupatæ non poteſt impleri niſi in perſonam illius,ideo ſi ille decedat,cenſetur conditio defecta, nec poteſt impleri in perſona hæredis.*

1 CVm ita datur.†Conditio dādi certæ perſonæ
noīe p̄prio nūcupatæ non p̄t
impleri niſi in perſonā illius:iō ſi ille decedat, cenſetur
ɔdō defecta,nec p̄s impleri in p̄ſonā hr̄dis. Fallit in ſta-
tulibero fauore libertatis , ſi hēbat pecuniā paratā t̄pe mortis il-
lius,q̄a hr̄ pro impleta,ēt ſi nulli det, ſed ſi ſit noīatus p̄ nomē ap
pellatiuū,pōt impleri in perſonā hr̄dis, in quē tranſit nomen ap
pellatiuū.h.d.Et ſic patet hic expreſſè, q̄ ɔdū dandi nō eſſet me-
rè p̄tātiua,q̄a ſi deficeret per caſum contingentē in perſonam il
lius cui erat dandum,non deficeret legatum.l.quæ ſub ɔdōne. §.
quoties. de condi.inſti cuius ɔ̄trium hic dr̄,ſed dr̄ mixta,ita no.in
l.j.C.de inſti.& ſubſti.in gl.Sed reputatur p̄tātiua ad effectum ut
poſſit filius ſub ea inſtitui,quia reputatur facilis ad ſimilitudinē
aliarum poteſtatiuarum,ut patet in l.fi.de condi.inſti.

LEX XCIIII.

1 *Tranſlatio legati cenſetur facta ſub eadem conditione, niſi ſit talis quæ cohæreat perſonæ primi legatarij.*

1 LEgatum ſub conditione.† Trāſlatio
legati cenſe
tur facta ſub eadem ɔdōne,niſi ſit talis qui cohęreat per-
ſonæ primi legatarii.Da exemplum de hoc ultimo in l.le
gatum ſub conditione.de adi.leg. Et intellige hanc legem quan
do in eodem teſtamento,uel in codicillis facta eſt tranſlatio,ſe-
cus quando in alio teſtameoto,per quod reuocatur primum,q̄a
tunc non ſubintelligitur eadem conditio.l.Status,& ibi no. per
Dy.& Bar.de iure fiſci. Item loquitur hic quando facta fuit in p-
ſonam diuerſam.Si uero in eandem,ſimiliter ſubintelligitur, ne
ſit ſuperflua tranſlatio.l.ſi tibi certam.de adim. leg. Item loquit̄
in onere cōditionis.Item in onere fideicommiſſi. l.Caio.in prin.
de adi.leg.In tex.ibi,(tranſlatum uidetur,)& eſt conditio tacita,
tamen ſuſpendit legatum ſecundi, ſicut expreſſa,quia prouenit
ex coniectura mente defuncti, cum non ſit mere legalis , alias
ſecus j̄.eo.l.conditiones.Et idem ubicunq; conditio præceden-
tis legati cenſetur repetita in ſeq.etiam de alia re facta.l.quod pu
rè.quando dies leg.ced.In gl.fi.ibi(de hære.inſtit.l.ſub conditio-
ne.) tu dic melius, q̄ ibi loquitur in ſubſtitutione vulg.quæ con
cipitur in defectū inſtitutionis , quo caſu procederet diſtinctio,
quia quando fit in inſtitutione hæredis,non cenſet̄ repetita con
ditio: ſecus in legatis,quia ſubintelligitur repetita cōditio. C.de
cad.tol.l.j.§.pro ſecundo.& ibi no.& rationem diuerſitatis dixi.
ſ.eo.l.quæ conditio.hic loquitur in tranſlatione,quæ non con-
cipitur in defectum,ſed fit ſimplr̄:ideo locum habet quod hic di
citur etiam in hæreditate , ſi portio hæreditatis alicui relicta ſub
conditione transferatur in alteram perſonam ſecundum doct.

L E X XCV.

1 *Non uidetur deſinere quod non incæpit.*
2 *Relictum factum ſi aliquid deſinat, non habet locum ſi non incipiat.*
Si teſtator mandauit hæredi ꝙ pecuniam quā habebat ſuper monte cōis Florentiæ faceret deſcribi, & permutari in perſonam filiæ ſuæ cui relinquebat vſumfru donec uixerit, & poſtquam filia deceſſerit uolebat vſumfr. pertinere ad pauperes Chriſti perpetuis temporibus, & peruenire ad conſules cuiuſdam artis qui habeant diſtribuere & filia moriatur uiuo teſtatore, an poterunt conſules iſtam pecuniam petere.

1 TItio vſusfructus. † Non vr̃ deſinere qđ non
2 incæpit.h.d. † Et relictū factum ſi aliquid deſinat, nō hēt locum ſi non incipiat, ꝑ hanc l. vr determinati quidam caſus, quē nūc habeo de facto. Teſtōr mandauit hæredi ꝙ pecuniam, quam hēbat ſuper monte cōis Florentiæ faceret deſcribi, & permutari in perſonā filiæ ſuæ cui relinquebat vſumfr. donec uixerit, poſtea dixit ꝙ ſi fuerit ꝑmutata in perſonam dictæ filiæ, deinde filia deceſſerit, volebat vſumfr. ꝑtinere ad pauperes Chriſti perpetuis tēpibus, & ꝑuenire ad cōſules cuiuſdam artis, qui haũt diſtribuere, modo filia mortua eſt uiuo teſtōre, & ſic non fuit deſcripta & ꝑmutata teſtōre mortuo, conſules uolunt iſtam pecuniam petere, dicendo ꝙ legatum fuit caducum in ꝑſonam filiæ, & ſic remāſit cum eodē onere hrẽdi: nā ſi teſtōr legaret Titio fundū, & grauaret mihi reſtituere poſt eius mortē, illud grauamē habet ꝯdōnē ſi ad Titiū ꝑuenerit, alīs nō pōt mihi reſtituere. l. fideicommiſſum. de leg. j. & no. ī eo. l. ꝯdōnes. & nihilominus licet ad Titiū nō perueniat, qa repudiet, vel moriaē viuo teſtōre, remanet hrẽdi cū onere, & poſſum petere ſaltē poſt mortē Titij. vt no. in l. Imperator. de leg. 2. iuncta l. peculium. in fi. lo ꝯtrium facit iſte tex. ubi vr̃ caſus, qa relictum ſcḋm ꝯſulibus, vr̃ relictū in caſu quo habuerit initium in ꝑſona filiæ, & deſierit: ſed ſi mortua eſt viuo teſtōre, nō habuit initiū, & ſic non pōt dici deſiiſſe, & ſic remanet ſine onere, iſte eſt pulcher caſus, & aliqui ꝯſuluerunt, q non cōſiderauerū t prædicta, non determino ꝑ nunc, nā prima rō multū facit, & difficile eſt rñdere tenendo ſecundam partem. Et nihilominus hic vr̃ caſus pro ſecunda parte. Gloſſ. opponit de l. 3. §. deſinere. vſufr. quemad. ca. vbi dr̃ deſinere, quod non incæpit. dic bř incæpit ibi de facto, licet non de iure, & rōne illius inceptionis committitur ſtipſo concepta in caſu, in quo deſierit, quia intelligit quatenus incæperit. hic nec de iure, nec de facto, aliqñ rōne ꝯtrietatis tollendæ dr̃ deſinere quod non incæpit. l. ſi ſeruus ſeruū. §. qui oliuam. de euic. in prin. collige ergo hic ꝙ vbi non eſt habitus, non poteſt eſſe priuatio. de hoc in l. decem. de verb. obl.

2 *Si legatum eſt factum ſi non nupſerit etiam uirgini, & nupſerit ſi legatum eſt tranſlatum in eccleſiam uel hoſpitale, ſi contingat eam nubere, non habebit legatum, ſed hoſpitale.*

1 §. Serui vſufr. † Conditio viduitatis non reijcitur ſi in defectum eius legatum fuit in cām piā, & fauorabilem trāſlatum. h. d. per hoc determinat Guil. de Cu.
2 † Si legatum eſt factum ſi non nupſerit etiam virgini, & nupſerit, ſi legatum eſt tranſlatum in eccleſiam, vel hoſpitale, ſi cōtingat eam nubere, non habebit lega. ſed hoſpitale. Tene menti. facit in Auth. de ſan. epi. §. ſed & hoc præſenti.

L E X XCVI.

1 *Vniuerſitas pōt præſtare iuramentum per illos qui uniuerſitatem regunt.*
2 *Vniuerſitas cum ſit perſona ficta, non habet animam, ideo non poteſt excommunicari, licèt poſſit interdici.*
3 *Paria ſunt relinquere vniuerſitati, vel communi talis loci, & relinquere ciuibus, uel municipibus eiuſdem.*

1 MVnicipibus. † Vniuerſitas poteſt præſtare iuramentum per illos qui vniuerſitatem regunt. h. d. dubium eſt ſaltem hodie, quia iuramentum ligat aīam, licet iſto iure non conſideraret
2 hoc ligamen, † ſed vniuerſitas cū ſit pſona ficta, non hēt aīam, iō nō pōt excōicari, licet poſſet interdici. in c. ſi ſnia de ſen. excom. lib 6. Sed pōt rñderi, ꝙ cum nihil aliud ſit vniuerſitas q̄ pſona ipſius, ut no. gl. in l. ſicut. qđ cuiuſ. uni. ligabit aīas ipſorum, uel ſaltē illorū, q iurām pſtāt. nā ꝓcurator pōt iurare in aīam ſuā, & in
3 aīam dñi. † In tex. ibi, (municipib.) i. vniuerſitati municipum. l. ciuibus. de reb. dub. nam ſunt paria relinquere vniuerſitati, vel cōi talis loci, & relinq̄re ciuibus vel municipib. eiuſdē, vt no. in d. l. ciuib. & l. ciuitatibus. de leg. j. Gloſ. opp. ꝙ iſta condō iureiur. reijciaē. l. q ſub condōne. de cond. inſti. Tene ultimam ſol. vt hic intelligaē in iurō de aliquo præſenti uel præterito, nō aũt de futuro, quia ille bene reijcitur timore piurij, qđ facilius incurrīt, nā ſub ſpe faciendi qs iurat facere, & poſtea mutat ꝓpoſitum, q̄ ratio ceſſat, ſi iurat, aliquod factum, vel non factum.

L E X XCVII.

2 *An ſit reperire niſi unum dominium.*

1 MEa res. In legatis condōnalibus ſufficit ad ualorem legati ꝙ tempore condōnis ceſſet defectus q erat tpe teſtamenti, uel mortis. h. d. & ſic nō hēt locum rla cato. In tex. ibi, (ſub condōne.) l. ſi deſierit eſſe mea, uel ſub alia, nam legatū non erit nullum, ſed erit in pendenti, & ſi tpe cōdōnis reperiaē non eſſe mea, poſſum eā petere, uel actōnem eius, ſed purè legari non pōt, nec reconualeſcere ſi deſineret eſſe mea. l. cætera. §. j de leg. j. † Et iſtam l. Petu-
a ſij reperit quidā vltramontanus tpe Bar. & inter alias cōcl'ones tenuit ꝙ nō erat reperire niſi unū dñiū. ſ. directū. qa de utili nulla lex facit mētionē, licet faciat mētionē de vtili vēdicatione, q̄ poteſt dari ēt ei qui non eſt dñs directus, vel utilis, ut eſt ceſſionarius, ſi rei vēd. cedaē. l. ſi culpa. de rei ven. nā ceſſionarius ñ acquirit dñium donec naciſcat poſ. ut ibi no ſed ut audiui a Bal. Bar. ſibi fortiter arguit, & probauit ꝙ erat reperire utile dñium, ſicut reperiē vtilis ſeruitus. l. j. de aqua pl. ar. nam quo mō ſe hēt utile dñium in corporalib. eo modo ſe hēt ius in incorporalib'. l. ſi qs diuturno. ſi ſeruitus ven. vide Bar. in l. ſi qs vi. §. dña. de acq. poſſ.

L E X XCVIII.

Conditiones. Conditiones legales quæ inſunt, non reddunt legatum condōnale q̄tum ad tranſmiſſionem, uel ut impediāt diem eius cedere, qa dñr extrinſecæ. i. non prouenientes ex uerbis teſtamenti, & ſic nō ex uolūtate teſtōris. h. d. & ſp alle. bñ tñ reddunt condōnalē q̄tum ad act. & ob. quia priuſquam exiſtat oblo & actio nō naſciē. nec pt peti legatum. l. itē. qa §. huius rei. cum ibi no. de pac. qñ autem colligunt ex verbis teſtōris, uel modo legādi, licet ſint tacitè, nō dñr extrinſecæ, qa ex uerbis teſti proueniunt. l. in his. ſ. eo. iō impediūt diem legati cedere q̄tum ad trāſmiſſionem. l. quod purè. qñ di. le. ce. & dixi. ſ. eo. l. legatum. & pone exemplum in ꝯdōne ſi adeaē hrẽditas quæ inerat ex diſpōne legali, ēt ſi non fuiſſet expſſa, & idem in condōne appoſita in inſtōne ex quadam neceſſitate, quia niſi exiſtat, non pōt adire, vnde nec illa condō impedit diem legati cedere, ēt ſi fuerit expreſſa, quia etiam ſi non fuiſſet ſubintelligebatur. vt ī. quando di. le. ced. l. ſi dies. §. fi.

L E X XCIX.

1 *Allegans contraria non auditur.*
2 *Si pater relinquat mille filiæ ſi nupſerit, & ſi monaſterium ingrediatur cc. & ingreſſa eſt monaſterium, an poſſit petere mille.*

1 TItiæ ſi nupſerit. Allegans ꝯtria non auditur. ad hoc alle. vel ſic, mulier q̄ ſpreta condōne nō nubendi nupſit, non pōt petere duplex legatum unum ſcḋm ſi nupſerit, ſed debet eſſe alte-
2 ro contenta. h. d. † Et eſt bona lex, & p eā vr̃ determinari qō quotidiana, de qua dixi in l. Titio centum § j ſ eo. ſi pr̃ relinquat mille filiæ ſi nupſerit, ſi monaſterium ingrediaē cc. ingreſſa eſt monaſterium, & petit mille ac ſi nupſiſſet tanquam ſpreta ꝯdōne, quę retrahit ab ingreſſu monaſterij. itē petit cc. qa cōdō ſub qua fuerunt relicta, extitit, iſte tex. vr̃ probare ꝙ poſſit petere mille, & tunc non poterit petere cc. uel dic q' non poterit petere niſi cc. vt dixi in d. §. j. & iſta opi. cōiter approbatur. & uide Bald. in l. deo nobis. circa prin. C. de epiſ. & cle. & in addi. Spe. de ſta. mo ſuper rub. In tex. ibi, (admitti,) videbaē ꝯtrium, quia utriuſq. legati condō uidebaē extitiſſe, primi fictè, ſecundi uere, ſed ne ſibi ꝯrietur, non poteſt allegare exiſtentiam vtriuſq. ſed debet eſſe altero contenta, & licet hic dicat ꝙ conſequitur cc. puto ꝙ ſi eligeret ſequens legatum, deberet audiri ſi ſua intereſt, ut ſi legauit cc. ſi non nupſerit, & ſi nupſerit, legauit fundum qui ualet c. ſi nubit, & vult potius habere fundum ex ſecundo legato, nō uideo, quare non poſſit, primum clarum eſt ꝙ poteſt, quia pōt ſpernere conditionem ſm̃ ēt quia extitit condō illius, non ſic econuerſo ſi non nuberet, & uellet ſm̃ legatum, nam vr̃ ꝙ non poſſit eo quia non extitit conditio illius ſicut in præcedenti.

L E X C.

1 *Non dicitur uelle qui uelle non poteſt.*
2 *Ad remotionem unius de contrarijs, ſequitur appoſitio alterius.*
3 *Subſtitutio vulgaris facta in legato, an comprehendat niſi caſum quo noluerit, uel potuerit.*
4 *Si teſtator legat penum, & ſi hæres non det penum, legat decem nomine pœnæ habebit locum legatum de decem ſi hæres dare potuit, & noluit.*

1 PAter Seuerinam. † Non dicitur nolle qui velle non poteſt. uel ſic, fideicommiſſum ab aliquo relictum ſub conditione ſi non fecerit tale quid, quod ab eius uoluntate dependet, cenſetur factum in pœnam ſi facere noluerit, ideo non habet locum ſi facere non potuerit. hoc dicit no. multum. In tex. ibi (quòd ſi nupſerit.) Iſta uerba faciebant dubium, qa iſta verba poſſunt dupliciter intelligi ſicut uerba ſi hæres non eris. l. 3. de hæred. inſti. ſi ergo filia deceſſit antequam eſſet nubilis, verum eſt ꝙ non nupſit, licet nubere non potuerit, & ſic deficit conditio legati facti filiæ, & hoc eſt clarum: ideo in ꝑnam videbatur extinſſe ꝯria conditio, ſub qua fuit legatum Aelio Philippo, quæ fuit negatiua ſi non nupſerit, licet præcedens affir-
2 matiua, † quia ad remotionē unius de contrarijs ſequitur appoſitio alterius, ſicut econuerſo. Contrarium. ī. determinatur, qa attenta mente teſtatoris quæ potius eſt inſpicienda q̄ proprietas uerborum, licet iſta uerba contineant duos caſus de pro-

prietate ipſorum, de mente tñ teſtõris non continet niſi vnum, ſ.ſi nubere uoluerit,& ſub iſta cenſet legatum Aelio, ſed iſta nõ extitit ex quo nõ potuit p rõnẽ quã dixi in ſummario, & ſic nec
3 ille habebit,ſed remanet penes hr̃dem.† Nunc opponitur de dicta l. 3. vbi ſub. vel uerbis cõprehẽdunt ambo caſus ſi noluit, vel poſſit,dixit Ray.ꝙ illa lex loquit in ſubſt.vulg. facta in hæreditate,ſecus qñ fit in legato,ga non cõptehendit niſi caſus ſi noluerit,caſus eſt hic ſingularis. Ego uidi de iſto tex.fieri uerecundiã cuidã doct.vocató dñs Philip.de Aregio, & legerat hic,& poſtea uenit Papiam,vbi primo legera, & fuerat doctor oium illorum doc.vnde fecit quolibetũ ſup rubr.de teſt.aſſerens velle reſpondere de quolibet in materia vltimarum voluntatum,Bald. interrogauit eum, vbi habemus ꝙ ſubſtõ vulgaris facta in legato non comprehendat niſi caſum quo noluerit vel potuerit. Bř obmutuit.& Bal.aperuit librum,& legit iſtum tex.vnde reſultauit illi maxima confuſio.Bart.tñ rephẽdit dcm̃ Ray. & bñ, nam aliud eſt loqui in ſubſtituto vulga.quo caſu loquitur lex ɔ̃ria,ga ſiue fiat in hæreditate,ſiue in legato comprehendit vtrunque caſum,aliud in fideicommiſſo relicto in pœnam,ga non compbẽdit niſi unum vt hic.Sed quare iſte Aelius non dr̃ ſubſtitutꝰ vulgaris,cum ſibi fuerit fcm̃ in defectum primæ legatariæ,ſed potiꝰ fideicommiſſum relictum in pœnam filiæ? Rñdeo pp plura cõcurrentia primo,ga condõ appoſita in legato filiæ pendebat ex eius uoluntate,& ga erat implenda in perſonam Aelij Philippi & ga legatum filiæ in defectum ɔdõnis fuit in ipm̃ Aelium trãſlatũ.vnde pp iſta tria verba ſi non nupſerit, reſtringunt ad caſũ ſi noluerit nubere,& altero deficiente forte ſecus eſt.vñ ſi Titio leget,ẽt ſi non hẽt liberos,transfert in Seium, & ſi Titius decedit in pupillari ætate,& ſic non poteſt hr̃e liberos, Seius habebit legatum,ga nõ poteſt dici facta tranſlatio in pœnam Titij.
4 † No.ergo ad declarõnem legis primæ.de penu leg.ſi teſtõr legat penum,& ſi hr̃s non det penum legat decem nomine penu, ga hẽbit locum legatum de decem ſi hr̃s dare potuit,& noluit, ſecꝰ ſi non potuit,ga deceſſit anteꝗ̃ ſciret, ga erat fcm̃ in codicillis p iſtum tex.vnde p hoc ɔfuodit dcm̃ illorũ q conſuluerunt in qõne,de qua dixi in l.Titia.ga ille teſtõr in pœnam hr̃dis dixit,ſi hæres non pmutauerit illam pecuniam,det mille in pecunia numerata, nã vr̃ ſentire ꝙ licet hæres non potuerit pmurare, ga filia deceſſerit,locum habeat relictum de mille,quod eſt ɔ̃ iſtum tex.

§ Ita fideicommiſſo dato.

Nõ dr̃ decedere ſine liberis, q vnũ tm̃ reliquit.h.d.Et eſt rñ iuris,videbat ɔ̃trum,ga verbum plorale nõ uerificatur in vno. l.ſi.ad Treb.Sed põt dici,ꝙ ibi qñ apponit in diſpõne,hic io condõne negatiua,& ſic intelligit.i.ſine vllis liberis,ga negatio totum deſtruit,no.ĩ.eo.l. hoc genus. In te.ibi,(filio.ſubſtituto,uel nepote,ſeu nepte nato,uel naſcituro. l.iubemus.§.penul.

1 *Verbum tutela,relatum ad pupillarem ætatem,& etiam ad adultam quantũ ad primam ſtat propriè, quantum ad ſecundam ſumitur pro cura.*
2 *Vnum,& idem verbum relatum ad diuerſa tempora diuerſimodè debet intelligi ſecundum ſubiectam materiam,& naturam illorum temporum.*
Compendioſa ſubſtitutio facta pupillo poſt eius mortem per uerbum commune an comprehendat pupil.ſi moriatur intra pupillarem ætatem, & ſi poſt fideicommiſſum.
3 *Verbum cura relatum ad tempus pupil. ætatis, an ſumatur pro tutela.*

1 §.Conditionem.

† Verbum tutela,relatum ad pupil.ætatem, & ẽt ad adultã q̃tũ
2 ad ptimã ſtat pprie, quantum ad ſecũdã ſumit p cura.h.d.† & ſp all.ꝙ vnũ, & idẽ verbũ relatũ ad diuerſa tpa diuerſimode dẽt intelligi ſᷓm ſubiectã materiã, & naturã illorũ tporum,& ſic principaliť alle. In materia cõpendioſæ factæ pupillo poſt eius mortẽ p verbũ cõe ut cõprehẽdat pup.ſi moriať intra pupil.ætatẽ ſi poſt cõprehẽdat fideic.licet in ɔ̃riũ faciat,ga qñ refert ad diuerſas pſonas.pupillũ,& adultũ nõ cõprehendit pupil.in pſonã pupilli.l. iã hoc iure.de vulg.& ſic aliud in pſonis, aliud in tpibus, licet de pſonis ad tp̃s ſit bonũ arg.l.miles ita. §. & quia diximus.
3 de teſt.mil.dic ut l.Centurio.p Bar.in 3.q. prio.de vulga.† Quid in uerbo cura, relato ad iſta tpa, an ſumať p tutela in pupil.ætate? Bar.in l. tutores q poſt.§.j.de admi.tu.dicit ꝙ nõ,& aliud in tutela q̃ in plus ſe hẽt,q̃ cura,ga dať pſonæ,& rebus,vñ eius ſignificatus põt decreſcere ad minus,ut hic, non ſic ſignificatus verbi cura põt creſcere de minori ad maius,quia facilior eſt deſcenſus,q̃ aſcenſus iuxta illud facilis deſcenſus auerni.& no.in l. fin C.de bo.libe in gl.fi.ibi,(l.verbis, & l.in pupillari.) dic ꝙ pprius ſignificatus ɔuertit in improptiũ qñ vertit fauor pupilli,ſecꝰ qñ odiũ vel grauamẽ.ita loquunt illæ leges,ga ſi uerba directa obliquarent poſt pup.æta.ɔprehenderet fideic.quod eſt grauamẽ.in fi.gl.ibi.l.fi.Dic ꝙ illa potius concor.ſi bene inſpiciatur.

1 *Conditio negatiua quæ poteſt uere impleri uiuo legatario,non poteſt impleri per cautionem mutianam ſed impletur in articulo mortis cùm mori incipit.*

1 §.Socrus nurui.

† Conditio negatiua q̃ põt vere impleri viuo legatario, nõ põt impleri per cautionẽ mutianã, ſed implet in articulo mortis cũ mori incipit.h.d.& ſic eo uiuo,ga viuẽs moriť,iõ tranſmittit l.fina. qñ di.leg.ced.& l.ab omnibus.§.cum quidam.de leg.i.In tex.ibi,(ſine culpa viri.)ſi aũt illius culpa, nõ diceret ɔdõ deficere, ſed potius exiſtere,ut glo. in fi.qd̃ no. ga ſi aliquid facio tui culpa interueniente,non videor feciſſe quo ad dãnũ meũ.In tex.ibi(mori cœperit.)No.ga nõ dicit mortua ſit,pp id qd̃ ſ.dixi, vt ẽt ea viuẽte dies legati cedat p l.q duos.de manu.teſt.In tex.ibi,(vel maritus.)ex hoc ꝙ moriẽte marito impleať,patet,ꝙ impleri põt viuo legataria,iõ ſeqtur illatio de qua ſubdit l.cũ tale.§.j.ſ.eo. Adde ad id qd̃ ſ.dixi.ĩ.eo.l.ſi ita legatũ.& l.hoc genus. Gl.opponit ꝙ licet poſſit impleri viua legataria morte mariti,nõ tñ ſine expectatione triſtis euentus,ergo vr̃ locũ hr̃e cautio mutiana acſi nõ poſſet impleri.l.cũ tale.in prin.ſ.eo. Sol. expectare mortẽ filij,uel alterius ppinq.bñ eſt triſte,& ſic nõ cogitur expectare, ut in ɔ̃rio,ſed expectare mortem mariti nõ eſt triſte,ga multæ gaudẽt de morte mariti,ita dicit gl. Bar. dicit tex. dr̃e intelligi qñ nõ erat triſtis,quia forte erat ſenex,uel infirmus. vide Bal.in d.l.fin. C.de inſti.& ſubſti.ubi allegat hanc gl.

§.Fideicommiſſa.

In legato annuo licitũ ẽ quolibet anno variare,ga tot ſunt legata,quot anni,qui io ſtipula. ɔdõnali, quæ eſt una pro omnibus annis? vr̃ idem per l.ſi ſterilis.§.fi.de act.emp.bř.examina hũc articulum,ut plene no.per Bar.in l.ſi ſeruus cõis Mæuij & caſtrẽſis per ulij.de ſtip.ſer.In tex.ibi(& ſi.)i.quamuis.In tex.ibi,preſtari neceſſe eſt pro primo anno, uel menſe quibus illa prohibuit gerere, quia condõ hr̃ pro impleta quantum ad legatum illius anni,vel menſis,vt ſ.eo.l.iure ciuili.

L E X CI.

1 *Fideicommiſſum relictum per aſcendentem deſcendenti poſt eius mortem, habet in ſe tacitam conditionem ſi deceſſerit ſine liberis, etiam ſi fideicommiſſarius ſit de deſcendentibus, & in potiori gradu.*
2 *An requiratur ꝙ liberi ſint hæredes,ad hoc ut excludant ſubſtitutum.*
3 *Liberorum appellatione ꝙ contineatur etiam nepos ex filia,ſeu neptis.*

1 CVm auus. † Fideicõmiſſum relictum per aſcẽdẽtem deſcendenti poſt eius mortẽ hẽt in ſe tacitam condõnem ſi deceſſerit ſine liberis,ẽt ſi fideicommiſſarius ſit de deſcendentib. & in potiori gradu.h.d.iſta l.ſingularis,q̃ hẽt duas concordantias.l.l acutiſſimi. C.de fideic.& l.generaliter.§.cum autem.C.de inſtr.& ſub in qbus Imperator allegat iſtam l.quæ fuit Papiniani,& de ipſius deciſione valde miratur,& eum ualde commendat, & ẽt eam ſupplet & declarat in plurib.quia hic loquit qñ grauauit nepotem, idẽ ſi filium ut ibi.Itẽ loquit hic in aſcendente ex linea pr̃na, ibi idẽ in materna,vel ex linea mr̃na.Itẽ hic loquiť qñ grauatus fuit maſculus deſcendẽs. Idẽ ſi fœmina,& iſta hr̃r in l. cũ acutiſſimi. Itẽ hic loquiť qõ deſcẽdẽs erat legitimus,& naturalis ibi ſi naturalis tm̃. Item loquiť de ɔdõne ſi deceſſerit ſine liberis. i. legitimis & naturalibus,ſed naturalis tm̃,uel non legitimus nõ faciũt ɔdõnẽ deficere. Itẽ hic loquiť in deſcẽdẽte inſtituto & grauato fideicõ.vñ,ibi in legato particulari, & hæc hr̃r in d.§. cũ aũt. & maxime circa fi.Itẽ illæ ſupplent p iſtã, qa loquunť qñ fideicommiſſarius erat extraneus,iſta vult ꝙ idem ſi erat de deſcẽdẽtib.& ẽt in potiori gradu q̃ grauatus,qa erat hic filius,& grauatus erat nepos. Itẽ illæ loquunť ſimpľr de fideicõmiſſo relicto a deſcendẽte, iſta limitat.ſ.qñ relinquitur poſt eius mortem,ſi aũt pure,
2 nõ ineſſet illa condõ ſᷓm oẽs.† Sed an requirať,ꝙ liberi ſint hæredes ad hoc ut excludant ſubſtitutũ? vr̃ ꝙ nõ, ſicut ſi illa condõ fuiſſet expreſſa a teſtõre,ut l.filiusfa.§.cũ qs.ſ.de leg.1.licet in ɔ̃rium faciat,ga fortior eſt condõ expreſſa,q̃ tacita,quod paret,qa ſi fuiſſet expreſſa , liberi naturales tm̃ poſſent aliqñ excludere ſubſtitutum,licet non ſemp,ſed cum diſtinctione,ut in l. ex fcõ. §.ſi qs togatus.ad Treb. Et tñ qñ tacita, niſi ſint legitimi & naturales,ſubſtitutum non excludunt,ut in d.§.cũ aũt. Præcedentẽ ãt reperio tutiorẽ,licet non reperiã hoc tactũ p doct.Itẽ loqtur hic qñ fideicõ. fuit relictũ a deſcendente,ſecus ſi ab alio poſt mortẽ deſcendentis,ut teſtituo Titio, & rogo ꝙ reſtituat deſcẽdenti,& ſi deſcendens prius moriatur q̃ ipſe, ꝙ reſtituat Seio, nam non ſubintelligitur ſi deſcendens moriať.i.ſine liberis, immo ẽt ſi cũ liberis,locũ hẽt fideicõ.in pſonã Seij, ga non fuit relictũ a deſcẽdente,ſed a Titio inſtituto poſt mortem deſcendentis,& hoc habetur in l.qui filium. §.Sabinus.ĩ.ad Treb. Cætera vide per doct.hic,& in dictis legibus. In tex. ibi, (hæreditatem.) dic ideſt portionem hæreditatis ĩ qua erat inſtitutus, & ſic no. ꝙ totum ponitur pro parte,ad quod facit ſ.de leg.j. l. Lucius.in
3 prima car.& quod dixi ſecundum Bal.In tex.ibi(liberis.relictis.) dic ꝙ appellatione liberurum contineatur etiam nepos ex filia, ſeu neptis,ut C.de condi.inſer.l.j.In tex.ibi, (fideicommiſſi conditionem.) dic. ſ. tacitam, quam lex præſumit ex coniectura mẽte defuncti,licet non fuerit expreſſa,& præſumit ꝙ fuerit dicta,ſed non ſcripta,ut ſequitur. Sed an illa conditio reddat fideicommiſſum adeo conditionale,ꝙ impediat diẽ eius cedere , & ipſum ad hæredem tranſmitti ſi decedat fideicõmiſſarius antequam grauatus? videtur ꝙ non,cum ſit legalis, ut ſ.eo.l. conditio.

tionex extrinſecus, ꝯtrium dic. ꝙ ꝓuenit ex ꝯiectura a mente defuncti, & ſic nõ eſt neceſſaria, qa defunctus poſſet eam tollere ſi vellet, ſed ꝯtrium loquit̃ in oĩno neceſſaria, vt. ſ. adeat̃ hẽditas, quã teſtõr tollere non poteſt, ſicut in alia tacita quæ colligit̃ ex mõ legandi, ut in l. quod purè. qñ di. leg. ce. & ĩ. co. l. aliquando. in fi.

LEX CII.

1 *Conditio negatiua dependens ex facto legatarij impletur ipſo legatario morient.*

1 SI ita legatum. †Condõ negatiua depẽdẽs ex fcõ legatarij implet̃ ipſo legatario morieñte, iõ impedit diem relicti cedere, & ad hẽdẽ tranſmittit. h. d. In tex. ibi (poſt decẽ annos,) dic. ſ. a morte teſtõris, vt in l. q duos. de manu. teſt. & no. in l. ſi cui. §. i. de leg. i. In text. ibi (ſi ſatis ab hærede non exegerit.) i. petierit cautionem legatorum. ſ. de ſoluẽdo adueniẽte die, & dic ſi nõ exegerit pẽdẽte decennio, nam ipſo elapſo nõ eſt locus cautioni, cũ legatũ ſit oĩno purum, iõ ad illud tp̃s nõ cenſet̃ ſe retuliſſe, tp̃s ergo appoſitũ in ſolutione legati. cẽſet̃ repetitũ in hac ꝯdõne. In tex. ibi (ad hæredem ſuũ trãſmittit.) videbat̃ ꝯtrium, quia iſtud relictum fuit factum in diẽ & ſub ꝯdõne, & licet pendentia diei non impediat tranſmiſſionem qñ eſt dies certus, an & qñ, pendentia tñ ꝯdõnis impediat, hic deceſſit conditione pendente, ſed certè licet ipſo uiuente, & anteq̃ inceperit mori, penderet ꝯdõ, quia poterat petere cautionẽ, cũ tñ incipit mori, deſinit pendere ꝯdõ, quia ipſe certus eſſe incipit ipſum amodo petere nõ poſſe, licet ipſe non ſit adhuc ꝑfectè mortuus, & ſic implet̃ ꝯdõ, ut eſt arg. de leg. i. l. ab omnib. §. cum qdã. in fi. & ĩ. qñ di. leg. ced. l. fi. Sed quæro quid ſi uiuit, & decennium non eſt lapſum, ipſe aũt non vult præſtare cautionẽ mutianã de nõ petẽdo ſatiſdationem ut ꝯdõ impleat̃? Rñdeo in caſu huius l. nõ debet audiri, qa cũ relictũ ſit ſcm̃ poſt decennium, nihil ꝓdeſt legatario implementum ꝯdõnis quãtũ ad hoc ut poſſit petere ſtatim, ut ſ. eo. l. auia. §. mutiana. ſed ſi fuiſſet relictum ſimplr ſcm̃ ſub ꝯdõne ſi non petierit ſatiſdationẽ intra decenniũ, & ſic tp̃s nõ eſſet appoſitũ ad differendam ſolõnẽ legati, ſed ad limitãda ꝯdõnem, tũc eſſet magis dubiũ, tñ adhuc dicas idem ꝙ nõ audit̃, caſus eſt. ſ. eo. l. cum tale §. Titius. & ibi reddit̃ rõ, qa iſta ꝯdõ negatiua poteſt impleri viuente legatario ꝑ mortem hr̃dis. Item probat in l. auia. §. fi. vbi ẽt reddit̃ alia rõ, in verſi. itaq. qa per appoſitionem huius ꝯdõnis cenſet̃ inhibita petitio ſatiſdationis, & ẽt remiſſa, & ſic de iure non poteſt peti per l. ſcire. C. ut in poſ. leg. & ſi peteret̃ de facto, non deficeret conditio, & iõ nec reddit̃ legatum ꝯdõnale, ut ibi habet̃. In gl. ibi (ſed certè.) no. iſtam gl. de qua Bar. facit magnum feſtum in l. illa ſtipulatione ſi calendis, & in hoc iure. de verb. obl. quæ videntur ſibi ꝯtrari, quia vna vult ꝙ licet ꝯdõ ſit impleta, tñ debeat expectari dies. l. ex in illa. & l. hoc iure, vult ꝯtrium, ꝙ poſtq̃ extitit conditio, fruſtra expectat̃ dies, & ibi ponũtur plures diſtinctio. Finaliter doct. diſtinguunt inter caſum, & caſum, certè dicit Bart. ꝙ etiam illa diſtinctio quam ſentit gloſ. ibidem ſolum procedit eo caſu quo dies eſt appoſitus ad limitandum ꝯdõnem, ut lego ſi non petieris cautionẽ intra decẽniũ, & tu mortuus es intra iſtud decẽniũ, tunc diſtingue, ut ibi no. ſed qñ tp̃s principaliter eſt appoſitum ad differendam ſolutionem, ut erat hic, quia mãdauit ſolui poſt decennium, licet cenſeatur tacitè repetitum ſub cõditione, tũc exiſtẽte ꝯdõne per mortem indiſtinctè expectat̃ dies, ut in iſta gl. quam Bar. ibi alleg. & facit magnum feſtum de ipſa.

LEX CIII.

2 *Legato conditionali non attenditur incapacitas legatarij contingens conditione pendente, ſi tempore quo extat, reperitur capax.*

2 EVm, qui poſt apertum. †In legato cõditionali non attenditur incapacitas legatarij contingens conditione pendente, ſi tempore quo extat reperitur capax. h. d. Et ſic non inſpicitur tempus teſtamenti, nec mortis, nec aditæ hæreditatis, ſed duntaxat conditionis exiſtentis, quia regula catoniana non habet locum in ꝯdõnalib. ut in l. pen. de reg. cato. Et idem vr̃ in inſtõne conditionali, qñ aũt eſt pura, inſpiciunt̃ tria tempora, ut in l. ſi alienũ. §. in extraneis. de hær. inſt. In legatis ãt puris glo. vr̃ dicere ꝙ inſpiciat̃ tempus teſtamenti, ſed in illo §. in extraneis. dr̃ ꝙ inſpicitur tempus mortis, & illa vera ſcm̃ doctor. qñ agitur duntaxat de capacitate legatarij & ſic defectus peruenit verè ex perſona ſua, qa tunc non hẽt locũ reg. cato. & probatur in l. ſi deportati ſeruo. in prin. in verſi. niſi eũ. ſ. de leg. 3. & ĩ. de iure fiſ. l. 3. §. quæri aũt. alle. in glo. ſed qñ defectus prouenit atteſtantis, vel mixta conſideratione rei legatæ, vel legatarij, vt ſi lego tibi rem tuam, tunc inſpicitur tp̃s teſtĩ, & ſi tunc erat tua, non valet, & ſi poſtea me viuente deſinit eſſe tua, non reconualeſcit ꝑp regulam cato. vt in l. ꝙ in rerũ. §. i. de leg. i. & plenè not. in l. i. de reg. cato. inſpicitur ẽt tp̃s mortis, quia ſi tunc eſſet tua, licèt tp̃e teſtĩ non fuiſſet, & eſſet ex cã lucratiua, non valeret legatum, & ſic duo tempora inſpiciuntur, ſed quantum ad capacitatem legatarij, vnum tantum ſcilicet mortis, vt etiam no. ĩ. de do. cau. mor. l. in morte. & Inſti. de leg. §. peculium. ſuper verbo decedere. In glo. ibi, (niſi ab apertura tabularum.) dic, iſta glo. per omnes reprehenditur, quia legata qñ erant pura, cedebant a tp̃e mortis, vt. ĩ. qñ di. leg. ce. l. v. in prin. quod autem dicit glo. fuit de media iuris prudentia de iure ſtrictum. ſ. per l. Papã introductum, quia Iuſtinianus ſuſtulit, & reduxit ad iura ſtorũ. vt C. de cad. toll. l. vnica. §. in nouiſſimo.

LEX CIIII.

1 *Conditione legati exiſtente reuocatur quicquid per hæredem ſuper re legatarij diſpoſitum fuerat in legatarij præiudicium.*

1 SI fundum. † Exiſtente conditione legati reuocatur quicquid per hæredem ſuper re legata diſpoſitũ fuerat in legatarij præiudicium. h. d. In tex. ibi, (a priore legatario recedat,) dic, impropriè loqui (quia ante exiſtentiam condõnis non fuit prioris legatarij, vnde impropriè dicit, (non recedat.) ſed a priore legatario bene recedit, & tranſit in primum pendente condõne primi hæredis, & tranſiuit in legatarium hæredis, & ſi hæres eidem legaſſet purè cui teſtator legauerat ſub condõne, pendente condõne legatarius habet dñium hæredis, ſed ipſa exiſtente mutat cauſam dominij, & incipit habere ex teſtamento primi teſtatoris, ut l. in fundo. cum ibi plenè no. ĩ. ad l. falc. In gl. fi. ibi (In Authen. de reſt. & ea quæ parit.) hic poſita. C. commu. de leg. res, quæ. ſed iſta gl. reprehenditur per doct. quia per illam auth. non immutatur ius antiquum quo ad hoc, ſed ſolum limitatur, quia ponitur una exceptio. Dic ergo ꝙ pendente conditione valet alienatio, & impoſitio ſeruitutis, ſed ex exiſtente finitur, ut hic patet in fi. & patet in l. ſeruo legato. §. j. de leg. j. ſed ſi alienatio eſſet irretractabilis, vt datio libertatis, impediretur ipſo iure, ut ſ. dicit glo. & etiam inquantum iſte tex. dicit de loco religioſo, fatendum eſt quod hæres conditione pendente non poteſt locum facere religioſum, quia poſtea non poſſet redire ad humanum vſum.

LEX CV.

1 *Conditio negatiua quæ poteſt impleri uiuente legatario non impletur per cautionem mutianam.*

2 *Conditio ſi non nupſerit Titio, an intelligatur de prima uice tantum, & quid ſi eſt affirmatiua, & uide nu. 4.*

3 *Plus negat negatio, quàm affirmet affirmatio.*

1 HOc genus. †Conditio negatiua quæ poteſt impleri viuente legatario non impletur per cautionem mutianam. h. d. concordat l. cum
2 tale. §. j. ſ. eo. † In gl. fi. ibi (ſed nonne.) dic gl. hic opponit ꝯ ſeipſam, inquantum ſ. dixit, ꝙ ſi nubat alteri q̃ Titio, licet legatum non perdat, ut in tex. & in prin gl. tamen ipſum conſequitur niſi mortuo Titio, etiam ſi uelit præſtare cautionem mutianam, ſed ꝯ quia immo vr̃ ꝙ ſtatim cum nupſit alteri, qa illa ꝯdõ vr̃ debere intelligi ſi non nupſerit Titio prima vice Sed hic verũ eſt dicere quòd Titio non nupſit prima vice, nec amodo poterit nubere, qa quod fecit, pro infecto hr̃i nõ põt, ergo illa cõdõ vr̃ extitiſſe. glo. ſing. rñdet, ꝙ aliud in ꝯdõne affirmatiua, ut ſi Titio nupſerit, quia intellr̃. ſ. ſi nupſerit prima uice. quia ſi nuberet prima uice alteri, diceret̃ conditio defecta, & licet illo mortuo poſtea nuberet Titio, non reconualeſceret legatũ. ar. eſt in l. boue. §. hoc ſermone. de uer. ſig. & ſ. de leg. 2 l. cũ pr̃. §. pr̃. certam.
3 in fi. † Sed qñ ꝯdõ eſt negatiua, non ſolũ intelligitur de prima vice, ſed de ſcd̃a, & tertia, & de quacunque alia, & ideo licet nupſerit alteri, quia poſſet illo mortuo iterum nubere Titio, non poteſt conſequi legatum niſi Titio mortuo anteq̃ ſibi nubat, quia plus negat negatio, q̃ affirmet affirmatio, & ad hoc alle. iſta glo. & ad hoc facit l. quicqd aſtringendæ. de uer. obl. & l. luminum. de ſer. urb. præd. § fin. & qđ hr̃ in l. ſi is qui ducenta. §. utrum. de
4 reb. dub. & no. gl. in c. cum dilectus. de conſue. † Et per iſtam glo. conſuluit Old. in conſi. qđ inci. Thema tale eſt, ꝙ ſi teſtator aliquid reliquit filiæ ultra legitimam, & mandauit ꝙ non nuberet niſi mercatori, vel filio mercatoris, aliàs ꝑdat legatum, & ipſa primò nupſit mercatori, illo mortuo nupſit non mercatori, quærebatur an perderet legatum, & qdã dicebant ꝙ non, quia ſufficit ꝙ primo uice nupſerit mercatori, ipſe determinauit ꝯtrium per iſtam glo. quã no. Et ſemel fui recordatus de illo conſilio, & de iſta gl. & habui honorem, poſſumus tñ dare huic tex. in fi. ꝯtrium intellm̃, ut uelit dicere, ꝙ ſi nubat alteri q̃ Titio, ꝯſequat̃ legatũ ſtatim, qa uerũ eſt dicere, ꝙ non nupſit Titio prima vice, & iſtud vr̃ eſſe de mente literæ, & ſic ſit idem in negatiua, qđ in affirmatiua, ſed quia doct. ſequuntur gloſſam, ideo in conſulendo non eſſet ab ea recedendum.

LEX CVI.

1 *Expreſſio conditionalis, quæ tacitè ineſt ex legis diſpoſitione, non reddit legatum cõditionale quantum ad tranſmiſſionẽ, ſed conditionalis adẽptio ſic.*

1 ALiquando. † Expreſſio conditionis quæ tacitè ineſt ex l. diſpoſitione, non reddit legatum conditionale quantum ad tranſmiſſionem, ſed conditionalis ademptio. hoc d. in effectu. Quantum uero ad obligationem & actionem etiam in primo

mo caſu legatū eſt ꝯdōnale, q͞a niſi adeat̄ hr̄ditas, nō incipit, dēīl & hoc voluit gl. & dixi. s̄. eo. l. ꝯdōnes extrinſecus. Itē ꝑcedit primū dcm̄ qñ exponit̄ ꝑ eū modū ꝑ quē ineſt, alias ēt quātum ad trāſmiſſionē reddit̄ ꝯdōnale, ut s̄. eo. ſi ita expreſſum, & l. ſi ita. §. illi ſi volet. de lega. j. & hoc voluit in effectu glo. 2. In tex. ibi (ſub qua ēt hr̄s alius inſtitutus eſt,) Dic ꝙ cum in quolibet legato etiā purè facto inſit ꝯdō, ſi adeat̄ hr̄ditas, ꝑ ꝯñs ēt ꝯdō, ſub qua hæres fuit inſtitutus, q̄cūq. āt iſtarū ꝯdōnum exprimat̄, nihil operat̄ expreſſio. Sed ſi expreſſio fcā non eſſet, illæ tacitæ ꝯdōnes nō impedirent diē legati cedere, vt in l. ſi dies. §. fi. j. qñ di. leg. ced. In fin. tex. ibi (q͞a ſub ꝯ̄tia ꝯdōne datum intelligit̄.) dic, ſed ꝯ, quia ademptio fit ad auferendū, ergo nō debet inducere datione, q̄ eſt illi ꝯ̄tia, vt l. legata inutiliter. de leg. j. Solue, vt ibi dixi, quia iſta ꝯdōnalis datio nō reſultat ex ꝯdōnali ademptione, ſed ꝑ ipſam prima datio, quæ erat pura, redditur ꝯdōnalis, & iſta ꝯdō, quia non inerat ex l. diſpōne, ſed ꝓuenit ex verbis teſtōris non dr̄ extrinſeca, ſed ex teſtō prouen iens, ideo impedit diem legati cedere, & ad hr̄dem tranſmitti. In gl. j. ibi, (imò acquiritur ignoranti) dic & ſic non ineſt iſta ꝯdō, ſi voluerit quantum ad primariam acquiſitionem, imò illa fit, & ſi non appareat de volūtate, qm̄ acquirit̄ ignoranti, niſi inſit quantum ad irreuocabilē acquiſitionē, q͞a niſi acceptet, nō acquirit̄ irreuocabiliter, cum autem exprimitur a teſtatore, cenſetur expreſſa quo ad primariā acquiſitionē, & ſic non acquirit ut ignoranti etiā irreuocabiliter, ſicut nec relictum ſub alia cōditione, & ſic per alium modum q̄ inſit.

L E X CVII.

1 *Dictio, hoc amplius, inducit repetitiones grauaminis appoſiti præcedenti legato, & in ſequenti.*

2 *Dictio, hoc amplius, cuius naturæ ſit.*

1 **Libertis omnibus.** †Dictio hoc amplius, inducit repetitiones grauaminis appoſiti in ꝑcedēti legato, & in ſequenti. h. d. & ſic triplicē inducit repetitionē. I. de primo legato, vt in l. legata inutilr̄. de leg. j. & de qualitate primi legati in ſequēti, puta de ꝯdōne in illo appoſita, vt no. gl. j. in l. interpetēdis. de leg. 3. & ecōuerſo de ꝯdōne appoſita in ſequēti legato primo purè facto, vt no. gl. eo. ti. in l. ſi tibi purè. Itē inducit repetitionem grauaminis appoſiti in primo legato, & in ſequēti, ut in hac l. & idē vr̄ ꝯ dicēdum de appoſito in ſequēti, vt illud repetat in ꝑcedēti ꝑ gl. q̄ eſt in d. l. ſi tibi purè, & ſiue ſint fcā ambo eidē pſonæ, ut hic, ſiue di-
2 uerſis, ut in l. ſi ſic. de leg. 3. in 3. car. † Cætera dic ꝑ Bat. in l. ſi tibi purè, de nā huius dictionis, hoc amplius. In tex. ibi (an ꝯdō.) dic, improprie loquit̄, q͞a non fuit ꝯdō, ſed grauamē dū dixit (ne de noie exeat, & vt ad vnū q nouiſſimus exiturus ꝑueniat.) vr̄ eīn quēlibet eorū grauare de reſtituēdo partē ſuā, cū morieī eū libertus ſuperſtitib. Eſt ergo potius q̄dā modificatio, nā & alibi modus appellatur conditio, ut in l. Mæuia. de man. teſt.

L E X CVIII.

1 *Legatum conditionale non tranſmittitur ad hęredem ante conditionem impletam, ſed legatum modale ſic, etiam ante modum impletum, & ablatiui abſoluti conditionem inducunt, non modum.*

2 *Caſus in quo verba conditionalia diſpoſitionem inducunt, & obligationem.*

3 *In ultimis uoluntatibus ius implendi conditionem poteſtatiuam, ſeu quæ ex facto legatarij dependeret non tranſmittitur ad hęredem.*

In contractibus, an ius implendi conditionem tranſmittitur ad hæredem.

4 *Dictio, ut, denotat modum.*

1 **A Teſtatore.** † Legatū cōditionale nō tranſmittitur ad hæredem ante ꝯdōnem impletā, ſed legatū modale ſic, ēt añ modum impletum, & ablatiui abſoluti ꝯdōnem inducūt, non modum. h. d. & ſemper alleg. In tex. ibi (rogatus,) dic puta Titius inſtitutus in dimidia cum Titia inſtituta in altera dimidia. In tex. ibi (ut acceptis centum nummis reſtitueret hæreditatem &c.) dic iſta verba important duplex grauamen, unum in perſona Titij, vt reſtituat partem ſuæ hr̄ditatis Titię colir̄di, & iſtud eſt cōditionale. I. ſi Titia dabit ſibi centū, & de iſto vertit̄ ſequēs. q. vtrum Titia decedēs anteq̄ ſoluat centū trāſmittat ad ſuū hr̄dē ius implendi iſtam ꝯdōnem, & per ꝯñs ꝯſequēdi fideicommiſſum, & dr̄ ꝙ nō. Aliud grauamen inducit in pſonam Titiæ, ut det Titio centum.
2 † Nā cū Titia eſſet hr̄s inſtituta, & ſic poterat grauari, cenſeī ꝑ illa verba, licet ꝯdōnalia, grauata de dando centum hæredi volēti ſibi hæreditatem reſtituere, & ſic eſt caſus, in quo verba ꝯdōnalia diſpōnem inducūt, & obſonem, quando referunī ad perſonā quæ poterat ꝯ̄uari, & hic eſt caſus in l. fideicommiſſa. §. cum aūt in fi. s̄. de leg. 2. licet regulariter ſit ſecus, quia conditio diſpoſitionem & obligationem nō inducit, vt in l. ſi quis ſub conditione. s̄. ſi quis omiſ. cau. teſt. poteſt ergo Titius viuens ſi offerat ſe paratum ad reſtituendum hr̄ditatem, compellere Titiam ad ſoluēdū centū, ſed ſecus eſſet ſi Titia non eſſet inſtituta, & ſic nō potuiſſet grauari, ſed an iſtud grauamen de cētum ſit purū, ſeu modale, vt ſic Titius decedēs tranſmittat ad ſuum hr̄dem ius petendi, & offerendi reſtitu. hæreditatis, an aūt conditionale, & ſic nō trāſmittat, ſicut ecōuerſo, tex. hic nō aperit, nec gl. nec doct. puta rem tñ primā partē veriorē, quātum ad iſtud grauamē nō fuiſſe appoſita ꝯdō ꝑ teſtōrem, vt q͞a nō dixit vt reſtituta hr̄ditate ꝑcipiat cētum, licet videat̄ velle ꝙ hēat cētum, & reſtituat hr̄ditatē, & ſic potius interpretabor purum cū onere reſtituēdi, q̄ ꝯdōnale. Tene mēti, q͞a ſubtile eſt. In tex. ibi (deceſſit.) dic de morte iſti⁹ Titij rogati nulla eſt diſputatio, ꝙ ille nō facit fideic. extingui, vt s̄. e. l. Publi⁹. §. Titia. & l. legato relicto, ſed de morte Titiæ de qua ſubijcit̄, erat dubitatio. q͞a incertum uidebat̄ an illa verba (acceptis cētum.) inducerēt ꝯdōnem, uel modum, vel grauamē, & Iuri-
3 ſcōſultus determinat ꝓ prima parte. † In tex. ibi (parere non poſſe.) dic iſte tex. alleg. ꝙ in vltimis uoluntatib. ius implēdi ꝯdōnē poteſtatiuam, ſeu q̄ ex fcō legatarij depēdet nō trāſmittit̄ ad hr̄dem, nimirum ſi ipſum legatum, quod eſt principale, nō trāſmittit̄ ꝯdōne pendente, vt C. de cad. tol. l. j. §. ſin autem, fruſtra ergo eſſet implere ꝯdōnem ſi non poſſet legatum conſeq, q͞d autē in ꝯ̄ctib. an ius implendi ꝯdōnem ad hæredem tranſmittit̄ vide plenè per Bar. in l. ſi. x. cum petiero. de ver. obl. & per Cy. poſt Pet. in l. fi. C. de cond. inſer. in 4. q. vnde Bar. extraxit quaſi quicquid dixit. Sed op. ꝙ in caſu huius. l. ius implendi conditionem hanc, & conſequendi per ꝯñs, hoc fideicommiſſum tranſmiſerit Titia ad hæredem ſuum. Nam ex iſtis verbis reſultat tacita diſpoſitio obligatoria, vt s̄. dixi, quæ per mortem Titię non extinguitur, vnde Titius ſi uincat, poteſt compellere hæredem Titiæ ad ſoluēdum centum offerendo reſtitutionem hæreditatis, per iura. s̄. alleg. ergo & in ꝯ̄riam deberet tranſire facultas ſoluendi per modum ꝯditionis, ar. in l. Stichus ſi hæredi. de ſtatuli. & l. diem proferre. §. j. & quod ibi no. s̄. de arb. & quod no. Cyn. poſt Pet. in d. l. fin. vbi dicit ius implendi conditionem ēt in ultimis uolūtatibus ad hæredē tranſmitti, qñ præceſſit diſpō ſuper eo, de quo appoſita eſt ꝯdō ꝑ illam. l. diem proferre. s̄. alleg. Sol. ſm̄ Bar. hic illud ꝓcedit qñ tractat̄ de damno euitando, ut poſſet quis offerendo pœnam euitare. ita loquitur contrarium, ſecus qñ de lucro captando, vt hic, & ſic Petr. nimis generaliter fuit locutus, ut etiam in alio uidetur reprehendendus, nam dicit ꝙ non præcedebat diſpoſi-
4 tio, & non dicit ꝙ tacita præcedebat, ut s̄. dixi. † In gl. mag. ibi (ſilicet ſolemus dicere, ꝙ ut denotet modum.) dic, & eſt verū vt no. in l. j. C. de his quæ ſub modo, nec obſt. iſte tex. quia hic conditio non reſultat ex illa diſtinctione, vt, licet reſultet ex illis ablatiuis q ſubijciuntur, exceptis cētum nummis &c. vt s̄. de uſu. l. euictis. de ſtatulibe. l. ſtatulibe. §. fin. & l. cum hæres. §. ſi duobus, & de fideic. liber. l. Thais. §. fi. In gl. ibi, Idem videtur contra. ſub. & quod hic colligitur a contrario ſenſu, ꝙ ſi illi ablatiui facerent modū, & non conditionem, poteſtas implendi modum, & per conſequens conſequendi fideicommiſſum, tranſmitteretur ad hęredem fideicommiſſarij. Sed contra hoc gl. opponit duobus modis, quia fideicommiſſum uniuerſale non poteſt reſtitui alteri q̄ cui teſtator iuſſerit, ut l. mulier. la 2. §. ex aſſe. de iure dot. ſed hic reſtitui Titiæ, & fieret reſtitutio hæredi eius, de quo teſtator nō ſenſerit. Secundo gl. opponit, ꝙ fideicommiſſum vniuerſale æquiparatur hæreditati directæ, cum fideicommiſſarius dicat̄ hæres, vt l. ſi filius. §. q͞d cum eo, ſed hr̄ditas nō adita nō trāſmittit̄, ergo nec fideicommiſſum nō reſtitutū. gl. rn̄det ad ambas oppoſitiones, hoc mō ꝙ poſito ꝙ nō expedit, ſequit̄ ꝙ nō oportet, hoc eſt dicere, poſito vno incōuenienti ſeu falſo, ſequit̄ aliud, ſed tu ponis vnum inconueniēs, ſeu falſum. I. ꝙ ſi illa verba importarent modum, tranſmitteret ad hęredem. I. ius implēdi modum, vel implēdi fideicommiſſum, vt hic colligit̄ a ꝯ̄rio ſenſu ſm̄ Pet. ſed ego dico, ꝙ iſte ꝯ̄trius ſenſus non dēt colligi, quia eſſet falſus propter dictas oppoſitiones, & qñ ꝯ̄trius ſenſus eſt reprobatus, tunc non debet ſumi: & ideo vult gloſ. in effectu ꝙ etiam ſi importarent modum, eſſet idem q͞d hic, vt nō tranſmittat̄, ſed tunc gl. peſſimè loquitur, quia fruſtra diceret Iuriſconſultus eſſe dubium an importet modum, vel ꝯdōnem, ex quo utrobique eſſet idem. Præterea veriſſimum eſt ꝙ legatū modale tāquā purū trāſmittit̄ ad hæredē, ēt añ modum impletum, & ſic poteſtas implendi modum. vt j. qñ di. leg. ce. l. ſi poſt diē. uet. ij idem aīt diebus, & ibi no. glo. nec obſtant ꝯ̄tria. Nam ꝓcurator in rem ſuam. I. fideicommiſſarij nō pōt fieri teſtō, ut in præal. §. ex aſſe, ſed hr̄di fideicommiſſarij ſtat, quia reputatur eadem perſona, ſicut & procurator ſimplici ciuidem, vt hic colligitur a ꝯ̄rio ſenſu, & ſic no. ꝙ licet ceſſionarius dicat̄ ſuccedere in locum cedentis, vt l. qui quadringenta, ad treb. non tñ ita reputatur una pſona cum eo, ſicut reputatur hæres vlis. Ad ſcđam obiectionem rn̄deī, ꝙ licet hr̄ditas non ſit adita, ſed trāſmittat̄, bñ tñ reſtituit̄ fideic. reſtitutū, ut in l. reſtituta. ad treb. Rō diuerſitatis, q͞a hr̄s anteq̄ adeat, nullū ius habet in bonis l. ꝓ̄tia rerū. ad l. fal. ſed fideicōmiſſarius hēt actionem pſonalem ſibi acquiſitā, q̄ eſt in bonis eius, ut ſibi fiat reſtō, vt not. in l. hæc ſcriptura. C. ad treb. & plene no. de his in l. cum filio. de leg. j.

L E X CIX.

Si inuitus. Statuliber ꝑt implere ꝯditionem dādi, ēt de pecunia peculiari, licet ad eum non pertineret, ſed ad hæredem & etiam inuito hęrede, quantum ad hoc vt conſequatur libertatem. h. d. Dic ſupra eodem. l. quæſitum.

L E X

LEX CX.

1 *Conditio reddendarum actionum quomodo & de quibus impleatur.*
2 *Tutores & alij adminiſtratores, qui tenentur rationes reddere, ſi depoſuerũt pecunias domini penes mercatorem qui communiter reputabatur idoneus, eis non imputatur, ſi poſtea feſellit, & pecunia perdatur.*
3 *Pro quibus expenſis ſtatur iuramento teſtatoris.*

1 QVi ſub conditione†Conditio reddendarum rationũ non impletur, niſi de his, quæ ſcripta ſunt in codice rõnũ fiat fides, ſi verò negentur, & niſi reſtituantur reliqua ſi qua ſunt: nec imputat̃ geſtori paupertas debitorum ſuperue-
2 niens, ſi tpe quo ꝯ͛ait, fecit vt diligens paterfa.h.d.†No. bonam l. pro tutoribus, & aliis adminiſtratorib. qui tenentur rõnes reddere, & ꝙ ſi depoſuerunt pecunias dñi penes mercatorem, qui cõiter reputabat̃ idoneus, non imputetur eis ſi fefellit, & poſtea perdatur pecunia.†In tex.ibi, (vt neque) adiſtũ ſi. tenet̃ docere, ꝙ ea q̃ ſcripſit ſint vera vt appareat ꝙ nihil ſubſtraxit de bonis dñi, ſed bona fide feciſſe, & non ſcripſiſſe mẽdacia, & ſic tollitur obiectio quæ poſſet fieri, q̃a hic innuit ꝙ habeat probare negatiuam. ſed nõ vult hoc dicere, ſed debet probare affirmatiuam. de qua ſ̃. ſed qualiter probatur illa affirmatiua? Rñdeo quædã ſunt, de quibus ſtatur eius iuramento, vt ſunt expenſæ minutæ, de q̃b. non ſolent præſtari probationes, vt no. in l. id quod pauperibus. de epi. & cle. & l. ſancimus. C. de iud. Item quædã ex coniecturis, quæ colliguntur ex l. fi. de exerci. & C. de ali. pupil. præſt. l. fin.

LEX CXI.

1 *Conditio conſiſtens in facto pluribus appoſita, non ſufficit quòd impleatur per vnum, ſed debet per omnes impleri.*

1 TAles conditiones.†Conditio cõſiſtens in facto plurib' appoſita, nõ ſufficit ꝙ impleatur per vnum, ſed debet per omnes impleri. h.d. principium, & põt intelligi duob. mod. primo ꝙ non ſufficit ꝙ impleatur per vnum, ſcilicet pro parte, etiã quantum ad hoc vt cõſequatur partẽ legati: & eſt verum in facto indiuiduo, quod conſtat ex materia & forma, & oĩs forma dr̃ indiuidua: vnde non dr̃ aliud actum donec formam ſuam adipiſcatur. l. ſi is qui. cccc. §. quædam. ĩ. tit. 1. Si aũt eſt factũ diuiduum quod non conſtat ex materia, & forma, vt ſi ratum habuerit talẽ ꝯctum. l. eadem. §. Cato. de ver. ob. tunc idem vr̃ ꝙ in ꝯdõne dandi, de quo. ĩ. proxi. §. 1. intelligitur ꝙ nõ ſufficit ẽt impleri p vnũ ẽt inſolidũ, vt cõſequatur partẽ legati, ſed debet per oẽs impleri, & tunc intellige hoc verum qñ conſtat de mente teſtatoris, ꝙ ita voluit, ita intelligit Cyn. C. de cond. inſer. l. fi. in j opp. Recolligere ergo tres caſus: interdum ſi vnus tantum facit, nec ſibi nec alteri prodeſt dictis duobus caſibus. Interdum prodeſt ſibi, & alteri collegatario, vt ſi facit totum, & apparet de mente defuncti, ꝙ ſatis habuit fieri per vnum. l. ſi ita. de manu. teſt. Interdum ſibi ſoli, & non alteri: vt ſi aliter non apparet de voluntate teſtatoris pro, vel contra, & conſequitur legatũ totum partim iure ſuo, partim iure accreſcendi, quia pars collegatarij deficit, vt no. Cy. in d. l. fi. in j. q. & patet in ſimili. ſ̃. eo. l. ſi quis legata. §. fi.

1 *Conditio dandi pluribus debet impleri in perſonam omnium & ſi alter mortuus eſt antequam in perſonam eius impleatur, deficit totum legatum de rigore, ſed de æquitate debetur pro parte, dummodo in perſona ſuperuenientis impleatur, ſaltem pro parte.*

1 §. Item ſi ſymphoro.†Conditio dandi pluribus debet impleri in perſonam oium, & ſi alter mortuus eſt anteq̃ in perſonam eius impleatur, deficit totum legatũ de rigore, ſed de æquitate debet p parte, dummodo in perſona ſuperuenientis impleat̃, ſaltẽ p parte. h.d. vſq; ad §. de illo. In tex. ibi. (vt ſi dũ quiſque eorũ viueret præſtitiſſet) ſed hoc non fuit factũ, nec amodo fieri põt, qm̃ in perſonam hæredis illius mortui non põt impleri. ſ̃. eo. l. cum ita, & ſic ꝯdõ dr̃ defecta cum formaliter impleri non poſſit. ſ. ꝙ det̃ vtrique, ſicut teſtator voluit, & ſic legatum petit, ꝯ͛riũ determinatur, vt ſeq̃tur. In tex. ibi, (ſi non poſt moram Titij,) ſed quõ põt eſſe in mora, cũ vbi nulla petitio &c. l. ſi pupillus. de uerb. obli. & ea quæ ſunt in conditione, non ſunt in petitione. l. ſi quis ſub ꝯdõne? Sol. fateor ꝙ loquitur impropriè, & expone, (moram). i. negligentiam, quia nõ impleuit q̃ primum potuit, & ſic ꝯdõ hr̃ p defecta, etiam antequam ille moreret̃. l. hæc ꝯdõ. la 2. ſ̃. eo. ergo & legatum. vnde non ſufficeret implere in totum, poſito ꝙ non deceſſiſſet: multò minus ergo poſt eius mortem ſufficit implere pro parte, ſed opp. ꝯ͛ id quod ſequitur de l. qui duobus. ſ̃. eo. quæ obſtat in duobus, primo, q̃a vr̃ per illã l. ꝙ nec de rigore, nec de æquitate ſufficiat dare vni niſi detur alteri. Sol. ibi ambo viuebãt, & ambobus poterat dari, hic alter erat mortuus. Nec ei poterat dari, nec hæredi eius, quia conceſſa in perſona eorũ proprijs nominibus expreſſis, ſi aũt appellatiuis, puta tanq̃ hæredi, quia tunc poſſet impleri in perſonam hæredis decedẽtis. l. cum ita. ſ̃. eo. & ſic perinde eſſet ac ſi ambo viuerent, quia nõ poſſet impleri in perſonam vnius etiam vt partem legati conſequatur, niſi impleatur in perſonam hæredis, & hanc oppo. glo. non ſenſit. Sed ſecundo opponitur de ea. l. qui duobus. in fi. per quã vr̃, ꝙ in perſona ſuperſtitis debeat in totum impleri, & alias non cõſequat partẽ legati, tex. vult ꝯ͛riũ, cũ dicit. (partẽ dimidiã,) glo. ſenſit iſtam opp. & ſoluit ꝙ illi, q̃bus erat dandũ erant cohæredes, & tanq̃ hæredibus erat dandũ, hic nõ, ſed quid ad propoſitũ? Rñdeo ſupple ad glo. ꝙ ibi alter eorum repudiauit hæreditatẽ, vel mortuus eſt ante ipſam aditam, & portio deuenit per ius accreſcendi ad cohæredẽ cum onere, & commodo ꝯdõnis, vt tota impleat̃ in eius pſona, & ſoluat totũ q̃a ſicut cæteri grauati tanq̃ hæredes, ita ꝯdõ dandi cenſetur appoſita in perſona eorum tanq̃ hęredum. Sicut ergo ſi alter decederet poſt aditam hæreditatem eã tranſmitteret, ita trãſmitteret ius implendi ꝯdõnem. l. cum ita. §. fi. ſ̃. eo. Ita ſi decedit vel eam repudiat, & ſic peruenit ad cohæredem, cum eodẽ onere peruenit & commodo. l. Thais. §. Suchus. de fideic. lib. quãdo autem non ſunt cohæredes, non habet locum ius accreſc. in hac mortis cã capione, vt eſt caſus hic, quia non debet eõdõ impleri inſolidum in perſona ſuperſtitis. Quid ſi vellet dare totam quantitatem huic ſuperſtiti? Rñdeo, non tenetur hr̃s propterea dare plus quàm dimidiam, quia illa datio non prodeſt hæredi, quia ille erat extraneus, ſed ſi erat cohæres, dic vt ſupra.

1 *Conditio dandi pluribus appoſita, non poteſt per vnum impleri, etiam pro parte de rigore, ſed de æquitate ſic.*

1 §. De illo quoque quæritur.†Cõditio dandi plurib' appoſita, non põt p vnũ impleri, ẽt p parte de rigore, ſed de æquitate ſic. h.d. Et eſt caſus econuerſo ad præcedentẽ, quia ibi erat dãdum ab vno pluribus, hic econuerſo à pluribus vni, & declarat l. cũ fundus. ſ̃. e. vt quod ibi dr̃ ſingulas poſſe pro ſua parte implere, intelligatur de æquitate, non de rigore, vt hic. In tex. ibi, (expleri nõ põt.) de rigore, ſecus de æquitate, vt ſeq̃tur. In tex. ibi, (dãdo partẽ.) ſcilicet ſi nõ vult niſi partẽ legati, & ſic ꝙ ſequitur, (legatum &c.) expone. i. partẽ legati, ſcḋm gl. fi. ſed ſi vult habere partem collegatarij q̃ deficit, q̃a non vult ꝯdõnẽ implere, dẽt ſoluere ẽt partẽ illius. ſ̃. e. l. ſi quis legata. §. fi. & l. fi. ibi cum ſua ꝯditione &c. & hoc in conditione dandi, quæ põt impleri per alterum: quid in conditione facti diuidui, vt ſi ratum habuerit? Rñdeo, ſufficit quod ratum habeat pro parte ſua, ut legatum conſequatur, quia pro parte collegatarij ratum habere non poteſt, in ſimili probatur in §. Cato, iuncta l. 5. §. ſi ſortem. de uerb. oblig.

2 *Licèt debitor qui non tenetur ad certum tempus, non habeat accedere ad creditorem, tamen ille qui ſemel fuit in mora, ſi vult purgare eam, debet ad creditorem accedere, & etiam ille qui vult actionem conſequi.*

1 §. Priſcus reſpondit.†Qui dẽt implere ꝯdõnẽ in perſonã alterius, ut actionẽ ꝯſequatur, dẽt ad illũ accedere, & ſe offerre, nõ aũt expectare ut interpellat̃: hoc aũt totũ relinq̃tur iudicis arbitrio ex qualitate
2 loci, & pſonæ.†licèt ergo debitor, q non tenet̃ ad certũ tps, non habeat accedere ad creditorem, iuxta no. in l. item illa. de cõſti. pec. ille tñ q ſemel fuit in mora ſi uult purgare eã, dẽt ad creditorem accedere, arg. hic, & etiam ille, qui uult actionem conſeq.

LEX CXII.

1 *Quis non dicitur poſſe adminiſtrare negotia ſua niſi peruenerit ad xxv. ann.*

1 CVm filius.†Non dr̃ quis poſſe adminiſtrare negotia ſua niſi peruenerit ad 25. annũ. Sed op. ꝙ ſufficit ueniſſe ad adultã ætatem. l. cum filio. de leg. 3. Sol. interdũ alicui relinquitur in tps, quo negotia ſua poterit adminiſtrare, & tunc ſiue ſit pupillus, ſiue adultus, cenſetur relictum in tps quo compleuerit 25. annũ, ut hic, licèt poſt pupillarem ætatem poſſit gerere, & ꝯ͛here ſi non habet curatorem, & ciuiliter, & naturaliter obligat̃. Sed quia põt reſtitui, nõ dr̃ eũ effectu poſſe gerere. Si aũt relinquat̃ cũ erit ætatis ſuæ, uel cùm in ſuam tutelã peruenerit, diſtinguitur, an tũc erat pupillus, & cenſetur relictum cũ erit adultus, id eſt compleuerit 14. annum, aut erat maior pupillo & tũc cùm erit 25. ann. ut ibi. In tex. ibi, egreſſus 20. annos) non tñ 25.†In tex. ibi. (deberi) quia uerũ eſt filium deceſſiſſe antequam poſſit adminiſtrare res ſuas. glo. intelligit etiam ſi impetraſſet ueniam ætatis. & dicit ꝙ hæc ſibi non prodeſt, quia teſtator de hac non cogitauit. l. fi. C. de his qui ue. æta. impetra. ſed iſta eſſet ficta ætas, non uera.

Ad legem falcidiam. Rubr.

LEX PRIMA.

1 *Poteſt quis legare quantum vult, dummodo non excedat dodrantem. i. tres partes de quatuor, & quarta debet remanere penes hæredem, ne ſit hæres nudo nomine, & hoc introduxit l. Falc.*
2 *Statutum ſi diſponit id quod ius commune, non dicitur ſtatutum.*
3 *An ſit ſublatum cum ſit ſublatum ius commune.*
4 *Quod dicatur reformatio antequam in volumine ſtatutorum includatur.*
5 *An valeat reformatio ſi non appareat ꝙ ſit facta propoſita.*
Quid ſi fuit facta per perſonam inhabilem.
6 *Quid ſi fuit facta ſuper materia prohibita.*

Si iudex

7 *Si iudex aliquid tibi pure, & ſimpliciter adiudicat, & in eadem ſententia apponit conditionem, vel onus, an valeat.*
8 *Paria ſunt limitata diſponere, vel ſimpliciter diſpoſita limitare.*
9 *Caius falcidius author l. ſalcidiæ fuit tribunus plebis.*
10 *Omnis detractio poteſt dici falcidia.*
11 *Quod propriè falcidia ſit illa quæ detrahitur de ſingularibus relictis, et dicitur debita iure inſtitutionis.*
12 *An in caſibus in quibus lex dicit falcidiam non habere locum vt in relictis ad pias cauſas, vel vbi non ſit inuentarium locum habeat trebellianica.*
13 *Verbum relinquo, eſt commune, licèt regulariter quando apponitur rei ſingulari non intelligatur iure inſtitutionis, niſi dicatur, ſed iure legati.*
Quid ſi adijciatur pro ſua falcidia.
14 *Si legata tranſcendunt vires hæreditatis, qualiter detrahatur falcidia.*

1 Ex falcidia. †Poteſt quis legare quãtũ vult dũmodo non excedat dodrãtẽ,
ideſt tres partes de quatuor, & quarta dẽt remanere
penes hæredẽ, ne ſit hæres nudo noĩe, & hoc introduxit l. falc. h. d. vſque ad §. l. falcidia. In tex. ibi, (vſq;
ad dodrantem.) iſtud eſt de ſecũdo capite ſ'm gl. vnde tex. vř ineptè fuiſſe locut⁹ dũ dicit, (primo capite,) vel ſi volebat hoc adijcere, non debebat hoc dicere, & cõprehendiſſet vtrũque caput.
In tex. ibi, (dedit) glo. exponit. i. datam à l. 12. tab. confirmauit,
nã verba l. 12. tab. dicebant, vti quiſque legauerit, ita ius eſto. l. lege. de verb. ſig. Sed ad quid oportuit dare hanc licentiã p illã vel
iſtã? rñdeo cũ mors oĩa ſoluat. in Authẽ. de nupt. §. deinceps, videbaĩ ꝙ poſt eius mortẽ nõ poſſet de illis diſponere, ſed cõcederenĩ occupanti tanꝙ bona vacantia, q̃a de iure naturali vel gen.
p occupationẽ acquirereĩ dñium, ceſſante occupatione, videbaĩ
ceſſare dñium, & ſic redire in primæuũ ſtatũ, quo in nullius bonis erãt, pp hoc fuit introductũ, ꝙ licet quis verè moriatur, fictè
tñ videaĩ viuere, q̃a loco eius ſuccedit hæreditas quæ ipſum repreſentat, & apud eã continueĩ dñium rerum quæ fuerant defuncti, ad cuius retentionẽ non requirebatur factũ defuncti, ſed
poſſeſſio, ad cuius retentionẽ nõ requirebaĩ vel actus, vel aius
extinguaĩ, & nõ trãſeat. l. j. §. Scæuola, pp hoc ẽt ſtatutum fuit vt
de dictis bonis poſſit diſponere poſt mortem, tanꝙ non deſinãt
eſſe ſua. no. ergo ex hac gl. quia ſentit ĩ hac expoſitione, ꝙ cũ iſta
datio eſſet prius facta a l. 12. tab. tñ videatur facta a l. fal. ẽt ſi di-
2 xerit expreſsè, & ſic exponaĩ, dedit. i. datum confirmauit. †vñ in-
a ducitur ſi ſtatutũ diſponat id ꝙ ius cõe,ª nõ dř ſtatutũ, & hoc eſt
vtile, q̃a qñ princeps facit l. ꝯ ius cõe, tollit aliã l. cõem, etſi de ea
non facit mentionem, ſed ſtatuta ſpecialia non tollit, niſi faciat
mentionem ſaltem in genere, dicendo non obſtantibus quibuſ-
3 cunque ſtatutis. in c. j. de conſti. in 6. †an ſtatutum diſponens id
quod ius cõe, ſit ſublatũ cũ ſit ſublatũ ius cõe: qõ ſtat in hoc, an
illud ſtatutum ſit ſtatutũ, vel ius commune, primo caſu non eſt
ſublatum, ſecundo ſic, hanc partẽ tenet gl. in d. c. j. ſed Bar. no. hic
ꝯrium, vide p eũ hic. & Io. And. in tit. de filus presby. in c. j. in nouella. in 6. & in tit. de teſta. in rubr. Bal. in l. 2. circa fi. C. de cõſtit.
4 pec. †In tex. ibi, (rogatã) hoc ideo dicit, q̃a conſules vel princeps
proponebant negotium & contingentiã factũ in ſenatu, & rogabant populum, vt ſuper illis prouiderent. l. item veniũt. §. pridie.
de peti. hær. hoc ẽt videmus fieri, quia priores in conſilio populi
proponunt, & petunt ſuper ea reformari, nã dř reformatio anteꝗ̃
in volumine ſtatutorum includanĩ, vñ vocantur notarij refor-
5 mationũ, qui ſunt deputati ad hoc. †An ergo ualet reformatio
b ſi non apparet b facta propoſita? uř ꝙ non quaſi ſit de forma l.
arg. hic. Cõtrarium determinat Bar. in l. obſeruate. C. de decurio.
6 li. 10. & ibi vide per eum. †Itẽ quid ſi fuit facta per perſonam inhabilem? Dic nihilominus reformationem ualere per l. uniuerſa. C. de preci. Imper. offer. Quid ſi fuit facta ſuper materia prohibita, ut ſi ſtatutum dicit, p tale negotium non poſſit proponi in
conſilio, ſicut dicit hic ſtatutum uniuerſitatum de quibuſdam?
Rñdeo non ualeret reformatio, niſi diſpenſaretur ꝯ ſtatutũ, ita
7 dicit Bar. C. de peti. bo. ſub. l. j. lib. x. †In tex. ibi, (ut hac l. ſequenti,
ideſt ſequenti capite) & no. iſta uerba p gloſſella, quæ ſemper allegaĩ in l. itẽ Labeo. §. j. fa. erciſ. nã ſi iudex aliqd tibi purè & ſimpliciter adiudicat, & in eadẽ ſnĩa apponit ꝯdõnẽ, uel onus, nõ nř
ualere appoſitio, ut ibi dř in tex. q̃a ex prima adiudicatione tibi
c quæſitum eſt ius pure,ᶜ dicit ibi glo. notabilis hoc uerum, niſi dixiſſet, ſaluo qđ ĩ. dicam, q̃a non cenſeĩ puta adiudicatio, ſed facta cum modificatione ſequenti, & ſic ualeret modificatio, & p
illa glo. facit tex. hic, quia primo caſu dedit licentiã cum modifi-
8 catione ſequentis capitis: ſed opponiĩ ꝯ id quod ſ. dixi. †quia paria ſũt limitata diſponere, uel ſimplr diſpoſita limitare. l. Lucius.
§. q habebat, ad treb. Sol. illud in ultimis uoluntatibus, in quib⁹
non acquiritur ius incontinenti, ſed poſt mortem teſtatoris, ſecus in ſnĩa, ex qua ſtatim prolato uerbo ſubſtãtiali quæritur ius,
& hæc faciunt ad notata in l. iudex poſteaꝗ̃. de re iud. ſi iudex in
fine ſententiæ facit proteſtationẽ uel reſeruationẽ circa ea quæ
ſ. dixerat, an ualeat ſi maiorem pœnam reducit ad minorem, uel
ꝯconuerſo. In tex. ibi (dum ita detur) limitat ergo poteſtatẽ legandi, ex quo uř ꝙ ſi legata excedant dodrantem, quatenus excedunt, non debeantur, nec ciuiliter, nec naturaliter, qñ ꝯ prohibitionem non naſcitur ẽt naturalis obligatio. l. ſi non ſortẽ. in
princ. de condi. inde. hoc tenuit Per. in l. cũ qs. de iur. & fact. ign.
Bar. ꝯ hic & ibi, ꝙ naturaliter debetur, non ciuiliter. l. j. & l. error. C. eo. & rñdet ad hoc, ꝙ nõ reſiſtit. l. ſed non aſſiſtit, ideo naturaliter debeĩ, q̃ impedit repetitionẽ ſoluti per errorẽ iuris, ſed
ſi non deberet naturaliter, non impediretur repetitio, iuxta no.
9 in l. j. de cond. inde. †, In gl. j. ibi, (à Falcidio conſule.) refert Vincẽtius hiſtorialis ꝙ fuit uocatus Caius Falcidius, & nõ fuit conſul, nec prætor, ſed tribunus plebis, iſta eſt bona, ut denoĩetur ab
auctore ſicut ſenatuſc. Treb. à Trebellio conſule. l. j. in princ. ad
Treb. & publiciana à Publio, ultima ẽt expoſitio eſt bona, & etiã
10 tenet† Bar vt dicatur falcidia ab effectu, quia reſecat legata ſicut
falx. l. lineã, & l. Plautius. ĩ. eo. ideo oĩs detractio põt dici falcidia
ab hoc effectu ut quarta treb. q̃ in multis iuribus appellaĩ fal. ĩ.
eo. l. Titia, in fi. cũ ſi. & legitima debita iure naturæ, ut in Auth.
11 uñ ſi parẽs. C. de inoff. teſt. † propriè tñ loquendo falcidia eſt illa
quæ detrahitur de ſingularibus relictis, & dř debita iure inſtitutionis, vt ĩ. in gl. q̃ incipit, hæc dř, q̃a in eã nõ imputant niſi quæ
capiuntur iure inſtitutionis, nõ ea q̃ gratia condõnis implendæ,
uel iure prælegati, ut hic, q̃a debeĩ. & fuit inuẽta ut inſtitutio rata ſit, & ut hřs adeat hrđitatem pp hoc cõmodũ. In treb. q̃ debeĩ
de uñi fideicõ. & in legitima debita iure naturæ, q̃ detrahiĩ tã in
uniuerſalibus, q̃ particularibus relictis, imputanĩ plura, q̃ in hac
nõ imputanĩ, ut plenè no. ĩ. eo. l. in quartã, & q̃a ſunt diuerſæ in
12 ſubſtãtia, ſit qõ utrũ in caſibus, in q̃bus lex dicit fal. non habere
locũ, ut in relictis ad pias cauſas, uel ubi non ſit inuentariũ locũ
habeat treb. quẽ articulũ examina p Bar. in l. Marcellus. ad treb.
ſ'm tñ ſubiectã materiã interdũ ſumiĩ una pro alia, uñ ubicũque
lex in quartã, quæ deduciĩ de fideicõmiſſo uñi, appellat falcidiã,
debet exponi. i. treb. aliàs nõ poſſet conuenire ſubiectæ materiæ,
ad hoc l. ſed & ſi poſſeſſori. §. ſed & ſi rerũ. ſ. de iure iu. & ſi př aliquid relinquat filio p ſua falcidia debet exponi. i. pro ſua legitima, q̃a qualitas pſonæ cui relinquitur hoc expoſcit, q̃a ſibi debeĩ
13 legitima. †ideo uerbũ relinquo qđ eſt cõe, licet rřr qñ apponitur
rei ſingulari nõ intelligaĩ iure inſtitutionis, niſi dicaĩ ſed iure legati. l. cogi §. generaliter. ad Treb. qñ tñ adijcitur iſta clauſula p
ſua falcidia, intelligiĩ iure inſtituti. quia hoc mõ debet relinqui
legitima, aliàs diceretur p̃teritus, ut in §. aliud quoque. in Auth.
ut cũ de app. cog. ita no. Bart. in d. auth. uñ ſi parẽs, & p Bald. in l.
humanitatis. de imp. & alijs ſubſti. Reſecat aũt falcidia ipſo iure
quantum ad obligationẽ ciuilem, non quantũ ad naturalẽ, quia
naturaliter debẽtur inſolidũ ex uolũtate defuncti, uñ fit ꝯ iuam
uolũtatẽ. ĩ. eo. l. Titia, ſed ſi fieret ſ'm uoluntatem, ẽt naturaliter
nõ deberẽtur: ideo plura imputãtur primo caſu q̃ ſecũdo, ut eſt
caſus in d. l. Titia, quæ tñ loquitur in treb. Reſecat ẽt ipſo iure
quantũ ad dñium, q̃a nõ tranſit quatenus imminet falcidia, &
ſic ſunt cões inter hrđẽ, & legatariũ, propter incõmodã tñ diuiſionẽ peruenitur ad unã rem, ut illa capiatur pro tota fal. debita
pro omnibus, quod dic ut in d. l. in quartã, & per Cy. in l. filium
14 quẽ habentẽ. C. fam. erc. †Vltimò recollige, ꝙ quandoque legata non tranſcendunt, & tunc nõ eſt tractadũ de fal. cũ hæres habeat quartã, ẽt ſi lex falcidia facta non fuiſſet, qñque aũt trãſcendunt, tunc aũt tranſcendũt uires hæreditatis, puta habebat 30. &
d legauit 60.ᵈ fit tunc detractio primo eius quod eſt ſupra uires,
quia legauit in duplo plus q̃ haberet: ideo quodlibet legatum
minuitur pro dimidia, non per fal. ſed etiam per legem 12. tab. q̃
permittebat legare uſque ad uires, non ultra. l. ſi uniuerſæ. C. de
lega. iuncta l. ſi quis teſtõ. de leg. quæ loquitur de iſta diminutione. De reſiduo quod reſtat inter uires facta diſtributione pro
rata ſ'm tenorem illius l. detrahitur falc. ĩ. eo. l. quærebatur circa
principiũ, ibi dicebã. l. falc. &c. qñque non excedunt uires hæreditatis, & tunc prima detractio fit per fal. ẽt ſi ueniebat alia fiẽda
pp qualitatẽ perſonæ, quia non poterat capere totũ quod ſibi legabatur, primò. n. detrahitur qđ erat per fal. detrahẽdum poſtea
inſpicitur utrum id quod reſtat excedat quantitatẽ, quã capere
põt. ĩ. eo. l. quoties, quod inducitur ad quæſtionem ibi per Bart.

ADDITIONES.

a Quod ius commune. Adde Io. An. in c. j. de fil. presb. in 6. nouella, & in tit. de teſt. in rub. Bal. in l. j. C. de cõſti. pe. do. Fel. pleniſſimè. in c. j. in vlt. char. ex de reſcr. & pro confirmatione eorum quæ hic dicit Alex. Adde quod voluit Bela. deciſ. 312. de priuil. ꝙ gratia conceſſa vni eccleſiæ in præiudicium alterius non obſtantib. quibuſcunque ſententijs non debet intelligi de ſententia lata de conſenſu expreſſo Papæ.
b Si nõ apparet. Sed quid ſi apparet de compromiſſo, vide Pet. de Anch. conſ. 97.
c Ius pure. Si iudex in ſententia dicat condemno, imò abſoluo, ſententia continet abſolutionem ſecundùm Roma. conſ. 13.
d Sexaginta. Adde vt per Old. conſ. 112.

---

1 *Falcidia ex quibus legatis detrahatur.*
a *Licèt ſtatutũ quod eſt contra ius cõe non recipiat extenſionẽ actiuã, vt extendatur de caſu ad caſum, recipit tamẽ paſſiuã, vt ius cõe ad illud extendatur.*
a *Signum uniuerſale reſtringitur ad habilia, & quæ poſſunt habere locum.*
3 *Si ſtatutum dicit ꝙ ſtatuta loquentia de coniunctis, locum habeat in extraneis,*

nei,& loquentia de fiſco,locum habeant in priuatis,debent intelligi,ſi ſunt talia quæ poſſunt habere locum,& congruere.

4 *Si teſtator inſtituit plures filios, quorum vnus ſit in ſacris, & grauat eos ſi deceſſerint ſine liberis q; reſtituant tali, in tali generalitate non comprehenduntur qui non poſſunt liberos legitimos habere.*

5 *Statuta non extenduntur ad caſum fictum.*

1 **§.Lex falcidia.** †Falcidia detrahitur de omnib.legatis,quæ qualitercunq.debent.ſiue ex
vltima volun.valida de iu.cõi,& ſm veritatem,ſiue de iure ſpali,
& ſm fictionē. Itē ſiue de iu.ci.vel ptorio. & ēt ſi facta ſint Deo,
vel principi,& ēt ſi de reb.alienis eo caſu,quo ſint valida.h.d.vſ-
2 que ad §.Item ſi ita.†Iſte §.allegat,q; licet ſtatutum quod eſt ɔtra
a ius cõe,non recipiat extenſionem actiuam,vt extendatᵃ de caſu
ad caſum,recipit tñ paſſiuā,vt ius cõe ad illud extendat, vt ſi di-
cit ſtatutum q; pupillus maior xij.an.poſſit teſtari,non extendit
ad alium inhabilem,ut teſtari poſſit,q̃a eſſet extenſio actiua, ſed
oēs leges tractātes de teſtamentis validis, locum hñt in talibus
teſtamentis,ſicut in teſtamentis aliorum.arg.hic propter quam
3 fictionem lex fal.&c.†Item no.tex.(quæ tñ pñt locum habere,)
q; ſignum vſe reſtringitur ad habilia,& quæ pñt habere locum,
vnde inducitur q; ſi ſtatutum dicit q; ſtatuta loquentia de con-
ſāg ciuis,locum hēant in extraneu,& loquentia de fiſco,locum ha
beant in priuatis, debent intelligi ſi ſunt talia quæ pñt locum
habere,& congruere: vñ ſi erat ſtatutum q; cauſæ inter conſan-
guineos compromittant inter conſanguineos communes,ſtatu
tum illud generale non habebit locum,vt idem ſit in extraneis,
4 facit etiam,† ſi teſtator inſtituit plures filios quorum vnus ſit in
ſacris,& grauat eos ſi deceſſerint ſine liberis,q; reſtituant tali,in
tali generalitate non comprehendat q non pōt liberos legiti-
mos habere.Sed opponit ɔ̃ iſtum §.de l.3.§.hæc verba.de neg.ge.
vbi lex noua prætoria nō extendit ad caſum fictū,q̃a ſi loquit de
negotijs alterius,non extendit ad negotia,quæ geruntur ſup bo
5 na hæreditarijs,q̃a verè non pñt dici alicuius, licet fictè. † vnde
b dicimus cōiter q; ſtatuta non extenduntur ad caſum fictum,ᵇ vt
no.in l.oēs populi.de iuſt.& iur.Iſtam opp.non faciunt doct.hic,
eſt tñ verè neceſſaria.Sol. quantum ad ſubſtantiam legatorum
nō erat caſus fictus,quia erāt verè legata,q̃a verè facta a teſtõre,
licet quātū ad ualiditatē eſſet fictio,q̃a nō ualebāt quātū ad ve-
rum ſtatum teſtõis,quia verè mortuus erat ſeruus apud hoſtes,
ſed valet ſm fictū ſtatum,q̃a fingitur mortuus prima hora capti
uitatis, vnde ēt ſi non haberemus iſtū §. ēt interpretatione ma-
giſtrali poſſemus hoc dicere,non obſtāte illo §.& ſic iſta fuit in-
terpretatio declaratiua,non neceſſaria: vel ſi uolumus dicere q;
ſit neceſſaria verū eſt q; non extenditur ad caſum fictum per ſe,
ſed beneficio alterius legis extēdentis ſpecialiter benè fit.& hic
eſt huiuſmodi,& ſic concor.& ſic oporteret dicere quod ſi non
eſſet iſte § ad talia legata non extenderetur lex falci.

ADDITIONES.

a Extendatur. Adde Alb.de Ro.in j.parte ſtatutorum q̃.clxxx.quę incipit. Item quæro ſi aliquis prohibeatur per ſtatutum. Imo.in rubr.extra de teſta.

b Caſum fictum.Vide hic latè per Ioan. de Imo.

---

1 *De eo quod hæres ſoluit tanquam legatum,poteſt detrahere falcidiam,ſi imminet,non ſic de eo quod ſoluit non tanquam legatum, ſed vt euitet ſolutionem alterius legati.*

2 *Debitor non conſtituitur in mora per interpellationem,licèt incontinenti non ſoluat ſed cum aliquo interuallo.*

Poſt moram fit transfuſio ipſa iure primi legati in legatum pœnale.

3 *An per ſtipulationē pœnalē ſecuta mora nouetur ipſo iure obligatio præcedens.*

4 *Licèt legatum de penu propter moram fuerit tranſlatum in legatum quantitatis,& amodo debeatur quantitas, tamen hæres poteſt ſoluere penum vt non ſoluat quantitatem,& ſic moram purgare vſque ad litem conteſtatam ſuper pecunia.*

5 *In falcidiā an imputetur quæ capiuntur iure inſtĩonis, quid in trebellianica.*

6 *Legatum de penu cenſetur ademptum ſub conditione ſi hæres voluerit decem dare,& ſic ademptum ſub conditione, quod cenſeatur ſub contraria conditione datum,ſi noluerit dare decem.*

1 **§.Item ſi ita legatum.** †De eo qđ hæres ſoluit tā
quam legatum,pōt detra
here falcidiam, ſi imminet,non ſic de eo quod ſoluit non tanq̃
legatum, ſed ut euitet ſolõnem alterius legati. h.d. Et illud dr̃
mortis cā capio,de qua falc.non detrahit,ut hic,primo loquitur
quando legatum quantitatis incepit a præcedēti diſpõne,q̃a pri
mo legauit penum,& hæc fuit diſpō pcedēs: poſtea ſi hrs penū
nō daret,legauit x.& ſic fuerūt duo legata primū puru,ſm ɔdō-
nalc,vſque ibi (idemq.erit.) Ibi loquit qñ incepit a præcedenti
ɔdõne,quia non legauit penum,ſed ſolum ſi hæres penum non
daret,& ſic fuit vnum tm̃ legatum ɔdõnale.ſ.de x. utroque caſu
quæritur ſi hrs ſoluat penum,& immineat fal.vtrum poſſit eam
de penu detrahere. Quidam dicebant indiſtinctè q; non, etiam
primo caſu,quia falci.detrahitur de legato ,ſed penus non cen-
ſetur legata,licet prima facie legata fuerit:quod patet,quia lega
ta pñt cum effectu peti, & hæres aſtringi inuitus ad illa ſoluen-
da,ſed in caſu iſto penus non poteſt peti cum effectu, nec hæ-
res inuitus aſtringi ad ſoluēdum, cum poſſit dando pecuniam
euitare ſolõnem penus ex licētia ſibi data a teſtõre, vt pbat in l.
j.§.de penu.leg.vbi patet,q; tñ quātitas pōt peti cum effectu, nō
penus,licet ſit in pſtatione ſi hrs vult: ergo de illa nō detrahitur
falc.quæ non niſi de legatis detrahit. Iunicō.tñ diſtinguit in illo
primo caſu, aut ſoluit penus antequam hrs ſit in mora ſoluendi
penum, q̃a non fuit interpellatus vt ſolueret,& pōt detrahere,
q̃a ſoluit vt legatum, cum re vera penus fuerit legata, & ſi eſuit
in oblõne ciuili & nāli,vt ēt dicit hic glo.licet nō potuerit cum
effectu peti ab hærede inuito.Ex quo tñ ſponte ſoluit,vt rem le
gatam ſoluit,q̃a nō erat ſcā transfuſio de legato penus, in legatū
q̃titatis,q̃ fuit relicta ſi hrs penum nō daret, q; exponit.i.fuerit ī
mora dādi.l.ſi duo.§.fi.de ɔſti.pecu.& l.3.§.1. de adi.lega.ſi verò
hrs fuerit in mora p interpellationem,& nō ſoluit,ex tūc purifi-
catū eſt legatū q̃titatis: & deſinit legatū penus ipſo iure, & trāſ-
funditur in legatum q̃titatis ex volūtate defuncti,q̃a cēſet dicto ca
ſu ademiſſe legatum penus,& legaſſe q̃titatem,vt eſt caſus in l.ſi
penum.poſt medium,qñ di.leg.ee.cū dicit fundi legatū adēptū.
Iō ſi volēs purgare morā ne bēat ſoluere x ſoluat penum,q; face
re pōt vſq.ad li.ɔte.ſup x.d.l.j.de penu.leg.nō ſoluit vt rem lega-
tam,iō de ipſa nō detrahit fal.q̃a legatarius dr̃ capere mortis cā,
nō iure legati.Et idē eſt in ſcđo caſu,qñ incepit a pcedēn ɔdõne
.ſ.q̃a tūc penus nullo modo eſt legata,& ſi ſoluit mortis cā,ſolui
tur vt euitet ſolõ q̃titatis. Iō iſto caſu indiſtinctè falc. nō detrahi
tur,hic eſt caſus clarus,p quē remanent quaſi oēs gl. declaratæ.
In te.ibi(ſi nō dederis x.dato.)q̃rit ſi hrs dat penum,& immineat
falc. an verūq.poſſit detrahere de penu.In tex.ibi (oīmodo in le
gatū x.)ſub.& nō penū,ēt in caſu pdicto, licet penus fuerit lega
ta p rõnes, quas ſ.dixi. iō dicebam in fal. hrdem nō imputare. i.
c non poſſe falci.ᶜ detrahere.In tex.ibi(ſi incontinenti.) i. q; fuerit
interpellatus vt ſolueret,& ſic nō fuit ɔſtitutus in mora, ex quo
incontinenti . Idē & fortius ſi nō expectauit interpellationem.
In tex.ibi[cum aliquo ſpatio.] quod iudicis arbitrio relinquit.l.
quod dicimus de ſolu. In tex.ibi[idemq.erit.]ſ.qđ ſ. eſt dcm pro-
ximo ver.[q; ſi iam.]nō aūt quod in primo caſu qñ incontinen-
ti,q̃a hoc caſu de quo hic nūquam fuit legata penus, & ſic nullo
caſu pōt ſolui res legata. No.ergo q; iſto caſu primo valebat reli
ctum ſcm̃ noīe pœnæ,qñ præcedebat pceptum honeſtum. Nam
relictum de decem vt ſcm̃ nomine pœnæ ſi hrs fuerit in mora dā
di penum:ſecus ſi pcedebat pceptū reprobum.l.j.& 2.C.de his q̃
pœn.no. Olim autē iure digeſtorum non ualebat.l.j.de his quæ
pœ.no. Vel dic quod fuit de media iuris prudentia , ſi eñi fuiſſet
ante,& fuiſſet ſublatum per iſtum §.nō expediuiſſet tollere per
illam l. Quod aūt dixi relictum de a.ſcm̃ nomine pœnæ, proce-
dit ſi non tm̃ valebat penus,ſi aūt tm̃ , poteſt dici q; non ūt ſcm̃
noīe pœnæ,nec in odium,ſed in fauorem, vt habeat facultatem
ſoluendi quod velit ſicut in ſimili.ſ.de leg.j.l.ſi qñ.§.j.Item no.q;
hæc pœna non committit anteq̃ hæres ſit in mora : & ſic patet
hic q; illa verba,ſi nō dederis,exponuntur.i.fueris in mora dādi ,
ſed ſi eſſet ſcm̃ in fauorem hrdi,exponerent.i.dare nolueris , ſed
2 potius q̃titatem.Item no.q; debitor non ɔſtituit in mora p inter
pellationem,licet incontinenti nō ſoluat:ſed cum aliquo inter-
d uallo,q̃a non debet ire creditor cum ſaccoᵈ paratus.† Item no.q;
3 poſt moram fit transfuſio ipſo iure primi legati in legatum pœ-
nale,unde allegatur ad illum articulum difficilem,vtrum per ſti
pulationem pœnalem ſecuta mora nouet ipſo iure oblõ præce-
dens,de quo plene in l.ita ſtipu.de ver.obl.& iſte tex. videtur p-
bare,q; ſic: quod Bar.dicit procedere ex eo,quia hic præcedebat
oblõ ex cauſa lucratiua, & eodem modo in l.oblõnum fere.§.fi.
de act.& ob.ſecus ſi ex cauſa oneroſa.l. ſi quis a ſocio , pro ſocio.
& l.prædicta de act.emp.Vel dic verius,q; cauſa eſt hic,ex eo, q̃a
in vltimis volun.quæ dependent ex voluntate teſtatoris,qui po
tuit hoc facere, & legando hoc modo non videtur ademiſſe, ut
dicit tex.in l.ſi penum,qñ di.le.ce.ſed in ɔtctibus,qui dependent
ex uoluntate vtriuſque ſiue præcedebat oblõ ex cā oneroſa , ſi-
ue lucratiua, non fit nouatio : quod dic vt tetigi in l. prædia. de
4 act.emp.† Item no.in eod.ver.q; licet legatum de penu propter
moram fuerit trāſlatum in legatum quantitatis, & ammodo de
beatur quantitas, attamen hæres poteſt ſoluere penum,ut non
ſoluat quantitatem,& ſic moram purgare, quod intellige, vt ſ.
vſque ad litem conteſta. ſuper pecunia,uel ſi fuerit appoſitum
certum tempus,ut ſi nō ſoluerit penū intra x.dies, nō hrēt locū
purgatio , ut l.j.de penu leg.l.ſi inſulam.de uerb.obl.& l.traiecti
tiæ.§.de illo.de act.& oblig.& recito gloſſ.In gloſſ. in uer.[impu
tari poſſe.]ibi.Item ut quaſi non habeat hæres uult dicere gloſſ.
quod

ADDITIONES.

c Falcidiam.Adde vt per Are.conſi.xxviij.propè finem.

d Cum ſacco.Facit tex.in l.diuortio ibi,e veſtigio.ſupra de neg geſt. Bald.in ca.j. in princ.de noua for.fid.ubi dixit quòd omnis interpellatio legis vel hominis ſpatium quoddam continere debet, ſaltem tacitum , pro quo alleg gloſſ.in l. Aemilius largianus.in prin.ſupra de mino. facit text. in cap.j. §.ad hęc, hic finitur lex Corrad.interpellatio tamen poteſt fieri ſtatim ſecundum Ful. alleg.l. liber homo.§.decem.de verb.ob.

ꝙ verba tex pñt intelligi duob.mod. Primo penus põt imputari
in ſalc.ſ.quo ad ſe,& tunc eſt ſenſus, ꝙ de ipſa põt detrahi ſal. ſi
imminet. Scdo quo ad alia legata,& tūc eſt ſenſus ꝙ penus com
putat̃ inter alia legata, & ſi oīa trāſcēdſit dodrantē,detrahit̃ de
oīb.& ſic ſacit vt ēt de alijs detrahat̃ quaſi nõ ſit remãſura penes
hr̃dē,licet eā nõ ſoluerit,ſed ſoluturus eſt:ſi eñ nõ diceret lega-
ta,remaneret apud hr̃dem, & diminueret ſal. ſicut aliæ retētio-
nes.ꝟ.eo.l.in rõne.in ptin.In fi.gl.ibi(vel dic.) hæc vera,vt ſic di-
camus ꝙ penus ſit legata,vt hic.Ex hoc ſequit̃,ꝙ eſt ĩ ciuili & na-
turali oblõne,vt in gl.fi.& ēt in petitione, quãtum ad hoc vt hr̃s
in mora poſſet ꝯſtitui,vt hic patet,quod nõ eſſet ſi nullo modo
poſſet peti.l.ſi pupil.de ver.ob. Sed quãtum ad effectualem ꝯſe-
cutionē nõ eſt in petitione,vt inuitus compellat̃ ſoluere,ſed eſt
in ꝑſtatione,vt volens poſſit ſoluere,ne incidat in pœnam de x.
ita loquit̃ ꝯtium.de l.j.de penu leg.In gl.ſeq.ibi (immo vſq. ad li.
ꝯt.)tu dic melius.Aut q̃rimus de ſpacio,quod haberēt ad ſoluē-
dum poſt interpellationē quãtū ad hoc vt nõ ſit in mora,ſi intra
illud ſoluat,de quo loquit̃ iſte tex.& illud eſt modicum,quod in
dicis arbitrio relinquit̃,vt in iun b.alle.in gl. Aut q̃rimus de ſpa-
cio,q̃d hēt hr̃s ad purgandum moram, in qua ſuit ꝯſtitutus per
lapſum illius modici ſpatij:& illud eſt vſq.ad li.ꝯt.ſup x. nã vſque
5 tūc põt offerre penū,licet deſierit eſſe legata, & eſſe in oblõne,
qa nihilominus remanſit in ſolõne vſq.ad li.ꝯte.ſup x. poſtea nõ
põt offerre,ſed hēt ſoluere x.l.j.de pe.le. cum alijs alle.in gl.In gl.
ſeq.ibi(ſed ſalcidiam minuet &c) hoc nõ placet, nam iſtud ꝓce
deret ſi remaneret penes hr̃dem, ſicut & alia legata inualida, q̃
penes eum remanēt, & operant̃ vt tãto minus detrahat̃ de alijs
legatis:& ſi ſufficerent ad quartã,in totū impedirēt. l.in rõne.in
prin.ꝟ.eo.Sed hic loquit̃ qñ tradit̃, & licet tradat̃ non vt legata,
ſed ꝓ euitatione pœnæ,nõ imputat̃ in ſalcidiam,vt ſic ſal.dimi-
nuat:licet ergo qñ ſoluit̃ ut legata ſalcidiam inducat de alijs le-
gatis,vt in gl.ꝑce.qñ tñ ſoluit̃ non ut res legata,ſal.non minuit:
tene ergo primam expoſitionem,ꝙ tunc non imputat̃.i.da ipſo
non detrahit̃ ſal.ſed ſoluit̃ integrat̃,licet omnibus computatis
immineat ſalci.pp rõnem de qua ſ.qa ſal.non detrahitur niſi de
legatis.In fi.gl.ibi.(C.eo.l.pe.) die mortis cã capio interdum dat̃
a legatario hæredi, ut tum datur gratia conditionis implendæ,
& tunc non eſt tractandum an detrahatur in ſal.ſed an compu-
tetur in ſalc.& tunc dic,vt l.acceptis.& l.in quartam.ꝟ.eod.quia
5 tūc † in ſal.iur.inſti.non computatur, licet aliqñ ſallat,ſed in tte.
ſic:aut dat̃ ab hærede alteri,tunc,ſi ꝓpter eius moram,ad euitã-
dum ſolõnem alterius legati pœnalis, & non detrahitur,ut hic:
aut ob aliam cãm,& tunc bñ detrahitur, ut in l.pe. & adde glo.
l.qui pretio.de dona.cau.mor.& quod no.gl.Inſti.eo. circa prin.
In gl.fi.ibi(ſed dicit̃ unum pp unam exactionem,) ſimile in lega-
to alternatiuo, nam ꝓpter duas res dicuntur duo legata, ſed qa
ſufficit ſolõ unius, dr̃ vnum.l.ſi illud.de leg.2.& hoc antequam
hæres ſit in mora,quia legatum penus eſt purum, & legatum de
x.eſt ꝯdõnale,& ſi ſoluitur penus añ moram,extinguit̃ legatum
ꝯdõnale, & ſola penus cenſetur legata. Sed ſi ſit in mora etiam
antequam ſoluat x.extinguitur legatum de penu.& purificatur
legatum de x.& eſt perinde ac ſi x. ſola eſſent legata:ex hoc inſe-
ras,licet quando ſoluit̃ penus diſtinguat̃,ut hic in tex. Si quærit̃
an de eo poſſit detrahi ſal.qñ tñ ſoluunt̃ x.indiſtinctē detrahitur
q̃ a non ſoluuntur niſi ranq̃ legata, ſiue inceperit a præcedenti
ꝯdõne, ſiue a præcedenti diſpoſitione, & ſiue poſt moram, ſiue
ante,quia ſi heres eligit x,antequam ſit in mora ſuper penu,lega
tum de penu extinguitur pp electionem datam hæredi,non pro
pter transfuſionem quæ fit in rõne moræ, vel dic ꝙ ēt tunc fit
transfuſio.In gl.ibi{ſed ideo nun petitur,]ſub.quantum ad effe-
ctum conſecutionis, ſed bene petitur ad conſtituendum hære-
dem in mora, rationem primi gl.ſubnectit. ex qua ratione colli-
ge quod ſ̃.dixi,ꝙ legatum de x. põt eſſe ſactum in fauorem hære
dis,licet etiam in pœnam dicatur ſactum,ex quo ad pœnam cõ-
gi non põt ex tacita voluntate defuncti. In gl.ibi,[Alij dicunt ſo
la x.eſſe in oblõne,]pro iſta opi.ſ̃m Dyn.ſacit multum l.ſi penū.
6 qñ di.leg.ced.vbi dr̃ ꝙ† legatum de penu cēſetur ademptum ſub
conditione ſi hæres voluerit x.dare,& ſi eſt ademptum ſub con-
ditione,cenſetur ſub contraria conditione datum ſi noluerit da
re x.ſ̃.ti.j.l.aliqnando: ſic ſi ex pendente conditione nulla naſca
tur oblõ.l.cedere diē de ver.ſig.nec ciuilr,nec nalr̃ debebit̃. Dy.
laborauit in ſolõne huius ꝯtij, ſed rñdet ſ̃m Bar. illud procedere
in ademptione, quæ fieret ſub alia conditione:ſed qñ fit ſub cõ-
ditione ſi hæres voluerit dare a.antequam declaret ſe uelle,lega
tum eſt purum,& ſic debet̃ ciuilr,& nãliter,quod patet, quia ſi
legatarius decederet,legatum de penu tranſmitteret.d.l.ſi penū,
tanquam purum, licet non tranſmitteret legatum de x.quod e-
rat conditionale ſi non daretur penus,vt ibi patet: & tñ non ſic
in alio legato puro,& ſub alia conditione adempto.l.quod pu-
re eo.ti.& dixi in dicta l.aliquando.

1 *Falcidia qualiter detrahatur de re legata diuiſibili, vel indiuiſibili.*
2 *Vſusfructus eſt ſeruitus diuidua, licet cætera tam reales quàm perſonales dicantur indiuidua.*
3 *Neceſſitas eſt indiuiſibilis.*
4 *Statuta ſi dicant, ꝙ de relictis ſoluatur gabella ad rationem ſoluendorum pro centenario, qualiter æſtimabitur relictum vſusfructus.*

1 **§.Si vſusfru.legatus.** † Quando legat̃ aliquid di
uiſibile ſalcidia detrahitur
de ipſa re,non de æſtimatione eius,dēt tamen æſtimari ad alium
effectū, ut ſciat̃ q̃tū ſit ſibi legatū,& ſic an ſalcidia ueniat ab eo,
vel ab alio detrahenda. Sed ſi legat̃ aliud indiuiſibile, nõ põt de-
trahi de eo ꝙ eſt legatum,ſed detrahit̃ de æſtõne.h.d. in effectu,
2 venio ad caſum.† In tex.ibi[diuidi põt.]No. quia eſt principalior
tex.q allegēt ad hoc,ꝙ uſusfructus eſt ſeruitus diuidua,licet cęte
ræ tam reales q̃ ꝑſonales dicant̃ indiuiduæ, ut ſequitur, ſed quæ
eſt rõ? Rñdeo ſ̃m doc.ꝙ tantam vtilitatem affert pars vſusfruct⁹
reſpectu partis,quãtã totus reſpectu totius,non ſic in alijs, nam
vſusfructus ꝯſiſtit in commodo ſructuum. Et ſi ꝑcipiunt̃ x. cor-
bes ſrumēti,vel vini,tãtam vtilitatem habeo de una corbe reſpe
ctu unius corbis,quãtã de x.reſpectu x.ſed cæteræ ſeruitutes ꝯſi-
ſtũt in commodo neceſſitatis,nam ꝑdiales debent̃ iuxta neceſſi-
tatem ꝑdij.l.pecoris.cū l.ſeq.vel ꝓcedēti. de ſer.ruſt.ꝑdio.& ꝑſo-
nales,vt vſus,& habitationis,ſ̃m neceſſitatem ꝑſonæ.l.plenum.
3 de vſu.& ha.† Neceſſitas aũt eſt indiuiſibilis, qa ſi ad ſubſtãtiã a-
licuius ſunt neceſſarij duo panes, ſi nõ haberet continuò niſi v-
num,non haberet vtilitatem reſpectu unius quantitatis ex duo
bus,qa ſi haberet duos,ſuſtentaretur, & uiueret inſolidum: ſed
ſi non haberet niſi unum,non ſuſtentaretur pro parte, quia nõ
põt pro parte uiuere,& pro parte mori.Iſta eſt rõ.l.vſus pars.de
vſu,& habi.In tex.ibi,totum vſumfructum ideſt totius tp̃is,habi
ta rõne quantum poſſet uiuere,puta x.annu. & quãtum poſſet
ꝑcipi toto tp̃e x.anno.puta c.& de tota iſta ſumma detraheretur
ſalc.hoc mõ,q a ſi legatarius vellet uſumfructum, dr̃et dare hr̃di
xxv. & hr̃s traderet fundum ſruēdum donec viueret, ſi opinio
veterum eſſet vera,ſed nõ eſt,vt ſequit̃: iõ ſingulis annis fiet de-
tractio hoc modo, qa hr̃s ſrueēt ꝓ quarta parte,legatarius ꝓ trib.
& ſic ambo colent fundū,& ꝑcipiēt de manu ſua, qa legatari us
nõ hēt ꝑcipere de manu hr̃dis.l.fundi trebatiani.de uſufr.leg. &
ſilr hæres non hēt capere de manu legatarij. Ponent ergo ſimul
colonum,qui reddat rõnem ſingulis annis cuilibet pro rata. In
tex.ibi(cum neq.vſus.)innuit ꝙ ſeruitus vſus ſit diuidua,ſicut v-
ſusſru quod non eſt verum.l.vſus pars de vſu.& ha.nec vult hoc
dicere,ſed quod opera ſeruorū nec eſt ſeruitus vſusfructus, nec
a vſus.ſed eſt q̃dã tertia ſpēs,& eſt ĩdiuidua,ſicut vſus & habitatio.[a]
hoc uoluit glo.q̃ incipit,[quo ad vſum]& no.in ti.de ope. ſeruo.
Sed quare eſt indiuidua,cum tantam utilitatem afferat pars ope
ris reſpectu partis,quantam tota reſpectu totius, nõ eñ regula t̃
a neceſſitate,q̃ eſt indiuidua. Rñ. qa ꝯſiſtit in ſcõ, & omne ſcm̃
eſt indiuiduum,vel rõne formæ,ſi hēt mãm & ſormam.l.ſi is qui
quadringēta.§.q̃dam.ꝟ.e. uel ſi nõ hēt,qa in ſacto ſuccedit oblõ
ad intereſſe.l.ſi qs ab alio.de re iud.ſi eſſet diuidua,& ſoluere tu e
pars operis,contingeret liberatio in partem l.ſi ſtipulatus.de ſol.
pro alia parte poſſet ſoluere intereſſe,& ſic fieret ſolõ in diuerſis
reb.& pp hoc dr̃ indiuidua,ſicut oblõ alternatiua,ne fiat ſolõ in
diuerſis rebus.l.2.& l.in executione.§.pro parte.de uerbo.oblig.
& in obligatione generis,eadem rõne,qa ſi eſſet diuidua,& debe
res hominem in genere, tradendo partem Stichi liberareris, &
poſſes ſoluere partem in alio,& liberareris: unde ne hoc ſequat̃,
non liberatis,niſi ſoluas aliam partem in Sticho: dicuntur ergo
indiuidua reſpectu ſolõnis,non obliga.quæ diuiditur inter hære
4 des,licet ſecus in his quæ ſunt indiuidua reſpectu oblõnis.† Vlti-
b mo no.gl.[b]magnam,in uet.ſed quantum,quia multoties dicunt
ſtatuta,quòd de relictis ſoluatur gabella ad rationem tot ſolido
rum pro centenario,& ſit relictum uſusfructus, ut ſciamus quan
tum ſit ſoluendum, & quantum ſit æſtimandus, recurrendum
eſt ad iſtam gloſſ.quia aliquando parum æſtimatur ſi ſtatim ſpe
ratur redire ad proprietatem, aliquando multum.ſi raro uel nũ
quam perdiderit, etiam ſi ſtatutum uult ꝙ hæres habeat ſolue-
re tanquam habens cauſam lucratiuam, quia ſolum de ualore
proprietatis,quæ debet æſtimari ſecundum quod uult *iſta gloſ.*
ſecundum Ang. Non ſunt alia.

ADDITIONES.

a Habitatio.contra facit l.cum antiquitas.C.de vſufruct.ubi habitatio æquiparatur uſufructui,poteſt dici ꝙ æquiparatur ad hoc, ut habens habitationem poſſit alteri locare.

b No.gl.adde aliam gl.in l.omnium.ſup.de vſufr.

2 **§.Si quis creditori ſuo.** † Si debitor legat creditori,eo caſu quo le-
garum ualet,detrahitur ſalcidia ſolum de commodo repreſenta
tionis,non de eo,quod principaliter debeatur.h.d.In tex.ibi an
inutila legarum erit.) & tunc non eſt tractandū de ſalcidia, quæ
detrahitur de legatis ualidis.

1 *Res non deducta falcidia ſi per errorem traditur locum habet condictio indebiti uſque ad falcidiam.*

2 **§.Si legatarius.** † Si per errorem traditur res non de-
ducta ſalcidia,locum habet cõdictio
inde·

tradebit vſque ad falcidiam.h.d. Res autē non poteſt repeti per interdictum quorum legatorum, poſtq̃ hæres ſpontè tradidit,q̃a illud habet locum quando legatarius occupauit ſine voluntate hæredis,& tūnc reſtitueret totam rem per illud interdictum, & ſic intellige de errore facti,non iuris, quia tūc ceſſaret repetitio, cum naturaliter debeatur.l.error. C.eodem.

1 *Legata pura,quæ per ſe non excedunt dodrantem, licèt iniuncta cum conditionalibus excedant,ſoluuntur integra, præſtita cautione de reſtituendo adueniente conditione quatenus eſt ſolutum vltra quàm falcidia patiatur.*

1 §.Interdum. †Legata pura, quæ per ſe non excedunt dodrantem, licèt iniuncta cum cōditionalibus excedant, ſoluuntur integra, præſtita cautione de reſtituendo adueniente cōditione quatenus eſt ſolutum vltra quàm falcidia patiatur.h.d. Præmitte id quod habet. ∫.eo.in l.in rōne. §.qđ vulgò,ꝙ legata facta in ſecundis tabulis, cenſentur facta in primis tabulis ſub cōdōne. Et ſic a pupillo, licèt facta ſint a ſubſtituto, vt cōtribuant̄ cū actis à pupillo,vt videat̄ an oīa excedāt dodrāt̄,& tūc ſit loc⁹ falci. licèt facta a pupillo nō excedāt p ſe.

1 *Portio non grauata ſi accedat grauatæ, confunduntur ad inuicem, vt legata augeantur,& falcidia non detrahatur, dummodo accedat ex voluntate defuncti expreſſa vel tacita, ſecus ſi præter voluntatem.*

2 *Legata quādo sūt noīatim relicta à cohærede,vel ſubſtituto,licèt de ꝓprietate verborū nō debeātur à ſubſtituto, vel alio cohærede,tamē debētur ex æqtate.*

3 *Si portio nō grauata accedit nō grauatæ,quādo nō confundātur.& vide nu 1.*

1 §.Id quod ex ſubſtitutione. †Si portio nō grauata accedat grauatæ, cōfundunt̄ ad inuicē,vt legata augeātur,& falcidia nō detrahatur,dūmodo accedat ex voluntate defuncti expreſſa, vel tacita,ſecus ſi præter voluntatem, ſed ſi grauata non grauatæ,ſi quidem ex expreſſā volūtate defuncti, idem, niſi legata ſint nominatim relicta ab illo, cuius pars deficit, ſi aūt ex voluntate tacita, vel præter voluntatem,'non confunduntur, & ſic portio non grauata non prodeſt legatarijs.h.d. vſque ad §. ſi in annos. iūcta l.qđ in alterutro.∫.e. & iſte articulus de contributione portionum adinuicē,& de cōtributione legatorū eſt difficilior,q̃ ſit in iſto titulo. hic tractatur de contributione portionū, ſed in l. in rōne.§.quod vulgo.de contributione legatorum,& gl.hic aliqualiter tangit, ſed plenius in l.ꝙ in alterutro, & per Barto.in l. q fundum.§.cohæredes.∫.eo. Et aduerte hic,primo loquitur qñ vna portio accedit alteri ex vulgari ſubſtl. & ſic ex expreſſa volūtate,vſque ad §.ſi cohæredis, ibi qñ ex iure accreſ.& ſic ex tacita, vſque ad §.ſi cohæredē,ibi qñ nec expreſſa, nec tacita,ſed præter volūtatē.ſ.facto illius cui accedit, & idē ſi expoſitione legali per ſucceſſionē ab inteſt.∫.eo l.pr̄ filiā. Itē in prima parte ponuntur duo caſus. Primus qñ non grauata accedit grauatæ, vſque ibi, (ſed ea.) Secundus econuerſo,in ij. parte non ponitur niſi vnus caſus.ſ.qñ grauata nō grauatæ, & in illo ponuntur plures opin. quarū vnā tenet Iuriſcon.aliā tenuit Imperator in caſu de facto, ſed vltra illū nō eſt extendenda, quia nō eſt vera.in 3. parte ponitur vnus caſus econuerſo.ſ.qñ non grauatæ,alias non haberet dubium per §. præcedentem, & ſic limita primū caſum, qui loquitur qñ ex voluntate defuncti, ſed in hac tertia,qñ præter voluntatem defuncti.†In gl.ſuper verbo,(nominatim.)ibi. (nam ſi non expreſſit tantum.) No.gl.expreſsè, quæ determinat pro illa opi.de qua dixi in l.licet Imperator.de le.j.& l.ſi Tino & Mæuio. §.Iuli.de leg.ij.ꝙ qñ legata ſunt nominatim relicta a cohærede, vel ſubſtituto,licèt de proprietate verborū nō debeantur a ſubſtituto,vel alio cohęrede.l.Celſus.§.ꝙ aliculus.de leg.ij.bñ tñ debentur de æquitate virtute reſcripti Imperatoris. de quo loquit̄ l.licèt.de lega.j.& l.non iuſtā. ad treb. & hoc vult iſta glo. niſi ſit appoſita dictio tantū, vel ſimilis, ꝑ quā appareat ꝯria voluntas. Intelligit ergo glo. ꝙ ideo in verſi. (ſed ea.) hic non augentur legata nominatim relicta ab illo, cuius portio deficit pars, q̃a nec ab eodē debentur,'cū ab illo fuerunt duntaxat relicta, & ſic ſub ꝯdōne ſi adibit hæreditatē,aliàs noluit deberi nec ab illo,nec ab alio. Sed ſi nō fuit appoſita dictio taxatiua, tunc quia deberentur a cohęrede,augerētur,ſicut qñ deberētur expreſſa repetitione,vt in tex.dicendo,quiſquis mihi hr̄s erit, vr̄ dicendum ꝙ licèt debeātur a cohærede ſcđm glo.quā puto verā,non tñ augentur, iſto caſu loquitur tex qui non facit mentionē de dictione taxatiua, & impropriè loqueretur, ſi foret appoſita, dicendo ꝙ non augētur, ex quo nō debentur,debet ergo intelligi caſus quo debentur, ſed ideo non augentur, quia debentur ex pſona illius, à quo fuerunt nominatim relicta, vnde ſicut ille detraxiſſet fal. ſi adiuiſſet.l.in ſingulis.∫.eo. ita cohæres q ſoluit ex perſona illius, ſed quādo fuerunt expreſsè repetita per illa verba, quiſquis mihi hæres erit,ſoluit ex ſua perſona, ideo ſua portio non grauata prodeſt legatarijs, licèt ergo tex. iſte allegetur ꝙ legata ab vno nominatim relicta non cenſentur repetita a ſubſtituto, vel cohærede,non cenſentur repetita re vera, probat ꝯtrium, vt patet

3 ex ſupradictis.†In gl.in ver.(iudicaſſe.) ibi (& ad intelligētiā &c.) glo. non perfectè loquitur, ideo dic quādo non grauata accedit grauatæ,rīt confunduntur, ſiue accedat ex voluntate defuncti, puta ex ſubſtōne vulgari, vt in prin.§.ſiue ex pupil. l.qui fundū. §.qui filium.uerſ.quod ſi extranei. ∫.eo. ſiue ex iure accreſ.& ſic ex tacita. ∫.eo.l.quod ſi alterutro, ſecus ſi præter voluntatem, vt in §.ſi cohærede,& l.pr̄ filiā. §.ſi.in ſi. Si grauata nō grauatæ, tūc aut ex iure accreſcendi tantū & non cōfunduntur, vt in §. ſi cohæredis, & multò minus qñ præter volūtatem defuncti, ut in §. ſi cohr̄dem. ſcđm aliū intellectū,quē gl.ibi dat eu r: aut ſecundū uoluntatē defuncti,tūc aut ex uulg.ſubſt.aut ex pupillari.Primo caſu aut fuerūt noīatim relicta cū dictione taxatiua,& non augent̄,q̃a nec debent̄.ut in uerſ.(ſed ea.)ſ'm intellectū gl. Aut ſine dictione taxatiua,tūc expreſsè fuerunt repetita, & augetū,ut in ſi.dicti uer.aut nō fuerūt repetita,ſed ſimplr̄ relicta, tunc aut nō noīatim,& debētur,ſed nō augētur, ut iſte tex.ſ'm meum intellectū: aut nō noīatim,tūc debētur & augent̄, ut hic à ꝯtio ſenſu. ſi aūt ex pupillari,tunc q̃a inceperūt deberi a pupillo, q adiuit hæreditatē,præſtantur ex eius perſona, & ſicut ille detraxiſſet falci. ita detrahet ſubſt.eius,non obſt. ꝙ habeat ſuam partē non grauatam,hoc uoluit hic glo.in uerſ.[ut in ſubſtituto & inſtituto.] ibi,[hoc ſaluo &c.] & probatur in d.l.qui fundum. §.qui filium. Vltimò ꝯ §.ſi cohæredē, tene intellectū quē poſui. opp.de l.maritum, & l.ſi pupillus.§.ſi ego. Solu.ſi cohæres meus erat in mea poteſtate tempore inſtitutionis, tunc portio, quam acquiro ex ſua pſona non grauata, prodeſt legatarijs quibus erat à me relictum ut in contrarijs: ſed ſi tunc non erat, ſed poſtea per meam adoptionem efficitur,tunc non prodeſt, ut hic.

1 *Legatis in annos tot ſunt legata,quot anni.*

1 a §.Si in annos. †In annuis legatis, quia tot ſunt legata, quot anni,ſi ſoluitur primo purè ᵃ integraliter,debet præſtari cautio de reſtituendo quatenus plus perceptat,ſi cōtingat ex ſequētibus annis imminere falci. ſicut pro alijs legatis conditionalibus.ſ̄.ead.l.§ interdū.h.d. De hoc uanè loquuntur tex.in titu. & dant diuerſos modos,dic ut no. ∫.eodē.

ADDITIO.

a Purè. Vide plenè per Bar.in l.Titio.aliàs incipit ſi Titio,& adde ꝙ licèt non eſſet præſtita cautio,de qua in tex. tamen ſequentiū annorū legata poſſet hæres retinere pro falc.eorum quę primo præſtitit.l.ſi ex pluribus.infra eo.

1 *Debitum naturale non computatur in hæreditate,niſi cum fuerit ſolutum.*

1 §.Id quod natura. †Naturale debitum non computat̄ i hr̄ditate, niſi cū fuerit ſolutū.h.d. Pone caſum ꝙ teſtōr habebat ccc. in bonis, & debitorē,q̃a naturaliter tenebatur ad centū, fecit legata de ccc.legatarij petūt integra legata hr̄s uult retinere falci.dicunt legatarij, ꝙ ſibi cōputet in falci. centū quæ naturaliter debētur, dr̄ hic ꝙ nō debēt cōputari,quia nō pñt peti,& ſic non cenſent̄ in hr̄ditate,ſi aūt ſoluerent̄, poſtea ſocientur vel per errorem iuris, & ſic non poſſent repeti,benè cōputarent̄ ᵇ in hr̄ditate,& ex tunc hæres ſalcid.quam traxiſſet, reſtitueret legatarijs, & de hoc cauebit,ſicut econuerſo cauent legatarij qñ recipiunt integra legata,& dubitatur in futurum imminere falcidiam,ſ̄. prox.§. ſed ſi ſoluerentur per errorem facti,& ſic poſſent repeti, non computarentur,ac ſi non eſſent ſoluta,ita intellige iſtum tex.

ADDITIO.

a Computarentur. Adde ꝙ debitum naturale ſolutum hęredi imputatur in falc. & auget hęreditatem, etiam ſi illi debitum fuit ſolutū cauſa implēdę conditionis à legatario,vt eſt tex.in l.ſi pupillus.in princ.infra eodem.

1 *Hæres quod debebat defuncto computatur in hæreditate, & ſic computatur in falcidiam.*

1 §.Si debitor. †Quod hr̄s debebat defuncto cōputat̄ in hr̄ditate,& ſic computat̄ in falcidiam. h.d. In text.ibi, (ꝯfuſione liberet̄.) dic ꝙ ꝑꝑ hoc videbat̄ tanq̃ extinctum non debere cōputari in hr̄ditate, ſed ꝯtium eſt, nam eſt extinctus quātū ad effectū agēdi,q̃a non pōt hr̄s agere ꝯ ſeipſum,nō quātū ad effectū retinendi. In gl.j.ibi.(Idē eſt ecōuerſo, dic qñ defunctus debebat hr̄di,& intellige idē eſt,ſcilicet vt illud debitum per aditionem confundatur, nō ut computetur in hr̄ditate,imò de ipſa detrahitur ut l.imponenda.C.eo.ti.& ſic non computatur in falc.nec etiam minuit,ſed potius inducit.

1 *Impenſa funeris, & neceſſarij monumenti facta ab hærede deducitur de hæreditate tanquam æs alienum in computatione falcidię.*

2 *Impenſa funeris quæ fit in portando corpus ad ſepulturam,ſemper eſt neceſſaria,& ſēper deducitur de hæreditate, dūmodo ſit rōnabilis, & probabilis ſecundū qualitatē perſonæ,& facultatē bonorū,& conſuetudinem ciuitatis.*

3 *Quid in impenſa monumenti.& nu.4.*

4 *Quid ſi expenſa fieret per tertium, & eam vellet ab hærede recuperare. Relictum pro monumento,an dicatur ad piam cauſam.*

5 *Si relinqueretur certa ſumma pro conſtructione capelæ, vel altaris, & illa non fuiſſet per executores tota expenſa, an reſiduum debeat reſtitui hæredi.*

1 §.De impenſa. †Impenſa funeris, & neceſſarij monumenti facta ab hr̄de deducit̄ de hæreditate tanq̃ æs alienū in cōputatione falcidiæ. h. d. vſq.ad l. ſi hæres in effectu, & aduerte,q̃a hic ponuntur duo dicta circa expēſam monumēti,q̃ vr̄r inuicē ꝯtria.Primū Sabini,q dixit eam deducendā ſi monumentum erat neceſſariū,ſ'm Marcel.qui dixit

xit expēſam funeris benè deducēdā eſſe,ſed expēſam monumenti,nō,q̄a non vr̄ neceſſaria, niſi ſit modica expenſa.gl.aūt q̄ ſunt hic cōfuſè loquūtur, & ſunt verboſæ ſine ſubſtantia,& doct.etiā
2 non clarè loquuntur.† Breuiter clarus intellectus eſt iſte, q̄ impēſa funeris, quæ fit in portando corpus ad ſepulturā, ſp eſt neceſſaria ideo ſp deducit dūmodo ſp ſit rōnabilis & ꝓbabilis, videlicet ſm̄ qualitatē pſonę,& facultates bonorū,& cōſuetudinē ciuitatis,vt in l.& ſi quis.§.ſed & ſi res.ſ̄.de relig.ſed quatenus eſſet ſ̄.rationem,non deduceretur in præiudicium legatariorū, ac ſi teſtator mandaſſet hoc fieri, quaſi in hoc non ſit ſibi parendū, vt in l.ſeruo alieno. §.fi.de leg.j. ſed in præiudicium ſuimet hære-
3 dis poteſt expendere quantum vult.† Expenſa verò monumenti, puta de lapidibus cum ornatu conſtruendi, non ſemper eſt neceſſaria: puta ſi habebat ſepulchrum maiorum ſuorum, in quo poterat ſepeliri, vel ſi ſecundū qualitatem perſonæ eam nō merebatur, vt quia erat vilis homo, vel tales conſueuerunt ſepeliri in foueis terreis,tunc non deduceretur, ēt ſi teſtator mandauit. Si aūt nō habebat ſepulchrum maiorum, & erat talis q̄ merebat, tunc dr̄ neceſſarium, & haberet locum primum dictum Sabini. in dubio verò pōt tumulari cum modica expenſa, vt puta cum vno lapide ſuper terram,& hoc voluit Marcel.in l.ſequ. & tunc ceſſant nr̄s ambages. † Qn̄ autem expenſa fieret per tertium, & eā vellet ab hęrede recuperare,tunc de hoc non loquitur hic,ſed in l.qui aliena § libertos.de neg.geſt. & in titu.de relig.& ſumpt. fu.& Bar.hic tangit.Concludo q̄ non eſt alia dr̄ia inter expēſam funeris,& monumenti,niſi quia prima ſp eſt neceſſaria,ſecunda non ſemper,vt dixi: tn̄ in alio æquiparātur,quia tam prima,q̄ ēt ſecūda eo caſu quo eſt neceſſaria, ita demū deducitur vt æs alienum in ꝑiudiciū legatariorū, ſi eſt neceſſaria, & probabilis, ꝑ ea quæ ſ̄.dixi,aliàs nō,etiam ſi teſtator mādauit eam fieri,aliàs nō, vt in ver.(Marcellus.) qui loquitur d cto caſu: & vſque ad quantitatē neceſſariā non eſt detrahēda falcidia de quātitate relicta ob iſtas cās,ſicut nec de ære alieno relicto: ſed quatenus excedit probabilem modum,detrahenda eſt falcidia & intellige ita finē
4 huius § dicit tn̄ † Ang.q̄ ipſe putat hodie correctum ꝑ auth.ſiīr. C.eo vbi de relictis ad piam cām non detrahit̄ fal. & iſta ſumma vr̄ relicta ad piā cām, quia pertinet ad ornatū eccleſiæ q̄ ſint ibi
a ſepulturæ honorabiles,[a] dicit etiā hic vnum aliud verbum notabile, q̄ ſi relinqueret̄ certa ſumma pro cōſtructione capellę, vel altaris,& illa non fuiſſet per executores tota expenſa, quia ſuffeciſſet minor ſumma, q̄ reſiduum debet reſtitui hæredi, & non debet conuerti in alium vſum pium. Nec ob.l legatum. cum ibi no.de vſuſr.leg q̄a ibi qn̄ fuiſſet relicta,in quam nullo modo potuiſſet conuerti, & tunc conuertitur in ſimilem cauſam piam, ſed hic qn̄ potuit conuerti, tn̄ fuit tota ſumma neceſſaria, & ſic
b eſt optima limitatio ad illam l.cum ibi no. Ego allego [b] bonum tex.quē ipſe non allegat.ſ̄.de leg.2 l. Lucius.§.à te.iſte tn̄ tex.quē ipſe adducit,nihil facit,ibi dum dicit,(non amplius &c.) quia ille non eſt ſenſus huius verſi.ſed vult dicere,quod deducitur impenſa funeris,non impenſa monumenti.

ADDITIONES.

a Honorabiles.Ioan.de Imo.dicit q̄ quatenus expēditur vltra neceſſitatem,dicitur potius ad vanam gloriā,ideo tenet ipſe, q̄ non ſit correctus iſte §. & vide Ang. in l.hæreditas.§.j.ſupra de pe.hæ.

b Ego allego.Adde Imo.& Ang.in l.ſi ſeruus.ſ̄.eo.Ang.in l.q ſ̄ aliena. de neg.geſt.

LEX III.

1 *Quod hæres lucratur ex ſua induſtria,vel errore alterius,nō aūt ex bonis hæreditarijs, licèt propter ipſa bona vel hæreditatem, ſeu ipſarum occaſione, nō ꝓdeſt legatarijs,nec cōputatur in bonis hæreditarijs,ſed cedit lucro reipu.*

2 *Si hæres vendidit hæreditatem non lucroſam pro ducentis,an de iſtis tenebitur ſoluere legatarijs.*

3 *Hæreditas quæ reperit emptorem,in dubio præſumitur eſſe ſoluendo tam creditoribus quàm legatarijs.*

4 *Si filius cum pecunia paterna lucratus eſt vſuras,vel ſocius cū pecunia communi, q̄ non teneatur communicare fratribus aut ſocio dictas vſuras,quas lucratus eſt ex ſtultitia ſoluentium.*

5 *Contrariorum eadem debet eſſe iuris diſciplina.*

1 SI hæres. † Quod hæres lucratur ex ſua induſtria, vel errore alterius, non autē ex bonis hæreditarijs,licèt propter ipſa bona vel hr̄ditatē,ſeu ipſarum occaſione,non prodeſt legatarijs,nec cōputatur in bonis hæreditariis,ſed cedit lucro reipu.h.d.vſque ad §.fi. & facit ſ̄.ad treb. l.poſtulante.§.ſed & in huiuſmodi. Et pōt poni caſus duob.mo. Primo,q̄ deductis debitis nihil remanebit in bonis,ex quo poſſent ſolui legata,& ſic legata non valebant, vt in l.ſi vniuerſæ.C. de leg.& ſ̄.ad treb. l.j.§.j. cum ibi no. licèt enim hæres teneretur creditoribus hæreditarijs iure iſto ultra uires hæreditatis ut in l.
a quæ dotē.ſol.ma.nō ſic tenebatur legatarijs. † Pone ergo, q̄ hr̄s iſtā hæreditatē uēdidit ꝑ ducēns, debes ſcire q̄ cēſetur uēdita cū onerib.creditorum,& ſic emptor debet ſoluere creditoribus,uō q̄ poſſit ab eis conueniri, ſed cōueniūtur hæres, & ſi hæres eis ſolueret,poſſet recuperare ab emptore ꝑ actionē ex uēdito,quia ſic cenſet̄ actum inter eos,ut l.2.C.de hære.uel act.uendi.ex quo ſequitur q̄ hæres lucratur iſta ducenta, cum ad emptorem pertinerent onera debitorū. Quærit̄ utrū de iſtis ducentis tenebitur ſoluere legatariis,nā ſi non uendidiſſet, ſoluere non tenebatur, quia nullū lucrū ſentiebat deductis debitis, nunc uerò ſentit,& iſtud lucrum habet occaſione dictorū bonorū,ut.de uidebat̄ ipſum teneri. Contrariū erat uerū, quia hoc non conſequitur ex ſuis bonis,ſed ex ſua induſtria, & ex ſtultitia emptoris,certè dicit glo.in fi. q̄ ēt ſi ex bonis, idem eſſet, puta ex fructibus collectis poſt mortē,quia inſpicitur quantitas bonorum,quæ erāt tēpore mortis, non illa quæ poſt mortē accedunt, ut infra eo.in l.quantitate. Sed illud procederet quo ad aliū effectum qn̄ agitur de tracta fal. Sed qn̄ quæritur an ualeant legata, ur̄ q̄ poſſit grauari etiā in fructibus, qui percipiuntur poſt mortem, ut in l.filiusfa. §.apud Marcellum. de lega.j. poteſt etiā poni caſus ſecundo mō, q̄ erat tantum in bonis, q̄ ſufficiebat ad ſoluendū debita, & etiā legata, tn̄ facta ſolutione nihil remanebat apud hæredem,& ſic ſi non uendidiſſet hæreditatem,detraxiſſet falcidiam. Si aūt uendidit,tunc apud eū aliquid remanet, quod ſufficit ad falcidiā, & ſic ur̄ q̄ nō ſit detrahēda. Tn̄ ꝯriū dr̄, q̄ non conſequitur ex ipſis bonis,licet ꝑꝑ ipſa,& iſto caſu pōt procedere id quod dicit gl.q̄ etiā ſi ex ipſis bonis,idē eſſet,ꝑ rationē prædictā. Et aduerte, q̄a primo caſu poſtq̄ legata ſunt inualida, emptor non tenetur ea ſoluere,& ſi ſolueret,non recuperaret ab eo. In ſecundo caſu cū ſint ualida,tenetur emptor ſoluere, tn̄ cum diminutione falc. ſicut tenetur hæres,quia cenſet̄ hæres uendidiſſe cū onere & emolumento,& ſi ipſe hæres ſolueret, recuperaret ab emptore, quatenus incumberet emptori neceſſitas ſoluendi, ponitur ēt aliud exēplū ī uer.(ſed & ſi is.) in quo hæres lucratur, & lucrū prodeſt
3 ſibi,& non legatariis.† No.in prin.in uerſ.(uix.) q̄ hæreditas quæ reperit emptorē,in dubio ꝑſumit̄ eſſe ſoluēdo tā creditorib.q̄ legatariis,q̄a emptor nō præſumit̄ ita fatuus, q̄ uelit perdere pretiū,& nihil lucrari.Iſta tn̄ præſumptio nō eſt iuris, & de iure,ſed recipit probationē in contrariū, ut ēt hic colligitur. † Itē no.hic ar.dum dicit,(magis ex ſtultitia emptoris,) q̄ ſi filius cū pecunia paterna lucratus eſt uſuras,uel ſocius cum ſua pecunia cōi non teneat̄ cōicare fratrib. aut ſocio dictas uſuras, quas eſt lucratus ſtultitia ſoluētiū. Certe hic ſubdit̄ alia rō fortior,q̄a tenetur eas reſtituere ſoluentib.& ſic lucratus nō ur̄,ut in l.nā quocunque. §.j.de leg.j.& de hoc ſ̄.ꝓ ſocio.l.cū duobus.§ fi.cū l.ſeq.& de acqui.poſ.l.q̄ ſeruus,& l.nō ur̄.
5 † No.in uer.(nā & ꝯtrio.) q̄ ꝯtriorū eadē debet eſſe diſciplina,& nō debet q̄s petere, cuius ꝯtrium nō eſſet poſtulaturus,ut C.de ſol.l.fi. q̄a nō debet quis petere lucrū ſi adeſt,ſi nollet in caſu ꝯtrio ſuſtinere damnū, quia ſi factū tuū, nō debet eſſe mihi damnoſum,ſed tibi, eodem modo non debet eſſe mihi lucroſum, ſed tibi. facit l.ſi unus.§.ſi unus.ſ̄.pro ſocio.

1 *Legatum annuum ſi fiat reipublicæ, puta de decem in computatione falcidiæ iſtud legatum reputatur aſcendere ad tantam quantitatem, quantū debetur in tribus annis.*

2 *De legato annuo qualiter detrahatur falcidia.*

a §.Item ſi reipublicę. † Ego nūquā vidi tex.d̄ quo non videt̄ aliq̄ rōnē vel aliquē fructū,excepto iſto,quē fateor nō intelligere, nec vr̄ q̄d iuriſconſultus voluerit,& multò minus viderunt gl.& doct.videre meo,dr̄.n.hic q̄ ſi fiat legatū annuū reipublicæ,puta de decē,q̄ ī ꝯputatione fal.iſtud legatū reputat̄ aſcendere ad tantā quantitatē,quantū debet̄ in trib.annis,& ſic ad xxx. vnde paria ſunt legare x. annua reip.& legare ſibi xxx.nā x.eſſent vſuræ tricētes,de xxx.& ad tantā quantitatē vr̄ aſcendere legatū,quāta eſt ſors neceſſaria ad tantam quantitatē,quāta legata eſt.h.d.ſm̄ primā lect.gl.vide
a eam amore Dei. † In tex.ibi.(cū de lege falcidia quæret̄.)dic glo. intelligit quātū ſit detrahēdū de iſto legato annuo ꝑ falc. & nūc videantur eſſe legata xxx.quarta pars de xxx. ſunt ſeptem cum dimidio,& illa ſunt detrahēda,ſed an detrahere ī tota de ſolutiōe primi anni,vt ſic nō ſoluant̄ reipublicæ in primo anno niſi duo cū dimidio,& poſtea ſequētib.annis ſoluant x.integra.gl.ſi in fi. q̄rit,& nō ſoluit.Alij dicūt q̄ nō detrahit de primo anno, ſed de ſingulis annis,& ſic quarta pars de decē ſingulis annis.arg. ſ̄.e.l. in quātitate.§.ſed & ſi legata.Sed certè immo vr̄ aliud dicēdū, q̄ pro primo anno ſoluat̄ integra quantitas,præſtita cautione q̄a adhuc non imminet falcidia,ſed pōt imminere in futurū pro ſequentib. præſtationibus,vt ſ̄.eo.l.j. §.ſi in annos. Præterea quare æſtimatur legatum tam modicum, q̄ nō videat̄ factū niſi pro trib.annis?& ſi eſſet factum cuidā priuato,nō arctaret̄ ad tā paruum tp̄s vſque ad §.ſi in annos? Non video q̄d mouerit Iuriſcōſultum, & Dyn. dicit q̄ non eſt alibi iſte tex. & Barto. non dicit plus,ſed ego vellem uidere vtilitatem,ſed reipu. non moritur, &
a iſtud legatum non eſt perpetuum [a] & pōt aſcendere ad maximam

ADDITIO.

a Perpetuum.In quantum d.Alex.h.d.nō eſſe verum, q̄ legatum annuum relictum ciuitati duret longius,quàm relictum vſusfr. dic q̄ eandem opi. tenet Ioan. de Ana.conſ.39.vbi tenet quòd relictum hoſpitali finiatur eo tempore quo finitur legatum ciuitati.

mam ſummã, vñ ſi hrs non habet, niſi ſeptẽ cũ dimidio, non ca-
dit in capite meo: vñ põt intelligi alio mõ, vt quæratur de Falci-
dia, vt agatur cũ hęrede ex capite vno, qui dicit aſcẽdere dodran
tẽ, & legatarios, & rẽpub. ex altero, qui dñt oppoſitũ: vñ debet
videri quantũ aſcendat, quo caſu dẽt fieri æſtimatio de iſto an-
nuo leg. quod debet valere pro toto tpe, quo duraturũ eſt, ſicut
fit de vſufr. leg. ſ. e. l. j. §. ſi vſuſfructus. in fi. & dr ꝙ æſtimatio aſcen
det ad 30. Sed quare hoc, cũ ſi eſſet factũ ex̃neo, plus ſolueret, &
nihilominus ex euentu iudicaretur an aſcẽderet vltra ſummam
qua iudicaretur: vt ſi fuit æſtimatũ cẽtũ, & poſtea legatarius tm̃
vixit ꝙ aſcendit ad c. quinquaginta, nam receditur à prima æſti-
matione, & ſtatur ſecundæ, vt ĩ. eod. l. Titia. in fi. & tñ debet ex-
pectare futurũ euentũ, & tñ certũ eſt à principio ꝙ aſcẽderet ad
maximã ſummam, vnde poſſet aſcendere totã hrditatẽ, ideo æſti-
mat̃ tam parum. Cogita, quia pro nunc non occurrebat bona
rõ. gl. dicit per iſtud, quia non fuit factum perpetuum legatum,
ſed ſimplr vſque ad triẽnium, & tunc nullum habet dubium, &
nullius eſt vtilitatis hæc deciſio: vñ reperio quoſdam alios intel-
ligentes hoc modo, ꝙ hæres calumnioſè dicebat imminere Fal.
reiſ[illegible]negabat, & durauit litigiũ per plures annos, & ſic nõ ſoluit,
poſtea determinatum eſt nõ imminere Fal. dr ꝙ pp moram hæ-
redis tenetur ad vſuras triennii pro annis præteritis quibus non
ſoluit, quæ lect. eſt extranea, & tex. eam non patitur.

LEX IIII.

1 *Legatarius conditionalis ſuccedens hęredi, ſi poſtea exiſtat conditio, rem le-
gatã nõ cõputat ſibi in Falc. detrahẽdũ de legatis factis ab hærede: & quare.*
2 *Ille qui eſt factus dominus ex vna cã, ſuperueniente alia cauſa quæ nõ habet
originem vetuſtiorem, deſinit habere ex illa ex qua effectus erat.*

1 FVndo legato. †Si legatarius ꝯdõnalis ſuccedat
hrdi, & poſtea exiſtat ꝯdõ, rẽ le-
gatã non cõputat ſibi in Falcidiam detrahẽdã de legatis
factis ab hrde, qa licèt eã habuerit iure exiſtẽtiã ꝯdõnis,
poſtea verò mutat ſibi cãm dñij, & deſinit habere ex cã hrdita-
ria, & incipit habere ex cã primi legati, & à teſtõre, & ſic deducit
2 eam tanq̃ æs alienũ. h. d. in effectu. † & ſemper allegatur, ꝙ ille q
eſt factus dñs ex vnã cã, ſuperueniente alia cã, q̃ nõ habet origi-
nem vetuſtiorẽ, deſinit habere ex illa, ex qua effectus erat, & in-
cipit habere ex cã ſuperueniente: ſed ſi non haberet originẽ ve-
tuſtiorẽ, ſecus, qa ſemel factus dñs ex vna, non poſſet ex alia am-
plius effici dñs. vt in l. ſequitur. § lana. de vſuca. in l. 3. §. ex pluri-
bus. de acq. poſ. In tex. ibi, (hæredẽ inſtituit) ſub. & fecit legata,
quæ non computato iſto fundo in hæreditate tranſcendunt do-
drantẽ, ſed eo cõputato nõ, & de iſtis legatis erat qõ. In tex. ibi,
(ꝯdõ extitit,) dic ſed ſi nondũ extitiſſet, & ea pendente legatarij
peterent ab eo legata, deberet iſtũ fundum ſibi cõputare in Fal.
qa tunc habet ipſum iure hæreditario, & ab ipſo hærede, non a
primo teſtatore, deberent tamen cauere, ꝙ ſi poſtea exiſtat con-
ditio, reſtituerent quatenus percipiunt ultra quam liceat, per l.
Falc. vt ſ. eo. l. j. §. interdum, & §. ſi in annos, & ĩ. tit. j. per totum.

LEX V.

1 *Debitor ſi legat creditori id quod debet & non vltra, an valeat legatum.*
2 *Ex pollicitatione facta ciuitati quando oriatur actio.*
*Differentia inter caſum quando debitor legat creditori pluſquam debet, &
queritur an inquantum valeat legatum.*
3 *Licèt res deueniat ad caſum à quo non poterat incipere ante conſummationẽ
effectus, non tamen actus irritatur.*

1 VErbis legati. †Si debitor legat creditori id qđ
debet, & nõ vltra, nõ valet lega-
tũ, nec defalcatur, nec onere fideicõmiſſi creditor gra
uari põt: ſed ſi legat plus quantitate, in illo pluri va-
let, & habet locũ Falcidia: ſed ſi plus tpe, vel cã, qa erat ꝯdõnale
debitum, & legatur purè, tũc valet in tota quantitate, non dun-
taxat in commodo repreſentationis quantum ad hoc vt actio
ex teſtõ pro tota quãtitate cõperat, etiã ſi viuo teſtatore dies vel
ꝯdõ extiterit. h. d. non tñ defalcat̃ niſi cõmodũ repreſentationis,
ſi ꝯdõ vel dies non extitiſſet viuo teſtatore. ſ. eo. l. j. §. ſi quis cre-
ditori: ſed ſi extitit, non defalcatur quantũ ad illud commodũ,
& irritatur legatũ, quia ceſſat illud cõmodũ, cũ debitũ ſit effectũ
purũ, & poſſit peti actione prima, & etiã ex teſtõ. ita intelligas.
2 No. ex principio, ꝙ ex pollicitatione facta ciuitati oritur actio,
quod intellige, vt in gl. ſecunda, qñ ſubeſt iuſta cã, ſed ſi fieret pri
uato, ſecus, quia habet vim pacti nudi. l. pactum. de pollici. Item
no dñam inter caſum qñ debitor legat creditori plus q̃ debeat,
& quærit̃ an inquãtum valeat legatum, quia ſi legat plus re, vel
quantitate, in illo pluri valet, & pro illo tm̃ datur actio ex teſtõ,
& competit Falc. & poteſt fideicommiſſarius grauari, ſed ſi plus
tpe, vel cã, valet in tota quantitate, non duntaxat in commodo
repreſentationis, & tota poteſt peti actione ex teſtõ anteq̃ exi-
ſtat conditio, vel dies, poſtea verò duplici actione. ſ. ex illo ꝯctu,
& actione ex teſtõ, qui non deſinit competere, licèt alia accedat.
Dicit tñ gl. in l. 3. §. ex pluribus. de acquir. poſ. ꝙ ſi ſoluat̃ credi-
tori, non dr dñium acquiri ex duplici cauſa, licèt ambæ cõcurrãt
tpe traditionis ex contract. & vltima voluntate, ſed ex cã vetu-
ſtiori. ſ. ex ꝯctu. arg. ſ. l. proxi. licèt in ꝯtium faciat l. in numeratio-
nib. de ſol. ꝙ ex omnibus concurrentibus efficiatur, de quo vide
3 ibi Bart. adde l. debitor. de leg. 2. vbi declaratur iſta l. † Vltimò no.
a licèt res deueniat ad caſum, à quo non poterat incipere ª ante
conſummationem effectus, non tñ actus irritatur, qñ caſus ille
tendit ad eundem effectum cum primo, quia legatum tendebat
vt ſtatim reip. haberet, quia erat purũ, licèt debitum eſſet ꝯdõna
le, exiſtentia ꝯdõnis vel diei tendit ad eũdem effectũ: hæc eſt cã
quare legatum non efficitur irritum, licèt ſi tpe teſtĩ debitũ fuiſ-
ſet purum legatum non tenuiſſet, vt in principio l. & licèt exti-
terit viuo teſtatore quo caſu adhuc nõ habebat ſuã pfectionem:
qñ aũt tenderet ad ꝯriũ effectũ, tunc vitiaretur ſi ſuperuenit ca-
ſus ante perfectionem actionis. l. pluribus. §. & ſi placeat. de ver.
obli. ſecus ſi poſt perfectionem. in c. factum legitimè. de reg. iur.
lib 6. ſic ſoluitur contrarium formatum in vlt glo.

ADDITIO.

a Incipere. Vide Dy. in c. factũ legitimè. de reg. iur. lib. 6. Cy. in l. ſi gaudentis. C. de
ꝯh. empt. & in l. generaliter. C. de epiſ. & cler. p Iac. ſel. in l. j. cũ allegat. in glo.

LEX VI.

2 *Quatenus vir lucratur ex pacto vel ſtatuto, tenetur ad expenſas funeris, ſed
quatenus reuertitur ad patrem, vel tranſit ad hæredes mulieris, tenetur pa-
ter, vel hæredes.*

1 SI vir vxori. †Expenſam funeris, quatenus fit ab hæ
rede vt hrde deducitur in cõputatione
Fal. tanq̃ æs alienum: ſecus quatenus fit non vt ab hrde,
2 ſed vt ab alio, q teneretur facere, ẽt ſi nõ hrs. h. d. † Præmit-
te, ꝙ quatenus vir lucrat̃ ex pacto vel ſtatuto, tenet̃ ad expẽſas fu
neris: ſed quatenus reuertit ad patrẽ, uel trãſit ad hrdes mulieris,
tenet̃ pr̃, uel hrdes: ſi ergo lucrari debeat dimidiã, & ipſemet eſt
a hrs, expẽſa ꝓ dimidia ª ur̃ facta tanq̃ ab hærede, & illa deducitur,
in tanto minus uideat̃ eſſe in hæreditate, pro alia facit ut mari-
tus, ideo non deducit, dic ut ſ. de religio. l. Celſus. cum ſeq.

ADDITIO.

a Pro dimidia. Adde ſecundum Nic. de Nea. ꝙ lucrũ dotis delatum marito ex for-
ma ſtatuti, nõ dicitur haberi iure hæreditario, & ſic trãſmittitur ad hęredem,
etiam non agnitum, & hoc expreſsè tenet Bal. in l. ſi arrogator. in 2. col. ſupra de
adop. & vide ꝙ voluit Ang. conſ. 80. incip. d. Maria. de ſaſtar.

LEX VII.

1 LEge Falcidia. †De ſeruitute legata non detra-
hitur Falc. ſed de ipſius æſtima-
tione, quia non traditur ſeruitus niſi legatarius offerat
quartam partem æſtimationis. dic ut ſ. eo. l. j. §. ſi uſuſfruc.
In tex. ibi, (reſtituetur) ideſt conſtituetur.

LEX VIII.

1 *Aes alienum in computatione Falcidiæ per illum tantum deducitur qui gra-
uatus fuit à teſtatore illud totum exoluere, non per alios.*

1 IN lege Falcidia. †Aes alienum in computatio-
ne Fal. per illum tm̃ deducit̃,
qui grauatus fuit à teſtatore illud totum exoluere non per
alios. Pone exemplum ſic, cum eſſent tres hæredes, & portio
cuiuslibet ualeret cc. & æs alienum aſcenderet ad c. grauauit te-
ſtator unum ex eis, ut illa tota ſolueret, & ẽt legatum uſque in c.
ſi legatarij petunt integra legata, dicentes ꝙ de illo debito non
tangit eũ ut hæredem, niſi tertia pars, qua deducta remanet ſibi
de parte ſua tm̃, ꝙ ſufficit ad quartã, & ſic nihil poteſt detrahere.
põt dicere ꝙ cũ ſit grauatus totum ſoluere, totum poteſt dedu-
cere, quia totum dr̃ eius pars, quo deducto nihil ſibi remaneret,
ideo põt detrahere. Alij hęredes, qui nihil ſoluunt, nihil poſſunt
deducere ad uſus eorum, hoc uult iſte tex. & l. cum ab uno. in fi.
de leg. 2. Sed unum facit dubiũ ſm Bar. quia cohæredibus iſtius
grauati uñt relictæ quantitates, quæ eos tangebãt ꝓ eorũ ratis,
& ſic illas habent iuræ prælegati, ergo non tenentur ſibi in Falc.
imputare aduerſus legatarios. ĩ. eo. l. Neſennius, ſed ſi uerũ eſt
quod ſ. dixi, ꝙ nõ põt deducere tanq̃ æs alienum aduerſus lega-
tarios, ſequitur ꝯriũ, ꝙ cõputabũtur in hæreditate, & per ꝯñs in
quartã ad impediendã Fal. Bar. dubitauit, & obſcurè loquitur &
ur̃ neſciuiſſe ſoluere, ſed dic ſm Ang. ꝙ immo non habent iure
prælegati, immo portiones eorum cenſentur pinguiores, tanq̃
liberatæ ab hoc debito. Sed ꝯ iſtam rõnem facit id, quod dicit gl.
fi. in fi. ꝙ grauatus poteſt detrahere Fal. de quantitatibus tangen
tibus cohæredes de iſto debito, quæ uidentur eis prælegatæ. l. ſi
filia. §. Papi. ſ. fami. erciſ. & ſic habent iure prælegati, dic ergo ut
dicit Bar. ꝙ hoc operatur uolũtas teſtatoris, qui grauando unũ,
uidetur ꝙ alij non poſſunt deducere aduerſus ſuos legatarios, &
ſic computabunt in Falc. dictas quantitates, licet habeant iure
prælegati, quia iſta teſtator uidetur uoluiſſe.

LEX IX.

1 *Fructus pendentes cenſentur [illegible] pars rei, & ipſam reddunt pretioſiorem, u
plus cenſeatur valere, ſecus in partu nondum edito.*
2 *Statutum ſi dicat quòd pro legatis ſoluatur gabella ad rationem tantum pro
centenario eius quod valet res legata, & legatur fundus plenus fructibus,
an etiam debebit ſolui pro fructibus.*
3 *Quid ſi legatur ancilla prægnans, vel vacca, & propter hoc plus venderetur.*

c **IN lege Falcidia.** †Fructus pēdētes cenſent̄ eſſe pars rei, & ipſam reddūt prætioſiorē, vt plus cēſeat̄ valere, ſecus in partu nōdū̄ edito.h.d.
2 Et eſt l.ſingularis ſm̄ Bar.& no.† eā ꝑ ſtatutis dicentibus, ꝙ pro legatis ſoluatur gabella ad rōnē tm̄ ꝑ centenario eius quod valet res legata: pone legat̄ fundus plenus fructibus, & ſi non eſſent fructus, valeret centū, ſed fructus poſſunt valere quinquaginta, cū erunt recollecti, an æſtimabitur ꝓprietas ſola, vt ſoluat ꝓ cētū, an fructus ēt, aut cēſeat̄ valere fundus cētū q̄nquaginta? & hic colligitur ꝙ iſta vltima pars eſt vera. qa ſunt partes fundi.
3 Quid ſi legat̄ ancilla p̄gnās, vel vacca, & ꝓp hoc plus venderet̄ q̄ ſi nō eſſet: certè nō debet̄ hr̄i de hoc æſtimatio, quaſi nō reddat ꝑ hoc p̄tioſior quo ad ſolōnē gabellæ, licèt plus poſſet vendi de facto q̄ ſi nō eſſet p̄gnans.l.ſi id qđ ex Pāphila. de leg.a.& hoc in glo.a.In tex.ibi.(maturi.)quid ſi nō erāt maturi, ſed erant ſati tēpore mort.glo.ſentit idē, qđ no. qa multi caſus pn̄t accidere, ꝙ licèt ſint ſani, ꝑdent̄: vn̄ ꝑ hoc fund⁹ nō vr̄ reddi p̄tioſior, nec pl⁹ valere.ↄ̄tiū vult gl.qa nō debem⁹ iſtū caſū inſpicere, ſed p̄ſumēte ꝙ veniēt ad pfectionē. Dubitatio erat hic, qa valor p̄rimonij inſpicit̄ tpe mortis, & ſi augeatur, nō ꝓdeſt, & ſi minuat̄, nō nocet legatarijs.l.in rōne. la 2. j.eo. ſed fructus ꝑcipiunt̄ poſt mortē, ſed r̄ndet̄ gl.j.qa imò tpe mortis cēſēt̄ valere tm̄ plus, quantū fructus, q colligent̄ poſtea, cū eſſent ſati, aliàs ſecus, ita loqt̄ ↄ̄tiū.

L E X X.

t *Hæreditas pupilli exhæredati, quæ poteſt ad inſtitutum venire virtute pupillaris ſubſtitutionis, non contribuitur cum hæreditate defuncti ad tollendū Falcidiam & augendum legata ab inſtituto relicta.*

t **QVod ſupra.** †Hr̄ditas pupilli exhr̄dati, q̄ pōt ad inſtitutū venire virtute pupillaris ſubſtōnis, nō ↄ̄tribuit̄ cū hr̄ditate defuncti ad tollēdū Fal.& augēdū legata ab inſtituto relicta.h.d. i effectu. ſed ſi pupill⁹ eſſet inſtitut⁹, ſec⁹.l.q fundū. §.q filiū.j.eo.& ēt gl. hic ſentit, & loquit̄ hic de cōtributione hr̄ditatū: legata verò relicta ab inſtituto tā in primis q̄ in ſecundis tab. licèt pupillus ſit exhr̄datus, qa tn̄ ſunt valida ex eo, ꝙ ſubſtitutus erat ēt inſtitutus hn̄ ↄ̄tribuunt̄, vt videat̄ an inter oīa excedāt dodrantem. hic eſt caſus in l.ſeq.§.ſi.q vr̄ prima facie ↄ̄riari. Sed ↄ̄ eſt, qa de diuerſis ↄ̄tributionibus loquunt̄. Pone caſū, teſtōr inſtituit ex̄neū in hr̄ditate ſua, q̄ valet cētū exhr̄dauit pupillū, q habebat bona materna, q̄ valebāt cētū ab eo inſtituto legauit cētum, & ipſum illi pupillo ſubſtituit pupillariter: volebat detrahere Fal.dicebat̄, ꝙ nō poterat, cū ſperaret hr̄e hr̄ditatē pupilli, quā ſibi in Falc.dēt ↄ̄putare, quia q̄n portio nō grauata accedit grauatæ, maximè ex volūtate defuncti ↄ̄tribuit̄ cū illa, & facit ceſſare Fal.l.j. §.id qđ. ſ̄.eo.hr̄ditas pupilli nō erat grauata. Sed certè aliud in portione eiuſdē hr̄ditatis, aliud in parte hr̄ditatis diuerſæ, in qua nihil erat de hr̄ditate defuncti, qa illa non ↄ̄tribuit̄, ſecus q̄n pupillus erat inſtitutus, & ſic in eius hr̄ditate erat aliqd de hr̄ditate teſtōris in d.§.q filiū. Sed q̄ro, hic loquit̄ q̄n pupill⁹ nō erat mortuus, & ſic hr̄ditas eius poterat accedere, ſed non acceſſerat, qd ſi erat mortuus? gl.a.tenet idē ſi nō erat adita, & ſic innuit, ſec⁹ ſi erat adita. ego puto ↄ̄riū, qa eſt eadē rō, qa ſi pupill⁹ erat iſtitut⁹, & mortu⁹. ſed hr̄ditas erat adita, (nā ſi erat adita, n̄ eēt dubiū ꝙ ↄ̄tribuunt̄) gl.ſentit idē, qa neceſſariò erat adeunda, ex quo adiuerat p̄mā.l. qdā eulogio.C.de iure delib. ex hoc remanēt declaratæ gl.j.& ij.

L E X XI.

c **In ratione.** †Quicquid remanet apud hr̄dē iure hæreditario imputatur ſibi in Falc.h.d.

c *Res hæreditaria perempta poſt mortē teſtōris, quæ ſi extaret non imputetur hæredi in Falc.nec ēt tūc imputatur, ſecus ſi imputaretur, debet tamen tantum æſtimari quātum valebat tēpore peremptionis, attēta qualitate ipſius.*

c **§.Si ſeruus ſub conditione.** † Res hr̄ditaria perempta poſt mortē teſtōris, q̄ ſi extaret non imputatur hæredi in Falc. nec ēt tūc imputat̄, ſecus ſi imputaret̄, dēt tn̄ tm̄ æſtimari quantū valebat tpe peremptionis attēta qualitate ipſius.h.d. cū primo dicto concor.j.ea.l.§.ſi ſeruus.in prin.ſm̄ limitatur ꝑ illū §. in ver. nā & eos, vt ſit verū niſi perierit ex cā, q̄ habuerit originē viuo teſtatore, qa tūc non imputatur, ſicut ſi eſſet perempta teſtōre viuēte, licèt ſi extaret hodie, in Fal.imputaretur. Rō aūt ſcđi dicti fundatur in l.in rōne.in princ.j.eo.vbi inſpicitur quātitas patrimonij, q̄ erat tpe mor. & ſi tunc erat tm̄, ꝙ legata nō excedebāt dodrātē, & ſic erāt integraliter ſoluenda, vt in prin. huius l.licèt iſtud poſt mortē perierit, non nocet legatarijs quantū ad hoc vt Falc.detrahatur, q̄ tpe mort.nō imminebat, ſed nocet hæredi, vt ſoluat integra, & quod plus eſt, quia ſi tm̄ perit, ꝙ reſiduū non ſufficit ad ſoluēdum integra legata, nihilominus habebit hæres integra ſoluere. Nec ob. ꝙ legata etiā iure iſto vltra vires patrimonij non valent. l.ſi vniuerſæ. C. de leg. quia verum eſt ſi tunc vltra vires patrimonij, qđ erat tpe mort. ſed intra vires illi⁹ valēt, & licèt ex caſu ſuperuenientī incipiāt eſſe vltra vires, nō nocet legatarijs, hoc voluit tex.in §.qđ vulgò circa fi.in uer. (nec ad rem ꝑtinet,) ſm̄ uerū intelle. In tex.ibi, (deceſſerit).ſ.pēdēte cōdōne libertatis, uñ cū ammodo nō poſſet exiſtere ↄ̄dō in fauorē libertatis, uidebat̄ eſſe perinde ac ſi libertas nō eſſet relicta: ſed ſi non fuiſſet relicta ſeruus imputaret̄ hr̄di in Fal.ſi extaret, qa penes eū eſſet remanſurus ut in prin. l.ergo & nūc, licèt nō ūt mortuus. ꝑ d.l.in rōne.i prin.ſed ↄ̄tiū eſt ſi exiſtat ↄ̄dō, ut ſequit̄, ſed ſi nō exiſtat, ꝓcedit qđ dixi. In tex.ibi (ſed quāti ſtatuliber).i.nō imputat̄ hr̄di tota æſtimatio ſerui ſi fortè ualebat 50 ſi non fuiſſet ſibi relicta libertas, ſed qa relicta fuit ſub ↄ̄dōne, q̄ poterat exiſtere, uel nō potuiſſet reperiri emptor, q daret ultra 20.imputabit ergo ſibi 20.reſiduū detrahet à legatarijs, a quib⁹ nihil detraheret ſi ſeruus uiueret, & ↄ̄dō defeciſſet, qa æſtimatio ei⁹ ſufficit ad quartā.

c *Bona ablata hæredi poſt mortē teſtōris ex cā.q habet originē illo viuente, nō imputātur hæredi in Falc.ac ſi tempore mortis non eſſent in hæreditate.*

a *Forma ſententiæ in cauſa appellationis.*

c **§.Cum quidam.** †Bona ablata hr̄i poſt mortē teſtatoris ex cā q̄ hēt originē illo uiuēte, nō imputant̄ hr̄di in Fal.ac ſi tpe mortis nō eſſent in hæreditate.h.d.uſque ad §.ſi ſeruus.primo ponit tēam uſque ibi, (cū quidā.) ſcđo illam exēplificat: uel dic ꝙ ex ea infert ad ſolōnem q̄ōnis, de qua dubitabat̄, & differt a §.p̄cedenti, quia ibi res totaliter poſt mortē fuerat extincta, hic nō fuerat extincta, ſed ablata hæredi. Item fuit perempta non ex cā habente originē uiuo teſtatore, hic ex cā originē præfatā habente fuit ablata. In tex.ibi (teſtō poſtea facto.) No.ꝙ relegatus pōt teſtari, qa nō perdit libertatē, uel ciuitatē In tex.ibi, (obijſſet).ſ.pendēte app. & ſic extinguit̄ cā app.quantū ad crimē, & pœnā, non aūt quantū ad bo-
a na expreſsè adēpta, ut in gl.j.†In tex.ibi, (appellatū eſſet.) No formā ſniæ in cā appel.ſ.ut ꝓnuntietur iuſtè uel nō iuſtè appellatū, ſic ſ̄.de le.3.l.Offidius.in fi.& ibi no.In tex.ibi.[æris alieni loco.] & ꝑ ↄ̄ñs habeat locū Falc.quaſi tpe mortis nō uideat̄ fuiſſe in bonis, niſi alia dimidia, & legata aſcendebāt ad dimidiā hr̄ditatis, & reſpondetur pro iſta parte.In tex.ibi, (cū animus litigantis,) uult dicere ꝙ condēnatus appellans credidit uincere in cā appella.& per ↄ̄ñs ꝙ oīa bona remanerent in ſua hæreditate, per ↄ̄ñs apud hr̄dem remaneret una dimidia, ſed cum contigent ↄ̄rium ne ſequatur ↄ̄ intētionē teſtatoris, q noluit hæredes aliud habere, cōceditur eis detractio Falc.nā ſi teſtōr hoc cogitaſſet, forte tot legata nō feciſſet: uel dic eſt melior rō q̄ ſ̄.dixi. quicquid fuerit de intentione teſtōns, quia iſta dimidia auferr̄ hr̄di ex cauſa habente originem uiuo teſtatore, & ſic non uidentur fuiſſe in bonis tempore mortis, ut ē.dixi.(ut reſidua ſola &c.

t *Res perempta poſt mortem ex cauſa quæ habuit originem viuo teſtatore, non imputatur hæredi in Falc.*

c **§.Si ſeruus teſtamento.** †Res perempta poſt mortē ex cā quæ habuit originē uiuo teſtōre, nō imputat̄ hæredi in Falc.h.d. fundat̄ in rōne p̄cedēris §.q loqt̄ q̄n nō ſunt perēpta, ſed ablata, hic q̄n perēpta. In tex.ibi (manumiſſus).i.cui fuit relicta libertas directō, & purè, ut differat à §.j.uer.ſub ↄ̄dōne. In tex.ibi, [añ aditam hæreditatē decedat,] & ſic añ diē cedētis relictæ libertatis, q cedit ab adita hr̄ditate. C.de cad toll. §.in nouiſſimo. & ſic uidebatur eſſe perinde, ac ſi libertas relicta nō fuiſſet, ſed ſi nō fuiſſet relicta, iſte ſeruus æſtimaretur, & æſtimatio imputaretur in Fal. ergo & nunc, ſed ↄ̄riū determinat, quia ſi uiueret, nō æſtimaret̄, quia ſibi cōpeteret libertas adita hæreditate, qualiter ergo debemus dicere ꝙ æſtimetur ex quo mortuus eſt.In tex.ibi, (hr̄di qdē periſſe intelligit̄.).ſ.prima facie, propter rōnem factam ſ̄.ſed ſtatim corrigit cum dicit, (ſed cuius pretij &c.).ſ.interrogationem. q.d.nullius. In tex.ibi, (nam & eos.) uult dicere ꝙ non ſolum in præcedenti caſu non dēt æſtimari mortuus ad incōmodū hr̄dis, qui ſi uiueret, non æſtimaretur, ſed ēt in caſibus ſequentibus, in quib⁹ ſi uiueret æſtimaret̄, & imputaret̄ in Fal.& tn̄ mortuus nō æſtimat̄, quia eſt mortuus ex cā, q̄ habuit originē uiuo teſtatore, & ſic non ur̄ fuiſſe in bonis tempore mortis.ſ̄.proxi.§.ibi, ut reſidua ſola.&c.de quo ponit duo exempla, ut in tex.

c *Legata relicta in ſecundis tabulis contribuuntur cum relictis in primis, ac ſi in eis relicta fuiſſent.*

a *Teſtator ſi habebat in bonis 400. & inſtituit filium pupillum inſolidum, à quo legauit 200. & ſibi pupillariter ſubſtituit, & à ſubſtituto legauit alia 300. & pupillus adiuit, & ſic incepit eſſe obligatus ad ſua integraliter ſoluenda, quæ ſi ſoluiſſet, Falcidiam non detraxiſſet, & mortuus ſit antequam ſoluat, & ſubſtitutus adeat, an eodem modo habeat ea ſoluere, & an poſſit detrahere duas Falcidias.*
3 *Quid de relictis in ſecundis tabulis?*
4 *Quid ſi viuo pupillo diminuta vel aucta ſunt bona?*
5 *Quòd relicta à pupillo qui adiuit, ſoluantur ut æs alienum, & nu.2.*
6 *Inuentario non confecto, legatarij non differunt à creditoribus, quia ad omnia tenetur hæres etiam vltra vires, ſed ipſo confecto non tenetur vltra vires, & in quo ſit differentia inter legatarios, & creditores.*

c **§.Quod vulgò dicitur.** † Legata relicta in ſecūdis tab. ↄ̄tribuūtur cū relictis in primis, ac ſi in eis relicta fuiſſent, ut uideat an inter oīa trāſcēdāt dodrātē, & ſic Falc. unica detrahat̄, ſicut de relictis

in

in vnico teſtō.de qb.nō detrahit niſi una. Item in eiſdem legatis inſpicit q̃titas bonorū,q̃ erant tpe mortis primi teſtōris, non pupilli,& ſic diminutio vel augmētum ꝯtingēs poſt mortē pr̄is nō attendit. Et ſic nec nocet nec ꝓdeſt hr̄di,ſicut in relictis in eodē teſtō,licet uideant pl̄a teſtamēta pp duas hr̄ditates,qa pp teſtōrē reputat vnum.h.d.iſte §.difficilis ſcholarib.& doctorib. Diuide ſ̄m Dyn.& alios in v.partes.Primo ponit vna rl̄a vulgaris vſq. ibi(quamuis.) Scd̄o ponit primus effectus rl̄æ, vſq.ibi [ſ̄m qd.) Tertio ponit ſecundus effectus ꝯtinens duos caſus vſq; ibi , [qd ergo.] Primus eſt de diminutione.Secundus de augmēto.Quarto in ver.[qd ergo.) exemplificat primus caſus de diminutione vſq.ibi,[nec ad rē.] Quinto & vltimo tr̄idet op.q̃ poſſet fieri ꝯ ea q̃ dixerat ī ver.qd ergo.gl.rñ q̃ reprobat,dicit ꝙ primus effectus ille incipit in ver.[ſ̄m qd.] ſecundus in ver.qd ergo. ſed manifeſtè apparet ꝯriū. Et licet iſta diſtinctio placeat,p aliū tñ modum magis intelligibilē,ne bēamus caſū incipere a dicta rl̄a,ſed a primo effectu,qa melius dat intelligi, dic ꝙ ꝓmittit vnā rl̄am vſq. ad ver.[quāuis.] ibi infert ad caſū de quo principaliter dubitat vſq.ibi,[ſ̄m qd] poſtea infert ad caſū,de quo principal̄r nō dubitat,ſed ex dicta rl̄a decidit.Cetera ꝓſequere vt ſ. Aduerte,qa hic nō tractat de ꝯtributione bonorum vel hr̄ditatū pr̄is & filij, de illis eīn nihil dr̄ hic,ſed ſ.l.px.ſed de ꝯtributione legatorū, quorū q̃dam fuerūt fcā ab impubere.q̃dā a ſubſtituto pup.& neutra p ſe,excedebāt dodrātem ,ſed ſiſ iūcta ſic, vñ erat qō an deberēt iungi,& ſic fal.detrahat,an nō. Et dubiū faciebūt relicta a pupillo,qa illa inceperūt dēri a pupillo integral̄r cum hr̄ditatē adiuerit,& p ſe nō excedebāt dodrātem. Et ſi ſoluiſſet, habuiſſet integral̄r ſoluere,ſed nō ſoluit,& ſubſtitutus hēt neceſſe ſoluere: vñ cū ſoluat ex pſona pupilli,ſoluit ut æs alienū , & p ꝯñs vr̄ ꝙ non poſſit defalcare,ſicut nec pupillus poterat: ſic nō defalcat æs alienū ꝑle.l.j.§.ſi qs creditori,& l. verbis.ſ.eo.de relictis aūt a ſubſtituto quominus poſſit defalcare,nō erat dubiū,qa illa nō inceperūt integral̄r dr̄i,nec ſoluunt vt æs alienū,nec ex pſona pupilli,ſed ex ꝓpria.Bar.tñ & Ang.intelligit vt tex.velit dicere , vt fiat ꝯtributio legatorum & bonorū,qđ vltimū oō apparet in tex.ſed potius ꝯriū in ver.(ſ̄m qđ.) qa vult ꝙ bona acq̃ſita p pupillum poſt mortē teſtōris,qa eo viuo noo poterat hr̄e, nō ꝯtribuūtur, nec augent legata,ſed cedūt lucro ſubſtituti.& pp hūc errorē in quo fuit Bar.q iudicio meo nō bō intellexit,formauit q̃ pl̄es opi. q̃ ꝯcernunt iſtā ꝯtribuōnē bonorum,q̃ nec ſunt neceſſariç,nec vtiles,& infraſcār mētē legētium,& dicit aliqua q̃ nō ſunt vera .

2 †Pone ergo caſum ſ̄m ſecūdam gl.poſt prin.ibi vel ēt pone hoc mō ꝙ teſtōr hēbat in bonis cccc.inſtituit filium pupillum inſolidum,ab ipſo legauit cc.& Titium ſibi pupil̄r ſubſtituit,& ab ipſo legauit alia cc.ſi ſobſtō locū hr̄et, & ſic neutra p ſe excedebāt dodrātem,ſed ſiſ iūcta ſic : pupillus adiuit,& ſic incepit eſſe obligatus ad ſua integr̄r ſoluēda,q̃ ſi ſoluiſſet,falcidiā nō detraxiſſet, mortuus eſt anteq̃ ſoluat,& ſubſtitutus adiuit ex pupillari, q̃rit an eodē mō bēat ea ſoluere integraliter,ſicut pupillus habuiſſet in hoc ſtat principalis dubitatio huius §.non de relictis a ſubſtituto.gl.tñ in poſitione caſus vr̄ q̃rere de alio.ſ.an ſubſtitutus poſſit detrahere duas fal.ꝙ q̃ ſint nō ꝯgruūt huic caſui, cum neutra c.legata dodrātē excedār,ſed cadit in j.lect.gl. vbi ponit ꝙ a quolibet legauit vltra dodrātem.ſ.a pupillo cccc.& a ſubſtō ſil̄r alia cccc. & ſic a quolibet totum aſſem , vñ pōt dubitari an duplex fal.ſit detrahēda tanq̃ de duplici aſſe,& hoc facit gl. vt deſeruiat verbis rl̄æ,dum dicit vnā fal.ſeruari, ſed nō fuit intētio rl̄æ iſtius ſꝫ uoluit dicere ꝙ licet tabulæ pr̄næ,& pu videāt diuerſæ pp diuerſas hr̄ditates. Attñ reputat unū teſtm̄,ut ſal.d̄trahat,ac ſi oīa fuiſsēt ī uno teſtō relicta.Dic ergo ꝙ ſolū q̃rit de eo ꝙ dixi,ꝙ ſubſtitutus bēat ſoluere itegra relicta a pupillo,ſicut pupill⁹ habuiſſet. Arguit,qa inceperūt ita debeti a pupillo,& ex pſona eius ſubſtitutus ſoluit,& tanq̃ æs alienū nō ergo detrahit.Iuriſc. ꝓmittit rl̄am volgarem,ex qua colligit ſolū,ꝙ in tab.pr̄is.& filij una falc. ſeruat.i.quātū ad detractionē fa.hr̄r pro uno teſtō,ex quo ſequitur ꝙ licet dēant vt æs alienū, ſal. eſt detrahenda, quia ſi in eodē teſtō quædam ſunt purè relicta, q̃dam ſunt ſub ꝯdōne quç inter oīa excedunt dodrantē,ſed p ſe non ꝯtribuunt, vt exiſtente conditione falcidia detrahat , licet ea pendente plura integraliter ſolnant.ſ.eo.l.j.§.interdū.& j.eo.l.in quantitate.§. ſed ſi legata.

3 †ita & in caſu iſto, quia relicta in ſecundis tab. cenſent ꝯdōnal̄r relicta in primis,& ab ipſo pupillo,ut dr̄ in fi.huius §. & licet pupillus non detraxiſſet,quia non excedebant,non tamen ſoluiſſet ſimpl̄r ꝯdōne pendente,ſed recepta cautione.d.§.interdum,& ſi poſt exiſtentem ꝯdōnem ſolueret,detraheret fal.nūc autē extitit ꝯdō relictorū a ſubſtituto,& ſic bēt ſoluere ſua,& non ſolū ergo ſua,ſed ēt relicta pupillo defalcabit,hoc vult tex. uſque ad uerſi.

4 (ſ̄m quod.)iuncto ſi.p quē declarat principium.† Ex his ſequitur deciſio ſecundi dubij,pone tpe mor.pr̄is erant in bonis cccc.& cccc.fuerūt legata,ut ſ.dixi , poſtea uiuo pupillo diminuta fuot bona in c.vel cc. & ſic licet hr̄ditas pr̄is ſufficeret ad legata detracta fal.hr̄ditas pupilli non ſufficit,cum in ea non ſint niſi cc.quātum tenebit ſubſtitutus ſoluere.Vel pone cꝯ,ꝙ ſunt aucta bona & valēt ſexcēta.Iuriſcō.dicit ꝙ hæc diminutio,& augmētatio nō dēt attendi,ſicut nō attēderet ſi eſſet fcā in eudē tab. vel teſtō. l. in rōne. j.eod.vñ primo caſu ſi fuerūt diminuta,pōt ꝯtingere ꝙ ſubſtitutus nihil retinebit,& tñ ſi nō fuiſſent diminuta retinuiſſet c.& ſoluiſſet ccc. nūc uero ſil̄r ſolū ccc.& nihil retinebit: qn immo ſi bona ſunt diminuta in cc.ſolum de ſuo c.& ecōuerſo ſi bona fuerūt aucta,retinebit lōgè plus q̃ ſit quarta,nā ſi ſunt aucta in cc.& ſic ualēt ſexcēta,nō ſoluet niſi ccc.& retinebit ccc.ſicut ſi in eo. teſtō relicta fuiſſent.h.d.vſq.ad uer. [nec ad rem.)ibi opp.ꝙ hoc non poſſit ꝯtingere,qa ēt iure iſto legata non dēaut ultra uires hr̄ditatis.l.i.§.ſi is q. ad Treb. ſed rn̄det illud uerū inſpecta q̃titate,q̃ erat tpe mor.& hic dēt īſpici tps mortis pr̄is, nō pupilli,ex quo oīa cenſet ſcā in teſtō pr̄is, & relicta a pupillo ſub ꝯdōne ſi ſubſtō locum bēbit,qa tpe mor. pr̄is nō erāt vltra vires pr̄imonij,nūc ſunt : hic eſt caſus clarus reiectis multis ambagib. & ſic ꝓſuppoſito fundamento ꝙ teſtm̄ pr̄is,& filij hēant ꝓ uno pp unū teſtōrē,& unā ſolēnitatē, licet alio reſpū ſint duo ꝓpter

5 duas hr̄ditates,ſequunt quatuor effectus.† Primus ꝙ una fal.detrahit,poſito ꝙ tā relicta a pupillo p ſe,q̃ a ſubſtituto ſil̄r p ſe dodrātē excedāt,nō duæ,ut in rl̄a poſita in prin.ſ̄m primā ſec.gl. Secūdus effectus,qa ſi p ſe,q̃libet nō excedūt,ſꝫ ſiſ iūcta ſic exiſtēte ꝯdōne ſil̄r ꝯtribuunt,ut detrah̄r fal.ēt de relictis a pupillo , ut ī uer. (q̃uis,)& de hoc principal̄r erat dubitatio. Tertius effectus, vt inſpiciat q̃titas bonorum, q̃ erat tpe mor.pr̄is,& diminutio, vel augmētum poſtea ꝯtingēs nō inſpiciat ſed cōmodum vel incōmodum hr̄dis, vt in ver.(ſ̄m qđ)Quartus & ult.ꝙ qa relicta in pupillarib.tab.licet ſint ſubſtō relicta,cēſent tñ a pupillo relicta ꝯditional̄r,& ſic in primis tab.iō ſi pupillus ſolueret relicta,a ſe exigeret cautionem ꝓ relictis a ſubſtituto , ſicut ꝓ relictis a ſe ſub ꝯdōne,ut in §.interdū,& hoc hr̄ in fi.§.ex qb. remanet valde clarus,& patet ꝙ gl.in qbuſdam male intelligūt,& declarāt.In gl.q̃ incipit(ſed vr̄)opp.ſi relicta a pupillo q adiuit ſoluunt ut æs alienū,vt dr̄ in tex.ergo nō debēt defalcari , qm̄ æs alienū añ oīa deducitur.l.in imponendam.C.eo.cuius ꝯriuim hic dr̄. Gloſſ.ſoluit duob.modis,& neutra eſt bona, dic ſ̄m Dyn. habito reſpectu ad ſubſtitutū,verū eſt ꝙ ſoluit ut æs alienū,qa pupillus cuius ē hr̄s, tenebatur ad ipſam licet relicta a ſe ſubſt.nō ſoluat ut æs alienū, ſed vt legata,qa defunctus pupillus nō tenebatur,ſed ipe incēpit teneri,iō de illis nō eſt dubiū ꝙ defalcātur . Sed habito reſpū ad pſona pupilli q incepit teneri,nō ſoluuntor ut æs alienō, qa primus defunctus ad illā nō tenebat.• Et ſi pu. ſoluiſſet ſoluiſſet vt legata,eo.mō ſubſtitut⁹ ex pſona eius.Sp ꝯ,qa ſi ſic eſt,adbuc vr̄ ꝙ nō defalcētur,qa pupillus ſi ſoluiſſet,nō deſalcaſſet, cum quia ad eū nō excederēt dodrātē,vt patet j. ꝓx.§.ibi quā pupillus nō hr̄et &c.ergo nec ſubſtitutus ex pſona pupilli.Sed rn̄deo,pupill⁹ iō nō defalcaſſet,qa ꝯdō aliorū legatorū ſubſtituto nondum extiterat ipſo uiuo,& ſic nō excedebāt dodrātē,ſed poſt eius mortē ꝯdō extat ſi ſubſtitutus adit,& ſic iūctus cū illis incipiūt excedere dodrātē,& qa illa finguntur relicta a pupillo ſub ꝯdōne, ut in fi. §.licet illa ꝯdō ipſo uiuo nō potuerit exiſtere , attñ defalcār acſi incepiſſent ab eo dri,& in hoc ſtat ꝯſideratio huius §.& difficultas.In gl.fin.ibi(ſed ultra pr̄imonium non ualent.) Tu dic ꝙ hic ſoluuntur ēt vltra uires pr̄imonij,ut dicit litera. Ad ꝯriūm rn̄de, ꝙ iſto iure non debebantur ultra uires, q̃ erāt tpe mortis pr̄is,ꝙ debēt attendi,ita loquitur ꝯrium:ſed vltra vires,q̃ erant tpe mor. pupilli bñ ſoluuntur.ita loquit tex. Sed qd ſi confectum ſit inuētarium ꝑ pupillum? Rn̄deo idem, qm̄ inuentarium facit vt non teneatur vltra vires,q̃ erāt tpe mortis teſtōris,ſed vſq. ad illas teneatur,licet fecerit inuentarium,& licet bona ſint diminuta,qa hoc nocet hr̄di,non legatarijs,qđ ēt erat de iure ueteri,ut no. ēt. j.eo.l.in rōne,niſi legata ꝯſiſterēt in ſpecieb. & illæ eſſent perē-

6 ptæ ſine culpa hæredis.l.cū res.in fi.de le.j.† In gl.ibi(ſic hodie ēt in legatis &c.] No.ex glo.ꝙ non confecto inuentaoo legata nō differunt a creditoribus, quia ad omnia tenetur hæres etiam vltra uires,ſꝫ & ipſo ꝯfecto ad ueutra tenet vltra vires.ſic ēt in hoc non differunt,ſed in alio,quia primo ſatisfit creditoribus,& ſi nihil reſtat,nihil debetur.Raym.autem(ut refert Bar.)tenuit ꝙ non ꝯfecto inuētario hr̄s patit ſolum hanc pœnam ꝙ perdidit fal. & ſic lucrū,non aūt patit dānum,vt teneatur ſoluere de ſuo legata rijs,ſicut io illo,q voluntatem teſtatoris non implet. Et ſic plus peccat q̃ inuentariū non ꝯficiens,ut in auth.ē.hoc amplius.C.de fideic.licet creditorib.teneatur vltra uires,quia pp commodum falci.arctat hr̄s ad confectionem inuentarij. Breuiter illud dictū poterat procedere iure C. p l.ſi.C.de iu.delib. q̃ non puniebat niſi in hoc,ut patet ex no.in §.ſi.illius l.ſed hodie per ius Auth. punitur etiam in hoc,qa lex præſumit ꝙ ſubtraxerit bona,& ſic nō ur̄ ſolueret ultra uires attenta iuris ꝓſumptione, q̃ præſumit tot fuiſſe bona q̃ ſufficerent in Auth.de hæredi.& falci §.ſancimus. nec obſt.ꝯtrū quia qñ non implet uoluntatem defuncti ,lex nō facit hanc præſumptionem ſecundum Bar.ſed Bal.not.in l. ſi filiū.C.fam.erc.hoc declarādo dicit ꝙ iſta ꝓſumptio licet ſit iuris, & de iure,recipit ꝓbationem in ꝯrium p ꝯfeſſionem partis,vt in auth.ſed tā neceſſe.C.de don.ante nup.ideo ſi legatarij ꝯſiteren-

tur ꝙ bona non ſufficiebant ad legata, & ꝙ hr̄s nihil ſuberaxit,
& ſolum fundarent ſe, quia inuentarium nō fuit ꝯfectū, ſuccum
berent. Caueant ergo qūo rn̄deant, & aduocatus, & procurator
hæredis ſit cautus in extorquendo dictam ꝯfeſſionem ut faciant
clientulum abſolui. Hinc ſumpta occaſione Bart. in materia in-
uentarij format multas quæſt. de quibus per Bar. in d.l. filium, in
addi. Spe. de inſtr. edict. §. dicto qui eſt §. fi. vbi omnino uide.

2 *Si ſunt plures inſtituti, & omnes adeunt, quòd in ſingulis perſonis eorum habeatur ratio legis falcidię de per ſe.*
Differentia inter iſtum §. & præcedentem.
3 *Si in hæreditate valente cccc. fuit pupillus inſtitutus, & Titius & Seius pupillariter ſubſtituti, & à Titio tantum fuerunt legata cc. an ſi extitit conditio pup. ſubſtitutionis, & ſic quilibet eorum ſucceſſit in dimidia. Titius de legatis à ſe relictis poſſit ex perſona propria falcidiam detrahere, & quid ſi Titius ſolus fuiſſet ſubſtitutus.*
4 *Quid ſi Titius non fuit grauatus niſi in c. & a pupillo fuerunt relicta cc?*
5 *Omnis ſubſtitutus directus ſiue vulgariter ſiue pupil. dicitur conditionaliter inſtitutus.*
6 *Quando a pupillo non ſunt legata relicta, ſed a ſubſtituto, non ſoluuntur ex perſona pupilli, nec finguntur a pupillo relicta, ſoluuntur tanquam a ſubſtituto relicta.*
7 *Ex diuerſitate caſuum licita eſt uariatio, & contrarietas.*

§.Si filio ſuo. Dicit Bar. ꝙ tex. huius §. vſq. ad §. q̄ſitum,
eſt difficilior, q̄ ſit in ſortiato, & fortè in
toto corpore iuris, tñ ſatis malè declarat, & gl. peius, & vis ꝯſiſtit
1 in intelligēdo literam, qa mām nō hēt. b.d. † Si vnus ex pluribus
pup. ſubſtitutus ſit grauatus vltra dodrātem ſuę portionis, detra
hit fal. ex ſua pſona tm̄, tanq̄ unus de plurib. principl'r inſti. non
ex pſona pupilli, qa illam detrahere non potuiſſet, hoc primo vſ
que ad ver. qd tñ. ſed ſi relicta a ſe dodrātem ſuæ portionis nō ex
cedūt, ſed iūcta cum illis q̄ debenī ex pſona pupilli bñ excedūt,
tñe detrahit ex pſona pupilli, tanq̄ eius ſubſtitutus, nō tanq̄ prin
cipl'r inſtitutus quia ut talis nō poſſet, hoc ſecundo uſq. ad verſi.
(Itaq.) Et ſi pupillus legata a ſe relicta dodrātem non excedētia
ſoluit non deducta fal. ſed cautione recepta pp relicta a ſubſtitu
tis eius, ſtipl'o ſeu cautio committiī in pſonā vtriuſq. ſubſtituti,
tam illius cuius portio fuit grauata vltra dodrantē legatis a ſe re
lictis, q̄ illius cuius portio nō fuit grauata legatis a ſe relictis, licet
iūcta cum relictis s pupillo remaneat grauata, hoc tertio & vlti.
diuide i tres partes, ut in ſummario. prima ſubdiuidiī i quatuor.
Primo poniī thema & qō vſq. ibi (q̄ pupillus,) ſcd'o arguit ad par
tem negatiuam, ꝙ nō poſſit detrahi fal. vſq. ibi (ſed uerior.) Ter-
tio determinat ꝓ parte affirmatiua vſq. ibi (ut cm̄.) Quarto red-
dit rōnē ſatis obſcuram, vel pobſcuriſſima uerba. Itē ſcd'a ſimil'r
ſubdiuidiī in alias quatuor. Primo determinat ꝓ parte affirmati
ua, ꝙ falc. poſſit detrahi vſq. ibi (at quin.) Secundo arguit in ꝯ̄triū
de eo ꝙ dixerat in prima parte. §. Tertio arguit ꝓ ſua deciſione,
de qua dcm̄ fuit in §. p̄cedēti, ꝙ vulgò. qa ſi nō poſſet detrahi, di
ceremus ꝯ̄ regulam ibi poſitam vſq. ibi (itaq.) Quarto ſoluit ꝯ̄triū
ſcm̄ de eo ꝙ dcm̄ fuit in prima parte, dicēs ꝙ diuerſitas caſuum
tollit ꝯ̄rietatem, qa ibi fuit ſubſtitutus grauatus ultra dodrātem
ſuæ partis, pupillus nullo mō: iō ibi ſubſtitutus detrahit ex ꝓpria
pſona, tanq̄ principl'r inſtitutus, qa tanq̄ ſubſtitutus nō poſſet,
hic p ſe ultra dodrātem nō fuit grauatus, licet iūctis legatis pu-
pilli remaneat grauatus: iō detrahit tāq̄ ſubſtitutus ex pſona pu
pilli, qd̄ pōt, ut in §. qd̄ vulgò. ſed tanq̄ principl'r inſtitutus non
poſſet, cū nō fuerit grauatus ultra dodrātem p l. in ſingulis. j. e.
quia nō haberet reſpectus ad relicta pupillo, ſi teneī ut principl'r
inſtitutus. Ex his reſultat uariatio ꝓut expedit ſubſtituto, q vtro
que caſo ultra dodrantē ſuæ partis reperit ſe grauatum ut aliqñ
detrahat tanq̄ inſtitutus, non tanq̄ ſubſtitutus, ut in caſu, qa ſibi
expedit. Aliqñ ecōuerſo tanq̄ ſubſtitutus, non tanq̄ inſtitutus,
2 vt in ſcd'o caſu: ex his remanet intellectus clarus. † Differt autem
iſte §. a p̄c. qa ibi unus tm̄ fuit ſubſtitutus, hic duo, uel plēs. Item
ibi legata p ſe non excedebāt dodrātē, ſed ſiī iſicta ſic, ſed hic in
prima parte relicta a ſubſtituto p ſe excedebāt. Premitte ēt quod
hr̄ in l. in ſingulis. j. eo. ꝙ ſi ſunt plures inſtituti, & omnes adeūt
in ſingulis perſonis eorum, habeī rō l. falc. per ſe, non habito re-
ſpectu ad cohæredem, nec ad portionem eius, nec ad eius graua
men, ſed ſolum ad ſuam partem, & ſuum grauamē, quia ſi graua
tus eſt ultra dodrātem ſuę partis, pōt falc. detrahere, licet cohr̄s
in nullo ſit grauatus, quia portio illius non prodeſt legatarijs,
cum non ſit penes ipſum grauatum, ſed penes alium. In hoc ſtat
deciſio primi caſus in uerſi. (ſed uerior.) ubi ſubſtitutus detrahit
tanquam inſtitutus: ſi aūt eius pars non ſit grauata ultra dodrā-
tem non detrahit, licet a cohærede ſint alia relicta, quæ iuncta
cum relictis a ſe dodrantem ſuæ portionis excederent, qa illa nō
ꝯtribuunī cum relictis a ſe, cum non ſint a ſe ſoluenda, ſed a co-
hærede. In hoc fundaī arg. ſcm̄ in ſecunda parte §. ꝯ̄ deciſionem
3 Iuriſconſu. in uerſ. (Atqui quartam habeant.) † Pone caſum ꝙ in
hæreditate ualente cccc. fuit pupillus inſtitutus, & Titius & Se
ius pupillariter ſubſtituti, & a Titio tantum fuerunt legata cc.
quæritur, ſi extitit condi. pupil. ſubſtituti, & ſic quilibet illorum
ſucceſſit in dimidia q̄ ualet cc. utrū Titius de legatis a ſe relictis
poſſit ex pſona ꝓpria fal. detrahere? & vr̄ ꝙ non, p ea q̄ dicta ſunt
in p̄cedēti §. nam ꝯſtat, ꝙ ſi hic legata fuiſſent relicta a pupillo,
nō potuiſſet fal. detrahere, qa nō excedebāt dodrātem totius hr̄-
ditatis, q̄ erat apud eum. Et ſil'r ſi Titius ſolus fuiſſet ſubſtitutus,
eadē rōne: ergo nec nūc, qa dcm̄ eſt in §. p̄c. in fi. ꝙ legata relicta
a ſubſtituto eēēnī relicta a pupillo ſub ꝯdōne: & rō, qa hr̄ditas
pupilli reputaī eadem cum pr̄na: iō inſpiciī q̄titas q̄ erat tempo
re mortis, ut in uerſi. (ſecundum quod.) Contrarium reſpondeī,
nam ſi non fuiſſet pupillus inſtitutus, ſed iſti duo principaliter
inſtituti, & ambo adiuiſſent, dictus Titius ex perſona ſua poſſet
falc. detrahere, ut j. eo. l. in ſingulis. Idem debet eſſe in caſu iſto,
quia licet fuerint ſubſtituti, attñ quo ad intellectū ſunt reducē-
di ad inſtar principalium inſtitutorum, acſi ipſi nō pupillus fuiſ
ſent inſtituti, p rōnem quæ aſſignaī in uerſi. (ut enim,) qa hæredi
tas pr̄is, & pupilli reputaī una quo ad alios effectus. ſ. ꝯtributio-
nē legatorū, & q̄tum ad uim formā, & originē: ergo & quantum
ad hūc finem ut ſubſtituti hr̄ditate pupilli fingantur in paterna
principaliter inſtituti ſubducta perſona pupilli quantum ad in-
4 tellectum. † Sed ſecundo q̄riī. Pone ꝙ Titius non fuit grauatus
niſi in c. & a pupillo fuerunt relicta cc. & ſic nec relicta pupillo
per ſe excedebant dodrantem hęreditatis, q̄ erat apud eum, nec
relicta a Titio excedebant dodrantem ſuæ dimidiæ, ſed, quia Ti-
tius ex pupillari habet ſoluere c. ex pſona pupilli alia c. ex pſona
propria reperiī grauatus ultra dodrantem ſuæ dimidiæ, alter cō
ſubſtitutus non, qa teneī ad ſola c. ex pſona pupil. Quæritur er-
go an Titius detrahere poſſet fal. de his q̄ habet ſoluere, & reſpō
detur ꝙ ſic ſimpliciter, p ea quæ ſunt dicta in §. præce. qa legata
q̄ debet ex perſona pupilli contribui debent cum his quæ debet
ex perſona propria, ut dr̄ in §. præc. ſed ꝯ̄ de eo quod eſt dictum
in præcedenti caſu, quia Titius, licet ſubſtitutus ſit, hr̄ ꝓ princi-
paliter inſtituto: ſed ſi principl'r fuiſſet inſtitutus, & grauatus in
c. nō potuiſſe detrahere falc. qm̄ hēt quartā, & ultra, qa dimidiā.
p l. in ſingulis, & ſ. dixi in euidentialibus. Sed certè ſi hoc dicere-
mus, ꝙ haberet ꝓ inſtituto, & non detraheret, ueniremus ꝯ̄ §. ꝙ
vulgò. Ideo eſt dicendum, ꝙ hic detrahit, non vt inſtitutus prin-
cipaliter, ſed vt ſubſtitutus, qa hic q̄dam fuerunt relicta a pupil-
lo, quædā ab eo, quæ ſimul iuncta excedūt dodrātē: ideo tūc ſol-
uunī ex pſona pupill. qa pp relicta a pup. vt defalcenī, ēt relicta
ſubſtō finguntur a pup. relicta. Et ſic ſoluit ex ſua perſona, nec ut
inſtitutus, ſed ut ſubſtitutus; ſecus fit in præcedenti caſu: qa ibi
nō finguniī relicta a pup. poſtq̄ nulla fuerūt relicta, & ſic reſultat
uarietas, ꝙ aliqñ ſubſti. ſoluit ut inſtitutus, non vt ſubſtitutus: ali
qñ econuerſo; prout ſibi expedit. Sed ultimò pręcedens caſus lo
quiī qñ pup. legata non ſoluit, quæ ſunt a ſe relicta, ſed ueniunt
ſoluenda per ſubſtitutos. Quid ſi ſoluit recepta cautione. d. l. j. §.
interdū. reſpō. ꝙ dicta cautio committiī utriq. ſubſtituto, ſi dimī
dia vtriuſq. reperiī grauata ultra dodrantem. Et hoc pro parte, q̄
poſſet quilibet eorum retinere, quam nunc haberet ſoluere,
5 quam pup. non ſoluiſſet, hic eſt caſus. † No. ex j. caſu. & ad hoc al-
le. cum præcedenti, quod omnis ſubſtitutus directus ſiue vulga
riter, ſiue pupil. dicitur conditionaliter inſtitutus, ſed melius ꝓ-
6 batur in l. cohæredi. §. cohæres, de vulg. & pup. † Item no. quan-
do a pupillo non ſunt legata relicta, ſed a ſubſtituto, non ſoluun
tur ex perſona pup. nec finguntur a pup. relicta, ſed ſoluuntur
tanquam a ſubſtituto relicta. Qñ aūt a pup. relicta ſunt q̄ iuncta
cum relictis ſubſtituto excedunt dodrantem. ſiue totius, ſiue par
tis vnius ſubſtituti, finguniī a pup. relicta, & ex perſona ſua ſol-
uunī. † Item no. ꝙ ex diuerſitate caſuū licita eſt variatio, & ꝯ̄trie-
tas. facit l. Papi. § ſed nec impuberis. de inoffi. teſt. cum ibi no.

5 *Relictorum ab inſtituto, & ab eius ſubſtituto tanquam ſubſtituto ſemper fit contributio.*
2 *Relictorum ab inſtituto tanquam inſtituto. & ab alio inſtituto tanquam inſtituto, non fit contributio, & quid ſi alter non adiuit.*
4 *Relictorum ab hærede tanquam inſtituto, & relictorum ab eodem tanquam ſubſtituto, fit contributio.*

5 §.Quæſitum eſt. † Iſte §. non eſt minus difficilis q̄
p̄cedens, immo plus in mā & ſo-
lutione ꝯ̄triorū, & differt a præcedētib. qa ibi pup. fuit inſtitutus
inſolidū, & extraneus vel extranei pupillariter ſubſtituti, hic fuit
inſtitutus pro parte extraneus in alia, & idem extraneus pupillo
ſubſtitutus, & relicta fuerunt quædam a pupillo, q̄dam a cohære
de ſubſtituto, & quæritur an iſta relicta contribuantur ad indu-
cendam fal. quaſi ſint vltra dodrantem. & h.d. Si pu. ſit ſubſtitu-
tus cohæres eius, legata relicta a cohr̄de tanq̄ ſubſtituto contri-
buunī cū relictis ab impub. vt ſi ſimul iſicta excedāt dodrātem
portionis pup. de ipſis detrahat fal. licet ſuā partē habeat ītegrā,
nō grauatā: qa hoc caſu cū portione pu. grauata nō ꝯtribuit ad
fal. ipediēdā, licet plēs partes in q̄b. eadē pſona putė vel ſub ꝯdō
ne fuiſſet inſtituta cōtribuerent adinuice, & ēt legata, ſicut ſi in
oībus ſemel fuiſſet inſtitutus, relicta uerò ab eo nō tanq̄ a ſubſti-
tuto, ſed tanq̄ a cohærede nō ꝯtribuunī cū relictis a pu. ſed p ſe
ꝯſideratur quælibet earū reſpū ſuæ portionis, & ſi eius dodran-
tem

tē nō excedāt, Fal. non detrahit. h.d. diuide, primo ponitur thema & qō vſque ibi. (dixi.) Scđo cōfuſio cum diſtinctione bimēbri, vſque ibi. (ideoque.) Tertio illatio reſultans ex primo membro vſque ibi. (& aliā.) Quarto remotio cuiuſdā obiectionis, quæ poſſet fieri tā ꝯ ſecundum membrū, ꝗ ꝯ illationē factā ex primo. Pone caſum, ꝙ in hæreditate valente cccc. pu. fuit inſtitutus in dimidia, & Titius in alia: a pu. fuerunt relicta c. itē Titius eidē pu. fuit pupillariter ſubſtitutus, & ab eodem fuerunt relicta alia c. pupillus adiuit, & mortuus eſt in pu. ætate, cohæres ſucceſſit ex pu. legatarij, qb. a pu. erat relictū, petūt integra legata, qa illa nō excedebāt dodrantem partis pu. Titius dicit fal. detrahēdā, qa ſi eū illis iungat, relicta a ſe facta excedūt, & cū fuerit ſubſtitutus, vr ꝙ cōtributio fieri debeat, vt in §. qđ vulgo, &c. ſi filio. ver. qđ tū. Replicant legatarij, ꝙ in illis ſubſtitu. non erat ēt inſtitutus, nā tunc fit cōtributio: qa oīa relicta ſunt ſoluēda ex parte, & hęreditate pupil. ſed hic Titius erat ēt inſtitutus, & pōt ſoluere ſua legata de ſua dimidia, & ſic non dēt minuere de dimidia pu. nam qñ relinquunt à diuerſis hæredib. quotum quilibet adiuit, nō eſt ſeparanda, nec fit cōtributio nec portionū, nec legatorum. j. eo. l. in ſingulis. Iuriſc. rñdet cū diſtōne: relicta à Titio fuerunt relicta tanꝗ a ſubſtituto, non tanꝗ a principali inſtituto: qa fuerunt collata in caſum, quo ſubſtitutio locū habebit, & tūc ꝓcedit allegatio Titij, ꝙ cōtribuunt, & Fal. detrahitur. Aut fuerūt relicta tanꝗ a cohærede: qa non fuerunt collata in caſum, quo eſſet locus ſubſt. tunc ꝓcedit allegatio legatariorū, ꝙ non contribuunt qa ſunt ſoluēda de parte cohrdis, & ſic nulla pars repetit grauata vltra dodrantē. Et primo caſu qñ fuerunt relicta tanꝗ ſubſtituto, ſequit ꝙ detrahet quarta de dimidia pup. licèt Titius habeat ſuā dimidiā non grauatā, ſic non cōtribuit cū parte pu. grauata. Sed contra hoc, & ꝯ ſecundum caſum opp. ꝙ oēs partes, & oīa legata contribuantur: quia iure cauerut ſi vnus eſt inſtitutus in pluribꝰ partibus, in oībus pure, vel in aliqua purè, ī alia ſub cōditōne, oēs contribuunt, ac ſi ſemel in oībus fuiſſet inſtitutus & ſic oīa ab eo relicta in præfatis diuerſis partibus: ſed ſic eſt in caſu iſto: qa Titius fuit inſtitutus in vna dimidia purè, in alia ſub cōditione ſi pupillus deceſſerit in pu. ætate. Iuriſc. rñdet aliud in vno caſu, aliud in alio, & nō declarat. Vult dicere, ſi fuit inſtitutus in vna parte purè, in alia ſub conditione, quę nunꝗ fuit quæſita alteri, ꝓcedit op. Pone exēplū, ſum inſtitutus in vna dimidia, tu in alia. & ſi non eris hrs, ſum inſtitutus in tua: ſi tu nō es hrs, & ſic nunꝗ tibi fuit ꝗſita, tūc fiet contributio tā legatorū, ꝗ portionū, ſiue tua pars ſit grauata, & nō mea, ſiue ecōuerſo. l. j. §. id qđ ſ. eo. & l. q. fundū. §. q filium. j. eo. ſed ſi primo acquiriē tibi, ꝙ peruenit poſtea ad me ex pup. locū hēt determinatio ſ. facta: qa nō ſemꝑ portiones ꝯtribuunt, nec legata. ſed dic vt ſtatim dicā. Venio ad gloſſas. Gl. in verbo. (nō oportere.) format aliqua ꝯria, ꝗ veniūt diuerſimodè formanda. Primū de §. qđ vulgò. iſtud concernit verſ. (ſed legata.) vbi dr̄ ꝙ legata a pupillo, & relicta a ſubſtituto cohrde nō cōtribuūtur, in §. qđ vulgo. dr̄ ꝯnum. Glo. ſol. duob. modis: iunge ſimul, ibi ſubſtitutus nō erat inſtitutus, & ſic non poterunt fieri legata niſi a ſubſtituto: ideo contribuuntur, vt ēt hic dr̄ in ver. dixi, hic erat ēt inſtitutus, & potuerūt fieri ab eo tanꝗ inſtituto, & ſic oīa erāt relicta in primis tab. ideo inuicē nō miſcent, ꝑ rōnē quā dixi: qa de diuerſis partibus ſoluuntur. j. eo. l. in ſingulis. Nā ēt ſcđo glo. opp. de l. cohæredi. §. cohæres. de
2 vul. & pup. ibi ſubſtitutus, & dr̄ ꝙ fit contributio. † Gl. timore huius ponit tres rłas, ſed ſolu. formaliter colłr ex his ꝗ gl. dicit in tertia rła, videlicet ꝙ legata relicta ab vno inſtituto, nō cōtribuunt cū relictis ab alio inſtituto tanꝗ inſtituto. vt hic in uer. (ſed legata.) Sed cū relictis ab eodē inſtituto tanꝗ ſubſtituto bñ ꝯtribuuntur, vt in ꝯrio. Certè in illo §. non fuerunt relicta ꝗdā ab eo tanꝗ ab inſtituto, ſed dūtaxat tāquā a ſubſtituto, & nulla a pup. illud tñ qđ dicit gl. eſt verum in ſe: qa eſt caſus. j. proxi. §. dic ergo ad ꝯnū, ꝙ nō meruit ſignari. ibi loquiē de cōtributione legatorum, hic de ꝯtributione portionū: qa ibi nō cadebat ꝯtributio legatorū: qa ibi nō erāt niſi relicta vnius generis. Collige ergo tres regulas, ꝙ relictorū ab inſtituto, & ab eis ſubſtituto tanꝗ ſubſtituto ip ſit ꝯtributio, ſiue ſubſtitutus nō ſit inſtitutus, vt in ſ. qđ vulgò. & § ſi filio. ver. qđ tū, ſiue ſit inſti. non tñ tanꝗ inſtituto, licèt
3 tanꝗ a ſubſtituto relicta ſunt. vt ſup. dixi. † Secunda rła eſt, ꝙ relictorū ab inſtituto tanꝗ inſtituto, & ab alio inſtituto tanꝗ inſtituto nō fit ꝯtributio, vt hic in verſ. (ſed legata.) & ibi in ſingulis. hoc ſi vterq; adiuit, ſed ſi alter nō adiuit, & ſic ſua portio ad aliū
4 ꝑuenit, dic vt ſ. eo. l. j. §. id qđ. & l. ꝙ ſi alterutro. j. eo. † Tertia rła eſt, ꝙ relictorū ab hrde tanꝗ inſtituto, & relictorū ab eodē tanꝗ ſubſtituto, ſē fit ꝯtributio, ſicut in primo caſu eſt, tex. eſt. j. ꝓxi. §. nec hoc caſu loquiē §. cohæres. licèt glo. velit ꝯrium. Sed tunc opp. tertio, & fortiter, & colłr hæc op. ex gl. in ver. (quod accipe.) & venit ꝯ ver. (ideoque.) nam in illo ver. patet ꝙ portio Titij inſtituti, & ſubſtituti non contribuiē cū parte pupilli: qa de parte pu. detrahiē quarta, licèt ſuā hēat integrā. Cōtra de l. qui fundū. §. q filiū. ver. ꝙ ſi extranei. j. e. Sol. hic portio pup. erat grauata vltra dodrātē partim relictis factis a pupil. partim relictis à cohærede tanꝗ ſubſtituto, & ſic grauata acceſſit nō grauatæ, ideo nō cōtribuunē, ſed ibi ecōuerſo pars pup. non erat grauata, ſed pars cohrdis, & ſubſtituti erat grauata, quo caſu facilius fit ꝯtributio, vt dixi in §. id qđ. hoc vult gl. ſed ꝯ de §. cohæres, vbi portio pup. erat grauata, vt hic, & pars cohæredis nō, & tñ ꝯtribuitur, vt augeanē legata, qđ ēt dicit glo. in fi. per illū §. & ſic ibi ꝯdicit in eo, qđ dicit in verſ quod accipe. & non ſol. Dic hic erat grauata partim relictis a ſe, partim relictis a cohærede tanꝗ ſubſtituto, ſed in ꝯrio ſolum relictis a cohærede, tanꝗ a ſubſtituto, qa a pup. non fuerunt relicta, ſi ergo quæriē de cōtributione portionū an pars pupil. cōtribuaē cū parte cohæredis ſubſtituti, diſtingue tres caſus. Aut non erat grauata, ſed pars cohæredis ſic, & cōtribuunē, vt in §. q filiū. Aut erat grauata, & acceſſit nō grauatæ, tunc aut erat grauata relictis a pup & a ſe tanꝗ ſubſtituto, & nō ꝯtribuuntur vt in ver. (ideoque.) Aut relictis a ſe tm̄, & tunc cōtribuunē, vt in §. cohæres. & ita ſi pup. fuit inſtitutus cū ſubſtituto, ſi autē exhæredatus, & inſtitutus ſubſti. ſi ꝗriē an hęreditas exhæreditati cōtribuaē cū hrditate teſtatoris ad augendū legata ab inſtituto, diſtingue, an facta fuerunt ab inſtituto tm̄, & in primis tab. & nō cōtribuunē, vt ſ. eo. l. proxi. qđ ſ. &c. aut ꝗdā tanꝗ ab inſtituto, ꝗdā tanꝗ a ſubſtituto, qđ fieri pōt, tūc dic ut j. prox. §. & iſta ſunt de apicibus iuris, altum, & profundum intellectū habentia, quæ vix capi poſſunt, ſed ſi ſubtiliter intuearis, quilibet caſus habet latentem rationem, & per Docto. malè ſunt hic declarata.

1 *Legata fieri poſſunt à ſubſtituto exhæredati quando eſt inſtitutus in hæreditate paterna, & tunc legata ab eo facta tanquam ab inſtituto, & facta tanquam a ſubſtituto contribuuntur.*

1 §.Si quis exhæredato. A ſubſtituto exhæredati legata fieri pñt, qñ eſt inſtitutus in hæreditate paterna, & tunc legata ab eo facta tanꝗ ab inſtituto, & facta tanꝗ a ſubſtituto contribuuntur, ut uideat an excedāt dodran. h.d. ſed cuius hæreditatis? & uī ꝙ utriuſque tam patris, ꝗ filij, quia hoc caſu cōtribuuntur ēt hæreditates, ita ſentit hic gl. ꝗ incipit, aliter. nec ob. ſ. l. ꝓxi. qa ibi fuerunt legata facta tanꝗ ab inſtituto duntaxat, & tunc nō augenē ꝑ hrditatē pupil. exhæreditati. & ſecus qñ ēt ut a ſubſtituto, ita intelligit illa glo. qđ no. Adde alium caſum, in quo a ſubſtituto exhæredati pñt fieri legata. ſ. qñ ad eum peruenerunt bona uirtute, & iure pup. ſubſtituti. & ſic iure hæreditario: ſecus ſi iure legati uel fideicōmiſſi. j. eo. l. qui fundū. §. qui filios. Et hic Iuriſconſul. finit tractatum ſuum, quem inceperat in §. qđ uulgò. de relictis in primis & ſecundis tabul. an cōtribuantur. & poſuit tres caſus, qa loquūtur qñ pupi. fuit inſtitutus, hic eſt quartus, qñ exhæredatus. Adde quintū caſum circa hunc tractatum, q ponit. j. eo. l. pater filiā §. duob. In tex. ibi, (tabulis quoque ſecundis.) ſubaudi, & ēt primis alias non eſſet tractandum de ꝯfuſione. In tex. ibi, (a ſubſtituto relicta) tāquam a ſubſtituto, qa collata in caſu, quo ſubſtitutio locum habebit. & poterit grauari ſubſtitutus, ēt in bonis pupil. quæ nō habuit a patre, cū ad ipſum ſubſtōnes ꝑueniāt ex diſpōne patris. l. ſi fundum ꝑ fideicōmiſſum. §. fi. cum l. ſeq. de leg. j. licèt pupil. non potuerit grauari in bonis ꝓpriis ꝑ fideicōmiſſum. l. cohæredi. §. cum filio. de vul. & pup. ſed ſi nō fuiſſet inſtitutus in paterna, nō poſſet grauari in bonis pupil. poſtquam fuit exhæredatus odio exhæredantis. l. ab exhæredato de leg. j.

LEX XII.

1 *Teſtator poteſt grauare hæredem, quòd in computatione fal. non inducat quod ſibi a teſtatore debebatur. & tunc debitum in falci. computabit.*
2 *De iure Digeſtorum non prohibetur detractio falcidię, ſed datur cum onere compenſandi cum debito, quod poterat expreſsè fieri, & quod hodie.*
3 *Si vxor inſtituit maritū qui erat lucraturus partē dotis, & grauauit ꝙ falcidiam vel treb. cum parte illa dotis ſibi cōputaret, an hoc facere potuerit.*

1 SI debitor. † Teſtator pōt grauare hrdē, ꝙ in cōputatione Falc. nō deducat qđ ſibi a teſtōre debebaē, & tūc debitum in Fal. cōputabit h.d. † Et ſꝑ alleg. ꝙ licèt iſto iure Fal. nō poſſet directò ꝓhiberi. j. eo. l. qđ de bonis. §. j. nec impediri eius detractio poterat tñ indirecte, vt hic. Vel ꝓpꝰ, hic nō ꝓhibeē detractio Fal. ſed daē cū onere ꝯpēſandi cū debito, qđ poterat expſsè fieri: ſed ſi ñ fuiſſet expſſe dcm̄, prio debuiſſet deduci debitū & Falc. de reſiduo. c. eo imponēda. & ſic fal. ñ ꝯputareē ī debito: qđ eſt uerū de debito ꝓueniēte ex ꝯctu, vel quaſi delicto, vel quaſi, ſed cū quaſi, debito, puta legali ꝯputabaē & ēr hodie ꝯputareē, licet non fuiſſet expreſſe dictū, vtī ſi pī inſtituit filiam quā tenetur dotare oblōne legali. l. qui liberos. de ritu nu. & grauaret legatis, non deduceret primo dotē, & poſtea fal. ſed primo fal. & ſi ſufficeret ad dotem, de illa dēret ſe dotare, ſi nō ſufficeret quatenus deficeret, detraheret, per no. in l. mulier. §. cū ꝓponereē. ad Treb. & in Auth. res quæ C. cōia de lega. nā & in hac l. cū uero debito, qñ fuit dcm̄ expreſſe, fit compēſatio vſq ad ꝯcurrentem ꝗtitatem, ita dēt intelligi hoc & quatenus excedit, poſſet deduci, ut eſt caſus in l. quod de bonis. §. fideicommiſſum. j. eo. ecce. caſum videbaē ſi non poterat, ꝓhibere detractionē falc. quam hēbat a teſtōre, minus poſſet deductionē debiti, ſed iſta l. ꝓbat ꝯtrium, ſed dic ꝙ facilius prohibetur de-

ductio debiti, quod aditione fuit extinctum. Sed ius deducendi Fal. p aditionē in eſſe pducit. In hoc ſtat conſideratio huius l. contra quā oppo. ſ. eo. de l. pater filiam. Sol. ibi non debebatur à defuncto, ſed ab alio. ſ. à marito, & ſic p aditionē hæreditatis illius filiæ non fuit illud debitū extinctū, & ſic nō valuit mandatū, quod illud in Fal. cō-
3 putaret. †Item oppo. de l. qđ de bonis. §. quod auus. ſ. eo. Solu. ibi nō phibuit deduci debitū aduerſus legatarios, ſed grauauit cre ditorē inſtitutū quod tam bona teſtantis, quā bona ipſius reſtitueret, vñ nō tenet. nec per hoc vř phibitus debitū nō deducere, vt patet ex illo tex. iuncto iſto. Quidā inducunt hāc l. ſi vxor inſtituit maritū, qui erat lucraturus partem dotis, & grauauit, & rogauit quod Fal. vel Treb. cū parte illa dotis ſibi cōputaret, quod iſtud fieri potuerit, qđ nō placet, quia ceſſat rō huius l. quia illa dos nō debebat à muliere cū iā eſſet apud maritū: vñ p aditionē non fuit debitū extinctū, & eſſet grauatus, quod rē ſuā in Fal. cōputaret, quod fieri nō pōt, vt no. Bar. in l. ita tñ. §. Treb. ad Treb. licèt gl. ibi p hāc l. dicat contrariū, ſed nihil facit, vt patet ex pdictis. poſſet etiā dici quod ſi mulier nōdū ſoluit dotē, licèt adhuc habeat locū ſtatutū de lucrāda dote, vt no. in l. ſi donaturus. in fi. de don. ob cau. ſi tñ man-
a dauit quod illud non deduceret, locum habet hæc l. ᵃ quia per aditionē illud debitū extinguitur. In tex. ibi, (exceptionis.) expune. i. replicationis, nā legatarij petunt integra legata, quia dñt quod non tranſcendūt dodrantē: hæres dicit, quod imo excedunt, facta deductione eius quod ſibi debebatur: legatarij replicant quod fieri non dēt, quia teſtator hoc prohibuit, & hoc prævalet. Non ſunt alia.

ADDITIO.

a Hæc l. Adde quod hæc difficultas hodie ceſſat p auth. ſed cū teſtator. C. ad l. Falc.

1 *Accommodans tacitam fidem de reſtituendo incapaci, non punitur, nec Fal. perdit ſi erat in poteſtate teſtatoris, & ex neceſſitate ſuſcepit mandatum.*

2 *Mandatum ſuperioris excuſat in his quæ non ſunt de genere atrocium.*

LEX XIII.

1 SI tacitum. †Accommodans tacitam fidem de reſtituendo incapaci, non punitur, nec Falc. perdit ſi erat in poteſtate teſtatoris, & ex neceſſitate ſuſce-
2 pit mandatum. h. d. †Et ſic no. quod mandatum ſuperioris ex-
a cuſat in his quæ non ſunt de gñe atrociū. ᵃ l. ſeruus nō in oībus. de act. & obl. In tex. ibi, (ſeruus) ſubſtitutus cū libertate, & tacitè grauatus reſtituere incapaci, puta ſpurio teſtatoris, nam Treb. quam eſſet detracturus ſi non eſſet incapax, ſimiliter detrahet, nec confiſcatur, licèt ſi ab extraneo eſſet inſtitutus, & grauatus, confiſcaretur.

ADDITIO.

a Genere atrocium. Quæ dicantur atrociora facta, vide ſupra de min. l. auxilium. §. in delictis. & de ſuſpe. tut. l. j. §. fi. & de reg. iur. l. ad ea quę non habet atrocitatē. & Inſti. de iniu. §. atrox, & actio furti eſt atrox. C. de fur. l. vlt. §. pe. atrocius quid dicatur, vide ſupra qđ me. ca. l. metū. & de vi & vi ar. l. j. §. hoc interdictū.

1 *Quod extra cauſam teſtamenti capitur, in Treb. vel Falc. non imputatur, etiā ſi teſtator expreſsè dixerit.*

2 *Hæres non poteſt grauari vt rem ſuam in Falcidiā vel Treb. ſibi computet. Poſtquam pater dederit dotem pro filia in poteſtate, licèt actio ſit communis inter patrem & filiam, tamen dos dicitur exiuiſſe patrimoniū patris, & eſſe patrimonium filiæ.*

3 *Licèt in Trebellianicam computentur quæ hæres habet occaſione teſtamenti, etiam iure non hæreditario, & id quod datur gratia conditionis implendæ, licèt in Fal. iure inſtitutionis non computentur prædicta, ſed ſolum illa quæ habet iure inſtitutionis, tamen non computantur in illam ea quæ non habet ex teſtamento, vel eius occaſione, ſed ex contractu inter viuos.*

LEX XIIII.

1 PAter filiam. †Quod extra cām teſtī capitur, in Treb. vel Falc. non imputatur, ēt ſi
2 teſtator expreſsè dixerit. h. d. †Vel ſic hæres non pōt grauari vt rē ſuā in Fal. vel Treb. ſibi cōputet, h. d. Et ſic eſt caſus hic pro eo quod dñt Doct. contra gl. in l. ita tñ. §. Treb. ad Treb. etiā præmitte quod poſtquā př dedit dotem pro filia in poteſtate, licèt actio ſit cōis inter patrem & filiā, attamen dos dř exiuiſſe patrimoniū patris, & eſſe patrimoniū filiæ, & hoc ideo, quia filia effecta ſui iuris, actio in eā conſolidatur, & pōt habere ēt ſi nō ſit hæ-
3 res patris, vt hř in l. fi. de colla. bo. †Item præmitte, licet in Treb. cōputentur quæ hæres hēt occaſione teſtī ēt iure non hæreditario, & id quod dat gratia conditionis implendæ. l. in quartā. ſ. eo. licèt in Fal. iure inſtōnis non cōputentur pdicta, ſed ſolū illa quæ hēt iure inſtōnis, & ſic largior eſt Treb. attamen nō computantur in illa ea quæ non hēt ex teſtō, vel eius occaſione, ſed ex contractu inter viuos, hic eſt caſus huius l. ēt ſi teſtator mandauit contrarium. In tex. ibi. (diuerterat.) nondū tñ ab ipſo dos erat detracta, ſm verā lect. & ſic morte pris actio fuit in filiā conſolidata, ēt ſi př petiiſſet, & obtinuiſſet contra maritū ſniam, nondum tñ erat miſſa executioni, vt eſt caſus in l. ſi marito. §. ſi voluntate. ſ. ſol. mat. In tex. ibi, (pro parte.) ſub. dimidia, quæ continet ſex vncias. In tex. ibi, (deducta ſexta) & ſic vna tm̄ vncia, & ſic voluit quod reſtitueret v. & vnam retineret pro ſua quarta, quæ non ſufficit, cum quarta de ſex ſit vncia cū dimidia, deficit ergo dimidia, in quam voluit dotē compenſari. In tex. ibi. (in Falcidiæ rōne.) i. ad Treb. quia erat fideicommiſſum vle, & ſic Treb. appellatur Fal. vt dixi ſ. eo. l. j. In tex. ibi, (ſi paret,) hic ſol. qōnem. In tex. ibi, (non petijſſet) quia nullo modo habuit, ſed erat apud maritum. In tex. ibi, (iure hæreditario.) ideſt dicere, quod poterit non obſtāte pcepto teſtatoris detrahere vnciā cū dimidia pro Fal. & ſi habebit eam iure hæreditario, & ēt dotē iure proprio virtute contractus præcedentis, & conſolidationis factæ in eam. In tex. ibi (non inueniretur.) meritò in Treb. non computatur, quia non habet ex vltima voluntate, vel eius occaſione. Sed opp. de l. ſi debitor. ſ. e. So. ibi debebatur à defuncto, & ſic per aditionem debitum fuit extinctū, ideo potuit de facili prohiberi eius detractio, hic à marito, nec per aditionem fuit extinctum. Item oppo. de l. quoniam nouella. C. de inoff. teſ. Sol. dos licèt non habeatur ex vltima volūtate, ſed ex contractu, imputatur in debitā iura naturæ, ſed in Treb. non, vt hic, & ſic plura imputantur in legitimam quā in Treb. quod dic vt plenè no. ſ. e. l. in quartam. & p hoc eſt expedita glo. quæ incipit (impropriè loquit.) & ēt ſeq. gl. in fi. quæ format contrarium de l. ſi debitor. pdicta ſm ſecundam lec. gl. ō eſt vera, quod hic dos non eſt exacta à marito, legitur alio mō, quod př exegit, ſine voluntate tñ filiæ, quia erat abſens, & cām contradicendi habebat, nam non propterea ius conſolidationis impeditur, quia maritus non liberatur, ſed filia pōt agere, perinde, ac ſi dos non eſſet exacta, ipſe tamen maritus repetit per conditionem indebi. a patre vel hēdibus. l. qui hominē. §. ſi gener. de ſol. voluit aūt př, quod dotem ſibi cōpenſaret in eo quod deficiebat, & dř quod hoc non ob. pōt agere ad dotem & Fal. detrahere. gl. reprehendit, quia cum maritus habeat regreſſum contra hæredē pris, & ipſa ſit hæres in dimidia, ſi agat contra maritum repelletur excep. compenſationis pro dimidia. ar. in l. vendicantem. de euic. cuius contrarium hic innuitur, quod totam dotem repetere pōt. Debet ergo intelligi caſu quo illi marito non tenet ex perſona patris, & ſic quaſi pater nō exegit. Sed qui vellet ſaluare hāc lec. poſſet exponere dotem. i. partem dotis, quā repetere pōt p parte, in qua ipſe non ſucceſſit. Sed aduerte: quia gl. ſenſit, quod nō patiatur exceptionē niſi pro parte, qua ſucceſſit, quod non vř verum, immo ſi dimidia ſua valebat tm̄ quantum erat dos, vel ultra, patitur exce. in tota dote, quia vř relicta animo cōpenſandi cum dote, ſicut & legata l. Titia. §. qui in vita. de leg. a. & l. ſi cum dotē. §. ſi pater. ſol. matr. tñ hic gl. malè ſentit, quia dimidia illa non remanet apud eum, ſed habet reſtituere, non compenſare cum dote, ſed bene obſtaret exceptio pro hæreditaria parte, vt dixi, tene ergo præ. lec. Circa hanc lec. glo quærit, quid ſi pater petiit, non tamē exegit? gl. diſtinguit aut lis erat conteſt. & perinde eſt ac ſi eſſet exacta, & impediretur conſolidatio, & tranſmitteretur actio ad oēs hæredes, & ſic cum à marito non poſſit petere niſi tanquā hæres, debent in Falc. imputare. h. d. gl. verum ſm naturam exactionis, quā habebat iure ſtorum, non ſic ſm naturam, quam habet hodie actio ex ſtipulatu tacita. C. de rei vxo. act. l. j. §. & hoc ex rei. vult dicere quod hodie non impediretur conſolidatio, nec tranſmitteretur ad hæredes, ſed ſi lis non erat conteſt. etiam non impediebatur, nec tranſmittebatur. iſta gl. nō bene loquitur, quia etiā iure iſto non ſolum per conteſt. imò per ſnīam nō impediebatur conſolidatio ante exactionē, ut eſt caſus in d. §. ſi voluntate. poſtea ſic, hodie per l. fi. C. cōmu. vtriuſque iudi. ēt ſi actio nō ſit facta, non vř impediri conſolidatio ſi erat inſtitutus extraneus, qđ dic ut in d. l. fi. quæ non eſt alibi. Ex his remanet expedita iſta difficilis lex cum gl.

1 *Teſtator poteſt grauare hæredem vt Falcidiam quam ipſe teſtator erat detracturus alteri ex alio teſtamento non detrahat, & tunc illud cenſetur legatum & contribuitur.*

1 §. Auia nepotibus. †Poteſt teſtator grauare hæredem ut Fal. quā ipſe teſtōr erat detracturus alteri ex alio teſtō non detrahat, & tunc illud cenſetur legatum, & inter alia legata contribuitur, hoc dicit. licèt ergo nō poſſit teſtator prohibere detractionem Falci. per hæredē ſuū, ut ſ. l. proxi. §. j. poteſt tamen prohibere illam quam ipſe teſtator erat detracturus ex alio teſtamento. Et pone hic caſum, quod cum iſta auia haberet quatuor nepotes, fuit ab alio inſtituta, & grauata dare duobus ex eis certa legata, de quibus imminebat Falc. ipſa poſtea inſtituit illos eoſdem, & etiam alios duos, & grauauit illos duos alios, ut integra legata ſuis cohæredibus ſoluerent, & Fal. ex perſona auiæ non detraheretur. certè ſi Falc. aſcendebat ad quinquaginta, & ſic illi duo erant detracturi à cohæredibus 25. pro eorum portione, illa 25. cenſetur illa auia legaſſe eiſdem nepotibus, & ſic dicti nepotes habent partim ex primo teſtamento, & partim ex teſtamento auiæ, & illa partim uenit ex teſtamento facto ab auia, & defalcantur ſi imminet Falcid. In tex. ibi, (nepotibus.) ſcilicet quatuor. In tex. ibi, (fideicommiſit,) dic. l. duobus ex eis, quibus ipſa auia non tenebatur. In tex. ibi, (competebat.) dic ſcilicet ipſi auiæ quæ tranſmittit ad ſuos hæredes ius detrahendi ſibi competens. ut C. eo. l. quanquam. & ſic partim quo ad alios duos, quibus tenebatur. In glo. ibi. (ſed contra,) dic non contra tex. ſed contra id quod ſtatim dixerat glo. ſecus eſſet ſi mandaſſet detrahi Falc. de relictis à ſe, quia non ualeret mandatum, ut infra l. proxi. §. j. & fi. quia uerum eſt directè, ſecus per indirectum. l. j. §. ſi debitor. ſ. eo.

1 *Si portiones duorum hæredum deueniant ad vnum directò ex diſpoſitione teſtatoris, confunduntur adinuicem, vt augeant legata ab altero illorum relicta, licèt per vtrunque fuerit hæreditas adita, ſecus ſi per indirectum.*

2 *Subſtitutus duobus impuberibus, quando non poſſit ſuccedere, niſi vterque moriatur.*

3 *Si grauo duos, vt ſi ambo deceſſerint ſine liberis reſtituāt Titio, & primus deceſſerit ſine liberis, an vocabitur ſuperſtes ex tacito fideicommiſſo an tranſeat hæreditas ad eius hæredem extraneum, & cum poſtea alter deceſſerit ſine liberis, ſubſtitutus petat vtranque portionem ab hæredibus cuiuslibet.*

1 §. Duobus impuberibus. †Si portiones duorū hǣrdū deueniūt ad vnum directò ex diſpōne teſtōris, confundunt̄ adinuicem, vt augeāt legata ab altero illorū relicta, licet p vtrūq. fuerit hǣditas adita: ſecus ſi p indirectum. h. d. in effectu, & eſt notabilis caſus. Et de mā §. qđ vulgò. cū ſe. & dubium faciebat in primo caſu huius §. l. in ſingulis. ǰ. eo. vbi poſt aditam hǣditatem p vtrūq hǣdem portio vnius nō ꝯtribuit̄ cū portione alterius, & ſic grauatus vltra dodrātē pōt detrahere fal. ex ſua pſona, licet alter nō grauat' hēat ſuā integrā, qđ ēt patet in l. in relatione. §. q̄ſitū. vñ videbat̄ ꝙ licet poſtea portiones amborū deueniāt ad vnū ſubſtitutū ex pup. ſubſtōne, idē ius dēat eſſe in tali ſubſ. q̄a ſuccedit duob. ſ. grauato, & non grauato, vt ex pſona grauati poſſit detrahere, ſicut poterat ipſe grauatus ſi ſoluiſſet, & portio alterius nō grauati nō ꝯtribueret̄ cū grauata. Sed ꝯ̄riū eſt, q̄a licet nō ꝯtribuant̄ q̄n ſūt penes diuerſas pſonas, vt in ꝯ̄tio. poſtq̄ tñ puenerūt directò, & ex diſpōne defuncti, pinde eſt ac ſi a principio ambę deueniſſent ad eū, ſubductis pſonis pupillorum, vt in l. in rōne. §. ſi filio. ver. ſed verior eſt, & ſic ꝯtribuant̄, vt in §. q̄ſitū. uer. & aliam cām, & ſi nō hērēmus hāc deciſionē, pbabiĺı potuiſſet dici ꝯ̄rium. In ſcđo faciebat dubiū, q̄a portio pcedētis nō grauata puenerat ad ſupſtitē grauatū, & ſic videbat̄ cōferri cū eo, ut ſ̄. eo. l. j. §. id qđ. & ǰ. eo. l. ꝙ ſi alterutro, ſed verū eſt ſi pueniſſet uolūtate teſtōris eſpſſa, vel ex iure accreſcēdi, & ſic ex tacita, & ſic uenit ex diſpōne legali, & ſic nec ex expreſſa, nec ex tacita, & ſic nō ꝯtribuit̄ cū illa, ut ſ̄. eo. l. j. §. ſi cohǣdem. ubi caſus, & poſt incępit, nō ꝯtribuit in pſonam vltimo moriētis, trāſit cū eadē cā in pſonā ſubſtituti ut hic & in l. q duos. de vul. & pup. quā oīno vide p intellectu huius §. Et pone caſum, ꝙ pr̄ inſtituit duos filios pupillos in hǣditate relicte cccc. & unum ipſorū grauauit in cc. & ambo adiuerūt hǣditatē, & poſtea deceſſerūt in pupil. ætate, & ſic portiones amborū puenerūt ad ſubſtitutum pupil. legatarij petebāt integra legata ſubſtitutus uolebat detrahere fal. q̄a ille pup. grauatus potuiſſet detrahere in ꝯ̄rium dñt legatarij, ex eo, ꝙ ad ipſum ſubſtitutum ambę portiones deuenerūt, & ſic debuerūt inuicē ꝯtribui quo ſcđō non excedūt dodrātem totius hǣditatis, diſtiguit̄ hic, an iſta pup. ſucceſſit utriq. ex pupi. ſubſtōne, & ſit ꝯtributio, an ultimo tm̄ morienti, q̄a pmoriēti ſucceſſit ſupſtes, & ſic portio illius mediante ſuperſtite, cui ſucceſſit ſubſtitutus, puenit ad ſubſtitutū, tunc non ꝯtribuunt̄, & detrahit̄ quarta de portione ultimi mo-

2 rientis. †Nunc p declaratione primæ gl. opp. ꝯ̄ primum caſum, ꝙ iſte ſubſtitutus non potuit utrique ſuccedere ex pupillari, ſed duntaxat ultimo morienti, q̄a pmoriēti non ſubſtitutus, ſed ſupſtes ſucceſſit, vt l. pe. C. de impub. & alijs ſub. Scđo, quod hic dr̄ in primo caſu, pōt pcedere altero de duobus caſib. ſ. ſi cuilibet eorum pupillorum per ſe, & ſeparatim fuit ſubſtitutus, & tunc nō refert an moriatur ſimul, vel diuerſis temporib. nam ēt tunc primo morienti ſubſtitutus ſuccedit, ut in l. pen. de iniuſt. teſta. Tertio q̄n fuit ſubſtitutus ſimul uterq. cum expreſſione nominis collectiui ſi ambo, uel utrique deceſſerint in pupill. ætate, & ipſi ſimul deceſſerunt, ita ꝙ nō pōt apparere q̄s prius, ut in d. l. q duos. Si vero unus prior altero, locum hēt ꝯ̄rium, q̄a pmorienti propter appoſitionem nominis collectiui non ſuccedit ſubſtitutus, cum adhuc ꝯdītio non ſit impleta ꝙ vtrique deceſſerint in pup. ætate, ideo pmorienti ſuccedit ſuperſtes ab inteſtato, & poſtea ultimo morienti in pupilla. ætate ſuccedit ſubſtitutus ex pup. & hēt locum ſecundus caſus in ver. (ꝙ ſi frater.) & ille ſolus vltimo moriens dr̄ ſubſtitutum habuiſſe. Sed primus fingit̄ non habuiſſe. Sed contra, ꝙ primo morienti ſubſtitutus ſuccedat ut ǰ. ad Tre. l. Lucius. §. Caio. gl. dicit ꝙ ibi in fideicommiſſaria eſſet idē, ſi fuiſſet facta cū expſſione nōis collectiui, ut in l. hæredes mei. §. cū ita. cū ibi no. ad treb. & in hoc non differunt, ſed in alio, quando eſſet facta ſine expſſione illius nominis, nam in fideicommiſſaria ſtatim mortuo primo uocaret̄ ſubſtitutus, puta Titium, & Seium hǣdes inſtituo, & ſi deceſſerint ſine liberis, Sempronium ſubſtituo, ſtatim primo mortuo ſine liberis vocat̄ ſubſtitutus ad eius portionē, vt in §. Caio. Non ſic in pup. ſubſtitutione. puta ſi deceſſerint in pupil. ætate, Semproniū ſubſtituo. Nā primo decedenti non ſuccedit ſubſtitutus, ſed ſuperſtes, ſicut ſi fuiſſet appoſitū nomen collectiuū, vt ſ̄. de vulg. & pup. l. ſi pater impuberes, & ibi no. in gl. & hæc eſt dr̄ia inter fideicōmiſſariā & pupillarē, qđ dic vt no. Bar. in l. fi. C. de impu. & alijs ſubſt. & no. iſtum tex. qui loquit̄ in filijs inſtitutis, & gl. vult, ꝙ ſi eſſet facta ſubſtō fideiꝯmiſſaria, ſubaudi ſine expſſione nominis collectiui, ad portionē primi morientis vocaret̄ ſubſtitutus, quē glo. ēt vr̄ velle in cū hr̄e in filijs inſtitutis, & grauatis, & tñ primo mortuo ſupereſt alius, q ex præſumpta volūtate defuncti vr̄ excludere ſubſtitutū, quod eſt ꝯ̄ id qđ expreſsè voluit Bar. in d. §. cū ita. & l. quidā teſtō Proculum, de vul. & pup. q vr̄ intellexiſſe illā ſi §. q̄n extranei fuiſſent inſtituti, & p fideicōmiſ. grauati ſine expreſſione nōis collectiui: ſecus ſi filij p rōnem: quia ſecus eſt ſi ſupereſt alter q ex pſumpta mente defuncti ſubſtitutum excludit, quod dcm̄ nunquam mihi viſum eſt verum, & hic eſt gl. in ꝯ̄trium, & ipſam multum no. & cum ea vr̄ ēt tranſire Bal. expreſsè in d. l. pen. & p hoc remanet declarata j. gl. Opp. adhuc ꝯ̄ primum caſum, ꝙ iſtę portiones non contribuant̄, ut in l. in rōne. § ſi filio. ſ̄. eo. Sol. ibi vul pup. ſubſtituti erant duo, & apud quemlibet eorum erat ſua portio, & iō una cum altera non contribuit̄: ſicut q̄n ſunt penes diuerſos ſubſtitutos, hic duob. erat ſubſtitutus unus, & portiones amborum deuenerunt ad illum unum, meritò contribuuntur, ſed ꝯ̄ de §. quæſitum. ver. Ideoq̄. licet gl. alle. ver. ſed legata, ſed ille ver. iōq. melius pbat, & licet ambæ portiones eſſent penes vnū, non tñ contribuuntur, ſed dic & ita uoluit gl. ꝙ una erat ex inſtitutione, ſ. non grauata, & altera grauata tam ex relictis a ſe q̄ a pu. erat ex ſubſtōne pup. & ſic diuerſo iure, hic ambę eodem iure. ſ. pup. ſubſtitutionis. Sed extra gl. circa ſm̄ caſum opp. ꝙ cum ſubſtitutus ſuccedens ultimo morienti totam ſuam hǣditatem habeat uno iure, ſ. pupillari ſubſtō. tota uenire dēbat in contributionem, & ſic etiam portio primi morientis, q̄ fuit commixta cum portione ultimo morientis, eſt effecta eiuſdem hǣditatis. ut l. ſed ſi plures. §. filio. de vul. & pup. Sol. & no. ſi ageret̄ de legatis relictis ab iſto ſubſtituto in ſubſtitutione pu. facta ultimo moriēti, fateret ꝯ̄trium, & ſi illa non tranſcenderet dudrantem utriuſq. portionis, non detraheret̄ fal. ſed hic agit̄ de relictis ab illo ultimo moriente, cui incępit competere ius detrahēdi, quia ſua portio erat grauata ultra dodrantem, nec per ſuperuenientem portionem cohæredis præmorientia fuit extinctum, quia non peruenit ex iudicio defuncti, ut in §. ſi cohæredem, ideo durat in perſonam ſubſtituti, & eſt ſubtilis conſideratio Iuriſconſ. unum tamē mihi facit magnum dubium, quia ponendo caſum ꝙ ſubſtitutio fuit facta cum expreſſione nominis collectiui, & ꝙ primo mortuus eſt unus, licet alter ſibi ſuccedat ab inteſt. non dr̄ ſuccedere præter uolūtatem defuncti, ſaltem tacitam, immo cum ea, q̄a tex. dicit. in d. l. pen. C. de impub. & alijs ſubſt. ꝙ tunc cenſetur teſtator uoluiſſe ꝙ portio præmorientis ueniat in ſuperſtitem, & ideo appoſuit nomen collectiuum, & ſi hoc eſt, uideretur debere contribui cum portione grauata: ſicut ſuccedit ſibi, ut in d. l. quod ſi alterutro, & tamen hic vult contrarium, & ius accreſcēdi habet tacitam uoluntatem defuncti, ut in l. ſi Titio & Meuio.

a §. Iul. de leg. 2. difficilis eſt opp. nec ſoluo p nūc, ſed cogita.[a] †Di-

2 cit aūt Ang. hic pbari ꝙ vnr inuicem ſubſtituti propter hoc ſolū, ꝙ facta eſt ei ſubſtitutio cum expreſſione nominis collectiui, cum hic dicat̄ ꝙ ſuccedat pmorienti tanq̄ legitimus hæres, & ſic non vt ſubſtitutus, licet quidam voluerint contrarium, ſed non memini me legaſſe aliquem alium cōtrarium tenentem, q̄a tex. eſt expreſſus in d. l. pe. maximè in pup. ſubſtitutione, quæ eſt directa, & non reſultat ex ꝯiecturata mente, & tacita. arg. in l. iubemus. C. de teſt. ſed in fideicommiſſaria q̄ nō reſultaret ex mente coniecturata, & tacita, vt l. cum proponeretur ff. de leg. 2. Maius

3 poteſt eſſe dubium, † ꝙ ſi grauo duos ꝙ ſi ambo deceſſerint ſine liberis, reſtituant Titio, & primus deceſſerit ſine liberis, & ſic Titius adhuc nō uocatur, quia nō deceſſerint ambo, vtrum uocat̄ ſuperſtes ex tacito fideicommiſſo. quaſi præmoriens ſit grauatus tacitè reſtituere ſuperſtiti, an autem tranſeat ad eius hæredem extraneum, & eum poſtea alter deceſſerit ſine liberis ſubſtitutus petat utranque portionem ab hæredibus cuiuslibet: maius poteſt eſſe dubium, & poſſet dici ꝙ prima pars ſit vera, de hoc dicā

b in l. hæredes mei.[b] §. cum ita. ad treb. ubi melius cadit.

ADDITIONES.

a Cogita. Solutionem huius contrarij uide hic per Alex.

b Hæredes mei. Adde quæ ibi poſui in materia.

LEX XV.

1 *Falcidia reſecat etiam liberationem factam ex cauſa legati donationis cauſa mortis.*

1 QVod de bonis. † Falcidia reſecat etiam liberationem factam ex cauſa legati donationis cau. mor. h. d. dic ut ǰ. eod. l. Neſennius. §. fin. & l. quærebatur. & glo. j. intelligit ꝙ fuit facta ex cauſa legati. ſed gloſ. 3. intelligit propriè ꝙ factum fuit pactum a defuncto ex dona. cau. mor. & ſic dona. cau. mor. defalcatur ſicut legatum in mortis cauſa capione, dic vt ſup. eodem l. j § item ſi ita. In tex. ibi: (concepta replicatione.) quia intentabat hæres actionem primam non ob. pacto, & ſi excipietur de pacto, replicatur quòd non habet effectum ultra dodrantem propter fal. quæ imminet. quid ſi fuit liberatus per accep. glo. idem. Tu dic verum, quantum ad hoc vt reſcindatur, ſed non poterit tunc

intentari actio prima, qa ſublata eſt.l.actione.de tranſ.ſed agetur cond.inde.vt ſe reponat in obligatione ſi prima erat in diem, vel ſub condi. ſi aût pura, ꝓponeretꝰ ad rem debitā vſq. ad quartam acſi illa eſſet ſoluta indebitè, per no.in l.ſi mulier,& l.ſi quis accepto.de condi.ob cau.In gl.3.ibi (errore facti &c.) referas ad qđ proxi.dixi ad hæredem, ſi cm̄ a teſtatore non refert per errorem, vel ex certa ſcientia, qa teſtōr non pōt impedire fal.ī.prox.§.ſed hæres.poſt mortem teſtatoris pōt illam remittere ſponte ſoluēdo.l.ſi.C.eo.ſed viuente teſtōre non, vt ī.prox.§.& ſic intelligas ꝙ pactum ſcm̄ a defuncto fuit donatio cā mor.ſi ab hærede fuit legata liberatio, quo caſu licet hæres ex ſolo legato ſit tutus, pōt tamen petere ſe liberari.l.2.§.nunc de effectu.de lib. leg.

1 *Teſtator non poteſt prohibere falci.nec hæredem cautionib. ad hoc aſtringere, & ſi contra fiat, non ualet principalis conuentio, nec pœnalis.*

2 *Caſus in quo valent legata ſi non adeatur hæreditas.*

1 §.Frater. †Teſtator nō pōt ꝓhibere falc.nec hr̄dem cautionib.ad hoc aſtringere, & ſi ꝯ fiat, nō ualet principalis ꝯuētio, nec pœnalis. Adde ꝙ nec pōt fal.minuere.ī.ead.l.ſi.Idem intelligas in trebellianica, cum ſit eadem rō, licet qdam dicāt ꝯ, iuxta no.in l.Marcellus.ad Treb. In gl.2.ibi (l.codicillis.§.fi.) ſed nec ibi derogatꝰ iuri publi.p diſpōnem teſtōris, q voluit valere iure teſtī, licet non ſit ſeruata ſolennitas, nam non ꝓpea valet vt teſtm̄, ſed ualet iure codicillorum. Hic autē non potuit valere, vt voluit teſtator, nec etiam alio modo. In glo.fin.ibi, (vel excep.&c.) hæc vera, qa mero iure valet ſtipulatio, ſed obligatione doli exceptio. In gl.ibi, & no.hic. Gloſſ.uoluit oppo. de l.ſtipulatio iſta.§.alteri.de ver obl.vbi licet non valet principalis, ualet pœnalis ſtipulatio, hic dr̄ ꝯnum, ſed rn̄de ut colligitur ex gloſſ. ꝙ ibi non valebat principalis nō ex eo, ꝙ ius ei reſiſteret, ſed quia non aſſiſtebat, hic uerò reſiſtit, & reprobat, vt in ll.alleg.in glo. ideo diſtingue tres caſus, ut in gl. In fin. gl.ibi (hodie corrigi.) ſed cum falci.fuerit introducta ob publicum fauorem, vt dicitur in tex. quare hodie corrigitꝰ cum publicus fauor remanet? Sol. olim erat publicus fauor, qa niſi hæres adiſſet legata, & fideicommiſ. irritabantur, & fauor publicus eſt, ꝙ hoc non fiat, immo quòd voluntates exitum habeant.l.vel negare, quemad.teſta.apet. hæres uidentes nullum commodum conſequi quando hæreditas erat exhauſta, recuſabant adire, hodie ſi propter fal.non adeatur

5 hæreditas, legata non irritantur. † Et eſt caſus, in quo ualent legata ſi non adeatur[a] hæreditas, ut in §.ſi verò.allega.in gloſſ. & ſic ceſſat rō de qua ſ̄. Item olim non habebant commodum pecuniariū, nec vllum aliud ſperabant. Hodie ꝑꝑ fidem chriſtianā ſperant commodum ſpirituale apud Deum, ideo non recuſant adire, de hoc per Bar.in l.nemo poteſt.de leg.j. Item quæro extra gl. cum hæres poſt mortem teſtatoris poſſit renunciare fal. ſoluendo vel promittendo ſponte integrum legatum.l fin.C.eo. quare ēt viuo teſtatore non pōt ſe p pactum aſtringere, ut hic, licet em̄ ius futurum per renunciatianonem non poſſit remitti, per pactum tn̄ poteſt, ut plenè no.in l.j.C.de pact. Reſpon. ſi uiuo teſtatore vellet, cum fiat ante aditam hæreditatem, fieret ꝯ publicam utilitatem, qa nō adiret, poſtea videns ſe nō poſſe detrahere, ſed poſt mortem, ſi primo adeat, poſtea paciſcatur, uel ſoluat, nihil fit ꝯ publicam vtilitatem, qa iam legata hn̄t effectum, & ſi an̄ aditam promitteret, vel ſolueret videretur adire, & ſic idem qđ ſ̄.

ADDITIO.

a Si non adeatur. Adde alium caſum in legatis ad pias cauſas, in quibus non requiritur aditio, unum tamen caſum in quo requiratur vide per Petr. de Anch. conſilio 8.

1 *Legatum integrum licet quis ſoluat cum falcidia imminet, non prohibet de alio legato detrahere.*

1 §.Non idcirco. †Licet qs legatū integrum ſoluat cū fal.imminet, nō ꝓhibetꝰ de alio legato detrahere.h.d. Et ſi facta ſunt eidē, qđ erat detrahendum de primo, ſi poterat repeti, detrahetꝰ de alio legato.l. ſi ex plurib. ī.eo.non ſic ſi diuerſis perſonis, ut ibi no. & pōt intelligi duob. modis. Primo, q ſoluit primum ignoranter, & tunc ēt hodie nec in illo ſibi præiudicat, ſi fuerit error facti.l.error.C.eod. nec in alio. Scđo pōt intelligi ꝙ ſoluit ſpontè, vel p errorem iuris, & ſic olim præiudicabat ſibi in ſoluto.l.j.C.e.non in ſoluendo, ut hic hodie ſi ſponte ſoluit ꝓiudicat ēt in ſoluendo, ut in auth. ſed cū teſtator.C.eo.quam limita, vt no.in l. ſi ex plurib.ī.eo.

1 *Falcidia vel trebellianica an computatur cum eo quod hæredi debeatur.*

2 *Si teſtator expreſſè mandauit hæredi debitori ne deducat non poteſt deducere ſed quartam fal.uel trebel.ſibi compenſat in debitum.*

3 *Licet fructus percepti per grauatum conditione pendente cedant lucro hæredis, niſi ſit expreſſe rogatus reſtituere, tamen ſi qua detractio fienda eſt aduerſus legatarios, non cedunt lucro heredis, immo computantur in eo quod erat detrahendum non ſolum in falcidiam uel treb. uel in debitum quaſi naturale, ut in dote, ſed etiam in uerum debitum ciuile, & naturale, & quid in quarta debita iure naturæ.*

4 *Si teſtator grauauit filiū, vel aliū deſcēdentē de reſtituendo ſi deceſſerit ſine liberis, & uixit plurib.annis, & fructus percepit, & deceſſit poſtea ſine liberis extraneo inſtituto, quantū debeat reſtituere, & quantum poſſit retinere.*

1 §.Quod auus. † Falcidia vel treb. nō computatꝰ cum eo ꝙ hr̄di debebatꝰ, ſi non fuit expreſsè dcm̄: iō primo loco illud detrahitꝰ ex reſiduo fal. Sed fructus ꝑcepti iudicio teſtōris hn̄ computantꝰ in tali debito. Itē quarta non detrahitꝰ niſi de bonis teſtōris, nō de ꝓpriis hr̄dis, licet fideicommiſſo ſubiaceāt. h d.& eſt aliquātulum fortis.

2 † In tex.ibi [nec ad tem.] hic rn̄det opp.q̄ poterat fieri ꝯ ſuam determinationem de l.ſi debitor.ſ̄.eo.vbi ſi teſtōr mandat hr̄di ne debitum deducat, nō pōt deducere, ſed dūtaxat quartam fal.vel treb.quam ſibi cōpēſat in debitum, ſed hic videbatꝰ hmōi, qa nepos fuit rogatus reſtituere nō ſolum bona ꝓpria teſtōris, ſed ēt hr̄dis, & ſic vr̄ ꝙ voluerit ut quartam ſibi compēſet in debitum, & iō non dēt facere niſi unam detractionem, & ſ̄.in prin. voluit ꝯrium, ꝙ primo debitū deducat, & de reſiduo quartam. Sed rn̄det, ꝙ caſus ſunt diuerſi. Aliud em̄ eſt ꝓhibere expreſsè ꝙ nō deducat debitum, & loquitꝰ ꝯiū. Aliud mādare ꝙ reſtituat bona teſtōris, & ēt ꝓpria, qa nō vr̄ iō ꝓhibitus debitum deducere, ſed potius iſta verba innuunt ꝯrium. qa ſi nō deduceret illud debitū, nō deduceretꝰ de bonis ꝓpriis, qa erat extinctū ſi aditione. & tn̄ mādādo ꝙ reſtituat bona ꝓpria, ſignificāt ꝙ ꝓpria hr̄et. In tex.ibi [q̄ ꝓpria.] ſi primo nō dixiſſet hr̄ditaria, p huc nō intelligeretꝰ de ꝓpriis hr̄dis, ſed de hr̄ditariis olim non factis ꝓpriis.l.cū pr̄.§.rogu i.j.gl.de leg.2. Sđ qa hic ꝑceſſit verbū hr̄ditaria, ut aliud addat, intelligitur de propriis, q̄ nunq̄ fuerūt hr̄ditaria. In tex.ibi hr̄ditatē.i.fal.ſeu trebel.

3 † In tex.ibi (planè) no.iſtum vet.& tene mēti, quod licet rā ſit ut fructus ꝑcepti p grauatum condi.pēdēte, & ſic iudicio teſtōrum cedāt lucro hr̄dis, nec ſunt reſtituēdi, niſi ſit expreſsè rogatus. ī.e.ad treb.l.in fideicommiſſa, & l.ꝙ his verbis.de leg.3. attamen ſi qua detractio fiēda eſt aduerſus legatarios, nō cedūt hr̄dis lucro, immo computantꝰ in eo quod erat detrahendum non ſolum in falci.uel trebe. ī.eadem l.§.fructus. uel in debitum quaſi naturale, vt in dote, ad quam pater tenetur filiæ.l.mulier. §. cum ꝓponeretꝰ. Sed ēt in verū debitum ciuile & naturale, ut eſt caſus hic ſingularis. lac.tn̄ de Are.& Bar. vīr innuere, ꝙ in verū debitum nō computentꝰ, niſi ſit dcm̄, ſed in quaſi debitū ſic, vt in §. cū ꝓponeretꝰ. Sed aduerte, qa loquuntꝰ de ipſa falc.vel treb.ut computet in quaſi dubium, ēt ſi nū ſit dcm̄, ſed in verum nō, niſi ſit dictum & hoc eſt veriſſimum.ſ̄.ꝓxi.§.& l.ſi debitor.ſ̄.eo.ſed fructꝰ ꝑcepti cond.pe.computantꝰ in verū debitū, ēt ſi non ſit dcm̄, ut eſt caſus hic no. Sed in quartam debitam iure naturæ fructus nō computantur.l.ſcimus.§.repletionem.C.de inoffic. teſtamen.& nihilominus non eſt debitum, ſed quaſi debitū, qđ patet, quia non debetur niſi deducto ære alieno.l.Papi.§.quarta ff.illo titu. mirabile eſt ergo ſi pater tenebatur filio ciuiliter & naturaliter ex cā caſtrenſis peculij, uel hodie aduentitij, & filius rogatus ſit reſtituere ſi deceſſerit ſine liberis, fructus percepti impedient detractionem debiti, ſi ſufficiunt ad illud, & tamen non detrahatꝰ legitima, quæ eſt minus debita: hoc vr̄ mihi mirabile, & ſatis extraneum. Item dicit gl.ꝙ ſi fructus excederent debitum, quod eſt ſ̄.imputatur in fal.vt in d.§ fructus. & ſic potuerunt eſſe tot, ꝙ impedirēt ambas detractiones, & bona reſtituentꝰ integra, hoc verum dicit gl.in liberis non primi gradus, vt erat hic nepos. Liberi autem primi gradus fructus ſibi non imputant.l.iubemus, ad treb. Sed ſi non imputant in trebel.quæ minus eſt debiti, qūo imputabit in verum debitum? Vn̄ pōt dici ꝙ nec in illud imputant, & hic loquitur in liberis nō primi gradus, ne ſequatꝰ abſurdum vt liberi pri.gra.nec in treb.nec in falc.nec in debitum iure naturæ computent, & tn̄ computent in uerum debitū, uel quaſi

4 debitum, vt hic, & in hoc cōſiſtit magna ſpeculatio. † Dicit tamē Bar.hic unum notabile, vt ſis cautus qn̄ petit a te conſilium, qn̄ teſtator grauauit filium, vel alium deſcendentem de reſtituēdo ſi deceſſerit ſine liberis & uixit pluribus annis, & fructus percepit, & deceſſit ſine liberis extraneo inſtituto, quęritur quantum hēt reſtituere, & quantum pūt retinere. Doc.cōiter non cōſiderantes rn̄dēt, ꝙ poteſt retinere dimidiam pro legitima, & trebel. debita defuncto, quia cum ſit fideicommiſſum ꝯditionale, duæ quartæ pn̄t detrahi.l.quanq̄.C.eod.alia dimidia eſt reſtituenda, & de fructibus non conſiderant. Tu inſpicias an grauatus erat de liberis primi gradus, & non habes eos conſiderare, qa nec in falc.nec in trebe.computantur. Sed ſi de liberis poſterioris gra. licet non imputent in lītima, imputant in tre. & ſic ſola legitima

b detrahitꝰ, & dicit ſe vidiſſe magnum doct. in hoc errаſſe.[b] In tex. ibi (ſed quartam,) præmitte, quòd poſtquam fuit grauatus reſtituere non ſolum hæreditaria, ſed propria, valet grauamen quatenus habet de fructibus ultra computationem factam in debitis, & trebel.per l.filiusfam.§.apud Marcel. de lega.j. dicitur ergo hic ꝙ de propriis non detrahet, ſed de hæreditariis, quia tot fructus habuit, & conſumpſit qui æquiualebant propriis, & impediunt falc.detrahendam de ipſis.

ADDITIO.

b Erraſſe. Adde Soc.in conſi.inci. conſilijs noſtris trinus deus adſit ut fas perpetuò ſanctaque iura loquar viſo teſtamento &c. & quando filius grauatus reſtituere non poſſit duas quartas detrahere, vide Alex.conſi 113.2.lib.

1 *Etiam in liberis primi gradus fal.cum debito compenſatur vſque ad concur-
rentem quantitatem, ſi hoc teſtator expreſſe dicit, ſi autem debitum exce-
dat fal.detrahitur ad dodrantem.*
2 *Si pater reliquit aliquid pro legitima quod non ſufficiat, & iubeat filium ſta
re contentum,licet filius acceptet relictum,non cenſetur onus acceptare,ſed
poteſt petere eam ſuppleri.*

1 §.Cum fideicommiſſ. †Etiam in liberis primi
gradus fal. cum debito
cõpenſatur vſque ad concurrẽtem quantitatẽ, ſi hoc teſtõr ex-
preſſe dicit, ſi autem debitũ excedat falc. detrahitur de dodran.
h.d.ſ́m ſecundam expoſitionem glo.in ver. (vel ſecundo poteſt
intelligi)quæ eſt uera,ſed ſ́m primã,& vltimã dicit totũ ↄ̃nium
ꝙ licet in aliis cõputetur.l. ſi debitor. ſ. eo. in liberis primi gra-
dus non computatur,etiam ſi ſit expreſſe dictum, & ambæ illæ
lect.tendunt ad idem, ſed cõiter reprobantur. Tenendo ergo
ſecundã lect.iſte §.limitat l.ſi debitor. vbi ſimpl̃r dr̃ debitũ non
detrahi,ſed in fal.cõputari, qñ expreſſe dixit, hic dr̃ hoc uerum
vſq.ad concurrentem quantitatẽ, qa vltra nõ eſt cum quo com
penſetur,& teſtõr nõ põt illã detractionẽ impedire,ſicut nec cu
iuslibet alterius. In tex.ibi.(quam in filio conferebat &c.)inſti-
tuendo, & grauãdo de reſtituendo hæreditatẽ alteri, & ſic erat
filius detracturus trebel.de hæreditate paterna,quam pr̃ uoluit
cõpenſari cũ fideicõmiſſo, in quo tenebatur filio ex teſtõ ma-
tris quæ ipſum pr̃em inſtituerat,& ſic ꝙ fideicommiſsũ non de-
traheret de hr̃ditate pr̃na: dr̃ ergo hic, ꝙ iſtud præceptũ ualuit,
& debet cõpenſari,vt ſ. dixi. Sed ↄ̃,nam iſta treb. computatur in
debitũ iure naturæ,ſed fideicommiſſum a pr̃e relictum erat pu-
rũ,& debitũ iure naturæ,ſed nõ põt dari cũ grauamine. l. qm in
ꝑnorib.C.de inoff.teſt.nã ſi ꝓcedit quod hic dr̃ pr̃ poſſet filium
ꝑuare legitima,ſi tenebatur filio, & mandat ꝙ illã non detra-
hat,ſed lr̃mam compenſet,& ſic non repetitur aliud hr̃e de bo-
nis paternis. Solu.dicit Ang.imputet ſibi filius quare hæredita-
tẽ adiuit,qa vr̃ acceptaſſe onus a pr̃e iniunctũ, poterat em̃ ex te
ſtõ repudiare,& adire ab inteſt.nec incidiſſet in edictum ſi quis
omiſ.cã teſt.l.cũ pr̃.§.Titio.de leg.2.in vlt.col.dicit ꝙ hoc ꝓce-
deret ẽt hodie. Tu dic ↄ̃ in hoc, ꝙ hoc iſto iure ꝓcedebat, quo
poterat legitima dari cũ onere, licet cõpeteret querela: hodie
nõ ꝓcederet, qa onus ipſo iure reijcit, vnde licet adeat,non vr̃
acceptare onus qđ erat nullũ,vt patet in l.ſi qñ.§.fin.C.de inoſ.
2 teſt.nã ſi pr̃ reliquit aliquid pro legitima quod non ſufficiat, &
iubeat filiũ ſtare cõtentũ,licet filius acceptet relictũ, non cenſe
a tur onus acceptare, ᵃ & ideo poſtea illo nõ ob. põt petere eam
ſuppleri,ut ibi no.ponit Bald. per § cæterum. in Authẽ.ut cum
de ap.cog.non ſic qñ onus non reijcitur ipſo iure,ut patet in ca.
officij.de teſta.& ſic hodie iſta lect. non procederet, ſed potius
prima,quæ vult ↄ̃riũ,ꝙ filius nõ teneatur in debitum cõpẽſare,
& nõ ſolũ procederet in filio primi gra. imo in quocunque in-
feriore cui deberetur legitima. ſed ſi eſſet caſus in quo Treb. de
bet,qa eſſet fideicõmiſſum cõdi.tũc poſſet mandare ꝙ Treb. cõ
penſet cũ debito,& ſic primo detraheret legitimã, & de reſiduo
Treb.quæ ſi ſufficit ad debitũ, non fiet alia detractio de debito.

ADDITIO.

a acceptare.adde eundem conſi.237.Bal.conſi.455.Ang.conſi.94.

1 *In patrimonio non computatur id quod uenit alteri reſtituendum.*
2 *Donatio facta per uirum vxori,præmoriente uxore reuocatur,& debet redi
re ad uirum.*
Quod non poſſit redire niſi quatenus ſit locupletior tempore mortis.
Licet mulier conſumendo poſſit uiro præiudicare, non ſic hæres eius.
3 *Pro facto habetur quod neceſſario fiendum eſt.*

1 §.Ex donationibus. †In pr̃imonio non ↄputaẽ
id qđ uenit alteri reſtituẽ-
2 dũ.h.d.facit l.non quocunque,de leg.1. † No.ꝙ donatio facta ꝑ
virũ uxori,ꝓmonente uxore reuocat, & debet redire ad uirum.
ſ; nõ põt redire niſi quaten⁹ erat locupletior tpe ſuæ mortis,
vñ ſi donata ſunt cẽtũ & uxor conſumpſit quinquaginta,illa nõ
ſunt reſtituẽda.Item no.ꝙ illa quinquaginta ſunt reſtituenda,li
cet hr̃s cõſumpſerit,qa licet mulier ↄſumẽdo viro poſſit præiu-
3 dicare,nõ ſic hr̃s eius,ut in fin. † Item no.haberi pro facto quod
fiendum eſt neceſſario,licet factum non ſit, quod dic ut in glo.

1 *Fructus percepti conditione pendente computantur in quartam; detrahendã
ex prædijs,ex quibus ſunt percepti,& etiam in fructus quartæ.*
2 *Fructus quando augent hæreditatem.*
3 *Cuicunque debetur quarta,debentur fructus quartę a tempore quo incæpit
quarta deberi vere,uel interpretatiue.*
4 *Quæ computantur in trebellianicam,an etiam computentur in legitimam.*

1 §.Fructus prædiorum. †Fructus ꝑcepti con-
dõne pendente com-
putantur in quartam detrahendam ex prædiis, ex quibus ſunt
percepti,& etiam in fructus quartæ. h.d. In tex.ibi, (non dedu-
ctos.)ſub.etiã nã multo magis deductos, maior. n. ratio erat in
non deductis,nã illi cũ percipiantur iudicio teſtatoris, ſolẽt ce-
dere lucro hæredis,ut no. in l. i fideicõmiſſaria ȷ.ad Treb. & ſic
videbantur non cõputari in quartã Sed tũde ut dicit.in §.quod
ãnus.nam tunc lucro cedunt qñ nulla detractio eſt fienda,alias
in illud cõputantur,ut hic.& ibi reſiduũ cedit lucro. Qñ autem
ſunt deducti in fideicõmiſſum, cõputanẽ multo magis,& reſi
duũ reſtituiẽ. In tex.ibi(nec ad rem)tollit opp.ad id quod dixe-
rat ſtatim ex die mortis deberi fructus quartæ, nã nõ uidebatur
prius habẽda conſideratio de fructib. quartæ, q̃ de ipſa quarta.
Sed ſi fideicõmiſſum erat cõdi. de quarta nõ hr̃ rõ niſi a die ↄdõ
nis exiſtentis Prius.n.cũ poſſit cõditio deficere,nõ eſt tractandũ
de quarta,igiẽ nec de fructib.quartæ niſi a tpe ↄdõnis, qđ hic re-
mouet, qa qñcunque cõdi. exiſtat, perinde eſt ac ſi a morte te-
ſtõris eſſet debita quarta,per ↄñs a dicto tpe fruct⁹ quartæ debẽ
tur grauato. Si ergo in bonis erant cccc. & ſic quarta erat cen-
tũ ex bonis oĩ anno percipiebantur xlj. grauatus tenuit per an-
nos 4.debenẽ ſibi centũ pro quarta,& xl. pro fructib.quartæ, qa
cuilibet cẽtenario x.attribuunẽ pro fructib. prædicti ergo fruct⁹
cõputanẽ in dictis centum,& xl.ſi ſufficerent, vltra non detrahe
a ret. †In glo.i.ibi(alioquin non computanẽ.)Tu dic melius ſi fru
ctus erant ſati tpe mortis teſtõris,tũc augent hr̃ditatẽ,& faciũt
ceſſare falc.detrahendã ẽt de aliis reb. de quib nõ ſunt percepti.
ſ.eo.l.in fal.§ placuit. Si aũt tũc non erant ſati, ſed poſt mortem
fuerunt ſati,& recollecti per grauatũ, augent hæreditatẽ quan
tũ ad impediendũ fal.de prædiis,ex quib. ſunt ꝑcepti. Ita loquiẽ
hic,nã non põt intelligi de ſatis tpe mortis,cũ loquaẽ de perce-
ptis condi.pen.& ↄdõ põt pẽdere per plures annos,& ſic oẽs illi
computanẽ,ut hic patet, ſed non impediunt ſal. detrahẽ de aliis
reb.nec quantũ ad illas augẽt hr̃ditatẽ,ita põt intelligi l.in quã-
titate.alle.in glo.pro ↄ̃ria ſ́m Dy.& Iaco.de Are.quod ito. In gl.
ſeq.ibi.(ſub eadẽ vr̃ ẽt legare fructus.)ſ.percipiendos poſt euẽ-
tũ condõnis,nõ ante.l.cum libertatẽ.C.de fideic.liber.l.mulier.
§.ſi hr̃s.ad Treb.& no.ſ.de leg. 2.l.cũ ſeruus.& de reg.iur. l. cum
tp̃s,& hic ſequiẽ in gl. Dy.& patet in l.qđ his uerbis.de lega. 3. ꝙ
ẽt ſi dixit ꝙ reſtituat qcquid ad eũ ꝑuenerit de bonis teſtõris,
nõ ideo vr̃ grauatus reſtituere fructus ſatos, & perceptos poſt
3 mortem teſtõris,& ſic gl.inepte loquiẽ. †Vltimo alleg. cuicunq.
debetur quarta debẽtur fructus quartę a tpe quo incæpit quar
ta deberi uere,uel interpretatiue.Itẽ ſicut in Tre. fructus ↄputã
tur,ita in debita iure inſtõnis. Videbaẽ ↄ̃nũ, qa in illa non com-
putanẽ niſi ea q̃ capiunẽ iure inſtõnis.l.quod aũt.ȷ.eod.licet in
Treb.ẽt ↄputenẽ alia q̃ nõ capiunẽ iure inſtõnis,ſed fruct⁹ ſati &
ꝑcepti poſt mortẽ teſtõris non vñr capi iure inſtõnis, qa illa ſo-
la capiunẽ iure inſtõnis q̃ fuerũt teſtõris tpe uitæ,& mortis, ſed
fructus iſti nunq̃ fuerũt ſui,vt ẽt colliẽ iſta rõ ĩ d.l. qđ his uerbis,
& tñ cõputanẽ,qa percipiunẽ ex bonis q̃ iure inſtõnis hñr,& ſic
4 idẽ eſt iudiciũ de acceſſoriis,quod de principalib. †In glo.fi.ibi,
(C.ad Trebel.l.iubemus.)ego intelligo illã l.in terminis ſuis,qñ
vna quarta detrahitur,quia licet detrahatur tanq̃ Treb.tñ com
putaẽ in debitã iure naturæ,nimirũ ſi fructus non cõputantur,
qa in debitã iure nãæ ſiĩr nõ ↄputanẽ.l.ſcim⁹.§.repletionẽ. C.de
inoff.teſt.& ſi ↄputarenẽ ĩ Treb.ↄputarenẽ in lĩmã, qđ eſſe nõ
dẽt.cũ illa dẽaẽ ex reb.hr̃ditariis,& ꝙ ita loquaẽ illa l.iubem⁹,pa
tet ex tex.dũ dicit dodrãs reſtituaẽ.& ſic vna tñ quarta detrahe-
baẽ,& hoc ↄtingit ſi fideic.eſt purũ,ſi aũt in diẽ uel ſub condõne,
& ſic eſt detrahẽda lĩma,& Treb.ſ́m vulgarẽ opi.l.q̃q̃. C. eo.&
in c.Raynutius,& c.Raynaldus.de teſt.põt dici ꝙ licet nõ ↄpu-
tenẽ ĩ legiti.bñ ↄputabunẽ in Treb.ꝑ rõnem cõem, q̃ eſt, ꝙ ĩ Treb.
computantur fructus iudicio teſtatoris percepti, ut in l. fideic.
ȷ.ad Treb.ita aliàs illam l.intellexi,& limitaui.

1 *Prælegatum defalcatur, & quod ſuper defalcationem remanet,in falcidia
non imputatur.*

1 §.Fideicommiſſum. †Prælegatũ defalcaẽ,& ꝙ
ſ.defalcationem remanet
in fal.non imputatur.h.d.Hoc limita, & declara.ut ȷ.eod.l.Ne-
ſennius.In tex.ibi, (ſupplendæ)i. augendæ, nam ſuppletio eſſet
ſi minus reliquiſſet quam debuiſſet, ſed hic non reliquit minus
q̃ debuiſſet, licet paruam partem matri reliquiſſet, & extraneũ
in reſiduo inſtituiſſet,uoluit ergo augere portionem, non ſup-
plere,hoc uoluit gloſ.j.in effectu.In tex.ibi.(& eam pecuniam.)
id eſt illam partem, quã mr̃ recepit a cohærede iure prælegati,
ſic defalcatam non imputat ſibi in quartã detrahendã a legata-
riis.quib.fuit a mr̃e relictũ,ſed habet vltra quartã, quã detrahit,
ſi dodrantem ſuæ partis excedunt. ſed ſi illa legata a matre reli
cta fuiſſent relicta cohr̃di,a quo habuit prælegatum,quo ad eũ
bene computaret ſibi ad falc.detrahẽdã illi.d.l. Neſennius, ſiĩr
alii,ſi fuiſſet expreſſe dictum a teſtatore l.quod autẽ in fi. ȷ.eod.

1 *Aeſtimatio teſtatoris non minuit falc. quia non attenditur,ſed potius ve-
ritas.*
2 *Legitima an poſſit per ſtatutum minui,uel auferri in totum, & an etiam per
teſtatorem.*

1 §.Quarta. †Aeſtimatio teſtatoris non minuit falci. qa
2 non attendiẽ,ſed potius ueritas. †Et per iſtũ
tex. reprobatur opi. Richar. Malum.qui tenuit diſputando ꝙ
licet legitima per ſtatutum nõ poſſit in totum auferri, quia eſt
de iure naturali, benè poteſt minui. Sed ↄ̃num hic patet, quia

ſicut

ſicut teſtator non poteſt in totũ auferre.ſ. ea.l.§.j.ita nõ poteſt
minuere,ut hic,ſi ergo poſſet minuere,ut dicit Ric.ergo in totũ
auferre, vt hic a ɔ̃rio ſenſu, & veritas eſt ꝙ auferre, & minuere
a põt in totũ.ᵃquod dic vt no.Cy.in l.Sancimus.C.de nup.& Dy.
in c.indultũ.de reg.iur.lib.6.& Bar.in l.Titio centum.§.Titio
genero.de cond.& dem.& Bal.in l.cum lege & auth.nunc autẽ.
C.de epiſ.& cler.In gl.ibi,(hodie ɔ̃.) Ang.dicit ɔ̃rium, nam ho-
die ita demum põt teſtõr tollere,ſi certus de virib. ſui patrimo-
nij ꝓhibet detrahi,ut ĩ §.ſi uero.all.in gl Sed ſi æſtimat bona pl⁹
q̃ valẽt,ꝓſumit nõ eſſe cert⁹, & p errorẽ feciſſe, cũ ueritas ĩ ɔ̃riũ
pateat,& error ꝓbaĩ ꝓbãdo rẽ aſr ſe hr̃e.l.ſi poſt diuiſionẽ.C.de
iur.& fac igno.& ſic etiam hodie locum hẽbit quod hic dicĩt.

ADDITIO.

a In totum. Adde Oldra.conſi.90.Ang.conſi.57.Ale.conſi.75.per Soc.conſi.5.& concluditur per conſulentes quòd ſic.

LEX XVI.

1 *Falcidia quæ erat detrahenda ex quibuſdam rebus reſolutis,ſi per errorem non fuit detracta,poterit retineri de alijs rebus eidem legatario relictis.*

2 *De ſpecie ad ſpeciem non habet locum compenſatio.*

1 SI ex pluribus. †Falcidia q̃ erat detrahẽda ex qui-
buſdã reb.ſolutis,ſi p errorem non
fuit detracta,poterit retineri de alijs reb eidẽ legatario re-
lictis.In tex.ibi,(ſoluerit.)ſ.p errorẽ facti.Si aũt ſciẽtet,vel
errore iuris,pderet ſal.detrahẽdã de reb.ſolutis.l.error,& l.j.C.
eo.& ſic de alijs ſoluendis non detraheret niſi propriam ſal.ipſa
rum.ſu p.l.proxi.§ non ideirco.hodie ſi ſponte ſoluiſſet, perde-
ret etiam de alijs non ſolutis , ſi eſſent plura legata facta eidem,
& ẽt diuerſis perſonis, in auth. ſed cũ teſtator. C.eo.Sed ſi eſſet
vnum lega.& eſſet ſoluta pars ſalc.non detracta,poſſet ẽt hodie
retineri de alia parte,quia non hr̃et hodie locũ illa auth. ita di-
cit hic.gl.ſing.cum dicit ibi,(integre ſoluit.hic non.)& ſic refe-
ras glo.ad ultimum caſum in ver.(ſed & ſi una res) poſſet etiam
referri ad primum qñ plures res fuerunt relictæ , non tñ ſingl̃r
nominatæ,ſed collectiuè,ut ſi lego ſeruos meos, nam eſſet unũ
legatũ, & ſi aliqui ſoluerentur non facta detractione, poſſet de
alijs detrahi ſ̃m iſtam glo.tñ vr̃ ſe referre ad fal. detrahẽ. de alijs
rebus,non de ſolutis,vult.n.gl ꝙ ſolu.facta non de integro lega
to,ſed de parte non præiudicet,quin de alia parte poſſet fal. de-
2 trahi, non de ſoluta.† Sed qũo procedit quod hic dr̃ cũ de ſpe-
cie ad ſpeciem non habeat locum compenſatio, & hoc fieret,ſi
legata conſiſtunt in ſpeciebus,& falc.detrahenda de una ſpecie
detrahitur de altera.Solu. reperio quoſdam tenere ꝙ intelligaĩ
hoc modo,ꝙ altera retinebitur donec reſtituaĩ fal.q̃ erat detra
henda de re ſoluta,nõ ꝙ realiter de iſta detrahaĩ, & hoc placet,
ſic una res poteſt retineri pro debito alterius rei.l.fi.C.com.

LEX XVII.

1 *Quatenus legata ſunt vltra uires patrimonij,defalcantur pro rata tam priuilegiata quàm non priuilegiata,ſed quatenus ſunt intra uires , priuilegiata ſoluantur integra.ſed non priuilegiata ſuam tantum fal. patiuntur.*

2 *Legata facta tempore militiæ,quando non patiuntur falcidiam.*

1 SI poſt miſsionem. †Quatenus legata sũt ul-
tra uires patrimonij,defal
cantur pro rata tam priuilegiata quàm non priuilegiata,
ſed quatenus ſunt intra uires priuilegiata ſoluuntur inte-
gra.ſed non priuilegiata ſuam tantum ſal patiuntur. h. d. Et eſt
no.l.per quã patet ſi teſtator habẽs cccc.in bonis, legauit cccc.
ad non piam cauſam.Item centum ad piam cãm,de quibus non
debet fal.detrahi,& ſic legauit centum ultra uires pr̃imonij , de
quolibet centenario debet defalcari quinta pars , & ſic ẽt de le-
gato pio deſalcabuntur xx.& remanet in lxxx.Item de cccc.de-
trahuntur lxxx.& remanet in cccxx.illud ergò pium legatum ꝙ
remanet in lxxx. ſoluetur integrum , ſed alia quæ remanent in
cccxx. defalcabuntur,& non detrahetur niſi fal.eorum,non illa
a quæ erat detrahenda de pio legato, ᵃ & ſic illud priui.pij legau
cedit duntaxat in damnum hæredis,vt no.Bart.j.eod.l.ex aſſe.
2 † In tex.ibi,(ſed res.).ſ.qñ legata non tranſcendebant vires pa-
trimonij,hic qñ tranſcendebant.Primo caſu legata facta tpe mi
litiæ ſi decedat eodem tpe,vel poſt,in annum miſſionis habent
priui.ne patiantur fal.ſed facta poſt miſſionem licẽt intra annũ,
non hñt priui.In ſecundo caſu nulla eorum hñt priui. quomi-
nus fiat detractio ſi excedant vires,ideo ſi habens cccc.legauit
cccc.illa cccc.debent diuidi in v.partes & quælibet pars aſcen-
dit ad lxxx.& ſic de quolibet centum deſalcantur xx.ſi ergo reli
querat cccc. In teſtõ facto tpe militiæ,reducunĩ ad cccxx. & nõ
detraheĩ.ſal.cẽtũ verò legata in codicillis reducunĩ ad lxxx. &
de illis fal detrahitur, ad quod vide ſ.de teſta mili.l.ſi certarum.
§.fi.l.ſi verò cõpoſita,& j.eo.l.in quantitate.§.fi.& ſic no.ꝙ fal.
quę non detrahitur de legatis priuilegiatis,non ideo detrahitur
de non priuilegiatis,ſiue ſit facta diuerſis perſonis , ſiue eidem,
ad quod vide glo.& Bal.C.eo.auth.ſimiliter,& j.eo.l. ex aſſe.

ADDITIO.

a De pio legato. Adde Oldra.conſi.111.quem ſuppreſſo auctore ſequitur Io.And. in add.ad Spe.in ti.de teſta.§.j.

LEX XVIII.

1 *Beneficium legis falc.vel treb. competit etiam ei ad quem bona inteſtati deueniunt non iure hæreditario,ſed vniuerſalis ſucceſſionis.*

2 *Filiusfa.iſto iure ab inteſt.non habebat hæredem, etiam in caſtrenſibus , ſed pater occupabat iure peculij,& dicebatur vniuerſalis ſucceſſor, & quod ex teſtamento.*

3 *Licèt filij primi gradus non computent ſibi in Trebel. fructus perceptos iudicio teſtatoris, pater tamen licèt ſit filio in primo gradu , ſicut econuerſo filius eſt patri in primo , bene computat.*

4 *Hæreditas patris plus eſt debita filio quàm econtra.*

Pater grauatus de reſtituendo, reſtituendo plus transfert quàm ſit apud eũ.

1 FIliofa. † Beneficium legis fal. vel Treb. cõpetit ẽt ei
ad quem bona inteſtati deueniunt non iure
hæreditario,ſed vniuerſalis ſucceſſionis.h.d tota.l.q̃ pri-
mo ponit thema & qõnem, vſq; ibi.(dixi). Secundo ar-
guit ad partẽ negatiuã,vſq; ibi.(ſed nemo.) Tertio determinat
pro parte affirmatiua,vſq; ibi(his ɔſequens.) Quarto circa p̃di-
2 cta determinat nouũ dubiũ, vel infert ex ſ.dictis. †Præmitte ꝙ
filiusfa.iſto iure ab inteſtat.nõ habebat hr̃dem ẽt in caſtrenſib.
ſed pr̃ occupabat iure peculij, & dicebaĩ vr̃is ſucceſſor.l.ij.de ca-
ſtren.pecu.&l.ſeruũ filij,in prin.de leg.j.Ex teſtõ habebat duob.
ɔcurrentib.ꝙ faceret teſtm̃,& adiretur hr̃ditas,& ante aditionẽ
nõ dicebatur hr̃ditas iacens,& in hoc differebat a patrefa.cuiua
dr̃ hæres ẽt anteq̃ adeatur.Et ſic adita hr̃ditate filiusf. dicebatur
hr̃e hr̃edẽ , & tñ nunq̃ habuit hæreditatem, quia ante nõ habe-
bat hr̃ditatẽ,nec ẽt poſtea propriè dr̃ hæreditas,vt no.in l.j §. ve
teres, de acqui. poſ.largo tñ modo hr̃ditas dici põt. ita intelligi
debet hic,ibi,(fieri hr̃ditatem &c.) Item præmitte , ꝙ falci. fuit
inuenta in hr̃ditate delata ex teſtõ,ſiue in legatũ in teſtõ factũ,
vel in codicillis facto teſtõ. ſ.l.j.ibi, teſtm̃ facere volet, & ibi,
(teſtm̃ faciet.&c.) poſtea per Diuum Pium fuit extenſa ad cãm
inteſtati pp fideicõmiſſa,quæ relinquebãtur ab inteſt. nã legata
nõ fiebãt niſi in teſtõ.Sed fideicõmiſſa ẽt ab inteſt. ut plene no.
in l.j.de leg.In tex.in prin.ibi,(decedens)dic.ſ.inteſtatus,factis dũ
taxat codicillis.In tex.ibi.(nec hæreditatem eſſe.)ſubaudi ex te-
ſtamento,uel ab inteſt.ſed quandam vr̃em ſucceſſionem. In tex.
ibi.(extraneo hæredi inſtituto.)dic.ſ per filium , & idem intelli-
gas in ipſo patre inſtituto.In tex.ibi.(fieri hæreditatẽ.) dic quaſi
prius non eſſet hæreditas,ſed quædam vr̃is ſucceſſio,in qua non
repreſentatur perſona defuncti,ſed poſtquam eſt adita , repr̃ſen-
tatur ab hærede,proprie autem loquendo non dr̃ poſtquam eſt
adita,cũ bona hæreditaria ſint commixta bonis hæredis,ut l.ſed
ſi plures.§ filio.de vulga.& pup.In tex.ibi, (apud patrem rema-
net.)ſub.ab inteſt.ut eſt in caſu noſtro.In tex. ibi, (ius priſtinũ.)
i.patrium,quod fuit filio uiuente. In tex. ibi. (& peculium eſt.)
ſub.non hæreditas etiam poſtquam fuit apprehenſum , ſecus in
caſu præce.quando fecit teſtamentum.In tex.ibi,(nec huic.) cõ
trarium poſſet quis dicere,ꝙ licet non fuerit hæreditas , ſed pe-
culium,non ſequitur,ergo non detrahitur ſal nam uidemus,ꝙ
ſi captus ab hoſtib.ibi moritur,non poteſt dici ꝙ eius ſit hæredi
tas,cum moriatur ſeruus,& tñ ſi teſtm̃ fecit ante captiuitatem,
locum habet falc. Sed rñde,ꝙ fictio l.corneliæ facit ut uideatur
fuiſſe hæreditas a tempore captiuitatis, ſed in parte nulla eſt in-
ducta fictio, quæ faciat illum dici hæredem ab inteſt. nec etiam
3 ꝙ fuerit hæreditas. † In tex.ibi(quaſi patriſa.bona.)unde poſito
ꝙ non ſit hæreditas, quia non eſt vr̃is ſucceſſio inducta ad ſimi
litudinem hæreditatis,debet falcidia locum habere ſicut aliæ le
gales diſpoſitiones locum habent in tali ſucceſſione tanquam
in hærede,ut ſequitur,quia ſi pr̃ inſtitutus a filio repudiat,& ca-
piat ab inteſt.licet non capiat ut hæres incidit in edictum,quod
loquitur in eo qui repudiat ex teſtamento,& eam adit ab iteſt.
In tex.ibi,(ſi ex fructibus.)no.ꝙ licet filij primi gra.non ɔputent
a ſibi in Treb.fructus perceptos iudicio teſtatoris , pr̃ ᵃ tñ licet ſit
filio in primo gradu,ſicut econuerſo filius eſt pr̃i in primo , bñ
4 computat,ut hic.† Ex quo no.ꝙ plus eſt debita hæreditas patris
filio,q̃ econuerſo.In tex.ibi,(ſiatq̃ hæreditas poſt reſtitutionẽ.)
No.ꝙ pr̃ de reſtituendo grauatus , reſtituendo plus transfert q̃
ſit apud eum,& alio modo,qm̃ apud eum non erat ius hæredi-
tarium,nec dicebatur hæres,& tñ reſtituendo faciat,vt penes fi-
deicommiſſarium ſit hæreditas , & dicatur hæres,ſub. vrlis. l.ſi
filius.quod cum eo. Hodie inueſtigatio huius l.remanet inuti-
lis,quia filius habet hæredem ab inteſtato etiam in aduentitijs,
vt in Auth.de here. quæ ab inteſt. vet.j §.j.

ADDITIO.

a Pater tamen. Adde ut per Cald.conſi.12.de teſt.

LEX XIX.

Si dignum. Id quod capitur tanq̃ pretium rei hæredi-
tariæ,habetur pro re hr̃ditaria,ideo cõpu-
tatur in fal. h.d. & ſic aliud eſt legare Titio fundum ſi x. dederit
hæredi,quia illa x non reputantur res hæreditariæ, nec in falci.
computantur.j.eo.l.in quarta.& aliud grauare hæredem,vt vẽ-
dat Titio fundum pro x. quia illa x. cenſentur eſſe hæreditaria ,
& computantur in fal.& ſic pretium ſuccedit loco rei.

LEX XX.

Si a ſeruo meo. Legatū relictū a ſeruo inſtituto dño ſuo non valet, ſi iuſſu eius hr̄ditatem adit:q̄a non ꝑtinet voluntatem, ideo non eſt tractandū de Fal. de ipſa detrahenda. h.d. ſed bñ ꝯputatur dño in Falc q̄ velle ab alio detrahere.ſ. eo.l.in ratione.in prin.ita loquitur l.a filio.de lega.j.

LEX XXI.

1 *Datum gratia conditionis implendæ ſi primo debebatur naturaliter ab ipſo dante ipſi recipienti, computatur in Falc. quia dicitur magis ſolui quod debetur, quàm dari quod non debetur, & dicitur eſſe in patrimonio.*

2 *Statutum ſi dicat ſoluendam eſſe gabellam de omni contractu, ſed de inſtrumento liberationis non, & aliquis promiſit vendere, & vendidit, & fecit inſtrumentum, an de hoc inſtrumento venditionis erit ſoluenda gabella, licet fiat vt liberetur a prima promiſſione.*

1 **SI pupillus.** †Datum grã condõnis implendæ ſi primo debebatur naturaliter ab ipſo dante ipſi recipienti ꝯputatur in Falc. quia dr̄ magis ſolui quod debetur, q̄ dari, quod non debet̄, & dr̄ eſſe in patrimonio. adde ſ.e.l.j §.id quod natura.ſed ſi nullo modo deberet̄ non cõputaret̄.In tex.ibi.(implet ꝯdõnem.) ſub.& ſic cõſequitur actionem ad lega.& liberat̄ ab oblõne naturali, vt ſequitur. Sed ꝯ, q̄a eadem numeratio non põt parere actionem & liberationē. l.cū is.§.j.de ꝯdi. inde. ideo actio non põt parere ad reperendū quod numeratum eſt, ſed ad aliud ꝯſequendū bñ põt, vt hic ꝑ hoc, q̄a parit liberõnem, computatur in hr̄ditate defuncti, & eam auget. l.j.§.id qđ natura.ſ.eo.In tex.ibi, (ſi tñ condõnis implendæ.) vt quia non erant prius debita, & ſic nõ poterant dici ſoluta cauſa

2 liberationis. † Et inducitur ad q. Si ſtatutum dicit ſoluendā eſſe gabellam de omni ꝯtractu, ſed de inſtrõ liberationis non, & aliquis promiſit vēdere, & vendidit, & fecit inſtrm̄, ꝙ de hoc inſtrõ venditionis non ſit ſoluenda gabella: quia fit vt liberet̄ a prima promiſſione, & hanc fraudem vidi fieri Bonon. vbi ita dicit ſtatutū, & volentes fraudare nõ faciunt inſtrm̄ venditionis, ſed ꝓmiſſionem de vendendo, in quo verba inſtri non verificantur; poſtea ſine alio inſtrõ permittunt partem poſſeſſionem capere, ſed iſta

a fraus non debet prodeſſe, * quia fit de ꝯtractu ad ꝯtractum. l. fraus, de legi.facit l.j.de alie.iud. de eo, qui vult rē alteri donare, & hēt rē pro derelicta, vt ille capiat, vt euitet ſolõnem gabellæ, nam quia habet rem pro derelicta, vr̄ donare occupanti, ſicut qui ſpargit pecuniam in vulgus.l.qua rõne.§.fi.de acq.rer.do.ſi tñ eſſet ſoluta de inſtrõ promiſſionis, non eſſet amplius ſoluenda, per not. in l.fi.§.quoties.de publicanis.In tex.ibi,(adeo.) præmitte ſi hr̄s, vel legatarius, quibus eſt relictum, ſi x. Titio dederit, ſoluat, & purificet legatum, & poſtea repudiet, poteſt repetere datum, tãquam cauſa, ob quam dedit non ſit ſecuta. l.ſi repetendi.C.de cond.ob cau. hoc eſt verum ſi id quod ſoluitur non erat primo naturaliter debitum illi cui dedit, alias non repetit: quia cauſa ſecuta eſt, dedit.n. vt liberaretur a naturali oblõne, & liberat' eſt, licet alia cauſa, ſ.vt conſequeret̄ hr̄ditatem, vel legatum, non ſit implēda, ſed prima cauſa magis attenditur, & hoc probat iſte tex. qđ not.

ADDITIO.

a Prodeſſe. In lec. Bono. aliter loquitur ipſe Pau. de Caſt.

---

1 *Portio ſerui mei non grauata accedens meæ grauatæ contribuitur cum illa ad Falcidiam impediendam.*

1 **§.Si ego & ſeruus.** †Portio ſerui mei non grauata accedens meæ grauatæ contribuitur cum illa ad Fal. impediēdam, ſecus econuerſo ſi eius portio grauata accederet meæ non grauatæ: quia mea cum illa non contribueretur. h.d. ſm̄ lec. gl. Dubitatio in primo caſu poterat eſſe: quia tunc portio non grauata contribuitur qñ accedit ex diſpõne expreſſa, vel tacita: ſecus ſi ex diſpõne legali, vel facto eius cui accedit l.j.§.ſi cohæredem.ſ.eo. ſed ſi ſeruus meus eſt inſtitutus in dimidia, & adit iuſſu meo, portio ſua accedit mihi ſcd̃m meo ex diſpõne legali, tamen contribuitur cum mea: quia qui inſtituit eum, uidetur uoluiſſe ꝙ illa portio deueniat ad me, ſi meo iuſſu adeat, hinc eſt ꝙ potuit me grauare, quaſi habeam ex voluntate ſua. l.a patre. de leg.3. in prima char.

LEX XXII.

1 *Quod iure legati percipitur in quartam non imputatur, niſi reſpectu eius quo percipitur, & quod ex hac cauſa non detrahitur, pro detracto habetur.*

2 *Prælegata licet non imputentur in Falcidia aduerſus extraneos, a quibus non percipiuntur, tamen non augent Falcidiam.*

1 **NEſennius.** †Quod iure legati percipit̄ in quartam non imputat̄, niſi reſpectu eius a quo percipitur, & qđ ex hac cã non detrahitur, pro detracto hr̄. h.d. Bar. vſq; ad §. ſeruo. Primo ponit thema, vſq; ibi,(quero.) Scđo ex illo tres elicit q̃ões, vſq; ibi,(rñdit.) Tertio rñdet ad tertiã q̃õnem, ex qua rñſione patet rñſio ad primam vſq; ibi,(ſed cum is.) Quarto rñdet ad ſcđam vſq; ibi, (planè.) Quinto limitat qđ dixerat in præce, vſque ibi, (ſed quantū.) In tex. ibi. (ex facto dñe,) iſtud uerbum (dñe.) refertur ad Pau. Iuriſcon. quem Neſennius, (licet magnus eſſet vir.) tanquam eius magiſtrum ſm̄ Ang appellat dñm. In tex ibi.(vti poſſit Fal.) ſub. de rigore, qđ videbat ſ.eo. l.ꝙ de bonis.§.pe. ſed ibi non receperat a cohr̄de ꝑlegatum. In tex. ibi,(& ſi non poſſit) expone ſic, poſito ꝙ de rigore poſſit uti Falc. aduerſus cohr̄dem uniū de æquitate ſaltem non poſſit, ſed ob. ſibi doli excep. q̄a a cohr̄de receperat ꝑlegatum, qđ ſibi imputat in Fal. & ſic dico, ꝙ hic ponit̄ 2. q. licet gl. & Doc. dicant: ꝙ ſit de appendiciis 1. q. & ꝙ 2. q. incipit in ſe. ver.(quemadmodū.) Ego dico, ꝙ ibi incipit tertia. nam iſtæ duæ ſunt ut poſſit detrahere aduerſus cohr̄des, a quib. recipit ꝑlegata, vt reipſū illorum in Fal. imputent̄, iſta tertia eſt, an aduerſus extraneos. In tex. ibi,(quominus Fal. patiãtur.) proficiunt tñ in eo qđ j. ſubiicitur in uer. plenè. quē hic iunge. In tex. ibi, (planè cæteris legatariis non uniuerſum &c.) ſ. ut poſſit eis detrahere, qđ non detraxit cohr̄dib. nam non põt, q̄a detraxiſſe vr̄, cū loco

a co illi' fuerit ab eis ꝯſecuta ꝑlegata. † Et ſic no. ꝙ licet prælegata non imputentur in Fal. aduerſus ex̃neos, a quib. nõ percipiunt̄: attñ augēt Fal. nam ſi non fuiſſent fcã prælegata, detraxiſſet iſtã Fal. aduerſus cohr̄des, & poſtea aduerſus alios legatarios non potuiſſet id qđ detraxiſſet, & tanto minus ab aliis detraheret, quanto plus reperit̄ apud eam, ita erit nūc, poſito ꝙ detraxit cū loco illius conſecuta ſit ꝑlegata, ſm̄ hoc fieret per indirectum, qđ directo prohibetur. Rñ. non eſt uerū, quia ꝑlegata pñt multo plus aſcendere, q̄ ſit portio q̄ pro Fal. fuiſſet detractura: non ergo imputabit totum aduerſus alios, ſed bene faciunt, vt hēatur ꝓ detracto id qđ ꝓpea nõ detrahit, tantò minus detrahitur, hoc vult iſte ver. In gl. quæ inci.(hoc ſi percipit.) opp. pro decl'a. glo. ꝯ uer.(rñdi) ꝙ ēt aduerſus extraneos prælegata computent̄ in Fal. j.e. l.ꝙ aūt.in fi. Solu uerum eſt ſi teſtõr expreſſè dixit. alias ſecus, ut hic. Scđo oppo. ꝙ ſaltē ſibi imputet partem prælegatorū. ſ. illam q̄ hēt iure hr̄ditario, in ea.l. qđ aūt. ꝑ hoc gl. dicit tex. dū ſimplr̄ loquitur, intelligi qñ legata ꝯſiſtebant in re, uel pecunia, nõ hæreditaria, ſed cohr̄dum, quo caſu nihil hēt iure hr̄ditario, iõ nihil ſibi imputat. Contrarium loquitur qñ iure hr̄ditario, quo caſu partem imputat, q̄ hēt iure hr̄ditario. Sed ꝯ, ꝙ immo ēt tunc totum imputet. l. deducta.§.numis ad Treb. & l. cum pr̄. in prin. de leg. 2. Sol. aut conſiſtit in ſpecie hr̄ditaria, & procedit qđ dixi, aut in pecunia hr̄ditaria, & loquitur ꝯrium. Tu dic ſi pecunia ꝑlegata reperitur in hr̄ditate, idē iuris eſt quod in alia ſpecie, ſed ſi nõ reperitur, ſed aliquis hæredum iuſſus eſt, ut retenta q̄titate certa partem ſuam reſtituat, videtur iuſſus, vt eã retineat de parte ſua, ideo totum videtur habere iure hæreditario, quia poteſt de parte ſua redigere, ita loquitur ꝯrium. Sed quarto, & vlt. oppo. ꝙ ēt partem ſuam, quam habet iure hæredi. non computet totam in Fal. ſed duntaxat quartam partem. j.eo.l. Titia. Sol. illa eſt mirabilis lex, & non eſt alibi, & limitat alias, vt dicimus, ꝙ tunc imputet totam partem hæreditatis in Fal. qñ detrahit ꝯ uolun. defuncti, quod rr̄ eſt uerum, ſi autem ſm̄ uolun. tunc imputat ſolum quartam partem eius. Quidam dicunt ibi loqui in 4. Treb. & eſt verum, tamen gl. hic tenet illam diſtinct. locum habere in Fal. & iſta glo. no. per Doc. ad intellectum illius l. ex quibus patet diſtinctio glo. & plenè Bar. infra eo. l. in quartam.

1 *Legata relicta a ſeruo inſtituto, vel ſubſtituto qui iuſſu domini adiuit, prius ſunt ſoluenda.*

1 **§.Seruo hærede.** †Prius ſunt ſoluenda legata relicta a ſeruo inſtituto, uel ſubſtituto, qui iuſſu dñi adiuit, & de reſiduo ſunt ſoluenda relicta a dño ad quē hr̄ditas ꝑuenit mediante perſona ſerui. h.d. Si ergo nihil ſupereſſet nihil ſolueret̄, & reddit rõ, q̄a nõ dēt ad dñm peruenire niſi qđ ſupereſt deducto omni onere iniuncto ſeruo, non ergo fit ꝯtributio ꝑdictorū legatorū, ſecus in relictis tam ab inſte. q̄ ſubſti. q̄a non ſunt melioris condõnis una, q̄ alia, ſed ꝯtribuuntur, & pro rata fit diminutio, ſi facultates non ſufficerent, ut in l. rõne.§.ꝙ vulgò.ſ.eo. In tex. ibi,(Fal. exercet.) do. Dy. dicit tam de legatis a ſeruo relictis, q̄ de fideicommiſſis relictis a dño. In tex. ibi,(ab ipſo dño data ſunt,) quia uidetur in fraudem relictorum ab eo repudiaſſe hæreditatem, & ſic habetur perinde ac ſi adiuiſſet. Gl. format hic ꝯrium difficile de l. Iul. ſi q̃s omi. cau. teſt. ubi prius hr̄ ratio relictorum a ſeruo, & ſol. multis modis, ſed ibi ponitur melior ſol. ut quantum ad Falcidiam uerius ſit quod ibi dicitur, ſed quantum ad ſolu. procedit quod hic dicitur.

1 *Debitor licet non ſit ſoluendo quo ad alios, quantum ad ſeipſum dicitur eſſe ſoluendo.*

1 **§.Si debitori.** †Debitor licet non ſit ſoluendo quo ad alios, q̄tum ad ſeipſum dr̄ eſſe ſoluendo, ideo ſi ſibi legatur liberatio, totam ſummam dicitur capere ex teſtamento, & de tota detrahitur Falci. licet reſpectu aliorum inſpiceretur, an poſtea efficeretur ſoluendo, & tunc in patrimonium computaretur illud debitum, an non, & non computaretur. h.d. ut infra eo. l. cum quærebatur.

LEX XXIII.

1 *Fundus ſi eidem perſonæ legatur & eidem legatur uia per alium fundum hæreditarium, & immineat Falc. ſi tantum valeat via quantum Falc. ipſius fundi, perit legatum via, & pro Falc. detinetur, & ſoluetur fundus integer.*

Si fun-

1 SI fundus. †Si eidem perſonę legatur fundus,& eidē
legatur via per alium fundum hæredita-
num,& immineat Falc.ſi tantum valeat via quantum Fal.
ipſius fundi,perit legatum viæ, & pro Fal.detinetur,& ſol
uetur fundus integer,& ēt quatenus via minus valeret q̄ Falcid.
quia ſi valet plus, ſoluitur ēt via , facta reſtōne a legatario de eo,
quod eſt neceſſarium pro Fal.eius de ipſius æſtimatione.h.d.tex.
cum glo.& eſt mirabilis lex,& ideo ita extraneus modus retine-
tur,quia via eſt indiuiſibilis,nec poteſt defalcari.l.j.§.ſi vſufruc.
ſ.eo.ſed loco Fal. tam ipſius quàm ſundi extinguitur legatū viæ
ſi non tranſcendit quantitatem Fal.Sed ſi tranſcendit,ideo non
extinguitur,qa quod minus eſt,non debet ad ſe attrahere, quod
eſt maius,& econuerſo.

LEX XXIIII.

1 *In re ſubtracta per hæredem perdit hæres Falcidiam.*
2 *Hæres ſi unam rem non poſuit in inuentario, & celauit, ac negauit ſe habere
dum interrogaretur,perdit Falcidiam tam de illa quàm de alijs, & ſic per-
dit lucrum, ſed quantum ad euitandum damnum, ne teneatur vltra vires
hæreditatis,non perdit.*

a PAulus reſpondit. †In re ſubtracta per hære
dem perdit hæres.Falc.h.
d.Et non in alijs rebus,quia delictum non debet extendi
vltra rem in qua delinquitur.l.reſcriptum.de his qui. vt
indi.facit l ex facto.§.Iul.de vulg.& pup.& hoc iure iſto, ſed iure
Auth.gl.in Auth.de hære.& Fal.videtur velle,ꝙ quo ad oĩa per-
dat beneficium inuentarij.Cy.& omnes,contra,in auth.ſed cum teſta
tor.C.eo.dicentes illam l.eſſe correctam.Bar.tenet illam gl.Ang.
dicit pluries habuiſſe de facto,& dixiſſe eſſe veram illam gl.quan
2 tum ad detract.Fal.†quia ſi hr̄s vnam rem non poſuit in inuenta
rio,& cœlauit,& negauit ſe habere, cum interrogaretur , perdit
a Fal.tam de illa q̄ de alijs,ᵃ& ſic perdit lucrū. Sed q̄tum ad euitan
dum damnū ne teneatur vltra vires hæreditatis , non perdit , ita
loquitur oppo.aliorum,quæ diſtinctio placet,quia æqua eſt.

ADDITIO.

a Quàm de alijs. Adde ꝙ Ludo.Ro. conſ.176.dicit ꝙ non modo priuatur commo
do inuentarij,ſed res celatas tenetur duplicatas reſtituere.

§.Idem reſpondit partus. Id quod percipit
ex re legata, cōpu
tatur in quartam, & fructus quartæ ſi erat res hæreditaria , ſecus
ſi hr̄dis.h.d.Hoc vltimum intellige.ſ.ante moram,quia tunc hæ-
res percipit iure proprio, nec tenetur fructus illos tradere lega-
tario ,ſed poſt moram tenetur ad illos fructus , licet res ſit ſua.l.
æquis.de vſuris.ideo computaretur in quartam ſecundū Docto.

LEX XXV.

Maritum. Quod fuit dictum in l.ſi pupillo.§.ſi ego .ſ.e.
in domino & ſeruo, illud dicitur hic in patre
& filio,vt ſi ſunt ambo inſtituti,& portio alterius grauata , cum
ambæ deueniant in partem, vna ex propria inſtitutione , altera
ex perſona filij contribuantur, ſi portio ſua erat grauata , & illa
filij non,ſed econuerſo,non contribuantur,licet iſte vltimus ca-
ſus non ponatur hic.

1 *Licet legatum ſit per Fal. diminutum, onus tamen extrinſecum legatario in-
iunctum non minuitur, ſi id quod remanſit ad illud ſufficit.*
2 *Si legatur fundus , & grauatur legatarius in annua præſtatione , ꝙ debeant
attendi reditus, non valor fundi .*

1 §.A liberto. † Licet legatū ſit per Fal.diminutū , onus
tñ extrinſecum legatario iniunctū nō mi
nuitur,ſi id qđ remāſit ad illud ſufficit.h.d.ſecus ſi eſſet onus in-
trinſecū.ī.e.l.pœnales.§ fi.qđ dic vt dixi in l.Plautius.ſ.tit.j. & p
glo.in l.facta. §. ſi Titius. ad Treb.In tex.ibi,(annuae.)& ſic erat
onus extrinſecū, qa nō erat de ipſo fundo legato , ſed de q̄titate
2 percipienda ex reditibus eius.† in tex.ibi.(cum reditus.) No.dili
genter,& tene menti,ſi legatur fundus,& grauatur legatarius in
annua præſtatione,debent attendi reditus,non valor fundi,ideo
ſi reditus non ſufficiunt, non tenetur legatarius licet fundus ſit
magni pretij , nec poteſt dicere ille cui eſt relicta præſtatio , ven-
a das, ᵃ quia percipies tantum ꝙ ſufficiet pro tempore quo habeo
viuere,& ſuperabundabit, quia non tenebitur legatarius hoc fa
cere,quia videtur teſtator velle, ꝙ de reditibus præſtetur ſi ſuffi-
ciant,ad quod de an.leg.l.liberto.§.1.adde quod no.Bal.in l.Im-
perator.in fi.ad Treb.in addi.Spe.de fruct.& inter. §.1.

ADDITIO.

a Vendas.Adde Lud.Ro.ſingularibus ſuis.fol.17.

LEX XXVI.

1 *Si res legata de qua Fal eſt detrahenda,reperiatur apud legatarium in electio
ne hæredis eſt agere poſ. quorum bonorum, & petere rei reſtitutionem , vt
Fal.detrahat,vel agere petitorio,ſcilicet rei vendi.ad quartam tantum .*
2 *An interdictum adipiſcendæ cum petitorio poſſit cumulari .*
3 *Falcidia quātum ad dominium reſecat legata ipſo iure,& facit vt remaneat
pro quarta apud hæredem .*
4 *Rector parochialis eccleſia,an poſſit proponere rei vendi.contra parochianos
pro decima quam habere debet ex fructibus.*
5 *Licet Falcid. reſecet legata, non tamen reſecat legitimam iure naturæ,vel id
quod pro ea relinquitur,cum illa procedat omnem Falc.& Treb.*
6 *Si relinquitur certa quantitas pro picturis fiendis in eccleſia,an de tali relicto
poſſit detrahi Falc.*

1 LIneam margaritarum. † Si res legata de
qua Fal.eſt detra
henda reperiatur apud legatarium , in electione hæredis
eſt agere poſ.quorum bonorum. & petere rei reſtitutio-
nem vt Fal.detrahat,vel agere petitorio.ſ rei vendi. ad quartam
a tantum.h.d.† Et ſic no.hic caſum ꝙ interdi.adipiſcendæ cum pe
titorio non pōt cumulari,poſtq̄ datur electio,quia debet elige-
re,ſed in contrarium eſt cōis opi.tam in poſ.adipiſcendæ q̄ reſtituēdæ,
qa non contrariantur petitorio l.cum fundum.in fi.de vi & vi ar.& in
c.paſtoralis.de cā poſ.& pro.Sed dic illud verum, qñ competunt ad
idem,ſed hic poſ.competebat ad totam rem , petitorium ad quartā
tm̄,& ſic quodammodo viderentur ſibi contrariari , ſi ſimul intenta-
ret.In tex.ibi,(mortis tpe.)& ſic ſine volun.hr̄dis.Si aūt cum vo-
luntate,non poſſet aduocari poſ.per quorum leg.ſ.eo.l.1.§.ſi le-
gatarius . In text.ibi.(vt ei reſtituatur)ſub.tota per interdictum
quorum legatorum . ſed hr̄s non dēbat hr̄e niſi quartā ſiſt.ſ.de
cond.inde.l.q̄ exceptionem. §.ſi pars,& l.ſed ſi me putem. §. cū
3 inter.ēr ſ.de leg.j.l.ꝙ ſi nulla. † In text.ibi.(vendicare partem.).ſ
debebit per Falc.& pp hoc verbum vēdicare,allegatur ſp ꝙ Fal.
quantum ad dñium reſecat legata ipſo iure , & facit vt tranſeat
pro quarta,ſed remaneat apud hr̄dem pcor.l.Plautius.ī.eo.non
ſic reſecat quantitatem ad oblīonem naturalē,imò tota res debe
tur naturalr legatario,ut patet in l.j.C.eo. ſed q̄tum ad ciuilem
4 obli.idem qđ in dñio,†& inducit per quoſdam , vt rector paro-
chialis eccleſiæ contra parochianos pro decima quā hr̄e debet ex fru
ctib. poſſit pponere rei ven. Alij dñt ꝙ imò cōfeſ. ſeu quaſi cōfeſ.
ſed tunc parochianus liberaret decimam dimittendo in cāpo,
qa de natura ſeruitutis non eſt vtile, vt cuius fundū ſeruit , alius
faciat ſuis ſumptib.ſed ut patiat.l.quoties.la j.de ſer.Idē tñ in rei
ven.qa poſſeſſor rē dimittendo liberat.l.fi.de rei vend.& tñ cōi-
ter videmus , ꝙ teneat portare ſuis expenſis ad domum rectoris,
a vñ alij dñt ꝙ tenet ēt act.pſonali.ſ.cōdi. ex canone, ᵃ vñ non libe
rat cedendo rē & dimittendo in campo, ſed dēt portare & offer
re,ſicut in fiſco.l.oēs.& l.pro locis.C.de anno.& tribu.lib.x. Dic
conſuetudinē in hoc obſeruari.l.dñi prædiorū . de agri. & cenſi.
& de eroga.mili.ao.l.prouinciarum.lib.x.& de adm. tut. l.ſi ſine
hr̄de.§.Lucius.vide Inn.in c.certificari.de ſepul.In tex.ibi,(mor
tis tpe.)ſub.& præter uolun.defuncti, alias non hr̄et locum in-
terdictū quorom legatorū,ut ī.quo leg.l.j. §. ſi qs ex mortis.ſm
5 la.de Are.ſicut qñ de volun.hr̄dis.l.j.§.ſi legatarius.ſ.eo.†Et ad-
de ꝙ licet Fal.reſecet legata, non tñ reſecat lītimam iure naturę,
vel id quod pro ea relinquitur,cum illa præcedat oēm Falci. vel
6 Treb.vt eſt tex.in l.ſcimus.poſt prin.C.de inof.teſt.† In fi.l.ibi,(re
ſpondi.) eſt arg. ſi relinquitur certa quantitas pro picturis fien-
dis in eccleſia,de tali relicto poſſit detrahi Falc.Contrarium de-
terminat Bar.hodie,quia videtur relictum ad pias cauſas, cū fiat
ad honorem & reuerentiam Dei, & ſanctorum per gloſſ. in l. ſi
quis Titio.de leg.2.iuncta auth.ſimiliter.C.eo.

ADDITIO.

a Ex canone.Adde vt per D.de Rot.dec.ſuis.de reſp.incip.poſſeſſor beneficij.

LEX XXVII.

1 *Conditio tendens in diminutionem,vel derogationem Falc. reijcitur de inſtitu
tione,tanquam a iure reprobata.*
2 *Illud quod non poteſt fieri per modum diſpoſitionis,nec etiam per modum con
ditionis,vide tamen.nu.4.*
3 *Sicut ſtatutum non poteſt diſponere,ut ſpurius ſuccedat ab inte.patri,tanquā
ſit contra ius diuinum, & inducat ad peccandum,ita non poteſt diſponere,ꝙ
alicui hæreditatem patris petenti non poſſit opponi exceptio ꝙ ſit ſpurius .*
4 *Sicut partes non poſſunt prorogare tempus inſtātię primę cauſę,ita non poſ-
ſunt paciſci , ꝙ non liceat opponere de peremptione inſtantię ſub certa pœna.
Sicut arbiter non poteſt partes compellere ad prorogandum compromiſſum ,
vel ad tranſeundum in alium,nec ualeret ſententia hoc continens, ita non te
net condemnatio facta de pecunia ſub conditione ſi non prorogauerit , licet
ſine alia conditione poſſet ualere .*

1 SElus & Augerius. †Condō tendēs in diminu
tionē, vł derogationē Fal.
reijcit de inſtōne, tanq̄ a iure reprobata.h.d.& ſpalle.ꝙ il-
lud qđ non pōt fieri per modum diſpōnis, nec ēt per mo-
2 dum condōnis.†nam non valet diſpō vel pceptum,ꝙ Fal.nō de-
trahat,vel minus.ſ.eo.l.qđ de bonis.§.j.& ſic eodē mō non ualet
cōdō tendēs ad idem,ut hic,qđ inducitur ad multas qōnes,primo
3 inducit † ꝙ ſicut ſtatutū nō pōt diſponere ut ſpurius ᵃ ſuccedat
a ab inteſta.pr̄i,tanq̄ ſit contra ius diuinū,& inducat ad peccādū,ut no.
in l.3.de teſt. ita non pōt diſponere , ꝙ alicui hr̄ditatem pr̄is pe-
tenti non poſſit oppo. exceptio , ꝙ ſit ſpurius , quia permitteret
per indirectum,quod directò non pōt,qđ fieri non debet vt hic.
†Item

ADDITIO.

a Spurius. An valeat tale ſtatutum.vide Bal.conſ.137.de ſidei. conſ. 175 . Ioan.de
Anan.conſ.76.

4 †Itē ſicut partes non pñt prorogare tp̃s inſtantiæ primæ cauſæ, quia fuit inductum in fauorē publicū, ut lites expedia oĩ l. ꝓperandū. C. de iud. ita nō pñt paciſci, ꝙ nō liceat op. de peremptione inſtantiæ ſub certa pœna. Itē ſicut arbiter nō pōt partes compellere ad prorogandum cōpromiſſum, vel ad tranſigendū in
a alium a nec ualeret ſententia hoc ꝯtinēs, ita nō tenet ꝯdēnatio facta de pecunia ſub condōne, ſi non prorogauerit, licet ſine alia ꝯdōne poſſet ualere, quia vr̃ facta in fraudem eius, quod facere nō pōt. l. nō diſtinguemus. §. quæſitū. de arbi. eo. modo ſi pure cōdemnauerit, adiecta cā, ꝙ ſi prorogauerit cōpromiſſum habeatur cōdemnatio pro non facta, nā nō ualet. facit l. qd tñ, i ſi. eo. ti. & dicit Ang. ſe de facto vidiſſe, cum eſſet tractatus pacis inter comitem virtutū, & floren. & cōpromiſſum eſſet fcm̃ in ducē Genuæ, qui intra tp̃s cōpromiſſi pronunciauit, cōdēnādo partē quæ recuſaret prorogare in centū millib. ducatis, & fuit conſultū ꝙ talis condēnatio non ualeret, quia talis poteſtas nō vr̃ ſibi data: & alias fraudes vidi fieri per arbitros uolentes apponere manus uigore compromiſſi ad ea quæ nō poterant. Opp. ꝙ multa per modum condōnis poſſint fieri. l. Mæuius. §. ti. j. licet per modum diſpoſitionis nō. l. ſeruo alieno. in fi. & ibi no. de l. j. Solu. ibi ſuper eo quod non erat iure improbatum. tanq̃ ꝯ pub. utilitatē, uel tanq̃ ꝯ bonos mores, licet ius ei nō aſſiſteret, tanq̃ fatuè uel inutiliter fcm̃, aliàs procederet qd̃ hic dr̃. In tex. ibi. (ex hæredes ſunto.) glo. dicit per hoc ꝙ erant filij, alias inepta eſſet exhæredatio. l. quidam cum filiū. de uer. obl. ſed hoc uerū eſſet, ſi eſſent inſtituti, ſed ſi non erant, non eſt inepta ēt in extraneis, nec eſt proprie exhæredatio, ſed reuocatio inſtōnis, nec ꝑpterea erat neceſſaria, quia inſtitutus ſub condō. vr̃ ſub ꝯtria condōne nō inſtitutus, ēt ſi expreſſè non ſit dictū. Aduerte tñ, qa Bart. in l. paterf. teſtō. de here. inſti. dicit ꝙ ſi aliquē inſtituo, & in e. teſtō. exhæredo, nō valet exhr̃datio, niſi ſit facta ex iuſta cā, quia exhæredatio debet ſumere robur ab aditione. l. filiū. §. ſed cū exhęredatio, de ꝯ tab. hoc vero nō poſſet ſumere ſi inſtitutio eſſet reuocata, quia videret̃ exhæredatus a ſeipſo, qd̃ fieri nō pōt. l. ſub ꝯdōne. in fi. eo. tit. & dic ꝙ de hoc vr̃ caſus in l. ſi certarū. §. ſi eo. de teſta. mili. Certè reperio hanc eſſe opi. Vltramon. quam Bar. ſibi appropriat, nec facit de eis mentionē. Ego ſp̃ tenui ꝯtrium, & nunc reperio ꝙ ēt Aug. in d. l. pr̃. tenet ꝯ Bart. ꝙ imò ēt ſine cā pōt hoc facere, & hr̃ inſtitutio pro non facta poſtq̃ reuocauit verbo, anteq̃ haberet̃ pro perfecta. & abſoluta, ſicut ſi reuocaſſet. l. j. §. pe. ac his q̃ in teſt. delen. & ſ. de leg. a. l. ſi ita ſcriptū. circa mediū. Itaq. ꝓbat̃ de lib. & poſth. l. ſi ita. §. r̃ſa. ubi patet ꝙ ſi ē inſtitutus ſeruus cum libertate, licet vna ſine alia non poſſit reuocari, ambæ tñ bñ pñt, nec ob. §. ſi eodē. nam f̃m pomā lect. debet intelligi qñ erat inſtitutus ſeruus cum libertate, ut altera ſine alia non poſſit reuocari a pagano, ſed a milite ſic, f̃m altā lec. potius concor. Itē non ob. l. pr̃ſa. nā fateor, ꝙ ꝑp alterius culpā nō poſſet hoc mō exhr̃dari, ut ibi eſt caſus ſing. ſed iō qa placeret teſtōri, licet alia cā nō ſubeſſet, bñ poſſet, & ēt ꝑp culpam inſtituti, ut hic a ꝯtrio ſenſu, qa innuit ꝙ ſi condō iſta nō reijceret̃, valeret exhr̃datio. Nec ēt ob. rō Bar. qa tūc exhr̃datio ab aditione ſumit robur, qñ nō eſt fcā de inſtituto, ſed de alio, ſed qñ de inſtituto, nō, qa eſſet opp. in obiecto, ꝙ inſtō eſſet reuocata, & ꝙ exhæredatio ab ea ſumeret robur, & effectum.

ADDITIO.

a In alium. In hoc uide Soc. conſ. 124. ubi dicit ꝙ cum eſt in fin. compromiſſi, pōt laudare ut iterum compromittatur, & late ibi vide de illo dicto Ang.

LEX XXVIII.

Pater quoque. No. ꝙ licet relictum fcm̃ patri a filio ſit priuilegiarum, ut pinguius, & lat° quam aliud interpretetur. l. Aurelius. §. Titius teſtamento. de libe. leg. non tamen quantum ad hoc ne detrahatur fal. quia publica utilitas præfertur in hoc patrię poteſtati.

LEX XXIX.

1 *Si legatum poſt tempus ex diſpoſitione defuncti redeat ad hæredem, non dicitur haberi iure hæreditario, ſed iure fideicommiſſi, ideo nō imputatur in quartam iure inſtitutionis.*

2 *Hæredi poteſt legari a legatario uel fideicommiſſario, ſicut a cohærede.*

1 SIame tibi. †Si legatum poſt tp̃s ex diſpoſitione defuncti redeat ad hr̃dem, non dr̃ hr̃i iure hr̃dirario, ſed iure fideicōmiſſi, iō non imputat̃ in quartā iure inſtōnis. h. d. Pau. lo tex. ibi. (poſt tp̃s.) quid ſimpr̃. Rñdeo, cenſens rogatus reſtituere poſt mortē tuā, nō incōtinenti, ne legatum tibi fcm̃ reddatur inutile. tex. eſt no. ad Treb. l. epiſtolā. §. fi. In tex. ibi. (non puto, &c.) ꝯtrium uidebat̃, qa ſi nō eſſet tibi fcm̃, imputatem mihi in fal. ſ. eo. l. in tōne. in pn̄. ergo non poſtq̃ ad me eſt reuerſum, & ſic vr̃ ꝑinde hr̃i ac ſi fcm̃ non fuiſſet, ſed non eſt uerum, qa ſi non eſſet fcm̃, remanſiſſet iure hr̃di-
2 tario, nunc non habeo illo iure, ſed iure fideicom. †Et ſic no. ꝙ hr̃di pōt legari a legatario, uel fideicō. ſicut a cohr̃de, ut & ſ. de lega. j. l. plane. la r. §. inde dicit̃. Itē patet ex quo habeo iure fideicommiſſi ſi tale fideicommiſſum eſſet conditionale, quia relictū poſt mortem legatarij, ſi decederē ante legatarium, non tranſmitterē, ſed remanet apud hr̃dē grauati, ꝓbat̃ in l. in cāæ §. Pompo. de mi. Sed ꝯ dc no. ꝑ Bar. in l. Titia cū teſtō. §. fi. de leg. 2. Solu. ut ibi, & allegaui hanc l. quia Bar. loqt̃ qñ legatū primū eēt tp̃ale, ut lego donec uixeris hoc pacto ꝙ poſt tp̃s reuertat̃ ad inſtitutū, nā tūc hrēm iure hr̃ditario ſi ꝑmiuiatis, & imputarē in fal. & ſi decederē primo, tranſmitterem: quia conſolidatur cum uniuerſitate, hoc fuit ſimpliciter factum, & rogatus fuiſti reſtituere poſt tempus, nunc habet locum quod hic dicitur.

LEX XXX.

1 *Diminutio patrimonij contingens poſt mortem teſtatoris non nocet legatarijs, ſed hæredi, econtra augmentum non prodeſt legatarijs, ſed hæredi in computatione falc.*

2 *Si patrimonium poſt mortem teſtatoris ſit tantum diminutum ꝙ non ſufficit ad legata, an hoc hodie noceat hæredi.*

3 *Quid de augmento vel diminutione habente originem in uita teſtatoris.*

4 *Si poſt mortem teſtatoris augeatur patrimonium, an augeatur legitima, & quid ſi diminuatur.*

5 *Quid ſi aliqua res eſſet filio relicta ꝑ ſua legitima, q̃ poſt mortē patris perit. Quid ſi in uita aſſignauit expreſſè dicendo ꝙ fieri poteſt, & viuo patre augeatur patrimonium.*

6 *Quid ſi res aſſignata pro filio pro legitima, euincatur ab eo tanquam aliena, non patris.*

1 IN ratione. †Diminutio patrimonij ꝯtigēs poſt mortē teſtōris nō nocet legatarijs, ſed hr̃di, ecōtra augmentū nō prodeſt legatarijs, ſed hr̃di in cōputatione falc. h. d. Pone caſum ꝙ hr̃ditas valet cccc. legata aſcēdebāt ad ccc. in pecunia, vel in genere, & ſic nō excedebāt dodran. poſt mortē teſtatoris diminutū eſt in c. & ſic incipiūt excedere dodran. Certè ſoluenda ſunt integra poſtq̃ nō excedebant tpe mortis, & ſic illa diminutio nocet ſoli hr̃di. ſic ecōuerſo ſi legata aſcendebant ad cccc. & ſi tpe mortis imminebat fal. ſi po-
a ſtea auctū eſt pr̃imonium, nihilominus detrahit̃. †Quid ſi patrimonium poſt mortem ſit tm̃ diminutū ꝙ non ſufficit ad legata? Rñ. adhuc nocet hr̃di iure iſto, ſi ꝯſiſtebant in pecunia, vel in genere generaliſſimo, ſecus ſi in ſpecieb. & illæ ſint peremptæ qa pereunt legatarijs. Idē ſi in genere ſubalterno, & totū genus ſit peremptū. j. ea. l. §. diligēter. Sed qd hodie facto inuentar.? Bar. ibi vr̃ ꝯtrium dicere, & ꝙ ille §. ſit correctus, dū dixi ſi cōſiſtebant in quantitate, vt teneat̃ ſoluere de ſuo: qa eſt obligatus ad quantitatē reſpū certæ ſpeciei. l. rerum hr̃ditariarum: igit̃ illis peremptis liberat̃. l. Titiæ textores, in fi. & l. qdam teſtō. §. ſi tibi. de leg. j. Sed ꝯtrium vr̃, nā tunc eſt obligatus reſpectu certæ ſpeciei. Qñ eſt obligat° reſpectu ſpeciei nō declaratū, ſed eſt declarandū ꝑ æſtimationem illius, ſecus ſi ad certam quantitatē ſoluendam de illa re. l. vit vxori. de dote præleg. & dixi in §. ſi tibi, ita eſt hic, nam inuētarium prodeſt ne teneat̃ vltra vires, q̃ erāt tpe mortis, ſed ſi poſtea minuant̃, non video quare noceat legatariis certarū quantitatū. Iſtā opin. puto uetiorē de rigore, licèt op. Bar. quam ſequit̃ Ang. videatur æquior, vt hæres, qui tractat de damno, pręferatur legatarijs, qui tractant de lucro. l. fi.
3 §. licentia. C. de iure delib. l. & ſi quis. §. iij. vel. 4. de relig. †Item intellige niſi augmentū uel diminutio habeat originem in uita teſtatoris, quæ uideretur cōtigiſſe in uita: quia ſi diminutio noceret, & augmentum prodeſſet. l. pœnales. poſt prin. j. eo. ibi, nā & ſi ita, &c. & ſ. eod. in lege fal. placuit, ubi fructus ſati tpe mortis, & recollecti, poſtea pr̃imoniū augēt i fauorē legatariorum. Idem ſi augmētum proueniret ex cā quæ in uita non hrēt originem, tñ circa id quod habuit originem, puta teſtōr habebat debitorem in c. tñ non erat ſoluendo, & ſic non computabunt̃ in pr̃imonio quod ualebat ccc. illo non computato. ſ. eo. l. Neſennius. §. fin. ibi licet nomen, &c. ſi poſt mortē teſtōris ex cā noua efficit̃ ſoluendo, certè efficit̃ ad commodum legatariorum, tex. eſt no. in l. cum qno de peculio. poſt princ. ibi, & ego quærā, &c. j. eod. Sil̃r fructus & aliæ commoditates & partus ſi percipiant̃ ex rebus legaťs, licet habeant originem poſt mortem, augent pr̃imonium ut computent̃ in falc. ſi legatæ erant res teſtōris: ſecus ſi hæredis. l. Paulus. ſup. eodem. & l. quod de bonis. §. fructua licet ſi non eſſent percepti ex re legata, non augerent pr̃imoniū ad commodum legatariorum, vt hic in ver. (quemadmodum.)
4 ſecundum uerum intellectum. Vltimo quæro, quid in ltima debita iure naturę ſi poſt mortem pr̃is ex rebus hęreditariis augea
a tur a pr̃imonium, an augeat̃ legitima? pone ualebat ccc. & ſic legitima erat c. & aliud fuit relictum, iure inſtōnis, & petit illud ſuppleri, hæres eſt paratus uſque in c. ipſe dicit poſt mortem eſſe auctum, & ualet nunc cccccc. & vult cc. de hoc habes caſum quod hoc augmentum non debet attendi. infra de bon. lib. l. ſi patronum. §. fina. & quod plus eſt, videt̃ ibi loqui etiam ſi augeat̃ ex cauſa quæ retro fingit̃ ad tempus uitæ patris. Sed quid ſi diminuat̃ poſt mortem? videt̃ hoc non nocere, ſicut nec prodeſt augmentum. Sed ꝯtrium eſt, quia legitima debetur in ſingulis

ADDITIO.

a Augetur. Vide Lu. Ro. ſing. ſuis fol. 13.

gulis rebus:vñ ſi pereunt,neceſſe eſt ut ſibi noceat,q̃a ſp res pe-
rit uel deteriorat̃ ad incommodum eius cuius eſt.l.pignus.C.de
5 pign.act.† Idem ſi aliqua res eſſet filio relicta pro ſua legitima,q̃
poſt mortem pr̃is perit p l.ſi patronum.§.patronus.ĵ.de bo.lib.
Quid ſi in uita aſſignauit expreſſe,dicendo q̃ fieri põt, ut cõiter
tenet̃ per l.cũ quo,in fi.ĵ.eo.uiuo p̃re auget̃ patrimonium,filius
poſt mortem pr̃is nõ ſtat cõtentus de eo qđ habuit, ſed vult ſup-
pleri ſm quantitatẽ quæ erat tpe mortis.Iſtã q. Bald.mouet in l.
quis.C.de fideic.ſm Iac.Bu.& vr̃ tenere,q̃ non poſſit petere,q̃a
ſi eſſet diminu.nõ poſſet pr̃ repetere,tanq̃ plus dederit,ergo nec
a econuerſo debet poſſe petere. Breuiter ª ſi filius feciſſet pr̃i finẽ
& promiſſionem de non petendo plus cum iuro,puto verum q̃
ipſi dñt,als vr̃ q̃ poſſit plus petere, ſi patrimonium eſt auctum.
& econuerſo poſſit repeti quatenus vltra habuit, ſi aſſignatio
fuit ſcã p̃ ltĩma,nõ iure donõnis,q̃a vr̃ collata in tp̃s mortis,&
ſic pro eo q̃ tpe mortis dẽbit,ad hoc de bo.lib.l.ſi uero.§.ſi ſer-
6 uo,uer cæterũ,ibi,q̃a põt dicere ſperaſſe.† Quid ſi res aſſignata p̃
filio p̃ ltĩma euincat ab eo tanq̃ al ena non p̃tis? Rñdeo,nõ no-
cet filio quo minus poſſit agere cõ hr̃dem ad æſtima.l.ſcim⁹,poſt
prin.C.de inoffi.teſt.& ibi omnino uide Guil.de Cu.& Bald.in
§.ſi illius l & Bar.in l ſuus.in fi.prin.de hære.inſt.

A D D I T I O.

a Breuiter adde ut per Alex.de Imo.hic qui aliter loquitur.

§.Vendere autem vel emere.

Si hæres iuſſus eſt
vendere rẽ minori pretio q̃ ualet,quatenus plus ualet,dr̃ eſſe in
legato,& ſi iuſſus eſt emere maiori pretio q̃ ualet quatenus eſt
maius,dr̃ eſſe in legato,& illud ſolum defalcatur. h. d. vſque ad
§.diligenter,& prima pars ſummarij,q̃ illud tantum ſit in lega-
to continetur vſque ibi,(ſed ut et.) ibi continet̃ 2.pars, licet tex.
ſit ineptus,ſed expone ut in gl quæ nihil aliud vult in effectu.

1 *Caſus fortuitus non liberat debitorem quantitatis vel generis generaliſſimi,*
ſed debitorem ſpeciei ſic, & etiam debitorem generis ſubalterni perempto
illo genere, ſecus ſi cæteris ſpeciebus ex illo.

2 *Quando legatum conſiſtit in genere generaliſſimo, vt ſi teſtator legauit in*
genere tantum pondus argenti, & habebat argentum in patrimonio quod
perierit, qualiter teneatur hæres.

1 §.Diligenter.

† Caſus fortuitus non liberat debitorẽ
quantitatis vel generis generaliſſimi,
ſed debitorẽ ſpeciei ſic,& ẽt debitorẽ generis ſubalterni perem
pto illo genere, ſecus ſi cæteris ſpecieb. ex illo.h. d. vſque ad §.
tametſi.dr̃ aũt genus ſubalternum, ſi legaſſet unũ de ſeruis ſuis,
quem legatarius uel hæres elegerit, nã omnibus peremptis hæ-
res liberat̃,ſecus ſi aliqui pereũt,q̃a in alijs remanet, & hoc hr̃
in ver.verũ,& vſq.ad ver.(certis uero.)loquit̃ qñ legatũ cõſiſtebat
in q̃titate,vbi vſq.ad ver.(incertæ)qñ in certis ſpecieb. in uerſi.
(certæ.)qñ in gñe ſubalterno. In prima parte vult in effectu qđ
ſicut peremptio oĩum rerũ hr̃ditariarũ nõ p̃deſſet hr̃di ad plenã li
berõnẽ.l.incẽdiũ.C.ſi cer.pe.Itẽ peremptio quarũdã nõ p̃deſt tãq̃
ad fal.detractionẽ q̃ tpe mortis nõ imminebat. In ſcđa pte vult,
q̃ ſicut peremptio illarũ ſpẽtum p̃deſſet hr̃di ad plenam liberatio
nẽ ſi nõ fuit in mora,nec in culpa.l.cũ res.in fin.de leg.1.ita dete
riorano earundẽ rerũ nocet hæredi quantũ ad fal. detractionẽ,
q̃a ſi imminebat, inſpecto patrimonio, quod erat tpe mortis,
detrahet̃ cum illa deterioratione,& ſi pereant in totum,p̃det in
totũ fal.q̃ de illis erat detrahẽda. In tertia parte vult q̃ ſi teſtõr
legat vnũ vel duos ſeruos de his,quos ipſe habebat prout elege
rit hr̃s,vel legatarius,p̃ peremptis ſeruis hæres liberetur in totum,
vſque ibi,(ſi verò argenti.)ſed ſi pereant aliqui, deſinunt illi tm̃
eſſe in legato,in tm̃ q̃ nec æſtimatio põt peti. hoc uult in fi. illi⁹
verſi.ibi,(res tñ quæ,&c.) quẽ iunge cũ prin.poſt illa uerba (ni-
hil debebitur,&c.) quantũ ad alios tex. nihil dicit, ſed dic q̃ re
manẽt in legato ſi duo legentur alternatiue & alter pereat quia
alter remanet in legato,qđ dic ut in l.Stichũ.de ſolu.& d.l. cum
2 res.verſi.ſed ſi Stichus.iuncta.l.in naue Saufeij.loca.† In ver.(ſi
vero.)iuriſcõ.nõ loquit̃ de eo caſu,ſed redit ad primũ,qñ legatũ
conſiſtit in gñe generaliſſimo,vt ſi legauit in gñe tm̃ pondus ar
gẽti, & dicit ſi teſtõr habebat argentum in p̃rimonio,licet totũ
perierit,non liberat̃ hæres,ſed tenebit,& poterit falc. detrahere,
vel non detrahere inſpecta quantitate,quæ erat tpe mortis, ui-
debat aũt q̃ liberaretur, quia ex quo erat argentum in patrimo
nio,de eo erat fienda ſol.non de illo quod erat in foro.l. Tina.§.
j.de aur.& arg.leg.ergo &c.arg. in l.Titiæ textores,in fi.de leg.j.
Sed cõtrium eſt, quia non propterea dr̃ in obl. quantitas reſpectu
certarũ ſpecierũ,licet de illis eſſet ſol.fienda,ex quo certa quan-
titas debebatur,& illud no. quia eſt caſus cõ id quod no. hic Bar.
& dixi in princ.l q̃ de rigore iuris inuentarium non p̃deſt hære-
di,quo minus teneatur ad legata quantitatis,ſi tpe mortis bona
ſufficiebant,licet perierint, nã ſicut hodie confecto inuentario
hr̃s non tenet ad legata vltra vires hr̃ditatis,ita olim erat nõ cõfe-
cto inuẽtario.l.j.§ ſi is qui quadringẽta,in fi.ad Treb. ergo ſicut
olim p̃ interitũ rerũ cõtingẽtẽ poſt mortẽ & aditam hæreditatẽ
& ſic poſt cõtractam obl.ad ſoluẽ res pereant. Si uero aute aditam

b hære.optime procedit opin. Bar. ᵇ quia aditio ſecuta non obli-
gat ipſum ultra uires hæreditatis,quæ tunc repetiuntur. Et no.
iſtam ſubtilem diſtinctionem per neminem tactam,& Bart.dicit
q̃ non reperit doct.tangentes nunc paſſum.

A D D I T I O.

b Opi.Bart.de veritate huius dicti,vide per Alex.& Imo.hic.

1 *Licèt datum gratia conditionis implendæ in fal. non imputetur,quod tamen*
datur tanquam pretium hæreditatis,uel rerum hæreditariarum,benè impu
tatur,quia ſuccedit loco rerum, & ille cui relinquitur ſub condi. dandi. non
cogitur conditionem implere,ſi non vult.

2 *Si grauo vnum hæredem q̃ perceptis centum a cohærede reſtituat ſibi partẽ*
ſuam q̃ cohæres,qui adiuit, poſſit compelli dare centum & recipere par-
tem illius,& quid ſi loquatur per verbum ſi dederit.

Ablatiui abſoluti,licèt vim conditionis habeant aliqualiter accedunt ad na
turam diſpoſitionis plusquam dictio ſi.

1 §.Tametſi.

† Licet datum grã cõdõnis implẽdæ in falci.
non imputet̃,quod tñ dat tanq̃ p̃tiũ hære-
ditatis,vel rerũ hr̃ditariũ,bñ imputat̃,q̃a ſuccedit loco rerũ,& il
le cui relinqt̃ ſub cõdi.dãdi, nõ cogit̃ cõdõnẽ implere,ſi non vult.
h.d.Pone caſum q̃ hr̃s fuit grauatus uẽdere partẽ hr̃ditatis pro
certo p̃tio,& ita fecit,alij legatarij petebãt ĩtegra legata,dicẽtes
q̃ p̃nũ dẽt ſibi in ſal.cõputari, ſicut cõputaret illã partẽ hr̃ditatis
ſi eã nõ uendidiſſet.In cõtrũ uidebat̃,quia ſi teſtõr reliquiſſet illã
partẽ hæreditatis ſub cõdi.ſi ille ſolueret tantã quantitatẽ, non
teneret̃ hæres illã quantitatẽ in fal.imputare, imo poſſet quartã
detrahere tam aduerſus legatarium hr̃ditatis ultra illam quantu
tatẽ, q̃ aduerſus alios legatarios, ſed iſta vñ eſſe paria. Contra-
rium dr̃,& ſic ſit uis in uerbis teſtõris, nam aliud eſt relinquere
ſi x.dederit,aliud mandare q̃ uendatur pro x. quia primo caſu
recipit in figura cõdõnis.ſecundo caſu in figura pretij, qđ ſucce-
dit loco rei. Si aũt mãdaſſet totã hære. vẽdi. pro tãto pretio, nõ
uideo qualiter tunc eſſet de fal.tractandũ. uel dic q̃ tunc ẽr poſ
ſet tractari ſi erant legatarij,nam hr̃s remanet obligatus,nõ em-
ptor.l.1.de hære.uel act.ven.§.ſed tunc.Opp.de l.3.in prin.ſ.eo.
ubi pretium non computat ſibi in ſal.ſed dic q̃ ibi ſua induſtria
non mandato teſtatoris percepit,hic de eius mandato.Sed tunc
opp.poſtquam eſt rogatus hæreditatẽ per modum uenditionis
reſtituere,iſtud vr̃ fideic. vl̃e quo eſt detrahenda Treb.in quam
imputat̃ datũ grã cõdõnis implendæ,ergo maledicit hic in prin.
q̃ illud q̃ daret̃ grã cõdi. implẽdæ nõ imputaret̃ , hoc cõtrũ ſentie
gl.in uerbo.(reſtituere.)& ſoluit notabil̃r, q̃ tũc eſſet fideic. vl̃e,
qñ eſſet rogatus reſtituere non p modum vendõnis,& qñ per il
lum modum,non eſt locus ti.ad Treb.ſed ti.de hær.vel act. ven.
quod no. quia ex hoc ſequit̃ q̃ hr̃s ſic grauatus nõ põt cõpelli a-
dire p talẽ fideic.ſi nollet:ſecus ſi eſſet locus ti.ad Tre.l.quia po-
terat.ad Tre.Itẽ ſequitur q̃ facta vend.& tradi. licet tranſeãt iu-
ra actiua utilia in emptorem,non ſic paſſiua,immo hr̃s remanet
obligatus creditorib.& legatarijs.d.l.1.C.de hære.ven.qđ nõ eſ-
ſet ſi eſſet fideicõ.vl̃e.l.j.§.q̃q̃.ĵ.ad Treb. Item ſequit̃ q̃ iura acti-
ua licet vtilia tranſeant in emptorẽ,directa tñ nõ remanent om
nino inutilia venditori,imo põt peceũ exerceri,præterq̃ in caſi-
bus.l.3.de noua. non ſic eſſet ſi eſſet proprie fideic.vl̃e, quia re-
manent inutilia indiſtinctẽ.d.l.j.in prin.ad Treb.quæ omnia no
ta ſingulariter. Vltimo cõ fi.huius § q̃ fideicom.compellat̃ imple
re condi.oppo.de l.fideicõmiſſa.§.cum eſſet,de leg.1.Solu. ut di
xi in l.a teſtõre.§ ti.j.ibi fuit appoſita ei qui poterat onerari:quia
erat inſtitutus,& ſic cõdõ habet vim diſpoſitionis,licèt cõtr cõ l.ſi
a quis ſub conditione,ſi quis omiſ cau.teſta.† Aduerte vnum qđ
nec gl.nec doct.ponderant, quia ille loquitur qñ cõndino appo
nitur per ablatiuum abſolutum,vt ſi grauo unum hæredẽ q̃ per
ceptis cẽtum a cohr̃de reſtituat ſibi ſuam partẽ,nam cohr̃s q̃ adi
uit,põt cõpelli dare cẽtũ,& recipe partẽ illius, licet illi ablatiui cõ-
ditionem faciant. d.l. a teſtatore, ſed ſi exprimeretur proprie p
dictionem,ſi,puta ſi cohr̃s dabit cẽtum, partẽ ſuã illi reſtituat,
non putarẽ nunc cohr̃dẽ compelli poſſe cẽtum dare,& hoc mo
do poſſet hoc intelligi, nam ablatiui abſoluti, licet uim condõ-
c nis habeant aliqualiter, accedunt ad naturam ᶜ diſpõnis plusq̃
dictio ſi,arg.§.u.j.l.demonſtratio,ante fi.ibi,at ſi conditionaliter
d &c.& hoc no.quia nullus tangit, ᵈ & credo eſſe veriſſimum, &
ſonus uerborum hoc etiam indicat.

A D D I T I O N E S.

c Et adde non tantum ad diſpoſitionis naturam accedere, ſed & diſponere quæ
ſecundum Bar.in l.j.iij.col.C.quando non pet.par.& in l.fideicom.§.cum eſſet,
de leg. iij. ſi ad eos referantur, quos teſtator grauare poteſt. Et ad idem vide
eundem Bar.in l.ij.§.ſi ad me.ff.ad Tet.& l.ſi ab emptione. C.quando liceat ab
emp.di.& in l.in rem §.tamet ſi hoc.eo.tit.& Bal.in rub.C.de inſti.

d Tangit. Adde q̃ hoc fuit dictum Bald.in rub.C.de inſtit.& ſubdit in verſi. extra
quæro,vt refert hic Alex.quem vide, an hoc dictum ſimpliciter procedat.

§.Cum lex falcidia.

Legata,& fideicõmiſſa inu-
tilia nõ ueniũt in contribu
tionẽ cum utilib.impõedẽda rõne fal.h.d.& hoc eſt clarũ, q̃a re-
manẽt penes hæredẽ,& perinde eſt ac ſi nõ eſſent ſacta,& ſic ſibi
cõputãtur in fal.l.in ratione,in prin.ſ.eod.non contribuuntur

ergo

ergo ad Falc.inducendam.vt hic, ſed eam ceſſare faciunt vt ibi,
ſimile no.ſ.eo.l.ſi a ſeruo.in glo.& l.a filio.de leg.j.

L E X XXXI.

1 *Legata quæ non excedunt dodrantem,licet iuncta cum conditionalibus excedant, ſoluuntur integra.*

1 IS cui fideicom. †Legata quæ non excedunt dodrantem,licet iuncta cum cõditionalib.excedant,ſoluũtur integra, & recepta cautione de
reſtituendo ſi conditio eueniet quatenus erit detrahendum
pro Fal.h.d.ſic ſ.l.1.§.interdum.no.in fi. vtilitatem huius cau. cũ
ẽt ea non interpoſita detur repetitio, nam per hoc non eſt hæredi bene cautum,cum illi effici poſſunt non ſoluendo, ideo vtile
eſt,ꝙ caueatur cum fideic. & ſic etiam ſi illi fiant non ſoluendo,
erit cautio hæredi contra fideic.eſt enim ſatiſdatio, quia prætoria,non nuda cautio.l.ſancimus.C.de verb.ſigni.

L E X XXXII.

1 *Actiones in hæredem tranſitoriæ pœnales vel non pœnales, ẽt ſi a perſona hæredis incipiant,ex parte actoris augmẽtum,ex parte uero rei diminu. patrimonij inducunt,ſecus ſi ad hæredem uel contra hæredem non tranſeunt.*
2 *Non inſpicitur quod euenire põt, quando præſens ſtatus rei ad hoc nõ tendit.*
3 *Actiones pœnales ex delicto, uel quaſi, tranſmittuntur ad hæredem eius cui competunt etiam ante litem conteſtatã, quando competunt pro delicto commiſſo circa rem familiarem & quid in actione iniuriarum.*
Quid in actione populari & pœnali.
4 *Morte eius contra quem competunt omnes actiones pœnales etiam ꝙ perſequuntur rem familiarem,extinguuntur ſi deceſſerint ante litem conte.& nihil peruenit ad hæredem ſecus ſi poſt.*
5 *Quando augmentum vel diminutio cõtingens poſt mortem habuit cauſam & originem in uita,nocet,& prodeſt legatarijs.*

1 POenales. †Actiones in hr̃dem tranſitoriæ pœnales vel non pœnales,ẽt ſi a perſona hr̃dis incipiant,ex parte actoris augm̃,ex parte verò rei diminu.
p̃rimonij inducunt, ſecus ſi ad hr̃dem vel ꝯ hr̃dem non
tranſeunt.h.d.Bar.In tex.ibi,(in bonis actoris.)ſub.decedẽtis ante lit.conte.ſi.n.poſt lit.conte.etiam popularis actio diceret̃ eſſe
in bonis:qa efficitur illius l.cũ qui,de ver. ſig.vel dic ꝙ loquitur
de actore,qui nondũ deceſſit , nã actio pœnalis ẽt in bonis ſuis,
licet lis non ſit conte.non ſic actio popul.In tex.ibi.(morte reorum.)ſub.ꝯtingente ante lit. conte. Et ſic no. ꝙ non inſpicit̃,qđ
2 euenire põt,qñ p̃ns ſtatus rei ad hoc non tendit.† In tex. ibi, (defuncto eo.)ſub.ante lit.conteſt.& ad eius hr̃dem nihil ꝑuenit,nã
his ꝯcurrẽnbus extinguunt̃ morte rei l.vnica.C.ne ex delict.de.
In tex.ibi,(nec ꝯrium eſt.) ſci qđ fuit dictum in ver. (ecõtrario.)
ꝙ mortuo reo ante lit.cont. talis actio pœnalis non minuit eius
p̃rimonium,nam vr̃ ꝯrium: quia ẽt ipſo viuo diminuebat, cum
tanto minus dicebat̃ eſſe in p̃rimonio,q̃to per illam act. poterat
extorqueri,ergo non dẽt alterari ꝑꝑ mortẽ eius: vnde rñ.ꝙ ꝯña
non eſt bona,cum videamus aliqñ alterari tam q̃tum ad augm̃,
q̃ quantum ad diminutionẽ,nã ſi ſtipulor a te e.cum moriar, vel
poſt mortẽ meam,iſta actio me viuo non auget p̃rimonium, ſed
poſt mortem,eꝯ ſi promittis poſt tuã mortẽ iſta actio te viuente
3 non minuit tuũ p̃rimonium.† Not.ergo ex iſta l.plura,primo ꝙ
actiones pęnales ex delicto, vel quaſi tranſmittunt̃ ad hr̃dẽ eius
cui ꝯpetunt ẽt ante lit.conte. qñ competunt pro delicto ꝯmiſſo
circa rem familiarẽ, & ſic perſequuntur damnum rei familiaris,
vt actio furti,& vi bo.rap. ſecus ſi non damnũ rei familiaris, ſed
ꝯtumeliã,vt actio iniuriarũ,q̃ non dr̃ in bonis ante lit.cont.nec
tranſmittit̃,vt hic in ver.(ſed nec in actoris.)Idem in ac. populari,& pœnalis,q̃ ꝯpetit cuilibet de populo,nõ pro damno vel iniuria ipſius priuata,ſed reipub. qa ante lit.conte. nõ eſt in bonis
4 alicuius,nec tranſmittit̃.† Itẽ no.ꝙ morte eius ꝯ quem cõpetunt
oẽs actiones pœnales,ẽt ꝙ perſequuntur rem familiarem, extinguunt̃ ſi deceſſerit ante lit. conte.& nihil peruenit ad hr̃dem,ſe-
5 cus ſi poſt,qđ dic in l.1.de priua.deli.†Item no.in ver.(nam & ſi.)
id quod dixi in l.in ratione. in prin. ꝙ qñ augmentum vel diminutio cõtingens poſt mortem habuit cãm & originem in vita,
nocet,& prodeſt legatarijs,vt in vita cenſeatur contigiſſe,etiam
ſi obligatio incipiat poſt mortem in perſonam hæredis.

1 *Stipulatio interpoſita ab uno ex hæredibus,ad alios non porrigitur.item ſi pœna committitur ex ſtipulatione prætoria ex facto unius cohæredum contra ipſum ſolum committitur,non contra alios.*
2 *Si ſtipulatio pœnalis interpoſita per defunctum cõmittitur poſt eius mortem facto unius hæredum,committitur contra omnes niſi ſtipulatio ſit prætoria.*
3 *Quando ſtipulatio habuit originem in perſonam unius hæredis, ad alios non porrigitur.*

1 §.Iulianus. † Stipulatio interpoſita ab vno ex hæredib.
ad alios non porrigitur. item ſi pœna cõmittitur ex ſtiptõne prætoria ex facto vnius cohæredum ꝯ ipſum ſolum committitur, non ꝯ alios.h.d.& illud vltimum non eſt alibi,& Bar.facit magnum feſtum in l.eadem.§.Cato.de verb. obli.
2 vbi dicitur † ꝙ ſi ſtipulatio pœnalis interpoſita per defunctum
committatur poſt eius mortem facto vnius hæredum,committitur ꝯ omnes:nam illud verum,niſi ſtipulatio ſit prætoria, vt hic
eſt caſus ſingularis,quia prætor innititur æquitati, & idem dicit
3 in ꝯctibus bonæ fidei. dic vt ibi plenè per eum.† In tex.ibi(omnes
enim).ſ.quando ſtipulatio habuit originem in perſonam vnius
hæredis,& tunc eſt clarum,ꝙ ad alios non porrigitur,hic quando in perſonam defuncti: quia promiſit vt ſibi fuit facta promiſſio, ſed poſt eius mortem committitur facto vnius ex hæredib.
vt contra illum ſolum cõmittatur.& in hoc eſt notabilis,& contrariatur illi §.Cato.ſed ſolue vt dixi.

1 *Quantitas certa ſoluenda ſi legatur in diuerſis terminis de qualibet ſolutione detrahitur Falcidia, ſi imminet.*

1 §.Annua bima. †Si legat̃ certa q̃titas ſoluẽda in diuerſis terminis de qualibet ſolõne
detrahit̃ Fal.ſi imminet.h.d. Nam põt ꝯſtare ab initio, an immineat,vel non,ex quo q̃titas eſt certa.ſed in legato annuo licet ſit
certa pro primo anno,non eſt certa pro ſequentibus,ideo prima
ſolõ ſit integra ſi tunc imminet Fal. præſtita cau. pro ſequentib.
l.1.§.ſi in annos.ſ.eod.nam aliud eſt legare c.annua, bima,trima
die.i.in trib.terminis ſoluenda.l.ſi cum præfinitione. quãdo dies
lega.ced.aliud legare centum annua,vt in d.§.ſi in annos.

1 *Diminuto legato per Fal. diminuitur onus legatario iniunctum pro rata,ſecus in onere extrinſeco, ſed quod ſupereſt ſufficit ad onus.*
2 *Legatarius quando rogatus eſt reſtituere partem legati, detractio ſemper cenſetur facta pro rata.*

1 § Si Titio. †Diminuto legato per Fal. diminuit̃ onus legatario iniunctũ pro rata; ſecus in onere extrinſeco,ſi id quod ſupereſt ſufficit ad onus. h. d. in effectu. Dic
vt ſ.e.l.marium.§.1.& l. Plaurius.ſ.tit.j.gl.ponit caſum trib.mo.
& quamlibet poſitionẽ ſubſtinet ſm̃ ſuum intel. ſed ſm̃ intellm̃
Bal.reprobat ſecundã. Prima poſitio eſt,ꝙ in litera ſint 30. quæ
fuerunt legata Titio,& fuit rogatus 15.reſtituere,& ſic intentio
teſtatoris fuit ꝙ ſi 30.integra peruenirẽt ad Titiũ , dimidia.i.15.
remanerent penes Titiũ alia dimidia peruenirẽt ad Seium,ſi ergo hr̃s detraxit quartã Titio,& ſic 7. cũ dimidia , iſta detractio vr̃
facta pro rata de vtraq; dimidia,& ſic Titius reſtituet dimidiam
eius qđ peruenerit ad eũ videlicet 11.& unũ quartũ alia 11.cum
alio quarto remanebunt ſibi,& fit iſta detractio nõ iure Fal.nec
ex ꝑpria perſona Titij , qa legatarius ex ſua ꝑpria perſona nõ p̃t
Falc.detrahere.l.lex Fal.§.nunq̃.ſ eod. ſed fit ex p̃ſumpta uolun.
defuncti qui non cenſetur voluiſſe ꝙ reſtituat Seio, niſi dimidiã
eius qđ ad eum peruenit.Sed ſi rogaſſet,ꝙ reſtitueret totum,qđ
ad eum peruenit,ſicut ſi 30.integra perueniſſent , teneretur dare, & nihil ex perſona ſua poſſet detrahere , licet apud ipſum nihil ſit remanſurũ,ita facta ſibi detractione reſtituet Seio reſiduũ
qđ ad eum peruenit,& nihil detraher.Bal.ar̃r intellexit, & habebat in tex.30.q̃ fuerunt Titio legata cũ onere dandi 15. Seio,hr̃s
ſibi detraxit 5.& ſic ad eum peruenerunt 15.dicit Bald. intelligi
tex.ꝙ ſicut ſibi fuit detracta quarta de 30.ita ipſe Seius detrahet
quartã de 15.ne nihil apud eũ remaneat,& hoc per iſtum tex. in
ver.(quia exemplo hr̃dis,&c.)nã ſicut hr̃s detrahit qñ facta ſolõne nihil eſſet remanſurũ,ne inſtitutio ſit ſibi inutilis,ita in legatario,vt poſſit detrahere,ſicut hr̃s qñ nihil ſibi remanet facta ſolu.integra,licet gl.reprehendit iſtum intel.per tex. qui ſequit̃ ibi.
(nec quia ex ſua perſona &c.)quia tunc detraheret ex pſona ſua,
& ꝯ voluntatem defuncti,cuius ꝯrium hic patet: vnde Bald.gaudebat de verſi.(quia exemplo)qa ſibi uidebat̃ ꝙ ſuam opi. probaret,& iraſcebat̃ de ver. (nec qa ex ſua perſona) qa ſibi uidebatur
ꝙ eã deſtrueret:ita eſt veritas,vt patet in §. nunq̃ . Ad tex.in ver.
(qa exemplo)rñde vt in gl.quia non vult dicere, quod dicit Bal.
ſed eſt ſenſus, ꝙ ſicut ſi hæres eſſet grauatus dare 15. Titio & 15.
Seio de vtriſq; 15.detraxiſſet quartã,ita nunc de vtriuſq; dr̃ detracta.vñ Titius non tenet̃ Seio in plus q̃ teneret̃ hr̃s ſi ab eo legata fuiſſent;iſte eſt verus ſenſus,põt tñ poni caſus ſm̃ ꝙ Bal. ponit ꝙ Titio fuerunt 20.legata, & rogatus ſit 15. reſtituere, & ſic
tres partes,quartã voluit apud Titium remanere : ſi ergo detraxit 5.hr̃s,cenſentur detracta pro rata de quarta quæ Titio erat remanſura, & de tribus quartis , q̃ ad Seium erant peruentura, &
ſic diuidendo 5.in quatuor partes, unum cum quarto cenſet̃ Titio detractũ,& tria cum trib.quartis cenſentur Seio detracta: remanebunt ergo Titio de iſtis 15. tria, & tres quartæ unius, & ad
Seium ꝑueniet reſiduum,eadem rõne qua ſ. Alij ponunt ꝙ 20.
fuerunt legata Titio, & rogatus eſt 5. reſtituere, & ſic quartam
2 partem.†Et apud ipſum erant remanſuræ tres quartæ , certè detractio cenſebitur Titio facta pro tribus quartis,& Seio pro vna
quarta,vt iſta ſit concluſio, ꝙ quando legatarius rogatus eſt reſtituere partem legati , detractio ſemper cenſetur facta pro rata,
& ſemper aliud remanebit apud legatarium , ſi uerò totũ , nihil
remanebit , quia nec ex perſona põt detrahere , nec ex p̃ſumpta
mente defuncti , qui nihil voluit remanere apud eum , ſi totum
ad eum peruenit , & per conſequens quando non peruenit totum,ſed pars,propter defalca.licet Bal. aliter intellexerit.

L E X XXXIII.

1 *Falcidia non detrahitur,ut manumittatur pure de ſeruo legato,licet ſi aliquid ultra ſit eidem ſeruo, uel legatario relictum.*

Si ſer-

1 SI ſeruus. † De ſeruo legato vt manumittat puré Fal. non detrahitur, licet ſi aliquid ultra ſiceidem ſeruo uel legatario relictum, de illo poſſit detrahi Falcid utriuſque legati: de pecunia uerò relicta, ut ſeruus proprius legatarij manumittatur, Falc. detrahitur, & ſi legatarius legatum acceptat, manumittere cogitur etiam ſi plus valeat, ſi autem redimatur & manumittatur ſeruus alienus, etiã ſi acceptat, non tenetur plus dare pro ſeruo, qui ad eius manus peruenerit: ideo ſi id quod remanet facta detractione ſufficit, detrahiť Falc. ſi non ſufficit, non detrahitur, ne libertas impediatur. h.d. uſque ad l. ſed ſi non ſeruus. §. ſi incertum. ibi redit ad primum caſum, qñ legatur ut manumittatur, & dicit ꝙ ſi ut manumittatur ſub cond. Fal. interim detrahitur de ipſo, ſed conditione ueniente reſtituitur legatario, ut ipſum manumittere poſſit: hoc uoluit iſte tex. cum prima l. iunge l. planè, quæ loquitur eo caſu quãdo fuit legatus ſeruus ut manumittatur purè, & l. ſed ſi non. §. ſi incertum, quæ loquitur quando manumittatur ſub conditione, cum l. Iulia. iuncta l. ſed ſi non ſeruus. in princ. quia ambæ loquuntur quando fuit relicta pecunia, vt manumittatur ſeruus legatarii, vt alienus, & ſup. tex. vt in gl. ſ. quando ut manumittatur ſeruus alienus per l. decem. in fi. de fideicom. lib. & no. per gl. ſuper verbo omnimodo. in l. pen. in fi.

L E X XXXVII.

1 *Sicut ille cui eſt relicta libertas ſub conditione dicitur ſtatuliber, & tanquã ſtatuliber minus æſtimatur quàm ſimpliciter ſeruus, ita ille cui eſt relicta libertas per fideicom. ſub conditione.*

2 *Pretium ſeruorum manumittendorum, uel ſerui manumiſſi ex iudicio defuncti, deducitur tanquam æs alienum ante alia legata.*

3 *Si ſunt facta aliqua legata ad piam cauſam, aliqua ad non piam, & bona ſufficiunt ad piam, & nihil ultra reſtat, illi ſoluentur integraliter, & alij nihil habebunt.*

1 EIus ſerui. †No. primo referendo prin. l. ad §. præce. ꝙ ſicut ille, cui eſt relicta libertas ſub cõditione dicitur ſtatuliber, & tanquam ſtatuliber minus æſtimatur, quàm ſimpliciter ſeruus, ita ille cui eſt relicta
2 libertas per fideic. ſub conditione. † Item no. ꝙ pretium ſeruorũ manumittendorum, uel ſerui manumiſſi ex iudicio defuncti deducuntur tanquam æs alienum ante alia legata. ĩ. eo. l. in ratione, & l. proxi. in fi. prin. ibi ſi uerò hæres &c. & effectus huius eſt, quia ſi bona non ſufficerent ad ſatisfaciẽdum omnibus legatis, nihilominus ſatisfit iſti legato pio ſi ſufficiunt ad hoc, de reſiduo
3 ſatisfit alijs † per hoc videtur ꝙ ſi ſunt facta aliqua legata ad piã cauſam, aliqua ad non piam, & bona ſufficiunt ad pia, & nihil vltra reſtat, illa ſoluentur integraliter, alij nihil habebunt, ad hoc ſ. de leg. 2. l. ſi quis ſeruum. §. fi. cum ſeq. & ibi Dyn.: ſed ſi omnia eſſent non pia, diuiderentur bona inter omnes, & fieret diminutio cuilibet pro rata. l. quis teſtamento. §. fi. de leg. j. & ſupra eod. l. ſi poſt miſſionem.

L E X XXXVIII.

1 *Falcidia in computatione inſpiciuntur vires bonorum.*

2 *Dominium ſtatuliberi, licet ſit penes hæredem, quia tamen ſperatur recedere adueniente conditione, non auget patrimonium.*

3 *Dominium rei uendita ſub pacto l. commiſſoriæ, uel addictionis in diem licet tranſeat in emptorem, ſi uenditio fuit facta non ſub conditione, ſed purè, & ſub conditione reſoluenda, quia tamen ſperatur reuerti ad uenditorem adueniente conditione, non uidetur ab eo receſſiſſe, & auget eius patrimonium.*

4 *Emphyteuta uel feudatarius ſi rem uendat ſub tali pacto, quòd non incidat in commiſſum antequam pretium ſit ſolutum.*

1 STatuliber. †Quia in ꝯputatione Fal. inſpiciunť vires bonorũ, occurrunt caſus in quib. dubitatur in cuius patrimonio aliquid debeat cõputari, qui
2 ponuntur in hac l. †No. in princ. ꝙ licet dñium ſtatuliberi ſit penes hẽdem: quia tñ ſperatur recedere adueniẽte condõne,
3 non auget eius patrimonium. † Item no. in fi. ꝙ licet dñium rei venditæ ſub pacto l. commiſ. uel addic. in diem trãſeat in emptorem, ſi uenditio fuit facta non ſub condõne, ſed purè, & ſub conditione reſoluenda, iuxta no. in l. 2. de in diem addic. quia tamen ſperatur reuerti ad uenditorem adueniente conditione, non vť
4 ab eo receſſiſſe & auget eius patrimonium. †& eſt arg. ſm quoſdam. Si emphyteuta uel feudatarius rem uendat ſub tali pacto, ꝙ non incidat in commiſſum antequam pretium ſit ſolutum, ga non uideatur uendidiſſe, ex quo ſperatur, redire, licet ſine conſenſu domini, ſed ſi vendidit ſimpliciter, licet redemerit, incidit in commiſſum, ar. in l. j. §. ſi rem. depoſi. & in vſibus feu. quid iuris ſit ſi poſt aliena. feu. vaſ. id recu.

L E X XL.

1 *Teſtamentum veterani non habet priuilegium quantum ad Falcidiam detrahendam.*

1 AD veterani. †No. ꝙ quantum ad Falci. detrahendam teſtamentum veterani non habet priuilegium, ſiue ſit paterfa. ſiue filiusfam. licet teſtamentum militis militantis bene habeat. l. ſi certarum. de teſt. mil. & ſ. eo. l. ſi poſt. & l. Marcellus. in fi. prin. ad Treb. quantum ad querelam inoffi. diſtinguitur, an veteranus ſit paterfam. & non habet priuilegium quominus detur querela. l. Papin. §. Papin. de inoffic. teſtam. an ſit filiusfam. qui eſt teſtatus de caſtren pecu. & tunc bene habet, licet deſierit eſſe miles. l. ſi. uerſi. ſed & ueterani. C. de inoſ. teſta.

§. SI cui decem. Res legata ſub condõne dãdi, tota dř capi iure legati in cõputatione Fal. & ſic ex tit. lucratiuo, licet pecuniam pro ea dederit: qa non dedit vt pretiũ, nec in Fal. ꝯputatur. h.d. ſecus ſi ut pretiũ. l. in ratione. §. uendere, & §. tametſi. ſ. eo. q̃tũ uero ad hoc, ut in ea poſſit grauari, non dř capere iure legati, niſi quatenus plus ualeret ꝗ̃ pro ea dediſſet. l. non amplius. in prin. de leg. j. In tex. ibi, (legatarius habebit) & ſic de toto detrahetur Falci. ac ſi nihil dediſſet, quinimo etiam ſi dediſſet xx quantum ualet fundus.

L E X XLI.

1 *Hæres mota ſibi lite ſuper hæreditate non debet ſoluere legata niſi præſtita cautione de reſtituendo tanquam indebitè ſoluta ſi ſuccumbat lit.*

1 DOlo carere. †Not. ꝙ hæres mota ſibi lite ſuper hæreditate, non debet ſoluere legata, niſi præſtita cautione de reſtituendo, tanquam indebitè ſoluta ſi ſuccumbat lit. quia pronunciatur teſtamentum non ualere, & ſic legata eſſe inualida, nec tenetur aliter ſoluere, ſed ſi lis non eſſet mota, poſſet compelli ſoluere etiam cautione non præſtita. l. quod autem. in prin. ĩ. e. ſed quando erat mota, ſi ſoluit ea non præſtita, & legatarij efficientur nõ ſoluendo ſibi imputetur, quia nõ caret dolo, & ſic tenebitur de ſuo reſtituere eis, quibus eueniet hæreditas, ſed ſi eam exegiſſet, liberaretur cedendo actionem contra legatarios, & eius fideiuſſores. l. pen. de peti. hære. & ibi no.

L E X XLII.

Serui qui. No. pro eo quod dixi in l. in ratione. in prin. ſ. eo. ꝙ quando augmentũ ſuperueniens habuit originem in uita, uel fingitur in uita ueniſſe hæreditatem, auget ad vtilitatem legatariorum, ut Falc. minuat.

L E X XLIII.

1 *Libertas quando ſeruo relinquitur ſub conditione dandi poteſt dari de pecunia peculiari, quæ eſt hæreditaria, & tunc computaretur in Falcidia.*

1 FAlcidia. †Quando ſeruo relinquit libertas ſub cõditione dandi, poteſt dari de pecunia peculiari, quæ eſt hæreditaria, & tunc computaretur in Falci. ſed ſi dat de aliena vel propria: quia erat liber, computaretur: ſeruus non computatur in Falc. ſicut nec eſt datum gratia condõnis implendæ, imò hoc vlti. caſu quando erat liber poteſt repetere per condi. ob cau. quia non eſt conſecutus libertatem propter quam dedit, cum iam eſſet liber, vt hic in gl. fin.

L E X XLV.

1 *Re ex legata id quod percipitur iudicio teſtatoris in Falcidia computatur.*

1 IN Falcidia. † Id quod percipit ex re legata iudicio teſtatoris in Fal. computatur, & ſi ſunt aliqua legata conditionalia, aliqua pura non fit æſtimatio aliqua condõnalium, ſed ſoluuntur pura recepta cautione. h.d. de quo ſ. eo. l. is cui, & l. j. § Interdum. In tex. ibi, (non hř pro puro.) ſ. q̃tum ad hoc vt Falc. detrahatur ac ſi purè factum eſſet, & ſic non habita ꝯputatione fructuum perceptorum ante euentum condõnis, imò illi computanť ſ. eod. l. quod de bonis. §. fructus. & l. Paulus. §. j. In tex. ibi. (quantum uenire) i. vendi pñt, uoluit ergo iſte Proculus, ſi legata pura aſcendunt ponamus ad c. & condõnalia ad alia c. & nihil ultra erat. & petantur pura, debent æſtimari condũnalia quantum uendi poſſunt, unde ſi uendi poſſent quinquaginta, reputantur legata aſcendere cl. & per conſequens Falc. ceſſare: quia hæredi remanet quarta quicquid ſequatur, & ſi eueniat conditio, & ſic debeantur, ſed iſta opi. improbatur, immo ſoluuntur legata integra præſtita cautione, & ſic euentus declarabit, an immineat Falc. vel non.

L E X XLVI.

1 *Hæres licet viuo teſtatore non poſſet hoc iure ſe obligare ad ſoluendum integra legata quando Falcidia imminebat, poſt mortem tamen poteſt.*

1 QVi quod per legem. †Not. ꝙ licet hæres viuo teſtatore non poſſet hoc iure ſe obligare ad ſoluendum integra legata, quando Fal. imminebat. l. quod de bonis. §. j. ſ. eod. poſt mortem tamen poteſt, quia poteſt Fal. remittere ſi vult tam ſoluendo quàm promittendo, vt ĩ. eo. l. fi. intellige ex certa ſcientia, uel per errorem iuris, ſed ſi facti, repeteret, & exceptio. teneretur. l. error. C. eod.

L E X XLVII.

Lex Falcidia.

§. Nunquam legatarius. Not. regulam quæ ponitur hic, quod beneficium Falcid. uel Treb. non competit niſi hæredi directo, non autem legatarijs, vel fideicommiſ. etiam uniuerſali. l. j. §. ſi is qui cccc. ad Trebel.

LEX

LEX XLVIII.

1 *Stipulatio pœnalis inter hæredem, & teſtatorem conſiſtens, hæredi & contra hæredem conſeruatur in ſimplum ad inducendam uel impediendam fal'cid. non ultra.*

2 *Si res non fuit ab alio euicta, ſed a ſe ipſo, quia emit ignoranter, & fuit ſtipulatus duplam, deinde ſucceſſit uenditori, quod tunc non poſſit agere ad duplam.*

1 CVm emptor. † St pſo pœnalis inter hrdem, & teſtatorem ꝯſiſtens hrdi, & ꝯ hrdem conſeruatur in ſimplum ad inducendam vel impediendam fal.non vltra.h.d eſt ſin.l.ſm Batto. Et dicit Bat. quod iſta lex hēt locum hodie ēt confecto inuentario, cui illud prodeſt in hoc, vt hrs in ſuis bonis non patiatur damnū, non aūt ut maius lucrum conſequatur quam conſequeretur de iure ueteri. Sed gl.in l.ſi.in cōputatione.in prin.C.de iu.delib ſub dubio forte, tenet ꝯtium quod iſta l.hodie facto inuentario ſit correcta, & hæredi ꝯſeruetur actio in duplū. Cyn.ſm Pet.idem tenet ſine ſorte. Ego aūs dicebam, & reperio quod Ang. idē tenet hic, vt diſtinguat, an res fuit euicta anteq̄ emptor adiuerit hrditatē uenditoris, uel econuerſo, & tunc qa ſtatim fuit ꝯmiſſa ſtipſo duplæ ꝯ hrditatē iacentem, vel ipſi hrditati per aditionem ſubſecutam, & bñficio inuentarii cōſeruatur in ſuo ſtatu qa ſi non conſeruaretur, diceretur pati damnū, qd ꝯſiſtit in perdendo qd q̄ſitum eſt.l.2.§.merito, nec quid in lo.pub. ſed ſi res euincitur poſt aditā hære. & ſic anteq̄ ſtipſo ſit commiſſa, tunc procedit opi.Bar. qa nō infertur damnū, ſed lucrū, & ꝯfectio inuentarii nō ꝓdeſt ad hoc de æquitate, vt patet hic in verbo. (benignius.) magis q̄ de rigore, & fundat illud in duob.ne hrs duplex lucrū conſequat.ſ.lucrū pœnæ, ſeu dupli ea ſtipſone, & lucrum Fal. quia ſi primū deduceret de hrditate venditoris, tanto minor eſſet, & faceret legatum tranſcendere dodrantē, & eſſe locum Fal. Alia rō eſt qa volendo detrahere Fal.facit ꝯ uolun.defuncti, ideo ceſſantib.iſtis rōnib. nō hēt locum qd hic dr, vnde ſi non tractaretur de Fal.detrahēda, ſed de ꝯcurrendo cum aliis creditorib. ſi hæres feciſſet inuentarium, ēt ſi poſt aditionem res eſſet euicta.pōt hrs petere ſe admitti ad duplum in concurſu aliorū: quia non debet eſſe peioris cōditionis aliorum creditorum: qa ēt poſſet petere duplum ſcdm 2 Ange.q̄ uerba no.quia per ea ſinglr declarat iſta l. † quid aūt ſi res non fuit ab alio euicta, ſed a ſeipſo: qa emit ignorāter, & fuit ſtipulatus duplā, deinde ſucceſſit venditori? certe tunc non pōt agere ad duplā: qa cum non euincat ſtipſo, non ꝯmitteret ēt ſi alius ſucceſſiſſet.l hēc licere.de eui. multo minꝰ ſi ſucceſſit ipſe, non ꝯmittitur ꝯ ſeipſum. In gl.ibi.(ſolo vt ibi.) qa ibi non tractat de imponenda rōne Falc.ideo ceſſant rōnes quas ſ. dixi, & ſic bene probatur ibi dcm Ang.ut ꝯſeruetur in duplū. In gl.ibi (ſ.eo.ſi a me.) vbi hrs ad quē res legata redit, capit eā non ut hrs, ſed ut alius & hic iſte hrs non pōt deducere, ut alius, ſed ut hrs, ſed ſolū quod hic odio pœnæ non conſideratur vt alius pp rationes prædictas, ibi non agitur de odio, ideo poteſt conſiderari, ut alius.

LEX XLIX.

1 *Res defalcata eſt communis inter hæredem, & legatarium, & legatū factum, ſeruo communi ab uno ex dominis ualet in totum, tanquam factum ſocio.*

2 *Legatum factum ſeruo hæredis non ualet, ſicut ſi factum eſſet hæredi a ſeipſo Falcidia reſecat legatum quantum ad dominium ipſo iure.*

1 PLautius ſeruo. † Res defalcata eſt cōis inter hrdem, & legatariū, & legatū factum ſeruo cōi ab vno ex dñis valet in totum, tanquā factum ſocio. & eo modo factum ſeruo proprio, qui futurus eſt cōis inter hrdem & legatarium pp detractionem Falc. vt uideatur in totum factum legatario, & in totum ualeat, & de 2 toto fiat vna detractio.l.per Fal.h.d.vſque ad §.interdum. † Præmitte quod legatū fcm̄ ſeruo hrdis non ualet, ſicut ſi factum eſſet hrdi, a ſe ipſo, ut Inſti.de leg.§.an ſeruo. Si ergo lego tibi ſeruum, & illi ſeruo lego fundum ſi Falci.imminet, ſeruus pro quarta eſt hrdis pro aliis trib. legata. legatum ergo fundi fcm̄ eidē cēſetur fcm̄ ꝓ quarta parte ſeruo hrdis, & pro trib.quartis ſeruo tuo. dicebant ergo quidā quod pro 1. parte non ualebat, & iſta prima detractio erat fienda de iſto fundo.ꝓ aliis trib.ualet, & dēt fieri alia detractio ꝓ Fal.ſ.quarta pars illarū triū quartarū, qa Falc.detrahitur nil de legatis ualidis. Iuniſc. deteriat ꝯnum, quod prima detractio non dēt fieri tanq̄ de parte inutilr legata, imò valuit in totū, tanq̄ fcm̄ tibi & ſeruo tuo, non tanq̄ factum ſeruo hrdis, quia ſi ſeruus eſſet cōis inter teſtatorem, & te, legatum factum in totū ualeret, & pertineret ad te, nec reddit inutile, tanq̄ factum ſeruo qui erat partim teſtōris, qa illud procederet ſi eſſet ſuus in ſolidū. ſed ſi pro parte, non ꝓcedit, quia ſubeſt perſona cui poteſt acquiri, l.ſocius, ſicut in propoſito cum ſperabatur fieri cōis inter hæredem & te.hic eſt caſus, vide qd no.in l.uerum.§.ſi ſeruo, pro ſo 3 cio.† Et allegatur in q̄tum vult, quod pp fal. ſeruus ſit cōis inter hæredem & legatarium, quod Fal.reſecat legatum quantum ad dñium ipſo iure, & ſic ſ.eo.l.lineam.& ambæ allegantur ad hoc.

LEX L.

1 *Legata inutilia ipſo iure uel ope exceptionis minuunt uel excludunt falcidiā. cum remaneant penes hæredem.*

1 NOn eſt dubium. † Legata inutilia ipſo iure vel ope exce. minuūt vel excludunt Fal.cū remaneant penes hrdē. h. d. cū leq.& ſeq. vſq; ad l.ſi.ppea iſtæ duæ ſunt claræ, ſed in l.ea aſſe.eſt aliqualis difficultas in poſitione caſus Tene ſcdam poſitionem gl quod libertus inſtituit patronū cum non hēt niſi cc.in bonis, & legauit filio lrīmo & naturali teſtatoris cxx. item legauit cuidā naturali, ſeu baſtardo reſiduū, & ſic imminebat Falc.ſi ambo legata ualerent, certe legata facta filio non lrīmo non valent, ideo prodeſt lrīmo ut ſibi nō detrahatur Fal. quia penes hæredem remanet quarta & vltra, & iſtum nō lrīmum appellat extraneū, & iſta lect.approbat in ſi.illius l.& ſm eam non eſt uis, quod teſtator erat libertus, & inſtitutus patronꝰ, quia idē eſſet in alio Iac.de Arena fuit uiſum abſurdū, quod ſine myſterio loquat de patrono & liberto, iō intellexit in ſuis terminis, dicens quod patronus in ſua lrīma nō pōt grauari de damno extraneo, ſed bene poteſt grauari de damno coniunctæ perſonæ liberti.l.4.& ibi no. ſ.ti.i. & iſto iure lrīma erat dimidia oīum bonorum, & fuit grauatus dare cxx.filio teſtatoris, & reſiduum extraneo: nō ualet hoc ſm, ſed primum ſic.h.d.ſm eum, prima uerò lect.gl. uera non eſt ſm q̄ vult diceret tex.quod qñ Fal.imminet, ꝓdeſt uni legatario quod Falc. detrahatur de legato alterius, quia ſi detraheret pp priuilegiū, de legato iſtius non priuilegiati detraheretur vtraq; Fal ſed hoc falſum, vt eſt caſus ſ.eo.l.poſtquam.qñ legata ſunt facta diuerſis perſonis, & aliqua ſunt priuilegiata ne Falci.detrahat, nec ppea Fal.q̄ erat de illis detrahenda, detrahit de non priuilegiatis, imò cedit in ꝯmodum hrdis, qui perdit Fal.in priuilegiatis, tenet glo. C.eo.ti.auth.ſiſr.& eſt cōis opi.qa eſt caſus in d.l.ſi poſt.ſed ſi eſſent facta eidem quædam priuilegiata, quædam non, procederet, quod de non priuilegiatis detrahitur vtraque Falc.vt eſt caſus. ſ.eo.l.planè.& l.ſed ſi non ſeruus.§.ſi ſolus.in ſi.

LEX LIIII.

1 *Res quæ a defuncto debebatur hæredibus, deducitur tanquam æs alienū, licet eam capiant iure hæreditario.*

1 PAter filium. † Res q̄ a defuncto dēbatur hrdib.ꝰ deducit tanq̄ æs alienum, licet eā capiant iure hrditario.h.d. uenio ad caſum in terminis. In tex.ibi,(aliquid poſſet deducere.) videbatur quod non ratione q̄ ſequitur, quod pr̄ vnū de iſtis filiis eligere potuit, qa erat iuſſus in Fal.relinquere, & tunc ille cepiſſet ut creditor, non hrs.l.unum ex familia.in prin.ſ.de le.2.merito poſſet deducere, ſed qa nullum elegit, capient nēs iure hrditario & tanq̄ hrdes.ut patet ex l.vnum.§.ſi duobus, ibi (pro his quidem portionib.) & e paret in l.filiusfa.§.pe.uer.ſed ſi oēs.de leg.i.ubi ſi ſunt diſpariter iuſtituti, non capiunt pariter ut creditores, ſed pro hrditariis portionibus & ſicut hrdes, ergo nō pñt deducere aduerſus legatarios, in hoc erat dubitatio, licet gl.& Doc.non ponant. Contrarium determiatur in ſi.nec ob.dicta rō, nam & ſi dēretur q̄titas caperēt oīa bona iure hrditario, & nihil ut creditores, tñ eam deducerēt tanq̄ æs alienum. C.e.l.in imponenda, præterea in caſu huius l. dñr capere iure hæreditario.i. ex eo quod ſunt hæredes grauati, & portionib.hæreditariis, non tñ cēſentur hrē ea teſtō grauati, ſed primi teſtatoris, quia grauatus nullum eligendo ſpecialiter vr̄ oēs eligere pro hæreditariis partib.hoc reſpectu poteſt dici, quod capient, ut creditores, hoc uoluit glo.in d.§.ſi duos.in uerbo, hæreditario, quæ incipit, ideſt hoc ipſo, quod ſunt hæredes, &c.

LEX LV.

1 *Legatum annuum pendente dubio quo ad alios legatarios æſtimatur quātum poteſt uendi, ſed eo finito inſpicitur quantum re uera fuit debitum.*

1 CVm Titio. † Legatū annuum pendente dubio quo ad alios legatarios æſtimat quātum poteſt uendi, ſed eo finito inſpicitur quantum re vera fuit debitū h.d. In tex.ibi, (dena legata ſunt.) ſub. & alia legata purè facta, quæ p ſe non excedebant dodrantē, ſed iuncta cum iſto annuo legato poterant excedere ſi multū uiueret legatarius, & poterant non excedere ſi parū viueret. videbat ergo quod deberet ſoluere integra cautione ꝑſtita ſi tm̄ durabit, quod excedant dodrantem, reſtituat hrdi quantum perceperit quam deberet. ſ.e.l.in lege Fal.nō hr̄ pro puto, & l.is cui.& l.j.§.interdum.nec deberet fieri alia æſtimatio de iſto legato annuo. d.l.in lege Fal. Contrarium hic dr̄, quod debet æſtimari quantum poſſet uendi attento dubio, & ſi æſtimat tm̄ quod illa quantitas iuncta cū aliis legatis excedat dodrātē detrahet Fal.de legatis puris, alias, non, & hoc q̄tum ad pñtem detractionē, ſed poſtea inſpiciet qd eueniet, nam ſi fuit detracta Fal.pp dictam æſtimationē, & legatum annuum parum duret, & ſic appareat quod oīa iſta legata dodrantem non excedant, reſtituet per hrdem quod illis detraxit. ſ.e. l.ſed ſi non ſeruus. §.fina. ſed & econuerſo ſi non fuit detracta, & poſtea multum duret, reſtituant legatarii, quod ultra perceperunt, & propter hoc inuicem cauebunt ſcilicet hæres legatariis in primo caſu, & legatarii hrdis in ſecundo, ita intelligo hanc l. Nunc reſtat reſpondere ad illam legem, in lege.ubi reprobatur iſte modus æſtimandi, & ſtandum eſt cautionibus, gloſſ. ponit

multas ſolu. illa eſt vera, quia ibi loquitur in legatis ꝯdõnalibus, hic in legato annuo, qđ pro primo anno eſt purũ, ꝓ ſequẽti conditionale: id õ diuerſitatis eſt, qa primo caſu nulla ſpes põt hr̃i de euentu ꝯdõnis a iure probabilis: qa ius non p̃ſumit ꝙ eueniat, ſicut nec ꝙ non eueniat, & ſic non adeſſet rõnabilis æſtõ, nã poſſet reperiri aliquis aïoſus, q̃ daret ultra æſtõnem, aliquis q̃ nihil daret, ſed in legato annuo ſubeſt ſpes ꝓbabilis, cũ viuat de pñti, & p̃ſumitur a iure dẽre viuere ſm cõcin curſum l.fi.C.de ſacroſ. eccle. & ſic ſtatus legati tendit ad durationẽ inſpecto pñn ſtatu. non ſic in præce. cum nihil certũ hẽmus de pñn de ꝯdõnis euentu, vel defectu, vnde melius hic cadit æſtõ iuſta q̃ ibi. præterea in legato ſimplici q̃titas eſt certa, ſed in annuo non eſt certa. Item opp. ꝙ non dẽat fieri hæc æſtõ l.in le.Fal.§.ſi interueniat.s̃.eod. Solu.ibi, qñ eſt dubiũ inter hr̃dem, & illum cui eſt factũ annuũ legatũ, tu ne ſeruat̃ modus de quo ibi: qa pro primo vel ſc̃do anno ſoluet̃ integrũ.ſi dodrantẽ non excedũt, ſed cũ perueniet ad annũ quo incipiet excedere ſolõnes retro factas eminenter, hic verò qñ erat dubitatio inter hr̃dem & alios legatarios. Item oppo.de l.hr̃ditatum.j̃.eo.vbi tenetur alius modus, gl. ſoluit multis modis, illa eſt uera, ibi loquitur in legato alimentorũ annuo, vel vſuſru. quæ legata cohærent perſonis, & in illis non caderet talis æſtimatio per modum emptio. nec poſſet transferri de perſona legatarii in alium, hic in alio legato. quod poſſet vendi, & ex his collige diſt. quam Bar. hic ponit pro ſolutione contrariorum, quæ hic ponuntur in gl. quia ll. variè loquuntur.

LEX LVI.

1 *Diminutio vel deterioratio nominum hæreditariorum debitorum contingens poſt mortem, non nocet legatario, ſed hæredi, melioratio verò bene prodeſt legatarijs.*

2 *Diminutio & augmentum contingens poſt mortem teſtatoris iudicantur a pari, vt ſicut diminutio non nocet legatarijs, ſed hæredi, ita augmentum non proſit legatario.*

1 CVm quo. †Diminutio vel deterioratio nominũ hr̃ditariorum debitorum contingens poſt mortẽ, nõ nocet legatario, ſed hr̃di: melioratio verò bene prodeſt legatarijs. h.d. vſq; ad §.is qui, & declat. in l.in rõne. in prin.s̃.e.ſa ij. †vbi diminutio & augm̃ contingens poſt mortẽ iudicantur a pari, vt ſicut diminutio non nocet legatarijs, ſed hr̃di, ita augm̃ non prodeſt legatario, ſed hr̃di, hic nõ iudicantur a pari: quia diminutio non nocet legatarijs, ſed augm̃ bene prodeſt. gl. format ꝯtrium, & ſoluit, ibi contingit deterioratio circa æſtõnem rerum hr̃ditariatum, ſecus qñ in facultatibus debitorum hæreditariorũ. quia ſeruatur qđ hic hr̃, vt ſi poſt mortem debitor hæreditarius efficiatur non ſoluendo, hoc non noceat legatarijs, quominus tota q̃ntas debita computetur in patrimonio ad impediendam vel minuendã Falci. econuerſo ſi debitor tpe mortis erat non ſoluendo, & ſic nomen debitoris non augebat pr̃imonium. l.Neſennius. in fi.s̃.eo. ſi poſt mortẽ efficiatur ſoluendo incipiet augere ad ꝯmodum legatariorum, ſed qa potius inſpicitur augm̃ ad augendum q̃ diminutio ad diminuẽdum, gl. & Doc. non declant. Dic ꝙ de augmento ſuberat ſpes viuo teſtatore. l.ſi defunctis. a ib. tui. quia ius p̃ſumit non dẽre pſiſtere in paupertate, ſed de paupertate, vel diminutione non ſub-

a erat ſpes, ſeu timor: quia non præſumit ᵃ caſum aduerſamq; fortunã dẽre euenire. l.inter ſtipulan.§.ſacram.j̃.de verb.obli. & ſic augm̃ cenſet̃ hr̃e cãm, vt in vita, licet obueniat poſt mortẽ, ſed diminutio non, vt dixi in l.in rõne. & ar. hic ante fi ibi: (ſicuti conditio, &c.) & s̃.eo.l.pœnalis. ibi (nã & ſi ita &c. In princ.l.ibi. (hr̃s creditori extitit.) ſub. & tpe mortis tñ erat in peculio. ꝙ ſufficiebat ad ſoluendũ hoc debitũ teſtatoris, poſt mortẽ peculiũ diminutũ eſt, & nõ ſufficit, q̃ritur an iſta diminutio noceat legatarijs, & quidã dixerunt. ꝙ debet inſpici tp̃s aditæ hr̃ditatis q̃tum tunc erat in peculio, qđ iuriſc. reprobat dicens dẽre inſpici q̃tum erat tpe mortis, & ſi tunc tñ erat qđ ſufficeret, cõputat̃ in patrimonium, licet poſtea ſit diminutus, nã ſi extraneus tenebat̃, & tpe mortis erat ſoluendo, & poſtea efficitur non ſoluendo, non nocet legatarijs. Idẽ dẽt eſſe in hr̃de qui erat debitor ex perſona ſui ſerui, non ergo inſpicitur diminutio ꝯtingens poſtea. ſed qd econtierſo, ſi tpe mortis peculiũ non ſufficiebat, & poſt mortem fuit auctũ? Rñdet̃ ꝙ eodem mõ dẽt fieri ꝯparatio ad alium ex̃neum qui eſſet debitor hr̃ditarius, & tpe mortis eſſet non ſoluendo, q̃ poſtea efficeretur ſoluendo: qa augeretur patrimoniũ. Idem dẽr eſſe in hr̃de qui erat debitor peculiaris, ſi peculiũ auctũ fuit. Sed aduerte, qa ſi hr̃s eſſet debitor ex ſua perſona. ẽt ſi nihil hr̃et in bonis tpe mortis, vel poſt, nihilominus q̃titas debita augeret patrimoniũ, quia ſibi ipſi bene videbat̃ ſoluendo. l.q̃rebatur. j̃.eo. & d.l.Neſennius.§.fi. hoc voluit hic gl. licet aliquantulũ obſcurè. ſed pone ꝙ dñs tenebatur teſtatori actio. de peculio in x. & alteri in alijs x. & in peculio tpe mortis erant x. tñ, an dicta x. computantur in hr̃ditate teſtatoris, vt eam augeant? vr̃ ꝙ non, ſed ꝙ eſſent diuidenda inter vtrunq; creditorem. Contrarũ rñdetur, quia põt iſte dñs hr̃s alium creditorem præuenire, & ſibi ipſi tanquam hæredi vnius creditoris ſoluere, & potior eſt condõ præ-

uenientis: imputet ergo ſibi ſi non fecit. & hoc vult verſ. (qd ergo.) Cætera dic vt in gl. q̃ nihil plus boni ꝯtinet, qđ aũt hic dr̃ de augmento, intelligit Ang. ſi ſuperueniat añ ꝯputa. Fal. inità inter hr̃dem & legatarios, ſi verò poſt ꝯputationẽ, & detractũ. non attenderet̃ nec iteratẽt ꝯputatio, & detractio fcã, qđ placet allegat l.fundũ Cornelianũ. de noua. melius alle. C. de tranſa. l.cãs. & l.ſub p̃textu, vbi negotium deciſum non reſtauratur ex nouo reſcripto, vel nouis inſtrumentis, ſic nec ex nouo augmento.

ADDITIO.

a Et ideo aduerte, quia diminutio patrimonij non præſumitur niſi per diminutionem allegantẽ probetur, vt egregie tradit Ang.conſ.173. Et quid ſit diminutio, vide per eundem in conſ.172.

1 *Libertas ſi per fideicommiſſum vel directò relinquatur poſt tempus Falcidia quæ veniret detrahenda de ſeruo, ſi relicta non eſſet, detrahitur de commodo medij temporis.*

1 §.Is qui in bonis. †Si libertas per fideic. vel directò relinquat̃ poſt tp̃s Falc. quæ veniret detrahenda de ſeruo, ſi relicta non eſſet, detrahitur de ꝯmodo medij tpis. In tex. ibi, (remanere) i. ſolui, vel reſtitui per legatarium, q̃ habuit. ſed ꝯ, ꝙ imò ſit detrahenda de ſeruo cum tradat. l.ſed ſi non ſeruus.s̃.eo. in §.fi. Sol. ibi fuit relicta ſub condõ. vel in diem incertã, & ſic erat dubiũ, an libertas eſſet cõpetitura uel non, hic in diem certũ, & ſic non erat dubium. In tex. ibi, (aut ei ꝓperaret.) ꝯ hũc tex. opp. fortiter de l.ſi poſt mortẽ. in fi. de le.j. vbi ſi relinquo tibi ſeruũ, & eidem ſeruo relinquo libertatem in diem certam, vel poſt mortem tuam, relictũ de ſeruo tibi factum non valet, hic innuit ꝯtrium. Sol. dico. ꝙ hic non debet hoc arg. ſumi, & debet intelligi iſte tex. ſm illum, ꝙ legatum proprietatis non valeat, ſed hr̃s non poterit quartã detrahere, licet apud eũ ſit remanſutus, ſed de ꝯmodo medij tpis. nec video quõ aľr poſſit ſolui hoc contrarium, de quo etiam ibi feci mentionem.

§.Stichum. Si legatum ſcm̃ dño non ſit defalcabile, detrahit Fal. de legato fcõ ſeruo ſi ſit defalcabile, ſic econuerſo. In tex. ibi, (redimere) hic rñde, & expone, i. debes ei dare, vel retinebit de pecunia quartam, q̃ erat detrahenda de ſeruo, & de ipſa pecunia ſic s̃.eo. l.plane, & l.Iulianus.

1 *In Fal. computatur etiam id quod fuit datum inter viuos cum hac conditione, quòd in eam computaretur.*

2 *Pater poteſt filio ſuo conſignare legitimam ſuam, & actualiter tradere hoc pacto, ꝙ non poſſit plus petere, & computatur, licet non capiatur ab ultima voluntate, & quid ſi non diceretur expreſſè, ſed donauit.*

1 §.Sæpius euenit. †In Fal. ꝯputatur ẽt id qđ fuit datum inter viuos cũ hac condõne,

a ꝙ in eã ꝯputaret̃. h.d. & ſp allegatur ꝙ pater põt filio ſuo conſignare ſuam lĩmam, & actuaľr tradere, hoc pacto, ꝙ plus nõ poſſit petere, & ꝯputat̃, licet non capiatur ex vlt. volun. ſed ſi nõ diceretur expreſſè, ſed donauit, non valuit a prin. donatio, quia fcã emancipatio, vel ꝓp benemerita, & ſic cenſetur eſſe aductitia, & valet iuxta no. C. de collat. in l.ſi donatione, & tunc non ꝯputat̃ in lĩmam. ideo dr̃ ꝙ Accurſius qñ emãcipauit filium, & ſibi donauit in præmium emancipationis, dixit expreſſè ꝙ volebat in lĩmam cõputari, aľs non fuiſſet ꝯputata. l.ſi qñ.§.fi.C. de inoffi. teſt. facit l.ſi uero.§.ſi ſeruus. verſ. cæterum. de bo.li. Si aũt a prin. fuit inualida. quæ erat in pt̃ãte, tñ morte cõfirmatur. l.donationes. C. de dona. inter vir. & vxo. tunc quia habet vim legati ꝓp vigorem quem aſſumit poſt mortẽ, computatur in lĩmam, licet non fuerit dictum expreſſè, ſicut & legata l.filium quem ſm vnã lect. C. fam. erciſ. requiritur tñ ad hoc, vt teſtm̃ valeat, ꝙ aliquid relinquat iure inſtõnis, & no. in gl. in ſimili q.l.3.§.ſed vtrum. de mino. alias diceretur præteritus non obligare do. ſibi facta: quia prætentus eſt, qui nec eſt inſtitutus, nec exhæredatus, & ſic ſuccedit in totum ab inteſtato, nec eſſet tractandum de computatione, & vide Bar. j̃.eo.l.in quartam, vbi de hoc art. per eum. In tex. ibi, (dediſſet) i. donaſſet, hoc pacto ꝙ in Falc. ſibi computaret ſm glo. & bene aliàs cum non iure hæreditario capiat, non imputaretur. In tex. ibi, (dodrante.) i. lxxv. In tex. ibi (nihil aliud.) id eſt de illis lxxv. non poterit aliquid detrahere licet nihil aliud habeat iure hæreditario.

LEX LVII.

1 *Cum legatur vni vt ad alium perueniat, inſpicitur perſona illius penes quem debet remanere, non primi legatarij, ſi de Falcidia detractione dubitetur.*

1 CVm dotem. †Cum legat̃ vni vt ad aliũ perueniat, inſpicitur perſona illius penes quem debet remanere, nõ primi legatarij, ſi de Fal. detractione dubitetur. hoc dicit. & ſic videtur hic caſus, ſi bona iure legati alicui relinquantur, & rogetur diſtribuere inter pauperes, hæres a primo legatario Falc. non detrahet, licet non ſit priuilegiatus, quia debet inſpici perſona pauperum,

a ad quos finaliter ᵃ debent peruenire, qui ſunt priuilegiati, vt in auth.

ADDITIO.

a Finaliter. in hoc art. vt breuiter concludamus, vide Soci. conſil.140. vbi proxime examinat hanc quæſtionem.

auth. ſi&r.C.eo.In tex.ibi,(non hēt l.Fal.)videbatur ꝯtrium:quia ille primus legatarius non capit ut creditor, ſed ut legatarius, licet ſi fuiſſet relicta vxori, clarum eſſet ꝙ non hēt locum, quia caperet vt creditrix,niſi in commodum repſentationis.l.j.§ ſi debitor.ſ.eo.ſed ſtatim reſpondet ꝙ non inſpicitur perſona interpoſiti.i.legatarij,ſed vxoris gl.opp.fortiter.de l.a §.idē Iulianus quærit.de dote prælegata,ubi detrahitur de primo legatario, & id quod deficit ad integram dotem vxor poteſt petere act.de dote,gl.vult ꝙ eo.modo intelligat hic,& ſic non hēt locum Fal.cū effectu,ſed hoc vē ꝯ mentem.l.iō alij dñi ꝙ hæc l.corrigit illam, vt vitet circuitus,vel dic ſm eos,aut interponitur de voluntate mulieris,& hēt locum hæc lex:qa cenſetur factum mulieris: aut ſine uoluntate,& habet locum l.ꝯtria,ſed in q.quā poſui de pauperibus,non haberet locum l.contraria,& hæc diſtinctio, quia non eſſet ſuccurſum per actionem ex contractu.

L E X LVIII.

Legis Falcidię. Beneficium l.falc.non perditur lōgo tempore.h.d.ſed nec longiſſimo,ſi p modum excep.proponatur.l.purè,in fi.de do.excep.ſed ſi p modum agendi,ut in caſu l.lineam.ſ.e. bene tolleretur longiſſimo tempore,per legem ſicut.cum ſimili.C.de præſcrip.30.ann.

L E X LIX.

a *Beneficium quot modis ſumatur remiſſiuè.*

a BEneficio. †In hac l.cum præcedenti no.ſm Bart. ꝙ facultas detrahendi fal.dr̄ bñficium per quod dicit ſe de facto reſpondiſſe,cum ſtatutum diceret ꝙ ſi aduocatus acceptat aliquod beneficium, ſit priuatus beneficio aduocationis:quidā acceptauit commiſſionem,ſm quā de qualibet libra habebat detrahere 12.denarios, a ꝙ videatur acceptare beneficium,& ſic incidat in pœnam. a ſumitur autem beneficium multis modis, quod dic per Archi. in c.gratia,de reſcrip in 6.

A D D I T I O.

a in pœnam.Intellige ſi munus iudicandum plus tribuat commodum ꝗ oneris,qa tunc poterit cenſeri beneficium.ar.l.quæritur.ſ.de ſtat.ho. ſecus ſi haberet plus oneris,quam commodi,quia non poteſt dici beneficium,ut per Ang.hic,& quo modo capiatur beneficium,uide per gl.in c.j.de reg.iur.in 6.& facit pro opin. Ang.quod uoluit quidam Doct.in conſilijs Soci.152.ꝙ munus iudicandi maxi mè in pœnalibus,& inter ciues per forenſem eſt onus,licet habeatur 10t pro libra pro executione.

L E X LX.

Cum pater. Prælegata relicta impuberi,ſicut ſibi non imputantur cū Fal.ita nec eius ſubſtituto pupillari.h.d.In ꝯtrium videbatur:quia alia ratio erat in ſubſtitutum ſibi imputabatur: quia capiebat non iure hæreditario, ſed prælegati.ſ.eod.l.quod autem,ſed ſubſtitutus pup.capit iure hæreditario,tanquàm in hæreditate pupilli conſiſtentia; ſed certe non capit ut hæres primi teſtatoris principaliter,ſed ut hæres pupilli,& ſic debet gaudere eodem beneficio quo pupillus, ſed ipſe pupillus non habebat ſibi imputare in fal. ergo nec hæres ei[a], intelligo tamen quantum ad legata relicta in primis tabulis, & in illis locum habet ratio ſupradicta, ſed quantum ad relicta in ſecundis tabulis videtur contrarium:quia ius deſalcandi in illis non incœpit competere pup. ſed incœpit in perſona ſubſtituti, licet in contrarium faciat l.in ratione.§.quod uulgo,in fi.ſ.eod. vbi etiam illa relicta cenſentur a pup.ſub condi.relicta, ſed verū eſt ut contribuantur adinuicem,tamen nūquam a pupillo poſſunt deberi,ſed incipiunt deberi in perſona ſubſtituti. In tex. ibi.(hæred.)ideſt cohæredi.

1 *Quod hæres plus ſoluit in pœnam contumaciæ legatarijs non nocet.*

2 *Statutum ſi dicat,ꝙ negans maleficium,& conuictus condemnetur in duplū, & aliud ſtatutum dicat,ꝙ ſoluenti intra decem dies remittatur quarta pars & aliquis quia negauit maleficium fuit condemnatus in duplum,& poſtea vult ſoluere condemnationem intra decem dies, ꝙ in illo duplo quod ſoluit propter negationem non gaudeat beneficio alterius ſtatuti diminuentis quartam,ſed ſolum in originali pœna maleficij.*

3 *Quando legatur res aliena ſcienter non tenetur hæres redimere maiori pretio quàm ualeat,& ſi dominus non vult uendere,liberatur ſoluendo legatario iuſtam æſtimationem.*

1 §.Legato petito. †Quod hæres plus ſoluit in pœnam contumaciæ legatarijs non nocet.h.d.idem ſi ſoluit uoluntariè,cum ſoluere nō teneretur, h.d.l.ſeq.iſte tex.poteſt intelligi duobus modis.primo,quòd iſta quantitas quæ ſoluitur loco pœnæ pp iuſm in litem,non defalcetur, & ſm hoc facit in argumen.Si ſtatutum dicat, ꝙ negans maleficium, & ꝯuictus ꝯdemnetur in duplum, aliud ſtatutum dicit, ꝙ ſoluenti intra decem dies remittatur quarta pars,& aliquis quia negauit maleficiū,fuit ꝯdēnatus in duplū, poſtea uoluit ſoluere ꝯdēnationem intra x. dies. ꝙ in illo duplo ꝙ ſoluit pp negationē nō gaudet beneficio alterius ſtatuti diminuentis quartā.ſed ſolū in originali pęna maleficij. Secundo mō poteſt intelligi vt illud nō poſſit cōputare aduerſus alios legatarios ad detrahendum alijs Fal.quia non ſoluit ut legatū,ſed vt pęnā ſuę contumaciæ, & ſic dēt ſoluere de ſuo, & ſic vr ꝙ ēt ſi cōfecit inuentariū, nō prodeſt ſibi quominus teneaī ſoluere ſi nihil reſtat 3 in hæreditate ſolutis debitis,& legatis.† Vltimo no. in le.ſeq. ꝙ qñ legatur res aliena ſcienter,nō tenet hæres redimere maiori pretio ꝗ ualeat,& ſi dominus non vult uendere, liberatur ſoluēdo legatario iuſtam æſtōnem.ſ.de leg.3 l qui concubinam.§.fi. & l. non dubium,in fi.& ſi ꝯ facit,non nocet alijs legatarijs.

L E X LXII.

5 *Debitum duorum reorum credendi,uel debendi ſociorum eſt commune pro portionib.ſocietatis,& in hæreditate cuiuslibet eorum computatur, uel de ipſis deducitur pro dictis portionibus, ſed ſi non ſunt ſocij, dicitur eſſe illius qui ſoluit,uel cui ſoluitur,& interim eſſe in pendenti.*

2 *Si unus ex ſocijs ſoluit in totum, uel pro parte repetit a conſocio pro parte tangente.& ſi uni ſoluatur,communicat per actionem pro ſocio. Quid ſi non eſſent ſocij,ſed debitum eſſet contractum ex cauſa onerosa.*

3 *Pactum factum cum uno ex reis credendi an noceat alijs.*

1 IN lege Falcidia. †Debitū duorū reorū credendi uel debendi ſociorū eſt cōe p portionib.ſocietatis, & in hēditate cuiuſlibet eorū ꝯputatur,uel de ipſis deducit pro dictis portionibus,ſed ſi nō ſunt ſocij,dr̄ eſſe illius q ſoluit,uel cui ſoluit,& interim eſſe in pēdēti.h.d.& eſt melior l.quæ allegeī in mā duorū reorū,& Bar. facit magnū feſtū de ea: qa peā tolluntur multæ ꝯrietates. venio ad caſum.In tex.ibi(ſocij ſint in ea re.)i.in illa oblōne,vel oīum a bonorum,ut no.gl.in l ſi [a] duo.in prin.ſi quis cau. per quam declarantur oēs leges facientes mentionem de duobus reis ſocijs. 2 †In tex.ibi(in utriuſq. bonis.)ideſt cuiuſuis,quia illius cui ſoluitur,uel de illis qui ſoluunt, quod intellige qñ ſunt rei debendi ex cā lucratiua, ut quia ſtipulatio fuit interpoſita ex cā don.vel fuit factū legatum a duobus hæredibus alternatiuè uel duobus legatarijs ſilr alternatiuè data electione hæredi, quibus caſibus ſunt rei debendi, uel credendi.l.ſi ex toto.in princ. de leg.1.& de leg.3 l.ſi Titio aut Seio. nam dictis caſibus non repetit partem b a correo qui ſoluit [b] totum,licet gl.in d.l.ſi Titio.dicat ꝯriū, iō reputatur illius tm̄ ſoluentis,& de illius hæreditate tm̄ deducitur.eꝯ ſi uni eorum ſoluatur inſolidum,quicquid no.gl.in l.j.de duobus re. ideo in illis bonis tm̄ ꝯputantur, & hoc per iſtam le. ſingularem, qua melior nō reperitur, ſed qñ ſunt ſocij, ſi unus ſoluit in totum,uel p parte,repetit a conſocio pro parte tangente,tꝯ ſi uni ſoluatur cōicat per actionē p ſocio,ideo dr̄ cōe,& in hæreditate cuiuſlibet computatur. Idem ſi non eſſent ſocij, tñ debitū eſſet ꝯtum ex cā oneroſa, vt ſi duo mutuaſſent pecuniam cōem, & ambo inſolidum fuerūt ſtipulati, nā licet poſſit quilibet agere inſolidum, tñ apud eum non remanet, ſed partem reſtituit correo, econtra ſi duo reciperent in cauſam communem, ut in refectione domus cōmunis, ſi unus redderet totam,recuperaret a correo pro parte quam habebat in domum, & eſſet idē quod in ſocijs. Ex his apparet an vni ſoluenti ꝯ correum ſit actio cedenda,& inquantū,nam in caſu quo non repeteret ceſſione non facta,non eſt cedenda, alias eſt cedenda p illa 3 parte quam repeteret,quod dic ut l.Modeſtinus.de ſolu.† patet ēt an pactum factum ab vno ex reis credēdi nocet alijs, nam ſi duo ſocij, vel non ex cauſa lucratiua,non nocet, quia nō pōt alteri præiudicare,ut hic,iuncta l.ſi unus de pac.in prin. ſecus ſi non ſunt ſocij,& ſunt ex cauſa lucratiua.l.ſi duo, de noua. quæ contrariatur l.ſi unus.ſed tollitur per diſtin.huius l.

A D D I T I O N E S.

a Et ibi per Ale.& uide illam gl.in l.4.§.nunc de effectu.ff.de libe.leg. & in l.ſi qs vnt.rem rat.hab.& ibidem Alex.

b At quando correus ſoluens totum repetat pro a parte correo.vide per Bal.in l.j. col.2.C.de duobus reis.

1 *In computatione fal.attenditur iuſtum pretium rerum, ut uideatur quantum ſit in hæreditate,& illud dicitur iuſtum,quod communiter poteſt uendi,non attenta ſingulari affectione,vel utilitate unius.*

2 *Ex præſenti emptione,non ex præterita probatur iuſtum pretium.*

3 *Quando agitur de probando pretium alicuius rei,quomodo ſit formandus articulus.& qualiter probetur.*

1 §.Corpora. †In computatione fal. attenditur iuſtum pretium rerum, vt uideatur quantum ſit in hęreditate,& illud dicitur iuſtum, quod communiter poteſt vendi, non attenta ſingulari affectione, uel utilitate unius. Nec quantum poſſet plus vendi vni quàm alij, nec quantum damnum quis poſſet euitare, nec quātum lucrum incertum poſſet ex ea conſequi.In communi tamen æſtimatione attenditur tempus & locus continuum,non per ſingula momenta. h. d. cū to-a ta l.ſeq.quæ eſt clara,& dicit† Bar.ꝙ deberet ſcribi literis aureis, nec etiam attenditur quantum alias fuiſſet uendita, quia nō ex præterita, ſed ex præſenti emptione probatur iuſtum pretiū.l.3. §.diuus. de iure fiſc. & etiam in iſto §. ſecundum primam expoſitionem gloſſ.in l.pretia. No.tex.ibi, (nec enim delinquendo &c.) & ibi, (eſt enim abſurdum,&c.)qui ſemper allegatur ꝙ propter hæreditatem delatam, non tamen adhuc quæſitā, quia nondum adiuit,non dicitur locupletior, licet habeat ius adeū-

di,q̃a illud dr̄ ius acq̃rēdū,nō q̃ſitū,& tñ eſt quoddā ius forma-
3 le,q̄d ꝑdit̄ 30.ann.ut no.I l.licet.C.de iure delibe.†Vlt.circa ma-
teriam huius l.q̄n agit̄ de ꝓbando ꝓtiū alicuius rei, q̃uo ſit for-
mandus articulus,& alia vide p Doct.maxime Bar. & Bal. in l.2.
de reſcin.vend.& adde,ꝙ ꝓbat̄ ex inſpectione cataſtri q̄tū eſt æſti
mata in publico,ut no.Bart.in l.fi. de fu.naui.lib.11.ubi ēt dicit
ꝙ teſtes p̄nt deponere de credulitate, & ꝙ tñ darēt ꝓ cōi æſtō-
ne ſed ſi non poneretur illa verba pro communi æſtimatione
non ꝓbarent,ēt ſi eſſent 20.q̃a eſſent ſingulares,ut nota.in d.l.2.
a & debent reddere cām dicti,ēt non interrogati,ᵃ aliâs non ꝓbant,
q̃a hoc non ꝑcipit̄ ſenſu corporis,ſed iudicio intellēs,& p diſcur-
ſum rōnis,iuxta no.in c.cum cām,de teſta.& p Doct. in l. ſolā.C.
de teſt.ita no.Bar.in tracta.de teſta.& in d l.1.iō melior & clarior
modus q̃ ſit,eſt,ꝙ iudex ponat q̄ſtōnem,ſicut ſolet fieri in aliis q̄
iudicio intellectus ꝑcipiunt̄,q̃a committunt̄ peritis in arte.l.cō-
parationes.C.de fid.inſt.nec colli̇t iuſtum p̄tium,q̃a fuerit ſubha
ſtata,& nullus obtulit vltra c. maxime ſi ualet plus.l. ſi quos.C.
de reſcin.ven. niſi ſtatutū dicat,ꝙ det̄ plus offerēti,q̃a reputabit̄
b vēdita iuſto p̄tio,ᵇ vt ſtatutū aliqd operet̄,& vēditio nō reſcin-
dat̄,niſi eſſet magnus exceſſus,q̃a p̄ſumeret̄ fraus,arg.ī le.loēs.§.
Lucius,q̄ in frau.cre.Vltimo adde ꝙ ex q̄titate fructuū q̄ ꝑcipiū
tur colli̇t iuſtū p̄tiū.l.ſi fundū p fideic.in p nn.de le.3.&l.ſi fundū.
de reb.eo.Adde ꝙ eſt attendenda qualitas intrinſeca, ut in le.ſi
ſeruus,de cond.fut.& q̄tum poſſet uendi homini ſcienti illā qua
litatem,ut no.gl.in l.inter mortis,de don. cau.mor.

ADDITIONES.

a Non interrogati.Adde ut per Bellameram concluſione LXIIII.de teſti.incipien-
te.Compoſitione teſtis nuda.
b Iuſto pretio.In hoc uide hic Alex.de Imo.

LEX LXIIII.

a *Si ſtatutum Bononiæ diſponat quod de ſalariis doctorum detrahatur tantum pro opere ſancti Petronij, & aliquis ibi ſe conducat, & uelit habere quinquaginta ſine detractione, quod officiales ſtudij non poſſint derogare ſtatuto directo, ſed poſſunt adhibere talem modum ut det tantum plus quantum detraheretur de ſalario.*

1 SI in teſtamento. †Lex iſta legitur duobus mo-
dis,primo ſi lego tibi x. & tan
tum plus q̄tum hæres poſſet detrahere pro falcid & hæres
poſſit detrahere xv. ut uideantur tibi legata 25.& iſtud no-
cebit aliis,quia contribueret̄ iſtud legatum cum aliis, ut detra-
heretur falci. non autem hr̄di quominus fal. detrahat.ſecundo
modo legitur,ſi lego 10. & quantum hæres poſſet detrahere de
iſtis 10.& ipſe poſſet detrahere quartam.ſ.duo cum dimidio, vi-
deantur legata 12.cum dimidio,& illa deſalcabuntur, & detra-
hentur tria,& quarta pars dimidii,non autem intelligitur p iſta
uerba hæres prohibitus detrahere,quia nec poſſet.† & eſt argu.
a ſm Ang.cum ſtatutum ſit Bononiæ:ꝙ de ſalariis Doctorum de-
trahatur tm̄ pro opere ſancti Petronij,& aliquis ibi ſe conducat
& velit habere quinquaginta ſine detractione, certe officiales
ſtudij non poſſunt derogare ſtatuto directo,ſed poſſunt adhibe-
re talem modum ut dent tm̄ plus quantū detraheretur de ſala-
rio,& ēt de illo pluri detrahetur,& ſic faciat taliter, ꝙ punctua-
liter ad manus eius perueniant quinquaginta.

LEX LXV.

Si fundus. Valet legatum ſpeciei ſub conditione dandi
tantam quantitatem,quantam ualet illa ſpe-
cies,quia continet utilitatem,non ſic ualeret legatum quantita
tis,quia tantum daret,quantum acciperet.

LEX LXVI.

Circa legem. Legatum quantitatis in diem uel ſub
condōne,dr̄ eſſe tanto minus quantum
eſt interuſurium medii tp̄is,item æs alienum præcedit legata,&
do.ca.mor.h.d.cum primo concor.l.in lege fal. non habetur.ſ.
eo.& l.fi.§.licentia.C.de iure delib.

LEX LXVII.

a *Si fiat donatio ultra quingentos aureos ſine inſinuatione, & expenſa gabellæ uel alia eſt tanta quantum excedit donatio quingent. an remanebit donatio in quingentis.*

1 QVoties. †No. ſingulariter ſi lego 20.ei qui nō pōt
capere niſi 25. primo ducit quartam pro
fal.& ſic 5.& quia totius reſidui capax reperitur totū
capiet, nec alia fit detractio ratione incapacitatis,
ſed ſi primo fieret prima detractio de 5. pp incapacitatem ſiēda
2 eſſet alia pro fal.quod iſta l.prohibet.† vnde dicit Bar.per eam,ſi
fiat donatio ultra quingentos aureos ſine inſinuatione,& expē
ſa gabellæ, uel alia eſt tanta quantum excedit donatio quingēt.
remanebit donō in quingentis p hāc l.ſed ſi primo detraheret il
lud ultra tanq̄ inutilr̄ donata,ſoluenda eſſet dicta expēſa de reſi
duo.ſed ꝯ dictū ſuū facit, ꝙ primo fieri dēt deductio eius qd̄ in
utiliter dona.ſ.e.l.in quantitate,in fi.Sol.iuſtinendo.Bar.ibi qui
inutiliter,q̃a ultra uires patrimonij,& ſic hr̄ pro non facto, cum
vltra uires non poſſit legare,hoc no.& ēr Bar.loquitur qn̄ inter
uires,tñ propter condōnem ꝑſonæ cui legabat̄ uel non propter
ſeruatam ſolennitatem inſinuationis reddebatur inutile. Item
ꝯ,qu a ſtatutum loquens de gabella ſoluenda de donatione,dēt
intelligi de ualida.l.4 §.condemnatum.de re iud.ergo primo de
bet deduci illud in quo erat inualida. Solu. non vr̄ quis donaſſe
niſi id,quod reſtat deductis impenſis, ſed in illo donatio eſt uali
da: ſed quid ſi in caſu huius l.non poterat capere niſi x. & legata
ſunt 20.tex.vult ꝙ primo detrahantur v.pro fal.poſtea alia v.q̃a
ultra id quod capere poteſt,& ſic reperiet̄ fal. detracta de legato
inutili,com̄r̄r non deſalcentur niſi utilia legata. cogita.

LEX LXVIII.

1 *Legatum alimentorum ad vitam,relictum,& etiam legatum vſuſfru.ſubijciuntur falc.& reputantur aſcendere ad tantam quantitatem quantum poteſt comprendere tempus uitæ,habita conſideratione ætatis.*
2 *Si ſtatutum vult ꝙ de legatis ſoluatur gabella ad rationem tot denariorum pro libra,& legata ſint alimenta,uel vſufr. qualiter inſpiciatur quāta quantitas ſit legata.*
3 *Legatum alimentorum patitur falcidiam,niſi eſſet relictum pauperi,quia tūc ad piam cauſam dicitur.*
Differentia inter legatum alimentorum,& vſuſfr.
4 *Cum tractatur de deſalcatione legati,ſi legatarius eſt intra ætatem lx. annorum,non præſumitur illam excedere,poſtquam autem exceſſit, in quacunq; ætate ſit,præſumitur adhuc uiuere quinque annis.*
Non eſt aliquis ita ſenex,quin adhuc poſſit ſperare viuere quinque annis.
5 *Reſpublica licet regulariter ſit immortalis, quia tamen poteſt contingere ꝙ moriatur,ut ſi damnetur ad aratrum,uelut deſtruatur,præſumitur non debere uiuere ultra 30. annos,& intra illos poteſt capite minui.*
6 *Si eccleſia ſit inſtituta poſt mortem alterius, quod iſta inſtitutio dicatur in diē non ſub conditione,& an poterit eccleſia ſtatim adire,& vide num. 7.*
Legata ad pias cauſas,quod non poſſint fieri caduca.
7 *Si papa conceſſit epiſcopo ut aliquam menſæ ſuę poſſit unire capellam deficiēte uel mortuo patrono,illa uerba mortuo patrono,non faciunt conceſſionem conditionalem.*
8 *Aetates quot ſint.*

1 HÆreditatum. †Legatū alimētorum ad vitā
relictū & ēt legatū vſuſfr.ſu-
bijciunt̄ fal. & reputant̄ aſcendere ad q̄titatē q̄tū pōt
ꝯprehendere tp̄s uitæ, habita conſideratione ætatis,
a de quib.hr̄ in tex.h.d.& eſt mirabilis l.non hēt concor.†& p eam
deciditur,an ſtatutū vult ꝙ de legatis ſoluat̄ gabella ad rōnem tot
denariorū ꝓ libra,& legata ſunt alimēta, uel uſuſfr. & ſic opor-
tet videre quāta q̄titas dicat̄ legata, ut recurramus ad deciſionē
iſtius le. dico tñ ꝙ ſi ex poſtfacto apparebit legatarium plus uel
a minus viuere,ſupplebit gabella, ᵃ vel reſtitueret̄ ſicut gl.hic uo-
lunt in fal. ut ſi eſt detracta ꝓ certa q̄titate ex futuro euētu ſol-
uet̄ plus,uel reſtituet̄,ut hic in gl.q̄ incipit,(p̄ſumit̄.)& dixi ſ.eo.
3 l.cū Titio.venio ad caſum gl.ponit caſum.† No.legatum alimen
torū,licet ſit pium,patit̄ fal.ſed non hr̄et hodie locum,ſi eſſet re
lictum pauperi,quia ad piā cām & ꝓ aīa.C.eo.auth.ſi̇t qd̄ olim
nō ꝯſiderabat̄.Itē no.drīam inter legatum alimentorum, & v-
ſuſfr.quia in primo conſiderantur 9.tp̄a,ſi bene inſpicies text.in
ſecundo duo tantum.primum vſque ad ætatem 30. annorum,
nam in quocunque anno intra dictam ætatem reperiatur lega-
tarius qn̄ cedit dies legati,p̄ſumitur uiuere 30.annis, poſtquam
vero exceſſit 30.annum,in quocunque anno ſit 31. vel 32. &c.
non præſumitur uiuere niſi vſque ad 60.vnde ſi erat in 59 præ-
ſumitur viuere duobus,& non vltra.quid ſi exceſſerat 60.hic de-
ficit, quia non ponit quantum præſumatur uiuere, & ſic dica-
mus prout in alimentis,quod præſumatur 5.annis in quacunq;
ætate ſit vltra 60. vt in verſicu.(ab annis 60. &c.ſequitur quod
plus præſumetur uiuere q̄ exceſſit 60. de pluribus annis, quam
qui ipſum non attingit, vt ſi erat in 58. quia non niſi duobus.
gl.nec doct. tangunt, ut ſatis uidetur dubium ꝙ de his quæ hic
dicuntur nulla poteſt reddi demonſtratiua ratio, ſed ſunt om-
nia poſita adhuc tamē minus malum eſt,ꝙ hic ſequatur q̄ quòd
remaneamus ſine prouiſione, & ſic dicerem ſtandum ei quod
dicitur in verſi.(ab annis 60.&c.) quæ autem ſit ratio diuerſita-
tis inter legatum alimentorum,in quo tot tempora conſideran
tur,& legatum vſuſfr.in quo non niſi duo tempora, ponitur in
4 gl.q̄ incipit(& malè,)† Item collige ex hac l. ꝙ ī hac materia cum
tractat̄ de deſalcatione legati, ſi legatarius eſt intra ætatem 60.
annorum,nō præſumitur excedere,poſtq̄ aūt exceſſit, in quacū
que ætate ſit,præſumitur adhuc uiuere 5.annis,& ſic no. bonū
nouū pro antiquis,ut non ſit aliquis ita ſenex, quin adhuc poſ-
5 ſit ſperare viuere 5. annis.† Vltimo no.circa fi.in uerbo,denique
ꝙ licet Reſp.rr̄ ſit immortalis,quia tñ pōt contingere ꝙ moria
b tur,ut ſi damnet̄ ad aratrum,ᵇ vel vt deſtruat̄,p̄ſumit̄ nō debere
uiuere ultra 30. annos, & intra illos capite minuetur, vt hic
in gl.

ADDITIONES.

a Gabella. Adde quod uoluit gl.in l.cum hi.§.modus.ſ. de tranſ.& vide Bal. in d.l.
in §.ſi integra.in fi.
b Aratrum. Adde Bal.in ti.de pace conſtan.in verbo nos Romanorum. Inn. in c.cū
ex iniuncto.de operis no.nun. & in c.graue.de ſententia excom.Bal.in auth.ha
bita.C.ne filius pro patre.

6 In gl.quia præſumitur.† Per hanc l.dixit Bar.in l.hæreditas.de hære.
inſtit. reprobando aliquos, ꝙ ſi eccleſia ſit inſtituta poſt mortē
alterius, iſta inſtō dr̄ in diem, non ſub condōne: quia eccleſia uel
Reſpu.non moriatur, ſed illū moriturū certū eſt ſuperſtite eccle
ſia, vel Rep.& per ꝯñs dictam diē reijciendam de inſtōne, quam
ꝯſtat euenturam, & ſtatim ecclām vel remp. poſſe adire, per illā
l.hæreditas.ipſe tenet ꝯrium per iſtam l. quia pſumitur talē cau
ſaliter debere mori intra xxx. annos, & ſic dēt expectari mors il-
lius, quia poſſet contingere caſus, ꝙ inſtō fieret inutilis ſi ante
mortē illius, eccleſia vel reſpu.deſtrueretur, Bal.in l.extraneum.
C.de hære.inſti.reprehendit ipſum, dicens ꝙ ſua opi.eſt fatua, q̃a
poſito, ꝙ deſtrueretur eccleſia, vel hoſpitale, non deficeret inſtō,
quia ſupereſt Chriſtus, cuius contemplatione cenſetur eccleſia
inſtituta, in Auth.de eccle.tit.§.ſi quis in nomine.pro hoc quod
no.Bar.in l.pater filiū §.tuſculanus, de lega.3. vbi dicit legata ad
a pias cauſas non poſſe fieri caduca.ᵃ per dictam rōnem.verior eſt
7 ergo opi.quam † Bar.reprobat. Idem in ſimili reperio conſultū
per Old.in conſi. 172.vbi tenet ꝙ ſi Papa conceſſit ēpo vt menſę
ſuæ poſſit venire aliquam capellam, deficiente vel mortuo pa-
trono, illa verba mortuo patrono, non faciunt conceſſionē con
ditionalem, quia illum mori certum eſt, ſed menſa nō moritur,
niſi ex caſu ſiniſtro quod non pſumitur, & ſic ſtatim poterit uni-
re.Aduerte tñ, quia in q Bar.qñ eccleſia fuit inſtituta poſt mor-
tem alterius, ꝙ reijcietur tpſ, & ſtatim poſſit adire, procedit qñ il
le non erat inſtitutus, & ſic non fit illi pıudicium, ſed ſi inſtitue-
retur ille, puta vxor quouſq; vixerit, & poſt mortē eius eccle.vel
hoſpitale, inſtō eccleſiæ non pōt ualere iure directo: quia uxor
non poteſt deſinere eſſe hæres, quę ſemel adeundo effecta eſt hæ
res, ſed cōuerteretur in fideic. ut uideatur hæres grauatus reſtitue
re poſt mortem eccleſiæ, ut uerba quæ nunq̃ potuerunt ualere
iure directo, trahantur ad fideic.l.ex facto. in prin.ad Treb. & de
leg.3.l.cum quis §.Seiam. vnde eccleſia non poterit ante mortē
inſtituti petere fideic.ne illi fiat præiudicium, licet hoc fideic. po
tius dicatur in diem q̃ ſub conditione, ita intellige no. per Bal. in
l.extraneum.C.de hær.inſti.reſtat reſpondere ad hunc text. cum
gl.qui facit pro Bar.ſed dic, ꝙ reſp. præſumitur mori ad ſuam vti
litatem, ut tanto minor quantitas reputetur ſibi legata, & ſic mi
norem patiatur Fal.q̃ ſi perpetuò reputaretur uiuere, & ſic lega
tum aſcenderet ad maximam q̃titatem, ſed ad ſui damnū, ut im-
pediatur adire ante mortem tertij, non præſumitur mori, ut in
8 caſu quem Bar.format. † In gl.in uer.(ætate) glo.ponit quatuor
ætates, Doct.dñt ꝙ ſunt ſex.prima ſubdiuiditur inter infantilem
& impſr pupillarem, & ultima ſubdiuiditur inter ſenectutem,
& ſenium, quod dic per Cy.C.de iure delib.l.ſi infanti.& not.gl.
in procœmio Sexti.ſic ſunt ſex ætates mundi. ſ. ab Adam vſq; ad
Noe, ſecunda uſque ad Abraham, tertia uſque ad Moyſen, quar-
ta uſque ad Dauid, quinta uſque ad Chriſtum, ſexta uſque ad fi-
nem mundi, de qua loquitur Euangelium, cum dicit, non præte
ribit generatio hæc, ideſt illa ætas ultima.

ADDITIO.

a An autem legata pia ſic caduca fieri poſſint, ut apud hęredem remaneant, an uero in alium conuertantur uſum, uide per Bar.in l.pater. §. tuſculanus, de leg.3. & in l.3.3.q.6.prin.de ſac.ſanc.eccl.C.& Bal.in l.poſt mortem.pe.col. C. de fideic.& quod no.d.Ant.de But.in c.nos quidem.de teſtamen.

---

2 *Pœna mendacij quæ ſit.*

5 §.Si quis ex hæredibus. † Sicut ſubtrahēs rem hæreditariā perdit Fal
cid.in illa, ita & negans eſſe hæreditariam, ſi de mendacio cōuin
catur.h.d.& etiam perdit beneficium inuentarij, ſi in ea non po
2 ſuit tanquam non hæreditariam, † & no.pœnam mendacij, ᵃ ut
a faciat quem cadere a iure ſuo, hoc caſu, regulariter contra, ut nō
faciat niſi quem in expenſis condemnari, ut no.in procœmio In-
ſtitu.Fallit in pluribus caſibus, qui enumerantur per Bald. in l.j.
C.de fur.in v.col.

ADDITIO.

a Mendacij.Vide in auth.contra qui propriam.C.de non nu.pec. in auth.Item poſſeſſor.C.qui po.in pig. habeantur in l.ſi. de rei uendi. & uſque ad quod tempus euitetur pœna mendacij, uide per Lud.Ro.conſi.55.

LEX LXIX.

Vſufructu bonorum. No.ꝙ ſi legatur vſusfru.
umnium bonorum uxori
quouſque uixerit, & alius inſtituitur, non poteſt dicere uxori, ꝙ
a ſoluat debita ᵃ de vſuſr.& ſibi remaneat integra proprietas, imò
vxor poteſt dicere, ꝙ uendātur bona, & ſatiſfiat creditorib. quia
eſt ſibi minus damnoſum.quid in legatis annuis, uel nō annuis,
uide Bar.in l.ſi.de vſufru.leg.& eſt bonus tex.in l.ſi.§.ſin uerò.C.
de bon.quæ lib.ibi tamen loquitur in patre, qui habet uſumfru.
a lege, nos loquimur quando a teſtatore.

ADDITIO.

a Debita. Adde per eundem Pau.conſi.343

LEX LX.

5 *Hæres poteſt paciſci cum eo cui vendit hæreditatem, quòd teneatur ſoluere integra legata ſine detractione Falcidia, & imputet ſibi emptor.*

POteſt hæres. No.ꝙ hæres pōt renunciare Falc.
poſt mortem teſtatoris, licet non
5 in vita.l.quod de bonis.§ j.ſ.eo. † Item ꝙ pōt paciſci cū
eo cui vendit hæreditatem ꝙ teneatur ſoluere integra
legata ſine detract.Falc.& imputet ſibi emptor.

LEX LXXII.

8 *Si legantur mille pro captiuis redimēdis, & oportuit expēdere quinquaginta in mittēdo ad locū, an deducātur de dicta ſumma, an ſiat ad onus hęredis.*

QVantitas. Not.ꝙ de patrimonio vel hæreditate
deducuntur expenſæ factę per hr̄dem
tanquam æs alienum, ſicut debita in quibus tenebat
defunctus, ſi ſunt facta cauſa uendendi bona hæredi-
taria pro ſatiſfaciendo creditorib.ad qđ l.ſi.§.in cōputatione. C.
1 de iu.del.& ibi uide Bar.quid † de expenſis factis per executores
in diſtribuendo bona, ut ſi legantur mille pro captiuis redimen-
dis, & oportuit expēdere quinquaginta in mittendo ad locum,
an deducantur de dicta ſumma, an fiat ad onus hæredis, uide Io.
And.in addi.in tit.de inſtr.edi.§.nunc uero aliqua.circa ſi.tit.j.in
addi.quæ incipit, hic omnino uide.

LEX LXXIII.

In quantitate. Idem dicit, quod lex in ratione.la 2.ſ.e.
& nu.tex.ibi, (vel ēt minus.) cum ſe.ga
hic eſt caſus de q.quam ibi formauit. Si bona ſunt poſt mortem
in tm̄ diminuta, ꝙ ea quæ reſtant, non ſufficiunt ad legata, nihi-
lominus tenebitur hæres ſoluere de ſuo, nec poteſt conqueri, q̃a
ſi contingeret diminutio ante aditam hr̄ditatem, ſibi imputet
quare adiuit, ſi autem poſt, multò minus poteſt conqueri, quia
per aditionem iam erat obligatus ad ſolida legata, q̃a bona ſuffi
ciebant, & caſus ſuperueniens non liberat debitorem gñis, nec
ob ꝙ nullo teſtō etiam militis debentur legata ultra uires hr̄dita
tis iure iſto.l.1 §.ſi is qui ccec. in ſi. ad Treb. q̃a uires hr̄ditatis in-
ſpiciuntur tpe mortis, non poſt, & hic eſt uerus intellectus huius
tex.ſm Dy.& Iac.de Are.ſed gl.in verbo (ſolida.) aliter intelligit,
ꝙ non bene intelligatur.ſ.non deducta Fal. non aūt ꝙ ſoluat de
ſuo, quod eſt ꝯ iſtum tex.hodie ſi non fieret inuentarium, glo.di-
cit, ꝙ teneretur de ſuo, quod eſt clarum, ſed quid ſi fecit. glo. in-
nuit ꝯrium hic, tenet Bar.in d.l.in ratione.§.tametſi. dic vt ibi di
ſtinxi, an ſuperueniat diminutio poſt aditam hr̄ditatem, vel an-
te, qñ aūt hr̄s recuſaret adire pp diminutionem quæ ſuperuenit,
non pōt cogi adire pp legata particularia, ideo ſutile. dat reme-
dium, ne legata corruant per non aditionē, ꝙ legatarij paciſcan
tur cum hr̄de vt ſic hæres adeat.ſimile ſ.de pac.l.iuriſgen §.ſi.Gl.
hic formant aliqua ꝯria, de l. præcedente, quæ ſolue ut ibi dixi,
nā in diminu.tene pro regula, ꝙ nocet legatarijs, ſed in augmen
to, an eis proſit, loquuntur ꝯria, quia interdum prodeſt, ut in ca
ſu l.cum quo ſ.eo.qñ ſuperuenit ꝙ in facultatibus debitorū hæ
reditariorum.Item qñ ex bonis legatis, vt fructus qui computan
tur in quartam.ſ.eo.l.quod de bonis.§.fructus.Item qñ erant la-
ti tpe mortis.& tunc ēt ſi non ex rebus legatis.l.in lege Falc. pla-
cuit.ſ.eo. Sed circa hoc quæro cū augm̄ ſuperueniens poſt mor
tem quod habuit originem in vita, indiſtinctè prodeſt legatario,
vt non augeantur legata, quare non ita prodeſt filio, vt augeat.
l.ſi patronum.§.ſi.de bo.lib.cum legitima ſit magis debita? Rñ-
deo ſi facis comparationem de legitima, quæ eſt detractio, & ꝯ
uoluntatem defuncti, ad Fal.quæ eſt ſimilis detractio, non obſt.
ꝯrium, ſed concor.nam augm̄ nō prodeſt legitimæ, ut ipſam au
geat.hic non prodeſt Fal.ut ipſam conſeruet, imò perimit, cum
augeat legata, licet non perimat ltīmam, quæ eſt magis debita:
ſed ſi facis ꝯparationem de ltīma ad legata, comparatio non eſt
bona, quia legitima debetur ex quadam obligatione legali, lega
ta aūt ea mera liberalitate defuncti, oblō autem eſt odioſa, nec
ſibi fauendum, vt augeatur, libertas aūt eſt ampliāda, arg.in c.j.
de dona.Item legitima debetur ꝯ uolun.defuncti, legata ſm uo-
luntatem, ergo amplianda, prout uidemus in Treb.quæ eſt fauo
rabilior qoando detrahitur ſm uolunta quàm quando contra,
quod patet, quia primo caſu minus imputatur in eod. ſ.l.Titia.
ſufficit ergo patri ſatiſfeciſſe legis diſpoſitioni, relinquendo legi
timam de eo quod hēbat tempore mortis, quia de illis tenebat
relinquere.l.cum quæritur & l.parentibus.C de inoff.teſta.cum
ergo ſit liberatus, reincidit in obligatione ipſe, vel hęres propter
augmentum ſuperueniens, de quo non habuit cogitare, ſed hæc
ratio ceſſat in legatis, quia uoluntas defuncti fuit ꝙ præſtaren-
tur integra legata.poſito ergo ꝙ ſi Fal.imminebat hæres non te
neretur, durabat tamen obligatio & uoluntas defuncti, hinc eſt
ergo, ꝙ hæres naturaliter tenebatur.ſi ergo ſuperuenit augmen
tum, illa uoluntas ampliatur, quia lex ſibi non reſiſtit.

§.Magna dubitatio. Si in hæreditate eſt debitū
vel creditum conditiona-
le, & tractatur de imponenda Falcid poteſt res dupliciter expe-
diri, vel per cautionem, uel per æſtimationem debiti & crediti,
ſed æſtimatio in legatis conditionalibus locum non habet, ſed
ſola cautio, de legatis verò in diem certam habetur conſidera-
tio, ſicut de puris ſolo interuſurio medij temporis detracto, nec

Pau.de Ca.ij.ſuper inſur. Oo 3 ſit

fit æſtimatio,nec pſtatur cautio.h.d.vſq; in fi. ibi ēt addit vnum.
Si legata excedūt vires hrditatis, primo & ante oia de quolibet
legato detrahit,quatenus ſunt vltra vires,& de reſiduo detrahit
Falc.& ſic duplex fit detractio,& prima fit de oībus ēt priuilegia
tis,ſcda fit tm̄ de non priuilegiatis.ſ. eo.l.ū poſt miſſionem.Cir-
ca primum, & ſcdm caſum q̄ritur de rōne diuerſitatis, quare in
credito vel debito ꝯdōnali reperta eſt duplex via æſtōnis,vel cau
tionis,& in legatis non niſi vna.ſ.cautionis, vt hic in verſ. ſed &
ſi legata.non aūt æſtōnis.j.eo.l. in rōne.& non tñ hr pro puro,
dicit Bar ſe non videre bonam rōnem diuerſitatis. Ange.dicit ꝙ
ſubeſt bona ratio, quia debita & credita conditionalia nō exun
guuntur morte,ſed legata conditionalia ſic,ideo in primis faci-
lius reperitur emptor, quia in illis reduci poſſet æſtimatio quaſi
ad nihilum.Item in primis cuius erit electio? Dic hæredis ſecun-
dum Doct.arg.in l.plerunque.in fi.de iure do.

LEX LXXIIII.

1 *Prælegata quatenus percipiuntur a cohærede, non imputantur in Falcid. niſi fuerit expreſſè dictum, nec id quod datur gratia conditionis implendæ niſi fuerit hæreditarium.*

2 *Quatenus habet quis in prælegatis iure hæreditario, an illud imputetur in Falcidiam.*

1 QVod autem. † Prælegata quatenus pcipiunt a cohrde, non imputant in Fal.
niſi fuerit expreſsè dictū, nec id qđ dat grā condōnis
implendæ niſi fuerit hrditarium.h.d.cum l.ſeq. Pri-
mum dictum intellige reſpū aliorum,ſed reſpū cohæredis a quo
percipiuntur bene computantur in Fal.ſ.eo.l.Neſennius.quate
2 nus † aūt hēt quis in prælegatis iure hrditario, an illud imputet
in Falc.tex.innuit ꝙ ſic,ſed hoc diſtinguitur.j.eo.l.Titia. quæ li
cet loquatur in Treb.locum habet etiam in Falci.vt voluit glo.
in l.Neſennius.ſ.eod. ſuper verbo,a cohærede.in fi.& no.hanc l.
quia & clarius, & melius ponit hanc materiam,quàm alia.

LEX LXXV.

In ſingulis. †Si oēs inſtituti hrditatem adeunt,portio v-
nius non contribuit cum portione alterius,
ſed in ſingulis perſonis rō legis Fal.imponitur,vt ſi legata ab eo
relicta excedant dodrantem ſuæ portionis detrahatur Falc. licet
portio alterius non ſit grauata,ſed ſi alter eorum repudiet, ad al
teram deueniat per ius accreſ. diſtinguitur,an portio grauata ſit
repudiata,& ſimiliter non contribuitur cum nō grauata: ſecus
econuerſo,& ſunt claræ,ſunt tamen principales leges, quæ alle-
gentur ſuper his articulis,dic vt dixi in l.i.ſ.id quod.ſ.eod.& per
Bar.in l.qui fundum.§.cohæres.j.eod.

LEX LXXVIII.

In duplicibus. † Iſta lex idem dicit poīa quod lex in
ratione.ſ.quod vulgò.& breuius,&
clarius.l.ꝙ relicta in ſecundis tab. cenſentur condōnaliter reli-
cta in primis.l quantum vt ad ea inſpiciatur quantitas patrimo-
nii,quæ erat tpe mortis patris,& non augm̄, vel diminutio con-
tingens in vita pup. ſicut ſi verè eſſent relicta in primis tab. vel.
in q̄titate.ſ.e. Alius effectus eſt,vt ꝯtribuant cū relictis in primis
tab.vt ſi inter oīa excedunt dodrantem detrahatur, ſi non aſcen
dunt,non detrahatur,& iſta l.etiam principaliter allegatur.

LEX LXXIX.

Si is qui quadringenta. Iſta l. idem dicit qđ lex
in rōne.§.ſi filio.ſ.e.ti.
in ver. quid tñ dicemus.l.ꝙ ſi vnus ex ſubſtitutis pupillariter re-
periatur grauatus vltra dodrantem ſuę portionis,legatis partim
relictis a pu.& partim a ſe,detrahere pōt Fal. licet alius ſubſtitu
tus non ſit grauatus ſicut ſi ambo eſſent principalr Inſtituti in
primis tab.& ambo adirent hær. ſ.eo.l.in ſingulis.licet ipſe pup.
non eſſet grauatus vltra dodrantem.h.d.& rōnes dubitandi tan
guntur in illo §.In fi.tex.ibi.(ſoluat legata)ſub.integraliter,quia
non eſt grauatus vltra dodrantem.In fi.tex.ibi.(vt caueant lega-
tari.) iſta cautio non committit ipſi pu.ſed ſubſtituto qui poſtea
reperitur grauatus.ideo ſi tutores negligunt hoc facere, ſolus
ſubſtitutus habebit contra eos act.tu.j.eo.l reperitur.

2 *Hæres quando legatum eſt indiuiduum, an debeat tradere inſolidum proteſtando de parte æſtimationis, an uero non teneatur tradere niſi illa pars realiter ſoluatur uel offeratur.*

3 *Forma dat eſſe rei, & non dicitur data forma quouſque opus ſit conſummatum.*

1 §.Quædam legata. †Idē dicit iſte §.cū l.ſeq.qđ l.j.
§.ſi vſusfr.ſ.e.ꝙ qñ legat ali-
quod indiuiduū,vt ſeruitus pdialis vel aliqđ ſcm̄ ꝯſiſtens ex ma-
teria, & forma cū forma ſit indiuiſibilis de ipſo legato nō detra-
hit Fal.ſed de æſtōne eius,ſecus ſi ſit,ſeruitus pſonalis vſusfr. qui
eſt diuiſibilis.h.d.q d aūt ſi eidē perſonæ legat fundus, & eidē via
2 per aliū fundū? dic vt ſ.e.l.ſi fundus.† No.gl.in verbo,(denuncie
tur.) q̄ vult ꝙ hrs qñ legatū eſt indiuiduū, dēat tradere inſolidū
proteſtando de parte æſtōnis.Doc. dñt ꝙ non tenet tradere niſi
illa pars realr ſoluatur,vel offeratur per tex.in li.qui dicit ipm̄ eſ-
3 ſe tutū exc.doli.niſi ſoluat.† Vlt.no.& ip allegat, ꝙ forma eſt,q̄
dat eſſe rei,nec dr data forma quouſq; opus ſit ꝯſummatum.fa-
cit de verb.ſign.l.rei appel §.operæ.& l.mulieris.§.res abeſſe. Ad
contrarium formatum in glo.de l.& ſi non ſint.§.quid ergo, dic
vt ibi no.in l.ſ.§.j.de verb.oblig.

LEX LXXX.

1 *De dote prælegata non detrahitur Fal.quia non capitur ut legata, ſed vt debita, nec de rebus in uita donantis ad uſum mulieris, cum illa ad eam pertineant ex donatione non ex cauſa legati.*

2 *De legato dotis quando poſſit detrahi Falci.*

3 *Veſtes quotidianæ quas maritus facit uxori ipſa remanēte uidua, penes eam debent remanere ultra dotem.*

4 *Maritus tenetur ad omnia onera non ſolum quę conſiſtunt in cibo, & potu, ſed etiam in veſtibus non pretioſis.*

SI vſusfructus.

1 §.Dos legata. †De dote plegata non detrahitur
Fal.qa non capit vt legata, ſed vt
debita,nec de reb.in vita donātis ad vſum mulieris, cū illæ ad eā
pertineant ex donatione non ex cā legati. h.d. primū dcm̄ intel
2 lige qñ mulier p inſtrm̄,vel teſtes pōt pbare dona.dotis. † ſi aūt
alr non poſſit pbare q̄ per ꝯfeſſionē mariti factā in teſtō, vel co-
dici.vxore abſente,& nullo p ea recipiente,tale legatū licet ſcm̄
tanq̄ de debito,non eſt priuilegiatū, ſed idē iuris eſt in eo, qđ in
alijs,tā quo ad Fal.q̄ quo ad alia p l.vxori,& ibi oīno uide Bart. ſ.
de aur.& arg.leg.& qđ iſte no.in l.cū qs §.codicillis.de leg.3.ſed
ea pñte, vel alio p ea recipiente, talis ꝯfeſſio pbaret numerōnē
dotis,& eſſet idē q̄ qđ in alijs primis caſib.per not.in d.§.codicillis.
ſed ēt in caſu præce.licet ꝯfeſſio non faciat plenam probōnem,
facit ſemiplenā q̄ ſufficeret cū vno teſte,ut no.Bart. C.de ſur.l.j.
3 Per ſm̄ dictum deteriatur.† ꝙ veſtes quotidianæ quas maritus fe
cit vxori ipſa remanente vidua penes eā debent remanere vltra
dotē,quia in illis tenuit donatio: imò non eſt donatio,ſed debiti
ſolō, qa tenet ad oīa onera non ſolū q̄ ꝯſiſtunt in cibo, & potu,
ſed ēt in veſtibus,non ſic de pretioſis.uide de hoc att.Bar.in l.pe.
ſol.matri.vbi recitat plures opi.& huic uidetur acquieſcere.

LEX LXXXI.

1 *Debitor ſibipſi ſemper dicitur eſſe ſoluendo inſolidum, ſed quo ad alios æſtimatur quantum ab eo exigi poteſt, & quod reſiduum eſt, æſtimatur quantum uendi poteſt.*

2 *Si quis non habeat in bonis niſi nomen debitoris, qui teneatur in cccc. & legauit illi liberationem, & alij legauit cccc. qualiter fiet diuiſio iſtius debiti inter ipſum debitorem, & alium legatarium & hæredem.*

3 *Quid ſi teſtator non habet niſi unum fundum quem leget Titio, & centum Sempronio.*

1 QVærebatur. †Debitor ſibiipſi ſp dr eſſe ſoluē-
do inſolidū, ſed quo ad alios æſti-
mat q̄tū ab eo exigi pt,& qđ reſiduū eſt,æſtimat q̄tum
2 uēdi pt.h.d.vſq; ad l.ſi creditor.† Bar. primo format
q.de illo q nō hēbat in bonis niſi nomē debitoris,qui tenebat in
cccc.& legauit illi liberōnem,& cuidā legauit cccc.qualr fiet di-
uiſio iſtius debiti inter ipm̄ debitorē ex una parte, & aliū legata-
riū,& hrdē q dēt hre quartā vſq; ibi(licebā.)ibi anteq̄ ſoluat, p-
mittit unā rſam vſq; ibi(quare.) ibi tertio loco ex illa rſa decidit
tres caſus diuerſos a pdicto,vſq; ad §.cum igit.primus eſt ſi nō le-
gaſſet illi liberōnem,ſed duntaxat legaſſet alteri illud nomē uſq;
ibi.(ſed cum debitori.) ſcds econuerſo ſi nihil legaſſet alteri, ſed
duntaxat illi liberōnem uſq; ibi. Idē q̄ erit. Tertio quid iuris eēt
ſi a teſtōre uiuēte fuiſſet liberatus per accep.ex do.cau.mor.vſq;
ad uer.(cū igit.)ibi ponit quarta pars prin. in qua redit ad q.for-
matā in prin.& illā ſoluit diſtinguendo tres caſus.primus eſt, qñ
ille debitor eſſet in totū ſoluendo.ſcds eſt,qñ non poſſet ſoluere
niſi centū.tertius qñ nihil.Ex his patet ꝙ prima glo.q̄ dicit ꝙ iſta
l.non ponit niſi duos caſus principales,unū qñ debitori eſt reli-
cta liberō,& idē debitū eſt alteri relictū: ſm qñ illi ſoli relicta eſt
liberō,non bene dicit,qa imò ponit tertius,qñ illi non eſt relicta
liberō,ſed illud nomen eſt relictū alteri, ut hic in uer. (quare cū
3 nomen.)† Et dicit Ang. p hanc l.deteriari ſi teſtōr non hēt niſi
vnum fundū quē legat Titio,& centū Sēpronio, ꝙ iſte Titius nō
hēbit integrū fundū,imò debet diuidi inter ipm Semproniū , &
hrdem pro Fal.ſi pōt eā detrahere,qa nō ſit prohibitus,uel ſi nō
pōt,inter ambos legatarios,licet ꝯnum uideat.Bal.no.in l.ſi cer-
tatū §.ſi ꝙ qñ vni legat ſpēs,alteri q̄titas, legatarius q̄titatis non
pōt ius aliqđ ptendere in legato ſpeciei per l.ſi fideicommiſſorū,
vt in poſſ.l.ſed Ang.dicit hoc verum ſi hrditas eſſet ſoluēda ad v-
trunq; legatum,quo caſu poſſet dubitari,vtrū legatarius quanti
tatis hret hypothecā legalem in fundo legato , & eſt dicendum
ꝙ non,ex quo ex alijs bonis pōt ſatisfieri,ita intelligat l.j.C.cōia
de leg.quæ dicit oīa bona eſſe obligata, ut intelligatur præter il-
la quæ ſunt ſpecialiter legata,ſed qñ hrditas non eſt ſoluēdo , ad
vtrunque,ſecus eſt per hanc l.de qua Bal.ſm eum non habuit re
cordium . nam legatū liberationis reſpū debitoris cui legata eſt
liberatio , reputat legatum ſpeciei,ſed alius legatarius dr legata-
rius quantitatis . non enim legauit illud nomen debitoris , quia
tunc

tu nc vterque eſſet legatarius ſpeciei,ſed legauit quadringēta in genere,vt patet in prin.& tñ vult ꝙ cōcurrat cum legatario ſpeciei.hoc tene mēti,quia non ita alibi reperies,& ſine dubio iſta lex multum facit pro eo,& ſubtiliter ſciuit eam inducere, vide in l.ſi quis teſtamento,de leg.j.& quod ibi dixi.

L E X LXXXIII.

Si creditor. Si debitor peculiaris ſuccedat creditori,i cōputatione Fal.inſpicit̄ q̄ntīs peculij q̄ erat tpe aditæ hrḋitatis.h.d.intellige qñ tunc erat maior ꝗ fuiſſet tpe mor.creditoris.ſi aūt minor,inſpiceret illa q̄ erat tpe mor.ita ſoluitur ꝯnū gl.de l.cū quo.ſ.c. iſpicit ergo augm̄ ſupueniens poſt mortē ad ꝯmodū legatariorum,vt minuat Fal.nō aūt dānū,uel diminu.& illā inducat,rōnē dixi in illa l. In tex.ibi,(aditæ hæredita.ꝫſub.vel ēt poſt,ſi poſt augeret̄ dummodo aſi computationem factam,& abſolutam,ſecus ſi poſt,ut dixi ſecundum Ange.

L E X LXXXIIII.

Reperitur caſus. Si pp tutoris negligētiam pupillus non ſentit damnum,ſed incipiat ſentire hrs eius, incipit hrḋi actio tutelæ competere q̄ pup. nunꝗ competit.h.d.& no.ꝙ dr̄ eſſe hrḋitaria, licet p pu. nō fuit tranſmiſſa in hrḋem, qm̄ oritur ex negligentia commiſſa uiuente pu.& ſic erat nata habitu,licet nō actu,& probat̄ de bo.auth. iu.poſ.l.hrḋitarium.ſed ſi orīt ex cā poſt mortem ſuperuenientē ex facto hæredis,non diceret̄ hæreditaria,ſed propria hæredis,ēt ſi ſuper re hrḋitaria. Et hoc eſt utile ſcire,quia qñ eſt hæreditaria tranſit in fideic. vl̄e per ſolam reſtōnem verbalem ſine alia ceſſione.l.j.ad Treb.ſed qñ eſt propria hæredis,non tranſit ſine ceſſione,nec tunc remanet omnino inefficax apud cedentem, niſi in caſib.l.j.de nou.hæc probātur in l.hæres pecuniam.ad Treb. & l.hrs debitoris.in prin.de fideiuſ.In tex ibi.(ꝗuis teſtator,&c) rfr ꝯ,quia non plus pōt hæres ꝗ defunctus l.hæredem.de reg.iu. addē l.ſi per imprudentiam.§.non mirum.de euic.In tex.ibi(ſolueret legata.)ſub.à pu.relicta,quæ per ſe non excedebāt dodrātem,& ſic erant ſoluenda integra, ſed iuncta cum relictis a ſubſtōne,& excedebant, & ſic poterat exigere cau. de reſtituendo quatenus perciperet plus ꝗ deberet,ſi ſubſtō locum haberet.ſ. eo.l.ſi is qui cccc.in fi.prin.& l.j.§.interdum.iſti tutores non exegerunt,& illi legatarij effecti ſunt non ſoluendo,& ſic ſubſtitutus nihil poteſt conſequi.vnde recuperat a tutoribus ac.tutelæ. videbatur contrarium cum illa nunquam competierit pup.ſed ſolum hæredi,ut patet ex his quæ ſup.dixi.

L E X LXXXV.

Si dos ſocero. Debitū dotis in ꝯputatione Fal. detrahit̄ ēt ſi adhuc mr̄monium ꝯſiſtat.h.d. Et in hoc erat dubitatio.qa nondū euenerat caſus teſti.ſiēde.vñ videbat̄ ꝙ aduerſus legatarios nō poſſet deduci.ſed ſufficeret p̄ſtare cau.de reſtituēdo cū caſus ſubſti.eueniat,ſed certe intereſt mulieris,ut ēt ꝯſtāte mr̄imonio deducat̄,ut ſit penes maritum, & de ipſa alimentet̄, & ēt intereſt ipſius mariti hrḋis pp onera mr̄imonij:nam ēt ipſo conſtante nō dēt eſſe indotata.In fi.text. ibi,(anteꝗ ſub. quia ēt filius pōt pcipere, ut ſit tota penes eū pp onera mr̄monij.l.ſi filia.§.hoc amplius.ſa.ercil.vñ poſito quod adhuc nō perciperet,p̄t cohrs aduerſus legatarios deducere pro parte ſua,cū habeat neceſſe tradere filio, ſed qd ſi erat ſtatutum vel pactū de dote lucranda? vr̄ ſecus, quia poterit contingere qd̄ dos remanebit penes maritum ſi mulier præmoriatur, ergo nō eſt deducenda,ſed certe ēt pōt euenire caſus ꝙ præmoriatur maritus:ideo adhuc idē dico ꝙ hic,& no.qa gl.hic dicit ꝙ hrs tradendo marito liberat̄ ipſo iure, intellige ſm̄ Doc. ab ipſo marito,non aūt a muliere q̄ ſoluto matrimonio habet act. ꝯ vtrūq; hæredem ſoceri,ideo a marito exigitur cautio, cum percipit de defendendo cohæredē aduerſus mulierem,vt in l.ij.hic allegata in glo.& l.j.§.per contrarium.& l.pater.de dote prælegata.

L E X LXXXVI.

1 *Fauorabilior eſt Trebellianica,vel alia quarta quando detrabitur ex voluntate defuncti, quàm quando contra, & quare.*

2 *Omnis detractio quæ fit de legatis vel fideicōmiſſis,pro Treb.vel Falc.dicitur fieri contra voluntatem teſtatoris, quando non cauit expreſsè quòd fieret.*

Titia teſtamento. In fideicom.vñ nō veniſſe prælegata,facta per fideic. Itē cum quarta retinetur ex voluntate defuncti, in ea nō ꝯputatur niſi quarta pars eius portionis quam hēt hrs in p̄legatum iure hæreditario,ſed qñ detrahitur p̄ter voluntatem defuncti,(quod ſp vr̄ eſſe ſi expreſsè non diſpoſuit de ea detrahenda,) tunc ꝯputat̄ tota hæreditaria portio.h.d. iſta l.ſingularis & mirabilis q non eſt alibi, maxime in iſta diſtin. quam facit,& licèt loquatur in Treb.locum habet in Fal.prout determinat glo.ſ.e.l.Neſennius. In tex.ibi.(ex parte tertia,&c.) & ſic in quatuor vncijs totius hrḋitatis, In alijs duab. tertijs inſtituit alios extraneos.Quidam dicunt ꝙ inſtituit iſtas mulieres de q. bus ſubijcit,qd̄ non placet,quia tunc in Treb. quæ veniret detrahenda aduerſus eas ꝯputarent̄ p̄legata,ēt pro illis portionib. quas Titius iſte habebat iure prælegati ab eiſdem.ſ.eod.l.e. Neſennius,cuius ꝯtrium patet in fi. ubi dicit non ꝯputari niſi trientem,ꝗ habebat iure hrḋitario ſi detraheret præter uoluntatē teſtatricis.In tex.ibi.(ut hæreditatē.)i.illā tertiā in qua erat inſtitutus,& ſic tres vncias de quatuor,& unam retineret pro Treb.In tex.ibi,(p̄dia prælegauerat) in iſtis prædiis reperit̄ Titius hr̄e tertiam partem iure hæreditatis,& ſic quatuor vncias, & octaua iure prælegati a cohæredib.dubitatur ergo,an aliud,& p qua parte de iſtis prælegatis veniat in fideic.vl̄c.In tex.ibi,legata integra, & ſic nihil ueniet in reſtitu. non ſolum de 8 uncijs, quas habet iure prælegati,ſed nec de quatuor quas habet iure prælegati,alſ non diceretur integra retinere.ſed ꝯ hoc oppo.de l.in fideicom. ff.ad Treb.ubi dr̄ ꝯrium,ꝙ licet non ueniat illud quod hēt a cohrḋe,venit tñ quod habet a ſeipſo hæreditario.qñ rogatus eſt reſtituere hrḋitatē,uel portionē hrḋitatis,ut erat hic, quia nō pōt negari quin illa ꝯputētur in hrḋitatē,uel portionē hrḋitatis. gl. & Docto. hoc non tangunt, & miror. Bī ibi loquitur qñ primo p̄legauit,& poſtea grauauit,hic econuerſo. Aut ergo primo grauauit,& nihil uenit,ut hic. Aut primo p̄legauit,tunc aut grauauit ſimpl̄r de reſtituēdo qd̄ ad eū puenerit, vel portionē ſuā nō faciendo mentionē de hrḋit. & tunc tota venit tā illa ꝗ hēt iure hrḋitario,ꝗ illa quā hēt iure prælegati.l Marc.§.quidam libertis. ad Treb. Aut dixit,ꝙ reſtitueret portionē hrḋitariā,& tūc quatenus hēt iure prælegati,nō uenit in fideic.ſed quatenus iure hæreditario,uenit.d. l. in fideic. hæc eſt melior diſtinctio ꝗ illa quam gl.facit in l. cū viri.C. de fideic.q̄ eſt imperfecta. Iſta tñ membra adhuc recipiunt alſ limitationes,de quib.dicam in illo § quidam li

a bens †In tex.ibi(ſed in partem quartā) hæc eſt ſecūda dubitatio an in quartā partē.i.in illam vnciā , quæ eſt detrahenda p Treb. pōt multū aſcendere, qa eſt quarta pars tertiæ totius hrḋitatis, aliud imputetur iſtis prælegatis, & ius præſupponit de certo, ꝙ de illis 8.vncijs quas hēt a cohrḋib.iure prælegati,nihil imputet, ſed de quarta quā hēt iure hrḋitario,qa ſi teſtōr mandauit reſtitui retēta quarta imputet̄ quarta pars quæ eſt una uncia, & per ꝯns 3.pars integrorū prædiorū ſed ſi teſtōr non dixiſſet retenta quarta ꝯputaretur tota iſta tertia pars,& ſic quatuor vnciæ. Ex qua diſt.no.ꝙ fauorabilior eſt Treb. uel alia quarta qñ detrahit̄ ex uoluntate defuncti, ꝗ qñ ꝯ,quia primo caſu minus imputat̄ in cōmodum hæredis.facit ad id quod dixi.ſ.eo. in l.quantitate.

3 †Item no.ꝙ omnis detractio quæ fit de leg.vel fideic.pro Treb. vel falc.dr̄ fieri ꝯ uoluntatē teſtōris qñ non cauit expreſſe,ꝙ fieret. Ideo licet illud quod detrahitur legatarijs dicatur indebitū

4 de iure ciuili,dr̄ tñ debitum iure naturali.l.ad l.Falc. Sed oppo. ꝙ hoc caſu qñ præter uoluntatem defuncti detrahitur,ꝯputent̄ 8.vnciæ q̄ habentur iure prælegati, quia licet in Falci. iure inſti. non computetur quod hr̄ iure prælegati, ſed ſolum quod iure Inſti. & iō ſi nuncupat̄,tñ in Treb.computat̄ quicquid hr̄ iudicio defuncti,& nō iure inſti.ſed prælegati, uel gratia condōnis implendæ.l.in quartā.ſ.eo. Sol.fateor in his quæ capiunt̄ eo iure,ut ſi prælegaretur res tertij, uel hæredis, quia tota capitur iure legati,ſed ſi diuerſo iure,ſi prælegat̄ res hæreditaria q̄ partim capitur iure hæreditario,& partim iure prælegati,tunc non cōputatur niſi pars q̄ capitur iure prælegati,ut hic patet.& no. in d.l. in quartam.in gl.hic diſtingue. In glo. quæ incipit,hoc ideo,ibi habuit mentionē hrḋitatis. Tu dic,ꝙ non eſt neceſſariū. nam ēt ſi non habuiſſet nihil de prælega. veniret , poſtꝗ facta eſſet poſt rogationem.In fin.glo.ibi.(ſatis cadit in fideic. ſi computatur in quartā.)Bar.dicit ꝙ hoc nihil eſt dicere,ideo ſolue,ut dixi, ꝙ ibi loquitur qñ primo legauit, & poſtea rogauit,& tunc portio hæreditaria tota cadit in fideic.iō tota computaretur in Treb. etiā ſi detrahetur ex uoluntate defuncti , quia nō grauatur hæres in ꝯputando poſtꝗ ſi nō computaret reſtitueret,ſed hic qñ primo rogauit,unde non venit in fideic.etiam ſi ſit facta mentio hæreditatis,ut patet in tex. ideo non computatur niſi prout hic dicitur,& hoc eſt utile ſibi,quia quatenus non computat, non reſtituit.ita ſubtiliter intellige melius quam per alium dicatur.

L E X LXXXVII.

1 *Id quod datur loco pretij,computatur in Fal. quia cùm ſuccedat loco rei hæreditariæ,cenſetur capi hæreditario iure.*

2 *Si ſtatutum dicat ꝙ non poſſit quis inter viuos alienare in forenſem rē immobilem,ſed bene poſſit legare,& aliquis grauauit hæredem,quod talē rē venderet forenſi an poterit hæres vendere,& ſic, an dicatur alienare inter viuos.*

1 Qui fundum. †Id quod dat̄ loco p̄tij ꝯputat̄ i Fal.qa cū ſuccedat loco rei hrḋitariæ cenſet̄ capi hrḋitario iure.hoc primo. Et ſi duo pariter inſtituti pariter grauent̄ hincinde vēdere,neuter aduerſus aliū.Fal.detrahit,qa tm̄ vr̄ hr̄e poſt vendōnē q̄tum hēbat añ cū loco rei hēat p̄tiū.hoc ſcd̄o,& debitū hrḋi a defuncto añ oia deducit̄ in cōputatione fal.hoc tertio, & ultimo uſq. ad §.ſi tu ex parte.& no.ex hoc princ.ſi hrs grauatur uendere p quinquaginta rē q̄ ualet cētū in legato vr̄ eſſe quinquaginta, nō illa res,nā illa capit̄ ex emp.& ſic ex ꝯtu inter uiuos, licet ha

a beat originē a teſtō.†Per hoc decidit̄ qō ſm Ang. Si ſtatutū dicit,ꝙ non poſſit quis inter uiuos alienare in forenſem rem immo-

bilem, ſed bene poſſit legare, & aliquis grauauit hr̄dem, ꝙ talem rem uenderet forenſi, ꝙ hr̄s non pōt vendere nec ille emere, q̄a non haberet ex cā legati, ſed ex ꝯctu inter uiuos, ita dicit diſputatum fuiſſe, licet in ꝯtium faciat quod no. Dyn in l. vxorem. §. agri plagam. de le. 3. ubi dicit ꝙ ſtatim ꝙ ille offert ꝓtium. trāſit dn̄iū ēt v. ndōne non facta, nec tradōne ſicut tranſiret ſimplr̄ res ēt legata, & ſic hēt vim legati, & nām mixtam, ꝓ iſto dubio eſſet ſatis cogitandū pro Ang. facit qd̄ no. Bar. in l. Aurelius. §. Caio. de libe. leg. ubi dicit aliud eſſe qn̄ teſtator per ſe liberat debitorē, q̄a dr̄ hr̄i liberō ex vlt. volun. aliud qn̄ mādat hr̄di, ꝙ liberet, quia dr̄ hr̄i ex actu īter viuos, & aliqua veniūt in uno q̄ nō ueniūt in alio

a *Conditio, cuius euentus, vel defectus legata non vitiat eorum petitionem nō differt, & plures portiones eiuſdem inſtituti contribuuntur inuicem ad augenda legata.*

2 *Fruſtra expectatur euentus qui nihil operatur.*

3 *Libellus incertus admittitur quādo incertitudo ꝓuenit ex parte conuenti.*

4 *Adita hæreditate etiam per vnum de hæredibus ſtatim dominium rerum legatariarum ſi ſunt hæreditaria tranſit inſolidum, & actio ex teſtamento perſonalis inſolidum acquiritur pro ipſa repetenda.*

a **§. Si tu ex parte.** †Conditio cuius euētus, vel defectus legata non uitiat, eorum petitionem non differt, hoc primo. & plures portiones eiuſdem inſtituti contribunt in uicem ad augenda legata. h. d. ſm Dyn. & omnes. In tex. ibi (ſcripti fueritis) ſub. purè. In tex. ibi (inſtitutus fueris) ſub conditione, quo caſu adeundo ex pura inſtitutione efficieris hr̄s non ſolum in illa quarta, ſed ēt dimidia iſtius dimidiæ ꝯdōnalis, q̄ in omnem euentum es habiturus ſiue ꝯdō exiſtat uirtute inſtōnis ꝯdōnalis, ſiue deficiat ex iure accreſc. qn̄ illa dimidia hr̄ pro puta, ut hr̄ in l. liber homo. §. ſi ita. de hære. inſti. Titius aūt adeundo efficitur hæres in ſua quarta tm̄, ex quo ſequitur ꝙ dimidia illius dimidiæ ꝯdōnalis tm̄ eſt in pendenti donec ꝯdō exiſtat, uel deficiat, quia ignoratur cuius debeat eſſe vel Titij ex inſtōne ꝯdōnali, vel tua ex iure accreſc. eo. modo uidebat̄ de legatis ꝙ pro quarta parte ſtent in pendenti ſicut hæreditas, & ꝓ illa peti nō poſſit, ſed ꝓ illis trib. quartis ꝯtium determinat, quia in oēm euentū erunt ꝓſtanda ſi ꝯdō exiſtet a te pro
2 tribus quartis a Titio pro una quarta, ſi deficiat a te.† fruſtra ergo expectatur euentus, q̄ nihil operatur. l. aliqn̄. in fi. ad Vell. In tex. ibi a te ſub. dūtaxat: nam uidebat̄ ꝙ eſſet inſpiciēda dūtaxat pars quarta, in qua fuiſti pure inſtitutus, ex quo legata fuerunt pure facta, ut ſi excedat dodrantem illius quartę detrahat̄ Falci. licet illi accedat ſemis, ſed ꝯtium eſt, quia eſt ꝓinde ac ſi ſemel fuiſſes inſtitutus in quarta, & dimidia. l. in ratione. § q̄ſitum. i fi. §. eo. Pro declaratione gl. opp. ꝯ tex. ꝙ iſta legata non poſſent inſolidum peti, q̄a neuter inſtitutorum nec ambo ſimul ſunt hr̄des inſolidū anteq̄ ꝯdō exiſtat, uel deficiat. Ergo non ſunt obligati inſolidum, & per ꝯns nec actio ex teſtō eſt inſolidum nata. Dicit gl. ꝙ quantū ad libertates clara eſt rn̄ſio, nec declarāt quare, ſed dic ꝙ libertates directo datæ ſtatim adita hæreditate ꝯpetunt inſolidum, licet non ſint inſolidum hr̄des, q̄a non pn̄t pro parte ꝯpetere, nec hn̄t peti ꝑ act. ex teſtō. quantum verō a d alia legata ſi ꝯſiſtunt in ſpeciebus hr̄ditatis, adhuc clara eſt rn̄ſio, q̄a ſicut libertates inſolidum ꝯpetunt: ita dn̄iū illarum ipſo iure inſolidum acquirit̄ legatarijs, q̄a in hoc ēt ab aliquo ipſorum non hēt peti cū trāſeat ipſo iure, & licèt poſtea habeant peti ipſæ res ab iſtis hæredibus, poterit agi rei vē. q̄ datur ꝯ eos non tāq̄ ꝯ hr̄des, ſed tanq̄ poſſeſſores. l. de eo. §. fi. ad exhib. licèt aūt nō ſint hæredes inſolidum, verum eſt tn̄ ꝙ inſolidū poſſident, nec eſt curandum pro quota quilibet eorum poſſideat, nec hn̄t legatarii hodie dic̄, ſed ſufficit petere eos ꝯdemnari ad teſtituendum ꝓ partib. quas poſſident. & hn̄t facultatem reſtituendi, vn̄ ſi inſtitutus in quarta illas teneret inſolidum, poſſet inſolidū conueniri rei vend. & ſubdit glo. notabiliter, ꝙ in act. perſonali hoc caſu, q̄a cum illa ꝯcurrat cum rei vend. trahit ad ſenaturam illius ita declarat. dic ꝯ hanc gl. ꝑ hoc non ob. l. ſi tibi. §. ſi fundus. de leg. i. vbi actio ex teſtō non intentatur ꝯ vnum hæredem inſolidum, licèt inſolidum poſſideat, q̄a ibi fuit legatus fundus vnius ex hr̄dibus, quo caſu non tranſit dn̄ium, & ſic non cōcurrebat actio pſonalis cum rei vend. hoc aūt procedit actione ſtricti iuris, vt eſt actio ex teſtō. ſed in bonæ fi. qn̄ datur ad rem teſt. ēt ſi non ꝯcurrat cum rei ven. datur ꝯ illū q̄ hēt facultatem reſtituendi inſolidum. l. 3. § ſi hr̄s ꝯmo. ita declarant Docto. de quo vide Bar. in l. eadem. §. Cato. de verb. obl. ubi facit magnum feſtū
3 de iſta gl. & d. Dy. decla.† No. ēt ꝙ admittitur libellus incert⁹, qn̄ incertitudo prouenit ex parte conuenti. & plerunque cōtingit, quia agitur ꝯ duos hæredes in libello, ut agēs non hēat dicere ꝓ quota agat contra quemlibet, quia hoc poteſt ignorare. ſed pōt dicere ꝙ cum poſſideat hæreditatem inſolidum petit ambos inſolidum condemnari. ſ. quemlibet pro illa rata, ꝓ qua hr̄s eſt per iſtā gl. ſi aūt legata conſiſterent in pecunia, obſtaret op. quia nō poſſet agi rei vend. ſed actio. ex teſtō, & illa non poteſt dici nata eſt q̄a naſcitur ex quaſi ꝯctu qui celebratur in aditione, & iſte non eſt celebratus in tota hr̄ditate, ergo nec neuter, nec ambo ſimul ſunt obligati inſolidum. Qūo rn̄debitur ad tex. q̄ dicit (legata tota præſtabunt) gl. non rn̄det hic, ſed ī. de hær. inſt. l. liber hō. §. ſi ita. dicit eſſe hoc caſu ēt inſolidum cōueniendos. qd̄ ſtare non pōt rōne prædicta ſm Dy. iō iſta gl. loquitur melius ſm Dy. ad tex. rn̄de ſm Dy. ꝙ dabit curator ꝓ illa parte, q̄ eſt in pn̄denti. & ille hēbit ſoluere. arg. l. ſi qs inſtituatur. §. pe. de hær. inſt † No.
4 ēt ex iſta gl. ꝙ adita hr̄ditate, ēt per unum de hr̄dib⁹, ſtatim dn̄iū rerum legatariarū ſi ſunt hr̄ditariæ tranſit inſolidum, & actio ex teſtamento perſonalis inſolidum acquiritur pro ipſa repetēda, quod alibi neſcio repetiri, quam in iſta glo.

§ Qui filium. Si portio grauata accedat non grauatę ex ſubſtōne vulg. ēt tacita inuicem cōtribuunt, ſecus ſi ex pup. ſed ſi nō grauata accedat non grauatæ miſcēt adinuicē, ēt ex pup. h. d. de ꝑma parte uſq. ibi (ꝙ ſi e x̄ne i) ibi de ſecunda In tex. ibi (ex ſubſt. hr̄s extitiſſet) ſ. ex uulgari tacita ꝯprehenſa in pu. ut colli. ī. in verſi. (ſed hoc ita uerum eſt.) & hoc q̄tū ad portionē hr̄ditatis pr̄næ in qua fuit inſtitutus pupillus, ſub. & non adiuit, ſed repudiauit. ſi aūt nō repudiaſſet, trāſmitteret ab inteſtato iure ſuitatis, q̄ nō tollit̄ ad hūc effm̄ ꝑ dationē cohr̄dis ex̄nei. l. 3. de iure delib. Et ſic excluderetur cohæres ſubſti. tam a iure accreſ. q̄ a iure ſubſt. vulg. quia licet non fuerit ipſe hr̄s, alium. ſ. hr̄dem ſuum hr̄dem facit in ipſis tranſmittēdo iuxta no. in l. j. de vulg. & pup. per Bar. & ſic nō hr̄et locum ꝙ hic dr̄, ut ſemiſſes ꝯfundant̄, ſed hr̄s filii ſolū legata detracta Fal.
a †In tex. ibi (ſolida legata eū ꝓſtare) hoc intellige cū limitatione q̄ colli. ex l. j § id qd̄. ī. eo. qn̄ fuerūt repetita a quolibet hærede, ad quē ꝑueniret ſemis pupilli, alś ſecus ſi noīatim a pup. nam tunc ſi ſibi ꝑueniret ex vulg. expſſa, non augerent legata, ut ibi, multo minus ſi ex vul. tacita, de qua hic, nec ꝯmiſcerent̄ adinuicem. In tex. ibi (nō ampliora legata debet ſubſtitutus) ſub. ēt ſi ab eo fuiſſent expſſe repetita hoc caſu, q̄a cū ꝑ aditionē pupilli ab eo incæperint deberi, debent̄ a ſubſtō eius hr̄di, ēt ſi non forent repetita ergo repetitio eſt inutilis. l. ſeruo alieno. §. ſi qs a primo. de le. j. uer. ſed ſi pr̄. iuncto tex q̄ hic ſequit̄ in ver. q̄a non ſuo nomine. In tex. ibi (ꝙ ſi extranei) q̄d in alio caſu, q̄ nō ponit̄ qn̄ ſemis vtriuſq. fuit grauatus, ſed magis unus q̄ alius, dic ut ī. ea. l. §. fin. † In
3 tex. ibi (ex ſubſtōne hr̄s extiterit) ſub pup. videbat̄ aūt hoc caſu ꝙ non fuerit ꝯtributio portionū, q̄a dēt fieri de portionib. eiuſdē hr̄d. ſed nūc portio pupilli deſijt eſſe de hr̄ditate paterna, & eſt effecta de hr̄ditate pup. tn̄ idē eſt, q̄a reputat̄ eē de paterna poſtq̄ idem teſtm̄ reputat pr̄is & filii, & hoc uult dicere dum ſubdit (per ndeagendum &c.) & ī. ea. l. fi. gl. hic op. de l. ꝙ ſi alterutro. § eo. & iſta op. tangit primum caſum, ſed ſolue, quia ibi accedit per ius accreſc. hic iure ſubſtituti. vulg. licet tacite, quod eſt mirabile, nam non magis venit ex uoluntate defuncti ueniendo per illam, q̄ ſi uenit per ius accreſc. ſicut ergo illo caſu ſi portio grauata accedit non grauatæ non contribuuntur ut ibi, ita nec hic deberet eſſe. Sed poteſt dici, hic concurrit duplex ius ſcilicet accreſcen. & ſubſt. quod tantum ualet quantum ſi ex expreſſa ſubſti. ſed alterum tantum per ſe non tantum ualet, nec uideo aliter poſſe reſponderi.

§. Qui filios. †A ſubſtituto exhæredati poteſt legari ſi bona patris peruenerunt ad exhæredatū ex iudicio patris, & hæreditario iure, licet non de iure originario inſtitutionis: ſecus ſi nō ex iure hæreditario, uel non ex pr̄is iudicio. h. d. vſque ad §. cohæres. & melius hic declarantur leges dicentes, ꝙ a ſubſtituto exhæredati non pōt legari l. antepen. de lega. & l. cū quidam. C. de leg. q̄ in alio loco. primo loq̄tur qn̄ illa duo concurrebant, ꝙ ad exhæredatum ꝑuenerunt bona pr̄is non ex primæua inſtitutione, ſed ex ſubſt. pup. & ſic iure hæreditario, & ex iudicio defuncti. vſq. ibi (nec huic) poſtea quādo nō iure hære. ſed legali uſque ibi (diceret aliquis) poſtea quando nō iudicio defuncti, ſed ex legali diſpōne, licet iure hæreditario, &
a no. ꝙ † in primo caſu poteſt grauari tam exhæredatus, q̄ ſubſtitutus, ut patet circa fi. In ſecundo caſu pōt grauari exhæredat⁹. l. cohr̄di. §. cum filiæ. de vul. & pup. non ſubſtitutus, ut hic in ver. (nec huic) & d. l. cum quidam. In tertio uero caſu nec ipſe exhęredatus, nec eius ſubſtitutus multo minus, quia non habet ex iudicio defuncti, ut etiam probatur hic in fin. ibi, (ne plus iuris circa perſonam ſubſtituti.

§. Cohęres pupillo. Si portio minus grauata accedat plus grauatæ, contribuuntur, ut augeantur legata, ſicut qn̄ nullo mō grauata accedit grauatæ, quia qd̄ iuris eſt de toto quoad totum, eſt de parte quo ad partem. h. d. Et hic Bar. colligit iſtam mām, q̄ eſt difficilior, quæ ſit in hoc ti. de cōtribu. partionū ad fi. augendi legata,
a & minuendi, uel tollendi Fal.† & de contrib. legatorū, ad finem ꝯtrium. ſ. inducendi, uel augendi, quia de mā plures leges huius tit. loquuntur. In tex. ibi (ex ſubſt.) vulg. uel pup. non curo, tamē tex. loquitur qn̄ ex pup. & patet. ī. ibi. (licet. n. pupillo &c.) quia per vulg. non exiſteret hæres pupillo, ſed patri. In text. ibi (exhauſtus eſt) ſub. non tm̄ quantum ſemis cohæredis, quia nō ultra dodrantem, certe imo minus, alś non eſſet imponēda ratio.

l. Fal.

l. Fal. ex integro, quia non ſuperierut coheres nſe vltra quartam totius hẽditatis. debet ergo poni hic qđ nunc reperitur habere vltra quartam. ideo ponit ex integro, vt ſic reſtituatur legatarijs quatenus fuit detractũ plus, attenta portione ſuperuenſẽte. no. qa verbum, exhauſtus, verificat, ẽt ſi non in totum, vel vltra dodrãtem ſit grauatus, immo nec tñ. In tex. ibi, licẽt. n. rñdet opp. q̃ poſſet fieri vt dici §. q filium. circa fi. & rñdet, ꝙ licẽt habeat ex pupillari, perinde eſt ac ſi hẽret ex vulg. & ſic tanq̃ ex hẽditate paterna. gl. hic op. de l. in rõne. †. q̃ſitum. ſ. e. ſub ver. Ideoq́; vbi ſemis pupilli cũ ſemiſſe coheredis ſibi ſubſtituti inuicem non ꝯtribuunt, hic dr̃ ꝯtrium. gl. ſe inuoluit. dic ut ibi no. qa ſemis pupilli erat exhauſta vltra dodrantẽ, ſemis coheredis non, & ſic grauata acceſſit non grauatæ, quo caſu difficilior eſt ꝯtributio, hic ſemis pupilli nõ erat grauata vltra dodrantẽ, immo minus, & illud, in quo minus dr̃ portio nõ grauata accedere grauatę, quo caſu facilior eſt ꝯtributio. l. qđ ſi alterutro. ſ. e. & l. q filiũ. verſ. qđ ſi ex̃tnei.

LEX LXXXVII.

1 *Legatum factum ſub conditione ſi Falcidiæ non ſit locus, an ualeat.*
2 *Perplexitas reſultans ex uerbis teſtatoris, diſſoluitur ſecundum mentem.*
3 *Quando non detrahitur Falcidia de aliquo legato ex uolunt ate defuncti nocet alijs legatarijs, non hæredi, ut patiantur Falcidiam, tam de ſuis quàm de illo, & quid ſi non detrahatur ratione priuilegij quod alij legatarij non patiantur Falcidiam, n. ſi de proprijs legatis.*

1 QVi quadringenta. †Legatum fcm̃ ſub ꝯditione ſi Falc. non ſit locus, non ualet ſi tm̃ ſit neceſſarium hẽdi ꝑ Falc. q̃tũ aſcendit legatum, ſed ſi nõ tm̃, eatenus vitiat in reſiduo valet de æqtate, licet de rigore dẽret eſſe in totum nullum, ex quo Fal. locus eſt, & ſic deficit ꝯdõ in totum. h. d. uſq. ad §. qui cc. Primo loquitur qñ totum erat neceſſarium ꝑ Fal. qa æs aſcẽdebat ad c. & ſundus legatus ſub illa ꝯdõne ualebat c. nõ ultra. vſq. ibi, qđ ergo. Scđo qñ totum, qa legatum aſcẽdebat ad cc. & ꝑ Fal. ſufficiebãt c. vſq. ibi, quare ibi ſunt c. dat ꝯſilium teſtõri, ꝙ non loquat eo mõ quo fuit thema poſitum apponẽdo ꝯdõnem mõ p̄dicto, qm̃ ex eo reſultat ꝑplexitas, ſed loquat alio mõ, ſm̃ quẽ cenſet eſſe ſua intentio per appoſitionem illius ꝯdõnis. Itẽ prima ſubdiuidit in tres. Primo ponit thema, & qõ, vſque ibi. dixi. Scđo oſtendit ꝙ q̃cunque pars teneat, vel ꝙ legatum de fundo valeat, vel ꝙ non valeat manifeſta rõne repenat falſum & reſultet perplexitas vſq. ibi, cum aũt. Tertio diſſoluit dictam ꝑplexitatem determinando ꝙ non ualeat ea præſumpta mente defuncti, q̃ præſumitur ſuiſſe ꝙ ſi alia bona ultra legata ſint in hẽditate q̃ ſufficiunt ad Falc. legatum de fundo ualeat, ſed ſi alia bona nõ ſunt, non valeat, qa intentio ſua fuit ꝙ ꝑ legatum fundi non minuant legata ad ccc. ſed ſi alia bona non ſunt, diminuerẽtur: ergo deficit ꝯdõ ſub qua cẽſetur uoluiſſe legare. Itẽ ſecũda pars ſubdiuiditur, primo oſtẽdit ſi determinamus ſm̃ caſum, ſm̃ qđ determinatus eſt p̄cedẽs ꝙ legatũ de cc. nõ ualeat, ſeqtur abſurdũ & ꝯ uoluntatẽ defuncti, cũ alia hic ſit rõ, q̃ ibi, qa ibi totum legatum erat neceſſariũ ad Falc. hic dimidia tm̃. Si aũt dicamus pro parte valere, ꝑ parte non, dicemus ꝯ rõnem diſputandi, qa ꝯdõ ſub qua fuit relictum, non p̄t pro parte impleri, & ꝑ parte non: ergo vel in totum extitit, vel in totũ deficit. & ſilr legatum vſq. ibi, qđ ergo, ibi ſoluit pro iſta parte ſm̃ mentem, non ſm̃ verborum rigorem. & ſic ꝑ exc. doli. q̃ nitit̃ æquitati, res iſta temperat̃.

2 †Not. ergo ꝙ perplexitas reſultans ex uerbis teſtõris diſſoluitur ſm̃ mentem, ſed ꝯ de l. ſi Titius. de ꝯdi. inſti. ubi non diſſoluitur. Solu. dicit Bar. hic perplexitas ex accidenti reſultat p̄ter ꝓpoſitũ teſtatoris, ibi a princ. & ſm̃ eius propoſitum iſta verba ſunt obſcura, quia non ponit rõnem quare magis ibi q̃ hic, vñ põt dici ꝙ ibi perplexitas non poterat diſſolui, quia de mente non poterat ꝯſtare, hic ſic ex iuris præſum. uel põt dici dũ ipſe dici p̄ter teſtõris ꝓpoſitum, ꝙ hic non ꝯſtabat teſtõrem ſciuiſſe facultates ſuas, & frequenter ꝯtingit, ꝙ de facultatibus ſuis plus q̃ ſit ſperãt hoĩes. Inſti. qui. ex cau. ma. nõ pñt. §. in fraudẽ. p̄ſumitur ergo teſtõrem cogitaſſe, ꝙ in bonis ſuis ultra legata poſſent eſſe alia q̃ ſufficerent ad quartam & ſi hoc eſſet, uolebat legatum ſundi valere, ſed ſi non eſſet, nolebat valere. Si ergo ꝓbatur ꝙ teſtõr ſciebat uires bonorum ſuorũ, & ꝑ ꝯñs ꝙ imminerct Falci. ſi ultimũ legatum ſub illa ꝯdõne fcm̃, tunc non ſolum in primo, ſed ẽt in ſecundo caſu reddatur legatum in totum nullum ꝓpter perplexitatem, nec diſſoluit̃ in ſecundo caſu, quia imputet ſibi teſtõr, ex quo ſciebat Fal. imminere, ꝙ illam ꝯdõnem appoſuit. arg. ad hoc ſ. ſi qs omiſ. cau. teſt. l. ſi in teſtõ. ibi (ſua enĩ culpa) vbi eſt tex. not. ad multa, & puto hanc limitationem veriſſimam, licet per nullum tangat̃, ar. in d. l. ſi Titius. quia venit nunc ex propoſito

3 teſtõns. †Vltimo dicit Bart. ſe ꝑ hanc l. determinaſſe: cum teſtator feciſſet plura legata, & dixiſſet ꝙ unum ex illis ſoluatur integraliter ſine diminutione, vt cẽſeat̃ voluiſſe, ꝙ ſi qua diminutio deberet fieri, vel rõne Fal. uel legitimæ debitæ filio, uel quia legata excedebant vires hẽditatis, ꝙ talis diminutio fiat de alijs legatis, non de iſto, ſicut hic dr̃ in fin. fuiſſe de mente defuncti ꝑ appoſitionem ꝯdõnis. & ſic no. qñ non detrahitur Fal. de aliquo legato ex voluntate defuncti, nocet legatarijs, non hẽdi, vt patiãtur Fal. tam de ſuis, q̃ de illo, vt ſ. eo. l. ſi in teſtõ ſed qñ detraheret̃ rõne priuilegij ut de leg. ad pias cãs, alijs legatarijs non nocet, quia non patiunt̃ Falci. niſi de ꝓprijs legatis, vt ſ. eo. l. ſi poſt, & no. C.

a eo. auth. ſilr & ſ. eo. l. ex aſſe, & iſtud ꝑpetuó tene menti.[a] quia ſi non haberemus dictum ſuum, quilibet prima facie contrarium diceret, & ſoli hæredi noceret, ſicut illis.

ADDITIO.

a Tene menti. Raph. Ful. & Alex. tenent ꝙ dictum Bart. hodie non procederet, falſo niſi intelligas vt hic intelligit Alex. Adde tamen ꝙ pro opi. Bart. facit tex. in l. 5. §. ad filiorem. C. quando, & quib. quarta pars. debe. lib. x. per quem lex voluit. Ludo. Ro. conſ. 79. quòd vbi alias per verba integrã hæreditatem reſtituas, non cenſeatur prohibita Trebellianica, tamen vbi eſſent adiecta verba, & in nulla parte diminuta, Trebellianica non poſſit detrahi, & ibi dicit caſum eſſe ſubtiliter conſideranti ꝙ per verba integra non cenſeat̃ ꝓhibita Trebellianica.

a §. Qui ducenta. Bar. dicit ꝙ iſte §. eſt de difficilioribus qui ſit Infortiato, non ꝑꝑ tex. qui ſm̃ verum intellectum eſt clarus, ſed ꝑꝑ gl. q̃ infrafcant Vſuræque ꝯdõne pendente per hẽdem percipiuntur de quantitate vni legata computant in fal. reſpectu oĩum legatariorum, & qđ deeſt, ab oĩbus legatarijs ꝑ rata ſuppletur, & q pinguius habet legatum, plus grauatur in ſupplendo. h. d. colligendo ſummariũ ex dictis Bar. & Dy. Primo ponit thema ex quo reſultat qõ, vſq; ibi (legis Fal.) ibi ponit ſol. ſm̃ quoſdam Iuriſperitos (qđ minimé) ibi tertia, in qua reprobat dictam rõnem, & aſſignat rõnẽ quare vſq; ibi (quare ſtatuendum &c.) ibi ponit aliã determinationem. pone caſum partim ſm̃ lec. Io. And. partim ſm̃ lect. Azo. q̃ ponit in 2. gl. nã gl. legunt tribus modis. In tex. ibi (mihi e. præſenti) dic ſub. q̃ mihi ſtatim fuerunt ſoluta, ſed alia c. tibi legata ſub ꝯdõne ea pendente remanſerunt penes te. ex his ꝑcepiſti cõ modũ 25. extitit ꝯdõ, & ſic ſunt ibi c. ſoluendã Falc. imminet, qa penes hæredem ſolũ ſunt 25. q̃ percep. e de tuis c. & quarta pars de cc. ſunt quinquaginta. deficiunt ergo ſibi alia 25. & ẽt fruct9 quartæ qui debentur ſicut ipſa quarta. l. qđ de bonis. §. fructus. ſup. eo. ponamus ergo ꝙ fructus de quinquaginta aſcendunt ad x. hæres habuit 25. & ſic non habuit q̃rere fructus de illis, ſed de alijs 25. q̃ non habuit deficiunt fructus, & ſic v. & ſic deficiũt 30. q̃ritur ergo a quo ſibi debeant tradi, an ab vtroq;, an ab altero noſtrum, & primo caſu ſi ab utroque ꝑ qua parte qſq. ſoluat, videbat̃ ꝙ a me tm̃ deberet hẽre, qm̃ 25. q̃ habuit, vẽ a te tm̃ habuiſſe, ex interuſorio pecuniæ tibi legatæ, & ſi non haberemus iſtũ tex. qlibet hoc diceret, ꝙ ego ſolus hẽam ſibi dare 30. Iuriſconſ. præſupponit ꝯnum ꝑ firmo, ꝙ 25. ꝓſint non ſolum tibi, ſed mihi ut imputentur in Fal. reſpectu utriuſq. noſtrum & 30. q̃ deficiũt debeant ꝑ ambos ſuppleri. qđ eſt mirandum. Hoc præſuppoſito diſſenſio fuit ꝑ qua rata qſq. noſtrum ꝯferat: & qdam dixerunt ꝙ pro rata, & ſic qlibet 15. & hoc vult tex. ibi (quindena.) i. bis x. & 5. ſeu bis 15. ab vtroq. noſtrum. ſ. æqualiter. Iuriſcõ. reprobat, qa non æqualr fuimus onerari, ſed ego plusq̃ tu, cum meum legatum ſuerit purum, tu ſi ꝯdõnale. qđ reputat̃ tm̃ minus quantũ fuit interuſurium. ſ. 25. meum ergo fuit de c. & tuum fingit̃ fuiſſe de 75. & ſic meum excedit tuũ in quarta parte, qa 75. faciunt ter. 25. & c. faciunt quater 25. debemus ergo illa 30. diuidere in 7. partes, & ego ꝯferam quatuor, & tu tres. hic eſt verus caſus ſed ꝑꝑ vnum ꝯnum variatur, qa immo vr̃ ꝙ 25. q̃ hæres percepit cedant lucro eius, & non ꝓſint legatarijs, qa ſunt ꝑcepta poſt mortẽ. ſ. eo. l. in quantitate. & debeant quinquaginta. Quidã antiq gloſatores fatentur, & intelligũt tex. & exponũt tex. mõ ſuo, vt in gl. ꝙ eſt ꝯ iſtũ tex. Ad ꝯriũ rñde, ꝙ loquitur de fructib. ꝑceptis ex rebus non legatis, ſed q̃ ꝑcipiuntur ex rebus legatis, computantur in Fal. in d. §. fructus. qđ ergo iuris eſt in fructib. eſt ẽt in vſuris ꝑceptis ex pecunia legata, q̃ licet proprié nõ ſint fructus. l. vſuras pecuniæ. de ver. ſig. largo modo dicuntur reditus, & ſic fructus, vt patet hic in verbo (reditus) & verbo (fructibus) ſed magis obſt. qa uidebatur ſolum imputari in Fal. illius legati, de quo ſunt ꝑcepti: hic probatur ꝯrium. Rõ poteſt eſſe, qa pendente ꝯdõne non dicebatur legata iſta pecunia, & ſic ſunt perceptæ de pecunia hẽditaria nimirum ſi omnibus proficiunt, nam & cõditio in legatis non trahitur retro. l. j. ad Sill. Idem eſſet in fundis legatis ſub ꝯdõne, ut fructus percepti proficiant omnib. legatarijs. Sed ſi legatũ eſſet in diẽ certam, qa ceſſaret dicta rõ, putarem prodeſſe illi legatario, de cuius legato ſunt percepti. ita intelligo iſtum §. & §. fructus. quod nota, quia eſt ſubſtantiale, & per neminem tangitur. Cætera quæ ſunt in glo. non valent vnum obolum.

LEX XXXVIIII.

1 *De pecunia relicta pro alimentis detrahitur Fal. & ſi pro alimentis incertarum ꝑſonarum ponitur ad quæſtum, ut de illo alimententur, & hæres q oppoſuit de Fal. calumnioſè tenetur ad vſuras pro tempore quo diſtulit ſoluere.*
2 *Si teſtator legat magnam quantitatem pro alimentis pauperum, executor, vel epiſcopus non debet pecuniam diſtribuere inter pauperes, ſed ponere ad licitum quæſtum, & de quæſtu alere pauperes, & quid hodie.*
3 *Vbicunque quis tenebatur pecuniam illius cuius negotia adminiſtrat ponere ad*

capitur alio iure, ꝗ hꝛ̄ditario ↄputetur in Fal. aliqñ nã regula eſt
ꝙ non. Breuiter dic,ꝙ ſic in tribus caſibus.ſ.qñ eſt detrahẽda ab
illo a quo capit̃.ſ.eo.l.Neſennius.& ĩ.eo.l.filio. Secundo qñ fuit
dictum expreſsè a teſtõre,& tunc cõputetur ſiue capiat̃ iure ꝑle
gati ſ.eo.l.ꝙ aũt.ſiue inter viuos.ſ.eo.l.cũ quo.§.fi.nec diſtiguo,
6 an eſſet hꝛ̄ditaria vel nõ,ꝗa nec illæ leges diſtinguunt. † Tertio
qñ capitur,vt pretium rei hæreditariæ.ſ.eo.l.qui fundum,& l.in
rõne.§.vendere & hic in gl.fi. quæ incipit (quaſi dicat) quæ me-
lius ſoluit ↄ̃riũ de illa l.qui fundũ. Tertio eſt videndum quõ co-
gnoſcitur,an tota res capiatur iure hꝛ̄ditario,an tota iure prælegati,an partim vno partim alio? Reſpõdeo ſi non fuit teſtatoris,
nõ poteſt capi iure hæreditario,ſed totum iure legati, vel gratia
cõditionis implendæ ſiue a legatario detur,ſiue a cohærede. aut
fuit teſtatoris,& tunc aut dñium tranſiuit in alium,& nõ remanſit penes hꝛ̄dẽ,ꝗ hꝛ̄r Falc. detrahere, ꝗa fuit alteri legata,poſtea
ad illum hꝛ̄dem reuertitur,& tunc idẽ vt tota capiatur iure præ-
legati,& nihil in Fal.imputet̃. ſ.e.l.ſi a me. Aut ab alio nõ receſ-
ſit dñium, tũc aut ſolus erat inſtitutus, & iuſſus vnã rẽ retinere,
& alias reſtituere, & tunc totam retinet iure hꝛ̄ditario, & totam
cõputat. Aut erat inſtitutus pro parte,& tũc partim hꝛ̄t iure hæ-
reditario,partim iure ꝑlegati ſi erat hæreditaria, vt dixi, ẽt ſi erat
pecunia,licẽt ſi eſſet grauatus retinere pecuniã in gñe,diceretur
totã illã habere iure hæreditario, vt dixi ſup gl. per l. deducta. §.
7 nũmis ad Treb.†Circa Treb.dic,ꝙ quicquid imputat̃ in Fal.for
tius in Treb. Fallit in eo qđ capitur non ex vltima voluntate,ſed
inter viuos quia ſi fuit expreſſe dictũ, cõputaret ĩ Falc. ſ.eo.l.cũ
quo.§.fi.ſed in Treb.vr̃ ſecus. l.pater filium. ſ.e.in prin. Vel dic ſi
fuit dictũ a prin.cũ datur,tũc imputat,ita loquit̃ l.cum quo.§.fi.
ſed ſi ex poſtfacto, in neutrã cõputatur, ita loquitur l.pater filiã.
ſ.eo.ea verò ꝗ in Fal.nõ cõputantur,quia iure hæreditario nõ ca
piunt̃,ſi vniformiter capiuntur,imputãrur,ſi difformiter, ſecus,
vt hic dummodo capiãtur iudicio defuncti,ſecus ſi inter viuos ſi
non fuit dictum a prin.per d.l.pater filiam.& ĩ.ad Trebel.l.debi
8 tor.§.fi.& l.vxorẽ.§.teſtõ. el 2.in fi. de leg. 3. † Circa legitimã de-
bitam iure naturæ dic ꝙ illa ꝗ imputantur in Fal.vel Treb.impu
tantur etiã in illã, dũmodo ſint de ſubſtãtia defuncti, aliàs ſecus,
& in hoc iſta differt ab illis,quia in Treb.cõputantur etiam quæ
non ſunt de ſubſtantia, vt id quod capitur a legatario, vel cohæ-
rede,vel gr̃a ↄdõnis implendæ,& dũmodo non ſint fructus rerũ
a defuncti,quia legitima hꝛ̄ de ꝓprietatibus, non de fructibus. ᵃ l.
ſcimus § repletionẽ.C.de inoffi.teſtam.ẽt ſi ſint percepti iudicio
defuncti,ſecus in Treb.in quam cõputantur dicti fructus.l.in fi-
deicom.ĩ.nt.a.& etiã in Fal.interdum qñ ſunt percepti de rebus
legatis.l.ꝙ de bonis §.fructus.ſ.e.ſed etiã vltra illa quæ in Fal.vel
Treb.imputantur,quædã imputantur in legitimã,& nõ in illas,
vt dos,& donatio ꝑp nup.& datũ cã militiæ,nã quia percipiũtur
inter viuos,non iudicio defuncti, non cõputantur in Falci. l.pr̃
filiã.ſ.eo.& tñ in legitimã cõputantur.l.qm̃.& l.oĩno.§.fin.ſi aũt
ſit donatio ſimplex facta a patre. Barto. diſtinguit, aut a princi-
pio valuit,quia facta filio,qui nõ erat in poteſtate, vel ſi erat fuit
facta ꝑp merita, & ſic tanꝗ extraneo, & reputatur aduentitia &
põt filio acquiri iure C.iuata notata ĩ l.ſi donatione. C. de colla.
b & non imputatur ᵇ niſi a prin.ſit dictum,ita fecit Accur.cum fi-
lium emancipauit.l.ſi qñ.§.fi.C.de inoff.teſt. & illud membrum
fateor eſſe verum. Aut a principio valuit, quia erat in poteſtate
l.2.C.de inoffi.don.& l.donationes.non de don.inter vir.& vxo.
& tunc hꝛ̄t vim legati,& ſic cõputatur,ſicut & legata cõputant̃.
l.filiũ.C.fam.erc. ſm̃ eũ.In hoc ip dubitaui, ꝑp id qđ hꝛ̄. in l.illã.
C.de colla.vbi vr̃ ↄ̃rium determinati, ꝙ licet ſimplex donatio fa-
cta filio aliqñ cõferatur,nunꝗ in legitimã cõputatur, & ita ibi vi
detur tenere Iac.But.Pro hoc l.ſi nõ mortis.in prin.de inoff.teſt.
vbi vr̃ indiſtinctè dicere,ꝙ tunc imputatur qñ dr̃ expreſsè. quid
ſi non apparet,ꝙ donauit,ſed ſolũ ꝙ tradidit,& ↄceſſit? dic ꝙ in
legitimã cõputatur, ꝗa ob hoc pr̃ vr̃ dediſſe,ita vr̃ Bart.determi-
nare in l.1.§.ſi parens. ĩ.ſi quis a paren. fuerit ma. vbi ẽt dicit ꝙ ſi
pr̃ ponit filiã in monaſterio, & offert aliquid ſup altari, vel aliud
tradit ſimpr̃r, vr̃ facere aĩo vt in legitima cõputetur, facit l.fi.de
pecu.leg.vbi in dubio nõ vr̃ donaſſe, ſed in peculium cõceſſiſſe,
iõ imputatur,quia in illo vr̃ pater eum dilexiſſe, ita põt intelligi
l.filiũ quẽ habentẽ.C.fam.ercil.& ſic nõ probat præcedens mem
9 brũ Bar.†tangit ẽt Bar.q̃õnẽ quotidianã,an nepotes ᶜ ex filia,qui-
c bus fuit ab auo aliquid relictum iure inſtõnis, ſi agant ad ſupple
mentũ,debeant ſibi cõputare dotẽ maternã,quã mater ſibi com
putaret ſi viueret,ꝗ dos materna remanſit apud generũ ꝑp libe-
ros de ↄſuetudine gñali,de qua in l.dos a patre.C.ſol.ma. licẽt de
iure ad patrẽ reuerti deberet? qdã ꝙ nõ,ꝗa ñ vñr habere ab auo,
ſed a matre,& in legitimã nõ cõputatur, niſi qđ filius vel nepos
ↄſequitur ex ſubſtãtia illius, de cuius hæreditate agitur, iſta autẽ
dos ẽt auo viuo exiuerat ſuũ patrimoniũ. l.fi de col.do. & nunꝗ
fuit reuerſa, & fuit effecta de patrimonio filiæ, & ſic a filio uñr
habere ergo non computant. Ipſe determinat ↄ̃rium,& dicit ſe
cõſuluiſſe,& de nouo conſulere, quia imnio habẽt ab auo, cum
de iure cõi deberet ad auum redire ſm̃ cõem opin.ut notatur in
illa l.dos a patre. ↄſuetudo ergo auſert ab auo,& tribuit nepoti-
bus,ergo habent ab auo, a quo euellit̃ mediante conſuetudine,
& ſic deſtruitur fundamentum ſupra factum,ſed hoc non ur̃ ue-
rum prima facie, quia non ſufficit habere ab auo, niſi habeat ex
ultima uoluntate: nã ſi habuit ex ↄ̃ctu, nõ dẽt imputari,niſi ex-
preſsè ſit dictũ,iſti aũt habent non ex iudicio aui ultimæ uolun-
tatis,uel ↄ̃ctus ſed ex diſpoſitione cõſuetudinis,& eſt eis quæſita
auo uiuo irreuocabiliter,& ꝑter eius uoluntatẽ,& ſic ur̃ non im
putandum.ꝑp hoc Bal.quia habuit iſtã q. cũ Bar.in aduocatio-
ne reprehendit Bar.in l.illã.C.de col. allegans alios Doc.ſolẽnes
ↄ̃riũ cõſuluiſſe,licẽt Iac.But.conſuluerit ſm̃ Bar. & facit aliquas
rõnes non ad propoſitũ,& infideliter reprehẽdit Bar. Ego (licẽt
aliàs determinatio Bal.fuerit uiſa uera, rõne prædicta) conſului
pluries ſm̃ Bar.principr̃r ꝑp l.qm̃ nouella. C.de inoff. teſta.quæ
uult ꝙ dos data a matre cõputet̃ in legitimã, & tñ illa exiuit de
patrimonio matris ea uiua,abſque ſpe donationis,ꝗa ur̃ donaſ-
ſe.l.1.§.exneũ.& §.accedit. C.de rei uxo.act. ſufficit ergo ꝙ fuerit
ſimplex donatio,iõ nõ ob.qđ ſ.dixi,iõ ſi pr̃ fuiſſet ſtipulatus filię
reſtitui,& ſic uideret̃ donaſſe,& ualeret donatio ꝑ l.Pomponius
Philadelphus.ff.fam.erc. uel fuiſſet ſibi in unum caſum ſtipula-
tus,& ꝑ ↄ̃ñs in altero caſu uideretur filiæ ſtipulatus & donaſſe l.
ſi cũ dotẽ.in prin.ſol.mat.tunc filij eius idemque nepotes habe-
rent a matre, & tanꝗ hæredes matris, & ꝓcederẽt rõnes Bal.nec
Bar.tũc dicit ↄ̃nũ,immo idẽ ſenſit in l.poſt dotẽ.ſol.mat.in pen.
col.licẽt hic loquat̃ dubitãter,& huic opinioni adhæreas ꝓ cer-
to. Tãgit ẽt Bar.qñ agit̃ ad ſupplemẽtũ, ꝗs dẽt facere an hr̃s an le
gatarij,& tenet ꝙ cõiter Bal.in l.oĩno. dicit hoc uerum ſi legata
ↄſiſtebant in ſpeciebus, quia de ſingulis rebus põt peti pars pro
legitima,ſi in quantitatib.in gñe dicit debere fieri per ſolũ hr̃dẽ,
quia legatarij nihil poſſident hæreditariũ,& iſtũ caſum habui de
facto,& pluries oportuit ſuper hoc ſcribere, quia quidã indiſtin-
ctè tenebãt dictũ Bar.hic,& ſic legata conſiſtebãt in quãtitatib.

ADDITIONES.

a De fructibus. Adde Anchar.cõſ.127.vbi voluit quod ſi pater inſtituat filiũ in vſu-
fructu certorũ bonorũ donec filius conſecutus ſit beneficiũ valens cc. libras,ꝙ
ad hoc vt teſtamentum ſuſtineatur, quod debet habere vſque ad legitimam ſui
bona pleno iure de illis in quibus reliquit vſumfructum.

b Imputatur. Vide eundem conſ.220. & 222. & conſ.252. per Abba.conſ.116.
Alex.conſ.52.lib.2.

c Nepotes. Vide in hoc art.eundem conſ.114.Anch.conſ.316.& Bal.conſ.73.lib 1.

L E X XCII.

1 Similes. †In teſtõ militis nõ ceſſat Falc.uel Treb.ſi morit̃
poſt annũ miſſionis,ſed ſi ĩtra annũ ceſſat ſi factũ
erat ĩ militia,ſec' ſi poſt miſſionẽ ẽt ſi intra dictũ annũ h.d. duo
ergo reqrũtur,ur ualeat iure militari, ꝙ ſit factũ in militia,& qđ
decedat, ur̃ in militia,uel poſt ĩtra annũ, ꝗ quodcũq; deficiat, ñ
ualet iure militari,ſed iure cõi ñ ſolũ reſpũ Fal.ur̃ Treb.ſed aliorum
aliorũ priuilegiorũ ꝗ militi ↄpetũt.l.ĩ fraudẽ.§.teſtõ.đ teſt.mili.

L E X CXIII.

2 *Non ſolum ſuper eo quod quis capit ut hæres,vel legatarius poteſt grauari,ſed etiam ſuper eo quod quis capit ex mortis cauſa capione, vel hæres ex donatione cauſa mortis.*

3 *De mortis cauſa capione quòd non detrahitur Falcidia.*

An non ſolum hæres ſed etiã legatarius ex ſua perſona poſſit detrahere Falci.

4 *Falcidia appellatione comprehenditur etiam Trebellianica.*

a ACceptis. †Datũ gr̃a ↄdõnis implendæ nõ impu
tatur in Treb.ſi penes hꝛ̄dẽ non eſt re-
manſurũ,& põt hr̃s ẽt ſuper illo grauari, nec põt Fal.
detrahere,ꝗa nõ grauat̃ ut hr̃s,ſed ut mortis cã capiẽs.
Itẽ grauatus reſtituere percepta certa quãtitate ſi nõ declarat̃ a
a quo cẽſet iuſſus deducere de hꝛ̄ditate.hoc tertio & ultimo.†Ad
primũ facit l.nõ quocunque de leg.3.ex 2.no. ꝙ nõ ſolum ſuper
eo qđ ꝗs capit ut hæres,uel legatarius põt grauari,ſed ẽt ſuper eo
quod quis capit ex mortis cã capione ut hic, uel hæres ex dona.
3 cã mortis,ut l.cũ pater.§.3.de leg.2. Item ꝙ † de mortis cã capio-
ne nõ detrahit̃ Fal.dic de hoc in l.1.§.item ſi ita.ſ.eo.no. ẽt ↄ̃ opi.
Bal.ſm̃ glo.qui uoluit, ꝙ non ſolum hæres, ſed etiam legatarius
ex ſua pſona poſſit detrahere Fal.ut no.in l.pœnales. in fi. ſ.eo.
hic ꝓbat ↄ̃nũ,quia hæres iõ nõ detrahit, ꝗa nõ grauat̃,ut hæres.
4 †In tex.ibi (Falcidiæ locũ facit) & ſic Treb.& ſic no.ꝙ ſi datur gr̃a
ↄdõnis implendæ imputat̃ in Treb.licẽt non in Fal.Itẽ ꝙ appel-
a latione Fal. cõprehendit̃ ᵃ Treb cum ergo lex dicat in legatis ad
pias cauſas ceſſare Falc.etiã in fideicõ.uel ad pias cauſas, ceſſabit
Treb.& hoc tenet Bar.in l.Marcellus, ad Treb. licẽt in ↄ̃riũ ui-
deat̃ caſus in l.ſi ꝗs ad declinãdã. C.de epiſ.& cle. ſed illo iure nõ
erat inductũ, ut ceſſaret Fal. ſed fuit inductũ p ius Authẽticorũ.
Item dubitatio in hac l. poterat eſſe, ꝗa hr̃s erat iuſſus dare poſt
eius

ADDITIO.

a Vt l.Pater filiã hoc ti.& l.Titia.de cõd.& dem.& p Bal.in l.quoties.2.col.C.fam.
erc.& p Ang.in l.3.§.hęc ſtipulatio.13.col.ff.ſi cui plus quã ꝑ l.Falci.qđ intelli-
gendũ eſt de impropria ſignificatione.vide eundem Ang. in Auth.de hæred. &
Fal.§.ſi verò expreſſim 2.col.col.3. & Bal.in auth.ſed cum teſtator. C.eo.t.1. &
Fran.de Are.in l.cum filio.de leg.4.nota. & per Bar.in l.Marcellus hic allegata.

eius mortẽ, vñ cũ ſit retenturus quouſq; viuat, videbatur ꝙ quouſque viuat, non poſſit detrahere, & vltra hoc ſi præmoriatur ille, cui erat reſtituenda, & ſic apud eũ, & hæredem eius ſit remanſura, debeat Treb. ſubmouere, & tñ his non obſtantibus ꝯ. dicitur ꝯtrariũ, ꝙ non poteſt retinere quartam aduerſus fideicommiſſarium, qđ
a vr̃ mirabile.[a] Cogita rationem, quia eſt difficile reſpondere.

A D D I T I O.

a Mirabile. Dicit D. Alex. ꝙ idem ſenſit Dyn. hic, vide per ipſum.

L E X XCIIII.

Filio & filia. † De prælegatis factis cohæredi põt quis mero iure Falc. detrahere ſi deducto ære alieno non remanet ſibi quarta, ſed prælegata ſibi facta non conſequitur, niſi ea integraliter ſoluat ſi ſufficiant ad quartam. h. d. concor. ꝯ. eo. l. Neſennius. & ſic patet ꝙ prælegata imputantur in Falc. reſpectu cohæredis a quo percipiuntur in Falc. dico ab illo cohærede detrahendam, non ſic reſpectu aliorum, a quibus non percipiuntur.

L E X XCV.

2 *Quæ dicantur bona paraphernalia.*
3 *Mulier ſi tradidit viro inſtrumenta debitorum quæ erant vltra dotem, & vir rõne taciti mãdati, debita illa exigit, & ex illa pecunia percepit vſuras, & lucratus eſt, an teneatur de illis reddere rationem vxori, & nu. 4.*
4 *Quid de fructibus rerum paraphernalium.*
5 *An oleum dicatur fructus naturalis, an induſtrialis.*

a **MAritus.** † Quod ab hæde debebatur defuncto, ꝯputatur in patrimonio, & ꝯputatur in fideicom. vt̃ ſicut cætera bona hæditaria. † In tex. ibi (vxoris res ex dotẽ ꝯſtitutas) q̃ dñr paraphernalia, & eſt vocabulũ Græcũ. l. hac lege. C. de pac. cõuen. In tex. ibi (adminiſtrauit) ſub. & fortè tot fructus percepit q̃ aſcendebant ad quingenta, & de eis nunq̃ reddidit adminiſtrationẽ, de iſtis ergo erat dubium vtrũ hæres mariti teneatur iſta reſtituere, & videbatur ꝙ non quaſi mulier patiẽdo ipſum illos fructus percipere, pp affectionẽ coniugalem cenſeatur ſibi donare. arg. in l. ſi ſeruus. de dona. inter vir. & vxo. & donatio ſoter morte cõfirmata, ꝯtrarium hr̃ hic, & ſic vr̃ hic caſus de q. quã format gl. in l. fi. de pact. cõuen. vbi † dr̃ ſi mulier tradidit viro inſtrumẽta debitorũ q̃ erant vltra dotẽ, & vir rõne taciti mandati debita illa exegit, & vir ex illa pecunia percepit vſuras, & lucratus eſt, nõ teneatur de illis reddere rõnẽ vxori. † quærit ergo gl. quid de fructibus rerũ paraphernaliũ,[a] & dixit aliud eſſe, quia alia ſubeſt rõ, quia in vſuris habuit laborem, & expẽſas in exigendo illa debita, vñ non eſt ꝯ rõnẽ, vt lucretur vſuras quæ ſunt odioſæ, non ſic in fructibus. In ꝯtrariũ facit, qñ etiam in fructibus habet laborem in ſerendo, metendo, & colligendo, & ſic in hoc iſta l. per illam videretur correcta. Mart. Sil. diſputauit hãc q. & cõcluſit breuiter, ꝙ in tribus caſibus teneatur reddere rõnem & eorũ reſtitu. Primo ſi extant, quia pñt vẽdicari, q̃a ſunt eius, ex quo ſunt ex re eius percepti. l. non ſolum. §. fi. de rei vendi. p maritũ non tanq̃ dñm, & bonæfi. poſſ. quia tũc efficeretur eius ppter bonã fidẽ l. qui ſcit. §. bonæfidei. de vſuris. Secundus caſus eſt, qñ eſſent cõſumpti, tñ eſſent percepti ꝯ volũtatẽ expreſſam d. l. hac lege. Tertius caſus eſt, qñ eſſent percepti ea ſciente, & patiente, & eſſent ꝯſumpti, & eſſent fructus merè naturales in quib. nulla induſtria poſſeſſoris vertitur, vt poma, quia ceſſat rõ, de qua in d. l. fi. ſi aũt eſſent fructus induſtriales, vt ſegetes, vinum, & ſimiles, & tunc ex quo illa cõcurrunt, ꝙ ſunt cõſumpti, & ea ſciente, & patiente fuerũt percepti, & circa percep. eius induſtria verſata eſt, nõ teneatur ad illorũ reſtõnem ſicut nec vſurarum, vt in l. ita ẽt
5 vr̃ Bar. cõſuluiſſe in quodã cõſilio in quo ẽt q̃rit † an oleũ dicatur fructus naturalis, vel induſtrialis, & tenet ꝙ induſtrialis, q̃a in eo vertitur induſtria, licẽt nõ tanta quãta in vino, & de hoc Bar. hic tangit. & hr̃ p Bal. in l. ſi viua matre. C. de bo. mater. in fi. In multis tñ locis vr̃ p ſtatuta, & maximè Florẽtiæ vbi ſtatutum indiſtinctè diſponit, ꝙ nõ teneatur ad reſtõnẽ, & ibi eſt maior dubitatio, q̃a mulieres habẽt pecunias ſup mõte, & vir recipit pagas, & conſumit i cões vſus, & imputet ſibi mulier quare nõ ꝯdicit, & multa inconuenientia ſequerentur ſi poſt longũ tempus rõ peteretur, vnde non ſic eſt inter eos res agenda, ſicut inter extraneos.

A D D I T I O.

a Paraphernalium. Adde Fulg. conſ. 84.

1 **§. filiæ.** † Qui deducit ſortẽ p alimentis, dẽt cauere de ſorte reſtituenda mortuis alimentariis. h. d. Dy. pone caſum ꝙ cuidam mulieri fuerunt legata pone centum cum onere ꝙ de reditib. eius deberet alimentare tres pupillas. Iſta inſtituit filiã pupillam, & grauauit Titio reſtituere ſi deceſſerit in pupil. ætate. iſta pupilla cũ conſenſu tutoris obligauit ſe ad iſta alimenta, (iſtud non ponitur in tex. ſed eſt neceſſariũ pp id, qđ ſtatim dicã) iſta deceſſit ab inteſtato, & ſibi ſucceſſit patruus: Titius ab eo petit hæreditatẽ maternã, iſte patruus, q̃a remanet obligatus ad alimẽta tanq̃ hæres pupillæ, vult deducere illã quantitatẽ, de cuius reditu ſunt pſtãda alimẽta, certè poteſt, q̃a vbi eſt onus debet eſſe cõmodũ, ex quo onus eſt ſoluendũ. l. filia. §. hoc amplius. famil. erciſ. dr̃ hic ꝙ ſaltem debet cauere, ꝙ mortuis alimentariis, & ſic onere finito reſtituet quãtitatẽ, vel mortua aliqua pro rata reſtituet, quia pro rata finitur, ſed quare deducit, & nõ reſtituit potius cũ onere ſoluẽdi alimẽta, cũ in ipſum debeãt trãſire oĩa onera? pp hoc poſui ꝙ illa pupilla ſe obligauerat: vñ illud onus cũ nõ eſſet hæreditarium, quia nõ incepit in perſonã defuncti, non trãſit in fideicõ. l. ſi hr̃s pecuniã. ad Treb. nec video quomodo.[a]

A D D I T I O.

a Quomodo Alexan. dicit ꝙ ineptè loquitur, vide per ipſum.

1 **§. Poſt aditam.** † Reus tenetur actori edere ſua inſtrũa ad fundandã replicationẽ. h. d. ad hoc allegatur per gl. in l. fi. de eden. q̃ cõiter tenetur, licẽt Iac. But. dicat non probari hic, q̃a inſtrũa non erãt propria, ſed hæreditaria, & aliud in inſtrũs q̃ quis a notario collegiſſet de ſua pecunia. Bar. tenet gl. dicens, dicat Iac. Bu. quicquid vult, ego teneo gl. ſed ad fundandam intentionem nõ tenetur edere. l. qui accuſare. C. de eden. ſed poſtq̃ eſt fundata ad ipſam coadiuuandam, bene tenetur, vt hic. In tex. ibi. (triennio exacto.) hoc accidit de facto, ꝙ triennium tranſiuerat anteq̃ legatarij peterent legata. In tex. ibi, (dicito.) nam dicebat hæres ꝙ ipſe defunctus tenebatur cuidam pupillo in pluribus quantitatibus rõne adminiſtrationis, vel tutelæ quam defunctus geſſerat, & plura debita ꝯxerat, quæ non poterant exigi eo modo quo cauebatur in inſtrũs, quia erant non ſoluendo, & defunctus erat in culpa, vel a prin. vel ex poſtfacto, quia non exegit, quibus deductis nihil remaneret penes hæredẽ ſi legata integra ſoluerẽtur. In tex. ibi. (ne in poteſtate &c.) No. tex. quia nõ ſufficit in iudicio aliud dicere ad cõmodũ dicentis, & in præiudiciũ aduerſarij, ne ſit in ſua poteſtate ſibi proficere, & nocere aduerſario, facit l. 3. de iureiur. dicit etiã Bart. ꝙ qñ fiũt excuſſiones bonorum, poſſunt rogari notarij habentes illius rogitus cuius bona excutiũtur. Non ſunt alia, lex ſequẽs eſt clara.

Ad Senatuſcon. Treb. *Rubr.*

L E X P R I M A.

2 *Inſtantia defuncti ſicut tranſit in hæredem, ita de hærede in fideicommiſſarium vniuerſalem, ſicut alia iura hæreditaria ſine alia ceſſione ipſo iure, & quid ſi eſſet capta cum hærede?*
3 *Fideicommiſſarius non eſt vſufructuarius propriè, ſed proprietarius.*
Statutum loquens de vſufructuario, extenditur ad habentem vtile dominiũ, ſi materia hoc patitur.
4 *Hæres ante reſtitutionem poteſt conueniri à creditoribus, & legatarijs, & etiam ipſe poteſt debitores conuenire.*
Si fideicommiſſarius ante reſtitutionem factã deceſſit ſine hærede & ſic reſtitutio non poteſt fieri, vel viuit & recuſat ſibi fieri, an remanebit hæres implicitus, ex quo non remanet explicitus, niſi facta reſtitutione?
5 *Si poſt tempus hæreditas rediret ad hæredem, quia fideicommiſſarius grauatus eſſet poſt tempus reddere, qualiter iura directa reuiuiſcerent, & virtus vtilium conſolidaretur cum directis.*
6 *Si lex vel ſtatutum dicit ex aliquo contractu cum alio celebrato actionem nõ dari, hoc intelligitur cum effectu, non ipſo iure, ſed ope exceptionis, & quid in criminalibus?*
Quando non competit actio ipſo iure, poteſt iudex ex ſuo officio (etiam ſi non petatur per partem) actorem repellere.
7 *Statutum ſi diceret actionẽ alicui cõpetentem alteri dari, per hoc non trãsfert ipſo iure in illum, ſed facit vt competat vtilis, & contra illum primum detur exceptio.*
Tria remedia ſenatuſcon. Trebelliani. vide in princ. huius legis.

1 **EXplicito.** † Vſque ad §. hoc autem Senatuſcõſultum Iuriſconſultus quatuor facit. Quia primo ſe continuat ad præcedentia, vſque ibi. (factum eſt enim.) Secundo ponit quo tempore factum fuit hoc ſenatuſconſultum, vſque ibi, (cum eſſet.) Tertio ponit formaliter verbum ſenatuſcõſulti vſque ibi. (ſublata.) Quarto ponit effectum & vtilitatem q̃ ſequitur ex eo. Et eſt ſciendum, ꝙ quinque ſunt remedia ſenatuſconſulti, quæ ponit glo. in l. in teſtõ. C. ad l. Falcid. nos poſſumus reducere ad tria. Primum eſt de transferendis iuribus vtilibus poſt reſtitutionem verbalem factam, poſt quam translationem remanent penes hæredem directa oĩno inutilia, & de iſto tractatur hic uſque ad §. ſi hæres. & glo. in d. l. in teſtõ. de iſto facit tria quæ colliguntur ex his q̃ dixi. Scdm eſt de tractatione quartæ q̃ debet remanere penes hæredẽ grauatũ, ut aliqđ cõmodũ habeat, & inducatur ad adeũdũ, aliàs recuſaret adire, & fideicõmiſſum fieret inutile. l. ille a quo. §. 1. ꝯ. eo. ad ſimilitudinẽ Fal. & de iſto tractatur in illo §. hr̃s uſque ad l. quia poterat. Tertium remediũ eſt, vt hr̃s recuſans adire nõ obſtante dicto cõmodo, quia dubitet de maiori dãno, qđ poſſet cõſequi ſi maneret implicitus oneribus, cogi poſſit adire iudicis officio, & reſtituere acti. ex teſtamento iuxta no. ꝯ. eo. l. ſi legatis. in princ. & C. eo. l. & ſine ſcriptura. De iſto tractatur ab illa l. quia poterat. uſque ad l. ex facto. Poſtea mutũ tractat de omnibus, & h. d. uſque ad §. hoc autem. ꝙ facta reſtitutione hæreditatis in fideicõmiſſarium uniuerſalem per hæredem grauatum tranſeunt in illum oĩa iura hæreditaria, tã actiua

ua q̃ paſſiua, vtilia tñ directa remanent penes hr̃dem totalr̃ inutilia, ut non poſſit ꝯuenire debitores hr̃ditarios, ſed eis obſtat exceptio, ne poſſit ꝯueniri a creditoribus uel legatariis, imo ꝯ eos det exceptio, ꝑ quā tam hr̃di ſubuenit̃ pp hoc ſm, q̃ ēt fideicommiſſario pp primū, & ēt non habet hr̃s dubitare hr̃ditatem adire, qa dānū nō pōt recipere. h. d. Et ſi non emanaſſet Senatuſcōſultum, reſtō, quam faceret hr̃s, eſſet potius facti q̃ iuris. reſtitueret em̃ res corporales, ſed iura remanerent tanq̃ directa, q̃ non poſſunt ab oſſibus ſeparari, ut l. 4. ff. pro ſocio. & l. qs ergo caſus. de pec. & ſic hr̃s poſſet ꝯuenire debitores hr̃ditatis, & præiudicare fideicommiſſario, niſi in trib. caſib. poſitis in l. 3. de noua. eꝯ poſſet ipſe indiſtincte ꝯueniri, qa licet iura actiua ꝑ ceſſionem quis poſſit a ſe excutere, iura tñ paſſiua qb. alteri eſt obligatus, nullo mō pōt a ſe excutere in ꝑiudicium creditorum, ꝓut videmus in hr̃de, q uēdidit hr̃ditatē. l. a. de hr̃di. ven. cui ꝑ oīa ꝯparet hr̃s reſtituēs ſi nō eſſet Senatuſcōſultum, cuius authoritate excutit paſſiua, & actiua remanēt inutilia, ēt vltra illos caſus, de qb. in d. l. 3. & trāſfert dñium rerum hr̃ditariarū utile ſine reali tradōne ſola reſti. verbali ꝯ rñam l. tradōnib. C. de pact. qa illud operat̃ talis reſtō quo ad fideicommiſſarium, qd̃ opaī adō q̃titatis quo ad hr̃dē ꝑ quam acqrit̃ dñiū, nō poſſeſſio niſi apprehēdat̃. l. cum hr̃des. de acq. poſſ. in prin. In tex. ibi [iudicia pēderēt.] expone. i. actiones ꝑ pererēt actiuē & paſſiuē, ut ꝟ. pater, cum dicit. [vt actiones &c.]

2 Alij †exponūt iudicia. i. inſtātia litis, & rñc no. ꝙ inſtātia defuncti

a ſicut trāſit in hr̃dem. [a] l. ſi eum hoīem ff. de fideiu. & l. ſi ſeruus. de in faml. ita de hr̃de trāſit in fideic. vr̃em. ſicut alia iura hr̃ditaria ſine alia ceſſione ipſo iure, ſed ſi nō eſſet cepta cum defuncto, ſed cū hr̃de, nō eſſet hr̃ditaria, & nō trāſiret ſine ceſſione. l. ſi hr̃ditas & l. ſi hr̃s pecuniā. ꝟ. eod. Facto aūt hoīs ſine miniſterio iuris ſi̇̃r pōt in alū trāſfert., ſcā tñ ceſſione, iuxta not. in l. mutari. & l. in

3 cāz. §. fi. de pc. In tex. ibi [fructusq.] i. vtilitas, nam †fideicommiſſarius non eſt uſuſruc. ſed ꝓprietarius. & ſic ponit̃ impropriē hoc verbum, ſed qa non hēt niſi iura inutilia, magis ſibi ꝯuenit q̃ habēti directa, patet in l. 1. §. qd̃ aūt. de ſuperfi. vbi appellat vſufructuarium ſuperficiarium habētem vtile dñium. Et hnc no. quia nō eſſet impertinēs expoſitio ſi ſtatutum loquēs de vſufr. exten-

b derer̃ ad habentem, ſed vtile ſi mā pateret̃, [b] & ſic ꝯprehenderet emphyteutas. In tex. ibi [reſtituiſſent.] iūge hic uer. [ſed his & in eos qui ꝟ. ſubijcit̃, nam ſeq. verſic. [ſed idem eſt.] inrepſtatio eſt, & dic reſtituiſſet eſſe verbalr̃ tm̃. l. ſcā. ꝟ. eo. in prin. † añ uero reſtōnē pōt hr̃s ꝯueniri a creditorib. & legatariis, l. ita tñ. § q ex Treb. & ēt ipſe pōt debitores ꝯuenire. ꝟ. eo. l. ſi hr̃s inſtitutus. in fi. qd ſi fideicommiſſarius añ reſtit. factam deceſſit ſine hr̃de, & ſic reſtō non pōt fieri, uel uiuit, & recuſat ſibi fieri, nonne remanebit hr̃s implicitus, & ſic ſibi nocebit fides quam teſtōri voluit ſeruare adeūdo, ut reſtitueret, & ſic nō vr̃ ſufficienter ꝓuiſum, ex quo nō remanet explicitus niſi ſcā reſtōne? Rūdeo fateor ſi ſpōte adiuit ſed cautela eſt, ꝙ ſinat ſe compelli, & tūc fideicommiſſarius, ſi viuit, teneret̃ recipere, ſed ſi eſt mortuus ſine hr̃de, vēdent̃ bona ꝑ creditores, & non moleſtabunt hr̃dem ſicut ſi reſtituiſſet, ꝟ. eo. l.

3 poſtulante. in princi. ubi terminat̃ hæc dubitatio. Item ſcias † ꝙ ſi poſt tempus hæreditas rediret ad hæredem, quia fideicommiſſarius grauatus eſſet poſt tempus reddere, iura directa reuiuiſcerent, & inciperent eſſe utilia, nec alia vtilia de nouo crearentur per hanc ſecundam reſtitutionem, licet per primam fuerint creata, ſed prima utilia extinguerentur. & totum uirtus ꝯſolidaretur

6 cum directis ꝟ. eo. l. ſi hr̃s. in prin. † In tex. ibi [exceptione uti poſſunt.] No. iuncto tex. qui ponitur ꝟ. [ſed his & in eos &c] ꝙ ſi lex vel ſtatutum dicit ex aliquo contractu cum alio celebrato actionon dari, hoc intelligitur, cum effectu non ipſo iure, ſed ope ex-

c cep. [c] ad hoc allegatur, facit l. ait prætor. §. fi. de iureiur. & ille. ad Treb. & ad Mace. l. quia naturalis. ubi ex illis Senatuſc. dicentib. in mulierem intercedentem actio. non dari vel in filium mutuū recipientem, intelligunt, ſ. mediante exceptione: non ergo impeditur natiuitas actio. & obl. ſed tollitur effectus, ſi opponatur exceptio, & hoc eſt utile, quia quando non competit actio ipſo iure, pōt iudex ſuo officio (ēt ſi non petatur per partem) actorem repellere, ut no. gl. in l. vbi pactum. C. de tranſac. per l. ſi pupilli. §. fi. de neg. geſt. ſed quia actio mero iure competit, & ſic agit de iure, non de facto hoc inſpecto, niſi opponatur exceptio, iudex nō poteſt actorem repellere, ut no. in l. ſi unus. §. pactus ne peteret. de pact. Hæc uera in ciuilibus ſm Doct. ſed in criminalibus ſi lex uel ſtatutum dicit ſuper tali crimine accuſationem non deberet recipi, tolleretur accuſatio ipſo iure, tanquam magis odioſa per l. 1. de alea. ſm Iac. de Arena, cuius verba hic no. refert Barto.

7 † In tex. ibi per expectionem. No. ſm Bar. ſi ſtatutū diceret actionem alicui competentem alteri dari, per hoc non transfert ipſo iure in illum, ſed facit ut competat utilis, & ꝯ illum primum det̃ exceptio, vt ſi diceret ꝙ ex ꝯctu celebrato per aliquem ſuo nomine alterius ſtipulari, & ſibi actionem acquirere, ut dicitur in hac ciuitate ꝙ ex ꝯctu cuiuſcunq. nomine alienus celebrato per priuatum non ſolum per notarium detur illi actio, quod regulariter non eſt l. poſſeſſio. §. & ſi poſſeſſio. de acq. poſſ. acquireretur illi directa ſm eum, mihi plus placet quia utilis, quia ſtatutum ſolum potuit amouere neceſſitatē ceſſionis, & facere ꝙ ſine ea transferantur iura quæ per ceſſionem de iure communi transferuntur, ſed ꝑ illā non trāſferent̃ niſi utilia ſolū ergo rōne patriæ

d uel dominicæ ptātis pōt quis alteri acqrere directas [d] actiones.

ADDITIONES.

a In hæredem. adde canon. maximè Anto. de Butr. in c. quia 5. de iud. In no. in c. in noſtra. de dr̃ proc. uide Bal. in l. 1. §. fi. de pręſta. ſtip. Dy. & ar. in l. poſt finitam ſ. de ſuſpe. tu. & al poſt Cy. in l. 3. C. ſi pen. app. mors. inter Signo. de Med. cōſ. 170. Soc. conſi. 31.

b Pateretur. Facit quod uoluit Alex. conſ. 126. lib. 2.

c Exce. Adde quæ poſui poſt Alex. in d. l. ait prętor.

d Directas. Vide ang & Imo. hic ang. conſi. 82.

1 *Senatuſconſultum Trebellianicum in quo hærede locum habeat.*

2 *An pater poſſit emancipare filium ad unum actum tantum.*

3 *Filius an poſſit teſtari de aduentitijs, in quibus pater habet vſumfructum.* *Cum apud bonorum poſſeſſorem ſint iura vtilia tantum, an ſi reſtituat remaneant ſibi aliqua iura.*

1 **§.Hoc autem.** †Senatuſconſultum locum hēt in oī hr̃de vl̃ ſucceſſore vl̃ tā ex teſtō quā ab inteſtato, & tā de iure cōi q̃ ex priuilegio, & tā de iure ciuili q̃ prætorio, & tam in habente iura directa q̃ vtilia, vt eſt fideic. vſis primus, ſi rogatus eſt reſtituere ſcdo. h. d. vſq. ad §. ſed & quo

2 ties. † In verſi. in filij. quærit Bart. vtrum pater poſſit emancipare filium ad unum actum, puta vt faciat teſtm̃: inducit iſtā l. ꝙ ſic, qa lex facit filiūfa. hr̃i ꝑ patreſa. ad vnū actū, ſ. ad diſponēdum de caſtrenſi peculio, prout vult ēt teſtādo, vt hic, & l. 2. ad Maced.

a & tñ in alijs remanet filiuſfam. Bal. ꝯ [a] in l. ſeniū. C. qui teſtā. fa. poſ. dicēs ꝙ nō pōt qs eſſe in duplici ſtatu. ſ. vt ſui iuris & in poteſtate, ſicut nec quo ad liber. l. pariter. de liberali cā, nec quo ad qd legiomus, & qun ad quid nō, vt no. in c. cū inhibitio. de clād. deſpō. Nec ob. hic, qa filius non efficit̃ ꝑ l. paterſami. de caſtrenſi. pecu. ſed facit, vt habeat̃ ꝑ p̃feſa. & iſta ſunt diuerſa, ut patet in l. 2. de iu. anu. aur. Hoc aūt lex poteſt facere, ſed priuatus non pōt inducere hāc fictionē ꝯ ius cōe. Præterea emancipatio non tendit ad inducendā fictionem vt habeatur ꝑ p̃feſam. ſed ad inducēdā veritatē, ſ. vt fiat p̃ſa. & hoc fieri nō pōt ꝑ parte, vñ ſi non ualet, vt agit̃, non valet vt valere poſſet, ſi lex diſponeret, & hæc eſt

3 veritas. † De qōne aūt gl. an filius poſſit teſtari de aduentitijs. in

b qb. pr̃ nō hēt vſumfr. eſt caſus ꝙ non [b] in l. penu. C. qui teſta. fac. poſſ. & no. in Auth. vt liceat mr̃i & auiæ, circa prin. Circa §. (bonorū,] q̃rit̃ cū apud bon. poſ. ſint iura utilia tm̃, ſi reſtituat, an aliqua iura remaneant ſibi, vr̃ ꝙ non, ſicut nec fideicommiſſario primo reſtituenti ſcdo, ut no. ꝟ. eo. l. ex aſſe. ꝯ illum dic, qa iura vtilia q̃ ſunt apud bono. poſſ. nō ſunt vtilia rōne directorū exiſtētiū penes aliū, qa apud nullū reperiunt̃, iō habēt vim directorū in hoc, vt poſt reſtōnē remaneant inutilia ad ſimilitudinē directorū ſi trāſferunt̃ alia vtilia inferiora ab illis, ſed ea q̃ ſunt apud fideic. ſunt & dr̃t vtilia reſpectu directorū q̃ ſunt penes hr̃dem. unde ſunt debiliora, ut nō poſſit ꝓducere vtilia inferiora ab eis, qm̃ hn̄t radicem in pſonā hr̃dis, ſed in caſu p̃cedenti habent radicem in pſonā ſui bonorū poſſeſſoris, & ita uoluit Bar. in l. cura

3 toris. de neg. geſt. ubi oīno uide. † Vltimò opponitur ꝯ §. de illo. inquantum dicit (ipſe quoque reſtituendo &c.) & ſic innuit ꝙ ſi primus fideicommiſſarius roget̃ reſtituere ſcdo, nō tranſeunt in ſm ſine reſtitutione: ꝯ, quia iſte eſt caſus in quo reſtō non eſt ne ceſſaria. l. pe. C. eo. Glo. quæ incipit non tm̃, format hoc contra-

c rium & ſoluit duob. modis, tene ſcdam ſolu. Ang. dic t [c] ꝙ etiam prima pōt ſuſtineri hoc mō, ꝙ ſit neceſſaria mora habentis reſtituere tam in hr̃de, q̃ in fideicommiſſario ad hoc ut tranſeant iura ſine reſtitutione, & ſine mora non tranſeūt ēt de uno fideicommiſſario in alium, ſed in hoc eſt dr̃ia inter hr̃dem & fideicōmiſſarium, qa in hr̃dem requiritur mora per interpellationē iudicialem, ſed in fideicommiſſario ſufficit mora per interpellationem etiam extraiudicialem. & ita intelligit ipſe l. pen.

ADDITIONES.

a Bal. contra. adde Imo. in l. tam his. de do. cauſa mor. & in l. ſi is qui pro empto. ꝟ. de uſuca. & idem Pau. de Caſt. in l. qui in poteſtate. ſ. de teſta. & in l. ſenium. C. qui teſtam. fac. poſ. & facit ad q de q. ia per Roſe. in tract. legitima. an filius poſſit legitimari, ut tantum ſuccedat in una re.

b Quōd non. Vide per Ale. in l. ſenium. & quę ibi poſui in apoſt. & illis adde Soc. conſi. inc. dominus labia mea aperiat. pręſens conſultatio.

d Ang. dicit in lect. Bon. aliter tamen ut refert Alex. hic.

§.Sed quoties. Rogatus reſtituere duob. poteſt ab altero ipſorū ꝯpelli adire, & tunc poterit hr̃ditatem illi reſtituere, & ſi alter poſtea cū poterit, uel ſi

a hr̃e partem ſuam ſine alia reſtōne tranſibunt [a] in ipſum iura pro parte ad illum ꝑtinente. h. d. Et licet hic loquat̃ qñ fuit rogatus vni pure, alteri ſub ꝯdōne, idem eſt qñ utriq. pure, & alter ipſorū altero abſente petit cōpelli hæredem ad adeūdū, ut ꝯpellat̃ adire, &

ADDITIO.

a Tranſibunt. Adde ꝙ in piam cauſam tranſit fideicommiſſum ipſo iure, ut uoluit Bar. in conſi. 314. lib. 4. Anch. conſ. 8.

re.& poſſit(ſi velit) ſe exonerate reſtituendo illi totā hæreditatē & trāſeūt inſolidū iura in illum, qđ eſt mirabile cū ſibi non ſit relicta niſi pars l.cogi.§.Metianus.J.eo ſed hoc fit l.authoritate. & ille vr̄ recipere nomine ſuo,ſi contingat aliū non ratificare,nec velle partē ſuā.q̄a remanebit penes illum cogētē p̄ ius accreſ. ēt ſi fuerint diſiuncti ſi hæres voluerit hr̄e illam partē ne remaneat in damno ipſe hr̄s: ſed ſi alr̄ velit partem ſuam,ille primus cēſebit̄ recepiſſe eius noīe, iō trāſeūt iura ipſo iure ſine alia reſtōne verbali acſi eſſent ſcā p curatori ſuo.ita intelligo iſtum tex.reſtō aūt realis de corporib.hn̄ fiet, cum illa non poſſit ipſo iure fieri, q̄a eſt ſcī. In tex.ibi(ſuſpectam.) dicit recuſando adire.q̄a nō poſſet adire p parte,ſed inſolidum.l.j.de acq.hære.Et poſſet contingere q̄ cōditio alterius non exiſteret,& ſic apud illum remaneret portio illius cum onerib.vnde recuſat adire ad inſtantiam vnius cum illi dūtaxat ſuam partem ſit reſtituturus,ſed certē ſi ille vult q̄ adeat, debet petere q̄ adeat ſuo periculo & offerre ſe paratum totam hæreditatem recipere, alias non compelleretur adire ſi nollet,niſi partem ſuam,propter id quod dixi,q̄ non cogitur adire niſi conſeruetur indemnis ab omni periculo J.eod. l. quia poterat. ſed quare ponitur hic iſte §. cum ad hoc loquitur de primo remedio ſenatuſconſulti, ſ. de transferendis actionib. non de tertio,ſ.coactionis? Rn̄deo ēt hic tractat̄ de illo,quia per hanc coactionem tranſeunt omnia iura, & tota hæreditas in fideicommiſſarium partis authoritate ſenatus, qui iſta ſtatuit, vt hic habetur in textu.

§.Si filio vel ſeruo.

Si alienus filius vel ſeruus inſtituat̄,& de reſtituēdo grauatur.poteſt fieri reſtitutio, vt trāſeāt iura ex Trebellia.per patrē. vel dn̄m,ſiue ſit rogatus filius vel ſeruus tm̄,ſiue pr̄,vel dn̄s. Sed ſi eſt inſtitutus filius,vel adultus,ſiue furioſus,ita demum poteſt fieri reſtō per tutorem vel curatorem, ſi ipſe tutor vel curator ſit grauatus,h.d.Si autem ſit grauatus pupillus, vel adultus,deberet fieri per ipſum cum authoritate tutoris,vel curatoris, ſi ipſum hēt. J.pximo §. & tutor ipſe hoc caſu non poſſet ſe facere niſi eſſet infans.l.reſtitura.§.fi.J.eo. per quem iſte §. declaratur. In tex.ibi(filio vel ſeruo.)nō intelligas teſtōris,ſed alieno In tex. ibi(idem eſt.)& ſi ipſi filio.ſub.cum erit ſui iuris: alias fruſtratoria eſſet reſtō,quia re acquireretur patri incontinenti. Quid in dubio, an tale fideicommiſſum intelligatur relictum in tempus quo erit ſui iuris? dicut J.e.l.ubi pure.& l.cogi.§.ſi patet. In tex. ibi(rogatus ſit.)quaſi dicat, ſecus ſi non ipſe, ſed pupillus vel adultus. Sed quæ eſt ratio inter iſtum & præcedentem? Reſpondeo in præcedenti iura hæreditaria ſunt apud patrem uel dominum quæſita per filium vel ſeruum adeūtem illius nomine, ſed hic non ſunt penes tutorem vel curatorem.

2 *Adultus rogatus hereditatem reſtituere extraneo, ſi non habet curatorem, poteſt ſine ipſo reſtitutionem facere,& poteſt etiam ipſi curatori reſtituere ſi eum habet,& nu. 1 & 3.*

3 *Caſus in quib.curator etiam quo ad extraneum non poteſt authorari.*

Paria ſunt non habere mandatum, vel habere,ſed tale quod ſe non extendit ad cauſam de qua agitur.

4 *Quando uniuerſitas per ſe vult aliquem actum facere,poteſt per ſuum decretum, nec eſt neceſſe quòd conſtituat ſyndicatum ad hoc.*

Caſus in quib. adultus habens curatorem non æquiparatur pupillo habenti tutorem,& nu. 1.

5 *Pecunia quando dicatur de rebus quæ ſeruando ſeruari poſſunt.*

1

§.Fuit quæſitum.

†Pupillus inſtitutus,& de reſtituendo grauatus nō pōt reſtōnem facere ſine tutoris authoritate,iō ſi reſtō eſt fiēda ipſi tutori,non dēt eam illi facere eo authorante,cum nō poſſit authorari in ſcō pprio.hoc primo,ſed adultus grauatus ſi nō hēt curatorem pōt reſtōnem facere ſine illo.Sed ſi hēt, & fiēda eſt ei reſtō acſi nō hr̄et,pōt eam facere,q̄a non authorat̄ in cā ppria, cum ſua authoritas nō ſit neceſſaria acſi curatorem nō hr̄et,& hic vr̄ non hr̄e,ex quo p ſe non pōt interponere.Collegium aūt vel vniuerſitas grauata de reſtituēdo uni ex eis pōt ſuo decreto ſine alia authoritate eam facere uni ex eis, nec ille dr̄ facere ſibiipſi, ipſe nō eſt uniuerſitas,ſed membrum eius,& reſtō fit ad vniuerſitatem,hoc tertio & vltimo dicit tex.cum gl.difficilis vſq.ad §.ſi hr̄s.ſed p p̄dictum,ſummarium remanet tex.& gl.clara.In tex.ibi (q̄m neceſſaria non eſt curatoris authoritas &c.) intellige, ut ſ. dixi,qn̄ adultus eſſet rogatus reſtituere extraneo, nam ſi nō hēt curatorem, poteſt ſine ipſo reſtitutionem facere,non ſic pupillus,etiam ſi non habeat tutorem,quia ſibi eſt dandus, quia cum adultus poſſit alteri reſtituere ſine curatore, ſi enim non habeat, pōt ēt ipſi curatori(ſi eum habet) reſtituere,quia non cenſetur habere in hoc actu in quo curator non poteſt authoritatem interponere,hoc uoluit gloſ.ibi(& eſt in caſu huius l.ratio &c.) & ibi(ſed adultus quantum ad hanc rē &c.)quam rationem no.

3 † Nam ſunt q̄dam caſus,in quib.curator ēt quo ad extraneum non poteſt authorari,ut in donatione l.ſi.C.ſi aduer.do & l.fin. C.ſi ma.factus.Certè ad illum actum cenſet̄ non hr̄e curatorem

4 argumen.huius gl.per † quod apparet q̄ paria ſunt non habere mādatum, uel hr̄e,ſed tale qđ ſe nō extēdit ad cām de qua agit̄, vt ēt pbat̄ in l.iuſiurādum qđ ex ↄuētione.§ fin.ſ.de iureiurā In tex.ibi(decreto eorum.)Iſtud decretum eſt qn̄ obtinet̄ in uniuerſitate more ↄſueto,& no.q̄a tex.nō requirit niſi decretum.i.deliberationē, & ſic nō vr̄ neceſſaria authoritas ſupioris,hoc tenet Bar.hic,& no.in l.planè qđ cuiuſq.vniuer.iſtud vr̄ uerum de ſuperiore,q̄ nō ſit de corpore vniuer. vt epō, vel prāte, ſecus vr̄ de illo q̄ de uniuerſitate,& eſt ſicut caput,ut de rectore, nam dicūt iſti magiſtri uniuerſitatū.l.item magiſtri.ff.de pac.& dēt eſſe caput unitum cum membris in c.cum nō liceat.de p̄ſc.nec dr̄ uniuerſitas ↄgregata niſi authoritate capitis ↄgregata ſit.Nota.etiā ſm Bar.qn̄ uniuerſitas p ſe vult aliquem actum facere, pōt p ſuū decretum,nec eſt neceſſe q̄ ↄſtituat ſyndicum ad hoc, iō ſi vult emere,vel vendere,ſufficit q̄ obtineatur ad partem, non aūt eſt

5 neceſſe q̄ ↄſtituat ſyndicum.Tene menti.†In gl.ibi(ſed nonne)gl. ↄ tex.uoluit opponere de l.ſi curatorē habēs.C.de in integ. reſt. minorum.ubi adultus habens curatorem æq̄parat̄ pupillo.[a] hic pbat̄ ↄtrium,vbi hēt curatorem, & non æq̄parat̄ pupillo, q̄a pupillus ſuo tutori non pōt reſtōnem facere, & tn̄ adultus pōt facere ſuo curatori.gl.ſoluit trib.mod. Primo illa ↄparatio pcedit qn̄ agit̄ de eis obligādis. Nam ſicut pupillus ſaltem ciuilr̄ nō obligatur.l.obligari.de auth.p̄ſtan.ita adultus curatorem habēs: nō āt pcedit qn̄ agit̄ de eis liberādis,nā pupillus ſoluēdo ſuo creditori ſine tutore nō liberat̄ niſi pecunia ↄſumpta,q̄a nō potuit transferre dn̄ium, cum nū poſſit alienare aliqua bona ſua.l.nō oīs.§. pupillus.ſi cer.pe.ſed adultus habēs curatorem pōt ſe liberare, & dn̄ium trāſferre.q̄a nō reperitur l.cautum ↄtriū. Sed hæc reſtō eſt q̄dam libō,nimirum ſi iſta ↄparatio nō pcedit hic. Nō iſtam ſolu.ad limitanonem illius l.vt nō habeat locum fauore liberationis.q̄ permittitur adulto curatorem habenti. Sed ↄ, q̄ adultus ſine decreto nō poſſit pecuniā alienare,cum ſit de reb.q̄ ſeruando ſeruari poſſunt.l lex q̄ tutores.C.de admi.tu. Solu.hn̄do reſpectum ad illud,ad quod eſt deſtinata.l. ad expēdendum,non

b dr̄ de reb.q̄ ſeruādo ſeruari[b] pn̄t,ad hoc ſp allegat̄ iſta gl.adducit gl.alios caſus,in q̄b.non comparātur,q̄ nō faciūt ad ppoſitum, q̄a loquunt̄ de hn̄te vel nō hn̄te cura.nos loqmur de hn̄te. Item loquūt de his q̄ lex diſponit circa ipſos vel eorū bona ſine eorū facto.nos loquimur de his quæ gerunt̄ p eos,an ſint rata. circa q̄ multæ aliæ ſunt diſſimilitudines,quæ non ponuntur in gloſſ. ut patet in l.certum.§.ſi.de ↄfeſ.de re iud.l.ↄ pupillum. de iureiurā. l.iuſiurandum quod ex ↄuentione.§.j.cum glo.j.J.quarum rerū act.nō dat̄.l.j.§.j.de in li.iur.l uideamus.in princ.& §. adoleſcens. C.ſi aduer.uen.auth.ſacra.Inſt.de nup.§.j.de reſt.l.3 §. lege Iuli. de dec.l.(puri).§.minores. de iud.l.cum prætor.in prin.l. iuncta l. cum l.de arbi.& de accu.l.qui accuſare.cum multis alijs,quæ reperire magis eſt laborioſum q̄ ſubtile.Deinde gl. dat aliam ſolutionem,quam ſup.declaraui.ex his collige hanc regulam, quòd in his quæ adultus ex neceſſitate habet gerere cum curatore, non æquiparatur pupillo, ſed poteſt perinde agere cum eo acſi curatorem non haberet, ſecus ſi ex voluntate,& hæc eſt vltima intentio gloſſ.in text.

ADDITIONES.

a Quib.autem caſib.adultus pupillo æquiparetur,notatur in d.l. ſi curatorem. Et adde Ludo.Ponta.poſt Bar.in hunc locum.Et per eundem Bar.in l.j.J.de noua. Alexan.in l.videamus.ad princ.de litem iu.hic alle.ait eos æquiparari quo ad præiudicium ipſius adulti,alias non.

b Et tunc mobilis res dicitur.ut l.Iul.ff.de pet.hęr.& in Auth.de nup.§. & quia parum.& ibi idem Ang.& Bart.in l.ſi quis pro eo.§.j.ff.de fidei. & uide quod no. Bal.in l.3.ff.ad Macedo.& l.non omnis.§.j.ſi cer.pet.alex. in l. ſingularia.9.co. eo.ti.ſi cer.peta.& in l.interdum.poſt gl.& Bar.in l.interdum ff.de cond.indeb. & hoc limita,niſi ſit deſtinata ad emptionem prędiorum.ſecundum Ray.Bald. ang.& Doct.in l.cętera.§.ſed parauerit.de leg.j.& in hoc habes tex.& ibi Lud. Ponta.in l.quod ergo.§.quid ergo.de contra.& uti.act.tu. adde tamē quod Bal. & Ang.in d.§.ſed ſi parauerit. dicunt ſtatutum de mobilibus bonis habere locum in huiuſmodi pecunia ad prędiorum emptionem paratam, & ſi talis pec. ſine iudicis decreto alienari nequeat.uide Lud.Pon.in ſing. in uerbo, pecunia. uer.pecunia eſt.

---

1 *Hæres reſtituens hæreditatem retenta certa re,omnes actiones tranſeunt,etiā illa pro qua res illa erat obligata, nec remanet penes hæredem, licet remaneat ipſa res,quę non computantur in quartam Treb. ſed computatur ęſtimatio quantum poſſet uendi,attento onere obligationis:& ſi non ſufficit ad quartam,debet ſibi compleri.*

2 *Bona debitoris licet alienentur, perſonalis actio competens contra eum non tranſit contra illos in quos tranſeunt bona titulo ſingulari.*

3 *Si bona fideicommiſſarij non ſufficiant, an & quando poſſit hęres conueniri à creditorib.hęreditarijs pro re quę remanſit apud hęredem, uel pro quarta Trebellianica.*

5

§.Si hæres percepto.

†Hic incipit tractare de ſecundo remedio ſenatuſcō. ſ.de detractione quartæ quā induxit Pegaſianus,ſed attributum fuit Treb.vſque ad l.ſi is qui quadringenta. ponit quinque caſus principales.Primus quando hæres fuit iuſſus hæreditatem reſtituere retento certo fundo,uſq.ad §.ſi is.Secūdo quando retenta

certa

certa quãtitate quæ excedebat quartã vſq; ad §. inde Neratius. Tertio qñ nihilo retento. vſque ad §. ſed ſi quadraginta Quarto qñ fuit iuſſus partẽ reſtituere: puta dimidiã, aliam retinere, vſq; ad §. idẽ Iul. Quinto qñ retẽta certa ꝗntate q̃ nõ excedebat quartã, & in hoc differt a §. ſi is qui. Et hæc prima pars h.d. Si hr̃s reſtituit hr̃ditatem retenta certa re, oẽs actiones tranſeunt, ẽt illa ꝑ qua res illa erat obligata, nec remanet penes hr̃dem, licet remaneat ipſa res, & in quarta Treb. nõ ꝯputat̃ ipſa res, ex quo eſt hypothecata, licèt qdã ꝯ̃riũ dixerint, ſed ꝯputat æſtimatio quantũ poſſet vendi, attento onere obſonis; & ſi nõ ſufficit ad quartã, dẽt ſibi ꝯpleri. h.d. In tex. ibi, (hr̃ditatẽ reſtituere ex Tre) hoc eſt dicere, ꝙ facta reſtitutione tranſeunt oẽs actiones ꝯ̃ fideicommiſſariũ, nec remanet ꝯ̃ hr̃dẽ in effectu. ſ. in prin. l. ẽt illa pro qua fundus erat hypothecatus, q̃a licèt remaneat penes hr̃dẽ, nõ tñ actio ꝑ qua obligatus eſt, q̃a nõ ſequit̃ fundũ, ſed trãſit ad ꝑſonã q̃ repræſentat defunctũ debitorẽ, & iſte eſt fideicõmiſſarius, non tñ negat̃ q̃n hypothecaria, q̃ eſt realis, det̃ ꝯ̃ hr̃dem apud quẽ eſt

a fundus. †Et no. iſtã regulã, ꝑꝑ quã ſp allegat̃ iſte §. ex qua ſequit̃, ꝙ licèt bona debitoris alienent̃, ꝑſonalis actio cõpetẽs ꝯ̃ eũ non

a tranſit ꝯ̃ illos in quos tranſeunt bona titulo ſingulari.ª ꝯcordat l. fideicõmiſſum. §. tractatũ. de iudi. In tex. ibi, (ſed cauendũ,) hic decidit alia dubitatio circa caſum ꝓpoſitũ, an talis fundus ꝯpeteret in quartã, & q̃dã ꝙ ſic, ſed quia fundus poterat euinci, & hr̃s nõ debet ſine quarta ramanere, dicebãt fideicõmiſſariũ debere cauere ſi euincat, ſed Iuriſconſultus reprehendit hanc practicã, & dat aliã, vt nõ ꝯputet̃ fundus, ſed æſtimatio, q̃ reperiet̃ attẽto onere cautionis, & illa cõputabit̃ nulla cautione p̃ſtita, & ſi illa ſufficit quicquid de fundo ſequat̃ ẽt ſi euincat̃, non põt hr̃s aliquid petere; ſed ſi nõ ſufficit, ſuppletur. Sed quare hæc iniuria fit hr̃di: vt ſi euincat̃, nihil petat? Rñdeo, q̃a eſt ſibi imputãdũ quare fundũ non vendidit, poſtquã reperiebat quantitatẽ ſufficientem, & licèt emptori fuiſſet euictus, non teneret̃ reſtituere p̃tiũ, q̃a ꝑꝑ illud onus vr̃ minus vendidiſſe, & ſic ille vr̃ emiſſe iactũ. l. ſi iactũ. de actio. emp. & iſta faciunt te intelligere tex. ſine quibus eſſet obſcurus. In glo. quæ incipit, (ab hæredc.) ibi, ſed an hoc caſu teneat̃ hr̃s creditoribus. Iſta qõ vr̃ fatua, nã in tex. deciditur ꝙ hr̃s ꝑꝑ hãc rẽ, quã retinet, non tenet̃ creditori ẽt ꝑ re, ꝑ qua iſta erat res obligata, multo minus alij, ſed iſta gl. loquit̃ qñ ſibi ſupplet̃, q̃a æſtimatio non ſufficit ad quartã, q̃ritur an ꝑ illo teneatur: certè ſupplemẽtũ nõ fit de quota, ſed de certa quantitate, vel re, & iõ eſt eadẽ rõ, q̃a ꝑſonales actiones nõ ſequunt̃ illud ſupplementũ: q̃dã ẽt ſubdit gl. q̃ de legatarijs cõſtat, ꝙ eis, nõ tenet̃, vt ĩ. ꝓxi. §. Intellige vt ibi dr̃, niſi duobus cõcurrẽtibus, ꝙ illa q̃ ꝑuenerũt ad fideicõmiſ. nõ ſufficiãt ad legata, & ꝙ hr̃s hẽat vltra quartam, & tũc tenet̃ legatarijs quatenus habet vltra quartã: de creditoribus dic quicqd dicat gl. ꝙ ſi illa quæ peruenerũt ad fideicom. ſufficiant ad ſoluendum eis, non agũt ꝯ̃ hr̃des, ẽt ſi habeat vltra quartam, ſi nõ ꝑ modũ quotæ, ſed certæ rei, per iſtum tex. & eius

3 rõnem, q̃a perſonalis actio &c. †Sed ſi non ſufficerent, in ſubſidiũ hẽret actionẽ ꝑ re quæ remanſit apud eũ, licèt non per modum quotæ, & licèt non valeret vltra quartam, quia æs alienum p̃fert illi quartæ, cũ nõ ſit detrahenda niſi eo deducto. l. in imponenda. & l. ſcitũ. C. eo. & q̃a ipſi prætendunt cãm oneroſam, & hr̃s quartam lucratiuam, ergo p̃ferendi ſunt. l. fin. §. licentia. C. de iure delib. ſed quæ actio dabitur ꝯ̃ eum? vr̃ actio in factum, vt ibi hr̃, nõ aũt actio ꝑſonalis ordinaria, q̃a illa trãſiuit in fideicõmiſſariũ, vt hic, põt, dici ꝙ ẽt actio ordinaria cõpetat, cũ remanſerit apud hr̃dẽ inutilis, & tũc in ſubſidiũ efficiat vtilis, & nõ ſit opus recurrere ad extraordinariã, argu. ĩ. eo. l. ſi hæres inſtitutus 1 & ſi dicat̃, licèt bona q̃ ꝑuenerũt ad fideicõ. nõ ſufficiant, ſi tñ nõ ꝯfecit inuentariũ, tenet̃ de ſuo. Rñdeo fateor, ſed pone ꝙ nec de ſuo reperitur, vel de fecit inuẽtariũ, alias hæres poſſet defendi ſi non habet vltra quartã, ſed ſi habet tenetur legatarijs, multò magis creditoribus, niſi dicas ꝙ nec legatarijs tenetur ſi poſſunt cõſeq a fideicommiſſario, ergo nec creditoribus, & hoc puto verum.

ADDITIO.

a Singulari. Adde quod voluit Ang. in l. ſi debitori. per illum tex. C. ſi adue. credi. & quod voluit Bar. in l. j. C. com. de leg. quem ſequitur Anch. repet. c. canonum ſtatuta. de conſti.

1 *Sicut hæres qui non reſtituiſſet, non tenetur iſto iure legatarijs vltra vires, licèt creditoribus inſolidum teneretur, ita fideicommiſſarius qui loco hæredis ſuccedit, & quod hodie non confecto inuentario.*

2 *Hæres poteſt detrahere Falcidiam & Trebellianicam de relictis a ſe, & quòd ſecus ſit in fideicommiſſario.*

1 §.Si is qui quadringenta. †Si hr̃s reſtituat retenta certa re. nõ ꝑ modũ quotæ, actiones cõpetunt ꝯ̃ fideicommiſſarium tñ. Et ſi bona quæ ad eũ peruenerunt nõ ſufficiant ad legata, non tenet̃ vltra q̃ habeat, ſed in ſubſidium datur actio contra hæredẽ quatenus habet vltra quartã, hoc dicit. In tex. ibi, (reſtituere hæreditatem.) ſub. totam, non enim per hoc ꝙ iuſſit retinere cc. & hæreditas valebat cccc. vr̃ iuſſus retinere dimidiam, quia illa ducenta nõ retineat tanq̃ dimidiã hæreditatis, ſed tanq̃ certam ſummã h.d. Gl. fi. ibi (nã ibi cc. vt ſumma, non vt quota ſunt retenta,) Si enim mandaſſet reſtitui dimidiã hr̃ditatẽ, & alterã retinere, legatarij ẽt de rigore iuris, & ẽt in ſubſidiũ agere poſſent ꝯ̃ eũ quatenus hr̃et vltra quartã, ẽt ſi portio fideicõmiſſarij eſſet ſufficiẽs, vt in §. fi. huius l. qui incipit, ſed ſi quadringenta. & in hoc ille §. differt ab iſto, ſed in alio concor. quia ſicut hic non agunt niſi ꝑ eo qd̃ hæres habet vltra quartã, ita nec ibi, quia in quarta hæres eis præfertur, ſed in eo qd̃ eſt vltra ipſi p̃feruntur. creditoribus aũt non p̃fert̃ hr̃s etiã in quarta, ut dixi in p̃cedenti §. In tex. ibi, (cõpetere quidem aduerſus eum ccc. petitionem) ſ. de rigore & mero iure, de æquitate non vltra q̃ habeat, vt ſequit̃, & ſic tex. ſibi nõ cõtrariatur. In tex. ibi, (ne dãnũ fideicõmiſ. ſentiant &c.

a No. ꝙ †ſicut hæres qui non reſtituiſſet non teneretur iſto iure legatarijs vltra vires, vt eſt tex. qui ſemper allegatur, licèt creditoribus inſolidum teneretur l. quæ dotis. ſol. matri. ita fideicommiſſarius qui loco hr̃dis ſuccedit, hodie non confecto inuentario, ſicut hæres teneret̃ inſolidum. in Auth. de hæredi. & Fal. §. ſi verò non fecerit. ita fideicõmiſſarius ſi nõ fecit, quia facere tenet̃ ſicut hæres. In tex. ibi, (quamuis Falc. ceſſet.) declara. nam poſſet dici ſi nõ ſit bona comparatio quã fecit de hærede, qui non tenetur vltra vires ad fideicommiſſarium, quia videmus ꝙ hæres in alio eſt melioris ꝯdõnis, q̃ fideicõmiſſarius, nam hæres p̃t detrahere Fal. & Treb. de relictis a ſe, & tamen ſecus eſt in fideicommiſſario, quia nec de relictis a ſe, nec de fideicõ. a ſe relicto poteſt detrahere. ĩ. proxi. ver. Ergo non eſt incõueniens ꝙ fideicõmiſſarius teneret vltra vires, licèt hæres non teneret, ſed reſpondet, ſed non ſequitur ꝙ in Falcidia, & Trebel ſit deterioris conditionis: ergo in hoc vt teneatur vltra uires, quia in primo agit de lucro. hic de damno uitando, ut in ſimili uidemus, quia ex teſtõ militis non detrahitur Falc. uel Treb. & tñ hæres non tenetur vltra uires, ut ſequitur, (denique &c.) & iſta declarant tex.

1 *Licèt hæres non detraxerit fideicommiſſario quartã, tamen fideicommiſſarius primus aduerſus ſecundum non detrahit, niſi hæres voluerit aduerſus ipſum tantum liberalitate uti.*

a *Si ſoror cum habeat fratres & poſſet cum eis ſuccedere de iure communi, renunciauit hæreditati paternæ uni ex fratribus, an hæc renunciatio proſit omnibus pro rata, an illi tantum cui renunciatur.*

a §.Inde Neratius ſcribit. †Licèt hæres nõ detraxerit fideicõmiſſario quartã, tñ fideicommiſſarius primus aduerſus ſ̃m non detrahit, niſi hæres uoluerit aduerſus ipſum tñ liberalitate uti. h.d. In dubio ergo uĩ tex. ꝙ hr̃s, qui nõ detraxerit fideicommiſſario primo, q̃ rogatus erat reſtituere ſecũdo, uideatur uoluiſſe exercere liberalitatẽ aduerſus ſ̃m, ad quẽ hr̃ditas erat peruentura, & ſic uoluiſſe ꝙ illi tota reſtituatur. ſicut ipſe reſtituit ſine detractione, niſi ꝯ̃num appareat, qd̃ põt apparere ex cõiecturis, ſi primus fideicommiſſarius erat amicus, ſecundus non, nam primus aduerſus ſ̃m retinebit quartã, non ex perſona ſua, ſed magis ex perſona hæredis, quia ſibi uĩ donata, licèt Azo dicat ꝙ in dubio uideatur uelle exercere liberalitatẽ circa primum, qd̃ litera non patitur. In tex. ibi. (non deducta Falcidia.) ideſt Trebellianica. Et no. quia hæres non tenebatur parere huic præcepto. l. Titia. in fi. ad l. Falc. ubi patet ꝙ detrahatur ꝯ̃ uoluntatem defuncti, tñ hr̃s paruit ſpontè, & reſtituit, quarta nõ detracta: uñ uolebat ſecundus fideicommiſſarius, ꝙ ſimiliter ſibi fieret reſtitutio, pro hoc

a l. 3. in prin. de fun. inſtru. & tñ diſtinguit. † Et ſic no. arg. ſi ſoror cũ habeat fratres, & poſſit cum eis ſuccedere de iure cõi, renunciauit hr̃ditatem paternam uni ex fratribus: an hæc renũciatio

a proſit oĩbus pro rata: an illi tñ cui renunciauit, a Breuiter ſi p̃t apparere ẽt per cõiecturas ꝙ cõtẽplatione illius renunciauit, illi ſoli prodeſt, ut illi uideat̃ ſuã partẽ donaſſe, quaſi primo uideatur adire, & ſtatim donaſſe, quia ſi primò non adiſſet, non poſſet donare, q̃a nõ haberet l. pretia rerũ. ad l. Falc. pro hoc C. de pac. l. ſi actionẽ. Sed ſi hoc nõ apparet, illa repudiatio nõ habet uim aditionis, ſed eſt pura repudiatio: & ꝑ ꝯ̃ñs accreſcit oĩbus, licèt facta fuerit uni, quia fieri potuiſſet nullo p̃nte, cũ pendeat ex uoluntate repudiantis tñ. Ita reperio cõſultum fuiſſe ꝑ Dy. in cõſ. In glo. ibi. (qñ coactus adiit.) quia primus fideicom. ipſum compellit adire, nã hr̃s ꝑ hoc ꝑdit quartã, & applicat̃ primo fideicõ. q̃ per ſuã diligentiã fecit eũ ꝑdere quarta, ne ſua diligentia alteri proſit. Contra hoc gl. op. de l. ſi patroni. §. 2. ĩ. eo. & nõ ſoluit. dic ꝙ primus fideicõ. q̃ cõpulit adire, lucrat̃ quartã, quã hr̃s ſibi potuit detrahere uel de legatis a ſe relictis, ꝑ rõnẽ quam ſ̃. dixi. Sed non propterea poteſt detrahere de legatis a ſe relictis, quia detraheretur ex ſua perſona, quod non poteſt. h.d. iſta glo. in fi.

ADDITIO.

a Renunciauit. Adde eundem Pau. conſ. 21. vbi in facto conſuluit.

1 §.Sed ſi quadringenta. †Hæres q̃ reſtituit partẽ hæreditatis alia retenta, quatenus hẽt ultra quartam, poteſt cõueniri a legatarijs, ẽt non in ſubſidium. h.d. In tex. ibi, (cc. legauit Titio.) in his terminis optimè procedit qd̃ ſequitur, ſed pone ꝙ legauit ccc. Reſpondeo tunc ab hærede non poterunt petere ultra centuũ, q̃a

non

non plus habet ultra quartã.hoc ẽt uoluit gl.ſed in alia ducenta ꝗ reſtant,poſſim petere a fideicõmiſſa. qui habet penes ſe cc.uꝭ ꝙ non,ga non habet ppea niſi dimidiã hꝛ̃ditatis,ergo non tenetur niſi ad dimidiã legatorum ꝗ eſt centũ quinquaginta,& iſtud uꝭ uerius,in ꝯ̃rium uꝭ ꝙ totum habeat ſoluere,licet nihil remaneat apud eum.ĩ proxi.§.ſed ibi reſtituta erat tota hæreditas, & penes hæredem remanſerat tota ſumma,& fideicommiſſarius ſolus conuenitur ad ſolida legata,iſte tñ paſſus uꝭ mihi dubius.

1 *Si hæres reſtituit totam hæreditatẽ retenta certa ſumma non per modũ quotæ non excedit quartam, ſolus fideicommiſſarius tenetur ad legata quatenus habet penes ſe,licèt apud eum nihil remaneat.*

2 *Hæres præterquàm in duobus caſibus ante reſtitutam hæreditatem non poteſt conueniri à creditoribus & legatarijs,& nu.4.*

3 *Quid ſi reſtitutio eſt facta.*

1 §.Idem Iulianus. † Si hæres reſtituit totã hꝛ̃ditatẽ retenta certa ſumma,nõ per modũ quotæ,ſi nõ excedit quartã,ſolus fideicõmiſſarius tenetꝛ ad le-
2 gata quatenus hẽt penes ſe licèt apud eũ nihil remaneat.h.d. † ꝓ declaratione gl.diſtingue clarius ꝗ glo.ſi quæriꝛ ꝯ quẽ agãt legatarij, uel creditores an ꝯ hꝛ̃dẽ, uel fideic. aut hꝛ̃ditas eſt adita, & tũc ꝯuenitꝛ hꝛ̃s.l.ita tñ.§.ex Treb.ĩ.eo.& hoc uult hic gl.ſed in l. Marcellus. inſta eo.tenet ꝙ creditores bñ agũt ꝯ hꝛ̃dẽ, ſed legatarij non,quaſi teſtõr uideatꝛ uoluiſſe legata præſtari a fideicommiſſario tm̃,ſed gl.hic cõiter tenetur,nec nbſt.illa l.ſi.qa ſi intelligatꝛ ante reſtitutã hꝛ̃ditatẽ.dẽt intelligi in terminis in qbus loquitꝛ qñ teſtõr mãdauit totã & oẽm hꝛ̃ditatẽ reſtitui, qa per hec uerba uiꝛ uelle qđ ſ̃.dixi qđ intellige ſi erat paratus reſtituere, & fideicõmiſſarius recipere:nã poterit dicere, uolo me exonerare,
3 & reſtituere.uadatis ꝯ eum.† Sed ſi illa uerba non eſſent appoſita,poſſent eũ reſtringere ad ſoluẽdum, ut in hac gl. Aut reſtõ eſt iã facta,& tunc tres ſunt caſus, aut hꝛ̃di nihil remãſit, quia ſortè coactus adiuit,uel ſpontè reliquit quartã,ut in §.inde Neratius. & tũc non tenetꝛ in aliquo: aut retinuit certã rẽ,uel quãtitatem, & tunc ſi bona quæ uenerũt ad fideicom. ſufficiant ad legata, & debita non tenetur in aliquo,ẽt ſi plus habeat. Inſti.eo. § ſi quis vna,aut non ſufficiunt legatarijs,& tenetur in ſubſidium quatenus habet vltra quartã.in §.ſi is qui 400.Creditorib vero ẽt ſi nõ hẽt vltra, vt ibi dixi. aut retinuit quotã, & tunc onera tam legatorũ ꝗ creditorũ diuidũtur pro rata l.2.C.eo.& ſ̃.proxi.§.in hoc tñ differũt creditores a legatarijs qa legatarij ẽt tũc nõ pñt ꝯuenire hꝛ̃dẽ niſi quatenus hẽt vltra quartã,ẽt nõ in ſubſidium,creditores verò poſſunt eũ ꝯuenire, ẽt ſi nõ hẽat vltra quartã, vt ſi fuit rogatus reſtituere tres partes, & quartã retinere,qa credita
4 ꝑferuntur quartæ,ita loquitꝛ l.4.C.eo. † Qđ aũt ſ̃.dixi hꝛ̃dẽ añ reſtitutã hꝛ̃ditatẽ cõueniri à creditorib.& legatarijs,limita præterquã in duobus caſibus ſ.ꝑterquã ſi coactus adiuiſſet, tunc enim haberet exceptionẽ per l.poſtulãte.in prin.ĩ.eo.vel niſi paratus eſſet reſtituere hæreditatẽ & fideicommiſſarius recipere:quibus adhuc poſſet ꝯpelli ſuſcipere iudiciũ vſque ad litis ꝯteſta. ſi actio erat tpe petitura,vt ĩ.eo.l.cũ hæreditas ex Treb. vbi oĩno vide ꝑ Bart.quinimmo etiã reſtituta hæreditate poſſet dicto caſu hæres ꝯpelli ſuſcipere iudiciũ, & interruptio ꝑſcriptionis facta ꝯ eum prodeſſet ꝯ fideicommiſſarium,vt ibi ſecundũ aliam lecturam.

L E X II.

2 *Fideicommiſſum an cenſeatur eſſe de tota hæreditate.*

3 *Ille in quẽ transferũtur iura vtilia,cenſetur loco illius poſitus qui hẽt directa.*

Si in inſtrumẽto dicatur ſolum ꝙ ta'is in actione quam habet cõtra talẽ ponit talem in locum ſuum, quod licèt non dicat ꝙ cedit, videatur cedere.

4 *Legata ſimpliciter relicta,an eximantur de fideicommiſſo vniuerſali,tãquam ſpecies à genere,& tãquã pars à toto,& remaneat fideicõmiſſum in reſiduo.*

5 *Caſus in quo fideicommiſſarius cui non fuit detracta quarta, poteſt eam detrahere legatarijs.*

6 *Sicut in relictis ad pias cauſas ceſſat Falcidia, ita & Trebel.*

Sicut poteſt prohiberi Falcidia,ita Trebellianica.

Sicut per non confectionẽ inuentarij perditur Falcid.an ita Trebellia.

7 *Quando dicantur legata ſcripta fuiſſe ad onus hæredis, vt ſic fiat computatio ſecundum iſtam l.& quando non,vt ſic fiat ſecundum l.præced.*

8 *Si legata debentur ex perſona hæredis,detrahitur Falc.vel per hæredẽ vel ꝑ fideicõmiſſariũ, ſi hæres coactus adiuit, & totam reſtituit, ſi verò noĩatim à fideicommiſſario debentur in eius perſona, & Falci.non detrahetur.*

9 *An legatarij debeãt agere cõtra hæredẽ,an cõtra fideicõmiſſariũ,& qd de creditoribus hæreditarijs,& quãdo poſſit hæres legata retinere fideicõmiſſario.*

10 *Si pater inſtituit filium, & ſi deceſſerit ſine liberis, mandauit hæreditatem extraneo reſtitui,& fecit plura legata pura,& legatarij petant ea integra, & filius dicat quod ſi contingat conditionem exiſtere, habet ius detrahendi legitimam,& Trebel.& quod iſta quarta ita eſt detrahenda de legatis, ſicut de fideicommiſſo,quid iuris.*

1 QVi quadringenta. † Legata ſimpliciter relicta ꝯtribuunꝛ cũ fideicommiſſario vniuerſali quo ad quartæ deductionẽ: ꝙ fideicõmiſſum reputatur valere tantum quantũ ſupereſt deductis legatis; ſed ſi ſunt relicta nominatim ab hærede reputatꝛ tm̃ valere quãtũ valet tota hꝛ̃ditas Item quarta ꝗ hæres perdit, quia coactus adiuit, non ꝓdeſt legatariis,ſed cedit lucro fideicom.cogentis.Itẽ fideicõmiſſarius nõ tenetꝛ legatarijs in pꝰ ꝗ teneret hꝛ̃s ſi non reſtituiſſet.h.d.cum ſeq.vſque ad §.quidam libertis.& ſunt leges horribiles in tex.& gl.& ꝓcedit horribilitas, qa l.Marcellus,ꝯ̃rian vꝛ huic, qa aliter ſit cõputatio in vna, ꝗ in alia.& tñ in eiſdẽ terminis loquũtur, vt patet in l.Marcellus. ibi, in hac ſpecie,& ita tenuit Azo.& Hugo.ideo dixerũt ꝙ l.Marcellus.corrigit l.qui cccc.vel poſſumus dicere ꝙ in l.qui cccc.Iuriſcõſultus recitat opi.& nullã eligit,ſed eligit in l.Marcellus. & ibi deciditꝛ q.formata in l.qui cccc.ſed neutra opi.eſt vera: ideo dic ꝙ nõ ſunt ꝯ̃riæ,ſed loquunꝛ in diuerſis caſibus.ſ.l.qui cccc.qñ legata fuerunt ſimpl̃r relicta.l.Marcel.qñ noĩatim ab hꝛ̃de, & primo caſu cẽſetꝛ onꝰ hꝛ̃ditariũ, ideo primo eximunꝛ ex vniuerſitate,ſicut ſpecies de toto, ideo fideicõmiſſum nõ reputatur eſſe in eo qđ ſupereſt legatis deditectis. Sed in ſcđo caſu legata nõ reputant onus hꝛ̃ditatis,ſed hꝛ̃dis,vt dicit tex.in l.Marcellus.ideo non eximuntur de vniuerſitate,ſed atribuntor oneri hꝛ̃dis, rõ fideicõmiſſum reputatꝛ conſiſtere in tota hꝛ̃ditate, & legata cenſentꝛ facta vltra vires,mõ de quo ibi hꝛ̃ditatis, ſed reducũtur ad vires, faciẽdo diminutionẽ ꝓ rata tã fideic.ꝗ legatarus đ eo qđ ſupereſt deducta quarta. qua hꝛ̃s ñ dẽt fraudari, nec ꝑ fideic.nec ꝑ legata particularia. Itẽ reſultat difficultas quia iſta l.qui cccc.vꝛ ſibi ipſi ꝯ̃riari,tñ non eſt verum, quia diuerſis reſpectibus dicit diuerſa. reſultat ẽt difficultas ꝓp ꝯ̃ria de l.præcedẽ.in fi.vbi legatarij conſequuntur legata integra qñ apud fideicom.eſt tm̃ ꝙ ſufficiat,ẽt ſi nihil ſibi remanet,ſed in his legibus ẽt ſi remaneat vltra quartã nõ ꝯſequitur legatarius integrum legatũ ccc. ſed ipſum diminuunt aliqñ parua,aliqñ magna. Præmitte ꝙ quarta ꝗ debetur hæredi debet detrahi tãm de legatis,ꝗ de fideicommiſſo vli, quia nõ dẽt eſſe deterioris ꝯdõnis fideicõmiſſarius ꝗ legatariꝰ, vt ſibi ſoli detrahatur,vt in l.Marcellus.§.idẽ Pomponius. hoc vult dicere prima pars ſummarij, ꝙ legata & fideicommiſſa ꝯtribuunꝛ quantũ ad detractionem quartæ. Eſt ergo videndum quantum ſit ſit fideicõmiſſo vli,vt videatꝛ quãtũ ſit ſibi detrahẽdũ,& quantũ legatarijs,& hoc decidũt iſtæ leges diſtinguẽdo vt dixi,an ſimpl̃r ſit relicta,an noiatim ab hꝛ̃de, & in primo caſu reputatur minus,in ſecundo maius,vt in l.Marcellus.Itẽ præmitte ꝙ §§.ꝑcedentes loquuntur qñ hæres fuit iuſſus reſtituere retẽta certa re, vel quantitate,ſeu quota.excepto § inde Neratius. qui loquitur qñ fuit iuſſus reſtituere nihilo deducto. In iſtis legibus ponitur alius caſus,qñ fuit iuſſus ſimpl̃r reſtituere, nec fuit dictum,ꝙ aliquid vel nihil retineret.in primo enim caſu qñ fuit dictum vt retineret,retentio ſit tm̃ ꝯ fideicõmiſſarium, non ꝯ legatarios,qa cenſetur teſtator voluiſſe,ꝙ legata ſoluãtur a fideicommiſſario, quo caſu de legatis nulla venit detrahenda Fal.nec ab hꝛ̃de,quia nõ ſunt ab eo relicta,nec a fideicom.quia non prodeſt, ideo tũc legata non contribuuntur cũ fideicom.vli, vt ſimul detrahatur Falcidia de vtriſque, & hæc rõ quæritur in l.præcedenti, in §.fi. legatarius cõſequitꝛ integrũ legatũ, licèt nihil remaneat apud fideicõmiſſariũ: in iſtis legibus nõ, licèt remaneant vltra quartã. ita ſoluitur illud ꝯ̃rium. Diuide in tres partes principales. Primo ponitur thema, & q.vſque ibi (dicendũ.) Scđo ponitur reſpõſio attenta voluntate teſtatoris qui non præſumitur ſenſiſſe ꝙ fiat detractio aliqua pro Fal.vel Treb.ſed ꝙ totũ perueniat ad legatarios vel fideicom.& attenta diſpoſitione l.xij.tabu. ante l.Falc. vſque ad ver.(itaque) ibi ponitur alia reſponſio. quid iuris ſit attenta diſpoſitione l.Falc. cum quarta ſit detrahenda tã a fideicõmiſſario ꝗ a legatariis,& iſtã quartã hæres perdidit, quia coactus adiuit,& deciditur ꝙ nõ poſſit plus conſequi a fideicõmiſſario, ꝗ faceret ab hꝛ̃de,ſi hꝛ̃ditatem non reſtituiſſet, uel ſi ſpõtè hꝛ̃ditatem adiuiſſet,& ſic quartam non perdidiſſet.nam illa perditio non debet prodeſſe legatariis,ſed fideicõmiſſario, cuius diligentia perdidit, & iſta deciſio tenetur, non præcedens, & ſibi non ꝯ̃riantur. Scđa ẽt ſubdiuiditur,quia primo ponitur deciſio vſq; ibi (dicẽdũ eſt.) iuncto tex.qui ſequitur.(tota cccc.&c.)ꝗ uerba debent iungi poſt illa uerba, (dicendũ eſt.) Secundo aſſignatur triplex rõ deciſionis. Prima colligit ex uer. (quia præſumptio) Alia in uerſi. (nã hæres) alia in uerſi. (ꝙ hæres.) & glo. ponit caſum ſm̃ lect.Azo. & poſtea uꝛ ab illa recedere. In tex.ibi.(iuſſu prætoris adijt.)& ſic perdidit quartã,& totã hæreditatẽ reſtituit fideicõmiſſario uniuerſali. In tex.(dare deberes.) ſcilicet an ccc. integra,an cum diminutione ꝓpria. partẽ faciebat l. præcedẽs. in §.fin.& rõnes quæ ĩ.ſequuntur. & ꝓ iſta poſt decidit attenta uoluntate teſtatoris,& diſpoſitione l.xij.tabu. ante l.Falc.quarta ueniat detrahenda tam de fideicommiſ.quam de legatis,& illa perdita cedit lucro fideicommiſſarij. & legatarius hoc caſu nõ poteſt plus petere quando coactus hæres adiuit, quàm poſſet ſi ſponte adiuiſſet.ſed ſi ſpõtè adiuiſſet, nõ poſſet petere niſi ccxv. quia alia lxxv. detracta per hæredem remanerent apud hæredẽ, & hoc non debet nocere fideicommiſſario, qui etiam cõtribuit pro parte ſua. & centum quæ hæres perdidit applicantur fidei-
3 commiſſario. in tex.ibi.(quia præſum.eſt.) hæc eſt prima ratio deciſionis, quia teſtator uidetur noluiſſe quòd reſtituatur fideicom-

deicōmiſſum, id eſt tota hæreditas cũ onere legatorum,ſed illud legatum intra vires hr̄ditatis,& intra dodrantē. ergo fideicommiſſarius tenet integrũ ſoluere, & ſic notat, ꝙ fideicommiſſum cēſetur eſſe de tota hæreditate cũ ſuo onere,ſed ſtatim dicit contrariũ in verſi.(& quod hæres.) ꝙ dr̄ eſſe de eo qđ ſupereſt deductis legatis,& ſic de cētũ. pp hoc gl magna dicit ꝙ hoc dēt intelligi qñ reſtō fideicommiſſi ꝓcedit ꝑſtationē legatorũ. verſ. & qđ hæres.ecõuerſo, qñ legatorũ ꝑſtatio ꝓcedit reſtitutionē, & hoc ſequunē Doct. Alia glo.ſoluit aliter,ꝙ ille verſ. intelligatur ſcđm iſtũ, vt cũ dicit ꝙ centũ tantũ ſunt in fideicommiſſo, debet intelligi non ſola ſed cũ vniuerſitate; vel dic melius tota hæreditas eſt in fideicōmiſſo cũ onere legatorum,ſi fiat reſtitutio, ſed quia ſol.lega.hæredi non remanet niſi centum, non vr̄ plus eſſe in fideicommiſſo. ita loquitur ibi, & ſic vterque verſic.loquitur qñ reſtitutio fideicōmiſſi ꝓcedit. In textu ibi. (nam hæres.) hæc eſt ſecunda rō, quia hæres de reſtituendo grauatus,cenſetur grauatus ponere fideicōmiſſariũ in loco eius,& ſupple eam. Sed ſi hæres nō fuiſſet grauat' reſtituere, habuiſſet ſoluere legatario ccc. & reonere c.ita debet facere fideicommiſſarius loco eius ſubſti-
3 tutus.† No.ergo,& ſemper allegatur. ꝙ ille in quē transferuntur iura vtilia,cenſetur loco illius poſitus.q dēt directã,ideo notarij in inſtrīs ceſſionum dicunt,ꝙ cedens ponit in locum ſuum ceſſionariũ.Et ꝓpterea vr̄ per iſtũ tex.ꝙ ſi ſolum in inſtrō diceret,ꝙ ta-
a lis in actione quã hēt ꝯ talē ponit talē in locũ ſuũ,[a] licēt non dicat ꝙ cedat, vr̄ cedere plus. Alibi vr̄ Ange.dixiſſe,ꝙ licēt qñ quis decedit,remaneat ſibi actio efficax ꝑterq̃ in tribus caſibus. l.3.de noua. ſi tñ apponit iſta verba, & ex̄ illos caſus, & gñaliter actio directa remanet inefficax ꝑ iſtũ tex. ꝯtrium puto, & ipſe hic ꝯtriũ vr̄ ſentire, quia hic nō pp hæc verba,ſed pp diſpoſitionē ſenatuſ. directa remanent inutilia.ſ̄.l.j.in prin. verba enim intelliguntur ſm ſubiectã materiam,& ultra non extendunt.arg.eius qđ hr̄ in
4 l.ſi legati ſerui nomine. de leg.j.† In ver.ſeq ponitur tertia ratio, ex qua not.ꝙ legata ſimpliciter relicta eximuntur de fideicommiſſo vlī, tanq̃ ſpecies a genere, & tanq̃ pars a toto, & remanet fideicōmiſſum in reſiduo, ſed ꝯ, quia hoc deberet procedere qñ primo eſſet factũ fideicōmiſſum vlē, poſtea legata, ſed qñ econuerſo primo legatur pars,& poſtea totũ, nō eximit̄ pars de toto. De primo eſt caſus in l. cũ qñ. C.de lega. De ſecundo eſt ibi glo. q̃ hoc tenet per l.ſeq.ſed hic primo fuerunt facta legata, poſtea fideicōmiſſum vlē. Sol. diſtinctio illius gl.procederet qñ legata totius & partis eſſent vniformia,quia de eadē re: vt lego tibi fundũ & Titio dimidiã illius, nã ambo legata ſunt de re corporali, ſed hic fideicōmiſſum vniuerſale eſt de hæreditate, quæ eſt ius: legata vero ſunt de corporibus rerũ hr̄ditariarũ q̃ non ſunt hr̄ditas,& ꝓpriē de iure non detrahunt̄ corpora, vt dicit tex.ĩ.e.l.cogi.§.inde q̃nt.hoc ergo caſu non attenditur ille ordo,ſed an ſint facta ſimplr̄,& tũc ſiue ante, ſiue poſt, deducuntur, licet impropriē, vt in illo §.inde an noīatim ab hr̄de,& tũc ſiue añ, ſiue poſt, non deducunt̄ tanq̃ pars a toto, quia ſic plus haberēt legatarij q̃ fideicōmiſſarij: cuius ꝯtriũ dr̄ in fi.l. In tex.ibi, (nō ergo plus Titio.) hic collige duo,ꝙ licēt iſta quarta partim detrahat̄ de legatis, partim de fideicōmiſſo ꝑ coactionē fideicōmiſſarij tota ꝑdit̄, & applicat̄ fideicommiſſario, & nihil legatariis, ex hoc vr̄ ꝙ tota iſta quarta dicatur treb. Sed Bar.in l.ſeq.§.idem Pōponius. vr̄ dicere ꝙ partim eſt fal.partim treb. Et hoc eſt vtile, quia ꝑ nō con-
b fectionē inuētarij ꝑditur fal.ſed trebellianica[b] non, ſed iſte tex. facit ꝯ Bart.in eo qđ dixi. quia quatenus diceret̄ fal. non deberet ꝑdi ꝑ coactionē, cũ nō habeatur a fideicō. ſed a legatariis, & dato
5 ꝙ perderetur, deberet applicari legatariis, a quibus euellit̄.† Nota ēt caſum, in quo fideicōmiſſarius cui nō fuit detracta quarta, pōt eã detrahere legatariis, qñ hr̄s nō detraxit, qa non potuit pp coactionē. Idē ꝓbatur in l.ſeq.ver. qđ ſi ſuſpecta, ſed ſi nō detraxerit, qa noluit. dic vt ſ̄.l.proxima.§.inde Neratius.& hoc in relictis ſimplr̄, vel ab hærede, ſed ſi noīatim a fideicōmiſſario nō detrahit, ut notat gl.in §.inde Neratius. q̃ incipit, no.in fideicommiſſo,& ibi vide Bar.ſuper hoc articulo, an fideicōmiſſarius poſſit quartã detrahere legatariis, vel ſecundo fideicōmiſſario. Glo. magna primo ponit caſum in hac l. vſq; ibi. (qđ aũt dixi.) poſtea in l.Marcellus. & in prima poſitione pōt in quatuor reprehendi. primo cum dicit ꝙ ab hr̄de Titio reliquit. nam nō eſt verum, quia qñ ab hr̄de, loquitur l.Marcellus. Item cum dicit, ꝙ legatarius petebat ccc.& partem de c.nam hoc non dr̄ in tex. vnde dic ꝙ petebat ccc. integra ꝑ tres rōnes, de quibus in tex. Dicit etiam ꝙ hæres dicebat ſe nō teneri ad aliud,ſed hoc non dr̄ in tex.vnde melius eſt dicere ꝙ dicebat ſe non teneri ad integra ccc.ſed cum diminutione, de qua hic in fi. breuiter attenta volũtate defuncti. & l.t a.tabula.determinatur pro legatario. ſed attenta actione l. falc.determinatur pro fideicōmiſſario. Item inquãtũ dicit ꝙ hic eſt mutatio ꝑſonarũ de tertia in ſecundã qđ non eſt neceſſe dicere, cũ dicatur ꝙ fideicōmiſſum fuit tibi relictũ,& poſtea q̃ritur quãtũ debeas dare, & ſic non eſt mutatio, ſed ſecundũ ſuã poſitionem eſſet mutatio, vnde fortē habuit reſpectũ ad ſeipſam, cũ dicit, ꝙ mandauit teſtitui Sēpronio. Quarto reprehendit̄ in ver. (verũ &c. vbi vult ꝙ 75. q̃ dant̄ fideicōmiſſario detracta quarta, ſcilicet 25. de c.ſibi auferantur ꝑ legatariũ, cui fuerunt detracta 75. vt ſic legatarius in effectu habeat integra ccc. & hoc dicit gl. pp §.finalē l.præcedentis. vbi legatarius habet integra ccc. licēt fideicōmiſſario nihil remaneat. ſed certē nugatoria eſſet inueſtigatio Iuriſconſulti. dic ergo ꝙ non auferuntur, & fideicōmiſſarius habebit lxxv.& c.q̃ hæres habuiſſet, ſi ſpontē adiuiſſet, legatarius non niſi ccxxv. ſicut nec plus habuiſſet ſi hæres ſpontē adiuiſſet: ne diligentia fideicōmiſſarij ſibi proficiat. & ad §.fi.l.præcedentis reſponde vt ſ̄. dixi in l.Marcellus. diuide in tres partes vſque ad §.idem Pomponius. Primo qñ hæreditas ſpontē fuit adita vſque ibi. (quod ſi.) Secũdo qñ coactē vſque ibi, (qđ aũt.) Tertio qđ dixerat pp coactionē perdi quartam, extendit ad oēm caſum, in quo pp priuilegium teſtōris, vt quia miles, ceſſaret fal. vt ēt tunc ceſſet trebel. vt qđ operat̄ coactio in trebellia. operet̄ priuilegiũ teſtōris, quod hēt circa fal. vt ēt cenſeat̄ habere circa
4 treb.† & eſt mirabilis regula, ꝑ quã determinant̄ plures q videlicet ſicut in relictis ad pias cauſas ceſſat fal. ita trebel.& ſicut po-
c teſt prohiberi fal. ita trebellianica.[c] eodē mō vr̄ ſicut per nō cōfectionē inuētarij perditur fal. ita trebel. licēt Bart.in hoc teneat ꝯtrium ſcđm Iacob.de Belui. ſed in præcedenti tenet qđ dixi, quia ibi illud ꝓcedit ex natura legatorum, vel teſtamenti; ſed hic contingit pp culpã hæredis,& ſic in pœnã: ſed pęnæ debent reſtringi: vnde cũ nō reperiatur expreſſum, debemus aliud dicere. arg. in l.ex facto.§.Iulianus.de vulga.& pup. Bal.in authen. ſed cum teſtator. C.ad l.fal. tenet ꝙ ꝑdatur per §.illo. in authen. de hær. & fal. ubi dicit tex. ꝙ ſi hæres uult lucrum de hæreditate, cōficiat inuentarium. & illud uerbum, lucrum, eſt commune ad fal. & trebel. unde non eſt uerum ꝙ fiat extenſio. & nō ſit iure expreſ-
7 ſum: & aliqui moderni hoc tenent.† Hic eſt una glo. pro cuius declaratione q̃ro de intellectu tex. cũ dicit (ſi ad hr̄dis onus &c.) qñ dicantur legata ſcripta fuiſſe ad onus hæredis, ut ſic fiat computatio ſcđm iſtam l.& qñ non, ut ſic fiat ſm l.præceden. Glo. vr̄ ſibi contrariari. primo dicit, ꝙ ſemper præſumuntur ad onus hæredis niſi nominatim ſint relicta a fideicommiſſario, & ſic ſiue nominatim ab hærede ſiue ſimpliciter. poſtea in uer. (& no.) uidetur uelle contrarium, ꝙ ſemper dicantur eſſe ad onus fideicommiſſarij, ut ab eo debeant peti, non ab hærede, etiam ſi adhuc hæres non reſtituit, quia debet expectare ꝙ reſtituat, & agat contra fideicom. per l.fi. C.eo. præterquam in tribus caſibus, in quibus ab hærede poſſunt peti. ſ.quando nominatim fuerunt legata, & quando fuit grauatus reſtituere deductis legatis, ut in ſeq. uer. & quando portio fideicom. non ſufficit, & aliud hæredi remanſit ultra quartam. ſ̄. l.j.§.ſi is qui cccc. breuiter aduerte, tres ſunt caſus. Interdum quærimus ad cuius onus uidentur legata. Interdum ex cuius perſona debeantur. Interdum quis habeat præſtare. de primo quæritur ad fi. de quo in his ll. quia ſi ad onus hæredis, procedit hac l.ſi non l.præcedens. Et quantum ad hoc neutrum dictum glo. eſt uerum, ſed diſtingue tres caſus. aut ſunt nominatim relicta ab hærede. & dicũtur eſſe ad eius onus. Idē ſi expreſſe dixiſſet ꝙ eſſent ad eius onus, prout intelligit glo. in l.præce. cum ponit caſum in hac l. interdum noīatim a fideicō. & neutra iſtarum legum habet locum, quia de talibus non detrahitur quarta, ut dicit gl. in §. inde Neratius. & ſic non debent contribui cum fideicommiſ. ad detractionem quartæ, & per conſequens legatarius debet conſequi totũ legatũ, licēt fideicommiſſario nihil remaneat. l.j.in fine, & uidentur relicta a fideicommiſſario quoties rogatus eſt hæres reſtituere retenta quantitate uel re q̃ ſufficiat ad quartã. interdũ relinquuntur ſimpliciter, & tunc ad neutrius onus cenſentur relicta, ſed ad onus hæreditatis, & de hæreditate deducta, & contribuuntur cum fideicom.
8 uniuerſali, & habet locũ l.qui quadringenta.† De ſecundo quæritur ad fi. ut ſciatur an falcidia ſit detrahenda, nã quando debētur ex perſona hæredis detrahitur falcidia uel per hæredem, uel per fideicōmiſſarium, ſi hæres coactus adiuit, & totam reſtituit, & tunc prima pars gl. eſt uera, ſiue nominatim, ſiue ſimpliciter ſint relicta, & utroque caſu deſalcantur. de primo patet hic. de ſecundo in l.præcedenti. ſi autem nominatim a fideicommiſſario debentur in eius perſona, falcidia non detrahitur. infra
9 eod. l.facta. §.ſi cum ſuſpecta † De tertio quæritur ad finem. de quo

ADDITIONES.

a Locum ſuum. vide Lud.Roma.conſil.86.in fi.col.2. vbi de dicto Ang. mentionem facit, & multa in materia iſta vide per Soc.conſ.18.

b Aduerte, quoniam in hoc variant Doct. huius ſententię Bart. eſt infra proxi. in l. Marcellus. in l.cum tale.§.Titius. ff.de cond.& demon. Contra tenet Alexan.in conſ.incip. viſis & ponderatis, quod eſt conſ.103. in 4.par. doc.in auth. ſimiliter. C.eo.l.Fal.& in auth. ſed cum teſtator. eo.tit. vbi Bar. perſiſtit in negatiua. Bald. tenet ꝙ ſic, & in l.filium quem habentem. 18.col. C.fam.erci. Ang. plenē loquitur & tractat in Auth. de hęr.& fal.§.ſi uero expreſſim. col.3. & in l.3.§.hęc ſtipulatio.ff.ſi cui pluſquam per l.Fal. vbi tenet aduerſus fratrem ꝙ non. quę communis eſt op. Et vide Bart. in conſ. domino Io.andreæ.3. Pau.in conſ.9.92.107. & 262.& Raph.Fulg.conſ.41.vlt.colum.& conſ.87.in fi.2.col.

c Trebellianica. adde Oldr.conſ.207. Lud.Rom.conſ.276. per Ioã.de ana.cōſ.42. Pau.de Caſt.ij.ſuper Intor.

quo ibi dixi duntaxat, vt ſcilicet ſciatur ɔ̄ quē legatarij debeant agere ad reſtitutionē hēreditatis, vel poſt. de quo dixi in l.j.§.fin.& gl. iſta vult ꝙ legatarij non poſſint agere ɔ̄ hrēdē ēt hrēditate non reſtitura, licēt creditores poſſint, ſed expectare ꝙ hrēditas reſtituat̃: ꝑterꝗ in caſibus, de quibus hic. Sed gl. in d.§.fi. vult ꝙ ante aditā hrēditatē ſemper poſſint agere ɔ̄ hrēdē, & illa cōiter tenetur. tu dic vt ibi dixi: aut coactus adiuit, & pōt ꝓcedere iſta glo. aut ſpontè, & tūc aut eſt paratus reſtituere, & fideicommiſſarius recipere, & idē, vt habeat locū iſta gl. ꝑterꝗ in iſtis caſibus, in quib⁹ ē tūc cōpelleret̃ ſoluere legatariis. Aut non eſt paratus, vel nō eſt ꝑſens fideicommiſſarius, & tunc habeat locū l. ɔ̄ria, & hoc qñ eſt ɔ̄tētio inter hrēdē volētē ſoluere & ſe exonerare, & legatarios. Sed ſi inter hrēdem & fideicōmiſſariū, quia fideicōmiſſarius petit ſibi reſtitui totā hrēditatē, & vult ſuſcipere onus ſoluendi legata, hæres vult legata detrahere, & reſiduū reſtituere, ſi legatarij eſſent ꝑſentes, & peterent, non eſt rō quare nō poſſent facere, niſi noīatim eſſent relicta a fideicōmiſſario. Si aūt non ſunt ꝑſentes, tunc ſi ſint noīatim ab hrēde relicta, vel grauatus reſtituere deductis legatis, tunc eſt in ꝑtāte ſua totam reſtituere recepta cautione. nam ſi non reciperet, poſſet ad hoc conueniri a legatariis, q̄a potuit retinere ſi voluiſſet, iō dolo fecit reſtituere non recepta cautione. l. dolo. ſ. ad l. Fal. nec prodeſt ſibi reſtitutio hoc caſu. qđ eſt notandū. Ita colligitur ex hac gl. vel pōt retinere ſi vult ꝑſlita cau. fideicōmiſſarij de ſoluēdo, q̄a ſi non ſoluerent, poſſent ab eo peti, licet noīatim ab hęrede fuerint relicta: iſte eſt caſus in l. cogi. §. inde q̄nt. in fi. ī. c. eo. iſtos caſus non pōt hrēs retinere legata, ſed hēt neceſſe reſtituere totā hrēditatem, & dimittere hoc onus fideicōmiſſario iſte eſt caſus in l. fi. C. c. ſ'm vnū intellectū. Adde alium caſum. ſi hæres eſſet grauatus reſtituere totā & omnē hrēditatē, tunc indiſtinctè poſſet hæres ſe defendere aduerſus legatarios agentes ante aditā hrēditatē, & dicere ꝙ ꝑꝑ illa verba teſtator vr̃ voluiſſe ꝙ onus pertineat ad fideicōmiſſariū, & ſic ēt ſi fideicōmiſſarius nō eſſet ꝑſens, ēt ſi ſine dolo & fraude ſua poſſet ſe defendere, & eɔ̄ ſi cōtenderet cū fideicō. quia legatarij eſſent præſentes, & peterent legata, & hrs vellet ſoluere, poſſet fideicōmiſſarius inhibere, & petere ſibi reſtitui ꝑꝑ dicta verba, & iſte eſt caſus illius l. fi. ſcđm aliū intellēm, & per iſta limita & ſupple ea q̄ dixi in l. j. §. fi. & iſta ſunt vtilia, & declarant infinitas leges, & malè per Doc. traduntur. In §. idem Pomponius. quæro q̄ ſit rō dubitādi hic maior q̄ in ꝑceden. Rñdeo, ꝙ hrs fuit iuſſus reſtituere deductis legatis, vñ ꝑ hoc videbatur ꝙ voluerit legata ſolui integraliter nulla deducta fal. & dūtaxat idē in fideicōmiſſario vñ voluerit deduci, ſicut qñ expreſſe dixit ꝙ volebat integra ſolui legata, quia falcidia q̄ veniret detrahēda de illo legato, detrahitur de aliis. l. qui quadringenta, & ibi dixi. ī. ad l. Fal. & ſic aliud eſt dicere ꝙ integraliter ſoluant̃, aliud ꝙ deducant̃, nā hoc ſ'm nō auget legata, ſed importat vt ſit in electione hrēdis ſoluere legatariis, & cū reſtituit deducere, poſito ꝙ legatarij non eſſent ꝑñtes, nec inſtarēt, ſ'm qđ ſ. dixi. Itē quæro, quātū reputabit eſſe in fideicō. hoc caſu, an qđ reſtat deductis legatis, vt ſi fiat cōputatio ſ'm l. q cccc. an tota hrēdi. vt ſic fiat ſ'm princ. l. & vide primū verius ex vi verborum. Breuiter quantum ad hoc verba nō ſunt ponderanda, ſed eſt videndū an ſint ſimpl'r relicta, & ſeruabitur l. qui cccc. an nominatim ab hærede. & ſeruabitur principiū hu-

10 ius l. † Vltimo q̄rit, pater inſtituit filiū, & ſi deceſſerit ſine liberis, mandauit hrēditatē extraneo reſtitui. Itē fecit plura legata pura, legatarij petunt ea integra. filius dicit ſi contingat conditionē exiſtere hēt ius detrahēdi legitimā & treb. & ꝙ iſta quarta ita eſt detrahenda de legatis ſicut de fideicom. per iſtum tex. vbi vr̃ caſus. quid iuris? totus mundus ſeruat & nullus perpēdit de iſto textu. ꝙ ſoluunt̃ integra, & de hac detractione nulla fit mētio, & cum exiat caſus reſtitutionis, hæres filij reſtituit retenta legitima & trebellianica, q̄ inter ambas ſunt dimidia eius quod reſtat tpe reſtitutionis. vnde ꝓcedit hoc an per errorē, ſn de iure, cum hic ſit tex. in ɔ̄nū? Dicit Bart. ꝙ de iure, quia teſtator purè relinquendo legata vr̃ velle ꝙ integraliter ſoluant̃, poſtq̄ fideicommiſſum eſt purum. Breuiter non video bonam rationem dicti ſui, cū habeamus contrarium de iure, cum aliqua legata ſunt pura, aliqua conditionalia. nam nō propterea vr̃ velle ꝙ integra ſoluant̃. niſi reſpectu ꝑſentis tpis, ſed debet ꝑſtari cautio de reſtituendo quatenus plus accipiunt ſi conditio exiſtet. l. in quantitate. §. ſed & ſi legata & l. j §. interdū. ſ. tit. 2. & ī. tit. proxi. quaſi per totū. Præterea legitima debetur de omnibus bonis q̄ reperiuntur tempore mortis patris: quod non eſſet ſi eſſet verum dictum Bart. puto ergo ꝙ hoc potius contingat per errorem, & ꝙ talis filius a talibus legatariis poſſit exigere cautionē cū ſoluit. & ſi non exegit, nō debet redundare in præiudicium fideicōmiſſarii, vt ab eo detrahat̃ quod erat detrahēdum a legatariis. Tene mēti, q̄a ſi caſus occurreret, poſſes ɔ̄ſeq magnū honorē đ hoc §.

L E X III.

2 *Alienata per haredem grauatum reſtituere, quando imputentur ſibi in quartam. & num. 3.*

3 *Res ſubiecta reſtitutioni, an poſſint per haredem alienari?*

1 MArcellus.

§. Res quæ ab hærede. † Hic eſt vna gl. q̄ indiget declaratione. vñ. oppo. trib. mod. Primo, ꝙ nimis gñaliter loquit̃ iſte tex. cū poſſit eſſe ꝙ alienauerit ex cā neceſſaria, vt ſatisfaceret creditoribus legatariis, & ſatisfecit, nec eſſet iuſtū, ꝙ imputaret ſibi in quartam. glo. ſatet̃. & dicit tex. debere intelligi qñ ꝑ nū eſſet conuerſum in vtilitatem hæredis, aliter ꝙ euelli non pōt: alias ſecus, vt in caſu ꝑdicto. Itē ɔ̄, quia ſunt quidā caſus, in quib. hæres tenetur alienare, & ſi hoc non faceret, eſſet ſibi imputandum, vt ſi ſunt res q̄ ſeruando ſeruari non poſſunt. vñ non eſt iuſtū ꝙ ſi uendit, imputet ſibi in quartā. glo. fatet̃, & ſic innuit ꝙ ēt ſi ꝑtium ſit conuerſum in ſuā utilitatē, non imputet ſibi in quartā, qñ alienauit ex neceſſitate: ſecus qñ ex uoluntate, hoc nō placet, imò dic ꝙ ēt qñ ex neceſſitate, ſi ꝑtium eſt conuerſum in utilitatē ſuam imputet ſibi in quartā, aliàs ſecus. qñ aūt ex uolūtate, tūc indiſtinctè cōputat ſibi in quartā, quia fuit in culpa alienādo, ēt ſi ꝑtiū non ſit cōuerſum in utilitatē ſuā, ut quia habuit fidē de pretio, ēt ſi erat perſona de qua erat non fidēdū, & in hoc differt iſte caſus a præcedenti, q̄a qñ ex neceſſitate, tūc nō imputaret, q̄a non fuit in culpa, nec alienādo, nec fidē faciēdo, ſed qñ

2 ex uoluntate, tunc fuit in culpa, ſaltē alienādo. † Tertio oppo. ꝙ

a alienatio non tenet de re ſubiecta[a] reſtitutioni, & poteſt retra-

b ctari per fideicommiſſarium,[b] ut C. cōia de leg. l. fin. §. ſed quia noſtra. ergo non eſt iuſtum ꝙ imputet ſibi in quartam, quia ſic fideicommiſſarius haberet rem alienatam, & non ſolueret quartam. ꝑꝑ hoc gl. hic recitat tres opi. una fuit ꝙ iſte tex. loquitur de iure ueteri: quo caſu ſi ſubiacebat reſtitutioni per fideicommiſſum uſ'e, & nondum erat facta reſtitutio, cum nullum ius adhuc eſſet tranſlatū in fideicommiſſarium, indiſtinctè ualebat alienatio, ſiue purè, uel in diē, uel ſub conditione ſubiacebat reſtitutioni: & nō poterat retractari per fideicōmiſſarium: iuſtū ergo erat ꝙ hæres in quartam ſibi imputaret, quia uerū erat, qđ dr̃ in ꝑin. gl. ꝙ ad ipſum peruenit pretiū taliter ꝙ aduocari non pōt, ut nō poſſit euinci ab emptore, ſed poſtea ꝑ ius codicis hoc fuit correctū, quia ſi ſibi ſubiacet purè, uel in diem, non ualet ab ipſo principio alienatio, & pōt retractari ſtatim. ſi ſub conditione, ualet interim, ſed adueniente cōditione retractatur. & ideo utroque caſu, quia hæres habet neceſſe reſtituere pretiō, non dēt ſibi in quartā imputari, & ſic corrigeretur iſte. §. per illum hodie de iure auc. ēt ſi ſubiacebat ſub cōdōne, ab ipſo initio alienatio erat nulla ſ'm quoſdā. & ſic erit idem per auct. res q̄. C. cōia de legat. Alia fuit opi. ꝙ ēt de iure fforū indiſtinctè alienatio erat nulla, & poterat retractari, & ad ɔ̄rium rñdetur, ꝙ imputatur in quartā fideicōmiſſario uolente. i. ſi non uult retractare, aliàs non imputat̃, quia hrs hēt reſtituere ꝑtiū. Alia opi. fuit, ꝙ de iure fforū. & ēt. C. uſque ad quantitatē quartæ ualeat alienatio, & non poſſit retractari ꝑ iſtū tex. ideo imputat̃ in quartā, ſed quatenus eſſet ultra, poſſet retractari. Br̃ de iure codicis nulla eſt uarietas inter Doc. ſed de iure auth. quicquid dicat gl. hic cōiter tenetur, ꝙ nihil addit ius Auth. ad ꝓhibitionē alienationis, ſed excipit aliquos caſus ad prohibitionē, ut no. in l. ſeruo legato. §. fi. de leg. j. De iure fforū procedunt dictæ uarietates, ſed uarietas eſt, ꝙ etiā illo iure alienatio non tenebat ſi ſubiacebat reſtitutioni purè, uel in diē; ſi aūt ſub conditione, ualebat interim & poſtea retractabatur; quod patet. quia ſpeciale erat fauore libertatis, ut ī. e. l. quidā ita. §. ſi quis filium. ergo in ɔ̄rium erat ius cōe, quid ergo addit ius codicis? Reſpondeo non quo ad tranſlationem dominij, ſed quo ad recitandum titulū, quia titulus habetur pro nullo, & ideo non præſtat cauſam præſcribendi lōgo tpe, ſed requiritur longiſſimum, quia. l. expreſſè iubet, ſed iure fforum nō reperiebatur expreſſa prohibitio. l. ideo titulus erat ualidus, ſicut cum quis uendit rem alienā, quia licet nō trāſferat dñiū, trāſfert uſucapiendi conditio. longo tēpore, ſiue ergo loquamur de iure fforum, ſiue de iure codicis. ſiue de iur. Authē. eſt adhibenda diſtinctio, an ſubiacebat reſtitutioni puræ, uel in diem, & non ualet alienatio quo ad tranſlationem dñij; aut ſub cōdōne, & ualet, ſed adueniente cōdōne retractat̃. ꝑmiſſi aūt ad ꝑſcribendū longo tpe diſtinguit inter iura fforū, & iura codicis. nec obſt ꝙ ante reſtitutā hrēditatē nullū ius eſt tranſlatū in fideicōmiſſariū ſed

ADDITIONES.

a Subiecta. Adde hic quæ ſupra poſui in l. fil. uſfa. §. diui. de leg. j. & his adde Ioan. de Ana. conſil. 61.

b Hoc uerū, ſi probetur alienans teſtamenti notitiam habuiſſe, aliàs ſecus, quoniā tunc ſufficit fideicommiſſario rei pretium reſtitui ſecundum Ang. hic per l. fin. §. ſi. de leg. j. vbi Bart. & Bal. notant valere alienationē factā per hæredem fideicommiſſi in eum qui illud etiam ignorauit, alioquin ſecus. Bal. in auth. res quæ. in prin. ver. ſed contra hoc oppo. C. cōia de leg. Pau. in conſ. xj. Aduerte tamen ꝙ Io. ab Imo. limitat hoc procedere duntaxat in fideicom. vniuerſali. nam ſecus eſſet ſecundum eundem ſi res ſpecialiter per fideicommiſſum eſſet relicta, quoniam tunc nulla ignorantia prodeſſet, & vide Pau. in conſ. 16. nec omittas cautelam quam hic tradit Ang. in hoc, vt ſubiecta reſtitutioni alienari poſſint.

ſed dñium eſt apud hr̃dem, ergo pôt illud in aliud traſferre, qa ſtatim ꝙ alienat, aufert ſibi ptatẽ reſtituendi, & ideo in illo puncto traſfert dñium in fideicommiſſarium ſi fideicõmiſſum erat purũ, vel in diem illius rei alienatæ abſq. alia reſtõne, ideo ſtatim pôt vẽdicare. vt no. in d. l. fi. §. ſed qa nr̃a. C. commu. de leg. & hic poſt mediũ gl. ibi (ſic ergo p illam. l. alienata vendicari, nõ expe-
3 ctata reſtõne &c. † Si autem q̃rit qñ pcedat iſte tex. ꝙ imputet ſibi in quartam, r̃ndet ꝙ pcedit qñ fideicommiſſarius vellet nõ reuocare alienationẽ, & hoc pôt facere inuito hr̃de in pœnam eius, ita intelligit Aug. iſtam gl. licẽ pcedit qñ nõ poſſet reuocare, ut qa alienatio eſſet facta ab hærede ignorantet, ut in d. l. fi. §. fi. de leg. 2. licẽ pcedit qñ poſſet retractari, & fideicommiſſarius vellet retractati, tñ iudici vr̃ æquũ ex aliqua iuſta cã, ut ſi hr̃s nõ in fraudẽ fideicõmiſſarii, ſed bona fide pp aliquã cãm, licet ſciret fideicõ. alienauit aliquas res nõ multũ p̃tioſas, nam ne fiat vexatio emptori, p̃t inhiberi retractatio vſq. ad quantitatem quartæ, & ut in quartã imputet. Secus ſi eſſet iuſtũ, ut ſi alienaſſet rem p̃tioſam, vel magni p̃tii, ut domum hr̃ditariã teſtõris q̃ multo pl' valebat, & tũc cũ fiat detractio, non hẽt locum iſte §. cũ hr̃s hẽat reſtituere pretium. In legitimam verò debitã iure naturæ, vr̃ ꝙ alienata deãnt computari indiſtinctè, & inhiberi retractatio vſq. ad quantitatem quartæ iuuito fideicommiſſario, etiam ſi ſcienter alienauit. & ita videtur innuere tex. cum gl. in Auth. de reſt. & ea q parit. §. quamobrẽ. qa eſt magis debita q̃ Trebellianica, vñ magis ſubuenitur filio ne teneatur emptori de euictione.

a Prælegata veniunt in fideicommiſſo uniuerſali quando teſtator primo leganit, & poſtea granant, & non ſe reſtrinxit ad portionem hæreditariam.
2 Prælegata quando non ueniant in fideicommiſſo uniuerſali.
3 An veniant in ſubſtitutione vulgari.

1 a **§. Quidam liberis.** † Prælegata * veniũt in fideicõmiſſo vl̃i qñ teſtõr primo legauit, & poſtea grauauit, & non ſe reſtrinxit ad portionem hr̃ditariam. h. d. dic, vt ſ ad l. Fal. l. Titia. Ecce caſum. glo. ponit hic unã diſtinctionem bimembrẽm q̃tum ad primum membrum, qñ primo rogauit, & poſtea p̃legauit, dũ dicit ꝙ p̃legata nõ veniunt in fideic. intellige p portione, q̃ hr̃ in eis iure hr̃ditario, de qua magis erat dubitãdũ, ut l. Titia, q̃ allegat gl. qa cenſẽt fuiſſe intẽtiõ
2 teſtõris, ꝙ tota remaneat apud eũ, poſtq̃ ſibi p̃legauit. † Limita tñ hoc membrũ, niſi p̃legata ſuccederẽt loco portionis hr̃ditariẽ ut ſi filijs æqualr̃ inſtitutis, poſtea æqualr̃ ſeu parum minus cuilibet eorũ aſſignat certas res p ſua portione, licet enĩ q̃libet eorũ hẽat illas res, partim iure hr̃ditario, partim iure p̃legati, tñ vr̃r ſuccedere loco quotæ, & idẽ eſt dĩm de eis, qd̃ de quota, ut l. qd ergo, ver. planè p Bar. nec ob. iſte tex. qa hic nõ diuiſit ſ̃m quotas, quas eis aſſignauit, vñ nõ ſuccedũt loco quotæ ſ̃m Bar. in ſecũdo membro, qñ ſe reſtrinxit ad portionẽ hr̃ditariam, dum dicit gl. ꝙ nõ veniũt p̃legata, debes intelligere pro ea parte p qua habent iure p̃legati, ſed p illa, pro qua hñt iure hr̃ditario, benè veniunt. & ideo in quartam imputant, vt ĩ. e. l. in fideicõ. §. fina. quod aũt dixi venire quatenus habent iure p̃legati, ſupple vel ẽt fideicõmiſſi vl̃is, licèt loco hr̃ditatis babeat, vt ſ. de leg. 3. l. ſi Titius. hoc tñ fallit qñ extraneus eſſet rogatus reſtituere filio portionem hæreditariam, qa tunc veniret fideicommiſſum vniuerſale, qd̃ loco hæreditatis eſt fauore filii, vt l. liberto. §. j. de annuis legatis, & ibi vide omnino. Bar. in tertio caſu, qñ non ſe reſtrinxit ad portionem hæreditariam, ꝙ veniãt p̃legata, vt hic. Intellige non ſolũ pro portione hæreditaria, ſed ẽt pro illa quæ capitur iure prælegati, vel fideicommiſſi, hoc tamen limita duobus modis. Primò ſi grauatus eſſet prohibitus alienare rem p̃legatam fauore cohæredis, & eſſet rogatus alteri reſtituere, nam non veniret in fideicommiſſo: quia intentio teſtatoris fuit, ꝙ perueniret ad cohæredẽ, cuius fauore inhibuit alienari, & hic eſt caſus. ĩ. eod. l. Lucius. §. pluribus, & vide Bart. Item fallit ſi prælegatum fuit factum ſibi tanquam debitum: vt ſi maritus prælegauit vxori dotem, quam etiam inſtituit in certa parte, & grauauit de reſtituendo alteri, nam non venit illa dos, licèt capiatur iure prælegati, ſi non poteſt oſtendi ꝙ fuerit data, quia fuit prælegata tanquã debita, & iſte eſt caſus ſingularis ſ̃m intellectum, quem puto verum in l. cum hr̃s deductis. ĩ. eod. licet. n. cõfeſſio teſtõris facta in teſtamẽto uxore abſente non proficiat uxori ad probandum dationem dotis, quantum ad hoc ut eam poſſit petere ab hærede tanq̃ debitam, & ſic p̃feratur alijs legatariis, ut l. qui uxori. de aur. & arg. leg. proficit tñ ſibi quo ad retinẽdum aduerſus fideicommiſſarium, quod ppetuò teneméti. Sed quid ſi non apparet quis illorum prædeceſſent ut ſi eos inuicẽ ſubſtituit ſi contingat aliquem eorum ſine liberis decedere, & deceſſit vnus, & alia portio fuit diuiſa inter alios: poſtea deceſſit alius, & ſimiliter ſua portio venit diuidenda inter alios, utrum illud quod habuit ex morte primi, ueniat in ſua portione, & in hoc fideicommiſſario (iſte caſus frequentiſſime accidit, & eſt dubius, quia hic non poteſt perpendi an primo grauauerit, & poſtea prælegauerit, uel ecõuerſo. Breuiter caſus uidetur ꝙ ueniat tanq̃ primo prælegauerit, & poſtea grauauerit. ĩ. eo. l. Scæuola.

b & ibi oĩno uide b Bar. in l. hr̃des mei. §. cum ita. † Item an ueniant
3 p̃legata in ſubſtĩone vulgari? Doct. dñt ꝙ non per l. Sextilia de le. 3. Tu dic hoc uerum in portione, quam quis habuit iure p̃legati, ſed in illa, quam habebat iure hr̃ditario: aut deuenit ad ſubſtitutum eius portio repudia. & idem, quia etiam illa vr̃ hr̃e iure prælegati, ut l. qui filiab. §. fin. de lega. 1. aut deuenit propter eius mortem ante aditam hæreditatem, & tunc ſecus per l. miles ad ſororem §. fin. de lega. 2, quia illa non tranſmittitur ad hæredem eius, ſed uadit ad ſubſtitutum.

ADDITIONES.

a Prælegata. Adde Old. conſi. cvij. Bal. conſ. xcin. & ccvij. ij. lib. & conſil. buii. iij. lib. & conſi. cccclij. lib. iiij.
b Omnino vide. Adde Lu. Ro. conſi. xviii. vbi etiam videas.

Si is qui rogatus. Si hæreditas confiſcatur propter delictũ hæredis, retinet fiſcus quartam. & tres partes reſtituit fideicommiſſario. h. d. Dy. vſq. ad fi. verſio ad caſum.

LEX IIII.

1 Hæres recuſans hæreditatem adire, etiam ſi ſit in dignitate conſtitutus, compellitur iudicis officio adire & reſtituere ad inſtantiam fideicommiſſarij petentis hoc fieri ſuo periculo, alids non, etiam ſi hæreditas ſit ſoluendo.
2 Si unus de ſocijs altero inuito cum pecunia communi negotiatur cum hoc faciat ſuo periculo, propter contradictionem ſocij, totum lucrum debet eſſe ſuum.
3 Non compellitur quis facere actum ad utilitatem alterius, de quo ipſe poſſet periculum ſuſcipere, etiam ſi nõ aſſignat cauſam, propter quam recuſat hoc facere, niſi ille petat fieri ſuo periculo.
4 Si quis recuſat iudicem tanquam ſuſpectum, an teneatur dicere cauſam ſuſpicionis.
5 Si propoſita eſt cauſa recuſationis coram iudice, & iudex ea non obſtante procedit in cauſa, an ualeat proceſſus.
6 Quæ ſint ea, quæ ſuſpendunt iuriſdictionem, nec eam periment.
7 In interlocutoria an requiratur citatio partis.
8 Vbicunq. quis inuitus ad aliquid compellitur, & eius contradictio non auditur, non requiritur citatio, quia ad nihil aliud ſit, niſi ut citatus comparens, & aliquid allegans, poſſit actum impedire.

1 **QVia poterat.** Hæres recuſans hr̃ditatem adire, etiam ſi ſit in dignitate conſtitutus, compellitur iudicis officio adire & reſtituere ad inſtãtia fideicommiſſarij petẽtis hoc fieri ſuo periculo, alias non, etiam ſi hæreditas ſit ſoluendo. h. d. uſq. ad l. recuſare. §. meminiſſe, & incipit hic tractare de alio remedio Senatuſc. ſ. de coactione, de quo tractat uſq. ad l. ex facto, uenio ad caſum. In tex. ibi (adire hæreditatem.) dic & ſic fideicommiſ. pariter. vt ĩ. eo. l. ille a quo. §. 1. ſed quid ſi non pariter, ut quia eſſet repertũ ab inteſtato, vel a ſubſtituto vulgari? certe adhuc compellitur ſi magis vult habere de manu hr̃dis ſcripti, q̃ illorum, ut patet in l. non iuſtam. C. eo. ti. In tex. ibi (ne damno afficeretur) dic, ſed ꝫ, qa non poteſt affici damno, ut ſ. eo. l. 1. poſt prin. ibi, ſublata eſt &c. Sol. ut ibi dixi, quia verum eſt ſi ſequeretur reſtitutio, ſed poſſet contingere ꝙ poſtquam adiiſſet: reſtitutio fieri non poſſet, uel quia fideicom. nollet, uel qa mutaret propoſitum, uel quia decederet ſine hærede, & ſic hæres grauatus remaneret implicitus oneribus hæreditarijs, ideo ne remaneat, proſpectũ eſt, ꝙ hoc faciat ad requiſitionem fideicommiſſarij, & ꝙ fideicommiſſarius petat hoc fieri ſuo periculo, & tunc poſtea puidetur ſibi, prout hr̃ in l. poſtulante. in prin. ĩ. eod. In tex. ibi (fideicommiſſarius.) ſubaudi non ſolum primus, ſed etiam, ſecundus omiſſo primo, ſi ille nollet petere, ut ĩ. e. l. cogi. §. fi. & l. ſi patroni. §. q fideicommiſſariam. In tex. ibi (a prætore.) dic & ſic iudicis officio hic duo expediebãtur, qñ adire recuſat, qa cogit̃ adire & reſtituere, & uno iudicio, ſed ſi ſpontè adiret. tunc poſtea iure act. ex teſtamento peteretur
2 reſtõ, ut C. eo. & l. ſine ſcriptura, & ibi not. † In text. ibi (nam cum alieno periculo.) No. hic arg. ꝙ ſi unus de ſocijs altero inuito cũ pecunia cõi negotiat̃, cum hoc faciat ſuo periculo pp ꝯdictionẽ ſocij, totum lucrũ dẽt eſſe ſuum, facit l. ſi unus. ſ. p ſocio. In text. ibi (nec intereſt ſoluendo ſit &c.) i. dicere, ꝙ licet fideicommiſſarius dicat & uelit oſtendere, ꝙ hæreditas eſt ſoluẽdo & ꝙ hæres de nullo habet dubitare, non propterea cõpellit̃ hr̃s adire, niſi fideicommiſſarius petat hoc ſuo fieri periculo. Sed quid ſi hoc nõ dixit, ſed petijt illum compelli, & ille compulſus adijt? certe licet ille non teneret̃ adire, ex quo tñ ad illius inſtantiam adijt, illius
3 totum periculum eſt, ita intelligo iſtum textum. † In tex. ibi (nõ enim.) Not. quòd non compellitur quis facere actum ad utilitatem alterius, de quo ipſe poſſet periculum ſuſcipere, etiam ſi nõ aſſignat cauſam, propter quam recuſat hoc facere, niſi ille petat fieri ſuo periculo, non enim recuſando illum grauat, ſed ſi exi-
4 mit ab onere, ideo non tenetur dicere cauſam ſuſpicionis. † ſecus quando quis recuſat iudicem tanquam ſuſpectum, qa tũc illum grauat, ideo tenet̃ dicere cãm de iure canonico, licet de iure ciuili communiter teneatur ꝯrium, ut in c. legitima. de appell. lib. 6.
5 & ibi p Io. And. in nouella. † quæ ſint cauſæ iuſtæ. Bart. ponit hic unum uerbum, quod ſemper allegatur: ſi propoſita eſt cauſa

a recuſationis[a] coram iudice,& iudex ea non obſtāre ꝓcedit in cā, vtrum valeat ꝓceſſus. Inn. renuit ꝙ ſic, qa iure cautum nō reperitur ꝯtrium. Bar. tenet ꝯtrium ꝑ l.j.C. ſi quacūq. ꝑditus ptāte, vbi eſt caſus, ꝙ ſtatim deſinit eſſe iudex in illa cā, & ille eximit ab eius iuriſdictione. mirandum eſt de hoc dicto, nam tex. expſſus dicit ꝯtrū
6 ꝙ nō deſinit eſſe iudex quouſq. ſup cā ſuſpicionis fuerit ꝓnūciatum, in c. iudex. in fi. de oſt. dele. li. 6. † ſed ſi q̄rit an eius iuriſdictio ſit ſuſpēſa interim, tex. ille vr̄ ꝓbare ꝙ ſic, qa dicit ꝙ nō pōt cām committere alteri ſine voluntate partium, poſtq̄ cā recuſationis fuit ꝓpoſita, ergo vr̄ verum dcm̄ Bar. ꝙ non poſſit ꝓcedere in cā niſi de ꝯſenſu ambarum partium. Br̄ dic idem in hoc, qd̄ in appellatione, nam iſta æqparant, appellatio ab interlocutoria, recuſatio, & relatio qdlibet eñ iſtorum ſuſpēdit iuriſd. nō aūt penitus, ita no. Io. And. in d c. ltīma. Sed in appellatione ab interlocutoria clarum eſt, ꝙ ex euētu apparet, ꝙ ſi ꝓnunciet bñ fuiſſe appellatū, ex tunc apparet, iuriſdictionē iudicis fuiſſe ſuſpēſā a tpe appellationis, & ſic oīa interim facta retractantur per modum attētati: ſi ꝓnūciet ꝯtrium, ſecus, vt hæc habentur in c. non ſolum. de appel. lib. 6. niſi iudex detuliſſet appellationi, quia tunc ſemetipſum iuriſdictione priuaſſet, ſiue appellatione eſſet iuſta, ſiue iniuſta, ut in c. cum appella. §. j. co. tit. vel niſi inhibitio fuiſſet facta per ſuperiorem, ne procederetur, quibus caſibus retractant̄ interim facta, etiam ſi appellatio pronuncietur iniuſta, ut in d. c. non ſolū. ſic dicam per omnia in recuſatione, ut facta interim ſint in pendenti, & ſi pronuncietur in cauſa ſuſpicionis contra iudicem, retractentur. ſi pro iudice, non niſi conſenſerit in cognitione ſuper cā ſuſpicionis, quia tunc haber ai uim dilationis. vel niſi per ſuperiorem eſſet inhibitum, & hæc eſt veritas in hoc articulo, ſed Bar. vr̄ ſentire, ꝙ indiſtinctè acta ſint nulla, ēt ſi pronuncietur poſtea pro iudice, quod non eſt uerum, & ſic melius
7 dixit Inn. in l. aūt. quam ipſe allegat, eſt caſus ſpālis. † Vltimo no. in l. recuſāre. in prin. ſm̄ gl. ꝙ in interlocutoria non reqrit̄ citatio patris, hoc ēt vr̄ dicere Inn. in c. auditis. de procur. ſed hoc eſt verum ſm̄ Docto. qñ non erat præiudicalis, ut erat hic. & in l. ſed interpellatur §. j. de arbi. alias ſecus, per l. ea quæ. C. quō & qñ iudex, & l. nam ita diuus. de app. vel dic ꝙ rō erat hic, quia ꝯdictio abſentis non poterat actum impedire, cum inuitus compellere-
b tur, ideo eius citatio[b] non requiritur, ut in l. 4 † §. fi. de fideic. lib. & iſtam rōm no ꝙ ubicunque quis inuitus ad aliquid compellitur, & eius ꝯdictio non auditur, non requiritur citatio, q̄ ad nihil aliud fit, niſi ut citatus ꝯparens & aliquid allegās, poſſit actū impedire, ar. in l. ſi in tres. ſ. de arbi. ſed ꝯ, ꝙ immo hic fiat præiudicium quia ſi eſſet præſens fortè uellet ſpontè adire, ut conſequeretur commodum quartæ, ergo decretum iudicis interpoſitum ꝯ ipſum abſentem, ut inuitus ꝯpellat̄, ꝑiudicat ſibi, qa quartam perdet, ut in l. quia poterat. Sol. iſtud decretum interponet̄ ꝯdōnaliter, ut ſi ſpontè velit adire poſſit, ſed ſi recuſat, inuitus ꝯpellatur, ut l. 4. §. illud. de fideic. liber. & in primo caſu non miniſtrabunt ſibi ca. de quiſi. j. l. ꝓx. & in l. apud Iuli. poſtq̄ habet commodum quartæ: in ſecundo ſic vt in illis ll.

ADDITIONES.

a Recuſationis. Adde Bar. conſi. 105. Bal. conſil. 428. 3. lib. eundem Pau. conſi. 32. Lu. Ro. conſi. 120. Old. conſi. 72.

b Citatio. Adde Lu. Ro. conſi. 72.

LEX VI.

Recuſare

§. Meminiſſe. Remedium compulſionis locum hēt in quolibet hærede tam ex teſtamēto q̄ ab inteſtato, tam iure ciuili, q̄ ꝑtorio, tam in extraneo, q̄ etiam in ſuo. h. d. Et in remedio transferendarum act. ut in l. j. §. hoc āt ſenatuſc. j. eo. In text. ibi (immiſcere ſe.) dic ꝯtrium uidebat̄, quia ideo compellitur hæres adire, ne ſi repudiet, faciat euaneſcere fideicommiſſum, ſed hoc non cōtingit hic, quia ſuus hæres etiam ſi repudiat, remanet hæres nomine, & iſta exiſtentia ſui hæredis confirmat fideicommiſſum uniuerſale, ut j. eo. l. cogi. §. ſi pater. ſicut & tabulas pupillares, & tutelas, ut l. ſi filius q patri, de vulg. & pup. gl. in illo §. ſi pater ſoluit iſtud contrarium, ꝙ iſta coactio fit ad cautelam, & ut fideicommiſſarius releuetur a probanda ſuitate, ſeu patria poteſtate, quam hēt probare ſi in ea ſe fundaret, non autem fit ex neceſſitate. Tu dic melius, ꝙ hic fideicommiſſarius nolebat ſibi hæreditatem reſtitui, nec ſufficiebat ſibi ꝙ fideicōmiſſum eſſet ꝯfirmatū, taliter ꝙ per non aditionē poſſet euaneſcere, hæc aūt reſtitutio nō pōt fieri, niſi ſe immiſceat: imò in reſtituendo ſe immiſcere vr̄, nō fortè ſufficit petere ipſū ꝯpelli ad reſtituēdū, ſed in extremo dēt peti ꝙ ꝯpellat̄ adire, & reſtituere.

1 *Remedium coactionis exercetur etiam contra fiſcum, in quem ſunt delata bona tanquam vacantia, quia ſubiaceant fideicommiſſo uniuerſali, & etiam contra uniuerſitatem municipij uel collegij.*

2 *Quando in pœnam hæredis, qui debuit aliquid facere, & non fecit, bona referuntur ad alium, non tenetur ille facere id, quod tenebatur hæres, & propter quod non factum hæreditas fuit ſibi ablata.*

1 §. Si fiſco. † Remedium coactionis exercet̄ ēt ꝯ fiſcum, in quem ſunt delata bona tanquam uacātia, quę ſubiacebāt fideicommiſſo vlī, & ēt ꝯ vniuerſitatem municipij, uel collegij. h. d. In gl. i. ibi (uel dic.) hæc uera, ꝓcedēs nō, qa ſi hr̄di auferent̄, oporteret ponere ꝙ ipſe adiuiſſet, alias ꝓpriè nō dicunt̄ ſibi auferri, ut ſ. de vulg. & pu. l. ex fcō § Iulianus. & ſic nō eſſent bona uacātia, nam dnr̄ vacātia, q̄ nullum hæredem repererunt, ut C. de bon. uacan. per totum idem quia tex. dicit ꝙ fiſcus nolebat agnoſcere, ſed hoc eſſet falſum, ſi fiſcus abſtuliſſet. Sed nunc oppo. ꝙ iſta ſecunda non procedat, quia tunc non ꝑueniat ad fiſcum ꝑꝑ indignitatem hr̄dis, qñ ſemel fuerunt effecta hæredis, alias non, ſed perueniant ad ſubſtitutum vulga. uel ad cohæredem, uel ad uenientes ab inteſtato. Sol. uerum eſt, niſi hæres in fraudem fiſci (ne ad ipſum perueniat) repudiet, nā tūc fiſcus præfertur cohæredi, & ſubſtituto, & uenientibus ab inteſt. acſi hæres adiuiſſet, ut hæc hn̄r in l. ſi ſequens. ſ. ad Sil. & ibi oīno uide Bar. & j. l. j. de vulg. & pup. In ſeq. gl. in fi. ibi (cum in pœnā
a hæredis habeat.) † No. ſm̄. iſta in gl ꝙ qñ in pœnam hæredis, qui debuit aliquid facere, & non fecit bona deferunt̄ ad alium, non tenetur ille facere id, quod tenebatur hæres, & propter quod nō fcm̄ hæreditas fuit ſibi ablata. Sed ꝯ de autbē. hoc amplius. C. de fideic. Solu. qñ illud concernebat utilitatem alicuius tertij, tunc tenetur ille, in quem tranſit hæreditas illud facere, ut ibi. Secus ſi non concernebat utilitatem alicuius, ſed duntaxat vindictam, ut in hac gl. cum tex. quod no. cum alijs autem oneribus, ꝑꝑ quę non fuit facta priuatio, bene tranſeunt bona in alium, ut patet hic in onere fideicommiſſi, & ēt legatorum, ut ſ. eo. l. Marcellus. § fi. ſed quis compellet fiſcum adire? Rñdeo procurator Cæſaris, qui eſt iudex inter fiſcum & priuatum, ut l. j. C. de iuriſd. om. iu. ſed qs adibit eam pro fiſco? Rñdeo, procurator fiſci, ut ſunt iſti cameræ, qui loco procuratoris habentur in pertinentibus ad cameram, ſicut procurator Cæſaris adijt hr̄ditatem delatam Cæſari, ut in titulo de offic. procura. Cæſa. & regentes municipiū, uel ꝑſidētes collegio, adhibunt delatam collegio, uel municipio, ut l. munici. de ꝯd. & dem. vel ēt ſi municipes, i. conſiliarij, qui repreſentant totum populum, ut no. gl. a. C. quæ ſit lon. conſuetudo. & ſ eo. l. j. §. ſi autem collegium. quod dic ut ibi.

1 *Fideicommiſſarius poteſt hæredem compellere adire, & reſtituere, etiam ſi poſſit hæreditatem conſequi iure directo ex ſubſt. vulg. ab inteſt.*

2 *Verbum ſubſtituo, uel ſubſtituit, intelligitur in dubio de vulgari, non de fideicommiſſaria.*

3 *Si in teſtamento dicatur ſi deceſſerit ſine liberis, talem ſubſtituo, uel eos inuicem vulgariter, & pupillariter, & per fideicommiſſum, quod tunc erit in electione ſubſtituti ex qua iſtarum uelit habere hæreditatem.*

4 *Tranſlatio legati facta de una perſona in alteram, cenſetur facta cum eiſdem onerib. ſecus ſi fiat de eadem perſona in eandem.*

1 §. Titius hęres. † Fideicommiſſarius poteſt hęredem compellere adire, & reſtituere, etiā ſi poſſit hæreditatem conſequi iure directo ex ſubſtitu. vulg. ab
a inteſt. h. d. † In tex. ibi, (Sempronio ſubſtituto.) ſubaudi vulgariter. Et ſic no. ꝙ illud verbum ſubſtituo, vel ſubſtituit, intelligitur in dubio de vulgari, non de fideicommiſſaria, vnde ſi dico, Titium inſtituo, & Sempronium ſubſtituo, intelligit̄ ſi Titius nō erit hr̄s. Non aūt ſi ſit hęres, vt teneat̄ reſtituere, vt hic voluit gl. in l. Gallus. §. j. de lib. & poſthu. & vr̄ eſſe tex. in l. iā hoc iure. §. j. de vulg. & pup. ibi dum dicit, in uulgarē tantūmodo, ſi tū inſtitutus eſſet talis, cui poſſet fieri pupillaris, ēt pupillarē ꝯprehenderet, niſi ratio diſparitatis ſuaderet ꝯtrū, vt d. l. iā hoc iure. dicit tñ Bar. hic conſuluiſſe, ꝙ ſi iſtud verbum ſubſtituo, iungat̄ cum hoc verbo, inſtituo, qd̄ eſt magis directū, tunc verbū ſubſtituo, vt aliqd operet̄, intelligit̄ ꝑ fideicōmiſſum, vt ſi dixit, ſi inſtitutus deceſſerit Semproniū inſtituo, & ſubſtituo. Nā inquātum dicit ſubſtituo, vr̄ ſubſtituiſſe uulgariter, quia oīs ſubſtitutio uulgaris dr̄ inſtō. Sed inquantum dixit ſubſtituo, intelligit̄ ꝑ fideicommiſſum. iſtud eñ verbū eſt commune, & adaptat̄ ad directam & fideicommiſſariam ſubſtōnem, & in dubio importat directam. Sed ꝑꝑ uerbum adiunctum importat fideicommiſſariam, quia verbum inſtituo, non niſi directam inſtitutionem importat, ut ī titu. de hære. inſtituen. & in l. verbis ciuilibus. de vulga. & pup. In tex. ibi (ſed verius eſt cogendum eum.) dic idem ſi hęredi ſcripto ꝑ fideicommiſſum unus fuerit ſubſtitutus, & alius fuiſſet ſubſtitutus vulgariter, & idem ſubſtitutus vulgaris rogatus de reſtituēdo alteri, nam fideicommiſſarius poteſt compellere primum hęredem nolentem adire, & auferre ſubſtituto vulgari, & fideicommiſſario eius hæreditatem. ut j. eod. l. facta. §. Iuli. licet in contrarium uideretur, quia dando ſubſtitutum vulgarem, grauando ipſum de dando alteri, uidebatur uoluiſſe primum hæredem poſſe repudiare, & excludere ſuum ſubſtitutum, ut ueniret ad ſubſtitutionem vulgarem, & poſtea ad fideicommiſſarium eius, argumen. in l. prima. §. ſi proponatur. ſi quis omiſ. cauſa.
5 teſtam. † In tex. ibi, (ex reſtitut. magis quàm &c.) Dic uo. pro eo quod communiter notarij ponunt in teſtamentis, quia dicunt ſi deceſſerit ſine liberis, talem ſubſtituo, uel eos inuicem vulga-

a titer, pupillariter, & per fideicommiſſum. [a] nam iſta verba important, vt ſit in electione ſubſtituti, ex qua iſtarum velit habere hæreditatem. In tex. ibi, (vel legatis, vel libertatibus onerata.) Sed nunc iſta onera adiecta in ſubſtitutione vulgari cenſentur repetita in fideicommiſſaria poſtea de eodem facta? Reſpondeo non, vt hic eſt tex. no. ad quem facit ſ. de adi. leg. l. ſi tibi, ſed in ſubſtitutione facta de alio videtur ſecus, per l. licèt Imperator, de lega. j. & l. legatum. in princ. de adi. leg. & l. Caio. de ali. & ci. leg.
4 vbi translatio legati facta de perſona in alterã, cenſetur facta cũ eiſdem oneribus: non ſic quando facta eſt de eadem perſona in eandem, vt in l. ſi tibi.

ADDITIO.

a Et per fideicommiſſum. De iſtis verbis vide Ful. conſ. 49. Soc. conſ. 57.

---

a *Rogatus reſtituere hæreditatem, quæ eſt alibi, qualiter & quando cogi poſſit per iudicem proprij domicilij, & illuc accedere & reſtituere.*
a *Si aliquis citatur ad locum, ad quem non poteſt accedere ſine periculo perſonæ, citatio ipſum non arctat.*

1 §.Si quis alio loco. † Rogatus reſtituere hæreditatẽ, quæ eſt alibi, cogi põt per iudicẽ proprij domicilij. & illuc accedere, & reſtituere ſi teſtator hoc iuſſit, dummodo ſibi miniſtrentur expenſæ itineris, & etiã id quod erat dandum gratia cond. implendæ, & dummodo poſſit illuc accedere ſine periculo ſuæ pſonæ, vel ſalua dignitate eius: & etiã
a habetur ratio ætatis. [a] Item in loco legati põt quis cõpelli adire, & reſtituere ẽt hæreditatẽ, quæ alibi eſt h.d. Ego dubito valde in iſto tex. quare inſtitutus cõpellitur accedere ad locũ vbi eſt hæreditas, & eam ibi reſtituat, cũ poſſit in loco domicilij facere reſtitutionem verbalẽ, quæ ſola ſufficit ad transferendum oĩa iura in fideicommiſſariũ: nec vr̃ neceſſaria pro reſtitutione facti, quia põt illi dare licentiã, vt ꝓpria authoritate capiat. Præterea hæres cũ recuſat adire, ſi cõpellitur, nullum damnum vel incommodum dẽt cõſequi, ſicut nec cõmodũ, vt ſ. eo. l. quia poterat, ſed hic nõ põt negari quin ſentiat incommodum laboris, poſito ẽt quod ſibi miniſtrẽtur expenſæ: quare cõpellitur ad commodum alterius hunc laborem ſubire. Non video bonam rõnẽ nec aliquis Doctor mouet iſta dubia: vnde poteſt dici, quod ille tex. debeat intelligi ſolum eo caſu quo attenta qualitate perſonę inſtituti, nõ eſt ſibi magnus labor illuc accedere, & qñ acceſſus eſſet vtilis multũ fideicõmiſſario ꝓp volũtatẽ teſtõris expreſſam, qui mãdauit ibi reſtitutionẽ fieri, vt ſic cõpellatur fauore vltimæ voluntatis facere id quod alteri multũ prodeſt, & ſibi nihil, aut parum no-
a cet. † Itẽ iſta l. ſed ſciẽdũ. in fi. allegatur, quod ſi aliqs citatur ad locũ, ad quẽ non põt accedere ſine periculo pſonæ citatio ipſum nõ
b arctat. [b] caſus eſt in Cle. paſtoralis, de re iudi. vt ſi habeat ibi inimicos, vel erat inde bãnitus, vel erat ibi peſtis, & hoc voluit glo. in l. de ætate. Item l. ſed & ſi alio in prin. intelligitur qñ in loco legationis, ſortiebatur forũ aliqua rõne, puta originis, licèt ibi nõ haberet domicilium vel cõis patriæ, & fideicõmiſſarius dubitabat ne fideicõmiſſum periret, & volebat ipſum aſtringi ibidẽ ad dandum, & reſtituendum ſolo verbo: dubiũ erat, quia ꝓp legatũ habebat ius reuocandi domũ, vt l. 2. §. legatis. de iud. Sed certè hoc caſu nõ habet, quia cum iſte actus poſſit expediri momento, non diſtrahitur per hoc ab officio lega. vt ſ. de iud. l. de eo. ſed ſi in loco legati non ſortiebatur forũ alia rõne, non video qualiter poſſit ibi cõpelli p nõ ſuũ iudicẽ. Ideo exẽpla quæ ponit glo. de Mutina, & de Bononia, non placent, niſi intelligatis, vt ſ. dixi.

ADDITIONES.

a Aetatis. ideo dicit Rota quòd valetudinarij ſenes, & aliquo morbo impediti, excuſantur perſonali comparitione.
b Non arctat. Adde Oldr. conſ. 43. & vide quod voluit Lud. Roma. conſ. 234. & an bannitus teneatur comparere ad locum, a quo eſt bannitus, vide per Bald. conſ. 338. 4. lib. & dicit Rota deciſio. ſuis de dolo & contum. quod citatus ad locum non tutum appellat, tam a citatione, quàm a non admiſſione excuſationum. Item ſecundum eandem adde quod guerrę generales in patria, & inimicitię capitales excuſant à perſonali comparitione ſi ſaluuſconductus haberi non poteſt.

LEX X.

SEd & ſi alio.
§.Planè. Si hæres nõ recuſat præcisè adire, ſed ſe velle deliberare, datur ſibi tẽpus ad deliberandum, & ſi poſt deliberationem adijt, dr̃ adiſſe ſpontè, & habet beneficium quartæ, ſi repudiat, vel ſi dicit ſe nolle adire, cõpellitur, & tanquam compulſus adiens, quartã perdit. h.d. Alia practica ponit̃ in l. ſi legatus. j. eo. quod cogatur ſtatim adire, & poſtea ad reſtituendũ dẽt ſibi tẽpus ad deliberandum, & tunc conſequit̃ idem beneficium, caſus eſt iſte. In tex. ibi, (quod ſi ſuſpectam dicit.) l. poſt terminũ, nõ tñ ſibi prodeſt hoc, quominus compellatur, vt j. eo l. nam quod. §. 1. In tex ibi, (non ſibi expedire hæreditatẽ adire) No. ſecundum Bart. quod iſta in verba, & alia de quibus in fine poſt terminum datum ad deliberandum, inducunt repudiationem, ſicut ſi diceret repudio, licèt non ſint diſpoſitiua ſicut verbum repudio, ſed enunciatiua, quia videntur dicta cum deliberatione. Sed ſi non eſſet datus terminus ad deliberandum, verba iſta non inducerent ſtatim per ſe repudiationem, ſed cum lapſu trium menſium, vt C. de iure delibe. l. fin. §. ſimilique modo, & vide Bar. in l. ſi quis ſuus. de iure delib.

§.Si quis. Inſtitutus ſub ꝯdõne, vel in die certã, & de reſtituendo grauatus añ condi. vel diei euẽtũ nõ põt adire, vel reſtituere, & ſi ꝯ facit, nihil facit, niſi poſt euentum ratificet, & tunc valebit, vt ex nunc, non vt ex tũc. h.d. cum l. ſeq. Dicunt tñ Doc. in l. poſt mortẽ. C. de fideic. quod licèt non tranſeãt actio. ex Treb. añ condi. euentum, quia nõ fit reſtõ prout teſtõr voluit, tranſeunt tñ virtute cuiuſdam dona. ſed certè hoc eſt uerũ qñ ꝯdõ vel dies nõ fuiſſet appoſita inſtitutioni, ſed reſtõni fidæ. Inſtõ verò fuiſſet pura, & ſic potuiſſet adire, & donare iura: ſed hæc fuit appoſita inſtitutioni, vnde nõ poteſt adire, & ſic nõ donare, de præcedenti tñ articulo diſtingue, vt hic in gl. & p Bar.

LEX XI.

1 *Fideicommiſſarius, qui cogit hæredem adire, debet ipſum indemnem conſeruare non ſolum ne ſentiat damnum, ſed etiam ne perdat lucrum.*
2 *Intereſſe dicitur non ſolum damni, ſed etiam lucri, & qui promittit aliquem indemnem conſeruare, debet etiam conſeruare ne lucrum perdat.*
3 *Statutum ſi dicat arbitros fore cogendos ad ſuſcipiendum arbitrium, debet intelligi niſi aliquod intereſſe damni, vel lucri prætendat, tunc non deberent cogi, niſi conſeruarentur indemnes ab vtroque.*
4 *Coacta aditio, aditio eſt, & facit deficere conditionem legati facti, ſi hæres nõ erit, & confirmat tabulas pupillares, & alia in teſtamento relicta, ſicut ſi facta eſſet ſponte.*

1 APud Iulianum. † Fideicõmiſſarius, qui cogit hæredẽ adiri, debet ipſum indemnem conſeruare non ſolum ne ſentiat dã-
a num, ſed etiam ne perdat lucrum. h. d. † Et ſic no. quod intereſſe dr̃ non ſolum dãni, ſed ẽt lucri, & quod qui promittit aliquem indemnem conſeruare, debet ẽt conſeruare ne lucrum
3 perdat, vt hic, & ſupra eo. l quia poterat. † Item no. hic arg. ſecũdùm Bar. ſi ſtatutum dicit arbitros fore cogendos ad ſuſcipiendum arbitrium, debet intelligi, niſi aliquod intereſſe prætendãt damni, vel lucri, tunc enim non deberent cogi, niſi conſeruarentur indemnes ab vtroque, argumentum optimum hic, & ſ. eo. l.
4 ſed ſciendum † No. ẽt hic ibi (adijt enim) quod coacta [a] aditio, aditio
a eſt, & ſic facit deficere conditionem legati facti ſi hæres nõ erit, & confirmat etiam tabulas pupillares, & alia ſiu teſtamento relicta, ſicut ſi facta eſſet ſponte, vt in proximo §.

ADDITIO.

a Quando autem, & an valeat coacta aditio. vide per eundem Pau. & Docto. poſt glo. in l. nec emere. de iu. deli. Et in hoc quod ſubiicit quod confirmet tabulas pup. vide in l. 9. §. interdum, & ibi Bar. de vul. & pup.

---

1 *Tacita vulgaris comprehenſa in expreſſa pupillari requirit aditionẽ ex teſtõ paterno, aliàs ex eo non põ adiri hæreditas, nec ab ea incipere teſtamentum.*
2 *Fideicommiſſarius datus in ſecundis tabulis ſuper hæreditate pupilli poteſt & debet poſt mortem pupilli cogere vnum ex inſtitutis in teſtamento paterno adire hæreditatem ex eo, vt per hoc confirmentur tabulæ pup. & fideic prædictum, & poſtea poteſt compellere omnes ſubſtitutos grauatos de reſtituendo adire hæreditatem pupilli, & eam reſtituere.*
3 *Datio cohæredis extranei, an impediat effectum ſuitatis.*
4 *Teſtamentum quod poſſit incipere a ſubſtitutione vulgari, & an ſit neceſſe ipſum confirmari per aliam aditionem ſi eſt expreſſa.*
5 *Inſtituti & ſubſtituti in paterno, ſi recuſant adire, quia fortè hæreditas erit damnoſa, nec illa venit reſtituenda, non coguntur adire nec vnus eorum ex paterno, niſi fideicommiſſarius datus in hæreditate pupilli offerat ſe paratũ recipere, etiam paternam hæreditatem, & ſatisfacere creditoribus.*

1 §.Idem Iulianus. † Tacita vulgaris cõprehenſa in expreſſa pupillari reqrit aditionẽ ex teſtõ p̃no aĩs ex ea nõ pt adiri hr̃ditas, nec ab ea incipere teſtm̃. h.d. ſm intellectum gloſſarũ, quæ ſunt hic quẽ tenuit Dy. & ad hoc ſp allegatur, ſed Guil. de Cu. & Oldr. & Bart. & quaſi oẽs tenẽt ꝯtriũ. quod aliã aditionẽ nõ requirat, & quod ab ea poſſit incipere teſtm̃, ſicut ab expreſſa vulgari, de qua patet in l. 3. §. fi. de libe. & poſthu. & hic in vltima gl. magna. & hoc per l. neque enim. §. fi. de teſta. militis, qui tñ loquit̃ in tacita, quæ comprehenditur in vulgari, & hoc ẽt tenuit gl. in l. lex Cornelia. de vulg. & pup. & in l. pe. de uen. inſpi. nõ ergo hic loquitur de uulg. expreſſa, uel tacita, ſed de pupillari, & de hæreditate pup. non teſtatoris, & ſm iu-
a ſtũ intellectũ. h.d. † Fideicommiſſarius datus in ſecundis tabulis ſup hr̃ditate pupilli, põt & dẽt poſt mortẽ pupilli cogere unum ex inſtitutis in teſtõ paterno adire hr̃ditatem ex eo, ut per hoc ꝯfirmentur tabulæ pupillares, & fideicommiſſum ꝑdictũ, & poſtea põt ꝯpellere oẽs ſubſtitutos de reſtituendo grauatos adire hæreditatẽ pupilli, & eam reſtituere. h.d. ſm uerũ intellec. qui ẽt probat. j. e. l. ita tñ. §. a patre. in hoc tñ differt iſte §. ab illo: quia hic pupillus erat inſtitutus unà cũ aliis, qui erãt ẽt ſibi ſubſtituti, ſed ibi erat exhr̃datus, quo caſu adhuc erat maior dubitatio, ut intelligas gl. pe. & ultimã in qb. cõſiſtit intellẽs huius §. & ꝓpoſĩs ẽt ſecũdã, quæ incipit, (uulgariter.) Opp. quod iſta prima aditio de qua hic in tex. nõ ſit neceſſaria, ut cõfirmẽtur tabulæ pupillares: quia ſufficit aditio, quam fecit pupillus de ſua portione, cum tex. iſte dicat ſufficere aditionẽ unius ꝓp hoc gl. pe. in uerſ. (caue tamen.) dicit

iſtū tex.debere intelligi qñ pupillus nõ adiuit pro ſua portione, ſubaudi,ſed repudiauit,aliàs pcederet oppoſitio.Sed ſtūc opp.ex gl.ꝙ nec tũc ſit neceſſaria iſta prima aditio, quia cū pupillus eſſet in ptãte fuit ſuus hrs & neceſſarius ſtatim mortuo patre,& licèt repudiet,remanet hæres noie,vt l.j. §. qui ſunt in ptãte. ſi qs omiſ.cau.teſta. & hoc nudū nomē ſufficit ad ꝯfirmãdas tabulas pupillares,vt l.ſi filius qui patri.de vulg.& pup.dñt Doc.ꝙ iſtud eſſet verū,ſi nõ hrēt cohrdes extraneos,ſed qa hic habebat, illa exiſtētia ſui hrdis non ꝯfirmat tabulas pupillares,caſus eſt hic,qa ſi ꝯfirmaret,iſta prima coactio, & aditio nõ eſſet neceſſaria, cuius ꝯtriū eſt de mēte literæ: Rõ eſt ſm eos,qa teſtõr dãdo cohrdē extraneū tanq̃ nõ cõſcius de puiſione legati, cenſet voluiſſe,ꝙ ad ꝯfirmationē tabularū pupillarū fieret aditio expreſſa,ſed ſi hrēt cohrdē nõ extneū, ſed ſuū, ſecus, vt in d.l.ſi filius qui patri.& pro iſta opi.ſ.de vulg.& pup.l.ſed ſi plures §.filio,verſi.idemq;.Sed ꝯ

3 de l.3.C.de iure deli. † Sol. datio cohæredis extnei nõ impedit effectū ſuitatis,qui ꝯſiſtit in trãſmittēdo hrditatē nõ aditã,& ad hæredes, qa iſte effectus nõ depēdet ex teſtõ.& ita loquit ꝯtriū, ſed benè impedit effectū ſuitatis,q ꝯſiſtit in cõfir. tabularū pupillarū, & tutelarū & fideicõmiſſariis,quia ille depēdet ex teſtõ, pp rõnem de qua ſ. & iſte eſt caſus,& ad hoc cõiter allegat iſte § alij moderniores tenuerūt ꝯtrium,& ego ēt repetēdo l.ſi filius hæres, de lib. & poſth.ꝙ nec iſtū effectū impediat,& ad iſtū tex.pt rñderi, ꝙ iſta prima coactio & aditio ſit potius ad cautelã, vt releuet fideicommiſſarius a probãda patria ptãte,& ſic ſuitate, vt dixi ſ. eo.in l.recuſare § meminiſſe. ſed trãſeundo cū cõi opin.oppono ſecūdo in ſeq.glo.ſi.ponamus,ꝙ pupillus repudiauit portionem ſuã,& in hrditate nihil repert, vñ põt dici ꝙ hrditatē nõ hēt,ergo nõ erit neceſſaria iſta aditio,de qua hic,vt adeat hrditas pupilli,& reſtituat fideicõmiſſario,& ſic incidit in illã,qa volēs euitare primã opp.incidit in ſecundã maiorē,pp hoc gl.fatet ꝙ hic in ij.aditione nõ agit de hrditate pupilli adeūda & reſtituēda, cū in ea nihil ſit, ſed agit de portione pupilli repudiata, & delata iſtis cohrdib.virtute vulgaris ſubſtitu. qa ex illa non pt adiri hrditas,

4 niſi primo adeat ex inſtit.& illa ſubſtitutio ꝯfirmet. † Sed ꝯ,quia a ſubſtitutione vulgari pt incipere teſtm, & ſic nõ eſt neceſſe eã ꝯfirmari p aliam aditionē,vt l.3 § fi.de lib.& poſth.Solo.verū eſt in expreſſa vulgari,ſed de iſta nõ loquit hic, licèt quidã intellexerint in ea.quod gl. reprehendit pp dictã rõnē,& qa litera hoc nõ patit,cū loquat de ſecundis tabulis,& ſic nõ fuit vulgaris expſſa, ſed pupillaris,in illa tñ ꝯtinet tacita vulgaris,& ex illa tacita fuit delata portio pdicta ad iſtos cohrdes ſubſtitutos,& de illa intelligit iſte tex.vt ex ea nõ poſſit incipere teſtm,ſed regrat cõfi.p aditio. ex inſti & fortè potuit mouere gl.qa tacitū regulatur ſm expreſſum l.3.§.q hēt hauſtū.de ſerui.ruſt.præd.ſed expreſſa pupillaris, quæ ꝯtinet tacitã vulgarē,requirit adit.ex teſtõ paterno,vt l.2.§. adeo.de vulg.& pu.ergo & tacita vulgaris. Sed tunc opp. ſm gl. ꝙ iſta ſecunda aditio ex vulgari non ſit neceſſaria, qm & ſine ea portio pupilli repudiata accreſcit huic hrdi q adiuit ex paterno, vel ambob.ſi ambo adiuerint. Ad qd ergo vtilis ē aditio regrit? Glo.hic conat rñdere, ſed truffa eſt, dicas ergo ꝙ iſte intellectus nõ eſt verus; & ꝙ hic nõ agit de illa portione repudiata adeūda ex vulgari,ſed ex hrditate pupilli adeūda ex pupillari, & reſtituēda. Nec ob.opinio illa,ꝙ in hrditate iſta nihil ſit, nã immo poterat eſſe,vt ſi hēbat aliūde bona,puta materna; vel ēt ſi portionē hãc paternã nõ adiuit,nec repudiauit, vñ in eius hrditate reperit ius adeundi,vel ſe immiſcendi in ea,vt l.ſi qs filiū. de acq.hær. & hoc patet ex l.ita tñ.§.a patre. ĩ.eo. vbi pupillus erat exhrdatus, & tñ ſubſtituti cogunt primo adire ex pãno, & poſtea ex pupillari hrditate pupilli, & ſic cõfundit p illū tex.imaginario gl.q voluit ꝙ iſta hrditas pupilli nõ dicat hrditas, poſtq̃ in ea nõ eſt hæ-

3 reditas paterna, pp quē errorē incidit in ſm de quo ſ. † Sed reſtat mihi magnum dubiū tã in illo § q̃ iſto, quare iſti inſtituti, & ſubſtituti cogant adire ex paterno,ſaltem vnus eorum vt confirmenē tabulæ pupillares,& reſtituat hrditas pupilli, nã hæreditas paterna remanebit penes adeūtē, & fortè erit dãnoſa nec illa venit reſtituēda:qa de ipſa teſtõr nõ mandauit, & ſic adiens remanebit in dãno. Bñ puto dicendū (licèt non reperiã ab aliquo dictū.) ꝙ ſi pp hanc cãm recuſant adire ex paterna, non cogantur adire. niſi fideicõmiſſarius datus in hrditate pupilli offerat ſeparatū recipere ēt paternã hrditatē,& ſatisfacere creditoribus, pro quo ſ.eo.l.j. § quoties. vbi fideicõmiſſario dato in parte hæreditatis fit reſtitutio totius hrditatis,ſi hrs coactus hoc vult,& aliter nõ vult adire hrditatē, & ſic erit mirabile: ꝙ actiones trãſibunt ex Trebelliano in illū,in quē teſtõr non mãdauit reſtitui,& hoc in ꝯñam alterius hrditatis, quã reſtitui mandauit. Et hoc maximè apparet ex illo §.a patre. vbi pupillus erat exhrdat9, & tñ pp eius hrditatē inſtituti & ſubſtituti cogunt adire paternã,q̃ teſtõr nõ mandauit reſtitui,& eſſet iniuſtum valde ꝙ remanerent implicit in illa hrditate,& ita intelligo iſtū tex.licèt gl. & Doc.nõ tangant,quod eſt magis ſubſtantiale,q̃ fortè ex ſupradictis.

§.Vtrum autem. Coactus adire & reſtituere, ſi actiones hæreditariæ nõ tranſeūt in fideicõmiſſariū, perinde nõ tenet ac ſi non adiuiſſet, ſed bona creditorib.& legatariis applicant.h.d. in effectu iſte §. cū ſeq.vſq; ad l.ille a quo.§.ſi de teſtõ. Et in iſto §.j.ponit caſus,& deciſio in fideicõmiſſo purè relicto,ad quã deciſionē probandã inducitur determinatio facta per diuū Piū in caſu de facto cõtingente,qñ fideicõmiſſum erat ꝯditionale in §. Antiſtia.& in iſto non fuerūt tranſlatæ actiones, qa fideicõmiſſarius ante factã reſt.deceſſerat ſine hærede. ſed in §.ſeq. ex eo ꝙ deceſſerat condi. pendente cū hrde,vel ēt ſine.Itē in iſto primo qñ deceſſit ante factã reſti.in ſequenti qñ ēt poſt factã,& ante condit. euentum,& ſic in tribus differunt, & hoc uſque ad uerſ. (cū igitur.) ibi tertia in qua Iuriſcon.Infert,& concludit ad caſum primo loco propoſitum,inducendo exemplū diui Pij, & cum fine huius l.dēt continuari.l. ille a quo.in prin c.Quarto loco in l.ſed cū ab hærede,limitat reſcriptum diui Pij, vt habeat locū qñ hrs de reſtituendo grauatus fuerat inſolidū inſtitutus,ſecus qñ habebat cohrdem. Item circa prædicta determinat vnū dubiū. In uer.(neque pupillum.)quod tn.mo.põt intelligi, ut in gl.q̃ eſt ibi. In iſto primo §.intelligitur in procuratore adeunte ptotē, dic & fidē de mandato plenè facienti, nec admitteret cū cautione rati, ſi de mãdato dubitaret, pp magnū periculū,qd põt hrs incurrere ex aditione ſm Ange. Et notandū,ꝙ facta reſtitutione huic procuratori vero, iura recta uia tranſeunt in dñm,& nullo modo in procuratorem, quia in eum tranſire non pñt cū teſtõr ei non mãdauit reſtitui,& hęc pbant ĩ.eo.l.qui ita.§.j.ille tñ tex.ur deſtruere dictum Angel ꝙ admittat cū cautione rati, ut ibi dic ut ibi. In aliis aūt q̃ expediunt per pcuratorē,dicendū eſt,ꝙ primo initiant in perſonam procuratoris,& de ipſo faciunt tranſitū in dñm. ut l.quæcunque gerimus.de act. & obl.unde ſi fert ſnia pro procuratore, acquirit ſibi actio directa,& dño utilis, ut ſ. de pcur.l.ſi procurator meus. In tex.ibi,(ne fortè in dãno moret.)dic põt.n.hæres fortè ſic dicere iſtud mandatū fuit factū,iam ſunt ſex mēſes, & poſſibile eſt,ꝙ fideicõmiſſarius,qui fecit,iã eſt mortuus,& ſic eſt finitū mandatū re integra,nec apparet qs ſit eius hrs,in quē poſſint tranſire iura ſi adirem,& reſtituerē huic, & ſic remanerē implicitus oneribus hrditatis unde non cogor adire. Sed rñdetur ꝯtrium,nec hēt de hoc dubitare:qa poſito ꝙ ita eſſet, ſuccurret ſibi,ut nõ teneatur creditorib.ſicut ſi nõ adiuiſſet,ſed bona illis aſſignabunt,& hoc ſtatuit diuus Pius in caſu ſequēti.uē ergo hic caſus,ꝙ ſi fideicommiſſarius decedat añ factã reſtitutionē,nõ trãſmittat ius fideicõmiſſi ad ſuos hrdes,ſed ꝯtriū eſt uerū,ut patet. ĩ.eo. l.cogi. §.Meuius,& C.de fideicõ.l.ſi in pſonã.& hoc dēt intelligi qñ nõ apparet hæres ſm gl.& benè. Si aūt apparet,tranſirent in illum iura,& cõpelleretur hæreditatē ſuſcipere,uel fortè põt dici ſecus ſi fideicõmiſſarius deceſſerat re integra añ factã reſtitutionē,& ſic mãdatū erat finitū,ut ēt tūc habeat locū puiſio de qua in ſeq. §.

5 *Purè institutus, & de reſtituendo grauatus ſub conditione, ſi recuſat hæreditatem adire, poteſt pendente conditione cogi adire & reſtituere, ſi non habeat cohæredem, & quare.*

2 *Quòd iſta reſtitutio ſit potius facti, quàm iuris, nec per eã transferantur iura in fideicommiſſarium, & contra quem agere poſſunt creditores, & legatarij.*

3 *Si fideicommiſſarius decedat ante, quàm conditio eueniat, & ſic ante quam iura ſint translata in eũ, licèt poſt reſtitutam hæreditatem fideicommiſſum extinguatur, & qualiter prouideatur creditoribus & legatarijs.*

4 *Si fideicõmiſſum eſt purum, tunc etiam ſi grauatus habet cohæredem qui adiuiſſet, & ſic non ſubeſt periculum, ne fideicommiſſum intercidat, tamen admittitur fideicõmiſſarius ad petēdū illū grauatum cogi adire, & reſtituere.*

1 §.Antiſtia. † Recollige tria in effectu,primo ꝙ purè inſtitutus, & de reſtituēdo grauat9 ſub ꝯdõne ſi recuſat hrditatē adire,pt pendēte ꝯdi. cogi adire, & reſtituere ſi nõ habeat cohrdem,& hoc pp metū, ne fideicõmiſſum intercidat,ſi ꝯtingeret hæredem mori hrditate nõ adita, & ꝯditione fideicõmiſſi pendente:qa fieret fideicõmiſſum irritum pp hæreditatē non aditam,ut l.ille a quo.§.ſi de teſtõ,in fi.nec poſſet eius hæres compelli adire,cū ad ipſum hrditas non ſit tranſmiſſa, ut no.gl.in l.eã quã. C.de fideicõ. Gl.tñ magna ur hic dicere,ꝙ hoc fiat pp metū creditorū,qd nihil eſt. Si aūt habebat cohæredem, q hæreditatem adiuerat,tunc non ſubeſt iſte metus, quia poſito ꝙ grauatus decederet hæreditate nõ adita, fideicommiſſum nõ extingueret, ſed portio illius grauati accreſceret cohæredi cum onere fideicõmiſſi,ut l.ſi Titio & Meuio.§.Iulianus,de leg.2. & ideo hoc caſu non diſpenſatur cū fideicommiſſario per reſcriptum diui Pij,vt pendente ꝯdõne poſſit illū grauatum petere cogi ad adeundū & reſtituendum,cū ueniat ꝯ uolūtatē defuncti,q uoluit ad ipſum puenire hrditatem, niſi adueniente ꝯdõne. & iſte eſt caſus in l.ſeq.in prin. Sed ſi hrs nondum adiuiſſet,idem timor & periculū immineret,& iõ ꝯdõne pendente admitteretur ex diſpoſitione inuenta per reſcriptum diui Pij,qd niſi fuiſſet,de rigore iuris fideicõmiſſarius ꝯdõne pendente fideicommiſſi nullo mõ audiret,ideo fuit reſcriptum neceſſariū. Si aūt hæres ſpontè adiret,tunc quia ceſſat periculū, non diſpenſatur cum fideicommiſſario, ut ꝯdõne pendente petat ſibi reſtitui, niſi in caſu l.j.§.quoties.ſ.eo.ſed ibi pro parte erat purum,& pro parte conditiona-

dinonale, & pp primam partem diſpenſat̃ in ſcda. Silr ſi hr̃s eẽt inſtitutus ſub ꝯdõne, nõ diſpẽſaret̃ cum fideicommiſſario, vt illa pẽdẽte poſſit hr̃dem cogere ad adeũdum, qa ẽt ſi vellet ſpõte, nõ
2 poſſet, & iſte eſt caſus in l. pcedẽti. † Scdo recollige ꝙ iſta teſtõ, q̃ ſit ꝯdõne pẽdẽte ex diſpõne, eſt potius fci. q̃ iuris: qa ꝑ eam non trãſferunt iura in fideicommiſſarium: qa ſi transferrent̃, nõ extinguerẽt fideicommiſſum ꝑ mortem fideicommiſſarij ꝯdõne pẽdẽte, cuius ꝯrium hic patet, & hoc ẽt uoluit glo. mag. poſt princ. ibi (ſed tñ ꝑ talẽ reſti. &c.) Quid ergo operat̃? Rñdeo, ꝙ hr̃s q reſtituit, nõ poſſit ꝯueniri a creditorib. & legatarijs, ſed ꝯuenietur fideicommiſſarius acſi iura eſſent in eũ trãſlata, nec põt ſe liberare dicẽdo, ꝙ creditores & legatarij capiant bona, & vẽdãt, hoc.n. tũc fit qñ perit ſpes fideicommiſſi: qa fideicommiſſarius deceſſit ꝯdõne pẽdẽte, & ita loqtur hic text. ibi (vt ſi qd horum ꝯtigerit,
3 &c.) † Tertio no. ꝙ ſi fideicommiſſarius decedat anteq̃ ꝯdõ eueniat, & ſic anteq̃ iura ſint trãſlata in eum, licet poſt reſt. hære. fideicommiſſum extinguat̃, & iõ bona aſſignant̃ creditorib. & legatarijs. acſi hr̃ditas nõ fuiſſet adita quãtum ad ꝑiudicium hr̃dis vt poſſit ꝯueniri bñ tñ hr̃ ꝓ adita, q̃tum ad hoc ut legata ſint ꝯfirmata. Et eſt aduertẽdũ, qa gl. mag. poſt princ. ibi (& ſi decedat &c.) vr̃ intelligere iſtud dcm̃, qñ decederet ſine hr̃de: ſi aũt cum hr̃de, dicit ꝙ tũc nõ aſſignant̃ creditorib. ſed hr̃s fideicommiſſarij tenet̃ rñdere creditorib. ſicut ipſe fideicommiſſarius, ut dcm̃ fuit in § pcedẽti qd̃ nõ placet: nam in illo §. iſta diſtinctio benẽ procedit: quia fideicommiſſum erat purum, & ſic potuit tranſmitti ab hr̃de ſi ipſum habebat, ut in iurib. q̃ ibi allegaui: ſed hic erat ꝯdõnale, & nõ potuit tranſmitti, vt C. de cad. tol. l. vnica. §. ſinãt ſub ꝯdi. vñ nõ curo ĩ caſu huius §. an deceſſerit cum hr̃de, vel ſine. Et ex his remanet declaratus tex. & etiam iſta gl. magna.
4 † Qñ ãt fideicõmiſſum eſt purum, tũc ẽt ſi grauatus hẽt cohr̃dẽ, qui adiuiſſet: & ſic nõ ſubeſt periculũ, ne fideicommiſſum intercidat, nihilominus admittit̃ fideicommiſſarius ad petendum illũ grauatum cogi adire, & reſtituere: quia hoc caſu nõ venit ꝯ uoluntatem defuncti, & ſic non indiget diſpenſatione ex reſcripto diui Pij, & hoc uoluit gl. illa ma. in ver. (ſed opponitur.)

1 *Hæredẽ cũ petitur cogi adire, non admittitur exceptio concernens vires teſtamenti, & quare.*
2 *Exceptio de iure tertij, ſeu quam excipientis non intereſt opponere, non debet admitti, & quid ſi excipientis intereſt.*
3 *In iudicio ſummario non admittitur exceptio requirens altiorem indaginem, quantum ad hoc vt impediat executionem, ſed bene admittitur, & reſeruatur poſt executionem.*
Quando dicatur requirere altiorem indaginem.
4 *Coactio hæredis de adeundo hæreditatem ad inſtantiam fideicommiſſarij, quare fuit inuenta.*
5 *Hæreditas non adita non tranſmittitur, etiam ſi hæres erat rogatus reſtituere & ſic etiam non tranſmittitur ad commodum fideicommiſſarij.*
6 *Quid ſi eſſet caſus, in quo hæreditas non adita tranſmitteretur, uel ius deliberandi.*

Ille, à quo.

1 **§. Si de teſtamento.** † Cũ petit̃ hr̃dem cogi adire, non admittitur exceptio cõcernens vires teſti. quia non intereſt hæredis eam obijcere, ſed ꝯcernens uires fideicommiſſi duntaxat benẽ admittit̃: quia eius intereſt: ſi tñ hẽt altiorem indaginem, reſeruatur diſcutiẽda poſt aditã hr̃ditatẽ, & interim adire ꝯpellitur, ne morte eius fideicõ-
2 miſſum intercidat. h. d. † & ſic allegatur primo, quia exceptio de
a iure tertij, ſeu quam excipientis nõ intereſt[a] opponere, non dẽt admitti. & quotidie procuratores opponunt ꝯ excipientes de hoc, & ſilr ꝯ replicantes, ſicut.n. non auditur appellans, cuius nõ intereſt. ita nec excipiens, poſito ꝙ ſit in iudicio, & cum eo litigetur, ſed ſi excipientis intereſt, admittitur, licẽt cum eo iudiciũ nõ agitet̃, ſed veniat tanq̃ tertius ꝓ ſuo intereſſe, & hoc vult hic gl. ij. quæ incipit. (quod dicit hæres) per l. ita ſi ñ. §. quones. j. e. &
3 facit l. ij. & qd̃ ibi no. C. de neg. geſt. Itẽ allegatur iſte tex. † ꝙ in iudicio ſummario, vt eſt iſtud iudicium coactionis, (qd̃ ideo eſt ſummariũ pp periculũ. qd̃ imminet, vt in ſilr in l. j. de dam. infe. & eſt ſummariũ vt abbreuiẽtur dilationes,) nõ admittitur exceptio requirẽs altiorẽ indaginẽ, quantũ ad hoc vt impediat exec. ſed benẽ admittitur, & reſeruatur poſt executionẽ factã. Silr in l. ij. C. de edic. di. Adri. tol. nam & illud iudiciũ poſſeſſorium eſt ſummariũ: quia executiuũ. ſilr ẽt in l. nã & poſtea §. j. de iureiu. hæc aũt reſeruatio æquiparat̃ huic: quia ſi poſtea reperiat̃ vera, retractat̃ executio, & qcquid factũ eſt, vt l. ꝑtor circa princ. & ibi
b no. j. de dam. inte. Qñ aũt dicat̃ reqrere altiorẽ indaginẽ,[b] dic,
4 vt j. vt ĩ poſſ. le. l. ſi is a quo. † Itẽ allegat̃, ꝙ coactio de qua loquit̃ Senatuſconſultũ, fuit inuẽta pp periculũ, ne fideicommiſſum intercidat per mortẽ grauati ante aditã hr̃ditatem, & nihilominus aliqñ ẽt vbi non eſt iſtud periculum, admittit̃ fideicõmiſſarius ad hoc petendum, ſi non venit ꝯ voluntatem defuncti, vt in caſu quem vltimo loco poſui in §. Anniſtla. ſuper glo. qñ graua-
5 tus habebat cohæredem. Vltimò no. ꝙ hęreditas nõ adita non trãſmittit̃, ẽt ſi hr̃s erat rogatus reſtituere, & ſic nõ ſolũ ad commodũ ipſius hr̃dis nõ trãſmittit̃, ſed nec ad ꝯmodũ fideicõmiſſarij. uidebat̃ ꝯriũ, qa poterat hr̃dẽ ꝯpellere ad adeũdũ, ẽt ſi hr̃s repudiaſſet expſsè, ut j. l. px. § j. videbat̃ ergo, ꝙ ſicut repudiatio expſſa non licebat nocere fideicõmiſſario, ita nec mors ipſius hr̃dis ſed certè repudiatio poſſet fieri in fraudẽ fideicõmiſſarij iõ minus nocet. Sed mors nõ ꝯtingit in fraudẽ, iõ magis nocet. venio ad caſum. In tex. ibi (non erit audiẽdus.) dic, qa teſtm̃ nõ valet, nec eius aditio valebit, & ꝑ ꝯñs nõ põt dubitare: ꝙ remaneat implicitus onerib. hr̃ditarijs. nõ eñ intereſt ſua hanc exceptionẽ obijcere, ſed ſi eſſet caſus, in quo ſua poſſet intereſſe, ut qa eſt de venientib. ab inteſ. ſi teſtm̃ nõ ualet, hr̃ditas deuoluit̃ ad eũ ſine onere fideicommiſſi. dicit Bar. ꝙ ipſe putat iſtam exc. tũc fore admittẽdam, & diſtrahẽdam ſi nõ reqrat altiorem indaginem, qd̃ not. In tex. ibi (de uirib. fideicõmiſſi tractet.) ſub. duntaxat, & nõ teſtiꝯnam & qñ de uirib. teſti, in ꝯñam & de uirib. fideicõmiſſi diſputat̃, & nõ ꝑpea hẽt locũ qd̃ hic dr̃, ſed id quod dr̃ ſ. ꝓximè. Sed ſi põt ualere teſtm̃, & nõ fideicommiſſum: vel qa non fuit fcm̃ ut dr̃, vel alia rõne erat nullũ, tũc bñ intereſt hr̃dis diſcuti de hac exceptione anteq̃ cõpellat̃ adire: qa ſi non ualet fideicommiſſum, ipſe adeũdo remanebit implicitus oneribus hęreditarijs, & intereſt ſua, ꝙ non auferatur ſibi tp̃s ad deliberandũ. Dicit tñ Bar. ꝙ ſi ipſe præcisè repudiaret hr̃ditatem, nec putaret eam ſibi expedire poſito ꝙ fideicommiſſum eſſet nullũ: quia tunc iſtam exceptionẽ obijcere ſua non intereſt, & ideo illa exceptio nullo mõ admitteret̃, nec reſeruaret̃ poſt aditionẽ factã, & ſic iſte text. dẽt intelligi ꝙ non recuſabat pciſè hr̃ditatem, ſm̃ hoc qui coactus adijt, nõ ſolũ perdit quartã, imò ẽt ꝑdit ius dicendi fideicõmiſſum eſſe nullũ, & ſic ꝯpellit̃ reſtituere indiſtinctè nõ admiſſa hac exceptione, qd̃ eſt ſingulare. ſi eſt verũ, ſed dubito, & pro nunc aliter nõ decido. In gl. fi. in fi. ibi. (poſt cautionẽ vel iuſſum.) dic. & eſt rõ tũc: qa ſtatim debuit parere iuſſui: ſi nõ fecit, cẽſet̃ hoc feciſſe in fraudẽ fideicõmiſſarij. iõ mors poſtea ꝯtingens fideicõmiſſario non nocet, quominus hr̃ditas non adita tranſmittat̃ ad hr̃dẽ, non ad ꝯmodũ tranſmittẽtis, vel ipſius hęredis, ſed fideicõmiſſarij, vt poſſit cõpelli adire & reſtituere ſicut poterat defunctus ſed ceſſante fraude ẽt ad ꝯmodũ fideicõmiſſarij non trãſ-
6 mittit̃ vt hic in tex. † Si tñ eſſet caſus, in quo hr̃ditas nõ adita trãſmitteret̃ vel ius deliberandi, tunc nõ hr̃et locum iſte tex. qa fideicõmiſſum ꝑ mortẽ hr̃dis non extingueret, & poſſet hr̃s hæredis cogi adire & reſtituere, ſic põt intelligi principiũ gl. dum allegat l. pe. in fi. C. e. & hoc tenet hic. Bar. iſtud tñ eſt verũ ſi hr̃s hęredis adiuit hr̃ditatem hr̃dis, ſed nondum adiuit illã hr̃ditatem, q̃ ad ipſum eſt trãſmiſſa adeũda, nõ tanq̃ adita, ſed ſi adhuc hæreditatẽ hr̃dis, non adiuiſſet, nõ poſſet adire illã, q̃ trãſmiſſa eſt, cũ nõ poſſet eam adire niſi tanq̃ hr̃s hr̃dis, vt patet ex his q̃ hñt in l. ſi quis filium. de acquir. hęr. ſed hr̃s hr̃dis non ꝯpellitur adire: qa nõ fuit iuſſus eã reſtituere, ergo nec illam quæ delata erat hr̃di, & ita limito dcm̃ Bar. ꝯ hæc tñ facit qd̃ dixi in § idẽ Iul. vbi ꝯpellit̃ quis adire hr̃ditatẽ, quã nõ fuit iuſſus reſtituere pp aliã, quã iuſſus fuit, ſed ibi facto teſtatoris eiuſdẽ hoc euenit, hic nõ, quia primus teſtator de hr̃ditate hęredis nõ cogitauit, ibi verò cogitauit, & diſpoſuit de hr̃ditate hr̃dis, & potuit, licet de ſua nõ cogitauerit, ſed cenſet̃ cogitaſſe in ꝯñam, hic non de hæreditate hæredis, etiam in conſequentiam. No. quòd iſta ſunt ſubtilia.

ADDITIONES.

a Non intereſt. Fallit fauore pupilli ut eſt caſus ſin. in l. 2. in fi. C. de neg. geſt. Ang. & Imo. in l. ſi perluſorio, j. de app. fauore tamen fiſci non licet opponere de iure fiſc. ut poſt multos Doctores concludit Ludo. Roma. conſi. 76. an autem in beneficialibus, & quando liceat de iure tertij excipere, uide per eundem conſilio 347.

b Altiorem indaginem. Adde Bar. in l. 3. §. condemnatum de re iu. & in extrauagãti ad reprimen. in uerbo, ſummariè, Bald. in l. ex falſis. C. de tranſact. Imo. & Car. in cap. cum in iure. de offi. deleg. Ludo. Roma. conſilio cclxvj. per eundem conſilio lxxvj.

---

1 *Inter iudicem & partem debet eſſe differentia, ſic & inter condemnantem, & condemnatum.*
2 *In defectum iudicis inferioris recurritur ad principem.*

1 **§. Tempeſtiuum.** † Par in parem non hẽt imperium, niſi ſe ſuæ iuriſdictioni ſubijciat, nec in ſemetipſum quis hẽt imperium. h. d. & ad hoc ſic al-
2 legatur c. nouit. de elect. † Et no. ꝙ debet eſſe differentia inter iudicem, & partem, & inter condemnantem, & condemnatum, concordat l. pen. de ar. No. in fin. ꝙ in defectum iudicis inferioris recurritur ad principem.

1 *Filiusf. magiſtratus poteſt exercere iuriſdictionem, etiam contra patrem.*
2 *Ratio quare in his quę ſunt publici iuris, patria poteſtas non curatur.*

1 **§. Si quis filiusfa.** † Filiusfa. magiſtratus poteſt exercere iuriſdictionem, ẽt ꝯ patrem.
2 h. d. † Et no. rationem quare in his quæ publici iuris ſunt patria poteſtas non curatur, immo perinde debet haberi filius acſi in patria poteſtate non eſſet & iſta ratio uidetur facere, ut filiusf. poſſit facere teſtamentum, cum teſtamenti factio ſit publici iu-

ris vt l.3.de teſta.& tñ non poteſt,& allegatur ratio iſta, quia teſtamentum eſt publici iuris,& potius videtur facere in contrarium,ſed ſolue vt notatur in l.qui in poteſtate ẜ.de teſta.

L E X XIIII.

Nam quòd.

s §.Sed & qui repudiauit. †Repuditiatio hæredis fideicõmiſſaſio non nocet quominus ad huc poſſit cogi adire, & reſtituere,niſi bona ſint alienata. qa non reuocaſ alienatio, niſi ex iuſta cã.h.d.& q̃ ſit iuſta, dic vt in glo.

§.Si quis compulſus. Aditio coacta ꝯfirmat relicta in teſtõ,ſicut ſpontanea.h.d.& facit deficere conditionẽ illã ſi hr̃s non fuerit,vt ẜ.e. l.apud Iulianum.& no.in fi.in verbo,[& cætera]ſub.quo ꝯprehẽdit pupillaris ſubſtitutio,de qua.in princ.fecerat mẽtionẽ & eſt ar.ꝙ per authẽ.ex cã.C.de lib.præt.dũ dicit,(cætera nanq; firma permanẽt,)ꝯſeruef ẽt pupillaris ſubſtitutio,licet non poſſit fieri niſi in teſtõ, cuius ꝯriũ vr̃ tenuiſſe Dy. ꝙ ſolum illa quæ poſſunt fieri in codicillis, ſed falſum eſt, quia conſeruantur tutelæ, & tñ nõ pñt dari in codicillis ſed fortior rõ eſt, qa ꝑ eam ſuccedif directò, & ꝑ illam aut.directæ inſtitutiones non ꝯſeruantur, imò dr̃ ibi, ꝙ ſunt irritæ,ſed hoc de illis,per quas ſuccedif principaliter teſtõri,vt inſtitutio & ſubſtitutio vulgaris,ſed per pupillarẽ ſuccedicur principaliter pupillo.& hæc eſt communis opi.In tex.ibi (non adita)ſub.ſed repudiata,& hoc faciebat dubium,qa per repudiationem videbatur effecta irrita,& ſic non poſſe reconualere ſed ꝯnũ eſt, qa illa repudiatio erat retractabilis ad inſtantiam fideicommiſſarij,ergo nõ fecit illa irrita,ſed ſtare in pẽdẽti,& ſecuta poſtea aditione perinde valent ac ſi nunquã facta fuiſſent.

§.Qui compulſus. Coactus adiens perdit quartã, nec ex pnĩa ipſe recuperat.h.d. In tex.ibi(cæteris commodis.)dic in pupillari ſubſtitutione,& ẽt legatis factis ſub conditione ſi hæreditatem adiuerit, ut ĩ. eo. l.ita tñ.§.qui ſuſpectam,non tñ perdit ea commoda, q̃ potuiſſet hr̃e,ẽt ſi hæres non fuiſſet,vt l.apud Iulianum,in prin.ĩ.eod.ſed iſta de quibus dixi non potuiſſet hr̃e niſi hæres fuiſſet, & poſtq̃ compulſus adijt perinde eſt,ac ſi non fuiſſet ad commodum ſui. In tex.ibi(pœnitendo.) dic,ſed qũo põt pœnitere poſtq̃ adiuit? Rñdeo,intelligo ꝙ interuenit iſta pœnitentia anteq̃ adiret, & poſt iuſſum ſibi factum per iudicem,nam non poteſt dicere,ego adij ſpontè,ut cõſequatur beneficium quartæ poſtq̃ a principio recuſauit adire & perſeuerauerit in contumacia vſq.ad iuſſum iudicis excluſiuè nam ſtatim hr̃ aditio ꝓ facta,hinc eſt ꝙ ſi decedat poſt iuſſum, & poſtq̃ verè adeat,tranſmittit ad hr̃dem ac ſi eſſet adita,ut no.ẜ.l.proxim.in fi.per gloſ.ſed ſi ante iuſſum iudicis pœniteret,non nocet ſibi prima ꝯditio,in qua non perſeuerauit,& ſic poteſt intelligi l.ſi patroni.§.qui fideicommiſſarium,ante ĩ.e.ibi dum dicit,(cũ & Fal. pęnitendo potuit inducere,) &c. poſtq̃ aũt adiuiſſet coactus,fruſtra quereretur de pœnitentia.

2 *Quid ſit fideicommiſſum vniuerſale.*

Bona quando dicantur non deducto ęre alieno.

3 *Verbum cõe relinquo,adiectum certę rei,vel parti bonorum,non importat fideicommiſſum vniuerſale,& eodem modo ſi non eſſet alius inſtitutus, vel ſubſtitutus,non importat et inſtitutionem,vel ſubſtitutionem directam.*

§.Non omnis. Hic incipit tractate ad cuius inſtantiam hr̃s cogaf hrditatem adire,& ꝓſequitur vſq.ad l.ex ſcõ.& dr̃ hic ꝙ ad inſtantiam fideicommiſſarij vl̃is,in quem ſunt tranſitura oĩa iura,nõ ad inſtantiam legatariorũ vel fideicommiſſariorũ particulariũ, in quo onera nõ ſunt trãſitura,ſed duntaxat commoda,qa nõ eſſet iuſtum vt apud hęredẽ inuitũ remanerẽt incommoda,& ad alios trãſirẽt commoda. Et fideicõmiſſarius vl̃is dr̃ nõ ſolũ ille, cui relinquif hr̃ditas, vel eius pars quota,quæ cõſiſtit in ius vl̃e,ſed ẽt ille,cui relinquũtur oĩa bona, vel res hr̃ditariæ,per quæcunq.vocabula,quę poſſint hoc importare. ſecus ſi nõ relinquitur uniuerſitas omnium bonorum,ſed certa pars particularis.h.d.in effectu vſq.ad l.cogi.

2 §.inde quæritur. † & not.iſtos tex.quia reputantur ſingulares in effectu, & faciunt dr̃iam, an teſtator utatur uerbo hr̃di, uel hæreditas,& tũc ſiue relinquat eã totã,ſiue partem eius quotam,dr̃ fideicommiſſum[a] vl̃e.Sed qñ utif alijs uocabulis,de quibus hic,

a tũc quia prima facie potius ſonãt in corpora,q̃ in uniuerſitatem iuris, ſine quibus corporibus põt eſſe hæreditas,ut l.hæreditas, de peti.hære.tunc diſtinguitur an relinquat, an mandet reſtitui oĩa bona,vel ſimpl̃r bona ſua,qd̃ intelligitur de oĩb.in dubio & tunc fauore ultimæ uoluntatis cenſetur ſenſiſſe de hæreditate, & ſic de vniuerſitate iuris,& talis erit fideicommiſſarius vl̃is.nec iſto caſu intelliguntur bona.l. deducto ære alieno,imò cum eo, ſicut & hæreditas. Aut reliquit partem bonorum deſignando partes,vel quantitates,vel dicẽdo dimidiam bonorum meorum & tũc talis non dicef fideicommiſſarius vl̃is, ſed particularis, & illud verbum intelligif.l.deducto ære alieno, ut hic in l. cogi.§. & gñaliter.& ẜ.de leg.2.l.ſi qs ſeruum.§.ſi.cum l.ſeq. ubi melius declaranf iſta q̃ alibi,& qñ iſtud verbũ bona vel alia, de qb.hic, ꝓferf a teſtõre in ultima volũtate,qñ ãt a ꝯhentib. tunc ẽt ſi oĩa bona dẽtur,vel ꝓmittanf,intelligif.ſ.deducto ære alieno & ſic ñ importat uniuer.hr̃ditatis,qa nec eſt hr̃ditas alicuius uiuẽtis, & hoc ꝓbaf in l.mulier bona.de iure donũ.Quid ãt ſi a principe? dic ut l.princeps.de uer.ſig.Et qd ſi a lege? dic ut no.Bar.ĩ.de bo.

3 poſ.in l.3.& C.ad l.Iul.de vi.l.tutoris.† Vltimò iſte §.& gñalr ſpal legaf ad unũ dcm̃ Dy.qd̃ poſuit hic,videlicet uerbũ cõe relin-

b quo.[b] adiectũ certæ rei,uel parti bonorũ,nõ importat fideicommiſſum vl̃e,& eodẽ mõ ſi nõ eſſet alius inſtitutus, uel ſubſtitut[a] nõ importaret inſtõnẽ uel ſubſtõnem directã. Si enĩ teſtõr nullo inſtituto hr̃de ẽt coram 7.teſtib.diceret, relinquo tali tales res meas,uel partẽ bonorũ meorũ nõ uiderẽf ipm̃ inſtituere hr̃dẽ, ſed illa relicta facere ab inteſtato & nõ traherẽf ad alia bona, ſecus ſi corã 7.teſtib.diceret,relinquo tali oĩa bona mea, qa uiderẽf ipm̃ inſtituere hr̃dem,ut no.in l.his uerbis.in prin.de hær.iſt. & ſi ꝓcederet inſtõ de aliquo alio, importarẽt iſta verba fideicõmiſſum vl̃e vt hic,ſed verbũ directũ,ut ĩſtituo, ẽt ſi ꝓferaf in certa re,uel fundo nõ dato alio cohr̃de in uniuerſo, importaret inſtõnẽ vl̃em in oĩb.ut l.4.§.ſi ex fundo.de hær.inſt. Et ex ꝑdictis determinanf qõnes quotidianæ in mã ſubſtõnis compẽdioſæ,quia ſi fiat pupillo ꝑ uerba directa,ẽt in certa re, uel q̃ntate,puta qñ filius meus deceſſerit,talis ſit hr̃s in tali fundo, uel ipm̃ ſibi relinquo iure inſtõnis, ſi decederet in pupillari ætate, illa dicerẽf directa dupillaris, & traherẽf ad oĩa bona,ut eſt caſus in l. cohr̃di.§.ſi.de vul.& pup.ſed ꝑ ꝑ uerbum cõe,puta relinquo,uł ſubſtituo in tali re,uel in talib.bonis,iſta non eſſet directa pupillaris, nec fideicommiſſum vl̃e,ſed particulare.Et ad hoc allegatur iſte §.& gñalr & nõ traherẽf ad aliqua bona,ſecus ſi uniuerſitati bonorum,puta relinquo uel ſubſtituo in oĩb.bonis talem,quia diceretur ſubſtitutio pupillaris ipſo moriente in pupillari ætate,& ſic poſt diceretur fideicommiſſum vl̃e. Conſtat autem eſſe magnam differentiam inter uniuerſale,& particulare,ut hic patet, quia primus poteſt compellere,ut adeatur hæreditas.Item in primum tranſeunt onera,in ſecundum non.

ADDITIONES.

b Et in hoc quando fideicommiſſum dicatur uniuerſale. etiam ubi hæres in certa parte grauatus eſt bona reſtituere, uide Bart.in l.ſi quis ſeruum.§.cum l.ſeq.de leg.ij.Sed an fideicommiſſum uniuerſale ualeat,quando non ſufficiunt bona ad legata,& onera,uide Bal.in l.ij.in fi.C.ad Treb.ubi ait quòd ſic, quem ibi uide ad alia multa.

b Relinquo.Adde quæ poſui ſupra.in l.j.de leg.j.in uerbo lego, & his adde Lud. Rom.conſ.227.

L E X XVI.

1 *Rogatus reſtituere hæreditatem deducto ære alieno, non deductis legatis, cenſetur grauatus fideicommiſſo vniuerſali,non particulari,ideo poteſt compelli adire, & quare.*

2 *Si ſubſtitutio cõpẽdioſa facta ſit pupillo per hęc verba,quandocunque deceſſerit volo ꝙ quicquid ſuſceperit deductis iudicijs,& legatis ſupra factis, deueniat in talem,ꝙ iſta nec ſit ſubſtitutio pupillaris,nec fideicommiſſ.vniuerſale,& an ſi pupillus decedat in pupillari ętate eius hęreditas deuoluatur ad uenientes ab inteſtato.*

3 *Si poſt facta legata & debita relicta dicatur in inſtrumento, in omnibus autem alijs bonis talem hæredem inſtituo,ꝙ iſtud uerbum inſtituo, importet directam inſtitutionem.*

4 *Si aliquis rogatus ſit reſtituere quicquid ſuperfuerit de bonis teſtatoris tempore mortis ipſius hæredis Titio,ꝙ ille Titius non erit fideicommiſſarius vniuerſalis.*

COgi poterit.

s §.Inde quæritur. †Rogatus reſtituere hr̃ditatem deducto ære alieno,nõ deductis legatis,cẽſef grauatus fideicommiſſo vl̃i,nõ particulari iõ põt compelli adire,qa directa uerba non diminuunt de uniuerſitate iuris,ſed corporum, important tñ ut hr̃s cum reſtituit, poſſet deducere ut ſoluat ꝑ manũ ſuã, ꝓſtita tñ cautione fideicommiſſario de defendẽdo ipm̃,& indemnẽ ꝯſeruãdo a creditorib.& legatarijs,qui poſſent eundem fideicommiſſarium cõuenire,ſi hr̃s eis nõ ſolueret ea q̃ deduxit.h.d.no. Ex primo ponif thema & qõ uſq.ibi(qa ut ipſa.)Scdo arguit ad partem negatiuã, ut iſta uerba faciant videri potius fideicommiſſum particulare,q̃ vl̃e,& ſic ꝑ ꝯñs nõ poſſit hr̃s ꝯpelli adire,vſq.ibi(& ſunt q putant.)Tertio ponit opi.quorſidam q dñt illa uerba hr̃i ꝓ non appoſitis,& nihil operari,tanq̃ contineant impoſſibile, & ꝑ ꝯñs ſi erit pars affirmatiua,poſſit compelli,uſq.ibi,decidit.& licet iſta pars ſit uera,ut ſit locus Trebellianico,& coactioni ꝑdictæ, non tamen eſt uerum, ꝙ illa uerba habeantur pro non appoſitia, & nihil operantur.imò ſatis operantur ut hr̃s poſſit prædicta deducere,quod facere non poſſet ſi non eſſent appoſita, & legatarij vel creditores non inſtarent ꝙ eis ſoluerẽf, imò haberẽt neceſſe reſtituere fideicommiſſario,ut ipſe fideicõmiſſarius eis ſolueret. ſed nũc poterit deducere inuito fideicommiſſario,dẽt tñ cauere ut dixi,& iſta declaraui in l.Marcell.ẜ.eod. In tex.ibi[quia ut ip-

ſa)

ſa.)i. violẽto & demõſtratiuo arg.oñdit ꝙ licet ille fuerit rogat⁹
reſtituere hrẽditatem,tñ pp ſequẽtia verba,(deducto ære alieno,
vel deductis legatis.) potius videaẽ rogatus reſtituere id qđ ſup-
erit ex bonis hrẽditarijs fcã deductione prædicta, q̃ ipſam hrẽdita-
tẽ,ad qđ s̄.e.l.q quadringẽta,verſ.& qđ hrs.ſed ſi ita fuiſſet roga-
tus abſq.mẽtione hrẽditatis,iſte nõ diceret fideicõmiſſari⁹ vl̃s,ſđ
particularis:qa potius certa res vel q̃titas dr̃ ſibi relicta,q̃ vniuer
2 ſitas.& iſtã argumẽtationẽ ꝑpetuo tene mẽti.†qa dicit Bar.ſe ꝓ-
ſuluiſſe ꝑ eã, cũ q̃dã ſubſtõ ꝯpẽdioſa eſſet facta pupillo per hæc
hæc verba,q̃ñcũq. deceſſerit,volo ꝙ qcqd ſupererit deductis iu-
dicijs & legatis s̄.factis,deueniat in talẽ,ꝙ iſta nec eſt ſubſtõ pu-
pillaris,nec fideicõmiſſũ vl̃e,& ſi pupillus deceſſerit in pup ætã.
eius hrẽditas deuoluitur ad matrẽ, vel ad alios veniẽtes ab inteſt.
qui non poterũt cogi adire ad inſtantiã illius,tanq̃ ſit particula
3 ris fideicommiſſarius. †Sed qd erit de eo,qđ quotidie videmus,
ꝙ notarij poſt facta legata,& poſt debita relicta dñt, in omnib.
aũt alijs bonis talem hrẽdem inſtituit? Rñdeo,ꝙ illud verbũ in-
ſtituit,eſt directũ,& importat directam inſtõnẽ,non ſulũ in alijs
ſed ẽt in illis:qa illa non detrahunẽ de iure.i.de vniuerſitate hrẽ-
ditatis,ut hic ſeqẽ,ſed in qõne s̄.ſcripta erat verbũ cõe,qđ nõ tra
a hiẽ ad vniuerſum.* †Dicit ẽt Ang.ꝙ ſi aliqs ſit rogatus reſtituere
b qcqd ſuperit de bonis teſtõris tpe mortis ipſius hrẽdis Titio,ꝙ il-
le Titius nõ eſt fideicõmiſſarius vl̃is, & hoc fateor q̃tũ ad effm̃,
vt ſi hrs nollet adire,poſſet ꝯpelli ꝑ iſtũ tex.ſingularẽ,& id qđ di
cit Bar.ſed ſubdit ꝙ ſi ſponte adiuit, & nihil ꝯſumpſit de bonis,
ſi tñ ꝯſumere potuiſſet vſq. ad tres quartas reſeruata una quar-
ta fideicommiſſario,ut in Auth.ꝯ rogatos. C.e. ꝙ ipſe uel hæres
eius non poterit detrahere quartam Treb.qa cum non ſit fidei
commiſſarius vl̃is,nõ hẽt locũ detractio quartæ.Si uero vult ali-
quid hr̃e,conſumat in uita,vel alienet:qa poſt mortem non po
terit.Ego miror de iſto dicto, qa licet non habeat locum detra-
ctio Trebellianicæ,tñ poſtq̃ eſt fideicommiſſarius vl̃s,locũ ha-
bebit ẽt Falcidia,q̃ ſit etiam de particularibus,& uidere meo ip-
ſe neſciuit quid diceret.In tex.ibi:(nec enim poſſe ex iure dedu-
ci quantitatem.)dic iſtud eſſe veriſſimũ,qa cum ius ſit incorpo
reum,impoſſibile eſt ꝙ inde extrahantur corpora,ſed iſta uerba
pñt aliter ſaluari,nõ ꝙ iſta deductio fiat de iure hæreditario,ſed
de corporibus rerum hrẽditariarum. licet enim hrẽditas poſſit eſ-
ſe ſine corporib.tamen põt ẽt corpora comprehendere, & ideo
iſta uerba non fuerunt inaniter appoſita.In tex.ibi(Treb.Sena-
tuſc.locum eſſe)dic ꝙ rogauit hæreditatem reſtituere,nec iſtud
verbum hæreditatis,propter ſequentia verba reſtringitur.Aliud
enim eſt rogare quẽ de reſtituendo quicquid ſupererit deducto
ære alieno, & legatũ de reſtituendo hrẽditatem deductis ꝑdictis.

A D D I T I O.

a Vniuerſum.Adde ꝙ uoluit Old.conſ.54.inci.ſcm̃ tale eſt teſtatrix,quid aũt ſi te
ſtõr legando mille ſub ꝯdõne,dicat ſupfluũ uolo ꝙ ſit Titij,an nõ ſolutis mille
oĩa ſint Titij,Fulgo.cõſuluit,ꝙ ſic eius cõſ.114.& idẽ uoluit Lu.Ro. ſing. ſuis
fol.1.ubi dicit ꝙ ſi teſtõr legat duos ſeruos Titio ꝑ eundẽ eligẽdos & reliquos
Sempronio,ꝙ Titio non eligente omnes pertinent ad Sempronium.

1 *Fideicommiſſarius particularis quando poſſit compellere hæredem adire, & reſtituere totam hæreditatem.*
2 *Fideicommiſſum relictum a milite in certa parte bonorum,dicitur uniuerſale ut hæres poſſit cogi adire,licet ſecus ſi eſſet relictum a pagano.*
Si paganus relinqueret partem vni,& partem alteri,diſtribuendo omnia bona,an quilibet eorum erit fideicommiſſarius vniuerſalis.
3 *Si rogo hæredem meum ut reſtituat tibi hæreditatem Titij, quæ peruenit ad me,non autem hæreditatem meam,uel partem eius,iſtud non eſt uniuerſale fideicommiſſum,licet illa hæreditas ſit uniuerſalis,nec propter hoc poteſt cogi adire hæreditatem meam.*

1 §.Si quis hęres. †Fideicommiſſarius particularis põt
compellere hæredem adire & reſti-
tuere totam hæreditatem,ſi hrs nihil vult retinere, & non ſit a-
lius fideicommiſſarius in alia parte, qui eam velit hr̃e, hoc pri-
mo. Et grauatus in parte hrẽditatis teſtõris, & ẽt in hæreditate
aliena,quæ teſtatori obuenerat pp primam põt ꝯpelli adire, &
reſtituere utranque,hoc ſecundo. Et grauatus in parte bonorũ
a milite ſiḱr poteſt compelli , tanq̃ ſit fideicommiſſum vl̃e, licet
ſecus ſi pagano, hoc tertio . Et ẽt ante diem certam poteſt hæ-
res compelli reſtituere ſtatim,hoc quarto,& vltimo vſque ad §.
2 Metianus.† No.in §.ſed & ſi miles, ꝙ fideicommiſſum relictum
a milite in certa parte bonorum dr̃ vl̃e,ut hæres poſſit cogi adi-
re,licet ſecus ſi eſſet relictum a pagano,ut dixi in princi. huius l.
& in §.& gñaliter.& rõ diuerſitatis colligiẽ ex tex. quia inſtitu-
tio facta a milite in certa parte bonorum diceretur vl̃is abſq.eo
ꝙ traheretẽ ad alia bona,ut patet in l.ſi miles vnũ,de teſt.mil.nõ
ſic in inſti.facta a pagano, quia non eſſet vl̃is, niſi traheretur ad
alia bona.miles.n. põt de ſuo pr̃imonio facere plura teſtamen-
ta,& plures hrẽditates,non ſic in pagano, ut l.iuriſperitos.§.cum
oriundus. de excu. tu, Si tñ paganus relinqueret partem uni. &
& partem alteri, diſtribuendo omnia bona, quodlibet ipſorum
eſſet vl̃e fideicommiſſum,ut no.Bart.in l.ſi quis lctuum.§. ſi.de
3 leg. 2.No.ẽt hic in uer.(& q̃uis)ꝙ ſi rogo hrẽdem meum ut reſti-
tuat tibi hrẽditatẽ Titij. q̃ puenit ad me, nõ ãt hrẽd. meã uel eius
partẽ,iſtud nõ eſt vl̃e fideicõmiſſum,licet illa hrẽditas ſit vl̃is,nec
pp hoc põt cogi adire hrẽditatẽ meã,& ſic Senatuſc. nõ hẽt locũ,
niſi qñ qs eſt rogatus de hrẽditate rogantis.Glo. opponit ad § ꝑ-
ce.& ponit multas ſolutiones, uera ſolutio eſt, ꝙ ibi rogaui de
parte hrẽditatis meæ, & ẽt de hrẽditate Titij,q̃ ad me obuenerat,
& pp primã hẽt locũ Senatuſcõſultũ , hic uero ſolũ de hrẽditate
Titij.Contra §.cũ quidã.opp. ꝙ añ diem fideicommiſſi nõ poſ-
ſit fideicõmiſſarius ꝯpellere hrẽdẽ ad adeundũ , niſi qñ eſſet uni-
cus hrs,ut s̄.e.l.apud Iulianũ.§.Antiſtia.cũ l. ſeq. & hic habebat
cohæredẽ.Sol.duob.mo.Primo, nã ibi loquitur in fideicommiſ-
ſo relicto ſub condõne,uel die incerto, quo caſu nullo iure de-
betur ante condõnis euentum,iõ non admittitur niſi ex diſpen
ſatione reſcripti,qñ ſubeſt periculum, hic uero fuit relictum in
diem certam an & qñ,vñ erat debitum ẽt añ diem, iõ admittiẽ
ſicut ſi eſſet omnino purum.vt ĩ.ea l.§.ſi.& quod no.glo.in d.§.
Antiſtia.in gl.mag.in verſi.ſi autem habebat cohæredem.Glo.
quæ eſt in l.recuſare.§.ſi.in ultima gl. ibi, dum dicit, ſed non ita
ſi ante diem loquiẽ ꝯ iſtum tex Alia ſolutio eſt, ꝙ hic licet eſſẽt
duo hæredes,neuter tamen adiuerat,ſed l.cum ab hærede loqui
tur qñ cohæres adiuerat, & ſic non poterat interci dere .

1 *Vnus ex fideicommiſſarijs alijs abſentibus poteſt hæredem compellere ad adeundum .*
2 *Caſus,in quo in fideicommiſſarium partis cogentem transferuntur iura inſolidum totius hæreditatis.*
3 *Quando unus fideicommiſſarius eſt purus,alius conditionalis , an unus ſine alio debeat admitti ad cogendum hæredem adire & reſtituere .*
4 *Qualiter hæres coactus adire,& reſtituere perdat quartam.*
5 *Caſus in quo fideicommiſſum uniuerſale tranſmittitur ad hæredem, etiam ante factam reſtitutionem.*

1 §.Metianus. †Vnus ex fideicõmiſſarijs aliis abſentib.
põt hrẽdem compellere ad adeundũ.hoc
primo,& cogitur totam hrẽditatem recipere ſi coactus hrs vult,
& in eum transferuntur iura inſolidum,hoc ſecundo . Si tñ alij
volũt partes eorũ tenebiẽ eis reſtituere abſq. detractione qua r-
tæ, hoc tertio. Et ſi petijt adiri,& inſolidũ reſtitui , hæres perdit
quartã ẽt reſpectu aliorum non cogentium,quæ applicatur om
nibus nõ cogenti tm̃. Sed ſi petijt reſtitui dũtaxat ſuã partẽ,nõ
perdit quartam reſpũ aliorum,hoc quarto & ultimo vſq.ad §.ſi
pr̃.Et illud,quod dixi quartam ꝑditã applicari omnib. nõ cogẽ-
ti tm̃ colliẽ ex fine huius §.dum dicit,(nec quartam eum retẽtu-
rum aduerſus fideicommiſſarios)nam ſi applicaretur ſibi,poſſet
retinere.Nec ob.s̄.eo.l.qui quadringenta.ubi applicatur cogen
ti tm̃:quia ibi non habebat fideicommiſſarium vl̃em,ſed dũta-
xat erant legatarij particulares,quibus nõ applicatur,ſed dũta-
xat cogenti hic habebat. In tex. ibi, (præſentes deſiderent) dic
a abſq; mandato abſentium,ut hẽbat dubium. †In tex.ibi,(tranſ-
latiſq; inſolidũ act.)Dic no.mirabile,ꝙ in fideicõmiſſarium par-
tis cogẽtem transferuntur iura inſolidum totius hæreditatis, li
cet hoc ſit ꝯ intentionẽ teſtatoris,qui noluit ad ipſum perueni-
re niſi partem,ideo uidebatur ꝯrium ꝑ l.ſed & ſi ante s̄. eod.ſed
hoc fuit introductũ,ne hrs coactus adire remaneat in dãno, vel
perplexus,& contingit hoc ex permiſſione Senatuſconſulti, alš
b non potuiſſet hoc fieri. † Not. ẽt hic,ꝙ illud qđ dr̃ in l.j.§.ſed &
quoties.s̄. eo.qñ unus fideicommiſſarius erat purus alius ꝯdõna
lis,locũ hẽt ẽt qñ ambo purẽ,& tũc erat magna dubitatio.an v-
nus ſine alio dr̃et admitti ad cogendum cũ alij poſſent,ſed in ꝑ-
cedenti caſu non.Iſtud tñ ꝙ reſtituat tota hrẽditas,& inſolidum
transferant iura,ꝑcedit in duob.caſib.ſ.qñ hrs, & fideicommiſ-
ſarius cogens concordant in hoc,ſed ſolus hæres hoc uult, non
alter,ut ibi no.In tex.ibi,(a ꝑſente petant.) dic hoc quoad reſtit.
facti,q̃ ſit de reb.corporalib.reſtõ aũt iuris ſit ipſo iure abſq.peti
tione,ſtatim ꝙ declarant ſe uelle partes ſuas.vt in d.§.ſed & quo
4 ties.† In tex.ibi,(nec quartã eũ retẽturũ.)dic iſtud ſtatim reuoca
tur in dubiũ in §.ſequ.& deciditur cũ diſtin.de qua ibi,& qđ hic
dr̃ locũ hẽt in primo membro diſtin.qñ fideicõmiſſarius petijt
cõpelli adire,& totã reſtituere,tunc ſiue hæres totã reſtituat, ſi-
ue partem,cũ ſit in ſua ꝑtãte,ut no.in d.§.ſed & quoties, perdit
quartã reſpectu oĩum.Et primo caſu ſi totã reſtituit, fideicom-
miſſarius qui recipit,reſtituet alijs retenta quarta pro ſe, ut hic,
ſed in ſecundo caſu alij fideicommiſſarij agent ꝯ hrẽdem,qui reti
nuit portiones eorum,ut reſtituat partes eorum ſine detractio-
ne.Si ãt fideicommiſſarius non obtulit ſe paratũ recipe niſi par
tem ſuã,nec hrs curauit plus ſibi reſtituere , tunc hæres poteſt
retinere quartã aduerſus alios,qui nõ cogerunt , & ita loquitur
ſecundum membrum diſtinctionis. Sed ſi nihilominus hæres
uoluit totam hæreditatem reſtituere, ne remaneret implicitus,
tunc idem hoc caſu , qđ in præcedenti.l.ꝙ non poſſit retinere
quartã poſtquàm noluit nihil de periculo ſubire, ita limita ſe-
cundum membrum,ut patet in ſi.ſeq §.dum dicit.(ſi tota hære
ditas trãſlata ſit.) tunc.n.non diſtinguitur qualiter fideicõmiſſa
rius petijt, ſed qñ non tota pars,tunc diſtinguiẽ ,& iſte eſt uerus
intellectus ſequentis §. qui aliqñ vr̃ facere uim in petitione , ut
in-

in vet.(planè.)aliqñ in reſtõne,ut in fi.In §.ſeq.ibi,(ſiue alij in lo
5 cum eorũ ſucceſſerint.)dic vt ſunt hr̃des fideicommiſſarij. † Et
ſic eſt hic caſus ſ'm gl.ꝙ fideicommiſſum vĩc tranſmittit ad hæ-
redem,ẽt añ factã reſtı.licet gl.dixerit ↄ̃riũ in l.cũ filio.de leg.i.ea
rõne:qa ↄparat̃ hr̃ditati, cũ tñ operet̃ reſtõ verbalis io fideicõ-
miſſario,q̃tũ aditio in hr̃dẽ ad trãsfertẽdũ iura,ſed hr̃ditas nõ adi
ta non trãſmittit̃,ergo nec fideicommiſſum nõ fcã reſti. ſed ue
ritas eſt in ↄ̃rium,nam añ adi.hær. nullũ ius formatũ hẽt hr̃s,ut
dicat̃ q̃ſitũ,ut l.pretia rerũ.ad l.fal.licet habeat ius adeundi qd'
magis comparat̃ cuidã facultati, ſed fideicõmiſſarius hẽt act. ea
teſtõ.ẽt ante reſtõnem factã,quam tranſmittit, ſed maius dubiũ
ẽt ante aditam hr̃ditatem: quia tunc non hẽt actionẽ ex teſtõ,
non.n.naſcitur anteq̃ ſit dare perſonam, ↄ̃ quam poſſit agi, tñ
adhuc idem tenent Doct. ſicut in legatis particularibus ut ple-
ne no.in d.l.cum filio.per Bar.& no.ſ.eo.l.apud Iul.§.vetum.

a *Inter patrem & filium an poſſit eſſe iudicium.*
3 *Si pater inſtitutus grauatur ſimpliciter reſtituere filio, ꝙ hodie ualeat fidei-*
com.licet non ſit collatum in tempus,quo erit ſui iuris,& nu. 1.

a **§.Si pater.** †Pater inſtitutus, & de reſtituendo filio ſuo
grauatus,põt cõpelli adire,& reſtituere, non
ob pat.pote.maxime ſi hr̃ditas ↄcernit caſtrẽſe peculiũ,ſed dñs
inſtitutus & rogatus reſtituere ſeruo ſuo,ẽt ſi p̃ſtita libertate nõ
põt ↄpelli adire,licet ſi ſponte adeat,poſſet ↄpelli manumittere
3 & reſtituere.h.d.vſq.ad §.hi q.†In tex.ibi,(cogere poſſit.)dic,vide
bat̃ ꝙ non triplici rõne,prima,qa illud fideicommiſſum videbat̃
non ualere.cũ ab hr̃de non poſſit relinq̃ filio ipſius hr̃dis,uel ſer
uo eañtib.in eius p̃tãte,ſicut nõ põt relinqui ipſemet a ſeipſo,ut
Inſt.de leg.§.an ſeruo. Et iſtã opi.gl.& Doct.nõ tãgũt, nec ſol-
uunt. Itẽ qa poſito ꝙ ualeret, non põt eſſe iudiciũ inter p̃rem,
& filiũ,ut l.lis nulla ſ.de iud.& iſtã bñ ſoluit hic gl. ut ſit uerum
de iudicio ordinario,qđ expedit̃ iure actio.nõ de extraordinario,ꝙ
iud.offi.& ex æquitate,ut hic qđ no. Tertia rõ, quia reſtõ q̃ fiet
huic filio, erit nugatoria, quia ſtatim reacquireretur ipſi patri
l.placet.de acq.hær.ergo,&c.vt l.qui ſic.ĩ.de ſol. Et ſuper iſta op
poſitione gl.magna hic laborat,& tenẽ ꝙ iſta reſtitutio non de-
beat fieri niſi poſtq̃ filius erit emancipatus, & in illud tp̃s vr̃ il-
lud fideicõmiſſum relictum,licet teſtõr expreſſe non dixerit, qa
cenſet̃ voluiſſe,ꝙ taliter fiat,ꝙ filius hẽat cum effectu, per l. ubi
purè. ĩ. eod.ſed certe hoc eſt ↄ̃ mentem huius literæ, q̃ dicit ma
xime eſſe hoc verum,qñ hr̃ditas eſſet caſtrenſis peculij,quo ca-
ſu reputatur p̃fa.Sed ſi eſſet verum qđ dicit gloſſ. idem eſſet in
qualibet hr̃ditate,& non hr̃et aliquod dubiũ. Præterea lex ubi
purè.loquitur qñ teſtator appoſuit aliqua verba,ex quib. appa-
ret,ꝙ uoluit differri in tp̃s,quo erit ſui iuris. Si aũt nõ appoſuit
cenſetur uoluiſſe in illud tp̃s differre,& iõ etiã durante pat. po-
te. põt filius petere patrem ↄpelli,& ita intelligunt alij iſtũ text.
quos gl.refert,licet non teneat.Iaco. uero de Are. & Bar. tenent
illam ſed tunc qũo r̃ndet ad oppoſitionem, quia in filium non
p̃nt transferri iura,qa reacquirent̃ ipſi patri? Solu.fateor,& iſta
teſtõ eſt potius facti,q̃ iuris. ſolũ.n.aufert̃ p̃ri adminiſtratio, &
dat̃ curator bonis,ſi filius erat minor, uel ſi maior, adminiſtra-
bit ſicut bona peculiaria,& cũ erit ſui iuris efficient̃ ſua,Interim
uero ſunt p̃ris,& hoc uoluit gl.hic ſ'm illos, qui tenent præcedẽ
tẽ opi. Aſſignãt Doct.rõnẽ, ſi pater ſponte adiuiſſet, & poſtea
bona diſſiparet,poſſet filius ↄpellere p̃rem ad illam reſtitutionẽ
fact.,ut ĩ.eo.l.Imperator.ita & nunc cũ recuſet adire,põt ↄpelle
re ad adeundũ,& reſtituendũ,quaſi per hoc uideat̃ diſſipare,cũ
ponat̃ filium in periculo p̃dendi hanc hæreditatẽ,ſi pater more-
ret̃ añ aditionem,& iſtud nõ eſt minus periculum, q̃ qñ diſſipat
poſt adi.& p p̃dicta patet defenſata d.opi.& declarata glo. ma.
Qualiter ergo r̃ndebit̃ ad 1.op.Reperio Bar.uariaſſe,quia in le.
cũ filio.de leg.1.ↄcedit eam,ꝙ tale fideicõ.nõ ualet,niſi ſit colla
tum in tp̃s, quo filius erit ſui iuris & in illo caſu intelligit illum
§.ſed hic tenet ↄ̃riũ, ut ſ. dixi,ꝙ non fuit hic collatũ in illud tp̃s,
qa vult ꝙ durante pat pot. poſſit filius petere patrem compelli.
Soluit ergo Bar.iſtud ↄ̃rium.ĩ.e.l. ubi purè. ꝙ fideicommiſſum
nõ eſt nullum,& ꝙ ↄ̃rium de §.an ſeruo. loquitur in legato & ĩ
fideicommiſſo particulari,quorum dies cedit a morte teſtõris,
ſic locũ hẽt in eis r̃la Catoniana, ſed fideicõmiſſũ vĩe cedit ab
adita hæreditate,ut no.ĩ.eo.l.quidam ita. §.ſi quis filiũ.Et ĩ his,
quorũ dies cedit ab adita hæreditate locum non habet illa r̃la,
vt ſ.de r̃la Cato.l.3.Iſtud quod cedit ab adita hæreditate,nõ eſt
clarum, quia ſic non tranſmitteretur ad hæredem ante aditam
hæreditatem,& tunc ↄ̃rium eſt, ut ſu. dixi,& hoc tenet expreſſe
hic Bar. p plures rõnes in l.cum filio de leg.1.ante diem, ꝙ dies
fideicommiſſi vĩs puri cedit a morte teſtõris,nõ ab adita hære-
ditate,ſicut particularis. Remanet ergo ↄ̃rium inſolutum. Dic
ergo breuiter, ꝙ ſi pater inſtitutus grauatus eſt ſimpl'r reſtitue-
re filio,quem habet in poteſtate, iure iſto nõ ualebat grauamẽ,
per §.an ſeruo.qa uidetur grauatus reſtituere ſibiipſi.Sed ſi põt
apparere ex aliquib.verbis,ꝙ uoluit differre in tp̃s, quo erat ſui
iuris, ut quia dixit,ꝙ reſtitueret filio, & faceret ad eum perue-
nire,(quod uerbum intelligitur cum effectu,ut l.a.§.perueniſſe.
de hæreditate vel act.vendita.) tũc ualet,ut ĩ.e.l.ubi pure.& iſto
caſu dẽt intelligi hic,& in hoc ↄcordo cum gl.ſed in alio diſcor-
do,qa gl.vult,ꝙ ẽt ſi ſimpl'r ſit rogatus,cenſeatur fideicommiſſũ
in illud tempus collatũ. Ego aũt uolo ↄ̃rium, ꝙ tunc nõ ualeat.
Item io alio diſcordo a gl. qa vult gl. ꝙ filius non admittatur ad
petendũ p̃rem cogi,niſi cũ erit ſui iuris.Ego aũt uolo ↄ̃rium. &
in hoc teneo ſecundã opi.recitatã hic in gl.ꝙ audiatur ẽt duran
te pat.pote. licet ſit collatum in tp̃s, quo erit ſui iuris, & hoc pp
recuſationem patris,quia recuſat adire,& ponit filium in pericu
lo p̃dendi fideicommiſſum.Si aũt ſponte p̃r adiret, nõ poſſet fi-
lius quouſq. eſſet emancipatus petere ſibi reſtitutionem fieri,
niſi p̃r dilapidaret,ut ĩ.eo.l.Imperator, & tunc ẽt ſit reſtõ potꝰ
facti,q̃ iuris.i.quantum ad adminiſtrationem bonorũ, nõ ut in
ipſum iura transferãtur,qa incontinenti reuertunt̃ ad p̃rem, &
ſic eſſet nugatoria. Quod ergo ibi facit dilapidatio.ſ.filium ad-
mitti durante poteſtate ad petendã reſtõnem fieri.ſ.cum adiuit
ſponte.hoc idẽ facit recuſatio aditionis,ut admittatur ad peten
dum ip̃m cogi adire & reſtituere,& tunc omnia ſunt plana. In
gl.ma.q̃ incipit.(l.p prætorem.) in fi. ibi, dum dicit.(Prima ergo
placet.)dic,ſed in quo differt ab ultima,quã gl.reprehẽdit, cũ in
vtraq; fideicommiſſum dicat̃ collatum in tp̃s,quo erit ſui iuris?
R̃ndeo,in prima fuit collatum condõnal'r.ſ.cum emancipabit̃,
nec fuit expreſſe uel tacite mandatum patri ꝙ emancipet, &
hæc fuit intentio gl.q̃ tenet primam,ſed in ultima fuit exp̃ſſe vel
tacite mãdatũ,ꝙ emãcipet,ꝙ mãdatũ cũ ſit diſpõ, vr̃ potẽtiꝰ, q̃
ↄdõ,ut l.ſi q̃s ſub ↄdõne.ſi q̃s omiſ.cau.teſt.Sed gl. rep̃hẽdit hãc
vltimã,qa illud mãdatũ nõ eſt potẽtius,cũ p̃r nõ poſſit cogi vir
tute ipſius ad emãcipãdũ,ex quo ſibi nihil fuit relictũ,ꝙ apud eũ
dẽat remanere,qa iſta hr̃ditas nõ dẽt remanere,ſed reſtitui filio,
& vltra hoc ẽt ad hoc ut poſſit cogi offõ iudicis, requirit̃, ꝙ illud
acceptauerit,ut l.ſi cui. de ↄdi. & dem. & hic non acceptauerat
hr̃ditatẽ,imò recuſabat. Sup̃flua eſt ergo hæc ultima lect. ſecũda
uero vult,ꝙ nec ſit collatum in tp̃s,quo erit ſui iuris, niſi exp̃ſſe
dicatur,& hoc ego fateor, ut ſ. dixi, nec habeat filius expectare
ꝙ ſit ſui iuris,immo durante pat.pot.admittat̃,& hoc ẽt fateor;
ſed in alio diſcordo,qa iſta lectu. vult,ꝙ fideicommiſſum ſimpl'r
relictũ filio ualebat iſto iure. Et ego dico ↄ̃riũ,ꝙ non ualebat,iõ
eſt neceſſe dicere,ꝙ hic fuit collatũ in tp̃s,quo erit ſui iuris p ali
3 qua verba,vt ſ.dixi.† Hodie uero iſta ceſſant,qa filiusfa. põt acq-
rere ſibi aduentitia quo ad p̃prietatẽ,& aliqñ ẽt quo ad vſumfr.
& ſi p̃r inſtitutus grauat̃ ſimpl'r reſtituere filio, ualet fideicom-
miſſum,licet non ſit collatũ in tp̃s,quo erit ſui iuris,& poterit fi
lius durãte pat.pot.p̃re recuſante adire,facere ↄpelli adire,& re-
ſtituere,& erit reſtõ iuris,tã quoad p̃prietatẽ,q̃ quo ad vſumfr.
cui vr̃ renunciare recuſando adire,& recuſatio prodeſt filio, ut
l.cum non ſolum.C.de bon. quæ lib.& ſi adiuit ſponte,poſito ꝙ
non diſſipet, poteſt compelli ꝙ reſtituat,ut ſic iura quo ad pro-
prietatem transferantur in filium; remanebit tamen tunc vſuſ-
fructus ad patrem,cui non videtur renunciaſſe.

Hi qui ſolidum. †Qui non eſt capax pro ſe, põt eſſe
capax pro alio,ad hoc allegat̃,& vi
de gl.in l.eam quam.C.de fideic. In tex.ibi, (rogati reſtituere.)ſ.
ſub.certæ perſonæ,ſed quid ſi incertę,puta pro anima teſtatoris,
num præſumatur inſtitutus in fraudem,puta inſtituit quis ſpu-
rium ſuum,& rogauit eum diſtribuere bona inter pauperes,vi-
de Specu.de inſtr.edi.§.nunc uero aliqua.in additione quæ inci
pit,ad iſtum finem.

a *Quando eidem ſeruo relinquitur libertas, & hæreditas per fideicommiſſum*
an ille poſſet compellere hæredem ad adeundum.

5 **§.Si ego hæres.** †Seruo hæreditario alteri legato ſi
relicta ſit libertas a legatario,& hære
ditas ab hr̃de,põt ẽt anteq̃ ↄſecutꝰ ſit libertatẽ petere hr̃dẽ com
pelli adire,ſi ſolus erat inſtitutus, vt ↄfirmet̃ legatũ, & datio li-
bertatis,& poſtq̃ erit manu miſſus,põt petere ſibi reſtitui, & ſi nõ
ſit fideicommiſſarius primus,ſed ſecundus. hoc primo. & ſi p̃le-
gatus ſit uni ex hr̃dib.& ab alio relicta ſibi libertas. ab altero ve
ro hr̃ditas,ſi primus adiuit, & ↄſecutus ſit libertatem, põt altero
recuſante ↄpellere adire,licet p non aditionẽ illius fideicommiſ
ſum intercidere non poſſit pp aditionẽ primi. hoc ſecundo vſ-
que in fi. Et primo determinat vnum caſum vſq. ibi, (Talis) po-
ſtea determinationem diui Pij factam in ſiſi caſu, & iſte primus
eſt caſus,qñ unus tñ fuit hr̃s inſtitutus,& ab eodẽ fuit relicta li-
bertas ſeruo hr̃ditario p fideicõ.& eidẽ ab eodẽ fuit relicta hr̃di-
tas,& iſte caſus nõ hẽt dubiũ, vel fuit ſeruꝰ legatꝰ Titio, & roga-
tus Titiꝰ de manumittẽdo iſtũ ſeruũ, & poſtea erat grauatꝰ hr̃-
ditatẽ reſtituere Titio.deinde Titius reſtitueret eidem ſeruo, &
iſte caſus habebat maius dubium, videbat̃ cñ ꝙ iſte ſeruus hæ-
redẽ recuſantẽ adire nõ poſſet ↄpellere ad adeundem, tũ qa eſt
adhuc ſeruus,ut ſ.ead.l.§. ſed ſi ſeruo. tũ qa ab ipſo hr̃de nõ fuit
ſibi relicta hr̃ditas,ſed a primo fideicommiſſario,vnde uidebat̃,
ꝙ ad ipſum pertineret hr̃dem cõpellere,non ad ſ'm. Cõtrarium
tñ determinat̃, & ad primã rõnẽ r̃ndetur ultra tex.ꝙ §.ſed ſi ſer
uo. loquit̃ in ſeruo q̃rdis, nos loquimur in ſeruo teſtatoris, qui
plus

plus iuris habet ad petendum aditi, vt ꝯfirmerut legatũ, & poſſit
cõſequi libertatẽ, & poſtea hſ̃ditatem: qa in hoc hſ̃di nullum
ſit p̃iudicium, ſed ſi eſſet ſeruus hſ̃dis, fieret ſibi p̃iudiciũ, qa care-
ret ſeruo ꝓprio ſi ſpontè adiret, qđ facere non ꝯpellitur, ſi non
vult: ſed ſi ſpontè adijt, imputet ſibi, vt ibi ad ſcđam rõnem rñde
tur, ꝙ pr mo ſideicõmiſſario recuſante hſ̃dem ꝯpellere, ſeruus lo
co eius ſuccedit, quia remanet fideic penes grauatum cũ eodem
onere, & ſic primus põt ꝯpellere hſ̃dem, ita & ſeruus recuſante
primo, aſs ambo ſimul poſſent concurrere, vt ĩ. e. l. ſi patroni. §.
qui fideicommiſſariam. vet. ſ̃m quę. In ſcđo caſu, quem Iuriſcon.
adducit, fuerunt duo inſtituti, & vni ex eis fuit ſeruus prælegat⁹,
& rogatus ip̃m manumittere, & alter hſ̃s fuit rogatus portionẽ
ſuam illi manumiſſo reſtituere. primus adiuit hſ̃ditatem, & ſer-
uum manumiſit. q volebat alterum cogere ad adeundum & re-
ſtituendũ, videbat ꝙ non poſſet, qa iſta coactio fit ꝑꝑ periculũ,
qđ ſubeſt, ne fideicom. intercidat ꝑꝑ aditionem non factã, ſi hſ̃s
non adita hſ̃ditate decederet, vt ſ̃. eo. l. ille a quo. §. j. in fi. ſed hoc
hic accidere non poterat, poſtq̃ primus adiuerat quia poſito, ꝙ
ſecundus non adiret, fideic. non intercideret, ſed portio illius ac-
creſceret adeunti eum onere fideicõ. & tñ diuus Pius determiauit
ꝯtrium, & ſic eſt hic caſus de eo, qđ voluit gl. in §. Antiſtia. in glo.
magna. in vet. ſed opp. & qđ ibi dixi, ꝙ licet remediũ coactionis
fuerit inuentum ꝑꝑ illud periculum, nihilominus ẽt vbi nõ im
minet illud periculum, locum hẽt, dummõ petens non ueniat in
totum ꝯ volun. teſtatoris, quia ſiue iuret, puta ſi ſuũ fideic. eſſet
condõnale, nõ admitteretur, niſi ſubeſſet illud periculum, vt qa
eſſet vnus tm̃ inſtitutus, vt in §. Antiſtia. ſecus ſi hẽret cohſ̃dem,
vt in l. ſeq. ſi aũt fideic. eſſet in diem certum, tunc licet petendo
ante diem veniat ꝯ volun. defuncti, non tñ ex toto, eum in oẽm
euentum fideic. ſit dandum, & ideo admitteretur ẽt vbi pericu-
lum non ſubeſſet, quia hẽret cohſ̃dem vt ſ̃. e. l. §. cum quidam. &
a ibi dixi. † Et diſtingue pro decſone glo. qñ eidem ſeruo relinquit
libertas, & hſ̃ditas per fideic. an ille poſſit compellere hæredẽ ad
adeundum, ꝙ aut ille non erat ſeruus teſtatoris, ſed hſ̃dis, & tũc
non põt ꝯpellere, licet ſi ſponte adiret, ꝯpellere poſſet manumit-
tere, & hſ̃ditatem reſtituere, vt ſ̃. ea. l. §. ſed ſi ſeruo. aut erat ſeru⁹
teſtatoris, & tunc aut ab uno & eodem fuit relicta libertas, & hæ
reditas, & indiſtinctè põt cõpellere adire, & reſtituere, ẽt ſi ſint
plures hſ̃des, & uni eorũ ꝑleg. & rogato manumittere, & hſ̃dita
tem reſtituere, vt hic in primo caſu huius §. ſi ego. aut ab uno li-
bertas, & ab alio hſ̃ditas, & iſtud ꝯtingit dupſ̃r. Primo, ꝙ libertas
a legatario ſerui, & hſ̃ditas ab hſ̃de, tunc diſtinguẽdũ eſt, aut erat
ſolus ille hſ̃s inſtitutus, & idem, vt in hoc primo caſu. In ſecũdo
exemplo dum dicit, (vel alius legatarius.) aut hẽbat cohæredẽ,
& tunc ſecus, ut in l. non cogendus. ĩ. eo. quã gl. hic ſic intelligit
iuxta mediũ ibi, dũ dicit. (ſed ibi põt, ſi ponas aliũ inſtitutũ &c.)
licet uideatur diuinatio, ſed quia de directo ꝯdicit, oportet diui-
nate. Secundo põt contingere, ꝙ libertas ſit relicta ab uno ex hæ
redib. & hſ̃ditas ab altero hærede, & tunc diſtinguendũ, aut pri-
mus adiuit, & ſic eſt effectus liber, & poteſt alterum compellere
adire, & reſtituere, vt hic, aut neuter adiuit, & tunc neutrũ com
pellere põt, cum ſit adhuc ſeruus, niſi alter eorum ex toto repu-
diaret, & ſic eius portio ad alterum perueniret, quia poſſet alte-
rum compellere, ac ſi eſſet ſolus inſtitutus, vt ĩ. eo. l. ſi tres.

L E X XVII.

a *Hæres vel legatarius rogatus aliquem hæredem facere, non in plus tenetur quàm hæreditas rogantis illi reſtituere, poteſt etiam rogari hæres vel legatarius de bonis ſuis proprijs reſtituendis uſq; ad quantitatem hæreditatis.*

a *Verba directa quæ non potuerunt vnquam operari iure directo, ꝙ operentur fideicom. in eo quod poſſunt.*

a EX facto. † Hæres vel legatarius rogatus aliquẽ hæ-
redem facere, non in plus tenetur q̃ hære
ditas rogantis illi reſtituere, poteſt ẽt rogari hſ̃s vel lega
tarius de bonis ſuis proprijs reſtituendis vſque ad quan-
titate hæreditatis h. d. vſq; ad §. ſi quis rogatus. & tunc tenetur ꝑ
fideic. reſtituere, de quo põt grauari, ſed ꝙ aliquem hæredem fa-
ciat vſ̃cm, & directò in quo grauari non poteſt, quia libera debet
eſſe teſtamẽn factio, & ideo licet ſimpſ̃r adiret hſ̃ditatem rogan-
tis, ad illud onus non tenetur, ſed ad ſ̃m onus fideicommiſſi ſic,
a † & allegatur iſte tex. ꝙ verba directa, q̃ non potuerunt vnquam
operari iure directo, operantur fideic. in eo quod pñt, concordat
l. Scæuola. ĩ. eo. & de leg. 1. l. cũ quis. §. Sciam. ſecus ſi potuiſſent
operati iure directo, quia poſtea non obligantur, vt in l. in verbis
ciuilibus. de vulg. & pup. grauare. n. quem ut faciat aliquem hæ
redem, eſt grauare per uerba directa, & hoc ab ipſo principio fie
ri non potuit, vnde operantur eodem modo quo poſſunt in hæ-
reditate teſtatoris tantum: & hic Iuriſcon. incipit miatim tracta-
re de omnibus pertinentibus ad ſenatuſcon. licet in ſuperiorib.
per ordinem fuerit proſecutus de quolibet remedio de per ſe, vt
dixi in l. j. in prin. caſus eſt iſte.

a *Non dicitur decedere ſine liberis, qui relinquit liberos naturales tantũ, niſi de contraria uoluntate teſtatoris appareat, quòd ſenſerit de legitimis & naturalibus.*

a *Filius naturalis natus ex concubina, non eſt a iure reprobatus, ſed ſpurius ſic ex damnato coitu natus.*

3 *An dicatur decedere ſine liberis, qui decedit cũ filijs deportatis, uel exiſtentibus in religione fratrum minorum, ut ſic admittatur ſubſtitutus.*

4 *Quid ſi teſtator dixit, ſine filijs legitimis & naturalibus, & talis deceſſit cum filijs legitimis, quod excludant ſubſtitutum.*

Quid ſi dixit, ſi deceſſerit ſine hæredib. an reſtringatur ad naturales legitimos.

5 *Quid in contractibus.*

Si damnatur aliquis, & omnes deſcendentes eius uel liberi uſque in tertiam generationem propter crimen læſę maie. an etiam baſtardi naturales, uel ſpurij intelligantur damnati.

Verba, ſi deceſſerit ſine liberis, quomodo intelligantur.

6 *Si illa uerba, ſi deceſſerit ſine filijs. ſint directa ad perſonam, quæ non poterat contrahere matrimonium, ꝙ intelligatur de naturalibus tantum.*

Quid ſi referantur ad conſtitutum in ſacris.

7 *Quid ſi referantur ad perſonam, quæ habebat legitimos, & naturales ex uxore uiuente, ꝙ intelligantur de legitimis & naturalibus tantum.*

Quid ſi referantur ad perſonam, quę nec habebat naturales, nec legitimos, nec matrimonium, ut ſi ad perſonam incertam.

8 *An comes Palatinus poſſit legitimare filium naturalem unius nobilis Veneti, vel Florentini non habentis ſignoriam, ſeu caſtra, & iuriſdictiones.*

9 *Quatuor genera filiorum.*

1 §. Si quis rogatus. † Non dr̃ decedere ſine liberis, q
relinquit liberos naturales, tm̃,
niſi de ꝯtria uolun. teſtatoris appareat, ꝙ ſenſerit de legitimis, &
a naturalibus. h. d. In tex. ibi, (ẽt naturalem.) ſ. natum ex concubi-
a na, q non eſt a iure reprobatus, ᵃ cũ concubinatus de iure ciuili
toleret̃, licet non approbet̃, ſecus ſi eſſet reprobatus, aut ſpurius
ex damnato coitu. nã ſ̃m oẽs non facerет deficere ꝯdõnẽ fidei-
commiſſi, per Auth. q̃b. mo. na. effi. ſui §. fi. & C. de incc. nup. au-
then. ex cõplexu. Videbat̃ aũt ꝙ nec naturales ex ꝯcubina face-
rent deficere, qa teſtõr cũ apponit illã ꝯdi. cenſet̃ voluiſſe, ꝙ bo-
na ꝑ ſucceſſionẽ ſaltẽ inteſtati deueniant ad liberos, ſeu ꝙ cogi
tauerit vt deuenire poſſint, vt no. de hæt. inſti. l. Lucius. la 2. & l.
filiusfa. §. cũ quis. de leg. j. ſed iſti liberi naturales non pñt ſuccede
re pſ̃i ab inte. ergo vr̃ ꝙ teſtõr de ipſis nõ ſenſerit, ſed ſolum de il
3 lis, qui pñt ſuccedere. † Vñ ſi decederet eum filijs deportatis, uel
b exiſtentib. in religione fratrũ minorum, ᵇ ſine dubio illi nõ ex-
c cluderent ſubſtitutũ, qa pro mortuis ᶜ hñr, cũ ſuccedere nõ poſ-
ſint, ut l. j. §. fi. de ꝯta. ergo idẽ in iſtis, ſed dic, ꝙ illi non ꝑñt ſucce
dere nec patri, nec alicui alteri, iõ hñr ꝑ mortuis, ſed iſti nõ ſuc
cedunt pſ̃i, licet poſſint alijs ſuccedere, & ſic non hñt oĩno pro
mortuis, vt not. in d. §. fin. Certe iſta rõ locum hẽt ẽt in ſpurijs, ut
ibi no. & tñ non faciũt deficere ꝯdi. ſed hoc iõ, qa non merentur
uocari filij, vt in d. auth. ex ꝯplexu. In naturalib. autẽ cadit iſtud
nomen, qđ eſt naturale, tñ adhuc ſubeſt rõ facta in ꝯtrium, qa nõ
ſeruatur intentio teſtatoris, qui cogitauit ad filios dẽre deueni-
re, & nunc deuenire nõ pſ̃t, & iſta obiectio vr̃ mihi difficilis, niſi
dicamus, ꝙ oĩno venient ex tacita volun. defuncti, non dico, pa-
tris ſui, quia defunctus per hæc uerba cẽſetur eos ſubſtituiſſe ta-
citè, licet cõis opi. ſit in ꝯtium, vt dixi in d. §. cũ quis. ſed iſte text.
facit pro illa opi. quã ibi tenigi. alias non video quõ poſſit rñde-
4 ri. † Quid aũt ſi dixit ſine filijs legitimis & naturalib. & ipſe deceſ-
d ſit cum filijs legitimis? ᵈ Rñd. dic legitimi & naturales, & ſubſti-
tutum excludunt. Iſtam diſputando tenuit Iac. de Are. ut refert
Io. And. in addi. Spe. de ſucceſſi. ab inteſt. in fi. Item quod dixi ſi
deceſſerit ſine hſ̃dib. ꝙ intelſ̃r. i. ſine liberis ex interpretatione le
gali, ut ĩ ea. l. §. fi. an hæc interpretatio reſtringatur ad naturales
legitimos, an autem intelligatur prout hic? Dyn. in conſilio ex teſtõ
D. Alberti, tenuit hanc ſcđam partem. Et Io. And. in tit. de teſta.
§. in primis. licet in ꝯtrium faciat id qđ no. gl. ma. in ver. (ſed tunc
q̃ritur.) per l. gñaliter. C de inſti. & ſub. q̃ vult aliud eſſe cũ expri
mitur a teſtatore hæc condõ. aliud qñ ſubintelſ̃r a lege, qa tunc
reſtringitur ad legitimos. Docto. tñ illam glo. non tenent, & in-
telligunt illam l. ſecundũ hunc §. glo. hic loquitur quando iſtud
verbum apponitur in condi. Quid ſi in diſpoſitione, vt ſi hæres
meus decederet, ſubſtituo talem, & eius liberos, & tpe quo de-
ceſſit extant liberi illius naturales, an videant̃ ſubſtituti, ꝓbẽ dici
idem quod in vltimis voluntatib. Quid aũt in cõtractib. vide hic
per

ADDITIONES.

a Reprobatus. An naturalis filius excludat ſubſtitutum, cum eſt natus in figura matrimonij, & quando teſtator erat nobilis uide Bal. conſi. 307. 4. lib. ubi dicit ꝙ naturalis excludit ſubſtitutum extraneũ naturali cauſa inſpecta & uoto parentum, ꝙ etiam circa naturales cadit niſi ratione cõtrariæ & pręponderantis præſumptionis contrarium eſſet coniecturandum. Item naturalis non excludit ſubſtitutum, quãdo teſtator dixit, ſine liberis ex linea maſculina, quia tunc teſtator conſiderauit agnationem, quæ in naturalib. non cadit. l. ſpurius. ĩ. unde cognati.

b Fratrum minorum. ꝙ ſine liberis dicatur decedere, qui decedit cum filio fratre minore, uide Soci. conſi. 93.

c Pro mortuis. Adde ꝙ hoc idem tenet & ſequitur Alex. de Imo. in conſi. 13. col. 2. in prin. in 3. vol. Fran. Cur.

d Legitimus. Adde Alex. de Imo. in conſi. 2. in 1. uol. & alias in q. facti conſulendo deduxi in conſi. meo 13. inci. ſtatuto Gen. Fran. Cur.

5 per Bar ſit. ẽ qd in materia odioſa? vt ſi dãnatur aliquis, & oẽs de-
ſcendentes eius vel liberi vſq; in tertiã gñonem pp crimen læſæ
maie. an ẽt baſtardi naturales uel ſpurij intelligant̃ damnati? vr̃
q̃ non, q̃a eſt odium irrõnabile, q̃ filius puniat̃ pro pr̃e: quia fi-
lius non portabit iniquitatẽ pr̃is, & pr̃ non portabit iniquitatẽ
filij. c. Iudæi. & c. p̃ced. 1. q. 3. & vide no. in prin. dictæ q. 4. 24. q. 3.
c. qđ aũt. §. his itaq;. in prin. & ſic non vñr ꝯtineri. vt in l. lege Iul.
§. hoc capite. de ritu nup. Contrariũ tñ vr̃ determiare Cy. in l. q̃ſq̃.
C. ad l. Iul. ma. & gl. in c. ſtatutũ. de hæret. lib. 6. ne melioris ꝯdõ-
nis ſint q̃ lr̃imi, nã in eis adhuc magis vr̃ vigere vitiũ paternũ q̃ in
lr̃imis, ſed Cy. in l. ſi libertinus. de interdi. mat. vt tenere primam
partẽ. In tex. ibi. (eodemq; liberto.) dic & ſic ſuſcepto in figura
matrimonij, de quo minor eſt dubitatio, ſed in alijs dic vt ſequit̃
ibi, (ſed hoc ex dignitate.) recollige hãc materiã ſic, q̃ ſi patet ex
volun. teſtãtoris expreſſa de quib. ſenſerit, illi ſtatur per ll. allegatas
io prin. gl. magnæ. ſi non ꝯſtat de expreſſa, recurratur ad tacitã, q̃
colli̇̃t ꝯiecturis, & iſtæ pñt eſſe multiplicis gñis, primo. n. loco in-
ſpiciunt̃ verba eius p̃cedentia, vel ſequentia, q̃a ſi de lr̃imis & na
turalib. mẽtionẽ fecit, de illis tñ intelli̇̃r, cum ſimpl̃r dixerit ſine
liberis, per l. qui filiab. de leg. 1. & ſi de naturalib. de illis tñ intel
ligeret, non attẽta qualitate perſonarũ, ſiue in dignitate, vel nõ,
per l. ſi ſeruus plurib. §. fi. de leg. 1. ſi ex hoc nũ põt apparere, tũc
6 inſpicit̃, an verba ſint directa † ad perſonã, q̃ non poterant hr̃e
lr̃imos, & naturales, vt ad furioſum, qui non põt ꝯhere mr̃imo-
nium, & intelligeret̃ de naturalib. tñ. ẽt ſi teſtator eſſet in digni-
tate ꝯſtitutus, per l. hr̃dib. ꝯ. eo. ti. & ibi vide, & vide quod ibi no.
Bar. qñ referuntur ad conſtitutũ in ſacris, qui nõ põt hr̃e lr̃imos
& naturales, q̃ra ſi intelligat̃? Idem dico ſi referant̃ ad illum, qui
tpe teſtamenti hẽbat naturales, & teſtator hoc ſciebat, vt in exẽ
pio. qđ hic ponit̃ de libertino & liberto, & in gl. quæ incipit (dñs
7 manumiſit Stichum.) † & econuerſo ſi referantur ad perſonã, q̃
hẽbat lr̃imos & naturales ex vxore viuente, vt intelligatur ſen-
ſiſſe de lr̃imis & naturalib. tñ, & q̃ non cogitauerit, q̃ uxor & fi-
lij moriantur, & hẽat ꝯcubinam, q̃a iſta eſſet triſtis cogitatio. Si
aũt referant̃ ad p̃onã, q̃ nec hẽat naturales, nec lr̃imos, nec ma-
trimonium, qđ ꝯtingit, vt plurimũ qñ ad perſonã incertã, tunc
eſt recurrendũ ad dignitatẽ loquentis, & illius in quẽ uerba diri
gunt̃, q̃a conſtitutus in dignitate non cenſetur ſenſiſſe de liberis
naturalib. tñ, cum maius ſit dedecus talib. q̃ eorum bona deue
niãt ad baſtardos, q̃ alijs plebeijs, & iſte eſt cõis intelli̇̃s huius tex.
Mihi, vr̃ q̃ hoc intelligatur de dignitate & nobilitate, q̃ hẽat ſi-
gnoriam, & caſtra, & iuriſdõnes, de quib. eſt maius dedecus, q̃ p-
ueniant ad baſtardos, & maius p̃iudicium ſubditorũ: quia ſolent
eſſe vitioſi, nõ ſic puto in ſimplicib. nobilib. hñtib. priuatum pa-
trimoniũ, vnde in nobilib. Venetis non crederẽ hunc tex. hr̃e lo
cum, ſed eſſe idẽ ius, qđ in alijs, & hoc in ſiñ habui de ſcõ, nã in
priuilegijs Caroli Imperatoris patris iſtius Moderni, cum ꝯcede
bat alicui p̃tãtem lr̃imandi, apponebat exceptis filijs Comitũ, &
Marchionũ, & Baronũ, ac nobiliũ duntaxat exceptis. Quæritur
an talis Comes poſſit lr̃imare filiũ naturalem vnius nobilis Ve-
neti, vel Florentini nõ hñtis ſignoriam, ſeu caſtra, & iuriſdic. te-
a nui q̃ ſic, quia de talibus nõ cenſetur[a] ſenſiſſe, ſed de ſimilib. his,
quos ſ. expreſſerat, cũ talia ſint ſubiecta qualia p̃dicata demon-
ſtrant, ut l. ſi § cui dulcia. de tri. uino & oleo leg. & l. 3. in prin. de
fun. inſtr. multi ẽt ſunt nobiles, hñtes caſtra & ſignorias, qui non
hñt aliud nomẽ, puta Comitis, Marchionis, vel Baronis, & de il-
lis cenſet̃ Imperator ſenſiſſe, non de priuatis, cũ multi reperiant̃
pauperes, & non eſt dedecus ſi eorum bona deueniant ab baſtar
dos. ceſſantibus aũt oĩbus iſtis non dr̃ conſtare de intentione te
ſtatoris expreſſa vel tacita, iõ recurritur ad proprietatẽ verborũ,
& de proprio ſigñatu vocabuli, cum iſta uerba filij uel liberi, ſint
a iure naturali inuenta, non a poſitiuo, cõprehendunt quoſcun
que naturales, dummodo iure non reprobatos, vt hic, & l. tute-
8 las. de capi. dimi. † Sed quid ſi iſta uerba referantur ad mulierem,
vt ſi qs inſtituit filiã & ſi deceſſerit ſine liberis, ſubſtituit Titiũ?
Archidiaconus in c. ſi pr̃. de teſta. in 6. ſuper uerbo liberis, vr̃ di-
cere, q̃ intelligatur de quibuſcunq. liberis non ſolũ naturalib[a],
ſed ẽt ſpurijs & vulgò conceptis, niſi ſit mulier illuſtris, eum oẽs
tales poſſint ſibi ſuccedere, ut l. ſi qua illuſtris. C. ad orfici. cũ ibi
tin. & Inſti. eo. § cõmodiſſimè, qđ mihi vr̃ abſurdiſſimũ, nã mul-
tò maius dedecus eſt mulierib. hr̃e baſtardos, q̃ marib. & magis
abhorrendum, vnde puto q̃ pr̃ nullo mõ uideat̃ ſenſiſſe niſi de
lr̃imis & naturalibus, cũ ſibi ẽt mortuo redundaret in maximũ
dedecus, ſi filia haberet tales, & daretur ſibi materia delinquen-
di, & pr̃ plus abhorret in filijs, q̃ in ſeq. l. iſti quidem, qđ metus cã.
Idem vr̃ in quacunq; muliere extranea, & aliud in ſucceſſione
inteſtati, in qua ſolũ conſideratur intentio legis: aliud in uerbis
teſtatoris, in quibus conſideratur intentio eius. Cætera uide hic
per Bar. qui multas format q̃ones circa hanc materiã. † Et no. q̃
9 quatuor ſunt genera filiorũ, naturales tñ, vt concubinarũ, na-
turales & legitimi, vt vxoris, legitimi tñ, vt adoptiui: ſpurij, vel
inceſtuoſi, ut ſacratum virginum, & conſanguineatum. c. libe-
ri. 32. q. 4. inſtit. de adop. in prin.

ADDITIO.

a Non cenſetur. Adde ergo q̃ ſi aliqui haberent merum & mixtum imperium in
aliquo loco, vt habemus nos de Land. in Caſtro Landriani & Vidigulſi qui uo-
camur capitanei, & facerent huiuſmodi ſubſtitutionem, q̃ non intelligeretur
de naturalibus, & comes Palatinus non poſſet filios eorum legitimare.

*1 Filij ſuſcepti in deportatione faciunt deficere conditionem ſi deceſſerit ſine li-
beris, ita demum ſi fuerunt concepti ante deportationem, ſecus ſi poſt ſic pri
mo caſu proficiunt fiſco, ſecundo non.*

*2 Quando quis eſt grauatus reſtituere hæreditatem poſt mortem ſuam, ſi de-
portatur, uel in metallum damnatur, licet habeatur pro mortuo, non tamen
dicitur extare conditio fideicommiſſi, ſed expectatur mors naturalis, & in-
terim bona ſunt apud fiſcum, & an fiſcus cum reſtituet, detrahere poſſit tre
bellianicam.*

*3 Quòd illa uerba ſi deceſſerit ſine liberis, ut hic, debeant intelligi de ſuſceptis
durante ſtatu grauati.*

Concepti, quòd habeantur pro natis.

*4 Si grauatus fuit bannitus de ciuitate, an habebit locum iſte §. & an talis ban
nitus æquiparetur deportato.*

1 §. Ex facto. † Filij ſuſcepti in deportatione faciunt defi
cere cõdõnem ſi deceſſerit ſine liberis, ita
demũ ſi fuerunt ꝯcepti ante deportationem, ſecus ſi poſt. Et ſic
2 primo caſu proficiunt fiſco, ſcđo non, h. d. † Et not. q̃ qñ quis eſt
grauatus reſtituere hr̃ditatẽ poſt mortẽ ſuam ſi deportatur, vel
in metallum damnat̃, licet hẽatur pro mortuo, vt l. ſi necem. §. ſi
deportatus. de bo. lib. non tñ dr̃ extare ꝯdõ fideicõmiſſi, ſed expe
ctatur mors naturalis, & interim bona ſunt apud fiſcum, ut l. Sta
a tius. §. Cornelio. de iure fiſ. & ſic non tñ operatur mors ciuilis,[a]
q̃tum naturalis hoc caſu, ut l. cũ pr̃. §. hr̃ditatis. de lega. 2. ẽt ſi tpe
deportationis, nullos filios hẽbat natos, uel in utero vxoris Si au
tem poſtea ſuſcipiat, & cum illis decedat, an illi ſubſtitutũ exclu
dãt, diſtingue, ut hic, primo caſu eſt ſunt ꝯcepti ante deportatio-
nem, excludunt, & ſic proficiunt fiſco, non ſibi: q̃a bona rema-
nent apud fiſcum. Nec ob. oppoſitio gl. quia poſtq̃ ſibi non pro
ficiunt, non dẽrent fideicommiſſario nocere, q̃a non ſequit̃, cũ
faciant deficere ꝯdi. ſub qua fideicommiſſarius vocatus eſt, ut l.
filiusfa. §. cum quis. de le. 1. & in auth. licet. C. de natu. lib. In ſcđo
qñ poſt non faciunt deficere, & ſic fideicommiſſarius aduocat à
fiſco in quem tranſiuerunt cũ onere fideicommiſſi, ut ſ. e. l. Mar
cellus. §. fi. remanente tñ trebellianica, & ẽt lr̃ima (qñ eſſet de li-
beris teſtatoris) penes fiſcum, q̃ remanſiſſet penes eũ ſi deporta-
tus non eſſet ſicut remaneret penes eius hr̃dem, ut l. q̃q̃. C. ad l.
Falc. iſti tñ licet concepti, & nati poſt deportationẽ, ſunt lr̃imi,
& naturales, quia per deportationem mr̃imonium non ſoluit̃,
vt in l. 1. C. de diuor. non tñ ſuccedunt pr̃i pp ꝯfiſcationẽ. † Et no.
3 in fi. q̃ illa uerba ſi deceſſerit ſine liberis, debent intelligi de libe
ris ſuſceptis durante ſtatu grauati, ideo ſuſcepti mutato ſtatu p
deportationem, non cenſentur eſſe illi de quib. teſtator cogita-
uit. Item no. q̃ ꝯcepti hñr pro natis. nã ſicut nati ante deporta-
tionẽ faciunt condi. deficere ita & ꝯcepti, & ſic concordat cum
l. qui in utero. de ſta. ho. licet gl. ſignet p ꝯria: & ſi grauatus dece
deret anteq̃ naſcerentur, deficeret condõ. ut l. iubemus. ante fi.
4 C. eo. † Vlt. reperit̃ hic unũ dctm̃ Iac. de Are. ad qđ ſe remittit̃, q̃a
q̃rit, quid ſi grauatus fuit bannitus de ciuitate, (nã hodie depor
tationes nõ. ſunt in uſu, ſed talia bannimenta ſic,) an hẽbit locũ
iſte §. & qđ ſtat, an talis bannitus æquiparet̃ deportato. Gl. Inſti.
quib. mod. pa. ſol. §. relegati. tenet q̃ ſic, ſi eius bona applicant̃,
Doc. vñr non ꝯſiderare publicationes bonorum, ſed an poſſint
oſtendi ex forma ſtatuti, & tunc æquiparent̃, alias non, q̃a primo
caſu perdunt oĩa bñficia ciuitatis, ex quo bellũ eis indicit̃, ſcđo
non. dicit tñ Iaco. de Are. quem oẽs ſequunt̃, q̃ talis bannitus æ-
quiparat̃ deportato q̃tum ad perdendum bñficia ciuitatis ſuæ.
non q̃tum ad perdẽdum bñficia iuris cõis, ſicut deportatus per-
debat ciuitatẽ Romanã, & oĩa bñficia iuris ciuilis Romanorũ,
non aũt iuris gentiũ vñ poterat facere ꝯtus iuris gen. vt l. ſi tibi
mandauero. §. is cuius bona. ſ. mandati. non ergo põt teſtari ſm
b formã ſtatutorũ ſuæ ciuitatis[b] ſi fortè ſufficerent tres teſtes in
teſtis, ſed ſm ius cõe ſic, & ideo in talib. non hẽt locũ iſte §. quia
hic qđ dr̃ eſt de iure cõi Romanorũ, non de iure municipali, iõ
ſi decederet poſt cũ liberis conceptis poſt bannimentũ, illi libe-
ri facerent deficere ꝯdõnem fideicommiſſi, & bona remanerẽt
penes fiſcũ. Et ex theorica Iac. de Are. multæ q̃ones ſoluunt̃, &
ex ea Bar. multas q. ſoluit in q̃one quæ incipit, Lucanæ ciuitatis,
vbi multa bona dixit habito fundamento ab iſto dicto.

ADDITIONES.

a Mors ciuilis. An mors ciuilis operetur idem quod naturalis vide Old. conſi. 84.
Ancha. conſi. 356.
b Ciuitatis. Adde latè eundem Pau. conſi. 32.

*5 Per deportationem non perditur facultas eligendi perſonam data a teſtatore,
ſed per damnationem in metallum ſic.*

*2 Religioſus a iactus religionis, qua poteſt habere in communi, poteſt eſſe arbi
trator, & quid ſi non poteſt habere in communi.*

5 §. Si quis rogatus. † Per deportationẽ nõ p̃dit̃ facul
tas eligendi p̃onã data a teſtãtore,
ſed

ſed per damnationē in metallū ſic. h. d. quia primo caſu ſtatus
non eſt oīno annihilatus, cū ꝯſiſtat in duobus. ſ. in ciuitate, & li-
bertate, & p deportationē pdit ciuitas, & non libertas, iō penes
eum remanet iſta facultas facti, ſed p damnationē in metallum
perditur vtraq; In caſu aūt ꝑcedēti. ſ. non eſt dñia inter deporta
ſum & dānatū in metallū: qa vtrobiq; eſt eadē rō. ſ. mutatio ſta
tus, q̄ ibi ꝯſiderat̄ quo ad liberos: hic aūt quo ad eū ꝯſiderat̄ an-
2 nihilatio totalis, vel nō totalis. † Et eſt arg. ꝙ religioſus alicuius
a religionis q̄ pōt hr̄e in cōi, poſſit eſſe arbitrator: ᵃ quaſi ſtat̄ eī
non ſit oīno annihilatus, ſed ſi non pōt hr̄e, vt in frē minore, ſe-
cus, quaſi pro mortuo omnino habeat̄. Et hoc q̄tum ad tpalia,
ſed quo ad pias cauſas vr̄, ꝙ quilibet iſtorum ſit capax, ut ſi relin
quam pauperib. eligēdis, uel nominandis per Titium, ut quacū-
que iſtarum religionum ingrediatur, non perdat facultatem no
b minandi, ᵇ quia licet ſit mortuus mundo, non tñ Deo, immo ma
gis uiuit, unde Bar. in lib. minoricarum, & adde ꝙ dixi per iſtum
tex. in l. vnum ex familia. de leg. 2. in prin.

ADDITIONES.

a Arbitrator. Adde Ancha. conſi. pe.
b Nominandi. Adde Ancha. conſi. 100. Soci. conſi. 11.

---

*1 Sine liberis dicitur deceſſiſſe, qui liberos ſuperſtites non relinquit, licet eos ha-
buerit.*
*a Subſtitutus qui dicit aliquem, cui fuit ſubſtitutus, deceſſiſſe ſine liberis, & ſic
filium primo mortuum eſſe, ꝙ habeat intentionem ſuam fundatam, niſi con-
trarium appareat.*
3 Quando præſumatur pater prius deceſſiſſe quam filius.
*4 Subſtitutus pupillariter, ſi dicit filium deceſſiſſe in pupillari ætate, & ſic locū
eſſe ſubſtitutioni, matre uel alio ab inteſtato ueniente contrarium aſſerente,
cui incumbat onus probandi.*
5 Qualitas adiuncta uerbo intelligitur ſecundum tempus verbi.
*6 Si quis fuit grauatus ſi deceſſerit ſine liberis, an ſit locus ſubſtitutioni ſi deceſ
ſit cum liberis, ſed liberi poſtea deceſſerunt ſine liberis, dic ꝙ non, quia ſubſti
tutio fuit extincta.*

1 **§. Si quis autem.** † Sine liberis dr̄ deceſſiſſe, q libe-
ros ſupſtites non reliqt, licet eos
habuerit. h. d. Et ponit tres caſus. Primo qñ diuerſis tpib. deceſ-
ſerūt, & ꝯſtabat ꝙ primo liberi, & poſtea grauatus vſq. ibi. (ſed
ſi naufragio.) Secundus caſus eſt, qñ eodē tpe, puta eodem nau
fragio, vel ruina, & conſtabat idem, ꝙ primo filius ſpiritum emi
ſerat, poſtea pr̄, uel conſtabat ſimul, non prius vnus q̄ alter, vſq.
ibi, (aut igitur) ita ꝯcludit, & poſtea ponit alium caſum, qñ nō
conſtabat qs eorū prius deceſſerat, & conſtabat tñ ꝙ filium ha-
a buerat. & ꝙ ambo mortui erant. † ſed dr̄ in fine unum ſingula-
re, qđ alibi non reperitur, ꝙ ſubſtitutus q dicit illum deceſſiſſe
ſine liberis, & ſic filium primo mortuum eſſe hēt intentionem
ſuā fundatā, qa hoc præſumit̄, niſi ꝯ̄rium appareat, & eſt ualde
ſingulare dcm̄. videbatur ꝯ̄rium, poſtq̄ iſte ſubſtitutus agit, &
petit fideicommiſſum, & fundat ſe in negatiua, nam hēt neceſ-
ſe dicere, ꝙ fideicommiſſum extitit, qa ille deceſſit ſine liberis;
alias inepte ageret, & poſtq̄ ita eſſet, videbatur ꝙ hēret ꝓbare
hanc negatiuam, p ea q no. in l. hoc iure. de verb. ob. p Bar. & per
Inn. in c. ſuper his. de accu. & tñ ꝯ̄rium hic dr̄, qa ſufficit ſibi nar
rare, ut ſic apte dicatur agere, & aduerſarius q dicit oppoſitum,
habeat neceſſe probare, ꝙ prius deceſſerat pater, & poſtea fili⁹;
nec ſufficit ſibi articulare, & probare, ꝙ ille grauatus habuit fi-
3 lios, niſi ēt probet, ꝙ ſuperuixerunt patri. † In gl. mag. ibi. (l. qui
duos. §. qui cum in bello.) ille §. de directo ꝯ̄dicit fini huius §. qꝛ
in dubio pr̄ præſumitur deceſſiſſe anteq̄ filius, & ſic ꝙ deceſſerit
cum liberis, & iſte tex. vult ꝯ̄rium, ꝙ videatur condō extitiſſe, &
ſic ꝙ deceſſerit ſine liberis, gl. intelligit illum §. qñ conſtat ꝙ fi-
lius erat pubes, iſtum autem tex. qñ conſtabat, ꝙ erat impubes,
q præſumitur mortuus ante patrem, ut l. allegata in glo. quæ ſo
lutio eſt diuinatio. vbi vero dat aliam ſolōnem, quod eſt ſpecia-
le hic, ne fideicommiſſum intercidat: ſecus in alia materia. iſta ſo
lutio eſſet bona ad ꝯ̄rium, quod primo feci, quia licet ſubſtitu-
tus agat, & fundet ſe in negatiua, non hēt neceſſe illam proba-
re, ſt̄ ſecus, ut ſ no. in l. locis. ſ. alleg. Quantum aūt ad ꝯ̄rium de il
lo §. Bar. dat ibi aliam ſolutionem, ꝙ ibi loquit qñ conſtabat, ꝙ
pr̄ & filius moriunt̄ eodem tempore. ſ. eodē naufragio, uel rui-
na, vel bello, & non conſtabat quis primo emiſit ſpūm, & tunc
diſtinguitur inter pupillum, & maiorem pupillo. Iſte autem fi-
nis quando mortui ſunt diuerſis temporib. quo caſu indiſtinctè
ſi aliud non appareat filius ꝑſumitur mortuus ante patrem, ut
hic, quod eſt ſingulare, ſed iſta ſolo vr̄ ꝯ iſtum tex. quia ſ in verſ.
(ſed ſi naufragio.) loquitur qñ eodem tpe, & iſte finis vr̄ referri
ad iſtum verſ. Dic ſuſtinendo Bar. ꝙ immo non refert̄, ſed mutat
caſum qñ diuerſis temporib. & ꝙ verſic. ꝑcedens debet intelligi
qñ ꝯſtabat, ꝙ filius erat primo mortuus, uel ſimul mortui ſunt
ita, ꝙ non prius vnus q̄ alter; ſi tñ eſſet dubium, hēret locum ſ.
4 ꝯ̄ria, & præcedens diſtinctio. † Sed quid in pupillari ſubſtituto
dicente filium deceſſiſſe in pupillari ætate, & ſic locū eſſe ſubſti
tutioni matre uel alio ab inteſt. veniēte ꝯtrarium aſſerente cui
incumbat onus probandi? Reperio Bar. cōſuluiſſe (fauore ſub-
ſtitutionis.) ꝙ intentio ſubſtituti ſit fundata eo ipſo, ꝙ ſic aſſerit
p iſtū tex. ſingularē, qa non minus eſt fauorabilis, q̄ fideicommiſ
ſaria immò plus, ſed Bar. in quodā ſuo ꝯſilio, de quo Bald. nō facit
mētionē, tenet ꝙ incūbat agēti. vñ ſi ſubſtitutus poſſidet, & mī
agat. ipſa probat, ut l. 2. de pba. ſed quare ēt hic nō diſtinguit im-
mo ēt ſi agat ſubſtitutus, incūbat ſibi onus ꝓbādi; ſed ſufficit ꝙ
aſſerat grauatū deceſſiſſe ſine liberis? Rñdeo, qa fundat ſe in nega
5 tiua, ſed ſubſtitutus in affirmatiua. † Vltimo opp. ꝯ̄ primū dcm̄
qa ſufficit grauatū habuiſſe filios, licet non durauerint. l. ſi quis
hr̄dem. C. de inſti. & ſubſti. Sol. ſi ſubſtō eſſet facta ſub ꝯd. ſi libe-
ros non habuerit, fateor ꝯ̄rium, ſed ſi fuit facta ſi deceſſerit ſine
liberis; vnde requiritur ꝙ habeat tpe quo decedit, ut euaneſcat
ſubſtō, qa qualitas iuncta uerbo intelli̇r ſm tp̄s uerbi, ut l. in de-
6 lictis. §. ſi extraneus. de noxa. † Sed pone, deceſſit cum liberis, ſed
poſtea liberi deceſſerunt ſine liberis, an ſit locus ſubſtōni? Rñ-
deo non, quia ſubſtō fuit extincta, ut hic patet in vet. (aut igit̄.)
licet in ꝯ̄rium faciat auth. ſed & ſi quis. C. de ſecū. nup. & ibi Cy.
in fin. format hāc qōnem in ſimili, & non allegat iſtum tex. Sed
Io. An. in addi. Spe. de teſta. in §. in primis. in ultima qōne ſic de-
cidit, & allegat illam l. ſi quis hæredem. C. de inſt. & ſubſt. & ꝯ̄. c.
l. hæredibus. & C. quando di. le. ce. l. cum vxori. nec ob illa auth.
quia loquitur in caſu ualde ſpeciali, & contra uim uerborum in
re merè poſitiua.

1 Verbum hæredibus, in condit appoſitum reſtringitur ad filios.
*a Liberorum vel filiorum appellatio, an aliquando comprehendat etiam extra
neos heredes.*
*Quando in defectum uenientium ab inteſtato uenit fiſcus, an ipſe dicatur ha-
res defuncti.*
*4 Sicut quando iſtud uerbum hæredibus, ponitur in conditione, reſtringitur ad
liberos, ne ſequatur inconueniens ꝙ conditio nunquam exiſtat, an ita quādo
apponeretur in diſpoſitione, ſi ſequeretur inconueniens, ꝙ ſumeretur pro ex
traneis hæredibus.*
4 Quid in conceſſione emphyteuſis, feudi, uel precaria.

1 **§. Si quis ita.** † Verbum hr̄dib. in ꝯdi. appoſitū reſtringi
tur ad filios. ad hoc allegat. in tex. ibi (fidei
tuæ filij cōmitto.) dic, ſed quid ſi ita ſubſtō fuiſſet fcā ex̄neo ſub
iſta ꝯdōne? Vr̄ aliud, qm̄ ad deſcēdēt es illius ex̄nei non cenſet̄ te
ſtōr habuiſſe affectionē, iō verba eius non vr̄ reſtringenda ad
illos. ſed ſm ꝓpriū ſignificatū intelligenda, q eſt, ꝙ appōne hr̄-
dū ꝯtinent ēt ex̄nei hr̄des, ut l. ſciendum, & l. hr̄dis appo. de ver-
bo. ſig. in ꝯ̄rium facit tex. in fi. dū dicit. (cū quidam ſine liberis.)
& ſic vr̄ extendere ad alium caſum qñ extraneis ſuit facta. Item
pp rationem gl. & Doc. qa dñr, ꝙ rō huius tex eſt quia conditio
dēt ſe hr̄e ad eſſe, & non eſſe, ſed ſi intelligeretur, generaliter in
hr̄dibus quibuſcunque, nunq̄ hr̄et ſe ad eſſe, ſed ſemper ad non
eſſe, quia nunq̄ decederet ſine hærede, & ſic nunq̄ eſſet locus fi-
deicommiſſo, quod teſtator non cenſetur uoluiſſe pro qua ra-
tione facit tex. in c. coram. de offi. deleg. ante fi. ibi. dum dicit, qa
2 id raro, &c. & iſta pars vr̄ verior. † In tex. ibi. (de liberis.) dic ſic e-
conuerſo. aliquando appellatio liberorum uel filiorum lata eſt,
vt extraneos hæredes comprehendat de ritu nup. l. libertum. §. j.
In gloſ. ibi. (cum ſaltem fiſcus ſit hæres) No. iſtam gloſ. ꝙ quan-
do in defectum uenientis ab inte. uenit fiſcus. ꝙ ipſe dr̄ hr̄s de-
functi. in ꝯ̄rium facit, quia tūc deſinit eſſe hæreditas, & incipiūt
eſſe bona uacantia, & fiſcus uenit potius, ut ſucceſſor vr̄s, quam
tanq̄ hæres. hinc eſt ꝙ ſi apprehendat bona, non tenetur ultra
uires hr̄ditatis, ut l. 1. §. an bona. de iure fiſci. quod non eſſet ſi eſ-
ſet propriè hr̄s, & ad hoc l. inter eos. in fi. de fideiuſ. cum ibi no. &
hæc eſt veritas, licet gl. ſic dicat, ſed habui reſpectum, quòd aſſi-
3 milatur hæredi. † In gl. ibi. (& eſt ſecundum hoc) dicit intentio gl.
eſt iſta, ꝙ ſicut qñ iſtud uerbum hr̄dibus, ponitur in condōne.
reſtringitur ad liberos, ne ſequatur inconueniens ꝙ condō nū-
quam exiſtat. Ita qñ apponeretur in diſpoſi. ſequeretur incon-
ueniens, ꝙ ſumeretur pro extraneis hæredibus, vt in conceſſio-
ne emphyteuſis, feudi, vel precariæ. nam intentio concedentis
cum ex toto non abdicet a ſe dominium, immo retinet dire-
ctum, cenſetur fuiſſe, ut aliquando vtile ꝯſolidet̄ cū directo pp
defectū hr̄dū, & hoc non poſſet ꝯtingere ſi intelligeret̄ de q bui-
4 dā hr̄dib. iō reſtringit̄ ad liberos. † Br̄ eſt dcm̄, ꝙ in feudo hoc eſt
uerū, cū nō trāſeat ad ex̄neos hr̄des de ſui nā, ſed ad liberos tm̄,
ſi ſimplr̄ fuiſſet ꝯceſſū alicui, nō fcā mētione de hr̄dib. uel de li-
beris; ut ī c. j. § q uero Cōrad⁹ q feu. da. poſ. iō ſi fiat ſibi & hr̄dib.
ſuis, intelli̇r ſm nām feudi de liberis maſculis, & non fœminis,
a niſi dicatur expreſſe maſculis, & fœminis, ᵃ & tunc primo ve
nirent maſculi, & in eorum defectu venirent fœminæ, ut in
titu. de alie. feudi. §. j. iuncto ti. de eo, qui ſibi uel hæredibus ſuis
maſculis, & fœminis. In emphyteuſi vero ſi quidem eccleſiaſti-
ca.

ADDITIO.

a Et fœminis. Limita ſingulariter, niſi feudum ſit conceſſum a fœmina quia tunc
tranſit ad fœminam propter partem ſexus ſecundum Anch. conſi. 84.

ca,ſiſr reſtringit ad liberos maſculos,uel fœminas,& in hoc differt a feudo,ut in Auth.de nō alie.§.emphyteuſim.vbi ita ſuccedunt fœminæ ſicut maſculi,ſed ſi non eſt eccleſiaſtica,trāſit ad quoſcunq.hr̄des,ēt extraneos,& iſtud verbū hr̄dib.gn̄alr ſumeret̃, & ſm̄ propriū ſignificatū,ut no.in Spe.de locato.§. nūc uero aliqua,ver.113.ubi oīno vide,maximè in fin.cū verſi.ſeq. & qđ no. Bal in auth.ſi quas ruinas.C.de ſac.ſan.ec.qcqđ dicat iſta gl.quæ gn̄alr vr̄ loqui,& dicere ꝯrium.Nec ob.rō primo ſcā,qa p alium modum pōt dn̄ū vtile ꝯſiderari cū directo pp non ſolutā penſionem,uel alienationē factā ſine volūtate ꝯcedētis.In fi. gl. ibi, rn̄deo deficit ꝯdō.).Tenet ergo iſta gl.ꝙ non reqrat̃,ꝙ ſint hæredes,licè fuerint noīati p uerbū hr̄dib. ſicut ſi fuiſſent noīati per verbum liberis,quo caſu nō reqreret̃,ꝙ eſſent hr̄des,ut l. filiuſf. §.cū qs.de leg.i.dūmmō potuerint eſſe ſi voluiſſent,vel potuerit ſcō teſſons eos exhr̄dariſ ſm̄ Doct.licet ibi gl.dicat ꝯrium.Sed ſi nō potuerūt eſſe ex diſpōne legali,vt quia erat deportatus,vel ſr̄ minor,tunc ſecus,ut ibi no.Bar.qa nō faceret deficere ꝯd.ꝯ cuius dcm̄ facit §.ſi qs rogatus.j.ea.l.& Bar. de illa non meminit. & dic vt ibi dixi.hic uero Bar.vel hēbat gl.corruptā,uel non per pēdēs de eo,ꝙ gl.voluit dixit gl.velle,ꝙ ſint hr̄des, ad hoc ut excludant ſubſtitutū, qđ ipſe fatetur verū ſi fuerint nuncupati p verbū hr̄dib.vt hic erat,& ſic vtrunq reqrit̃,ꝙ ſint liberi,& heredes,ſecus qn̄ p verbū liberis,& p hoc qđ no.idē in l. ut iuriſiurā. §.ſi liberi.de ope.lib & Cal.in l.liberti libertæq;.C.eod.ri.q a dn̄t ꝙ qn̄ ꝯcedit emphyteuſis alicui p ſe,& eius hr̄dib.vel liberis, & hr̄dib᷒.duo reqrunt̃,ut poſſint ſuccedere,ꝙ ſint de liberis,& qđ ſint hr̄des p §.emphyteuſim in auth. de non alie. ſecus ſi p ſe & liberis,qa tūc ſufficeret,ꝙ eſſent de liberis,ut idem Bar. tenet in l qđ dr̄.de verb.obl & Bal.plene in d.auth.ſi quas ruinas. ſed iſta gl uult expreſſe ꝯrium,& ego cogitaui vnū,qđ alibi non reperies, vt dicamus ꝙ iſtud uerbum hr̄dib. ponitur ſolum ſine uerbo liberis,& ex natura conceſſionis uel actus reſtringitur ad liberos, ꝙ ſufficiet,ꝙ ſint liberi,licet non hæredes. Glo.eſt hic ordinaria quæ etiam poteſt intelligi in terminis præcedentis qōnis, ſed ſi poneretur cum uerbo liberis,ut cōcedo tibi, & liberis tuis & hæredibus,tunc ut uerbum hæredibus,aliquid operetur, requirit̃
a ꝙ ſint hæredes,& liberi.ᵃquia concedens copulādo iſtas qualitates cenſetur ambas requiſiuiſſe,ſed in caſu præcedenti,uerbū hæredibus,ſatis operatur,ꝙ exponitur pro liberis,hic uero nō pōt exponi,cum de liberis expreſſam fecerit mentionem, & habeo nunc iſtum caſum de facto,nec vnq̄ iſta cogitatio quæ vr̄ veriſſima,uenit mihi in mentem, niſi nunc,& per eam limitantur dicta Bar.& Bal.in locis præalleg.nec ille §.in quo ſe fundant,pbat contrarium,ſi bene inſpiciatur.

ADDITIO.

a Et liberi.Adde Ang.conſi.315.& hr̄ in l.quod dr̄.de verb.obli. copioſè & uide Ang.conſi.81.ubi ponit,an ſi ſtatutum dicens lucrum dotis maternæ filio acquiri acquiratur etiam hęredi.

LEX VIII.

1 *In fideicommiſſum uniuerſale quando ueniant fructus percepti. & nu.2.*
3 *Quid ſi non erant percepti,ſed pendentes.*
4 *Quid ſi non erant percepti, nec pendentes, ſed percipi potuerunt per hæredem.*
5 *Feudum, vel emphyteuſis defuncti, an ueniant in fideicommiſſum uniuerſale.*
6 *In legatarijs particularibus, vel fideicommiſſarijs, an fructus ad eos pertineant.*

1 IN fideicommiſſariam.† In fideicommiſſum vl̄e nō veniūt fructus pcepti p hr̄dē poſt aditam hr̄ditatē, niſi fuerit hr̄s in mora,vel niſi fuerit ſpālr grauatus de ipſis reſtituendis,quia nō dn̄r res hr̄ditarę,ſed hæredis,& in tali fideicommiſſo non veniunt niſi res hr̄ditariæ,computantur tn̄ in quartam.h.d. uſque ad §.ſi legatum, & primo ponitur una regula. uſque ibi, (niſi,) ſecundo ponitur duplex exceptio. uſq. ibi, (planè.) tertio ponit limitatio ſecundæ uſq. ibi, (quoties,) quarto ponitur eius ratio ſatis notanda. Circa regulam notandum eſt, ꝙ poteſt intelligi in trib.caſibus.Primus,qn̄ fideicommiſſum erat condōnale.Secundus, qn̄ erat in diem, & dies erat appoſitus fauore grauati hæredis, non fauore fideicommiſſarii, & utroq; caſu dicuntur fructus percepti iudicio teſtatoris, & hēt locum iſta regula, & ēt limitatio,de qua in uerſi.(planè.)Tertius poteſt intelligi, qn̄ fideicommiſſum erat purum,& fideicommiſſarius erat negligēs petere ſibi reſtōnem ſaltem uerbalem fieri,quo caſu dicerentur percepti negligentia non petentis, & de rebus hr̄dis, quoniam ante reſtōnem uerbalem non ſunt fideicommiſſarii,ſed hæredis & habet locum rl̄a,non tn̄ limitatio poſita in verſi.(planè.) qa tunc non computantur in quartam,ut hic in gl.per l.mulier.§.
2 ſi hæres.j.eo.†Si aūt reſtō uerbalis eſſet facta,licet fideicommiſſarius negligeret petere ſibi fieri reſtitutionem realem: nihilominus fructus tanq̄ percepti ex rebus fideicommiſſarij uenirēt rent reſtituendi, ſicut percepti ex reb. ſpālr legatis, ut l. Herennius.ſ̄.de vſu.ſm̄ Ang.& bene.Itē hēt locū rl̄a in fructib. perceptis poſt aditam hr̄ditatē p hr̄dem,uel aliū eius noīe. Si vero an̄ aditā hr̄ditatē forte per curatorē datum bonis,uel p ſeruū hæreditariū illi uenirēt indiſtinctè reſtituendi, nō hr̄et locum rl̄a,qa dicuntur hæreditarij, qm̄ effecti ſunt ipſius hr̄ditatis, quæ uicē perſonæ defuncti repreſentat,& hoc patet j.eo.l.ita tamen.§.j. in fi.& multo magis ſi fuiſſent percepti per teſtatorem,& tēpore mortis ſuæ in hr̄ditate repti.vt no.gl.in l. qđ his uerbis.in princ. ſ̄.de le.3.in i.gl.& in hoc differt fideicommiſſarius vl̄is a particulari,qm̄ ad particularem non pertinent fructus rei legatæ percepti viuente teſtōre,ut l.q̄ſitū.§.j.de leg.j.vel ēr ex hr̄ditate iacēte qa tūc non ſunt percepti ex re legatarii,ſed in vl̄i hoc non conſideratur,ſed ſolum ꝙ ſint res hr̄ditariæ, cū oēs illæ ueniant in fideicommiſſo. Percepti aūt poſt aditam hr̄ditatem non pn̄t dici res hr̄ditariæ,qa deſiit eſſe hr̄ditas per aditionem, ſed dicuntur hæredis,licet percepti ex rebus, quæ quondam fuerunt hæreditariæ, & hoc vult dicere ver. (quoties,) & quæ erant ipſius hæredis ante factam reſtitutionē nimirū ſi ſunt ſui.
3 †Quid aūt ſi non erāt percepti,ſed pendebant? glo. hic iſtum caſum omittit, ſed in l.in fideicommiſſi.in prin.ſ̄.de vſu.dicit eos indiſtinctè venire tanq̄ ſint pars rerum quæ reſtituunt̃,qđ ego puto uerū,ſi erāt pēdentes tpe mortis teſtatoris,quia tūc pinde eſt ac ſi fuiſſent pcepti p eū,ſed ſi fuerunt ſati p hr̄dem,& tpe ꝯdōnis, uel diei aduenientis,& reſtōnis fiēdæ,erant pēdētes,dūr hr̄dis,ac ſi fuiſsēt collecti p eum,& idē dcm̄ eſt de eis,quod de iam perceptis,ut adhi-
4 beatur diſtinctio gl.†Itē quid ſi non erant pcepti,nec pendētes, ſed percipi potuerunt per hr̄dē? Rn̄deo illi non ueniūt niſi pp moram hr̄dis,ut l.apud Iul.§.j.de leg.j.Itē iſta l. loqui̇t in fructibus naturalib uel induſtrialibus. Quid in acceſſionibus merè ciuilibus,ut in uſuris,& pēſionib᷒? dic ut j.eo.l.poſtulante.§.ſed & in hmōi.In tex.ibi,(ſpālr.)No.hoc uerbū.nam oportet,ꝙ ſpecialr grauet ipm de fructib. reſtituēdis, ſecus ſi gn̄alr ut reſtituat quicquid ad eum ex bonis, uel ex hæreditate eius peruenerit,vt eſt caſus no.in d. l. quod his uerbis.niſi eſſet appoſita dictio geminata quantacūq.pecunia,ut j.eo.l.baliſta.In tex.ibi (in quartam imputantur)dic ēt in debitum a defuncto ipſi hæredi, ut ſ̄. l.fal.l.qđ de bonis.§.qđ auus,& in quaſi debitum,ut j.eo.l. mulier.§.cū ppoueret̃.& in q̄libet aliam detractionē, q̄ ueniret fienda de legatis.puta qa trāſcēderēt uires hr̄ditatis,nā ſupplētur ex fructibus iudicio teſtōris pceptis,vt j.eo.l.ita tn̄.§. hr̄s ex aſſe.& idē ſi aliqua dāna in reb.hr̄ditarijs obueniſſent, qa ſupplētur ex fructib.p̄dictis,ut j.eo.l.ſcribit Celſus.in fi. & ibi p Bar.in d.l.baliſta.& ſic illud lucrū fructuū dat̃ hr̄di cū multis onerib. & ſic ꝙ ſupereſt ultra illa,retinet ſibi,nec de illo hēt ſoluere uſuras creditorib. hr̄ditarijs,ut j.eo.l.deducta.§.qui poſt.nec pōt imputa-
5 ri quare hoc non fecit. Tene mēti oīa p̄dicta. †In tex.ibi, (quod fuit hr̄ditatis.) ſed an feudum, vel emphyteuſis, quod habebat defunctus,veniat in fideicommiſſum vl̄e? dubium ſtat, vtrū iſtę dicantur res hr̄ditariæ, vel non, cum non eſſent defuncti pleno iure: de hoc dic vt no.p Dyn. & Bar. j.eo.l.ſi patroni.in prin.& p
6 Bal.C.de fideicom.l.cum uirum.†Vltimo ſcias,ꝙ gl.q̄ eſt hic,loquitur de fideicommiſſu vl̄i, quid aūt in legatarijs particularib᷒, vel fideicommiſſarijs, an fructus ad eos ptineant? eſt alia materia,de qua p Cyn.in l.ſi.C.de vſu.& fruc.leg.& p p Bar. in l.ſi tibi homo.§.cum ſeruus.de leg.1.Item ſupple ſm̄ mēbrum gl.quando fructus ſunt collecti negligētia fideicommiſſarij,ꝙ nō veniāt reſtituēdi,& iſtud eſt uerum,ēt ſi hr̄s coact᷒ adiuit,ut eſt caſus. j. eo.l.ita tn̄.§.1.Et etiam tertium membrum, dum dicit ꝙ quādo mora non ſoluētis computat ſibi in quartam,& ſuperfluos reſti-
a tuit,ꝙ iſtum eſt uerum,etiam ſi ſit de liberis primi gradus,ᵃut j. eo.l.poſtulante.§.ſed & in huiuſmodi, & ibi per Bar.

ADDITIO.

a Primi gradus.Adde vt per Lu.Ro.conſi.139.& per eundem conſi.206.per Alex. conſi.136.ubi quid in legatarijs,& fideicommiſſarijs.

§.Si legatum. In fideicommiſſo relicto de parte hæreditatis ueniunt prælegata, quaten᷒ capiuntur hr̄ditario iure,non q̄ a cohr̄de.h.d.dic plenè ut l. Titia. §.a d l. Fal.In tex.ibi,(& rogatus ſit.)ſubaudi poſt prælegatum iā factum,alr̄s nec portio hr̄ditaria uenit in fideicommiſſo, ut d. l. Titia.In tex.ibi,(hr̄ditatis)dic ſecus ſi dixiſſet duntaxat ſuā portionē, quia tunc ueniret ēr q uatenus capitur iure prælegati a cohr̄de,ut ſ̄.eo.l.Marcellus.§.quidam liberis.

LEX XIX.

Vbi pure fideicom. Fideicōmiſſum relictū ſimplr filio hr̄dis, ualet, ſi ſint appoſita aliqua verba,pq̄ appareat fuiſſe dlatū i tp̄s,quo ille erit ſui iuris.h.d.alr̄s n̄ valeret iſto iure,ut Inſt.đ leg.§.an ſeruo.qa nō videret̃ dilatū i id tp̄s,ut hic collr,& ſ̄.de leg.3.l. fideicōmiſſa. §.
ſi

ſi filin,& dixi.ſ.co.l.cogi.§.ſi pr̄,& hoc qn̄ pr̄ fuit inſtitutus,& ab eo filio relictū. Si verò filius,& pr̄ cui p filiū hr̄ditas acquirit,fuit grauat⁹ reſtituere eidē filio, tūc ēt ſi alia verba nō ſunt appoſita, intellr̄ dilatū in tp̄s, in quo erit ſui iuris,vt l.cū filio.in ſi.de leg.j. ſm intellm̄ Bar.ibidē p l.epiſtolā.§.ſi.j.eo.ti.In tex.ibi,(purè.) dic q̄tum ad corticē verborum,tn̄ eſt ꝯdōnale pp illa verba, (faciaſque &c.)Idē ſi q̄cunq; alia ꝯdō fuiſſet appoſita, vt nō ſit nulla a prin.ſed expectet̄ euētus ꝯdōnis,& ſi tunc erit ſui iuris, valebit, alias ſecus, qa in ꝯdōnalib. non habet locum regula catoniana.

1 *Rogatus partiri uel diuidere hæreditatem cum alio cenſetur rogatus illi reſtituere partem,& habet locum trebellianum, ac ſi expreſsè rogatus fuiſſet reſtituere.*

2 *Si teſtator mandauit alicui vt communiter viueret cum Titio, quid importent hæc verba.*

Mens & intentio ſtatutorum, magis eſt inſpicienda quàm uerba.

Statutum q̄ ſemel tantum poſſit appellari a ſententia, an habeat locum quando tot ſunt ſententiæ, quot capitula.

1 **§. Te rogo.** † Rogatus partiri vel diuidere hr̄ditatē cum alio,cēſet̄ rogatus illi reſtituere partē:& hēt locū trebellianū, ac ſi expreſsè rogatus fuiſſet reſtituere. h.d. Et pp hoc dico eſſe uerū qđ no.gl.j.e.l.mulier.§.ſi.q̄ non refert,an teſtōr leget alicui partē hr̄ditatis,an mandet eā ſibi reſtitui,licet ſenatuſc.loquat̄ in hr̄ditate fideicōmiſſaria, & ſic relicta per uerba obliqua, q̄ ſp dirigunt ad grauatū, vt p eius manus accipiat̄, ſed verbū lego,eſt directū,qa dirigit̄ in legatariū,tn̄ non pōt operari iure directo, vt tranſeant iura hr̄ditaria in legatariū,ſicut qn̄ relinquitur res ſingularis,ſed opatur iure fideicōmiſſi,vt ſ. eod.l. ex facto.in prin. In tex.ibi,(partiaris)Idē ſi mandauit,vt cōicaret,
a vel vt eſſet cōis cū Titio,ut j.e.l.Lucius.in prin. Quid aūt ſi man
a dauit vt cōiter viueret [a] cū Titio,qd importãt hæc verba? vide Bar.in l.Quintus.de ann.leg.q̄ ꝯſuluit.In tex.ibi(nec uerba.) no. bonū tex.ad ſtatuta,q̄ magis ſit inſpiciēda mens & intētio eorū, q̄ verba,licet ignorantes,& groſſi hoīes, ut plurimū faciāt ꝯtrū, adhærētes verbis,ſicut iudæi. Vn̄ ſi ſtatutū dicat q̄ ſemel tm̄ poſſit appellari a ſnīa, & ſnīa ꝯtineat duo capitula vnū p me, aliud ꝯ me,appellaui ab hoc ſcđo,aduerſarius a primo: Iudex appl̄onis reuocauit ſnīam in primo,& dedit eā ꝯ me,volo appellare iterū, vidi quoſdā dubitare,imò obſtinatos eſſe,q̄ non poſſim, pp uerba ſtatuti,qa ſemel appellaui ab iſta ſnīa, ſed nō ꝯſiderant q̄ tot ſunt ſnīæ quot ſunt capitula diuerſa,ut l.ēt.ſ.de min.& a ſnīa lata in hoc cap.amplius non appellatur, quia nec fuit expediens.

ADDITIO.

a Communiter, viueret. In hac q.vide Ale.latè conſi.lxxii.cum duob.ſeq.lib.iiii.& quid ſi teſtator fecit ipſos iurare vt communiter viuerent, qualiter tunc teneantur,& an poſſint reſilire a communione.vide per Old conſi.xli.

§. Qui in diſtrahendis. Sumptus facti p hr̄dē circa res hr̄ditarias pn̄t detrahi de fideicōmiſſo tanq̄ æs alienū. h.d. ſm vnū intellm̄. ſm aliū dicit totū ꝯtrū, ſed ambo ſoluant̄ cum diſtin. qa ſi ptinēt ad ꝑpetuā utilitatē rerū,locū hēt primus intellſ, ſi ad tpalem, locū hēt ſcđs vt ſ.de impenſis.l.3.§.nos gn̄alr̄, quia dēt hoc ſcđo caſu cum fructib.ꝯpenſare,uide l.ſi §.in ꝯputatione. C.de iure delib. ſumptib.factis in recolligendo teſtm̄,uel inſinuando ipſum,uel in bannimentis,quia detrahuntur de hæreditate, ſicut detraheretur debitum a defuncto ipſi hæredi, facto inuentario.

LEX XX.

Sed & ſi ad tempus. Si relinquit̄ in tp̄s liberorū, cedit dies, & implet̄ condō ſtatim q̄ quis liberos genuit,licet adhuc nati non ſint, ideo interim decedens ad hr̄dem trāſmittit,tanq̄ ſit purificatum.h.d.not. quod intellige ſi poſtea naſcat̄ aliquis,alias perinde eſt,ac ſi non fuiſſet conceptus partus,ut ſ.de lib.& poſthu.l.ſi filius hæres.

LEX XXI.

1 *Hæredi qui per errorem facti totam hæreditatem reſtituit,non detracta quarta, ſuccurritur modis de quibus hic.*

2 *An poſſim proteſtari debitoribus debitoris mei, q̄ ſibi non ſoluant quouſque mihi ſatisfecerit.*

3 *Si quis vendidit rem,& habuit fidem de pretio vſque ad certos dies,& dedit licentiam emptori,ut propria auctoritate poſſit poſſeſſionē occupare, & emptor in termino non ſoluit, quòd poſſit uenditor illam licentiam auferre.*

1 **HÆres.** † Hæredi q per errorē facti totā hr̄ditatē reſtituit, nō detracta quarta, ſuccurrit̄ modis de qb hic i tex.h.d. Et ponunt̄ quatuor modi, ut poſſit ꝯdicere poſſeſſionē rerū. Item q̄ ꝓpria auct. poſſit capere,ſi fideicōmiſſarius adhuc non cepit,ipſe tn̄ pet prius non ceperat. Itē ſi prius ceperat,& ſcā erat reſtō uerbalis,& non realis,hēat exceptionē doli,ſi petat̄ realis. Item ſi ſcā erat ēt realis, ut poſſit ꝓteſtari debitorib.hr̄ditarijs, q̄ illi ſoluant quouſq; ha
2 beat ſuā quartā.† & no.iſtud,qđ ſingulare eſt, ut poſſim ꝓteſtari
a debitorib.debitoris [a] mei,q̄ ſibi non ſoluant quouſq; mihi ſatiſfecerit,& quotidie fiunt iſtæ ꝓteſtationes ꝓ cutiā, & ſequeſtrant̄ pecuniæ ad inſtantiā creditorū.facit l.ſi.de l ꝯmiſſaria, q̄ tn̄ proteſtatio in depoſito non vr̄ admittēda.ut C.depoſi.auth.ibi poſita.In tex.ibi,(totā hr̄ditatem reſtituit,)dic p errorē facti credēs q̄dā alia bona extare,q̄ non reſtituit,& q̄ non ſufficiunt ad quartā,& tn̄ non extabant, ſed per errorē iuris ceſſarēt hæc remedia, ut in l.error.C.ad l.fal.In tex.ibi(ſtipl̄one ſibi ꝓpoſita.) Dic quā poterat exigere ſi dubitabat,an extarent alia bona, ut ſi appareret ea nō extare,reſtitueret̄ quarta,ut ſ.ad l.fal.l.in q̄ntate.§.ſed & ſi legata.cum ſim.In tex.ibi,(ſolas hr̄s nmittunt.)dic & ſic vr̄, q̄ eis non ſuccurrit̄,ut ſ.de condō in d.l.ſi in area.in ſi.ſed ꝯtrū deteriat,ut ſequit̄.In tex. ibi, (poſſeſſorē uel repetere.) dic.l.iudiciaľr per ꝯdō.incerti,ut l.qui exce.§.ſed ſi pars,& l.ſed & ſi me putem.§.cū inter.de cond.ind.& hoc qn̄ tranſtulit poſſeſſionem in fideicōmiſſarium,& dū ſubdit,(uel nanciſci.) ſubaudi propria aucto.& qn̄ hr̄s adiuerat,poſſeſſionē tn̄ rerum non apprehenderat,& reſtituit uerbaľr tm̄, pp qđ fideicommiſſarius poterat bona occupare,ſed nondū ꝑoccupauerat,pōt tn̄ hr̄s ꝑoccupare, & ſic nāciſcit̄ poſſeſſionē,quā nunq̄ habuit, & licite hoc facit hoc caſu,qa debetur ſibi quarta.Sed ſi non deberetur, poſtq̄ fecit reſtōnem uerbalem,& ſic facultas nanciſcendi trāſlata eſt in fidei-
3 commiſſariū,non poſſet licite hoc facere.† Et hoc no.ſm Ange. ad q.Si quis vendidit rem,& habuit fidem de pretio vſque ad certos dies,& dedit licentiā emptori,ut propria aucto.poſſit poſſeſſionem occupare,emptor in termino non ſoluit,certè pōt uenditor illam licentiam auferre, & licet poſſeſſio ſit adhuc apud
b eum, de nouo pōt eā occupare, vt retineat eam ꝓprio noīe, cū prius poſt licentiam venditor retineret eam noīe emptoris, vn̄ tunc licebat emptori occupare,nunc non licebit, niſi ſoluat.

ADDITIONES.

a Debitoris. Saluat do. Alex. in caſu in quo debitor eſſet condemnatus per ſententiam quæ in rem iudicatam tranſiuiſſet,& non haberet in bonis quod ſufficeret, tunc quia poſſunt exigi nomina debitorum debitoris, procederet quod hic dicit Pau.l.ii.C.quando fiſcus vel priua.& not.in l.pen.eo.tit.

b Occupare. Adde vt per Soc. conſi. cj.

LEX XXII.

1 *Quando conditio apponitur propter aliquem effectum, qui ex implemento ipſius reſultet,dicitur impleri,undecunque ſequatur ille effectus,licet conditio formaliter non ſit impleta.*

2 *Si maritus reliquit uſumfru. uxori quouſq; ſtaret uidua,& poſt eius mortem uoluit ipſum peruenire ad Titium,& quendam alium hæredem inſtituit,& vxor tranſiuit ad ſecunda uota, & ſic perdidit uſumfru. an ante mortem eius remanebit apud Titium, an apud hæredem.*

3 *Non refert quid ex æquipollentibus fiat, dummodo habeamus effectum, ad quem tendimus,nec refert quomodo fiat dummodo fiat quod intendimus.*

1 **MVlier.** † Qn̄ condō apponit̄ pp aliquē effectū, qui ex implemento ipſius reſultet, dr̄ impleri, vndecunq; ſequatur ille effectus.licet ꝯdō formaliter non ſit impleta.h.d.vſq; ad §.non eſt dubitandum.In tex.ib.(poſteriorē maritum hr̄dem inſtituit,)ſed ꝯ,quia teſtm̄ vr̄ nullum,vel inofficioſum ꝑteritione filiorū,ſed dic q̄ imò nō eſt, cum eorum fauore facta fuerit hæc ꝑteritio,ut plenè no.in l.cū filio.de vulg.& pup.Itē adhuc ꝯ de l.hac edictali. C. de ſec. nup. qa non debuit relinquere plus ſcđo uiro,q̄ uni ex filijs primi matrimonij.ſed r̄nde eodē mō, quia iſta inſtō fuit ſcā ad ꝯmodum filiorum, vnde ēt hodie locum hēt iſta l.nec eſſet correcta per illam l.ſm Ang.In tex.ibi,(uel q̄quis eorū ſupereſſet) hic iſta uerba faciebant dubiū, qa ſi iſte grauatus expectaſſet mortem pr̄is iſtorū filiorū,cum tunc non ſupereſſet niſi unus,ad illum ſolum perueniſſent oīa bona,iſte grauatus reſtituit ambobus,& ille ꝑdefunctus fortè diſſipauit partē ſuā,vnde ſuperuiuens agit ꝯ hæredē grauatū,tanq̄ ꝑmature reſtituerit.& ꝓ eo facit tex ſ de le.j. l.filiusfa.§.diui.lo primo.uer.cū poſſit.dū dicit,(uel ſi aliquis ex his ante deceſſerit &c.)& de leg.j.l.cum pr̄ §.a filia.ſed illud ꝓcederet ſi condō non eſſet impleta formaľr,nec æquipollēter, hic uero licet non formaľr,nec æquipollenter,tn̄ erat impleta,& ſic non ꝑmaturè reſtituit,cū neceſſe hēret reſtituere,ut in caſu,q ſe-
a quitur deciſo per diuū Marcum.† In tex.ibi,(q̄ quia non crediderat.) No.iſtā rōnem, pp quā deciditur talis qō. Maritus reliquit vſumfr,uxori quouſq; ſtaret uidua, poſt eius uerò mortē uoluit ip̄m peruenire ad Titiū,& quendā alium hr̄dem inſtituit. uxor tranſiuit ad ſcđa uota, & ſic perdidit vſumfr. q̄ritur apud quem dēbit eſſe ante mortē eius,an apud Titiū,an apud hr̄dē? & hæc ſcđa pars vr̄ uerior, qm̄ ad Titiū uoluit peruenire poſt mortem mulieris,ipſa aūt adhuc uiuit arg. in l.ſtatuis.§.Cornelio.de iure fiſc.Contrariū eſt ueritas, nā teſtōr cogitauit iſtā non dēre nubere,& ſic uſusfr.in eius perſona finiret̄ morte tm̄, & ſi cogitaſſet, q̄ dēret nubere,ēt in illū caſum Titiū ſubſtituiſſet,arg. hic optimum,& iō illa ꝯdō vr̄ impleta æquipollenter,licet non formaľr, & ita diſputando terminatum fuit,ut refert Io.And in addi. Specu. ti.de ſecū.nup.ꝑ iſtū tex.& iſtū caſum pluries habui de fcō. Vlri. opp.q̄ condō dēt impleri formaľr, alias non purificaret̄ relictū, ut l.Meuius,& l.qui hr̄di.de cond.& dem.Sol.illud in ꝯdōne mere uoluntaria,in qua teſtōr nō ꝯſiderauit effectū, ſed merā extrīnā factū,hic in ꝯdōne quodāmodo neceſſaria,in qua cōſiderauit effectum,uoluit.n.iſta mater bona ſua peruenire ad filios ſuos, &

non

non ad manus pr̃is eorũ. Ad hoc aũt vt iſte effectus ſequaẽ neceſ-
ſe eſt, ꝙ fiant ſui iuris anteq̃ eis fiat reſtõ: hoc aũt põt ꝯtingere
duob. mod. vel per mortem patris, vel per emãcipationem, ideo
licet fuerit expreſſus vnus modus, cenſetur ẽt alius expreſſus, &
3 impletur per aliũ modũ. ſicut per expreſſum, † qa non refert qd
ex æquipollentib. fiat, dummõ hẽamus effectum, ad quem tendi
mus. Nec refert q̃uo fiat, dummõ fiat qđ intendimus, & ad hoc
allegatur iſta l. & l. ſi mater. C. de inſti. & ſubſti. & de iſto arti. per
Bar. in l. cum ſeruus. de cond. & dem. & omnino vide qđ not. per
eundẽ pnſt Petrũ in l. Gallus. §. & quid ſi tñ. de liber. & poſthu.

1 *Quando eidem ſeruo hæreditario relinquitur libertas, & hæreditas ab eodem hærede: poteſt etiam ante quam ſit liber compellere hæredem ad adeundum, vt conſequatur libertatem, & hæreditatem.*

a *Paria ſunt aliquid eſſe de præſenti, vel ſperari, ꝙ incontinenti fiat.*

Bannitus ſi ſperat infallibiliter cancellari de banno, ut quia obtinuit gratiam in communi, licet adhuc non ſit cancellatus, ſi agat, ꝙ non poſſit repelli tanquam bannitus ex forma ſtatuti.

Idem in excommunicato, qui ſperat abſolui, nondum tamen eſt abſolutus.

1 **§. Non eſt dubitandum.** † Qñ eidem ſeruo hr̃ditario relinquĩ libertas, & hr̃ditas ab eodem hr̃de, põt ẽt anteq̃ ſit liber ꝯpellere hr̃dem ad adeundũ, vt conſequaẽ libertatem, & hr̃ditatem. h. d. Qñ aũt ab vno libertatẽ, & ab alio hr̃ditatem, dic vt dixi plenè. ſ. eo. l. cogi. §. fi. In tex. ibi, (ſeruis) ſ ipſius teſtatoris, ſecus ſi hr̃dis,
a vt ſ. eo. l. cogi. §. ſed ſi ſeruo. † In tex. ibi, (pp ſpem tñ) dic no. ꝙ pa ria ſunt aliquid eſſe de pñti, vel ſperari ꝙ incõtinenti fiat. Et eſt
a argu. ꝙ ſi bannitus ſperat infallibiliter [a] cancellari de banno, ut quia obtinuit gratiam in cõi, licet adhuc non ſit cancellatus, ſi agat, non poſſit repelli tanquam bannitus ex forma ſtatuti. facit l. ſi non fortẽ. §. adeo, cum ibi no. ſ. de condi. inde. & C. de fideic. l. ſi creditoris, & ibidem in excommunicato, qui ſperat abſolui, nondum tamen eſt abſolutus.

ADDITIO.

a Infallibiliter. Facit an licentiatus haberi debeat pro doc. uide Ludo. Roman. conſilio 334.

§. Si hæres. Fructus percepti negligẽtia fideicõmiſſarij non petentis, nõ ꝯputanẽ in quartã, ſecus ſi iudicio teſtõris. h. d. dic vt ſ. e. l. in fideicõmiſſariam. In tex. ibi, (negligentia petentis,) dic ergo ſi fideicõmiſſarius ignorauit fideicõmiſſum. non dr̃ fuiſſe negligens, iõ imputarentẽ in quartã, & reſiduum reſtitueret ei, qa non dñr percepti iudicio teſtatoris, cũ putè relinquendo cogitauerit ſtatim bona ad fideicõmiſſarium ꝑuentura, & ſic dic, ac ſi hr̃s fuiſſet in mora, qa non ſtetit per fideicommiſſariũ. Et idẽ ſi fideicõmiſſarius ſciuit, tñ non potuit interpellare hr̃dem pp ipſius abſentiã, tñ hoc caſu dẽt ꝑſtari, aĩs diceretẽ negligens arg. in l. 2. de nautico fœno. ſed in ꝑcedenti qñ ignorauit, ſecus, & iſtos caſus adde ad ea, q̃ dixi in d. l. in fideicommiſſariã, ubi iſtos caſus omiſi. In tex. ibi, (vel. in diem) ſ. appoſitũ fauore grauati, vel ẽt fideicõmiſſarij, q̃tum ad hoc, vt cõputenẽ in falcidia. Sed ſi quæritur, an reſiduum ſit reſtituendũ, & diſtinguitur, an fauore grauati, & non eſt reſtituendũ, vt in l. in fideicõmiſſariã in prin. ſ. eo. an fauore fideicõmiſſarij, & tunc ſecus, vt l. ſi ita relictũ. §. Pegaſus. de leg. 2. & l. eum qui. alias incipit Labolenus. de annu. leg. & de vſuf. l. in fideicõmiſſi §. cũ Pollidius.

§. Sed ſi. Hęres teneẽ fideicõmiſſario de dãnis ꝯtingentib. in rebus hr̃ditarijs ſui dolo, vel lata culpa duntaxat: teneẽ ẽt indiſtinctè ad reſtituendũ partus ancillarum, & eorũ partus, qa nõ ſunt in fructu. h. d. de prima parte, dic ut dixi ſ. de leg. 1. l. ſi ſeruus legatus. §. cum qd, & p Bar. e. ti. l. cum res. §. fi. qa in ult. uolũtatib. diſtinguitur, ſicut in ꝯctib. cuius gratia ſunt factæ, & hoc quia fideicommiſſum magis concernit fauorem fideicommiſſarij, q̃ hr̃dis, ideo hæres non teneẽ ſibi niſi de dolo & lata culpa, maximè qñ non detrahit trebel. quia cnactus adiuit, ut in gl. idem tñ vr̃ ſi detraxit, ſed ſi pariter concernit utilitatem vtriuſq. teneẽ de leui culpa: & ſi plus utilitatis, hr̃s teneẽ de leuiſſima, ſicut in ꝯtractib. ut l. ſi ut certo. §. nũc uideamus. ſ. commo.

2 *Bona ſubiecta reſtitutioni ex ultima uoluntate, poſſunt alienari in cauſam dotis, & quid in reſtitutione dotis. & nu. 3.*

3 *Quid ſi portio legitima debita iure naturæ ſufficeret ad dotem.*

Quid in donatione propter nuptias.

4 *Statutum de dote lucranda, locum habet in dote promiſſa, & nondum ſoluta, ut poſſit peti etiam ſol. mat. per mortem uiri.*

5 *Mulier nubendo, dicitur pudicè uiuere, caſtè, & honeſtè.*

6 *Filij primi gradus, an imputent fructus in quartam treb. & quid in alia detractione.*

7 *Filia contra patrem, ut eam dotet, non habet actionem, ſed poteſt implorare iud. officium.*

1 **§. Cum proponeretur.** † Filia de reſtituendo grauata poteſt ſe dotare de bonis hr̃ditarijs, nec tenetur fideicommiſſario, niſi in eo, qđ ſupereſt deducta ꝯgrua dote, niſi fructus percepiſſet iudicio teſtõris qa tũc de illis debet ſe dotare, ſi ſufficiunt, & ꝓprietates reſtituere detracta quarta. h. d. tex. cum gloſ. & eſt §. vulgaris, &
a & principalis in ſimili mã † qui allegatur ꝙ bona ſubiecta reſti-
a tutioni ex vltima volũ. pñt alienari in cãm [a] dotis. Quid ergo addit auth. res q̃. C. cõia de le. Rñdeo plura. Primo, qa hic loquitur in filia inſtituta, & de reſtituẽdo grauata. Idẽ i nepte ex filio, vel in ꝓnepote, ex nepote, & ſic de cęteris deſcẽdẽtib9, vt ibi colligiẽ i verbo (liberis,) qđ cõprẽdit oẽs deſcẽdẽtes. Nã munus dotãdi oẽs ꝑdictas ꝑſonas ꝑtineret ad teſtatorẽ ſi viueret, vel. dedit dotẽ. de col. bo. vnde cenſeẽ voluiſſe, ꝙ faceret illud, qđ teſtõr erat facturus, arg. ſ. de ꝯd. & dem. l. cũ ſeruus. añ fin. ibi (nã qđ ipſe vnus, &c.) ſecus ĩ nepote ex filia, vel in pronepte ex nepte qa onus dotãdi illas non ꝑtinet ad teſtõrem, ſed ad parentes illarum ꝑ ea q̃ no. ꝑ gl. ĩ. e. l. a filia. Extranea ẽt ꝑſona multo minus poſſet ſe dotare ſ'm cõem opi. licet in nouellis ſup illo tit. vñ ſumiẽ ꝙ illa auth. videaẽ uelle ꝯtriũ, ſed magis ſtatur textui antiquorũ, qa de nouellis dubitaẽ an ſint authen. & hęc eſt cõis opi. & patet ex tñne, q̃ hic poniẽ, ibi (& patris voto &c.) qa nõ habet hoc uo-
3 tũ erga extraneos, ſicut erga ſuos deſcẽdentes. † Scđo addiẽ lr̃atio, ꝙ iſtud ſit verũ ſi portio lr̃ima non ſufficit ad dotem, puta debita iure naturæ, vel trebellianica: quia ſi illa ſufficeret, deberet de illa ſe dotare, & nõ plus detrahere pro dote. ſed ſi nõ ſufficit inſpecta qualitate ꝑſonarũ quatenus deficit, poteſt ſupplere de bonis ſubiacentib. reſtõni, dũmõ totũ fiat bonafide, & inſpecta dignitate ꝑſonę & ſpõſi. Si. n. dare uellet maiorẽ dotẽ, q̃ ꝯgruat, hoc non ꝑmitteretẽ, vt ẽt ibi colliĝr. Tertio addiẽ de donati.
b pp nuptias, [b] qa filius grauatus de reſtituendo põt illã dare ꝓ ſe, ſicut filia põt dare dotẽ, qa iudicanẽ ad paria. Quarto addit in corpore vnde ſumiẽ, ꝙ filius de reſtituẽdo grauatus põt alienare, & obligare dicta bona pro reſtitutione dotis uxoris ſuæ quatenus legitima, & trebellianica non ſufficerent, nam donatio pp nuptias fit pro ſecuritate dotis uxoris ſuæ, & hodie nõ eſt in uſu, ſed ſolũ obligare bona ſua, unde ſi poterat illã donationẽ face-
c re, ergo & obligare, & iſtum caſum pluries uidi de facto, [c] quia mulieres dant dotẽ, & neſciunt teſtamenta patris mariti, ut cũ volunt dotẽ, rehabere mortuo marito opponiẽ eis, ꝙ illa bona ſubiacebant reſtitutioni, & nõ poterant obligari in ꝑiudiciũ fideicommiſſarij. Et cũ iſte caſus accideret Imperatori Iuſtiniano in perſonã cuiuſdã Gregoriæ, hoc ſtatuit motus pietate, vt in corpore de teſti. & ea q̃ parit. §. quãobrem, & §. Gregoriæ. Addunt ẽt doc. ꝙ filius de reſtituendo grauatus põt dotare filiã de bonis ſubiacẽtib9 reſtõni, ſicut filia põt dotare ſeipſam, vt no. ĩ. eo. l. e. a filia. ꝑ gl. & doc. Si ergo haberet plures alias cum oẽs poſſit dotare, poterit euenire ꝙ nihil remanebit reſtituendũ fideicommiſſario, ſi alia bona nõ habebat pater, alias uideret facere ĩ fraudẽ, & euerſionẽ fideic. qa ſicut đbet ſe, vel filiã ſuã dotare de ſua legitima, ſi ſufficit, & non tangere de alijs bonis, ita ſi habet alia bona per eũ acquiſita, dẽt hoc facere de illis, & non tangere de ſubiacentibus reſtõni. In tex. ibi (eamq; dotem marito dediſſe) .i. ꝓmiſiſſe, nondũ tñ ſoluerat, & maritus tanq̃ hæres eius uolebat quãtitatẽ ſibi promiſſam deducere aduerſus fideicommiſſariũ, qa forte erat ſtatutũ de dote lucranda, vel conſuetudo & pactum, quia dicebat, ꝙ iſta filia habuit ius deducendi dotem de iſtis bonis, & ꝙ ipſe ſuccedit in illo iure tanq̃ creditor eius. Si aũt non erat dotẽ lucraturus, nõ videñ q̃uo poſſit aduerſus fideicõmiſſariũ hãc detractionẽ facere, qa veniebat reſtituenda hr̃di mulieris, & ſi alius fuiſſet hr̃s q̃ maritus, non potuiſſet eã retinere aduerſus fideicõmiſſarium, quia cenſeret ad eũ reuerſa cũ onere fideicõmiſſi. arg. in l. ſi ſocius pro filia. ſ. pro ſocio, & iſtud eſt valde neceſſariũ ad intell'm huius text. poſſet ẽt locũ hr̃e iſte tex. ſi dediſſet dotẽ de ipſis rebus hr̃ditarijs bonafide, niſi qa ſtatim dicit (certæ q̃titatis) vñ ꝯgruit textui, licet doc. intelligãt illo
4 mõ, nec declant id qđ ſ. dixi † & ſ'm dcm̃ intell'm patet, ꝙ ſtatutũ
d de dote lucranda, locũ hẽt in dote ꝓmiſſa, [d] & nondũ ſoluta, ut poſſit peti ẽt ſoluto matrimo. per mortẽ uiri, ut ẽt no. in l. Iulianus. de iu. do. & l. ſi donatarius. in fi. de ꝯdi. ob cau. In text. ibi (in euerſionẽ) dic. i. ĩ diminu. nõ. n. videretẽ diminuere fideic. cũ in eo nõ cenſeaẽ eſſe niſi id qđ ſupereſt deducta dote, ut ĩ. ſubiicit, ibi
5 (ac ſi qđ ſuperfuiſſet &c.) † In tex. ibi pudicitiæ. No. & ꝑ allegat, ꝙ mulier nubendo dr̃ pudice uiuere, caſte, & honeſte, ut C. de adult. l. caſtitati, & 30. diſt. c. Nicena. ideo inducitur adq. Si maritus relinqueret vxori donec caſte, & honeſte viueret, & ipſa nuberet, uirtute dictorũ uerborũ nõ perderet relictũ. iõ notarij apponunt, & uitã uidualẽ ſeruauerit. Ang. hic, & Bal. in l. Deo nobis.

ADDITIONES.

a Et in hoc uide conſilium Ale. in 4. parte inci. Viſis, & ponderatis actis. quod adeo uerum eſt, ut etiam in cauſam dotis mulieris ſterilis alienari poſſint, ſecundum Bal. in auth. res quæ. hic all. 2. col. in uer. quæro nunquid iſta auth. Et adde d. Bartho. Soc. in conſ. 75. incip. præſentem. in prima parte.

b Nuptias. Sed quid in alimentis, an filius grauatus de reſtituendo poſſit eodẽ mõ alienare pro alimentis ſicut pro donati. pp nuptias? dic ꝙ Lud. Rom. conſ. 376. conſuluit, ꝙ ſic, & an cum prohibitus alienare habuit fructus æquiualentes ad reſtõnem dotis poſſit bona reſt. ſubiecta alienare, idẽ Lud. tenet ꝙ nõ, cõſ. 232.

c De facto. adde eundem conſ. 13. Soc. conſ. 75.

d Promiſſa. Adde eundem conſ. 93.

bis.de epiſ.& cle.dñt idẽ,ſi illud verbũ vitam viduałẽ non ſuiſſet
appoſitũ.quia maritus cuius aĩa ꝯtriſtatur de ſecun. nup. mulie-
ris, non cenſeť ſenſiſſe per prima uerba de caſtitate & honeſtate
ꝯiugali, ſed viduali, & idẽ in filio legante mr̃i: ſed in pr̃e vel alio
attinente cuius votum eſt vt nubat, bñ hřet locum inductio pri
mo loco facta. dicit tñ Ang. ꝙ ſi mulier illa habuiſſet duos viros
ẽt in pr̃e uel alio attinente dẽret intelligi de caſtitate viduali,q̃a
a tertiæ nuptiæ ſunt abominabiles [a] ẽt apud parentes q̃a arguunt
incontinentiã. & allegat in corpore vnde ſumitur de nup. in §.
6 quod ſi deo amabilius.quod no.†In fin.tex. ibi potius de fructib.
dic ꝯ op. ꝙ liberi primi gradus non ꝯputant fructus in quartam
treb.vt C.eo.ti.l.iubemus.Solu. ſm doc.licet non computent in
quartã treb. ꝯputent tñ in aliã dettactio, de qua hæc.l. pro dote
qđ mihi non placet,quia dos erat magis debita q̃ treb.de iure na
turæ. ideo dic ꝙ loquitur hæc de iure ſtotum quo tp̃e fructus cõ
putabantur ẽt filiis primi gradus in lt̃imani.vt l.pap.§.ſi condõ-
nem.de inoſ.teſta. & fortius in trebel.& ẽt in dotem vt hic.& in
quodlibet aliud verum debitum.vt s̃. ad l.falci.l.quod de bonis.
§.quod auus.licet hic loquatur in liberis vlterioris gradus.poſtea
de iure codicis per illam l. fuit introductũ ꝙ non ꝯputaretur in
treb.in liberis primi gradus:de lt̃ima uero & de dote nihil ibi dr̃.
poſtea per Iuſtinianũ fuit introductum ꝙ non computaretur in
lt̃imam.C.de inoſ.teſta.l.ſcimus.§ repletione.& cum illa dẽatur
deſcendentib. ẽt vlterioris gradus, hẽbant illi dictum priuilegiũ
per illam l.ſed non hẽretur in l.iubemus. In dote aũt non reperi
tur immutatum, ideo iſte §.remaneret incorrectus,vt computeť
in dotem,& non in lt̃imam nec in treb.dico ẽt, ꝙ illa l.loquitur
qñ detrahitur vna tñ quarta.ſ. treb. quæ imputatur in lt̃imam,
ſed eo caſu quo detraherẽť lt̃ima, & treb. vt quia eſſet grauatus
ſub condõne, ſm opi.canonizatam in c.Ray. de qua in l.quanq̃.
C.ad leg.falc.poſſet dici,ꝙ ſtaremus regulæ g̃nali, de qua in l.in
fideicõmiſſaria.s̃.eo.ꝙ fructus in eã ꝯputantur,vt ceſſet diſpõ il-
lius l.iubemus.& hoc non reperitur ab aliquo dictum. Et ita aĩs
conſului,& multis placuit, licet dubitauerim ꝯſulere, qđ eſt di-
ctum nouum.Item adhuc op.ꝙ iſti fructus non ꝯputentur in do
tem,niſi fuerit expreſſè dcm̃,per l.ſi debitor.C.ad l.falci. Sol. ſm
doc. ibi loquitur in vero debito, qđ iure actionis & oblĩonis de-
betur. Sed non tale eſt debitum dotis a patre filiæ, quia non de-
b betur iure actionis & oblĩonis, ſed offi. iudicis, [b] vt l.qui liberos.
de ritu nup. Miror valde de iſta ſol. q̃a loquitur expreſſe ꝯ d.l.
qđ de bonis.§.qđ auus,vbi fructus ꝯputantur ẽt in uerũ debitũ,
& non recordanť doc.de illo tex. Sol.ergo aliter, ꝙ l.ſi debitor.
non meruit ſignari pro ꝯria: nnn.n.loquitur de fructibus com-
putandis in debitis,ſed de falcidia uel treb.illæ.n.nõ computan-
tur in debito niſi fuerit expreſſe dictum, vt ibi. Et ſic hæres põt
primo & ante oĩa detrahere debitum, quod ſibi a defuncto de-
bebatur,& poſtea de reſiduo detrahere falcidiam vel trebel.niſi
fuerit expreſſe dictum,ꝙ debitum non deducat, & tunc in ip̃m
computat iſtam falcidiam vel treb.& quatenus deficit,deducere
poteſt,vt l.quod de bonis.§.cum fideicommiſſum. Fructus aũt,
ẽt ſi non ſit dictum expreſſe,computat non ſolum in dotẽ,ſed in
7 verum debitũ.†No.tñ dcm̃ doctorũ, ꝙ filia ꝯ patrem, vt eã do-
tet,non hẽt actũ.ſed põt implorare iudicis officiũ,licet gl. uideať
velle ꝯrium in l.obligamur.§.lege.de actio. & obli. ſed hæc cõis
opi. vt no.per Gull.in l.cum his.§.mulier.de cond.indc.Vlti.Bar.
intelligit iſtũ tex.qñ fructus extarent,ſed ſi bona fide eſſent con
ſumpti per iſtam filiam ante tp̃s donationis,tenet ꝙ poſſet ſe do
tare de proprietatibus rerum,ne remaneat indotata. arg. huius
tex.quod no. quia non ſic eſſet de treb.in quam deberet compu
tare ẽt fructus bona fide conſumptos,& de ea nõ detrahere. ita
debet intelligi l.in fideicommiſſaria.s̃.eod.tene menti, quia oĩa
iſta ſunt ſingularia & quotidiana. Quod aũt ſupra dixi,dotem ſi
non cedit lucro mariti,redire ad hr̃dem mulieris cũ onere,fidei-
commiſſi,intelligo verũ eſſe, quatenus excedit lt̃imam vel treb.
qm̃ in illo non tenebatur pater filiæ niſi nuberet,& in matrimo
nio perſiſteret,quo ſoluto venit ad patrem,ſi viuit,& conſolida
tur cum alijs bonis eius:& ſi non viuit,poteſt in illo filia grauari,
& venit in fideicommiſſo vl̃i,vt no.s̃.de leg.2.l.fi.§.filiæ. & ibi
no.ſed uſq; ad ꝯcurrentem q̃titatem lt̃imæ, cum in illa teneatur
pater pure & ſimpliciter,non poteſt in fideicommiſſo cadere,&
ſic rediret ad hæredem mulieris ſine onere.

ADDITIONES.

a *Abominabiles.dic per Alex.hæc.*

b *Officio iudicis.adde eundem conſil.122. & 135. & ibi, an filiam ſemel nuptam denuo nubere cogatur.*

---

1 *Ius detrahendi quartam non competit niſi hæredi directo qui rogatus eſt vt hæres,non autem fideicommiſſario,uel legatario etiam uniuerſali.*

2 *Si legaretur pars bonorum non facta mentione de hæreditate, q̃ legatarius non diceretur fideicommiſſarius uniuerſalis, nec poſſet hæredem compellere ad adeundum,quia intelligeretur deducto ære alieno.*

1 §. Vt trebelliano. †Ius dettahẽdi quartã non cõpe
tit niſi hr̃di directo q rogatus eſt
vt hæres, non autem fideicommiſſario vel legatario ẽt vl̃i. h. d.
In tex.ibi(non ſufficit hæredem rogatum eſſe)dic,ſed quõ poteſt
rĩſ hæres niſi tanq̃ hr̃s,cum non aliter habeat bona, dic ꝙ loqua
tur hic de hærede non vero,ſed ſimilitudinario, vt eſt ille cui le-
gatur hæreditas vel eius pars,de qua ſtatim ſubijcit:ille enim aſ-
ſimilatur hæredi in hoc, quia acceptando legatum implicať om
nibus oneribus hæreditarijs ſicut hęres.& idem in quacunq. vni
uerſitate iuris legata,vt l.cum pater.§.menſe. de leg.2. Si aũt hr̃s
inſtitutus, vel ẽt ab inteſtato veniẽs grauareť, ſemper videtur
grauatus ut hr̃s,& hẽret locum trebellianum. In text.ibi(ſi qua
portio hr̃ditatis fuerit legata.) dic, iſte legatarius aſſimilať fidei-
cõmiſſario vl̃i vt in eũ nõ trãſeant iura hæreditaria niſi fcã reſti.
licet verbũ lego,ſit directum: iõ inter iſtum legatarium & hr̃dẽ
locum habent omnia remedia ſenatuſconſulti,vt poſſit hr̃dem
compellere ad adeundũ & reſtituendum, & hr̃s ſi ſpõte adijt,p̃t
aduerſus eũ detrahere quartã, ſi apud eũ non remanſit,& trãſfe
runť actiones, & iſta fuit intentio gl. magnæ in vltima q & dixi,
2 s̃.eo.l.vbi pure.§.1.& ibi poſui rõnem dubitandi.†Sed ſi legareť
pars bonorum non facta mentione de hr̃ditate, legatarius non
diceretť fideicommiſſarius vl̃s nec poſſet hr̃dẽ cõpellere ad adeũ
dum.q̃a intelligereť deducto ære alieno. vt s̃.de leg.2.l.ſi q̃s ſer-
uũ.§.fi.cũ l.ſeq.ſecus ſi omnia bona.ut s̃.ex.l.nam quod in fi. cũ
l.ſeq. ſicut qñ rogaretur hæres reſtituere bona.quia diſtinguere
tur an oĩa,vel partẽ,vt ibi dixi,ita & qñ legatur recta via, eſt di-
ſtinguẽdũ,& hoc noluit hic gl.in 1.q.in ver.ſed nunqd. q̃ diſtin-
ctio non adhibetur in hæreditate relicta per uiam fideicommiſ-
ſi,vel legati,ut dixi in d.§.fi.

LEX XXIII.

Quoties. Portiones adiectæ in inſt.cenſenť repetitæ in fi
deicommiſſo vl̃i facto eiſdem, niſi ex aliquib.
ꝯiecturis ꝯrium apparet de uoluntate defuncti.h.d.cum l.ſeq.&
ponit duas ꝯiecturas qñ erãt instituti æqualiter, ſi poſtea in fidei
commiſſo apponatur ꝯdõ dandi æqualť,nam cenſeť æqualť reli
ctum,non p̃ portionib.hæreditarijs. Alia coniectura qñ in fidei-
commiſſo eſſent nominati proprijs nominib.In tex.ibi(reſtitue-
re hr̃ditatem.)i.portionem ſuam, & ſic totum ſumiť p̃ parte fa-
cit qđ hr̃ in l.Lucius.in prin.de leg.1.In tex.ibi(in hr̃ditate diſtri-
buenda.)i.in inſtitutione.ſic & partes factæ in ſubſtitutione vul
gari cenſenť repetitæ in fideicommiſſo facto eiſdem, ut j. eo. l.
Lucius.§.pater puerum,& factę in inſtitutione cenſenť repetitę
in ſubſtõne pupillari facta de eiſdem, ut in l.1. C. de impube. &
ali.ſubſt.Sed an factæ in emolumento cẽſeanť repetitæ in onere
impoſito eiſdem?dic ꝙ aut loquimur in hr̃dib.& cenſenť appo-
ſitę ſi onus fuit appoſitum eis p nomina appellatiua,ſecus ſi per
propria,ut s̃. de leg.1.l.turpia §.fi.& j.de duobus reis.l.ſiue a cer
tis. Sed ſi loquimur in legatarijs,licet inæqualiter fuerit eis lega-
tum, onus tamen extrinſecum ſimpliciter eis appoſitum cẽſeť
æqualiter appoſitum, ſecus in onere intrinſeco de eiſdem rebus
legatis,ut hæc hr̃r not.C.de cad.toll.l. unica.in §. ſed ut manife-
ſtetur,in tex.& gl.ubi oĩno uide.In fi.l.ibi(congruit portionibus
hęreditarijs)dic,& puto ꝯgruere eo ipſo,ꝙ ille q in maiori parte
fuit inſtitutus,fuit in plus grauatus onere condi.licet non pun-
ctualiter proportionabiliter,ut.ſ.in tñ plus,inquantum portio
hr̃ditatis erat maior,q̃ portio alterius. ſed ſi inſtitutus in maiori,
eſſet grauatus in minori quantitate,ſtareť ei quod dr̃ in princip.
l.poſtq̃ p̃cedũt portiones hr̃ditariæ,ut ſm illas cẽſeať fideicom-
miſſum relictum. In l.ſeq.ibi(ſed p̃prijs noĩb.)dic,quid ſi non p̃-
prijs,ſed appellatiuis,nõ tñ ſignificãtib.hr̃ditatẽ,puta fratribus,
uel nepotibus? Rñdeo,vñr uocati p̃ hr̃ditarijs portionibus ac ſi
dixiſſet cohæredibus, ut j.eod.l.Lucius.§.Meuia.ubi eſt tex.no.

LEX XXV.

1 *Tranſlatio fideicommiſſi de primo fideicommiſſario in ſecundum ſub condit. ſi prius deceſſerit primus, quam in eius perſona effectum habeat, locum habet,ſiue primus decedat ante diem fideicommiſſi cedentem, ſiue poſt ante factam reſtitutionem.*

2 *Si pater ſubſtituit filio per hæc uerba,ſi aliquid ſibi contingat, uel ſi Deus de ipſo aliquid fecerit,intelligitur facta ſubſtitutio poſt eius mortem.*

3 *Dies fideicommiſſi uniuerſalis, an cedat ante aditam hæreditatem.*

1 QVidam ita. †Trãſlatio fideicõmiſſi de primo
fideicommiſſario in ſm ſub cond.
ſi prius deceſſerit primus, q̃ in eius perſona effectum
habeat, locum habet,ſiue primus decedat añ diem fi
deicommiſſi cedentem, ſiue poſt ante factam reſtitutione. h.d.
Et primo poniť thema,& quõ,uſque ibi(rñdi.)Scđo dať una rñſio
aliqualiter obſcura vſq.ibi(ſed an exd.)tertio illa rñſio limitatur
vſque ibi(pror.)Quarto dicta rñſio ex toto corrigiť,& datur alia
rñſio diuerſa.ita diuidit gl.q̃ incipit(iſta rñſio.)In tex.ibi(prima
quaque die)Gl.exponit iſta verba.i.q̃ cito poteris,quam expoſi-
tionem no.ut ſi aliq̃s ſit grauatus,uel p̃miſit prima die aliq̃d ſol
uere,intelligiť q̃ primũ poterit,qđ intelligiť cõmodè,ut l.nepos
2 Proculo.de ver.ſig.†In tex.ibi(q̃d ei acciderit)gl.exponit.i.deceſ
ſerit.qđ no.& facit s̃.depoſi.l.Publia,in princip.per quos tex. cũ
gloſſ.patet quod ſi pater ſubſtituit filio per hæc uerba,ſi aliquid
ſibi contingat,uel ſi Deus de ipſo aliquid fecerit,intelligiť facta

ſubſtitutio poſt eius mortẽ.& gl.dicit ꝙ iſtud uerbũ, prius, faciebat hic dubiũ, qa poterat ĩtelligi, prius q̃ dies fideicõmiſſi cedat. Itẽ priusq̃ ſibi reſtituaẽ.& hoc ſm verius eſt, ut parer in fi.& colliḡ ex verbo (reddas) qđ eſt ĩ. mandauit.n.ꝙ reſtitueret hr̃ditatẽ filio,& ſi pri⁹ filius morieẽ, ſubaudi, q̃ ſibi reſtituaẽ, reſtitueret matri.hoc ergo ſolũ inſpicit, an reſtõ ſit fcã, uel non, ſic q̃uẽ, an mr̃ ueniat, uel non, non aũt inſpicit, an ceſſerit dies, uel non. In text. ibi (matri dẽatur) videbaẽ ꝙ non, ſed hr̃di filij, qa fideicõmiſſum erat purũ,& ſic videbaẽ tranſmiſſum ad hr̃dem eius, ſed iſtud eẽt
3 verũ, ſi non fuiſſet in mr̃em trãſlatũ.† In tex.ibi (anteq̃ dies fideicommiſſi cedat) dic iſte tex.facit ꝯ gl.q̃ eſt hic ſuper uerbo (adeatur) q̃ tenet, ꝙ dies fideicommiſſi vl̃is non cedat ante aditã hr̃ditatẽ, licet ſecus in particularib.ſed certè hic poniẽ ꝓ conſtanti in themate, ꝙ deceſſit ante aditã hr̃ditatem,& tñ vult hic ꝙ potuit decedere poſt diem fideicõmiſſi cedentis,& ẽt ante.ergo non ſequiẽ, hr̃ditas non eſt adita, ergo dies fideicõmiſſi nõ ceſſit.& hæc eſt ueritas ſm doc. tunc ergo non ceſſit dies qñ fideic. erat ꝯditionale, tunc aũt ceſſit qñ erat purũ, uel in diẽ certũ,& de hoc dic, vt plenè p Bar.in l.cũ filio.de leg.j.ante fi. ubi ꝯcludit, ꝙ q̃rtum ad tranſmiſſionẽ ad hr̃dem cedit a morte teſtõru ſicut particulare,& hoc patet ex ordine titulorũ, qa poſt tractatũ de leg.particularib.& poſt iſtũ tit.in quo tractaẽ de fideic. vl̃i, ponitur titulus ſequẽs, qñ dies legati, vel fideicõmiſſi cedat: & ſic eſt cõis ad utrunque fideic.& ibi dr̃, ꝙ cedit a morte teſtõris qñ eſt purũ. Vlti. iſte tex.recipit difficile ꝯñ ũ, qđ gl.hic non format, de l.3.§.1.ſ.de adi. leg.vbi poniẽ quaſi idẽ caſus,& tñ aliẽ decidiẽ, qa diſtinguitur, an hr̃s fuit in mora reſtituendi, ꝙ tunc pertinet ad hr̃dem primi fideicõmiſſarij, an non,& tunc diſtinguiẽ, an deceſſit poſt diem fideicõmiſſi cedentis,& idẽ, qđ eſt ꝯ iſtum tex.in fi.an ante,& tũc pertinet ad mr̃em ſcđam fideicõmiſſariã. Br̃ aduerte, ꝙ duo ſunt caſus indubitabiles. Primus eſt, qñ ceſſit ante diẽ fideicõmiſſi cedentis,& tunc ſiue loquamur in fideic. vl̃i, ſiue particulari, cũ ille non potuerit ad hr̃dem ſuum tranſmittere, ex quo dies non ceſſerat, uocaẽ,& ꝑfertur ſcđs fideicõmiſſarius, ut hic colliḡ,& ẽt ibi. Scđs caſus eſt, ſi deceſſiſſet poſt,& hr̃s fuiſſet in mora,& tunc ne ſua mora ſit alteri nociua, perinde eſt ac ſi reſtõ eẽt fcã a tp̃e moræ,& ſic hr̃s primi ꝑfertur, ut in ꝯtrio,& iſte caſus non tangit hic, nec ẽt negaẽ eſſe uerus. Extra iſtos caſus ſi dies ceſſit,& hr̃s non fuit in mora, dẽmus recurrere ad uerba teſtatoris executiua, nã aut referuntur ad fideicommiſſariũ: ut ſi deceſſerit antequã accipiat: vel ꝓferuntur in rem, puta anteq̃ ſibi reſtituatur,& tunc ꝑfertur ſcđs fideic.& ita poteſt intelligi hic pp verba thematis, dũ dñt (reddas &c.) aut referuntur ad hr̃dem: ut ſi priusq̃ reſtitueris, uel reddidens,& tunc aut loquimur in fideicommiſſo vl̃i,& idem. Et iſte eſt caſus hic, quia ante reſtõnem factam nullum ius eſt acquiſitum in re ipſa fideicom. unde non curatur ꝙ dies ceſſerit: aut loquitur in fideic. ſingulari,& tunc quia traſlatum erat dñium in primum fideicommiſſarium, ſtatim mortuo teſtõre fictè,& poſt aditã hr̃ditatem uerè ipm tranſmitut ad hr̃des ſuos, qui præferunẽ ſcđo fideicommiſſario,& illa verba, anteq̃ reddideris, intelliguntẽ.i.reddere debueris, nõ aũt de facto reddideris, debuit aũt ſtatim poſtq̃ dñium erat tranſlatum, ſed in vl̃i intelligitur reddideris.i.realiter, cum ante nullum ius ſit tranſlatum.

§.Si ſeruo hærede. Si dñs, cui hr̃ditas acquiſita eſt per ſeruũ inſtitutũ grauetẽ hr̃ditatẽ reſtituere eidẽ ſeruo, ualet grauamen, ſi fuit collatũ in tp̃s, in quo erit ſui iuris.h.d.alias non ualeret, ut Inſti. de leg.§.an ſeruo. Et primo caſu qñ ualet, locum hñt remedia ſenatuſcon. de actio.quæſitis dño directis trãſferendis in ſeruum. An aũt transferanẽ eadẽ directa, q̃ q̃ſita erant dño. dic vt dixi in l.cũ filio.de leg.j.Quantũ uerò ad detractionẽ quartæ, non hẽt locũ, qa non grauat, ut hr̃s, ſed ut dñs, ut ea.l.cũ filio. & l.mulier.§.fi.ſ.eo.nec põt iſte ſeruus dñm ꝯpellere ad ſe manumittendũ, ut ſ.e. l. cogi. §.ſed ſi ſeruo.ſecus in ſeruo hæreditario, ut d.l.cogi.§.fi.

2 *Seruo, qui ſubiacet reſtitutioni cum uniuerſitate hæreditatis non poteſt per hæredem grauatum dari libertas inter uiuos.*

1 §.Si quis filium. †Seruo, qui ſubiacet reſtõni cũ uniuerſitate hæreditatis p̃t per hr̃dem grauatum relinqui libertas in teſtõ, uel in eius vltima uolun.& tenebit datio libertatis duplici fauore, ſ.ipſius libertatis,& ultimæ uolun, fideicommiſſario tñ debetur æſtõ,& oĩs utilitas, quæ ad ipſum fuiſſet peruentura ex dicto ſeruo, ſi libertas non fuiſſet ei relicta, ſiue grauatus ſciuerit ſe grauatũ, ſiue ignorauerit.h.d.
2 In effectu.†In tex.ibi,(libertate fauore ſerui ſeruata) lib.& fauore ultimæ uolun. in qua relicta eſt. Si.n.data fuiſſet inter uiuos, non ualuiſſet, vt ĩ.qui,& a quib.l.gñaliter. §.fi.& hoc poniẽ hic pro conſtanti, ſiue iſte filius ſciuerit ſe grauatum, ſiue ignorauerit. Scđ an hr̃s eius teneatur dare pretium fideicommiſſario? videbatur diſtinguendũ, an ſciuerit,& tunc teneatur,& imputet ſibi filius quare libertatem dedit, quia vr̃ hr̃dem ſuum oneraſſe: an ignorauerit,& tunc cum iuſtam cãm habuit ignorandi, quia teſtator mandauerat ne codicilli in quibus erat grauatus, aperirentur ipſo uiuente, uidebatur ꝙ non eſſet ſibi imputandum,

& ſic æſtõ non eſſet danda fideicõmiſſario. Contrariũ tñ determinaẽ, ne ſcĩa,& ignorãtia unius alteri noceat,& no. iſtã rõnẽ. Sed adhuc maius erat dubiũ in caſu, qui ſequitur in uer.(ſed,& ſi ſeruus.) ſi ille ſeruus fuit hr̃s inſtitutus ab ex̃neo,& liber factus in teſtõ filij hr̃ditatem adiuit,& ſic ſibi q̃ſiuit, quam q̃ſiſſet fideicommiſſario, ſi libertas ſibi data non fuiſſet, an hr̃s iſtius filij nõ ſolũ æſtõnem ſerui, ſed ẽt dictæ hr̃ditatis teneaẽ ſoluere fideicõmiſſario eo caſu, quo ignorauit ſe grauatum, nã hic maximo dãno põt affici hr̃s ignorantis. vnde magis ſuccurrendũ videbaẽ: ꝯrium tñ determiatur, ut teneaẽ, ſi ille qui eũ inſtituit, deceſſit poſt mortẽ filij: ſed ſi eo uiuo, tunc qa ille filius potuiſſet illi iubere, ꝙ eam adiret & acquireret ſibi,& non ueniret reſtituenda fideicõmiſſario, poſito ꝙ libertas non fuiſſet illi relicta, ſicut nec alia emolumenta q̃ſita hr̃di per ſeruũ hr̃ditariũ ante diẽ fideicõmiſſi cedentis, ut ĩ.eo.l.ita tñ.§.j.licet hoc non fecerit,& ſi liber factus eã adiuit pro ſe non p̃t fideicommiſſarius ꝯqueri de damno huius hr̃ditatis, qa filius grauatus potuit illud ꝯmodum acquirere ſibi,& fideic non habuiſſet ius querelæ: ita põt facere, ut acquireret ſeruo manumiſſo, non ſubeundo eum qui adiret. Pro intellectu gl.magnæ dẽs ſcire, ꝙ format ſeptem ꝯria, q̃ ueniunt ad diuerſa dicta, nã hic primo dr̃ ꝙ ualet datio libertatis, licet iſte ſeruus ſubiaceret reſtõni,& ꝯ iſtud dcm̃ ueniũt tria ꝯria q̃ formantur in gl.vſq; ad uer.(Itẽ adhuc ꝯ.ſ.de ꝯdi.inde.)& alia duo quæ formanẽ in fi.in ver.(Itẽ adhuc ꝯ.C.cõia dele.) vſq; in fi.gl. Aliud dcm̃ eſt, ꝙ hr̃s iſtius filij teneẽ ſoluere æſtõnem ſerui fideicom. ẽt ſi filius ignorauit ſe grauatum,& ad iſtud ueniunt duo ꝯria q̃ formanẽ in gl.in uer (Item adhuc ꝯ.ſ.de ꝯdi.inde.) cũ ſe. aliud dictum ꝙ ẽt æſtõnem hr̃ditatis teneẽ ſoluere, quod eſt durius,& ad iſtud ueniunt ꝯria ſignata in ult.gl.ſuper primo art. cum quęrit, an ſeruo qui ſubeſt reſt. ex ultima uolun. poſſit hæres grauatus dare libertatem: dic aut proprius erat hr̃dis, nõ hr̃ditarius,& tũc põt indiſtinctè, ita loquitur l.hr̃s qui.de qua glo.opp.ſcđo loco. aut erat hr̃ditarius, tunc aut ſubiacebat reſti. per ſpeciale fideic.& non poteſt, ſiue hæres ſciat, ſiue ignoret ſe grauatũ, ita loquitur l.gñaliter.§.fi.de qua gl.op.tertio loco: aut per fideic. vl̃e, tũc aut hæres ignorabat ſe grauatũ,& poteſt, ſiue in ultima uolun. ſiue inter uiuos, nec eſt aliqua ſpecialitas, quia idẽ in alia re ſubiecta reſtõni uniuerſitatis, tenetur tñ ad æſtõnem fideic. l.fi.§.fi. de leg.a.de qua glo.opp. primo loco, aut ſciebat ſe grauatum, tunc aut fideicommiſſum erat purum,& nullo modo poteſt. l.fi.§.ſed quia.C.cõia de leg.de quo glo. opponit: aut erat conditionale: tunc aut dedit ſibi libertatem in ultima uolun.& ualet duplici fauore, libertatis,& ultimæ uoluntatis, ut in hoc §.aut dedit inter uiuos,& non ualet exiſtente conditio.fideicõ quia ſi non extaret, non eſſet dubium, ꝙ ualeret, ita loquitur ea.l.§.ſin autem ſub condi.de quo gl.vltima opp.& ſic iſte §.non corrigiẽ per l.illam ſm doc.licet quidam ꝯ,& hanc differentiam dederit in ultima uoluntate, uel inter uiuos. Glo. ſentit in ſolu. ſecundi contrarij in fi.ibi inter uiuos, hic in teſtamento.&c.

LEX XXVI.

1 *Fideicommiſſum uniuerſale poteſt relinqui uniuerſitati ciuitatis, & in eam tranſeunt iura per reſtitutionem, quæ exercentur per actorem eius.*

2 *Actor uniuerſitatis ciuitatis qualiter eligatur.*

1 OMnibus. †Fideicõmiſſum vl̃e põt relinqui uniuerſitati ciuitatis,& in eã tranſeunt iura per reſtõnem, quæ exerceneẽ per actorem eius.h.d. cum prin.l.ſeq.Idem in uniuerſitate caſtri, uel uillę, qa
a eſt eadem rõ, licet ſit dr̃ia [a] quo ad alia, de quibus in l.fi.C.de ſacroſ.ec.ut ibi no.In tex.ibi,(quæ ſub Imperio.) Innuit ꝙ ſint aliqua quæ non ſint de Imperio, ſed ꝯ de l.deprecatio.ſ.ad l.rho. de iact.ſol.ut no.in l.oẽs populi.de iuſt.& iu.& l.cunctos populos. C.de ſum.tri.Sed ſi aliquæ non recognoſcant imperium, ut contingit hodie, ut ſi ibi non ſeruentur iura Romanorum, non habet locum reſtõ, quæ fit authoritate ſenatuſcon. quod eſt ius Romanorum. In l.ſeq.ibi (eligant) an requiratur decretum ſuperioris, uel magiſtratus in electione huius actoris? dic ut l.actor rem
a ra.ha.& C.de decur.l.procuratore.li.x.† Et glo.dicit, ꝙ põt eligi
b a toto populo.i.adunantia generali, vel conſiliariis, [b] qui repreſentant totum populũ, ut no.ſuper rubr. C.quæ ſit longa cõſue.

ADDITIONES.

a Sit differentia. An priuilegium conceſſum ciuitati extendatur ad caſtra, unde Lu. do.Ro.conſi. 285.

b Conſiliarijs.Adde gl.in ru.infra de decu.& voluit glo. in l.nulli quod cuiuſque uni.nomine.Ang.& Imo.hic.glo.in l.deferre.de iure fiſci.

LEX XXVII.

Ita tamen.

§.Si ſeruum. Quæſita per hr̃dem poſt aditã hr̃ditatẽ de rebus hr̃ditarijs, neglīgẽtia fideicommiſſarij non petentis reſtõnẽ, nõ ueniũt in reſtõne, nec imputãtur in quarta ẽt ſi coactus hr̃s adiuit, ſed q̃ſita añ aditã hr̃ditatẽ indiſtinctè ueniũt ĩ reſtõne.h.d.Primũ eſt ſingulare, uidebaẽ.n. ꝯtriũ ſi coactus adiuit, qa nullũ cõmodũ dẽt ſentire, qđ non ſenſiſſet

ſiſſer hr̄ditate nō aditate.ſ̄.prox.§.i. d fallit in ſuccib⁹,& acceſſio nib. pceptis negligentia fideicōmiſſarii ſm dcm̄ Bar. q intelligit qn̄ coactus adiuit.tu dic idē ſi ſpōte,qa ſunt hr̄ditaria,ſicut ſi eſſent q̄ſita teſtōre uiuo,ut dixi in l.ſ. fideicōmiſſariā,ſed q̄ſita poſt, nō,ſed ſunt hr̄di.ut ea.l.§.quoties.In tex.ibi,(coact⁹ adierit.) ſub. ſed nō reſtituit neglig ētia fideic.quo caſu nec in quartā ɔpuiāt. l.mulier.§.ſi hr̄s ſ̄.eo.Sed op.de l.qdā.§.ſi.circa fi.ſ̄. eo.ubi tenet ſaltem ad p̄tiū illius hr̄ditatis q̄ſitæ p ſetuū.So.hic fideic.fuit negligens,ibi nō. Et ſacto hr̄dis manumittētis ſeruū ɔtingit, q ad fideicommiſſarium non puenit, ſed remanet penes manumiſſū hic p hr̄dē nihil actum eſt in pnīciē fideicommiſſi,iō lucrat̄, nec tenetur ad æſtōnem hr̄ditatis pp negligentiam fideicommiſſarij.

1 *Qui coactus adiuit hæreditatem paternam,non ſolum illam,ſed etiam pupillarem reſtituere tenetur,de qua rogatus non fuit ſi non potuiſſet eam habere ſi hæres non fuiſſet.*

2 *Subſtitutus pupillo per hæc uerba,quiſquis mihi hæres erit,non poteſt habere pupillarē hæreditatem niſi adeat paternam,etiam ſi habeat cohæredem.*

3 *Quid ſi quis ſubſtituatur expreſſo nomine appellatiuo, & quid ſi proprio.*

4 *In fideicommiſſo uniuerſali,an ueniat hæreditas pupilli quam grauatus ex ſubſtitutione pupillari eſt adeptus.*

1 §.Qui ſuſpectam. †Qui coactus adiuit hr̄ditatē p̄rnā,nō ſolū illā, ſed ēt pupillarē reſtituere tenet̄, de qua rogatus nō fuit ſi nō potuiſſet eam hr̄e ſi hr̄s non fuiſſet.In tex.ibi(q habiturus &c.)Iſta rt̄a nimis generalr ponit̄ hic,nā fallit ſ̄.pxi.§.in acceſſionib.fallit ēt in eo qd̄ ſolutū eſt hr̄di gr̄a ɔdōnis implendæ ab eo.fideic.uel ab alio, qa non uenit reſtituendum.l.q hr̄di.§.j. verſic. ſed cum ſuſpectā de cond.& dem.qa illud non habet ex teſtō,ſed occaſione teſti, &

2 & mortis cā capion.†In tex.ibi,(quiſquis mihi &c.)No.q ſubſtitutus p hæc verba pupillo,non poteſt hr̄e pupil.hr̄ditatem, niſi adeat p̄rnam,ſiue ſit ſolus inſtitutus,quo caſu nō eſt dubiū,ſiue habeat cohæredē,qa vr̄ ſubſti.ſub ɔdōne ſi erit hr̄s p̄ris.l.q libe-

3 ris.de vul.& pu. †In tex.ibi, (Titius filio meo hr̄s eſto.) & ſic fuit noīatus nomine ,pprio.Si aūr appellatiuo, qa hr̄des ſubſtituit filio ſuo,i ſic indiſtinctè nō poſſet hr̄i pupillaris,qn̄ adiret p̄rnā.ſicut in p̄cedēti,qa eo.modo vr̄ ſub ɔdōne inſtitui ſi adeat p̄rnā ſ̄.de vulg.& pup.l.q plures.la 2. in fi. cū glo. Qn̄ aūt ſubſtituitur aliquis expreſſo nomine proprio,& ſic tanq̄ hr̄s, habet locum diſtinctio huius §.qa ſi erat unus tm̄ inſtitutus,tūc nō poſſet habere pup.ſine p̄rna,qa nō eſſet per quē pupil.ſubſti. cōfirmaretur. Sed ſi hr̄et cohr̄dē,q adiuit,poſſet hr̄e pup licet renunciaret paternā,ideo licet adeat p̄rnā coactus pup.non reſtituit.ɔ̄ iſtud dictū gl.opponit.de l.ſed ſi plures.§. filio. vet. Idēq. eſt. de vulg & pup. vbi habebat cohr̄dē ſiliū pupillum,& tn̄ ibi dr̄ q ſi repudiat p̄rnā,nō pōt habere pup.Solu.ille tex.pōt intelligi duobus modis, primo q nec pupillus adiuit,ſed repudiauit, & ſic paterna a nullo eſt adita,& ſic pupillaris euanuit.hic debet intelligi qn̄ cohr̄s adiuit,alſ eſſet idē qd̄ hic, & ſi dicat ex quo habebat pupillū cohr̄dē,vr̄ q licet pupillus repudiet,qa adhuc eſt ſuus hr̄s,pupillaris ſubſtō ſit ɔfirmata.l.ſi filius q p̄ri,de vulg.& pup.Sol.ibi exiſtētia ſui hr̄dis nihil operat̄ ad ɔfirmationē tabularū pupillariū pp cohr̄dē ex̄neū,quē pupillus hēbat.l. apud Iulianū. §. idē Iul. ſ̄.eo.& ſic vr̄ ibi caſus de cōi opi. q datio cohr̄dū impediat effectus ſuitatis quantū ad ea q̄ dependēt ex teſtamento, ut in illo §. Et de illo fuit mihi Florētiæ oppoſitū p quēdā doc. cū tenerem oppoſitio.repetēdo l.j. de iure delib. Sed rn̄di tenēdo aliū intellectū,q ibi pupillus ſe immiſcuit,& ſic ɔfirmata eſt ſubſtō. & dſt dr̄ q cohr̄s q repudiauit p̄rnā, nō pōt hr̄e pupil. ſubſti. niſi hr̄et p̄rnā,qa illa accreuit pupillo,& ſic mixtæ ſunt, vn̄ nō pn̄t ſeparari.ſ̄.eo.§.in prin.& ſic eſt uerus intellēs illius §.qa loqr̄ ɔ̄tū ad ſeparationē bonorū ſi bn̄ inſpiciat̄,& ita ſentit hic Bar. & nihil fa-

4 cit ɔ̄ ɔcluſionē q̄ tenebā.†Quid ſi hr̄s ſpōte adiuit, q fuerat grauatus poſt mortē alteri reſtituere hr̄ditatē, verū eo mortuo fideic.poſſit petere nō ſolū p̄rnā, ſed pup.q̄ pupillus adiuit, & ſic an in fideic.vn̄i veniat hr̄ditas pupilli, q̄ grauatus ex ſubſtitutione pup.eſt adeptus? de vulga.n.an ueniat in fideicommiſſo,hr̄ in l.Sextiliam.de leg.3. Et de prælegatis hr̄ in l.Marcellus. §. quidā liberis.ſ̄.eo.Sed de pupillari melius hic tangitur quam alibi, qa ſi ſubſtitutus coactus adiuit,uenit indiſtinctè, ut hic patet, ſiue præcedat,ſiue ſequat̄ fideicommiſſum, ſi aūt ſponte ɔ̄rium inuitur.Bar.tangit hic,ſed corrupte hn̄r dicta ſua. Ang.facit longam filateriam,& dicit pluries de facto habuiſſe diuerſas qōnes ī hoc,

a & dubitaſſe ɔſulere. a Br̄ pōt diſtingui ſicut in p̄legatis. Aut fideicommiſſum p̄ceſſit ſubſtōnem,& non ueniat ſicut nec p̄legatū: l. Titia.ad l.fal. Aut præceſſit pupillarem ſubſtōnem, tūc eſt diſtinguendū p q̄ uerba ſit fcm̄ fideicommiſſum,qa ſi p uerba gn̄alia qcqd ad te puenerit &c. ueniet ēt hr̄ditas pupilli non ſolum quo ad bona q̄ fuerūt patris,ſed ēt quo ad ea q̄ habuit a mr̄e. nā ēt in illis potuit ſubſti.pup.grauare,licèt pupillū non potuiſſet.l. ſi fundum per fideicōmiſſum §.j ff. de lega.j.Aut ſi non generaliter fuit locutus,ſed tm̄ de bonis ſuis, tunc venient bona paterna,q̄ habuit pupillus,& ,ppria remanebunt apud grauatū. Nec obſt.q paterna inceperunt eſſe pupilli,& ſic q non cadāt appellatione ſuorū,quia non eſt oīno falſum qd̄ iuuat̄.&c.l. cū filius. §.hæres.de le.2.& iſte caſus eſt quotidianus,nā inſtituunt̄ plures filij,quorū aliqui ſunt pupilli, & ſubſtituunt̄ inuicem ſi ɔtingat quē decedere ſine liberis vulg.& pup.& p fideicōmiſſū, decedūt pupilli in pupillari ætate,q forte habēt bona materna, q̄ oia deuenīūt ad ſupſtites ex pup.decedit poſtea vltimus maior factus ſine liberis,venit pius locus, vel pauperes ſubſtituti poſt mortē oīum,& volunt non ſolū partes vltimi morientis,ſed oīum p̄cedentium,quæ ad ipſum deuenerunt,& etiam bona paterna quæ deuenerunt ex pupil. Iſta eſt quæſtio, in qua Ang. dicit ſe dubitaſſe. Breuiter recurre ad ſupradictam diſtinctionem,& uerba teſtatoris,nam eadem qū uerſatur ſi omnes deceſſerunt poſt pup. æta.& omnes portiones uenerunt ad ſuperſtitem,verum oēs illæ partes ueniant ad ultimum ſubſtitutum,de quo vr̄ caſus in l. hæredes mei.§.cum ita,& l.Scæuola.ſ̄.eod.& ibi uide per Bar.

ADDITIO.

a Conſulere. Vide Bal.conſi.64.3.lib.& Ludo.Rom.conſ. 18.& Fran. de Are.conſilio 54.

---

1 §.Si pater filium. †Exiſtentia ſui hæredis cōfirmat fideicommiſſum uniuerſale, ut etiam reſtitutio poſſit fieri ſi ſe non immiſceat,h.d. nō ſic legata particularia.l.j.§.ſi.ut in poſ.leg.qa illa tēdūt in diminutionē hæreditatis,& hæc eſt rō,quia licèt fideicōmiſſum uniuerſale nō ſit fauorabile ſicut pup.ſubſti. & dationes tutelarū, quæ pp earum fauorē cōfirmantur ſola exiſtentia.tn̄ quia nō tendit in diminutionē hr̄ditatis,cōfirmatur, & hæc erat rō dubitādi, qa dr̄ potius grauamē & eſt odioſum.l.ex tribus. C. de inoffic.teſta. In tex.ibi (iſque ſuſpectā &c.) & fideicommiſſarius non vult cōpellere ad immiſcēdū, dū mō alias poſſit ſibi ſuccurri . & hic dr̄,q ſic,ſi fili⁹ reſtituat̄ p̄miſſa ,preſtatione, q nō intēdit ſe immiſcere,ſed ſi fideicōmiſ.uellet ipſū cōpellere, ut ſe immiſceret,poſſet. In tex.ibi (actiones quæ ei &c.)Iſte tex.ur̄ dicere,q ēt ſi filius ſe non immiſcuit,imò repudiauit actiones actiuè, & paſſiuè. ipſo iure ſibi, & ɔ̄ cū ſunt q̄ſitæ.ſed ɔ̄.C.ſi m.ſe ab hæredi.abſti. & de eo quod no. in l.ſi cū dotem.§.tranſgrediamur.ſol.mat.ubi intentio creditorū non eſt fundata hoc ipſo,q eſt filius. Solu.uerū eſt quantum ad effectum cōdemnationis,ſed quantū ad primariā acquiſitionem ſicut nomē hæredis eſt infixum ipſo iure, ita & hæc iura, ut eſt hic tex.& licèt penes cū ſint inutilia,penes fideicō. poſt reſtitutionē erunt utilia,qa ceſſat cā inutilitatis, quia apud filiū erāt inutilia,qa nolebat hr̄ditatē nec uolebat obligari, vn̄ ɔtra ſuam voluntatē non debet obligari.d.l.j. ſed penes fideic. ſunt vtilia, qa vult,pro hoc qd̄ hr̄ in l.fin.C.de iure delib.vbi iura quæ erant inutilia penes cedentē,poſſunt eſſe vtilia penes ceſſionariū ceſſante cauſa inutilitatis,de quo etiam in l.Modeſtinus. de ſol.

a *Si ſtatutum dicit,q non ualeat teſtamentum, niſi intra tot dies a morte teſtatoris fuerit inſinuatum q pupillaris ſubſtitutus viuo pupillo non poſſit inſinuare,& an currat ſibi tempus.*

§ A patre hæres. †Propter fideicommiſſum relictū in ſecundis tabulis cogitur inſtitutus pupillariter ſubſtitutus adire ex paterno, vt confirmetur reſtitutio,& fideicommiſſum, & poſtea ex pupillari adire, & reſtituere.Itē ad cōfirmationē tabularū pupilli ſufficit vnū ex inſtitutis adire.Sed quantū ad confirmationē fideicōmiſſi in ſecūdis tabulis relicti, pn̄t oēs inſtituti de reſtituēdo grauati adire, & reſtituere.h.d.cōcor.ſ̄.eo.l.apud Iul. §.idē Iul.ſed in hoc differūt, qa hic pupillus erat exhr̄datus,ibi inſtitutus.Itē a §.q ſuſpectā.ſ̄.eo. qa hic rogatus erat tm̄ de hr̄ditate pupilli reſtituēda,ibi dūtaxat de paterna,& tn̄ reſtituit pup.de qua nō erat rogatus, ſi coactus adiuit,non aliter,hic pupillus reſtituit, ſiue ſponte, ſiue coactus adiuit. De p̄rna ſi ſponte adiuit, nō cōpellitur,nec ēt volēs auditur.Si verò coactus,pōt reſtituere,ſi vult, ne in ea remaneat implicitus.hoc tenet Bar.hic,& tetigi in d.§.apud Iulianum.ſi verò nō vult,nō cogitur,arg.ſ̄.eo.l.cogi. §.idem Metianus. in glo.ſed qualiter,& l.j.§.ſed & quoties. Rō diuerſitatis, qa cū rogatus eſt reſtituere p̄rnā,ſi coactus adiuit,reſti.pupil. ēt inuitus, licèt non fuerit rogatus,qm̄ eā cōſequit̄,& habet pp aditionē p̄rnę hr̄ditatis.qa ergo illa fuit facta periculo fideic. ipſe debet cōſequi commodū pup. econuerſo qn̄ rogatus eſt reſtituere pup. & coactus adiuit paternā,nō habet paternā pp pup.ideo ad illā nō eſt acceſſoria,ideo inuitus non reſtituit,ſed uolens tm̄.In tex.ibi(ſi rogatus fuerat hr̄ditatē &c.) ſed ɔ̄, quia a ſubſtituto exhæredati non pōt relinqui.l.ab exhæredato.ff.de leg.j.Sol.uerum eſt niſi ſit inſtitutus.l.in rōne §.ſi.ad l.falc.tūc pōt grauari ēt in bonis pupilli,ut hic,licet pupillus grauari non potuiſſet. l.ſi fundus. §.ſi. de leg.j. In tex.ibi (quia ſub conditione.) glo.dicit,q iſta rō non eſt bona per l.apud Iulianū.§. Antiſtia.ſ̄.eo. Tu dic,q non eſt bona ſimplr̄,ſed ſm qd.nā ſi eſſet unus tm̄ inſtitutus,non eſt bona,qa nihilominus pōt hr̄dē cōpellere adire, & reſtituere, ſed qn̄ ſunt plures,ſecus, ut in l.ſed cū ab hr̄de,q̄ ſequitur.hic ēt loquitur qn̄

a plures. † In tex.ibi,(de hr̄ditate uiuentis) eſt argm̄. Si ſtatutum dicit,q nō ualeat teſtamentū niſi intra tot dies a morte teſtōris fuerit inſinuatum,pupillaris ſubſtitutus uiuo pupillo non poſ-

ſit inſinuare,nec currat ſibi tp̃s,ſed certè parum proderit. quia ſiue ipſe ſiue alter inſinuat,quantum ad pr̃nam hęreditatẽ,etiã
a ſi teſtamentum tuat in principali, tuet etiam in pupillari [a].

ADDITIO.

a In pupillari. Adde ꝙ iſtam q.format Bar.in l.2.§.interdum,de vul.& pup. & ibi tenet,ꝙ non currit pupillo uiuente.ad pria reſponde ut no. in l. facta. §. ſi quis bonorum. j.eodem.

---

1 *Mota queſtione heredi ſcripto ſuper uiribus teſtamenti non compellitur reſtituere hęreditatem,nec ſoluere legata quouſque lis pendet.*
2 *Heres ſcriptus,& grauatus alteri reſtituere,quando non poſſit a coactione ſe defendere,propter hoc ꝙ dicat dubitari de uiribus teſtamenti, & an poſſit petere cautionem a fideicommiſſario de reſtituendo, ſi contingat illum, qui mouit litem obtinere.*
3 *Quid ſi mouens litem contradicat,quia interſit ſuã poſſeſſionem non perueniре ad fideicommiſſarium.*

1 §.Quoties filius. †Mota q̃one hr̃di ſcripto ſup viribus teſti,nõ ꝯpellit̃ reſtituere hr̃ditatẽ,nec ſoluere legata quouſq.lis pẽdet.&dicit hic Ang.ſe audiuiſſe a Barto.ꝙ iſte §.fecerat ipm̃ pl̃es ſudare,& reputauit ipm̃ difficilẽ in defendẽdo ipm̃ a ꝯ̃rijs. Opponit̃ plurib.modis ꝯ̃ tex.
2 Primo de l.ille a quo.§.j.ſ.eo.†vbi hr̃s nõ põt a coactione ſe defẽdere,ꝑꝑ hoc ꝙ dicat dubitari de virib.teſti.Gl.hic,& ibi dicit, ꝙ hic filius,q poterat teſtm̃ impugnare,iã inceperat litẽ ſup impugnatione.ibi nõ.Tu dic melius,ꝙ hic hr̃s ſpõte adiuerat,& petebat̃ ꝯpelli ad reſtituẽdũ,qđ iudiciũ eſt ordinariũ, q̃a nõ eſt periculũ in mora,iõ in ipſo admittit̃ hęc exceptio dummõ lis pẽdeat inter ipm̃ hr̃dẽ,& aliũ impugnãtẽ teſtm̃,al̃s nõ admitteret̃.l.hæc aſtr.ſ.ti.pxi.in prin.ibi nõ adiuerat,& petebat̃ ꝯpelli, ꝙ adiret officio iudicis,quo caſu ꝑꝑ ꝑiculũ,ꝙ eſt in mora,iudicium eſt ſummariũ,iõ nõ admittit̃ hæc exceptio,q̃ reqrit altiorẽ indaginẽ. ar. in l.2.C.de edic.di.Adri.tol.vbi nõ admittit̃ in poſſeſſorio,qđ eſt ibi ſummariũ iudiciũ.Scđo op.ꝙ nõ admittat̃ iſta exceptio,imò ꝯpellat̃ reſtituere recepta cautione a fideicõmiſſario de reſtituẽdo ſi contingat filium obtinere.ſ.titu.j.l.niſi.§.ſi legatarius.& l.fi.C.de peti.hær.Sol.iure iſto ꝯ̃ſtorũ inſtitutus lite pẽdẽte inter ſe,& aliũ ĩpugnantẽ teſtm̃, & ꝑ ꝯñs uolẽtẽ petere hr̃ditatẽ hr̃s ſcriptus hẽbat duplicẽ viã.Prima,ut poſſet repetere fideic.a reſtõne hr̃ditatis,& legatarios,& ẽt creditores hr̃ditarios,ut hic, & l.q cũ hr̃de.de act.& ob.& l.2.de excep.rei iudi.& in illis aſſignat̃ rõ,maximè in prima.Alia uia erat,ut ſpõte ſoluat recepta dicta cautione d.l.niſi.§.ſi legatarius,& ſic erat ĩ eius electione, & ſi eligebat hãc ſecũdã viã,ſn̄ia lata ꝯ̃ hr̃dẽ faciebat ꝓiudiciũ fideicõmiſſarijs,& legatarijs.l.ſi patroni.§.fi.j.eo.ubi ꝓbat̃. Intelligo ẽt ſi aũt citati nõ fuerint,& ſic lata ſn̄ia poterit agere hr̃s,ut ſibi reſtituant ex illa cautiõe & ipſi filio,ut̃ alteri litẽ mouẽti. Hodie ꝑ illã l.fi.C.đ pe.hæ.eſt ĩ electiõe fideicõmiſſarij,ut̃ legatariorũ differre,donec lis finiat̃,ut̃ ſi nollet agere ꝯ̃ teſcriptũ,ut ſoluãt recepta dicta cautione,& in hoc ꝑ illã l.eſt correctus iſte §. Si ãt lis nõ erat mota, nec ſperabat̃ moueri, tũc ẽt de iure ueteri compellabat̃ hr̃s ſoluere ẽt ſine cautione d.l.hæc autem, in princ. Tertio opponi. ꝙ fruſtra expectat̃ euentus huius litis, cũ in oẽm euẽtũ ſit debendũ ꝑ ti.de leg.præſtan.gl.ſup uerbo (cogit̃)& ẽt ſequens, in prin. dicit tex.debere intelligi qñ erat relictũ extraneo, quo caſu ſi filius obtineret,irritat̃.Si aũt coniunctis perſonis, cõſeruatur per illũ titulũ,ſed an tunc locũ habebit qđ hic dr̃,ꝙ ẽt tunc ſcriptus non cõpellat̃ reſtituere? glo. non declarat, ſed dicit vnũ verbũ, ꝑꝑ quod vr̃ dicendum, ꝙ ſic, quia licet conſeruetur per illũ tit. non ẽñ erit debendum ab hærede,ſed a filio, ergo inſtitutus non debet compelli,ex quo non eſt certus an ſit debiturus, uel non. hoc ẽt vr̃r doc. ſentire. Contrarium puto, quia ex quo in oẽm euentum eſt debendum ſufficit legatarijs, & fideicõmiſſarijs, ꝙ hæres ſcriptus,ꝯ̃ quem agunt, ſit in poſſeſſione hæreditatis.arg. eorum quæ no.in l.cõtrouerſia, de tranſac. maximè, quia filius tenebit̃ tã habere reſtõnem,quam hic eſſet facturus ſi non eſſet facta ꝑſcrip.& ꝓbat̃, imo vr̃ caſus in ſimili.j.eod.l.ſi patroni.§.fi.ver.plane.ſi bene inſpiciat̃. Quartũ opp. pro declaratione glo.ſi ꝙ ſaltẽ hodie nõ procedat iſte §. qui irritato teſtõ ex cauſa ꝓteri.uel exhæreda.licet inſtitutio ſit nulla, legata & fideicom-
a miſſa [a] particularia & uniuerſalia firma ꝑmanent, auth. ex cã. C. de lib.præte.& in oẽm euentũ,ſiue filius obtineat,ſiue non, erũt debenda,ergo debent ſolui non expectato fine litis.glo.loquit̃ ibi in gutture,& non declarat,& uidet̃ ponere duas ſolutiones, vna vr̃ velle ꝙ ẽt hodie locũ habeat iſte §.ut hæres non compellatur cum inſtitutio ſit irrita ipſo iure, ſed per hoc non reſpondetur ad ꝯ̃rium.Glo.dicit ꝙ non eſt irrita, ſed irritanda, & dicit ꝙ filio differente cogetur,filio agente non coget̃.primum dcm̃ falſum eſt,quia imo eſt nulla ipſo iure, ſiue ſit præteritus emancipatus,ſiue ſuus ſine cauſa. Idem in exhæredatione facta ſine cã,ſiue a patre,ſiue a matre in Auth.de hæredi.& falci.§. exhæredatus,per ſm̃ dcm̃ non reſpondetur ꝯ̃rio. Doct. dicunt,ꝙ licet in oẽm euentũ ſint debenda,nõ tñ ab inſtituto,ſed a filio, ideo adhuc locum habebit iſte tex.qđ nõ placet,ut ſ.dixi. Iõ aduerte,aut inſtitutus adiuit quantũ in ſe fuit, uel de facto,ſi ipſo iure nõ ualebat,uel de iure ſi erat reſcindẽdũ,& tũc poterunt cõpellere hæredẽ ad ſoluẽdũ,& reſtituendũ ẽt ſine cautione, cum in oẽm euẽtum ſit habiturus, & filius poſtea habebit neceſſe ratã habere,ſed ſi nollet adire,& fideicommiſſarius uellet ipm̃ compellere,ut adiret, poſſet procedere diſtinctio gl. aut lis erat mota,uel nõ,ſed magis placet,ut indiſtinctè cõpellat̃ ẽt mota lite ꝑ filiũ,ꝑ l.ille a quo.§.ſi teſtõ.ſ.eo.q̃a hæc exceptio nõ admittitur, ut dixi,& ſi dicatur quõ compellit̃ adire,ſi non ualet aditio,quia dr̃ teſtm̃ nullũ? Rñdeo,ꝑt eſſe,ꝙ filius nõ obtinebit uel de iure, uel de ſcõ,& ſic reputabit̃ ualere,& ſic intereſt fideicõmiſſarij, ut adeat̃,ne ſi ꝯtingeret ſcriptũ non.fideic õmiſsũ intercideret, & nõ poſſet ipm̃ petere,ẽt filio non obtinẽte, ita ĩtelligo iſtũ §.
3 difficilẽ.vt nõ ſine cã Bat.ſic dicebat.†Vlt ꝓdicta uera,qñ ſol⁹ hr̃s recuſabat adire & reſtituere. Quid ſi filius ꝯ̃dicebat,q̃a intererat ſua poſſeſſionẽ nõ ꝑuenire ad fideicõmiſſariũ? Rñdeo ſi poſſeſſio erat apud hr̃dẽ nõ ꝑt ꝯ̃dicere dẽbit tñ reſtituere recepta cautione de reſtituẽdo filio obtinẽte.l.is a quo de rei vẽd. & loquor de iure iſto,quo dicto caſu legata & fideic.irritabant̃, al̃s ſecus. ſed ſi poſſeſſ.in uacabat,& hr̃s uolebat dare licẽtiã fideic.ꝙ occuparet,admitteret̃ ꝯ̃dictio filij, q̃a ſua ĩtereſt poſtq̃ ñ ẽ occupata ne occuperit,ut citius lite finita occupetur.h.d.Inn.in c.veniẽs. de reſti.quem Bat.hic refert,& in d.l.is a quo, & in l. a diuo pio, de re iudi.in §.ſi ſuper rebus.

ADDITIO.

a Fideicommiſſa. Adde ut per Ang.conſi.153 .Anc.conſi.102.& 143.

---

§.Marcellus. Cõtrariat̃ cũ §.ꝓcedẽti,nã ibi uiſũ fuit an hr̃s ꝯ̃ quẽ eſt ĩtẽtata ꝯ̃tabulas,ꝯpellat̃ reſtituere,hic q̃rit̃ an fili⁹,q nõ ĩtẽtauit ꝯ̃tab.ꝯpellat̃ intẽtare.dr̃ ꝙ nõ.glo.ſ.ponit caſũ duob.modis.Prima poſitio nõ placet eo mõ quo ponit,q̃a ſi ꝯpelleret̃,& ĩtẽtaret, ĩtercideret fideicõmiſſum, nã ſi hoc ẽ,quõ fideic.eẽt ita fatu⁹, ꝙ ꝯpelleret ꝯ̃ ſeipm̃? Scđa poſitio,q̃ ẽ ut ponat̃ caſus ſm̃ §.q rogatus.j.ea.l. adhuc nõ placet, q̃a rõ tex.(ne intercidat,&c.) nõ bñ caderet, iõ potes ponere ꝙ hic fideic.erat relictũ ꝯiunctæ pſonæ,& ſic erat debẽdũ,ſiue fili⁹ ſuccumberet in ꝯ̃tab.& ſic a ſcripto,ſiue obtineret a filio, fideicommiſſarius uolebat filiũ tacẽtẽ ꝯpellere ad intẽtãdum ꝯ̃tab. ut ex hoc ꝯfirmaret̃ fideic.Nam ad hoc ut a ſcripto debeat̃, neceſſe eſt ꝙ adeat̃ hr̃ditas ex teſtõ,& ad hoc ut debeat̃ a filio reqrit̃ ꝙ adeat̃ ab inteſtato,ut no.in l.qui filio.§.j.de hær.inſt. fideic. cum hr̃s non adiuiſſet,uolebat ꝯpellere filiũ, ut intẽtaret ꝯ̃tab. q̃ ꝑt intẽtari ẽt añ aditã hr̃ditatẽ,ad hoc ne fideic. intercidat ꝑꝑ aditionẽ non factã,& ꝑꝑ omiſſam ꝯ̃tab.dr̃ ꝙ non põt. Ratio,q̃a non fuit rogatus reſtituere,ſed ſcriptus,& remedium Senatuſc. de compulſione non habet locum niſi in eo qui rogatus eſt. le. mulier.§.fi.ſ.eod.& ſic illa ratio ne intercidat. non eſt ratio pꝑ quam filius non cogebatur petere contra tabu.ut gloſſ. videtur tuelle,ſed eſt ratio propter quam uolebat compellere.ſ. ne fideicommiſſum intercidat non adita hæreditate per aliquem eorũ aliter non uideo intellectum huius §.

Qui ex trebel. Poſt reſtitutam hæreditatem actiones denegantur hr̃di,& ꝯ̃ hæredem dãtur fideicommiſſario,ſecus añ eam reſtitutã. Primum dcm̃ limita, niſi actiones ſint tꝑe perituræ,nam tunc pñt moueri ꝯ̃ hæredem qui iam reſtituerat fideic.non præſente,ut perpetuent̃. j.eo.l.cũ hæreditas ex trebel.ſm̃ unam lec. Vltimum dictum,ꝙ añ reſtitutionem non poſſit hæres ſe tueri aliqua exceptione,limita duobus uel tribus modis. Primo, niſi eſſet paratus incontinenti reſtituere,& fideicommiſſum recipere, uel niſi coactus adiuiſſet, quibus caſibus ẽt ſi actio eſſet peritura,ꝯ̃ eum non poſſet moueri.ut perpetuentur,ea.l.cum hr̃ditas ſecundum al̃s lect.an ſufficiat vſq.ad conte.lit.dic ut ibi. Tertio,niſi eſſet rogatus omnẽ, & totam hęreditatem reſtituere, quia ſaltem legatarij non poſſent conuenire.l.fi.C. eod. ſed creditoribus ꝑ illa uerba non potuiſſet teſtator præiudicare. Adde quod dixi ſ.eo. §.Marcellus.

1 *Remedia trebelliani quando locum habeant.*
2 *Si meuius te inſtituit,& rogauit ut reſtitueres non ſuam hæreditatem,ſed Titij,qua tibi erat delata,ut adeas & reſtituas, an poſſim te compellere, ut adeas hæreditatem Meuij,& ſic poſtea compellaris adire.& reſtituere hæditatem Titij,& nu.3.*
3 *Si Meuius rogauit te non ſolum de hęreditate Titij,ſed de ſua propria, an poſſim te compellere ad adeundum.*

1 §.Trebellianum. †Remedia trebelliani locum hñt cũ hr̃s fuit rogat⁹ de hr̃ditate teſtõris tota,uel quota reſtituẽda,ſecus qñ de hr̃ditate alterius delata ipſi hr̃di, licet ſi ſpõtè adeat, teneat̃ dicto caſu reſtituere hr̃ditatẽ illã,ſi tm̃ ſibi remanet vltra quartã de hr̃ditate teſtõris,ꝙ
2 æquiualeat illi.h.d.textus cũ gl.†& duæ ꝓponunt̃ hic q̃ones.Prima ſi Męuius te inſtituit,& rogauit,ut reſtitueres nõ ſuã hr̃ditatẽ,ſed Titij,q̃ ubi erat delata,ut adeas,& reſtituas, an poſſim te cõpellere ut adeas hr̃ditatẽ Męuij,& ſic poſtea cõpellaris adire, & reſtituere hr̃ditatẽ Titij? Rñdet̃ ꝙ nõ,in uer. (Ideoq;) & aſſignat̃ rõ in prin.§. quia Senatuſc. non habet locum niſi cum qs rogatur de hæreditate teſtatoris,qđ hic non eſt, & quia ſi ſpontè

tè adiſſes hrēditatem Mæuij, nō teneris ad hrēditatem Titij tanq̄
ex fideicommiſſo vlī. Sed ſicut ſi fuiſſes grauat' in certo fundo,
& ſicut remedia trebel. in hrēditate Titij ceſſarent, uec. n. ſolo ver
bo reſtituendo tranſirent iura, ſi ergo ceſſarent hæc remedia, er
go in caſu de quo q̄ritur, ceſſat remediū coactionis in hrēditate te
3 ſtatoris. † Scda qō. Si Mæuius rogauit te non ſolum de hrēditate
Titij, ſed de ſua propria, an poſſim te ɔpellere ad adeundū? Rnd.
ꝙ ſic. ſ. hrēditatem Mæuij, quia ſi adires ſponte, locum hrēt in illa
treb. in detractione quartæ, & transferendis actionibus, ergo &
hoc remediū coactionis, ſed q̄tum ad hrēditatem Titij, ſecus, ſiue
ſis rogatus reſtituere mihi, ſiue alteri, vt non poſſis ɔpelli adire.
Contra ſm̄ caſum opponitur, quia ſi fuiſti rogatus de hrēditate
Mæuij teſtatoris, vr ꝙ p p illam locum hēat trebel. ēt in hrēditate
Titij tibi delata, vt poſſis ɔpelli adire, & reſtituere. ſ̄. eod. l. cogi. §.
ſed & ſi quis. cuius ɔ̄trium hic dr̄ in fi. Sol. ſi teſtator rogat te non
ſolum de hrēditate ſua, ſed de hrēditate Titij, q̄ obuenerat teſtōri,
cū iam ſit facta pars ſuæ hrēditatis, locum hēt ɔ̄num. Sed ſi de hæ-
reditate Titij delata tibi, quia illa non eſt pars ſuæ hrēditatis, non
hēt locum hic. caſus eſt hic, hoc uoluit gl. q̄ incipit (a quo.) In gl.
fi. quæritur, ſi adeas hrēditatem teſtatoris, an ɔpellaris non ſolū il
lam reſtituere, ſed ēt hrēditatem Titij, de qua rogatus fuiſti? dic ꝙ
primo caſu huius l. qn̄ non fuiſti rogatus de hrēditate teſtōris, cū
hrēditas teſtatoris tota tibi remaneat, teneris adire, & reſtituere
hrēditatem Titij, ſi non plus teſtatoris, qm̄ adeundo hrēditatem te
ſtatoris, ad illam te obligas, & teneris ex fideicommiſſo particu-
lari, non vlī ac ſi fundum relictum a Titio rogatus eſſe agnoſce-
re, & reſtituere, ut hic in uer. (quare) fateor tm̄, ꝙ ex natura rei re
lictæ, quia eſt hrēditas, & ɔprehendit onera, trāſiret ad me illa hæ
reditas cum oneribus ſuis. l. cum pater. §. menſæ. de leg. i. & l. cum
filius. §. j. In ſcdo caſu qn̄ fuiſti rogatus reſtituere hrēditatē Mæuij
ſi ſponte eam adiuiſti, & reſtituiſti retenta quarta. Si quærit̄, an
hrēditatem Titij tenearis adire, & reſtituere, gl. rn̄det, ſi ex hrēdita-
te Mæuij percepiſti tot fructus, q̄ æquiualeant illi, de eo qđ erat
vltra quartā. tenearis ēt ad illā. poſtea dicit, ꝙ ēt ſi nō percepiſti,
& quarta q̄ ſibi remanſit, æquiualeat illi, adhuc teneris. qa licet
iure iſto teſtator non potuerit tibi eam ꝓhibere, potuit dare cū
onere ɔpenſandi cum hrēditate Titij, per l. ſi debitor. ad l. Fal. In
hoc gl. reprehenditur duplici rōne, quia tunc eſt illud verum, qn̄
expreſsè ponitur illud onus, hic non ſic erat, ſed ſolum eras ro-
gatus utramq; reſtituere, & illud non ualet tantundem. patet in
l. qđ de bonis. §. ꝙ auus, ad l. fal. Scda rō. qa l. ſi debitor, in qua gl.
ſe fundat. non loquit̄ in iſtis terminis, ſed qn̄ teſtator erat debitor hæ
redis, & ſic hrs de ſua hrēditate faceret duplicem detractionē. pri-
mo de debito, poſtea de quarta, & vult illa l. ꝙ teſtōr poſſit man
dare, ꝙ primam detractionem non faciat, & tunc fal. in illud de-
bitum ɔputauit, & eſt rō, quia aditio erat extincta, ideo de facili
potuit ꝓhiberi ne detrahatur, ſed ſi teſtator grauat hrēdem in re
propria hrēdis, & vult ꝙ in illā compenſet quartā, q̄ ſibi remanſit
de hrēditate teſtatoris, non teneat facere, vt in l. pater filiam. e. tit.
ita erit hic, quia hæreditas Titij erat tanquam tua propria, unde
etiam ſi dixiſſet, ꝙ quartam cum illa compenſares, nō tenereris
facere per illam l. pater filiam. ſm̄ Iac. de Aret. Bart. & omnes li-
cet non hoc modo declarent, imò confuſè loquuntur.

1 *Fideicommiſſario dantur actiones contra hæredem pro rebus retentis indebi-*
te, & etiam pro hæreditate diuidēda, ſi pars eius fuit reſtituta pro indiuiſo.
2 *Hæres ſi non fecit inuentarium, an poſſit deducere aduerſus fideicommiſſariū*
vniuerſalem, quod ſibi debebatur.
3 *Licèt hæres aduerſus fideicommiſſarium vniuerſalem poſſit deducere, quod*
ſibi debeatur, non ſolum ciuiliter, & naturaliter, ſed etiam naturaliter tan-
tum, econuerſo ſi ipſe tenebatur defuncto non tenetur a ſe exigere niſi quan-
do tenebatur ciuiliter, & naturaliter, ſecus ſi naturaliter tantum.
Quid in negotiorum geſtore.
4 *Si hæres debeat defuncto ciuiliter, & naturaliter, & reſtituit hæreditatem, &*
a ſe non exegit, fideicommiſſario pro illo debito datur utilis quæ defuncto
competebat directa.

1 §.Si ex trebelliano. †Fideicōmiſſario dant̄ actio-
nes ɔ̄ hrēdem pro rebus reten-
tis indebitè, & ēt pro hrēditate diuidenda, ſi pars eius fuit reſtitu
ta pro indiuiſo. h. d. Sicut ergo actio fami. erci. datur inter plures
cohrēdes directos, ita inter directum & fideicommiſſarium vtilē.
No. ꝙ lex hrs cum debuerat. ſ̄. eo. loquitur qn̄ hrs non retinuit,
quod poterat retinere, & tunc ſuccurritur per illam l. hic quan
do retinuit, qđ nō debuit, & tunc ſuccurrit̄ per hunc §. ac ſi ple-
nè non reſtituiſſet, & ſic datur actio ex teſtō, ut reſtituat, ac ſi re
ſtitutio non eſſet, vt ſequatur qđ iam hēt, ſed reſiduum, ut in ſīſī
in l. 3. §. ſi reddita. commo. Si vero iuſtè retinuiſſet, quia debeban
tur ſibi a teſtatore, ſiue ciuilr̄, & naturalr̄, ſiue naturalr̄ tm̄, con-
ueniri non poſſet, ut in gl. j. quam no. imo ſi per errorem non re-
2 tinuiſſet, ſibi daretur repetitio. d. l. hrs. † Sed quid ſi hæres non fe-
cit inuentarium, an poſſit deducere aduerſus fideicommiſſariū
vlem, qđ ſibi debebatur? Non reperio doc. tangentem, & multi
credunt ꝙ non per l. ſi in ɔputatione. C. de iur. deli. a ɔ̄rio ſenſu.
2 Ego pluries conſului [a] ɔ̄rium, quia ille. §. loquitur qn̄ uellet de-
ducere ɔ̄ creditores, vel ɔ̄ legatarios ſingulares, quorum credita,
& legata pn̄t tranſcendere uires hrēditatis, & hrs tenetur eis etiā
de ſuo. fruſtra ergo deduceret ſi per hoc illi non conſequerentur
ſolida credita, & legata. cum poſſint agere, ut ſuppleat de ꝓprio,
non ſic aduerſus fideicommiſſarium vlem, cuius fideicommiſ.
non pōt tranſcendere uires hrēditatis, quia non fit niſi de hrēdita
te. & de eo qđ eſt in hrēditate, & nō dr eſſe niſi quod ſupereſt de-
ducto ære alieno. unde ſicut iure iſto poterat deducere aduerſus
fideic. non tm̄ aduerſus creditores, quibus inſolidum tenet, ita &
hodie qn̄ non facto inuentario remanemus in iure veteri reſpū
creditoris, & fideicommiſſarij vlis, licet reſpectu legatorū ſecus,
quia iure iſto ultra uires non debebant̄. l. j. §. ſi is qui quadrigen-
ta. ſ̄. eo. hodie ſi non facto inuentario. & ſic idem eſt in eis, qđ in
creditorib. olim, Tene menti, quia millies hēbis de facto, & mi-
3 ror ꝙ doc. non tangant. † No. hic gl. a ꝙ licet hrs aduerſus fidei-
commiſſarium vlem poſſit deducere, quod ſibi dēbatur non ſo-
lum ciuilr̄, & naturalr̄, ſed ēt naturaliter tm̄, ut in gl. econuerſo
ſi ipſe tenebatur defuncto, non tenetur a ſe exigere, niſi qn̄ tene
batur ciuilr̄, & naturalr̄, ſecus ſi naturaliter tm̄. & gl. nihil alle-
gat, ſed dicit ſe ita putare, licet ſecus in neg. geſt. ideo notanda eſt
authoritas gl. Cogita pro rōne, quia eadem deberet eſſe rō ɔ̄trio-
4 rium, & inter hæredem, & negotiorum geſtorem. † Vlt. no. gl. fin.
ſi hrs debebat defuncto ciuiliter, & naturaliter, & reſtituit hrēdi-
tatem, & a ſe non exegit, fideicommiſſario datur pro illo debito
vtilis quæ defuncto competebat directa, nam per aditionem di-
recta eſt extincta, ſed poſt reſtōnem ceſſat cauſa extinctionis, q̄
erat. ꝙ ɔ̄ ſeipſum agere non poterat. Nunc uerò fideicommiſſa-
rius, qui effectus eſt hæres utiliter, agere pōt ɔ̄ hæredem, ideo a-
ctio debet reſuſcitari, ſed non pōt reſuſcitari directa ſemel extin-
cta, reſuſcitatur ergo utilis ex æquitate ſm̄ gl. & bene, licet Hug.
ɔ̄trium dixerit. Poterit etiam dari actio ex teſtō, ut ſ̄. dixi, & hoc
ſubijcit glo. nec hoc negatur. Poterit etiam dari fideic. hæredita
tis petitio, de qua in titu. de fideic. hære. peti. & aliæ actiones de
quibus in glo. pro rebus corporalibus.

ADDITIO.

a Conſului. Adde ꝙ Lud. Ro. conſil. 76. vult ꝙ non confecto inuentario hæres non
poſſit deducere, quod ſibi a teſtatore debetur, cū eſt grauatus reſtituere, & quæ
poſſit deducere ibi vide.

5 *Hæres compellitur adire licet fideicommiſſario ſit conſultum per aliam uiam,*
etiam illo non adeunte.
2 *Filius dicitur præteritus, ſi non eſt directò inſtitutus, licet per fideicommiſſum*
ſit ſibi hæreditas relicta, & quid hodie.
3 *Contra tab. poteſt intentari etiam hæreditate non adita.*

1 §.Qui rogatus. †Hæres cōpellitur adire licet fideicō
miſſario ſit conſultum per aliā uiam,
ēt illo non adeunte. h. d. tacit ſ̄. e. l. recuſare. §. Titius, & l. cogi. §.
fi. In tex. ibi, (emancipato filio) ſub. prætērito dum dicit, & habet
2 ɔ̄ tab. † & ſic no. ꝙ filius dicitur præteritus ſi non eſt directo in-
ſtitutus, licet per fideicom. ſit ſibi hæreditas relicta. caſus eſt hic,
licet gl. ɔ̄rium dixerit in l. ſcimus. §. eum autem. C. de inof. teſta.
ſed poteſt procedere illa glo de iure C. Iuſtiniani, quo non requi
rebatur titulus inſtitutionis. l. omnimodo. eod. titu. ſecus de iure
ſtorum. l. inter cætera. & l. Gallus. §. in omnibus. ſ̄. de lib. & poſth.
& hic eſt caſus, qui ſp allegatur. & idē hodie de iure authenti. qđ
redigimus ad ius ſtorum. ſufficit tn̄ hodie, ꝙ in certa re, quod
olim non erat, ſed debebat inſtitui in quota, ſic debet intelligi,
3 quod no. j̄. e. in l. ſi quis priore. † Colligitur etiam hic in fi. ꝙ con
tratab. poteſt intentari hæreditate etiam non adita. de hoc in l.
illud, de contrata. poterat autem intereſſe filij magis habere per
uiam fideicommiſſi, quàm per contrata. ſi minus erat grauatus
fideic. vt in ſimili in illo §. Titius, dicitur.

1 *Inſtitutus etiam in legitima, ſi recuſat adire, & reſtituere, poteſt ad hoc*
compelli.
2 *Si facta eſt inſtitutio ſic ſimpliciter, inſtituo filium in ſua legitima, an dicatur*
inſtitutio vniuerſalis, & ſit perinde ac ſi eſſet inſtitutus in quarta debita pro
legitima? & nu. 3.
3 *Legitima an debeatur deducto ære alieno.*

1 §.Si patronus. †Inſtitutus ēt in legitima & debita por
tione, ſi recuſat adire, & reſtituere, pōt
aū hoc ɔpelli, ſed ſi aū iuſſum iudicis ipm̄ pœniteat de p̄terita recu
ſatione, pōt ſpōtè adire, & tūc fideicōmiſſū nō tenebit p̄ſtare, qa
nō valet in debita portione. h. d. mirabilr̄ ſm̄ meum intellectū,
licet gl. & doc. alr̄ ītelligāt. & ſic dico eſſe hic caſū. Si filius ꝓ ſua
ltima ſit inſtitutus in 3. parte, & grauatus reſtituere Titio, licet
grauamē non teneat, ſi ſpōtè vult adire. l. qm̄ in priorib. C. de in-
offi. teſt. ſi tn̄ recuſat, qa nō eſt ſibi dānoſum, ꝙ valeat fideicōmiſ
b ſum, pōt cōpelli [b] adire, & reſtituere. caſus eſt hic. Si tn̄ ſolus recu
ſaſſet, & pœniteret aū iuſſū iudicis, & ſpōtè vellet adire, & renne
re pōt hoc facere, & tūc fideicōmiſſum apparebit inutile, & hoc
vult iſte text. ſi volumus eū deſtruere ꝓ ſubauditū, & diuinatio-
nem.

ADDITIO.

a Compelli. Hic intellectus non placet do. Alex. hic, vt videre potes.

2 nem.†In tex.ibi,(ex parte debita)hic eſt caſus ſm Angel.ꝙ inſtō
facta in lṫima ſic ſimpl̄r,inſtituo filium in ſua lṫima,dr̄ inſtō vl̄s,
& eſt perinde ac ſi eſſet inſtitutus in quarta debita,pro lṫima,qđ
patet,quia grauamen impoſitum de reſtituendo eam,dr̄ fideicō
miſſum vl̄e,vt hēat locum treb.qđ non hr̄et ſi nō eſſet vl̄e, fidei-
commiſſum.ſ̄.eo.l.mulier.§ fi.& l.cogi §.& gn̄aliter. & ſ̄.ead.l.§.
3 treb.ibi,ac ſi ſundum.&c.† Alij tenuerunt ꝯrium,ꝙ lṫima nō dr̄
quota pars hr̄ditatis, ſed quota bonorū , qđ patet,qꝛ non debet
niſi de eo,ꝙ remanet deducto ære alieno. l.Papi.§.qm̄ aūt quar-
ta ſ̄.de inof. teſt. ſed inſtō quota bonorum non eſt vl̄s dato alio
cohr̄de in hr̄ditate,vel in vniuerſo.l.cogi.§.& gn̄aliter.cum his q̄
ibi dixi,vt no.per Iac.But.in l.quot.de hære.inſti. ſed hic eſt caſus
in ꝯrium ſm Ang. Eſt aūt effectus,quia ſi vr̄ inſtitutus in quota
hr̄ditate , acceptando pōt pro rata ꝯueniri a creditorib. ſicut in
ſilio in hr̄de pence quem remanſit quota pars pro trebel. l.j. & a.
C.eo.ſed ſi vr̄ inſtitutus in quota bonorū, non pōt cōueniri, ſed
eſt conueniendus alius hr̄s.l.cum aūt.cum ibi no.de leg.2a Nec
ob.ꝙ lṫima debet̄ deducto ære alieno , qꝛ uerum eſt q̄tum ad fi-
nalem effectū,quia creditores p̄ſeruntur lṫimæ,& ſic non hēt fi-
lius niſi partē eius.qđ ſupereſt deducto ære alieno. tn̄ re uera eſt
quota hr̄ditatis.ita ſenſit Bal.in l.quot.Rn̄deo ad dcm̄ Iac. But.
licet Ang.non alleget hic. In tex.ibi,(adire hr̄ditatē, & reſtitue-
re.)ſed ꝯ quia iſtud onus adiectum in lṫima non ualet. l.cum pa
tronus.de leg.3.& ipſo iure reiicit. pp hoc gl.hic vr̄ tex.intellige-
re qn̄ fideicommiſſarius erat de liberis,uel coniunctis; quo caſu
patronus poterat hoc iure grauari in lṫima.l.4.& ibi no.de cōdi.
& dem.ſed ſi hoc eſt , quare petendo ante coactionem retineret
lṫimam?imò eam teneret̄ tradere,cuius ꝯrium vult tex.in fi. Di-
cit Iac.de Are.ſuſtinendo gl.ꝙ pœnitendo retinet quartam legi
timæ pro trebel.non totā.hoc eſt ꝯ tex. ibi, (eam partem,) & ſic
refertur ad totā,de qua locutus fuerat in prin.dic ergo,vt ſ̄.dixi,
ꝙ loquatur qn̄ erat cx̄neus,& ſic onus non ualebat ſi ſpōte adi-
uiſſet,uel ſi pœnitet ante coactionē, aſs ualet , quia ſibi non eſt
grauoſum ꝙ fideicommiſſariꝰ hēat,ex quo ipſe non vult , & ſic
ſtatuit l.cum patronus,ſed ſi poneremus ꝙ eſſet de liberis,proce
deret intellectus Iac.ꝙ non retineret totam,ſed quartam.

§.Si perceptis. Qui coactus adiuit. perdit perceptiones niſi fuerint relictæ ſub condōne ſi
non erit hr̄s,quia tunc refunduntur a fideicommiſſario, nō a co
hærede.h.d.In tex.ibi,(hæres)ſub. qui erat in ſolidum inſtitutus,
nam ſi adeat,& reſtituat, non ꝯſequitur iſtas perceptiones , ideo
vt hr̄e poſſit, neceſſe eſt , vt adeat ſpontè,alias ſicut perdit quar-
tam,licet hēat ex uoluntate defuncti , ſicut & pup. ſubſtituitur.
Si uerò hēat cohr̄dem, & repudiando hr̄ditatem poterat conſe-
qui p̄legata,ſi non erant facta ſub ꝯdōne illa,ſi non erit hr̄s.l.qui
filiabus.in fi.de leg.1.ideo ſi coactus adiret,non perderet per re-
gulam.§ q ſuſpectam,niſi ſint talia,q̄ hr̄e non potuiſſet,niſi fuiſ-
ſet hr̄s,ut ſi eſſent relicta ſub illa condōne ſi hr̄s erit,uel loco hæ
reditatis ſuccedant.l.filio quem pater.cum l.ſeq.de leg.j.

1 *Ex fructibus perceptis iudicio teſtatoris ſuppletur id quod ultra uires hæredi-
tatis relictum eſt,& id quod pro quarta Trebel.detractum eſt,ſed ſi non ſuf-
ficiunt fructus omnibus, fit pro rata diminutio.*

2 *Legatarij ſingulares,& fideicommiſſarius uniuerſalis quando contribuant ad
quartam?*

3 *An ſit in electione hæredis grauati retinere quartam de fructibus , uel de re-
bus,& de fructibus ſupplere fideicommiſſum.*

1 §.Hæres ex aſſe. † Ex fructibus perceptis iudicio teſtatoris ſuppletur id quod vltra vi-
res hæreditatis relictum eſt,& id quod pro quarta trebel. detra-
ctum eſt.ſed ſi non ſufficiunt fructus omnibus,fit pro rata dimi
nutio.h.d.iſte §.uerboſus.& ſatis difficilis , ideo gl. ponit caſum
2 per iſtū §.limitatur l.Marcellus.& l.qui quadringenta.ſ̄.eo.ubi
tam legatarij ſingulares, q̄ fideicommiſſarius vl̄is contribuunt
ad quartam,vt de omnibus pro rata detrahatur , nam eſt uerum
qn̄ fideicōmiſſum erat purum, & ſic legata,quo caſu ſtatim im-
minet detractio antequam hæres percipiat aliquos fructus iudi
cio teſtatoris,ſed ſi fideicommiſſum in totum,uel pro parte erat
condōnale , & pendente condōne hæres percepit fructus ex eo,
quod habebat vltra quartam,ſi illi ſufficiunt ad quartam , debet
de illis retinere,nec fit alia diminutio legatarijs vel fideicōmiſſa
rijs, & ēr ſuppletur fideicommiſſum , quod ultra uires erat reli-
ctum,& ſic limitat l.in fideicommiſſariam.ſ̄.eo.ubi dr̄, ꝙ lucrat̄
fructus quatenus ſunt ultra quartam,ſed certe ſubiiciuntur alte
ri oneri,ut ſuppleat quod ultra uires eſt relictum,ut ibi dixi. Pri-
mo ponit thema vſque ibi.(quæro.)Secundo ponit quatuor,uel
quinque q.vſque ibi(Reſpondi)Tertio ponit rn̄ſionem trimem-
brem,ex qua oēs qōnes ſoluuntur,una excepta, quā ſoluit gl.fi.
In tex.ibi,(& cauit.)Iſta cautio quantum ad Mæuium nō fuit ne
ceſſaria,cum non conſequeretur totum fideicommiſſum, ſed di
midiam,ideo non pōt dici,ꝙ reciperet plus q̄ debeat , & poſito,
ꝙ receperit,poterat retinere de eo quod reſtabat , ſed in caſu ſe-
quenti non ſuperfluo,ut ꝯ.patet,quia legatarij totum conſeque
bantur.In tex.ibi,(conſobrina mea.)l.cuius hæres, & a me pe-
tebat Mæuius aliam dimidiā,& ſic cc.ponendo caſum,ut gl. po-
nit,ꝙ hr̄ditas ualebat cccc. & in hoc bene dicit , ſi tm̄ erat penes
me de iſta hr̄ditate cōputatis fructibus,ꝙ retenta quarta,& eius
fructibus ſufficiat ad ſoluendū iſta cc.ut ꝯ.patet ſed inquantum
petebat fructus in totū perceptos, in aliis petebat cū eſſent per-
cepti iudicio teſtatoris,& ſic cedebant lucro grauati.ſ̄.eo.l.in fi-
deicommiſſariam.Ego aūt dicebā,ꝙ de altera dimidia q̄ reman-
ſerat penes conſobrinam poſt reſtōnem primę dimidiæ ſoluerat
legatarijs quinquaginta,& ſic remanſerāt centum quinquagin-
ta, de quibus poterat centum reſtituere pro quarta trebel. & de
fructu eorū remanebant tantum quinquaginta,quæ offerebam
reſtituere,nihil vltra. Prima qō eſt,an ſufficiabat hoc, & præſup-
ponitur,ꝙ non. Secunda qō ſi hoc non ſufficit , & ſic ſit neceſſe
ſupplere iſtam dimidiam vſque ad cc.cum ſufficiant centū quin
quaginta,an ſupplebo de legatis, & ſic poſſim repetere a legata-
rijs ex ſtipl̄one per eos præſtita,quod eis ſolutum eſt, uel partem
eorum? Tertia qō. inquantum poſſim partem repetere , quanta
erit illa pars. Quarta qō,ſi quod ego habeo vltra quartam cum
eo quod recuperauero ab eis,non ſufficiat (quia non poteſt ſuf-
ficere, cum eis quinquaginta tm̄ fuerint ſoluta , & vltra quartā
ego non habeo niſi quinquaginta,& ſic deficient centum ad di
midam) an ſupplebo ex fructibus perceptis de illis quinquagin-
ta?nam de perceptis ex centum , quæ ſunt neceſſaria pro quar-
ta,non eſt tractandum,cum debeatur quarta,& fructus quartæ.
Sed & 5.qō poteſt colligi inquantum habeam ſupplere ex fru-
ctibus, an ſi fructus excedant poſſim retinere illud in quo exce-
dunt,& an teneat tradere fideic.ut ipſe petit? Br̄ Iuriſcon.vult,ꝙ
debet fieri ſuppletio, non tn̄ debet incipi ab eo , quod ſolutū eſt
legatarijs,ſed a fructib. Et dicit ꝙ ſi fructus percepti ex quinqua
ginta cū ipſis quinquaginta ſufficerent,qꝛ percepit cl.& tunc to
ta dimidia,quā ille petit,& ſic cc.tradenda eſſent ſibi. Et ſic oēs
hn̄t debitū ſuum.ſ.fideicō.integra cccc.& legatarij qnquaginta,
& ego centū cum ſuis fructib. pro treb. Si uerò fructus excedūt,
illud ſuperfluum remanet penes me , per l.in fideicommiſſariā.
ſ̄.eo.Si uerò deficit,quia ex 50.non habuit niſi alia 50. & ſic defi
ciunt centum,ſoluentur illa centum,& iſta quæ deficiunt , ſup-
plentur pro rata ex legatis,quia agetur ꝯ legatarios,vt partem re
ſtituant eius,quod exceperūt , & illud tradetur fideic.in reſiduo
fideic.hēbit damnum,quia quarta non potuit auferri conſobri-
næ.unde ſi non reperitur plus,non debet plus hr̄e,nec debet fie
ri ſuppletio de toto legato. Sed quanta erit iſta pars , quæ tangit
legatarios? gl.vltima declarat , nam ſm ipſam fideicommiſſario
vl̄i reperitur relictum ſepties plus q̄ legatarijs, quia diuidēdo tre
centa quinquaginta quæ vn̄r relicta fideicommiſſario cū quin-
quaginta legatis in partes æquales,faciunt octies quinquaginta,
de quibus quarta pars legata eſt,& vij. relictæ fideic. auferetur er-
go legatarijs octaua pars,quę tradetur fideicommiſſario.Sed op
ponit,ꝙ nihil ſibi auferri debeat , quia licet legatarij contribuāt
ad quartam.l.qui quadringenta.ſ̄.eo. non tn̄ ad ſupplendum fi-
deicommiſſum, imò minuunt , qm̄ tantum reputatur valere fi-
deicommiſſum,quantum ſupereſt deductis legatis. d.l.qui qua-
dringenta.propter h.d.gl. ꝙ eſt neceſſe ponere,ꝙ legata fuerūt
noiatim relicta ab hærede,& ſic erat onus vltra hæreditatē, non
hæreditarium,nec erat deducendum de fideicōmiſſo,imo fideic
commiſſum tantum reputatur valere quantum eſt tota hæredi
tas, ideo ſi non ſufficit hæreditas quod deficit debet pro rata di-
uidi inter fideic.& legatarios,vt in l.Marcellus. ſ̄.eod. ſm quam
3 debet hic poni caſus.† Vlt.extra glo.opponitur,quia tex.videtur
velle , ꝙ pro mea quarta retinere poſſim res hæreditarias vſq; ad
ualorem centum,& ſupplere fideic.de fructibus eius,quod con-
ſobrina habebat vltra quartam. Contra,imò pro quarta habeo
illos fructus retinere,& res tradere fideic. l.in fideicommiſſariā.
ſ̄.eo.vbi dicitur,ꝙ fructus computātur in quartam,unde ſi ſuffi-
ciunt,debeo illos retinere. Sol.dicit Iac.de Are. per iſtum tex. ꝙ
eſt in electione mea retinere quartam de fructibus,vel de rebus,
& de fructibus ſupplere fideicom. vt hic,quod eſt ſingulare.Bar.
aliter dicit,ſed primum dictum multum placet, quia ſatis eſt de
mente iſtius literæ.poſſet diſtingui,an ſunt cōſumpti,& illi com
putentur in quartam,& reſtituat res,an extant , & locum habet
dictum Iac.de Areti.ſed plus facit opi. ſua ſimpliciter intellecta
per iſtum tex.qui non diſtinguit.

§.Qui ſeruos. Grauatus ſeruos proprios manumitte
re,& reſtituere eis hr̄ditatem pōt cum
reſtituit vltra quartam,deducere etiam pretium ſeruorum , h.d.
Sed quid primo deducet? glo.dicit ꝙ pretium,& ſic ſi hæreditas
valet centum & pretium ſeruorum eſt xx. detractis xx. retinebit
quartam de reſiduo,& ſic xx.ſed ſi primo detraheret quartam ,
haberet xxv.de reſiduo detraheret xx.pro pretio ſerui.

L E X XXVIII.

1 *Fideicommiſſarius,qui compulit hæredem adire, & totam hæreditatem reſti-
tuere , non tenetur cum fideicommiſſario communicare fructus , quos hæres
lucratus*

lucratus fuiſſet ſi ſponte adiuiſſet ſed partem hæreditatis quam hæres perdidit propter coactionem, bene tenetur communicare.

2 *Hæres rogatus partem reſtituere, ſi coactus adit, perdit alteram partem, ſicut perderet quartam, ſi rogatus eſſet reſtituere totum, & fideicommiſſarius communicat cum fideicommiſſario.*

Sufficit ut nõ pdas, nec debes cõqueri ſi nõ lucraris, & ſufficit ꝙ tua cõdõ nõ efficiatur deterior, nec dẽs cõqueri ꝙ nõ efficiatur melior ex facto alterius.

3 *Fideicommiſſarius primus, ſi rogatus eſt reſtituere ſecundo, an poſt reſtõnem factam ſecundo remaneant ſibi aliqua iura, ſicut remanſerunt penes hæredem poſt reſtitutionem factam ſibi, & nu. 5.*

4 *Si primus ceſſionarius cedit ſecundo, an nihil ſibi remaneat?*

Si primus emphyteuta, uel feudatarius det ſecundo in emphyteuſim, uel feudum, an penes eum nihil remaneat.

1 EX aſſe. † Fideicommiſſarius, qui compulit hr̃dẽ adire, & totã hr̃ditatẽ reſtituere, nõ tenet̃ cum fideicommiſſario cõicare fructus, quos hr̃s lucratus fuiſſet ſi ſponte adiuiſſet, ſed partem hr̃ditatis q̃ hr̃s pdidit pp coactionem, bñ tenet̃ cõicare. h.d. Rõ diuerſitatis, qa lucrũ fructuum accedit perſonæ, ſed lucrum partis accedit rei, quia venit per ius accreſ. & ſic tranſit ad eum, ad quẽ tranſit res p rata.

2 †& no. ex ſi. quia hr̃s rogatus partem reſtituere ſi coactus adit, pdit alteram partem ſicut perderet quartam ſi rogatus eſſet totũ reſtituere, & vtroq. caſu hẽt locum qđ dixi, ut fideic. cõicet cum fideic. non ſic legatarijs ſingularib. quib. non prodeſt coactio facta p fideicom. ſed ſibi ſoli. l. qui quadringenta. §. eo. & in le. quoties. §. Metianus. In tex. ibi (partis ſuæ.) i. hr̃dis, qa erat eius ꝯdõne pendente, uel dic ſuæ. i. tuæ. In tex. ibi (non immerito, &c.) qa coactio vnius ex fideicom. alteri prodeſt, ut patet ex ſeq. ideo videbantur fructus illius partis tibi reſtituendi. In tex. ibi, (ſufficiat autem.) No. rationem allegabilem ad multa, qa ſufficit, ut non perdas nec dẽs ꝯqueri ſi non lucraris, & ſufficit quod tua ꝯditio non efficiatur deterior, nec dẽs conqueri ꝙ non efficiatur melior ex facto alterius. In tex. ibi, (idem) expone. i. ego idem, nõ aũt vt in caſib. ſeq. non teneat̃ tunc cõicare ſicut nec in p̃cedẽti, imò teneor. In tex. ibi, (rogatus ſit, & ſic dimidiam tantum hr̃ditatis. In text. ibi, (cogente me adijt) ſub. & totam reſtituit, & ſic pdidit alterã dimidiã, q̃ non fuerat rogatus reſtituere, certe accreſcit pro rata modo quadranti, & ẽt tuo, & ſic tibi debeo reſtituere ſemiſſem. Hic eſt una gl. pp quam iſta l. ſpallegat̃. For-

5 mat eñ duas q. ex̃ caſum huius l. † Prima eſt. Si fideicommiſſarꝰ primus rogatus eſt reſtituere ſecundo vtrum poſt reſtõnem factam ſecundo remaneant ſibi aliqua iura, ſicut remanſerũt penes hr̃dẽ poſt reſtõnẽ factam ſibi. Et hr̃ tenet ꝙ non duplici iõne. Primo, quia iõ penes hr̃dẽ remanſerunt aliqua iura, qm̃ penes eum erant directa, quæ poſſunt parere vtilia, vnde reſtituenda remanſerunt directa, quæ conſueuerunt ab oſſibus non ſeparari, & utilia fuerunt tranſlata, tanq̃ de nouo orta in actu reſti. & producta ex directis, ſed penes fideicom. cum non ſint niſi vtilia, & p reſtõnem, quam facit, tranſit ut a ſint vtilia, aut illa eadẽ quæ apud eum erant, tũc ſibi nulla remanẽt. Aut dicimus, ꝙ ex illis vtilibus producantur alia utilia, & hoc non reperitur iure cautũ, iſta eſt rõ vrgens & vera, pp quã iſta pars cõiter tenet̃, pp

4 quod dicimus communiter, † quod ſi primus ceſſionarius cedit ſecundo, nihil ſibi remaneat, cum non haberet, niſi utilia. l. emptori. de hær. uel ac. vẽdit. & ſi primus emphyteuta, uel feudata-

a rius det ſecundo in emphyteuſim, ᵃ uel feudum, penes eum nihil remanet, cum non haberet niſi vtile dominium, ut l. 2. C. de iure emph. & hoc eſt vtile propter ea quæ no. in l. 3. de noua. quia qñ penes cedentem remanent aliqua iura, poteſt agere, & ſolonem recipere, & ſoluens liberatur, præterquam in tribus caſib. de quib. ibi, ſed ſi nulla remanſerunt, ſecus, & ſi illa l. non hẽt locum in primo fideicom. ſed in ſecundo. ſed tenendo opi. Hug. recitatam in gl. qui uoluit apud primum aliud remanere, ſequeret̃ ꝯtrium. hoc uoluit glo. dum recitat illius opi. Aſſignat gl. aliam rõnem, q̃ probat̃, ꝙ ideo penes primum non remanet quia acqſitio ſibi facta de iuribus vtilibus non fuit facta de uoluntate defuncti, duntaxat, qa illa nõ ſuffeciſſet, ſed authoritate Senatuſc. Cum igitur authoritate eiuſdem fiat in ſm̃ traſlatio fit in totũ, p rl̃am, ꝙ vnumquodq. vinculum ſoluit̃ eo iure, quo ligat̃, & ſic a pari potentia, & illud põt tolerari, ſed penes hr̃dem, ideo remanet aliud, ꝙ acquiſitio facta de directis non fuit facta authoritate Senatuſcon. ſed auctoritate l. 12. tabu. acquiſitio autem quæ fit ſecundo, non fit authoritate l. 12. tabu. ſed Senatuſcon. quando non eſt tanta, iõ nõ fit in totũ in hoc malè, qa Senatuſcon. ẽ de iure ciuili, & non eſt minoris authoritatis q̃ l. 12. tabu. vnde ſi uoluiſſet, potuiſſet facere, ꝙ penes hr̃dem nihil remaneret, ſicut pñt aliæ partes iur. ciuilis a l. 12. tabu. facere ꝙ hæres p ſententiam latam ſup q̃rela deſinat ipſo iure eſſe hæres, ut no. in l. in ſubſtitutione, de vul. & pup. non ergo ideo penes hr̃dẽ remanent iura directa, quia Senatuſcon. nõ potuerit ab eo abdicare, ſed ideo, quia noluit, & uoluit deferre l. 12. tabula. Alia qõ eſt in bonorũ poſſeſſore, qui eſt hæres de iure prætorio rogato de reſtituendo, clarum eſt, ꝙ ẽt in illo locum hẽt Senatuſc. §. eo. l. j.

5 §. bonorum. † Vtrum facta reſtõne aliqua iura remaneant dubiũ facit, qm̃ penes eum non ſunt directa iura, ſed utilia. Inſti. de bono. poſ. §. quos aũt, & ſic vr̃ idẽ qđ in p̃cedenti q. glo. determinat ꝯtrium. Tu aduerte, quia in ipſo eſt conſiderandum duplex ius. ſ. vſe, & illud eſt vtile. itẽ particularia iura ꝯ debitores, & illa ſunt directa, ut no. gl. in l. 2. de bon. poſſ. hære. pe. quæ dicit, ꝙ non penes eũ ſunt directæ act. actiuè & paſſiuè, q̃ erãt penes defunctũ, q̃tum ergo ad iſta iura particularia determinatio glo. eſt bona, ut directa remaneãt, ſed q̃rum ad ius vſe, ꝙ eſt utile, eſt maius dubium, tñ ſi nõ eſt alius, q hẽat directũ, illud utile hẽt uim directi, & põt pducere alia iura utilia q̃ trãſeũt in fideic. & ita põt ſaluari determinatio gl. & ſic non obſtat qđ dcm̃ fuit in p̃cedenti q. qa ibi penes hr̃dẽ erant directa, vñ utilia q̃ erant apud primũ fideicom. non poſſunt hr̃e vim directorum. Sed ſi poneremus, ꝙ penes alium eſſet directa ut penes hr̃dẽ ſcriptũ, a quo per ꝯtab. fuiſſet hr̃ditas ablata penes bono. poſ. tunc eſſet ius utile, quod non hẽret uim directi, & eſſet idem quod in præcedenti q. quæ declaratur per ea quæ no. Bar. in l. curatoris. C. de neg. geſt.

ADDITIO.

a Emphyteuſim. Adde latè Soci. conſi. 12.

LEX ᴀXIX.

1 *Secundum teſtamentum tollit primum.*

2 *Filius inſtitutus in re certa, an in aliquibus habeatur loco legatarij?*

3 *Quando agatur ex confirmante, & non ex confirmato.*

4 *Sicut non põt quis decedere cum duobus teſtamentis ualidis, ita ſuper eodem non poſſunt eſſe duæ diffinitiuæ ſententiæ ualidæ, uirtute eiuſdem inſtantiæ.*

1 SI quis priore. † Secundum teſtm̃ tollit primum, & ſi in ſecundo ſit hr̃s inſtitutus in certa re, uel reb. duntaxat, & in primo ſit hæres inſtitutus in vniuerſo, & ẽt in ſcđo ſit ꝯfirmatũ primũ, qa talis cõfirmatio nõ põt facere illud valere iure teſtũ, cũ qs non poſſit decedere cũ duob. teſtis, facit tñ ualere iure codicillorũ, ut inſtitutus in ſcđo remaneat ꝯtentus reb. in quib. fuit inſtitutus, ſi ſufficiant ad quartã, reſiduũ reſtituat inſtituto in primo. h.d. & eſt lex. vulgaris. In tex. ibi, (ſuperius tñ teſtm̃ ſublatũ eſt) & ſic ex primo nõ poterit adiri hr̃ditas, ſed ex ſcđo. Contrariũ uidebat̃, qa in ſcđo erat inſtitutus in certa re, q̃ hẽt uim legati, qñ eſt alius inſtitutꝰ. l. quoties. C. de hr̃d. inſti. ſed nõ obſtat. qa eſſet ſi uerũ in eo. teſtõ eſſet datus alius cohr̃s, ſed hic nõ ſic, licet in primo datus eſſet alia rõne pp confirmationem, quam fecerat in ſecundo de primo, qa ex quo cũſtat ꝙ uoluit facere ſm̃ teſtm̃ eius, aſſiſtit huic uoluntati, & facit ualere iure teſtamenti, & inſti. trahi ad uniuerſa bona. hoc dato talis confirmatio non potuit derogare diſpoſitioni iuris, quæ eſt, ut quis non poſſit decedere cũ duobus teſtamentis ualidis: operatur ergo iſta confirmatio quatenus põt, ut ſequitur. † In gl. 2. ibi, (niſi quo ad excludendum querelam.) & ẽt ius dicendi nullum, quia filius inſtitutus in re certa, licet habebat cohæredem non habetur loco legatarii, ſed loco inſtituti quantum ad hoc, ut tanq̃ exhæredatus non poſſit querelare, nec dicere nullum, tanq̃ præteritus, ut in §. aliud quoq. capitulum. in Auth. ut cũ de appel. cognoſci. quantum ad alia gl. vult ꝙ habeatur loco legatarij. Si hoc eſt, ſequitur ꝙ ſi cohæres repudiaret non accreſceret inſtituto in re certa, qa inter hr̃dẽ, & legatarios, non hẽt locum ius accreſc. quod patet, quia ſi accreſceret nunquam legata fierent irrita p nõ aditionem, imo impinguarẽtur, ſed hoc eſt falſum, quia imo accreſcit inſtituto in re certa, & hæc fuit rõ quare ius vult ꝙ relinquatur filio iure inſtitutionis, & ꝙ tunc ſufficiat, licet certa res, uel quantitas relinquatur nõ quota, qa pp titulum inſtõnis, q eſt honorabilis, & hẽt ius accreſcẽdi, nõ põt cõqueri filius, ſicut ſi nõ iure inſtõnis res certa eſſet ſibi relicta, unde alii econuerſo ad gl. dicunt ꝙ inſtitutio in re certa hẽt uim inſtõnis quo ad omnia p̃terq̃ ut a creditoribus poſſit conueniri, & agere ꝯ debitores, qa quãtum ad hoc habet uim legati. Bart. examinat in l. ex facto. §. de hæred. inſtit. & nullã iſtarũ tenet, ſed dic ꝙ quo ad quædã habet uim inſtit. quo ad quædã vim legati, & ſic eſt tertia ſpecies, ut dicat̃ inſtõ nõ ſimpli-

a citer ſed in re certa, ᵃ & ibi plura bona inſert ex prædictis. In

3 glo. quæ incipit, actione. ibi, (ex teſtõ ſcđo, non primo.) † No. ex hac gl. iuncta cõ tex. ꝙ qñ cõfirmatio nõ eſt cõfirmabilis mero iure, agit̃ ex ꝯfirmãte, nõ ex cõfirmato. de quo p Bart. in l. & qa. de iu. om. iu. In gl. ibi, (non ex prima,) qa ſicut non põt qs decedere cũ duob. teſtamẽtis ualidis, ita ſup eodẽ nõ pñt eſſe duæ diffinitiuæ ſentẽtiæ validæ, ut no. vltima gl. in l. q reſtituere. de rei uen. ſed eſt uerũ uirtute eiuſdẽ inſtãtiæ, nã lata prima inſtãtia eſt perẽpta, & ſic uirtute illiꝰ nõ põt dari alia, qa daret̃ ſine inſtãtia, ſed uirtute pluriũ inſtãtiarũ poſsẽt eſſe plures ſnĩæ, iuxta no. in l. ſi a te. §. j. & l. ſi duob. de excep. rei iud. Si. n. habeo ſnĩam, ĩ qua fuiſti mihi ꝯdẽnatus, poſſum iterũ agere actione prima, & opponere

ADDITIO.

a In re certa. Vltra loca vulgaria adde do. Car. conſi. 60. ubi ponit an filia, cui pater in teſtamento dixit ſe uelle ꝙ haberet pro ſua benedictione centum marcas argenti, dicat̃ pręterita, uel inſtituta, & quid ſi habeat cohęredem.

ponere ſc͂dam ſn̄iam,& utraq; erit valida,licet ſatuè faciam, ex quo habeo primã,q̃ poſſum petere executioni mandari, ut ibi no.& in l.j.C.de iudi.ſed inſtãtia cauſæ principalis & appel.ſunt diuerſæ,ut no.in l.ita demũ.de procura.ergo ratio gloſ. non eſt bona:dic ergo ꝙ ratio quare agit ex ſn̄ia confirmante primam ſn̄iam,eſt,qa ꝑ appl̄onem prima fuit extincta, nec reſuſcitatur, niſi appl̄o deſerat̃,ſed ſi ſer̃ ſn̄ia,uel eſt infirmatoria primæ ſententiæ,& remanet extincta ſine ſpe reſuſcitationis, q͂d non erat ante ſn̄iam,aut eſt confirmatoria, tunc, vt hic ſecunda quæ nũquam fuit extincta, aliud operetur ius, q͂d ex prima erat oriturum,ſi tranſiuiſſet in rẽ iudicatã,transfunditur in ſecundã,& ex
a ea agitur,& mittitur executioni,non prima a ſemel extincta.

ADDITIO.

a Non prima.adde Lud Rom conſi.154.

LEX XXX.

1 *In loco legationis poteſt hæres cogi adire, & qui non recuſat ſimpliciter adire ſed dicit ſe uelle deliberare poteſt cogi adire, & ad reſtituendum datur tempus ad deliberandum.*

2 *Habenti unum officium poteſt dari aliud, per quod non diſtrahitur a primo.*

1 SI legatus. †In loco legatiõis p̃t hr̃s cogi adire,& qui n̄ recuſat ſimpl̃r adire,ſed dicit ſe velle deliberare,põt cogi adire,& ad reſtituendum dat̃ tp̃s ad deliberandum.h.d. Primum dc̃m intelligo qñ in loco legationis ſortiẽ forum,puta Romę rõne cõis patriæ. al̃s non poſſit ab incõpetẽti iudice cõpelli,ut dixi ſ.eo.l.ſed & ſi alio. Videbat̃ ẽt, ꝙ primo caſu non poſſet, ſed haberet priuilegiũ reuocandi domũ.l. a.§.legatis.ſ.de iudi.ſed ad hoc r̃ndit tex. hic in ver.(qa nõ hic) ꝙ ibi ſi cõpelleret̃ ſuſcipere iudiciũ, in eo multũ occuparetur, & diſtraheret̃ ab officio,ſed hic non ſic,qa ſummariũ eſt, & poteſt ſe uno verbo expedire adeundo hr̃ditatẽ.ſ.de iud.l.de eo.
2 †In tex.ibi,quia non hic. No.arg. ꝙ habenti unum officium põt dari aliud,per quod non diſtrahitur a primo, nam iſta dñr compatibilia,ſecus,ſi diſtraheretur,ut no.in l. ſi plures.ſ. de pac. In tex.ibi,(& licet deliberare.)i.non recuſat ſimpliciter, quia tunc poſſet cõpelli adire & reſtituere, ut in principio, ſed dicit ſe uelle deliberare,an dicta hr̃ditas ſibi expediat,& tunc vult adire ſuo periculo,an non expediat,& tunc vult adire periculo fideicom. Certè hoc non obſtante ꝑꝑ periculum, quod eſt ne fideicommiſſum pereat ſi moreret̃ hr̃ditate non adita,põt ſtatim cõpelli adire,poſtea dabit̃ tp̃s ad deliberandum anteq̃ reſtituat, ut hic, & j.eo.l. oẽs. Et ſi deliberauit ſibi expedire ſi fideicõmiſſarius eã vult ſibi reſtitui,gaudebit commodo quartæ, ſi nolet eam habere,nõ cogeretur fideic.ſicut ſi hæres ſponte adiuiſſet, quia tunc ſuo periculo adiuiſſet, non fideicommiſſarij, ſed ſi deliberat ſibi non expedire,cogetur fideic.recipere,& hæres perdet quartã, & poterit etiam ſibi fideicommiſſarius dare tp̃s ad deliberãdum anteq̃ adeat.ſ.eo.l.ſed & ſi alio.§.j.In gl.ſuꝑ uerbo,(iudiciũ)ibi,(adire & reſtituere.)ſ ꝑ allegat̃ iſta gl. ꝙ vtrunq.iſtorum expediatur iudicis offõ,ꝙ eſt verum qñ eod. offõ ꝯpellit̃ ad vtrunq. ſ.ad adeundum,& reſtituendum.ſed ſi ſpõte adiuit,ad reſtituendum datur actio ex teſtõ,vt no.C.eo.l.ex ea ſcriptura. Idem ſi fuiſſet coactus adire tñ & non reſtituere,vt in caſu huius l.quãdo dixit velle deliberare.ſub.qñ fideicommiſſum eſſet ꝯditionale.l.apud Iulianum §. Antiſtia.ſ.eo. nã aduenıente conditione agetur actione ex teſtamento vt reſtituat ſecundum Docto.

1 §.Si quis bona. †Fideicommiſſum vniuerſale poteſt relinqui per verbum bona, ſicut ꝑ verbũ,hæreditas. dũmodo oĩa mandentur reſtitui, vel ſimpliciter,quia intelligitur de omnibus,dic vt ſ.eo.l.cogi.in prin.

1 §.Si filiofam.vel ſeruo. †Filiofam. vel ſeruo poteſt fieri reſtitutio hr̃ditatis,ẽt nõ præcedẽte iuſſu patris vel domini. & ualet dummodo poſtea pater ratificet.h.d.Nõ ſic in aditione hr̃ditatis, in qua requirit̃ iuſſum ꝑcedere, al̃s non ualet,nec poſſet ratificari, ſed eſſet fiẽda de nouo,& prior ratificatio hr̃et vim iuſſus.l. ſi qs mihi bona.§.iuſſum.de acq.hæ.ſed hic nõ expedit,ꝙ fiat de nouo,tñ ſi pr̃ uel dñs nõ ratificaret,pro nõ facta hr̃et̃ iure iſto,quo eis quærebat̃ hr̃ditas,& inuiti nõ erant compellendi ſe obligare. hodie ſecus in filio,quia ſibi acquireretur.l.cum non ſolum. C. de bo.quæ liber.rationem diuerſitatis inter aditionem & reſtitutionem dic ut in illo §.iuſſum.& j.eo.l.ſeruo inuito.

§.Multum intereſt. Si penes hæredem remanet quota pars hæreditatis pro ſua quarta, poteſt a creditoribus hæreditarijs pro quarta parte conueniri,ſecus ſi remanet certa res,uel quantitas, dic ut not.ſ. eo.l.j.in fi.in vlt.glo.

§.Si princeps hæres. Princeps inſtitutus,& de reſtituendo grauatus,non ſolet retinere quartam,vel facere ſibi ſuppleri,& hoc ex liberalitate quæ debet vigere in eo,ſed ſi uellet,poſſet,quia non debet eſſe deterioris conditionis,q̃ alij, cum etiam nolit eſſe melioris in his quæ ſunt de ordinata poteſtate, & niſi in caſibus a iure expſſis.l.digna vox.C.de legi.& l.ex imperfecto.C. de teſt.

LEX XXXI.

1 *Si ſeruo hæreditario relinquitur hæreditas ſub conditione,uel in diem, poteſt hæredem compellere ad adeundum ante conditionis euentum,ſecus econuerſo ſi libertas ſub conditione,& hæreditas pure.*

2 *Pendente conditione fideicommiſſi, quando non poſſit compelli hæres adire.*

3 *Non eſt quis compellendus dare libertatem contra uoluntatem defuncti,ſed ſi uult,poteſt,ſi eſt dominus ſerui.*

1 SI cui purè. †Si ſeruo hr̃ditario relinquit̃ hr̃ditas ſub ꝯdõne uel in diẽ, põt hr̃dẽ ꝯpellere ad adeundũ aῖ ꝯdõnis euẽtũ, ſecus ecõuerſo ſi libertas ſub ꝯdõne,& hr̃ditas pure,rõ diuerſitatis,qa primo caſu adita hæreditate fit liber,& habilitat̃ ad hr̃ditatem recipiendam.Secũdo caſu non,ne prius conſequatur libertatem, q̃ teſtõr uoluit, vt hic dr̃,& ſi dicatur quare in primo caſu fit ꝯ uoluntatẽ teſtõris,q noluit ꝙ haberet hr̃ditatem ante conditionis euentum,tñ petit cõpelli & reſtitui anteq̃ eueniat? R ñdeo ſi nõ eueniet cõdino, hr̃ aditio pro non facta, & bona aſſignantur creditorib⁹, ut in l.apud Iul.§.Antiſtia.ſ.eo.& ſic nihil reſultabit ꝯ uoluntatem defuncti,quia hæreditatẽ nõ habebit,ſicut noluit defunctus,ſed in ſecundo caſu ſi conſequeret̃ libertatẽ añ condõnem, vel diẽ, non poſſet cõdõne nõ eueniẽte retractari,& ſic reſultaret aliud ꝯ uolũtatem defuncti,ꝙ haberet libertatẽ, cũ defunctus nollet.
2 †Opp.ꝯ primum dc̃m,ꝙ pendente condõne fideicommiſſi non poſſit hr̃s cõpelli.l.ita tñ.§.a patre.ibi,primum quia ſub condõne &c.ſ.eo.Solu.verũ eſſet ſi eſſent duo inſtituti,& unus grauatus ſub ꝯdõne de reſtituẽdo,& alter adiuiſſet,qa nõ eſt ꝑiculũ,ꝙ fideicõmiſſum ꝑeat.hic qñ vnus tñ erat inſtitutus,ut in §. Antiſtia.quo caſu ꝯpellit̃ adire,ſed reſtituere nõ,ſi nõ vult,ſi vult,p̃t, & erit reſtõ factũ,ut ibi no.Itẽ opp.de l.cogi.§.ſed ſi ſeruo.ſ.eod. Sol.ibi,in ſeruo hr̃dis,hic in ſeruo teſtõris,ut in §.fin. illius legis. Itẽ op.j.e.de l.nõ eſt cogẽdus. Sol. hic ab eodẽ libertas & hr̃ditas fuit relicta,ibi ab uno libertas ab alio hr̃ditas, quo caſu q͂d iuris?dic ut dixi.in d.l.cogi.§.fi.ꝑ hæc ſunt expeditæ j.& 2.gl. †Vlti.
3 opp.ꝯ finẽ.q vr̃ uelle, ꝙ ꝯ uoluntatẽ teſtõris nõ põt dari libertas,& ſi det̃,nõ ualet.de l.ſeruus.§.q fideic.de hær.inſti. & de dolo.l.filius.Gl.ſe inuoluit. dic ergo ꝙ non eſt quis compellendus dare libertatem ꝯ uoluntatem defuncti. ita loquitur hic, ſed ſi vult,poteſt,ſi eſt dominus ſerui,& ualet datio,ut in contrarijs.

§.Si ſub conditione. Inſtitutus ſub conditione ꝑtãiua de reſtituẽdo grauatus, cõpellit̃ illã implere ſi cõſtat in faciẽdo, ſi aũt in dãdo, fideicõmiſſarius debet eã implere ꝑ hr̃de & etiã primam, ſi eſt factũ,q͂d per eũ põt expediri.h.d.ſed ſi non poſſet expediri,qa concerneret ꝑſonã hr̃dis,ut ſi ꝯxerit cum tali nuptias,nõ põt impleri ꝑ fideicom.Sed an inuitus hr̃s compellat̃ implere, iniuſtũ eẽt. qa nullũ incõmodũ debet ſentire.ſ.eo.l.qa poterat. iõ eſt remittẽda,ſicut qñ eſſet turpis.j.eo.l.facta §.ſi in danda. ne grauetur. & fideicom.facto hr̃dis recuſantis implere priuaret̃ hæreditate. ad hoc.ſ.eo.l.ſed ſciendum.in fine.& uide ibi quod no.per Bart. In tex.ibi,(ſi fact.)ſub.facilis,ut ſi aſcenderit capitolium,tunc cõpellitur explicare,ſi aũt nõ facile,aut eſt explicabile ꝑ alium, ua ſi fecerit ſepulchrũ,vel capellã, & fideic. dẽt facere ſuo ſumptu, ſicut condõnem dandi dẽt implere.In fi.§.(non pertinet.)ſub condõnem cogat implere,quia non poteſt, ſed nec etiam ante condõnis euentum.ut ſ.eod.l.ſed & ſi alio.in fi.cum l. ſeq.

LEX XXXII.

1 *Rogatus reſtituere quantamcunq; pecuniam,quæ peruenerit ad eum de hæreditate,tenetur & fructus reſtituere,ſecus ſi ſine illa dictione, q̃tamcunque.*

2 *Ex fructibus perceptis iudicio teſtatoris ſupplentur damna contingentia in rebus hæreditarijs ante diem fideicommiſſi cedentis.*

1 BAliſta filium. †Rogatus reſtituere q̃tamcũq; pecuniã,q̃ ꝑuenerit ad eum de hr̃ditate,tenet̃ ẽt fructus reſtituere, ſecus ſi ſine illa dictione,q̃tamcũq;.h.d. cum ſeq. Hoc ergo operatur illa dictio geminata iuncta cum uerbo pecunia, & alterum ſine altero hoc non operaretur,ut patet in l.ſeq.de uerbo pecunia.&
b in l.his uerbis.de leg.3.de dictione geminata,ᵃ q͂cq͂d nãliter po-
a ſita. Dr̃ ẽt aliud in l.ſeq.ꝙ eſt notabile. †ꝙ ex fructib.ꝑceptis iudicio teſtõris ſupplentur dãna ꝯtingẽtia in reb.hr̃ditarijs añ diẽ fideicommiſſi cedentis,per quod minueretur fideicommiſſum, ſic

ADDITIO.

a Geminata.adde ultra ea quę hĩs locis ĩ vulgatib.ꝙ ubi alias requirit̃ monitio ad conſtituendum quem in mora ſi teſtõr his ꝑcipit,non reqrit̃ monitio ſm Soc.cõ. 133. Itẽ adde Sig.cõſi.113.ꝙ licet appellatione fr̃is ueniat ſoror.l.tres fr̃es.ſ.de pac.tñ ubi eſt geminatio huius uerbi fr̃is,non uenit ſoror. Item adde ꝙ lr̃æ geminatę hñt uim motus proprij. Item conceſſio geminata hẽt uim clauſulę ex certa ſcientia.Item geminata conceſſio non poteſt prętextu erroris reuocari,vt uoluit Lu.Ro.conſi.346.& no.ꝙ licet geminatus actus plus operetur q̃ ſimplex ut uoluit ẽt Fran.de are.conſi.74.tñ conſenſus geminatus non tollit remedium l.2.de reſcin.uen.ut uoluit Soc.conſ.137.& de gemina. uerborum uide etiam per Ant.But. conſ.19.

ſic & ſuppletur quod eſt vltra vires relicti. ſ.eo.l.ita tñ §.ex aſſe. & qđ erat detrahendũ pro debito, vel quaſi.l. qđ de bonis.§. qđ auus.ad l.falci.& l.mulier.§.cũ proponeret.ſ. e. reſiduum quod ſupeſt hřs lucrat.ſ.l.in fideicõmiſſariam, q̃ p pdicta multũ limitat,& reſtringit. In tex.ibi,(pecuniam)tib.& ẽt quantacunque, nam ſolum verbum pecuniam,hoc non operatetur, vt J.l.pxi.

L E X XXXIIII.

1 *Si fideicommiſſum relictum eſt de portione vltimi morientis omnibus mortuis niſi fideicommiſſarius probet quis vltimò ſit mortuus, nihil poteſt petere.*

2 *Dictio,quis quando ponitur diſtributiuè,q pprie non verificetur niſi in vno.*

3 *Statutum ſi dicat quòd branium detur primo venienti,& duo ſimul veniunt an neuter debeat habere.*

4 *Si facta eſt ordinatio,q qui primo ceperit banderiam inimicorum,vel primo aſcenderit muros,habeat tantum,& duo ſimul ceperunt,vel aſcenderunt an vterque habebit integram ſummam.*

1 EVm qui. † Si fideicommiſſum relictum eſt de portione vltimi morientis omnibus mortuus, niſi fideicommiſſarius probet quis vltimò ſit mortuus, nihil poteſt petere.h.d. Et poteſt pcedere tribus modis. Primo qñ diuerſis tpibus & locis mortui fuerũt, nec ſciebatur quis primo vel vltimo. Secundo qñ eadem ruina, & ſimiliter ignorabatur quis vltimò emiſerit ſpiritum. Tertio qñ conſtabat, q ſimul emiſerunt,& ſic nullus primo q̃ alter,& his caſibus fideicõmiſſarius pp incertitudinem nihil poteſt petere, quia intentio teſtõris non fuit, q haberet niſi vnam partem.ſ. vltimi,& hic ignorat quis primo mortuus ſit in primis caſibus. In vltimo ſcit q nullus vltimo loco.i.poſt oẽs mortuus eſt.Ergo ignoratur quam partem petere poſſit,ideo pp dubium vitiatur fideicommiſſum.l.ſi fuerit.de reb.dub. in prin. In gl.ibi, (vel ibi pupil.hic fideicommiſſa.) hæc vera iuncta cum pcedente, nam cum pupillaris extendatur ad oĩa bona impuberis, facta vltimo morienti ex pluribus impuberibus fratribus,ſi conſtaret qui primo,& qui vltimò mortuus eſſet,ſubſtitutus in hęreditate vltimi reperiret & hæreditates primorum,eo quia cum eſſent fratres, & deceſſiſſent inteſtati in pupillari ætate,neceſſariò qui vltimo remanſit ſucceſſit primis, & hoc totum cenſeť teſtõt cogitaſſe, & per pñs voluiſſe ad ſubſtitutum peruenire hęreditates omniũ licet non ſubſtituerit niſi vni.ſ.vltimo morienti. Si ergo non cõſtat qui primo,& qui vltimo,immo etiam ſi conſtat, q omnes ſimul mortui ſunt in pupillari ætate, & non primo unus q̃ alius, ſubſtitutus uocať ad hæreditatem cuiuslibet, tanq̃ cuilibet fuerit ſubſtitutus,& ſic principaliter.l.qui duos.de vulga. & pup.& hoc duplici ratione.prima,quia non repugnat proprietas verborum.nam quilibet poteſt dici ultimus quem nullus ſecutus eſt, ſicut poteſt dici primus,quem nullus præcedit.Secundo concurrit voluntas teſtatoris, qui uoluit omnes hæreditates peruenire ad ſubſtitutum ex perſona ultimi,licet non directò, tamen nũc peruenient directò propter pręcedentem rationem,hic loquiť in fideicommiſſa. ſubſtitutione,quæ non trahitur ad omnia bona,ſed ad illa,in quibus facta eſt. ſi ergo eſt facta ultimo morienti in ſua parte, ut hic fuit, ſi conſtaret qs ultimo eſſet mortuus, poſito q portiones aliorum ad ipſum deueniſſent, non tñ ſubſtitutus haberet niſi partem ultimi. Si ergo non apparet quis vltimò:aut dicet q habeas partem omnium,& hoc dici non poteſt, quia eſſet contra voluntatem defuncti.l.ſi cui pure.in fi.princ.ſ. eo.aut q unam tm.ſ.ultimi morientis,& tunc habet neceſſe oſtendere quæ ſit illa,& hoc non poteſt, & ſic ſuccumbit. Sed ſi poneremus,q eſſet facta in portionibus omnium, quia dicit, ſi oẽs moriantur ſine liberis,ſubſtituo,ultimo morienti in tota hęreditate Titium,tunc cenſetur uoluiſſe, q partes priorum deueniant ad ultimum,de ulõmo ad Titium, aliter ad ipſum peruenire non poſſet,vñ uidentur inuicem tacite ſubſtituti.l.Titia.la 2.§.Seia.de l. 2. ideo dicerem q ſi non conſtaret quis primo, & quis ultimò eſſet mortuus ſubſtitutus uocaretur directò ad portiones omnium, ac ſi omnibus eſſet ſubſtitutus, quia eſt eadem ratio,q̃ in pupillari,quia uoluntas teſtatoris nõ repugnat, ergo

2 &c.vt l.ab omnibus.de lega.1.†Sed tunc opp.q nec in fideicommiſſis directò admittatur ad partem omnium,quia dictio: quis, quando ponitur diſtributiue,non verificatur niſi in uno.l.ſi fuerit.de reb.dub. unde ſi dixit ſubſtituo ei, qui ultimò morietur, non eſt ſubſtitutus niſi uni, unde ſi ſimul morientur, non poteſt dici, q debeat admitti ad portiones omnium. Solu. uerum eſt de proprietate uerborum,& etiam de uoluntate defuncti, ſi aliàs non appareret de cõtra uoluntate. ſed hic apparet rationib. prædictis, q uoluit portiones omnium ad ſubſtitutum deuenire mediante perſona ultimi, qñ conſtaret quis eſſet ultimus. Si ergo non conſtat,admittitur recta via,tanq̃ ſubſtitutus omnibus, ſed qñ non conſtat, q uoluerit ad ſubſtitutum peruenire portiones omnium,habet locum op. per quam fortificatur deciſio de qua hic,ut ad nullam admittatur,tum quia teſtator uoluit vltimam tantum deuenire, & non conſtat quæ ſit illa, tum quia noluit ſubſtituere niſi vni,pp oppoſitionẽ prædictam, & non conſtat quis ſit ille.& non poteſt uenire tanq̃ ſubſtitutus pluribus,

3 pp opp.prædictam.† Ex his patet intellectus iurium quæ allegãtur in gl. Et inducunt prædicta ad q. de currentib. ad brauium. Si ſtatutum dicit q detur primo venienti,& duo ſimul uenerũt, q neuter debet habere,quia ſtatutum non uoluit,q hřet niſi vnus, ideo debet recurri,& ita ſeruatur. Et dicit Ange.q ad nouiſſi curſum admittuntur omnes illi, qui primo cucurrerunt,ex quo primus curſus hř p non facto,ſed alij de nouo non admittantur

4 quia non uenerunt in termino.† In contrarium facit quod not. Bar. in l.hoc art.de hær.inſt.in q.illa,ſi facta eſt ordinatio, q qui primo ceperit banderiam inimicorum,uel primo aſcenderit muros,habeat tm.& duo ſimul ceperunt,uel aſcenderunt,uterq.habebit integram ſummam. & ſi eſſet ſpecies danda,dareť utrique & eſſet communis.Sed poteſt dici aliud eſſe in dictis terminis,qa ſtatutum nõ intẽdit excludere pluralitatẽ, qa intendit inducere ad actum,q eſt utilis republi.ſecus in q.brauij, quia potius intendit excludere pluralitatẽ,qa nõ eſt actus tẽdẽs ad utilitatem,

a ſed potius ad honorem,& honorabilius eſt,q unus habeat.[a] Ex prædictis reprobatur ſeq.opinio.gl. quæ vult q ideo hic excluditur ſubſtitutus quia ſuberat mater,quæ filijs ſuccedebat ipſius fauore,ſed ſi nõ ſubeſſet,admitteretur,quæ ſol. non eſt bona,licet Dyn.eam teneat.quia cõ rõnes prædictas, & contra intentionem teſtatoris,& uim uerborum. In gl.ibi(ſed alius eſt caſus.) quia ibi ſubſtitutio erat facta certæ,& determinatæ perſonæ ſi deceſſerit ſine liberis,& ille deceſſerat,& conſtabat q liberos habuerat,tñ erãt mortui, & ignorabatur quis primo,unde ſubſtitutus habet intentionem fundatam eo ipſo q probat q ſine liberis deceſſerit.hic erat facta perſonæ incertæ,& in portione incerta, quæ nõ fuit poſtea certificata,ideo propter dubium excluditur.

ADDITIO.

a Vnus habeat. adde Fulg.conſ.114.

L E X XXXV.

Cum hæres. †Per bonorum poſſeſſionem acceptam a curatore furioſi confirmatur fideicõmiſſum furioſo iniunctum,& poteſt fieri reſtitutio,& tranſeunt iura,licet furioſo non eſſent acquiſita,vel ſaltem non in effectu. h. d.notabiliter in hoc ultimo.Et dicunt Docto.q hic eſt unus caſus,in quo hodie eſt neceſſaria bonorum poſſeſſio, licet regulariter cõ ẽm Iac.de Aren.ut no.in l.certum.C.vñ cog. Præmitte,q furioſus nõ põt adire hẽditatẽ ſibi delatam,quia non habet intellectum,nec curator poteſt adire,quia debet adiri p illum, cui delata eſt,non p alium,licet fallat in tutore infantis,& in patre.l.ſi infanti.C.de iure delibe.in hoc tñ furioſus,& eius curator non comparantur infanti. poteſt tñ p curatorem peti bonorum poſ

b ſeſſio.per quam[b] acquiritur adminiſtratio facti ſicut per hæredẽ conditione pendente, ſi tñ furioſus decedit in furore, dicta bonorum poſſeſſio ad irritum decidit,nec tranſmittitur ad hẽdem. l.fi.§ tali.de cur.furio. pp hoc antiqui glo.dixerunt q potius eſt facti,q̃ iuris,licet Azo.dixerit q eſt iuris,& acquiritur furioſo,& iura in eius perſona radicantur,licet morte diſſoluanť. quã opi. Ang.hic ſequitur per illam l.ante fi.uer.ſi autem ipſe reſipuerit. ubi dicit,q per mortem ſeparatur hẽditas a ſua ſubſtantia, ergo fuit coniuncta quicquid ſit, ſiue dicamus q ſit iuris facti,ſiue q reſoluatur,erat dubiũ utrum per eam cõfirmareť fideicom.uniuerſale,& poſſet fieri reſtitutio,p quã pfectè fideicommiſſario iura quęrerentur,& irreuocabiliter,& uidebatur q nõ,per regulã, q nemo põt plus iuris &c.l.alienatio.de contrah.emp. cõtrium determinat iſta lex.facit in ratione ſui.l.cogi.§.hi qui ſolidum.ſ. e.

ADDITIO.

b Quam & fideicommiſ.uel ſubſtituto furioſi reſtituit ſecundum Bal. in l.certum. C.unde cog.x.col.

L E X XXXVI.

1 *Per trebellianum non tenetur hæres poſt reſtitutionem in obligationibus contractis per eum occaſione rerum hæreditariarum ideo non tenetur reſtituere, niſi fideicommiſ. caueat de conſeruando eum indemnem aduerſus tales obligationes.*

2 *Hæres ante quàm reſtituat q poſſit facere compromiſſum ſuper rebus vel iuribus hæreditarijs,& fideicommiſſarius teneatur habere ratum, tanquàm bene fecerit,ſicut poteſt alia facere quæ concernunt adminiſtrationem,cum ſit dominus pleno iure.*

Compromittere,quòd reputetur leuis culpa non lata.

1 CVm hęreditas. † Per trebellianũ non teneť hřs poſt reſtõnẽ in obłonib. cõctis p eũ occaſione rerũ hẽditariarũ,iõ ñ teneť reſtitueř niſi fideic. caueat de cõſeruãdo eũ indẽnẽ aduerſus tales obłones.h.d.no.In tex.ibi(reſtituta eſt.)ſ.uenit reſtituẽdã, poſtq̃ enim uerbo eſſet reſtituta nõ exacta cautione a fideic. hřs remaneret implicitus obłõnib. p eũ cõctis,ut J.circa fi.ibi (& tñ &c.) iſta ãt l.intẽdit puidere hẽdi anq̃ reſtituat ẽt uerbo, ut nõ teneať reſtituere niſi pſtita cautione p fideic.nec ob. q hřs eſt ſecurus fcã reſtõne.ſ.e.l.1.ibi(ſublata eſt &c.)qa iſtud in obłonib. cõctis p defunctũ,nõ in cõctis p ipm occaſione rerũ hẽditariarũ, iõ aduerſus illas eſt defendẽdus,ut fideic. pmittat ſoluere qcqd illarũ occa-

ſione

ſione hrs vtiliter geſſerit, qa fecit quod diligens paterf. feciſſet ſecus ſi culpa poſſet imputan. l. mulier. §. ſed etiam. ſ. eo. Nec obſt. q dēat ſaltē verbalr reſtituere p ſua cautione, qa poterit res retinere abſq. eo q grauet fideic qa dicit luriſc. q hoc ſp non poſſet fieri, qa pōt eſſe q in hrditate nō erāt corpora, ſed oīa erāt in nominib. Vñ ſi fieret reſtitutio verbalis ſine cautione, poſſet fideicommiſſarius agere ꝯ debitores, & hrdi nō eſſet cautum, ſed añ
a reſtōnem nō pt agere. † In tex. ibi (compromiſſum est &c.) No. tex. ſingularem, q hrs añq reſtituat poteſt facere cōpromiſſum ſuper rebus, vel iuribus hæreditarijs, & fideicommiſſarius tenetur ratum habere tanquam bñ fecerit, ſicut pōt alia facere quæ cōcernūt adminiſtrationem, cum ſit dñs pleno iure, & fideicommiſſarius tenet omnia ratificare, facit de re iudi. l. ex ꝯctu. & l. ſi poſt. de conſtituta pecu. Sed in ꝯrium facit, qa non facit diligenter compromittere. l. ſi dcin. §. ſi compromiſero. de euic. Sol. ibi in ꝯctu emptionis & vendōnis, vbi venit leuis culpa. & compromittere reputat leuis culpa, ſi poterat effugere, hic loquit in hrde rogato, q nō tenet niſi de lata. d. l. mulier. §. ſed etenim. & facere cōpromiſſum, nō eſt culpa lata, caſus eſt hic, vel dic q nec eſſet leuis culpa, ſi ex forma ſtatuti poterat compelli, vel ſi poterat appellari, ſicut a ſnīa iudicis, quia non reputatur ad culpam pp aliud, niſi qa de iure non poteſt appellari. l. j. de arb. iuncta l. minor 25. de min. ſm Ang. & benè. Per hanc l. dicit Bar. ſe conſuluiſſe, cum quidam hrs ceſſiſſet omnia iura cuidam, quæ habebat vt hrs in hac hæreditate, in hac ceſſione non comprehenduntur actiones, quas hrs ꝯtraxiſſet occaſione rerum hæreditariarum, vt ſi poſt mortem acceptaſſet fideiuſſores a debitorib. ſed ſolum venirent actiones quæſitæ per defunctum, quia illas hēt ut hæres, ſed primas habet vt ipſe, ſit ergo cautus ceſſionarius, q in inſtrō faciat apponi oēs actiones, quas habet occaſione rerum hæreditariarum. Adde ad hanc l. j. ī. e. l. Lucius. §. pen.

ADDITIO.

a Compromiſſum. Intellige ſecundum Ange. hic etiam in arbitratorem, cum ante reſtitutionem ſit dominus & plenus adminiſtrator. facit l. pręſes. C. de trans. & uide eundem in conſ. 31. maximè in ultimis uerbis.

LEX XXXVII.

1 *Reſtitutio poteſt fieri re & verbo expreſſè & tacitè per patientiam. Item ex utraque parte tam reſtituentis, quàm fideic. poteſt interuenire procurator, poteſt etiam fieri reſtitutio per nuntium, vel epiſtolam inter abſentes.*

2 *Generalis quaſi poſſeſſio alicuius territorij apprehenditur per unum actum iuriſdictionis, quem quis facit quantum ad omnes alios, ſi eo animo facit vt omnes acquirat.*

3 *Ad hoc ut fideicommiſſarius ius habeat in hereditate, requiritur reſtitutio, nec prius poteſt agere contra debitores hæreditarios.*

4 *Reſtitutio hæreditatis poteſt fieri procuratori habenti ſpeciale mandatum. & tunc iura nia recta in fideicommiſſarium transeunt nec momento reſident penes procuratorem.*

Quid in procuratore in rem ſuam.

1 RESTITUTA. † Reſtō pōt fieri re & verbo expſsè & tacitè p patiam. Item ex utraq. parte tam reſtituentis, q fideic. pōt interuenire pcurator; pōt etiā fieri reſtō p nūtium, vel epiſtolam inter abſentes. h. d.
2 † In tex. ibi (vel aliquas earum.) facit iſte tex. ad ea q no. Inn. in c. dilectus. de capel. mona. ubi dicit q gnālis quaſi poſſeſſio alicuius territorij apprehēdit p vnum actum iuriſdōnis, quē qs facit
b qtum ad oēs alios, [b] ſi facit eo animo ut oēs acqrat, & licet ſint pres partes iuriſd. qa qdam concernunt merum, qdam mixtum imperium, qdam ſimplicem iuriſd. exercendo circa iuriſdictionē acqrit ēt qtum ad criminales ēt merum imperium, dicens q oēs partes iuriſdictionis ſunt connexæ, & faciūt unum totum, nō ſic ſi exerceret in pſonas certas, uel ī uno populo animo qrēdi quo ad alios, quia perſonæ ſunt diſtinctæ. vñ nō extendit ad alias pſo
3 nas. dic ut ibi. † In tex. ibi (ſed & ſi poſtea ratum habuerit.) qa hrs a principio ignorauit. vñ nō pōt dici fuiſſe paſſus, ſed cum ſciuit tacuit, uel expſsè ratum habuit. Et collige ex hac l. ad hoc ut fideicommiſſarius ius hēat in hrditate, requirit reſtō, & prius nullum ius hēt, nec poſſet agere contra debitores hrditarios, ut colligit ſ. l. px. ibi nēpe &c. p hoc alias feci irritari quēdam pceſſum qa fideicommiſſarius cui poſt mortem hrdis relicta erat hrditas, mortuo hrde ſtatim dixit ſe adire hrditatem illius defuncti, & fecit ſe immitti in tenutā bonorum, acſi eſſet directò inſtitutus, & in hoc errore vidi pres pcuratores eſſe tam Florentiæ, q Bononiæ, nam dixi q iſta erant ineptè fcā, qa ad eū non ſpectat adire, qa iam erat p hrdem adita, nec poterat capere tenutam niſi fcā reſtōne p hrdem hrdis, ad quē ptinet. ī. e. l. qūis. §. j. In qbuſdā tñ locis ſunt ſtatuta, q non requirat reſtō, ſicut ēt de iure cōi ſunt caſus aliq, in qb. non requirit reſtō. nam nec tūc dēt adire, nec vē hæres petere tenutam, poſſet tñ tolerari ut reſoluatur aditio in acceptionē fideicommiſſi, & illud uerbū hrs, intelligat. ſ. utilis. l.
4 ſi filiusf. ſ. quod cum eo. † In tex. ibi (ſed & ſi.) no. q reſtō hæreditatis poteſt fieri procuratori habenti ſpeciale mandatum, quia cum obligetur dñs, nō cadit in gnāli mandato, & tunc iura recta uia in fideicō. tranſeunt. nec momentu reſident apud procuratorem l. qui ita. §. j. ī. eo. & ibi no. licet rlr ſecus. l. poſſeſſio. §. & ſi poſſeſſio. ī. de acq. poſſ. Procuratori uerò in rem ſuam non poteſt fieri ut apud eum iura remaneant. l. ſi mulier. §. ex aſſe. de iu. do. Dicit tñ Ang. ſ. eo. l. apud Iulianū. §. ultīū. q pcurator in rem ſuam, vt ceſſionarius cui fideicō. ceſſit oīa iura, bñ pōt petere vt cedenti fiat reſtitutio ad commodum ceſſionarij, licet non poſſit petere vt fiat ſibi. d. §. ex aſſe. & ita dicit obtinuiſſe Boñ.

ADDITIO.

b Adde latè Rom. conſ. 559. Abb. conſ. 71. Soc. conſ. 5.

---

1 *Solus pupillus ſine tutore non poteſt facere nec recipere, ſimiliter nec ſolus tutor ſine pupillo, niſi ſit infans, ſed debet fieri per pupillum cum authoritate tutoris, non tamen ipſi tutori.*

2 *Tutor non poteſt cedere actionem pupilli, quia per ceſſionem fit ſeparatio iurium vtilium, & tamen poſſet fieri per procuratorem habentem ſpeciale mandatum.*

1 §. PUPILLUS. † Solus pupillus ſine tutore non pōt facere nec recipere, ſilr nec ſolus tutor ſine pupillo, niſi ſit infans, ſed dēt fieri p pupillum cum authoritate tutoris, non tñ ipſi tutori. h. d. vſque ad l. qūis. Et ſic eſt idē in reſtōne hrditatis actiua & paſſiua, quod eſt in aditione, qa tutor nō pōt adire p pupillo, niſi ſit infans, nec ſolus pupillus, ſed debet pupillus cū authoritate tutoris. l. potuit. C. de iure deli. & l. pupillus cū authoritate tutoris. l. potuit. C. de iure deli. & l. pupillus. & l. impuberibus. de acqui. hęre. ſecus in bonorū poſſ. ſm quā ſolū accipere pōt. l. ſi ſeruus. §. impubes. & l. tutor. & l. ſi pupillo de bo. poſ. quia plus facti habet bonorū poſ. quia requirit aditionē iudicis, q habeat reſtitutio. Alij ēr ꝯctus pñt fieri per tutorem, & & obligatur pupillus ſi ꝯhit ſuper negotio pupilli, & acquiritur pupillo. l. poſt mortem. qñ ex ſac. tuto. & l. cū qui. §. ſi actori. de conſt. pecu. qa nō ſic ꝯcernunt pſonam, ſicut aditio, & reſtitutio hęreditatis, quę debet fieri p inſtitutum, non p alium, debet fieri fideicommiſſario, nō alteri. ſed quare pōt fieri procuratori ſimplic. ſ. prox. non tutori, quia habet maiorē poteſtatē? Rñdeo, imo non maiorem in hoc, quia procuratori non pōt fieri niſi habeat ſpeciale mandatum ad hoc: ſed tutor habet mandatum a le
2 ge, & primum eſt potentius. † Vltimò no. tex. ibi, (quia nec mādare.) q tutor nō pōt cedere actionē pupilli, qa p ceſſionē fit ſeparatio iuriſ utilium, & tñ poſſet fieri p pcuratorē hñtem ſpāle mādatum, in Spec. de ceſſi. act. Bar. in l. pōt. de autho. tuto. dic q pōt qñ expedit pupillo. per l. nouare. de noua. quod vr ꝯ iſtum tex. q ſimpliciter loquitur, & l. illa nouare, loquitur in nouatio
c ne quæ fit de uoluntate debitoris. ſed ceſſio fit contra [c] voluntatem, & illud difficilius fit, & iſtud uidetur verius per iſtum tex.

ADDITIO.

c Fit contra. hanc reſponſionem dicit Alexan. nequa q tenendam, ut hic per eū.

LEX XL.

1 *Per reſtitutionem tranſeunt non ſolum ciuiles actiones, ſed etiam prætoriæ.*

2 *Licet lex non faciat mentionem de hęrede, quod tamen ſtatuitur in perſona principalis, videtur ſtatutum in perſonam hæredis.*

3 *Mulier poteſt eſſe procuratrix ad recipiendam reſtitutionem.*

4 *Per reſtitutionem hæreditatis non tranſeunt ſeuda, uel emphyteuſis, quæ nō habentur ut res hæreditariæ, & uide multa remiſſiuè, quæ tranſeunt in fideicommiſſ.*

1 QUAMUIS. † Per reſtōnē trāſeūt nō ſolum ciuiles actiones, ſed ēt prætoriæ. Itē oblones pſonales, & pōt fieri reſtitutio ut trāſeāt act. nō ſolum p hrdem inſtitutū, de quo loquit ſenatuſc. ſed per hrdem eius, & illum in cuius eſt ptāte, & cui acqſita eſt hrditas p eū, & cū fit pcuratori, non refert qualis ſit, qa ēt mulier eſſe pōt, & p reſtōnē iura ſepulchorum nō trāſeūt, ſed remanēt apud hrdem. h. d. vſq. ad l. Pap. de meris naturalib. an trāſeant ipſo iure ſi
a ne reſtitutione, dic ut ī. e. l. ſi eius. † Item no. q licet lex non faciat mentionem de hærede, quod tñ ſtatuitur in perſona principalis vr ſtatutū in pſona hrdis, facit ī. eo. l. poſtulante. cum his quæ ibi
3 dicam † Itē q mulier pōt eſſe pcuratrix ad recipiendam reſtōnē. ſilr vr q poſſit eſſe ad petendam coram iudice ſi ille recuſaret, quia quod iuris eſt de præparatorijs, eſt etiam de eo, per quod ve
d nitur ad illud. l. oratio. & l. ad rem mobile, & tñ rlr [d] nō poteſt eſſe procuratrix. l. fœmina. de procurato. licet illud in ordinarijs,
4 ſecus vr in ſummarijs. † Vltimo no. arg. in l. quia perinde. §. j. q p reſtōnē hæreditatis non tranſeunt feuda, uel emphyteuſis, quę nō habentur ut res hrditariæ, ſed p hæreditatem, ſicut iura ſepul
e chrorum [d] de hoc ī. eo. l. ſi patroni. No. etiam gloſ. quæ numerat multa alia quæ non tranſeunt in fideicommiſſarium.

ADDITIONES.

a Regulariter. Facit quod uoluit Old. conſ. 126. ubi multa ponit quæ ratiōne connexitatis & incidentię permittuntur. quæ alias non permitterentur.

e Sepulchrorum. Adde quod uoluit Ancha. conſ. lxxx.

LEX XLII.

PAPINIANUS. Portio deficiēs poſt reſtōnē hrditatis accreſcit fideic. ſine noua aditiōe, ul reſtōne. h. d. Et ſic patet q quicquid ſit in prælegatis, an ueniant in reſtōne, vel non, uel in eo quod peruenit ex ſubſtitutione fideicōmiſſa,

de

de quibus tetigi in l.ita tñ.§.q ſuſpectã ſ.eo..quod peruenit iure accreſcendi, non eſt dubiũ ꝙ cadit in fideicõmiſſo, nã ſi poſt reſtitutã hẽditatẽ accreſcit fideicõmiſſario, & nõ hẽdi, licèt apud hẽdẽ remanſerit nomẽ directũ, qa remãſit ſine effectu, eodẽ mõ ſi ante cadit in reſtitutione, cũ ſit de ſequela. ſ.de acqui.hære.l.ſi quis hæres.ibi (ſunt enim appendiciæ &c.) facit l.ſi totam.eo.tit.

L E X XLIIII.

1 *Hæres, qui coactus adiuit, poteſt cogere fideicommiſſarium ad recipiendam hæreditatem, & etiam eius hæredem ſi deceſſit antequàm reſtitueret, ſed ſi hæredem non reliquit, bona debent vendi, & creditoribus dari.*

2 *Quare ſenatuſconſultum (in quo cauebatur, ꝙ fideicõmiſſarius qui compulit hæredẽ ad adeũdũ, cõpellatur hæreditatẽ recipere) nõ fecit mentionẽ de hære de fideicõmiſſarij ut cõpellatur ſi fideicõmiſſarius deceſſit ante reſtitutionẽ.*

Fideicommiſſarius an transmittat ſi decedat ante reſtitutionem.

3 *Statutum ſi dicat ꝙ inſtrumentum contra aliquem mittatur executioni, licet de hærede non faciat mentionẽ, tamen poterit contra ipſum mitti, & poterit perſonaliter capi.*

Quid ſi dicat ꝙ mittatur executioni contra debitorem in eo deſcriptum.

4 *Licèt ex forma ſtatuti poſſet fieri executio, & captura perſonæ principalis debitoris ſine alia citatione, non tamen poterit fieri de hærede eius, niſi primo citetur vt veniat ad dicendum an ſit hæres.*

5 *Si ſtatutum dicat inſtrumentum debere mitti executioni realiter & perſonaliter ad voluntatem creditoris, ſemper tamen debet præcedere citatio debitoris, vt veniat ad dicendum cauſam, quare non debet executioni mandari.*

6 *Quod hæres creditoris, & etiam ceſſionarius poſſit petere executionem, ſicut creditor principalis.*

7 *Si ſtatutum dicat ꝙ frater non poſſit facere capi fratrem, an hæres fratris poterit facere capi?*

1 POſtulante. †Hæres, qui coactus adiuit, poteſt cogere fideicõmiſſarium ad recipiendã hẽditatẽ, & ẽt eius hẽdẽ ſi deceſſit anteq̃ reſtitueret, ſed ſi hẽdem non reliquit, bona debent vendi, & creditorib. dari.h.d.p hoc apparet quid eſt dicere, ꝙ aditio fiat periculo hæredis, vel fideicommiſſarij, nã primũ importat, ꝙ ſi fideicõmiſſarius nõ vult, nõ cõpellitur, & hæres remanet implicitus. Secundũ importat vt compellatur tam ipſe q̃ hæres eius, & ſi ſine hẽde deceſſit, perinde eſt ac ſi nõ adiuiſſet, qa aſſignãtur creditoribus non ſic ſi periculo hẽdis adita fuiſſent. itẽ quia dicto caſu hæres põt conueniri anteq̃ reſtituat. l.ita tñ.§ qui ex treb.ſ.eo. Sed qñ periculo fideicõ.nõ põt cõueniri ẽt anteq̃ reſtituat, vt hic colligitur in ver (quæro.) & facit ĩ.l.prox. & quod dixi ſ.eo. l.ſi legatus.in prin. In tex.ibi, (anteq̃ moram &c.) h.d.quia ſi poſt morã, nunus eſſet dubium. In tex. ibi, (ex ſenatuſcõ. cõpetant.) de hoc ergo quærit an dentur actiones ꝯ hẽdem fideicõmiſſarij, licèt reſtitutio ſibi nõ ſit facta, imò recuſet recipere, & cũ recipit, nõ vr̃ reſpondere ad q.propoſitã, ſed dic ꝙ cõpellitur hẽditatẽ recipere, ſicut compellabatur defunctus. per quod innuit, ꝙ licèt non
a receperit, perinde tñ poſſit conueniri ac ſi recepiſſet. †In tex.ibi, (quoniam ferè.) recipit opp. quæ poſſet fieri, quare ſenatuſconſultum (in quo cauebatur, ꝙ fideicommiſſarius qui compulit hæredem ad adeundũ, compellat̃ hæreditatem recipere) non fecit mentionem de hærede fideicom. vt compellatur ſi fideicommiſſarius deceſſit ante reſtitutionem, quia caſus iſte rarò contingebat, quia qñ hẽs cõpellit̃ adire regulariter, ſtatim reſtituit, quod põt facere ſi vult, etiã ſi ſit rogatus in diem, vel ſub conditione, vt in l.apud Iu.§. Antiſtia.ſ.eo. Sed aliqñ non vult ſi aliquid erat ſibi debitũ, qđ primo q̃ reſtituat, vult detrahere, & interim fideicõmiſſarius decedit. Et ſic patet hic, ꝙ fideicommiſſarius tranſmittit ſi decedit ante reſtitutionẽ, licèt glo. dicat ꝯrium in l.cum filio. de le.j. tñ hic loquit̃ qñ coegit adire, ſed idẽ eſt ſi ſpõtè adi-
3 uit, vt ſ.eo.l.cogi.§.idẽ Metianus.& ĩ.eo.l.Seius. †In tex.ibi. (nec hẽdis eſt facta mentio,) No. hic iuncto tex.ſeq. quod iuris eſt de aliquo, eſt etiã de hærede eius, licèr de illo non fiat mentio, vnde inducitur, ſi ſtatutũ dicit, ꝙ inſtr̃m ꝯ aliquẽ mittatur executioni, licèt de hærede non faciat mentionem, nihilominus poterit cõtra ipſum mitti, & perſonaliter capi.ſ'm Barto. Certè ſi loquerẽt illo modo, ꝙ mittat̃ executioni ꝯ debitorẽ, nullum haberet dubiũ, quia hæres eſt debitor, ſicut defunctus. vnde ſatis cõprehẽdit̃ in verbis ſtatuti. ſed ſi dicat ꝙ mittatur executioni ꝯ debitorẽ in ipſo deſcriptũ, & tunc eſt maius dubiũ, quia ſtatuta non
a extenduntur[a] de perſona ad pſonã. l.ſi verò.§.de viro.ſ.ſolu.matr. ſed verũ eſt de pſona, q̃ non ſit eadẽ cũ illa vel reputet̃ eadẽ, quia non eſt tunc extenſio. l.non erit.§.dato.de iureiuran. Notarij tñ dicunt, ꝙ talis promiſit per ſe & ſuos hẽdes, & ſic benè compre-
4 henduntur hẽdes. Bar.in l.per diuerſas.C.manda.in x.q.dicit, †ꝙ licèt ex forma ſtatuti poſſet fieri executio, & captura pſonæ principalis debitoris ſine alia citatione, non tñ poterit fieri de hærede eius, niſi primo citetur vt veniat ad dicendum an ſit hæres. qa primo q̃ fiat executio, debet liqtidari primo perſona, ꝯ quam ſit, vt ſit talis ꝯ quam fieri poſſit. Tene menti, quia habui de facto, & fuit reuocata quædam captura, qa non fuit liquidata perſona, ꝯ quã fuit facta, facit l.ſi curialis.C.de epi.& cler. cum ibi no.per
5 eundem. †vbi vult ꝙ ſi ſtatutũ dicit, inſtr̃m debere mitti executioni realiter & perſonaliter ad volũtatẽ creditoris, ſemp tamen debet præcedere citatio debitoris, vt veniat ad dicendũ cauſam, quare nõ debet executioni mandari niſi ſtatutũ dicat contrariũ, ꝙ poſſit fieri nulla præcedente citatione, & tunc poterit fieri ꝯ
6 principalẽ, ſed ꝯ hæredẽ non, quicquid dicat ſtatutum. † Similiter econuerſo poterit hæres creditoris, & etiã ceſſionarius petere executionẽ, ſicut creditor principalis, vt no.in addi. Specu.de ceſ.act.quia tranſit in ceſſionariũ cum ſuo priuilegio cohærente
7 perſonæ, facit quod no.in l.poſt dotem.ſ.ſol.mat.in pe.col. † Sed quid ſi loquatur negatiuè? puta ꝙ frater non poteſt facere capi fratrem, an hæres fratris põt facere capi? Dicit Bal in l.ſi poſt diuortiũ.illo tit. ꝙ nõ per illum tex. vide quod no.ibi p glo.& Bart. In gl.fi.ibi.(rñdeo.) no.gl.iſta vr̃ ꝯrũ dicere eius quod ſup.dixi.ſ. ꝙ fideicommiſſa. & eius hæres pñt conueniri a creditoribus et ã reſtitutione nõ facta, qñ hæres fuit cõpulſus adire. Glo. vult contrarium, quia certi ſunt caſus in quibus iura tranſeunt ſine reſtitutione, q no.C.eo.in l.pe.inter quos iſte non eſt. Tu dic.ꝙ ibi in iuribus actiuis, hic in paſſiuis.iõ tene qđ ſ.dixi, quia ꝑ facta hẽ poſtq̃ poſſum cõpelli ad eã recipiendã, aliàs rñſio Iuriſcon. non eſſet ad q.formatã, quod nõ eſt credendum, eſſe de mente eius.

ADDITIO.

a Extenduntur. Adde late Soci.conſ.120.incipien.difficultas.

2 *Si defunctus mutuauit pecunias, & ſtipulatus eſt vſuras, vel locauit domũ, & fuit ſtipulatus penſiones, quæ non fuerũt per hæredem exacta, ſed adhuc debentur cum hæreditas reſtituitur, an iſtæ actiones veniant in reſtitutione. & quid de fructibus perceptis poſt aditam hæreditatem.*

3 *Fideicommiſſarius habetur loco hæredis, & quando hoc fallat.*

4 *Quare fructus ſati & percepti per hæredem negligentia fideicommiſſarij, cedant lucro hæredis.*

1 §.Sed & in huiuſmodi. †Acceſſiones ciuiles prouenientes ex contractu defuncti, & per hæredẽ non exactæ loco rerum hæreditariarũ habẽtur, ideo veniũt indiſtinctè in reſtitutione, etiã ſi mora hæredis nõ interuenit, ſed fideicõ. Prouenietes verò ex cõtractu hæredis habentur pro fructibus, ideo non veniunt eo caſu, quo fructus nõ veniunt. h.d. vſque in fi. & eſt magna limitatio ad l. in fideicõmiſſariã.ſ.eo. vt loquatur de fructibus ſatis, & collectis p hæredem, & eius induſtria, non ſic in acceſſionib. ciuilib. vt ſunt vſuræ, & pẽſiones, quarũ dies ceſſit poſt aditã hæreditatẽ, quia ſi non fuerũt exactæ. & quæritur an veniãt in reſtitutione, adhibet̃
b diſtinctio. de qua hic. [b] Sed ſi eſſent exactæ eſſet idẽ quod in fructibus. l. deducta. §.qui poſt. ĩ.eod. per quem gloſſatur iſte §. Primo loquitur qñ proueniebant ex contractu defuncti, vſque ibi, (ſed cũ.) poſtea qñ ex ꝯctu hæredis. Item in prima parte ponitur thema & qõ. vſque ibi, (ab hærede) Secũdo allegationes pro, & cõtra, vſque ibi, reſpõ.) & ibi ponit̃ deciſio pro fideicõmiſſario,
a & rõnes facientes pro eo. † No. pro declaratione §. ſi defunctus mutuauit pecunias, & ſtipulatus eſt vſuras, vel locauit domum, & fuit ſtipulatus pẽſiones, quæ non fuerunt per hæredẽ exactæ, ſed adhuc debentur cũ hæreditas reſtituitur, an iſtæ actiones veniant in reſtitutione, & ſic fideicõmiſſarius poſſit eas petere? Si loquimur de tpe currente in vita defuncti, vel poſtea ante aditã hæreditatẽ, non eſt dubiũ ꝙ ſic, quia cenſentur res hæreditariæ, nã & fructus hoc tpe percepti veniunt in reſtitutione. ſ.eo. l.ita tñ.§.j. ſolum eſt dubiũ de his quæ cucurrerunt pro tpe poſt aditã hẽditatẽ, tunc pro hẽde facit, quia iſtæ actiones cõpetunt ꝑ acceſſionibus, quæ loco fructuũ habent̃. Sed fructus poſt aditam hẽditatẽ percepti ſiue iudicio teſtatoris, ſiue negligentia fideicõ. in reſti.nõ veniunt. niſi ſit expreſsè dictũ. l. in fideicõmiſſariam. & l.mulier.§.ſi hæres.ſ.eo. ſi aũt hæres fuiſſet in mora, non eſſet dubium, quia venirent ſicut & fructus. d.l. in fideicõmiſſariam. ſed iuriſconſultus ponit caſum magis dubitabilem, ꝙ hæres nõ fuit in mora. Et hr̃ determinat ꝯriũ. ꝙ loco rerũ hæreditariarum habentur, hac rõne non obſtante, ſicut ſi cõpeterent pro ſortibus principalibus ꝓmiſſis defuncto purè, uel ſub conditione, qa eſt eadẽ rõ poſtq̃ duo cõcurrunt, ꝙ nõ ſunt exactæ, & debentur ex ꝯctu defuncti, quia fideicommiſſarius non petit eas tanq̃ fructus p hẽdẽ perceptos, quo caſu loquit̃ l.in fideicommiſſariã. ſed petit hẽditatẽ in eo ſtatu, in quo reperit̃ ſed reperit cũ iſtis actionibus, ergo in ipſum debent tranſire, nec petit ut ſuppleat fideicõmiſſum, quod debet ſuppleri de fructibus. l.Celſus ſcribit ſ.e. quia hic nulla ſuppletio debet fieri, cũ in nullo eſſet diminutũ, hæc eſt ſententia huius §. ex quo no. ibi, (mora facta non eſt.) ꝙ fructus percepti ex mora non reſtituentis veniunt in reſtõne, etiam in filiis primi gradus, qa hic filia erat inſtituta & grauata. Item in uer. (ſed quia non &c.) No.ſ'm Bar. limitationẽ ad l.Celſus ſcribit, in fi. ꝙ ſuppletionem, de qua ibi, non tenent facere liberi primi gradus, ſed certè tex. hoc non probat, non enim uult dicere, ꝙ ideo nõ petit ſuppleri, qa erat de liberis primi gradus.

Sed

ADDITIO.

b Et adde an actionis iure petantur. Et quando in ſententia iudicis officio veniant, vt per Spécu.titu.de expen.§.nunc de expen.ver.hoc quoque.

Sed quia non erat de liberis primi gradus, ideo non petit ut fru-
3 ctus, ſed ut res hæreditarias. † Item no.ibi,(& haberi loco hǣdis.)
tex.expreſſior eſt, q̄ ſit alibi, ꝙ fideicom.hr̄ loco hæredis, licèt al-
legetur l. cum filius, quod cū eo. Fallit quo ad quædam de qui-
4 bus in l.quia perinde.ſ.eo. † Vltimò in fi.no. rōnē quare fructus
ſati & percepti per hæredem negligentia fideicommiſſarij cedūt
lucro hæredis, quia ſi non cederent, compelleretur hæres inui-
tus eſſe procurator fideicommiſſarij, faciendo coli fundos ad
utilitatem illius: quia ſi non faceret coli, teneretur de negligen
tia, tanquam de dolo, & lata culpa & faciendo coli, non prodeſt
ſibi, ſed alteri. facit l.ſi mora.ſol.mat.

L E X XLV.

1 *Qui non vult quartam retinere, conſultius facit ſi adit hæreditatem coactus, quàm ſi ſponte.*

2 *Hæres, qui non detrahit quartam ſeruat fidem teſtatori.*

1 QVi totam. † Qui non vult quartam retinere, conſultius facit ſi adit hæreditatem
coactus, q̄ ſi ſpontè. h.d. ſed ſi vult eam retinere, tunc
econtra, ſi certus eſt de virib. hæreditatis, q̄ nō poteſt
damnum pati, alias capiat terminum ad deliberandum.ſ.eo.l.
ſi legatus. vel faciat inuentarium, tſi hoc non prodeſt quantum
ad periculum, de quo hic, ſi fideicommiſſarius nollet hæreditatē
2 recipere, vt in glo. † No.tex. ibi, fidumque obſequium.) ꝙ hæres
qui non detrahit quartam, ſeruat fidem teſtatori. Et ſic patet ꝙ
ꝯ voluntatem teſtoris ſit detractio quartæ.ſ.ad l.fal.l. Titia.& ꝓp
hoc illud, quod detrahitur, dicitur debitum de iure naturali le-
gatariis, vel fideicommiſſ. licet non ciuili.l.j. C.ad leg.falc.

L E X XLVI.

1 *Dies incertus appoſitus fauore fideicommiſſarij, non facit conditionem, ſed diem, ideo non impedit diem fideicom. cedere quo ad tranſmiſſionem.*

2 *Quando præcedit diſpoſitio pura, & ad executionem eius apponitur tempus an & quando reddatur legatum conditionale.*

1 SEius Saturninus. † Dies incertus appoſitus fa
uore fideicommiſſarij, non
facit conditionem, ſed diem, ideo non impedit diem fidei-
com. cedere quo ad tranſmiſſionem. hoc dicit iſta notabi-
lis l. per quam limitatur dies incertus, & l.ſi cui.§.hoc autem le-
gatum.de leg.j.vbi dicit ꝙ tp̄s certæ ætatis onerari facit cōditio-
nem, qa verum eſt niſi ſit appoſitum fauore illius, vt hic. In tex.
ibi,(ſibi eam vendicat.) ſ.retinēdo. Et ſic no. ꝙ hoc verbum ven-
dicare, poteſt intelligi non ſolum agendo, ſed retinendo, eſt ergo
verbū cōe. In tex.ibi,(quia defunctus eſt &c.) ſcilicet conditione
pendente, & ſic eſt effectum caducum fideicōmiſſum, & non eſt
tranſmiſſum ad hæredem fideicom. ſed remanet penes grauatū:
ꝯtrium determinatur, vt j. ſequitur. Circa fi. l.ibi,(viuo oceano
ceſſit.) ſcilicet a morte teſtatoris ſicut ceſſiſſet ſi fuiſſet pure vel
in diem omnino certū quo ad tranſmiſſionem. & ſic bene patet
ꝙ fideicōmiſſum v1e, cuius dies ceſſit viuo fideic. tranſmittitur
etiā ante reſtitutionem verbalem, ad ſimilitudinē hǣditatis non
aditæ cum ei cōparetur. In tex. ibi, (prorogando tp̄s ſolutionis)
apponēdo tp̄s illius ætatis, poſt qd̄ voluit fideicōmiſſum reſtitui,
potius fecit pro tutela filij, q̄ ꝙ voluerit facere fideicommiſſum
conditionale. Sed qualiter poteſt hoc conſtare? Reſpondeo in
terminis iſtius l.conſtat propter tria, ſ.propter qualitatē perſonę
fideicom. quia filius. Item hæredis quia fiduciarius, & amicus te-
ſtatoris. Itē in alio, quia in tota hæreditate inſtituit, & de tota re-
ſtituenda rogauit, & quodcūque deficeret tempus iſtius ætatis,
faceret conditionem. ſic loquitur l. ſi cui. §.hoc aūt, vbi erat fi-
lius, ſicut hic, tū alia duo deficiebant, quia non de tota hæredita-
te, ſed de certo legato rogauit, vñ nō præſumitur inſtituiſſe cum
fauore filij, ſed inſtituti. hic ſecus, ex quo nihil voluit penes inſti-
tutum remanere, & ſic potius voluit tutelam & curam bonorū
committere ad commodum filij, & hæc eſt vera ſolu. ad hoc con
trarium quod glo. format, & non benè ſoluit, vt dicam ſuper ea.
& propter iſta, ex quib. apparet, ꝙ fauore filij tēpus apponitur,
ſequuntur tria. primum hic, ꝙ non impediat tranſmiſſionem.
Aliud eſt, quia fructus veniunt in hoc fideicommiſſo. l. in fidei-
commiſſi. §. cum Pollidius. de viur. aliud quia hæres filij ſtatim
poteſt petere non expectata die, quia fruſtra expectaret. l.a filia.
§.alumno.j.eo. licèt glo. dicat contrarium per l.ex his verbis. C.
qñ di. le. ce. ſed illa loquitur qñ tempus eſſet appoſitum fauore
grauati, & ſic fuiſſet lucraturus fructus ſi fideic. viueret. vñ mora
illius non debet eſſe ſibi nociua. Et ſi dicatur, ſi intelligis ꝙ ibi
fuit tempus poſitum fauore grauati, & faciebat conditionem,
ergo non potuit tranſmitti. Reſpōdeo propter aliud non facie-
bat conditionem. ſ.quia primo fuit relictū purè in vna orōne, &
in alia ſolutio fuit dilata in tēpus, quo caſu ſubſtantia fideicom-
miſſi non eſt conditionalis, vt hic in gl. & benè quantū ad illam
l. ſed inquantum gl. intelligit hanc l. eo modo, nō bene dicit, qa
hic in eadem oratione mādauit hæreditatem reſtitui cum peruē
niſſet ad illam ætatem, ideo ꝓp aliud hic tranſmittitur. ſ.quia fa-
2 uore fideicom. appoſitū erat tp̄s. † In gl. ibi, (niſi dies eſſet incer-
tus.) No. quia in hoc glo. benè dicit, & ſemper allegat ꝙ qñ præ-
cedit diſpoſitio pura, & ad executionem eius apponitur tempus
aut illud eſt omnino incertū, vt tempus mortis, vt lego fundum
quem volo tibi tradi cum Titius morietur, & tunc redditur le-
gatum conditionale, ſicut ſi ad ſubſtātiam eſſet appoſitum, aut
non erat omnino incertum vt tp̄s certæ ætatis: quia ſi fideicom-
miſſarius viueret, certus eſſet vſque ad quantum tp̄s deberet fie-
ri ſolutio, & tunc nō redditur ſubſtantia cōditionalis, ideo trāſ-
mittitur d.l.ex his verbis. hunc tamen articulū examina per Bar.
in l.j.de cond.& demon. in 6.col. vbi omnino vide.

L E X XLVII.

1 SI hæredi. † Debitum naturale ſolutum hǣdi venit reſti-
tuendum, ſicut cætera bona. h.d. ꝯtrā poterat
dici, quaſi hæres habeat ex quadam fortuna & fatuitate ſoluen-
tis, qui nō poterat cōpelli, & ſic videbatur cedere lucro eius. l.4.
in prin. ad l.falc. & j.eo. l.debitor. in fi. ſed ꝯ eſt, quia ſuberat cā
naturalis debiti. vnde nō videtur fatuè ſoluiſſe, ſed fidē ſeruaſſe.

L E X XLVIII.

1 *In re, quam fideicommiſſarius hæredi ſubtraxit perdit omne ius quod in illa re habet, non in alijs.*

2 *Pœna, quod non egrediatur delictum, & non debeat quis puniri vltra id in quo deliquit.*

1 PAulus. † In re, quam fideicommiſſarius hæredi ſub-
traxit perdit omne ius quod in illa re ha-
2 bet, non in aliis. h.d. † Vnde allegatur, ꝙ pœna non egre
ditur delictum. & non debet quis puniri vltra id, in quo
deliquit facit l.ex facto.§ Iulianus de vulg. & pupil. hoc tamen
aliter videtur, vt dixi in l.Paulus.ſ.ad l.falc. ibi tamen loquitur
qñ fuit ſubtracta per hæredem, hic qñ per fideicommiſſarium:
& ſic hodie habet locū iſta l. & intellige hanc legem qñ poſt adi-
tam hæreditatem & poſſeſſionem apprehēſam eā ſubtraxit. l. nō
dubium. C. de legi. ſeu ſi ante, non perderet ius ſuū, ſed interdicto
quorum legatorum teneretur reſtituere. l.j. § redigūtur, quorum
legato. In tex. ibi. (furatus ſit.) ſub. quæ poſtea aliquo caſu ad hæ
redē redierunt: & ipſe ab eo petebat. alias ineptè diceret dene-
gari ei petitionem ſi eſſent apud eum.

L E X XLIX.

1 *Si periculum eſt in mora, quia actio eſt tempore peritura, cogitur hæres de reſtituendo grauatus iudicium ſuſcipere, poſito quod non cogeretur ſi periculum non immineret.*

2 *Remedium legis vt perfectius. C. de an. exce. prodituꝰ ad interrumpendā præſcriptionem contra abſentem, pro quo non eſt aliquis qui reſpondeat, non habet locum niſi in debitore abſente, qui habeat certum domicilium, & an conueniri poſſit coram quocunque tanquam vagus.*

3 *Quod fit propter neceſſitatem, fieri debet quatenus durat neceſſitas.*

1 CVm hęreditas. † Si periculum eſt in mora, qa
actio eſt tempore peritura, co
gitur hæres de reſtituendo grauatus iudicium ſuſcipe-
re, poſito ꝙ non cogeretur ſi periculum non immine-
ret. h.d poteſt intelligi tribus modis. Primo quando hæreditas
iam erat reſtitura, & ſic hæres ſtr̄ non poterat compelli. l.j.ſ. eo.
in §.j. Secundo quando non erat reſtituta, ſed compulſus adiue
rat: quo caſu adhuc non cogebatur.ſ.eo.l.poſtulante. in princi.
quæ etiam limitatur per hanc l. Tertio quando ſpōte adiuit, ſed
erat paratus reſtituere, & fideicommiſſa recipere, ſed erat abſēs,
& miſerat ad hoc procuratorem, quod facere poterat.ſ.eo.l. re-
ſtituta. ſed non habebat mandatum ad aliud; & ſic creditor nō
poterat agere, & interrumpere præſcriptionem propter abſen-
tiam fideicommiſſi, nam poterit hæres compelli iudicium ſuſci-
pere, licet ſtr̄ contra quando eſt paratus reſtituere. Ita innuit
notabiliter glo. licet non eſſet paratus fideicommiſſarius recipe-
re, cogeretur tñ iudicium ſuſcipere, licet periculum non eſſet in
mora, nec actio eſſet peritura. l.ita tamen. §.ſi ex Treb.ſ. eo. etiā
ꝓdicta no. qa per ea dat intellectus ad multa iura, ut dixi.ſ.e.in l.
j.§.fi. in d.§.ſi ex trebelliano. In tex. ibi,(ſimiliq; modo.) glo. intel-
ligit iſtum ver. in caſu præcedenti quando actiones erant tēpo-
re perituræ ut poſſint moueri contra hæredem, cōtra quem per
filiū eſt intentata contratabulas, ſed ſi non eſſet intentata, ſecus
quia cum finito iudicio ꝯtab. ſperetur intentari petitio hæred. q̄
eſt iudicium v1e, ſilere debent contra ſcriptum omnia alia iudi-
cia. l.ſi quis libertatem. de pet. hære. & in l.ita tamen. §. quoties.ſ.
eod. licet hodie ſecus per l.fi. C. de per. hæred. qui intellectus ibi ſe
eſt uerus, ſed non congruit tex. cum dicit,(deliberante.) ideo di-
co, ꝙ actiones etiam ſi non ſint perituræ, poſſunt moueri cōtra
ſcriptum, nec compelluntur agentes cauere. l.hæc autem.ſ. ti.j.ī
prin. & dixi in d.§. quoties, eſt ergo ſimilitudo inter præcedētem
caſum, & iſtum, quia ſicut ibi ꝓp periculum cogitur iudicium ſu
ſcipere, q alr̄ nō ſuſciperet, ita hic ꝓp iudicium v1e, qd̄ nondum
eſt motū, cogit quis ſuſcipere iudiciū particulare qui non coge-
retur ſi iam eſſet motum; & iſte eſt uerus intellectus Bar. hic. no.
ex prima lect. ꝙ interruptio facta ꝯ illū q teneret directa, ꝓdeſt
ꝯ illum, q tenet utili. Ang. dicit ꝙ iſta l. probat ꝯtrium per argūm a
ſpeciali: quia hic eſt ſpeciale quando periculum eſt in mora. er-
go in ꝯtrium eſt ius cōe. Tu dic Bar. verum dicere quando actio
eſſet

eſſetvtiliter intẽtata ꝯ illũ,cui tenet directò, quod põt ꝯtingere
ſi pleulũ nõ ſit in mora, ut ſi ꝓcurator tuus ſit mihi ꝯdemnatus
ꝓcuratorio noĩe,nam tenet directa iud.& tit.vtili. l. ſi ꝓcurator
meus. de ꝓcu. Dem Ange.eſt verum, qñ nõ poſſet vtrir agi,ut ꝯ
hrẽdẽ poſt reſtitutã hrẽditatẽ,qa tũc non ꝓdeſſet. niſi qñ eſſet pe-
riculũ in mora, & uide qđ idem no.in l.eum quis.§. ſi qs ꝓ reo.
de ſol.In gl.ibi(niſi ponas.)No iſtam gl.ad intelſm.l.ꝗut pſectius.
2 C.de anna.exce.ꝙ† remedium illius l ꝓditum ad interrumpẽdã
pſcr.ꝯ abſentem,ꝓ quo nõ eſt aliqs,q rñdeat,illud remedium nõ
hẽt locum,niſi in debitore abſente,q hẽat certum domicilium,
qa corã iudice domicilij poterit fieri quod ibi diſponit.Sed ſi nõ
hẽt qa vadit vagãdo,nõ hrẽt locum illa lex,nec poſſet creditor v-
ti remedio illius legis coram quocũq.iudice vellet, licet ꝯuenire
coram quocũq.tanq̃ vagum bñ poſſet.l.hrs abſens.de iud.Et eſt
hoc mirabile,ꝙ ꝯcedit qđ eſt maius,& denegat qđ eſt minus.Ali
3 qñ tñ hoc ꝯtingit.ut no.gl.in cle.ſi.de reb.eccle.nõ alie.† In glo.
ſol.ibi(vel dic.)Doct.dicunt,ꝙ cum illud quod fit pp neceſſitatẽ
fieri dẽat quatenus durat neceſſitas l.ſed & ſi.§.ſed ſi dies. de iu.
ꝗ ſufficit conteſtatio ad interruptionem vſque ad illam cogitur
ſuſcipere.ſed ſi non ſufficit conteſtatio, ut in actione de dolo. l.
ſi.C.de dolo.vel reſt.in integrum,ut in l.ſi.C. de tempo.in integ
reſt.cogetur vſq.ad ſniã, & hoc non ſufficeret, ſed requireret
executio,ut in ſeruo ſubiecto reſtõni,cum eſſet delata hrẽditas,q̃
nõ poſſem ſibi iubere ꝙ adeat donec ſit ſactus meus,& ſi dubitat
ꝙ nõ moriat anteq̃ ſiat,coget uſque ad executionem.l.Iulianũ.
§.Anniſtia.ĩ.eod. illud non poſſet procedere ſm primam lectu.
q ſi reſtõ eſſet iam ſacta,ſed ſm ſecundam & tertiam, & tunc hæ-
res non patietur damnum,qa tanto minus reſtituet fideic. quã-
tum dedit mihi,ita intellige hanc gl.

L E X L.

2 *Non ſufficit filio probare,ꝙ pater unum quid fecerit in fraudem fideicom-
miſſi,quia per hoc non diceretur diſſipator,ſicut ex unico actu non dicitur qs
mercator,ſed requiritur probare ꝙ multa,& ſic ad minus tria fecerit, ut co-
gatur reſtituere filio etiam in poteſtate ante conditionis euentum,niſi una
uice diſſipauerit multa bona,& quid ſi poſtea filius moriatur ante patrem,
& nu.1 & 6.*

*Caſus,in quo filiusfamilias de iure digeſtorum habebat bona quæ patri non
quærebatur,licet re uera non eſſent caſtrenſia,uel quaſi.*

3 *Caſus in quo poteſt eſſe iudicium inter patrem & filium.*

4 *Pater ſi diſſipat bona filij aduentitia,ut materna,in quib. habet vſumfructũ
& adminiſtrationem,aufertur ſibi adminiſtratio,& datur filio, & quid de
vſufructu.*

5 *Pater diſſipans bona propria,quæ non ſunt filij,nec ſubiacent reſtitutioni, an
poſſit cogi officio iudicis aſſignare filio legitimam,uel tot bona unde uiuat.*

6 *Quid ſi pater diſſipauit bona unius ex filijs, an ille ſuccedens cum fratre ex
alia matre,poſſit petere emendam.*

*Rogatus de reſtituẽdo,cui teſtator remiſit cautionem legatorum,ſi dilapidat
bona,quomodo ſubuenitur fideicommiſſario conditione pendente.*

7 *Licet pater ſit diſſipator,ſibi tamen debetur reuerentia à filio.*

8 *Alimenta ſunt præſtanda ex reditibus & acceſſionib.eorum, & quid ſi ali-
quo anno non colligerentur,an eſſent uendenda proprietates.*

9 *An filius poſſit poſt mortem patris ſcrutari adminiſtrationem patris.*

a IMperator. † Pater diſſipans hrẽditatem,cogitur reſti-
tuere filio ẽt in pt̃ate manenti añ ꝯdõnis
euentum,reſeruatis ſibi alimentis de reditib. bonorum præ
a ſtandis in caſu indigentiæ.h.d.† In tex.ibi(ac multa.)no.ꝙ nõ
ſufficeret filio ꝓbare,ꝙ unum qđ feciſſet in fraudem fideic.quia
per hoc non diceret diſſipator, ſicut ex vnico actu non dr̃ quis
mercator,vt no.in l.ſeruus legatis.de leg.3.ſed reqrĩtur probare,
ꝙ multa,& ſic ad minus tria fecerit,vt hic iuncta.l.licet Impera-
tor.de leg.1.vbi tria appellãt multa,hæc tñ vera vñr niſi vna vi-
ce diſſipauerit multa bona,qa ex hoc pſumitur fraus.l.oẽs.§. Lu
cius.quæ in frau.credi. In textu ibi,(in fraudem.)i.damnum vel
diminutionẽ,& ſic ſufficit ꝙ ſit fraus re ipſa, licet non conſilio.
facit quod no.in l.ſi quis cum aliter,de verbo.obli. In textu ibi,
(reſtitui hæreditatem.) lita reſtõ eſt iuris,non ſimplicis facti, vt
patet infra in verbo(vt decreri) vbi dicit,quod poſt illam ſactã
in illis comparatur filio militi habenti caſtrenſi peculium.& in
ver.(ſed res.) vbi dicit ꝙ poteſt vendicare res hæredi. & exigere,
& ſic ſunt tranſlata in ipſum iura,& eſt caſus in quo filiusfami.
hoc iure habebat bona, quæ patri non q̃rebantur, licèt re vera
non eſſent caſtrenſia, vel quaſi, & hoc pp dolũ vel culpam pa-
tris diſſipantis. Idẽ ſi qnaſi diſſipat,vt ſi recuſat hrẽditatẽ adire.
3 ĩ.eo.l.cogi.§.ſi pr̃. Eſt etiam † caſus,in quo poteſt eſſe iudicium
inter patrem & filium,quia põt ipſum allegare ſuſpectum,& di
lapidatorem: regulariter ſecus.l.lis nulla.ĩ.de iudicijs. Per hanc
4 legem dixerunt quidam legiſtæ quos refert † Io. And.in addi.
Spec.de dona inter virum,& vxo.§.ſormatis, ꝙ ſi pater diſſipat
bona filij aduentitia,vt materna,in quibus habet vſumfructum,
& adminiſtrationem,aufertur ſibi adminiſtratio, & datur filio,
ſaluo patri vſuſfruc.hoc etiam tangit Bat. licèt eum non alleget
Io.And.in l.ſi conſtante. in ſecunda quæſtione principali.ĩ. ſol.
matr.in qua tractat de perſonis repetentium.q.ix. ſed inquantũ
dicit ſaluo uſuſfru.non vr̃ uerum,pp finem huius legis, ubi patri
tñt alimenta reſeruantur,nam hic plus iuris habebat in iſtis bo-
nis,q̃ habebat hodie in aduentitijs, quia habebat dñium anteq̃
filium emanciparet,& tamen perdit pp eius diſſipationem dñiu
& uſumfructum,& ſi haberet alia bona,non deberet ali de redi-
tib.iſtorũ bonorum,ut colligit ex uerbo,(egẽti.)ergo fortius ho
die in aduẽtitijs,in qb.non hẽt uſumfructum, dẽt illũ pillam p-
a dere,& ſolum in caſu indigentiæ ſibi ſunt reſeruanda alimenta[a]
ꝓ his allegat Bar.in l.ſi.circa medium.C.de ſenten. paſ. vbi dicit
5 eſſe caſum,& uide omnino in locis ꝑalle.† Per hoc dicit Bal. in l.
2.q̃ in fraudem patro.ꝙ pr̃ diſſipans bona ꝓpria q̃ non ſunt filij,
nec ſubiacent reſtõni,põt cogi officio iudicis aſſignare filio legi
timam,uel tot bona vñ uiuat,qa illa cenſet de bonis filij. In ꝯnũ
b facit,qa uiuo pr̃e filius nullum ius hẽt ad legitimam.[b] arg.in l.1.
§.ſi impuberi.de colla.bono.& in auth.ſi qua mulier.C.de ſacro
ſan.eccl.facit l.nõ vſuq.adeo. ſi qs a paren.fuerit quis manu. ubi
pr̃ poteſt alienare bona ſua,qa non ita aſtringitur filio, ſicut li-
bertus patrono,ſed totũ dẽt reſtringi, niſi ita faceret ꝙ caderet
in nomen diſſipatoris,ita ꝙ filij poſſent venire in indigentiam,
poſſet tñ dari curator tanquam prodigo, ſed filij fortè non au-
6 dent hoc petere. † Quid ſi pr̃ diſſipauit bona vnius ex filijs, an
ille ſuccedens cũ fratre ex alia matre poſſit petere emendã. vide
Bal.in l.filiæ eiuſ.us. C.famil.erciſ. In tex.ibi (quandiu filius eius
uiueret.) Nota hoc,nam innuit ꝙ ſi filius moreretur ante patrẽ,
iſta bona redirent ad patrem,& eſſet perinde ac ſi non eſſent re-
ſtituta,& ſic reſtitutio ſtat in pendenti inſpecto futuro euentu,
non præſenti ſtatu,qa de præſenti filius habet dñium, ſed reſol-
uitur eo præmortuo. Idem ſi efficeretur incapax, vt deporta-
tus,vel alio modo,qa dẽt durare in tali ſtatu.ꝙ poſſit capere cũ
erit ſui iuris,quia in illud tp̃s confertur reſtitutio. In text.ibi,(qa
cautiones &c.) quia pater hoc iure non poterat filio ciuiliter
obligari,nec econuerſo.l.frater a fratre. de ꝯdõne indebiti. ſed
quid hodie? cum poſſit obligari ciuiliter ex cã aduentitij pecu-
lij vt ibi not.& in auth.vñ ſi parens.C.de inoff.teſtamen. Rñ.ſeo,
adhuc idem quod hic ſi apparet diſſipator,nam aut non vult ca
uere,& nõ compellit,licet alij compellerentur.l.iubemus.§.1.C.
eo.& hic in gl.in verbo.(nõ poterãt.)ibi(ſed hodie.) Aut vult ca-
uere ne auferatur adminiſtratio, & non tenetur filius recipere,
ex quo apparet ſuſpectus l.ſuſpectus.cum l.ſeq. de ſuſpect. tuto.
ar.ĩ.eo.l.cogi.§.ſi ſeruo.ſed quid in extraneo rogato de reſtituẽ-
do,ſi reſtõr remiſit caut.legatorum, quod facere potuit. l. ſcire
ut in pol.lega.& ipſe dilapidat bona,quomodo ſubuenitur fidei
commiſſã.conditione pendente? de hoc habes tex.in l.ſi ut lega.
nomi. cauea.quia non ideo compellit cauere poſtquam teſta-
tor vetuit, ſed compellitur reſtituere,& ibi vide Bartol. in fin.
7 † In fi.l.ibi(ſed paternæ reuerentiæ.) No.quòd licet pater ſit diſſi-
8 pator,ſibi tamẽ debetur reuerẽtia a filio.† In tex.ibi (ex acceſſio
nib.) No.ꝙ alimenta ſunt præſtanda ex reditibus & acceſſionib.
eorum, ex quo ſequitur, ꝙ ſi aliquo anno non colligerentur, nõ
eſſent præſtanda, nec propter hoc eſſent ꝓprietates uendendæ,
argum.ĩ.ad l.fal.l.maritum.& l.liberto. de annu.le.& ſi,eſſet res
c magni pretij,de qua haberet modicus reditus, vt turris,[a] vel ma
gnum palatium,de quo non reperitur penſio,non eſſent præſtã
da ſecũdum quantitatem rerum,ſed ſecundum quantitatem re-
dituũ,ut ꝓbat.in lege mirabili,nõ hic,ſed in l. q bonis. j. de ceſ.
buno.Ita refert Ang.ſe cõſuluiſſe ſimul cum Bal. in ciuitate Ari
9 mini.† In gl.quæ incipit,in poteſtate.ibi(ſed hic fraus) i. dolus,
certè etiam ſi non dolus,quia ſufficit fraus re ipſa,ideo Bar.aliter
ſoluit.Interdum pater diſſipat alienando immobilia, & tunc qa
filio remanet conſultum poſt mortem patris, quia poteſt uendi
care a poſſeſſoribus,non poteſt ſcrutari adminiſtrationem pr̃is,
ut in ꝯrio, iuncta l.1.de bon.mater. Aut mobilia,quæ poſſunt oc
cultari,& ſic filio non eſt conſultum,& tunc poteſt, ut hic. pri-
mum dictum eſſet limitandum,niſi poneret res in manib.poten
tiorum,a quib.facile non poſſent uẽdicare, uel aliorum qui poſ
ſeſſiones eſſent deterioraturi, uel niſi apparet de manifeſto dolo
patris,ut in hac gl.& ar.j.eo.l. Titius.qñ aũt mobilia,indiſtinctè
poteſt ſcrutari,& patrem de mala adminiſtratione reprehende-
re,& etiam ſibi auferre,ut hic.

ADDITIONES.

a Alimenta.Vide in hoc articulo ad ſatietatem per Soci.conſi. 134. per Signo. de
Med.conſi.136.

b Et an hoc,ꝙ pater non teneatur in uita legitimam filio aſſignare, uide eundem
Bal.Ang.& doct. in l.lex cornelia.ff.de vul. & pup.Ro. in l.cum filius. & ibidẽ
doct.de uer.obl.& in l.Imperator.ad treb.Bar.in auth.ſi qua mulier.C. de ſacr.
ſan.ecc.& in l.1.de lib.agn.Ang.in conſi.inc.an Petrus filius Pauli, & in conſi.
Amice, & frater cariſſime.Abb.poſt gl.in c.Ray.de teſt.& tamen poteſt per pa
trem uiuentem filio aſſignari,ut per Barto.in l.cum oportet.§.non autem. C. de
bo.quæ li.& per Fel.in c.in præſentia.de proba.

a Turris.Adde quod voluit Lu.Ro.conſi.610.in fi.conſilii, quia eſt longum.

L E X LII.

a *Rogatus reſtituere deductis,legatis quid vltra poteſt deducere.*

a *Si dos prælegetur,quam uxor poterat probare per inſtrumentum, uel per te-
ſtes,*

ſtet, quòd debeat ante omnia deduci, & de reſiduo deducetur quarta, & quid ſi non poterat.

1 **CVm hæres.** †Rogatus reſtituere deductis legatis, illa tantum poteſt deducere q̃ ſunt efficacia,ᵃ & peti poſſunt. Item deducere quod
a ſibi debebatur a defuncto vnà cū quarta, ſiue ſit rogatus ſimpliciter reſtituere, ſiue illo deducto. h.d. In tex. ibi, (q̃ peti nō poterant.) Videbatur ꝯtrium, quaſi hæc verba teſtōris debeant intelligi de legatis prout in facto relicta ſunt, non prout habent iuris effectū. l. eū qui. §. pro parte, in fine, de his quib. vt indig. ſed ibi ne fiat diuiſio voluntatis, q̃ ratio ceſſat hic, & ſic vr̄ ſentire de his tm̄ quæ habent iuris effectum, & illa pōt deducere, ēt ſi petio fideicōmiſſi ꝓueniat petitionem legarorū, vt hic, & l. cogi. §. inde q̄ritur. ſ. eo. ſed ſi ſimpliciter eſſet rogatus, tūc diſtingueret an legatorū petion præcederet, an noo, ita intellige
a glo. primam iſtius legis, per l. qui cccc. ſ. eo. † In tex. ibi, (dos ꝑlegetur,) quam vxor ꝑ inſtrumentum, vel teſtes poterat probare, tunc duplici rōne videbatur ꝙ aduerſus fideicōmiſſ. non poſſet deducere ēt pro parte ſua, tm̄ quia non tenebat prælegatum, ꝓterquàm in commodo repreſentationis. l. ſi crediroti. de leg. j. tm̄ quia ēt ſi non poſſet probari non valeret pt ælegatū pro ſua parte. l. legatū. de leg. j. ergo oon pōt deducere, vt in princ. l. ſed contrariū eſt, quia cū poſſit probare dotē datam, ēt ſi eſſet ſimpl̄r rogara ſuā dimidiā reſtituere, poſſet ante oīa deducere, & de reſiduo quartā. l. in imponenda. C. ad leg. falc. & hic in verſi. (eum enim.) fortius hoc caſu, ga non deducit vt ꝑlegatū, ſed vt debitū, vt hic in gl. q̃ incipit. (non iure.) Sed quid ſi non poterat probare dotem niſi ꝑ confeſſionē teſtōris poſſet? dic adhuc idē, ſi fuit expreſſa certa quātitas, alias nō valeret. l. ſi nō deſignata. C. de falſa cau. adiect. leg. ga ſaltē quo ad retentionē vr̄ haberi loco debiti, ꝑp confeſſionem teſtatoris, & ſic noo ob. l. qui vxori. de aur. & ar. leg. cum ib. no. ga verū eſt, ꝙ ꝯfeſſio teſtatoris non probat debitū, vt poſſit peti ut debita, & præferat alijs creditorib. & de ipſa nō detrahat̄ fal. ſed iudicatur ad paria cum alijs legatis, ſed
b quantum ad retentionē ſi eſt inſtituta, & de reſtituēdo grauataᵇ retenta quantitate, quam teſtōr confeſſus eſt habuiſſe in dotem poteſt eam retinere tanq̃ verè debitam, & ultra eam detrahere treb. ut in hac l. quæ loquitur indiſtinctè, & ita eam intelligo, ſed ſi haberet tum prælegati nō haberet vtrāq. ga ꝑlegata computant̄ in quartam treb. & tenementi iſtum intellectum, nō ob. l. ſi debitor. ad l. fal. quia ibi expreſsè mandauit, ꝙ noo deduceret, iō quartā in dotē ſibi computat, hic nō ſic, ideo habet vtranque ut in iurib. ſ. alleg. per hoc eſt expedita gl. quæ incipit. (ſ. quartam.)

ADDITIONES.

a Efficaciæ. Adde eundem conſ. 183.
b Grauata. Adde ut per Lu. Ro. conſ. 286.

LEX LII.

Si res aliena. Id quod ꝑ aditionem hr̄ditatis non puenit ad inſtitutum, nō cadit in fideicōmiſſo vr̄. h.d. In gl. ibi (ac ſi eſſet legata ſibi Sempronio.) hoc eſt ſalſum, & contra l. planè. §. ſi duobus. de lega. j. ubi ſufficit, ꝙ dies legati utiliter ceſſerit in perſonā Titij primi legatarij, licet dn̄s rei ſuccedat Titio, nec propterea irritatur legatum, dic ergo ꝙ rō eſt hic, ga dn̄s rei ſuccedens Titio legatario non habuit dn̄ium illiᵒ rei ꝑ aditionem hæreditatis Titij, cum per prius haberet, ideo illa res oon erat computanda in hr̄ditate Titij, merito cadit in fideicōmiſſo. l. in fideicōmiſſa nā § quoties. ſ. eo. ſed actio ex teſtō quam Titius hēbat ꝯ hr̄dem, bene erat computanda in hr̄ditate Tioj, & remanſit in fideicommiſſum, nec hoc negat̄ hic. expone hoc legatum. i. illā rē legatā nō pōt fideicommiſſarius petere ab hærede Tioj, ſed bn̄ poteſt petere legatum ab hærede teſtōris, q legauit Titio, ut eam redimat a domino, & præſtet ſibi.

1 *Si libertas ab uno, & hæreditas ab altero relinquitur, non poteſt ſeruus antequam ſit liber, petere hæredem compelli ad adeundam hæreditatem, niſi ex poſtfacto incipiat utraque deberi ab eadem perſona.*

2 *Legatum quaſi caducum per mortem legatarij contingentem uiuo teſtatore an remaneat apud hæredem cum onere.*

1 **§. Seruus.** †Si libertas ab uno, & hr̄ditas ab altero relinquit̄, non poteſt ſeruus antequam ſit liber, petere hæredem compelli ad adeūdam hr̄ditatem, niſi ex poſtfacto incipiat utraque deberi ab eadem pſona. h.d. cum ſeq. primo loquitur qō libertas fuit relicta ab uno ex hr̄dib. ab altero vſque ad l. non eſt. illa loquitur qn̄ libertas fuit relicta a legatario ſerui & hæreditas ab hærede, & otraque ſubdiuiditur. prima pars loqtur qn̄ adhuc debentur a diuerſis. ſecundo qn̄ ex poſtfacto incipiunt ab eodem deberi. ſecunda primæ incipit ibi (ſed ſi fortè.) ſecunda ſecundæ incipit ibi (ſi aūt viuo.) In gl. in uer. hærede. ibi (directò libertas datur.) melius diceret, ꝙ ibi directò inſtituitur, unde in ꝯſiam venit ēt libertas, hic non fuit inſtitutus directò, ſed ꝑ fideic. fuit libertas relicta, quo caſu nō uenit libertas in ꝯſiam. Eſt alia ſol. melior. nam tunc in ꝯſiam inſtōnis tacitæ hodie uenit libertas qn̄ teſtōr de libertate aliter non diſpoſuit. Sed qn̄ diſpoſuit, ſtatur expreſſæ diſpōni, quæ facit ceſſare tacitā, ut l. quoties. §. ſi. de hær. inſt. & l. qui tutelam. § j. de teſt. tu. Sed hic aliter diſpoſuerat, ꝙ dareī a cohærede, nō ab illo, a quo erat relicta hr̄ditas. In glo. ibi (item nunquid.) recita hūc uer. hoc modo. pnne, ꝙ hr̄s a quod hr̄ditas erat relicta, ſpontè adiuit, alter a quo libertas non, & ſic adhuc eſt ſeruus, an poſſit compellere illum ad reſtituendam hr̄ditatem, licet nō potuerit compellere ad adeūdum, ut in tex. dic ꝙ nō, qa ſi legatur ſeruo proprio ſine libertate, licet hr̄s benè faciat ſibi ſoluere, nō compellit̄. l. qdam. §. illo. C. de neceſ. hær. inſti. ꝓterea nec hic compellit̄ de ægtare, quia relicta erat ſibi hr̄ditas cū erit liber. Diſtingue circa iſtos tex. vt dxi. ſ. e. in l. cogi. §. ſi. quæ diſtinctio locū habet qn̄ tā hr̄ditas, q̃ libertas fuit purè relicta. Sed qn̄ vna purè, altera in diē, vel ſub ꝯdōne, dic vt ſ. eod. l. ſi cui pure. & oo. in l. ſeq. ꝙ pp legata particularia (ēt ſi ſint fauorabilia) non cōpellit̄ hr̄s, & ſic nec pp legata ad pias cauſas, quia io legatarios non tranſeunt onera, ideo hæres oon tenetur facere pp cōmodum alterius. l. nec emere. C. de iu-
a re delib. † Not. etiam in ſi. l. ꝙ legatū quaſi caducū per mortem legatarij ꝯtingentem viuo teſtatore remanet apud hr̄dem cum onere, ideo hic debet ſeruū manumittere, qui erat manumittendus a lege, ideo poteſt a ſeruo compelli adire. cum ſit eius debitor tam libertatis, q̃ hr̄ditatis. Contra hoc gl. magna voluit opponere ſiue dicamus legatum eſſe pro non ſcripto, remanet ſine onere. C. de caducis tollend. l. j. §. in primo. ſiue ꝙ ſit quaſi caducum, iure iſto non remanebat hæredi cum onere, uel ſine onere. imo applicabat̄ fiſco ſine onere, licet ſit correctus. j. ea. l. §. ꝓ ſecundo. Breuiter dici noo pōt pro non ſcripto, nam tunc pro non ſcripto dr̄, qō non viuebat tpe teſtamenti legatarius, & ſic nunq̃ habuit principiū, & dato ꝙ eſſet pro non ſcripto, non obſt ꝯriū, quia licet regulariter ſine onere remaneat, fallit in quibuſdam caſibus, inter quos eſt iſte. l. cū vero. §. ſi pro nō ſcripto. de fideicom. libert. & in d. §. in primo. ibi (niſi petrato) &c. eſt ergo quaſi caducum, & obſtat ꝯrium. gl. neſciuit ſoluere, ideo dic ꝙ hic debet intelligi, ꝙ ſeruus fuiſſet manumiſſus a teſtatore, vl̄ legatario, qui erat ſeruus eius, uerum eſt ꝙ etiam iure iſto quaſi caduca remanebant cum onere penes grauatum. l. ſi duobus de le. j. & illud qd̄ applicaretur fiſco, fuit inductum per l. Papiniani ſeā poſt iura ſtorum tempore cuiuſdam belli, ut pecunia ueniret in fiſcum. quæ fuit correcta per Iuſtinianū, & reuerſi ſumus ad iura digeſtorum. Et no. ſi. glo. quæ vult, ꝙ compulſio fiat officio iudicis, dic ut ſ. eo. l. ſi legatus. & l. cogi.

LEX LIIII.

2 *Rogatus reſtituere eo caſu quo præſumitur alienaſſe cauſa interuertendi fideicommiſſum, tunc alienata reuocabuntur & uenient in reſtitutionem, quid ſi bona fide.*

3 *Alienata bona fide, licet non ueniant in reſtitutionem, computantur in quartam quam hæres uellet retinere de eo quod ſupereſt, & quid de eo quod debebatur hæredi à defuncto, & nu. 4.*

4 *Si rogo hæredem de reſtituendo quicquid ad eum peruenerit ex hæreditate, uel bonis ueniunt fructus poſt aditam hæreditatem percepti.*

Quid ſi rogauit de reſtituendo quicquid ſupererit tempore mor. & an fideicommiſſum dicatur uniuerſale, uel particulare.

1 **TItius.** †Rogatus reſtituere quicquid ſupererit, ex hr̄ditate tempore ſuæ mortis, poteſt bona fide alienare, & minuere bona hæreditaria, & talia alienata & diminuta noo ueniunt reſtituenda: ſecus, ſi mala fide, & in fraudem fideicommiſſi, hoc primo. Et expēſa facta ꝑ grauatum ꝓ re ſua familiari cenſetur facta pro rata utriuſque patrimonij, tam ſui q̃ teſtōris reſtitutioni ſubiecti, hoc ſecundo, & ꝓ tali fideicommiſſo præſtanda eſt cautio legatorum, ſicut pro alio, in quo non ſit neceſſaria alienatio, hoc tertio & ultimo dicit tota lex. In prin. ibi (ſuperfuiſſet.) ſubaudi tempore mortis Titij
a grauati. † In tex. ibi (peti non poterit,) uidebatur contrarium, qa illa verba poſſunt ſic intelligi, ꝙ illa quæ non ſupererunt, tempore mortis, quia caſu perierint, non ueniunt reſtituenda. Si aūt facto grauati reſtituenda ueniāt, qn̄ ſi ſuperſint, ex quo factum eſt per ipſum ꝙ ſuperſint, ꝯrium determinatur, qa illa verba parum operarent, nam ēt ſi nō eſſent illa uerba, q̃ caſu periſſent, reſtituenda non uenirent, vn̄ importat ēt ſi facto proprio, dummodo bona fide, non eā interuertendi fideicommiſſum. In tex. ib (probetur) tex. innuit quòd in dubio uideatur facta diminutio & alienatio cauſa interuertendi fideicommiſſum, niſi ꝯrium probetur, & poterit ꝯrium probari ſi vrgente neceſſitate alienentur, ſed ſi nulla probetur neceſſitas, locum habet, quod
3 dixi. †Et no. ꝙ eo caſu, quo præſumitur alienaſſe cauſa interuertendi fideicommiſſum, nihil eſt innouatū per iura nouiſſima, & alienata reuocabuntur, & uenient in reſtōne. Sed qn̄ bona fide eſt correctus, quia iure iſto poterat omnia alienare, & conſumere, vt hic, hodie tenetur quartam reſeruare. C. eo. auth. contra rogatus, quæ facta eſt in fauorem fideic. ut aliquid habeat eo caſu quo nihil erat habiturus, nō autem operatur eius odium, ut eo caſu quo erat habiturus alienata per fraudē, hodie non hēat niſi quartā. ita intelligo illū tex. licet doc. nō tangāt, & eſt ipſa ueritas.
4 † Itē ſcias, ꝙ alienata bona fide licet nō ueniāt in reſtitutionem,

tiem, cōputantur in quartam, quā hæres vellet retinere de eo qđ ſupereſt.ſ.eo.l.Marcellus.§.res quæ. In tex.ibi, (diuus autē &c.) intelligo hun ver.qñ grauatus nō alienauit bona, quia eſſet clarū, ꝙ nō venirent reſtituenda, ſi bona fide, vt in prin.ſed contraxit debita pro ſua neceſſitate, quæ nō erant ſoluta, hřs ipſius nolebat, ꝙ ſolueret de hoc patrimonio, q̃a ſubiacebat reſtōni, hoc modo, quia dicebat, ꝙ defunctus potuiſſet alienare ꝓ dictis neceſſitatibus, quæ non eſſent reſtituenda. Ergo ſi non alienauit, nō debet eſſe deterioris cōditionis. Imperator hoc caſu iudicauit vt pro rata ſoluerentur de vtroque patrimonio, & ſic eligit mediā viā, & iſtud facit ad no.per Inno.in c.cū in officiis, de teſta. de expenſis factis per clericum in bñficio, vt partim de ſuo, partim de patrimonio eccleſiæ videantur factæ. In tex.ibi, (propter huiuſmodi.) ratio dubitandi erat, q̃a ex quo poterat alienare bona fide, & alienata non ſint reſtituēda, videbař ꝙ cautio non ſit præſtanda, cū illa vt plurimū pr̄ſteř, ne alienentur, & ſit cautio de alienatis, & diſſipatis. Ꝯnum determinatur, quia erit vtilis in non alienatis. nam & in illis hæres grauati poſſet facere reſiſtentiā, vñ vtile eſt habere fideiuſſores. In glo.j. in prin. ibi (non veniunt fructus.) ſubaudi, ēt ſi extant tp̄e mortis, ſi.n. eſſent alienati bona fide, nō eſſet dubiū ꝙ non eſſent reſtituēdi, ſicut nec res hæreditariæ. Sed in non alienatis eſt differentia inter res, q̃ ſunt reſtituendæ, & fructus q̃ non veniūt reſtituendi. ĵ.eo.l.deducta. §.pe. & hoc ſi dixit, quicq̃d ſupererit ex hřditate mea, q̃a cum deſinat dici hæreditas ꝑ aditionē, nō poſſunt dici ſupereſſe ex hřditate, ſecus ſi dixiſſet, quicquid ſupererit ex bonis, q̃a per aditionē nō deſinunt dici. hoc voluit glo. in diſtinctione, quā facit, ſed vř expreſſè reprobari per l.ꝙ is verbis, de leg.3. & l.hředes mei.ĵ. eo. vbi iſti caſus, quicquid ex hæreditate vel bonis &c. ponuntur

4 vt pares. †So. aut rogo hřdem de reſtituendo quicquid ad eum peruenerit, & tunc non refert an dicam ex hřditate, vel bonis, vt ibi, quia neutro caſu veniunt fructus poſt adita hæreditatē percepti: aut rogaui de reſtituendo quicquid ſupererit tp̄e mortis, & benè refert, an dicā ſupererit ex hřditate, vel ſupererit ex bonis, vt in hac gl. Itē adde, ꝙ alienata bona fide ſicut cōputantur in quartā, vt dixi, ita in eo qđ hæredi debebatur a defuncto, vt ſic hřs eius cū reſtituit illud, quod ſupererit, nō poſſit ante oīa illud deducere. ĵ.eo.l.pe. vbi eſt caſus. Vltimo ſcias, ꝙ fideicōmiſſum hoc mō relictū non reputabař vře iure iſto, ſed potius particulare, & per ꝯns fideic. nō potuiſſet cogere hřdē ad adeundū, vt colligitur ex l.cogi.§.vnde quæritur.ſ.eo. & ibi dixi. Sed hodie, quia ſaltē quarta peruēruta eſt ad fideicō. diceretur vře, & ſic cōpellere poterit, licèt Bar.ten[illegible] ēt iure iſto ſit vniuerſale. Ad §.inde quæritur. reſpondet, ꝙ ali[illegible] eſſe grauatum reſtituere quicq̃d ſupererit, aliud deductis debitis & legatis, quæ reſponſio non eſt bona, quia ille tex. æquiparat illos duos caſus.

L E X LV.

a *Actiones competentes hæredi, & contra hæredem, non vt hæredi, vel contra hæredem, ſed ſi filio, vel nomine proprio, in fideicom. non tranſeunt, ſed remanent apud hæredem ſine obiectu exceptionis.*

2 *Feudum & emphyteuſis acquiſita pro ſe & liberis, ꝙ non cadant in fideicommiſſo, niſi fideicommiſſarius ſit de liberis, & nu. 3.*

3 *Ea quæ competunt filijs vt filijs, non imputantur filio in quartam.*

1 SI patroni. †Actiones cōpetentes hæredi, & ꝯ hřdē, non vt hřdi, vel ꝯ hřdē, ſed ſi filio, vel noīe proprio, in fideicō. nō tranſeunt, ſed remanēt apud hřdem ſine obiectu exceptionis. h.d. ſ̃m vnū intellectū, ſ̃m alium loquitur de illis quæ cōpetunt tanq̃ hřdi, vel ꝯ hřdem. Si autem ſunt tales, quæ non tranſeant ad hřdem hřdis, non tranſeunt ad fideicōmiſſ. qui hř loco ſecundi hřdis. h.d. & vtraque lect. eſt ſingularis. In tex.ibi, (ex his cauſis.) vt in oblig. ꝯcta per hřdem, etiā occaſione rerum hæreditariarum. l.cum hæreditas.ſ.eo. & ĵ.eo. l.ſi hæres pecuniam. Et præmitte, ſi patronus ſtipulař operas a libertis ſibi & libertis ſuis, talis ſtipulatio tranſit ad liberos, etiā ſi non ſint hæredes. l.ſi operarū iudicio. de ope.lib. & ſi eſſent hæredes. non tranſit tanq̃ ad hřdes, & ſic pro hæreditariis partibus, ſed tanq̃ ad liberos, & æqualiter. l.vt iuriſiurādi.§.ſi liberi. eo.tit. Si ergo filius patroni inſtituatur, & rogetur reſtituere, & reſtituit, non tranſit actio ex iſta ſtipu. in fideicommiſſariū, nec ſibi agenti ob. exceptio reſtitutæ hæreditatis, quaſi remanſerit inutilis. l.j.ſ.eo. quia illa in actionibus, quæ ſibi cōpetebant vt hřdi.

2 hæc eſt intentio huius lecturæ. †Vnde allegatur, ᵃ ꝙ feudum &

a emphy. acquiſita pro ſe & liberis, non cadant in fideicom. ratione prædicta, de quo hic vide Bart. & Bal. in l.cum virum. C.de fideicōmiſ. qui dicit hoc verū niſi fideicōmiſ. ſit de liberis, qui poſſint in feudo ſuccedere, & eſt notabilis limitatio. Si vero fuit ſtipulatus patronus operas ſimpliciter, tranſit ad quoſcunque, & ad filios tanq̃ hřdes, nō aliter. l.ſi patronus.§.cū libertus eo.tit. tamen non tranſit ad hæredē hæredis. l.ſciendū. de ver.ſig. fauore libertatis, ne ſemper onereř, & in talibus etiam poſſet intelligi hæc lex, ſecundum glo. vt non tranſeat tanq̃ fideicō. habeatur loco ſecundi hřdis. nec ob. ꝙ ſuccedit loco primi. ĵl.qui cccc.ſ.eo. & l.poſtulante.§.ſed in huiuſmodi, quia verū eſt non principa-

3 liter, ſed in conſequentiam ſecundum Barto. †Vltimò no.glo.in fi. ꝙ iſta, quæ competunt filius ut filius, non imputantur filio in quartam, ex quo pater, ꝙ feudum & emphy. quæſitæ pro ſe & filiis, non imputantur in legitimam detrahendam de bonis patris ſecundum Ange. qui dicit eſſe notandum, & per Bar. non fuiſſe tactum in l.in quartam. ad l.falc.

A D D I T I O.

a Vnde allegatur. Adde ꝙ idē dicit D.Alex. de Imo. referendo Pau. hic in conſ.55. col.3. circa med. in 4.vol. & in conſ.29.col.3. in princ. & in 5.vol. & conſ.27. in princ. & in conſ.29.col.4. circa prin. eo.vol. Fran.Curt.

---

2 *Omnia in teſtō diſpoſita depēdent ab aditione, qua ſecuta, omnia cōfirmātur. Si reſtitutio retractatur per reſtitutionē, an q̃ rata facta ſunt retractabuntur.*

3 *Si pars propter contumaciā condēnata eſt in aliqua interlocutoria ad expenſas, & ſoluit, licèt obtineat diffinitiuam in principali, illas non recuperat.*

1 §.Qui fideicommiſſariam. †Iſte §. continet multa dicta vſque ad §.cui Titiana. vñ non pōt hř ſummari, ſed colligendo omnia. h.d. fideicōmiſſarius primus aduerſus ſ̃m non detrahit quartam, licèt hřs propter coactionem non detraxerit, benè tñ detrahit hoc caſu a legatariis particularibus, nec pōt ſolus ſine ſecundo cōpellere hřdē ad adeūdū, ſi apud eum nulla quota pars hřditatis remanſura eſt, ſed eo negligente benè pōt ſecūdus ſolus fideicōmiſſarius hoc petere. Item ſi ſecundus fideicōmiſſarius ſit, ipſe hřs cogi pōt adire. q̃a ꝑꝑ coactionem perdit non ſolum quartā, ſed etiā ſecundū fideicō. & omne aliud commodum, quod ex aditione ſpontè facta erat conſecuturus, præterquam iura ſepulchrorum, niſi coactus fuerit pendente conditione fideicommiſſi. h.d. Diuide in tres partes principales, ſicut tres formātur qōnes. prima uſque ibi, (ſecundū quæ.) ſecunda uſq; ibi, (quid ergo.) tertia uſque in fi. Prima ſubdiuiditur in duas, primo deciduntur duo dubia uſque ibi, (nec ad rē.) Secundo contra deciſionē primi dubij formātur duæ oppoſitiones, & ſoluunř. Tertia ſubdiuiditur. Primo deciditur unū dubiū uſque ibi, (ſed nec illud.) Secundo oſtēditur deciſio ad alia uſque ibi, (quod fortius.) Tertio utraque reſtringitur & limitař uſque ibi, (adeo.) Quarto inſertur ad alia. In tex.ibi, (trebelliano locus.) ſ.quo ad tranſlationē iuriū ex ſola uerbali reſtitutione, nō quo ad quartæ deductionē, hodie etiā ſine reſtitutione tranſeunt in ſcđm. C.eo. l.ſancimus. in fi. In tex. ibi, (retinere non potuit.) præterq̃ in duobus caſibus. Primus ſ.eo. l.j.§.inde Neratius. & ibi no. Alius colligiē in uer. nō utique, in eod. §.qui etiam habetur in l.Marcellus, &

a in l.qui cccc. †in tex.ibi, (cum.n.) no. ꝙ omnia in teſtō diſpoſita dependēt ab aditione, qua ſecuta oīa cōfirmantur. facit l.ſi is q tres.§.item euenire. de excuſ.tut. Sed quid ſi reſtitutio retractař per reſtōnē an quæ rata facta ſunt retractabūtur? dic ꝙ ea quæ ſola exiſtentia confirmātur, ut tabulæ pu. donationes, tutelæ, & fideicōmiſſum uniuerſale, nō irritantur, q̃a ēt ſi filius abſtineret, nudum nomen filij ſufficeret. l.ſi filius qui patri. de uulg. & pup. Idē eſt in iſto inſtituto, qui remanet hřs nomine, ut in d.l.ſi filius. ſecundū unā lect. Sed alia quæ nō confirmantur exiſtentia, ut legata particularia, benè irritanř, ut patet in l.a. in fi. cum l.ſeq. de condi. & demon. ibi per Bart. Quid ad propoſitū rñſio Iuriſconſulti ad obiectionē factā? nā hæc aditio diligentia primi fideicō. facta fuit. & ſic ſ̃m fideicō. ſimiliter cōfirmant. ergo non debet eſſe ſecundus fideicōmiſſarius ingratus, ut primo uelit auferre quartā, quā hæres coactus perdidit. Breuiter fateor, quia non eſt rñſio ſufficiens, quia poſito ꝙ primus hoc non feciſſet, potuiſſet ſecundus facere, ut ĵ. in uer. (quod ſi prior.) & ſic non habet illi granas ſentire. In tex.ibi, (nec eſt ꝯrium.) hic eſt ſecunda opi. de l.qui cccc. & l.Marcel ſ.eo ubi fideicōmiſ. compulit hæredē ſibi dare quartam quā hæres perdidit, & quam potuiſſet detrahere de legatis particularibus, remanet fideicō. qui nō tenetur ſoluere legata, niſi vſque ad dodrantē, ne ſit melioris condōnis hærede adeunte coactè, q̃ eſſet ſi ſponte adiuiſſet. Sed rñde ibi ad legata tenetur ex perſona hřdis, a quo nominatim vel ſimpłr fuerunt relicta. Sed ſecundo fideicommiſſario teneř ex propria perſona, qm̃ fuit ſibi nominatim iniunctum illud fideicommiſſum, & idē eſſet in legatis particularibus relictis a fideicōmiſſario, ut non poſſit quartā detrahere. ĵ.e.l.facta §.ſi cū ſuſpecta. cum ius detrahēdi non competebat niſi hæredi directo. l.ex falc.§.nunq̃. ſ.ad l.falc. & ſ.eo.l.j.§.inde Nera. In 3.par.ibi, (erat audiendus.) ſ.ad perēdum compelli hřdē adire. Contrarium uidebatur per id quod dcm̃ eſt in præcedenti, quòd primus ſine ſecundo non compellitur. Sed illud quando alius quàm hæres eſt fideicommiſſarius ſecundus, quia tunc nulla quota eſt primo remāſura, ſed qñ eſt idē hřs, cui fideicommiſſarius eſt rogatus poſt tp̄s reſtituere, tunc ſecus, quia penes eū eſt quarta remāſura, quā hřs ſui culpa perdit, nec recuperat, quinimmo ēt fideicom. ꝑdit ut in

3 ver. (ſed nec illud.) quod tñ limita in verſi. quod fortius. Et no. arg. ſi pars ꝑꝑ contumaciā condēnata eſt in aliqua interlocutoria ad expēſas, & ſoluit, licèt obtineat diffinitiuā in principali illas nō recuperat. facit l.ſi pignore. de pig.act. & l.damni. la vltima. circa fi. de damn.infe. In tex.ibi (ſi poſt impletam condōnem,)

ſcilicet

ſcilicet ſub qua fuit fideic.relictū, & poſtea fuit purificatum. Idē ſi erat purū. Si aūt pendente cōditione cōpulit ad adeundū, qđ aliqñ facere poteſt.l.apud Iulianum.§.Antiſtia.ſ̄ e. tunc poteſt hæres ante conditionis euentum pœnitere coactionis, & velle hæreditatem ſuo periculo adiuiſſe, & tunc nec perdet quartam, nec fideicom.ſm ſimile.ſ̄.eo.l.ſi legatus.& no.iſtam limitationē ad illam legem.& §.Antiſtia. non autem intelligas de conditione inſtitutionis, quia illa pendente non poſſet compelli.ſ̄.eo.l. ſed & ſi filio.in fi.per hoc.eſt expedita gl.ſuper verbo.(ꝯditionc.)

1 **§.Cui Titiana.** †Fideicommiſſarius poteſt reſtituere fideicom. debitū a defuncto. h. d. ſicut hæres fideicom.vel pater aut dominus poteſt.l.quamuis.§.fi.ſ̄.eo.ita & fideicommiſſarius ſuæ hæreditatis.

1 *Si poſt litem motam ſuper viribus teſtamenti contra inſtitutum facta ſit inſtitutio fideicom ſecuta ſententia contra inſtitutum, actiones translatæ in fideicom.deſinunt competere,niſi fideicommiſſ.fuerit ab euincēte repetitū.*

2 *Mota quæſtione hæredi ſuper viribus teſtamenti, poteſt fieri reſtitutio fideicommiſſi vniuerſalis.*

3 *Quod per iſtam reſtitutionem transferantur iura in fideicommiſſarium, & quid ſi teſtamentum erat inualidum.*

4 *Inſtantia inchoata cum hærede non tranſit in fideicommiſſarium, ſed continuatur cum hærede.*

5 *Sententia lata contra hæredem nocet fideicommiſſario, etiam non citato. Quid in pacto & tranſactione factis per hæredem, an noceant fideicōmiſſario.*

6 *Reſoluto iure datoris,reſoluitur ius acceptoris ex cauſa præcedenti.*

7 *Sententia lata contra hæredem inſtitutum, an faciat ius contra alias perſonas acceſſorias,vt legatarios & fideicommiſſarios.*

1 **§.Actiones.** †Si poſt litē motā ſuper viribus teſtamenti ꝯ inſtitutū facta ſit inſtitutio fideicom.ſecuta ſententia ꝯ inſtitutū, actiones translatæ in fideicō. deſinūt cōpetere,niſi fideicō. fuerit ab euincente repetitū.h.d. In tex. ibi,(intellectum reſtitutionis.) id eſt effectum reſti. qui conſiſtit 2 in intellectu.†No.ergo primo, ꝙ mota quæſt.hæredi ſuper viribus teſtamēti,pōt fieri reſtitutio fideicō. vniuerſalis. Sed ꝯ ſ̄ eo. l.ita tñ.§.quoties.ſed hæres nō compellitur ſi nō vult, vt ibi, ſed 3 poteſt ſpontè facere,vt hic. † Item no.ꝙ per iſtam reſtitutionem transferuntur iura in fideicom.& ſic oportet tex. intelligere qñ teſtm̄ erat validū,& hæres adeundo fuit effectus hęres,aliàs non potuiſſet transferre, cuius ꝯrium vult tex. quia vult, ꝙ iura ſint tēporalia, & duret quouſque ꝯ hæredem ſit ſecuta ſententia,ſed contra,quia hæreditas videtur facta litigioſa,& ſic non potuerit alienari,ſed certè ibi loquitur in voluntaria alienatione. Sed hic habet cauſam neceſſitatis adiunctā, licèt pro nunc non ſubeſſet 4 neceſſitas. Tertio no.ꝙ inſtantia inchoata cū hærede non tranſit in fideic.ſed continuatur cū hærede. Sed ꝯ in l.j.§.j.ſ̄.eo.Sol. ibi in inſtantia inchoata cū defuncto,quæ eſt hęreditaria,hic nō, 5 vt ibi dixi. Facit l.cum hæreditas.ex fideicom.cauſa ſ̄.eo.†Quarto no.ꝙ ſententia lata contra hæredem nocet fideicō. quod intellige ēt non citato,alias non eſſet dubiū. rō eſt, quia iudicium erat inchoatū cū legitima perſona. ſ̄.eo. l.cū hrēditas. Sed ꝯ de l. facta.§.ſi is.ĩ.eo. Sol.ibi qñ lis fuit inchoata ꝯ hæredē poſt reſtitutionē factā,& ſic adminiſtratio erat trāslata in fideic. hic ante. quid in pacto & tranſact.fact s per hæredē, an noceant fideicom 6 miſſario dic vt ibi.†Itē no.ꝙ reſoluto iure datoris,reſoluitur ius acceptoris ex cauſa præcedenti. facit l.lex vectigali. de pig.facit l.3.& 4.quib.mod.pig.vel hypothe.ſoluitur.gl.ponit caſum pluribus modis. Tu pone altero de duobus modis,primo in emancipato præterito,cuius præteritio non reddebat teſtm̄ nullū,vel pone in teſtō quod ſubiacebat querelæ.quod ēt eſt validū,& ſic poſſunt procedere quæ ſupra dixi. Iſta tñ exēpla recipiunt difficiles oppoſitiones. Primo tex.hic dicit, ꝙ ſi fideicōmiſſum relictū fuit ēt ab euincente hrēditatē, reſtitutio remanet firma, & ēt iura trāslata. Sed non videtur poſſe procedere,quia a præterito nō poſſunt legata relinqui.l.a.de leg.3.Similiter ꝯ ſecundū,quia repetitio legatorū nō intelligit ab exhrēdato.l.Titia.ff.de inoffic. teſtam.pp hoc gl.receſſit ab iſta poſitione.Tu ſuſtine & rñde,q a præterito nō poteſt relinqui, qñ fideicōmiſſum nō confertur in tempus,quo ad eū peruētura eſt hrēditas,aliàs ſecus l.generaliter.§.ex teſtō. de fideic. liber. Ad ſecundā oppoſitionē rñde,ꝙ l. Titia. loquitur in filio exhæredato, quo caſu expugnato teſtō p querelam iure iſto non valebat repetitio facta ab inteſtato vigore clauſulę codicillaris,quia teſtm̄ rūpebatur tanquā factū a demente,qui nō pōt teſtari,nec codicillari, & in hoc differt exhæredatus a pterito,licèt enim a præterito nō poſſit purè relinqui. l.a.de leg.3.l.ſub cōditione,ſi teſtm̄ nō valet,& ſic præteritus ſuccedat ab inteſtato, bñ poterat relinqui ab exhrēdato, ēt dicto caſu,rōne pdicta nō poterat relinqui, licèt hoc hodie ſit correctū, quia non rumpitꝰ tanꝗ factū a demēte, quia non cōſeruarentur legata,cuius ꝯriū eſt verū.auth.ex cā.C.de lib.præte. Sed vt hæc lex pcedat,debet poni caſus in fratre præterito,& turpi perſona inſtituta,quo caſu frater habet querelam.l.fratris.& l.fratres.C. de inoſ.teſt. nam dicit Dy.ꝙ tunc nō hēbat locū l.Titia.& ꝙ iſto iure nō rūpebat teſtm̄,tanꝗ factum a demente, & valebat repetitio a dicto fratre pterito,qui habebatꝰ pro exhæredato.Iſtud dictum Dy.eſt ſingulare,nā l.Titia.non habet locū in ꝗrela, quæ cōpetit fratri, nā ēt hodie poſſet eſſe dubium: an rupto teſtō p ꝗrelam a fratre ſi fuerunt repetitia, p clauſulā codic.cōſeruent. Si enim habet locū l. Titia, conſeruātur: ſi aūt non habet locū, non cōſeruantꝰ,ideo tene menti dictū Dy.quod ſequitur Bart. & Ang.& ego habui de facto Bon.de Vincentia; & conſului,ꝙ dictum Dy.haberet locum in legatis relictis alteri ꝗ illi turpi perſonæ,ſi aūt illi: qa dixit ſi nō valet iure teſtamenti &c. & turpis perſona opponit exceptionē dolo facis ꝯ fratrem querelantem, dicens ſi obtineres in querela, teneris mihi reſtituere vigore clę codic. ꝗ ꝯſeruat.Credo,& dixi ꝙ nō pōt hoc dicere:qa qua rōne reſcinditur inſtitutio directa ſi hrēditas ſit apud turpē perſonam, eadē rōne reſcinditur illud fideic. ne ꝗrela ſit ludibrio: non ſic ꝯtingit in ꝗrela,ꝗ datꝰ filio,quia illa non datꝰ pp qualitatē inſtituti, ſed pp iniuriam factā filio indebitè exhæredato: quia ſi fuiſſet inſtitutus,potuiſſet grauari vltra legitimam: eodem modo ſi ab inteſtato ſuccederet. clauſula ergo codic. ex quo nō rumpitꝰ, tanꝗ a demente facta,bñ facit,vt filius teneatꝰ inſtituto reſtituere deducta legitima: qa illa cla ꝯuertit inſtitutionē directam in fideicōmiſſum.l.ꝗrebatꝰ.de teſta.mil.& l.ex ea ſcriptura de teſta. His ergo lec.ſuſtentatis,de aliis nō eſt curandū, quia nō poſſunt ſuſtineri niſi cū diuinationibus & impropriatione tex.Duo pondera ex glo.primo decidit ſuſtinendo ſecundā lect. ꝙ loquatꝰ in poſthumo pterito,ꝙ inſtitutus ſi erat in eodē gradu, poterat ex teſtō hrēs effici, qđ eſt falſum, & ꝯ l.ventre.de acq.hære. & l.ſi filius.de vulg.qm̄ ex teſtō, quod ſperatur rūpi natiuitate poſthumi adiri nō pōt hrēditas p inſtitutū: iō ſibi prouidetur,ſi interim decedat, vt tranſmittat: quia in oēm euentū erat habiturus ex teſtō,ſi non naſcatꝰ,vel ab inteſtato,ſi naſcatur: ſed bñ fateor ꝙ ab inteſtato q eſt in eodē gradu cū pterito pōt ſuccedere: & ſic hrēs pro parte, inſpecto numero liberorū q ſit in vtero.l.cū qui- 7 dam.§.iuū hrēdē.ſ.de acqui.hær.† Aliud no. in ver.(Itē alia rōne: qa ſnīa facit ius &c.)Nā ſentit gl.dum dicit,(niſi dicas.) ꝙ qñ fertꝰ ſententia ꝯ principalem perſonam: puta ꝯ inſtitutū, qui eſt caput teſtamenti.l.proximè.de his quæ in teſta.delen.& a cuius iure pendēt legata & fideicōmiſſa, ꝙ faciat ius ꝯ perſonas acceſſorias legatorū vel fideicom. ſiue ſit reſciſſoria: vt lata in ꝗrela, de qua non eſt dubium, qa de aliquo facit nullū. l.Papinianus.§.fi. de inoff.teſt. ſiue declaratoria nullitatis, de qua erat maius dubiū: qa nihil facit de nouo: ſed declarat inter ꝗ eſt dña. l.hrēdes palā.§.ſed ſi no.de teſta. gl.tenet ꝙ facit ius ad qđ l.cū nō iuſto. de collu.detegen.& l.ingenuū.de ſt[illegible]m.qđ ēt tenet Bar.i l.a. de excep.rei iud.& ſic facit pˀiudic[illegible] in pſonis acceſſoriis, ſub. ēt nō citatis: quia hoc eſt de natura ſnīæ, quæ facit ius,ſed quantū ad pſonas æquè principales non facit ius: quia lata ꝯ vnū ex hæredibus, ēt in ꝗrela nō reſcindit teſtm̄ niſi pro parte ſua.l.circa. de inoff.teſt.& natura ſnīæ quæ non facit ius eſt,ꝙ lata ꝯ vnū alteri non pˀiudicat. vt in tit.res inter alios acta: niſi fuerint citati: iux.no in l.in cā.§.interdū.de mino.& l.cū miles.in fi. quibus ex cau.ma.& in c.inter quatuor. de maio.& obe.& Cyn.in l.j.C.de aduo.diuer.iu.& Bal.in l.ab eo.quō & qñ iudex.vbi dicit ꝙ in iudicio quātum ad eius validitatē nō expedit citare niſi illam perſonā ꝯ quā datur libellus,aliàs non valeret.Sed quantū ad extenſionem præiudicij vt præiudicetur illis quorum intereſt, oportet illos citari: alias non præiudicat,licèt valeat.allegat Inn.qui ſingulariter hoc dicit in c.humilis. de maioritate & obedi.

LEX LVI.

a *Hæres mittendus eſt in poſſeſſionem rerum hæreditariarum non obſtante contradictione fideicom.vniuerſalis: & alienationes factę per fideicom. ante reſtitutam hæreditatem ſecuta reſtitutione conualeſcunt.*

a *Fideicommiſſarius vniuerſalis non eſt legitimus contradictor ad impediendum immiſſionem quæ petitur vigore l.edicto.de edic.di. Adria. Tollend.ſi non eſt in poſſeſſione rerum,vel eſt, ſed cum vitio.*

3 *Ius ſuperueniens auctori,conſeruat ius ſucceſſori.*

a **FIliam.** †Hæres mittēdus eſt in poſſeſſionē rerum hæreditariarum nō obſtāte ꝯdictione fideicom. vlis: & alienationes factę p fideic.ante reſtitutā hrēditatē a ſecuta reſtitutione cōualeſcunt h.d. † Et ſemper allegatꝰ pp primum ꝙ fideicōmiſſarius vniuerſalis non eſt legitimus ꝯdictor ad impediēdā immiſſionē ꝗ petitꝰ vigore. l.edicto.C. de edi. di.Adria.toll.qđ eſt verū,ſi nō eſt in poſſ.rerum, vel eſt, ſed cum vitio:quia ignorante hrēde occupauit, vel ſi eo ſciente & patiēte, nō pōt tñ incōtinenti de viribus fideicom.docere: quia relictū erat in codicillis,q pro tūc nō poterāt haberi.Omnib.enim iſtis caſibus hrēs mittēdus eſt in tenutā bonorum, non obſtante ꝯdictione fideicom.aliàs ſi ceſſarent, iſte eſſet legitimus ꝯdictor, & poſſet opponere exceptionē dolo facis,ꝗ ēt in poſſeſſorio adipiſcendæ,pt opponi,ſi incontinenti eſt paratus docere de iure pprietatis:ſecus in poſſeſſione recuperādæ,qa ſpoliatus &c. l.ſi qs ad ſe fundum.C.ad l.Iul.de vi.& l.ſi maritus.de dona. inter uirū 3 & ux.Et no.hic in fi.†Quòd ius ſuperueniens auctori,conſeruat ius ſucceſſori. Nā fratres hic alienādo res hrēditarias, ante reſtō-

nem

nem factam per ſororem, non potuerunt transferre dominium niſi partis hæreditatis, cũ in parte ſororis ante reſtitutionẽ nullũ ius haberent, vt dixi ſ.e.l.reſtituta, ſed ſecuta reſtitutione trãſfertur etiam pro illa parte, hoc declara vt no.Bart.in l. cum vir. prædium.de viſu.

LEX XVIII.

Hæredes. Rogatus de reſtituendo quicqd ad eum per uenerit ex hæreditate defuncti, non tenet̃ reſtituere fructus perceptos poſt aditam hr̃ditatem iudicio teſtõris.h.d.dic vt ſ.e.l.fideicommiſſariam. Et inquãtum ponit iſtos caſus pares, quicquid ex bonis, & qcqd ex hæreditate, dic vt dixi in l.Titius.ſ.eo.in 1.gl.q̃ facit differentiam, ſed in alio caſu loquitur.qũ eſt rñ huius l.R̃ndeo, quia fructus percepti poſt aditam hr̃ditatem nõ puenerũt ad inſtitutum ex aditione hæreditatis, & illa verba, qcqd puenerit ex hr̃ditate, vel bonis: debẽt intelligi p aditionem.vñ ſicut illa q̃ ante puenerant nõ cadũt in fideicom. ſ.eo.l.ſi res: ita quæ poſt, licet ex rebus hr̃ditarijs, vt hic & l.quod his verbis.de leg.3.& iſta ratio declarat iſtas leges, ſecus ſi dixiſſet quantacunque pecunia ad te &c.ſ.eo.l.Baliſta.

2 *Dictiones collectiuæ, ambo, & uterque, quæ faciant orationem uniuerſalem, quæ ſi in uno eſt falſa, in alio redditur falſa.*

3 *Hæreditas aſcendentis tunc tranſmittitur ad deſcendentes, quando fuit pure delata, licet non adita.*

4 *Quando ſubſtitutio eſt facta pluribus ſub conditione, an debeat in cuiuslibet perſona conditio exiſtere, ut ſubſtitutio locum habeat, an ſufficiat in perſona unius, ut ſaltem ad partem illius admittatur.*

1 §.Cum ita. †Fideicommiſſum relictum poſt mortem plurium ſub ɔdõne ſi deceſſerunt ſine liberis, cum appoſitione nõis collectiui, vt ſi ambo, vel ſi vterq. &c. nõ hẽt locum de ꝓprietate verborum, niſi in pſona cuiuslibet ɔdõ impleat̃. Sed ex p̃ſumpta mẽte defuncti, q̃ magis inſpicit bñ admittit licet in pſona primi ɔdñ deficiat, ſi tñ exiſtat in pſona vltimi morĩẽtis in portione vel pſona illius, ſi volũtas eius fuit ꝙ eo caſu quo exiſteret in pſona oium fideicommiſſarius hẽret oẽs portiones ſaltem mediante pſona vltima.h.d.iſte §.q hẽt materiam ſubtilem, & quotidianam ſicut aliqua l.huius ti. & nunq̃ legi quin daret mihi laborẽ. Aduertendum eſt, ꝙ hic fuerunt duæ ſubſtitutiones, vna reciproca facta primo morienti de ſuperſtite ſi deceſſerit ſine liberis.altera facta ultimo morienti de nepte, ſi ipſa etiam ſine liberis deceſſerit. Et in hac ſecunda fuit dictio collectiua, ſi ambo quæ faciebat rem dubiam. Et poteſt poni caſus. Primo ꝙ ultimo moriẽs ſine liberis deceſſit inteſtatus cui ab inteſtato ſucceſſerunt filij primo morientis, & etiam iſta neptis quæ erat ſubſtituta in eodem gradu cum filijs primi ad ſuccedendum huic ultimo morienti: & inter eos erat contentio de portione ultimi moriẽtis hæreditatis aui, quia filij primo morientis dicebant eſſe diuidẽdam, ſicut alia bona illius ultimi morientis: neptis verò dicebat ſe debere eam habere præcipuam vi ture ſubſtitu. fideicommiſ. ſed ille dicebat ei non fuiſſe locum, cum non extiterit ɔdõ ꝙ ambæ ſine liberis deceſſerint, & deciditur hic contrarium ex præſumpta mente defuncti. poteſt etiam poni caſus ꝙ deceſſit teſtatus inſtituto extraneo, & erat contentio inter neptem & inſtitutum, & iſta ſunt neceſſaria ad intelligendum unum quod dicit Bar.hic, quia habet locum in primo caſu, non in ſecundo.ut ĩ.dicam. In tex.ibi (omnem hæreditatẽ.) Pondera hoc uerbum: quia per hoc dico quòd ſi prima ſubſtitutio reciproca non fuiſſet expreſsè facta tacitè facta intelligeret̃, quia cum uoluerit totam hæreditatem p mortẽ ultimi uenire ad neptem, patet ꝙ uoluerit partem præmorientis ad ſuperſtitem deuenire: alias non poſſet tota per mortem ultimi peruenire ad neptem: iſte eſt caſus in l.Titia.§.Seia.de lega.2.per hoc uerbum vr̃ probari dictum Bar.quod ponit in l.quidam teſtamento proculum.de vul.& pup. ubi dicit ꝙ qñ apponitur hoc uerbum in fideicommiſs.ſubſtitutione, cenſetur teſtator uoluiſſe quòd in perſona omnium ad quos refert, exiet conditio, quod eſt cõtra iſtum text.qa hic fuit appoſitum iſtud uerbũ: & tñ ſufficit ꝙ extet in pſona ultimi. Nec obſ. illa l.quia loquit̃ in vulga. in qua eſt alia rõ.& Ang.ibi etiam reprehẽdit p l.ſi.§.filium.de lega.2.ubi 2 dicit eſſe caſum ɔ̃ eum. †In tex.ibi (pp ɔdõnis &c.) quia dictiones collectiuæ, ambo, uterq.&c.faciũt orõnẽ vlem, quę ſi in uno eſt falſa, in alio redditur falſa.l.ſi is q cc.§.utrum.de reb.dubijs. Sed aduertendum ſubtiliter, ſi rectè conſideretur teſtatoris intẽtio non vr̃ requiſiuiſſe in ſubſtitutione facta ſecundo loco ꝙ iſta vniuerſitas locũ hẽat, ſed potius demõſtraſſe facti cõtingentiam: cũ eñ duas feceri ſubſti.& prima facta ſit primo morienti ſi deceſſerit ſine liberis, & aliam factam ultimo morienti cenſetur feciſſe ſi decederet ſine liberis, ſicut primam, & illud uidetur ſufficere, vt locum habeat ſubſtitutio ſibi facta: & licet dixerit, ſi ambo idem dixit, quia primam fecit ſub illa conditione, & cogitabat ꝙ illa eueniret, & voluit quod etiam ſi ſecunda eueniret, ſuccederetur ex illa. Sed ſi non feciſſet niſi unam ſubſtitutionem, ſi ambo deceſſerint ſine liberis tunc magis repugnatẽt verba, qa cẽſeret requiſiuiſſe illam copulatiuam. ſed primo caſu qa ſunt diuerſæ, reſoluuntur in ſingularitates, & eſt perinde ac ſi cuilibet p ſe eſſet facta ſub condõne, ſi deceſſerit ſine liberis.ar.in l.falſa.§.ſi. de ɔd.& dem.& hoc ſenſit Dy.hic, ubi dicit ꝙ hic loquit̃ i fideic. In qua tractat̃ de diuerſis effectibus, quia fides cuiuslibet grauat̃ non ergo ita repugnant uerba in caſu iſto, ſicut ſi unica tantũ facta eſſet. In tex.ibi, (quã totam &c.) No. rõnem in qua Iuriſc. ſe fundat, qa cum teſtõr eo caſu quo condõ exiſtat in pſonam vtriuſq. voluerit ad nepotem totã puenire partem ultimi immediate & partem primi illo mediante, cenſetur fortius uoluiſſe unã peruenire.ſ.ultimi morientis, ſi prima non põt peruenire. Ex quo ſequitur, ꝙ vbi ceſſaret iſta rõ non haberet locũ iſte §. puta ſi eſſet facta ſubſtĩ in parte ultimi morientis ſub ɔdõne, ſi ambo deceſſerint &c. nam ſi primus deceſſerit cũ liberis, licet ultimus ſine liberis, portio ſua non ueniet ad ſubſtitutã, qa ceſſat rõ de qua hic, & ſic ſtabimus ꝓprietati verborũ, & hoc ſentit hic Ange. & antequam ipm vidiſſem hęc cogitaueram. hoc aũt hic nõ procedit, qa dixit (nẽm hr̃ditatem.) Quid ſi nec illud uerbum dixiſſet, nec dixiſſet de portione ultimi morientis, ſed ſimplr̃ ſi aliquis deceſſerit ſine liberis alterum ſubſtituo, & ſi ambo, neptem, an iſta vltima uideatur facta in parte ultimi morientis duntaxat? R̃ñdeo in portione utriuſque ex quo primo loco eos inuicem ſubſtituit, qa in fideicommiſſo vr̃ ſicut ueniunt p̃legata primo ſcã. l.cum uirum. C. de fideicom. ita & fideicommiſſum vr̃ primo factum, cum ſit eadẽ rõ, & quidam notant text.ad hoc, ſed nihil facit, quia dixit expreſſe, (nẽm hr̃ditatẽ) qa tũc non eſt dubium, ſed eſt dubiũ qñ non dixiſſet. & tunc diſtingue ſicut in prælegatis.ut in l.3.§.quidam liberis.ſ.eo.& qñ nõ ɔſtat qđ eorũ p̃ceſſerit.dic ut ĩ.eo.l.Scæuola.p Bar. †In gl.ibi, vnde non tranſmittit. 3 No.gl.ꝙ hæreditas aſcendentis tũc tranſmittitur ad deſcendentes per l.1.C.de his qui ante aper.tab.quando fuit pure delata, licet non adita.ſi autem ſub ɔdõne, ſecus, quia non habet priuilegium vltra alias hr̃ditates q̃tum ad tranſmittendũ. hoc ẽt tenet ibi gl. In gl.ibi, (item condõ ibi deficit in perſona ſecundi.) ſubſt. extitit in pſonam primi morientis, hic econuerſo. hæc uera ſm oẽs.licet Dy.teneat p̃cedentem, ꝙ ibi in pupillari hic in fideicõ. ſed in utraq.eſt eadẽ rõ, qm̃ ambæ tendunt ad diuerſos effectus, ſi ergo in caſu iſtius §. primus eſſet mortuus ſine liberis, ſi admitteret̃ nepos, ſed fr̃ ſupſtes, tũ qa erat primo ſubſtitutus, tũ qa ẽt ſi nõ dixiſſet, qa tñ fuit appoſita dictio ambo, admitteret̃ ſupſtes ab inteſtato, ꝙ ius lĩmæ ſucceſſionis vr̃ teſtãr uoluiſſe reſeruare pp collectiuã ambo.l.pen.C. de impu.& alijs ſubſt. & ſic neptis excluderet̃ duplici rõne.ſ.ex ꝓprietate uerborũ, qa nõ ẽet uerũ ambos mortuos ſine liberis. itẽ ex p̃ſumpta mẽte defuncti quia ſupeſt q excludit ſub.pp ius lĩmæ ſuæ. Sed pone dicto caſu ꝙ inter iſtos nõ erat ius legitimæ ſucceſſionis, uel quia erãt ex̃nei, cũ ſubſtitutio fideicõmiſſaria ẽt extraneis fieri põt, uel ſi erant, frater primus fecit reſtitñ, & ex̃neum inſtituit, an iſta neptis excludetur a fideicommiſ. Bal.ſm Nic.de Mat.in d.l.pe. tenet ꝙ non poſtquam ſuperſtes non ſuccedit præmorienti, unde non debet nocere ſubſtituto, ſecus qñ ſuccedere põt. hoc non placet, qa licet ſubſtitutus ñ excludat̃ ex hoc capite, qa ſupſit pſona q̃ ſubſtit.excludat, excludit̃ ab alio, qa nõ extitit ɔdõ: ſufficit enĩ vnã de rõnib.ſubſiſtere, cũ q̃libet p ſe ſit ſufficiẽs.ſiꝰr.in l.pe. licet loquat̃ ĩ pupillari, ſi defeciſſet ɔdõ ĩ pſonã primi, qa defeciſſet factꝰ pubes: ſi nõ defeciſſet in pſonã ultimi, admitteret̃ ſubſtitutus ad hr̃ditatẽ vltimi, p iſtũ §.cũ ſit eadẽ rõ, qa pr̃ ſubſtituendo ei cum dicta dictiõe collectiua, cẽſet̃ uoluiſſe ꝙ eo caſu quo exiſteret ɔdõ in pſonã vtriuſq. hr̃ditas p̃morĩẽtis veniret ad ſupſtitem ab ĩteſt.& ambo ad ſubſtit ex pupi. vñ licet hr̃ditas p̃morĩẽtis nõ deueniret ad fratrẽ, qa deceſſit pubes, & fortè ex̃neum inſtituit, ſaltẽ ad hr̃ditatẽ vltimi veniet ſubſtitutus p hũc §. dicit tñ ibi. Bald. hoc verũ niſi pubes factus decederet liberis relictis, q poſſẽt ſuccedere vltimo moriẽti, qa p̃ferrent̃ ſubſtituto, qa reſtãr illud ius lĩmæ ſucceſſionis vr̃ voluiſſe reſeruare, niſi ſubſtitutus ſit cũ illis in eodẽ gradu, & cũ illis ab inteſt. ſuccederet, & de hoc eſt caſus hic ſm intellec. Bar. licet Bal. non alleget. Sed pone in terminis illius l.qa primus deceſſit impubes, & ꝙ frater illi non poterat ab inteſt. ſuccedere, qa erãt ex diuerſis mr̃ib. & extabat mr̃ p̃morĩẽtis, q̃ excludit fratrẽ. in aut.defuncto.C.ad tertulliã. Certè ſi vera eſſet ſupradicta opinio. Nic. ſubſtitutus admitteret̃. Contrarium puto, vt dixi, qa ſaltem excludit̃, qa nõ extitit ɔdõ, licet nõ ſubſit ius lĩmæ ſucceſſionis qđ uideat reſeruatũ, nec ſubſit pſona q̃ ſubſtitutũ excludat ex p̃ſumpta mẽte defuncti. Sed no. ponit, ꝙ in terminis iſtius §. neptis excludat̃ a portiõe vltimi moriẽtis, qa extãt filij p̃moriẽtis, q põt ab inteſtato ſuccedere, & ad quos p̃ſumit̃ teſtõr habuiſſe affectionẽ, & voluiſſe reſeruare prędictũ ius ſuccedẽdi, argu.l.cũ acutiſſimi.C.de fideicom.ſolu. hoc procederet ſi ſubſtitutus eſſet extraneus, nec ſuccederet ab inteſta. Sed quia erat in eodem gradu cum filijs præmorientis, qa neptis ex alio filio, & cum illis admittitur, ceſſat opp.prædicta, quia hẽt duo pro ſe. ſcilicet diſpoſitionem l.per quam ſuccedit. ſicut & illi, & voluntatem teſtoris, qui illam ſubſtituit, & non illos, idõ in illa parte ultimi præfertur, licet in alijs bonis cũ illis ſucceda-

dat, hoc vult Bar.hic notabil̃r, dicẽs vlterius ꝙ ſi ex forma ſtatuti
illi præferẽtur in ſucceſſione inteſtati iſtius vltimi, excluderent
tunc ſubſtitutam, q̃a nõ hẽt niſi vnum ꝑ ſe, ſ.voluntatem defun
cti, & defunctus cẽſetur voluiſſe præferre ſucceſſionẽ iteſtati. iſtud
ꝓcedit ponendo caſum ut primo dixi, ꝙ deceſſit inteſtatus, & fi-
lij ꝑmorientis poterant ſuccedere. Si uero non poſſent. q̃a deceſ
ſit teſtatus & extraneum inſtituit, tũc admitterẽtur ſubſtituta, licet ri
gor verborũ ſit ꝯ eã, quia pro ea eſt uolũtas defuncti, de qua hic
in fi. quia nihil obſtat. † Vlt. ſuper hoc articulo, qui eſt difficilis,
4 qñ ſubſtitutio ex plurib. facta ſub ꝯdõne, an dẽat in cuiuslibet
ꝑſonam condõ exiſtere, ut ſubſtõ locum hẽat, an ſufficit in ꝑſo-
nã unius, ut ſaltẽ ad partẽ illius admittat̃? dic ſi ſcã eſt cuilibet ꝑ
ſe in diuerſis orõnib. ſufficit exiſtere in ꝑſonam unius, ut ad illius
partẽ admittat̃. ſiue in vul. ſiue in pupilla. ſiue fideicõmiſſa. ꝑ le.
pe. de inoff. teſta. quam gl. ubicunq. ſic intelligũt. ut no. in l. pa-
ter filium. ad legem Falcid. Idem ſi unica tantũ ſubſtitutio eſſet
facta omnibus ſimul, cum appoſitione dictionis particularis pu
ta ſi quis eorum nõ erit hæres, uel moriatur in pup. æta. uel ſine
liberis, q̃a dictio ſi quis. verificat̃ in uno. l. ſi neceſſarius. §. ſi an-
nua. de pignorati. actio. Aut ſine appõne illius dictionis & tunc
aut loquimur in vulgari, aut in pupillari, uel fideicommiſſ. Primo
caſu Bar. tenet non hẽre locum ſubſti. niſi exiſtat condõ in ꝑſo-
nã oĩum, ſiue ſit dictio collectiua, ſiue nõ, ꝑ l. quamuis. C. de im-
pube. & alijs ſubſtõ q̄ gl. ibi ſic vr̃ intelligere, & l. falſa. § fi. de ꝯd.
& demõ. & l. hoc articulo. de hæredib. inſtituen. aſſignat rõnem
q̃a uulgaris cõcipitur ante aditam hæreditatem, & ſic ante quæ-
ſitũ emolumentum, quo caſu locum habet ius accreſcendi, q̃d
ius teſtator uidetur reſeruare. Si ergo unus repudiat, alter adit,
ſubſtitutus excluditur etiam a portione repudiantis, licet regu-
lariter contra, quia ſubſtitutus ꝑfertur coniuncto. l. e. ſecunda. §.
ſi duo. Sed illud quãdo ſpecialiter ille cuius portio deficit fuit
ſubſtitutus, non ſic quando nõ fuit ſpecialiter ſubſtitutus Bald.
in l. penulti. non tenet hoc ſimpliciter, ſed quando copulati-
uè. ſcilicet ſi talis, & talis non erunt hæredes talem ſubſtituo.
ſic loquitur l. quamuis. uel ſic, nec Titius, nec Seius, quia perinde
eſt ac ſi dixiſſet ſi neuter, ſi aũt ſimpl̃r Titium, & Seium inſtituo.
& ſi non erunt hæ̃des ſubſtituo talẽ: quia ſufficit unum repudia-
re, ut admittatur ſubſtitutus, & hunc dicit eſſe caſum in l. penu.
de inoff. teſtam. nolendo diuinare ꝙ ibi cuilibet per ſe ſit facta.
ſed certè hoc faceret uim in uerbis, quia poſito quod non ſit co
pula. punctus habetur loco copulæ, & ſoluta reſoluitur in con-
iunctam, unde paria ſunt dicere, ſi Titius. & Seius non erunt hæ
redes talem ſubſtituo. & dicere Titium, & Seium inſtituo, & ſi
non erunt hæredes &c. cum ergo primo caſu habeamus text. in
l. quamuis, idem erit in ſecundo, quicquid dicat Bald. Angel. te-
net idem quod Bal. niſi inſtituti ſint filij teſtatoris, quia tunc ui-
detur reſeruare ius accreſcendi, etiam ſi ſubſtituit ꝑ diſiunctiuã,
vt ſi Titius aut Seius non erunt hæredes, talẽ ſubſtituo, quia re-
ſoluit̃ in coniunctam. ſi Titius, & Seius non erunt hęredes &c.
caſus eſt in l. ſi is qui cc. §. ſi pater. ſ. de rebus dubijs certe fateor
caſum, & ſecus eſſet in extraneo, ſi poſita eſſet dictio alternati-
ua, & fortè idem eſſet ac ſi poſita eſſet dictio ſingulariter, ſi quis,
vt ſ. dixi. in filijs ſecus, inquantum uero extra hunc caſum rece-
dit a dicto Bar. non placet, magis autem facit ꝯ Bar. in l. quidam
teſtamento Proculum. ſ. de vulg. & pup. ſub. ubi tunc ſubſtitu-
tus excluditur quando apparet teſtatorem uoluiſſe totũ ad ſub
ſtitutum deuenire, q̃a nõ ꝑſumitur uoluiſſe ꝙ admittatur, niſi
partes oĩum uacent, ut ibi patet in fi. ergo ubi hoc non apparet,
ſaltem ad partem deficientem vr̃ admittendus, non tamẽ audeo
indiſtinctè recedere ab opi. Bar. niſi ubi eſſent dictiones, de qui-
bus. ſ. & maximè ꝑ opi. glo. quæ concurrit cum eo. & ita eẽt te
nendum decido. Ad l. quidam. poſſet rñderi, quia ibi duplex fuit
ſubſtitutio, prima, & ſecunda. illi ergo caſus ſunt indubitati. qñ
ꝑ copulam, vel qñ ſubſtituti filij teſtatoris, uel quando apparet
teſtatorem voluiſſe totam hæreditatem ad ſubſtitutum deueni-
re, aliter caſus eſt dubius, propter authoritatem prædictorum,
ſed ego tenerem quod dixi. Circa pupil. & fideicommiſ. diſtin-
gue, aut fuit facta cum appoſitione dictionis collectiuę, aut ſine.
Primo caſu de proprietate uerborum non admittitur ſubſtitu-
tus, niſi exiſtat conditio in perſonam omnium, ut hic. ibi (prima
quidem facie.) aut ex præſumpta mente defuncti. Tũc aut fuit
facta in viuit. fideicom. in quo locum hẽt ius accreſcendi poſt
commodum quæſituri, & tunc idem, q̃a cenſetur uoluiſſe illud
ius reſeruare. l. codicil. ſuꝯ fi. prin. de vſufru. leg. imo tunc ſine di-
ctione collectiua, eſſet idem, ut ibi patet. Sed Ange. dicit, ꝙ illa
lex nihil facit, quia ibi apparet quod uoluit partem deficientem
ad ſuperſtitem peruenire, ut patet in uer. hoc amplius. tu tene
dictum Bar. per rõnem ſuam, q̃ ſatis urget. & facere iſtas repre-
henſiones ſine utilitate, eſt damnabile, ut dicit Io. And. in addit.
ſ. de locato. §. nunc uero aliqua. in fin. dicens, ꝙ nunquam ſibi
placuerunt reprehẽſiones iuuenum de opi. antiquorum cum
eorum ſubtilitatibus ſine utilitate. ſi uero facta eſt in proprieta-
te, tunc & in pup. & fideicomm. dicendum ꝙ aut exiſtat condi-
tio in perſona primi morientis, & ſubſtitutus non admittit̃, niſi
exiſtat in perſona vltimi, per illam l. penul. quod limita ut ſ. dixi.
qñ inter illos erat ius ſimul ſucceſſionis ſm̃ Bal. & Nico ſed ego
a alr̃ dixi.* aut deficit in perſonam primi, & extitit in perſonam vl-
timi, & tunc ſi rõ huius legis habet locum, quod voluerit ad ſub
ſtitutum deuenire portiones præcedentium in caſu in quo exi-
ſteret conditio in perſona omnium, admitteret ſubſtitutus ad
partem ultimi morientis: ſed ſi noluit peruenire niſi ad par-
tem illius vltimi, ſecus, quia ſtaretur proprietati uerborum, vt
dixi ſuper tex. quãdo autem fuit facta ſine appoſitione dictionis
collectiuę, dicam ꝯ. eo. l. Lucius. §. Caio.

A D D I T I O.

a Alter dixi. Ad hæc uide Pau. uide Ale. de Imo. in conſi. 11. col. 6. ver. nec obſtat. in 3. uol. Fran. Cur.

---

1 *Teſtator ſi grauat hæredem, quòd cum morietur hæreditatem reſtituat filijs teſtatoris, uel uni eorum, an poterit unum eligere, & alios excludere.*
2 *Si teſtator rogauit aliquem reſtituere nepotibus, uel cui ex eis uoluerit, vel cognatis, vel cui uoluerit, an poſſit eligere de cognatis, cum extent nepotes primo nominati?*
Alternatiua poſita inter perſonas, inter quas cadit affectio ordinata, intelligitur ordine ſucceſſiuo, & idem in copulatiua.
3 *Si cauſa uel articulus committatur pluribus, uel uni eorum, an unus poſſit expedire alijs non uocatis?*
Quid ſi committatur ſimpliciter alio non adiecto?

5 §. Peto de te. † In hoc §. duæ q̃ões principales ꝓponũtur. Prima, ſi teſtãt grauat hæ̃dem, ꝙ cum
morieẽt hæ̃ditatem reſtituat filijs teſtãtoris, uel uni eorum, an po-
terit unum eligere, & alios excludere? Rñdet̃ ꝙ nõ, q̃a dixit cui
vellet, & ĩõ inter filios vr̃ facta ſubſtitutio hoc modo, ꝙ oĩb. reſti-
tuat, ſi omnes ſupererunt, ſi aũt ſupererit vnus tm̃, tunc locum
hẽat illud, q̃d dixi, vel vni eorum, i. deficientib. alijs. & hoc deter-
2 minat ibi (inter filios &c.) † Secunda q̃õ eſt, ſi rogauit reſtituere
nepotib. vr̃ cui ex eis voluerit, vel cognatis, vel cui voluerit, quo
caſu ꝓp electionem põt vnum eligere, & alios excludere. ſ. de le.
2. l. uouum. §. 1. ver. itaq. in fi. an poſſit eligere de cognatis, cum ex-
tent nepotes primo nominati? Rñdet̃ ꝙ nõ, q̃a ſicut primo loco
nepotes fuerunt nominati, ita & primo de ipſis eſt fiẽda electio.
& ſic alternatiua poſita inter perſonas inter quas cadit affectio
ordinata, intelligit̃ ordine ſucceſſiuo, & idem in copulatiua, ut
no. in l. Gallus. in prin de lib. & poſth. Si ergo q̃s recipit ꝓ ſe, & fi-
lijs, & nepotib. emphyteuſim, primo uenit ipſe, poſtea filij. dein-
3 de nepotes. † Primum tñ dcm̃ eſt notabile, & ꝑ ipſum vr̃ determi
natur quæſtio. ſi cauſa uel articulus committatur plurib. vel uni
eorum, an vnus poſſit expedire alijs non uocatis, & vr̃ ꝙ nõ, quia
ſi illa verba, vel vni eorum intelligantur alijs non ualentibus, vel
impeditis. & in c. prudentiam de offic. deleg. in ꝯtrium vr̃ in tex.
in c. cum plures. eo. ti. in 6. & l. non diſtinguemus. §. ſi plures. de ar-
bitris ubi ſi compromittit̃ in plures, vel vnum ex eis, põt vnus et
alijs non impeditis ferre ſniam. dicit Bar ꝙ in ꝯcernentibus com
modum eorum vnus non veniat, niſi alijs excluſis Sed in his, q̃
concernunt eorum onus. locum hẽt ꝯtrium. Alij ꝙ in his q̃ ex in
teruallo expediuntur locum habet quod hic dr̃, et ſi ꝯtineant o-
nus: vnde ſi executio teſtamenti committit̃ pluribus, vel vni eo-
rum, non admittit̃ vnus, niſi alijs non ualentibus. iuxta c. fin. de
teſta. Sed in his quæ ſtatim debent expediri, locum habet ꝯtriũ,
vt illa clauſula operetur aliquid, ſed certè ſatis operaretur, licet
teneret̃ requirere ſi eis impeditis põt unus procedere. Si enim
in clauſula nõ eſſet appoſita non poſſet. ut in c. vno delegatorũ.
de off. del. licet in executore vltimæ voluntatis illius fauore aliud
ſit in d. c. fi. & in arbitris de iure canonico. c. fi. de arb. in 6. vñ ſecu
rius eſt tenere opin Bar. quid ſi committatur ſimpliciter alio nõ
adiecto? Reſpondeo intelligitur vno vel maiori parte eorum, vel
alijs requiſitis. l. reſcriptum. & ibi no. de pactis.

L E X LVIIII.

1 *Hæres de reſtituendo grauatus ſi ſuccedat hæreditario debitori, actio hæreditaria extinguitur nec reſuſcitatur per reſtitutionem hæreditatis.*
2 *Mora commiſſa in prima actione extinguitur cum ipſa actione.*

5 DEducta. † Si hæres de reſtituendo grauatus ſuccedat hæ̃ditario debitori, actio hæredi-
taria, extinguit̃ nec reſuſcitat ꝑ reſtitutionem hæ̃dita-
tis. ideo in fideicommiſ. tranſit, ſed loco eius ꝯ hæ̃dem,
qui reſtituit, datur actio ex teſtõ, quaſi hæ̃ditas non ſit plenè re-
ſtituenda, niſi illud debitum ſoluetur, & uſuræ ꝓp moram tem-
poris præteriti ueniunt vſque ad diem ſucceſſionis, quo durauit
illa actio & mora, ſed poſtea non veniũt ſine noua mora. h. d. In
tex. ibi (ex Trebelliano.) i. per reſtitutionem, quæ fiat ex Treb. vi-
debatur ꝯtrium, quoniam ante reſtitutionem, ideo erat extincta.
q̃a hæ̃s tunc erat creditor, & ſucceſſit debitori, ſed per reſtitutio
nem deſinit eſſe creditor. & incipit eſſe fideicommiſſarius. unde
videbatur ꝙ ceſſante cauſa, ceſſaret effectus extinctionis. Sed ꝯ-
rium eſt, quia naturale eſt, ut ſemel extinctum non reſuſcitetur,
l. qui res. §. aream. de ſol. ideo fuit neceſſe ꝓuidere fideicommiſſa
rio,

tio.In text.ibi(actio)quia actio ex teſtamento, quæ dabatur pro toto fideicommiſſo reſtituendo,& tunc facta reſtitutione,datur etiam pro iſto debito, ad quod iſte hæres tenetur, tanq̄ hæres illius debitoris,quia ſibi uidetur ſoluiſſe,& tanquàm hæres teſtatoris,qui ipſum rogauit de reſtituendo.In tex.ibi (computabuntur.) uenirent reſtituendæ,ſed ꝯ, vſuræ exactæ per hæredem a debitoribus hr̄ditarijs,non ueniunt in reſtitutione. j.eo.l.§.qui poſt.ſed iſta aditio habet uim exactionis.l.Stichum. §. aditio. j. de ſol.Sol.uerum eſt fictè, nō uerè. Item ꝯrium loquitur de vſuris currentibus pendente conditione fideicommiſſi, & ſic iudicio teſtatoris uidētur perceptę,ſed hic fideicommiſſum erat purum,& cucurrerant ꝑ tpe añ hr̄ditatem aditam, & uiuo teſtato
c re.In text.ibi(ita demum.)& ſic no. ꝙ mora cum prima actione fuit extincta cum ipſa actio. & ſic eſt neceſſaria noua mora.

§.Cum hæreditas. Licet hæres exigat quædam nomina debitorum,non per hoc ſe ſubijcit periculo aliorū.h.d.Sed propter aliud poſſet teneri de periculo,ſi cum vidiſſet labi facultatibus,& potuiſſet exigere,& non exegit.l.ſi ſeruus.§.cum quid. de lega.j. quia teneretur de lata culpa.l.mulier.§.ſi hæres.ſ.eo.

a *Acceſſiones ciuiles,ut ſunt vſuræ,pertinent ad fideicommiſſarium niſi per hæredem fuerint exactę.*

1 §.Qui poſt tempus. †Vſuræ ꝑ hr̄dem exactæ non ueniunt in reſtitutionem.Sꝫ ſi non ſunt exactæ,actio ꝓ eis competēs in fideicommiſ.tranſit. Item hæres ex fructibus iudicio teſtatoris pceptis non tenetᷣ ſoluere uſuras creditorib.hr̄ditarijs,ſi tamen,non ſoluit,non repe-
2 tat fideicommiſ.ſed ſortem.h.d.† Et no.quia limitat & gl.l.poſtulante.§.ſed ſic in hmōi.ſ.eod.Primo ergo limitat illum §.qui dicit acceſſiones ciuiles[vt ſunt] ꝑtinere ad fideicommiſ. qa verū eſt,niſi ꝑ hæredem fuerint exactæ,ut hic, quia idem iudicium eſt in eis,quod in alijs fructib.iudicio teſtōris pceptis.Sed ꝯ de principio huius l.ſol.ubi dixi.Item no.in ver.(ac ſimiliter)ꝙ licet hr̄s de fructibus perceptis iudicio teſtatoris teneatur ſupplere fideicom.ſi pendente conditione,vel die res hæreditariæ ſunt perēptę.ſ.e.l.ſcribit Celſus,nō teneť tñ vſuras ſoluere creditorib.hr̄dis,ēt currentes ꝑ illo tpe.Cōtrarium videbať,qa ſicut habebat cōmodū de fructibus,ita videbať teneri adhoc onus annuū, vel mēſtruū;& ſi non haberemus hūc tex.ꝓbabiliter dici poſſet.qa hæres non lucraťita ſimpliciter,qa debet ſibi in debitū & quaſi debitum cōputare,& in omne illud, qđ hæreditatem diminuit, & tñ nō in hāc cām, qđ eſt mirandum. Item no.ꝙ licèt non re-
a neatur ſoluere,ſi ſoluit,non repetat;nec * repetir tanq̄ nō benè ſoluerit,& qđ plus eſt,dr̄ in tex.ꝙ vr̄ ꝓprium negotiū geſſiſſe, & tñ nō tenebať inuitus,uel dic ſi creditor non petit,non tenebať ſoluere nec uſuras,& petitio utriuſque tranſit in fideicō. Et hoc vult tex.ibi,[in his quoq; &c.] Sed ſi creditor petijt,tenebať ſoluere ſortem & vſuras,& poterat cōpelli,ſed cū reſtituit nō retinet quod ſoluit ꝓ vſuris,ſed compenſat eum fructib. quod aūc pro ſorte ſic.licèt in tex.non dicatur.l. ſi quid poſſeſſor.de peti. hęr.& ſ.e.l.q cccc. vbi non reſtituit niſi quod ſupereſt deductis oneribus hęreditarijs.ſ.legatis & debitis, ſi eorum petitio præceſſerit reſtitutionem. Primum dictū huius §. intellige de vſuris currentibus pro tpe poſt aditam hæreditatem,ſed ſi ante, ēt ſi fuiſſent exactæ,pertinent ad fideicommiſ. tanq̄ res hæreditariæ, ſicut fructus tunc temporis percepti.l. ita tñ.§.ſ.eo.item licèt nō ueniant in reſtitutione,computantur in quartam, ſicut & fructus.j. eadem l.§. ante diem.

ADDITIO.

a Et ideo tradit hic cautelam pro hęrede rogato poſt tempus Io. ab Imola,ut interim non ſoluat de fructib.creditorib.hęreditarijs hęres ipſe.

1 *Si quis fuit rogatus reſtituere haredi,ſiue fuit dictum accepris c.a cohęrede,ſiue retentis c.ſemper illa c.computantur in quartam.*

1 §.Nummis. † Quod hæres percepit iudicio teſtatoris vniformiter a tertio uel cohærede, totum computatur in quartam Treb.Si autem partim iure hæreditatio,partim iure ꝑlegati,primā partē imputāt, ſcđam non, & ſi ꝑlegata excedūt dodrātē de ipſis detrahit quarta,'ſiue ſuppleť.h.d.de hoc in l.tn quartā.ad l.fal.pōt totus § intelligi quicquid gl.dicat ponendo caſum,qñ duo fuerunt inſtituti, & alter eorum fuit rogatus reſtituere partem ſuam retenta uel percepta certa quantitate,uel corpore hæreditario. Hoc tamen ſecundo caſu ut procedat qđ dicitur in tex.ꝙ non computat quod habet a cohęrede, non habet locum ſi rogatus eſſet teſtituere cohæredi,quia quo ad eum computaret.l. Neſennius.ad l.falc. ſed
2 debet intelligi qñ fuit rogatus reſtituere tertio.†In tex.ibi[diuerſa cauſa eſt.]mutat caſum,quia ſ.quando fuit rogatus reſtituere cohæredi:quo caſu ſiue fuit dictum accepris c.a cohęrede, de ſua burſa.ſiue retentis c.ex parte ſua quæ ſunt reſtituenda, ſemper illa c.computantur in quartam, qa uniformiter recipiūtur. Primo gratia ꝯdōnis implendæ. Scđo iure hr̄ditario,quia tota c. poſſunt redigi ex parte ſua reſtituēda . hicqñ fuit rogatus reſtituere tertio,ut ꝓcedat quod hic dr̄.In tex. ibi[prędiorum.].dem

eſſet in pecunia, qa ſi vnus eſſet rogatus reſtituere tertio, retenta illa pecunia,partim haberet a ſe, partim a cohr̄de, & eſſet idē qđ in ꝑdijs,ut dixi ſ.in l.Neſennius,qđ ergo dr̄ in ver. (tanq̄,) debet intelligi qñ non erat in hr̄ditate, ſed poterat redigi ex rebus hr̄ditarijs.Iuſſus ergo reſtituere deductis c.cenſeť grauatus deducere de parte ſua,non cohr̄dis.Sed qñ qđ iuſſus eſt retinere,reperitur in hr̄ditate, ſiue ſit ſpecies,ſiue pecunia,non poteſt tota retineri de parte ſua,hoc uoluit tex. j.ibi(qppe &c.)In text.ibi (cū autem prædia.)qđ hic dr̄ ꝓcedit ēt eo caſu,quo iuſſus eſt reſtituere cohæredi retentis certis prædijs, ita loquiť text. tunc eñ quo ad cohr̄dem,& quartam retinendam aduerſus eum imputet ſibi partem, quam habet a cohęrede, nec hic dr̄ ꝯrium . Vltimo vide gl.ſuper verbo.(petenti.) quæ recolligit mentem huius §.

a *Appellatione redituum,an ueniant partus ancillarum.nu.1.*

1 §.Hæreditatem. †Partus ancillarum & fętus pecorum ſubmiſſi loco demortuorum ꝑtinēt ad fideic.tanq̄ res hr̄ditariæ, nec pñt retineri,niſi rogatus
a reſtituere,exceptis reditib.† Et ſic vr̄ tex.ꝙ appellatiōe redituū [b]
b nō veniāt partus ancillarum, licet gl. colligat notabile ꝑ ꝯrium ꝙ veniāt,licet nō dicanť fructus,ſed nō video vñ colligat. In tex. ibi(q ſubmiſſi gregem &c.)ſub.ꝙ alij nō ſubmiſſi hr̄ pñt retineri ꝑ hr̄dē grauati, qa nō ſolum ꝯtinenť appellatione redituum, ſed fructus:& ſunt pcepti ꝯdōne pēdēte, & iudicio teſtōris,vñ ēt ſi eſſet grauatus ſimpľr,ñ uenirēt reſtituēdi, multò minus ſi fuit rogatus reſtituere exceptis reditib. ſed in partibus nō fit diſtinctio inter ſubmiſſos, & nō ſubmiſſos, immo indiſtinctè veniunt non retinēdi,ſed illud eſt mirabile:& vr̄ ꝯ l.Paulus.§.1. ad l. falc. vbi veniūt retinendi , ēt ſi ſimpľr fuiſſet iuſſus reſtituere, multò fortius ſi iuſſus eſt exceptis reditib. Item ꝑ rōnem licet partus non dicanť fructus,negari nō pōt qn dicanť reditus.l.ſexta.de vſufr.qa eſt uocabulum magis latum & malè ſolutum in gl.& ꝑ doct.gl.intelligit tex.qñ partus fuerūt pcepti poſt moram hr̄dis ꝯrium qñ ante.Sed mirū eſt quō glo.hoc dicat,qa hic fuit rogatus reſtituere poſt mortem,ergo añ nō potuit eſſe in mora, nun video aliam ſol.niſi qa l.Paulus. loquiť qñ ancillæ fuerūt legatæ ſpecialľr in diem,vel ſub ꝯdōne, & interim fuerūt pcepti partus, vnde non veniunt,quia non fuerūt legati,& legatum matris particulatiter nō extendiť, hic fuit fideicommiſſum gñale exceptis reditib. rerū hr̄ditariarum:vñ verbum reditib.ſumitur ſtrictius, quia pōt reſtringi ad reditus qui dicunť fructus,& illi augent hęreditatem in fauorem fideicomm. ita intelligo iſtum tex.

ADDITIO.

b Redituum.Sed an ualeat legatum uſusfructus ancillę infantis.Lu.Rom.ſing. ſuis tenet quòd ſic,per tex.quem ibi allegat.

1 *Fructus percepti iudicio teſtatoris imputantur in quartam, ſecus in illis qui potuiſſent percepi a diligentiſſimo patrefa.non tamen fuerunt percepti .*
2 *Hęres non tenetur negotiari de pecunia hæreditaria , uel redigenda ex rebus hæreditarijs ad commodum fideicommiſſarij,nec ſibi poteſt imputari quare non fecit .*
3 *Sicut fructus computantur in quartam,ita uſus habitus ex illis rebus ex quibus nulli fructus percipiuntur , ut ſunt mancipia.*

1 § Ante diem fidei. † Fructus pcepti iudicio teſtatoris imputanť in quartam, ſecus in illis, q potuiſſent pcipi a diligentiſſimo patrefa. non tñ fuerūt pcepti.h.d. In tex.ibi (fructus,de iſtis nō erat dubium. ſ.e. l.in fideicommiſſariam. ſed poterat dubitari de uſuris,& mercedib.quæ nō ſunt fructus,ſed acceſſiones mere ciuiles , ſi fuerunt exactæ ꝑ grauatum,quæ non veniunt reſtituēdæ.ſ.ea.l.§.q poſt. an ſaltem computenť in quartam:& dic ꝙ ſic, ſicut fructus iudicio teſtōris pcepti. In tex.ibi(cū aūt.)hic pone caſum , ꝙ in hr̄ditate erāt mācipia,q̄ potuiſſet hr̄s grauatus vēdere, & vſuras acquirere,qđ non fecit,& illis fuit vſus, & illa perierunt ſine culpa grauati,uolebat fideicom.pretium.Item ꝙ vſuræ quas percipere potuiſſet grauatus,cōputaret ſibi in quartā: dr̄ hic ꝙ ad neutrū teneť,licet ꝑtium vſus teneať ꝯputare in quartā.h.d.Sič & ꝑtia ſer
2 uorū,ſi culpa grauati periſſent.†No.ſm An.ꝙ hr̄s nō tenet nego
c tiari [c] de pecunia hr̄ditaria,vel redigēda ex reb.hr̄ditarijs ad ꝯmo
3 dum fideic.nec ſibi pōt imputari quare nō fecit.†Item no.mirabile,ſicut fructus ꝯputanť in quartā,ita vſus habitus ex illis reb. ex quibus nulli fructus percipiunť, vt ſunt mancipia , & hūc caſum huculq. non habuimus,& ſi non haberemus iſtum text. videreť dubius,& hoc patet in tex.ibi(vſus &c.)& cum dicit caſū, intellige qñ interuenit culpa grauati,alias ꝯdiceret.ver.(denīq.) vbi dicit,quòd non tenetur de periculo mancipiorum.

ADDITIO.

c Negotiari. An hęres teneatur negotiari pecuniam alienam, uide Soc. conſ.3.

1 §.Quod ex hæreditate. † Rogatus reſtituere quod ſupererit ex hæreditate,non teneť ad fructus,nec ad luendas res bona fide ſub.pignoratas.hoc dicit,vſque in finem,dic vt ſupra eodem l. Titius. In text.ibi (cum ea verba.)poterat opponi ꝙ cum ſupereſſent venirent reſtituendi quia rogatus erat reſtituere quod ſupereſſet tempore mortis, ſed poteſt reſponderi ꝙ potius facit in ꝯrium,

quia iſta verba inducunt diminutionem fideicomm ſſ. quia per illa datur licentia alienandi, nõ ergo debent inducere argumentum, ut faciat uenire fructus pendente conditione perceptos, licet hodie extent, qui fructus non eſſent reſtituendi ſi ſimpliciter eſſet grauatus.

LEX LIX.

1 *Creditor quando ſuccedit debitori, & nõ habebat pignus, omnis actio & obligatio tollitur, etiam ſi ſit rogatus de reſtituendo, ſed habet aduerſus fideicommiſſarium ius retentionis; ut poſſit ante omnia deducere, & ſi non retinuit per errorem, qualiter ſibi conſulatur.*

Quid ſi habebat pignus.

3 *Si legatur uni hæredum ſub conditione ſi non erit hæres, non videtur ſibi data licentia per hæc verba repudiandi in præiudicium fideicommiſſarij, & oĩs non obſtantibus poteſt compelli adire, licet debeat conſeruari indemnis.*

Per dationem vulgaris ſubſtituti filio, an videatur data licentia abſtinendi, & ſic an tollatur ſuitas.

4 *Sicut actio perſonalis præſupponit obligationem ciuilem, & naturalem, an ita etiam realis?*

Hypothecaria quod ſolo pacto tollatur, ſicut inducitur.

5 DEbitor. †Si creditor debitori ſuccedat, & rogatus ſit hæreditatem reſtituere, pignus quod hẽt non extinguitur, nec q̃tum ad ius retentionis, nec q̃tum ad ptãtem agendi hypothecaria, pp naturam pignoris, uel hypothecæ, quæ eſt, ut non tollatur niſi creditori ſit ſolutum, uel aliter ſatisfactum, ſed oblĩo ciuilis ad debitum, & ẽt naturalis tolluntur iure confuſionis, ſed naturalis obligatio dicto caſu non tollitur, quia pignus ſine principali ſtare non poſſet, nec cogitur talis creditor reintegrare hæreditatem niſi ſibi ſoluatur debitum, vel de indemnitate promittatur. h. d. uſq; ad §. ea quæ. Primo ponit thema, ex quo ſurgit q̃ō. Secundo arguit ↄ hæredem, ꝙ pignus ſit extinctum, quia oblĩo principalis eſt extincta, vſque ibi, (igitur.) Tertio arguit pro hærede, ꝙ immo pignus non ſit extinctum, & hoc per locum ab effectu, q̃m hẽt ius retentionis aduerſus fideicomm. ſi poſſidet, & non poſſidet, ius agendi uſque ibi, (remanet ergo.) Quarto dicit vnum, pp quod r̃ndetur ad oppoſitionem factam in ↄrium ↄ hæredem, uſq; ibi, (re autem integra.) Quinto & vlt. conſulit hæredi eo caſu quo adhuc non adeat, vt ſit extra omnem dubitationem. In text. ibi, (iure dominij ut poſſideret) ſub. ſi fideicommiſ. ↄ dicebat, ꝙ non erat ſibi danda in ſolutum res illa, quia pignus erat extinctũ per aditionem, ſicut oblĩo principalis, quæritur quid iuris? In tex. ibi (ſublata obligatione naturali,) arguendo õicit, nam infra patet ↄrium in ver. (remanet ergo.) vel dic ꝙ non refert ad caſum iſtũ hæc argumentatio, ſed ad regulam, quæ eſt, ꝙ per aditionem hæ-

2 reditatis omnis obligatio, & actio tollitur iure confuſionis [a] l. debitori. C. de pac. ergo pignus non poteſt conſiſtere, vt in regula cum principalis. In tex. ibi, (videamus de effectu rei.) l. de effectu pignoris, an duret, quia ſi durat, & pignus durat, per locum ab affectu, qui bonus eſt: vt no. in l. conſtitutionibus. ad municí. Eſt autem duplex effectus pignoris, ſcilicet retentionis, & actionis, ſed ambo durant ut ſequitur, ergo & pignus. ꝙ duret primũ oſtendit: ſi hæres poſſidet pignus, fideicom. nullam habet actionem, per quam poſſit auocare. nam aut uolet intentare pigneratitiam, quæ ſolet competere debitori, & non poteſt, quia illã non poteſt habere niſi tanquam hæreditariam, ſed cum debitori nun quam inceperit competere, quia nõ oritur niſi poſt ſolutionem, vel ſatisfactionem. l. ſi rem §. omnis. de pigno. actio. non poteſt dici, ꝙ fuerit reperta in hæreditate, ergo nec quod tranſiuerit in fideicommiſ. aut volet intentare actionem ex teſtamento, tanquã fideicommiſſum non fuerit plenè reſtitutum, & tunc ſi illa res non fuiſſet obligata, poſſet, quia non retineret niſi vt hæres, cum nullam aliam cauſam haberet, & vt hæres poſt reſtitutam hæreditatem non poteſt retinere, hoc probatur. ſ. l. proxi. & l. ita tamen. §. qui ex Trebelliano, ſed quia ſibi eſt obligata, & ſibi non eſt ſatisfactum, retinet ut creditor, & ſic licitè, vnde non poteſt compelli actione ex teſtamento ad reſtituendum. Item ſi non poſſidet, habet ſeruianam, ideſt hypothecariam propter eius naturam, quæ eſt ut nunquam tollatur niſi ſoluto debito, uel aliter creditori ſatiſfacto, & hic neutrum factum eſt. & ſi dicatur quomodo ſtare poteſt acceſſoria ſine principali? Reſpondetur, ſi principalis eſſet funditus extincta, ſtare non poſſet, ſecus ſi nõ funditus. Pone exemplum, ꝙ principalis actio ſit ſublata præſcr. quo caſu tollitur ciuilis actio non naturalis licet paretur exceptio. vt notatur in l. ſi. rem ratam habe. nam tunc poteſt ſtare hypo. cum effectu, ut non detur exceptio, ut patet in l. cum notiſſimi. C. de præſcri. 30. vel 40. ann. ubi perſonalis tollitur 30. annis, ſcilicet ope exceptionis, & non hypothecaria, & patet in l. intelligere. de lui. pign. in caſu autem noſtro, licet omnis obligatio & actio tollatur, quia non poteſt ſibi ipſi eſſe obligatus, quando tamen duo concurrunt, ꝙ habet pignus, & rogatus eſt hæreditatẽ reſtituere, cum pignus remanere debeat per ſupradictam rationem, & ſine principali non poteſt: remanebit ergo obligatio naturalis, non dico ꝙ remanet actio. hic eſt uerus intellectus: non eſt ergo hoc propter aditionem coactam, licet Bart. ita intelligat, quia coacta aditio habet voluntatem, ſ. et coactam, q̃ ſufficeret ad tollendam naturalem ſicut ſufficeret ad inducendam.

2 †Vnde Bar. non rectè conſiderauit, ideo diſtingue, quãdo creditor ſuccedit debitori, aut non habebat pignus, & omnis actio & obligatio tollitur, ẽt ſi ſit rogatus de reſtituendo, ne ſibi ipſi ſit obligatus. vt no. in l. frater a fratre. in fi. gl. mag. ff. de condi. inde. hẽt tñ aduerſus fideicommiſſarium ius retẽtionis, vt poſſit ante oĩa deduce. l. ſ. ritum. C. ad l. fal. & ſi non retinuit per errorẽ, non hẽt actio. primam, ſed aliter ſibi conſulitur, vt no. ſ. eod. l. ita tñ §. qui ex Trebelliano. in gl. fi. Aut hẽbat pignus, tunc aut non erat rogatus reſtituere, vel ẽt illud pignus erat alteri obligatum, & ſic non dubitabat ꝙ extincto iure pignoris res poſſit ab alio auocari, & idẽ per oĩa, vt ſit extincta actio principalis, & pignus. de primo patet per ſupradicta. de ſcđo patet, quia cũ res ſit effecta ſua irreuocabilr, nõ põt in ea durare pignus. l. neque pignus. de reg. iur. Aut erat rogatus reſtituere, & ſic erat facta ſua reuocabilr, & non extinguitur pignus, & aditio non habet vim ſoĺonis, ne remaneat in damno. Idem ſi eſſet alteri obligata ẽt per poſterius, qui poſſet auocare ſi pignus extinguitur, quaſi de ſecundo effectus primus, re a primo liberata. l. 2. de pign. act. hoc ergo caſu ne ſua diligentia ſibi noceat, & ne ſit deterioris cõditionis, quia dominium habeat, durat adhuc pignus. ad quod vide tex. cum glo. in l. j. cum glo. fi. C. ſi antı. cre. & ſic ſibi durat ius retinendi, & etiã agendi, vt hic patet, & pp hoc ne offendatur regula iuris cum principalis, ſtatuitur hic, ꝙ remaneat obligatio naturalis ſuper debito principali. Et ſic dico, ꝙ lex iſta locum haberet ẽt ſi ſponte adiuiſſet. Et ex iſtis collige notabilia q̃ plura per te, & ẽt patet intellectus ad gl. hic dñt quidam ꝙ recitant opi. quæ nihil valẽt,

3 & tene primam opi. quam declara, ut ſ. dixi. †Vlt. no. cir. fi. ibi, (in ipſius voluntate &c.) ꝙ ſi legatur vni hæredum ſub conditione, ſi non erit hæres, non videtur ſibi data licentia per hæc verba repudiandi in præiudicium fideic. & eis non obſtantib. põt compelli adire, licet debeat conſeruari indemnis, vnde facit ꝙ per dationem ſubſtituti vul. filio non videatur data licentia abſtinẽdi, licet cõiter doc. dicant ↄnum, & ſic non efficitur de neceſſario voluntarius. nec tollitur ſuitas. facit l. Iulianus. ſi quis omiſ. cau.

4 teſta. ibi non vt arbitrium &c. †No. ex illa gl. quæ incipit (dicunt) quæ in ſecunda opi. ſentit, ꝙ ſicut actio perſonalis quæ præſupponit obligationem ciuilem, & naturalem, ita realis, quod reprobatur, quia realis nullam præſupponit obligationem, ſed oritur ex iure reali, vel dominio. Hinc eſt, ꝙ hypothecaria ſolo pacto tollitur, ſicut inducitur. l. ſi tibi. §. de pignore. de pact. iuncta l. ſ. de pig. act. quod non eſſet ſi præſupponeret dictas obligationes, quia ciuilis, nec tollitur, nec inducitur ſolo pacto. iuxta no. in l. ſi vnus. §. pactus. ſupra de pactis.

ADDITIO.

a Pro quo facit l. Stichum. §. aditio. ff. de ſol. & adde ꝙ tum etiam perdit hæres ꝗ ſit grauatus fideicommiſſo, vt hic. quanquam ſal. contra in l. debitori. hic alle. in 2. col. ver. vlt. circa iſtam partẽ. & vide eund. Pau. in l. in imponenda. C. ad l. fal. & Raph. Cu. in conſ. 93. poſt med. & Ang. in conſ. 10.

2 *Deſcendens per lineam fœmininam non poteſt ſtipulari aſcendenti, nec econtra, niſi ſuper re ſua, quæ durat ſua, & quid fauore libertatis, vel dotis.*

1 §. Ea quæ. †Ea quæ non capiunt ex vlti. volun. ſed aliunde, non cadũt in fideicommiſſum vl̃e, ad hoc allegatur ſ̃m Dy. facit ſ. eo. l. ſi res. in prin. In tex. ibi, (pacta erat,) ſubau. ẽt per ſtip̃onem, quia mater ſtipulari non potuit, etiam ſi fuiſſet præſens, fortius ſi erat abſens, vt patet in fi. cum dicit, ꝙ p errorem fuit iudicatum ↄnum, & dos adiudicata marıtı, tanq̃ ex

2 vtili pacto. †vnde allegatur ꝙ deſcendens per lineam fœmininã non poteſt ſtipulari aſcendenti, nec econtra, niſi ſuper re ſua, q̃ durat ſua. l. Publia. de poſit. quia quilibet extraneus poſſet, ſed hic res. ſ. dos non durat ſua. Item niſi fauore libertatis. l. quoties. C. de dona. quæ ſub modo. Item fauore dotis, q̃ñ quis daret dotẽ pro muliere, ꝙ ſtipulatur illi reddi, quia etiam ſi non ſtipularetur, daretur ſibi actio, vnde ſtipulatio iuuatur iuris auxilio. l. legitima, de pactis, hic eſt caſus in l. Caius, de qua glo. opponit. hic dabat pro ſe. & ſtipulabatur alteri, vnde tunc nõ vertitur fauor dotis, nec illa ſine ſtipulatione actio. haberet, vnde nec habet ex ſtipulatione. Vlt. vide quod habetur in l. apud Celſum. §. ꝙ ſi is, de doli excep. prin principali dicto huius §.

LEX LX.

Patronus. Quando fideicommiſſum eſt omnino indebitum, per reſtitutionem nõ tranſeunt actiones ex Trebelliano. h. d. In tex. ibi, (non fuit debitum.) nec ciuiliter, nec naturaliter, ſ̃m verum intellectum, licet gl. videatur dicere, ꝙ ſaltem naturaliter erat debitum propter voluntatem defuncti, ſed illud procederet quando adeſſet poteſtas delinquendi, licet deeſſet ſolemnitas, iuxta l. cum quis. de iur. & fac. igno. ſed hic deficiebat poteſtas. l. cum patronus. de leg. 2. vnde ſi adeſſet ſolennitas, hoc præceptum non obligaret patronum, nec naturaliter, vnde ſiue ſoluat errore iuris, ſiue facti repetit. l. ſed & ſi me putem, de condi. & dem. & plenè no. eo. tit. in l. j.

LEX

LEX LXI.

1 **Paulus.** † Etiam ſi quota pars non ſit in fideicommiſſo, ſi tñ eſt in ſolutione, & ſoluatur, tranſeunt actiones ex trebelliano h.d. notabiliter ſm intellectum Bar. per hoc limitatur l. cogi. §. & generaliter. ſ. eod. cum ſi, vbi non habet locum Treb. qñ relinquitur certa res, vel pecunia, non quota pars hrẽditatis. nam eſt verum, niſi pretium relinquatur tanquã pretium quotæ, & detur facultas hæredi dandi illam quotam, certè ẽt ſi non detur expreſſe cenſetur data, quia qñ quantitas debetur reſpectu certæ rei, ſoluta quãtitate liberatur ab illa re. l. ſi verò. §. fi. ſolu. mat. In text. ibi, (tm̃ quantum pro vncia) ideſt quantum valet vna vncia. i. xij. pars hæreditatis meæ, & ſic non expreſſit quantitatem, ſed retulit ſe ad vnciam, vel quotam, ideo dicebatur relicta quantitas reſpectu certæ quotæ, & illa erat in obligatione, non quota, vt ſ. de leg. j. l. quidam teſtamẽto. §. ſi tibi. tñ quota erat in ſolutione. In textu ibi, (magis quantitatem.) dic, & ſic non haberet locum Trebellianum, tamen contrarium in fi. determinat, ac ſi vncia ſuiſſet relicta, quod intelligo ſi grauatus eligat vnciam, & eam reſtituat, vt tranſeant actiones, ſed ſi recuſat adire, non putarem ꝙ pp hoc fideic. compellatur adire, quia non cogitur eligere unciam, vel poteſt dici ꝙ compellatur etiam unciam eligere, quia hoc ſibi nihil nocet.

LEX LXII.

1 *Dos data per patrem filiæ non cadit in fideicommiſſum vniuerſale ab ea relictum.*

2 *Per ſpeciale fideicommiſſum poteſt filia grauari in dote, quatenus excedit legitimam.*

3 *Licet filia non dotata a patre poſſit ſe dotare de bonis reſtitutioni ſubiectis, non ſic poterit dotare filiam ſuam: cum ſibi non incumbat onus dotandi, ſed patri, & quid ſi eſſet caſus, in quo ſibi incumberet, & quid in filio grauato ſi haberet filiam.*

4 *Quid ſi habebat filiam maritatam ſine dote, an poterit ſibi dotem conſtituere de illis.*

Si poſuit in monaſterio, an poſſit dare quod conſuetum eſt.

5 *Si filia, quæ ſe dotauit de illis bonis mortua eſt in matrimonio ſine liberis, relicto extraneo hærede, an illa dos reuertatur ad ipſum, quia diminuerat fideicommiſſum.*

1 **A Filia.** † Dos data per patrem filiæ non cadit in fidei commiſſum vniuerſale ab ea relictum. hoc d.
2 † Opp. de l. fi. in §. filiæ. de leg. 2. ſol. per ſpeciale fideicõmiſſum poteſt filia grauari in dote quatenus excedit legitimam, vt hic eſt caſus ſecundum communem Intellectum, licet in legitima non poſſit grauari, & licet dos uideatur ſucce-
a dere[a] loco legitimæ, & alimentorum, quæ non poſſunt auferri, & licet pater poſſit compelli ad dotandum. l. qui liberos, de ritu nup. poſt eius tamen mortem poteſt grauari de dote, quatenus excedit legitimam. Sed in generali fideicommiſſo relicto a filia non cadit dos data vel promiſſa, ẽt ſi legitima excedat, ut hic eſt caſus, ſed an poterit de reſiduo detrahere legitimam & Trebellianicam? Reſpondeo, ſi dos ſufficeret ad legitimam non poſſet, quia computatur in eadem. l. quoniam nouella. C. de inoffi. teſt. ſed quatenus deficit, poſſet detrahere, ſed Trebellian. vr̃ integrè detrahere poſſe ſi fuit rogata poſt tempus, quia in ea non vr̃ dos data computari, cum non percipiatur iudicio teſtatoris, ſupra ad l. falc. l. pater filiam, & argumento ſ. eodem. l. debitor §. ſi. plura enim computantur in legitimam quàm in Trebellianicam, ut dixi in l. quartam. ſ. ad l. falc. Sed contra de auth. contra rogatos. C. eod. & de eo quod dixi in l. mulier. §. cum proponeretur. ſ. eod. Solu. ibi, quando dos non erat data uel promiſſa per patrẽ ꝑ filia, ſed ipſa uolebat ſe dotare de bonis reſtitutioni ſubiectis, quod poteſt, ut dictis iuribus, tamen hoc eſt uerum quando legitima ad dotem non ſufficeret, vel Trebellianica, aliàs ſecus, & ſic dicto caſu computatur in Trebellia. ut ibi, ſed in caſu huius
3 l. dos non computatur in Trebellianicam. † Vltimo circa caſum
b illatum[b] legitur glo. hic dicit uerbum notabile, ꝙ licet filia non dotata a patre poſſit ſe dotare de bonis reſtitutioni ſubiectis, nõ ſic poterit dotare filiam ſuam, cum ſibi non incumbat onus, ſed patri. Innuit ergo ſi eſſet caſus, in quo ſibi incumberet, quia pater erat pauper, uel alia cauſa, ut no. in l. mulier, de iure dot. poſ-
4 ſet ſicut ſeipſam. † Eodem modo filius de reſtituendo grauatus poteſt de bonis ſubiectis reſtitutioni dotare filiam ſuam, quia hoc onus ſibi incumbit, & hoc ſi non habebat alia bona, & com
c muniter tenetur. Quid ſi habebat filiam[c] maritatam ſine dote, an poterit ſibi dotem cõſtituere de illis? uel quid ſi poſuit in monaſterio, an poſſit ei dare quod conſuetum eſt? Bar. tangit in illa auth. uel quid ſi captus eſt, an poſſit ſe redimere? dicit ibi nota.
5 † Sed ego quæro quid ſi filia quæ ſe dotauit de illis bonis mortua eſt in matrimonio ſine liberis relicto extraneo hęrede, an illa dos reuertatur ad ipſum, quia diminuerat fideicommiſſum? uidetur ꝙ ſic, quia ceſſat cauſa ſcilicet fauor matrimonij, ne remaneret indotata. In contrarium eſt caſus in §. cum proponeretur ubi remanet apud maritum hęredem eius.

ADDITIONES.

a Vt l. quoniam nouella. C. de inoffi. teſtam. & in hoc uide per Phi. Corne. conſil. 100. inci. non caret, in 2. parte per totum, & dominum Bar. Soc. con. 107. inc. p. In cauſa dominæ Annę. uerſ. quinimmo etiam probat. in 3. parte & adde an id uerum ſit etiam ſtante ſtatu. quod filia dotata non ſuccedat. per eund. Pau. cõſ. cviij. inci. ſuper eo de quo quæritur, & in conſ. ſeq. inc. ſi dicta Cornelia. & conſilio cxxxiij. incip. licet iſta domina, quib. adde Bal. & Cy. in l. ſancimus. C. de nup. & adde an ſtante dicto ſtatuto ſup. legitimam conſtitui poſſit per Alex. in conſ. 7. in 2. par.

b Illatum. in materia huius l. uide Bal. conſ. 72. 3 lib. & conſ. calviij. & conſilio 302. & conſ. xxij. eod lib.

c Filiam. Adde Are. conſ. 36. ubi ſoluit quòd hoc priuilegium competit ſolis filiis & deſcendentib.

1 *Ceſſante cauſa dilationis, ceſſat dilatio.*

2 *Si cauſa propter quam data eſt nulla, quod ſimiliter dilatio erit nulla.*

1 **§. Alumno.** † Ceſſante cã dilationis, ceſſat dilatio. h.d. ſm Dy. facit l. ſi qs hr̃s ita ſcriptus, de acq.
2 hær. † Adde ſi cã pp quam dilatio eſt data ſit nulla ſĩr & dilatio. l. cum pr̃. §. curatoris. de leg. 2. & ibi no. per gl. & Bar. item adde l. fi. in fi. C. qui adm. ad bo. poſ. & ꝟ. de uer. obl. l. continuus, §. cum ita. in fi. In tex. ibi (certam pecuniam &c.) & ſic non loquitur de fideicommiſſo vl̃i, unde non congruit titulo. In tex. ibi (Sempronio mandauit.) Iſte eſt merus executor, quia non fuit ſibi factũ legatum, ſed alumno: ſecus ſi fuiſſet ſibi factum, & rogatus reſtituere alumno, quia diceretur legatarius, non executor. l. ſi quis Titio. de lega. 2. inter quos eſt differentia magna, q̃a primo caſu legatum ſi fieret caducum, non remaneret penes executorem. l. Lucius. §. j. de leg. 2. Secundo caſu remaneret d. l. ſi quis Titio. Itẽ dixi ꝙ eſt merus, & ſine commodo, quia non gaudet interuſurio medij temporis, cum fuerit iuſſus eas præſtare alumno, & ideo non cauet, ſecus quando non eſſet merus. l. ſi pluribus. de lega. j. iuncta l. diuus. §. ſi cui plus quam per l. ſalc. In tex. ibi (alumno.) Quid ſi non alumnus, ſed executor mortuus eſt interim? Reſpõdeo, ſtatim finitum eſt officium executionis, & poſſet alumnus ſtatim petere pecuniam, etiam ſi eſſet commodum habiturus. l. liberto. §. fi. de an. leg. ſecus ſi eſſet legatarius, quia hęredes eius nõ pñt conueniri ab alumno antequam potuiſſet defunctus. l. Publius. §. Titia. de ꝯd. & dem. & l. ex his, qñ dies leg. ced. facit ſ. de uſufr. leg. l. uxori uſufr. & l. gñali. §. duas. In fin. ibi (poſſe.) ſ. ſtatim petere. ꝯrium uidebat̃, ꝙ non uidebantur eſſe melioris ꝯditionis ſubſtituti, q̃ eſſet alumnus, ſi uiueret, dicto §. Titia. ſed ipſe ſi uiueret non poſſet ante uigeſimum annum. Sed dic ꝙ hoc cõtingeret eius fauore, ne diſiparet, ſed iſte fauor hodie ceſſat. Sed quid ſi non habuit iſtos ſubſtitutos? Reſpondeo, hr̃des eius. ad quos tranſmiſit iſtud legatum, q̃a ipſe illius ætatis non fecit hic ꝯdõnem eo q̃a primo fuit fcm̃ legatum purum in eius pſona, & iuſſus fuit poſtea ille accipere, & poſt tp̃s dare, vt no. gl. l. Seius. ſ. e. per d. l. ex his, ſtatim poterunt petere, ſicut pñt ſubſtituti, quia eſt eadem rõ, licet gl. in l. Seius. ꝯrium determinet, quam reprobaui per hunc §. ubi eſt caſus ꝯ eam, ſecus ſi dilatio eſſet appoſita fauore grauati. d. §. Titia. Vltimo iſta l. facit ad q. de qua tetigi
a in l. mulier.[a] ſ. eod. & quã tãgit Io. And. in addi. in rub. de ſecun. nup. facit ẽt ꝯ. de ſtatulib. l. cum hæres. §. 2. ſed alius eſt ibi caſus.

ADDITIO.

a L. mulier. Adde Bal. conſ. incip. proponitur, quod Manſ. 4. lib.

LEX LXIII.

1 *Poſſeſſio nec fideicommiſſario acquiritur ſine apprehenſione, nec etiam hæredi, & morte extinguitur, & quod per aditionem non acquiratur ea, quę in hęreditate reperiuntur.*

2 *An in fideicommiſſo ſemper requiritur reſtitutio verbalis.*

3 *Dominium eorum, quę ſunt alienata per hęredem, quod tranſeat in fideicommiſſarium, ſine reſtitutione, ſed in non alienatis non tranſit ſine reſtitutione uerbali.*

1 **F Acta.** † No. ꝙ reſtõ uerbalis tm̃ operat̃ in perſonam fideicommiſſarij quantum ad tranſlationem iurium utilium, quãrum actio in pſona hr̃dis, quãtum ad acqſitionem directorum ſine apprehẽſione poſſeſſionis, licet regula ſit in ꝯrium. l. traditionib. C. de pactis. ſed hic fit
2 cum authoritate l. & ſenatuſconſulti. † poſſeſſio uero nec hr̃di, nec fideicommiſſario acquirit̃ ſine apprehẽſione, q̃a eſt facti, & morte extinguit̃, & p̃ aditionem non acquirit̃, ſed illa acq̃runt̃, q̃ in hr̃ditate reperiuntur. l. j. §. Scæuola. ꝟ. ſi quis teſta. liber. eſſe iuſſ. fue. Similiter nec tranſit in fideic. quia poſſeſſio hæredis nõ erat hr̃ditaria, ſed ꝓpria, unde non tranſit, ſicut nec alia iura per eum quæſita. ſ. e. l. cum hæreditas. & ꝟ. eodem. l. ſi hęres pecuniã. Sed an ſemper requiratur reſtitutio verbalis, certum eſt ꝙ in aliq̃b. caſibus, qui habentur in l. ſancimus. C. eod. non requiritur, Bal. addit alium caſum in quadam diſputatione, quæ incipit, filium. ſ. q̃ñ eſt fienda eccleſiæ, quia cum tranſeunt dñium ſine traditione. l. fin. C. de ſacr. ſac. ec. eod. modo ſine reſtitutione, quod Bal. reprobat in d. l. fi. dic ut ibi. § Item in ultima glo. ibi (dic ut ſ. eo. l. Marcellus &c.) quia dñium eorum, quæ ſunt alienata p̃ hæredem, tranſit in fideicommiſſum ſine reſtitutione odio hæredis, qui ſibi abſtulit poteſtatem reſtituendi, ſed in non aliena-

tis ſiue poſſideantur per hæredem, ſiue non, non tranſeunt ſine
reſtitutione uerbali, vt hic a contrario ſenſu.ſ.eo.l.reſtitutā.

§.Si is, qui hæreditatem. Iura tranſeunt in fideicommiſſariū, etiā
ſi hæres fuerit conuentus actione ex ſtipulatu ſuper fideicōmiſ-
ſo interpoſita.h.d.non ergo inſpicitur titulus actionis, ſed origo
obligationis, quæ proceſſit ex teſtō, vt hic, & l.tut. de fideiuſ. &
l.id quod.de donationibus.In tex.ibi,(ſtipulatus ſit).ſ.per titulū
ut leg.no.ca.quia fideicommiſſum erat in diem, uel ſub conditio
ne, & ex iſta ſtipulatione fuit hæres conuentus, & reſtituit: uide-
batur ꝙ iura non tranſirent, quia tranſitus fit authoritate ſena-
tuſcon. quod loquitur quando hęres conuentus actione ex teſta
mento, uel officio iudicis, compulſus eſt adire & reſtituere, ſed
certè actio ex illa ſtipulatione ſuccedit loco actionis ex teſtamē-
to, uel officio iudicis.

1 *Illa quæ fiunt per hæredem, vel contra eum, poſt reſtitutam hæreditatem ſuper bonis hæreditarijs, fideicommiſſario non nocent.*
2 *Ius cauſatum in perſonam auctoris mei poſt ius mihi quæſitum, non nocet mihi, ſed bene poteſt prodeſſe, ſi tendit in eius fauorem.*
3 *Geſta per meum auctorem antequam ab eo cauſam haberem nocent mihi, quando habui cauſam ex ſua mera voluntate.*
4 *Confeſſio cedentis facta poſt ceſſionem, an noceat ceſſionario, & ſic an proſit debitori, & quæ iura remaneant apud cedentem poſtquam ceſſit.*

1 §.Si hæres. †Illa, quæ fiunt per hr̄dem, uel ꝯ eum, poſt re
ſtituam hr̄ditatem ſuper bonis hæreditarijs,
2 fideicommiſſario non nocent.h.d.† & ſp allegatur ꝙ ius cauſatū
in perſonam auctoris mei poſt ius mihi quæſitum nō nocet mi-
hi, ſed bene pōt prodeſſe, ſi tendit in eius fauorem.ſ.e.l.filiam fra
tribus.Item procedit, quod hic dr̄, niſi hēat cām neceſſariam ad
id quod habuit originem ante ius mihi quæſitum, ut patet in l.ſi
patroni.§.fi.ſ.eo.ubi erat incepta lis ante reſtōnem, & poſt reſtō-
nem lata fuit ſn̄ia ꝯ hæredem, qui dr̄ hr̄e ꝯn̄am ad principium li
tis.l.de qua re.de iudi.adeo mihi nocet.ut ibi dixi, & ēt glo. dicit
hic. Intelligo iſtum tex.niſi fideicōmiſſarius fuerit citatus in iſta
lite agitata ꝯ hæredem, quia noceret ſibi ſiue eſſet cōtumax, ſi-
ue liti aſſiſteret, iuxta not.in l.in cauſæ.§. interdum.de mino.In
tex.ibi,(aut litem ceſſerit,)puta tranſigendo, vel cōfitendo in fa-
uorem aduerſarij, iſta non nocent fideic. cui primo erat ius q̄ſi-
tum, cum non ſit in ptāte hr̄dis ſibi auferre.l.ſi partem.§.fi.quē-
admo.ſeruitus amit.Certè iſta cum non fiant ex neceſſitate, ſed
ſponte, ēt ſi facta eſſent ante reſtōnem, fideic.non noceret, licet
ſecus in ſn̄ia lata ante reſtōnem l.cum hæreditas.ſ.eod. quia illa
3 fertur ꝯ inuitum.†nec ob.l.ſi ſuperatus.§.fi.de pig.cum ſimi.vbi
geſta per meum auctorem ante quam ab eo cām hērem, nocēt
mihi: quia illud uerum qn̄ habui cām ex ſua mera uoluntate: vn̄
cum confeſſio & tranſactio, & ceteri actus voluntarij nocerent
mihi: ſecus ſi poſt, ut no.in l.prætes.de pig.ſed hic hæres ex neceſ-
ſitate hēt reſtituere, ideo actus mere uoluntarij ēt facti ante re-
4 ſtōnem, non nocent fideic.licet ſecus in neceſſarijs, & †allegatur
iſte tex.ꝙ confeſſio cedentis poſt ceſſionem non nocet ceſſiona
rio, de quo per Dy.in l.ſeruum filij.in §.j.de leg.j.Bart. tangit hic
aliqua latis confusè, & quotidie ad eum remittitur, & non intel
liguntur dicta eius, quia obſcurè loquitur, & imperfectè: an pa-
ctum, tranſactio, uel confeſſio cedentis noceant ceſſionario, ſi
fiant cum ſciente uel ignorante ceſſionem ſcām, & an requirāt
ſcientia per aliquem de modis.l.3.de noua.tangitur, & ibi dixi in
l.ſi cum emptore.de pact.& multos uidi errare in hoc artic.Ad-
a uerte [a] q̄tum ad propoſitum, aut quærimus an cedens poſtquā
ceſſit, poſſit agere ꝯ debitorem, & facere condēnari, & ſic an ſibi
ipſi nocuerit ceſſionem faciendo: aut quærimus an poſt ceſſio-
nem poſſit facere aliquem actū, qui rendat in p̄iudicium ceſſio-
narij.Primo caſu ſi apud cedentem nulla iura remanſerunt, qa
hēbat utilem, & illā ceſſit, & tunc agere non pōt, & ille ꝯ quem
ſcā eſt ceſſio, pōt repellere, & extra caſum l.3. qa agit ſine actio-
ne.l.ſi pupilli.§.uideamus.de neg. geſt.idem ſi ſibi remanſerunt
directa, ſed inutilia, vt contingit qn̄ hn̄s directā cedit ex neceſſi-
tate, ut in hr̄de rogato de reſtituendo.l.j.§.j.ſ.eo.& eadem rōne
in procuratore, qui actionem quæſiuiſſet noīe dn̄i, nam p actio-
nem mandati pōt compelli ad cedendum.l.poſſeſſio.§.& ſi poſ.
ī.de acq.poſ & eſt eadem rō, quæ in hærede, hoc ſentit Ang.hic,
quod placet. Si uerò penes cedentem remanſit directa non om
nino inutilis, quia ex uoluntate ceſſit, iſto caſu locum habet illa
l.3.ꝙ in tribus caſibus de quibus ibi, non poteſt agere: extra il-
los poteſt, quia non agit ſine actione. Dico tn̄ ꝙ illud qđ exige-
ret, teneretur reſtituere, ſi ad commodum ceſſionati erat ſcā ceſ-
ſio.probatur in l.Celſus.§.ꝙ ſi is. ſecus ſi ad commodum ceden-
tis, vt ī.dicam. In ſecundo caſu dic clarè, aut ceſſio fuit facta ad
commodum cedentis, quod contingit qn̄ illud, quod exigeretur
per ceſſionarium, eſſet reſtituendum cedenti, quia ſic eſſet actū
inter eos, & tunc ipſe cedens non ceſſionarius reputatur eſſe do
minus, ideo oēs actus prædicti ualidi ſunt, & ſibi nocent, non ceſſio
nario. Intellige, ꝙ ēt ſi agat ceſſionarius poterit ſibi opponi de
pacto uel confeſſione cedentis, ſi poterit probare, ꝙ oē commo-
dum ſit apud ipſū reuerſurum.d.l.ſi cum emptore. Si uerò facta
ſit ad commodum ceſſionarij, quod eſt qn̄ commodum eſt ſibi
remanſurum, licet facta ſit ex cauſa emptionis, & ſic uertitur cō
modum ēt cedentis q̄tum ad pretium, ſed non eſt curandū, tunc
aut eſt actus qui ſi non noceret ceſſionario, debitor remaneret
in damno, qa ſoluit, uel tranſegit, & ſoluit partē, tunc diſtinguit,
aut ignorabat ceſſionē, & nocet ceſſionario ne remaneat in dā-
no ſine culpa.l.fi.de tranſa. aut ſciebat, & tunc qualitercunque
ſciat, ēt non ab ipſo ceſſionario, nec per aliquem de modis con-
tentis in l.3.tunc nō nocet ceſſionario, & ſibi imputet debitor,
poſtq̄ ſciebat ceſſionem ſcām, ita intelligo gl. in l.fi. Si uero non
remaneret in damno, ſed non lucraretur, ut ſi cedens fecit pa-
ctum, uel confeſſus eſt debitorem non debere, tunc ſiue ſciue-
rit, ſiue ignorauerit ceſſionem factam, iſta non proſunt debito-
ri, nec nocent ceſſionario, cui cedens poſt ius quæſitum non po
tuit præiudicare.l.ſi partem.§.fin. quemadmo.ſerui.amit.& liga
iſta ad digitum, quia illuminant tibi intellectum circa iſtū paſ-
ſum, in quo doctores confuſiſſime & imperfectiſſime loquuntur:
uidete modo, quia quotidie ueniunt de facto.

ADDITIO.

a Aduerte. Vide Spec.in tit.de ceſ.actio.in §.j.Bar.hic, & in l.ex aſſe.ſupra eo.Bart. in l.j.C.de act.& ob.per Lud.Ro.conſi.102.Bal.in rubr.C.quæ in frau. & conſ. 30.2.lib.Ang.conſi.258.Pau.de Caſt.conſi.53.Soc.conſi.11. vbi multa dicit in materia ceſſionis.

§.Si quis maiorem. Quatenus reſtō fit plus debi
to reſpectu quotę, non trāsfe
runtur actiones, ſecus ſi reſpū certæ rei uel ſummæ.h.d. in fi. ibi,
(transferri actiones.)ſub.inſolidum, nā inſolidum fuiſſent tranſ-
latæ, ſi illam rem uel ſummam retinuiſſet, ſecus in primo caſu,
qn̄ fuit rogatus reſtituere quartam, & reſtituit dimidiam.nā nō
tranſeunt niſi pro quarta, nam ſi illam reſtituiſſet, non pro maio
ri reſtituiſſet, ergo ſi pro maiori reſtituit, qa authoritas ſenatuſc.
non ſuffragatur, non in plus tranſeunt. Sed ō, ꝙ immo tranſeāt,
& competat repetitio l.patronus.in fi.ſ.eo.gl. dicit ibi aderat uo
luntas teſtatoris, hic non niſi pro quarta. Tu dic ꝙ etiam ibi nō
tranſeunt pro eo quod non erat debitum, licet adeſſet uolūtas,
quia non aderat poteſtas, ut ibi dixi. Et quod ibi dicitur de repe-
titione, intellige pro rebus corporalibus de facto reſtitutis, non
de actionibus, quia nullæ ibi tranſlatæ erant.

§.Si hæres ante. Quæſita p ſeruū hr̄ditariū ante factā
reſtōnē nō cadunt in fideicom. niſi
ſit rogatus hr̄s reſtituere cum oī incremēto, ſed nec tunc cadūt,
ſi contemplatione hr̄dis quæſita ſunt. h.d. primum dictum pro-
cedit qn̄ ſunt quæſita die uel condōne pendente, & ſic iudicio te
ſtatoris, & poſt aditam hr̄ditatem, uel negligentia non petentis.
Si uero mora hæredis interueniente, ſecus.l.ita tamen. §.j.ſ.eod.
Item ſi ante hæreditatem aditam, ut in fine huius §.

§.Reſcripto. Licet fideicōmiſſarius tardauerit imple-
re condōnem dandi, non tn̄ tenetur ad
uſuras medij temporis, qm̄ fructus interim percepti ad hæredem
pertinent. Sed ſi fideicommiſſarius eos percepiſſet de facto, non
impleta condōne bene teneret̄ reſtituere.h.d. In glo.ibi, (eſt alia
ratio,) & pp iſtam rationem uidetur dicendum, ꝙ etiam ſi hæres
nullos fructus percepiſſet de hæreditate, adhuc procederet, qđ
hic dr̄, ꝙ non tenetur fideic.ad uſuras medij temporis, quia illa
quantitas non debebatur, ergo &c.l.ſi pupillus.de verb.obl.

2 *Si conditio, ſub qua hæres grauatus de reſtituendo fuit inſtitutus eſt impoſſibilis de natura, vt ſi digito cœlum tetigeris, vel de iure, vt ſi hominem interfeceris, conditio habetur pro non appoſita, & inſtitutio cenſetur pura, & hæres poteſt compelli adire.*
3 *Quod ſi conditio erat poſſibilis de facto & de iure.*
4 *Accurſius accurrit, & ſuccurrit contra tenebras iuris ciuilis.*

§.Si ſub conditione. Iſte §. eſt infraſcatus in tex.
& glo. ideo vr̄ difficilis pri-
1 ma facie.h.d.†Hæres de reſtituendo grauatus, cogit̄ implere con
dōnem, ſub qua fuit inſtitutus ſi erat ptāuua, & conſiſtebat in
facto, & illud non erat turpe, nec difficile, altero deficiente non
cogitur implere, & de rigore iuris fideicommiſſum non debet̄,
ſed de æquitate p̄toria debetur, & circa condōnem prouidetur
prout hr̄ in tex.h.d.uſq; ad §.ſi cum ſuſpecta. Primo loquitur qn̄
illa quattuor concurrebant vſq; ibi,(ſi uero turpis.)Scđo qn̄ alte
rum deficiebat. In ſcđa ſubdiuidit̄. Primo ponit quid iuris de ri-
gore, uſque ibi,(ſi in danda)ſecundo quid iuris de æquitate. Iſta
ſecunda ſubdiuiditur in tres, primo qn̄ deficiebat ſcđm, quia cō-
ſiſtebat in dando, uſque ibi,(ꝙ ſi condō.) ſecundo, qn̄ deficiebat
tertium, qa illud ſcm̄ erat turpe, quia hr̄di reſultabat turpitudo.
uſque ibi, (ſi uero nois.) tertio, qn̄ deficiebat quartum, qa illud
factum non erat facile, quia non tranſiturum, ſed duraturū, vn-
de licet eſſe honeſtum, tamen ſi diſplicebat, reputabatur diffici-
2 le.†diſtingue pro intellectu tex.& glo. Aut condō, ſub qua hæres
grauatus de reſtituēdo fuit inſtitut⁹, eſt impoſſibilis de natura.
vt ſi digito cœlū tetigeris, uel de iure, ut ſi hoīem interfeceris,
qđ reprobat̄ iure diuino & humano, & non loquit̄ iſte §.ſed eſt
dicen-

dicendum, ꝙ ꝯdõ hr̃ ꝑ non appoſita, & inſtitutio cẽſetur pura, l.i.de cõd.inſti.& hr̃s põt cõpelli adire, ac ſi eſſet pure inſtitutus.
3 † Aut illa ꝯdõ erat poſſibilis de facto & de iure, tũc aut nõ erat ĩ ꝑtãte hr̃dis, vt ſi erat caſualis, vel mixta, & nõ loqtur iſte text. qa circa hãc non hẽt ſe interponere ut compellat implere. l. ſi cui. §. fi. in fi. ſ. eo. iõ eſt expectãdum ꝙ impleat, nec põt aliter compelli adire. ſ. eo. l. ſed & ſi alio, in fi. cum ſeq. Aut erat in ꝑtãte hr̃dis, tũc aut ꝯcurrebãt iſta tria, qa ꝯſiſtebat in factõ ipſius hr̃dis, & ex illa nõ reſultabat hr̃di turpitudo, & erat ſcḿ facile, qa tranſitorium, ut ſi aſcẽderit capitolium, & ꝓcedit prima pars huius § qa hr̃s compellit̃ illam ꝯdĩnem implere, nec añ põt adire q̃ impleatur. Si uero aliqđ iſtorum deficiat, nõ compellit̃, ſed remittit̃ ſub. neceſſitas implendi. Ex hoc ſeqtur, ꝙ ſi nõ implet̃, nec põt adiri hr̃ditas fideicommiſſum debet̃, hoc vult ſcda par. in ver. (ſi verò.) vſq. ibi (plus enĩ) ſupplendo tex. ibi aſſignat̃ ratio, quia fideicommiſſum nõ debet̃, qa non debet deberi vltra q̃ teſtator voluerit, & teſtator ex quo inſtituit ſub ꝯdõne, nõ vr̃ velle ꝙ hr̃s habeat, & ꝑ ꝯñs nec fideic. niſi ꝯdõ impleat̃ vſq. ad ver. (ſi io danda,) legẽdo ver. (plus. n.) ſm̃ tertium modũ glo. referendo ad ꝓxima. ſ. ad ver. (ſi verò turpis,) non ad principium. §. vt vult prima expoſitio, licet illa ẽt ſit bona in ſe. Quicquid tñ ſit de rigore iuris, de æquitate aliter ꝓuidet̃, nã ſi nõ ꝯſiſtit in faciẽdo, ſed in dãdo, cũ iſta ꝯdõ poſſit per aliũ impleri. l. fi. de ꝯdi. inſti. deberet fidei. implere. Idẽ ſi ꝯſiſteret in facto hr̃du, qđ poſſet ꝑ alium explicari. d. l. ſi cui. §. fi. Si verò non põt ꝑ alium impleri, & tale factum eſt turpe, non tñ reprobatum a iure ciuili vel nãli, vt ſi portauerit nomẽ inhoneſtũ, vt hiſtrionis, vel gladiatoris, tunc hr̃s nõ ꝯpellitur implere. & ea non impleta de iure ciuili non põt hr̃ditatẽ adire, qa ꝯdõ iſta de iure ciuili non remittit̃, ſed bñ remittit̃ ꝑ edictum ꝑtoris mortui, de quo fit hic mentio, ſed nõ habemus, & illud ſufficit ad remiſſionẽ: iõ hic dat̃ duplex practica. primo ꝙ ꝑtor interponat decretum ꝑ qđ decernat poſſe vti actionib. hr̃ditariis, ac ſi ꝯdõ eſſet impleta, & hr̃ditas adita, & reſtituta. Alia, ꝙ hr̃s cogat̃ agnoſcere ſm̃ tabulas, & reſtituere, & tunc fideic. vtet actionib. ꝑtoriis, qa hẽbit bonorum poſ. hær. pet. & fideic. hoc vult ver. (ꝙ ſi ꝯdõ.) ſatis ſcrupuloſus ſm̃ Bar. Interdum non reſultat turpitudo, qa erat nomẽ honeſtum, tũc bñ faceret hr̃s ꝯdõnem implere, ſed ſi nõ vult, non compellit̃, qa cũ nõ ſit ſcḿ traſitorium, reputat̃ difficile, ſi nõ placet, iõ nõ compellit̃ implere, qa remittit̃ a ꝑtore rõne ꝑdicta, ſiue ſit nomẽ honeſtum, ſiue inhoneſtum, & poterit compelli ad petẽdum poſ. Sed ſi hr̃s impleret, poſſet cõpelli adire. Et iõ eſt caſus in quo bonorum poſſeſſio eſt neceſſaria qñ nõ põt adiri de iure ciuili, & eſt ꝯdõ q̃ remittit̃ de iure ꝑtorio, nõ de iure ciuili, & eſt illa de qua hic, & de iure. de futuro. l. ſub ꝯdõne. de ꝯd. inſtit. Eſt & alius caſus ſ. eod. l. ſi hr̃s inſtituta. de aliis dic. C. unde cogna. l. certum. Sed an ſit dr̃ia inter hos caſus quando erat honeſtum nomen, & quando inhoneſtum? Reſpondeo ſic, quia ſi eſt honeſtum, remittit ẽt ad commodum hæredis, licet non eſſet rogatus reſtituere, ut ea non impleta poſſit petere ſecundum tabulas. Inhoneſtum vero non remittitur ad commodum hr̃dis. Sed ſi non eſſet grauatus, haberet implere neceſſario, alias non haberet commodum hr̃ditatis, ſed ad commodũ fideicommiſſarii remittitur, qa nõ compellitur implere ad commodum illius, ita vñr Docto. intelligere tex. Et hoc vr̃ ſequi, ꝙ ſi eam non impleat, poſſit retinere quartam, licet ſponte bonorũ poſſeſſionem petierit, & reſtituerit, non ſic in caſu præcedenti. Ex his remanet iſte tex. expeditus cum ſuis gl. quæ ſunt magis obſcuriꝫ q̃ tex. & confuſe loquuntur.
3 † Et no. gl. in verbo, (conditio) quia Accurſius in toto corpore iuris non facit mentionem de ſua perſona, niſi hic. quidam tamen dicunt ꝙ non fuit ſua gl. ſed Franciſci eius filii, qui Accurſius accurrit & ſuccurrit contra tenebras iuris ciuilis quod eſt veriſſimum.

§. Si cum ſuſpecta. Si hr̃s adiuit coactus, fideicõmiſſarius detrahit fal. de relictis ab hærede, vel ſimplr̃, non de relictis a ſe, ideo dixi coactus, qa tũc hr̃s nõ detrahit quartam, & illa ꝓficit fideicommiſſario, non legatariis, qui hẽbant illam quartam attribuere vnã cũ fideicommiſſario. l. q cccc. ſ. eo. & ſeq. qñ ſimplr̃ fuerũt ſcã legata, vel nominatim ab hr̃dib. hoc dr̃ ibi, & hic in prima parte, ſecus ſi nominatim a fidei. hoc dr̃ in ſcda parte, ſed aduerſus fideicommiſſariũ nõ detrahit hoc caſu, & ſic ſua, & ſic diligẽtia ꝓdeſt fideicõmiſſariũ l. ex aſſe. ſ. eo quã glo allegat ꝓ ꝯria, & l. codi. §. idẽ Metianus. cætera dic ut ſ. eo. l. i. §. idem Neratius iodiſtincte.

§. Si Titius. Si defalcatum fuit commodum, defalcatur etiam onus, ſi id quod remanet, non ſufficit ad illum h. d. aliàs ſecus. l. liberto. de ann. leg. & no. gl. hic claram & pulchram, aliam habes in l. Plautius, de cond. & dem.

§. Iulianus. Fideicommiſſarius uniuerſalis ꝑfertur ſubſtituto. h. d. Et no. caſum, per quem reprobatur una lect. in l. ſi patroni. §. fi. ſ. eo. qa illa præſupponit, ꝙ ſi hæres habet ſubſti. vul. & alium per fideicommiſſum, ꝙ ſi repudiat hr̃ditatem, deuiluitur hr̃ditas ad ſubſtitutum vulg. & fideicommiſſarius excluditur, qđ eſt ꝯ iſtum tex. qa non põt repudiare in præiudicium fideicõ. & in fauorem ſubſtitutum vulga. ut etiam eſt caſus. C. eo. l. non iuſſam. Legitur autem in gl. trib. modis, quælibet eſt bona. tene primam, tanq̃ magis notabilem uidebat̃ ꝯnſũ, quia hæres fuit rogatus reſtituere Titio in caſu, quo ſit hr̃s, & in caſu quo nõ ſit, fuit Sempronius vulgarr̃ ſubſtitutus, & rogatus reſtituere Meuio, vr̃ licentia data Meuio, ut poſſit repudiare, & facere eam deuenire ad ſubſtitutũ vul. & ſic Titius fide. nõ poſſit ipſm compellere adire. Cõtrarium eſt, ꝙ immo poſſit cõpellere. ſicut ſi ſubſtitutum nõ hr̃et, nec vr̃ data illa licẽtia, arg. ſ. eod. l. debitor. in fin. principii, immo vr̃ vulgaris ſubſtitutio facta ſolũ eo caſu, quo primus fideicommiſſarius non curat habere hæreditatem, ut ſicut primo fuit ſubſtitutus, ita præferatur.

5 *Negligentia hæredis in non petendo bonorum poſſ. intra tempus debitum, fideic. non nocet.*

2 *Hæres ſi permiſit labi tempus actionum particularium hæreditariarum, & debitores ſunt liberati, iſta negligentia nocet fideicommiſſario, uel debitores non poſſint amplius conueniri, & ei conſulatur contra hæredem.*

3 *Plus nocet lapſus termini qui innititur authoritate legis, quam expreſſa repudiatio, quæ fit ab homine, & poſſet fieri in fraudem legis non iuſtam, qua ratio ceſſat in legis diſpoſitione.*

4 *Præſcriptio plus nocet, quam pactum.*

Hæres ſi non confecit inuentarium intra tempus, quòd hoc non noceat fideicommiſſario, quominus poſſit facere.

Negligentia hæredis in non inſinuando teſtamentum intra tempus ſtatuti, non nocet fideicommiſſario, ſed debet ei tempus reſtitui.

1 §. Si quis bonorum. †Negligentia hr̃dis in nõ petẽdo bo. poſ. intra tp̃s debitum, fideic. nõ nocet. h. d. Pone exemplum ꝑ. §. ſi in dãda. ſ. ead. l. qñ ꝯdõ remiſſa a ꝑtore, quo caſu eſt neceſſe petere bo. poſ. ſi nõ ꝑtit intra tp̃s, & ſic eſt amiſſa, hoc nõ nocet fideicommiſſario, qa
2 dẽt tp̃s reſtitui, quod eſt notãdum. †Opponit̃, ꝙ nõ reſtituat̃ tp̃s. ſ. eo. l. ſi hr̃s. in fi. Sol. in tempore actionũ particularũ hr̃ditariarum, qđ hr̃s ꝑmiſit labi, & debitores ſunt liberati, nam negligentia iſta nocet fideic. ut debitores amplius nõ poſſint ꝯueniri, dico tñ ꝙ cõſulit̃ ꝯ hr̃dem, ſi nõ interpellauit, qa fuit in lata culpa, de qua tenet̃. l. mulier. §. ſi hr̃s. ſ. eo. ſicut ſi eſſent effecti nõ ſoluendo, qa teneret̃ de negligẽtia commiſſa in nõ exigẽdo. l. ſi ſer-
3 uus. §. cum qd. de legatis primo. †Itẽ opp. ꝙ ipſo iure non currat tp̃s bon. poſſ. cuius ꝯrium hic dr̃, ꝙ currit, & reſtituitur per iudicem, quia lapſus termini hẽt uim repudiationis, ſed repudiatio expreſſa nõ nocet fideic. l. nam quod. §. 1. ſ. eo. Sol. plus nocet lapſus termini qui innitit̃ authoritate l. quam expreſſa repudiatio, quæ fit ab homine. & poſſet fieri in fraudem l. non iuſtam. C. eo. quæ ratio ceſſat in l. diſpoſitione. ad hoc Bal. allegat iſtum §. facit l. ſed ſi inter. de ſer. urb. prædio. facit quod no. in l. proprium. communia prædio. quod plus nocet præſcriptio, quam pactũ.
† †Vltimo facit ſi hæres non ꝯfecit inuentariũ intra tp̃s, hoc non nocet fideic. quominus poſſit facere. uide Bart. in l. in ratione. §. quod vulgo. ſ. ad legẽ falcidiã. Facit ẽt ꝙ negligentia hæredis in nõ inſinuando teſtm̃ intra tp̃s ſtatuti diſponentis, ꝙ teſtm̃ non valeat, ſi non fuerit per hæredem inſinuatum intra illud, nõ no-
a ceat fideicommiſſario, ſed debeat ei tempus reſtitui.

ADDITIO.

a Non noceat. Adde ut per Imo. hic, & uide Bal. in l. 2. circa prin. C. qui res iud. non nocet, & pulchras q. uide per eundem in l. 2. C. de iur. do. impe & uide eundẽ in l. hac conſultiſſima. C. qui te. fac. poſſ. Bar. in ſimili in l. fi. §. ſimili. de iur. delib. & in l. ſi ſup. qui. mo. pig. uel hyp. ſol. & in l. is poteſt, de acq. hær.

1 §. Admonendi. †Ille q nõ eſt ſoluẽdo, ſicut põt vni ex ſeruis ſuis relinquere libertatẽ directam in fraudem creditorum, ita põt relinquere hr̃ditatem ꝑ fideicommiſſum, & libertatẽ directo, vel ꝑ fideicommiſſum. vide l. qui ſoluendo non erat duos apolonios, de hær. inſt. In fi. tex. ibi (ſed ex ſnĩa legis.) ſubaudi Aeliæ Sẽtiæ, q̃ ſolum ꝑmittebat ut ſeruum directo cum libertate poſſet inſtituere in fraudẽ creditorum fauore publico, ut hr̃et hr̃dem. l. qa intereſt. de mterro. act. ſed ſi non inſtituit, ſed alius, & rogatus ſibi reſtituere hr̃ditatem, ceſſant uerba l. & ſic non poterit ꝯſequi libertatem in ꝑiudiciũ creditorum, qa uidebat̃ ꝙ non poſſet hæredem compellere, qa non poſſet ſibi hæreditas reſtitui: & ſic hæres remaneret implicitus, contrarium eſt quia fideicommiſſarius loco hæredis eſt. l. ſi necem. de bo. lib. & ſ. eod. l. poſtulante, ante fin. & ſic habet locum ſententia l. licet deficiant uerba.

LEX LXIIII.

2 *Obligatio naturalis ſola cedi poteſt, ſicut ciuilis, & naturalis. & per talem ceſſionem tota obligatio tranſeat in ceſſionarium, & nihil remanet apud cedentem.*

Officium iudicis ceditur, licet non ſit actio, uel ius.

3 *Obligatio naturalis non diſtinguitur in directam, & vtilem.*

Facilius ſeparatur ab oſſibus naturalis, quàm ciuilis.

5 SI eius pupilli. †Sola naturalis obligatio, qua defunctus tenebatur, vel alius ſibi per reſtitutionem hæreditatis, totaliter tranſit in fideicommiſſarium, & nihil remanet penes hæredẽ, ideo

impediat ſoluti repetitionē ſi fiat ſol. p fideicōmiſſarium, vel fiat ſibi poſt reſtitutā hḗreditatem, ſecus ſi fiat per hḗredem, vel hḗredi poſt hḗreditatē reſtituā, ſed ſi ante, idē quod in fideicommiſſario. h. d. In textu ibi (ſi ſoluā.) ſubaudi p errorē iuris, q impedit repetitionē naturalis debiti ſoluti. vel ꝓpriè loquendo nō ſufficit ad repetendū naturale debitū ſolutū. l. error. C. ad leg. falci. ſecus ſi p errorē facti, vt ibi. Si aūt ex certa ſciā, nō haberet dubiū l. cuius p errorē, de reg. iur. qa ēt oī iure indebitum non repeteretur. In textu ibi, (ꝙ ſi hæres poſt reſtitutionē.) ſecus ſi ante, vt in ſi. prin. nā iſta naturalis obligatio erat penes eum paſſiuè, ſed poſt reſtitutionē nulla obligatio eſt penes eū, immo tota eſt penes fideicōmiſſarium: iō ſi ſoluit p errorem iuris, repetit. ideo qñ omni iure eſt indebitū, quocūq; errore ſoluat, repetit l. ſed & ſi me putē. de
2 ꝯdi. indeb. multò fortius ſi p errorem facti. † Not. ergo primò, ꝙ obligatio naturalis ſola cedi pōt, ſicut ciuilis & naturalis, nā reſtitutio vim ceſſionis habet, dubium tñ eſt, qa ceſſio eſt ordinata ad actionē cedendā, ſed ſola naturalis non producit actionē: vnde videbat ꝙ in ea non caderet ceſſio. ꝯtriū dñt doc. arg. huius l. nā & officiū iudicis cedit. l. ſi mino. de admi. tut. & facultas facti, licèt nō ſit actio, vel ius, vide Bar. in l. j. in ſi. de ope. no. nun. Iſtud tñ notabile colligit ex ſcdo caſu, nō ex primo, qa primus loquit in obligatione paſſiua, q nō ceditur. Sed ſecundus in actiua, q cedit. Itē allegat ꝙ p talē ceſſionē tota obligatio tranſit in ceſſionariū, & nihil remanet apud cedentem, ſicut videmus in actione
3 vtili, vt no. ſ. eo. l. ex aſſe. † Item ꝙ obligatio naturalis nō diſtinguit in directā & utilē, ſed ſi eſſet directa, illa nō tranſiret. Ex his nota ꝙ facilius ſeparatur ab oſſibus naturalis, q̄ ciuilis, vt hic, iūcta l. quis ergo talus, de peculio. In gl. q incipit (.i. non alia.) in ſi. ibi, (verū eſt qñ prima erat ciuilis & naturalis.) Aduerte diligenter, ꝙ ēt tunc haberet locū qd hic dr. ſ. ꝙ ſi hrs poſt reſtitutā hḗreditatē p errorem iuris ſolueret poſſet repetere: licèt penes eū eſſet ciuilis obligatio directa, & pp ipſam ēt naturalis, quæ erat ſibi cōiuncta. & ēt actiones paſſiuæ, q erant inutiles ope exceptionis fauorabilis, q inducit repetitionē indebiti ſoluti errore iuris, ſicut ſi nullo iure eſſet debitū. l. q exceptionē. de ꝯdi. inde. maioris ergo efficaciæ eſt naturalis ſola non eliſa exce. qa impedit repetitionē ſoluti p errorē iuris. d. l. error. q̄ ciuilis naturalis ſimul iuncta, & eliſa exceptione fauorabili: ſecus in odioſa. d. l. q exceptionē. Pro declaratione gl. q incipit (.ſ. fideicōmiſſario.) oppouit ꝯ ſin caſū, dū dr ꝙ ſi pupillus, q erat tm̄ naturaliter obligatus, ſoluit fideic. ſuo creditori, vel hḗredi ante reſtitutā hḗreditatē, non repetit: qa ſoluit ei, cui naturaliter tenebat, ſecus ſi ſoluiſſet hḗredi poſt reſtitutā hḗreditatē: qa ſoluiſſet ei, cui nullo iure tenebat. Contra, in primis duobus vr ꝙ repetere poſſit: nā licèt maior naturaliter debitū ſolutū p errorē iuris nō repetat, pupill⁹ tñ vel adultus repetūt de iure ſpeciali: qa pſona facit locū repetioni. l. interdū. de ꝯdit. indebi. & l. ſi. C. ſi aduer. ſol. glo. dicit ꝙ de iure cōi iſti non repetūt, vt hic, ſed ſi quærit an repetant de iure ſpeciali p reſtitutionē in integrū, dicendū ꝙ ſic, vt in ꝯtio. Sed Placen. dixit ꝙ in l. interdū. nō reqrit reſtitutio, immo pupillus mero iure repetit naturale debitū ſolutū quncunq; errore, cum in illa l. de reſtitutione non fiat mētio, licèt in maiore pupillo requirat reſtitutio. d. l. ſi. p ſua opin. allegat caſum hic in vti. (at ſi hḗredi.) Sed gl. dicit ꝙ iſte vet. non facit pro eo: qa loquit qñ fit reſtitutio hḗredi poſt reſtitutā hḗreditatē: quo caſu ēt naturaliter nihil debebat. l. interdū. loqtur qñ ei cui tenebat & naturaliter: quo caſu mero iure nō repetit, vt eſt caſus hic in verſ. (& ſi eius.) qñ ſoluitur fideic. poſt reſtitutam hḗreditatē. & in fine qñ hḗredi, ante reſtitutionē: & ſic torquet ꝯ Planc ē. meritò dicit d. l. interdū. q vult ꝙ repetat, nō poſſe intelligi niſi mediante reſtitutione. Bñ difficile eſt, ꝙ illa l. q eſt in titulo de ꝯdi. indeb. loquat de reſtitutione: iō ſemp placuit opinio Placē. nō p hūc tex. qa gl. bñ eſidit: ſed pp illā l. ibi q ſimpl̄r loqtur: & de reſtitutione nō facit mētionē. tunc illa l. ꝯdiceret huic directò. quaꝛr ergo ſoluem⁹? Rñdeo: intelligo iſtū text. qñ pecunia pupillo mutuata erat ſalua, quo caſu licèt nō teneat niſi nāliter: illa tñ eſt efficax ad agēdū, nō ꝙ p le actionē ꝓducat, ſed pp eā dat actio in factū ex reſcripto Imperatoris, ne locupletet eū alterius iactura. l. iij. commo. in prin. ubi pbat & l. gñat. de ꝯdi. ind. licèt doc. videant dicere, ꝙ tūc naturaliter & ciuiliter teneat, qd eſt falſum, qa de rigore eſſet tunc obligat⁹, & nō fuiſſet neceſſariū reſcriptū, de quo in d. l. 3. nimirū ſi nō repetit: nec de iure cōi, nec de iure ſpāli, quinimmo ēt ſi p errorē factū: qa nō eſt indebitū, ex quo pōt retorqueri p actionē datiuā, licèt nō natiuā. i. gñaliter dēt intelligi, & loquit qñ nō erat ſalua: & ſic naturalis nō erat efficax ad agendū. iō dic ꝙ tunc petit ſine quacūq; reſtitutione p illā l. notabilem. Cætera dic vt ibi dixi. & iſtū intellectum ſp habui hic, & ibi & ceſſant infinitæ ambages.

1 **§. Si quis rogatus.** † Hrs hḗredis decedētis añ reſtōnē & poſt aditionē cogit reſtituere & quaten⁹ eſt hrs, traſeūt actiones. ꝯcordat ſ. eod. l. quamuis. §. j.

1 **§. Si patronus.** † Patronus pōt grauari in legitima reſtituēda filio liberti. h. d. qa non dr debita qñ liber⁹ habet filios. facit l. 4. de ꝯd. & demō. cū ibi notatus

LEX LXV.

2 Quare in aditione requiritur ꝙ præcedat ius patris, uel domini, & non ſufficeret ratihabitio ſequens, ſed illa ratihabitio haberet uim iuſſus quo ad aditionem quę fieret poſtea, & tamen in reſtitutione hæreditatis, & bonorū poſſeſſione, ſufficiat ſubſequens ratihabitio.

3 Filius non obligatur ex voto.

4 Quare pater vel dominus poteſt recipere reſtitutionem delatam filio, vel ſeruo, etiam ſine uoluntate filij uel ſerui: & hæreditatem, uel bonorum poſſeſſionem delatam filio uel ſeruo, non poſſunt adire uel acquirere ſine uoluntate filij, uel ſerui.

5 Si filius ſit pupillus, an patris conſenſus ſufficiat ad adeundum.

1 **SEruo inuito.** † Reſtō hḗreditatis nō pōt fieri ſine voluntate dñi ꝓcedēte, vel ſequēte, licet in aditione hḗreditatis reqrat iuſſus ꝓcedēs: ſed dño ſine volūtate ſerui fieri pōt, licet in aditione, & bon. poſ. volūtas ſerui reqrat. In duob. ergo reſtō, & bonorum poſſeſſio ſunt ſimiles, qa nō reqrit, ꝙ iuſſus ꝓcedat, ſed ſufficit ratihabitio, & ſūt diſſimiles ab aditione, in qua reqrit, ꝙ iuſſus ꝓcedat. Itē reſtō in alio differt a bonorum poſſeſſione, & ab aditione, ꝙ pōt fieri dn̄o ſine volūtate ſerui Sed bonorū poſſeſſio delata ſeruo, & ēt aditio hḗreditatis eidē delatæ nō pōt fieri p dñm ſine uolūtate ſer-
2 ui. & hoc vult in effectu. Duo ſunt uidēda. † Primum quare in aditione reqrit ꝙ ꝓcedat iuſſus pris uel dñi, & nō ſufficeret ratihabitio ſequēs, nec faceret aditionē recōualeſcere, ſed expediret de nouo fieri, & illa ratihabitio hēt vim iuſſus, quo ad aditionē q fiet poſtea. l. ſi qs mihi bona. §. iuſſum. & tñ in reſtōne hḗreditatis
3 & bonorū poſſeſſione ſufficit ſubſequēs ratihabitio. † Dicūt doc. qa aditio pēdet ex mera uolūtate adeūtis, & ſic aſſimilat voto, qd ꝯſiſtit in mera uolūtate uouentis, ſed filius non obligatur ex
a voto,ᵃ ergo nec adit: ſed reſtō, & bono. poſſeſſ. nō ꝯſiſtūt in mera uolūtate fideicommiſſ. & bon. poſſ. immo requirit actus reſtituētis, & ēt ꝙ adeat Iudex: nec pōt rō melior aſſignari. primū pbat
4 in l. ſi rem. §. uoto. de polli. † Scđo eſt vidēdum quare pr, vel dñs pōt recipere reſtōnem delatam filio, vel ſeruo, ēt ſine uolūtate filij uel ſerui: & hḗreditatē vel bonorum poſſeſſio. delatam filio vl ſeruo nō pōt adire uel acqrere ſine uolūtate filij uel ſerui? rñde, qa p hḗreditatis reſtōne competit actio ex reſtō, q dr ius q̄ſitum, & de pſona filij, vel ſerui, cui acqrit, trāſit recta uia & immediatè in prem, vel dominum. vñ non hēt reqrere eorum uoluntatem ſed p hḗreditatis aditione, vel bonorum poſſeſſione competit qdā facultas, q dr ius q̄rendum, non quæſitum, & talia iura non quæruntur patri: ut patet in querela inofficioſi, quæ non acquiritur patri. l. Papinianus, circa prin. de inoffi. teſta. Idem aditio debet fieri p filium, vel ſeruum, & ſine ipſis non poſſet fieri, quia dēt fieri uoluntate ipſius, non alterius. l. 3. de hær. inſti. Bonorum poſſeſſio uero poſſet peti per dominum, quia non pendet ex mera uoluntate, tamen ſeruus debet conſentire, aliàs non quæritur,
5 ita dēt intelligi hic. † Vltimo quæritur, ſi filius ſit pupillus, an patris conſenſus ſufficit ad adeundum? vr ꝙ nō, qa pris authoritas hoc iure non erat ſufficiens ad obligandum pupillum. l. fin. §. 1. de ver. obli. contrarium eſt uerum. l. ſi infanti. C. de iure deliber. nec obſtat ꝯtrium, quia loquitur in mera obligatione. Sed ſi obligatio eſt iuncta cum acquiſitione, ut ꝯtingit in aditione, vel bō. poſ. vel reſti. tunc ſufficit, nam iure iſto acquiſitio tranſibat in patrē, & p ꝯñs ēt obligatio, ut hic, ibi (uerum ipſi dño.) hodie non trāſit in prem quo ad ꝓprietatem, vnde eſt legitimus adminiſtrator, & æquiparatur tutori. vnde non pōt ſibi authorari. ſed ſi ſibi non acquireretur vſusfr. non eſſet legitimus adminiſtrator, ideo tunc videret, ꝙ eius authoritas non eſſet ſufficiens ad obligandum filium pupillum, nec ad adeundum hḗreditatem, nec ēt vr ꝙ poſſit prouideri per curatorem, quia non ſufficiat ad adeundū. l. cum tu una. §. j. de app. nec pōt ſibi dati tutor, cum ſit in poteſtate. Poteſt dici, ꝙ adeatur Iudex, qui ſuppleat uicem tutoris. l. bonorum. C. qui admit. ad bo. poſſ. poſſunt. vide gl. magnam in d. l. ſi infanti. quæ format hanc oppo. & quod ibi no. Bar.

ADDITIO.

a Voto. Dic quòd hoc procedit de iure canonico per gl. fin. xxxij. q. 1. quia filius delinquens ſine conſenſu patris, obligatur diabolo. c. j. de delic. puer. &, qui cōtra facit uotum, ſpiritu Dei ducitur, & qui taliter ducuntur, non ſunt ſub lege. 1 1. q. 1. ca. duo ſunt. Item eſt quid ſpirituale, in quib. non curatur patria poteſtas. c. ſi. de iud.

---

§. Si teſtator. Non ſperatur euentus conditionis negatiuæ, quia uel reijcitur, ſi inducit uiduitatem, uel impletur præſtita cautione muciana. Si eſt talis, quæ nō niſi tempore mortis poteſt impleri. h. d. ſed ſi poteſt impleri, expectatur. l. cum tale. de cond. & demon.

2 Solus dolus iudicis, non reddit ſententiam nullam; & quid in arbitrio, nu. 1. & qualiter probetur dolus nu. 7.

3 Sententia etiam iniuſta ſi tranſiuit in rem iudicatam, quare poteſt executioni mandari.

4 Sententia ſine cauſę cognitione lata, eſt ipſo iure nulla.

5 Sententia contra pupillum præſentem & defenſum lata per falſas probationes

nes factas per alteram partem, eſt ipſo iure nulla.
6 *Sententia non ita redditur nulla, quando pretium fuit datum teſtibus, ſecus ſi iudici.*
7 *Sententia ſi lata ſit per errorem iuris, & ſic per imperitiam an poſſit peti reſtitutio.*
8 *Contra ſententiam iniuſtam quæ fuit lata per dolum, ſeu gratiam, quando detur reſtitutio.*

1 §.Cùm prętor. †Etiam ſi fideicommiſſum ſit omnino indebitum, ſi tñ fuit pnũciatum
debitum, & ſnia valet, & trãſiuit in rem iudicatã, reſtituit & tran
ſeũt actiones ac ſi eſſet debitũ, cũ ſnia p veritate hẽatur, ẽt ſi ſit
iniuſta, erronea, vel ambitioſa, pp publicam utilitatem, ne iudi-
cia ſint eluſoria. h. d. iſte §. notabilis, q ſp allegaẽ, maximè pp gl.
fin. q̃ cõiter dr̃ q̃ nõ eſt alibi, cum dicit q̃ aduerſus talem ſnĩam
ex æqtate daẽ reſtõ. nam ſi hoc eſſet verum, multæ ſnĩæ reſcinde
rent, vel peterent reſcindi, nam ſtatim q̃ qs hẽet ſnĩam ꝯ ſe, alle
garet erroneam, ambitioſam, & iniuſtam, & peteret reſtõnẽ, ẽt ſi
poſſet appellare, qz utilius eſt, ne hẽat adire ſupiorem, vel poſtq̃
trãſiuiſſet i rem iudicatã dicitur dicam ſup ea. Nõ ob. l. patron.
& l. ſcã. §. ſi qs maiorẽ. qa ibi nõ fuit pnũciatũ debitũ, hic ſic. vñ
clauditos ne poſſit amplius allegari indebitũ, & iſta ſunt paria,
eſſe debitum vel indebitum, & nõ poſſe allegari indebitum. gl.
eſt in ſimili, in l. q hẽbat. de ma teſta. facit c. cum eccleſia ſtlicæ. de
excep. & qđ no. C. v. in l. ſi qs ꝯductionis loca. in fi. & Bart. in l. vbi
pactũ. in fi. C. de trãſac. & in vec. men ſem, in l. lecta. ff. ſi cer. pe. In
tex. ibi (p errorem) gl. dicit iuris, vel ſci. quãtum ad primum dic,
a niſi error iuris eſſet expſſus, qa eſſet nulla [a] ipſo iure. l. j. qñ puoc.
nõ eſt neceſ. & l. ſi expreſſum. de app. & l. qui teſtõ. de excuſa. tut.
quãtum ad ſcm dic, ẽt ſi ſit expſſum in ſnĩa, quia dixiſſet, qa cõſtat
nobis p inſtia pducta &c. & tñ nulla fuerũt pducta, vel p teſtes,
nã nõ iõ ſnĩa eſt nulla, cũ poſſit ferri ẽt nullis teſtib. uel inſtris p-
ductis, ut no. C. de ſent. l. platam. põt tñ reformari in cã appella-
tionis, ſi ſiberat alia cã, pp quam eodem mõ potuiſſet ſnia ferri,
hoc voluit gl. in l. ſi is ad quem. de acq. hær. Dy. & Bar. ibi vñt di-
cere, q̃ ſi non fuit appellatum, põt peti reſtõ pp dcm̃ errorẽ. Cõ
trarium vr̃ Inn. ſentire, & Io. And. q̃ niſi appellat, ſibi imputet. I
c. qñ ꝯ. de pba circa fin. poſſet pbabiĺr dici, ſi potuit appellare, &
nõ appellauit, locum hẽt dcm̃ Iñ. Sed ſi nõ potuit, vel ex forma
ſtatuti, vel iure cõi, vel rõne pacti, locum hẽt dcm̃ Dy. & Bart. ex
2 æquitate, ne error iudicis noceat parti †In text. ibi (uel ambitio-
ſè), & ſic p dolum iudicis volentis fauere, & gratiam facere par-
ti, p qua dedit ſnĩam rõne amicitiæ, uel maleuolẽtiæ alterius par
tis, tũc dr̃ ambitioſa. l. ambitioſa. de decr. ab ordi. facien. & argu.
b C. de trãſac. l. præſes. & ſic no. q̃ ſolus dolus [b] iudicis non reddit
ſnĩam nullam, ẽt ſi uelit hoc pbare. ſ. q̃ iudex dixit, q̃ ſic uolebat
facere odio, vel amicitia, nam aĺr nõ vr̃ bñ poſſe pbari, & potius
pſumeẽ error q̃ dolus. & iſtum modum ponit gl. in l. apud Celſũ.
de doli except. in princ. & l. Fulcinius § quid ſit aũt latitare, qb. ex
3 cau. in poſ. ea. †in tex. ibi (publicè intereſt) No. quare ſentẽtia ẽt
c iniuſta, ſi tranſiuit in rem iudicatam, poteſt executioni [c] manda-
ri, ſcilicet ut ſit litium finis, aliàs nunquam eſſet: & homines
inter ſe nunquam pacem haberent: propter hoc dr̃ q̃ iudicia
& ptorum edicta non debent eſſe eluſoria. l. ſi ptor. de iud. Sed
ſnĩa pcepti, vel interlocutoria iniuſta eſt nulla ipſo iure. l. j. §. hęc
verba. ne uis fiat ei. & d. l. Fulcinius. §. cum hoc. & l. Seiæ egreſſæ.
& l. tutor ſi petitus. de tuto. & cur. da. ab his. In gl. ibi (de iud. l. a.)
ibi loquiẽ de errore partium circa dãdum iuriſdictionem iudici
incompetẽti, q impedit ne detur, & ſic ſnĩa erit nulla tanquam
lata a iudice incompetẽte, hic loquiẽ de errore iudicis competẽ
4 tis commiſſo circa iuſtitiam cãæ. †In gl. ibi (ſed hic.) tu dic q̃ dum
tex dicit cauſa cognita, refertur ad ordinem iudiciariũ, qui fuit
ſeruatus, aĺs ſnĩa eſſet nulla ipſo iure ſi ſine cãæ cogni. eſſet lata.
ut no. Bar. in l. platam. C. de ſen. probat in l. a. de ſen. ex peric. re-
ci. dum dicit. (p errorem.) refert ad iuſtitiam cãæ, & iſta poſſunt
ſimul ſtare, q̃ ordo ſit ſeruatus, & tñ circa iuſtitiam cãæ ſnĩa ſit
5 erronea. †In gl. ibi (ſed illud ſpeciale fauore pupillorum) intel-
d lige ſanè qñ ſnĩa eſſet lata ꝯ pupillum [d] præſentem, & defenſum
p falſas pbationes factas per alteram partem, quo caſu eſt nulla
ipſo iure, & eſt ſpeciale fauore pupilli. regulariter ſecus, quia ua
let & datur reſtitutio. l. diuus. de re iud. & C. ſi ex falſ. inſt. per to
tum. niſi concurrãt tria, q̃ ſit lata ꝯ abſentem: & p falſas pbatio
nes ſcienter productas, quibus concurrentibus in quocunque
eſt nulla ipſo iure l. ſi prætor. §. Marcellus. de iud. ſm Bar. ibi. &
in d. l. diuus. & in d. l. ſi is ad quem. Sed ſi non eſſet lata per falſas
probationes, tunc propter hoc q̃ eſſet ambitioſa, non eſſet nul-
6 la fauore pupilli quia non reperitur iure cautum. †Circa fi. gl. ibi
e (quia pretium) [e] ſub. & datum iudici, ſecus ſi teſtibus, uel aduo-
cato alienus paruus, quia non ſic redderetur ſnĩa nulla, ſicut qñ
iudici, a quo magis pendet ſubſtantia ſententiæ, ita no. Cy. in l. j.
C. de aduo. diuer. iud. In glo. ibi (de arb. l. ita demum) & C. eod. l.
arbitrorum. & ibi Cy. vr̃ tenere, q̃ ſolus dolus arbitri reddat ſen-
tentiam nullam, licet non iudicis ut hic, quia non eſt tantæ au-
7 thoritatis, & ſic non facit pœnam cõmittũ ſi illi non paret. †In
gl. ſeq. ibi (ſed dico hic maximè ubi p grãm.) No. hoc uerbum ma
ximè, & ſic innuit q̃ ẽt ſi nõ ſit data p dolum iudicis, ſed p erro-
rẽ iuris, & ſic p imperitiam, poſſit peti reſtõ Bar. nõ tenet iſtã gl.
dicẽs q̃ ſibi imputet quare nõ appellauit. idẽ Inn. in loco ubi ſ.
dicẽs q̃ ex quo tranſiuit in rẽ iudicatam, ẽt ſi pars dicat, uideanẽ
acta, qm̃ ex his apparebit de iniuſtia, non ſit pars audiẽda, & tñ
qñ ex actis appareret dolus. Guli. de Cu. in l. fin. de iuſt. & iu. quẽ
ſequiẽ Bal. in l. j. qño & qñ iudex, tenet q̃ ſi redarguatur dolus iu
dicis, & ſic dicatur ambitioſa, locum hẽt iſta gl. aĺs ſecus. & pbaẽ
dolus p ſ. dcm̃ modum, pbari ẽt poſſet ex enormiſſima læſione.
ar. eorum q̃ no. Bart. in l. ſocietatẽ. § arbitrorũ. ſ. p ſo. circa laudũ
arbitratoris. p l. oẽs. §. Lucius. quæ in frau. cred. & dicit Bal. ibi ſ.
8 q̃ in hoc gl. eſt ſingularis, & nõ eſt alibi. †Bñ recollige, aliqñ ſnĩa
iniuſta eſt nulla in trib. caſib. primo qñ fuit pecunia data iud. vt
in l. venales. C. qñ puo. nõ eſt ne. ſecundo, ſi interueniſſet illa tria,
de quib. ſ. dixi, ut l. ſi ptor. §. Marcellus. Gl. aũt hic dum allegat illũ
§. vr̃ ſentire, q̃ ſnĩa non ſit nulla, ſed deẽ reſtõ. ibi no. ꝯtrium. Dicit
Ang. p ꝯcor. ſi fuit lata ꝯ abſentem ex cã pbabili, tunc ſit nulla.
Sed ſi ex uoluntaria, deẽ reſtõ, ẽt ſi ex falſis probationibus lata ſit
contra abſentem, per iſtam gl. plus placet ſua opi. indiſtinctè. Pri
mus caſus eſt qñ eſſet lata contra pupillum ex falſis probationi-
bus ẽt ſi eſſet pſens l. fin. C. ſi ex fal. inſtr. Idem vr̃ in eccleſia & fi-
ſco per gl. quæ facit hanc comparationem in l. j. C. de ſen. aduer.
fiſ. la. lib. x. Aliqñ non eſt nulla, ſed datur reſtitutio, ut qñ eſt la-
ta ex falſis allegationibus contra præſentem & maiorem. ut in
titulo. C. ſi ex fal. inſtr. & l. diuus. de re iudi. & ibi vide Bar. in opp.
de iſta gl. non ſic ſi per falſum iurm a parte delatum propter cõ
ſenſum partis: ut no. gl. C. de tranſac. in l. ſi ex falſis. Secundus ca
ſus eſt, qñ eſſet lata virtute iuramenti delati a iudice, & poſtea al
legarentur inſtrumenta, uel teſtes de nouo reperti, uel reperta
iſtis concurrentibus iſte eſt caſus in l. admonendi. ſ. de iureiu.
Tertius caſus eſt qñ pars fuiſſet impedita producere aliqua in-
ſtrumenta, vel teſtes, quæ uel quos fortè alibi habebat, & fuit p
teſtata iudici, q̃ in cauſa ſuperſederet donec poſſet producere.
nam iudex nõ teneẽ ſuperſedere, alias quilibet poſſet proceſſum
impedire: tamen datur reſtõ ſi poteſt pbare, q̃ rehabuit inſtru-
menta facientia ad cauſam, ita no. Inn. in c. ulera tertiam de teſt.
in uerbo nequiuerit. hoc tñ facit mihi dubiũ, quia etiam inſtru-
menta de nouo reperta fuit quis impeditus producere antequã
reperiantur: & tamen propterea non datur reſtõ, niſi qñ fuiſſet
lata ptextu iuramenti neceſſarij d. l. admonendi, iuncta l. Impera
tores, de re iu. & C. eod. l. ſub ſpecie. vñ vr̃, q̃ ſibi imputet quare
litem mouit ante, q̃ haberet iura in promptu, tamen poſſet dici
hoc verum in actore, ſed in reo locum habeat dictum Inn. quod
eſt ſingulare, arg. in l. cum a nobis. de dila. ubi magis prouidetur
reo, quia ſibi nõ potuit prouidere. Bar. videtur ſimpliciter dcm̃
Inn. tenere in l. j. de ſen. aduer. fiſ. latis. Extra iſtos caſus ſi ſenten-
tia non fuit lata per falſas probationes, nec dicit pars ſe impedi-
tam producere, ſed allegat q̃ ex productis per ſe erat ferenda, &
ſic allegat ſententiam latam per dolum, uel gratiam, tunc locũ
habet hæc gl. quæ ſimpliciter locum haberet ſi eſſet lata contra
fiſcum, vel eccleſiam, uel minorem, ita tenet Bar. in d. l. j. idem ſi
interueniſſet præuaricatio procuratoris, uel aduocati illius, con
tra quem lata eſt, hoc uoluit Cy. in l. j. C. de aduo. diuer. iud. Ex-
tra iſtos caſus dicut ſ. dixi: ant allegatur dolus uerus uel præſum
ptus, & poteſt procedere iſta gl. quam dicto caſu Guli. & Bal. ubi
ſ. tenent. Si autem dũtaxat iniuſtitia, etiam ſi dicatur ex actis ap-
f parere, procedat dictum Bar. & Inn. [f] qui dicit partem non audiri
petentem acta produci. Sed ſi fuiſſet impeditus appellare, uel
non potuit de iure, & allegaretur manifeſta iniuſtitia, poſſet p-
cedere adhuc iſta gl. pro quo bene facit l. quam gloſ. allegat. ſ. de
pig. l. ſi fundus. §. ſi plures.

ADDITIONES.

a Eſſet nulla. Adde ultra loca vulgaria Fran. de Are. conſ. 167. & conſ. 110. & cõſ. 75 & ibi uide quando ſententia refertur ad acta.
b Dolus. Adde quod uoluit Bar. in l. ſub ſpẽ. C. de re iud. & in l. j. C. ſi ex fal. inſtr. & in l. venales. C. quando prouoca. non eſt neceſ.
c Executioni. Adde ut per Lu. Ro. conſ. 31.
d Pupillum. Adde late quod uoluit Soci. conſi. 16. & ibi quid ſi contra eccleſiam falſis proba. & allegat.
e Pretium. Adde Ful. conſi. 134.
f Bar. & Innoc. Adde ut per Anto. de Butr. conſilio xxvij. Fulgoſ. conſ. 152.

---

2 *Mutus quando æquiparetur furioſo & infanti.*
3 *Quomodo poſſit infans recipere fideicommiſſum, etiam cum conſenſu tutoris, & quid in furioſo.*

1 §.Si pupillo. †Pupillo ẽt infanti cum authoritate [a] tutoris põt hr̃ditas reſtitui: & ſi fuit inſtitu
tus poteſt hr̃ditatem adire. eodem modo nõ poteſt compellere
hr̃dem ad adeundum, ſed ſolus tutor põt compellere. & mutus,
qui nihil intelligit, comparat infanti, & debet regi per curatorẽ,
a ſicut infans per tutorem. hoc dicit. †Et propter hoc ultimum
iſte tex. allegatur pro ſingulari in l. mutum, de acq. hæ. vbi omni
no uide, nam qui mutus eſt maior, nõ indiget curatore, & pt oĩa
Pau. de Caſt. ij. ſuper Infor. Rr 5 per

ꝑ ſe expedire,ut ibi,& l.ite quia,de pactis.ſed qñ nihil intelligit,
a æquiparaī furioſo,& infanti,vt[a] regaī ꝑcuratorem,vt hic,& l.j.
in fi.de poſtulã.& ĩ.de bo.poſ infan.&c.l.fi.& reſtituereī in inte
3 grum,vt no.gl.in l.j.de cura.furio.† Sed mirabile eſt qũo põt in-
fans cũ nihil intelligat,recipere fideicommiſſum,& adire hẽdita
tem ẽt cum ꝯſenſu tutoris,nam furioſus nõ põt,immo oẽs actus
debẽt expediri ꝑ curatorem.l.in negotijs,de reg.iu. Bñ fateor,ꝙ
ſolus tutor poſſet,licet hic nõ dicaī,ut l.ſancimus.C.eo.& l.ſi in
fanti.C.de iure delib.licet ſecus in maiore infante.l.potuit.e.ti.
tũ ipſe cũ tutoris authoritate põt,ut eſt hic tex.cui nõ põt tñde
ri.qđ ẽt tenet gl.in d.l.potuit,& l.pupillus,de acq.hære.Et idem
in furioſo.Ego itelligo ſi eẽt ſex annorũ,vel ultra. Sed ſi ĩ iſante
duorũ ann.nullo mõ põt ꝓcedere qđ hic dr̃,ita dixi ĩ d.l.potuit.

ADDITIO.

a Et de hoc uide pleniſſimè per Alexã.in l.j.ad prin.de uer.obl.qui hoc limitat tamen verum eſſe,quando nullum habet intellectum, aliàs pupillo,ſed maiori ęquiparatur quando perfectum habet ſenſum.

§.Si ſingulæ res.

Paria ſunt reſtituere fideicommiſſario,vel alteri de uoluntate ſua.h.d.

LEX LXVI.

a *Aditio coacta,dicitur aditio quantum ad omnia,præterquam quo ad commodum hæredis.*

a QVi ita.†Aditio coacta facit exiſtere conditionem ſi hæres erit,& coactio cohæredis non facit
a quem perdere quartam,ſed propriam.† Aditio ergo coacta,dr̃ aditio quãtum ad omnia,prȩterqua quo
ad commodum hr̃dis,nam quantum ad illum vr̃ non adiuiſſe.l.
quia poterat.ſ.eo.facit l.apud Iulianum.& l.nam quod.§.j.

2 *Procurator fideicommiſſarij ſi nullo modo probaret de mandato,non admittitur ad petendum reſtitutionem,etiam cum cautione rati,& quid ſi eſſet cõiuncta perſona.nu.3.*

3 *Sicut ille,de cuius mandato dubitatur,admittitur ad agẽdũ cũ cautione rati,ſic ita admittatur ad petẽdam ſolutionem,& licet reſtitutio non ſit ſimplex ſolutio,tamen ſolutio eſt.*

4 *Quando conſtat de mandato,non grauatur procurator in ſatiſdando de rato,ſi mandatum eſt ſufficiens.*

5 *Iura dicentia quem admitti cum cautione,quando dubitatur de mandato,procedunt,niſi agatur de magno præiudicio.*

6 *Fideicommiſſarius ſi cederet alicui ius,quod habet ad petendum fideicommiſſum,non poſſet fieri reſtitutio ceſſionario quantum ad hoc,ut iura transferantur in eum per reſtitutionem,& qualiter ei conſulatur.*

7 *Limitatio ad iura dicentia ꝙ alteri per alterum non poteſt actio perſonalis acquiri,ſi non eſt in eius poteſtate,nec eſt legitimus adminiſtrator,etiam ſi illius nomine ſtipulatur.*

8 *Procuratori conſtituto ad matrimonium non acquiritur obligatio matrimonij,ſed recta uia acquiritur domino,ſicut cum quis contrahit per nuncium uel epiſtolam.*

1 § Etiam abſentis.†Procuratori ſimplici fideicommiſſarij põt hr̃ditas reſtitui,& ſi
dubitaī de mandato,admitti cum cautione rati ad petẽdum re
ſtitutionem ab illo,q ſpontè adiuit,nõ ſic admittiī ad petẽdum
hr̃dem cogĩ ad adeũdum ꝑꝑ magnum ꝑiudicium:immo dẽt do-
cere de mãdato,& eo caſu quo fuit admiſſus cum cautione,non
2 trãsferunī actiones niſi poſt ratihabitionem.h.d.† Diuide duob.
mod.ut in gl.& qlibet eſt bona.In tex.ibi (Iulianus ſcripſit hoc)
ſi ꝯſtat de mandato,quo caſu non præſtaī cautio,ut ĩ (ſi nõ euidens &c.)Sed ſi dubitaī,quia ſemiplenè probauit,admittiī cum
cautione,vt ſequiī.Sed ſi nullo mõ ꝓbaret,diceret cõſtare de nõ
mãdato, & non admitteret ẽt cum cautione rati.l.Pomponius.
§.ſi.de procu.niſi eſſet ꝯiuncta pſona,ut ibi,ſed illud quantum
ad agẽdum,ſed quãtum ad exigẽdum & petendum ſibi ſolutionem fieri,ſi conſtat ꝙ nõ hẽt mãdatũ,nõ admittiī ẽt cum cautio
3 ne,ut patet in l.j.in fi.cum ſeq.ut leg.no.cau.†Eſt ergo hic caſus,
ꝙ ſicut ille,de cuius mãdato dubitaī admittiī ad agendum cum
cautione rati.l.j.de ꝓcuratori.Ita admittiī ad petẽdam ſolonẽ,
licet reſtõ nõ ſit ſimplex ſolõ ut in l.non enĩ.ſ.eo.tñ ſolõ eſt,licet nõ ſimplex,qa hr̃s liberatur ab actione ex teſtamento.Cy.tenuit ꝯtrium,in d.l.j.in 9.q.Bart.aliter,in l.ſi ſi ne.§.cum aũt,rẽ ra.
hab.& de hoc videtur caſus hic. Sed ſi nullo modo probaretur,
tunc etiam ſi eſſet coniuncta perſona,non admitteretur ad petendam ſolutionem,d.l.j.in fi.licet ad agendum ſecus.l.Pompo
4 nius.in fin.& l.ſed & hæ.in prin.de procuratori.†In tex.ibi (ſi nõ
euidens.)No.quando conſtat de mandato,non grauatur procu
rator in ſatiſdando de rato.facit l.ne ſatiſdatio.rem rat.ha.& l.ſi
procuratorem abſentem de procura.& hoc ſi mandatum eſt ſufficiens,aliàs tenetur acſi mandatum non haberet.l.alias.de iu-
5 reiur.†In tex.ibi(propter fragilitatem.)No.limitationem ad omnia iura dicentia,quem admitti cum cautione,quando dubitaī
de mandato:nam procedit,niſi agaī de magno præiudicio,circa
quod per cautionem non eſſet prouiſum ſufficienter.facit ſ.eo.
l.cogi.§.ſed ſi ſeruo,in fin.In text.ibi(ſi non mandauerit.)de quo
tamen nõ conſtabat tp̃e cautionis,alias non fuiſſet admiſſus cũ
cautione.Sed ſi erat uerus ꝓcurator,licet de mandato non ꝯſtaret,ſtatim trãsferrentur iura non expectata cautione.l.ſi procu-
6 rator de condi.inde.circa medium.† In gloſſ.quæ incipit(ergo)
ibi(non aũt ſi eſſet in rem ſuam)& ſic no.ꝙ ſi fideicommiſſarius
cederet alicui ius,qđ hẽt ad petendum fideicommiſſum,nõ poſſet fieri reſtõ ceſſionario quantum ad hoc,ut iura transferanī in
eum per reſtitutionem,cum de illo teſtator non ſenſerit,dicit tñ
Ang.alibi de nouationib.l.ſi uſusfr.& l.apud Iulianum.§.utrum
ſ.eodem,habuiſſe de facto Bononiæ,quia fideicommiſſarius vẽdiderat & ceſſerat omne ius ſuum,ceſſionarius uolebat compellere ad adeũdum,& reſtituendum,& fuit determinatum ꝙ ſi petebat ſibi reſtitui,non eſſet audiendus:ſed ſi cedenti ad utilitatẽ
ceſſionarij,eſſet audiendus.Et tunc iura recta uia tranſibunt in
fideicommiſſa.& ex tunc ceſſio incipiet hr̃e effectum quantum
ad debitores hr̃ditarios,& dñium rerum,ſed quãtum ad hr̃dem
illa ceſſio fuit inutilis,ut poſſit iure ceſſo agere ꝙ ſibi fiat reſtitutio,& utili actione,q̃ ſibi competit noĩe ꝓprio.Sed põt intentari exercitium directæ cõpetẽtis cedenti,ut fiat reſtitutio cedẽti.
7 †In fi.gl.ibi(quia ꝓcuratori.q̃n non põt.†No.glo.ſing.quam dicit Ray.nõ eſſe alibi,ꝑ quam limitanī iura dicentia,ꝙ alteri per
alterum nõ põt actio pſonalis acquiri,ſi nõ eſt in poteſtate,nec
eſt legitimus adminiſtrator,ẽt ſi illius nomine ſtipulatur,nam
procedunt in iuribus & obligationib.quæ contrahenti,uel ſtipulanti põt acquiri,quo caſu per ſtipulantem non acquiriī alteri,ſed bene acquiritur ſibi ſi fuit ſtipulatus procuratorio nomine,& teneī cedere dño.l.poſſeſſio quoq.§.& ſi poſſeſſio.de acq.
poſſ.ſed ſi proprio nomine,non alterius,ita demum ſibi acquiritur,ſi ſua intereſt alteri ſolui.l.ſtipulatio,de uer.ob.in §.inſu iam
& hoc ſi uerba obligatiua ſunt concepta in perſonam ſuam,&
executiua in pſonam tertij.Sed ſi eſt tale quid,quod ſibi non põt
acquiri,tunc contrahendo nomine dñi,recta uia acquiriī dño
iura directa,uel ſaltem utilia,ꝑ iſtã gl.vnde ſi ſtipularetur vſumfructum,qa ſi ſibi acquirereī,non poſſet cedere poſtea ipſm dño
nec ſeparare a pſona ſua,Inſt.de uſuf.§.finiī,acqrer dño actionẽ
8 ſine ceſſione recta uia.† Idem uidemus in procuratore conſti-
b tuto ad matrimonium,quia ſibi non acquiritur obligatio [b]matrimonij,quia non poſſet a ſe abdicare,ſed recta uia acquiritur
domino,ſicut cum quis ꝯhit per nuncium uel epiſtolam in c.fi.
de procu.lib.6.iuncta l.multum.ſi quis alteri uel ſibi.

ADDITIO.

b Quoniam tunc per procuratorem contrahitur quo ad loquelam tantum,nõ quo ad conſenſum,& ſubſtantiam ut in c.fi.hic allegato.Et occaſione alterius perſonæ.Et adde hic quę ait Bal.in l.j.§.ne autem.pe.col.C.de cad.tollen.& no.in l.mulierem,de rit.nup.& Bar.in l.excuſare.ff.de exec.tuto.

1 §.Si damnum.†Oblĩones q̃ſitæ poſt mortẽ defuncti,& occaſione rerum hr̃ditariarũ,non
venit in reſtõne,qa nõ ſunt hr̃ditariæ h.d.ſic.ĩ.eo.l.ſi hr̃s,& loqtur de oblĩnib.actiuis. Idẽ in paſſiuis,qb.hr̃s ſe obligauit ex occaſione rerũ hr̃ditariũ.ſ.eo.l.cũ hr̃ditas ex fideicommiſſi cã.In tex.
ibi(q̃ ex bonis defuncti pẽdẽt.)ſed nõne eſt iſta hmõi,qa competit occaſione dãni dati in ſeruo hr̃ditario.Sol.intellige tex.ſanè.
(q̃ ex bonis defuncti pẽdẽt.)ſub.& erant ortæ & acquiſitæ in uita defuncti vnde ſunt hr̃ditariæ,qa reperiunī in hæreditate iacente. Idẽ ſi hr̃ditate iacẽte actio acquirat,qa hæreditas repreſentat defunctum,& ſic uideretur acquiri defuncto.ſed hic poſt
aditam hr̃ditatẽ,quo caſu amplius non dr̃ hr̃ditas,qa commixta
cum bonis hr̃dis,unde nõ dr̃ amplius hæreditaria,ſed hæredis.

§.Si legatus.Exceptio cohærens perſonæ hæredis non trãſit in fideicommiſſarium.Item fideicõmiſſarius ſortit forũ ex perſona ꝓpria,& pſona defuncti,non ex
perſona hr̃dis.h.d.In tex.ibi(Romæ compulſus.)No.ꝓ eo quod
dixi.ſ.eo.in l.ſi legatus.& l.ſed & ſi alio.vbi dr̃ ꝙ hr̃s põt compelli adire & reſtituere in loco,& tẽpore legationis. Nam dixi hoc
verum,ſi ibi ſortiebaī forũ aliqua ratione cõis patriæ,vel originis,licèt ibi non habitaret,qa nõ obſtãte legationis officio (qđ
ſolet dare remiſſionẽ) põt cõpelli ꝑꝑ periculũ,quod eſt in mora,ne ſi moriaī,fidei commiſſum pereat.ſed ſi non ſortitur ibi
forum,nõ video qualiter ibi poſſit compelli,hoc ſatis hic text.
innuit,ibi (Romæ.)In tex.ibi(quamuis hæres),ſed contra de principio §.ſolu.ibi benè cogitur adire,ſed ſi adiuit etiam ſponte,nõ
cogeretur ibi ſuſcipere particulares actiones in quibus non eſt
periculum,ſed haberet exceptionem ut remittatur,ne impediatur legatio,ſed iſta exceptio non prodeſt fideicommiſſario,qui
nõ eſt legatus.In fi.ibi(uel maior pars reſtitutæ hæreditatis &c.)
quaſi dicat non in domicilio hæredis,uel alio loco,ubi hæres ſortitur forum. Nam ille non tranſit in fideicommiſſum,quod dic
vt in gl.& ſ.de iud.l.quod legatur.

LEX LXVII.

1 *Fideicommiſſarius,qui compellit hæredem ad adeundum,poteſt conueniri a creditoribus hæreditarijs,ſed non a creditorib.hæredis.*

2 *Filius ſi repudiauit hæreditatem paternam in fraudem creditorum,& ſic deuoluitur ad ſequentes in gradu,non poſſunt eius creditores petere ſe mitti*

ri do

ri de ſua legitima, dicendo ꝙ in fraudem eorum non potuit a ſe abdicare, ſicut nec alia bona.

3 *Quando hæres coactus adiuit, etiam ſi nondum reſtituit hæreditatem, non poteſt conueniri, licet ſecus ſi ſponte.*

4 *Caſus, in quo reſtitutione non facta fideicommiſſario, tranſeunt iura.*

5 **SI poſtulante.** †Fideicommiſſarius, qui compulit hǣdem ad adeūdū pōt ɔueniri a creditorib. hǣditariis, ēt teſtōne non fcā, ſed a creditorib. hǣdis non pōt ɔueniri actione reuocatoria rōne quartæ, ꝗ hæres perdidit, & ſibi eſt applicata, ēt ſi hæres in fraudem eorum recuſauit adire, & pmiſit ſe compelli, etiam ſi hǣs ſit filius teſtatoris. h.d. vſque ad §. fi. & hoc vltimū reputo valde notabile, qa per hoc patet. ꝙ filius uel deſcendens ſi fuit de reſtituendo grauatus, & dixit hæreditatem ſuſpectam, perdit ſuam legitimam.

a †Item eſt hic caſus, ſi filius repudiat hǣditatem paternam in fraudem creditorum, & ſic deuoluit ad ſequentes in gradu, non poſſunt eius creditores petere ſe inueſtiri de ſua legitima, dicēdo ꝙ in fraudem eorum non potuit ſe abdicare, ſicut nec alia bona, in titulo, quæ in frau. credi. quia legitima non eſt ſibi quæſita pfecte, & ſic eſt idē in filio, quod in extraneo, qui poteſt repudiare hæreditatem in fraud. credi. l. qui autem in principio, quæ in fraudem creditorum. In tex. ibi, (& eo tempore) dic ut ſ. de creditoribus hæreditariis, quib. profuiſſet quarta, quam hæres fuiſſet detracturus, ſi ſponte adiuiſſet, ſed ipſe recuſauit in fraudem eorū, & ſic quartā perdit, & applicatur fideicō. creditores nunc uolunt pro iſta quarta agere paulianā ɔ̄ fideicom. dr̄ ꝙ non poſſūt qa hǣs poterat in fraudem ſuorū creditorū repudiare ſi fideicōmiſſū non fuiſſet relictū, ergo ſi fuit relictum, & hǣs fuit cōpulſus, fideicōmiſſarius nihil turpiter facit recipiendo quartā, ꝗ hæres perdidit. idem dicunt ſi erat filius teſtatoris, & ibi erat maius dubium, qa trebellianica computatur in legitimam. In text. ibi, (niſi forte,) hic opponitur fortiter, quia creditores hæredis non poſſunt petere ſeparationē, licet creditores hæreditarii ſic. l. j. §. j. de ſepara. Solu. illud niſi hæres in fraudē ſuorū creditorū adit, vel repudiat eadem l. §. ſed ſi quis, & § quæſitum, & ita erat hic.

3 †Vltimo no. in prin. l. tex. pro gl. in l. cum hæreditas ex treb. ſ. e. quæ dicit ꝙ qn̄ hæres coactus adiuit, ēt ſi nondum reſtituit hǣditatē non pōt cōueniri, licet ſecus ſi ſponte. l. ita tn̄. §. qui ex treb. ſ. eo. nā eſt caſus hic. licēt ibi nō alleget, quia hic dicit dari actionē in fideicom.

4 † No. etiam caſum in quo reſtitutione non facta tranſeunt iura. Contra, quia hic caſus non numeratur in l. ſancimus. C. eod. Sol. ibi in iuribus actiuis, hic in paſſiuis. vn̄ dico ꝙ licet fideic. reſtōne non facta poſſit conueniri, qn̄ compulit hæredem adire, non ſic ipſe pōt creditores hæreditarios conuenire, niſi in caſibus illius l. & ſibi imputet qui hǣdem compulit adire.

§. Si donationis. Id quod hæres perdidit p eo actionem applicatur fiſco ſi fideicommiſſarius non eſt capax illius h.d.

L E X LXVIII.

Si hęres. †Fideicommiſſum vr̄e valet, licēt hǣditas non ſit ſoluendo, ſecus in particulari fideicōmiſſo, vel legato. h.d. Rō eſt, qa primū non tendit in p̄iudiciū creditorū, cū fideicom. ſuccedat loco hǣdis, & poſſit conueniri a creditoribus hǣditariis, ſecus in ſecundo, & ſi ualeret, tenderet in præiudiciū creditorum, quia bona diuiderentur inter creditores & legatarios, quod eſſe nō debet, imo creditores præferuntur. l. fi. §. licentia. C. de iure delibe. & quia legata ultra uires hæreditatis nō ualent. ſ. eo. l. j. §. ſi is qui quadringenta. & ſi hæreditas nō eſt ſoluēdo creditoribus, uel eſt, & nihil ſupereſt, dicuntur vltra vires.

a *Qui quartam trebellianicam, uel falcidiam non detrahit præſumitur potius ex certa ſcientia, uel per errorem iuris, ꝗ per errorem facti omittere, niſi probetur contrarium, ideo non eſt locus repetitioni.*

a *Soluens debitum utroque iure, ſed indebitum ope exceptionis per errorem iuris an poſſit ſolutum repetere?*

a **§. Si totam.** †Qui quartā trebellianicā, uel falcidiā non detrahit, præſumitur potius ex certa ſcientia, uel per errorem iuris, ꝗ per errorem facti omittere, niſi probetur contrariū, ideo nō eſt locus repetitioni. h. d. notabiliter. Sed opponitur quia qui ſoluit indebitē, præſumit̄ ſoluere p errorē, & in dubio datur repetitio, niſi ɔ̄riū probet, qn̄ recipiens cōfeſſus eſt ſe recepiſſe. l. cū de indebito. de proba. Dic qn̄ ſoluit omnino indebitum, uel indebitum naturaliter, licet ciuiliter debitū, ɔ̄rium procedit, ut præſumatur ſoluiſſe per errorem, ſaltem iuris, q inducit repetitionem hoc caſu potius ꝗ ex certa ſcia, qa non præſumitur iactare ſuum, ut in ɔ̄no, ſed quando ſoluit naturale debitum, licet indebitū ciuilr̄, locū hēt iſte §. qa nō pt repeti, niſi ſoluatur per errorem facti. l. error. C. ad l. falc. & iſte nō præſumit̄ niſi probet, idō potius præſumit̄ ꝙ ex certa ſcientia, vel p errorem iuris, qui non inducit repetitionē, ut eſt hic caſus no.

a †Quid ſi ſoluit debitum utroque iure, ſed indebitum ope exceptionis? Rn̄deo ſi eſt fauorabilis exceptio, error iuris repetitionem inducit. l. qui exceptionem. de condi. indeb. & iſte præſumitur potius ꝗ ex certa ſcientia, & ſic eſt idē quod in primo caſu: ſed ſi eſt odioſa, tunc ſolus error facti iuſtus repetitionē inducit. l. fi. ad mace. & ſic eſt idem qd in ſcdo caſu, ut nō p̄ſumat̄, niſi p̄bet̄. Tene mēti, & liga bn̄ ad digitū. In gl. fi. ibi,) & eſt hic ratio.) illud eſt potius ɔ̄ id, qd hic inducit, ꝗ pro, quia ſi non præſumeret iactare, nō p̄ſumeret ex certa ſcia, uel p errorem iuris, ſed potius facti. & poſſet repetere, cuius ɔ̄riū hic dr̄, vn̄ l. cū de indebito, quam gl. allegat pro concordanti, potius eſt contra.

A D D I T I O.

a Quibus autem caſibus indebitum ſolutum repetatur, vide gl. & Bar. in l. eleganter. §. ſi qua lex. ff. de condi. inde. & per Alex. in l. j. eo. ti. de condi. inde. & adde ꝙ probare debeat repetens duo. ſ. ſolutionem & ignorantiam. vt l. cum de indebito, ad fi. prin. de. proba gl tamen. ibi & Bar. dicunt igno. præſumi, quando quidem agitur de damno uitando, & in hoc uide eundem Bar. in l. non fatet. in iij. col. in ver. v. g. ſaluo aliq. ff. de confeſſ.

L E X LXIX.

De euictione. Hæres non cauet fideicō. de euictione rerum hǣditariarū. Sed potius ɔ̄ fidele. cauet hæredi ſi ſe obligauit occaſione rerum hǣditariarū. h.d. de hac cautione loquitur l. cum hæreditas. ſ. eo.

L E X LXX.

1 *Si fideicommiſſarius rogatus ſit hæredi. reſtituere poſt certum tempus, per reſtitutionem non tranſeunt iura utilia, quæ erant penes fideic. ſed potius extinguntur, & directa quæ remanſerunt inutilia, reuiuiſcunt.*

a *Si fideicommiſſarius rogatus ſit reſtituere hæredi, an requiratur ſaltem reſtitutio uerbalis, ut extinguantur vtiles, & reuiuiſcant directæ?*

a **SI hæres.** †Si fideicōmiſſarius rogatus ſit hǣdi reſtituere poſt certū tp̄s, p reſtōnem non trāſeūt iura vtilia, ꝗ erant penes fideic. ſed potius extinguūt̄, & directa quæ remanſerunt inutilia, reuiuiſcūt. h. d. no. & ſubtiliter, ſic patet ꝙ ubi ſunt iura directa vtilia, non ſunt neceſſaria, & ſic ſi meliora ſunt ꝗ utilia, qn̄ ſunt efficacia, facit quod not. in l. cogi. ſ. de admi tuto. in princ. Item ꝙ iura directa & utilia non pn̄t concurrere in pſonā vnius. & ad idē & directa offuſcant vtilia, ad hoc allegat̄, niſi diuerſis reſpectib. & niſi ordinē habeant ex diuerſis cauſis. l. mulier. §. cū eſſet, ad vellei. & l. Stichū. §. aditio. de ſol. & uide quod ibi no. In tex. ibi, (poſt tempus) quid ſi tēpus fuit appoſitum? Rn̄deo, vr̄ rogatus poſt mortē fideicōmiſſarii. l. epiſtolā. § fi. ſ. eo. alias ſi purè, primū fideicom. redderetur inutile, cum momento eſſet duraturum, als ſi non eidē, ſed alteri eſſet grauatus reſtituere, præſumeretur purū. l. j. de condi. & dem.

2 †In tex. ibi, (ſufficiunt directæ.) ſed an requiratur ſaltē reſtitutio verbalis fideicō. vt extinguantur vtiles & reuiuiſcant directæ? Rn̄deo, hodie ꝙ non, quia non requireretur ſi eſſet rogatus alteri reſtituere. C. eo. l. ſancimus, in fi. ita nec hic, qa extinctio vtiliū ſuccedit loco tranſitus earū, qn̄ rogatus eſt reſtituere hǣdi. & argu. huius tex. videtur dicendum ꝙ in actione reſciſſoria, quæ datur reſciſſa vſucapione, vel præſcriptione, quæ concurrit contra actionem prima. l. in bonorariis. §. ſed cum reſciſſa. de act. & obliga. ſi quæritur an ſit vtilis, vel directa, ſit diſtinguendum, aut non fuit actio prima per præſcrip. ſublata ipſo iure, ſed remanſit cum obiectu excep. vt ꝯ̄tingit in perſonalibus, & tunc ſit directa, quia per reſtōnem tollitur exceptio, & directa remanet efficax, vt in hoc tex. ſed ſi eſſet ſublata directa ipſo iure, ut contingit in uſucapione mobilium. l. ſi poſt acceptum. de rei ven. quia eſt mere fauorabilis, ut no in l. electio. in fin. C. de edi. diui Adri. tol. tunc directa ſemel extincta non reſuſcitat̄, ſed loco eius dat̄ vtilis ꝓ̄toria. ſic loquit̄ l. fi. quib. ex cau. ma. & eſt vtilitas in p̄ſcriptione, qa primo caſu eſt perpetua, cum detur ſm̄ ius cōmune. Secundo caſu eſt annalis, quia datur ɔ̄ ius commune, & ex priui legiis, de hoc dic ut ibi, & d. l. fi. quib. ex cau. ma per Cy.

§. Si hæres. Pro damno dato per hæredem in re hęreditaria an̄ reſtōnem non competit lex aquilia. ꝗ datur dn̄o ɔ̄ non dn̄m, & hoc eſſet eɔ̄, quia hæres eſt dn̄s. & fideicommiſſarius non. Sed ſi poſt reſtōnem datur damnum, bene datur. Primo tn̄ caſu datur actio ex teſtō, tanꝗ fideicommiſſum nō perfecte reſtituat̄, ſi diminutū uel deterioratum reſtituatur. h. d. In tex. ibi, (aut ruperit.) hoc caſu & duobus ſequentibus tractandum eſt de l. aquilia, non in p̄cedentibus. In tex. ibi. (nulla ciuilis actio) .i. legis aquiliæ, de qua ī. ſubiicit. In tex. ibi, (proſequendum) ut agatur ad reſtōnem, ac ſi facta non eſſet, conſequatur ſn̄ deteriorationem tantum. l. j. §. ſi reddita. ſ. commodati.

§. Si temporalis. Si hæres permiſit currere præſcriptiones ſuper debitis hæreditariis, fideicommiſſarius excluditur ab agendo ac ſi ipſe promiſiſſet. h. d. ſed contra hæredem ſuccurretur fideicommiſſario excluſo. l. mulier. §. ſi hæres. ſ. eo. in ſubſidium uero ſi hæres eſſet non ſoluendo, uel non eſſet in culpa lata, de qua ſola tenetur, daretur regreſſus contra præſcribentem, argum. in l. fi. de eo per quem factum eſt, ne ille conſequatur lucrū ex negligentia vnius in præiudiciū alterius, ad quod ēt. ſ. de leg. j. l. planè. la a. §. j. opponitur de l. facta. §. ſi quis bonorum. ſ. eo. per quem videtur ꝙ indiſtinctè negligentia hæredis non nocet fideicom. ſed ibi loquitur de negligentia commiſſa in acquiſitione hæreditatis. l. in non petendo

tendo bonorum poſſ. hic iam acquiſiuerat, & fuit commiſſa in non agendo contra debitores hæreditarios.

L E X LXXI.

Omnes. Si hæres non recuſat præciſè adire, ſed dicit velle deliberare, poteſt nihilominus compelli adire pp periculum, ne fideicommiſſum intercidat eius morte. h.d. declara, ut dixi. ſ. eo. l. ſi legatus, & l. ſed & ſi aliu.

L E X LXXII.

1 *Si euincatur fundus, quem hæres iuſſus eſt retinere pro ſua quarta, indiſtinctè debetur ſibi euictio.*

2 *Legans rem alienam, quam ſuam putabat animo compenſandi cũ debitore naturali ſuum, cenſeatur velle ſibi deberi æſtimationem ſi res euincatur.*

1 **HÆres percepto fundo.** † Si euincatur fundus, quẽ hæres iuſſus eſt retinere pro ſua quarta, indiſtinctè debetur ſibi euictio. h.d. Intellige indiſtinctè, ſiue teſtator ſciebat, ſiue credebat eſſe ſuum, & ſic errabat. Item hoc ſecũdo caſu ſiue hæres erat coniuncta perſona, ſiue nõ, & hoc ideo, quia hẽbat retinere pro quarta, quã debebat iure ciuili, ideo indiſtinctè non adhibent, ſed quñ ſponte non pro aliquo debito, tunc iſtæ indiſtinctè adhibentur, ſi euicta fuerit. l. rem alienam. C. de legat. & plenè in l. ſi domus. §. de euictione, de leg. j. Eodem modo ſolue contrarium gl. de l. cum pater. §. euictis. de leg. 2. In text. ibi (percepto.) i. retento fundo, qui erat in hæreditate, & quem teſtator putabat ſuum, & non erat, & hæres non erat perſona coniuncta, & iſta faciebant dubium, ut non deberetur æſtimatio re euicta. d. l. rem alienã.

2 † Et no. limitationem ad illam l. nam idẽ vr̃ ſi legat rẽ alienam, quã ſuam putabat aĩo compẽſandi cum debitore naturali ſuo, vt cenſeat velle ſibi deberi æſtimationem ſi res euincat, & quod in omnem caſũ voluerit eam hẽre quod perpetuo tene menti, quia Doct. non tãgunt in prædictis locis, & tamen eſt hic caſus expreſſus.

L E X LXXIII.

1 *Actiones quæ competunt hæredi ex ſua prouiſione, licet occaſione hæreditariarum rerũ, non tranſeunt per reſtitutionem, ſed requiritur ſpecialis ceſſio.*

2 *Per ceſſionem principalis actionis contra principalem, non tranſit acceſſoria contra fideiuſſores, vel pignora.*

3 *Hypothecaria, an poſſit remanere ſine principali, & quid in fideiuſſoria.*

1 **SI hæres.** † Actiones quæ competunt hæredi ex ſua prouiſione, licet occaſione rerum hæreditarium, nõ tranſeunt per reſtitutionem, ſed requiritur ſpecialis ceſſio. h.d. rationem dixi ſ. eo. in l. quia ita. §. ſi damnum. ubi idem dĩ quñ non ex ſua prouiſione, ſed legis, & habuerunt originem in perſonam hæredis poſt aditam hæreditatem, quia non ſunt hæreditariæ, & in fideicommiſſarium nõ trãſeunt, niſi hæreditariæ. l. in fideicommiſſariam. ſ. e. In text. ib (ſed aliqua dubitatio,) nam hoc caſu actio principalis erat hæreditaria, quia contracta per defunctum, & illa tranſit, unde uidebatur ẽt acceſſoria tranſire. ar. de reg. iur. l. cum principalis, cũ ſit eius ſequela. arg. in l. ſi quis hæres. de acq. hær. ibi ſunt em &c. Contrarium eſt, quia idẽ quod in præcedenti, in quo non tranſit nec principalis, nec acceſſoria, licet hic tranſeat principalis, quia nõ eſt eadẽ rõ, cum principalis ſit hæreditaria, alia nõ.

2 † Et facit quod per ceſſionem principalis actionis contra principalem no tranſit acceſſoria [a] contra fideiuſſores, vel pignora, cum poſſit tranſire principalis ſine acceſſoria, ut hic, & eſt rõ etiam hic, quia principalis fuit ceſſa, acceſſoria nõ. Sed in contrarium vr̃ caſus in l. ſi inſolidum, & l. ſi a creditore. C. de act. & obl. Breuiter ceſſa principali bñ vr̃ ceſſa hypothecaria, quia ſoli debitori nocet, & ipſe cõqueri nõ poſſit, licet per illam a tertio poſſeſſore põt res auocari, ita loquitur contrarium. ſed contra fideiuſſorem nõ vr̃ ceſſa, niſi cedat expreſſe. probat in l. ſi filij. de hær. vẽ. dic, ut hic per Bar. & an principalis, uel acceſſoria poſſit cedi ſine principali, uide per eundem in l. fideiuſſor obligari. de fideiuſ. & quod no. in l. ſi pignori fa. erci. † In fin. ibi (ut ei cedat) quid in primo

3 caſu? Rñdeo idem, ut hæres teneat cedere principalem, & acceſſoriam, quia contracte ſuper pecunia hæreditaria. Sed ſi quærit an hæres liberet cedẽdo, eſſet diſtinguendum primo caſu, an fuit in culpa mutuãdo, & nõ liberat, & tenet actione ex teſtõ. ſ. eo. l. ſi hæres inſtitutus. §. j. ibi (alienauerit quid ex hæreditare &c.) Aut utiliter ceſſit, & tunc ſecus, quia non debet niſi pro eo, quod habet niſi actionẽ. l. quod debet. de peculio. In gl. ibi (ſ. eo. l. ſi gñs) dic ut ſ. dixi, an fuerit in culpa, vel non. In fi. gl. doc. reprehendunt diſtinctionem gl. per tex. qui ſimpl'r loquit. Nec obſt. l. ſtem ueniunt. quia loquit in petitione hæreditatis, quæ largius patet, & competit, quia datur hæredi contra non hæredem, ideo ueniunt fructus. ead. l. § fructus. non ueniunt in fideicommiſſo indiſtinctè. l. in fideicommiſſam. ſ. eo. ideo in illa ẽt actiones quæſitæ hæreditario nomine ueniunt, quod cõtingit quñ dubitabat an eſſet hæres, uel non, ſed quæſitæ proprio nomine, quñ credebat ſe hæredem, non ueniunt in fideicommiſſo indiſtinctè, ſed requiritur ſpecialis ceſſio, ut in hac l. In gl. mag. Iſta gloſ. format tria contraria, unum de l. hæres a debitore. de fideiuſ. & ſoluit multis modis, tene primam ſolutionem, ut illa intelligat ſin utam, ut tranſeat obligatio fideiuſſoria quæſita per hæredem mediãte ceſſione ſpeciali, ut hic, ſicut hypothecaria nõ per ſolam reſtõnẽ fideic. gl. tñ hic in una ſol. dicit aliud in fideiuſſoria obligatione, aliud in hypothecaria, & dicit vnũ propter quod ſpallegat, quod licet reperiat in iure quod hypotheca aliquñ remaneat ſine principali, ut l. intelligere. C. de luitione pig. hoc nõ reperit in fideiuſſoria. iſlud dctm nõ vr̃ verũ, nã hypothecaria nõ remanet quñ principalis penitus extinguetur, ſed quñ ſubſtãtia remanet, licet ſine effectu, bñ remanet hypothecaria ſine principali, ut patet ſ. eo. in l. debitor. Certè in fideiuſſoria idem reperit aliquñ, quod ſublata principali per pactum de nõ petendo, remanet fideiuſſoria, quñ fideiuſſit aĩo donãdi. l. quod dctm. de pac. Item a principio ſicut hypothecaria ſine principali nõ põt conſiſt, ita nec fideiuſſoria. l. ſi poſtquã. ut leg. no. caue. Fallit in fideiuſſore de iudicio ſiſti, quia nõ eſt propriè fideiuſſor, ſed expromiſſor. ut no. in l. a. §. j. q ſatiſ. cog. ſed ex poſt facto põt remanere ſine principali, ita no. Bar. in ſud. ſol. ſup rubrica, & uoluit gl. in l. j. § idem Põponius. ſ. depo. quñ principalis deceſſit ſine hæde, quia reperit fidei. ſine principali. ex quo ſemel fuit contracta ſubſiſtẽte principali. illud tñ nõ vr̃ uerum, quod ſtet ſine principali, quia licet deceſſerit ſine hæde, principalis nõ eſt extincta, ſed dr̃ ceſſare, quia nõ eſt qui poſſit conueniri, ut in ſimili no. in l. a. uel 3. de uer. obl. & ſi fiſcus occuparet bona tanquã vacantia, tunc incipit principalis locum hẽre in ſua perſona, ut ſ. eod. l. recuſare. §. ſi fiſco & l. qui quadringenta. §. fin. in quodam tamen caſu procedit dictum gloſſ. ut ſit differentia inter hypothecariam, & fideiuſſoriam, quia ſi fideiuſſor ſuccedat principali, extinguitur fideiuſſoria obligatio, & actio perſonalis, quia tenebatur. Et tñ hypotheca ab eo data, quæ erat acceſſoria, non extinguitur. l. cum quis. §. fi. de ſolu. & quæ ſit ratio, dic, ut ibi. Aliud contrarium eſt de l. ſi poſt. de conſti. pec. Solue eo modo, ut intelligatur ſecundum illã. Aliud de l. ſi tibi. § cum poſſeſſor. de pact. per quem uidetur quod nec ſpecialiter poſſit cedi tanquã pactum fuerit in unſe. Solue, hic in conuentione facta a uero hærede ſuper re hæreditaria, uel eius occaſione, quæ poteſt prodeſſe fideic. mediante ceſſione ibi in facto a poſſeſſore hæreditans, qui nullum ius habet, ideo non ualet, nec ceditur. Extra gl. opp quod non ſit neceſſaria ceſſio, ſed tranſeat ipſo iure. l. ſicut. §. j. quib. mo. pig uel hy. ſol. ſolu. vt ſ. in apoſtil.

A D D I T I O.

a Et in hoc facit l. venditor. ff. de hære. uel act. uendi. & l. fi. C. eo. ti. Bal. in l. dotalẽ. in 3. no. & ibi Imo. ff. ſol. mat. Contra tamen facere uidetur Bart. ut hic ait Paulus adde Ale. in l. ſi a creditore. hic alleg.

§. Cum ex trebellia. Seruitutes extinctæ per aditionem ſecuta reſtitutione reintegrantur. h.d. facit ſ. de leg. j. l. huiuſmodi. §. ædes, & intellige ſecundum illam, & alias allegatas in glo.

L E X LXXIIII.

Qui filium. Qui iubet hæredem non facere teſtamentum, uidetur grauaſſe de reſtituendo hæreditatem uenientib ab inteſtato poſt eius mortem. h.d. notabi.

2 *Annus captus in quibus habeatur pro completo & nu. 1.*

3 *In dubijs caſibus poteſt iudex dare ſententiam ex argumentis, & ſimilibus caſibus, quando non reperitur expreſſa determinatio, & in dubio poteſt fauore paupertatis dare ſententiam pro paupere.*

4 *Sententia Imperatoris præualet tanquam ultima.*

1 **§ Sabinus Antonius.** † Fauore filij annus cœptus hẽr pro completo, quia alias nõ haberetur de proprio ſignificatu uerborum. h.d. notabiliter. Præmitte quod ſi alicui relinquitur, cũ peruenerit ad annũ xvj. debet intelligi, & compleuerit, quia niſi compleuerit, nõ vr̃ peruenisse. hic ẽ proprius ſignificatus. l. nõ putabam. de cond. & demõ. Idẽ ſi dixit, cum peruenerit ad xvi. annũ per accuſatiuũ, ſecus ſi dixit, cũ erit in xvj. anno. ut ibi no. & hoc cũ relinquitur extraneo, ſed ſi filio, hẽr pro completo ſtatim quod fuit cœptum, ut hic. † Sola tñ filiatio nõ faceret, vt ipſa certæ ætatis faceret diem, & non conditionem. l. ſicut. ver. hoc autẽ legatum, de leg. i. niſi cõcurrerẽt alia, de quib. in l. Seiua Saturninus. ſ. eod. ſed facit, ut annus cœptus habeatur pro completo, [b] tñ ſi bene inſpiciat. Imperator, qui hic dedit pro iſta parte ſententiam, non fuit motus ex ſola filiatione, ſed alijs probationib. de quib. in tex. & propter paupertatem puellæ contra quã litigabatur. Sed doct. uidentur uelle quod ſufficiat filiatio. In tex. ibi [quod ſi ante annum.] ex hoc oriebatur materia quæſtionis. In tex. ibi, [ſi hæredib. relictis.] ſub. & maſculus aſſumpſit poſſeſſionem omnium bonorum patris, quæ erant penes matrem propter fideicommiſſum relictum a patre, licet a matre eſſet inſtitutus pro dimidia. In text. ibi, [filia hæde &c.] ſed contra, nam ex quo iſte filius deceſſit relicta filia videbat clarum quod fideic. relictum filiæ teſtatoris ſub conditione, ſi filius maſculus deceſſerit, anteq̃ filius maſculus peruenerit ad vigeſimum annũ, expirauerit, per l. cum acutiſſimi. C. de fideicõ. vñ res non hẽbat dubium, nec erant tot neceſſaria ad mouẽdum Imperatorem. Sol. contrarium procederet in fideicommiſſo relicto a filio,

A D D I T I O.

b Completo. An annus cœptus habeatur pro completo in beneficialibus, uide Boſ ſiane. decis. in de qua. & quali.

lio,ſed hic non fuit relictum ab eo,ſed a matre inſtituta,q̃ fuit rogata reſtituere filio ſi peruenerit ad vigeſimum annum,& ſic non fuit rogata reſtituere filiæ,quo caſu in ſecũdo fideicommiſſo nõ ſubintelligit̃ illa ɔdõ,ſi filius ante q̃ peruenerit,deceſſeſit ſine filijs, imo ſiue cum filijs ſiue ſine, intentio teſtatoris fuit ꝙ ad filiam veniret fideicommiſſum , vt eſt hic caſus notabilis, & tetigi in l.cum auus.ſ̃.de cõdi.& dem. Remanet ergo dubiũ, an videat̃ perueniſſe ad vigeſimum annum,ex quo illum nõ ɔpleuit,tñ incepit. In tex.ibi(& apud præſidem &c.) p̃ſes fuit motus ꝑ ꝓprietatem verborum,& ꝑ l.non putabam,de cond.& demõ. Ab eius verò ſñia fuit appellatum ad principem,& coram eo tutores puellæ ad flectendum animũ eius allegabant,ꝙ nihil aliud hẽbat,& ẽt allegabant ꝙ non erat incõueniens dicere ꝙ annus cęptus habeat̃ ꝓ completo,cum alibi repenat̃ in munerib.municipalib.vñ idem deberet eſſe fauore filiationis.Itẽ aſſumpſerunt in aduocatum Paulum iuriſc.Imperator audiẽs de paupertate, incepit animum flectere erga puellam,& qa uerba iſta,cum peruenerit ad xx.ita vñr poſſe intelligi vno modo,ſicut alio,vt dicat̃ perueniſſe ſi incepit,ſicut dr̃ qs perueniſſe ad vltimum ferculum,vt in gl.vel cum compleuerit.Paulus ẽt allegauit alios caſus,in qb. annus ceptus hr̃ ꝓ completo. Ex his Imperator tulit ſñiam pro puella,& eam abſoluit a petitione amitæ,ac ſi ɔdõ fideicommiſ-

2 ſi nõ extitiſſet.† Allegat̃ iſte tex.ꝙ in dubijs caſibus poteſt iudex dare ſententiam ex argumentis,& ſimilibus caſibus,quando nõ reperit̃ expreſſa determinatio,& in dubio põt fauore paupertatis, dare ſñiam ꝓ paupertate.† Vltimo allegat̃ glo.i.ſi.quę dicit,ꝙ

3 hic ſñia Imperatoris præualet,tanq̃ vltima. & iſtud facit & ſolet allegari ꝓ dictis Inn. q recitat plures opi. nec apparet cui adhæ-

a ret,ꝙ uideatur adhærere ultimæ.[a] facit.ſ̃.depoſi.l.bona fides.

A D D I T I O.

a Vltimæ. Adde Barb.conſi.64.

L E X   L X X V.

1 **Epiſtolam.** †Grauamen alicui iniunctum contemplatione certi emolumenti obuenturi,quate-

b nus nõ obuenit,tollit̃[b] h.d. facit l.cum qs.§.i.de lega.1.& l.Pamphilo.§.fi.eo.ti. In fi.gl.ibi(ad alias duas.) Alij & melius ꝙ non niſi ad unam, tam pars matris ꝓ dimidia reperiẽ Cornelio accreſcere:ꝓ alia illi Sempronio reſtituto:teſtõr aũt putabat ad Cornelium deuenire integram partem Sempronij & integram portionem mr̃is,& tñ nõ puenit niſi dimidia pars mr̃is, & ſic ad illã tm̃ tenet̃.i.ꝓ una uncia,cum ꝓ qualibet parte integrali deuentura grauatus fuerit in duab.vncijs:iõ dicit tex (ꝓ rata &c.) non dicit ꝓ rata parte materna,ſed ꝓ rata eius. Sed opponit̃ ɔ̃ tex.ꝙ imò teneat̃ inſolidum, qa falſa cauſa non uitiat onus,uel legatũ l. demonſtratio falſa.ſ̃.de cond.& dem.Sol.ibi in cauſa de præterito,hic in cauſa de futuro, quæ habet magis uim rationis , propter quam teſtõr motus, q̃ cauſæ, uel conditionis, qua cauſa uel conditione ceſſante,ceſſat diſpoſitio l.cum pater.§. dulciſſimis.de leg.2.fuit enim motus iſte,quia ſperatur ad iſtum Cornelium deuenturas portiones illarum,& non deuenerunt.

A D D I T I O.

b Tollitur. Vide quod uoluit Lu.Ro.per hanc l.conſ.incip.omnipotentis Dei. &c. In præſenti q.quę mihi dubitatiſſima.

1 *Si fideicommiſſarius grauetur reſtituere ei,a quo habuit,ſine appoſitione alterius temporis,cenſetur grauatus poſt eius mortem.*

2 *Pater ad quem peruenit hæreditas mediante filio inſtituto,rogatur reſtituere filio,an cenſeatur rogatus reſtituere poſt mortem patris,non ante.*

1 **§.Mulier hæredis.** † Si fideicommiſſarius grauet̃ reſtituere ei,a quo habuit,ſine appoſitione alterius temporis, cẽſetur grauatus poſt eius mortem.h.d. Alius caſus eſt,in quo idem præſumitur in l.Pamphilo. de leg.3.alius eo.ti.l.uxorem,in fi.regulariter grauatus purè,cẽſetur ſtatim grauatus.l.4.de cõd.& dem. niſi ex aliquibus uerbis

2 & coniecturis ɔ̃trium appareat.ſ̃.eo.l.ubi purè.† iſtũ tex.allegat Bar.in l.cum filio.in fi.de leg.j. ad intellectum illius l. ut pater ad quem peruenit hr̃ditas mediãte filio inſtituto,rogatus filio reſtituere,cenſeat̃ rogatus reſtituere poſt mortem patris,nõ añ,licet ſi pater eſſet inſtitutus , & grauatus reſtituere, videret̃ grauatus purè,& ſic nõ ualeret iſto iure, Inſt.de leg.§ an ſeruo.niſi appoſuerit verba p q̃ uoluerit differre ĩ tp̃s,quo erit effectus ſui iuris.

L E X   L X X V I.

1 *Verba directa prolata in codicillis,cum non poſſint operari iure directo , obliquantur,& important fideicommiſſum.*

2 *Quæ bona ueniant in fideicommiſſariam,in quam pupillar. conuertitur.*

An iſtud fideicommiſſum durabit ultra pupillarem ætatem,an uerò uſque ad pupillarem ætatem , ſicut duraret pupillaris ſubſtitutio, cuius loco ſuccedit.

3 *Si teſtator credidit ſe teſtari,& non codicillari,quia inſtituit hæredem, ſi non adeſt numerus legitimus teſtium,ꝙ non ualeat ut teſtamentum, nec etiam ut codicilli.*

4 *Quando plures ſunt inuicem ſubſtituti,& ultimo morienti ſubſtitutus eſt extraneus,an uideatur ſubſtitutus in parte ultimi tantum morientis,an etiam in partibus præcedentium.*

5 **SCæuola reſpondit.** †Verba directa ꝓlata in codicillis, cũ nõ poſſint operari iure directo,obliquant̃, & importãt fideicommiſſum.ad hoc allegatur. Idẽ ſi alio mõ nõ poſſent valere iure directo.ſ̃.e. l.ex facto.in prin.& l.verbis ciuilib.de vul. & pupi. In tex.ibi(ſubſtituerit.)i.ꝑ uerba directa,puta ſint hr̃des,vel q̃ reſoluunt̃ in directa,ut ſi dixit,pupillr̃ ſubſtituo,qa pupillaris ſubſtitutio eſt directa,iõ nunc mero iure eſt inutilis, rõne q̃ legitur, ſed de æqtate ɔuertit̃ in fideicommiſſum . Si uero ꝑ uerba mere cõia,ſubſtituo,tũc hoc verbũ qđ põt importare directã & fideic. ꝓlatum in codicillis,importat fideic.de rigore, nõ ſolũ de æqtate,nec tũc hẽret locum qđ ĩ.ſubijcitur. (benigna interpretatio-

a ne ꝗc.)† ſed q̃ro,q̃ bona veniãt in hãc fideic.in quã pup. ɔuertitur:vĩ ꝙ oĩa bona ẽt pupilli,qa uenirẽt in directa.l.ſed ſi plures. §.ad ſubſtitutos.de vul.& pup.& iſta fideicommiſſaria ſubrogata loco pup.dẽt ſapere eãdem nãm·l.cũ qui.§.qui iniuriarũ.ſi quis cauti. & ɔſtat,ꝙ teſtõr ẽt ꝑ fideicommiſſum põt ſubſtituere pupillo vſq.ad pupillarẽ ætatẽ.l.ſi fundũ.§.fi.cũ l.ſeq.de leg.1.ɔ̃riũ puto.pmo ꝑ l.ex facto.ſ̃.eo.in prin.vbi verbũ directũ,inſtituo, qđ cõprehẽderet oĩa de iure nã,cõuertitur in fideicommiſſum ſolũ quãtũ ad bona teſtõris,nõ quãtum ad bona grauati Scđo qa iſtud fideicommiſſum cẽſet relictum a pupillo, ꝑ id qđ not. in l. cohæredi.§. cum filio.& l.qui duos.de vulga.& pupill.in dubio. Sed pupillus in bonis ꝓprijs nõ poterat grauari ꝑ fideicommiſſũ d.§.cũ filio,nec obſtat l.ſi fundũ.§.fi.qa ibi loqtur qñ relique ret a uenientib.ab inteſtato ipſi pupillo,qa cẽſet̃ tacite hr̃e a defuncto.Idẽ ſi fuiſſet relictum a pupillari ſubſtituto , qa pupillar. ſubſtitutus hẽt a teſtõre,ſed pupillus nõ,iuxta no.in l.ex trib. de

3 inoffic.teſt.† Ex his ſoluit̃ alia qõ.nã q̃ritur quãtũ durabat iſtud fideicommiſſum:dicit Bar.ꝙ uſq.ad pupillarẽ ætatẽ , ſicut duraſet pup.cuius loco ſuccedit.qđ fateor,ſi fuiſſet fcã pup.cum meta certi tp̃is pup.ætatis, ut ſi deceſſerit in pup.ætate,tales ſint hr̃des,uel tales pupillo ſubſtituo,nam ſubſtitutio limitata certo tẽpore ultra illud nõ extẽditur.l.ſi ita quis.de vul.& pup.& hoc ẽt quãtum ad bona defuncti,licet in illis potuerit ſubſtituere qñcũque.ſed ſi nõ fuit tp̃e limitata, puta qñcunq.deceſſerit ſine liberis,talis ſit hr̃s quo caſu intra pupillarẽ ætatẽ eſſet directa,& ſi eſſet fca in teſtõ,poſtea nullo iure ualeret. l.verbis ciuilib. de vul. & pup.ſub.quia potuit ſemel ualere iure directo, nũc qa nõ potuit ualere oĩ tp̃e,erit fideic.& ſic durabit ẽt poſt pupillarem ætatẽ,cũ nõ comprehẽdat niſi bona teſtõris,in qb. potuit ꝑpetuò ſubſtituere. hæc eſt ueritas,qcq͂d dicãt doct.q non bñ ſpeculati

4 ſunt uidere meo. † Vltimo ſcire debes,ꝙ iſta lex dẽt intelligi qñ teſtõr ſciebat ſe codicillari,qa in codicillis nullũ inſtituit.Sed ſi credidit ſe teſtari,qa inſtituit hr̃dem,tũc non ualet ut teſtm̃ quia nõ potuit,ſi nõ eſt numerus teſtiũ legitimus,nec ut codicilli, qa noluit.& ſic nõ ɔuerteret in fideicommiſſum ꝑ l.nõ codicillũ. C.de teſt.hoc tenet Ang.& bñ.In tex.ibi(vt mr̃.) Alij habent ut frater,ſed prima melior,qa hic nõ apparet,ꝙ teſtõr hr̃et niſi vnũ filiũ quẽ inſolidũ inſtituit.ſed tũc op.qñ mater eſt in medio,ſubſtitutio expſſa nõ comprehendit tacitam legalem, & interpretatiuã fauore matris,ut C.de inſti.& ſubſt.l.fin.& in l.precib. C.de impub.Sol.hic fuit facta pup.expreſſa, & tñ ɔuertit̃ in fideicõ.tacitam & interpretatiuam. Scđo,ɔ̃rium loquitur qñ expreſſa ſubſtitutio põt ualere eo iure,quo facta eſt,vt vulgaris expreſſa , iõ nõ cõprehẽdit tacitam pup.iõ nõ fit extẽſio ut ſint duæ,una expreſſa,altera tacita, ſed remanet expreſſa, hic nõ poterat ualere eo iure,quo facta erat, ideo ſi fauore mr̃is nõ comprehẽderetur tacita, eſſet omnino inutilis,& hoc non põt operari fauore matris,caſus eſt hic.nec ẽt fratris. vel alterius veniẽtis ab inteſtato, ɔ̃ quem tacita pupillaris non admitteret̃.hæc tangit hic Bart.& bñ. In text.ibi (quod ſi inuicem.) legitur duobus modis.primo ſcđm gl.ꝙ loquatur in eiſdem terminis,quia iſti pupillariter ſubſtituti fuerũt inuicem ſubſtituti , dr̃ ꝙ iſta reciproca ualet in hoc fideic.in quod illa directa cõuertit̃.dicit tñ gl.ꝙ valet iure fideic. nõ iure vulg.directæ,ſicut nõ põt fieri in codicillis directa pup. ita nec directa vulg.& tñ reciproca de ſui natura comprehendit directas vulgares.Iam hoc iure,poſt princ.ibi(in vulgarem tantummodo.)ff.de vulga.& pup.ſubſt. ſed hic non expedit dicere, qa uerum eſt,ꝙ non comprehendit vulgarem,q̃ ſolet fieri in diſecta hr̃ditate,quia hic nun erat directa inter iſtos,ſed põt comprehẽdere vul.q fieri põt in legatis & fideicommiſſis,& donationib.cau.mor.l.vt hr̃dib de lega.2.& erit effectus , quia ſi aliquis ſubſtituorum moriat̃ añ pup.ad partem ſuam moriẽtis pupillo veniẽt alij ſupſtes,nõ ſolũ,iure actionis,ſed ẽt iure ſubſtituti vulgaris,poſito ꝙ eſſent diſiuncti. hoc uoluit tex.bñ intellectus,capient tñ de manu matris,quæ pupillo ſucceſſit , & ſic quo ad eã & pupillum eſt fideicommiſſaria,ſed quo ad illũ ſubſtitutum eſt vulgaris.Alio modo legitur ſcđm Bar.ꝙ filij inſtituti in teſtamento fuerunt ſubſtituti in codicillis inuicem,& tunc iſta reciproca valebit iure fideicommiſſi, vt ſi primus moriatur, ſua portio deueniat ad alium ꝑ fideicommiſſum , & altero moriente vtraque portio veniet ad ſubſtitutos extraneos,& tunc eſt hic caſus de q.

pec

p eum formata in l.Marcellus.§.quidã libertis.ſ.eo,qñ nõ põt
diſcerni quid præcedat,an grauamen,an fideicom.verũ fideicõ.
cõprehendaf in grauamine,quod contingit qñ inuicẽ ſunt ſub
ſtituti,& vltimo morienti eſt ſubſtitutus extraneus,an videatur
ſubſtitutus in parte vltimi: tñ morientis, an ẽt in partibus præ
cedentiũ,nam qñ cõnſtat quid præcedat,dic ut no.in l.cũ virũ.
C.de fideicom.& bř tenet, ꝙ hic fingatur præcedere relictum,
& ſequi grauamen,& ſic ueniant ẽt portiones præcedentium p
iſtum tex.qui tñ patum facit,quia iſte caſus nõ bñ congruit,cũ
hic nõ eſſet niſi vnicus filius,vt patet ex principio.nec ẽt facit l.
hæredes mei.§.cũ ita.ſ.eo.qa ibi apparet de uoluntate expreſſa,
& ſubſtituit vltimum in tota hæreditate,nõs qñ ſimpłr,& ſic po
teſt reſtringi ad portionem vltimi morientis.pro iſta tamẽ opi.
facit l.Lucius.§.tres hæredes.ver.idem quæſiuit.ĵ.eo.vbi uenit
portio quam ulnmo moriens habuit a præcedente,etiam loco
pœnæ,& iſta eſſet tenenda in conſulendo,& decidendo,qa Bar.
a cam probat & firmat pluribus rationibus a.

ADDITIO.

a Rationibus.In materia huius l.vide Pau.de Caſt.conſi.cccxxiij.& cccly.Ludo.Rom.conſi.xviij.

LEX LXXVII.

Hæredibus.†Condõ ſi liberos non educauerit,extin-
guit eo ipſo ꝙ filios ſuſcepit,licet eos non
educar,& ſine eis mor.aĩ h.d.iſta l.mirabilis & eſt nouus caſus.
In tex.ibi.(ſine liberis decederet.)iſtud faciebat dubiũ,quia iſte
de quo ſubdit,licet liberos pcreauerit,ſine liberis tñ deceſſit,&
ſic videbaĩ ꝙ portio ſua deueniret ad ſupſtites l.ex facto.§.ſi qs
aũr.ſ.eo.Sed rñdet,ꝙ iſta uerba fuerunt reſtricta per alia de qb⁹
ĵ.in uer(nos quoque)vbi declarauit intentionẽ ſuã,ꝙ nolebat
teneri hoc fideicommiſſo,donec binos liberos educauerit, &
iſtud uerbum exponitur.ſ.ſuſcepetit,vt ĵ.pater,quod eſt mirũ,
vnde eo ipſo ꝙ ſuſcepit,liberatus eſt ab onere fideicõmiſſi,quia
deficit condõ,ſub qua fideicommiſſum vř relictum.ſ.ſi binos li-
beros non ſuſcepent.Sufficit ego ꝙ ſuſcepent,licet non duxaue
rint.l.ſi quis hæredem.& hæc eſt noua interpretatio,ꝙ uerbum
educaueris.exponantur,ideſt ſuſceperitis.

1 *Si facta eſt ſubſtitutio conſtituto in ſacris,ſi deceſſerit ſine liberis,ꝙ non intel*
ligatur de liberis quos ſuſceperit ex matrimonio contracto de facto,cum nõ
mereantur vocari liberi,& an conditio reijciatur.& nu.4.
3 *An tunc eccleſia loco liberorum habeatur.*

1 §.Titius.†Conditio ſi deceſſerit ſine liberis,relata ad p-
ſonam,quæ nõ põt matrimonium ẽbere de iu
re,intelłr de illis,quos ſuſceperit ex mrĩmonio ẽcto de fcõ.h.d.
iſte mirabilis tex,quem intelligo,qñ tale matrimonium ẽctum
de facto non erat reprobatum,nec ex illo erat punienda,ius tñ
2 illi non aſſiſtebat,quia erat furioſa.†Sed ſi erat reprobatum,vt ſi
erat in ſacris,uel erat monialis,liberi ex tali mrĩmonio nõ ex-
cluderẽt ſubſtitutũ,qa ſunt inceſtuoſi,& nõ merent uocari libe
ri.in Auth.quib.mo.na.eſſic.ſui.§.fi.& no.in l.ex facto.§.ſi quis
rogatus.ſ eod.In gl.fi.Iſta glo.aſſignat duas rationes,quare filia
excludat ſubſtitutos,licẽt nõ ſit legitima,ſed naturalis,& ſuſce
pta in figura matrimonij.Prima,qa ſuccedit matri.Inſti.ad orfi.
§.nouiſſimè.licet patri non ſuccedat.Ideo ſi ſubſtitutio eſſet fa-
cta filio maſculo,diſtingueref an teſtõr eſſet i dignitate,vel nõ,
ſed ex quo facta eſt filiæ naturali,indiſtinctè excludit ſubſtitu-
tũ,ſi mř nõ eſt illuſtris,qa ſicut eſt ſufficiens ad ſuccedendũ mři
ita ad ſubſtitutũ excludendum.ẜm hoc ille §.non haberet locũ
in ſubſtõne facta filię,quod Bar.reprobat,dicens indiſtinctè ſi-
ue pater ſit in dignitate,ſiue non,cenſet ſenſiſſe de naturalib.ex
filia,cũ magis ſit abominabile in filia q̃ in maſculo,& ſic nun-
quam bñet locum ille §.vt excludant ſubſtitutũ,qđ ẽt ibi tenui,
licet Spec.quẽ ibi allegaui,teneat idẽ qđ iſta glo.no.tñ,qa patet
ex ea,ꝙ qñcunque filius ex forma ſtatuti poſſet ſuccedere při,
excluderet ſubſtitutũ.Sedã ratio,qa př locauerat in mrĩmonio.
3 iſta tõ eſſet bona ſi tempore teſti lucauerat.†Sed tex.loquiř indi
ſtinctè,vnde tene tertiam,cum pater ſciret eſſe furioſam,& non
poſſe ẽhere de iure,cenſetur ſenſiſſe de ſuſceptis ex mrĩmonio
ẽcto de facto.ſed ſi non eſſet furioſa,cenſet ſenſiſſe de ſuſcipien-
dis ex uero mrĩmonio,licet aliter in maſculo,ut dixi,ſed ſi iſta
furioſa habuiſſet filios,nõ in figura mrĩmonij,ſed illicite,ut ex
ſtupro,nõ excluderẽt ſubſtitutũ,licet matri ſuccederent,per iã
dicta verba,ergo ſunt intelligenda,vt ſoñt de fcõ,licet non de iu-
re,& hoc in diſpõne nõ pœnali,ſed in pœnali,vt pœna ẽmittaĩ.
nõ intelliguntur prout ſoñt de facto,ſed de iure l.ẽtinuus.§.cũ qs.
4 de verb.obl.†Quid ergo ſi facta ſit ſubſtõ conſtituto in ſacris,ſi
deceſſerit ſine liberis?Rñdeo,intelligererut vt põt.i.ſine eccleſia
quæ loco liberorum hř.Sed ſi decederet ſine liberis ex proprio
corpore deſcendentibus,reijceretur talis condõ,tanq̃ impoſſi-
bilis de iure,& tales liberi non excluderent ſubſtitutũ ẜm Bart.

LEX LXXVIII.

1 *Iuſſus communicare bona,cenſetur grauatus fideicommiſſo uniuerſali.*
2 *Pater habens diuerſos filios ex diuerſis vxoribus,quę dederunt diuerſas do-*
tes,ſi eos ſubſtituit ęqualiter,& mandauit ꝙ omnia bona ęqualiter diui-
derent inter ſe,an ille cuius mater dederat maiorem dotem,poſſit illam ante
partem detrahere.
Si teſtator mandauit quòd hæredes ſimul habitarent,& ſe non diuiderent,
quid hoc importet.remiſſiuè.

1 LVcius.†Iuſſus cõicare bona,cẽſetur grauatus fidei-
commiſſo vlĩ.h.d.facit.ſ.eod.l.ubi purè.§.i.&
quod ibi dixi.In fi.text.ibi.(ẽt ſi uxor.)uidebatur ẽtium,
quia præceptum fcm̃ uxori de cõicando bona ſua cũ fi-
lio,non ualebat,quia nihil erat uxori relictum tacitè uel expreſ-
sè,pp quod poſſet grauari.ſed fcm̃ filiæ bene ualebat,ad quã hæ
reditas ab inteſtato deuoluta fuit,& ſic habet tacitam uolunta-
tem defuncti,uidebaĩ ergo ꝙ mater a filia poſſet petere,ꝙ cõica
ret bona paterna:econuerſo filia non poſſet petere a matre.Sed
ẽtrium eſt,quia præceptum fcm̃ matri in uim diſpõnis,licet illo
modo non valeat,conuertitur in condõnem,ut ita demũ poſſit
a filia petere,ſi ẽt ipſa cõicat ſua.Tene menti,qm̃ ad plura facit.
Conclude,qñ alicui aliquid relinquitur ſimpłr,& grauatur ali-
quo onere per modum diſpõnis,tale relictum.ſiue præcedat,ſi-
ue ſequatur onus,in dubio cẽſetur factum contemplatione one
ris,ideo non poteſt peti,niſi onus impleatur.l.Neſennius.§.fi.cũ
§ ſequenti.de excu.tuto.& ſic habet vim condionis,ut hic vř,
tamen ſufficeret cauere de implendo.l.quibus dieb.§.fi.de con-
di.& dem.& hoc niſi contrarium expreſsè appareat,ꝙ fuiſſet re
licturus,etiam ſine illo onere.d.§ fi.hodie tñ etiam tunc niſi im
pleat onus,priuatur commodo,in Auth.de hæred.& falci.§.his
omnib.& not.Iacob.de Belui.eod.titu.§.ſed hoc quidem.in vlti.
qõnc.Et tangit Bar.in l.2.de leg.2.& de lega.3.l.pen.Et poſtquã
habuiſſet relictum,præciſè compellitur implere onus.l.a filio.in
2 prin.de ali.& ciba.lega.†Quæro hic,quid ſi pater habet filios ex
diuerſis uxoribus,quæ dederunt diuerſas dotes,teſtator eos inſti
tuit æqualiter,& mandauit ꝙ omnia bona æqualiter diuiderent
inter ſe,ille cuius mater dederat maiorem dotem,vult illam an-
te partem detrahere,quæritur an poſſit?uidetur ꝙ ſic,quaſi uer
ba teſtatoris intelligantur,ꝙ diuidant ęqualiter id quod remane
bit,deducto ære alieno.ẽtrium determinat Bar.in l.cum pater.§.
dulciſſimis.per illum tex.de leg.2.qñ dos cõſiſtebat in pecunia.
ſed in certa re,vel ſpecie,quæ poteſt uendicari,in tali re non ha-
bent locum dicta uerba,niſi ſpecialiter fuerit dictum,ſed ſolum
intelliguntur de bonis teſtatoris,quod non facit.ſ.de lib.le.l.Lu
cius.& l.fi.§.Titia.vbi in generali liberatione legata non uenit
3 id quod poteſt uendicari.Item quid †ſi mandauit teſtator quòd
hæredes ſimul habitarent,& ſe non diuiderent,quid hoc impor
tat?vide Bar.in l.Quintus.de an.lega.

1 *Merus executor teſtamenti non habet actionẽ contra hæredem pro legatis.*
2 *Executores teſtamenti,an poſſint conueniri a legatarijs.*

1 §.Mæuia.†Merus executor teſtamenti nõ hẽt actionẽ
ẽ hřdem pro legatis.ad hoc allegatur text.cũ
gl.habet tñ officium iudicis ẜm Doct.per l.Quintus.de ann.leg.
ut no.Bar.in l.ſi quis Titio.de leg.1.& in quibuſdam caſibus ha-
bet actionem,ut in legatis ad pias cauſas,& alimentorum,ut in
gl.& tunc non hẽt proprietatem actionis,ſed exercitium actio-
nis competentis legatarijs,ut no.in d.l.ſi quis Titio.& in Spec.de
inſtru.edit.§.nunc uerò aliqua.in addi.quæ incipit,per ſuperio-
ra.In tex.ibi.(fidei autẽ,&c.)& per hoc uidebatur,ꝙ illi poſſent
agere ẽ hæredes,ſed ſecus eſt.pp verba quæ ſequuntur,ꝙ ſit pe-
nes eos in depoſito,l.in cuſtodia,quia per hoc patet ꝙ uoluit,ꝙ
non eſſent legatarij.ſed ꝙ eſſent executores,in fi.ibi.(petere non
poſſent.)Sed an iſti nepotes petere poſſent ab hærede?uidetur
ꝙ non,quia non fuit ab hæredibus relictum,ſed ab iſtis executo
ribus,qui fuerunt rogati eis reſtituere,cum peruenaſſent ad 25.
annum.contrarium dic per l.pe.to.§.matre.de lega.2.& per l.co-
dicillis.§.fi.de vſufruct.lega.vbi relictum factum a teſtatore,uel
curatore hæredis inſtituti,cenſetur factum ab hærede,& ab eo
2 peti poteſt,& ſic factum ab executore teſtamenti.†Sed an dicti
executores conueniri poſſent a legatarijs?dic vt not.Barto.in l.
Firmio Eliodoro.§.fi.infra tit.j.

1 *Iuſſus non facere alicui controuerſiam ſuper eo,quod illi relictum eſt,impor*
tat vt permittat illum habere eo modo,quo relictum eſt.
2 *Inſtitutione facta poſt mortem omnium,venit non ſolum portio vltimi mo-*
rientis,ſed etiam præcedentium,quæ ad ipſum peruenerunt iure fideicom-
miſſi ex reciproca ſubſtitutione.
3 *Si relinquatur monacho,cum hac adiectione,quòd Abbas permittat ipſum*
habere,nec faciat ſibi controuerſiam,aliàs illud relinquat extraneo,an ni-
hilominus tale relictum applicetur monaſterio,an vero legatum ſit nullum.
& nume.4.
4 *Non poteſt quis priuari ex facto alterius.*
Si teſtator legauit ſpurio ſuo,& in caſu quo hæres faceret controuerſiam,le-
gauit cuidam alteri,an legatum valeat.
5 *Quod dicatur reuerti,etiam quod nunquam fuit.*
Verbum reuerti,quòd ſit verbum obliquum,cum inducat fideicommiſſum.
Quod fauore militis & libertatis aliquando ſubſtitutio fideicommiſſaria tra-
hatur ad directam.
6 *Si vendo & trado,cum hoc,ꝙ niſi ſoluas intra terminum,res ad me reuerta-*
tur,

tur, quod iſtud non ſit pactum legis commiſſoriæ, & dominium non reuertatur ipſo iure ſed requiratur retraditio.
Quid ſi diceretur res ſit inempta.

1 **§. Tres hęredes.** †Iuſſus non facere alicui ꝯtrouerſiam ſup eo, qđ illi relictum eſt, importat vt pmittat illū hr̄e eo mō, quo relictū eſt. Itē in gn̄ali fideicōmiſſo venit portio, q̄ qs habuit a cohr̄de iure fideicōmiſſi, & ēt in pœnā illius. h. d. In tex. ibi (ſi Seius adiuerit hr̄ditatē) ſub. & ēt Stichus ſeruus eius adibit ex vncia, in qua fuit inſtitutus: & ſic eā aeqſiuit Seio, vt ĩ. patet, dū q̄rit, an teneať eā reſtituere eidē, qa ſi nō eſſet et q̄ſita, fruſtra de hoc q̄reret. Si ergo non adiuiſſet anteq̄ manumitteret, poſſet adire poſt, & ſibi acqreret, vn̄ non eſſet qō, an dn̄s quondā teneret ei reſtituere: & hr̄ dicit ꝙ illa verba, vt nō faciat ꝯtrouerſiā, nō importāt hoc, vt ſit reſtituēda, & ante non poſſet ſe impedire, qđ eſſet, ſi veniret reſtituēda, ſed importāt vt permittat ipſum capere propria authoritate, ex quo fuit inſtitutus ĩ ea, & ſic pmittat habere eo iure, quo relicta eſt, nec faciat ſibi ꝯtrouerſiā reſiſtēdo ne capiat, nā hoc mo-
2 do ꝯtrouerſia fieri pōt. † In tex. ibi. (banc ſolam.) No. quia non erat qō de vncia, licet doc. videanť ſic intelligere, ſed erat qō de dodrante, nā illa uerba poſita in ver. (tu frater.) ꝙ reſtituat eidē filio qcqd ad eū perueniret ex hr̄ditate, videbanť reſtringēda ad vnciā, de qua immediate mentionē fecerat. Contrariū videtur, quia eū ſint gn̄alia, nō ſolū ad illā reſtringenť, ſed ēt ad dodrātē, in quo fuit inſtitutus, nā cl̄a in fine poſita in orōne de per ſe, refert ad oīa præcedētia, ſi pōt ſalua rōne recti ſermonis. l. fi. de rebus dubijs. Sed doc. ecōuerſo intelligunt ꝙ erat dubiū de vncia, quia in illa non fuit Mæuius inſtitutus, ſed ad eū peruenit iure fideicōmiſſi, & in pœnā pp ꝯtrouerſiā motā. Eſt ergo hic caſus de eo qđ dixi. ſ. eo. l. Scæuola. ꝙ in inſtōne fcā poſt mortem omniū venit non ſolum portio vltimi morientis, ſed ēt p̄cedentium, q̄ ad ipm peruenerunt iure fideicommiſſi ex reciproca ſubſtitutione. Vltimo gl. fin. hic ſemper allegať, & inducit iſtū §. ad qō.
3 †Si relinquať monacho, cū hac adiectiōe ꝙ Abbas pmittat ipm habere, nec ſibi faciat controuerſiam: aľs illud relinquit ex̄neo. Quæro, ſi Abbas facit controuerſiam dicendo, ꝙ non pōt habere propriū. xij. q. j. c. nō dicatis, & ꝙ qcquid relinquiť monacho, acquiriť monaſterio, & hāc acquiſitionē teſtator nō potuit impedire. l. nemo pōt. de leg. j. an illud legatū applicabitur monaſterio, uel extraneo, in quē fuit tranſlatū? Glo. inducit iſtū § pro hac vltima parte, ꝙ iſta uerba impediant acquiſitionē. Alij dn̄t ꝯriū, ꝙ Abbas uocať. hanc partē vīr ſequi doc. In ꝯriū, ꝙ neutra pars ſit uera, & ꝙ illa uerba reddant legatum nullū, quaſi cōtineant ꝯrietatē, nam ſi relinquatur ſeruo, non acquiratur dn̄o. uitiať legatum. l. ſi alienum. de hæred. inſti. & ibi no. Bald. & examinat iſtā gl. in l. vna. C. de his quæ pę no. in vij. q. & dicit quod Dy. tenebat iſtā gl. qn̄ eſſet ſcm̄ relictū in cām, ꝑ qua Abbas tenebať ꝓuidere, puta pro veſtibus, vel libris, & eū cā, ne. ſ. Abbas diſſipet. ꝯſuluit tn̄ Bal. ꝙ nō faciat ꝑ uiam pœnæ, qa appoſitio pœnæ non tenet quando præcedit præceptum impoſſibile de iure, uel de fcō leg. cerdonē. de opis liberto. l. j. de hiaq̄ pęnæ no. ſed dicat, relinquo quuiq. Abbas non facit ꝯtrouerſiā, & ex tunc nō relinquo. dicit tn̄ ꝙ Abbas ꝓ illo, qđ habuit añ ꝯtrouerſiā, pōt facere ꝯtrouerſiā, & illi auferre: per hoc tn̄ non remanet iſte
4 paſſus declaratus. † Iō dic ꝙ tres ſunt caſus. Interdū legatū factū alicui valet, & pōt illi acqri, & ſic non pōt fieri ꝯtrouerſia niſi de facto, hoc caſu ſi mandat ꝯtrouerſiā non fieri, aľs transfert in aliū, & priuat primū, hæc priuatio non ualet, quia nō pōt qs priuari ex fcō alterius, per l. paterfam. teſtamento. de hæredib. inſti. ita intelligo quod no. Bald. in d. l. vna, in v. oppo. Interdum relictum tenet, ſed ſibi non acquiritur, ſed alteri, ut patri, uel domino, vel monaſterio, & teſtator mandat illi, cui acquiritur quod non vtatur acquiſitione, ſed permittat illum vti, & habere acſi non eſſet in illius poteſtate: hic eſt caſus noſter. dic quòd aut illi erat acquirendus vſuſfru. tantum, vt patri in aduentitijs, & valet, & operatur ne patri acquiratur, ſed filio pleno iure, in authen. excipitur. C. de bon. quælibe. nec valeret tranſlatio facta in pœnam propter controuerſiam, quam pater faceret de facto, per ſupradicta, & l. auia. §. fin. in ratione ſui. de condi. & demon. Interdum illi venit acquirenda proprietas: tunc aut dicit teſtator ꝙ proprietas non acquiratur, & iſta verba vitiarent, & non vitiarentur, per dictam l. ſi alienum, & per no. in authē. ingreſſi. C. de ſacroſanct. eccleſ. de eo, qui ingreditur, & reſeruat ſibi proprietatem, nam vitiatur ingreſſus, ſi eadem ratione fieret, ſecus ſi primo non ingredereť, & poſtea reſeruaret. ſ. e. per ſeruum. de viu. & habi. ſi autem non impediret acquiſitionem, ſed mandaret controuerſiam non fieri, & quòd permittat de facto tenere, & voluntas eſt ſeruanda, quia ſeruus poteſt habere pecuniam conniuentibus oculis domini, non quòd ſit ſua, ſed quod habeat retentionem de facto. l. iij. de manu. idem in monacho ab bate patiente, in c. inſinuante. qui cleri. vel vouen. & ſic non cōtinet contrarietatem. & Abbas tenetur de facto pati, & forte
a poterit compelli ᵃ officio ſuperioris per no. in ſimili in cap. non eſt obligatorium. in mercur. Interdum legatum eſt nullum, & poteſt pati controuerſiam de iure, & tunc quia non poteſt facere de iure, nihil operatur, ne ſit in poteſtate teſtatoris legem eludere, uel una uia facere, quod prohibetur facere alia, in cap. cum quid. de regu. iur. lib. vj. Pone exemplum, ſi legauit ſpurio
b ſuo, & in caſu quo hæres faceret controuerſiam, ᵇlegauit cuidā alteri, vr̄ quòd non ualeat hoc ſecundum legatum ſactum in pœnam hæredis, cum nullam pœnam mereatur ſi obtemperat legi. Vltimo no. tex. ibi. (ad Mæuium fratrem meum reuerti.) ꝙ reuerti, dr̄ quod nunq̄ fuit. nam iſta uncia non fuit relicta Mæuio
c fratri, ſed Sticho. Item patet ꝙ iſtud uerbum ᶜ reuerti, eſt uerbū obliquum, quia inducit fideicommiſſum. quod no. ad materiam l. centurio de vulg. & pup. ſubſt. nam uerba obliqua nunq̄ ſic interpretantur, ut ualeant iure directo, licet ſecus econuerſo de verbis directis. ĩ. eo. l. Scæuola. aliquando tn̄ ſauore militis & libertatis ſubſtō fideicommiſſaria trahiť ad directā. ſ. de teſtamen
6 to mili. l. neq. eīn. §. fi. cum l. ſeq. † Adde quod no. de iſto verbo, in l. j. vel 2. C. de pac. inter emp. nam ſi uendo, & trado, eum hoc ꝙ niſi ſoluas intra terminum, res ad me reuertatur, iſtud non eſt pactum l. commiſſoriæ. ideo dominium non reuertitur ipſo iure, ſed requiritur retraditio. ſecus ſi diceret, ſit inempta. l. commiſſoriæ. eo. titulo, & ſic bene patet quod eſt obliquum, non directum, ex quo non recta uia, iuxta nota in l. inter omnes. qui ſatiſda. cogan.

A D D I T I O N E S.

a Cōpelli. Adde ꝓ hoc quod uoluit Abb. conſi. 84. ubi ponit an Abbas poſſit cogi ad expenſas dandas monacho ſtudenti de licentia epiſcopi.
b Controuerſiā. Adde qđ voluit Signo. conſi. clvj. ubi ponit de vigore inſtrī, cū pœnis priua. ꝙ non moleſtetur. per Ale. conſi. lij. 2. lib. & ibi an ſuper moleſtatione requiratur ſententia, ad hoc ut hęres priuari poſſit.
c Et adde ꝙ uerbum reuerti in ſubſtōne poſitū, importat dn̄ij tranſlationē ſm Bar. in l. ſiqs. C. de omni agro de ſer. lib. 33. & in l. centurio. vlt. col. ver dubito. ff. de vul. & pup. & in l. j. in vlt. col. ver. vlterius no. ff de dona. & Bal. in l. ſi unq̄. in fi. C. de reuo. do. & l. ſi totas. C. de inoff. do. Ang. ēt in Auth. de ſer. & ea quæ par. collat. 4. ꝙ hmōi verbum non importat poſſeſſionis tranſlationem, ſed dn̄ij. & ſm Bal. idem uerbum eſt commune in ſubſtitutionib. in l. ſi. pe. col. C. de ſacroſ. eccl. & idem Bar. in l. centurio.

§. Pater puerum. Portiones adiectæ i ſubſtōne vulgari, cenſenť repetitæ in fideicōmiſſo vel fcō eidē. h. d. ſic adiectæ in reſtōne cenſentur repentæ in vulg. & pup. facta de eidē. l. j. C. de impu. & alijs ſubſt. In tex. ibi (ſubſtituit.) ſub. vulgariter, & ex diuerſis partib. & ſubſtō expirauit, quia ſubſtituti adiuerunt hæreditatem, vnde de ipſis non eſt qō. In tex. ibi. (eorundē filiorum.) Iſta fuit ſecunda ſubſtō fideic. in caſu quo hæredes eſſent, ſcā ultimo morienti ſub ꝯdōne ſi decederet intra 30. annos de reſtituendo eiſdem ſubſtitutis vul. & iſtius ꝯdō extitit. In tex. ibi, (vno defuncto) hoc ita fuit de facto, nec importat iuris myſterium: nā idē ſi nullus fuit defunctus, & oēs venirent ad fideicōmiſſum poſt mortem vltimi moriētis, qa venirent ꝓ portionib. in quib. fuerunt vulgariter ſubſtituti, portio tn̄ accreuit alijs, tn̄ alij veniunt tam ad illam, q̄ ad aľs vltimi morientis virtute ſubſtitutionis fideicommiſſariæ.

§. Męuia filium. Fideicommiſſum relictum pluribus ſub nomine apppellatiuo, ēt ſignificante hæreditatem, cenſetur relictum pro portionibus in quibus erant inſtituti. h. d. no. & ſemper allegatur, & ſic decl̄at l. quoties. ſ. eo. tunc. n. ueniunt viriliter, qn̄ fuiſſent ſubſtituti per nomina propria. ſ. de leg. j. l. turpia. §. fi. ſed qn̄ per appellatiua, nō refert an per illa, eum ſignificent hæreditatem, uel per alia. ad hoc principaliter allegatur, adde quod no. in l. ſiue a certis. de duobus reis, & per Bar. in d. §. fi. In fi. ibi. (pro parte hæreditaria.) Diuidentur ergo illæ quatuor vnciæ in quibus Septitius fuit inſtitutus in 8 partes. & ſic de qualibet fiēt duæ, & de iſtis 8. quinq; dabuntur filio maſculo inſtituto in quinque, vnciæ tres Titiæ fęminæ, quæ inſtituta fuit ex quadrante, argu. ſ. de leg. j. l. ſi quis teſtamento. §. fi.

5 *Hęres grauatus de reſtituendo ſi rem hęreditariam iure creditoris emat a creditore hęreditario vendente, tenetur reſtituere eam fideicommiſſario quatenus ualet ultra quam debetur illi creditori.*
2 *Hæres ſi emit rem hęreditariam a creditore hęreditario, cum teneatur eam reſtituere fideicommiſſario, an fideicommiſſarius non teneatur ſoluere hęredi quod hęres ſoluit, ſi hęres perceperat fructus ex hęreditate.*

1 **§. Titia ex aſſe.** Hæres grauatus de reſtituendo ſi rē hr̄ditariam iure creditoris emat a creditore hr̄ditario vendente, tenetur reſtituere eam fideicommiſſario, quatenus ualet vltra q̄ deberetur illi creditori. h. d. non ergo poterat emere pro ſe, ex quo erat grauatus, quia non bona fide vr̄ feciſſe, ſed vr̄ emiſſe pro fideicom. & ſi fideicomm. dat ſibi tantum quantum debetur creditori, tenetur hæres illi rem
2 reſtituere, ita intelligo iſtū tex. ſicut in ſimili. C. de dolo. l. j. †Sed videtur, ꝙ fideicommiſſarius non teneatur ſoluere ꝙ ſoluit creditori, ſi hæres perceperat fructus ex hæreditate, quia ex illis videtur

detur ſoluiſſe? Rñdeo non eſt verũ. licet. n. ſi ſoluiſſet non poſſet repetere a fideicom. ſi tñ ſoluit, nõ põt imputari, ſi non ſoluit de fructib. l. deducta §. ſi poſt. ſ. eo. licet em ſuppleat fideicõmiſſum de fructib. l. ſcribit in fi. ſ. eod. (loquor de perceptis iudicio teſtõris,) nõ tñ tenet de illis ſoluere credito. vſuras, vt ibi, nec ſortẽ, vt hic patet, dũ dicit ꝙ tenet reſtituere quatenus plus ualet q̃ ſoluit q d. quatenus ſoluit, nõ tenet, intelligo niſi illud reſundatur, qa tunc tenebit, cũ ꝑ ſe non potuerit emere, cũ eſſet dñs & rogatus reſtituere, ſed debuit emere fideicommiſſario. facit l. fi. §. quatuor. de leg. 2. In tex. ibi. (redimendo Seiæ.) ſub. cuidam alteri, nõ illi, cui reſtituerat dimidiã hẽditatis, & iſta Seia emit ꝑ iſta Tina. In tex. ibi. (cui non tenet.) Iſtud ſtatim limitat in ſeq. ver. vt teneat quatenus plus valet, q̃ ad creditorẽ ꝑuenerit, ſi emit a creditore pro illa tñ q̃titate, qđ intellige, ut ſ. dixi. In gl. ibi. (vel niſi fuerit in dolo, ꝙ nõ fuit.) iſta gl. vr̃ ꝯtrariari his q̃ ſ. dixi. Sed intellige non ꝙ teneat luere de fructib. qui cedunt lucro eius, ſed de his, q non cederent lucro, puta perceptis poſt motam eius, vel de alijs bonis vendentis pro luitione pignoris, ſi expediebat.

1 *Subſtitutio fideicommiſſaria facta pluribus ſine appoſitione nominis collectiui, in cuiuſcunque perſona illorum conditio exiſtat, ſtatim vendicat ſibi locum.*

2 *Pluralis locutio, non verificatur in vno.*

3 *Si pluribus pupillis inſtitutis dico, ſi deceſſerit in pup. æta. talem pupillariter ſubſtituo, an primo decedente in pupil. æta. non admittatur ſubſtitutus, ſed fratres ab inteſtato, licet poſt aditam hæreditatem inter eos non ſit locus iuri accreſcendi.*

4 *Si vir & vxor fecerunt ſimul donationem alicui eccleſię de bonis eorum poſt eorum mortem, & alter moriatur alio ſuperſtite, an eccleſia ſtatim veniet ad bona illius. & nu. 5.*

5 *Si facta eſt ſubſtitutio filio poſt eius mortem, an intelligatur facta ſi deceſſerit ſine liberis.*

1 **§. Caio Seio.** †Subſtitutio fideicommiſſaria facta pluribus ſine appoſitione nominis collectiui in cuiuſcunq. pſona illorum condõ exiſtat, ſtatim uendicat ſibi locũ. h. d. notabiliter, & eſt clauis in hac materia. l. hẽdes mei. §. cũ ita. ſ. eo. loquitur qñ fuit appoſita dictio collectiua, quo caſu diſtinguitur, an ceciderit condõ in pſonam primi morientis, & locũ ſibi nõ vẽdicat per l. pen. C. de impu. & alijs ſubſti. an ultimi, & tunc ſecus, vt in illo §. cũ ita. hic qñ ſine dictione collectiua, quo caſu ẽt ſi in pſona primi moriẽtis, locum ſibi uendicat in pſonã illius, acſi cuilibet eorum ſpãlr & ſeparatim facta eſſet, qa tendit ad diuerſos effectus, cum fides cuiuslibet eorum ſit grauata, ideo pluralitas reſoluit̃ in plures ſingularitates. l. falſa. §. fi.

2 de cond. & dem. †In tex. ibi. (vt poſt obitum veſtrum.) Iſtud faciebat dubiũ, qa cũ fuerit locutus in plurali, vr̃ voluiſſe ꝙ non ſit locus fideicommiſſo niſi poſt mortẽ amborũ, cũ pl̃alis locutio nõ uerificetur in vno. l. fi. ſ. eo. Sed alius eſt ibi caſus, & hic uerificat̃, quia ſit reſolutio in plures ſingularitates. Sed opp. C. de im pub. & alijs ſubſti. l. q̃uis. Sol. hic loquit̃ in fideic. q̃ concipit̃ poſt aditã hẽditatẽ, poſtq̃ ceſſat ius accr. ibi in vul. quæ concipit̃ ante quo tempore eſt ius accr. qđ teſtõr in dubio vr̃ voluiſſe reſeruare, ideo non uenit ſubſtitutus, niſi neuter ſit hẽs, licet non fuerit appoſita dictio collectiua idem eſſet in fideicom. ſi eſſet facta in vſufruct. in quo habet locũ ius accre. poſt quæſitũ emolumẽtũ.

3 l. codicillis. de vſufru. leg. †Itẽ opponitur de notatis in l. ſi pater impuberẽ. de vulg. & pup. in gl. Sol. hic in fideicõmiſſaria, quæ poteſt fieri etiam extraneis, inter quos non eſt ius legitimæ ſucceſſionis, ibi in pupillari, quæ non põt fieri niſi fratrib. ĩter quos viget ius legitimæ ſucceſſionis, quod teſtator uidetur uoluiſſe reſeruare, ſicut ius accreſ. vnde ſi pluribus pupillis inſtitutis dico, ſi deceſſeritis in pup æta. talem pupillariter ſubſtituo, primo decedente in pup. æta. non admittitur ſubſtitutus, ſed fratres ab inteſtato, licet poſt aditam hæreditatem inter eos non ſit locus iuri accreſ. quia eſt locus legitimæ ſucceſſioni, hoc uoluit Bal. in d. l. pen. vbi facit dr̃iam inter pupillum, & fideicom. & Bar. videt̃ parificare dicens, ꝙ ſicut in fideicommiſſa. agitur de diuerſis effectibus, ita in pupillari, quia de ſucceſſione fienda pluribus, ſed certẽ alia ſubeſt ratio, quam dixi, ex qua ſequitur ſi fideicomm. eſſet facta fratribus, inter quos eſt ius legitimæ ſucceſſionis, idẽ eſſet quod in pupillari. hoc uoluit Bar. in l. quidam teſtamento proculum. de vulg. & pup. & ſic iſte §. reſtringitur ad extraneos, quæ videtur magna reſtrictio, ſed ſi pupillus de inteſta. procedat cedere poteſt opin. Bar. quia extat perſona, quę ſubſtitutum excludit ex præſumpta mente defuncti, quod etiam videtur ſentire in §. cum ita. ſed ſi deceſſiſſet teſtatus, & inſtituiſſet extraneũ, ſecus, quia ſibi non prodeſt ſubſtitutum non admitti, ergo ſibi ſubſtitutio non debet nocere, & hoc caſu poteſt procedere opi. Nic. de Mata. quam Bald. ſequitur in d. l. pen. ante finem. l. quãdo non eſt appoſita dictio collectiua, & eſt facta inter eos, inter quos viget legitima ſucceſſio. Sed ſi illa dictio eſſet appoſita, nõ procedit, ut dixi in §. cum ita, qa licet non excludat̃ ex eo ꝙ perſona ſuperſit, q̃ ex præſumpta voluntate ipſum excludat, qa illa perſona nõ admittit̃ ad ſucceſſionẽ, excluditur ſaltem, quia non

4 extitit ꝯdõ, ſub qua fuit ſubſti. ſ. ambo, vel vterque. †Ad dictam diſtinctionem facit determinatio Guil. de Cun. in q. quã format in d. l. pe. de viro, & uxore, qui ſimul fecerũt donationem cuidã eccleſiæ de bonis eorũ mortẽ poſt mortẽ, ſi alter mortuus eſt altero ſuperſtite, an eccleſia ſtatim ueniet ad bona illius, & determinat ꝙ ſi nõ erant alij ꝯſanguinei defuncti, ita ꝙ ad ſuperſtitẽ pertinet æſtimando vñ uir, & uxor, eccleſia non admittitur, ſed ſi extarent, admitteretur, quia nihil ꝓdeſt ſuperſtiti non admitti.

5 † Sed opp. fortiter. illud quod dr̃ in l. cũ acutiſſimi. C. de fideicõ. ꝙ ſi facta eſt ſubſtitutio filio poſt eius mortem, intelligitur facta ſub ꝯdõne ſi deceſſerit ſine liberis, locum hẽbit ẽt ſi deceſſerit cum fratre, vt ſicut liberi excludunt ſubſtitutum, qa non eſt p̃ſumptio ꝙ teſtõr extraneum p̃ferri voluerit ſuæ poſteritati, eadem rõne ẽt frater excludat, qñ ad ipſum tanquam priorem in gradu teſtõr vr̃ habuiſſe maiorem affectionẽ, q̃ ad filios eius nepotes, & iſtud vr̃ nimis abſurdum extendere illam l. pp quam alias dubitaui de dicto Bart. nec potuit cadere in mentem, ꝙ iſte §. reſtringatur ſ̃m quod ipſe dicit; nunc cogitaui ꝙ põt dici ſuſtinendo dcm̃ Bart. quod eſt rationabile, ꝙ qñ frater eſt inſtitutus cum illo, cui facta eſt ſubſtitutio, poſſumus fateri quod ſ. dixi. vñ ſi duos inſtituo, & unum tm̃ grauo de reſtituendo partem ſuam poſt eius mortem, ſicut eı⁹ liberi excludunt ſubſtitutum, ita frater eius poſito ꝙ ille decedat ſine liberis, ſecus ſi non eſſet inſtitut⁹, ſed exhẽdatus, ꝓ hoc qđ hr̃ in l. fi. C. de inſti. & ſubſt. vbi mater inſtituta cum filio, magis excludit ſubſtitutum, q̃ ſi non eſſet inſtituta ſ̃m lect. quã ponit ibi Bart. Vltimo opponit de d. l. q dã teſtõ. ubi nõ hẽt locũ ſubſtitutio niſi conditio exiſtat in pſonis omnium, dicit Bar. per illam l. ibi ꝙ iſte § non haberet locũ ſi teſtõr in ſubſtitutione fideicommiſ. totam hẽditatem diſtribueret puta qñcunq. deceſſerint hæredes mei, uolo ꝙ omnia bona mea &c. nam qa dixit oĩa, non vr̃ voluiſſe, ꝙ eccleſia ueniat niſi mortuis omnibus per illam l. in fi. quod Ang. ibi reprehendit per l. fi. § filium. de leg. 1. Idẽ tenuis in §. cum ita. vbi vr̃ caſus, qa de tota hæreditate diſpoſuit, dum dixit omnem hęreditatem, & tamẽ habet locum ſi exiſtat conditio in perſonam vltimi morientis tantum, idem ſi primi, vt in §. filium nec obſtat l. quidam teſtamento, quia loquitur in vulg. in qua eſt alia ratio, ut ſupra dixi.

1 *Verba enunciatiua de pręterito emiſſa propter aliud per modum cauſę nõ inducunt diſpoſitionẽ, ſi poſſunt aliũ intellectum recipere. Item in fideicõmiſſo vniuerſali relicto a muliere uenit eius dos tã exacta, q̃ nõ exacta, ſed debita.*

2 *In generali fideicommiſſo, quando non ueniat dos.*

1 **§. Filiam ſuam.** † Verba enunciatiua de præterito emiſſa propter aliud per modũ cauſæ non inducunt diſpoſitionem, ſi poſſunt alium intellectum recipere. Item in fideicommiſſo vniuerſali relicto a muliere venit eius dos tã exacta, q̃ nõ exacta, ſeu debita. h. d. Secundus caſus ponit ibi, (Idem quæſit,) circa uerõ primum, dic ꝙ ſi eſſent emiſſa ꝑ ſe, bñ inducerent diſpoſitionem l. ex hac ſcriptura, de dona. Idem ſi non poſſent alium intellectum recipere, qũ ſunt ꝓlata ꝑ modum cãæ, ut ibi no. Barto. qa, vel inducit diſpõnem quantum ad ius excipiendi circa dominium. l. emptor. §. fi. cum ibi not. de rei uen. vel ẽt quantum ad ius agendi, ut uo. gl. in l. ſi ſocer. §. Lucius ſol. matr. & Inn. in c. fin. de ſucceſ. ab inte. per illum textum.

2 †Circa ſ̃m caſum erat dubium, qa in gñali fideicommiſſo nõ venit dos. ſ. eo. l. a filia, in prin. Sed illud qñ relinquit ꝑ alium, puta ꝑ patrem mulieris ab ipſa muliere, ſecus qñ ꝑ ipſam mulierem ab hærede ſuo, quia idem iuris eſt in rebus dotalibus, qđ in alijs, vt hic. In tex. ibi (ſcripſi vniuerſam ſubſtãtiam &c) Iſta erãt verba enunciatiua, quæ faciebant dubium, quia cum eſſent ꝓlata ꝑ modum cãæ (ꝙ ideo plus non reliquerat huic grauato, qa in teſtõ taliter ſubſtantiam ſuam diſtribuerat, ꝙ eſſet ſecum communis, uel ꝙ mandauerat eam communicari ſibi. vñ per hoc uidebat̃ grauaſſe filiam inſtitutam de cõicando marito, & ſic uidebatur induci fideicõmiſſum, ut in prin. huius l. ſed ꝯ eſt, ꝙ verba illa poſſint intelligi de cõione ad ꝓmiſcuũ vſum. cũ em inſtituerit filiã vxorẽ illius, & illud qđ hẽt uxor ꝯſueuit cõmunicare cũ viro, quo ad vſum, ſatis in hoc uerba verificant̃ abſq. eo ꝙ imponerẽt fideicommiſſum de communicãdo ꝓprietatẽ. Nõ ſunt alia.

§. Quæ habebat. Paria ſunt vnam ſummam a principio diuidere vel ex poſt facto. h. d. Allegat ꝙ paria ſunt a princ. limitata diſponere, vel ex poſt facto diſpoſita limitare, vt ſ. de lega. 1. l. plane. la prima in §. fina. In tex. ibi (vniuerſa hẽditas matris ex cauſa fideicommiſſi filio debeatur.) Aduerte, qa nõ erat dubium de decẽ uncijs, ſed de duabus quas teſtatrix uoluit nepotem hẽre, q deceſſerat ante diem fideicommiſſi cedẽtis. l. uiuo marito hẽre inſtituto, & inſtitutis alijs extraneis hẽdib. vñ erat quæſtio inter illos, & iſtum filium de illis duab. vncijs, nam filius dicebat ad ſe ꝑtinere altera de duab. rõnibus. Prima, quia ſibi fuerat primo loco relicta tota hẽditas, cũ pr̃ eius inſtitutus eſſet grauatus cũ moreret̃, reſtituere filio quicquid ex ex hẽditate ad eũ ꝑuenerit. poſtea ſubiunxit, ita tñ vt decẽ vncias filius habeat, & nepos duas. nã ꝑ hæc verba (ita tñ.) vr̃

filium

filiū grauaſſ̄, vt de tota hæreditate quam mandauerat filio reti- neat decē, & duas det nepoti, & ſic fideicōmiſſum illarū duarū vī à filio relictum: cū ergo nepos deceſſerit ante diem fideicommiſſi cedentem, & ſic eſt effectum caducum, debet remanere penes grauatū, & ſic penes filium. l. ſi ab eo, cum ſimilibus, de vſufr. lega. & C. de cadu. tollen. l. j. §. pro ſecundo. vel ſic dicatur ꝙ imo vī relictū ab inſtituto hr̄de, vt ſi videaȝ grauatus de dādo decem vncias filio, & duas nepoti, ſaltem iure accreſcendi videntur ad filiū pertinere. Tamen ꝯtrū determinat ꝙ filio nō debent remanere niſi decē vnciæ. nec obſtat prima ratio, quia licèt primo illi filio reliquiſſet totam hæreditatē, ex quo tū ſtatim limitauit, dicēdo, (Ita tū &c.) eſt perinde ac ſi ſibi nō reliquiſſet niſi decē vncias, & duas nepoti. Vnde cum illę duæ vnciæ ſint relictæ à marito inſtituto, remanere debēt penes hr̄des grauati. Ad ſ᷑m rn̄detur, ꝙ iſte filius, & nepos non erant cōiuncti verbis, quia poſiti in diuerſis orationibus, vn̄ etiam ſi eſſet copula inter eos, nō induceret cōiunctio quantū ad ius accreſcendi, iuxta not. in l. ſtriplici. de verb. ſign. & Bart. in l. re cōiuncti, de leg. 3. multó minus ſi eſt appoſita dictio, ita tū, quæ eſt aduerſatiua. Et ad hoc alleg. Bart. iſtam l. in d. l. re cōiuncti, an per aduerſatiuā inducatur coniunctio, & ꝙ ſint diuerſæ orationes, patet, quia ponūtur diuerſa verba, quia in vtraque oratione verbū habeat, ſecus ſi vnum verbū, vt no. Bar. in l. repetēdis, de leg. 3. & l. alūnæ. §. Calo, de annu. leg. Sed ſi eſſent coniuncti, haberet locū ius accreſcendi, ſicut in legatis particularibus. ſ᷑. ea. l. §. pater puerū ibi vno, &c. & ibi tetig. Videbaȝ etiam inter diſiunctos locū habere ius accreſcendi in fideicōmiſſo vniuerſali, ſicut in hęreditate, de cadu. tol. l. j. §. his ita, & l. ſi ſeruus cōis ab extero, de acquil. hære. cum æquipareȝtur hr̄ditati, & fideicōmiſſarij dicūtur hæredes, ſed verum eſt quo ad quædam vt teneantur ad onera, ſicut hæredes, nō quo ad alia. nam in hr̄ditate directa ſi non accreſceret, veniret ad ſuccedētes ab inteſtato, & ſic ſequeretur inconueniens, ꝙ quis decederet ꝑ parte teſtatus, & pro parte inteſtatus, quod ius noſtrum non patitur l. ius noſtrū. de reg. iur. vel pro parte cū hr̄de, pro parte ſine. quod inconueniens nō ſequitur in fideicōmiſſo vniuerſali, quia licèt nō accreſcat fideicōmiſſo, remanet penes hæredē grauatū.

1 §.Hæres inſtitutus. †Fideicommiſſarius detrahit quaten* fuit ei detractū. h. d. qn̄ fuit onus intrinſecū. per l. pœnales. §. penult. ad l. Falc. & quia īn̄ſio Iuriſconſulti eſt obſcura, aduerte, ſi hæc vxori fuiſſet reſtituta tota hr̄ditas ſine detractione, cū eſſet rogata reſtituere vnā quartā vni purè, alterā alteri ſub conditione, remanſura erat penes eā vna dimidia integra, & ſic ſex vnciæ, altera peruētura erat ad ſecūdos fideic. ſ. ad quēlibet quarta, ſed hr̄s detraxit quartam, & ſic ad vxorem non peruenerūt niſi nouem vnciæ, dubium eſt ergo an tenebiȝ reſtituere cuilibet ex ſecundis fideicom. tres vncias integras, & ſic penes eam nō remanerēt niſi tres, & illa quarta cenſeatur detracta de ſua dimidia, an cenſeatur detracta non ſolum de ſua, ſed etiam de peruentura ad illas? In glo. uidentur duæ opiniones, una ꝙ prima pars ſit uera, alia ꝙ ſecunda, & iſta placet, quia onus erat intrinſecum per illam l. pęnales. & ſic dimidia quartæ cenſetur detracta de dimidia, quæ erat ſibi remanſura, & ſic uncia cum dimidia, & habebit quatuor cum aliis quatuor cum dimidia, ut ſic ſicut ſi nulla detractio fuiſſet facta, hæreditas erat æqualiter diuidēda inter uxorem, & alios fideicom. ita illę ix. unciæ quæ ad ad uxorem peruenerunt. Si autem onus eſſet extrinſecum, tunc dic, ut dicit gl. ſ. eo. l. facta. §. ſi Titius. aut id, quod remanet facta detract. ſufficit ad onus, uel non.

1 *Si dilatio fuit appoſita cauſa fideicommiſſarij, fructus & omnis utilitas medij temporis ad eum pertinent, etiam ſi excedant onus grauato iniunctum ſuper illis fructibus.*

2 *Merus executor teſtamenti debet reſtituere hęredi quicquid minus expendit.*

1 §.Hæredum. †Si dilatio fuit appoſita cauſa fideicōmiſſarii, fructus & omnis utilitas medij temporis ad eū pertinēt, etiā ſi excedant onus grauato iniunctum ſuper illis fructibus. h. d. In tex. ibi, (& ſubiunxit,) uerba quæ ſequūtur faciebāt dubiū, qa ſi nō eſſet appoſita, clarū eſſet ꝙ cū dilatio fuerit poſita fauore alūni, oīs cōmoditas ex eo, qd̄ erat reſtituendū. ſ. ex pretio redacto ex uēditione tertiæ partis, quam teſtator ei reliquerat, & ſic uſuræ inde perceptæ uenirēt reſtituendæ. l. ſi ita §. Pegaſus. de leg. ij. Sed quia ſubiunxit ut de iſtis uſuris deberēt hęredes alere alumnū, uidebaȝ ꝙ præſtitis alimētis condecētibus ſi uſuræ excederēt, deberent penes hæredē remanere. Contrariū ꝯ. determinat, dū dicit, (de cōmuni reditu) qm̄ onus alimētādi fuit appoſitū fauore alūni; un̄ ꝯ eū nō debet interpretari, & reſtringat l. iij. de alimē. leg. ubi ſi quid &c. & hoc de prima quæſtio. Sed ēt erat alia, qa teſtōr alūno reliquerat ad uſum duos ſeruos artifices, de quorū arte habere poſſet etiā alimenta, quos ſeruos hæredes uendiderunt, & de pretio magnas uſuras perceperunt, quæ trāſcēdunt æſtimationē operarū, quas alūnus fuiſſet percepturus, ſi uenditi nō fuiſſent, quæritur, an omnes uenīat reſtituēdi? Rn̄derunt ꝙ nō, ſed tm̄ pretium operarū. hoc uult tex. ibi, (mercede, &c.) probaȝ hoc. ſ. e. l. deducta. §. ante diē. uerſi.

2 eum autem. † No. ex primo caſu. §. quòd merus executor teſtamenti debet reſtituere hæredi quicquid minus expendiȝ. l. Lucius. §. j. de leg. ij.

1 *Prælegata prohibita alienari, non ueniunt in reſtitutione.*

2 *Exceptio firmat regulam in non exceptuatis, & quòd eam non ampliet.*

1 §.Pluribus hæredibus. † Prælegata ꝓhibita alienari, non ueniunt in reſtitutione. h. d. & limitat qd̄ not. in l. cum uirum. C. de fideic. & dixi in l. Marcellus. §. quidam liberis. ſ. eo. ubi allegaui iſtū tex. In tex. ibi, (deducto ære alieno.) Iſtud faciebat dubiū, quia cū illud mādauerit deduci, nr̄ uoluiſſe ꝙ oīa alia reſtituerētur, & ſic tertia pars fundorū prælegatorum. Sed cōtrariū eſt, quia ſi hoc uoluiſſet teſtator, ſibi ipſi fuiſſet ꝯtrius, cū prohiberet illa ꝑdiaȝ alienari, & uoluit ꝙ poſt mortem alicuius eorū portio illius ueniret ad ſuperſtites, ſed ſi caderet ī fideicōmiſſum alteri relictū, nō ueniret ad ſuperſtites, & ſic generale fideicōmiſſū non refertur ad illa, de quib. ſpecialiter alter prouiderat. l. Stichus nutricis. de alimen. lega. etiā ſi poſt prælegatum fuit onus fideicom. iniunctū.

a tr̄r ꝯ d. l. cum uirū. † Nec ob. ꝙ exceptio firmat ᵃ regulā in nō ex-

2 ceptuatis. l. nā qd̄. §. ſi. de pec. le. quia nō ꝓpea ampliat eā l. gn̄ali. §. uxori. de uſufr. lega. & hoc eſſet ampliare. qa ſi iſta exceptio nō eſſet appoſita, nō ueniret portio iſtorū prędiorū rōne prædicta.

ADDITIO.

a Vt l. quæſitum. §. denique. ff. de fun. inſtr. vbi Bar. & in l. nam qd̄ hic alleg. & in l. legata inutiliter. de leg. j. in princ. Bal. in l. j. C. de poſthu. hæred. Dyn. in Rubr. de regu. iur. lib. 6. quod ait uerum Bart. in d. §. denique niſi in his, quæ alias non comprehenduntur, ſub regula. idem Lud. Rom. in conſilio 151. & Alexan. in l. ſi quod quiſque iur. Aduerte tamen ꝙ exceptio nō excludit caſus ſimiles receptos per gl. ſing. in l. j. C. de condi. inde. per Abbatem in c. qm̄ frequenter, ut lite non conteſt. & c. omnes. de conſtit. in 5. colum. & per Alex. in conſil. 107. 4. part.

1 *In fideicommiſſo univerſali non venit id, quod hęredi debebatur a defuncto etiam ſi illud fuerit hæredi prælegatum, & rogatus fuerit etiam prælega. reſtituere, niſi appareat, ꝙ ſenſerit de illo, & quarta quam retenturus eſt, ad illud ſufficiat.*

2 *Si pater, qui dederat dotem pro filia, eam inſtituit, & grauet reſtituere hæreditatem, ꝙ in fideicommiſſo non veniat dos.*

3 *Quid ſi fecit mentionem de dote.*

4 *Quid ſi excedit legitimam.*

5 *Statutum ſi excludit filiam à ſucceſſione, ſed mandat eam dotari ſecundum condecentiam perſonarum, & fuit dotata vltra legitimam, ꝙ in illo vltra non poſſit grauari.*

1 §.Maritus. †In fideicōmiſſo uli non uenit id, qd̄ hæredi debebatur à defuncto, et.ā ſi illud fuerit hęredi prælegatū, & rogatus fuerit etiā prælega. reſtituere, niſi appareat ꝙ ſenſerit de illo, & quarta quā retēturus eſt, ad illud ſufficiat. h. d. In tex. ibi. (ſummam dotis eius &c.) de qua dotis ratione cōſtabat per inſtrumētū, uel teſtes, aliás idē eſſet in hoc prælegato dotis, qd in aliis, qa ueniret in fideicōmiſſo uniuerſali, per l. qui uxori. de aur. & argē. lega. In tex. ibi, (& quæcūque &c.) Iſtud faciebat dubiū, ſed nō obſtat, quia intelligit de aliis legatis, quæ propriè ſunt legata, ſed dos data non dr̄ legatū, quia non datur, ſed redditȝ. Iſtā rationē aſſignat tex. in l. cū pater. §. fidei tuæ. in fi. de leg. ij. & idē de quocunque debito prælegato hr̄di. hic tamen, quia iſta uerba poſſunt referri ad alia legata, ſed ſi nō pōt referri, quia nō fuit legatū niſi iſta dos ueniret ſicut ſi dixiſſet, ꝙ reſtitueret dotē prælegatā, & ſic quarta ſufficit. & hinc per l. fundus qui locatus. de fun. inſtr. & l. pediculis. §. itē cū quęreretur, de aur.

2 & argen. leg. †In tex. ibi, (niſi manifeſtū eſſet.) Iſte tex. inducitur ad illā quæſtionē, ſi pater q dederat dotē pro filia, eā inſtituit, &

b grauat reſtituere hæreditatē, an in fideicōmiſſo ueniat dos. ᵇ hr̄ dr̄ ꝙ non, ſi ſpecialiter de dote non fecit mentionem, quia ſicut hic erat debita uxori, & ꝓꝑ hoc non ueniebat, ita hoc caſu erat

3 debita filiæ. de hoc eſt caſus ſ. eo. l. à filia. † Sed quid ſi fecit mentionē de dote? Richar. Malum. tenuit ꝙ nō poſſit grauari in dote ſicut nec in lēgitima, qa utraque eſt debita iure naturali. nec ob. ꝙ pōt in dotē reſtitui ſicut ſi non eſſet debita. l. iij. §. ſed utrū. de mino. nā etiā in legitima pōt inſtitui, & tū eſt debita, & in ea non poteſt grauari, non ſic poſſet inſtitui filia in re ſua aliunde quæſita, quantum ad hoc, ut habeatur pro inſtituta; & teſtamentum nō ſit nullum, ideſt rōne præteritionis, imò erit nullū tanq̄ in nihilo inſtituta, ſicut ſi non eſſet inſtituta in aliquo, ut notat Bar. in l. ſuus quoque. ſ. de hr̄dibus inſti. & Gui. in l. ſancimus. C.

4 de inoffi. teſt. † Dynus tenuit ꝙ poſſit grauari in dote quatenus excedit legitimā per l. fi. §. filiæ. de leg. ij. Iſta cōiter tenetur, & ſic patet, ꝙ legitima eſt magis debita, q̄ dos, quia nō pōt filio auferri in uita, uel poſt eius mortē, ſed dos licèt in uita non poſſit auferri, quatenus excedit legitimam, poteſt auferri poſt mortem cum in illa poſſit grauari. Tene menti, quia per hæc intelliges dicta

ADDITIO.

b Dos. Addo Ioan. And. in addi. ad Spec. de inſtru. edi. §. ut autem. in addit. incip. ſed incidit. Bald. conſ. 64. 3. lib. & 162. 2. lib. Franc. de Aren. conſ. 53.

dicta doc.qui loquuntur obſcure de hac qõne.le.j.§.videamus. C.de rei vxo.act.& in addi. Spec.ubi referuntur iſtę opi. de inſtr. editi.§.vt aũt.ẽt Bar.tangit hic,ſed non allegat.Bal. tangit ĩ l.qm̃ nouella.C.de inoffi.& ponit bonam litationem teſta. q̃tũ ad id qđ dixi,ſi excedit lrimam,ꝗ in illo põt grauari,qa eſt verũ ſi dos eſſet reuerſura ad hæredes patris, vel eſſet conferenda, alias ſecus.
5 † Pone exẽplum. Si ſtatutum cacludit filiam a ſucceſſione, ſed mandat dotari ſecundum condecentiam perſonarum; fuit dotata vltra legitimam, certe in illo vltra non poterit grauari, quia pp illud excluditur a ſucceſſione vr̃i,& pp hanc caclu ſionẽ remanere dẽt apud eum,ar.in l.qui uolebat.de hr̃dib.inſti.ita dicit ſe ꝯſuluiſſe,ꝗ no. In fi.tex.ibi,(ſi minus in q̃titate q̃ falci. nomine,)i.trebellianicæ,& ſic quarta trebellianica põt dari cũ onere cõpenſandi cum debito ſicut & fal.l.ſi debito.ad l.fal.hoc mõ iſto iure poterat prohiberi fal.uel treb.per indirec. vt hic & ibi. Hodie poteſt ẽt directo,& ſupple vt in gl.ſ.vel niſi perceperit tot fructus; qui ſufficiant ad debitum dotis quia debet cum illis cõpenſare.l.quod de bonis.§.quod auus.ſ̃.ad leg.falc.& l.cum pater.§.Titio de leg.2.

§.Rogatus. Inſtantia inchoara cum hærede añ reſtõnẽ hr̃ditatis,non tranſit in fideicommiſſariũ p reſtõnem,ſed finitur iudicium cum hr̃de,vel eius hr̃de,& ꝯ ipm datur ſn̄ia,& ẽt executioni mandaĩ,tñ nõ cogitur reſtituere,niſi de indemnitate ſibi caueaĩ a fideicom h.d.ꝯcordat.ſ̃.eo.l.cũ hæreditas ex fideicom. cauſa. In tex.ibi,(vendidit,)ſub.maiori pretio quam ſibi deberetur, quia debebantur c. & vendidit pro cc. & ſic tenebatur c.reſtituere debitori, & pro illis c. debitor incepit iudicium contra eum ante reſtitutam hæreditatem agendo pignoratitia directa, quæ datur pro reſtit. pign. ſoluto debito, ſed etiam pro eo quod dixi, & lite pendente hæres inſtituit hæredem, & illa c. & volebat euitate iudicium & ꝗ fieret executio contra fideicomm. hic terminatur contrarium. nam ſibi imputet quare non retinuit cum poſſet, vel poſtquam reſtituit quare non fecit ſibi caueri de reſtituendo ſi contingat ipſum cõdemnari,quo caſũ adhuc fieret proſecutio contra eum, & contra ipſum daretur ſententia,quia inſtantia non erat hęreditaria, & ſic non tranſiuerat in fideicom.tamen executio fieret contra fideicomm. & eius fideiuſſores,contra quos actio. cedendo hæres liberaretur,vt no.Inno.de re iud.in c.cum ſuper.in 2.col.ſed nunc non liberaretur,quia dolo vr̃ feciſſe non faciendo ſibi caueri, poſtquam lis erat mota.l.dolo.ad leg. ſalc.ideo fieret executio contra eum licet poſſit recuperare a fideicom. vt in gloſſ. & iſta ſunt neceſſaria ad intellectum lr̃æ,ſic intelligitur quando licitè vendidit ex pacto, uel ca l.ſed ſi illicitè, & ſic conueniretur ad rem,& intereſſe,quia illud contingit eius culpa,non recuperaretur a fideicom.nec ipſum poteſt compellere ad canendum de reſtitutione. Sed oppo.ꝗ poſt litem motam non poſſit compelli ad reſti.ſ̃.eo.l.ita tamen.§.quoties.Sol.ibi fuit lis mota ſup hæreditate, & viribus teſtamenti, & ſic ſperatur declarari fideic. nullum,hic non, quia ſuper alio debito, ideo non poteſt vitare quominus reſtituar, cum fideicom. in omnem caſum valeat ſiue hæres ſubſcribat, ſiue non. Ex hoc tollitur alia op.quia videtur ꝗ hæc ſententia lata contra hæredem nocet fideicõ.vt recta via fiat contra eum executio per l.ſi patroni.§. fi.ſ̃. eod.& ſolue eodem modo, quia ibi fuit lis mota ſuper tota hæreditate,& virib. teſtamenti unde lata ſententia contra eum ipſo iure fit executio, hic uero fit executio contra ipſum hæredem poſtquam ſibi non præparauit cautelam de fideiuſſ. recipiendis, quia eſſet excuſatus tunc aduerſus debitorem, qui litem mouit, quia neceſſe habuit reſtõuem facere, & fecit quod ſibi incumbebat faciendo ſibi caueri. Inſtantia uero inchoata cum defuncto trãſit in fideic.ſ̃.eo.l.1. Adde quod no.in l.pe.de pet. hære. pro eo quod dixi de cautione præſtanda.

1 *Soluens uel reſtituens minus quàm debebat per errorem; poteſt ad reſiduum conueniri,niſi fuerit ſuper eo tranſactum,uel niſi ſoluerit ex tranſactione.2.*

2 *Si debitor cum ſoluit dicat,ſaluo c.in quibus tãtum ibi teneor, & creditor nihil dicat,ꝗ teneatur in plus,tamen non præiudicat ſibi quominus poſſit agere ad illud plus, ſecus ſi creditor dixiſſet debitorem teneri in cen. tantum.2.*

3 *Quando quis petit tranſactum reſcindi,quia ſit deceptus ultra dimidiam ueri debiti,non debet conſiderari quantum erat debitum re uera,quod hodie poſſet oſtendi, ſed quantum potuit ualere litis euentus, & ſi attenta illa quantitate ſit deceptus ultra dimidiam illius,reſcindetur.*

1 §.Hæres eius. †Soluens vel reſtituens minus quã debeat per errorem, poteſt ad reſiduum conueniri,niſi fuerit ſuper eo tranſactum,vel niſi ſoluerit ex trãſactione.h.d.concordat l.ſi quidem.C.de tranſac. ubi bonus tex.
2 ad hoc,& iſte tex.ſemper allegatur propter gl.quæ eſt hic in tex. ibi(quam ſolam &c.) No.diligenter ſi debitor cum ſoluit, dicat ſaluo c.quibus tantum tibi teneor, & creditor nihil dicit, ꝗ teneatur in plus,tamen non p̃iudicat ſibi creditori,quominus poſſit agere ad illud plus.h.d.Bar.in l.ſi cum dos.te tum amotatum per illam l. ſi quidem. quod bene probatur hic. ſecus ſi creditor dixiſſet debitorem teneri in c. tantũ per dictionem taxatiuam.

per l.rõnes.C.de proba.& qđ ibi no.In gl.ibi,(ſed ibi fuit in dolo)quo caſu,an dolus reddat tranſactum nullum dic,ut no.in l. in ſumma.§.1.de cond.indeb.In gl.ibi(codicilli,&c.)hæc uera,qa hic fuit facta tranſactio ſuper contentis in vltima uoluntate nõ viſis verbis eius,iõ tranſactio erit nulla,vt l.de his,de tranſac.hic vero fcã fuit ſup contentis in alijs inſtr̃is,quæ non redditur nulla pp hoc ꝗ non fuerint uiſa eius verba.l.ſub p̃textu.C. de trãſa.
3 In gl.ibi.(quia dubius euentus)No.gl. ſingularem † q̃ñ qs petit tranſactum reſcindi,qa ſit deceptus vltra dimidiam veri debiti p l.2.C.de reſcin. ven. quæ licet loquaĩ in ꝯctu emp. locum habet in alijs vbi ſit eadem ratio.non debet conſiderari quantum erat debitum re uera, quod hodie poſſet oſtendi, ſed quãtum potuit valere euentus litis, & ſi attenta illa quantitate ſit deceptus vltra dimidiam illius,reſcindet,ſecus ſi non vltra dimidiam illius licet vltra dimidiam veri debiti,hoc vult iſta gl.quam Dy.& Bar. tenent,licet dixerint non hr̃e locum illam l.2.in ꝯctu tranſactionis p iſtum §.Doc.ꝯ.ad iſtum §.rñde, ut in hac gl.& idem vbicũque fieret tranſactio ſup aliquo dubio euentu,licet nõ eſſet dubium rõne litis futuræ,ſed pp aliud,ut in caſu l.1.C.de pac.& ibi no.Bal.& eſt ſingul.iſta gl.ad id quod quotidie contingit,quia ferunĩ lauda q̃ ſunt tranſactiones,in auth.ſi uero contigerit,& ibi no.de iud.& petunĩ reduci ad arbitrium boni viri,& pp enormẽ læſionem,nam ad cognoſcendum an ſit enormis læſio, non dẽt inſpici q̃titas veri debiti, ſed q̃tum poſſet uendi euentus litis, ita no. Bar.in l.ſocietatem.§.arbitrorum.ſ̃.pro ſoc.

L E X LXXIX.

Si pupillus. †Fideicommiſſarius partis hr̃ditatis,ẽt poſt reſtõnem ſibi factã põt ab illa parte diſcedere,& eã dimittere pp aliam partẽ, q̃ iure extraordinario & ipſo iure deuoluta eſt ad eum,ſi non vult acceptare, qa vel debet totã acceptare,uel totam repudiare,& niſi alterũ fiat,cõcedit tota creditorib.& deneganĩ ſibi actiones.h.d. Pone caſum ſ̃m tertiã lec. gl.ibi,(vel dic ꝗ fuerat rogatus.)Aliæ duæ ſunt truffæ.In tex.ibi,(ſi pupillus,)ſubaudi uel maior pupillo, minor tñ an.xxv.In tex. ibi.(parenti ſuo.)Idem ſi extraneo. In tex. ibi, (hæres extiterit,) ſub. inſolidum,reſtituit tamen partem fideicom. quam ſolam rogatus erat reſtituere,& alteram partem ſibi retinuit, poſtea petijt ſe reſtitui aduerſus aditionem qua reſtitutione conceſſa abſtinuit ab illa parte,dr̃ hic, ꝗ illa deuoluitur ad fideicom. ne teſtator decedat pro parte teſtatus,& pro parte inteſtatus,daĩ tñ electio fideicom.an uelit acceptare,& retinebit vtranque, an nolit & non cogiĩ,cum ſibi veniat extraor.de qua ſi cogitaſſet,nõ recepiſſet,nec poterat compelli ſi hæres ſponte adiuit. Ex quo tñ non vult partem ſibi obuenientem,non põt retinere illam,quę ſibi reſtituta eſt,ſed põt omittere,ſi vult.ſub.niſi creditores ſint parati conuenire ipſum pro illa dimidia, quia tunc non poteſt illam dimittere per l.cum hæredi,de acq.hær.& ſiue vtranq.repudiat,ſiue non eligat, hr̃ pro repudiante, & aſſignantur bona creditoribus uendenda, & ſi uenduntur vltra id quod debetur, reſeruantur pupillo ſi contingat iterato reſtitui aduerſus abſtẽſionem,quod fieri poteſt.l.ſi ſine.§.1.de minori. Sed ſi non reſtitueretur iterato, darentur venientibus ab inteſtato. hoc modo intellige quod habetur in fine,ꝗ ſi fideicommiſſ ſuſciperet partem obuenientis, nihil ſeruabitur pupillo ſecundũ Iac.de Are. ſed eidem fideic.dabitur. Vltimo contra iſtam l.oppo.de l.ſi minor.de aqui.hære.per quam vr̃ fideicom.non compelli. ad hanc electio. Solu. ibi loquitur in cohærede qui habuit partem ſuam a ſe,per ſuam aditionem, non a cohærede,qui reſtituturus eſt, iõ partem illius poſtea reſtituti poteſt præciſe recuſare,& ſuam retinere,hic loquitur in fideicom.partis,qui habuit ab hærede reſtituere, ideo plus arctatur ad acceptandum alteram partem eiuſdem hæredis per reſtitutionem poſtea repudiatam, quod nota.

L E X LXXX.

Matrem. Rogatus reſtituere quicquid ſupererit tempore mortis eius licet poſſit bona conſumere dũmodo non in fraudem, debet conſumpta ſibi imputare in debito,quo ſibi tenebaĩ defũctus,vt illud nõ poſſit detrahere aduerſus fideicõ. de eo qđ reperiĩ extare tempore mortis.hoc dicit, & eſt magna litano ad l.Titius rogatus.ſ̃.eo.ubi allegaui hãc l. Quidam intelligunt hic ꝗ conſumpſit de eo, quod non poterat, puta de quarta, quam hodie tenetur reſeruare fideicom. per authenti. contra rogatus.C.hoc ti.nimirum ſi ſibi computat in debitum. ſed ſi conſumeret de dodrante, quem poteſt conſumere,nõ imputaret ſibi in debitum, ſed non cõgtuit huic l. iſte intellectus, quia non potuit cogitare de dicta authen. Bar.volens ſuſtinere dicit, ꝗ conſumpſit in fraudem fideicom. quod facere non poterat.d.l.Titius.ſecus ſi bona fide.gloſſ.hic ſentit,ꝗ ẽt ſi bona fide, & quod licèt potuerit conſumere,ut non teneatur ad reſtitutionem illius, non tamen debet eſſe ita impius quod de reliquo, quod extat, velit deducere debitũ, quia potius debeba-

bebat illud in debitum ſibi accipere, quam uoluntariè conſumere. Et iſte intellectus eſt ſingularior, & declarat, & limitat illam authenticam.

L E X LXXXI.

1 *Dictio plura, & plurima quot requirant.*

2 *Si teſtator habens filios eos uniuerſaliter inſtituit & filiam in certa quantitate pro dote, poſtea facit inſtitutionem communem, quod ſi aliquis decedat ſine liberis portio eius deueniat ad ſuperſtites, an illa fœmina admittatur ex iſta ſubſtitutione?*

a IVlius Phebus. † Verba pluralis numeri non verificantur in uno. ad hoc allegari conſueuit. ſic econtra uerba ſingularis numeri non important pluralitatem, ut no. Io. And. in mercur. in regula

1 pluralis locatio, & de ſignificatu iſtius dictionis † plura, & plurima quot requirant, uide per eundem in ca. 1. de filiis presby. libr. 6. & quod idem no. in addi. Spec. ti. de teſt. §. in addi. quæ incipit huic. Aduerte, quia hic fuerunt quatuor ſubſtit. duæ huic Policrati. Prima fideicom. ut in uer. (peruit.) alia pupillaris, ut in uer. (Policrates ſi intra.) de iſtis non erat lis, quia non extiterat caſus earum, aliæ duæ ibi (Phebum, & Heracliã qui erant ex prima vxore) quarũ prima fuit reciproca, & vulgaris, ſi alter ipſorum non eſſet hæres in portione ſua, alter eſſet, in illa nõ fuit cõprehenſus Policrates. de iſta in ver. (& inuicem) altera fuit fideicõmiſſaria, quod ſi aliquis eorũ decederet ſine liberis portionẽ ſuã, exceptis bonis maternis reſtitueret ei, uel eis, qui ſupereſſent. Ex hac oriebatur dubitatio quia Heraclia mortua erat ſine liberis relicto Phæbo hærede uniuerſali a quo Policrates petebat dimidiam tertiæ, quæ fuerat Hæracliæ dicens, quod extiterat caſus ſubſtitutionis, & quod reperiebantur ambo ſupereſſe. & ſic portio illius debet eſſe amborum communis. Phebus dicebat, quod ipſius ſolius eſſe debebat. primo, quia una ſubſtitutio per alteram declaratur. ſ. eod. l. Lucius. §. pater pueruum. ſed in ſubſtitutione reciproca facta inter illos non comprehendebatur Policrates, ergo nec iſta ſecunda fideicom. & iſta ratio mouetur contra Policratem, in uerſi. (atqui inuicem &c.) Alia ratio, quæ non ponitur in tex. quod ambo erant ex eadem matre, vnde in portione vnius eorum credendũ eſt, quòd predilexerit alterum ex eadem matre. pro hoc ſ. de vul. & pup. l. cohæredi. §. qui diſcreras, in ratione ſui. His non obſtantibus Policrates obtinuit ſententiam, a qua Phebus appellauit. & ſolus proſecutus eſt, & iterũ victus, quia ſententia fuit confirmata duabus rationibus, prima quia teſtator dixit ei, uel eis. quia enim dixit eis, voluit comprehendere etiam Policratem, alias nõ poſſet uerbum illud ſaluari in altero illorum duorum. Secunda ratio, quia ſubſtituit, exceptis bonis maternis, ex quo patet, quod nõ iudicauit dignum, ut bona primæ uxoris uenirent ad Policratẽ ex illa uxore. ergo uoluit ipſum comprehendi quantum ad bo-

2 na paterna. † Per iſtum tex. Bar. determinat q. 3. qua dicit ſe conſuluiſſe. Si teſtator habens filios, eos inſtituit vniuerſaliter, & filiam in certa quantitate pro dote, poſtea facit ſubſtitutionem communem, quòd ſi aliquis decedat ſine liberis, portio eius deueniat ad ſuperſtites, quæritur, utrum illa femina admittatur ex illa ſubſtitutione? videtur, quod non, quia eſt legataria, ex quo nõ fuit inſtituta in aliqua quota, vnde cum in quota teſtator non dilexit eam in prima inſtitutione, ſed maſculos tantum, ita nec in ſubſtitutione, per quam deuoluitur quota: ipſe diſtinguit. aut erat &c.

Nihil plus legitur in originali.

Secunda domini Pauli de Caſt. ſuper Infort. explicit.

R E G I S T R V M.

Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh Ii KK Ll Mm Nn Oo Pp Qq Rr.

Omnes ſunt quaterniones, præter Rr quinternio.

Venetijs, M D XCIIII.